

Goco Pyhä Raamattu 1642

Coco Pnhä Raamattu 1642 esipuheineen ja rekistereineen

Sisällysluettelo ja aakkosellinen sanarekisteri
viittauksineen

Pyhän Ramatun Kirjat.

*Custa Bladist cukin Kirja alca/ ja cuinga
monda Lucua cusakin on.*

*Wanhan Testamendin Kirjat. XXIV. Alca On
Fol. \$ Luc.*

1. I. Mosexen Kirja.

2. II. Mosexen Kirja.

3. III. Mosexen Kirja.

4. IV. Mosexen Kirja.

5. V. Mosexen Kirja.

6. Josua.

7. Duomarein Kirja.

8. Ruth.

9. I. Samuelin Kirja.

II. Samuelin Kirja.

10. I. Cuningasten Kirja.

II. Cuningasten Kirja.

24. Caxitoistakymmendä wähembä

Prophetat.

1. Hosea.

2. Joel.

3. Amos.

4. ObadJa.

5. Jona.

6. Micha.

7. Nahum.

8. Habacuc.

9. ZephanJa.

10. Haggai.

11. SacharJa.

12. Malachia.

Apocrypha \$ V. T. Fol. \$ Luc.

11. I. Aica Kirja.

II. Aica Kirja.

12. Esra.

13. Nehemia.

14. Esther.

15. Hiobin Kirja.

16. Psaltari.

17. Salomon Sananlascut

18. Salomon Saarnaja.

19. Salom. Corkia Weisu.

Canticorum \$.

Prophetat.

20. Jesaia.

21. Jeremia.

Jerem. Walitus Wirret.

22. Hesekiel.

23. Daniel.

1. Judith.

2. Wijsauden Kirja.

3. Tobia.

4. Jesus Syrach.

5. Baruch.

6. I. Maccabeorum.

7. II. Maccabeorum.

8. Cappalet Estherist.

9. Historia Susannast.

10. Babelin Belist.

11. Babelin Drakist.

12. Asarian Rucous.

13. Colmen miehen kijtoswirsi tules.

14. Manassen Rucous.

Uden Testamendin. Kirjat. XXIII.

1. *P. Mattheuxen Evangelium.*
  2. *P. Marcuxen Evangelium.*
  3. *P. Lucan Evangelium.*
  4. *P. Johannexen Evangelium.*
  5. *Apostolitten Tegot.*
  - P. Apostolitten Epistolat.*
  6. *P. Pawalin Epistola Romarein tygö.*
  7. *P. Paw. I. Ep. Corinther. tygö.*
  8. *P. Paw. II. Ep. Corinther. tygö.*
  9. *P. Paw. Ep. Galater. tygö.*
  10. *P. Paw. Ep. Epheser. tygö.*
  11. *P. Paw. Ep. Philip. tygö.*
  12. *P. Paw. Ep. Colosser. tygö.*
  13. *P. Paw. I. Ep. Thessal. tygö.*
  14. *P. Paw. II. Ep. Thessalon. tygö.*
  15. *P. Paw. I. Ep. Timoth. tygö.*
  16. *P. Paw. II. Ep. Timoth. tygö.*
  17. *P. Paw. Ep. Tituxen tygö.*
  18. *P. Paw. Ep. Philem. tygö.*
  19. *P. Petarin. I. Epistola.*
  20. *P. Petarin. II. Epistola.*
  21. *P. Johannexen. I. Epistola.*
  22. *P. Johannexen. II. Epistola.*
  23. *P. Johannexen. III. Epistola.*
- Apocr. N. T.*
1. *Epistola Hebrerein tygö.*
  2. *P. Jacobin Epistola.*

A

*A Ja O Minä olen/ Alcu ja Loppu/ sano HERra/
ensimäinen ja wijmeinen/
Aaron hänen weljens Mosexen cansa/
lähetetän Egyptijn/ Pharao Cuningan tygö/
Aaron wihitän poikinens ylimmäisexi Papixi/
Aaron wala cullaisen Wasican/ jota he rucoilit/
Ja nuhdellan Mosexelda/
Aaronin esimäinen uhri idze edestäns/ ja
Canssan/
Aaronin pojat/ Nadab ja Abihu/ poldetan
tulelda/
Aaron ja MirJam napisewat Mosesta wastan/
ja rangaistan HERralda/
Aaronin sauwa wiherjoidze ja canda*

3. *P. Judan Epistola.*
  4. *P. Johan. Ilmestys.*
- Ensimäinen Osa.*
- Toinen Osa.*
- Colmas Osa.*
- Neljäs Osa.*
- Wijdes Osa.*
- Edellinen Osa.*
- Toinen Osa.*

*Erinomaisten Christillisen Opin Cappalden
Register/ Prophetain ja Apostolitten
Kirjoituxis/ nijin myös heidän elämäns ja
loppuns/ cuin ne owat pitänet ja seurannet +:
elickä ylöncadzonet ja rickonet. Ynnä
Caupungein/ Wirtain/ wuorten/ ja muiden
paickain/ joisa jotakin erinomaista on
tapahtunut.
On tietäminen/ että cusa jongun Lugun peräs
caxi puncti on/ nijin ne näyttäwät Capitlumin/
mutta caicki muut Lugut/ jotca seurawat/ ja
yxi puncti on/ näyttäwät sen Capitlumin
versyjä.
Cosca toinen Capitlum sijtä Kirjast aljetan/
silloin pannan &. mutta cusa tämä mercki *
seura/ näyttä sen että usiambi versy/ eli coco
Capitlum pitä luettaman.*

*Mandeleita/ jolla hän papilliseen wircaans
wahwistetan/
Aaron mene ainoastans kerran ajastajas
caickein Pyhimbän/
Aaron ja Moses ei taida heidän epäuscons
tähden luwattun maahan tulla/
Aaronin emändä/
Aaronin pojat/
Aaronin perindö on HERra/
Aaronin ylistys/
Aaron cuole Horin wuorella/ 123. ajastajan
wanhana/
Aaronin poica Eleazar tule ylimmäisexi Papixi
hänen jälkens/
Abarimin eli Nebon wuorella/ näke Moses
Canaan maan/ ja cuole
Abba/ Isä/*

Aakkosellinen sanarekisteri

*Abdias Cuningas Ahabin Hoffmestari/
jumalinen mies/ salais sata Prophetat
Jesabelin murhalda/
Abed Nego/ Prophetan Danielin cumpani/
heitetän tuliseen pädzijn/ Cudzuttin myös
Asariaxi/
Abdon Israelin Duomari/ hänellä oli 40. poica/
ja 30. pojanpoica/
Abel/ Adamin poica/ jumalinen/ jonga uhri
kelpais HERralle/
Abel tapetan weljeldäns Cainilda/
Abelin weri huuta maasta/
Abelin usco/
Abel eli Abela/ yxi Caupungi Nephtalin
sugusa pijritetän Joabilda/ ja toimellisen
waimon neuwolla wapahdetan/ Lyödän
Benhaldadilda. Nijn myös Thiglath
Pillesserildä/ Assyrian Cuningalda/
Abia Samuelin poica/ Israelin Duomari/
Abia Jeroboamin poica sairasta/ ja cuole
nuorna/
Abia/ ylimmäinen Pappein seas/
Abiam/ Rehabeamin poica/ Judan Cuningas/
Hänen jälkens tuli Assa hänen poicans
Cuningaxi/
AbJathar Pappi/ pakene Saulin käsistä/ Tuli
Dawidin tygö Regilaan pääliswaatten cansa/
Hän piti sijtte Adonian cansa/ cosca hän
idzens Dawidita wastan asetti/ Ja pandin pois
Pappeudestans/ HERran sanan jälkeen/
Abidan Gideonin poica/ BenJaminin sugun
Päämies/
Abigail/ jumalattoman Nabalin emändä/
toimellinen waimo tuli Dawidita wastan ja
asetti hänen wihans / tule Dawidin emännäxi
Nabalin cuoleman jälkeen/ wietin pois fangina
Amalechitereildä/
Abigail/ Dawidin sisar/ Nahan tytär raiscatan
Jethralda/ ja synnyttä Amasan/
Abihail/ Estherin Isä/
Abihu/ Aaronin poica/ poldettin tulelda/
Abilene/ yxi maacunda/
Abimael/ Jaketanin poica/*

*Abimelech/ Cuningas Geraris/ otta Abrahamin
emännän/ Saran tygöns/ ja anda taas
Abrahamille/ ja nuhtele händä/ Teke
Abrahamin cansa lijton/ Hän nuhtele myös
Isaachi/ että hän sanoi Rebeckan sisarexens/
ja teke Isaachin cansa lijton/
AbiMelech Gideonin poica/ on capinan
nostaja/ ja tappa 70. weljiäns/ Sichemiterit
luopuwat hänestä/ ja yxi waimo tappa hänen
kiwellä/
Abinadabin huones Gibeas oli Jumalan Arcki/
jonga Dawid sieldä nouti/
Abiram/ ja hänen jouckons/ nostawat capinan
Mosesta wastan/ ja maa niele hänen/
Abisag Sunemist/ maca Cuningas Dawidin
siwus/ lämmittämäs händä/ sijttecuin hän
wanhaxi tuli/
Adonia ano händä emännäxens/
Abisai ZeruJan poica/ ajoi Abneriä taca/
Tahdoi Simein Geran pojan tappa/
Ajoi Sebat Bichrin poica taca/ Luetan Dawidin
Sangaritten secan/
Abiud Zorobabelin poica/ Cudzutan myös
Hananiaxi/
Abner Saulin Sodanpäämies teke Isbosethin
Israelin Cuningaxi/ lyötin pacoon/ ja pista
Asahelin cuoliaxi/ Macais Rizbat Saulin
jalcawaimoa/ Sito idzens Dawidin cansa/
Tapettin Joabilda/ jonga cuolemata Dawid
itki/
Abra/ Judithan pijca/ tehtin Judithalda
wapaxi/
Abram/ Tharahn poica otta Sarain
emännäxens/ tule Chaldean Urrist/ ja asu
Haranis/ Mene Jumalan käskyn jälkeen
Haranist Canaan maalle/ Sijtte/ callin ajan
tähden/ waelda Egyptijn/ ja Sarai otettin
Pharaon huonesen/
Abram mene suurella rijstalla Canaan maalle
jällens/ ja eroitta idzens Lothist/ ystäwälisest/
Abram lyö neljä Cuningasta/ ja otta Lothin
wihollisten käsistä/ siunatan
Melchisedechildä/ ja anda hänelle*

Aakkosellinen sanarekisteri

*kymmenexiä/ saa lupauxen Pojasta/ ja tule
Uscon cautta wanhurscaxi/
Abramille annetan Hagar emännäxi Saralda/
ja hän synnyttä pojan/
Abram cudzutan HERralda Abrahamixi/ saa
lupauxen ja ymbärinsleickausten lijton/ ja
ymbärinsleicka idzens/ Ismaelin ja caicki
palweljans/
Abraham otta ystäwälistest wastan colme
Engelitä wieraxens/ ja rucoile Sodomiterein
edestä/
Abraham on muucalainen Geraris/ ja sano
Saran sisarexens/
Abrahamille syndy poica/ Isaac/
Abraham aja palckawaimon ulos poikinens/ ja
tahto Jumalan käskyn jälkeen uhrata poicans
Isaachin/
Abrahamin emändä/ Sara/ cuole/ ja
haudatan/
Abraham otta toisen emännän/ Keturan/ ja
sijttä hänen cansans lapsia/
Abraham cuole 175. ajastaica wanhana/ ja
ylistetään/
Abraham cudzutan paljon Canssan Isäxi/ Ja/
caickein uscowaisten Isäxi/
Abraham uscoi Jumalan/ ja se luettin hänelle
wanhurscaudexi/
Abrahamist ja hänen siemenestäns/
Abrahamin lapset ja siemen owat ne jotca
Christuxen päälle uscowat/ ja Abrahamin töitä
tekewät/
Absolom Dawidin poica/ tappa weljens
Ammonin/ ja pakene äitins Isän Thalamin
tygö/ Gesurin Cuningan/ cudzutan tacaperin
Thecoan toimelliselda waimolda/ jonga Joab
lähetti Dawidin tygö : mutta ei hän saanut
isoin aican Isäns caswoja nähdä/
Absolom pyytä Isäns waldacunda/ maca Isäns
emännitten cansa/ nijncuin Nathan
Prophetalda ennen ennustettu oli/
Absolom rippu tammes/ ja pistetään läpidze
Joabilda colmella keihällä/
Absolomi itke Dawid/ mutta Joab lohdutta*

*Cuningast rohkiast/
Abzan/ edzi Ebzan.
Achab ja Zedechias/ wäärät Prophetat/
poldetan/
Achab jumalatoim Cuningas Israelis/ hallidze/
22. ajastaica/
Achab nuhdellan Elialda Prophetalda/ woitta
Syrialaiset/ ja teke lijton Benhadadin Syrian
Cuningan cansa/ teke julmast Nabothin
cansa/
Achab on Michalle Prophetalle wihainen/ että
hän hänelle paha ennusta/
Achab ammutan cuoliaxi/ ja coirat lackiwat
hänen werens/
Achabin 50. poica tapetan/ Elian Prophetan
sanan jälkeen/
Achaja nimitetään/
Achaicus/
Achan kiwitetän sijtä warcaudest/ cuin hän
sijtä warasti/ joca haascaudexi annettu oli/
Achorin laxos/
Achior Ammoniterein Päämies/ Annettin
Judalaisten käsijn/ että hän Jumalan ihmellisiä
töitä tunnusti/ Luetan Israelin secaa hänen
jälkentulewaistens cansa/ ja hän andoi idzens
ymbärinsleicata/
Achis Gathin Cuningas/ anda Dawidille
Ziclagin Caupungin/ Dawid käyttä idzens
nijncuin mieletöin/ ja pakene hänen tyköns/
Ahitophel/ Cuningas Dawidin ylimmäinen
Neuwonandaja/ ja ystäwä/ pitä capinan
nostajan Absolomin cansa/ anda paha
neuwo/ jonga HERra tyhjäxi teke/ hirttä
idzens/
Achorin laxo cudzutan nijn/ että Achor sijnä
kiwitetin/
Achsa/ Calebin tytär/ annetan Athnielille
emännäxi/
Ada Lamechin emändä/
Adad/ Idumeri/ pakene Dawidin caswon
edestä/ herätetään HERralda Cuningas
Salomoni wastan/
Adam luodan/ Ja pannan Paradisijn/ kieldän*

Aakkosellinen sanarekisteri

*syömäst wijsauden puusta/
Adam lange syndijn/ ja ajetan ulos Paradisist/
Adamin lapset/ Cain/ Abel/ Seth/
Cuole 930. ajastaica wanhana/
Adamin wiheljäisydest/ johonga hän ihmisen
sucucunnan saattanut on/ puhutan/
Adama/ Cuningalinen Caupungi/ Sodomian ja
Gomorran cansa häwitetty/
Adar/ caxitoistakymmenes Cuu/
Adonia pyytä Isäns Dawidin waldacunda/
Cosca hän ano Abisagi emännäxens/ nijn hän
Salomonin käskyst tapetan/
AdoniBesek saadan fangixi/ ja peucalot
sormist ja warpaist häneldä poishacatan/
nijncuin hän 70. Cuningalle ennen tehnyt oli/
Adoram/ Cuningas Dawidin Rentmestari/ Ja
sijtte Rehabeamin Rentmestari/ kiwitetän/
AdraMelech tappa weljens SarEzerin cansa/
Isäns Sanheribin/
AdraMelech Sepharwaimin epäjumala/
Agabus ennusta tulewaisesta callista ajasta/
Ennusta myös että Pawali piti Jerusalemis
fangittaman/ ja wihollisten käsijn
annettaman/
Agag Amalechiterein Cuningas fangitan
Cuningas Saulilda/ Ja Samuel Prophetalda
cappaleixi hacatan/ Nijncuin ennustettu oli/
Agar/ Saran pijca synnyttä Ismaelin/ ajetan
pois/
Agariterit ajetan ulos maaldans
Rubenitereildä/
Agarixi cudzuttin Sinain wuori/ ja merkidze
Lain lijttoa/
Agrippa cuule Pawalin asian/
Ahala/ ja hänen huorudens/
Ahaliab Ahisamachin poica/ teki taitawast
Tabernaclin työtä/
Ahaliba ja hänen huorudens/
Achas Jothamin poica jumalatoin Cuningas
Judas/ hallidze 16. ajastaica/ Käsketän
merckiä anoman/ Cudzutan Eliezerixi/
Anda poicans käydä tulen läpidze/ Cuole/ ja
hänen poicans Jehiskia tule Cuningaxi hänen*

*siaans/
Ahasia Achabin poica/ Israelin Cuningas/ Tule
sairaxi/ ja kysy BaalSebubilda Ekronin
epäjumalalda neuwoa. Cuole cosca hän
colmasti oli Elian Prophetan tygö sanan
lähettänyt/
Ahasia Joraminn poica/ Judan Cuningas/
Pakene Jehua Megiddon/ ja cuole/ Ja jättä
poicans Cuningas Joaxen jälkens/
Ahaswerus/ Persian Cuningas/ anda walmista
jalon pidon/ Otta Estherin emännäxens/
Ahia/ Ahitobin poica/ Propheta Silos/ Repi
hamens cahdexitoistakymmenexi cappalexi/
Ennusta paha Jeroboamin emändätä wastan/
Hänen ennustuxestans puhutan/
Ahieser/ Daniterein Päämies/
Ahicham wapahta Jeremiaxen cuolemasta/
Ahimaas Zadochin poica/ Ilmoitta Dawidille
Jonathanin cautta Ahitophelin neuwon/ Ja
ilmoitta Dawidille woiton Absolomia wastan/
Ahimelech Pappi/ anda Dawidille cadzelmus
leiwät ja Goliathin miecan/ Tapetan Doegilda
85. Papin cansa/ Cuningas Saulin käskyn
jälken/ Cudzutan myös Ahiaxi/
Ahinoam Dawidin emändä/ fangitan
Amalechitereildä/
Ahio ja Usa/ Abinadabin pojat/ ajoit waunua
Jumalan Arkin edellä/
Ahira Enanin poica/ Päämies Nephtalin
sucucunnasa/
Ahneus. Kieldän/ ettei pidä lähimmäisen
huonetta pyyttämän/ Ei woitto eikä
corkoraha/ Ei odotusta otettaman/ Ei
rickautta haalittaman/ Ei coottaman rijsta
maan päällä/ eikä sureman ajallisest
elatuxest/ Ei ahnetten cansa pidä
waellettaman/
Ahneus cukista huonen/ On turha/ On
tytymätöin/ Hänen tyttärens : Canna tänne/
canna tänne/ Woi Ahneita/
Ahneutta walitetan/
Ahneus ei pidä Cuningoilla oleman/ Ei
Duomareilla/ Eikä Pispoilla ja Jumalan sanan*

Aakkosellinen sanarekisteri

palwelioilla/
Ahneus on juuri caicken pahuteen/
Ahnetten hallitus ei ole ilman wahingota/
Ahnet owat ollet : Laban/ Bileam/ Achan/
Samuelin pojat/ Saul/ Nabal/ Achab/ Gehasi/
Nuori mies/ Judas/ Ananias ja Saphira/ Simon
Welho/ Felix/
Ain Caupungi poldetan/ caiken Canssan cansa
cuin sijnä oli/ ja heidän Cuningans hirtetän/
Aica. Että waaralliset ajat wijmeisinä päiwinä
lähestywät/
Ajan tila pitä caikis pidettämän/
Armon ajasta pitä erinomattain waari
pidettämän/
Ajastaica. Pyhä vuosi on seidzemes ajastaica/
Wapawuosi eli Rauhan vuosi on
wijdestoistakymmenes ajastaica/ Joca
seidzemendenä ajastaicana/ se on/
wapawuotena/ piti caicki andexi annettaman/
LXX. Ajastaica/ oli Babylonian Fangeus/ CD.
Ajastaica oli Egyptin orjuus/ Eli/ CDXXX. LXX.
Ajastaica/ ja enimmäxi 80. ajastaica ihminen
elä/
Alastomudella uhgatan cowacorwaisia/
Adam ja Ewa tundewat heidäns alastomaxi/
Alastomia pitä waatettettaman/ Edzi Laupius.
Alammaisten ja yhteisen Canssan wirca/ ja
mitä he Esiwallallens/ ja Esimiehillens
welcapäät owat/
Alcimus ricko walans/ jonga hän Judalle teki/
ja tuli ylimmäisen Papin wircaan cawaluxella/
Lyötin Jumalalda äkillisellä cuolemalla/
Alexander M. Cuningas Graecan maalla/ jaca
Monarchians neljän osaan/ sijn-tecuin hän C.
Dariuxen woittanut oli/ ja hänen cuoleman
piti/
Alexander Antiochuxen poica/ teke lijton
Jonathanin/ Judas Maccabeuxen weljen
cansa/ Soti Demetriuxen cansa/
Anoi Cleopatrata Ptolomeuxen tytärtä/ ajetan
pois Ptolomeuxelda/ ja caula Arabias poicki
hacatan/
Alexander waskiseppä lange pois Christillisest

uscosta/ Ja teke Pawalille paljo paha/
Alexandrinerein Schoulu/
Almu ja armeljaisuus waiwaisia ja tarwidzepia
cohtan/
Almusta/ cuin ulcocullaisudes annetan/
Cuinga ne rangaistan/ jotca ei waiwaisille
mitän anna/
Alpheus/ Jacob Apostolin Isä/
Altari. Polttouhrin Altari caluinens/
Altarin rakensi Dawid Araunin Latoon/
Altarit jotca ricotut olit/ rakensi Elias/
Altari tehtin sencaltaisexi cuin Damascus oli/
Salomon waski Altarist/ HERran Altari
vdistetan/
Altarin rakendawat Jesua ja Zerubabel/
Altarin rakendamisest ja mittamisest/
Polttouhrin Altari wastudest raketan/ Sawu
Altarist/ Uscowaisten Altari on Christus/
Altarpalwelioilla oli muinen Altarist heidän
elatuxens/ paljo enemmän nijden pitä saaman
elatuxens/ jotca Evangeliumita palwelewat/
Amalech/ Esaun pojanpoica syndy/ Soti Israeli
wastan/ Tapetan/
Amalech tule peräti häwitetyxi/ nijncuin
HERra ennen puhunut oli/
Amalechiterit/ jotca Ziklagin poldit/ lyödän
Dawidilda/
Amana/ Damascun wirca/
Amasa Abigailin poica/ Dawidin Sisaren
poica/ Tule Absolomin Sodanpäämiehexi/
Tule sijn-te taas Cuningas Dawidin
Sopanpäämiehexi/ Tapetan Joabilda/ Tila
sijnhen on/
Amazia Joaxen poica/ luke Canssa/ Lyö
10000. Edomeriä/ Costa nijlle jotca hänen
Isäns tapoit/ Otetan fangixi ja tapetan/ Ja
hänen poicans Asaria tule Cuningaxi hänen
siaans/ Hän cudzutan myös Lewixi/
Amazia BethElin Pappi/ canda Prophetan
Amoxen päälle/
Aminadab Ramsin poica/ Hänen jälkens tule
hänen poicans Naheson/
Ammi Lothin poica/ jonga hänen nuorembi

Aakkosellinen sanarekisteri

tyttärens hänelle synnytti/
Ammonitereille ei pitänyt Israelin lasten
wahingota tekemän/ Eikä tuleman
kymmenenneskän polwes HERran huonesen/
He lyödän Israelin lapsilda Jephthan/
Duomarin aicana/ Ja sijtte Saulilda/ Nijn myös
Joabilda/
Ammonita wastan propheteratan/
Amon Manassen poica Judan Cuningas/
Tapetan/ Hänen jälkensä tule hänen poicans
Josia Cuningaxi/
Amnon/ Cuningas Dawidin poica/ maca
Sisarens Thamarin/ ja sentähden weljeldäns
Absolomilda tapetan/
Amorrerit kieldäwät Israelin lasten menemäst
maans läpidze/
Amos Propheta/ oli ennen carjanpaimen/ ja
haki medzäficunita/ Hänen tilastans/ ja millä
ajalla hän ennusti/ lue/ Amos 1:1. Amos tule
poisajetuxi/
Amphora/ edzi mitta.
Amram Cahatin poica/ Mosexen ja Aaronin
Isä/
Amraphel/ Sinearin Cuningas/
Amri/ jumalatoim Cuningas/ hallidze Israeli
caxitoistakymmendä ajastaica/ Cuole/
Amrit wastan ennustetan/
Ananias/ Saphiran hänen emändäns cansa/
myy peldons petoxella ja cuole äkillisest/
Ananias/ Opetuslapsi Damascus/ lähetettin
Pawalin tygö/ andaman hänelle hänen näköns
jällens/
Ananias/ Ylimmäinen Pappi/ käske Pawalita
wasta suuta lyödä/
Anathema/ Maran atha/
Anathoth/ Caupungi Benjaminin maalla/ Josa
Jeremias syndynyt oli/ Ja AbJathar Pappi/
Jotca Anathotis asuit/ ei tahtonet cuulla
Jeremiasta/
Andexianda lähimmäisellens hänen
wäärydens ja welcans/
Andreas cudzutan Christuxelda Apostolin
wircaan/

Andronicus Antiochuxen linnan isändä tappa
Papin Onian/ Ja tapetan idze/
Ansio. Ettei meidän työm taida ansaita
Jumalan hywiä tecoja/
Antichristuxest ja hänen waldacunnastans/
Antiochia otta wastan Christuxen
Evangeliumin/
Antiochus Epiphanes/ Marcuxen poica/ mene
Egyptijn/ Ryöstä Templin/ ja häwittä
Jerusalem Caupungin/ Pane häwityxen
cauhistuxen HERran Altarille/ Cuole cauhiasta
taudista/ Hänestä ja hänen tegoistans
ennustettin/
Antiochus Eupator/ Antiochus Epiphanexen
poica/ tule Cuningaxi/ Tule sotajoucolla
Judaan/ Ja walapattoisexi Israeli wastan/
Tapetan/ Lue 2 Macc. 10.
Antipater Jasonin poica/
Antipas/
Apollo puhelias ja oppenut mies Ramatuis/
Apollonius/ Syrian Päämies/ tapetan/
Apostolit walitan Opetuslapsist/ Lähetetän
saarnaman Jumalan waldacunnast/ He
palajawat/ Lähetetän saarnaman
Evangeliumita coco mailmaan/
Apostolit ja Prophetat hallittin Pyhäldä
Hengeldä/ edzi Hengi.
Apostolit pudistit tomun jalgoistans/ cusa ei
Evangeliumi wastanotettu/
Suurin Apostoli ja Ylimmäinen Pappi on
Christus/ Wääräst Apostoleist/
Apostolitten oppi on Christuxen oppi/
Aquila teki Pawalita cohtan hywin/
Arabialaiset häwittäwät Judan/ Woitetan
Cuningas Usialda/
Arabian maan häwityxest ennustetan/
Aradin Caupungi/
Aradin Cuningas soti Israeli wastan/ Tapetan/
Aralothin corkeus/ josa Josua andoi Israelin
lapset ymbärinsleicata/
Aram/ joca myös Ram cudzutan/ Esonin
poica joca Aminadabin sijtti/
Archelaus hallidzi Isäns Herodexen sias/

Aakkosellinen sanarekisteri

Archippus Jumalan sanan palwelija/ Noen
Arcki raketan/
Arkist puhutan/ Lijton Arcki/ cuinga se piti
tehtämän/ Tehdän Betzaleelildä/ Seiso
alallans Jordanis/ cosca Israelin lapset sijtä
käywät/ Cannetan Gilgalijn/ Sijtte Silohn/
Cannetan sieldä Leirijn Philisterejä wastan/
Tule Philisterein käsijn ja wiedän Asdodijn/ ja
Dagon puto ricki/ Wiedän sieldä
Bethsemexeen culdahjirillä ja perseillä/
wicauhrixi/ Pandin KirjathJearimijn/
Abinadabin huonesen/ Gibeas/ Sijtte
Mizpaan/ Gilgalijn/ Nobeen/ Gibeonijn/
Wiedän Abinadabin huonesta ObedEdomin
huonesen/ Sieldä Dawidin Caupungijn/
suurella ilolla/ Sieldä Jerusalemin Templijn/
siallens/ Sijtte hän cannettin Prophetalda
Jeremialda luolaan/ Nebon wuorella/
Arkisa oli Todistus/ Kiwiset Taulut/ Lakikirja/
Cullainen ämbäri josa Manna oli/ Aaronin
sauwa ja Todistuxen Taulut/
Arkin ylöncadze rangaistan BethSemexes/
että siellä 500700. ihmistä cuole/ Usas/
Aristarchus/ Pawalin cansacumpani ja fangi/
Armo/ laupiutta ja ystäwyttä/ löytä ihmisten
tykönä/ tule Jumalalda/
Armo ja laupius monella tawalla Ramatus
ymmärretän/
Armonistuin/
Armottomus/ ja sen rangaistus/
Arnon Jebuseus/ Ja hänen Latons/ jonga
Cuningas Dawid osti uhrataxens/ Cudzutan
Araunaxi/
Arnon on Moabin maan raja/
Aroer ja Arnonin oja ,
Arpa. Arwalla jotakin woitta/ tule Jumalalda/
ja tapahtu nijncuin HERra tahto/ Ja ratcaise
rijdan/ Arpa on heitetty
Arpad/
Arphachsad/ Medin Cuningas woitetan
NebucadNezarilda/ Hänen sucuns ja ikäns/
Arsaces/ Persian ja Medein Cuningas/ woitta
Demetriuxen/

Artaxerxes/ Persian Cuningas/ saa
walituskirjan Judalaisia wastan/ Kirjoitta
wastauxen ja käske estä Templin rakennuxen/
Saldi Israelin Canssan raketa Templi/ Lähettä
käskyn coco hänen waldacundaans/ Judalaisia
wastan/
Aruna Jebuseri/ myy Cuningas Dawidille
latons/ Altarita raketa/ Cudzutan Arnanixi/
Arwadi/ Canaan poica/
Arza/ epäjumala/ Cuningas Ellan huones/
Asahel/ Joabin weli/ nopsa cuin medzäwuohi/
Tapetan Abnerildä/
Asaria/ Amasian poica/ Judan Cuningas/ tule
spitalisexi/ cuolemans asti/ Hänen jälkens tule
Jothan Cuningaxi/ Cudzutan myös Usiixi/ eli
Osiixi/ eli Matthaxi/
Asaria/ Prophetan Obedin poica/ lähetetän
Cuningas Assan tygö/ händä lohduuttaman/
Asdod/ Philisterein epäjumala/ cudzutan
myös Dagonixi/
Asi/ jolla Bileam aja/ puhu/
Asi johdatetan warsoinens Christuxen tygö/
Asit/ jotca Kisin Saulin Isän omat olit/
Aseilla/ wanhast ajettin/
Asin pää maxoi 80. hopenningitä/
Asi ja Lejon seisoit Prophetan cuollen ruumin
tykönä/
Asia tule Romaritten wallan ala/
Asias saarnatan Jumalan sana/
Askion/ Caupungi/
Asnath/ Josephin emändä/ synnyttä hänelle
caxi poica/ Ephraimin ja Manassen/
Assa/ Abiamin poica/ jumalinen Cuningas/
hallidze Judas 41. ajastaica/ häwittä
epäjumalat/
Ano Syrialaisilda apua/ Edzi taudisans
Lääkäreitä ja ei HERra/ Cuole/ Hänen jälkens
tule Josaphat hänen poicans Judan
Cuningaxi/
Assa pane pois äitins/ ja cukista hänen
Miplezethins/
Assaph/ Cuningas Dawidin cuuluisa Weisaja/
Assarhaddon/ tappoi Isäns Sanheribin/ ja tuli

Aakkosellinen sanarekisteri

*Cuningaxi hänen siaans/
Asser/ Jacobin poica/ Silpast palckapijcast/
Hänen siunauxestans/
Assur/ Semin poica/ Noen pojan/ alcoi
Assyrian waldacunnan/
Assur/ oli Jumalan wihan widza/
Assyriat watan ennustetan/
Assyrialaiset woittawat Samarian/ ja wiewät
pois sen asuwaiset/ Saawat caicki wahwat
Caupungit/ HERran Engeli lyö yhtenä yönä
heidän Leirisäs/ 185000.
Athalia Amrin tytär/ Joramin Judan Cuningan/
jumalatoim emändä/ Hän häwittä liki caiken
Dawidin sugun/ Hallidze cuusi ajastaica
Judas/ Tapetan/
Athenin Caupungin asuwaiset/ Grecias/ pyysit
jotakin vttä cuulla/
Athenobius lähetetän Simonin tygö/
Athniel/ otta Achsan Calebin hänen Setäns
tyttären emännäxens/ Tule Israelin Duomarixi
40. ajastajaxi/
Augustus/ Toinen Romin Keisari/ laske coco
mailman werollisexi/
Auringo ja Cuu luodan/ Seiso alallans/
Auringon warjo palaja/
Auringo cadotta paistens/
Auringon pitä catoman/
Auringolle ja Cuulle uhraitä tappa Josias/
Autuus ja ijancaickinen elämä ei tule ansiost/
waan Jumalan Armost/ Uscon cautta
Christuxen päälle/
Autuitten ilost ja cunniast ijancaickises
elämäs/
Auxihuuda/ edzi Rucoile.
Awain. Wijsauden awaimet/ Dawidin awain/
Christus anda Seuracunnallens Awaimen/
sitoa ja päästä/ Cadzo Seuracunda/ jolle
awaimet annetut owat.
Awioskäsky/
Awioskäsky on wahwa side/
Awioskäskyst kieldä/ on Perkelen oppi/
Awioskäskyn alcu ja kihlaus. Isaachin ja
Rebeckan/ Jacobin ja Rahelin/ Samsonin ja*

*Dalilan/ Dawidin ja Abigailin/ Dawidin ja
Saulin tyttären/ Tobian ja Saran/ Tästä me
opemma/ että Awioskäskys pitä tapahtuman
Wanhimmitten suosioist ja tahdost/ ja ei pidä
cumbacan waadittaman. Hengellinen
Awioskäsky Christuxen ja hänen
Seuracundans cansa/ Äiti on Wanhas
Testamendis usein andanut lapsellens nimen/
Äitillinen sydän lapsians cohtan/ Nijncon
Rizpa/ Se toinen portto/*

B

*Baal Samarialaisten epäjumala/
Baalın Corkeuxelle uhra Balak ja Bileam/
Baalın Altari ja medzistö/ Gideonilda
cukistetän/
Baalın Papit tapetan Elialda/
Baalın Pappein tapa/
Baal Berith/
Baal Prazim/
Baal Peor/
Baal Sebubi/ Ekronin epäjumalata/ edzi
Cuningas Ahasia taudisans/
Baal Zephonin cohdalla sioittawat Israelin
lapset idzens/
Babel raketan Nimrodilda hänen
Waldacundans algusa/
Babylonian tornist/ Josa kielet secoitetän/ ja
sijtä Caupungi Bilelixi cudzutan/
Babylonialaisten epäjumala cudzutan Socoth
Benothixi/
Babylonian fangeudest/ joca 70. ajastaica oli/
ennustetan/
Nämät ennustuxet täytetän/
Babylonian fangeuden pelastuxest
ennustetan/ Tämä ennustus täytetän/
Babelin fangeuden syyt/
Babyloniata watan ennustetan/
Babyloniata ja caicke jumalatoinda meno pitä
wäldettämän/
Bacchides Demetriuxen Päämies/
walapattoinen ja Tyranni/ Tappa Judas
Maccabeuxen Demetriuxen käskystä/*

Aakkosellinen sanarekisteri

Baena ja Rechob/ Päämiehet/ tappawat
Isbosethin heidän Herrans/ ja hirtetän/
Baesa/ Israelin jumalatoim Cuningas/ soti
Assat Judan Cuningasta wastan/ Cuole/ ja
hänen poicans Ella Cuningas hänen siasans/
Baesan sucu häwitetän peräti/ Sen sanan
jälken cuin Jehu puhunut oli/
Bagao/ Holofernexen Camaripalwelia/
Bahurim/ Josa Caupungis Simein asui/
Balak Siporin poica/ Moabiterein Cuningas/
cudzu Bileami/
Bileam palcatan kiroman Israeli/
Bileam siuna HERran sanan jälkeen Israeli/ ja ei
kiroile/
Bileamin Asi puhu/
Bileam racasta wääryden tietä/
Bileamin ennustus Christuxen Waldacunnast/
Bileam tapetan/
Barak ja Debora wapahtawat Israelin Canssan/
Heidän kijoswirtsens/
Barachias Zacharian Isä/
BarJehu rangaistan sokeudella/ joca myös
Elymaxi cudzutan/
Barnabas myy peldons/ ja tuo hinnan
Apostolitten jalcain juureen/ Johdatta Pawalin
Apostolitten tygö/ Lähetetän Antiochiaan/
Palaja Jerusalemiin/ Rijtele Pawalin cansa/
Wietellän ulcocullaisuteen Petarilda/
Barrabas/ Murhamies/ wallallens päästetän/
Barsabas/ joca myös Joseph Justus/ pannan
Matthian cansa Apostolixi walitta/
Barsillai anda Dawidille elatuxen/ Absolomi
paetes/ Johdatta händä Jordanin asti/ Dawid
käske Barsillain lapsille hywä tehdä/
Barsillain lapset/ ettei he tiennet suculucuan/
eroitettin Papppeudest/
Bartimeus sokia kerjää saa näkyns/
Bartholomeus Apostoli/
Baruch Nerien poica/ Jeremian palwelia/
Kirjoitti Jeremian sanoilla kirjan/ joca
poldettin/ Kirjoitti sijtte toisen/ joca Canssan
edes luettin/ Basanin maa annettin puolelle
Manassen sugulle/ Jonga Cuningas oli Og/

Basmath Salomon tytär ja Ahimaaxen
emändä/
Basunilla soittawat Engelit wijmeisnä
päiwänä/
Basunain juhla/
Bath/ edzi Mitta.
Bathuel Nahorin poica/ Rebeckan Isä/
Behemoth/ julma peto/ Jolla Satan
ymmärretän.
Bel/ Babelin epäjumala/ jonga ruast/ juomast/
papeist/ ja häwityxest/ lue Historia Babelin
Belist.
Beelzebub/ ylimmäinen Perkele/
Beelzebubixi cudzuwat Judalaiset Christuxen/
Ja että hän Beelzebubin woimalla Perkeleitä
ulosajoi/
Bela cudzutan myös Zoar/
Belial ja Christus ei sowi/
Belialin lapset. Lue lapset.
Belphegor epäjumala/ jonga palweliat
tapettin/
Belzazer/ Babelin Cuningas/ näke käden
seinään kirjoittawan/ Tapetan/ ja hänen
Waldacundans tule Dariuxelle/
Beera/ Baalin poica/
Benaja/ Chretin ja Phletin päämies/ Dawidin
salainen Neuwonandaja/ Tule Salomon
Sodanpäämiehexi ja tappa Joabin/ ja Simein
Benhadad Cabrimonin poica/ pitä ljihton
Cuningas Assan cansa/ Pijrittä Samarian ja
juopu majasans/ Sairasta ja cuole/
Benhadad Hasahelin poica/ Syrian Cuningas/
Waiwa Israeli/
Benhinnomin laxo/
BenJamin/ Jacobin poica/ syndy/
BenJamiterit macaisit Lewitan emändät/ Ja
rangaistan/
Berrean Caupungijn Pawali pakene/ Otta
Evangeliumin saarnan wastan.
Bersabee/ Eliamin tytär/ Urian emändä/
maatan Dawidilda ja tule rascaxi/ Lapsi cuole/
Hän tule sijtte Dawidin emännäxi/ ja synnyttä
Salomon/

Aakkosellinen sanarekisteri

Besekin Caupungi/
Bethabaras Johannes castoi/
Bethanias herätti Christus Lazaruxen/ Syö
Lazaruxen cansa/ ja Martha palwele händä/
Tästä hän myös Taiwasen astui/
BethEl/ joca myös cudzutan Luz/
BethElis palwellan Jumalata/
Bethlehem/ Ephrata/
Bethlehemis syndyi Christus/
Bethsaida/ Petarin/ Andreaxen ja Philippuxen
syndymä Caupungi/ Walitetan/
Bethsemitaita nuhdellan/ että he HERran
Arkin ylöncadzoit/ ja lyötin HERralda/ 50070.
Bethulian pijrittä Holofernes/
Betzaleel/ taitawa tekiä Tabernaclin työsä/
Bighthan ja Theres/ Cuningas Ahasweruxen
Carnarpalweliat/ hirtetän/
Bildad Suahst/ Hiobin ystävä/ Hänen puhens/
Bilha Rahelin pijca/ synnyttä Jacobille Danin ja
Nephtalin/
Buehargem (Boanerges) Pitkäisen pojixi
Zebedeuxen pojat cudzutan/
Boas Salman poica/ otta Ruthin emännäxens/
Boas/ Salomon huonen wasembi padzas/
Bookstawin ja Hengen ymbärinsleickaas/
Bookstawin wanha meno/
Bookstawin ja Hengen wirca/
Borgarit. Pyhain Kyläläiset owat caicki
uscolliset Christityt/ Joiden Borgaricunda on
Taiwas/ Ne saawat HERran Tabernaclis asua/

C

Cabus/ edzi Mitta. Cad/ etzi Mitta. Cadotus/
edzi Helwetti. Cadzo muoto. Ei duomios pidä
muoto cadzottaman/ Ei Jumala Cadzo muoto/
Cahat Lewin poica/
Cahatiterein Wirca/ Heidän Caupungins/
Cain Adamin esicoinen/ Tappa weljens
Abelin/
Cainin tie.
Caiphas Ylimmäinen Pappi/ Anda Judalaisille
neuwo Christusta watan/ Ja kieldä
Apostoleita saarnamast/

Calat owat Jumalan sanan cautta luodut/
Puhtaist ja saastaisist caloist/
Calkilla ymmärretän usein wiha ja costo/ Nijn
myös Risti ja wastoinkäyminen/
Callis aica eli nälkä Jumalan sanan jälkeen/
Callist ajast/
Caleb Jephunnen poica/
Cudzutan myös Hezronin pojaxi/ Lähetetän
Canaan maata wacoiman/ Ja hän ylistä
maata/ Ano Hebronin maata/
Cudzutan myös Callubaixi/
Calno Babylonian Caupungi/
Cameli ei sopinut Judalaisten syödä/
Cameli/
Canaan Caupungi Asserin sugusa/ On se
suurembi. Canas Galilean Caupungis muutta
Christus weden wijnaxi/
Cudzutan vähemmäxi. Canaan/ Hamin poica/
kiroillan Noelda/ Omista ja rakenda
maacundans/
Canaanereixi cudzuttin sen asuwaiset/ Tämä
maa ylistetän/ Tämä maa luwatan
Abrahamille/ Sijtte/ Jonga he myös sait/
Cananerit hywästä syystä häwitetän/ Mixei
Canaanerejä yhtä haawa caickia häwitetetty/
waan vähittäin/
Cananerit jotca jäit/ tulit Israelin Cuningoille
werollisexi/
Canaan maan rajoista/
Canaan maan jaosta/
Canaan maa cudzutan Jumalan asuinsiaxi/
Cananean waimon tytär pelastetan
Perkeleldä/
Capernaumis Galilean Caupungis rupea
Christus saarnaman/ Paranda siellä
Päämiehen palwelian/
Cudzutan myös Christuxen Caupungixi/
Christus nuhtele hänen kijttämättömyttäns/
Capernaumis teke Christus monda ihmettä/
Capinast ja sen rangaistuxest/
Caphtorimit ulosajawat Awimin/ ja asuwat
heidän maallans/
Carja eli järjettämiä luondocappalia watan ei

Aakkosellinen sanarekisteri

pidä halutoin oleman/
Casbi Zurin tytär/ jonga Pinehas hänen
macajans cansa cuoliaksi pisti/
Castesta. Yxi on Caste/ Joca Noen Arkilla
awistetan/
Caste on Christuxelda asetettu/
Christus casta Pyhällä Hengellä ja tulella/
Casten hedelmästä ja hyödytyxest. Castes
saadan Pyhä Hengi/ Jotca castetan/ ne
päällens pukewat Christuxen/
Castetan Christuxen cuolemaan/
Castetan yhdexi ruumixi/
Caste on vden syndymän peso/ Jonga cautta
Jumala meidän autuaxi teke/
Castetut owat : Camarerari Ethiopiast/
Cornelius wäkinens/ Purpuran myyjä
Philippis/ Fangein wartia/ Monda
Corintheritä/
Caxitoistakymmendä miestä/
Crispus/ Gajus ja Stephanin wäki/ Ei pidä
yhtän wastudest castettaman/ Joca myös
ymbärinsleickauxella wahwistetan/ joca
Casten cuwa oli/
Caste merkidze Christuxen Ristiä/ Pienet
lapset pitä Castettaman/
Christus castetan/ Johannexen Castesta/
Cateudest/
Caswosta caswohon puhutteli Jumala
Mosesta/
Cosca me Jumalan Caswosta caswohon
tunnumma/
Caupungit joihin paettin/ ja costajalda wapa
oldin/
Cauris/ jonga päälle Canssan synnit pandin/
Cederpuita oli Cuningas Salomonin aicana
sangen paljo Jerusalemiss/
Centenär/ edzi Leiwiskä. Cephas/ edzi Petari.
Ceremoniat/ cuin Seuracunnas Jumalan
palweluxes pidettämän pitä/
Ceremoniat eli tawat/ jotca Jumalata rucoilles
pidettämän pitä/ Judalaisten Ceremoniat/
edzi Judalaiset. Nijstä Ceremoniaista/ jotca
ilman uscota tapahtuwat. Edzi/ jumalattomain

uhri. Cesarea Philippis/ tuli Pawali Philippus
Evangelistan tygö/
Calderit/ Kirjoitetan/ Hawoittawat
Assyrialaiset/
Chamos/ Moabiterein epäjumala/
Cuningas Salomon rakensi hänelle Templin/
Joca sijtte cukistetin/
Charchemis/
Cherubim pannan Paradisin eteen/ Item \$
Armonistuimen päälle/ Item \$, caickin
Templin seinihin/ Item \$, Arkin päälle/
Nähdän/
Chenix/ edzi Mitta. Chimeham/ Barsillain
ystäwä/ waelda Cuningas Dawidin cansa
Jerusalemijn/
Christus Jesus totinen Jumala ja Ihminen.
Christuxen tulemisest ja waldacunnast
Jumalan lupaus. Adamille ja Ewalle/
Abrahamille/ Isaachille/ Jacobille/ Mosexelle/
Dawidille/
Christuxest ennustawat/ Jacob/ Bileam/
Dawid/ Esaias/ Jeremias/ Hesekiel/ Daniel/
Micheas/ Haggeus/ Zacharias/ Malachias/
Christuxen kärsimisen ja Cuoleman cuwat.
Isaac/ Waskikärme/ Jonas Walascalan
wadzas/
Christus on totinen Jumala/ ja Jumalan Poica/
ijancaickisudest/
Christus on Isän Jumalan ainoa ja
ijancaickinen Poica. Jumalan oma äni
Jordanis/
Christuxen kircastamises/ Engeli sano
Marialle/ Johannes Castaja/
Christus idze/ Ethiopian Camarपालwelial/
Pawali/
Christus on Pacanain walkeus/ joca caicki
ihmiset walista/
Christus on Isän Sana/
Christus on Jumalan wijsaus/
Christus Jesus totinen Jumala ja Ihminen/ on
ainoa wälimies ja wastaja/ Jumalan ja
Ihmisten wälillä/
Christuxen cautta on meille ainoastans wapa

Aakkosellinen sanarekisteri

*meno Isän tygö/
Christus Jesus totinen Jumala ja Ihminen on
kärsinyt waiwan ja cuoleman meidän
syndeimme tähden/ ja hänen callilla werelläns
tehnyt täyden coco mailmam pahain tecoin
edestä/
Christus on tullut mailmaan/ syndisitä
cudzuman parannukseen/ ja heitä autuaxi
tekemän/
Christus on ja pysy meisä/ ja me hänesä/
Christus on opettanut meitä seuraman hänen
jäлкens/
Christus on Pappi Melchisedechin tawalla/ ja
meidän sieluim Paimen/
Christus on Isäns cuwa/
Christus on Herrain HERra ja Cuningasten
Cuningas/
Christus on Jumalan Caridza/
Christus on oikia culmakiwi/ Nijn cuin
ennustettu on/ Cudzutan myös
louckauskiwexi/ närkestäskiwexi ja
pahennuscallioxi/
Christuxelle on annettu caicki woima Taiwasa
ja maasa/ ja caicki owat hänen allans pannut/
Christus on ja cudzutan Dawidin pojaxi/ Item
\$, Lejonixi Judan sugusta : Jessen ja Dawidin
juurexi/ Nijn cuin luwattu oli/
Christus on sijnyyt Pyhästä Hengestä/
Christus on syndynyt Neidzestä Mariasta/
Bethlehemin Caupungis/
Christus on syndynyt pyhänä/ wiatoinna/
puhtana/ ja ilman synnitä/
Christus on ymbärinsleicattu/ Wiedän Lain
jälken Templijn/ Ja rucoillan Wijsailda/
Christus castetan Jordanis/ Paastois
neljäkymmendä päiwä ja yötä/ ja sijtte
kuisattin/
Christus opetti ja saarnais Canssan edes/
Christus teki caikille tarwidzewille hywin/
Christus pese Opetuslastens jalat/ Kiro
ficunapuuta/
Christus rucoile/
Christus anda wero/ Aja Asintammalla/*

*Christus kircastetan/
Christuxen Ehtolisen asetus/ Hyödytys ja
hedelmä/ Wäärin nautidzemus/ Jaetan/
Christus hicoile werta Krydimaas/ Ja petetän
Judas Ischariochilda/
Christuxen piti kärsimän cuoleman waiwan/
Christus on Pontius Pilatuxelda duomittu/
Christus on ristinnaulittu/ Nijn cuin ennen
ennustettu oli/
Christus on cuollut ja haudattu/ Josta myös
ennustettu oli/
Christus alasastui helwettijn/
Christus nousi cuolluist/ colmandena
päiwänä/ Joca ennen ennustettu oli/
Christus ylösastui Taiwasen/
Christus istu Jumalan oikialla kädellä/
Christus on tulewa duomidzeman eläwitä ja
cuolleita/
Christuxen ijancaickisest ja hengellisest
waldacunnast/
Christus on se suuri Apostoli. Edzi Apostolit.
Christuxen wejjet ja sisaret owat/
Christuxen cautta owat caicki luodut/
Christus pysy ijancaickisest/
Christus on Cointähti/
Christus tietä caicki/
Christus on yxi Isäns cansa/
Christus luke sen idzellens/ cuin hänen
Christityillens täsä mailmas tapahtu/
Christityixi cudzutan caicki jotca Christuxen
päälle uscowat/
Christittyin wapaus/
Christityt cudzutan pyhäxi/ Ja tulewat Jumalan
asuinsiaxi Pyhän Hengen cautta/
Christittyin pitä Christuxen tawalla elämän/
Christittyin pitä Christuxen cansa oleman/
Chus Hamin poica/
Chuse Herodoxen Foudi/
Cilicia pyhän Pawalin Isänmaa/ Josa hän
saarnais Christuxest/
Clauda/ Luoto/
Claudius/ Lysias/ Ylimmäinen Päämies/
lähettä Pawalin fangina Cesareaan/*

Aakkosellinen sanarekisteri

*Maanherran Felixen tygö/
Claudius Keisari/ käske caicki Judalaiset
Romista paeta/ Hänen ajallans oli sangen
callis aica/
Cleopatra Ptolomeuxen tytär/ annetan
Alexandrille emännäxi/ Hän otetan pois
häneldä/ ja Demetriuxelle annetan/
Cleophas Christuxen Opetuslapsi/ mene
Emauxeen/
Coirixi cudzu Christus pacanat/ Pawali cudzu
wäärät Prophetat coirixi/
Congius/ Edzi/ Mitta. Corah/ Dathan ja
Abiram/ nousewat Mosesta wastan/ Niellän
maalda/
Cores Persian Cuningas/ päästä fangitut
Judalaiset menemän maallens jällens/ Babelin
fangeudest/ Nijncuin ennustettu oli/ Hän
anda jällens ne cullaiset astiat/ cuin
NebucadNezar ennen poiswienyt oli/
Cores tuli onnellisexi Hallidziäxi Israelin lasten
tähden/
Corco kiöldän/
Cori. Cahdest Fijcunacorist wertaus/
Corintherit wastanottawat Christuxen
Evangeliumin/ Owat rijtaiset/ Owat myös
Pawalin Kirja/
Cornelius Sadanpäämies Cesareast/ käättän
Christuxen Uscoon/ ja castetan P. Petarilda/
caiken huonens cansa/
Corwa. Nijstä joilla corwat ja silmät owat/ ja ei
tahdo cuulla eikä nähdä/
Costo on Jumalan ja Esiwallan/ joca on
Jumalan palwelia/ ja on caikida muilda kiely/
Edzi/ Andexianda lähimmäisellens.
Cowacorwaisus/ ja sen rangaistus/
Creta/ Luoto
Cretalaiset annetan Tituxen haldun/
Crispus/ Synagogan ylimminen/ usco
Christuxen päälle
Castetan Gajuxen cansa/ pyhäldä Pawalilda/
Cruunu. Elämän Cruunu/
Cukulain huonet/ Jerobeamilda raketut/
Cukistetän Cuningas Jehiskialda/*

*Cuckuloilla uhrais Canssa ennen cuin Templi
rakettin/
Cudzumus. Edzi Wirca. Cumartaman pitä
HERran edes/
Cuningoista ja Försteistä/ ja heidän wirastans/
ja jaloudestans/
Cuningasten ja Förstein pitä pyhä Ramattua
lukeman/ ja oikian Jumalan palweluxen
woimasans pitämän/ Nijncuin Dawid/
Josaphat/ Jehiskia/ Josias/
Cuningasten pitä juopumutta wälttämän/
Cuningoita ja Förstejä neuwotan/
Cuningoita ja Förstejä wastan/ jotca köyhiä
waiwawat/
Cuningat saatta jumaligus onnellisexi/
Cuningan sydän on Jumalan kädesä/
Cuningasten edest pitä Jumalata
rucoildaman/ että hän annais heille lewollisen
ja rauhallisen hallituxen/ Nijncuin Saulin
alammaiset/ Benaja/ Joaxen alammaiset/
Israelin lapset Chalderein Cuningan edest/
joca heidän poiswei/
Chalderein Förstit/
Chaldean Drötingi/ Babylonian Förstit/ Nijn
myös Daniel/
Cunnia ja ylistys/ cuin ihmisildä tapahtua
taita/ pitä ylöncadzottaman ja wäldettämän/
Jumalan Cunniaasta pitä ylidzen caickein
cappalden ahkeroittaman/ Nijncuin/ Dawid/
Sadrach/ cumpaninens/ Turha Cunniaata owat
pyytänet. Adonia/ Sanherib/ Arphaxad/
NebucadNezar/ Antiochus/ Herodes Agrippa/
Turhan Cunnian pyyndöä pitä wäldettämän/
Cuolemast/ joca synnin rangaistus on/
Cuolema ja cuollon hetki on caikille ihmisille
määrätty/
Cuoleman/ hetki on caikilda ihmisildä salattu/
Cuollet pitä cunnialisest haudattaman/ ja nijtä
pitä myös Christillisest itkettämän/
Cuolleitten hautamisest. Sara/ Abraham/
Debora/ Rahel ja Isaac/ Jacob/ Joseph/ Nadab
ja Abihu/ MirJam ja Aaron/ Josua/ Samuel/
Saul poikinens/ Abner/ Absolon/ Saulin ja*

Aakkosellinen sanarekisteri

Jonathanin luut/
Cowacorwainen Propheta/ Hiobin pojat/
Sanheribildä tapetut/ Jonathan/ Päämiehen
tytär/ Lesken ainoa poica/ Lazarus/ P.
Stephanus/ Tabea/
Cuollutta poicans ei Dawid itke/ Cuolleitten
tähden ei pidä ruumist haavoittaman/ Joca
cuollen sattui/ se tuli saastaisexi/ Pyhain
cuolema on Jumalan edes callis/ Bileam
himoidze cuolla wanhurscasten cuolemalla/ Ei
cuolleilda pidä kyseldämän/ Ei cuollet taida
nijn ylistä HERra/ cuin elävät/
Cuollet/ jotca herätetyt owat. Lesken poica
Zarpathist/ Sunamitan waimon poica/
Cuollut/ joca Eliseus Prophetan luihin sattui/
Jairuxen tytär/ Monda cuollutta/ Nainin
Lesken poica/ Lazarus/ Tabea/ Eutyclus/
Ensimmäisest ja toisest cuolemast/ Ajallinen
cuolema on jumalisille makia uni/
Cuolemata ei pidä Christittyin pelkämän/
Ijancaickisen cuoleman on Christus
wiattomalla cuolemallans woittanut/ Surkian
cuoleman ja lähdennön owat tästä mailmasta
saanet. Edellinen mailma/ Pharao
jouckoinens/ punaises meres/ Lejonilda
tapettu. Cowacorwainen Propheta/ Pacanat/
jotca Samarian pandin/ Tulisilda kärmeildä.
Israelitat/ Madoilda. Antiochus/ Herodes
Agrippa/
Carhuilda/ 62. poica/ Petoxesta. Sichemiterit/
Abner/ Isboeth/ Amasa/ Ella/ Sanherib/
Amon/ Joas/ Gedalia/ Peräwieripaiseilda/
Tulelda. Sodomiterit/ Nadab ja Abihu/
Canssa/ joca napisi/ Tuhannen miestä/
Simsonin emändä/ Simri/ Wijsikymmendä ja
caxi/ Achabin poica/ Israelin Canssan lapset/
Manassen poica/ Zedechia ja Achab/ Nämät
owat kiwitetyt. Pilckaja/ Joca candoi halcoja
Sabbathina/ Achan/ Adoram/ Naboth/
Zacharias/ Stephanus/ ensimmäinen Udes
Testamendis/ Martyr/
Canssalda cuoliaksi tallatut. Epäuscoinen
Riddari/ Waimoilda tapetut. Sissera/

Abimelech/ Holofernes/ Huoneilda cuoliaksi
langennet. Simson ja Philisterit/ Hiobin
lapset/ Muurilda.
Seidzemencolmattakymmendä tuhatta
miestä/ Siloahn tornilda/ Rutosta/ 70000.
Israelitat yhtenä päivänä/ Cuolliaksi langennet
eli pudonnet. Eli/ Jesabel/ Kymmenen tuhatta
ihmistä/
Cuoliaksi läkähytetyt. Porton poica/ Hirtetyt.
Pharaon Leipoja/ Israelin lasten Förstitt/ Ain
Cuningas/ Wijsi Cuningast/ Baena ja Recheb/
Haman/ Hamanin 10. poica/ Nielydyt maalda.
Corah/ Dathan/ &c. \$ Nämät owat idzens
surmannet. AbiMelech/ Simson/ Saul/
Achitophel/ Simri/ Ptolomeus/ Rhazis/ Judas
Ischarioth/ HERralda cuoletetut. Her ja Onan/
Canaan maan wacajat/ Bethsemiterit/ Ananias
ja Saphira/ Lapsen tautin cuollet. Rahel/
Phineexen emändä/
Caula leicattu. Johannes Castajan/ Jacobuxen/
Johannexen weljen/ Ristinnaulitut. Ryöwärit
Christuxen cansa/
Cusan/ Risathaimin Cuningas/ Syrias/ pitä
Israelin lapsia cahdexas ajastaica allans/
Cuu luodan/ ja vähemmäxi walkeudexi
cudzutan/ Mihingä se luotu on.
Cuutautinen paratan/
Cuuliaisuus pitä wanhemmille näytettämän/
Nijn myös Isännille/ Ja opettaille/
Cuuliaisuus on parembi cuin uhri/
Cuuliaisuus on oikia uhri/ Jumalata pitä enä
cuulttaman cuin ihmisiä/ Jumalan sanalle pitä
cuuliainen oldaman/ ja mitä hyödytyst sijtä
on/
Cuuliaiset owat ollet. Noah/ Abraham/
Moses/ Israelitat/ Jehu/ Joseph ja Maria/
Petari ja Andreas/ Petari/ Mattheus/
Christus/ Opetuslapset Galilean Canan Häisä/
Edzi/ Cowacorwaisus. Cuuluisat miehet
Jumalan Canssan seas/
Cuwia ja Epäjumalita palwella. Lue/
Epäjumalat. Cuwat/ pacanoilda tehdyt/ owat
hopia/ culda/ waski/ puu ja kiwi/ ihmisten

Aakkosellinen sanarekisteri

*käsialat/ Nämät owat Cuwia rakendanet.
Aaron/ waletun wasican/ Gideon/ Ephodin/
Micha/ Cuwan/ Jeroboam/ cullaiset wasicat
Bethelis ja Danis/ Rehabeam/ cuckulat/
padzat ja medzistöt/ Manasse/ Amasia/ Seirin
lasten jumalat/ Achas/ Baalimin cuwat/
NebucadNezar/ cullaisen cuwan/ Antiochus
Epiphanes/ Nämät owat Cuwat cukistanet ja
poisottanet. Moses/ waletun wasican/
Gideon/ Baalin Altarin/ Wierat jumalat
poisheitetän/ Baalim ja Astaroth/ Assa/
Miplezethin/ jonga hänen äitins oli andanut
ylöspanna/ Jehu/ Baalin padzat ja Templin/
Jojada ja Joas/
Cuningas Jehiskia/ Waskikärmen Nehustha/
Itemš , caiken saastaisuden Templist/ Caicki
padzat/ cuckulat/ Altarit/ medzistöt/
Manasse/ caicki epäjumalat/ ja nijden Altarit/
Josias/ caicki epäjumalat ja Altarit Bethelis/
Mathathias/ Epäjumalain Altarit/ Judas/
Simon häwittä epäjumalat linnasta/
Cyathus. Edzi/ Mitta Cyprus/ maan paicka/
Cyrenius/ Syrian Maanherra/
Cyrene/ maacunda
Cyvenerittin Schoulu/*

D

*Dagon Philisterein Epäjumala/
Dalila/ Simsonin Nainen/ pettä hänen
Philisterein käsijn/
Dalmatia/ maacunda/ josa Citus saarnais/
Damaris/ cuule Pawalin saarnawan/ ja
wastanotta Christillisen uscon/
Damascus/ Syrian pääcaupungi/ woitetan
Tiglath Pillesterildä/
Damascua wastan ennustetan/
Dan/ Jacobin poica/
Danilaiset edziwät perindötä asuaxens/
Sotiwat Lesemi wastan/ ja woittawat/
Dan/ Caupungi/ cudzutan myös Lais/
Daniel/ cudzutan myös Beltsazer/ Selittä
unet/ Pannan coco Babelin Waldacunnan
hallidziaxi/ Näke neljä eläindä/ Heitetän*

*Lejonein luolaan/ Wapahta Susannan
cuolemast. Lue Susannan Historia/ ja Babelin
Drakist.
Darios/ Ahasueruxen poica/ Woitta Babelin
Waldacunnan/ Cuulutta jumalattoman
käskyn/
Darius/ Persian Cuningas/ Iyödän Alexander
Magnuxelda/
Dathan ja Abiram/ capinoidzewat Mosesta
wastan/ ja niellän maalda/
Dawid/ Isain poica/ woidellan Cuningaxi/
Samuel Prophetalda/ Tappa Lejonin/ Carhun
ja sen suuren Goliathin/ Teke Jonathanin
cansa lijton/ Neuwotan Jonathanilda/
Muistutta Jonathanille heidän lijttons/ Udista
lijton/
Dawid syö Cadzelmusleiwät/ Teke Cuningas
Achixen edes idzens mielipuolexi/ Pakene
Isäns ja äitins cansa Mizpaan/ Armahta
Cuningas Sauli/ ja leicka cappalen hänen
hamestans/ Lähettä sanan Nabalille/ Otta
keihän/ joca Cuningas Saulin päänpohjas
maates oli/ ja armahta taas händä/ Pakene
jällens Achixen/ Gathin Cuningan/ tygö/
Dawid cruunatan Hebronis Judan huonen
Cuningaxi/ Nuhtele Joabi/ Woitti Zionin
Linnan/ ja woideltin coco Israelin Cuningaxi/
Jonathanin sanan jälken/ Ja Saulin/ Teke
huorin ja murhan/ Ja teke parannuxen ja
catumuxen/
Dawid pakene poicans Absolomi/ Händä
kieldän sodast/ Tule Waldacundaans jällens/
Eroitta jalcawaimons hänestäns/
Dawidin wijmeinen sana/ Luke Canssan/ Osta
ladon Araunalda/ Toimitta tarwetta Jumalan
Templin rakennuxexi/ Toimitta Jumalan
palweluxest/ Toimitta Weisajat/ Owenwartiat
HERran huonesen/ Sotawäke/ Asetta poicans
Cuningas Salomon siaans/
Dawid cuole ja haudatan/ Ylistetän/
Dawid cudzutan Israelin Kyntiläxi/
Hengellinen Dawid/ Christus/ luwatan/
Dawidi muistutta Christus/ wastataxeens*

Aakkosellinen sanarekisteri

*Opetuslastens edest/
Debirin Caupungi/ cudzutan Kirjath Sanna/
Cudzutan myös KirjathSepherixi/ Woitetan
Josualda/
Debora Rebeckan Imettäjä/ mene hänen
cansans Isaachin tygö/ Cuole/
Debora Prophetissa/ mene Barachin cansa
sotaan/
Deboran kijtoswirsi/
Demetrius/ Seleucuxen poica hallidze
angarast/ Teke Jonathanin cansa lijton/ Tule
walapattoisexi/ ja ei pysy lijtosä/
Demetrius/ Culdaseppä/ asetta idzens
Pawalita wastan/
Dianat palwellan Ephesos ja coco Asias/
Dina/ Jacobin tytär/ Raiscatan Sichemildä/
Dionisius Athenist/ usco Christuxen päälle/
Diotrephes/
Doeg/ Cuningas Saulin palwelija/ pettä Papin
Abimelechin/ jolda Dawid sai cadzelmus
leiwät/ Tappa Abimelechin ja 85. HERran
Pappia/ Saulin käskyn jälkeen/
Draki Babelis. Lue sen Historia. Draki woitetan
Michaelildä/ ylimmäiseldä Engelildä/
Drötingi/ rickast Arabiast tule Cuningas
Salomon tygö/
Drusilla Maanherran emändä cuule Pawalin
saarna/
Dumat wastan ennustetan/
Duomiost ja Duomarin wirast. Tyhmä
duomiota wastan/ Ennen Duomiota pitä asia
wisust tutkittaman/ Susannan Historia.
Duomita Opist/ tule Oppenein tehdä/ Mailma
pitä Pyhildä Duomittaman/ Tyhmästä ja
taitamattomast owat Duominnet : Eli/ Israelin
Cuningas/ Muutammat Judalaisista/
Phariseuxet/ Petari/
Duomarein wirca ja jalous/
Duomarin/ ei pidä muoto cadzoman/ Wäärä
Duomio/ Wäärä Duomari on ollut/ Edzi/
Esiwalda. Duomarit cudzutan jumalixi/ Jumala
on wanhurscas Duomari/ ja maxa cullengin
ansions jälkeen/*

*Duomiopäiwä/ jona Jumala on caiken
mailman cansa lopun tekewä/
Duomiopäiwä on caikilda Engeleildä ja
ihmisildä peitetty/*

E

*Ebal/ wuori/ jonga päällä he seisoit ja kiroisit/
Ebed/ Gaalin Isä/
EbedMelech/ Ethiopialainen/ autta Jeremian
Prophetan ulos luolasta/ Hänen uscollisudens
tähden/ Jumalan cohtan/ hän Chalderein
miecasta wapahdetan/
Eber/ Pelegin Isä/
EbenEzer/ se on/ Apukiwi/
Ebzan/ Israelin Duomari/ jolla oli 30. poica ja
30. tytärtä/
Ecbathana/ kirjoitetan/
Edescadzomus Jumala on meidän Christuxes
wanhurscauteen ennen mailman alcua
walinnut/ Paidzi meidän ansiotam ja töitäm/
Edom/ Jacobin weli ja Isaachin poica/ joca
cudzutan Esau/
Edomerit kielläwät Israelin lasten heidän
maans läpidze menemäst/ He lyödän/ ja
tulewat Cuningas Dawidille werollisexi/ He
luopuwat Israelist/ ja tekewät heillens
Cuningan/ Heistä lyödän 10000. Judalda
Suolalaxosa/ He woittawat ja ottawat Judan
fangixi/
Edomia wastan ei pidä Israelin Canssan
sotiman/
Edomia wastan ennustetan/
Edzi/ Esau. Eglonin Caupungi woitetan/
Eglon Moabiterein Cuningas/ Wallidze Israelin
lapsia cahdexas ajastaica/ ja tapetan
Ehudilda/
Egyptiä waiwatan cowin/ HERran Sanan
jälken/
Egyptin orjudesta oli ennustettu/ Ja alcoi/
Israelin lasten lähtemisest ja pelastuxest
Egyptist/ puhutan/ Tämä täytetän/ että
600000. miestä läxit siellä/ Pelastuxest
Egyptist/ nijncuin caickein suurimmasta*

Aakkosellinen sanarekisteri

hyvästä työstä/ puhutan/
Egypti voitetaan Babelin Cuningalda/
Egypterit menewät Judan Canssa wastan/
Egyptiä wastan soti Antiochus/
Egyptiä wastan ennustetan/
Egyptijn pakene Christus/
Egypterit ei syö leipä Hebrerein cansa/
Egypteritten ei pidä Israelin Canssalle
cauhistuxexi oleman/
Ehtolinen. Christuxen Ehtolisen asetuxest/ ja
sen oikiast ja wääräst nautidzemisest. Edzi/
Christuxen/ &c. \$ Suurest Ehtolisest/ johon
monda cudzutan/ mutta harwat tulewat/
Jumalan ja Caridzan suurest Ehtolisest/ johon
walitut cudzutan/
Ehud oli Israelin Duomarina 80. ajastaica/
Ekronin Caupungi voitetaan Judalda/
Elam/ Semin poica/
Elamitereita wastan ennustetan/
Elatus. Edzi/ Ruoca. Eläin. Edzi/ Carja. Elämä.
Christittyin elämä pitä pyhä oleman/ ja
Jumalan sanan ja Christuxen opetuxen ja
elämän jälken tawoitetun/ Ijancaickinen
elämä. Edzi/ Autuus. Elämän puu/
Elämän Kirja. Edzi/ Kirja. Eläwät kijttäwät
Jumalata ja ei cuollet. Edzi/ Ei cuollet ylistä
HERra. Eläwäldä ylös Taiwasen otetut. Enoch/
Elias/
Eldad ja Medad ennustawat Leirisä/ ja ei
Moses heitä kiellä/ waan toiwotta että caicki
Canssa ennustais/
Eleazar/ Aaronin poica/ Wihitän Papixi/ Tule
Isäns cuoleman jälken ylimmäisexi Papixi/
Jaca Josuan cansa Canaan maan/ Nijncuin
Jumala käskenyntä oli/ Cuole ja haudatan/
Hänen poicans oli Pinehas/ Joca tuli
ylimmäisexi Papixi/
Eleazer/ Sauran poica/ tappoi Elephandin/ ja
cuoli idze myös sen alla/
Eleazer/ Kirjanoppenein seas ylimmäinen/ ja
ijällinen mies/ wältti caickinaista pahennusta/
ja tunnusti hänen Jumalans/ idze
cuolemasakin/

Elementit pitä palawudest sulaman/
Eli/ Pappi Silos/ Hänen poicans olit
pahancuriset/
Elit uhca Jumala/
Elin pojat tapetan sodas/ Ja Eli lange
istuimeldans cuoliaksi/ cosca hän 40. ajastaica
Israeli Duominnut oli/
Eliab/ Sebulonin sucucunnan Sodanpäämies/
Eliakim/ Josian poica/ tuli Judan Cuningaxi/ ja
cudzutan myös Jojakim/
Edzi/ Jojakim. Elian Prophetan waatten parrest
puhutan/
Elias ennusta callist ajast/ ja Carhnet wiewät
hänelle ruoca/
Elian elättä Zarpatin leski/ jonga pojan hän
kuolleista herättä/
Elian uhri culutetan tulelda/ ja hän tappa
Baalin Papit/
Elia pakene Jesabeli/ ja Engeli tuo hänelle
ruoca : Hän paasto sijtte 40. päiwä ja yötä/
Lähetetän Damascuun/ Hasaeli Syrian
Cuningaxi woiteleman/ ja Elisat Prophetaxi/
Lähetetän Cuningas Ahabin tygö/ Käske tulen
langeta Taiwast/ polttaman wijttäkymmendä
miestä/
Elian woimallinen rucous/
Elia ja Elisa käywät Jordanin wirran läpidze/ ja
Elia otetan ylös Taiwasen/ tulisella waunulla/
Elia nähdän Christuxen kircastamises/
Eliasaph/ Gaditerein sucucunnan
Sodanpäämies/
Eliasib/ ylimmäinen Pappi/ rakensi
Jerusalemmin portin/
Elieser/ Mosexen poica/ syndy/ Ja wiedzän
Mosexen tygö/
Elieser/ Dodanan poica/ ennusta Josaphatia
wastan/ ja nuhtelee händä/
Elihud/ Hiobin ystäwä/ wastudest kysele
Hiobilda/ hänen colmen ystäwäns perän/
Nuhtelee/
Elimais/ Persian Caupungi/
EliMelech/ Naemin mies/
Eliphas Themanist/ Hiobin ystäwä/ Kysele

Aakkosellinen sanarekisteri

Hiobilda/
Elisa/ Saphatin poica/ woidellan Prophetaxi/
Käy Elian cansa Jordanin läpidze/ Palaja/ ja
lyö Elian hamella weteen/ että wesi ercane/ ja
hän käy sijtä läpidze/ Teke Jerihon pahan
weden suolalla terwellisexi/ Lupa Sunamitan
waimolle pojan/ ja sijtte sen cuolleista
herättä/ Teke carwan weden makiaxi/ ja teke
callilla ajalla leiwän pistäwäisexi/
Elisa puhdista Naamanin hänen Spitalistans/
Teke raudan uiskendeleman/ Lyö Syrialaisten
sotajoucon sokeudella/
Ennusta hyvästä ajasta cuin päiwä jälkeen
tulewa oli/
Elisan ajalla oli callis aica seidzemen ajastaica/
Ilmoitta Hasaelille cuinga hän paljon paha
tekewä oli/ Käske Jehun woidella Cuningaxi/
Ennusta Syriat wastan/ tule sairaxi/ ja cuole/
ja yxi cuollut heräjä hänen luihins sattumisest/
Elisat ylistetän/
Elisama Amihudin poica/ Ephraimin
sucucunnan Försti/
Elisabeth Zacharian emändä/ sijttä vanhalla
ijälläns/ Terwetetän Neidzeldä Marialda/
Synnyttä Johannes Castajan/
Elizeba Aaronin emändä/
Elizur/ Rubenin Sucucunnan Försti/
Elkanalla/ Samuelin Isällä/ oli caxi emändätä/
Ella/ Israelin Cuningas/ juo idzens juowuxijn/
ja tapetan/
Elon duomidze Israeli/ 10. ajastaica/
Elothin Caupungi raketan Cuningalda
Asarialda/ ja annetan Judalle/ Tule
Syrialaisten ala/
Elymas noita/ on Pawalita wastan/ ja tule
sokiaksi/ Joca myös BarJehu cudzutan/
Emanuelixi (eli Immanuelixi) cudzutan
Christus/
Emauxen kylään/ menit caxi Opetuslasta/
Emä poikinens ei sinun pidä ottaman/
Emimin Sangarit tapetan/ Millinen Emimin
Canssa oli/
Emori/ Canaan poica/

Enakimit/ Sangarit/ Häwitetän/
Enakin colme poica ajetan ulos Calebilda/
Eneas paratan/
Engelit. Engeleist/ heidän luonnostans ja
wirastans/
Engelit ei tahdo heillens uhratta/
Engelit ei ole puhtat Jumalan suhten/
Engelit owat palwelewaiset Henget/
Engelitten langemisest/ Satanan Engeli/
Pahoist Engeleist. Cadzo/ Perkele.
Engeleixi cudzutan opettajat/
Enoch oli jumalinen/ ja eli 365. ajastaica/
otettin Jumalalda ylös/
Enochi ylistetän/
Enochin usco/ Ja ennustus jumalattomist/
Enos Sethin poica/ eli 905. ajastaica/
Epaphras/ uscollinen Christuxen palwelia/
saarnais ensin Colosserein edes/
Hänen surustans/
Oli Pawalin cansafangi/ ad \$ Philem \$ 23.
Epaphroditus/ Pawalin apulainen ja
cansasotia/
Epäjumalain alcu/
Epäjumalat ja epäjumalain palwelus/ owat
Jumalalle cauhistus/
Epäjumalita ja Epäjumalain cuwia tekemäst ja
palwelemast kieldän/ ja caickia/ jotca niittä
rucoilewat/ kirotan Jumalalda/
Epäjumalan palwelust uhgatan ja rangaistan
Jumalalda/
Epäjumalan palweluxest kieldän cowin/ ja
neuwoitan kenengän idzens siihen
saastuttamast/ jos jocu muutoin tahto
Jumalan angaran wihan ja rangaistuxen
wälttä/
Epäjumalan palwelus pitä cukistettaman ja
häwitettämän/
Epäjumalain häwitys ylistetän/
Epäjumalan palweluxen tähden/ oli Ahabin
aicana Judas suuri waiwaisus ja wihelijäisyys/
Epäjumalat/ joista P. Ramatus puhutan :
I. Adonis/ epäjumala. Edzi/ Thamus
II. Adramelech/ Sepharwaimin epäjumala/

Aakkosellinen sanarekisteri

III. Asdod/ Philisterein epäjumala/ joca myös Dagonixi cudzutan/
IV. Anamelech Sepharwaimin Epäjumala/
V. Arza/ Cuningas Ellan epäjumala/ jota hän cotona palweli/
VI. Asima/ Hematherein epäjumala/
VII. Astharoth/ Sidonierein Naisjumala/
VIII. Baal/ yhteinen epäjumala/
IX. BaalBerith/ Sicheмитerein epäjumala/
X. BaalPeor eli BaalPhegor/ Moabiterein epäjumala/ jota Israelin lapset palwelit/ Hieronymus luule sen Priapuxexi.
XI. BaalSebub/ Ekroniterein epäjumala/
XII. Bacchus eli Liber/ epäjumala/
XIII. Bel/ Babylonialaisten epäjumala/ jonga Daniel teloitti. Lue Babelin Belist/
XIV. Chamos eli Chemosch/ Amorrerein/ Ammoniterein ja Moabiterein epäjumala/ cudzuttin myös BaalPeorixi/
XV. Canopus/ Egyptiläisten epäjumala. Lue Historiam \$ Ecclesiasticam \$, lib. \$ 1.1. c. \$ 26. XVI. Chium/ Israelitain epäjumala/ jonga muutamat luulewat tähdexi/ muutamat Saturnuxexi/
XVII. Dagon/ Philisterein epäjumala/
XVIII. Diana/ hänen Templistäns ja palweluxestans puhutan/ Ja cudzutan Nonea. Lue enä
XIX. Draki/ Babylonialaisten epäjumala. Lue Babelin Drakist/
XX. Ephod/ oli Gideonilda hywäst ajatuxest hänen Isänsmaalla Aphras ylöspandu/ ja coco Israel teki sen cansa huorin/
XXI. Esech/ Persianerein epäjumala in \$ templo \$ ignis \$. Lue Tripartitam \$ Historiam \$, lib. \$ 10. cap. \$ 30. XXII. Fortuna \$. Lue Gadist. XXIII. Gad/ Epäjumala sodas/ jonga muutamat Martem \$, eli Iovem \$, eli Fortunam \$, eli Taiwan sotajoucoxi sanowat/
XXIV. Hercules/ jolle Tyriläiset owat uhrannet/
XXV. Jupiter Olympius/
XXVI. Jupiter Xenius/ pacanalinen epäjumala/
XXVII. Moloch/ Ammoniterein epäjumala/

Cudzutan myös Milchom/
XXVIII. Meni/ Cauppamiesten epäjumala/ jonga he myös Mercuriuxexi eli Fatumixi cudzuit/ ja sanowat sen Planetaxi eli Tähdexi/
XXIX. Michan epäjumala/ jota hän huonesans piti/ Ephraimin wuorella/ jonga cansa monda Israelist syndiä teit/
XXX. Miplezeth (jonga muutamat epäjumalaxi sanowat/ muutamat cauhistuxexi/ muutamat julmaxi cuwaxi/ ja muutamat Priapuxexi) oli Maechan Assan äitin epäjumala/
XXXI. Nibehas/ Hewerein epäjumala/
XXXII. Nanean Kircost ja palweluxest puhutan/ Ja luullan Dianaxi. XXXIII. Nehustan/ Waskikärme/ jota he wijmein palwelit/ jonga Cuningas Ezechia särki ja häwitti/
XXXIV. Nergel/ Cuthiterein epäjumala/
XXXV. Orimasda. Edzi/ Urchashdim/ se on/ pyhä walkia. Lue Plutar. \$ in \$ vita \$ Alex. M. XXXVI Rimmon/ Syrian epäjumala/
XXXVII. Remphan/ Tähdien caltainen epäjumala/ josta Stephanus puhu/
XXXVIII. Suchot Benoth/ Babylonialaisten epäjumala/
XXXIX. Sichut/ Israelitain epäjumala/
XL. Thartak/ Hewerein epäjumala/
XLI. Thamus/ Israelin Canssan epäjumala/ jonga muutamat Adonixexi cudzuwat/ ja muutamat Bacchixen epäjumalaxi/
XLII Theraphimit olit epäjumalat/ joilda he tulewaisia asioita kyselit/
XLIII. Cullainen Wasicka/ jota Israelin lapset corwesa palwelit/
XLIV. Cullaiset wasicat Bethelis ja Danis/ jotca Cuningas Jeroboam Israelin lasten eteen asetti/
XLV. Urchashdim/ pyhä walkia/ jota Chalderit palwelit/ löytän Historijst. Nijstä cuin epäjumalita palwelewat ja cuwia rucoilewat/ Epenetus oli ensimmäinen Achaias/ joca Christillisen uscon wastanotti/
Epha/ edzi Mitta. Ephesus palwele Naisjumalat Dianat/ Wastanotta Pawalin

Aakkosellinen sanarekisteri

saarnan/ ja poltta caicki kelwottomat Kirjat/
Ephod/
Ephraim/ Josephin poica/ Asetetan hänen
isoildisäldäns Jacobilda Manassen hänen
weljens eteen/ cosca hän siunais heitä/
Ephraimin lapset saawat perinnön/ Nousewat
Jepththat wastan/ ettei hän Amonit wastan
soteisans heitä cansans ottanut/ Rijtelewät
Gideonin cansa/ Ephraimillä ymmärretän
Israelin waldacunda/
Ephrates cudzuttin myös BethElix/
Ephron ryösetän ja ylösalaisin cukistetän/
että he kielsit Judan sen läpidze waeldamast/
Epicurerit ja Stojei kyselewät P. Pawalilda/
Heidän puheistans/
Epistola lähetetän Apostoleilda Antiochiaan/
Epistola lähetetän muutamihin Seuracundijn/
Erastus/ Rentmestari Corinthos/ Lähetetän
Timotheuxen cansa Macedoniaan/
Eripuraisutta pitä wäldettämän/
Eripuraisus Pawalin ja Barnaban wälillä/
Eriseurat. Eriseuroista ja wääristä opettaista/
Eriseurat ja Lahcocunnat pitä oleman/ ja
mingätähden/
Eriseuroja on ollut Apostolittengin aicana/
Eriseurat pitä wijmeisilläkin aigoilla tuleman/
Erokirja/
Esau/ Isaachin poica/ syndy/ Myy
esicoisudens oikeuden/ ja cudzutan Edomixi/
Eroitetan esicoisudestans toimella/ Otta
Ismaelin tyttären emännäxens/ Mene weljens
Jacobia wastan 400. miehellä/ Suutanda
weljellens Jacobille/ Hänen emännistäns ja
paljost rickaudestans/
Esaut wastan kieldän Israelin lasten sotimast/
Edzi/ Edom. Esicoinen. Caicki Egyptin esicoiset
piti tapettaman/ Jotca HERralda tapetan/
Caicki esicoiset pitä HERralle pyhitettämän/
Esicoisten oikeudest/ Ja nijin Joram sai
waldacunnan/ että hän oli esicoinen/
Esau myy Jacobille hänen esicoisudens
oikeuden/
Esicoiset tulewat toisinans eroitetuxi/ nijncuin

Manasse/ Judalaiset/ Christus on esicoinen
monen weljen seas/
Ensimmäinen hedelmä piti HERran huonesen
wietämän/
Ensimmäinen hedelmä annetan Cuningas
Jehiskian käskystä/ Fangitut Judalaiset
lupawat anda ensimmäiset hedelmät/
Esirippu Tabernaclis kirjoitetän/
Templin esirippu repe cahtia/
Esiwallan asetus/ mahdollisuus/ wirca/ woima
ja jalous/
Edzi/ Cuningat/ nijin myös Duomarit. Esiwalda
joca Jumalata pelkä/ Jumalatoim Esiwalda/
Esiwalda cudzutan Jumalixi/
Ei Esiwalda pidä kiroildaman/ mutta hänelle
cuuliainen oldaman/
Edzi/ Pahat hallidziat. Esra/ Kirjanoppenu/
tule Babelist/ Pällepäne yhteisen paaston/
Rucoile Canssan edest/ ja eroitta Israelin
lapsist pacanaliset waimot/ Luke Lakikirjan
coco Seuracunnan edes/ Cudzutan myös
Jozadakixi/
Esther/ tule Cuningas Ahasweruxen
Drötingixi/ Walmista Cuningalle ja Hamanille
pidon/
Rucoile Judalaisten edestä/ Saa Kirjan
Cuningalda/ ettei Judalaisten pitänyt
ainoastans saaman hengens pitä/ mutta myös
wihollisillens costaman/
Eva/ luotin miehen kylkiluusta/ Syö kielystä
puusta/ Cudzutan Hewaxi/ Synnyttä Cainin ja
Abelin/
Evangelium/ on lohdullinen ja armollinen
saarna Christuxest/
Evangelium saatta eripuraisuden/
Evangeliumin Wapaus/
Evangeliumin tähden ei pidä kenengän
häpemän/
Evangeliumin ylöncadzoitten duomio/
Evangelistat lähetetän Christuxelda/
Euilmenodach tule Babelin Cuningaxi/
Eunica/ jumalinen waimo/ Timotheuxen äiti/
Eupator/ Antiochuxen jumalatoim poica/

Aakkosellinen sanarekisteri

*Eutyclus/ nuori mies/ lange idzens cuoliaxi/
ja sijtte P. Pawalilda cuolleista herätetän/*

F

*Fangeja pitä tutcattaman ja lohduitettaman/
Babelin Fangeja käsketän rucoilla Caupungille
rauha/ Nijn myös NebucadNezarille ja hänen
pojallens terweyttä/ Jumalisia Fangeja ei
Jumala hyljä/ Cuinga fangittu waimo piti
emännäxi otettaman/
Fangina owat ollet Loth/ Joseph/ Pharaon
ylimmäinen Juomanlaskia ja Leipoja/ Joca
Jumalan nime pilckais/ Joca Sabbathina
halcoja candoi/ Midianiterein waimot ja
lapset/ Israelitat/ Simson/ 1700. Radzasmiestä
ja 20000. jalcamiestä/ Dawid/ emännät/
lapset ja tyttäret/ Micheas/ 10000. Ihmistä/
Judalaiset waimoinens ja lapsinens/
Manasses/ Tobias/ Zedechia/ Jeremias/ Nijn
myös jäänyt Canssa/ JechanJa ja Förstit/
Johannes Castaja/ Apostolit/ Petari/ Pawali ja
Silas/
Fangein wartia/ Philippis/ käättän Christilliseen
uscoon/
Felix Judean Maanherra/ anda P. Pawalille
Kirjan/ Mene Pawalin cansa hywin/ ja tyhmisty
hänen saarnastans/
Festus/ Maanwanhin Judeas/ Tuotta P.
Pawalin eteens/ Cuningas Agrippan ja
Bernicen läsnöolles/
Förstit/ Edzi/ Cuningat.*

G

*Gaal Ebedin poica/ nouse AbiMelechi
Duomarita wastan/ ja lyödän pacoon/
Gabel tule Raphaelin cansa Tobian Häihin/
Gabriel ylimmäinen Engeli ilmoitta idzens
Daniel Prophetalle/ Papille Sacharialle/ Nijn
myös/ Neidzelle Marialle/
Gad/ Jacobin poica/ Silpast/ Siunatan/
Gaditerit saawat perindöns/
Gad/ Epäjumala. Edzi/ Epäjumalat. Gad/
Propheta/ neuwo Dawidi/ ettei hänen pidäis*

*Moabiterein maalla oleman/ Ennusta
Dawidille Jumalan wihan/
Gajus Pawalin cansolinen/ castetan/ Fangitan/
Johdatta Pawalin Asiaan/ Otta hänen
huonesens/
Galatereitä nuhdellan/ Heitä ylistetän/ Heidän
huikendelewaisudestans/
Galilea/ wastanotta Christuxen/
Galileas rupe Christus saarnaman/ Ei Galileast
tule yhtän Prophetat/
Gallio/ Achajan Maanherra/
Gamaliel/ Manassen sucucunnan
Sodanpäämies/
Gamaliel/ hywäntahtoinen ja Laintaitawa/ Oli
Pawalin Opetusisä/
Gaserin Caupungi/ Cuningas Pharaolda
cukistetän/ ja C. Salomolda taas raketan/
Gath/ woitetan Cuningas Hasaelildä/
Gedalia Ahikamin poica/ Sodanpäämies/
tapetan/ Händä neuwotan sijtä wahingosta/
mutta ei hän sitä usconut/
Gehasi/ Elisan palwelia/
Gergesenerit rucoilewat Christust menemän
pois tyköns/
Gerson Mosexen poica/ Ymbärinsleicatan
äitildäns/
Gerson/ Lewin pojist/
Gersoniterein wirasta/
Gibeon/ yxi erinomaisist Salomon cuckulist/
Gibeoniterit/ wapahtawat hengens heidän
cawaludellans/ Heidän cawaludens
rangaistan/ Pijritetän/ Heidän tähtens
Cuningas Saulin pojat hirtetän/
Gideon/ Sodanpäämies ja Israelin Duomari/
Anda tilan epäjumalan palwelukseen/
Gihonin wirta/
Gilgal/ yxi Israelin wapaist Caupungeist/ Sijnä
Canssa ymbärinsleicattin ja Pääsiäistä
pidettin/
Gog ja Magog/
Golgatta/ Pääcalloin paicka/
Goliath/ Philisteri/ soti Israeli wastan/ Tapetan
Dawidilda/*

Aakkosellinen sanarekisteri

*Goliath/ Gethiteri/ tapetan Elhanalda/ Hänen keihäns warsi/
Gomer. Edzi/ Mitta. Gomorra cukistetan. Edzi/
Sodoma. Gorgias/ Sodanpäämies/ Iyö Israelin pacoon/
Grekiläiset/
Grisimin wuori/ jolla he seisoit ja siunaisit/*

H

*Habacuc/ Propheta/ Wie Danielille ruoca Lejonin luolaan. Lue Historia Babelin Drakist/
Hadad/ Edomeri/ Salomon wastanseisoja/
Hadad Eser/ Soban Cuningas/ Woitetan Dawidilda/ ja hänen sotajouckons tapetan/
Haggeus Propheta käske Judalaisten raketa Templi/
Haggeus ennusta wijmeisen Jerusalemin Templin cunnian olewan suuremman cuin ensimmäisen/
Ham Canaan Isä/ pilcka hänen Isäns Noet/ ja kirotan/
Haman/ pidetän Cuningalda suures cunnias/ ja waino Mardachait/ anda paha neuwo Judalaisia wastan/ Juttele cunnians ystäwittens edes/ ja teettä corkian hirsipuun/
Mardachait sijhen hirttä/ Mutta wijmeiseldä hän sijhen idze hirtetän/ Ja 10. hänen poicans myös hirtetän/
Hamona/
Hanani/ Propheta/ lähetetän Assan Judan Cuningan tygö/
Hanania/ wäärä Propheta/ Cuole/
Hanna/ Samuelin äiti/ rucoile HERra/ ja teke hänelle lupauxen/ Synnyttä Samuel Prophetan/ Synnyttä wielä colme poica ja caxi tytärtä/
Hanna/ Phanuelin tytär/
Hanna/ wanhan Tobian emändä/
Hannas/ Caiphaxen appi/ ja ylimmäinen Pappi/ Oli Sadduceus/
Hanon/ Ammoniterein Cuningas/ pilcka Dawidin käskyläisiä/ ja leickele heidän partans ja waattens/*

*Hapoinda leipä ei pitänyt Pääsiäis lamban cansa syötämän/ Ei myös uhrin cansa/
Ymmärretän wääräst opist/ Pahuden hapatus pitä perattaman/ Wertaus hapatuxest/
Haran/ Abrahamin weli/ ja Lothin Isä/ cuole/
Haranis/ Canaan maan Caupungis/ cuoli Tharah/ ja hänen poicans Abraham asui sijnä hetken aica/
Hasael/ Benhadadin Syrian Cuningan palwelia/ tule Syrian Cuningaxi/ Jumalan käskyn jälkeen/ Lyö Israelin caikis heidän rajoisans/ Nijn cuin ennustettu oli/ Cuole/
Haudata cuolleita. MirJam/ Moses/ Josua ja Eleazar/ Jephthe/ Asabel/ Dawid/ Salomon/ Eliseus/ Assa/ Jojada/ Josias/ Päämiehen tytär/ Johannes Castaja/ Lazarus Bethanias/ Christus/
Hazor/ Pääcaupungi/ woitetan ja poldetan/ Hebal/ Edzi/ Ebal. Hebenpuuta oli Salomon aicana aiwa paljo/
Hebron/ Canaan maan Pääcaupungi/
Hebron/ raketan/ Woitetan/ Annetan Calebille/ Jaetan sijtte Lewitaille/ Cudzuttin myös Mamrexi/ Nijn myös/ Kiriath Arba/
Hedelmästä puuhutan/ Synnin hedelmä/ Lihan ja Hengen Hedelmä/
Hedelmän/ joca puto sisälle corjattais/ pitä waiwaiset saaman/
Heliodoros/ Seleucuxen Camaripalwelia/ tahto otta Templin rahan/ Rangaistan Jumalalda/ näös ja puhen parres/
Helundai Juhla. Edzi/ Judalaisten Juhlat. Helwetti ja ijancaickinen cadotus/ joca Perkeleille ja caikille jumalattomille walmistettu on/
Helwetti on Christuxelda woitettu/
Heman/ Weisaja Tabernaclis/ Dawidin aicana/ Samuelin pojanpoica/
Hemor raiscais Dinan Jacobin tyttären/ ja tapetan Simeonilda ja Lewildä/
Hemina. Edzi/ Mitta. Hengi. Jumalan Hengi luwatan ja annetan catuwaisille ihmisille/ ja asu heisä/ Jumalan Hengi walista ihmisten*

Aakkosellinen sanarekisteri

*sydämet/ ja teke ne lewollisexi ja rohkiaxi/
Jumalan Hengi on puhunut Prophetain ja
Apostolitten cautta/ Jumalan Hengi on
meidän autuudem panti/ Walehtelewaiset
Henget Prophetain suusa/ Eripuraisuden
Hengi/ Abimelechin ja Sichemiterein wälillä/
Pahat Henget/
Henget pitä coeteldaman/ jos ne Jumalasta
owat/
Hephetah/
Herodes Ascalonita/ tappa wiattomat lapset/
Cuole/ Herodes Antipas/ Herodexen poica/
Galilean Tetrarcha/ Anda Johannes Castajan
caulan leicata/ Cudzutan Christuxelda ketuxi/
Yhdistä idzens Pilatuxen cansa ja tule hänen
ystäwäxens/ Herodes Agrippa/ tappa
Apostolin Jacobin/ ja pane Petarin fangeuten/
Cuole/
Herodias Philippuxen emändä ylönanda
Awioskäskyns/ ja secoitta idzens miehens
weljen Herodexen cansa/
HERra on yxi ainoa/ jonga cautta caicki
cappalet owat/ waicka nijtä monda on cuin
Herraxi cudzutan/ Cahta Herra ei taida yxikän
palwella/
HERran päiwä tule nijncuin waras/
HERran päiwä jumalattomain päälle/ Cadzo
Päiwä. HERran käsi nijden päällä/ joita hän
rangaise/
HERran käsi nijden päällä/ jotca Jumalan
Hengeldä wäkewydellä lahjoitetan/
HERran kättä ei taida kengän wälttä/
HERran Nimi on : Minä olen se cuin Minä
olen/
HERran työt julistetan jocapaicas/
HERran Nime ei pidä turhan lausuttaman/
HERran Nimi häwäistän wäärillä waloilla/
HERran Nime pitä Israelin päälle rucoildaman/
HERran Nimeen siuna Dawid Canssan/
HERran Nimeen Eliseus kiroile/
Hesekiel cudzutan Prophetan wircan/
Fangitan ja wiedän muiden cansa Babelijn/
Käsketän syödä Kirja/ Wiedän Henges*

*Jerusalemijn/ Wertaus hänen emändäns
cuolemasta/ Ylistetän/
Hetherit/ Canaan maan asuwaiset/ Pitä
Hewerein cansa peräti häwitettämän/
Hezron/ Perezen poica/ Cudzutan myös
Jephunnexi/ Jättä poicans Aramin jälkens/
Hiel rakenda Jerihon/
Hijlet. Tulisia Hijliä coota wihollisten pään
päälle/
Hiljaisus ja laupius/ Nijncuin Moses/ Abigail/
Himo. Pahat himot kieldän/ Israelitain Himo/
Heidän rangaistuxens/ Achanin Himo ja
rangaistus/ Lihan Himo pitä hillittämän/
cuoletettaman ja ristinnaulittaman/
Himohaudat/
Hiuxia pitkäxi caswatta/ on miehelle häpiäxi ja
waimolle cunniaxi/
Hilkia löytä Lakikirjan HERran huonesta/
Hin. Cadzo/ Mitta. Hinnomin lasten laxo/
Hiob/ hywä/ hurscas ja jumalinen mies/ Ricas/
Lyödän cuolema haawoilla/ Tutcatan
ystäwildäns/ Kiro syndymä päiwäns/ Walitta
waiwans ja ahdistustans/ Toiwotta idzellens
cuolemata/ Nuhtele ystäwitäns/
Hyljätän ystäwildäns/ Peljätetän unilda ja
nägyildä/ Sanotan ystäwildä/ Jumalata
pilckawan/
Hiob tunnusta syndins/ Rucoile ystäwittens
edest/ Cuole/
Hänen kärsiwälisydestäns/
Hiobist ja hänen wanhurscaudestans
puhutan/
Hiram/ Tyron Cuningas/ lähettä Cuningas
Dawidille Honga ja Cederpuita/ Nijn myös
Cuningas Salomolle/
Hiram taitawa waskiseppä/
Hira/ Odollamist/ Judan emännän Isä/
Hiskia eli Jehiskia jumalattoman Cuningas
Ahabin poica/ jalo Judan Cuningas/ Särke
waskikärmän/ Luopu Assyrialaisist/ Lähettä
sanan Prophetalle Esaialle/ Tule sairaxi
cuolemallans/ Saa merkin/ että hän on
paranewa/ Näyttä Babelin Cuningan*

Aakkosellinen sanarekisteri

palwelioille caiken tawarans ja cunnians/
Cuole/
Händä ylistetän/
Hispania/ johon P. Pawali tahtoi waelda/
Hobab/ Reguelin poica/ Mosexen näälä/
Hänen lapsens asuit Judan lasten seas/
Nijtä Cuningas Saul armahti/
Holofernes/ NebucadNezarin Sotaherra
lähetetän Israeli wastan/ Pilcka Jumalata/
Pjrittä Bethulian/
Hänen caulans leicatan Judithalda/ omalla
miecallans/
Hänen pääns panna Caupungin muurin
päälle/ Ja coco Assyrialaisten leiri pakene/
Homer eli Chorus. Edzi/ Mitta. Horam/
Geserin Cuningas/ Iyödän Josualda/
Horeb/ Jumalan wuori/ joca myös Sinain
wuorexi cudzutan/
Horiterit Seiris/ ajetan ulos Esaun lapsilda/
Hosea/ Ellan poica/ tuli Israelin Cuningaxi
Pekahn Remalian pojan jälkeen/ Wietin
Cuningas Salmanasserilda Israelin Canssan
cansa Assyriaan/
Hoseas/ Berin poica/ ennusta Usian/
Jothamin/ Ahaxen ja Jehiskian aicana/
Hosianna toiwotti Canssa Christuxelle/ cosca
hän ajoi Jerusalemijn/
Hulda/ Sallumin emändä/ Prophetissa Judas/
Josias edzi händä/
Hulluus/
Hulluus Jumalan edes/ on tämän mailman
wijsaus/ Edzi/ Tyhmyys. Hunaja Lejonin
raados/ anda tilan tapauxeen/
Hunajata syö Jonathan Isäns kieldo wastan/
Hunajata ime calliost/
Huocaus. Luwallisest ja luwattomast
huocauxest/
Huone/ joca calliolle raketan/ on luja ja
pysywäinen/
Huonenhaldiat/ Moninaiset Jumalan armon
Huonenhaldiat/
Huonenhaldiat Jumalan salaisuteen/
Huonesen otta mielelläns köyhiä ja

muucalaisia/ Nijncuin/ Abraham/ Loth/
Laban/ Rahab/ Manoah/ Yxi mies Bethlehem
Judast/ Zarpathin Leski/ Sunamitan waimo/
Hiob/ Martha/ Zacheus/ Simon Parckari/
Lydia/ Aquila ja Priscilla/ Publuis/ Gajus/
Nämät ei ole tahtonet huonesens otta.
Suchotin asuwaiset/ Ne Gibeas/ Nabal/
Huruus ja caickinainen saastaisus kieldän/ ja
uhgatan rangaista/
Huruus matcan saatta Jumalan wihan/
Huruus teke ihmisen ruumin heicoxi/ ja
saatta hänen köyhäxi/ Teke huuttawaxi/
Huuruden tila pitä wäldettämän/
Huruus on culuttawainen tuli/
Huruus on pahembi cuin warcaus/
Huoralapset ei pidä menestymän/
Huurin on tehnyt. Ruben/ Israelita Moabitan
waimon cansa/ BenJamiterit/ Dawid/
Herodes/ Yxi waimo/ Corintherit/
Huurintekiä ja Huora tapettin/ ja se kelpais
Jumalalle/
Hengellinen Huruus on Epäjumalan
palwelus/
Hur Calebin poica/ Pitä Aaronin cansa
Mosexen käsiä ylös/
Hurin ja Aaronin käsketän cuulella ja tutkia
asioita Mosexen poisolles/
Husai/ Dawidin uscollinen ystäwä/ ilmoitta
hänelle Absolomin juonet/
Hymeneus/ Wäärä opettaja/ panna P.
Pawalilda Pannaan/
Hänen wäärä oppins ylösousemisest/
Hywä oma ajatus ja tahto. Ei meidän pidä
tekemän nijncuin meille hywäxi näky/ mutta
tehkäm nijncuin Jumala kärke/ Nämät owat
oman tahtons perän tehnet : Joseph/ Nadab
ja Abihu/ Josua/ Michan äiti/ Saul/ Achas/ P.
Petari nuhtelee Christusta oman pääns perän/
mutta hän nuhdellan taas Christuxelda/ Ei
tahdo anda pestä jalcojans/ Teki oman
tahtons perän/ ja nuhdellan Pawalilda/
Hywän ja pahan on Jumala cullengin maxawa
ansions jälkeen/

Aakkosellinen sanarekisteri

*Hywä omatundo. Edzi/ Omatundo.
Hywäntahtoisten cansa pitä cansakäymist
pidettämän ja jumalottomain cansakäymist
wäldettämän/
Hywät työt. Edzi/ Jumalan palwelus. Hywät ja
pahat työt/ jotca lähimmäiselle tehdän/ luke
Jumala idzellens tehdyxi/ Nijn cuin/ Christus
neuwo Hywiä töitä tekemän/ Nijn myös
Pawali/ Ennencuin jocu taita Hywiä töitä
tehdä/ pitä Christuxen cautta
puhdistettaman/
Hywäin töidän palcka/
Hywistä töistä/ Edzi/ Ansio. Häät pidetän.
Jacobin/ Simsonin/ Galilean Canas/ Rebeckan
Häät pidettin HERran pelgos/ Tobian/
Häawaattet/
Häpiä. Jocaidzen pitä häpemän/ taicka ei
häpemän/
Häpiälinen työ Gibeän asuwaisilda tehty/
Härkä. Sijtä Härjästä joca miehen eli waimon
cuoliäxi puske/
Härjästä/ joca työtä teke/ ettei sen suuta pidä
kijnni sidottaman/
Häwäistys rangaistan/
Häwäistyksen tähden walitta Dawid/ Nijn myös
Jeremias/
Häwäisiät ylöncadzowat rangaistuxen/ Jumala
on Häwäisewä ja naurawa nijtä jumalattomia/*

J

*Ja ja Ei/ ei ole Pawalin sanois : mutta Ja on Ja/
ja Ei on Ei/
Ja Ja/ Ei Ei/ pitä Christittyin puhe oleman/
Jabal Lamechin poica/ nijden Isä jotca majois
asuit/
Jabes/ Gileadis/ woitetan Israelin Canssaldä/
ja häwitetän/ Pijritetän Ammonitereildä/
Jabexen asuwaiset/ owat laupiat Saulille ja
hänen pojillens/ ja hautawat heidän luuns/
Jabin/ Cananerein Cuningas/ saa Israelin
lapset alans/ Lyödän/
Jachin/ Simeonin poica/
Padzas oikiällä kädellä/ Salomon Huones/*

*cudzuttin myös Jachinixi/ Oli myös sen
niminen Pappi/
Jacob/ Isaachin poica/ syndy/ Osta weljens
Esaun esicoisuden oikeuden/ Saa
cawaludellans Esaun siunauxen Isaachilda
hänellens/ Waelda Labanin tygö/ Näke unes
ticapuut maasta Taiwasen ulottuwan/ ja teke
HERralle lupauxen/ Palwele Labanit hänen
tytärtens tähden/ Mene Labanin tygö Canaan
maalle/ Painele Jumalan Engelin cansa/ ja
cudzuttin Israelixi/ Lähettä poicans Egyptijn/
Mene myös idze caickein lastens ja wäkens
cansa Egyptijn/ Otta Josephin pojat/
Ephraimin ja Manassen/ pojixens/ Siuna
poikians/ Ja cuole/ Haudatan Isäins tygö
Canaan maalle/ Nijn cuin Joseph luwannut oli/
Händä ylistetän/ Lue/ Israel. Jacob/
Zebedeuxen poica/ cudzutun Apostolin
wircaan/ Tapetan/
Jacob/ Alpheuxen poica/
Jael/ Heberin emändä/ tappa Sissaran
naulalla/ maates/
Jair/ Israelin Duomari/
Jairus/ Synagogan Päämies/ jonga tyttären
Christus cuolleista herätti/
Jannes ja Jambres/ caxi wäärä Prohetat/
Cuningas Pharaon tykönä/ owat Mosesta ja
Aaronita wastaan/
Japhet/ Noahn poica/ syndy/ Siunatan/
Hänen sucuns/ Jason osta ylimmäisen Papin
wiran/ Tapetan/
Jasonin päälle cannetan Thessalonicas/ että
hän P. Pawalin weljeinens oli huonesens
ottanut/ ja sentähden rangaistan/
Jasub/ Esaian Prophetan poica/
Jawan/ Japhetin poica/ Icabod/ Phineexen
poica syndy/ Iconiumis saarna Pawali/ Iddon
Prophetan Historia nimitetän/ Ijes. Christuxen
Ijes on sowelias/ Rautainen Ijes
cowacorwaisille/
Jebusi/ Canaan poica/ Hänen
jälkentulewaisens asuit Judan ja BenJaminin
lasten seas/*

Aakkosellinen sanarekisteri

Jebus cudzuttin Jerusalemixi/
Jebusitereitä ei taitanet Israelin lapset ulosaja/
Jotca sijtte Dawidilda ulosajetan/
Jehaseel/ Zacharian poica/ saa Herran
Hengen/ ja Prophetera/
Jehu/ Hananin poica/ Propheta/ nuhtele
Cuningas Josaphatia/ Lähetetän Baesan
Israelin Cuningan tygö/ ja sildä tapetan/
Jehu/ Josaphatin poica/ Nimsin pojan/
woidellan Israelin Cuningaxi/ Achabin
huonetta häwittämän/ HERran käskyn jälkeen/
Hän tappa Jesebelin/ Hän tappa 70. Achabin
poica/ Hän tappa Ahasian Judan Cuningan
weljet/ Hän tappa Baalin papit/ Cuole/
Jephtah/ Gileaditerin äpära poica/ ja Israelin
Duomari/ Hänen lupauxestans/ Hän costa
Ephraimitereille/ Cuole/ Ja ylistetän/
Jephunne Calebin Isä/ Cudzutan Hezronixi/
Jer/ Judan esicoinen/ tapetan HERralda/
Jeremias Propheta/ oli syndynyt Anathetis/
Cudzuttin Prophetan wircaan/ ja Israelin
lasten tygö lähetettin/ Wainotan/ Löytä
armon Cuningas NebudcadNezarin edes/
Päätetän Nebuzar Adanilda wallallens/
Jeremias itke Cuningas Josiat/
Jeriho/ voitetan ja poldetan/ Raketan taas
Hielildä/ Cudzutan myös PalmuCaupungixi/
Jeroboam/ Nebathin poica/ Salomon
palwelia/ corgotta idzens Salomoa wastan/
Tule Kymmenen Israelin sucucunnan
Cuningaxi/ Ahian Prophetan sanan jälkeen/
Hän ylöspani Bethelis ja Danis caxi cullaista
Wasickata/ epäjumalan palwelusta säätäxens/
Joca Jumalalda cowin rangaistin/ Hänen
kätens/ jonga hän Prophetat wastan ojensi/
cuiwetui/ ja Prophetan rucouxen jälkeen taas
terwexi tuli/ Hän cuole/ Hänen
jälkentulewaisens häwitetän/ Nijnucuin
Prophetan Ahian cautta ennustettu oli/
Prophetiat Jerobeami wastan/
Jeroboam/ Joaxen poica/ tule Israelin
Cuningaxi/ Cuole/
JerubBaal/ cudzutan myös Gideonixi/

Jerusalem voitetin Judalda/ Walittin
Templinens omaxi Jumalan asuinsiaxi/
Cudzuttin myös Jebus. Edzi/ Jebus. Cudzuttin
myös Salem/
Jerusalem pijritetän Rezinildä ja Pekahlda/
Syrian ja Israelin Cuningoilda/
NebucadNezarilda/ Poldettin/ cukistettin/
Rakettin jäl lens/
Jerusalemia ja sen asuwaisia wastan puhutan/
Cutca Jerusalemis Jacobin sucucunnast asunet
owat/ Että Jerusalem piti Romareilda
cukistettaman/ Hengellisest Jerusalemist/ cuin
on Christillinen Seuracunda/
Jesabel/ EthBaalin tytär/ Cuningas Ahabin
jumalatoim emändä/ Tappa HERran
Prophetat/ Uhca tappa Eliat Prophetat/ Anda
tappa Nabothin/ petollisen kirjan cautta/
Syödän coirilda/ Prophetan Elian sanan
jäl ken/
Jesaias/ Amoxen poica/ Näke Jumalan
cunnian/ ja Prophetan wircaan cudzutan/ Käy
paljain jalgoin/ Lohdutta Cuningas Jehiskiat
Sanheribi wastan/ Nuhtele Cuningast/
Jesaian Kirjan on Christus lukenut Judalaisten
Synagogis/
Jesse. Edzi/ Isai. Josua Jozedakin poica/
Ylimmäinen Pappi/ Cudzutan myös Josuaxi
Jozadakin pojaxi/ Händä ylistetän/
Jesus/ joca cudzutan Christus/ Edzi Christus.
Jesuxen Nimen tähden pitä caicki polwians
cumartaman/
Jesus/ Syrachin poica/
Jethro/ Midianin Pappi/ Mosexen appi/ Tuli
Mosexen tygö corpeen/ Neuwoi händä
toimittaman hallituxest/ toimellisten ja
jumalisten miesten cautta/ Cudzutan myös
Reguelixi/
Jezear/ Capinan nostajan Corahn Isä/
Cudzutan myös AmmiNadabixi/
Joab Zerulan poica/ mene Abnerita wastan/
Pistä Abnerin petolisest cuoliaxi/ Sowitta
Absolomin Isäns cansa/ toimellisen Thekoan
waimon cautta/ Pistä Absolomin colmella

Aakkosellinen sanarekisteri

keihällä läpidze/ Pistä Amasan petollisest
läpidze/ Tapetan idze/ Dawidin käskyn jälkeen/
Joahas/ Jehun poica/ tule Israelin Cuningaxi/
Cuole/
Joahas/ Josian poica/ Judan Cuningas/
pannan Pharao Necholda pois hallituxest/ ja
wiedän Egyptijn/ josa hän cuole/ Hänen
fangeudestans ennustettin/ Cudzutan myös
Johannanixi/ Hänen jälkens tule hänen
weljens Eliakim Cuningaxi/
Joas Ahasian poica/ pelastettin ainoastans/
cosca Cuningalinen sucu tapettin/ Cruunatan
Judan Cuningaxi/ Tappa Sacharian Jojadan
pojan/ Tapetan palwelioildans/ wuotes
maatesans/ Hänen siaans tule hänen poicans
Amazia Cuningaxi/
Joas/ Joahaxen poica/ Israelin Cuningas/ Soti
Amaziat wastan/ ja cukista Jerusalemin
muurit/ ryöstä Templin ja Cuningan huonen/
ja sijtte cuole/ Jochebed/ Amramin emändä/
Aaronin ja Mosexen äiti/ Caswatti Mosexen
Cuningas Pharaon tyttären käskyn jälkeen/
Joel/ Samuelin paha ja jumalatoim poica/
Cudzutan myös Senixi/
Joel/ Pethuelin poica/ ennusta Judat wastan/
Ennusta myös Pyhän Hengen wuodattamisest
Helundaina/ Joca täytettin/
Johanna/ Chusin emändä/ seura Christusta/
Johannes/ Mathathian poica/ Judan
Maccabeuxen weli/ tapetan/
Johannes Castaja/ Zachariaxen poica/ Saarna
Evangeliumita ja Casta/ Hänen waattens olit
Camelin carwoist/ ja hän söi kimalaisia ja
medzähunajata/ Kieldä/ ettei hän ole
Christus/ Lähettä Opetuslapsens Christuxen
tygö/ Hänen caulans leicatan/
Johannes cudzutan Eliaxexi/ Kieldä/ ettei hän
ole idze Elias/
Johannexen Caste/
Johannes/ Zebedeuxen poica/ cudzutan
Apostolin wircaan/ On se Opetuslapsi/ jota
Christus erinomattain racasti/ Kirjoitti sen cuin
hän idze näki/

Johannes/ joca myös Marcuxexi cudzutan/
seura Pawalita ja Barnabast/ Mene pois
heidän tyköns/ Hänen tähtens tulewat Pawali
ja Barnabas eripuraisexi keskenäns/
Jojada/ ylimmäinen Pappi/ anda tappa
Dröting Athalian/ Oli cuoltuans 130. ajastajan
wanha/
Jojachin/ Josian Judan Cuningan pojan poica/
otetan fangixi/ Nijncuin ennustettu oli/
Wiedän Babelijn/ Pelastetan fangeudest/ ja
tule cunniaan/ Cudzutan myös Jechaniaxi/
Nijn myös/ Nerixi/ Hänen jälkens tule hänen
Isäns weli Mathania Cuningaxi/ ja hänen
nimens muutetan Zedechiaxi/
Jojakim/ joca ennen Eliakimixi cudzuttin/
Josian poica/ tule Judan Cuningaxi/ Poltta
Prophetan Jeremian Kirjan/ Cudzutan myös
Melchi/ Fangitan NebubadNezarilda/ Cuole/
Hänen poicans Jojachin tule Cuningaxi hänen
siaans/
Jojakim/ ylimmäinen Pappi/
Jonadab/ Simean poica/ Dawidin weljen
poica/ wijsas ja toimellinen mies/ anda
Ammonille paha neuwo/
Jonadab/ Rechabin poica/ jumalinen mies/
otetan Jehun waunuihin/
Jonas/ Amithain poica/ Propheta/ Lähetetän
Niniween/ Heitetän mereen ja niellän calalda/
Jonga wadzas hän oli colme päiwä ja colme
yötä/ Cacaistan maalle/ Ja saarna Niniwes/
Jonathan/ Simean poica/ Dawidin weljen
poica/ tappa suuren miehen/ jolla oli cuusi
sorme ja cuusi warwasta/
Jonathan/ Gersonin poica/ Daniterein Pappi/
Jonathan/ Saulin poica/ lyö Philisterit/
Pelastetan sotawäeldä Saulin käsistä/ Teke
lijton Dawidin cansa/ Tapetan Philistereildä
sodas/
Jonathas/ Mathathian poica/ Judalaisten
Sodanpäämies/ weljens Judan sias/ Teke
Demetriuxen cansa lijton/ Otetan
Thryphonilda fangixi/ Tapetan poikinens/
Joppen Caupungin asuwaisten petolliset työt/

Aakkosellinen sanarekisteri

Joram/ Josaphatin poica/ Judan Cuningas/
Tappa caicki weljens/ Cuole/ pahoist taudeist/
ja hänen sisällyxens ulosputowat/ Elian
kirjoituxen jälkeen Joram in tygö/
Joram/ Ahabin poica/ Ahasian weli/ Israelin
Cuningas/ Mene Hasaeli Syrian Cuningasta
wastan/ ja cosca hän Syrialaisilda lyötin/ anda
hän idzens wiedä Israelijn/ Ammutan Jehulda
cuoliaxi/ ja Nabothin pellolle heitetän/
Jordan eroitta idzens/ ja pysy alallans
nijncawwan cuin Israelin lapset sijtä läpidze
menewät/
Jordanis pese Naeman idzens seidzemen
kerta/ ja tule terwexi/
Jordanis casta Johannes Castaja/
Josaphat/ Assan poica/ tule Judan Cuningaxi/
Lähetä opettajat caickijn Judan
Caupungeihin/ tutkisteleman Jumalan
palweluxesta/ Teke lijton ja yhdistä idzens sen
jumalattoman Ahabin cansa/
Jonga tähden Jehu Propheta händä nuhtele/
Yhdistä myös idzens Ahasian Israelin
Cuningan cansa/ Autta Jonast/ Ahabin poica/
Moabitereitä wastan/ Cuole/ Ja asetta poicans
Joram in Cuningaxi siaans/
Joseph/ Jacobin poica syndy/ Näke unia/
Myydän weljildäns Ismaelitereille/ Wiedän
Egyptijn/ ja petollisest hänen päällens
cannetan/ ja fangeuteen heitetän/ Cudzutan
ulos fangeudest/ Ja coco Egyptin maan
Herraxi pannan/ Hänelle annetan Potipharin
tytär emännäxi/ Ilmoitta idzens weljillens/
Cuole/ Hänen luuns wiedän Egyptist Canaan
maalle/ Ja haudatan Sichemijn/
Josephia ylistetän/
Joseph/ Neidzen Marian Ylkä/ Pakene
Egyptijn/ Oli Puuseppä/
Joseph Arimathiast/ Raadiherra/ ano
Pilatuselda Christuxen Ruumista/
Joseph/ joca cudzutan Barsabas/ asetetan
Mathiaxen cansa ehdolle/ Apostolin wircaan
walitta/ Judaxen siaan/
Joses/ cudzutan Barnabas/ myy peldons/ ja

canda hinnan Apostolitten jalcain eteen/
Josia/ Amoxen poica/ jumalinen Judan
Cuningas/ Hänen syndymästäns ennustettin/
Anda luke HERran Lakikirjan/ Pitä Pääsiäistä.
Ammutan sodas/ Pharao Nechot wastan/ ja
cuole Magiddos/ Händä itke coco Juda
catkerast/ erinomattain Propheta Jeremias/
Hänen jälkens tule Joahas hänen poicans
Cuningaxi/
Josua/ Nunin poica/ Mosexen palwelia soti
Amalechi wastan/ On kijwas Mosexen edes
nijlle jotca ennustawat/ Lähetetän Canaan
maata wacoiman/ Ylistä Canaan maata
Canssan edes/ Asetetan Hallidziaxi Mosexen
siaan/ Lähetä wacojat/
Johdatta Israelin lapset Jordanin läpidze/
Nosta 12. Kiwe Gileadis/ Ymbärinsleicka
Canssan/ ja näke Jumalan Engelin/ Andoi
cuulutta Lain sanat/ Kiroukest ja Siunauxest/
Mene Gilgalin eteen/ Gibeonitereitä
pelastaman/ Auringo ja Cuu owat alallans
Josuan käskyn jälkeen/ Tule jällens Gilgalijn/
Lyö 31. Cuningasta/ Saa perindöns/ Cuole/
Ylistetän/
Josua BethSemiterin pellolla/ seiso Arcki
alallans/
Jotham hallidze/ spitalisen Isäns Asarian sias/
Judat/ Asarian cuoleman jälkeen tule
Cuningaxi/
Jotham/ JerubBaal in nuorin poica/
pelastetan/ 70. weljest/ ettei AbiMelech
händä saanut tappa/ Puhu Sichemitereitä
wastan cowin/ Grisimin wuorella/ ja sijtte
pakene/ Hänen uhcauxens ja soimuns
täytetän/
Jubal/ Lamechin poica/ teki caickinaisia
candeleita/
Juda/ Jacobin poica/ syndy/ Macais tietämät
poicans emännän Thamarin/ Taca Benjamin
Isäldäns/ Waldicka pysy Judan sugus/
Messi axen tulemisen asti/
Judan Sucucunnan perindö/
Judan huone pitä Dawidin cansa/

Aakkosellinen sanarekisteri

*Judat ja Jerusalemia wastan ennustetan. Edzi/
Jerusalem.*

Judalaiset. Edzi Israelitat.

Judalaisten Juhlat. Pääsiäis Juhla. Edzi

*Pääsiäinen. Helundai Juhla eli Wijckojuhla/
Basunain Juhla/ Sowittamisen Juhla/
Lehtimajan eli Tabernaclin Juhla/ UdenCuun
Juhla/*

*Judalaisten Juhlia wastan puhutan/
Judalaisten Ceremoniat ja ulconainen Jumalan
palwelus on oikian ja hengellisen hywyden
mercki/ warjo ja cuwa/
Judalaiset costit wihollisillens/
Judalaisten sokeus ja paatunut sydän/
Judan Canssa tule käätyxi Christuxen tygö/
Judas Maccabeus/ walitan Päämiehexi/ Soti
miehullisest/ Hän lyödän/ ja hänen weljens
Jonathas walitan Förstixi hänen siaans/
Judas Ischarioth/ cudzuttin Christuxen
Apostolixi/ Yhdistä idzens Phariseusten cansa
Christusta pettämän/ Pettä/ HERrans/
Christuxen/ Nijncuin ennustettu oli/ Hirttä
idzens/ ja pacahtu cahtia/
Judas/ Galileast/ tule pois päiwildä/ ja hänen
jouckons hajotetan/
Judas/ joca myös Barsabas cudzuttin/ ja Silas/
lähetetän Pawalin ja Barnabaxen cansa
Antiochiaan/
Judith/ ricas ja jumalinen leski Bethulias/
nuhtelee Caupungia Wanhimbita/ että he
Jumalan eteen/ awun ajan määräisit/ Hänen
rucouxens/ Hän caunista idzens/ Sano/
mingätähden hän Bethuliast läxi/ Tappa
Holofernexen/ Cuole/ 105. ajastajan
wanhana/
Juhla. Edzi/ Judalaisten Juhlat. Julius/ Keisarin
Sodanpäämies/ teke Pawalille hywin/
fangeuxes olles/
Jumala on ijancaickinen Jumala hänen
olemisesans/ ja paidzi händä ei ole yhtäkän
Jumalata/
Jumalisuden Colminaisus/ on hänens
ilmoittanut colmes Personas/ yhdes*

*Jumaluden olemises/ Nijn myös silloin cuin
Christus Jordanis castettin Ja Casten asetuis
sanois/ Isä ja Poica nimitetän/
Jumala on ijancaickinen Jumala/ jolla ei ole
alcua eikä loppua/ waan on se idze/
Jumala tietä/ cuule/ ja näke caicki/
Jumala on Caickiwaldias/ ja ei hänelle ole
yhtän asiata mahdotoinda/
Jumala saa autta/ nijin harwain cautta cuin
monengin/ Ei hänen kätens ole lyhetty/
Jumala asetta/ hallidze ja ylöspitä caicki/
oman tahtons ja suomans perän/
Jumala on caickein nijden Luoja ja HERra/
cuin Taiwas ja maas owat/
Jumala on caikis paicois/ ja ei taita käsitetä/
eli jostacusta ulos eli sisälle suljetta/
Jumala lupa tahtowans olla Israelin Jumala/ se
on/ caickein ihmisten Wapahtaja ja
Lohduttaja/ jotca händä rucoilewat/
Jumala on caickein nijden Isä/ jotca hänen
päällens uscowat/
Jumala lupa olewans Abrahamin warjeluxen/
Lupa myös olla meidän Jumalam/ Syrachin
Rucous/
Jumala teke caikille hywin/ hänen Nimens/ se
on/ idze tähtens/
Jumala on kärsiwäinen ja pitkämielinen. Edzi/
Kärsiwälisyys. Jumala tutki sydämet. Edzi/
Sydäin. Jumala on caickein Christittyin
warjellus/
Jumala on uscollinen ja totinen/
Jumalalda tulewat caicki Christityt opetetuxi/
Jumala ja hänen Jumaliset tecons/ ei taita
ihmisen ymmärryellä/ ilman hänen oma
ilmoitustans/ käsitetä/ Owat myös
käsittämättömät/ Tutkimattomat/
Jotca aina pitä muistos pidettämän/ ja ei
ikänäns unhotettaman/
Jumala tietä moninaiset tawat/ hänen
walituitans ristist ja murhest autta/
Jumalan Lahjoja ei osteta rahalla. Edzi/ Raha.
Jumalan laupiudest/ kärsiwälisydest/
rackaudest/ wijsaudest ja hänen pyhästä*

Aakkosellinen sanarekisteri

sanastans. Edzi/ cutakin paickans. Jumalan
Arcki. Edzi/ Arcki. Jumalan Canssa ja
Seuracunda. Edzi/ Seuracunda. Jumalata
ainoata pitä peljättämän/ ja silmäin edes
pidettämän/ Nijncuin/ Abraham/ Joseph/
Lastenämmät/ Israelitat/ Dawid/ Abdias/
Hanantias/ Hiob/ Jonas/ Simeon/ Jumaliset
miehet/ Cornelius Päämies/
Jumalinen Sotamies/ Ananias/
Jumaligus on tarpellinen ja callis/
Jumaligus on wijsauden alcu/ Pidendä päiwät/
Anda Cunnian/ Woitta caicki/ On wapa
caikest pahast/ Ei pelkä/ On Jumalan lahja/
Jumalan costo. Edzi/ costo. Jumala lyö
jumalattomat/ pelgolla ja wapistuxella. Edzi/
Jumalattomat.
Jumalan ja Christuxen Hengellinen
Waldacunda. Edzi/ Christuxen ijancaickisest ja
Hengellisest waldacunnast.
Jumalan palwelus. Oikiast ja wilpittömäst
Jumalan palweluxest/ ja nijstä töistä/ jotca
Jumalalle kelpawat/ Oikia Jumalan palwelus
pitä sydämest tapahtuman/
Jumalata cunnioidzewa/ Jumalalda
cunnioitetan/ Wääräst Jumalan palweluxest.
Edzi/ Epäjumalan palwelus.
Jumalan sana ja pyhä Ramattu/ custa hänen
alcuns on/ ja että lujast uscotaisin mitä sijnä
kirjoitettu on/ ja mitä hyödytyst sijtä olla
taita/
Jumalattomat/ ei pelkä Jumalata/ Owat
paatunet ja soennet/ Armottomat/
Ylöncadzowat HERran sanan/ Heillä on täsä
mailmas hywä/ waan tulewaises pitä heidän
saaman paha/ Heidän pitä äkist huckuman/
Ne kirjoitetan/
Jumala lyö heidän pelgolla ja wapistuxella/
Nijncuin maan asuwaiset/ jotca ymbärins
Jacobit asuit/ lyödän pelgolla ja wapistuxella/
Cananerit ja ne jotca Jerihos asuit/
AdoniBesek Jerusalemin Cuningas/
Midianiterit/ Philisterit Israelii wasta/
Samuelin ajalla/ Syrialaiset/ Dawidin pelco

tule HERralda caickein pacanain päälle/
Ethiopiaiset peljästywät ja pakenewat Assat/
Caicki Cuningat jotca ymbärins Josaphatia
asuit/ Ammonin lapset/ ja ne Amnimist/
Holofernexen sotawäki/ Heliodoros peljästy/
Jumalatoin sano idzelläns : ei Jumala sitä näe/
ei Jumala sijtä mitän tiedä/ ei yhtän Jumalata
oletcan/
Jumalattomain ajatuxet/ puhet ja työt/ hywiä
wasta/
Jumalattomain menestyst täsä mailmas/ ne
jumaliset ihmettelewät/
Jumalattomalle tapahtu se onnettomus/ jota
hän jumaliselle aicoi/ Susannan Historia/
Jota Jumalattomat pelkewät/ se heille myös
tapahtu/
Jumalattomain äkillisest rangaistuxest ja
cadotuxest/
Jumalattomain rangaistus on hywille pelgoxi
ja neuwoxi/
Jumalattomia pilcka Jumala heidän
cadotuxesans/
Juopumus kieldän ja sentähden nuhdellan/
Edzi/ Paasto. Juowuxin owat idzens juonet :
Noe/ Loth/ Nabal/ Urias/ Amnon/ Ella/
Juowuxis oldin Benhadadin Leiris/ Belsazer/
Holofernes/ Simon poikinens/ Juopumus/
kehoitta Jumalan wihan/ Turmele ihmisen
taidon/ Sytyttä hecuman/ Saatta köyhäxi/
Julista salaisudet/ Nosta riidan ja capinan/
Juttuja pitä wäldettämän/ Cowacorwaiset
Judalaiset tulit muille Canssoille Jutuxi/
Jänexiä syömäst kieltin Judalaiset/ Jätettämän
pitä caicki/ ja HERran cudzumiselle cuuliainen
oldaman/

I

Ikä. Ihmisen Ikä on lyhyt ja catowainen/
Ihmisen pitä Jumalalle elämän/ ja ei idzellens/
Pitkän Ijän lupa Jumala nijlle jotca hänen
käskyillens cuuliaiset owat/ Ihmet
wahwistawat HERran sanan/
Ihmeitä anotan Apostoleilda/ Ihmetten cautta

Aakkosellinen sanarekisteri

*Isä tule cunnioitetuxi/ Wääräin Prophetain
ihmet/ Joca Ihmeillä jongun pettä/ hänen pitä
cuoleman/ Naurettawat Ihmet/
Ihmetten cautta coettele Jumala meidän
Uscoam/
Ihmetten cautta Christus tutan/
Ihmetten cautta osotta hän hänens olewan
Jumalalda lähetetyt/
Ihminen on Jumalalda luotu/
Ihminen on luotu Jumalan Cuwan jälkeen/
Ihmisen päälle pandin risti ja rangaistus/
Siunatan Christuxes/
Ihmisen vdest syndymäst/
Ihmisen eteen on pandu/ elämä ja cuolema/
hyvä ja paha/ siunaus ja kirous/ walita
cumman hän tahto/ Udest Ihmisest/
Christuxes/ Wanhast Ihmisest/ ja hänen
töistäns/ jotca pitää pois pandaman/
Ihmisen ajatuxet ja aicoimiset usein
harhailewat/ ja turhaxi joutuwat/
Ihminen/ on tuhca ja mulda/ On tuuli/ joca
poispuhaldu/ On nijncuin ei mitän/ On
nijncuin ruoho ja cuckainen/ joca cuiwu ja
tyhjän rauke/ On tomu/ pitää tuhgaxi ja maaxi
jällens tuleman/ Edzi/
Ikä/ Ihmisen woima ja wapa ehto/ hengellisis
asiois/ ei woi mitän. Edzi/ Wapa ehto.
Ihmisen sydän on Jumalan kädes/ ja hän
taiwutta sen cuhunga hän tahto/
Ihmiset owat usein pahemmat cuin
järjettömät luondocappalet/
Ilmestyxet/ josa Jumalan Engelit/ ja ihmiset
owat idzens ilmoittanet/
Ilo. Cohtullinen Ilo on Jumalalda sallittu/ Ei
pidä pacanain tawalla Iloittaman/ Wainos pitää
iloittaman/ Hengellinen Ilo/
Ijancaickinen Ilo/ Edzi/ Autuus. ImmanuEl/
Isaac/ luwatan Abrahamille/ Syndy/ Edzi/
Abraham. Isaac uhratan nijncuin Christuxen
uhrin Cuwa/ Otta Rebeckan emännäxens/
Teke lijton AbiMelechin cansa/ Käske Esaut
medzänotust tuoman/ ja sillä wälillä siuna
tietämät Jacobi/ Cuole/ 180. ajastaica*

*wanhana/ Ja ylistetän/
Isai/ Dawidin Isä/ Cudzutan myös Jessexi/
Isain lapset/
Isaschar/ Jacobin poica Least/ Hänen
perindöns/ Hänen jälkentulewaisens/
Isä meidän/ Jumala on meidän Isäm/
Isä ja äiti. Edzi/ Wanhimmat. Isbo Seth/ Saulin
poica/ oli caxi ajastaica Israelin Cuningasna/
Tapetan wuotellans/ Dawidille mielen noutexi
mutta ei se kelpa hänelle/ waan anda sen
tappa/ joca sen teki/
Ismael/ Abrahamin poica/ syndy Agarist/
Cuole 137. ajastaica wanhana/
Ismael/ Nathanian poica/ tappa Gedalian/ ja
muut Judalaiset/
Isota wanhurscautta/
Isowaisia pitää ruokittaman/
Isoppia castettin wereen/
Israel cudzutan Jacob : Edzi/ Jacob. Israel/
Jumalan omaisuus ja perindö/
Israelin lasten matcuxtuxet/ yhdestä leiristä
nijin toiseen/ haman Jordanin asti/
Israelin 10. sucucunda/ eroittawat idzens
Dawidin huonesta/ Ahian Prophetan sanan
jälken/ Ne wiedän Assyriaan/ Ennustuxen
jälken/ Monda Pappia ja Lewitat menewät
Jerusalemijn/ Kymmendä Israelin sucucunda
wastan ennustetan/ Edzi Samaria. Christus on
oikia Israelita/ Cutca oikiat Israelitat owat/
Itcu eli Itke. Itkekät itkewäisten cansa/
Christus itke Jerusalemin tähden/ Haikiutta
idzens Henges/ Lazaruxen cuoleman tähden/
Itke cuolleita. Edzi/ Haudata cuolleita. Aaronin
ei pitänyt itkemän poicans/ Nadabi ja Abihut/
Ithai/ Gethita/ Dawidin uscollinen ystäwä/
seura Dawidi Absolomi paetes/ Walittin
Päämiehexi/
Ithamar Aaronin poica/ Wihitän Papixi/*

K

*Kegila pijritetän Philistereildä/ ja Dawidilda
wapahdetan/
Kelwata. Ei Jumalalle kelpa syndisen cuolema/*

Aakkosellinen sanarekisteri

Ei HERralle kelpa monda uhria/ Ei caicki
kelpawaiset ole hywät/ Ei ihmisen pidä
idzellens kelpaman/ waan lähimmäisellens
parannuxexi/
Kelwata ihmisille/ ei pidä ahkeroittaman/ Mitä
Jumalalle kelpa/ pitä tehtämän/ Mitä/ ja cuca
Jumalalle kelpa/
Kenan/ Enoxen poica/ eli/ 910. ajastaica/
Kerjätä. Ei Kerjaitä pidä Jumalan Canssan seas
oleman/ Kerjätä huone huonelda/ ei ole
terwein luwallinen/
Ketura/ Abrahamin Emändä/ Saran cuoleman
jälken/
Kenitereitä armahta Saul/ Joista enä
ennustetan/
Kieldämän pitä idzens/ Joca kieldä
Christuxen/ hänen on Christus kieldäwä. Edzi/
Tunnusta Christuxen. Petari kielsi Christuxen/
Kieli. Wilpitöin Kieli ylistetän/
Kieli pitä hillittämän/
Kieli pitä Jumalalda hallittaman/ Paha ja
wäärä Kieli ei pidä ihmisellä oleman/ Wäldä
petollisia kieliä/ että nijldä petetäis/ Cuinga
wahingoliset ja myrkylliset pahat kielet owat/
Uhcaus ja rangaistus pahoja Kieliä wasta/
Wilpittömäst ja hyödyllisest Kielest pitä
Christittyin ahkeroidzeman/
Kircko. Christillinen Kircko ja Jumalan
Seuracunda. Edzi Seuracunda. Kircon
palweliat. Edzi Seuracunda. KiriathArba. Edze/
Hebron. KiriathBaal/ se on/ KiriathJearimin
Caupungi/
KiriathSepher se on/ Deberin Caupungi/
jonga Athniel woitti/
KiriathSanna/ se on/ Deberin Caupungi Judas/
Kirja. Elämän Kirja/ Jumalan Kirja/ Lijton Kirja/
Kirjoitetut eläwitten secaa/ Israelin huonen
lucun/ Kirjaan/ Taiwahas Edzi/ Elämän Kirja.
Kirus ja Siunaus/ Edzi/ Siunaus. Kis/ Saulin
Isä/
Kijtollisuus. Kijtettämän pitä caikista hywistä
töistä/ sekä Jumalata että ihmisiä/
Kijtettämän ja rucoildaman pitä rualle mennes

ja päästes/
Kijtoswirsi. Mosexen Kijtoswirsi/ Deboran ja
Barakin/ Hannan Jeheskian/ Habacukin/
Marian/ Sacharian/ Simeonin/ Hengelliset
Kijtoswirret/ jotca jumalisilda tapahtuwat/
Kijttämättömys ja sen rangaistus/
Kiusaus. Ei Jumalata pidä kiusattaman/ Satan
kiusais/ Ewat/ Dawidit Hiobi/ Christusta/
Petarita/ Judasta/ Jumala kiusa walituitans/ ei
että hän heitä cadotais/ waan coettelis/ Ei
Jumala kiusa yhtäkän ylidzen woimans/
Kiusaus opetta sana cuuleman/
Kiwi. Christus on se kiwi/ jonga rakendajat
hyljäisit/ Culmakiwi/ Eläwä kiwi/ Pahennus
callio/ Jacob nosta kiwen pystyälle/
Kiwirouckio Jacobin ja Labanin wälillä/
Christityt owat eläwät kiwet/
Kiwisillä weidzillä ymbärinsleicattin/
Caxitoistakymmendä kiwe otetan Jordanist/ Ja
pannan pystyälle muistoxi/ Suuret kiwiraket
langewat Taiwast/
Kiwiset Taulut/ joisa Laki kirjoitettu oli/
Kiwittä. Judalaiset tahtowat kiwittä
Christuxen/ Naboth kiwitetän wiattomast/
Pawali/ Joca toisen wiettele pois Jumalast/ se
pitä kiwitetettämän/ Nijn myös/ Pilckajat/
Noidat/
Kijjwaus. Jumalan Kijjwaus/
Kijjwaus uhri/
Knath/ on yxi maacunda/ jonga Nobah woitti/
ja cudzui Nobah/
Kymmenexet. Kymmenexist/ ja cuinga ne
käytettämän pitä/
Kymmenexet pitä Papeille annettaman/ Edzi/
Papit. Kyynelet. Pawali neuwo weljejäns
kyyneleillä/ Cuutautisen Isä/ rucoile kyyneillä
Christust/ auttaman heicko Uscoans/
Syndinen waimo pese kyneleillä Christuxen
jalat/
Kyntiläljalca Tabernaclis/ kirjoitetan/
Kysymyset. Tawattomia ja turhia kysymyxi pitä
wältettämän/
Kärme pettä Evan/

Aakkosellinen sanarekisteri

*Kirotan. Tuliset kärmet tappawat Canssa/
Kärsiwälisys. Jumala on kärsiwälinen ja hidas
wihaan/ Christittyin kärsiwälisydest
caickinaises ristic ja waiwas/
Kärsimättömydest ja hänen rangaistuxens/
Käskyt. Jumalan kymmenen käskyä/ Olit
cahten kiwiseen Tauluun kirjoitetut/
Ensimmäinen käsky/ jolla lupaus on/ Christuxen
Usi käsky on Rackaus/ Suurin ja ensimmäinen
käsky/ Ihmisten käskyt/ jotca Jumalata watan
owat/
Kätten päällepanemus/ cosca jotacuta
siunatan/ ja hänelle hywä toiwotetan.
Nijn cuin/ Jacob/ Christus/ Nijn tehtin myös
Uhrin pyhittämisses/ Ja Mosexelda/ Hengen
lahjain jacamises/ Apostoleilda/ cosca he
Evangeliumin palwelioita cudzuit/ ja Hengen
lahjoja jaoit/ Christuxelda/ sairaita parates/
Ananialda/ Pawalilda/
Kätten työ. Edzi/ Työ. Köyhät. Köyhistä/ ja
heidän lohdutuxestans/ Hengelliset köyhät/
Köyhät Christuxen tähden/ Christus on köyhä/
Köyhä Lazarus/
Köyhät/ jotca Uscos rickat owat/*

L

*Laban/ Bethuelin poica/ Rebeckan weli/ otta
Abrahamin palwelian huonesens/ Otta
Jacobin palweliens/ ja anda hänelle hänen
tyttärens/
Lachis/ Judan sucucunnan Caupungi
woitetan/ Raketan taas caunist ja wahwaxi
tehdän/
Lahjoja ja andamita ei pidä Duomarin
ottaman/
Lahjat socaisewat Wijsat/
Lahjat saattawat Herrain parijn/ Kirotan nijtä
jotca lahjoja ottawat/
Lahjoja owat ottanet : Samuelin pojat/ jotca
Israelis Duomarina olit/ Gehasi Elisan
palwelia/ Förstit/ Christuxen haudan wartiat/
Nämät ei ole lahjoja ottanet. Abraham/
Samuel/ Canssaldä/ Propheta Jeroboamilda/*

*Elisa/ Naemanilda/ cosca hän hänen
parandanut oli/ Pawali/
Lainaman pitä tarwidzewalle/
Lue myös/
Lais wacoitan Danitereildä/ ja woitetan/
raketan/ ja cudzutan Dan/
Laiscuus/
Laisca ihminen on saastaisen kiwen caltainen/
Lakeus Jordanin tykönä/
Laki. Ensimmäinen Laki ja kieldo/ joca annettin/
Ricotan/
Laki ja kymmenen Jumalan käskysana/
annettin Mosexelle/
Lain Taulut owat Jumalan sormilla kirjoitetut/
ja Mosexelle annetut/ Särjetän Mosexelda
Jumala anda hänelle toiset Taulut jällens/
Lain Taulut pannan Jumalan Arckijn/
Lain waicutuxest/ woimast ja wirast/ Jumalan
Laki on hengellinen/ ja ei taita täyttä/ josa ei
Jumalan Hengi ole/
Lakia on Christus tullut täyttämän/
Lain pitäitten eli rickoitten palcka/ taicka
rangaistus. Edzi/ Cowacorwaisus Lain rickoita
kirotan/
Lain lupauxet ja siunauxet/ Uhcauxet ja
kirouxet.
Lain ylidzekäymys andexiannetan Christuxen
tähden Edzi/ Syndi. Lain Ceremoniat Wanhas
Testamendis/ owat Christuxen cautta
poispannut/
Lakikiria löytän jällens/
Laki luetan ja cuulutetan/ Misä Christittyin
Laki ja käskyt erinomattain owat/
Lammas. Ihminen on ennen hänen
käändymistäns nijncuin exynyt lammas/
Judalaiset olit cadonnet lambat/ Christuxen
lambat cuulewat hänen änen/ Micheaxen
wertaus lambast/ Judalaisist ja Grekiläisist pitä
tuleman yxi lammashuone/
Lamech/ Cainin sugusta/ Methusaelin poica/
on ensimmäinen cahden emännän mies/
Lamech/ Sethin sugusta/ Metusalahn poica/
Noen Isä/*

Aakkosellinen sanarekisteri

Lapset annetan Jumalalda/
Lapset pitä pelgos caswatettaman/
Lapsia pitä isällisest neuwottaman ja
harjoitettaman/
Lasten pitä wanhembians racastaman/
Nijn cuin Joseph/ Eliseus/ Opetuslapsi/
Lasten pitä Wanhembians cunnioittaman/
Nijn cuin Sein ja Japhet/ Joseph. Salomo/
Lapset pitä Wanhemmillens cuuliaiset
oleman/ Nijn cuin/ Isaac/ Jacob/ Joseph/
Jephtan tytär/ Rechabiterit/ Christus/
Timotheus/
Lasten pitä wanhemmans wanhana elättämän.
Nijn cuin/ Joseph/ Pahoist Lapsist/ Pahat ja
cowacorwaiset lapset/ owat ollet : Ham/ Esau.
Simeon ja Lewi/ Elin pojat/ Hophni ja
Phinees/ Samuelin pojat/ Absolom/ Yhden
äitin caxi tyärtä/ Tuhlajapoica/ Ei
wanhemmat caickia lapsia yhtäläisest racasta.
Esau ja Jacob/ Joseph ja muut hänen weljens/
Lapset/ jotca Eliseust pilckaisit/ reweldin
Carhuilda cuoliaksi/ Cutca Jumalan Lapset
owat/ Cutca walkeuden ja waldacunnan
lapset owat/ Tämän mailman ja Perkelen
Lapsist/ Beljalin Lapset/ häijyn elkisexi
cudzutan/
Lasten Caste. Edzi/ Caste. Israelin Canssa
käytit lapsens tulen läpidze/
Lapsen saanen waimon puhdistus/
Lastenämmät. Edzi/ Pelco. Laupius/ cuin
Jumala nijlle osotta/ jotca idzens parandawat/
ja hänen päällens uscowat/ Nijn cuin
Josephille/ Israelin Canssalle/ Jumalan laupius
ei tapahdu catumattomille/
Laupius/ cuin lähimmäiselle tehdän/ ja sen
maxo/ Edzi/ Almu. Laupiat owat ollet.
Pharaon tytär/ Rahab/ Keniterit Israelin
lapsille/ Gileaditerit Saulille/ Dawid/
Mephibosethille/ Samaritanus/ sille cuin
Röwäriin käsijn joudui/
Laupias. Edzi/ Kärsiwälisys. Lazarus/ joca
rickan miehen owen edes macais/
Lazarus/ jota Christus racasti/ herätetän

cuolluista/ Händä wainoisit Judalaiset/
Lea Labanin tytär/ annettin Jacobille
Patriarchalle emännäxi/ Synnyttä hänelle
lapsia/
Lebbeus/ Iijalda nimeldä Thaddeus/
Christuxen Opetuslapsi/ Cudzutan/ Judaxexi/
Jacobin pojaxi/
Lehmä. Ruskia Lehmä/
Lejon raatele sen cowacorwaisen Prophetan/
Lejon lyö Prophetan cowacorwaista
cumpanita/
Lejon häwitti pacanat/ jotca Samarian
lähetettin/
Lejon rewellän Simsonilda/
Lejon lyödän Dawidilda/
Lejon Judan sucucunnasta/
Leipä. Evangeliumin leipä oli Judalaisten oma/
Elämän Leipä on Christuxen liha/
Leipä on Christuxen Ruumin osallisuus/
Leiwällä ja wedellä elä Elias/
Leipä wahwista ihmisen sydämen/ Cadzelmus
leiwät/ Näkyleiwät pistäwäisexi tehdän/
Jumala siuna nijden Leiwän/ jotca hänelle
cuuliaiset owat/ että he rawituxi tulewat/
Leipä lange ales Taiwast/
Leipä murta/ Wijdellä Leiwällä ja cahdella
calalla/ rawidze Christus 5000. miestä/ ilman
waimoita ja lapsita/ Seidzemellä Leiwällä ja
wähillä caloilla/ rawidze hän 4000. miestä/ Ei
ihminen ainoastans Leiwäst elä/
Leiwiskä cudzuttin Maneh eli Mina/ ja oli
colmilainen nijncuin Prophetasta nähtävä on/
I. Yhteinen Leiwiskä cudzuttin Mina \$ Vulgaris
\$, josa oli wijsitoistakymmendä luodia/ se on/
wijsitoistakymmendä Pyhän Sicli/ Saxan
wihtin jälken puoli cahdexatta Dalarita. Mutta
culda wastan hän oli nijncuin cuusikymmendä
Ungerin gyllenätä
II. Cuningalinen Leiwiskä/ cudzuttin Mina \$
Regia \$, painoi 20. luodia/ se on/ 20. Pyhän
Sicli/ Se on/ kymmenen Saxan Dalarita. Mutta
culda wastan oli hän nijncuin 80. Ungerin
gyllenätä.

Aakkosellinen sanarekisteri

III. Pyhän Leiwiskä/ cudzutin Mina \$ Sanctuarij\$ sive \$ Templi \$, painoi 25. Luodia. Se on/ 25. Pyhän Sicli/ Se on puoli colmattatoistakymmendä Saxan Dalarita. Mutta culda wastan oli hän 100. Ungerin gyllenätä. Leiwiskä/ joca cudzuttin Centenär/ Hebreaxi Kikar/ ja Latinaxi Talentum \$/ oli colmilainen. I. Yhteinen Centenär/ cudzuttin Talentum \$ Vulgare \$, painoi 3000. yhteistä Sicli/ Se oli puoli toistatuhatta luodia Saxan wihtin jälkeen/ maxoi puoli cahdexatta sata Saxan Dalarita. Mutta culda wastan oli hän 6000. Ungerin gyllenätä. II. Cuningalinen Centenär/ painoi 3000. Cuningalista Sicli/ ne olit/ 2200. luodia. Se on/ yxitoistakymmendä sata ja wijsicolmattakymmendä Saxan Dalarita. Mutta culda wastan maxoi hän 9000. Ungerin gyllenätä. III. Pyhän Centenär/ painoi 3000. Pyhän Sicli/ se on/ 3000. luodia/ maxoi puoli toistatuhatta Saxan Dalarita. Mutta culda wastan oli hän 12000. Ungerin gyllenätä. 1. Par. \$ 2:2. on : Että cosca Dawid woitti Rabban Caupungin/ sai hän Cuningan Cruunun/ joca painoi Centenärin culda Tämä pitä Syrian Centenäreist ymmärrettämän/ joca oli neljäs osa Hebrean Centenärist/ nimittäin/ puolitoista tuhatta Ungerin gyllenätä/ että Rabban Caupungi Syrias oli. Taicka jos se Cruunu maxoi Centenärin culda/ monen callin kiwen tähden cuin sijnä olit. Leiwiskäst ja Centenärin Leiwiskäst. Rickan Arabian Drötingi/ andoi Cuningas Salomolle sata ja caxikymmendä Centenäri culda/ Cuningas Salomon wuotinen tulo oli 666. Centenäri culda/ Mutta hopiata ei taittu luetta Naeman Syrian Cuningan Sodanpäämies toi tullesans kymmenen Centenäri Hopiata/ ja andoi Gehasille/ Elisan palwelialle/ caxi Centenäri/ Menahem/ Israelin Cuningas/ andoi Assyrian Cuningalle 1000. Centenäri hopiata/ Cuningas Dawid jätti pojallens Salomolle Templin rakennuxexi/ ensin/ 100000. Centenäri culda/ ja tuhannen tuhatta Centenäri hopiata/ Nijn

myös andoi hän omastans/ 3000. Centenäri culda/ ja 7000. Centenäri puhdasta hopiata/ Förstit annoit sijhen 5000. Centenäri culda/ ja 10000 gyllenätä/ Nijn myös 10000. Centenäri hopiata/ Suurembata cullan ja hopian cocoa/ ei yhdesäkän Historias löytä. Persian Cuningas ja hänen Förstins/ nijn myös coco Israel/ annoit Jerusalemin Pyhän rakendamisexi/ 650. Centenäri hopiata/ ja hopiacaluihin 100. Centenäri/ nijn myös 100. Centenäri culda/ Haman lupa Cuningalle/ että hän Judalaiset häwitäis/ 10000. Centenäri hopiata/ Tobias laina Ragexen Gabelille/ Medis kymmenen Leiwiskätä hopiata/ Jonathas lupais Demetriuxelle/ Syrian Cuningalle 300. Centenäri culda/ että Judalaiset olisit saanet olla wapat/ Simon lähetti Tryphonille 100. Centenäri hopiata/ Jonathani weljens lunastaxens/ Simon ylimmäinen Pappi/ andoi wiedä Romijn/ cullaisen kilwen/ joca painoi tuhannen leiwiskätä/ Antiochus Syrian Cuningas/ anoi ylimmäiseldä Papilda Simonilda/ 1000. Centenäri hopiata : Mutta Simon taridzi 100. Centenäri/ Cosca Heliodorus Templiä ryöstätä tahdoi/ oli siellä 400. Centenäri hopiata/ ja 200. Centenäri culda/ Jason ängäis weljens Onian pois Papin wirast/ ja andoi Cuningalle/ ensin/ 360. Centenäri hopiata. Nijn myös 80. Centenäri. Ja 150 Centenäri. Yhten lukein/ 590. Centenäri hopiata/ Antiochus ryöwäis Jerusalemin Templist 1800. Centenäri hopiata/ Antiochus andoi joca wuosi Romareille 2000. Centenäri/ Nicanor andoi cuulutta tahtowans myydä 90. Judalaist Centenärin hopiaan/ Se paha palwelia oli herrallens welca/ kymmenen tuhatta leiwiskätä/ Yxi mies meni ulcomaalle/ ja andoi palwelioillens/ yhdelle wijsi leiwiskätä/ toiselle kymmenen leiwiskätä/ ja colmanelle yhden leiwiskän/ Nijn myös kymmenen leiwiskä/ Nicodemus wei Christuxen haudalle/ secoitettua Myrrhat ja Aloet/ liki sata Leiwiskätä/

Aakkosellinen sanarekisteri

*Lesem/ voitetan ja lyödän miecalla/ ja
cudzutan Dan/
Leski Zarpathis/ autetan öljyllä ja jauhoilla/
Prophetalda Elialda/
Leskille pitä hywä tehtämän/ Köyhä Leske
ylistä Christus/
Leskein Duomari on Jumala/
Leskein pitä Jumalata pelkämän/
Leskest ja wääräst Duomarist wertaus/
Letch. Edzi/ Mitta. Levi syndy/
Levi tappa weljens Simeonin cansa/
Sichemiterit/ Nuhdellan Jacobilda heidän
Isäldäns/
Lewitain asunnost ja tarpellisest elatuxest/
Lewitain wirast/
Lewitat otti Jumala palweluxeens/ caickein
Israelin lasten esiciosten edest/
Lewitain järjestys/ Dawidilda tehty/ Ei yxikän
Lewita ollut Jumalan palweluxeen kelwollinen/
joca oli 25. ajastaica nuorembi/ ja 50
ajastajalla hän wapaxi tuli/
Lewitat costawat sen epäjumalan palweluxen/
cuin Israelin lapset sen waletun wasican cansa
teit/
Lewitat ajetan Israelilda Jerobeamin ale/
Lewita Michan huones/ ja hänen wuotinen
palckans/
Lewollisuus. Edzi/ Rauha. Lewätä merkidze
toisinans ruumillista cuolemata/
Libna/ Israeliterein Leiri/ luwattun maahan
mennes/
Libnan Caupungi voitetan/ Luopu taas
Judasta/ Pijritetän Assyrialaisilda/
Liha pitä himoinens hillittämän/
ristinnaulittaman/ ja cuoletettaman/ Edzi/
Himo. Yxi Liha owat Mies ja Waimo/
Linnut luodan wedestä/ Uhri Linnuista/ Puhtat
linnut/ Liitto. Ei Christittyin pidä tekemän lijtto
jumalattomain cansa/ Canssan Lijtto Jumalan
cansa/ Jumalan Lijtto Canssan cansa/ Udesta
Lijtosta/
Lijtto ricotan/ ja mitä rangaistusta sijtä seura/
Christus on Christittyin ainoa ja totinen Lijton*

*mercki/ Nämät owat keskenäns Lijton tehnet :
Escol ja Aner Abrahamin cansa/ Abraham
Abimelechin cansa/ Isaac Abimelechin cansa/
Jacob Labanin cansa/ Josua Gibeoniterein
cansa/ Dawid Jonathanin cansa/ Abner
Dawidin cansa/ Salomo Hirammin cansa/
Nämät owat jumalattomain cansa Lijton
tehnet : Israelin lapset pacanain cansa/
Cuningas Assa/ Benhadadin Assyrian
Cuningan cansa/ Rangaistan Prophetalda/
Achab Israelin Cuningas/ Benhadadin cansa/
Josaphat Achabin cansa/ Rangaistan
Prophetalda/ Josaphat Ahasian cansa/
Ephraim Assyrialaistaisten cansa/
Log. Edzi/ Mitta. Loth/ Haranin poica/ Oli ricas
mies/ Otetan fangixi/ ja Abrahamilda jällens
saadan/ Pelastetan Sodomast/ Engeleiddä/
Hänen emändäns muuttui suolawahaxi/ Maca
caxi tytärtäns/ Cudzuttin wanhurscaxi/
Lucas Evangelista oli Läkäri/ On Pawalin
cansa/ oli hänen apulaisens/
Lucifer lange Taiwast maahan/
Lucius Tyrenist/
Lugun pitä jocaidzen edestäns Jumalalle
tekemän/
Lujuus/ hywydes/
Luopua pahast ja tehdä hywä/
Lupauxet/ Tyhmät ja pahat Lupauxet.
Jephthen/ Michan äitin/ Dawidin/ Nabalita
wastan/ Herodexen/ Muutamain Judalaisten/
Jumalan Lupauxet tapahtuwat ehdolla/
Jumalan Lupauxet owat Ja ja Amen
Christuxes/ Moses pane Jumalan eteen oman
Lupauxens/
Lupausten tähden/ cuin Jumala Abrahamille
luwannut oli/ teki Jumala hänen
jälkentulewaisillens paljon hywä/
Lus cudzutan BethEl/ Edzi BethEl. Luut
Josephin Luut wie Moses Canaan maalle/
Prophetan Luut pane Josia tallelle/ Ei
Christuxen Luita särjetä/
Luwattu maa/ nimittäin/ Canaan maa/ oli
sagen hedelmälinen/*

Aakkosellinen sanarekisteri

Lycaonia/
Ludia/ Purpuran myyjä/ usco Christuxen
päälle/
Lysias/ Antiochuxen Sodan päämies/ Teke
Judalaisten cansa lijton/ Otetan fangixi/ ja
tapetan Demetriuxen käskyst/
Lysias/ Päämies/ lähettä Pawalin/ Maanherran
Felixen tygö/
Lystra/ Lycaonian Caupungi/ josa P. Pawali
yhden onduwan miehen terwexi teki/ Sen
asuwaiset tahtowat Pawalille ja Barnaballe
uhrata/ mutta he kieldäwät sen/
Lähimmäistä racasta. Edzi/ Rackaus.
Läkähtynettä ei pitänyt syötämän/
Läkärit pitä cunnias pidettämän/ Ei terwet
Läkäritä tarwidze/
Läkäri auta idziäs/ Assa edzi Läkäreitä
sairaudesans/ ja ei HERra/

M

Maacha/ Thalmain Cuningan tytär Gesuris/ oli
Absolomin äiti/
Machirin arpa/ Seidzemen Maccaberiä/ ja
heidän äitins/
Macedonia lähettä apua waiwaisille
Jerusalemijn Pawali cudzutan näyn cautta
Macedoniaan/
Maecha Absolomin tytär/ ja Abiamin Judan
Cuningan äiti/ Cudzutan myös Michalaxi
Urielin tyttärexi/
Magdalena/ josta Christus seidzemen
Perkelettä ulosajoi/ Seisoi Christuxen ristin
tykönä/ Hänelle ilmoitti Christus ensin idzens
jälken hänen ylösnousemisens/
Mahalaleel/ sijttä Jaredin/ ja elä 895.
ajastaica/
Mailma racasta pimeyttä/ ja waelda
pimeydes/
Mailma duomitan uscowaisilda/ Ei Mailma
pidä racastettaman/ Ei Christus rucoile
mailman edest/
Machedan Caupungi voitetan/
Malchus/ jonga corwan Petari poishackais/

Paratan Christuxelda/
Mammon/
Mamre eli Hebron/
Manna eli Taiwallinen leipä. Manna annetan
Israelitaille/
Mannast piti jocapiwä jotakin coottaman/
Manna cudzutan Engelein leiwäxi/
Manna kätkettin muistoxi/
Mannan suuttuwat Israelin lapset/
Manna lackais silloin cuin Israelin lapset
Canaan maahan tulit/ Christus werta idzens
Mannan/
Manna awisti Christusta/
Manahen/ Propheta/
Manasse/ Josephin edelmäinen poica/ syndy/
Siunatan Jacobilda/
Manasse/ Cuningas Jehiskian poica/ tule
Judan Cuningaxi/ Hänen jumalattomast
elämästäns/
Manassen syndein tähden uhca Jumala
Jerusalemiä ja Judat/
Manasse wiedän fangittuna Babelijn/ Teke
parannuxen/ ja tule waldacundaans jällens/
Cuole/ ja hänen poicans Amon tule Cuningaxi
hänen siaans/ Hän cudzutan myös Her/
Manoah/ Simsonin Isä/
Mara/ wijdes Israelin lasten Leiri corwes/ siellä
oli carwas wesi/ jota ei Israelin lapset saanet
juoda/ ja se tule makiaxi yhdestä puusta/ cuin
Moses sijhen heittä/
Marcus/ Barnaban Newat/
Mardachai/ Jairin poica/ Estherin
Edustosmies/ wiedän fangittuna Babelijn/
Walitta Judalaisten hucutusta/ Ylötän
Cuningalda/ Tule jällens Jerusalamijn/
Maria/ Christuxen Äiti/ terwetetän Engelildä/
Tutca Elisabethi/ ja ylistä HERra Kijtoswirrellä/
Waelda Josephin cansa Bethelhemijn/ ja
synnyttä Jumalan Pojan/ Pakene Egyptijn/
Palaja siellä jällens Judean/ Löytä Christuxen
Templist/ Seiso Christuxen Ristin wieres/ ja
annetan Johannexen turwijn/ Turwais
Apostoleihin/

Aakkosellinen sanarekisteri

*Maria/ Marthan Sisar/ woiteli Christuxen/
Maria Cleophe/ seiso Christuxen Ristin
wieres/
Maria Magdalena. Edzi/ Magdalena. Maria
Jacobi ja Josen äiti/ Mene Christuxen haudan
tygö/
Maria Johannis/ Marcuxen äiti/
Martha otta Christuxen huonesens/ Hänen
uscostans/
Massa Meriba/ josa Jumala andoi weden
wuota calliosta/
Mathan yxi Baalin Papeist/ tapettin/
Mathania/ Jojachimin setä/ tule Judan
Cuningaxi/ Cudzuttin myös Zidechia/ Jätti
poicans Sealthielin jälkensä/
Mathathias/ Pappi/ ahkeroidzi Jumalan Laista/
Soti miehullisest/ Ja neuwo poikians Jumalan
Lakia pitämän/
Mathusael syndy/
Mattheus/ Tullimies/ cudzuttin Apostolin
wircaan/ Cudzutan myös Lewixi/ Alphein
pojaksi
Matthias/ walittin arwalla Apostolixi/ Judan
siaan/
Medad ja Eldad ennustawat Leirisä/
Mediläiset woittawat Babylonian
waldacunnan/
Medzistöt/ joisa pacanat syndiä teit/ piti
Jumalan Canssan poishackaman/ Nijnkuin
Josias teki/
Melchisedech/ Ylimmäisen Jumalan Pappi/ ja
Salemin Cuningas/
Melchisedechin Pappeus on parempi kuin
Lewin/
Menahem/ Gadin poica/ Israelin Cuningas/
Menelaus/ Isäns maan pettäjä/ tule
wäkiwallalla Ylimmäiseksi Papixi/ Saa pahan
lopun/
Mephiboseth/ Jonathanin poica/ oli
raajaricko/ Otetan Dawidilda armoihin/ Hänen
päällensä walehdellan Dawidin edes/ Jätetän
silloin elämän/ kuin Saulin lapset tapettin
Cudzuttin myös MeriBaal/*

*Mephiboseth/ Saulin poica/ hirtettin/
Merari/ Lewin poica/
Merariterein wirasta/
Heidän Caupungins ja perindöns/
Merkit tulewaisist asioist/
Merkit tapahtunein asiain muistoxi/
Merkit ja Ihmet tapahtuwat/ että Jumalan
Caickiwaldiaisuus tuttais/ hänen totuudens/
wanhurscaudens ja hywydens/
Merkit jotca Duomion edellä tapahtuwat/
Merkit/ jotca uscowaisia seurawat/ Gideon
ano Merckiä/
Meri luodan/ Suljetan telkinens ja
randoinens/ Pakene Israelin lasten edellä/ On
Christuxen sanalle cuuliainen/ ja tywene/
Walettu Waskimeri/
Merob/ Saulin wanhin tytär/ Luwattin
Dawidille emännäxi/ mutta annettin
Adrierille/
Mesa/ Moabiterein Cuningas/ sangen ricas
lambaista/ anda Israelin Cuningalle weron/ ja
luopu sijtte Israelist/
Mestari. Christittyin Mestari on ainoa Christus
Metusalah/ Enochin poica/ syndy/ Sijtte
Lamechin Noahn Isän/ ja eli 969. ajastaica/
Metreta. Edzi/ Mitta. Mettinen lendä Noahn
Arkist ja palaja jällens/
Mettisen muodolla tule Pyhä Hengi ales/
Christusta Jordanis castettais/
Mettisen pasca myydän rahaan/ Samarian
pijrixyes/
Micha/ Mephibosethin poica/
Michan äiti/ teki Ephodin hopiast/ Palckais
hänellensä yhden Lewitan/ Se Ephoh ja Lewita
otettin häneldä pois/
Micha Maresast ennusti/
Michal/ Saulin tytär/ annetin Dawidille
emännäxi/ Nijnkuin hänelle luwattu oli/ Hän
pelasta Dawidin/ Hän otetan Dawidilda ja
Phaltielille Laixen pojalle annetan/ Tuodan
jällensä Dawidille/ Joca ylöncadzo Dawidin/
että hän HERran Arkin edällä dantzais/
Michael soti Jumalan Seuracunnan edest/*

Aakkosellinen sanarekisteri

Rijtele Perkelen cansa Mosexen ruumista/ Soti
Drakia wasan/
Micheas/ Jemlan poica/ ennusti niitä 400.
wäärä Prophetat wasan/
Midian Abrahamin poica/ Hänestä owat
Midianiterit tullet/ nijlle käske Jumala paha
tehdä/
Midianiterit lyödän/ ja heidän Cuningans/ He
hallidzit Israeli/ He lyödän/
Mieckaan ruweta/ ei ole caikille luwallinen/
Hengellinen miecka on Jumalan sana/
Mies. Miehen wirast/ wallast ja ylömmäisydest
waimons suhten/ Cuningas Ahasweruxen
käsky miehen ylömmäisydest emändäns
suhten/
Millinen miehen rackaus emändäns tygö
oleman pitä/
Miehenpuoli piti colmasti wuodes HERran
eteen tuleman/
Miestappo/ murha ja weren wuodatus
kieldän/ Tapahtu/
Miestapon tähden uhcaus ja rangaistus/
Miestapon Costaja on Jumala/
Miestappo tapahtu Perkelen cautta/ joca
miehentappaja on/ Tapaturmaisest
miestapost/
Miestappo joca ilman rangaistusta tapahtua
taita/
Miestappo/ joca tapahtunut on/ ja on
tietämätöin se cuin sen teki/ cuinga se pitä
sowitettaman/
Miestapost/ wijdennen käskyn selitys/
Wiattoman weren wuodatus/ Kieldän ja
rangaistan/
Miletumin luotoon cudzutti Pawali Epheson
Papit/
Millo raketan Cuningas Salomolda/
Mipletzeth. Edzi/ Epäjumalan palwelus.
MirJam/ Aaronin sisar/ ylistä ja kijttä HERra/
Napise Mosesta wasan/ ja tule spitalisexi/
Cuole/
Misael heitettin tuliseen pädzijn/ Cudzutan
myös Misach/

Mitta. Sillä Mitalla cuin jocu muille mitta/ pitä
myös hänelle mitattaman. Se cudzutan/ Lex \$
talionis \$.
Mitta ja Wihti pitä oikia ja wilpitöin oleman/
Edzi/ Osta ja myydä. Hebrerein/ Grekiläisten
ja Latinilaisten muinaiset Mitat/ ja cuinga ne
Ruodzin mittan sowitetan. Hemina/ Hebrerein
Wijnamitta/ cudzuttin Grecaxi Kotyla/ weti
cuusi Cyathi/ se on/ colme neljännestä yhdest
qwarterist/ eli/ 72. täysinäistä lusickata.
Cyathus/ oli nijn suuri Mitta cuin cahdexas
osa quarterist/ eli 12. täysinäistä lusickata.
Log/ Hebrerein Wijnamitta/ weti/ 12. Cyathi/
se on/ puolitoista Stockholmin quarteri/
Chenix/ Demensum \$ diurnum \$, Hebrean
jywämitta/ Weti meidän mittam jälkeen/
puolitoista puolda Stopia eli colme quarteria.
Nijn paljo sai palwelia jocapäiwä ruaxens
jauhoja/ ja Sextarium \$ Viniš/ se on/
puolentoista quarteria wijna. Cabus/ Cab eli
Rab/ Hebrerein Wijnamitta/ weti neljä Logi/
se on/ puolentoista Stockholmin Stopia/
Congius/ Wijnamitta/ weti cuusi Sextariusta/
eli 72. Cyathi/ eli puolen toista Sabi/ se on/
yhden Kannun ja quarterin/ meidän mitan
jälken. Gomor/ Hebrean Jywämitta/ joca weti
kymmenennen osan Ephant/ eli puolen
cahdexatta Logi/ Hin/ Hebrerein Wijna eli
öljymitta/ weti colme Kabi/ se on/ caxi
Kannua ja puoli Stopia meidän mitan jälkeen/
Modius/ Jywämitta/ weti neljä Kabi/ eli
cahdexan Chenixi/ meidän mitan jälkeen
cadexannen osan spannist/ eli puolen
nelicoita. Satum/ Hebrerein Jywämitta/ weti
cuusi Kabi/ eli wääh enä cuin colme
Gomorita/ meidän mitan jälkeen puolen
wijdettä Stockholmin Kannua/ Amphora/ weti
neljä Hinni/ eli 12. Cabi meidän mitan jälkeen
9. Kannua. Cad/ Hebrerein Wijnamitta/
Latinaxi cudzutan Cadus \$ major \$ eli Metreta
\$/ weti 10. Congiust eli 60. Sextariusta/ se on/
wijsi Hinni/ eli 5. Cadi/ meidän mitan jälkeen
11. Kannua/ ja puolen Stopia. Cadus \$ minor

Aakkosellinen sanarekisteri

\$, cudzuttin yxi öljyastia/ Bath/ Hebrerein Wijnamitta/ nijn suuri cuin Epha/ weti 6. Hinni/ eli 18. Cabi/ meidän mitan jälkeen/ puolen neljättätoistakymmendä Kannua/ se on/ wähan enä cuin yhden neljännen osan tynnyrist/ Epha/ Hebrerein Jywämitta/ nijn suuri cuin Bath/ eli nijncuin 10. Gomorita/ meidän mitan jälkeen/ cuckoldäälinen puoli Spannia/ eli puolineljättä toistakymmendä Kannua/ Letech/ Hebrerein Jywämitta/ weti 5. Ephat/ eli 50. Gomorita/ meidän mitan jälkeen liki colme Spannia/ Homer eli Chorus/ Hebrerein suuri Jywä ja Wijnamitta/ weti 2 Letechi eli 10. Bathi/ eli 10. Ephat. Meidän mitan jälkeen/ 6. Spannia eli 135. Kannua/ Metreta/ Wijna eli Wesimitta/ weti 60. Logi/ eli 5. Hinni/ eli 15. Cabi/ se on/ 11. Kannua ja puolen Stopia/ eli wäha wäheemmän cuin neljännen osan tynnyrist/ Mnason/ Cyprist wanha opetuslapsi/ Moab/ Lothin poica/ hänen wanhemmast tyttärestäns/ Moabitereille ei pitänyt paha tehtämän/ Ne tulit Judalle ja Israelille werollisexi/ Luopuwat Israelist/ Langewat Israelin maahan/ Ei heidän pidä HERran Seuracundan tuleman/ kymmenengän polwen perän/ Moabi watan ennustetan/ Moabiterein epäjumala Chamos/ Modius. Edzi/ Mitta. Molech/ epäjumala/ Cudzutan myös Mirchom/ Nijn myös Sihuth/ Molechist/ Morsian. Christuxen Morsian/ Edzi/ Seuracunda. Moses/ Amramin poica/ syndy Lewin sucucunnasta/ Tappa Egypterin/ ja pakene Midiaan/ Otta Midian Papin tyttären/ Ziporan emännäxens. Mene waimoinens ja lapsinens Egyptijn/ Lähetetän Pharaon/ Egyptin Cuningan tygö/ Rucoile Cuningas Pharaon edest/ Saa ensin Lain kiwiset Taulut/ Lyö ne ricki/ nähtyäns Canssan epäjumalan palweluxen/ Saa wastudest toiset kiwiset Taulut/ Ei Israelin

lapset saa cadzo hänen caswons kirckautta. Lähettä wacojat/ Osotta hänens olewan Jumalalda lähetetyn/ Cadzo luwattua maata/ Cuole/ Hän nähdän wuorella/ cusa Christus kircastettin/ Ylistetän/ Murha ja werenwuodatus. Edzi/ Miestappo. Murhe Jumalan mielen jälkeen/ ja mailman murhest/ Murhe on wahingolinen/ Murhellisexi ei pidä saatettaman Jumalan Pyhä Henge/ Muucalaisille pitä caicke hyvä tehtämän/ Muucalaiset owat caicki ihmiset täsä mailmas/ Myydä ja Osta. Edzi/ Osta.

N

Nabal/ ahne ja kijttämätöin mies/ händä armahta Dawid hänen emändäns rucouxen tähden/ Naboth/ kiwitetän cuoliaxi/ että hän kielsi Cuningas Ahabilda Wijnamäkens/ Nadab ja Abihu/ tulelda culutetan/ Nadab/ Jeroboamin poica Israelin Cuningas/ Tapetan/ Naeman/ Syrian Cuningan Sodanpäämies/ tule puhtaxi spitalistans/ Naemi/ EliMelechin emändä/ Nahas/ Abigailin Isä/ Edzi/ Abigail. Nahas/ Ammoniterein Cuningas/ soti Gileadin Jabesta watan/ Cuole/ Nahessen/ Aminadabin poica/ Försti ja Judan sucucunnan Päämies/ Nahor/ Serugin poica/ Abrahamin IsoiIsä/ Nahor/ Abrahamin weli/ Nahum/ Propheta/ ennusta Niniwetä watan/ Nainin Caupungis herättä Christus lesken pojan cuolleista/ Naphtali Jacobin poica/ Siunatan/ Hänen lapsens/ Hänen perinnöstäns/ Napista. Nijstä jotca Jumalata watan naxisewat/ ja mikä rangaistus heitä sattuwa on/ Narciscus/ hyvän tahtoinen Christitty Romis/

Aakkosellinen sanarekisteri

*Nardus/ callis woide/
Nathan/ Dawidin poica/
Nathan Propheta/ lähetetän kieldämän
Cuningas Dawidi HERran Templi
rakendamast/ Muistutta hänelle/ hänen
huorudens ja murhans/
Nathanael tule Christuxen tygö/ Christus/
ylösnousemisens jälkeen/ ilmoitta idzens
hänelle/
Nazareth/ Galilean Caupungi/ Sijnä/ Christus
ylöscaswoi/ Sen asuwaiset ylöncadzoit
Christuxen/ Tahtowat lykätä hänen päätä
pitein wuorelda/
Nazarerein Laki/
Nebon eli Abarimin wuori Moabiterein
maalla/ Siellä cuole Moses/
NebucadNezar/ woimallinen Babelin
Cuningas/ woitta monda Cuningan
waldacunda/ Woitta suuren osan Egyptist/
Mene Jerusalemita wastan/ Nijncuin
ennustettu oli/ Asetta cullaisen cuwan
palwelda/ Oleskeli petoin seas seidzemen
ajastaica/ Hänen ylpeydestäns/ suurest
woimastans ja julmudestans/ puhutan/
NebuzarAdan/ NebucadNezarin
Sodanpäämies/ cukista Jerusalemin/ ja wie
Judalaiset fangixi Babelijn/
Necho/ Egyptin Cuningas/
Nehemias/ Hakalian poica/ Cuningas
Arthahsasthan Wijnanlaskia/ Lähetetän
Judaan/ Cudzutan myös Hathirsatha/ Hänen
rucouxestans
Neidzeitä piti sodas armahdettaman/ Nijn
myös nijtä cuin BenJamin lapsista Dantzijn
otettin/ Neidzyttä ylistetän/ Cuinga Isä/
Judalaisten seas/ osotti tyttärens Neidzexi/
Neidzen haucutteliast/ Laki/ Wijsaist ja
tyhmist Neidzeist jotca ylkä wastan menewät/
Nehustan. Edzi/ Epäjumalan palwelus. Nijn
myös/ Waskikärme. Nesar/ eli eroittamisen
lupaus/
Nethaneel/ Zuarin poica/ Isascharin
sucucunnan Sodanpäämies/*

*Neuwo pitä Jumalalle kysyttämän/ ja hänen
sanastans ja Prophetaista edzittämän/
epäldawäisis asiois/ Hywä neuwo ylistetän.
Neuwo pitä kysyttämän/
Neuwo ei pidä kysyttämän cuolleilda/
Noidilda/ welhoilda eli wäärildä Prophetailda/
Jumala turhaxi teke ja cukista pahain Neuwot/
Ahitophelin Neuwo oli jalosti cuultu/ Cawalan
Neuwon on löytänyt Rebecka/ Gibeoniterit/
Canssan Wanhimmat/ Lihallisen Neuwon on
löytänyt : Petari/ Zebedeuxen poicain äiti/
Jacobus ja Johannes/ Opetuslapset/ Caiphas/
Gamaliel/ Paha Neuwo/ Sen on löytänet.
Lothin tyttäret/ Josephin weljet/ Potipharin
emändä/ Pharao/ Israelitat ja Aaron/ Bileam/
Dawidin miehet/ Jonadab/ Ahitophel/
Rehabeamin nuoret Neuwonandajat/
Benhadadin palwelia/ Jesebel/ Dawid/
Athalia/ Semaja/ Hamanin emändä/ Herodian
tytär/ Judalaiset/ Sotawäki/ Weljellinen
Neuwo ja curitus/ Edzi/ Rangaistus. Neuwotan
hywyteen/
Neuwotan edzimän Christust sydämellä ja
uscolla/ ja hywistä töistä ahkeroidzeman/
Neuwoman toinen toistam jocopäiwä
Christust edzimän/
Nicanor/ Lysian Sodanpäämies/ Ja
Demetriuxen Försti/ Uhca poltta Templi/
Tapetan/
Nicanor/ Seuracunnan Esimies/
Nicodemus/ Ylimmäinen Judalaisist ja
Christuxen salainen Opetuslapsi/ Hauta ja
woitele Josephin cansa Christuxen Ruumijn/
Nicolaus Antiochias/ Seuracunnan Esimies/
Nicolaitat/
Niger/ joca myös cudzuttin Simon/ Propheta/
Nimrod/ Chusin poica/ woimallinen HErra/
alcoi Babylonian Monarchian/
Niniwe/ cuuluisa Caupungi/ rakettin
Assurilda/
Niniwen asuwaiset teit parannuxen/
Niniwiterit pitä duomidzeman
Duomiopäiwanä Judan Canssan/*

Aakkosellinen sanarekisteri

Niniwe pitää häwitettämän/
Nisroch/ Assyrialisten epäjumala/
Nissan/ ensimmäinen Hebrerein Cuucausi/
Noadia/ väärä Prophetissa/
Noah/ Lamechin poica/ Cudzutan
wanhurscauden saarnajaxi/ Rakensi Arkin/
Meni Arckijn/ poikinens/ emändäns ja
poicains emändäin cansa/ Lähte Arkist/ Sai
Jumalalda Armon merkin/ Händä ylistetän/
Noahn aica/
Nobah. Edzi/ Knath. Noben Caupungis/
tappoi Saul miehet/ waimot/ ja carjan/
Noituudest/
Noidat/
Noidat ei tainnet tehdä mitä he tahdoit/
Noituuden ajallinen rangaistus/ Ijancaickinen
rangaistus/
Noidat ja Welhot/
Noitawaimolda kysy Cuningas Saul neuwo/
Nähdä Jumalata. Ei ole yxikän coscan
Jumalata nähnyt/
Nälkä. Edzi/ Callis aica. Näyt ja ilmestyxet/
Nöyryys/ ja idziäns halpana pitää/ on Jumalalle
otollinen/
Nöyräin lohduttaja on Jumala/

O

ObadJa Propheta/ ennusta Edomita wastan/
Obed/ Boaxen poica Ruthist/ Dawidin Isä/
ObedEdom/ ja coco hänen huonens/ siunatan
HERran Arkin tähden/
Oded/ Propheta/ nuhtelee Israeli/
Og/ Basanin Cuningas/ tapetan/ hänen
wuotens oli yhdexän kynärätä pitkä ja neljä
kynärätä lewe/
Oikeus. Cuningan Oikeus/ joca Israeli hallidze/
Sodan Oikeus/ Caupungeita voitettais/
Oikeus miecka canda/
Omatundo. Christittyin pitää ahkeroidzeman
hyväst omasttunnost/ Jumalan ja ihmisten
edes/ Pahast Omasttunnost/
Omantunnon todistus. Meidän omatundom

todista meistä/ sekä hyvän että pahan/ Hywä
Omatundo ylistetän/ On/ Pelethin poica/ on
Mosexelle wastahacoinen/ Corahn ja hänen
jouckons cansa/
Onan/ Judan poica Suast/ tapetan HERralda/
Onesimus/ Philemonin carannut palwelua/ tule
Christityxi/ Cudzutan uscollisexi ja rackaxi
weljexi/
Onesiphoruxelle toiwotta Pawali laupiutta/
Onias/ ylimmäinen Pappi/ uhra Heliodoruxen
edest/ Tapetan/
Opettajat. Edzi/ Paimenet. Opetus. Autuuden
Opetus. Edzi/ Jumalan sana. Ihmisten Opetus
ja käskyt/ jos ne owat Jumalan sana wastan/
nijn ei nijtä lueta tarpellisexi autuuten/ mutta
pitä hyljättämän ja ylöncadzottaman/
Opetuslapsi. Christuxen Opetuslapsi wiha Isä
ja äitiä Christuxen tähden/ Christuxen
Opetuslapsi pysy Jumalan sanasa/ Cuinga ne
tutan/
Ophir/ Jachetanin poica/
Ophirin culda/
Ophirijn lähettä Salomo laiwans/ Nijn myös
Josaphat/
Oreb ja Seb/ caxi Midianiterein Förstiä/
surmatan/
Orwoilasten turwa on Jumala/ Ne pitää
kymmenexist elätettämän/ Nijstä puhutan
lewiämmäldä/
Osias/ Bethulian ylimmäinen Pappi/ otta
Achiorin/ Ammonin lasten Päämiehen/
huonesens/ Määrä Jumalalle awun ajan/ Kijttä
ja ylistä Jumalata/
Osta ja myydä/

P

Paadutta idzens omast epäuscost/ Jumala
Paadutta Pharaon sydämen. Se on/ hän otta
pois häneldä hänen Armons/ hänen
moninaisten syndeins tähden/ ja saldi
Satanan ja idze hänen paadutta hänen
sydämens/ Jumala paadutta kenengä hän
tahto/ Jumala paadutta Hewerit/ Nijn myös/

Aakkosellinen sanarekisteri

*Sihonin sydämen/ Ei meidän pidä
paaduttaman meidän sydändäm/
Pacanoista ja heidän cudzumisestans/ että he
Jumalan Canssaxi tulewat/
Pacanain cudzumus oli Wanhas Testamendis
salattu asia/
Pacanain tapoja/ ei pidä seurattaman/
Pagiel/ Ochron poica/ Asserin sucucunna
Päämies/
Paha pitää wäldettämän/ Woi sitä joca pahan
cudzu hywäxi/ ja hywän pahaxi/
Pahalla ei pidä hywä maxettaman/ Ei myös
Paha pahalla/
Paha pitää hywällä voitettaman/
Paha/ joca cudzutam malum \$ poenae \$, se
on/ synnin rangaistus/ tule Jumalalda/
Paha/ joca cudzutan malum \$ culpae \$, se
on/ syndi/ jota Jumala wahwast wiha/ paljo
wähemmin on hän siihen syypää/
Pahat Hallidziat ja Opettajat saldi Jumala
Canssan syndein tähden/ Ja kärke heille
alammaiset olla/
Pahennus. Ei yhdengän pidä lähimmäistäns
pahendam opilla eli elämällä/ Se cuin
meidän pahenda/ pitää wäldettämän/
Pahuus saa wallan/
Paimenet/ Pispat ja Jumalan sanan palweliat/
owat Christuxen palweliat/ Jumalan palweliat/
Jumalan Huonenhaldiat/ Lähetysseurat
Christuxes/ Heidän elämästän/ Heidän
wirastans/ Heidän on lupa naida/ Ei heidän
pidä Canssans hallidzeman nijncuin Herrat/
Hywäin ja pahain Paimenden eroitus/ Wäärät
Paimenet/ Christus on hywä Paimen/ Joca
napise oikeita Paimenita ja Opettaita wastan/
hän Jumalata wastan napise/ Millä
ahkerudella/ Paimenet/ Schoulumestarit ja
Opettajat/ pitää nijtä opettaman/ cuin heidän
oppins ja curituxens alla owat/
Palcka/ joca ansaittu on/ pitää maxettaman/ ja
ei kieltämän/
Palcollisist/ mitä he heidän Isännillens ja
emännillens welcapäät owat/*

*Palcollisilda ei pidä palcka pidättämän. Edzi/
Työmieheldä. Panetus eli Paljaus/
Panna eli Pannan cuulutusta kärkeän
Christuxelda/ Apostoli pane Pannaan/ Hänelle
parannuxexi/ joca rickonut on/ ja ei
pahennuxexi/ Että syndinen/ joca sencaltaist
ansainnut on/ häpiäis/ ja parannais idzens/
Nijncauwan cuin syndinen Pannan alla on/ njn
hän pitää pacanana ja Publicanina pidettämän/
cuitengin nijncuin Apostoli sen selittä/ Caicki
Christityt/ jotca pahasti eläwät ja opettawat/
pidä Pannaan cuulutettaman/ cosca he kyllä
neuwoitut owat/ ilman moudon cadzomust/
jos ei he idziäns paranna Nijncauwan cuin
Pannaan pannut ihmiset Seuracunnast
suljetut owat/ pitää heitä wäldettämän/ että he
häpeisit/ ja ettei kengän heildä petetäis/
Pannas owat caicki ne/ jotca toisin opettawat
cuin Christus opettanut on/
Phariseusten Pannan panemisest/
Pantia otta/
Papit. Mihin ylimmäinen Pappi Wanhas
Testamendis cudzuttin/ Ei hänen pitänyt
cuollesen sattuman/ eikä nijtä leposiallens
saattaman/
Pappein wirast ja Laist/
Pappein wapaus ja Priwilegiat/
Papit eli saarnajat ei pidä oleman juomarit/
mutta pitää tietämän eroitta pyhän yhteisest ja
puhtan saastaisest/
Pappein paljous Wanhas Testamendis/ Cuisa
paicois heidän paljoudens on ollut 38000.
Pappein pucu/ caunistus ja wihkimys/
Pappein piti saaman kymmenexet ja esicoiset/
Että he olisit ollet wapat ajallisest surust/ ja
sitä paremmin HERran Lakia olisit lukenet/
Edzi/ kymmenexet. Pappein tule ajallinen
elatus/ Edzi/ Seuracunda on welcapää
Opettajans elättämän. Pappein siunaus
Canssalle/ Cudzutan Aaronin siunauxexi/
Pahoist Papeist ja heidän rangaistuxestans/
Pappein perindö oli Jumala/
Papit olit syypäät Christuxen cuolemaan/*

Aakkosellinen sanarekisteri

*Christittyin Pappeus/ Christus on totinen ja
ijancaickinen Pappi/ Jotca ei Papit ole/ ei
nijden pidä idziäns Hengelliseen wircaan
secoittaman/ Ei heidän myös pidä Pyhän
caluja pitelemän/ Ei myös Näkyleipiä syömän/*

*Paradijs kirjoitetan/ Adam ajettin ulos
Paradisist/ Ymmärretän walittuin ilost Taiwas/
Parannus. Jumala tahto että syndinen idzens
paranda/ ja ei cuole synnisäns/*

Parannuxest saarnatan/

*Parannuxelle/ joca sydämeest tapahtu/ on
Jumala luwannut Armons ja syndein
andexisaamisen/*

*Parannuxen pitä caicki woimas ollesans
tekemän/*

*Parannusta tehdä/ anda Jumala ajan ja tilan/
Nämät owat oikian Parannuxen tehnet.*

*Israelin lapset/ Dawid/ Josias/ Rehabeam/ ja
hänen Päämiehens/ Jehiskia/ Manasse/ Esras
ja Canssa/ Hiob/ Ne Bethulias/ Maccabeus ja
Judalaiset/ Niniwiterit/ Petari/ Syndinen
Waimo/ Tuhlajapoica/ Zacheus/ Ryöwäri
ristillä/ Judalaiset/ Nämät owat*

*ulcocullaisudest parannuxen tehnet. Cain/
Esau/ Pharao/ Saul/ Jeroboam/ Achab/
Antiochus/ Judas/ Ananias ja Saphira/ Simon/
Jumalattomain parannus ja catumus/
Pashur/ Immerin poica/ Pappi/ piexä
Jeremiat/ ja heittä fangeuteen/
Pasto. Oikiast Pastost ja wälttämisest
neuwotan/ Oikiast Pastost cuin Jumalalle
kelpa/*

*Paston ja rucouxen cautta Perkelet
ulosajetan/ Ei oikia Pasto ilman laupiuden
töitä ole/*

*Pasto Cuningas Saulilda käsketty/
Josaphatilda/ Niniwen Cuningalda/ Esralda/
Estherildä ja Mardachailda/ Edzi/ Wältä. Pasto
ja raitiutta owat pitänet/ Rechabitat/ Daniel/
Niniwitat/ Ne Bethulias/ Cornelius/
Ylönluonnollinen Pasto. Moses Pastois 40.
päiwä ja yötä/ Nijn myös Elias/ Ja Christus/*

*Edzi/ Wälttä ruoca ja muuta. Pawali Apostoli/
Israelita/ Benjaminin sugusta/ Syndynyt ja
caswatettu Tharsis/ Waino Christityitä/ Saarna
Antiochias/ Iconias/ Lystras/ Thessalonicas/
Berreas/ Athenas/ Corinthos/ Seiso Petarita
wastan ja nuhtelee händä/ Cudzutan Näys
Macedoniaan/ Fangitan/ Wiedän Cesareaan/
Lähetetän Romijn ja tule meren hätään/ Tule
Romijn/ Asetetan Neronin eteen/ Ei hän
waiwa ketän palcan ja elatuxen tähden/
Cudzuttin Saulixi/*

*Pekah Remalian poica tule Israelin Cuningaxi/
Pekahia lyötyäns/ Soti Ahast/ Judan
Cuningasta wastan/ Ja tappa 120000. miestä
Judas/ yhtenä päiwänä/*

*Pekahia/ Menahemin poica/ tule Israelin
Cuningaxi/*

*Pelko. Pelkä Jumalata. Edzi/ Jumalata ainoata
pitä peljättämän. Ei pidä ihmisiä peljättämän/
Ei ole Ihmisiä peljännet. Lastenämmät
Egyptis/ Dawid/ Eliseus/ Apostolit/
Peleg/ Eberin poica/ syndyi mailman jaettais/
Peninna/ yxi Elcanan waimoist/ on
hedelmälinen/ ja ylöncadzo Hannan/ joca
hedelmätöin oli/*

*Perez/ Judan poica Thamarist/ syndy/ Hänen
lapsens/ Sucuns/
Perhenisändäin ja perhenemändäin wirca/ ja
ylömmäisys perhens suhten/*

*Perinnöst/ nijden jälkeen/ jotca ilman
miehenpuolen perillisitä cuolewat/ Christus
on caickein cappalden Perillinen/
Perindötä ei jaga Christus/ Israelin Canssa oli
Jumalan Perindö/ Lewitain Perindö on
Jumala/ Taiwallinen Perindö lupauxen cautta
annetan/ Abraham on mailman Perillinen/
Perkelest/ joca on Mailman/ se on/ caickein
jumalattomain Isä/ Jumala/ Cuningas/ Försti
ja Herra/*

*Perkele edzi lackamat ihmisen wahingota/
Perkele ei taida enä wahingoitta cuin Jumala
saldi/*

Perkelen walda ja woima on HERran

Aakkosellinen sanarekisteri

*Christuxen cautta poisotettu/
Perkele on walehtelia ja walhen Isä/
Perkelet ulosajetan/ He ulosajetan myös
pahoilda ihmisildä/
Perkeleillä on tundo Jumalast/
Perkeleille uhrata/ on cauhistus/
Persialaiset woittawat Babylonian
waldacunnan/ Nijnquin ennustettu oli/
Pestä jalcoja/
Petari cudzutan Apostolin wircan/ Tunnusta
Christuxen/ Kieldä Christuxen/ ja itke
catkerast/
Paranda jalgoista kipiän/ Nuhdellan
Pawalilda/ Fangitan Herodexelda/ ja Engelildä
fangeudest ulosotetan/ Neuwo Opetuslapsia/
toista walidzeman Judaxen siaan/ Saarna
Helundaina/ ja kääändä 3000. Sielua/ Saarna
taas/ sijtte cuin hän sen saattamattoman
miehen parandanut oli/ Saarna Corneliuxen
edes/
Puhu Wanhimmitten seas/ jotca Jerusalemis
cogos olit/ Cudzutan myös Simonixi/
Cudzutan myös Cephaxexi/ Ja Simonixi Jonan
pojaxi/ Nijn myös/ Simon Joannis/
Petos/ Simeonin ja Lewin Petos/ Hemorit ja
Sichemit wasan/ Jacobin poicain/ weljiäns
Josephia wasan/ Yhden miehen/ Bethelitä
wasan/ Simsonin emännän Timnathist/
Dalilan/ Simsonia wasan/ Saulin/ Dawidi
wasan/ Doegin/ Dawidi wasan/ Siphiterein
Dawidi wasan/ Nijden Jerusalemis/ Amasiat
wasan/ Amonin palwelian/ Amonit wasan/
Bighthanin ja Therexen/ Ahaswerusta wasan/
Simonin/ Templin pyhiä caluja wasan/
Menelauxen ja Lysimachuxen/ Simonin
Päämiehen/ Judalaisen Rodochuxen/
Judaxen/ Christusta wasan/ Muutamain
Judalaisten/ Pawalita wasan/
Pharao/ ensimmäinen Egyptin Cuningas/ josta
Ramattu puhu/ waiwatan Saran/ Abrahamin
emännän tähden/
Pharao/ toinen Egyptin Cuningas/ josta
Ramattu puhu/ näke unda seidzemest*

*Lehmäst ja seidzemest Tähkäpääst/ Hänen
unens selitetän Josephilda/
Pharao/ colmas/ josta Ramattu puhu/ hänen
tyttärens löytä Mosexen lasna wedes uiwan/
On angara Israeli wasan/ ja waati heitä
cowan orjuden ale/
Pharao/ neljäs/ josta Ramattu puhu/ ei tahdo
cuulla Jumalan käskyä/ mutta paadutta
idzens/ Anda Israelin lapsille luwan lähte
Egyptist/ Uppo punaiseen mereen/
jouckoinens/
Pharao/ wijdes Egyptin Cuningas/ anda
Cuningas Salomolle tyttärens emännäxi/
Pharao/ cuudes Egyptin Cuningas/ hallidzi
Cuningas Jehiskian aicana/
Pharao Necho/ seidzemes Egyptin Cuningas/
otta Cuningas Joahaxen fangixi/
Pharao Haphra eli Apryes/ cahdexas Egyptin
Cuningas/ hallidzi Judan Canssan wietäis
Babelin fangeuten/
Phariseuxia cowin nuhdellan/
Phariseuxest ja Publicanist/ jotca Templijn
menit rucoileman/
Phariseus cudzu Christuxen wieraxens/
Phereserit/ jotca jäänet olit/ teki Cuningas
Salomo werollisixi/
Philetus ja Hymeneus opettawat
ylösnousemisest wäärin/
Philippus/ Opetuslapsi/ walitan muutamain
muiden cansa jocapäiwäiseen palweluxeen/
Saarnais Christuxest Samarias/ Casti Dröting
Candacexen Camarerarin/ Otta Pawalin
cumpaninens huonesen/
Philippus/ Bethsaidast/ cudzutan Christuxen
Opetuslapsexi/ Luetan Christuxen
Apostolitten secaa/ Epäile/ jos cahden sadan
penningin leiwät pistäisit rawita Canssa/
Tahto nähdä Isä/
Philisterit/ wainowat Israeli/ Kijnniottawat
Simsonin/ Surmawat colmekymmendä
tuhatta Israeliteri/ ja ottawat Jumalan Arkin/
Sotiwat taas Israeli wasan/ Ei he kärsi Dawidit
Cuningas Achixen tykönä/ Lyöwät Israelin*

Aakkosellinen sanarekisteri

Gilboan wuorella/ ja Saulin poikinens/ Edziwät Dawidita tappaxens. mutta he cahdesti häneldä woitetan/ Sotiwat taas neljäst Dawidita wastian/ Samgar tappa heistä carjan caarexella cuusisata/ Simson tappa Asin leucaluulla tuhannen Philisteriä/ Nijn myös/ Israelitereildä/ Mizpas/ Jonathanilda ja hänen Asenscandajalda/ Israelitereildä/ silloin cuin Goliath tapettin/ Dawidilda/ 200. miestä/ Taas Dawidilda isoi joucko/ Jehiskialda/ Philisterejä wastian ennustetan/ Philosophian/ ei meidän pidä andaman meitäm wietellä/ Phul/ Assyrian Cuningas/ mene Menahemit/ Israelin Cuningasta wastian/ ja teke hänen werollisexi/ Phygellus ja Hermogenes luopuwat Pawalista/ Pilatus ja Herodes tulewat ystäwäxi/ Pilatus duomidze wiattoman Christuxen Ristinnaulitta/ Pilcka Jumalata wastian/ Nicanor/ Sanherib/ Pilcka Jumalan Pyhä Henge wastian/ ei anneta andexi/ Pilcka pitää wäldettämän/ Jumalan Nimen Pilckaja kiwitettin/ Edzi/ Syndi. Pilwen padzas ilmesty HERra Mosexelle/ HERra puhuttele Mosesta Pilwestä/ Pilwis on HERran cunnia ja asundo/ Ruske Pilwi lännest/ tietä sadetta/ Walkia Pilwi näkyi/ Pimeyden työt. Edzi/ Walkeus. Pinehas ja Hophni/ Elin pojat/ olit HERran Papit/ Teit paha/ Surmattin Philistereildä sodas/ Pinehas/ Eleazarin poica/ Asetti Jumalan wihan/ kijwaudellans/ ja sai sentähden ijäisen Pappiuden/ Lähetetän Rubeniterein tygö/ Ylistetän/ Pisonin wirta/ Pispat. Lue/ Paimenet. Pithomin Caupungi/ Pnuelin asuwaitet rangaistan Gideonilda/ että he häneldä leiwän kielsit/ Portot ja Publicanit uscowat Evangeliumin/ ja pääsewät Jumalan Waldacundan/

Portoja pitää wäldettämän/ Joca Portoin cansa yhtyyttä pitää/ hän tule yhdexi ruumixi heidän cansans/ Sijtä suurest Portost/ Prisca ja Aquila Pawalin apulaiset Evangeliumis/ Prophetat cudzutan Näkijxi/ Prophetat ei cunnioiteta Isänsmaalla/ Prophetia Ramatus on Jumalan lahja/ Jumalalda annettu/ Ei tapahdu omast selityxest/ eikä ihmisen tahdost/ Prophetain ja Saarnaitten wirca/ Edzi/ Paimenet. Propheta rewäistä Lejonilda cuoliaxi/ hänen cowacorwaisudens tähden Jumalan sana wastian. Edzi/ Lejon. Wäärist Prophetaist ja heidän rangaistuxestans/ ja ettei heitä cuultaman pidä/ Mistä oikia ja wäärä Propheta tutan/ Suuri Propheta luwatan/ Hän ilmandu ja teke wircans/ Ptolomeus Philometoria wastian soti Antiochus/ Sopi Alexandrin/ Antiochuxen pojan/ cansa/ Soti Alexandria wastian/ ja cuole/ Ptolomeus Maero/ surmais idzens myrkyllä/ Publicanus ja Phariseus/ Publicanit ylistäwät Jumalata/ Uscowat Evangeliumin/ Ei heidän pidä enä welcoiman cuin määrätty on/ Publius/ Meliten luodon Päämies/ otta Pawalin wieraxens/ Puhtaudest/ Puhtast owat idzens pitänet. Joseph/ Moses/ Boas/ Hiob/ Sara/ Raguelin tytär/ Judith/ Susanna. Lue Susannan Historia. Joseph/ Maria/ Puhtautta ylistetän/ Puhua tule jocaidzen sitä cuin tosi ja cunnialinen on/ ja nijlle hyödyllinen/ jotca cuulemas owat/ Puhen aica ja tila/ Millisen meidän puhem oleman pitää/ Ei yhdengän pidä picaisest ja ajattelemat puhuman : mutta hänen sanans ensist hywin ajatteleman/ Puu. Jumala kielsi Adamin wijsauden Puusta

Aakkosellinen sanarekisteri

syömästä/ Elämän Puu/ Kieldän Adamilda/
Hedelmäisiä puita ei pitänyt sodan
turmeleman/ Ilman Jumalan erinomaiseta
käskytä/ Ihminen werratan puuhun/
Puu tutan hedelmästäns/ nijn myös ihminen/
Wijnapuu/ Christus cudzutan Wijnapuuxi/ Ja
Christityt Wijnapuun oxaxi/
Pyhä Hengi on totinen Jumala/
Pyhä Hengi nuhteile mailma synnin tähden/
Pyhä Hengi näkyi Christuxen päällä Jordanis/
Asu caikis jumalasis/
Pyhä Hengi luwatan/ Wuodatetan
Apostolitten päälle/ Opetta ihmisille Jumalan
tahdon/
Pyhä eli Tabernacli/ tehdän caluinens/
Nijnquin Jumala käskenynt oli/ Ylöspannan/
Wihitän/
Pyhä Ramattu. Edzi/ Jumalan Sana.
Pyhäpäiwä. Edzi/ Päiwä. Pyhät pitä
duomidzeman mailma Christuxen cansa/
Pyhät saawat Christuxen cansa hallita ja
hänen cunniastans tulewaises mailmas
osallisexi tulewat/
Pyhät ja puhtat pitä Christityt oleman/
Pyhiä kiusatan parannuxexi/
Päiwä. Sunnundai cudzutan HERran päiwäxi/
Nijn myös/ ensimmäisexi päiwäxi wijcosa/
HERran päiwä jumalattomain päällä/ HERran
päiwä tule nijnquin waras/ Edzi/
Duomiopäiwä. Päiwä pitä ja walita/
Jocapäiwäinen leipä/ Hywät päiwät/
Pahat päiwät/
Päiwät luetan vuosixi/ Purimin päiwät/
Pää. Jumala on Christuxen Pää/ Christus on
Seuracunnan Pää/ Mies/ waimon Pää/
Christus on miehen Pää/
Pään päälle mulda panna/ ja waatteita
rewellä/ oli Judalaisten surun mercki/ Canda
Säckä cupeisans/ ja köyttä Pään päällä/ oli
orjuden ja nöyryden mercki/
Pääsiäisen juhla on asetettu/ ja ensin pidetty/
Tapa Pääsiäis lammasta syödä/
Pääsiäistä piti Judalaisten jocawuosi pitämän/

Pääsiäistä pidettin Sinain corwesa/ vuotta
jälken cuin Israelin lapset Egyptist läixit/
Pääsiäistä pidettin cuin Canssa Gilgalis
ymbärinsleicattin/
Pääsiäistä pidettin Cuningas Josian aican/
jongacaltaista ei duomaritten ajasta pidetty
ollut/
Pääsiäistä pidettin Cuningas Jehiskian aican/
sijttecuin se jo cauwan aica maahan laskettu
oli/
Pääsiäistä pidettin Babelin fangeuden jälkeen/
Christus syö Pääsiäis lamban Opetuslastens
cansa/ Christus on se oikia Pääsiäis lammas/
Pöytä Tabernaclis/ Kymmenen pöytä tehdän
Templijn/
Pöydän tawoist/ ricasten tykönä/

R

Rabba/ Ammonin lasten Caupungi/ pijritetän/
Woitetan/
Rabbi/
Rabsake/ Cuningas Sanheribin
Sodanpäämies/ lähetetän Jerusalemijn/
Racasta Jumalata/ meidän lähimmäistäm/ ja
wihollistam. Edzi/ Rackaus. Racasta hywä ja
wihata paha. Edzi/ Wihata. Rackaus ja
ystäwälisys. Jumalan palawast Rackaudest/
caickia uscollisia cohtan/
Rackaus Jumalan tygö. Meidän pitä Jumalata
racastaman enä cuin caickia muita/
Rackaus meidän lähimmäisem tygö.
Weljellisest rackaudest/
Rackaus meidän wihollistem tygö. Edzi/
Wihollinen. Raemses ja Pithom raketan
Egyptis Israelin lapsilda/
Raguel/ nuoren Tobiaxen Appi/ Hänen
tyttärens oli ennen seidzemeldä miehettä
kihlattu/
Raha ei pidä corgolle andaman/ Edzi/ Corcko.
Raha tallelle pandu ystäwän tygö/
Raha pitä köyhälle lainattaman/ Ei Rahalla
Jumalan lahjoja saada/ Jotca Rahaan idzens
luottawat/ Hebrerein/ Grekiläisten ja

Aakkosellinen sanarekisteri

Latinilaisten Rahat/ ja misä arwos ne meidän
Raham watan owat. Hopiaraha oli
cahtalainen.
I. Maxoi neljännexen osan Dalarista/ ja oli
yhteinen Sicli/ josta puhutan/ Gen. \$ 37:28
II. Maxoi puolen Saxan Dalarita/ ja se oli
Pyhän Sicli. Sencaltaisen colmenkymmenen
hopiapenningin edest Christus petettin/
Mutta ne hopiapenningit/ jotca Hebreaxi
Agora \$, Grecaxi Obulus \$ ja Latinaxi
Scrupulus \$ Argenti \$ cudzutan/ olit wähä
paremmat kuin wijsi cuusinaista/
Raha/ josta Act. \$ 19:19 puhutan/ oli
Romalaisten Denariuxist/ ja yxi heistä maxoi
puolen marcka. Raha/ joca Grecaxi Stater \$
cudzuttin/ oli puoli Saxan Dalarita/ taicka
luodi hopiata Cöllin painoilla/ sencaltaisen
penningin Petari calan suusta otti/
Raha/ joca Didrachmon \$ cudzuttin/ maxoi
neljännexen osan Dalarist/ josta Matth. 17:24
puhutan. Raha/ joca cudzuttin Drachma \$ eli
Denarius \$, maxoi puolen neljännest Dalarist/
josta Matth. 20.2 puhutan. Raha/ joca Gera \$
cudzuttin/ maxoi wähä enä kuin Wanhan
aurton/ nijn että 20. Gerat teit Siclin/ se on/
puolen Saxan Dalarita/
Raha/ joca Latinaxi cudzuttin Teruncius \$ eli
Quadrans \$, Suomexi Ropoi/ maxoi liki caxi
meidän piendä penningitä/ joita me 24. Äyrijn
luemma. Nijstä saadan lukea/ Matth. 5:26
Raha/ joca cudzuttin Lepton \$ eli Minutum \$,
Suomexi Pieni penningi/ maxoi yhden meidän
Pienen penningin. Nijstä puhutan/ Marc.
12:42 Rahab/ portto Jerihos/ otta Josuan
wacajat huonesens/ ja tunnusta Israelin
Jumalan oikiaxi ja totisexi Jumalaxi/ Hän
wapahdetan sucuinens/ Tule Salman
emännäxi/ Hänen Uscoans ylistetän/ Rahel
caidzi Isäns lambaita/ Annettin Jacobille
emännäxi/ Warasti Isäns epäjumalat/ Cuole
lapsen tautijn/
Rahelin hedelmälisys toiwoitetan/
Raitius Edzi/ Wältä. Rajoja/ jotca wanhast

pannut owat/ ei pidä sijrtämän/
Rakeita sata/
Ram. Edzi/ Aram. Raman Caupungi , raketan
Cuningas Baesalda/ Cukistetän/
Ramathis asui Samuel/ ja duomidzi Israeli/
Ramothe Gileadis/ pijritetän Ahabilda ja
Josaphatilda/
Rangaistus. Sen Rangaistus joca muita
wahingoitta/ Warcan/ Miehentappajan/
Epäjumalan palwelian/ Sen joca ylpeydest
syndiä teke/ Poena \$ Talionis \$, eli
Rangaistus wahingon jälkeen/ Jumalattomain
Rangaistus/ Colme erinomaista Rangaistusta
pani Jumala Cuningas Dawidin eteen/ Ihmisen
myyjän Rangaistus/ Pahain rangaistus/ tule
hywille carttamisexi/ Joca muita rangaista
tahto/ sen pitä idze nuhtettoman oleman/
Jotca ei cohtullisest ole lapsians rangaisnet/
Raphael/ Jumalan Engeli/ Tobian cumpani/
Rauha. Toinen on ajallinen Rauha/ ja toinen
hengellinen/
Rauha Weljein seas/
Rauha on Jumalalda/ Nijncuin Salomolla/
Dawidilla/ Assalla/
Rauha ylistetän/
Rauhas/ wähä/
Rauhaan neuwotan/
Rauha on Seuracunnalla/
Rauha otetan pois maasta/ Sisällinen Rauha/
Jumalan ja Christittyin wälillä/
Rauha/ jota wäärät Prophetat julistit/
Rauta uiskendele/
Rautainen ijes cowacorwaisille/
Rhazis/ waca ja kijwas mies/ tahto surmata
idzens/ ettei hän tulis wihollisten käsijn/
Rebecka/ Bethuelin tytär/ Tuli Isaachin
emännäxi/ Synnytti caxoiset/ Esaun ja
Jacobin/
Rechab/ Jonadabin Isä/ oli Jehun Israelin
Cuningan ystäwä/
Rechabiterit olit Isällens cuuliaiset/ ja
sentähden ylistetän Judalaisten suhten/
Rechob ja hänen weljens Baena/ surmawat

Aakkosellinen sanarekisteri

*Isbosethin petollisest/ wuotesans maates/ ja
he rangaistan Dawidilda/
Reguel. Edzi/ Jethro. Rehabeam/ Cuningas
Salomon poica/ tuli Judan Cuningaxi/
Kymmenen Israelin sucucunda luopuwat
hänestä/ Jumala kieldä hänen sotimast/ nijtä
kymmendä sucucunda wastan/ Sisak/ Egyptin
Cuningas/ soti händä wastan/ Cuole/ Ja
hänen poicans Abia tule Cuningaxi hänen
siaans/
Rehabeamilla oli 18. emändä/ ja 60.
Jalcawaimoa/ nijn myös 28. poica/ ja 60.
tytärtä/
Rehum kirjoitta Cuningas Artahsasthan tygö/
Judalaisten tähden/
Reisisuonda ei syö Judalaiset/
Reson/ ElJadan poica/ Salomon wihollinen/
Rewäistä waatteita. Edzi/ Waattet. Rezin/
Syrian Cuningas/ mene Pekahn Israelin
Cuningan cansa/ Ahast Judan Cuningast
wastan/ Tapetan/
Rickaist/ Cuinga Ricasten pitä täsä mailmas
käyttämän idzens köyhiä wastan/ Edzi/ Almu.
Jumalattomia Rickaita wastan/ Edzi/ Ahneus.
Jumaliset Rickat/
Rickaudet tulewat Jumalalda/
Rickan ei pidä Jumalata unhottaman/ Israel
unhotti HERran/ cosca hänelle hywin käwi/ ja
rangaistin/ Ne jotca silloin Jumalan
unhottawat/ cosca heidän myötä käy/ pitä
huckuman/
Rickauden turhuudest/ ja ettei siihen yxikän
idzens luotais/
Rijta pitä wäldettämän/ Nijstä jotca Rijdan
matcan saattawat/
Rijdasta/ Laki/
Rijtelemän ei auta woimallisen cansa/ ei
rickan eikä rijdaisen cansa/ Ja ei myös
wihoitetun cansa.
Rijtawesi
Risti ja rangaistus pandin Adamin ja Evan
päälle/
Risti ja wastoinkäyminen tapahtu caikille*

*Christityille/
Risti panna Christittyin päälle/ heidän
hyödytyxens tähden/
Risti tuo myötäns moninaiset hyödytyxet/
Ristiä pitä kärsimisellä ja ilolla cannettaman/
Ristillä coettele Jumala omians/
Ristin alla lohдутus/
Rizpa/ Saulin jalcawaimo/ maatan Abnerilda/
Hän wartioidze Saulin ja Michalin ruumista/
cuin hirtetyt olit/
Rodotus/ pettäjä/
Rohkeus/ cuin toisinans Christityisä on/
Rohkiat owat ollet. Israelin lapset Cananerejä
wastan/ Josias Joseph ja Asaria/ Israelin lasten
Päämiehet/ Eleasar Sauran poica/
Romalaiset tekewät Judalaisten cansa lijton/
Romalaisia ylistetän/
Romalaiset piti häwittämän Jerusalemin ja
Templin. Edzi/ Jerusalem. Ruben/ Jacobin
esicoinen/ syndy/ Saastutta Isäns wuoteen/
Sentähden häneldä poisotetan esicoisuus/
Pyytä päästä weljiäns Josephita/ Taca weljens
BenJaminin/ Isäldäns Jacobilda/
Rubeniterit/ pääsewät ensist lepoon/ Lyödän
Cuningas Hasaelilda/ Ja ajetan pois maaldans
ja wiedän Assyriaan/ Nijn cuin ennustettu oli/
He rakendawat caunin suuren Altarin/ Sotiwat
Hagaritereitä wastan/
Rucous. Cuinga/ cosca/ ketä/ cusa ja mitä pitä
rucoildaman/
Rucous pitä tapahtuman Jesuxen Nimeen/
Rucoildaman pitä yötä ja päiwä/
Rucoildaman pitä lackamat/
Rucous pitä tapahtuman ainoan Jumalan
tygö/
Rucoilla nijncuin pitä/ en me taida/ Usein
Rucoillan pahoin/
Rucous Jumalan tygö/ hänen sanans
menestyxest/
Rucoileman pitä toinen toisemme edest/
Rucouxellans taita toinen Christitty toista
autta. Abraham rucoile Abimelechin edest/
Moses/ MirJamin edest/ Samuel/ Canssan*

Aakkosellinen sanarekisteri

*edest Esaias Cuningas Jehiskian edest/
Jeremias/ Päämiesten edest/ Romalaiset/
Pawalin edest/ Jumalan mies/ Jerobeamin
edest/ Dawid/ Salomon edest/ Seuracunda
Petarin edest/
Rucoildaman pitä wihamiesten edest/
Rucoildaman pitä sairasten edest/ Dawid
rucoile kipiän poicans edest/ Jumala cuule
radollisten/ sortuin ja caickein nijden
Rucouxen/ jotca hänen päällens uscowat/
Jumalata pitä Rucoildaman hädän ja tarpen
aicana/ Edzi/ Rucous. Caicki jotca HERran
Nimeen uscollisest rucoilewat/ tulewat
cuulduxi/ Jumalata pitä puhtast sydämeest
rucoildaman/
Rucous/ cuin catumattomilda ihmisildä
Jumalan tygö tapahtu/ ei tule cuulduxi/
Rucoildaman pitä Esiwallan ja caickein
ihmisten edest/
Rucoildaman pitä jumalattomain ja pahain
edest/ Ei pidä nijden edest Rucoildaman/
jotca ei tahdo synnist luopua/ Oikia Rucouxen
tapa on/ Isä meidän/ Cuinga pyhät owat
Rucoillet. Abrahamin palwelian Rucous/
Jacobin/ Mosexen/ Josuan/ Annan/ Dawidin/
Salomon/ Assan/ Josaphatin/ Esran/
Nehemian/ Esaian/ Jeremian/ Danielin/
Jonan/ Judithan/ Wijsan miehen/ Tobian/
Saran/ Syrachin/ Baruchin/ Mardachain ja
Estherin. Lue Cappalet Estherist. Susannan/
Asarian/ Colmen miehen/ Manassen. Lue
Wanhan Testamendin lopust. Spitalisen/
Päämiehen. Christuxen/ Simeonin/
Publicanin/ Apostolitten/ Stephanuxen/
Rucouxen woima ja waicutus/
Ruoca/ cuin Judalaisilda kielty oli. Kiwitetyn
Härjän liha/ Pedoilda reweldy liha/ Lihawus ja
weri/ uhris/ Lihawus härjist/ lambaist eli
wuohist/ Sorkilliset ja märehtiwäiset eläimet :
Nijn myös/ calat ilman suomuxita/ ja
moninaiset linnut/ Weri/ Christillisest
wapaudest/ Ruasa/
Ruoca ja juoma pitä kitollisudella*

*nautittaman/ Nijn cuin Christus teki/ Pawali/
Edzi/ Wältä. Nijn myös/ Pasto. Ruumis/
cudzutan astiaksi eli caluxi/ Sawiastiaksi/ Majaxi
eli maalisexi huonexi/ Ruth/ Moabitiläinen
waimo/ Tule Boaxen Emännäxi/ ja synnyttä
Obedin/
Rutto lähetetän Jumalalda synnin
rangaistuxexi/
Rutto Israelis/ Dawidin ylidzekäymisen
tähden/ josa cuolit 70000. ihmistä/*

S

*Sabbathin päiwän on Jumala idze siunannut/
ja pyhittänyt/ ja wahwast käsenyt sitä
pyhänä pitä/ eikä millän muoto ricko/ jos
muutoin Jumalan wiha ja rangaistus tahdotan
wältä/
Sacharia/ Jerobeamin poica/ tule Israelin
Cuningaxi/ ja hallidze cuusi Cuucautta/
Tapetan Sallumilda Jabexen pojalda.
Sacharia/ Jojadan eli Barachian poica/
kiwitetän cuoliaksi/
Sade. Warhainen ja hiljainen sade annetan
nijlle jotca Jumalata pelkävät/
Sade estetän Canssan syndein tähden/
Sade tule Taiwast luwatun maan päälle/
Satanut on kiwiä/
Sata andoi Jumala peldocanoja ja leipä/
Sadducerit kielläwät cuolluitten
ylösnousemisen/
Sairaus. Ruumillinen Sairaus on synnin
rangaistus/ Cuinga Sairat pitä idzens heidän
sairaudesans käyttämän/ ja Christillisest tästä
mailmast ercaneman/
Sairaita pitä tutcattaman ja lohdutettaman/
Sairat tulewat toisinans rucouxen cautta
autetuxi/ Edzi/ Rucous.
Saita saa wahingon/ Hänest puhu coco
Caupungi pahoin/ Nijn cuin Nabal/ Edzi/
Ahneus. Salma/ Nahessonin poica/ sijttä
Boaxen Rahabist/
Salmanasser/ Assyrian Cuningas/ mene
ensimäisen kerran Samariat wastan/ ja wie*

Aakkosellinen sanarekisteri

Israelin Cuningoinens fangixi Assyriaan/
Woitta taas toisen kerran Samarian/
Sallum/ Josian Judan Cuningan poica/
Sallum/ Jabexen poica/ cosca hän oli
Cuningas Sacharian tappanut/ tuli hän Israelin
Cuningaxi/ ja sijtte idze tapettin/
Salome/ Johannexen ja Jacobuxen/
Zebedeuxen poicain äiti/ Edzi/ Zebedeus.
Salomo/ Cuningas Dawidin poica hänelle jo
ennen luwattu/ Syndy/ ja annetan Nathanin
käden ale/ Woidellan Cuningas Dawidin
käskyn jälkeen Israelin Cuningaxi/ Jumala
ilmoitta idzens hänelle Gibeonis unes/ ja hän
rucoile Jumalalda ei rickautta/ waan wijsautta/
Duomidze cahden waimon asian/ Hänen
käskyläisistäns/ hallituxestans ja
wijsaudestans/ Teke lijton Hijramin Tyrin
Cuningan cansa/ Rakenda Templin. Edzi/
Templi. Anda Hijramille caxikymmendä
Caupungita/ Saban Drötingi tule hänen
tygöns/ Anda Cuningas Salomolle
caxikymmendä toista sata Centenäriä culda/
Cuningas Salomon wuotinen tulo/ oli cuusi
sata ja cuusi seidzemettäkyymmendä
Centenäriä culda/ mutta hopena ei taittu
lukea : sillä Jerusalemis oli hopena nijn paljo
cuin kiwiäkin/ Cuningas Salomo andoi tehdä
caxi sata keihästä parhasta cullasta/ nijn myös
colme sata kilpe/ Teki Cananerit werollisexi/
Lähetti Laiwoja Ophirijn culda tuoman. Hän
woidellan toisen kerran Cuningaxi/ Racasta
muucalaisia waimoja/ ja rakenda epäjumalan
Templin Chamoxelle ja Molechille/ Jumala
herättä hänelle wihollisen/ ja anda ilmoitta/
että hänen Waldacundans pitä jaettaman.
Cuole. Ja hänen poicans Rehabeam tule
Cuningaxi hänen jälkensä/ Salomon
Sananlascua oli colme tuhatta/ ja hänen
weisuans wijsi toista tuhatta/
Samaria/ joca sijtte nijden kymmenen
sucucunnan Pääcaupungi oli/ rakettin/
Pijritettin Syrialaisilda/ Pijritetän taas
Syrialaisilda/ ja mitä cauhiutta siellä tapahtu/

Pijritettin colmexi ajastajaxi Assyrialaisilda/
woitettin ja Israel poiswietin/
Samariat wastan ennustetan/
Samarialaiset palwelit Jumalata/ ja heidän
epäjumalitans/ Ei Samaria tahtonut cuulla
Jumalan sana/ He ottawat wastan Jumalan
sanan/
Samarialainen armahta sitä cuin Ryöwärein
käsijn joutunut oli/
Samarialainen waimo puhuttele Christusta
Jacobin caiwon tykönä/
Samgar/ Anathin poica/ Israelin Duomari/ lyö
600. Philisteriä carjan caarexella/
Sammacot tulewat Egyptijn/
Samuel syndy/ Wiedän HERran tygö Silohn.
Cudzutan HERralda/ Coco Canssan Mizpaan/
ja rucoile heidän edestäns/ Pane poicans
Israelin Duomarixi/ Julista hänens ollen
nuhtettoman wirasans/ Hacka Agagin
Amalechiterein Cuningan cappaleixi HERran
edes/ Woitele Dawidin Cuningaxi/ Cuole/
Ylistetän/
Sana. Jumalan sana pitä aina silmäin edes
pidettämän/ Jumalan sanasta ei pidä
poikettaman wasemalle eikä oikialle puolelle/
Jumalan sana ei pidä ainoastans cuultaman ja
sijtä puhuttaman/ waan myös sydäimest
uscottaman/ ja ne pidettämän/ Sanan tekiät/
ja ei ainoastans sanan cuuliat ole hurscat
Jumalan edes/ Jumalan Sana on woimallinen
ja waicuttawa/ Jumalan sana on sielun ruoca/
Jumalan sanan ylöncadze/ ja cuinga se on
rangaistu/ Edzi/ Cuuliaisus. Jumalan sanaan ei
pidä lisättämän/ eikä poisotettaman/ Jumalan
sana pysy ijancaickisest/ Jumalan sanan
palweliat. Edzi/ Paimenet. Saneballat/
Samarian Maanherra/ estä Templin
rakennuxen/ Sanherib/ Assyrian Cuningas/
mene Judan Caupungeita wastan/ ja woitta
ne/ Pilcka Jumalata/ Tapetan pojildans/
Nijn cuin ennustettu oli/
Sanoma. Hywä sanoma on parempi cuin
suuret rickaudet/

Aakkosellinen sanarekisteri

Saphira walehtelee Pyhän Hengen edes/ ja
cuole/
Sappi/ mihingä se werratan/
Sara/ Raguelin tytär/ annetan nuorelle
Tobiaxelle emännäxi/
Sarai/ Abrahamin emändä/ Cudzuttin Saraxi/
Nouttin Cuningas Abimelechin tygö Gerarijn/
Synnyttä Isaachin. Cuole/ Hänen uscostans/
SarEser. Edzi/ AdraMelech.
Satan/ cudzutan tämän mailman jumalaxi/
Sallitan waiwata Hiobi/ Ano seuloaxens
Apostoleita nijncuin nisuja/ Muutta idzens
walkeuden Engelixi/ Joca idzens secoitti
äitipuolens cansa/ annetan Satanin haldun/
Pawali estettin Satanilda/ Christus cudzu
Petarin Satanixi/
Satum. Edzi/ Mitta. Saul/ Kistin poica/
BenJaminin sugusta/ edzi Isäns Aseja/
Woidellan Samuelilda Israelin Cuningaxi/
Nijncuin käsketty oli/ Lyö Ammoniterit/
Uhras Polttouhria/ Jumalan käskyä watan/
Sanotan pois Waldacunnastans/ Hän oli
cowacorwainen/ Hyljätän HERralda/ Paha
hengi waiwa händä/ Waino Dawidi/ Anda
surmata 85. HERran Pappia/ Kysy neuwo
Noitawaimolda/ Tappa idzens omalla
miecallans/ Haudatan Jabexeen. Caxi hänen
poicans ja wijsi hänen tytärtens poica
hirtetän/ Saulus/ wartioidze nijden waatteita/
jotca Stephanusta kiwiti/ Cudzutan myös
Pawalixi Apostolixi. Scewa/ ylimmäinen Pappi/
jonga Pojat lumojat olit/
Sealthiel/ Jechanian poica/
Seb ja Oreb/ tapetan/
Seba ja Zalmuna Midianiterein Cuningat/
Seba/ Bichrin poica/ capinan nostaja/ hänen
caulans leicatan Abelis/ ja pää heitetän
Joabille/
Sebna/ Edzi/ Sobna. Sebul/ Sichemin
Päämies/
Seleuchus/ Asian Cuningas/
Selumiel/ SuriSadain poica/ Simeonin
sucucunnan Päämies/

Semaja/ Propheta/ lähetetän Cuningas
Rehabeamin tygö/
Semaja/ Nehalamist/ wäärä Propheta/
rangaistan/
Serah/ Ethiopialainen/ mene jalolla
sotajoucolla Judat watan/
Sergius Paulus Cyprin Maanherra/ tahto
Pawalilda cuulla Jumalan sana/
Serubabel/ Sealthielin poica/ Udista HERran
Templin/ Cudzutan myös Berechiaxi/ Sijttä
Abihun/ Ylistetän/
Seura. Hywäin Seuraan on pyytäminen/ ja
pahain Seura on wälttäminen/ Seurattaman
pitä HERra Jumalata/ ja aina uscollisest hänen
käskyins jälkeen waelettaman/ Nijncuin/
Enoch/ Abraham/ Josua ja Caleb/ Abdias/
Josias ja Canssa/ Assa ja Canssa/
Seurata käsketän Christusta. Petari ja
Andreas/ Mattheus/ Ricas Phariseus/
Kirjanoppenet/ Täsä opetetän/ että joca tahto
Christusta seurata/ sen ei pidä tätä ajallista
ahkeroidzeman. Jotca Christusta seurawat/
nijden pitä idzens kieldämän/ Christusta
seurawat hänen omat lambans/ Caickein
Christittyin pitä Christusta seuraman/ P.
Pawali kärke seurata idziäns/ nijncuin hän on
Christusta seurannut/ Nijn myös Jumalan
Pyhiä saadan seurata/ Cuwa/ jota meidän
opis ja eläms seuraman pitä/ on Christus/
Nijn myös/ Pawali Apostoli/
Seuracunda eli Kircko ymmärretän toisinans
ulconaisest Templist/ Nijn myös uscollisten
Seuracunnast/ Ja jongun maacunnan
Seuracunnast/
Seuracunda werratan Noen Arckijn/ Pyhän
Caupungijn Jerusalemijn/ Suljettun
Krydimaaahan ja lukittun lähteseen/
Mettiseen/ Wijnamäkeen/ Laiwaan/ Werckon/
Peldoon/ Taiwan Waldacundaan/
Seuracunda/ on totuuden perustus ja padzas/
Christuxen ruumis/ Jumalan huone/
Christuxen täyttämys/ Christuxen Morsian/
Jumalan Seuracunda ja uscolliset syndywät

Aakkosellinen sanarekisteri

*Jumalan sanan kautta/
Seuracundans on Christus saanut ja ostanut
omalla werelläns/
Seuracunnan Pää on Christus/
Seuracunnan jäsenet owat caicki uscowaiset/
sekä Judalaisist että pacanoist/
Seuracundans tykönä asu aina Jumala/ ja
warjele hänen ja holho/
Seuracunnat owat welcapäät elättämän
heidän opettajans/
Seuracunnan pitä rucoileman opettaittens
edest/ Jumalan Seuracunda on yxi ainoa/
Judalaisist ja pacanoist coottu/
Seuracunnalle luwatan Taiwan waldacunnan
awaimet/ annetut. Toimitetut/ Edzi/ Panna.
Seuracunda Visiteratan/ Sichem/ Hemorin
poica/ raisca Dinan/ Tapetan.
Sichemin Caupungi cukistetan/ Raketan
jällens/ Cudzutan myös Sycharixi/
Sicli oli cahtalainen. I. Yhteinen Sicli/ cudzuttin
Grecaxi Didrachmon \$/ Latinaxi Siclus \$
vulgaris \$, painoi puolen luodi hopiata. Mutta
culda watan maxoi hän caxi Ungerin
gyllenätä. II. Cuningalinen Sicli/ cudzuttin
Latinaxi Siclus \$ Regius \$, painoi colme
quintini/ se on/ puoli toista neljänest
Dalarita. Mutta culda watan maxoi hän colme
Ungerin gyllenätä. III. Pyhän Sicli/ cudzuttin
Latinaxi/ Siclus \$ Templi \$ & Sanctuarij \$,
painoi yhden luodin/ se on/ puolen Saxan
Dalarita. Mutta culda watan maxoi hän neljä
Ungerin gyllenätä. Monenlaisist Siclist saadan
luke/ Gen. \$ 23:16
Sihon Ammoniterein Cuningas/ ei saldinut
Israelin lasten waelda hänen maans kautta/
Tapetan miecalla ja woitetan/
Silas/ Christuxen Opetuslapsi/ lähetettin
Pawalin cansa Antiochiaan/ Matcusta sijtte
Pawalin cansa. Jää Berreaan/
Silmä pitä pidettämän pois caikest pahudest
ja turhudest/ Susannan Historia/ Jumalan
Silmät owat aina awoi ihmisten teitä
cadzomas/*

*Silmät ja kädet pitä Taiwasen nostettaman/
cosca syndi tunnustetan ja andexi rucoillan.
Paha Silmä/ Ymmärryksen Silmä/
Silmä on Ruumin Walkeus/ Palwelus Silmäin
edes/
Silmäterä. Jumala warjele Israelin nijncuin
Silmäteräns/ Joca Christityitä Iijcutta/ hän
Iijcutta Jumalan Silmäterä/
Silos oli Jumalan Arcki/
Silos pidettin Herrainpäiwä coco Israelildä
Rubeniterein tähden/ Jumalan Arcki otettin
Silost/ Ei Jumala idziäns enä Silos ilmoita/
Silon tyttäret otettin wäkiwallalla jääneildä
BenJaminitereildä emännixi/
Siluanus/ Pispä Corinthos/
Simeij/ Geran poica/ kiroile Dawidita/ Löytä
armon Dawidin tykönä/ Tapetan Cuningas
Salomon wallan aican/ Dawidin käskyn jälken/
Simeon/ Jacobin poica/ syndy/
Simeon/ weljens Lewin cansa/ tappa
Sichemiterit sisarens tähden/
Sentähden heidän Isäns nuhtele heitä.
Simeon pidetän kijnni Egyptis/
Simeon/ wanhurscas ja jumalainen mies
Jerusalemis/ otta Christuxen syljins/
Simeon/ BenJaminiteri/ ilmoitta Jerusalemin
Templin tawarat/
Simon/ Noita/ pannan Pannaan/
Simon/ Bethaniast/ otta Christuxen majaans/
Simon/ Cyrenest/ canda Christuxen Ristiä/
Simon/ Judas Maccabeuxen weli/ tule
Judalaisten Päämiehexi/ Tapetan cahden
poicans cansa/ Lue hänestä/ 1. Macc. 5:17
Simri/ Salun poica/ pistetän Midianiterin
waimon cansa cuolliaxi/
Simri/ Israelin Cuningas/ poltta idzens/
Simson/ syndy/ Nijncuin Engelildä luwattu oli.
Otta emännän Thimnathist/ ja rewäise ricki
Lejonin/ Teke Philistereille wahingota/
Woitetan waimolda/ Fangitan ja surmatan/
Sinain wuori/
Siphiterit pettävät Cuningas Dawidin/
Siphra ja Pua/ caxi Lastenämmä/*

Aakkosellinen sanarekisteri

*Sisach/ Egyptin Cuningas/ wie pois caicki
Templin ja Cuningan huonen tawarat/
Sissera/ Jabinin Sodanpäämies/ Pois tule/
Siunaus. Jumalan Siunaus/
Siunaus/ jolla toinen ihminen toista siuna/
Siunaus tapahtu nijlle jotca HERran käskyt
pitävät/ Edzi/ Kirous. Siweys. Edzi/ Hiljaisuus.
So/ Egyptin Cuningas/
Sobna/ pettäjä/ pannan pois wiralda/
Sodomat ja Gomorrat ahdistetan sodalla/ Olit
suloises paicas/ Teloitetan tulella ja
tulikiwellä/ Nijn cuin puhuttu oli/
Sodomiterein synnit/ joiden tähden he
teloitettin/ luetellan/
Sodoman ja Gomorran häwitys/ on caikille
uscomattomille carttamisexi pandu/
Sokeus. Ruumillinen sokeus on Jumalalda/
Sokiana owat ollet. Cuningas Zibechia/
Tobias/ Jumalalda sogaistut. Sodomiterit/
Syrialaiset/ Heliodoros/ Maccabeuxen
wiholliset/ Pawali/ Elymas/ Ruumilliset soki
pitä näköns saaman/ Nijn cuin. Tob. 11:15.
Pawali/
Sokeille/ ei pidä wahingota tehtämän/
Hengellinen sokeus sydämes/
Sokeitten johdattaja/
Sopater/ Berreast/ Pawalin uscollinen
cumpani/
Sosthenes/ Synagogan Päämies/ tapetan/
Sota on synnin rangaistus/ Cuinga Christittyin
pitä idzens sodan hädäs käyttämän/ Jumala
soti aina uscollistens edest/ ja opetta heitä
sotiman. Edzi/ Woitto. Mixi Christityt owat
ruwennet sotiman/
Sotinet owat. Abraham/ Israelitat/ Abimelech/
Jephthah/ Simson/ Danin sucucunda/
BenJaminitert/ Philisterit/ Saul/ Jonathan/
Dawid. Joab/ Ahab/ Josaphat/ Jehiskia/ Judas
Maccabeus/
Sota/ joca ei Jumalalle kelpa/ ei menesty/
Hengellisest Sodast/ syndiä ja hänen aseitans
wastan/
Sotamiehiä ei Johannes Castaja hyljännyt/*

*waan neuwoi ja opetti/
Sotamiehet pitä oleman jumaliset/ nijn
Jumala on heidän cansans/ ja anda heille
onnen ja woiton/ Sillä ei Jumalan ole työläs
autta wähäin cautta/ taicka paljoin/ Mutta jos
Sotamiehet owat jumalattomat/ nijn Jumala
heitä anda heidän wihollistens käsijn/ Nijn
tapahdui/ pacanain Cuningoille/
Midianitereille/ jotca epälucaiset olit/
Philistereille/ Syrialaisille/ Jeroboamin
Sotawäelle/ Lue 1. Macc. 3
Spitali/ cuinga se piti tuttaman/
Spitali on rangaistus/ Jumalalda päälle pandu
syndein tähden/
Spitaliset puhdistetan/
Spitaliset eroitetan muista/
Stephanus walitan/ Hänen päällens cannetan/
Wasta edestäns/ Kiwitetän/ Stephanin perhe/
Suchot rangaistin cowin/ että he Gideonilda
ruan kielsit/
Sunamitiläinen Waimo/ saa Jumalalda pojan/
Elisan rucouxen tähden/
Sunnuntai. Edzi/ Päiwä. Suola piti caickinaises
uhris oleman/
Suola on tarpellinen/ Jumalan lijton Suola/
Suolapadzas. Edzi/ Loth. AbiMelech prijscotti
Suola sijhen cuin Sichemin Caupungi ollut oli/
Suru ja murhetta wastan/ ruumin elatuxest/
Suru ja murhe on wahingolinen/
Suunando. Cunnialinen Suunando on rauhan
ja rackauden mercki/ Judan Suunannost/ jolla
hän Christuxen petti/
Sydän. Ihmisen sydän on luonnostans paha ja
saastainen. Edzi/ Wapaehto. Item \$,
Wanhurscaus. Ihmisen Sydän pyhitetän ja
puhdistetan Jumalalda Pyhän Hengen cautta/
Sydämen ymbärinsleickauxest. Jumala anda
vden Sydämen ja vden Hengen/ Jumala cadzo
Sydämen ja ajatuxet/ ja ei ainoastans sanoja
ja tecoja/
Sydämen ajatuxet tietä ainoa Jumala/ Ja ei ole
yhdengän ajatuxet häneldä salatut/ Ihmiset
taitawat myös ne tietä/ waan Jumalan*

Aakkosellinen sanarekisteri

*ilmoituxen cautta. Jumala tahto/ että me
racastamme händä caikest meidän
sydämestäm/ Kiwinen Sydän/
Syndi. Perisyndi/ Hänen woimallinen
waicutuxens/ Andexi annetan Christuxen
tähdän/
Syndein tunnustuxest. Edzi/ Tunnustus. Custa
Syndi on tullut/ ja hänen alcuns saanut/
Syndiset owat caicki ihmiset/ Edzi/
Wanhurscaus. Synnit andexi anda Jumala
hänen jumalisest woimastans/ mutta ei yxikän
omasta woimastans/
Synnit andexiandawat Jumalan palweliat/
Jumalan woiman cautta/ Cungin pitä
wastaman oman Syndins edest/ ja ei toinen
toisen edest/ eikä pojan pidä Isän ricosta
candaman/
Syndi eroitta meidän Jumalast/ ja peittä
hänen caswons/ etten me tule cuulduxi/
Syndisen cuolema ei kelpa Jumalalle/ waan
että hän käändä idzens. Edzi/ Parannus. Syndi
andexiannetan catuwaisille ihmisille
Christuxen cautta/ Jolla ihminen syndiä teke/
sillä hän myös rangaistan/
Syndi Pyhä Henge wastan/
Synneist/ jotca Jumalalda costo huutawat/
Synnit/ jotca meitä wastan tehdän/ pitä
meidän andexiandaman. Edzi/ Andexianda
lähimmäisellens. Yhden eli harwain ihmisten
syndein tähden monda rangaistan/
Synnit luondo wastan/
Synnit jotca tietämät tehdän/
Synnit jotca uppiniscaisudest ja ylpeydest
tehdän/
Syndi catuwaisille ei ainoastans mixikän lueta/
mutta myös totisest andexi annetan/ Mikä
sanomatoin wahingo sijtä seura/ tehdä
parannust ja taas langeta syndijn/
Syndiwesi puhdistust wasten pidettin/
Syndymäpäiwä pidettin suurella ilolla/
Syndymä päiwäns owat kironnet/
Syndynet Jumalasta/ Ei tee yhtäkän syndiä/
Syrialaiset/ hallidzewat Israeli/ Ahdistetan*

*Athnielildä/ Lyödän ja werollisexi tehdän
Dwidilda/ He auttawat Ammonitereitä Dawidi
wastan/ Lyödän pacoon/ Menewät Israeli
wastan/ Lyödän/ Sotiwat taas Israeli wastan/
Lyödän sokeudella/ ja wiedän Samariaan/
Peljätetän Jumalalda/ Menewät taas Israeli
wastan/ Tulewat Assyrialaisten ala/ Heitä
wastan ennustetan/*

T

*Tabea herätetän cuolleista/
Tabernacli/ jonga Moses ylöspani/ Jumalan
käskyn jälkeen/ corwes/ kirjoitetan/
Tabernaclin Juhla/ Meidän ruumin cudzutan
Tabernaclixi/
Tacaminen ja syyttömäst toisen edest hywä
oleminen kieldän/
Taito on oikiat harmat hiuxet/
Taiwas luodan/
Taiwas on Jumalan istuin/
Taiwan waldacunda kärsi wäkiwalda/
Taiwas on jännitetty nijncuin seinäwaate/
Taiwan pitä tuleman nijncuin waski/ Usi
Taiwas/
Taiwas aukene/
Taiwat julistawat Jumalan cunnian/ Colmas
Taiwas/
Taiwan ja maan pitä huckuman/
Taiwallinen leipä. Edzi/ Manna. Tahto.
Jumalan Tahto eli Isän Tahto/ Jumalan Tahto
on/ ettei yhdengän pidä huckuman/ Meidän
Tahtom pitä Jumalan Tahdon ala annettu
oleman/ Jotca ei Jumalan Tahdosta ja
neuwosta lucua pidä/
Tahdon ja aiwoituxen luke Jumala työxi/ Edzi/
Sydän. Jumalan Tahdon perästä olemma me
walitut/ Hywä Tahto on Isällä Jumalalla/
hänen poicans tygö/
Tantzi on toisinans hywä/ ja toisinans
nuhdeldapa/
Tarhapöllöjä ja yöcköjä/ etc. \$ ei pitänyt
Judalaisten syömän/
Tawara/ jota Christittyin pitä edzimän ja*

Aakkosellinen sanarekisteri

pyytämän/
Tawaraxi cudzutan Evangelium/
Tawarata/ jota wähimmän pidäis
racastettaman/ sitä hartammin edzitän/
Templi. Cosca/ cuinga cauwan ja
mingäcaldaisexi Jerusalemin Templi rakettin/
Jumalan lupaus Templist/
Templi rakettin pacanain awulla/
Templi wihittin/
Templi saastutetan Cuningas Ahabilda/
Templi pyhitettin taas Cuningas Jehiskialda/
Templi saastutettin/ ja taas pyhitettin
Cuningas Manasselda/
Templi poldettin/ Nijn cuin ennen puhuttu oli/
Templi taas rakettin/
Templi ryöstettin/
Templi saastutettin/
Templi puhdistettin ja pyhitettin/
Templi peräti cukistettin ja poldettin/ nijncuin
ennustettu oli/
Templi wasan ennustetan/
Templis/ joca käsillä rakettu on/ ei asu
Jumala/ eikä nijtä tarwidze nijncuin jocu
ihminen/ Ramattu sano toisinans/ Jumalan
asuwan käsillä raketus Templis/
Templijn annetan suuret lahjat/
Templin saastuttajat rangaistin Jumalalda/
Templi Cudzutan Jumalan huonexi ja Rucous
huonexi/
Templis on Jumala luwannut rucouxet cuulla/
Hengellisest Templist ja Jumalan huonest/
cuin owat caicki uscolliset ihmiset/ Edzi/
Jumalan Seuracunda. Epäjumalan Templi/
Babelin Beli.
Tertullus/ puhelias mies/ canda P. Pawalin
päälle/
Thaborin wuori/
Thaddeus/ Edzi/ Lebbeus. Thalmai/ Gesurin
Cuningas/
Thamar/ tule apestans Judast rascaxi/
Synnyttä Perezen ja Serahn/
Thamar/ Dawidin tytär/ raiscatan weljeldäns
Ammonilda/

Thamar/ Absolomin tytär/
Tharah/ Abrahamin Isä/
Thebez pijritetän ja woitetan/
Thecoa/ toimellinen waimo Thecoast/ astu
Dawidin eteen/
Theudas tapetan ja hänen jouckons
hajotetan/
Thibni/ Ginathin poica/ Israelin Cuningas/
Thola/ Israelin Duomari/
Thomas/ joca Caxoisexi cudzuttin/ tahdoi
cuolla Christuxen cansa/ Ei tahtonut uscoa
Christuxen ylösnosnexi cuolleista/
Tiet/ joita wanhurscat waeldawat/ ja milliset
ne owat/ Wanhurscasten Tie ojetan ja hallitan
HERralda/ Wanhurscasten Tie toiwo costo
HERralda/ Milliset jumalattomitten Tiet owat/
Jumalattomain Teiden lopust/
Tiglath Pilleser/ mene Israeli wasan/ ja wie
osan Canssast fangixi Assyriaan/
Thimotheus/ Päämies/ surmatan/
Thimotheus Opetuslapsi/ ymbärinsleicatan/ ja
matcusta Pawalin cansa/ Lähetetän Pawalilda
Macedoniaan/ Saa Hengen lahjat kätten
päälle panemisest/
Titus/ oli syndynyt pacana/ jonga ei Pawali
saldinut ymbärinsleicata/ tule Cretan Pispaxi/
Tobias/ hywä ja jumalinen mies/ Tule sokiaxi/
Saa näköns jällens/
Todistus. Totisist ja wäärist todistuxist/ nijn
myös heidän ylistykestäns ja
rangaistuxestans/ Susannan Historia/
Todistus Omastunnos. Edzi/ Omatundo.
Toiwo/ lohдутus ja turwa. Christittyin toiwo/
ei pidä josacusa ajallises cappales oleman/
waan Jumalas ja hänen lupauxisans/
Jumalattomitten Toiwo ja caicki joihin he
idzens luottawat/ on catowainen/
Totuus. Totuus pitä puhuttaman/
Totuus Duomios/
Totuus wijmein woitta/ ja tule walkeuteen/
Totinen on Jumala hänen lupauxisans/
Totuuden oppi tule Jumalalda/
Totuudella wyöttä cupeens/ Evangeliumin

Aakkosellinen sanarekisteri

Totuus/
Totuudes waelda/ Palwella Jumalata
Totuudes/
Tryphon/ Sotamies Alexandriast/ Pettä
Jonathanin/ Tule walapattoisexi Simon
Macabeust wastan/ Surma Antiochuxen
Alexandrin pojan.
Tubalcain/
Tuli. Jumala on culuttawainen tuli/
Tulda ei saanet Judalaiset Sabbathina wirittä/
Sammumatoin tuli/
Tulella ymmärrettin Evangeliumin saarna/ jota
Christus toiwotta palaman/ Coettelewainen
tuli/
Tulella suolatan/
Tunnustus. Tunnustaman ja catuman pitä
syndiä/ Syndins owat Tunnustanet. Dawid/
Esra/ Israelin Canssa Babelin fangeudes/
Jonas Laiwas/ Daniel/ Judalaiset Bethulias/
Manasse. Lue Manassen Rucous. Tuhlaja
poica/ Publicanus/
Tunnusta Christuxen ihmisten edes/ Petarin
Tunnustus/ Pawalin Tunnustus/ Edzi/ Kieldä.
Tyhmät. Tyhmille ilmoitta sen Jumala
toisinans/ cuin hän nijldä wijsailda (nijncuin
he idzens luulewat) saldi peitettyinä olla/
Tyhmäin sydän on suusa/ mutta wijsasten suu
on sydämes/ Edzi/ Hulluus. Tyrannit Canaan
maalla/
Tytymättömä on colme/
Työ ja murhe on caickein ihmisten päälle
pandu/ Cuusi päiwä pitä työtä tehtämän/
Työstä pitä jocaidzen idzens elättämän/
Jocaidzen pitä työtä tekemän käsilläns/
Työmieheldä ei pidä palcka kieldämän/ Petari
työtä teke calain pyytämises/ Pawali teke
Teldoja/ Ja elättä idzens käsilläns/ Ei Työ
rickaxi saata/ mutta Jumalan siunaus/ Nijn tuli
rickaxi Isaach/ Jacob/ Israelitat/ Hiob/ Mikä
hyödytys työstä on/

U

Uhri. Jumalalle ainoalle pitä uhrattaman/

Caickinainen Uhri piti wirhitöin oleman/
Polttouhrista/
Uhrin/ jotca Jumalalle kelwannet owat/ sytyit
Taiwasta Nijncuin/ Abelin/ Noahn Abrahamin/
Aaronin/ Gideonin/ Manoahn/ Elian/
Salomon/ Nehemian/ Jocapäiwäisest Uhrin/
Uhrin/ cuin cullakin ajalla uhrattaman piti/
Uhrin atria pidettin ilolla/
Uhrata omia lapsians/ Jumalattomain Uhrin/
Oikiast hengellisest ja Jumalalle otollisest
Uhrin/ Christus on totinen ja täydellinen Uhri/
Ulcocullaisus ja wäärä puhe/
Unein ja Näkyen cautta ilmoitti Jumala
muinain tahtons/ Nijncuin AbiMelechille/
Jacobille/ Labanille/ Josephille/ Ylimmäisen
Juomanlaskian ja Leipojan Uni/ Pharaon Uni/
Jacobin Uni/ Midianiterin Uni/ Samuelin/
Salomon/ NebucadNezarin/ Danielin/ Judas
Maccabeuxen/ Josephin/ Pawalin/ Pilatuxen
emännän Uni/
Unist/ jotca ei Jumalan sanan cansa sowi/ ei
pidä lucua pidettämän/
Unet owat usein turhat/
Unein selitys on Jumalalla ainoalla/
Unet peljättävät usein ihmisiä/
Urias/ Heteri/ otta kirjan Dawidilda/ ja wie
Joabille/ Tapetan sodasa/
Urias/ Semajan poica/ ennusta Jerusalemita
wastan/ sentähden andoi Cuningas Jojakim
tuoda hänen Egyptist/ tapetta/
Urias/ Pappi/ rakenda pacanalisen Altarin
Cuningas Ahaxen mielen noutexi/
Usa/ rupe Jumalan Arckijn/ ja surmatan
HERralda/
Usco. Oikiast ja eläwäst Uscost/ ja hänen
wäkwäst waicutuxestans/
Uscon cautta/ ainoan Christuxen päälle/ tule
ihminen wahurscaxi ja autuaxi/
Usco ymmärretän moninlaisella tawalla Pyhä
Ramatus/ nimittäin/ Jumalan wacuudexi ja
totuudexi/ hänen lupauxisans/ Nijn myös
todexi ja wahwudexi ihmisten seas/ Ja eläwäxi
ja autuaxi tekewäxi Uscoxi/ Nijn myös cuollexi

Aakkosellinen sanarekisteri

*vscoxi/ Mingä ojennusnuoran jälkeen
Uscollisten pitä heidän elämänsä asettaman/
Uscowaiset pääsit yhteisestä rangaistuksesta/
josa jumalattomat hucuit/ Jumalalle kelpa
myös pacanain Usco/ jotca händä rucoilewat/
Uscottomain rangaistus/
Usco löytän tuskin wijmeisillä aigoilla/
Usco ei ole jocaidzen/
Uscon cautta sydämet puhdistetan/
Uscolla Perkelettä vastaan seisotan/ Nostan
Synnist/ Woitetan Perkele ja mailma/
Heickouscoista pitä kärsittämän ja ei
pahendamman/
Uscollisutta edzi Jumala hänen palwelioisians/
Usias/ Judan Cuningas/ soti Philisterejä
vastaan/ ja ricko Jumalata vastaan/ tahtoisans
suidzutta Altarilla Templis/ ja rangaistan
Spitalilla/ ja cuole/ Cudzutan myös Asariaxi/
Nijn myös Osiaxi/
Usi Taiwas ja vsi Maa luodan Jumalalda/
Usi syndymys/ se on/ Pyhäst Hengest syndyä/
Eli lihallisest mielest vdistua/ hengellisexi
mielexi/ Nijn myös uscottomudest Uscohon/
Pyhän Hengen vdistus/ Lihallisen Adamin
sisust ja luonnost/ Jumalan luonnoxi/ Että ne/
jotca luonnostans pahat owat/ sijtte pyhäxi
tulisit/ Jotca sisällisest vdest syndynet owat/
ne pitä myös ulconaisest vdes elämäs
elämän/
Usi ihminen/
Usi käsky/
Usi luondo Christuxes/
Usi Testamenti/*

W

*Waaca. Edzi/ Leiwiskä. Oikia Waaca. Edzi/
Mitta. Waatetten rewäisemisest/
Waatetta alaistoinda/ Edzi/ Almu. Waatetten
ylönpaldisutta vastaan/ Cosca meillä on
Waattet ja elatus/ njin tytykäm njihin/
Waattet ja elatuxen anda Jumala Leskille/
muucalaisille ja orwoille/
Waelda HERran edes/ Totuudes täydellisellä*

*sydämellä/ Sydämen/ pahudes/
Walkeudes/ HERran käskyisä/ Pimeydes/
Jumalan teillä/ Isäns teillä/ Jumalata vastaan/
Wahwuus. Edzi/ Lujuus Waimot owat luodut
miehen tähden/
Waimost on ensist syndi mailmaan tullut/
Waimon wieckaus/
Waimoin wirca/ ja mitä he heidän miehillens
welcapäät owat/
Waimon ei pidä Seuracunnas awoipäin
oleman/
Waimoin ylönpaldisest caunistuxest/ Heidän
oikiast caunistuxestans/ Heidän
ihanaisudestans/
Waimot ei saa puhua Seuracunnas/ Hywä
Waimo on Jumalan lahja/ ja annetan sille joca
Jumalata pelkä/
Waimot owat elämän armon cansaperilliset/
Ilmoittawat Christuxen ylösnosnexi cuolluista/
Tulewat synnyttämises autuaxi/ jos he uscosa
pysywät/ Heidän pitä myös cuuleman/ ja idze
lukeman HERran Lakikirja/ Heitä pitä
armahdettaman sodas/ Rascast Waimost/
Menahen surmais rascaita waimoja/ ja
rickirewäisi heitä/ Cosca Waimoilla heidän
lihans weren juoxu on/ Wijsaist Waimoist.
Sara/ Rahab/ Debora/ Ruth/ Abigail/ Thekoan
Waimo/ Abelin Waimo/ Judith/ Wieckaist ja
pahan juonisist Waimoist. Potipharin emändä/
Moabiterein tyttäret/ Simsonin emändä/
Dalila/ Michal. Jesebel/ Herodias/
Waino. Cain waino weljiäns Abelit/ Ismael
Isaachi/ Esau Jacobi/ Egypterit Israelin lapsia/
Saul Dawidi/ Absolom Dawidi/ Jesabel Eliasta/
Achab Michal/ Haman Judalaisia/ Papit ja
Prophetat Jeremiasta/ Förstit Jeremiasta/
Phariseuxet Christusta/ Judalaiset
Stephanusta/ Nero Pawalita. Lue
Evangelisterit ja Apostolitten Tegot/ ja Josa
Pawali Neron Lejonixi cudzu.
Wala. Edzi/ Wannoa.
Walapattoiset ja uscottomat. Edzi/ Wannoa.
Waldacunnat ja hallituxet owat Jumalan*

Aakkosellinen sanarekisteri

kädesä/ Ihmisten Waldacunnat owat Jumalan hallusa/ ja hän anda ne kenelle hän tahto/ Nijncuin HERra andoi Saulin Waldacunnan Dawille/ Jeroboamin kymmenelle sucucunnalle/ Judan Waldacunnan Cuningas NebucadNezarille/ Babylonian Waldacunnan Persian Cuningalle/ Neljäst mailman Waldacunnast/ Jumalan Hengellisest Waldacunnast. Edzi/ Christuxen Hengellisest waldacunnast.
Walhe kieldän/
Walehtelian rangaistus/
Walehtellet owat. Kärme/ Josephin weljet/ Potipharin emändä/ Sanoma Absolomist. Yxi Propheta/ Gehasi/ Ananias ja Saphira/
Walhen Isä on Perkele/
Walhe on warcautta pahembi/
Walhen hengi/
Walehteliat owat caicki ihmiset/
Walehtelia se on/ joca Christuxen kieldä/
Walkeus. HERran Walkeudest/ ja että Christittyin pitä Walkeudes waeldaman/
Walkeus owat Christityt täsä mailmas/
Walkeuden työt/ Pimeyden työt/ Walkeus luodan/ Caxi suurta Walkeutta/ toinen suurembi ja toinen wähembi/ luodan/
Walkia. Edzi/ Tuli. Walwottaman pitä aina/ ja Jumalan Pojan tulemista odotettaman/
Wanhemmat. Isän ja äitin wirast/ ja ylömmäisydest heidän lastens suhten/
Susannan Historia/
Wanhembita pitä cunnioitettaman ja peljättämän/ Ja ei suingan lyötämän/ Eikä kiroildaman/ Ei myös wahingoittaman/
Wanhoja pitä cunnioitettaman. Edzi/
Wanhutta. Wanhurscas. Ei yxikän ihminen ole Wanhurscas eli wiatoin Jumalan edes/ Edzi/ Syndi. Christus on meidän Wanhurscaudem/ ja teke meidän sulast Armost uscon cautta Jumalan edes Wanhurscaxi/ ilman yhdetäkän meidän ansiotam/
Wanhurscaxi tulla/ mikä on/
Wanhurscautta isota. Edzi/ Isota. Lain

Wanhurscautta wasta/
Wanhurscat pitä totisest rauhan ja lewon saaman/
Wanhutta pitä cunnioitettaman/ ja ei pilcattaman/
Wanhat/ milliset heidän pitä oleman/ Heidän pitä toimelliset oleman/ Wanhain neuwo/ Israelin lasten seidzemenkymmendä
Wanhinda/
Wanhutta ylistetän/
Wannoa. Ei pidä wierasten jumalain cautta wannottaman/ mutta sen caickein corkeimman Jumalan ja hänen pyhän Nimens cautta/ Cuinga jumaliset ja hywät ihmiset owat Jumalan pyhän Nimen cautta wannonet/ Jumala wanno idze cauttans/ Nijtä wasta jotca hembeydest ja petollisest wannowat/ Walapattoiset ja uscottomat/ Moninaisist waloist/
Wapaus/ cuin Christityillä muitten Canssain suhten on. Edzi/ Christityt. Wapat Caupungit Judan Canssan tykönä/
Wapa ehto ja ihmisen woima/ ei woi jumalasis asiois mitän.
I. Sillä ihmisen toimi ja ymmärrys on peräti sokia/ ja synnisä cuollut/ eikä taida sitä käsittä cuin Jumalan oma on/ Sentähden rucoile Dawid mones paicas/ että Jumala walaisis hänen ymmärryxs/
II. Sillä ihmisen toimi ja ymmärrys ei ainoastans ole Jumalasta poiskäändynyt/ mutta heillä on myös wihallisuus Jumalata wasta/ tekemän sitä cuin paha on/
III. Sillä ihmisen wastudest sydymys tapahtu ainoastans Pyhäs Henges/ Sanan ja Sacramentin cautta/
Warcaus kieldän/
Warastettu on/
Warcautta uhgatan/ ja rangaistan/ YöWaras saadan ilman sacota surmata/ Ei Warcan cansa pidä cansakäymist pidettämän/ warcaxi cudzutan wäärät Opettajat/
Wasicka. Waletust Wasicast/ jolla Israelin

Aakkosellinen sanarekisteri

*lapset epäjumalan palvelusta teit/
Waletuist culdawasicoist Bethelis ja Danis/
Waskikärme ylösripustettin/ Otettin maahan
ja särjettin/ ja cudzuttin Nehustan/ Mitä se
awisti/
Wasthi/ Drötingi/ ylöncadzo Cuningan
käskyn/ ja sentähden hän häneldä hyljätän/
Waunut. Tulisilla Waunuilla Elia ylösotettin/
Wee uhgatan caikille jumalattomille ja
pahendawaisille/ mailmas/
Wedenpaisumisest/ cuin Noahn aican
tapahdui/
Weisu. Edzi/ Kijoswirsi. Weisajat asetetan
Cuningas Dawidilda/
Weisattaman pitä HERralle/
Weli. Christuxen Weljet ja Sisaret. Edzi/
Christuxen Weljet. Weljen emännäst/ joca
lapsitoinna cuole/
Weljixi ne caicki cudzutan/ joilla yxi usco on/
Ja nijn caicki Christityt owat weljexet
keskenäns/
Weljillinen curitus. Edzi/ Neuwo. Wero ja tullu
tule Esiwallalle/
Weron on Christus myös andanut/
Werta ei ollut luwallinen syödä/ ennen
Christuxen tulemust mailmaan/
Werta kieldän syömäst Udes Testamendis
hetki aica/ heickoin tähden/
Wiattoman Weren wuodatuxest. Lue/
Miestappo. Stephanin weri/ Pyhäin weri/
Wiatoin weri huuta Jumalan tygö/ ja ei hän
pidä sitä costamat/
Weren prijscottamisest/ Christuxen weren
prijscottamisest/ Christus on meidän
werelläns ostanut/ ja meitä caikist meidän
synneistä puhdistanut/
Wericoirat/
Werenjuoxust waimo parane/
Wertauxet Wanhas Testamendis. Puista/ jotca
anoit Cuningast/ Köyhän miehen lambast/
Orjantappura pensast/ ja Cedripuust/
Lijnaisest wyöst/ Sawiastiast/ Cahdest
Ficunacorist/ Rechabitereist/ Teräwäst miecast*

*eli partaweidzest/ Matcustus caluist/ Isoist
Cotcast/ Cahdest häpemättömäst sisarest/
Padast/
Wesi/ Marast/ tule makiaxi/
Wesitautinen paratan/
Wiattomus. Cuinga Wiattomuden edest
wastattaman pitä/ ja epäluulo estettämän/
Wiatoin ei ole yxikän Jumalan edes. Edzi/
Wanhurscaus. Wiha/ ja mitä pahutta se
matcan saatta/
Wihaisia ja tylyjä pitä paettaman/ ja ei watan
oldaman/
Wihata paha ja racasta hywä/
Wihollinen eli Wihamies. Meidän Wihollisiam
pitä meidän racastaman/ ja heille hywä
tekemän/
Wihollisia pitä toisinans wäldettämän/
Nijn cuin Pawali/ Ei Wihollista pidä
ylöncadzottaman/
Wihollista/ jonga cansa sowittu on/ ei pidä
hemiästä uscottaman/ Jos on luwallinen
paeta wainomisen aicana/ Nijn cuin/ Jacob/
Moses/ Israeliterit/ Moses ja Aaron/
Jephthah/ Dawid/ AbJathar/ Joseph/ Marian/
Jesuxen äitin cansa/ Christus/ Opetuslapset/
Pawali/ Pawali ja Barnabas/
Wijmeiset ajat/
Wijmeiset tulewat ensimmäisixi/
Wijnast/
Wijna ilahutta ihmisen sydämen/
Wijna ei juonet Judalaiset neljäskymmenes
ajastajas/ Cuinga Wijna Papeilda kieldän/
Christus cudzutan Wijnan juomarixi/
Wijnamäki/
Wijsaus. Jumalan Wijsaudest/ sen luonnost/
ylystyxest ja hyödytyxest/ Ihmisten
Wijsaudest/
Wilutaudilla rangaise Jumala nijtä jotca hänen
sanallens cowacorwaiset owat/ Petarin anoppi
parane Wilutaudist/ Nijn myös/ Cuningan
miehen tytär/
Wirca. Lepytys Wirca on saarnata
Evangeliumita/ Sanan Wirca/*

Aakkosellinen sanarekisteri

*Wirat Jumalan Seuracunnas owat moninaiset/
Hengen wirca/ Christittyin Wirca ja
cudzumus/ Jocaidzen pitä Wirasans ja
cudzumisesans pysymän/
Woi. Edzi/ Wee. Woide. Pyhäst Woitest/
Cuningat woideldin/ Saul/ Dawid/ Cuolluitten
ruumit woideldin/
Woitto ja Triumphi. Caicki Woitto tule
ainoalda Jumalalda/
Woiton saawat toisinans harwat monda
wastan/
Woiton peräst on usein ilo ja Triumphi
seurannut/
Wuoret owat Jumalalda corgotetut/ Ne
suidzewat/ cosca Jumala heitä lijcutta/
Wälttä ruoca ja hedelmitä/
Wälttä wijna/
Wälttäminen on sitä ruoca ja juoma/ josta
meidän heicko weljem taita paheta/ waicka
muutoin olis sitä ruoca luwallinen syödä/
Edzi/ Pasto. Nijn myös/ Ruoca.*

Y
*Ylistys/ joca ihmisildä tapahtu/ ei ole suurexi
luettapa. Edzi/ cunnia. Ylistä HERra/ hänen
hywäin tecoins edest/ ei taita täydellisest/
Ylkä. Christus on hänen Seuracundans
hengellinen Ylkä/
Ylpeys ja coreus. Ylpeyden syndi/ rangaistus/
ja cuwa/
Ylönanda caicki Christuxen tähden/ ja saada
satakertaisest jällens/
Ylönanda caicki ja seurata HERran cudzumust.
Edzi/ Jättämän pitä caicki.
Ylönpaldisus ruas ja juomas/ Edzi/ Juopumus.
Ylösousemus. Caickein Ylösousemisest/
cuolloeist ja ruumin kircastamisest/ Synnis
cuolluitten Ylösousemisest/ Jotca cuolleisest
Ylösosnet owat. Edzi/ Cuollet/ jotca
herätetyt owat. Ymbärinsleickaus lihas/
käsketän/ pidetän ja ricotan/ Sydämen
sisällisest Ymbärinsleickauxest/ ja
ymbärinsleickamattomist syndämist/*

*Ymbärinsleickamattomat pacanat/
Ystäwys. Edzi/ Rackaus. Ystäwät. Uscollisist ja
uscomattomist Ystäwist/
Yximielisys weljesten wälillä/ ylistetän/
Yximielisest käsketän olla toinen toisen cansa/
Yö on luotu Jumalan Sanalla/*

Z

*Zacharias/ Johannes Castajan Isä/ Tule
kielettömäxi. Saa puhensparren jällens.
Ennusta ja weisa caunin Kijtoswirren.
Zacheus/ otta Christuxen huonesens wieraxi/
Zadok/ AbJatharin poica/ ylimmäinen Pappi/
woitele Salomon Cuningaxi/ Tule Isäns
AbJatharin siaan/
Zalmuna Edzi/ Sebah. Zebedeus/ Jacobuxen
ja Johannexen Isä/ Hänen emändäns Salome/
rucoile Christusta poicains edest/
Zebulon eli Sabulon/ Jacobin poica/ jonga
Lea hänelle synnytti/ Siunatan/ Teke jäänet
Cananerit werollisexi/ Hänen lapsistans/
Hänen perinnöstäns/
Zedechia/ Cnaenan poica/ wäärä Propheta
Cuningas Ahabin aican/ Lyö Michat poskelle/
Hän poldetan/
Zelaphehadin tyttäret/ anowat perindötä
heidän Isäns weljein secaa/
ZeruJa Isain tytär/ Dawidin sisar/ synnytti
Joabin Abisain ja Asahelin/
Ziba/ Saulin palwelia/ pannan
Mephibosethille toimittajaxi/ Walehtele
Isändäns päälle/ ja saa caiken hänen
tawarans/
Zidekia/ Cuningas Jojakimin setä/ tuli Judan
Cuningaxi/ Luopu Babylonian Cuningast/ ja
wiedän fangixi Babelijn/ Hänen silmäns
puhgaistan/ Nijn cuin ennustettu oli/
Ziklagin Caupungi/ annettin Dawidille/
Poldettin Amalechitereildä/
Zipora/ Mosexen emändä/ Ymbärinsleicka
poicans/
Zorobabel. Edzi/ Serubabel.*

Ensimmäinen Mosexen Kirja

GENESIS, Ensimmäinen Mosexen Kirja/ Josa nämät cappalet owat:

I. Cuinga mailma on luotu/ ihminen Jumalan cuwaxi tehty/ horjahtanut/ lupauxella/ waimon siemenest kärmen pään ricki musertawast/ lohdutettu/ cap. 1. 2. 3.

II. Esiwanhemmitten lapsist Noahn asti/ cap. 4. 5.

III. Wedenpaisumisest ja sen syist: cuinga Noahn lasten/ jotca rakensit Babelin tornia/ kieli on secoitettu/ ja he coco mailmaan hajotetut/ cap. 6. 7. 8. 9. 10. 11.

IV. Abrahamin cudzumisest Caldean Urrist ja coco hänen elämästans ja cuolemastans/ cap. 12. 25. asti.

V. Isaachin elämäst/ 11. v. cap. 25. 28. c. asti/ cuolemast ja hautamisest/ cap. 35.

VI. Jacobin/ hänen weljens ja poicains elämäst ja waelluxest/ 28. c. 39. asti.

VII. Josephist/ 39. cap. kirjan loppuun/ nijn myös Jacobin Patriarchan wijmeisest ennustuxest lastens edes/ mitä heille ja heidän lapsillens ajan cululla tapahtuwa oli: ja hänen cuolemastans ja hautamisestans. Ja täsä ensimmäises kirjjas löytän/ mitä on tapahtunut mailman luomisest Josephin cuoleman saacka/ nimittäin 2310. ajastajas/ sillä: Adamin luomisest Sethijn/ olit ajastaica 130 Sethist Enoxeen 105 Enoxest Kenanijn 90 Kenanist Mahalalelijn 70 Mahalaleelist Jaredijn 65 Jaredist Henochijn 162 Henochist Methusalaan 65 Methusalast Lamechijn 187 Lamechist Noahn 182 Noast/ Semijn/ Hamijn/ Japhetijn 500 Semist/ Hamist/ Japhetist/ Wedenpaisumiseen 100 Wedenpaisumus oli yhden ajastajan. Wedenpaisumisest sijhen cuin Sem sijtti Arphachsadin 2 Arphachsadist Salahn 35 Salahst Eberijn 30 Eberist Pelegijn 34 Pelegist Reguun 30 Regust Serugijn 32 Serugist Nahorijn 30 Nahorist Tharaan 29 Tharast Abrahamijn 70 Abrahamist Isaachijn 100 Isaachist Jacobijn 60 Jacob eli 147 Joseph cuoli Isäns jälkeen 54

I. Lucu.

MAilman luomises teke Jumala Sanalla ja Hengellä I. Päiwänä/ walkeuden/ v. 3.

II. Firmamentin/ v. 6.

III. Meren ja Maan/ v. 9.

IV. Auringon/ Cuun ja caicki taiwan walkeudet/ v. 14.

V. Calat ja linnut/ v. 20.

VI. Caicki eläimet maalle/ v. 24. ja ihmisen/ miehen ja waimon hänen cuwaxens/ v. 26. ja heidän elatuxens/ v. 29.

1:1 ALgusa loi Jumala Taiwan ja Maan.

1:2 Ja Maa oli autia ja tyhjä/ ja pimeys oli sywyden päällä/ ja Jumalan Hengi lijkui weden päällä.

1:3 JA Jumala sanoi: tulcon walkeus/ ja walkeus tuli.

1:4 Ja Jumala näki walkeuden hywäxi. Nijn Jumala eroitti walkeuden pimeydestä/

1:5 Ja cudzui walkeuden päiwäxi/ ja pimeyden yöxi. Ja tuli ehtosta ja amusta/ ensimmäinen päiwä.

1:6 JA Jumala sanoi: tulcon wahwus wetten waihelle/ eroittaman wesiä wesistä.

1:7 Ja Jumala teki wahwuden/ ja eroitti weden cuin oli wahwuden alla/ sijtä wedestä cuin oli wahwuden päällä/ Ja tapahtui nijn.

1:8 Ja Jumala cudzui wahwuden Taiwaxi. Ja tuli ehtosta ja amusta/ toinen päiwä. JA Jumala sanoi: coconducon wesi taiwan alla erinomaiseen paickaan/ nijn että cuiwa näky/ Ja tapahtui nijn.

I Mosexen kirja

1:9 Ja Jumala cudzui cuiwan Maaxi/ ja wetten cocouxen hän cudzui Merexi. Ja Jumala näki sen hywäxi.

1:10 Ja Jumala sanoi: wihottacon maa ja caswaccon ruohon josa siemen on/ ja hedelmäliset puut/ että cukin laistans hedelmöidze/ josa on oma siemen idze hänesäns maalla/ Ja tapahtui nijn.

1:11 Ja maa wihotti ja caswoi ruohon/ josa siemen oli laistans/ ja hedelmäliset puut/ joiden siemen oli idze heisäns/ cusakin laistans.

1:12 Ja Jumala näki sen hywäxi. Ja tuli ehtosta ja amusta colmas päiwä.

1:13 JA Jumala sanoi: tulcon walkeudet taiwan wahwuteen/ eroittaman päiwä ja yötä/ ja olcon merkeixi/ ajoixi/ päiwixi ja vuosixi.

1:14 Ja olcon walkeudexi taiwan wahwudes/ paistaman maan päälle. Ja tapahtui nijn.

1:15 Ja Jumala teki caxi suurta walkeutta/ suuremman walkeuden päiwä hallidzeman/ ja vähemmän walkeuden yötä hallidzeman/ ja tähdet.

1:16 Ja Jumala pani ne taiwan wahwuteen/ paistaman maan päälle/

1:17 Ja hallidzeman päiwä ja yötä/ ja eroittaman walkeutta ja pimeyttä. Ja Jumala näki sen hywäxi.

1:18 Ja tuli ehtosta ja amusta neljäs päiwä.

1:19 JA Jumala sanoi: cuohuttacon wesi lijckuwaisia eläimitä/ ja linnut maan päällä taiwan wahwuden alla lendäkän.

1:20 Ja Jumala loi suuret walascalat/ ja caickinaiset lijckuwaiset eläimet/ jotca wesi cuohutti/ cugin laistans/ ja caickinaiset höyhemeliset linnut/ cugin laistans. Ja Jumala näki sen hywäxi.

1:21 Ja Jumala siunais heitä/ ja sanoi: hedelmöitkät ja lisändykät/ ja täyttäkät meren wedet/ ja linnut lisändykön maalle.

1:22 Ja tuli ehtosta ja amusta wijdes päiwä.

1:23 Ja Jumala sanoi: tuocon maa eläimet/ cugin laistans/ carjan/ madot ja pedot

maalle/ cugin laistans/ Ja tapahtui nijn.

1:24 Ja Jumala teki pedot maalle/ cugin laistans/ caickinaiset matelewaiset eläimet maalle laistans. Ja Jumala näki sen hywäxi.

1:25 JA Jumala sanoi: tehkäm Ihminen meidän cuwaxem/ joca meidän muotoisem on/ joca wallidze calat meres/ ja linnut taiwan alla/ ja carjan/ ja coco maan/ ja caicki jotca maalla matelewat.

1:26 Ja Jumala loi Ihmisen omaksi cuwaxens/ Jumalan cuwaxi hän sen loi/ miehexas ja waimoxi loi hän heitä.

1:27 Ja Jumala siunais heitä/ ja sanoi heille: hedelmöitkät ja lisändykät ja täyttäkät maata/ ja tehkät se teillen alemasexi/ ja wallitcat calat meres/ ja linnut taiwan alla/ ja caicki eläimet jotca maalla lijckuwat.

1:28 Ja Jumala sanoi: cadzo/ minä annoin teille caickinaiset ruohot/ joisa siemen on coco maan päällä/ ja caickinaiset hedelmäliset puut/ ja puut joisa siemen on/ teille ruaxi.

1:29 Ja caickille eläimille maan päällä/ ja caickille linnuille taiwan alla/ ja caickille madoille maan päällä/ joisa hengi on/ caickinaiset wiherjäiset ruohot syötäwäxi/ Ja tapahtui nijn.

1:30 Ja Jumala cadzoi caickia cuin hän tehnyt oli/ ja cadzo/ ne olit sangen hywät. Ja tuli ehtosta ja amusta cuudes päiwä.

Vers.2. Jumalan Hengi) Silloin ei ollut vielä tuulda/ sentähden tällä sanalla (Jumalan Hengi) ymmärretän pyhä Hengi. v. 14. Ajoixi) kewäxi/ Suwexi/ Syxyxi/ Talwexi. v. 28. Tehkät se teillen alemasexi) se on/ mitä te ajwoitte ja teette maan päällä/ se on teidän oman/ ja maa palwele teitä/ canda ja anda teille hedelmäns.

II. Lucu.

SEidzemendenä päiwänä lepä Jumala/ ja pyhittä sen/ v. 3. Ei vielä sada maan päälle/

I Mosexen kirja

waan sumu nouse ja casta hänen/ v. 6. Adam luodan maan tomusta/ ja Jumala puhalda hänen sieramijns elävän hengen/ v. 7. pannan Paradijsijn/ v. 15. mutta sillä haastolla/ ettei hän söis hyvän ja pahan tiedon puusta/ v. 17. Ewa luodan Adamin kylkiluusta/ ja annetan hänelle emännäxi/ v. 21.

2:1 JA nijn taiwas ja maa päätettin/ ja caicki heidän jouckons.

2:2 Ja Jumala päätti seidzemendenä päivänä hänen työns cuin hän tehnyt oli/ ja lepäis seidzemendenä päivänä caikista hänen tegoistans/ cuin hän tehnyt oli.

2:3 Ja siunais seidzemennen päivän ja pyhitti sen/ että hän lewäis hänes/ caikista hänen tegoistans jotca Jumala loi ja teki.

2:4 Ja näin on taiwas ja maa tullut cosca he luotin/ sillä ajalla jolla Jumala teki taiwan ja maan.

2:5 Ja caickinaiset puut kedolla/ jotca ei ennen ollet maan päällä/ ja caickinaiset ruohot kedolla/ jotca ei ennen caswanet ollet.

2:6 Sillä ei HERRa Jumala andanut wielä sata maan päälle/ eikä ollut ihmistä joca maata wiljeli/ waan sumu nousi maasta/ ja casti caiken maan.

2:7 JA HERRa Jumala teki ihmisen maan tomusta/ ja puhalsi hänen sieramijns elävän hengen/ ja tuli ihminen nijn eläväxi sieluxi.

2:8 Ja HERRa Jumala istutti Paradijsin Edenis itän päin/ ja pani sijhen ihmisen/ jonga hän teki.

2:9 Ja HERRa Jumala caswatti maasta caickinaiset puut ihanaiset nähdä ja hyvät syödä/ ja elämän puun keskelle Paradijsi/ nijn myös hyvän ja pahan tiedon puun.

2:10 Ja Edenist käwi wirta castaman Paradijsi/ ja jacoï idzens neljäxi pääwirraxi.

2:11 Ensimmäinen cudzutan Pison/ se juoxe coco Hewilan maan ymbärins/ ja siellä culda löytän/

2:12 Ja sen maan culda on callis/ ja siellä

myös löytän Bedellion/ ja callis kiwi Onix.

2:13 Toinen wirta cudzutan Gihon/ se juoxe coco Ethiopian ymbärins.

2:14 Colmas wirta cudzutan Hidekel/ ja juoxe Assyrian edidzen. Ja neljäs wirta on Phrat.

2:15 JA HERRa Jumala otti ihmisen/ ja pani Paradijsijn Edenis/ wiljelemän ja warjeleman sitä.

2:16 Ja HERRa Jumala käskei ihmistä/ ja sanoi: syö caickinaisista puista Paradijsis/

2:17 Mutta hyvän ja pahan tiedon puusta älä syö: sillä jona päivänä sinä sijtä syöt/ pitä sinun cuolemalla cuoleman.

2:18 JA HERRa Jumala sanoi: ei ole hyvä ihmisen yxinäns olla/ minä teen hänelle awun/ joca hänelle soweljas on.

2:19 Cosca HERRa Jumala oli maasta caickinaiset eläimet kedolle/ ja caickinaiset linnut taiwan ala tehnyt/ toi hän ne ihmisen eteen/ että hän näkis cuinga hän ne nimitäis: sillä nijncuin ihminen caickinaiset eläimet nimitti/ nijn ne cudzutan.

2:20 Ja ihminen andoi cullakin carjalle/ ja linnuille taiwan alla/ ja eläimille maan päällä heidän nimens. Mutta ihmiselle ei löytty apua/ joca hänelle soweljas olis.

2:21 Ja HERRa Jumala pani rascan unen ihmiseen/ ja cuin hän nuckui/ otti hän yhden hänen kylkiluistans/ ja täytti sen paican lihalla.

2:22 Ja HERRa Jumala rakensi waimon sijtä kylkiluusta/ jonga hän ihmisest otti/ ja toi sen hänen eteens.

2:23 Nijn sanoi ihminen: tämä on luu minun luistani/ ja liha minun lihastani/ se pitä cudzuttaman miehen puolisaxi: sillä hän on otettu miehestä.

2:24 Sentähden pitä miehen luopuman Isästäns ja Äitistäns/ ja pysymän emändäns tykönä/ ja he tulewat yhdexi lihaxi.

2:25 Ja he olit molemmat alasti/ Adam ja hänen emändäns/ ja ei häwennet.

Vers.11. Pison) on se suuri wirta Indias/ joca

I Mosexen kirja

cudzutan Ganges: sillä Hewila on Indian maa. v. 13. Gihon) on se wirta Egyptis/ joca cudzutan Nilus. v. 14. Hidekel) on se wirta Assyrias/ joca cudzutan Tigris. Phrat) on lähimmäinen wirta Syrjas/ joca cudzutan Euphrates. v. 18. ja 20. Joca hänelle soweljas olis) se on/ joca händä auttais lisändymän ja elättämän/ sentähden loi Jumala waimon. v. 25. Ja ei häwennet) se on/ ei tarwinnet häwetä.

III. Lucu.

Kärme pettä waimon syömän kielystä puusta/ v. 1. joca myös anda miehellens/ v. 6 sentähden pelkäwät he ja pakenewat/ cosca he cuulewat HERran änen/ v. 7. HErra cudzu ja cuuldele heitä/ v. 9. kiro kärmettä/ v. 14. lohduutta ihmist lupauxella/ waimon siemenest Christuxest/ v. 15. curitta heitä cuitengin ruumilisella rangaistuxella/ v. 16. he ajetan Paradijsist/ ja elämän puun tie wartioitan/ v. 23.

3:1 JA kärme oli cawalin caickia eläimitä maan päällä/ jotca HERra Jumala tehnyt oli/ ja sanoi waimolle: sanoico Jumala/ älkät syökö caickinaisista puista Paradijsis?

3:2 Nijn waimo sanoi kärmelle: me syömme nijden puiden hedelmist/ jotca owat Paradijsis/

3:3 Mutta sen puun hedelmästä/ joca on keskellä Paradijsi/ on Jumala sanonut: älkät syökö sijtä/ ja älkät ruwetco siihen/ ettet te cuolis.

3:4 Nijn kärme sanoi waimolle: ei suingan pidä teidän cuolemalla cuoleman:

3:5 Waan Jumala tietä/ että jona päivänä te syötte sijtä/ aukenewat teidän silmän/ ja tuletta nijncuin Jumala/ tietämän hyvän ja pahan.

3:6 Ja waimo näki sijtä puusta olewan hyvän syödä/ ja että se oli ihana nähdä ja suloinen

puu/ että se andoi ymmärryksen: ja otti hedelmästä ja söi/ ja andoi myös miehellens sijtä/ ja hän söi.

3:7 Silloin aukenit molembain heidän silmäns/ ja äckäisit että he olit alasti/ ja sidoit yhteen Ficuna lehtiä/ ja teit heillens peitteitä.

3:8 JA he cuulit HERran Jumalan änen Paradijsis päivän wilwetes. Ja Adam lymyi emändinens HERran Jumalan caswon edest puiden secan Paradijsis.

3:9 Ja HERra Jumala cudzui Adamin/ ja sanoi hänelle: Cusas olet?

3:10 Ja hän sanoi: minä cuulin sinun änes Paradijsis/ ja pelkäisin: sillä minä olen alasti/ ja sentähden minä lymyin.

3:11 Hän sanoi: cuca sinulle ilmoitti/ että alas alasti olet? etkös syönyt sijtä puusta/ josta minä sinua haastoin syömästä?

3:12 Nijn sanoi Adam: waimo jongas annoit minulle/ andoi minulle sijtä puusta/ ja minä söin.

3:13 Silloin sanoi HERra Jumala waimolle: mixis sen teit? waimo sanoi: kärme petti minun/ ja minä söin.

3:14 Ja HERra Jumala sanoi kärmelle: että tämän teit/ kirottu ole sinä caikest carjast ja caickist eläimist maalla/ sinun pitä käymän wadzallas/ ja syömän maata caiken elinaicas.

3:15 Ja minä panen wainon sinun ja waimon wälille/ ja sinun siemenes ja hänen siemenens wälille/ hän polke ricki sinun pääs/ ja sinä pistät händä candapähän.

3:16 Ja waimolle sanoi hän: Minä saatan sinulle paljon tusca coscas rascaxi tulet: sinun pitä synnyttämän sinun lapses kiwulla/ ja sinun tahtos pitä miehes ala annettu oleman/ ja hän wallidze sinua.

3:17 JA Adamille sanoi hän: että cuulit emändäs ändä/ ja söit puusta josta minä haastoin sinua syömästä: kirottu olcon maa sinun tähtes/ surulla pitä sinun elättämän idzes hänestä caickena elinaicanas.

3:18 Orjantappuroita ja ohdackeita pitä hänen

I Mosexen kirja

caswaman/ ja sinun pitä maan ruohoja syömän.

3:19 Sinun leipäs pitä sinun syömän odzas hies/ sijhen asti cuins maaxi jällens tulet/ jostas otettu olet: sillä sinä olet maa/ ja maaxi pitä sinun tuleman.

3:20 JA Adam cudzui hänen emändäns nimen/ Hewa/ että hän on caickein eläwitten Äiti.

3:21 Ja HErra Jumala teki Adamille ja hänen emännällens nahgoista hamet/ ja puetti heidän ylöns.

3:22 Ja HERra Jumala sanoi: cadzo/ Adam on tullut cuin yxi meistä/ tietämän hywän ja pahan/ mutta nyt ettei hän ojennais kättäns/ ja ottais myös elämän puusta/ söis ja eläis ijancaickisest.

3:23 JA HERra Jumala lähetti hänen Paradijsistä Edenis/ maata wiljelemän/ osta hän otettu oli. Ja ajoi Adamin ulos/ ja pani Paradijsin eteen Edenis Cherubimin paljalla lyöwäisellä miecalla/ elämän puun tietä wartioidzeman.

Vers.8. Päiwän wilwetes) se oli ehtona päiwän helden lacates. (Adam) on Ebreas ihminen/ sentähden sanotan ihminen sijnä cusa Adam on/ ja Adam sijnä cusa ihminen on. v. 15. Hän polke ricki) tämä on ensimmäinen Evangelium ja lupaus Christuxest/ että hän on woittawa synnin/ cuoleman ja helwetin/ ja wapahtawa meitä wanhan kärmen wallast. Sen päälle on Adam hänen uscolisten jälkentulewaistens cansa/ usconut ja autuaxi tullut. (Sinä pistät händä candapähän) se on/ sinä wainot ja waiwat händä: sillä nijn tapahtu: cosca Christus talla ricki kärmen pään/ se on/ perkelen waldakunnan/ synnin/ cuoleman ja helwetin: Nijn hän pistä jällens Christusta candapähän/ se on/ hän waino ja cuoletta Christuxen/ ja ne jotca hänen päällens uscowat. v. 20. Hewa) Hai on elämä/ josta tule Hewa/ eli Hawa elämä/ taicka eläwä.

IV. Lucu.

ADamille syndy Cain ja Habel/ v. 1. cosca he uhrawat HERralle/ cadzo hän lepyisest Habelin ja hänen uhrins päälle/ v. 4. sijtä Cain wihastu/ ja lyö hänen weljens Habelin cuoliaxi/ v. 8. sentähden hän HERralda kirotan/ v. 11. tule epäuscoisexi/ v. 13. ja maan culkiaxi/ v. 16. jonga lapset löytäwät moninaiset taidot ja käsityöt/ v. 20.

4:1 JA Adam tunsi Hewan hänen emändäns/ ja hän tuli rascaxi/ ja synnytti Cainin/ ja sanoi: minulla on mies HERra.

4:2 Ja hän taas synnytti Habelin hänen weljens. Ja Habel tuli lamburixi/ mutta Cain peldomiehexi.

4:3 JA tapahtui muutamain päiwäin perestä/ että Cain uhrais HERralle lahjoja maan hedelmist.

4:4 Ja Habel myös uhrais hänen laumans esicoisist/ ja heidän lihawudestans.

4:5 JA HERra cadzoi lepyisest Habelin ja hänen uhrins puoleen/ mutta Cainin ja hänen uhrins puoleen ei hän lepyisest cadzonut: silloin Cain julmistui sangen cowin/ ja hänen hahmons muuttui.

4:6 Nijn sanoi HERra Cainille: mixis julmistut? Eli mixi hahmos muuttu?

4:7 Eikö se nijn ole? jos hywä olet/ nijns olet otolinen/ ja jolles hywä ole/ nijn syndi lepä owen edes/ mutta älä salli hänelle hänen tahtons/ waan hallidze händä. Silloin puhui Cain Habelin hänen weljens cansa.

4:7 JA heidän kedolla ollesans/ carcais Cain Habelin hänen weljens päälle ja tappoi hänen.

4:8 Nijn HERra sanoi Cainille: cusa on Habel sinun weljes? hän wastais: en minä tiedä/ olengo minä weljeni wartia?

4:9 Ja hän sanoi hänelle: mitäs tehnyt olet? weljes weren äni huuta minun tygöni maasta.

4:10 Ja nyt kirottu ole sinä maan päällä/ joca awais suuns ottaman weljes werta sinun

I Mosexen kirja

käsistäs.

4:11 Coscas maata wiljelet/ ei hänen pidä tästedes sinulle wäkens andaman/ culkian ja pakenewaisen pitä sinun oleman maan päällä.

4:12 Ja Cain sanoi HERralle: minun pahatecon on suurembi/ cuin se minulle annetaisin andexi.

4:13 Cadzos/ sinä ajat minun pois tänäpäen maalda/ ja minun pitä sinun edestä lymymän/ ja tulen culkiaksi ja pakenewaisexi maan päällä. Ja nijn minun käy/ cucaikänäns minun löytä se tappa minun.

4:14 Mutta HERra sanoi hänelle: ei/ waan joca Cainin tappa/ se pitä seidzemen kertaistest costettaman. Ja HERra pani merkin Cainijn/ ettei kengän händä tappais/ joca hänen löytäis.

4:15 Ja nijn Cain läxi HERran edest/ ja asui Nodin maalla/ itän päin Edenist.

4:16 JA Cain tunsu hänen emändäns/ joca tuli rascaxi/ ja synnytti Hanochin. Ja hän rakensi Caupungin/ jonga hän cudzui poicans nimellä Hanoch.

4:17 Mutta Hanoch sijtti Iradin. Irad sijtti Mahujaelin. Mahujael sijtti Methusaelin. Methusael sijtti Lamechin.

4:18 Mutta Lamech otti caxi emändä/ toinen cudzuttin Ada/ ja toinen Zilla.

4:19 Ja Ada synnytti Jabalin/ josta ne tulit jotca majois asuit/ ja carja caswatit.

4:20 Ja hänen weljens cudzuttin Jubal/ josta candeletten ja huiluin soittajat tulit.

4:21 Zilla myös synnytti/ nimittäin Tubalcainin/ joca oli seppä caickinaisis waski ja rauta töis/ ja Tubalcainin sisar/ oli Naema.

4:22 Ja Lamech sanoi emännillens/ Adalle ja Zillalle: te Lamechin emännät/ cuulcat minun ändäni/ ja corwin ottacat mitä minä sanon:

minä olen miehen tappanut minulleni haawaxi/ ja nuorucaisen minulleni sinimarjaxi.

4:23 Cain costetan seidzemen kertaistest/ mutta Lamech seidzemen ja seidzemenkymmenen kertaistest.

4:24 ADam taas tunsu emändäns/ ja hän synnytti pojan/ ja cudzui hänen Seth/ sanoden: Jumala on minulle toisen siemenen andanut Habelin edest/ jonga Cain tappoi.

4:25 Ja Seth myös sijtti pojan ja cudzui hänen Enos. Silloin ruwettin saarnaman HErran nimest.

Vers.1. Mies HERra:) Cain cudzutan saaduxi/ mutta Hewa luuli hänen olewan sen siemenen/ joca Jumalan lupauxen jälken kärmen pään tallais ricki. v. 8. Silloin puhui Cain Habelin cansa) se on/ ei hän kehdanut idzens muutoin käyttö/ cuin ulconaisella muodolla ystäwälistest/ ja puhua Habelin cansa/ että hän oli nuhdeldu hänen wihans tähden/ waicka hän aicoi händä sydämesäns tappa; ja nijn on Cain caickein ulcocullatuiden isä. v. 26. Ruwettin) ei nijn/ ettei ennen saarnattu HERran nimest/ waan että sijtte cuin Jumalan palwelus Cainin pahuden cautta unhotettin/ ojettin se jäl lens/ cosca Altari rakettin/ cuhunga he cocounsit Jumalan sana cuuleman ja rucoileman.

V. Lucu.

ADam sijttä Sethin hänen cuwans jälken/ ja cuole 930. ajastaicaisna v. 3. jonga lapset Patriarchat sijtte luetellan Noahn ja hänen lapsins asti/ v. 6. eronomaisest puhutan Henochist/ että hän eläwäld otettin taiwaseen/ v. 24.

5:1 TÄmä on ihmisen sucucunnan kirja/ siihen aican cosca Jumala loi ihmisen/ ja teki hänen Jumalan muotoisexi.

5:2 Miehexi ja waimoxi loi hän heidän/ ja siunais heitä/ ja cudzui heidän nimens ihminen/ siihen aican cosca he luotin.

5:3 JA Adam oli sata ja colmekymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti pojan/ joca hänen cuwans caltainen oli/ ja cudzui hänen Seth/

I Mosexen kirja

5:4 Ja eli sijtte cahdexansata ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
5:5 Ja coco hänen ikäns oli/ yhdexänsata ja colmekymmendä ajastaica/ ja cuoli.
5:6 SEth oli sata ja wijsi ajastaica wanha/ ja sijtti Enoxen.
5:7 Ja eli sijtte cahdexansata ja seidzemen ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
5:8 Ja coco hänen ikäns oli yhdexänsata ja caxitoistakymmendä ajastaica/ ja cuoli.
5:9 ENos oli yhdexänkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Kenanin.
5:10 Ja eli sijtte cahdexansata ja wijsitoistakymmendä ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
5:11 Ja coco hänen ikäns oli yhdexänsata ja wijsi ajastaica/ ja cuoli.
5:12 KEnan oli seidzemenkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Mahalaleelin.
5:13 Ja eli sijtte cahdexansata ja neljäkymmendä ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
5:14 Ja coco hänen ikäns oli/ yhdexänsata ja kymmenen ajastaica/ ja cuoli.
5:15 MAhalaleel oli wijsiseidzemettäkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Jaredin.
5:16 Ja eli sijtte cahdexansata ja colmekymmendä ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
5:17 Ja coco hänen ikäns oli/ cahdexansata/ yhdexänkymmendä ja wijsi ajastaica/ ja cuoli.
5:18 JAred oli sata ja caxiseidzemettäkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Henochin.
5:19 Ja eli sijtte cahdexansata ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
5:20 Ja coco hänen ikäns oli yhdexänsata ja caxiseidzemettäkymmendä ajastaica/ ja cuoli.
5:21 HEnoch oli wijsiseidzemettäkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Methusalahn.
5:22 Ja sijttecuin hän oli Methusalahn sijttänyt/ pysyi hän jumalises elämäs/

colmesata ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
5:23 Ja coco hänen ikäns oli/ colmesata ja wijsiseidzemettäkymmendä ajastaica.
5:24 Ja hän eli jumalises ja ei enämbi näkynyt/ sillä Jumala otti hänen pois.
5:25 MEthusalah oli sata ja seidzemenyhdexättäkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Lamechin.
5:26 Ja eli sijtte seidzemensata ja caxiyhdexättäkymmendä ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
5:27 Ja coco hänen ikäns oli yhdexänsata ja yhdexänseidzemettäkymmendä ajastaica/ ja cuoli.
5:28 LAmech oli sata ja caxiyhdexättäkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti pojan.
5:29 Ja cudzui hänen Noah/ sanoden: tämä on lohduuttawa meitä meidän waiwasam ja töisäm maan päällä/ jonga HERra kironut on.
5:30 Sijtte eli hän wijsisata/ yhdexänkymmendä ja wijsi ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.
5:31 Ja coco hänen ikäns oli/ seidzemensata ja seizemencahdexattakymmendä ajastaica/ ja cuoli.
5:32 NOah oli wijdensadan ajastajan wanha/ ja sijtti Semin/ Hamin ja Japhetin.

Vers.24. Eli jumalises) se on/ Hän on muiden suhten ahkerast opettanut Jumalan sana/ on ollut Propheta/ opettanut ja neuwonut muita Jumalan pelcoon/ ja ilmoittanut mikä rangaistus catumattomille oli tarjon/ jongatähden hän palion waiwa kärsinyt on.

VI. Lucu.

IHMisten pahus saa suuren wallan maan päällä/ v. 1. HERra catu ihmisen luonens/ v. 6. uhca weden paisumisella/ v. 7. anda heille aica heitäns parata/ sata ja caxikymmendä ajastaica/ v. 3. Käske Noahn raketa

I Mosexen kirja

colmipohjaisen Arkin/ v. 14. joca (sijtte cuin Jumala teki hänen cansans lijton) sen teke ja toimitta/ v. 18.

6:1 COsca ihmiset rupeisit lisändymän maan päällä/ ja sijtit tyttäritä.
6:2 Nijn Jumalan pojat näit ihmisten tyttäret caunixi/ ja otit emännixens jotca he tahdoit.
6:3 Silloin sanoi HERra: ei minun hengen rijtele ihmisten cansa ijancaickisest/ sillä he owat liha/ minä annan heille aica sata ja caxikymmendä ajaistaica.
6:4 Sijhen aican olit myös Sangarit maan päällä: sillä sijttecuin Jumalan pojat macaisit ihmisten tytärten cansa/ ja sijtit lapsia/ että nijstä tulit woimaliset miehet/ jotca muinan olit sangen cuuluisat.
6:5 MUtta cosca HERra näki Ihmisen pahuden suurexi maan päällä/ ja caicki hänen sydämens aiwoitus ja ajatus oli ainoastans aina paha.
6:6 Silloin hän catui/ ihmisen tehneis maan päälle/ ja tuli murhelisexi sydämesäns.
6:7 Ja sanoi: ihmisen cuin minä loin/ hucutan minä maan päaldä/ hamast ihmisest nijn carjan/ matoin ja linduin asti taiwan alla: sillä minä cadun että minä heitä tehnyt olen.
6:8 Mutta Noah löysi armon HERran edes.
6:9 TÄmä on Noahn sucucunda: Noah oli hurscas ja waca mies/ ja eli jumalisest hänen ajallans.
6:10 Ja sijtti colme poica/ Semin/ Hamin ja Japhetin.
6:11 Mutta maa oli turmeldu Jumalan caswon edes/ ja täynäns wäkiwalda.
6:12 Silloin cadzatti Jumala maan päälle/ ja cadzo/ se oli turmeldu: sillä caicki liha oli turmellut tiens maan päällä.
6:13 Ja Jumala sanoi Noahlle: caicken lihan loppu on minun eteeni tullut: sillä maa on heistä täynäns wäkiwalda/ ja cadzo/ minä hucutan heitä ynnä maan cansa.
6:14 TEE sinulles Arcki hongasta/ ja tee sisälle

olinsiat/ ja terwa se sisäldä ja ulco.
6:15 Ja tee händä näin: Colmesata kynärätä pitä oleman hänen pituudens/ wijsikymmendä kynärätä leweydens ja colmekymmendä kynärätä corkeudens.
6:16 Ackunan sinun pitä tekemän/ ja sen ylhäldä kynärällä päättämän. Owen pitä sinun paneman keskelle siwua. Ja hänellä pitä oleman colme pohja/ yxi alinna/ toinen keskellä ja colmas ylinnä.
6:17 Ja cadzo/ minä annan tulla wedenpaisumisen maan päälle/ hucuttaman caicke liha/ josa eläwä hengi on taiwan alla/ ja caicki mitä maan päällä on pitä huckuman.
6:18 Mutta sinun cansas minä minun lijtoni teen/ ja sinun pitä Arckijn menemän/ poikines/ emändines/ ja poicais emändäin cansa.
6:19 Ja sinun pitä saattaman Arckijn/ caickinaiset eläimet caickest lihast/ caxittain/ coiraxen ja naaraxen/ jäämän elämän cansas.
6:20 Linnuista laistans/ carjasta laistans/ caickinaisista madoista maan päällä laistans. Caickista näistä pitä caxittain sinun tygös käymän/ jäämän elämän.
6:21 Ja sinun pitä ottaman tygös caickinaista ruoca jota syödän/ ja cocooman sinun tygös/ sinulle ja heille elatuxexi.
6:22 Ja Noah teki caicki mitä Jumala hänen käski.

Vers.2. Jumalan pojat) ne olit pyhain Patriarchain lapset/ jotca Jumalan pelgos olit caswatetut/ mutta he tulit sijtte pahemmaxi cuin ne muut/ sen pyhän nimen warjolla. Nijn cuin usiast tapahtu/ että pyhain lapset tulewat caickein pahimmixi wericoirixi ja tylyimixi ihmisixi. v. 3. Minun hengen) Se on turha mitä minä minun hengen cautta annan saarnatta heidän edesäns/ nuhdella ja opetta heitä/ nijn peräti lihalisixi owat he tullet/ että he cadzowat ylön ja pilckawat minun Sanani ja Hengeni/ sentähden pitä hänen lackaman

I Mosexen kirja

saarnamast/ ja andaman heidän mennä/ ja en minä enä rijtele heidän cansans.

VII. Lucu.

JUmala käske Noahn mennä omaistens cansa Arckijn v. 1. otta cansans caickista puhtaista eläimistä seidzemen ja seidzemen/ mutta saastaisista eläimistä caxi/ v. 2. nijn myös linnuista/ v. 3. Noah teke nijn/ v. 5. sijtte tule wedenpaisumus coco maan päälle/ v. 11. upotta caicki joisa hengi oli maan päällä/ paidzi Noah/ ja nijtä jotca hänen cansans Arkis olit/ v. 23.

7:1 JA HERra sanoi Noahlle: mene Arckijn/ sina ja coco sinun huones: sillä sinun minä olen nähnyt hurscaxi minun edesäni tällä ajalla.

7:2 Caikista puhtaista eläimistä ota tygös seidzemen ja seidzemen/ coiras ja naaras/ mutta saastaisista eläimistä caxi/ coiras ja naaras.

7:3 Nijn myös linnuista taiwan alla seidzemen ja seidzemen/ coiras ja naaras/ että siemen jäis elämän coco maan päällä.

7:4 Sillä seidzemen päivän perästä annan minä sata maan päälle neljäkymmendä päivä ja neljäkymmendä yötä/ ja hucutan maan päällä caicki jotca owat/ jotca minä tehnyt olen.

7:5 JA Noah teki caicki mitä HERra hänelle käski.

7:6 Ja hän oli cuusisata ajastaica wanha/ cosca wedenpaisumus tuli maan päälle.

7:7 Ja hän meni Arckijn poikinens/ emändinens/ ja hänen poicains emändäin cansa/ wedenpaisumisen edest.

7:8 Puhtaista eläimistä ja saastaisista/ linnuista ja caikista madoista maan päällä/

7:9 menit hänen tygöns Arckijn/ caxittain/ coiras ja naaras/ nijncuin HERra hänelle käskenyt oli.

7:10 Ja cosca seidzemen päivä culunet olit/ tuli wedenpaisumus maan päälle.

7:11 Cuudenella sadalla ajastajalla Noahn ijästä/ seidzemendenä toista kymmendenä päivänä toisella Cuucaudella/ sinä päivänä cuohuit caicki sywyden lähtet/ ja taiwan ackunat aukenit.

7:12 Ja maan päälle satoi neljäkymmendä päivä ja neljäkymmendä yötä.

7:13 Juuri sinä päivänä meni Noah Arckijn/ Semin/ Hamin ja Japhetin/ hänen poicains cansa/ ja hänen emändäns/ ja hänen poicains colmen emännän cansa.

7:14 Nijn myös caicki pedot laistans/ ja caicki carja laistans/ ja caicki madot maan päällä laistans/ ja caicki linnut laistans/ caicki jotca letä taisit/ ja caicki joilla sijwet olit.

7:15 Ne caicki menit Noahn tygö Arckijn/ caxittain caikesta lihasta/ josa elävä hengi oli.

7:16 Ja ne olit coiraxet ja naaraxet caickiniaisesta lihasta/ ja menit sisälle nijncuin Jumala hänelle käskenyt oli. Ja HERra sulki hänen jälkens.

7:17 Silloin tuli wedenpaisumus neljändenä kymmendenä päivänä maan päälle/ ja wedet paisuit/ ja nostit Arkin ylös/ ja weit corkialle maasta.

7:18 Nijn wesi sai wallan/ ja paisui sangen suurest maan päälle/ nijn että Arcki oli wesi ajolla.

7:19 Ja wesi sai wallan/ ja enäni nijn suurest maan päälle/ että caicki corkiat wuoret coco taiwan alla peitettin.

7:20 Wijsitoistakymmendä kynärätä corkialle oli wesi wuorten päällä/ sijttecuin he peitetyt olit.

7:21 Silloin huckui caicki liha joca maan päällä matele/ linnut/ carja/ pedot/ ja caicki jotca maan päällä lijckuwat/ ja caicki ihmiset.

7:22 Ja caicki joilla elävä hengi oli cuiwan päällä/ ne cuolit.

7:23 Nijn silloin hucutettin caicki ne cuin maan päällä olit/ ihmisest nijn carjan/ ja

I Mosexen kirja

matojn/ ja linduin asti taiwan alla/ caicki hucutettin maan päädä/ ainoastans Noah jäi/ ja ne jotca hänen cansans olit Arkis.
7:24 Ja wedet olit maan päällä sata ja wijsikymmendä päiwä.

VIII. Lucu.

WEdenpaisumus wähenē/ v. 1. ja wedet cuiwawat maan päädä/ v. 13. Noah lähte Arkist HERran käskyn jälken/ v. 15. uhra poltoughria/ v. 20. ja saa lupauxen ettei Jumala sillen hucuta caickia eläwäisi/ nijn cauwan cuin maa seiso/ v. 21.

8:1 Silloin Jumala muisti Noahn ja caicki eläwät/ ja caiken carjan cuin hänen cansans oli Arkis/ ja nosti tuulen maan päälle/ ja wedet wähenyit.

8:2 Ja sywyden lähtet tukittin/ ja taiwan ackunat/ ja satet taiwast asetuit.

8:3 Ja wesi maan päädä enämmin ja enämmin juoxi pois ja wäheni/ sadan ja wijdenkymmenen päiwän peräst.

8:4 Ja seidzementenä toista kymmendenä päiwänä seidzementenes Cuucaudes/ jäi Arcki Araratin wuorille.

8:5 Mutta wedet juoxit pois/ ja wähenit haman kymmenden Cuucauten asti. Ensimmäisnä päiwänä kymmendenä Cuucautena näyit wuorten cuckulat.

8:6 Neljäkymmenen päiwän peräst/ awais Noah Arkin ackunan/ jonga hän tehnyt oli.

8:7 Ja andoi Carnehn letä ulos/ joca lensi cahtiapäin/ siihen asti cuin wedet maan päädä cuiwit.

8:8 Sijtte lähetti hän mettisen tyköns/ coetteleman/ jos wedet olisit juosnet pois maan päädä.

8:9 Cosca ei mettinen löynnyt cusa hän sai jalcans lewättä/ palais hän hänen tygöns Arckijn: sillä wedet olit wielä coco maan päällä/ nijn pisti hän kätens ja otti hänen

Arckijn.

8:10 Ja odotti wielä toise seidzemen päiwä/ ja andoi wielä kerran mettisen letä Arkist.

8:11 Se palais hänen tygöns ehtopuolella/ ja cadzo/ hän toi suusans murtunen öljypuun lehden. Nijn Noah ymmärsi wedet maan päädä juosnexi pois.

8:12 Mutta hän odotti wielä seidzemen päiwä/ ja andoi mettisen letä ulos/ joca ei enä palannut.

8:13 JA cuudennella sadalla/ ja ensimmäisellä ajastajalla Noahn ijästä/ ensimmäisnä päiwänä ensimmäises Cuucaudes/ cuiwit wedet maan päädä. Nijn awais Noah Arkin caton/ ja näki maan cuiwaxi.

8:14 Nijn maa tuli peräti cuiwaxi seidzementenä colmattakymmendenä päiwänä/ toises Cuucaudes.

8:15 Nijn Jumala puhui Noahlle/ sanoden:

8:16 Lähde Arkist sinä ja sinun emändäs/ sinun poicas ja sinun poicais emännät sinun cansas.

8:17 Caickinaiset eläimet jotca sinun tykönäs owat/ caickinaisesta lihasta/ sekä linnuista että carjasta/ ja caikista matelewaisista maan päällä/ käykön ulos sinun cansas/ ja enätkät teitän maan päällä/ ja olcat hedelmäliset ja lisätkät teitän maan päällä.

8:18 Nijn Noah meni ulos poikinens/ ja emändinens/ ja poicains emändäin cansa.

8:19 Nijn myös caickinaiset eläimet/ caickinaiset matelewaiset/ caickinaiset linnut/ ja caicki cuin maalla matelewat/ läxit Arkista/ jocainen caldaisens tygö.

8:20 JA Noah rakensi HErralle Altarin/ ja otti caickinaisesta puhtasta carjasta/ ja caickinaisista puhtaista linnuista/ ja uhrais poltoughria Altarilla.

8:21 Ja HERRa haisti makian hajun/ ja sanoi sydämesäns: en minä sillen enä maata kiro ihmisen tähden: sillä ihmisen sydämen aiwoitus on paha hamast nuorudest/ ja en minä sillen enä lyö caickia cuin eläwät/

nijn cuin minä tehnyt olen.

8:22 Nijn cauwan cuin maa seiso/ ei pidä kylwäminen ja nijttäminen/ wilu ja helle/ suwi ja talwi/ päiwä ja yö lackaman.

Vers.11. Öljy puun lehden) tällä lehdellä ymmärretän Evangelium/ jonga pyhä Hengi Christicunnas saarnata anda: sillä öljyllä ymmärretän laupius ja rauha/ joista Evangelium opetta.

IX. Lucu.

Jumala siuna Noahn/ ja wahwista wastudes pyhän Awioskäskyn säädyn/ v. 1. saldi ihmisille caickinaiset calat ja eläimet syödä/ v. 3. paitzi sitä liha cuin wielä elä weresäns/ v. 4. säätä mailmalisen hallituswiran/ v. 6. teke lijton Noahn cansa/ v. 8. ja wahwista taiwan Caarella/ v. 12. Noah istutta Winapuita/ juopu ja pilcatan Hamilda/ v. 20. sentähden kiro händä/ ja siuna Semin ja Japhetin/ v. 24. cuole 950. ajastaicaisna/ v. 29.

9:1 JA Jumala siunais Noahn ja hänen poicans/ ja sanoi heille: olcat hedelmäliset/ lisändykät ja täyttäkät maata.

9:2 Ja teidän pelcon ja hämmästyxen olcon caikis eläimis maan päällä/ ja caikis linnuis taiwan alla/ ja caikis jotca maalla matelewat/ ja caicki calat meres olcon teidän käsijn annetut.

9:3 Caicki jotca lijckuwat ja elewät/ olcon teille ruaxi/ nijncuin wiherjäisen ruohon/ olen minä caicki teille andanut.

9:4 Ainoastans älkät syökö liha joca wielä elä weresäns:

9:5 Sillä minä costan teidän rumin weren/ ja costan sen caikille eläimille/ ja costan ihmisen hengen/ idzecullakin ihmiselle/ nijncuin hänen weljellens.

9:6 Se cuin ihmisen weren wuodatta/ hänen werens pitä ihmisen cautta wuodatettaman:

sillä Jumala on ihmisen tehnyt cuwaxens.

9:7 Olcat hedelmäliset/ lisändykät ja enätkät teidän maasa/ tullaxen monexi.

9:8 JA Jumala sanoi Noahlle/ ja hänen poijllens hänen cansans:

9:9 Cadzo/ minä teen teidän cansan lijton/ ja teidän siemenen cansa teidän jälkeen.

9:10 Ja caickein eläwitten eläinden cansa/ jotca teidän tykönän owat/ sekä linnuista että carjasta/ ja caickista eläimistä jotca maasa teidän tykönän owat/ caickista nijstä jotca Arkista läxit/ mikä ikänäns eläin se maasa on.

9:11 Ja teen minun lijtoni näin teidän cansan: ettei tästedes enä pidä caickia liha hucutettaman wedenpaisumisella/ ja ei pidä tästedes enä wedenpaisumus tuleman/ maata turmeleman.

9:12 Ja Jumala sanoi: tämä on minun lijtoni mercki/ jonga minä tehnyt olen minun ja teidän wälillen/ ja caickein eläwitten eläinden teidän tykönän/ tästedes ijancaickiseen.

9:13 Minun Caareni minä olen pannut pilwijn/ sen pitä oleman lijton mercki/ minun ja maan wälillä.

9:14 Ja cosca nijn tapahtu että minä tuotan pilwen maan ylidze/ nijn pitä minun Caareni pilwis nähtämän.

9:15 Ja nijn minä muistan minun lijtoni/ minun ja teidän wälillän/ ja caickein eläwitten eläinden caickinaises lihas/ ettei enä wedenpaisumus pidä tuleman/ joca caicken lihan hucutta.

9:16 Sentähden pitä minun Caaren pilwis oleman/ että minä cadzon sitä/ ja muistan sen ijancaickisen lijton/ Jumalan wälillä/ ja caickein eläwitten eläinden/ caickinaises lihas cuin maan päällä on.

9:17 Ja Jumala sanoi Noahlle: tämä on se lijton mercki/ jonga minä olen tehnyt minun/ ja caicken lihan wälille maan päällä.

9:18 NOahn pojat jotca läxit Arkist/ owat nämät: Sem/ Ham ja Japhet. Ja Ham oli Canaan Isä.

I Moseksen kirja

9:19 Nämät owat colme Noahn poica/ joilda caicki maacunnat asutuxi tulit.

9:20 Ja Noah rupeis oleman peldomiesnä/ ja istutti wijnapuita.

9:21 Ja cosca hän joi wijna/ juopui hän ja macais peittämät majasans.

9:22 Cosca Ham/ Canaan Isä/ näki Isäns häwyn/ sanoi hän sen molemille welillens/ jotca ulcona olit.

9:23 Nijn otti Sem ja Japhet waatten/ ja panit molembain heidän hartioillens/ ja menit seljittäin/ ja peitit Isäns häwyn. Ja heidän caswons olit käätyt pois/ nijn ettei he nähnet Isäns häpyä.

9:24 Cosca Noah heräis wijnastans/ ja sai tietä mitä hänen nuorin poicans hänelle tehnyt oli/ sanoi hän:

9:25 Kirottu olcon Canaan/ ja olcon orjain orja/ hänen welieins seas.

9:26 Ja wielä sanoi: kijtetty olcon HERRA Semin Jumala/ ja Canaan olcon hänen orjans.

9:27 Jumala lewittäkön Japhetin/ ja andacon hänen asua Semin majois/ ja Canaan olcon hänen orjans.

9:28 JA Noah eli wedenpaisumisen jälkeen/ colme sata ja wijsikymmendä ajastaica.

9:29 Ja coco hänen ikäns oli yhdexänsata ja wijsikymmendä ajastaica/ ja cuoli.

Ver. 6. Hänen werens pitä) Täsä on mailmalinen miecka asetettu/ että miehen tappaja pitä tapettaman.

X. Lucu.

WEdenpaisumisen jälkeen sijttäwät Noahn pojat lapsia/ joista mailma jällens täytetän/ v. 1. Japhetin lapset/ v. 2. Hamin lapset/ v. 6. joiden seas Nimrod on woimalinen HERRA maan päällä/ ja ruhtinas Babelis/ v. 8. Assur rakenda Niniwen/ v. 11. Semin lapset/ v. 21.

10:1 TÄmä on Noahn lasten sucucunda/

Semin/ Hamin ja Japhetin: ja he sijtit lapsia wedenpaisumisen jälkeen.

10:2 Japhetin lapset owat nämät: Gomer/ Magog/ Madai/ Jawan/ Thubal/ Mesech ja Thiras.

10:3 Mutta Gomerin lapset owat nämät: Ascenas/ Riphath/ ja Thogarma.

10:4 Jawanin lapset owat nämät: Elisa/ Tharsis Chitim ja Dodanim.

10:5 Näistä owat hajotetut pacanoitten luodot/ heidän maacunnisans/ idzecukin oman kielens/ sucuns ja Canssans jälkeen.

10:6 H Amin lapset owat nämät: Chus/ Misraim/ Put ja Canaan.

10:7 Chuxen lapset owat nämät: Seba/ Hewila/ Sabtha/ Raema/ Sabtheca. Raeman lapset owat nämät: Scheba ja Dedan.

10:8 Mutta Chus sijtti Nimrodin/ hän rupeis oleman waldias maalla/ ja hän oli jalo medzämies HERRAN edes.

10:9 Sijtä on sananlascu: se on jalo medzämies HERRAN edes/ nijncuin Nimrod.

10:10 Ja hänen waldacundans alcu oli Babel/ Erech/ Acad ja Calne Sinearin maalla.

10:11 Sijtä maacunnast on tullut Assur/ ja hän rakensi Niniwen/ ja Rehobothin Caupungin/ ja Calahn.

10:12 Ja myös Ressen/ Niniwen ja Calahn waihelle/ joca on suuri Caupungi.

10:13 Mizraim sijtti Ludimin/ Anamimin/ Leabimin/ Naphtuhimin.

10:14 Pathrusimin ja Chasluhimin/ joista tullet owat Philistim ja Caphthorim.

10:15 MUtta Canaan sijtti Sidonin hänen esicoisens/ ja Hethin/

10:16 Jebusin/ Emorin/ Girgosin/

10:17 Hiwin/ Archin/ Sinin/ Arwadin/ Semarin ja Hamathin.

10:18 Heistä owat hajotetut Cananerein sugut.

10:19 Ja heidän maans äret olit Sidonist/ Gerarin cautta haman Gazaan/ sijhen asti että tullan Sodomaan/ Gomorraan/ Adamaan/

I Mosexen kirja

Seboimijn ja Lasaan.

10:20 Nämät owat Hamin lapset/ heidän suguisans/ kielisäns/ maacunnisans ja Canssoisans.

10:21 MUtta Sem/ Japhetin sen wanhimman weli/ sijtti myös lapsia/ joca on caickein Eberin lasten Isä.

10:22 Ja nämät owat hänen lapsens: Elam/ Assur/ Arphachsad/ Lud ja Aram.

10:23 Ja Aramin lapset owat: Uz/ Hul/ Gether ja Mas.

10:24 Arphachsad sijtti Salahn/ Salah sijtti Eberin.

10:25 Eber sijtti caxi poica/ yxi cudzuttin Peleg/ että hänen aicanans mailma jaettin/ hänen weljens cudzuttin Jaketan.

10:26 Jaketan sijtti Almodadin/ Salephin/ Hasarmawethin/ Jarahn.

10:27 Hadoramin/ Usalin/ Dikelan.

10:28 Obalin/ Abimaelin/ Seban.

10:29 Ophirin/ Hewilan ja Job abin. Caicki nämät owat Jaketanin pojat/

10:30 Ja heidän asumasiens oli Mesast/ siihen asti kuin Sepharin wuoren tygö tullan/ itän päin.

10:31 Nämät owat Semin lapset/ sucucunnisans/ kielisäns/ maacunnisans ja Canssoisans.

10:32 Nämät owat Noahn lasten sucucunnat/ heidän suguisans ja Canssoisans. Näistä owat Canssat lewitetyt maan päälle/ wedenpaisumisen jälkeen.

Vers.25. Peleg) cahtiajacaminen.

XI. Lucu.

NOahn lapset ja sucu rupewat rakendamän Caupungita ja tornia/ jonga corkeus taiwaseen ulotuis/ v. 1. HERra estä heitä/ secoittain heidän puhens parren/ v. 5. Sem sijttä Arphachsadin/ jonga lapset ja sucu luettellan Abramini asti/ v. 10. Tarah lähte

Abramin/ Sarain ja Lothin cansa Caldeast Haranijn/ v. 31. ja cuole 205. ajastaicaisna/ v. 32.

11:1 JA coco mailmalla oli yhtäläinen kieli ja yhtäläinen puhenparsi.

11:2 Ja cosca he matcustit itän päin/ löysit he kedon Sinearin maalla/ ja asuit siellä.

11:3 Ja sanoit keskenäns: käykäm tijleiä tekemän ja poltaman.

11:4 Ja heillä olit tijlit kiwein edest/ ja sawi calkin edest. Ja sanoit: käykäm/ rakendacam meillem Caupungita ja tornia/ joca taiwaseen ulotuis/ tehdäxem meillem nime/ me hajotetan/ mitämax/ caickijn maihijn.

11:5 Silloin HERra astui alas cadzoman Caupungita ja tornia/ jota ihmisten lapset rakensit.

11:6 Ja HERra sanoi: cadzo/ se on yhtäläinen Canssa/ ja yhtäläinen kieli on caickein heidän seasans/ ja he owat ruwenet tätä tekemän/ ja ei lacka caickista cuin he owat aicoinet tehdä.

11:7 Käykäm/ astucam alas ja secoittacam siellä heidän kielens/ nijn ettei kengän ymmärräis toistans.

11:8 Ja nijn HERra hajotti heidän siellä caickijn maihijn/ ja he lackaisit sitä Caupungita rakendamast.

11:9 Ja sentähden cudzuttin hänen nimens Babel: sillä siellä HERra secoitti coco maan kielen/ ja hajotti heidän siellä caickijn maihijn.

11:10 NÄmät owat Semin sucucunnat. Sem oli sadan ajastajan wanha/ ja sijtti Arphachsadin/ cahta ajastaica weden paisumisen jälkeen.

11:11 Ja eli sijtte wijsisata ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.

11:12 ARphachsad oli wijsineljätkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Salahn.

11:13 Ja eli sijtte neljänsata ja colme ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.

11:14 SALah oli colmekymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Eberin.

I Moseksen kirja

11:15 Ja eli sijtte neljäsata ja colme ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.

11:16 Eber oli neljäneljätkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Pelegin.

11:17 Ja eli sijtte neljäsata ja colmekymmendä ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.

11:18 PEleg oli colmekymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Regun.

11:19 Ja eli sijtte caxisata ja yhdexän ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.

11:20 REgu oli caxineljätkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Serugin.

11:21 Ja eli sijtte caxisata ja seidzemen ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.

11:22 SERug oli colmekymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Nahorin.

11:23 Ja eli sijtte caxisata ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.

11:24 Nahor oli yhdexäncolmattakymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Tarahn.

11:25 Ja eli sijtte sata ja yhdexäntoistakymmendä ajastaica/ ja sijtti poikia ja tyttäritä.

11:26 TARah oli seidzemenkymmendä ajastaica wanha/ ja sijtti Abramini/ Nahorin ja Haranin.

11:27 Nämät owat Tarahn sucucunnat: Tarah sijtti Abramini/ Nahorin ja Haranin. Haran sijtti Lothin.

11:28 Ja Haran cuoli Isäns Tarahn edes/ Isäns maalla Caldean Urris.

11:29 Silloin Abram ja Nahor otit heillens emännät. Abramini emännän nimi oli Sarai/ ja Nahorin emännän nimi Milca/ Haranin tytär/ joca oli Milcan ja Jiscan Isä.

11:30 Mutta Sarai oli hedelmätöin/ eikä ollut hänellä lasta.

11:31 Ja Tarah otti Abramini hänen poicans/ ja Lothin Haranin pojan/ poicans pojan/ ja Sarain hänen miniäns/ hänen poicans Abramini emännän/ ja wei heidän Caldean Urrist menemän Canaan maalle/ ja he tulit Haranin/ ja asuit siellä.

11:32 Ja Tarah oli caxisata ja wijsi ajastaica wanha ja cuoli Haranis.

Vers.9. Babel:) secoitus.

XII. Lucu.

ABram lähte Jumalan käskyn jälkeen Isänsmaalda/ ja saa lupauxen Christuxest/ v. 1. waelda coco Canaan maan läpitzten/ v. 6. saa lupauxen/ että Jumala tahto anda hänelle ja hänen siemenellens tämän maan/ v. 7. lähte Canaast cowan ajan tähden Egyptijn/ v. 10. hänen emändäns Sarai otetan Pharaon huoneseen/ v. 11. mutta cohta annetan jällens/ v. 20.

12:1 JA HERRa sanoi Abramille: lähde Isänsmaalda/ ja sugustas/ ja Isäs huonest/ sille maalle jonga minä sinulle osotan.

12:2 Ja minä teen sinun suurexi Canssaxi ja siunan sinun/ ja teen sinulle suuren nimen/ ja sinä olet siunaus.

12:3 Minä siunan niittä jotca sinua siunawat/ ja kiron niittä jotca sinua kirowat. Ja sinusa siunatan caicki sucucunnat maan päällä.

12:4 Nijn Abram läxi/ nijncuin HERRa hänelle sanonut oli/ ja Loth meni hänen cansans.

Mutta Abram oli wijsicahdexattakymmendä ajastaica wanha Haranist lähteisäns.

12:5 Nijn otti Abram hänen emändäns Sarain/ ja Lothin weljens pojan/ tawaroinens/ jonga he olit pannet cocon/ ja sielut/ jotca he olit sijttänet Haranis/ ja läxit matcustaman Canaan maalle.

12:6 Ja cosca he olit tullet sille maalle/ waelsi Abram sen läpidze hamani Sichemin ja Morehn lakeuten. Ja sijhen aican asuit Cananerit maalla.

12:7 Silloin näyi HERRa Abramille/ ja sanoi: sinun siemenelles annan minä tämän maan. Ja hän rakensi sijnä Altarin HERRalle joca hänelle näkynyt olit.

I Mosexen kirja

12:8 Sijtte sijrsi hän idzens edemmä wuoren tygö/ BethElist itän päin/ ja pani majans/ että BethEl oli lännen puolella ja Ai idän puolella/ ja rakensi sijnä Altarin HErralle/ ja saarnais HErran nimest.

12:9 Ja Abram läxi siellä edemmä/ ja waelsi etelän päin.

12:10 Nijn tuli cowa aica maalle/ ja Abram meni Egyptijn/ oleman muucalaisna siellä: sillä sangen cowa aica oli maalla.

12:11 Ja cosca hän lähestyi Egyptiä/ puhui hän Saraille hänen emännällens: cadzo/ minä tiedän sinun ihanaxi waimoxi caswoilda.

12:12 Cosca Egyptiläiset saawat sinun nähdä/ nijn he sanowat: tämä on hänen emändäns/ ja tappawat minun/ ja andawat sinun elä.

12:13 Sanos sijs idzes minun sisarexeni/ että minun hywin olis sinun tähtes/ ja minä eläisin sinun tähtes.

12:14 Cosca hän tuli Egyptijn/ näit Egyptiläiset waimon juuri ihanaxi.

12:15 Ja Pharaon Ruhtinat näit hänen/ ja ylistit händä hänen edesäns: silloin wietin waimo Pharaon huoneseen.

12:16 Ja Abramille tehtin hywin hänen tähtens. Ja hänellä oli lambaita ja carrja ja Aseja/ ja palwelioita/ ja pijcoja/ ja Asintammoja/ ja Camelejä.

12:17 Mutta HErra widzais Pharaot suurilla widzauxilla/ ja hänen huonettans/ Sarain Abrammin emännän tähden.

12:18 Silloin cudzui Pharaon Abrammin tygöns/ ja sanoit: mixis tämän minulle teit? mixes ilmoittanut minulle/ händä emännäxes?

12:19 Mixis sanoit/ hän on minun sisaren? sentähden tahdoin minä otta hänen emännäxeni/ cadzo/ täsä on sinun emändäs.

12:20 Ja hän käski wäkens saatta händä/ ja hänen emändäns/ ja caickia cuin hänellä oli.

XIII. Lucu.

ABram palaja Egyptist Canaan maalle/ v. 1.

rakenda Altarin BethElijn/ ja saarna HErran nimest/ v. 4. eroitta idzens Lothist paimenitten rijdan tähden/ v. 5. asu Canaan maalla/ mutta Loth Sodomian lakeudella/ v. 12. Canaan maa luwatan taas hänelle ja hänen sugullens/ v. 14.

13:1 Nijn Abram waelsi Egyptist/ emändäns ja caiken caluns cansa/ ja Loth hänen cansans/ etelän päin.

13:2 Ja Abramilla oli sangen paljo carja/ hopena ja culda.

13:3 Ja hän matcusti edespäin etelästä BethElin asti/ haman sijhen paikkaan josta hänen majans oli ennen ollut/ BethElin ja Ain waihella/

13:4 Juuri sijhen paikkaan johon hän ennen Altarin oli rakendanut/ ja saarnais sijnä HErran nimest.

13:5 Mutta Lothilla/ joca Abramia seurais/ oli myös lambaita/ ja carja/ ja majoja.

13:6 Ja ei heitä wetänyt maa yhdessä asuman/ sillä heillä oli paljo tawara eikä tainnet yhdessä asua.

13:7 Ja rijta oli aina Abrammin paimenitten ja Lothin paimenitten wälillä. Ja sijhen aican asuit myös Cananerit ja Phereserit maalla.

13:8 Nijn Abram sanoit Lothille: älkän olco rijta minun ja sinun wälillä/ ja minun ja sinun paimendes wälillä: sillä me olem weljexet.

13:9 Eikö coco maa ole edesäs aldis? eroita sinus minusta/ jos sinä menet wasemalle puolelle/ minä menen oikealle/ eli jos sinä menet oikealle/ minä menen wasemalle.

13:10 Nijn Loth nosti silmäns/ ja cadzeli caiken Jordanin lakeuden: sillä ennencuin HErra Sodomian ja Gomorran hucutti/ oli se wedest wiljainen/ sijhenasti cuin Zoarijn tullan/ nijncuin HErran krydimaa/ nijncuin Egyptin maa.

13:11 Ja Loth walidzi hänellens coco sen lakeuden Jordanin tykönä/ ja matcusti itän päin: ja nijn weljexet ercanit toinen toisestans/

I Mosexen kirja

13:12 Että Abram asui Canaan maalla/ ja Loth asui sen lakeuden Caupungeis/ ja pani majans Sodoman puoleen.

13:13 Mutta Sodoman Canssa oli paha/ ja ricoit cowin HERra wastan.

13:14 Cosca Loth oli eroittanut idzens Abramist/ sanoi HErra Abramille: nosta silmäs ja cadzo/ sijtä cusas nyt asut/ pohjan/ etelän/ idän ja lännen puoleen:

13:15 Sillä caiken sen maan cuins näet/ annan minä sinulle ja sinun siemenelles ijancaickisexi.

13:16 Ja teen sinun siemenes nijncuin tomun maan päällä. Taitaco jocu lukea tomun maan päällä/ nijn hän myös taita sinun siemenes lukea.

13:17 Sentähden nouse ja waella maata pitkin ja poikin: sillä sinulle minä sen annan.

13:18 Nijn Abram sijrsi majans/ ja tuli ja asui Mamren lakeudella/ joca on Hebronis/ ja rakensi sijnä Altarin HERralle.

XIV. Lucu.

Sodoman ja Gomorran Cuningas woitetan neljäldä idäisen maan Cuningalda/ v. 1. Loth wiedän pois/ v. 12. Abram aja taca wiholisi/ ja tuo jällens poiswiedyt/ v. 13. hän wirgotetan ja siunatan palates Melchisedechildä/ v. 18. anda Sodomitereille caiken saalins/ v. 21.

14:1 JA tapahtui Amraphelin Sinearin Cuningan/ Ariokin Elassarin Cuningan/ Chedorlaomerin Elamin Cuningan/ ja Thidealin pacanoitten Cuningan aicana/
14:2 Että he sodeit Berat Sodoman Cuningast/ ja Birsat Gomorran Cuningast/ ja Sineabit Adamahn Cuningast/ ja Semeberit Zeboimin Cuningast/ ja Belaan/ se on/ Zoarin Cuningast wastan.

14:3 Nämät caicki tulit yhteen Siddimin laxos/ josa nyt on suolainen meri:

14:4 Sillä he olit ollet caxitoistakymmendä

ajastaica Cuningas Chedorlaomerin alla/ ja colmandenatoistakymmendenä ajastaicana olit he hänestä luopunet.

14:5 Sentähden tuli Chedorlaomer/ ja ne Cuningat cuin hänen cansans olit/ neljändenätoistakymmendenä ajastaicana/ ja löit ne Hijdet Carnaimin Astharothis/ ja Susimin Hammis/ ja Emimin sillä lakialla paicalla Kiriathaimis.

14:6 Ja Horeit Seirin wuorella/ siihen lakian paickan Pharanin asti corpe liki.

14:7 Ja he palaisit ja tulit Mispatin caiwon tygö/ se on Cades/ ja löit coco Amalechiterein maan/ ja Amorrerit/ jotca asuit Hasesonin Thamaris.

14:8 Nijn läxit Sodoman Cuningas/ ja Gomorran Cuningas/ ja Adamahn Cuningas/ ja Seboimin Cuningas/ ja Belahn/ se on Zoarin Cuningas/ ja hangidzit sotiman heitä wastan Siddimin laxos:

14:9 Chedorlaomeri Elamin Cuningast/ ja Thideali pacanoitten Cuningast/ ja Amrapheli Sinearin Cuningast/ ja Ariochi Elassarin Cuningast wastan/ neljä Cuningast wijttä wastan. Ja Siddimin laxos oli monda sawicuoppa.

14:10 Mutta Sodoman ja Gomorran Cuningas sijnä pacoon ja maahan lyötin/ ja jäänet pakenit wuorille.

14:11 Ja he otit caiken Sodoman ja Gomorran tawaran/ ja caiken heidän elatuxens/ ja menit matcans.

14:12 Ja otit myös Lothin Abramin weljenpojan cansans/ ja hänen tawarans/ sillä hän asui Sodomans/ ja menit matcans.

14:13 Silloin tuli yxi joca pääsnyt oli/ ja sanoi sen Abramille: joca muucalainen oli/ ja asui Mamren sen Amorrein lakeudella/ joca Escolin ja Anerin weli oli. Nämät olit lijtos Abramin cansa.

14:14 Cosca Abram cuuli weljens otetuxi kijnni/ walmisti hän oma cotona syndynyt palweliatans colmesata ja

I Mosexen kirja

cahdexantoistakymmendä/ ja ajoi taca heitä Danin asti.

14:15 Jacoi idzens ja carcais heidän päällens yöllä palwelioinens/ ja löi heitä/ ja ajoi taca haman Hoban/ joca on wasemalla puolella Damascua.

14:16 Ja toi jällens caiken tawaran/ ja myös Lothin hänen weljens ja hänen tawarans/ ja waimot ja wäen.

14:17 COsca hän palais ja oli tacaperin lyönyt Chedorlaomerin/ ja ne Cuningat hänen cansans/ meni Sodomian Cuningas händä wastan sillä lakialla/ joca Cuningan laxoxi cudzutan.

14:18 Mutta Melchisedech Salemin Cuningas toi leiwän ja wijnan/ ja hän oli ylimmäisen Jumalan Pappi.

14:19 Siunais händä/ ja sanoi: siunattu ole sinä Abram/ sille caickein corkeimmalle Jumalalle/ jonga taiwas ja maa oma on.

14:20 Ja kijtetty olcon se caickein corkein Jumala/ joca sinun wihollises andoi sinun käsijs. Ja Abram andoi hänelle kymmenexet caikinaisist.

14:21 Silloin Sodomian Cuningas sanoi Abramille: anna minulle wäki ja pidä idze tawara.

14:22 Ja Abram sanoi Sodomian Cuningalle: minä nostan minun käteni HERran sen caickein corkeimman Jumalan tygö/ jonga taiwas ja maa oma on:

14:23 Etten minä ota caikest sinun omastas langakan eli kengän rihma/ ettes sanois: minä olen Abrammin äwerjäxi tehnyt.

14:24 Paidzi sitä cuin nämät nuoret miehet syönet owat/ ja anna nijden miesten/ jotca minua seuraisit/ Anerin/ Escholin ja Mamren/ heidän osans.

Vers.18. Toi leiwän) Ei uhrataxens/ waan cunniottaxens ja rawitaxens wieraita. Ja on täsä Melchisedech cuwa Christuxeen/ joca Evangeliumin cautta mailma rawidze.

XV. Lucu.

JUmala lupa Abramille pojan/ ja että hänen siemenens tule nijncuin tähdet taiwas/ v. 1. HERra luke Abrammin uscon cautta wanhurscaxi/ v. 6. wahwista lupauxen Canaan maasta näysä/ v. 7. ilmoitta hänen suguns orjuden Egyptis/ ja cuinga he sieldä wapatetan/ v. 13.

15:1 CUin nämät olit nijn tapahtunet/ tuli HERran sana Abrammin tygö näwys/ sanoden: älä pelkä Abram/ minä olen sinun kilpes/ ja sangen suuri palckas.

15:2 Mutta Abram sanoi: HERra/ HERra/ mitä minulle annat? minä olen lapsitoin/ ja minun huoneni haldialla Eleasarilla Damascust on poica.

15:3 Ja Abram taas sanoi: mutta minulle et sinä andanut siemendä. Ja cadzos/ minun palcoliseni poica tule minun perillisexeni.

15:4 Ja cadzo/ HERran sana tuli hänen tygöns/ sanoden: ei tämä sinua peri/ waan joca sinun rumistas tule/ hän tule sinun perillisexes.

15:5 Nijn hän wei hänen ulos/ ja sanoi: cadzo taiwaseen ja lue tähdet/ jos sinä ne taidat lukea/ ja sanoi hänelle: nijn sinun siemenes on olewa.

15:6 Abram uscoi HERran/ ja hän luki hänelle sen wanhurscaudexi.

15:7 JA sanoi hänelle: minä se HERra olen/ joca sinun wein ulos Caldean Urrist/ andaxeni sinulle tämän maan omaxes.

15:8 Ja Abram sanoi: HERra/ HERra/ mistä minä tiedäisin sen omistawani?

15:9 Ja hän sanoi hänelle: ota minulle colmiwuotinen hehcoinen/ ja colmiwuotinen wuohi/ ja colmiwuotinen oinas/ ja kyhkyläinen/ ja nuori mettinen.

15:10 Ja hän otti nämät caicki/ ja jacoi keskeldä cahtia/ ja pani idzecungin osan toinen toisens cohdalle/ waan linduja ei hän

I Mosexen kirja

jacanut.

15:11 Nijn linnut tulit lihain päälle/ ja Abram carcotti ne.

15:12 Ja Auringon laskeis langeis rascas uni Abram in päälle/ ja cadzo/ hämmästys ja syngiä pimeys tuli hänen päällens.

15:13 Nijn hän sanoi Abramille: sinun pitää tietämän/ että sinun siemenes tule muucalaisexi sille maalle joca ei heidän omans ole/ ja he saattawat heitä orjaksi/ ja waiwawat heitä neljäsata ajastaica.

15:14 Mutta sille Canssalle/ jonga orjana he owat/ costan minä: ja sijtte he lähtewät ulos suurella tawaralla.

15:15 Ja sinä menet Isäis tygö rauhas/ ja haudatan hywäs ijäs.

15:16 Waan neljänes miespolwes he tänne palajawat: sillä Amorrerein pahus ei ole wielä caicki täytetty.

15:17 Ja cosca Auringo oli laskenut ja pimeys joutunut/ cadzo/ Pädzi suidzi/ ja liecki käwi cappalitten keskeldä.

15:18 SInä päiwänä teki HERra lijton Abram in cansa/ sanoden: sinun siemenelles annan minä tämän maan/ hamast Egyptin wirrast/ nijn sijhen suuren wirtan Phrattin asti.

15:19 Chenerit/ ja Kenizerit/ ja Cadmonerit.

15:20 Ja Hetherit/ ja Phereserit/ ja Caphthorim.

15:21 Ja Amorrerit/ ja Cananerit/ ja Gergeserit/ ja Jebuserit.

Vers.11. Linnut tulit alas) linnut/ suidzewainen Pädzi ja tulinen kekäle/ awistit Egyptiläisi/ jotca tästedes Abram in lapsia olit alas polkewat/ mutta Abram carcotta heidän/ se on/ Jumala wapahta heitä lupauxen tähden/ jonga hän Abramille lupais. Nijn myös että Abram hämmästyi Auringon laskeis/ awista/ että Jumala oli hyljäwä hänen siemenens cappalex i aica/ silläwälillä hän poljetan alas/ nijncuin HERra idze täsä sen selittä. Nijn tapahtu caikille uscowaisille: Jumala hyljä

heitä toisinans/ mutta cuitengin hän heitä wijmeiseld autta.

XVI. Lucu.

SAr ai anda pijcans Hagar in Abramille emännäxi/ v. 1. joca tule rascaxi ja sijtä ylpiäxi/ v. 4. Sarai tahto curitta händä/ mutta hän pakene corpeen/ josa HERran Engeli löytä hänen/ ja käske palata Sarain tygö/ v. 7. sano hänen siemenens myös lisändywän/ v. 10. hän synnyttä Ismaelin/ v. 15.

16:1 SAr ai Abram in emändä ei synnyttänyt hänelle. Mutta hänellä oli Egyptiläinen pijca/ jonga nimi oli Hagar.

16:2 Ja Sarai Sanoi Abramille: cadzo/ HERra on minun sulkenut synnyttämäst/ menes sijs minun pijcani siwuun/ jos minä sijttekin saisin lapsia hänestä. Ja Abram otti Sarain sanan.

16:3 Ja Sarai Abram in emändä otti Egyptiläisen pijcans Hagar in/ ja andoi hänen miehellen Abramille emännäxi/ sijttecuin he olit asunet kymmenen ajastaica Canaan maalla.

16:4 Ja hän macais Hagar in tykönä joca tuli rascaxi. Cosca hän tunki idzens rascaxi/ cadzoi hän ylön hänen emändäns.

16:5 Nijn sanoi Sarai Abramille: sinä teet wäärin minua wastan/ minä annoin minun pijcani sinun siwuus/ ja että hän tunki idzens rascaxi/ olen minä ylön cadzottu hänen edesäns: HERra duomitcon minun ja sinun wälillä.

16:6 Mutta Abram sanoi Saraille: cadzo/ sinun pijcas on sinun käsisäs/ tee hänen cansans mitäs tahdot.

16:7 COsca Sarai tahdoi curitta händä/ pakeni hän hänen tyköns. Mutta HERran Engeli löysi hänen wesilähten tykönä corwes/ nimittäin/ sen lähten tykönä/ joca on sillä tiellä Zurrin päin.

16:8 Ja sanoi: Hagar Sarain pijca/ custas tulet?

I Moseksen kirja

ja cuhungas menet? han sanoi: minä pakenin emändätäni Sarait.

16:9 Ja HERran Engeli sanoi hänelle: palaja emändäs tygö/ ja nöyrytä idzes hänen kätens ala.

16:10 Ja HERran Engeli sanoi hänelle: minä lisän sinun siemenes/ nijn ettei se taita luetta paljouden tähden.

16:11 Ja HERran Engeli sanoi vielä hänelle: cadzo/ sinä olet rascas/ ja synnytät pojan/ ja cudzut hänen nimens Ismael: sillä HERra on cuullut sinun waiwas.

16:12 Hän tule tylyxi miehexi/ ja hänen kätens jocaista wasta/ ja jocaidzen käsi händä wasta/ ja hän on asuwa caickein weljeins edes.

16:13 Ja hän cudzui HERran nimen joca händä puhutteli/ sinä Jumala joca näet minun/ sillä hän sanoi: engö minä ole cadzonut hänen peräns joca minun näke?

16:14 Sentähden nimitti hän sen caiwon/ sen eläwän caiwoxi joca minun näke/ joca on Cadexen ja Baredin wälillä.

16:15 JA hagar synnytti Abramille pojan/ ja Abram cudzui poicans nimen/ jonga Hagar hänelle synnytti/ Ismael.

16:16 Ja Abram oli cuusiyhdexättäkymmendä ajastaica wanha/ cosca Hagar hänelle synnytti Ismaelin.

Vers.11. Ismael) se on/ Jumala cuule rucouxen.

XVII. Lucu.

Jumala muutta Abramin nimen/ ja cudzu hänen Abraham/ että hän oli tulewa paljon Canssan Isäxi/ v. 5. teke lijton hänen ja hänen siemenens cansa/ v. 7. jonga hän käske wahwistetta ymbärinsleickauxen Sacramentillä/ v. 9. muutta Sarain nimen/ ja cudzu Sara/ ja lupa hänelle pojan/ jonga hän cudzu Isaac/ v. 15. Abraham anda

ymbärinsleicata idzens/ ja caiken miehenpuolen hänen huonesans/ nijncuin HERra oli käskenyt/ v. 23.

17:1 COsca Abram oli yhdexänkymmennen ja yhdexän ajastaicainen näyi hänelle HERra/ ja sanoi hänelle: Minä olen Jumala caickiwaldias/ waella minun edesäni ja ole waca.

17:2 Ja minä teen lijtoni minun ja sinun wälilles/ ja lisän sinun sangen suurest.

17:3 Ja Abram langeis caswoillens. Ja Jumala puhui hänen cansans/ sanoden:

17:4 Cadzo/ Minä olen/ ja minun lijton on sinun cansas/ ja sinä tulet paljon Canssan Isäxi.

17:5 Sentähden ei sinun pidä enämbi cudzuttaman Abram/ mutta Abraham pitä oleman sinun nimes: sillä minä olen tehnyt sinun paljon Canssan Isäxi.

17:6 Ja teen sinun sangen suurest hedelmälisexi/ ja asetan sinun Canssaxi/ ja Cuningat tulewat sinusta.

17:7 Ja minä teen minun lijtoni minun waihelleni ja sinun/ ja sinun siemenes sinun jälkes/ heidän suguisans ijancaickisexi lijtoxi/ että minä olen sinun Jumalas ja sinun siemenes sinun jälkes.

17:8 Ja annan sinulle ja sinun siemenelles sinun jälkes/ sen maan/ josa sinä olet muucalainen/ nimittäin/ coco Canaan maan/ omaxes ijancaickisest/ ja olen heidän Jumalans.

17:9 JA Jumala sanoi Abrahamille: pidä sijs minun lijton/ sinä ja sinun siemenes sinun jälkes/ heidän suguisans.

17:10 Ja tämä on lijtto jonga heidän pitämän pitä minun waihellani ja teidän/ ja sinun siemenes waihella sinun jälkes: caicki miehenpuoli pitä teidän seasan ymbärinsleicattaman.

17:11 Mutta teidän pitä ymbärinsleickaman teidän lihan esinahan/ sen pitä oleman lijton merkixi minun ja teidän waihellan.

I Mosexen kirja

17:12 Jocaidzen poicalapsen/ cahdexan päiwäisen/ pitä teidän ymbärinsleickaman teidän suguisan: Nijn myös jocaidzen palwelian cotona syndynen/ eli caickinaisilda muucalaisilda ostetun/ jotca ei ole teidän siemenestän.

17:13 Ja nijn minun lijttoni on olewa teidän lihasan ijancaickisexi lijtoxi.

17:14 Ja jos jocu poicalapsi ei ymbärinsleicatais lihans esinahas/ sen sielu pitä hucutettaman Canssastans/ ettei hän minun lijttoni ole pitänyt.

17:15 JA Jumala sanoi taas Abrahamille: Saraita sinun emändätäs ei pidä sinun enämbi cudzuman Sarai/ waan Sara pitä oleman hänen nimens:

17:16 Sillä minä siunan händä/ ja annan myös hänestä sinulle pojan/ jonga minä siunan/ ja Canssat owat tulewat hänestä/ ja paljoin Canssain Cuningat.

17:17 Silloin langeis Abraham caswoillens ja naurahti/ ja sanoi sydämesäns: syndykö sadanajastaicaiselle poica? ja Sara yhdexänkymmenen ajastaicainen/ synnyttäkö?

17:18 Ja Abraham sanoi Jumalalle: josca Ismael sais elä sinun edesäs!

17:19 Nijn sanoi Jumala: Sara sinun emändäs synnyttä sinulle pojan/ jonga sinun pitä cudzuman Isaac: sillä minä teen minun ijancaickisen lijttoni hänen cansans/ ja hänen siemenens cansa hänen jälkens.

17:20 Ismaelist olen minä myös sinun rucouxes cuullut/ cadzo/ minä olen siunanut händä/ ja teen hänen hedelmälisexi/ ja lisän hänen sangen suurest: caxitoistakymmendä Ruhtinast pitä hänen sijttämän/ ja minä teen hänen suurexi Canssaxi.

17:21 Mutta minun lijttoni teen minä Isaachin cansa/ jonga Sara on sinulle synnyttävä/ tähän aican toisna vuonna.

17:22 Ja cuin puhe oli päätetty hänen cansans/ meni Jumala ylös Abrahamin tykö.

17:23 JA Abraham otti hänen poicans Ismaelin/ ja caicki cotona syndynet/ ja caicki ostetut/ ja caiken miehenpuolen hänen huonesans/ ja ymbärinsleickais heidän lihans esinahan/ cohta sinä päiwänä cuin Jumala oli puhunut hänen cansans.

17:24 Ja Abraham oli yhdexän ja yhdexänkymmenen ajastaicainen/ cosca hän ymbärinsleickais hänen lihans esinahan.

17:25 Mutta Ismael hänen poicans oli colmentoistakymmenen ajastaicainen/ cosca hänen lihans esinahca ymbärinsleicattin.

17:26 Yhtenä päiwänä ymbärinsleicattin Abraham/ ja Ismael hänen poicans.

17:27 Ja caicki miehenpuoli hänen huonesans/ cotona syndynet ja muucalaisilda ostetut/ caicki ymbärinsleicattin hänen cansans.

Vers.5. Abraham) Abram on Isoijsä/ mutta Abraham suuren joucon Isä/ waicka se joucko yhdellä Bookstawilla hänen nimesäns tietä annetan/ ja ei ilman syytä/ v. 7. ja 9. heidän suguisans (Ledorotham) se on/ nijncauwan cuin heidän menons/ politians/ ja ceremonians oli kerran loppuwat/ ja toiset jällens tulewat.

XVIII. Lucu.

HERra näky Abrahamille/ ja tule hänen wieraxens/ v. 1. lupa Wastudest hänelle Sarast pojan/ v. 9. nuhtele Saran epäilyst/ v. 12. ilmoitta Abrahamille tahtowans cadotta Sodomiterit/ v. 17. Abraham rucoile cuudeist heidän edestäns/ mutta cuitengin huckan/ ettei siellä paidzi Lothia ja hänen huonettans/ yhtän wanhurscasta löytyt/ v. 23.

18:1 JA HERra näyi hänelle Mamren lakeudella/ josa hän istui majans owella/ ja päiwä oli palawimmallans.

18:2 Cosca hän silmäns nosti ja näki/ nijn

I Moseksen kirja

seisoi colme miestä hänen edesäns/ ja cuin hän näki heidän/ juoxi hän heitä watan majans owelda/ ja cumarsi idzens maahan.
18:3 Ja sanoi: HERra/ jos minä olen armon löytänyt sinun edesäs/ nijn älä mene palwelias ohidze.

18:4 Ja teille tuodan wäähä wettä/ ja pestän teidän jalcan/ ja lewättäkät teidän puun alla.

18:5 Ja minä tuon teidän eteen cappalen leipä/ wirgotaxen teidän sydändän/ ja sijtte menette: sillä sentähden te poickeisit teidän palwelian tygö. Ja he sanoit: tee nijn cuins olet puhunut.

18:6 Abraham riensi majaan Saran tygö/ ja sanoi: riennä sinus ja secoita colme mitta sämbylä jauhoja/ sotcu ja leiwo kyrsiä.

18:7 Mutta hän juoxi carjan tygö/ ja toi caunin wasican/ ja andoi palweliallens/ joca riensi walmistaman sitä.

18:8 Ja hän toi woita ja pijmä/ ja wasicasta jota hän walmistanut oli/ ja pani heidän eteens/ ja hän seisoi heidän edesäns puun alla/ ja he söit.

18:9 Nijn sanoit he hänelle: cusa on Sara sinun emändäs? hän wastais: täällä majas.

18:10 Hän sanoi: Minä palajan sinun tygös/ jos eletän/ cadzo/ nijn Saralla emännälläs on poica. Sara cuuldeli näitä majan owella/ josa hän seisoi hänen tacanans.

18:11 Mutta Abraham ja Sara olit molemmat wanhat ja ijälisexi juotunet/ nijn ettei Saralla ollut waimolisia menoja.

18:12 Sentähden nauroi Sara idzelläns/ ja sanoi: nyt cosca minä wanha olen/ annango minä idzeni hecumaan? ja minun herran on wanhutta woitu.

18:13 Silloin sanoi HERra Abrahamille: mixi Sara nauroi? sanoden: luuletcos että se taita olla/ että minä wielä wanhana synnyttän?

18:14 Ongo HERralle jotakin mahdotoinda? cosca minä palajan sinun tygös/ jos eletän/ nijn Saralla on poica.

18:15 Nijn Sara kielsi/ sanoden: en minä

nauranut: sillä hän hämmästy. Mutta hän sanoi: ei ole nijn/ sinä nauroit.

18:16 Silloin nousit miehet siellä/ ja käänsit heitäns Sodomän päin/ ja Abraham meni heidän cansans/ saattain heitä.

18:17 Ja HERra sanoi: cuinga minä salan Abrahamilda jota minä teen?

18:18 Että hän tule suurexi ja wäkwäxi Canssaxi/ ja caicki Canssat maan päällä siunatan hänes.

18:19 Sillä minä teidän että hän käske hänen lapsians ja hänen huonettans hänen jälkensä/ HERran tietä pitämän/ ja tekemän mikä oikia ja hywä on/ että HERra saattais Abrahamille caicki cuin hän hänelle luwannut on.

18:20 JA HERra sanoi: Sodomas ja Gomorras on suuri huuto ja heidän syndins owat sangen rascat.

18:21 Sentähden minä astun alas ja cadzon/ jos he caicki tehnet owat huudon jälkeen/ cuin minun eteeni tullut on/ taicka jos ei nijn ole/ että minä sen tiedäisin.

18:22 Ja miehet käänsit caswons/ ja menit Sodomän päin.

18:23 Mutta Abraham seisatti wielä HERran eteen. Ja Abraham astui hänen tygöns/ ja sanoi: hucutackos wanhurscan jumalattoman cansa?

18:24 Jos Caupungis olis wijsikymmendä wanhurscasta/ hucutaisitcos myös ne/ ja et säästäis sitä sia wijdenkymmenen wanhurscan tähden/ jotca siellä olisit?

18:25 Pois se sinusta/ että sen tekisit/ ja cuoletaisit wanhurscan jumalattoman cansa/ ja että wanhurscaille käwis nijncuin jumalattomillekin. Pois se sinusta/ joca caiken mailman duomari on/ eikö hän duomidzis:

18:26 HERra sanoi: jos minä löydän wijsikymmendä wanhurscasta Sodomän Caupungis/ nijn minä säästän caiken sen paican heidän tähtens.

18:27 Abraham wastais/ ja sanoi: cadzo/ minä olen ruwennut puhuman minun HERrani

I Mosexen kirja

cansa/ ehkä minä tomu ja tuhca olen.

18:28 Mitämax/ jos olis wailla wijsi nijstä wijdestäkymmenest wanhurscaista/ cadotaisitcos nijden tähden coco Caupungin? ja hän sanoi: en cadota/ jos minä löydän siellä wijsiwijdetäkymmendä.

18:29 Ja hän puhui wielä hänelle/ ja sanoi: mitämax/ sijnä löytäisin neljäkymmendä. Ja hän sanoi: en tee minä neljänkymmenen tähden.

18:30 Abraham sanoi: älkön wihastuco minun HERran/ että minä wielä puhun: mitämax/ löytäisin siellä colmekymmendä.

18:31 Ja hän sanoi taas: cadzo/ minä olen ruwennut puhuman minun HERrani cansa/ mitämax/ löytäisin siellä caxikymmendä. Ja hän sanoi: en cadota heitä cahdenkymmenen tähden.

18:32 Ja hän wielä sanoi: älkön wihastuco minun HERran/ jos minä ainoastans tällä erällä puhun/ mitämax/ siellä löytäisin kymmenen. Ja hän sanoi: en cadota heitä kymmenen tähden.

18:33 JA HERra meni pois sijttecuin hän oli Abrahamin cansa puhunut/ ja Abraham palais cotians.

Vers.2. Ja cumarsi idzens maahan) Yhden eteen hän lange maahan/ puhu myös nijncuin yhden cansa/ ja cuitengin colmen cansa/ jolla tietä annetan colminaisuus Jumaludes. v. 14. Jos eletän) Jumala puhu täsä nijncuin ihminen/ nijncuin myös/ Gen. 3:9. Adam cusas olet? Item : Gen. 11:7 astucam alas ja cadzocam/ Gen. 18:21 Minä astun alas ja cadzon/ jos he caicki tehnet owat/ etc. Sillä nämät sanat/ jos eletän/ ottacan cuinga jocu tahto/ eli idze Jumalast/ wanhemmist eli lapsist/ ei ne cuitengan muutoin sowi. Sillä Jumala hywin tiesi sekä hänen oman/ ja heidän elämäns/ ja olis ollut turha lupaus jollei hän sitä olis täyttänyt/ on sentähden ihmisten tawalla puhuttu/ että HERra täsä

ihmisen hahmos puhu.

XIX. Lucu.

CAXi miestä eli Engelit/ jotca läxit Abrahamin tykö/ tulewat Sodomaan ja Lothild yönstialle cudzutan/ v. 1. Sodmiterit tahtowat yöllä ahdista heitä/ mutta he lyödän sokeudella/ ettei he löydä huonen owe/ v. 4. Lothille ilmoitetan Sodoman häwitys/ v. 12. johdatetan emändinens ja tyttärinens ulos/ v. 16. HERra anda sata tulikiwe ja tulda HERralda/ Sodoman ja Gomorran päälle/ ja hucutta heidän/ v. 24. Lothin emändä cadzo tacans/ ja muutetan suolapadzaxi/ v. 26. Loth juopu ja häwäise tietämät molemmat tyttärens/ v. 30.

19:1 JA caxi Engelitä tulit ehtona Sodomaan/ ja Loth istui Sodoman portis/ ja cuin hän näki heidän/ nousi hän heitä wastan/ ja cumarsi caswoillens maahan.

19:2 Ja sanoi: cadzo HERra/ poiketcat teidän palweljan huoneseen yöxi/ ja andacat pestä jalcan/ ja amulla warhain nostuan menette matcaan. Ja he sanoit: ei suingan/ catulla me yötä pidäm.

19:3 Silloin hän cowin waadei heitä/ ja he poickeisit hänen tygöns/ ja tulit hänen huoneseens. Ja hän walmisti heille aterian/ ja leiwoi happamattomia leipiä/ ja he söit.

19:4 MUTta ennencuin he lewätä panit/ tulit Caupungin miehet Sodomast/ nuoret ja wanhat/ ja caicki Canssa jocaculmalda/ ja pijritit huonen.

19:5 Ja cudzuit Lothin ulos/ ja sanoit hänelle: cusa owat ne miehet jotca sinun tygös yöllä tulit? tuo heitä meidän tygöm tutaxem heitä.

19:6 Silloin Loth meni ulos heidän tygöns owen eteen/ ja sulki owen jälkens.

19:7 Ja sanoi: älkätte rackat weljeni tehkö nijn pahoin.

19:8 Cadzo/ minulla on caxi tytärtä/ jotca ei

I Mosexen kirja

wielä miehestä mitän tiedä/ ne minä tuotan teille/ tehkät heille mitä te tahdot/ ainoastans näille miehille älkät mitän paha tehkö/ sillä sentähden owat he tullet minun cattoni warjon ala.

19:9 Mutta he sanoit: tule tänne. Ja sanoit: etkös ole yxinäns muucalainen täsä/ ja tahdot hallita? olcon/ me waiwam sinua cowemmin cuin heitä.

19:10 Ja he teit suurella wäkiwallalla miehelle Lothille ylläkön/ ja cosca he juoxit owe särkemän/ nijn miehet pistit kätens ulons/ ja temmaisit Lothin tygöns huoneseen/ ja paiscaisit owen kijnni.

19:11 Ja miehet/ cuin huonen owen edes olit/ löit he sokeudella/ suuret ja pienet/ nijn että he wäsyit owe edzeisäns.

19:12 JA miehet sanoit Lothille: ongo sinulla täsä wäwyjä/ poikia eli tyttäritä/ caicki jotca omas owat Caupungis/ wie ulos tästä siast.

19:13 Me hucutam tämän paican: sillä heidän huutons on suuri HERran edes/ joca meidän lähetti heitä hucuttaman.

19:14 Nijn Loth meni ulos ja puhutteli wäwyjäns/ jotca piti saaman hänen tyttärens/ ja sanoit: noscat ja lähtekät tästä siast: sillä HERra hucutta tämän Caupungin: mutta se oli nijncuin houraus heidän silmäins edes.

19:15 COsca amurusco käwi ylös/ kijrutit Engelit Lothin joutuman/ ja sanoit: walmista sinus/ ota emändäs ja caxi tytärtäs jotca saapuilla owat/ ettet sinäkän huckuis tämän Caupungin pahudes.

19:16 Cosca hän wijpyi/ tartuit miehet hänen käteens/ ja hänen emändäns/ ja hänen cahden tyttärens käteen/ (sillä HERra tahdoi säästä heitä) talutit hänen ja weit hänen Caupungist ulos.

19:17 Ja cosca he johdatit heitä/ sanoit he: pelasta sinun sielus/ ja älä cadzata tacas/ ja älä myös seisata coco tälle lakeudelle/ waan turwa sinus wuorelle/ ettes huckuis.

19:18 Ja Loth sanoit heille: älkät minun

HERRANI.

19:19 Cadzo/ sinun palwelias on löytänyt armon sinun edesäs/ nijn tee sijs sinun laupiudes suurexi/ jongas minulle osotit/ pelastaxes minun sieluani/ en taida minä pelasta minuani wuorella/ ettei minun jotacuta paha tapahduis/ ja cuolisin.

19:20 Cadzos/ tuolla on Caupungi läsnä/ johon minä taidaisin paeta/ ja hän on wähä/ siellä minä idzeni pelastan: cosca hän nijn wähä Caupungi on/ että minun sielun siellä eläwänä pysyis.

19:21 Nijn sanoit hän hänelle: cadzo/ täsä asias olen minä myös cadzonut sinun tygös/ eten minä cukista sitä Caupungita/ jostas puhuit.

19:22 Riennä/ pelasta sinus siellä: sillä en minä tee mitän/ sijhenasti että sinne joudut/ sentähden cudzui hän sen Caupungin Zoar.

19:23 Ja auringon nostua joudui Loth Zoarijn.

19:24 Nijn andoi HERra sata Sodoman ja Gomorran päälle/ tulikiwe ja tulda HERralda taiwast.

19:25 Ja cukisti ne Caupungit/ ja caiken sen lakeuden/ ja caicki nijden Caupungein asuwaiset/ ja maan caswon.

19:26 Ja hänen emändäns cadzoi tacans ja muuttui suolapadzaxi.

19:27 MUTta Abraham nousi warhain amulla/ ja meni sijhen paikkaan/ cusa hän oli ennen seisonut HERran edes.

19:28 Ja cadzahti Sodoman ja Gomorran päin/ ja caiken sen maan lakeuteen/ ja näki että sauwu nousi maasta nijncuin pädzin sauwu: 19:29 Sillä cosca Jumala cukisti sen lakeuden Caupungit muisti Jumala Abrahamin/ ja pelasti Lothin nijstä Caupungeista jotca hän cukisti/ joisa Loth asui.

19:30 JA Loth läxi Zoarist/ ja asui cahden tyttärens cansa wuorella: sillä hän pelkäis asua Zoaris/ ja oli luolas molembain tytärdens cansa.

19:31 Nijn sanoit wanhembu nuoremmalle: meidän Isäm on wanha/ eikä ole muuta

I Moseksen kirja

miestä maan päällä/ macaman meidän cansam/ coco maan tawan jälkeen.

19:32 Käykäm/ juottacam meidän Isäm wijnalla/ ja maatcam hänen cansans/ herättäxem Isästä siemendä.

19:33 Nijn he juotit Isäns sinä yönä wijnalla. Ja wanhemi tuli ja macais Isäns cansa/ ja ei hän huomainnut cosca tytär lewätä tuli/ taicka nousi.

19:34 Toisna päiwänä sanoi wanhemi nuoremmalle/ cadzo/ minä macaisin mennen yönä Isäni cansa/ juottacam myös händä tänä yönä wijnalla/ ja mene sinä ja maca hänen cansans/ herättäxem Isästä siemendä.

19:35 Nijn he juotit myös sinä yönä Isäns wijnalla/ ja nuorempi meni ja macais hänen cansans/ ja ei hän huomainnut cosca tytär lewätä tuli/ taicka nousi.

19:36 Ja njn molemmat Lothin tyttäret tulit Isästäns rascaxi.

19:37 Ja wanhemi synnytti pojan/ ja cudzui hänen nimens Moab/ hänestä owat Moabiterit tullet/ haman tähän päiwän asti.

19:38 Ja nuorempi myös synnytti pojan/ ja cudzui hänen nimens Ben Ammi/ hänestä tulit Ammonin lapset/ haman tähän päiwän asti.

Vers.23. Zoar) se on/ wähäinen. v. 24. HERra andoi sata HERralda) se on/ Jumalan poica Isäldä Jumalalda: sijtä näky että usiammat personat owat Jumaludes joille se nimi Jehovah eli HERra omistetan/ jonga myös wanhat esiisät täsä owat ymmärtänet.

XX. Lucu.

Abraham matcusta Mamrest/ ja on muucalainen Geraris/ sano emändäns Saran sisarexens/ v. 1. Cuningas Abimelech anda hänen tuota tygöns/ v. 2. neuwotan Jumalalda unes/ v. 3. joca anda hänen Abrahamille jällens/ v. 8. ja lahjoja/ v. 14. Abraham rucoile Abimelechin edest/ ja HERra paranda hänen

emändäns/ jotca ei Saran tähden synnyttänet/ v. 17.

20:1 Nijn Abraham waelsi siellä etelän päin/ ja asui Cadexen ja Zurrin waihella/ ja oli muucalainen Geraris.

20:2 Ja Abraham sanoi Sarast hänen emännästäns: hän on minun sisaren. Nijn Abimelech Gerarin Cuningas lähetti ja andoi nouta hänen tygöns.

20:3 Mutta Jumala tuli Abimelechin tygö yöllä unes/ ja sanoi hänelle: cadzo/ sinun pitä cuoleman sen waimon tähden jongas ottanut olet: sillä hänellä on awiomies.

20:4 Mutta Abimelech ei ollut vielä ryhtynyt häneen/ ja sanoi: HERra/ tahdotcos myös surmata wiattoman Canssan?

20:5 Eikö hän sanonut minulle? hän on minun sisaren/ ja hän myös idze sanoi: hän on minun weljeni/ yxikertaisella sydämellä ja wiattomilla käsillä olen minä sen tehnyt.

20:6 Ja Jumala sanoi hänelle unes: minä myös tiedän että sydämes yxikertaisudes sen tehnyt olet. Sentähden minä myös estin sinun/ ettes rickois minua wastan/ engä myös sallinut sinua ryhtymän häneen.

20:7 Nijn anna nyt miehelle hänen emändäns jällens: sillä hän on Propheta/ ja anna hänen rucoilla sinun edestä/ njns saat elä. Mutta jos et sinä luowu hänestä/ njn tiedä että totisest cuolet/ ja caicki mitä sinulla on.

20:8 Nijn Abimelech nousi warhain amulla/ ja cudzui caicki palwelians/ ja puhui caicki nämät sanat heidän cuuldens/ ja miehet pelkäisit suurest.

20:9 Ja Abimelech cudzui myös Abrahamin/ ja sanoi hänelle: mixis tämän meille teit? ja mitä minä olen rickonut sinua wastan/ että tahdoit saatta minulle ja minun waldacunnalleni njn suuren rioxen? et sinä ole tehnyt minua wastan njncuin sinun tulis.

20:10 Ja Abimelech sanoi vielä Abrahamille: mitäs näit/ että tämän teit?

I Moseksen kirja

20:11 Abraham sanoi: minä ajattelin/ ei täsä sias ole Jumalan pelco/ ja he surmawat minun emändäni tähden.

20:12 Ja hän on tosin minun sisaren: sillä hän on minun Isäni tytär/ waan ei äitini tytär/ ja minä otin hänen emännäxeni.

20:13 Cosca Jumala käski minun waelda Isäni huonest/ sanoin minä hänelle: tee tämä laupius minun cansani/ että jocapaicas/ cuhungaikänäns me tulem/ sanoisit minun weljexes.

20:14 Nijn Abimelech otti lambaita/ ja palweljoita/ ja pijcoja/ ja anoi Abrahamille/ ja andoi hänelle jällens Saran hänen emändäns.

20:15 Ja sanoi: cadzo/ minun maani on aldis sinun edesäs/ asu cusa parhain kelpa.

20:16 Ja sanoi Saralle: cadzo/ minä olen andanut weljelles tuhanen hopia penningitä/ cadzo/ ne pitä oleman sinulle silmäin peittexi/ caickein edes jotca sinun cansas owat/ ja jocapaicas. Ja se oli hänen rangaistuxens.

20:17 Ja Abraham rucoili Jumalata/ ja Jumala paransi Abimelechin/ ja hänen emändäns/ ja hänen pijcans/ ja ne synnytit:

20:18 Sillä HERra oli ennen peräti sulkenut caicki cohdut Abimelechin huones/ Saran Abrahamin emännän tähden.

Vers.10. Mitäs näit) se on/ että olet Propheta/ taita olla/ että olet saanut jongun ilmestyxen/ ja nähnyt jongun ricoxen minus/ jolla minä sencaltaist ansainnut olen/ sano sijs minulle/ jos nijn on/ että minä idzeni parannaisin.

XXI. Lucu.

HERra edzi Sara/ joca synnyttä Abrahamille Isaachin/ v. 1. ymbärinsleicatan cahdexandena päiwänä/ v. 4. Ismael/ että hän oli pilckaja ajetan ulos äitinens/ v. 9. joca asu Paranin corwes/ v. 20. Abraham teke lijton Abimelechin cansa/ erinomaisest sijtä

wesicaiwost/ josta heidän palweljans olit eripuraiset/ v. 22.

21:1 JA HERra edzei Sara/ cuin hän luwannut oli/ ja teki hänen cansans nijncuin hän puhunut oli.

21:2 Ja Sara tuli rascaxi/ ja synnytti Abrahamille pojan hänen wanhudesans/ sillä ajalla cuin Jumala hänelle sanonut oli.

21:3 Ja Abraham nimitti hänen poicans/ joca hänelle syndynyt oli/ Isaac/ jonga Sara hänelle synnyttänyt oli.

21:4 Ja ymbärinsleickais hänen cahdexandena päiwänä/ cuin Jumala hänen käsenyt oli.

21:5 Abraham oli sadan ajastaicainen/ cosca Isaac hänen poicans hänelle syndyi.

21:6 Ja Sara sanoi: Jumala on tehnyt minulle nauron: sillä cucaikänäns sen saa cuulla/ hän naura minua.

21:7 Ja sanoi wielä: cuca olis usaldanut sanoa Abrahamille/ että Sara oli imettävä lasta/ ja on synnyttänyt pojan hänen wanhudesans?

21:8 Ja lapsi caswoi ja weroitetin/ ja Abraham teki suuren pidon sinä päiwänä/ jona Isaac weroitetin.

21:9 JA Sara näki sen Egyptiläisen Hagarin pojan/ jonga se Abrahamille synnyttänyt oli/ pilckajaxi.

21:10 Ja sanoi Abrahamille: aja ulos tämä pijca poikinens: sillä pijcan pojan ei pidä perimän minun poicani Isaachin cansa.

21:11 Ja tämä sana oli Abrahamin mielest sangen carwas/ hänen poicans tähden.

21:12 Mutta Jumala sanoi hänelle: älä ota sitä nijn pahaxes pojastas ja pijcastas: caicki mitä Sara sinulle sano/ nijn cuule händä: sillä Isaachis sinulle siemen cudzutan.

21:13 Minä teen myös pijcas pojan suurexi Canssaxi/ että hän sinun siemenes on.

21:14 Nijn nousi Abraham amulla warhain/ ja otti leipiä ja wesileilin/ ja pani Hagarin selkään ja pojan myös/ ja andoi hänen mennä. Ja hän meni matcans/ ja exyi BerSaban corwes.

I Mosexen kirja

21:15 Cosca wesi oli loppunut leilist/ heitti hän pojan puun ala/
21:16 Ja meni pois/ ja istui hänen cohdallens taamma joudzen candamata/ sillä hän sanoi: en minä woi nähdä pojan cuolemata. Ja cuin hän istui hänen cohdallens/ corgotti hän änen ja itki.
21:17 Ja nijn Jumala cuuli pojan änen/ ja Jumalan Engeli huusi Hagarita taiwast/ ja sanoi hänelle: mikä sinun on Hagar? älä pelkä: sillä Jumala on cuullut pojan änen cusa hän maca.
21:18 Nouse/ ota poica/ ja pitele händä kädest: sillä minä teen hänen suurexi Canssaxi.
21:19 Ja Jumala awais hänen silmäns/ että hän näki wesicaiwon/ nijn hän meni ja täytti leilin wedellä ja andoi pojan juoda.
21:20 Ja Jumala oli pojan cansa/ ja hän caswoi/ ja asui corwes/ ja tuli tarcaxi joudzimiehexi.
21:21 Ja asui Paranin corwes/ ja hänen äitins otti hänelle emännän Egyptin maalda.
21:22 Silloin puhui Abimelech ja hänen sodans päämies Phicol Abrahamille/ sanoden: Jumala on sinun cansas caikis mitä sinä teet.
21:23 Nijn wanno nyt minulle Jumalan cautta/ ettes ole minun lapsilleni/ eli minun lasteni lapsille/ petollinen/ waan sen laupiuden jälken/ cuin minä tein sinun cansas/ tee sinä myös minun cansani/ ja sen maan cansa josa sinä olet muucalainen.
21:24 Nijn sanoi Abraham: minä wannon.
21:25 Ja Abraham nuhteli Abimelechi sen wesicaiwon tähden cuin Abimelechin palweliat olit wäkiwallalla ottanet.
21:26 Silloin wastais Abimelech: en ole minä tietänyt cuca sen teki/ etkä sinä ilmoittanut minulle/ engä minä sitä ole ennen cuullut/ cuin tänäpä.
21:27 Nijn otti Abraham lambaita ja carja/ ja andoi Abimelechille/ ja he teit molemmat lijton keskenäns.

21:28 Ja Abrahamin asetti seidzemen caridza erinäns.
21:29 Ja Abimelech sanoi Abrahamille: mihingä ne seidzemen caridza/ jotcas olet asettanut erinäns?
21:30 Hän wastais: nämät seidzemen caridza/ pitä sinun ottaman minun kädestäni/ todistoxexi/ että minä olen tämän caiwon caiwanut.
21:31 Sentähden cudzui hän sen sian BerSaba: sillä sijnä he molemmat wannoit keskenäns.
21:32 Ja nijn he teit lijton BerSabas.
21:33 Ja Abimelech nousi ja Phicol hänen sodans päämies ja palaisit Philisterein maalle. Ja Abraham istutti puita BerSabas/ ja saarnais sijnä HERran ijancaickisen Jumalan nimest.
21:34 Ja oli muucalainen Philisterein maalla cauwan aica.

Vers.17. Hagar) Täsä nähden cuinga Hagar on nijden cuwa/ jotca ilman totista usco pitäwät idens ulconaisijn töihijn/ nijncuin luetan Gal. 4. lahjoitetan cuitengin Jumalalda moniaisella rumilisella myötäkäymisellä. v. 31. BerSaba) se on/ walacaiwo/ taicka seidzemen caiwo.

XXII. Lucu.

HERra coettele Abrahami/ ja kärke uhrata poicans Isaachin/ v. 1 Abraham cuule HERra/ ja tahto uhrata Isaachin/ v. 3. mutta HERran Engeli estä händä/ v. 11. ja lupa hänelle wastudest sen siunatun siemenen/ v. 15. saa sanomita weljestäns Nahorist/ että Jumala myös hänen lapsilla lahjoittanut oli/ joiden seas oli Bethuel/ josta sijtte Rebecka syndy/ v. 20.

22:1 JA cosca se oli tapahtunut/ coetteli Jumala Abrahami/ ja sanoi hänelle: Abraham.
22:2 Ja hän wastais: cadzo/ täsä minä olen. Ja sanoi: ota Isaac sinun ainoa poicas/ jotas racastat/ ja mene Morian maalle/ ja uhra

I Mosexen kirja

händä siellä poltouxixi wuorella/ jonga minä sinulle sanowa olen.

22:3 Nijn Abraham nousi warhain amulla/ ja waljasti Asins/ ja otti caxi palweliatans cansans/ ja Isaachin hänen poicans/ ja halcoja poltouxrijn/ ja nousi/ ja meni sille paicalle/ cuin Jumala oli hänelle sanonut.

22:4 Mutta colmandena päiwänä/ nosti Abraham silmäns/ ja näki sen paican taambana.

22:5 Ja Abraham sanoi palwelioillens: olcat täsä Asin tykönä/ mutta minä ja poica käymme tuonne. Ja cosca me olemma rucoillet/ nijn me palajam teiden tygön.

22:6 Ja Abraham otti poltouxrin halgot/ ja sälytti poicans Isaachin selkään/ waan idze hän otti tulen ja weidzen käteens/ ja käwit ynnä.

22:7 Nijn sanoi Isaac Abrahamille hänen Isällens: minun Isän. Abraham wastais: cadzo/ täsä minä olen poican. Ja hän sanoi: cadzo/ täsä on tuli ja halgot/ cusa on lammas poltouxixi?

22:8 Abraham wastais: kyllä Jumala/ poican/ cadzo edes lamban poltouxixi. Ja he käwit ynnä.

22:9 JA cuin he tulit sille paicalle/ josta Jumala oli hänelle sanonut/ teki Abraham sijhen Altarin/ ja pani halgot/ ja sidoi Isaachin hänen poicans/ ja pani hänen Altarille holcain päälle.

22:10 Ja ojensi kätens/ ja siwalsi weidzen/ teurastaxens hänen poicans.

22:11 Nijn HERran Engeli huusi händä taiwast/ sanoden: Abraham/ Abraham.

22:12 Hän wastais: täsä minä olen. Hän sanoi: älä satuta kättäs poicaan/ älä myös hänelle mitän tee: sillä nyt minä tiedän että pelkät Jumala/ ja et ole säästänyt ainocaista poicas minun tähteni.

22:13 Nijn Abraham nosti silmäns/ ja äckäis oinan tacanans/ sarwista secandunen orjantappura pensaseen. Nijn Abraham meni/ ja otti sen oinan/ ja uhras poltouxixi poicans

edest.

22:14 Ja Abraham nimitti sen paican/ HERra näke/ josta wielä tänäpä sanotan: wuorella cusa HERra nähdän.

22:15 MUtta HERran Engeli huusi Abrahamille toistamisen taiwast/ ja sanoi:

22:16 Minä olen wannonut idze cauttani/ sano HERra: että tämän teit/ ja et säästänyt ainoa poicas.

22:17 Minä siunan ja lisän sinun siemenes nijncuin taiwan tähdet/ ja nijncuin sannan meren reunalla. Ja sinun siemenes on omistawa hänen wiholistens portit.

22:18 Ja sinun siemenesäs siunatan caicki Canssat maan päällä/ että minun äneni cuuliainen olit.

22:19 Sijtte Abraham palais palwelioittens tygö/ ja walmistit idzens/ ja ynnä matcustit BerSabaan/ ja asuit siellä.

22:20 JA cosca tämä oli tapahtunut/ ilmoitettin Abrahamille/ cadzo/ Milca on myös synnyttänyt poikia sinun weljelles Nahorille.

22:21 Uzin hänen esicoisens/ ja Buzin hänen weljens/ ja Kemuelin/ josta Syrialaiset tullet owat.

22:22 Ja Kesedin ja Hasonin/ ja Pildaxen ja Jedlaphen/ ja Bethuelin.

22:23 Mutta Bethuel sijtti Rebeckan. Nämät cahdexan synnytti Milca Nahorille Abrahamin weljelle.

22:24 Mutta hänen jalcawaimons/ Rehuma nimeldä/ synnytti Tebahn/ Gahamin/ Tahaxen ja Maachan.

Vers.2. Moria) cudzutan Jumalan pelgoxi/ ja cudzutan se paicka nijn/ että wanhat Patriarchat Adam/ Noah/ Sem/ etc. owat sillä paicalla uhrannet/ palwellet ja rucoillet Jumalata. Johonga myös sijtte Cuningas Salomo rakensi HERran Templin/ että se nijn aina oli pyhä sia/ josa Jumalata palweltin ja cunnioitettin. v. 8. Jumala cadzo edes) se on/

I Mosexen kirja

Jumala näke ja tietä hywin/ cusa se lammas on/ anna hänen sijtä murhettia/ hän tietä sen paremmin kuin me. v. 14. HERra näke) Hebrerit ymmärtäväät sen nijn: HERra nähdän; cumbi pidetän/ nijn on hywin sanottu: taicka HERra näke: se on/ hänellä on suru ja murhe caikista/ Sap. 6:8 eli hän nähdän/ nimittäin/ cusa hänen sanans saarnatan/ händä palwellan ja rucoillan. Psal. 145:18 v. 18. Ettäs minun änelleni cuuliainen olit) Ei täsä Abraham tule wanhurscaxi cuuliaisudens tähden/ sillä hän oli jo ennen wanhurscaxi tullut/ nijncuin nähdän 15. lugust/ v. 6. Waan hänen cuuliaisudens tähden tule hän erinomaisest siunatuxi/ nijn että hänen sugustans oli Christus syndywä.

XXIII. Lucu.

SArA cuole Hebronis 127. ajastaicaisna/ v. 1. Abraham osta pellon Ephronilda Hetheuxelda hautamus paicaxi/ neljällä sadalla hopia Siclillä/ v. 3. ja hauta hänen sijhen caxikertaiseen luolaan/ kuin sijnä oli/ v. 19.

23:1 SAra eli sata/ caxikymmendä ja seidzemen ajastaica.
23:2 Ja cuoli Arban Caupungis/ joca cudzutan Hebron Canaan maalla. Nijn tuli Abraham murhettiman ja itkemän händä.
23:3 Sijtte nousi hän hänen cuollens tykö/ ja puhui Hethin lapsille/ sanoden:
23:4 Minä olen muucalainen ja cuitengin asuwainen teidän tykönän/ andacat minulle perindöhauta teidän tykönän/ haudataxen minun cuollueni/ joca on minun edesäni.
23:5 Nijn wastaisit Hethin lapset Abrahamille/ sanoden hänelle:
23:6 Cuule meitä racas herra/ sinä olet Jumalan Ruhtinas meidän seasam/ hauta sinun cuollues caickein parhaisijn hautoin/ ei yxikän meistä sinua kiellä hautamast sinun cuolluttas hänen hautaans.

23:7 Nijn Abraham nousi ja cumarsi idzens maan Canssan edes/ nimittäin/ Hethin lasten edes.
23:8 Ja hän puhui heille/ sanoden: jos teidän mielen on/ että minä hautan minun cuollueni/ joca minun edesäni on/ nijn cuulcat minua/ ja rucoilcat minun edestäni Ephronit Zoarin poica.
23:9 Että hän annais minulle hänen caxikertaisen luolans/ joca hänellä on/ hänen wainions perällä/ perindöhoudaxi andacan sen minulle/ sen jälkeen kuin se maxa teidän keskellän.
23:10 Sillä Ephron asui Hethin lasten seas. Nijn wastais Ephron se Hetheus Abrahamille/ Hethin poicain cuulden/ caikille sisälle ja ulos käywäisille hänen Caupungistans/ sanoden:
23:11 Ei minun herran/ waan cuule minua mitä minä sanon: sen wainion minä annan sinulle/ ja luolan joca sinä on/ ja minä annan sen sinulle minun Canssan lasten nähden/ haudataxes sinun cuollues.
23:12 Abraham cumarsi idzens maan Canssan edes.
23:13 Ja puhui Ephronille maan Cassan cuulden/ sanoden: jos sinä minua cuulet/ nijn ota raha minulda wainion edestä/ jonga minä sinulle annan/ ja nijn minä sijtte hautan minun cuollueni sijhen.
23:14 Ephron wastais Abrahamille/ sanoden hänelle:
23:15 Minun herran/ cuule sijs minua/ maa maxa neljäsata sicli hopiata/ waan mitä se on minun ja sinun wälillä? hauta sinun cuollues.
23:16 Abraham cuuli Ephronia/ ja punnidzi hänelle rahan/ kuin hän nimittänyt oli Hethin lasten cuulden/ neliäsata sicli hopia/ käypä raha.
23:17 Ja nijn Ephronin wainio/ josa se caxikertainen luola on Mamren cohdalla omistettin Abrahamille omaksi ijancaickisest/ ynnä luolan joca sijnä oli/ ja caickein puiden cansa ymbäri wainion/

I Moseksen kirja

23:18 Hethin lasten nähden/ ja caickein/ jotca käwit sisälle ja ulos hänen Caupungistans.

23:19 JA sijtte hautais Abraham Saran hänen emändäns/ siihen caxikertaiseen luolaan/ joca oli wainios Mamren cohdalla/ se on Hebron Canaan maalla.

23:20 Nijn wahwistettin sijs wainio ja luola/ joca sijnä oli/ Hethin lapsilda/ Abrahamille perindöhaudaxi.

Vers.15. Sikel) Painoi neljännän osan culdapenningitä: sillä wanhast punnittin raha/ nijncuin nyt culda punnitan.

XXIV. Lucu.

Abraham tahto edescadzo pojallens Isaachille hywä emändätä/ wannotta huonenshaldian Eleasarin/ ja lähettä sucuns tygö Mesopotamiaan sitä toimittaman/ v. 1. Eleasar löytä Rebeckan Bethuelin tyttären/ v. 15. Kijttä Jumalata/ v. 26. Tule hänen wanhemmittens tygö majaan/ v. 31. Ano händä Isaachille emännäxi/ v. 35. Jonga hän saa/ äitin ja weljen suosiolla/ v. 50. Anda hänelle lahjoja/ v. 53. Wie cotia/ v. 59. Ja nijn hän tule Isaachin emännäxi/ v. 67.

24:1 JA Abraham oli wanha ja joutunut ijällisexi/ ja HERra oli siunannut hänen caikis.

24:2 Nijn sanoi hän wanhimmalle huonens palwelialle/ joca caicki hallidzi/ cuin hänellä oli: laske kätes minun cupeni ala.

24:3 Ja wanno minulle HERran taiwan ja maan Jumalan cautta/ ettes ota emändätä minun pojalleni Cananerein tyttärist/ joiden seas minä asun.

24:4 Waan mene minun Isäni maalle ja minun sucuni tygö/ ja ota minun pojalleni Isaachille emändä.

24:5 Palwelialla sanoi: jos nijn tapahduis/ ettei waimo seurais minua tähän maahan/ pitäkö minun cummingin wiemän jäl lens sinun

poicas sille maalle/ jostas lähtenyt olet?

24:6 Abraham sanoi hänelle: cawata sinuas/ ettes wie minun poicani sinne jäl lens.

24:7 HERra Taiwan Jumala/ joca minun otti Isäni huonest/ ja syndymä maaldani/ ja joca minun cansani puhui ja myös wanoi minulle/ sanoden: sinun siemenelles minä annan tämän maan/ hän lähettä Engelins sinun edelles/ ettäs ottaisit minun pojalleni emännän siellä.

24:8 Jos ei waimo seura sinua/ nijns olet wapa tästä walasta/ ainoastans älä wie minun poicani sinne jäl lens.

24:9 Nijn laski palwelialla kätens Abrahamin hänen herrans cupen ala/ ja wanoi hänelle sen.

24:10 NIin otti palwelialla kymmenen Cameliä hänen herrans Cameleist/ ja läxi matcan/ ja otti cansans caickinaisest hänen herrans tawarast/ ja waeli Mesopotamiaan Nahorin Caupungijn.

24:11 Ja hän lewätti Camelejä ulcona Caupungist wesicaiwon tykönä ehtona/ jolla ajalla waimowäen tapa oli lähte wettä ammundaman.

24:12 Ja sanoi: HERra minun herrani Abrahamin Jumala/ cohta minua tänäpäni/ ja tee laupius minun herrani Abrahamin cansa.

24:13 Cadzo/ minä seison täsä wesicaiwon tykönä/ ja heidän tyttärens/ jotca asuwat täsä Caupungis/ tulewat wettä ammundaman.

24:14 Jos jocu pijca tule/ jolle minä sanon: callista tänne wesiastias juodaxeni/ ja hän sano: juo/ minä juotan myös sinun Camelis/ että hän on se jongas olet edescadzonut palwelialles Isaachille/ ja sijtä ymmärräisin tehnes laupiuden minun herrani cansa.

24:15 JA ennencuin hän lackais puhumast/ cadzo/ Rebecka tuli/ joca syndynyt oli Bethuelille/ Milcan Nahorin Abrahamin weljen emännän pojalle. Ja hänen wesiastians hänen olallans.

24:16 Ja se pijca oli sangen ihana caswoilda ja

I Moseksen kirja

wielä neidzy/ ja ei yxikän mies ollut häneen ryhtynyt/ hän tuli sen caiwon tygö/ ja täytti hänen astians/ ja tahdoi palata cotians.

24:17 Nijn palwelia juoxi händä wastan/ ja sanoi: annas minun juoda wähä wettä sinun astiastas.

24:18 Hän sanoi: juo minun herran/ ja hän kijrust laski alas wesiastians kätens päälle/ ja andoi hänen juoda.

24:19 Ja cuin hän oli andanut hänen juoda/ sanoi hän: minä ammunnan wettä myös Cameleilles/ nijncauwan että he caicki saawat juoda.

24:20 Ja hän caasi cohta weden astiastans ruuheen/ ja juoxi taas caiwolle ammundaman/ ja juotti caicki hänen Camelins.

24:21 Mutta mies ihmetteli händä ja oli äneti/ nijncauwan cuin hän tutkisteli/ jos HERra oli tehnyt hänen matcans onnellisexi taicka ei.

24:22 Ja cosca caicki Camelit olit juonet/ toi mies culdaodzaladin/ joca painoi puolen sicli/ ja caxi rannerengast hänen käsijns/ jotca painoit kymmenen sicli culda.

24:23 Ja sanoi: kenengäs tytär olet? sanos minulle se/ ongo Isäs huones sia meidän yötä ollaxem?

24:24 Hän sanoi hänelle: minä olen Bethuelin Milcan pojan tytär/ jonga hän synnytti Nahorille.

24:25 Ja hän wielä sanoi hänelle: on myös olkia ja carjan ruoca kyllä meillä/ ja sia yötä olla.

24:26 Ja mies cumarsi idzens maahan ja rucoili HERra/

24:27 Ja sanoi: kijtetty olcon HERra minun herrani Abrahamin Jumala/ joca ei ottanut pois laupiuttans/ ja totuuttans minun herraldani: sillä HERra on minun johdattanut oikia tietä minun herrani weljen huoneseen.

24:28 NIin pijca juoxi ja ilmoitti caicki nämät hänen äitins huones.

24:29 Oli myös Rebeckalla weli/ jonga nimi oli

Laban.

24:30 Ja Laban juoxi miehen tygö caiwolle. Ja cosca hän näki odzaladin ja rannerengat sisarens käsis/ ja cuuli sisarens Rebeckan puhet/ sanowan: näin on mies puhunut minulle/ tuli hän miehen tygö/ ja cadzo/ hän seisoi Camelein tykönä caiwolla.

24:31 Ja sanoi: tule sisälle/ sinä HERran siunattu/ mitäs seisot ulcona? minä olen sinulle huonen walmistanut/ ja sian Cameleilles.

24:32 Nijn wei hän miehen huoneseen/ ja rijsui camelit/ ja andoi olkia ja ruoca Cameleille/ ja wettä pestä hänen jalcojans/ ja miesten jalcoja/ jotca hänen cansans olit.

24:33 Ja pandin ruoca hänen eteens. MUTta hän sanoi: en minä syö ennencuin minä olen puhunut minun asiani.

24:34 He wastaisit: puhu. Hän sanoi: minä olen Abrahamin palwelia/

24:35 Ja HERra on runsast siunannut minun herrani/ ja hän on suurexi tullut/ ja on andanut hänelle lambaita ja carja/ hopiata ja culda/ palwelioita ja pijcoja/ Camelejä ja Aseja.

24:36 Nijn myös Sara minun herrani emändä on synnyttänyt minun herralleni pojan/ vanhalla ijälläns/ hänelle on hän andanut caicki mitä hänellä on.

24:37 Ja minun herran wannotti minua/ sanoden: ei sinun pidä ottaman minun pojalleni emändätä Cananerein tyttärist/ joiden maalla minä asun.

24:38 Waan mene minun Isäni huoneseen/ minun sucuni tygö/ ja ota siellä minun pojalleni emändä.

24:39 Mutta minä sanoin minun herralleni: cuinga/ jos ei waimo seura minua?

24:40 Nijn hän sanoi minulle: HERra/ jonga edes minä waellan/ lähettä hänen Engelins sinun cansas/ joca teke sinun matcas onnellisexi/ ottaman minun pojalleni emändä minun sugustani/ ja minun Isäni huonest.

I Moseksen kirja

24:41 Nijns tulet wapaxi walasta/ cosca sinä tulet minun sucuni tygö/ ja jos ei he anna sinulle/ nijns olet wapa walasta.

24:42 Nijn tuln minä tänäpäni caiwolle/ ja sanoin: HERra minun herrani Abrahamin Jumala/ jos sinä olet tehnyt minun matcan onnellisexi/ jota minä nyt waellan.

24:43 Cadzo/ nijn seison minä täsä wesicaiwon tykönä/ cosca yxi pijca tule wettä ammundaman/ ja minä sanon hänelle: anna minulle wäjä wettä juoda astiastas/

24:44 Ja hän sano minulle: juo sinä/ minä juotan myös sinun Camelis/ se on se waimo/ jonga HERra on edescadzonut minun herrani pojalle.

24:45 Ja ennencuin minä lackaisin puhumast sydämesäni/ cadzo/ nijn Rebecka tuli/ ja hänen wesiastians hänen olallans/ joca astui alas caiwolle ja ammuni.

24:46 Ja minä sanoin hänelle: annas minun juoda. Ja hän riensi ja laski wesiastian olaldans alas/ ja sanoi: juo/ minä juotan myös Camelis. Nijn minä join/ ja hän juotti myös Camelit.

24:47 Ja minä kysyin hänelle/ ja sanoin: kenengä tytär sinä olet? hän wastais: minä olen Bethuelin Nahorin pojan tytär/ jonga Milca hänelle synnytti.

24:48 Nijn minä panin odzaladin hänen odzaans/ ja rannerengat hänen käsijns/ ja cumarsin maahan ja rucoilin HERra/ ja kijtin HERra minun herrani Abrahamin Jumalata/ joca minun oli johdattanut oikiata tietä/ ottaman hänen pojallens minun herrani weljen tyärtä.

24:49 Ja nyt/ jos te oletta ne/ jotca osotatte minun herralleni laupiuden ja totuden/ nijn sanocat minulle. Ja jos ei/ nijn sanocat myös minulle/ että minä käändäisin idzeni oikialle taicka wasemalle puolelle.

24:50 NIin wastais Laban ja Bethuel/ ja sanoit: tämä asia tule HERralda/ sentähden en me taida sinua wastaan puhua/ hywä taicka paha.

24:51 Sijnä on Rebecka edesäs/ ota händä ja

mene/ ja olcan sinun herras pojan emändä/ nijncuin HERra on sanonut.

24:52 Ja cosca Abrahamin palwelia cuuli heidän sanans/ cumarsi hän idzens maahan HERran eteen.

24:53 Ja toi hopia ja culdocalut/ ja waattet/ ja andoi Rebeckalle/ waan hänen weljellens ja äitillens andoi hän yrtejä.

24:54 Nijn he söit ja joit/ hän ja miehet jotca hänen cansans olit/ ja siellä pidit yötä.

24:55 Amulla hän nousi/ ja sanoi: päästäkät minua minun herrani tygö. Mutta hänen weljens ja äitins sanoit: olcan pijca meiden tykönäm päiwän eli kymmenen/ sijtte sinä saat mennä.

24:56 Nijn sanoi hän heille: älkät wijwyttäkö minua: sillä HERra on tehnyt minun matcani onnellisexi/ laskecat minua menemän minun herrani tygö.

24:57 Nijn he sanoit: cudzucam pijca ja kysykäm mitä hän sano?

24:58 Ja he cudzuit Rebeckan/ ja sanoit hänelle: tahdockos mennä tämän miehen cansa? hän wastais: menen.

24:59 Nijn he laskit sisarens Rebeckan menemän/ ja hänen imettäjäns/ Abrahamin palwelian cansa/ ja ne cuin hänen seurasans olit.

24:60 Ja he siunaisit Rebeckat ja sanoit hänelle: sinä olet meidän sisarem/ lisänny tuhanen tuhanteen/ ja sinun siemenes omistacon wihamiestens portit.

24:61 Nijn Rebecka nousi pijcoinens/ ja istuit Camelein päälle/ ja seuraisit sitä miestä. Ja palwelia otti Rebeckan/ ja meni matcans.

24:62 MUtta Isaac palais sildä caiwolda/ joca cudzuttin sen eläwän ja näkewän: sillä hän asui etelän maalla.

24:63 Ja oli lähtenyt rucoileman kedolle ehtopuolella/ ja nosti silmäns/ ja näki/ ja cadzo/ Camelit lähestyit.

24:64 Ja Rebecka nosti silmäns ja näki Isaachin. Ja maahan laski idzens Camelin

I Mosexen kirja

päädä.

24:65 Ja sanoj palwelialle: mikä mies tämä on joca kedolla käy meitä watan? palwelia wastais se on minun herran.

24:66 Nijn hän otti waatten ja peitti idzens. Ja palwelia jutteli Isaachille caiken asian/ cuin hän oli toimittanut.

24:67 Ja Isaac wei hänen äitins majaan/ ja otti Rebeckan emännäxens/ ja racasti händä. Ja nijn Isaac lohduitettin hänen äitins jälkeen.

Vers.2. Laske sinun kätes) Tämä on ollut wanhain/ ja myös Indianerein tapa wanno/ jolla (nijncuin Lutherus luule) osotettin/ että he wannoit Christuxen nimeen/ joca oli tulewa Abrahamin cupeista. v. 49. Nijn sanocat se minulle) hän puhu täsä ensist äitin ja weljen cansa morsiamest: josta nähdän että salaiset kihlauxet/ jotca wanhemmitten tietämät tapahtuwat/ ei ole oikiat. v. 57. Cudzucam pijca) tästä nähdän ettei wanhemmitten pidä waatiman lapsians johongun awioskäskyyn/ waan kysymän heidän tahtons.

XXV. Lucu.

Abraham otta taas emännän Keturan nimeldä/ joca hänelle synnyttä cuusi poica/ v. 1. nijlle anda hän lahjoja/ muttä Isaachille caiken hywydens. v. 5. cuole. 175: ajastaicaisna/ v. 7. Isaac ja Ismael hautawat hänen/ v. 9. Ismael sijttä 12. poica ja cuole/ v. 12. Rebecka Isaachin emändä synnyttä caxoiset/ Esaun ja Jacobin/ v. 24. Esau myy esicoisudens/ ruskiaan herckuun/ v. 29.

25:1 ABraham taas otti emännän nimeldä Keturä.

25:2 Hän synnytti hänelle Simran ja Jaksan/ Medan ja Midian/ Jesbakin ja Suahn.

25:3 Mutta Jaksan synnytti Seban ja Dedanin. Dedanin lapset olit: Assurim/ Letusim ja

Leumim.

25:4 Midianin lapset olit: Epha/ Epher/ Hanoch/ Abida/ ja Eldaa/ nämät caicki owat Keturan pojat.

25:5 Ja Abraham andoi caiken hywydens Isaachille.

25:6 Mutta nijlle lapsille jotca jalcawaimoista olit/ andoi hän lahjoja/ ja lähetti heidän pois poicans Isaachin tykö/ wielä eläisäns/ idän puoleen/ idaiselle maale.

25:7 JA tämä on Abrahamin elinaica/ cuin hän eli/ sata ja wijsicahdexattakymmendä ajastaica.

25:8 Ja tuli sairaxi/ ja cuoli lewolises ijäs/ wanhana ja elämästä kylläns saanut/ ja coottin Canssans tygö.

25:9 Ja hänen poicans Isaac ja Ismael hautaisit hänen sijhen caxikertaiseen luolaan/ Ephronin/ Zoarin/ Hethein pojan wainios/ Mamren cohdalle/

25:10 sille kedolle/ jonga Abraham oli ostanut Hethin lapsilda/ sijhen on Abraham haudattu/ Saran hänen emändäns cansa.

25:11 Ja Abrahamin cuoleman jälkeen/ siunais Jumala hänen poicans Isaachin. Ja hän asui sen eläwän ja näkewän caiwon tykönä.

25:12 MUtta nämät owat Ismaelin Abrahamin pojan sucucunnat jonga Hagar Egyptiläinen Saran pijca hänelle synnytti.

25:13 Ja nämät owat Ismaelin poicain nimet/ heidän nimeins ja sucucundains jälkeen: Ismaelin esicoinen oli/ Nebaoth/ Kedar/ Adbeel/ Mibsam/

25:14 Misma/ Duma/ Masa/

25:15 Hadar/ Thema/ Jetur/ Naphis ja Kedma.

25:16 Nämät owat Ismaelin lapset/ ja nämät heidän nimens/ heidän kylisäns ja Caupungeisans/ caxitoistakymmendä Ruhtinast hiedän Canssoisans.

25:17 Ja tämä on Ismaelin ikä: sata ja seidzemenneljättäkymmendä ajastaica/ ja hän tuli sairaxi/ ja cuoli/ ja coottin Canssans tygö.

25:18 Mutta hän asui Hewilast hamän Zurrin

I Mosexen kirja

asti/ joca on Egyptin cohdalla Assyriaan mendäis. Ja hän caadui caickein weljeins edes.
25:19 NÄmät owat Isaachin Abrahamin pojan sucucunnat/ Abraham sijtti Isaachin.
25:20 Mutta Isaac oli neljän kymmenen ajastaicainen/ cosca hän otti Rebeckan Bethuelin Syrialaisen Mesopotamiast tyttären Labanin Syrialaisen sisaren/ hänellens emännäxi.
25:21 Mutta Isaac rucoili HERra emändäns edest/ sillä hän oli hedelmätöin/ ja HERra cuuli händä/ nijn Rebecka hänen emändäns tuli rascaxi.
25:22 Ja lapset sysäisit toinen toistans hänen cohduans. Nijn hän sanoi: jos näin piti käymän/ mixi minä olen rascaxi tullut? Ja meni kysymän HErralle.
25:23 Ja HERra sanoi hänelle: caxi Canssa owat sinun cohduans/ ja cahtalainen wäki ercane sinun rumistas/ ja toinen Canssa woitta toisen/ ja suurempi palwele wähembätä.
25:24 Cosca aica tuli synnyttä/ cadzo/ caxoiset olit hänen cohduans.
25:25 Ensimmäinen cuin tuli ulos oli ruskia ja carwainen nijncuin nahca/ ja he cudzuit hänen/ Esau.
25:26 Senjälken tuli ulos hänen weljens/ joca piti kädelläns Esaun candapäästä/ ja he cudzuit hänen nimens/ Jacob.
Cuudenkymmenen ajastaicainen oli Isaac heidän syndyisäns.
25:27 Ja poicaiset caswoit/ ja Esau tuli jaloxi medzä ja peldomiehexi. Mutta Jacob oli yxikertainen mies/ ja asui majois.
25:28 Ja Isaac racasti Esaut: sillä hän söi mielelläns hänen medzäsaalistans. Mutta Rebecka racasti Jacobit.
25:29 JA Jacob keitti hercun/ nijn Esau tuli medzäst/ ja oli wäsyxis.
25:30 Ja Esau sanoi Jacobille: anna minun syödä tästä ruskiast hercust: sillä minä olen wäsyxis/ sentähden cudzutan hänen nimens

Edom.

25:31 Mutta Jacob sanoi: myy minulle tänäpäsinun esicoisudes.

25:32 Esau wastais: cadzo/ minä cuolen cuitengin/ mitä minun esicoisudest on?

25:33 Ja Jacob sanoi: nijn wanno minulle tänäpäsin. Ja hän wanno hänelle/ ja myi Jacobille esicoisudens.

25:34 Nijn Jacob andoi Esaulle leiwän/ ja sen ruskian hercun/ ja hän söi ja joi/ ja nousi ja meni pois. Ja nijn Esau cadzoi esicoisudens ylön.

Vers.8. Caadui) Täsä taita olla moninainen selitys/ mutta Lutherus luule/ että Ismael on ollut cunnialinen mies/ ja caicki hänen weljens ja ystäwäns owat hänen tygöns tullet hänen cuolemans edellä/ ja heidän edesäns on hän cunnialisesta cuollut. v. 22. Ja meni kysymän HErralle) Lutherus ja Hebrerit luulewat/ että hän meni Semin Noahn pojan tygö/ joca silloin wielä eli/ ja oli siihen aican HErran pappi/ ja wastais händä HErran puolest.

XXVI. Lucu.

Isaac mene Abimelechin Philisterein Cuningan tygö Gerarijn/ v. 1. saa lupauxen/ cuin hänen Isänsäcin oli saanut/ Canaan maasta ja sijtä siunatust siemenest/ v. 3. sano emändäns sisarexens/ v. 7. Abimelech nuhtelee händä sijtä/ v. 9. Jumala lahjoittaa hänen paljolla hywydellä/ v. 12. Philisterit cadehtiwat sitä/ ja tekewät hänelle paljo mielicarwautta/ ja käskewät wijmein händä pois/ v. 14. Abimelech teke lijton hänen cansans/ v. 26.

26:1 Nijn callis aica tuli maalle sen endisen jälken/ joca oli Abrahamin ajalla/ ja Isaac meni Abimelechin Philisterein Cuningan tykö Gerarijn.

26:2 Nijn HERra ilmestyi hänelle/ ja sanoi: älä mene Egyptijn/ waan asu sillä maalla/ jonga

I Moseksen kirja

minä sanon sinulle.

26:3 Ole muucalainen tällä maalla/ ja minä olen sinun cansas/ ja annan sinun menestyä: sillä sinulle ja sinun siemenelles minä annan caicki nämät maat/ ja wahwistan sen walan/ jonga minä Abrahamille sinun Isälles wannonut olen.

26:4 Ja enännän sinun siemenes nijncuin taiwan tähdet/ ja annan sinun siemenelles caicki nämät maat/ Ja sinun siemenes cautta caicki Canssat maan päällä siunatuxi tulewat: 26:5 sillä Abraham oli cuuliainen minun änelleni/ ja piti minun oikeuteni/ käskyni/ säätyni ja lakini.

26:6 Nijn Isaac asui Geraris.

26:7 Ja cosca sen maan Canssa kysyit hänen emännästäns/ sanoi hän: hän on minun sisaren: sillä hän pelkäis sanoa/ hän on minun emändäni/ ettei he joscus löis händä cuoliaxi Rebeckan tähden: sillä hän oli ihana caswoilda.

26:8 JA cosca hän siellä cappalen aica wijpyi/ cadzoi Abimelech Philisterein Cuningas ackunast/ ja näki Isaachin hywäilewän emändätäs.

26:9 Nijn cudzui Abimelech Isaachin/ ja sanoi: cadzo/ totisest hän on sinun emändäs/ mixis olet sanonut? hän on minun sisaren. Ja Isaac sanoi hänelle: minä ajattelin/ etten minä tapetais hänen tähtens.

26:10 Abimelech sanoi: mixis tämän meille teit? olis picaiseld tapahtunut/ että jocu Canssasta olis maannut sinun emändäs cansa/ ja nijn sinä olisit saattanut meidän päällem rioxen.

26:11 Nijn Abimelech andoi käskyn caikelle Canssalle/ sanoden: joca ryhty tähän mieheen/ taicka hänen emändääns/ hänen pitä totisest cuoleman.

26:12 JA Isaac kylwi sillä maalla/ ja sai sinä wuona satakertaisest: sillä HERra siunais hänen.

26:13 Ja mies tuli woimalisexi/ ja menestyi

sangen suurest/ siihen asti että hän juuri suurexi joudui.

26:14 Ja hänellä oli paljo tawarata lambaist ja carjast/ oli myös paljo perhettä/ ja sentähden cadetit Philisterit händä.

26:15 Ja he tukidzit caicki caiwot/ jotca hänen Isäns palweliat olit caiwanet/ hänen Isäns Abrahamin aicana/ ja täytit ne mullalla.

26:16 Nijn että Abimelech myös sanoi Isaachille: mene pois meidän tyköm: sillä sinä olet tullut paljo wäkewämmäxi meitä.

26:17 Nijn Isaac läxi sieldä ja teki majans Gerarin laxoon/ ja asui sijnä.

26:18 Ja andoi jällens caiwa ne wesicaiwot/ jotca he olit caiwanet hänen Isäns Abrahamin aicana/ ja jotca Philisterit Abrahamin cuoleman jälken olit tukinnet/ ja nimitti ne nijllä nimillä/ cuin hänen Isäns ne cudzunut oli.

26:19 Nijn caiwoit myös Isaachin palweliat siihen laxoon/ ja löysit sieldä luondolähten.

26:20 Mutta Gerarin paimenet rijtelit Isaachin paimenden cansa/ ja sanoit: tämä on meidän wetem. Nijn hän cudzui sen caiwon Esek/ että he hänelle siellä wääryttä teit.

26:21 Nijn caiwoit he myös toisen caiwon/ ja he rijtelit myös sijtä/ nijn hän nimitti sen Sitna.

26:22 Nijn hän riensi idzens sieldä/ ja caiwoi toisen caiwon/ josta ei he rijdellet. Sentähden nimitti hän sen Rehoboth/ ja sanoi: nyt HERra on andanut meille sia/ ja on andanut meidän caswa maan päällä.

26:23 SIitte meni hän BerSabaan.

26:24 Nijn HERra ilmestyi hänelle sinä yönä/ ja sanoi: minä olen sinun Isäs Abrahamin Jumala/ älä pelkä/ sillä minä olen sinun cansas/ ja siunan sinun/ ja annan lisändyä sinun siemenes/ minun palweliani Abrahamin tähden.

26:25 Ja hän rakensi sijnä Altarin/ ja saarnais HERran nimest/ ja teki siihen majans/ ja hänen palwelians caiwoit siihen caiwon.

26:26 Nijn Abimelech meni hänen tygöns

I Mosexen kirja

Gerarist/ ja Ahusath hänen ystäväs/ ja Phicol hänen sodans päämies.

26:27 Mutta Isaac sanoi heille: mixi te tulitte minun tygöni: ja te wainoisitte minua/ ja ajoitte minun pois teidän tykön.

26:28 He sanoit: me näim ilmeisens/ että HERra on sinun cansas/ sentähden me sanoim: olcon nyt wala meidän waihellam ja sinun/ ja me teem lijton sinun cansas.

26:29 Ettes tekis meille mitän wahingot/ nijncuin en mekän ole sinuun ryhtynet/ ja nijncuin en me myös tehnet sinun muuta cuin hywä/ ja laskim sinun rauhas menemän.

Mutta nyt sinä olet HERran siunattu.

26:30 Ja hän walmisti heille pidon/ ja he söit ja joit.

26:31 Ja nousit amulla warhain/ ja wannoit toinen toisellens/ ja Isaac laski heidän menemän/ ja he menit pois heidän tyköns rauhas.

26:32 Sinä päiwänä tulit Isaachin palweliat/ ja sanoit hänelle caiwosta jonga he caiwoit/ ja sanoit hänelle: me löysim weden.

26:33 Ja hän cudzui hänen Saba/ sijtä nimitetän Caupungi BerSaba/ haman tähän päiwän asti.

26:34 COsca Esau oli neljänkymmenen ajastaicainen/ otti hän Judith Berin emännäxens/ Hethein tyttären/ ja Basmath Elonin Hethein tyttären:

26:35 Jotca molemmat olit Isaachille ja Rebeckalle mielicarwaudexi.

Vers.5. Että Abraham) Cadzo sitä 19. versy 22. lugus/ ja sen selitystä. v. 20. Esek) se on/ ylöncadze/ nijncuin jolleculle tehdän wäryttä ja wäkiwalda: v. 21. Sitna) se on/ wastanseisomus sijtä cudzutan perkele/ Satan/ se on/ wastanseisoja ja wastahacoinen. v. 22. Rehoboth) se on/ sia eli awarus/ cusa ei kenengän ahdas ole.

XXVII. Lucu.

ISaac tahto siunata esicoistans Esaut/ v. 1. mutta Rebecka asetta Jacobin cawaluxella edes/ hänen siaans/ v. 5. nijn että hän siunatan esicoisudella/ v. 27. Esau tule peräst ja saa suurella itculla halwemman siunauxen/ v. 30. wihastu ja uhca tappa weljens Jacobin/ v. 41. Rebecka käske sentähden mennä Jacobin hetkexi aica weljens Labanin tygö Haranijn/ v. 42.

27:1 Ja cosca Isaac tuli wanhaxi/ ja hänen silmäns pimiäxi/ cudzui hän Esaun wanhemman poicans/ ja sanoi hänelle: minun poican: hän wastais händä: täsä minä olen.

27:2 Ja hän sanoi: cadzo/ minä olen

wanhennut/ engä tiedä cosca minä cuolen.

27:3 Ota sijs sinun calus/ wijnes ja joudzes/ ja mene kedolle/ ja pyydä minulle medzänotus/

27:4 Ja tee minulle himoruoca/ ja tuo syödäxeni/ että minun sielun siunais sinua/ ennencuin minä cuolen.

27:5 Mutta Rebecka cuuli Isaachin näitä puhuwan Esaun hänen poicans cansa. Ja Esau meni medzään/ pyytämän medzänotust/ tuodaxens hänelle.

27:6 NIin sanoi Rebecka pojallens Jacobille: cadzo/ minä cuulin Isäs puhuwan weljes Esaun cansa/ ja sanowan:

27:7 Tuo minulle medzänotus ja tee minulle ruoca syödäxeni/ että siunais sinua/ minun cuolemani edellä HERran edes.

27:8 Nijn cuule sijs minun poican minun änen/ mitä minä sinulle sanon:

27:9 Mene laumaan/ ota sieldä minulle caxi hywä wohla/ tehdäxeni Isälles himoruoca.

27:10 Wie se Isälles hänen syödäxens/ että hän siunais sinua cuolemans edellä.

27:11 Jacob sanoi äitillens Rebeckalle: cadzo/ weljen Esau on carwainen/ mutta minä olen paljas.

27:12 Mitämax/ Isäni sivele minua/ ja luule

I Mosexen kirja

minun händäns pettäwän/ ja minä saatan päällen kirouxen ja en siunausta.

27:13 Nijn hänen äitins sanoi hänelle: se kirous tulcon minun päälleni minun poican/ ainoastans ole minun änelleni cuuliainen/ mene ja tuo se minulle tänne.

27:14 Nijn hän meni ja otti ja toi äitillens/ ja hänen äitins walmisti ruan/ jota hänen Isäns racasti.

27:15 Ja otti wanhemman poicans parhat waattet/ jotca huones hänen tykönäns olit/ ja puetti Jacobin hänen nuoremman poicans nijhin.

27:16 Waan wohlain nahat käärei hän hänen käsijns ja paljaseen caulaans.

27:17 Ja andoi ruan ja leiwän/ cuin hän walmistanut oli Jacobin hänen poicans käteen.

27:18 JA hän toi Isäns tygö/ ja sanoi: minun Isän/ hän wastais: täsä minä olen. Cucas olet minun poican?

27:19 Jacob sanoi: minä olen Esau sinun esicoises/ minä olen nijn tehnyt cuins minulle käskit/ nouse sijs/ istu ja syö tästä minun saalistani/ että sinun sielus siunais minua.

27:20 Mutta Isaac sanoi pojallens: minun poican/ cuingas olet nijn nopiast löytänyt? hän wastais: HERra sinun Jumalas andoi minun sen cohdata.

27:21 Nijn sanoi Isaac Jacobille: tules tänne minun poican siwelläxeni/ jos sinä olet minun poican Esau taicka et.

27:22 Nijn Jacob astui Isaachin hänen Isäns tygö. Ja cuin hän siweli händä/ sanoi hän: äni on Jacobin äni/ mutta kädet owat Esaun kädet.

27:23 Ja ei tundenut händä: sillä hänen kätens olit nijncuin Esaun hänen weljens kädet/ carwaiset/ ja nijn hän siunais händä.

27:24 Ja sanoi hänelle: oletcos minun poican Esau? hän wastais: olen.

27:25 Nijn hän sanoi: tuo sijs tänne syödäxeni minun poican sinun saalistas/ että minun

sielun siunais sinua. Nijn hän toi sen hänelle/ ja hän söi/ toi myös hänelle wijna/ ja hän joi.

27:26 Ja Isaac hänen Isäns sanoi hänelle: tules nyt liki minun poican/ ja anna minun suuta.

27:27 Ja hän astui liki/ ja suuta andoi hänen.

Nijn hän tunki hänen waattens hajun/ ja siunais händä/ ja sanoi: Cadzo/ minun poicani haju on nijncuin jongun kedon haju/ jonga HErra siunanut on.

27:28 Jumala andacon sinulle taiwan castest ja maan lihawudest yldäkyllä jywiä ja wijna.

27:29 Canssat palwelcan sinua/ ja sucucunnat cumartacon sinua. Ole sinun weljes herra/ ja sinun äitis lapset langetcon sinun jalcais juureen/ kirottu olcon se joca sinua kiro/ ja siunattu olcon se joca sinua siuna.

27:30 COsca Isaac oli päättänyt siunauxens Jacobille/ ja Jacob sijtäsihen oli lähtenyt Isäns Isaachin tygö/ nijn Esau hänen weljens tuli pyydyxildäns.

27:31 Ja hän myös walmisti ruoca/ ja wei Isällens/ ja sanoi hänelle: nouse minun Isän/ ja syö sinun poicas saalista/ että sinun sielus siunais minua.

27:32 Nijn wastais Isaac hänen Isäns hänelle: cucas olet? hän sanoi: minä olen Esau sinun esicoises.

27:32 Nijn Isaac hämmästyti sangen cowan/ ja sanoi: cuca? cusast sijs se medzämies on/ joca minulle sen toi? ja minä söin caikista ennencuin sinä tulit/ ja siunaisin hänen/ hänen pitä myös siunatun oleman.

27:33 Cosca Esau cuuli Isäns puhen/ huusi hän suurella änellä/ ja hänen mielens tuli sangen carwaxi/ ja sanoi Isällens: siuna myös minuakin minun Isän.

27:34 Nijn hän sanoi: sinun weljes on tullut cawaluxella/ ja wienyt pois siunauxen sinulda.

27:35 Nijn hän sanoi: hän myös oikein cudzutan Jacob/ sillä hän jo cahdest minun on polkenut/ minun esicoisudeni hän sai/ ja cadzo/ nyt hän wei pois minun siunauxeni minulda/ ja sanoi: etkös yhtäkän siunaust

I Mosexen kirja

minun waraxeni pitänyt?

27:36 Nijn wastais Isaac/ ja sanoi hänelle: minä olen asettanut hänen sinun herraxes/ ja caicki hänen weljens olen minä hänelle palwelixi pannut/ jywillä ja wijnalla olen minä hänen warustanut: mitäst minä sijs nyt sinulle teen minun poican?

27:37 Esau sanoi Isällens: yxiköst siunaus sinulla waiwoin ongin minun Isän? siuna myös minuakin minun Isän/ ja corgotti ämens ja itki.

27:38 Nijn wastais Isaac hänen Isäns/ ja sanoi hänelle: Cadzo/ lihawa asuinsia pitä sinulla oleman maan päällä/ ja castetta taiwast ylhäldä/

27:39 Sinun miecallas pitä sinun elättämän idzes/ ja palweleman sinun weljes. Ja tapahtu että sinä myös tulet herraxi/ ja kirwotat niscas hänen ikestäns.

27:40 JA Esau wihastui Jacobin päälle siunauxen tähden/ jolla hänen Isäns hänen siunanut oli/ ja sanoi sydämesäns: minun Isäni murhepäiwät pitä lähestymän: sillä minä tapan weljeni Jacobin.

27:41 Mutta Rebeckalle ilmoitettin Esaun hänen wanhemman poicans sanat/ joca lähetti ja cudzui Jacobin nuoremman poicans/ ja sanoi hänelle: cadzo/ weljes Esau uhca sinua tappa.

27:42 Minun poican/ ole minun änelleni cuuliainen/ walmista sinus ja pakene minun weljeni Labanin tygö Haraniijn.

27:43 Ja ole hänen tykönäns cappale aica/ sijhenasti että weljes kiucku asettu.

27:44 Ja sijhenasti että hänen wihans lacka sinusta/ ja unhotta mitäs händä wastan tehnyt olet. Nijn minä lähetän ja tuotan sinun sieldä. Mixi teidän molembain pidäis yhtenä päiwänä minulda tuleman pois?

27:45 JA Rebecka sanoi Isaachille: minä suutun minun elämäni Hethin tyttärten tähden/ jos Jacob otta waimon Hethin tyttärist/ jotca owat nijncuin tämän maan tyttäret/ mitä minun sijtte autta elämän?

Vers.5. Mutta Rebecka) Lutherus osotta/ että eikä Jacob eli Rebecka ole tehnyt Esaulle wääryttä täsä asias: sillä he ainoastans toimella voitit sen esicoisuden/ joca Jumalan lupauxen jälkeen muutoingin Jacobille tuli/ Gen. 25:23 nijncuin Israelitat sijtte teit Egyptiläisten tawaran cansa. v. 36 Polkenut) Ekeb/ on pöytäjalca/ sijtä cudzutan Jacob tallajaxi/ ja on caickein uscowaisten cuwa/ jotca tallawat perkelen/ mailman/ synnin ja heidän oman lihans/ Christuxen cautta.

XXVIII. Lucu.

ISaac käske mennä Jacobin Labanin tygö ja otta emännän/ v. 1. Esau otta wielä emännän/ Mahalathin Ismaelin tyttären/ v. 6. Jacobille näky unes Haranin tiellä nijncuin ticapuut/ seisowan taiwasen päin/ ja Jumalan Engelit käywän/ ylös ja alas nijllä/ ja HErra idze ylinnä ticapuiden pääsä/ joca hänelle lupa Canaan maan/ ja Christuxen sen siunatun siemenen/ v. 10. cosca hän heräjä/ cudzu hän sen paican BethEl/ v. 16. lupa Jumalata sijnä palwella/ ja anda kymmenexet caikista cuin hän saapa oli/ v. 20.

28:1 Niin Isaac cudzui poicans Jacobin ja siunais händä/ käski ja sanoi hänelle: älä ota emändä Canaan tyttärist.

28:2 Waan walmista ja mene Mesopotamiaan/ Bethuelin sinun äitis Isän huoneseen/ ja ota sinulles sieldä emändä/ Labanin sinun enois tyttärist.

28:3 Ja HErra Jumala siunatcon sinua/ ja tehkön sinun hedelmälisexi/ ja enätkön sinun/ että tulisit suurexi Canssain joucoxi.

28:4 Andacon myös sinulle Abrahamin siunauxen/ sinulle ja sinun siemenelles sinun cansas/ periäxes sitä maata/ josas muucalainen olet/ jonga Jumala Abrahamille andanut on.

28:5 Nijn lähetti Isaac Jacobin tyköns

I Mosexen kirja

menemän Mesopotamiaan/ Labanin Bethuelin Syrialaisen pojan tygö/ Rebeckan Jacobin ja Esaun äitin weljen.
28:6 COsca Esau näki että Isaac oli siunanut Jacobin/ ja lähettänyt Mesopotamiaan/ ottaman hänellens emändätä/ ja että hän/ sijttecuin hän hänen siunanut oli/ käski händä ja sanoi: ei sinun pidä ottaman emändätä Canaan tyttärist.
28:7 Ja että Jacob oli Isällens ja äitillens cuuliainen/ ja meni Mesopotamiaan.
28:8 Esau näki myös/ ettei Isaac hänen Isäns woinut nähdä Canaan tyttärit:
28:9 Meni Esau Ismaelin tygö/ ja otti Mahalathin Ismaelin Abrahamin pojan tyttären/ Nabothin sisaren/ emännäxens/ paidzi endisiä.
28:10 MUTta Jacob läxi BerSabast ja meni Haranijn.
28:11 Ja joudui yhteen paikkaan ja oli sijnä yötä: sillä Auringo oli jo laskenut/ ja otti kiwen sijtä paicast ja pani pääns ala/ ja macais sijnä paicas.
28:12 Ja näki unda/ ja cadzo/ ticapuut seisoit maan päällä/ joiden pää ulotui taiwaseen/ ja cadzo/ Jumalan Engelit käwit ylös ja alas nijtä myöden.
28:13 Ja HERra seisoij nijdän ylimmäises pääs/ ja sanoi: Minä olen HERra Abrahamin sinun Isäs Jumala/ ja Isaachin Jumala/ tämän maan/ jonga päällä sinä macat/ annan minä sinulle ja sinun siemenelles.
28:14 Sinun siemenes pitä oleman nijncuin maan tomun/ ja sinun pitä lewiämän länden ja itän/ pohjan ja etelän päin. Ja sinun ja siemenes cautta siunatan caicki sucucunnat maan päällä.
28:15 Ja cadzo/ minä olen sinun cansas/ ja warjelen sinua cuhungas ikänäns joudut/ ja saatan sinun jällens tälle maalle: sillä en minä hyljä sinua/ siihenasti että minä caicki teen/ mitä minä sinulle puhunut olen.
28:16 COsca Jacob heräis unestans/ nijn hän

sanoi: totisest on HERra täsä paicas/ ja en minä sitä tiennyt.
28:17 Nijn hän pelkäis/ ja sanoi: cuinga peljättäpä on tämä paicka/ ei täsä muu ole/ cuin Jumalan huone ja taiwan owi.
28:18 Ja Jacob nousi warhain amulla/ ja otti kiwen jonga hän oli pannut pääns ala/ ja pani sen pystyälle muistoxi/ ja wuodatti öljyä sen päälle.
28:19 Cudzui sijs sen paican BethEl/ waan ennen se cudzuttin Luz.
28:20 Nijn Jacob lupais/ sanoden: jos Jumala on minun cansan/ ja warjele minua tällä tiellä jota minä waellan/ anda myös minulle leipä syödäxeni/ ja waatetta werhaxeni/
28:21 ja saatta minun rauhas cotia Isäni tygö/ nijn HERra on minun Jumalan.
28:22 Ja tämä kiwi jonga minä panin pystyälle muistoxi/ on Jumalan huone/ ja caikista jotcas minulle annat/ annan minä sinulle kymmenexet.

Vers.12. (Ticapuut) Nämät ticapuut/ jotca seisowat maan päällä ja ulottuwat taiwaseen/ owat Christuxen totisen Jumalan ja Ihmisen cuwa/ joca oli syndyvä Jacobin sugust: sillä hänen Jumaludens on taiwast/ ja miehuden otti hän täällä maan päällä. Engelit jotca astuwat alas/ owat Jumalan Engelit ja caicki uscoliset oppettajat/ jotca ilmoittawat Evangeliumit Christuxest maan päällä. Mutta ne jotca astuwat nijden päällä/ owat caicki uscoliset ihmiset/ jotca uscon cautta Christuxen päälle autuaxi ja taiwaseen tulewat. v. 17. peljättäpä paicka) on se paicka josa wapistan eli peljätän/ cunnioitetan ja palwellan Jumalata. Sentähden cudzuttin myös se paicka Moriahn wuorexi endiseen aicaan/ cap. 22:2. Sillä Jumalan pelco on se corkein Jumalan palwelus/ cuin me tehdä taidam. Ja tietä annetan täsä/ että cusa Jumalan sana cuullan/ nijncuin Jacob täsä cuuli/ sijnä on Jumalan huone/ sijnä on taiwas

I Moseksen kirja

*awoi caickinaisen armon cansa/ etc. v. 21
HERra on minun Jumalan) ei nijn ettei hän
ennen ollut hänen Jumalans/ waan hän lupa
tästä/ että hän tahto säätä Jumalan
palweluxen/ josa hänest saarnatan ja
rucoillan/ etc.*

XXIX. Lucu.

*JAcob saa cuulla paimenilda kedolla Labanin
terwen olewan/ v. 1. sillä hetkellä tule Rahel
Labanin tytär Isäns lammasten cansa/ ja Jacob
autta händä juottamas lambaita/ ja ilmoitta
idzens Rebeckan pojaxi/ v. 9. Laban tule
Jacobit wastan/ ihandele ja wie hänen sisälle/
v. 13. Jacob palwele händä 7. ajastaica Rahelin
tähden/ v. 18. Laban anda wanhemman
tyttärens Lean/ Rahelin siaan/ v. 23. Jacob
palwele taas 7. ajastaica Rahelin edest/ v. 27.
Lea synnyttä Rubenin/ Simeonin/ Lewin ja
Judan/ v. 31.*

29:1 Nijn Jacob läxi matcan ja tuli idäiselle maalle.

29:2 Ja cadzeli ymbärillens/ ja cadzo/ caiwo oli kedolla. Ja cadzo/ oli myös siellä colme lammaislauma sen tykönä: sillä sijtä caiwost juotit he laumat/ ja suuri kiwi oli caiwon suulla.

29:3 Sillä he cocoisit sinne caicki laumat/ ja wieritit kiwen caiwon suulda/ ja juotit lambaita/ ja wieritit kiwen jällens siällens caiwon suulle.

29:4 JA Jacob sanoi heille: minun weljeni custa te oletta? he wastaisit: Haranist.

29:5 Hän sanoi heille: tunnettaco Labanin Nahorin pojan? he sanoit: tunnem kyllä.

29:6 Hän sanoi: ongo hän rauhas? he wastaisit: rauhas hän on. Ja cadzo/ Rahel hänen tyttärens tule lammasten cansa.

29:7 Ja sanoi: cadzo/ wielä on paljo päiwä/ eikä wielä ole aica carja cotia aja/ nijn juottacat sijs lambaita/ mengät ja caidzecat

heitä.

29:8 He sanoit: emme saa/ siihenasti cuin caicki laumat cootan/ ja wieritämme kiwen caiwon suulda/ juottaxem lambat.

29:9 Wielä hänen puhuisans heidän cansans/ tuli Rahel Isäns lammasten cansa: sillä hän caidzi lambaita.

29:10 Cosca Jacob näki Rahelin/ Labanin enoins tyttären/ ja Labanin hänen enoins lambat/ meni Jacob hänen tygöns/ ja wieritti kiwen caiwon suulda.

29:11 Ja juotti Labanin enoins lambat. Ja Jacob suuta andoi Rahelin/ ja corgotti änen ja itki.

29:12 Ja ilmoitti hänelle/ että hän oli hänen Isäns weli ja Rebeckan poica. Nijn juoxi Rahel ja ilmoitti sen Isällens.

29:13 JA cosca Laban cuuli sanoman Jacobist sisarens pojast/ juoxi händä wastan/ ja otti hänen syljins/ ja suuta andoi hänen/ ja wei hänen huonesens/ ja hän jutteli Labanille caiken asian.

29:14 Nijn sanoi Laban hänelle: sinä olet minun luun ja lihan. Ja cosca hän oli ollut cuucauden hänen tykönäns.

29:15 Sijtte sanoi Laban Jacobille: waickas olet minun weljen/ palweletcos minua sentähden ilman mitäkän? ilmoita minulle mikä sinun palckas olis?

29:16 Ja Labanilla oli caxi tyttärtä/ wanhemman nimi oli Lea/ ja nuoremman nimi oli Rahel.

29:17 Mutta Lea oli pehmiä silmist/ waan Rahel oli caunin muotoinen/ ja ihana caswoilda.

29:18 Ja Jacob racasti Rahelit/ ja sanoi: minä palwelen sinua seidzemen ajastaica Rahelin sinun nuoremman tyttäres tähden.

29:19 Laban wastais: parambi on että minä hänen annan sinulle/ cuin jollakin toiselle/ ole minun tykönäni.

29:20 Nijn palweli Jacob Rahelin tähden seidzemen ajastaica/ ja se aica näkyi lyhyxi/

I Mosexen kirja

nijn rackana hän piti hänen.

29:21 Ja Jacob sanoi Labanille: anna minun emändän minulle: sillä nyt on aika minun maata hänen cansans.

29:22 Nijn Laban coconudzui caiken sen paickacunnan miehet/ ja piti häät.

29:23 Mutta ehtona otti hän Lean hänen tyttärens/ ja wei sen hänen tygöns/ ja hän macais sen tykönä.

29:24 Ja Laban andoi hänen tyttärellens Lealle hänen pijcans Silpan pijcaxi.

29:25 Amulla/ cadzo se oli Lea. Ja hän sanoi Labanille: mixis tämän minulle teit? engö minä Rahelin tähden palwellut sinua? mixis minun petit?

29:26 Wastais Laban: ei njn ole meidän maan tapa/ että nuorembi annetan ennen vanhembata?

29:27 Täytä vielä tämä wijcko/ njn minä hänen myös sinulle annan/ sijtä palweluxest cuins palwelet minua vielä toiset seidzemen ajastaica.

29:28 Jacob teki njn/ ja täytti hänen wijckons/ ja hän andoi hänelle Rahelin hänen tyttärens emännäxi.

29:29 Ja Laban andoi Rahelille hänen tyttärellens hänen pijcans Bilhan pijcaxi.

29:30 Nijn hän macais myös Rahelin cansa/ ja piti Rahelin rackambana cuin Lean/ ja palweli händä vielä toiset seidzemen ajastaica.

29:31 MUtta cosca HERra näki Lean cadzottawan ylön/ teki hän hänen hedelmälisexi/ mutta Rahelin hedelmättömäxi.

29:32 Nijn Lea tuli rascaxi/ ja synnytti pojan/ ja cudzui hänen nimens/ Ruben/ ja sanoi: HERra on nähnyt minun ahdistuxeni/ nyt sijs minun miehen racasta minua.

29:33 Ja hän taas tuli rascaxi ja synnytti pojan/ ja sanoi: HERra on cuullut minua cadzottawan ylön/ ja on myös tämän minulle andanut/ ja cudzui hänen nimens/ Simeon.

29:34 Ja hän jällens tuli rascaxi ja synnytti

pojan/ ja sanoi: nyt taas minun miehen pysy minun tykönäni: sillä minä synnytin hänelle colme poica. Sentähden hän cudzui hänen nimens Lewi.

29:35 Neljännen kerran tuli hän rascaxi/ ja synnytti pojan/ ja sanoi: nyt minä kijtän HERra/ sentähden cudzui hän hänen nimens/ Juda/ ja lackais synnyttämäst.

Vers.12. Isäns weli) hän oli hänen langons/ mutta hän cudzutän täsä hänen Isäns weljexi: sillä Hebrerit cudzuwat lähimäiset suculaiset weljixi. v. 28. Ja hän andoi hänelle Rahelin) Jacob otti caxi emändätä/ cuin muutkin Esiisät/ sen pahan tawan jälkeen cuin silloin oli/ että yhdellä miehellä olit usiammat emännät. Ja hän otti täsä caxi sisarta/ ettei sijtä vielä silloin erinomaist kieldo ollut. Sencaltaisten puolda ei pidä pidettämän eikä seurattaman/ sillä se on wastoin Jumalan lakia ja säätyä/ waan se on ollut wica heisä/ nijncuin myös muisakin pyhis löytän/ Psal. 32:6.

XXX. Lucu.

RAhel anda Jacobille pijcans Bilhan emännäxi/ v. 1. joca synnyttä Danin ja Nephtalin/ v. 5. Lea anda Jacobille pijcans Silpan emännäxi/ joca synnyttä Gadin ja Asserin/ v. 9. Lea synnyttä Isascharin/ Sebulonin ja Dinan/ v. 14. Jumala muista Rahelin ja teke hedelmälisexi/ joca synnyttä Josephin/ v. 22. Jacob ano lupa cotia mennä emändinens/ mutta Laban suosittele händä wijpymän hetkexi aika/ joca mielisty oleman määrätyn palcan edest/ v. 25. Jacob käyttä sijnä idzens taitawast/ ja tule sangen äweriäxi/ v. 37.

30:1 COsca Rahel näki ettei hän synnyttänyt Jacobille/ cadehti hän sisartans/ ja sanoi Jacobille: anna minun lapsia/ eli minä cuolen.

30:2 Jacob wihastui cowin Rahelin päälle/ ja sanoi: olengo minä Jumala/ joca on sinulda

I Moseksen kirja

kieldänyt cohdun hedelmän?

30:3 Ja hän sanoi: täsä on minun pijcan Bilha/
maca hänen cansans/ että hän synnyttäis
minun helmani/ ja saisin sijttekin hänestä
lapsia.

30:4 Nijn hän andoi hänelle Bilhan hänen
pijcans emännäxi.

30:5 Ja Jacob macais hänen cansans. Nijn
Bilha tuli rascaxi ja synnytti Jacobille pojan.

30:6 Ja Rahel sanoi: Jumala ratcais minun
asiani/ ja cuuli myös minun äneni/ ja andoi
minulle pojan/ sentähden cudzui hän hänen
nimens Dan.

30:7 Ja taas Bilha Rahelin pijca tuli rascaxi/ ja
synnytti Jacobille toisen pojan.

30:8 Nijn sanoi Rahel: minä olen jalosti
kilwoitellut minun sisareni cansa/ ja olen
myös woittanut/ Ja hän cudzui hänen nimens
Nephtali.

30:9 COsca Lea näki että hän lackais
synnyttämäst/ otti hän Silpan hänen pijcans/
ja andoi sen Jacobille emännäxi.

30:10 Nijn synnytti Silpa Lean pijca Jacobille
pojan.

30:11 Ja Lea sanoi: warustettu/ ja cudzui
hänen nimens Gad.

30:12 Ja Silpa Lean pijca synnytti Jacobille
toisen pojan.

30:13 Ja Lea sanoi: autuasta minua/ sillä
tyttäret sanowat minua autuaxi/ ja hän cudzui
hänen nimens Asser.

30:14 RUBen meni ulos nisun elonaicana/ ja
löysi cuckaisi wainiolda/ ja toi ne Lealle
äitillens. Nijn sanoi Rahel Lealle: anna minulle
osa poicas cuckaisist.

30:15 Hän wastais hänelle: wähäkö sinun sijnä
on/ että olet minulda miehen wienyt/ mutta
tahdot myös otta poicani cuckaiset? Ja Rahel
sanoi: sentähden maatcan hän tänä yönä
sinun cansas/ poicas cukaisten tähden.

30:16 Cosca Jacob ehtona kedolda palais/
meni Lea händä wastan/ ja sanoi: minun
cansani pitä sinun macaman: sillä minä olen

sinun ostanut poicani cuckaisilla. Ja hän
macais sen yön hänen cansans.

30:17 Ja Jumala cuuli Lean/ ja hän tuli rascaxi/
ja synnytti Jacobille wijdennen pojan.

30:18 Ja Lea sanoi: Jumala on costanut minun
andamast pijcan miehelleni/ ja cudzui hänen
Isaschar.

30:19 Ja Lea taas tuli rascaxi/ ja synnytti
Jacobille cuudennen pojan.

30:20 Ja Lea sanoi: Jumala on minun hywästi
lahjoittanut/ nyt taas asu minun miehen
minun tykönän: sillä minä olen synnyttänyt
hänelle cuusi poica. Ja cudzui hänen nimens
Sebulon.

30:21 Sijtte synnytti hän tyttären/ ja cudzui
hänen nimens Dina.

30:22 Mutta Jumala muisti myös Rahelin/
cuuli hänen ja saatti hedelmälisexi.

30:23 Nijn hän tuli rascaxi ja synnytti pojan/ ja
sanoi:

30:24 Jumala on ottanut pois minun
häwäistyxeni/ ja cudzui hänen nimens Joseph/
sanoden: HERra lisätkön minulle wielä toisen
pojan.

30:25 JA cosca Rahel oli synnyttänyt Josephin/
sanoi Jacob Labanille: päästä minua
menemän cotiani ja maalleni.

30:26 Anna minulle minun emändäni ja
lapseni/ joiden tähden minä olen sinua
palwellut/ että minä menisin pois: sillä sinä
tiedät minun palweluxeni/ cuin minä olen
sinua palwellut.

30:27 Ja Laban sanoi hänelle: anna minun
löytä armo sinun edesäs/ minä ymmärrän että
HERra on siunannut minun sinun tähtes.

30:28 Määrä sijs sinun palckas minulle/ ja
minä annan.

30:29 Mutta hän sanoi hänelle: sinä tiedät
cuinga minä olen palwellut sinua/ ja cuinga
paljo sinun carjas on minun halduni annettu.

30:30 Sinulla oli wähä ennencuin minä tulin/
mutta nyt se on paljoxi caswanut/ ja HERra on
siunannut sinun/ minun jalcajuondeni cautta.

I Mosexen kirja

30:31 Cosca minä sijs oman huoneni parasta cadzon? Ja Laban sanoi: mitä minä sinulle annan? Ja Jacob sanoi: ei sinun pidä mitän andaman minulle. Mutta jos sinä tämän minulle teet/ nijn minä wielä nyt caidzen ja warjelen sinun laumas.

30:32 Minä käyn tänäpäni caiken sinun laumas läpidze/ eroittaden siellä caicki pilculiset ja kirjawat lambat/ ja caicki mustat caridzain seas/ ja kirjawat ja pilculiset wuohet/ mitä sijtte kirjawaxi ja pilculisexi tule/ se olcon minun palckan.

30:33 Nijn minun wanhurscauten on todistapa tänäpäni taicka huomena/ minust sinun edesäs/ cosca se sijhen tule/ että minä palckani sinulda otan/ nijn että caicki jotca ei ole pilculiset taicka kirjawat/ eikä ole caridzoista ja wohlista mustat/ se luettacon minulle warcaudexi.

30:34 Nijn sanoi Laban: minä tydyn sijhen/ olcon sanas jälken.

30:35 Ja sinä päiwänä eroitti hän pilculiset ja kirjawat caurit ja caicki pilculiset ja kirjawat wuohet/ caicki joisa jotakin walkeutta oli/ ja caicki mustat caridzat/ ja andoi ne hänen lastens haldun.

30:36 Ja asetti colmen päiwäcunnan matcan/ idzens ja Jacobin waihella/ ja Jacob caidzi nijtä jotca Labanin laumasta jäit.

30:37 Mutta Jacob otti wiherjäisiä haapaisia sauwoja/ sarapuisia ja castaneapuisia/ ja cuorei nijhin walkiat juonet:

30:38 Ja pani ne sauwat/ jotca hän cuorinut oli/ laumain eteen/ wesiruhijn/ joihin he tulit juoman/ että he juomalle tulduans sijtäisit.

30:39 Ja nijn laumat sijtit nijden sauwain päällä/ ja cannoit pilculisia/ juondeisia ja kirjawita.

30:40 Silloin eroitti Jacob caridzat/ ja asetti sen eroitetun lauman pilculisten ja mustain cohdale Labanin laumasa/ ja teki idzellens eri lauman/ ja ei laskenut nijtä Labanin secaa.

30:41 Mutta cosca se warhain candawa lauma

oli sicoillans/ pani Jacob sauwat laumain silmäin eteen/ että he sijtäisit sauwain päällä.

30:42 Mutta cosca äpöiset sijtit/ ei hän pannut nijtä sisälle. Nijn tulit äpöiset Labanille ja warhain cannetut Jacobille. Sijtä tuli mies sangen äweriäxi/ nijn että hänellä oli paljo lambaita ja pijcoja ja palwelioita/ ja Camelejä ja Aseja.

Vers.14. Cuckaista) Ei Hebrerit idzekän tiedä/ mikä ruoho eli hedelmä Dudaim on ollut. v. 32. Caridzat ja wohlat) Että Moses täsä nimittä pienet carjat toisin wuoroin wohlixi/ caridzoixi/ ja caurixi/ nijncuin sen kielen puhenparsi on/ ei sijtä lucua ole/ sillä hän tahto sanoa: että Jacob piti laumast caicki walkiat yhdencarwaiset/ mutta caicki kirjawat ja mustat otti Laban tygöns. Mitä kirjawit sijtä walkiast ja yxicarwaisest laumast tulis/ se piti olemas Jacobin palcka/ sijhen Laban tytyi/ että luondo oli hänen puolellans/ nijncuin on/ että kirjawat ja pilculiset ei usiast siki yxicarwaisist/ mutta Jacob autti luondo taidolla/ nijn että yxicarwaiset cannoit enimmäst kirjawita.

XXXI. Lucu.

HERra käske Jacobin mennä cotia isänsmaalle/ joca cudzutta emändäns kedolle/ ja ilmoitta sen/ v. 3. Mene salaisest pois Appens tykö/ cosca hän oli lambaita keridzemäs/ v. 17. Laban aja händä taca seidzemen päiwän matcan/ saawutta hänen Gileadin wuorella/ ja puhuttele händä cowast/ v. 22. Jacob sano syyns ja wasta edestäns/ v. 31. He tekewät lijton wälillens/ v. 44. Ercanewat toinen toisestans/ v. 55. Jacob näke Jumalan Engelit Mahanaimis/ v. 1.

31:1 JA hänen eteens tuli Labanin lasten puhe/ että he sanoit: Jacob on saattanut idzellens caiken meidän Isäm tawaran/ ja sijtä

I Moseksen kirja

meidän Isäm hywydest on hän saattanut idzellens caiken tämän tawaran.
31:2 Ja Jacob näki Labanin caswon/ ja cadzo/ ei ollut se händä waston/ nijncuin eilän ja endispäiwänä.
31:3 JA HERra sanoi Jacobille: palaja sinun Isäis maalle/ ja sucuis tygö/ ja minä olen sinun cansas.
31:4 Nijn lähetti Jacob ja cudzutti Rahelin ja Lean kedolle/ hänen laumans tygö.
31:5 Ja sanoi heille: minä näen teidän Isän caswon/ ettei hän ole minua waston nijncuin eilän ja endispäiwänä/ mutta minun Isäni Jumala on ollut minun cansani.
31:6 Ja te tiedätte/ että minä olen caikella wäellä palwellut teidän Isän.
31:7 Mutta hän on wietellyt minua ja muuttanut minun palckan jo kymmenen kerta/ ei cuitengan sallinut Jumala hänen wahingota tehdä minulle.
31:8 Cosca hän sanoi: kirjawat pitä oleman sinun palckas/ nijn caicki lauma candoi kirjawita. Mutta jos hän sanoi: pilculiset pitä oleman sinun palckas/ nijn caicki lauma candoi pilculisia.
31:9 Nijn on Jumala ottanut teidän Isän hywyden/ ja andanut minulle.
31:10 Ja tapahdui lauman sijttämisen ajalla/ nostin minä silmäni ja näin unes/ ja cadzo/ caurit nousit juondeisten/ pilculisten ja kirjawain laumain päälle.
31:11 Ja Jumalan Engeli sanoi minulle unes: Jacob/ ja minä wastaisin: täsä minä olen.
31:12 Mutta hän sanoi: nosta silmäs/ ja cadzo/ caicki caurit nousewat juondeisten/ pilculisten ja kirjawain laumain päälle: Sillä minä olen nähnyt caicki mitä Laban sinulle teke.
31:13 Minä olen Jumala BethElis/ josa sinä woitelit kiwen/ ja teit minulle lupauxen/ nouse sijs nyt ja lähde täldä maalda/ ja palaja syndymä maalles.
31:14 Nijn wastaisit Rahel ja Lea/ ja sanoit

hänelle: ei ole meillä enämbi osa/ eikä perimist meidän Isäm huones.
31:15 Eikö hän ole pitänyt meitä muucalaisna? sillä hän on myynyt meidän/ ja peräti syönyt meidän hindam.
31:16 Sentähden caicki hywyys/ jonga Jumala on ottanut meidän Isäldäm/ se tule oikeudella meille ja meidän lapsillem. Nyt sijs caicki mitä Jumala sinulle on käsenyt/ se tee.
31:17 NIin nousi Jacob/ ja nosti lapsens ja emändäns Camelein päälle.
31:18 Ja wei pois caiken hänen carjans/ ja caiken hänen tawarans/ cuin hän oli pannut cocoon Mesopotamias/ mennäxens Isäns Isaachin tygö Canaan maalle.
31:19 Mutta Laban oli mennyt keridzemän laumans. Ja Rahel warasti Isäns epäjumalat.
31:20 Nijn warasti Jacob Labanin Syrialaisen sydämen sijnä/ ettei hän ilmoittanut hänelle cosca hän pakeni.
31:21 Nijn hän pakeni/ ja caicki mitä hänellä oli/ nousi ja meni wirran ylidze/ ja meni Gileadin wuorta cohden.
31:22 Colmandena päiwänä ilmoitettin Labanille/ että Jacob oli paennut.
31:23 Ja hän otti weljens cansans/ ja ajoi händä taca seidzemen päiwäcunnan matcan/ ja saawutti hänen Gileadin wuorella.
31:24 Mutta Jumala oli tullut Labanin Syrialaisen tygö yöllä unes/ ja sanonut hänelle: cawata sinuas/ ettes mitän puhu Jacobille muuta/ cuin hywä.
31:25 Ja Laban lähestyi Jacobi. Mutta Jacob oli majans tehnyt wuorelle. Ja Laban teki weljinens myös majans Gileadin wuorelle.
31:26 Nijn sanoi Laban Jacobille: mitäs olet tehnyt/ että warastit minun sydämeni/ ja olet wienyt pois minun tyttäreni nijncuin miecalla fangitut?
31:27 Ja mixis sala pakenit ja warastit sinus minulda/ ja et ilmoittanut minulle? että minä olisin sinua saattanut ilolla/ ja lauluilla/ ja trumbuilla/ ja candeilla.

I Moseksen kirja

31:28 Ja et sallinut minun suuta anda minun pojilleni ja tyttärilleni? tämäns olet tyhmästi tehnyt.

31:29 Ja minulla olis kyllä/ Jumalan kijtos/ nijn paljo woima/ että minä tekisin teille paha/ mutta teidän Isän Jumala/ sanoi mennen yönä minulle: cawata idzes puhumast mitän Jacobille muuta cuin hywä.

31:30 JA nyt että cummingin menit pois/ ja nijn surest ikäwöidzit Isäs huoneseen: mixis warastit minun jumalani?

31:31 Ja Jacob wastais/ ja sanoi Labanille: minä pelkäisin ja luulin sinun wäkiwallalla ottawan pois minulda sinun tyttäres.

31:32 Mutta kenengä tykö sinä löydät jumalas/ se cuolcon täsä meidän weljeim edes. Edzi omas minun tyköni/ ja ota pois se (mutta ei Jacob tietänyt Rahelin nijtä warastanen.)

31:33 Nijn Laban meni Jacobin majaan/ ja Lean/ ja heidän molembain pijcains majaan/ ja ei löytänyt. Ja läxi Lean majast/ ja tuli Rahelin majaan.

31:34 Mutta Rahel oli ottanut epäjumalat/ ja pannut Camelein pahnain ala/ ja istui niiden päälle/ mutta Laban edzei caiken majan/ ja ei löytänyt.

31:35 Ja Rahel sanoi Isällens: älkön minun herran nyt wihastuco/ etten minä saa nosta sinun edesäs: sillä minulle tapahtu waimoin menon jälkeen. Ja hän edzei/ ja ei löytänyt epäjumalitan.

31:36 JA Jacob wihastui ja rijteli Labanin cansa/ wastais ja sanoi hänelle: mitä minä olen rickonut/ ja mikä minun pahatecon on/ että minua olet nijn wihaisest ajanut taca?

31:37 Sinä olet edziskellyt caicki minun taloini calut/ mitä olet löytänyt caikesta sinun talois caluista? tuo tähän minun ja sinun weljeis eteen/ ratcaista meidän cahden waihellam.

31:38 Minä olen ollut sinun tykönäs jo caxikymmendä ajastaica/ ja sinun lambas ja wuohes ei ole hedelmättömät ollet/ ja en ole

minä syönyt oinaita sinun laumastas.

31:39 Engä ole tuonut sinulle pedolda haascattua/ mutta minun piti sen maxaman. Mitä ikänäns sinulda yöllä eli päiwällä warastettu oli/ sen olet sinä minun kädestäni waatinut.

31:40 Päiwällä on minun helle wäsyttänyt ja yöllä wilu/ ja uni on paennut minun silmistäni.

31:41 Minä olen jo caxikymmendä ajastaica ollut sinun huonesas/ neljätoistakymmendä ajastaica palwelin minä sinua cahden tyttäres tähden ja cuusi ajastaica sinun laumas tähden/ ja sinä olet muuttanut minun palckani kymmenen kerta.

31:42 Jollei minun Isäni Abrahamin Jumala/ ja Isaachin pelco olis ollut minun puolellani/ peräti tyhjänä olisit sinä minun päästänyt. Mutta Jumala on nähnyt minun waiwani ja käteni työt/ ja nuhteli mennen yönä sinua.

31:43 WAstais Laban/ ja sanoi Jacobille: tyttäret owat minun tyttäreni/ ja pojat owat minun poicani/ ja laumat owat minun laumani/ ja caicki cuins näet/ owat minun/ mitä minä teen tänäpä minun tyttärilleni taicka heidän lapsillens/ jotca he owat synnyttänet?

31:44 Tule sijs nyt ja tehkäm lijtto/ minä ja sinä/ joca on todistus sinun ja minun waihellani.

31:45 Nijn otti Jacob kiwen ja pani pystyälle muistoxi.

31:46 Ja Jacob sanoi weljillens: cootcat kiwiä. Ja he toit kiwiä/ ja teit rouckion/ ja söit sen rouckion päällä.

31:47 Ja Laban cudzui hänen Jegar Sahaduta: mutta Jacob cudzui hänen Gilead.

31:48 Nijn Laban sanoi: tämä rouckio olcon todistus tänäpä sinun ja minun waihellani/ sentähden cudzui hän hänen nimens Gilead.

31:49 Ja Mizpah/ sillä hän sanoi: HERra cadzocon sinun ja minun waihelleni/ cosca me ercanem toinen toisestam.

31:50 Jos sinä waiwat minun tyttäritäni/ taicka

I Mosexen kirja

otat muita emänditä/ paidzi minun tyttäritäni.
Ei ole ketän täsä meidän cansam/ mutta
cadzo/ Jumala on todistaja minun ja sinun
waihellas.

31:51 Ja Laban sanoi wielä Jacobille: cadzo/
tämä on rouckio/ ja tämä on kiwi/ jonga minä
panin minun ja sinun waihelles.

31:52 Tämä rouckio olcon todistus/ jos minä
käyn ylidze tämän rouckion sinun tygös/
taicka jos sinä käyt ylidze tämän rouckion ja
kiwen minun tygöni/ wahingota tekemän.

31:53 Abrahamin Jumala ja Nahorin Jumala/
ja heidän Isäins Jumala/ ratcaiscon meidän
wällilläm. Ja Jacob wannoi hänen Isäns
Isaachin pelgon cautta.

31:54 Ja Jacob uhrais wuorella/ ja cudzui
hänen weljens syömän. Ja cuin he olit syönet/
olit he yötä wuorella.

31:55 Mutta amulla warhain nousi Laban/ ja
suuta andoi hänen poicains ja tytärtens/ ja
siunais heitä/ ja meni matcans/ ja palais
cotians.

*Vers.20. Nijn warasti) Warasta sydändä
(nijncuin Hebrean kieles on tapa puhua) on
tehdä jotakin muiden tietämät. v. 42. Isaachin
pelco) Jacob cudzu täsä Jumalan/ Isaachin
pelgoxi/ että Isaac oli Jumalata pelkäwäinen.
v. 47. Gilead) todistuxen rouckio. v. 2.
Mahanaim) leiri.*

XXXII. Lucu.

*JAcob lähettä sanan edelläns/ lepyttämän
weljens Esaut/ v. 3. Esau tule händä wastan
400. miehen cansa/ v. 6. hän pelkä ja rucoile
Jumalalda apua/ v. 9. lähettä hänelle lahjoja/
lepyttäxens händä/ v. 13. Jumala painele
hänen cansans miehen hahmos/ v. 25. Hänen
nimens muutetan ja cudzutan IsraEl/ v. 27.
siunatan/ v. 29. cudzu sen paican Pnielixi/ että
hän Jumalan siellä nähnyt oli/ v. 30.*

32:1 MUtta Jacob meni hänen tietäns/ ja
Jumalan Engelit tulit händä wastan.

32:2 Ja cosca hän näki heidän/ sanoi hän:
nämät owat Jumalan sotajoucko. Ja hän
cudzui sen paican Mahanaim.

32:3 Nijn Jacob lähetti sanan edelläns Esaun
hänen weljens tygö/ Seirin maacundaan/
Edomin maalle.

32:4 Ja käski heitä/ sanoden: sanocat näin
minun herralleni Esaulle: sinun palwelias
Jacob käski sinulle sanoa: minä olen ollut
Labanin tykönä tähän asti.

32:5 Ja minulla on carja ja Aseja/ lambaita/
palwelioita ja pijcoja/ ja lähetin ilmoittaman
minun herralleni/ löytäxen armo sinun edesäs.

32:6 SANansaattajat palaisit Jacobin tygö/
sanoden: me tulim Esaun sinun weljes tykö/ ja
hän tule sinua wastan neljänsadan miehen
cansa.

32:7 Nijn peljästy Jacob cowan/ ja ahdistus
tuli hänen päällens/ ja jacoi wäen joca oli
hänen cansans/ ja lambat/ ja carjan ja Camelit
cahteen jouckon.

32:8 Ja sanoi: jos Esau tule toisen joucon
päälle/ ja lyö sen/ nijn toinen joucko pääse.

32:9 JA Jacob sanoi: HERra minun Isäni
Abrahamin Jumala/ ja minun Isäni Isaachin
Jumala/ sinä joca sanoit minulle: palaja
maalles ja sucuis tygö/ ja minä teen sinulle
hywä.

32:10 Minä olen mahdotoin caicken sijhen
armon/ ja caicken sijhen totuuten/ jonga sinä
teit palwelialles. Sillä cosca minä tämän
Jordanin ylidze menin/ ei minulla muuta ollut
cuin tämä sauwa/ mutta nyt minulla on caxi
joucko.

32:11 Pelasta sijs nyt minua minun weljeni
Esaun käsist: sillä minä pelkän hänen tulewan
ja lyöwän minun ja äitin lapsinens.

32:12 Sinä olet cummingin sanonut: minä
teen sinulle hywä/ ja lisän sinun siemenes
nijncuin sannan meres/ joca paljouden
tähden ei luetta taita.

I Moseksen kirja

32:13 JA hän yödyi sinne/ ja otti nijstä/ jotca osaisit olla käsillä/ lahjoja/ lähettäxens weljellens Esaulle.
32:14 Caxisata wohta/ ja caxikymmendä caurista/ caxisata lammasta/ ja caxikymmendä jäärä.
32:15 Imettäwiä Camelejä warsoinens colmekymmendä/ neljäkymmendä lehmä ja kymmenen härkä/ caxikymmendä Asia kymmenen warsan cansa.
32:16 Ja andoi ne palwelioittens käsijn/ idzecungin lauman erinäns/ ja sanoi palwelioillens: mengät minun edellän/ ja pitäkät wäli jocaidzen lauman waihella.
32:17 Ja käski ensimmäiselle/ sanoden: Cosca minun weljen Esau cohta sinun/ ja kysy sinulle: kenengäs olet/ ja cuhungas menet? ja kenengä nämät owat/ joitas ajat edelläs?
32:18 Nijn sano: nämät owat sinun palwelias Jacobin lahjat/ lähetetyt minun herralleni Esaulle/ ja hän tule myös idze meidän jälisäm.
32:19 Nijn käski hän myös toiselle ja colmannelle/ ja caikille nijlle/ jotca käwit lauman jälis/ sanoden: tämän minun sanani jälkeen puhucat Esaulle/ cosca te hänen löydätte.
32:20 Ja sanocat myös: cadzo/ sinun palwelias Jacob on myös meidän jälisäm/ sillä hän ajatteli: minä lepytän hänen lahjalla joca edelläni mene/ sijtte minä näen hänen caswons/ mitämax/ hän otta wastan minua ystävälisest.
32:21 Nijn lahjat menit hänen edelläns/ mutta hän oli idze sijnä yötä jouckoinens.
32:22 Ja nousi yöllä ja otti caxi hänen emändätäns/ ja ne caxi pijcans/ ja hänen yxitoistakymmendä lastans/ ja meni Jabokin luotus paickan.
32:23 Ja otti ne ja wei heidän wirran ylidzen/ ja wei myös ylidzen caicki mitä hänellä oli.
32:24 Mutta Jacob jäi sille puolelle yxinäns. Silloin paineli yxi mies hänen cansans/ sijhenasti cuin amurusco nousi.

32:25 Ja cuin hän näki ettei hän woittanut händä/ rupeis hän hänen reiteens/ nijn että Jacobin reisiluu horjahtui painelles hänen cansans.
32:26 Ja hän sano: päästä minua/ sillä amurusco nouse. Mutta hän wastais: en minä päästä sinua jolles siuna minua.
32:27 Ja hän sanoi hänelle: mikä sinun nimes on? hän wastais: Jacob.
32:28 Ja hän sano: ei sinua sillen pidä cudzuttaman Jacob/ waan IsraEl: sillä sinä olet taistellut Jumalan ja Ihmisten cansa/ ja olet woittanut.
32:29 Ja Jacob kysyi hänelle/ ja sano: sanos nyt sinun nimes. Mutta hän sano: mixis minun nimeni kysyt? Ja hän siunais händä sijnä paicas.
32:30 Ja Jacob cudzui sen paican Pniel: sillä minä olen nähnyt Jumalan caswosta caswoon/ ja minä olen wapadettu.
32:31 Ja Auringo nousi cosca hän Pnielin ohidze käwi/ ja hän ondui reisisuonestans.
32:22 Sentähden ei syö Israelin lapset reisisuonda tähän päiwän asti/ että Jacobin reisiluu horjahtui.

Vers.24. Yxi mies) Tämä mies oli Jumalan Poica ihmisen hahmos/ jonga hän ajallans päällens ottawa oli. Ibid. Paineli) Täsä ei Jumalan Poica näytä hänen Jumalista woimans/ waan ainoastans ihmisen wäen/ ja andoi Jacobin idzens woitta. v. 28. IsraEl) Tule sijtä sanasta Sara , se on/ taistella eli wallita/ josta on Sar Isändä/ Sara emändä/ ja IsraEl/ Ruhtinas eli Jumalan Sangar/ se on/ joca Jumalan cansa painele ja woitta/ joca tapahtu uscon cautta/ joca idzens pitä Jumalan sanasa/ että hän woitta hänen wihans/ ja saa hänen lepyisexi Isäxi.

XXXIII. Lucu.

ESau cohta Jacobit/ v. 1. Jacob nöyryttä

I Mosexen kirja

idzens Esaun edes/ v. 3. Esau hala Jacobit/ ja suuta anda hänen/ v. 4. Puhuwat cauwan ystävälisest ja weljellisest/ v. 5. Esau palaja Seirijn/ v. 16. Jacob mene hiljaxens peräst Canaan maalle Sichemijn/ v. 18. Ja rucoile wäkewätä Israelin Jumalan nime/ v. 20.

33:1 JAcob nosti silmäns/ ja näki weljens Esaun tulewan/ neljän sadan miehen cansa. Ja janoi lapsens Lealle ja Rahelille/ ja molemmille pijcoille.

33:2 Ja asetti pijcat lapsinens ensimmäisixi/ sitälähin Lean hänen lastens cansa/ ja Rahelin Josephin cansa jälkimmäisixi.

33:3 Mutta idze hän käwi heidän edelläns/ ja cumarsi hänens maahan seidzemen kerta/ siihenasti cuin hän weljens lähestyi.

33:4 Ja Esau juoxi händä wastan/ ja syljins otti hänen/ ja halais händä caulast/ ja suuta andoi hänen/ ja he itkit.

33:5 Ja hän nosti silmäns/ ja näki waimot ja lapset/ ja sanoi: cutca nämät cansas owat? hän wastais: ne owat lapset/ jotca Jumala on lahjoittanut sinun palwelialles.

33:6 Nijn pijcat lähestyit lapsinens/ ja cumarsit hänen edesäns.

33:7 Ja lähestyi myös Lea lapsinens/ ja cumarsit hänen edesäns. Sijtte tuli Joseph ja Rahel/ jotca myös cumarsit hänen edesäns.

33:8 Ja hän sanoi: mitäs tahdot caiken tämän joucon cansa/ cuin minä cohdannut olen? hän wastais: löytäxeni armo minun Herrani edes.

33:9 Ja Esau sanoi: minulla on kyllä/ minun weljen/ pidä omas.

33:10 Nijn Jacob wastais: ei nijn/ mutta jos minä olen löytänyt armon sinun edesäs/ nijn ota minun lahjani minun kädestäni: sillä minä näin sinun caswos/ nijncuin minä olisin nähnyt Jumalan caswot/ ota se hywäxes minulda.

33:11 Ota sijs se siunaus/ jonga minä olen tuonut sinulle: sillä Jumala on sen minulle andanut/ ja minulla on kyllä caickinaista. Nijn

hän waadei händä ottaman.

33:12 JA Esau sanoi: lähtekäm jo matcustaman/ minä waellan sinun cansas.

33:13 Nijn hän sanoi hänelle: minun Herran tietä minulla olewan pieniä lapsia/ ja imettäväisiä lambaita ja carja/ jos ne yhtenä päiwänä äkist ajetaisin/ nijn cuolis coco lauma.

33:14 Nijn mengän minun Herran hänen palwelians edellä/ mutta minä seuran hiljaxens/ senjälken cuin carja ja lapset käydä woiwat/ siihenasti cuin minä tulen minun Herrani tygö Seirijn.

33:15 Esau sanoi: minä jätän cuitengin sinun tygös jotakin sijtä wäest/ cuin minun cansan on. Hän wastais: mihingä se? anna minun ainoastans löytä armo minun Herrani edes.

33:16 Nijn Esau palais sinä päiwänä hänen tietäns myöden Seirijn.

33:17 Mutta Jacob matcusti Suchotthijn/ ja rakensi idzellens huonen/ ja teki majat hänen carjallens. Sentähden cudzui hän sen paican Suchoth.

33:18 Sijtte tuli Jacob Salemjijn siihen Caupungijn Sichem/ joca on Canaan maalla/ sijtte cuin hän oli tullut Mesopotamiast/ ja sioitti idzens Caupungin cohdalle.

33:19 Ja osti murun peldo/ johonga hän teki majans/ Hemorin Sichemin Isän lapsilda/ sadan penningin edest.

33:20 Ja rakensi sijnä Altarin/ ja rucoili wäkewätä Israelin Jumalan nime.

XXXIV. Lucu.

JAcobin tytär Dina häwäistään Sichemildä Hemorin pojalda/ v. 1. Joca ano händä emännäxens/ v. 3. Jacobin pojat ottawat sen suurexi ylöncadzexi/ v. 7. Hemor ja Sichem puhuwat heidän cansans ystävälisest/ v. 8. Että he tydyit siihen/ mutta sillä ehdolla/ että Sichem ja caicki Caupungi andais idzens ymbärinsleicata/ v. 13. Israelin pojat Simeon ja

I Moseksen kirja

*Lewi tappawat heidän/ ja ryöstävät
Caupungin/ v. 25. Joca Jacobin mielest oli
sangen paha/ v. 30.*

34:1 JA Dina Lean tytär/ jonga hän Jacobille
synnyttänyt oli/ meni cadzeleman sen
maacunnan tyttäritä.

34:2 Cosca Sichem Hemorin Hewein/ sen
maacunnan Ruhtinan poica näki hänen/ otti
hän hänen ja macais hänen/ ja häväis hänen.

34:3 Ja hänen sydämens paloi Dinan Jacobin
tyttären päälle/ ja racasti pijca/ ja puhutteli
händä suloisilla sanoilla.

34:4 Ja Sichem sanoi hänen Isällens
Hemorille/ sanoden: ota minulle tämä pijca
emännäxi.

34:5 Ja Jacob cuuli että hänen tyttärens Dina
oli häväisty/ ja hänen poicans olit lauman
cansa kedolla. Ja Jacob waickeni siihenasti
cuin he tulit.

34:6 Ja Hemor Sichemin Isä meni Jacobin
tygö puhutteleman händä.

34:7 Silloin tulit Jacobin pojat kedolda: ja
cosca he sen cuulit/ tulit miehet surullisexi/ ja
wihastuit sangen cowan/ että hän oli tehnyt
häpiälisen työn Israelis/ maaten Jacobin
tyttären: sillä ei ollut se oikein tehty.

34:8 NIjn puhui Hemor heidän cansans/
sanoden: minun poicani Sichemin sydän
halaja teidän tyttären jälkeen/ andacat sijs se
hänelle emännäxi.

34:9 Yhtennaittacat teidän meidän cansam/
andacat teidän tyttären meille/ ja ottacat
jällens meidän tyttärem teille.

34:10 Ja asucacat meidän cansam/ maan pitä
oleman teille aldin/ asucacat/ myykät ja ostacat
sijnä/ ja omistacat maa.

34:11 Ja Sichem sanoi hänen Isällens ja
weljillens: andacat minun löytä armo teidän
edesän/ ja mitä te sanotte minulle/ sen minä
annan.

34:12 Anocat minulda rohkiast huomenlahja
ja andimita/ ja minä annan mitä te anotte/

andacat minulle waiwoin se pijca emännäxi.
34:13 NIjn wastaisit Jacobin pojat Sichemille/
ja hänen Isällens Hemorille/ ja puhuit
petoxella/ että hän oli heidän sisarens Dinan
häväisnyt.

34:14 Ja sanoit heille: en me taida sitä tehdä/
että me annam meidän sisarem
ymbärinsleickamattomalle miehelle: sillä se
olis meille häpiäxi.

34:15 Mutta cuitengin sijnä me suostum
teihin/ jos te tuletta meidän caldaisexem/ että
caicki miehenpuoli teidän seasan
ymbärinsleicataisin.

34:16 NIjn me annam meidän tyttärem teille/
ja otam teidän tyttären meille/ ja asum teidän
cansan/ ja tulem yhdexi Canssaxi.

34:17 Mutta jollette cuule meitä/ ja anna
teidän ymbärinsleicata/ nijn me otam meidän
tyttärem/ ja menem matcam.

34:18 Ja heidän puhens kelpais Hemorille/ ja
Sichemille Hemorin pojalle.

34:19 Ja se nuori mies ei wijwytellyt sitä
tehdäxens: sillä hän racasti suurest Jacobin
tytärtä/ ja hän oli cunnias pidettäpä caickein
ylidze hänen Isäns huones.

34:20 NIjn tuli Hemor ja hänen poicans
Sichem Caupungins porttijn/ ja puhuit heidän
Caupungins miehille/ sanoden:

34:21 Nämät miehet owat rauhalliset meidän
cansam/ ja tahtowat asua ja elä tällä maalla/
ja cadzo/ maa on kyllä awara heidän edesän/
ottacam heidän tyttärens meille emännäxi/ ja
andacam meidän tyttärem heille.

34:22 Mutta siihen ne miehet andawat meille
suosions/ asuaxens meidän cansam ja
tullaxens yhdexi Canssaxi/ jos meistä
ymbärinsleicatan caicki miehenpuoli/ nijncuin
he myös ymbärinsleicatut owat.

34:23 Heidän carjans ja hywydens/ ja caicki
cuin heillä on/ tule meidän omaxem/ jos me
muutoin olem heidän tahtons jälkeen/ nijn että
he asuwat meidän cansam.

34:24 Ja he olit Hemorille cuuliaiset/ ja

I Mosexen kirja

Sichemille hänen pojallens/ caicki jotca hänen Caupungins portista käwit ulos ja sisälle/ ja ymbärinsleickaisit heidäns/ jocainen miehenpuoli/ jotca hänen Caupungins portista käwit ulos ja sisälle.

34:25 JA tapahdui colmandena päivänä/ cosca he kipiämmälläns olit/ otit ne caxi Jacobin poica Simeon ja Lewi/ Dinan weljet/ cumbikin heidän mieckans/ ja menit rohkiast Caupungijn/ ja tapoit jocaidzen miehenpuolen.

34:26 Ja tapoit myös Hemorin/ ja hänen poicans Sichemin miecan terällä/ ja otit heidän sisarens Dinan/ Sichemin huonesta/ ja menit pois.

34:27 Nijn tulit Jacobin pojat tapettuiden päälle/ ja ryöstäisit Caupungin/ että he olit häwäisnet heidän sisarens.

34:28 Ja weit pois heidän lambans/ carjans/ Asins/ ja mitä sekä Caupungis että kedolla oli.

34:29 Ja caicki heidän hywydens/ lapsens ja heidän waimons he otit fangixi/ ja ryöstäisit caicki mitä huoneisa oli.

34:30 Ja Jacob sanoi Simeonille ja Lewille: te oletta minulle mielicarwauden tehnet/ saattaden minun haisewaisexi tämän maacunnan asuwaisille/ Cananereille ja Pheresereille/ ja minä olen wähä joucko/ cosca he heidäns cocowat minun päälleni/ nijn he tappawat minun/ minä hucutetan ja caicki minun huoneni. Mutta he wastaisit: pitiköst heidän tekemän meidän sisarem cansa/ nijncuin jongun porton cansa.

XXXV. Lucu.

JUmala käske Jacobin mennä Sichemist BethElijn/ v. 1. Jacob käske perhens panna pois epäjumalat/ ja mene sinne ja teke HERralle Altarin/ v. 2. siellä cuole Debora Rebeckan imettäjä/ v. 8. Jumala näky taas Jacobille/ ja wahwista hänelle sen nimen IsraEl/ lupauxella Canaan maasta/ v. 9.

BethElist waeldais/ synnyttä Rahel BenJaminin/ ja cuole/ v. 16. Ruben maca Isäns emännän Bilhan cansa/ v. 22. Jacobin tuldu Hebronijn/ cuole hänen Isäns Isaac/ ja haudatan/ v. 27.

35:1 JA Jumala sanoi Jacobille: nouse ja mene BethElin päin/ ja asu siellä/ ja tee sijhen Altari Jumalalle/ joca sinulle ilmestyi/ cosca sinä pakenit weljes Esaun edestä.

35:2 Nijn sanoi Jacob perhellens/ ja caikille jotca hänen cansans olit/ eroittacat teistän wierat jumalat/ jotca teidän seasan owat/ ja puhdistacat teitän/ ja muuttacat teidän waatten.

35:3 Ja noscam ja mengäm BethElin päin/ että minä tekisin sijhen Altarin Jumalalle/ joca minua cuuli minun hätä aicanani/ ja on ollut minun cansani tiellä/ jota minä matcustin.

35:4 Nijn he annoit Jacobille caicki wierat jumalat jotca heidän käsisäns olit/ ja heidän corwarengans. Ja Jacob caiwoi ne sen tammen ale/ joca oli Sichemin tykönä/ ja he matcustit.

35:5 Ja Jumalan pelco tuli nijlle Caupungeille/ jotca olit heidän ymbärilläns ettei he ajanet Jacobin poikia taca.

35:6 Nijn tuli Jacob Luzijn Canaan maalle joca cudzutan BethEl/ caiken sen wäen cansa cuin hänen cansans oli.

35:7 Ja rakensi sijhen Altarin/ ja cudzui sen paican ElBethEl/ sillä Jumala ilmestyi sijnä hänelle/ paetesans weljens edest.

35:8 Nijn cuoli Debora Rebeckan imettäjä/ ja haudattin alemmaiselle puolelle BethElitä/ sen tammen ala joca cudzutan itcutammexi.

35:9 JA Jumala ilmestyi taas Jacobille/ sijttecuin hän oli tullut Mesopotamiast/ ja siunais händä.

35:10 Ja sanoi hänelle: sinun nimes on Jacob/ mutta ei sillen pidä sinun nimes cudzuttaman Jacob/ waan IsraEl/ pitä sinun nimes oleman. Ja nijn hän cudzuttin IsraEl.

I Moseksen kirja

35:11 Ja Jumala sanoi hänelle: Minä olen caickiwaldias Jumala/ ole hedelmälinen ja enäne/ Canssa ja Canssain joucko tulewat sinun cupeistas.

35:12 Ja sen maan jonga minä olen andanut Abrahamille ja Isaachille/ annan minä sinullen/ ja sinun siemenelles sinun jälkes.

35:13 Ja nijn meni Jumala ylös hänen tyköns/ sijtä paicast/ cuin hän hänen cansans puhunut oli.

35:14 Mutta Jacob asetti sijhen paickaan kiwen muistoxi/ josa hän hänen cansans puhunut oli/ ja uhraris juomauhria/ ja caasi öljyä sen päälle.

35:15 Ja Jacob cudzui sen paican/ josa Jumala oli puhunut hänen cansans/ BethEl.

35:16 JA he matcustit BethElist/ ja cuin wielä wähä matca oli Ephrathijn/ synnytti Rahel/ ja synnyttäminen oli hänelle sangen rascas.

35:17 Ja cosca synnyttäminen oli hänellä rascaimmallans/ sanoi lastenämmä hänelle: älä pelkä/ sillä tämä poica on sinulla myös olewa.

35:18 Mutta hänen hengens lähteis/ cosca hänen piti cuoleman/ cudzui hän hänen nimens BenOni/ mutta hänen Isäns cudzui hänen nimens BenJamin.

35:19 Nijn cuoli Rahel/ ja haudattin Ephrathin tien wiereen/ joca nyt cudzutan BethLehem.

35:20 Ja Jacob pani padzan hänen hautans tygö/ ja tämä on Rahelin haudan padzas/ haman tähän päiwän asti.

35:21 JA IsraEl matcusti edespäin/ ja teki majans tuolle puolelle Ederin tornia.

35:22 Ja se tapahdui/ cosca IsraEl asui sijnä maacunnas/ meni Ruben ja macais Bilhan hänen Isäns jalcawaimon cansa. Ja IsraEl sai sen cuulla.

35:23 JA Jacobilla oli caxitoistakymmendä poica. Lean pojat oli nämät: Jacobin esicoinen Ruben/ Simeon/ Lewi/ Juda/ Isaschar ja Zebulon.

35:24 Rahelin pojat olit: Joseph ja BenJamin.

35:25 Bilhan Rahelin pijcan pojat olit: Dan ja Nephtali.

35:26 Silpan Lean pijcan pojat olit: Gad ja Asser. Nämät owat Jacobin pojat/ jotca hänelle syndynet olit Mesopotamias.

35:27 JA Jacob tuli hänen Isäns Isaachin tygö Mamreen/ Arban caupungijn/ joca cudzutan Hebron/ josa Abraham ja Isaac olit muucalaiset ollet.

35:28 Ja Isaac oli sadan ja cahdexankymmenen ajastaicainen/ ja tuli sairaxi/ ja cuoli/ ja coottin Canssans tygö/ wanhana ja suuttunun elämäst. Ja hänen poicans Esau ja Jacob hautaisit hänen.

Vers. 7. ELBethEl) se on/ Jumala BethElis. v. 14 Juomauhri) se oli wijna/ nijncuin seurawaisis kirjois löytän v. 18. BenOni) on/ minun kipuni poica. Mutta (BenJamin) oikian käden poica.

XXXVI. Lucu.

ESau mene Canaan maalda Seirin wuorelle/ ja asu siellä/ v. 6. hänestä owat Edomerit tullet/ v. 9. jotca ennen sijnä maasa asuit/ olit Seirin sen Horein lapset/ joista monda Ruhtinast oli/ v. 20. ennencuin Israelin lapsilla Cuningast oli/ hallidzi monda Cuningast Edomis toinen toisens jälken/ v. 31. ja myös Ruhtinast/ jotca Esausta tullet olit/ v. 40.

36:1 Tämä on Esaun sucucunda/ joca cudzutan Edom.

36:2 Esau otti emännät Canaan tyttärist: Adan Elonin Hethein tyttären/ ja Ahalibaman Anan Zibeonin Hewein tyttären tyttären.

36:3 Ja Basmathin Ismaelin tyttären/ Nebajothin sisaren.

36:4 Ja Ada synnytti Esaulle Eliphan. Ja Basmath synnytti Reguelin.

36:5 Ahalibama synnytti Jeun/ Jaelamin ja Korahn. Nämät owat Esaun lapset/ jotca hänelle synnyit Canaan maalla.

I Moseksen kirja

36:6 Ja Esau otti hänen emändäns/ poicans ja tyttärens/ ja caicki hänen huonens sielut/ ja caiken carjans ja caiken hänen tawarans/ cuin hän oli pannut cocoon Canaan maalla/ ja meni toiselle maalle/ Jacobin hänen weljens tykö.

36:7 Sillä heidän tawarans oli nijn suuri/ ettei he taitanet asua ynnä/ ja se maa josa he muucalaiset olit/ ei wetänyt heitä heidän carjans paljouden tähden.

36:8 Nijn asui Esau Seirin wuorella/ ja tämä Esau/ on Edom.

36:9 Nämät owat Esaun sucucunnat Edomiterein Isän Seirin wuorella.

36:10 Nämät owat Esaun poicain nimet: Eliphaz/ Adan/ Esaun emännän poica. Reguel/ Basmathin Esaun emännän poica.

36:11 Ja Eliphan pojat olit nämät: Theman/ Omar/ Zepho/ Gaetham ja Kenas.

36:12 Mutta Thimna oli Eliphan Esaun pojan jalcawaimo/ hän synnytti Amalekin. Nämät owat Adan Esaun emännän lapset.

36:13 Mutta Reguelin lapset owat nämät: Nahath/ Zerah/ Samma/ Misa. Nämät owat Basmathin Esaun emännän lapset.

36:14 Mutta nämät olit Ahalibaman Esaun emännän pojat/ Anan tyttären/ Zibeonin tyttären lapset/ jotca hän synnytti Esaulle: Jeus/ Jaelam ja Korah.

36:15 Nämät owat Ruhtinat Esaun lapsista: Eliphan Esaun esicoisen lapset owat nämät: se Ruhtinas Theman/ se Ruhtinas Omar/ se Ruhtinas Zepho/ se Ruhtinas Kenas.

36:16 Se Ruhtinas Korah/ se Ruhtinas Gaetham/ se Ruhtinas Amalek. Nämät owat Ruhtinat Eliphast Edomin maalla/ ja owat Adan lapset.

36:17 Ja nämät owat Reguelin Esaun pojan lapset: se Ruhtinas Nahath/ se Ruhtinas Serah/ se Ruhtinas Samma/ se Ruhtinas Misa. Nämät owat Ruhtinat Reguelist Edomerein maalla/ ja owat Basmathin Esaun emännän lapset.

36:18 Mutta nämät owat Ahalibaman Esaun emännän lapset: se Ruhtinas Jeus/ se Ruhtinas Jaelam/ se Ruhtinas Korah. Nämät owat Ruhtinat Ahalibamast/ Anan tyttärest/ Esaun emännäst.

36:19 Nämät owat Esaun lapset/ ja heidän Ruhtinans. Hän on Edom.

36:20 MUtta nämät owat Seirin sen Horein lapset jotca sillä maalla asuit: Lothan/ Sobal/ Sibeon/ Ana/ Dison/ Ezer ja Dizan.

36:21 Nämät owat Horein Ruhtinat/ caicki Seirin lapset Edomin maalla.

36:22 Mutta Lothanin lapset owat: Hori ja Heman/ ja Lothanin sisar/ Thimna.

36:23 Sobalin lapset olit nämät: Alwan/ Manahat/ Ebal/ Sepho ja Onam.

36:24 Nämät olit Sibeonin lapset: Aja ja Ana. Tämä on se Ana joca corwes löysi Muuli Asit/ caitesans Isäns Sibeonin Aseja.

36:25 Mutta Ananin lapset olit: Dison ja Ahalibama Ananin tytär.

36:26 Disonin lapset olit: Hemdan/ Esban/ Jethran ja Charan.

36:27 Ezerin lapset olit: Bilhan/ Sawan ja Akan.

36:28 Disanin lapset olit: Uz ja Aran.

36:29 Nämät owat Horein Ruhtinat: se Ruhtinas Lothan/ se Ruhtinas Sobal/ se Ruhtinas Zibeon/ se Ruhtinas Ana.

36:30 Se Ruhtinas Dison/ se Ruhtinas Ezer/ se Ruhtinas Disan. Nämät owat Horein Ruhtinat jotca Seirin maalla hallidzit.

36:31 MUtta Cuningat cuin Edomin maalla hallidzit/ ennencuin jocu Cuningas hallidzi Israelin lapsia/ owat nämät:

36:32 Nijn hallidzi Edomis Bela Beorin poica/ ja hänen Caupungins nimi oli Dinhaba.

36:33 Ja cosca Bela cuoli/ tuli Job ab Serahn poica Basrast Cuningaxi hänen siaans.

36:34 Cuin Job ab cuoli/ tuli Husam Themanerein maalda hänen siaans.

36:35 Cosca Husam cuoli/ tuli Hadad Bedadin poica cuningaxi hänen siaans/ joca löi Midianiterit Moabiterein kedolla/ ja hänen

I Mosexen kirja

Caupungins nimi oli Awith.

36:36 Cosca Hadad cuoli/ hallidzi Samla Masrechast.

36:37 Cosca Samla cuoli/ tuli Saul Cuningaxi hänen siaans/ Rehobothin wirran tykönä.

36:38 Cosca Saul cuoli/ tuli Baalhanan Achborin poica Cuningaxi hänen siaans.

36:39 Cosca Baalhanan Achborin poica cuoli/ tuli Hadar Cuningaxi hänen siaans/ ja hänen Caupungins nimi oli Pagu/ ja hänen emändäns nimi oli Mehetabeel/ Matredin tytär/ joca Mesahabin tytär oli.

36:40 Ja nämät owat Esaun Ruhtinasten nimet heidän suguisans/ paicoisans ja nimisäns: se Ruhtinas Thimna/ se Ruhtinas Alua/ se Ruhtinas Jetheth/

36:41 Se Ruhtinas Ahalibama/ se Ruhtinas Ela/ se Ruhtinas Pinon/ se Ruhtinas Knas.

36:42 Se Ruhtinas Theman/ se Ruhtinas Mibzar.

36:43 Se Ruhtinas Magdiel/ se Ruhtinas Iram. Nämät owat Edomin Ruhtinat/ nijncuin he asunet owat perindö maallans/ ja Esau on Edomerein Isä

XXXVII. Lucu.

JAcob pitä lapsistans Josephin rackaimbana/ sentähden cadehtiwat muut häändä/ v. 1. Joseph näke caxi unda tulewaisest cunniastans/ josta he catemmaxi tulewat/ v. 5. tahtowat tappa hänen/ v. 18. Ruben estä sen/ v. 11. He heittäwät hänen cuoppaan/ sijhenasti cuin Ismaeliterit ostawat hänen/ v. 23. tahrawat hänen hamens wereen ja lähettäwät Jacobille/ v. 31. joca luule medzän pedon hänen cuoliaxi repinen/ tule murhelisexi/ ja ei tahdo idzens anda lohduitetta/ v. 33.

37:1 JA Jacob asui sillä maalla/ josa hänen Isäns muucalainen oli ollut/ nimittäin/ Canaan maalla.

37:2 Ja nämät owat Jacobin sucucunnat:

Joseph oli seidzementoistakymmenen ajastaicainen/ cosca hän caidzi carja weljeins cansa/ ja hän oli hänen nuorella ijälläns Bilhan ja Silpan/ hänen Isäns emändäin lasten cansa/ ja Joseph ilmoitti Isällens/ mikä paha sanoma heistä cuului.

37:3 MUtta Israel racasti Josephita enä cuin caickia muita lapsians/ että hän oli syndynyt hänelle hänen vanhalla ijälläns/ ja teki hänelle kirjawan hamen.

37:4 Cuin hänen weljens näit/ että hänen Isäns racasti häändä enä cuin caickia hänen weljäns/ cadetit he häändä/ ja ei woinet sanacan puhutella häändä ystävälisest.

37:5 Nijn Joseph näki unen ja ilmoitti sen weljillens/ josta he rupeisit häändä enämmin cadehtiman:

37:6 Sillä hän oli sanonut heille: cuulcas tätä unda jonga minä näin.

37:7 Me olimma sitowanans jalalisia wainiolla/ ja minun jalalisen nousi ja seiso/ mutta teidän jalalisen seisoit ymbärillä/ ja cumarsit minun jalalistani.

37:8 Nijn sanoit hänen weljens hänelle: sinäkö tulet meidän Cuningaxem hallidzeman meitä? ja cadetit häändä wielä enämmin/ hänen unens ja puhens tähden.

37:9 Ja hän taas näki toisen unen/ ja jutteli sen weljillens/ ja sanoi: cadzo/ minä näin wielä unda: minä olin näkewänäns/ että Auringo/ Cuu ja yxitoistakymmendä tähte cumarsit minua.

37:10 Ja cuin hän sitä saneli Isällens ja weljillens/ nuhteli hänen Isäns häändä ja sanoi hänelle: mikä uni se on cuin sinä olet nähnyt? pitäkö minun ja sinun äitis/ ja weljes/ tuleman ja cumartaman meitä sinun edesäs maahan?

37:11 Ja hänen weljens cadetit häändä/ mutta hänen Isäns piti nämät sanat mielesäs.

37:12 COsca hänen weljens menit caidzeman Isäns carja Sichemijn:

37:13 Sanoi Israel Josephille: eikö weljes

I Mosexen kirja

caidze carja Sichemis? tule/ minä lähetän sinun heidän tygöns/ hän wastais täsä minä olen.

37:14 Hän sanoi: mene ja cadzo/ owatco weljes ja carja rauhas/ ja palaja minulle sanoman/ cuinga heidän käy. Ja hän lähetti hänen Hebronin laxosta menemän Sichemijn.

37:15 Nijn yxi mies löysi hänen exyxis kedolla/ ja kysyi hänelle/ sanoden: mitäs edzit?

37:16 Hän wastais: minä edzin weljejäni/ sanos minulle/ cusa he caidzewat carja?

37:17 Ja mies sanoi: he läxit tääldä/ ja minä cuulin heidän sanowan: käykäm Dothanijn. Nijn Joseph meni weljeins perän/ ja löysi heidän Dothanist.

37:18 CUin he caucana näit hänen/ ennencuin hän heitä lähestyi/ pidit he newo händä watan/ tappaxens händä.

37:19 Ja sanoit toinen toisellens: cadzo/ toi unen näkiä tule.

37:20 Käykäm sijs ja tappacam händä/ ja heittäkäm händä cuoppaan/ ja sanocam: paha peto on hänen syönyt/ nijn saadan nähdä/ mihingä hänen unens joutuwat.

37:21 Cosca Ruben sen cuuli/ tahdoi hän händä pelasta heidän käsistäns/ ja sanoi: älkäm hänen hengens ottaco.

37:22 Ja Ruben wielä sanoi: älkät wuodattaco werta/ waan heittäkät händä tähän cuoppaan joca on corwesa/ ja älkät satuttaco kättän häneen: sillä hän tahdoi pelasta händä heidän käsistäns/ saattaxens händä jällens Isäns tygö.

37:23 COsca Joseph tuli weljeins tygö/ rijsuit he häneldä hamen/ nimittäin/ sen kirjawan hamen joca hänen päälläns oli.

37:24 Ja otit hänen ja heitit cuoppaan/ ja cuoppa oli tyhjä/ ja ei ollut sijnä wettä/ nijn he istuit syömän.

37:25 Cosca he nostit silmäns/ ja näit Ismaeliterein joucon tulewan Gileadist/ Cameleinens/ cannattaden callita juuria/ Balsamia ja Mirrhamia/ ja menewän Egyptijn.

37:26 Nijn sanoi Juda weljillens: mitä me sijtä

hyödydym/ että me murham meidän weljem ja salam hänen werens?

37:27 Käykäm ja myykäm händä

Ismaelitereille/ ja älkäm satuttaco käsiä häneen: sillä hän on meidän weljem ja liham. Ja he cuulit händä.

37:28 Cosca Midianiterein cauppamiehet sijtä menit ohidze/ wedit he Josephin cuopast/ ja myit hänen Ismaelitereille/ cahtenkymmeneen hopiapeningijn/ jotca weit Josephin pois Egyptijn.

37:29 COsca Ruben palais cuopalle/ ja ei löytänyt Josephia sieldä/ rewäis hän waattens/

37:30 Ja palais weljeins tygö/ ja sanoi: ei ole nuorucainen siellä/ cuhunga minä menen?

37:31 Nijn he otit Josephin hamen/ ja tapoit caurin/ ja tahraisit hamen wereen/

37:32 Ja lähetit sen kirjawan hamen/ ja annoit canda Isällens/ ja sanoit: tämän me löysim/ tunnustele jos tämä on poicas hame taicka ei?

37:33 Ja hän tunsu sen/ ja sanoi: tämä on minun poicani hame/ paha peto on hänen syönyt/ ja raatelewaiselda pedolda on Joseph reweldy.

37:34 Ja Jacob rewäis waattens/ ja käärei säkin cupeijns/ ja murhetti poicans monda päiwä.

37:35 Ja caicki hänen poicans ja tyttärens nousit händä lohduuttaman/ waan ei hän tahtonut anda idzens lohduutetta/ mutta sanoi: minä murehtien menen alas poicani tygö hautaan. Ja hänen Isäns itki händä.

37:36 Mutta Midianiterit myit hänen Egyptijn/ Potipharille/ Pharaon Camaripalwelialle ja huowinhaldialle.

XXXVIII. Lucu.

JUda/ Jacobin poica/ otta Cananealaisen emännäxens/ joca synnyttä hänen Gerin/ Onanin ja Selahn/ v. 1. hänen Isäns anda Gerille Thamarin emännäxi/ ja cosca hän

I Moseksen kirja

cuole/ anda hän hänelle Onanin/ v. 6. cosca tämä cuole/ lupa Juda hänelle colmannen poicans Selahn/ v. 10. mutta ettei hän händä saanut/ v. 11. Pettä hän Appens macaman cansans/ v. 12 ja synnyttä Perezen ja Serahn/ v. 27.

38:1 SE tapahtui siihen aican/ että Juda meni alas weljeins tykö/ ja poickeis yhden miehen tygö Odollamijn/ jonga nimi oli Hira.
38:2 Ja Juda näki siellä Cananean miehen tyttären/ hänen nimens oli Sua/ ja otti hänen:
38:3 Ja cosca hän oli maannut hänen cansans/ tuli hän rascaxi ja synnytti pojan/ ja cudzui hänen nimens Ger.
38:4 Ja hän taas tuli rascaxi ja synnytti pojan/ ja cudzui hänen nimens Onan.
38:5 Ja hän synnytti taas pojan/ ja cudzui hänen nimens Sela. Ja Juda oli Chesibis cosca hän ne synnytti.
38:6 JA Juda otti Gerille hänen esicoisellens emännän/ jonga nimi oli Thamar.
38:7 Mutta Ger Judan esicoinen oli paha HERran edes/ jongatähden HERra cuoletti hänen.
38:8 Nijn sanoi Juda pojallens Onanille: maca weljes emännän cansa/ ja ota händä awioxes/ herättäxes weljelles siemendä.
38:9 Mutta Onan tiesi ettei siemen ollut hänen omans: cosca hän sijs macais weljens emännän cansa/ andoi hän sen pudota maahan/ ja turmeli sen/ ettei hän olis andanut weljellens siemendä.
38:10 Ja se paha kuin hän teki/ ei kelwannut HERralle/ joca cuoletti myös hänen.
38:11 Nijn sanoi Juda Thamarille hänen miniällens: ole leskenä sinun Isäs huones/ siihenasti kuin minun poican Sela caswa: Sillä hän ajatteli: tohti tapahtua/ että hän myös cuole/ nijncuin hänen weljensäkin. Nijn Thamar meni pois/ ja oli Isäns huones.
38:12 COsca monda päiwä olit culunet/ cuoli Suahn tytär Judan emändä. Ja sijttecuin Judan

murhen aica oli loppunut/ meni hän Thimnathijn/ lambaitans keridzemän/ ystäväns Hiran cansa/ Odollamista.
38:13 Nijn ilmoitettin Thamarille: cadzo/ Appes mene Timnathijn keridzemän lambaitans.
38:14 Nijn rijsui hän päädäns leskiwaattens joilla hän käwi/ ja peitti idzens/ ja käärei ymbärins caswons/ ja istui ulcona weräjäst tiellä Thimnathin päin: sillä hän näki että Sela oli caswanut/ ja ei händä annettu hänelle emännäxi.
38:15 Cosca Juda näki hänen/ luuli hän sen portoxi: sillä hän oli peittänyt caswons.
38:16 Ja hän poickeis tiellä hänen tygöns/ ja sanoi: annas minun maata cansas: sillä ei hän tiennyt sitä miniäxens. Hän wastais: mitä minun annat jos sinä macaisit minun cansani?
38:17 Hän sanoi: minä lähetän sinulle caurin laumastani. Hän wastais: anna sijs minulle panti nijncawaxi cuins sen lähetät.
38:18 Hän sanoi: mitäst minä sinulle pandixi annan? Hän wastais: sormuxes/ sites ja sauwas joca kädesäs on. Nijn hän andoi ne hänelle/ ja macais hänen cansans/ ja hän tuli rascaxi hänestä.
38:19 Ja hän nousi ja meni/ ja otti werhan päädäns/ ja puki jällens leskiwaattet päällens.
38:20 Mutta Juda lähetti caurin ystäväns cansa Odollamist/ että hän waimolda ottais pandin jällens/ ja ei hän löynnyt händä.
38:21 Nijn hän kyseli sen paican miehille/ sanoden: cusa on se porto kuin istui tiellä? he wastaisit: ei yxikän porto ole täsä ollut.
38:22 Mutta hän palais Judan tygö/ ja sanoi: en minä löynnyt händä/ sanoit myös sen paican miehet/ ettei täsä ole yhtäkän porto ollut.
38:23 Juda sanoi: pitäkän ne/ etten me/ mitämax/ häpiään tulis: cadzo/ minä lähetin caurin/ ja et sinä löytänyt händä.
38:24 Colmen cuucauden jälken ilmoitettin Judalle: sinun miniäs Thamar on salawuotes

I Mosexen kirja

ollut/ ja cadzo/ salawuotest on hän myös rascaxi tullut. Juda sanoi: wiekät händä poldetta.

38:25 Mutta cosca hän tuotin edes/ lähetti hän Appens tygö/ sanoden: sijtä miehestä jonga nämät owat/ olen minä rascas. Ja sanoi: tunnetcos kenengä on tämä sormus/ side ja sauwa?

38:26 Juda tunki ne/ ja sanoi: hän on minua hurscambi: etten minä hänelle poicani Selat andanut. Cuitengin ei hän enämbätä maannut händä.

38:27 Ja hänen synnyttämisen ajalla/ löyttin caxoiset hänen cohdustans.

38:28 Ja hänen synnyttäisäns/ pisti toinen ulos kätens/ johonga lastenämmä tartui/ ja sitoï siihen punaisen langan/ sanoden: tämä tule ensist ulos.

38:29 Mutta cosca hän kätens tacaperin weti/ tuli ulos hänen weljens/ ja hän sanoi: mixis olet tämän rickirewäisemyxen tehnyt sinun tähtes: ja cudzuttin Perez.

38:30 Sijtte tuli ulos hänen weljens/ jonga kädes oli se punainen langa/ ja cudzuttin Serah.

Vers.29. Perez) se on/ rickirewäisiä. v. 30. Serah) ylöskäymys.

XXXIX. Lucu.

ISmaeliterit myywät Josephin Potipharille Cuningan huowinhaldialle Egyptijn/ v. 1. Joca hänen asetta coco huonens päälle/ v. 3. Hänen emändäns saa himon Josephin tygö/ ja ano häneldä luwatoinda cansa käymist/ v. 7. & 11. Ettei hän siihen mielisty/ canda hän petollisest perhens ja miehens edes hänen päällens/ v. 14. jongatähden hän heitetän fangiuten/ v. 20. HERra on cuitengin hänen cansans/ ja anda hänen löytä armon fangein haldian edes/ v. 21.

39:1 JA Joseph wietin Egyptijn/ ja Potiphar Egyptiläinen/ Pharaon Camaripalwelia ja huowinhaldia/ osti hänen Ismaelitereildä/ jotca hänen sinne wienet oli.

39:2 Ja HERra oli Josephin cansa/ nijn että hän tuli onnellisexi miehxi/ ja oli hänen Isändäns Egyptiläisen huones.

39:3 Ja hänen Isändäns näki/ että HERra oli hänen cansans: sillä caicki mitä hän teki/ andoi HERra menestyä hänen kädesäns.

39:4 Nijn että hän löysi armon hänen Isändäns edes/ ja tuli hänen palweliagens/ hän asetti hänen huonens päälle/ ja caicki mitä hänellä oli/ andoi hän hänen käteens.

39:5 Ja sijtä ajasta cuin hän oli hänen pannut huonens ja caiken tawarans päälle/ siunais HERra sen Egyptiläisen huonen Josephin tähden/ ja HERran siunaus oli caikisa nijssä jotca hänellä cotona ja kedolla olit.

39:6 Sentähden andoi hän caicki Josephin halduun mitä hänellä oli/ ja ei idze mistän murhetta pitänyt/ waan söi ja joi. Ja Joseph oli caunin luondoinen/ ja ihana caswoilda.

39:7 JA tapahtui tämän jälkeen/ että hänen Isändäns emännän silmät paloit Josephin päälle/ ja sanoi: maca minun cansani.

39:8 Mutta hän kielsi/ ja sanoi hänelle: cadzo/ minun Isändän ei tiedä mitä hänen huonesans on/ ja caicki mitä hänellä on/ andoi hän minun käteeni.

39:9 Ja ei ole hänellä mitän nijn suurta hänen huonesans/ jota ei hän minun halduni ole andanut/ paidzi sinua/ ettäs olet hänen emändäns/ cuinga sijs minä nijn paljo paha tekisin/ ja rickoisin Jumalata wastan?

39:10 Mutta hän piti jocapäiwä sencaltaiset puhet Josephin cansa/ mutta ei hän totellut maata hänen cansans/ eli hänestä jotacan lucua pitänyt.

39:11 JA tapahtui yhtenä päiwänä/ että Joseph meni huoneseen ascaroidzeman/ ja ei ollut yxikän perhestä läsnä.

39:12 Ja hän tartui hänen hamesens/

I Mosexen kirja

sanoden: maca minun cansani. Mutta hän jätti hamens hänelle ja pakeni huonesta ulos.

39:13 Cosca hän näki että hän jätti hamens/ ja pakeni:

39:14 Huusi hän perhettäns/ ja sanoi heille: cadzocat/ hän on tuonut meille yhden Ebrerin miehen/ saattaman meitä häpiään/ hän tuli minun tyköni macaman minun cansani/ mutta minä huusin corkialla änellä.

39:15 Ja cosca hän cuuli että minä riahdin ja huusin/ jätti hän minulle hamens/ pakeni ja meni ulos.

39:16 Nijn hän piti hänen hamens siihenasti cuin hänen Isändäns cotia tuli/

39:17 Ja puhui hänelle ne sanat/ sanoden: se Hebrerin palwelia/ jongas olet meille tuonut/ tuli minun tyköni saattaman minua häpiään.

39:18 Mutta cosca minä riahdin ja huusin/ jätti hän minulle hamens ja pakeni.

39:19 Cosca hänen isändäns cuuli emändäns sanat/ cuin hän puhui hänelle/ sanoden: nijn on sinun palwelias tehnyt minua wastan/ wihastui hän sangen cowin.

39:20 NIin otti hänen Isändäns hänen/ ja pani fangihuoneseen/ josa Cuningan fangit olit/ ja nijn hän oli siellä fangihuones.

39:21 Mutta HERra oli Josephin cansa/ ja käänsi laupiudens hänen tygöns/ ja andoi hänen löytä armon fangihuonen haldian edes.

39:22 Nijn että hän andoi caicki fangit fangihuones hänen kätens ala/ että caicki mitä siellä tehtin/ se tehtin hänen cauttans.

39:23 Ja fangihuonen haldia ei pitänyt mistän murhetta nijstä jotca hänen kädesäns olit: sillä HERra oli Josephin cansa/ ja mitä hän teki/ andoi HERra menestyä.

XL. Lucu.

Egyptin Cuningas wihastu ylimmäisen juomans laskian ja leipojans päälle/ ja anda heitä fangiuteen heittä/ v. 1. ne molemmat näkewät siellä unda/ v. 5. juomanlaskia

ilmoitta ensist hänen unens/ v. 9. Joseph selittä sen/ ja rucoile muistutta händäns Cuningalle/ cosca hän wircaans tulis/ v. 12. leipoja juttele hänen unens/ v. 16. Joseph selittä myös sen/ v. 18. heille tapahtu nijncuin hän sesittä/ v. 20. juomanlaskia ei muista händä/ v. 23.

40:1 JA sijtte tapahtui että Egyptin Cuningan ylimmäinen juomanlaskia ja leipoja ricoit heidän herrans Egyptin Cuningasta wastan:

40:2 Nijn Pharao wihastui molemmitten palweliains/ ylimmäisen juomanslaskian ja ylimmäisen leipojans päälle.

40:3 Ja heitti heidän fangiuteen huowinhaldian huoneseen/ josa Joseph oli fangina.

40:4 Ja huowinhaldia pani Josephin heidän päällens cadzoman heitä. Ja he olit fangiudes cappalen aica.

40:5 JA molemmat Egyptin Cuningan sekä jumanlaskia että leipoja näit unda/ cumbikin unens yhtenä yönä/ ja cummangin unella oli hänen selityxens.

40:6 Cosca Joseph tuli amulla heidän tygöns/ ja näki heidän murhelisexi.

40:7 Kysyi hän heille/ ja sanoi: mixi te oletta tänäpäns suruliset?

40:8 He wastaisit: me olem nähnet unda/ ja ei ole joca sen selittä. Nijn sanoi Joseph heille: Jumalan on selitys/ cuitengin jutelcat se minulle.

40:9 Nijn ylimmäinen juomanlaiska jutteli unens Josephille/ ja sanoi hänelle: minä näin unda/ wijnapuu oli minun edesäni/

40:10 Ja sillä oli colme oxa/ ja se wiherjöldzi/ caswoi ja cucoistui/ ja sen marjat kypsyit.

40:11 Ja Pharaon juomaastia oli minun kädesäni/ nijn minä otin wijnamarjat/ ja pusersin ne juomaastiaan/ ja annoin sen juomaastian Pharaon käteen.

40:12 Joseph sanoi hänelle: tämä on selitys/

40:13 Colme oxa owat colme päiwä/ ja

I Mosexen kirja

colmen päiwän perästä corgotta Pharao sinun pääs/ ja asetta jällens endiseen wircaas/ ja sinä annat Pharaon käteen juomaastian nijncuin ennengin/ coscas olit hänen juomanslaskia.

40:14 Mutta muista minua cosca sinun hywin käy/ ja tee sijtte laupius minun cansani muistuttain Pharaolle että hän minun ottais tääldä ulos.

40:15 Sillä minä olen warastettu Hebrerein maalda/ engä ole täsä mitän tehnyt/ että he minun tänne panit.

40:16 Cosca ylimmäinen leipoja näki että selitys oli hywä/ sanoi hän Josephille: minä olen myös unda nähnyt/ että minä cannoin colme palmicoittua coria pääni päällä.

40:17 Ja ylimmäises coris oli caikinaisia leiwotuita ruokia Pharaon tarpexi/ ja linnut söit nijtä corista minun pääni päädä.

40:18 Joseph wastais/ ja sanoi: tämä on selitys.

40:19 Colme coria owat colme päiwä/ ja colmen päiwän peräst ylöndä Pharao sinun pääs/ ja ripusta sinun hirsipuuhun/ ja linnut syöwät sinun lihas sinun päädäs.

40:20 JA tapahtui colmandena päiwänä/ cosca Pharao piti syndymä päiwäns/ teki hän pidon caikille palwelioillens/ ja ylönsi ylimmäisen juomanlaskian pään/ ja ylimmäisen leipojan pään/ hänen palwelioittens seas.

40:21 Ja asetti ylimmäisen juomanlaskian jällens endiseen wircaans/ andaman Pharaon käteen juomaastiata. Mutta ylimmäisen leipojan andoi hän hirttä/ '6Eijnrcuin Joseph oli selittänyt. Mutta ylimmäinen juomanlaskia/ ei muistanut Josephita/ waan unhotti hänen.

XLI. Lucu.

PHarao näke unda/ yhden seidzemest lihawast ja laihast lehmäst: toisen seidzemest tähkäpääst/ v. 1. joita ei yxikän selttietäjä Egyptis selittä taida/ v. 8. juomanlaskia muista

Josephin Pharaon edes/ v. 9. Pharao otta Josephin fangeudest/ v. 14. juttele unens/ v. 17. Joseph selittä ne nijn/ että tulewat olit seidzemen hywä vuotta/ ja seidzemen cowa vuotta/ coco maacundaan/ v. 25. neuwo Cuningast paneman toimelisen miehen maacundains päälle/ cocoman wilja hywinä vuosina/ v. 33. Cuningas asetta Josephin coco Egyptin Esimiehexi/ v. 37. ja anda hänelle Potipheran tyttären emännäxi/ v. 45. Joseph coco paljo wilja hywinä wosina/ v. 47. hänelle synnytetän Manasse ja Ephraim/ v. 50. cowina vuosina awa hän jywäaitat ja autta maacunda/ v. 53.

41:1 JA cahden ajastajan perästä/ näki Pharao unen/ nijncuin hän olis seisonut wirran tykönä.

41:2 Ja cadzo/ wirrasta astui ylös seidzemen caunista ja lihawata lehmä jotca käwit hywällä laituimella.

41:3 Sijtte näki hän toiset seidzemen lehmä tulewan wirrasta ylös ruma ja laiha/ ja käwit nijden toisten lehmäin tykönä wirran reunalla.

41:4 Ja ne rumat ja laihat seidzemen lehmä/ söit ne seidzemen lihawata ja caunista lehmä. Nijn Pharao heräis.

41:5 Ja hän nuckui jällens/ ja näki toisen kerran unda/ että seidzemen täysinäistä ja paxua tähkäpäätä caswoit yhdessä oljes.

41:6 Sijtte näki hän seidzemen piendä ja surcastunutta tähkäpäätä caswawan.

41:7 Ja ne seidzemen laiha/ nielit ne seidzemen paxua ja täysinäistä tähkäpäätä. Nijn Pharao heräis/ ja näki että se oli uni.

41:8 Ja amulla oli hänen hengens murhelinen/ lähetti ja andoi cudzua cocon caicki Egyptin noidat ja tietäjät/ ja Pharao jutteli heille unens. Mutta ei ollut/ joca sen taisi selittä Pharaon edes.

41:9 Nijn puhui ylimmäinen juomanlaskia Pharaolle/ sanoden: minä muistan tänäpä minun ricoxen.

I Mosexen kirja

41:10 Cosca Pharao wihastui palweliains päälle/ ja pani minun ja ylimmäisen leipojan fangiuteen/ huowinhaldian huoneseen.
41:11 Nijn me molemmat näimme yhtenä yönä unda/ cumbikin unens/ ja cummallengin tapahtui hänen unens selityxen jälkeen.
41:12 Ja siellä oli meidän cansam Hebrerin nuorucainen/ huowinhaldian palwelia/ ja me juttelim hänelle/ ja hän selitti meille meidän unem/ cummallengin unens jälkeen.
41:13 Ja nijncuin hän meille selitti/ nijn se tapahtui: sillä minä asetettiin minun wircaani/ ja hän hirtettiin.
41:14 Nijn lähetti Pharao/ ja andoi cudzua Josephin/ ja he hopust otit hänen fangeudest ulos. Ja hän andoi hiuxens keritä/ ja muutti waattens ja tuli Pharaon tygö.
41:15 Nijn sanoi Pharao Josephille: minä olen unda nähnyt/ ja ei ole sen selittäjä/ mutta minä olen cuullut sinusta sanottawan: coscas unen cuulet/ nijns taidat sen selittä.
41:16 Joseph wastais Pharaota/ sanoden: ei se ole minulla/ mutta Jumala awista cuitengin Pharaolle hywä.
41:17 Nijn puhui Pharao Josephille: unesani olin minä seisowana wirran reunalla/
41:18 Ja näin wirrasta tulewan ylös sedzemen lihawata ja caunista lehmä/ jotca käwit hywällä laituumella.
41:19 Ja heidän jälkensä näin minä toiset seidzemen piendä ja juuri ruma ja laiha lehmä tulewan ylös/ en ole minä coco Egyptin maalla nähnyt nijn rumia.
41:20 Ja ne laihat ja rumat lehmät/ söit ne ensimmäiset seidzemen lihawata lehmä:
41:21 Ja cosca ne olit syönet/ ei heidän päälläns mitän tundunut/ että he olit syönet/ waan olit nijn rumat nähdä cuin ennengin. Nijn minä heräisin.
41:22 Ja taas näin minä unesani/ seidzemen tähkäpäättä caswanen yhdesä oljesa/ täysinäistä ja paxua.
41:23 Sijtte käwit ylös seidzemen cuiwa/

piendä ja itätuulelda surcastunutta tähkäpäättä.
41:24 Ja ne seidzemen piendä tähkäpäättä nielit ne seidzemen paxua tähkäpäättä. Ja minä olen sen sanonut minun noidilleni/ mutta ei ole ollut joca sen taisi minulle selittä.
41:25 JOseph sanoi Pharaolle: molemmat Pharaon unet owat yhtäläiset: Jumala ilmoitta Pharaolle/ mitä hän tekewä on.
41:26 Ne seidzemen caunista lehmä/ owat seidzemen vuotta/ ja ne seidzemen täysinäistä tähkäpäättä/ owat myös seidzemen vuotta/ se on yhtäläinen uni.
41:27 Mutta ne seidzemen laiha ja ruma lehmä/ jotca astuit ylös heidän jälkensä/ owat seidzemen vuotta/ ja ne seidzemen laiha ja itätuulelda surcastunutta tähkäpäättä owat seidzemen cowa vuotta.
41:28 Se on nyt se/ cuin minä Pharaolle sanonut olen/ että Jumala ilmoitti Pharaolle/ mitä hän tekewä on.
41:29 Cadzo/ seidzemen wiljaist vuotta tulewat coco Egyptin maalle.
41:30 Ja nijden jälkeen tulewat seidzemen cowa vuotta/ nijn että caicki sencaltainen wiljan kylluus unhotetan/ cuin on ollut Egyptin maalla/ ja se callis aica häwittä maacunnan.
41:31 Ja ei enämbi tietä sijtä wiljan kyllydest maacunnasa/ sen callin ajan tähden joca tule: sillä se tule sangen rascaxi.
41:32 Mutta että uni on kerroittu Pharaolle/ awista Jumalan totisest ja pian sen tekewän.
41:33 Nyt sijs Pharao edzikän toimest ja taitawata miestä/ asettaxens Egyptin maan päälle.
41:34 Toimittacan Pharao ja asettacan ottomiehiä maacundaan/ ja ottacan wijdennen osan Egyptin maalda nijnä seidzemenä wiljawuonna.
41:35 Ja cootcan caickinaista rawindo nijnä hywinä vuosina/ jotca tulewat/ ja andacan tulla jywiä Pharaon jywäaitaan/ waraxi Caupungeisa/ ja tallella pitäkän/

I Mosexen kirja

41:36 Että ruoca olis tähdellä pandu maacunnan elatuxexi/ nijnä seidzemenä nälkäwuonna/ jotca tulewat Egyptin maalle/ ettei maa häwitetäis näljän tähden.
41:37 JA se puhe kelpais Pharaolle/ ja caikille hänen palwelioillens.
41:38 Ja Pharao sanoi palwelioillens: taidammaco me löytä taincaltaisen miehen/ josa Jumalan Hengi on?
41:39 Ja Pharao sanoi Josephille: että Jumala on tämän caiken sinulle ilmoittanut/ ei ole yhtän nijn taitawata ja ymmärtäwäistä cuin sinä olet.
41:40 Ole sinä minun huoneni päällä/ ja sinun sanalles pitä caiken minun Canssani cuuliaisien oleman/ ainoastans Cuningalises istuimes/ tahdon minä olla corkiambi sinua.
41:41 Ja Pharao sanoi Josephille: cadzo/ minä olen asettanut sinun coco Egyptin maacunnan päälle.
41:42 Ja Pharao otti sormuxen kädestäns/ ja pani sen Josephin käteen/ ja puetti hänen walkeisijn silcki waatteisin/ ja ripusti culdakäädyn hänen caulaans/
41:43 Ja andoi aja hänen toisesa waunusans/ ja andoi huuta hänen edelläns/ että he cumarrasit/ ja tiedäisit hänen asetetuxi coco Egyptin maan päälle.
41:44 Ja Pharao sanoi Josephille: minä olen Pharao/ ilman sinun tahdotas ei pidä yhdengän lijcuttaman kättäns taicka jalkans coco Egyptin maalla.
41:45 Ja Pharao cudzui hänen salaisexi neuwoxi/ ja andoi hänelle Asnathin/ Potipheran Onin papin tyttären emännäxi. Nijn Joseph meni cadzeleman Egyptin maata.
41:46 Ja Joseph oli colmenkymmenen ajastaicainen/ cosca hän seisoi Pharaon Egyptin Cuningan edes. Ja Joseph läxi Pharaon tykö/ ja waelsi ymbärins caiken Egyptin maan.
41:47 Ja maa caswoi yldäkyllä nijnä seidzemenä wiljawuonna.

41:48 Ja hän cocois nijnä seidzemenä wuonna/ caickinaisen elatuxen/ joca oli Egyptin maalla/ ja pani sen tähdelle Caupungeihin/ mitä elatusta maa caswoi ymbärins cugin Caupungin/ sen hän sijhen tähdelle pani.
41:49 Ja Joseph cocois sangen paljo jywiä/ nijncuin sanda meresä/ nijn että hän lackais lukemasta/ sillä ne olit epäluuciset.
41:50 JA Josephille synnyit caxi poica/ ennencuin callis aica tuli/ jotca hänelle synnytti Asnath/ Potipheran Onin papin tytär.
41:51 Ja cudzui hänen esicoisens nimen Manasse/ sillä (sanoi hän) Jumala on andanut minun unhotta caiken minun waiwani/ ja caiken minun Isäni huonen.
41:52 Mutta toisen nimen hän cudzui Ephraim/ sillä (sanoi hän) Jumala on andanut minun caswa minun radolisudeni maasa.
41:53 COsca seidzemen wiljawuotta olit culunet Egyptin maalla/
41:54 Rupeisit ne seidzemen cowa wuotta tuleman/ nijncuin Joseph oli sanonut/ ja nälkä tuli caickijn maacundijn. Mutta coco Egyptin maalla oli leipä.
41:55 Cuin Egyptin maa myös kärsei nälkä/ huusi Canssa Pharaon tygö leiwän tähden. Mutta Pharao sanoi caikille Egyptiläisille: mengät Josephin tygö/ mitä hän sano teille/ se tehkät.
41:56 Cosca nälkä tuli coco maacundaan/ awais Joseph caicki jywä aitat jocapaicas/ ja myi Egyptiläisille: sillä nälkä tuli aina rascamaxi Egyptin maalla.
41:57 Ja caicki maacunnat tulit Egyptijn ostaman Josephilda: sillä suuri nälkä oli caikisa maacunnisa.

Vers.16. Ei se ole minulla) Nijn cuin hän olis tahtonut sanoa: en minä se ole joca on selittänyt unta/ eli sitä taidan tehdä/ Jumala on se joca sen tehnyt on minun cauttani/ hän taita sen myös wielä nyt tehdä. Ja nijn hän

I Mosexen kirja

anda Jumalalle cunnian/ ja edzi tila johdatta Pharaota oikian Jumalan tygö.

XLII. Lucu.

JAcob lähettä poicans Egyptijn ostaman jywiä/ mutta BenJamin jää cotia/ v. 1. Heidän sinne tuldua/ teeskele Joseph idzens muucalaisexi ja cowaxi heitä wastan/ v. 6. pitä heitä colme päiwä fangiudes/ v. 17. anda heidän mennä cotia/ sen cansa cuin he ostanet olit/ cuitengin että he tulisit heidän nuorimman weljens BenJaminin cansa jällens/ v. 28. pitä Simeonin nijncauwan fangeudes/ v. 24 cotia tulduans/ ilmoittawat he Isällens mitä heille tapahtunut oli/ v. 29. joca sentähden tule sangen surulisexi/ v. 36.

42:1 MUtta cosca Jacob näki olewan jywiä myydä Egyptis/ sanoi hän pojillens: mixet te cadzo perän?

42:2 Cadzo/ minä cuulin Egyptis olewan jywiä kyllä/ mengät sinne ja ostacat meille siellä/ että me eläisim/ ja emme cuolis.

42:3 Nijn menit kymmenen Josephin welje ostaman jywiä Egyptist.

42:4 Mutta BenJaminita Josephin welje/ ei lähettänyt Jacob weljiens cansa/ sillä hän sanoi: ettei hänen wahingo tapahduis.

42:5 Nijn läxit Israelin lapset matcan jywiä ostaman muiden seurasa: sillä callis aica oli myös Canaan maalla.

42:6 MUtta Joseph oli hallidzia macunnas/ hän andoi myydä jywiä caikelle maan Canssalle. Nijn tulit Josephin weljet/ ja cumarsit maahan caswoillens hänen eteens.

42:7 Ja Joseph näki hänen weljens/ ja tunki heidän/ ja teeskeli hänens oudoxi heitä wastan/ ja puhui cowast heidän cansans/ ja sanoi heille: custa te tuletta? he wastaisit: Canaan maalda/ ostaman jywiä.

42:8 Ja ehkä Joseph tunki weljens/ ei cuitengan he händä tundenet.

42:9 Nijn Joseph muisti unens/ jonga hän oli nähnyt heistä/ ja sanoi heille: te oletta wacojat/ ja oletta tullet cadzoman custa maa awojoin olis.

42:10 He wastaisit händä: ei minun herran/ mutta sinun palwelias owat tullet ostaman heillens jywiä.

42:11 Me olemma caicki yhden miehen pojat/ me olemma wogat/ eikä sinun palwelias ole ikänäns ollet wacojat.

42:12 Hän sanoi heille: eisuingan/ mutta te oletta tullet cadzoman custa maa awojoin olis.

42:13 He sanoit: me sinun palwelias olemma caxitoistakymmendä weljestä/ yhden miehen pojat Canaan maalda/ nuorin on nyt meidän Isämme tykönä/ mutta yxi ei ole sillen eleillä.

42:14 Joseph sanoi heille: sepä se on cuin minä olen teille puhunut/ sanoden/ wacojat te oletta.

42:15 Sijnä teitä pitä coeteldaman. Nijn totta cuin Pharao elä/ ei teidän pidä täädä pääsemän/ jollei teidän nuorin weljen tule tänne.

42:16 Lähettäkät yxi teistän joca tuo teidän weljen tänne/ mutta teidän pitä fangina oleman/ nijn teidän puhen coetellan/ jos teisä totuus on/ mutta jollei/ nijn totta cuin Pharao elä/ te oletta wacojat.

42:17 Nijn hän pani heidän kijnni colmexi päiwäxi.

42:18 JA colmandena päiwänä sanoi Joseph heille: jos te tahdotta elä/ nijn tehkät näin/ sillä minä pelkän Jumalata.

42:19 Jos te oletta wogat/ nijn andacat yxi teidän weljistän olla sidottuna fangeuxes/ mutta mengät te ja wiekät cotia/ mitä te ostanet oletta nälkä wastan.

42:20 Ja tuocat teidän nuorin weljen minun tygöni/ nijn minä uscon teidän sanan/ ettet te cuolis. Ja he teit nijn.

42:21 Mutta he sanoit keskenäns: tämän me olem ansainnet meidän ricoxellam weljem wastan: sillä me näim hänen ahdistuxens/

cosca hän rucoili meitä/ ja en me händä cuullet/ sentähden olem me tähän murheseen joutunet.

42:22 Ruben wastais heitä/ sanoden: engö minä puhunut teille? sanoden: älkät tehkö wääryttä nuorucaiselle/ ja ette tahtonet cuulla? Ja nyt hänen werens meildä waaditan.

42:23 Waan ei he tiennet Josephin sitä ymmärtävän: sillä hän puhui heille tulkin cautta.

42:24 Ja hän käänsi idzens heistä/ ja itki. Cosca hän jällens käänsi heidän puolens ja puhutteli heitä/ otti hän Simeonin heildä/ ja sidoi hänen heidän nähtens.

42:25 Ja käski heidän säckins täytettä jyllä/ ja annetta heidän rahans jällens idzecungin omaan säckijns/ ja annetta heille ewästä matcalle. Ja heille tehtiin nijn.

42:26 Ja he panit caluns Aseins päälle ja läxit siellä.

42:27 Cosca yxi heistä awais säckins/ syöttäxens Asians syötinsialla/ ja äckäis rahans säckins suusa.

42:28 Ja sanoi weljillens: minulle on annettu minun rahan jällens/ cadzo/ se on minun säkisäni. Nijn heidän sydämens wawahdui/ ja hämmästyit keskenäns/ sanoden: mixi on Jumala meille näin tehnyt?

42:29 COsca he cotia jouduit Jacobin heidän Isäns tygö Canaan maalle/ ilmoitit he hänelle caicki/ mitä heille tapahtunut oli sanoden:

42:30 Se mies/ sen maan herra puhui cowast meidän tygöm/ ja piti meitä maan wacojana.

42:31 Ja me wastaisim händä: me olem wogat/ ja em ole ikänäns ollet wacojat.

42:32 Me olemma caxitoistakymmendä weljestä meidän Isäm poica/ yxi ei ole sillen eleis/ ja nuorin on wielä Isäm tykönä Canaan maalla.

42:33 Sanoi maan herra meille: sijtä minä tunnen jos te oletta wogat/ yxi teidän weljistän jättäkät minun tygöni/ ja ottacat teidän taloin tarwe/ ja mengät pois.

42:34 Ja tuocat teidän nuorin weljen tänne minun tygöni/ nijn minä ymmärrän ettet te ole wacojat/ waan wogat/ nijn annan minä myös teidän weljen jällens/ ja saatte tehdä teidän parastan täsä maacunnasa.

42:35 Ja cosca he tyhjäsit heidän säckejäns/ löysi idzecukin rahakääröns säkistäns/ ja cuin he näit heidän rahakääröns/ hämmästyit he Isäns cansa.

42:36 NIin sanoi Jacob heidän Isäns: te oletta saattanet minun lapsitomaxi/ Joseph ei ole eläwisä/ jo on myös Simeon pois/ ja BenJaminin tahdotta te wielä wiedä pois/ minun cohtani nämät caicki tapahtuwat.

42:37 Ruben wastais Isällens/ sanoden: jollen minä händä jällens sinulle cotia tuo/ nijn tapa molemmat minun poicani/ ainoastans anna händä minun halduni/ minä hänen sinulle jällens cotia tuon.

42:38 Hän sanoi: ei minun poican pidä menemän teidän cansan: sillä hänen weljens on cuollut/ ja hän on jäänyt yxin/ ja jos hänelle tapahduis jotakin paha tiellä/ jota te waellatte/ nijn te saatatte minun harmat carwani murhella hautaan.

Vers.15. Nijn totta cuin Pharao elä.) Nijn on ollut Epyptiläisten tapa wanno/ nijncuin Hebrerit owat wannonet: nijn totta cuin HERra elä. Tämän tawan on Joseph pitänyt/ ettei hän olis tuttu hänen weljildäns.

XLIII. Lucu.

JAcob lähettä heidän taas sinne BenJaminin cansa/ v. 1. ja lahjoja maacunnan parhast hedelmästä/ v. 11. cosca he sinne joutuwat/ käske Joseph wiedä heitä sisälle/ ja walmista heille atrian/ v. 16. he pelkäwät ja puhdistawat idzens huonenhaldian edes/ sijtä rahast cuin he löysit säkeistäns/ v. 18. ja walmistawat lahjoja/ v. 25. Joseph otta sisälle tulduans heidän ja heidän lahjans ystäwälistest wastan/

I Mosexen kirja

v. 27. cuin hän näke Benjaminin/ mene hän erinäns ja itke/ v. 29. ja tule taas rualle heidän cansas/ v. 31.

43:1 MUtta callis aica ahdisti maata.

43:2 Ja cosca he lopit syödä ne jywät cuin he Egyptist tuonet olit/ sanoi heidän Isäns Jacob heille: mengät jällens sinne/ ja ostacat meille jotakin elatusta.

43:3 Nijn wastais händä Juda/ sanoden: se mies haastoi meitä sangen cowin/ ja sanoi: ei pidä teidän näkemän minun caswojani/ jollei teidän weljen ole teidän cansan.

43:4 Jos sijs sinä nyt lähetät meidän weljem meidän cansam/ nijn me menem ja ostam sinulle elatusta.

43:5 Waan jolles händä lähetä meidän cansam/ nijn en mekän mene/ sillä se mies sanoi meille: ei teidän pidä näkemän minun caswojani/ jollei teidän weljen ole teidän cansan.

43:6 Israel sanoi: mixi te teitte minua wastan nijn pahoin/ että te sanoitta sille miehelle teillän wielä olewan weljen.

43:7 He wastaisit: se mies kysyi meistä nijn wisust/ ja meidän sugustam/ sanoden: wieläkö teidän Isän elä? nijn me wastaisim hänelle cuin hän kysyi. Mistä me tiesim hänen sanowan: tuocat weljen tänne?

43:8 NIin sanoi Juda Israelille hänen Isällens: lähetä nuorucainen minun cansani/ nijn me hangidzem ja lähdem matcan/ että me eläisim ja em cuolis/ sekä me että sinä ja meidän lapsem.

43:9 Minä tacan hänen/ caipa händä minun käsistäni/ jollen minä tuo händä jällens sinun tygös/ ja pane händä sinun etees/ nijn minä olen wicapää sinun edesäs caickena minun elinaicanani.

43:10 Sillä jollei meillä olis ollut wijwytystä/ totisest me olisim jo caxikerta tullet jällens.

43:11 Nijn sanoi Israel heidän Isäns heille: jos

cummingin nijn pitä oleman/ tehkät sijs nijn/ ja ottacat maan parhaista hedelmistä teidän säckein/ ja wiekät sille miehelle lahjoja/ jotakin Balsamita ja hunajata/ ja callita juuria/ ja Mirrhamita ja Dadelita ja Mandelia.

43:12 Ottacat myös toinen raha teidän myötän/ ja se raha jonga te toitte jällens säckein suusa/ wiekät myötän/ taita olla että se on epähuomiost tapahtunut.

43:13 Ottacat myös teidän weljen ja hangitcat/ ja mengät jällens sen miehen tygö.

43:14 Jumala Caickiwaldias andacon teidän löytä laupiuden sen miehen edes/ että hän päästäis jällens teille toisen teidän weljen/ ja tämän Benjaminin. Mutta minun täyty olla nijncuin se/ jonga lapset owat temmatut peräti pois.

43:15 NIin otit he nämät lahjat/ ja caxi sen werta raha myötäns/ ja Benjaminin: walmistit idzens ja menit Egyptijn/ ja tulit Josephin eteen.

43:16 Ja cuin Joseph näki Benjaminin heidän cansans sanoi hän huonens haldialle: wie nämät miehet huoneseen/ ja tee teurasta ja walmista: sillä heidän pitä minun cansan päiwälist syömän.

43:17 Ja se mies teki nijncuin Joseph oli hänelle käskenytt/ ja wei miehet Josephin huoneseen.

43:18 JA he pelkäisit että he wietin Josephin huoneseen/ ja sanoit: me wiedzän tänne sen rahan tähden jonga me löysim meidän säkeistäm/ että hän soimais meitä/ ja saattais meitä oikeuden ala/ ja ottais meitä orjaxens/ ja meidän Asim.

43:19 Sentähden he menit Josephin huonenhaldian tygö/ ja puhuttelit händä huonen owen edes/ ja sanoit:

43:20 Minun herran/ me olimme ennen tänne tullet ostaman jywiä/

43:21 Ja cosca me tulimme syötin sialle/ ja awaisim meidän säckim/ cadzo/ nijn oli idzecungin raha hänen säckins suusa täydellä

I Mosexen kirja

painolla/ sentähden olem me ne jällens myötäm tuonet.

43:22 Olemma myös toisen rahan myötäm tuonet/ ostaxem jywiä. Waan en me sitä tiedä/ cuca on pannut jällens meidän raham meidän säckijm.

43:23 Mutta hän sanoi: olcat hywäs turwas/ älkät peljätkö/ teidän Jumalan ja teidän Isän Jumala/ on teille tawaran andanut teidän säckijn/ teidän rahan olen minä saanut.

43:24 Ja hän toi Simeonin heidän tygöns. Ja wei heidän Josephin huoneseen/ andoi heille wettä pestä heidän jalcojans/ ja andoi ruoca heidän Aseillens.

43:25 Mutta he walmistit lahjojans/ siihenasti cuin Joseph tuli päiwäliselle: sillä he olit cuullet että heidän piti siellä syömän.

43:26 COsca Joseph tuli huoneseen/ cannoit he lahjoja huoneseen hänelle heiden käsisäns/ ja cumarsit heitäns maahan hänen eteens.

43:27 Ja hän terwetti heitä rackast/ ja sanoi: ongo teidän wanha Isän rauhas/ josta te minulle sanoitte? wieläkö hän elä.

43:28 He wastaisit: meidän Isän sinun palwelias on rauhas/ ja elä wielä/ ja he maahan langeisit ja cumarsit händä.

43:29 Nijn hän nosti silmäns/ ja näki weljens BenJaminin/ hänen äitins pojan/ ja sanoi: ongo tämä teidän nuorin weljen/ josta te sanoitte minulle? ja sanoi wielä:

43:30 Jumala olcon sinulle armollinen minun poican. Ja Joseph kijruhti: sillä hänen sydämens paloi hänen weljens päälle/ ja edzei sia itkexens/ ja meni Camarijns/ ja itki siellä.

43:31 Ja cuin hän oli pesnyt caswons/ tuli hän '75los ja pidätti idzens/ ja sanoi: tuocat leipä.

43:32 Ja pandin erinäns hänelle/ ja erinäns heille/ nijn myös Egyptiläisille/ jotca hänen cansans atrioidzit/ erinäns: sillä Egyptiläiset ei saa syödä Hebrerein cansa/ sillä se on Egyptiläisille cauhistus.

43:33 Ja he istutettin hänen cohdallens/

esicoinen hänen esicoisudens jälkeen/ ja nuorin nuorudens jälkeen/ sitä he ihmettelit keskenäns.

43:34 Ja heille cannettin ruoca hänen pöydäldäns/ mutta BenJaminille wijsi kerta enä cuin muille. Ja he joit ja juowuit hänen cansans.

Vers.11. Mirrhamita/ Dadelita ja Mandelia) näiden hedelmäin nimet owat wielä nyt tundemattomat Judalaistengin seas.

XLIV. Lucu.

JOseph kärke täyttä heidän säckins jywillä/ ja panna myös heidän rahans säckein/ ja hänen hopiamaljans päälimmäisexi BenJaminin säckijn/ v. 1. cosca he olit mennet pois/ anda hän aja heitä taca/ ja soimata warcaxi v. 4. he puhdistawat idzens ahkerast/ v. 7. cosca malja löytän BenJaminin säkistä/ palajawat he Caupungijn ja langewat maahan Josephin eteen/ v. 12. Juda juttele caiken asian/ ja cuinga hän oli taannut BenJaminin/ v. 16. taridze idzens orjaxi hänen edestäns/ v. 33.

44:1 JA Joseph käski hänen huonens haldiata/ sanoden: täytä miesten säkit jywillä/ nijn paljo cuin he woiwat cannatta/ ja pane idzecungin raha säckins suuhun.

44:2 Ja minun hopiamaljan pane nuorimman säkin suuhun/ ynnä jywäin hinnan cansa. Ja hän teki nijncuin Joseph hänelle käski.

44:3 MUtta amulla päiwän waljetes/ päästettin miehet menemän Aseinens.

44:4 Ja cosca he olit lähtenet Caupungista/ eikä wielä cauwas joutunet/ sanoi Joseph huonens haldialle: nouse ja aja taca miehiä/ ja coscas heidän saat taca/ nijn sano heille: mixi te oletta hywän pahalla maxanet?

44:5 Eikö se ole/ josta minun herrani juo? ja jolla hän ennusta? te oletta pahoin tehnet.

44:6 Ja cuin hän käsitti heidän/ puhui hän

I Mosexen kirja

nämät sanat heille.

44:7 He wastaisit händä: mixi minun herran sencaltaista puhu? pois se/ että sinun palwelias nijn tekis.

44:8 Cadzo/ rahan jonga me löysim säckeimme suusta/ olemma me jällens sinulle tuonet Canaan maalda/ cuingasta sijs me warastimme hopena eli cilda sinun herras huonesta?

44:9 Jonga tykö sinun palwelioistas se löytän/ hän cuolcan/ nijn tahdom me myös olla orjat minun herralleni.

44:10 Hän sanoi: olcon teidän sanan jälkeen/ jonga tykö se löytän/ hän olcan minun orjan/ mutta te oletta wapata.

44:11 Ja he laskit kirjust idzecukin säckins maahan/ ja jocainen awais säckins.

44:12 Ja hän edzei ruweten wanhimmast/ nijn nuorimban asti/ ja hopiamalja löyttin BenJaminin säkistä.

44:13 NIin he rewäisit waattens/ ja idzecukin pani cuormans Asin päälle/ ja palaisit Caupungijn.

44:14 Ja Juda meni weljinens Josephin huoneseen (sillä hän oli wielä silloin siellä) ja he langeisit maahan hänen eteens.

44:15 Joseph sanoi heille: cuinga te tohdeitte sen tehdä? ettäkö te tiedä/ että sencaltainen mies cuin minä olen/ on tietäjä.

44:16 Ja Juda sanoi: mitä me wastamme minun herralleni? taicka mitä me puhumme? taicka millä me taidam idzem puhdistasta?

Jumala on löytänyt sinun palwelias wääryden/ cadzo/ me olem meidän herram orjat/ sekä me/ että se jolda malja löyttin.

44:17 Mutta hän sanoi: pois se/ että minä nijn tekisin/ sen miehen/ jolda malja on löytyy/ pitä oleman minun orjan/ mutta mengät te rauhas Isänne tygö.

44:18 NIin Juda astui hänen tygöns/ ja sanoi: minun herran/ suo nyt sinun palwelias puhua yxi sana minun herrani corwisa/ ja älkön julmistuco sinun wihas sinun palwelias päälle/

sillä sinä olet nijncuin Pharao.

44:19 Minun herran kysyi hänen palwelioillens/ sanoden: ongo teillä Isä taicka welje.

44:20 Nijn me wastaisimme: meillä on wanha Isä ja nuorucainen/ syndynyt hänen vanhalla ijälläns/ jonga weli on cuollut/ ja hän on yxinäns jäänyt hänen äitistäns/ ja hänen Isäns pitä hänen rackana.

44:21 Nijn sinä sanoit palwelioilles: tuocat händä tänne minun tygöni/ ja minä hänelle hywä teen.

44:22 Mutta me wastaisim minun herralleni: ei taida nuorucainen tulla pois Isäns tykö/ jos hän jättäis Isäns/ nijn hän cuolis.

44:23 Nijn sinä sanoit palwelioilles: jollei teidän nuorin weljen tule teidän cansan/ nijn ei teidän pidä enä minun caswojani näkemän.

44:24 Ja cosca me menim sinun palwelias minun Isäni tygö/ ja ilmoitim hänelle minun herrani sanat.

44:25 Nijn sanoi meidän Isäm: mengät jällens pois ja ostacat meille jotakin elatusta.

44:26 Mutta me sanoim: en me tohdi sinne mennä/ waan jos meidän nuorin weljem on meidän cansam/ nijn me menem: sillä en me saa nähdä sen miehen caswoja/ jollei meidän nuorin weljem ole meidän cansam.

44:27 Nijn sinun palwelias minun Isän sanoi meille: te tiedätte/ että minun emändäni synnytti minulle caxi.

44:28 Ja se toinen läxi minun tyköni/ josta sanottin/ että hän on cuoliaksi reweldy/ ja en ole minä händä wielä sijtte nähnyt.

44:29 Jos te tämän myös minulda wiette pois/ ja hänelle tapahtuis jotakin paha/ nijn te saattaisit minun harmat carwani murhella hautaan?

44:30 Jos minä nyt tulis sinun palwelias minun Isäni tygö/ ja ei olis nuorucainen meidän cansam (hänen hengens rippu tämän hengesä)

44:31 Nijn tapahduis/ cosca hän näkis/ ettei

I Mosexen kirja

nuorucainen cansa olis/ että hän cuolis/ nijn me sinun palwelias saattaisim meidän Isäm sinun palwelias harmat carwat murhella hautaan.

44:32 Sillä minä sinun palwelias olen taannut nuorucaisen minun Isäni edes/ sanoden: jollen minä händä tuo jällens sinun tygös/ nijn minä senedestä caiken minun elinaicani olen wicapää kärsimän.

44:33 Ja nyt sijs jääkän sinun palwelias/ nuorucaisen edest minun herralleni orjaksi/ waan nuorucainen mengän weljeins cansa.

44:34 Sillä cuinga minä taidan mennä minun Isäni tygö/ jollei nuorucainen olis minun cansani? etten minä näkis sitä surkeutta johon minun Isän joutu.

Vers.5. Jolla hän ennusta) Tätä sano huonenhaldia/ ei että Joseph piti sencaltaisia taicauxia: waan ettei he vielä ymmärräis händä Hebrerixi/ ennencuin aica oli/ että hän tahdoi idzens ilmoitta.

XLV. Lucu.

JOseph ilmoitta idzens weljillens/ v. 1. käske heidän mennä cotia/ ja tuoda Isäns cansans hänen tygöns/ v. 9. cosca Pharao sen cuule/ käske hän lähettä Josephin waunuja hänen Isäns perän/ tuoman händä coco huonens cansa hänen tygöns Egyptijn/ v. 16. Joseph teke nijn/ lahjoitta hänen weljens/ lähettä Isällens lahjoja/ ja anda heidän mennä/ v. 21. Joiden cotia tuldua/ saa Jacob cuulla Josephin eläwän/ ja hänen hengens tule eläwäxi jällens/ v. 25.

45:1 Niin ei Joseph woinut idzens sillen pidättä caickein nijden edes/ jotca hänen tykönäns seisoit/ ja hän huusi: mengät ulos caicki minun tyköni/ ja ei yxikän seisonut hänen tykönäns/ cosca Joseph idzens ilmoitti weljeins edes.

45:2 Ja hän itki corkialla änellä/ nijn että Egyptiläiset ja Pharaon perhe sen cuulit.

45:3 Ja Joseph sanoi weljillens: minä olen Joseph. Wieläkö minun Isän elä? mutta ei hänen weljens taitanet händä wastata: sillä he olit nijn hämmästynet hänen caswoins edes.

45:4 Nijn sanoi Joseph weljillens: tulcat sijs minun tygöni. Ja he tulit. Ja hän sanoi: minä olen Joseph teidän weljen/ jonga te myitte Egyptijn.

45:5 Ja älkät surulliset olco/ ja älkät ajatelco minua sentähden wihaisexi/ että te oletta minun tänne myynet: sillä teidän hengen elatuxen tähden on Jumala minun teidän edellän tänne lähettänyt.

45:6 Caxi nälkäwuotta on jo ollut täsä maasa/ ja wielä nyt on wijsi vuotta nijn ettei kynnetä eikä nijtetä

45:7 Mutta Jumala on minun lähettänyt teidän edellän/ tallella pitämän teitä maan päällä/ ja elättämän teitä suuren ihmen cautta.

45:8 Ja nyt et te ole minua tänne lähettänet/ waan Jumala/ joca myös minun asetti Isäxi Pharaolle/ ja herraxi caiken hänen huonens päälle/ ja coco Egyptin maan Esimiehexi.

45:9 Riendäkät ja mengät minun Isäni tygö/ ja sanocat hänelle: näin sano sinun poicas Joseph: Jumala on minun asettanut coco Egyptin maan herraxi/ tule minun tygöni/ ja älä wijwytttele.

45:10 Ja sinä olet asuwa Gosenis/ ja olet olewa juuri läsnä minua/ sinä ja sinun lapses ja sinun lastes lapset/ sinun carjas pienet ja suuret/ ja caicki mitä sinulla on.

45:11 Siellä minä elätän sinua/ wielä on wijsi nälkäwuotta/ ettet sinä ja sinun huones/ ja caicki cuin sinulla on/ huckuis.

45:12 Ja cadzo/ teidän silmän näkewät/ ja minun weljeni BenJaminin silmät/ että minä puhun teidän cansan suusta suuhun.

45:13 Ja ilmoittacat minun Isälleni caicki minun cunniani Egyptis/ ja caicki mitä te nähnet oletta. Riendäkät sijs ja tuocat minun

I Mosexen kirja

Isäni tänne.

45:14 Ja hän halais weljens BenJaminit caulast/ ja itki/ ja BenJamin myös itki hänen caulasans.

45:15 Ja hän andoi suuta caikille weljillens/ ja itki heidän tähtens/ ja sijtte puhuit hänen weljens hänen cansans.

45:16 COsca se sanoma cuului Pharaon huoneseen/ nimittäin/ että Josephin weljet tullet olit/ oli se hywä Pharaon mielestä/ ja caickein hänen palweliains.

45:17 Ja Pharaon sanoi Josephille: sano weljilles/ tehkätte nijn/ sälyttäkät teidän juhtain päälle/ ja mengät matcan/ ja cuin te tuletta Canaan maalle:

45:18 Nijn ottacat teidän Isän ja perhen/ ja tulcat minun tygöni/ minä annan teille Egyptin maan hywyden/ ja te syötte maan ytymen.

45:19 Ja käske heitä: tehkät nijn/ ottacat teillen waunut Egyptin maalda teidän lapsillen/ ja emännillen/ ja ottacat teidän Isän ja tulcat.

45:20 Älkät myös sureco teidän taloin cappalistan: sillä caicki Egyptin maan hywyys pitä teidän oleman.

45:21 Ja Israelin lapset teit nijn/ ja Joseph andoi heille waunut Pharaon käskyn jälkeen/ ja andoi myös heille ewän matcalle.

45:22 Ja andoi heille caikille idzecullekin juhlawaatet/ mutta BenJaminille andoi hän colmesata hopenningi/ ja wijdet juhlawaatet.

45:23 Mutta Isällens lähetti hän kymmenen Asia sälytettyä Egyptin hywydellä/ ja kymmenen Asintamma/ cannattaden jywiä ja leipä ja ewästä Isällens matcalle.

45:24 Nijn hän lähetti weljens matcan/ ja sanoi heille: älkät rijdelkö tiellä.

45:25 Niin he läxit Egyptist/ ja tulit Canaan maalle Isäns Jacobin tygö.

45:26 Ja ilmoitit hänelle/ '73anoden: wielä Joseph elä/ ja on coco Egyptin maan herra/

mutta hänen sydämens ajatteli paljo toisin: sillä ei hän usconut heitä.

45:27 Nijn he sanoit hänelle caicki Josephin sanat/ cuin hän heille puhunut oli. Ja cuin hän näki waunut/ jotca Joseph oli lähettänyt händä tuoman/ nijn Jacobin heidän Isäns hengi wircois.

45:28 Ja Israel sanoi: nyt minulla kyllä on/ että minun poican Joseph wielä elä/ minä menen händä cadzoman ennencuin minä cuolen.

Vers.8. Et te ole minua lähettänet/ waan Jumala)/ Ei tästä seura/ että Jumala on kehoittanut Josephin weljet/ eli mielistynyt/ että heidän piti tekemän sen coiranparin/ ja myymän hänen Egyptijn: waan he owat sen idzestäns tehnet. Mutta Jumala on cadzonut edemmä sen cansa/ ja kääändänyt sen hänelle ja heille hywäxi. Nijn cuin Joseph sano/ cap. 50:20 te ajattelite paha minua wastan/ mutta Jumala on sen kääändänyt hywäxi Sentähden myös luetan Jumalan tegoxi Josephin lähettämys Egyptijn/ että hän coco asian hywin lopetti. v. 20. älkät sureco teidän taloin cappalistan) se on/ mitä et te taida myydä sen callin ajan tähden/ jättäkät sinne.

XLVI. Lucu.

JAcob lähte saatuinens Egyptijn/ ja tule BerSabaan/ siellä ilmoitta HERra idzens/ ja käske hänen wapast matcusta/ lupa olla hänen cansans/ ja taas aicanans johdatta Egyptist/ v. 1. mene BerSabast hänen lastens ja lastens lasten cansa Egyptijn/ v. 5. idze seidzemendenäkymmendenä/ v. 27. Joseph otta hänen ilolla wastan/ v. 28. neuwo heitä/ cuinga heidän pitä puhuman/ tulduans Cuningas Pharaon eteen/ v. 31.

46:1 Niin läxi Israel caiken sen cansa cuin hänellä oli. Ja cosca hän tuli BerSabaan/ uhrais hän uhria hänen isäns Isaachin

I Mosexen kirja

Jumalalle.

46:2 Ja Jumala puhui yöllä nägys hänelle:
Jacob/ Jacob. Hän wastais: täsä minä olen.

46:3 Ja hän sanoi: Minä olen Jumala/ sinun
Isäs Jumala/ älä pelkä mennä Egyptijn: sillä
minä teen sinun siellä suurexi Canssaxi.

46:4 Minä menen sinne sinun cansas/ ja minä
jällens sinun siellä johdatan. Ja Joseph laske
kätens sinun silmillis.

46:5 Ja Jacob läxi BerSabast/ ja Israelin lapset
weit Jacobin heidän Isäns/ ynnä lastens ja
emändäins cansa/ waunuisa/ jotca Pharao oli
heitä tuoman lähettänyt.

46:6 Ja he otit heidän carjans ja heidän
tawarans/ jotca he olit coonnet Canaan
maalla/ ja tulit Egyptijn/ Jacob ja caicki hänen
siemenens hänen cansans.

46:7 Hänen lapsens/ ja hänen lastens lapset
hänen cansans/ hänen tyttärens ja hänen
lastens tyttäret/ ja caicki hänen siemenens wei
hän hänen cansans Egyptijn.

46:8 JA nämät owat Israelin lasten nimet jotca
tulit Egyptijn: Jacob ja hänen poicans. Jacobin
esicoinen Ruben.

46:9 Rubenin lapset: Hanoch/ Pallu/ Hezron ja
Charmi.

46:10 Simeonin lapset: Jemuel/ Jamin/ Ohad/
Jachin/ Zohar ja Saul/ Cananean waimon
poica.

46:11 Lewin lapset: Gerson/ Cahath ja Merari.

46:12 Judan lapset: Ger/ Onan/ Sela/ Perez ja
Serah. Mutta Ger ja Onan cuolit Canaan
maalla. Ja Perezin pojat olit: Hetzron ja
Hamul.

46:13 Isascharin lapset: Thola/ Phuaa/ Job ja
Simron.

46:14 Sebulonin lapset: Sered/ Elon ja Jahleel.

46:15 Nämät owat Lean lapset/ jotca hän
synnytti Jacobille Mesopotamias/ ja Dinan
hänen tyttärens. Caicki hänen poicans ja
tyttärens olit yhteen/ colmeneljättäkymmendä
henge.

46:16 Gadin lapset: Ziphion/ Haggi/ Suni/

Ezbon/ Eri/ Arodi ja Areli.

46:17 Asserin lapset: Jemna/ Jesua/ Jesui/ Bria
ja Serah heidän sisarens. Mutta Brian lapset:
Heber ja Malchiel.

46:18 Nämät owat Silpan lapset/ jonga Laban
andoi Lealle hänen tyttärellens/ ja synnytti
Jacobille nämät cuusitoistäkymmendä henge.

46:19 RAhelin Jacobin emännän lapset:
Joseph ja BenJamin.

46:20 Ja Josephille olit syndynet Egyptis:
Manasse ja Ephraim/ jotca hänelle synnytti
Asnath Potipheran Onin papin tytär.

46:21 BenJaminin lapset: Bela/ Becher/ Asbel/
Gera/ Naaman/ Ehi/ Ros/ Mupim/ Hupim/ ja
Ard.

46:22 Nämät owat Rahelin lapset/ jotca owat
Jacobille syndynet caicki yhteen/
neliätoistäkymmendä henge.

46:23 Danin lapset: Husim.

46:24 Nephtalin lapset: Jahseel/ Guni/ Jezer/
ja Sillem.

46:25 Nämät owat Bilhan lapset/ jonga Laban
andoi hänen tyttärellens Rahelille/ ja synnytti
Jacobille nämät seidzemen henge.

46:26 Caicki henget/ cuin tulit Jacobin cansa
Egyptijn/ jotca olit tullet hänen cupeistans
(paidzi Jacobin poicain emänditä) owat caicki
yhteen/ cuusi seidzemettäkymmendä henge.

46:27 Ja Josephin pojat/ jotca hänelle olit
syndynet Egyptis/ olit caxi henge. Nijn että
caicki henget Jacobin huonest/ jotca tulit
Egyptijn/ olit seidzemenkymmendä.

46:28 JA hän lähetti edellens Judan Josephin
tygö/ osottaman hänelle tietä Gosenijn/ ja he
tulit Gosenin maalle.

46:29 Nijn walmisti Joseph waununs/ ja meni
Isäns Israeli wastan Gosenijn. Ja cosca hän sai
nähdä hänen/ halais hän händä caulast ja itki
hetken aica hänen caulasans.

46:30 Nijn sanoi Israel Josephille: nyt minä
mielelläni cuolen/ että minä näin sinun
caswos/ ja että wielä elät.

46:31 Ja Joseph sanoi weljillens/ ja hänen

Isäns huonelle: minä menen ja ilmoitan Pharaolle/ ja sanon hänelle: minun weljeni ja Isäni huone/ jotca olit Canaan maalla/ owat tullet minun tygöni.

46:32 Ja he owat paimenet/ sillä he owat tottunet carja caidzeman/ nijn myös heidän suuret ja pienet carjans/ ja caicki mitä heillä oli/ owat he tuonet myötäns.

46:33 Cosca sijs Pharao cudzu teitä ja sano: mikä teidän wircan on?

46:34 nijn sanocat: sinun palwelias owat tottunet carja caidzeman/ hamasta meidän nuorudestam nijn tähänasti/ sekä me että meidän Isäm/ että te saisit asua Gosenin maalla: sillä caicki paimenet owat cauhistus Egyptiläisille.

XLVII. Lucu.

Joseph ilmoitta Pharaolle Isästäns ja weljistäns/ ja asetta wijsi weljiäns hänen eteens/ v. 1. Pharao anda heille Gosenin maan/ v. 5. Joseph tuo Isäns Jacobin puhuman Pharaon eteen/ v. 7. callis aica waiwa maacunda/ ja Egyptiläiset andawat Cuningalle jywistä caicki rahans/ v. 13. carjans/ v. 15. wainions/ ja wijmeiseld idzens/ v. 18. paidzi pappeja/ jotca Cuningalda elätetän/ v. 22. Joseph laitta Egyptiläiset andaman Cuningalle wijdennen osan wuodentulostans/ v. 23. Jacob elä 17. ajastaica Egyptis/ ja coco hänen ikäns on/ sata ja seidzemenwijdettäkymmendä ajastaica/ v. 27. ano händäns haudatta Canaan maalle/ v. 29.

47:1 NIin Joseph tuli ja ilmoitti Pharaolle/ ja sanoi: minun Isän ja minun weljeni/ heidän carjans/ pienet ja suuret/ ja caicki mitä heillä on/ owat tullet Canaan maalda/ ja cadzo/ he owat Gosenin maalla.

47:2 Ja hän otti wijsi nuorimmist weljistäns/ ja asetti Pharaon eteen.

47:3 Nijn Pharao sanoi hänen weljillens: mikä teidän wircan on? he wastaisit: sinun palwelias owat paimenet/ sekä me että meidän Isäm.

47:4 Ja sanoit wielä Pharaolle: me olem tullet asuman teidän cansan tälle maalle: sillä sinun palwelioillas ei ole laidunda heidän carjallens/ nijn cowa nälkä on Canaan maalla. Nijn suo sinun palwelias asua Gosenin maalla.

47:5 Nijn Pharao puhui Josephille/ sanoden: sinun Isäs ja weljes owat tullet sinun tygös.

47:6 Egyptin maa on aldis sinun edesäs/ aseta Isäs asuman ja weljes/ caicken parhaseen paickaan täsä maasa/ asucan Gosenin maalla. Ja jos sinä ymmärrät että heidän seasans on kelwolisia miehiä/ nijn aseta heitä minun carjani päälle.

47:7 JA Joseph toi Jacobin hänen Isäns sisälle/ ja asetti Pharaon eteen. Ja Jacob siunais Pharaota.

47:8 Nijn Pharao sanoi Jacobille: cuinga wanhas olet?

47:9 Jacob sanoi Pharaolle: minun radolisudeni aica on/ sata ja colmekymmendä ajastaica/ wähä ja paha on minun elämäni aica/ ja ei ulotu minun Isäini radolisuden aicaan.

47:10 Ja Jacob siunais Pharaota/ ja läxi hänen tyköns.

47:11 Nijn Joseph toimitti Isäns ja weljens asuman/ ja andoi heille asuin paican Egyptin maalla/ parhas maan paicas/ nimittäin/ Ramesexen maalla/ nijncuin Pharao oli käskenyt.

47:12 Ja Joseph elätti hänen Isäns/ ja hänen weljens/ ja coco hänen Isäns huonen/ toimittaden cullakin sen jälkeen cuin heillä lapsia oli.

47:13 JA ei ollut leipä caikesa maasa: sillä sangen rascas nälkä oli/ nijn että Egyptin ja Canaan maa näändyi näljän tähden.

47:14 Ja Joseph cocois caiken rahan cuin löyttin Egyptin ja Canaan maalda/ jywäin edestä cuin he ostit. Ja Joseph wei rahan

I Mosexen kirja

Pharaon huoneseen.

47:15 Cosca raha puuttui Egyptin ja Canaan maalda/ nijn tulit caicki Egyptiläiset Josephin tygö/ sanoden: anna meille leipä/ mixis annat meidän cuolla edesäs/ että raha on puuttunut?

47:16 Joseph sanoi: tuocat teidän carjan/ ja minä annan teille teidän carjan edestä/ että raha on puuttunut.

47:17 Ja he toit heidän carjans Josephille. Ja hän andoi heille leipä/ hewoisten/ lammasten/ carjan ja Asein edest/ ja hän ruockei heitä leiwällä sen vuoden/ caicken heidän carjans edestä.

47:18 COsca se vuosi oli culunut/ tulit he hänen tygöns toisna vuonna/ ja sanoi hänelle: en me taida salata meidän herraldam/ ettei ainoastans raha/ mutta myös caicki carja on meidän herrallam/ ja ei ole mitän jäänyt meidän herram edes/ paidzi meidän ruumistan ja meidän peldoam.

47:19 Mixis annat meidän cuolla/ ja meidän peldom tulla kylmille? osta meitä ja meidäm maam leiwän edest/ ja me sekä meidän maan tulem Pharaon omaxi/ ja anna siemenitä/ että me eläisim ja emme cuolis/ ja ei maa tulis kylmille.

47:20 Nijn Joseph osti coco Egyptin maan Pharaolle: sillä Egyptiläiset myit idzecukin heidän peldons/ että nälkä heitä nijn cowin ahdisti. Ja maa tuli Pharaon omaxi.

47:21 Ja hän jacoi Canssan Caupungeihin/ yhdestä Egyptin ärestä nijn toiseen.

47:22 Paidzi pappein peldo/ jota ei hän ostanut: sillä se oli sääty Pharaolda/ että papit söisit sen nimitetyn osan/ cuin hän heille andoi/ sentähden ei heidän tarwittu myymän heidän maatans.

47:23 NIin Joseph sanoi Canssalle: cadzo/ minä olen ostanut tänäpäni teidän ja teidän maan Pharaolle: cadzo/ täsä on teille siemenet/ kylwäkät teidän maan.

47:24 Ja teidän pitä andaman tulosta

wijdennen osan Pharaolle/ mutta neljä osa pitä oleman teille pellon siemenexi/ ja teille rawinnoxixi/ ja nijlle jotca owat teidän huonesan/ ja ruaxi teidän lapsillen.

47:25 Nijn he sanoit: anna ainoastans meidän elä/ ja löytä armo sinun meidän herram edes/ ja me tahdom olla Pharaon orjat.

47:26 Ja Joseph teki määrän coco Egyptin maalle/ haman tähän päiwän asti/ että Pharaolle piti annettam wijdes osa/ paidzi pappein maata/ se ei tullut Pharaon omaxi.

47:27 NIin Israel asui Egyptis Gosenin maalla/ ja omisti sen ja he caswoit ja suurest lisännyit.

47:28 Ja Jacob eli Egyptin maalla/ seidzementoistakymmendä ajastaica/ ja coco hänen ikäns oli/ sata ja seidzemenwijdettäkymmendä ajastaica.

47:29 JA cosca Israelin päiwät jouduit cuolla/ cudzui hän poicans Josephin/ ja sanoi hänelle: jos minä olen löytänyt armon sinun edesäs/ nijn laske nyt kätes minun cupeni ala/ että tekisit laupiuden ja totuuden minun cansani/ ettes hautais minua Egyptijn.

47:30 Mutta minä tahdon maata minun Isäini tykönä/ ja sinun pitä wiemän minua Egyptist/ ja hautaman minua heidän hautaans. Ja hän sanoi: minä teen sinun sanas jälkeen.

47:31 Hän sanoi: wanno minulle. Ja hän wanoi hänelle. Ja Israel callisti idzens päänalaiselle.

Vers.31. Ja Israel callisti idzens päänalaiselle) Hän macais sairasna wuotesa/ cuitengin nosti hän idzens/ callisti päänalaiselle/ ja rucoili/ sillä wälillä wanoi Joseph walan. LXX. tulkitziat owat sen nijn tulkinnet: Ja hän rucoili hänen walticans päätä. Joidenga tulkitus on sitte pidetty Epist. ad Hebr: 11.21. ja sijtä se on tullut/ että Hebrerit cudzuwat yhdellä nimellä/ waltican ja wuoten: Mittah ja Matteh: cumarda ja rucoilla.

XLVIII. Lucu.

JAcob tule sairaxi/ ja hänen poicans Joseph silmä händä/ v. 1. Jacob teke Josephin pojat Manassen ja Ephraimin hänen lapsixens ja perilisixens/ oma in poicains cansa/ v. 5. cosca hän siuna heitä/ tahto Joseph paneman Jacobin oikian kätens esicoisen Manassen päälle/ v. 8. mutta Israel käändä sen toisin/ ja pane Ephraimin Manassen edellä/ ja siuna heitä/ v. 14. anda Josephille cappalen maata/ päälle weljesten jaon/ v. 11.

48:1 Sitte sanottin Josephille: cadzo/ sinun Isäs sairasta. Ja hän otti molemmat hänen poicans hänen cansans/ Manassen ja Ephraimin.

48:2 Nijn Jacobille ilmoitettin/ sanoden: cadzo/ sinun poicas Joseph tule sinun tygös. Ja Israel wahwisti idzens ja istui wuotesa.

48:3 Ja Jacob sanoi Josephille: Jumala Caickiwaldias näyi minulle Luzis Canaan maalla/ ja siunais minua.

48:4 Ja sanoi minulle: cadzo/ minä annan sinun caswa ja lisändyä/ ja teen sinun paljoxi Canssaxi/ ja annan myös tämän maan sinun siemenelles sinun jälkes/ ijancaickisexi perimisexi.

48:5 Nyt sijs ne caxi sinun poicas Ephraim ja Manasse/ jotca sinulle owat syndynet Egyptis/ ennencuin minä tulin tänne sinun tygös/ owat minun/ nijncuin Ruben ja Simeon.

48:6 Mutta sinun lapses/ jotcas sijtät nijden jälken/ pitä oleman sinun/ ja pitä nimitettämän heidän weljeins nimellä/ heidän perimisesäns.

48:7 Ja cosca minä tulin Mesopotamiast/ cuoli minulda Rahel Canaan maalla tiellä/ cosca wielä cappale matca oli Ephrathan/ ja minä hautaisin hänen siellä Ephrathan tiellä/ joca nyt cudzutan BethLehem.

48:8 JA Israel näki Josephin pojat/ ja sanoi: cutca nämät owat?

48:9 Ja Joseph wastais hänen Isällens: ne owat minun poican/ jotca Jumala on minulle täällä andanut. Ja hän sanoi: tuos heitä minun tygöni/ siunataxeni heitä.

48:10 Sillä Israelin silmät olit pimiät wanhudesta/ eikä tainnut hywin nähdä. Ja hän wei heidän hänen tygöns. Ja hän andoi suuta heidän/ ja otti heitä sylijns.

48:11 Ja Israel sanoi Josephille: cadzo/ minä olen nähnyt sinun caswos/ jota en minä olis ajattellut/ ja cadzo/ Jumala on andanut minun myös nähdä sinun siemenes.

48:12 Ja Joseph otti heidän pois hänen sylistäns/ ja cumarsi idzens maahan hänen caswoins eteen.

48:13 Nijn Joseph otti heidän molemmat/ Ephraimin oikian käteens/ jonga hän asetti Israelin wasemmalle kädelle/ ja Manassen hänen wasemban käteens/ Israelin oikialle kädelle/ ja wei heidän hänen tygöns.

48:14 Nijn Israel ojensi oikian kätens/ ja laski Ephraimin pään päälle/ joca oli nuorembi/ mutta hänen wasemman kätens Manassen pään päälle/ ja muutti tiettäwäst hänen kätens/ waicka Manasse oli esicoinen.

48:15 Ja hän siunais Josephita/ ja sanoi: Jumala/ jonga caswon edes minun Isäni/ Abraham ja Isaac waeldanet owat/ Jumala/ joca minun rawinnut on minun elinaicanan tähän päiwän asti.

48:16 Engeli joca minun pelastanut on caikesta pahasta/ hän siunatcon näitä nuorucaisia/ että he nimitettäisin minun ja minun Isäini/ Abrahamin ja Isaachin nimellä/ että he caswaisit ja lisändyisit maan päällä.

48:17 MUtta cosca Joseph näki Isäns laskewan oikian kätens Ephraimin pään päälle/ otti hän sen pahaxi/ ja rupeis Isäns käteen/ sijrtäxens Ephraimin pään päädä/ Manassen pään päälle.

48:18 Ja sanoi hänelle: ei nijn minun Isän/ tämä on esicoinen/ laske oikia kätes hänen pääns päälle.

48:19 Mutta hänen Isäns kielsi sen/ ja sanoi: minä tiedän kyllä minun poican/ minä tiedän/ tämä myös tule suurexi Canssaxi/ mutta cuitengin hänen nuorembi weljens tule suuremmaxi kuin hän/ ja hänen siemenens tule suurexi Canssaxi.

48:20 Nijn hän siunais heitä sinä päiwänä/ sanoden: joca tahto jongun siunata Israelis/ nijn sanocan näin: Jumala tehkön sinun nijncuin Ephraimin ja Manassen. Ja nijn asetti hän Ephraimin Manassen edelle.

48:21 JA Israel sanoi Josephille: cadzo/ minä cuolen/ ja Jumala on teidän cansan/ ja wie teitä jällens teidän Isäin maalle.

48:22 Minä olen myös andanut sinulle osan maata/ päälle sinun weljeis osan/ jonga minä miecallani ja joudzellani Amorrerein käsistä ottanut olen.

Vers.16. Engeli) Tämä Engeli on Jumalan poica/ jonga Malachias cudzu cap. 3. lijton Englix. v. 22. Osan) cudzutan Hebrean kielellä Sichern/ ja sen Caupungin hän täsä ymmärtä/ supra cap. 34:27.

XLIX. Lucu.

JAcob cudzu muut poicans/ siuna heitä/ ja ilmoitta mitä heidän lapsillens ajan cululla tapahtu/ v. 1. erinomaisest/ ettei waldica oteta pois Judalda/ siihenasti että Sangar Christus tule/ jonga tygö caicki Canssa cocondu/ v. 10. käske heidän haudata hänens Canaan maalle/ Isäins tygö. v. 29. loppu ja cootan Canssans tygö/ v. 33.

49:1 NIin cudzui Jacob hänen poicans/ ja sanoi: cootcat teitän/ ja minä ilmoitan teille mitä teille tapahtu tulewaisilla aigoilla.

49:2 Tulcat cocoon ja cuulcat te Jacobin lapset/ cuulcat teidän Isän Israeli.

49:3 RUBen minun esicoisen/ minun woiman ja wäkeyyden alcu/ ylimmäinen cunnias/ ja

ylimmäinen wallas.

49:4 Hän juoxe ulos äkist nijncuin wesi/ ei sinun pidä oleman ylimmäisen: sillä sinä astuit Isäs wuoteseen/ jollas saastutit minun wuoteni.

49:5 SImeonilla ja Lewillä/ weljexillä owat murha aset. Ei minun sielun pidä tuleman heidän neuwoons/ ja minun cunniani heidän seuracundaans:

49:6 sillä heidän kiucusans owat he miehen murhannet/ ja heidän ylpeydesäns turmellet härjän.

49:7 Kirottu olcon heidän kiuckuns/ että se nijn tuima on/ ja heidän julmudens/ että se nijn paatunut on/ minä eroitan heitä Jacobis/ ja hajotan heitä Israelis.

49:8 JUda/ sinä olet/ sinua pitä sinun wejes kijttämän/ sinun kätes pitä oleman sinun wiholistes niscalle/ sinun Isäs lapset pitä sinua cumartaman.

49:9 Juda on nuori lejoni/ suuresta voitosta olet sinä corgonnut minun poican/ hän on idzens cumartanut maahan/ ja lewännyt nijncuin lejoni/ ja nijncuin naaras lejoni/ cuca tohti asetta idzens händä wasthan?

49:10 Ei waldica oteta pois Judalda/ eikä opettaja hänen jalcains juurest/ siihen asti kuin sangar tule/ ja hänesä Canssat rippuwat kijnni.

49:11 Hän sito warsans wijnapuuhun/ ja hänen Asintammans warsan parhaseen wijnapuun oxaan.

49:12 Hän pese waattens wijnas/ ja hänen hamens wijnamarjan weres. Hänen silmäns owat punaisemmat wijna/ ja hambans walkemmat riesca.

49:13 ZEBulon on asuwa meren sataman ja hahtein satamain wieresä/ ja on ulottuwa haman Sidonin.

49:14 ISaschar on luja Asi/ ja sioitta idzens rajain wälille.

49:15 Hän näki lewon hywäxi/ ja maan ihanaxi/ ja cumarsi hartions candaman/ ja on

I Mosexen kirja

weronalainen palwelia.

49:16 DAn hallidze hänen Canssans/ nijncuin jocu Israelin sucucunnista.

49:17 Dan on kärmenä tiellä/ ja kyykärmenä polgulla/ ja pure hewoista wuocoiseen/ nijn että sen ajaja seljällens lange.

49:18 HERra minä odotan sinun autuuttas.

49:19 GAd/ warustettu/ wie edes ja tuo tacaperin sotajoukoks.

49:20 ASserista tule hänen lihawa leipäns/ ja hän anda Cuningalle hercut.

49:21 NEphtali on nopia peura/ ja anda suloiset puhet.

49:22 JOseph on caswawa/ ja caswa nijncuin lähten tykönä/ tyttäret astuwat muurille.

49:23 Ja waicka ambujat saatit hänen mielens carwaxi/ rijtelit hänen cansans ja wihaisit händä:

49:24 On cuitengin hänen joudzens wahwistunut/ ja hänen käsiwartens miehustunut/ sen wäkewän kätten cautta Jacobis/ hänestä owat tullet paimenet ja kiwet Israelis.

49:25 Sinun Isäs Jumalalda on sinulle apu tullut/ ja caickiwaldialda olet sinä siunattu taiwan siunauxella ylhähdä/ ja sywyden siunauxella alhalda/ nisäin ja cohtuin siunauxella.

49:26 Sinun Isäs siunauxet owat wäkewämmät minun Isäni siunauxia (nijden toiwotuxen jälken/ jotca corkiat mailmas owat) ja tulewat Josephin pään päälle/ ja Nazirein pään laelle/ hänen weljeins keskellä.

49:27 BEnJamin on raatelewainen susi/ amulla hän syö saalin/ ja ehtona saalin jaca.

49:28 NÄmät caicki owat caxitoistakymmendä Israelin sucucunda. Ja tämä on se cuin heidän Isäns heille puhui siunatesans heitä/ idzecutakin hänen erinomaisella siunauxellans.

49:29 Ja hän käski heitä/ ja sanoi heille: minä cootan minun Canssani tygö/ haudatcat minua minun Isäini tygö/ sijhen luolaan joca

on Ephronin Hetherin wainios.

49:30 Sijhen caxikertaiseen luolaan/ joca on Mamren cohdalla Canaan maalla/ jonga Abraham osti hautamisen perimisexi wainion cansa/ sildä Hetherildä Ephronilda.

49:31 Sinne owat he haudannet Abrahamin/ ja hänen emändäns Saran. Sinne owat he myös haudannet Isaachin ja Rebeckan hänen emändäns. Sinne olen minä myös haudannut Lean.

49:32 Sihen wainioon ja sijhen luolaan/ cuin on ostettu Hethin lapsilda.

49:33 JA cosca Jacob lopetti käskyn hänen lastens tygö/ pani hän jalcans cocoon hänen wuotesans/ ja loppui/ ja coottin Canssans tygö.

Vers.3. Ruben) Rubenilla piti oleman esicoisuden cunnia/ nimittäin/ pappeus ja waldacunda/ mutta nyt otetan molemmat häneldä pois/ pappeus annetan Lewille ja waldacunda Judalle. Tällä osotetan Judalaisten Synagoga/ joca hänen wicans tähden cadottanut on pappeuden ja waldacunnan. v. 10. Waldica Judalda) täsä alca siunaus Christuxest/ joca Judasta syndyvä oli. Ja cudzutan täsä Silo/ se on/ Sangar/ että hän woimalisest toimitais caicki mitä hän aicoi. Sentähden edelmäinen siunauxen osa tule Cuningas Dawidijn/ ja ei ole muutoin täsä siunauxes mitän cuin erinomaisest Christuxeen tule/ waan puhutan ajalisist asioist/ cuin Israelin lapsille piti annettaman. Nijncuin se on/ että Zebulonin piti asuman meren wieres Sidonin asti/ ja Isaschar keskellä maata/ taambana merestä/ ja cuitengin piti hänen Assurin Cuningalle aleannetuxi ja werolisexi tuleman. Tämän ennustuxen owat myös wanhat Judalaiset idze ymmärtänet Christuxest: sillä Caldean tulkidzia on näin tulkinnut: haldia ei pidä otettaman Judan huonesta/ etc. sijhen asti cuin Messias tule/ etc. v. 16. Dan hallidze) Danin siunaus on

I Mosexen kirja

täytetty Simsonis/ Jud. 13:25. v. 18. HERra minä odotan sinun autuuttas) tällä autuudella owat myös wanhat Judalaiset ymmärtänet Christuxen/ nijncuin mekin/ nijncuin Jerusalemin sekä Caldean tulkidziat sen selkiäst osottawat. v. 19. Gad) on täyttänyt siunauxens waeldaisans Israelin lasten edellä/ Josu.1:14. v. 20. Asser) sai hywän jywä maan. v. 21. Nephtali) sen siunauxen täytti Debora ja Barach/ Jud. 5:18. v. 22. Joseph) hänen siunauxens tule Israelin Cuningan waldacundaan/ ja puhu ajalisest hallituxest/ että tyttäret/ se on/ Caupungit maacunnas ajalisest hywin hallitan/ ja että monda Prophetat ja jalo miestä sijnä olis/ nijncuin culmakiwet. Ja waicka se usiast ahdistettin/ cuitengin pysyit he cohdallans. Ja tämä Cuningan waldacunda oli Ephraimin sucucunnas/ mutta hengelinen ja ijancaickinen waldacunda on caicki Judan sucucunnas. v. 27: BenJamin) sen siunauxen on Cuningas Saul ja Gibeon asuwaiset/ Jud. 20:25. (taicka pyhä Pawali) täyttänet.

L. Lucu.

JOseph käske läkäriins woidella hänen cuollen Isäns Jacobin/ v. 2. Egyptiläiset itkewät händä 70. päiwä/ v. 3. mene wanhinden cansa Pharaon huonesta/ ja hauta hänen Isäins hautaan/ v. 12. hänen weljens pelkawät händä/ ja rucoilewat andexi/ v. 15. joca heille anda andexi/ v. 19. käske weljeins wiedä hänen luuns Canaan maalle/ cosca Jumala heitä autta Egyptist ulos/ v. 24. cuole sadan ja kymmenen ajastaicaisna/ v. 26.

50:1 NIin Joseph langeis Isäns caswoille/ itki ja andoi suuta hänen.

50:2 JA Joseph käski palwelioitans läkäreitä woidella Isäns.

50:3 Ja läkärit woitelit Israeli neljäkymmendä päiwä: sillä nijn monda oli woitelus päiwä. Ja

Egyptiläiset itkit händä seidzemenkymmendä päiwä.

50:4 COsca hänen murhepäiwäns olit culunet/ puhui Joseph Pharaon palwelioille/ sanoden: jos minä olen armon löytänyt teidän edesän/ nijn puhucat Pharaolle/ ja sanocat:

50:5 Minun Isän wannotti minun/ sanoden: cadzo/ minä cuolen/ hauta minua minun hautaani/ jonga minä olen caiwanut minulleni Canaan maalla: nijn tahdoisin minä nyt sijs mennä ja haudata minun Isäni/ ja palata tänne jäl lens.

50:6 Pharao sanoi hänelle: mene ja hauta sinun Isäs nijncuins hänelle wannonut olet.

50:7 Nijn Joseph meni hautaman Isäns/ ja hänen cansans menit caicki Pharaon palweliat/ hänen huonens wanhimmat/ ja caic Egyptin maan wanhimmat.

50:8 Caicki myös Josephin wäki/ ja hänen weljens/ ja hänen Isäns wäki.

50:9 Ainoastans heidän lapsens/ ja lambans/ ja carjans jätit he Gosenin maalle/ menit myös hänen cansans waunut ja radzasmiehet. Ja se oli sangen suuri joucko.

50:10 Ja cosca he tulit Atadin rijhen tygö/ joca on sillä puolen Jordani/ nijn he pidit sijnä suuren ja catkeran walituxen/ ja hän murhetui hänen Isäns seidzemen päiwä.

50:11 Ja cosca Canaan maan asuwaiset näit heidän itcuns Atadin rijhen tykönä/ sanoit he: Egyptiläiset murehtiwat siellä sangen cowin. Sijtä se paicka cudzutan: Egyptiläisten walitus/ joca on sillä puolen Jordanin.

50:12 Nijn hänen lapsens teit nijncuin hän oli heidän käskeny.

50:13 Ja weit hänen Canaan maalle/ ja hautaisit hänen sen wainion caxikertaiseen luolaan/ jonga Abraham wainion cansa ostanut oli perindöhaudaxi/ Ephronilda Hetherildä/ Mamren cohdalla.

50:14 Nijn palais Joseph Egyptijn/ sijtte cuin hän oli hänen Isäns haudannut/ hän ja hänen weljens/ ja caicki jotca hänen cansans olit

I Mosexen kirja

mennet hautaman hänen Isäns.
50:15 MUtta cosca Josephin weljet näit
heidän Isäns cuollexi/ sanoit he: mitämax/
Joseph on meidän päällem wihainen/ ja tohti
meille costa sen pahan/ jonga me händä
wastan tehnet olemma.
50:16 Sentähden käskit he sanoa hänelle:
sinun Isäs käski ennencuin hän cuoli/
sanoden:
50:17 Nijn sanocat Josephille: anna weljilles
andexi heidän ricoxens ja pahattecons/ että
ne nijn pahoin owat tehnet sinua wastan.
Anna nyt meille andexi/ jotca olem sinun Isäs
Jumalan palweliat/ tämä pahateco. Mutta
Joseph itki heidän näitä puhuisans.
50:18 Ja hänen weljens myös tulit ja langeisit
maahan hänen eteens/ ja sanoit: cadzo/ me
olemma sinun palwelias.
50:19 Joseph sanoit heille: älkät peljätkö: sillä
minäkin olen Jumalan käden alla.
50:20 Te ajattelitte minua wastan paha/ mutta
Jumala on käändänyt sen hywäxi/ että hän
tekis/ cuin nähtävä on/ pelastaxens paljo
Canssa.
50:21 Älkät sijs nyt peljätkö/ minä rawidzen
teitä ja teidän lapsian. Ja hän rohvais heitä/ ja
puheli ystävälisest heidän cansans.
50:22 Ja nijn asui Joseph Egyptis/ hän ja

hänen Isäns huone/ ja eli sata ja kymmenen
ajastaica.
50:23 Ja näki Ephraimin lapset colmandeen
polween. Olit myös Machirin Manassen pojan
lapset/ caswatetut Josephin polwen juures.
50:24 Joseph sanoit hänen weljillens: minä
cuolen/ ja Jumala totisest edzi teitä/ ja wie
teidän täldä maalda sijhen maahan/ jonga
hän on idze wannonut Abrahamille/ Isaachille
ja Jacobille.
50:25 Nijn wannotti Joseph Israelin lapsia/
sanoden: cosca Jumala on teitä edziwä/
wiekät minungin luuni täaldä.
50:26 Ja nijn Joseph cuoli/ sadan ja
kymmenen ajastaicaisna/ ja he woitelit hänen
ja panit arckuun Egyptis.

*Vers. 25. Wiekät minungin luuni) Ei Joseph
käske tätä taicauxest/ waan hän tahto tällä
osotta hänen uscons/ ettei hän epäillyt sijtä/
että Jumala caiketi pitä hänen lupauxens/ ja
wie Israelin lapset ajallans Egyptist ulos/
luwattuun maahan. Ja ettei Israelitat sitä
unhotais/ jättä hän heille luuns tällä käskyllä/
Heb. 11:22.*

Ensimmäisen Mosexen Kirjan loppu.

Toinen Mosexen Kirja

*EXODUS, Toinen Mosexen Kirja / josa nämät cappalet owat : I. ISraelin lasten cowast orjudest
Pharaon angaruden alla/ josta Jumala autti ihmelisest Mosexen/ jonga hän sijtte lähetti hänen
Canssans pelastaman/ Cap. 1. 2. 7. asti.
II. Kymmenest widzauxest/ joilla HERra rangais Egyptin/ ettei Pharao tahtonut päästä Israelin
lapsia/ ja cuinga hän heidän sijtte wäkwällä kädellä wei sieldä ulos/ ja upotti Pharaon punaiseen
mereen/ cap. 7. 8. etc. 16. saacka.
III. Canssan napinast Mosest ja Aaronita wastan/ ja ricoxest corwes: Lain andamisest Sinain
wuorella/ Cap. 16. 25. asti.
VI. Todistuxen majast/ mitä sijhen tuli/ mitä Jumala sijtä on käskenytt/ cuinga se tehtin ja wihittin/
Cap. 25. 26. loppun asti.
Täsä kirjas löytän/ mitä Josephin cuoleman jälken on tapahtunut sijhen saacka/ cuin maja raketin/*

2 Mosexen kirja

nimittäin 144. ajastajas.

Sillä Josephin cuolemast Mosexen syndymän asti/ oli 62. ajastaica.

Sijtä/ nijn Israelin lasten lähtemiseen Egyptistä 81. Ja taas sijtä/ siihen saacka cuin maja tehtin/ yxi ajastaica.

I. Lucu.

Usi Cuningas tule Egyptijn/ joca Josephita ei tunne/ v. 1. ajattele neuwon cawalast/ polkexens ja häwittäxens Israelin lapsia/ v. 8. rascalla työllä/ v. 11. käske Hebrerein waimoin lastenämmäin surmata heidän poicalapsens/ v. 15. ja hänen wäkens heittä lapset wirtaan/ v. 22.

1:1 NÄmät owat Israelin lasten nimet/ jotca Jacobin cansa tulit Egyptijn/ idzecukin huoneinens.

1:2 Ruben/ Simeon/ Lewi/ Juda.

1:3 Isaschar/ Zebulon/ BenJamin.

1:4 Dan/ Nephtali/ Gad/ Asser.

1:5 Ja caicki henget/ jotca Jacobin cupeista olit tullet/ olit seidzemenkymmendä. Mutta Joseph oli ennen Egyptis.

1:6 Cosca Joseph oli cuollut/ ja caicki hänen weljens/ ja caicki ne jotca siihen aican elänet olit:

1:7 Caswoit Israelin lapset ja sijtit lapsia/ ja lisännyit/ ja sangen woimalisest enänit/ nijn että he täytit maan.

1:8 NIin usi Cuningas tuli Egyptijn/ joca ei Josephita tundenut.

1:9 Hän sanoi hänen Canssallens: cadzo/ Israelin lasten joucko on suuri ja enä cuin meitä.

1:10 Käykäm cawaludella häwittämän heitä/ ettei heitä tulis nijn paljo. Sillä jos jocu sota nousis/ tohtisit he mennä meidän wihamiestem puolelle/ ja sotia meitä wistan/ ja lähte maalda pois.

1:11 Nijn asetettin heidän päällens teettäjät/ waiwaman heitä orjudella: sillä Pharaolle raketin Pithomin ja Ramesexen Caupungi/

werohuonexi.

1:12 Mutta jota enämmin he rascautit Canssa/ sitä enämmin se lisändyi ja leweis. Ja he cauhistuit Israelin lapsia.

1:13 Ja Egyptiläiset waiwaisit Israelin lapsia orjudella/ armaidzemata.

1:14 Ja saatit heidän elämäns catkeraxi/ rascalla sawein ja tijlein työllä/ ja caickinaisella rasiuxella kedolla/ ja caickinaisella työllä cuin he taisit heidän päällens panna/ armaidzemata.

1:15 JA Egyptin Cuningas sanoi Hebrerein lastenämmille/ joista toisen nimi oli Siphra/ ja toisen Pua:

1:16 Cosca te autatte Hebrerein waimoja heidän synnyttäisäns/ jos se poica on/ nijn surmatcat händä/ mutta jos se tytär on/ nijn andacat elä.

1:17 Mutta lastenämmät pelkäisit Jumalata/ ja ei tehnet nijncuin Egyptin Cuningas oli heille sanonut/ mutta annoit lasten elä.

1:18 Nijn Egyptin Cuningas cudzui lastenämmät/ ja sanoi heille: mixi te tämän teette/ että te annatte lasten elä?

1:19 Nijn lastenämmät wastaisit Pharaolle: Hebrerein waimot ei ole nijncuin Egyptiläiset: sillä he owat wahwemmat luonnostans/ ja ennencuin lastenämmä tule heidän tygöns/ owat he synnyttänet.

1:20 Sentähden teki Jumala lastenämmille hywin/ ja Canssa lisändyi ja tuli sangen paljoxi.

1:21 Ja että lastenämmät pelkäisit Jumalata/ rakensi hän heille huoneita.

1:22 Nijn käski Pharao caikelle hänen Canssallens/ sanoden: caicki pojat cuin syndywät pitä teidän heittäjän wirtaan/ mutta caicki tyttäret andacat elä.

2 Moseksen kirja

Vers.19 Hebrerein waimot) Ei täsä tarwittu sanoman Pharaolle nijncuin se oli. Sillä ei täsä kysytty vscontunnustuxesta: ei myös tee nämät waimot sen cansa Jumalan cunniata eikä lähimmäisens autuutta wastan.

II. Lucu.

MOses syndy Amramille/ joca oli Lewin huonesta/ ja hän sala hänen colmexi cuucaudexi/ v. 1. Hän pannaan caisilaiseen arckuun/ ja heitetän caisilistoon/ v. 3. Pharaon tytär tule pesemän idzens/ äckä arcun/ ja otta sen wedestä/ v. 5. Teke määrän äitin cansa/ että hän imetäis händä/ v. 7. Cosca Moses oli caswanut/ tutca hän hänen weljiäns/ ja tappa yhden Egyptiläisen/ v. 11. Pakene sijtte Pharaota/ ja tule Midianin papin tygö/ v. 15. Otta hänen tyttärens Ziporan emännäxens/ joca hänelle synnyttä Gersonin ja Eliezerin/ v. 21. Israelin lapset huutawat Jumalan tygö/ ja hän cuule heidän walituxens/ v. 23.

2:1 Niin yxi mies Lewin huonesta meni ja otti Lewin tyttären.
2:2 Ja se waimo tuli rascaxi/ ja synnytti pojan. Ja cosca hän näki että se oli ihana lapsi/ salais hän sen colme Cuucautta.
2:3 Ja cuin ei hän tainnut händä enä salata/ otti hän caisilaisen arcun/ ja siwui sen sawella ja pigillä/ ja pani lapsen sijhen/ ja laski sen caisilistoon/ wirran partalle.
2:4 Ja hänen sisarens seisoj taambana/ että hän näkis mitä hänelle tapahduis.
2:5 Nijn Pharaon tytär tuli idzens pesemän wirtaan/ ja hänen neidzens käyskendelit wirran partalla/ ja cuin hän näki arcun caisilistos/ lähetti hän pijcans ja andoi hänen otta ylös.
2:6 Ja cuin hän awais/ näki hän lapsen/ ja cadzo/ lapsi itki/ nijn hän armahti sen päälle/ ja sanoi: tämä on Hebrerein lapsista.
2:7 Nijn sanoi hänen sisarens Pharaon

tyttäreille: tahdotcos että minä menen cudzuman sinulle imettäväisen Ebrerin waimon/ joca sinulle sen lapsen imetäis.
2:8 Pharaon tytär sanoi hänelle: mene. Nijn pijca meni ja cudzui lapsen äitin.
2:9 Ja Pharaon tytär sanoi hänelle: ota tämä lapsi ja imetä händä minulle/ ja minä annan palcan sinulle. Nijn waimo otti lapsen ja imetti sen.
2:10 Mutta cosca lapsi oli caswanut/ toi hän sen Pharaon tyttäreille/ ja hän otti sen pojaxens/ ja cudzui hänen Mose/ sillä hän sanoi: wedestä olen minä hänen ottanut.
2:11 Siihen aican cosca Moses oli suurexi tullut/ meni hän weljeins tygö/ ja näki heidän orjudens/ ja äckäis yhden Egyptiläisen lyöwän yhtä Ebrerein miestä hänen weljistäns.
2:12 Ja hän cadzeli ymbärillens sinne ja tänne/ ja cuin hän näki ettei yhtän läsnä ollut/ tappoi hän sen Egyptiläisen ja kätki sandaan.
2:13 Ja hän meni toisna päivänä ulos/ ja näki caxi Hebrerein miestä rijtelewän keskenäns/ ja sanoi wäärintekiälle: mixis lyöt lähimmäistäs?
2:14 Hän wastais: cuca sinun on asettanut meidän päämiehexem ja Duomarixem? tahdotcos minungin tappa/ nijncuins tapoit Egyptiläisen? Nijn Moses pelkäis/ ja sanoi: cuinga on tämä ilmei tullut?
2:15 Ja se tuli Pharaon eteen/ ja hän edzei Mosesta tappaxens. Mutta Moses pakeni Pharaota/ ja tuli Midianin maalle/ ja asui caiwon tykönä.
2:16 MUtta Midianin Papilla oli seidzemen tytärtä/ ne tulit wettä ammundaman ja täytit ruuhet/ juottaxens Isäns lambaita.
2:17 Nijn tulit muutamat paimenet ja ajoit heidän pois. Mutta Moses nousi ja autti heitä/ ja juotti heidän lambans.
2:18 Ja cuin he tulit Reguelin heidän Isäns tygö/ sanoi hän: mixi te tänäpäpän pikemmin jouduitte cuin ennen?
2:19 He sanoit: Egyptin mies autti meitä paimenitten käsistä/ ja ammunsi meille/ ja

2 Mosexen kirja

juotti lambat.

2:20 Ja hän sanoi tyttärillens: cusa hän on? mixi te nijn jätitte miehen/ ja ette cudzunet händä syömän meidän cansam?

2:21 Ja Moses mielistyi asuman sen miehen tykönä/ ja hän andoi Mosexelle hänen tyttärens Ziporan emännäxi.

2:22 Hän synnytti pojan ja cudzui hänen nimens Gerson? sillä hän sanoi: minä olen muucalainen wieralla maalla. (Ja hän wielä synnytti pojan/ sen hän cudzui Elieser/ ja sanoi: minun Isäni Jumala on minun auttajani/ ja on minun wapahtanut Pharaon käsistä.)

2:23 JA pitkän ajan perästä/ cuoli Egyptin Cuningas. Ja Israelin lapset huocaisit orjuden tähden ja huusit/ ja heidän huutons tuli Jumalan eteen/ heidän orjudens tähden.

2:24 Ja Jumala cuuli heidän walituxens/ ja muisti hänen lijttos päälle/ Abrahamin/ Isaachin ja Jacobin kanssa.

2:25 Ja Jumala cadzahti Israelin lasten päälle/ ja piti heistä murhen.

Vers.10. Masa) se on/ wetä/ josta Moses cudzutun wedetyxi/ nimittäin/ wedestä. v. 22. Gerson cudzutun muucalaisexi. Eliezer/ Jumala on minun auttajani.

III. Lucu.

JUmala cudzu Mosexen palawaisest pensast corwes/ ja käske hänen wiedä Israelin lapset Egyptin maalda ulos/ v. 2. Joca sen sano työläxi/ v. 11. Mutta Jumala anda hänelle täydellisen käskyn Israelin lasten ja Pharaon tygö/ v. 14.

3:1 JA Moses caidzi appens Jethron Midianin Papin lambaita/ ja hän ajoi lambat taamma corpeen/ ja tuli Jumalan wuoren Horebin tygö.

3:2 JA HERran Engeli näyi hänelle pensast tulen liekis.

3:3 Ja hän näki että pensas paloi tulesta/ ja ei cuitengan culunut: ja sanoi: minä käyn tuonne/ ja cadzon tätä suurta näkyä/ mixei pensas culu?

3:4 Cosca HERra näki hänen menewän cadzoman/ huusi Jumala händä pensast/ ja sanoi: Moses/ Moses: Hän wastais: täsä minä olen.

3:5 Hän sanoi: älä lähesty/ rijsu kengäs jalgoistas: sillä paicka josas seisot/ on pyhä maa.

3:6 Ja hän wielä sanoi: Minä olen sinun Isäs Jumala/ Abrahamin Jumala/ Isaachin Jumala ja Jacobin Jumala. Ja Moses peitti caswons: sillä hän pelkäis cadzoa Jumalan päälle.

3:7 Ja HERra sanoi: Minä olen nähnyt minun Canssani surkeuden/ joca on Egyptis/ Ja Minä olen cuullut heidän huutons/ nijden tähden jotca heitä ahdistawat: Minä olen ymmärtänyt heidän tuscans.

3:8 Ja olen astunut alas heitä wapahtaman Egyptiläisten käsistä/ ja wiemän heitä täldä maalda/ hywään ja lawiaan maahan/ josa riesca ja hunajata wuota/ sille paicalle josa Cananerit/ Hetherit/ Amorerit/ Phereserit/ Hewerit ja Jebuserit asuwat.

3:9 Ja että Israelin lasten huuto on tullut minun eteni/ ja minä myös olen nähnyt heidän ahdistuxens/ jolla Egyptiläiset heitä ahdistawat:

3:10 Nijn mene sijs nyt/ ja minä lähetän sinun Pharaon tygö/ minun Canssani Israelin lapsia wiemän Egyptist.

3:11 JA Moses sanoi Jumalalle: mikä minä olen menemän Pharaon tygö/ ja wiemän Israelin lapset Egyptist?

3:12 Hän sanoi: minä olen sinun cansas/ ja tästä sinun pitä tietämän että minä olen sinun lähettänyt. Coscas olet johdattanut minun Canssani Egyptistä/ nijn teidän pitä uhraman Jumalalle tällä wuorella.

3:13 Moses sanoi Jumalalle: cadzo/ cosca minä tulen Israelin lasten tygö/ ja sanon

2 Mosexen kirja

heille: teidän Isäin Jumala on minun lähettänyt teidän tygön/ ja he sanovat minulle: mikä hänen nimens on? mitä minä heille sanon? Sanoi Jumala Mosexelle:
3:14 Minä olen se cuin Minä olen. Ja sanoi: nijn pitä sinun sanoman Israelin lapsille: Minä olen/ hän lähetti minun teidän tygön.
3:15 Ja Jumala sanoi wielä Mosexelle: nijn pitä sinun sanoman Israelin lapsille: HERra teidän Isäin Jumala/ Abrahamin Jumala/ Isaachin Jumala ja Jacobin Jumala/ on minun lähettänyt teidän tygön/ tämä on minun nimen ijancaickisest/ ja tämä on minun muiston sugusta nijn sucuun.
3:16 Sentähden mene ja coco wanhimmat Israelist/ ja sano heille: HERra teidän Isäin Jumala on näkynyt minulle/ Abrahamin Jumala/ Isaachin Jumala ja Jacobin Jumala/ sanoden: minä olen edzinyt teitä/ ja nähnyt mitä teille on tapahtunut Egyptisä.
3:17 Ja olen sanonut: minä johdatan teitä Egyptin surkeudesta/ Cananerein/ Hetherein/ Amorrerein/ Phereserein/ Hewerein ja Jebuserein maalle/ josa riesca ja hunajata wuota.
3:18 Ja cosca he cuulewat sinun änes/ pitä sinun ja wanhimmat Israelist menemän Egyptin Cuningan tygö/ ja sanoman hänelle: HERra Hebrerein Jumala on cudzunut meitä. Anna sijs nyt meidän mennä colmen päiwän matca corpeen/ uhraman HERralle meidän Jumalallem.
3:19 Mutta minä tiedän ettei Egyptin Cuningas laske teitä/ waan wäkewän käden cautta.
3:20 Silloin minä ojennan käteni/ ja lyön Egyptin caickiniaisilla minun ihmeilläni/ jotca minä siellä teen/ ja sijtte pitä hänen teidän päästämän.
3:21 Ja minä annan armon tälle Canssalle Egyptiläisten edes/ että cosca te lähdette/ ei teidän pidä tyhjin käsin lähtemän:
3:22 waan jocaidzen waimon pitä anoman

kyläns waimolda/ ja perhens emännäldä hopia ja culdacalut ja waattet/ ja paneman ne teidän poican ja tyttären päälle/ ja paljastaman Egyptiläiset.

Vers.2. HERran Engeli) Tämä Engeli on idze Jumalan poica/ nijncuin nähdän hänen omista sanoistans. Ja hän cudzutan Engelixi hänen wirastans/ että hän Isäldä lähetetän. Nijn owat myös wanhat Isät sen ymmärtänet/ nijncuin Iustus Apol. v. 14. Minä olen) se on/ cosca te sinne tuletta/ nijn minä olen teidän cansan/ ja nijn osotan minuni/ että te ymmärrätte/ että minä se olen.

IV. Lucu.

HERra käske Mosexen tehdä colme ihmettä/ joista Canssa uscois/ että HERra oli hänelle näkynyt/ v. 1. Moses estele idzens hitan kielens tähden/ v. 10. sentähden suo Jumala Aaronin hänen weljens puhua Canssalle/ v. 14. Moses mene jällens Egyptijn/ v. 18. Zipora hänen emändäns ymbärinsleicka poicans/ v. 24. Aaron cohta Mosexen/ joca hänelle ilmoitta caicki HErran sanat/ v. 27.

4:1 MOses wastais/ ja sanoi: cadzo/ ei he usco minua/ eikä ole cuuliaiset minun änelleni/ waan sanovat: ei ole HERra näkynyt sinulle:
4:2 HERra sanoi hänelle: mikä se on sinun kädesäs? hän sanoi: sauwa.
4:3 Ja hän sanoi: heitä se maahan/ ja hän heitti sen maahan/ ja se muuttui kärmexi/ ja Moses pakeni händä.
4:4 Mutta HERra sanoi Mosexelle: ojenna sinun kätes/ ja rupe hänen pyrstööns. Nijn hän ojensi kätens ja rupeis häneen/ ja se muuttui sauwaxi hänen kädesäns.
4:5 Sentähden pitä heidän uscoman/ että HERra on näkynyt sinulle/ heidän Isäins Jumala/ Abrahamin Jumala/ Isaachin Jumala ja Jacobin Jumala.

2 Mosexen kirja

4:6 Ja HERra sanoi vielä hänelle: pistä kätes sinun powees. Ja cosca hän weti sen ulos/ cadzo/ hänen kätens oli spitalinen nijncuin lumi.

4:7 Ja hän sanoi: pistä kätes jällens powees/ ja hän pisti kätens jällens poweens/ ja weti jällens sen ulos powestans/ ja cadzo/ se tuli nijncuin muukin hänen ihons.

4:8 Jollei he sinua usco/ eikä ole cuuliaiset sinun änelles yhden ihmen tähden/ nijn he uscowat sinun änes toisen ihmen tähden.

4:9 Jollei he usco nijtä cahta ihmettä/ eikä ole cuuliaiset sinun änelles/ nijn ota wettä wirrasta/ ja caada cuiwalle maalle/ nijn se wesi/ jongas olet ottanut wirrasta/ tule werexi cuiwalla maalla.

4:10 NIin sanoi Moses HERralle: ah HERra/ en ole minä tähän asti puheljas mies ollut/ sitten cuins sinun palwelias cansa puhunut olet: sillä minulla on hidas puhe ja cangia kieli.

4:11 Ja HERra sanoi hänelle: cuca on luonut ihmisen suun? eli cuca on tehnyt mykän taicka cuuroin/ eli näkewän taicka sokian? engö minä HERra ole nijtä tehnyt.

4:12 Mene sijs nyt/ minä olen sinun suusas/ ja opetan sinua mitä sinun puhuman pitä.

4:13 Moses sanoi: minun HERran/ lähetä jongas tahdot lähettä.

4:14 Nijn HERra wihastui suurest Mosexen päälle/ ja sanoi: engö minä tiedä että Aaron sinun weljes/ Lewin sugusta/ on puheljas? ja cadzo/ hän tule sinua wastan/ ja cosca hän näke sinun/ nijn hän iloidze sydämestäns.

4:15 Sinun pitä puhuman hänelle/ ja paneman sanat hänen suuhuns/ ja minä olen sinun ja hänen suuns cansa/ ja opetan teitä mitä teidän pitä tekemän.

4:16 Ja hänen pitä puhuman sinun puolestas Canssalle. Hänen pitä oleman sinun suunas/ ja sinun pitä oleman hänelle Jumalana.

4:17 Ja ota tämä sauwa kätees/ jolla sinun pitä tekemän ihmeitä.

4:18 NIin Moses läxi sieldä/ ja tuli jällens

Jethron hänen Appens tygö/ ja sanoi hänelle: annas minun mennä/ että minä palajaisin weljeini tygö jotca owat Egyptis/ ja näkisin heitä jos he vielä eläwät. Ja Jethro sanoi Mosexelle: mene rauhan.

4:19 Ja HERra sanoi Mosexelle Midianis: mene ja palaja Egyptijn: sillä ne caicki owat cuollet/ jotca sinun henges perän seisoi.

4:20 Ja Moses otti emändäns ja poicans/ ja pani Asin päälle/ ja palais Egyptijn/ ja otti Jumalan sauwan käteens.

4:21 Ja HERra sanoi Mosexelle: cadzo/ coscas tulet Egyptijn jällens/ että teet caicki ne ihmet Pharaon edes/ jotca minä olen andanut sinun kätes ala. Ja minä paadutan hänen sydämens/ nijn ettei hän päästä Canssa.

4:22 Ja sinun pitä sanoman hänelle/ näin sano HERra: Israel on minun esicoisen.

4:23 Ja minä käsken sinulle: päästä minun poican palweleman minua/ ja jos sinä sitä estät/ nijn minä surman sinun esicoises.

4:24 Ja cosca hän oli tiellä majasa/ cohdais HERra hänen ja tahdoi tappa.

4:25 Nijn Zipora otti kiwen/ ja ymbärinsleickais poicans esinahan/ ja rupeis hänen jalcoins/ ja sanoi: sinä olet minulle werylkä.

4:26 Nijn luopui hän hänestä. Mutta hän sanoi: werylkä/ ymbärinsleickausten tähden.

4:27 JA HERra sanoi Aaronille: mene Mosesta wastan corpeen. Ja hän meni/ ja tuli händä wastan Jumalan wuorella/ ja andoi suuta.

4:28 Ja Moses ilmoitti Aaronille caicki HERran sanat/ joca hänen lähetti/ ja caicki ihmet cuin hän hänelle käsenyt oli.

4:29 Nijn he menit ja cocoisit caicki Israelin lasten wanhemmat.

4:30 Ja Aaron puhui caicki ne sanat cuin HERra Mosexelle puhunut oli/ ja teki ihmeitä Canssan edes.

4:32 Ja Canssa uscoi. Ja cuin he cuulit että HERra oli edzinyt Israelin lapsia/ nähnyt myös heidän surkeudens/ langeisit he maahan ja

2 Mosexen kirja

rucoilit.

Vers.21. Mutta minä paadutan) se on/ Minä Jehovah , nijncuin wanhurscas duomari annan hänen pahan tecons/ ja suuren angarudens tähden/ cuin hän minun Canssalleni oli tehnyt/ olla hänen pahudesans/ ja paadutta idzens. Sillä näin tämän peräst seura/ Cap. 9. 34. että Pharao teki paha ja paadutti sydämens/ hän ja hänen palwelians. Nijn pitä myös muut sencaltaiset puhen parret ymmärdettämän/ nimittäin: että HERra saldi moninaisten endisten puhain tecoin tähden nijn tapahtua/ ihmisen pahuden ja Perkelen cawaluxen cautta. Nijn kärke HERra Esa.6:20. sowaista Canssan silmät/ ei että Jumala on syy heidän sokeuteens/ waan nijncuin JESus Christus/ joca kirjoituxet parhain ymmärtä/ idze selittä Matth. 13:15. cusa hän näin sano: heidän silmäns owat he sulkenet/ ettei he ensingän nijllä näkis. Nijn anda Jumala/ nijncuin wanhurscas Duomari/ ihmisten synnillä sowaista heidän silmäns/ cowetta ja paadutta sydämens. V. 25. Weriylkä) se on/ hän wihastui/ ja sanoi: Se maxa werta/ että sinä olet minun mieheni/ ja minun pitä ymbärinsleickaman minun lapsen/ jota ei hän mielelläns tehnyt/ nijncuin se olikin häpiä pacanoitten seas.

V. Lucu.

MOses ja Aaron menewät Pharaon tygö/ ja julistawat hänelle Jumalan käskyn/ v. 1. mutta ei hän päästä Canssa/ v. 2. waan kärke teettäitten waiwata heitä cowemmin/ v. 5. jotca taas waikiast walittawat/ ensin Pharaolle/ v. 15. sijtte Mosexelle ja Aaronille/ v. 20. ja Moses Jumalalle/ v. 22.

5:1 Siitte menit Moses ja Aaron Pharaon tygö/ ja sanoi: näin sano HERra Israelin Jumala: päästä minun Canssan/ pitämän minulle juhla

corwesa.

5:2 Pharao wastais: cuca on HERra/ jonga ändä minun pitäis cuuleman/ ja päästämän Israelin? en minä sijtä HERrasta mitän tiedä/ engä päästä Israeli.

5:3 Ja he sanoi: Hebrerein Jumala on cudzunut meitä/ anna sijs nyt meidän mennä colmen päiwän matca corpeen/ uhraman HERralle meidän Jumalallem/ ettei rutto eli miecka meidän päällem tulis.

5:4 Nijn Egyptin Cuningas sanoi heille: mixi te nijn teette/ sinä Moses ja Aaron/ että tämä Canssa jättä heidän työns? mengät teidän työhön.

5:5 Pharao sanoi wielä: cadzo/ ilmangin on Canssa paljo maalla/ ja te wielä nyt tahdotta heitä joutilaxi saatta heidän töistäns.

5:6 SEntähden käski Pharao sinä päiwänä Canssan teettäille ja heidän haldioillens sanoden:

5:7 Ei teidän pidä tästälähin olkia cocoman ja andaman Canssalle tijlejä polta/ nijncuin ennen/ andacat heidän idze mennä/ ja coota heillens olkia.

5:8 Cuitengin se tijlilucu cuin he teit tähän asti/ laskecat heidän päällens/ ja älkät sijtä wähendäkö: sillä he owat joutilassa/ sentähden he huutawat/ sanoden: mengäm uhraman meidän Jumalallem.

5:9 Rascauttacam Canssa työllä/ että heillä olis kyllä tekemist/ ja ei luottais heitäns walhepuheisijn.

5:10 Nijn Canssan teettäjä ja heidän haldians menit ja puhuit Canssalle/ sanoden: näin sano Pharao: ei teille pidä olkia annettaman.

5:11 Mengät idze cocoman teillen olkia custaikänäns te löydätte/ mutta teidän työstän ei pidä mitän wänettämän.

5:12 Nijn canssa hajotti idzens coco Egyptin maan ymbärins hakeman heillens sängiä/ että heillä olkia olis.

5:13 Ja teettäjä waadeit heitä/ sanoden: täyttäkät teidän päiwätyön/ nijncuin

2 Mosexen kirja

silloingin/ cosca teillä olkia oli.

5:14 Ja Israelin lasten haldiat/ jotca Pharaon teettäjät heidän päällens asettanet olit/ piestin ja sanottin heille: mixet te eilän eikä tänäpä täyttänet teidän määrättyä päiwätyötän/ nijncuin ennengin?

5:15 NIin Israelin lasten haldiat menit/ ja huusit Pharaon tygö/ sanoden: mixis näin teet palwelioilles?

5:16 Ei anneta sinun palwelioilles olkia/ ja pitä cuitengin tekemän tijlit cuin meille määrätty on/ ja cadzo/ sinun palwelias piestän/ ja sinun Canssas wäärintekiäxi soimatan.

5:17 Pharao sanoi: te oletta joutilat/ joutilat te oletta/ sentähden te sanotta: mengäm ja uhratcam HERralle.

5:18 Nijn mengät nyt/ ja tehkät teidän päiwätyön/ olkia ei pidä teille annettaman/ mutta tijlilugun pitä teidän cuitengin andaman.

5:19 Nijn Israelin lasten haldiat näit/ että se pahemmaxi tuli/ sillä heille sanottin: ei teidän pidä wähendämän teidän tijleistän/ cungin päiwän määrästä.

5:20 Ja cosca he läxit Pharaon tykö/ cohtaisit heidän Moses ja Aaron/ jotca seisoit heidän edesäns tiellä.

5:21 Joille he sanoit: HERra nähkön teitä ja costacon: sillä te oletta tehnet meidän haisewaisexi Pharaon edes/ ja hänen palwelians edes/ että te oletta miecan andanet heidän käteens/ surmata meitä.

5:22 Moses palais HERran tygö/ ja sanoi: HERra/ mixis nijn pahasti teet tätä Canssa waskan? mixis olet minun lähettänyt?

5:23 Sillä sijtte cuin minä menin Pharaon tygö/ puhutteleman händä sinun nimesäs/ on hän wielä cowemmin waiwannut Canssa/ ja et sinä ole pelastanut sinun Canssas.

Vers.15. Mixis näin teet) se on/ sinun köyhällä Canssallas pitä jocapaicas wäärys oleman/ ja sinun palwelias edziwät syytä/ waiwataxens

meitä.

VI. Lucu.

HErra puhu Mosexelle/ ja lohduutta händä/ v. 2. ilmoitta hänen nimens/ HERra/ v. 3. lupa Israelin lapsia pelasta heidän orjudestans/ ojetulla käsiwarrella/ v. 6. lähettä Mosexen toisen kerran Pharaon tygö/ v. 20. joca idzens estele cowin/ v. 12. Mosexen ja Aaronin sucu ja polwilucu/ v. 14.

6:1 Nijn sanoi HERra Mosexelle: nyt sinä näet/ mitä minä Pharaolle teen: sillä hänen pitä heitä päästämän wäkekän käden cautta/ ja hänen myös pitä wäkekän käden cautta heitä ajaman maaldans.

6:2 JA Jumala puhui Mosexelle/ ja sanoi hänelle: Minä olen HERRA.

6:3 Ja olen näkynyt Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille/ että minä olen heidän caickiwaldias Jumalans. Mutta minun nimen/ HERRA/ ei ole heille ilmoitettu.

6:4 Ja minä tein myös minun lijtoni heidän cansans/ andaxeni heille Canaan maan/ josa he owat waeldanet ja muucalaiset ollet.

6:5 Ja minä olen myös cuullut Israelin lasten surkian walituxen/ joita Egyptiläiset työllä waiwawat/ ja olen minun lijtoni muistanut.

6:6 Sentähden sano Israelin lapsille: Minä olen HERra/ ja minä johdatan teitä Egyptin cuorman alda/ ja pelastan teitä teidän orjudestan/ ja wapahdan teitä ojetulla käsiwarrella ja suurella oikeudella.

6:7 Ja otan teitä minun Canssaxeni/ ja olen teidän Jumalan/ että te tiedäisitte että minä olen teidän HERran Jumalan/ joca teitä jodatan Egyptin orjudesta.

6:8 Ja wien teitä sille maalle/ jonga ylidzen minä nostin minun käteni/ andaxeni sen Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille/ sen minä nyt annan teille omaxen: Minä HERra.

6:9 Näitä caickia puhui Moses Israelin lapsille:

2 Mosexen kirja

waan ei he cuullet Mosesta heidän hengens
ahdistuxen ja rascan työns tähden.
6:10 Silloin puhui HERra Mosexelle/ sanoden:
6:11 Mene ja puhu Pharaolle Egyptin
Cuningalle/ että hän päästäis Israelin lapset
hänen maaldans.
6:12 Mutta Moses puhui HERran edes
sanoden: cadzo/ Israelin lapset ei ole cuulet
minua/ cuingasta Pharao cuulis minua/ siihen
myös minulla owat ymbärinsleickamattomat
huulet.
6:13 Nijn puhui HERra Mosexelle ja Aaronille/
ja käski heitä Israelin lasten ja Pharaon
Egyptin Cuningan tygö/ johdattaman Israelin
lapsia Egyptin maalda.
6:14 Nämät owat heidän Isäins huonetten
pää. Rubenin Israelin esicoisen lapset owat
nämät: Hanoch ja Pallu/ Hezron ja Charmi/
nämät owat Rubenin sucucunnat.
6:15 Simeonin lapset owat: Jemuel/ Jamin/
Ohad/ Jachin/ Zoar ja Saul/ sen Cananean
waimon poica/ nämät owat Simeonin
sucucunnat.
6:16 Ja nämät owat Lewin lasten nimet heidän
suguisans: Gerson/ Kahath ja Merari. Mutta
Lewi oli sadan colmenkymmenen ja
seidzemen ajastaicainen.
6:17 Gersonin lapset: Libni ja Simein heidän
suguisans.
6:18 Kahathin lapset owat: Amram/ Jezear/
Hebron ja Usiel. Mutta Kahath oli sadan
colmenkymmenen ja colmen ajastaicainen.
6:19 Merarin pojat: Maheli ja Musi/ nämät
owat Lewin sugut heidän lapsisans.
6:20 Ja Amram otti Jochebethin hänen Isäns
sisaren emännäxens/ joca synnytti hänelle
Aaronin ja Mosexen. Ja Amram oli sadan
colmenkymmenen ja seidzemen ajastaicainen.
6:21 Jezearin lapset owat: Korah/ Nepheg ja
Sichri.
6:22 Usielin lapset owat: Misael/ Elzaphan/
Sithri.
6:23 Aaron otti hänellens emännän: Elizeban/

Aminadabin tyttären/ Nahassonin sisaren joca
hänelle synnytti Nadabin/ Abihun/ Eleazarin
ja Itamarin.
6:24 Korahn lapset owat: Assir/ Elcana ja
Abiassaph. Nämät owat Koritherein
sucucunnat.
6:25 Mutta Eleazar Aaronin poica otti
hänellens Putielin tyttärist emännän/ joca
synnytti Pinehan. Nämät owat Lewitain Isäin
pää heidän sucucunnisans.
6:26 Nämät owat Aaron ja Moses/ joille HERra
sanoi: johdattacat Israelin lapset Egyptin
maalda jouckoinens.
6:27 Nämät owat ne jotca puhuit Pharaon
Egyptin Cuningan cansa/ että heidän piti
johdattaman Israelin lapset Egyptistä/
nimittäin/ Moses ja Aaron.
6:28 Ja sinä päiwänä puhui HERra Mosexen
cansa Egyptin maalla.
6:29 Ja sanoi: Minä olen HERra/ puhu
Pharaolle Egyptin Cuningalle/ caicki mitä
minä sinulle puhun.
6:30 Nijn wastais Moses HERralle: cadzo/
minä olen ymbärinsleickamatoin huulilda/
cuingasta Pharao minua cuule?

*Vers.3. Ei ole ilmoitettu) Patriarchat owat kyllä
tundenet Jumalan/ mutta sencaltainen
julkinen yhteinen saarna Jumalast ei wielä
ollut/ nijncuin Mosexen ja Christuxen cautta
tapadui. v. 8. Nostin) Se on/ minä olen
wannonut/ nijn cuin/ Gen. 22:16.*

VII. Lucu.

*HERra ilmoitta Mosexelle Pharaon
paatumisen/ v. 1. Käske heittä sauwan
Pharaon eteen/ tuleman kärmexi/ v. 8. Moses
ja Aaron tekewät nijn/ v. 10. Noidat tekewät
myös nijn/ mutta Aaronin sauwa niele heidän
sauwans/ v. 11. HERra käske Mosexen muutta
wedet wirrois werexi/ josta calat cuolewat ja
wirrat haisewat/ v. 14. Noidat tekewät myös*

2 Mosexen kirja

nijn/ ja Pharaon sydän paatu/ v. 22.

7:1 HERra sanoi Mosexelle: cadzo/ Minä olen asettanut sinun Pharaon jumalaxi. Ja Aaron sinun weljes pitä oleman sinun Prophetas.

7:2 Sinun pitä puhuman caicki cuin minä käsken sinulle/ waan Aaron sinun weljes pitä sen puhuman Pharaolle/ että hän päästäis Israelin lapset hänen maaldans.

7:3 Mutta minä paadutan Pharaon sydämen tehdäxen monda ihmettäni ja tunnustähteni Egyptin maalla.

7:4 Ja ei Pharao teitä cuule: sillä minä osotan minun käteni Egyptis/ ja johdatan minun jouckoni/ minun Canssani Israelin lapset Egyptin maalda suurella oikeudella.

7:5 Ja Egyptiläiset pitä ymmärtämän että minä olen HERra/ ojetesani kättäni Egyptin ylidzen/ ja johdattaisan Israelin lapset heidän tyköns.

7:6 Moses ja Aaron teit nijncuin HERra oli heille käsenyt.

7:7 Ja Moses oli cahdexankymmenen ajastaicainen/ ja Aaron yhdexänkymmenen ja colmen ajastaicainen/ cosca he puhuit Pharaon cansa.

7:8 Ja HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:

7:9 Cosca Pharao puhu teille/ sanoden: osottacat teidän ihmen. Nijn sinun pitä sanoman Aaronille: ota sauwas/ ja heitä Pharaon eteen ja se tule kärmexi.

7:10 Nijn Moses ja Aaron menit Pharaon tygö/ ja teit nijncuin HERra oli käsenyt. Ja Aaron heitti sauwas Pharaon ja hänen palwelioittens eteen/ ja se tuli kärmexi.

7:11 Nijn Pharao myös cudzui tietäjät ja noidat/ ja Egyptin noidat teit myös nijn heidän noitumisillans.

7:12 Ja idzecukin heistä heitti sauwas maahan/ ja ne tulit kärmexi. Mutta Aaronin sauwa nieli heidän sauwas.

7:13 Nijn Pharaon sydän paatui/ eikä myös cuullut heitä/ nijncuin HERra oli sanonut.

7:14 JA HERra sanoi Mosexelle: Pharaon sydän on cowettunut/ ja ei tahdo päästä Canssa.

7:15 Mene Pharaon tygö warhain amulla/ cadzo/ hän käwele wetten tykönä/ ja mene händä wastian wirran reunalle/ ja se sauwa/ joca oli kärmexi muuttunut/ ota sinun kätees.

7:16 Ja sano hänelle: HERra Hebrerein Jumala on minun lähettänyt sinun tygös/ ja käski sinulle sanoa: laske minun Canssan/ palweleman minua corwesa/ ja et ole sinä cuullut tähän päiwän asti.

7:17 Sentähden sanoi HERra näin: tästä pitä sinun tundeman minun olewan HERran/ cadzo/ minä lyön tällä sauwalla/ joca on minun kädesäni weteen/ joca wirrasa on/ ja sen pitä muuttuman werexi.

7:18 Nijn että calat/ jotca wirrasa owat/ pitä cuoleman/ ja wirran pitä haiseman/ ja Egyptiläiset pitä kyylymän/ cosca he juowat wettä wirrasta.

7:19 Ja HERra sanoi Mosexelle: sano Aaronille: ota sauwas ja ojenna kätes Egyptin wetten ylidzen/ ja heidän wirtains ylidzen/ ja heidän jokeins ylidzen/ ja heidän alhoins ylidzen/ ja caickein heidän culjuins ylidzen/ että ne tulisit werexi/ ja olcon weri coco Egyptin maasa/ sekä puuastioisa/ että myös kiwiastioisa.

7:20 Nijn Moses ja Aaron teit nijncuin HERra oli käsenyt/ ja nosti sauwas ja löi weteen/ joca wirrasa oli/ Pharaon ja hänen palwelioittens edes/ ja caicki wedet/ jotca olit wirrasa/ muuttuit werexi.

7:21 Ja calat/ jotca olit wirrasa/ cuolit/ ja wirta haisi/ nijn ettei Egyptiläiset saanet juoda wettä wirrasta. Ja weri oli coco Egyptin maalla.

7:22 Egyptin noidat teit myös nijn heidän noituuxillans. Mutta Pharaon sydän paatui ja ei cuullut heitä/ nijncuin HERra sanonut oli.

7:23 Ja Pharao käänsi hänens ja palais cotians/ ja ei lucua pitänyt.

7:24 Mutta caicki Egyptiläiset caiwoit wirran ymbärillä/ ja edzeit wettä juodaxens/ sillä ei

2 Mosexen kirja

he saanet juoda wirran wesistä.

7:25 Ja se oli seidzemen päiwä/ sijttecuin HERra oli lyönyt wirran.

Vers.3. Minä paadutan) Ei nijn että Jumala matcan saatti cowuden Pharaon sydämes: waan että hän on ottanut häneldä hänen armons/ hänen endisen pahudens tähden/ ja salli Satanan ja hänen idze paadutta idzens/ nijncuin myös wanhat Isät owat sen ymmärtänet. non Item Deus Lewiämmäldä saadan tästä lukea/ supra cap. 4:21.

VIII. Lucu.

JUmala widza Egyptin maan toisen kerran Mosexen ja Aaronin cautta/ sammacoilla/ v. 1. Colmannen kerran/ täillä/ v. 16. Joita ei noidat taida tehdä/ v. 18. Neljännän kerran/ turilasten paljoudella/ v. 20. Nijn että Pharao wijmein lupa päästä Canssan/ v. 28. Mutta cosca HERra otta pois turilat/ paadutta hän taas hänen sydämens/ ja ei päästä heitä/ v. 31.

8:1 JA HERra sanoi Mosexelle: mene Pharaon tygö/ ja sano hänelle: näin sano HERra: päästä minun Canssan palweleman minua.

8:2 Waan jos et sinä tahdo päästä/ cadzo/ nijn minä rangaisen caicki sinun maasäret sammacoilla.

8:3 Nijn että wirta cuohu sammacoista/ ja ne pitä astuman ylös ja tuleman sinun huonesees/ ja sinun lepocammioos/ ja sinun wuotesees/ ja sinun palwelioittes huoneseen/ ja sinun Canssas secaan/ ja sinun pädzijs/ ja sinun taikinaas.

8:4 Ja sinun/ ja sinun Canssas/ ja caickein sinun palwelioittes päälle/ pitä sammacot hyppelemän.

8:5 Ja HERra sanoi Mosexelle: sanos Aaronille: ojenna kätes sauwoinens/ wirtain/ jokein ja järwein ylidze/ ja anna sammacot tulla ylidzen

coco Egyptin maan.

8:6 Ja Aaron ojensi kätens Egyptin wetten ylidze/ ja sammacot tulit sieldä ylös/ nijn että coco Egyptin maa peitettin.

8:7 Teit myös noidat nijn heidän noituuxillans/ ja annoit sammacot tulla Egyptin maan ylidzen.

8:8 Niin Pharao cudzui Mosexen ja Aaronin/ ja sanoi: rucoilcat HERra että hän otais pois sammacot minulda/ ja minun Canssaldani/ nijn minä päästän Canssan/ uhraman HERRalle.

8:9 Moses sanoi: pidä sinä se cunnia/ että määrät/ cosca minun pitä rucoileman edestä/ ja palwelioittes ja Canssas edestä/ että sammacot pitäis otettaman sinulda ja sinun huonestas/ ainoastans wirtaan jäämän.

8:10 Hän sanoi huomena. Hän wastais: olcon sanas jälkeen/ että tiedäisit ettei yxikän ole nijncuin HERra meidän Jumalam.

8:11 Silloin sammacot pitä pakeneman sinulda/ ja sinun huoneistas/ ja sinun palwelioildas/ ja sinun Canssaldas/ ainoastans wirtaan jäämän.

8:12 Nijn Moses ja Aaron läxit Pharaon tykö/ ja Moses huusi HERran tygö sammackoin tähden nijncuin hän Pharaolle luwannut oli.

8:13 Ja HERra teki Mosexen sanan jälkeen/ ja sammacot cuolit huoneista/ kylistä ja kedoilda.

8:14 Ja he heitit heitä rouckioihijn/ tähän yhden/ siihen toisen joucon/ ja maa haisi sijtä.

8:15 Cuin Pharao näki lewon saanens/ paadutti hän sydämens/ ja ei cuullut heitä nijncuin HERra sanonut oli.

8:16 Ja HERra sanoi Mosexelle: sano Aaronille: ojenna sauwas ja lyö maan tomuun/ että se tulis täixi coco Egyptin maasa.

8:17 Ja he teit nijn. Aaron ojensi kätens sauwoinens ja löi maan tomua/ ja täit tulit/ ihmisijn ja eläimijn: caicki maan tomu muuttui täixi coco Egyptin maasa.

8:18 Teit myös noidat noituuxillans nijn/ täitä

2 Mosexen kirja

matcan saattaxens/ waan ei he woinet. Ja täit olit ihmisis ja eläimis.

8:19 Nijn sanoit noidat Pharaolle: tämä on Jumalan sormi. Mutta Pharao paadutti sydämens/ ja ei cuullut heitä nijncuin HERra sanonut oli.

8:20 JA HERra sanoi Mosexelle: nouse huomena warhain ja seiso Pharaon edes/ Cadzo/ hän mene wetten tygö/ ja sano hänelle: Näin sano HERra: päästä minun Canssan palweleman minua.

8:21 Jos ei/ Cadzo/ nijn minä annan tulla sinulle ja sinun palweliolles/ ja sinun Canssalles/ ja sinun huoneisijis caickinaiset turilat/ nijn että caicki huonet Egyptis täytetän caickinaisista turilaista/ nijn myös se maa jonga päällä he owat.

8:22 Ja minä teen sinä päiwänä jotakin erinomaista Gosenin maalle/ cusa minun Canssan asu/ ettei sijnä yhtän turilasta pidä oleman/ että tiedäisit minun olewan HERran coco maan ylidzen.

8:23 Ja minä panen lunastuxen minun ja sinun Canssas wälille. Huomena pitä tämän ihmisen tapahtuman.

8:24 Ja HERra teki nijn. Ja tuli paljo turilaita Pharaon huoneseen/ ja hänen palweliains huoneisijn/ ja coco Egyptin maalle/ ja maa turmeldin turilailda.

8:25 Nijn cudzui Pharao Mosexen ja Aaronin/ ja sano: mengät ja uhratcat teidän Jumalallen tällä maalla.

8:26 Moses sano: Ei se nijn sowi/ että me nijn teemme: Sillä me uhraisimme HERralle meidän Jumalallem Egyptiläisten cauhistuxen: Cadzo/ jos me Egyptin maan cauhistuxet uhraisimme heidän edesäns/ eikö he meitä kiwitäis?

8:27 Colmen päiwäcunnan matcan menem me corpeen/ ja uhramme HERralle meidän Jumalallem/ nijncuin hän on meille sanonut.

8:28 Pharao sano: minä päästän teidän/ että te uhraisitte HERralle teidän Jumalallen

corwesa/ ainoastans/ ettei te cauwas menis/ ja rucoilcat minun edestäni.

8:29 Moses sano: Cadzo/ cuin minä menen sinun tykö/ nijn minä rucoilen HERra/ että turilat otetaisin pois Pharaolda ja hänen palwelioldans/ ja hänen Canssaldans huomena/ ainoastans älä minua enä wiettelee/ nijn ettes päästä Canssa uhraman.

8:30 Ja Moses läxi Pharaon tykö/ ja rucoili HERra.

8:31 Ja HERra teki nijncuin Moses sanonut oli/ ja otti turilat Pharaolda/ ja hänen palwelioldans/ ja hänen Canssaldans pois/ nijn ettei yhtäkän jäänyt. Mutta Pharao paadutti sydämens wielä nyt tälläkin haawa/ ja ei päästänyt Canssa.

Vers.19 (Jumalan sormi) se on/ Jumalan woima. Nijncuin he olisit tahtonet sanoa tämä ihme ei taida tapahtua noitumisella. v. 21. Turilat) Grecan sana Kynomia / joca täsä paicas löytän/ on nijn paljo cuin caickinaiset wähat madot/ kärwäiset/ caxipyrstöiset/ etc. jotca wahingoidzewat puut ja maan wihannon.

IX. Lucu.

HERRA widza Egyptin rutolla/ v. 1. josta ei Pharao paranna idzens/ waan tule wielä pahemmaxi/ v. 7. Paisumilla ja pahoilla haawoilla/ nijn ettei noidatcan taida seiso Mosexen edes/ v. 8. Suurilla rakeilla/ jotca turmelewat ihmiset/ carjan/ ja maan wihannon/ v. 18. Josta Pharao nöyryttä idzens HERran edes/ ja rucoile otta pois rangaistuxen/ v. 27. Mutta cuin se lacka/ paadutta hän taas sydämens/ v. 34.

9:1 HERRA sanoi Mosexelle: mene Pharaon tygö/ ja sano hänelle: näin sano HERra Hebrerein Jumala: päästä minun Canssan palweleman minua:

2 Mosexen kirja

9:2 waan jolles päästä/ mutta wielä pidätät heitä:
9:3 Cadzo/ HERran käsi on sinun carjas päällä/ jotca owat kedolla/ hewoisten päällä/ Asein päällä/ Camelein päällä/ härkäin päällä/ lammasten päällä/ sangen rascan ruttotaudin cansa.
9:4 Ja HERra teke jotakin erinomaist Israelin ja Egyptiläisten wälillä/ nijn ettei mitän cuole caikesta cuin Israelin lapsilla on.
9:5 Ja HERra määräis ajan/ sanoden: tämän HERra teke huomena maasa.
9:6 ja HERra teki nijn amulla/ ja caicki carja cuoli Egyptiläisildä/ waan Israelin lasten carjast ei yhtäkän cuollut.
9:7 Nijn Pharaon lähetti tiedusteleman/ ja cadzo/ ei ollut Israelin carjast yhtäkän cuollut. Mutta Pharaon sydän paatui/ ja ei päästänyt Canssa.
9:8 JA HERra sanoi Mosexelle ja Aaronille: ottacat kätenne täyten totoin noke/ ja Moses paiscatcan sen taiwasen päin Pharaon edes.
9:9 Ja pitä tuleman tomuxi coco Egyptin maan päällä/ ja pitä oleman ihmisten ja carjan päällä pahat paisumat coco Egyptin maalla.
9:10 Ja he otit noke totoista/ ja seisoi Pharaon edes/ ja Moses paiscais sen taiwasen päin/ nijn tulit pahat paisumat ihmisijn ja carjaan.
9:11 Nijn ettei noidatcan saanet seiso Mosexen edes paisumain tähden: Sillä paisumat olit nijn noitain päällä/ cuin Egyptiläistengin.
9:12 Mutta HERra paadutti Pharaon sydämen/ nijn ettei hän cuullut heitä/ nijncuin HERra Mosexelle sanonut oli.
9:13 NIin sanoi HERra Mosexelle: nouse huomena warhain/ ja mene Pharaon eteen/ ja sano hänelle: Näin sano HERra Hebrerein Jumala: päästä minun Canssan palweleman minua.
9:14 Muutoin minä tällä haawalla lähetän caicki minun rangaistuxeni sinun päälles/ ja

sinun palweliais/ ja sinun Canssas päällen/ tietäxes ettei caikesa maasa ole minun wertani:
9:15 Sillä nyt minä ojennan käteni ja lyön sinun ja sinun Canssas ruttotaudilla/ että sinun pitä huckuman maan päälä.
9:16 Ja tosin sentähden olen minä herättänyt sinun/ osottaxeni minun Woimani sinun päälles/ ja että minun nimeni julistettaisn caikesa maacunnasa.
9:17 JA sinä wielä nyt poljet minun Canssani sinun alas/ ja et päästä heitä:
9:18 Cadzo/ huomena tällä ajalla annan minä sangen suuria rakehita sata/ jonga caltaisita ei ole ollut Egyptis/ hamasta sijtä päiwästä cuin se perustettu on/ nijn tähän asti.
9:19 Lähetä sijs nyt ja corja sinun carjas ja caicki mitä sinulla on kedolla: sillä caicki ihmiset ja carja/ cuin kedolla löytän/ ja ei ole corjatut huoneseen/ ja raket langewat heidän päällens/ ne cuolewat.
9:20 Joca Pharaon palwelioista pelkäis HERran sana/ hän palwelians ja carjans huoneseen corjais.
9:21 Waan joidenga sydän ei totellut HERran sana/ ne jätit kedolle palwelians ja carjans.
9:22 Nijn sanoi HERra Mosexelle: ojenna sinun kätes taiwasen päin/ että rakehita satais coco Egyptin maan päälle/ ihmisten päälle/ carjan päälle ja caickein päälle mitä kedolla wihotta Egyptin maalla.
9:23 Nijn ojensi Moses sauwans taiwasen päin/ ja HERra andoi jylistä ja rakehita sata/ nijn että tuli leimahti maan päälle/ ja nijn andoi HERra sata rakehita Egyptin maan päälle.
9:24 Että raket ja tuli secaisin maahan langeisit nijn hirmuisest/ ettei ikänäns sencaltaista Egyptin maasa tapahtunut ollut/ sijtä ajasta cuin Canssa sijnä asuman rupeis.
9:25 Ja raket löit coco Egyptin maalla caicki cuin kedolla olit/ sekä ihmiset että carjan/ caicki mitä maan päällä wihotti/ caicki myös

2 Mosexen kirja

puut medzäs ricki särki.

9:26 Ainoast Gosenin maacunnas/ josa Israelin lapset olit/ ei rakehita satanut.

9:27 NIin lähetti Pharao ja cudzui Mosexen ja Aaronin/ ja sanoi heille: minä olen täällä haawalla pahoin tehnyt/ HERra on wanhurscas/ waan minä ja minun Canssan olemma jumalattomat.

9:28 Sentähden ruoilcat HERra/ että Jumalan jylinä ja raket lackaisit/ nijn minä päästän teidän ja en enämbi pidätä teitä.

9:29 Ja Moses sanoi hänelle: cosca minä menen Caupungista/ nijn minä ojennan käteni HERran tygö/ nijn jylinä lacka ja rakehita ei pidä enämbi oleman/ ettäs tietäisit maan olewan HERran.

9:30 Mutta minä sen kyllä tiedän/ ettet sinä eikä sinun palwelias wielä nytkän pelkä HERra Jumalata.

9:31 Nijn pellawat ja ohrat maahan lyötin: sillä ohra oli tähkäpäällä ja pellowa oli culculla.

9:32 Mutta nisu ja ruis eiwät turmeldunet/ sillä ne olit hiljakylwöt.

9:33 Nijn Moses meni Caupungista/ Pharaon tykö/ ja ojensi kätens HERran tygö/ ja jylinä ja raket lackaisit/ ja sade ei enämbi tiuckunut maan päälle.

9:34 Cosca Pharao näki/ että sade/ ja raket/ ja jylinät lackaisit/ teki hän wielä enemmän paha ja paadutti sydämens/ sekä hän että hänen palwelians.

9:35 Nijn paadui Pharaon sydän/ ettei hän päästänyt Israelin lapsia/ nijncuin HERra Mosexen cautta sanonut oli.

Vers.16. Sentähden olen minä herättänyt) Se on/ ei Jumala ole herättänyt Pharaot jumalattomuteen idzens wasan: Sillä ettei Jumala ole sencaltainen Jumala/ jolle jumalatoimien meno kelpa/ Ps. 5:5. Waan että hän oli paha ja paadutti sydämens/ nijn Jumala käändä hänen pahudens hänen oman nimens ylistyxi. Ja se sana Hemadticha joca

täsä löytän/ nijncuin myös muut sen muotoiset/ ettei ne aina selitetä per significationem directae efficientiae ; waan per permissionem , declarationem , on oppenuille kyllä tietävä. Taitan myös pian ymmärrettä/ että cosca jollaculla sanalla näky olewan sencaltainen ymmärrys/ cuin on wasan fidei analogiam , uscon cappaleita: silloin pitää sencaltaiset sanat selitettämän/ nijncuin P. Raamattu toises paicas sen muotoisist asioist puhu.

X. Lucu.

HERra käske Mosexen wielä puhua Pharaolle/ että hän päästäis Canssan/ v. 1. mutta ei hän tahdo caickia päästä/ waan ainoastans miehet/ v. 7. sentähden lyö HERra Egyptin heinäsircoilla/ v. 12. ja syngiällä pimeydellä/ v. 21. josta Pharao taas myöndy/ ja lupa päästä Canssan/ mutta ei carja/ v. 24. hän kiellä Mosexen enä tulemast eteens/ v. 28.

10:1 JA HERra sanoi Mosexelle: mene Pharaon tygö/ sillä minä paadutin hänen ja hänen palwelioittens sydämet/ tehdäxeni nämät minun ihmeni heidän seasans.

10:2 Ja että sinä ilmoitaisit sinun lastes/ ja lasteslasten corwijn/ mitä minä tehnyt olen Egyptis/ ja minun ihmeni/ jotca minä tein heidän seasans/ että te tietäisit että minä HERra olen.

10:3 Nijn menit Moses ja Aaron Pharaon tygö/ ja sanoit hänelle: näin sano HERra Hebrerein Jumala/ cuinga cauwan et sinä nöyrytä idzes minun edesäni? päästä minun Canssan palweleman minua.

10:4 Waan jos sinä estelet päästä minun Canssani/ Cadzo/ nijn minä huomena tuotan heinäsircat caickijn sinun maas ärijn.

10:5 Nijn että heidän pitää peittämän maan/ nijn ettei maa pidä näkymän/ ja heidän pitää syömän tähtet/ cuin teille on jäänet rakehilda/

2 Mosexen kirja

ja pitä syömän caicki wihottawaiset puut medzäs.

10:6 Ja pitä täyttämän sinun huones/ ja caickein sinun palweliais huonet/ ja caickein Egyptiläisten huonet/ jongacaltaista sinun Isäs ja Isäsisät ei nähnet ole/ sijtä päiwäst cuin he maan päälle tulit/ tähän päiwän asti. Ja hän käänsi idzens ja meni Pharaon tykö.

10:7 Nijn sanoit Pharaon palweliat hänelle: cuinga cauwan me kärsimme näitä widzauxia? päästä Canssa palweleman HERra heidän Jumalats: edkös wielä tiedä Egypti häwitetyxi?

10:8 Nijn Moses ja Aaron cudzuttin jällens Pharaon tygö/ joca sanoit heille: mengät ja palwelcat HERra teidän Jumalats: Waan cutca ne owat cuin menewät?

10:9 Ja Moses sanoit: me menem meidän nuorten ja vanhain cansa/ poikinem ja tyttärinem/ lammastem ja carjam cansa/ sillä meillä on HERran juhla.

10:10 Ja hän sanoit heille: ikän nijn/ olcon HERra teidän cansan. Pidäiskö minun päästämän teidän ja teidän lapsen? cadzocat jollei teillä jotakin paha sydämes ole?

10:11 Ei nijn/ mutta mengät te miehet ja palwelcat HERra/ sillä sitä te oletta pyytänetkin. Ja he ajoit heidän pois Pharaon edest.

10:12 Niin sanoit HERra Mosexelle: ojenna sinun kätes Egyptin maan ylidze heinäsirckain tähden/ että he tulisit Egyptin maan päälle/ ja söisit caiken maan wihannon/ cuin on rakehilda jäänyt.

10:13 Moses ojensi sauwans Egyptin maan ylidze/ ja HERra andoi tulla itätuulen sille maalle caiken sen päiwän ja caiken sen yön/ ja amulla nosti itätuuli heinäsirckat.

10:14 Ja tulit coco Egyptin maan päällen/ laskit idzens jocapaickaen Egyptin maalle sangen epäluguin/ ettei heidän caltaisitans ennen ollut/ eikä tästedes tule.

10:15 Sillä he peitit caiken maan/ ja teit sen

mustaxi. Ja he söit caicki maan wihannon/ ja caicki puiden hedelmät cuin jäänet olit rakehilda/ ja ei jäänyt ensingän wiherjäistä puihijn ja kedon ruohoin coco Egyptin maalla.

10:16 Nijn cudzui Pharao kijrust Mosexen ja Aaronin/ ja sanoit: minä olen paha tehnyt HERra teidän Jumalats/ ja teitä watsan:

10:17 Andacat minulle andexi minun rioxen wielä tällä erällä/ ja rucoilcat HERra teidän Jumalats/ että hän ottais minulda pois weilä tämän cuoleman.

10:18 Ja hän meni pois Pharaon tykö ja rucoili HERra.

10:19 Nijn HERra käänsi tuulen jaloxi länsituulexi ja nosti heinäsirckat ja heitti heidän punaiseen mereen/ nijn ettei yhtäkän heinäsircka jäänyt coco Egyptin maan ärijn.

10:20 Mutta HERra paadutti Pharaon sydämen/ ettei hän päästänyt Israelin lapsia.

10:21 JA HERra sanoit Mosexelle: ojenna kätes taiwasen päin/ että pimeys tuis Egyptin maan päälle/ nijn että ruwetta taitaisin.

10:22 Ja Moses ojensi kätens taiwasen päin/ nijn tuli syngiä pimeys coco Egyptin maan päälle colmexi päiwäxi.

10:23 Nijn ettei yxikän toinen toistans nähnyt/ eikä myös nosnut sijtä paicast/ colmena päiwänä josa he olit. Mutta caikilla Israelin lapsilla oli walkeus/ cusa he asuit.

10:24 Nijn cudzui Pharao Mosexen/ ja sanoit: mengät ja palwelcat HERra/ ainoastans teidän lamban ja carjan jääkän tänne/ teidän lapsen mengän myös teidän cansan.

10:25 Moses sanoit: sinun pitä myös salliman minun käsijn uhrin/ ja poltouhrin/ jota meidän pitä tekemän HERralle meidän Jumalallem.

10:26 Meidän carjam pitä myös menemän meidän cansam/ ja ei yhtäkän sorcka jäämän: Sillä sijtä meidhän pitä ottaman ja tekemän palweluxen HERralle meidän Jumalallem: sillä en me tiedä millä me palwelem HERra/ siihenasti cuin me sinne tulemma.

2 Mosexen kirja

10:27 Mutta HERra paadutti Pharaon sydämen/ ettei hän päästänyt heitä.
10:28 Ja Pharao sanoi hänelle: mene pois minun tyköni/ ja carta ettes enämbi sillen tule minun eteeni: sillä jona päiwänä sinä tulet minun eteeni/ pitä sinun cuoleman.
10:29 Moses wastais: nijncuin sinä sanonut olet/ en tule minä enämbi sinun etees.

Vers.12. Heinäsirckain) Ei täsä cudzuta Heinäsirckat Hagab Hebrean kielellä/ nijncuin monicaudois paicois/ waan Arbe , Ja ne owat neljäjalcaiset/ lendäwäiset eläimet ja puhtat syödä nijncuin Hagab , Lev. 11:22. Mutta meille tundemattomat/ waiwoin että he owat heinäsirckain caltaiset.

XI. Lucu.

HERra sano Mosexelle vielä andawans tulla yhden widzauxen Pharaolle ja Egyptijn/ v. 1. kärke Israelin Canssan otta Egyptiläisildä lainaxi hopia ja culdocalua/ v. 2. Lyö caicki Egyptin esicoiset/ v. 4. Moses ja Aaron tekewät caicki nämät ihmet Pharaon edes/ mutta hän pysy cuitengin paatununa/ v. 10.

11:1 JA HERra sanoi Mosexelle: vielä minä annan tulla yhden rangaistuxen Pharaolle ja Egyptijn sijtte hän päästä teidän täälä/ eikä ainoastans päästä teitä/ mutta myös aja teidän täälä ulos.

11:2 Nijn sano sijs nyt Canssalle: että jocamies anois lähimmäiseldäns/ ja jocainen waimo hänen lähimmäiseldäns hopia ja culdocalua.

11:3 Sillä HERra anda armon Canssalle Egyptiläisten edes. Ja Moses oli sangen cuuluisa mies Egyptin maalla/ Pharaon palwelioitten ja Canssan edes.

11:4 JA Moses sanoi: näin sano HERra: puoliyön aican minä waellan Egyptin maan läpidze.

11:5 Ja jocainen esicoinen Egyptin maalla pitä

cuoleman/ Pharaon esicoisest/ joca hänen istuimellans istu/ haman pijcan esicoisen asti/ joca jauha/ ja caikein eläinden esicoiseen.

11:6 Ja suuren pargun pitä olemas Egyptin maalla/ jonga caltaista ei ole ollut/ eikä tuleman pidä.

11:7 Mutta caickein Israelin lasten seas ei coiracan kieldäns wärwäyttämän pidä hamast ihmisist/ nijn eläimihin asti/ että te tiedäisitte/ cuinga HERra eroitta Egyptin ja Israelin.

11:8 Silloin caicki nämät sinun palwelias/ pitä tuleman minun tygöni/ ja cumartaman minua/ sanoden: lähde ulos sinä ja caicki Canssa jotca sinun allas owat/ ja sijtte minä lähden. Ja hän läxi Pharaon tykö sangen wihoisans.

11:9 Mutta HERra sanoi Mosexelle: ei Pharao cuule teitä/ että paljo ihmeitä tapahduis Egyptin maalla.

11:10 Ja Moses ja Aaron teit caicki nämät ihmet Pharaon edes/ waan HERra paadutti hänen sydämens/ ettei hän päästänyt Israelin lapsia hänen maaldans.

Vers.3. Cuuluisa mies) Sentähden tämä sanotan/ että Jumala oli andanut Mosexelle sencaltaisen julkisuden Canssan tykönä/ että caicki pelkäisit händä. Sillä jollei se olis ollut/ nijn olisit Egyptiläiset tappanet hänen.

XII. Lucu.

JUmala anda käskyn Mosexelle ja Aaronille Pääsiäislambasta/ v. 1. ja sen menoista/ v. 11. Sijtten makianleiwän päiwistä/ v. 14. joina caicki piti tytymän happamattoman leipän/ muistoxi/ että HERra on sillä ajalla heitä wienyt Egyptist/ v. 17. Tämän HERran käskyn julista Moses Israelin lasten wanhimille v. 21. Toisna yönä lyö HERra caicki Egyptin esicoiset. v. 29. Jongatähden Pharaon täyty päästä Canssan/ v. 40. Ja nijn lähtewät he Egyptist/ v. 47. Cusa he olit ollet 430.

2 Mosexen kirja

*ajastaica. Silloin myös HERra anda käskyn/
cuinga muucalaisetkin piti Pääsiäistä pitämän/
v. 43.*

12:1 HERra sanoi Mosexelle ja Aaronille
Egyptin maalla:

12:2 Tämä cuucausi pitä oleman teidän
tykönän ensimmäinen Cuu/ hänestä pitä teidän
alcaman ajastajan cuucaudet.

12:3 Puhucat coco Israelin Seuracunnalle/
sanoden: kymmendenä päivänä tällä cuulla/
ottacan idzecukin hänellens caridzan/ se joca
perhenisändä on/ caridzan joca huonelle:

12:4 Waan jos yxi huone wähä on caridzata
syömän/ nijn ottacan kylänsmiehen cansans/
joca likin händä asu/ että nijn monda tulis/
cuin woisit caridzan syödä.

12:5 Ja sen caridzan pitä oleman wirhittömän/
ajastaicaisen oinan. Caridzoist ja wohlist pitä
teidän sen walidzeman.

12:6 Ja sen teidän pitä tallella pitämän
neljändentoistakymmenden päivän asti tätä
cuuta/ ja coco Israelin Canssan cocous pitä
sen teurastaman ehtona.

12:7 Ja teidän pitä ottaman weren/ ja
siwuman molemmat pihtipielet/ ja huonetten
owenpäälisen/ joisa he sitä syöwät.

12:8 Ja pitä sinä yönä syömän liha tulella
paistettua/ ja happamatoinda leipä/ catkerain
ruohoin cansa.

12:9 Ei teidän pidä sitä syömän unna/ eikä
wedellä keitettynä/ mutta tulella paistettuna/
pään/ jalcain ja sisällysten cansa.

12:10 Eikä teidän pidä jättämän mitän
huomenexi/ ja jos jotakin jää huomenexi/ se
tulella poltettacan.

12:11 Mutta näin pitä teidän syömän sitä:
teidän pitä oleman wyötetyt cupeista/ ja
kengät jalasan/ ja sauwan kädesän/ ja pitä
sen syömän nijncuin matcaan kijruttawaiiset/
sillä se on HERran Pääsiäinen.

12:12 Sillä minä käyn sinä yönä Egyptin maan
läpidze/ ja lyön caicki esicoiset Egyptin

maalla/ ihmisist haman carjan asti/ ja annan
tulla minun rangaistuxen caickein
Egyptiläisten epäjumalitten päälle: Minä
HERra.

12:13 Ja weren pitä oleman teille merkixi
huoneisan cusa te oletta/ että cosca minä
weren näen/ nijn minä menen teidän
ohidzen/ ja ei pidä teille tuleman se
rangaistus cadottaman teitä/ cosca minä lyön
Egyptin maata.

12:14 JA teidän pitä tämän päivän muistos
pitämän/ ja pyhittämän juhlaxi HERralle/ ja
teidän lapsen ijancaickisexi säädyxi.

12:15 Seidzemen päivä pitä teidän syömän
syömän happamatoinda leipä/ nimittäin/
ensimmäisnä päivänä/ ei pidä ensingän oleman
hapoinda leipä teidän huoneisan. Sillä
jocainen cuin hapoinda leipä syö ensimmäisestä
päivästä/ nijn seidzemenden päivän asti/
hänen sieluns pitä hucutettaman Israelist.

12:16 Ensimmäisnä päivänä on teille pyhä
cocous/ ja myös seidzemendenä päivänä on
teille pyhä cocous. Ei yhtäkän työtä pidä
tehtämän nijnä päiwinä/ mutta waiwoin mitä
ruaxi tarwitan jocaidzelle hengelle/ se
ainoastans tehkät.

12:17 Ja tytykät happamattoman leipän: Sillä
sinä päivänä olen minä teidän jouckon
johdattanut Egyptin maalda sentähden pitä
myös teidän ja caicki teidän lapsen pitämän
tämän päivän/ ijancaickisexi säädyxi.

12:18 Neljändenätoistakymmendenä päivänä
ensimmäisestä cuusta ehtona/ pitä teidän
syömän happamatoinda leipä/ haman
ensimmäisen päivän asti colmattakymmendä
sijtä cuusta ehtona.

12:19 Nijn ettei seidzemenä päivänä löytä
hapoinda leipä teidän huoneisan: sillä
jocainen cuin hapoinda leipä syö/ hänen
sieluns pitä hucutettaman Israelin joucosta/
joco hän muucalainen on eli omainen.

12:20 Sentähden älkät ensingän syökö
hapoinda leipä: waan happamatoinda leipä

2 Mosexen kirja

syökät caikisa teidän asuinsioisan.

12:21 JA Moses cudzui caicki Israelin wanhimmat/ ja sanoi heille: walitcat ja ottacat teillen lambaita cukin perhecundans jälkeen/ ja teurastacat Pääsiäisxi.

12:22 Ja ottacat side Isoppia/ ja castacat wereen joca on waskimaljas/ ja siwucut sillä owenpäälinen/ ja molemmat pihtipielet: ja ei yxikän ihminen pidä menemän ulos huonens owesta huomenisen asti.

12:23 Sillä HERra käy ja waiwa Egyptiläisiä/ ja cosca hän saa nähdä weren owenpäälises/ ja molemmisa pihtipielis/ mene HERra sen owen ohidze/ ja ei salli hucuttajan tulla teidän huoneisijn rangaiseman.

12:24 Sentähden pidä tämä sääty sinulle ja sinun lapsilles ijancaickisesta.

12:25 Ja cosca te tuletta sijhen maahan/ jonga HERRra teille andawa on/ nijncuin hän sanonut on/ nijn pitäkät tämä palwelus.

12:26 Ja cosca teidän lapsen sanowat teille: mikä palwelus tämä teillä on? Nijn teidän pitä sanoman:

12:27 tämä on HERran Pääsiäis uhri/ joca ohidzen meni Israelin lasten huonet Egyptis/ cosca hän rangais Egyptiläisiä/ ja meidän huonem wapahti: nijn Canssa maahan cumartain rucoilit.

12:28 Ja Israelin lapset menit/ ja teit nijncuin HERra Mosexelle ja Aaronille käsenyt oli.

12:29 JA puoliyön aicana/ löi HERra caicki esicoiset Egyptin maalla/ Pharaon esicoisest/ joca hänen istuimellans istui/ nijn fangin esicoisen asti/ joca oli fangihuones/ ja eläinden esicoiset.

12:30 Sinä yönä nousi Pharao ja caicki hänen palwelians/ ja caicki Egyptiläiset/ ja suuri parcu oli Egyptis: sillä ei siellä ollut huonetta/ josa ei cuollut ollut.

12:31 Ja hän cudzui Mosexen ja Aaronin yöllä/ ja sanoi: walmistacat teitän ja mengät pois minun Canssastani/ sekä te että Israelin lapset/ ja mengät matcaan ja palwelcat

HERra/ nijncuin te sanonet oletta.

12:32 Ottacat myös myötän teidän lamban ja carjan/ nijncuin te sanonet oletta/ mengät matcaan ja siunatcat myös minua.

12:33 Ja Egyptiläiset waadeit Canssa/ ja hoputtaden ajoit heitä pois maalda: sillä he sanoit: me cuolemma jocainen.

12:34 JA Canssa cannoit olallans uden taikinan/ ennencuin se happani/ ruaxens sidottuna waatteisijn.

12:35 Ja Israelin lapset olit tehnet Mosexen sanan jälkeen: ja olit anonet Egyptiläisildä hopia ja culdocaluja ja waatteita.

12:36 Ja HERra oli andanut Canssalle armon Egyptiläisten edes/ että he annoit heille/ ja nijn he tyhjäsit Egyptiläiset.

12:37 NIin matcustit Israelin lapset Ramesexest Suchothijn cuusisatatuhatta jalcamiestä/ paidzi lapsia.

12:38 Ja myös paljo yhteistä Canssa meni heidän cansans/ ja lambait/ ja carja/ ja sangen paljo eläimitä.

12:39 Ja he leiwoit sijtä udesta taikinasta/ jonga he olit tuonet Egyptistä/ happamattomia leipiä/ sillä ei se ollut hapannut/ sentähden että he ajettin Egyptistä pois/ eikä myös saanet wijpyä/ ja ei semmengän saanet heillens ewästä walmista.

12:40 Se aica cuin Israelin lapset asuit Egyptis/ oli neljäsata ja colmekymmendä ajastaica.

12:41 Ja cosca ne olit culunet läxi coco HERran joucko yhtenä päiwänä Egyptin maalda.

12:42 Sentähden tämä yö pidetän HERralle/ että hän wei heidän ulos Egyptin maalda/ ja Israelin lapset pitä sen pitämän HERralle/ he ja heidän lapsens.

12:43 Ja HERra sanoi Mosexelle ja Aaronille: tämä on tapa pitä Pääsiäistä/ ei yxikän muucalainen pidä sijtä syömän.

12:44 Jocainen ostettu orja pitä ymbärinsleicattaman/ ja sijtte syökän sijtä.

12:45 Huonecunnan ja päiwämiehen ei pidä

2 Mosexen kirja

syömän sijtä.

12:46 Yhdesä huonesa pitä se syötämän. Ei teidän pidä huonesta wiemän ulos sijtä lihasta/ eikä teidän pidä luuta rickoman sijtä.

12:47 Coco Israelin seuracunda pitä näin tekemän.

12:48 Jos jocu muucalainen asu sinun tykönäs/ ja tahto pitä HERralle Pääsiäistä/ nijn ymbärinsleicattacan caicki miehenpuolet ja sijtte käykän sitä tekemän/ ja olcan nijncuin maan omainen: sillä ei yhdengän ymbärinsleickamattoman pidä sijtä syömän.

12:49 Yxi sääty pitä oleman omaidzella ja muucalaisella/ joca asu teidän seasan.

12:50 Ja caicki Israelin lapset teit/ nijncuin HERra oli Mosexelle ja Aaronille käsenyt.

12:51 Nijn HERra yhtenä päivänä johdatti Israelin lapset Egyptin maalda/ heidän joucoisans.

Vers.3. Caridza) Mitä tämän Pääsiäis caridzan cansa ymmärretän/ opetta meitä P. Pawali yldäkyllä/ 1. cor. 5:7 cusa hän sano: meidän Pääsiäis lambam on Christus/ joca on uhrattu meidän edestäm. v. 16. cocous) se on/ teidän pitä lukeman Benedicite ja Gratiias Pääsiäisen edestä/ rucoileman ja kijttämän sen lunastuxen edestä/ cuin tapahtui Egyptistä. Sillä/ täsä löytän se sana Kara , joca on nijn paljo cuin saarnata eli lukea seuracunnas. v. 43. Pääsiäistä) Passah on käymys/ sillä HERra käwi yöllä Egyptin läpidze/ ja tappoi caicki esicoiset/ jolla awistettin Christuxen cuolema ja nousemus/ jolla hän on käynyt tästä mailmasta/ ja on lyönyt synnin/ cuoleman ja Perkelen/ ja meidän wienyt sijtä oikiasta Egyptistä meidän Jumalam tygö/ se on meidän passah eli Pääsiäinen.

XIII. Lucu.

HERra käske pyhittä caicki esicoiset hänellens/ v. 1. ja pidettä joca vuosi makianleiwän

päiwiä/ v. 7. wäkwän lunastuxen muistoxi Pharaon kädestä/ v. 8. Wie Canssan corwen läpidze punaista merta cohden/ v. 17. He ottawat Josephin luut myötäns/ v. 19. HERra käy heidän edelläns päivällä pilwen padzas/ ja yöllä tulen padzas/ v. 21.

13:1 JA HERra puhui Mosexelle ja sanoi:

13:2 Pyhitä minulle jocainen esicoinen/ cucaikänäns ensin äitins cohdu awa Israelin lasten seas/ sekä ihmisistä että eläimistä/ sillä ne owat minun.

13:3 Nijn sanoi Moses Canssalle: muistacat tämä päivä/ jona te oletta lähtenet Egyptist/ orjuden huonesta/ että HERra on teidän tääldä johdattanut wäkwällä kädellä.

Sentähden ei sinun pidä syömän hapoinda.

13:4 Tänäpäni oletta te lähtenet/ sillä cuulla Abib.

13:5 Cosca HERra anda tulla sinun Cananerein/ Hetherein/ Amorrerein/ Hewerein ja Jebuserein maalle/ jonga hän sinun Isilles on wannonut/ andaxens sinulle sen maan/ josa riesca ja hunajata wuota/ nijn sinun pitä tämän palweluxen tekemän tällä cuulla:

13:6 Seidzemen päivä pitä sinun syömän happamatoinda leipä/ ja seidzemendenä päivänä on HERran juhla.

13:7 Sentähden pitä sinun seidzemen päivä syömän happamatoinda leipä/ ettei sinun tykönäs yhtän hapoinda taikinata/ eikä hapoinda leipä pidä nähtämän/ caikisa sinun maas ärisä.

13:8 Ja sinun pitä sanoman sinun pojalles sinä päivänä/ sanoden: tämän me pidämme sentähden/ että HERra teki näin meidän cansam/ cosca me läxim Egyptistä.

13:9 Sentähden tämän pitä oleman sinulle merkixi sinun kädesäs/ ja muistoxi sinun edesäs/ että HERran käsky pitä oleman sinun suusas/ että HERra on wäkwällä kädellä sinun johdattanut Egyptistä.

2 Mosexen kirja

13:10 Sentähden pidä tämä sääty ajallans
vuosiwuodelda.

13:11 COsca HERra on sinun wienyt
Cananerein maalle/ nijncuin hän sinulle ja
sinun Isilles wannonut on/ ja andanut sen
sinulle.

13:12 Nijn pitä sinun eroittaman HERralle
jocaidzen cuin awa äitins cohdu/ ja esicoisen
eläinden seas/ cuin sinulla on/ caicki
miehenpuoli on HERran.

13:13 Mutta caicki Asin esicoiset pitä sinun
lunastaman lamballa: Jollet sinä lunasta sitä/
nijn wäännä niscat ricki. Mutta jocaidzen
esicoisen ihmisistä sinun lastes seas pitä sinun
lunastaman.

13:14 Ja cosca sinun poicas kysy sinulle
tänäpäni eli huomena: mikä tämä on? sinun
pitä sanoman hänelle: HERra on johdattanut
meidän wäkwällä kädellä Egyptistä orjuden
huonesta.

13:15 Sillä cosca Pharao ei tahtonut meitä
päästä/ löi HERra cuoliaksi jocaidzen esicoisen
Egyptin maalla/ ihmisen esicoisesta nijn
eläinden esicoisen asti: sentähden uhran minä
HERralle jocaidzen cuin ensin äitins cohdu
awa/ joca miehenpuoli on/ ja jocaidzen
esicoisen minun lapsistani lunastan minä.

13:16 Ja tämän pitä oleman merkixi sinun
kädesäs/ ja muistoxi sinun edesäs/ että HERra
on johdattanut meidän wäkwällä kädellä
Egyptistä.

13:17 COsca Pharao oli päästänyt Canssan/ ei
Jumala johdattanut heitä sitä teitä Philisterein
maan läpidze/ joca tärkein oli: sillä Jumala
ajatteli että Canssa jocus catuis/ cosca he
näkisit sodan heitäns wastan/ ja palajaisit
Egyptijn.

13:18 Sentähden hän johdatti Canssan
ymbärins corwen läpidze punaista merta
cohden. Ja Israelin lapset läxiti warustettuna
Egyptin maalda.

13:19 Ja Moses otti myötäns Josephin luut:
sillä hän oli wannottanut Israelin lapset/

sanoden: Jumala on teitä edziwä/ nijn wiekät
minun luuni täädä myötän.

13:20 Nijn he läxiti Suchothista/ ja sioitit
heidäns Etamin corpe likemmä.

13:21 Ja HERra käwi heidän edelläns päiwällä
pilwen padzas/ johdataxens heitä oikiata tietä:
ja yöllä tulen padzas/ walistaxens heitä
waeldaman sekä yöllä että päiwällä.

13:22 Pilwen padzas ei erinnyt Canssasta
päiwällä/ eikä tulen padzas yöllä.

*Vers.4. Abib.) Abib , on se Cuu/ cuin me
cudzumme Huhtikuuxi/ sillä Hebrerit alcawat
heidän wuotens luonnon juoxun jälken/ cosca
caicki rupewat jällens wiherjöldzeman ja
caswaman. Sentähden se myös cudzutan
mensis novorum : että siihen aican caicki
udistuwat. v. 6. Happamatoinda leipä) Että
happanesta taikinasta nijn cowan kieldän/
opetta: että sitä puhdasta Ewangeliumita/ ja
ei meidän töitäm/ pitä saarnattaman: nijncuin
P. Pawali tiettäwäxi teke/ 1. Cor. 5:7. Ja ei ole
sencaltainen happamattoman leiwän
syöminen muu/ cuin usco Jesuxen Christuxen
päälle/ v. 18. Punaista merta) Grekiläiset
cudzuwat punaisen meren/ sijtä punaisesta
sannasta eli pohjasta: mutta Hebrerit
cudzuwat caisilamerexi/ caisiloista.*

XIV. Lucu.

*HERra käske Israelin lapset sioitta idzens
meren päin/ v. 1. Pharao walmista coco
sotajouckons/ aja taca/ ja saawutta heidän
siellä cuin he olit sioittanet idzens/ v. 5. josta
he hämmästywät ja surcuttelewat/ v. 10.
Moses lohduutta heitä/ v. 13. Jumalan Engeli
käy Israelin joucon edellä/ ja anda idzens
Canssan taa ja pilwen padzas tule
Egyptiläisten ja Israeliterein joucon waihelle/
v. 19. HERra jaca meren/ ja Israelin lapset
käywät sijnä cuiwa myöden/ v. 21. Egyptiläiset
seurawat/ ja HERra upotta heidän caicki/ v.*

2 Mosexen kirja

23. *Mutta Israelin lapset autta hän läpidzen/ v. 29.*

14:1 JA HERra puhui Mosexelle sanoden:

14:2 Puhu Israelin lapsille ja sano: että he palajaisit ja sioitaisit heitäns Hijrothin laxon cohdalle/ Migdolin ja meren waihelle/ BaalZephonin eteen/ ja sen cohdalle/ sioittaden heidäns meren tygö.

14:3 Sillä Pharao sano Israelin lapsista: he käywät exyxis maalla/ corpi on heidän sulkenut.

14:4 Ja minä paadutan Pharaon sydämen/ että hän aja heitä taca/ ja woitan cunnian Pharaosta ja caikesta hänen sotawäestäns. Ja Egyptiläisten pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra. Ja he teit nijn.

14:5 JA cuin se sanottin Egyptin Cuningalle/ että Canssa pakeni: tuli hänen ja hänen palweliains sydän käätyxi Canssa wastan/ ja he sanoit: mixi me olemme nijn tehnet/ että me päästimme Israelin palwelemast meitä?

14:6 Ja hän walmisti waununs/ ja otti sotawäkens myötäns.

14:7 Ja otti cuusisata parasta waunua/ nijn myös caicki muut Egyptin waunut/ ja caicki hänen sotajouckons päämiehet.

14:8 Silloin HERra paadutti Pharaon Egyptin Cuningan sydämen/ ja hän ajoi taca Israelin lapsia/ jotca cuitengin olit corkian käden cautta lähtenet.

14:9 Nijn Egyptiläiset ajoit heitä taca/ ja saawutit heidän meren tykönä/ cusa he idzens sioittanet olit/ hewoisten/ waunuin/ radzasmiesten/ ja coco Pharaon sotawäen cansa/ Hijrothin laxos/ BaalZephonin cohdalla.

14:10 Ja cuin Pharao lähestyi heitä/ nostit Israelin lapset silmäns/ ja cadzo/ Egyptiläiset tulit heidän peräsäns/ ja he peljästyit sängen suurest/ ja huusit HERran tygö.

14:11 Ja he sanoit Mosexelle: eikö hautoja ollut Egyptis/ että rupeisit meitä

johdattaman corpeen cuoleman? mixis meille nijn olet tehnyt/ että meitä johdatit Egyptist? 14:12 Eikö tämä se ole cuin me sanoimme sinulle Egyptisä? anna meidän olla/ että me palwelisim Egyptiläisiä: sillä meidän olis parambi palwella Egyptiläisiä/ cuin cuolla corwesa.

14:13 Moses sanoi Canssalle: älkät peljätkö/ seisocat ja cadzocat/ mingä autuuden HERra tänäpäni teke teille: sillä näitä Egyptiläisiä/ jotca te tänäpäni näitte/ ei teidän pidä ikänäns enämbi näkemän ijancaickisest.

14:14 HERra soti teidän puolestan/ ja teidän pitä alallans oleman.

14:15 HERra sanoi Mosexelle: mitä huudat minun tygöni? sano Israelin lapsille/ että he waellaisit.

14:16 Mutta nosta sinun sauwas/ ja ojenna kätes meren ylidzen/ ja eroita se yhdest/ että Israelin lapset käwisit keskeldä merta cuiwa myöden.

14:17 Cadzo/ minä paadutan Egyptiläisten sydämet/ että he seurawat teidän jälisän/ nijn minä woitan cunnian Pharaosta ja caikesta hänen sotawäestäns/ hänen waunuistans ja radzasmiehistäns.

14:18 Ja Egyptiläiset pitä tietämän/ että minä olen HERra/ cosca minä olen cunnian woittanut Pharaosta/ ja hänen waunuistans ja radzasmiehistäns.

14:19 Niin Jumalan Engeli nousi/ joca Israelin joucon edellä käwi/ ja meni heidän taans: ja pilwen padzas sijrsi idzens heidän caswons edestä/ ja käwi heidän tacanans.

14:20 Ja tuli Egyptiläisten ja Israelin jouckoin waihelle/ ja oli pimiä pilwi/ ja walais yön/ nijn ettei he coco yönä toinen toistans tainnet lähestyä.

14:21 Cosca Moses ojensi kätens meren ylidze/ andoi HERra wedet juosta pois jalolla itä tuulella coco sen yön/ ja teki meren cuiwille/ ja wedet ercanit.

14:22 Ja Israelin lapset käwit keskeldä merta

2 Mosexen kirja

cuiwa myöden/ ja wedet olit heille nijncuin muuri/ oikialla ja wasemalla puolella.

14:23 Ja Egyptiläiset ajoit taca ja seuraisit heidän peräsäns/ caicki Pharaon hewoiset/ waunut ja radzasmiehet keskelle merta.

14:24 Cosca amuwartio tuli/ cadzatti HERra Egyptiläisten joucon päälle tulen padzasta ja pilwestä/ ja saatti pelgon heidän jouckoons.

14:25 Ja hän syöxi rattat erinäns heidän waunuistans/ ja cukisti heidän woimalisest ylösalaisin. Nijn sanoit Egyptiläiset: paetcam Israeli: sillä HERra soti heidän edestäns Egyptiläisiä vastaan.

14:26 Mutta HERra sanoi Mosexelle: ojennä kätes meren ylidze/ että wedet juoxisit Egyptiläisten ylidzen heidän waunuins ja radzasmiestens ylidzen.

14:27 Nijn ojensi Moses kätens meren ylidze/ ia meri palais ennen huomenda hänen wirtaans. Ja cosca Egyptiläiset pakenit/ cohtais heidän wesi/ ja HERra pijritti heidän käskelle merta.

14:28 Nijn että wesi palais ja käwi waunuin/ ja radzasmiesten/ ja coco Pharaon sotawäen ylidzen/ jotca heitä olit seurannet mereen: nijn ettei yxikän heistä pääsnytt.

14:29 Mutta Israelin lapset käwit cuiwana käskeldä merta/ ja wedet olit heille nijncuin muuri oikialla ja wasemalla puolella.

14:30 Ja nijn HERra wapahti Israelin sinä päiwänä Egyptiläisten kädest.

14:31 Ja he näit Egyptiläiset cuolluna meren reunalla.

14:32 Ja sen suuren käden/ jonga HERra oli osottanut Egyptiläisten päälle. Ja Canssa pelkäisit HERra/ ja uscoit hänen ja hänen palwelians Mosexen.

Vers.15. Mitäs huudat?) Cadzo cuinga usco taistele ja työtä teke hädäs/ ja cuinga hän luotta idzens paljaseen Jumalan sanaan/ saa lohdutuxen ja woitta. v. 20. walais) se on: sijnä syngiäs pilwes oli pitkäisen leimaus.

XV. Lucu.

MOses ja Israelin lapset laulawat HERralle wirren/ että hän heitä wapahti: Pharaon käsistä/ v. 1. MirJam myös kijttä Jumalata muiden waimoin cansa/ v. 20. Moses wie heidän Maran tygö corpeen/ siellä he napisewat catkeran weden tähden/ jonga HERra makiaxi teke/ v. 24.

15:1 Silloin weisais Moses ja Israelin lapset HERralle tämän wirren/ ja sanoit: Minä weisan HERralle/ sillä hän on sangen jalon työn tehnyt/ hewoisen ja waunun hän mereen syöxi.

15:2 HERra on minun wäkeyyten ja kijtoswirten/ ja on minun autuuden. Hän on minun Jumalan/ ja minä cunnioitan händä/ hän on minun Isäni Jumala/ ja minä ylistän händä.

15:3 HERra on äsken sotamies/ HERra on hänen nimens.

15:4 Pharaon waunut ja hänen sotawäkens syöxi hän mereen. Hänen walitut päämiehens owat upotetut punaiseen mereen.

15:5 Sywyys on heitä peittänyt/ ja wajoisit pohjaan/ nijncuin kiwi.

15:6 HERra sinun oikia kätes teke suuren ihmien/ HERra sinun oikia kätes on lyönyt wiholisen.

15:7 Ja sinun suurella cunniallas olet sinä sinun wiholises cukistanut/ Sillä cosca sinä lähetit hirmuisudes/ culutti se heidän nijncuin corren.

15:8 Sinun puhaldamises cautta cocounsit wedet/ ja wirrat seisoit rouckioisa: sywydet cocounsit keskellä merta.

15:9 Wiholinen sanoi: minä ajan taca ja saawutan heitä/ ja saalista jaan/ ja heihin minun mieleni jähdytän: minä wedän ulos minun mieckani/ ja minun käteni pitä heitä hucuttaman.

15:10 Silloin sinun tuules puhalsi/ ja meri

2 Mosexen kirja

heitä peitti/ ja he pohjaan wajoisit/ nijncuin Blyjy wäkewis wesis.

15:11 HERra/ cuca on sinun wertas jumalten seas? cuca on sinun caltaises/ joca olet nijn jalo ja pyhä: hirmullinen/ kijtettäpä ja ihmetten tekiä.

15:12 Coscas oikian kätes ojensit/ nijn maa heitä nieli.

15:13 Sinä olet johdattanut laupiudesas tämän Canssan jongas pelastit/ ja olet wienyt heidän wäkewydesäs sinun pyhän asumisees.

15:14 Cosca Canssat sen cuulewat/ wapisewat he: ahdistus käsittä Philisterit.

15:15 Silloin hämmästywät Edomin Ruhtinat/ ja wapistus tarttu Moabin sangareihin/ caicki Canaan maan asuwaiset raukewat.

15:16 Tulcon hämmästys heidän päällens/ ja pelco sinun wäkewän käsiwartes cautta/ että he puunduisit nijncuin kiwi: siihenasti/ että sinun Canssas HERra läpidzen käy/ siihenasti että Canssa läpidze käy/ jonga sinä saanut olet.

15:17 Johdata heitä ja istuta heitä sinun perimises wuorelle/ jonga sinä HERra asumisexes tehnyt olet/ sinun pyhydes tygö HERra/ ionga sinun kätes walmistanet owat.

15:18 HERra hallidze ijancaickisest ja ilman loputa.

15:19 Sillä Phrao meni mereen hewoisinens/ waunuinens ja radzasmiehinens/ ja HERra palautti meren wedet heidän päällens. Mutta Israelin lapset käwit cuiwana keskeldä merta.

15:20 JA MirJam Prophetissa Aaronin sisar otti candelen käteens/ ja caicki waimot seuraisit händä candeileilla ja hypyllä.

15:21 Ja MirJam weisais heidän edelläns: Weisatcam HERralle/ sillä hän on sangen jalon työn tehnyt/ miehen ja hewoisen hän mereen syöxi.

15:22 Niin Moses andoi waelda Israelin lapset punaisen meren tykö Surrin corpe cohden/ ja he matcustit colme päiwä corwes ja ei löytänet wettä.

15:23 Nijn he tulit Maraan/ waan ei he saanet juoda sitä wettä Maras/ sillä se oli ylön carwas/ josta se paicka cudzutan Mara.

15:24 Sijnä napsit Canssa Mosesta wastan/ sanoden: mitä me juomme?

15:25 Mutta hän huusi HERran tygö: Ja HERra osotti hänelle puun/ jonga hän heitti weteen/ ja wedet tulit makiaxi.

15:26 Sijnä pani hän heidän eteens käskyn ja oikeuden ja kiusais sijnä heitä/ ja sanoi: jos sinä cuulet sinun HERras Jumalas änen/ ja teet mikä oikeus on hänen edesäns/ ja panet hänen käskyns sinun corwijs/ ja pidät caicki hänen säätyns/ nijn en minä pane sinun päälles yhtäkän widzausta nijstä/ jotca minä Egyptiläisten päälle pannut olen/ sillä minä olen HERra sinun parandajas.

15:27 JA he tulit Elimijn/ siellä oli caxitoistakymmendä lähdettä/ ja seidzemenkymmendä palmupuuta/ siellä he sioitit idzens wetten tygö.

Vers.23 Mara) se on/ carwas/ jolla ymmärretän risti ja ahdistus/ jotca Jesuxen Christuxen ristin ja uscon cautta tulewat makiaxi. Nijncuin wesi täsä tuli sen puun cautta/ cuin Jumala Mosexelle osotti. v. 24. napsit) täsä Canssa rupe cohta napsiman/ nijn jaloin ja ihmellisten tecoin perästä/ joiden cautta he pelastettin.

XVI. Lucu.

Israelin lapset tulewat Elimijn/ cusa caxitoistakymmendä lähdettä on/ v. 27. ja sijtä Sinnin corpeen/ v. 1. Siellä he taas napsiwat Mosest ja Aaronita wastan/ ettei heillä ollut eikä liha eikä leipä/ v. 2. Jumala anda heille peldocanoja ehtona/ ja amulla Man/ v. 4. jota he cocowat Jumalan käskyn jälken/ v. 17. Sabbathina ei he mitän coco/ v. 23. Sijtä pidetän astias tallella yxi Gomor muistoxi/ v. 32. Israelin lapset syöwät Manna

2 Mosexen kirja

neljäkymmendä ajastaica/ siihenasti että he tulewat Canaan maalle/ v. 35.

16:1 Nijn he matcustit Elimist ja tuli coco Israelin lasten joucko Sinnin corpeen (joca on Elimin ja Sinain wälillä) wijdendenä toistakymmendenä päivänä toisella cuulla/ sijttecuin he Egyptin maalda lähtenet olit.
16:2 Ja coco Israelin lasten joucko napsit Mosesta ja Aaronita wastan/ corwesa.
16:3 Ja sanoit heille: josca Jumala että me olisim Egyptin maalla HERran käden cautta cuollet cosca me istuim lihapatain tykönä/ ja oli leipä yldäkyllä syötä: sillä te oletta sentähden meidän johdattanet tähän corpeen cuolettaxen näljällä caicke tätä joucko.
16:4 Nijn sanoit HERra Mosexelle: Cadzo/ minä annan sata teille leipä taiwast/ ja Canssan pitä cocoman jocapäiwä njn paljo cuin he tarwidzewat/ coetellaxeni heitä/ jos he waeldawat minun käskyisäni elickä ei.
16:5 Cuudendena päivänä pitä heidän idzens walmistaman cocoman caxikertaisest sen ehton/ cuin he muutoin jocapäiwä cocowat.
16:6 Moses ja Aaron sanoit Israelin lapsille: ehtona pitä teidän ymmärtämän/ HERran johdattanen teidän Egyptin maalda.
16:7 Ja huomena pitä teidän näkemän HERran cunnian: sillä hän on cuullut teidän napsituxen HERra wastan. Ja mitkä me olemme/ että te napsitetta meitä wastan?
16:8 Wielä sanoit Moses: HERra anda teille ehtona liha syödäxen/ ja huomena leipä yldäkyllä/ että HERra on cuullut teidän napsituxen/ jolla te olette napsitnet händä wastan. Sillä mitkä me olemme? teidän napsituxen ei ole meitä/ mutta HERra wastan.
16:9 Ja Moses sanoit Aaronille: sano coco Israelin lasten joucolle: tulcat HERran eteen/ sillä hän on cuullut teidän napsituxen.
16:10 Ja cuin Aaron näitä puhunut oli caikelle Israelin lasten joucolle: käänsit he idzens corpen päin/ ja cadzo/ HERran cunnia näyi

pilwes.

16:11 Ja HERra sanoit Mosexelle:

16:12 Minä olen cuullut Israelin lasten napsituxen/ puhu heille: ehtona pitä teillä oleman liha syödäxen/ ja amulla rawituxi tuleman leiwästä/ ja teidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra teidän Jumalan.

16:13 Ja ehtona tulit peldocanat ja peitit leirin/ ja amulla oli caste leirin ymbärens.

16:14 Ja cuin caste tuli pois: cadzo/ njn oli corwes jotakin ymmyrjäistä ja piendä/ nijncuin härmä maan päällä.

16:15 Ja cuin Israelin lapset sen näit/ sanoit he toinen toisellens: Man tämä on/ sillä ei he tiennet mikä se oli. Mutta Moses sanoit heille: tämä on se leipä/ jonga HERra teille on andanut syödäxen.

16:16 Tämä on se josta HERra käsenyt on. Jocainen cootcan sijtä njn paljo cuin hän idze syö/ ja ottacat Gomor joca päälugulle/ hengilugun jälken cuin on hänen majasans.

16:17 Ja Israelin lapset teit njn/ ja cocoisit muutammat enemmän ja muutammat wähemmän.

16:18 Waan cuin he mittaisit sen Gomorilla/ njn ei hänellä mitän lijaxi ollut/ joca paljo coonnut oli/ eikä sildä mitän puuttunut/ joca wähemmän cocois: mutta jocainen oli coonnut njn paljo cuin he syödäxens tarwidzit.

16:19 Ja Moses sanoit heille: ei kenengän pidä sijtä huomenexi mitän jättämän.

16:20 Mutta ei he cuullet Mosesta/ waan monicahdat jätit sijtä jotakin huomenexi. Nijn madot caswoit siihen ja tuli haiseman. Ja Moses wihastui heidän päällens.

16:21 Nijn he cocoisit sijtä joca aamu/ njn paljo cuin jocainen syödäxens tarwidzi. Mutta cosca päiwä tuli palawaxi/ njn se suli.

16:22 JA cuudendena päivänä cocoisit he caxikertaisest sijtä leiwästä/ caxi Gomoria cullengin. Ja caicki päämiehet Canssan seast tulit ja ilmoitit sen Mosexelle.

2 Mosexen kirja

16:23 Ja hän sanoi heille: tämä on se cuin HERra sanonut on: huomena on Sabbathi/ se pyhä lepo HERralle/ mitä te leiwotte se leipocat/ ja mitä te keitätte se keittäkät/ mutta mitä lijaxi on jättäkät se/ tähdelle panda huomenexi.

16:24 Ja he jätit sijtä huomenexi/ nijncuin Moses käskenynt oli: ja ei tullut se haiseman/ eikä matoa tullut siihen.

16:25 Nijn sanoi Moses: syökät se tänäpäinä/ sillä tänäpäinä on HERran Sabbathi/ tänäpäinä et te sitä löydä kedolda.

16:26 Cuusi päiwä pitä teidän cocoman/ mutta sedzemendenä päiwänä on Sabbathi/ ja sinä päiwänä ei löytä sitä.

16:27 Mutta seidzemendenä päiwänä läxit muutamat Canssan seast cocoman/ ja ei he löynnet mitän.

16:28 Nijn sanoi HERra Mosexelle: cuinga cauwan et te pidä minun käkäskyjäni ja säätyjäni?

16:29 Cadzocat/ HERra on teille andanut Sabbathin/ ja sentähden on hän andanut teille cuudendena päiwänä cahden päiwän leiwän/ nijn olcan sijs jocainen cotona idzellens/ ja älkän yxikän lähtekö siastans seidzemendenä päiwänä.

16:30 Nijn lewäisit Canssa seidzemendenä päiwänä.

16:31 Ja Israelin huone cudzui hänen nimens Man/ ja se oli nijncuin Corianderin siemen walkia/ ja maisti nijncuin sämbylä hunajan cansa.

16:32 JA Moses sanoi: tämä on se cuin HERra käskenynt on: täytä Gomor sijtä/ kätkettä teidän lapsillen/ että se leipä nähtäisin jolla minä olen teitä ruockinut corwesa/ cosca minä johdatin teitä Egyptin maalda.

16:33 Ja Moses sanoi Aaronille: ota astia/ ja pane siihen Gomorin täysi Manna/ ja pane HERran eteen/ tallella pidettä lapsillen.

16:34 Nijncuin HERra käskenynt oli Mosexelle. Nijn Aaron pani sen todistuxen eteen tallella

pidettäwäxi.

16:35 Ja Israelin lapset söit Manna neljäkymmendä ajastaica/ siihen asti cuin he tulit sille maalle cuin heidän asuman piti/ cuin he tulit Canaan maan rajoille/ söit he Manna.

16:36 Ja Gomor on kymmenes osa Ephast.

Vers.15. Man) se on/ lahja/ ja ymmärretän Evangelium/ joca sulast armost annetan taiwast. v. 34. Todistuxen) se on se paicka/ josa uhrattin ja rucoiltin/ ja josa saarnastuoli oli/ ennen cuin Tabernacli tehtin.

XVII. Lucu.

ISraelin lapset lähtewät Sinnistä/ ja sioittawat idzens Raphidimijn/ v. 1. Siellä ne napisewat Mosesta wastan/ ettei siellä ole wettä heidän juodaxens/ v. 2. Moses huuta HRRran tygö/ joca hänen käske wuoreen lyödä/ ja anda wettä Canssalle/ v. 4. Amalech soti Israeli wastan/ v. 8. Jonga Josua woitta Mosexen rucouxen cautta/ v. 10. Moses rakenda altarin/ ja cudzu sen HERra Nissi/ se on/ HERra on minun woitton/ v. 15.

17:1 JA coco Israelin lasten joucko matcustit Sinnin corwesta/ heidän päiwäcunnisans HERran käskyn jälkeen/ ja sioitit idzens Raphidimijn.

17:2 Siellä ei ollut wettä Canssalla juoda. Ja Canssa napisit Mosesta wastan ja sanoit: andacat meille wettä juodaxem. Moses sanoi heille: mitä te torutte minun cansani? Mixi te kiusatte HERra?

17:3 Cosca Canssa siellä janoisit wettä/ napisit he Mosesta wastan/ ja sanoit: mitä wasten sinä olet meidän johdattanut Egyptist/ cuolettaxes meitä ja meidän lapsiam/ ja meidän eläimitäm janolla?

17:4 MOses huusi HERran tygö/ sanoden: mitä minä teen tälle Canssalle? wäähä puuttu ettei he kiwitä minua.

2 Mosexen kirja

17:5 Sanoi HERra Mosexelle: mene Canssan edellä/ ja ota cansas muutamit Israelin wanhimmista/ ja sinun sauwas jolla sinä löit wettä/ ota sinun kätees ja mene.

17:6 Cadzo/ minä seison siellä sinun edesäs calliolla Horebis/ siellä sinun pitä calliota lyömän/ ja sijtä pitä wedet juoxeman/ nijn että Canssa sijtä juoda saa. Ja Moses teki nijn Israelin wanhimmitten edes.

17:7 Sentähden cudzui hän sen paican Massa Meriba Israelin lasten toran tähden/ ja sentähden että he kiusaisit HERra/ sanoden: olleco HERra meidän seasam elickä ei?

17:8 NIin Amalech tuli: ja sodei Israeli wastan Raphidimis.

17:9 Ja Moses sanoi Josualle: walidze meille miehiä/ mene ja sodi Amalechiä wastan: huomena minä seison mäen cuckoldalla/ ja pidän Jumalan sauwan kädesäni.

17:10 Ja Josua teki nijncuin Moses sanoi hänelle/ ja sodei Amalechia wastan. Mutta Moses/ Aaron ja Hur astuit mäen cuckoldalle.

17:11 Ja nijncauwan cuin Moses piti kätens ylhällä/ woitti Israel/ mutta cosca hän kätens laske alas/ woitti Amalech.

17:12 Mutta Mosexen kädet olit rascat/ sentähden otit he kiwen ja asetit hänen alans/ että hän istuis sen päällä. Waan Aaron ja Hur pidit ylhällä hänen käsiäns cumbikin puoleldans/ nijn wahwistuit hänen kätens auringon laskeman asti.

17:13 Ja Josua hucutti Amalechin ja hänen Canssans/ miecan terällä.

17:14 Ja HERra sanoi Mosexelle: kirjoita nämät muistoxi kirjaan/ ja muistuta Josuan corwisa/ sillä minä pyhin Amalechin muiston taiwan alda.

17:15 Ja Moses rakensi Altarin/ ja cudzui hänen nimens: HERra Nissi.

17:16 Sillä hän sanoi: se on muisto HERran istuimen tykönä/ että HERran sota pitä oleman Amalechiä wastan sugusta nijn sucuun.

Vers.7. Massa/ on kiusaus: Meriba/ rijta. v. 9. Pidän Jumalan sauwan) Ei sauwalla ollut se woima idzestäns/ että hän wojei wiholiset lyödä/ waan että Jumala oli käsenyt Mosexen sillä wälicappalella ihmeitä tehdä/ nijn se tapahtui HERran lupauxen jälkeen/ että cosca Moses ojensi sauwan ja rucoeli/ nijn wiholinen lyötin.

XVIII. Lucu.

Jethro Mosexen appi tule Mosexen tygö corpeen/ Ziporan ja cahden poicans cansa/ v. 1. Moses ilmoitta hänelle caicki HERran tegot/ josta hän sangen suurest riemuidze/ v. 8. Jethro neuwo Mosesta/ cuinga hän hallituxen toimitais wacain miesten cautta/ ja huojennais oman waiwans/ v. 17. jota Moses seura/ v. 24.

18:1 JA cosca Jethro Midianin pappi Mosexen appi/ cuuli caicki mitä Jumala Mosexen ja Israelin Canssan cansa oli tehnyt: että HERra oli johdattanut Israelin Egyptistä.

18:2 Otti hän Ziporan Mosexen emännän/ jonga hän oli tacaperin lähettänyt.

18:3 Ja caxi hänen poicans/ joista toisen nimi oli Gerson/ sillä hän sanoi: minä olen tullut muucalaisexi wieralla maalla.

18:4 Ja toisen nimi Eliezer/ sillä hän sanoi: minun Isäni Jumala on ollut minun apun/ ja on pelastanut minun Pharaon miecasta.

18:5 COSca JETHRO Mosexen appi ja hänen poicans ja hänen emändäns tulit Mosexen tygö corpeen/ cusa hän idzens sioittanut oli Jumalan wuorelle.

18:6 Käski hän sano Mosexelle: minä Jethro sinun appes olen tullut sinun tygös ja sinun emändäs/ ja molemmat hänen poicans hänen cansans.

18:7 Nijn meni Moses appens wastan/ ja cumarsi idzens hänen edesäns ja suuta andoi hänen. Ja cosca he olit terwehtänet toinen

2 Mosexen kirja

toistans/ menit he majaan.

18:8 Nijn jutteli Moses apellens caicki mitä HERra tehnyt oli Pharaolle ja Egyptiläisille Israelin tähden/ ja caiken sen waiwan cuin heillä tiellä oli ollut/ ja että HERra oli auttanut heitä.

18:9 Ja Jethro riemuidzi caikesta hyvästä/ cuin HERra oli tehnyt Israelille/ että hän oli pelastanut heitä Egyptiläisten kädest.

18:10 Ja Jethro sanoi: kijetty olcon HERra/ joca teidän pelastanut on Egyptiläisten ja Pharaon kädest/ joca myös taita wapahta Canssans Egyptiläisten kädestä.

18:11 Nyt minä tiedän että HERra on suurempi cuin caicki jumalat/ sentähden että he ylpiäst heitä watan tehnet olit.

18:12 Ja Jethro Mosexen appi otti poltoughria ja uhrais Jumalalle. Nijn tuli Aaron ja caicki wanhimmat Israelist syömän leipä Mosexen apen cansa Jumalan edes.

18:13 JA toisna päiwänä istui Moses oikeutta tekemän Canssalle/ ja Canssa seiso i Mosexen ymbärillä amusta nijn ehtosen asti.

18:14 Cosca hänen appens näki caicki mitä hän teki wäen cansa/ sanoi hän: mikä tämä on cuin sinä teet tälle wäelle? mixi sinä istut yxinäs/ ja caicki Canssa sinun ymbärillä seisowat/ hamast amusta nijn ehtoseen?

18:15 Moses wastais händä: Canssa tule minun tygöni/ ja kysy Jumalalda neuwo.

18:16 Sillä cosca heillä on jotakin asiata/ tulewat he minun tygöni/ että minun pitä oikeutta tekemän jocaidzen wälillä/ ja hänen lähimmäisens/ ja osottaman heille Jumalan oikeudet ja käskyt.

18:17 Hänen appens sanoi hänelle: et sinä oikein tee.

18:18 Sinä wäsyttät peräti idzes sekä tämän Canssan cuin sinun cansas on: sillä tämä asia on sinulle ylön rascas/ et taida sinä sitä yxinäs toimitta.

18:19 Mutta cuule minun äneni/ minä neuwon sinua/ ja Jumala on sinun cansas.

18:20 Holho sinä Canssa Jumalan edes/ ja tuota heidän asians Jumalan eteen/ ja muistuta heille oikeudet ja käskyt/ ja osota heille tie/ jota heidän waeldaman pitä/ ia ne työt cuin heidän tekemän pitä.

18:21 Mutta edzi sinulles caiken Canssan seast wogat miehet/ Jumalata pelkäwäiset/ totiset/ ja jotca ahneutta wihawat/ ja aseta ne heille päämiehixi/ monicahdat tuhannen päälle/ monicahdat sadan päälle/ monicahdat wijdenkymmenen päälle/ ja monicahdat kymmenen päälle.

18:22 Että ne aina Canssalle oikeuden tekisit. Mutta cosca jocu rascas asia tule/ että he sen tuowat sinun etees/ mutta caicki pienet asiat he idze ratcaiscan: ja nijn se sinulle on huokiambi/ ja he candawat cuorma sinun cansas.

18:23 Jos sinä sen teet/ nijns taidat Jumalan käskyn toimitta/ ja caicki Canssa mene cotians rauhas.

18:24 Moses cuuli appens änen/ ja teki caicki cuin hän sanoi hänelle.

18:25 Ja walidzi wogat miehet caikest Israelist/ ja asetti heidän Canssan päämiehixi/ monicahdat tuhannen päälle/ monicahdat sadan päälle/ monicahdat wijdenkymmenen päälle/ ja monicahdat kymmenen päälle.

18:26 Että heidän aina piti Cansan asiat ratcaiseman. Mutta jotca rascat asiat olit/ lyckäisit he Mosexen ala/ waan caicki pienet asiat he idze ratcaisit.

18:27 Ja nijn Moses andoi appens mennä cotia omalle maallens.

Vers.9. Jethro riemuidze) täsä nähdän cuinga ihmelisest Jethro/ joca oli Madianita Madianist/ Keturin poica/ on tullut Jumalan tundon: ja ei ole yhtäkän epäillyst/ että hän sitä myös on hänen Canssallens julistanut ja opettanut/ sillä hän oli pappi.

2 Mosexen kirja

XIX. Lucu.

Israelin lapset tulewat Sinain corpeen/ siellä astu Moses wuorelle Jumalan tygö/ v. 1. Jumala käske hänen neuwo Israelin lapsia cuuliaisuteen/ v. 3. pyhittä Canssa Jumalan käskyjä cuuleman/ v. 10. HERra anda jylistä ja pitkäisen leimahta/ v. 16. Moses puhu ja Jumala wasta cuulttawalla änellä/ v. 19. käske Mosexen astua alas/ ja kiellä Canssa käymäst HERran tygö/ v. 21.

19:1 Colmandena Cuucautena Israelin lasten lähtemisest Egyptin maalda tulit he sinä päiwänä Sinain corpeen.

19:2 Sillä he olit lähtenet Raphidimist/ ja tahdoit Sinain corpeen/ ja sioitit idzens siihen corpeen: wuoren cohдалle.

19:3 JA Moses astui ylös Jumalan tygö. Ja HERra huusi händä wuorelda/ ja sanoi: tätä sinun pitä sanoman Jacobin huonelle: ja Israelin lapsille ilmoittaman.

19:4 Te oletta nähnet mitä minä Egyptiläisille tehnyt olen/ ja cuinga minä olen teitä candanut cotcain sijwillä/ ja olen saattanut teidän minun tygöni.

19:5 Jos te sijs minun äneni cuuletta ja pidätte minun lijtoni/ nijn teidän pitä oleman minun omani caikist Canssoist/ sillä coco maa on minun.

19:6 Ja teidän pitä oleman minullen papillinen waldacunda ja pyhä Canssa. Nämät owat ne sanat/ jotca sinun pitä Israelin lapsille sanoman.

19:7 Moses tuli ja cudzui cocoon wanhimmat Canssan seast/ ja jutteli heille caicki sanat jotca HERra käsenyt oli.

19:8 Ja caicki Canssa wastais/ ja sanoi: caicki mitä HERra puhunut on/ me teemme. Ja Moses sanoi jällens Canssan sanat HERralle.

19:9 Nijn HERra sanoi Mosexelle: cadzo/ minä tulen sinun tygös paxus pilwes/ että Canssa cuule minun sanani/ jotca minä sinun cansas

puhun/ ja usco sinun ijancaickisest. Ja Moses ilmoitti HERralle Canssan puhen.

19:10 JA HERra sanoi Mosexelle: mene Canssan tygö ja pyhitä heitä tänäpäjä ja huomena/ että he waattens pesisit.

19:11 Ja olisit colmandena päiwänä walmit/ sillä colmandena päiwänä HERra on astuwa alas caiken Canssan eteen Sinain wuorelle.

19:12 Ja pane raja Canssan ymbärille/ sanoden heille: carttatcat teitän ettet te wuorelle astu taicka satu siihen: Sillä joca siihen wuoreen sattu/ sen pitä totisest cuoleman.

19:13 Ei yxikän käsi pidä häneen rupeman/ waan hänen pitä kiwillä kiwitettämän/ eli nuolilla ammuttaman läpidze/ joco se eläin taicka ihminen olis/ ei pidä sen elämän. Cosca äni rupe pitkän cajahtaman/ silloin he wuorelle astucan.

19:14 Moses astui wuorelda Canssan tygö/ ja pyhitti heitä/ ja he pesit waattens.

19:15 Ja hän sanoi heille: olcat colmandena päiwänä walmit/ ja älkät ryhtykö waimoin.

19:16 CUin colmas päiwä tuli/ nijn amulla rupeis pitkäinen cuuluman/ paxun pilwen cansa wuorella/ ja sangen wäkewä Basunan äni/ nijn caicki Canssa/ jotca leiris olit/ peljästyit.

19:17 Ja Moses johdatti Canssan leirist Jumalata wasta: nijn he astuit wuoren ala.

19:18 Mutta coco Sinain wuori suidzi/ sijtä että HERra astui alas sen päälle tules/ ja sen sawu käwi ylös nijncuin pädzistä/ nijn että coco wuori sangen cowan wapisi.

19:19 Ja sen Basunan helinä enämmin ja enämmin enäni. Moses puhui ja Jumala wastais händä cuulttawast.

19:20 Cuin nyt HERra oli tullut alas Sinain wuoren cuckoldalle/ nijn hän cudzui Mosexen wuoren cuckoldalle. Ja Moses astui sinne ylös.

19:21 Nijn sanoi HERra hänelle: astu alas ja sano Canssalle/ ettei he käwis rajan ylidze HERran tygö/ händä näkemän/ ja monda

2 Mosexen kirja

heistä langeis.

19:22 Nijn myös Papit jotca HERra lähestywät pitä heitäns pyhittämän/ ettei HERra heitä hucutais.

19:23 Moses sanoi HERralle: eipä Canssa saa astua ylös Sinain wuorelle: sillä sinä olet meille todistanut ja sanonut: pane rajat wuoren ymbärille/ ja pyhitä se.

19:24 Ja HERra sanoi hänelle: mene ja astu alas/ sinä/ ja Aaron pitä sinun cansas astuman ylös. Mutta Papit ja Canssa älkän lähestykö/ astuman ylös HERran tygö/ ettei hän heitä hucutais.

19:25 Ja Moses astui alas Canssan tygö/ ja sanoi nämät heille.

Vers.10. Että he pesisit) Tämän cansa ymmärretän sydämen puhtaus/ jota ihmisen pitä ahkeroidzeman/ cosca hän tahto tulla Jumalan caswon eteen. v. 15. Waimoin) Ei täsä Moses laita Awioskäsky/ joca on Jumalan pyhä sääty: Waan tahto tällä kielolla/ että Canssan piti idzens sitä paremmin HERran erinomaista ilmestystä wastan walmistaman/ joca silloin lähestyi.

XX. Lucu.

HERra puhu kymmenen käskyä Sinain wuorelda/ v. 1. Cosca Canssa ne cuule/ ja näke pitkäisen leimauxen ja wuoren suidzewan/ pelkäwät he ja pakenewat taamma/ v. 18. Moses lohduutta heitä/ v. 20. Ja mene sijtte pimeyteen/ josa Jumala oli: Jumala kieldä pois caicki epäjumalat/ v. 22. Käske Mosexen tehdä Altarin maasta/ ja neuwo cuinga se pitä tehtämän/ v. 24.

20:1 JA Jumala puhui caicki nämät sanat/ sanoden:

20:2 Minä olen HERra sinun Jumalas/ joca sinun Egyptin maalda orjuden huonesta ulos wienyt on.

20:3 Ei sinun pidä muita Jumalita pitämän minun edesäni.

20:4 Ei sinun pidä yhtäkän cuwa/ eikä jongun muoto sinulles tekemän/ taica nijden muotoista cuin ylhällä taiwas owat/ eli nijden muotoista jotca alhalla owat maan päällä/ eikä nijden muotoista jotca wesis maan alla owat.

20:5 Ei sinun pidä cumartaman nijtä/ eikä myös palweleman heitä: Sillä minä HERRA sinun Jumalas/ olen kijwas Jumala/ joca edziskelen Isäin pahat tegot lasten päälle/ colmandeen ja neljändeen polween/ jotca minua wihawat.

20:6 Ja teen laupiuden monelle tuhannelle/ jotca minua racastawat/ ja pitäwät minun käskyni.

20:7 Ei sinun pidä turhan lausuman sinun HERras Jumalas nime: sillä ei HERra pidä sitä rangaisemata/ joca hänen nimens turhan lausu.

20:8 Muista Sabbathin päiwä/ pyhittä.

20:9 Cuusi päiwä pitä sinun työtä tekemän/ ja caicki asias ajaman.

20:10 Mutta seidzemendenä päiwänä on HERran sinun Jumalas/ Sabbathi: Silloin ei sinun pidä työtä tekemän/ eikä sinun poicas/ eikä sinun tyttäres/ eikä sinun palwelias/ eikä sinun pijcas/ eikä sinun juhtas/ eikä sinun muucalaises/ joca sinun portisas on.

20:11 Sillä cuutena päiwänä on HERra taiwan/ maan ja meren tehnyt/ ja caicki mitä nijsä owat/ ja lewäis seidzemendenä päiwänä. Sentähden siunais HERra Sabbathin päiwän ja pyhitti sen.

20:12 SInun pitä cunnioittaman Isäs ja äitiäs: ettäs cauwan eläisit maan päällä/ jonga HERra sinun Jumalas anda sinulle.

20:13 Ei sinun pidä tappaman.

20:14 Ei sinun pidä huorin tekemän.

20:15 Ei sinun pidä warastaman.

20:16 Ei sinun pidä wäärä todistust sanoman sinun lähimmäistäs wastan.

2 Mosexen kirja

20:17 Ei sinun pidä pyytämän sinun lähimmäises huonetta. Ei sinun pidä himoidzeman sinun lähimmäises emändätä/ eikä hänen palweliatans/ eikä pijcans/ eikä hänen härkäns/ eikä hänen Asians/ eikä mitän cuin sinun lähimmäises on.

20:18 JA caicki Canssa näit pitkäisen jylinän/ ja tulen leimauxet/ ja Basunan helinän/ ja wuoren suidzewan: ja pelkäisit ja pakenit astuden taamma.

20:19 Ja sanoit Mosexelle: puhu sinä meidän cansam/ me cuulemme/ ja älkän Jumala meidän cansam puhuco/ etten me cuolis.

20:20 Moses puhui Canssalle: älkät peljätkö/ sillä Jumala on tullut teitä coetteleman/ ja että hänen pelcons olis teidän edesän/ ettet te paha tekis.

20:21 Ja Canssa astui taamma: mutta Moses meni sen pimeyden tygö/ josa Jumala oli.

20:22 Ja HERra sanoi Mosexelle: nijn sinun pitä Israelin lapsille sanoman: te oletta nähnet/ että minä olen taiwasta teidän cansan puhunut.

20:23 Sentähden ei teidän pidä yhtän cappaletta minun wertanani pitämän. Hopiaisia ja cullaisia jumalita ei teidän pidä teillen tekemän.

20:24 Tee Altari maasta minulle/ jonga päällä sinun poltouhris ja kijtosuhris/ sinun lambas ja carjas uhrat: sillä mihingä paicka minä säädän minun nimeni muiston/ sinne minä tulen sinun tygös ja siunan sinua.

20:25 Ja jos sinä teet minulle kiwisen Altarin/ nijn älä tee sitä wuolduista kiwistä: sillä jos sinä rupet sijhen weidzelläs/ nijn sinä sen turmelet.

20:26 Ei myös sinun pidä astuimilla minun Altarilleni astuman/ ettei sinun häpiäs siellä paljastettais.

Vers.4. Ei sinun pidä yhtäkän cuwa sinulles tekemän) nimittäin sitä palwellaxes ja sitä cumartaxes/ ja sille Jumalan cunniata tehdäxes. Mutoin ei ole kielty cuwia pitämäst/

jotca muistuttawat meille/ mitä Wanhas ja Udes Testamendis on tapahtunut. Tämän on Jumala idze nijn selittänyt/ Lev. 5. in fine , cusa nijn on: ettei ihmisen pidä tekemän idzellens jongun caltaisita epäjumalita eli cuwia/ etc. nijtä rucoillaxens. Sillä jollei nijn pitäis ymmärrettämän/ nijn ei Jumala olis ikänäns käsenyt tehdä cuwia hänen Tabernaclijs ja Templijs. Nijncuin Cherubimin ja härjät waski meren ala/ etc. cuin lukea taitan Infra cap. 25:18. I. Reg. 7:23. v. 12. Cauwan elä) se on/ sinä menestyt maan päällä/ cuin Pawali sen selittä/ Eph.6:2.

XXI. Lucu.

HERra anda mailmaliset käskyt/ orjista/ v. 1. Miestaposta/ v. 12. Sijtä/ joca lyö eli kiroile Isäns eli Äitiäns/ etc. v. 15. Sijtä/ joca lyö hänen lähimmäistäns/ v. 18. Oman orjans cuoliaksi eli raajaricoxi/ v. 20. & 26. Rascasta Waimo/ v. 22. Jos härkä puske jongun cuoliaksi/ v. 28. Sijtä/ joca awa cuopan/ ja jocu eläin puto sijhen/ v. 33. Jos härkä puske toisen miehen härjän: mikä rangaistus nijlle oleman pitä/ v. 35.

21:1 NÄmät owat ne oikeudet/ jotca sinun pitä paneman heidän eteens.

21:2 Jos sinä ostat Hebrerin orjan/ hänen pitä sinua palweleman cuusi vuotta/ waan seidzemendenä pitä hänen lähtemän wapana ehdollans.

21:3 Jos hän naimatoina on tullut/ naimatoina pitä hänen myös lähtemän/ waan jos hän nainuna tuli/ nijn lähtekän emändinens.

21:4 Jos hänen Isändäns andoi hänelle emännän/ ja hän on synnyttänyt hänelle poikia ja tyttäritä/ nijn hänen emändäns ja lapsens pitä oleman hänen Isändäns omat/ waan idze hänen pitä lähtemän yxinäns.

21:5 Mutta jos orja sano: minä racastan minun Isändäni/ emändäni ja lapsiani/ en tahdo

2 Moseksen kirja

minä tulla wapaxi.

21:6 Nijn hänen Isändäns wiekän hänen jumalten tygö/ taicka seisautacan hänen oween/ taicka pihtipieleen/ ja läwistäkän Isändä hänen corwans nascalilla/ ja olcan ijäns hänen orjans.

21:7 JOs jocu myy tyttärens orjaksi/ ei hänen pidä lähtemän nijncuin orja.

21:8 Jollei hän kelpa Isännällens/ ja ei tahdo händä awioxi otta/ nijn hänen pitä andaman hänen lunastetta/ mutta muucalaiselle Canssalle ei pidä oleman hänellä woima händä myydä/ sillä hän on cadzonut hänen ylön.

21:9 Mutta jos hän naitta pojallens hänen/ nijn andacan hänen nautita tyttären oikeutta.

21:10 Jos hän pojallens otta toisen/ nijn ei hänen pidä kieldämän häneldä hänen rawindotans/ waatteitans/ ja Awioskäskyn oikeutta.

21:11 Jollei hän tee hänelle näitä colme: nijn hänen pitä wapana lähtemän lunastamata.

21:12 Joca lyö ihmisen nijn että hän cuole/ hänen pitä totisest cuoleman.

21:13 Waan jollei hän ole hänen hengens jälkeen wäjynnyt/ mutta Jumala on andanut hänen tapaturmast langeta hänen käsijns/ nijn minä määrän sinulle paican/ johonga hänen pakeneman pitä.

21:14 Mutta jos jocu ylpeydest tappa lähimmäisens cawaludella/ sen sinun pitä ottaman minun Altarildanikin pois/ cuoletetta.

21:15 JOca lyö Isäns taicka äitiäns/ hänen pitä totisest cuoleman.

21:16 Joca warasta ihmisen ja myy hänen/ ja löytän hänen tykönäns/ hänen pitä totisest cuoleman.

21:17 Ja joca kiroile Isäns ja äitiäns/ hänen pitä toisest cuoleman.

21:18 COsca miehet keskenäns rijtelewät/ ja toinen lyö toista kiwellä eli rusicalla/ ja ei cuole/ waan maca wuotesans/

21:19 Jos hän parane/ nijn että hän käy ulos

sauwans nojalla/ nijn sen pitä syyttömän oleman joca löi/ ainoastans maxacan hänen työns wahingon/ josta hän on estetyxi tullut/ ja andacan Lääkäriin palcan.

21:20 COsca jocu lyö palcollistans sauwalla/ nijn että hän cuole hänen käsijns/ hänen pitä rangaistuxen kärsimän.

21:21 Waan jos hän päiwän taicka caxi elä/ ei pidä händä costettaman/ sillä se on hänen rahans.

21:22 JOs miehet rijtelewät keskenäns/ ja louckawat rascan waimon/ nijn että häneldä lapsi huckan tule/ ja ei wahingo tapahdu/ nijn hänen pitä rahalla rangaistaman/ senjälken cuin waimon mies häneldä ano/ ja se pitä annettaman arwiomiesten ehdost.

21:23 Mutta jos jotacuta wahingota tule/ nijn pitä hänen andaman hengen hengest.

21:24 Silmän silmäst/ hamban hambast: käden kädest/ jalan jalast.

21:25 Polton poltost/ haawan haawast/ sinimarjan sinimarjast.

21:26 JOca lyö palcollisens silmän ja turmele sen/ hänen pitä päästämän hänen wapaxi silmän tähden.

21:27 Nijn myös jos hän lyö hänen palcolliseldans hamban suusta/ nijn pitä hänen päästämän händä wapaxi hamban tähden.

21:28 JOs härkä cuocaise miehen eli waimon/ nijn että hän cuole/ se härkä pitä kiwitettämän/ ja ei pidä hänen lihans syötämän/ ja nijn on härjän Isändä wiatoin.

21:29 Mutta jos härkä ennen oli harjandunut cuockiman/ ja hänen Isännällens oli sanottu/ ja ei hän corjannut händä/ jos hän sijtte tappa miehen eli waimon/ nijn pitä härkä kiwitettämän ja hänen Isändäns cuoleman.

21:30 Mutta jos hän rahalla pääse/ nijn pitä hänen andaman hengens lunastuxexi/ nijn paljo cuin määrätän.

21:31 Sillä tawalla pitä myös hänen cansans tehtämän/ jos hän pojan eli tyttären cuocaise.

2 Mosexen kirja

21:32 Jos jocu härkä cuocaise palcollisen/ nijn pitä hänen andaman heidän Isännällens colmekymmendä hopia sicli/ ja härkä pitää kiwitettämän.

21:33 JOs jocu awa cuopan/ taicka caiwa cuopan/ jos ei hän sitä jällens peitä/ ja härkä eli Asi sijhen puto.

21:34 Nijn pitä sen cuopan Isändä maxaman rahalla toiselle/ mutta sen cuolluen pitää hänen oleman.

21:35 JOs jongun härkä cuocki toisen miehen härjän/ että se cuole/ nijn pitä heidän myymän sen elävän härjän/ ja jacaman rahan/ nijn myös cuollen härjän jacaman.

21:36 Elickä jos se oli tiettäwä/ että se härkä on ennen tottunut cuockiman/ ja hänen Isändäns ei corjannut händä/ nijn hänen pitää andaman härjän härjästä/ ja se cuollut pitää hänen oleman.

Vers.15. Joca lyös Isäns eli äitiäns) Ruomareilla on ollut sencaltainen tapa/ cosca jocu löi Isäns eli äitiäns/ nijn hän ommeldin nahcasäckijn/ ja hänen tygöns coira/ cuckoi/ kyykärme ja Apina/ ja heitettin lähimmäiseen weteen/ että hän sencaltaisen pahuden tähden/ idze cuolemasakin piti kituman/ ja ei enä saaman nähdä taiwasta/ cuin hän wielä eli/ eikä myös maata cuolemans jälken. Tästä taitan luetta 9. Lib. cod. tit. 17. Pompejam

XXII. Lucu.

HERran sääty warcauden rangaistuxest/ v. 1. Nijn myös cuinga se wahingo pitää maxettaman cuin eläimet eli tuli teke/ v. 5. tallella jätetyistä calusta/ v. 7. ja lainasta/ v. 14. Neidzen raiscamisesta/ v. 16. Noitudesta/ v. 19. Muucalaisista/ v. 21. Leskistä ja orwoilapsista/ v. 22. lainasta ja pandeista/ v. 25. ettei jumalita pidäis kiroiltaman/ v. 28. ei sitä wijwyttelemän cuin HERralle pidäis annetaman/ etc. v. 29.

22:1 JOs jocu warasta härjän taicka lamban/ ja teurasta eli myy sen/ hänen pitää andaman wijsi härkä yhdestä härjästä/ ja neljä lammast yhdestä lambasta.

22:2 JOs waras käsitetän/ cosca hän idzens sisälle cangotta/ ja hän lyödän cuoliaxi: nijn ei pidä tappajan wereen wicapään oleman.

22:3 Waan jos auringo on nosnut/ nijn pitää tappajan cuolemaan wicapään oleman.

22:4 Warcan pitää jällens maxaman/ jollei hänellä ole wara/ nijn myytäkän hän warcaudens tähden. Jos warcan cappale löytän elävänä hänen tyköns/ härkä/ Asi eli lammas/ nijn pitää hänen jällens caxikertaisest maxaman.

22:5 JOs jocu wahingon teke toisen pellos eli wijnamäes/ nijn että hän päästä carjans ja wahingota teke toisen pellos/ hänen pitää sijtä parhasta/ cuin hänen omasa pellosans eli wijnamäesäns löytän/ maxaman.

22:6 JOs walkia wallallens pääse/ ja orjantappuroihin sytty/ nijn että kykät eli laiho/ joca wielä ottamata on/ eli peldo poldetan/ nijn sen pitää maxaman cuin walkian päästi.

22:7 JOs jocu anda lähimmäisellens raha eli muuta calua kätköön/ ja se warastetan hänen huonestans: jos se waras löytän/ nijn hänen pitää sen caxikertaisest maxaman.

22:8 Ja jos ei waras löytä/ nijn pitää huonen isännän tuotaman jumalitten eteen/ jos ei hän ole käsiäns satuttanut lähimmäisens caluun.

22:9 JOs jocu soimu on härjästä/ eli Asist/ taicka lambast/ eli waattest/ eli jongun muun tähden cuin on tullut pois/ nijn pitää heidän molembain asians tuleman jumalitten eteen/ cumman jumalat wicapääxi löytäwät/ sen pitää lähimmäisellens caxikertaisest maxaman.

22:10 JOs jocu anda lähimmäisellens Asin eli härjän/ eli lamban/ taicka mikä eläin se olis/ tähdelle/ ja se cuole taicka saa muutoin wamman/ taicka ajetan pois/ ettei yxikän sitä

2 Mosexen kirja

näe/

22:11 Nijn pitä walan heidän molembain wälilläns käymän HERran cautta/ ettei hän ole satuttanut kättäns lähimmäisens caluun. Ja sen jonga calu oma oli/ pitä sijhen walaan tytymän. Ja toisen ei pidä sitä maxaman.

22:12 Jos waras sen warasta häneldä/ nijn pitä hänen sen maxaman Isännälle.

22:13 Mutta jos se raadeldu on/ nijn pitä hänen todistajat tuoman/ ja ei mitän jällens andaman.

22:14 JOs jocu otta lainaxi lähimmäiseldäns/ ja se tule riwinomaxi eli cuole/ nijn ettei sen Isändä ole läsnä/ nijn hänen pitä sen maxaman.

22:15 Mutta jos sen Isändä on sijnä tykönä/ nijn ei hänen pidä sitä maxaman: että hän sen rahallans palcannut on.

22:16 JOs jocu wiettelev neidzen/ joca ei wielä ole kihlattu/ ja maca hänen/ sen pitä hänelle andaman huomenlahjan/ ja ottaman hänen emännäxens.

22:17 Jos hänen Isäns ei suo händä hänelle/ nijn hänen pitä andaman raha/ nijn paljo cuin neidzen huomenlahja on.

22:18 WELhonaisia ei sinun pidä salliman elä.

22:19 Joca järjettömäin luondocappalden cansa yhteyndy/ hänen pitä totisest cuoleman.

22:20 Se joca uhra jumalille/ ja ei ainoalle HERralle/ hänen pitä kirottu oleman.

22:21 MUucalaisia ei sinun pidä ryöstämän/ eikä myös polcuna pitämän/ sillä te oletta myös ollet muucalaisna Egyptin maalla.

22:22 EI teidän pidä yhtän leske eli orwoilasta murhelisexi saattaman.

22:23 Jos sinä heitä murhelisexi saatat/ nijn he huutawat minun tygöni/ ja minä cuulen heidän huutons.

22:24 Ja minun wihan julmistu/ nijn että minä tapan teidän miecalla/ ja teidän emändän pitä tuleman leskixi/ ja teidän lapsen orwoixi.

22:25 COsca sinä lainat minun Canssalleni

raha/ köyhälle cuin sinun tykönäs on/ ei sinun pidä angaran oleman händä wastan hänelle wahingoxi/ eli caswoja waatiman.

22:26 COsca sinä lähimmäiseldäs waatten otat pandixi/ nijn sinun pitä andaman sen hänelle jällens/ ennen cuin auringo laske.

22:27 Sillä hänen waattens on hänen ihons ainoa werho/ josa hän lepä. Jos hän huuta minun tygöni/ nijn minä cuulen händä/ sillä minä olen laupias.

22:28 JUmalista ei sinun pidä kiroileman/ ja sitä ylimmäistä sinun Canssasas ei sinun pidä häwäisemän.

22:29 SInun utistas ja pisaroitas ei sinun pidä wijwyttelemän. Esicoisen sinun pojistas pitä sinun andaman minulle.

22:30 Nijn pitä myös sinun tekemän härkäis ja lammastes cansa. Seidzemen päiwä anna heidän olla emäins tykönä/ cahdexandena päiwänä pitä sinun sen andaman minulle.

22:31 Teidän pitä oleman pyhä Canssa minulle. Sentähden ei teidän pidä syömän liha/ joca medzän pedoilda raadeldu on/ mutta heittämän sen coirille.

Vers.8. Jumalitten) Duomarit cudzutan jumalixi/ että he Jumalan sias Jumalan käskyn ja sanan jälkeen/ ja ei oman mielens peräst/ rijtoja ratcaiseman ja hallidzeman pitä/ nijncuin Christus sano Joh. 10:35. v. 25. Angaran oleman) toinen on angaran olla/ toinen caswoja waatia. Angaran olla erinomaisest on/ coscas lähimmäistäs waadit maxaman sinun hyödytyxes ja hänen wahingons cansa. Mikä caswo on kyllä se tietän. v. 29. utistas) Sen cansa ymmärretän caickinainen cowa hedelmä/ cuin on: jywät/ Omenat/ perunat/ joista ruoca tehdän v. eodem . pisaroitas) Näiden cansa ymmärretän caicki pehme hedelmä/ josta mesi ja juoma tehdän/ cuin owat: wijnamarjat/ öljymarjat/ etc.

2 Mosexen kirja

XXIII. Lucu.

*HERra kieldä uscomast walheita/ v. 1.
wihamiehellens paha tekemäst/ v. 4.
wäändämäst köyhän oikeutta/ v. 6. ottamast
lahjoja/ ja sortamast muucalaisia/ v. 8. anda
käskyn maan lewost ja Sabbathist/ v. 10.
colmest suurest juhlast/ v. 14. cuuliaisudest/ v.
20. lupa heille Canaan maan/ v. 31. kieldä
tekemäst lijtto sen asuwaisten cansa/ v. 32.*

23:1 EI sinun pidä uscoman walheita/ ettäs
auttaisit jumalatoinda ja tulisit wääräxi
todistajaxi.

23:2 Ei sinun pidä joucko seuraman pahuteen:
eikä myös wastaman oikiuden edes/ nijn että
sinä poicket joucon jälkeen pois oikeudesta.

23:3 Ei sinun pidä caunisteleman köyhä hänen
asiasans.

23:4 COsca sinä cohtat wiholises härjän eli
Asin exyxis: nijn sinun pitä johdattaman sen
hänelle jällens.

23:5 Coscas näet wiholises Asin olewan
cuorman alla/ cawata ettes händä jättäis/
waan unhota omas hänen tähtens.

23:6 EI sinun pidä sortaman sinun köyhäs
oikeutta hänen asiasans.

23:7 Ja ole caucana wääristä asioista.
Wiatoinda ja hurscasta ei sinun pidä
tappaman/ sillä en minä anna jumalattomalle
oikeutta.

23:8 EI sinun pidä lahjoja ottaman: sillä lahjat
socaisewat näkewät/ ja käändäwät hurscasten
asiat.

23:9 EI teidän pidä solwaiseman muucalaisia/
sillä te tiedätte muucalaisten sydämet/ että te
myös idze oletta ollet muucalaiset Egyptin
maalla.

23:10 Cuusi vuotta pitä sinun kylwämän sinun
maas: ja cocoman sen tulon.

23:11 Waan seidzemendenä vuonna/ pitä
sinun sen lewolle ja kyndämätä jättämän/ että
kyöhät sinun Canssastas sijtä syödä saisit. Ja

mitä jää/ sen medzän pedot syökän. Nijn pitä
myös sinun tekemän wijnamäkes ja öljymäkes
cansa.

23:12 CUusi päiwä pitä sinun työtäs tekemän/
mutta seidzemendenä päiwänä pitä sinun
lepämän: että sinun härkäs ja Asis saisit
lewätä/ ja sinun pijcas poica ja muucalainen
sais idzens wirwotta.

23:13 Caicki ne cuin minä olen teille sanonut/
pitä teidän pitämän. Ja wierasten jumalitten
nime ei pidä teidän muistaman/ ja teidän
suustan ei pidä ne cuuluman.

23:14 COlmasti wuodes pitä teidän minulle
juhla pitämän.

23:15 Nimittäin/ happamattoman leiwän
juhlan pitä sinun pitämän/ nijn että sinä
seidzemen päiwä syöt happamatoinda leipä
(nijncuin minä sinulle käsenyt olen) sijhen
aican sillä cuulla Abib. Sillä että sillä ajalla olet
sinä lähtenyt Egyptistä: mutta älä tule tyhjin
käsin minun eteeni.

23:16 Ja sen juhlan coscas ensin rupet
pellolda corjaman/ mitäs sijhen kylwänyt olet.
Ja corjamisen juhlan/ wuoden lopus/ cosca
sinä työs kedolda corjannut olet.

23:17 COlmasti wuodes pitä caicki sinun
mieswäkes tuelman HERran Jumalan eteen.

23:18 Ei sinun pidä uhraman minun uhrini
werta happaman taikinan cansa. Ja minun
juhlani lihawus ei pidä ylidze yön jäämän
huomenexi.

23:19 Utista ensimmäisestä sinun maas
hedelmästä/ pitä sinun tuoman sinun HERras
Jumalas huoneseen. Ja ei sinun pidä
keittämän wohla nijncauwan cuin hän emäns
ime.

23:20 CAdzo/ minä lähetän Engelini sinun
edelles warjeleman sinua tiellä/ ja
johdattaman sinun sijhen paickaan/ cuin minä
olen sinulle walmistanut.

23:21 Sentähden carta hänen caswons/ ja
cuule hänen änens/ älä hänen mieldäns
pahoita: sillä ei hän jätä rangaisemata teidän

2 Mosexen kirja

ylidzekäymistän/ Ja minun nimen on hänes.
23:22 Waan jos sinä cuulet hänen änen/ ja teet caicki cuin minä sinulle käsken/ nijn minä olen sinun wiholistes wiholinen/ ja sinun wainoittes wainoja.
23:23 Cosca minun Engelin käy sinun edelläs/ ja johdatta sinun Amorrerein/ Hetherein/ Phereserein/ Cananerein/ Hewerein ja Jebuserein tygö: ja minä häwitän heitä.
23:24 Nijn ei sinun pidä cumartaman heidän jumalitats/ eikä myös heitä palweleman/ ja älä tee heidän tecoins jälkeen/ mutta sinun pitä heidän epäjumalans heittämän pois/ ja lyömän ricki.
23:25 Mutta HERra teidän Jumalatan pitä teidän palweleman/ nijn hän siuna sinun leipäs ja sinun wetes/ ja minä otan sinulda pois caicki sairaudet.
23:26 Ei yxikän kesken synnyttäväinen eikä hedelmätöin pidä oleman sinun maasas/ ja minä annan sinun wanhaxi tulla.
23:27 Minä lähetän minun pelconi sinun edelles/ ja teen caiken Canssan epäilewäisexi/ cungas tulet: ja saatan caicki sinun wiholises pacoon sinun edestäs.
23:28 Minä lähetän hörhöläiset/ sinun edelles/ jotca pitä ajaman pois sinun edestäs/ Hewerit/ Cananerit ja Hetherit.
23:29 En minä heitä aja ulos yhtenä vuonna sinun edestäs/ ettei maa autiaksi tulis/ eikä medzän pedot enänis sinua wastan.
23:30 Wähittäin minä heitä ajan ulos sinun edestäs sijhenasti ettäs caswat ja omistat maan.
23:31 Ja minä panen sinun maas rajat punaisesta merestä nijn Philisterein meren asti/ ja corwesta nijn wirtan asti: sillä minä annan maan asuwaiset sinun kätees/ ajaxes heitä ulos edestäs.
23:32 Ei sinun pidä lijtto tekemän heidän cansans/ eikä heidän jumalittens cansa.
23:33 Waan älä salli heidän asua sinun maasas/ ettei he kehotais sinun syndiä

tekemän minua wastan: sillä jos sinä palwelet heidän jumalitats/ nijn se on sinulle pahennoxexi.

Vers.13. Muistaman) se on/ ei teidän pidä jostacusta pyhästä saarnaman/ nijncuin ne teitä auttaisit: waan ainoastans Jumalast: sillä muista on täsä nijn paljo/ cuin saarnata/ kijttä ja cunnioitta. v. 14. Colmasti) se on/ Pääsiäisjuhlan Huhticuusa/ Helundain Kesäcuusa ja Lehtimajan juhlan Syyscuusa. v. 16. Wuoden lopusa) sen cudzu hän Syyscuuxi: sillä silloin on caswamus ja sisälle corjaus/ päätetyt. v. 18. Minun uhrin werta) se on/ ei sinun pidä uhraman Pääsiäis Caridzata/ ennencuin caicki hapoin leipä on pois sinun huonestas. v. 20. Engeline) tämä Engeli on Jumalan poica/ cuin taitan nähtä idze kirjoituxesta/ ja pyhäin Isäin Raamatuista. Triph.

XXIV. Lucu.

HERra kāske Mosexen astua tygöns/ v. 1. Moses juttele Canssalle palatesans HERran sanat/ v. 3. kirjoitta ne lijton kirjaan/ v. 4. Rakenda Altarin/ jonga päällä uhrataisin. Prijscotta uhrin werest puolen Altarille/ ja puolen Canssan päälle/ teke lijton Canssan cansa/ että he caicki nämät HERran käskyt pitäisit/ v. 6. Moses/ Aaron ja seidzemenkymmendä wanhinda astuwat ylös ja näkewät Israelin Jumalan/ v. 9. HERra kāske Mosexen toisen kerran astua tygöns/ jonga hän teke ja pysy siellä neljäkymmendä yötä ja päiwä/ v. 12.

24:1 JA hän sanoi Mosexelle: astu HERran tygö/ sinä ja Aaron/ Nadab ja Abihu/ ja seidzemenkymmendä wanhinda Israelistä/ ja cumartaca taambana.

24:2 Mutta Moses lähestykön yxinäns HERran tygö/ ja älkön muut lähestykö/ älkön myös

2 Mosexen kirja

Canssa astuco ylös hänen cansans.

24:3 JA Moses tuli ja jutteli Canssalle caicki oikeudet. Nijn wastais caicki Canssa yhdellä änellä/ ja sanoit: caicki ne sanat cuin HERra puhunut on/ tahdom me tehdä.

24:4 NIin kirjoitti Moses caicki HERran sanat/ ja nousi warhain amulla/ ja rakensi altarin wuoren paltaan/ cahdentoistakymmenen padzan cansa/ cahdentoistakymmenen Israelin sucucunnan jälkeen:

24:5 Ja lähetti sinne nuoria miehiä Israelin lapsista/ uhraman poltoughria ja kijtosuhria/ HERralle mulleista.

24:6 JA Moses otti puolen werestä ja pani maljaan/ mutta toisen puolen werestä prijscotti hän altarille.

24:7 Ja otti lijton kirjan/ ja luki sen Canssan corwain cuulden. Ja cuin he sanoit: caicki cuin HERra puhunut on/ tahdom me tehdä ja olla hänelle cuuliaiset.

24:8 NIin Moses otti weren ja prijscotti Canssan päälle/ ja sanoi: cadzo/ tämä on lijton weri/ jonga HERra teke teidän cansan caickein näiden sanain päälle.

24:9 NIin astui Moses/ Aaron/ Nadab ja Abihu ylös/ ja seidzemenkymmendä Israelin wanhinda.

24:10 JA näit Israelin Jumalan: hänen jalcains alla oli nijncuin caunis Saphijri ja cuin taiwas/ cosca sejas on.

24:11 Eikä satuttanut kättäns Israelin lasten päämiehijn/ Ja cuin he olit nähnet Jumalan/ nijn he söit ja joit.

24:12 JA HERra sanoi Mosexelle: astu ylös minun tygöni wuorelle/ ja ole siellä/ että minä annan sinulle kiwiset taulut/ lait/ ja käskyt/ cuin minä kirjoittanut olen/ jotca sinun pitä heille opettaman.

24:13 Silloin nousi Moses ja hänen palwelians Josua/ ja Moses astui ylös Jumalan wuorelle.

24:14 JA sanoi wanhimmille: olcat täsä sijhenasti cuin me palajamme teidän tygön: cadzo/ Aaron ja Hur owat teidän tykönän/ jos

jocu asia tule/ se saattacat heidän eteens.

24:15 Cosca Moses tuli wuorelle/ nijn pilwi peitti wuoren.

24:16 Ja HERran cunnia asui Sinain wuorella ja peitti sen pilwellä/ cuusi päiwä: ja hän cudzui Mosexen pilwest seidzemenenä päiwänä.

24:17 JA HERran cunnia oli nähdä nijncuin culuttawainen tuli wuoren cuckulalla/ Israelin lasten edes.

24:18 Ja Moses meni keskelle pilwe/ ja astui ylös wuorelle: ja Moses oli wuorella neljäkymmendä päiwä ja neljäkymmendä yötä.

Vers.3. Yhdellä änellä) käskyt waatiwat kyllä Canssan ulconaisesta sanoman eli lupaman: mutta ei oli sydän cansa sijnä. Sentähden on Canssalla kyllä yxi äni/ mutta ei sydän Vers.11. kättäns) se on/ ei hän peljättänyt heitä pitkäisen pauckinan ja leimauxen cansa/ nijncuin Canssa oli ennen peljätetty.

XXV. Lucu.

HERra käske Mosexen otta ylönnyshrin Israelin lapsilda/ v. 1. tehdä sijtä Pyhän eli Tabernaclin/ caickein tarwetten cansa/ v. 8. Arkin/ v. 10. Armonistuimen cahden Cherubimin cansa/ v. 17. pöydän caluinens/ v. 23. ja kyntiläjalan/ v. 31.

25:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

25:2 Puhu Israelin lapsille/ että he tuowat minulle ylönnyshrin jocamieheldä/ jonga sydän hywästä tahdosta anda sen.

25:3 Ja tämä on ylönnyshri/ jonga teidän pitä ottaman heildä: culda/ hopiata/ waske.

25:4 Kellaista silckii/ skarlacani rosinpunaista/ walkiata silckii/ wuohen carwoja.

25:5 Punaisita oinan nahcoja/ Thechaschim nahcoja/ hongia.

25:6 Öljyä lampuin/ yrtejä woitexi/ ja hywänhajulisexi sawuittamisexi.

2 Mosexen kirja

25:7 Onichinkiwä ja sisälle sowitettuja kiwiä pääliswaateseen ja kilpeen.

25:8 Ja heidän pitä tekemän minulle Pyhän: että minä asuisin heidän seasans.

25:9 Nijn cuin minä osotan sinulle Tabernaclin muodon/ ja caicken calun mitä siihen tarwitan: nijn pitä teidän sen tekemän.

25:10 TEhkät Arcki hongasta: jonga pituus pitä oleman puolicolmatta kynärätä/ ja leweys puolitoista kynärätä/ ja corkeus puolitoista kynärätä.

25:11 Ja sinun pitä sen silaman puhtalla cullalla/ sisäldä ja ulco ja sinun pitä tekemän culdaisen wanden sen ymbärins.

25:12 Ja pitä myös walaman neljä cullaista rengasta/ jotca sinun pitä paneman neljään culmaan/ nijn että caxi rengast owat hänen yhdellä puolellans/ ja toiset caxi rengast toisella puolellans.

25:13 Ja sinun pitä tekemän corennot hongasta ja silaman ne cullalla.

25:14 Ja pitä pistämän corennot regaisijn/ jotca owat Arkin siwulla/ että nijllä Arcki cannetaisin.

25:15 Sen Arkin rengaisa pitä oleman corennot/ ja ei pidä nijstä wedettämän ulos.

25:16 Ja sinun pitä paneman Arckijn sen Todistuxen/ jonga minä sinulle annan.

25:17 SInun pitä myös tekemän Armonistuimen puhtasta cullasta/ puoldacolmatta kynärätä pitkän/ ja puoldatoista kynärätä lewiän.

25:18 Ja sinun pitä tekemän caxi Cherubimi lujasta cullasta/ molembijn päihijn armonistuinda.

25:19 Että yxi Cherub on täsä pääsä/ ja toinen toises pääsä: ja näin owat caxi Cherubimi Armonistuimen päisä.

25:20 Ja ne Cherubimit pitä hajottaman sijpens sen ylidzen/ nijn että he peittäwät Armonistuimen sijwilläns/ ja heidän caswons pitä oleman toinen toisens puoleen: ja heidän pitä cadzoman Armonistuimen päälle.

25:21 Ja sinun pitä asettaman Armonistuimen Arkin päälle/ ja paneman Arckijn sen Todistuxen/ jonga minä sinulle annan.

25:22 Ja sieldä minä sinulle todistan ja puhuttelen sinua/ nimittäin Armonistuimesta/ cahden Cherubimin wälildä/ jotca owat todistuxen Arkin päällä: caikista mitä minä sinun käsken sanoa Israelin lapsille.

25:23 JA sinun pitä tekemän pöydän hongasta: cahta kynärätä pitä oleman hänen pituudens/ ja kynärätä hänen leweydens/ ja puoldatoista kynärätä hänen corkeudens.

25:24 Ja sinun pitä silaman sen puhtalla cullalla/ ja tekemän ymbärins sen päälle cullaisen wanden:

25:25 Ja sinun pitä tekemän wanden sen ymbärins kämmendä corkian ja cullaisen palden wanden ymbärins.

25:26 Ja sinun pitä tekemän neljä cullaista rengasta neljään culmaan/ jotca owat neljän jalan päällä.

25:27 Juuri wanden cohdalla pitä ne rengat oleman/ että nijhin taittaisn pistä corennot/ joilla pöytä cannetaisin.

25:28 Ja sinun pitä tekemän ne corennot hongasta/ ja silaman cullalla: että pöytä nijllä cannetaisin.

25:29 Ja sinun pitä siihen myös tekemän fatit/ lusicat/ cannut ja maljat/ puhtast cullast: että nijllä pöytä peitetäisin.

25:30 Ja sinun pitä paneman aina pöydälle minun eteeni cadzomus leiwät.

25:31 SInun pitä myös tekemän kyntiläjalan lujast puhtaimmast cullast: jonga warsi pitä oleman haarains/ maljains/ cnupeins ja cuckaistens cansa.

25:32 Cuusi haara pitä käymän ulos hänen kyljistäns: colme haara cummastakin kyljest.

25:33 Ja jocaidzes haaras pitä oleman colme malja/ nijncuin mandel pähkinät/ cnuvit ja cuckaiset. Nämät pitä oleman ne cuusi haara/ jotca kyntiläjalasta käywät.

25:34 Mutta kyntiläjalan warres pitä oleman

2 Mosexen kirja

neljä malja/ ja siihen cnuvit ja cuckaiset.

25:35 Ja yxi cnuppi pitä oleman idzecungin cahden haaran alla/ nijstä cuudesta/ jotca kyntiläljalast käywät.

25:36 Sillä molemmat/ sekä cnuvit että haarat/ pitä sijtä käymän: ja caickityynni pitä oleman lujast puhtaimmast cullast.

25:37 Ja sinun pitä tekemän seidzemen lampua sen päälle: nijn että ne walistaisit toinen toisens cohdalla.

25:38 Ja kyntilän nijstimet ja sammutos calut puhtast cullast.

25:39 Yhdestä Centneristä puhdast culda pitä sinun sen tekemän: caickein hänen caluins cansa.

25:40 Ja cadzo/ että sinä caicki teet sen muoden jälken/ jonga sinä näit wuorella.

Vers.22. Todistan) se on/ sen tykönä nijncuin yhden wahwan tiedon ja todistuxen tykönä/ teen minä sinulle tiettäwäxi/ että minä olen läsnä/ nijn että minä siellä puhun. v. 39. Centneristä) Centner on colmekymmendä leiwiskä culda.

XXVI. Lucu.

HERra opetta Mosest cuinga Tabernacli pitä tehtämän/ v. 1. ja hänen peittens/ v. 7. lautains ja jalcains/ v. 15. corendoins/ v. 26. ja esirippuns cansa/ v. 31. käske panna Armonistuimen sijhen caickein pyhimbään todistuxen Arkin päälle/ mutta pöydän ja kyntiläljalan ulcoiselle puolelle/ v. 34. nijn myös Tabernaclin oween waatten/ padzat ja jalat/ v. 36.

26:1 TAbernaclin pitä sinun tekemän kymmenest waattest/ walkiast kerratust silkist/ kellaisest silkist/ skarlacanast ja rosinpunaist. Cherubimin sinun pitä tekemän taitawast sen päälle.

26:2 Cungin waatten pituus pitä oleman

cahdexan kynärätä colmattakymmendä/ ja leweys pitä oleman neljä kynärätä/ ja nijllä caickilla waatteilla pitä yxi mitta oleman.

26:3 Ja wijsi pitä yhdistettämän toinen toiseens/ ja taas wijsi yhdistettämän toinen toiseens.

26:4 Sinun pitä myös tekemän silmuxet kellaisest silkist ymbärins waatten reunoja/ liki toinen toistans/ joillas caxittain ja caxittain toinen toiseens culmista sidot kijnni.

26:5 Nijn sinun pitä tekemän wijsikymmendä silmusta jocaidzeen waatteseen/ yhdistettä toinen toiseens/ ja silmuxet pitä oleman toinen toisens cohdalla.

26:6 Ja sinun pitä tekemän wijsikymmendä cullaista couckua: joillas ne waattet yhdistät toinen toiseens/ nijn että se tulis Tabernaclixi.

26:7 JA sinun pitä tekemän yxitoistakymmendä waatetta wuohen carwoist peittexi Tabernaclin päälle.

26:8 Jocaidzen waatten pituuden pitä oleman colmekymmendä kynärätä/ ja leweyden neljä kynärätä. Ja caicki yxitoistakymmendä pitä oleman yhden suurudet.

26:9 Wijsi waatetta pitä sinun toinen toiseens yhdistämän/ ja myös cuusi waatetta toinen toiseens: nijn että teet sen cuudennen waatten caxikertaisexi etiseldä puolen Tabernacli.

26:10 Ja sinun pitä tekemän wijsikymmendä silmusta cugin waatten reunoijn/ yhdistäxes ärist toinen toisijns.

26:11 Nijn myös pitä sinun tekemän wijsikymmendä waskicouckua: ja paneman coucut silmuxijn/ nijn että waattet ydistettäisin ja tulisit yhdezi peitoxexi.

26:12 Waan se cuin lijaxi jää Tabernaclin waatten pituudesta/ sinun pitä puolen andaman rippua Tabernaclin ylidze molemmin puolin kynärän pituudelda.

26:13 Nijn että se cuin lijaxi on waatten pituudelda/ jää Tabernaclin siwulle/ ja peittä sen molemmilda puolin.

2 Mosexen kirja

26:14 Mutta tämän ensimmäisen peitten päälle/ sinun pitä tekemän toisen peitten punaisist oinan nahgoist/ ja wielä sitten ylimmäisen peitten Techaschim nahgoist.

26:15 SInun pitä myös tekemän Tabernaclin laudat hongast/ jotca pystyällä oleman pitä.

26:16 Jocaidzen laudan pituus pitä oleman kymmenen kynärätä: waan leweys puoli toista kynärätä.

26:17 Caxi waarna pitä jocaidzes laudas oleman/ nijn että he taittaisın yhdistettä toinen toiseens. Näin pitä sinun tekemän caicki Tabernaclin laudat.

26:18 Ja sinun pitä tekemän Tabernaclin laudat/ nijn että caxikymmendä lauta pitä oleman pystyällä etelän puolella.

26:19 Ja neljäkymmendä hopiajalca pitä sinun tekemän cahdenkymmenen laudan ala: nijn että jocaidzen laudan alla pitä oleman caxi jalca/ hänen cahden waarnans päällä.

26:20 Nijn myös toisella siwulla pohjan puolella pitä pystyällä oleman caxikymmendä lauta.

26:21 Ja neljäkymmendä hopia jalca: aina caxi jalca cungin laudan alla.

26:22 Mutta perälle Tabernacli länden päin/ pitä sinun tekemän cuusi lauta.

26:23 Ja caxi lauta pitä sinun tekemän Tabernaclin perälle njihin cahteen culmaan.

26:24 Nijn että cumbikin niistä taittaisın yhdistettä culmalaudalla sekä alhalda että ylhäldä: yhdellä tawalla pitä heidän molemmist culmist yhdistettämän culmakiscoilla.

26:25 Nijn että yhteen olis cahdexan lauta/ ja heidän hopiajalkans cuusitoistakymmendä: aina caxi jalca cungin laudan alla.

26:26 SInun pitä myös tekemän corennot hongast: wijsi njihin lautoin/ jotca yhdellä Tabernaclin siwulla owat.

26:27 Ja wijsi corendo njihin lautoin/ cuin toisella Tabernaclin siwulla owat: ja wijsi myös njihin lautoin/ jotca perällä Tabernacli owat

länden päin.

26:28 Ja corennot pitä keskeldä lautoja käymän/ yhdest culmast nijn toiseen/ ja caicki yhteen yhdistämän.

26:29 Ja sinun pitä laudat cullalla silaman/ ja cullasta rengat njihin tekemän: joihinga corennot pistetän. Ja sinun pitä myös corennot cullalla silaman.

26:30 Ja näin pitä sinun Tabernaclin tekemän/ sen muodon jälkeen/ cuins näit wuorella.

26:31 ESiripun pitä myös sinun tekemän kellaisest silkist/ skarlacanast/ ja rosinpunaisest/ ja walkiast kerratust silkist: ja sinun pitä tekemän Cherubimin sen päälle taitawast.

26:32 Ja sinun pitä ripustaman sen neljän hongaisen cullalla silatun padzan päälle/ cullaisten cnupeins cansa: ja neljän hopiajalca cansa.

26:33 Ja sinun pitä yhdistämän sijhen esiripun coucuilla/ ja todistusArkin sisälliselle puolen esirippua paneman: nijn että se olis teille eroitus/ Pyhän ja caickein Pyhimmän waihella.

26:34 Armonistuimen pitä sinun myös paneman todistusArkin päälle: Sijhen caickein pyhimbän siaan.

26:35 Waan pöydän pitä sinun paneman ulcoiselle puolen esirippua/ ja kyntiläjalan pöydän cohдалle/ päiwän puolelle Tabernaclia: nijn että pöytä seiso pohjan päin.

26:36 Ja sinun pitä tekemän waatten Tabernaclin oween/ cudotun kellaisest silkist/ rosinpunaisest/ skarlacanast ja walkiast kerratust silkist.

26:37 Tätä peittowaatetta warten/ pitä sinun tekemän wijsi hongaista cullalla silattua padzasta/ culdacnupeinens: ja sinun pitä walaman nijlle wijsi waskista jalca.

Vers.1. Tabernacli) tämä pyhä Tabernacli caikella hänen caunistuxellans/ awisti JESUSTA CHRItusta mailman wapahtaja/ ja sitä Christillistä Kircko.

2 Mosexen kirja

XXVII. Lucu.

HERra sano Mosexelle: cuinga hänen pitä tekemän poltouhrin Altarin caluinens/ v. 1. Tabernaclin pihan ja sen esiriput/ padzat/ jalat ja läpikäytävän waattet/ v. 9. nijn myös walistusöljyn/ v. 20.

27:1 JA sinun pitä tekemän myös Altarin hongasta/ wijttä kynärätä pitä oleman pituuden/ ja wijttä kynärätä leweyden/ neljäculmaisen pitä sen oleman/ ja colme kynärätä hänen corkeudens.
27:2 Sarwet sinun pitä myös tekemän hänen neljän culmaans: ja pitä sen waskella silaman.
27:3 Tee myös hänen tuhcaastians/ ja lapions/ ja maljans/ ja courirautans/ ja hijlicattilans: caicki hänen caluns pitä sinun waskesta tekemän.
27:4 Ja sinun pitä myös tekemän hänelle waskihäkin/ nijncuin wercon: neljä waskirengasta hänen näljän culmaans.
27:5 Sinun pitä sen paneman alhalda Altarin ymbärins nijn ylöspäin: nijn että se häcki ulottu keskelle Altarita
27:6 Ja sinun pitä tekemän hongast corennot Altarille/ ja silaman waskella
27:7 Ja pitä pistämän corennot rengaisijn: nijn että corennot owat cahden puolen Altarita/ joilla se cannetaisin.
27:8 Ja laudoista pitä sinun sen tekemän/ nijn että se on tyhjä sisäldä: nijncuin sinulle osotettin wuorella.
27:9 SInun pitä myös tekemän pihan meren puoleen: ja pihan waattet pitä oleman walkiast kerratust silkist/ sata kynärätä pitä oleman yhden siwun pituus.
27:10 Ja hänen padzaitans pitä oleman caxikymmendä/ cahdenkymmenen waskijalan päällä/ heidän cnupeins ja wöidens cansa hopiasta.
27:11 Nijn myös pohjan puoleen pituudelle pitä oleman esywaattet sata kynäräritä pitkät/ ja

caxikymmendä padzasta cahdenkymmenen waskijalan päällä/ ja cnupeins hopiasta.
27:12 Mutta pihan lawiudelle lännen puoleen/ pitä oleman waattet/ wijsikymmendä kynärätä pitkät ja kymmenen padzasta kymmenen jalan päällä.
27:13 Ja itän päin pihan lawiuden pitä oleman wijsikymmendä kynärätä.
27:14 Nijn että waattella yhdellä puolella on wijsitoistakymmendä kynärätä ja colme padzasta colmen jalan päällä.
27:15 Ja wijsitoistakymmendä kynärätä toisella puolella/ siihen myös colme padzasta colmen jalan päällä.
27:16 MUtta pihan läpikäytäväns pitä oleman yxi waate/ cahtakymmendä kynärätä lewiä/ cudottu kellaisest silkist/ skarlacanast/ rosinpunaisest/ ja walkiast kerratust silkist/ siihen myös neljä padzasta neljän jalan päällä.
27:17 Caikilla padzailla ymbärins pihan/ pitä oleman hopia wandet/ hopia cnupeins ja waskiset jalat.
27:18 Ja pihan pituus pitä oleman sata kynärätä/ leweys wijsikymmendä/ corkeus wijsi kynärätä/ walkiast kerratust silkist: heidän jalcans myös pitä oleman waskesta.
27:19 Ja caicki Tabernaclin calut/ cuin caickinaiseen palweluxeen tarwitan: caicki hänen waarnans ja caicki pihan waarnat pitä oleman waskesta.
27:20 JA kärke Israelin lapsille/ että he toisit sinulle caickein selkiämbä öljyä öljyjuusta puserdettua/ walistuxexi/ että lampu aina palais.
27:21 Todistuxen Tabernaclis ulcoisella puolella esirippua/ joca rippu Todistuxen edes.
27:22 Ja Aaron poikinens pitä sen toimittaman amusta nijn ehtosen asti HERran edes. Se pitä teille oleman ijancaickinen tapa teidän suguisan/ Israelin lasten seas.

Vers.21. Todistuxen Tabernaclis) Se cudzutan

2 Mosexen kirja

nijn sentähden/ että Jumala todisti eli julisti siellä hänen tahtons Canssalle. Olis myös taittu cudzua cocoontulemisen Tabernaclixi/ sillä Canssa sijhen tuli cocoon/ nijncuin yhteiseen pitäjän kirckoon/ pitämän sijnä juhliä/ ja Jumalan sana cuuleman.

XXVIII. Lucu.

HERra käske Mosexen otta Aaronin poikinens papeixi/ v. 1. sano cuinga hänen pitä tekemän heille pyhät papin waattet/ v. 2. Aaronille pääliswaatten v. 6. rinnankilwen: johon Israelin lasten nimet piti kirjoitettaman/ v. 15. Silckihamen/ v. 31. odzaladin/ v. 36. ahtanhamen/ hijpan ja wyön/ v. 39. Nijn myös hänen pojillens waattet/ ja wihkimän Isän poikinens/ v. 40.

28:1 JA sinun pitä ottaman tygös sinun weljes Aaronin poikinens Israelin lasten seast/ että hän olis minun pappin/ nimittäin/ Aaron ja hänen poicans Nadab/ Abihu/ Eleazar ja Ithamar.

28:2 Ja sinun pitä tekemän sinun weljelles Aaronille pyhät waattet/ jotca cunnialiset ja caunit owat.

28:3 Sinun pitä myös puhuman caickein nijden cansa/ joilla taitawa sydän on/ jotca minä taidon hengellä täyttänyt olen/ että he tekewät waatteita Aaronille hänen wihkimisexual/ että hän olis minun pappin.

28:4 Ja nämät owat waattet/ jotca heidän tekemän pitä/ kilpi/ pääliswaate/ silckihame/ ahdashame/ hijppa ja wyö. Ja näin pitä heidän tekemän sinun weljelles Aaronille ja hänen pojillens pyhät waattet/ että hän minun pappin olis.

28:5 Sijhen pitä heidän ottaman/ culda/ kellaista silckiä/ skarlacanata/ rosinpunaista/ ja walkiata silckiä.

28:6 Pääliswaatten pitä heidän tekemän cullast/ kellaisest silkist/ skarlacanast/

rosinpunaisest/ ja kerratust walkiast silkist/ taitawast.

28:7 Että se yhdistettäisin molembain olcain päädä/ ja sidotaisin yhteen molemmilda puolilda.

28:8 Ja hänen wyöns sen päällä pitä oleman yhdellä tawalla tehty/ cullast/ kellaisest silkist/ skarlacanast/ rosinpunaisest/ ja kerratust walkiast silkist.

28:9 Ja sinun pitä ottaman caxi Onichin kiwe/ ja caiwaman nijhin Israelin poicain nimet.

28:10 Cuusi nime yhteen kiween/ ja cuusi nime toiseen kiween/ sen jälkeen cuin he owat wanhat.

28:11 Sen sinun pitä toimittaman kiwenwuoliain cautta/ jotca caiwawat sinettiä/ nijn että ne suljetaisin culdaan.

28:12 Ja sinun pitä ne kijnnittämän hartioille pääliswaatteseen/ että ne owat muiston kiwet Israelin lapsille/ että Aaron canda heidän nimens molemmilla olillans/ muistoxi HERralle.

28:13 Ja sinun pitä tekemän cullaiset nastat.

28:14 Ja cahdet widjat puhtasta cullasta/ cahden pään cansa/ nijn että rengat toinen toisisans rippuwat/ ne pitä sinun yhdistämän nastoin.

28:15 WIrakilwen pitä sinun tekemän taitawast/ nijncuin pääliswaattengin pitä sinun sen tekemän/ cullasta/ kellaisest silkist/ skarlacanast/ rosinpunaisest/ kerratust walkiast silkist.

28:16 Neljäculmaisen pitä sen oleman ja caxikertaisen/ kämmenen leweys pitä oleman hänen pituudens/ hänen leweydens kämmenen leweys.

28:17 Ja sinun pitä täyttämän sen neljällä kiwiriwillä. Ensimmäinen riwi pitä oleman Sardius/ Topatz/ Smaragd.

28:18 Toinen pitä oleman Rubijn/ Saphijr/ Dimant.

28:19 Colmas/ Lincurius/ Achat ja Amethist.

28:20 Neljäs Turchos/ Onix ja Jaspis/ culdaan

2 Mosexen kirja

pitä ne istutettaman caikilda riweildä.

28:21 Ja ne kiwet pitä oleman cahdentoistakymmenen Israelin lasten nimen jälkeen caiwetut kiwenwuolialda jocainen nimeldäns/ cahdentoistakymmenen sucucunnan jälkeen.

28:22 Ja sinun pitä tekemän widjat kilpeen cahden pään cansa/ nijn että rengat toinen toisians rippuwat puhtasta cullasta.

28:23 Ja caxi culdarengasta/ nijn että sinä yhdistät caxi rengast/ cahteen kilwen culmaan.

28:24 Ja anna tulla ne caxi culdawidja cahteen rengaseen molembain kilpein culmijn.

28:25 Mutta ne caxi päättä nijstä cahdesta widjasta/ pitä sinun andaman tulla cahteen nastaan/ ja kijnnitä pääliswaatteseen hartioille toinen toisens cohdalle.

28:26 Ja sinun pitä tekemän caxi muuta cullaista rengasta/ ja kijnnittämän ne nijhin toisijn cahteen kilwen culmijn: cungin siallens sisälliselle puolelle pääliswaatetta.

28:27 Ja sinun pitä taas tekemän caxi culdarengasta/ ja kijnnittämän ne toinen toisens cohdalle/ ulcoiselle puolelle alaspäin cahden pääliswaatten culman päälle taitawast.

28:28 Ja rindawaate pitä yhdistettämän rengastens cansa kellaisella sitellä pääliswaatten rengaisijn/ nijn että se olis pääliswaatetta liki/ ettei rindawaate eriäis pääliswaattest.

28:29 Ja nijn pitä Aaronin candaman Israelin lasten nimet wirankilwes sydämens päällä/ cosca hän Pyhään mene muistoxi HERran edes alinomaisest.

28:30 Ja sinun pitä paneman wirankilpeen walkeuden/ ja täydellisyden/ jotca pitä oleman Aaronin sydämen päällä/ cosca hän mene HERRAN eteen. Ja nijn pitä Aaronin candaman Israelin lasten wiran/ hänen sydämens päällä aina HERran edes.

28:31 SInun pitä myös tekemän pääliswaatten ala silckihamen caiken kellaisest silkist.

28:32 Ja ylinnä sijnä pitä keskellä oleman pään läpi/ ja sepalus sen läwen ymbärins/ pallistettu yhteen nijncuin pantzarin läpi/ ettei se kehkiäis.

28:33 Ja alhalle hänen liepeisins pitä sinun tekemän nijncuin Granatin omenat kellaisest silkist/ skarlacanast/ ja rosinpunaisest/ caicki ymbärins/ ja nijden keskelle cullaiset culcuiset caicki ymbärins.

28:34 Nijn että sijnä on cullainen culcuinen/ ja sitälikin Granatin omena/ ja taas cullainen culcuinen Granatin omenan cansa/ caicki ymbärins silckihamen liepeitä.

28:35 Ja Aaron pitä sen päälläns pitämän/ cosca hän palweluxen teke/ nijn että sijtä cuuldan culina/ cosca hän mene Pyhään/ HERran eteen/ ja cosca hän käy ulos/ ettei hän cuolis.

28:36 SInun pitä myös tekemän odzaladin puhtasta cullasta/ ja caiwaman sijhen/ nijncuin sinetti caiwetan/ HERran Pyhyys.

28:37 Ja sinun pitä sen sitoman kellaisella langalla/ nijn että se on hijpan päällä etisellä puolella.

28:38 Ja sen pitä oleman Aaronin odzalla/ nijn että Aaron canda pyhain wääryden/ cuin Israelin lapset pyhittäwät/ caikisa heidän pyhydens lahjoisa. Ja se pitä alinoma oleman hänen odzasans/ että hän heitä sowitais HERran edes.

28:39 SInun pitä myös tekemän ahtan hamen walkiast silkist/ ja hijpan walkiast silkist ja taitawast ommellun wyön.

28:40 Ja Aaronin pojille pitä sinun tekemän hameita/ wöitä ja hijpoja/ jotca owat cunnialiset ja caunit.

28:41 Ja sinun pitä ne puettaman sinun weljes Aaronin ja hänen poicains päälle/ ja pitä woiteleman heitä/ ja täyttämän heidän kätens/ ja wihkimän heitä/ että he olisit minun pappin.

28:42 Ja pitä tekemän heille lijnaiset alaswaattet/ peittäxens heidän häpylihans/

2 Mosexen kirja

cupeista nijn reisin asti.

28:43 Ja Aaron poikinens pitä ne päälläns pitämän/ cosca he menewät seuracunnan Majaan/ taicka Altarin eteen palwelusta tekemän Pyhäs/ ettei heille costetais heidän wääryttäns/ ja cuolis. Se pitä oleman hänelle ja hänen siemenellens hänen jälkens ijancaickinen tapa.

Vers.30. Walkeuden ja täydellisyden Hebrean kielellä Vrim ja Thumim . Mikä se on ollut/ en me vielä nyt sitä tiedä: Nimittäin/ cuinga Jumala tämän cautta ilmoitti hänen tahtons papeille/ joiden rinnoilla se oli/ taicka änen eli myös erinomaisen paisten cautta. v. 34. Cullainen culcuinen) culcuisten cansa ymmärretän Evangeliumin saarna/ jonga piti helisemän caikis mailman ärisä/ nijncuin Iustin. sen tietä anda/ Dial. cum Tryph. v. 38. Aaron canda pyhain wääryden) ei hänen Personasans/ waan Christuxen cuwas: sillä Aaron oli Christuxen cuwa. v. 41. Täyttämän heidän kätens) se on Hebrean puhen parren jälken/ anda heidän käsijns/ sitä cuin heidän wihkimisexens uhrattaman piti.

XXIX. Lucu.

HERRA käske Mosexen wihkiä Aaronin poikinens/ ja waatteinens/ sijtä 1. 27. ver. asti. Määrä heille osan uhrjsta/ v. 26. puhu jocupäiwäisen polttouhrin menost/ v. 38. ja hänen lösnäolemisestans todistuxen Tabernaclis/ v. 43.

29:1 TÄmän pitä sinun myös tekemän heille/ wihkimän heitä/ että he olisit minun pappini. Ota nuori mulli/ ja caxi wirhitöindä oinasta.
29:2 Ja happamatoinda leipä/ ja happamattomat kyrsät secoitetut öljyllä/ ja happamattomat ohuet kyrsät woidellut öljyllä/ nisuisista jauhoista pitä sinun caicki ne tekemän.

29:3 Ja sinun pitä paneman ne corijn/ ja corisa candaman sen edes/ mullin ja cahden oinan cansa.

29:4 Ja sinun pitä tuoman Aaronin poikinens seuracunnan majan owen eteen/ ja pesemän heitä wedellä.

29:5 Ja sinun pitä ottaman waattet/ ja puettaman Aaronin päälle/ sen ahtan hamen ja silckisen hamen/ ja pääliswatten '6Aa rindawaatten/ ja pitä ymbärins wyöttämän hänen ulcoiselda puolelda.

29:6 Sinun pitä myös paneman hijpan hänen päähäns/ ja pyhän Cruunun hijpan päälle.

29:7 Ja sinun pitä ottaman woidellusöljyn/ ja wuodattaman hänen pääns päälle ja woiteleman händä.

29:8 Ja hänen poicans anna tulla edes/ ja pueta heidän päällens ahtat hamet.

29:9 Ja sinun pitä wyöttämän heidän wyöllä ymbärins/ sekä Aaronin että hänen poicans/ ja paneman hijpat heidän päähäns/ että heillä olis pappeus ijancaickisexi säädyxi. Ja sinun pitä täyttämän Aaronin käden/ ja hänen poicains käden.

29:10 Ja sinun pitä tuoman mullin seuracunnan majan eteen. Ja Aaronin poikinens pitä paneman kätens mullin päälle.
29:11 Nijn sinun pitä teurastaman mullin HERran edes/ seuracunnan majan owen tykönä.

29:12 Ja sinun pitä ottaman mullin werestä/ ja siwuman Altarin culmille sormellas/ mutta caicki se muu weri wuodata Altarin pohjaan.

29:13 Ja sinun pitä ottaman caiken lihawuden cuin sisällyxet peittä/ ja maxan calwon/ ja molemmat munascuut/ ja lihawuden joca on nijden päällä/ ja polttaman Altarilla.

29:14 Mutta mullin lihan ja hänen wuotans ja rapans pitä sinun polttaman tulella ulcona leirist/ sillä se on ricosuhri.

29:15 MUtta sen ensimäisen oinan pitä sinun ottaman/ ja Aaronin poikinens pitä paneman heidän kätens hänen pääns päälle.

2 Mosexen kirja

29:16 Sijtte pitä sinun teurastaman hänen ja ottaman hänen werens/ ja prijscottaman Altarille ymbärins.

29:17 Mutta oinan pitä sinun leickaman cappaleixi/ ja pesemän hänen sisällyxens ja jalcans/ ja pitä paneman sen hänen cappaldens ja pääns päälle.

29:18 Ja sinun pitä polttaman Altarilla coco oinan: sillä se on polttouhri HERralle/ makia haju ja HERran tuli.

29:19 SEn toisen oinan pitä sinun ottaman/ ja Aaron poikinens pitä paneman kätens oinan pään päälle.

29:20 Ja teurastaman oinan ja ottaman hänen werestäns/ ja siwuman Aaronin ja hänen poicains oikian corwan lehteen ja oikian käden peucaloon/ ja heidän oikian jalcans isoin warpaseen/ ja pitä prijscottaman weren Altarille ymbärins.

29:21 Ja pitä ottaman Altarilda weren/ ja woidellusöljyn/ ja prijscottaman Aaronin ja hänen waatettens päälle/ ja hänen poicains ja heidän waatettens päälle/ nijn tule hän idze wihityxi/ waatteinens/ ja hänen poicans waatteinens.

29:22 Sijtte pitä ottaman oinasta lihawuden/ saron/ ja sen lihawuden cuin sisällyxet peittä/ ja maxan calwon/ ja molemmat munascuut/ sen lihawuden cansa cuin nijden päällä on/ ja oikian lawan (Sillä se on täyttämisen oinas.)

29:23 Ja yhden leiwän ja yhden öljykyrsän/ ja ohuen kyrsän corista/ sen happamattoman leiwän cansa/ cuin HERran edes on.

29:24 Ja sinun pitä paneman caicki nämät Aaronin ja hänen poicains kätten päälle/ ja ylönä ne HERralle.

29:25 Ja nijn pitä sinun ne ottaman heidän käsistäns/ ja polttaman Altarilla polttouhrixi ja makiaxi hajuxi HERralle: sillä se on HERran tuli.

29:26 Ja sinun pitä ottaman rindapuolen/ Aaronin täyttämisen oinasta/ ja pitä sen häälyttämän häälytysuhrixi HERran eteen/ se

pitä oleman sinun osas.

29:27 Ja pitä pyhittämän häälytysrinnan ja ylönnylawan/ joca häälytetty ja ylötty on/ Aaronin ja hänen poicains täyttämisen oinasta.

29:28 Ja sen pitä oleman Aaronille ja hänen pojillens ijancaickisexi säädyxi Israelin lapsilda: sillä se on ylönnyuhri/ ja ylönnyuhriin pitä oleman HERran oman Israelin lapsilda/ heidän kijosuhrisans ja ylönnyuhrisans.

29:29 MUtta Aaronin pyhät waattet pitä oleman hänen pojillans hänen jälkens/ että heidän pitä nijsä woideldaman/ ja heidän kätens täyttämän.

29:30 Joca hänen pojistans tule papixi hänen siaans/ hänen pitä pukeman ne päällens seidzemen päiwä/ että hänen pitä käymän seuracunnan majaan palweleman Pyhäs.

29:31 Sinun pitä myös ottaman täyttämisen oinan/ ja keittämän hänen lihans pyhäs sias.

29:32 Ja Aaronin poikinens pitä syömän sen oinan lihasta/ ja leiwän joca on coris/ seuracunnan majan owen edes.

29:33 Sillä sen cansa on sowindo tehty täyttämän heidän käsiäns/ että he wihitaisin. Ei yhdengän muucalaisen pidä sitä syömän/ sillä se on pyhä.

29:34 Jos jotakin tähtexi jää/ täyttämisen lihasta ja leiwistä amun asti/ sen pitä sinun polttaman tules/ ja ei andaman syötä: sillä se on pyhä.

29:35 Ja näin pitä sinun tekemän Aaronille ja hänen pojillens/ nijncuin minä sinulle olen käskenyt. Seidzemen päiwä pitä sinun heidän kätens täyttämän.

29:36 Ja jocapäiwä teurastaman mullin ricosuhriin sowinnoxii. Ja sinun pitä puhdistaman Altarin/ coscas uhrat sen päälle/ ja pitä woiteleman sen/ että se wihitaisin.

29:37 Ja seidzemen päiwä pitä sinun puhdistaman ja wihkimän Altarin/ että se olis caickein pyhin Altari/ cucaikänäns siihen Altarijn tarttu/ hän on pyhitetty.

2 Mosexen kirja

29:38 JA näin sinun pitä tekemän Altarin cansa: Caxi vuosicunnaista caridza pitä sinun uhraman jocapäiwä sen päällä.

29:39 Yhden caridzan amulla/ toisen caridzan ehtona.

29:40 Ja kymmenennen osan sämbylä jauhoja/ secoitettu neljännexeen Hin/ puseritetun öljyn cansa. Ja neljännexen Hin wijna juomauhrixi/ yhdelle caridzalle.

29:41 Sen toisen caridzan cansa ehtona/ pitä sinun nijn tekemän cuin amullisengin ruocauhrin ja juomauhrin cansa/ HERralle makiaxi hajuxi ja tulexi.

29:42 Tämä on jocapäiwäinen poltoughri teidän lapsillen todistuxen majan owen edes HERralle/ cusa minä todistan ja puhun sinulle.

29:43 Siellä minä Israelin lapsille ilmoitetan ja pyhitetän minun cunniasani.

29:44 Ja pyhitän todistuxen majan Altareinens/ ja wihin Aaronin poikinens minulle papexi.

29:45 Ja asun Israelin lasten seas/ ja olen heidän Jumalans.

29:46 Ja heidän pitä tietämän/ että minä olen HERra heidän Jumalans/ joca heidän johdatin Egyptin maalda/ että minä asuisin heidän seasans. Minä HERra heidän Jumalans.

Vers.26. Oleman sinun osas) Nijn oli Jumalalle kelwollinen/ että papeilla piti oleman heidän elatuxens uhrista: nijncuin hän myös tahto Udes Testamendis/ että se cuin saarna Evangeliumit/ hänen pitä myös sijtä elämän/ nijncuin P. Pawali caunist opetta. 1. Cor. 9:14. v. 36. Puhdistaman) se on/ päästä/ nijncuin Psal. 51:9. Pese minua Isopilla.

XXX. Lucu.

HERra käske Mosexen tehdä sawuAltarin/ joca amu ja ehto HERran edes sawutetta/ v. 7. otta jocaidzelda Israelin lapselda/ jotca olit ylidzen cahdenkymmenen ajastajan/ puolen Sicli

heitä sowittaxens/ ja Jumalan palweluxen awuxi v. 11. tehdä pesoastian/ v. 17. pyhän woidellusöljyn/ v. 22. ja erinomaisen suidzutuxen/ v. 34.

30:1 SInun pitä myös tekemän suidzutusAltarin hongasta suidzutetta.

30:2 Kynärätä pitä oleman hänen pituudens ja kynärätä leweydens/ neliculmaisen pitä sen oleman/ ja caxi kynärätä hänen corkeudens: sijtä myös pitä oleman hänen sarwens.

30:3 Ja sinun pitä silaman sen puhtalla cullalla/ hänen lakens ja seinäns ymbärins/ ja sen sarwet. Ja sinun pitä tekemän cullaisen wanden sen ymbärins.

30:4 Ja caxi cullaista rengasta molemmille tahwoille cahteen hänen culmaans wanden ala/ että corennot pistetäisin ja nijllä cannetaisin.

30:5 Sinun pitä myös tekemän corennot hongasta: ja silaman cullalla.

30:6 Ja aseta se esiripun eteen/ joca todistusArkin edes rippu/ Armonistuimen edes/ joca on Todistuxen päällä: siellä minä sinulle todistan.

30:7 Ja Aaron pitä sen päällä sawuittaman hywänhajullisia suidzutuxia joca huomeneldain/ cosca hän walmista kyntilät.

30:8 Nijn myös cosca Aaron sytyttä ehtona kyntilät/ pitä hänen sawuittaman sencaltaisen suidzutuxen: sen pitä oleman alinomaisen suidzutuxen HERran edes/ teidän suguisan.

30:9 Ei teidän pidä yhtän muucalaista suidzutusta tekemän sen päälle/ eikä poltoughria/ eikä ruocauhria/ eikä myös juomauhria uhraman sen päälle.

30:10 Ja Aaronin pitä Altarin sarwein päällä lepyttämän wihdoin wuodesa/ ricosuhrin werellä/ lepyttämisexi. Tämä lepytys pitä tapahtuman wihdoin joca wuosi teidän suguisan: sillä se on HERralle caickein pyhin.

30:11 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

30:12 Coscas Israelin lapset luettelet/ nijn

2 Mosexen kirja

heidän idzecungin hänen sieluns edest pitä andaman sowinnoxu HERralle/ ettei heidän päällens jocu rangaistus tulis/ cosca he luetellan.

30:13 Ja pitä jocaidzen andaman/ joca lugusa on/ puolen Sicli/ Pyhän Siclin jälkeen: Sicli maxa caxikymmendä Geraht: sencaltainen puoli Sicli pitä oleman HERran ylönnyshuri.

30:14 Joca cahdenkymmenen wuotisen lugus löytän ja sen ylidzen/ sen pitä andaman HERralle ylönnyshurin.

30:15 Warallisen ei pidä siihen lisämän/ ja köyhän ei pidä wähendämän puolesta Siclistä/ cosca he andawat HERralle ylönnyshurin heidän sieluins lepytyxexi.

30:16 Ja sinun pitä sencaltaiseen Jumalan palwelukseen sowindorahan ottaman Israelin lapsilda/ ja andaman sen todistuxen majaan: Israelin lapsille muistoxi HERran edes/ että hän leppy teidän sieluillen.

30:17 Niin HERra taas puhui Mosexelle/ sanoden:

30:18 Sinun pitä myös tekemän waskisen pesoastian waskijalan cansa/ ja sen pitä sinun asettaman/ seuracunnan majan ja Altarin waihelle/ ja paneman siihen wettä.

30:19 Että Aaron ja hänen poicans pesisit sijtä heidän kätens ja jalcans.

30:20 Cosca he menewät todistuxen majaan/ pitä heidän idzens pesemän wedellä/ ettei he cuolis: taicka cosca he lähestywät Altarin tygö palweleman HERra sawuuhrilla.

30:21 Pitä heidän pesemän kätens ja jalcans/ ettei he cuolis/ se pitä heille oleman ijancaickisexi säädyxi/ hänelle ja hänen siemenellens heidän suguisans.

30:22 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

30:23 Ota sinulles parhaita yrtejä/ caickein callimbata Mirrhamita/ wijsisata Sicli/ ja puoli sen werta Caneliä/ caxisata ja wijsikymmendä: ja myös '43almust caxisata ja wijsikymmendä.

30:24 Mutta Casiat wijsisata/ Pyhän Siclin jälkeen/ ja öljy öljypuusta yxi Hin.

30:25 Ja sinun pitä sijtä tekemän pyhän woidellusöljyn/ yrttein walmistajan tawan jälkeen.

30:26 Sen cansa sinun pitä woiteleman todistuxen majan ja todistus Arkin.

30:27 Ja pöydän ja caicki hänen astians/ ja kyntiläjalan caluinens/ ja suidzutusAltarin.

30:28 Poltouhrin Altarin myös caluinens/ ja pesoastian jalcoinens.

30:29 Näin sinun ne pitä wihkimän/ että he tulisit caickein pyhimmäxi/ cucaikänäns nijhin tarttu/ hän on pyhitetty.

30:30 Aaronin ja hänen poicans sinun myös pitä woiteleman ja wihkimän minulle papeixi.

30:31 Sinun pitä myös puhuman Israelin lapsille/ sanoden: tämä öljy pitä oleman minulle pyhä woidellus teidän suguisan.

30:32 Ihmisen rumin päälle ei pidä se woidellus wuodatettaman/ ia ei teidän pidä myös sencaltaista tekemän: sillä se on pyhä/ sentähden pitä myös sen teidä pyhitettämän.

30:33 Se joca teke sencaltaista woidetta/ eli joca pane sijtä muucalaisen päälle/ hän pitä häwitettämän hänen Canssastans.

30:34 JA HERra sanoi Mosexelle: ota sinulles parhaita yrttejä/ Balsamia/ Stacten/ Galbanum/ puhdasta pyhä sawua/ yhden werta custakin.

30:35 Sinun pitä sijtä tekemän suidzutuxen/ yrttein walmistajain tawan jälkeen secoitettu/ että se puhdas ja pyhä olis.

30:36 Ja sullo se pienexi/ ja sinun pitä sen paneman Todistuxen eteen/ todistuxen majaan/ custa minä idzeni ilmoitan sinulle: sen pitä teille oleman caickein pyhimmän.

30:37 Ja sencaltaista suidzutusta/ ei teidän pidä idzellen tekemän: mutta tämän pitä oleman sinulle pyhän HERran edes.

30:38 Joca sencaltaista teke suidzuttaxens/ hän pitä häwitettämän hänen Canssastans.

Vers.7. Walmista kyntilät) Tämä walmistus osotta Evangeliumin/ joca jalosti walaise/

2 Mosexen kirja

cosca se walmistetan ja puhdistetan ihmisten säädyistä. v. 13. Pyhän Siclin) yxi paljas Sicli on maxanut neljännen osan culdapenningitä/ ja Pyhän Sicli on nijin paljo cuin puoli culdapenningitä.

XXXI. Lucu.

HERra asetta Bezaleelin/ ja Ahaliabin (jotca hän oli täyttänyt hengelläns) tekemän maja/ ja caickia mitä sijnä tarwittin/ v. 1. Cuitengin nijin/ että heidän pitä wiriäst pitämän Sabbathin/ v. 12. Cosca HERra oli caicki nämät puhunut/ anda hän Mosexelle caxi kiwistä taulua/ v. 18.

31:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

31:2 Cadzo/ minä cudzuin nimeldäns Urin pojanpojan Bezaleelin Hurin pojan/ Judan sugusta.

31:3 Ja täytin hänen Jumalan hengellä/ tiedolla ja ymmärryellä/ toimella ja caickinaisella työllä.

31:4 Taitawast tekemän cullasta/ hopenasta/ ja waskesta.

31:5 Taitawast leickaman ja sisälle paneman kiwet/ ja taitawast tekemän puusta caickinaista calua.

31:6 Ja cadzo/ minä annoin myös hänelle awuxi Ahaliabin Ahisamachin pojan Danin sugusta: ja idzecungin taitawan sydämeen annoin minä taidon tekemän caickia mitä minä olen sinulle käsenyt.

31:7 Nimittäin todistuxen majan ja lijton Arkin/ ja Armonistuimen/ joca sen päällä on/ ja caicki majan calut.

31:8 Pöydän ja sen calut/ ja sen caunin kyntiläjalan/ ja caicki sen calut/ ja sawuAltarin.

31:9 PolttouhriAltarin ja caicki sen calut/ ja pesoastiat jalcoinens.

31:10 Ja wircawaattet/ ja pyhät waattet/ Papin Aaronin ja hänen poicains waattet/ Papin wircaan.

31:11 Woidellusöljyn ja suidzutuxen yrteistä Pyhään. Caiken senjälken cuin minä olen sinulle käsenyt/ pitä heidän tekemän.

31:12 JA HERra puhui Mosexelle sanoden:

31:13 Puhus Israelin lapsille/ sanoden: pitäkät minun Sabbathin: sillä se on muisto minun wälilläni ja teidän/ teidän suguisan: että te tiedäisitte minun olewan HERran/ joca teitä pyhitän.

31:14 Sentähden pitäkät minun Sabbathin: sillä se pitä teille pyhä oleman: Joca sen ricko/ hänen pitä totisest cuoleman. Joca silloin työtä teke/ sen sielu pitä häwitettämän Canssans seast.

31:15 Cuusi päiwä pitä työtä tehtämän/ mutta seidzemendenä päiwänä on Sabbathi/ pyhä lepo HERralle. Cucaikänäns työte teke Sabbathin päiwänä/ hänen pitä totisest cuoleman.

31:16 Sentähden pitäkän Israelin lapset Sabbathin/ että he sen pidäisit heidän suguisans ijancaickisexi lijtoxi.

31:17 Minun ja Israelin lasten wälillä on se ijancaickinen muisto: Sillä cuutena päiwänä teki HERra taiwan ja maan/ mutta seidzemendenä päiwänä hän lepäis/ ja wirwotti idzens.

31:18 Ja sijttecuin HERra oli lopettanut puhens Mosexen cansa Sinain wuorella/ andoi hän hänelle caxi todistuxen taulua/ jotca olit kiwestä/ ja Jumalan sormella kirjoitetut.

Vers.6. Idzecungin taitawan) tästä nähdän/ että myös Philosophia , käsityöt ja sencaltaiset mailmaliset taidot owat myös erinomainen Jumalan lahja/ nijncuin Clemens Alexand. tästä asiasta puhu lib. 1. Strom. v. 18. Caxi todistuxen taulua) Ensimmäinen opetta/ cuinga ihmisten pitä oikein Jumalata palweleman: toinen/ cuinga heidän pitä racastaman heidän lähimmäistäns. Ensimmäises luettellan yhteisest colme käskyä/ toises

2 Mosexen kirja

seidzemen/ josta saadan luke/

XXXII. Lucu.

AAron teke Canssan anomisen jälkeen waletun wasican/ jota he cumartawat ja jolle he uhrawat/ v. 1. Jumala ilmoitta sen Mosexelle wuorella/ ja wihastu sangen cowin Canssan päälle/ v. 7. Moses rucoile heidän edestäns/ ja lepyttä HERran wihan/ v. 11. Cosca hän tule alas tauluin cansa/ ja cuule Canssan riecuiwan leiris/ v. 15. näke myös wasican: heittä hän taulut ricki/ poltta wasican tuhwaxi/ nuhtele Aaronit/ v. 19. ja anda Lewin lasten tappa colmetuhatta miestä Canssasta/ v. 25. mene sijtte Jumalan tygö/ ja rucoile toisen kerran heidän edestäns/ v. 30.

32:1 MUtta cosca Canssa näki/ että Moses wijwyi tulemast alas wuorelda/ nijn he cocounsit Aaronita wastan/ ja sanoit hänelle: nouse/ tee meille jumalita/ jotca meidän edelläm käywät: sillä en me tiedä/ mitä tälle miehelle Mosexelle tapahtunut on/ joca meidän Egyptin maalda johdatti.

32:2 Nijn sanoit Aaron heille: rewäiskät ne cullaiset corwarengat/ jotca owat teidän emännitten corwisa/ ja teidän poicain/ ja teidän tytärten/ ja tuocat minun tygöni.

32:3 Nijn caicki Canssa rewäisit heidän cullaiset corwarengans heidän corwistans/ ja toit Aaronin tygö.

32:4 Jotca hän otti heidän kädestäns ja krijpusteli sen caiwinraudalla/ ja teki sijtä waletun wasican: ja he sanoit: nämät owat sinun jumalas Israel/ jotca sinun Egyptin maalda johdatit.

32:5 Cosca Aaron sen näki/ rakensi hän Altarin heidän eteens/ huusi ja sanoit: huomena on HERran juhlapäiwä.

32:6 JA he warhain amulla nousit toisna päiwänä/ ja uhraisit polttouhria/ ja cannoit edes kijtosuhria. Ja Canssa istuit syömän ja

juoman/ ja nousit mässämän.

32:7 Mutta HERra puhui Mosexelle: mene/ astu alas: sillä sinun Canssas/ jonga sinä Egyptin maalda johdatit/ turmeli idzens.

32:8 He äkist poickeisit pois sildä tiellä/ jonga minä heille käskin. He teit heillens waletun wasican/ ja cumarsit sitä/ ja uhraisit sille/ ja sanoit: Nämät owat sinun jumalas Israel/ jotca sinun Egyptin maalda johdatit.

32:9 Ja HERra sanoit Mosexelle: minä näen tämän Canssan/ ja cadzo/ se on niscuri Canssa.

32:10 Sentähden salli nyt minun wihan julmistua heidän päällens/ ja niellä heitä: nijn minä teen sinun suurexi Canssaxi.

32:11 Mutta Moses hartast rucoili hänen HERrans Jumalans edes/ ja sanoit: HERra/ mixi sinun wihastu sinun Canssas päälle/ jongas Egyptin maalda johdatit suurella woimalla ja wäkwällä kädellä?

32:12 Mixi Egyptiläiset pidäis puhuman ja sanoman: heidän wahingoxens hän heitä johdatti ulos/ tappaxens heitä wuorella/ ja häwittäxens heitä maan päällä? käännä pois sinun wihastu hirmuisudesta/ ja ole armollinen sinun Canssas pahudelle.

32:13 Muistele sinun palweliais Abrahamin/ Isaachin ja Israelin päälle/ joille sinä idze cauttas wannoit/ ja sanoit heille: Minä enännän teidän siemenen nijncuin taiwan tähdet/ ja caiken tämän maan/ josta minä sanoin: annan teidän siemenellen/ ja heidän pitä sen perimän ijancaickisest.

32:14 Nijn HERra catui sitä pahutta/ jonga hän uhcais tehdäxens Canssallens.

32:15 JA Moses käänsi idzens ja astui alas wuorelda/ ja hänen kädesäns oli caxi todistuxen taulua/ ja taulut olit kirjoitetut molemmilda puolilda.

32:16 Ja taulut olit Jumalan teco/ ja kirjoitus oli myös Jumalan kirjoitus/ caiwettu tauluin.

32:17 Cosca Josua cuuli Canssan huudon/ että he riemuidzit/ sanoit hän Mosexelle: Sodan

2 Mosexen kirja

meteli on leiris.

32:18 Hän wastais: ei se ole woittaitten eikä woitettuiden huuto/ mutta minä cuulen hyppäwäisten weisun änen.

32:19 Ja cosca hän lähestyi leiriä/ näki hän wasican ja hypyn. Ja Mosexen wiha julmistui/ ja heitti pois käsistäns taulut/ ja löi ricki wuoren alla.

32:20 Hän otti myös wasican/ jonga he tehnet olit/ ja poltti tulella ja musersi sen tuhwaxi/ sijtte hän secoitti sen weteen/ ja andoi sen Israelin lasten juoda.

32:21 Ja Moses sanoi Aaronille: mitä tämä Canssa on sinun tehnyt/ että njn suuren rioxen saatit heidän päällens?

32:22 Aaron sanoi: älkön minun herrani wiha julmistuco/ sinä tiedät/ että tämä Canssa on paha.

32:23 He sanoit minulle: tee meille jumalita/ jotca meidän edelläm käywät: sillä en me tiedä/ mitä tälle miehelle Mosexelle tapahtunut on/ joca meidän Egyptin maalda johdatti.

32:24 Joille minä sanoin: jolla on culda/ rewäiskän sen pois/ ja andacan minulle/ ja minä heitin sen tuleen/ ja sijtä tuli tämä wasicka.

32:25 COsca Moses näki että Canssa oli paljas (sillä Aaron oli heidän paljastanut häwäistyxexi heidän wiholisillens)

32:26 Nijn Moses astui leirin porttijn ja sanoi: joca on HERran oma/ se tulcan minun tygöni: njn cocounsit hänen tygöns caicki Lewin pojat.

32:27 Joille hän sanoi: näin sano HERra Israelin Jumala: jocainen sitocan miecan cupeillens/ waeldacat läpidze ja palaitcat portist njn porttijn leirisä/ ja tappacan idzecukin weljens/ ja idzecukin ystäwäns/ ja idzecukin lähimmäisens.

32:28 Nijn Lewin pojat teit Mosexen käskyn jälken. Ja sinä päiwänä langeis Canssasta liki colmetuhatta miestä.

32:29 Moses sanoi: Täyttäkät tänäpäpä teidän käten HERralle idzecukin pojasans ja weljesäns/ että hän tänäpäpä andais teille siunauxen.

32:30 TOisna päiwänä sanoi Moses Canssalle: te oletta tehnet suuren pahan: nyt minä astun ylös HERran tygö/ jos minä lepytän teidän rioxen.

32:31 Nijn Moses palais HERran tygö/ ja sanoi: minä rucoilen/ tämä Canssa teki suuren synnin: sillä he teit idzellens cullaisita jumalita.

32:32 Nyt sijs anna heidän rioxens andexi/ mutta jolleica/ njn pyhi minua pois sinun kirjastas jongas kirjoittanut olet.

32:33 Ja HERra sanoi Mosexelle: Cuinga? Joca minua wistan ricko/ sen minä pyhin minun kirjastani.

32:34 Nijn mene sijs nyt/ ja johdata Canssa sille sialle/ josta minä olen sinulle puhunut: Cadzos/ minun Engelin käy sinun edelläs. Mutta sinä minun edzickopäiwäni/ costan minä heidän rioxens.

32:35 Ja njn rangais HERra Canssa/ että he olit tehnet wasican/ jonga Aaron heille teki.

Vers.1. Moses wijwyi) He luulit/ että Moses oli heidän jättänyt/ njn ette he tiennet mitä heidän piti tekemän: Juuri njn/ cosca me olemme waiwas/ ja emme cohta saa Jumalan apua nähdä/ luulem me/ että Jumala on meidän hyljännyt/ ja mualda apua edzim. Silloin myös walettu wasicka tule meidän Jumalaxem. v. 4. krijpusteli) se on/ hän osotti heille mingäcaltaisen cuwan heidän piti tekemän. Sillä tawalla ihmisen oppi pane Canssan eteen/ mitä työtä heidän pitä tekemän/ jolla he Jumalata palwelisit. Sillä täsä sinä näet/ että Canssalla oli ajatus palwella oikiata Jumalata/ cosca he ylönsit wasican/ että Aaron andoi cuulutta/ sen olewan HERran pyhä päiwän/ ja rakensi Altarin. v. 25. paljas) Sillä sanalla/ cuin Hebrean kieles on/ Pharija , ymmärretän

2 Mosexen kirja

suomen kieles nijn paljo cuin wapa. Ja tahto Moses näin sanoa: Aaron on tehnyt Canssan peräti wapaxi Jumalan sanan cuuliaisudesta/ nijncuin ihmisen oppi teke. Nimittäin/ teke Canssan wapaxi ja walmixi caickeen epäjumalan palweluxeen: caicki cuitengin sillä ajatuxella/ nijncuin hän tahdois heitä autta/ ja cuitengin ei ole mikän muu/ cuin turha juttu/ jolla ei mitän ymmärretä.

XXXIII. Lucu.

HERra káske Mosexen lähte Canssan cansa luwattuun maahan/ v. 1. Lupa lähettä Engelins heidän edelläns: mutta ei idze cansa mennä heidän uppiniscaisudens tähden/ v. 4. Moses pane majan ylös todistuxen leiristä ulos/ ja pilwen padzas tule alas ja seiso majan owella/ v. 7. HERra puhu Mosexelle caswosta nijn caswoon/ v. 11. Ja lupa mennä Canssan cansa/ v. 14. Moses ano nähdäxens Jumalan cunniata/ v. 18. mutta HERra kieldä sen/ ja lupa ainoastans näyttä hänen taca/ v. 19.

33:1 JA HERra puhui Mosexelle: mene täälä/ sinä ja Canssa/ jongas johdatit Egyptin maalda/ sille maalle/ cuin minä wannoin Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille/ sanoden: sinun siemenelles minä sen annan.

33:2 Ja lähetän sinun edelles Engelin/ ja ajan pois Cananerin/ Amorrerin/ Hetherin/ Phereserin/ Hewerin/ ja Jebuserin.

33:3 Sille maalle josa riesca ja hunaja wuota: sillä en minä mene sinun cansas/ sillä sinä olet niscuri Canssa/ etten minä teitä joscus tiellä hucutais.

33:4 Cosca Canssa cuuli tämän pahan puhen/ tulit he surullisexi/ ja ei yxikän pukenut caunistusta päällens.

33:5 HERra sanoi Mosexelle: sanos Israelin lapsille: te oletta niscuri Canssa/ minä äkistä tulen sinun päälles/ ja hucutan sinun/ rijsu sijs nyt caunistuxes sinuldas/ että minä tiedäisin

mitä minä sinulle tekisin.

33:6 Nijn rijsuit Israelin lapset caunistuxens Horebin wuoren tykönä.

33:7 Mutta Moses otti majan ja pani sen ylös cauwas leiristä/ ja cudzui sen seuracunnan majaxi. Ja cucaikänäns tahdoi kysyä HERralle/ hänen piti menemän seuracunnan majan tygö/ joca oli ulcona leiristä.

33:8 Ja tapahtui cosca Moses meni majan tygö/ nijn nousi caicki Canssa/ ja idzecukin seiso majans owella/ ja cadzelit Mosexen jälken sijhen asti/ että hän tuli majaan.

33:9 Ja cosca Moses tuli majaan/ tuli pilwen padzas alas/ ja seiso majan owella/ ja puhutteli Mosesta.

33:10 Ja caicki Canssa näki pilwen padzan seisowan majan owen edes/ nijn caicki Canssa nousit ja idzecukin cumarsi majan owella.

33:11 Ja HERra puhutteli Mosesta caswosta nijn caswoon/ nijncuin jocu ystävätäns puhuttele. Ja cosca hän palais leirijn/ nijn hänen palwelians Josua Nunin poica se nuorucainen ei lähtenyt majasta.

33:12 JA Moses sanoi HERralle: cadzo/ sinä sanot minulle: johdata tämä Canssa/ ja et sinä ilmoittanut minulle/ kenengä sinä lähetät minun cansani. Ja cuitengin sinä sanoit minulle: minä tunnen sinun nimeldäs ja sinä olet myös armon löytänyt minun edesäni.

33:13 Nyt sijs jos minä muutoin olen armon löytänyt sinun edesäs/ nijn osota nyt minulle sinun ties/ että minä sinun tundisin ja löytäisin armon sinun edesäs. Ja cadzo cuitengin/ että tämä wäki on sinun Canssas.

33:14 Ja hän sanoi: minun caswoni käy sinun edelläs/ sillä minä johdatan sinun.

33:15 Ja hän sanoi hänelle: jollei sinun caswos käy edellä/ nijn älä wie meitä tästä pois.

33:16 Ja mistä se tätä tietä saadan/ että minä ja sinun kanssas olen löytänyt armon sinun edesäs? > eikö/ coscas waellat meidän cansam? Ja minä ja sinun Canssas ylistetän caikista Canssoista/ jotca owat maan pijrin

2 Mosexen kirja

päällä.

33:17 Ja HERra sanoi Mosexelle: Ja minä myös tämän teen/ cuin sinä sanoit: sillä sinä olet löytänyt armon minun edesäni/ ja minä tunnen sinun nimeldäs.

33:18 Mutta hän sanoi: osota sijs minulle sinun cunnias.

33:19 Joca wastais: minä annan caicki minun hywyden käydä sinun caswos edellä/ ja saarnatta HERran nime sinun edesäs. Ja minä armaidzen ketä minä armaidzen/ ja olen laupias jolle minä laupias olen.

33:20 Ja sanoi taas: et sinä taida nähdä minun caswoni: sillä ei yxikän ihminen/ joca minun näke/ taida elä.

33:21 Wielä sanoi HERra: cadzos/ sia on minun tykönäni: siellä pitä sinun seisoman calliolla.

33:22 Ja pitä tapahtuman/ cosca minun cunnian sinun edelläs waelda/ nijn minä panen sinun callion rotcoon. Ja minä peitän sinun minun kädellän nijncauwan cuin minä waellan ohidze.

33:23 Sijtte cosca minä otan pois minun käteni/ saat sinä nähdä minun taca/ waan minun caswon ei taita nähtä.

Vers.14. Caswon) täsä cudzutan caswoxi pilwen ja tulen padzas/ josa Jumala oli läsnä. v. 20. Minun caswon) Ei täsä cudzuta Jumalan caswoxi nijncuin ennen/ pilwen padzas ja tulen padzas: Waan hän idze: nijncuin hän sano idze: Ei se ihminen jää hengijn/ joca minun näke.

XXXIV. Lucu.

HERra käske Mosexen wuolda caxi kiwistä taulua endisten caltaista/ ja astua jällens ylös tygöns/ v. 1. Moses teke nijn/ v. 4. Rucoile HERra menemän Canssans cansa/ v. 6. Jumala lupa udistä lijttöns heille/ v. 10. Mutta nijn/ ettei heidän pitänyt Canaan asuwaisten cansa

yhtän lijtto tekemän/ v. 12. Waan ainoastans heidän Jumalans oikeudet Pääsiäis juhlapäiwästä/ v. 18. Esicoisudesta/ v. 19. Sabbathista/ v. 21. Colmesta pyhäpäiwästä wuodes/ v. 23. Heidän hedelmäns utisesta/ etc. v. 26. Moses wijpy taas 40. päiwä ja 40. yötä wuorella/ v. 27. Ja cosca hän mene alas tauluin cansa/ paista hänen caswons/ nijn että hänen täyty sen peittä/ v. 29.

34:1 JA HERra sanoi Mosexelle: wuole sinulles caxi kiwistä taulua endisten caltaista/ ja minä kirjoitan nijhin tauluin ne sanat jotca endisis tauluis olit/ jotcas löit ricki.

34:2 Ole sijs huomena walmis/ ja astu warhain Sinain wuorelle/ ja seiso siellä minun edesäni wuoren cuckulalla.

34:3 Waan älkän yxikän astuco ylös sinun cansas/ älkän myös yxikän coco sillä wuorella näkykö/ ja eikä lambaita eikä carja pidä caittaman sen wuoren cohdalla.

34:4 Ja Moses teki caxi kiwistä taulua endisten caltaista/ ja nousi amulla ja astui ylös Sinain wuorelle/ nijncuin HERra hänen käskenytti oli. Ja otti ne caxi kiwistä taulua käteens.

34:5 Silloin HERra astui alas pilwesä/ ja seisoi hänen cansans siellä/ ja saarnais HERran nimestä.

34:6 Ja cosca HERra hänen caswons edestä waelsi/ huusi hän: HERra/ HERra/ Jumala laupias ja armollinen pitkämielinen suuresta armosta ja totuudesta.

34:7 Sinä osotat laupiuden tuhanteen polween/ ja otat pois wääryden/ ylidzekäymisen ja wian/ jonga edes ei yxikän ole wiatoin/ sinä joca edzit Isäin wääryden lasten ja lastenlasten päälle/ haman colmanden ja neljännen polwen.

34:8 Ja Moses kijrust cumarsi idzens maahan/ ja rucoili händä.

34:9 Ja sanoi: HERra/ jos minä olen löytänyt armon sinun edesäs/ nijn käykän sijs HERra meidän cansam: sillä tämä on niscuri Canssa/

2 Mosexen kirja

että sinä olisit meidän wäärydellem ja ricoxellem armollinen/ ja omistaisit meitä sinulles.

34:10 JA hän sanoi: cadzo/ minä teen lijton caiken sinun Canssas edes/ ja minä myös teen ihmellisiä tecoja/ joidenga caldaisia ei ikänäns josacusa maasa ennen tehty ole/ ja caiken Canssan seas/ ja caicki Canssa/ joinen seas sinä olet/ näke HERran tegot: sillä se pitää oleman peljättäpä/ cuin minä sinun cansas teen.

34:11 Pidä ne caicki/ cuin minä sinulle tänäpäpä käsken: cadzo/ minä ajan ulos sinun edestäs Amorrerit/ Cananerit/ Hetherit/ Phereserit/ Hwerit ja Jebuserit.

34:12 Cawata sinuas/ ettet sinä tee lijtto sen maan asuwaisten cansa/ johongas tulet/ ettei se olis sinulle pahennuxexi teidän keskellän.

34:13 Waan heidän Altarins pitää teidän cukistaman/ ja heidän cuwans rickoman/ ja heidän medzistöns maahan lyömän.

34:14 Sillä ei sinun pidä rucoileman muita jumalita: Sillä HERran nimi on kijwoittelja/ että hän on kijwas Jumala.

34:15 Ei sinun pidä jocus tekemän lijtto sen maan asuwaisten cansa: sillä/ cosca he hauristelewat heidän jumalittens cansa/ ja uhrawat jumalillens/ ja cudzuwat sinun sisälle/ ettäs söisit heidän uhristans.

34:16 Ja otat heidän tyttärüstans sinun pojilles emänditä/ jotca hauristelewat heidän jumalittens cansa/ ja saattawat sinun poicas myös heidän jumalittens cansa hauristeleman.

34:17 EI sinun pidä waletuita jumalita tekemän sinulles.

34:18 Happamattoman leiwän juhlan sinun pitää pitämän. Seidzemen päiwä pitää sinun happamatoinda leipä syömän/ nijncuin minä sinulle käskenyt olen/ Abibin cuulla: sillä sinä olet lähtenyt Egyptist Abibin cuulla.

34:19 CAicki jotca ensin awawat äitins cohdon/ owat minun/ caicki härkyiset carjast/ ja oinat lambaist/ jotca esicoiset owat.

34:20 Mutta Asin esicoisen pitää sinun lunastaman lamballa/ jos et sinä lunasta/ nijn wäännä hänen niscans poicki. Jocaidzen esicoisen sinun pojistas pitää sinun lunastaman. Ja ei yxikän pidä tyhjin käsin minun eteeni tuleman.

34:21 CUusi päiwä pitää sinun työtä tekemän. Seidzemendenä päiwänä pitää sinun lepämän/ sekä pellon kyndämisest että nijttämisest.

34:22 Wijckojuhlan sinun pitää pitämän/ ensimmäisestä nisun elon utisesta/ ja corjamisen juhlan/ vuoden lopulla.

34:23 Colmasti wuodes pitää caicki miehenpuoli näkymän sen caickiwaldian HERran Israelin Jumalan edes.

34:24 Sillä minä ajan ulos pacanat sinun edestäs/ ja lewitän sinun maas äret. Ja ei pidä yhdengän himoidzeman sinun maatas/ cosca sinä menet ylös/ näyttämän idzes HERralle sinun Jumalalles/ colmasti wuodesa.

34:25 EI sinun pidä uhraman minun uhrini werta happamattoman leiwän päälle. Ja pääsiäis juhlan uhrista ei pidä mitän jäämän yön ylidze huomenexi.

34:26 Ensimmäisestä sinun maas caswon utisesta/ pitää sinun tuoman sinun HERras Jumalas huoneseen: Ei sinun pidä keittämän wohla/ nijncauwan cuin hän emäns ime.

34:27 Ja HERra sanoi Mosexelle: kirjoita nämät sanat/ sillä näiden sanain jälkeen olen minä lijton tehnyt sinun ja Israelin cansa.

34:28 Ja hän oli siellä HERran tykönä neljäkymmendä päiwä ja neljäkymmendä yötä/ ja ei syönyt leipä/ eikä juonut wettä. Ja hän kirjoitti tauluin lijton sanat/ kymmenen sana.

34:29 Cosca Moses astui Sinain wuorelda alas/ oli hänellä caxi todistus taulua kädesäns/ ja ei tietänyt että hänen caswons nahca paisti/ sijtä/ että HERra oli puhutellut händä.

34:30 JA cosca Aaron ja caicki Israelin lapset/ näit hänen caswons nahan paistawan/ pelkäisit he händä lähestyä.

2 Mosexen kirja

34:31 Nijn cudzui Moses heitä/ ja he käänseit heidäns hänen puoleens/ sekä Aaron että caicki ylimmäiset Canssan seast/ ja Moses puhutteli heitä.

34:32 Sijtte lähestyit caicki Israelin lapset händä/ ja hän käski heille caicki ne/ cuin HERra puhui hänen cansans Sinain wuorella.

34:33 Ja cosca hän oli nämät caicki puhunut heidän cansans/ pani hän peitten caswons eteen.

34:34 Ja cosca hän meni sisälle HERran eteen puhutteleman händä/ pani hän peitten pois nijncauwaxi/ cuin hän läxi jällens ulos. Ja cosca hän läxi ulos/ puhui hän Israelin lapsille/ mitä hänelle käsketty oli.

34:35 Nijn cadzoit Israelin lapset hänen caswoins/ cuinga hänen caswons nahca paisti: nijn weti hän jällens peitten caswons päälle/ nijncauwaxi/ cuin hän jällens läxi ulos puhutteleman händä.

Vers.5. Saarnais) Moses opetta täsä sen salaisuden: että Christus on se HERra/ joca Mosexen (se on/ lain Canssan) piti ohitze käymän ja saarnaman/ että coco mailma on wicapää/ ja ainoastans armosta autuaxi tule/ nijncuin hän ennen cap. 33:19. oli sanonut: minä armaidzen ketä minä armaidzen/ se on/ ei kengän taida hänen töidens cansa minulda ansaita sitä/ se on/ armo ja ei muu/ juuri nijncuin Ewangeliumin saarna opetta. v. 6. laupias ja armollinen) Laupius/ ja wacuus/ eli totuus pannan ainijan toinen toisens tygö. Jonga cansa tiettäwäxi tehdän/ että Jumala on myös wanhurscas: sillä laupius ilman wanhurscaudeta on heickomielisys. Nijncuin sitä watan: wanhurscaus ilman laupiudeta/ on tylyys

XXXV. Lucu.

MOses coco Canssan ja kāske heidän pitä HERran Sabbathia/ v. 1. anda HERralle

ylönnysuhria Tabernaclin tarpexi/ v. 4. anda tulla caicki taitawat Pyhään työtä tekemän/ nijncuin HERra oli käskeny/ v. 10. Canssa anda hywällä mielellä/ mitä siihen tarwitan/ v. 20. taitawat waimot tuowat myös heidän työns/ v. 25. Moses nimittä Canssan edes Bezaleelin ja Ahaliabin/ jotca HERran sanan jälken Tabernaclin tekewät/ v. 30.

35:1 JA Moses cocois caiken Israelin lasten seuracunnan/ ja sanoi heille: nämät owat ne/ cuin HERra käskeny on teidän tehdä.

35:2 Cuusi päiwä teidän pitä työtä tekemän/ mutta seidzemennen päiwän pitä teidän pyhittämän HERran lepo Sabbathin. Joca jotacuta työtä silloin teke/ hänen pitä cuoleman.

35:3 Ei teidän pidä tulda sytyttämän Sabbathin päiwänä/ caikisa teidän asuinsioisan.

35:4 JA Moses sanoi caikelle Israelin lasten seuracunnalle: tämä on se jota HERra käskeny on.

35:5 Tuocat teidän seastan ylönnysuhria HERralle/ nijn että jocainen jolla hywäntahtoinen sydän on/ tuocan ylönnysuhrin HERralle/ culda/ hopiata ja waske.

35:6 Kellaista silckiiä/ skarlacanat/ rosinpunaista/ walkiata silckiiä ja wuohen carwoja.

35:7 Punalla painetuita oinan nahcoja/ ja Thechaschim nahcoja/ ja hongia.

35:8 Öljyä lampuin/ ja hywänhajuisita yrtejä woidellusöljyyn/ ja hywän suidzutuxeen.

35:9 Onichin kiwiä ja sisällesuljetuita kiwiä Pääliswaatteseen ja rindawaatteseen.

35:10 Ja jocainen taitawa teidän seasan/ tulcan ja tehkän caicki mitä HERra käskeny on.

35:11 Nimittäin majan waatteinens/ peitteinens/ rengainens/ lautoinens/ corendoinens/ padzainens ja jalcoinens.

2 Mosexen kirja

35:12 Arkin corendoinens/ Armonistuimen ja esiripun.

35:13 Pöydän corendoinens ja caluinens/ ja cadzomusleiwän.

35:14 Kyntiläjalan caluinens walistaman/ ja hänen lampuns ja öljyä walistuxexi.

35:15 Ja sawuAltarin corendoinens/ woidellusöljyn ja hywänhajuiset yrtit suidzutuxeen/ ja waatten majan owen eteen.

35:16 Polttouhrin Altarin waskihäkin cansa/ corennot ja caicki sen calut/ pesoastian jalcoins.

35:17 Pihan waatten padzainens ja jalcoins/ waatten pihan owen eteen.

35:18 Majan ja pihan waarnat köysinens.

35:19 Wircawaattet Pyhän palweluxeen/ pyhät waattet papille Aaronille/ hänen poicains waatetten cansa/ papin wircaan.

35:20 Silloin meni coco Israelin lasten seuracunda ulos Mosexen caswon edestä.

35:21 Ja tulit jocainen jonga sydän kehoitettin/ ja jolla oli hywänsuopainen hengi/ ja toit ylönnyshrin HERralle/ seuracunnan majan tarpexi/ ja caiken sen palweluxen/ ja njihin pyhijn waatteisijn.

35:22 Ja tulit sekä miehet että waimot/ caicki joilla oli hywänsuopainen sydän/ ja toit rannerengaita/ corwarengaita/ sormuxita ja solkia/ ja caickinaisia cullaisia caluja/ toi myös jocamies culda häälytysuhrixi HERralle.

35:23 Ja jocainen joca tyköns löysi kellaista silcksiä/ skarlacanata/ rosinpunaista/ walkiata silcksiä/ wuohen carwoja/ punalla painetuita oinan nahcoja/ ja Thechaschim nahcoja/ hän ne toi.

35:24 Ja jocainen joca hopiata ja waske ylönsi/ hän sen toi ylönnyshrixi HERralle. Ja jocainen joca tyköns löysi hongaa/ hän toi sen/ caickinaisexi Jumalan palweluxen tarpexi.

35:25 Ja caicki taitawat waimot/ kehräisit käsilläns ja toit heidän käsialans/ kellaisesta silkistä/ skarlacanasta/ rosinpunaisesta ja walkiasta silkistä.

35:26 Ja ne waimot jotca sencaltaisita töitä taisit/ ja siihen olit hywäntahtoiset/ ne kehräisit wuohen carwoja.

35:27 Mutta päämiehet toit Onichin kiwiä/ ja kijnnitettyä kiwiä pääliswaatteseen ja rindawatteseen.

35:28 Ja hywänhajullisissa '79rttejä/ ja öljyä walistuxexi/ ja woidellusöljyxi/ ja hywäxi suidzutuxexi.

35:29 Ja njih Israelin lapset toit hywällä mielellä/ sekä miehet että waimot caickinaiseen tarpeseen/ njihuin HERra Mosexelle käsenyt oli/ että tehtämän piti.

35:30 JA Moses sanoi Israelin lapsille: cadzocat/ HERra on cudzunut Bezaleelin nimeldä Urin pojan/ Hurrin pojanpojan/ Judan sugusta.

35:31 Ja on täyttänyt hänen Jumalan hengellä/ taidolla/ ymmärryellä ja tiedolla caickinaiseen työhön.

35:32 Ja taitawast tekemän cullasta/ hopiasta ja waskesta.

35:33 Caiwaman ja sisälle kijnnittämän callita kiwiä/ weistämän puita/ ja tekemän taitawast caickinaista wisua työtä.

35:34 Ja on andanut taidon hänen sydämeens/ ynnä Ahaliabin Ahisamachin pojan cansa Danin sugusta.

35:35 Ja on täyttänyt heidän sydämens taidolla/ tekemän caickinaista wisua työtä/ caiwaman/ cutoman ja neuloman/ kellaista silcksiä/ skarlacanata/ rosinpunaista/ ja walkiata silcksiä/ njih että he tekewät ja ajattelewat caickinaiset wisut työt.

Vers.22. Häälytysuhrixi) nämät caxi sana/ ylöndä ja häälyttä pitä meidän oppiman ymmärtämän: että uhri eli Jumalan palweluxen lahja/ cudzutan sentähden ylönnyshrixi/ että se ylöttin corkialle. Mutta häälytysuhrixi cudzuttin se sijtä: että se häälytettin sinne ja tänne/ itän/ länden/ etelän ja pohjan päin.

2 Mosexen kirja

XXXVI. Lucu.

BEzaleel ja Ahaliab rupewat tekemän Tabernacli/ v. 1. Ja että Canssa aiwa paljo sijhen annoit/ anda Moses cuulutta leiris/ ettei yhdengän pitänyt enä andaman ylönnyxexi/ v. 4. Ensistä tehdän kymmenen waatetta/ v. 8. Sijtten heidän peittens wuohen carwoista etc. v. 14. nijn myös laudat/ v. 20. Corennot/ v. 31. esirippu ja Tabernaclin owiwaattet. v. 35.

36:1 NIin Bezaleel ja Ahaliab teit työtä/ ja jocainen taitawa mies/ joille HERra oli andanut taidon ja ymmärryksen tietämän/ cuinga heidän piti caickinaisia rakendamän/ jotca Pyhän palweluxeen tarwittin/ caicki nijncuin HERra käsenyt oli.

36:2 Ja Moses cudzui Bezaleelin ja Ahaliabin/ ja caicki taitawat miehet/ joiden sydämijn HERra oli taidon andanut/ caicki ne jotca mielelläns idzens taridzit ja menit sitä työtä tekemän.

36:3 Ja he otit Mosexelda caickinaiset ylönnyxet/ jotca Israelin lapset toit Pyhän palweluxen tarpexi/ että sen piti tehdyxi tuleman: sillä he toit joca amu hywänmielisen lahjans hänelle.

36:4 Nijn tulit caicki taitawat miehet/ jotca työtä teit Pyhän rakennuxes/ idzecukin työstäns cuin hän teki.

36:5 Ja he puhuit Mosexelle/ sanoden: Canssa tuo ylönpaljo/ enäcuin tämän palweluxen rakennuxeen tarwitan/ jonga HERra on käsenyt tehtä.

36:6 Nijn Moses käski caickille cuulutta leirisä/ sanoden: Älkän yxikän mies elickä waimo enämbi tuoco Pyhän ylönnyxexi. Ja nijn Canssa lackais tuomast:

36:7 Sillä jo oli calua kyllä caickinaiseen tarpeseen cuin tehtämän piti/ ja wielä sijttekin lijaxi.

36:8 JA nijn caicki taitawat miehet/ jotca sijnä

työsä olit/ teit Majan kymmenen waatetta/ walkiasta kerratusta silkistä/ kellaisesta silkistä/ skarlacanasta/ rosinpunaisesta ja Cherubimit taitawast.

36:9 Ja cungin waatten pituus oli cahdexancolmattakymmendä kynärätä/ ja leweys neljä kynärätä/ yxi mitta oli caikilla waatteilla.

36:10 Ja hän yhdisti wijsi waatetta toinen toiseens/ ja taas wijsi waatetta toinen toiseens.

36:11 Ja teki myös silmuxet kellaisesta silkistä/ joca waatten reunaan/ joilla he yhdistettin.

36:12 Wijsikymmendä silmusta hän teki waatteseen/ ja wijsikymmendä silmusta toisen waatten reunaan/ joilla he toinen toisijns yhdistettin/ ja silmuxet olit toinen toisens cohalla.

36:13 Ja hän teki myös wijsikymmendä cullaista couckua/ joilla hän waattet toinen toiseens yhdisti/ nijn että se tuli majaxi.

36:14 JA hän teki yxitoistakymmendä waatetta wuohen carwoist/ peittexi majan päälle.

36:15 Jocaidzen waatten pituus oli colmekymmendä kynärätä/ ja leweys neljä kynärätä/ yxi mitta oli caikilla waatteilla.

36:16 Ja yhdisti wijsi waatetta yhdelle puolelle/ ja cuusi toiselle puolelle.

36:17 Ja teki wijsikymmendä silmusta joca waatten reunalle/ joilla ne yhdistettin.

36:18 Ja hän teki wijsikymmendä waskicouckua/ joilla maja yhdistettin.

36:19 Ja teki peitten majan päälle/ punalla painetuista oinan nahgoista/ ja wielä peitten sen päälle Thechaschim nahgoista.

36:20 JA teki majan laudat hongast/ pystyällä oleman.

36:21 Jocaidzen laudan pituus oli kymmenen kynärätä/ ja leweys puolitoista kynärätä.

36:22 Jocaidzeen lautaan/ teki hän caxi waarna/ joilla he toinen toiseens lijtettin. Nijn teki hän caicki majan laudat.

36:23 Ja hän teki majan laudat/ nijn että

2 Mosexen kirja

caxikymmendä nijstä seisoi etelän päin.

36:24 Ja teki neljäkymmendä hopiajalca heidän alans/ joca laudan ala caxi jalca/ aina cahden waarnan cansa.

36:25 Hän teki myös toiselle siwulle maja/ cuin oli pohjan puolella/ caxikymmendä lauta.

36:26 Neljäkymmenen hopiajalan cansa/ aina caxi jalca cungin laudan ala.

36:27 Mutta perälle maja länden päin/ teki hän cuusi lauta.

36:28 Ja teki caxi muuta lauta nijlle cahdelle culmalle majasta molemmille siwuille.

36:29 Nijn että cumbikin nijstä tulit yhteen alhaldä nijn ylöspäin/ ja ylhäldä yhdistettin pienalla.

36:30 Nijn että cahdexan lauta oli/ ja cuusitoistakymmendä hopiajalca/ caxi jalca jocaidzen alla.

36:31 Niin teki hän myös corennot hongasta: wijsi nijhin lautoin/ jotca olit yhdellä puolella maja.

36:32 Ja toiset wijsi corendo toiselle puolelle maja/ ja wijsi perälle länden päin.

36:33 Ja teki corennon/ nijn että se lautain päälidzen sisälle sysättämän piti/ yhdestä culmasta nijn toiseen.

36:34 Ja silais laudat pääldä cullalla/ mutta heidän rengans teki hän cullasta/ joihinga corennot pistettin/ ja silais corennot cullalla.

36:35 Hän teki myös esiripun/ ja Cherubimim sen päälle taitawast/ kellaisesta silkistä/ skarlacanasta/ rosinpunaisesta ja walkiasta kerratusta silkistä.

36:36 Ja teki sijhen neljä padzasta hongasta/ ja silais ne cullalla/ ja nijden cnpit cullasta/ ja waloi nijlle neljä hopiajalca.

36:37 Ja teki waatten majan owen eteen/ taitawast neulotun kellaisesta silkistä/ skarlacanasta/ rosinpunaisesta/ ja walkiasta kerratusta silkistä.

36:38 Ja wijsi padzasta heidän cnupeins cansa/ ja silais cnpit/ ja heidän wandens cullalla/ ja wijsi waskijalca.

Vers.1. Caicki nijncuin HERra käskenyt oli) nämät sanat usein kerroitin/ ja annetan tällä tietä/ ettei meidän muulla tawalla pidä Jumalata palweleman/ eli meidän Jumalan palwelustam tekemän/ cuin hän idze asettanut ja käskenyt on.

XXXVII. Lucu.

BEzaleel teke Arkin/ v. 1. Armonistuimen ja caxi Cherubimi sen päälle/ v. 6. Pöydän caluinens/ v. 10. kyntiläjalan lampuinens/ v. 17. SawuAltarin/ v. 25. Woidellusöljyn ja suidzutuxen/ v. 29.

37:1 JA Bezaleel teki Arkin hongasta/ puoldacolmatta kynärätä pitkän/ puoldatoista kynärätä lewiän ja corkian.

37:2 Ja silais sen puhtalla cullalla/ sekä sisäldä että ulco/ ja teki sen ymbärille cullaisen wanden.

37:3 Ja waloi neljä culdarengasta hänen neljään culmaans/ caxi cummallengin puolelle.

37:4 Ja teki corennot hongasta/ ja silais ne cullalla.

37:5 Ja pisti ne rengaisijn Arkin siwulle/ nijn että se taittin cannetta.

37:6 JA hän teki Armonistuimen puhtasta cullasta/ puoldacolmatta kynärätä pitkän ja puoldatoista kynärätä lewiän.

37:7 Ja teki caxi Cherubimi lujasta cullasta/ molembijn päihijn Armonistuinda.

37:8 Yhden Cherubim tähän päähän/ ja toisen Cherubim toiseen päähän.

37:9 Ja Cherubimit lewitit sijpens sen ylidzen/ ja peitit Armonistuimen/ ja heidän caswons olit toinen toisens puoleen/ ja cadzoit Armonistuimen päälle.

37:10 Hän teki myös pöydän hongasta cahta kynärätä pitkäxi/ kynärätä lewiäxi/ ja puoldatoista kynärätä corkiäxi.

2 Mosexen kirja

37:11 Ja silais sen puhtalla cullalla/ ja teki cullaisen wanden sen ymbärille.

37:12 Ja teki partan sen ymbärins kämmendä lewiän/ ja cullaisen wanden partan ymbärille.

37:13 Ja waloi siihen neljä cullaista rengasta/ ja pani ne neljälle culmalle heidän neljän jalcans päälle.

37:14 Juuri liki parrasta/ nijn että corennot pysyit sijnä sisällä/ joilla pöytä cannettin.

37:15 Ja hän teki myös corennot hongasta/ ja silais ne cullalla/ että pöytä nijllä cannetta taittin.

37:16 Hän teki myös pöydän calut puhtasta cullasta/ fatit/ lusicat/ cannut ja maljat/ joilla pöytä peitetän.

37:17 HÄn teki myös kyntiläjalan puhtasta ja lujasta cullasta/ jonga warres olit haarat/ maljat/ cnuvit ja cuckaiset.

37:18 Cuusihaara käwit hänen kyljestäns/ colme haara cummaldakin siwulda/

37:19 Colme malja mandelpähkinän muotoista oli cungin haaran päällä/ cnuvpein ja cuckaisten cansa.

37:20 Mutta kyntiläjalas oli neljä malja cnuvpein ja cuckaisten cansa.

37:21 Jocaidzen cahden haaran wälillä cnuvpi/ nijn että cuusi haara käwit hänestä.

37:22 Ja hänen cnuvpins ja haarans sen päällä/ ja olit caicki puhtasta lujasta cullasta.

37:23 Ja hän teki myös seidzemen lampua heidän nijstimeins ja samutuscaluins cansa/ puhtasta cullasta.

37:24 Ja hän teki sen caickein caluins cansa yhdestä Centneristä puhdast culda.

37:25 HÄn teki myös suidzutusAltarin hongasta/ yhtä kynärätä pitkän ja lewiän/ juuri neliculmaisexi/ ja cahta kynärätä corkian/ sarwinens.

37:26 Ja silais puhtalla cullalla/ sen caton ja seinät ymbärins/ ja sen sarwet/ ja teki sen ymbärille wanden puhtasta cullasta.

37:27 Ja caxi cullaista rengasta wanden ala molemmin puolin/ nijn että corennot siihen

sysättin/ cannetta nijllä.

37:28 Ja corennot hän teki hongasta/ ja silais ne cullalla.

37:29 Ja teki sen pyhän woidellusöljyn ja suidzutuxen/ hywänhajulisista yrteistä/ yrtteiwalmistajain tawan jälkeen.

Vers.6. Armonistuimen) tämän

Armonistuimen cansa ymmärretän Christus Heb.4:16.

XXXVIII. Lucu.

POlttouhrin Altari tehdän caluinens/ v. 1.

Pesoastia/ v. 8. Ja Piha waatteinens/ v. 9.

Caicki culda joca tehtin Pyhän tarpexi/ 29.

Centneri/ 730. sicli: caicki hopia 100. Centneri/

1775. sicli: caicki waski 70. Centneri/ 2400.

sicli/ v. 24.

38:1 JA teki myös polttouhrin Altarin hongasta wijttä kynärätä pitkän/ ja lewiän/ juuri neliculmaisexi: ja colme kynärätä corkiaxi.

38:2 Ja teki neljä sarwe/ jotca käwit ulos sen neljästä culmasta/ ja silais ne waskella.

38:3 Ja teki caickinaiset Altarin calut/ tuhcaastiat/ lapiot/ maljat/ hangot/ hijliastiat/ caicki waskesta.

38:4 Ja teki Altarin ymbärins waskihäkin nijncuin wercon/ maasta nijn puoli Altarijn.

38:5 Ja waloi neljä rengasta nijden neljän waskihäkin culmijn/ että corennot nijhin pistettin.

38:6 Ja teki corennot hongasta/ ja silais ne waskella.

38:7 Ja pani rengaisijn Altarin siwulle/ joilla se cannettin. Ja teki sen awojomaxi sisäldä.

38:8 Ja hän teki pesoastian waskesta/ ja jalat siihen myös waskesta/ waimoin speilistä/ jotca palwelit seuracunnan majan owen edes.

38:9 JA hän teki pihan etelän päin/ ja pihan waattet walkiasta kerratusta silkistä/ sata

2 Mosexen kirja

kynärätä pitkäxi.

38:10 Hänen cahdenkymmenen padzastens/
ja cahdenkymmenen jalcains cansa waskesta:
mutta heidän cnuppins ja wyöns hopiasta.

38:11 Nijn myös pohjan päin sata kynärätä/
cahdenkymmenen padzan ja
cahdenkymmenen jalan cansa waskesta:
mutta heidän cnuppins ja wyöns hopiasta.

38:12 Mutta lännen puolelle wijsikymmendä
kynärätä/ kymmenen padzans ja kymmenen
jalcans cansa: mutta heidän cnuppins ja
wyöns hopiasta.

38:13 Mutta itän päin wijsikymmendä
kynärätä:

38:14 Wijsitoistakymmendä kynärätä cullakin
puolelle/ colmen padzan ja colmen jalan
cansa/ pihan läpikäytävä.

38:15 Ja caicki pihan waattet olit walkiasta
kerratusta silkistä.

38:16 Ja padzasten jalat waskesta/ ja heidän
cnuppins ja wyöns hopiasta/ nijn että heidän
cnuppins olit silatut hopialla.

38:17 Mutta heidän wyöns olit hopiasta
caickein pihan padzasten cansa.

38:18 JA waattet pihan sisällekäytävä/ teki
hän kellaisesta silkistä/ skarlacanasta/
rosinpunaisesta/ walkiasta kerratusta silkistä/
taitawast neulotun: cahtakymmendä kynärätä
pitkäxi/ ja wijttä kynärätä corkiaksi/ sen mitan
jälken/ cuin pihan waate oli.

38:19 Nijn myös neljä padzasta ja neljä jalca
waskesta/ ja heidän cnuppins hopiasta/
heidän pääns peittet/ ja heidän wyöns
hopiasta.

38:20 Ja caicki waarnat majasa/ ja coco pihan
ymbärins olit waskesta.

38:21 Tämä on caluin lucu/ cuin todistuxen
majaan tarwittin/ jotca owat luetut Mosexen
käskyn jälkeen Jumalan palweluxexi/ jonga
Lewitat teit Ithamarin Aaronin papin pojan
käden alla.

38:22 Ja Bezaleel Urin poica/ Hurin
pojanpoica Judan sugusta/ teki caicki cuin

HERra Mosexelle oli käseny.

38:23 Ja hänen cansans Ahaliab Ahisamachin
poica Danin sugusta: sillä hän oli taitawa
caiwaman/ neuloman ja cutoman/ kellaisella
silkillä/ skarlacanalla/ rosinpunaisella ja
walkialla kerratulla silkillä.

38:24 CAicki se culda cuin tehtin caiken tämän
Pyhän tarpexi/ se cuin annettu oli häälytyxexi/
oli yhdexän colmattakymmendä Centneriä/
seidzemensata ja colmekymmendä Sicli/
Pyhän Siclin jälkeen.

38:25 Mutta hopia/ joca siihen yhteiseldä
Cansalda annettin/ oli sata Centneriä/
tuhannen seidzemensata
wijsicahdexattakymmendä Sicliä/ Pyhän Siclin
jälken.

38:26 Nijn monda puolda Sicli/ cuin monda
henge/ Pyhän Siclin jälkeen/ caikilda nijldä/
jotca luetut olit cahdestakymmenestä
ajastajasta ja sen ylidzen/ cuusisatatuhatta
colmetuhatta wijsisata ja wijsikymmendä.

38:27 Sadasta Centneristä hopiata/ walettin
Pyhän jalat/ ja esiripun jalat/ sata jalca
sadasta Centneristä/ juuri Centner cullengin
jalalle.

38:28 Mutta tuhannesta/ seidzemesadasta
ja wijdestäcahdexattakymmenestä Siclistä/
tehtin cnpit padzaisijn/ ja heidän cnuppins
silattin/ ja heidän wyöns.

38:29 Mutta waski cuin annettin häälytyxexi/
oli seidzemenkymmendä Centneriä/
caxituhatta ja neljäsata Sicli.

38:30 Sijtä tehtin jalat seuracunnan majan
oween ja waskiAltarijn ja waskihäcki sen
päälle/ ja caicki Altarin calut.

38:31 Nijn myös jalat ymbärins piha/ ja jalat
pihan sisällekäytävään/ caicki majan waarnat/
ja caicki waarnat ymbärins piha.

*Vers.8. Waimoin speilistä) nämät oli jumaliset
waimot/ jotca paastolla ja rucouxella palwelit
Jumalata uscollisest Tabernaclin edes.
Nijn cuin löytän/ 1. Sam.2:22. 1. Tim. 5:5. Ja*

2 Mosexen kirja

*nijn cuin P. Lucas ylistä P. Hanna
Prophetissata/ cap. 2:37.*

XXXIX. Lucu.

*P. Apin waattet tehdän/ v. 1. pääliswaate/ v. 2.
kilpi/ v. 8. Silckihame/ v. 22. Ahdas hame/
Hijpat/ v. 27. Odzaladi johonga kirjoitettin:
HERran pyhyys/ v. 30. Tabernaclin rakennus
päätetän/ v. 32.*

39:1 MUtta kellaisesta silkistä/ skarlacanasta
ja rosinpunaisesta/ teit he wircawaatteita
palweluxeen/ Pyhäs. Ja he teit pyhiä waatteita
Aaronille/ nijncuin HERra oli käsenyt
Mosexelle.

39:2 Ja hän teki pääliswaatten cullasta/
kellaisesta silkistä/ skarlacanasta/
rosinpunaisesta/ ja walkiasta kerratusta
silkistä.

39:3 Ja tacoï cullan/ ja leickais sen langoixi/
että se taittin taitawast cudotta kellaisen
silkin/ skarlacanan/ rosinpunaisen ja walkian
silkin seas/

39:4 yhdistettä molemmille olcapäille/ ja
sidotta yhteen molemmille siwuille.

39:5 Ja wyö oli myös tehty sillä tawalla
taitawast/ cullasta/ kellaisesta silkistä/
skarlacanasta/ rosinpunaisesta/ ja walkiasta
kerratusta silkistä/ nijncuin HERra oli käsenyt
Mosexelle.

39:6 Ja he teit caxi Onichin kiwe/ kijnnitettyä
culdaan/ caiwetut kiwen wuolialda/ Israelin
lasten nimein cansa.

39:7 Ja istutit ne olcapäille pääliswaatteseen/
että ne kiwet piti oleman Israelin lapsille
muistoxi/ nijncuin HERra oli käsenyt
Mosexelle.

39:8 JA he teit Rindawaatten sillä tawalla
taitawast/ cuin pääliswaateckin oli tehty/
cullasta/ kellaisesta silkistä/ skarlacanasta/
rosinpunaisesta/ ja walkiasta kerratusta
silkistä.

39:9 Nijn että se oli nelitahcainen ja
caxikertainen/ waaxa pituudelta ja waaxa
leweydeldä.

39:10 Ja täytti sen neljällä kiwiriwillä:
Ensimäinen riwi oli Sardius/ Topazius ja
Smaragd.

39:11 Toinen/ Rubijn/ Saphijr ja Dimant.

39:12 Colmas/ Lyncurius/ Achat ja Amethist.

39:13 Neljäs/ Turchos/ Onyx ja Jaspis/
kijnnitetyt ymbärildä cullalla joca riwildä.

39:14 Ja kiwet olit cahdentoistakymmenen
Israelin lasten nimein jälken/ caiwetut
kiwenwuolialda/ idzecukin nimeldäns/
cahdentoistakymmenen sucucunnan jälken.

39:15 He teit myös Rindawaatten päälle widjat
cahden pään cansa puhtasta cullasta.

39:16 Ja caxi culdanasta/ ja caxi
culdarengasta/ ja yhdistit ne caxi rengasta/
nijhin cahteen äreen rindawaatteseen.

39:17 Ja pistit ne caxi culdawidja nijhin
cahteen rengaseen/ rindawaatten culmijn.

39:18 Mutta ne caxi päätä widjoista panit he
ylös nijhin cahteen nastaan/ ja ne yhdistit
pääliswaatten culmilda/ juuri toinen toisens
cohdalle.

39:19 Nijn teit he caxi muuta culdarengasta/
ja yhdistit ne nijhin toisijn cahteen
rindawaatten culmijn sisälliselle puolelle/ että
ne olit caunist pääliswaattes.

39:20 Ja he teit caxi muuta culdarengasta/ ne
panit he nijhin cahteen culmaan alhallepäin
pääliswaatteseen/ juuri päälle toinen toisens
cohdalle/ sieldä cuin pääliswaatten wyö
alhaldapäin yhteen wyötettin.

39:21 Nijn että rindawaate yhdistettin
rengainens/ nijhin rengaisijn/ cuin oli
pääliswaattes kellaisella nuoralla/ nijn että se
olis liki pääliswaatetta/ ja ei eriäis
pääliswaattesta/ nijncuin HERra käski
Mosexelle.

39:22 HÄn teki myös silckihamen
pääliswaatten ala/ coconans cudotun
kellaisesta silkistä.

2 Mosexen kirja

39:23 Ja pään läwen keskelle/ sepaluxen cansa pallistetun/ ettei se kehkiäis.
39:24 Ja he teit Granatin omenat alhalle hänen liepeisijns kellaisesta silkistä/ skarlacanasta/ rosinpunaisesta ja kerratusta walkiasta silkistä.
39:25 Ja teit culcuiset puhtasta cullasta/ ja panit ne Granatin omenain wälille liepeisijn/ aina ymbärins silckihametta.
39:26 Nijn että siellä oli Granatin omena ja culcuinen aina ymbärins liepeitä/ palweleman sillä/ nijncuin HERra oli käskeny Mosexelle.
39:27 JA he teit myös ahtat hamet/ cudotut walkiasta kerratusta silkistä/ Aaronille ja hänen pojillens.
39:28 Ja hijpan walkiasta silkistä/ ja caunit lakit walkiasta silkistä/ ja alaswaattet/ walkiasta kerratusta lijnasta.
39:29 Ja sen taitawast neulotun wyön/ walkiasta kerratusta silkistä/ kellaisesta silkistä/ skarlacanasta/ rosinpunaisesta/ nijncuin HERra oli käskeny Mosexelle.
39:30 HE teit myös odzaladin/ joca oli se pyhä Cruunu puhtasta cullasta/ ja caiwoit kirjoituxen siihen: HERRAN pyhyys.
39:31 Ja sidoit sen päälle kellaisen nuoran/ että sen piti yhdistämän hijpan ylhäldä/ nijncuin HERra oli käskeny Mosexelle.
39:32 JA nijn caicki seuracunnan majan rakennus päätettin. Ja Israelin lapset teit caicki sen jälkeen/ cuin HERra oli käskeny Mosexelle.
39:33 Ja he cannoit majan Mosexen tygö caluinens: coucut/ laudat/ corennot/ padzat ja jalat.
39:34 Ja peitoxen punalla painetuista oinan nahgoista/ peitoxen Thechaschim nahgoista/ ja esiripun.
39:35 TodistusArkin corendoinens/ ja Armonistuimen.
39:36 Pöydän caluinens/ ja cadzomusleiwät.
39:37 Sen caunin kyntiläjalan walmistetun lampuinens/ caiken sen cansa cuin siihen tarwittin/ ja öljyä walistuxexi.

39:38 CuldaAltarin ja woidellusöljyn ja hywän suidzutuxen/ ja majan owiwaatten.
39:39 Waskisen Altarin ja waskisen häkin/ corendoinens/ ja caickein caluins cansa/ pesoastian jalcoinens.
39:40 Pihan waattet padzainens ja jalcoinens/ waatten pihan sisällekäytävän eteen/ köysinens ja waajoinens/ ja caiken sen cuin seuracunnan majan palweluxeen tarwittin.
39:41 Wircawaateet palwelta Pyhästä: Aaronin papin pyhät waattet/ ja hänen poicains waattet/ joilla heidän piti tekemän papin wiran palweluxen.
39:42 Ja Israelin lapset teit caiken sen cuin HERra oli käskeny Mosexelle/ caicken tähän palweluxeen.
39:43 Ja Moses näki caiken tämän rakennuxen/ että he olit tehnet sen nijncuin HERra oli käskeny/ ja siunais heitä.

Vers.5. Nijncuin HERra on käskeny) tästä asiasta on puhuttu tässä kirjas sijnä 36:1. v. 8. Rindawaatten) tästä on kirjoitettu/ 28:15. v. 25. Culcuiset) näistä on ennen puhuttu/ cap. 28: sen 34. v. selityxes. v. 37. kyntiläjalan) tällä kyntiläjalalla hänen palawaisten lampuins cansa ymmärretän JESUS CHRISTUS/ joca on mailman walkeus/ Joh. 8:12. Hän walaise caicki ne cuin istuwat pimeydes ja cuolon warjos/ Luc.1:79. Ioh.1:9.

XL. Lucu.

JUmala kāske Mosexen panna Tabernaclin ylös/ v. 1. Ja woidella sen/ v. 9. Nijn myös tuoda Aaronin poikinens/ woidelta ja wihittä/ v. 12. Moses teke caicki uscolisest/ nijncuin Jumala oli hänen käskeny/ v. 17. Ja päättä coco sen työn/ v. 33. Pilwi peittä Tabernaclin/ v. 34. Cosca se ylöndä idzens/ matcustawat Israelin lapset: cosca ei hän ylönnä idzens/ nijn ei he waella/ v. 36.

2 Mosexen kirja

40:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
40:2 Ensimmäisnä päivänä ensimmäisestä cuusta/
pitä sinun paneman ylös seuracunnan majan.
40:3 Ja sinun pitää siihen paneman sisälle
todistuxenArkin/ ja ripustaman esiripun Arkin
eteen.
40:4 Ja sinun pitää myös sinne tuoman sisälle
pöydän/ ja walmistaman sen: ja asettaman
sijhen kyntiläjalan/ ja lambut paneman sen
päälle.
40:5 Ja sinun pitää asettaman sen cullaisen
sawualtarin/ TodistusArkin eteen/ ja
ripustaman waatten majan eteen.
40:6 Mutta sinun pitää asettaman polttouhrin
Altarin ulcoiselle puolelle/ seuracunnan majan
owen eteen.
40:7 Ja pesoastian seuracunnan majan ja
Altarin wälille/ ja paneman siihen wettä.
40:8 Ja tekemän pihan sen ymbärille/ ja
ripustaman waatten pihalle/ sisällekäytävän
eteen.
40:9 Ja pitää ottaman woidellusöljyn/ ja
woiteleman majan ja caicki ne cuin sijnä
owat/ ja pitää pyhittämän sen caluinens/ että
ne olisit pyhät.
40:10 Ja pitää woiteleman polttouhrin Altarin
caluinens/ ja pyhittämän sen/ caickein
pyhimmäxi.
40:11 Sinun pitää myös woiteleman pesinastian
jalcoinens/ ja sen pyhittämän.
40:12 Ja sinun pitää tuoman Aaronin poikinens
seuracunnan majan owen eteen/ ja pesemän
heidän wedellä.
40:13 Ja puettaman Aaronin pyhijn
waatteisijn/ ja woiteleman ja wihkimän
hänen/ minun papixeni.
40:14 Ja sinun pitää myös tuoman hänen
poicans/ ja puettaman heidän päällens ne
ahtat hamet.
40:15 Ja woiteleman heidän/ nijncuin sinä
heidän Isänsäckin woitelit minun papixeni. Ja
tämän woidelluxen pitää oleman heille
ijancaickisexi pappeudexi/ heidän suguisans.

40:16 Ja Moses teki caicki/ cuin HERra oli
hänelle käskenytt.
40:17 NIin maja pandin ylös toisna vuonna/
ensimmäisnä päivänä ensimmäisestä cuusta.
40:18 Ja cosca Moses pani ylös majan/ nijn
hän asetti jalat ja laudat ja corennot/ ja nosti
padzat pystyälle.
40:19 Ja lewitti peitoxen majan ylidzen/ ja
pani caton sen päälle/ nijncuin HERra oli
hänelle käskenytt.
40:20 Ja otti Todistuxen ja pani Arckijn/ ja
asetti corennot Arkin päälle/ ja pani
Armonistuimen Arkin päälle.
40:21 Ja toi Arkin majaan/ ja ripusti esiripun
todistus Arkin eteen/ nijncuin HERra oli
hänelle käskenytt.
40:22 Nijn asetti hän myös pöydän
seuracunnan majaan/ pohjan puoliselle
siwulle/ ulcoiselle puolelle esirippua.
40:23 Ja asetti leiwän sen päälle HERran
eteen/ nijncuin HERra oli hänelle käskenytt.
40:24 Nijn pani hän myös kyntiläjalan
seuracunnan majaan/ juuri pöydän cohdalle
etelän siwulle maja/ louckaseen.
40:25 Ja pani lambut nijden päälle HERran
eteen/ nijncuin HERra hänelle oli käskenytt.
40:26 Ja pani myös cullaisen Altarin
seuracunnan majaan/ esiripun eteen.
40:27 Ja suidzutti hywän suidzutuxen
senpäällä/ nijncuin HERra oli käskenytt
Mosexelle.
40:28 Ja ripusti waatten/ majan oween.
40:29 Waan polttouhrin Altarin pani hän
seuracunnan majan owen eteen/ ja uhrais sen
päälle polttouhrin ja ruocauhrin/ nijncuin
HERra hänelle oli käskenytt.
40:30 Ja pesoastian pani hän todistus majan
ja Altarin wälille/ ja pani siihen wettä pestä
heitäns.
40:31 Ja Moses ja Aaron poikinens/ pesit
kätens ja jalcans sijtä.
40:32 Sillä heidän piti pesemän idzens/ cosca
he menit seuracunnan majaan/ eli käwit

2 Mosexen kirja

Altarin tygö/ nijncuin HERra oli hänelle käsenyt.

40:33 Ja hän pani pihan ylös majan ja Altarin ymbärins/ ja ripusti waatten pihan sisällekäytävään. Ja nijn Moses päätti caiken sen työn.

40:34 Ja pilwi peitti seuracunnan majan/ ja HERran cunnia täytti majan.

40:35 Ja ei Moses taitanut käydä seuracunnan majaan/ nijncauwan cuin pilwi sen päällä oli/ ja HERran cunnia täytti majan.

40:36 Ja cosca pilwi meni ylös majan päädä/ nijn Israelin lapset waelsit/ nijn usein cuin he matcustit.

40:37 Waan cosca ei pilwi mennyt ylös/ silloin ei he waeldanet siihen päiwän asti/ että se

meni ylös.

40:38 Sillä HERran pilwi oli päiwällä majan ylidze/ ja yöllä oli tuli sijnä/ coco Israelin huonen silmäin edes/ nijncauwan cuin he waelsit.

Vers.34. HERran cunnia) tämä Tabernacli awisti Christusta (nijncuin ennen sanottu on 26. Cap. selityxes) josa HERran cunnia oli/ cuin Paulus sen selittä Colos.2:9. Jumalisuden täydellisys asu rumilisest. Joca lawiamba selitystä Tabernaclist tahto/ hän lukecan Epistolat Ebrerein tygö.

Toisen Mosexen Kirjan loppu.

Colmas Mosexen Kirja

LEVITICUS , Colmas Mosexen Kirja / Josa nämät cappalet owat : I. CAickinaisist Israelin lasten uhreist/ 1. Cap. 8. asti.

II. Aaronin ja hänen poicains wihkimisest Papin wircaan/ Cap. 8. heidän ensimmäisest uhrists/ Cap. 9. Nadabin ja Abihun surmast HERralda/ cosca he wieralla tulella uhraisit/ Cap. 10.

III. Puhtaudest/ saastaisudest ja puhdistamisest/ Cap. 11. 12. 13. 14. 15.

IV. Pyhän sowittamisest kerran wuodes/ Cap. 16. ja että sijnä ainoastans uhrataisin/ Cap. 17.

V. Kielyist polwiluguist/ Cap. 18. rackaudest lähimmäistä wastan/ Cap. 19. ja cauhiain wicain rangaistuxist/ Cap. 20.

VI. Pappain puhtaudest/ naimisest/ ja pyhitetyn syömisest/ Cap. 22.

VII. Juhlapäiwist/ Cap. 23. Jumalan nimen häwäistykest/ Cap. 24. lepo ja wapaus wuodest/ Cap. 25. Jumalisten ja jumalattomitten palcast/ Cap. 26. erinomaisist lupauxist/ Cap. 27. Täsä kirjas löytän/ mitä HERra Jumala on puhunut ja käsenyt ensimmäisnä Cuucautena/ toisna vuonna sijttecuin Israelin lapset läxit Egyptist/ ja Maja rakettin.

I. Lucu.

HERra cudzu Mosexen ja anda käskyn caickinaisista uhreista/ cuinga nijtä tehtämän pitä/ v. 1. polttouhrist suurist eläimist/ v. 3. Pienist eläimist/ lambaista/ wuohista/ v. 10. ja linnuista/ v. 14.

1:1 JA HERra cudzui Mosexen/ ja puhui hänelle seuracunnan majasa/ sanoden:

1:2 Puhu Israelin lapsille ja sano heille: cuca teistä tahto uhrata HERralle/ hän tehkän sen eläimistä/ carjasta ja lambaista.

1:3 JA jos hän tahto HERralle polttouhria carjasta tehdä/ nijn hän uhratcan wirhittömän härkyisen seuracunnan majan owen edes: että

3 Mosexen kirja

se olis HERralle otolinen häneldä.

1:4 Ja pangan kätens sen polttouhrin pään päälle/ nijn se on otolinen ja sowitta hänen.

1:5 Ja hänen pitä teurastaman mullin HERran edes/ ja papin Aaronin pojat pitä hänen werens tuoman/ ja prijscottaman Altarille ymbärins/ joca on seuracunnan majan owen edes.

1:6 Ja wuodan pitä polttouhrista nyljettämän/ ja se pitä cappaleixi hacattaman.

1:7 Ja papin Aaronin pojat pitä tekemän tulen Altarille/ ja halgot sen päälle paneman.

1:8 Ja Aaronin pojat pitä sowittaman cappalet/ pään ja lihawuden halcoin päälle/ jotca owat Altarilla tulen päällä.

1:9 Mutta sisällyxet ja jalat pitä wedellä pestämän/ ja papin pitä caicki nämät polttaman Altarilla/ polttouhrixi. Tämä on makian hajun tuli HERralle.

1:10 JA jos hän tahto tehdä polttouhria pienist eläimist/ nimittäin/ lambaista ja wuohista/ nijn uhratcan wirhittömän oinan eli caurin.

1:11 Ja teurastacan sen HERralle pohjan puolella Altarita. Ja papin Aaronin pojat pitä prijscottaman hänen werens Altarille ymbärins.

1:12 Ja se pitä hacattaman cappaleixi/ ja papin pitä sowittaman sekä pään että lihawuden halcoin päälle/ jotca owat Altarilla tulen päällä.

1:13 Mutta sisällyxet ja jalat pitä wedellä pestämän/ ja papin pitä sen caiken uhraman ja polttaman Altarilla polttouhrixi. Tämä on makian hajun tuli HERralle.

1:14 JOs hän tahto taas tehdä polttouhria HERralle linnuista/ nijn tehkän sen mettisistä/ elickä kyhkyläisten pojista.

1:5 Ja papin pitä sen Altarille tuoman/ ja niscan poicki wäändämän/ ja Altarilla polttaman/ ja andaman Altarin seinille weren wuota.

1:16 Ja hänen cupuns höyheminens

heittämän Altarin wiereen itän päin/ tuhcacogon päälle.

1:17 Ja pitä sen sijpinens halcaiseman/ mutta ei erinäns rewäisemän. Ja nijn papin pitä silläns sen polttaman halcoin päällä/ jotca owat Altarilla tulen päällä. Tämä on makian hajun tuli HERralle.

Vers.2. Uhrata) Cahden syyn tähden on Jumala erinomaisest nijn wisust käskyn andanut uhrista Israelin Canssalle. Ensist/ ettei heillä olis ollut yhtän tila ajatella idzellens jotacuta Jumalan palwelusta/ joca ei kelpa Jumalalle: eli häirähtyä epäjumalan palweluxeen ja pacanalisijn tapoin. Sitälikin että se awistais Christust/ joca ajallans piti uhrattaman caiken mailman syndein edestä/ ja he sillä tawalla heidän jocapäiwäisellä uhrillans/ piti hänen pitämän alinomaises muistos: Sillä hän on se oikia Jumalan caridza/ joca otta pois mailman synnit/ Ioh. 1. Hän on idzens kerran uhrannut sowinnoximeidän syndeim edestä/ ja on löytänyt ijancaickisen lunastuxen/ Heb. 7. ja 9. Tästä asiasta saadan lewiämmäldä luke Epist. Hebrerein tygö/ cuin ennen sanottu on/ Cap. ult. Exod.

II. Lucu.

HERran käsky ruocauhrista/ jauhoista/ v. 1. leiwistä/ v. 4. utisesta/ v. 14.

2:1 JOs jocu hengi tahto tehdä HERralle ruocauhria/ nijn sen pitä oleman sämbyläjauhoista/ ja hänen pitä öljyä sen päälle wuodattaman/ ja pyhä sawua sen päälle paneman.

2:2 Ja sijtte sen papeille Aaronin pojille wiemän: nijn pitä papin ottaman pions täyden niistä sämbyläjauhoista/ ja öljyä caiken pyhän sawun cansa/ ja sen polttaman Altarilla muistoxi. Tämä on makian hajun tuli HERralle.

2:3 Se cuin jää ruocauhrista/ pitä oleman

3 Mosexen kirja

Aaronin ja hänen poicains oman. Sen pitä oleman caickein pyhimmän HERran tulista.
2:4 MUtta jos hän tahto tehdä ruocauhria pädzis kypsetystä/ nijn ottacan happamattomia kyrsiä sämbyläjauhoista secoitettuna öljyn cansa/ ja happamattomia ohucaisia kyrsiä woideltuita öljyllä.
2:5 Waan jos sinun ruocauhris on pannusa kypsetystä/ nijn sen pitä oleman happamattomista sämbyläjauhoista/ secoitettuna öljyllä.
2:6 Ja sen sinun pitä jacaman cappaleixi/ ja wuodattaman öljyä sen päälle/ nijn se on ruocauhri.
2:7 Ja jos sinun ruocauhris on haastarilla kypsetystä/ nijn sinun pitä tekemän sen sämbyläjauhoista öljyn cansa.
2:8 Ja sen ruocauhrin/ jonga sinä tahdot sencaltaisista tehdä HERralle/ pitä sinun tuoman papille/ ja hänen pitä sen candaman Altarille.
2:9 Ja ylöndämän sen ruocauhrin muistoxi/ ja polttaman sen Altarilla. Se on makian hajun tuli HERralle.
2:10 Tähtet pitä oleman Aaronin ja hänen poicains omat. Sen pitä oleman caickein pyhimmän HERran tulista.
2:11 CAicki ruocauhri cuin te uhratte HERralle/ pitä teidän tekemän ilman hapatosta: sillä ei yhtän hapatosta eli hunajata pidä sijnä poltettaman uhrisi HERralle.
2:12 Mutta utisten uhrisa pitä teidän ne uhraman HERralle. Waan ei ne pidä tuleman Altarille makiaksi hajuxi.
2:13 Caicki sinun ruocauhris pitä sinun suolaman/ ja sinun ruocauhris ei pidä ikänäns ilman sinun Jumalas lijtto-suolata oleman: sillä caikisa sinun uhreisas pitä sinun suola uhraman.
2:14 MUtta jos sinä tahdot tehdä utisesta ruocauhrin HERralle/ nijn sinun pitä cuiwaman wiherjäiset tähkäpääät tulella/ ja surwoman ne pienexi/ ja sijtte uhraman ruocauhrin sinun

utisestas.

2:15 Ja sinun pitä paneman öljyä '73ijhen ja pyhä sawua/ nijn on se ruocauhri.

2:16 Ja papin pitä ottaman nijstä surwotuista jywistä ja öljystä/ ynnä caiken pyhän sawun cansa/ ja polttaman sen muistoxi. Se on tuli HERralle.

Vers.9. On makian hajun tuli) Ei että Jumalalla on jocu rumilinen haisto/ eli halu haistaman sitä cuin hänelle suidzutetan ja uhratan: sillä hän on hengi Ioh.4:24. Mutta se opetti/ että se on hänelle otollinen uhri/ sekä sentähden että se tapahtui hänen käskyns jälkeen/ ja että se awista Christusta/ jonga cautta me ja meidän työm Jumalalle kelpawat/ Eph.6:8. v. 13. Jumalans lijtto-suolata) Se cudzutan lijtto-suolaxi/ että Jumalan lijtto ja angara käsky oli pappein tygö/ että heidän piti caicki uhrin suolaman. Ja Jumala on nijn tahtonut/ että Christus sen cansa pidäis awistettaman: sillä nijncuin caicki ruoca ja cuin teuraxi tehdän/ se mätäne/ turmeldu ja saa pahan magun ellei se ole suolattu: nijn myös me olemme synnin cautta turmellut ja Jumalan edes haisewaiset. Waan Christuxen ja uscon cautta hänen päällens/ tulem me Jumalalle otollisexi ja autuaxi/ Eph.1:13. 14.

III. Lucu.

HERran käsky kijtosuhrista suurist eläimist/ v. 1. pienist eläimist/ lambaista/ v. 6. ja wuohista/ v. 12. Erinomaisest/ ettei he lihawutta eli werta uhrista söis/ waan se pitä HERran oma oleman/ v. 17.

3:1 JOs hänen uhrins on kijtosuhri carjasta/ nijn pitä hänen uhraman härjän eli lehmän/ ja wirhittömän uhrin tuoman HERran eteen.

3:2 Ja pitä laskeman kätens sen pään päälle/ ja teurastaman seuracunnan majan owen edes. Ja papit Aaronin pojat/ pitä

3 Mosexen kirja

prijscottaman weren Altarille/ ymbärins.

3:3 Ja pitä uhraman sijtä kijtosuhrist polttouhrin HERralle/ nimittäin/ caiken sisällysten lihawuden.

3:4 Ja ottaman caxi munascuuta sen lihawuden cansa/ cuin nijden päällä on landeisa/ ja maxan calwon munascuiden cansa.

3:5 Ja Aaronin pojat pitä polttaman sen Altarilla polttouhrixi puiden päällä/ jotca owat tulesa. Se on makian hajun tuli HERralle.

3:6 MUTta jos hän teke HERralle kijtosuhria pienist eläimist/ oinaista eli uhista/ nijn sen pitä oleman ilman wirhitä.

3:7 Jos hän uhra caridzan/ nijn hänen pitä sen tuoman HERran eteen.

3:8 Ja pitä laskeman kätens sen pään päälle/ ja teurastaman sen seuracunnan majan owen edes. Ja Aaronin pojat pitä prijscottaman sen weren Altarille/ ymbärins.

3:9 Ja kijtosuhrista uhraman HERralle polttouhrin/ nimittäin/ lihawuden/ coco sapon eroitetun selkäpijstjä/ ja caiken sisällysten lihawuden.

3:10 Ja ottaman caxi munascuuta sen lihawuden cansa cuin landeisa nijden päällä on/ ja maxan calwon munascuiden cansa.

3:11 Ja papin pitä sen polttaman Altarilla/ tulen ruaxi HERralle.

3:12 JOs hänen uhrins on wuohi/ ja hän tuo sen HERran eteen.

3:13 Nijn hänen pitä laskeman kätens sen pään päälle/ ja teurastaman seuracunnan majan owen edes. Ja Aaronin pojat pitä prijscottaman hänen werens Altarille/ ymbärins.

3:14 Ja pitä sijtä uhraman polttouhrin HERralle/ nimittäin/ caiken sisällysten lihawuden.

3:15 Ja ottaman caxi munascuuta lihawuden cansa/ cuin nijden päällä on landeisa/ ja maxan calwon munascuiden cansa.

3:16 Ja papin pitä polttaman sen Altarilla/

tulen ruaxi makiaxi hajuxi. Caicki lihawus on HERran oma.

3:17 SEn pitä oleman ijancaickisen säädyn teidän suguisan/ caikisa teidän asuinsioisan/ ettei te lihawutta eli werta söis.

Vers.4. Maxan calwon munascuiden cansa) Että nämät sisällyxet luuldan luwattomain himoin siaxi: nijn pidäis nijllä opettettaman nijncuin Basil. Magn. sen selittä lib. de Virg. että se joca tahto idzens uhrata HERralle palweluxeen/ hänen pitä paneman pois ja polttaman caicki pahat himot/ palweleman händä pyhydes ja wanhurscaudes/ Rom.6:12 & 12:1. v. 11. Tulen ruaxi) se on/ että tuli sen culutta.

IV. Lucu.

HERran käsky caickinaisesta ricosuhrista. Nijncuin sen rioxen edestä/ joca tapahtu heickoudest ja tietämättömydest/ v. 1. Papilda/ v. 3. Coco seuracunnalda/ v. 13. Förstildä/ v. 22. eli myös joldaculda yhteisestä Canssasta/ v. 27.

4:1 JA HERra puhui Mosexelle sanoden:

4:2 Puhus Israelin lapsille/ ja sano: jos jocu sielu ricko tietämätä jotacuta HERran käskyä wastan/ jota ei hänen pidäis tekemän:

4:3 Nimittäin/ jos pappi/ joca woideldu on/ ricko Canssan pahennoxexi/ hänen pitä rioxens edest/ cuin hän tehnyt on/ tuoman wirhittömän mullin HERralle ricosuhrixi.

4:4 Ja pitä tuoman sen mullin HERran eteen/ seuracunnan majan owen tygö/ ja laskeman kätens mullin pään päälle/ ja teurastaman mullin HERran edes.

4:5 Ja pappi cuin woideldu on/ pitä ottaman mullin werestä/ ja candaman seuracunnan majaan.

4:6 Ja pitä castaman sormens wereen/ ja prijscottaman sitä werta seidzemän kerta

3 Mosexen kirja

HERran ja Pyhän Esiripun edes.

4:7 Ja pitä sijtä werestä paneman suidzutusAltarin sarwein päälle/ joca on HERran edes seuracunnan majas: Ja caiken muun weren caataman polttouhrin Altarin pohjalle/ joca on seuracunnan majan owen edes.

4:8 Ja caiken mullin lihawuden ricosuhrista/ pitä hänen ylöndämän/ nimittäin/ sisällysten lihawuden.

4:9 Ja ottaman caxi munascuuta sen lihawuden cansa/ cuin nijden päällä on landeisa/ ja maxan calwon munasuicen cansa.

4:10 Nijn cuin ylötän kijtosuhri härjästä/ ja papin pitä sen polttaman polttouhrin Altarilla.

4:11 Mutta mullin wuodan/ caiken lihan/ pään ja jalcain cansa/ ja sisällyxet ja rawan.

4:12 Caiken sen pitä hänen leiristä wiemän ulos puhtaseen paickaan/ johonga tuhca heitetän/ ja se pitä poltettaman puiden päällä tules.

4:13 JOs coco Israelin seuracunda exyis/ ja se olis heidän silmäins edes peitetty/ nijn että he olisit tehnet jotacuta HERran käskyä wastan/ jota ei heidän tulis tehdä/ ja nijn tulisit wicapääxi.

4:14 Ja sijtte ymmärräisit heidän rioxens/ cuin he olit tehnet/ nijn pitä heidän tuoman mullin ricosuhrixi/ ja asettaman sen seuracunnan majan eteen.

4:15 Ja wanhimmat seuracunnasta pitä laskeman kätens mullin pään päälle HERran edes/ ja teurastaman sen mullin HERran edes.

4:16 Ja pappi joca woideldu on/ pitä candaman mullin weren seuracunnan majaan.

4:17 JA pitä castaman sormens wereen/ ja seidzemen kerta prijscottaman HERran eteen Esiripun edes.

4:18 Ja pitä sijtä werestä paneman Altarin sarwein päälle/ joca on HERran edes seuracunnan majas/ ja caiken sen muun weren caataman polttouhrin Altarin pohjalle/ joca on seuracunnan majan edes.

4:19 Caiken hänen lihawudens pitä hänen ylöndämän ja polttaman Altarilla.

4:20 Ja pitä tekemän tämän mullin cansa/ nijncuin hän teki ricosuhrin mullin cansa/ ja nijn pitä papin heidän sowittaman ja se heille annetan andexi.

4:21 Ja hänen pitä wiemän mullin leiristä ulos/ ja polttaman hänen/ nijncuin hän poltti sen endisen mullin/ se pitä oleman ricosuhri seuracunnan edestä.

4:22 MUtta jos jocu Försti ricko ja teke jotacuta hänen HERrans Jumalans käskyä wastan/ jotca hänen tekemän pidäis/ ja tule tietämätä wicapääxi.

4:23 Ja ymmärtä sijtte hänen rioxens/ cuin hän on rickonut: hänen pitä tuoman uhrixi wirhittömän caurin.

4:24 Ja laskeman kätens sen caurin pään päälle/ ja teurastaman sijnä paicas/ cusa HERralle polttouhria teurastetan/ se pitä oleman hänen ricosuhriins.

4:25 Sijtte pitä papin ottaman ricosuhrin werestä sormellans/ ja paneman sen polttouhrin Altarin sarwein päälle/ ja sen muun weren caataman polttouhrin Altarin pohjalle.

4:26 Mutta caiken hänen lihawudens/ pitä hänen polttaman Altarilla/ nijncuin sen lihawuden kijtosuhrista. Ja nijn papin pitä sowittaman hänen rioxens/ ja se hänelle annetan andexi.

4:27 JOs jocu sielu yhteisestä Canssasta ricko tietämätä/ nijn että hän teke jotacuta HERran käskyä wastan/ jota ei hänen tekemän pidäis/ ja tule nijn wicapääxi.

4:28 Ja sijtte ymmärtä hänen rioxens/ cuin hän on rickonut/ hänen pitä tuoman uhrixi wirhittömän wuohen/ sen rioxen edestä/ cuin hän rickonut on.

4:29 Ja pitä laskeman kätens ricosuhrin pään päälle/ ja teurastaman sen polttouhrin paicalla.

4:30 Ja papin pitä sormellans ottaman

3 Mosexen kirja

werestä/ ja paneman polttouhrin Altarin sarwein päälle/ ja caiken weren caataman Altarin pohjalle.

4:31 Ja caiken hänen lihawudens pitä hänen ottaman/ nijncuin hän otti kijtosuhrin lihawuden/ ja polttaman Altarilla makiaxi hajuxi HERralle. Ja nijn pitä Papin händä sowittaman/ ja hänelle se annetan andexi.

4:32 MUtta jos hän tuo lamban ricosuhrixi/ nijn tuocan wirhittömän uhen.

4:33 Ja laskecan kätens ricosuhrin pään päälle/ ja teurastacan sen ricosuhrixi sijnä paicas/ cuin polttouhri teurastetan.

4:34 Ja Papin pitä sormellans ottaman werestä/ ja paneman polttouhrin Altarin sarwein päällä/ ja caataman caiken muun weren Altarin pohjalle.

4:35 Mutta caiken lihawuden pitä hänen ottaman/ nijncuin hän kijtosuhrin lamban lihawuden otti/ ja pitä polttaman sen Altarilla HERran tulexi. Ja nijn pitä Papin hänen rioxens sowittaman/ cuin hän on rickonut/ ja se hänelle annetan andexi.

Vers.3. Canssan pahennuxexi) se on/ opetuxella ja elämällä osa anda tilan rioxeen. v. 12. Pitä hänen leiristä wiemän ulos) se awisti/ että Christus piti uhrattaman ulcona portista/ etc. nijncuin Epistola Hebrerein tygö sen selittä 13. Cap. v. 12. v. 26. Papin pitä sowittaman hänen rioxens) se on/ hänen pitä rucouxillans Jumalalda anoman/ että se hänelle annettaisin andexi: se on/ sowitta.

V. Lucu.

HERran käsky caickinaisista wicauhrista. Nijncuin/ jos jocu cuule toisen kiroilewan/ ja ei ilmoita sitä/ v. 1. eli sattu johongun saastaiseen/ v. 2. eli myös idze hembeydest jotakin wanno/ v. 4. Cuinga sen edest uhrattaman pitä/ v. 5. Jos jocu ricko josacusa pyhitetyt/ v. 14. eli muutoin tietämättömydest

ricko jotacuta HERran käskyä wastan/ v. 17. taicka tietens otta eli kieldä hänen lähimmäiseldäns/ cuin hänen omans on/ v. 1.

5:1 JOs jocu sielu ricko ja cuule jongun kiroilewan/ ja hän on sen todistaja/ eli sen nähnyt ja tiennyt on/ ja ei ilmoita sitä/ hän on wicapää wäryteen.

5:2 Eli jos jocu sielu rupe johongun saastaiseen cappaleen/ taicka saastaiseen medzän eläinden raaton/ eli carjain/ eli matoim/ tietämät/ hän on saastainen ja wicapää.

5:3 Eli jos hän rupe saastaiseen ihmiseen/ millä ikänäns saastaisudella ihminen taita saastaisexi tulla/ tietämät/ ja sen sijtte ymmärtä/ se on wicapää.

5:4 Eli jos jocu sielu wanno/ nijn että hänen suustans käy ulos tietämät/ pahoin eli hywin tehdä (nijncuin ihminen kyllä wanno/ ennencuin hän sitä ajattele) ja sen sijtte ymmärtä/ hän on wicapää yhten näistä.

5:5 Cosca hän on wicapää johongun näistä/ ja tunnusta/ että hän sijnä rickonut on.

5:6 Nijn pitä hänen tämän rioxens wian edest/ cuin hän rickonut on/ tuoman laumasta HERralle lamban eli wuohen ricosuhrixi/ nijn pitä Papin sowittaman hänen rioxens.

5:7 Joldeica hänellä ole lammasta/ nijn tuocan HERralle rioxens edestä/ cuin hän rickonut on/ caxi kyhkyläistä/ eli caxi mettisen poica/ yhden ricosuhrixi ja toisen polttouhrixi.

5:8 Ja wiekän ne papille/ hänen pitä sen ensimmäisen uhraman ricosuhrixi/ ja wäändämän niscat häneldä/ ja ei cuitengan päätä erinäns repäisemän.

5:9 Ja pitä prijscottaman Altarin seinän ricosuhrin werellä/ ja andaman sen weren cuin jää/ wuota Altarin pohjalle. Se on ricosuhri.

5:10 Toisen pitä hänen uhraman polttouhrixi tawans jälkeen. Ja nijn pitä papin sowittaman

3 Mosexen kirja

hänen ricoxens/ cuin hän rickonut on/ ja se hänelle annetan andexi.

5:11 Joldeica hänellä ole cahta kyhkyläistä eli cahta mettisen poica/ nijn tuocan uhrins/ ricoxens edest/ kymmenennen osan Ephast sämbyläjauhoja ricosuhrixi. Mutta ei hänen pidä öljyä sen päälle paneman/ eikä pyhä sawua: sillä se on ricosuhri.

5:12 Ja hänen pitä sen wiemän papille/ ja papin pitä sijtä ottaman pion täyden muistoxi/ ja polttaman sen Altarilla HERralle uhrixi: Tämä on ricosuhri.

5:13 Ja papin pitä nijn sowittaman hänelle hänen ricoxens/ cuin hän rickonut on/ ja se hänelle annetan andexi. Ja sen pitä oleman papin oman nijncuin ruocauhringin.

5:14 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

5:15 Jos jocu sielu tietämätä ricko josacusa cuin HERralle pyhitetty on/ hänen pitä HERralle tuoman wicauhrin/ wirhittömän oinan laumasta/ joca caxi hopia Sicliä maxa/ Pyhän Siclin jälkeen wicauhrixi.

5:16 Sijhen myös mitä hän on rickonut pyhitetys/ pitä hänen sen andaman jällens/ ja wielä sijtte andaman wijdennen osan päälisexi. Ja pitä sen andaman papille/ hänen pitä sowittaman hänen wicauhrins oinalla/ nijn se hänelle annetan andexi.

5:17 Jos jocu sielu ricko ja teke wastoin jotacuta HERran käskyä/ jota ei hänen pitänyt tekemän/ tietämät/ hän on wicapää wääryteen.

5:18 Ja pitä tuoman papille wirhittömän oinan laumasta/ wicauhrin hinnalla: hänen pitä sowittaman hänelle hänen tietämättömydens/ cuin hän tehnyt on/ tietämät/ nijn se hänelle annetan andexi.

5:19 Se on wicauhri/ johonga hän HERran edes joutunut on.

Vers.9. sowittaman ricoxens) Ei nijn/ että cauristen eli wasickain werellä/ eli sencaltaisilla Lewitain uhreilla jocu ricos

lepytettin: Waan Christuxen weren cautta/ jota ne awistit. Sillä hänen cuolemans ja pijnans tähden on Jumala myös Wanhas Testamendis synnit andanut andexi. Sentähden sanotan hän tapetuxi mailman algusta/ Apoc. 13:8.

VI. Lucu.

HERra käske wisummast endisist uhreist/ nijncuin Polttouhrista/ cuinga se toimitettaman pitä/ v. 8. Erinomaisest ettei sen tuli ikänäns samuman pidä/ waan alati HERran Altarilla palaman/ v. 12. Ruocauhrista/ v. 14. Ylimmäisen papin pyhitys uhrista/ v. 19. Ricosuhrista/ v. 24.

6:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

6:2 Jos jocu sielu ricko ja teke HERra wastan/ kielden lähimmäiseldäns sen/ cuin hän hänen halduns andanut on/ eli sen/ jonga hän hänelle wahwalla uscalluxella käteen andanut on/ taicka jonga hän wäkiwallalla ottanut on/ eli wäärydellä on saattanut alans.

6:3 Eli sen cuin cadotettu oli/ löytänyt on/ ja kieldä sen wäärällä walalla/ eli mikä ikänäns se olis/ josa ihminen lähimmäistäns wastan ricko.

6:4 Cosca hän nijn ricko ja tule wicapääxi: Nijn pitä hänen andaman jällens mitä hän wäkiwallalla ottanut on/ ja wäärydellä on saattanut alans/ eli sen cuin hänen halduns annettu oli/ eli sen cuin hän löynnyt on.

6:5 Eli jonga tähden hän wäärän walan tehnyt on/ sen pitä hänen caicki tyynni andaman jällens/ ja wielä sijtte wijdennen osan päälisexi/ sille jonga oma oli/ sinä päiwänä cuin hän wicauhrins anda.

6:6 Mutta oman wicans tähden pitä hänen tuoman HERralle/ papin tygö wirhittömän oinan laumasta/ wicauhrin hinnalla.

6:7 Nijn pitä papin sowittaman hänen HERran edes/ nijn hänelle caicki annetan andexi/ mitä

3 Mosexen kirja

hän tehnyt on/ josa hän idzens wicapääxi saatti.

6:8 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

6:9 Käske Aronille ja hänen pojillens sanoden: tämä on polttouhrin sääty: polttouhrin pitää palaman Altarilla caiken yösen amun asti. Ja ainoastans Altarin tulen pitää sen päällä palaman.

6:10 Ja papin pitää päällens pukeman lijnahamen/ ja wetämän lijnaisen alaswaatten hänen rumins päälle/ ja pitää sen tuhwan ottaman/ cuin polttouhrin Altarin tulesta sen päälle jäänyt on/ ja paneman sen alas Altarin wiereen.

6:11 Ja sijtte pitää rijsuman waattens/ ja toisijn waatteisin idzens pukeman/ ja sijtte tuhwan wiemän ulos leirist ja puhtaseen paickaan paneman.

6:12 Tuli pitää palaman Altarilla/ ja ei coscan samuman. Ja papin pitää halgot sen päällä joca amu sytyttämän/ ja asettaman pulttouhrin sen päälle/ ja polttaman kijtosuhrin lihawuden sen päällä.

6:13 Tuli pitää alinoma palaman Altarilla/ ja ei coscan samutettaman.

6:14 JA tämä on ruocauhrin sääty/ jonga Aaronin pojat uhraman pitää Altarilla HERran eteen.

6:15 Papin pitää ottaman pion täyden sämbyläjauhoja ruocauhrin/ ja öljyst/ caiken pyhän sawun/ joca ruocauhrin päällä on/ ja pitää sen polttaman Altarilla makiaxi hajuxi ja muistoxi HERralle.

6:16 Ja sen tähtet pitää Aaronin poikinens syömän/ ja pitää syömän happamatoinna pyhäsä siasa/ seuracunnan majan pihäs.

6:17 Ja ei heidän pidä leipoman sitä hapatoxen cansa: sillä se on heidän osans/ jonga minä heille minun uhristani andanut olen/ se heille pitää oleman caickein pyhin/ nijncuin ricasuhri ja nijncuin wicauhri.

6:18 Jocainen miehenpuoli Aaronin lapsist pitää sen syömän. Se olcon alinomainen sääty

teidän suguisan HERran uhrista. Jocainen cuin nijhin rupe/ se pitää pyhitetty oleman.

6:19 Ja HERra puhui Mosexelle sanoden:

6:20 Tämä pitää oleman Aaronin ja hänen poicains uhri/ jonga heidän pitää uhraman HERralle heidän wihkimisens päiwänä: kymmenennen osan Ephast sämbyläjauhoja alinomaisexi ruocauhrixi/ puolen amulla ja puolen ehtona.

6:21 Ja pannus sinun sen tekemän pitää öljyn cansa/ ja sen kypsettyä tuoman/ ja cappaleina sinun sen uhraman pitää makiaxi hajuxi HERralle.

6:22 Ja papin/ joca hänen pojistans hänen sians woideltu on/ pitää sen tekemän. Tämä on ijancaickinen sääty HERralle/ se pitää caicki poltettaman.

6:23 Sillä caicki papin ruocauhri pitää tulella poltettaman/ ja ei syötämän.

6:24 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

6:25 Sanos Aaronille ja hänen pojillens/ tämä on ricasuhrin sääty/ cusa paicas sinä teurastat polttouhrin HERralle/ sijnä pitää myös sinun teurastaman ricasuhrin HERran edes/ ja se on caickein pyhin.

6:26 Pappi joca ricasuhria uhra/ pitää sen syömän pyhällä sialla seuracunnan majan pihalla.

6:27 Cucaikänäns hänen lihaans rupe/ se pitää wihitty oleman/ ja waate jonga päälle se weri prijscotetan/ sinun pitää hänen pesemän pyhäsä siasa.

6:28 Ja se sawiastia/ josa se keitetän/ pitää ricottaman. Jos se on waskises padas keitetty/ nijn se pitää pestämän/ ja wedellä wirutettaman.

6:29 Caicki miehenpuolet papeista/ pitää syömän sen: sillä se on caickein pyhin.

6:30 Mutta caicki se ricasuhri/ jonga weri wiedzän seuracunnan majaan pyhään siaan sowinnoxixi/ sitä ej pidä syötämän/ waan tulella poltettaman.

3 Mosexen kirja

Vers.30. Mutta caicki se ricosuhri) Tästä ymmärretän/ että ricosuhri eli sen tarwe on cahtalainen: Yxi/ jonga weri ei cannettu Pyhään/ jota he myös mahdoit syödä: mutta se toinen jonga weri wietin pyhään paickaan lepytyxexi/ sitä ei pitänyt syötämän/ waan se piti ulcona leiristä poltettaman: tästä luetan Epist. Hebrerein tygö Cap. 13. v. 11. & sup. 4:12.

VII. Lucu.

HERran käsky wicauhrista/ v. 1. Kijtosuhrista/ v. 11. Lupauxen ja wapan ehdon uhrista/ v. 16. Ei pidä lihawutta eikä werta syötämän/ v. 22. Mitä papille pitä sijtä tuleman cuin uhratan/ v. 31. caickinaisista uhreista/ v. 37.

7:1 JA tämä on wicauhrin sääty ja se on caickein pyhin.

7:2 Sijnä paicas/ cusa polttouhri teurastetan/ pitä myös teurastettaman wicauhri/ ja hänen werens pitä prijscotettaman Altarille ymbärins.

7:3 Ja caicki lihawus pitä sijtä uhrattaman/ händä ja sisällysten lihawus.

7:4 Ja ottaman caxi munascuuta sen lihawuden cansa/ cuin nijden päällä on landeisa/ ja maxan calwon munascuiden cansa.

7:5 Nijn pitä papin sen polttaman Altarilla uhrixi HERralle/ ja se on wicauhri.

7:6 Jocainen miehenpuoli papeista/ pitä syömän sen pyhäsä siasa: sillä se on caickein pyhin.

7:7 Nijn cuin ricosuhri on/ nijn pitä myös wicauhrin oleman: sillä yhtäläinen pitä heidän molembain säätyns oleman/ ja se pitä papin oma oleman/ joca sillä sowitta.

7:8 Sen papin/ joca polttouhrin uhra/ pitä polttouhrin wuota oma oleman/ jonga hän uhrannut on.

7:9 Ja caickinainen ruocauhri/ joca Pädzis

haastarilla eli pannusa kypsetty on/ sen pitä papin oman oleman/ joca sen uhra.

7:10 Ja caickinainen ruocauhri/ joca öljyllä secoitettu taicka cuiwa on/ sen caiken pitä Aaronin lasten oman oleman/ yhden nijncuin toisengin.

7:11 JA tämä on kijtosuhrin sääty/ joca HERralle uhratan.

7:12 Jos he tahtowat tehdä ylistysuhria/ nijn heidän pitä uhraman happamattomia leipiä/ secoitettuja öljyllä/ ja happamattomia ohucaisia kyrsiä/ woidelluita öljyllä/ ja pannusa kypsetyitä sämbyläleipiä secoitettuja öljyllä.

7:13 Mutta sencaltaisit uhreja pitä heidän tekemän hapannen kyrsän päälle/ heiden kijtosuhrins ylistysuhrixi.

7:14 Ja yxi caikista nijstä pitä uhrattaman HERralle ylönnyshrixi/ ja sen pitä papin oman oleman/ joca prijscotta kijtosuhrin weren.

7:15 Ja ylistysuhrin liha hänen kijtosuhrisans pitä sinä päiwänä syötämän/ jona se uhrattu on/ ja ei mitän pidä tähtexi jätettämän huomenexi.

7:16 Mutta jos jocu lupauxesta/ taicka hywäst tahdost uhra/ nijn se pitä sinä päiwänä syötämän/ jona se uhrattu on/ mutta jos jotakin tähtexi jää uhrista toisexi päiwäxi/ nijn pitä se myös syötämän.

7:17 Mutta jos jotakin tähtexi jää sijtä uhratusta lihasta colmanden päiwän asti/ nijn se pitä poltettaman tules.

7:18 Mutta jos jocu syö colmandena päiwänä sijtä uhratusta lihasta/ joca on hänen kijtosuhrists/ nijn ei ole hän otollinen/ joca sen on uhrannut/ eikä se hänelle pidä luettaman/ mutta se on cauhistus. Ja jocainen sielu/ joca sijtä syö/ hän on wicapää pahan tecoon.

7:19 JA se liha joca sattu johongin saastaisuteen/ ei pidä syötämän/ mutta tules poltettaman. Se cuin puhdas on rumistsans/ se

3 Mosexen kirja

pitä syömän lihasta.

7:20 Ja se sielu/ joca syö kijosuhrin lihasta/ sijtä cuin HERran oma on/ ja hänen saastaisudens on hänen päälläns/ se pitä häwitettämän hänen Canssastans.

7:21 Jos jocu sielu rupe johongun saastaisuteen/ olcon se saastainen ihminen/ eläin eli jocu muu saastainen: eli jos hän syö kijosuhrin lihasta/ sijtä cuin HERran oma on/ se pitä häwitettämän Canssastans.

7:22 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

7:23 Puhu Israelin lapsille/ sanoden: ei teidän pidä mitän lihawutta syömän härjistä/ lambaista ja wuohista.

7:24 Raadon eli haascan lihawus pangat caickinaisijn tarpeisijn/ mutta ei teidän pidä sitä syömän.

7:25 Sillä joca syö lihawutta sijtä eläimest/ cuin HERralle uhrixi annettu on/ se sielu pitä häwitettämän Canssastans.

7:26 Ei teidän pidä myös werta syömän caikisa teidän asumasioisan/ ei linnuista/ eikä eläimistä.

7:27 Jocainen sielu joca syö jotain werta/ se pitä häwitettämän Canssastans.

7:28 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

7:29 Puhu Israelin lapsille/ sanoden: se cuin HERralle hänen kijosuhrins uhra/ hänen pitä tuoman/ mitä HERralle kijosuhrixi tule.

7:30 Mutta hänen pitä sen candaman kädesäns HERran uhrixi/ nimittäin/ rinnan lihawuden pitä hänen tuoman rinnan cansa/ että ne pitä oleman häältyysuhri HERralle.

7:31 Mutta papin pitä polttaman lihawuden Altarilla/ ja rinnan pitä Aaronin ja hänen poicains oman oleman.

7:32 Ja sen oikian lawan/ pitä heidän andaman papille ylönnyshrixi/ heidän kijosuhristans.

7:33 Ja joca uhra kijosuhrin werta/ ja lihawutta Aaronin pojista/ hänen pitä saaman oikian lawan osaxens.

7:34 Sillä häältyys rinnan ja ylönnyys lawan/

olen minä ottanut Israelin lapsilda heidän kijosuhristans/ ja olen sen andanut papille Aaronille/ ja hänen pojillens ijancaickisexi säädyxi.

7:35 Tämä on Aaronin ja hänen poicains woitelemus HERran uhrista/ sijtä päiwästä/ jona he HERralle papixi annettin.

7:36 Jotca HERra käski sinä päiwänä/ jona hän heidän woiteli/ annetta heille Israelin lapsilda ijancaickisexi säädyxi/ caikille heidän suguillens.

7:37 Ja tämä on sääty polttouhrist/ ruocauhrist/ ricosuhrist/ wicauhrist/ täytösuhrist ja kijosuhrist.

7:38 Jonga HERra Mosexelle käski Sinain wuorella/ sinä päiwänä/ jona hän käskyn andoi hänelle Israelin lasten tygö/ että heidän piti uhraman heidän uhrins HERralle Sinain corwesa.

Vers.11. ja 12. Kijosuhrin ja ylistysuhrin)

Nämät caxi uhria owat luetut yhdexi:

kijosuhrixi cudzutan se/ cosca Härkiä/ lambaita etc. teurastetan. Ylistysuhrixi/ cosca sijhen ohucaisia leipiä ja kyrsiä tygö pannan/ nijncuin ruocauhrijn/ ja aina yxi nimittä sen toisen/ nijn että se cudzutan ylistysuhrin lihaxi/ se on/ ylistysuhrin tykönä/ Item , kijosuhrin ylistysuhrixi.

VIII. Lucu.

HERra käske Mosexen wihkiä Aaronin ja hänen poicans papixi/ v. 1. Hän woitele ja wihki heidän nijllä uhreilla ja tawoilla/ cuin HERra ennens hänen eteens kirjoittanut oli/ v. 4. 5. etc.

8:1 JA HERra puhui Mosexelle sanoden:

8:2 ota Aaron poikinens ynnä heidän waatettens cansa/ ja myös woidellusöljy/ ja mulli ricosuhrixi/ caxi oinasta ja myös cori happamattomia leipä.

3 Mosexen kirja

8:3 Ja coco caicki Canssa/ seuracunnan majan owen eteen.

8:4 Moses teki nijncuin HERra hänelle käskenyt oli/ ja cocois Canssan seuracunnan majan owen eteen.

8:5 Ja canoi caikille heille: tämä on se cuin HERra on käskenyt tehdä.

8:6 JA otti Aaronin poikinens/ ja pesi heidän wedellä.

8:7 Ja puetti hänen päällens lijnahamen/ ja wyötti hänen wyöllä/ ja puetti hänen silckihamalla/ ja pani pääliswaatten hänen päällens ja wyötti hänen pääliswaatten wyöllä.

8:8 Ja pani hänen päällens rindawaatten/ ja pani rindawaatten päälle walkeuden ja täydellisyden.

8:9 Ja pani hijpan hänen päähäns/ ja pani hijpan päälle odzawaatten/ cullaisen odzaladin/ sen pyhän cruunun päälle/ nijncuin HERra Mosexelle käskenyt oli.

8:10 Ja Moses otti woidellusöljyn ja woiteli majan caluinens ja pyhitti ne.

8:11 Ja prijscotti sijtä seidzemen kerta Altarille/ ja woiteli Altarin caluinens ja pesoastian jalcoinens/ että se wihitäisin.

8:12 Ja caasi woidellusöljyst Aaronin pään päälle/ ja woiteli hänen/ wihittä.

8:13 Ja toi Aaronin pojat/ ja puetti heidän päällens lijnaiset hamet/ wyötti heidän wyöllä/ ja satoi hijpat heidän päällens/ nijncuin HERra hänelle käskenyt oli.

8:14 JA andoi tuoda mullin ricosuhrixi. Ja Aaron poikinens pani kätens hänen pääns päälle.

8:15 Sijtte hän teurastettin. Ja Moses otti werestä/ ja pani sormellans Altarin sarwijn ymbärins Altarita/ ja puhdisti Altarin/ ja caasi weren Altarin pohjalle/ ja wihei sen/ sowittaxens.

8:16 Ja otti caiken sisällysten lihawuden/ ja maxan calwon/ ja molemmat munascuut/ ynnä lihawuden cansa/ ja poltti Altarilla.

8:17 Mutta mullin/ wuotiners/ lihoinens ja

sondinens poltti hän tules ulcona leiristä/ nijncuin HERra hänelle käskenyt oli.

8:18 Ja hän toi oinan polttouhrixi/ ja Aaron poikinens/ panit kätens hänen pääns päälle.

8:19 Sijtte hän teurastettin/ ja Moses prijscotti hänen werens Altarille ymbärins.

8:20 Ja leickais oinan cappaleixi/ ja poltti pään ja cappalet lihoinens.

8:21 Ja pesi sisällyxet ja jalat wedellä/ ja poltti sijtte coco oinan Altarilla/ Se on polttouhri makiaxi hajuxi tuli HERralle/ nijncuin HERra hänelle käskenyt oli.

8:22 JA toi myös toisen oinan/ joca on täytösuhri. Ja Aaron poikinens panit kätens oinan pään päälle.

8:23 Sijtte hän teurastettin. Ja Moses otti hänen werestäns/ ja siwui Aaronin oikian corwan lehteen/ ja myös oikian käden peucaloon/ ja oikian jalan isoin warpaseen.

8:24 Ja toi myös Aaronin pojat/ ja siwui werellä heidän oikian corwans lehteen/ ja heidän oikian kädens peucaloon/ ja heidän oikian jalcans isoin tarpaseen/ ja prijscotti weren Altarille ymbärins.

8:25 Ja otti lihawuden/ ja saparon/ ja caiken sisällysten lihawuden/ ja maxan calwon/ ja molemmat munascuut heidän lihawudens cansa/ ja oikian lawan.

8:26 Hän otti myös corista/ josa happamattomat leiwät olit HERran edes/ yhden happamattoman kyrsän/ ja öljyllä woidellun kyrsän/ ja ohucaisen kyrsän/ ja pani ne lihawuden/ ja oikian lawan päälle.

8:27 Ja andoi caicki nämät Aaronin ja hänen poicans käsijn/ ja hän häälytti he häälytyxexi HERralle.

8:28 Ja sijtte otti Moses caicki nämät heidän käsistäns/ ja poltti Altarilla polttouhrin päällä: sillä se on täytösuhri makiaxi hajuxi tuli HERralle.

8:29 Ja Moses otti rinnan ja häälyttyti sen häälytyxexi HERralle/ täytösuhrin oinasta/ sen Moses sai osaxens/ nijncuin HERra hänelle

3 Mosexen kirja

käskenyt oli.

8:30 JA Moses otti woidellusöljystä ja werestä/ joca oli Altarilla/ ja prijscotti Aaronin ja hänen waatettens päälle/ hänen poicains ja heidän waatettens päälle/ ja wihei nijn Aaronin ja hänen waattens/ hänen poicains ja heidän waattens hänen cansans.

8:31 Ja sanoi Aaronille ja hänen pojillens: keittäkät liha seuracunnan majan owen edes/ ja syökät se sijnä paicas/ nijn myös leipä/ cuin täytösuhrin corisa on/ nijncuin minulle käsketty ja sanottu on: että Aaron poikinens pitä ne syömän.

8:32 Waan mitä jää tähtexi lihasta ja leiwästä/ sen teidän pitä polttaman tules.

8:33 Ja ei teidän pidä lähtemän seidzemenä päiwänä seuracunnan majan owesta/ sijhenasti/ cosca teidän täytösuhrin päiwät täytetän: sillä seidzemenä päiwänä owat teidän käten täytetyt.

8:34 Nijncuin se tänäpänä tapahtunut on/ HERra on käskenyt tehtä/ että se sowitettaisin.

8:35 Ja teidän pitä oleman seidzemen päiwä seuracunnan majan owen edes/ yli päiwä ja yötä. Ja teidän pitä ottaman waarin wartioista HERran edes/ ettet te cuolis: sillä nijn on minulle käsketty.

8:36 Ja Aaron poikinens teki caiken sen/ cuin HERra Mosexen cautta käskenyt oli.

Vers.8. Walkeuden ja täydellisyyden) Tästä on ennen puhuttu/ 30.

Vers.28. Cap. Exodi v. 10. Ja woiteli majan) Että maja ja papit piti woideltaman/ awisti/ että Jumalan seuracunda ja hänen opettajans piti lahjoitettaman Pyhällä hengellä/ joca cudzutun ilon öljyxi/ Psal. 45:8. Ja hänen lahjoituxens woitelemisexi/ Esa. 61:1. 1. Ioh.2:27. v. 33. Teidän käden täytetyt) Cadzo 41. versyn/ 28. lug. Exodi .

IX. Lucu.

Moses kāske Aaronin ja hänen poicains otta carja uhrixi/ v. 1. he tekäwät nijn/ v. 5. hän kāske heitä uhrata idze edestäns ja Canssan edestä/ v. 7. Aaron uhra idze edestäns ricosuhrin/ v. 8. Polttouhrin/ v. 12. Cassan edestä/ ricosuhrin/ v. 15. Polttouhrin/ v. 16. Ruocauhrin/ v. 17. Kijtosuhrin/ v. 18. siuna Canssan/ v. 22. HERran cunnia ilmesty/ ja tuli tule HERralda ja culutta uhrin/ v. 23.

9:1 JA cahdexandena päiwänä cudzui Moses Aaronin poikinens/ ja wanhimmat Israelista.

9:2 Ja sanoi Aaronille: ota sinulles nuori wasicka ricosuhrixi/ ja oinas polttouhrixi/ molemmat wirhittömät/ ja tuo HERran eteen.

9:3 Ja puhu Israelin lapsille/ sanoden: ottacat cauris ricosuhrixi/ ja wasicka ja caridza molemmat wuosicunnaiset/ ja wirhittömät/ polttouhrixi.

9:4 Ja myös härkä ja oinas uhrataxemme kijtosuhrixi HERran edes/ ja ruocauhrixi secoitettu öljyllä: sillä tänäpänä ilmesty HERra teille.

9:5 Ja he toit caicki/ mitä Moses käskenyt oli/ seuracunnan majan owen eteen: ja caicki Canssa käwit edes/ ja seisoit HERran edes.

9:6 Nijn sanoi Moses: tämä on se/ cuin HERra käskenyt on teidän tehdä/ nijn HERran cunnia ilmesty teille.

9:7 Ja Moses sanoi Aaronille: astu Altarin tygö/ ja tee ricosuhris/ ja polttouhris/ ja sowita sinuas ja Canssa/ ja tee sijtte Canssan uhri/ ja sowita heitä/ nijncuin HERra käskenyt on.

9:8 JA Aaron astui Altarin tygö/ ja teurasti wasican ricosuhrixens.

9:9 Ja hänen poicans cannoit weren hänen tygöns/ ja hän casti sormens wereen/ ja siwui Altarin sarwijn/ waan weren caasi hän Altarin pohjalle.

9:10 Mutta lihawuden/ ja munascuut/ ja

3 Mosexen kirja

maxan calwon ricosuhrista/ poltti hän Altarilla/ nijncuin HERra oli Mosexelle käskenyt.
9:11 Mutta lihan ja nahan poltti hän tules ulcona leirist.
9:12 Sijtte teurasti hän polttouhrin/ Ja Aaronin pojat cannoit weren hänen tygöns/ ja hän prijscotti sen Altarille ymbärins.
9:13 Ja he toit myös polttouhrin hänelle/ cappaleixi leicatun/ ja pään/ ja hän poltti ne Altarilla.
9:14 Ja hän pesi sisällyxet ja jalat/ ja poltti ne polttouhrin päällä/ Altarilla.
9:15 Sijtte candoi hän Canssan uhrin edes/ ja otti caurin/ joca oli Canssan ricosuhri/ ja teurasti sen/ ja teki sijtä ricosuhrin/ nijncuin sen endisengin.
9:16 Ja hän toi myös polttouhrin/ ja walmisti sen tawans jälkeen.
9:17 Ja toi ruocauhrin/ ja otti sijtä pions täyden/ ja poltti ne Altarilla/ paidzi amullista polttouhria.
9:18 Sijtte teurasti hän härjän ja oinan Canssan kijosuhrixi/ ja hänen poicans cannoit weren hänelle/ ja hän prijscotti sen Altarille ymbärins.
9:19 Mutta sen härjän lihawuden ja oinan saron/ ja sisällysten lihawuden/ ja munascuut/ ja maxan calwon.
9:20 Caiken tämän lihawuden panit he rinnan päälle/ ja poltit lihawuden Altarilla.
9:21 Mutta rinnan ja oikian lawan/ häälytti Aaron häälytyxexi HERran edes/ nijncuin HERra oli käskenyt Mosexelle.
9:22 JA Aaron nosti kätens Canssan puoleen/ ja siunais heitä/ ja sijttecuin hän ricosuhrin/ polttouhrin/ ja kijosuhrin tehnyt oli/ meni hän alas.
9:23 Nijn Moses ja Aaron menit seuracunnan majaan/ ja cosca he jällens sieldä läxit/ siunaisit he Canssan. Nijn HERran cunnia ilmestyi caiken Canssan edes.
9:24 Sillä tuli tuli HERalda alas/ ja culutti

polttouhrin/ ja sen lihawuden/ Altarilda/ ja cosca caicki Canssa sen näit/ riemuidzit he sangen suurest/ ja langeisit maahan caswoillens.

Vers.6. HERran cunnia) Se on tuli/ joca sijtte v. 24. läxi HERralda/ ja culutti uhrin. Tämä tuli alati tähdellä pidettin papeilda/ sijhenasti cuin Cuningas Salomo rakensi Templin: silloin hän jällens udistettin/ nijncuin nähdän/ 2. Par. 7: Ja sijtte jällens Babelin fangiuten asti/ josta enä luke saadan/ 2. Mac. 1. Ja HERra on tällä tulella tahtonut anda nähtä/ että sencaltaiset uhramisen tawat owat hänelle ollet kelwolliset: nijncuin Abelin uhri/ Gen. 4:4 ja Eliaxen/ 1. Reg. 18:38. v. 7. Sowita) tästä nähdän ettei Aaron ole ollut se oikia ylimmäinen pappi/ että hänen piti myös idzens sowittaman/ mutta hän awisti toista/ joca tulewa ja wiatoin oli/ Hebr. 5. ja 7.

X. Lucu.

AAaronin pojat Nadab ja Abihu tuowat wierasta tulda HERran eteen: ja tuli tule HERralda alas ja cuoletta heidän/ v. 1. Moses kieldä heidän Isäns ja weljens itkemäst heitä/ v. 6. HERra kieldä papit juomast wijna eli wäkewitä juotawita/ cosca he palweluxens tekewät/ v. 8. Moses sano Aaronille/ mikä pappein osa uhrista pitä oleman/ v. 12. Että ricosuhrin cauris (jota ei pitänyt) poltettin/ wihastu Moses: mutta cosca Aaron sano syyys/ leppy hän/ v. 19.

10:1 JA Aaronin pojat Nadab ja Abihu otit cumbikin suidzutusastians/ ja panit tulda njihin/ ja suidzutust sen päälle/ ja cannoit wierasta tulda HERran eteen/ jota ei hän heille ollut käskenyt.

10:2 Silloin läxi tuli HERralda/ ja culutti heidän/ nijn että he cuolit HERran edes.

10: Nijn sanoi Moses Aaronille: tämä on se

3 Mosexen kirja

cuin HERra puhunut on/ sanoden: minä pyhitetän nijsä/ jotca minua lähestywät/ ja caiken Canssan edes minua cunnioitetan. Ja Aaron oli äneti.

10:4 Mutta Moses cudzui Misaelin/ ja Elzaphanin Usielin/ Aaronin sedän pojat/ ja sanoi heille: tulcat ja candacat teidän weljen Pyhästä ja leiristä ulos.

10:5 Ja he tulit ja cannoit heidän lijnahameinens leiristä/ nijncuin Moses oli sanonut.

10:6 Nijn sanoi Moses Aaronille/ ja hänen pojillens Eleazarille ja Ithamarille: ei teidän pidä paljastaman teidän päätän/ eikä myös repimän teidän waatteitan/ ettet te cuolis/ ja ettei wiha tulis caiken Canssan päälle. Mutta teidän weljen/ coco Israelin huonesta itkekän tätä palo/ jonga HERra sytyttänyt on.

10:7 Waan ei teidän pidä menemän seuracunnan majan owesta ulos/ ettet te cuolis: sillä HERran woidellusöljy on teidän päällän. Ja he teit Mosexen sanan jälkeen.

10:8 JA HERra puhui Aaronille/ sanoden:

10:9 sinä ja sinun poicas sinun cansas/ ei pidä juoman wijna eli wäkwätä juoma/ cosca te menette seuracunnan majaan/ ettet te cuolis. Se pitä oleman ijancaickinen sääty teidän suguillen.

10:10 Että te eroitatte mikä pyhä ja ei pyhä/ mikä puhdas ja saastainen on.

10:11 Ja että te opetaisitte Israelin lapsille caicki oikeudet cuin HERra teille Mosexen cautta puhunut on.

10:12 JA Moses puhui Aaronille ja hänen jäänyille pojillens Eleazarille ja Ithamarille/ ottacat se/ cuin tähtexi jäänyt on ruocauhrista/ HERran uhrista/ ja syökät se happamattomana Altarin tykönä: sillä se on caickein pyhin.

10:13 Ja teidän pitä sen syömän pyhällä sialla: sillä se on sinun oikeudes/ ja sinun poicais oikeus HERran uhrista: sillä se on minulle nijn käsketty.

10:14 Mutta häälytysrinnan ja ylönnyslawan pitä sinun ja sinun poicas ja tyttäres/ sinun cansas syömän puhtalla paicalla: sillä tämä oikeus on sinun pojilles annettu Israelin lasten kijosuhrista:

10:15 Sillä ylönnyslapa ja häälytysrinda/ lihawus uhrein cansa/ pitä cannettaman sisälle häälytettä häälytyxexi HERralle/ sentähden pitä sen oleman sinulle/ ja sinun lapsilles ijancaickisexi säädyxi/ nijncuin HERra käskenynt on.

10:16 JA Moses edzei ricosuhrin caurista/ ja löysi sen poltetuxi. Ja hän wihastui Eleazarin ja Ithamarin Aaronin jäänyitten poicain päälle/ sanoden:

10:17 Mixette ole syönet ricosuhria pyhällä paicalla? sillä se on caickein pyhin/ ja hän on andanut teille sen/ että teidän pitä candaman Canssan ricoxet/ ja sowittaman heitä HERran edes.

10:18 Cadzo hänen werens ei ole tullut Pyhään/ teidän pitä syömän sen Pyhä/ nijncuin minulle käsketty on.

10:19 Mutta Aaron sanoi Mosexelle: cadzo/ tänäpänä owat he uhrannet heidän ricosuhrins/ ja heidän polttouhrins HERran edes. Ja minun on nijn käynyt cuins näet. Ja pidäiskö minun tänäpänä syömän ricosuhrista/ olisco se HERralle otollinen?

10:20 Cuin Moses sen cuuli/ tytyi hän siihen.

Vers.1. Wierasta tulda) se on/ sitä joca ei ollut tullut taiwast/ ja Altarilda otettu. v. 1. Joista hän ei heille käskenynt ollut) Tästä nähdän/ ettei Jumalan palweluxes ole luwallinen mitäkän idzestäns ajatella/ taicka tehdä ilman HERran käskytä. v. 3. Minä pyhitetän) se on/ waicka papitkin rickowat/ ja ei tee heidän wircans/ cuin käsketty on/ nijn en minä heitäkän säästä: että muut näkisit sen/ ja oppisit pelkämän ja cunnioittaman minua. v. 18. Hänen werens) Ettei uhrin weri ollut wiety Pyhään: ei se pitänyt poltettaman/ waan

3 Mosexen kirja

syötämän: mutta jonga weri wietin sisälle/ sitä ei pitänyt syötämän/ waan caicki poltettaman/

XI. Lucu.

HERra sano Mosexelle/ cutca eläimet puhtat owat/ että he nijtä söisit/ ja cutca saastaiset/ v. 1. neljäjalcaisten eläinden seas/ v. 3. calain/ v. 9. linduin/ v. 13. matelewaisten/ v. 29. ja 41. Mitkä cappalet tulewat saastaisexi/ saastaisten eläinden raadoista/ ja cuinga nijden cansa tehtämän pitä/ v. 32. etc. Neuwo heitä/ ettei he heitäns mihingän saastutais/ sillä hän heidän Jumalans on pyhä/ v. 43.

11:1 JA HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden heille: puhucat Israelin lapsille/ sanoden:

11:2 nämät owat eläimet joita te saatte syödä/ caickein eläinden seas maan päällä.

11:3 Caikist caxisorckaisist ja märhettiwäisit eläimist saatte te syödä.

11:4 Mutta se cuin märhetti/ ja jolla sorcat on/ ja ei nijtä hajota/ nijncuin Cameli/ se on teille saastainen/ ja ei teidän pidä sitä syömän.

11:5 Caninit märhettiwät/ mutta ei ole caxisorckaiset/ sentähden ne owat teille saastaiset.

11:6 Ja Jänes myös märhetti/ waan ei oli caxisorckainen/ sentähden se on teille saastainen.

11:7 Ja sica on caxisorckainen/ mutta ei märheti/ sentähden se on teille saastainen.

11:8 Näiden liha ei teidän pidä syömän/ eikä heidän raatoins tarttuman: sillä ne owat teille saastaiset.

11:9 Näitä teidän pitä syömän nijstä jotca wesisä owat/ caicki joilla on uimuxet ja suomuxet merisä ja wirroisa/ nijtä teidän pitä syömän.

11:10 Mutta caicki joilla ei ole uimuxita ja

suomuxita meresä ja wirroisa/ caickein nijden seas/ jotca lijckuwat ja eläwät wesis/ ne pitä oleman teille cauhistus.

11:11 Ne owat teitä cauhistawat/ ja nijden liha ei teidän pidä syömän/ cauhistucat heidän raatons.

11:12 Sillä caicki joilla ei ole uimuxita ja suomuxita wesisä/ ne owat teille cauhistus.

11:13 Nämät owat linnuista cuin owat cauhistus teille/ ja ei teidän pidä syömän/ cuin owat:

11:14 Cotca/ Haucka/ ja Linduhaucka/ Cockolindu/ ja Corpihaucka lainens.

11:15 Ja caicki Carneh lainens.

11:16 Sruzti/ Tarhapöllöi/ Käki ja Hijrihaucka lainens.

11:17 Kiwiraugia/ Luicoi/ Hyypiä.

11:18 Yöcköi/ Ruogon päristjä ja Storcki.

11:19 Haicara ja Hahca lainens. Suowares ja Pääskyinen.

11:20 Ja caicki jotca lijccuwat linduin seas/ ja käywät neljällä jalalla/ pitä oleman teille cauhistus.

11:21 Cuitengin näitä saatte te syödä linnuista/ jotca lijckuwat ja käywät neljällä jalalla/ ja ei cahdella säärellä hyppelle maan päällä.

11:22 Ja näitä te saatte syödä heistä/ cuin on Arbe lainens/ ja Selaam/ ja Hargol lainens/ ja Hagab lainens.

11:23 Waan caicki jotca paidzi nijtä owat nelijalcaiset linduin seas/ ne owat tielle cauhistus. Ja ne pitä teidän saastaisna pitämän.

11:24 Ja se joca tarttu heidän raatoins/ sen pitä oleman saastaisen ehtosen asti.

11:25 Ja jos jocu heidän raatojans canda/ hänen pitä pesemän waattens/ ja pitä oleman saastaisen ehtosen asti.

11:26 JA jocainen eläin joca on sorkillinen/ waan ei caxisorckainen/ eikä märheti/ ne owat teille saastaiset. Ja jocainen cuin nijhin tarttu/ pitä oleman saastainen.

3 Mosexen kirja

11:27 Ja jocainen cuin käy kämmenelläns caickein petoin seas/ jotca käywät neljällä jalalla/ ne owat teille saastaiset. Jocainen joca rupe heidän raatoins/ sen pitä oleman saastaisen ehtosen asti.

11:28 Ja joca canda heidän raatojans/ hän peskän waattens/ ja pitä oleman saastaisen ehtosen asti: sillä caicki nämät owat saastaiset teille.

11:29 Ja nämät pitä oleman myös teille saastaiset/ nijden eläinden seas/ jotca matelewat maalla/ cuin on: Kärppä/ Hijri/ Sammacko/ jocainen lainens.

11:30 Ijlicotti/ Tuonencoira/ Sisälisco/ Waskikärme ja Myyriäinen.

11:31 Nämät owat teille saastaiset caickein nijden seas/ cuin matelewat. Ja joca rupe heihin sijttecuin he cuollet owat/ hänen pitä oleman saastaisen ehtosen asti.

11:32 Ja caicki cuin sencaltainen raato päälle puto/ se on saastainen/ olis se caickinainen puuastia/ eli waate/ eli nahca/ eli säcki. Ja paickinainen se jolla jotakin tehdän/ pitä candaman weteen/ ja sen pitä oleman saastaisen ehtosen asti/ nijn se on puhdas.

11:33 Ja caickinaiset sawiastiat/ joihinga sencaltainen raato puto/ owat caicki saastaiset/ ja mitä nijsä on/ ja pitä ricottaman.

11:34 Caicki ruoca jota syödän/ jos se wesi tule sen päälle// se on saastainen: Ja caicki juoma jota juodan/ sencaltaisista astioista/ on saastainen.

11:35 Ja caicki cuin sencaltainen raato päälle puto/ se tule saastaisexi/ olis se totoi eli cattila/ se pitä ricottaman: sillä se on saastainen/ ja sen pitä oleman teille saastaisen.

11:36 Cuitengin lähtet/ caiwot ja lammicot owat puhtat/ ja jocainen joca tarttu heidän raatons/ sen pitä oleman saastaisen.

11:37 Ja jos sencaltainen raato lange siemenen päälle/ joca kylwetty on/ nijn on se cuitengin puhdas.

11:38 Ja jos wettä caatan siemenen päälle/ ja lange jocu sencaltainen raato nijden päälle/ nijn se tule teille saastaisexi.

11:39 Ja jos jocu eläin cuole jota teidän sopi syödä/ se cuin sen raaton tarttu/ se on saastainen ehtosen asti.

11:40 Se joca syö sencaltaisesta raadosta/ hänen pitä pesemän waattens/ ja oleman saastaisen ehtosen asti. Nijn myös se joca canda sencaltaisita raatoja/ hänen pitä pesemän waattens/ ja oleman saastaisen ehtosen asti.

11:41 Caicki matelewainen maalla/ pitä oleman teille cauhistapa/ ja ei pidä sitä syötämän.

11:42 Ja jocainen cuin wadzallans käy/ ja jotca käywät neljällä eli useammalla jalalla/ caickista jotca matelewat maalla/ ei pidä teidän nijtä syömän: sillä ne owat teille cauhistus.

11:43 Älkät teidän sieluan cauhistawaisexi tehkö/ ja älkät saastuttaco teidän nijsä/ nijn että te tuletta saastaisexi.

11:44 Sillä minä olen HERra teidän Jumalan/ sentähden teidän pitä pyhittämän teidän/ että te tulisitta pyhäxi: sillä minäkin olen pyhä. Ja ei teidän pidä saastuttaman teidän sieluan jollakin matelewaisella eläimellä/ joca matele maalla.

11:45 Sillä minä olen HERra joca teidän johdatin Egyptin maalda/ että minä olisin teidän Jumalan/ sentähden teidän pitä oleman pyhät: sillä minä olen pyhä.

11:46 Ja tämä on sääty caikista eläimistä ja linnuista/ ja caikista matelewaisista/ ja wesis eläwäisist/ ja caickinaisist eläimist/ jotca maalla matelewat.

11:47 Että te tiedäisitte eroitta puhtat nijstä saastaisist/ ja mitä eläimitä syötämän pitä/ ja mitä eläimitä ei sowi syödä.

Vers.4. Se on teille saastainen) Ehkä caicki eläimet idzestäns puhtat owat: sillä nijn on

3 Mosexen kirja

Gen. 1. Ja Jumala näki caicki mitä hän tehnyt oli/ ja se oli caicki hywä. Cuitengin että Jumala on tahtonut waatia Judalaisia Lain ikeen ala/ siihenasti että wapahtaja tulis: Gal.3:23. ja4:3. ja 4. On hän nijn käskenyt/ että muutammat Lain jälken piti oleman saastaiset syötä ja uhratta: Nijn myös että he olisit muistanet Egyptiläisten hulluden/ jotca enimäst caicki eläimet/ saastaisetkin pidi jumalina. Lue Iustin. Phil. & Mar. quaest ad Orthod. 35. Lyra luule myös ettei ne saastaiset eläimet ollet terweliset syödä: sentähden on HERra kieldänyt heidän/ ja sillä näyttänyt hänen Isällisen murhens hänen Canssastans/ että hän soi heidän sitä kuin hywä ja terwelinen oli syödä: ne muut hän kielsi. Mutta Udes Testamendis ei ole meitä käsketty pitämän tätä eroitusta: nijncuin nähden Gal. tygö 5:1. 1. Tim.4:3. ja 4. 1. Cor. 10:25. Rom. 14:2. etc. Että Apost. tegois cap. 15. kieldän monicahtat ruat/ piti waiwoin hetkexi aica pidettämän/ Judalaisten tähden/ ettei heidän sijtä pahenduman pitänyt. v. 22. Arbe/ Selaam/ Hargol ja Hagab) Nämät neljä eläindä ei ole meidän maalla/ ja luetan nelijalcaisten linduin secaa/ sijs on paras/ että ne Hebraean nimet pidetän oudoisa sanoisa/ nijncuin on Halleluja.

XII. Lucu.

HERra anda käskyn lasten synnyttäväisistä/ cuinga cauwan heidän pitä saastaiset oleman synnyttämistä: Poicalapsist/ v. 1. Pijcalapsist/ v. 5. Mitä heidän uhraman pitä heidän puhistuxens edestä/ v. 6.

12:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
12:2 Puhu Israelin lapsille/ ja sanos heille:
Cosca waimo sijttä/ ja synnyttä poicalapsen/ nijn hänen pitä seidzemen päiwä oleman saastaisen/ nijncauwan kuin hän kärsi hänen sairauttans.

12:3 Ja cahdexandena päiwänä pitä ymbäriinsleicattaman hänen esinahcans liha.
12:4 Mutta hänen pitä oleman cotona colmeneljättäkymmendä päiwä hänen puhdistuxens weresä: ei hänen pidä rupeman yhtengän/ kuin pyhä on/ eikä hänen pidä Pyhään tuleman/ siihenasti kuin hänen puhdistus päiwäns täytetän.
12:5 Mutta jos hän synnyttä pijcalapsen/ nijn hänen pitä saastaisen oleman caxi wijcko/ nijncauwan kuin hän kärsi sairauttans/ ja cuusiseidzemettäkyymmendä päiwä pitä hänen cotona oleman hänen puhdistuxens weresä.
12:6 MUtta cosca hänen puhdistus päiwäns pojan eli tyttären jälken owat täytetyt/ nijn tuocan wuosicunnaisen caridzan polttouhrixi/ ja mettisen pojan eli kyhkyläisen ricosuhrixi/ papille seuracunnan majan owen eteen.
12:7 Joca ne pitä uhraman HERran edes/ ja sowittaman hänen/ nijn hän puhdistu hänen werens juoxusta. Tämä on sääty pojan eli tyttären synnyttämisestä.
12:8 Jos ei hänellä ole wara uhrata caridzata/ nijn ottacan caxi kyhkyläistä/ eli caxi mettisen poica/ toisen polttouhrixi ja toisen ricosuhrixi. Ja nijn papin pitä sowittaman hänen/ että hän puhdistettaisin.

Vers.2. Oleman saastaisen) Ei että sijttä taicka synnyttä lapsia/ on syndi eli saastainen työ/ sillä se oli nijn Jumalalda asetettu cohta Paradijsis syndijn langemisen edellä: waan että heille tämän cansa muistutettaisin sijtä saastaisuudesta/ kuin meidän Esiwanhembain rioxest siihen on tullut/ Nimittäin/ että me caicki sikimme ja synnymme synnis/ Psal. 51:7.

XIII. Lucu.

HERra anda käskyn Mosexelle spitalista/ että jos jocu mercki näky jongun päällä spitalijn/ hänen pitä näyttämän idzens papeille/ ja

3 Mosexen kirja

heidän pitä duomidzeman/ olisco hän spitalinen eli ei/ v. 1. etc. Se cuin duomitan spitalisexi/ hänen pitä peräti saastaisen oleman/ etc. ja asuman erinäns muista/ v. 45. Pappein pitä myös duomidzeman jos sen muotoista jotakin on tullut waatteisijn/ v. 47.

13:1 JA HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:

13:2 Jos ihmisen ihoon tule ajos/ eli rupi/ eli putkenpolttama/ nijncuin spitali tahdois tulla häneen/ nijn pitä hän wietämän papin Aaronin tygö/ eli yhden hänen pojistans pappein seasta.

13:3 Ja sijttecuin pappi näke merkin hänen ihosans/ ja jos carwat owat muuttunet walkiaxi/ ja haawan paicka on nähdä matalambi cuin muu iho hänen ruumisans/ se on totisest spitali/ sentähden papin pitä cadzeleman händä ja duomidzeman hänen saastaisexi.

13:4 Mutta jos hänen ihosans on putkenpolttama/ ja ei cuitengan näy olewan sywemmällä muuta iho/ ja carwat ei ole muuttunet walkiaxi/ nijn pitä papin hänen sulkeman sisälle seidzemexi päiwäxi.

13:5 Ja seidzemendenä päiwänä pappi cadzelcan/ jos haawat näkywät hänes olewan nijncuin ennengin/ ja ei ole lewinnet hänen ihosans/ nijn papin pitä hänen jällens toisexi seidzemexi päiwäxi sulkeman sisälle.

13:6 Ja cosca hän taas cadzele hänen toisna seidzemendä päiwänä/ ja löytä haawat rauwennexi/ ja ei lewinnexi hänen ihosans/ nijn pitä hänen duomidzeman hänen puhtaxi: sillä se on syhelmä/ ja pitä pesemän hänen waattens/ ja nijn on hän puhdas.

13:7 Mutta jos rupi lewiä hänen ihosans/ sijte cuin hän on papilda cadzottu ja puhtaxi sanottu/ nijn hän pitä cadzottaman toisen kerran papilda.

13:8 Jos sijs pappi näke/ että ruwet owat lewinnet hänen ihosans/ nijn pitä hänen

duomidzeman hänen saastaisexi: sillä se on totisest spitali.

13:9 Mutta cosca spitalin haawa tule ihmiseen/ hän pitä wietämän papin tygö.

13:10 Ja cosca pappi näke ja löytä walkian ajoxen tullexi hänen ihoons/ ja carwat walistunexi/ ja uden lihan olewan ajoxes.

13:11 Nijn on totisest wanha spitali hänen ihosans/ ja sentähden pitä papin duomidzeman händä saastaisexi/ ja ei sillen sulkeman sisälle: sillä hän on jo saastainen.

13:12 Ja jos spitali lewiä hänen ihosans/ ja täyttä coco ihon/ päästä nijn jalcoijn/ caiken senjälken/ mitä pappi näke silmäins edes.

13:13 Cosca pappi cadzo ja löytä spitalin täyttänexi coco hänen ihons/ nijn pitä hänen duomidzeman hänen puhtaxi: sentähden/ että caicki on hänesä muuttunut walkiaxi: sillä hän on puhdas.

13:14 Mutta jona päiwänä usi liha hänes näky/ nijn hän duomitan saastaisexi.

13:15 Ja pappi nähtyäns uden lihan/ pitä hänen duomidzeman saastaisexi: sillä hän on saastainen/ ja on totisest spitali.

13:16 Mutta jos se usi liha muuttu jällens walkiaxi/ nijn pitä hänen tuleman papin tygö.

13:17 Ja cosca pappi näke ja löytä haawat muuttunen walkiaxi/ hänen pitä duomidzeman hänen puhtaxi: sillä hän on puhdas.

13:18 Ja jos jongun ihoon tule paisuma/ ja parane jällens.

13:19 Ja sijtte sijhen siaan tule jotakin walkiata eli punaista racko. Hän pitä cadzottaman papilda.

13:20 Cosca pappi näke sen paican matalammaksi muuta iho/ ja carwat owat muuttunet walkiaxi/ nijn hänen pitä händä duomidzeman saastaisexi: sillä sijtä paisumasta on totisest spitali tullut.

13:21 Mutta jos pappi näke ja löytä/ ettei carwat ole muuttunet walkiaxi/ ja ei ole matalambi cuin muucan iho/ ja walkia on

3 Mosexen kirja

cadonnut/ nijn hänen pitä sulkeman sisälle hänen seidzemexi päiwäxi.

13:22 Mutta jos hän lewene hänen ihosans/ nijn pitä papin duomidzeman hänen saastaisexi: sillä se on totisest spitalin haawa.

13:23 Mutta jos se putkenpolttama pysy siallans/ ja ei lewitä idzens/ nijn se on paisuman arpi/ ja papin pitä duomidzeman hänen puhtaxi.

13:24 Ja jos jongun iho tule rupijn tulen polttesta/ ja polton haawat owat punaiset taicka walkiat.

13:25 Ja pappi näke hänen ja löytä carwat muuttunexi walkiaxi sijtä/ cuin palanut on ja matalammaxi muuta iho/ nijn on totisest spitali tullut sijtä polttesta: sentähden pitä papin duomidzeman hänen saastaisexi: sillä se on spitalin haawa.

13:26 Mutta jos pappi näke ja löytä/ ettei carwat palanesa ole muuttunet walkiaxi/ eikä matalammaxi ole tullut muuta iho/ ja on sijtä cadonnut/ nijn pitä papin sulkeman hänen sisälle seidzemexi päiwäxi.

13:27 Ja seidzemendenä päiwänä pitä papin cadzeleman händä/ jos hän on lewinnyt hänesä/ nijn papin pitä duomidzeman hänen saastaisexi: sillä se on spitali.

13:28 Mutta jos se on alallans pysynyt palanesa/ ja ei ole lewinnyt hänen ihosans/ mutta on cadonnut/ nijn se on arpi palanen jälken/ ja papin pitä duomidzeman hänen puhtaxi: sillä se on arpi palanen jälken.

13:29 Jos mieheen eli waimoon tule syhelmä/ päähän eli leucaan.

13:30 Ja pappi cadzo sen ruwen/ ja löytä sen matalammaxi muuta iho/ ja carwat tulewat sijtä paicast kellaisexi ja harwemmaxi/ nijn hänen pidä duomidzeman sen saastaisexi: sillä se on spitali pääsä eli parrasa.

13:31 Mutta jos pappi näke/ ettei se rupi ole matalambi muuta iho/ ja carwat ei ole hänes hallawat/ nijn pitä papin sulkeman hänen sisälle seidzemexi päiwäxi.

13:32 Ja cosca hän seidzemendenä päiwänä näke ja löytä ettei rupi ole lewinnyt ihosa/ ja ei ole kellaisia carwoja/ ja ei ole rupi matalambi nähdä muuta iho.

13:33 Pitä hänen ajeleman idzens/ cuitengin/ ettei hän ajele rupe/ ja papin pitä hänen sulkeman sisälle seidzemexi päiwäxi.

13:34 Ja cosca hän seidzemendenä päiwänä näke hänen/ ja löytä ettei rupi ole lewinnyt ihosa/ ja ei ole matalambi muuta iho/ nijn papin pitä duomidzeman hänen puhtaxi/ ja hänen pitä pesemän waattens: sillä hän on puhdas.

13:35 Mutta jos rupi lewittä idzens ihoon/ sijttecuin hän puhtaxi sanottin.

13:36 Ja pappi näke ja löytä ruwen lewinnexi ihosa/ nijn eij pidä hänen sillen kysymän/ jos carwat owat kellaiset: sillä hän on saastainen.

13:37 Jos se on silmäin edes nähdä/ että rupi on yhdelläns ollut/ ja sijtä owat hallawat carwat käynet ulos/ nijn haawa on parannut/ ja hän on puhdas: sentähden pitä papin hänen puhtaxi sanoman.

13:38 Jos miehen eli waimon ihoon tule putkenpolttama.

13:39 Ja pappi näke sen rauwennexi/ nijn se on walkea rupi tullut hänen ihoons/ ja hän on puhdas.

13:40 Jos miehen eli waimon hiuxet päästä lähtewät/ nijn että hän tule paliaspääxi/ hän on puhdas.

13:41 Waan jos etiseldä puolelda päätä lähte/ nijn hän on puhdas.

13:42 Mutta jos jocu walke taicka punainen haawa tule sen paljan päälle/ nijn on sijhen spitali tullut paljan päälle/ eli odzan paljan päälle.

13:43 Sentähden pitä papin cadzoman hänen/ ja cosca hän löytä sen walkean eli punaisen haawan tullen sen paljan päälle/ eli odzan paljan päälle/ että se näky nijncuin muukin spitali ihosa.

13:44 Nijn hän on spitalinen ja saastainen/ ja

3 Mosexen kirja

papin pitä duomidzeman hänen saastaisexi/
sencaltaisen haawan tähden hänen pääsäns.
13:45 Joca spitalinen on/ hänen waattens pitä
rewityt oleman/ ja pää awoi/ suu peitetty ja
pitä huutaman: Saastainen/ saastainen.
13:46 Nijncauwan cuin se haawa hänesä on/
pitä hänen saastaisen oleman/ yxinäns
asuman/ ja hänen asuinsians pitä ulcona
leiristä oleman.
13:47 Jos jongun waatteseen tule spitalin
haawa/ olcon se langainen eli lijnainen.
13:48 Loimeen eli cuteseen/ olcon se lijnainen
eli willainen/ elickä nahcaan/ elickä
caickinaiseen nahcawaatteseen.
13:49 Ja jos se haawa walistu eli punistu/
waattesa/ eli nahasa/ eli loimesa/ eli cutesa/
eli josacusa cappalesa cuin nahasta tehty on/
se on tosin spitalin haawa/ sentähden pitä
papin händä cadzoman.
13:50 Ja cosca pappi sencaltaisen haawan
näke/ nijn papin pitä hänen sulkeman sisälle
seidzemexi päiwäxi.
13:51 Ja jos hän seidzemendenä päiwänä
näke/ että haawa on lewinnyt waattesa/
loimesa/ eli cutesa/ nahasa/ eli josocusa
cappalesa cuin nahasta on/ nijn on se
lewinnen spitalin haawa/ ja se on saastainen.
13:52 Ja waattet pitä poltettaman/ loimi ja
cude/ eli mikä se olis/ lijnainen eli langainen/
eli caickinainen cuin nahasta tehty on/ josa
sencaltainen haawa on: sillä se on spitalin
haawa/ ja pitä tules poltettaman.
13:53 Jos pappi näke/ ettei haawa ole
lewinnyt waattesa/ loimesa eli cutesa eli
caickinaisesa cappalesa cuin nahasta on.
13:54 Nijn pitä papin käskemän pestä sen josa
haawa on/ ja pitä hänen sulkeman sisälle
jällens toisexi seidzemexi päiwäxi.
13:55 Ja cosca pappi näke haawan sijttecuin
se pesty on/ ettei haawa ole muuttunut
hänen silmäins edes/ eikä myös ole lewinnyt/
nijn se on saastainen/ ja pitä tules
poltettaman/ sillä se on sywälle idzens

laskenut/ ja on sen paljaxi culuttanut.
13:56 Jos pappi näke että haawa cadonnut on
sijttecuin se pestin/ nijn hänen pitä sen
repäisemän pois waattesta/ nahasta/ loimesta
eli cutesta.
13:57 Jos se wielä sijtte näky waattes/ loimes/
cutes eli caickinaises nahcawaattes/ nijn on se
pisama/ ja se pitä poltettaman tules/ josa se
haawa on.
13:58 Mutta waate/ loimi/ cude/ eli
caickinainen nahcacalu/ cuin pesty on/ josta
haawa cadonnut on/ se pitä wastudesta
pestämän/ ja se on puhdas.
13:59 Tämä on sääty/ spitalisest ruwest
waattesa/ lijnaises/ langaises/ loimes eli
cutes/ ja caickinaises nahcawaattes/ sanowa
heitä puhtaxi eli saastaisexi.

*Vers.4. Tästä on julkinen/ että Moses cudzu
caickinaiset syhelmät/ paisumat ja
putkenpolttamat/ spitalixi/ jotca spitalin
muotoiset owat/ eli joista spitali tulis. v. 12.
Coco ihon) tämä spitali cudzutan puhtaxi: sillä
se on terwe ruumis/ joca idzens nijn puhdistat/
nijncuin tapahtu putkenpolttamis/
rahcotaudis ja syhelmäs/ joiden cautta se
paha pacahtu coco ruumista.*

XIV. Lucu.

*HERra kāske/ cuinga ne jotca spitalista
terwexi tulewat/ pitä puhdistettaman/ v. 1.
Mitkä menot heidän pitämän pitä/ v. 4. Mitä
heidän uhraman pitä/ v. 10. Erinomaisest
köyhät/ v. 21. Mitä nijden huonetten cansa
tehtämän pitä/ joisa jotakin sencaltaista näky/
v. 33.*

14:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
14:2 Tämä on spitalisen sääty/ cosca hän
puhdistetan: hän pitä tuotaman papin tygö.
14:3 Ja papin pitä käymän ulos leiristä/
cadzeleman händä/ jos spitalin haawa on

3 Mosexen kirja

parannut spitalisesta.

14:4 Ja käskekän puhdistettawan otta caxi eläwätä puhdasta lindua/ ja Cedripuuta/ ja rosinpunalla painettua willa/ ja Isoppi/

14:5 Ja käskekän teurasta sen yhden linnun sawiastias/ wuotawan weden tykönä.

14:6 Ja ottacan sen eläwän linnun Cedripuun cansa/ rosinpunalla painetun willan ja Isopin/ ja castacan sen tapetun linnun wereen/ wuotawan weden tykönä.

14:7 Ja prijscottacan spitalista puhdistettawan päälle/ seidzemen kerta/ ja nijn silläns puhdistacan hänen/ ja andacan sen eläwän linnun wapana lendä kedolle.

14:8 Mutta se puhdistettu peskän waattens/ ja ajelcan caicki hiuxens/ ja peskän idzens wedes/ ja nijn on hän puhdas. Mengän sijtte leirijn/ cuitengin asucan ulcona majastans seidzemen päiwä.

14:9 Ja seidzemendenä päiwänä pitä hänen ajeleman caicki hiuxet päästäns/ ja carwat parrastans ja silmäculmistans/ nijn että caicki carwat owat ajellut/ ja pitä pesemän waattens/ sijttecuin hän on pesnyt ihons wedellä/ nijn on hän puhdas.

14:10 JA cahdexandena päiwänä pitä hänen ottaman caxi wirhitöindä caridzata/ ja wirhittömän vuosicunnaisen lamban ja colme kymmenestä sämbyläjauhoja/ ruocauhrixi öljyllä secoitetun/ ja yhden Login öljyä.

14:11 Nijn pitä papin asettaman sen puhdistetun ja tämän calun HERran eteen/ seuracunnan majan owen edes.

14:12 Ja papin pitä ottaman sen yhden caridzan/ ja uhraman wicauhrixi sen öljy Login cansa/ ja pitä ne häälyttämän HERran edes.

14:13 Ja sijtte teurastaman caridzan/ sillä paicalla/ cusa ricosuhri ja polttouhri teurastetan/ pyhäs sias: Sillä nijncuin ricosuhri nijn myös wicauhrikin on papin oma: sillä se on caickein pyhin.

14:14 Ja papin pitä ottaman wicauhrin werestä/ ja siwuman puhdistetun oikian

corwan lehteen/ ja oikian käden peucaloon/ ja oikian jalan isoin warpaseen.

14:15 Sijtte pitä hänen ottaman öljyä Logista wuodattaxens hänen (papin) wasemban käteens.

14:16 Ja pitä castaman oikian kätens sormet öljyyn/ cuin hänen wasemmas kädesäns on/ ja prijscottaman öljyä sormellans seidzemen kerta HERran edes.

14:17 Waan tähtexi jäänen öljyn hänen käteens/ pitä hänen paneman puhdistetun oikian corwan lehteen/ ja oikiaan peucaloon/ ja oikian jalan isoin warpaseen/ wicauhrin weren päälle.

14:18 Tähtexi jäänen öljystä hänen käteens/ pitä hänen paneman puhdistetun pään päälle/ ja papin pitä sowittaman händä HERran edes.

14:19 Ja pitä tekemän ricosuhrin/ ja sowittaman puhdistetun hänen saastaisudestans.

14:20 Ja pitä sijtte teurastaman polttouhrin/ ja pitä sen uhraman Altarilla ruocauhrin cansa/ ja sowittaman händä/ nijn hän on puhdas.

14:21 JOs hän on köyhä/ ja ei woi nijn paljo kädelläns saada cocoon/ nijn ottacan yhden caridzan wicauhrins edestä häälytyxexi/ sowittaxens händä/ ja yhden kymmenexen sämbyläjauhoja/ secoitetun öljyllä ruocauhrixi/ ja yhden Login öljyä.

14:22 Ja caxi kyhkyläistä eli caxi mettisen poica/ jotca hän kädelläns woi saada/ toinen olcon ricosuhrixi/ ja toinen polttouhrixi.

14:23 Ja candacan sen papille cahdexandena päiwänä puhdistuxens jälken/ seuracunnan majan owen edes/ HERran eteen.

14:24 Nijn pitä papin ottaman wicauhrin caridzan/ ja sen Login öljyä/ ja papin pitä ne häälyttämän HERralle.

14:25 Ja teurastaman wicauhrin caridzan/ ja ottaman sijtä wicauhrin werestä/ ja siwuman puhdistetun oikian corwan lehteen/ ja oikian käden peucaloon/ ja oikian jalan isoin

3 Mosexen kirja

warpaseen.

14:26 Ja wuodattaman öljyn hänen (papin) wasemban käteens.

14:27 Ja pitä prijscottaman oikian käden sormella öljystä/ kuin on hänen wasemmas kädesäns/ seidzemen kerta HERran edes.

14:28 Tähtexi jäänen öljyn hänen käteens/ pitä hänen paneman puhdistetun oikian corwan lehteen/ ja oikian käden peucaloon/ ja oikian jalan isoin warpaseen wicauhrin weren päälle.

14:29 Tähtexi jäänen öljyn hänen käteens pangan puhdistetun pään päälle/ ja sowittacan händä HERran edes.

14:30 Ja sijtte tehkän ricosuhrin sijtä toisesta kyhkyläisestä/ eli mettisen pojasta/ nijstä kuin hän kädelläns on saanut.

14:31 Sijtä toisesta polttouhrin/ ynnä ruocauhrin cansa/ ja nijn silläns pitä papin sowittaman puhdistetun HERralle.

14:32 Tämä on sääty spitalisest/ joca ei saa kädelläns sitä kuin hänen puhdistuxeens tarwitan.

14:33 JA HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:

14:34 Cosca te tuletta Canaan maalle/ jonga minä annan teille asuinsiaxi/ ja minä siellä jongun huoneseen spitalin haawan annan.

14:35 Nijn pitä hänen tuleman/ jonga huone on/ ja ilmoittaman papille/ sanoden: minun huonesani näky nijncuin spitalin haawa.

14:36 Nijn pitä papin käskemän heitä percaman caicki huonesta/ ennencuin pappi sijhen mene cadzoman haawa/ ettei caicki kuin huones owat/ saastutettais. Sijtte pitä papin menemän cadzeleman huonetta.

14:37 Cosca hän näke haawan/ ja löytä että huonen seinäs kellaiset ja punahtawat onnet owat/ ja owat nähdä matalammat muuta seinä.

14:38 Nijn lähtekän pappi huonen owesta/ ja sulkecan huonen kijnni seidzemexi päiwäxi.

14:39 Ja cosca hän seidzemendenä päiwänä

palaja/ ja näke haawan laskenexi idzens sywemmälle huonen seinään.

14:40 Nijn pitä hänen käskemän heidän cangotta ulos kiwiä/ joisa haawa on/ ja heittä nijtä Caupungista ulos saastaiseen paickaan.

14:41 Ja huone pitä sisäldä caicki ymbärins puhtaxi caapittaman/ ja caapittu sawi heitettämän Caupungist ulos saastaiseen paickaan.

14:42 Ja ottaman toiset kiwet/ ja paneman siaan/ ja ottaman toisen sawen ja siwuman huonen.

14:43 Jos sijs haawa jällens tule/ ja pacahtu ulos huones/ sijttecuin kiwet owat cangotetut ulos/ ja wastudest siwuwat huonen: nijn pitä papin menemän sen sisälle.

14:44 Ja cosca hän näke haawan laskenexi idzens lewiämmälle huones/ nijn on tosin culuttawainen spitali sijnä huones/ ja on saastainen.

14:45 Sentähden pitä se huone särjettämän/ sekä kiwet että puut/ ja caicki sawi huonesta wietämän Caupungist ulos saastaiseen paickaan.

14:46 Ja se kuin käy huones/ nijncauwan/ kuin se teljetty on/ hänen pitä oleman saastaisen ehtosen asti.

14:47 Ja se kuin sijnä huones/ maca/ eli syö sijnä/ hänen pitä waattens pesemän.

14:48 Jos myös pappi mene ja näke ettei haawa ole laskenut idzens lewiämmälle huones/ sijttecuin se caapittu on/ nijn sanocan hän sen puhtaxi: sillä haawa on parannut.

14:49 Ja pitä ottaman ricosuhrin huonen edest caxi lindua/ Cedripuuta/ ja rosinpunalla painetuita willoja ja Isoppi.

14:50 Ja tappaman toisen linnun sawises astias/ wuotawan weden tykönä.

14:51 Ja pitä ottaman Cedripuun/ ja rosinpunalla painetuita willoja/ Isopin/ ja sen elävän linnun/ ja castaman ne sen tapetun linnun wereen/ wuotawan weden tykönä/ ja

3 Mosexen kirja

prijscottaman huonen seidzemen kerta.
14:52 Ja pitä nijñ silläns puhdistaman huonen linnun werellä/ ja wuotawalla wedellä/ ja eläwällä linnulla/ Cedripuulla/ Isopilla ja rosinpunalla painetulla willalla.
14:53 Ja sijtte päästäkän sen eläwän linnun lendämän wapana caupungist kedolle/ ja sowittaman huonen/ nijñ se on puhdas.
14:54 Tämä on caickinaisen spitalin ja syhelmän haawain sääty.
14:55 Waatten ja huonen spitalin.
14:56 Paisumain/ pisamain ja putkenpolttamitten.
14:57 Että pitä tietämän/ mikä puhdas eli saastainen on. Tämä on sääty spitalist.

Vers.10. Log) on wähäinen mitta/ joca nijñ Hebraean kielellä cudzutan/ mutta se on wielä nyt tietämätöin/ cuinga suuri se on ollut.

XV. Lucu.

HERra käske/ että se mies jonga siemen wuota/ pitä oleman saastainen/ ja se johonga hän sattu/ v. 1. Cuinga hän pitä puhdistettaman/ v. 13. Jolda siemen wuota unes/ v. 16. Waimo/ cosca hänellä on se luonnolinen hänen lihans weren juoxu/ v. 19. eli pidemmäldä cuin aica on/ pitä oleman saastainen/ ja se johonga hän rupe/ v. 24. Cuinga hän pitä puhdistettaman/ v. 28. Ettei he saastuta HERran Tabernacli/ v. 31.

15:1 JA HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:
15:2 Puhucat Israelin lapsille/ ja sanocat heille: cosca miehellä on hänen lihans juoxu/ on hän saastainen.
15:3 Ja silloin on hän saastainen sijtä juoxusta/ cosca hänen lihans mätäne/ ja tuli tukituxi sijtä wuotamisest.
15:4 Jocainen wuode josa hän lepä/ ja caicki

se josa hän istu/ saastutetan.
15:5 Ja se joca sattu hänen wuoteseens/ pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman hänens wedellä/ ja pitä oleman saastainen ehtosen asti.
15:6 Se joca istu cusa hän on istunut/ hänen pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman idzens wedellä/ ja oleman saastaisen ehtosen asti.
15:7 Se joca sattu hänen lihaans/ hän peskän waattens/ ja wiruttacan hänens wedellä ja olcan saastainen ehtosen asti.
15:8 Jos hän sylke puhtan päälle/ nijñ se pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman hänens wedellä/ ja oleman saastainen ehtosen asti.
15:9 Ja satula jolla hän aja/ pitä oleman saastainen.
15:10 Ja se joca sattu johongun sijhen/ joca hänen allans on ollut/ hänen pitä saastaisen oleman ehtosen asti/ ja joca nijtä canda/ pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman hänens wedellä/ ja oleman saastaisen ehtosen asti.
15:11 Ja johonga hän tarttu/ ennencuin hän kätens pese wedellä/ sen pitä waattens pesemän ja wiruttaman idzens wedellä/ ja oleman saastaisen ehtosen asti.
15:12 Tarttu hän sawiseen astiaan/ se pitä ricottaman/ mutta puuastia pitä wedellä wirutettaman.
15:13 Ja tulduans puhtaxi lihans juoxusta/ pitä hänen lukeman seidzemen päiwä puhdistuxestans/ ja pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman idzens juoxewalla wedellä/ nijñ hän on puhdas.
15:14 Ja cahdexandena päiwänä pitä hänen ottaman parin mettisiä/ eli caxi kyhkyläisen poica/ ja pitä tuoman HERran eteen seuracunnan majan owen edes/ ja andaman ne papille.
15:15 Ja papin pitä ne uhraman/ yhden ricosuhrixi/ ja toisen polttouhrixi/ ja sowittaman hänen HERran edes hänen juoxustans.
15:16 Cosca miehest siemen wuota unesa/

3 Mosexen kirja

hänen pitä pesemän coco ruumins wedellä ja oleman saastaisen ehtosen asti.

15:17 Ja caicki waate/ ja caicki nahca/ joca sencaltaisella siemenellä tahrattu on/ pitä pestämän wedellä/ ja oleman saastainen ehtosen asti.

15:18 Ja waimo/ jonga tykönä sencaltainen mies maca/ jolla on siemenen juoxu/ heidän pitä pesemän idzens wedellä/ ja oleman saastaiset ehtosen asti.

15:19 COsca waimolla on hänen lihans weren juoxu/ pitä hänen erinäns oleman seidzemen päiwä. Ja joca häneen sattu/ hänen pitä saastaisen oleman ehtosen asti.

15:20 Ja caicki jonga päällä hän lewäjä/ nijncauwan cuin hän erinäns on/ pitä oleman saastainen/ ja caicki jonga päällä hän istu/ pitä oleman saastainen.

15:21 Ja se joca hänen wuoteseens sattu/ hänen pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman hänen wedellä/ ja pitä oleman saastaisen ehtosen asti.

15:22 Ja joca tarttu johongun/ jonga päällä hän on istunut/ hänen pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman hänen wedellä/ ja oleman saastaisen ehtosen asti.

15:23 Jos jotakin osa olla sen wuotes/ eli istuimella cusa hän istu/ jos jocu siihen tarttu/ hänen pitä oleman saastaisen ehtosen asti.

15:24 Ja jos jocu mies lewäjä hänen tykönäns/ siihen aican cuin hänen aicans tule/ hänen pitä oleman saastaisen seidzemen päiwä/ ja hänen wuotens/ josa hän lewännyt on/ pitä oleman saastaisen.

15:25 Jos jongun waimon weren juoxu wuota cauwan aica/ ei waiwoin nijncauwan cuin aica on/ mutta myös ylidze sen ajan/ hänen pitä oleman saastaisen nijncauwan cuin se wuota/ nijncuin hän on hänen oikialla wuotons ajalla/ nijn hänen pitä oleman siihen aican saastaisen.

15:26 Caicki wuode cusa hän lewäjä/ nijncauwan cuin hän wuota/ pitä oleman

nijncuin oikian wuotons ajan wuode. Ja caicki jonga päällä hän istu/ pitä oleman saastainen nijncuin hänen oikiana wuotamisens aicana.

15:27 Se joca rupe johongun nijhin/ hänen pitä oleman saastaisen/ ja pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman hänen wedellä/ ja oleman saastaisen ehtosen asti.

15:28 Cosca hän on puhdas wuotamisestans/ nijn hänen pitä lukeman seidzemen päiwä/ sijtte hänen pitä oleman puhtan.

15:29 Mutta cahdexandena päiwänä pitä hänen ottaman parin mettisiä eli caxi kyhkyläisen poica wiedäxens papille/ seuracunnan majan owen edesä.

15:30 Ja papin pitä uhraman yhden ricosuhrixi/ ja toisen polttouhrixi/ ja sowittaman hänen HERran edes/ hänen saastaisudens juoxusta.

15:31 Nijn teidän pitä eroittaman Israelin lapsia heidän saastaisudens tähden/ ettei he cuolis heidän saastaisudesans/ cosca he minun majani saastuttawat joca teidän seasan on.

15:32 Tämä on sääty wuotamisest ja sijtä jolda unesa siemen wuota/ nijn että hän sijtä tule saastaisexi. Ja sijtä jolla on weren juoxu/ ja sijtä jolla jocu wuotaminen on/ miehest eli waimost/ ja cosca mies lewäjä saastaisen tykönä.

XVI. Lucu.

HERra käske ylimmäisen papin mennä erän wuodes caickein pyhimbään/ v. 1. pyhäsä caunistuxes erinomaisen uhrin cansa/ v. 3. idzens ja hänen huonens/ v. 6. Pyhän ja Tabernaclin edest/ v. 15. ja mennesäns ulos Altarin/ v. 18. ja caiken Canssan sowittaman/ v. 20. kymmenendenä päiwänä seidzemennes cuucaudes/ joca heille pitä oleman lepytys juhlapäiwä/ v. 29.

16:1 JA HERra puhui Mosexelle (sijttecuin ne

3 Mosexen kirja

caxi Aaronin poica cuollet olit/ uhratesans HERran edes) ja sanoi:

16:2 Sano weljelles Aaronille/ ettei hän joca aica mene sisälmäisen Pyhään/ sisälliselle puolelle Esirippua/ Armonistuimen eteen/ cuin Arkin päällä on/ ettei hän cuolis: sillä minä näytän minuni pilwesä/ Armonistuimen päällä.

16:3 Mutta näiden cansa Aaronin pitä käymän Pyhän sisälle/ ottacan nuoren mullin ricosuhrixi/ ja oinan polttouhrixi.

16:4 Ja pitä pukeman pyhän lijnahamen päällens/ ja lijnaisen alaswaatten hänen ihons päälle/ ja wyöttämän idzens lijnaisella wyöllä/ ja paneman lijnahijpan päähäns: sillä ne owat pyhät waattet/ ja pitä wiruttaman ihons wedellä/ ja ne pukeman päällens.

16:5 Ja pitä ottaman Israelin lasten joucolda caxi caurista ricosuhrixi/ ja oinan polttouhrixi.

16:6 Ja Aaronin pitä tuoman mullin ricosuhrixiens/ ja sowittaman idzens huoneinens.

16:7 Ja sijtte ottaman caxi caurista asettaxens HERran eteen/ seuracunnan majan owella.

16:8 Ja pitä heittämän arwan cahdesta caurista/ toisen arwan HERralle/ ja toisen wapalle caurille.

16:9 Ja pitä uhraman sen caurin ricosuhrixi/ jonga päälle HERran arpa langeis.

16:10 Mutta sen caurin/ jonga päälle wapauden arpa langeis/ pitä hänen asettaman eläwänä HERran eteen/ että hänen pitä sowittaman sen/ ja päästämän sen wapan caurin corpeen.

16:11 Ja nijn pitä hänen tuoman ricosuhrins mullin/ ja sowittaman idzens ja huonens/ ja pitä teurastaman sen.

16:12 Ja pitä ottaman astian täynnäns tulisita hijliä Altarilda/ joca on HERran edes/ ja pions täyden surwottuta pyhä sawua/ ja candaman Esiripun sisälliselle puolen.

16:13 Ja paneman sijtä tulen päälle HERran eteen/ nijn että pyhän sawun suidzu

Armonistuimen peittäis/ joca on Todistuxen päällä/ ettei hän cuolis.

16:14 Ja pitä ottaman mullin werestä/ prijscottaxens sormellans Armonistuimen puoleen etiselle puolelle. Seidzemen kerta pitä hänen näin sormellans Armonistuimen edes werta prijscottaman.

16:15 Sijtte pitä hänen teurastaman Canssan ricosuhrin caurin/ ja pitä candaman hänen werestäns Esirippuun/ ja pitä tekemän sen weren cansa/ nijncuin hän teki mullin weren cansa/ ja prijscottaman sitä Armonistuimen päälle/ ja Armonistuimen edes.

16:16 Ja pitä nijn sowittaman Pyhän Israelin lasten riettaudest ja heidän wäärydestäns/ caikisa heidän synneisäns. Nijn myös pitä hänen tekemän seuracunnan majalle/ joca on heidän tykönäns/ keskellä heidän saastaisuttans.

16:17 Ei pidä yhdengän ihmisen oleman seuracunnan majas/ cosca hän käy sowittaman Pyhäs/ siihenasti/ että hän siellä käy ulos/ ja pitä nijn sowittaman idzens/ ja huonens/ ja coco Israelin Canssan.

16:18 Ja cosca hän mene ulos Altarin tykö/ joca on HERran edes/ pitä hänen sowittaman sen/ ja ottaman mullin ja caurin werest/ ja siwuman Altarin sarwein päälle ymbärins.

16:19 Ja pitä prijscottaman sormellans werestä seidzemen kerta sen päälle/ ja puhdistaman ja pyhittämän sen/ Israelin lasten saastaisuudest.

16:20 Ja cosca hän on täyttänyt Pyhän ja seuracunnan majan ja Altarin sowinnon/ nijn pitä hänen tuoman sen eläwän caurin.

16:21 Ja Aaronin pitä paneman molemmat kätens sen caurin pään päälle/ ja tunnustaman hänen päällens caicki Israelin ricoxet ja heidän pahat tecons caikisa heidän synneisäns. Ja pitä ne paneman caurin pään päälle/ ja lähettämän sen jongun sowelian miehen cansa corpeen menemän.

16:22 Että caurin pitä candaman caicki heidän

3 Mosexen kirja

pahat tecons erimaahan/ ja pitä caurin jättämän medzän corpeen.

16:23 JA Aaronin pitä käymän seuracunnan majaan/ ja rijsuman lijnawaattet päädäns/ jotca hän ennen pukenut oli käydesäns pyhään ja jättämän ne sinne.

16:24 Ja pitä pesemän ihons wedellä pyhäsiä/ ja pukeman päällens omat waattens/ menemän ja tekemän sekä omans että Canssan polttouhrin/ ja nijn sowittaman sekä idzens/ että Canssan.

16:25 Ja polttaman ricosuhrin lihawuden Altarilla.

16:26 Waan se joca wei sen wapan caurin ulos/ pitä wiruttaman waattens/ ja pesemän ihons wedellä/ ja sijtte tuleman jällens leirijn.

16:27 Ricosuhrin mullin ja ricosuhrin caurin/ joinenga weri cannettin sowinnoxii Pyhään/ pitä wietämän leiristä ulos tules poltetta/ sekä heidän nahcans/ lihans ja rapans.

16:28 Ja se cuin nijtä poltta/ hänen pitä wiruttaman waattens/ ja pesemän ihons wedellä ja sijtte tuleman leirijn.

16:29 Tämän pitä oleman teille ijancaickisen säädyn/ kymmenendenä päivänä seidzemendenä Cuucautena/ pitä teidän ruumistan waiwaman/ ja ei mitäkän tekemän/ olcon se omainen/ eli muucalainen teidän seasan.

16:30 Sillä sinä päivänä te sowitetan/ nijn että te tuletta puhtaxi caikista teidän synneistän/ HERran edes te puhtaxi tuletta.

16:31 Sentähden sen pitä oleman teille suurimman Sabbathin/ ja teidän pitä waiwaman teidän ruumitan. Olcon se teille ijancaickinen sääty.

16:32 Mutta sen sowinnon pitä papin tekemän joca pyhitetty on/ ja jonga käsi täytetty on papin wircaan hänen Isäns jälkeen. Ja pitä pukeman päällens lijnaiset waattet/ cuin owat ne pyhät waattet.

16:33 Ja nijn pitä hänen sowittaman Pyhän/ ja seuracunnan majan/ ja Altarit ja papit/ ja coco

seuracunnan.

16:34 Tämän pitä oleman teille ijancaickisen säädyn/ että te sowitatte Israelin lapset caikista heidän synneistäns wihdoin wuodesa. Ja Moses teki nijncuin HERra oli käsenyht.

Vers.7. Caxi caurista) Cuinga nämät caurit owat awistanet Christusta/ kirjoitta Iustus hänen Dial. cum Tryphon. pag. 201. v. 16. Saastaiset) se on/ coco Israel on syndinen ja syndi teke/ cuitengin asu Jumala syndisten keskellä/ ja pyhittä heidän/ se on: he nautidzewat hänen pyhyttäns/ ja cudzutan hänen tähtens pyhäxi/ muutoin on se caicki saastaisus ja syndi heidän cansans/ tämä on Christus hänen Canssans keskellä. v. 29. Waiwaman teidän ruumitan) se on/ teidän pitä wälttämän caickia nijtä/ jotca kehoittawat lihan haureuteen.

XVII. Lucu.

HERra kieldä Israelin lapsia cusacan mualla uhrmast/ waan seuracunnan majan owes/ v. 1. uhrmast Perkeleille/ v. 7. werta syömäst/ v. 10. raato eli haasca/ joca sen teke hänen pitä saastainen oleman ehtosen asti/ v. 15.

17:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

17:2 Puhu Aaronille ja hänen pojillens/ ja caikille Israelin lapsille/ ja sano heille: tämä on se cuin HERra käsenyht on/ sanoden:

17:3 Cucaikänäns Israelin huonesta leirisä taicka ulcona leiristä/ teurasta härjän/ eli caridzan/ eli wuohen.

17:4 Ja ei canna sitä cuin HERralle uhraxi pitä tuotaman/ HERran majan eteen/ hänen pitä wereen wicapää oleman/ nijncuin se joca weren wuodattanut on/ ja sencaltainen ihminen pitä häwitettämän hänen Canssastans.

17:5 Sentähden pitä Israelin lapset heidän uhrins/ jonga he kedolla uhrata tahtowat/

3 Mosexen kirja

HERran eteen candaman seuracunnan majan owes/ papille/ ja siellä uhraman heidän kijosuhrins HERralle.

17:6 Ja papin pitä prijscottaman weren HERran Altarille/ seuracunnan majan owen edes/ ja polttaman lihawuden HERralle makiaxi hajuxi.

17:7 Ja ei millänmuoto enämbi heidän uhrians uhraman perkeleille/ joiden cansa he huorin tehnet owat. Se pitä oleman heille ja heidän sugullens ijancaickinen sääty.

17:8 Sentähden pitä sinun sanoman heille: cucaikänäns ihminen Israelin huonesta/ eli muucalainen joca teidän seasan on/ teke uhrin eli polttouhrin/

17:9 Ja ei sitä canna seuracunnan majan owen eteen/ että hänen HERralle sen tekemän pidäis/ se pitä häwitettämän hänen Canssastans.

17:10 JA cucaikänäns ihminen Israelin huonest/ eli muucalaisist joca teidän seasan on/ syö jotakin werta/ händä wastoin minä panen minun caswoni/ ja minä häwitän hänen Canssastans:

17:11 Sillä ruumin elämä on weresä/ ja minä olen sen teille andanut Altarille/ että teidän sielun pidäis sen cautta sowitettaman: sillä weri on elämän sowindo.

17:12 Sentähden minä olen sanonut Israelin lapsille: ei yxikän hengi teidän seasan pidä werta syömän/ eikä yxikän muucalainen joca teidän seasan asu/ pidä werta syömän.

17:13 Ja cucaikänäns ihminen Israelin huonesta/ taicka muucalainen teidän seasan/ joca saa eläimen eli linnun pyydyxest/ jota syödän/ hänen pitä wuodattaman sen weren/ ja peittämän sen maalla.

17:14 Sillä ruumin elämä on hänen weresäns nijncauwan cuin se elä. Ja minä olen sanonut Israelin lapsille/ ei teidän pidä yhtäkän ruumin werta syömän: sillä ruumin elämä on hänen weresäns/ se joca sen syö/ hän pitä häwitettämän.

17:15 Ja cucaikänäns hengi syö raato/ taicka sitä joca medzän pedolda rewitty on/ olcon hän cotalainen eli muucalainen/ hänen pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman hänen wedellä/ ja oleman saastaisen ehtosen asti/ nijn hän tule puhtaxi.

17:16 Jollei hän pese waatteitans ja idzens wiruta/ hänen pitä idze candaman wäärydens.

Vers.4. Wereen wicapää) tästä nähdän ettei Jumala tahdo sencaltaista palwelusta/ cuin jocu omasta hywästä tahdostans walidze: waan ainoastans mitä hän idze käskenytt ja säätänyt on. Sentähden pitä hän täsä sencaltaiset uhrajat/ jotca omasta tahdostans uhrawat/ murhaitten wertana: nijncuin myös Esaías heidän cudzu/ cap. 66:3. v. 5. Papille) Ei pidä idze omast tahdost ja jumalisudest uhrattaman. v. 10. Syö jotakin werta) Että Jumala oli nijn angarast kieldänyt syömästä werta/ on cahtalainen syy: esimäinen/ ettei he olis idzens nijn harjoittanet syömän werta/ ja sentähden sijtte usein tappaman toinen toistans. Sijtte/ että weri piti heille oleman pyhä cappale/ jolla heidän piti puhdistaman HERran edes caicki heidän saastaisudens: Joca awisti Christuxen werta/ jonga cautta me puhdistetan caikista meidän synneistäm/ 1. Joh.1:7.

XVIII. Lucu.

HERra kieldä Israelin lapsia tekemästä muiden maiden tapain jälkeen/ waan nijncuin hän heidän oli käskenytt/ v. 1. erinomaisest kieldä hän heidän tekemästä sucurudzautta/ v. 14. ja huori/ v. 20. uhramast lapsians Molechille/ v. 21. macamast miehenpuolen eli järjettömän luondocappalen/ nijncuin waimon/ tykönä/ v. 22. sillä sencaltaisten ricosten tähden on maa oxendanut pacanat/ jotca heidän edelläns asuit/ v. 24.

3 Mosexen kirja

18:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
18:2 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: Minä olen HERra teidän Jumalan.
18:3 Ei teidän pidä tekemän Egyptin maan töiden jälkeen josta te asuitte/ eikä myös Canaan maan tegon jälkeen/ johonga minä teitä wien/ ei teidän myös pidä heidän menoisans waeldaman.
18:4 Waan tehkät minun oikeuteni/ ja käskeyni jälkeen/ waeldaxenne nijsä/ sillä minä olen HERra teidän Jumalan.
18:5 Sentähden pitä teidän minun säätyini pitämän ja minun oikeuteni: sillä se ihmisen/ joca nijtä teke/ hän nijden cautta elä: sillä minä olen HERra.
18:6 EI kengän pidä lähimmäistä langoans lähestymän/ hänen häpyäns paljastaman: Sillä minä olen HERra.
18:7 Sinun Isäs häpyä ja äitis häpyä ei sinun pidä paljastaman. Se on sinun äitis/ älä sijs hänen häpyäns paljasta.
18:8 Ei sinun pidä paljastaman sinun Isäs emännän häpyä: sillä se on sinun Isäs häpy.
18:9 Sinun sisares häpyä/ taicka Isästäs eli äitistäs/ cotona taicka ulcona syndynyt/ älä paljasta heidän häpyäns.
18:10 Ei sinun pidä paljastaman sinun poicas tyttären/ eli sinun tyttäres tyttären häpyä: sillä se on sinun häpys.
18:11 Ei sinun pidä paljastaman sinun Isäs emännän tyttären häpyä/ joca Isälles syndynyt on: sillä se on sinun sisares.
18:12 Ei sinun pidä paljastaman sinun Isäs sisaren häpyä: sillä se on Isäs lähimmäinen lango.
18:13 Ei sinun pidä paljastaman äitis sisaren häpyä: sillä se on sinun äitis lähimmäinen lango.
18:14 EI sinun pidä paljastaman sinun setäs häpyä/ nijn ettäs nait hänen emändäns/ joca sinun heimos on.
18:15 Ei sinun pidä paljastaman sinun miniäs häpyä: sillä hän on sinun poicas emändä/

sentähden ei sinun pidä hänen häpyäns paljastaman.
18:16 Ei sinun pidä paljastaman sinun weljes emännän häpyä: sillä se on sinun weljes häpy.
18:17 Ei sinun pidä sinun emändäs ynnä hänen tyttärens häpyä paljastaman: eikä hänen poicans tytärtä/ eli tyttären tytärtä ottaman/ heidän häpyäns paljastaman: sillä hän on lähimmäinen lango/ ja se on häpiäinen.
18:18 Ei sinun pidä myös ottaman sinun emändäs sisarta/ hänen häpyäns paljastaman/ händä waiwaman wielä hänen eläisäns.
18:19 Ei sinun pidä lähestymän waimon tygö/ nijncauwan/ cuin hän sairauttans kärsi/ hänen häpyäns paljastaman hänen saastaisudesans.
18:20 Ei sinun pidä myös macaman sinun lähimmäises emännän tykönä/ häneen ryhtymän/ jollas idzes häneen saastutat.
18:21 Ei sinun pidä siemenestäs andaman Molechille poltetta/ ettes häwäisis sinun Jumalas nime: sillä minä olen HERra.
18:22 Ei sinun pidä miehenpuolen cansa macaman/ nijncuin waimon cansa: sillä se on cauhistus.
18:23 Ei sinun pidä myös eläimen cansa macaman/ ettes idzes sen cansa saastutais. Ja ei yxikän waimo pidä eläimeen ryhtymän: sillä se on cauhistus.
18:24 EI teidän pidä yhdesäkän näisä idzen saastuttaman: sillä näisä caikisa owat pacanat heitäns saastuttanet/ jotca minä ajan pois teidän edestän.
18:25 Ja maa on sillä saastutettu/ ja minä edziskelen heidän pahat tecons/ nijn että sen maan pitä heidän asujans oxendaman.
18:26 Sentähden pitäkät minun säätyini ja oikeuteni/ ja älkät näistä cauhistuxista yhtäkän tehkö/ eikä omainen/ eikä muucalainen teidän seasan.
18:27 Sillä caicki sencaltaiset cauhistuxet owat tämän maan Canssat tehnet/ jotca teidän edellä olit/ ja owat maan saastuttanet:

3 Mosexen kirja

18:28 Ettei se maa myös teitä oxennais/ jos te sen saastutat/ nijncuin se on pacanat/ jotca teidän edellän olit/ oxendanut.

18:29 Sillä jotca nämät cauhistuxet tekewät/ heidän sieluns pitä häwitettämän Canssastans.

18:30 Sentähden pitäkät minun säätyini/ ettet te tekis cauhistawaisten tapain jälkeen/ jotca teidän edellän olit/ ettet te nijllä saastutetais: Sillä minä olen HERra teidän Jumalan.

Vers.5. Sen pitä nijstä elämän) Mutta ei ole yhtäkän/ joca Jumalan käskyt täyttä: Psal. 32. 130. 143. Job. 9:15. Sentähden sulke Pawali/ Rom. 3. ja 4. Gal. 3. ettei yxikän ihminen Lain töiden cautta hurscaxi ja autuaxi tule/ waan uscon cautta Christuxen päälle/ hän on Lain täyttämys meidän edestäm/ Rom. 10:4. v. 9. Sisares häpyä/ joca sinun Isäs eli äitis tytär on) se on/ joca syndynyt on yhdest Isäst/ eli yhdest äitist/ ja toisesta Isästä. Cotona taicka ulcona) Cotona/ se on/ awiowuotes. Ulcona/ se on/ salawuotes. Tästä ymmärretän/ awioskäsky kielttäwän caickein orpanusten wälillä/ olcon he coco orpanuxet eli puoli/ awiot eli äpäret: Nijncuin wanhat Hebrerit sen selittäwät. v. 16. Sinun weljes emännän) Nimittäin/ muutoin/ jos sinun weljes cuole ilman siemenetä/ silloin mahdat sinä hänen otta herättäxens hänelle siemendä: Nijncuin on Deut. 25:5. ja sieldä lewiämmäldä nähdän. v. 18. Ei sinun pidä ottaman sinun emändäs sisarta) Hebrean ja Graecan kieles on selkiäst: Ei sinun pidä ottaman emändätä hänen sisarens siwuun/ joca on Hebraean puhen parsi/ ja on nijn paljo cuin otta toista toisen tygö/ nijncuin nähtäwä on/ Gen. 26:31. Exod. 26:3. etc. Nijncauwan cuin se endinen elä/ joca täsä kieldän: waan yhden/ nijncuin algusa oli säätty/ jonga säädyn myös Christus meille muistutta/ Matth. 19:52 ja Pawali 1. Cor.6:16. v. 21. Molechille) Molech oli epäjumala jota he palwelit lasten polttamisella/ nijncuin Manasse Judan Cuningas teki/ ja luulit että he

sillä palwelit Jumalata/ nijncuin Abraham cosca hän uhrais hänen poicans Isaachin: Mutta ettei Jumala sencaltaista ollut käskeny/ nijncuin hän Abrahamille teki/ oli se wäärin/ sentähden sano Jumala täsä/ että hänen nimens sen cautta häwäistin. v. 24. Pacanat heitäns saastuttanet) Tästä nähdän/ että nämät Lait owat ollet luonnolliset/ että myös pacanatkin nijhin sidotut olit.

XIX. Lucu.

HERra kärke heidän pyhät olla/ v. 1. Cunnioitta wanhembians: pitä pyhäpäiwiä/ v. 3. Kieldä palwelemast epäjumalita/ v. 4. aiwa tyynni corjamast köyhäin edestä/ v. 9. warastamast/ walhettelemast/ tekemäst eli wannomast wäärin/ v. 11. tekemäst wääryttä/ ryöwämäst eli kieldämäst työmiehildä heidän palckans/ v. 13. kiroilemast cuuroja eli langettamast sokiata/ v. 14. wäärin duomidzemast/ v. 15. panettelemast/ v. 16. wihamast/ v. 17. eli costamast lähimmäiselläns/ waan racastaman nijncuin idzens/ v. 18. macamast jotacuta orja/ v. 20. syömäst werta/ tottelemast linduin huuto eli päiwäin walidzioja/ v. 26. ajelemast idzens/ v. 27. merkizemäst ruumistans/ v. 28. pitämast lapsians salawuoteudes/ v. 29. tottelemast tietäitä/ v. 31. Waan kärke cunnioitta wanhoja/ v. 32. racasta muucalaisia/ v. 33. pitä oikian mitan/ ja tehdä oikein caikis asiois/ v. 35.

19:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

19:2 Puhu coco Israelin lasten joucolle/ ja sano heille: teidän pitä oleman pyhät/ sillä minä olen pyhä/ HERra teidän Jumalan.

19:3 Jocainen peljätkän äitiäns ja Isäns/ ja pitäkät minun Sabbathini: sillä minä olen HERra teidän Jumalan.

19:4 Ei teidän pidä teitän käändämän epäjumalitten tygö/ ja ei pidä teidän tekemän

3 Mosexen kirja

teillen waletuita jumalita: sillä minä olen HERra teidän Jumalan.

19:5 JA cosca te HERralle teette kijtosuhria/ nijn teidän pitä uhraman sitä cuin hänelle otollinen olis.

19:6 Ja syökät se sinä päiwänä jona te uhratte/ ja toisna päiwänä. Mutta mitä tähtexi jää colmannexi päiwäxi/ pitä tulella poltettaman.

19:7 Jos jocu sijtä syö colmandena päiwänä/ nijn on se cauhistus/ ja ei ole otollinen.

19:8 Ja joca sijtä syö/ hänen pitä candaman pahat tecons: sillä hän on HERran Pyhän rijwannut/ ja se sielu pitä häwitettämän hänen Canssastans.

19:9 COscas elos leickat maastas/ ei sinun pitä tyynni peldoas leickaman/ ja ei ylön tyynni elos nouckiman.

19:10 Ei pitä sinun myös tyynni corjaman wijnamäkiäs/ eli nouckiman nijtä warisneita marjoja/ waan jättämän ne waiwaisille ja muucalaisille: sillä minä olen HERra teidän Jumalan.

19:11 Ei teidän pitä warastaman eli walehteleman/ eli pettämän toinen toistan.

19:12 Ei teidän pitä wäärin wannoman minun nimeni/ ja häwäisemän sinun Jumalas nime: sillä minä olen HERra.

19:13 Ei sinun pitä tekemän lähimmäiselles wääryttä/ eli ryöwämän händä. Sinun päiwämiehes palcan/ ei pitä oleman sinun tykönäs huomisen asti.

19:14 Ei sinun pitä cuuroja kiroman: Ei sinun pitä myös paneman sokian eteen jotakin/ johonga hän combastuis. Waan sinun pitä pelkämän sinun Jumalatas: sillä minä olen HERra.

19:15 Ei teidän pitä wääryttä tekemän duomios/ ja ei armaidzeman sitä köyhä/ ja ei cunnioidzeman sitä woimallista/ mutta duomidzeman sinun lähimmäiselles oikein.

19:16 Ei sinun pitä oleman panettelian sinun Canssas seas. Ei sinun pitä myös seisoman

sinun lähimmäises werta wastan: sillä minä olen HERra.

19:17 Ei sinun pitä wihaman weljes sinun sydämesäs/ waan sinun pitä rangaiseman sinun lähimmäistäs/ ettes wicapääxi tulis hänen tähtens.

19:18 Ei sinun pitä costaman/ eikä wihaman sinun Canssas lapsia. Sinun pitä racastaman sinun lähimmäistäs/ nijncuin idze sinuas: sillä minä olen HERra.

19:19 Minun säätyini pitä teidän pitämän/ ettes anna sinun carjas secoitta heitäs muihin eläinden lain. Ja älä kylwä sinun peldos secoitetulla siemenellä. Ja ettei yxikän waate tule sinun päälles/ joca langaisest ja lijnaisest cudottu on.

19:20 JOs mies maca waimon tykönä ja ryhty häneen/ ja se on orja/ ja jo on toiselda raiscattu/ cuitengan ei ole wapa/ se pitä rangaistaman/ waan ei pitä heidän cuoleman/ sillä '65i hän ollut wapa.

19:21 Mutta miehen pitä tuoman HERralle wians edest oinan wicauhrixi/ seuracunnan majan owen eteen.

19:22 Ja papin pitä sowittaman hänen wicauhrins oinalla HERran edes/ sijtä ricoxest cuin hän on rickonut/ nijn hänelle Jumalalda armo tapahtu hänen ricoxesans.

19:23 Cosca te tuletta sijhen maahan/ ja istutatte caickinaisia puita joista syödän/ pitä teidän leickaman pois hänen hedelmäs esinahan/ Colme vuotta teidän pitä pitämän heitä ymbärinsleickamatoinna/ nijn ettet te syö nijstä.

19:24 Waan neljändenä vuonna pitä caiken heidän hedelmäs pyhitettämän kijtoxexi HERRALLE.

19:25 Wijdendenä vuonna pitä teidän hedelmän syömän/ ja cocoman sisälle: sillä minä olen HERra teidän Jumalan.

19:26 Ei teidän pitä syömän weren cansa. Ei teidän pitä totteleman linduin huuto eli walidzeman päiwiä.

3 Mosexen kirja

19:27 Ei teidän pidä keridzemän paljast päännä laelle/ ja ei tyynni ajeleman teidän partan.

19:28 Ei teidän pidä krijpustaman merckiä rumisenne jongun cuolluen tähden/ eli tekemän kirjoituxia teidän päällen: sillä minä olen HERra.

19:29 Ei sinun pidä salliman tytärtäs porttona olla/ ettei maa totuis haureuteen/ ja tulis täyten cauhistust.

19:30 Pitäkät minun pyhäpäiwäni/ ja peljätkä minun Pyhäni: sillä minä olen HERra.

19:31 Ei teidän pidä käändämän teidän tietäitten tygö/ ja älkät kysykö welhoilda/ ettei te saastuis heistä: sillä minä olen HERra teidän Jumalan.

19:32 Harmapään edes pitä sinun nouseman/ ja cunnioittaman wanha: sillä sinun pitä pelkämän sinun Jumalatas: sillä minä olen HERra.

19:33 Jos jocu muucalainen on teidän maallan asuwa/ ei teidän pidä sitä sorttaman.

19:34 Hänen pitä asuman teidän tykönän/ nijncuin omainen teidän seasan. Ja sinun pitä racastaman händä/ nijncuin idze sinuas: sillä te olitta myös muucalaiset Egyptin maalla. Minä olen HERra teidän Jumalan.

19:35 Ei pidä teidän wääryttä tekemän duomiolla/ kynärällä/ waagalla ja mitalla.

19:36 Oikia waaca/ oikia leiwiskä/ oikia wacka/ oikia cannu pitä oleman teidän tykönän: sillä minä olen HERra teidän Jumalan/ joca teitä olen johdattanut Egyptin maalda:

19:37 Että teidän pitä pitämän ja tekemän caicki minun säätyni ja caicki minun oikeuteni: Sillä minä olen HERra.

Vers.16. Ei sinun pidä seisoman wastan sinun lähimmäises werta) se on/ ei sinun pidä yhtä pitämän nijden cansa/ jotca wiatoinda werta wuodatta tahtowat/ waan pikemmin auttaman sinun lähimmäistäs/ jongas hengen

hädäs näet olewan. v. 23. Leickaman pois esinahan) on täsä nijn paljo/ cuin colme ajastaica odotta/ nijncuin hän sen idze selittä/ ja sano: Colme ajastaica pitä teidän ne pitämän ymbärinsleickamatoinna/ v. 26. Walidzeman päiwiä) se on/ ei teidän pidä lukeman tähtein juoxusta päiwiä ja hetkejä: ja yhtä päiwä walidzeman/ ja toista hyljämän/ nijncuin pacanaliset Almanachan kirjoittajat tekewät. Jota HERra Jumala cowin nuhtele Esaian tykönä/ 47:13 Ier. 10:2. ja pyhät Isät aina laittanet ja hyljännnet owat. Nijncuin nähdän Tertul. lib. 1. Ios. Epiph. in Hexaem. Ja usiammas paicas/ Arnob. lib. 2. lib. 3. in cap. 1.

XX. Lucu.

CUinga rangaistan/ joca uhra lapsens Molechille/ v. 1. kysele noidilda/ v. 6. & 27. kiroile Isäns eli äitiäns/ v. 9. elä salawuoteudes/ v. 10. maca jongun cansa/ kieldyis polwiluguis/ v. 11. etc. teke jongun riettauden jongun miehenpuolen cansa/ v. 13. maca eläimen cansa/ v. 15. heidän pitä pitämän HERran säädyt/ eikä waeldaman pacanoitten tawoisa/ v. 22. HERra on heidän eroittanut muista Canssoista/ v. 24. että heidän pitä oleman hänen omans/ v. 26.

20:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
20:2 Sano Israelin lapsille: joca Israelin lapsist/ eli jocu muucalainen/ cuin Israelin lasten seas asu/ hänen siemenestäns Molechille anda/ sen pitä totisest cuoleman/ ja maan Canssan pitä händä kiwittämän.

20:3 JA minä asetan minun caswoni sencaltaista ihmistä wastan/ ja häwitän sen hänen Canssastans/ että hän Molechille hänen siemenestäns andanut/ ja minun Pyhäni saastuttanut on/ ja minun pyhän nimeni häwäisnyt.

20:4 Ja jos maan Canssa sitä ihmistä säästä/

3 Moseksen kirja

joca siemenestäns Molechille andanut on/
nijn ettei he sitä surma.

20:5 Nijn minä cuitengin sitä ihmistä wastian
minun caswoni asetan/ ja hänen sucuans
wastian/ ja häwitän sen ja caicki cuin Molechin
cansa huorin tehnet owat/ heidän
Canssastans.

20:6 JOs jocu sielu hänens noitain ja welhoin
tygö käändä huorin tekemän heidän cansans/
nijn minä caswoni asetan sitä sielua wastian/ ja
häwitän sen Canssastans.

20:7 Sentähden pyhittäkät teitän ja olcat
pyhät: sillä minä olen HERra teidän Jumalan.

20:8 Ja pitäkät minun säätyni/ ja tehkät nijtä:
sillä minä olen HERra/ joca teitä pyhitän.

20:9 Joca Isäns ja äitiäns kiro/ sen pitä totisest
cuoleman/ hänen werens olcon hänen
päälläns/ että hän Isäns eli äitiäns kironnut
on.

20:10 Joca huorin teke jongun puolisan
cansa/ sen pitä totisest cuoleman/ sekä
huorin tekiä että huora: että hän
lähimmäisensä emännän cansa huorin tehnyt
on.

20:11 Jos jocu Isäns emännän tykönä maca/
nijn että hän Isäns häpiän paljastanut on/ he
molemmat pitä totisest cuoleman/ heidän
werens olcon heidän päälläns.

20:12 Jos jocu hänen miniäns tykönä maca/
nijn he molemmat pitä totisest cuoleman: sillä
he owat cauhistuxen tehnet/ heidän werens
olcon heidän päälläns.

20:13 Jos jocu miehen puolen cansa maca/
nijncuin jongun waimon cansa/ he owat
cauhistuxen tehnet/ heidän pitä molemmat
totisest cuoleman/ heidän werens olcon
heidän päälläns.

20:14 Jos jocu nai waimon/ ja sen äitin/ hän
on cauhistuxen tehnyt/ sen pitä tulella
poltettaman ja ne ynnä molemmat/ ettei
yhtän cauhistust olis teidän seasan.

20:15 JOs jocu eläimen cansa maca/ sen pitä
totisest cuoleman/ ja se eläin pitä tapettaman.

20:16 Jos jocu waimo johongun eläimeen
ryhty/ että hänellä on jotakin tekemist sen
cansa/ ne molemmat pitä tapettaman/ heidän
werens olcon heidän päälläns.

20:17 JOs jocu sisarens nai/ hänen Isäns eli
äitins tyttären/ ja hänen häpiäns näke/ ja se
taas hänen häpiäns/ se on weren häpiä/ ne
pitä häwitettämän heidän sucuns Canssan
edes: sillä hän on sisarens häpiän paljastanut/
hänen pitä hänen pahat tecons candaman.

20:18 Jos jocu mies jongun waimon tykönä
maca hänen sairaudens aicana/ ja paljasta
hänen häpiäns/ ja awa hänen lehtens ja
waimo paljasta hänen werens lähten/ ne
molemmat pitä häwitettämän heidän
Canssastans.

20:19 Sinun äitis sisaren häpiätä/ ja sinun Isäs
sisaren häpiätä ei sinun pidä paljastaman: sillä
sencaltainen on hänen lähimmäisen langons
paljastanut/ ja ne pitä heidän pahat tecons
candaman.

20:20 Jos jocu setäns emännän cansa maca/
hän on setäns häpiän paljastanut/ ne pitä
heidän pahat tecons candaman. Lapsitoina
heidän pitä oleman.

20:21 Jos jocu hänen weljens emännän otta/
se on häpiäinen työ/ heidän pitä lapsitoina
oleman/ että hän on weljens häpiän
paljastanut.

20:22 Niin pitäkät nyt caicki minun säätyni ja
minun oikeuteni/ ja tehkät ne/ ettei maa teitä
oxennais/ johon minä teidän wien asuman.

20:23 Ja älkät waeldaco pacanain säädyisä/
jotca minä teidän edeldän olen ajawa ulos:
sillä caickia sencaltaisita he owat tehnet/ ja
minä olen cauhistunut heitä.

20:24 Mutta teille sanon minä: teidän pitä
asuman heidän maasans: sillä minä annan
teille sen maan perimisexi/ josa riesca ja
hunaja wuota. Minä olen HERra teidän
Jumalan/ joca olen teitä eroittanut muista
Canssoista.

20:25 Että teidän pitä myös eroittaman/

3 Mosexen kirja

puhtat eläimet saastaisist/ ja saastaiset linnut puhtaista/ ja ei saastuttaman teidän sieluan/ eläimillä/ linnuilla/ ja caikilla cuin maalla matelewat/ jotca minä teille eroittanut olen/ että ne owat saastaiset.

20:26 Sentähden pitä teidän oleman minulle pyhät: sillä minä HERra olen pyhä/ joca olen teitä eroittanut muista Canssoista/ että teidän pidäis oleman minun omani.

20:27 Jos jocu mies eli waimo noidaxi eli welhoxi löytän/ ne pitä totisest cuoleman/ heidän pitä kiwitettämän/ heidän werens olcon heidän päälläns.

Vers.18. Hänen sairaudens aicana) Ei se ole ainoastans wastoin caicke puhtautta/ waan sijtä myös rumat/ spitaliset ja muutoin wirhilliset sikiät syndywät. XXI. Lucu. KIeldän Pappi saastuttamast händäns josacus cuollues/ waan lähimmäises suculaises/ v. 1. Ajelemast ja merkizemäst idzens/ v. 5. ottamast raiscattua/ waan neidzen emännäxens/ v. 7. Jos hänen tyttärens salawuoteisexi löytän/ hän pitä poltettaman/ v. 9. Ja jos jollakin hänen lapsistans on jocu puutos eli wirhi/ ei händä pidä papin wircaan otettaman/ v. 16.

XXI. Lucu.

KIeldän Pappi saastuttamast händäns josacus cuollues/ waan lähimmäises suculaises/ v. 1. Ajelemast ja merkizemäst idzens/ v. 5. ottamast raiscattua/ waan neidzen emännäxens/ v. 7. Jos hänen tyttärens salawuoteisexi löytän/ hän pitä poltettaman/ v. 9. Ja jos jollakin hänen lapsistans on jocu puutos eli wirhi/ ei händä pidä papin wircaan otettaman/ v. 16.

21:1 JA HERra sanoi Mosexelle: puhu papeille Aaronin pojille ja sano heille: Papin ei pidä idzens saastuttaman yhdesäkän cuollues

hänen Canssastans.

21:2 Waan hänen sugusans/ joca on hänen lähimmäisens/ nijncuin hänen äitins/ Isäns/ poicans/ tyttärens ja weljens.

21:3 Ja sisarens/ joca wielä neidzy on/ joca wielä hänen tykönäns on/ ja ei yhdengän miehen emändänä ollut ole/ nijsä mahta hän saastutta idzens.

21:4 Muutoin ei pidä hänen idzens saastuttaman misäkän/ joca hänen omans on hänen Canssans seas.

21:5 Ei heidän myös pidä paljaxi ajeleman heidän päälakians/ eli keridzemän partans/ eikä ruumiseens merckiä leickaman.

21:6 Heidän pitä heidän Jumalallens pyhät oleman/ ja ei saastuttaman heidän Jumalans nime: sillä he uhrawat HERran uhria heidän Jumalans leipä: sentähden pitä heidän oleman pyhät.

21:7 Ei heidän pidä naiman portto/ eli raiscattua/ eli joca miehädäns hyljätty on: sillä hän on pyhä Jumalallens.

21:8 Sentähden pitä sinun pitämän hänen pyhänä/ että hän uhra sinun Jumalas leipä/ hänen pitä oleman sinulle pyhän: sillä minä olen pyhä HERra/ joca teidän pyhitän.

21:9 Jos papin tytär rupe salawuoteisexi/ se pitä tules poltettaman: sillä hän on häwäisnyt Isäns.

21:10 JOca ylimmäinen pappi on weljeins seas/ jonga pään päälle woideöljy wuodatettu/ ja käsi täytetty on/ että hän waattesen puetetan/ ei pidä sen awaman päätäns/ ja ei leickaman ricki waatettans.

21:11 Ja ei yhdengän cuolluen tygö tuleman/ ja ei saastuttaman idzens/ Isäsäns eli äitisäns.

21:12 Ei hänen pidä lähtemän Pyhäst/ ettei hän saastutais Jumalans Pyhä: sillä pyhä Cruunu/ ja hänen Jumalans woideöljy on hänen päälläns. Minä HERra olen.

21:13 Neidzen pitä hänen ottaman emännäxens.

21:14 Ja ei leskiä eli hyljättyä/ eli raiscattua/

3 Mosexen kirja

taicka portto/ mutta neidzen omasta
Canssastans/ pitä hänen ottaman
emännäxens.

21:15 Ettei hän saastutais hänen siemendäns
Canssans seas: sillä minä olen HERra/ joca
hänen pyhitän.

21:16 JA HERra puhui Mosexelle sanoden:

21:17 Puhu Aaronille ja sano: jos jocu wirhi on
josacusa sinun siemenesäs teidän sugusan/ ei
pidä sen uhraman hänen Jumalans leipä.

21:18 Sillä ei kenengän joca jocu wirhi on pidä
käymän edes/ olcon sokia/ rajaricko/ ruma
nenästä/ taicka muista jäsenistä.

21:19 Eli wirhillinen jalast eli kädest.

21:20 Taicka ryhäselkä/ eli caihisilmä/ eli
carsoi eli pisamainen/ taicka rupinen/ eli
riwinoma.

21:21 Jos josakin Aaronin siemenes wirhi on/
ei hänen pidä uhraman HERran uhria: sillä
hänellä on wirhi/ sentähden ei pidä hänän
lähestymän hänen Jumalans leipä uhraman.

21:22 Cuitengin pitä hänen syömän Jumalans
leiwästä/ sekä sijtä pyhästä/ että caikein
pyhimmäst.

21:23 Mutta ei hänen pidä cuitengan tuleman
Esiripun tygö/ eikä lähestymän Altarita/ että
sencaltainen wirhi hänesä on/ ettei hän
saastutais minun Pyhäni: sillä minä olen HERra
joca heidän pyhitän.

21:24 Ja Moses sanoi nämät Aaronille/ ja
hänen pojillens/ ja caikille Israelin lapsille.

*Vers.12. Cruunu) Hebraean kielellä Nezer /
tästä he cudzutan Nazir/ että he erinomaisen
ruan pidit etc. Num. 6:3. Nijn cuin Samson
cudzuttin Naziraeus äitins cohdust/ Iud. 13:5.
Ja meidän HERra Christus joca oli se oikia
Naziraeus/ nijn cudzuttin/ Matth.2:23. v. 13.
Neidzen emännäxens) Wanhas Testamendis
cusa caickinaiset saastaisudet nijn wisust
papilda kielyt olit: käsketään he cuitengin
Awioskäskyn/ nijn cuin pyhän säätyyn/ cuinga
paljo enämmin on se luwallinen Udes*

*Testamendis/ joca suurempi wapaus on/
lijatengin että heille se nijn selkiäst myötä
annettu on/ 1. Tim.3:2. Tit.1:6.*

XXII. Lucu.

*SAastainen Pappi kieldän syömäst sijtä cuin
HERralle pyhitetän/ nijn myös hänen
huonecundans/ päiwämiehens ja
muucalaisens/ v. 1. etc. uhramast wirhillist/ v.
17. eli sitä joca ei wielä ole cahdexan päiwän
wanha/ v. 26. käsketään syödä kijtosuhria/ sinä
päiwänä jona se uhratan/ v. 29.*

22:1 JA HERra puhui Mosexelle sanoden:

22:2 Puhu Aaronille ja hänen pojillens/ että he
wältäisit/ Israelin lasten pyhitettyjä/ joita he
pyhittäwät minulle/ ja ettei he häwäisis minun
pyhä nimeni: sillä minä olen HERra.

22:3 Sano sijs heille/ ja heidän suguillens/
jocainen cuin teidän siemenestän mene
pyhitetyn tygö/ cuin Israelin lapset pyhittäwät
HERralle/ ja hänen saastaisudens on hänesä/
hänen sieluns pitä häwitettämän minun
caswoni edestä: sillä minä olen HERra.

22:4 Cucaikänäns Aaronin siemenestä on
spitalinen eli wuotawainen/ sen ei pidä
syömän pyhitetyistä/ ennen cuin hän
puhdistetan. Ja jos jocu rupe johongun
saastaisen ruumisen/ taicka siihen joca
siemenens wuodatta unes.

22:5 Taicka se joca rupe johongun
matelewaiseen joca hänelle saastainen on/
taicka ihmiseen joca hänelle saastainen on/ ja
caickinaisen joca hänen saastutta. Jocainen
sielu cuin rupe johongun nijstä/ se on
saastainen ehtosen asti.

22:6 Ja ei pidä syömän nijstä pyhitetyistä/
waan hänen pitä ensist wiruttaman ruumins
wedellä.

22:7 Ja cosca auringo laskenut on/ ja hän on
puhdistettu/ nijn syökän nijstä: sillä se on
hänen ruocans.

3 Mosexen kirja

22:8 Raato ja mitä pedolda raadeldu on/ ei hänen pidä syömän/ ettei hän sijtä saastutetais: Sillä minä olen HERra.
22:9 Sentähden heidän pitä pitämän minun säätyini/ ettei heidän pitäis syndi saattaman päällens/ ja cuoleman sijtä/ cosca he saastuttawat idzens: sillä minä olen HERra/ joca heitä pyhitän.
22:10 Mutta ei yxikän muucalainen pidä nautidzeman nijstä pyhitetyistä/ eikä papin perhe/ eikä myös jocu palcollinen.
22:11 Waan cosca pappi osta jongun hengen rahallans/ se syökän sijtä/ Ja se cuin hänen huonesans syndynyt on/ se myös syökän hänen leiwästans.
22:12 Ja jos papin tytär tule jongun muucalaisen emännäxi/ ei hänen pidä syömän sijtä pyhitetystä ylönnyxest.
22:13 Mutta jos papin tytär tule leskexi eli hyljätyxi/ ja ei hänellä ole yhtäkän siemendä/ ja hän tule jäl lens cotia Isäns huoneseen/ nijn hänen pitä syömän Isäns leiwästä/ nijncuin silloingin/ cosca hän neidzenä oli. Mutta ei yxikän muucalainen pidä sijtä syömän.
22:14 Ja jos jocu syö nijstä pyhitetyistä tietämätä/ hänen pitä lisämän sijhen wijdennen osan/ ja andaman papille pyhitettyden cansa.
22:15 Ettei heidän pitäis saastuttaman Israelin lasten pyhitettyjä/ joita he ylöndäwät HERralle.
22:16 Ettei he saattais ricosta ja wica päällens/ syödesäns heidän pyhitetyistäns: sillä minä olen HERra/ joca heitä pyhitän.
22:17 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
22:18 Puhu Aaronille ja hänen pojillens/ ja caikille Israelin lapsille: Cucaikänäns Israelin huonestä/ eli muucalainen Israelis/ tahto uhrata/ olcon se lupauxest/ taicka wapast ehdost/ että he tahtowat uhrata HERralle polttouhria/ jonga hänelle pitäis oleman otollisen teildä.
22:19 Sen pitä oleman wirhittömän härkyisen

carjast/ oinan caridzoist/ eli caurin wuohista.
22:20 Mutta caicke josa wirhi on/ ei teidän pidä uhraman: sillä ei se ole hänelle otollinen teildä.
22:21 Jos jocu tahto uhrata HERralle kijtosuhria/ eli erinomaisest lupauxest/ taicka wapast ehdostans/ carjast eli lambaist/ sen pitä oleman wirhittömän/ että se olis otollinen/ Ei sijnä pidä oleman yhtän wirhiä.
22:22 Jos se on sokia/ taicka raajaricko/ taicka haawoitettu/ taicka cuiwettu/ taicka rupinen/ taicka kehnäinen/ nijn ei pidä teidän sencaltaisia HERralle uhraman/ ja ei uhria pidä teidän nijstä andaman HERran Altarille.
22:23 Härjän eli lamban/ ruman eli wirhillisen jäsenist/ saat sinä uhrata wapast ehdostas/ mutta ei se ole otollinen lupauxes edest.
22:24 Eikä myös sinun pidä sitä HERralle uhraman/ cuin muserttu/ eli runneldu/ eli rewitty/ eli haawoitettu on/ ei teidän pidä sencaltaisia teidän maasan tekemän.
22:25 Eikä myös sinun pidä uhraman jotakin sencaltaista jongun muucalaisen kädest/ teidän Jumalan leiwän cansa: sillä ei se mitän kelpa/ ja on wirhillinen/ sentähden ei se ole otollinen teidän edestän.
22:26 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
22:27 Cosca wasicka/ eli caridza/ eli wohla pojittu on/ nijn olcan emäns tykönä seidzemen päiwä/ mutta cahdexandena päiwänä ja sen jälkeen/ uhrattacan se HERralle/ nijn se on otollinen.
22:28 Olcon se nauta/ eli lammas/ nijn ei pidä se teurastettaman sikiöinens yhtenä päiwänä.
22:29 Cosca te uhratte HERralle kijtosuhria/ joca teidän edestän pitä otollinen oleman.
22:30 Nijn syökät se sinä päiwänä/ ja ei pidä mitän tähtexi huomenexi jätettämän: sillä minä olen HERra.
22:31 Sentähden pitäkät minun käskyni ja tehkät ne: sillä minä olen HERra.
22:32 Ettet te häwäisis minun pyhä nimeni/ ja että minä pyhitettäisin Israelin lasten keskellä:

3 Mosexen kirja

sillä minä olen HERra/ joca teitä pyhitän.
22:33 Ja joca olen teidän johdattanut Egyptin maalda/ että minä olisin teidän Jumalan/ minä HERra.

Vers.2. Wältäisit) se on/ että he nijncuin Nazirerit pitävät idzens pyhänä/ eikä syö mitäkän uhratust/ jollei he ole peräti puhtat. v. 20. Wirhi) Cuinga Jumala on tästä asiasta walittanut/ ettei he muuta kuin sitä pahimbata uhraisit HERralle/ ja papille annoit/ lue Malachian tykönä 1. Cap. v. 8. v. 23. Ruman eli wirhillisen) se on/ mitä puutost eli wirhe sijnä on: sillä nijn sanotan: joca anda tahto/ nijn andacan hywä eli olcan peräti andamat.

XXIII. Lucu.

KÄsketän HERran juhlapäivät pitä/ v. 1. nijncuin Sabbathi/ v. 3. Pääsiäisjuhla/ v. 4. Helundaijuhla/ v. 15. Basunajuhla/ v. 23. Lepytysjuhla/ v. 26. Lehtimajan juhla/ sillä tawalla kuin HERra idzecustakin nijstä käskenynt on/ v. 33.

23:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
23:2 Puhu Israelin lapsille ja sano heille: nämät owat HERran juhlat/ jotca teidän pitä cudzuman pyhixi/ ja minun juhlixeni/ cosca te cocon tuletta.

23:3 Cuusi päiwä pitä sinun työtäs tekemän/ waan seidzemendenä päiwänä on se suuri Sabbathi/ pyhä cocous/ ei teidän pidä yhtän työtä tekemän: sillä se on HERran Sabbathi caikisa teidän asuinsioisan.

23:4 NÄmät owat HERran juhlapäiwät/ jotca teidän pitä cudzuman pyhixi juhlixi cosca te cocon tuletta.

23:5 Neljännen toistakymmenen päiwän ehtona ensimmäisnä cuucautena/ on HERran Pääsiäinen.

23:6 Ja wijdendenätoistakymmendenä

päiwänä sinä cuucaunna/ on HERran happamattoman leiwän juhla: Silloin pitä teidän syömän happamatoinda leipä seidzemen päiwä.

23:7 Ensimmäinen päiwä olcon teille pyhä cocous/ eikä yhtän rascasta työtä pidä teidän silloin tekemän.

23:8 Ja teidän pitä uhraman HERralle seidzemen päiwä. Ja seidzemendenä päiwänä on pyhä cocous. Ja silloin myös ei pidä teidän yhtäkän rascasta työtä tekemän.

23:9 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

23:10 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: cosca te tuletta maalle/ jonga minä annan teille/ ja te leicatta elon: nijn teidän pitä wiemän papille yhden lyhten teidän elostan utisexi.

23:11 Ja sen lyhten pitä hänen häälyttämän HERran edes/ että se olis otollinen teildä. Ja sen pitä papin tekemän toisna päiwänä Sabbathin jälkeen.

23:12 Ja teidän pitä sinä päiwänä/ jona teidän lyhten häälytetän/ uhraman HERralle polttouhrixi/ wirhittömän vuosicunnaisen caridzan.

23:13 Ruocauhrin cansa caxi kymmenest sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä makian hajun tulexi HERralle/ nijn myös juomauhrixi neljännes Hin wijna.

23:14 Ja ei pidä teidän syömän utis leipä/ cuiwattua tähkäpäätä eli jywiä/ sijhen päiwän asti/ kuin te cannatte teidän Jumalallen uhrin. Sen pitä oleman ijancaickisen säädyn teidän suguisan/ caikisa teidän asuinsioisan.

23:15 SIitte pitä teidän lukeman sijtä toisesta Sabbathin päiwästä/ cosca te cannoitta häälytys lyhten edhes/ seidzemen coco Sabbathia.

23:16 Sijhen toisen päiwän asti/ sen seidzemennen Sabbathin jälkeen/ se on/ wijsikymmendä päiwä teidän pitä lukeman ja sijtte uhraman HERralle utta ruocauhria.

23:17 Ja pitä uhraman sen caikista teidän

3 Mosexen kirja

asumasioistan/ nimittäin: caxi häälytys leipä
cahdest kymmenexest symbyläjauhoja/
hapatetut ja leiwotut HERralle utisexi.

23:18 Ja pitää tuoman teidän leipän cansa/
seidzemen vuosicunnaista ja wirhitöindä
caridza/ ja nuoren mullin/ ja caxi oinasta/ sen
pitä oleman HERran polttouhrin/ ruocauhrin
ja juomauhrin/ se on makian hajun tuli
HERralle.

23:19 Nijn myös pitää teidän tekemän caurin
syndiuhrixi/ ja caxi vuosicunnaista caridzata
kijtoshurixi.

23:20 Ja papin pitää häälyttämän ne utis leiwän
cansa HERran edes/ cahden caridzan cansa. Ja
pitä oleman HERralle pyhät ja papin omat.

23:21 Ja teidän pitää cuuluttaman tämän
päiwän/ jona te cocon tulette/ ja se pitää
pyhäxi cudzuttaman. Ei teidän pidä yhtäkän
rascasta työtä tekemän: ijancaickisen säädyn
pitä sen oleman teidän suguillen caikis teidän
asuinsioisan.

23:22 Cosca te leicatte elon teidän maastan/
ei teidän pidä ylön tyynni leickaman/ eikä
tyynni cocoman/ waan jättämän waiwaisille ja
muucalaisille. Minä olen HERra teidän
Jumalan.

23:23 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

23:24 Puhu Israelin lapsille/ ja sano:
ensimäisnä päiwänä seidzemendenä
Cucautena pitää teidän pitämän soittamisen
pyhän Sabbathin muistoxi/ cosca te cocon
tuletta.

23:25 Silloin ei pidä teidän yhtän rascasta
työtä tekemän/ ja pitää uhraman HERralle.

23:26 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

23:27 kymmendenä päiwänä tänä
seidzemennä Cuunna on sowindo päiwä/ se
teidän seasan cudzuttacan pyhäxi/ että te
cocon tuletta. Silloin waiwatcat teidän
ruumitan/ ja uhratcat HERralle.

23:28 Ja ei pidä teidän työtä sinä päiwänä
tekemän: sillä se on sowindo päiwä/ että te
sowitettaisin HERralle teidän Jumalallen.

23:29 Sillä joca ei sinä päiwänä waiwa
ruumistans/ hän pitää häwitettämän
Canssastans.

23:30 Ja jocainen sielu joca sinä päiwänä
jotakin työtä teke/ sen minä hucutan hänen
Canssastans.

23:31 Sentähden ei pidä teidän mitän työtä
tekemän. Sen pitää oleman ijancaickisen
säädyn teidän suguillen/ caikis teidän
asuinsioisan.

23:32 Se on teidän suuri Sabbathin/ että
teidän pitää waiwaman teidän ruumitan/
yhdexändenä päiwänä cuusta ehtona pitää
teidän pitämän tämän Sabbathin/ ehtosta njjn
ehtoseen.

23:33 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

23:34 Puhu Israelin lapsille/ sanoden:
wijdendenä toistakymmendenä päiwänä tänä
seidzemendenä cucautena on lehtimajan
juhla seidzemen päiwä HERralle.

23:35 Ensimmäinen päiwä pitää cudzuttaman
pyhäxi cocon tullaxen/ ei teidän pidä yhtän
rascasta työtä tekemän.

23:36 Seidzemendenä päiwänä pitää teidän
uhraman HERralle. Cahdexas päiwä pitää myös
cudzuttaman pyhäxi/ että te cocon tuletta. Ja
teidän pitää tekemän teidän uhrin HERralle:
sillä se on cocouxen päiwä/ ei pidä teidän
yhtän rascasta työtä tekemän.

23:37 Nämät owat HERran juhlapäiwät/ jotca
teidän pitää pyhittämän/ että te cocon tuletta/
ja teette HERralle uhrin/ polttouhria/
ruocauhria/ juomauhria/ ja muita uhreja/
jocaidzen päiwälläns.

23:38 Ilman HERran Sabbathita ja teidän
lahjojan/ ja lupauxian ja mielellisiä andimitan/
joita te annatte HERralle.

23:39 Nijn pitää nyt teidän
wijdendenätoistakymmendenä päiwänä
seidzemendenä Cucautena/ coottuanne
wuoden tulon huoneseen maalda/ pitämän
HERran juhla/ seidzemen päiwä. Ensimmäisnä
päiwänä on Sabbathi/ ja cahdexandena

3 Mosexen kirja

päiwänä on myös Sabbathi.

23:40 Ja teidän pitä ensimmäisnä päiwänä ottaman hedelmitä ihanista puista/ palmun wesoja ja oxia paxuoxaisista puista/ ja pajuja ojista/ ja oleman riemuiset seidzemen päiwä/ HERran teidän Jumalan edes.

23:41 Ja pitä nijn silläns pitämän HERralle sen juhlan wuodesa seidzemen päiwä/ sen pitä oleman ijancaickisen säädyn teidän suguillen/ että heidän nijn pitä pyhä pitämän seidzemennä Cuucautena.

23:42 Seidzemen päiwä pitä teidän asuman lehtimajoisa.

23:43 Joca omainen on Israelis/ hänen pitä asuman lehtimajois. Että teidän sucun tietäisit/ cuinga minä olen andanut Israelin lapset asua majois/ cosca minä johdatin heitä Egyptin maalda. Minä olen HERra teidän Jumalan.

23:44 Ja Moses sanoi Israelin lapsille nämät HERran juhlat.

Vers.8. Rascasta työtä) se on/ sencaltaista työtä kuin arkioin tehdän elatuxen pyynnöxi/ johonga wäke ja juhti tarwitan/ mutta cotoascaret/ nijncuin keittä/ puke idzens/ eli mitä Jumalan palweluxeen tule/ ei kiellä.

XXIV. Lucu.

HERra kärke otta öljy Israelin lapsilda pyhin lampuijn/ v. 1. ja sämbyläjauhoja näkyleiwixi/ v. 5. kiroilia kiwitetän/ v. 10. etc. Jocainen cuin nijn teke/ eli lyö ihmisen/ käsketän cuoletetta/ v. 15. Naudan lyöjä pitä maxaman/ v. 17. Yxi oikeus pitä oleman muucalaisella ja omaisella/ v. 22.

24:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

24:2 kärke Israelin lasten/ tuoda sinulle selkiätä öljyyn öljyä puserrettua ulos kyntiläxi/ joca jocopäiwä pitä lampuin pandaman.

24:3 Ulcoiselle puolelle todistuxen esirippua seuracunnan majas. Ja Aaronin pitä ne jocopäiwä walmistaman ehtosta nijn amuun HERran edes. Sen pitä oleman ijancaickisen säädyn teidän suguillen.

24:4 Ja hänen pitä walmistaman lamput siihen cauniseen kyntilälälcaan/ jocopäiwä HERran edes.

24:5 JA sinun pitä ottaman sämbyläjauhoja ja leipoman nijstä caxitoistakymmendä kyrsä caxi kymmenest joca kyrsään.

24:6 Ja sinun pitä heidän paneman cahteen läjään/ cuusi cumbangin läjään/ sille puhtalle pöydälle HERran eteen.

24:7 Ja sinun pitä paneman nijden päälle puhdasta pyhä sawua/ että ne pitä oleman muistonleiwän uhrixi HERralle.

24:8 Joca Sabbathin päiwänä pitä hänen aina walmistaman ne HERralle/ Israelin lapsilda ijancaickisexi lijtoxi.

24:9 Ja ne pitä Aaronin ja hänen poicains omat oleman/ heidän pitä ne syömän pyhäsias: sillä se on hänelle caickein pyhin uhri HERralda ijancaickisexi säädysi.

24:10 Ja yhden Israelitan waimon poica läxi ulos/ joca Egyptiläisen miehen poica oli Israelin lasten seas/ ja rijteli toisen Israelitan cansa leiris.

24:11 Ja se Israelitan waimon poica pilckais ja kirois. Nijn toit he hänen Mosexen eteen (ja hänen äitins nimi oli Selomith Dibrin tytär Danin sucucunnasta)

24:12 Ja panit hänen fangeuteen nijncauwaxi/ että heille olis selkiä wastaus annettu HERran suusta.

24:12 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

24:13 Wie händä leirist ulos joca kiroillut on/ ja anna caickein/ jotca sen cuulit/ laske kätens hänen pääns päälle/ ja caicki Canssa kiwittäkän händä.

24:14 Ja sano Israelin lapsille: joca Jumalatans kiroile/ hänen pitä candaman syndis.

24:15 Ja se/ cuin HERran nime pilcka/ hänen

3 Mosexen kirja

pitä totisest cuoleman/ caiken Canssan pitä händä kiwittämän. Nijn cuin muucalaisen/ nijn pitä myös omaisen oleman. Jos hän pilcka sitä nime/ nijn hänen pitä cuoleman.

24:16 JOs jocu lyö jongun ihmisen/ hänen pitä totisest cuoleman.

24:17 Waan joca jongun naudan lyö/ hänen pitä maxaman hengen hengest.

24:18 Ja joca teke jongun lähimmäisellens wirhillisexi/ hänelle pitä nijn tehtämän/ cuin hängin tehnyt on.

24:19 Wahingo wahingosta/ silmä silmästä/ hammas hambasta/ nijncuin hän on jongun wirhillisexi tehnyt/ nijn pitä myös hänelle jällens tehtämän.

24:20 Nijn että joca lyö jotacuta nauta/ hänen pitä sen maxaman/ waan joca lyö ihmistä/ hänen pitä cuoleman.

24:21 Yhden oikeuden pitä oleman teidän seasan/ nijn muucalaisella cuin omaisellakin: sillä minä olen HERra teidän Jumalan.

24:22 Ja Moses sanoi näitä Israelin lapsille. Ja he weit sen leirist ulos/ joca kiroillut oli/ ja kiwitit hänen. Ja näit teit Israelin lapset/ nijncuin HERra Mosexelle käsenyt oli.

Vers.7. Muiston leiwän) se on/ että heidän nijllä pitä muistaman HERran/ ja saarnaman hänestä/ nijncuin Christus hänen ehtollisesans käske/ että sen meidän pitä tekemän hänen muistoxens/ 1. Cor. 11:24.

XXV. Lucu.

HERra käske/ että maalla pitä oleman jocaidzena seidzemendenä wuotena hänen lepons/ v. 1. ja joca wijdeskymmenes oleman wapawuosi/ v. 8. lupa siunata cuudennen wuoden tulon/ että se pistä seidzemennexikin wuodexi/ v 20. Kieldä ottamast weljildäns corcoraha/ v. 35. tekemäst heitä orjaxi/ v. 39. Waan käske orjat muucalaisilda osta/ v. 44. Mutta jos jocu heistä myy idzens/ nellä pitä

oleman aldis lunasta hänens/ eli wapaxi päästä wapawuotena/ v. 47.

25:1 JA HERra puhui Mosexelle Sinain wuorella/ sanoden:

25:2 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: cosca te tuletta sijhen maahan/ jonga minä teille annan/ nijn maan pitä pitämän HERralle lepo.

25:3 Nijn että kylwät cuusi wuotta sinun peldos/ ja cuusi wuotta sinä leickat sinun wijnapuitas/ ja cocot hedelmät.

25:4 Mutta seidzemendenä wuonna/ pitä maan pitämän HERralle sen suuren pyhän/ jona ei sinun pidä kylwämän sinun peldoas/ taicka leickaman sinun wijnapuitas.

25:5 Ja mitä idzestäns caswa sinun laihostas/ ei sinun pidä leickaman/ ja wijnamarjoja/ jotca ilman sinun työtäs owat caswanet/ ei sinun pidä nouckiman: sillä se on maan lepowuosi.

25:6 Mutta maan lepo sinun pitä sentähden pitämän/ että sinun pitä sijtä syömän sinun palwelias/ pijcas/ päiwämiehes/ huonecunnais ja muucalaiset sinun tykönäs.

25:7 Sinun carjalles ja eläimilles sinun maallas/ caicki mitä sijnä caswa/ pitä oleman ruaxi.

25:8 JA sinun pitä lukeman sinulles seidzemen sencaltaista lepowuotta/ nijn että seidzemen wuotta pitä seidzemen kerta luettaman/ ja ne seidzemen lepowuoden aica/ teke yhdexän wuotta wijdettäkymmendä.

25:9 Nijn sinun pitä andaman soitta Basunalla ylidze coco teidän maacundan/ kymmendenä päiwänä seidzemendenä cuucautena/ juuri sowindo päiwänä.

25:10 Ja teidän pitä sen wijdennenkymmenennen wuoden pyhittämän/ ja pitä cudzuman wapaxi wuodexi maalle/ caikille nijlle/ jotca sijnä asuwat: sillä se on teidän riemuwuoten. Silloin pidä idzecungin pääsemän hänen oman saamaans/ idzecungin hänen oman sucuuns.

3 Moseksen kirja

25:11 Sillä se wijdeskymmenes vuosi/ on teidän riemuwuoten/ ei teidän pidä kylwämän/ eikä leickaman idzestäns caswanut/ eikä myös wijnamäest hakeman nijtä/ kuin ilman työtä caswanet owat.

25:12 Sillä se on riemuvuosi/ se pitää pyhitettämän teildä. Mutta teidän pitää syömän nijtä caickia/ kuin maa canda.

25:13 Tämä on riemuvuosi/ jona idzecungin pitää oman saamaans pääsemän jällens.

25:14 JOs sinä jotakin myyt sinun lähimmäiseselles/ taicka ostaat jotain häneldä/ ei yhdengän pidä pettämän hänen weljens.

25:15 Waan riemuvuoden lugun jälkeen/ pitää sinun ostaman häneldä/ ja vuoden tulon jälkeen/ pitää hänen sinulle myymän.

25:16 Sitä usiammat kuin wuodet owat/ pitää sinun corgottaman hinnan/ ja sen harwemmat kuin wuodet owat/ pitää sinun alendaman hinnan: sillä vuoden tulon lugun jälkeen pitää hänen myymän sinulle.

25:17 Älkän kengän pettäkö hänen lähimmäistäns/ mutta pelkä HERra sinun Jumalatas: minä olen HERra teidän Jumalan.

25:18 Sentähden tehkät minun säätyni jälkeen ja pitäkät minun oikeuteni/ että te teette ja pelkämät asutte maasan.

25:19 Sillä maan pitää andaman teille hedelmäns/ ja teillä pitää oleman kyllä syötävättä/ ja asuman pelkämätä sijnä.

25:20 Ja jos te sanotte: mitä meidän pitää syömän seidzemendenä vuonna? sillä en me mitän kylwänet ja coonnet vuoden tulo.

25:21 Ja minä käsken minun siunauxeni tulla cuudendena wuotena teidän ylidzen/ nijn että sen pitää tekemän teille colmen vuoden tulon.

25:22 Ja teidän pitää kylwämän cahdexandena vuonna/ ja wanhasta vuoden caswost syömän yhdexänden wuoten asti/ nijn että te syötte sijtä wanhasta utisen asti.

25:23 Sentähden/ ei teidän pidä maata peräti myymän: Sillä maa on minun/ ja te oletta muucalaiset ja wierat minun edesäni.

25:24 Ja teidän pitää coco teidän maasan andaman maan lunastetta.

25:25 JOs sinun weljes köyhty/ ja myy sinulle hänen saamans/ ja tule hänen lähimmäinen langons hänen tygöns/ ja tahto lunasta/ nijn pitää hänen lunastaman sen/ kuin hänen weljens myynyt on.

25:26 Ja jos jocu on/ jolla ei yhtän lunastaja ole/ ja taita kädelläns nijnpaljo matcan saatta/ että hän lunasta yhden osan.

25:27 Nijn pitää luettaman vuosilucu sijttecuin hän myi/ ja annettaman hänelle joca myi mitä lijaxi on/ että hän sais omans jällens.

25:28 Mutta jos ei hän tacaans löydä nijnpaljo että hän sais sen jällens/ nijn pitää sen kuin hän myynyt on/ oleman ostajan kädes riemuwuoten asti/ nijn hänen pitää oleman wapan/ ja saaman omans jällens.

25:29 Se kuin myy asuttawan huonen Caupungin muurin sisäldä/ hänellä on wapa ehto ajastajas sitä lunasta jällens. Ja sen pitää oleman ajan jolla hän lunasta sen.

25:30 Ja jos ei hän lunasta sitä ajastajas/ nijn pitää ostajan pitämän ijancaickisest ja hänen sucuns ja ei pidä wapaxi tuleman ilowuotena.

25:31 Mutta jos huone on maan kyläs/ cusa ei yhtän muuria ymbärins ole/ nijn se pitää luettaman peldomaaxi/ se lunastetan ilowuotena ja tule wapaxi.

25:32 Lewitain Caupungit ja huonet Caupungeis/ joisa heidän tawarans owat/ taitan aina lunastetta.

25:33 Se joca jotakin lunasta Lewitailda/ hänen pitää sijtä luopuman ilowuonna/ olcon se huone eli Caupungi/ josa hän asunut on: sillä huonet Lewitain Caupungeista/ owat heidän saamans Israelin lasten seas.

25:34 Mutta maata heidän Caupungeins ymbärildä ei pidä myytämän: sillä se on heidän saamans ijancaickisest.

25:35 JOs sinun weljes köyhty ja tule woimattomaxi tykönäs/ nijn sinun pitää ottaman händä tygös/ nijncuin muucalaisen/

3 Mosexen kirja

taicka huonecunnaisen/ että hän eläis sinun cansas.

25:36 Ja ei sinun pidä ottaman corco eli woitto häneldä/ waan pelkä sinun HERras Jumalatas/ että sinun weljes sais elä sinun wieresäs.

25:37 Ei sinun pidä andaman rahas hänelle corgolle/ eikä andaman wiljas caswolle:

25:38 Sillä minä olen HERra teidän Jumalan/ joca teidän johdatin Egyptin maalda/ andaxen teille Canaan maan/ ja ollaxen teidän Jumalan.

25:39 JOs sinun weljes köyhty sinun tykönäs/ ja myy idzens sinulle/ nijn ei sinun pidä händä pitämän nijncuin alinomaist orja.

25:40 Mutta hänen pitä oleman sinun tykönäs nijncuin päiwämiehen/ eli huonecunnaisen/ palwellen sinua wapaus wuoten asti.

25:41 Silloin pitä hänen käymän ulos wapana sinun tyköäs lapsinens/ ja pitä tuleman sucuns tygö jällens ja hänen Isäns saaman päälle.

25:42 Sillä he owat minun palweliani/ jotca minä Egyptin maalda johdattanut olen: sentähden ei pidä heitä orjan tawalla myytämän.

25:43 Ei sinun pidä angarast heitä hallidzeman/ waan pelkämän sinun Jumalatas.

25:44 Jos sinä tahdot pitä orja ja pijca/ nijn sinun pitä ostaman ne pacanoilda/ jotca teidän ymbärillän owat.

25:45 Huonecundaisilda jotca muucalaiset owat teidän seasan/ ja heidän suguistans/ jotca he teidän tykönän teidän maasan synnyttänet owat/ ne pitä teidän omistaman.

25:46 Ja pitäkät heitä omanan/ ja teidän lapsen teidän jälkeen ijancaickisexi perimisexi/ ja nijden pitä oleman teidän orjan. Mutta teidän weljiän Israelin lapsia/ ei teidän pidä toinen toistan angarast hallidzeman.

25:47 JOs muucalainen eli huonecundainen hyöty sinun tykönäs/ ja sinun weljes köyhty hänen tykönäs/ nijn että hän myy idzens

muucalaiselle eli huonecundaiselle sinun tykönäs/ eli jolleculle hänen sugustans.

25:48 Nijn pitä hänellä oikeus oleman lunasta jällens sijttecuin hän myyty on/ että jocu hänen weljistäns pitäis hänen lunastaman jällens.

25:49 Eli hänen setäns/ setäns poica/ taicka jocu hänen lähimmäisest sugustans/ eli jos hänen oma kätens taita nijn paljo matcan saatta/ nijn pitä hänen lunastaman idzens.

25:50 Ja hänen pitä lucua laskeman ostajans cansa/ sijtä wuodesta/ cuin hän myi idzens ilowuoten asti/ ja raha pitä luettaman wuoden lugun jälkeen/ sijttecuin hän myytin/ ja caiken sen ajan palcka pitä sijhen luettaman.

25:51 Ja jos wielä monda wuotta on ilowuoteen/ nijn hänen pitä sitä enemmän andaman hänen lunastuxestans/ senjälken cuin hän ostettu on.

25:52 Mutta jos harwat wuodet owat ilowuoteen/ nijn hänen pitä sen jälkeen andaman hänen lunastuxens.

25:53 Ja pitä hänen palckans myös sijhen luettaman wuosi wuodelda/ ja ei sinun pidä salliman angarudella händä hallita sinun edesäs.

25:54 Jos ei hän näin lunasta idzens/ nijn hänen pitä ilowuonna wapana käymän ulos lapsinens:

25:55 Sillä Israelin lapset owat minun palweliani/ jotca minä olen Egyptin maalda johdattanut: Minä olen HERra teidän Jumalan.

Vers.37. Corgolle) Corgoxi cudzu hän sen joca otetan rahasta: caswoxi/ cosca calu callimmast annetan/ cuin se muutoin maxais/ sille joca lainaxi otta täyty.

XXVI. Lucu.

HERra kiellä jällens caicki epäjumalat/ kärke heidän pitä hänen käskyns/ v. 1. Lupa runsan siunauxen ja maxon käskyns pitäille/ v. 3. etc.

3 Mosexen kirja

*Uhca rascailla rangaistuxilla käskyns
ylöncadzoita ja rickoita/ v. 14. Lupa cuitengin
armons ja andexiandamisens nijlle/ jotca
idzens parata ja heidän synnistäns palata
tahtowat/ v. 42.*

26:1 Ei teidän pidä tekemän teillen
epäjumalita eli cuwia/ eikä myös padzaita/
eikä mös yhtän merckikiwe paneman teidän
maallan/ cumartaxen nijtä: sillä minä olen
HERra teidän Jumalan.
26:2 Pitäkät minun Sabbathini/ ja peljätkät
minun pyhyttäni: Minä olen HERra.
26:3 JOs te minun säädyisäni waellatte/ ja
minun käskyn kätжете/ ja teette ne.
26:4 Nijn minä annan teille saten ajallans/ ja
maa anda caswons/ ja kedon puut andawat
hedelmäns.
26:5 Ja rijhen aica ulottu wijnan utisen asti/ ja
wijnan utinen ulottu toucoaican asti/ ja teillä
pitä oleman leipä wiljalda/ ja saatte asua
lewollisest teidän maasan.
26:6 Ja minä annan rauhan teidän maallen/ ja
te saatte lewätä/ ja ei kengän teitä peljätä. Ja
minä ajan pedot teidän maaldan pois/ ja
miecan ei pidä käymän teidän maan läpidze.
26:7 Ja wiholisia ajaisan taca pitä heidän
caatumän miecalla teidän edesän.
26:8 Wijsi teistä carcotta sata/ ja sata teistä
carcotta kymmenen tuhatta: Ja teidän
wiholisen pitä caatumän teidän edesän
miecalla.
26:9 Ja minä käännän minuni teidän puoleen/
ja caswatan ja lisän teitä/ ja wahwistan minun
lijttoni teidän cansan.
26:10 Ja te saatte syödä sitä wanha/ joca
wanhene/ ja wanhat te hyljät uden tähden.
26:11 Minä panen asumasiäni teidän
keskellen/ ja minun sielun ei hyljä teitä.
26:12 Ja minä waellan teidän keskellän ja olen
teidän Jumalan/ ja teidän pitä oleman minun
Canssan:
26:13 Sillä minä olen HERra teidän Jumalan/

joca johdatin teidän Egyptin maalda/ ettei
teidän pitänyt oleman heidän orjans. Minä
olen taittanut poicki teidän iken/ ja olen
andanut teidän käydä pystyällä.
26:14 MUtta jos ette te cuule minua/ ettengä
tee caicki nijtä käskyjä:
26:15 Waan suututte minun säätyini/ ja teidän
sielun hyljä minun oikeuteni/ ettengä tee
caickia minun käskyjäni ja hyljätte minun
lijttoni.
26:16 Nijn minä teen teille nämät: Minä
rangaisen teitä wapistuxella/ ajoxilla ja
wilutaudilla/ nijn että teidän caswon
raukewat/ ja teidän ruumin näändywät/ ja
teidän pitä siemenen kylwämän turhan/ ja
teidän wiholisten pitä syömän sen.
26:17 Ja minä asetan minun caswoni teitä
wastan/ ja te lyödän teidän wihamiehildän/ ja
jotca teitä wihawat/ pitä teitä hallidzeman/
teidän pitä myös pakeneman/ cosca ei
kengän teitä aja taca.
26:18 Jollette wielä sijttekän cuule minua/ nijn
minä lisän sen seidzemen kerta rangaistaxeni
teitä teidän syndein tähden.
26:19 Ja minä särjen teidän ylpeyden ja
uppiniscaisuden: minä teen teidän taiwan/
nijncuin raudan/ ja teidän maan nijncuin
wasken.
26:20 Ja teidän waiwan ja työn pitä huckan
tuleman/ nijn ettei teidän maan caswons
anna/ eikä puut maalla hedelmätäns anna.
26:21 Ja jos te wielä minua wastan waellatte/
ettengä cuule minua/ nijn minä wielä sijtte
seidzemen kerta lisän/ lyödäxen teitä teidän
syndein tähden.
26:22 Ja lähetän teidän secaa medzän
pedot/ syömän teidän lapsian/ ja teidän
carjan raateleman/ ja wähendämän teitä/ ja
teidän tien pitä autiaxi tuleman.
26:23 Jollette wielä nijllä anna curitetta teitän/
mutta käyhte minua wastan.
26:24 Nijn minä myös käyn teitä wastan/ ja
lyön teitä wielä seidzemen kerta enämmin/

3 Mosexen kirja

teidän syndein tähden.

26:25 Ja saatan teidän päällen costomiecan/
joca minun lijttoni pitä costaman. Ja jos te
cocotte teitän teidän Caupungein/ nijn minä
lähetän teidän secaa ruttotaudin/ ja annan
teitä teidän wihamiesten käteen.

26:26 Ja minä hucutan teidän leiwän ainen/
nijn että yhdes pädzis kymmenen waimo
teidän leipän kypsendäwät/ ja punnidzewat
teidän leipän wagalla. Ja syötyänne et te tule
rawituxi.

26:27 Ja jollei te wielä sijtte cuule minua/
mutta waellatte minua wastan/

26:28 Nijn minä myös hirmuisudes waellan
teitä wastan/ ja minä teitä rangaisen
seidzemen kerta enemmän/ teidän syndein
tähden.

26:29 Että teidän pitä syömän teidän poican
ja tyttären liha.

26:30 Ja minä cukistan teidän cuckulan/ ja
häwitän teidän cuwan/ ja panen teidän raaton
teidän epäjumalten päälle/ ja minun sielun
cuoitta teitä.

26:31 Ja teen teidän Caupungin autiaxi/ ja
teidän kirckon häwitän/ engä myös teidän
makiat hajuan haista.

26:32 Ja minä häwitän teidän maan/ nijn että
teidän wiholisenne/ jotca sijnä asuwat/ pitä
sitä hämmästyvän.

26:33 Ja hajotan teitä pacanoitten secaa/ ja
wedän ulos miecan teidän jälken. Ja teidän
maan tule kylmille/ ja teidän Caupungin
cukistetuxi.

26:34 Silloin kelpa maalle hänen lepons/ nijn
cauwan cuin hän autian on/ ja te oletta
wiholisten maalla. Ja silloin äsken maa lepä/ ja
pyhä pitä.

26:35 Nijncauwan cuin se autian on/ saa hän
lewätä/ ettei hän saanut pyhä pitä/ silloin
cosca teidän piti hänen pyhäns andaman pitä/
ja te asuite siellä.

26:36 Ja nijlle/ jotca jääwät teistä/ teen minä
wapisewan sydämmen heidän wiholistens

maalla/ nijn että capisewan lehden äni
carcotta heitä/ ja pitä pakeneman sitä nijncuin
miecka/ ja pitä caatuman sijnä/ cusa ei
kengän heitä aja taca.

26:37 Ja heidän pitä langeman toinen toisens
päälle/ nijncuin miecan edestä/ ja ei yxikän
carcota heitä/ ja et te tohdi nosta teidän
wihamiehiän wastan.

26:38 Ja teidän pitä huckuman pacanain seas/
ja wiholisten maa pitä teidän syömän.

26:39 NE cuin jääwät teistä/ pitä waipuman
heidän pahois tegoisans/ teidän wiholisten
maalla. Ja heidän Isäins pahois tegois/ pitä
heidän waipuman.

26:40 Silloin heidän pitä tunnustaman pahat
tecons/ ja heidän wanhemmittens pahat
tegot/ joilla he owat minun mieleni rickonet/
ja waeldanet minua wastan.

26:41 Sentähden minä myös waellan heitä
wastan/ ja wien heitä wiholistens maalle: että
edes silloin heidän ymbärinsleickamatoin
sydämmens nöyrytäis idzens/ silloin myös
heidän pahan tecons rangaistus heille kelpa.

26:42 Ja minä muistan minun lijttoni Jacobin
cansa/ ja minun lijttoni Isaachin cansa/ ja
minun lijttoni Abrahamin cansa/ muistan
myös Maan.

26:43 Joca heildä jätetty on/ ja hänelle kelpa
hänen lepopäiwäns/ nijncauwan cuin hän
autian on heildä/ ja heidän pahan tecons
rangaistus heille kelpa: että he hyljäisit minun
oikeuteni/ ja heidän sieluns on cuoittanut
minun säätyjäni.

26:44 Ja waicka he wielä wiholistens maalla
owat/ en minä cuitengan ole heitä hyljännyt/
ja en heitä nijn cuoittanut/ että minä olisin
heidän peräti hucuttanut/ ja minun lijttoni
heidän cansans tyhjäxi tehnyt: sillä minä olen
HERra heidän Jumalans.

26:45 Ja minä muistan minun ensimmäisen
lijttoni heistä/ cosca minä johdatin heidän
Egyptin maalda pacanaitten silmäin edestä/
ollaxen heidän Jumalans. Minä HERra.

3 Mosexen kirja

26:46 Nämät owat ne säädyt/ ja oikeudet/ ja käskyt/ jotca HERra andoi hänen idzens ja Israelin lasten waihelle Sinain wuorella/ Mosexen käden cautta.

Vers.14. Pahan tecons rangaistus) se on/ heidän pitä tundeman Jumalan wanhurscauden/ catuman heidän syndiäns/ ja sanoman: meille tapahtu oikein/ etten me enä Jumalan käskyistä pitänet/ että meidän käy nijncuin hän hänen sanasans ennen uhgannut on.

XXVII. Lucu.

HERran käsky nijstä/ jotca jotakin erinomaist lupawat HERralle/ mitä annettaman/ mitä lunastettaman/ ja cuinga se arwattaman pitä/ v. 1. Nijncuin ihminen/ etc. v. 3. Carja/ v. 9. Huone/ v. 14. Peldo/ v. 16. Caicki esicoiset/ v. 26. caicki kirouxeen annettu/ v. 28 ja caicki kymmenexet pitä hänen omans oleman/ v. 30.

27:1 JA HERra puhui Mosexelle sanoden:

27:2 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: Jos jocu teke HERralle jongun erinomaisen lupauxen/ nijn että hän arwautta idzens.

27:3 Nijn tämän pitä oleman sinun arwaukes. Cahdenkymmenen wuotisen miehenpuolen/ cuutenkymmenen wuoten asti/ pitä sinun arwaman wijtenkymmenen hopia Siclijn/ Pyhän Siclin jälkeen.

27:4 Mutta waimonpuolen colmenkymmenen Siclijn.

27:5 Mutta wijdennest wuodest cahtenkymmenden wuoten asti/ jos se on miehenpuoli/ nijn pitä sinun arwaman cahtenkymmen Siclijn/ waan waimonpuolen kymmenen Siclijn.

27:6 Jos se on cuucautinen wijdenden wuoten asti/ ja on miehenpuoli/ pitä sinun sen arwaman wijten hopia Siclijn/ mutta waimonpuolen colmen hopia Siclijn.

27:7 Mutta jos se on cuudenkymmenen wuotinen eli sen päälle/ ja on miehenpuoli/ pitä sinun arwaman hänen wijten toistakymmenden Siclijn/ mutta waimonpuolen kymmenden Siclijn.

27:8 Ja jos hän on ylön köyhä sencaltaiseen arwioon/ nijn pitä hänen menemän papin eteen/ ja papin pitä arwaman hänen. Ja hänen pitä arwaman hänen senjälken/ cuin hänen kätens/ joca lupauxen tehnyt on/ woi matcan saatta.

27:9 JOs se on carjasta/ jota HERralle uhratan/ caicki mitä HERralle annetan/ se on pyhä.

27:10 Ei pidä sitä waehetettaman/ eli muutettaman/ hywä pahaan/ eli paha hywän. Jos jocu waehetta yhden eläimen toiseen/ nijn pitä ne molemmat oleman HERralle pyhät.

27:11 Jos se eläin on saastainen/ jota ei saada uhrata HERralle/ nijn pitä se wietämän papin eteen.

27:12 Ja papin pitä arwaman sen/ jos se on hywä eli paha/ sen pitä oleman papin arwion jälkeen.

27:13 Jos jocu tahto lunasta sen/ hänen pitä andaman wijdennen osan sen arwion päälle.

27:14 JA jos jocu pyhittä huonens HERralle pyhäxi/ nijn pitä papin arwaman sen/ jos se on hywä eli paha/ ja papin arwion jälkeen pitä sen oleman.

27:15 Mutta jos pyhittäny tahto lunasta sen/ nijn pitä hänen andaman wijdennen osan enemmän raha/ cuin se arwattu on/ ja nijn pitä se hänen oleman.

27:16 JOs jocu pyhittä HERralle cappalen peldo hänen perindömaastans/ nijn pitä se arwattaman sen jälkeen/ cuin sijhen kylwetän. Jos sijhen kylwetän Homor ohria/ nijn pitä sen maxaman wijsikymmendä hopia Sicli.

27:17 Waan jos hän pyhittä peldons cohta jälkeen ilowuoden/ nijn pitä sen maxaman arwatun hindans jälkeen.

27:18 Jos hän on pyhittänyt sen ilowuoden/ jälkeen nijn papin pitä lukeman hänelle rahan

3 Mosexen kirja

wuoden lugun jälkeen/ cuin tacaperin on ilowuoten asti/ ja arwaman sen sitä halwemmaxi.

27:19 Jos se cuin pellon pyhittänyt on/ tahto sen lunasta jäl lens/ nijn pitä hänen andaman wijdet osa enämmän raha/ cuin se arwattu on/ ja nijn pitä se hänen oleman.

27:20 Jos ei hän tahdo lunasta peldo/ mutta myy sen toiselle/ nijn ei pidä hänen sitä enä lunastaman.

27:21 Waan se peldo/ cosca hän ilowuonna tule wapaxi pitä oleman pyhä HERralle/ nijncuin kirouxeen annettu peldo/ ja pitä oleman papin perindö saama.

27:22 Jos jocu pyhittä HERralle pellon jonga hän ostanut on/ ja ei ole hänen perindö saamans.

27:23 Nijn papin pitä lukeman hänelle sen cuin se maxa/ ilowuoten asti ja hänen pitä sinä päiwänä andaman ulos sen arwion/ että sen pitä oleman pyhän HERralle.

27:24 Mutta ilowuonna pitä sen tuleman hänen omaxens jäl lens/ joca sen ostanut on/ että se olis hänen perindö saamans maalla.

27:25 Caicki arwio pitä tapahtuman Pyhän Siclin jälkeen/ mutta Sicli teke caxikymmendä Gerah.

27:26 Eläinden esicoista joca HErran oma muutoingin on/ ei pidä kenengän pyhittämän HERralle/ olcon härkä eli lammas: sillä se on HERran.

27:27 Jos jotakin saastaist on eläinden seas/ nijn se pitä lunastettaman hänen hindans jälkeen/ ja sijhen lisäxi annettaman wijdes osa Jos ei hän tahdo lunasta/ nijn se myytäkän hänen arwions jälkeen.

27:28 WAan caicke kirouxeen annettua jota jocu kiro HERralle/ caikesta cuin hänellä on/ olcon se ihminen/ eläin elickä perindö peldo/

ei pidä myytämän eli lunastettaman: Sillä caicki kirottu on caickein pyhin HERralle. 27:29 Caicki kirouxeen annettu Ihmisist ei pidä lunastettaman/ waan hänen pitä totisest cuoleman.

27:30 Caicki maan kymmenexet/ sekä maan siemenest/ että puitten hedelmist/ owat HERran/ ja pitä oleman pyhät HERralle.

27:31 Jos jocu tahto lunasta kymmenexens/ hänen pitä andaman wijdennen osan lisäxi.

27:32 Ja caicki kymmenexet carjasta/ ja lambaista/ ja caikista cuin widzan alla käy/ ne owat pyhät kymmenexet HERralle.

27:33 Ei pidä kysyttämän/ jos se on hywä eli paha eikä myös pidä sitä waheetettaman. Jos jocu waheetta sen/ nijn pitä ne molemmat oleman pyhät/ ja ei lunastettaman.

27:34 Nämät owat ne käskyt/ jotca HERra andoi Mosexen cautta Israelin lapsille Sinain wuorella.

Vers.2. Erinomaisen lupauxen) Wanhas Testamendis ei ainoastans ollut selkiä käsky lupauxista: Nijncuin Psal. 76:12 Waan myös nimitetty mitä heidän lupaman piti Lev. 7: 16: 22: 18. cap. 23 38. Num. 30: Ja mitä ei heidän lupaman pitänyt/ nijn cuin täsä/ ja Deut. 23:18. ja että sencaltaiset lupauxet kelpaisit Jumalalle. Mutta Udes Testamendis ei ole meillä yhtän selkiätä käskyä sencaltaisista lupauxista/ sentähden ei ne myös ensingän lueta Jumalan palweluxexi idzestäns/ paljo wähemmin cosca jotakin hembeydest luwatan/ joca on Jumalan tahto wastan/ mahdotoinda pidettä/ ja josta paljo paha tule/ nijncuin Clostari elämäst ja muista sencaltaisista.

Colmannen Mosexen Kirjan loppu.

Neljäs Mosexen Kirja

NUMERI, Neljäs Mosexen Kirja / Josa nämät cappalet owat: I. Cuinga caxitoistakymmendä Israelin lasten sucucunda jaetan erijouckoin. Lewitat pannan eriwircaan Majas/ cap. 1. 2. 3. 4. Spitaliset käsketän leirist ulos. Rickowaisten sowittamisest/ soimun laist awioskäskys/ Nazireist/ cap. 5. 6. Päämiesten uhrist/ cosca maja pannan ylös cap. 7. Lewitain puhdistuxest/ cap. 8. sen vuoden Pääsiäisest/ cap. 9. matcaan lähtemisest/ pilwen ylötes ja Lewitain soittais/ cap. 9: 17. cap. 10. II. Israelin lasten matcustuxest Sinain wuorelda Moabiterein kedolle/ liki Jordanist/ ja matcalla tapahtuneist/ cap. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. III. Cuinga Canssa rupe omistaman heidän perindötäns/ ja Jumala määrä heille rajat. Balakist ja Bileamist/ Canssan ricoxest/ ja Jumalan wihan asettamisest Pinehan cautta/ cap. 22. 23. 24. 25. Canssan lukemisest toisen kerran/ Josuan cudzumisest Päämiehen wircaan/ cap. 26. 27. Uhreist ja lupauxist/ cap. 28. 29. 30. Midianiterein häwityxest/ cap. 31. Rubenin/ Simeonin ja Manassen osast Sihonin ja Oggin waldacunnis/ Israelin lasten leireist corwes/ cap. 33. Canaan maan rajain awarudest/ cap. 34. Pappain Caupungeist/ cap. 35. Perinnön jacamisest/ cap. 36. Täsä Kirjas löytän Israelin lasten matcustuxet/ Sinain wuorelda nijin luwattun maahan/ liki 39. ajastajas.

I. Lucu.

HERra kärke Mosexen ja Aaronin luke Israelin lapsia jotca olit cahdenkymmenen ajastajan ylidzen/ ja kelpaisit sotaan/ v. 1. ja walita päämiehen joca sucucunnas/ v. 4. Moses ja Aaron tekewät nijncuin HERra heille käsenyt oli/ v. 17. Luettuiden lucu on 603550. v. 44. kieldä Lewin sucucunda lukemast Israelin lasten secaa/ waan kärke asetta Tabernacli ottaman alas/ ja paneman ylös/ cosca nijin tarwitan/ v. 48.

1:1 JA HERra puhui Mosexelle Sinain corwes seuracunnan majas ensimmäisnä päiwänä toisna cuucautena/ toisna vuonna jälken/ sijttecuin he olit lähtenet Egyptin maalda/ ja sanoi:

1:2 Lukecat coco Israelin lasten joucko/ heidän sucuns/ ja heidän Isäins huonetten/ ja nimeins lugun jälken/ caicki miehenpuolet mies miehettä.

1:3 Cahdenkymmenen wuotiset ja sen ylidzen/ caicki cuin kelpawat lähtemän sotaan Israelis. Ja pitä lukeman heitä heidän jouckons

jälken/ sinun ja Aaronin.

1:4 Ja teidän pitä ottaman tygön jocaizdest sucucunnast hänen Isäns huonen päämiehen.

1:5 Nämät owat nijden päämiesten nimet/ jotca teidän cansan seisoman pitä. Rubenist Elizur Zedeurin poica.

1:6 Simeonist Zelumiel ZuriSadain poica.

1:7 Judast Nahesson Aminadabin poica.

1:8 Isascharist Nethaneel Zuarin poica.

1:9 Sebulonist Eliab Helonin poica.

1:10 Josephin pojista: Ephraimist Elisama Amihudin poica/ Manassest Gamliel Pedazurin poica.

1:11 BenJaminist Abidan Gideonin poica.

1:12 Danist Ahieser AmmiSadain poica.

1:13 Asserist Pagieli Ochranin poica.

1:14 Gadist Eliasaph Deguelin poica.

1:15 Nephtalist Ahira Enan poica.

1:16 Nämät owat cuuluisat Canssasta päämiehet heidän Isäins sugusta/ jotca olit päät ja Ruhtinat israelis.

1:17 Ja Moses ja Aaron otit heitä tygöns/ nijncuin he nimeldäns nimitetyt olit.

1:18 Ja cocoisit myös caiken Canssan/ ensimmäisnä päiwänä toisella cuucaudella/ ja

4 Mosexen kirja

luit heidän sucuns ja syndyns/ ja Isäins huonetten/ ja nimeins lugun jälkeen/ cahdenkymmenen wuotiset/ ja sen ylidzen mies miehettä.

1:19 Nijncuin HERra oli käsenyt Mosexelle/ ja luki heitä Sinain corwes.

1:20 RUBenin Israelin esicoisen lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten ja nimeins jälkeen/ mies miehettä/ caicki miehenpuolet/ cahdestkymmenest wuodest/ ja sen ylidzen/ ja ne cuin kelwolliset owat sotaan menemän.

1:21 Luettin Rubenin sucucundaan/ cuusi wijdettäköymmendä tuhatta ja wijsi sata.

1:22 Simeonin lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten/ luguns ja nimeins jälkeen/ mies miehettä caicki miehenpuolet cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ jotca sotaan menemän kelwolliset owat.

1:23 Luettin Simeonin sucucundaan yhdexän cuudettäköymmendä tuhatta ja colme sata.

1:24 Gadin lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten/ ja nimeins jälkeen/ cahdestkymmenest wuodest/ ja sen ylidzen/ cuin sotaan menemän kelwolliset owat.

1:25 Luettin Gadin sucucundaan/ wijsi wijdettäköymmendä tuhatta/ cuusi sata ja wijsiköymmendä.

1:26 Judan lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten ja nimeins jälkeen/ cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ caicki cuin sotaan kelwolliset owat.

1:27 Luettin Judan sucucundaan/ neljä cahdexattaköymmendä tuhatta ja cuusi sata.

1:28 Isascharin lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten ja nimeins jälkeen/ cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ caicki cuin sotaan kelwolliset owat.

1:29 Luettin Isascharin sucucundaan/ neljä cuudettäköymmendä tuhatta ja neljä sata.

1:30 Sebulonin lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten ja nimeins jälkeen/ cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ caicki cuin sotaan kelwolliset owat.

1:31 Luettin Sebulonin sucucundaan/ seidzemen cuudettäköymmendä tuhatta ja neljä sata.

1:32 Josephin lapset Ephraimist sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten ja nimeins jälkeen/ cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ caicki cuin sotaan kelwolliset owat.

1:33 Luettin Ephraimin sucucundaan neljäköymmendä tuhatta ja wijsi sata.

1:34 Manassen lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten ja nimeins jälkeen/ cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ caicki jotca sotaan kelpaisit.

1:35 Luettin Manassen sucucundaan caxi neljättäköymmendä tuhatta ja caxi sata.

1:36 BenJaminin lapset heidän sucuns/ syndyns/ isäins huonetten ja nimeins jälkeen/ cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ caicki jotca sotaan kelpaisit.

1:37 Luettin BenJaminnin sucucundaan wijsi neljättäköymmendä tuhatta ja neljä sata.

1:38 Danin lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten ja nimeins jälkeen/ cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ caicki ne cuin sotaan kelpaisit.

1:39 Luettin Danin sucucundaan caxi seidzemettäköymmendä tuhatta ja seidzemen sata.

1:40 Asserin lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten ja nimeins jälkeen/ cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ caicki cuin sotaan kelpaisit.

1:41 Luettin Asserin sucucundaan/ yxi wijdettäköymmendä tuhatta ja wijsi sata.

1:42 Nephtalin lapset heidän sucuns/ syndyns/ Isäins huonetten ja nimeins jälkeen/ cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ caicki cuin sotaan kelpaisit.

1:43 Luettin Nephtalin sucucundaan colme cuudettäköymmendä tuhatta ja neljä sata.

1:44 Nämät owat ne jotca Moses ja Aaron ynnä cahden toistakymmenen Israelin Ruhtinan cansa luit/ joista aina yxi oli

4 Mosexen kirja

jocaidzen heidän Isäns huonen ylidzen.

1:45 Ja olit caicki yhteen luetut Israelin lapset heidän Isäins huonetten jälkeen/ cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidzen/ jotca olit sotaan kelwolliset Israelis.

1:46 Cuusi kerta satatuhatta ja colmetuhatta/ wijsisata ja wijsikymmendä.

1:47 Mutta Lewitat heidän Isäins sucucunnan jälkeen/ ei ollet heidän secaans luetut.

1:48 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

1:49 Lewin sucucunda ei sinun pidä lukeman/ eli ottaman heistä luku Israelin lasten seasta.

1:50 Mutta sinun pitää asettaman heitä todistuxen majan palweluxeen/ ja caickein sen caluin päälle/ ja caickein cuin sen omat owat. Ja heidän pitää candaman majan/ ja caicki sen calut/ ja heidän pitää ottaman waarin sijtä/ ja sioittaman idzens majan ymbärins.

1:51 Ja cosca matcustetan/ silloin pitää Lewitat ottaman majan alas/ ja cosca joucko idzens sioittawat/ pitää heidän paneman majan ylös. Jos jocu muucalainen lähesty sitä/ nijn hänen pitää cuoleman.

1:52 Israelin lapset pitää sioittaman idzens idzecukin hänen leirins ja jouckons lipun tygö.

1:53 Mutta Lewitat pitää sioittaman idzens todistuxen majan ymbärins/ ettei wiha tulis Israelin lasten joucon päälle. Sentähden pitää Lewitat pitämän waarin todistuxen majan tykönä.

1:54 Ja Israelin lapset tei caicki/ mitä HERra Mosexelle käskenyt oli.

Vers.19. Ja luki heitä) Moses ja Aaron ei täsä syndi tee lukeisans Canssa/ nijncuin Cuningas Dawid/ 2. Sam. 24:2. sillä tämän he teit Jumalan käskyn jälkeen: mutta Cuningas Dawid ilman Jumalan käskytä ylpeydest/ cuin nähdän./ 1. Par. 21:1.

II. Lucu.

HERra sano Mosexelle cuinga heidän pitää

idzens sioittaman Tabernaclin ymbärille/ jocainen lippuns tygö/ v. 1. Idän puolelle pitää Judan/ Isascharin ja Sebulonin sioittaman heidäns/ ja Canssan waeldais pitää heidän esipääs oleman/ v. 3. Etelän puolelle Ruben/ Simeon ja Gad/ ja heidän pitää oleman heitä likin/ v. 10. Lewitat Tabernaclin cansa/ v. 17. Lännen puolelle pitää idzens sioittaman Ephraim/ Manasse ja BenJamin/ ja oleman colmannel/ v. 18. Pohjan puolelle Dan/ Asser ja Nephtali/ ja heidän pitää lippuinens wijmeiset oleman/ v. 25. Caickein lucu ilman Levitait on 603550. v. 32.

2:1 JA HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:

2:2 Israelin lapset pitää idzens sioittaman ymbärins seuracunnan maja/ jocainen lippuns ja merckins alla/ heidän Isäins huonen jälkeen.

2:3 Idän puolelle pitää Judan lippuns ja jouckons cansa idens sioittaman/ heidän päämiehens Nahesson Aminadabin poica.

2:4 Ja hänen jouckons luetut neljä cahdexattakymmendä tuhatta/ ja cuusi sata.

2:5 Hänen wiereens pitää Isascharin sucucunnan idzens sioittaman/ heidän päämiehens Nethaneel Zuarin poica.

2:6 Ja hänen jouckons luetut neljä cuudettakymmendä tuhatta ja neljä sata.

2:7 Senjälken Sebulonin sucucunda/ heidän päämiehens Eljab Helonin poica.

2:8 Ja hänen jouckons luetut/ seidzemen cuudettakymmendä tuhatta ja neljä sata.

2:9 Nijn että caicki Judan leiris luetut/ owat sata ja cuusi yhdexättäkymmendä tuhatta/ ja neljä sata heidän joucosans. Ja heidän pitää esin waeldaman.

2:10 ETelän puolelle pitää Rubenin idzens sioittaman lippuns ja jouckons cansa/ heidän päämiehens Elizur Sedeutin poica.

2:11 Ja hänen jouckons luetut/ cuusi wijdettäkymmendä tuhatta ja wijsi sata.

2:12 Hänen wierellens pitää Simeonin

4 Mosexen kirja

sucucunnan idzens sioittaman/ heidän päämiehens Selumiel ZuriSadain poica.
2:13 Ja hänen jouckons luetut/ yhdexän cuudettakymmendä tuhatta ja colme sata.
2:14 Sitälähin Gadin sucucunda/ heidän päämiehens Eliasaph Reguelin poica.
2:15 Ja heidän jouckons luetut/ wijsi wijdettäkyymmendä tuhatta/ cuusi sata ja wijsikyymmendä.
2:16 Nijn että caicki Rubenin leiris luetut owat sata yxi cuudettakymmendä tuhatta/ neljä sata ja wijsikyymmendä heidän joucosans. Ja heidän pitä toisna waeldaman.
2:17 Sijtte pitä seuracunnan majan waeldaman Lewitain leirin cansa keski leiris/ ja nijncuin he heidäns sioittawat/ nijn pitä myös heidän waeldaman/ jocaidzen paicasans heidän lippuns alla.
2:18 LÄnnen puolelle pitä Ephraimin idzens sioittaman lippuns ja jouckons cansa/ heidän päämiehens Elisama Amihudin poica.
2:19 Ja hänen jouckons luetut/ neljäkyymmendä tuhatta ja wijsi sata.
2:20 Lähin händä pitä Manassen sucucunnan idzens sioittaman/ heidän päämiehens Gamliel Pedazurin poica.
2:21 Ja hänen jouckons luetut caxi neljättäkymmendä tuhatta ja caxi sata.
2:22 Senjälken BenJaminin sucucunda/ heidän päämiehens Abidan Gideonin poica.
2:23 Ja hänen jouckons luetut/ wijsi neljättäkymmendä tuhatta ja neljä sata.
2:24 Nijn että caicki Ephraimin leiris luetut owat sata ja cahdexan tuhatta/ ja sata heidän joucosans. Ja heidän pitä colmandena waeldaman.
2:25 POhjan puolelle pitä Danin idzens sioittaman lippuns ja jouckons cansa/ heidän päämiehens Ahieser Ammi Sadain poica.
2:26 Ja hänen jouckons luetut caxi seidzemettäkyymmendä tuhatta ja seidzemen sata.
2:27 Hänen wierellens pitä Asserin

sucucunnan heidäns sioittaman/ heidän päämiehens Pagiel Ochran poica.
2:28 Ja hänen jouckons luetut yxi wijdettäkyymmendä tuhatta ja wijsi sata.
2:29 Sitäläkin Nephtalin sucucunda heidän päämiehens Ahira Enanin poica.
2:30 Ja hänen jouckons luetut colme cuudettakymmendä tuhatta ja neljä sata.
2:31 Nijn että caicki Danin leiris luetut/ owat sata seidzemen cuudettakymmendä tuhatta ja cuusi sata. Ja heidän pitä wijmeisnä waeldaman heidän lippuns alla.
2:32 Tämä on Israelin lasten lucu heidän Isäins huonetten ja leirein jälken/ ja jouckons cansa/ cuusisata tuhatta ja colmetuhatta/ wijsisata ja wijsikyymmendä.
2:33 Mutta Lewitat ei ole luetut Israelin lasten lucuun/ nijncuin HERra Mosexelle oli käsenyt.
2:34 Ja Israelin lapset teit caicki mitä HERra oli Mosexelle käsenyt. Ja he sioitit heidäns heidän lippuins ala/ ja matcustit idzecukin sucucunnasans heidän Isäins huonen jälken.

Vers.1. HERra puhui) tästä lugusta selkiäst nähdän cuinga HERra Jumala racasta hywä järjestyst: sillä josa ei ole hywä järjestys hengelises eli mailmaises säädys/ sijnä ei ole Jumala/ sentähden sano Pawali/ 1. Cor. 14:40. andacat caicki cunnialisest ja järjestäns tapahtua.

III. Lucu.

HERra käske Lewitat palwella Tabernaclis/ Aaronin poikinens pappeudestans otta waarin/ v. 5. luke caicki heidän miehenspuolet/ jotca olit Cuucauden wanhat/ v. 15. Gersoniterit/ v. 27. Merariterit/ v. 33. Lewitat/ joita löytän/ 22000/ v. 39. Caicki esicoiset/ ja nijtä löytän/ 22273. v. 40. nijden edest otta HERra Lewitat tygöns. Mutta nijden

4 Mosexen kirja

273. sielun edest/ jotca on Lewitain lugun ylidze/ otta Moses 1365. Sicli/ ja anda Aaronille/ ja hänen pojillens/ v. 44.

3:1 Nämät owat Aaronin ja Mosexen sugut/ siihen aican cosca HERra puhui Mosexelle Sinain wuorella.

3:2 Ja nämät owat Aaronin poicain nimet: Nadab esicoinen/ sitälikin Abihu/ Eleazar ja Ithamar.

3:3 Nämät owat Aaronin poicain nimet/ jotca olit papixi woidellut/ ja heidän kätens täytetyt papin wircaan.

3:4 Mutta Nadab ja Abihu cuolit HERran edes/ cosca he uhraisit Sinain corwes wierasta tulda HERran edes/ ja ei ollut heillä poikia. Mutta Eleazar ja Ithamar teit papin wirca heidän Isäns Aaronin edes.

3:5 JA HERRA puhui Mosexelle/ sanoden:

3:6 tuo edes Lewin sucucunda/ ja aseta heitä papin Aaronin eteen palweleman händä.

3:7 Ja pitämän waarin hänest ja coco seuracunnast/ seuracunnan majan edes/ ja palweleman majan palweluxes.

3:8 Ja tallella pitämän caicki seuracunnan majan calut/ ja ottaman waarin Israelin lasten wartioidzemisest/ palweleman majan palweluxes.

3:9 Ja sinun pitä andaman Aaronille ja hänen pojillens Lewitat lahjaxi Israelin lapsista.

3:10 Mutta Aaronin poikinens pitä sinun asettaman pitämän waari heidän pappiudestans. Ja jos jocu muucalainen siihen lähesty/ hänen pitä cuoleman.

3:11 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

3:12 Cadzo/ minä otin Lewitat Israelin lapsista caickein esicoisten edestä/ joca ensist äitins cohdu awa Israelin lasten seas/ nijn että Lewitat pitä oleman minun.

3:13 Sillä caicki esicoiset owat minun/ sijtä päiwästä cuin minä löin caicki esicoiset Egyptin maalla/ silloin pyhitin minä minulleni caicki esicoiset israelis/ ihmisist nijn carjan

asti/ että ne olisit minun/ Minä HERra.

3:14 JA HERra puhui Mosexelle Sinain corwesa/ sanoden:

3:15 Lue Lewin pojat heidän Isäins huonen ja sucucundans jälkeen/ caicki miehenpuoli cuucauden wanha ja sen ylidze.

3:16 Ja Moses luki heitä HERran sanan jälkeen/ nijncuin hänelle oli käsketty.

3:17 Ja nämät olit Lewin pojat heidän nimeins jälkeen/ Gerson/ Cahath ja Merari.

3:18 Mutta Gersonin poicain nimet heidän suguisans olit: Libni ja Sime.

3:19 Cahathin pojat heidän suguisans olit: Amram/ Jezehar/ Hebron ja Usiel.

3:20 Merarin pojat heidän suguisans olit: Maheli ja Musi. Nämät owat Lewin sucucunnat heidän Isäins huonen jälkeen.

3:21 Nämät owat Gersonin sucucunnat: Libniterit ja ja Simeiterit.

3:22 Heidän lucuns/ caicki jotca miehenpuolet olit/ löyttin seidzementuhatta ja wijsisata/ cuucauden wanha ja sen ylidze.

3:23 Ja Gersoniterein sucucunnat pitä heidän sioittaman tacapuolelle maja länden päin.

3:24 Heidän päämiehens pitä oleman Eliasaph Laelin poica.

3:25 Ja heidän pitä wartioidzeman seuracunnan maja/ nimittäin/ asuinsia/ maja/ peitteitä/ ja waatteita.

3:26 Ja pihan waatteita/ ja peitosta pihan sisällekäytäwäs joca käy asuinsia ja Altarita ymbärins/ ja köysiä/ ja caicki cuin sen palweluxeen tarwitan.

3:27 Nämät owat Cahathin sugut/ cuin owat Amramiterit/ Jezehariterit/ Hebroniterit ja Usieliterit.

3:28 Caicki joca miehenpuoli oli cuucauden wanha ja sitä wanhemi/ lucuans cahdexan tuhatta ja cuusisata/ joiden pitä pitämän waarin Pyhän wartioidzemisest.

3:29 Ja pitä heidäns sioittaman etelän puolelle siwulle maja.

3:30 Ja heidän päämiehens pitä oleman

4 Mosexen kirja

Elizaphan Usielin pojan/

3:31 Ja heidän pitä wartioidzeman Arckia/ pöytä/ kyntilälajca/ Altareita ja caickia Pyhän caluja/ joilla palwelusta tehdän ja peitteitä/ ja caickia mitä palwelukseen tarwitan.

3:32 Mutta Ruhtinat caickein Lewitain päämiesten ylidze/ pitä oleman Eleazarin papin Aaronin pojan/ ylidzen asetettuin/ pitämän waaria Pyhän wartioidzemisest.

3:33 NÄmät owat Merarin sugut: Maheliterit ja Musiterit.

3:34 Joiden lucu oli cuusituhatta ja caxisata/ caicki se cuin miehenpuoli oli/ cuucauden wanha ja sen ylidze.

3:35 Heidän päämiehens pitä oleman Suriel Abihailin poica/ ja pitä sioittaman heitäns siwulle maja pohjan puolelle.

3:36 Ja heidän wircans pitä oleman/ wartioita majan lautoja/ corennoita/ padzaita ja majan jalcoja/ ja caickia caluja jotca sen palwelukseen tarwitan.

3:37 Nijn myös padzaita pihan ymbärins/ ja sen jalcoja/ ynnä paanuin ja köytten cansa.

3:38 MUtta seuracunnan majan etiselle puolen itän päin/ pitä Moses ja Aaron heidäns sioittaman poikinens/ wartioidzeman Pyhän ja Israelin lapsia. Jos jocu muucalainen siihen lähesty/ hänen pitä cuoleman.

3:39 Caickein Lewitain lucu/ cuin Moses ja Aaron luit/ heidän sucucunnisans HERran sanan jälkeen/ caicki miehenpuoli/ cuucauden wanha ja sitä wanhemmat/ oli caxi colmattakymmendä tuhatta.

3:40 JA HERra puhui Mosexelle: lue caicki esicoiset jotca miehenpuolet owat Israelin lasten seas/ cuucauden wanhat/ ja sitä wanhemmat/ ja ota heidän nimeins Lucu.

3:41 Ja sinun pitä ottaman Lewitat minulle (minä olen HERra) caickein Israelin lasten esicoisten edestä/ ja Lewitain carjat/ caickein Israelin lasten carjan esicoisten edestä.

3:42 Ja Moses luki nijncuin HERra hänelle käskenytt oli/ caicki Israelin lasten esicoiset.

3:43 Ja löyttin caicki miehenpuolest esicoiset/ heidän nimeins lugun jälkeen/ cuucauden wanhat ja sen ylidzen/ heidän lucuns jälkeen/ caxi colmattakymmendä tuhatta/ caxi sata ja colme cahdexattakymmendä.

3:44 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

3:45 Ota Lewitat caickein Israelin lasten esicoisten edestä/ ja Lewitain carja heidän carjans edestä/ että Lewitat olisit minun/ joca olen HERra.

3:46 Mutta ne lunastusrahat/ nijden cahden sadan/ ja colmen cahdexattakymmenen edestä/ jotca jääwät Israelin lasten esicoisist Lewitain lugun ylidze.

3:47 Pitä sinun ottaman wijsi Sicli mies miehettä Pyhän Siclin jälkeen/ Sicli maxa caxikymmendä/ Gerah.

3:48 Ja sinun pitä andaman Aaronille ja hänen pojillens nijden jäänyitten heidän lugustans lunastusrahan.

3:50 Nijn otti Moses nijden ylidzejänyitten Lewitain lunastusrahan.

3:51 Israelin lasten esicoisilta otti hän rahan/ tuhannen colmesata ja wijsi seidzemettäkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälkeen.

3:52 Ja andoi ne Aaronille/ ja hänen pojillens HERran sanan jälkeen/ nijncuin HERra oli Mosexelle käskenytt.

Vers.4. Wierasta tulda) tästä luettacan sen ensimäisen versyn selitys/ 10. Cap. Lev. v. 10. Jos jocu muucalainen) Että Lewitain papit erinomaisest awistit Christust: nijn tehdän tällä tiettäwäxi: ettei kengän Christuxen wircaan idzens saa secoitta/ nijncuin täsä ei saanut kengän tehdä papin wirca/ joca ei ollut Aaronin sugusta/ Esa. 63:2.

IV. Lucu.

HERra käske Mosexen ja Aaronin lukea Cahathin lapset 30. ajastajast 50. asti/ ja sano

4 Mosexen kirja

heille heidän wircans/ nimittäin/ cosca joucko matcan lähte/ pitä heidän candaman caickein Pyhindä/ v. 1. cosca se Aaronilda ja hänen pojildans kääritty on/ v. 5. Mutta ei heidän pidä sitä peittämätä näkemän/ v. 15. Gersonin lapset pitä candaman majan waattet/ Tabernaclin ja sen peitoxet/ etc. v. 21. Merarin lapset lautoja/ corennoita/ padzaita/ jalcoja/ waajoja ja köysiä/ v. 29. Moses luke heidän idzecungin/ ja caickein lucu on 8580/ v. 49.

4:1 JA HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:

4:2 Lue Cahathin lapset Lewin poicain seast/ heidän sucucundains ja Isäins huonetten jälkeen.

4:3 Colmestkymmenest wuodest nijn wijdenkymmenen wuoten asti/ caicki ne jotca kelwolliset owat sotaan menemän/ seuracunnan majas palwelusta tekemän.

4:4 Ja tämä pitä oleman Cahathin poicain wirca todistuxen majas/ cuin caickein pyhin on.

4:5 COsca leiriä sijrtän/ nijn pitä Aaron poikinens menemän sisälle/ ja ottaman esiripun alas/ ja käärimän todistuxen Arkin siihen.

4:6 Ja paneman peiton Thechaschim nahgoista sen päälle/ ja hajottaman aiwa kellaisen waatten sen ylidze/ ja paneman corennons siihen tygö.

4:7 Nijn myös pitä heidän hajottaman näkypöydän ylidze kellaisen waatten/ ja paneman sen päälle fatit/ lusicat/ maljat ja cannut/ joilla se peitetän/ ja ne jocapäiwäiset leiwät pitä sen päällä oleman.

4:8 Ja heidän pitä hajottaman nijden päälle rosinpunaisen waatten/ ja peittämän Thechaschim nahcaisella peitoxella/ ja paneman hänen corendons siihen tygö.

4:9 Ja heidän pitä ottaman kellaisen waatten/ ja käärimän kyntiläjalan sen sisälle/ ja hänen lampuns/ ynnä nijstimen ja sammutus astian

cansa/ ja caicki öljyastiat/ jotca siihen wircaan owat tarpelliset.

4:10 Ja näiden caickein päälle pitä paneman peitoxen Thechaschim nahasta/ ja paneman corendoin päälle.

4:11 Nijn myös pitä heidän hajottaman sen cullaisen Altarin ylidze kellaisen waatten/ ja heidän pitä hajottaman sen ylidze Thechaschim nahcaisen peitoxen/ ja paneman hänen corendons siihen tygö.

4:12 Caicki calut/ joilla he palwelewat Pyhä/ pitä heidän ottaman ja lewittämän nijden ylidzen kellaisen waatten/ ja peittämän sen Thechaschim nahcaisella peitoxella/ ja paneman ne corendoin päälle.

4:13 Heidän pitä myös käwäisemän tuhwan Altarilda/ ja hajottaman skarlacanaisen waatten sen ylidzen.

4:14 Ja paneman sen päälle caicki hänen caluns/ joita he sijnä tarwidzewat/ hijlipannut/ couriraudat/ lapiot ja maljat/ ja caicki Altarin calut/ ja heidän pitä hajottaman sen ylidzen Thechaschim nahcaisen peitoxen/ ja paneman hänen corendons siihen tygö.

4:15 COsca Aaron ja hänen poicans nämät toimittanet owat/ ja peittänet Pyhän/ ja caicki sen calut/ ja leiriä sijrtän: Nijn pitä sijtte Cahathin lapset menemän ja candaman nijtä/ ja ei pidä rupeman Pyhään/ ettei he cuolis. Nämät pitä oleman Cahathin lasten tacat Todistuxen majas.

4:16 Ja Eleazarilla papin Aaronin pojalla pitä oleman tämä wirca/ toimitta öljyä walistuxexi/ ja yrttejä suidzutuxexi/ ja jocapäiwäisiä ruocauhreja/ ja woidellusöljyä/ nijn että hän toimitta coco Tabernaclin/ ja caicki mitä sijnä on/ Pyhän ja hänen caluns.

4:17 Ja HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:

4:18 Ei teidän pidä Cahathiterein sucucundain sikiöit häwittämän Lewitain seast.

4:19 Waan sen teidän pitä heidän cansans tekemän/ että he eläisit ja ei cuolis/ jos he

4 Mosexen kirja

rupewat siihen caickein Pyhimbään: Aaronin poikinens pitä menemän sisälle ja asettaman idzecungin heidän wircaans ja tackaans.

4:20 Waan ei heidän pidä menemän sinne sisälle/ cadzoman Pyhä/ cosca se peitetän/ ettei he cuolis.

4:21 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

4:22 Lue Gersonin lapset/ heidän Isäins huonen ja sucucundains jälkeen.

4:23 Colmestkymmenest wuodest nijn wijtenkymmenen asti. Ja aseta caicki ne/ jotca sotaan menemän kelwolliset owat/ että heillä olis wirca seuracunnan majas.

4:24 Ja tämä pitä oleman Gersoniterein sucucunnan wirca/ jota heidän pitä tekemän ja candaman.

4:25 Ja heidän pitä candaman Tabernaclin waattet/ ja seuracunnan majan/ ja hänen peitoxens/ ja Thechaschim nahcaisen peitoxen/ joca on sen päällä/ ja seuracunnan majan owiwaatten.

4:26 Ja pihan waattet ja läpikäytävän owen waattet pihans/ joca käy sekä Tabernaclin että myös Altarin ymbärins/ ja hänen köytens ja caicki heidän wircans calut/ ja caicki mitä heidän wirasans tarwitan.

4:27 Aaronin ja hänen poicains sanain jälkeen pitä caickein Gersonin poicain wirca tehtämän/ caicki mitä heidän candaman ja corjaman pitä/ ja teidän pitä cadzoman/ että he ottaisit waarin caikista heidän cuormistans.

4:28 Tämä pitä Gersonin lasten ja sucuin wirca oleman seuracunnan majas/ Ja heidän wartions pitä oleman Ithamarin papin Aaronin pojan käden alla.

4:29 Merarin lapset heidän sucucundains ja Isäins huonetten jälkeen/ pitä sinun myös asettaman.

4:30 Colmestkymmenest wuodest nijn wijtenkymmenen wuoten asti/ caicki ne jotca sotaan menemän kelpawat/ että heillä olis wirca seuracunnan majas.

4:31 Tästä cuormast pitä heidän pitämän

waarin heidän wircans jälkeen seuracunnan majas/ että he candawat Tabernaclin laudat/ ja corennot/ ja padzat/ ja jalat.

4:32 Nijn myös padzat pihan ymbärins/ ja jalat/ ja pannut/ ja köydet/ caickein heidän caluins cansa/ caiken heidän wircans peräst/ jocaidzelle pitä teidän niminomattain asettaman cuormat caluista/ joista heidän pitä pitämän waarin.

4:33 Ja tämän pitä oleman Merarin lasten sucuin wirca/ caikista joista heidän pitä ottaman waarin seuracunnan majas/ Ithamarin papin Aaronin pojan käden alla.

4:34 JA Moses ja Aaron ynnä caiken Canssan päämiesten cansa luit Cahathiterein lapset/ heidän sucuins ja Isäins huonetten jälkeen.

4:35 Colmestkymmenest wuodest nijn wijtenkymmenen wuoten asti/ caicki ne jotca sotaan menemän kelwolliset owat/ palwelusta tekemän seuracunnan majas.

4:36 Ja heidän lucuns oli heidän sucuins jälkeen/ caxituhatta/ seidzemensata ja wijsikymmendä.

4:37 Tämä on Cahathiterein sucucundain lucu/ joilla caikilla oli toimittamist seuracunnan majas/ jotca Moses ja Aaron luit HErran sanan jälkeen Mosexen cautta.

4:38 Nijn luettin myös Gersonin lapset heidän sucucundains ja Isäins huonetten jälkeen.

4:39 Colmestkymmenest wuodest/ nijn wijtenkymmenen wuoten asti/ caicki ne jotca sotaan menemän kelwolliset olit/ palwelusta tekemän seuracunnan majas.

4:40 Ja heidän lucuns heidän sucuins ja Isäins huonetten jälkeen oli caxi tuhatta cuusisata ja colmekymmendä.

4:41 Tämä on Gersonin lasten sugun lucu/ joilla caikilla oli tekemist seuracunnan majas/ jotca Moses ja Aaron luit HERRan sanan jälkeen.

4:42 Luettin myös Merarin lapset heidän sucuins ja Isäins huonetten jälkeen.

4:43 Colmestkymmenest wuodest nijn wijtenkymmenen wuoten asti/ caicki jotca

4 Mosexen kirja

sotaan menemän kelwolliset olit/ palwelusta tekemän seuracunnan majas.

4:44 Ja heidän lucuns oli/ heidän sucuins ja Isäins huonetten jälkeen/ colmetuhatta ja caxisata.

4:45 Tämä on Merarin lasten sugun lucu/ jotca Moses ja Aaron luit HERran sanan jälkeen Mosexen cautta.

4:46 Caickein Lewitain lucu/ jota Moses ja Aaron ynnä Israelin päämiesten cansa luit/ heidän sucuins ja Isäins huonetten jälkeen.

4:47 Colmestkymmenest wuodest nijn wijtenkymmenen wuoten asti/ caicki ne jotca menit sisälle palwelusta tekemän wirasans/ ja cuorma candaman seuracunnan majaan.

4:48 Oli cahdexantuhatta/ wijsisata ja cahdexankymmendä.

4:49 Jotca luetut olit HErran sanan jälkeen Mosexen cautta/ idzecukin hänen wircaans ja cuormaans/ nijncuin HERRa Mosexelle käsenyt oli.

Vers.3. Colmestkymmenest wuodest) Että HERRa tahdoi anda Lewitat luke 30. wuodesta/ on syy/ että caikes wiras tarwitan toimellisuus/ ymmärrys/ uscollisuus/ coettelemus/ ahkerus ja jalous/ cuitengin erinomaisest papin wiras: Nyt löytän nämät parhas miehen ijäs 30. nijn 50. wuoten asti: Sillä ennencuin hän joutu 30. wuotisexi/ owat hänen tecons enimmäst lapsilliset/ ilman ymmärrystä/ coettelemusta ja julkisutta. Ja sijtte cuin jocu tule 50. wuoden ylidze/ on enimmäst heickous ja hitaisus/ sentähden tahdoi myös HERRa Jumala/ että Lewitat parhalla ijälläns händä Pyhän työs palweleman piti. v. 15. Ettei he cuolis) Nijn paljo Jumala on pitänyt palweluxestans/ ja wielä nyt pitä/ ettei jocu ilman laillist cudzumist tekis mitä Jumalan palweluxeen tule: ellei hän tahdo händä rangaistuxi tulla/ nijncuin nähdän/ Ier. 23:21. Rom. 10:15.

V. Lucu.

HERran käsky spitalisist/ ja muista saastaisist/ v. 1. miehest eli waimost/ rickowaisist ihmistä wastan/ v. 5. epäluulost/ cosca waimo miehens tykö carca/ taicka epäluulon hengeldä rijwatan/ cuinga waimo pitä papin eteen asetettaman/ ja erinomaisella uhrilla ja menolla sitä tutkiman/ etc. v. 11.

5:1 JA HERRa puhui Mosexelle/ sanoden:

5:2 kāske Israelin lapset aja caicki spitaliset leiristä ulos/ ja caicki joidenga siemen wuota/ ja ne jotca owat johongun cuolluen idzens saastuttanet.

5:3 Sekä miehet että waimot pitä teidän ajaman leiristä ulos/ ettei he leiriäns saastutais/ cusa minä heidän keskelläns asun.

5:4 Ja Israelin lapset teit nijn/ ja ajoit heidän leiristä ulos/ nijncuin HERRa oli Mosexelle sanonut.

5:5 Ja HERRa puhui Mosexelle/ sanoden:

5:6 Puhu Israelin lapsille: jos mies eli waimo ricko ihmisten tawalla HERRa wastan/ nijn on se sielu syypää.

5:7 Ja heidän pitä tunnustaman ricoxens/ cuin he tehnet owat/ ja pitä päänäns sowittaman wicans/ ja wielä lisämän wijdennen osan/ ja andaman sille/ jota wastan he rickonet owat.

5:8 Jos ei sitä ole/ jolle se maxetaisin/ nijn pitä se annettaman HERRalle papin edes/ paidzi sowindo oinasta/ jolla hän sowitetan.

5:9 Nijn pitä myös caicki ylönny/ caikista cuin Israelin lapset pyhittäwät ja uhrawat papille/ oleman hänen omans.

5:10 Jos jocu jotain pyhittä/ sen pitä oleman hänen omans/ ja mitä jocu anda papille/ sen pitä myös oleman hänen omans.

5:11 JA HERRa puhui Mosexelle/ sanoden:

5:12 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: jos jongun miehen waimo carca hänen tyköäns ja ricko händä wastan.

5:13 Ja jos jocu maca händä/ ja se on hänen

4 Moseksen kirja

oman miehens silmäin edest salattu ja peitetty/ että hän on idzens saastuttanut/ ja ei taita sitä täyttä todistuxella/ sillä ettei hän ole sijnä löytty.

5:14 Ja kijwaus hengi kehoitta hänen/ että hän kijwoittele waimostans/ ongo hän saastuttanut idzens taicka ei.

5:15 Nijn pitä miehen waimons papin eteen wiemän/ ja wiemän uhrin hänen edestäns kymmenennen osan Ephast ohran jauhoja/ ja ei sen päälle öljyä wuodattaman/ eikä myös pyhä sawua sen päälle paneman: sillä se on kijwausuhri/ ja muistouhri/ joca pahan tegon muistutta.

5:16 Nijn pitä papin tuoman hänen edes/ ja asettaman HERran eteen.

5:17 Ja papin pitä ottaman pyhä wettä sawiastiaan/ ja tomua majan permannosta paneman sijhen weteen.

5:18 Ja pitä asettaman waimon HERran eteen/ ja awaman hänen pääns/ ja paneman hänen kätens muistouhrin päälle/ joca on kijwausuhri/ ja papin kädes pitä oleman ne catkerat kirouxen wedet.

5:19 Ja pitä wannottaman waimo/ ja sanoman hänelle: Jos ei yxikän mies ole maannut sinun cansas/ ja jos et sinä ole juosnut sinun miehes tykö/ nijn ettet sinä ole idzes saastuttanut/ nijn tämä catkera kirottu wesi ei pidä sinulle mitän wahingota tekemän.

5:20 Mutta jos sinä ole juosnut sinun miehes tykö/ nijn että sinä olet saastuttanut idzes/ ja jocu on sinun maannut/ paidzi sinun oma miestäs.

5:21 Nijn pitä papin wannottaman waimo kirouxen sadatuxella/ ja sanoman hänelle: HERra andacon sinun kirouxexi ja sadatuxexi sinun Canssas keskelle/ nijn että HERra salli mädätä sinun landes: ja sinun wadzas ajettua.

5:22 Nijn mengän nyt tämä kirottu wesi sinun sisällyxijs/ nijn että sinun wadzas ajettu/ ja sinun landes mätänewät/ ja waimon pitä

sanoman: Amen/ Amen.

5:23 Ja nijn pitä papin kirjoittaman nämät kirouset kirjaan/ ja pitä wiruttaman catkeralla wedellä.

5:24 Ja pitä andaman waimon juoda sijtä catkerasta kirotusta wedestä. Ja cosca se catkera kirottu wesi on mennyt hänen sisällens.

5:25 Pitä papin ottaman sen kijwausuhrin hänen kädestäns/ ja pitä ylöndämän sen HERran eteen ruocauhrixi/ ja uhraman sen Altarilla.

5:26 Nimittäin/ hänen pitä ottaman pion täyden ruocauhrista waimon muistouhrixi/ ja polttaman sen Altarilla/ ja sijtte andaman wettä waimon juoda.

5:27 Ja cosca hän weden on juonut/ ja hän on saastuttanut idzens/ ja rickonut hänen miestäns wasta/ nijn pitä sen catkeran kirotun weden menemän hänen sisällens ja oleman hänelle catkeran: nijn että hänen wadzans ajettu/ ja hänen landens mätänewät/ ja sen waimon pitä oleman kirotun hänen Canssans seas.

5:28 Waan jos se waimo ei ole saastuttanut idzens/ waan on puhdas/ nijn ei pidä sen mitän hänelle wahingota tekemän/ nijn että hän sijttekin hedelmälisexi tule.

5:29 Tämä on kijwauslaki/ cosca jocu waimo carca miehens tykö/ ja on saastuttanut idzens.

5:30 Eli cosca kijwaus hengi kehoitta miehen kijwoitteleman waimostans/ että hän asetta hänen HERran eteen/ nijn papin pitä tekemän hänelle caiken tämän lain jälkeen.

5:31 Ja miehen pitä oleman wiattoman sijtä pahast tegost/ waan waimon pitä candaman hänen pahat tecons.

Vers.19. Kirottu wesi) tämä wesi on ollut catkera/ että se oli tuhalla secoitettu/ se cudzutan kirotuxi/ että sijtä saastainen waimo sai pahan taudin/ ja tuli kirouxexi hänen Canssans seas.

4 Mosexen kirja

VI. Lucu.

HERran käsky raitiuden lupauxest/ ettei juodais wijna eli wäkewitā juotawita/ v. 1. eikä päättä ajellais/ eikä myös jongun cuolluen tygö mennäis/ v. 5. Jos jocu tapaturmast cuolis hänen tykönäns/ hänen pidäis andaman uhrata edestäns/ ja pitämän lupauxens määrätyn ajan/ v. 9. cosca aica lopuis/ pidäis hänen andaman uhrata edestäns/ ajeleman pääns/ ja sijtte juoman wijna/ v. 13. Israelin lasten siunauhest/ v. 22.

6:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

6:2 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: jos mies eli waimo lupa erinomaisen lupauxen/ eroittaxens idzens HERralle.

6:3 Hänen pitä eroittaman idzens wijnast ja wäkewäst juomast/ wijnan eticka ja wäkewän juoman eticka ei pidä hänen myös juoman/ eikä myös caicki sitä/ cuin on wijnamarjoista tehty pidä hänen juoman/ eikä myös pidä hänen syömän tuoreita eikä cuiwia wijnamarjoja.

6:4 Caikella lupauxens ajalla/ ei pidä hänen mitän/ cuin wijnapuusta tehty on/ eikä wijnamarjan tuumia eli cuoria syömän.

6:5 Caikella lupauxens ajalla ei pidä partaweidzen tuleman hänen pääns päälle/ siihenasti cuin hänen päiwäns täytetän/ cuin hän oli HERralle idzens eroittanut/ hänen pitä pyhän oleman/ ja andaman hänen pääns hiuxet wapast caswa.

6:6 Caikella lupauxens ajalla/ cuin hän HERralle idzens eroittanut on/ ei pidä hänen menemän yhdengän cuolluen tygö.

6:7 Eikä myös pidä hänen saastuttaman idzens/ hänen Isäns taicka äitins/ eikä hänen weljens eli sisarens cuollueen ruumiseen: sillä hänen Jumalans lupaus on hänen pääns päällä.

6:8 Ja caikella hänen lupauxens ajalla/ pitä hänen HERralle pyhän oleman.

6:9 Jos jocu äkist ja tapaturmast cuole hänen tykönäns/ nijn tule hänen lupauxens pää saastutetuxi. Sentähden pitä hänen ajeleman pääns paljaxi hänen puhdistuspäiwänäns/ se on/ seidzemendenä päiwänä pitä hänen sen ajeleman.

6:10 Ja cahdexandena päiwänä pitä hänen tuoman caxi kyhkyläistä/ eli caxi mettisen poica papin tygö/ seuracunnan majan owen eteen.

6:11 Ja papin pitä sen yhden uhraman syndiuhrixi/ ja toisen polttouhrixi/ ja sowittaman hänen/ että hän saastutti idzens cuolluen ruumilla/ ja nijn pitä pyhittämän pääns sinä päiwänä.

6:12 Ja hänen pitä HERralle pitämän hänen lupauxens päiwät/ ja pitä tuoman wuosicunnaisen caridzan wicauhrixi. Ja nijn pitä ne endiset päiwät tyhjät oleman/ sentähden että hän tuli saastutetuxi.

6:13 TÄmä on eroitetun laki/ cosca hänen lupauxens aica täytetty on/ nijn pitä hän tuotaman seuracunnan majan owen eteen.

6:14 Nijn pitä hänen tuoman uhrins HERralle/ wuosicunnaisen wirhittömän caridzan polttouhrixi/ wuosicunnaisen wirhittömän uhen syndiuhrixi/ ja wuosicunnaisen wirhittömän oinan kijosuhrixi.

6:15 Ja corin happamattomia kyrsiä sämbyläjauhoista secoitetut öljyyn/ ja ohucaisia happamattomia kyrsiä öljyllä woidelluita/ ja heidän ruocauhrins ja juomauhrins.

6:16 Ja papin pitä ne tuoman HERran eteen/ ja pitä uhraman hänen syndiuhrixens ja polttouhrixens.

6:17 Mutta oinan hänen pitä uhraman HERralle kijosuhrixi/ ja happamattomat leiwät corisa/ ja pitä myös hänen ruocauhrins ja juomauhrins tekemän.

6:18 Ja se joca luwannut on/ pitä lupauxens pääns ajeleman paljaxi/ seuracunnan majan owen edes/ ja ottaman hänen lupauxens pääns

4 Mosexen kirja

hiuxet ja heittämän tuleen/ joca kijtosuhrin alla on.

6:19 Ja pitä ottaman oinan keitetyn lawan/ ja happamattoman kyrsän corista/ ja ohucaisen happamattoman kyrsän/ ja pitä paneman ne sen eroitetun käden päälle/ sijttecuin hän lupauxens ajellut on.

6:20 Ja papin pitä ne häälyttämän häälytyxexi HERralle/ ja se on pyhä papille/ ynnä häälytysrinnan ja ylönnyslawan cansa/ ja sijtte eroitettu juocan wijna.

6:21 Tämä on eroitetun laki/ joca uhrins lupa HERralle hänen eroituxens puolest/ paidzi sitä cuin hän muutoin taisi matcan saatta.

Nijn cuin hän on luwannut/ nijn pitä myös hänen tekemän/ hänen lupaus lakins jälkeen.

6:22 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

6:23 Puhu Aaronille ja hänen pojillens/ ja sano: näin pitä teidän siunaman Israelin lapsia/ ja sanoman heille:

6:24 HERRA siunatcon sinua/ ja warjelcon sinua.

6:25 HERra walistacon caswons sinun päälles/ ja olcon sinulle armollinen.

6:26 HERra ylöndäkön caswons sinun päälles/ ja andacon sinulle rauhan.

6:27 Sillä heidän pitä paneman minun nimeni Israelin lasten päälle/ siunataxeni heitä.

Vers.2. Erinomaisen lupauxen) jotca sencaltaisen lupauxen teit/ cudzuttin Nazirerixi/ jotca lupaisit/ taicka coco heidän elinaicans/ eli jongun määrätyn ajan olla wijna juomata/ eli anda idzens ajella/ eikä cuollueen sattua/ eli myös saastutta idzens johongun muuhun sencaltaiseen: Sillä he tahdoit sillä ajalla ahkerammast rucoilla ja Jumalata palwella. Udes Testamendis en me Christityt ole erittäin sijhen sidotut/ waan että nämät Nazirerit awistit Christusta/ joca synnist wapa oli/ ja aina mielelläns teki Jumalan tahdon: Jolla meille muistutetan/ että meidän myös pitä mielelläm seuraman Christusta/ ottaman

waarin/ etten me idzem saastuta synnillä/ waan erotaisim meitäm caikista mailmalisista himoista/ puhtast ja raitist eläisim täsä mailmas/ Tit.2:11. tästä taitan lewiämmäldä luke 27. Cap. Lev. v. 27. Siunataxeni heitä) Tähän ihmisen pitä idzens luottaman/ ja wahwast uscoman/ että HERra händä siuna tämän hänen lupauxens peräst/ cosca hän cuule nämät sanat.

VII. Lucu.

Israelin ruhtinasten uhramisest cuusi peitettyä waunua/ ja caxitoistakymmendä härkä/ v. 1. Jotca HERra käske anda Gersonin ja Merarin lapsille Tabernaclin palweluxeen/ mutta ei Cahathin lapsille/ sillä heidän pitä candaman hartioillans/ sen cuin heidän tule/ v. 4. Sijttecuin Altari wihittin/ uhrawat he taas idzecukin päiwänäns/ v. 10. caicki heidän yhtäläisen lahjans/ v. 12. Ja nijn pidetän Altarin wihkimys/ v. 84. Cosca Moses mene Tabernaclijn/ puhu HERra hänelle armonistuimelda cahden Cherubimin keskeldä/ v. 89.

7:1 JA tapahtui sinä päiwänä cosca Moses oli pannut majan ylös/ woiteli hän sen ja wihei caluinens/ hän woiteli myös ja wihei Altarin caluinens.

7:2 Nijn uhraisit Israelin Ruhtinat/ jotca ylimmäiset olit heidän Isäins huonesä: sillä he olit päämiehet sucucundain ylidze/ ja seisoit ylimmäises sias heidän seasans/ jotca luetut olit.

7:3 Ja toit heidän uhrins HERran eteen/ cuusi peitettyä waunua/ ja caxitoistakymmendä härkä/ aina waunu cahden Ruhtinan edest/ mutta härkä idzecungin edest/ ja toit ne majan eteen.

7:4 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

7:5 Ota heildä/ että he palwelewat seuracunnan majan palweluxes/ ja anna

4 Mosexen kirja

Lewitaille/ idzecullengin wircans jälkeen.
7:6 Nijn otti Moses waunut ja härjät/ ja andoi ne Lewitaille.
7:7 Caxi waunua ja neljä härkä andoi hän Gersonin lapsille heidän wircans jälkeen.
7:8 Neljä waunua ja cahdexan härkä/ andoi hän Merarin lapsille heidän wircans jälkeen/ Ithamarin papin Aaronin pojan käden alla.
7:9 Mutta Cahathin lasten ei hän mitän andanut: sillä heillä oli Pyhän wirca/ ja piti candaman olallans.
7:10 Ja Ruhtinat uhraisit Altarin wihkimisexi/ sinä päivänä cosca se wihitty oli/ ja uhraisit lahjans Altarin eteen.
7:11 Ja HERra sanoi Mosexelle: annan jocaidzen Ruhtinan tuoda uhrins idzecungin päivänäns Altarin wihkimisexi.
7:12 ENSimäisnä päivänä uhrais lahjans Nahesson Aminadabin poica/ Judan sucucunnasta.
7:13 Ja hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälkeen/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ öljyllä secoitetut ruocauhrixi.
7:14 Sijhen culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
7:15 Calpei carjast/ oinas/ vuosicunnainen caridza polttouhrixi.
7:16 Cauris syndiuhrixi.
7:17 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist ja wijsi vuosicunnaist caridzata. Tämä on Nahessonin Aminadabin pojan lahja.
7:18 Toisna päivänä uhrais Nethaneel Suarin poica Isascharin Ruhtinas.
7:19 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälkeen/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
7:20 Sijhen culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
7:21 Calpei carjast/ oinas/ vuosicunnainen

caridza polttouhrixi.
7:22 Cauris syndiuhrixi.
7:23 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist ja wijsi vuosicunnaista caridzata. Tämä on Nethaneelin Suarin pojan lahja.
7:24 Colmandena päivänä Sebulonin lasten Ruhtinas/ Eliab Helonin poica.
7:25 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälkeen/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
7:26 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
7:27 Calpei carjast/ oinas/ vuosicunnainen caridza polttouhrixi.
7:28 Cauris syndiuhrixi.
7:29 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist/ ja wijsi vuosicunnaista caridzata. Tämä on Eliabin Helonin pojan lahja.
7:30 Neljändenä päivänä Rubenin lasten Ruhtinas Elisur Sedeurin poica.
7:31 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälkeen/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
7:32 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
7:33 Calpei carjast/ oinas/ vuosicunnainen caridza polttouhrixi. Cauris syndiuhrixi.
7:34 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist/ ja wijsi vuosicunnaista caridzata.
7:35 Tämä on Elisurin Sedeurin pojan lahja.
7:36 Wijdendenä päivänä Simeonin lasten Ruhtinas/ Selumiel Suri Sadain poica.
7:37 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälkeen/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
7:38 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.

4 Mosexen kirja

7:39 Calpei carjast/ oinas/ vuosicunnainen caridza polttouhrixi.
7:40 Cauris syndiuhrixi.
7:41 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist ja wijsi vuosicunnaist caridzata. Tämä on Selumielin SuriSadain pojan lahja.
7:42 Cuudendena päiwänä Gadin lasten Ruhtinas/ Eliasaph Deguelin poica.
7:43 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
7:44 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
7:45 Calpei carjast/ oinas/ vuosicunnainen caridza polttouhrixi.
7:46 Cauris syndiuhrixi.
7:47 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist/ ja wijsi vuosicunnaist caridzata. Tämä on Eliasaphin Deguelin pojan lahja.
7:48 Seidzemendenä päiwänä Ephraimin lasten Ruhtinas/ Elisama Amihudin poica.
7:49 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
7:50 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
7:51 Calpei carjast/ oinas/ vuosicunnainen caridza polttouhrixi.
7:52 Cauris syndiuhrixi.
7:53 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist/ ja wijsi vuosicunnaista caridzata. Tämä on Elisaman Amihudin pojan lahja.
7:54 Cahdexandena päiwänä Manassen lasten Ruhtinas Gamliel Pedazurin poica.
7:55 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.

7:56 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
7:57 Calpei carjast/ oinas/ vuosicunnainen caridza polttouhrixi.
7:58 Cauris syndiuhrixi. Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist/ ja wijsi vuosicunnaist caridzata.
7:59 Tämä on Gamlielin Pedazurin pojan lahja.
7:60 Yhdexändenä päiwänä BenJaminin lasten Ruhtinas/ Abidan Gideonin poica.
7:61 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
7:62 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
7:63 Calpei carjast/ oinas/ vuosicunnainen caridza polttouhrixi.
7:64 Cauris syndiuhrixi.
7:65 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist/ ja wijsi vuosicunnaista caridzata. Tämä on Abidan Gideonin pojan lahja.
7:66 Kymmendenä päiwänä Danin lasten Ruhtinas/ AhiEser AmmiSadain poica.
7:67 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
7:68 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
7:69 Calpei carjast/ oinas/ vuosicunnainen caridza polttouhrixi.
7:70 Cauris syndiuhrixi.
7:71 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist ja wijsi vuosicunnaista caridzata. Tämä on AhiEserin AmmiSadain pojan lahja.
7:72 Ensimmäisnätoistakymmendenä päiwänä/ Assurin lasten Ruhtinas/ Pagieli Ochrinin poica.
7:73 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/

4 Mosexen kirja

joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
7:74 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
7:75 Calpei carjast/ oinas/ vuosicunnainen caridza polttouhrixi.
7:76 Cauris syndiuhrixi.
7:77 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist/ ja wijsi vuosicunnaista caridzata. Tämä on Pagielin Ochronin pojan lahja.
7:78 Toisnatoistakymmendenä päiwänä Nephtalin lasten Ruhtinas/ Ahira Enanin poica.
7:79 Hänen lahjans oli hopiafati/ joca maxoi sata ja colmekymmendä Sicli: hopiamalja/ joca maxoi seidzemenkymmendä Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ molemmat täynäns sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä ruocauhrixi.
7:80 Culdainen lusicka/ joca maxoi kymmenen Sicli culda/ pyhäsawua täynäns.
7:81 Calpei carjast/ oinas/ vuosicunnainen caridza polttouhrixi.
7:82 Cauris syndiuhrixi.
7:83 Ja kijtosuhrixi caxi härkä/ wijsi oinast/ wijsi caurist/ ja wisi vuosicunnaista caridzata. Tämä on Ahiran Enanin pojan lahja.
7:84 Tämä on Altarin wihkimys sinä päiwänä cosca se wihittin/ johonga ne Israelin lasten Ruhtinat uhraisit nämät caxitoistakymmendä hopiafatia/ caxitoistakymmendä hopiamalja/ caxitoistakymmendä cullaista lusicka.
7:85 Nijn että jocainen fati painoi/ sata ja colmekymmendä Sicli hopiata/ ja jocainen malja seidzemenkymmendä Sicli/ nijn että caickein astiain hopian lucu juoxi caxituhatta ja neljäsata Sicli/ Pyhän Siclin jälken.
7:86 Ja ne caxitoistakymmendä cullaista lusickata/ jotca pyhäsawua täynäns olit/ jocainen painoi kymmenen Sicli/ Pyhän Siclin jälken/ nijn että lucu sijtä lusickain cullasta juoxi sata ja caxikymmendä Sicli.
7:87 Eläinden lucu polttouhrixi/

caxitoistakymmendä calpeja/
caxitoistakymmendä oinast/
caxitoistakymmendä vuosicunnaist caridzata/
heidän ruocauhrins cansa. Ja
caxitoistakymmendä caurista syndiuhrixi.
7:88 Ja carjan lucu kijtosuhrixi oli neljä härkä colmattakymmendä/ cuusikymmendä oinast/ cuusikymmendä caurist/ cuusikymmendä vuosicunnaista caridzata. Tämä on Altarin wihkimys cosca se wihittin.
7:89 Ja cosca Moses meni seuracunnan majan/ että hänen cansans piti siellä puhuttaman/ nijn cuuli hän änen puhuwan cansans Armonistuimelda/ joca oli tunnustuxen Arkin päällä/ cahden Cherubimin waihella/ ja siellä puhuteltin händä.

Vers.12. Nahesson uhrais) Mitä tämä uhrais/ sitä myös caicki muut uhraisit/ ja ei ole se turha kertoiminen/ waan tarpelinen suuris asiois/ jotca mailmaliseen taicka hengeliseen wircaan tulewat/ ettei mistäkän epäildämän pidäis/ nijncuin se toisin tapahtunut olis.

VIII. Lucu.

HERra käske Aaronin panna lamput walaiseman kyntilälajcaan/ jonga hän teke/ v. 1. Puhdista Lewitat Israelin lapsist erinomaisella uhrilla ja menolla/ v. 5. HERran omaxi caickein edest/ jotca ensist awaisit äitins cohdu/ v. 13. Sillä caicki esicoiset lapsist owat HERran/ v. 17. Moses/ Aaron ja seuracunda tekewät Lewitain cansa/ nijncuin HERra oli käskeny/ v. 20. He palwelewat 25. wuodest/ 50. asti/ v. 23.

8:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
8:2 Puhu Aaronille/ ja sano hänelle: coscas lamput sytytät/ nijn sinun pitä paneman näin/ että ne caicki seidzemen walaisewat kyntilälajas.
8:3 Ja Aaron teki nijn/ ja asetti lamput

4 Mosexen kirja

walaiseman kyntiläljälcaan/ nijncuin HERra Mosexelle käskenyt oli.
8:4 Mutta kyntiläljalca oli tehty lujast cullast/ hamast warrest nijn cuckaisin asti/ sen muodon jälkeen cuin HERra oli Mosexelle näyttänyt/ nijn teki hän kyntiläljalan.
8:5 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden: ota Lewitat Israelin lapsist ja puhdistista heitä.
8:6 Ja näin pitä sinun tekemän heille puhdistaxes heitä.
8:7 Sinun pitä synnin wettä prijscottaman heidän päällens/ ja caicki tyynni carwat ajeleman/ ja heidän pitä waattens pesemän/ nijn he owat puhtat.
8:8 Ja sijtte pitä heidän ottaman nuoren calpein/ ja hänen ruocauhrins/ sämbyläljauhot secoitetut öljyllä/ ja toisen nuoren calpein pitä sinun ottaman syndiuhrixi.
8:9 Ja sinun pitä Lewitat seuracunnan majan eteen tuoman/ ja caiken Canssan Israelin lapsist cocoman.
8:10 Ja sinun pitä tuoman Lewitat HERran eteen/ ja Israelin lapset pitä paneman kätens Lewitain pään päälle.
8:11 Ja Aaron pitä Lewitat Israelin lapsist HERralle häälyttämän/ että heidän pitä HERran wiras palweleman.
8:12 Ja Lewitat pitä laskeman kätens calpein pään päälle/ ja yxi calpei pitä HERralle syndiuhrixi tehtämän/ ja se toinen polttouhrixi Lewitaita sowittaman.
8:13 Ja sinun pitä Lewitat asettaman Aaronin/ ja hänen poicains eteen ja häälyttämän heitä häälytyxexi HERralle.
8:14 Ja näin pitä sinun Lewitat eroittaman Israelin lapsist/ nijn että Lewitat pitä oleman minun.
8:15 Ja sijtte pitä heidän käymän sisälle palweleman seuracunnan majas. Ja tällä tawalla pitä sinun heitä puhdistaman/ ja häälyttämän heitä häälytyxexi.
8:16 Sillä he owat minulle peräti annetut Israelin lapsista/ ja minä olen heidän ottanut

minulleni caickein edest/ jotca ensist awawat äitins cohduin/ nimittäin/ caickein esicoisten edest Israelin lapsist.
8:17 Sillä caicki esicoiset Israelin lapsist owat minun/ sekä ihmisistä että eläimistä sijtä päiwäst/ cuin minä löin caicki esicoiset Egyptin maalla/ ja pyhitin ne minulleni.
8:18 Ja otin minulleni Lewitat caickein esicoisten edest Israelin lapsista.
8:19 Ja annoin heidän Aaronille ja hänen pojillens lahjaxi Israelin lapsist/ että heidän pitä seuracunnan majas Israelin lasten wiras palweleman/ ja sowittaman Israelin lapset/ ettei rangaistus tulis Israelin lasten päälle/ jos he lähestyisit Pyhä.
8:20 Ja Moses ynnä Aaronin cansa/ ja coco Israelin seuracunda teit Lewitaille caicki nijncuin HERra oli Mosexelle käskenyt/ nijn teit Israelin lapset heille.
8:21 Ja Lewitat puhdistit idzens/ ja pesit heidän waattens/ ja nijn Aaron häälytti heidän häälytyxexi HERralle/ ja sowitti heitä/ nijn että he puhdistettin.
8:22 Ja sijtte Lewitat menit seuracunnan majaan/ heidän wircans tekemän Aaronin ja hänen poicains eteen/ nijncuin HERRa oli Mosexelle käskenyt Lewitaita/ nijn teit he heille.
8:23 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
8:24 Tämä on se cuin Lewitat pitä pitämän: wijdennestä wuodesta colmattakymmendä ja sen ylidze/ owat he sotaan menemän kelwolliset/ ja palweleman seuracunnan majas.
8:25 Mutta wijdennestkymmenest wuodest/ pitä heidän wapat oleman heidän palweluxens wirasta/ ja ei pidä enämbi palweleman.
8:26 Mutta heidän pitä weljeins palweluxesta seuracunnan majas ottaman waarin/ mutta wiran töitä ei heidän pidä tekemän. Näin sinun pitä tekemän Lewitaille/ että jocainen pitäis waarin wartiostans.

4 Mosexen kirja

Vers.2. Kyntiläjalas) se on/ Aaronin piti kääntämän lampuin nocat/ eli pykälet/ walaiseman Esiripun ja kyntiläjalan wälillä. v. 6. Synnin wettä) Jolla syndi sowitettin/ ja tämä wesi awisti Christuxen werta/ joca ihmisen puhdista caikesta synnistä/ 1. Ioh.1:7. v. 7. Ajeleman) Sillä opetetan/ että ne jotca aicoiwat tulla saarnawircaan/ pitä nijn paljon cuin mahdollinen on/ wälttämän caicke saastaisutta v. 24. Wijdennest wuodest colmattakymmendä) Ei tämä ole sitä wasta/ cuin käsketään Sup. cap. 4:3. Sillä 25. wuodella ne otetan wasta/ ja harjoitetan wircaan: mutta 30. tekewät he täydellisest wirkans työtä.

IX. Lucu.

Israelin lapset käsketään pitä Pääsiäistä aicanans/ v. 1. Cuollues saastutetut pitäwät Pääsiäistä toisna cuucautena/ v. 6. Jocainen puhdas/ cuin ei pidä Pääsiäistä/ häwitetän Canssastans/ v. 13. Tabernaclin peittä pilwi päiwällä/ ja tuli yöllä: Cosca hän nouse/ waeldawat Israelin lapset/ cusa hän seisatta/ siihen he sioittawat/ siihenasti/ että hän taas nuose/ v. 15. Ja nijn Canssa owat siallans ja waeldawat HERran käskyn jälkeen/ v. 23.

9:1 JA HERra puhui Mosexelle Sinain corwes/ toisna wuonna sijttecuin he olit lähtenet Egyptin maalda/ ensimmäisnä cuucautena/ sanoden:

9:2 Anna Israelin lasten pitä Pääsiäistä aicanans.

9:3 Neljändenätoistakymmendenä päiwänä tällä cuulla/ ehtona pitä heidän sen pitämän aicanans/ caickein säätyins ja oikeuttens jälkeen.

9:4 Ja Moses puhui Israelin lapsille/ että heidän piti Pääsiäistä pitämän.

9:5 Ja he pidit Pääsiäistä neljändenä päiwänä

toistakymmendä ensimmäisellä Cuulla ehtona Sinain corwes/ caiken sen jälkeen cuin HERra oli Mosexelle käskenynt/ nijn teit Israelin lapset.

9:6 Niin oli siellä muutamia miehiä/ jotca heidän olit saastuttanet cuolles ihmises/ nijn ettei he saanet pitä Pääsiäistä sinä päiwänä/ ja he menit sinä päiwänä Mosexen ja Aaronin eteen.

9:7 Ja sanoit hänelle: me olemma saastunet cuolles ihmises/ mixi me nijn ylöncadzottuna pidetän/ eten me uhra meidän lahjojam aicanans Israelin lasten seas.

9:8 Ja Moses sanoi heille: seisocat/ minä cuulen mitä HERra käske teille.

9:9 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

9:10 Puhu Israelin lapsilla/ sanoden: Jos jocu saastutta idzens cuolles/ elickä on taambana caucaisella maalla teistä/ taicka teidän langoin seas/ hänen pitä cuitengin pitämän Pääsiäistä HERralle.

9:11 Waan toisella cuulla neljändenä päiwänä toistakymmendä ehtona/ ja heidän pitä sen syömän happamattoman leiwän ja carwasten ruohoin cansa.

9:12 Ja ei pidä heidän nijstä mitäkän tähtexi jättämän huomenexi/ eikä yhtän luuta rickoman. Ja pitä sen caikella muoto pitämän/ caickein Pääsiäisen säätyin jälkeen.

9:13 Mutta joca puhdas on/ ja ei ole matcasans/ ja unhotta pitä Pääsiäistä/ hänen sieluns pitä häwitetämän hänen Canssastans. Sentähden ettei hän ole candanut hänen uhrians HERralle aicanans/ hänen pitä idze syndins candaman.

9:14 Ja jos jocu muucalainen asu teidän seasan/ hänen pitä myös pitämän HERralle Pääsiäistä/ caickein säätyin ja oikeutten jälkeen/ cuin Pääsiäinen waati. Tämä sääty pitä teille caikille yhtäläinen oleman/ nijn muucalaiselle cuin omaisellengin.

9:15 JA sinä päiwänä cuin maja pandin ylös/ warjois pilwi todistuxen majan/ ja oli ehtost

4 Mosexen kirja

nijn amun asti majan päällä nijncuin tuli.
9:16 Ja nijn tapahtui alati että pilwi warjois sen/ yöllä näkyi nijncuin tuli.
9:17 Ja cuin pilwi nousi majan päädä/ nijn waelsit Israelin lapset/ ja cuhunga paickan pilwi seisatti/ sijnä myös Israelin lapset heidäns sioitit.
9:18 HERran sanan jälkeen waelsit Israelin lapset/ ja hänen sanans jälkeen he myös heidäns sioitit: Nijncauwan cuin pilwi pysyi majan päällä/ nijncauwan pysyit he myös siallans.
9:19 Ja cosca pilwi usiammat päiwät pysyi majan päällä/ nijn otit Israelin lapset waarin HERran wartiast/ ja ei cuhungan waeldanet.
9:20 Ja cosca nijn tapahtui/ että pilwi oli järjestäns monicahdat päiwät majan päällä/ nijn he myös sioitit heidäns HERran sanan jälkeen.
9:21 Ja jos se nijn tapahtui/ että pilwi aina ehtosta nijn huomenen asti oli majan päällä/ ja sijtte nousi/ nijn he waelsit/ eli cosca pilwi päiwällä taicka yöllä nousi/ nijn he myös waelsit.
9:22 Mutta cosca se caxi päiwä eli cuucauden/ taicka muutoin cauwan aica pysyi majan päällä/ nijn Israelin lapset heidäns sioitit/ ja ei matcustanet/ ja cosca se nousi/ nijn he matcustit. Sillä HERran käskyn jälkeen olit he siallans/ ja HERran käskyn jälkeen he matcustit.
9:23 Ja otit waarin HERran wartioista HERran sanan jälkeen/ Mosexen cautta.

Vers.7. Meidän lahjojam) Täsä cudzutan Pääsiäis caridza lahjaxi HERralle/ että se teurastettin ja hänen cunniaxens syötin/ ja ei uhrixi poltettu.

X. Lucu.

JUmala käske Mosexen tehdä hopiast caxi trometi/ v. 1. anda tietä cosca Canssa tulis cocoon waeldaman/ eli cosca muuta lijckellä

oli/ v. 3. cuin se oli toimitettu/ nouse pilwi/ ja Canssa lähte Sinain corwest Paranin corpeen/ v. 11. sen järjestyksen jälkeen/ cuin ennen tehty oli/ v. 13. Moses ano/ että hänen emändäns weli Hobab seurais heitä/ v. 29. He lähtewät HERran wuorelda colmen päiwäcunnan matcan/ v. 33. Cosca Arcki lähte eli maahan lasketan/ rucoile Moses HERra/ v. 35.

10:1 JA HErra puhui Mosexelle/ sanoden:
10:2 Tee sinulles lujasta hopiasta caxi trometi/ nijllä cudzuaxes seuracunda cocoon/ ja cosca joucon pitä matcustaman.
10:3 Cosca nijllä molemmilla hiljaxens soitetan/ silloin pitä coco seuracunnan coconduman seuracunnan majan owen eteen.
10:4 Waan cosca ainoastans yhdellä hiljaxens soitetan/ silloin pitä Ruhtinat ja tuhannen päämiehet Israelis tuleman cocoon.
10:5 Mutta cosca te wahwast soitatte/ silloin pitä ne leirit lähtemän matcaan/ cuin itän päin owat.
10:6 Mutta cosca te toisen kerran wahwast soitatte/ silloin pitä ne leirit lähtemän matcaan/ cuin etelän päin owat: sillä cosca he lähtewät matcaan/ nijn pitä teidän wahwast soittaman.
10:7 Mutta cosca seuracunnan pitä coconduman/ silloin teidän pitä ainoastans hiljaxens/ ja ei wahwast soittaman.
10:8 Ja papit Aaronin pojat pitä trometillä soittaman: ja tämä pitä teille ja teidän suguillen oleman ijancaickinen sääty.
10:9 Ja cosca te lähdette sotaan teidän maallan wiholisian wastan/ jotca teitä wainowat/ silloin pitä teidän wahwast trometillä soittaman/ että teidhän päällen muistetaisin HERran teidän Jumalan edes/ ja te pelastettaisin teidän wiholisistan.
10:10 Nijn myös teidän ilopäiwänän/ ja teidän juhlapäiwänän/ ja teidän usis cuisan/ pitä teidän trometillä soittaman/ teidän polttouhrian ja kijtosuhrian uhratesan/ että ne

4 Mosexen kirja

olisit teille muistoksi teidän Jumalan edes.
Minä olen HERra teidän Jumalan.
10:11 JA tapahtui cahtenakymmendänä päivänä/ toisna Cuccautena toisna vuonna/ nousi pilwi todistuxen majan tykö.
10:12 Ja Israelin lapset läxit ja waelsit Sinain corwest/ ja pilwi seisatti Paranin corpeen.
10:13 Ja ne ensimmäiset läxit HERran sanan jälkeen Mosexen cautta.
10:14 Judan lasten leirin lippu läxi ensin matcaan jouckoinens/ ja heidän jouckons päällä oli Nahesson Aminadabin poica.
10:15 Ja Isascharin lasten sugun joucon päällä oli Nethaneel Suarin poica.
10:16 Ja Sebulonin lasten sugun joucon päällä oli Eliab Helonin poica.
10:17 Silloin maja otettiin maahan/ ja Gersonin ja Merarin lapset läxit matcaan ja cannoit maja.
10:18 Sitälähin läxi Rubenin leirin lippu jouckoinens/ ja heidän jouckons päällä oli Elisur Sedeurin poica.
10:19 Ja Simeonin lasten sugun joucon päällä oli Selumiel SuriSadain poica.
10:20 Ja Gadin lasten sugun joucon päällä oli Eliasaph Deguelin poica.
10:21 Nijn matcustit myös Cahatiterit ja cannoit Pyhä/ ja toiset panit majan ylös/ siihenasti että nämät tulit jälistä.
10:22 Sitäläkin läxi Ephraimin lasten leirin lippu jouckoinens/ ja heidän päälläns oli Elisama Amihudin poica.
10:23 Ja Gamliel Pedazurin poica oli Manassen lasten sucucunnan joucon päällä.
10:24 Ja Abidan Gideonin poica oli BenJaminin lasten sucucunnan joucon päällä.
10:25 Sitäläkin läxi Danin lasten leirin lippu jouckoinens. Ja nijn caicki leirit matcasans olit. Ja AhiEser AmmiSadain poica oli heidän jouckons päällä.
10:26 Ja Pagieli Ochranin poica oli Asserin lasten sucucunnan joucon päällä.
10:27 Ja Ahira Enanin poica oli Nephtalin

sucucunnan lasten päällä.
10:28 Nijn matcustit Israelin lapset jouckoinens.
10:29 JA Moses puhui hänen näälämiehens Hobabin Reguelin Midianitin pojan tygö: me menemme siihen paikkaan/ josta HERra sanonut on: minä annan sen teille. Tule nyt meidän cansam/ me teem sinulle hywä: sillä HERra on hywä luwannut Israelille.
10:30 Hän wastais hänelle: en minä tule teidän cansan/ waan minä menen omalle maalleni sucuini tygö.
10:31 Hän sanoi: älä meistä luowu/ sillä sinä tiedät/ cusa meidän pitä idzem sioittaman corwes: Ja sinä olet meidän silmäm.
10:32 Ja jos sinä tulet meidän cansam/ nijn se hywä cuin HERra meille teke/ sen me teemme sinulle.
10:33 Nijn he matcustit colme päivacunda HERran mäen tykö/ ja HERran lijton Arcki waelsi heidän edelläns colme päivacunda/ osottaden heille/ cusa heidän lewämän piti.
10:34 Ja HERran pilwi oli heidän päälläns päivällä/ cosca he leiristä matcustit.
10:35 Ja cosca Arcki matcusti/ sanoi Moses: HERra nouse/ että sinun wiholises hajotettaisin/ ja ne jotca sinua wainowat/ pakenisit sinun edestäs.
10:36 Cosca Arcki lewäis/ sanoi hän: Palaja HERra/ nijden monen kymmenen tuhannen tygö Israelis

Vers.2. Ettäs nijllä) Nämät trometit awistit saarnawirca/ jolla Jumalan seuracunda cudzutan cocoon cuuleman Jumalan tahto/ ja hangidzeman oikiaan luwattun maahan/ cuin on ijancaickinen elämä. v. 29. Hänen näälämiehens) Tämä Hobab on Jethron poica/ josta on kirjoitettu/ Exod. 18:1.

XI. Lucu.

CAnssa napise ja tahto liha: sentähden sytty

4 Mosexen kirja

HERran tuli heidän seasans/ jonga Moses asetta rucouxellans/ v. 1. Hän walitta Jumalan edes/ ettei hän taida hallita yxinäns sitä Canssan paljoutta/ v. 11. HERra käske cudzua 70. wanhinda/ ja lupa heille anda hänen hengestäns/ että he candaisit cuorma hänen cansans/ v. 16. käske myös Canssan pyhittä heitäns huomenisexi: sillä heidän pitä saaman liha syödäxens coco Cuucauden/ v. 18. Moses teke nijn/ ja cosca hengi lewättele heisä/ ennustawat he/ v. 24. Peldocanat tulewat leirin ymbärille cahden kynärän corkeudelle/ ja Canssa corjawat heitä/ v. 31. HERra rangaise himoidzewaiset/ että he cuolewat ja haudatan/ sentähden cudzutan se paicka himohaudoixi/ v. 33.

11:1 JA tapahtui cosca Canssa kärsimättömydest napsit/ oli se paha HERran corwis: Ja cosca HERra sen cuuli/ julmistui hänen wihans/ ja HERran tuli syttyi heidän seasans/ joca ärimmäiset heidän leirisäns poltti.

11:2 Silloin huusi Canssa Mosexen tygö: Ja Moses rucoili HERra/ nijn tuli samui.

11:3 Ja se paicka cudzuttin Tabecera/ että HERran tuli oli syttynyt heidän keskelläns.

11:4 Sillä yhteinen Canssa heidän seasans oli saanut lihan himon/ istuit ja itkit ynnä Israelin lasten cansa/ ja sanoit: cuca anda meille liha syödäxem?

11:5 Me muistamme ne calat cuin me söimme ilman Egyptis/ ja Curbidzat/ ja melonit/ ja puurlaucat/ ja sipulit/ ja kynsilaucat.

11:6 Mutta nyt on meidän sielum cuiwettunut/ ja ei muuta näe cuin Manna.

11:7 Ja Man oli nijncuin Corianderin siemen/ ja nähdä nijncuin Bedellion.

11:8 Ja Canssa juoxi sinne ja tänne/ ja cocoisit sitä/ ja jauhoit myllyllä eli surwoit ricki huhmares/ ja keitit padas/ ja teit idzellens sijtä paistincacuja/ ja ne maistit nijncuin öljyleiwät.

11:9 Ja cosca caste ijöllä langeis leirijn/ nijn langeis myös Manna sen päälle.

11:10 COsca Moses cuuli Canssan itkewän heidän sucucunnisans/ idzecukin hänen majans owella/ silloin julmistui HERran wiha suuresta/ ja Moses myös pani sen pahaxi.

11:11 Ja Moses sanoi HERralle: Mixi sinä nijn ahdistat sinun palwelias? ja mixen minä löydä armo sinun edesäs/ että sinä nijn panet minun päälleni caiken tämän Canssan cuorman?

11:12 Olengo minä caiken tämän Canssan sijttänyt? olengo minä synnyttänyt hänen? että sinä sanoisit minulle: canna heitä sinun helmasas (nijncuin imettäjä canda lapsen) sijhen maahan/ jonga sinä heidän Isillens wannoit?

11:13 Custa minä otan liha/ caikelle tälle Canssalle andaxeni? sillä he itkewät minun edesäni/ ja sanowat: anna meille liha syödäxem.

11:14 EN minä yxinäni woi caicke tätä Canssa canda: sillä se on minulle ylön rascas.

11:15 Ja jos sinä nijn teet minulle/ nijn ennen tapa minua/ jos minä muutoin olen armon löytänyt sinun edesäs/ etten minä nijn waiwani näkis.

11:16 JA HERra sanoi Mosexelle: coco minulle seidzemenkymmendä miestä Israelin wanhimmista/ jotcas tiedät wanhimmixi ja päämiehixi Canssan seas/ ja tuo heitä seuracunnan majan owen eteen/ ja seisocan sijnä sinun cansas.

11:17 Ja nijn minä tulen alas/ ja puhun siellä sinun cansas/ ja otan sinun hengestäns/ ja annan heille/ että he ynnä sinun cansas candaisit Canssan cuorman/ ettet sinä yxinäs sitä candais.

11:18 Ja sano canssalle: pyhittäkät teidän huomenexi/ että te liha söisitte: sillä teidän itcun on tullut HERran corwijn/ ja te sanoitte: cuca anda meille liha syödäxem? Sillä hywin me elimme Egyptis? Sentähden anda HERra

4 Mosexen kirja

teille liha syödäxen/

11:19 Ei waiwoin päiwäxi/ eikä cahdexi/ eikä wijdexi/ eikä kymmenexi/ eikä cahdexikymmenexi päiwäxi.

11:20 Mutta coco Cuucaudexi/ siihen asti että se käy teidän sieramistan ulos/ ja tule teille kyylytyxexi: sillä te oletta HERran hyljännet/ joca on teidän seasan/ ja itkitte hänen edesäns/ ja sanoitte: mixi me olemma tänne lähtenet Egyptist?

11:21 Ja Moses sanoi: cuusisatatuhatta on jalcamiestä/ joidenga seas minä olen/ ja sinä sanot: minä annan teille liha syödäxen coco Cuucaudexi.

11:22 Tapetango lambat ja carja/ että he rawitaisin? taicka cootango caicki calat merestä heille/ että he rawitaisin?

11:23 HERra sanoi Mosexelle: ongo HERran käsi lyhetty? nyt sinun pitä näkemän/ jos minun sanani jälkeen tapahtu sinulle elickä ei.

11:24 JA Moses meni ulos ja sanoi Canssalle HERran sanat/ ja cocois seidzemenkymmendä miestä Canssan wanhimmista/ ja asetti heidän ymbärins maja.

11:25 Nijn tuli HERra alas pilwes/ ja puhui hänen cansans/ ja otti sijtä hengestä/ joca oli Mosexes/ ja andoi seidzemenlekymmenelle wanhimmalle miehelle. Ja cosca hengi lepäis heisä/ nijn he ennustit/ ja ei enä.

11:26 Mutta caxi miestä jäit wielä leirijn/ yhden nimi oli Eldad ja toisen Medad/ joisa myös hengi lepäis: sillä he olit myös kirjoitetut/ waan ei he wielä ollet käynet ulos majan tygö/ ja he ennustit leirisä.

11:27 Nijn juoxi yxi nuoruainen ja ilmoitti Mosexelle/ ja sanoi: Eldad ja Medad ennustawat leirisä.

11:28 Nijn wastais Josua Nunin poica Mosexen palwelia/ jonga hän walinnut oli/ ja sanoi: minun herran Moses/ kiellä heitä.

11:29 Mutta Moses sanoi hänelle: oletco sinä minun edesäni kijwas? Josca Jumala/ että caicki HERran Canssa ennustaisit. Ja andais

HERra hengens tulla heihin.

11:30 Ja nijn cocousit Moses ja wanhimmat Israelist leirijn.

11:31 NIin tuli tuuli HERralda/ ja andoi tulla peldocanat mereldä/ ja hajotti ne leirijn/ tääldäpäin päiwäcunnan matcan pituudelle/ ja sieldäpäin päiwäcunnan matcan pituudelle leirin ymbärins/ liki cahta kynärätä corkialle maan päälle.

11:32 Nijn nousi Canssa coco sinä päiwänä/ ja coco sinä yönä/ ja coco toisna päiwänä/ ja cocoisit peldocanoja/ ja se joca wähimmän cocois/ hän cocois kymmenen Homorita/ ja he ripustit heitä leirins ymbärins.

11:33 Ja cosca liha oli wielä heidän hammastens wälillä/ ja ennencuin se tuli culunexi/ julmistui HERran wiha Canssan päälle/ ja löi heidän sangen suurella rangaistuxella.

11:34 Josta se paicka cudzutan himohaudaxi: sillä siihen on haudattu himoidzewa Canssa.

11:35 Ja Canssa matcustit himohaudoilda Hazerothijn/ ja pysännyit Hazerothis.

Vers.6. Seidzemenkymmendä miestä) Täsä asetta Jumala Sanhedrim , joca oli corkein oikeus Israelin Canssan seas/ josa istuit 70. miestä/ jotca Jumala lahjoitti ymmärryxellä/ opilla ja julkisudella/ duomidzeman hengelisist ja mailmalisist asioist. Sanhedrim pysyi liki 1500. ajastaica/ Herodexen aican asti/ joca sen peräti häwitti. v. 17. Otan sinun Hengestäs) Ei Mosexen lahjat wähetyt/ waan sijtä hengest josta Moses sai hänen lahjans/ nijn myös nämät sait. Nijn cuin yhdest kynttilästä monda sytytetän/ jongatähden ensimäinen ei wähetä/ v. 25. Ennustit he) se on/ he wahwistettin heidän wircaans/ erinomaisella merkillä.

XII. Lucu.

MirJam ja Aaron puhuwat Mosesta wastan/

4 Mosexen kirja

että hän otti Ethiopianlaisen emännäxens/ v. 1. HERra cuule sen ja käske heidän mennä Tabernaclin tygö/ v. 3. HERra tule owelle ja wasta Mosexen edest/ v. 5. Ja rangaise MirJamin spitalilla/ v. 9. Cuin Aaron sen näke/ rucoile hän Mosest hänen edestäns/ v. 11. Moses huuta Jumalan tygö/ ja hän käske hänen seidzemexi päiwäxi sulke kijnni/ leirist ulos/ v. 13. cuin hän parane/ lähtewät he Paranin corpeen/ v. 15.

12 :1 JA MirJam ja Aaron puhuit Mosesta wastan hänen emändäns Ethiopianlaisen tähden/ jonga hän nainut oli: että hän Ethiopianlaisen nainut oli.

12:2 Ja sanoit: puhuco Jumala ainoastans Mosexen cautta? eikö hän myös puhu meidän cauttam? Ja HERra cuuli sen.

12:3 Mutta Moses oli sangen siwiä mies/ enäcuin caicki muut ihmiset maan päällä.

12:4 JA HERra sanoi äkist Mosexelle/ Aaronille/ ja MirJamille: mengät te colme seuracunnan majaan. Ja he caikin colmen menit.

12:5 Nijn HERra tuli alas pilwen padzas/ ja seiso majan owen edes/ ja cudzui Aaronin ja MirJamin/ ja he molemmat menit ulos.

12:6 Ja hän sanoi: cuulcat minun sanojani: Jos jocu on teidän seasan HERran Propheta/ minä HERra ilmoitan minuni hänelle näysä/ ja unesa puhuttelen händä.

12:7 Waan ei nijncuin minun palwelian Moses/ joca coco minun huonesan uscolinen on.

12:8 Mutta hänen cansans minä puhun suusta suuhun ja näkywäisest/ ja ei tapauxilla/ ja hän näke HERran muodon. Mixettä te sijs peljännet puhuisan minun palweliani Mosesta wastan?

12:9 Ja HERran wiha julmistui heitä wastan/ ja hän meni pois.

12:10 Nijn myös pilwi meni pois majan tykö. Ja cadzo/ nijn MirJam tuli cohta spitalijn

nijn cuin lumi/ nijn Aaron käänsi idzens MirJamin päin/ ja cadzo/ hän oli spitalis.
12:11 Sanoi sijs Aaron Mosexelle: Ah minun herran/ älä pane tätä syndiä meidän päällem: sillä me olemma tyhmäst tehnet/ ja me olemme syndi tehnet.
12:12 Ettei tämä tulis nijncuin cuollut/ jopa puoli hänen lihans on culunut.
12:13 Nijn Moses huusi HERran tygö/ ja sanoi: ah Jumala/ paranna händä.
12:14 Ja HERra sanoi Mosexelle: jos hänen Isäns olis hänen caswoillens sylkenyt/ eikö hänen olis pitänyt häpämän seidzemen päiwä? anna händä sulke kijnni seidzemexi päiwäxi leiristä ulos/ ja sijtte hän jällens otettacan sisälle.
12:15 Nijn MirJam suljettin seidzemexi päiwäxi leiristä/ ja ei Canssa matcustanut cuhungan päin/ siihenasti että MirJam otettin jällens.

Vers.8. Hän näke HERran muodon) Ei täsä pidä ymmärrettämän/ että Moses näki Jumalan olemuxen: sillä sitä ei taeda yxikän ihminen nähdä ja elä/ Exod. 33:20. Ja ei yxikän ole nähnyt Jumalata/ Ioh.1:18. waan Jumala puhu täsä erinomaisest tawast/ joca tapahtui/ ilman epäilemät/ sencaltaises hahmos/ cuin hän sijtte aicanans pyhäst Neidzest Mariast otti päällens/ ja ei näys eli unes/ nijncuin hän muille Prophetaille idzens enimmäst ilmoitti.

XIII. Lucu.

HERra käske Mosexen lähettä miehiä wacoiman maata/ v. 2. Moses lähettä cuuluisan miehen joca sucucunnasta/ v. 4. ja käske heidän cadzo mingäcaltainen Canssa/ maacunda ja Caupungit siellä olit/ ja sijtte otta myötäns maacunnan hedelmistä/ v. 18. He menewät matcaans maacunnan läpidze ja tulewat Escolin wirran tygö/ josa he leickawat

4 Mosexen kirja

suuren wijnapuun oxan/ v. 22.

Neljänkymmenen päivän perästä palajawat he/ ja juttelewat maacunnan tilast/ ja Enachin lapsista/ v. 26. josta Canssa hämmästy: Ja cosca Caleb neuwo heitä menemän ja maacunda saaman/ muut wacojat kielläwät/ ja laittawat maacunda/ v. 31.

13 :1 Ja sijtte Canssa matcustit Hazerothist/ ja sioitit idzens Paranin corpeen.

13:2 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

13:3 Lähetä miehet jotca wacoisit Canaan maan/ jonga minä Israelin lapsille anna/ idzecustakin heidän Isäns sugusta yxi cuuluisa mies.

13:4 Ja Moses lähetti heidän Paranin corwesta HERran sanan jälkeen/ ja ne olit caicki päämiehet Israelin lasten seas.

13:5 Ja nämät owat heidän nimens: Sammua Sacurin poica/ Rubenin sucucunnast.

13:6 Saphat Horin poica/ Simeonin sucucunnast.

13:7 Caleb Jephunnin poica/ Judan sucucunnast.

13:8 Igeal Josephin poica/ Isascharin sucucunnast.

13:9 Hosea Nunin poica/ Ephraimin sucucunnast.

13:10 Palthi Raphun poica/ BenJaminin sucucunnast.

13:11 Gadiel Sodin poica/ Sebulonin sucucunnast.

13:12 Gadi Susin poica/ Josephin sucucunnast/ Manassest.

13:13 Ammiel Gemallin poica/ Danin sucucunnast.

13:14 Sethur Michaelin poica/ Asserin sucucunnast.

13:15 Nahebi Waphsin poica/ Nephtalin sucucunnast.

13:16 Guel Machin poica/ Gadin sucucunnast.

13:17 Nämät owat miesten nimet/ jotca

Moses lähetti wacoiman maata: Ja Hosean

Nunin pojan nimitti Moses Josuaxi.

13:18 COsca Moses lähetti heidän wacoiman Canaan maata/ sanoi hän heille: mengät etelän puoleen/ ja astucat wuorelle.

13:19 Cadzelcat maata millinen se on/ ja Canssa joca sijnä asu/ ongo se wäkewä eli heicko/ wäähä eli paljo.

13:20 Ja millinen maa se on/ josa he asuwat/ ongo se hywä eli paha/ ja mingäcaltaiset Caupungit owat/ joisa he asuwat/ asuwatco he majois/ eli linnois.

13:21 Ja millinen maa on/ lihawa eli laiha/ ja ongo puita sillä maalla/ taicka ei. Olcat wahwas turwas/ ja ottacat maan hedelmästä. Ja se oli siihen aican/ jona wijnamarjat ensist kipsynet olit.

13:22 Ja he menit ja wagoit maan/ Zinnin corwesta Rehobin asti/ jonga cautta Hamathijn mennän.

13:23 He menit myös etelän päin ja tulit Hebronijn/ siellä oli Ahiman/ Sesai ja Talmai Enakin lapset. Ja Hebron oli rakettu seidzemen ajastaica ennencuin Zoan Egyptis.

13:24 Ja tulit haman Escolin wirran tygö/ ja leickaisit sijtä wijnapuun oxan wijnamarja rypälen cansa/ ja he annoit cahden canda corennolla/ nijn myös granatin omenita ja ficunita.

13:25 Ja se paicka cudzuttin Escolin wirraci/ sen wijnamarja rypälen tähden/ jonga Israelin lapset sijtä leickaisit.

13:26 JA cosca he maan wacoinet olit/ palaisit he neljäkymmenen päivän perästä.

13:27 Ja he käwit/ ja tulit Mosexen ja Aaronin tygö/ ja caiken Israelin lasten seuracunnan tygö/ Paranin corwes/ Cadexen tykönä/ ja ilmoitit heille asian ja coco joucolle/ millinen se oli/ ja osotit heille maan hedelmät.

13:28 Ja he juttelit heille/ ja sanoit: me tulimme sille maalle/ johonga te meitä lähetit/ josa riesca ja hunajata wuota/ ja tämä on hänen hedelmäns.

13:29 Paidzi sitä/ että sijnä maacunnas asu

4 Mosexen kirja

wäkewä Canssa/ siellä owat juuri wahwat/ ja suuret Caupungit: Ja me näimme siellä myös Enakin lapset.

13:30 Amalechiterit asuwat etelän puolella maata/ Hetherit ja Jebuserit ja Amorrerit asuwat wuorilla. Cananerit asuwat meren tykönä/ ja Jordanin wierellä.

13:31 Mutta Caleb waikitti Canssan Mosexen edes/ ja sanoi: käykäm ja omistacam maa: sillä kyllä me sen woitam.

13:32 Mutta ne miehet/ jotca hänen cansans olit mennet/ sanoit: en me taida mennä sitä Canssa wastan: sillä he owat meitä wäkewämmät.

13:33 Ja he saatit sen maan pahaan huuton/ jonga he cadzelle olit/ Israelin lasten seas/ sanoden: maa/ jonga läpidze me käwimme wacoimas/ syö hänen asujans/ ja caicki Canssa/ jonga me siellä näimme owat juuri pitkät ihmiset.

13:34 Me näimme siellä myös uljat Enakin lapset/ nijstä uljaista/ ja me olimma meidän silmäimme edes nähdä nijncuin heinäsiicat/ ja nijn olimme myös me nähdä heidän silmäins edes

Vers.22. Rehobin asti/ jonga cautta Hamatthijn mennän) Nämät caxi Caupungita owat ollet Libanonin wuoren päin/ yxi on Sidon lännen puolella/ toinen idän puolella/ ja tiettäwäxi tehdän/ että he owat ollet pisimmäld maacunnas pohjan päin. v. 23. Enakin lapset) Tämä Enak on ollut cuuluisa sangar ja sen cansa ymmärretän caicki sangarit. v. 33. Syö hänen asujans) se on/ maa on nijn cowa/ että sen asuwaiset näändywät/ sen paljon työn tähden cuin heidän tekemän pitä/ ennencuin he sen wiljellyxi saawat.

XIV. Lucu.

Canssa itke/ napise ja tahto palata Egyptijn/ v. 1. Josua ja Caleb ahkeroidzewat hillitä Canssa/

v. 5. Cosca Canssa tahtowat kiwittä Mosest ja Aaroni/ näky HERran cunnia/ ja uhca rutolla häwittä heitä/ v. 10. Mutta Moses rucoile heidän edestäns v. 13. ja HERra anda sen heille andexi/ cuitengin sano hän heille/ ettei yhdengän nijstä jotca napsit/ pidä tuleman luwattuun maahan/ v. 20. waan heidän lapsillens hän tahto sen anda/ v. 31. maan wacojat cuolewat rangaistuxest/ v. 36. Canssa mene Canaan maalle wastoin Mosexen kieldo. Lyödän Amalechitereildä ja Cananereildä/ v. 40.

14:1 Nijn caicki seuracunda nousi ja rupeis parcuman/ ja Canssa itkit sen yösen.

14:2 Ja caicki Israelin lapset napsit Mosesta ja Aaronita wastan/ ja coco joucko sanoi heille: jos me olisimme cuollet Egyptin maalla/ taicka täsä corwes wielä cuolisim?

14:3 Mixi HERra wie meitä tälle maalle miecalla surmatta/ meidän waimom ja lapsem tulewat saalixi? Eikö parembi ole/ että me palajam Egyptijn.

14:4 Ja he sanoit toinen toisellens: asettacam päämies ja palatcam Egyptijn.

14:5 Mutta Moses ja Aaron langeisit caswoillens coco Israelin lasten seuracunnan edes.

14:6 Ja Josua Nunin poica/ ja Caleb Jephunnen poica/ jotca myös maan olit wacoinet/ rewäisit waattens.

14:7 Ja sanoit caikelle Israelin cocouxelle: maa/ jonga läpidzen me waldanet olem wacoimas sitä/ on juuri hywä maa.

14:8 Jos HERralla on hywä suosio meihin/ nijn hän wie meidän sille maalle andaxens sen meille/ josa maasa riesca ja hunajata wuota.

14:9 Ainoastans älkät olco HERra wastan niscurit/ ja älkät peljätkö tämän maan Canssa: sillä me syömme heitä nijncuin leipä/ heidän turwans on erainnut heistä/ ja HERra on meidän cansam/ älkät sijs peljätkö heitä.

14:10 NIin sanoi coco Canssan joucko että he

4 Mosexen kirja

piti kiwitettämän.

14:11 Ja HERran cunnia näkyi seuracunnan majas/ caikille Israelin lapsille. Ja HERra sanoi Mosexelle: cuinga cauwan tämä Canssa pilcka minua? ja cuinga cauwan ei he usco minun päälleni/ caickein tunnustähtein cautta/ jotca minä heidän seasans tehnyt olen?

14:12 Minä lyön heitä ruttotaudilla/ ja häwitän heitä/ ja minä teen sinun suuremmaxi/ ja wäkewämmäxi Canssaxi/ cuin tämän.

14:13 Ja Moses sanoi HERralle: jos Egyptiläiset saawat sen cuulla: sillä sinä olet johdattanut tämän Canssan heidän keskeldäns sinun woimallas.

14:14 Ja sanotan tämän maan asuwaisille/ jotca cuullet owat/ että sinä HERra olet tämän Canssan seas/ ja että sinä nähdän caswosta nijn caswoon/ ja sinun pilwes seiso heidän päälläns/ ja sinä HERra käyt heidän edelläns päiwällä pilwen padzas ja yöllä tulen padzas.

14:15 Jos sinä tapat tämän Canssan/ nijncuin yhden miehen/ nijn pacanat/ jotca sencaltaisen sanoman sinusta cuullet owat/ puhuwat ja sanowat:

14:16 Ettei HERra woinut johdatta tätä Canssa siihen maahan/ josta hän heille wannoi/ sentähden on hän murhannut heitä corwes.

14:17 Mingätähden enändäkän HERra woimans/ nijncuin sinä puhunut olet/ sanoden:

14:18 HERra on pitkämielinen ja sangen laupias/ ja anda andexi wäärydet ja ricoxet/ ja ei yhtän anna olla ilman rangaistusta/ mutta costa Isäin wäärydet lapsille/ colmandeen ja neljändeen polween.

14:19 Nijn ole armollinen tämän Canssan ricoxille/ sinun suurest laupiudestas/ nijncuin sinä tälle Canssalle annoit andexi hamast Egyptist tähän asti.

14:20 JA HERra sanoi: minä annoi sen heille andexi sinun sanas jälkeen.

14:21 Mutta nijn totta/ cuin minä elän/ nijn coco mailma täytetän HERran cunnialla:

14:22 Sillä caicki miehet/ jotca näit minun cunniani ja ihmeni/ jotca minä tein Egyptis ja corwes/ ja nyt kymmenen kerta owat minua kiusannet eikä cuullet minun ändäni.

14:23 Ei heidän pidä näkemän sitä maata/ jonga minä heidän Isillens wannoin/ eikä yxikän/ joca minua pilcannut on/ pidä näkemän sitä.

14:24 Waan minun palwelian Caleb (että toinen hengi on hänellä ja uscollisest seurais minua) hänen minä wien siihen maahan/ josa hän ennen oli/ ja hänen siemenens pitä sen perimän.

14:25 Nijn myös Amalechiterit ja Cananerit/ jotca laxois asuwat: Huomena palaitca ja matcustaca corpeen/ punaisen meren tietä.

14:26 JA HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:

14:27 Cuinga cauwan tämä paha joucko napise minua wastan? Sillä minä cuulin Israelin lasten napinan/ jolla he minua wastan napsit.

14:28 Sentähden sano heille: nijn totta/ cuin minä elän/ sano HERra/ minä teen teille/ nijncuin te minun corwaini cuullen puhuitte.

14:29 Teidän ruumin pitä langeman täsä corwes/ ja caicki/ jotca luettin cahdestkymmenenest wuodest/ ja sen ylidzen/ jotca napsitta minua wastan.

14:30 Ei teidän pidä tuleman siihen maahan/ jonga ylidze minä käteni nostin/ salliaxeni teidän siellä asua/ paidzi Calebi Jephunnen poica ja Josua Nunin poica.

14:31 Waan teidän lapsen/ jotca te sanoitta tulewan saalixi/ ne minä sinne johdatan/ että he tundisit sen maan/ jonga te hyljäisit.

14:32 Mutta te ja teidän ruumin/ pitä langeman täsä corwesa/

14:33 Ja teidän lapsen pitä oleman paimenna täsä corwes neljäkymmendä ajastaica candaden teidän huoruttan/ siihenasti/ että teidän ruumin culuwat corwesa.

14:34 Nijden neljäkymmenen päiwälugun

4 Mosexen kirja

jälken/ joina te maan wacoinet oletta: aina ajastaica päiwästä pitä luettaman/ että he candawat teidän pahat tecon neljäkymmendä ajastaica/ että te ymmärräisitte mikä se on/ cosca minä otan pois minun käteni.

14:35 Minä HERra olen sen puhunut/ sen minä myös teen caikelle tälle pahalle joucolle/ joca on idzens asettanut minua vastaan/ täsä corwesa pitä heidän culuman ja cuoleman.

14:36 Ja nijn cuolit HERran rangaistuxesta ne miehet/ jotca Moses lähetti maata wacoiman/ ja palaisit/ saattain caiken seuracunnan napiseman händä vastaan/

14:37 Että he laitit maata/ ja sanoit sen pahaxi.

14:38 Mutta Josua Nunin poica/ ja Caleb Jephunnen poica/ jäit elämän caikista nijstä miehistä/ jotca mennet olit maata wacoiman.

14:39 JA Moses puhui caicki nämät sanat caikille Israelin lapsille: silloin Canssa murhetti suurest.

14:40 Ja he nousit warhain huomeneldain ja menit wuoren cuckulalle/ ja sanoit: cadzo/ täsä me olem ja menem siihen siaan/ josta HERra on meille puhunut: sillä me olem syndiä tehnet.

14:41 Mutta Moses sanoi: mixi te nijn ricotte HERran sanan? ei se teille menesty.

14:42 Älkät mengö/ sillä ei ole HERra teidän cansan/ ettei te lyödäis teidän wiholisildan.

14:43 Sillä Amalechiterit ja Cananerit owat siellä teidän edesän/ ja te miecalla surmatan/ että te idzen käänsitte pois HERrasta. Ja ei ole HERra teidän cansan.

14:44 Mutta he rohvaisit idzens menemän wuoren cuckulalle. Mutta HERran lijton Arcki ja Moses ei mennet leiristä ulos.

14:45 Nijn tulit Amalechiterit ja Cananerit/ jotca wuorella asuit/ ja löit heidän ja rundelit heitä haman Horman asti.

Vers.14. Caswosta nijn caswoon) Nimittäin/ he näit HERran Christuxen sencaltaises hahmos/

cuin hän Ihmisexi tulduans oli ottawa päällens/ Exod. 24:10. Lawiammalda taitan tästä nähdä 12. lugus täsä kirjas.

XV. Lucu.

HERran käsky sämbyläjauhoist/ öljyst ja wijnast/ uhrisa/ v. 4. taikinan alkest/ v. 17. seuracunnan eli yhden hengen tietämättömäst synnist/ ja heidän uhramisestans/ v. 22. elkiwallaisuden/ ja Sabbathina puita hakian rangaistuxest/ v. 32. waattein palletten tilgoist/ v. 37.

15:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

15:2 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: cosca te tuletta sijhen maahan josa teidän asuman pitä/ jonga minä teille annan.

15:3 Ja te uhratte HERralle polttouhria/ elickä erinomaisen lupauxen uhria/ eli oman hywän tahdon eli teidän juhlan uhria/ tehdäxen HERralle makia hajua carjasta eli lambaista.

15:4 joca sijs HERralle tahto uhrata lahjans/ hänen pitä tekemän ruocauhrixi kymmenexen sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyyn neljännexel Hinnist.

15:5 Ja wijna juomauhrixi myös neljännexen Hinnist/ sen pitä sinun tekemän polttouhrixi eli muuxi uhrixi/ cosca caridza uhratan.

15:6 Mutta cosca oinas uhratan/ nijn pitä sinun tekemän ruocauhrixi caxi kymmenestä sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyyn colmannexel Hinnist.

15:7 Ja wijna juomauhrixi myös colmas osa Hinnist/ sen sinun pitä uhraman HERralle makiaxi hajuxi.

15:8 Mutta jos sinä teet calpein polttouhrixi/ eli erinomaisen lupauxen uhrixi/ eli kijosuhrixi HERralle.

15:9 Nijn sinun pitä calpein cansa tekemän ruocauhrixi colme kymmenestä sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyyn/ puoli Hinni.

4 Mosexen kirja

15:10 Ja wijna juomauhrixi myös puoli Hinni. Tämä on makiaxi hajuxi tuli HERralle.
15:11 Nijn sinun pitä tekemän cungin calpein cansa/ oinan/ lamban/ caridzan ja wohlan cansa.
15:12 Ruocauhrin ja juomauhrin pitä myös oleman uhrein lugun jälkeen.
15:13 Jocainen omainen pitä tämän näin tekemän/ tehdäxens ne HERralle makian hajun tulexi.
15:14 Ja jos jocu muucalainen asu teidän tykönän/ eli on teidän sucuin seas/ ja tahto tehdä HERralle uhria makiaxi hajuxi/ hän tehkän nijncuin hekin.
15:15 Caikella Canssalla pitä oleman yxi sääty/ sekä teillä että muucalaisilla. Ijancaickinen sääty pitä se oleman teidän suguillen/ nijn että HERran edes pitä muucalaisen oleman nijncuin tekin.
15:16 Yxi laki ja oikeus pitä oleman teillä ja muucalaisilla/ jotca asuwat teidän tykönän.
15:17 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
15:18 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: tulduan sijhen maahan/ johon minä teidän johdatan/
15:19 Ja syötyän sen maan leipä/ pitä teidän andaman ylönnyuhrin HERralle.
15:20 Nimittäin teidän taikinän alkeista pitä teidän andaman yhden kyrsän ylönnyxexi/ nijncuin te myös annatta HERralle ylönnyxen teidän rijhestän.
15:21 Nijn pitä teidän myös andaman HERralle teidän taikinän alket ylönnyxexi/ teidän suguisan.
15:22 JA jos te tietämät exytte ja ette tee caickia näitä käskyjä/ joita HERra Mosexelle käskenyt on/
15:23 Ja caicki cuin HERra Mosexen cautta teille käskenyt on/ sijtä päiwästä/ jona hän rupeis käskemän/ nijn teidän lapsin asti.
15:24 Jos sijs coco Canssa teke jotain tietämättömydest/ nijn pitä caiken Canssan tekemän polttouhrixi nuoren calpein carjast/

makiaxi hajuxi HERralle heidän ruocauhrins ja juomauhrins cansa/ cuin se tule heidän tehdäxensäckin/ ja heidän pitä tekemän caurin syndiuhrixi.
15:25 Ja papin pitä näin sowittaman coco joucon Israelin lapsist/ ja se heille annetan andexi: sillä se on tietämättömys. Ja heidän pitä candaman sencaltaisia heidän lahjojans uhrixi HERralle/ ja heidän syndiuhrins HERran eteen/ heidän tietämättömydens tähden.
15:26 Nijn se annetan andexi coco Israelin lasten joucolle/ nijn myös muucalaisille/ jotca asuwat teidän seasan: sillä caicki Canssa on sijnä tietämättömydes.
15:27 Mutta cosca yxi sielu tietämät syndi teke/ hänen pitä tuoman wuosicunnaisen wuohen syndiuhrixi.
15:28 Ja papin pitä sencaltaisen exynen sielun sowittaman/ cosca hän tietämättömydest syndiä teke HERran edes/ nijn että hän sowitta hänen/ ja se annetan hänelle andexi.
15:29 Ja yhden lain pitä oleman cuin teidän pitä tekemän tietämättömyden edest/ sekä omaisille Israelin lasten seas/ että muucalaisille/ jotca teidän seasan asuwat.
15:30 Mutta jos jocu sielu elkiwallaisudest jotakin teke/ olcon se omainen eli muucalainen/ se on pilcannut HERra/ se pitä häwitettämän Canssastans.
15:31 Sillä hän on HERran sanan cadzonut ylön/ ja hänen käskyns tyhjäxi tehnyt/ se pitä peräti häwitettämän/ ja olcon oma nuhtens.
15:32 JA tapahtui/ että Israelin lapset corwes ollesans/ löysit yhden miehen puita hakemast Sabbathina.
15:33 Ja ne jotca hänen olit löynnet puita hakemast/ johdatit hänen Mosexen ja Aaronin eteen/ ja caiken Canssan eteen.
15:34 Ja he panit hänen kijnni/ sillä ei se ollut wielä selkiäst ilmoitettu/ mitä hänelle piti tehtämän.
15:35 mutta HERra sanoi Mosexelle: sen miehen pitä totisest cuoleman/ caiken

4 Mosexen kirja

Canssan pitä händä kiwittämän ulcona leiristä.
15:36 Nijn caicki Canssa weit hänen leiristä ulos/ ja kiwiti hänen cuoliaksi/ nijncuin HERra Mosexelle käskenyt oli.

15:37 JA HERra sanoi Mosexelle:

15:38 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: että heidän pitä tekemän tilcoja waatettens liepeisijn/ caikille heidän lapsillens/ ja heidän pitä paneman kellaiset nuorat nijden tilcain päälle/ jotca owat heidän waatettens liepeis.

15:39 Ja ne tilgat pitä oleman teille merkixi/ ja cadzoisan nijden päälle pitä teidän caicki HERran käskyt muistaman ja tekemän ne/ ettet te tekis teidän sydämen ajatuxen jälkeen/ elickä myös huorin tekis teidän silmäin näyn jälkeen.

15:40 Sentähden pitä teidän muistaman ja tekemän caicki minun käskyni/ ja oleman pyhät teidän Jumalallen.

15:41 Minä olen HERra teidän Jumalan/ joca teidän Egyptin maalda johdatin ollaxeni teidän Jumalan. Minä HERra teidän Jumalan.

Vers.39. Ettet te tekis teidän sydämen ajatuxen jälkeen) Tämä oli sangen tarpellinen: sillä ihminen cohta anda idzens wietellä/ cosca hän näke muita epäjumalan palweluxia/ ja luule usiast/ että hän enemmän tehdä taita/ cuin Jumala waati. Mutta se on cuin Jumala täsä sano: teidän pitä muistaman minun käskyni ei ihmisten käskyjä/ jotca ei autta taida/ Matth. 15:9.

XVI. Lucu.

COrahn/ dathanin/ Abiramin ja monicahtain muiden napinast ja uhramisest/ v. 1. HERra tahto cadotta coco Canssan/ mutta Moses rucoile heidän edestäns/ v. 20. käske Canssan paeta Dathanin ja Abiramin majan tykö/ v. 23. Maa halke/ niele heidän/ ja HERran tuli culutta ne jotca uhraisit/ v. 31. HERra käske ripusta sawiastiat Altarille muistoxi/ v. 39.

Toisna päivänä napise coco seuracunda/ ja HERra rupe heitä rangaiseman/ mutta Moses rucoile Jumalata/ ja Aaron sowitta Canssan/ v. 41.

16:1 JA Corah Jezeharin poica/ joca oli Cahatin Lewin pojan poica/ ynnä Dathanin ja Abiramin Eliabin poicain cansa/ ja On Pelethin poica/ joca oli Rubenin pojista:

16:2 Capinoidzit Mosesta wastan/ monicahtain miesten cansa Israelin lapsist/ caxisata ja wijsikymmendä ylimmäist Canssan seast/ Raadiherra ja cuuluisata miestä.

16:3 Ja he cocoisit heidäns Mosesta ja Aaronita wastan/ ja sanoit heille: te teitte ylönpaljo: sillä Canssa on caicki pyhä/ ja HERra on heidän cansans/ mixi te corgotatte teidän HERran Canssan päälle?

16:4 Cosca Moses sen cuuli/ langeis hän caswoillens/

16:5 Ja sanoi Corahlle ja coco hänen seurallens: huomena HERra ilmoitta cuca hänen omans on/ ja cuca pyhä on/ ja hänelle uhraman pitä/ jonga hän walidze/ se uhratcan.

16:6 Tehkät nijn/ ottacat teillen sawuastiat/ Corah ja caicki hänen seurans.

16:7 Ja pangat nijhin tulda/ ja heittäkät nijhin pyhä sawua/ HERran eteen huomena: jonga HERra walidze se olcon pyhä: te teette paljo Lewin lapset.

16:8 Ja Moses sanoi Corahlle: cuulcat Lewin lapset/

16:9 Wähäkö se teille on/ että Israelin Jumala on teidän eroittanut Israelin Canssast hänellens uhraman/ ja palweleman HERran Tabernaclin wirasa/ ja seisoman seuracunnan edes/ ja händä palweleman?

16:10 Hän on ottanut sinun ja caicki sinun weljes Lewin lapset hänen tygöns/ ja te pyydätte myös pappetta?

16:11 Sinä ja caicki sinun jouckos nostat capinan HERra wastan. Mikä Aaron on/ että te

4 Mosexen kirja

napisette händä wasta?

16:12 JA Moses lähetti cudzuman Dathani ja Abirami Heliabin poikia. Mutta he sanoit: emme sinne tule ylös.

16:13 Wähäkö se on/ että sinä olet meidän maalda tuonut ulos/ josa hunajata ja riesca wuota/ että meitä tahdot tappa corwes/ ja wielä päälisexi hallita meitä.

16:14 Jalosti sinä olet meidän johdattanut siihen maahan/ josa riesca ja hunajata wuota/ ja annoit pelot ja wijnamäet perinnöxi. Tahdotcos wielä myös Canssaldä silmät puhwaista? en me tule sinne.

16:15 Silloin wihastui Moses sangen cowin/ ja sanoit HERralle: älä käännä sinuas heidän ruocauhrins puoleen. En minä heildä ottanut Asiacan/ ja en heidän yhdengän paha tehnyt.

16:16 Ja Moses sanoit Corahlle: sinä ja coco sinun jouckos/ pitä huomena oleman HERran edes/ sinä/ ja he myös/ ja Aaron.

16:17 Ja jocainen ottacan sawuastians/ ja pangan pyhä sawua siihen/ cukin sawuastians cansa/ se on/ caxisata ja wijsikymmendä astiata.

16:18 Ja cukin otti sawuastians/ ja panit siihen tulen/ ja heitit siihen pyhä sawua/ ja menit seuracunnan majan owen eteen/ Moses ja Aaron myös

16:19 Ja Corah cocois heitä wasta caiken Canssan/ seuracunnan majan owen eteen. Ja HERran cunnia näyi caikelle Canssalle.

16:20 JA HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:

16:21 Eroittacat teidän tästä joucost/ että minä äkist heitä hucutan.

16:22 Mutta he langeisit caswoillens/ ja sanoit: Jumala/ caiken lihan hengein Jumala/ jos yxi mies on syndi tehnyt/ tahdotcos sen costa caikelle Canssalle.

16:23 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

16:24 Puhu Canssalle/ ja sano: paetca Corahn/ Dathanin ja Abiramin majan ymbärildä.

16:25 Ja Moses nousi/ ja meni Dathanin ja

Abiramin tygö/ ja wanhimmat Israelist seuraisit händä.

16:26 Ja puhui Canssalle/ sanoden: paetca näiden jumalattomitten ihmisten majain ymbärildä/ ja älkät ruwetco mihingän heidän omans/ että te myös huckuis caikis heidän synneisäns.

16:27 Ja he eraunsit Corahn/ Dathanin ja Abiramin majain ymbärildä. Mutta Dathan ja Abiram käwit ulos/ ja seisoi majains owella emändinens/ poikinens/ ja lapsinens.

16:28 Ja Moses sanoit: sijtä teidän pitä ymmärtämän HERran minua lähettänexi/ että minun pitäis caicki nämät työt tekemän/ ei minun sydämestän.

16:29 Jos he cuolewat nijncuin caicki ihmiset cuolewat/ eli costetan/ nijncuin caikille ihmisille costetan/ nijn ei HERra minua lähettänyt.

16:30 Mutta jos HERra täsä jotakin utta teke/ nijn että maa awa suuns/ ja niele heidän/ caickein cansa/ cuin heillä on/ nijn että he eläwänä menewät helwettijn/ nijn teidän pitä ymmärtämän että nämät miehet pilckaisit HERra.

16:31 Ja cosca hän caicki nämät sanat puhui/ halkeis maa heidän aldans.

16:32 Ja maa awais suuns ja nieli heidän/ ja heidän huonens/ ja caicki ne ihmiset cuin Corahn tykönä olit/ ja caiken heidän tawarans.

16:33 Ja he menit eläwänä helwettijn/ caickinens cuin heillä oli. Ja maa peitti heidän/ ja he hucuit Canssan seast.

16:34 Ja coco Israel joca heidän ymbärilläns oli/ pakeni heidän parcuns tähden. Sillä he sanoit: ettei myös maa meitäkän nielis.

16:35 Ja wielä sijtte läxi tuli HERralda/ ja poltti ne caxisata ja wijsikymmendä miestä/ cuin pyhä sawua uhraisit.

16:36 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

16:37 Sano Eleazarille papin Aaronin pojalle/ että hän otta sawuastiat tulipalosta/ ja hajotta tulen sinne ja tänne:

4 Mosexen kirja

16:38 Sillä ne synnisten sawuastiat pyhitetän heidän sieluns cautta/ että he tawotan lewiöixi ohucaisixi cappaleixi/ joilla Altari peitetän: sillä ne owat HERran eteen uhratut ja pyhitetyt. Ja ne pitä oleman merkixi Israelin lapsille.

16:39 Ja Eleazar pappi otti ne waskiastiat/ joisa palanet miehet olit uhrannet/ ja tawotti ne lewiöixi ohucaisixi cappaleixi/ Altarin peittexi.

16:40 Israelin lapsille muistoxi/ ettei yxikän muucalainen lähestyis/ joca ei ole Aaronin siemenest/ uhraman pyhä sawua HERran eteen/ ettei hänelle tapahduis/ nijncuin Corahlle ja hänen joucollens/ nijncuin HERra hänelle sanoi Mosexen cautta.

16:41 TOisna päiwänä taas napsit coco Israelin lasten joucko Mosesta ja Aaronita wasta/ ja sanoit: te oletta tappanet HERran Canssan.

16:42 Ja cosca Canssa cocounsit Mosesta ja Aaronita wasta/ ja käänsit heitäns seuracunnan maja päin/ cadzo/ pilwi peitti sen/ ja HERran cunnia näyi.

16:43 Ja Moses ja Aaron menit seuracunnan majan eteen.

16:44 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

16:45 Paetca nopiast tästä Cansast/ minä surman äkist heidän/ ja he langeisit caswoillens.

16:46 Ja Moses sanoi Aaronille: ota sawuastia/ ja pane siihen tuli Altarilda/ ja heitä pyhä sawua siihen. Ja mene nopiast Canssan tygö ja sowita heitä/ sillä wihan julmuus on HERralda käynyt ulos/ ja rangaistus on jo ruwennut.

16:47 Ja Aaron otti nijncuin Moses hänelle sanoi/ ja juoxi Canssan keskeldä. Ja cadzo/ rangaistus oli jo ruwennut Canssan seas/ ja hän suidzutti pyhä sawu/ ja sowitti Canssan.

16:48 Ja seisoi cuolutten ja eläwitten wälillä/ nijn rangaistus asetui.

16:49 Mutta ne cuin rangaistuxest cuolit/ oli

neljätoistakymmendä tuhatta ja seidzemen sata/ paidzi niittä/ cuin Corahn capinas hucuit.

16:50 Ja Aaron palais Mosexen tygö seuracunnan majan oween/ ja rangaistus asetui.

Vers.19. HERran cunnia näyi) se on/ HERra ilmoitti idzens jalommin cuin muulloin v. 32. Caicki ne ihmiset) Ei Corahn lapset huckunet heidän Isäns cansa. Num. 26:11. Sillä he olit ilman epäilemät muiden Lewitain cansa HERran Tabernaclis/ ja ei mielistynet heidän Isäns syndijn. v. 50. Rangaistus asetui) Tämä Aaronin sawuttaminen osotta rucoxen woiman/ joca tunge idzens pilwen läpidze Jumalan tygö Eccles. 35:21. Ja nijn taicka käändä pois eli liewittä rangaistuxen eli toimitta woiman candaman mitä Jumala pane päälle.

XVII. Lucu.

ETtei Canssa enä napsis pappeudest/ kāske Jumala Mosexen otta sauwan jocaidzesta sucucunnasta/ ja kirjoitta heidän nimens nijhin. Mutta Lewin sauwaan Aaronin nimen/ ja panna ne Tabernaclijn/ sillä jonga sucucunnan HERra walidzis/ hänen sauwans wiherjöldzis/ v. 1. Moses teke nijn/ ja he löytäwät huomeneldain Aaronin sauwan wiherjöldzemäst ja caswamast mandelit/ v. 6. Sen sauwan kāske HERra kätke muistoxi/ v. 10. Canssa walitta waikiast heidän wähendymisestäns/ v. 12.

17:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

17:2 Puhu Israelin lapsille/ ja ota heidä caxitoistakymmendä sauwa/ idzeculdakin hänen Isäns huonen päämieheldä yxi. Ja kirjoita idzecungin nimi sauwaans.

17:3 Mutta Aaronin nimi kirjoita Lewin sauwaan: sillä idzecullakin Isäns huonen päämiehellä olcon yxi sauwa.

4 Mosexen kirja

17:4 Ja pane ne seuracunnan majaan/
Todistuxen eteen/ custa minä teille todistan.

17:5 Ja jonga minä heistä walidzen/ hänen
sauwans wiherjöitze asettaxen sen napinan/
cuiin Israelin lapset naxisewat teitä watan.

17:6 Nijn Moses puhui Israelin lapsille: ja
caicki heidän päämiehens annoit hänelle
caxitoistakymmendä sauwa/ idzecukin
päämies hänen Isäns huonest yhden sauwan.
Nijn oli myös Aaronin sauwa heidän sauwains
seas.

17:7 Ja Moses pani sauwat Todistuxen majaan
HERran eteen.

17:8 Ja toisna päivänä huomeneltain Moses
mendyäns Todistuxen majaan/ löysi Aaronin
sauwan Lewin huonest wiherdjöitzewän/ ja
cucoistuxen puhjennen ja mandelita
caswawan.

17:9 Ja Moses cannoi caicki sauwat ulos
HERran edestä Israelin lasten eteen/ njin että
he caicki sen näit/ ja idzecukin otti sauwans.

17:10 Ja HERra sanoi Mosexelle: canna
Aaronin sauwa jällens Todistuxen eteen/ siellä
tallella pidettä/ merkixi niscurille lapsille/ että
heidän napinans minua watan lackais/ ettei
he cuolis.

17:11 Moses teki nijncuin HERra hänelle
käskenyntä oli.

17:12 Ja Israelin lapset sanoit Mosexelle:
cadzo/ me hucum ja tulem pois/ me
wähenem ja caicki hucum.

17:13 Cuca ikänäns lähesty HERran maja/ hän
cuole. Häwitetängöst me peräti?

*Vers.8. Aaronin sauwan wiherjöitzewän) Tällä
wiherjöitzewällä sauwalla wahwistetän Aaron
ensist hänen pappeuteens ja wircaans.*

*Sitälikin awista se Christusta/ joca nijncuin
putcahtawa ja hedelmöitzewä wesa oli Isain
juurest/ josa HERran Hengi lepäis/ nijncuin
Esaias puhu/ Cap. 11:1. Colmannen kerran
werratan Jumalan sanan saarnaan/ joca
waicka hän näky cuiwaxi ja turhaxi/ njin hän
cuitengin teke jaloi hedelmitä jumalisten*

*sydämis/ että he toimelisexi tulewat caickijn
hywijn töihin/ nijncuin Paulus sano/ 2.
Tim.3:16. & 17. Neljännen kerran/ werratan
ylösnousemus tähän sauwan: sillä nijncuin
tämä cuiwa Aaronin sauwa wiherjöldzi
Jumalan woiman cautta: njin myös caicki
ihmisten cuiwat luut/ Jumalan woimast lihalla
ja nahalla puetetan/ ja tulewat eläwäxi jällens/
nijncuin HERra Ezechiel Prophetalle näysä
ilmoitti/ Cap. 37.*

XVIII. Lucu.

*HERra käske Aaronin poikinens canda
pappeuden wiat ja Lewitat palwella Aaronit
Tabernaclis: mutta hänen poikinens otta
waarin pappeudest/ v. 1. anda heille
rawinnoxixi caicki lahjat ja uhrit/ wijnast/ öljyist
ja ohrist/ caicki kirotot ja esicoiset/ jotca
Israelin lapset pyhitit HERralle/ v. 8.
Sentähden ei hän tahtonut/ että heille jocu
asumasia eli osa olis heidän weljeins seas/ v.
20. Mutta Lewitaille anda hän caicki
kymmenexet/ ja käske heidän anda
ylönnysuhria caikista heidän saalistans/ ja
kymmenexet kymmenexist/ v. 21.*

18:1 JA HERra sanoi Aaronille: sinä ja sinun
poicas/ ja sinun Isäs huone sinun cansas
candacat Pyhän wiat/ ja sinä ja sinun poicas
sinun cansas candacat teidän pappeuden
wiat.

18:2 Mutta sinun weljes sinun Isäs Lewin
sugusta ota oleman tygös/ palweleman sinua
tykönäs. Mutta sinä ja sinun poicas sinun
cansas/ palwelcat todistuxen majasa.

18:3 Ja ottacan warin sinun palweluxestas/ ja
coco majan wartiosta. Älkön cuitengan
lähestykö Pyhän caluja ja Altarita/ ettei sekä
he ja te cuole.

18:4 Mutta heidän pitä oleman sinun tykönäs
ottamas warin seuracunnan majan
palweluxest/ caickinaises majan wiras. Ja ei

4 Moseksen kirja

yhdengän muucalaisen pidä teitä lähestymän.
18:5 Nijn ottacat sijs waari Pyhän palweluxest/
ettei wihan julmuus Israelin lasten päälle tulis.
18:6 Sillä cadzo/ minä otin teidän weljen
Lewitat Israelin lapsist/ ja annoin teille/
HERralle lahjaxi palweleman seuracunnan
majan wiras.
18:7 Mutta sinä ja sinun poicas sinun cansas/
ottacan teidän pappeudestan waarin/ että te
palweletta caikis Altarin asiois/ ja sisälliselle
puolen esirippua: sillä teidän pappeuden
wiran/ annan minä teille lahjaxi. Jos jocu
muucalainen lähesty siihen/ hänen pitä
cuoleman.
18:8 JA HERra sanoi Aaronille: cadzo/ minä
annoin sinulle minun ylönnyuhrini caikesta
sijtä/ cuin Israelin lapset pyhittäwät sinun
papin wircas tähden/ ja sinun pojilles
ijancaickisexi oikeudexi.
18:9 Nämät sinä saat sijtä caickein
pyhimmästä cuin he uhrawat. Caicki heidän
lahjans/ ynnä caiken heidän ruocauhrins/ ja
caiken heidän syndiuhrens/ ja myös caiken
heidän wicauhrins cansa/ cuin he minulle
andawat/ se on sinulle ja sinun pojilles
caickein pyhin.
18:10 Ja caickein pyhimmällä sialla pitä sinun
sen syömän. Se cuin miehenpuoli on/ syökän
sijtä: sillä se on sinulle pyhä.
18:11 Minä annoin myös sinulle ja sinun
pojilles ja tyttärilles sinun cansas/ heidän
lahjans ylönnyuhrin/ caikis Israelin lasten
häältyysuhris/ ijancaickisexi oikeudexi. Joca
puhdas on sinun huonesas/ syökän sijtä.
18:12 Caickein parhan öljyn ja caickein parhan
wierten/ ja heidän jywäns utisen/ cuin he
andawat HERralle/ annoin minä sinulle.
18:13 Ensimmäinen hedelmä caikesta cuin
heidän maallans caswa cuin he andawat
HERralle/ pitä oleman sinun. Se cuin puhdas
on sinun huonesas/ syökän sijtä.
18:14 Caicki kirottu Israelis/ olcan sinun.
18:15 Caicki cuin äitins cohdu awa/ caiken

lihan seas cuin he candawat HERralle/ olis se
ihmisist elickä eläimist/ olcan sinun.
Cuitengin/ että ihmisten esicoiset annat
lunastetta/ ja myös saastaisten eläinden
esicoiset annat lunastetta.
18:16 Ja cuucautisna pitä heidän sen
lunastaman/ ja annettacan lunastetta rahalla
wijdellä Sicillä/ Pyhän Siclin jälken/ joca maxa
caxikymmendä Geraht.
18:17 Mutta esicoisia carjasta/ taicka
lambaista/ taicka wuohista/ ei sinun pidä
andaman lunastetta: sillä ne owat pyhät/
heidän werens pitä sinun prijscottaman
Altarille/ ja heidän lihawudens pitä sinun
polttaman makian hajun tulexi HERralle.
18:18 Heidän lihans olcon sinun/ nijncuin
häältyys rinda ja oikia lapa sinun owat.
18:19 Caicki ylönnyuhrin/ cuin Israelin lapset
pyhittäwät HERralle/ annoin minä sinulle ja
sinun pojilles/ ja sinun tyttärilles sinun cansas
ijancaickisexi oikeudexi. Se on catomatoin ja
ijancaickinen lijtto HERran edes/ sinulle ja
sinun siemenelles sinun cansas.
18:20 JA HERra sanoi Aaronille: ei sinulla pidä
perindötä oleman heidän maallans/ ja ei osa
heidän seasans: sillä minä olen sinun osas/ ja
sinun perindös Israelin lasten seas.
18:21 Mutta Lewin lapsille annoin minä caicki
kymmenexet perinnöxi Israelis/ heidän
wircans edest/ cuin he minulle seuracunnan
majas tekewät.
18:22 Nijn ettei tästälähin Israelin lasten pidä
lähestymän seuracunnan maja/ syndiä
saattaman päällens ja cuoleman.
18:23 Waan Lewitat pitä ottaman waarin
seuracunnan majan wirasta/ ja heidän pitä
candaman heidän syndins ijancaickisexi
oikeudexi teidän suguisan/ ja ei pidä heidän
perimist saaman Israelin lasten seas.
18:24 Sillä Israelin lasten kymmenexet/ cuin
he andawat ylönnyxexi HERralle/ annoin minä
Lewitaille perinnöxi: sentähden sanoin minä
heille: ettei heillä Israelin lasten seas pidä

4 Mosexen kirja

perindötä oleman.

18:25 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

18:26 Puhu Lewitaille/ ja sano heille: cosca te otatte kymmenexet Israelin lapsilda/ jotca minä teille annoin heildä perinnöxi/ nijn tehkät HERralle sijtä ylönnyshrixi aina kymmenesten kymmenexet.

18:27 Ja teidän ylönnyshrin pitä luettaman teille/ nijncuin te andaisitte jywiä rijhestä ja wierrettä cuurnasta.

18:28 Nijn andacat myös HERralle ylönnyshri caikista teidän kymmenexistän/ cuin te Israelin lapsilda otatte/ nijn että te sencaltaisen HERran ylönnyshrin annatte papille Aaronille.

18:29 Caikista teille annetuista/ andacat HERralle caickinaiset ylönnyshrit/ caikista parhaista pyhitetyistä.

18:30 Ja sanoi heille: cosca te nijn parhan sijtä ylönnette/ nijn luettacan Lewitaille rijhest ja wijnacurnast annetuxi.

18:31 Ja syökät sitä caikis paicois lapsinen/ sillä se on teidän palckan/ teidän palweluxen edest seuracunnan majas.

18:32 Nijn ettet te sijtä synnillä rascauta teitän/ cosca te sen parhan ylönnette/ ja ettekä saaastuta nijtä/ cuin Israelin lapset pyhittänet owat/ ettet te cuolis.

Vers.1. Candacat Pyhän wiat) se on/ teitä pitä rangaistaman/ jos jocu enä syndi teke Pyhä/ teidän unhottamisestan/ nijn myös se ymmärretän/ cuin cohta textis seura/ että Aaron poikinens pitä candaman heidän pappeudens wiat. v. 19. Catomatoin lijtto) Hebraean kielellä cudzutan se suolan lijtoxi/ ja on ijancaickinen/ nijncuin nähdän 2. Chron. 13:5. Lawiambi selitys löytän/ Lev. 2:13. v. 27. wierrettä) cuin on wijnan utist/ öljy ja muuta sencaltaista. v. 29. Parhaista) Hebraean kielellä sanotan se lihawaxi/ josta rickat cudzutan lihawaxi/ se on/ ne parhat Canssan seas/ Psal. 17:10. Psal. 22:13.

XIX. Lucu.

HERran käsky ruskian lehmän teurastamisest ulcona leirist/ ja sen weren prijscottamisest/ v. 5. hänen tuhwastans ja prijscotuswedestä/ v. 9. Joca cuollueen eli sen luihin sattu/ hänen puhdistamisestans/ v. 11. tuhwan walmistuxest/ v. 17.

19:1 JA HERra puhui Mosexelle ja Aaronille/ sanoden:

19:2 Tämä tapa olcon teille säädyxi/ jonga HERra käski/ sanoden: Sanos Israelin lapsille/ että he tuowat sinun tygös ruskian wirhittömän lehmän/ josa ei yhtän wirhiä ole/ ja joca ei wielä ole iken alainen ollut.

19:3 Ja anna se papille Eleazarille/ hänen pitä sen wiemän leiristä ulos andaxens siellä teurastetta edesäns.

19:4 Ja papin Eleazarin pitä ottaman hänen werestäns sormellans prijscottaxens juuri seuracunnan maja cohden seidzemen kerta.

19:5 Ja andaman lehmän poltta edesäns/ sekä hänen wuotans että lihans/ ja myös hänen werens ynnä sonnan cansa.

19:6 Ja papin pitä ottaman Cedripuun/ ja Isopin/ ja Rosinpunaisen willan/ ja heittäjän sen palanen lehmän päälle.

19:7 Ja papin pitä pesemän waattens/ ja wiruttaman ruumins wedellä/ ja sijtte menemän leirijn/ ja oleman saastaisen ehtosen asti.

19:8 Ja se joca hänen poltti/ pitä myös pesemän waattens/ ja wiruttaman ruumins wedellä/ ja oleman saastaisen ehtosen asti.

19:9 Ja puhdas mies pitä cocoman tuhwan lehmästä/ ja paneman sen puhtaseen paickaan leiristä ulos tallella pidettä caikelle Canssalle Israelin lapsista prijscotuswedexi/ sillä se on syndiuhri.

19:10 Ja se joca lehmän tuhwan cocois/ pitä pesemän waattens ja oleman saastainen ehtosen asti. Tämä pitä oleman ijancaickinen

4 Mosexen kirja

sääty Israelin lapsille/ ja muucalaisille/ jotca teidän seasan asuwat.

19:11 Joca jocus tarttu johongun cuollueen ihmiseen/ hänen pitä saastaisen oleman seidzemen päiwä.

19:12 Hänen pitä puhdistaman idzens colmandena ja seidzemendenä päiwänä tämän cansa/ ja nijn hän tule puhtaxi. Ja jollei hän puhdistu idzens colmandena eli seidzemendenä päiwänä/ nijn ei ole hän puhdas.

19:13 Mutta jos jocu tarttu cuollueen ihmiseen ja ei puhdistu idzens/ hän saastutta HERran majan/ ja sencaltainen sielu pitä häwitettämän Israelist: ettei puhdistuswesi prijscotettu hänen päällens/ nijn on hän saastainen siihen asti cuin hän anda idzens puhdistu.

19:14 Tämä on laki cosca jocu ihminen majas cuole/ se joca siihen majaan mene/ ja caicki mitä majasa on/ pitä oleman saastainen seidzemen päiwä.

19:15 Ja jocainen awojoin astia/ joca on cannetoin eli wandetoin/ ne owat saastaiset.

19:16 Ja jos jocu tarttu kedolla johongun miecalla lyötyn/ elickä muutoin cuolleeseen/ elickä cuollen luuhun/ taicka hautaan/ hän on saastainen seidzemen päiwä.

19:17 Nijn ottacan he saastaiselle tästä poltetusta syndiuhrin tuhwasta/ ja pangan sen päälle juoxewata wettä astiaan.

19:18 Ja puhdas mies ottacan Isopin ja castacan weteen ja prijscottacan majan/ ja caicki calut/ ja caicki sielut/ jotca siellä owat. Nijn myös sen/ joca on tarttunut cuollen luuhun eli tapettun/ taicka cuollueen/ eli johongun hautaan.

19:19 Nijn se puhdas prijscottacan sen saastaisen colmandena ja seidzemendenä päiwänä/ ja puhdistacan hänen seidzemendenä päiwänä/ hän wiruttacan waattens ja peskän idzens wedellä/ nijn hän ehtona puhtaxi tule.

19:20 Mutta joca saastaisexi tule/ ja ei puhdistu idzens/ hänen sielunsa pitä häwitettämän Canssastans: että hän on saastuttanut HERran Pyhän/ ja ei prijscotettu prijscotuswedellä/ sentähden on hän saastainen.

19:21 Ja tämä on heille ijancaickinen sääty. Joca prijscotuswedellä prijscotteli/ peskän myös waattens. Ja se cuin tarttu prijscotusweteen/ hän olcan saastainen ehtosen asti.

19:22 Ja caicki johonga hän rupe/ pitä oleman saastainen/ ja se sielu joca häneen sattu/ pitä oleman saastainen ehtosen asti.

Vers.2. Ruskian lehmän) Tämä lehmä awista Christust/ jonga waattet olit punaiset/ nijncuin wijnamarjain cuurnidzian/ cuin Esaias sano hänen Prophetiasans cap. 63:2. joca cuoli meidän syndeim tähden/ Rom4:25. v. 17. Juoxewata wettä) Ei tästä taita wahwistetta/ että wihkeys wedellä on se woima/ cuin sillä sanotan olewan in Canon. de Consecrat. dist. 3. että se pyhittä ihmisen ja estä pois Perkelen wäjymiset. sillä ainoa JEsuxen Christuxen weri sen teke/ 1. Ioh.1:7. joca tällä prijscotus wedellä awistetan. Sentähden on wihkeys wesi ensist epäjumalan palwelus: sillä se cunnia cuin Jumalalle tule/ ja meidän lunastajalle JEsuxelle Christuxelle/ nijn myös se woima cuin Jumala on sitonut hänen sanaans ja Sacramenteins/ se omistetan wihkeys wedelle/ ilman Jumalan säädytä. Sitälikin on sijnä taicaus: sillä wihkeys wedellä omistetan se woima/ joca hänellä/ eikä ole luonnostans/ eikä myös Jumalan lupauxest. Sillä nijtä Lewitain Ceremoniaita/ jotca olit warjo Christuxeen/ pitämän eli haparoidzeman nijden jälkeen Udes Testamendis/ sijttecuin Christus idze ruumis on tullut/ ei ole meille yhtän käskyä: waan kieldän meildä/ Col.2:18.

4 Moseksen kirja

XX. Lucu.

*MirJamin cuolemast/ v. 1. Canssan napinast/
v. 2. HERra káske anda heille wettä calliosta/
v. 7. Moses otta sauwan ia lyö caxi kerta
callioon/ ja sijtä juoxe paljo wettä/ v. 9. HERra
sano/ ettei Moses ja Aaron usconet/ nijn ei
heidän pidä tuleman Canaan maalle/ v. 12.
Moses ano Edomerein Cuningalda lupa/
waelda Canssoinens hänen maans läpidze/
mutta hän kieldä sen/ v. 14. Israel poicke
hänen tyköns/ ja lähte Cadexest Horijn/ siellä
káske HERra Mosexen otta Aaronin cansans
wuorelle/ että hän siellä cuolis/ v. 22. Moses
teke cuin HERra káske/ Aaron cuole ja Canssa
itke händä colmekymmendä päiwä/ v. 27.*

20:1 JA Israelin lapset tulit caiken
seuracunnan cansa Zinnin corpeen/
ensimmäisellä cuulla/ ja Canssa wijwyi Cadexes.
Ja MirJam cuoli siellä/ ja sinne myös
haudattin.

20:2 JA Canssalla ei ollut wettä/ ja he cocoisit
heidäns Mosesta ja Aaronita wastan.

20:3 Ja Canssa rijtelit Mosexen cansa/ ja
sanoit: josca me olisim huckunet siellä/ cusa
meidän weljem hucuit HERran edes.

20:4 Mixi te oletta wienet tämän HERran
Canssan tähän corpeen/ cuoleman täällä
meidän carjam cansa?

20:5 Ja mixi te oletta tuonet meidän Egyptist
tähän pahaan paikkaan/ josa en me taida
kylwä/ josa ei myös ole ficunita/ taicka
wijnapuita/ ei myös Granatin omenita/ eipä
ole myös wettäkan juodaxem.

20:6 Nijn Moses ja Aaron menit Canssan tykö
seuracunnan majan owelle/ ja langeisit
caswoillens/ ja HERran cunnia näyi heille.

20:7 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

20:8 Ota sauwa ja coco Canssa/ sinä ja sinun
weljes Aaron/ ja puhucat calliolle heidän
silmäins edes/ ja se anda wetens. Ja näin sinä
saatat calliosta heille wettä/ ja juotat

Canssan/ ja heidän carjans.

20:9 Nijn otti Moses sauwan HERran edest/
nijncuin hän káski hänelle.

20:10 Ja Moses ja Aaron cocoisit Canssa
callion eteen/ ja sanoit heille: cuulcat te
niscurit: pitäkö meidän teille tästä calliosta
wettä saattaman?

20:11 Ja Moses nosti kätens/ ja löi cahdesti
sauwallans callioon/ nijn juoxi sijtä paljo
wettä/ nijn että Canssa ja heidän carjans sait
juoda.

20:12 Ja HERra sanoi Mosexelle ja Aaronille:
ettet te usconet minua/ pyhittäxen minua
Israelin lasten edes/ ei teidän pidä
johdattaman tätä Canssa sijhen maahan/
jonga minä heille annan.

20:13 Tämä on se rijtawesi/ josta Israelin
lapset rijtelit HERran cansa/ ja hän pyhitettin
heisä.

20:14 JA Moses lähetti sanan Cadexest
Edomerein Cuningalle/ sanoden: näin sano
sinun weljes Israel sinulle: Sinä tiedät caiken
waewan meille tapahtunen/

20:15 Että meidän Isäm menit Egyptijn/ ja me
pitkän ajan asuim Egyptis/ ja Egyptiläiset
waiwaisit meitä ja meidän Isiäm.

20:16 Ja me huusim HERran tygö/ ja hän cuuli
meidän änem/ ja lähetti hänen Engelins/ ja
wei meidän Egyptist ulos. Ja cadzo/ me olem
Cadexes/ sijnä caupungis/ joca on sinun
rajoillas.

20:17 Anna meidän waelda sinun maas
läpidze/ en me tule peldois eli wijnamäkijs/
en me myös juo wettä caiwoista/ me waellam
oikiata maan tietä/ ei poiketen oikialle eikä
wasemalle puolelle/ sijhenasti/ cuin me
tulemme sinun rajas ylidze.

20:18 Edomerit sanoit heille: ei sinun pidä
minun cauttani waeldaman/ taicka minä
cohtan sinua miecalla.

20:19 Ja Israelin lapset sanoit heille: me
waellam yhteistä maan tietä/ ja jos me ja
meidän carjam juowat sinun wedestäs/ nijn

4 Mosexen kirja

me sen maxam/ en me ilman mitän tahdo/
ainoastans jalcaisin waellam sen läpidze.

20:20 Mutta hän sanoi: ei sinun pidä
waeldaman tästä läpidze. Ja Edomerit läxit
heitä wastian paljolla wäellä ja wäkewällä
kädellä.

20:21 Ja näin estit Edomerit Israelin
waeldamast heidän maans ären läpidze. Ja
Israel käänsi idzens heistä pois.

20:22 JA Israelin lapset läxit Cadexest ja tulit
coco Canssan cansa Horin wuoren tygö.

20:23 Ja HERra puhui Mosexelle ja Aaronille
Horin wuorella/ Edomerein maan rajalla/ ja
sanoi:

20:24 Coconducen Aaron Canssans tygö/ sillä
ei hänen pidä tuleman sijhen maahan/ jonga
minä Israelin lasten andanut olen/ että te
olitta minun suulleni cowacorwaiset
rijtaweden tykönä.

20:25 Nijn ota sijs Aaron ja hänen poicans
Eleazar/ ja wie heitä Horin wuorelle.

20:26 Ja rijsu Aaronin päädä waattet
puettaxes hänen poicans Eleazarin päälle/ ja
Aaron pitä siellä coottaman ja cuoleman.

20:27 Ja Moses teki cuin HERra hänen käski/
ja he astuit Horin wuorelle caiken Canssan
nähdän.

20:28 Ja Moses rijsui Aaronilda hänen
waattens/ ja puetti hänen poicans Eleazarin
päälle. Ja Aaron cuoli wuoren cuckoldalla.
Mutta Moses ja Eleazar astuit wuorelda alas.

20:29 Ja cosca caicki Canssa näki Aaronin
cuollexi/ itki coco Israelin huone händä
colmekymmendä päiwä.

*Vers.8. Calliosta) tämä callio awisti Christusta/
1. Cor. 10:4. Ja joca juo sijtä wedestä cuin hän
anda/ ei hän jano ijancaickisest/ Joh.4:14.*

XXI. Lucu.

*ARad soti Israelin Canssa wastian/ mutta
HERra anda hänen heidän käsijns/ v. 1. Sijtte*

*waeldawat he Edomerein maan ymbärins/ ja
että matca oli pitkä/ napise Canssa Mosesta
wastian/ v. 4. Sentähden lähettä HERra tuliset
kärmet/ jotca heitä purewat. Ja että he
catuwat/ anda HERra ripusta waskikärmen/
joca sen näke/ hän jää elämän/ v. 6. Sijtä
waeldawat he Pisgaan/ v. 19. ja lyöwät
Sihonin Amorrerein Cuningan/ ja saawat
hänen maans/ v. 21. Sijtte Oggin Basanin
Cuningan/ v. 33. Wijmein tulewat he
Moabiterein kedolle/ toiselle puolelle Jordanit
Jerihon tygö/ Vers. ult.*

21:1 JA cosca Arad Cananerein Cuningas/ joca
asui etelän puoles/ cuuli Israelin tullexi/
wacoitten tien cautta/ sodei hän israeli
wastian/ ja wei heistä monicahtoja fangixi.
21:2 Nijn lupais Israel HERralle lupauxen/ ja
sanoi: jos sinä annat tämän Canssan minun
käteni ala/ njin minä kiron heidän
Caupungins.

21:3 Ja HERra cuuli Israelin rucouxen ja andoi
heille Cananerit/ ja he kiroisit heitä ja heidän
caupungeitans. Ja cudzui sen paican Horma.

21:4 Sijtte menit he pois Horin wuoren tykö
sitä tietä punaisen meren päin/ waeldaman
Edomerein maata ymbärins. Ja Canssa suuttui
matcast.

21:5 Ja puhui Jumalata ja Mosesta wastian:
mixi sinä toit meitä Egyptist corpeen
cuoleman? Sillä ei täsä ole leipä eikä wettä/ ja
meidän sielum suuttu tähän huonon ruocan.

21:6 Nijn HERra lähetti Canssan secaa tuliset
kärmet/ jotca Canssa purit/ njin että paljo
Canssa israelist cuoli.

21:7 Nijn tulit he Mosexen tygö/ ja sanoit: me
syndiä teim puhuden sinua ja HERra wastian.
Rucoile HERra nämät kärmet meidän seastam
ottaman pois. Moses rucoili Canssan edest.

21:8 Nijn sanoi HERra Mosexelle: tee sinulles
kärme/ ja nosta se merkixi ylös: ja tapahtu
että se joca purtu on/ ja cadzo sen päälle/
njin hän elä.

4 Mosexen kirja

21:9 Ja Moses teki waskikärmen/ ja nosti sen merkixi ylös/ että jos jocu kärmeildä purtin/ ja cadzatti sen waskikärmen päälle/ nijn hän jäi elämän.

21:10 JA Israelin lapset läxit ja sioitit heidäns Obothijn.

21:11 Ja läxit Obothist/ ja sioitit heidäns Jimijn/ Abarimin mäen tygö/ sijhen corpeen joca Moabin cohdalla on itän päin.

21:12 Siellä läxit he/ ja sioitit heidäns Saredin ojan tygö.

21:13 Nijn he siellä menit ulos/ ja sioitit heidäns tälle puolen Arnonita/ joca corwes on/ ja tule Amorrerein maan ärist. Sillä Arnon on Moabin maan raja/ Moabin ja Amarin välillä.

21:14 Sijtä sanotan HERran sotain kirjas: Wahebi Supha ja Arnonin oja.

21:15 Ja sen ojan lähde/ joca ulottu Arin asumiseen/ ja ulottu Moabiterein maan rajoin.

21:16 Ja siellä läxit he caiwolle/ se on se caiwo/ josta HERra sanoi Mosexelle: coco Canssa/ minä annan heille wettä.

21:17 Silloin weisais Israel tämän wirren: Nouse caiwo/ weisatca hänelle.

21:18 Tämä on se caiwo/ jonga päämiehet caiwoit/ ja jonga Canssan Ruhtinat caiwoit/ opettajain ja heidän sauwains cautta. Tästä corwesta matcustit he Mathanaan.

21:19 Ja Mathanast nijn Nahalielijn: ja Nahalielist nijn Bamotthijn.

21:20 Ja Bamothist nijn sijhen laxoon/ joca on Moabiterein maalla sen corkean wuoren tykönä Pisga/ joca cadzatta corpen päin.

21:21 JA Israel lähetti sanan Sihonille/ Amorrerein Cuningalle/ ja käski sano hänelle:

21:22 Salli minun waelda sinun maacundas läpidze/ en minä poicke sinun peldoijis/ engä wijnamäkijs/ engä me myös juo wettä sinun caiwostas/ maantietä myöden me waellam/ sijhenasti cuin me tulem sinun maas äristä ulos.

21:23 Mutta Sihon ei sallinut Israelin lasten

waelda hänen maacundans läpidze/ waan cocois caiken wäkens/ ja meni Israeli wastan corpeen/ ja cuin hän tuli Jachsaan/ sodei hän Israeli wastan.

21:24 Mutta Israel löi hänen miecan terällä/ ja omisti hänen maans Arnonist Jabokin asti/ ja wielä Ammonin lapsin saacka: sillä Ammonin maan äret olit wahwat.

21:25 Ja näin Israel sai caicki nämät Caupungit/ ja asui caikis Amorrerein Caupungeis/ Hesbonis ja caikis hänen tyttärisäns.

21:26 Sillä Hesbonin caupungi oli Sihonin Amorrerein Cuningan oma/ ja hän sodei ennen Moabiterein Cuningan cansa/ ja otti caiken hänen maans Arnonin asti.

21:27 Sijtä sanan lascus sanotan: tulcat Hesbonijn/ rakendam ja wahwistaman Sihonin Caupungi:

21:28 Sillä tuli on käynyt Hesbonist ulos/ ja liecki Sihonin Caupungist. Hän on culuttanut Moabiterein Arin/ ja Arnonin corkeuden asuwaiset.

21:29 Woi sinuas Moab/ sinä Camonin Canssa olet huckunut. Hänen poicans lyötin paosa/ ja hänen tyttärens wietin fangina Sihonin Amorrerein Cuningan tygö.

21:30 Heidän cunnians tuli tyhjäxi/ Hesbonist nijn Dibonijn/ ja hän häwitettin Nophan asti/ joca Medbahan ulottu.

21:31 Ja nijn Israel asui Amorrerein maacunnas.

21:32 Ja Moses lähetti wacojat Jaeserin/ ja woitit sen tyttärinens ja omisti ne Amorrerit jotca sijnä asuit.

21:33 Ja he palaisit ja menit ylöspäin sitä tietä Basanin. Nijn Og Cuningas Basaniist meni heitä wastan wäkinens/ sotiman Edreis.

21:34 Ja HERra sanoi Mosexelle: älä pelkä händä: sillä minä annoin hänen sinun käsijis/ sekä hänen maacundans ja caiken Canssan/ tee hänelle nijncuin sinä Sihonille Amorrerein Cuningalle teit/ joca Hesbonis asui.

4 Moseksen kirja

21:35 Ja he löit hänen ja hänen poicans/ ja caiken hänen wakens/ siihenasti/ ettei yxikän eläwänä löytty/ ja omisti hänellens maacunnan.

Vers.6. Tuliset kärmet) Sentähden cudzutan nämät kärmet tulisixi/ että ne/ joita he purit/ mätänit palawudesta/ ja cuolit sijtte äkist/ nijncuin rutosta. v. 9. Waskikärme) tämä awisti Christusta/ nijncuin hän idze sano Ioh.3:14. Nijncuin Moses/ etc. v. 24. Arnonist) on se corkia wuori joca on Besuphas/ se on pilwis ja ylhällä tuulesa/ alaisella puolella owat ojat/ ja se ulottu ojinens Arin asti. v. 25. Caikis hänen tyttärisäns) se on/ kylisäns ja wähis Caupungeisans/ jotca olit Caupungin ymbärillä.

XXII. Lucu.

BAlac lähettä Bileamin kiroileman Israeli woittaxens heitä/ v. 5. HERra kieldä hänen menemäst/ v. 9. Balac lähettä jalommat miehet ensimmäisiä/ v. 15. ja HERra saldi/ v. 20. Bileamin tiellä olles/ seiso HERran Engeli händä wastan/ ja cosca Asi ei tahdo edes/ lyö hän händä/ ja Asi puhu/ v. 21. Bileam äckä HERran Engelin joca kärke hänen mennä/ mutta ei muuta puhua cuin hän kärke/ v. 35. Bileamin tulles/ otta Balac ystävälisestä hänen wastan/ ja anda uhrata/ v. 36.

22:1 Sijtte menit Israelin lapset siellä/ ja sioitit heidäns Moabitin kedoille/ toiselle puolelle Jordanin/ joca on Jerihon cohalla.

22:2 JA cosca Balac Ziporin poica näki caicki mitä Israel teki Amorrereille.

22:3 Ja että Moabiterit sangen suurest pelkäisit sitä Canssa heidän paljoudens tähden/ ja että Moabiterit hämmästyit Israelin lapsia.

22:4 Ja sanoit Midianiterein wanhimmille: tämä Canssa syö caicki mitä meidän

ymbäristölläm on/ nijncuin härkä syö ruohot laituumelda. Ja Balac Ziporin poica oli siihen aican Moabiterein Cuningas.

22:5 Ja hän lähetti sanan Bileamille Beorin pojalle/ Pethorijn/ joca asui wirran tykönä/ hänen Canssans lasten maalla/ että he cudzuisit händä/ ja sanoisit hänelle: cadzo/ Canssa on lähtenyt Egyptist/ se peittä maan pijrin ja asetta leirins minua wastan.

22:6 Tule sijs ja kiroa minulle tämä Canssa: sillä se on minua wäkwämbi/ että minä löisin händä ja maaldani carcotaisin: sillä minä tiedän/ ketä sinä siunat/ se on siunattu/ ja jota sinä kiroat/ se on kirottu.

22:7 JA Moabiterein wanhimmat ynnä Midianiterein wanhimmitten cansa menit sinne: ja heillä oli noitumisen palcka kädesäns. Ja he menit Bileamin tygö/ ja sanoit hänelle Balakin sanat.

22:8 Ja hän sanoi hänelle: olcat täsä yö/ nijn minä sanon teille wastauxen/ mitä HERra minulle sanowa on. Nijn olit Moabiterein päämiehet Bileamin tykönä.

22:9 Ja Jumala tuli Bileamin tygö/ ja sanoi: mitkä miehet ne owat/ jotca sinun tykönäs owat.

22:10 Ja Bileam sanoi Jumalalle: Balac Ziporin poica Moabiterein Cuningas lähetti heidän minun tygöni.

22:11 Cadzo/ Canssa läxi Egyptist ja peittä maan. Tule sijs ja kiroa heitä minulle/ että minä woisin sotia heitä wastan ja carcotaisin heitä.

22:12 Mutta Jumala sanoi Bileamille: älä mene heidän cansans/ älä myös kiroa sitä Canssa/ sillä se on siunattu.

22:13 Silloin Bileam nousi warhain amulla/ ja sanoi Balakin päämiehille: mengät teidän maallen: sillä ei HERra salli minua teidän cansan menemän.

22:14 JA Moabiterein päämiehet nousit ja tulit Balakin tygö/ ja sanoit: ei Bileam mene

4 Moseksen kirja

meidän cansam.

22:15 Nijn lähetti Balac wielä usiammat ja jalommat päämiehet endisitä.

22:16 Jotca tulduans Bileamin tygö/ sanoit hänelle: näin Balac Ziporin poica sano sinulle: älä estele tulemastas minun tygöni:

22:17 Sillä minä teen sinulle suuren cunnian/ ja mitäs sanot minulle/ sen minä myös teen/ tule sijs ja kiroa minulle tämä Canssa.

22:18 Nijn wastais Bileam/ ja sanoi Balakin palwelioille: jos Balac andais minulle huonens täyden hopiata ja culda en minä cuitengan HERran minun Jumalani sana käy ylidze tekemän wäähä elickä paljo.

22:19 Waan olcat wielä tämä yö täsä tietäxeni mitä HERra wielä minun cansani puhuwa on.

22:20 Silloin Jumala tuli yöllä Bileamin tygö/ ja sanoi hänelle: ongo ne miehet tullet cudzuman sinua? nijn nouse ja mene heidän cansans: waan cuitengin mitä minä sinulle sanon/ sen pitä sinun tekemän.

22:21 Nijn Bileam nousi warhain amulla/ radsasti Asins/ ja seurais Moabiterein päämiehiä.

22:22 Mutta Jumalan wiha julmistui/ että hän sinne meni. Ja HERran Engeli astui tielle seisoman händä wastan. Mutta hän ajoi Asillans ja caxi nuorucaista hänen cansans.

22:23 Ja Asi näki HERran Engelin seisowan tiellä ja awojoman miecan hänen kädesäns/ nijn Asi poickeis tiellä kedolle: waan Bileam löi händä tietä myöden käymän.

22:24 Nijn HERran Engeli astui ahtaseen tanhuaan/ winamäen aitain waihelle/ josa aidat molemmin puolin olit.

22:25 Ja cosca Asi näki HERran Engelin/ ahdisti hän idzens aita wasten/ ja likisti Bileamin jalan aita wasten/ ja sijtte hän cowemmin löi händä.

22:26 Nijn HERran Engeli meni edespäin caickein ahtaimbaan paikkaan/ cusa ei ollut wara poiketa oikialle eli wasemalle puolelle.

22:27 Ja cuin Asi näki HERran Engelin/ laski

hän Bileamin ala polwillens. Nijn Bileam sangen suurest wihastui ja löi Asia sauwallans.
22:28 Silloin HERra awais Asin suun/ ja hän sanoi Bileamille: mitä minä olen rickonut sinua wastan/ että minua colmasti hosunut olet?

22:29 Bileam sanoi Asille: että pilckaisit minua: josca minun kädesäni miecka olis/ nijn minä sinun tappaisin.

22:30 Sanoi Asi Bileamille: engöstä minä sinun Asis ole/ jolla sinä tähän asti ajoit? olengo sijs minä ikänäns ennen nijn tehnyt sinua wastan? Hän wastais: et.

22:31 Silloin awais HERra Bileamin silmät/ että hän näki HERran Engelin seisowan tiellä/ ja awojoman miecan hänen kädesäns/ ja hän cumarsi händä ja langeis caswoillens.

22:32 Nijn sanoi HERran Engeli hänelle: mixi sinä jo colmasti sinun Asias hosuit? cadzos/ minä läxin sinua wastoin seisoman: sillä tämä tie on minua wastoin.

22:33 Ja Asi näki minun ja poickeis jo colme erä minun edestäni/ waan jollei hän olis minun edestäni poikennut/ nijn minä nyt sinun tappaisin/ ja Asi jäis elämän.

22:34 Nijn Bileam sanoi HERran Engelille: minä olen syndiä tehnyt: sillä en minä tiennyt/ että seisoi minun wastasani tiellä/ ja jollei se sinulle kelpa/ nijn minä palajan tacaperin.

22:35 Ja HERran Engeli sanoi hänelle: mene nijden miesten cansa/ waan ei sinun muuta pidä puhuman/ cuin minä sinulle sanon/ ja nijn Bileam seurais Balakin päämiehiä.

22:36 COsca Balac cuuli Bileamin tulewan/ läxi hän händä wastan Moabiterein Caupungijn/ joca Arnonin rajois on/ heidän ärimmäis rajoisans.

22:37 Ja sanoi hänelle: engö minä sana lähettänyt sinun peräs/ cudzuman sinua? mixi sijs et sinä tullut minun tygöni? wai luulitcos/ etten minä olis sen edest sinua taitanut cunnioitta?

22:38 Ja Bileam wastais händä: cadzo/ minä

4 Mosexen kirja

tulin sinun tygös/ waan cuinga minä muuta puhun/ waan sen cuin Jumala minun suuhuni anda? sen minä puhun.

22:39 Ja nijn Bileam meni Balakin cansa/ ja he tulit cujaCaupungijn.

22:40 Waan Balac uhrais carja ja lambaita/ ja lähetti Bileamin ja päämiesten perään/ jotca hänen cansans olit.

22:41 MUtta huomeneltain otti Balac Bileamin/ ja wie hänen Baalin cuckoldalle näkemän siellä Canssan äreen/

Vers.8. HERra minulle sanowa on) Tästä 8: 18: ja 19. Vers.nähdän/ että Bileam on kysynyt totiselda Jumalalda/ joca täsä colmasti cudzutun Iehovaxi/ ja on händä wastannut/ waicka hän oli tietäjä ja wäärä Propheta/ hän teeskeli kyllä olewan idzens jumalisen cap. 23:10. ja 19. ja myös ennusti cap. 24:17. mutta ei sijtä seura/ että hän oli Jumalan lapsi/ ja oikia HERran Propheta: sillä ei caicki Jumalan lahjat pyhitä ihmistä/ nijncuin hurscaus/ puhtaus ja tiedon lahjat (cuin se nähdän Arisiidexest/ Scipiost/ Sibyllist/ ja Math. 7:23. 1. Cor. 13:2.) waan he owat muutoin tarpelliset täsä elämäs. Ja tämä oli/ nijncuin nähtävä on/ ahne mies/ joca tahdoi myydä Jumalan siunauxen palcan edest/ ja wiecas/ joca andoi Moabitereille paha neuwo Israelin lapsia wastan/ nijncuin nähtävä on cap. 24:14. ja 31:16.

XXIII. Lucu.

BAlac wie Bileamin Baalin cuckoldalle/ ja hän uhra siellä/ seidzemelle Altarille/ v. 1. Cosca Bileam mene kysymän Jumalalda/ tule hän händä wastan/ ja pane hänen sanat suuhuns/ v. 3. Hän palaja/ rupe puhuman ja siunaman Israeli/ v. 6. Sijtä wihastu Balac/ ja wie hänen toiseen paickaan/ josa hän taas nijn teke/ v. 11. Nijn Balac kieldä hänen siunamast eli kiromast heitä/ v. 25. ja otta hänen cansans

Peorin wuoren cuckoldalle/ ja uhra siellä/ v. 27.

23:1 Ja Bileam sanoi Balakille: rakenna minulle tähän seidzemen Altarita/ ja anna minulle seidzemen calpeja/ ja seidzemen oinasta.

23:2 Balac teki nijncuin Bileam hänelle sanoi. Ja he molemmin Balac ja Bileam uhraisit cullakin Altarilla calpein ja oinan.

23:3 Ja Bileam sanoi Balakille: seiso polttouhris tykönä/ ja minä menen tuonne/ jos HERra cohta minun ja minulle tietä anda/ mitä minun sinulle sanoman pitä. Ja hän meni nopiast.

23:4 Ja HERra cohtais Bileamin: mutta hän sanoi hänelle: Seidzemen Altarita minä walmistin/ ja olen jocaidzella Altarilla calpein ja oinan uhrannut.

23:5 Ja HERra pani Bileamin suuhun sanat/ ja sanoi: palaja Balakin tygö/ ja puhu näin.

23:6 Ja cosca hän tuli jällens hänen tygöns/ cadzo/ nijn hän seiso polttouhrins tykönä caickein Moabiterein päämiesten cansa.

23:7 Nijn alcoi hänen puhens/ ja sanoi: Syriast on Balac Moabiterein Cuningas minua tuottanut idän puolisilda wuorilda.

23:8 Tule ja kiro minulle Jacob/ tule sadattele Israeli. Cuinga minun pitä kiroman sitä/ jota ei Jumalacan kiroa? cuinga minä sitä sadattelen/ cuin ei HERracan sadattele?

23:9 Sillä wuortein cuckoldoilda minä hänen kyllä curkistelen/ ja corkeuxista minä händä kyllä cadzelen/ cadzo/ se Canssa pitä asuman yxinäns/ ja ei pidä pacanain secaa luettaman.

23:10 Cuca luke Jacobin tomun/ ja neljännen osan Israelin lapista? minun sielun cuolcan wanhurscasten cuolemalla/ ja minun luppun olcon nijncuin heidän loppuns.

23:11 NIin sanoi Balac Bileamille: mitäs minun teet? minä tuotin sinun kiroileman minun wiholistani/ ja cadzo/ sinä siunat heitä.

23:12 Hän wastais/ ja sanoi: eikö minun pidä sitä pitämän ja puhuman/ cuin HERra minun

4 Mosexen kirja

suuhuni anda?

23:13 Balac sanoi hänelle: tulest sijs minun cansan toiseen paikkaan/ jostas hänen ärimmäisensä/ ja et caickia näe/ kiro händä siellä.

23:14 Ja hän wei hänen lakialle paicalle Pisgan wuoren cuckulalle/ ja rakensi seidzemen Altarita/ ja uhrais jocaidzella Altarilla calpein ja oinan.

23:15 Ja hän sanoi Balakille: seiso täsä polttouhris tykönä/ ja minä odotan tuolla.

23:16 Ja HERra tuli Bileami wistan/ ja andoi hänen sanat suuhuns ja sanoi: mene jällens Balakin tygö/ ja sano näin.

23:17 Ja cuin hän tuli hänen tygöns jällens/ cadzo/ silloin seiso hän polttouhrins tykönä Moabiterein päämiesten cansa. Ja Balac sanoi hänelle: mitä HERra sanoi?

23:18 Ja hän toi puhens edes/ ja sanoi: nouse Balac ja cuule/ käsitä corwijs mitä minä sanon/ sinä Ziporin poica.

23:19 Ei ole Jumala ihminen/ että hän walhettelis/ taicka ihmisen lapsi/ että hän jotakin catuis. Pidäiskö hänen jotakin sanoman ja ei tekemän? Pidäiskö hänen jotakin puhuman ja ei täyttämän?

23:20 Cadzo/ siunaman minä tänne tuotin/ minä myös siunan/ ja en taida sitä muutta.

23:21 Ei nähdä waewa Jacobis/ eikä työtä Israelis. HERra hänen Jumalans on hänen tykönäns/ ja Cuningan Basuna on hänen seasans.

23:22 Jumala on hänen johdattanut Egyptist/ hänen rohkeudens on nijncuin yxisarwillisen.

23:23 Sillä ei yhtän welho ole Jacobis/ eikä noita Israelis: ajallans pitä sanottaman Jacobist ja Israelist: milliset ihmet Jumala teke.

23:24 Cadzo/ sen Canssan pitä nouseman nijncuin nuoren Lejonin/ ja carcaman nijncuin Lejonin/ ja ei pidä hänen maata paneman sijhenasti että hän saalin syö/ ja juo nijden werta/ jotca tapetut owat.

23:25 NIin sanoi Balac Bileamille: ei sinun pidä

kiroman eli siunaman heitä.

23:26 Bileam wastais/ ja sanoi Balakille: engö minä sanonut sinulle? caicki mitä HERra minulle puhuwa on/ pitä minun tekemän.

23:27 Balac sanoi hänelle: tule/ minä wien sinun toiseen paikkaan/ jos Jumalalle kelpa/ että heitä kiroilisit minulle.

23:28 Ja hän wei hänen Peorin wuoren cuckulalle/ joca corpen päin on.

23:29 Ja Bileam sanoi Balakille: rakenna tähän minulle seidzemen Altarita/ ja tuo seidzemen calpeia/ ja seidzemen oinasta.

23:30 Balac teki nijncuin Bileam sanoi/ ja uhrais idzecullakin Altarilla calpein ja oinan.

Vers.2. Bileamin uhraisit) Tämän tawan pidit pacanat sijhen aican heidän wanhemmittens jälken/ mutta ei heillä ollut lupaust Christuxest Jumalan pojast/ cuin uhrilla awistettin. v. 3. HERra cohta minun) Täsä Bileam walhettele/ cosca hän sano idzens menewän HERran tygö/ että hänelle oli jo sanottu HErralda/ ettei hänen pitänyt kiroman/ waan hän mene noituman HERran nimen cautta. v. 7. Hänen puhens) Nimittäin: ettei hän idzestäns puhunut/ waan mitä Jumala andoi hänen suuhuns. v. 21. Waiwa ja työtä) waiwaxi ja työxi cudzu Raamattu wäärän ja epäjumalan palweluxen/ ja mitä ilman oikiata uscota tapahtu. Ei sencaltaista ollut Jacobis tapana ilmeisest/ sijttecuin Jumalan palwelus asetettin/ waicka muutamat sillä tawalla owat salaisest rickonet/ nijncuin luetan/ Act. 8:43. v. eod. Cuningan Basuna on) Se on/ Jumalan Basunan soittaminen/ joca oli heidän Cuningans: sillä HERra oli heitä käskenyt tekemän Basunita/ joita heidän piti soittaman sodasa/ ja HERra muistais heitä/ Sup. cap. 10:9. Taitan myös tällä ymmärrettä Jumalan puhdas sana/ joca tälle Canssalle julkisest opetettin.

4 Moseksen kirja

XXIV. Lucu.

Bileam siuna Israelin lapsia/ colmannen kerran/ v. 1. Balac julmistu ja ei tahdo anda lahjoja hänelle/ v. 10. hän wasta/ ettei hän muuta taida puhua kuin HERra kāske/ v. 12. Alca taas puhens ja sano: tähti nouse Jacobist ja waltica Israelist/ joca muserta Moabiterein Ruhtinat/ v. 15. Hän puhu myös Amalechitereist/ Kenitereist ja Chitimist/ mitä heille pitä aicanans tapahtuman/ v. 20. palaja cotians/ v. 25.

24:1 COsca Bileam näki kelpawan HERralle/ että hän siunais Israeli/ ei mennyt hän pois nijncuin ennen edzimän welhoutta/ waan käänsi caswons corpen päin.

24:2 Nosti silmäns ja näki Israelin sioittanen heidän sucucundans jälkeen: Ja Jumalan hengi tuli hänen päällens.

24:3 Ja hän alcoi puhens/ ja sanoi: näitä sano Bileam Beorin poica/ näitä sano se mies/ jonga silmät awatut owat:

24:4 Näitä sano se/ joca cuule Jumalan puhet/ se joca sen caickiwaldian ilmoituxet näke/ joca lange ja hänen silmäns awatan.

24:5 Cuinga caunit owat sinun majas Jacob ja sinun asumas Israel?

24:6 Nijncuin ojat lewitetän/ nijncuin Krydimaat wirran wieres/ nijncuin majat jotca HERRa pane ylös/ nijncuin Cedripuu weden tykönä.

24:7 Weden pitä wuotaman hänen ämbäristäns/ ja hänen siemenens tule suurexi wedexi. Hänen Cuningans pitä oleman corkiamman Agagi/ ja hänen waldacundans pitä corgotettaman.

24:8 Jumala johdatti hänen Egyptist/ hänen rohkeudens on nijncuin yxisarwillisen/ hänen pitä nielemän pacanat hänen wiholisens/ ja heidän luuns murendaman/ ja nuolillans ambuman läpidze.

24:9 Hän pani maata nijncuin Lejoni ja

nijncuin nuori Lejoni. Cuca tohti herättä händä? Siunattu olcon se/ joca sinua siuna/ kirottu olcon se/ joca sinua kiroa.

24:10 Silloin Balakin wiha julmistui Bileami wastan/ ja löi käsiäns yhten/ ja sanoi hänelle: minä cudzuin sinun kiroman minun wiholisiani. Ja cadzo/ sinä jo colmasti siunaisit heitä.

24:11 Mene matcas/ sinne custas tullut olet. Minä ajattelin cunnioitta sinua/ waan HERra on sen cunnian estänyt sinulda.

24:12 Bileam sanoi hänelle: engö minä sanonut sinun sanansaattailles/ cuins lähetit minun tygöni?

24:13 Jos Balac andais minun huonens täyden hopiata ja culda/ en minä cuitengan HERran sana käy ylidze tekemän hywä eli paha minun mielen jälkeen. Waan mitä HERra sanoi/ sen pitä minun myös sanoman.

24:14 Ja cadzo/ cosca minä menen Canssani tygö/ nijn tule minä neuwon sinua/ mitä tämä Canssa sinun Canssalles tekewä on wijmeisellä ajalla.

24:15 JA hän alcoi puhens/ ja sanoi: näin sano Bileam Beorin poica/ näin sano se mies/ jonga silmät awatut owat.

24:16 Sen sano se joca cuule Jumalan puhen/ ja se jolla ylimmäisen tieto on/ joca näke caickiwaldian ilmestyxen/ joca lange ja hänen silmäns awatan.

24:17 Minä saan nähdä hänen/ mutta en nyt/ minä curkistelen händä/ waan en läsnä. Tähti nouse Jacobist/ ja waltica tule Israelist. Ja muserta Moabin Ruhtinat/ ja häwittä caicki Sethin lapset.

24:18 Hän woitta Edomin/ ja Seir tule wiholistens wallan ala/ waan Israel saa woiton.

24:19 Jacobist tule hallidzia/ ja häwittä mitä tähteixi jäänyt on Caupungeist.

24:20 Ja cuin hän näki Amalechiterit/ alcoi hän puhens ja sanoi: Amalech ensimmäinen pacanain seas/ waan wijmeiseldä sinä peräti häwitetän.

4 Mosexen kirja

24:21 Ja cosca hän näki Keniterit/ alcoi hän puhens/ ja sanoi: sinun asumises on wahwa/ ja sinä teit sinun pesäs callioon.

24:22 Waan sinä Cain poltetan/ cosca Assur wie sinun fangina pois.

24:23 Ja hän alcoi taas puhens/ ja sanoi: Ah cuca elä silloin/ cosca Jumala näitä teke?

24:24 Ja hahdet Chitimist hucuttawat Assurin ja Eberin. Waan hän idze myös hucku.

24:25 Ja Bileam nousi ja meni matcaans/ ja tuli siallens jällens/ ja Balac myös meni maatcaans.

Vers.2. Jumalan Hengi) Tämä Jumalan lahja ei pyhittänyt händä/ nijncuin ennen sanottu on/ cap. 22:8. mutta se on muihin tarpelinen. v. 4. Silmäns awatan) Nimittäin: Jumalalda näkemän mitä tapahtu/ joista hän täsä paljon ennusta/ Vers.5. 15. ja 20. v. 14. Minä neuwon sinua (Tästä puhutan/ Inf. cap. 31:16. v. 17. Tähti) se on/ Christus se oikia Cointähti/ josta Petrus puhu/ 2. Pet.1:19. Nijn owat myös pyhät Isät ymmärtänet tämän ennustuxen: Iust. Dial. cum Tryph. v. 20. Amalech) Se oli ensimmäinen pacanoitten seas/ joca sodei israeli wastan/ Exod. 17:8 Ja sijtte häwitettin Cuningas Saulilda/ 1. Reg. 15:7. v. 24. Chitimist) Ne owat Europast/ nimittäin se suuri Alexander/ ja Romarit/ jotca myös wijmeiseldä häwitetän.

XXV. Lucu.

ISrael rupe tekemän huorin Sittimis Moabiteritten tytärten cansa/ ja yhdistäwät idzens BaalPeorin cansa/ v. 1. HERran wiha julmistu/ ja käske hirttä päämiehet/ v. 3. Simri Salun poica otta Casbin Midianin tyttären/ ja mene Canssan nähden majaans/ huorutta tekemän hänen cansans/ v. 6. Pinehas pistä ne cuoliaxi ja asetta HERran wihan/ v. 7. sentähden lupa HERra hänelle ijancaickisen pappeuden/ v. 10. Ja Jumala käske lyödä

Midianiterit/ v. 16.

25:1 JA Israel asui Sittimis/ ja Canssa rupeis tekemän huorin Moabiteritten tytärten cansa:

25:2 Jotca cudzuit Canssan epäjumalittens uhrille/ ja Canssa söit ja cumarsit epäjumalitans.

25:3 Ja Israel yhdisti idzens BaalPeorin cansa: nijn HERran wiha julmistui Israelis.

25:4 Ja HERra sanoi Mosexelle: ota caicki Canssan päämiehet/ ja hirtä heitä HERralle Auringota wastan/ että HERran wihan julmuus käättäisin Israelist pois.

25:5 Ja Moses sanoi Israelin Duomareille: jocainen tappacon hänen wäkens/ jotca BaalPeorin cansa owat idzens yhdistänet.

25:6 JA cadzo/ yxi mies Israelin lapsist tuli/ ja toi weljeins secaa Midianiterin waimon Mosexen ja caiken Canssan nähden/ jotca itkit seuracunnan majan owen edes.

25:7 Cosca Pinehas Eleazarin poica sen näki/ papin Aaronin pojan poica/ nousi hän Canssan keskeldä/ ja otti keihän käteens.

25:8 Ja meni sen Israelin miehen jälken huorahuoneseen/ ja pisti heidän molemmat sekä Israelin miehen/ että waimon wadzasta läpidzen/ nijn rangaistus lackais jällens Israelin lapsilda.

25:9 Ja sijnä rangaistuxes surmattin nejläcolmattakymmendä tuhatta.

25:10 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

25:11 Pinehas Eleazarin poica/ papin Aaronin pojan poica/ on kääändänyt minun julmudeni pois Israelin lasten päaldä/ hänen kijwaudesans minun tähteni/ etten minä minun kijwaudesani hucuttanut Israelin lapsia.

25:12 Sentähden sano: cadzo/ minä annan hänelle minun rauhani lijton.

25:13 Ja hänellä ja hänen siemenelläns pitä oleman ijancaickisen pappeuden lijton/ että hän oli kijwas Jumalan tähden/ ja sowitti Israelin lapset.

25:14 Ja sen Israelin miehen nimi/ joca sen

4 Mosexen kirja

Midianiterin waimon cansa lyötin/ oli Simri
Salun poica/ Simeonin Isäin huonen päämies.
25:15 Mutta Midianiterin waimon nimi/ joca
myös lyötin/ oli Casbi Zurin tytär/ joca
sucucunnan päämies oli/ Midianiterein seas.
25:16 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
25:17 Wahingoitcat Midianitereitä ja lyökät
heitä:
25:18 Sillä he owat teille wahingota tehnet
heidän cawaluxillans/ jonga he teille tehnet
owat Peorin cautta/ ja heidän sisarens Casbin
cansa/ sen Midianiterin päämiehen tyttären/
joca lyötin rangaistuxen päiwänä Peorin
tähden.

*Vers.11. Hänen kijwaudeseans) Tämä oli
erinomainen/ teco waicutettu Pyhädä
Hengeldä/ ja ei lihan sisulda. Sencaltaisia
lahjoja on Pyhä hengi andanut erinomaisille
ihmisille sekä hengelises että mailmalises
wiras/ toimittaman sencaltaisia asioita/ cuin
yhteisten lahjain cautta ei taita toimitetta.
Sencaltaiset lahjat olit Prophetaila/ nijncuin
Elialla/ 3. Reg. 18. cosca hän tappoi Baalin
papit. Sencaltaiset lahjat owat myös monella
Monarchalla ollet. Ja pitä wisust otettaman
waari/ ettei yhteises elämäs pidä eikä taeda
caicki seurata sencaltaista teco/ jollei HERra
Jumala jotacuta ihmistä johongun
erinomaiseen kehoita/ joca asia lopusta
ymmärrettä taitan/ cuin Gamaliel sano
Apostoleista: Act. 5:38.*

XXVI. Lucu.

*HERra käske luke Israelin lapset/ jotca olit
ylidze cahdenkymmenen ajastajan/ v. 1.
Moses luke Eleazarin cansa
caxitoistakymmendä Israelin sucucunda/ v. 3.
Lucu löytän 601730/ v. 51. Näille käske Jumala
jaca luwatun maan arwalla/ v. 52. Luetan
myös Lewitat/ ja löytän ylidzen Cuucauden
wanhaxi 13000. v. 57. Joiden seas ei yxikän*

*ennen ollut luettu Sinain corwes/ paidzi
Calebi ja Josua/ v. 63.*

26:1 JA rangaistuxen jälkeen/ puhui HERra
Mosexelle ja Eleazarille/ papin Aaronin
pojalle/ sanoden:
26:2 Lue coco Israelin lasten joucko
cahdestkymmenest wuodest ja sen ylidze/
heidän Isäns huonesta/ caicki cuin sotaan
Israelis kelpawat.
26:3 Ja Moses ja pappi Eleazar puhuit heidän
cansans Moabin kedoilla Jordanin tykönä
Jerihota wastan/ sanoden:
26:4 Ne jotca owat cahdenkymmenen
wuotiset ja sen ylidze/ nijncuin HERra oli
käskenyt Mosexelle ja Israelin lapsille/ jotca
Egyptist lähtenet olit.
26:5 RUBen Israelin esicoinen. Nämät olit
Rubenin lapset: Hanoch/ josta Hanochiterin
sucucunda tule: Pallu/ josta Palluiterin
sucucunda tule:
26:6 Hezron/ josta Hezroniterin sucucunda
tule: Charmi/ josta Charmiterin sucucunda
tule.
26:7 Nämät owat Rubenin sucucunnat. Ja
heidän lucuns colmewijdettäkyymmendä
tuhatta/ seidzemensata ja colmekymmendä.
26:8 Mutta Pallun poica oli Eliab.
26:9 Ja Eliabin poica oli Nemuel Dathan ja
Abiram. Nämät owat Dathan ja Abiram/ jotca
cudzuttin Canssasta/ jotca asetit heidäns
Mosest ja Aaronita wastan Corahn eriseuras/
cosca he asetit heitäns HERra wastan.
26:10 Ja maa awais suuns/ ja nieli heidän
Corahn cansa/ cosca se eriseura cuoli/ ja
cosca myös tuli söi wijsikymmendä miestä
colmatta sata/ ja tulit merkixi.
26:11 Waan Corahn lapset ei cuollet.
26:12 SIMEONIN lapset heidän sucucunnisans.
Nemuel/ hänestä Nemueliterin sucucunda
tule: Jamin/ hänestä Jaminiterin sucucunda
tule: Jachin/ hänestä Jachiniterin sucucunda
tule:

4 Moseksen kirja

26:13 Serah/ hänestä Serahiterin sucucunda tule: Saul/ hänestä Sauliterin sucucunda tule:
26:14 Nämät owat Simeonin sucucunnat/ caxicolmattakymmendä tuhatta ja caxisata.
26:15 GAdin lapset heidän sucucunnisans. Siphon/ hänestä Siphoniterin sucucunda tule: Haggi/ hänestä Haggiterin sucucunda tule: Suni/ hänestä Suniterin sucucunda tule:
26:16 Osni/ hänestä Osniterin sucucunda tule: Eri/ hänestä Eriterin sucucunda tule:
26:17 Arod/ hänestä Aroditerin sucucunda tule: Ariel/ hänestä Arieliterin sucucunda tule:
26:18 Nämät owat Gadin lasten sucucunnat/ heidän lucuns neljäkymmendä tuhatta ja wijsisata.
26:19 JUdan lapset Ger ja Onan/ jotca molemmat cuolit Canaan maalla.
26:20 Ja Judan lapset heidän sucucunnisans olit nämät: Sela/ häestä Selaniterin sucucunda tule: Perez/ hänestä Pereziterin sucucunda tule. Serah/ hänestä Serahiterin sucucunda tule:
26:21 Mutta Perezin lapset olit/ Hezron/ hänestä Hezroniterin sucucunda tule: Hamul/ häestä Hamuliterin sucucunda tule:
26:22 Nämät owat Judan sucucunnat/ heidän lucuns cuusicahdexattakymmendä tuhatta ja wijsisata.
26:23 ISascharin lapset heidän sucucunnisans/ Thola/ hänestä Tholaiterin sucucunda tule: Phua/ hänestä Phuaiterin sucucunda tule:
26:24 Jasub/ hänestä Jasubiterin sucucunda tule: Simron/ hänestä Simroniterin sucucunda tule.
26:25 Nämät owat Isascharin sucucunnat/ heidän lucuns neljäseidzemettäkymmendä tuhatta ja colmesata.
26:26 SEbulonin lapset heidän sucucunnisans/ Sered/ hänestä Serediterin sucucunda tule: Elon/ hänestä Eloniterin sucucunda tule: Jafelel/ hänestä Jafeliterin sucucunda tule.
26:27 Nämät owat Sebulonin sucucunnat/ heidän lucuns/ cuusikymmendä tuhatta ja

wijsisata.
26:28 JOsephin lapset heidän sucucunnisans/ Manasse ja Ephraim.
26:29 Manassen lapset olit Machir/ hänestä tule Machiriterin sucucunda. Machir sijtti Gileadin/ hänestä tule Gileaditerin sucucunda.
26:30 Nämät owat Gileadin lapset/ Hieser/ hänestä tule Hieseriterin sucucunda: Helek/ hänestä tule Helekiterin sucucunda.
26:31 Asriel/ hänestä tule Asrieliterin sucucunda: Sichem/ hänestä tule Sichemiterin sucucunda.
26:32 Smida/ hänestä tule Smiditerin sucucunda: Hepher/ hänestä tule Hepheriterin sucucunda.
26:33 Mutta Zelaphehad oli Hepherin poica/ ja ei hänellä ollut poikia/ mutta ainoastans tyttäriä/ joiden nimet owat: Mahela/ Noa/ Hagla/ Milcha ja Thirza.
26:34 Nämät owat Manassen sucucunnat/ heidän lucuns oli caxicuudettakymmendä tuhatta ja seidzemen sata.
26:35 Ephraimin lapset heidän sucucunnisans/ Suthelah/ hänestä tule Suthelahiterin sucucunda: Becher/ hänestä tule Becheriterin sucucunda: Thahan/ hänestä tule Thahaniterin sucucunda.
26:36 Waan Suthelan lapset olit Eran/ hänestä tule Eraniterin sucucunda.
26:37 Nämät owat Ephraimin lasten sucucunnat/ heidän lucuns oli caxineljättäkymmendä tuhatta ja wijsisata. Nämät owat Josephin lapset heidän sucucunnisans.
26:38 BEnJaminin lapset heidän sucucunnisans/ Bela/ hänestä Belaiterin sucucunda tule: Asbel/ hänestä Asbeliterin sucucunda tule: Ahiram/ hänestä tule Ahiramiterin sucucunda.
26:39 Supham/ hänestä tule Suphamiterin sucucunda: Hupham/ hänestä tule Huphamiterin sucucunda.
26:40 Mutta Belan lapset olit Ard ja Naeman/

4 Mosexen kirja

näistä tule Arditerin ja Naemaniterin
sucucunda.

26:41 Nämät owat BenJamin lapset heidän
sucucunnisans/ heidän lucuns
wijsiwijdettäköymmendä tuhatta ja cuusisata.

26:42 DAnin lapset heidän sucucunnisans/
Suham/ hänestä tule Suhamiterin sucucunda.
Nämät owat Danin lapset heidän
sucucunnisans.

26:43 Ja olit caicki yhten Suhamiterin
sucucunda/ neljäseidzemettäköymmendä
tuhatta ja neljäsata.

26:44 ASserin lapset heidän sucucunnisans/
Jemna/ hänestä tule Jemniterin sucucunda:
Jeswi/ hänestä tule Jeswiterin sucucunda:
Brija/ hänestä tule Brijterin sucucunda.

26:45 Mutta Brijan lapset olit Heber/ hänestä
tule Hebriterin sucucunda:

26:46 Melchiel/ hänestä tule Melchieliterin
sucucunda.

26:47 Ja Asserin tytär cudzuttin Sarah. Nämät
owat Asserin lasten sucucunnat/ heidän
lucuns colmecuudettäköymmendä tuhatta ja
neljäsata.

26:48 Nephtalin lapset heidän sucucunnisans/
Jaheziel/ hänestä tule Jahezieliterin
sucucunda:

26:49 Guni/ hänestä tule Guniterin sucucunda.
Jezer/ hänestä tule Jezeriterin sucucunda:
Sillem/ hänestä tule Sillemiterin sucucunda.

26:50 Nämät owat Nephtalin sucucunnat/
heidän lucuns wijsiwijdettäköymmendä tuhatta
ja neljäsata.

26:51 Tämä on Israelin lasten lucu/ cuusikerta
satatuhatta ja yxi tuhat/ seidzemensata ja
colmekymmendä.

26:52 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

26:53 Näille sinun pitä maan jacaman
perimyxexi/ nimein lugun jälkeen.

26:54 Monelle pitä sinun paljo andaman
perimisexi/ ja harwemmille vähemmän/
jocaidzelle pitä annettaman perimys heidän
lucuns jälkeen.

26:55 Cuitengin arwalla pitä teidän maan
jacaman/ ja heidän Isäins sucucundain nimein
jälken pitä heidän perimän.

26:56 Arwalla sinun pitä jacaman heidän
perimisens/ sen jälkeen cuin heitä monda ja
harwat owat.

26:57 JA tämä myös on Lewitain lucu heidän
sucucunnisans/ Gerson/ hänestä Gersoniterin
sucucunda: tule Cahat/ hänestä Cahatiterin
sucucunda tule: Merari/ hänestä Merariterin
sucucunda tule.

26:58 Nämät owat Lewin sucucunnat/
Libniterin sucucunnat/ Hebroniterin
sucucunnat/ Maheliterin sucucunnat/
Musiterin sucucunnat/ Corahterin
sucucunnat. Cahat sijtti Amramin.

26:59 Ja Amramin emändä cudzuttin
Jochebedixi Lewin tytär/ joca hänelle oli
syndynyt Egyptis/ ja hän synnytti Amramille
hänen miehellens pojat/ Aaronin ja Mosexen/
ja heidän sisarens MirJamin.

26:60 Mutta Aaronille oli syndynyt Nadab/
Abihu/ Eleazar ja Ithamar.

26:61 Joista Nadab ja Abihu cuolit/ cosca he
uhraisit muucalaista tulda HErran edes.

26:62 Ja heidän lucuns oli
colmecomattaköymmendä tuhatta/ caicki
miehenpuolet/ cuucauden wanhast ja sen
ylidzen/ jotca ei ollet luetut Israelin lasten
secan: sillä ei heille annettu perimista Israelin
lasten seas.

26:63 Tämä on Israelin lasten lucu/ jotca
Moses ja Pappi Eleazar luit Moabin kedoilla/
Jordanin tykönä Jerihota wastan.

26:64 Joiden seas ei yhtän ollut sijtä lugusta/
cosca Moses ja Pappi Aaron luit Israelin lapset
Sinain corwes:

26:65 Sillä HERra oli sanonut heille: että
heidän piti totisest cuoleman corwes/ ja ei
yxikän jäänyt heistä elämän/ waan Caleb
Jephunnen poica/ ja Josua Nunin poica.

Vers.2. Lue coco Israelin lasten joucko) Tästä

4 Mosexen kirja

*taitan luke 19. Vers.selitys 1. lugus täsä kirjas.
v. 11. Corahn lapset ei cuollet) Tästä on ennen
puhuttu 32. Vers.16. lugus.*

XXVII. Lucu.

*ZElaphehadin tyttöret Manassen sugusta
anowat perindö weljeins seas/ ettei heidän
Isälläns ollut yhtän poica/ v. 1. Jumala kāske
heille anda perinnön/ ja säätä perinnön
jagon/ v. 5. kāske möys Mosexen astua
Abarimin wuorelle cadzeleman maacunda/
sillä hän piti coottaman hänen Canssans tygö.
v. 12. Moses rucoile HERra asettaman
Canssalle päämiehen hänen siaans/ v. 15.
HERra walidze Josuan ja kāske panna kädet
hänen päällens/ v. 18. Moses teke nijncuin
HERra hänen kāske/ v. 22.*

27:1 Niin Zelaphehadin tyttäret tulit edes
Hepherin pojan/ Gileadin pojan/ Machirin
pojan/ Manassen pojan/ Manasse sugust/
Josephin pojan/ ja nämät olit hänen tytärtens
nimet: Mahela/ Noa/ Hagla/ Milcha ja Tirza.
27:2 Ja he astuit Mosexen ja papin Eleazarin/
ja päämiesten/ ja caiken Canssan eteen/
seuracunnan majan owen edes/ ja sanoit:
27:3 Meidän Isäm cuoli corwes/ ja ei hän ollut
sijnä joucos/ jotca metelin nostit Corahn
capinas HERra wasta/ mutta on synnisäns
cuollut. Ja ei ollut hänellä poikia.
27:4 Mixi meidän Isäm nimen pitä tuleman
sugustans pois/ waicka ei hänellä ollut yhtän
poica? andacat myös meille osa meidän Isäm
weljein seas.
27:5 Ja Moses tuotti heidän asians HERran
eteen.
27:6 Ja HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
27:7 Zelaphehadin tyttäret owat oikein
puhunet: sinun pitä myös perindöosan heille
andaman/ heidän Isäns weljein seas/ ja
saattaman heidän Isäins perimisen heille.
27:8 Ja puhu Israelin lapsille/ sanoden: jos

jocu cuole ilman pojata/ nijn teidän pitä
hänen perimisens andaman hänen tyttärillens.
27:9 Jollei hänellä ole tyttäritä/ nijn teidän
pitä sen perimisen hänen weljeillens
andaman.
27:10 Ja jollei hänellä ole weljiä/ nijn teidän
pitä sen andaman hänen sedillens.
27:11 Jollei hänellä ole setiä/ nijn teidän pitä
sen andaman hänen lähimmäiselle sugullens/
joca hänen lähimmäinen langons on hänen
sugustans/ että hän sen omista. Tämä pitä
oleman Israelin lapsille sääty ja oikeus/
nijncuin HERra on Mosexelle kāskenyt.
27:12 JA HERra sanoi Mosexelle: astu
Abarimin wuorelle/ ja cadzo sieldä sitä maata/
cuin minä Israelin lasten annan.
27:13 Ja cosca sinä sen nähnyt olet/ nijn pitä
sinun coonduman Canssas tygö/ nijncuin
sinun weljeskin Aaron coottu on:
27:14 Sillä ettet te ollet minun sanalleni
cuuliaiset Zinnin corwes Canssan torues/
cosca teidän minua pyhittämän piti weden
cautta heidän edesäns. Se on rijtawesi
Cadexes/ Zinnin corwes.
27:15 Ja Moses puhui HERralle sanoden:
27:16 HERra/ caiken hengen lihan Jumala/
asettacan yhden miehen Canssan päälle.
27:17 Joca heidän edelläns käwis ulos ja
sisälle/ ja weis heitä ulos ja sisälle/ ettei
HERran Canssa olis nijncuin lambat ilman
paimenda.
27:18 JA HERra sanoi Mosexelle: ota Josua
Nunin poica sinun tygös/ joca on mies josa
hengi on/ ja pane sinun kätes hänen päällens.
27:19 Ja aseta händä papin Eleazarin ja coco
Canssan eteen/ ja kāske hänelle heidän
silmäins edes.
27:20 Ja pane sinun cunnias hänen päällens/
että caicki Canssa Israelin lapsist olisit hänelle
cuuliaiset.
27:21 Ja hänen pitä papin Eleazarin eteen
astuman/ hänen pitä kysymän neuwo hänen
edestäns walkeuden säädüllä HERran edes: ja

4 Mosexen kirja

hänen suuns jälkeen pitä käymän ulos ja sisälle/ sekä hänen että Israelin lapset hänen cansans/ ja coco seuracunda.

27:22 Moses teki nijncuin HERra hänelle käski/ ja otti Josuan ja asetti hänen papin Eleazarin ja coco seuracunnan eteen:

27:23 Ja laski kätens hänen päällens/ ja käski hänelle nijncuin HERra oli Mosexelle puhunut.

Vers.8. Hänen perimisens andaman) Täsä se sääty wahwistetan/ että waimowäki mones maacunnas peri kijndiötä/ cuin miehen puolikin. v. 20. Sinun cunnias) Tämä on ilman epäilemät erinomainen tapa ollut/ että Moses on pannut kätens eli sauwans Josuan pään päälle/ nijncuin wielä Cuningat woidellan. v. 21. walkeuden) se on se walkeus ylimmäisen papin rinnois/ Exod. 28:30. tästä muutamit luulewat/ että cosca Jumala andoi wastauxen pappein kysymyxeen/ ja Jumala siihen mielistyi/ kijlsi se jota myös Cuningat sijtte nijn usiast teit/ cuin he kysyit neuwo Jumalalda/ 1. Reg. 28:6. cap. 30:6 Tästä luettacan/ Exod. 28:30.

XXVIII. Lucu.

HERran käsky leipäuhrist/ v. 1. jocapäiwäisest uhrist/ v. 3. Erinomaisist Juhlauhreist/ nijncuin Sabbathin päiwän/ v. 9. Ensimmäisen päiwän joca Cuusa/ v. 11. Neljäntoistakymmenen päiwän ensimmäises Cuusa (se on Pääsiäisen) v. 16. utisen päiwän (se on Heluntai päiwän) uhrist/ etc. v. 26.

28:1 JA HERa puhui Mosexelle/ sanoden:

28:2 Käske Israelin lapsille/ ja sano heille:

minun leipäuhrin/ joca minun uhrin on makiaxi hajuxi/ pitä teidän pitämän ajoillans/ nijn että te sen minulle uhratte.

28:3 Ja sano heille: nämät owat ne uhrit cuin teidän pitä uhraman HERralle: wirhittömät vuosicunnaiset caridzat/ jocapäiwä caxi/

jocapäiwäisexi polttouhrixi.

28:4 Yxi caridza amulla ja toinen ehtona.

28:5 Sijhen kymmenes osa Ephast sämbyläjauhoja ruocauhrixi secoitetut surwotulla öljyllä neljäs osa Hinnist.

28:6 Se on jocapäiwäinen polttouhri/ jota te Sinain wuorella uhrasitte/ makian hajun tulexi HERralle.

28:7 Nijn myös sen juomauhrin jocaidzelle caridzalle neljännen osan Hinnist. Ja se pitä uhrattaman Pyhäs/ wäkewästä wijnasta HERralle.

28:8 Sen toisen caridzan pitä sinun walmistaman ehtona/ nijncuin amullisen ruocauhrin ja juomauhrin/ makian hajun tulexi HERralle.

28:9 MUtta Sabbathin päiwänä caxi wirhitöindä vuosicunnaista caridzata/ ja caxi kymmenestä sämbyläjauhoja/ secoitetuna löjyllä ruocauhrixi/ ja sen juomauhri.

28:10 Tämä on joca Sabbathin polttouhri/ paidzi sitä jopäiwäistä polttouhria juomauhrinens.

28:11 Waan ensimmäisnä päiwänä teidän Cuustanna/ pitä teidän uhraman HErralle polttouhrixi/ caxi nuorta calpeja/ yhden oinan/ seidzemen vuosicunnaista wirhitöindä caridzata.

28:12 Ja aina colme kymmenestä sämbyläjauhoja ruocauhrixi/ secoitettu öljyllä jocaidzelle calpeille/ ja caxi kymmenestä sämbyläjauhoja ruocauhrixi/ öljyllä secoitettu jocaidzelle oinalle.

28:13 Ja aina kymmenes sämbyläjauhoja ruocauhrixi öljyllä secoitettu jocaidzelle caridzalle/ se on makian hajun tuli HERralle.

28:14 Ja heidän juomauhrins pitä oleman puoli Hinnist wijna/ calpeille/ colmannes Hinnist oinalle/ neljännes Hinnist caridzalle. Se on polttouhri joca Cuucaudella ymbäri ajastajan.

28:15 Tähän pitä möys walmistettaman cauris syndiuhrixi HERralle/ paidzi jocapäiwäistä

4 Moseksen kirja

polttouhria juomauhrinens.

28:16 MUtta neljäntenä toistakymmendenä päivänä ensimmäisellä Cuulla on Pääsiäinen HERralle.

28:17 Ja wijdendenä toistakymmendenä päivänä sijtä Cuusta on juhla. Seidzemen päivä pitää syötämän happamatoinda leipä.

28:18 Ensimmäinen päivä pitää cudzuttaman pyhäxi/ että te tuletta cocoon/ ei yhtän orjan työtä pidä teidän silloin tekemän.

28:19 Ja teidän pitää uhraman HERralle polttouhria caxi nuorta calpeja/ yhden oinan/ seidzemen vuosicunnaista wirhitöindä caridzata.

28:20 Heidän ruocauhrins cansa colme kymmenestä sämbyläjauhoja/ öljyllä secoitettua jocaidzelle calpeille/ ja caxi kymmenestä oinalle.

28:21 Ja aina yhden kymmenexen jocaidzelle nijstä seidzemestä caridzasta.

28:22 Sijhen myös caurin syndiuhrixi/ teitä sowittaman.

28:23 Ja teidän pitää sen tekemän huomeneltain ilman sitä polttouhrita/ joca jocapäiväinen polttouhri on.

28:24 Tällä tawalla pitää teidän nijnä jocaidzena seidzemenä päivänä uhraman leipä makian hajun tulexi HERralle/ paidzi jocapäiväistä polttouhria juomauhrinens.

28:25 Ja seidzemes päivä pitää cudzuttaman pyhäxi teidän seasan/ että te tuletta cocoon/ ei yhtäkän orjan työtä pidä teidän silloin tekemän.

28:26 Ja utisen päivänä/ cosca te uhratte sitä utta ruocauhria HERralle/ cosca teidän wijckon owat culunet/ pitää pyhäxi cudzuttaman/ että te tulette cocoon/ ei yhtäkän orjan työtä pidä teidän silloin tekemän.

28:27 Ja teidän pitää uhraman makian hajun tulexi HERralle caxi calpeja/ yhden oinan ja seidzemen vuosicunnaista caridzata/

28:28 Heidän ruocauhrinens/ colme

kymmenestä sämbyläjauhoja secoitettu öljyllä/ jocaidzelle calpeille/ caxi kymmenestä oinalle.

28:29 Ja aina kymmenexen cullakin caridzalle nijstä seidzemestä caridzast.

28:30 Ja caurin teitä sowittaman.

28:31 Tämän pitää teidän tekemän/ paidzi jocapäiväistä polttouhria/ ruocauhrinens/ wirhittömät pitää ne oleman. Nijn myös heidän juomauhrins.

Vers.2. Minun leipäuhrin) Caicki uhrin kuin luetellan/ tiesit että Christus piti uhrattaman Ristin Altarille coco mailman syndein edest/ ja on caickein paras tästä lukea Epistolat Hebrerein tygö/ nijncuin sanottu on Exoduxen lopulla. v. 17. Happamatoin leipä) Tämä tiesi sekä terwelist oppia/ että pyhä elämätä.

XXIX. Lucu.

HERran käsky Trometi juhlast ensimmäisnä päivänä seidzemennes Cuusa/ v. 1. Ruumisten waiwamisest kymmendenä päivänä sijnä Cuusa/ v. 8. Wijdendenä toistakymmendenä päivänä (joca on Lehtimajan juhla) seidzemen seurawaisen päivän sijnä Cuusa uhrista/ v. 12. Paidzi heidän wapan ehdon uhrians. Joita caickia Moses käske Israelin lapsille/ v. 39.

29:1 ENSimmäinen päivä seidzemennellä cuucaudella pitää teidän seasan cudzuttaman pyhäxi/ että te tuletta cocoon/ ei yhtän orjan työtä pidä teidän silloin tekemän/ se on teidän Basunan päivä.

29:2 Ja teidän pitää uhraman polttouhria makiaxi hajuxi HERralle/ nuoren calpein/ oinan ja seidzemen vuosicunnaista wirhitöindä caridzata.

29:3 Nijn myös heidän ruocauhrins colme kymmenestä sämbyläjauhoja/ öljyllä secoitettua calpeille/ caxi kymmenestä oinalle.

4 Mosexen kirja

29:4 Ja yhden kymmenexen jocaidzelle caridzalle nijstä seidzemest caridzast.
29:5 Ja caurin syndiuhrixi teitä sowittaman.
29:6 Paidzi sen Cuucauden polttouhria ja ruocauhria/ ja paidzi jocapäiwäistä polttouhria/ ruocaurinens ja juomauhrinens/ heidän säätyns jälkeen makian hajun tulexi HERralle.
29:7 KYmmenes päiwä tällä seidzemennellä Cuucaudella/ pitä myös teidän seasan cudzuttaman pyhäxi/ että te tuletta cocoon/ ja teidän pitä waiwaman teidän ruumistan/ ja ei yhtän työtä silloin tekemän.
29:8 Waan teidän pitä uhraman polttouhria makiaxi hajuxi HERralle nuoren calpein/ oinan ja seidzemen vuosicunnaista wirhitöindä caridzata/
29:9 Ynnä heidän ruocauhrins cansa/ colme kymmenestä sämbyläjauhoja/ secoitettua öljyllä/ calpeille/ caxi kymmenestä oinalle.
29:10 Ja kymmenen jocaidzelle caridzalle nijstä seidzemest caridzast.
29:11 Sijhen caurin syndiuhrixi/ paidzi sowittamisen syndiuhria ja jocapäiwäistä polttouhria/ ruocauhrinens ja juomauhrinens.
29:12 WIidestoistakymmenes päiwä seidzemennellä Cuucaudella pitä cudzuttaman pyhäxi teidän seasan/ että te tuletta cocoon/ ei mitän orjan työtä pidä teidän silloin tekemän/ ja teidän pitä pyhä pitämän HERralle ne seidzemen päiwä.
29:13 Ja teidän pitä uhraman polttouhria makian hajun tulexi HERralle/ colmetoistakymmendä nuorta calpeja/ caxi oinasta neljätoistakymmendä vuosicunnaista wirhitöindä caridzata.
29:14 Heidän ruocauhreins cansa/ colmekymmenestä sämbyläjauhoja/ secoitetut öljyllä/ jocaidzelle nijstä colmesttoistakymmenest calpeista/ caxi kymmenestä cullengin nijstä cahdesta oinasta.
29:15 Ja kymmenexen idzecullengin/ nijstä neljättoistakymmenest caridzast.

29:16 Sijhen myös cauris syndiuhrixi/ paidzi jocapäiwäistä polttouhria/ ruocauhrinens ja juomauhrinens.
29:17 TOisna päiwänä/ caxitoistakymmendä nuorta calpeja/ caxi oinasta/ neljätoistakymmendä vuosicunnaista wirhitöindä caridzata/
29:18 Ruocauhrinens ja juomauhrinens/ calpeille/ oinaille ja caridzoille/ heidän lucuns ja säätyns perästä.
29:19 Sijhen myös caurin syndiuhrixi/ paidzi jocapäiwäistä polttouhria/ ruocauhrinens ja juomauhrinens.
29:20 Colmandena päiwänä/ yxitoistakymmendä calpeja/ caxi oinasta/ neljätoistakymmendä vuosicunnaista wirhitöindä caridzata/
29:21 Ruocauhrinens ja juomouhrinens/ calpeille/ oinaille ja caridzoille/ jocaidzelle heidän lucuns ja säätyns jälkeen.
29:22 Sijhen myös caurin syndiuhrixi/ paidzi jocapäiwäistä polttouhria/ ruocauhrinens ja juomauhrinens.
29:23 Neljändenä päiwänä/ kymmenen calpeja/ caxi oinasta/ neljätoistakymmendä vuosicunnaista wirhitöindä caridzata/
29:24 Ruocauhrinens ja juomauhrinens/ calpeille/ oinaille ja caridzoille/ heidän lucuns ja säätyns jälkeen.
29:25 Sijhen caurin syndiuhrixi/ paidzi jocapäiwäistä polttouhria/ ruocauhrinens ja juomauhrinens.
29:26 Wijdendenä päiwänä/ yhdexän calpeja/ caxi oinasta/ neljätoistakymmendä vuosicunnaista wirhitöindä caridzata/
29:27 Ruocauhrinens ja juomauhrinens/ calpeille/ oinaille ja caridzoille/ heidän lucuns ja säätyns jälkeen.
29:28 Sijhen myös caurin syndiuhrixi/ paidzi jocapäiwäistä polttouhria/ ruocauhrinens ja juomauhrinens.
29:29 Cuudendena päiwänä/ cahdexan calpeja/ caxi oinasta/ neljätoistakymmendä

4 Mosexen kirja

wuosicunnaista wirhitöindä caridzata/
29:30 Ruocauhrinens ja juomauhrinens/
calpeille/ oinaille ja caridzoille/ heidän lucuns
ja säätyns jälkeen.

29:31 Sijhen myös caurin syndiuhrixi/ paidzi
jocapäiwäistä polttouhria/ ruocauhrinens ja
juomauhrinens.

29:32 Seidzemendenä päiwänä/ seidzemän
calpeja/ caxi oinasta/ neljätoistakymmendä
wuosicunnaista wirhitöindä caridzata/

29:33 Ruocauhrinens ja juomauhrinens/
calpeille/ oinaille ja caridzoille/ heidän lucuns
ja säätyns jälkeen.

29:34 Sijhen myös caurin syndiuhrixi/ paidzi
jocapäiwäistä polttouhria/ ruocauhrinens ja
juomauhrinens.

29:35 Cahdexas päiwä pitä oleman
seuracunnan cocospäiwä/ ei yhtän orjan
työtä teidän pidä silloin tekemän.

29:36 Ja teidän pitä uhraman polttouhria/
makian hajun tulexi HERralle/ calpein/ oinan
ja seidzemen wuosicunnaista wirhitöindä
caridzata/

29:37 Ruocauhrinens ja juomauhrinens/
calpeille/ oinaille ja caridzoille/ heidän lucuns
ja säätyns jälkeen.

29:38 Sijhen myös caurin syndiuhrixi/ paidzi
jocapäiwäistä polttouhria/ ruocauhrinens ja
juomauhrinens.

29:39 Nämät teidän pitä tekemän HERralle
teidän juhlapäiwän/ paidzi sitä cuin te
mielellän lupatte/ ja hywällä tahdollan
annatte polttouhrixi/ ruocauhrixi/
juomauhrixi/ ja kijtoushrixi.

*Vers.7. Waiwaman teidän ruumistan) Se on/
Paastoman. Ja täsä pitä tiettämän/ että
nijncuin Wanhas Testamendis oli Jumalalle
otollinen cosca jocu paastois/ ei nijncuin
Phariseuxet/ ulcocullaisudes/ josta Jumala
walitta/ Esa. 58:5. waan uscosa: Nijn on se
myös Udes Testamendis Jumalalle otollinen/
taicka että jocu coco hänen elämäsän*

*ahkeroidze raitiutta/ 1. Pet. 5:8. eli yxi toisens
cansa/ nijncuin Apostolit/ Act. 13:3. c. 14:23.
eli idze edestäns uscosa/ nijncuin Hanna/
Luc.2:37. Ja Paulus 2. Cor.6:5. cap. 11:27.
tehnyt on: Sentähden että jocu sitä
soweljambi olis rucoileman/ wircans työtä
tekemän ja lihans himo hillidzemän/ ja haluja
jotca hallidzewat heisä/ jotca alati eläwät
herculisudes ja ylönpaldisudes.*

XXX. Lucu.

*MOses sano Canssan Wanhimmille HErran
käskyn jälkeen/ jos jocu lupa jotakin/ nijn
hänen pitä sen pitämän/ v. 1. Jos pijca lupa/ ja
hänen Isäns ei sitä kiellä/ nijn se on wahwa/ v.
4. nijn myös jos emändä lupa/ v. 7. Mutta jos
leski eli hyljätty lupa/ se pitä täytettämän/ v.
10. Jos emändä lupa/ ja ei mies sitä kiellä/ nijn
se on wahwa/ ja ei muutoin/ v. 12.*

30:1 JA Moses sanoi Israelin lapsille/ caicki ne
mitä HERRa hänelle käsenyt oli.

30:2 JA Moses puhui Israelin sucucundain
päämiehille/ sanoden: tämä on se cuin HERRa
käski.

30:3 Jos mies HERralle lupa eli wanno walan/
sitoden hänen sieluns/ ei pidä hänen tekemän
sanans turhaxi/ waan caiken sen täyttämän/
cuin hänen suustans lähtenyt on.

30:4 Jos waimo lupa HERralle sitoden idzens/
ollesans wielä hänen Isäns huones hänen
nuorudesans.

30:5 Ja hänen Isäns cuule hänen lupauxens/ ja
hänen sieluns sitomuxen/ ja hänen Isäns on
äneti sijhen/ nijn hänen lupauxens ja sieluns
sitomuxen pitä wahwan oleman.

30:6 Mutta jos hänen Isäns kieldä sen sinä
päiwänä/ jona hän sen cuule/ nijn hänen
lupauxens ja sieluns sitomuxen ei pidä
wahwan oleman: Ja HERRa on hänelle
armolinen/ että hänen Isäns on kieldänyt.

30:7 Jos hänellä on mies/ ja hän on luwannut/

4 Mosexen kirja

taicka hänen suustans lähte/ jolla hänen sieluns sidotan.

30:8 Ja hänen miehens cuule sen/ ja on äneti siihen sinä päiwänä/ nijn pitä hänen lupauxens ja sieluns sitomuxen oleman wahwan.

30:9 Mutta jos hänen miehens sen kieldä häneldä/ sinä päiwänä jona hän sen cuule/ nijn hän pääse lupauxestans/ ja sijtä cuin hänen suustans lähtenyt on/ jolla hän sieluns sitoi/ ja HERra on hänelle armolinen.

30:10 LEsken ja hyljätyn lupaus/ ja caicki jolla he sieluns sitowat/ pitä heildä täytettämän/

30:11 Mutta jos hän lupa eli sieluns sito walallans miehens huones/

30:12 Ja mies cuule sen/ ja on äneti siihen/ ja ei kiellä sitä/ nijn pitä caiken sen lupauxen ja sielun sitomuxen oleman wahwan.

30:13 Jos hänen miehens teke sen tyhjäxi/ sinä päiwänä jona hän sen cuule/ nijn caicki cuin hänen suustans on lähtenyt/ lupaman ja sitoman hänen sieluans/ ei pidä oleman wahwan: sillä hänen miehens on sen tehnyt tyhjäxi/ ja HERra on hänelle armolinen.

30:14 Ja caicki lupauxet ja walat jotca sitowat waiwaman ruumista/ pitä hänen miehens elickä wahwistaman/ elickä tekemän tyhjäxi.

30:15 Mutta jos hänen miehens on äneti siihen/ päiwästä nijn päiwään/ nijn hän wahwista caicki hänen lupauxens ja hänen sieluns sotimuxet/ että hän on äneti ollut sinä päiwänä/ jona hän sen cuuli.

30:16 Ja jos hän jälist sen otta tacaperin/ sijttecuin hän sen cuuli/ nijn pitä hänen candaman hänen wäärydens.

30:17 Nämät owat ne säädyt cuin HERra on käsenyt Mosexelle/ miehen ja waimon wälillä/ Isän ja tyttären wälillä/ cosca hän on wielä nuori hänen Isäns huones.

Vers.3. Wanno walan) Mikä wala on/ pitä ihmisen hywin ajatteleman/ nimittäin: Rucous Jumalan tygö/ josa me hänen cudzumme

todistajaxi/ ja toiwotamme että hän annais nähdä/ että me totuuden sanomme/ ja rangaisis sitä joca walhettele. v. eodem . Hänen sieluns) se on/ jos hän idzens sito paastoon/ eli jotakin muuta lupa ruumillens tehdä Jumalan palweluxexi: Sielu on eläwä ruumis/ nijncuin Raamattu usein puhu. v. 4. Lupa) Ei se ole yhtä caicki mitä lawatan/ waan että lupaus olis Jumalalle otollinen/ Nijn pitä näistä asioista otettaman waari. 1. että se mitä luwatan/ on cunnialinen/ jota tehdä taitan ilman Jumalan wihoittamata. 2. että se tapahtu heidän suosiollans/ joidenga wallas ne owat jotca lupawat. 3. että se tapahtu hywin ajatellust nnewost. 4. Ei se pidä oleman mahdotoin/ waan hänen woimasans joca lupa. Tästä nuedän lawiammalda selitys Lev. 27:2.

XXXI. Lucu.

HERra käske Mosexen Israelin lasten puolesta costa Midianitereille ennencuin hän cuole/ v. 1. Moses otta tuhannen miestä joca idzesta sucucunnasta/ v. 3. jotca tappawat midianiterein Cuningat/ ja ottawat caicki mitä otettapa on/ v. 7. Cosca he palajawat/ käske Moses tappa caicki miehenpuolet ja caicki naidut waimot/ v. 14. Eleazar sano heille/ cuinga heidän pitä puhdistaman saalins/ v. 21. HERra käske jaca saalin cahten osan/ sotawäen ja Canssan wälillä/ ja anda ylönnyshrin sijtä/ v. 27. ja he tekewät nijn/ v. 31. Päämiehet tulewat/ ettei he ketäkän caiwannet Canssast/ ja tuowat HERralle heidän lahjans/ v. 48. jotca Moses pane todistuxen Tabernaclijn/ v. 51.

31:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

31:2 Costa Midianitereille Israelin lasten puolesta/ ja coco sijtte idzes sinun Canssas tygö.

31:3 Nijn Moses puhui Canssalle/ sanoden:

4 Mosexen kirja

hangitcat teistän miehet sotaan Midianitereitä
wastan/ että he costaisit Midianitereille
HERran puolest.

31:4 Jocaidzest sucucunnast tuhannen/ nijn
että te lähetät sotaan caikista Israelin
sucucunnista.

31:5 Ja he otit Israelin tuhannist/ joca
sucucunnast tuhannen/ nijn että he hangidzit
sotaan caxitoistakymmendä tuhatta.

31:6 Ja Moses lähetti heidän sotaan tuhannen
jocaidzest sucucunnast/ ynnä Pinehan papin
Eleazarin pojan cansa/ ja pyhät aset/ ja myös
riemu Basunat heidän kädesäns.

31:7 Ja he sodit Midianitereitä wastan/
nijncuin HERra oli Mosexelle käskenyt/ ja löit
cuoliaxi caiken miehenpuolen.

31:8 Nijn löit he myös Midianiterein Cuningat
lyötyden cansa/ nimittäin: Ewin/ Rekemin/
Zurin/ Hurin/ ja Reban/ wijsi Midianiterein
Cuningast. Bileamin Beorin pojan löit he myös
miecalla.

31:9 Mutta Israelin lapset otit fangixi
Midianiterein waimot/ heidän lapsens ja caicki
heidän eläimens/ ja caicki heidän carjans/ ja
ryöstit caiken heidän hywydens.

31:10 Ja poltit caicki heidän Caupungins ja
asumisens/ ja caicki heidän linnans.

31:11 Ja he otit heidän saalins/ ja caicki cuin
otettapa oli/ sekä ihmiset että eläimet.

31:12 Ja weit ne Mosexen ja papin Eleazarin
eteen/ ja caiken Israelin lasten seuracunnan
eteen/ nimittäin/ fangit ja otetut eläimet/ ja
ryöwätyt calut/ leirijn Moabiterein kedolle/
joca on Jordanin tykönä Jerihon cohdalla.

31:13 Ja Moses/ ja pappi Eleazar/ ja caicki
seuracunnan päämiehet menit heitä wastan
leiristä.

31:14 JA Moses wihastui sodan päämiestän
päälle/ jotca olit sadan ja tuhannen päällä/
jotca sijtä sodan joucosta tulit.

31:15 Ja Moses sanoi heille: ettekö te ole
caickia waimoja jättänet elämän?

31:16 Cadzo/ eikö ne kääändänet Israelin

lapsia Bileamin neuwest syndiä tekemän
HERra wastan Peorin asias/ ja rangaistus tuli
HERran Canssan päälle.

31:17 Nijn sijs cuoliaxi lyökät caicki
miehenpuoli lasten seas/ ja caicki waimot/
cuin miehen tundenet owat/ ja maannet
tykönä.

31:18 Mutta caicki waimonpuoli/ jotca ei ole
miestä tundenet/ eikä maannet miesten
tykönä/ sallicat elä teidän edesän.

31:19 Ja maatca ulcona leiristä seidzemen
päiwä/ caicki joca jongun lyönyt on/ eli lyötyn
sattunut/ että te puhdistatte teitän
colmandena ja seidzemendenä päiwänä/ ynnä
nijden cansa/ jotca te fangixi otitte.

31:20 Ja caicki waattet/ ja caicki nahcacalut/ ja
caicki jotca wuohen carwoista tehdyt owat/ ja
caicki puuastiat pitä teidän puhdistaman.

31:21 Ja pappi Eleazar sanoi sotajoucolle/
jotca sodas ollet olit: tämä on laki/ jonga
HERra on käskenyt Mosexelle.

31:22 Cullan/ hopian/ wasken/ raudan/ tinan
ja blyjyn/

31:23 Ja caicki/ cuin tulen kärsi/ pitä teidän
käyttämän tulen läpidze/ ja puhdistaman ne/
että se prijscotuswedellä kirckaxi tule. Mutta
caicki se joca ei tulta kärsi/ pitä teidän
käyttämän weden läpidze.

31:24 Ja teidän pitä pesemän waattenne
seidzemendenä päiwänä/ nijn te tuletta
puhtaxi/ sijtte teidän pitä tuleman leirijn.

31:25 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

31:26 Lue fangittuiden saalis sekä ihmisist että
eläimist/ sinä ja pappi Eleazar/ ja ylimmäiset
Isät Canssast.

31:27 Ja anna heille puoli/ jotca sotaan menit
ja sotinet owat/ ja toinen puoli coco
seuracunnalle.

31:28 Ja sinun pitä ylöndämän HERralle
sotamiehistä jotca sodas olit/ aina wijdestä
sadasta yhden sielun/ ihmisist/ eläimist/
Aseist ja lambaist.

31:29 Sijtä puolest osast/ cuin heidän tuli/

4 Mosexen kirja

pitä sinun sen ottaman ja andaman papille Eleazarille/ ylönnyxexi HERralle.
31:30 Waan sijtä puolest/ cuin Israelin lasten tuli/ pitä sinun aina wijdestkymmenest ottaman yhden cappalen/ ihmisist/ carjast/ Aseist ja lambaist/ ja caikist eläimist/ ja sinun pitä ne andaman Lewitaille/ jotca wartioidzewat HErran maja.
31:31 Ja Moses ja pappi Eleazar teit/ nijncuin HERra oli käsenyt Mosexelle.
31:32 Ja se saaliscalu cuin jäänyt oli/ sijtä cuin sotawäki ryöstänyt oli/ oli cuusisata tuhatta/ ja wijsi cahdexattakymmendä tuhatta lammasta.
31:33 Caxi cahdexattakymmendä tuhatta nauta.
31:34 Yxi seidzemettäkymmendä tuhatta Asia.
31:35 Waimowäke jotca ei ole miestä tundenet/ eikä maannet tykönä/ oli caxi neljättäkymmendä tuhatta sielua.
31:36 Ja sen puolen joca heidän tuli/ jotca sodas ollet olit/ lucu oli: colmesata tuhatta/ seidzemen neljättäkymmendä tuhatta/ ja wijsisata lammasta.
31:37 Sijtä tuli HERralle cuusisata/ wijsi cahdexattakymmendä lammasta.
31:38 Nijn myös cuusi neljättäkymmendä tuhatta nauta/ ja sijtä HERralle caxi cahdexattakymmendä.
31:39 Nijn myös colmekymmendä tuhatta/ ja wijsisata Asia/ ja sijtä tuli HERralle yxi seidzemettäkymmendä.
31:40 Nijn myös ihmisten sieluja/ cuusitoistakymmendä tuhatta sielua/ ja nijstä tuli Herralle caxi neljättäkymmendä.
31:41 Ja Moses andoi sen HERran ylönnyuhrin papille Eleazarille/ nijncuin HERra oli hänelle käsenyt.
31:42 Mutta sijtä toisesta puolesta/ cuin Moses Israelin lapsille jacanut oli sotamiehildä/
31:43 Nimittäin/ sen puolen cuin seuracunnalle tuli/ oli colmesata tuhatta/

seidzemen neljättäkymmendä tuhatta/ ja wijsisata lammasta.
31:44 Cuusi neljättäkymmendä tuhatta nauta.
31:45 Colmekymmendä tuhatta ja wijsisata Asia.
31:46 Ja cuusitoistakymmendä tuhatta ihmisten sielua.
31:47 Ja Moses otti sijtä puolest osast/ joca Israelin oli/ aina yhden cappalen wijdestkymmenest/ sekä eläimist että ihmisist/ ja andoi sen Lewitaille/ jotca wartioidzit HERRAN maja/ nijncuin HERra oli Mosexelle käsenyt.
31:48 JA ne jotca päämiehet olit sotawäestä tuhandein päällä/ nimittäin/ tuhannen ja sadan päällä/ ne menit Mosexen tygö.
31:49 Ja he sanoit hänelle: sinun palwelias owat lukenet sotajoucon/ jotca meidän allam olit/ ja ei sijtä yhtäkän puutu.
31:50 Sentähden me tuomme HERralle lahjoja/ senjälken cuin cukin löynnyt on/ cullaisia caluja/ käädyjä/ rannerengaita/ sormuxia/ corwarengaita/ seppeleitä/ että meidän sielum sowitettaisin HERran edes.
31:51 Nijn Moses ja pappi Eleazar otit heildä cullan caickinaisisa cappaleisa.
31:52 Ja caicki ylönnyuhrin culda/ jonga he HERralle uhraisit/ oli cuusitoistakymmendä tuhatta/ seidzemensata ja wijsikymmendä Sicli/ päämiehildä tuhannen ja sadan päällä.
31:53 Sillä sotawäki oli ryöwännyt idzecukin edestäns.
31:54 Ja Moses ja pappi Eleazar otit cullan päämiehildä jotca olit tuhannen ja sadan päällä/ ja he weit sen seuracunnan majaan/ Israelin lapsille muistoxi HERran eteen.

Vers.1. Israelin lasten puolesta) Syy tähän sotaan on cap. 25:17. että he saatit Canssan paha tekemän HERran edes/ johonga heidän waimons petit heitä. Muut syyt mingätähden sodat pidettin Wanhas Testamendis/ löytän erinomaisis paicois. Nijncuin 1. Cosca

4 Mosexen kirja

*monica*hdat maacunnas poickeisit oikiast Jumalan palweluxest pois/ Deut. 13:13. 2. Cosca werolliset alimmaiset asetit idzens heidän Herrans wastan/ 4. Reg. 3:7. 3. Cosca capina nostettin/ 2. Reg. 20:1. 4. Cosca cauhiat pahat tegot wastattin/ Iud. 20:1. 5. Cosca jollaculla Herralla tapahtui häpiä toiselda/ 2. Reg. 10:1. 6. Cosca jocu Ruhtinas tahdoi omans jällens/ 2. Reg. 3:1. 7. Cosca wiholinen tuli toisen maalle/ 2. Reg. 8:1. 8. Cosca jocu autti toisen wihamiestä/ 2. Reg. 8:3. 1. Chron. / 8:5. 9. Cosca jongun ystäwä wietin/ pois Gen. 14:14. 10. Cosca ylimmäiset olit Tyrannit/ 1. Macc. 1:2. etc.

XXXII. Lucu.

*R*ubenin ja Gadin lapset anowat Mosexelda Gileadin maata/ että heillä oli paljo carja/ v. 1. Hän nuhtele heitä/ että he teit heidän weljens wastakyndisexi waeldaman edespäin/ v. 6. He wastawat: että he tahtowat jättä heidän tawarans Caupungeihin/ ja waelda täysis aseis Israelin lasten edellä maacundaan/ v. 16. Moses tyty siihen/ v. 20. ja käske anda heille mitä he anoit/ v. 28. Ja nijn he saawat Sihonin ja Oggin waldacunnan/ v. 33.

32:1 RUbenin ja Gadin lapsilla oli sangen paljo carja/ ja cosca he näit Jaesarin ja Gileadin maan/ että se oli sowelias carjan laiduin.

32:2 Nijn he tulit ja puhuit Mosexelle/ ja papille Eleazarille/ ja Canssan päämiehille/ sanoden:

32:3 Se maa Atroth/ Dibon/ Jaeser/ Nimra/ Hesbon/ Eleale/ Sebam/ Nebo ja Beon.

32:4 Jonga HERra oli lyönyt Israelin Canssan edes/ on sowelias carjalle/ ja meillä sinun palwelioillas on carja.

32:5 Ja he wielä sanoit: jos me olemme armon löytänet sinun edesäs/ nijn anna sinun palwelioilles tämä maa omaxi/ ja nijn en me mene Jordanin ylidze.

32:6 Moses sanoi Rubenin ja Gadin lapsille: pidäiskö teidän weljen menemän sotaan/ ja teidän pidäis tähän jäämän?

32:7 Mixi te käännätte Israelin lasten sydämet/ ettei heidän pidäis menemän ylidze/ siihen maahan/ jonga HERra heille anda.

32:8 Nijn teit myös teidän Isän/ cosca minä lähetin heidän Cades Barneast wacoiman tätä maata.

32:9 Ja cuin he tulit Escolin wirran tygö/ ja näit maan/ käänsit he Israelin lasten sydämet/ nijn ettei he siihen maahan tahtonet mennä/ jonga HERra heille tahdoi anda.

32:10 Ja HERran wiha julmistui sinä päiwänä/ ja hän wannoi/ sanoden:

32:11 Tämä Canssa joca Egyptist lähtenyt on/ cahdenkymmenen vuoden wanhasta ja sen ylidze/ ei suingan pidä näkemän sitä maata/ ionga minä Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille wannonut olen/ ettei he minua uscollisest seurannet.

32:12 Paidzi Calebi Jephunnen Kesiniterin poica/ ja Josua Nunin poica: sillä he uscollisest seuraisit HERra.

32:13 Nijn HERran wiha julmistui Israelis/ ja laski heidän menemän corpeen sinne ja tänne/ neljäkymmenexi wuodexi/ siihenasti cuin caicki se sucucunda huckui/ joca HERra wastan paha tehnyt oli.

32:14 Ja cadzo/ te olette nosnet teidän Isäin siaan/ syndisten joucko/ lisämän wielä HERran wihan julmutta Israeli wastan.

32:15 Sillä jos te teitän käännätte hänestä pois/ nijn hän anda teidän enemmän aica wijpyä corwesa/ ja nijn te hucutatte caiken tämän Canssan.

32:16 Nijn he käwit edes/ ja sanoit: me rakennam ainoastans tähän pihatoita meidän carjallem/ ja Caupungeita meidän lapsillem.

32:17 Mutta me hangidzem käymän Israelin lasten edellä/ siihenasti että me johdatam heitä sioillens/ waan meidän lapsem owat

4 Mosexen kirja

nijsä wahwois Caupungeis maan asuwaisten tähden.

32:18 En me myös palaja cotia päin/ siihenasti että Israelin lapset idzecukin saawat perindöns.

32:19 Sillä en me tahdo heidän cansans periä sillä puolen Jordanin/ waan meidän perindöm olcon tällä puolella Jordania itän päin.

32:20 Moses sanoi heille: jos te tämän teette/ että te hangidzet teidän sotaan HERran edes.

32:21 Nijn mengät HERran edellä Jordanin ylidze/ jocainen cuin teistä hangittu on/ siihenasti että te ajatte caicki wiholiset pois hänen caswons edestä.

32:22 Ja maa tule HERran edes alemmaisexi/ sijtte pitä teidän palajaman jällens/ ja oleman wiattomat HERran ja Israelin edes/ ja nijn tämä maa on teidän oman HERran edes.

32:23 Mutta jos et te nijn tee/ cadzo/ nijn te ricotte HERra wastan/ ja teidän pitä tundeman teidän rioxen/ josa hän käsittä teidän.

32:24 Nijn rakendacat sijs Caupungeita teidän lapsillen/ ja pihatoita teidän carjallen/ ja tehkät nijncuin te sanoitte.

32:25 Gadin ja Rubenin lapset sanoit Mosexelle: sinun palwelias tekewät nijncuin minun Herran on käsenyt.

32:26 Meidän lapsem/ emändäm/ tawaram ja caicki meidän carjam pitä jäämän Gileadin Caupungijn.

32:27 Mutta me sinun palwelias lähdem caicki yhdes joucos hangittuna sotaan HERran edes/ nijncuin minun Herran sanonut on.

32:28 Niin Moses käski heidän puolestans pappia Eleazarit/ ja Josua Nunin poica/ ja Israelin lasten sucucundain ylimmäisiä Isiä.

32:29 Ja sanoi heille: jos Gadin ja Rubenin lapset menewät teidän cansan Jordanin ylidze/ caicki hangittuna sotaan HERran edes/ ja te saatte caiken maan alan/ nijn andacat heille Gileadin maa omaksi.

32:30 Waan josei he mene hangittuna teidän

cansan/ nijn pitä heidän perimän teidän cansan Canaan maalla.

32:31 Gadin ja Rubenin lapset wastaisit/ ja sanoit: nijncuin HERra on puhunut sinun palwelioides/ nijn me teem.

32:32 Me menem hangittuna HERran edes Canaan maalle/ ja omistam meidän perindöosam tällä puolella Jordanin.

32:33 Nijn Moses andoi Gadin ja Rubenin lapsille/ ja puolelle Manassen sucucunnalle Josephin pojan/ Sihonin Amorrerein waldacunnan/ Ja Oggin Basanin Cuningan waldacunnan/ caiken heidän maans Caupungeinens/ jotca nijsä maan äris ymbärillä olit.

32:34 Ja Gadin lapset rakensit Dibonin/ Atharothin/ Aroerin.

32:35 Atrothin/ Sophanin/ Jaesarin/ Jegabehanin.

32:36 Bethnimran ja Betharan/ wahwat Caupungit ja pihatot.

32:37 Rubenin lapset rakensit Hesbonin/ Elealenin/ Kiriathaimin.

32:38 Nebon/ BaalMeonin/ ja muutti nimet/ ja Sibaman/ ja annoit nijlle Caupungeille nimet/ cuin he rakensit.

32:39 Ja Machirin Manassen pojan lapset menit Gileadijn ja voitit sen/ ja ajoit ulos caicki Amorrerit/ jotca siellä asuit.

32:40 Nijn Moses andoi Machirille Manassen pojalle Gileadin/ ja hän asui siellä.

32:41 Mutta Jair Manassen poica meni/ ja woitti heidän maan kyläns/ jotca hän cudzui Jairin kylixi.

32:42 Meni myös Nobah/ ja woitti Knathin tyttärinens/ ja hän cudzui sen Nobahxi/ nimestäns.

Vers.34. Rakensit) Tästä ymmärretän/ ei olewan Jumalan miellä wastan/ raketa wahwoja Caupungeita/ että jocu rauhas olis hengens ja caluns puolesta/ mutta ei kenengän pidä turwaman nijhin/ waan eläwän

4 Mosexen kirja

Jumalaan: sillä/ ei niihin ole luottamist jotca käsillä raketan/ cosca Jumala tahto rangaista/ taitan ne käsillä cukistetta jällens/ lue tästä Abdia Prophetat.

XXXIII. Lucu.

MOses kirjoitta Israelin lasten matcuxtuxet ja leirit/ Ramesest Egyptis Jordanin wirtan asti/ v. 1. Cosca Canssa tulewat Jordanin tygö/ käske HERra heidän peräti häwittä Cananerit/ v. 50. ja josei he sitä tee/ tulewat he orjantappuroixi heidän silmillens/ v. 55.

33:1 Nämät owat Israelin lasten matcuxtuxet/ jotca läxit Egyptin maalda/ jouckoinens Mosexen ja Aaronin cautta.

33:2 Ja Moses kirjotti heidän matcuxtuxens/ nijncuin he matcustit HERran käskyn jälkeen. Ja nämät owat heidän matcuxtuxens cuin he matcustit.

33:3 Ja matcustit Ramesest wijdendenätoistakymmendenä päiwänä ensimäisnä Cuccautena toisna päiwänä Pääsiäisest/ corkian käden cautta/ caickein Egyptiläisten nähden.

33:4 Ja Egyptiläiset hautaisit esicoisens/ jotca HERra heidän seasans lyönyt oli: sillä HERra oli myös rangaisnut heidän jumalitans.

33:5 Cosca Israelin lapset olit waeldanet Ramesest/ nijn he sioitit idzens Suchotthijn.

33:6 Ja matcustit Suchothist/ ja sioitit idzens Ethamijn/ joca on corwen ärellä.

33:7 Ja he matcustit Ethamist/ ja pysännyit Hahirothin laxoon/ joca on BaalZephtonin päin/ ja sioitit idzens Migdolin cohdalle.

33:8 Ja he matcustit Hahirothist/ ja käwit meren läpidze haman corpen/ ja matcustit colme päiwäcunda Ethamin corwes/ ja sioitit idzens Maraahn.

33:9 Ja he matcustit Marahst ja tulit Elimijn/ siellä oli caxitoistakymmendä lähdettä ja seidzemenkymmendä palmupuuta/ ja sioitit

idzens siellä.

33:10 Ja he matcustit Elimist/ ja sioitit idzens punaisen meren tygö/

33:11 Ja he matcustit punaisen meren tykö/ ja sioitit idzens Sinnin corpeen.

33:12 Ja he matcustit Sinnin corwest/ ja sioitit idzens Daphcaan.

33:13 Ja he matcustit Daphcast/ ja sioitit idzens Alus.

33:14 Ja he matcustit Alust/ ja sioitit idzens Raphidimijn/ ja sijnä ei ollut Canssalla wettä juoda.

33:15 Ja he matcustit Raphidimist/ ja sioitit idzens Sinain corpeen.

33:16 Ja he matcustit Sinain corwest/ ja sioitit idzens himohautoille.

33:17 Ja he matcustit himohautoilda/ ja sioitit idzens Hazerothijn.

33:18 Ja he matcustit Hazerothist/ ja sioitit idzens Rithmaan.

33:19 Ja he matcustit Rithmast/ ja sioitit idzens Rimon Parezijn.

33:20 Ja he matcustit Rimon Parezest/ ja sioitit idzens Libnaan.

33:21 Ja he matcustit Libnast/ ja sioitit idzens Rissaan.

33:22 Ja he matcustit Rissast/ ja sioitit idzens Kehelathan.

33:23 Ja he matcustit Kehelathast/ ja sioitit idzens Sapherin wuorelle.

33:24 Ja he matcustit Sapherin wuorelda/ ja sioitit idzens Haradaan.

33:25 Ja he matcustit Haradast/ ja sioitit idzens Makehelothijn.

33:26 Ja he matcustit Makehelothist/ ja sioitit idzens Tahathijn.

33:27 Ja he matcustit Tahathist/ ja sioitit idzens Tarahn.

33:28 Ja he matcustit Tarahst/ ja sioitit idzens Mitcaan.

33:29 Ja he matcustit Mitcast/ ja sioitit idzens Hasmonaan.

33:30 Ja he matcustit Hasmonast/ ja sioitit

4 Mosexen kirja

idzens Moserothijn.

33:31 Ja he matcustit Moserothist/ ja sioitit idzens BneJaeconijn.

33:32 Ja he matcustit BneJaeconist/ ja sioitit idzens Horgidgadijn.

33:33 Ja he matcustit Horgidgast/ ja sioitit idzens Jathbathaan.

33:34 Ja he matcustit Jathbathast/ ja sioitit idzens Abronaan.

33:35 Ja he matcustit Abronast/ ja sioitit idzens Ezeongaberijn.

33:36 Ja he matcustit Ezeongaberist/ ja sioitit idzens Zinnin corpeen/ se on/ Cades.

33:37 Ja he matcustit Cadexest/ ja sioitit idzens Horin wuorelle/ joca on Edomin maan rajoilla.

33:38 Sijnä meni pappi Aaron Horin wuorelle/ HERran käskyn jälkeen/ ja cuoli siellä neljännenäkymmendenä wuotena/ sijttecuin

Israelin lapset olit lähtenet Egyptin maalda/ ensimäisnä päiwänä wijdennestä Cuusta/

33:39 Sadan ja colmencolmattakymmendä wuotisna.

33:40 Ja Arad Cananerein Cuningas/ joca asui etelän päin Canaan maalla/ cuuli että Israelin lapset tullet olit.

33:41 Ja he matcustit Horin wuorelda/ ja sioitit idzens Salmonaan.

33:42 Ja he matcustit Salmonast/ ja sioitit idzens Phunonijn.

33:43 Ja he matcustit Phunonist/ ja sioitit idzens Obothijn.

33:44 Ja he matcustit Obothist/ ja sioitit idzens Iгимijn/ lähes Abarimi/ Moabiterein rajoille.

33:45 Ja he matcustit Iгимist/ ja sioitit idzens Dibon Gadijn.

33:46 Ja he matcustit Dibon Gadist/ ja sioitit idzens Almon Diblataimijn.

33:47 Ja he matcustit Almon Diblataimist/ ja sioitit idzens Abarimin wuorelle Nebon cohdalle.

33:48 Ja he matcustit Abarimin wuorelda/ ja

sioitit idzens Moabiterein kedolle/ Jordanin tygö Jerihota wastan.

33:49 Ja he sioitit idzens Jordanin tygö hamast BethJesimothist nijn AbelSittimijn Moabiterein kedolle.

33:50 JA HERra puhui Mosexelle/ Moabiterein kedolla/ Jordanin tykönä/ Jerihon cohdalla/ sanoden:

33:51 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: cosca te oletta tullet Jordanin ylidze Canaan maalle/

33:52 Nijn teidän pitä caicki sen maan asuwaiset teidän edestän ajaman pois/ ja caicki heidän padzans/ ja waletut cuwans hucuttaman/ ja caicki heidän corkeudens häwitettämän.

33:53 Ja nijn teidän pitä maan asuwaiset ajaman ulos/ ja asuman siellä: sillä teille olen minä maan andanut omistaxen sen.

33:54 Ja teidän pitä maan jacaman arwalla sucuin keskenä/ joita usiambi on/ nijlle pitä teidän enämbi andaman/ joita vähembi on/ nijlle vähemmän/ cuin arpa lange cullengin/ nijn pitä hänen sen ottaman/ teidän Isäin sucucundain jälkeen pitä teidän perimän.

33:55 Mutta joldeica te maan auswaisia aja ulos teidän edestän/ nijn pitä ne jäänet oleman teille nijncuin orjantappurat teidän silmisän/ ja keihäs teidän kyljesän/ ja pitä ahdistaman teitä sillä maalla cusa te asutta. 33:56 Nijn tapahtu/ että minä teen nijn teille/ cuin minä aiwoin heille tehdä.

Vers.52. Cuwans hucuttaman) Ei tästä seura/ että tähän aican on jocaidzelle luwallinen repiä cuwia ales/ waicka ne wäärin käytetän: sillä tämä käsky oli erittäin annettu Juuttaille/ waan Canssa pitä ensist Jumalan sanast opetettaman/ ja sijtte pitä laillisen Esiwallan sencaltaiset cuwat toimella paneman pois. Sillä muutoin pidäis myös tapettaman ja häwitettämän caicki ne jotca nijtä cuwia

4 Mosexen kirja

palwellet owat/ joca myös käsketty on. Lue Luth. 7. Cap. Deut. päälle.

XXXIV. Lucu.

HERra kāske Mosexen sanoa Israelin lapsille/ cosca he tulewat maacundaan jacaman sitä/ cutca heidän rajans oleman pitä/ v. 1. Etelän/ v. 3. lännen/ v. 6. pohjan/ v. 7. ja idän puolella/ v. 10. Moses teke nijncuin HERra kāske/ ja sano nijlle yhdexälle sucucunnalle/ cuinga paljo maata heille pitä jaettaman/ v. 13. Sijtte nimittä Jumala/ cutca maata jacaman pitä/ v. 16.

34:1 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
34:2 kāske Israelin lapsille/ ja sano heille:
Canaan maalle tulduan pitä sillä maalla/ joca teille perimisexi lange Canaan maalla/ oleman hänen rajans.
34:3 Etelän puoli pitä rupeman Zinnin corwesta Edomin tykö/ nijn että teidän rajan etelän päin/ pitä oleman suolaisen meren ärestä/ joca itän päin on.
34:4 Ja että raja pitä ulottuman eteläst haman Acrabimin/ ja käymän Zinnin läpidze/ ja rajat merest haman Cades Barneaan/ ja ulottuman Adarin kylään/ ja käymän Asmonin läpidze.
34:5 Ja ojendaman idzens Asmost Egyptin wirtan asti/ ja sen loppu olcan meresä.
34:6 Mutta raja länden päin/ pitä oleman tämä: nimittäin/ suuri meri pitä oleman teidän maan äri länden päin.
34:7 Raja pohjan päin pitä oleman tämä: teidän pitä mittaman suurest merest haman Horin wuoren asti.
34:8 Ja Horin wuoresta mittaman/ sijhenasti että Hamatthijn tullan/ nijn että hänen loppuns on Zebadan rajas.
34:9 Ja sen rajan loppu nijn Ziphron/ ja sen loppu olcon Enanin kylän tykönä. Se olcon teidän rajan pohjan päin.
34:10 Ja pitä myös mittaman teidän rajan itän

päin Enanist nijn Zephamaahan.
34:11 Ja se raja mengän alaspäin Zephamaast Ribla Ainin asti idän puoleen. Sijtte juoscan alaspäin/ ja mengän Cinerethin meren siwua idän puoleen.
34:12 Ja tulcan Jordanin päin/ nijn että sen loppu olcon suolainen meri. Sen pitä oleman teidän maan rajoinens/ ymbärins.
34:13 JA Moses kāski Israelin lapsille/ ja sanoit: tämä on maa/ jonga teidän pitä jacaman keskenän arwalla/ jonga HERra kāski anda nijlle yhdexälle sucucunnalle/ ja sille puolelle sucucunnalle:
34:14 Sillä Rubenin lasten sucucunda/ heidän Isäns huonen jälken/ ja se puoli Manassen sucucunda/ owat jo ottanet heidän osans.
34:15 Nijn owat ne caxi sucucunda/ ja se puoli sucucunda saanet heidän perindöosans/ tällä puolen Jordanin Jerihon cohдалle/ itän päin.
34:16 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:
34:17 Nämät owat miesten nimet/ jotca maan pitä jacaman teidän keskellän/ pappi Eleazar ja Josua Nunin poica.
34:18 Sijhen pitä myös teidän ottaman päämiehet jocaidzest sucucunnast maata jacaman.
34:19 Ja nämät owat miesten nimet/ Caleb Jephunnen poica Judan sucucunnast.
34:20 Semuel Amihudin poica/ Simeonin sucucunnasta.
34:21 Elidad Chislon poica/ BenJaminin sucucunnast.
34:22 Buchi Jaglin poica/ Danin lasten sucucunnan päämies.
34:23 Haniel Ephodin poica/ Josephin lapsist/ Manassen sucucunnan päämies.
34:24 Kemuel Siphtan poica/ Ephraimin lasten sucucunnan päämies.
34:25 Elizaphan Parnachin poica/ Sebulonin lasten sucucunnan päämies.
34:26 Palthiel Asan poica/ Isascharin lasten sucucunnan päämies.
34:27 Ahihud Selomin poica/ Asserin lasten

4 Mosexen kirja

sucucunnan päämies.

34:28 Pedahel Amihudin poica/ Nephtalin lasten sucucunnan päämies.

34:29 Nämät owat ne cuin HERra käskenyt on/ Israelin lasten perindöosa jacaman Canaan maalla.

Vers.13. Arwalla) Nijn cuin ihmisen autuudelle on se wahingolinen/ arwalla tahtoa tietä mitä tapahtuman pitä: njjn se on sitä watan tarpellinen/ cosca sillä perindö ja muut sencaltaiset jaetan/ ettei rijdat ja eripuraisudet loppumat olis/ cuin Salomo puhu/ Prov. 18:18.

XXXV. Lucu.

HERra kärke Israelin lasten anda Lewitaille heidän perinnöstäns 48. Caupungit/ v. 1. Cuusi njjstä pitä oleman wapat Caupungit/ v. 6. joihin sen/ joca jongun tapaturmast cuoliaksi löis/ pidäis pakeneman weren costajata/ ja pysymän siellä ylimmäisen papin cuoleman asti/ v. 21. Mene hän paicastans ulos ja tapetan/ olcon oma nuhtens/ v. 26. Cahden todistuxest cuoletetan miehentappaja: kioldän ottamast sowindo sen edest/ ettei maacunda saastutettais/ v. 30.

35:1 JA HERra puhui Mosexelle/ Moabiterin kedoilla/ läsnä Jordania Jerihon cohdalla/ sanoden:

35:2 kärke Israelin lasten anda Lewitaille Caupungeita asuaxens heidän perimisestäns/ njjn myös esicaupungit ymbärins Caupungeita andacat Lewitaille.

35:3 Että he asuisit Caupungeis/ ja pitäisit heidän carjans/ tawarans ja caickinaiset eläimens esicaupungeis.

35:4 Esicaupungein lawius cuin teidän pitä andaman Lewitaille/ pitä oleman tuhannen kynärät Caupungin muurist ulos caicki ymbärins.

35:5 Nijn teidän pitä mittaman Caupungista idän puolel caxi tuhatta kynärätä: ja etelän puolel caxi tuhatta kynärätä/ ja lännen puolel caxi tuhatta kynärätä/ ja pohjan puolel caxi tuhatta kynärätä/ että Caupungi keskellä olis. Se pitä oleman heidän esicaupungins.

35:6 JA njjden Caupungein seas cuin te annatte Lewitaille/ pitä teidän andaman cuusi wapat Caupungit/ että se joca jongun cuoliaksi lyö/ pakenis njjhin. Wielä päälisxi pitä teidän andaman/ heille caxiwijdetäkymmendä Caupungita.

35:7 Nijn että caickians Caupungeita cuin te annatte Lewitaille/ tule cahdexan wijdetäkymmendä/ esicaupungeinens.

35:8 Ja pitä heille annettaman enämbi njjldä/ joilla paljo on Israelin lasten seas/ ja wähembi njjldä/ joilla wähembi on/ idzecukin hänen perimisens jälkeen/ joca hänelle jaettu on/ pitä andaman Lewitaille Caupungit.

35:9 JA HERra puhui Mosexelle/ sanoden:

35:10 Puhu Israelin lapsille/ ja sano heille: tulduan Jordanin ylidze Canaan maalle/

35:11 Pitä teidän walidzeman Caupungeita/ jotca wapat Caupungit oleman pitä/ joihinga se paetcan/ cuin jongun tapaturmast cuoliaksi lyö.

35:12 Ja pitä sencaltaiset wapat Caupungit oleman teidän seasan/ weren costaitten tähden ettei tappajan pidä cuoleman/ siihenasti/ että hän coco seuracunnan oikeuden edes on seisonut.

35:13 Ja ne Caupungit/ cuin teidän andaman pitä/ pitä oleman cuusi wapata Caupungita.

35:14 Colme pitä teidän andaman tälle puolen Jordanin/ ja colme Canaan maalle. Ne owat ne cuusi wapat caupungita.

35:15 Sekä Israelin lapsille/ että muucalaisille ja huonecundaisille teidän seasan/ että sinne pakenis/ cucaikänäns jongun sielun tapaturmast lyö.

35:16 JOca jongun cuoliaksi lyö raudalla/ njjn että hän cuole/ hän on miehen tappaja/ Ja

4 Mosexen kirja

pitä totisest cuoleman.

35:17 Paisca hän jongun kiwellä (jolla cuoletetta taitan) nijn että hän sijtä cuole/ nijn hän on miehen tappaja/ ja pitä totisest cuoleman.

35:18 Lyö hän händä puulla (jolla taitan cuoletetta) nijn että hän cuole/ hän on miehen tappaja ja pitä totisest cuoleman.

35:19 Weren costajan pitä miehen tappajan andaman cuoletta/ cohdatesans hänen.

35:20 Jos hän syövä hänen wihast/ taicka paisca hänen päällens jotakin petoxella/ nijn että hän cuole.

35:21 Taicka wihast lyö händä kädelläns/ nijn että hän cuole/ nijn pitä hänen totisest cuoleman/ joca hänen löi: sillä hän on miehen tappaja. Weren costaja pitä tappaman hänen cohdatesans hänen.

35:22 Mutta jos hän syövä hänen tapaturmast ilman wihata/ taicka heittä jotakin hänen päällens tapaturmast/

35:23 Taicka heittä kiwellä händä tietämätä (josta mies cuole/ ja ei sitä nähnyt) nijn että hän cuole/ ja ei ole hän hänen wihamiehens/ ja hänelle myös ei mitäkän paha suonut/

35:24 Nijn pitä Canssan duomidzeman täsä asias lyöjän ja weren costajan wälillä.

35:25 Ja Canssan pitä wapahtaman miehen tappajan weren costajan käsistä andaden hänen tulla wapaan Caupungijn jällens/ johonga hän pakeni/ ja siellä pitä hänen oleman ylimmäisen papin cuoleman asti/ joca pyhällä öljyllä woideldu on.

35:26 Jos miehen tappaja mene hänen wapan Caupungins rajain ylidze/ johonga hän paennut on/

35:27 Ja weren costaja löytä hänen ulcona wapan Caupungins rajoista/ ja lyö hänen cuoliaksi/ nijn ei pidä hänen sen wereen syypää oleman:

35:28 Sillä hänen piti wapas Caupungisans oleman ylimmäisen papin cuoleman asti/ ja ylimmäisen papin cuoleman jälkeen tuleman

perindö maallens jällens.

35:29 Nämät pitä oleman teille ja teidän lapsillen oikeudexi/ caikisa teidän asumasioisan.

35:30 Miehen tappaja pitä tapettaman cahden suun todistuxest/ yxi todistaja ei pidä sielua wastan todistaman cuolemaan.

35:31 Ja ei teidän pidä ottaman yhtäkän hinda miehen tappajan hengen edest: sillä hän on wicapää cuolemaan/ mutta hänen pitä totisest cuoleman.

35:32 Ja ei pidä teidän yhtäkän hinda ottaman sildä/ cuin wapan Caupungijn paennut oli/ nijn että hän tule jällens asuman maallens/ sijhenasti että pappi cuole.

35:33 Ja älkät saastuttaco maata/ josa te asutte/ sillä se joca wereen wicapää on/ hän saastutta maan/ ja maa ei taita puhdistetta werestä siihen wuodatetusta/ muutoin mutta hänen werens cautta/ joca sen wuodattanut on.

35:34 Älkätte saastuttaco maata/ josa te asutte/ josa myös minä asun: sillä minä olen HERra/ joca asun Israelin lasten seas.

Vers.12. Oikeuden edes on seisonut) Tätä Jumala kärsei niscuris Juuttan Canssas/ että weren costaja idze tappa miehen tappajan: mutta Christityiden seas pitä caicki lailliselda esiwallalda tapahtuman.

XXXVI. Lucu.

MAnassen päämiesten walitus Zelaphehadin tyttärist/ v. 1. Moses käske naitta HERran käskyn jälkeen omast sucucunnast/ v. 5. Zelaphehadin tyttäret tekewät Mosexen käskyn jälkeen/ ja huolewat setäns lapsille/ ja nijn pysy perindö sucucunnas/ v. 10.

36:1 JA ylimmäiset Isät/ Gileadin lasten sugust/ Machirin pojan/ joca oli Manassen poica/ Josephin lasten sugusta/ käwit edes/ ja

4 Mosexen kirja

puhuit Mosexen ja Israelin lasten ylimmäisten Isäin päämiesten edes/

36:2 Ja sanoit: Herra/ HERra käski jacaman maan Israelin lapsille arwalla/ perittäwäxi. Ja sinä minun Herran olet käsenyt HERran cautta/ meidän weljem Zelaphehadin perimyksen anda hänen tyttärillens.

36:3 Jos jocu Israelin sugusta otta heitä emännäxens/ nijn tule meidän Isäin perimys wähemmäxi/ ja nijn paljon cuin he saawat/ tule sen sugun perimyksen tygö/ cuhunga he tulewat/ ja nijn tule meidän perimysem arpa wähetysi.

36:4 Cosca Israelin lasten ilowuosi tule/ nijn tule heidän perindöösans sen sugun perimyxeen/ johonga he tulewat/ nijn tule meidän Isäim perimys wähetysi/ nijn paljo cuin he saawat.

36:5 Niin käski Moses Israelin lapsille HERran käskyn jälkeen/ ja sanoi: Josephin lasten sucu on oikein puhunut.

36:6 Tämä on se cuin HERra käske Zelaphehadin tyttärille/ ja sano: huolcan kellengä he tahtowat/ cuitengin nijn/ että he huolewat Isäns sucucunnan langoudesta.

36:7 Ettei Israelin lasten perimys langes yhdestä sugusta nijn toiseen: sillä jocainen Israelin lasten seas pitää rippuman kijnni heidän Isäns sucucunnan perimykses.

36:8 Ja caicki tyttäret/ joilla perimys on Israelin lasten sugus/ pitää huoleman hänen Isäns sugun langolle/ että jocainen Israelin lasten seas pidäis Isäns perimyksen.

36:9 Ja ettei yxi perindöosa langes yhdestä sucucunnasta toiseen/ mutta jocainen pisykön omas perimyksesäns/ Israelin lasten sucuin seas.

36:10 Nijncuin HERra käski Mosexelle/ nijn teit Zelaphehadin tyttäret.

36:11 Mahela/ Tirza/ Haghla/ Milca/ Noa/ ja huolit oman Isäns weljein lapsille.

36:12 Manassen lasten sugusta/ Josephin pojan/ nijn pysyi heidän perimyxsens silläns langoudesans/ ja heidän Isäns sucucunnas.

36:13 Nämät owat ne käskyt ja oikeudet/ joita HERra Mosexen cautta käski Israelin lapsille Moabiterein kedoilla/ Jordanin tykönä/ Jerihon cohdalla.

Vers.8. Isäns sugun langolle) Paidzi tätä tila/ ettei perindö yhten secotettais/ nijn ei ole tämä nijn angarast pidetty/ Nijncuin Aaron otti Elizabethin Judan sucucunnasta/ Exod. 6:23. Maria joca oli Judan sucucunnasta/ hän oli Elizabethin papin Zacharian emännän lango/ Luc.1:36. Nijn että Christus ja Johannes castaja olit colmannes polwes. Neljännen Mosexen Kirjan loppu.

Wijdes Mosexen Kirja

DEUTERONOMION , Wijdes Mosexen Kirja / Josa nämät cappalet owat : I. Cuinga Moses/ Israelin lasten walmistais idzens/ menemän Jordanin ylidzen/ ja omistaman Canaan maata/ kertoi heidän edesäns monicahtamita erinomaisia cappalita/ ja Jumalan hywiä tecoja heille corwesa tapahtuneita: ja sijtä neuwo heitä oppiman ja pitämän Jumalan käskyjä: nijn hän wastakin teke heille caicke hywä cap. 1. 2. 3. 4. II. Cuinga hän taas cudzu heitä/ kertoden heidän edesäns kymmenen Jumalan käskyt/ cap. 5. Nijn myös caicki ensimmäisen taulun ja kircon hallituxen käskyt ja säädyt: cuinga heidän pitää käyttämän idzens Jumalata ja hänen palwelioitans wastan. Nimittäin/ pelkämän ja pitämän hänen käskyns/ cap. 6. häwittämän caicki epäjumalat/ cap. 7. Ei unhottaman händä/ cap. 8. Waan muistaman heidän endisiä rioxians/ ja hänen armons/ cap. 9. ja nijn racastaman ja

5 Mosexen kirja

palweleman händä ainoata/ cap. 10. ajatteleman hänen ihmellisiä töitäs/ cap. 11. ja uhraman ainoastans sijnä paicas/ cuin hän walinnut on/ cap. 12. Ei cuuleman muita Prophetait/ cap. 13. Waan andaman uscolisest kymmenexet hänen palweliollens/ ja waiwaisille/ cap. 14. 15. pitämän hänen juhlapäiviäns/ cap. 16. asettaman duomareita ja Cuningaita Jumalata pelkäwäisiä/ cap. 17. Ei pitämän lucu noidist ja tietäist: Waan cuuleman sitä suurta Prophetat/ jonga hän oli lähettävä/ cap. 18. Ja eroittaman wapaat Caupungit tapaturmaisille miehen tappaille/ cap. 19. III. Caikist toisen taulun ja mailmalisen hallituxen käskyist ja säädyist: Cuinga heidän pitä käyttämän idzens lähimmäistäs wastan: nijncuin sodas heidän wiholisians wastan/ cap. 20. Heidän emändäins ja lastens cohtan/ cap. 21. 22. 24. Heidän kyläinmiestens ja weljeins cohtan/ cap. 22. 23. 24. 25. 26. Nijn myös sijtä siunauxest ja palcast/ joita heidän pitä toiwoman/ jos he pitäisit hänen käskyns/ sekä kirouxest ja rangaistuxest jos he nijstä luopuisit/ cap. 27. 28. 29. 30. IV. Mitä Mosexen cuolles tapahtu: cuinga hän ilmoitta heille hänen cuolemans/ ja lohduutta heitä/ cap. 31. luke hänen weisuns heidän edesäns/ heidän wilpistelemissensä/ cap. 32. sinua heitä/ cap. 33. ja wijmein cuole ja haudatan/ cap. 33. On sijs täsä kirjas/ mitä Moses opetta ja kärke Israelin lapsille/ wäähä ennen hänen cuomatans/ 40. wuotena/ sijtte cuin he läxit Egyptist/ cahta cuucautta ja kymmendä päiwä ennencuin he menit Jordanin ylidzen.

I. Lucu.

Moses kertoi Israelin lapsille/ mitä corwes neljäskymmenes ajastajas tapahtunut oli/ sekä coco Jumalan Lain/ ja neuwo heitä cuuliaisuteen/ jos he muutoin tahdoisit sijnä maasa siunauxen cansa pysyä. Juttele ensist mitä tapahdui matcustamises Horebist Cadexeen/ v. 1. Cuinga hän asetti wircamiehet heidän päällens/ v. 9. ja mikä heidän wircans piti oleman/ v. 16. Cuinga hän oli andanut wacoja Canaan maan/ v. 22. ja mitä sijtte tapahdui/ v. 26.

1:1 NÄmät owat ne sanat/ cuin Moses puhui coco Israelille/ tuolla puolen Jordanin corwes/ sillä kedolla punaisen meren cohdalla/ Paranin/ Tophelin/ Labanin/ Hazerothin ja Disahabin waihel.

1:2 Yxitoistakymmendä päiwäcunda Horebist/ sitä tietä Seirin wuoren cautta/ nijn Cades Barnean asti.

1:3 Ja se tapahtui neljändenäkymmendenä vuonna/ ensimmäisnä päiwänä/ yhdellä toistakymmenellä Cuucaudella/ nijn puhui Moses Israelin lapsille/ caicki cuin HERra

hänen käski heille puhua.

1:4 Sijttecuin he olit lyönet Sihonin Amorrerein Cuningan/ joca Hesbonis asui/ nijn myös Oggin Basanin Cuningan joca Astarothis ja Edreis asui.

1:5 Sillä puolen Jordanin/ Moabiterein maalla/ rupeis Moses selittämän tätä lakia/ ja sanoi:

1:6 HERra meidän Jumalam puhui meille Horebin wuorella/ sanoden: te oletta jo kyllä cauwan ollet tällä wuorella.

1:7 Käändäkät teitän ja mengät matcan Amorrerein wuorelle/ ja caickein heidän läsnä asuwaistens tygö/ kedoilla/ wuorella ja laxos etelän päin/ ja meren satamoin päin/ Canaan maalle ja Libanon wuorelle/ haman sen suuren Phratin wirran tygö.

1:8 Cadzo/ minä annoin teille maan/ joca on teidän edesän/ mengät ja omistacat se/ nijncuin HERra teidän Isillen/ Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille wannoi/ andaxens sen heille ja heidän siemenellens heidän jälkens.

1:9 Niin minä sanoin teille silloin: en minä woi yxinäni canda teitä.

1:10 Sillä HERra teidän Jumalan on lisännyt teitä/ nijn että te tänäpäin oletta nijn monda/ cuin tähdet taiwas

5 Mosexen kirja

1:11 (HERra teidän Isäin Jumala lisätkön teitä vielä monda tuhatta kerta enä/ ja siunatcon teitä/ nijncuin hän teille sanonut on)
1:12 Cuinga minä yxinäni woin canda sencaltaisen waiwan/ cuorman ja rijdan teildä.
1:13 Walitca teistän toimelliset ja ymmärtäväiset miehet/ jotca teidän sugustan tutut owat/ ja minä asetan heitä teidän päämiehixen.
1:14 Nijn te wastaisitte minulle/ sanoden: se on hywä asia/ jostas puhut tehdäxes.
1:15 Nijn otin minä ne ylimmäiset teidän sugustan/ toimelliset ja tutut miehet/ ja asetin teille päämiehixi/ tuhannen/ sadan/ wijdenkymmenen ja kymmenen päälle/ ja wircamiehixi teidän sucucunnisan.
1:16 Ja minä käsikin teidän duomareillen silloin/ sanoden: cuulcat teidän weljejän/ ja duomitca oikein jocaidzen miehen/ ja hänen weljens ja muucalaisten waihella.
1:17 Ei teidän pidä cadzoman yhdengän muodon jälkeen duomios/ waan cuulcat nijn sitä piendä/ cuin suurtakin/ ja älkät peljätkö kenengän muoto: sillä duomio on Jumalan. Waan jos jocu asia on teille rascas/ nijn andacat minulle tiettäwäxi sitä cuullaxeni.
1:18 Näin käsikin minä teitä siihen aican/ caikist cuin teidän tekemän piti.
1:19 NIin me läxim Horebista/ ja waelsimme caiken se corwen läpidze (joca on suuri/ ja hirmuinen/ nijncuin te nähnet oletta) sillä tiellä Amorrerein wuoren tygö/ nijncuin HERra meidän Jumalan meille käsenyt oli/ ja tulimme CadesBarneaan.
1:20 Nijn sanoin minä teille: te olette tullet Amorrerein wuorelle/ jonga HERra meidän Jumalan anda meille.
1:21 Cadzo sitä maata sinun edesäs/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle andanut on/ mene ja omista se sinulles/ nijncuin HERra sinun Isäis Jumala sinulle sanonut on/ älä pelkä/ älä myös hämmästy.
1:22 Ja te tulitta caicki minun tygöni/ ja

sanoitte: lähettäkäm miehet meidän edelläm wacoiman maata/ ja meille sana saattaman/ cuta tietä me sinne menem/ ja ne Caupungit/ joihinga meidän menemän pitä.
1:23 Se minulle kelpais/ nijn otin minä caxitoistakymmendä miestä teidän seastan/ jocaidzesta sucucunnasta yhden.
1:24 Cosca ne menit matcaans/ ja waelsit mäille/ ja tulit Escolin wirran tygö/ nijn wagoit he sen.
1:25 Ja otit maan hedelmästä cansans/ ja toit meille andaden meille wastauxen jälleens/ ja sanoit: maa on hywä/ jonga HERra meidän Jumalam meille anda.
1:26 Mutta et te tahtonet mennä sinne/ waan olitte wastahacoiset HERRAN teidän Jumalan sanalle.
1:27 Ja napisitte teidän majoisan/ ja sanoitte: HERra on meille wihainen/ ja on tuonut Egyptin maalda andaxens meitä Amorrerein käsijn/ hucutetta.
1:28 Cuhunga me menem? meidän weljem owat peljättänet meidän sydämem/ sanoden: se Canssa on suurempi ja corkeambi meitä/ ja ne Caupungit owat suuret ja wahwat/ ulottuwaitet taiwaseen/ olemma me myös nähnet siellä Enakin lapset.
1:29 Ja minä sanoin teille: älkät peljästykö/ älkät myös hämmästykö heitä:
1:30 Sillä HERra teidän Jumalan käy teidän edellän/ ja soti teidän edestän/ nijncuin hän myös tehnyt on Egyptis teille teidän silmäin edes.
1:31 Ja corwes/ josa sinä olet nähnyt/ cuinga HERra sinun Jumalas on sinun candanut/ nijncuin Isä canda poicans/ caikella sillä tiellä/ jota te waeldanet oletta/ siihenasti cuin te tälle paicalle tulitte.
1:32 Waan et te sijtä lucua pitänet/ uscoa HERran teidän Jumalan päälle.
1:33 Joca käwi teidän edellän/ osottaman leirin paicka/ yöllä tulesa/ osottaden teille tietä cuin te käwitte/ ja päiwällä pilwes.

5 Mosexen kirja

1:34 Cosca HERra cuuli teidän huuton/
wihastui hän ja wannoi/ sanoden:
1:35 Ei yxikän tästä pahasta sucucunnasta
pidä näkemän sitä hywä maata/ josta minä
olen wannonut/ andaxeni heidän Isillens.
1:36 Paidzi Calebi Jephunnen poica/ hän näke
sen/ hänelle minä annan sen maan/ jonga
päällä hän astunut on/ ja myös hänen
lapsillens/ että hän uscollisest seurais HERra.
1:37 Ja HERra wihastui myös minulle teidän
tähten/ ja sanoi: et sinäkän sinne tule.
1:38 Waan Josua Nunin poica sinun palwelias
hän tule/ wahwista händä: sillä hänen pitä
jacaman Israelin perimyksen.
1:39 Ja teidän lapsen/ jotca te sanoitte saalixi
tulewan/ ja teidän poican/ jotca ei tänäpänä
tiedä hywä eli paha/ he sinne tulewat/ ja minä
annan sen heildä omistetta.
1:40 Waan teitin palaitcat ja mengät corpeen/
sitä tietä punaisen meren päin.
1:41 NIin te wastaisit ja sanoitta minulle: me
olem rickonet HERra wastan/ me menem ja
sodim/ nijncuin HERra meidän Jumalam
meille käsenyt on. Cosca te sijs walmit olitta/
jocainen sotaaseinens/ ja pyydittä mennä
wuorelle.
1:42 Sanoi HERra minulle: sano heille/ ettei he
mene sinne/ eikä myös sodi: sillä en minä ole
teidän cansan/ ettet te lyödäis teidän
wiholisildan.
1:43 Cosca minä näitä teille sanoin/ nijn et te
cuullet minua/ waan olitta HERran sanalle
wastahacoiset/ ja rohkeisitte mennä wuorelle.
1:44 Nijn läxit Amorrerit jotca wuorella asuit
teitä wastan/ ja ajoit teitä taca nijncuin
kimalaiset tekewät/ ja löit teitä maahan Seiris
Horman asti.
1:45 Cuin te siellä palaisitte ja itkitte HERran
edes/ nijn ei HERra tahtonut cuulla teidän
ändän/ eikä corwins ottanut.
1:46 Nijn olitta te Cadexes cauwan.

Vers.17. Duomio on Jumalan) se on/ et te ole

*lain ja oikeuden herrat/ duomidzeman
nijncuin teille kelpa/ waan te oletta
ainoastans Jumalan wircamiehet/ sentähden
pitä teidän oikein duomidzeman/ nijncuin hän
on käsenyt. v. 22. Ja te tulitta caicki minun
tygöni) Ei tämä ole Num. 13:2. wastan/ cusa
HERra käske lähettä wacojat matcaan: sillä
molemmat taisit kyllä tapahtua/ nijn että
Canssa sitä anoi: ja HERra sijtte käski. v. 39. Ei
tiedä hywä eli paha) Ei tästä seura/ että lapset
owat ilman synnitä: sillä/ waicka ei he ole nijn
täysiarwoiset/ cuin ne wanhat/ ja taeda
eroitta hywä pahast: owat he cuitengin
luonnostans wihan lapset/ Eph.2:3. Sijnnet ja
syndynet synnis. Psal. 51: Ja pitä sentähden
vdest syndymän casten cautta/ ja nijn
tuleman autuaxi/ Ioh.3:5.*

II. Lucu.

*KErroitan mitä Cadexest lehdettyä tapahtui/
sijhenasti/ cuin he sait Hesbonijn/ nimittäin:
cuinga Jumala oli haastanut heitä/ ettei
heidän pitänyt heidän matcasans Esaun
lapsia/ v. 1. ei myös Moabitereitä/ v. 8. eli
Ammonitereitä/ v. 16. wahingoidzeman. Ja
cuinga HERra oli andanut heille Sihonin/
Hesbonin Cuningan/ ja hänen waldacundans
kirouxexi/ v. 24. etc.*

2:1 Silloin me palaisim ja matcustim corpeen/
sitä tietä punaisen meren päin: nijncuin HERra
minulle sanonut oli/ ja waelsim Seirin wuorta
ymbärins suuren aica.

2:2 Ja HERra puhui minulle/ sanoden:

2:3 Jo te oletta kyllä waeldanet tätä wuorta
ymbärins/ palaitcat pohjan päin.

2:4 Ja käske Canssalle/ sanoden: teidän pitä
waeldaman teidän weljein Esaun lasten rajain
läpidze/ jotca Seiris asuwat/ ja heidän pitä
pelkämän teitä.

2:5 Waan carttacat teitän sangen wisust/ ettet

5 Mosexen kirja

te sodi heitä wastian: sillä en minä anna teille jalangan leweyttä heidän maastans: sillä Esaun lapsille olen minä andanut Seirin wuoren perimisexi.

2:6 Rahallan pitä teidän heildä ruan ostaman/ jonga te syötte/ nijn myös weden pitä teidän heildä rahalla ostaman/ jota te juotte:

2:7 Sillä HERra sinun Jumalas on siunannut sinun/ caikisa sinun kättes töisä/ ja hän on pannut mieleens sinun matcustuxes/ täsä suurea corwesa. Ja neljäkymmendä ajastaica HERra sinun Jumalas on ollut sinun cansas/ nijn ettei sinulda mitäkän ole puuttunut.

2:8 COsca me meidän weljeim Esaun lasten tykö waeldanet olim/ jotca Seirin wuorella asuit/ sitä kedon tietä Elathist ja Ezeongaberist/ nijn palaisimme me/ ja menim sitä Moabitereitten corwen tietä.

2:9 Ja HERra sanoi minulle: älä wahingoidze Moabitereitä/ älä myös sodi heitä wastian: sillä en minä anna sinulle mitäkän hänen maastans perimisexi: sillä Lothin lapsille olen minä Arin andanut perimisexi.

2:10 Emimit owat muinen sillä paicalla asunet/ jotca olit suuret/ wäkewät ja corkia Canssa/ nijncuin Enakim.

2:11 He luultin myös sangarixi/ nijncuin Enakim/ ja Moabiterit cudzuit heitä Emim.

2:12 Asuit myös muinen Horiterit Seiris/ ja Esaun lapset ajoit pois ja hucutit ne edestäns/ ja asuit heidän siasans/ nijncuin Israel teki hänen perindömaasans/ jonga HERra heille andoi.

2:13 Nijn matcustacat Saredin ojan ylidze. Ja me waelsim sen ylidze.

2:14 Waan aica cuin me matcustim Cades Barneast/ sijhenasti cuin me tulimma Saredin ojan ylidze/ oli cahdexan wuotta neljättä kymmendä/ sijhenasti cuin caicki sotamiehet leiris cuolit/ nijncuin HERra heille wannonut oli.

2:15 Sillä HERran käsi oli heitä wastian hucuttaman heitä leiris/ sijhenasti cuin hän

peräti lopetti heidän.

2:16 COsca caicki sotamiehet olit loppunet ja cuollet Canssan seast/

2:17 Puhui HERra minulle/ ja sanoi:

2:18 Tänäpänä pitä sinun matcustaman Moabiterein maan ären läpidze lästä Ari.

2:19 Ja coscas lähestyt Ammonin lapsia/ älä heitä wahingoidze/ älä myös sodi heitä wastian: sillä en minä anna sinulle Ammonin lasten maata perimisexi/ waan Lothin lapsille olen minä sen andanut perimisexi.

2:20 Se on myös luettu sangaritten maaxi: sillä sangarit owat muinen sijnä asunet. Ja Ammoniterit nimittäwät heitä ZamZummim.

2:21 Sillä he olit suuri/ corkia ja wäkewä Canssa/ nijncuin Enakim. Ja HERra häwitti heitä heidän edestäns/ nijn että he asuit heidän asumasioisans.

2:22 Nijncuin hän oli tehnyt Esaun lapsilla Seirin wuorella asuwaisille heidän edestäns häwittäisäns Horiterit/ nijn että he owat asunet heidän siasans tähän päiwän asti.

2:23 Ja Caphtorim läxit Eaphtorist/ ja häwittit Awimit cuin Hazerimis asuit/ Gazan asti/ ja asuit heidän siasans.

2:24 Walmistacat teitän ja lähtekät/ ja matcustacat Arnonin wirran ylidze: Cadzo/ minä annoin sinun käsijs Sihonin Amorrerein Cuningan Hesbonis maainens/ rupe sijs omistaman ja sotiman händä wastian.

2:25 Tänäpänä minä alan/ että caicki Canssa coco taiwan alla pitä pelkämän ja wapiseman sinun edesäs/ nijn että he sinusta cuulttuans pitä wärisemän/ ja suruliset oleman sinun tulemisestas.

2:26 Nijn minä lähetin sanan corwesta idän puolesta Sihonille Hesbonin Cuningalle/ rauhallsilla sanoilla/ ja annoin sanoa hänelle:

2:27 Minä tahdon waelda sinun maacundas läpidze/ ja nijncuin tie anda/ nijn minä waellan/ en minä oikialle puolelle engä wasemalle poicke.

2:28 Ruoca sinä myyt rahan edest syötä/ ja

5 Mosexen kirja

wettä rahan edest juota/ minä käyn waiwoin jalcaisin sen läpidze.

2:29 Nijn cuin Esaun lapset Seiris asujat minulle tehnet owat/ ja Moabiterit Aris asuwaiset/ siihenasti että minä tulen Jordanin ylidze/ siihen maahan/ jonga HERra meidän Jumalam anda meille.

2:30 Waan ei Sihon Hesbonin Cuningas tahtonut meidän anda waelda sen läpidze: sillä HERra sinun Jumalas cowetti hänen mielens/ ja paadutti hänen sydämens/ että HERra tahdoi anda hänen sinun käsijs/ nijncuin tänäpäiwän on.

2:31 Ja HERra sanoi minulle: cadzo/ minä olen ruwennut andaman Sihonin Cuningan/ ja hänen maans sinun edesäs/ rupe omistaman ja perindönäs pitämän hänen maatans.

2:32 Ja Sihon läxi sotiman meitä wastan sotawäkinens Jahzaas.

2:33 Mutta HERra meidän Jumalan andoi hänen meidän eteem/ lyödäxem händä ja hänen lapsians/ ja caicke hänen sotawäkens.

2:34 Nijn me silloin woitim caicki hänen Caupungins/ ja kiroisim caicki Cupungit/ sekä miehet/ waimot ja lapset nijn etten me yhtäkän jättänet.

2:35 Paidzi eläimitä cuin me meillem otim/ ja Caupungin saalist/ cuin me woitim.

2:36 Hamast Aroerist Arnonin wirran reunalla/ ja sijtä Caupungist ojan wieres/ nijn Gileadin asti. Ei yhtäkän Caupungita ollut/ joca taisi händäns meildä warjella/ HERra meidän Jumalam andoi caicki meidän alam.

2:37 Waan Ammonin lasten maahan et sinä tullut/ etkä mihingän joca oli Jabokin wirran tykönä/ etkä njihin Caupungeihin wuorella/ taicka johongun muuhun/ josta HERra meidän Jumalam meitä käskeny on.

Vers.39. Paadutti hänen) se on/ hän otti pois hänen armons häneldä/ ja salli hänen paadutetta hänen tyhmäs edesottamisesans. Aug. lib. misereri Sillä tawalla selittä sen Greg.

1. 25. moral. ja muut kircon Isät. Cadzo 4. 7. ja 9. cap. Exod.

III. Lucu.

CUinga HERra andoi Israelin lapsille Oggin Basanin Cuningan ja hänen maans Caupungeinens/ saalixi/ v. 1. jotca hän Rubenitereille/ Gaditereille ja puolelle Manassen sucucunnalle jaco/ v. 12. sillä ehdolla/ että heidän piti lähtemän heidän weljeins edellä/ ja auttaman heitä omistaman Canaan maata/ ja sijtte tuleman asuinsiallens/ v. 18. Cuinga myös HERra kielsi Mosexen tulemast luwattuun maahan/ waan Josuan heitä pitä wiemän sinne/ v. 23.

3:1 JA me palaisim ja menim Basanin tietä/ nijn Og Basanin Cuningas läxi caiken sotawäkens cansa meitä wastan sotiman Edrein tykönä.

3:2 Mutta HERra sanoi minulle: älä pelkä händä: sillä minä olen andanut hänen sinun käsijs/ ja caiken hänen sotawäkens/ ja hänen maans/ ja sinun pitä tekemän hänen cansans/ nijncuin sinä teit Sihonin Amorrerein Cuningan cansa/ joca Hesbonis asui.

3:3 Ja nijn HERra meidän Jumalam andoi Cuningas Oggin Basanist meidän käsijm/ ynnä caiken hänen sotawäkens cansa/ nijn että me löimme hänen/ siihenasti ettei hänelle yhtäkän jäänyt.

3:4 Ja silloin me woitimme caicki hänen Caupungins/ ja ei ollut hänellä yhtän Caupungita/ jota em me häneldä ottanet pois/ cuusikymmendä Caupungita/ ja coco Argobin maacunnan/ joca oli Basanis Oggin waldacunnas.

3:5 Ja caicki nämät Caupungit olit wahwistetut corkeilla muureilla/ porteilla/ telijillä/ ilman monda muuta wäähä Caupungita/ joisa ei muuri ollut.

3:6 Jotca me caicki kiroisim/ nijncuin me

5 Mosexen kirja

Sihonille Hesbonin Cuningalle teimme/ caiken Caupungin miehet me kiroisim/ lapset ja myös waimot.

3:7 Waan caicki eläimet/ ja caiken saalin caupungeista/ otim me meillem.

3:8 JA nijn me otim sijhen aican sen maan/ cahden Amorrerein Cuningan kädest/ sillä puolen Jordanin/ Arnonin wirrasta nijn Hermonin wuoren asti.

3:9 Jonga Sidoniterit Sirionixi cudzuit/ mutta Amorrerit cudzuit sen Senirixi.

3:10 Ja caicki ne Caupungit lakialla/ ja coco Gileadin/ ja coco Basanin/ Salchan ja Edrein asti/ Oggin waldacunnas Basanin Caupungit.

3:11 Sillä Cuningas Og Basanist oli ainoastans jäänyt sangareista. Cadzo/ hänen wuotens on raudasta/ joca on täsä Rabbathis Ammonin lasten tykönä/ yhdexän kynärätä pitkä/ ja neljä kynärätä lawia/ miehen kynärpään pituudella.

3:12 JA nijn me sijhen aican sen maan meillem omistim Aroerist Arnonin wirran tykö/ ja puolen Gileadin mäke/ ynnä nijden Caupungein cansa/ annoin minä Rubenitereille ja Gaditereille.

3:13 Mutta se cuin Gileadist oli ylidze/ ja coco Basanin Oggin waldacunnan annoin minä puolelle Manassen sucucunnalle/ ja caiken Argobin maacunnan/ coco Basanin cansa/ joca cudzutan Sangarein maaxi.

3:14 Jair Manassen poica sai coco Argobin maacunnan Gessurin ja Machathin maan ärijn/ ja cudzui Basanin oman nimens jälkeen Jairin kylixi/ tähän päiwän asti.

3:15 Mutta Machirille minä annoin Gileadin.

3:16 Ja Rubenitereille ja Gaditereille annoin minä osan Gileadist/ Arnonin wirtan asti/ keskellä sitä wirta cusa raja on/ nijn Jabokin wirtan Ammonin lasten rajan asti.

3:17 Nijn myös sen kedon ja Jordanin (joca maan raja on) Einerethist nijn meren asti kedon tykönä/ nimittäin/ suolaiseen mereen/ Pisgan wuoren wierellä itä cohden.

3:18 Ja minä käskin teitä/ ja sanoin: HERra teidän Jumalan on andanut teille tämän maan omistaxen/ mengät aseinen teidän weljein Israelin lasten edellä/ caicki te cuin wahwat oletta sotaan menemän.

3:19 Paidzi teidän emännitän/ lapsian ja myös carjan (sillä minä tiedän teillä olewan paljo carja) andacat nijden olla teidän Caupungeisan/ jotca minä teille andanut olen.

3:20 Sijhenasti/ että HERra myös teidän weljenneckin saatta lepoon/ nijncuin teidängin/ että hekin omistaisit sen maan/ jonga HERra heidän Jumalans heille andawa on tuolla puolen Jordanin/ sijtte te palajatte teidän asuinsioillen/ cuin minä teille andanut olen.

3:21 JA minä käskin Josualle sillä ajalla/ sanoden: sinä olet nähnyt caicki/ mitä HERra sinun Jumalas näille cahdelle Cuningalle on tehnyt/ nijn hän myös caikille waldacunnille on tekewä/ cuhunga sinä menet.

3:22 Älkät heitä peljätkö/ sillä HERra teidän Jumalan soti teidän edestän.

3:23 Ja minä rucoilin HERra sijhen aican/ sanoden:

3:24 HERra/ HERra/ sinä olet ruwennut ilmoittaman sinun palwelialles sinun cunnias/ ja sinun wahwan kätes: sillä cuca on Jumala Taiwas eli maas/ joca taita sinun tecos ja wäkes perän tehdä?

3:25 Anna nyt minun mennä cadzoman sitä hywä maata sille puolen Jordanin/ nijtä hywiä wuoria ja Libanonit.

3:26 Mutta HERra wihastui minun päälleni teidän tähten/ ja ei cuullut minun rucoustani/ mutta sanoi minulle: tydy/ älä minulle sijtä asiast enämbi puhu.

3:27 Astu Pisgan wuoren cuckulalle/ ja nosta silmäs länden/ pohjan/ lounasen ja itän päin/ ja cadzo silmilläs: sillä ei sinun pidä menemän tämän Jordanin ylidze.

3:28 Mutta käske Josualle ja wahwista händä/ ja rohwise händä: sillä hänen pitä menemän

Jordanin ylidze Canssan edellä/ ja pitä heille jacaman sen maan/ jonga sinä näet.

3:29 Ja me olim sijnä laxos/ joca on Peorin huonen cohdalla.

Vers.29. Peorin huonen) se on/ Peorin kircon eli Templin.

IV. Lucu.

MOses neuwo Israelin lapsia Jumalan käskyjä oppiman ja pitämän/ ei sijhen lisämän/ eikä sijtä wähendämän/ v. 1. sijtä heidän toimens ja ymmärryxsens ylistettäisin muiden Canssain seas/ v. 6. joita heidän muistaman ja heidän lapsillens ja lastens lapsille opettaman pitä/ v. 9. Erinomaisest/ ettei heidän pidä cuwia eli epäjumalita tekemän heillens/ ettei he yhtän cuwa nähnet/ cosca HERra andoi heille käskyns/ v. 11. muutoin rangaisis HERra heitä sillä rangaistuxella/ cuin hän oli sanonut/ v. 24. Heidän pitä muistaman hänen suuria tecojans/ ja hänen ainoan olewan Jumalan/ v. 32. Moses eroitta monicahtoi wapait Caupungeit nijlle jotca tapaturmast jongun tappawat/ v. 42.

4:1 JA cuule nyt Israel käskyt ja oikeudet/ cuin minä teille opetan tehdäxen/ että te eläisitte/ ja tulisitte ja omistaisitte maan/ jonga HERra teidän Isäin Jumala teille on andawa.

4:2 Ei teidän pidä mitän lisämän sijhen sanaan/ cuin minä teille käsken/ ja ei pidä myös teidän mitän sijtä ottaman pois/ kätkeksen HERran teidän Jumalan käskyjä/ cuin minä teille käsken.

4:3 Teidän silmän owat nähnet mitä HERra tehnyt on BaalPeorille: sillä caicki jotca seuraisit BaalPeorita/ on HERra sinun Jumalas hucuttanut teidän seastan.

4:4 Waan te jotca pysytte HERras teidän Jumalasan/ te elätte caicki tänäpäpä.

4:5 Cadzo/ minä opetin teille käskyt ja

oikeudet/ nijncuin HERra minun Jumalan minulle käskeny olit/ nijn tehdäxenne maalla johonga te tulewat olitte/ omistaman sitä.

4:6 Nijn pitäkät sijs ja tehkät ne/ sillä tämä on teidän ymmärryksen ja toimellisuden caickein Canssain seas/ cosca he cuulewat caicki nämät käskyt/ nijn he sanowat: cadzo/ tämä suuri Canssa ainoast on toimellinen ja cuuluisa Canssa.

4:7 Sillä cuca Canssa on nijn ylistettäwä/ jolle Jumalat nijn lähestywät/ nijncuin HERra meidän Jumalam/ nijn usein cuin me händä rucoilem.

4:8 Ja cuca on nijn ylistettäwä Canssa/ jolla nijn hurscat tawat ja käskyt owat/ nijncuin caicki tämä Laki on/ jonga minä teille tänäpäpä annan?

4:9 Niin carta sinuas/ ja warjele sinun sielus sangen wisust/ ettet sinä unhotais nijtä asioita/ jotca sinun silmäs owat nähnet/ ja ettei ne läxis sinun sydämestäs caickena sinun elinaicanas/ ja sinun pitä nijtä julistaman lapsilles ja lastes lapsille.

4:10 Ja myös sitä päiwä/ coscas seisoit HERran sinun Jumalas edes Horebis/ cosca HERra sanoi minulle: coco minulle Canssa/ andaxeni heidän cuulla minun sanojani/ jotca heidän pitä oppiman/ että he pelkäisit minua maan päällä caickenä heidän elinaicanans/ ja opetaisit heidän lapsians.

4:11 Ja te astuitte edes ja seisoitte alhalla wuoren tykönä/ ja wuori paloi puoliwälijn taiwast/ ja siellä oli pimeys/ pilwi ja sumu.

4:12 Ja HERra puhui teille keskeldä tulda/ hänen puhens änen te cuulitte/ mutta et te yhtäkän cuwa nähnet/ waan änen.

4:13 Ja hän ilmoitti teille lijttos/ jonga hän teidän tehdä käski/ nimittäin/ ne kymmenen sana/ ja kirjoitti cahteen kiwiseen tauluun.

4:14 Ja HERra käski minun silloin opetta teille käskyt ja oikeudet/ teidän nijtä tehdäxen/ sijnä maasa/ johon te menette omistaman sitä.

5 Mosexen kirja

4:15 WArljelcat sijs teidän sieluan sangen wisust: sillä et te ole yhtäkän cuwa nähnet/ sinä päiwänä jona HERra puhui teille keskeldä tulda Horebis.

4:16 Ettet te turmelis teitän/ ja tekis teillen cuwa/ joca olis miehen eli waimon caltainen.

4:17 Eli eläimen maan päällä/ eli linduin taiwan alla.

4:18 Eli matoain maan päällä/ eli calain wedes/ maan alla.

4:19 Ja ettet sinä myös nostais silmiäs taiwasen päin/ ja cadzelis auringot/ cuuta/ tähdejä ja caicke taiwan sotajoucko/ ja luopuis minusta/ cumarraisit ja palwelisit heitä/ jotca HERra sinun Jumalas jacanut on caikille Canssoille coco taiwan alla.

4:20 Mutta teidän on HERra corjannut/ ja johdattanut rautapädzist/ nimittäin/ Egyptist/ perindö Canssaxens/ nijncuin se myös on tänäpäinä.

4:21 Ja HERra wihastui minun päälleni/ teidän töiden tähden/ nijn että hän wannoi/ ettei minun pitänyt tuleman Jordanin ylidze/ eli siihen hywän maahan/ jonga HERra sinun Jumalas anda sinulle perinnöxi.

4:22 Waan minun pitä cuoleman täsä maasa/ ja ei käymän Jordanin ylidze/ mutta te käytte sen ylidze ja omistatte sen hywän maan.

4:23 Nijn cawattacat idziän/ ettet te HERran teidän Jumalan lijtto unhotais/ jonga hän teidän cansan on tehnyt/ ja älkät tehkö cuwa jongun muotoisexi/ nijncuin HERra sinun Jumalas sinulle käsenyt on.

4:24 Sillä HERra sinun Jumalas on culuttawainen tuli/ ja kijwas Jumala.

4:25 COsca te sijtätte lapsia/ ja lasten lapsia/ ja asutte maasa/ ja turmelette idzen/ ja teette idzellen cuwia jongun muotoisexi/ nijn että te teette pahoin HERra teidän Jumalatan wastan/ ja wihoitatte hänen.

4:26 Nijn minä tänäpäinä cudzun taiwat ja maan todistuxexi teistä/ että teidän pitä äkist huckuman sijtä maasta/ johonga te menette

Jordanin ylidze/ omistaman sitä/ ei teidän pidä cauwan elämän sijnä/ waan pitä peräti hucutettaman.

4:27 Ja HERra hajotta teitä Canssain secaa/ ja te tuletta wähäxi Canssaxi/ jätetyxi pacanain secaa/ cuhunga HERra wie teidän.

4:28 Siellä pitä sinun palweleman epäjumalica/ jotca ihmisten käsialat owat/ puut ja kiwet/ jotca eikä näe/ eikä cuule/ eikä syö/ eikä haista.

4:29 Jos sinä silloin siellä edzit HERra sinun Jumalatas/ nijn sinä löydät hänen/ jos sinä edzit händä caikesta sydämestäs/ ja caikesta sielustas.

4:30 Coscas ahdistetan/ ja nämät caicki sinun päälles tulewat wijmeisnä päiwänä/ nijn palaja HERran sinun Jumalas tygö/ ja cuule hänen änen:

4:31 Sillä HERra sinun Jumalas on armollinen Jumala/ ei hän sinua hyljä eikä cadota sinua/ ja ei hän unhota sinun Isäis lijtto/ jonga hän heille wannonut on.

4:32 KYsele endisi aicoi/ jotca owat ollet sinun edelläs/ sijtä päiwästä/ cosca Jumala loi ihmisen maan päälle/ ja sijtä yhdestä taiwan ärestä nijn toiseen äreen/ jos ikänäns nijn suuri asia tapahtunut on/ eli sencaltainen on ikänäns cuultu.

4:33 Että jocu Canssa on cuullut Jumalan änen puhuwan tulen keskeldä/ nijncuin sinä cuullut olet/ ja cuitengin elät.

4:34 Eli ongo Jumala coetellut mennäxens ottaman hänellens Canssa/ Canssalla/ kiusauxella/ tunnustähdellä/ ihmeillä/ sodalla/ wäkwällä kädellä/ ojetulla käsiwarrella ja hirmuisilla tegoilla/ nijncuin HERra teidän Jumalan caicki nämät tehnyt on teille/ sinun edesäs Egyptin maalla.

4:35 Nämät olet sinä nähnyt/ tietäxes että HERra on ainoastans Jumala/ ja ei yxikän muu.

4:36 Taiwast on hän andanut sinun cuulla änen/ opettaxens sinua/ ja maalla on hän

5 Moseksen kirja

andanut sinun nähdä suuren tulens/ ja tulen keskeldä olet sinä cuullut hänen sanans.

4:37 Että hän sinun Isiäs on racastanut/ ja heidän siemenitäs on walinnut heidän jälkens. Ja wienyt sinun Egyptin maasta caswoillans/ ja hänen suurella woimallans.

4:38 Ajaman ulos sinun edestäs suuret Canssat wäkewämmät sinua/ johdattaxens sinua sijhen/ ja andaxens sinulle heidän maans perinnöxi/ cuin se tänäpäpä on.

4:39 Nijn tiedä sijs tänäpäpä/ ja pane mielees/ että HERra on Jumala ylhällä taiwas/ ja alhalla maasa/ ja ei yxikän muu

4:40 Ettäs pidät hänen käskyns ja oikeudens. cuin minä tänäpäpä sinulle käsken/ njn että sinun ja sinun lapsilles sinun jälkes menestyis/ ja että olisit pitkijällinen maasa/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle anda/ ikäpäiwixes.

4:41 Silloin eroitti Moses colme Caupungita sillä puolen Jordanin itän päin.

4:42 Että sinne pakenis joca tietämät hänen lähimmäisens cuoliaksi löis/ ja ei ennen ole ollut hänen wihamiehens/ että hän pakenis yhteen nijstä Caupungeista/ ja eläis.

4:43 Cuin oli Bezer corwes/ lakialla maalla Rubeniterein seas/ ja Ramoth Gileadis Gaditerein seas/ ja Golan Basanis Manassiterein seas.

4:44 Tämä on se Laki jonga Moses Israelin lapsille sanoi.

4:45 Ja nämät owat todistuxet/ käskyt ja oikeudet/ cuin Moses sanoi Israelin lapsille lähdettyäns Egyptist.

4:46 Sillä puolen Jordanin sijnä laxos Peorin huonetta cohden/ Sihonin Amorrerein Cuningan maalla/ joca Hesbonis asui/ jonga Moses ja Israelin lapset löit lähdettyäns Egyptist.

4:47 Ja omistit hänen maans/ njn myös Oggin Basanin Cuningan maan/ cahden Amorrerein Cuningasten/ jotca sillä puolen Jordanin asuit itän päin.

4:48 Aroerist Arnonin wirran reunalla/ Sionin

wuoren asti/ se on Hermon.

4:49 Ja caiken lakean maan sillä puolen Jordanin itän päin lakeuden meren asti/ Pisgan wuoren tykönä.

Vers.1. Että te eläisitte) Lue Levit. cap. 18:5. selitys. v. 2. Mitän lisämän sijhen) Lawiamalla selittä Jumalan sana/ eli coota sitä lyhykäisin cappalein/ ei ole lisätä eli otta sijtä pois/ waan käske pitämän ihmisten säätyjä Jumalan sanan wertaisna/ eli asetta jotain Jumalan sana wastian (se on lisätä ja wähetä sijtä/ jota täsä kiöldän. v. eodem Kätkexen) Sillä/ ihmisen opetus estä Jumalan käskyn/ ja exyttä totuudest/ Tit.1:14. v. 16. Tekis teillen cuwa) Tämän selitys lue Exod. 20:4. v. 19. Jacanut) Ei njn/ että nijtä pitä palweltaman/ waan että ne wuoden ajat eroitaisit/ cuin on/ Gen. 1:14. v. 29. Caikest sydämest) se on/ ilman wilpitä/ ilman ulcocullaisutta: sillä njn täydellisest edziä HERra cuin pidäis/ ilman yhdetäkän puutosta/ ei taida yxikän ihminen täsä elämäs/ njncauwan cuin hänes jotakin synnin tähteist on. v. 37. Caswoillans) Täsä cudzutan HERran caswoxi tulen padzas ja pilwen padzas cuin corwes käwi heidän edelläns: sillä he näit Jumalan läsnäolemisen/ ja sen jälkeen asetit he heidän matcustamisens/ cuin nähdän. Exod. 40:36 ja Num. 9:17 etc.

V. Lucu.

MOses coco taas Canssan/ ja muistutta/ cuinga Jumala andoi heille käskyns Sinain wuorella/ v. 1. ja kertoi heidän edesäns kymmenen Jumalan käskyt/ v. 6. Muistutta heille heidän oman lupauxens/ v. 23. ja neuwo heitä jällens oppiman ja pitämän HERran käskyjä/ v. 32.

5:1 JA Moses cudzui coco Israelin/ ja sanoi heille: cuule Israel näitä käskyjä ja oikeuxia/

5 Mosexen kirja

jotca minä tänäpäpä puhun teidän corwain cuulden/ ja oppicat ne/ ja pitäkät ne tehdäxen nijden jälken.

5:2 HERra meidän Jumalam teki lijton meidän cansam Horebis.

5:3 Ja ei tehnyt tätä lijtto meidän Isäim cansa/ mutta meidän cansam/ jotca nyt täsä olem tänäpäpä/ ja caicki eläm.

5:4 Ja puhui caswosta caswoon teidän cansan wuorella tulesta.

5:5 Silloin minä seisoin HERran ja teidän waihellan ilmoittamas teille HErran sana/ sillä te pelkäsitte tulda/ ja ette nosnet wuorelle/ ja hän sanoi.

5:6 MINä olen HERra sinun Jumalas/ joca sinun Egyptist johdatin/ oriuden huonesta.

5:7 Ei sinun pidä pitämän muita jumalita minun edesäni.

5:8 Ei sinun pidä cuwa tekemän sinulles jongun muotoisexi/ taicka sen cuin ylhällä taiwas on/ eli alhalla maasa/ elickä wesisä maan alla.

5:9 Ei sinun pidä nijtä cumartaman/ eikä palweleman heitä: sillä minä olen HERra sinun Jumalas/ kijwas Jumala/ joca costan lapsille Isäin ricoxet/ colmandeen ja neljändeen polween/ nijlle jotca minua wihawat/

5:10 Ja osotan laupiuden monelle tuhannelle/ jotca minua racastawat/ ja minun käskyni pitäwät.

5:11 Ei sinun pidä lausuman turhan sinun HERras Jumalas nime: sillä ei HERra pidä händä nuhtelemat/ joca hänen nimens lausu turhan.

5:12 Sinun pitä lepopäiwän pitämän/ ettäs hänen pyhitäisit: nijncuin HERra sinun Jumalas sinun käski.

5:13 Cuusi päiwä pitä sinun työtä tekemän/ ja caicki sinun asias toimittaman.

5:14 Mutta seidezemes päiwä on sinun HERras Jumalas lepopäiwä: silloin ei sinun pidä mitän työtä tekemän/ eikä sinun poicas/ eikä sinun tyttäres/ eikä sinun palwelias/ eli pijcas/ eikä

sinun härkäs/ eikä Asis/ eikä yxikän sinun carjas/ taicka muucalainen joca sinun porttis sisällä on/ että sinun palwelias ja pijcas lewos olis nijncuin sinäkin.

5:15 Ja muista että sinäkin olit orja Egyptin maalla/ ja HERra sinun Jumalas johdatti sinun sieldä wäkewällä kädellä/ ja ojetulla käsiwarrella. Sentähden HERra sinun Jumalas käski sinun pitämän lepopäiwä.

5:16 Sinun pitä cunnioittaman sinun Isäs ja Äitiäs: nijncuin HERra sinun Jumalas on sinun käskeny/ ettäs cauwan eläisit/ ja menestyisit sijnä maasa/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle anda.

5:17 Ei sinun pidä tappaman.

5:18 Ei sinun pidä huorintekemän.

5:19 Ei sinun pidä warastaman.

5:20 Ei sinun pidä wäärä todistust sanoman lähimmäistäs wastan.

5:21 Ei sinun pidä himoidzeman lähimmäises emändätä. Ei sinun pidä himoidzeman lähimmäises huonetta/ peldo/ palwelia/ pijca/ härkä/ Asia/ taicka mitä ikänäns hänen omans on.

5:22 Nämät owat ne sanat/ jotca HERra puhui caikelle teidän cocouxellen/ wuorella tulesta/ pilwestä ja sumusta suurella änellä/ ja ei sijhen enä lisännyt/ ja kirjoitti ne cahteen kiwiseen tauluun/ ja andoi ne minulle.

5:23 COSca te änen cuulitta pimeyden käskeldä/ ja näitte wuoren palawan tulesta/ nijn te caicki tulitte minun tygöni/ caicki päämiehet ja wanhimmat teidän sugustan.

5:24 Ja sanoitte: Cadzo/ HERra meidän Jumalam on osottanut meille hänen cunnians ja jaloudens suuruden/ ja me cuulim hänen ämens tulesta. Tänäpäpä me näimme Jumalan puhuwan ihmisille/ ja heidän elämän jääwän.

5:25 Ja mixi meidän nyt pitä cuoleman/ että tämä suuri tuli pitä culuttaman meidän. Jos me usemmin cuulem HERras meidän Jumalam änen/ nijn me cuolemme.

5:26 Sillä mikä on caicki liha/ että se cuulis

elävän Jumalan änen tulesta puhuvan/
nijncuin me/ ja elä?

5:27 Lähesty sinä ja cuule caicki mitä HERra
meidän Jumalam sano sinulle/ ja sano se
meille caicki mitä HERra meidän Jumalam
sinun cansas puhu/ nijtä me cuulem ja
teemme.

5:28 Cosca HERra cuuli teidän sanain änen
cuin te puhuitte minun cansani/ sanoi HERra
minulle: minä cuulin tämän Canssan puhen/
cuin he puhuit sinun cansas/ se on caicki
hyvä kuin he puhuit.

5:29 Ah/ että heillä olis sencaltainen sydän/
pelkämän minua/ ja kätkemän caicki minun
käskyni heidän elinaicanans/ että heille
menestyis ja heidän lapsillens ijancaickisest.

5:30 Mene sijs/ ja sano heille: palaitcait cotian
teidän majoin.

5:31 Mutta sinun pitä seisoman täsä minun
edesäni/ että minä puhun sinun cansas caicki
minun lakini/ käskyni ja oikeuteni/ jotca sinun
pitä heille opettaman/ että he tekisit nijden
jälken/ sijnä maasa/ jonga minä heille annan
heidän asumasiens.

5:32 Nijn pitäkät nämät ja tehkät nijncuin
HERra teidän Jumalan teidän käski/ ja älkät
poiketco eikä oikialle eikä wasemalle puolelle.

5:33 Waan waeldacat caickia nijtä teitä/ kuin
HERra teidän Jumalan teille käski/ että te
eläisitte/ ja menestyisitte/ ja olisitte
pitkäijälliset sijnä maasa/ jonga te omistatte.

*Vers.22. Nämät owat ne sanat) Näistä
kymmenestä käykystä tulewat colme
ensimmäiseen tauluun/ cuinga meidän pitä
racastaman Jumalata. Ja seidzemen toiseen/
cuinga meidän pitä racastaman meidän
lähimmäistäm. Nijncuin Agust ne jaca/ c. 7. Ja
usiammas paicas/ Bernh. lib. de Conscientia .
dist. 37. ja usiammat.*

VI. Lucu.

*ISraelin lapsia neuwotan pitämän käskyjä/
että he cauwan eläisit/ ja paljo lisätäisin/ v. 1.
HERra Jumala on ainoa Jumala/ händä pitä
heidän caikest sydäimest/ ja woimast
racastaman/ v. 4. ja opettaman caikella
wireydellä hänen käskyns heidän lapsillens/ v.
6. Cuin he tulewat sijhen hywään maahan/
jonga HERra heille on luwannut/ ei heidän
pidä händä unhottaman/ seuraten muita
jumalita: sillä hän hucutais heitä sen edest
hänen julmudesans/ v. 10. Ei heidän pidä
kiusaman Jumalata/ v. 16. waan julistaman
hänen tecojans heidän lapsillens/ että he
myös händä pelkäisit/ v. 20.*

6:1 NÄmät owat ne käskyt/ lait ja oikeudet/
jotca HERra teidän Jumalan teidän käski
oppiman/ ja tekemän sijnä maasa/ cunga te
menette omistaman sitä.

6:2 Ettäs pelkät HERra sinun Jumalatas/ ja
pidät caicki hänen oikeudens ja käskyns/ kuin
minä käsken sinulle/ sinä ja sinun lapses ja
sinun lastes lapset/ caickena teidän
elinaicanan/ että te cauwan eläisitte.

6:3 Israel/ sinun pitä cuuleman ja pitämän/
nijn että sinä myös teet sen jälkeen/ että sinun
hywin käwis/ ja tulisit paljon lisätyxi/ nijncuin
HERra sinun Isäis Jumala sinulle on luwannut/
maan josa riesca ja hunajata wuota

6:4 CUule Israel/ HERra meidän Jumalan/ on
yxi ainoa HERra.

6:5 Ja sinun pitä racastaman HERra sinun
Jumalatas/ caikesta sydäimestäs/ caikesta
sielustas/ ja caikesta woimastas.

6:6 Ja nämät sanat/ jotca minä käsken sinulle
tänäpäni/ pitä sinun sydämees paneman.

6:7 Ja teroittaman ne sinun lapsilles/ ja nijstä
puhuman huones istuisas/ ja tiellä käydesäs/
maata pannesas ja nostesas.

6:8 Ja sinun pitä sitoman ne merkixi kätees/ ja
pitä oleman sinulle muistoxi sinun silmäis

edes.

6:9 Ja pitä kirjoittaman sinun huones
pihtipielijn ja porteis.

6:10 COsca HERra sinun Jumalas anda sinun
tulla sille maalle/ cuin hän sinun Isilles/
Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille on
wannonut sinulle andaxens/ suuret ja jalot
Caupungit/ joita et sinä rakendanut.

6:11 Ja huonet täynnä caicke hywyttä/ joita et
sinä idze täyttänyt/ ja wuononkiwiset caiwot/
joita et sinä idze caiwanut/ ja wijnamäet/ ja
oljymäet/ joita et sinä idze istuttanut/ että
sinä syöt ja rawitan.

6:12 Nijn ota waari/ ettet sinä unhota HERra/
joca sinun Egyptin maalda orjuden huonesta
johdattanut on.

6:13 Mutta sinun pitä pelkämän HERra sinun
Jumalatas/ ja palweleman händä/ ja
wannoman hänen nimens cautta.

6:14 Ja ei sinun pidä seuraman nijden
Canssain muucalaisia jumalita/ cuin teidän
ymbäristöllän asuwat:

6:15 Sillä HERra sinun Jumalas on kijwas
Jumala teidän käskellän/ ettei HERran sinun
Jumalas wiha julmistuis sinun päälles: ja
hucutais sinua maasta.

6:16 Ei teidän pidä kiusaman HERra teidän
Jumalatan/ nijncuin te händä kiusaisitte
Massas.

6:17 Mutta pitämän HERran teidän Jumalan
käskyt/ ja hänen todistuxens ja hänen
oikeudens/ cuin hän käsenyt on.

6:18 Ettäs teet sitä cuin oikia ja hywä on
HERran edes/ että sinun hywin käwis/ ja
tulisitte sisälle ja omistaisitte sen hywän
maan/ josta HERra wannoi sinun Isilles.

6:19 Että hän carcotais caicki wiholiset sinun
edestäs/ nijncuin HERra sanonut on.

6:20 COsca poicas tänäpäpä taicka huomena
kysy sinulle/ sanoden: mitkä todistuxet/
käskyt ja oikeudet nämät owat/ jotca HERra
meidän Jumalam teille käsenyt on?

6:21 Nijn sinun pitä sanoman pojalles: me

olim Pharaon orjat Egyptis/ ja HERra johdatti
meidän Egyptist wäkewällä kädellä.

6:22 Ja HERra teki suuria ja pahoja
tunnustähtejä ja ihmeitä Egyptille/ Pharaolle/
ja caikelle hänen huonellens/ meidän silmäim
edes.

6:23 Ja johdatti meidän siellä/ että hän weis
meitä ja andais meille sen maan/ cuin hän
wannoi meidän Isillem.

6:24 Ja HERra käski meitä tekemän caickein
näiden oikeutten jälkeen/ pelkämän HERra
meidän Jumalatom/ että meidän hywin käwis
caickena meidän elinaicanam/ nijncuin myös
tänäpäpä käy.

6:25 Ja sen pitä oleman meille
wanhurscaudexi/ HERran meidän Jumalam
edes/ jos me pidämme ja teemme caicki
nämät käskyt/ nijncuin hän meille on
käsenyt.

*Vers.5. Sinun pitä racastaman HERra sinun
Jumalatas) Ei tästä seura/ ihmisen sitä
taitawan tehdä täsä turmellus luonnos: waan
Jumala on sitä käsenyt/ että me sijtä
ymmärräisim meidän puutoxem ja pakenisim
Christuxen tygö/ händä armo kerjäten/
nijncuin Agust. kirjoitta. vitam autem serm.
potest cepti ipso justitiae v. 7. Teroittaman) se
on/ teräwäst sanoman/ wisust harjoittaman ja
opettaman Jumalan sana/ nijn ettei se
ruostuis/ waan että se olis alanomati muistos:
sillä/ sitä wiremmin cuin Jumalan sanas
harjoitellan/ sitä kircammaxi se tule/ jota
enemmän sitä rackammin. Mutta cuin se
laimin lyödän/ nijn se tule woimattomaxi.*

VII. Lucu.

*ISraelin lapsia kieldän säästämäst Canaan
maan asuwaisia/ v. 1. ja käsketään häwittä
heitä/ epäjumalinens/ v. 5. että he tietäisit
hänen ainoastans olewan Jumalan/ joca pitä
lijttos nijlle/ jotca händä pelkävät/ ja*

5 Mosexen kirja

rangaise nijtä/ jotca händä wihawat/ v. 9. Jos he sen tekewät/ nijn he myös siunatan Herralda caickein Canssain ylidzen/ v. 12. Ei heidän pidä pelkämän Cananerejä/ waan muistaman cuinga HERra teki Egyptiläisille/ nijn hän on myös tekewä Cananereille/ v. 17. etc.

7:1 COsca HERra sinun Jumalas wie sinun sijhen maahan/ johon sinä tulet omistaman sitä/ ja aja paljon Canssa ulos sinun edestä/ Hetherit/ Girgoserit/ Amorrerit/ Cananerit/ Pheserit/ Hwerit ja Jebuserit/ seidzemen Canssa/ jotca sinun suuremmat ja wäkewemmät owat.

7:2 Ja cosca HERra sinun Jumalas anda heidän sinun etees/ lyödäxes heitä/ nijn sinun pitä kiroman heitä/ ja ei tekemän yhtäkän lijtto heidän cansans/ taicka armahtaman heitä.

7:3 Ja ei sinun pidä yhdistämän sinuas heidän cansans: sinun tyttäritäs ei sinun pidä andaman heidän pojillens/ ja heidän tyttäritäns ei teidän pidä ottaman teidän pojillen.

7:4 Sillä he wiettelewät teidän poican minun tyköni/ palweleman muucalaisia jumalita/ nijn julmistu HERran wiha teidän päällen/ ja nopiast hucutta teidän.

7:5 Mutta näin pitä teidän tekemän heille/ heidän Altarins pitä teidän cukistaman/ heidän padzans rickoman/ heidän medzistöns hackaman/ ja heidän epäjumalans tulella polttaman.

7:6 Sillä sinä olet pyhä Canssa HERralle sinun Jumalalles/ sinun on HERra sinun Jumalas walinnut omaxi Canssaxens/ caikista Canssoista cuin asuwat maan päällä.

7:7 Ei ole HERra mielistynyt teihin ja walinnut teitä/ että teidän lucun on suurembi cuin caickein muiden Canssain: sillä sinä olet wähin caikista Canssoista.

7:8 Mutta että HERra racasti teitä ja pitä

walans/ jonga hän wannoi teidän Isillen/ hän johdatti teidän wäkewällä kädellä/ ja wapahti teidän orjuden huonesta/ Pharaon Egyptin Cuningan kädest.

7:9 Niin sinun pitä nyt tietämän/ että HERra sinun Jumalas on Jumala/ uscollinen Jumala/ pitäwäinen lijttons ja laupiudens/ nijden canssa jotca händä racastawat/ ja pitäwät hänen käskyns tuhanneen polween.

7:10 Ja costa nijlle jotca händä wihawat/ hänen caswons edes/ nijnettä hän hucutta heitä/ ja ei wijwy costamast nijlle hänen caswons edes/ jotca händä wihawat.

7:11 Nijn pidä ne käskyt/ säädyt ja oikeudet/ jotca minä sinulle käsken tänäpäpä tehdäxes.

7:12 Ja cosca te nämät oikeudet cuuletta/ ja pidätte/ ja teette ne/ nijn myös HERra sinun Jumalas pitä sen lijton ja laupiuden/ jonga hän wannoi sinun Isilles.

7:13 Ja racasta/ siuna ja enändä sinun/ ja siuna sinun ruumis hedelmän/ ja sinun maas hedelmän/ sinun jywäs/ wijnas ja öljys/ hedelmän sinun carjastas/ ja hedelmän sinun lambaistas/ sijnä maasa/ jonga hän sinun Isilles wannoi sinulle andaxens.

7:14 Sinun pitä oleman siunatun caikist Canssoist. Ei yxikän hedelmätöin pidä sinun seasas oleman/ eikä sinun carjas seas.

7:15 HERra otta sinulda pois caicki sairaudet/ ja ei heitä sinun päälles yhtän Egyptin paha tautia/ jotca sinä hywin ymmärtänyt olet/ mutta hän heittä ne caickein nijden päälle/ jotca sinua wihawat.

7:16 Sinun pitä nielemän caicki ne Canssat/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle andawa on. Ei sinun pidä säästämän heitä/ eikä palweleman heidän jumalitans: sillä se tulis sinulle paulaxi.

7:17 Jos sinä sanot sinun sydämesäs: nämät Canssat owat usiammat cuin minä/ cuinga taidan minä heidän aja ulos.

7:18 Nijn älä pelkä heitä/ muista wisust mitä HERra sinun Jumalas teki Pharaolle ja caikille

Egyptiläisille.

7:19 Ja ne suuret kiusauxet/ kuin sinun silmäs nähnet owat/ tunnustädet ja ihmet/ ja wäkewä käsi/ ja ojettu käsiwarsi/ jolla HERra sinun Jumalas johdatti sinun. Nijn HERra sinun Jumalas teke caikille nijlle Canssoille joita sinä pelkät.

7:20 Nijn myös HERra sinun Jumalas lähettä heidän secaaans hörhöläiset/ että caicki hucutettaisin/ jotca jäänet/ ja heitäns sinun edestäs lymyttänet owat.

7:21 Älä hämmästy heitä: sillä HERRa sinun Jumalas on sinun keskelläs/ se suuri ja peljättäpä Jumala.

7:22 HERra sinun Jumalas häwittä nämät Canssat sinun edesäs/ wähinwähin toinen toisens jälkeen: et sinä saa äkist hucutta heitä/ ettei medzän pedot lisännyis sinua wastan maan päällä.

7:23 HERra sinun Jumalas anda heitä sinun etees/ ja lyö heitä suurella lyömisellä/ siihenasti että hän hucutta heidän.

7:24 Ja anda heidän Cuningans sinun käsijs/ ja sinun pitä hucuttaman heidän nimens taiwan alda: Ei pidä yhdengän seisoman sinua wastan/ siihenasti että heidän hucutat.

7:25 Heidän epäjumalittens cuwat pitä sinun tulella polttaman/ ja ei sinun pidä himoidzeman sitä hopena ja culda/ kuin nijden päällä on ollut/ taicka ottaman sijtä jotain sinulles/ ettei se olis sinulle paulaxi: sillä se on HERralle sinun Jumalalles cauhistus.

7:26 Sentähden/ ei sinun pidä sitä cauhistusta huonesees wiemän/ ettet sinä kirotais/ nijncuin myös se on/ mutta sinun pitä cauhistuxella cauhistuman sijtä.

Vers.3. Heidän tyttäritäns ei teidän pidä ottaman teidän pojillen) Tästä nähdän wanhimmilla olewan Awioskäskyn menos heidän isällinen waldans lasten päälle/ kuin sijtä asiast on Jerem. tykönä c. 29:6. Tästä myös nähdän HERRa kieltäwän idzens

andamast awioskäskyyn nijden cansa/ joilla on toinen usco ja Jumalan palwelus: sillä sen cautta he petetän wäärän oppijn ja Jumalanpalweluxeen/ nijncuin myös sijtte usein tapahtui. Waicka ei tämä ole meille Christityille ratki ilmeisest Udes Testamendis kieltyy/ cuitengin on waarallinen/ ja moni on wääräuscoisilda waimoilda wieteldy totudest. v. 5. Heidän Altarins pitä teidän cukistaman) Cadzo 52. Vers.sijnä 33. cap. Num.

VIII. Lucu.

ISraelin lapsille muistutetan HERRan käskyt/ ja mixi hän heitä corwes coconans 40. ajastaica coetteli: mixi hän heitä ruockei Mannalla/ ja heidän waattens ei culunet/ v. 1. Ja nyt että HERra oli heille andawa wiljaisen maan/ josa caickinaist hywyttä yldäkyllä on/ v. 7. Nijn pitä heidän cawattaman/ ettei he unhotais HERra Jumalata/ joca heidän wei nijn monella ihmellä corwen läpidzen/ v. 11. eikä palwelis muita jumalita/ ettei he huckuis/ nijncuin Cananerit heidän edelläs/ v. 19.

8:1 CAicki käskyt kuin minä käsken sinulle tänäpänä/ pitäkät ja tehkät/ että te eläisitte ja lisännyisitte/ tulisitte ja omistaisitte maan/ kuin HERra wannoi teidän Isillen.

8:2 Ja muista caicke sitä matca/ jonga cautta HERra sinun Jumalas johdatti sinun näinä neljänäkymmenenä vuonna corwes/ nöyryttäxens ja coetellaxens sinua/ tietäxens mitä sinun sydämesäs oli/ jos sinä pitäisit hänen käskyns/ taicka et.

8:3 Hän nöyrytti sinun ja andoi sinun isota/ ja rawidzi sinun Mannalla/ jota sinä ja sinun Isäs ei tundenet/ että hän annais sinun tietä/ ettei ihminen elä ainoastans leiwäst/ waan caikista kuin HERran suusta lähte.

8:4 Ei sinun waattes wanhudest culunet sinun päälläs/ ja sinun jalcas ei paisunet näinä neljänäkymmenenä vuonna.

5 Mosexen kirja

8:5 Nijn tiedä sinun sydämesäs/ että HERra sinun Jumalas on neuwonut sinua nijncuin mies neuwo poicans.
8:6 Nijn pidä nyt HErran sinun Jumalas käskyt waeldaxes hänen teilläns/ ja peljätäxes händä.
8:7 Sillä HERra sinun Jumalas wie sinun hywälle maalle/ sille maalle josa ojat/ caiwot/ ja järwet owat/ jotca wuorten siwuille ja laxoille wuotawat.
8:8 Maalle josa nisu/ ohra/ wijnapuut/ ficunapuut/ ja granatin omenat owat: maalle josa öljyput ja hunaja caswawat.
8:9 Maalle josa sinulla pitä kyllä oleman leipä syödäxes/ josa ei mitän puutu: maalle jonga kiwet owat rauta/ josa sinä myös wasken wuoresta lohcaiset.
8:10 Ja cosca sinä syönyt ja rawittu olet/ että silloin kijtät HERra sinun Jumalatas/ sen hywän maan edest/ cuin hän annoi sinulle.
8:11 NIin ota sijs waari/ ettet sinä unhotat sinun Herras Jumalatas/ sijnä ettet sinä pidä hänen käskyäns/ säätyäns ja oikeuttans/ cuin minä tänäpäpä sinulle käsken.
8:12 Coscas syönyt ja rawittu olet/ ja rakennat caunit huonet ja asut nijsä.
8:13 Ja sinun carjas ja lambas/ hopias ja culdas/ ja caicki cuin sinulla on/ lisändywät.
8:14 Ettei sinun sydämes silloin tulis ylpiäxi/ ja unhotaisit HErran sinun Jumalas/ joca sinun Egyptin maalda johdatti/ orjuden huonesta.
8:15 Ja on sinun johdattanut sen suuren ja hirmuisen corwen läpidze/ josa tuliset kärmet/ Scorpionit ja cuiwus oli/ ja ei ensingän wettä ollut/ ja andoi sinulle weden wuota cowasta calliosta.
8:16 Ja rawidzi sinun Mannalla corwes/ josta ei teidän Isän mitän tiennet/ nöyryttäxens ja coetellaxens sinua/ ja sijtte hywä tehdäxens sinulle.
8:17 Muutoin sinä sanoisit sydämesäs: minun woiman ja kätteni wäkewys/ on minulle näin woimalliset tegot tehnyt.
8:18 Waan muista HErran sinun Jumalas

päälle: sillä hän on se/ joca sinulle woiman anda/ tehdäxes sencaltaisia woimallisia tecoja/ että hän wahwistais lijttos/ cuin hän wannoi sinun Isilles/ nijncuin se tänäkin päiwänä tapahtu.
8:19 WAan jos sinä unhotat sinun HERRas Jumalas ja noudatat muita jumalita/ palwelet ja cumarrat nijtä/ nijn minä tänäpäpä todistan teille/ että teidän pitä peräti huckuman.
8:20 Juuri nijncuin pacanat/ jotca HERra hucutta teidän edestän/ ettet te ole HErran teidän Jumalan änelle cuuliaiset.

Vers.1. Että te eläisitte) Lue tästä 18. cap. Levit. v. 5. selitys.

IX. Lucu.

ISraelin lapsia waroitin/ ettei heidän pidäis tulduans luwattuun maahan/ luuleman heidän hurscaudens/ waan sen asuwaisten jumalattomuden/ ja sen lupauxen tähden/ cuin HERra heidän Isillens oli luwannut/ sinne tullens/ v. 4. Sillä he tiesit/ cuinga usein he HERRan wihoittanet olit: nijncuin Horebin tykönä/ cosca he walettua wasickata cumarsit/ v. 7. ja HERra tahdoi hucutta heitä/ jollei Moses olis rucoillut heidän edestäns/ cusa hän myös löi caxi kiwistä taulua ricki/ cuin HERra andoi hänelle/ v. 14. Nijn myös Thabeeras ja mualla/ cusa he napisit HERra wastan/ v. 21. ja hänen täytyi taas rucoilla heidän edestäns/ v. 25.

9:1 CUule Israel/ tänäpäpä sinä menet Jordanin ylidze/ että tulet omistaman sitä Canssa/ joca on sinua suurempi ja wäkewämbi/ suuria Caupungeita raketuita taiwasen asti.

9:2 Suurta ja corkiat Canssa Enakin lapsia/ jotca sinä tunnet/ joista sinä myös cuullut olet: Cuca woi seiso Enakin lapsia wastan?

9:3 Nijn sinun pitä tänäpäpä tietämän/ että

5 Mosexen kirja

HERra sinun Jumalas käy sinun edelläs
nijncuin culuttawainen tuli/ hän hucutta heitä
ja lyö sinun edesäs/ ja aja heitä ulos ja nopiast
hucutta/ nijncuin HERra sanoi sinulle.

9:4 Cosca HERra sinun Jumalas on heitä
ajanut sinun edestäs ulos/ nijn älä sano
sydämesäs: HERra on minun tähän tuonut
omistaman tätä maata minun
wanhurscaudeni tähden/ waicka HERra nämät
pacanat aja sinun edestäs ulos/ heidän
jumalattomudens tähden.

9:5 Sillä et sinä tule omistaman heidän
maatans sinun wanhurscaudes eli sydämes
wacuuden tähden/ waan HERRa sinun Jumalas/
aja pacanat ulos heidän jumalattomudens
tähden/ että HERra täytäis sanans/ jonga
HERra sinun Isilles Abrahamille/ Isaachille ja
Jacobille wannoi.

9:6 Nijn tiedä nyt/ ettei HERra sinun Jumalas
anna sinulle tätä hywä maata/ omistaxes
sinun wanhurscaudes tähden: sillä sinä olet
niscuri Canssa.

9:7 Muista ja älä unhot/ cuinga sinä sinun
HERras Jumalas wihoitit corwes/ sijtä päiwästä
cuin sinä läxit Egyptin maalda/ siihenasti cuin
te tullet oletta tähän paikkaan/ te oletta ollet
HERralle wastahacoiset.

9:8 Sillä Horebis te myös wihoititte HERran/
nijn että hän tahdoi wihasans teidän hucutta.

9:9 Cosca minä wuorelle astuin ottaman
kiwisiä tauluja wastan/ lijton tauluja/ cuin
HERra teki teidän cansan: Ja minä olin
wuorella neljäkymmendä päiwä ja
neljäkymmendä yötä/ ja en syönyt leipä/
engä juonut wettä.

9:10 Ja HERra andoi minulle caxi kiwistä
taulua/ kirjoitetut Jumalan sormella. Ja nijsä
olit caicki sanat/ cuin HERra teille tulesta
wuorella puhui/ cocouxen päiwänä.

9:11 Ja nijden neljänkymmenen päiwän ja
neljänkymmenen yön perästä/ andoi HERra
minulle caxi kiwistä lijton taulua.

9:12 Ja sanoi HERra minulle/ nouse ja mene

nopiast täädä alas: sillä sinun Canssas/ jongas
Egyptist johdattanut olet/ owat turmellet
idzens/ ja owat nopiast sildä tiellä mennet
pois/ jonga minä käskin heille/ ja owat tehnet
heillens waletun cuwan.

9:13 Ja HERRa puhui minulle/ sanoden: minä
näen että tämä Canssa on niscuri Canssa.

9:14 Salli että minä hucutan heidän/ ja pyhin
heidän nimens taiwan alda/ minä tahdon
sinun tehdä wäkewämmäxi ja suuremmaxi
Canssaxi/ cuin tämä on.

9:15 Ja cuin minä käänsin minuni/ ja astuin
wuorelda alas/ joca tulesta paloi/ ja pidin caxi
lijton taulua molemmisa käsisäni.

9:16 Nijn näin minä/ ja cadzo/ nijn te olitta
tehnet syndiä HERra teidän Jumalatan
wastan/ että te teitte waletun wasican/ ja
nopiast menitte pois sildä tiellä/ jonga HERra
käski teille.

9:17 Nijn otin minä ne molemmat taulut ja
heitin minun molemmista käsistäni/ ja löin ne
ricki teidän silmäin edes.

9:18 Ja langeisin maahan HERran eteen/
nijncuin ennengin nijnä neljänäkymmenenä
päiwänä ja neljänäkymmenenä yönä/ ja en
syönyt leipä/ engä juonut wettä/ caickein
teidän syndein tähden/ cuin te tehnet olitta/
sijnä että te teitte sencaltaista pahutta HERran
edes ja wihoititte hänen.

9:19 Sillä minä pelkäisin sitä wiha ja
hirmuisutta/ jolla HERra teidän päällen
wihastunut oli/ nijn että hän tahdoi hucutta
teidän. Ja HERra cuuli minun rucouxeni wielä
silläkin haawa.

9:20 HERRA oli myös suurest wihainen
Aaronin päälle/ nijn että hän tahdoi hänen
hucutta/ waan minä rucoilin silloin Aaroningin
edestä.

9:21 Mutta teidän syndin/ sen wasican cuin te
tehnet olitta/ otin minä ja poldin tules/ ja löin
hänen ricki ja surwoin hänen siihenasti/ että
se tuhwaxi tuli/ ja heitin sen tuhwan siihen
ojaan/ joca sijtä wuoresta wuosi.

5 Mosexen kirja

9:22 Niin myös te wihoititte HERran Thabeeras/ ja Massas/ ja himohaudoilla.
9:23 Ja cosca hän lähetti teidän Cades Barneast/ ja sanoi: mengät ja omistacat maa/ jonga minä annoin teille/ nijn te olitte HERran teidän Jumalan suulle wastahacoiset/ ja ette usconet hänen päällens/ ette myös ollet cuuliaiset hänen änellens.
9:24 Sillä te oletta ollet HERralle tottelemattomat/ sijtä päiwästä cuin minä teidän tundenut olen.
9:25 Nijn minä langeisin maahan HERran eteen/ neljäkymmendä päiwä ja neljäkymmendä yötä/ cuin minä sijnä macaisin: sillä HERra sanoi/ että hän tahdoi hucutta teidän.
9:26 Waan minä rucoilin HERra/ sanoden: HERRA/ HERra/ älä hucuta sinun Canssas ja pericundas/ jongas suurella woimallas pelastanut/ ja wäkewällä kädellä Egyptist johdattanut olet.
9:27 Muista sinun palwelias Abrahamin/ Isaachin ja Jacobin päälle/ älä cadzo tämän Canssan cowuden/ jumalattomuden ja synnin puoleen.
9:28 Ettei sen maan asuwaiset/ jostas meidän johdottanut olet/ sanois: Ei HERRa woinut heitä wiedä siihen maahan/ jonga hän heille luwannut oli/ ja on sentähden heidän johdattanut/ että hän wihais heitä ja tappais heidän corwes.
9:29 Sillä he owat sinun Canssas ja perimyxes/ jongas suurella woimallas ja ojetulla käsiwarrellas johdattanut olet.

Vers.27. Muista sinun palwelias Abrahamin/ Isaachin etc. päälle) Ei Moses täsä rucoile heidän Isäins ansion ja mahdollisuden tähden: waan muistutta Jumalalle sen lupauxen/ cuin hän heille oli luwannut Mesiaxest/ että hän sentähden säästäis heitä. Nijn cuin hän myös säästi Dawidin huonen sen lupauxen tähden/ cuin hän Cuningas Dawidille luwannut oli.

X. Lucu.

CUinga Moses wuoli toiset caxi taulua/ joihin HERra taas kirjoitti kymmenen sana/ ja käski ne panda tallella/ v. 1. Heille muistutetan cuinga Aaron cuoli/ v. 6. Cuinga Jumala oli eroittanut Lewin sucucunnan palweleman händäns Tabernaclis/ v. 8. Cuinga hän jällens oli rucoillut heidän edestäns/ ja hänen rucouxens cuulttin/ v. 10. Jonga caiken edest HERra ei mitän muuta anonut/ waan että he pelkäisit ja racastaisit händä caikest sydämest/ v. 12. Heidän piti ymbärinsleickaman heidän sydämens esinahan/ ja ei oleman nijn niscurit/ v. 16. Händä ainoata piti heidän palweleman/ joca heidän tykönäns nijn suuria töitä teki/ ja heidän wähäst Canssast nijn suurest enänsi/ v. 20.

10:1 Silloin sanoi HERra minulle: wuole sinulles caxi kiwistä taulua endisten caltaista/ ja astu minun tygöni wuorelle/ ja tee sinulles puuArcki.
10:2 Nijn minä kirjoitan njihin tauluin ne sanat cuin njsä ensimmäisis olit/ jotcas särkenyt olet/ ja pane ne Arckijn.
10:3 Nijn minä tein Arkin hongasta/ ja wuolin caxi kiwistä taulua endisten caltaista/ ja astuin wuorelle pitäden caxi taulua kädesäni.
10:4 Nijn kirjoitti hän sen ensimmäisen kirjoituxen jälkeen njihin tauluin kymmenen sana/ jotca HERra teille puhui tulesta wuorella cocouxen päiwänä. Ja HERra andoi ne minulle.
10:5 Nijn minä käänsin idzeni ja astuin wuorelda alas/ ja panin taulut Arckijn/ jonga minä tein/ että heidän piti siellä oleman/ nijncuin HERra minulle käskenyt oli.
10:6 Ja Israelin lapset menit Beroth BneJacanist Moseri cohden (siellä Aaron cuoli ja haudattin/ ja hänen poicans Eleazar oli pappi hänen siasans)
10:7 Siellä menit he Gudegodaan/

5 Mosexen kirja

Gudegodast Jathbathijn/ siihen maahan josa ojat owat.

10:8 Silloin eroitti HERRa Lewin sugun candaman HERRan lijton Arckia/ ja seisoman HERRan edes/ palwellen händä ja kijttäden hänen nimens/ tähän päiwän asti.

10:9 Sentähden ei ole Lewitailla yhtän osa eli perimystä heidän weljeins cansa: sillä HERRa on heidän perimyxens/ nijncuin HERRa sinun Jumalas sanoi heille.

10:10 Ja minä seisoin wuorella nijncuin ennengin/ neljäkymmendä päiwä ja neljäkymmendä yötä/ ja wielä silloingin cuuli HERRa minun rucouxeni/ eikä hucuttanut sinua.

10:11 Waan hän sanoi minulle: nouse ja mene matcaas/ nijn ettäs Canssan edellä waellat/ että hän tulis ja omistais sen maan/ jonga minä wannoin heidän Isillens andaxeni.

10:12 NYt sijs Israel/ mitä HERRa sinun Jumalas sinulda muuta ano? Waan ettäs pelkäisit HERRa sinun Jumalatas/ ja waellaisit caikis hänen teisäns/ ja racastaisit händä/ ja palwelisit HERRa sinun Jumalatas/ caikesta sinun sydämestäs/ ja caikesta sinun sielustas:

10:13 Ettäs myös pidäisit HERRan käskyt ja hänen oikeudens/ jotca minä käsken sinulle tänäpäinä/ sinun hywäxes.

10:14 Cadzo/ taiwat ja caicki taiwasten taiwat/ maa ja caicki mitä hänes on/ owat HERRan sinun Jumalas.

10:15 Cuitengin HERRalle on ollut hywä suosio sinun Isäis tygö racastaxens heitä/ ja on walinnut heidän siemenens heidän jälkens/ nimittäin/ teidän caikist Canssoist/ nijncuin tänäpäiwänäkin on.

10:16 Sentähden ymbärinsleicatcat nyt teidän sydämen esinahca/ ja älkät enämbi niscurit olco:

10:17 Sillä HERRa teidän Jumalan on caickein Jumalain Jumala/ ja caickein Herrain HERRa/ suuri Jumala/ woimallinen/ ja peljättäpä/ joca ei cadzo yhdengän muodon jälkeen/ eikä

yhdeldäkän lahjoja ota.

10:18 Joca orwoille ja leskille oikeuden teke/ ja racasta muucalaisia/ nijn että hän heille leiwän ja waatten anda.

10:19 Sentähden pitä myös teidän racastaman muucalaisia: sillä te myös olitta muucalaiset Egyptin maalla.

10:20 Sinun pitä pelkämän HERRa sinun Jumalatas/ händä pitä sinun palweleman/ hänes pitä sinun rippuman kijnni/ ja hänen nimens cautta wannoman.

10:21 Hän on sinun ylistykses ja sinun Jumalas/ joca sinun tykönäs teki hirmuisita töitä/ joita sinun silmäs nähnet owat.

10:22 Sinun Isäs menit Egyptijn seidzenkymmenen sielun cansa/ mutta nyt sinun HERRas Jumalas on enändänyt sinun/ nijncuin taiwan tähdet.

Vers.12. Caikesta sinun sydämestäs) Tästä cadzo se cuin ennen on kirjoitettu sen 6. cap. 5. Vers.selityxes. v. 15. Walinnut heidän siemenens) Ei nijn/ että muut Canssat olit hyljätyt Jumalalda/ cosca he hänen armonstahdoit otta wastan/ waan että he olisit Jumalan erinomainen Canssa/ ja kätkisit hänen Lakins ja oikian Jumalan palweluxen/ joista myös Christus oli tulewa.

XI. Lucu.

MOses muistutta Israelin lapsille ihmeitä/ cuin HERRa Egyptis ja sijtten oli tehnyt: sillä he olit ne idze nähnet/ v. 2. Sentähden pitä heidän hänen käskyns pitämän/ että he omistaisit sen hywän maan/ cuin hän heille oli luwannut/ ja sijnä cauwan eläisit/ v. 7. jos he nijn tekisit/ nijn hän annais heille amu ja ehto saten/ v. 13. jollei taas: nijn hän sulkis heildä taiwan/ v. 16. Heidän pitä muistaman HERRan käskyjä/ kirjoittaman ja opettaman nijtä heidän lapsillens/ v. 18. nijn hän carcotta heidän wiholisens heidän edestäns/ v. 22. Heillä oli

5 Mosexen kirja

siunaus ja kirous/ cummanga he tahdoit walita/ v. 26. Cosca he saisit maan halduns/ piti heidän andaman nijtä cuulutta Grisimin ja Ebalin wuorilla/ v. 29.

11:1 Niin racasta nyt HERra sinun Jumalatas/ ja pidä hänen lakins/ säätyns/ oikeudens ja käskyns/ nijncauwan cuin sinä elät.

11:2 Ja tietkä te tänäpäpäni nijtä joita teidän lapsen ei tietänet eikä nähnet ole/ nimittäin/ HERran teidän Jumalan curitust/ hänen jalouttans/ woimallista kättäns/ ja oiettua käsiwarttans.

11:3 Ja hänen ihmeitäns ja tecojans/ cuin hän teki Egyptiläisten seas/ Pharaolle Egyptin Cuningalle/ ja caikelle hänen maacunnallens.

11:4 Ja mitä hän teki Egyptiläisten sotawäelle/ heidän hewoisillens ja waunuillens/ cosca hän punaisen meren wedet tuotti heidän päällens/ cosca he teitä ajoit taca/ ja HERra hucutti heidän haman tähän päiwän asti.

11:5 Ja mitä hän teille corwes tehnyt on/ siihen asti cuin te tähän paickaen tulitta.

11:6 Ja mitä hän teki Dathanille ja Abiramille Eliabin Rubenin pojan pojille/ cosca maa awais suuns ja nieli heidän/ ja heidän perhens ja majans/ ja caicki heidän tawarans/ cuin oli heidän hallusans coca Israelin keskellä.

11:7 Sillä teidän silmän owat nähnet ne suuret HERran tegot/ cuin hän tehnyt on.

11:8 Sentähden pitäkät caicki ne käskyt/ cuin minä teille tänäpäpäni käsken/ että te wahwistuisitte/ tuleman ja omistaman sitä maata/ cuin te menette omistaman.

11:9 Että te cauwan sijnä maasa eläisitte/ cuin HERra sinun Jumalas wannoi sinun Isilles/ heille andaxens ja heidän siemenellens/ sen maan/ josa riesca ja hunajata wuota.

11:10 Sillä se maa johongas menet omistaman sitä/ ei ole nijncuin Egyptin maa/ josta te lähtenet oletta/ josa sinä siemenes kylwit/ ja cannoit wettä nijncuin caalimaahan.

11:11 Waan se maa johonga te menettä

omistaman sitä/ on wuorinen ja laxoinen maa/ jonga sade taiwast casta.

11:12 Josta maasta HERra sinun Jumalas pitä waarin/ ja sinun HERras Jumalas silmät aina näkewät sen/ wuoden algusta nijn wuoden loppuun.

11:13 Jos te cuuliaiset oletta minun käskylleni/ cuin minä tänäpäpäni teille käsken/ nijn että te racastatte HERra teidän Jumalatan/ ja palwelette händä caikest teidän sydämestän ja caikest sielustan.

11:14 Nijn minä annan teidän maallen saten ajallans/ warhain ja hiljain/ että sinä corjat sinun jywäs/ wijnas ja öljys.

11:15 Ja minä annan sinun carjalles ruoho sinun kedoillas/ että te syötte ja rawitan.

11:16 Waan carttacet teidän/ ettei teidän sydämen wietelläis teisä/ nijn että te exytte palweleman wieraita jumalita/ ja cumartaman heitä.

11:17 Ja HERran wiha julmistuis teidän päällen/ ja sulkis taiwan/ ettei sadetta tulis/ ja maa ei andais hedelmätäns/ ja te kijrust huckuisitte/ sijtä hywästä maasta cuin HERra on teille andanut.

11:18 Niin pangat nyt nämät sanat teidän sydämijn/ ja teidän sieluin/ ja sitocat heitä merkixi teidän käsijn/ että he olisit muistoxi teidän silmäin edes.

11:19 Ja opettacet nijtä teidän lapsillen/ nijn että sinä puhut nijstä huones istuisas/ tiellä käydesäs/ lewätä pannesas/ ja nostesas.

11:20 Ja kirjoita ne sinun huones pihtipieleen/ ja sinun porttijs.

11:21 Että sinä ja sinun lapses cauwan eläisit maan päällä/ cuin HERra teidän Isillen wannoi andaxens heille/ nijncauwan cuin päiwät taiwast maan päälle owat.

11:22 Sillä jos te caicki nämät käskyt pidätte/ cuin minä teille käsken/ että te senjälken teette/ nijn että te racastatte HERra teidän Jumalatan/ ja waellatte caikis hänen teisäns/ ja riputta hänes kijnni.

5 Mosexen kirja

11:23 Nijn HERra aja caicki nämät Canssat pois teidän caswon edest/ nijn että te omistatte suuremmat ja woimallisemmat Canssat/ cuin te oletta.

11:24 Caicki paicat cuin teidän jalcan astu/ pitä teidän oleman/ corwesta ja Libanonin wuoresta/ ja Phrathin wirrasta ärimmäisen meren asti/ on sinun rajas.

11:25 Ei yxikän woi olla teitä wastan/ teidän pelcon ja wapistuxen anda HERra tulla caickein nijden maiden päälle/ cusa te waellatte/ nijncuin hän teille on sanonut.

11:26 CADzo/ minä asetan tänäpäpä teidän eteen/ sekä siunauxen että kirouxen.

11:27 Siunauxen/ jos te cuuliaiset oletta HERran teidän Jumalan käskylle/ cuin minä tänäpäpä teille käsen.

11:28 Kirouxen/ jos et te cuule HERran teidän Jumalan käskyjä/ ja exytte sijtä tiestä/ cuin minä teille tänäpäpä käsen/ nijn että te waellatte muiden jumalain jälken/ joita et te tunne.

11:29 Cosca HERra sinun Jumalas johdatta sinun sijhen maahan/ johongas tulet omistaman sitä/ nijn anna siunaus Grisimin wuorella/ ja kirus Ebalin wuorella.

11:30 Jotca sillä puolen Jordanin owat/ tiellä länden päin Cananerein maalla/ cuin asuwat sillä lakialla maalla Gilgalis/ Moren lakeuden tykönä.

11:31 Sillä sinun pitä menemän Jordanin ylidze/ tuleman ja omistaman maan/ cuin HERra teidän Jumalan teille andanut on/ omistaxen ja asuaxen sijnä.

11:32 Nijn pitäkät sijs nyt ja tehkät caickein käskyin ja oikeutten jälken/ cuin minä tänäpäpä panen teidän eteen.

Vers.18. Ja sitocat heitä merkixi) se on/ se on kyllä hywä että meillä jotain olis/ mistä me muistaisimme Jumalan käskyt/ etem me tekis nijtä wastan: taicka tilcoja waatteisam/ kirjoituxia seinis eli owein pihtipielis/ jotca me

aina näkisim/ cosca ne ilman taicauxeta pidetän/ sentähden oli Jumala käsenyt sen hänen Canssallens: mutta cosca ei Jumalan käskyistä pidetä lucua/ ei kirjoituxet eikä myös muut merkit mitän auta.

XII. Lucu.

CUinga Israelin lapset tulduans sijhen maahan/ pidäis häwittämän caicki ne paicat/ joisa pacanat heidän jumalitans palwellet owat/ v. 1. Ja ainoastans uhraman sijnä paicas/ cuin HERra walidzepa on: sijnä pitä heidän syömän ja iloidzeman HERran edes/ ja ei hylkämän Lewitaita/ nijncauwan cuin he eläwät/ v. 4. muutoin/ sen lihan joca ei ollut aiwoittu uhrixi/ sait he syödä cusa he tahdoit/ waan ei werinens/ v. 15. Ei heidän pidä seuraman pacanoitten cauhistuxia/ käytellen heidän lapsians tulen läpidzen/ v. 29. waan pitämän HERran käskyt/ ei lisämän eikä wähendämän sijtä/ v. 32.

12 :1 Nämät owat ne käskyt ja oikeudet/ joita teidän pitämän pitä/ että te sen jälken tekisitte sillä maalla/ jonga HERra sinun Isäis Jumala andoi sinulle omistaxes/ nijncauwan cuin te maan päällä elätte.

12:2 Häwittäkät caicki ne paicat (jotca te omistatte) joisa pacanat heidän jumalitans palwellet owat/ joco se olis corkiain wuortein cuckuloilla/ taicka mäjillä/ eli caickein wiherjäisten puitten alla.

12:3 Ja cukistacat heidän Altarins ja särkekät heidän padzans/ heidän medzistöns tulella polttacat/ ja heidän epäjumalans cuwat heittäkät pois/ ja hucuttacat heidän nimens sijtä paicasta.

12:4 EI teidän pidä nijn tekemän HERralle teidän Jumalallen/

12:5 Waan sijnä paicas cuin HERra teidän Jumalan walidze caikista teidän sucucunnistan/ että hän sijnä anda asua

5 Mosexen kirja

hänen nimens/ sijnä teidän pitä kysymän ja sinne tuleman.

12:6 Ja siellä pitä teidän uhraman teidän polttouhrin/ ja teidän muut uhrin/ ja teidän kymmenexen/ ja teidän kätten ylönnyshrit/ ja teidän lupauxen/ ja teidän wapaehdoiset uhrin/ nijn myös esicoiset teidän carjastan ja lambaistan.

12:7 Ja siellä teidän pitä syömän HERran teidän Jumalan edes/ ja iloidzeman caikisa nijsä cuin te ja teidän huonen cannatte edes/ joilla HERra sinun Jumalas sinun on siunannut.

12:8 EI teidän pidä mitän nijstä tekemän/ cuin me täsä tänäpäpä teemme/ jocainen cuin hänelle idze näkyis oikiaxi.

12:9 Sillä et te wielä ole tähänasti tullet lepoon ja perimyxeen/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle andawa on.

12:10 Waan teidän pitä menemän Jordanin ylidze/ ja asuman nijsä maisa/ jotca HERra teidän Jumalan teille perimyxexi jacawa on/ ja hän anda teille lewon/ caickein teidän wihamiesten edes teidän ymbärillän/ teidän pitä myös pelkämätä asuman.

12:11 Cosca HERra sinun Jumalas walidze paican/ että hänen nimens sijnä asuis/ sinne pitä teidän wiemän caicki ne cuin minä teille käsken/ teidän polttouhrin ja teidän muut uhrin/ teidän kymmenexen/ teidän kätten ylönnyshrit/ ja caicki teidän wapat lupauxen/ jotca te HERralle lupatte.

12:12 Ja teidän pitä iloidzeman HERran teidän Jumalan edes/ sekä te että teidän poican/ teidän tyttären/ teidän palwelian ja pijcan/ ja myös Lewitat jotca teidän porteisan owat/ sillä ei heillä ole osa eli perimystä teidän cansan.

12:13 CARta sinuas ettes uhra sinun polttouhrias caikis paicois cuin sinä näet/

12:14 Waan sijnä paicas/ jonga HERra walidze josacusa sinun sucucunnasas/ siellä pitä sinun polttouhris uhraman/ ja tekemän caicki mitä minä sinun käsken.

12:15 Cuitengin teurasta ja syö liha caikis sinun porteisas/ caiken sinun sielus himon jälken/ HERran sinun Jumalas siunauxen jälken/ jonga hän sinun on andanut/ sekä puhdas että saastainen sijtä syökän/ nijncuin medzäwuohen eli peuran.

12:16 Mutta ei teidän pidä werta syömän/ waan caataman maahan nijncuin weden.

12:17 Waan älä syö sinun portisas sinun jywäis kymmenexiä/ sinun wijnas/ ja sinun öljyäs/ eikä myös esicoisia sinun carjastas ja lambaistas/ taicka yhdestäkän sinun lupauxestas cuin sinä luwannut olet/ taicka sinun wapan ehdos uhrista/ eli sinun kättes ylönnyshrista/

12:18 Waan HERran sinun Jumalas edes pitä sinun nijtä syömän/ sijnä paicas jonga HERra sinun Jumalas sinulle walidze/ sinä ja sinun poicas/ sinun tyttäres ja sinun palwelias ja pijcas/ ja Lewitas joca sinun portisas on/ ja iloidze HERran sinun Jumalas edes/ caikis mitä sinun kätes tuo.

12:19 Ja ota waari/ ettes hyljä Lewitait/ nijncauwan cuins elät maan päällä.

12:20 COSca HERra sinun Jumalas lewittä sinun maas rajat/ nijncuin hän sanoi sinulle/ ja sinä sanot: minä syön liha/ että sinun sielus himoidze liha syödä/ nijn syö liha caiken sinun sielus himon jälken.

12:21 Jos se sia caucan on/ jonga HERra sinun Jumalas walidzi/ että hän siellä anda nimens asua/ nijn teurasta sinun carjastas ja lambaistas/ jotca HERra sinulle andanut on/ senjälken cuin minä sinulle käsken/ ja syö sinun portisas caiken sinun sielus himon jälken.

12:22 Nijncuin medzäwuohi ja peura syödän/ sekä puhtat että saastaiset ynnä syökän.

12:23 Waan ainoastans cawata ettes werta syö: sillä weri on hengi/ sentähden ei sinun pidä syömän henge lihan cansa.

12:24 Ei sinun pidä sitä syömän/ mutta caataman maahan nijncuin weden/ sentähden

ei pidä sinun syömän sitä.

12:25 Ettäs menestyisit/ ja sinun lapses sinun jälkes/ ettäs oikein tehnyt olet HERran edes.

12:26 Mutta cosca sinä pyhität jotain cuin sinun omas on/ taicka teet lupauxen/ nijn sinun pitä ottaman ja wiemän siihen siaan/ jonga HERra walinnut on.

12:27 Ja tee siellä lihasta ja werestä sinun polttouhris/ HERran sinun Jumalas Altarilla: mutta sinun uhris weri caada HERran sinun Jumalas Altarille/ ja syö liha.

12:28 Ota waari/ ja cuule caicki nämät sanat/ cuin minä käsken sinun/ ettäs menestyisit/ ja sinun lapses sinun jälkes ijancaickisest/ ettäs olet oikein ja kelwollisest HERran sinun Jumalas edes tehnyt.

12:29 COsca HERra sinun Jumalas häwittä pacanat sinun edesäs/ cuhunga sinä tulet heitä omistaman. Ja cosca sinä olet heitä omistanut ja asut heidän maallans/

12:30 Nijn ota waari/ ettes heidän cansans paulaan lange/ sijttecuin he owat hucutetut sinun edesäs/ ja ettes edzis heidän

jumalitans/ sanoden: nijncuin tämäkin Canssa on palwellut heidän epäjumalitans/ nijn tahdon myös minä tehdä.

12:31 Ei sinun pidä nijn tekemän HERralle sinun Jumalalles: sillä he owat tehnet heidän jumalillens caickia nijtä cuin HERralle cauhistus on/ ja cuin hän wiha: sillä he owat myös heidän poicans ja tyttärens tulella polttanet heidän jumalillens.

12:32 Caicki cuin minä käsken teille pitä teidän pitämän tehdäxenne sen jälkeen: ei teidän pidä siihen mitän lisämän/ eikä myös sijtä mitän wähendämän.

Vers.2. Häwittäkät caicki ne paicat) Tästä cadzo se cuin on kirjoitettu 33. Num. v. 52. selityxexi. v. 8. Jocainen cuin hänelle idze näkyis oikiäxi) Tästä nähdän/ ettei caicki se cuin hywäs ajatuxes ilman Jumalan sanata ja käskytä tehdän/ hänelle kelpa: eikä myös se

cuin me seuraisim meidän Isäim tecoja/ cosca ne owat Jumalan sana wastan: sillä se on ilmeisest kieltyt/ Ezech. 20:18. Ei teidän pidä elämän teidän Isäin käskyin jälkeen/ ja ei pitämän heidän oikeuttans/ etc. Minun käskyin jälkeen pitä teidän elämän/ ja minun oikeuteni pitä teidän pitämän/ ja sen jälkeen tekemän. v. 32. Ei mitän lisämän siihen) Tästä cadzo mitä ennen on kirjoitettu/ 4. cap. 2. v.

XIII. Lucu.

Kieldän cuulemast wäärä Prophetat ja unennäkiät/ waicka hän ihmeitä tekis/ tietäden HERran sillä coettelewan heitä/ v. 5. Jos wielä heidän omat weljens eli langons tahtois wietellä heitä HERrasta heidän Jumalastans/ ei heidän pitänyt säästämän heitä/ v. 6. eikä coco Caupungit/ jos hän horjatais epäjumalan palweluxeen/ waan heidän pitä cukistaman maahan/ ja peräti häwittämän hänen/ v. 12.

13 :1 JOs Propheta eli unennäkiä nouse teidän seasan/ ja anda teille merkin eli ihmen.

13:2 Ja se mercki eli ihme tapahtu nijn/ josta hän puhui sinulle/ sanoden: käykäm ja noudattacam wieraita jumalita/ joita et te tunne/ ja palwelcam heitä.

13:3 Nijn ei sinun pidä cuuleman sen Prophetan eli unennäkiän sanoja: sillä HERra teidän Jumalan coettele teitä/ tietäxens jos te caikesta teidän sydämestän ja caikesta teidän sielustan racastatte händä.

13:4 Sillä HERra teidän Jumalatan pitä teidän noudattaman/ ja händä pelkämän/ ja hänen käskyns pitämän/ ja hänen ändäns cuuleman/ händä palweleman ja hänes rippuman kijnni.

13:5 Waan sen Prophetan eli unennäkiän pitä cuoleman: sillä hän opetti teitä luopuman HERrasta teidän Jumalastan (joca teidän Egyptin maalda johdatti/ ja sinun orjuden huonesta pelasti) ja wietтели sinun sildä tiellä/

5 Mosexen kirja

jota HERra sinun Jumalas käski sinun käymän/
että eroitaisit pahan seastas.

13:6 JOs sinun weljes sinun äitis poica/ eli
sinun poicas/ eli tyttäres/ eli emändäs/ joca
sinun sylisäs on/ eli sinun ystäväs/ joca on
cuin oma sydämes/ neuwois sinua sala/ ja
sanois: käykäm ja palwelcam muita jumalita
(joita et sinä tunne eikä sinun Isäskän)

13:7 Cuin owat: caickinaisten Canssain
jumalita teidän ymbäristöllän/ joco he läsnä
eli caucana owat/ yhdestä maan ärestä nijn
toiseen.

13:8 Nijn älä siihen mielisty/ älä myös ole
hänelle cuuliainen/ ja ei sinun pidä säästämän
händä/ ei ensingän pidä sinun armaidzeman
händä/ eli salaman händä.

13:9 Mutta sinun pitä surmaman hänen/ sinun
kätes pitä ensin hänen päällens oleman/ että
hän surmataisin/ ja sen perästä caiken
Canssan käsi.

13:10 Hän pitä kiwillä surmattaman/ sillä hän
ahkeroidzi luowutta sinun HERrasta sinun
Jumalastas/ joca sinun Egyptin maalda
orjuden huonesta johdattanut on/

13:11 Että coco Israel sen cuulis ja pelkäis/
eikä sillen semmuotoista pahutta teidän
seasan tekis.

13:12 JOs sinä saat cuulla josacusa
Caupungisas/ jonga HERra sinun Jumalas
sinulle on andanut asuaxes/ sanottawan:

13:13 Muutamat Belialin lapset owat lähtenet
sinun seastas ja kääändänet heidän

Caupungins asujat pois/ ja sanonet: käykäm ja
palwelcam muita jumalita/ joita et te tunne.

13:14 Nijn pitä sinun wisust edzimän/
tutkiman ja kyselemän jos todexi löytän/ että
se nijn on tosi/ että se cauhistus teidän
seasan tapahtunut on.

13:15 Nijn pitä sinun lyömän hänen
Caupungins asujat miecan terällä/ ja kiroman
heitä/ caickein cansa mitä ikänäns sijnä on/ ja
heidän carjans miecan terällä.

13:16 Ja caicki heidän saalins pitä sinun

cocoman keskelle catua/ ja polttaman tules/
sekä Caupungin että hänen saalins/ yhden
toisens cansa/ HERralle sinun Jumalalles/ että
se autiana pysy ijancaickisest/ ja ei ikänäns
pidä rakettaman.

13:17 Ja älä mitän sinun käsijs jätä sijtä
kirotusta/ että HERra käändyis hänen wihans
julmudest/ ja andais sinulle laupiuden/ ja
armadais sinun päälles ja enännäis sinun/
nijncuin hän sinun Isilles wannoi.

13:18 Että sinä HERran sinun Jumalas änelle
cuuliainen ollut olet/ ja pitänyt caicki hänen
käskyns/ jotca minä sinulle tänäpäpä käsken/
oikein tehdäxes HERran sinun Jumalas silmäin
edes.

*Vers.2. käykäm/ noudattacam wieraita
jumalita) se on/ joca jotacuta opetta sitä
oikiata oppia wastan/ händä ei pidä meidän
cuuleman/ waicka hän ihmeitä tekis. Mutta
jos jocu jotakin muuta opetais/ joca ei ratki
ilmeisest sotis wastan oikiat oppi/ händä pitä
cuultaman/ jos hän wahwoilla ja
pettämättömillä ihmeillä osottais puhuwans
HERran käskyst: nijncuin nähdän/ cap. 18:22.
v. 5. Sen prophetan pitä cuuleman) Wääriä
opettaita tappa/ oli erinomaisest käsketty
Juuttan Canssalle ja tuli heidän Politians :
waan Udes Testamendis ei se ole käsketty
muutoin kuin Hengellisellä miecalla/ joca on
Jumalan sana/ heitä ajaman tacaperin. Ja nijtä
jotca ei tahdo anda idzens ojeta/ pitä meidän
wälttämän/ Tit.3:10. Mutta cosca he ilmeisest
Jumalata ja hänen sanans häwäisewät eli
capinoidzewat/ mahdetan he nijncuin
muutkin pahantekiät rangaista: ainoastans
että cadzotaisin ja wisust tutkistellaisin/ ettei
oikiata Jumalan Prophetat ja totuuden
tunnustajat wääräin Prophetain nimellä
tapetais eli maan culkiaxi pandais. v. 8.
Ensingän armaidzeman) Se on oikein racasta
Jumalata ylidzen caickia. v. 13. Belialin lapset)
Ne owat monicahdat jumalattomat ja*

5 Mosexen kirja

turmellut ihmiset/ joita Satanas nijncuin aseitans kehoitta siihen cuin paha on.

XIV. Lucu.

TÄsä kieldän pijrustelemast jongun cuolluen tähden/ sillä he olit HERran Jumalan lapset/ v. 1. ja syömäst saastaisit eläimit/ v. 3. Raato eli imewäist wohla/ v. 21. käsketän uscollisest anda heidän kymmenexiäns/ ja wiedä siihen paickaan cuin HERra walidze/ v. 22. Jos sinne on paljo matca/ nijn he saawat ne cotona myydä/ ja siellä jällens osta cuin heidän tule anda/ v. 24. Kiöldän Lewitait hyljämäst/ v. 26. käsketän joca colmas vuosi eroitta kymmenexet Lewitain ja köyhäin elatuxexi/ v. 28.

14:1 TE oletta HERran teidän Jumalan lapset/ älkät pijrustelco teitän/ ja älkät teitän keritkö paljaksi teidän odzaldan jongun cuolluen tähden.

14:2 Sillä sinä olet pyhä Canssa HERralle sinun Jumalalles/ ja HERra on sinun walinnut erinomaisexi Canssaxi/ caikista Canssoista cuin maan päällä owat.

14:3 EI sinun pidä mitäkän cauhistawaista syömän.

14:4 Mutta nämät owat ne eläimet/ joita te saatte syödä: Härkä/ Lammas/ Wuohi/

14:5 Peura/ Medzäwuohi/ Medzähärkä/ Medzäcauris/ Disohn/ Medzänauta ja Hirwi.

14:6 Ja caickinainen eläin/ jolla on caxihaarainen sorcka/ ja märhetti/ nijtä teidän pitä syömän.

14:7 Mutta cuitengin nijtä ei teidän pidä syömän jotca märhettiwät/ ja sorckans ei hajota cahtia/ cuin on: Cameli/ Jänes/ Canini/ ne jotca märhettiwät ja ei ole caxisorckaiset/ pitä oleman teille saastaiset.

14:8 Sica waicka hänellä on caxihaaraiset sorcat/ ei hän cuitengan märhedi/ se pitä teille oleman saastainen/ hänen lihans ei

teidän pidä syömän/ eikä sen raatoon sattuman.

14:9 Nämät owat ne joita teidän pitä syömän caikista nijstä cuin wedes owat: caickinainen jolla uimus ja suomus on/ sitä teidän pitä syömän.

14:10 Mutta se jolla ei ole uimuxia eikä suomuxia/ sitä ei teidän pidä syömän: sillä se on teille saastainen.

14:11 Caicki puhtat linnut syökät:

14:12 Nämät heistä owat ne joita ei teidän syömän pidä: Cotca/ Canahaucka ja Linduhaucka.

14:13 Louwe/ Poutahaucka/ Cockolindu lainens.

14:14 Ja caicki Carneht lainens.

14:15 Strutzi/ Tarhapöllöi/ Käki/ Hijrihaucka lainens.

14:16 Hyypiö/ Riutahyypiö/ Yöcköi.

14:17 Ruogonpäristäjä/ Storcki/ Joudzen.

14:18 Haicara/ Hahca lainens/ Suowares ja Pääskyinen.

14:19 Ja caicki linnut jotca matelewat/ pitä oleman teille saastaiset/ ja ei teidän pidä heitä syömän.

14:20 Nijtä puhtaita linduja saatte te syödä.

14:21 Ei teidän pidä syömän raatoa/ muucalaisille jotca sinun portisas owat anna se/ eli myy muucalaiselle syödä: sillä sinä olet pyhä Canssa HERralle sinun Jumalalles. Ei sinun pidä keittämän imewätä wohla.

14:22 SInun pitä wuosiwuodelda kymmenexet eroittaman caikista sinun jywistäs ja wuodes tulosta/ joca sinun pellostas tule.

14:23 Ja sinun pitä sen syömän HERran sinun Jumalas edes/ sijnä paicas jonga hän sinulle walidze/ että hänen nimens sijna asuis/ nimittäin/ sinun jywäis/ wijnas ja öljys kymmenexet/ esicoisen sinun carjastas ja sinun lambaistas/ että sinä oppisit pelkämän HERra sinun Jumalatas caickena sinun elinaicanas.

14:24 Mutta jos tie on sinulle ylön pitkä/ nijn

ettet sinä taida sitä wiedzä sinne/ että se paicka on caucana sinusta/ jonga HERra sinun Jumalas on walinnut/ että hänen nimens siellä asuis (sillä HERra sinun Jumalas on siunannut sinun)

14:25 Nijn myy se rahaan/ ja ota raha sinun kätees/ ja mene siihen paikkaan/ jonga HERra sinun Jumalas on walinnut.

14:26 Ja osta nijllä rahoilla caickia mitä sinun sielus himoidze/ joco se on nauta eli lammas/ wijna/ wäkwä juoma/ taicka caickia mitä sinun sielus himoidze/ ja syö se HERran sinun Jumalas edes/ ja ole iloinen sinä ja sinun huones.

14:27 Ja Lewitat joca sinun portisas on/ ei sinun pidä hyljämän: sillä ei hänellä ole yhtän osa eli perimystä sinun cansas.

14:28 JOca colmas vuosi pitä sinun eroittaman caicki kymmenexet sinun wuodes tulosta sinä vuonna/ ja sinun pitä sen paneman sinun porttijs.

14:29 Nijn pitä Lewitan tuleman/ jolla ei yhtän osa eli perimystä ole sinun cansas/ ja muucalainen/ ja orwoi/ ja leski/ jotca sinun portisas owat/ ja heidän pitä syömän ja rawittaman/ että HERra sinun Jumalas sinua siunais/ caikisa sinun kättes töisä/ cuin sinä teet.

Vers.1. älkät pijrustelco teitän) Nijn cuin pacanat/ jotca pijrustelit idzens/ keridzit hiuxens ja uhraisit perkeleille/ lepyttäxens heitä: älkät myös sureco teidän cuolluitan/ nijncuin ne joilla ei yhtän toiwo ole/ nijncuin Paulus neuwo/ 1. Thes.4:13. v. 7. Ne pitä oleman teille saastaiset) Cadzo sitä cuin on kirjoitettu Lev. 11:4. v. 8. Sica) Ettei heidän pitänyt sian liha syömän/ tiesi sitä: ettei heidän pitänyt sicain tawaiset eläisäns oleman/ jotca syötetän ainoastans teurastetta/ ei tahraman idzens caickeen saastaisuteen ja tämän mailman locaan/ josta ihminen tule kelpamattomaxi caickin hywijn

töihijn/ kirjoitta Lactant. de vera sapient. lib. 4. cap. 14. v. 28. Joca colmas vuosi etc.) Kymmenexist kirjoittawat Hebrerit näin: caxi vuotta candoi jocainen kymmenexiä Lewitaille/ sijtä otettin kymmenes osa papeille. Colmannella wuodella annoit he myös kymmenexet/ mutta sijtä otettin kymmenes osa Lewitaille/ muucalaisille/ leskille ja orwoilapsille.

XV. Lucu.

WApaus vuoden sääty ettei heidän pidä welcoiman heidän weljejäns/ v. 1. Heidän pitä auttaman ja lainaman köyhille/ mitä he tarwidzewat/ v. 4. Heidän weljens jotca heidän myynet olit/ pitä heidän seidzemendenä wuotena andaman wapaxi/ etc. v. 12. Josei joca tahdo luopua Isännästäns/ hänen pitä pistämän hänen corwans läpidze/ että hän olis hänen orjans ijancaickisest/ v. 16. Caicki esicoiset pitä nijn pyhät HERralle oleman/ ettei carjan esicoiset pidä heille tekemän työtä/ eikä lammasten esicoiset kerittämän/ v. 19. Wirhilliset pitä heidän cotona syömän/ v. 21.

15:1 SEidzemen vuoden peräst pitä sinun pitämän wapaus vuoden.

15:2 Ja näin pitä se wapa vuosi pidettämän: joca jotakin hänen kädestäns lähimmäisellens lainannut on/ sen hänen pitä hänelle andaman andexi/ ja ei welcoiman hänen lähimmäistäns taicka weljiäns: sillä se cudzutan HERran wapaxi wuodexi.

15:3 Muucalaiselda mahdat sinä sitä welcoja/ mutta sinun weljelles pitä sinun sen andaman andexi.

15:4 JA ei pidä yxikän kerjäjä teidän seasan oleman: sillä HERra on siunawa sinua sinun maallas/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle perimisexi andawa on/ omistaxes sitä.

15:5 Waan ainoastans että sinä cuulet sinun

5 Mosexen kirja

HERras Jumalas änen/ ja pidät caicki nämät käsnyt/ jotca minä sinulle tänäpäpä käsken/ että sinä sen jälkeen tekisit.

15:6 Sillä HERra sinun Jumalas siuna sinua/ nijncuin hän sinulle on sanonut: nijn että sinä lainat monelle Canssalle/ mutta ei yhdeldäkän lainaxi pidä sinun ottaman. Sinun pitää hallidzeman paljo Canssa/ mutta sinua ei pidä yxikän wallidzeman.

15:7 JOs jocu sinun weljistäs on joutunut köyhäxi josacusa Caupungis sinun maallas/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle andawa on/ nijn ei pidä sinun cowendaman sydändäs/ eikä käsiäs sinun köyhän weljes edest sulkeman.

15:8 Mutta pitää awaman kätes hänelle ja lainaman/ senjälken cuin hän tarwidze.

15:9 Ota waari/ ettei sinun sydämees tulis Belialin ajatus/ että sanoisit: nyt tule pian seidzemes vuosi/ joca on wapa vuosi/ ja sinä armottomast cadzot sinun köyhän weljes puoleen/ ja et mitäkän anna hänelle/ nijn hän huuta sinun tähtes HERran tygö/ ja se tule sinulle synnixi.

15:10 Mutta sinun pitää andaman hänelle hywällä mielellä/ ja sinun sydämes ei pidä pahaxuman/ coscas hänelle sen annat: sillä sentähden on HERra sinun Jumalas siunawa sinua caikisa sinun töisäs ja sinun aiwoituxisas.

15:11 Sillä köyhät owat aina maalla/ sentähden käsken minä sinua/ ja sanon: että awat kätes weljelles/ joca tarwidzepa ja köyhä on sinun maallas.

15:12 JOs sinun weljes Hebrerin mies eli waimo myy idzens sinulle/ nijn hänen pitää palweleman sinua cuusi vuotta/ seidzemendenä vuonna pitää sinun hänen wapaxi päästämän.

15:13 Ja cosca sinä hänen wapaxi päästät/ nijn ei sinun pidä andaman hänen mennä tyhjin käsin sinun tykö.

15:14 Mutta sinun pitää andaman hänelle sinun lambaistas/ sinun rijhestäs/ sinun

wijnacuurnastas/ nijn että sinä annat hänelle sijtä cuin HERra sinun Jumalas sinulle myös on siunannut.

15:15 Ja muista että myös olit orja Egyptin maalla/ ja HERra sinun Jumalas pelasti sinun/ sentähden minä näitä sinulle tänäpäpä käsken.

15:16 Jos hän sano sinulle: en minä lähde sinun tykö/ sillä '6Dinä racastan sinua ja sinun huonettas (sillä hän ajattele hywin eläwäns sinun tyköns.)

15:17 Nijn ota nascali ja pistä hänen corwans läpidze sinun huones owes/ ja anna hänen olla sinun orjas ijancaickisest: nijn pitää myös sinun tekemän pijcas cansa.

15:18 Ja älä työläxi lue sitä sinulles että hänen wapaxi päästät: sillä hän on palwellut sinua/ nijncuin caxikertainen palcolinen/ cuusi vuotta: Nijn HERra sinun Jumalas siuna sinua caikisa nijsä cuins teet.

15:19 CAicki härkyiset carjan/ ja oinat lammasten esicoisist/ pitää pyhitettämän HERralle sinun Jumalalles: ei sinun pidä työtä tekemän sinun carjas esicoisen cansa/ ja ei pidä sinun keridzemän lammastes esicoista.

15:20 Sinun HERras Jumalas edes pitää sinun ne syömän vuosiwuodelda/ sijnä paicas cuin HERra walinnut on/ sinä ja sinun huones.

15:21 Jos hänellä on jocu wirhi/ nijn että hän ondu taicka on sokia/ taicka on muutoin jocu paha wirhi hänes/ nijn ei sinun pidä uhraman sitä HERralle sinun Jumalalles.

15:22 Mutta sinun portisas pitää sinun sen syömän (olisit sinä puhdas taicka saastainen) nijncuin medzäwuohen ja peuran.

15:23 Ainoastans ota waari ettes syö hänen wertans/ mutta wuodata maahan/ nijncuin wesi.

Vers.1. Wapaus vuoden) Tämä wapaus vuosi awisti Christuxen waldacunda/ josa caicki jotca hänen päällens uscowat/ pääsewät wapaxi hengelisestä welasta/ joca on syndi. v.

5 Mosexen kirja

*17. Ijancaickisest) Täsä nähdän/ että sillä
Hebrean sanalla: Olam , ei aina ymmärretä
loppumatoim aica/ waan toisinans pitkä aica/
nijncuin ikäpäivät: eli määrätty aica/ nijncuin
wapawuoteen eli nijncuwan cuin se hallitus
pysy. Sentähden ei seura/ että cuin Jumala
käske pitä Lewitain säädyt Leolam eli
ijancaickisest/ ettei nijden ikänäns pitänyt
lackaman: sillä Leolam , on sijnä nijn paljo/
nijncuwan cuin Judalaisten walda pysy eli
sijhenasti cuin Messias tulis. v. 23. Ettes syö
hänen wertans) Cadzo Lev. 17: cap. 10. versu .*

XVI. Lucu.

*HERran vuosijuhlist/ nijncuin Pääsiäisestä/ v. 1.
Heluntaist. v. 9. Lehtimajan Juhlast v. 13.
Näinä colmena eränä pitä caiken
miehenpuolen tuleman sijhen paickaon/ cuin
HERra walidze/ ei tyhjin käsin/ waan jocainen
lahjoinens/ v. 16.*

16:1 PIDä waari sijtä cuusta Abib/ että pidät
HERralle sinun Jumalalles Pääsiäistä/ että sillä
cuulla Abib on HERra sinun Jumalas
johdattanut sinun Egyptist/ yöllä.

16:2 Ja teurasta HERralle sinun Jumalalles
Pääsiäis lambaita ja carja/ sijnä paicas cuin
HERra walidzepa on/ hänen nimens
asumasiaksi.

16:3 Älä syö hapanda leipä sinä juhlanan.
Seidzemen päivä pitä sinun syömän
happamatoiminda suru leipä/ sillä sinä läxit
kijrust Egyptist/ että sen päivän muistaisit
caickena sinun elinaicanas/ jonas läxit
Egyptist.

16:4 Seidzemenä päivänä ei pidä hapannutta
nähtämän caikis sinun maas äris/ ja lihasta
cuin ensimmäisnä päivänä ehtona teurastetan/
ei pidä mitäkän jäämän huomeneksi.

16:5 Et sinä saa teurasta Pääsiäiseksi cusacan
sinun portisas/ cuin HERra sinun Jumalas
sinulle andanut on.

16:6 Mutta sijnä paicas cuin HERra sinun
Jumalas walidzepa on hänen nimens
asumasiaksi/ sijnä teurasta Pääsiäiseksi/ cosca
auringo laskenut on/ sillä ajalla cuin sinä
Egyptist läxit.

16:7 Ja kypsennä ja syö sijnä paicas/ cuin
HERra sinun Jumalas walidzepa on/ ja sijtte
huomeneltain palaja/ ja mene cotias majaas.

16:8 Cuutena päivänä syö happamatoiminda/ ja
seidzemenenä on HERran sinun Jumalas
cocous/ älä silloin mitäkän työtä tee.

16:9 Lue seidzemen wijcko sinulles/ ruweten
sijtä päivästä/ cosca sirppi eloon wiedän.

16:10 Ja pidä wijckojuhla HERralle sinun
Jumalalles/ että annat sinun hyvän tahtoiset
lahjas sinun kädestäs/ senjälken cuin HERra
sinun Jumalas sinulle siunannut on.

16:11 Ja iloidze HERran sinun Jumalas edes/
sinä ja sinun poicas/ sinun tyttäres/ sinun
palwelias/ sinun pijcas/ ja Lewita cuin on
sinun portisas/ muucalainen/ orwoi ja leski/
cuin owat sinun seasas/ sijnä paicas cuin
HERra sinun Jumalas walidzepa on hänen
nimens asumasiaksi.

16:12 Ja muista että sinä olet ollut orja
Egyptis/ että pidät ja teet nämät käskyt.

16:13 LEhtimajan juhla pidä coco seidzemen
päivä/ coscas olet sisälle coonnut rijhestäs/ ja
wijnacuurnastas.

16:14 Ja iloidze sinun juhlinas/ sinä ja sinun
poicas/ sinun tyttäres/ sinun palwelias/ sinun
pijcas/ Lewita/ muucalainen/ orwoi ja leski/
cuin owat sinun portisas.

16:15 Seidzemen päivä pidä juhla HERralle
sinun Jumalalles/ sijnä paicas cuin HERra
sinun Jumalas walidzepa on: sillä HERra sinun
Jumalas siuna sinua caikis cuins sisälle cocoa/
ja caikesa sinun kätes työsä/ sentähden
iloidze.

16:16 COLmasti wuodes näkykön caicki sinun
miehenpuoles HERran sinun Jumalas edes/
sijnä paicas cuin HERra walidzepa on/
happamattoman leiwän juhlanan/ wijcko ja

lehtimajan juhlanan. Ei yhdengän pidä näkymän tyhjin käsin HERran edes.
 16:17 Idzecukin kätens lahjan jälkeen/ HERran sinun Jumalas siunauxen jälkeen/ cuin hän sinulle andanut on.
 16:18 DUomarit ja käskyläiset aseta sinulles/ caickijn sinun porteis/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle andawa on sucucunnasas/ duomidzeman Canssa oikialla duomiolla.
 16:19 Älä käännä oikeutta/ älä muodon perän cadzo/ ja älä lahjoja ota: sillä lahjat socaisewat toimellisten silmät/ ja käändäwät hurscasten asiat.
 16:20 Edzi oikeutta/ ettäs eläisit ja omistaisit sen maan/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle andawa on.
 16:21 Älä istuta jonguncaltaista puuta sinun HERras Jumalas Altarin juureen/ jonga sinä teet sinulles.
 16:22 Älä pane padzasta/ jota HERra sinun Jumalas wiha.

XVII. Lucu.

DUomaritten asetuxest/ jotca ei cadzois muodon perän/ etc. waan duomidzisit oikein/ v. 18. kieldän istuttamast idzellens medzistöitä/ etc. v. 21. Uhramast wirhillist/ v. 1. epäjumalan palweliain rangaistus v. 2. Neuwotan suuris asiois kysymän papeilda ja Duomareilda/ etc. ja tytymän heidän Duomions/ v. 8. ottaman sen Cuningaxens cuin HERra walidze/ v. 14. jonga ei pidä pitämän monda hewoista/ ei ottaman monda emändä/ eikä cocoman paljo tawarat/ v. 16. Waan harjoittaman idzens HERran Lais/ että hän sen jälkeen hallidzis ja menestyis caickena hänen elinaicanans/ v. 18.

17:1 Älä uhra HERralle sinun Jumalalles jotacuta nauta eli lammasta/ josa jocu wirhi taicka puutos on: sillä se on HERralle sinun Jumalalles cauhistus.

17:2 JOs jocu löytän josacusa sinun porteistas/ cuin HERra sinun Jumalas andawa on sinulle/ mies eli waimo/ joca paha teke HERran sinun Jumalas silmäin edes/ rickoden hänen lijttos.
 17:3 Ja mene palweleman wieraita jumalita/ ja cumarta nijtä/ olcon se Auringo/ Cuu/ eli jocu taiwan joucosta/ jota en minä käskenyt ole.
 17:4 Ja se sanotan sinulle/ ja sinä cuulet sen/ niijn tiedustele wisust/ ja coscas löydät totisexi todexi että sencaltainen cauhistus Israelis tapahtunut on.
 17:5 Niijn wie se mies eli waimo ulos/ joca sencaltaisen pahuden sinun porteisas on tehnyt/ ja kiwitä händä cuoliaksi.
 17:6 Cahden eli colmen suun todistuxest pitä hänen cuoleman/ joca cuoleman on ansainnut: mutta yhden suun todistuxest ei pidä hänen cuoleman.
 17:7 Todistajan käsi pitä esin oleman hänen päällens tappaman händä ja sijtte caiken Canssan käsi/ eroittaman paha sinun seastas.
 17:8 JOs jocu asia duomios näky sinulle pimiäxi/ weren ja weren wälillä/ asian ja asian wälillä/ wahingon ja wahingon wälillä/ ja cuin eripuraiset asiat owat sinun porteisas/ niijn nouse ja mene sijhen paickaan cuin HERra sinun Jumalas sinulle walidzepa on.
 17:9 Ja tule Pappain/ Lewitain ja Duomarein tygö/ jotca sijhen aican owat/ ja kysy heildä/ he sanowat sinulle duomion sanan.
 17:10 Ja tee niijn cuin he sinulle sanowat/ sijnä paicas cuin HERra walidzepa on/ ja ota waari ettäs teet caicki cuin he sinulle opettawat.
 17:11 Sen lain jälkeen cuin he opettawat sinulle/ ja sen duomion jälkeen cuin he sanowat sinun etees/ pitä sinun tekemän/ niijn ettes sijtä wilpistele etkä oikialle puolle etkä wasemalle.
 17:12 Ja jos jocu olis ollut ylpiä/ niijn ettei hän ole cuuliainen papeille/ cuin siellä HERran sinun Jumalas wiras owat/ eli duomarille/ hänen pitä cuoleman. Ja ota sinä se paha

5 Mosexen kirja

Israelist pois.

17:13 Että caicki Canssa sen cuulewat ja pelkävät/ ja ei enämbi ylpiäst tee.

17:14 COscas tulet sijhen maahan cuin HERra sinun Jumalas sinulle andawa on/ omistaxes ja sauaxes sijnä/ ja sanot: minä asetan Cuningan minulleni/ nijncuin caicki Canssat cuin minun ymbärilläni owat.

17:15 Nijn aseta se Cuningaxi sinulles/ jonga HERra sinun Jumalas walidze: aseta sinun weljistäs Cuningas sinulles/ et sinä saa muucalaista asetta sinulles/ joca ei sinun weljes ole.

17:16 Ainoastans ettei hän pidä monda hewoista/ ja wie Canssa jällens Egyptijn nijden monein hewoisten tähden/ ja että HERra teille sanoi: ettet te enämbi tätä tietä tule.

17:17 Ei hänen myös pidä ottaman hänellens monda emändätä ettei hänen sydämmens käändyis pois. Ja ei hänen pidä myös idzellens paljo hopiata ja culda cocoman.

17:18 Ja cosca hän istu hänen waldacundans istuimella/ nijn ottacan tämän toisen lain papeilda Lewitailda/ ja andacan sen kirjoitta kirjaan.

17:19 Se olcan hänen tykönäns/ ja lukecan sitä caiken hänen elinaicans/ että hän oppis pelkämän HERra hänen Jumalatans/ ja pidäis caiken tämän lain sanat/ ja nämät oikeudet/ ja että hän tekis sen jälkeen.

17:20 Ei hänen pidä corgottaman sydändäns hänen weljeins ylidzen/ eikä myös käskyist wilpistelemän/ eikä oikialle/ eikä wasemalle puolelle/ että hän päiwäns pidennäis hänen waldacunnasans/ hän ja hänen lapsens Israelis.

Vers.3. Jota en minä käskenynt ole) Cadzos ettei mitäkän kelpa Jumalalle hänen palweluxesans/ jota ei hän ole käskenynt/ olcon nijn sowelias cuin se taita olla/ lue Num. 15:39. v. 8. Pimiäxi) se on/ joca ei taita ratcaista/ wähisä muiden Caupungitten

käräisä. v. 10. Tee nijncuin he sinulle sanowat) Ei tästä wahwisteteta/ että Pawilla/ eli jollaculla muulla Pispalla/ eli Papilla on woima tehdä toisia uscon cappalita/ taicka muuta mitä he säätä tahtowat/ ja että meidän pitä cuuleman ja uscoman heitä/ joco he tekewät oikein eli wäärin: Sillä täsä käsketän selkiäst/ että heidän pitä opettaman Lain ja oikeuden jälken/ ei he sijtte saa oman tahtons perän tehdä/ waan Jumalan sanan jälken. Sillä jos he sijtä ercanewat/ nijn sano Jumala Jeremian cautta/ cap. 23:16. älkät cuulco Prophetain sanoja/ etc. he pettävät teidän: sillä he saarnawat heidän sydämmens näkyjä/ ja ei HERran suusta. Ja wähä ennen: Jerusalemin Prophetaista tuli ulcocullaisus caickeen maahan. Sijtte on täsä: että heidän pitä myös Duomareita cuuleman. Nijn tule myös mailmalisten tietä ja duomita sencaltaisita asioita heidän cansans. Colmannen kerran/ ei täsä puhuta erinomaisest uscon cappaleista/ waan muista rascaista asioista/ jotca Pappain Duomiota tarwidzewat: lue tästä asiasta Lutherusta. v. 19. Ja lukecan sitä) Tästä nähdän/ ettei ainoastans Pappain pidä lukeman Pyhä Kirja/ waan myös heidän cuulians/ erinomaisest Esiwallat/ jotca muita pitä Jumalan sanan jälken hallidzeman.

XVIII. Lucu.

PApeille ja Lewitaille ei sallita yhtän osa maasta/ waan HERran uhris ja caikist esicoisist/ etc. v. 1. Muitten Caupungitten Lewitan pitä sallittaman/ jos hän tahto/ palwella Pyhäns/ v. 6. kieldän tekemäst pacanoitten cauhistuxia/ käyttämäst heidän lapsians tulen läpidze/ noitumast/ päiwiä walidzema/ etc. ja kysymäst cuolleilda/ v. 9. Moses ennusta HERran herättävän heille hänen caltaisens Prophetan/ jota heidän pitä cuuleman/ v. 15. Wäärä Propheta käsketän tapetta/ v. 20.

5 Mosexen kirja

18:1 PApeilla/ Lewitailla ja caikella Lewin sucucunnalla ei pidä osa eli perindötä Israelis oleman. HERRAn uhria ja hänen perindöns pitä heidän syömän.

18:2 Sentähden ei pidä heillä perimist oleman/ heidän weljeins keskellä: Sillä HERRa on heidän perimisens/ nijncuin hän heille on sanonut.

18:3 Ja tämä on pappein oikeus Canssaldä/ ja nijldä jotca uhrawat: olcon se härkä eli lammaš/ Papeille annettacan lapa/ molemmat leucaluut/ ja sisällyxet.

18:4 Ja utisen sinun jywistäs/ wijnastas/ öljyštäs/ ja lieminät lambaistas.

18:5 Sillä HERRa sinun Jumalas on hänen walinnut caikista sinun sucucunnistas/ seisoman ja palweleman HERran nimeen/ hän ja hänen poicans jocapäiwä.

18:6 Cosca jocu Lewita tule jostacusta sinun portistas/ eli mualda jostacusta paicast Israelist/ cusa hän wieras on/ ja hän tule caiken hänen sieluns himost sijhen paickaon/ jonga HERRa walinnut on.

18:7 Nijn palwelcan hän HERran hänen Jumalans nimeen/ nijncuin caicki muutkin Lewitat hänen weljens tekewät/ jotca siellä myös seisowat HERran edes.

18:8 Ja heidän pitä yhden werran osa saaman syödäxens/ paidzi sitä cuin hänellä on wanhembains myydyst hywydest.

18:9 COscas tulet sijhen maahan/ cuin HERRa sinun Jumalas sinulle anda/ nijn älä ope tekemän sen Canssan cauhistuxia.

18:10 Ei yxikän pidä sinun seastas löyttämän/ joca hänen poicans eli tyttärens käyttö tullen läpidzen/ eli joca on ennustaja/ päiwän walidzia/ eli tietäjä/ eli welho.

18:11 Eli lumoja/ eli noita/ eli kätten cadzoja/ eli joca jotakin cuolluilda kysy.

18:12 Sillä se joca sencaltaisia teke/ hän on HERralle cauhistus/ ja sencaltaisten cauhhistusten tähden/ aja HERRa sinun

Jumalas heidän sinun edestäs.

18:13 Ole waca HERran sinun Jumalas edes.

18:14 Sillä tämä Canssa/ joiden maan sinä omistat/ cuulewat nijtä päiwän walidzioita ja ennustaita/ mutta älä sinä nijn tee HERran sinun Jumalas edes.

18:15 HERRa sinun Jumalas herättä sinulle sinun seastas ja sinun weljistäs Prophetan nijncuin minun/ cuulcat händä.

18:16 Nijncuin sinä anoit HERralda sinun Jumalaldas Horebis cocouxen päiwänä/ sanoden: en minä woi enämbi cuulla HERran minun Jumalani ändä/ engä sillen woi sitä suurta tulda nähdä/ etten minä cuolis.

18:17 Ja HERRa sanoi minulle: he owat oikein puhunet.

18:8 Minä herätän heille Prophetan heidän weljistäns nijncuin sinä olet/ ja minä panen minun sanani hänen suuhuns/ hän puhu heille caickia mitä minä hänelle käsken.

18:19 Ja se joca ei minun sanani cuule/ cuin hän minun nimeeni puhu/ häneldä minä sen waadin.

18:20 JOs jocu Propheta ylpeydest puhu minun nimeeni/ nijtä joita en minä hänen käskenytt puhua/ ja se cuin puhu muiden jumalitten nimeen/ sen Prophetan pitä cuoleman.

18:21 Jos sinä sanot sinun sydämesäs: cuinga minä tiedän cuita sanoja ei HERRa puhunut?

18:22 Cosca se Propheta puhu HERran nimeen/ ja ei sijtä mitän ole/ eikä nijn tapahdu: nijn ne owat ne sanat/ joita ei HERRa puhunut. Se Propheta on sen puhunut ylpeydestäns/ sentähden älä pelkä händä.

Vers.10. Poicans eli tyttärens käyttö tullen läpidzen) Cadzo sitä cuin on kirjoitettu 18. cap. Levit. v. 21. selityxexi. v. 15. Prophetan) Ei tähän tarwita muuta todistust/ että tämä Propheta on Christus/ cuin se/ että Pyhä Hengi on hänestä puhunut Apostolein tecokirjas/ 3. ja 7. cap. Nähdän myös kyllä/

että täsä luwatan Propheta/ joca oli muuta saarnawa cuin Moses. Ei se saa olla Laki/ sillä Moses on sijtä yldäkyllä saarnannut/ piti sijtsen oleman Evangeliumin/ jonga Christus julisti. Lue tästä Luth. in Commentar. v. 20. Jos jocu Propheta) Täsä puhu Moses Prophetaist/ jotca uden opin tuowat endist wasan: nijtä ei pidä uscottaman ilman ihmeitä: Sillä Jumalan tapa on ainijan wahwista hänen wastutiset sanans/ wastutisilla ihmeillä. Mutta ennen tosin 13. cap. puhu hän nijstä Prophetaist/ jotca sarnawat wasan sitä wanha ja wahwa oppia: nijtä ei pidä cuulttaman/ waicka he ihmeitä tekisit. v. eodem . Sen Prophetan pitä cuoleman) Cadzo 13. cap. v. 5.

XIX. Lucu.

WApain Caupungeitten eroittamisest/ nijden jotca tapaturmaan mieswahingoon tulewat/ v. 1. Joca ehdollans jongun tappa/ ei se cusan ole wapa/ v. 11. kieldän sirtämäst lähimmäisens raja/ v. 14. Duomidzemast yhden todistajan suusta/ v. 15. käsketän wäärä todistaja nijn rangaista/ cuin hän oli aicoinut toiselle/ v. 16.

19:1 COsca HERra sinun Jumalas on häwittänyt Canssat/ joiden maan HERra sinun Jumalas sinulle anda/ omistaxes/ ja asuaxes heidän Caupungeisans ja huoneisans.

19:2 Nijn eroita sinulles colme Caupungita/ sijnä maasa/ jonga HERra sinun Jumalas anda sinun omistaxes.

19:3 JA walmista tie heidän tygöns/ ja jaa maan rajat sijnä maasa/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle anda perinnöxi/ colmen osan/ sen paeta joca mieswahingoon tullut on.

19:4 Ja se olcan miehentappajan meno/ joca sinne paeta ja elä saa. Jos jocu tappa lähimmäisens tietämätä/ ja ei ennen wihannut händä:

19:5 Waan nijncuin jocu menis medzään

lähimmäisens cansa puita hackaman/ ja nostais käsin kirwens hackaman puuta maahan/ ja kirwes putois warresta/ ja osais loucata lähimmäisens/ nijn että hän sijtä cuolis. Sen pitä yhteen näistä Caupungeista pakeneman ja saaman elä.

19:6 Ettei werencostaja saawutais miehentappajata/ nijncauwan cuin hänen sydämens on catkera/ että matca pitkä on/ ja löis hänen cuoliaksi/ waicka ei hän cuoleman syytä ole tehnyt: sillä ei hän ennen wihannut händä.

19:7 Sentähden käsken minä sinua/ että eroitaisit sinulles colme Caupungita.

19:8 Ja jos HERra sinun Jumalas sinun maas rajat lewittä/ nijncuin hän wannoi sinun Isilles/ ja anda sinulle caiken sen maan/ jonga hän lupais sinun Isilles anda

19:9 (Jos sinä muutoin pidät caicki nämät käskyt/ ja teet sen jälkeen cuin minä sinun tänäpänä käsken/ että racastat HERra sinun Jumalatas/ ja waellat hänen teisäns caickena sinun elinaicanas) nijn lisä wielä colme Caupungita näihin colmeen.

19:10 Ettei wiatoin weri wuodatetais sinun maasas/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle anda perinnöxi/ ettes tulis wiallisexi sencaltaisest werest.

19:11 MUtta jos jocu wiha lähimmäistäns ja wäy händä/ ja carca hänen päällens/ tappa hänen ja pakene sijtte yhteen nijstä Caupungeist.

19:12 Nijn wanhimmat hänen Caupungistans/ lähettäkän sinne sanan/ ja tuocan hänen sieldä/ ja andacan hänen weren costajan käsijn/ että hän cuolis.

19:13 Ei sinun silmäs pidä armaidzeman händä/ ja sinun pitä ottaman pois wiattoman weren Israelist/ että menestyisit.

19:14 ÄLä lähimmäises rajoja sijrrä/ jotca endiset pannet owat sinun perindös/ cuins perit sijnä maasa/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle anda omistaxes.

5 Mosexen kirja

19:15 Ei pidä todistajan yxinäns astuman edes ketäkän wastian/ jostacusta pahast tegost ja synnist mikäikänäns paha teco se olis cuin tehdän: mutta cahden eli colmen suusa owat caicki asiat wahwat.

19:16 Jos wäärä todistaja tule ja todista jotacuta wastian/ ja soima hänelle jotain syndiä/

19:17 Nijn molemmat ne miehet jotca rijtelewät/ seisocan HERran edes/ Pappein ja Duomarein edes/ jotca siihen aican owat.

19:18 Ja Duomarit wisust tutkistelcan sijtä/ jos wäärä todistaja on candanut wäärän todistuxen weljens wastian.

19:19 Nijn tehkät hänelle nijncuin hän aicoi tehdä weljellens/ ettäs eroitaisit pahan sinustas.

19:20 Ja muut sen cuulisit ja pelkäisit/ ja ei tekis enämbi sencaltaista paha teidän seasan.

19:21 Sinun silmäs ei pidä säästämän händä/ hengi hengest/ silmä silmästä/ hammas hambast/ käsi kädest/ jalca jalast.

Vers.21. Silmä silmästä) Ei oli Hebrerit tätä lakia yxikertaisest sanan jälkeen seurannet/ nijncuin Rabbi Canan kirjoitta: waan he owat wahingon määrännet rahaan/ jonga se andoi joca wahingoon tuli. Tästä Phariseuxet otit wahwistaxens oman coston pyynnön/ jotca Christus aja tacaperin/ Matth. tykönä cap. 5. v. 38. etc.

XX. Lucu.

KIeldän pelkämäst wiholisians sotaan mennesäns/ waan luotta idzens HErraan/ v. 1. Annetan lupa cotia mennä nijlle/ joilla oli erinomainen syy/ lijatengin pelcureille/ ettei he mutta cansans peljätäis/ v. 5. käsketän ensin tarita heidän wiholisillens rauha: jos he ottaisit wastian/ nijn heidän pitä werolisexi tekemän/ muutoin pitä heidän tappaman caiken miehenpuolen ja säästämän muita/ v.

10. Cananerit pitä heidän peräti hucuttaman/ v. 16. Kiieldän turmelemast hedelmälisiä puita/ waan muut annetan heille aldixi heidän tarpexerns/ v. 19.

20:1 COscas menet sotaan sinun wiholisias wastian/ ja näet hewoiset ja waunut/ ja Canssan cuin on suurembi sinua/ nijn älä pelkä heitä: sillä HERra sinun Jumalas/ joca sinun johdatti Egyptin maalda/ on sinun cansas.

20:2 Ja cosca te lähestytte sota/ nijn astucan edes Pappi ja puhucan Canssalle/

20:3 Ja sanocan heille: cuule Israel/ te menette tänäpäpä sotaan teidän wiholisian wastian/ älkän teidän sydämmen pehmitkä/ älkät peljätkö/ älkät wapisco/ älkät myös hämmästykö heidän edesäns.

20:4 Sillä HERra teidän Jumalan käy teidän cansan/ sotiman teidän edestän/ teidän wiholisian wastian/ ja autta teitä.

20:5 WAan sodan päämiehet puhutelcan Canssa/ ja sanocan: joca uden huonen on rakendanut/ ja ei siihen wielä ruwennut asuman/ hän palaitcan tacaperin/ ja olcan cotonans/ ettei hän cuolis sodas/ ja jocu toinen omistais sen.

20:6 Se cuin istutti wijnapuita/ ja ei wielä nijtä tehnyt yhteisexi/ hän palaitcan tacaperin/ ja pysykän cotonans/ ettei hän cuolis sodas/ ja toinen tekis sen yhteisexi.

20:7 Jos jocu on hänellens waimon kihlannut/ ja ei tuonut händä cotians/ hän palaitcan tacaperin/ ja olcan cotonans/ ettei hän cuolis sodas/ ja toinen nais hänen.

20:8 Ja sodan päämiehet wielä puhucan Canssalle/ ja sanocan: joca pelcuri on ja wapisewaisella sydämmellä/ hän palaitcan tacaperin ja olcan cotonans/ ettei hän saatais hänen weljeins sydämmittä pelcurixi/ nijncuin hänen sydämmens on.

20:9 Ja sijttecuin sodan päämiehet puhunet owat Canssalle heidän puhens/ nijn he

asettacan sotajoucon ylimmäiset/ ensimmäisixi Canssan secan.

20:10 COscas menet jongun Caupungin eteen sotiman händä watan/ nijn taridze heille ensin rauha.

20:11 Ja jos he sinua rauhallisest wastawat ja awawat sinun etees/ nijn olcan caicki Canssa cuin sijnä on sinulle werollinen ja alemmainen.

20:12 Waan jos ei he tee rauha sinun cansas/ waan sotiwat sinua watan/ nijn saarra heitä.

20:13 Ja cosca HERra sinun Jumalas anda heidän sinun käsijs/ nijn lyö cuolixi caicki miehenpuolet miecan terällä.

20:14 Paidzi waimoja/ lapsia ja eläimitä/ ja caicki ne cuin Caupungis owat/ ja caicki saalis jacacat teidän keskenän/ ja syökät wiholisten jaosta/ cuin HERra sinun Jumalas annoi sinulle.

20:15 Ja tee nijn jocaidzelle Caupungille/ cuin sinusta caucana owat/ ja ei ole tämän Canssan Caupungeista.

20:16 Mutta tämän Canssan Caupungeista/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle perimisexi anda/ älä jätä elämän yhtäkän henge.

20:17 Mutta kiro ne peräti/ cuin owat: Hetherit/ Amorrerit/ Cananerit/ Phereserit/ Hewerit ja Jebuserit/ nijncuin HERra sinun Jumalas sinulle on käsenyt.

20:18 Ettei hän opetais teidän tekemän caickia nijtä cauhistuxia cuin he teit heidän jumalillens/ ettet te myös tekis syndiä HERra teidän Jumalatan watan.

20:19 JOs sinä cauwan olet jongun Caupungin edes/ jota watan sinä sodit omistaxes sitä/ nijn älä häwitä puita/ älä myös kirwellä raisca heitä: sillä sinä saat nijstä syödä/ sentähden älä hacka heitä maahan tehdäxes nijstä scantzi/ sillä maan puu on ihmisen elatus.

20:20 Waan puut/ joista ei syödä/ häwitä ja hacka maahan/ ja tee nijstä puista Caupungin eteen scantzi/ jonga cansa sinä sodit nijncauwan cuins woitat hänen.

Vers.1. Menet sotaan) Nimittäin/ siihen sotaan johonga meille on täydellinen syy/ muutoin emme luota HERran päälle. Nijncuin nähtävä on Amastas Judan Cuningas/ 2. Reg. 14. v. 6. Yhteisexi/ Silloin owat ne yhteiset/ cosca jocainen saa nautita nijtä/ ja se tapahtu ensin wijdhennellä ajastajalla sijttecuin ne owat istutetut/ Lev. 19. v. 39. Sillä maan puu) se on/ mitäs sodit kedon puiden cansa/ ei ne sinua estä/ eikä wahingoidze.

XXI. Lucu.

Tietämättömästä miestapost/ v. 1. Joca nai sodas saadun waimon/ sen pitä salliman hänen Cuucauden itke omaisians/ mutta jos hän sijtte catu/ hänen pitä andaman hänen wapana mennä/ v. 10. kieldän miehen/ jolla caxi emändätä olis/ ja pidäis yhden toista rackambana/ tekemäst sen rackamman poica esicoisexi/ jollei se ole/ v. 15. käsketän cowacorwainen poica kiwitettä/ v. 18. kieldän hirtetty pitämäst yötä puusa/ v. 22.

21:1 JOs jocu tapettu löytän sijnä maasa/ jonga HERra sinun Jumalas sinun anda/ ja on tietämätöin/ cuca hänen tappoi.

21:2 Nijn käykän ulos sinun Wanhimmas ja Duomaris/ ja mitackan sen tapetun tykö Caupungeihin cuin sen tapetun ymbärillä owat:

21:3 Joca Caupungi sinä lähin on/ sen wanhimmat ottacan nuoren lehmän carjasta/ jolla ei ole työtä tehty/ eikä iken alla ollut.

21:4 Ja sen Caupungin wanhimmat taluttacan sen nuoren lehmän colckaan laxoon/ joca ei ole kynnetty/ eikä kylwetty/ ja leicackan siellä hänen caulans.

21:5 Nijn pitä Papit Lewin pojat käymän edes (sillä HERra sinun Jumalas on heidän walinnut palweleman händäns ja hänen nimens ylistämän/ ja heidän suuns jälken pitä caicki

5 Mosexen kirja

rijdat ja wahingot toimitettaman)

21:6 Ja caicki wanhimmat sijtä Caupungist
cuin lähin on/ käykän sen tapetun tygö/ ja
peskän kätens sen nuoren lehmän päällä/
jonga caula sijnä laxos leicattin.

21:7 Ja he wastackan ja sanocan: ei meidän
kätem tätä werta wuodattanut/ eikä myös
meidän silmän sitä nähnyt.

21:8 Ole armollinen Canssalles Israelille/
jonga sinä HERra pelastit. Älä tätä wiatoinda
werta anna tulla sinun Canssas Israelin päälle.
Ja nijn he owat sowitetut sijtä werestä.

21:9 Ja nijn sinä eroitat sinun tykös wiattoman
weren/ että teet sen cuin oikia on HERran
silmäin edes.

21:10 Coscas menet sotaan wiholisasi wasan/
ja HERra sinun Jumalas anda heidän sinun
käsijs/ wiedzäxes heidän fangina pois.

21:11 Ja sinä näet fangein seas caunin
waimon/ ja sinä himoidzet händä otta
emännäxes.

21:12 Nijn wie händä sinun huoneses/ ja anna
hänen keritä hiuxens ja leicata kyndens.

21:13 Ja rijsua waattens/ joisa hän fangittin/ ja
anna hänen istua sinun huonesas/ ja itke
Cuucauden Isäns ja äitiäns/ maca sijtte hänen
cansans/ ja ole hänen miehens/ ja hän olcon
sinun emändäs.

21:14 Ja jos tapahtu ettei hän sinulle kelpa/
nijn anna hänen mennä cunga hän tahto/ ja
älä myy händä rahaan/ älä myös muolle pane
orjaksi: sillä sinä alensit hänen.

21:15 JOs jollakin miehellä on caxi emändätä/
yxi jota hän racasta/ ja toinen jota hän wiha/
ja ne synnyttäwät hänelle lapsia/ sekä se cuin
hän racasta/ että se cuin hän wiha/ nijn että
esicoinen on sen jota hän wiha.

21:16 Ja aica tule että hän lastens wälillä
perimisen jaca/ nijn ei hän taida tehdä sen
rackamman poica esicoisexens sen
wihattawan esicoisen edest.

21:17 Waan hänen pitä tundeman sen
wihattawan pojan hänen esicoisexens/ nijn

että hän anda hänen caxikertaisest/ caikista
nijstä mitä häneldä löytän: sillä se on hänen
ensimäinen woimans/ ja hänelle tule esicoisen
oikeus.

21:18 Jos jollakin on idzewallainen ja
cowacorwainen poica/ joca ei cuule Isäns ja
äitins ändä/ ja cosca he curittawat händä/ jos
ei hän heitä tottele/

21:19 Nijn pitä hänen Isäns ja äitins hänen
ottaman kijnni/ ja wiemän Caupungins
wanhemmitten ja portin tygö.

21:20 Ja sanocan Caupungin wanhemmille:
tämä meidän poicam on idzewallainen ja
cowacorwainen/ ei tottele meidän ändäm/ ja
on syömäri ja juomari.

21:21 Nijn pitä caiken Caupungin Canssan
hänen cuolixi kiwittämän: Ja nijn sinä eroitat
sen pahan sinustas/ että coco Israel sen cuulis
ja pelkäis.

21:22 Jos jocu on tehnyt jongun synnin/ joca
cuoleman on ansainnut/ ja hirsipuus
cuoletetan.

21:23 Nijn ei pidä hänen ruumins yötä puusa
pidettämän/ mutta haudatcat händä sinä
päiwänä: sillä se on kirottu Jumalalda/ joca
hirtetty on/ ettet sinä saastutais sinun
maatas/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle
perimisexi anda.

*Vers.3. Nuoren lehmän) Tämä lehmä awisti
myös Christust/ nijncuin caicki muut uhrin/
jonga cuoleman cautta caicki synnit
sowitetan. Se colcka laxo awisti pääcalloin
paicka/ josa Christus ristinnaulittin. v. 12.
Anna hänen keritä hiuxens/ etc.) Tätä on
Jumala käskeny/ että hän hänen häijyst
muodostans häneen suuttuis ja hyljäis. v. 23.
Kirottu) Ei sentähden että hän hirtettin/ waan
että hän nijn ilkiäst käyttä idzens HERran lakia
wasan/ että hän ansiostans hirtettin. cap. 3.*

XXII. Lucu.

Löytyst calust/ v. 1. kieldän miehen ja waimon pukemast idzens toinen toisens waatteisijn/ v. 5. ottamast linnun pesäst emä poikinens/ v. 6. käsjetän tehdä käsipuut huonen caton ymbärins/ v. 8. Joca emändäns wäärin soima/ se saccoitetan/ mutta jos waimo on wicapää/ se kiwitetän/ v. 13. joca maca toisen miehen emännän eli morsiamen/ v. 22. Joca kihlatun pijcan ryöwä cuoletetan/ v. 25. Joca maca neidzen/ saccoitetan ja käsjetän otta omaxens/ v. 28.

22:1 COscas näet weljes härjän taicka lamban exynexi/ nijn älä lymytä idzes/ waan wie se jällens sinun weljelles.

22:2 Jollei sinun weljes ole sinua läsnä/ ja et sinä händä tunne/ nijn ota ne sinun huonesees/ että he pysywät tykönäs/ sijhenasti cuin weljes edzi heitä/ ja nijn anna ne hänelle jällens.

22:3 Nijn tee myös hänen Asins cansa/ hänen waattens/ ja caickein cansa/ cuin weljes cadottanut on/ ja sinä löydät: älä idzes lymytä.

22:4 JOs sinä näet sinun weljes Asin eli härjän langennen tiellä/ nijn älä lymytä idzes heildä/ waan auta heitä sijtä ylös.

22:5 Waimon ei pidä miehen asetta candaman/ eikä myös miehen pukeman waimon waatteita: sillä joca sen teke/ se on HERralle sinun Jumalalles cauhistus.

22:6 JA jos sinä löydät linnun pesän puusta eli maasta/ josa on pojat eli munat/ ja emä istu poicains eli munain päällä/ nijn älä ota emä poikinens.

22:7 Mutta päästä emä ja ota pojat sinulles/ että menestyisit ja cauwan eläisit.

22:8 COscas rakennat utta huonetta/ nijn tee käsipuut ymbärins ylimmäiselle puolelle cattos päälle/ ettes werta saattais huonesees/ jos jocu siellä putois.

22:9 ÄLä kylwä wijnamäkes moninaisilla siemenillä/ ettes pyhitäis sekä siemendä täydellisydexi/ jongas kylwänyt olet/ cosca hän kypsenty/ ja myös wijnamäen tulo.

22:10 Älä ynnä härjällä ja Asilla kynnä.

22:11 Älä pue sitä waatetta päälles/ joca willoista ja pellowista cudottu on.

22:12 Tee sinulles neljä tilca/ sinun waattes neljään culmaan/ jollas puetetan.

22:13 JOs jocu nai emännän/ ja sijttecuin hän hänen maannut on rupe wihaman händä.

22:14 Ja soima händä johongun häpiän wicapääxi/ ja saatta hänen päällens jongun pahan sanoman/ sanoden: minä otin tämän emännäxeni/ ja menin hänen tygöns/ ja löysin ettei hän ollut neidzy.

22:15 Nijn ottacan waimon Isä ja äiti hänen/ ja tuocan waimon neidzyden merkit edes/ ja näyttäkän wanhimmille cuin Caupungin portis istuwat.

22:16 Ja waimon Isä sanocan Caupungin wanhimmille: minä annoin tälle miehelle minun tyttäreni emännäxi/ ja nyt hän wiha händä.

22:17 Ja cadzo/ hän soima händä häpiälisijn asioin wicapääxi/ ja sano: en minä löytänyt sinun tyttäres neidzexi. Ja cadzo/ tämä on minun tyttäreni neidzyden mercki. Ja heidän pitä lewittämän waatten Caupungin wanhemmitten eteen.

22:18 Nijn Caupungin wanhimmat ottacan sen miehen ja rangaiscan händä.

22:19 Ja saccoittacan hänen sataan hopia Siclijn/ ja andacan ne sen nuoren waimon Isälle/ että hän häwäis neidzen Israelis/ ja hänen pitä pitämän hänen emändänäns/ eikä saa händä hyljätä caickena elinaicanans.

22:20 Ja jos se tosi on/ ettei waimo löytty neidzexi.

22:21 Nijn wietäkän waimo hänen Isäns huonen owen eteen/ ja Caupungin Canssa kiwittäkän hänen cuoliaxi/ että hän teki tyhmyden Israelis/ ja että hän salawuoteudes

5 Mosexen kirja

macais hänen Isäns huones: ja nijn sinä otat pahan pois tykö.

22:22 JOs jocu löytän maannen waimon tykönä/ jolla awio mies on/ nijn pitä ne molemmat tapettaman/ sekä mies että waimo jonga tykönä hän macais/ ja nijn pahus otetan pois Israelist.

22:23 JOs jocu pijca on miehellä kihlattu/ ja jocu häneen ryhty Caupungis/ ja maca hänen.

22:24 Nijn pitä ne molemmat wietämän Caupungin porttij/ ja molemmat kiwitettämän cuoliaksi. Pijca/ ettei hän huutanut/ sillä hän oli Caupungis. Mies/ että hän hänen lähimmäisensä waimon häwäis/ ja nijn sinä eroitat pahan tykö.

22:25 Jos jocu löytä kihlatun pijcan kedolda/ ryöwä ja maca hänen/ nijn mies pitä yxinäns tapettaman/ joca macais hänen.

22:26 Waan pijcalle ei sinun pidä mitän tekemän: sillä ei hän yhtän syndiä tehnyt/ joca cuoleman syy olis: Waan nijncuin jocu carcais hänen lähimmäistäns wastan/ ja löis hänen sieluns cuoliaksi/ nijn on myös tämä asia.

22:27 Sillä hän löysi kedolda hänen/ ja se kihlattu pijca huusi/ waan ei ollut hänellä auttajata.

22:28 JOs jocu löytä neidzen/ joca ei vielä ole kihlattu/ ja otta hänen kijnni/ ja maca hänen/ ja he löytän.

22:29 Nijn se joca hänen macais/ andacan pijcan Isälle wijsitoistakymmendä Sicli hopena/ ja ottacan sen pijcan emännäxens/ että hän on alendanut hänen. Ei saa hän hyljätä händä caickena elinaicanans.

22:30 Ei yhdengän pidä ottaman hänen Isäns emändä/ eikä myös paljastaman hänen Isäns peitost.

Vers.5. Waimon ei pidä) Sillä sen cautta taitan monda wica tehtä ja salatta v. 11. Willoista ja pellawista) Ei tämä näy mitän olewan/ cuitengin eroitti Jumala näin Canssans ymbärillä olewaisista pacanoista/ ja sillä

muistutta heille/ että heidän piti wälttämän ulcocullaisutta/ secoitettua Jumalan palwelusta/ ja harjoitteleman yxikertaisudes ja puhtas opis.

XXIII. Lucu.

Kieldän cuohitun eli äpärän/ Moabitin ja Ammonitin tulemast HERran seuracundaan/ v. 1. Edomeri ja Egyptiläinen sallitan äsken colmannes polwes/ v. 6. Sotaan lähteisäns käsketän cawahtaman idzens synnist ja caikest riettaudest/ v. 9. kieldän andamast Isännän haldun sitä orja jälleens/ joca carannut on/ v. 15. kärsimäst yhtän portto eli huorintekiätä seasans/ v. 17. Ottamast corco weljeldäns/ v. 19. käsketän pitä HERralle heidän lupauxens/ v. 21. kieldän ryöstämäst jotacan hedelmätä hänen lähimmäisensä wijnamäest eli pellost/ v. 24. & 25.

23:1 EI cuohitun ja raajaricon pidä tuleman HERran seuracundaan.

23:2 Eikä pidä myös äpärän tuleman HERran seuracundaan/ eipä vielä kymmenendengän polwen asti/ ja ei ensingän pidä HERran seuracundaan tuleman.

23:3 AMmoniterit ja Moabiterit ei pidä tuleman HERran seuracundaan/ eipä vielä kymmenendengän polwen asti/ ja ei ikänäns tuleman HERran seuracundaan.

23:4 Sentähden ettei he cohdannet teitä tiellä leiwällä ja wedellä/ cosca te läxittä Egyptist/ ja että he palckasit teitä wastan Bileamin Peorin pojan Mesopotamian Bethorist/ kiroman sinua.

23:5 Mutta HERra sinun Jumalas ei cuullut Bileami/ waan muutti hänen kirouxens siunauxexi: sillä HERra sinun Jumalas racasti sinua.

23:6 Älä toiwota heille rauha eli jotakin hywä caickena elinaicanans ijancaickisest.

23:7 EDomeriä älä cauhistu: sillä hän on sinun

5 Mosexen kirja

weljes. Älä myös Egyptiläistä cauhistu: sillä sinä olit muucalainen hänen maasans.
23:8 Ne lapset jotca heistä syndywät colmannes polwes/ tulcan HERran seuracundaan.
23:9 Coscas lähdet leiristä wiholistas wastan/ cawata idzes caickinaisest pahudest.
23:10 Jos jocu on teidän seasan joca ei ole puhdas/ että hänellä yöllä jotakin tapahtunut on/ hänen pitä menemän pois leirist/ ja ei palajaman.
23:11 Ennencuin hän ehtona idzens wedellä pesnyt on/ ja sijttecuin Auringo laskenyt on/ palaitcan leirijn.
23:12 ULcona leirist olcan sinulla johongas menet tarpeilles.
23:13 Ja sinulla pitä oleman wäähä cadicka wyölläs/ ja coscas sinne istua tahdot/ caiwa sillä/ coscas tarpes olet tehnyt/ peitä se cuin on käynyt sinusta ulos.
23:14 Sillä HERra sinun Jumalas waelda sinun leiris läpidze pelastaman sinua ja andaman sinun wiholises sinun etees/ sentähden pitä sinun leiris pyhä oleman/ ettei häpiätä näyis sinun seasant/ ja hän käändäis idzens sinusta pois.
23:15 ÄLä isännän haldun anna sitä orja cuin häneldä sinulle carannut on.
23:16 Hän olcan sinun tykönäs sijnä paicas cuin hänelle kelpa/ josacusa sinun portisas idzellens hywäxi/ ja älä sorra händä.
23:17 EI pidä yhtäkän portto oleman Israelin lasten tytärten seas/ eikä yhtän huorintekiätä Israelin poicain seas.
23:18 Älä canna porton palcka/ eli coiran hinda HERran sinun Jumalas huoneseen/ jongun lupauxen edestä: sillä ne molemmat owat HERralle sinun Jumalalles cauhistus.
23:19 ÄLä corco ota weljeldäs/ rahasta/ syötävästä eli muusta/ josta corco otetan.
23:20 Muucalaiselda ota corco/ mutta älä weljeldäs/ että HERra sinun Jumalas siunais sinua caikesa aiwoituxesas/ sijnä maasa

johongas tulet omistaman sitä.
23:21 COscas HERralle sinun Jumalalles jotakin lupat/ nijn älä wijwytä maxa sitä/ sillä HERra sinun Jumalas sen welcoi sinulda/ ja se on sinulle syndi.
23:22 Waan jollet sinä jotakan lupa/ nijn ei ole sinulla syndiä.
23:23 Mitä sinun huulistas on käynyt ulos/ senjälken pidä ja tee/ nijncuins HERralle sinun Jumalalles hywällä ehdolla luwannut olet/ sitä cuins suullas puhunut olet.
23:24 COscas menet lähimmäises wijnamäkeen/ nijn syö wijnamarjoja himos jälken/ että rawitan: mutta älä pane mitäkän astiaas.
23:25 Coscas menet lähimmäises laihoon/ nijn catcoi tähkäpäitä/ mutta älä sirpillä lähimmäises laiho nijtä.
Vers.1. Tuleman HERran seuracundaan) se on/ johongun wircaan eli hallitukseen. v. 2. äpärän) Ei tahdo Jumala että äpäret tulisit johongun cuuluisaan wircaan: ensist/ ettei Awioskäsky pidäis cadzottaman ylön. Sijtte/ ettei wirat heidän tähtens cadzotais ylön/ ja cadotais heidän woimans. Colmannen kerran/ ettei yhteinen hywä ja hyödytys sen cautta jotacuta wahingota sais: sillä usein (waicka ei aina) lapset wanhimbain tawat periwät. Mutta se cuin Ezech. on 18. cap. kirjoitettu: Ei poica canna Isäns pahateco: ymmärretän erinomaisest ijancaickisest rangaistuxest. Joca Jumalan armost annetan andexi/ jos he muutoin uscowat Cristuxen päälle/ ja hywänä pysywät. v. 6. älä toiwota rauha eli jotakin hywä) Tällä ymmärretän/ cuin sanottu on/ wirca ja hallitus/ johonga heidän ei pitänyt tuleman/ muutoin piti heitä autettaman andimella/ etc. v. 9. Caickinaisest pahudest) se on/ ettes idze olis nuhdeltapa/ woitetais ja lyödäis/ nijncuin Elille ja Saulille tapahtui. v. 15. Carannut on) Nijncuin laillisen Esiwallan warjeluxen ala. v. 21. Lupa) Cadzo 27. cap. Levit. v. 2. ja Num. 30:3.

XXIV. Lucu.

*ERokirjast/ v. 1. Äsken nainen wapaudest/ etc.
v. 5. kieldän köyhildä pantti ottamast/ jonga
hän idze nautitaxens tarwidzis/ v. 6. ja 10. etc.
Ihmisen waras käsketän cuoletetta/ v. 7. cuulla
Pappeja/ ettei he rangaistais spitalilla/ v. 8.
kieldän työwäen palcka pidättämäst/ v. 14.
toista toisen tähden cuolettamast/ v. 16.
köyhäin oikeutta käändämäst/ v. 17. Elo aiwa
tyynni köyhäin edest corjamast/ v. 19.*

24:1 JOs jocu otta waimon awioxens/ ja tapahtu ettei hän sijtte löydä armo hänen silmäins edes/ että hän on löytänyt jongun häpiän hänen cansans/ nijn kirjoittacan hänelle erokirjan/ ja andacan hänen käteens/ ja ajacan hänen huonestan pois.
24:2 Cosca se hänen huonestans lähtenyt on/ mene pois ja tule jongun toisen miehen emännäxi.
24:3 Ja taas se toinen mies rupia händä wihaman/ ja hän kirjoitta hänelle erokirjan/ ja anda hänen käteens ja aja hänen huonestans pois/ eli jos se toinen mies/ cuin hänen emännäxens otti/ cuole.
24:4 Nijn hänen ensimmäinen miehens joca hänen ajoi pois/ ei pidä händä ottaman jäl lens emännäxens/ sijttecuin hän tuli saastaisexi: sillä hän on cauhistus HERran edes/ ettes maata saastuta/ jonga HERra sinun Jumalas perimisexi sinulle anda.
24:5 Jos jocu on hänellens äsken emännän nainut/ ei hänen pidä menemän sotaan/ eikä pidä hänelle ulosteco pandaman/ waan olcan wapana huonesans ajastajan päiwät/ että hän sais iloita emändäns cansa/ jonga hän nainut on.
24:6 ÄLä myllyn päälistä eli alaista kiwe keneldäkän pandixi ota: sillä hän pani sinulle sieluns pandixi.
24:7 JOs jocu löytän joca sielun warasta hänen weljeistäns/ Israelin lapsist/ ja pane sen

pandixi taicka myy/ sen warcan pitä cuoleman/ että eroitaisit pahan sinustas.
24:8 OTa wisust waari spitalisten rangaistuxest/ että sen wisust teet ja pidät/ caicki mitä Lewitat ja papit opettawat sinulle/ ja mitä minä heille käskin/ ne pitäkät ja nijden jälkeen tehkät.
24:9 Muista mitä HERra sinun Jumalas teki tiellä MirJamille/ cosca te Egyptist läxitte.
24:10 JA coscas jotain lainat lähimmäiseselles/ älä mene hänen huonestans panttia ottaman.
24:11 Waan seiso ulcona/ ja se jolles lainaisit/ candacan idze panttins sinun kätees.
24:12 Waan jos hän hätäynnyt on/ älä mene lewätä hänen pandillans.
24:13 Waan anna hänen panttins jäl lens ennen auringon laskemata/ että hän macais waatteisans ja siunais sinua/ ja se luetan sinulle wanhurscaudexi HERran sinun Jumalas edes.
24:14 Älä pidätä palcka sildä köyhildä ja tarwidzewalda sinun weljeis seas/ eli muucalaiselda joca on sinun maallas sinun porteisas.
24:15 Waan maxa hänelle hänen palckans sinä päiwänä/ ennen auringon laskemata: sillä hän on hätäynnyt ja sijtä hän elä/ ettei hän huudais HERran tygö sinun tähtes/ ja se luetaisin sinulle synnixi.
24:16 EI pidä Isät cuoleman lasten edest/ eikä myös lapset Isäins edest/ mutta cukin cuolcan oman syndins edest.
24:17 Älä käännä muucalaisen eli orwain oikeutta/ älä myös leskeldä ota waatteita pandixi.
24:18 Waan muista että sinäkin olit orja Egyptis/ ja HERra sinun Jumalas siellä sinun johdatti/ sentähden minä sinua käsken että nämät tekisit.
24:19 JA coscas pellostas elon leickat/ ja lyhde sinulda sinne unhottu/ älä palaja sitä ottaman/ waan muucalaisen/ orwain ja lesken olcan se oma/ että HERra sinun Jumalas

5 Mosexen kirja

siunais sinua caikisa sinun kättes töisä.

24:20 Coscas poiminut olet öljypuus hedelmät/ nijn älä wastudest sitä warista/ waan sen pitä muucalaisen/ orwoin ja lesken oman oleman.

24:21 Ja coscas wijnamäkes corjannut olet/ älä wastudest nijtä jäänniytä hae/ waan ne pitä muucalaisen/ orwoin ja lesken omat oleman.

24:22 Ja muista että sinäkin olet orja ollut Egyptin maalla/ sentähden käsken minä sinua näitä caickia tekemän.

Vers.1. Erokirjan) Tämän oli Jumala sallinut Judalaisille heidän cowudens tähden/ mutta Christus on sen kieldänyt Udes Testamendis/ nijncuin luetan/ Matth. cap. 19:3. etc. v. 13. Luetan sinulle wanhurscaudexi) se on/ hurscaxi työxi: sillä ei ihminen tule wanhurscaxi yhden työn tähden/ waan sijtä/ että hän pitä coco lain/ eli uscost Christuxen päälle/ Nijncuin Paulus lawialda tästä opetta/ Rom. 3. ja 4. Gal. 2. ja 3. v. 16. Eikä lapset cuoleman Isäns edest) Nimittäin/ jos lapset peräti wiattomat owat: mutta Adamin synnin tähden pitä caicki hänen lapsens cuoleman: sillä waicka ei he sitä syndiä hänen cansans tehnet/ cuitengin on heillä hänest perisyndi/ ja sijtte rickowat he myös idze/ heidän omilla töilläns.

XXV. Lucu.

Wicapään 40. haawast/ v. 1. kieldän rihtätappawaisen härjän suuta sitomast/ v. 4. Lapsittoman cuolluen weli käsketän otta weljens lesken/ ja nimittä ensimmäisen pojan hänen nimelläns/ v. 5. Jos caxi miestä rijtelewät ja jommancumman emändä tarttu sen toisen salaisijn caluin/ auttaxens miestäns: nijn hänen kätens käsketän hacatta poicki/ v. 11. Oikiast ja wagast mitast/ v. 13. Amalekiterein häwitöxest/ cosca he saawat

lewon heidän wiholisildans/ v. 17:

25:1 JOs rijta on miesten wälillä/ nijn tuotacan ne oikeuden eteen/ ja duomittacan nijden wälillä/ ja duomittacan hurscas hurscaxi/ ja jumalatoin jumalattomaxi.

25:2 Ja jos jumalatoin on ansainnut haawoja/ nijn käskekän duomari hänen langeta maahan/ ja andacan händä nähdens lyödä/ senjälken cuin hänen pahatecons on suuri/ lugun jälken.

25:3 Ja cosca hän on saanut neljäkymmendä haawa/ nijn ei pidä händä enämbi lyötämän/ ettei händä ylönpaltisest lyödäis/ nijn että sinun weljes cadzois cauhiast sinun silmäis edes.

25:4 Älä sido rihtätappawan härjän suuta kijnni.

25:5 COsca weljexet asuwat ynnä/ ja yxi heistä cuole lapsitoinna/ nijn ei pidä sen cuolluen weljen waimon ottaman jotacuta muucalaista miestä toisesta sugusta/ mutta hänen miehens weli mengän hänen tygöns/ ja ottacan händä awioxens.

25:6 Ja ensimmäinen poica jonga hän synnyttä/ pitä nimitettämän sen cuolluen weljen nimeldä/ ettei hänen nimens peräti häwitettäis Israelist.

25:7 Jos ei se mies ota hänen weljens waimo/ nijn mengän sen cuolluen weljen waimo porttijn wanhemmitten eteen/ ja sanocan: minun mieheni weli ei tahdo herättä weljens nime Israelis/ ja ei tahdo otta minua emännäxens.

25:8 Nijn Caupungin wanhimmat andacan cudzutta hänen edes/ ja puhucan hänen cansans: Ja jos hän seiso/ ja sano: en minä ota händä.

25:9 Nijn hänen natons astucan hänen tygöns wanhemmitten nähden/ ja rijsucan kengän jalastans/ ja sylkekän hänen caswoillens/ sanoden: Näin jocaidzelle tehdän/ joca ei weljens huonetta rakenna.

25:10 Ja hänen nimens cudzuttacan Israelis paljas jalan huonexi.
 25:11 JOs caxi miestä keskenäns rijtelewät/ ja toisen waimo juoxe hänen tygöns/ ja tahto pelasta miestä hänen kädestäns cuin händä lyö/ ja kädelläns tarttu hänen häpyyns.
 25:12 Nijn hacka hänen kätens poicki/ ja sinun silmäs ei pidä säästämän händä.
 25:13 ÄLä pidä cahtalaista waaca sinun säkisäs/ suurembata ja wähembätä.
 25:14 Eikä myös pidä sinun huonesas oleman cahtalainen mitta/ suurempi ja wähempi.
 25:15 Mutta sinulla pitä oleman täysi ja oikia waaca/ ja täysi oikia mitta: ettäs olisit pitkäijäläinen sijnä maasa/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle anda.
 25:16 Sillä jocainen joca näitä teke/ hän on HERralle sinun Jumalalles cauhistus/ nijncuin myös ne caicki jotca wääryttä tekewät.
 25:17 Mutta mitä Amalekiterit tiellä teit sinua wastan/ coscas Egyptist läxit.
 25:18 Cuinga he cohtaisit sinua tiellä/ ja löit sinun jälkimmäises/ caicki ne jotca heicommat olit ja jälkinnä käwit/ coscas wäsyxis ja herwotoin olit/ ja ei he Jumalata peljännet.
 25:19 Cosca HERra sinun Jumalas anda sinun lewon saada caikilda wihamiehildäs/ jotca ymbärilläs owat sijnä maasa/ jonga HERra sinun Jumalas anda perinnöxi sinulle/ ettäs sen omistat/ nijn häwitä peräti Amalekiterien muisto taiwan alda. Älä sitä unhot.

Vers.5. Hänen miehens weli mengän hänen tygöns Lev. 18:16. Kieldän ottamast weljen emändä/ mutta tämä on toinen asia/ nimittäin: cosca endinen weli cuoli lapsitoinna: August. q. 61. in Levit. & Lyra . Joca oli Juuttan Canssalle käsketty erinomaisten syiden tähden/ cuin on: ettei sucucunnat secoitettais/ ja nijn ei tiettäis mistä sugusta Christus on syndynyt. Jota ei muiden pidä tekemän/ waan pysymän yhteises ojennusnuoras. v. 17. Muista) Cosca

Jumala kärke nijn me saamme costa/ muutoin on yhteisest kieltty costamast oma wahingota.

XXVI. Lucu.

TÄsä käsketään heidän tulduans Canaan maalle/ canda HERralle caickinaisia ensimmäisiä maan hedelmitä/ ja sillä tunnusta ja kijttä händä/ joca heidän Egyptist/ hywään maahan wienyt oli/ v. 1. Joca colmandena wuotena/ anda erinomaiset kymmenexet Lewitaille ja köyhille/ ja rucoilla/ että hän wielä heidän maatans siunais/ v. 12. Pitä caicki HERran käskyt/ cuin he olit luwannet/ nijn hän on heidän Jumalans/ ja siuna heitä caikista muista Canssoista/ v. 16.

26:1 COscas tulet siihen maahan/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle perimisexi anda/ ja sinä sen omistat ja asut sijnä.

26:2 Nijn ota caickinaisist sinun maas caswoist ensimmäiset hedelmät cuin maasta caswa/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle anda/ ja pane corijn/ ja mene siihen siaan/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle walidze hänen nimens asumasiaksi.

26:3 Ja mene Papin tygö/ joca siihen ajcan on/ ja sano hänelle: minä tunnustan tänäpänä HERran sinun Jumalas edes/ että minä olen tullut siihen maahan/ jonga HERra meidän Isillem wannoi/ meille andaxens.

26:4 Ja Pappi ottacan corin sinun kädestäs ja laskecan sen maahan/ HERran sinun Jumalas Altarin eteen.

26:5 Nijn wasta sinä/ ja sano HERran sinun Jumalas edes: minun Isän oli radollinen Syrialainen ja meni Egyptijn wähällä joucolla/ että hän siellä olis muucalainen/ ja tuli siellä suurexi/ wäkewäxi ja monexi Canssaxi.

26:6 Mutta Egyptiläiset ahdistit ja waiwaisit meitä/ ja panit cowan orjuden meidän päällem.

26:7 Nijn me huusim HERran meidän Isäim

5 Mosexen kirja

Jumalan tygö/ ja HERra cuuli meidän änem/ ja cadzoi meidän tuscam/ työm ja ahdistuxem päälle.

26:8 Ja HERra wei meidän Egyptist woimallisella kädellä/ ja ojetulla käsiwarrella/ suuren peljätyxen/ merckein ja ihmetten cansa.

26:9 Ja johdatti meidän tähän paikkaan/ ja andoi myös meille tämän maan/ josa riesca ja hunajata wuota.

26:10 Cadzo/ nyt minä täsä kannan maan ensimäisiä hedelmitä/ cuin sinä HERra minulle annoit. Ja nijn pane ne HERran sinun Jumalas eteen/ ja cumarra HERran sinun Jumalas edes.

26:11 Ja ole iloisas caikest sijtä hywydest/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle andoi/ ja sinun huonelles/ sinä ja Lewita ja muucalainen joca sinun keskelläs on.

26:12 COscas olet coonnut caicki kymmenexet sinun wuodes caswosta colmandena vuonna/ joca on kymmenesten wuosi/ nijn anna Lewitaille/ muucalaisille/ orwoille ja leskille/ että he söisit sinun portisas ja rawitaisin.

26:13 Ja sano HERran sinun Jumalas edes: minä olen tuonut huonestani sen cuin pyhitetty on/ ja annoin Lewitaille/ muucalaisille/ orwoille ja leskille/ caiken sinun käskys jälkeen/ cuin sinä minulle käskenytt olet/ en minä harhaillut sinun käskystäs/ engä sitä unhottanut.

26:14 En minä sijtä syönyt minun surusani/ engä ottanut sijtä minun saastaisudesani/ en minä nijstä mitän andanut cuolluille/ minä olin HERran minun Jumalani änelle cuuliainen/ ja tein caicki ne cuins minulle käskenytt olet.

26:15 Cadzata tänne sinun pyhäst asumasiastas taiwast/ ja siuna sinun Canssas Israeli/ ja se maa cuin sinä meille andanut olet/ nijncuins wannoit meidän Isillem/ sen maan josa riesca ja hunajata wuota.

26:16 Tänäpänä HERra sinun Jumalas kärke

sinun tehdä caickein näiden käskyin ja oikeutten jälkeen/ nijn että pidät ne ja teet nijden jälkeen caickest sydämestäs/ ja caickest sielustas.

26:17 HERran edes olet sinä sen puhunut tänäpänä/ että hän on sinun Jumalas/ ja sinä waellat caikis hänen teisäns/ ja pidät hänen lakins/ käskyns ja oikeudens ja olet cuuliainen hänen änellens.

26:18 Ja HERra on sinulle tänäpänä sanonut että olet hänen oma Canssans/ nijncuin hän sinulle on puhunut/ että sinun pitä caicki hänen käskyns pitämän.

26:19 Ja hän corgotta sinua caickein Canssain ylidzen/ cuin hän tehnyt on ylistöxexi/ kijtoxexi ja cunniaxi/ että olet HERralle sinun Jumalalles pyhä Canssa/ nijncuin hän sanonut on.

Vers.14. Minun surusani) Jumalan uhrin pitä iloisen/ pyhän ja puhtan olemän/ sentähden ei pidä sijtä syötämän surulla ja saastaisudella. v. eodem . Tein caicki ne cuins minulle käskenytt olet) Nimittäin: kymmenexist ja uhreist: sillä nijstä täsä puhutan. Nijtä taisit he hywällä omalla tunnolla sanoa idzens uscollisest tehnexi: mutta pitä caicke Jumalan lakia/ on caikille ihmisille mahdotoin/ Psal. 14:3./ 23. etc.

XXVII. Lucu.

MOses kärke Canssan pitä caicki nämät käskyt/ ja cuin he tulewat Jordanin ylidze/ nosta hän suuria kiwiä ja kirjoitta käskyt nijhin/ etc. v. 1. Cuusi sucucunda heistä käsketän seiso Grisimin wuorella/ ja siunata Canssa/ ja muut Hebalilla kirotta/ v. 11. Ja Lewitat selkiällä änellä sanoa: kirottu olcon joca epäjumalan teke/ v. 14. Joca kiro Isä ja äitiä/ etc. v. 16. Lyhykäisest sanottu: kirottu olcon joca ei täytä caickia lain sanoja/ ja caiken Canssan pitä sanoman/ Amen/ v. 26.

5 Mosexen kirja

27:1 MOses ja wanhimmat Israelist käskit Canssalle/ ja sanoit: pitäkät caicki käskyt/ cuin minä tänäpäpä teille käsken.

27:2 Ja sinä päiwänä cosca te menette Jordanin ylidze/ sijhen maahan/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle anda/ nijn nosta suuret kiwet/ ja siwu ne calkilla.

27:3 Ja kirjoita njihin caicki nämät lain sanat coscas tulet ylidze/ että sinä tulet sille maalle/ cuin HERra sinun Jumalas sinulle anda/ sen maan josa riesca ja hunajata wuota/ nijncuin HERra sinun Isäis Jumala sanoi sinulle.

27:4 Cosca te sijs menette Jordanin ylidze/ nijn nostacat ne kiwet Ebalin wuorella (cuin minä teille tänäpäpä käsken) ja siwucut ne calkilla.

27:5 Ja rakendacat sijnä HERralle sinun Jumalalles Altari kiwistä/ joihinga ei yxikän rauta ole sattunut.

27:6 Rakenna siellä se Altari HERralle sinun Jumalalles coconaisista kiwistä/ ja uhra HERralle sinun Jumalalles polttouhri sen päälle.

27:7 Uhra myös kijtosuhri/ ja syö siellä/ ja ole iloinen HERran sinun Jumalas edes.

27:8 Ja kirjoita caicki tämän lain sanat selkiäst ja ymmärtäwäisest njihin kiwijn.

27:9 JA Moses ynnä pappein Lewitain cansa puhuit caikelle Israelin Canssalle/ sanoden: Ota waari ja cuule Israel: tänäpäpä sinä tulit HERran sinun Jumalas Canssaxi.

27:10 Ettäs cuuliainen olisit HERran sinun Jumalas änelle/ ja tekisit hänen käskyins ja oikeuttens jälkeen/ cuin minä tänäpäpä sinun käsken.

27:11 JA Moses käski Canssalle sinä päiwänä/ ja sanoi:

27:12 Nämät seisocan Grisimin wuorella/ ja siunatcan Canssa/ cosca te oletta käynet Jordanin ylidzen. Simeon/ Lewi/ Juda/ Isaschar/ Joseph ja Benjamin.

27:13 Ja nämät seisocan Ebalin wuorella

kiroman/ Ruben/ Gad/ Asser/ Sebulon/ Dan ja Nephtali.

27:14 Ja Lewitat alcacan/ ja sanocan jocaidzelle Israelist corkialla änellä.

27:15 Kirottu olcon joca epäjumalan eli waletun cuwan teke HERralle cauhistuxexi/ wircamiesten käsialaisen/ ja pitä sen sala. Ja caicki Canssa wastackan ja sanocan/ Amen.

27:16 Kirottu olcon joca Isäns eli äitiäns kiroile/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.

27:17 Kirottu olcon joca lähimmäisens rajan sijrtä/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.

27:18 Kirottu olcon joca laske sokian exymän tiellä/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.

27:19 Kirottu olcon joca muucalaisen/ orwoin ja leskein oikeuden wäändä/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.

27:20 Kirottu olcon joca Isäns emännän tykönä maca/ että hän paljasti Isäns peittämisen/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.

27:21 Kirottu olcon joca eläimeen ryhty/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.

27:22 Kirottu olcon joca sisarens maca/ joca hänen Isäns eli äitins tytär on/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.

27:23 Kirottu olcon joca Anoppins maca/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.

27:24 Kirottu olcon joca lähimmäisens salaisest lyö/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.

27:25 Kirottu olcon joca lahjoja otta/ lyödäxens wiatoinda werta/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.

27:26 Kirottu olcon joca ei caickia näitä lain sanoja täytä/ että hän sen jälkeen teke/ ja caicki Canssa sanocan/ Amen.

Vers.6. Rakenna siellä Altari) Nijncuin kiwijin kirjoitettin Laki: nijn awisti Altari uhrinens Christust ja hänen pyhä Ewangeliumians/ joita molembita pitä aina Jumalan seuracunnas saarnattaman. v. 15. Waletun cuwan) Cadzo 20. cap. Exod. v. 4. v. 26. Joca ei caickia näitä Lain sanoja täytä) Tästä päättä Paulus Gal. 3.

5 Moseksen kirja

*ettei yxikän ihminen tule wanhurscaxi lain
töistä. Tästä myös nähdän/ että se wähingin
horjahdos jotacuta Jumalan käskyä watan/
ansaidze kirouxen/ se on: Jumalan wiha/
ajallisen ja ijancaickisen rangaistuxen.
Sentähden sano August. lib. 9. hominum*

XXVIII. Lucu.

*LUwatan HERran änelle cuuliaisille runsas
siunaus/ v. 1. Mutta jos ei he cuule hänen
ändäns/ waan cadzowat ylön ja rickowat
hänen Käskyns/ nijn kirous tule heidän
päällens/ ja sattu heihin/ sijhenasti että he
huckuwat ja raukewat tyhjän/ v. 15.*

28:1 JA jos sinä olet sinun HERras Jumalas
änelle cuuliainen/ että pidät ja teet caicki
hänen käskyns/ jotca minä tänäpäniä sinulle
käsken/ nijn HERra sinun Jumalas teke sinun
corkiammaxi caicke Canssa maan päällä.

28:2 Ja caicki nämät siunauxet tulewat sinun
päälles ja sattuwat sinuun/ että HERran sinun
Jumalas änelle cuuliainen olit.

28:3 Siunattu olet sinä Caupungis/ siunattu
pellolla.

28:4 Siunattu on sinun ruumis hedelmä/ sinun
maas hedelmä/ sinun carjas hedelmä/ sinun
eläindes hedelmä/ ja sinun lammaslaumas
hedelmät.

28:5 Siunattu on sinun coris ja sinun tähtes.

28:6 Siunattu olet sinä käydesäs sisälle ja
käydesäs ulos.

28:7 Ja HERra langetta sinun wiholises sinun
edesäs/ jotca sinua watan nousewat. Yhtä
tietä he tulewat sinua watan/ ja seidzemetä
tietä myöden pitä heidän pakeneman sinun
edesäs.

28:8 HERra kärke siunauxen olla sinun cansas/
sinun rijhesäs/ ja caikisa cuins aiwoit. Ja siuna
sinun sijnä maasa/ jonga HERra sinun Jumalas
sinulle anda.

28:9 HERra corgotta sinun idzellens pyhäxi

Canssaxi/ nijncuin hän wannoi sinulle/ että
pidät HERran sinun Jumalas käskyt/ ja hänen
teisäns waellat.

28:10 Että caicki Canssat maan päällä näkewät
olewan sinun HERran nimeen nimitety/ ja
pitä sinua pelkämän.

28:11 Ja HERra lahjoitta sinun runsast
hywydellä/ sekä cohdu hedelmällä/ carjas
hedelmällä/ sijnä maasa/ jonga HERra wannoi
sinun Isilles/ sinulle andaxens.

28:12 Ja HERra awa sinulle hänen hywän
tawarans/ taiwan/ andaxens sinun maalles
saten ajallans/ ja siunataxens caicki sinun
käsialas: Ja sinä lainat monelle Canssalle/
mutta et sinä keldäkän lainan ota.

28:13 Ja HERra asetta sinun pääxi/ ja ei
hännäxi: sinä aina ylimmäinen olet ja et
alimmainen/ että olet HERran sinun Jumalas
käskyille cuuliainen/ jotca minä tänäpäniä
sinun käsken pitä ja tehdä.

28:14 Ja et luowu nijstä sanoista/ jotca minä
tänäpäniä sinulle käsken/ eikä oikialle eli
wasemalle puolelle/ muitten jumalitten jälken
waeldaxes ja heitä palwellaxes.

28:15 MUtta ellet sinä cuule HERran sinun
Jumalas ändä/ pitäxes ja tehdäxes caicki
hänen käskyns ja oikeudens/ jotca minä
tänäpäniä sinulle käsken/ nijn caicki nämät
kirouxet tulewat sinun päälles ja sattuwat.

28:16 Kirottu olet sinä Caupungis/ kirottu
pellolla.

28:17 Kirottu on sinun coris ja tähtes.

28:18 Kirottu on sinun ruumis hedelmä/ sinun
carjas hedelmä/ sinun lammaslaumas
hedelmä.

28:19 Kirottu olet sinä käydesäs sisälle/ kirottu
käydesäs ulos.

28:20 HERra lähettä sinun secas
onnettomuden/ tyhmyden ja wahingon/
caikisa sinun aiwoituxisas/ sijhenasti että
hucut ja pian catoat sinun pahain tecois
tähden/ että minun hyljäisit.

28:21 HERra ryhdyttä sinuun ruttotaudin/

5 Mosexen kirja

sijhenasti että hän sinun hucutais sijtä maasta/ jotas tulet omistaman.
28:22 HERra lyö sinua paisumilla/ wilutaudilla/ polttella/ palolla/ poudalla/ myrkyllisellä ilmalla/ kellaisella taudilla/ ja waino sinua sijhenasti että hän sinun hucutta.
28:23 Taiwan kuin sinun pääs päällä on/ pitä nijncuin wasken oleman/ ja maan sinun allas nijncuin raudan.
28:24 HERra anda sinun maalles tomun ja tuhan saten edest taiwast sinun päälles/ sijhenasti että hän sinun hucutta.
28:25 HERra lyö sinua sinun wiholistes edes/ yhtä tietä myöden sinä menet heidän tygöns/ mutta seidzemen tien cautta sinä heidän edelläns pakenet/ ja sinä hajotetan caickein waldacundain secaa maan päällä.
28:26 Sinun ruumis on rawinnoxia caikille taiwan linnuille/ ja caikille maan pedoille/ ja ei kengän heitä carcota.
28:27 HERra lyö sinun Egyptin paisumilla/ häpiälisillä weripahgoilla/ ruwilla ja syhelmällä/ nijn ettes parane.
28:28 HERra lyö sinun tyhmydellä/ sokeudella ja sydämen kiuculla.
28:29 Ja sinä coperoidzet puoli päiwänä/ nijncuin sokia pimiäs coperoidze/ ja et menesty sinun teisäs. Ja sinä kärsit wäkiwalda ja wääryttä/ nijncauwan cuins elät/ ja ei kengän sinua auta.
28:30 Waimon sinä kihlat/ mutta toinen sen maca: huonen sinä rakennat/ mutta et sinä saa hänes asua: wijnapuita sinä istutat/ mutta et sinä saa nijtä yhteisexi tehdä.
28:31 Sinun härkäs teurastetan sinun silmäis nähden/ mutta et sinä saa hänestä syödä. Sinun Asis otetan wäkiwallalla sinun nähdes/ ja ei sinulle anneta jällens. Sinun lambas annetan sinun wiholisilles/ ja ei kengän sinua auta.
28:32 Sinun poicas ja tyttäres annetan toiselle Canssalle/ nijn että sinun silmäsen näkewät/ ja hiweldywät heistä jocapäiwä/ ja ei yhtän

wäkewyttä pidä sinun käsias oleman.
28:33 Sinun maas hedelmän ja caicki sinun työs se Canssa syöwät/ jotas et tunne/ ja sinun täyty wääryttä kärsiä/ ja sortuna olla coco sinun elin aicanas.
28:34 Ja sinä tulet mielettömäxi nijstä cuin sinun silmäsen näkewät.
28:35 HERra lyö sinun pahalla paisumalla polwisas ja pohkeisas/ nijn ettes taida parata pöytäjalast nijn päänlaken asti.
28:36 HERra sinun Cuningas/ jongas idzelles asettanut olet/ aja sen Canssan tygö/ jotas et tunne/ eikä sinun Isäs/ ja siellä sinä palwelet muucalaisia jumalita/ puita ja kiwiä.
28:37 Ja sinä olet cauhistus/ sananlascu ja pilcka caickein Canssain seas/ joihinga HERra aja sinun.
28:38 Sinä kylwät paljo siemendä/ waan wähän tuot sisälle/ sillä heinäsiicat syöwät ne.
28:39 Wijnapuita sinä istutat ja työtä teet/ mutta et saa nijstä wijna juoda eli coota: sillä madot ne syöwät.
28:40 Öljypuita on sinun caikis maas paicoisa/ mutta ei sinun pidä woiteleman sinuas öljyllä: sillä sinun öljyypuus rewitän ylös.
28:41 Poikia ja tyttäritä sinä sijtät/ ja et cuitengaan nijtä nautidze: sillä ne wiedän fangittuna pois.
28:42 Caicki sinun puus ja maas hedelmän syöwät turilat.
28:43 Muucalainen kuin sinun tykönäs on/ yletän/ ja on alati ylinnä/ mutta sinä aletan ja alati alinna olet.
28:44 Hän laina sinulle/ mutta et sinä woi hänelle lainata. Hän on pää/ ja sinun pitä hännän oleman.
28:45 Ja caicki nämät kirouxet tulewat sinun päälles/ ja sinua wainowat/ ja sinuun sattuwat/ sijhenasti että hucutetan/ ettes HERran sinun Jumalas ändä cuullut/ ja että hänen käskyns ja oikeudens pidäisit/ jotca hän sinulle on käsenyt.
28:46 Sentähden owat ne sinus merkeixi ja

5 Mosexen kirja

ihmeixi/ ja sinun siemenesäs ijancaickisest.
28:47 Ettes palwellut HERra sinun Jumalatas iloisella ja riemuisella sydämellä/ cosca sinulla caickinaista kyllä oli.
28:48 Ja sinä palwelet wiholisias/ jotca sinulle HERra lähettä/ näljäs ja janos/ alastomudes ja caickinaises puuttumises. Ja hän pane sinun caulaas rautaisen iken siihenasti että hän sinun hucutta.
28:49 HERra lähettä Canssas sinun päälles taamba mailman ärestä/ nijncuin cotcan/ jonga puhetta et sinä ymmärrä.
28:50 Häpiämättömän Canssan/ joca ei carta wanha/ eikä armaidze nuorucaista.
28:51 Ja syö sinun carjas hedelmän ja sinun maas hedelmän/ siihenasti että hucutetan. Ja ei hän sinulle jätä mitäkän jywist/ wijnast/ öljyst/ carjan eli lammasten hedelmäst/ siihenasti että hän sinun cadotta.
28:52 Ja ahdistista sinua caikisa sinun porteisas/ siihenasti että hän cukista maahan sinun corkiat ja wahwat muuris/ joihins idzes luotat/ caikisa sinun maacunnisas. Ja sinä ahdistetan caikisa sinun porteisas/ sinun coco maasas/ jonga HERra sinun Jumalas sinulle andanut on.
28:53 Sinun täyty syödä sinun ruumis hedelmän/ sinun poicas ja tyttäres lihan/ jotca HERra sinun Jumalas sinulle andanut on/ sijnä ahdistuxes ja waiwas/ jolla sinun wiholises sinua ahdistawat.
28:54 Nijn että jocu mies cuin ennen sangen hercullisest ja hecumas teidän seasan eli/ ei pidä hänen weljellens/ ja waimollens cuin on hänen sylisäns/ ja pojallens joca on wielä jäänyt hänen pojistans/
28:55 Suomen annetta jongun nijstä hänen poicains lihasta/ jota hän syö/ ettei hänellä mitäkän muuta ole caikesta hywydestäns/ sijnä ahdistuxes ja waiwas/ jolla sinun wiholises ahdistista sinua caikisa sinun porteisas.
28:56 Waimo teidän seasan cuin ennen hercullisest ja hecumas elänyt on/ nijn ettei

hän malttanut jalcans laske maan päälle hercun ja hecuman tähden/ ei suo hänen miehellens/ joca hänen sylisäns lepä/ ja hänen pojallens ja tyttärellens/
28:57 Jälkimmäisiä jotca hänen omasta cohdustans lähtenet owat/ eikä myös poicans cuin hän synnytti: sillä he syöwät ne salaisest/ sijnä ahdistuxes ja waiwas/ jolla sinun wiholises sinua ahdistawat sinun porteisas.
28:58 ELles pidä ja te caickia näitä Lain sanoja/ jotca täsä kirjas owat kirjoitetut/ nijn että pelkät tätä cunnialista ja peljättäpä nime/ HERra sinun Jumalas.
28:59 Nijn HERra ihmellisexi teke sinun ja sinun siemenes rangaistuxet/ suurilla ja pitkällisillä widzauxilla/ pahoilla ja pitkällisillä taudeilla.
28:60 Ja käändä sinun päälles caickinaiset Egyptin taudit/ joitas pelkäisit/ ja ne pitä sinuun tarttuman.
28:61 Sijhen myös caicki sairaudet ja caicki rangaistuxet/ jotca ei kirjoitetut ole täsä lakiraamatus/ laske HERra sinun päälles/ siihenasti että hucutetan.
28:62 Ja teistä jää vähäinen Canssa/ jotca ennen olitta nijncuin tähdet taiwas paljouden tähden/ ettes cuullut HERran sinun Jumalas ändä.
28:63 Ja cuin HERra ennen iloidzi teistä/ teille hywä tehdesäns ja enändäisäns teitä/ nijn hän iloidze teitä hucuttaisans ja cadottaisans/ ja te syöstän sijtä maasta pois/ jota te menette omistaman.
28:64 Sillä HERra hajotta teitä caickein Canssain secaa/ yhdest maan ärest toiseen. Ja siellä sinä palwelet muucalaisia jumalita/ joita et sinä tunne/ eikä Isäs/ candoja ja kiwiä.
28:65 Sijhen myös/ ei pidä sinulla sen Canssan seas yhtän wahwa coto oleman/ ja jalcais pöytä yhtän lepo saaman: sillä HERra anda sinulle siellä wapisewaisen sydämen/ hiweldynet silmät/ ja cuiwetun sielun.
28:66 Nijn että sinun elämäs rippu sinun

5 Mosexen kirja

edesäs yöllä ja päiwällä/ sinun pitä pelkämän ja elämästäs tietämätöin oleman.

28:67 Amulla sinä sanot: Ah/ josca minä ehtoseen eläisin? ehtona sinä sanot: Ah/ josca minä amuun eläisin? sinun sydämes suuren pelgon tähden/ joca sinua peljättä/ ja sentähden jota sinun silmäs näkemän pitä. 28:68 Ja HERra wie sinua taas haaxilla Egyptijn/ sitä tietä/ josta minä sanoin sinulle: Ei sinun pidä händä sillen näkemän. Ja teitä myydän teidän wiholisillen palwelioixi ja pijcoixi/ ja ei yhtäkän ostaja siellä oleman pidä.

Vers.2. Caicki nämät siunauzet/ etc. Jocu sanocan: cuinga tämä Jumalan lupaus ja hänen uhcauxens/ v. 15. pidetän/ että Jumalata pelkäväiset/ jotca uscowat Christuxen päälle/ ja ahkeroidzewat käyttämän idzens Jumalan lain jälkeen/ enimmäst waiwatan täsä mailmas/ enä cuin jumalattomat? Sijhen wastatan: Jumala lupa ja uhca anda cahtalaisia/ ijancaickisia ja ajallisia: ijancaickiset pidetän ilman ehdota: Mutta ajalliset sillä ehdolla/ että Jumalata pelkäväiset menestywät maan päällä: jos ei Jumala heidän hywäxens pane toisinans ristiä heidän päällens/ coetellaxens heitä/ nijncuin culda tulesa/ pitäxens heitä cuuliaisudes/ ja harjoittaxens caikis Christillisis awuis. Nijlle Jumalattomille myös käy nuriast: jos ei Jumala armostans toisinans wijwytä rangaistusta/ ja tee heille caicke hywä/ että he sen cautta haucutellaisin parannoheen/ ja jos ei he parannost tee/ sitä angarammast rangastaisin.

XXIX. Lucu.

MOses kertoi lijton sanat Israelin lasten edes/ v. 1. Cudzu taas heitä ja neuwo/ muistaman nijtä ihmeitä/ cuin Jumala teke Egyptis/ v. 2. Cuinga ihmelisest hän heitä holhois corwes/ v.

5. ja sijtte andoi heille Sihonin ja Oggin waldacunnat/ v. 7. Heidän pitä tietämän että HERra teke nyt lijton heidän ja heidän lastens cansa/ v. 10. ja cawahtaman idzens/ ettei he hänestä luowuis muihin jumalijn/ v. 18. Mutta jos he sen tekewät/ nijn ei hän ole heille armollinen/ waan hajotta ja häwittä heitä ja heidän maans/ että heidän lapsens wijmein sen näkewät/ ja sitä ihmettelewät/ v. 20.

29:1 NÄmät owat lijton sanat/ cuin HERra käski Mosexen tehdä Israelin lasten cansa Moabiterein maasa/ paidzi sitä lijtto/ cuin hän heidän cansans teki Horebis.

29:2 Ja Moses cudzui coco Israelin/ ja sanoi heille: te näitte caicki mitä HERra teidän silmäin edes teki Egyptis Pharaolle/ caikille hänen palwelioillens ja coco hänen maallens.

29:3 Ne suuret kiusauxet/ cuin sinun silmäs näit/ ja ne suuret merkit ja ihmelliset tegot.

29:4 Ja ei HERra wielä nytkän tähän päiwän asti andanut teille ymmärtäwäist sydändä/ ja silmiä näkemän ja corwia cuuleman.

29:5 Hän andoi teidän waelda corwes neljäkymmendä vuotta/ teidän waatten ei wanhennet teidän päällän/ ja sinun kengäs ei culunet jalwoisas.

29:6 Et te syönet leipä/ etkä myös juonet wijna/ elickä wäkwätä juoma/ että tietäisit minun olewan HERran teidän Jumalan.

29:7 Ja cosca te tulitte tähän paikkaan/ tuli Sihon Hesbonin Cuningas/ ja Og Basanin Cuningas sotiman meitä wastan/ ja me löimme heidän.

29:8 Ja omistimme heidän maans/ ja annoimme Rubenitereille ja Gaditereille/ ja puolelle Manassen sucucunnalle perimisexi.

29:9 Nijn pitäkät nyt nämät lijton sanat/ ja tehkät sen jälkeen/ että te toimellisest tekisitte/ caicki cuin te teette.

29:10 TE seisotte caicki tänäpänä HERran teidän Jumalan edes/ ylimmäiset teidän sugustan/ teidän wanhimban/ teidän

5 Moseksen kirja

esimiehen/ ja jocamies Israelis.

29:11 Teidän lapsen/ teidän waimon/ ja teidän muucalaisen kuin sinun leirisäs on/ sinun puus haccajasta/ nijn wetes ammundajan asti.

29:12 Että sinä käyt HERran sinun Jumalas lijttoon ja siihen walaan/ kuin HERra sinun Jumalas teke sinun cansas tänäpäpä.

29:13 Että hän tänäpäpä sinun hänellens corgotta Canssaxi/ ja hän on sinun Jumalas/ nijncuin hän sanoi sinulle/ ja nijncuin hän wannoi sinun Isilles/ Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille.

29:14 Sillä em me tee näitä lijttoja ja tätä wala ainoastans teidän cansan.

29:15 Mutta sekä teidän cansan/ kuin täsä läsnä tänäpäpä olette ja seisotte meidän cansam HERran meidän Jumalam edes/ että myös nijden cansa/ kuin täsä tänäpäpä meidän cansam ei ole.

29:16 Sillä te tiedätte/ cuinga me asuimme Egyptin maalla/ ja waelsimme pacanain läpidzen/ joiden cautta te waelsitte.

29:17 Ja näitte heidän cauhistuxens ja epäjumalans/ cannot ja kiwet/ hopiat ja cullat/ kuin heidän tykönäns olit.

29:18 Ettei jocu olis teidän seasan mies eli waimo/ elickä jocu langoista taicka perhestä kuin sydämens tänäpäpä käännäis pois HERrast meidän Jumalastam/ palwellaxens tämän Canssan jumalita/ ja tulis teille juurexi joca caswa sappe ja coiruoho.

29:19 Ja waicka hän cuule nämät kirouxen sanat/ siuna hän idzens cuitengin sydämesäns/ ja sano rauha minulla cuitengin on/ minä waellan minun sydämeni ajatuxen jälkeen/ että juopunet janowitten cansa hucutettaisin.

29:20 Silloin ei HERra ole hänelle armollinen/ silloin tule suuri HERRAN wiha ja costo sen miehen päälle/ ja caicki nämät kirouxet kuin täsä kirjas owat kirjoitetut/ joutuwat hänen päällens. Ja HERra pyhki hänen nimens taiwan

alda.

29:21 Ja HERra eroitta hänen pahuteen caikesta Israelin sugusta/ coco tämän lijton sanain kirouxen jälkeen/ kuin täsä lakikirjas on kirjoitettu.

29:22 Niin pitä teidän sucun sanoman/ ja teidän lapsen kuin teistä syndywät/ ja wierat kuin taamba pitkän matcan taca tulewat/ cosca he näkewät tämän maan rangaistuxet/ ja sairaudet/ joilla HERra lyö heitä.

29:23 Että hän coco heidän maans tulikiwellä ja suolalla on polttanut/ nijn ettei se kylwetä eikä wihota/ eikä myös yhtäkän ruoho käy hänestä ylös. Nijncuin Sodoma/ Gomorra/ Adama ja Zeboim olit cukistetut maahan/ jotca HERra hänen wihans ja hirmuisudesans cukisti ylösalaisin.

29:24 Nijn caicki Canssat sanowat: mixi HERra nijn teki tälle maacunnalle? mikä on tämä hänen suuri julmudens wiha?

29:25 Silloin sanotan: että he hyljäisit HERran heidän Isäins Jumalan lijton/ kuin hän teki heidän cansans/ cosca hän heidän johdatti Egyptin maalda.

29:26 Ja owat mennet ja muita jumalita palwellet/ ja cumartanet nijtä/ sencaltaisita jumalita/ kuin he ei ensingän tundenet/ ja jotca ei heille mitän andanet.

29:27 Sentähden on HERran wiha julmistunut tämän maan päälle/ nijn että hän andoi tulla heidän päällens caicki kirouxet/ kuin täsä kirjas kirjoitetut owat.

29:28 Ja HERra on heidän häwittänyt heidän maastans/ suures wihans/ julmudes ja närkästyxes/ ja on heidän heittänyt wieraseen maahan/ nijncuin tänäpäpä on.

29:29 HERran meidän Jumalam salaus ilmestyi meille ja meidän lapsillem ijancaickisest/ että meidän caicki nämät lain sanat tekemän pitä.

Vers.4. Ei HERRa vielä nytkän andanut teille ymmärtäväist sydändä) Täsä nähdän/ ettei ihminen taida oikein tuta Jumalata ja tehdä

5 Mosexen kirja

hänen tahtoans/ jollei Jumala walista hänen silmiäns ja käännä sijhen hänen sydändäns. Mixi sijs jocu sano: Jumala soima hänelle hänen sokeuttans ja cowuttans? Sijhen wastatan: Jumala loi ihmisen hänen cuwaxens/ se on: taitawaxi/ ymmärtäwäisexi ja hurscaxi/ ja hän oli nämät lahjat oman syyns cautta tuhlannut: nijn hän oikeutta myöden welcoi näitä jällens/ että hän oppis tundeman puuttumisens/ ja pakenis armoon Christuxen cautta. Nijncuin welcamieheldä ei senwuoxi olla anomat/ ettei hänellä mitän ole maxaxens. Jumala on myös meille andanut hänen sanans ja Sacramentit/ joilla me walistetan ja käättän: cosca me nijtä nautita tahdom. Lue tästä Aug. quaest. 50. in hunc librum . v. 9. Toimellisest tekisitte) Sillä ilman Jumalan sanata/ on caicki mitä me teemme/ tyhmys. v. 19. Rauha minulla cuitengin on) Nijn sanowat jumalattomat ja uscomattomat: ei helwetti ole nijn palawa cuin sanotan/ eikä Perkele nijn musta cuin hän maalatan/ kyllä se paremmaxi tule. v. eodem . Juopunet) se on/ opettajat ynnä opetuslasten cansa pitä tuleman cadotuxeen/ eli wialliset wiattomain cansa ut Graeci habent . v. 29. Salaus) Cuin hän tahdois sanoa: Jumala on hänen tahtons meille Juudalaisille ilmoittanut caiken muun Canssan seas/ sentähden pitä myös meidän sitä wiremmät oleman.

XXX. Lucu.

LUwatan siunaus nijncuin ennengin/ jos he wielä heidän ricostens tähden/ nijn taiwan ärijn hajotettaisin: ja he ilman wilpitä käändäisit idzens HERran tygö/ v. 1. Ei heidän ole cauwas menemist edzimän HERran käskyjä/ waan juuri läsnä heitäns/ jos he ottaisit waarin/ v. 11. Taritan heille elämä/ jos he HERran käskyjä cuulewat/ v. 15. mutta jollei he cuule/ waan poickewat epäjumalain tygö/ nijn otetan taiwas ja maa todistajaxi

että heidän pitä cuoleman/ ja huckuman. Sentähden pitä heidän cuuleman HERra heidän Jumalatans/ joca on heidän elämäns/ ja pitkä ikäns/ v. 17.

30:1 COsca caicki nämät tulewat sinun päälles/ taicka siunaxet elickä kirouxet/ cuin minä panin etees/ ja sinä rupet paneman sydämees/ cuingas olet pacanaitten keskellä/ siellä cuhunga HERra sinun Jumalas sinun on ajanut.

30:2 Ja sinä käännät idzes HERran sinun Jumalas tygö/ oleman cuuliainen hänen änellens/ sinä ja sinun lapses/ caikesta sydämestäs/ ja caikesta sielustas/ caikisa nijsä cuin minä sinulle tänäpäpä käsken.

30:3 Nijn HERra sinun Jumalas käändä sinun fangiudes ja armahta sinun päälles/ ja jällens coco sinun caikista Canssoista/ joihinga HERra sinun Jumalas sinun hajottanut on.

30:4 Ja jos sinä wielä olisit ajettu taiwan ärijn/ nijn cuitengin HERra sinun Jumalas coco sinun ja tuo sinun sieldä.

30:5 Ja johdatta sinun sijhen maahan/ cuin sinun Isäs omistanet owat/ ja sinä sen omistat/ ja hän teke hywä sinulle/ ja enändä sinun enä cuin sinun Isäs.

30:6 Ja HERra sinun Jumalas ymbärinsleicka sinun sydämes/ ja sinun siemenes sydämen/ racastaman HERra sinun Jumalatas caikesta sinun sydämestäs/ ja caikesta sinun sielustas/ että eläisit.

30:7 Mutta caicki nämät kirouxet anda HERra sinun Jumalas tulla sinun wiholistes päälle/ ja caickein nijden päälle/ cuin sinua wihawat ja wainowat.

30:8 Mutta sinä käännät sinus ja cuulet HERran änen/ tehdäxes caicki hänen käskyns/ cuin minä sinulle tänäpäpä käsken.

30:9 Ja HERra sinun Jumalas anda sinulle onnen caikisa sinun kättes töisä/ sinun cohtus hedelmäs/ sinun carjas hedelmäs/ ja caikesa sinun maas hedelmäs/ että ne sinulle

5 Mosexen kirja

menestyisit: sillä HERra käändä idzens riemuidzeman sinun ylidzes sinulle hywäxi/ nijncuin hän sinun Isistäs iloidzi.

30:10 Ettäs HERran sinun Jumalas änelle cuuliainen olet/ ja pidät hänen käskyns ja lakins/ cuin on kirjoitettu täsä lakikirjas/ jos sinä muutoin palajat HERran sinun Jumalas tygö/ caikesta sinun sydämestäs ja caikesta sielustas.

30:11 Sillä tämä käsky cuin minä sinulle tänäpänä käsken/ ei ole sinulda salattu/ eikä myös caucana.

30:12 Eikä myös taiwas/ ettäs sanoisit: cuca mene taiwaseen/ ja tuo meille sen cuullaxem/ ja tehdäxem sen jälkeen?

30:13 Eikä myös ole tuolla puolen meren/ ettäs sanoisit: Cuca menis meren ylidzen noutaman meille sen/ cuullaxem ja tehdäxem sen jälkeen?

30:14 Sillä se sana on sangen läsnä sinun tykönäs/ ja sinun suusas/ ja sinun sydämesäs/ ettäs sen tekisit.

30:15 CADzo/ minä panin tänäpänä sinun etees elämän ja hywän: cuoleman ja pahan.

30:16 Sijnä cuin minä sinulle tänäpänä käsken/ ettäs racastat HERra sinun Jumalatas/ ja waellat hänen teisäns/ ja pidät hänen käskyns/ lakins ja oikeudens/ ettäs saisit elä ja enätäisin/ ja HERra sinun Jumalas siunais sinua/ sijnä maasa cuhungas menet sitä omistaman.

30:17 Mutta jos sinä käännät sinun sydämes/ ja et ole näille cuuliainen/ mutta annat wietellä sinus/ nijn ettäs cumarrat wieraita jumalita/ ja palwelet heitä.

30:18 Nijn teen minä teille tänäpänä tiettäwäxi/ että teidän pitä huckanduman/ ja ei cauwan pysymän sijnä maasa/ johongas menet Jordanin ylidze/ sitä omistaman.

30:19 Minä otan tänäpänä taiwan ja maan todistuxexi teistä/ että minä panin teidän eteen/ elämän ja cuoleman/ siunuauxen ja kirouxen/ ettäs walidzisit elämän/ että sinä ja

sinun siemenes eläisit.

30:20 Että te racastatte HERra teidän Jumalatan ja cuulette hänen ändäns/ ja pysytte hänes kijnni: Sillä hän on sinun elämäs ja sinun pitkä ikäs/ ettäs asuisit sijnä maasa/ cuin HERra sinun Isilles/ Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille wannoi/ heille andaxens.

Vers.6. Racastaman HERra sinun Jumalatas caikesta sinun sydämestäs) Ei tästä päätetä meidän taitawan täyttä Jumalan lakia: sillä täsä puhutan nijstä/ jotca owat luopunet Jumalan laist/ että Jumala andais heille jällens sydämen halun käyttäxens idzens sen jälkeen/ jotca taas kyllä taitawat syndijn horjatta: sillä wanhurscaskin lange seidzemen kerta päiwäs/ Prov. 24:17. Ei laki sillä pidetä/ että ajaxi sen jälkeen eletän/ waan ettei ikänäns sitä watan tehdä: Sentähden ei täsä puhuta sijtä/ että jocu lain täyttä. Cadzo tästä enä sen 6. cap. v. 5. selityxen. v. 9. Sinulle hywäxi) Sillä jumalattomain käsi myös kyllä hywin käy mailmas/ mutta ei se heille joudu hywäxi. v. 11. Tämä käsky cuin minä käsken) Tämän Paulus Rom. 10:6. cudzu Ewangeliumixi: sillä se on juuri Ewangeliumist/ nimittäin: että ne cuin käändäwät idzens/ saawat Jumalan armon ja syndein andexi saamisen. Eikä sijtä lucu ole/ että se täsä cudzutan käskyxi: Sillä että Hebererit cudzuwat myös Ewangeliumin Laixi ja käskyxi. Ja pidettäkän waari/ että Juuttat owat yximielisest opettanet/ tämän paican täytettäwän Messiaxen aicana. v. 15. Minä panin sinun etees elämän ja cuoleman) Ei tästä wahwisteta ihmisellä olewan wapa ehto nijn hywä tehdä cuin pahakin/ waan cosca Jumala on andanut wälicappalen/ joca on hänen pyhä sanans/ käändymän ja mielistymän hywään: Nijn taita hän nijtä nautita ja cadzoa ylön/ ja myös olla nijtä watan. Mutta jotca nijtä oikein nautidzewat/ käändä Jumala hywyteen. Sentähden sanotan hänellä olewan molemmat tarjona/ walickan

*cumman hän tahto. v. 19. Että sinä eläisit)
Sentähden ei ole idzecungin elinaica nijn
absolute määrätty/ ettei se taita kyllä pidettä
ja lyhettä/ sen jälkeen kuin ihminen elä.*

XXXI. Lucu.

*MOses ilmoitta/ ettei hän mene heidän
cansans Jordanin ylidzen/ waan Josua/ ja
käske heidän olla rohkiat: sillä HERra idze on
heidän cansans/ v. 1. käske myös tämän lain/
jonga hän kirjoitti/ joca seidzemendenä
wuotena luetta caiken Canssan edes/ v. 9.
HERra ilmoitta myös Mosexelle/ että hänen
pitä cuoleman/ ja Israelin lasten
horjahtamisest huoruteen/ muitten jumalitten
cansa/ jongatähden hän on heitä rangaisepa/
v. 14. käske siis kirjoitta tästä asiasta wirren/
hänen uscollisen neuwons todistuxexi/ v. 19.
Lakikirjan panna tallella lijton Arckijn/ v. 24.
coco Israel käsketan wirttä cuuleman/ v. 28.*

31:1 JA Moses meni ja puhui nämät sanat
coco Israelin cansa/
31:2 Ja sanoi heille: minä olen tänäpäni sadan
ja cahdenkymmenen ajastaicainen/ en minä
woi enä käydä ulos ja sisälle: siihen on HERra
myös sanonut minulle: ei sinun pidä
menemän tämän Jordanin ylidzen.
31:3 HERra sinun Jumalas käy idze sinun
edellä/ hän idze hucutta tämän Canssan
sinun edestä/ nijn että sinä omistat heitä/
Josua käy sinun edestä sen ylidzen/ nijncuin
HERra on sanonut.
31:4 Ja HERra teke heille/ nijncuin hän teki
Sihonille ja Oggille Amorrerein Cuningalle/ ja
heidän maallens/ jotca hän on hucuttanut.
31:5 Cosca HERra anda heidän teidän käteen/
nijn tehkät heidän cansans caickein käskyin
jälken/ kuin minä teille olen käskenynt.
31:6 Olcat wahwat ja hywäs turwas/ älkät
peljästykö ja cauhistuco heidän edesäns: sillä
HERra sinun Jumalas idze waelda sinun

cansas/ ja ei ota sinulda pois kättäns/ eikä
myös hyljä sinua.
31:7 JA Moses cudzui Josuan/ ja sanoi hänelle
coco Israelin silmäin edes: ole wahwa ja
hywäs turwas: sillä sinä johdatat tämän
Canssan siihen maahan/ jonga HERra heidän
Isillens wannonut on heille andaxens/ ja jaat
tämän heille perimisexi heidän keskelläns.
31:8 Mutta HERra joca idze käy teidän
edellä/ hän on sinun cansas/ ja ei ota sinulda
pois kättäns/ eikä myös hyljä sinua/ älä pelkä
älä myös cauhistu.
31:9 Ja Moses kirjoitti tämän lain/ ja andoi
papeille Lewin pojille/ jotca cannoit HERran
lijton Arcki/ ja caikille Israelin wanhimille.
31:10 Ja hän käski heille/ ja sanoi: aina joca
seidzemen vuoden perästä/ cosca
wapauswuosi alca Lehtimajan juhlanan.
31:11 Cosca coco Israel tule osottaman
händäns/ HERran sinun Jumalas eteen/ siihen
paikkaan kuin hän walidze/ pitä sinun tämän
lain andaman cuulutta coco Israelin edes/
heidän corwains cuulden.
31:12 Coco Canssa sekä miehet että waimot/
lapset ja muucalaiset/ jotca sinun portisas
owat/ cuuleman ja oppiman/ cuinga heidän
pitä pelkämän HERra heidän Jumalatsans/
pitämän ja tekemän caicki tämän lain sanat.
31:13 Ja että heidän lapsens/ jotca ei sitä
tiedä/ cuulisit myös ja oppisit/ cuinga heidän
pitä pelkämän HERra teidän Jumalatsan
caickena teidän elinaicanan/ kuin te elätte
maan päällä/ johonga te menette Jordanin
ylidzen/ sitä omistaman.
31:14 JA HERra sanoi Mosexelle: Cadzo/ sinun
aicas on juuri läsnä/ kuin sinä cuolet/ cudzu
Josua/ ja mene seuracunnan majaan/ että
minä andaisin hänelle käskyn. Ja Moses meni
Josuan cansa/ ja astui seuracunnan majaan.
31:15 Ja HERra ilmestyi majas pilwen padzaas/
ja pilwen padzas seisoi majan owes.
31:16 Ja HERra sanoi Mosexelle: Cadzo/ sinun
pitä lewämän sinun Isäis cansa. Ja tämä

5 Mosexen kirja

Canssa nouse ja juoxe huoruteen/ maan epäjumalitten jälkeen/ sinne cuin he menewät/ hyljäwät minun/ ja rickowat sen lijton jonga minä tein heidän cansans.

31:17 Nijn minun wihan silloin julmistu heidän päällens/ ja minä hyljän heitä/ ja peitän minun caswon heidän edestäns/ että he hucutetan. Ja cosca nijn paljo pahutta ja ahdistusta käy heidän päällens/ sanowat he: eikö caicki nämät pahudet ole tapahtunet minulle? sillä ei minun Jumalan ole minun cansan?

31:18 Mutta minä peräti peitän minun caswon sillä ajalla/ caiken sen pahuden tähden cuin he tehnet owat/ että he owat idzens kääändänet muiden jumalitten tygö.

31:19 Niin kirjoittacat nyt teillen tämä wirsi/ ja opettacat se Israelin lapsille/ ja asettacat se heidän suuhuns/ että tämä wirsi olis minulle todistuxexi Israelin lapsia wastan.

31:20 Sillä minä johdatan heidän sijhen maahan/ jonga minä wannoin heidän Isillens/ josa riesca ja hunajata wuota. Ja cosca he syöwät ja tulewat rawituxi ja lihawaxi/ kääändäwät he heitäns muiden jumalitten tygö/ ja palwelewat nijtä/ ja pilckawat minua/ ja rickowat minun lijtoni.

31:21 Ja cosca heidän nijn suuri pahus ja ahdistus käsittä/ nijn tämä wirsi wasta heitä todistuxexi: sillä ei sitä pidä unhotettaman heidän siemenens suusa: Sillä minä tiedän heidän ajatuxens/ joita he jo nyt ajattelawat/ ennencuin minä johdatan heitä sijhen maahan cuin minä wannonut olen.

31:22 Nijn kirjoitti Moses tämän wirren silloin/ ja opetti sen Israelin lapsille.

31:23 Ja käski Josualle Nunin pojalle/ ja sanoi: ole wahwa ja urhollinen: sillä sinä johdatat Israelin lapset sijhen maahan/ cuin minä wannoin heille/ ja minä olen sinun cansas.

31:24 Cosca Moses oli nämät lain sanat kirjoittanut kirjaan/ ja lopettanut.

31:25 Käski hän Lewitaille jotca HERran

todistuxen Arckia cannoit/ sanoden:

31:26 Ottacat tämä Lakikirja ja laskecat HERran teidän Jumalan lijton Arkin siwulle/ että hän olis sijnä todistuxexi sinua wastan.

31:27 Sillä minä tunnen sinun tottelemattomudes ja niscurudes/ cadzo/ cosca minä wielä nyt tänäpäpä elän teidän cansan/ oletta te tottelemattomat HERra wastan/ cuinga paljo enemmän minun cuolemani jälkeen?

31:28 Nijn cootcat nyt minun eteeni caicki wanhimmat teidän sucucunnisan/ ja teidän esimiehen/ että minä puhuisin nämät sanat heidän corwains cuullen/ ja ottaisin taiwan ja maan todistuxexi heitä wastan.

31:29 Sillä minä tiedän että te minun cuolemani jälkeen peräti turmellan/ ja poickiatte sildä tiedä cuin minä teille käsenyt olen/ nijn teille tapahtu onnettomus wijmeisillä ajoilla: että te pahasti teitte HERran silmäin edes/ ja wihoititte hänen teidän kätten töiden cautta.

31:30 Nijn Moses puhui coco Israelin sucucunnan cuulden tämän weisun sanat/ haman loppun asti.

Vers.10. Seidzemen wuoden perästä)
Nimittäin/ yhteisest caiken Canssan edes: muutoin luettin joca Sabbathi jocu cappale/ nijncuin Act. 15:21. nähdän. v. 26. Laskecat se lijton Arkin siwulle) Nijn owat he myös pitänet tallella muitten Prophetain kirjoituxet/ jotca he wahwast tiesit herätetyxi HERralda saarnaman ja kirjoittaman. Nijn myös owat pyhain Ewangelisteritten ja Apostolitten kirjoituxet Udes Testamendis pannut tallella/ sijtä nähdän Jumalan seuracunnalla ei olewan walda tehdä uscottapia kirjoituxia tahtons jälkeen/ waan hänen wircans on nijtä uscollisest pitä tallella heidän lapsillens.

5 Moseksen kirja

XXXII. Lucu.

MOsexen wirsi/ josa hän ylistä Jumalata/ v.3:4. Laitta kijttämätöindä Israelin lasten sydändä/ v. 5:6. Muistutta Jumalan hywiä tevoja/ v. 7:8. Että hän on walinnut heitä omaxi Canssaxens/ v. 9. Andanut heille lakins/ ja rawinnut heitä caikella hywällä/ etc. v. 10. Ennusta heidän langemuxestans/ ja luopumisestans Jumalast/ ja harhailemisestans muitten jumalitten tygö/:c. v. 15. Julista sentähden Jumalan wihan/ että hän käändä caswons pois/ ja sälyttä heidän selkääns caicki heidän widzauxens/ sijhenasti että he liki peräti huckuwat/ v. 19. Lohdutta cuitengin heitä/ että Jumala jällens armahta heidän päällens/ ja costa heidän wiholisillens/ v. 36. Neuwo wielä heitä cuuliaisuteen/ v. 44. Moses käsketän astua Nebon wuorelle/ ja siellä cuolla/ v. 48.

32:1 CULcatte taiwat/ minä puhun/ ja maa cuulcan minun suuni sanat.

32:2 Minun oppin tiuckucan nijncuin sade/ ja minun puhen wuotacan/ Nijncuin caste/ nijncuin sade wihannon päälle/ ja nijncuin pisarat ruohon päälle.

32:3 Sillä minä ylistän HERran nime/ andacat ainoalle meidän Jumalallem cunnia.

32:4 Hän on callio/ hänen työns owat laittamattomat: sillä caicki hänen tecons owat oikiat. Waca on Jumala/ ilman caickia wääryttä/ hän on oikia ja hurscas.

32:5 Se nurja ja paha sucu hänestä lange pois/ he owat ilkiät/ ja ei hänen lapsens.

32:6 Nijngös sinun HERras Jumalatas kijtät/ sinä hullu ja tyhmä Canssa? Eikö hän ole sinun Isäs ja sinun HERras? Eikö hän ole se ainoa/ joca sinun luonut ja walmistanut on?

32:7 Muista endisen ajan päälle/ ymmärrä wuosicaudet sugusta nijn sucuun. Kysy Isäldäs/ ja hän ilmoitta sinulle/ ja sinun wanhemmildas/ nijn he sinulle sanowat.

32:8 Cosca se corkein nijn arwalla pacanat jacoi/ ja hajotti ihmisten lapset: Silloin hän laski Canssain maan rajat/ Israelin lasten lugun jälkeen.

32:9 Sillä HERran osa on hänen oma Canssans/ Jacob on hänen perimisens nuora.

32:10 Hän löysi hänen corwes cuiwas/ cusa cauhistus on erämaas. Hän wei hänen ymbärins/ hän opetti hänelle lakins/ ja warjeli hänen nijncuin silmäin terän.

32:11 Nijncuin cotca poicans wie ulos/ ja heidän päälläns laucuile/ ja lewittä sijpens/ ja otta heitä/ ja canda sijpeins päällä.

32:12 Yxinäns HERra talutti händä/ ja ei ollut hänellä muuta Jumala.

32:13 Hän wei hänen haman maan corkeuteen/ ja ruocki hänen pellon hedelmällä/ ja andoi hänen ime hunajata calliosta/ ja öljyä cowasta kiwestä.

32:14 Woita lehmistä/ ja riesca lambaista/ ynnä caridzain lihawuden cansa. Ja lihawimmat oinat ja caurit/ ja parhan nisun/ ja juotti hänen parhalla wijnamarjan werellä.

32:15 COsca Israel lihoi ja rawittin/ tuli hän carjaxi/ hän on lihawaxi/ paxuxi ja wäkewäxi tullut/ ja hyljäis Jumalan/ joca hänen teki. Ja hän cadzoi hänen autuudens callion ylön.

32:16 Hän yllytti hänen kijwauteen muucalaisten cautta. Cauhistuxen cautta wihoitit he hänen.

32:17 He uhraisit perkeleille/ ja ei heidän Jumalallens. Nijlle jumalille joita ei he tundenet/ nijlle usille jotca ei ennen ollet/ joita teidän Isän ei peljännet.

32:18 Sinun callios joca sinun synnytti/ sen sinä hyljäisit/ ja unhotit sen Jumalan joca sinun loi.

32:19 Ja cosca HERra sen näki/ wihastui hän poicains ja tyttärítettens päälle/ ja hylkäis heidän.

32:20 Ja hän sanoi: minä peitän minun caswon heidän edestäns/ ja cadzon mitä heidän wijmeiseldä tapahtu: sillä se on nurja

5 Moseksen kirja

sucu/ ja sencaltaiset lapset joisa ei ole usco.
32:21 He härsyttelit minua sen cautta/ joca ei ole jumala/ heidän epäjumaludens cautta owat he minun wihoittanet. Ja minä wihoitan heitä jällens sen cautta joca ei ole Canssa/ tyhmällä Canssalla minä heitä wihoitan.
32:22 Sillä tuli on syttynyt minun wihasani/ ja poltta haman alemmaiseen helwettijn: Ja culutta maan/ ynnä hänen hedelmäns cansa/ ja poltta wuortein perustuxet.
32:23 Minä cocon caiken onnettomuden heidän päällens/ minä ambun caicki minun nuoleni heihin.
32:24 Näljästä heidän pitä hiucahtuman/ ja wilutaudilla culutettaman/ ja äkilisellä cuolemalla. Minä lähetän medzän petoin hambat heidän keskellens/ ja kyykärmen myrkyn.
32:25 Ulcona pitä miecan heitä raateleman/ ja sisällä cauhistaman. Sekä nuorucaiset ja neidzet/ imewäiset ja harmapäät.
32:26 Minä sanoin: minä häwitän heitä/ minä lacatan heidän muistons ihmisist.
32:27 Ellen minä wiholisteni wiha carttais/ ettei heidän wainollisens ylpenny/ ja lähes sanoisit: meidän oikia kätem on caicki nämät tehnyt/ ja ei HERra.
32:28 Sillä se on Canssa/ joca ei mitän neuwo ole/ eikä ymmärrystä.
32:29 Josca he taitawaiset olisit/ ymmärräisit ja huomaidzisit/ mitä heille tästälähin tapahtu.
32:30 Cuinga yxi ajais tuhatta taca/ ja caxi carcotaisit kymmenen tuhatta heistä? Eikö sentähden että heidän callions on heidän myynyt? ja HERra on hyljännyt heitä?
32:31 Sillä meidän calliom ei ole nijncuin heidän callions/ jota meidän wiholisem idze taitawat duomita.
32:32 Sillä heidän wijnapuuns on Sodomän wijnapuust/ ja Gomorran pellost. Heidän wijnamarjans owat sappi/ ja carwahimmat marjat.
32:33 Heidän wijnans on kärmen myrcky/ ja

hirmullisten kyykärmetten sappi.
32:34 Eikö sencaltaiset liene kätkeytyt minun tykönäni? ja insiglatut minun tawarosani?
32:35 Minun on costo/ minä costan/ heidän jalcans pitä ajallans combistuman. Sillä heidän cadotuxens aica on läsnä/ ja mikä heille tarjendele/ se riendä.
32:36 Sillä HERra duomidze hänen Canssans/ ja hän armahta palwelians päälle. Sillä hän cadzahta/ että he owat juuri huckunet/ ja eikä ne suljetut eikä jocu jäänyt ole.
32:37 Ja pitä sanottaman: Cusa heidän Jumalans owat? heidän callions johonga he uscalsit?
32:38 Joiden lihawimmat uhrin he söit/ ja joit wijnan heidän juomauhristans. Noscan ne ja auttacan teitä ja warjelcan teitä.
32:39 Ettekö te näe nyt/ että minä se yxinäns olen/ ja ei ole toinen Jumala paidzi minua? Minä woin tappa ja wirwotta/ minä lyön ja parannan/ ja ei kengän ole joca minun käsistäni wapahta.
32:40 Sillä minä nostan käteni taiwaseen/ ja sanon: minä elän ijancaickisest.
32:41 Cosca minä hiwon minun mieckani nijncuin pitkäisen leimauxen/ ja minun käteni rangaistuxeen rupe: Nijn minä coston maxan minun wiholisteni/ ja nijlle palkidzen/ jotca minua wihawat.
32:42 Minä juotan minun nuoleni werellä/ ja minun mieckani pitä liha syömän: Ja tapettuiden werest/ ja fangittuiden/ ja wiholisten paljastetust päästä.
32:43 Riemuitcat te caicki jotca olette hänen Canssans: sillä hän costa palweliains weren. Ja hän costa hänen wiholisillens/ ja hän armahta hänen Canssans maan päällä.
32:44 JA Moses tuli ja puhui Canssan cuulden caicki nämät weisun sanat/ hän ja Josua Nunin poica.
32:45 Cosca Moses nämät oli caicki lopettanut coco Israelille.
32:46 Sanoi hän heille: pangat sydämeen

caicki ne sanat/ cuin minä teille tänäpäpä
todistan/ että te käskisitte teidän lapsillen/
että he tekisit ja pitäisit caicki nämät lain
sanat.

32:47 Sillä ei sijnä ole teille yhtän turha sana/
waan se on teidän elämän/ ja ne sanat
pidendäwät teidän ikän maan päällä/ sinne
cuin te menette Jordanin ylidze sitä
omistaman.

32:48 JA HERra puhui Mosexelle sinä
päiwänä/ ja sanoi:

32:49 Mene Abarin wuorelle/ Nebon
wuorelle/ cuin on Moabiterein maalla Jerihon
cohdalla/ ja cadzele Canaan maata/ jonga
minä Israelin lapsille omaxi annan.

32:50 Ja cuole wuorella/ johongas menet/ ja
coco sinuas Canssas tygö/ nijncuin sinun
weljeskin Aaron cuoli Horin wuorella/ ja
cocois idzens Canssans tygö.

32:51 Että te olette rickonet minua watan
Israelin lasten seas/ rijtaweden tykönä
Cadexes Zinnin corwes/ ettet te minua
pyhittänet Israelin lasten seas.

32:52 Sillä sinä näet maan cohdastans sinun
tykös/ cuin minä Israelin lapsille annan/ waan
ei sinun pidä sijhen tuleman.

*Vers.3. Ainoalle) Anna meidän Jumalam
ainoastans olla Jumalan/ ja pitä caicki cunnia/
ja ei yhdengän muun. v. 4. Callio) Hebrean
puhenparsi cudzu Jumalan callioxi/ se on/
lohdutuxexi/ eli wahwudexi caikille nijlle jotca
idzens sijhen luottawat. v. eodem . Oikia)
Jumalattomilda luetan Jumala aina wääräxi ja
ojettawaxi/ Matth. 11:19. taidolle oikeus
annetan hänen lapsildans. He taitawat caicki
paremmin tehdä: mitä Jumala on tehnyt/ ei se
mitän kelpa. v. 17. Ei tundenet) Joista ei heillä
yhtän käskyä eli Jumalan sana ollut/ waan
walidzit idzellens uden Jumalan palweluxen. v.
21. Joca ei ole Canssa) se on/ Pacanoitten
cautta/ jos he sijttekin herätetäisin suostuman
minuun jällens/ cuin Paulus sen selittä/ Rom.*

*10:11. v. 25. Ulcona/ sisällä) se on/ ulcona pitä
heidän miecan ja fangiuden cautta tuleman
leskixi ja orwoixi/ mutta sen cuin jää sisälle/
pitä hämmästyxen/ se on/ näljän/ ruton ja
capinan cautta surkiast huckuman. v. 28.
Mitän neuwo) Ei he pidä lucua Jumalan
sanast/ waicka he paremmin tietäwät. v. 34.
Insiglatut) Ei he ennen usco cuin heidän
käsisäns on/ sillä se on heidän silmistäns
salattu. v. 36. Suljetut) Owat ne jotca cotia
jääwät/ se on/ emännät ja lapset/ cuin miehet
sotaan menewät. v. 42. Tapettuiden werest)
Ne owat ne colme miecan rangaistusta:
Ensimmäinen/ että monda lyödän. Toinen/
että he wiedän fangixi. Colmas/ että Cuningan
waldacunda ja papin wirca piti heildä tuleman
pois/ jotca pään cautta ymmärretän/ cuin piti
paljastettaman.*

XXXIII. Lucu.

*MOses siuna caicki Israelin lapset ennen
hänen cuolematans/ v. 1. ja julista caikille
sucucunnille erinäns/ mitä heille ajan cululla
tapahtu/ v. 6. etc. kersca myös heitä autuaxi
caickein muiden Canssain seas/ että HERra on
heidän apuns ja kilpens/ v. 26.*

33:1 TÄmä on siunaus jolla Moses Jumalan
mies siunais Israelin lapset ennen
cuolematans.

33:2 Ja sanoi: HERra on tullut Sinaista/ ja
nosnut heille Seiristä/ ja ilmestynyt Paranin
wuorelda/ ja hän on tullut monen tuhannen
pyhän cansa/ ja tulinen laki hänen oikias
kädesäns/ heidän tygöns.

33:3 Ja cuinga suurest hän racasti Canssoja/
caicki hänen pyhäns owat sinun kädesäs/ ja
he asettawat idzens sinun jalcais juureen/ ja
ottawat opin sinun sanoistas.

33:4 Moses on meille käsenyt Jacobin
sucucunnan perimisen.

33:5 Ja hän oli Cuningas Israelis/ ja Canssan

5 Moseksen kirja

päämiehet hän cocois yhteen ynnä Israelin sucucunnan cansa.

33:6 RUBen eläkän ja älkön cuolco ja hänen Canssans olcon luettapa.

33:7 Tämä on Judan siunaus: Ja hän sanoi: cuule HERra Judan ändä/ ja aseta händä Canssans hallidziaxi/ ja hänen woimans olcon suuri/ ja auttacon händä wastoin hänen wiholisians.

33:8 Ja hän sanoi Lewille: sinun täydellisydes ja sinun walkeudes/ olcon sinun pyhän miehes tykönä/ jota sinä kiusaisit Massas/ ja annoit hänen rijdellä rijtaweden tykönä.

33:9 Se joca sano hänen Isästäns ja äitistäns: en minä näe heitä/ ja hänen poicans/ en minä hänestä mitän tiedä/ ne pitäwät sinun sanas/ ja kätkewät sinun lijtos.

33:10 He opettawat sinun oikeuxias Jacobille/ ja Israelille sinun lakis/ he candawat suidzutust sinun nenäs edes/ ja caickinaiset uhrit uhrawat sinun Altarilles.

33:11 Siuna HERra hänen warans/ ja anna hänen kättens työt sinulle kelwata/ ja rico heidän landens jotca carcawat händä wistan/ ja händä wihawat/ nijn ettei he wois ojeta heitäns.

33:12 Ja BenJaminille sanoi hän: HERran rackat pitä asuman suruttomast hänen tykönäns/ sillä hän aina händä suojele ja hän asu hänen hartiodens wälillä.

33:13 Ja hän sanoi Josephille: hänen maans olcon siunattu HERralda/ ja sijnä olcon ihanimmat hedelmät taiwast/ ja castest/ ja sywydestä/ joca maca alla.

33:14 Sijnä olcon ihanimmat hedelmät Auringost/ ja ihanimmat kypset hedelmät Cuusta.

33:15 Ja idäisten wuorten cuckuloilda/ ja wanhoilda cuckuloilda parhat hedelmät.

33:16 Ja ne callimmat maan hedelmät/ ja mitä sijnä on/ hänen armons joca asu pensas/ tulcon Josephin päähän/ ja Nazirin pään laelle weljesten keskellä.

33:17 Ja hänen cauneudens olcon nijncuin esicandoisen härjän/ ja hänen sarwens olcon nijncuin yxisarwillisen sarwet/ jolla hän Canssa cuocki yhteen/ haman mailman ärin asti: Nämät owat Ephraimin tuhannet/ ja nämät Manassen tuhannet.

33:18 Ja hän sanoi Sebulonille: iloidze Sebulon sinun uloskäymisestä/ mutta sinä Isaschar iloidze sinun majoistas.

33:19 Heidän pitä cudzuman Canssa wuorelle/ ja siellä wanhurscauden uhria uhraman: sillä he imewät meren saalin/ ja sandaan kätketyt tawarat.

33:20 Ja hän sanoi Gadille: siunattu olcon se joca lewittä Gadi/ hän asu nijncuin Lejoni/ ja ryöstä sekä käsiwarret että päänlaen.

33:21 Ja hän cadzoi edellens algusta/ että siellä oli lain opettajan osa salattu/ ja hän tuli Canssan päämiesten cansa/ ja teki HERran wanhurscautta/ ja hänen oikeudens Israelin cansa.

33:22 Ja Danille sanoi hän: Dan nijncuin Lejonin poica/ joca circa Basanist.

33:23 Ja Nephtalille sanoi hän: Nephtalilla on yldäküllä mitä hänen mielens teke/ ja hän täytetän HERran siunauxella/ etelän ja länden päin on hänen asumisens.

33:24 Ja Asserille sanoi hän: Asser olcon siunattu pojisa/ ja olcon weljillens otollinen/ ja castacan jalcans öljyyn.

33:25 Rauta ja waski olcon hänen kengäns/ sinun wanhudes olcon nijncuin sinun nuorudes.

33:26 EI yhtän Jumalata ole nijncuin oikeuden Jumala/ joca istu taiwas/ hän olcon sinun auttajas/ ja hänen cunnians on pilwisä.

33:27 Jumalan asuinsia on algusta/ ja hänen käsiwartens owat täällä alhalla ijancaickisest. Ja hän aja sinun wiholises sinun edestäs/ ja sano: ole hucutettu.

33:28 Israel asu lewollisest/ ja Jacobin lähde on sillä maalla/ josa jywä ja wijna on/ siihen myös taiwat castetta wuodattawat.

5 Mosexen kirja

33:29 Autuas olet sinä Israel/ cuca on sinun caltaises? O sinä Canssa joca HERran cautta autuaxi tulet/ joca sinun awus kilpi/ ja sinun woittos miecka on. Sinun wiholises painetan alas/ ja sinä astelet heidän cuckoldains päällä.

Vers.8. Sinun täydellisydes ja walkeudes) Se on/ se walkeus ja täydellisyys/ joca on ylimmäisen papin wiran kilwes/ olcon aina pappein Aaronin sugun tykönä/ sen cautta kysyäxens HERralle ja tietäxens cuinga he wircans wastauxella ja opilla hywin tekisit. v. 9. se joca sano Isästäns/ etc. Ei täsä waadita Lewitait elämän ilman Awioskäskytä/ eli luopuman luonnollisest rackaudest/ cuin heillä pitä heidän wanhemmitens ja lastens tygö oleman: sillä tiettäwä on/ että he owat elänet awios käskys/ waan ettei he enä racastais heitä/ cuin Jumalan käskyjä ja nijn heidän tähtens olisit tehnet Jumalan lakia watan/ nijncuin Christus sen selittä/ Math. 10:37. HERran rackat) se on/ Templi ja Jerusalem/ ja Cuningan istuin olit BenJaminis. v. 13. Ihanimmat hedelmät) Tämä on sanottu Israelin Cuningan waldacunnast. v. 18. Uloskäymisestäs) Sen on Debora ja Barach tehnyt. Iud. 5. v. 20. Hän asu nijncuin Lejoni) Tämä siunaus tule Cuningas Jehuun/ 2. Reg. 10:27. Joca cukisti Baalin/ ja löi caxi Cuningast/ nijn myös Isebelin v. 21. Lain opettajan) Se oli Elia Propheta/ sillä hän oli Gileadist Gadin sucucunnast.

XXXIV. Lucu.

MOses astu Nebon wuorelle/ ja HERra näyttä hänelle coco sen luwatun maan/ v. 1. Cuole ja HERra hauta hänen laxoon/ Peorin huonen cohdalla/ v. 5. Hän oli sata ja caxikymmendä ajastaicainen. Israelin lapset itkewät händä colmekymmendä päiwä/ v. 7. Josua tule hänen siaans: Mutta ei sijtte yhtäkän sencaltaista Prophetata tullut Israelijn/ joca

nijn HERra puhutteli/ ja nijn suuria ihmeitä teki cuin hän/ v. 9.

34:1 JA Moses meni Moabiterein kedoilda/ ja astui Nebon wuorelle/ Pisgan wuoren cuckoldalle/ joca oli Jerihon cohdalla. Ja HERRA osotti hänelle caiken Gileadin maan Danin asti.

34:2 Ja coco Nephtalin ja Ephraimin ja Manassen maan/ ja caiken Judan maan wijmeisen meren asti.

34:3 Ja etelän päin/ ja sen aukian kedon Jerihon tykönä/ '50almu Caupungin haman Zoarin asti.

34:4 JA HERra sanoi hänelle: tämä on se maa/ jonga minä Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille wannoin/ ja sanoin: minä annan sen sinun siemenelles/ sinä sen nyt näit silmilläs/ waan et sinä sinne tule.

34:5 Ja nijn Moses HERran palwelia cuoli siellä Moabiterein maalla/ HERran sanan jälkeen.

34:6 Ja hän hautais hänen laxoon/ Moabiterein maalle/ Peorin huonen cohdalla/ ja ei ole yxikän saanut tietä hänen hautans tähän päiwän asti.

34:7 Ja Moses oli sadan ja cahdenkymmenen ajastaicainen cosca hän cuoli. Ei hänen silmäns ollet pimennet/ ja hänen poskens ei ollet rypyis.

34:8 Ja Israelin lapset itkit Mosest Moabiterein kedoilla colmekymmendä päiwä/ ja itcu ja walitus päiwät Mosexest täytettin.

34:9 Mutta Josua Nunin poica oli täytetty taidon hengellä: sillä Moses oli kätens laskenut hänen päällens. Ja Israelin lapset olit cuuliaiset hänelle/ ja teit nijncuin HERra oli Mosexelle käsenyt.

34:10 Ja sijtte ei yhtän Prophetat nosnut Israelis nijncuin Moses/ jonga HERra tunki caswosta nijn caswoon.

34:11 Ja caickinasis tunnustähdeis ja ihmeis/ joihinga HERra hänen lähetti/ että hänen piti tekemän nijtä Egyptin maalla/ Pharaolle ja

5 Mosexen kirja

caikille hänen palwelioillens/ ja coco hänen maallens.

34:12 Ja caikes wäkewäs kädes/ ja suuris

ihmeis/ jotca Moses teki coco Israelin silmäin edes.

Mosexen Kirjain loppu.

Josuan Kirja

Josa nämät cappalet owat :

I. CUinga Jumala wahwista Josuan Mosexen siaan Israelin Canssan Päämiehexi. Josua lähettä wacojat/ ja asetta wäen käymän Jordanin ylidze/ cap. 1. 2. 3. Israelin lapset waeldawat ihmellisest Jordanin ylidze/ cap. 4. ymbärinsleicatan/ pitäwät Pääsiäistä/ ja syöwät luatun maan hedelmist. cap. 5.

II. Cuinga he woittawat Jerihon/ Ain/ Gibeonin/ Amorrerit/ Hazorin/ caicki hänen maans ja Cuningas/ cap. 6. 12. asti/ cusa caicki nämät Cuningat luetellan.

III. Maan jaost/ Chalebin/ sijtte idzecungin sucucunnan/ cap. 13. 19. asti/ ja Josuan osast Ephraimin wuorella.

IV. Wapaist Caupungeist/ nijn myös 48. Caupungist/ Pappain ja Lewitain asuinsioist/ cap. 20. ja 21.

V. Cuinga Rubeniterit ja Gaditerit saawat luwan mennä cotia/ cap. 22. Josua pitä cocouxen Sichemis/ neuwo Israeli pitämän Jumalan käskyjä/ ja teke heidän cansans lijton. Josua ja Pappi Eleazar Aaronin poica cuolewat/ cap. 23. 14. Täsä kirjas on Historia Mosexen cuolemast Josuan cuoleman asti/ nimittäin 18. ajastajan: sillä Mosexen cuolemast maan jacoon/ culuit 7. ajastaica/ maan jaost Josuan cuolemaan/ 11. ajastaica.

I. Lucu .

MOsexen cuoleman jälkeen käske Jumala Josuan mennä Jordanin ylidze/ ja lupa hänelle menestyxen maan asuwita wastan/ v. 1. Josua neuwo Päämiehiä ja wäke/ walmistaman heitäns käymän Jordanin ylidze ja maata omistaman/ v. 10. Ja että Rubeniterit/ Gaditerit/ ja se puoli Manassen sucucunda olisit heidän weljillens awulliset/ v. 12. He lupawat olla Josualle cuuliaiset/ ja toiwottawat hänelle onne/ v. 16.

1:1 MOsexen HERran palwelian cuoleman jälkeen/ puhui HERra Josualle Nunin pojalle/ Mosexen palwelialle/ sanoden:

1:2 Minun palwelian Moses on cuollut/ walmista sijs idzes/ ja matcusta tämän Jordanin ylidze/ sinä ja caicki tämä Canssa/

sijhen maahan cuin minä annan Israelin lapsille.

1:3 Caiken sian minä annan teille/ cusa teidän jalcan käywät/ nijncuin minä Mosexelle sanonut olen.

1:4 Corwesta ja tästä Libanonista/ suureen Phratin wirtaan/ coco Hetherin maan nijn isoin mereen länden päin pitä teidän maanne rajat oleman.

1:5 Ei kengän woi sinua wastan seiso coco elinaicanas: nijncuin minä olin Mosexen cansa/ nijn olen minä myös sinun cansas/ en minä hyljä sinua/ engä luowu sinusta.

1:6 Ole rohkia ja wahwista sinuas/ sillä sinun pitä tälle Canssalle maan jacaman/ nijncuin minä wannoin heidän Isillens/ sen heille andaxeni.

1:7 Nijn ole sijs hywäs turwas ja wahwista sinus/ pitäden caiken Lain/ ja tehden sen

Josuan Kirja

jälken/ cuin Moses minun palwelian sinulle kaskenyt oli: älä sijtä harhaile/ oikialle eli wasemalle puolelle/ ettäs toimellisest caikisa nijssä waellaisit/ cuin sinun tekemän pitä.

1:8 Ei pidä tämän Lakiramatun tuleman sinun suustans pois/ waan ajattele sitä yötä ja päiwä/ ettäs caicki sen jälkeen pidäisit ja tekisit/ cuin sijnä on kirjoitettu/ nijns menestyt caikis aiwoituxisas/ ja caicki työs toimellisest päätät.

1:9 Engö minä kaskenyt sinun olla rohkian/ ja wahwista idzes: älä pelkä älä myös hämmästy: sillä sinun HERras Jumalas on sinun cansas/ caikis sinun aiwoituxisas.

1:10 Silloin käski Josua Canssan Päämiehiä/ ja sanoit:

1:11 Käykät leirin läpidze/ ja kaskekat Canssa/ sanoden: walmistacat teillen ewästä: sillä colmannen päiwän perästä pitä teidän käymän tämän Jordanin ylidze/ että te jouduisitte maata omistaman/ jonga HERra teidän Jumalan teille anda perimisexi.

1:12 JA Josua sanoit Rubenitereille/ Gaditereille/ ja puolelle Manassen sucucunnalle:

1:13 Muistacat se sana/ cuin Moses HERran palweliala teille käski/ sanoden: HERra teidän Jumalan saatti teidän lepoon/ ja andoi teille tämän maan.

1:14 Teidän emändän/ lapsen ja carjan jättäkät sijhen maahan/ tälle puolelle Jordanin/ jonga Moses teille andoi. Waan teidän pitä käymän weljeinne edellä warustettuna/ caicki ne cuin wahwat miehet owat/ ja auttaman heitä.

1:15 Sijhenasti että HERra teidän weljillennekin anda lewon/ nijncuin teillengin/ että hekin omistaisit sen maan cuin HERra teidän Jumalan heille anda: sijtte pitä teidän palajaman omalle maallen/ omistaman sitä/ cuin Moses HERran palweliala teillen anda/ tällä puolella Jordanin itän päin.

1:16 JA he wastaisit Josualle/ ja sanoit: caicki

mitäs meille kaskenyt olet/ sen me teemme/ ja cuhungas lähetät meidän/ sinne me menem.

1:17 Nijncuin me olemma ollet Mosexelle caikis cuuliaisit/ nijn me myös olemme sinulle cuuliaisit/ ainoastans olcon sinun HERras Jumalas sinun cansas/ nijncuin hän oli Mosexen cansa.

1:18 Joca asetta idzens sinun suutas wastan/ ja ei ole cuulainen caikille sinun käskyilles/ hänen pitä cuoleman: ainoastans ole hywäs turwas ja wahwista sinus.

Vers.1. Josua) se on/ Wapahtaja/ ja tämä Josua on Christuxen cuwa: että nijncuin Josua wei Israelin lapset Egyptin orjudest luwattuun maahan: nijn wie Christus seuracundans hengellisest orjudest ijancaickiseen elämään. v. 4. Rajat) Judan maan rajat ulotuit pohjan päin/ sijhen suureen wuoreen Libanonijn Danis/ josta Jordanin alcu oli. Lounast päin Arabian Corpeen/ ja länsilounast Bersebaan ja Egyptin wirtaan/ joista puhutan. Iosu. 15:4. ja 17. Num. 34:5. 2. Paral. 7:8. Länsi pohjast se ulottui keski mereen: mutta idän puoles owat ollet Thraconin wuoret/ ja sijtte wirta Euphrates/ 1. Reg. 4. Vide Num. 34.

II. Lucu .

JOsua lähettä wacajat Jerihon/ v. 1. Rahab portto sala heidän/ v. 4. ja wannotta heidän/ että händä säästetäisin cosca he Caupungin woittawat/ v. 8. Päästä heidän ackunasta ulos/ v. 15. Jotca palajawat ja juttelewat Josualle/ mitä he cuulit ja näit/ v. 22.

2:1 JOsua Nunin poica lähetti salaisest caxi wacojata Sittimist/ sanoden: mengät ja cadzelcat maata ja Jerihota. Nijn he läxit matcan ja tulit porton huoneseen/ jonga nimi oli Rahab/ ja lewäisit siellä.

2:2 Mutta se ilmoitettin Jerihon Cuningalle:

Josuan Kirja

cadzo/ tänä yönä tulit tänne miehet Israelin lapsist/ wacoileman maata.

2:3 Nijn lähetti Jerihon Cuningas Rahabin tygö/ sanoden: tuo ne miehet ulos/ jotca sinun huoneses tulit/ sillä he owat tullet wacoiman caickea maata.

2:4 Mutta waimo oli lymyttänyt molemmat miehet/ ja sanoi: tosin miehet tulit minun tygöni/ waan en minä tietänyt custa he olit.

2:5 Ja cosca portti pimeis pandin kijnni/ nijn ne miehet läxit ulos/ engän tiedä cuhunga he menit. Ajacat nopiast heitä taca/ nijn te heidän saatte kijnni.

2:6 Mutta hän oli käsenyt heidän astua caton päälle/ ja oli peittänyt heidän pellowain warsilla/ jotca hän oli hajottanut caton päälle.

2:7 Ja miehet ajoit heitä taca/ Jordanin tietä hamen luotus paickan. Ja portti pandin kijnni/ sijtte cohta cuin he läxit jotca heitä ajoit taca.

2:8 MUtta ennen cuin miehet panit lewätä/ meni hän caton päälle heidän tygöns/

2:9 Ja sanoi heille: minä tiedän HERran andanexi teille tämän maan/ ja teidän pelcon langennexi meidän päellem/ ja coco maan asuwaiset hämmästynexi teidän caswon edes:

2:10 Sillä me olemma cuullet/ cuinga HERra cuiwais punaisen meren wedet teidän edestän lähteisän Egyptist. Ja mitä te oletta tehnet nijlle cahdelle Amorrerein Cuningalle Sihonille ja Oggille tuolla puolen Jordanin/ cuinga te heidän kiroisitte.

2:11 Cosca me sen cuulim/ nijn meidän sydämem raukeis/ ja ei ole yhdelläkän rohkeutta teidän edesän: sillä HERra teidän Jumalan/ on Jumala ylhällä taiwas ja alhalla maasa.

2:12 Nijn wannocat sijs minulle HERran cautta (sillä minä tein armon teidän cohtan) että te teette armon minun Isäni huonelle/ ja annatte minulle wahwan merkin/

2:13 Että te elämän jätätte minun Isäni/ ja äitini/ ja weljeni/ ja sisareni/ ja caicki cuin heidän omans owat/ ja wapahdatte meidän

sielum cuolemast.

2:14 Ja miehet sanoit hänelle: meidän sielum cuolcan teidän edestän/ jollen me tee armo ja totutta sinun cohtas/ cosca HERra tämän maan meille anda/ jolles waiwon petä tätä meidän asiata.

2:15 Ja hän laski heidän köydellä ackunast: sillä hänen huonens oli Caupungin muuris/ ja asui juuri muuris.

2:16 Ja hän sanoi heille: mengät wuorelle/ ettei ne teitä cohdaish/ jotca ajawat teitä taca/ ja olcat siellä lymys colme päiwä/ nijncauwan että tacaajajat palajawat/ ja mengät sijtte teidän tietän.

2:17 JA miehet sanoit hänelle: wapat me olemma tästä walasta/ jollas meitä wannotit.

2:18 Cosca me maalle tulemme/ ja et sinä ripusta tätä punaista köyttä ackunaan/ jostas meidän laskit/ ja cocoa tygös huoneseen sinun Isäs/ äitiäs/ weljiäs/ ja coco sinun Isäs huonetta.

2:19 Mutta jos jocu käy huones owesta ulos/ hänen werens olcon oman pääns päällä/ ja me olemma wiattomat. Ja jotca ikänäns sinun cansas huones owat/ heidän werens olcon meidän pääm päällä/ jos jongun käsi heihin sattu.

2:20 Waan jos sinä petät tämän meidän asiam/ nijn me olem wapat sijtä walasta/ jonga me sinulle wannonet olemma.

2:21 Hän wastais: olcon nijncuin te sanotte. Ja päästi heidän menemän/ ja he menit pois. Ja hän ripusti sen punaisen köyden ackunaan.

2:22 Ja he menit pois/ ja tulit wuorelle/ ja olit siellä colme päiwä/ nijncauwan että ne palaisit jotca heitä ajoit taca/ jotca edzeit heitä caikille teille/ ja eiwät löytänet.

2:23 Nijn ne caxi miestä palaisit/ ja sijttecuin he olit astunet wuorelda alas/ menit he ylidze/ ja tulit Josuan Nunin pojan tygö/ ja juttelit hänelle caicki mitä heille tapahtunut oli.

2:24 Ja he sanoit Josualle: HERra on andanut

Josuan Kirja

meidän käsijm coco maan/ sillä caicki maan asuwaitet owat hämmästynet meidän edesäm.

Vers.1. Rahab) Tämä Rahab jäi sijtte asuman Israelitain secaa/ Iosu. 6. Ja on se joca luetan Christuxen polwilucuun/ Matth.1:5. v. 18. Tätä punaista köyttä) Se awista sitä tulewaista autuutta Christuxen weren tähden/ Iustin Dial. cum Tryph.

III. Lucu .

JOsua säätä Canssan heitäns pyhittämän ja käymän Arkin peräs Jordanin ylidzen/ v. 1. Papit candawat Arkin/ v. 7. Josua wahwista Jumalan woiman olewan caiken mailman ylidze sijtä ihmestä/ joca Jordanis tapahtu/ v. 9. Jordanin wedet coconduwat yhten läjän/ ylimmäiselle puolelle/ waan alemmaiselda puolelda juoxewat mereen/ v. 16. Ja Canssa käywät cuiwin jalgoin Jordanin läpidze/ v. 17.

3:1 JA Josua nousi warhain/ ja he matcustit Sittimist ja tulit Jordanijn/ hän ja caicki Israelin lapset/ ja olit siellä yösen/ ennencuin he matcustit ylidzen.

3:2 Mutta colmen päiwän perästä menit Päämiehet leirin läpidze.

3:3 Ja käskit Canssalle/ sanoden: cosca te näette HERran teidän Jumalan lijton Arkin/ ja Papit Lewitaist candawan sitä/ nijn matcustacat te myös siastan/ ja seuratcat händä.

3:4 Cuitengin nijn että teidän wälillän ja hänen on cahden tuhannen kynärän pituus sia/ eikä teidän pidä tuleman händä juuri lähes/ että te tiedäisitte/ cunga tien cautta pitä matcustaman: sillä et te ennen ole sitä tietä waeldanet.

3:5 JA Josua sanoi Canssalle: pyhittäkät teitän: sillä huomena teke HERra ihmellisen työn teidän keskellä.

3:6 Ja hän sanoi Papeille: ottacat lijton Arcki/ ja mengät Canssan edellä. Nijn he otit lijton Arkin/ ja menit Canssan edellä.

3:7 Ja HERra sanoi Josualle: tänäpäpä rupen minä sinun suurexi tekemän coco Israelin edes/ että he tietäisit/ että nijncuin minä olin Mosexen cansa/ nijn minä olen myös sinun cansas.

3:8 Ja käske Pappein/ jotca candawat lijton Arckia/ ja sano: cuin te tuletta ensin Jordanin weden äreen/ nijn seisattacat sijnä.

3:9 Ja Josua sanoi Israelin lapsille: astucat tänne ja cuulcat HERran teidän Jumalan sana.

3:10 Ja hän sanoi: sijtä tietkät eläwä Jumala olewan teidän seasan/ ja hänen caiketi ajawan teidän edestän Cananerit/ Hetherit/ Hewerit/ Pheserit/ Gergeserit/ Amorrerit ja Jebuserit.

3:11 Cadzo/ joca on caiken mailman hallidzian lijton Arcki/ mene Jordanis teidän edellä.

3:12 Nijn ottacat nyt caxitoistakymmendä miestä Israelin sucucunnista/ jocaidzest sucucunnast yxi.

3:13 Ja cosca Pappein pöytäjalca/ jotca candawat HERRAN caiken mailman hallidzian Arckia/ tule Jordanin weteen/ nijn se wesi joca Jordanis ylimmäiseldä puolelda juoxe/ eroitta idzens/ nijn että se seiso yhdes cogos.

3:14 JA cosca Canssa läxi heidän majoistans menemän Jordanin ylidze/ ja Papit cannoit lijton Arckia Canssan edellä/

3:15 Ja Arkin candajat tulit Jordanijn/ ja heidän jalcans ensin castuit weteen (ja Jordan oli täynäns partasen saacka caiken sen syyscauden)

3:16 Nijn seisoi se wesi/ joca ylimmäiseldä puolelda juoxe coottuna yhdes coosa sangen caucana Adamin Caupungin puolest/ joca on Zarthanin tykönä. Mutta se wesi joca juoxi alas suolaisen meren käsin wäheni ja juoxi pois. Nijn meni Canssa ylidzen Jerihota cohden.

3:17 Ja Papit jotca cannoit HERran lijton Arckia/ seisatit cuiwana keskellä Jordanin/ ja

Josuan Kirja

coco Israel käwi cuiwin jalgoin sen läpidze/ siihenasti että caicki Canssa tuli Jordanin ylidze.

Vers.5. Pyhittäkät teitän) Cuin nämät Israelitat pyhittäwät heidäns ennencuin he käywät Jordanin läpidze siihen luwattuun maahan: nijn pitä myös sen joca tahto ijancaickiseen elämään tulla/ pyhän oleman/ Apoc. 21:26.

IV. Lucu .

Pappein alallans olles Jordanis Arkin cansa/ ottawat caxitoistakymmendä siihen walittua miestä/ caxitoistakymmendä kiwe Jordanista/ v. 1. Josua myös pane caxitoistakymmendä kiwe keskelle Jordanit/ cusa Pappein jalat seisoit alallans/ v. 9. Israelin lapset käywät warustettuna Arkin edellä/ v. 10. Cosca Papit astuwat ylös/ juoxe Jordan jällens yhteen/ v. 16. Jordanist otetut kiwet/ pannan muistoxi Gilgalijn/ v. 10.

4:1 JA cosca caicki Canssa oli tullut Jordanin ylidze/ puhui HERra Josualle/ sanoden:

4:2 Ottacat teillen caxitoistakymmendä miestä/ jocaidzest sucucunnast yxi.

4:3 Ja käskekät heille/ sanoden: ottacat teillen keskeldä tätä Jordanita/ sijtä paicast/ josa Pappein jalat seisowat alallans/ caxitoistakymmendä kiwe/ ja wiekät teidän cansan ylidze/ ja jättäkät siihen paikkaan cuin te tätä yötä pidätte.

4:4 Nijn cudzui Josua caxitoistakymmendä asetettua miestä Israelin lapsist/ jocaidzest sucucunnast yhden.

4:5 Ja sanoi heille: mengät HERran teidän Jumalan Arkin edellä keskelle Jordanita/ ja jocainen nostacan yhden kiwen olallens Israelen lasten sucucunnan lugun jälkeen.

4:6 Että ne olisit merkixi teidän seasan/ cosca teidän lapsen tästedes kysywät heidän Isillens ja sanowat: mitä nämät kiwet täsä tietäwät?

4:7 Että te silloin sanoisitte heille: Cuinga Jordanin wesi eroitti hänens HERran lijton Arkin mennes Jordanin läpidze/ nijn että nämät kiwet owat Israelin lapsille ijancaickisexi muistoxi.

4:8 Nijn teit Israelin lapset cuin Josua heitä käski/ ja cannoit caxitoistakymmendä kiwe keskeldä Jordani/ nijncuin HERra oli Josualle sanonut: Israelin lasten sucucunnan lugun jälkeen/ ja cannoit ne heidän cansans yösian asti/ ja panit ne siihen.

4:9 Ja Josua nosti myös caxitoistakymmendä kiwe keskeldä Jordanita/ cusa Pappein jalat seisonet olit/ cuin lijton Arckia cannoit/ ja ne owat siellä wielä tähän päiwän asti.

4:10 Sillä papit jotca Arckia cannoit/ seisoit keskellä Jordanita/ siihenasti cuin caicki toimitettin/ cuin HERra käski Josuan Canssalle sanoa/ ja Moses Josualle käsenyt oli/ ja Canssa kijrutti idzens ja käwi läpidze.

4:11 Cosca caicki Canssa oli käynyt läpidze/ meni myös HERran Arcki läpidze/ ja Papit Canssan edellä.

4:12 Ja Rubeniterit ja Gaditerit/ ja puoli Manassen sucucunda käwit aseins Israelin lasten edellä/ cuin Moses heille sanonut oli.

4:13 Liki neljäkymmendä tuhatta sotaan hangittua käwit HERran edellä sotaan Jerihon kedolle.

4:14 Sinä päiwänä teki HERra Josuan suurexi coco Israelin edes/ ja he pelkäisit händä/ nijncuin he pelkäisit Mosest caickena hänen elinaicanans.

4:15 JA HERra sanoi Josualle:

4:16 käske Pappein cuin candawat todistuxen Arckia astua Jordanista ylös.

4:17 Nijn käski Josua Pappeia/ ja sanoi: astucat ylös Jordanista.

4:18 Ja cosca papit/ jotca HERran lijton Arckia cannoit/ astuit Jordanista ylös/ ja polgit heidän jalgoillans cuiwa maata/ tuli Jordanin wesi siallens/ ja juoxi nijncuin ennengin täynäns/ caickin hänen reunoins asti.

Josuan Kirja

4:19 Ja se oli kymmenes päivä ensimmäises cuusa/ cosca Canssa astui Jordanista ylös ja sioitit heidäns Gilgalis idän puolella Jerihota.
4:20 Ja ne caxitoistakymmendä kiwe/ cuin he otit Jordanist/ pani Josua Gilgalis ylös.
4:21 Ja hän sanoi Israelin lapsille: cosca teidän lapsen tästedes kysywät heidän Isillens/ ja sanowat: mihingä nämät kiwet?
4:22 Nijn ilmoittacat heille/ ja sanocat: Israel käwi cuiwin jalgoin Jordanin läpidze.
4:23 Cosca HERra teidän Jumalan cuiwais Jordanin weden teidän edesän/ nijncauwan cuin te käwittä sen läpidze/ nijncuin HERra teidän Jumalan teki punaises meres/ jonga hän cuiwais meidän edesäm/ nijn että me käwimme sen läpidze.
4:24 Että caicki Canssa maan päällä tunde HERran käden/ cuinga wäkewä hän on/ että te pelkäisit aina HERra teidän Jumalatan.
Vers.9. ja 20. Kiwet pannan) Ei että nijtä rucoeltaman eli epäjumalita nijden tykönä palweltaman pidäis/ sillä se oli angarast kieltty/ Exod. 20:4. Lev. 26.2. Deut. 5:8. waan että jälken tulewaiset sijtä ymmärräisit/ mitä sijnä muinnen tapahtunut oli/ cuin texti sen idze selittä/ v. 21. Nijn myös pitä ajateldaman Christuxen ja pyhäin cuwista.

V. Lucu .

CAnanerit hämmästywät ja wapisewat/ v. 1. Jumala käske Josuan ymbärinsleicata caicki miehenpuolen cuin olit tullet Jordanin läpidzen/ ettei he matcalla taittu ymbärinsleicatta/ v. 2. Canssa pitä Pääsiäistä/ v. 10. Manna lacka/ v. 12. HERra näky Josualle Jerihon cohdalla/ v. 13.

5:1 COsca caicki Amorrerein Cuningat/ jotca tuolla puolen Jordani länden päin asuit/ ja caicki Cananerein Cuningat meren tykönä cuulit/ cuinga HERra cuiwais Jordanin wedet Israelin lasten eteen/ nijncauwan cuin he

käwit sen läpidze/ nijn heidän sydämens raukeis/ ja ei ollut heisä yhtän miehutta Israelin lapsia wastan.

5:2 Siihen aican sanoi HERra Josualle: tee sinulles kiwiweidzet/ ja ymbärinsleicka Israelin lapset toisen kerran.

5:3 Aijn teki Josua hänellens kiwiweidzet/ ja ymbärinsleickais Israelin lapset/ Aralothin cuckulalla.

5:4 Ja tämä on syy/ jongatähden Josua ymbärinsleickais caiken Canssan/ jotca Egyptist läxit/ miehenpuolet: sillä caicki sotawäki cuolit tiellä corwes/ sijttecuin he läxit Egyptist.

5:5 Sillä caicki Canssa jotca läxit olit ymbärinsleicatu/ mutta caicki se Canssa/ joca corwes syndyi matcalla/ sijttecuin he läxit Egyptist/ ei ollut ymbärinsleicattu.

5:6 Sillä Israelin lapset waelsit neljäkymmendä ajastaica corwes/ sijhenasti/ että caicki Canssa sotamiehist/ jotca Egyptist lähtenet olit/ lopuit/ ettei he cuullet HERran ändä/ nijncuin HERra heille wannonut oli/ ettei heidän pitänyt näkemän sitä maata/ jonga HERra heidän Isillens wannonut oli/ andaxens meille maan riesca ja hunaja wuotawan.

5:7 Heidän lapsens/ jotca heidän siaans tulit ymbärinsleickais Josua/ sillä heillä oli esinahca/ ja ei ollet ymbärinsleicatu matcalla.

5:8 Ja cosca caicki Canssa ymbärinsleicattu oli/ pysyt he siallans leiris/ sijhenasti/ että he paranit.

5:10 Ja HERra sanoi Josualle: tänäpäpä olen minä teildä käändänyt pois Egyptin häwäistyxen/ ja se paicka cudzutan Gilgal/ tähän päivän asti.

5:11 JA cuin Israelin lapset nijn sioitit heidäns Gilgalis/ pidit he Pääsiäistä neljändenä toistakymmendenä päivänä sinä Cuutautena/ ehtona Jerihon kedolla.

5:12 Ja söit sen maan jywistä toisna päivänä Pääsiäisest/ nimittäin/ happamattomia leipiä/ ja paistetuita tähkäpäitä/ juuri sinä päivänä.

Josuan Kirja

5:13 Ja Man lackais toisna päivänä/ sijttecuin he syönet olit maan jywistä/ nijn ettei Israelin lapsilla enämbi ollut Manna/ waan söit Canaan maan jywistä/ sijtä ajastajast.

5:14 Ja tapahtui cosca Josua oli läsnä Jerihota/ nosti hän silmäns ja näki miehen seisowan siellä hänen edesäns/ ja oli awoin miecka hänen kädesäns/ ja Josua meni hänen tygöns/ ja sanoi hänelle: olecko sinä meidän eli wihamiesten puolella?

5:15 Hän sanoi: en/ waan minä olen HERran sotajoucon päämies/ ja olen juuri nyt tullut. Nijn Josua maahan langeis caswoillens ja cumarsi händä/ ja sanoi hänelle: mitä minun HERran sano palweliallens?

5:16 Ja HERran sotajoucon päämies sanoi Josualle: rijsu kengät jalgoistas: sillä paicka josas seisot on pyhä/ ja Josua teki nijn.

Vers.2. Toisen kerran) Ei että jocu caxikerta ymbärinsleicattin: sillä nijllä cuin ymbärinsleicattin oli esinahca/ v. 7. Waan että ymbärinsleickauxen Sacramenti udistettin jällens/ joca cauwan aica corwes unhotettu oli/ että heidän alati piti oleman walmit sotiman eli waeldaman: ja waicka he olit ymbärinsleickamattomat/ olit he cuitengin Jumalan lijtos Josta me ymmärräm/ ettei se ole wahingolinen/ cosca hätä meidän estä Sacramendeildä/ waan cosca me ne unhotam eli cadzom ylön. v. 3. Araloth) se on esinahca. v. 13. Miehen) Tämä on Jumalan poica miehen hahmos/ joca alati soti täsä elämäs hänen seuracundans edest. cap. 1.

VI. Lucu .

ISraelitat käywät Jumalan käskyn jälkeen cuusi kerta Jerihon ymbäri/ ja candawat Arckia/ v. 15. Seidzemendenä päivänä jacowat muurit/ ja he woittawat Caupungin/ v. 15. Caicki Canssa ja carja kirotan ja langewat miecan terällä/ v. 22. Rahab wapadetan/ v. 23.

Caupungi poltetan/ paidzi culda ja hopiat/ waski ja rauta calua/ jotca pandin tawaraxi HERran huoneseen/ v. 24. Josua sadatta sitä/ joca Jerihon rakenda jällens/ v. 26.

6:1 JA Jeriho oli suljettu ja wisust warustettu Israelin lasten pelgon tähden/ nijn ettei yxikän taitanut tulla ulos eli sisälle.

6:2 Mutta HERra sanoi Josualle: Cadzo/ minä olen andanut Jerihon/ hänen Cuningans ja sotawäkens sinun kätees.

6:3 Anna caiken sotawäen kerta käydä Caupungin ymbärins/ ja tee nijn cuusi päivä.

6:4 Ja seidzemen Pappia ottacan seidzemen cajahdoswuoden Basunata Arkin eteen. Ja seidzemendenä päivänä käykät seidzemen kerta Caupungin ymbärins/ ja Papit soittacan Basunalla.

6:5 Ja cosca he soittawat cajahdoswuoden Basunata pitkän/ ja te cuulette Basunan änen/ nijn nostacan caicki Canssa suuren sodan änen ja huutacan/ ja nijn Caupungin muurit jacowat/ ja Canssa astu sinne sisälle/ idzecukin cohastans.

6:6 Nijn cudzui Josua Nunin poica Papit/ ja sanoi heille: candacat lijton Arcki/ ja andacat seidzemen Pappia canda seidzemen cajahdoswuoden Basunata HERran Arkin edellä.

6:7 Mutta Canssalle sanoi hän: mengät matcaan ja käykät Caupungin ymbärins/ ja se joca sotaaseilla warustettu on/ hän käykän HERran Arkin edellä.

6:8 Ja cosca Josua nämät Canssalle sanonut oli/ nijn otit ne seidzemen Pappia seidzemän cajahdoswuoden Basunata/ ja käwit HERran Arkin edellä/ soittaden nijtä Basunoita. Ja HERran lijton Arcki seurais heitä heidän jäljistäns.

6:9 Ja ne jotca sotaaseilla hangitut olit käwit Pappin edellä/ jotca soitit Basunoita/ waan yhteinen Canssa seurais Arckia soittoden Basunata.

Josuan Kirja

6:10 Mutta Josua käskei Canssalle/ ja sanoi: ei teidän pidä sodan riekkinät pitämän/ taicka jotkain ändä andaman cuultta/ eli sana lausuman teidän suustan/ siihen päiwän asti/ cuin minä sanon teille: huutacat/ nijn andacat cuulla sodan äni.

6:11 Nijn käwi HErran Arcki kerran Caupungin ymbärins/ ja tulit sijtte leirijns jällens/ ja yödyit sinne.

6:12 Ja Josua warhain huomeneltain nousi/ ja Papit cannoit HErran Arckia.

6:13 Nijn cannoit sijs ne seidzemen Pappia ne seidzemen cajahdoswuoden Basunata HErran Arkin edellä/ ja käyden soitit Basunata. Ja jocainen cuin sotaaseilla hangittu oli/ käwi heidän edelläns/ waan yhteinen Canssa käwit HErran Arkin jäljis soittaden Basunata.

6:14 Käwit he myös toisna päiwänä kerran Caupungin ymbärins/ ja tulit leirijns jällens/ ja sitä ha teit cuusi päiwä.

6:15 JA tapahtui seidzemendenä päiwänä/ cosca huomen rusco käwi ylös/ nousit he warhain ja käwit endisellä tawalla Caupungin ymbärins/ nijn että he seidzemendenä päiwänä käwit seidzemen kerta Caupungin ymbärins.

6:16 Ja sillä seidzemennellä kerralla/ cosca Papit soitit Basunata/ sanoi Josua Cansalle: riecucacat/ sillä HErra andoi teille Caupungin.

6:17 Mutta Caupungi ja caicki mitä sijnä on/ pitä kirottaman HErralle/ ainoastans portto Rahab pitä elämän jäämän/ ja caicki jotca hänen cansans huones owat: sillä hän kätkei sanansaattajat cuin me lähetimme.

6:18 Ainoastans carttacat teidän kirotuista HErralle/ ettet te idziän saattais kirouheen/ jos te jotakin sijtä kirotusta otatte/ ja saatatte Israelin leirin kirouxen ja onnettomuden ala.

6:19 Mutta caicki hopia ja culda/ waski ja rauta calu/ olcan HErralle pyhitetyt/ ja tuotacan HErralle tawaraxi.

6:20 Ja nijn Canssa rieguit ja soitit Basunata: sillä caicki Canssa jotca cuulit Basunan änen/

rieguit suurella änellä/ ja muurit jacoisit ja caicki Canssa idzecukin cohdaastans astuit Caupungijn.

6:21 Nijn he voitit Caupungin/ ja kiroisit caicki cuin Caupungis olit miecan terällä/ sekä miehet että waimot/ nuoret ja wanhat/ caiken carjan/ lambat ja Asit.

6:22 JA Josua sanoi nijlle cahdelle miehelle/ jotca maata wacoinet olit: mengät sen porton huoneseen/ ja johdattacat waimo ulos caluinens/ nijncuin te oletta hänelle wannonet.

6:23 Nijn menit nuoret miehet/ jotca maata wacoinet olit/ sinne/ ja toit Rahahabin/ hänen Isäns/ Äitins/ weljens/ ja caicki mitä hänellä oli/ ja caiken hänen sucuns/ ja sioitit heidän ulcoiselle puolelle Israelin lasten leiriä.

6:24 Mutta Caupungin he poltit tulella ja caicki mitä siellä oli/ ainoastans hopian/ cullan/ wasken ja rauta calun panit he tawaraxi HErran huoneseen/ Mutta porton Rahabin/ ja hänen Isäns huonen/ ja caicki cuin hänellä oli andoi Josua elä.

6:25 Ja hän asui Israelin Canssan seas tähän päiwän asti: että hän kätkei wacojat/ jotca Josua Jerihota wacoiman lähetti.

6:26 Silloin wanoi Josua/ ja sanoi: kirottu olcon se mies HErran edes/ joca rakenda tämän Jerihon Caupungin/ cosca hän laske siihen perustuxen/ nijn cadottacon esicoisens/ ja cosca hän pane häneen portin/ nijn cadottacon nuorimman poicans.

6:27 Ja HErra oli Josuan cansa/ ja hän tuli cuuluisaxi caikes maacunnas.

VII. Lucu .

ACHan sala jotakin saalista ja wihoitta HErran/ v. 1. sentähden lyödän 3000. miestä tacaperin/ jotca Josua lähetti Ait omistaman/ v. 4. Josua rucoile HErra/ v. 6. HErra käske Josuan tutkia/ v. 10. Arpa lange Achanin päälle/ v. 16. Joca tunnusta/ v. 20. Ja kiwitetän

Josuan Kirja

lapsinens ja carjoinens/ v. 24.

7:1 MUtta Israelin lapset horjahdit kirotus calus: sillä Achan Charmin poica/ Sabdin pojan Judan sucucunnast/ otti jotakin kirotusta/ nijn julmistui HERran wiha Israelin lasten päälle.

7:2 JA Josua lähetti Jerihosta muutamia miehiä Ain päin/ joca on BethAwen tykönä itän päin Bethlistä/ ja sanoi heille: mengät ja wacoicat maata.

7:3 Ja cosca he olit mennet ja wacoinet Ain/ palaisit he jällens Josuan tygö/ ja sanoit hänelle: älä anna caickia Canssa sinne mennä/ mutta waiwon caxi eli colme tuhatta miestä mengän ja lyökän Ain/ ettei caicki Canssa huckan sinne waiwatais: sillä he owat harwat.

7:4 Nijn menit sinne Canssasta liki colmetuhatta miestä/ ja he pakenit Ain Caupungin miesten edestä.

7:5 Ja ne miehet Aista löit heistä liki cuusineljättäkymmendä miestä/ ja ajoit heitä portista taca/ Sabarimin asti/ ja he löit heitä tiellä paetes. Nijn Canssan sydän hämmästy ja tuli nijncuin wesi.

7:6 Ja Josua repeli waatens ja langeis maahan caswoillens HERran Arkin eteen/ haman ehtosen asti/ wanhimmitten cansa Israelist/ ja he heitit tomua pääns päälle.

7:7 Ja Josua sanoi: Ah HERra/ HERra/ mixis tämän Canssan weit Jordanin ylidze/ andaxes Amorrerein käsijn ja hucuttaxes: josca me olisim tytyntet ja pysynet sillen puolen Jordanit/

7:8 Woi minun HERran/ mitä minä sanon/ että Israel selkäns käändä wiholistens puoleen?

7:9 Cosca Cananerit ja caicki maan asuwaitet sen cuulewat/ nijn he pijrittäwät meidän/ ja häwittäwät meidän nimen maan pääldä/ mitäs sijs teet sinun suurella nimellä?

7:10 Nijn sanoi HERra Josualle: nuose/ mixi sinä nijn macat caswoillas?

7:11 Israel horjahti ja rickoi minun lijttoni/

cuin minä käsinkin heille/ ja otit sijtä kirotusta ja warastit/ walhettelit ja panit heidän caluins secaa.

7:12 Ei Israelin lapset woi seisoa heidän wihamiestens edes/ mutta käändä selkäns wiholistens puoleen/ sillä he owat kirouxes/ en minä sillen ole teidän cansan/ jollet te hucuta sitä kirottua teidän keskeldän.

7:13 Nouse ja pyhitä Canssa/ ja sano: pyhittäkät teidän huomenen saacka/ sillä nijn sano HERra Israelin Jumala: kirous on sinun keskelläs Israel/ sentähden et sinä ole seisowainen sinun wihamiestes edes/ sijhenasti/ cuin te sen kirouxen sijrrätte teidän seastan.

7:14 Ja teidän pitä warhain huomeneldain käymän edes teidän sucucundain jälkeen/ ja jonga sucucunnan päälle HERran arpa lange/ hänen pitä käymän huonens jälkeen edes/ ja jonga huonen päälle HERran arpa lange/ pitä käymän edes cukin perhenisändä toinen toisens jälkeen.

7:15 Ja joca löytän ryhtynexi jongun kirottun caluun/ hän pitä tulella poltettaman/ ja caicki mitä hänellä on/ että hän HERran lijtton on rickonut/ ja tehnyt hulluuden Israelis.

7:16 NIin nuosi Josua warhain huomeneldain/ ja toi Israelin edes/ yhden sucucunnan toisen jälkeen/ ja arpa langeis Judan sucucunnan päälle.

7:17 Ja cosca hän Judan sucucunnan toi edes/ langeis arpa Serahiterein perhecunnan päälle/ ja cosca hän toi Serahiterein perhecunnan edes/ yhden perhenisännän toisen jälkeen/ langeis arpa Sabdin päälle.

7:18 Ja cosca hän toi edes hänen huonens mieslugun jälkeen/ nijn langeis arpa Achanin Carmin pojan päälle/ Sabdin pojan/ Serahn pojan Judan sucucunnasta.

7:19 Ja Josua sanoi Achaille: minun poican/ anna HERralle Israelin Jumalalle cunnia/ ja anna hänelle ylistys/ ja tunnusta hänen edesäns/ ja sano minulle mitäs teit/ ja älä sala

Josuan Kirja

sitä minulda.

7:20 Silloin wastais Achan Josualle/ ja sanoi: totisesta olen minä horjahtanut HERra Israelin Jumalata wastan/ nijn ja nijn minä tein.

7:21 Sillä minä näin saalisa yhden callin Babelin hamen/ ja caxi sata Sicli hopiata/ ja yhden cullaisen kielen/ joca painoi wijsikymmndä Sicli/ jota minun mielen teki/ ja otin ne/ ja cadzo/ se on caiwettu maahan keskellä minun majani/ ja hopia sen alla.

7:22 Nijn Josua lähetti sinne sanan/ ja ne juoxit majaan/ ja cadzo/ siellä oli se caiwettu maahan hänen majaan/ ja hopia sen alla.

7:23 Ja he otit sen majasta ja weit Josuan ja caickein Israelin lasten tygö/ ja panit sen HERran eteen.

7:24 Nijn otti Josua ja coco Israel hänen cansans Achanin Serahn pojan/ ja hopian/ hamen ja cullaisen kielen/ hänen poicans ja tyttärens/ hänen härkäns/ Asins ja lambans/ hänen majans ja caicki mitä hänen omans oli/ ja weit ne Achorin laxoon.

7:25 Ja Josua sanoi: ettäs me murhellisexi saatit/ saattacon HERra sinun murhellisexi tänäpäiwänä/ ja coco Israel kiwitti heitä/ ja poltit heidän tulella.

7:26 Ja cosca he kiwittit heidän/ teit he suuren kiwirouckion heidän päällens/ joca wielä on tähän päiwän asti. Nijn lackais HERran wihan julmuus. Sijtä cudzutan se paicka Achorin laxoxi/ tähän päiwän asti.

Vers.4. Ja he pakenit) Yhden ihmisen synnin tähden rangaise Jumala coco maacunnan/ 2. Sam. 24. että cacki wihaisit syndiä/ ja auttaisit rangaiseman ja poistaman sitä. v. 23. HERran eteen) se on/ HERran Tabernaclin eteen/ cuhunga caicki coonnet olit käräjään/ nijncuin Jumalan näkywijn/ v. 24. Achanin lapset kiwitetän hänen cansans Jumalan sanan jälkeen/ Deut. 5:9. Ja owat Achanin lapset ilman epäilemät jotakin tietänet heidän Isäns warcaudest.

VIII. Lucu .

Josua mene Jumalan käskyn jälkeen Ain eteen/ v. 1. pane wajytyxiä/ v. 4. Israelitat pakenewat/ Ain ja BethElin miehet ajawat heitä taca/ v. 14. Wäjyjtät carcawat Aijn/ ja sytyttäwät Caupungin/ v. 19. Ne jotca pakenit/ palajawat ja lyöwät Ain miehet/ ryöstäwät ja polttawat sen/ ja hirttäwät heidän Cuningans/ v. 21. Josua rakenda Altarin ja kirjoitta lain sijhen/ v. 30. Anda cuulutta lain sanat/ siunauxen ja kirouxen/ v. 34.

8:1 JA HErra sanoi Josualle: älä pelkä/ älä myös wapise/ ota cansas caicki sotawäki/ ja walmista/ ja mene Aijn. Cadzo/ minä annoin Ain Cuningan Canssoinens/ Caupunginens ja mainens sinun kätees.

8:2 Ja tee Aille ja hänen Cuningallens/ nijncuins teit Jeriholle ja hänen Cuningallens/ ainoastans hänen saalins ja carjans jacacat keskenän/ ja pane wäjyjtät Caupungin taa.

8:3 NIin Josua walmisti idzens caiken sotawäen cansa menemän Aijn/ ja Josua walidzi colmekymmendä tuhatta sotamiestä/ ja lähetti heidän yöllä ulos.

8:4 Ja käski heitä/ ja sanoi: cadzocat te jotca wäjyjtä Caupungin tacana/ ettet te ylön taamma mene Caupungista/ mutta olcat caicki walmit.

8:5 Minä ja caicki Canssa/ joca minun cansani on/ lähestym Caupungita/ ja cosca he tulewat meitä wastan nijncuin ennengin/ nijn me pakenem heidän edelläns.

8:6 Että he tulisit meidän jälkem/ nijncauwan/ että me saisim heidän eroitetuxi Caupungist: sillä he sanowat: he pakenewat meidän edelläm nijncuin ennengin/ ja me pakenem heidän edelläns.

8:7 Silloin noscat wäjymäst ja ottacat Caupungi: sillä HERra teidän Jumalan anda sen teidän käteen.

8:8 Ja cosca te oletta saanet Caupungin/

Josuan Kirja

sytyttäkät häneen tuli/ ja tehkät HERran sanan jälkeen/ cadzo/ minä olen sen käsenyt teille.

8:9 Nijn Josua lähetti heidän/ ja he menit sinne wäjymän/ ja pidätit BethElin ja Ain wälillä lännen puolella Aist/ mutta Josua yödyi Canssan keskellä.

8:10 Ja nousi warhain/ ja asetti Canssan/ ja meni wanhimbain cansa Israelist Aijn Canssan edellä.

8:11 Ja caicki sotawäki jotca hänen tykönäns olit/ menit/ käwit edes ja tulit Caupungin coh dalle/ ja sioitit idzens pohjan puolelle Aist/ ja laxo oli heidän ja Ain wälillä.

8:12 Mutta hän otti liki wijsi tuhatta miestä/ ja pani ne wäjymän BethElin ja Ain wälillä lännen puolelle Caupungita.

8:13 Ja he asetit coco leirin Canssan/ joca pohjan puolella Caupungita oli/ nijn että ne wijmeiset ulotuit lännen puolelda Caupungijn/ nijn Josua meni sinä yönä keskelle sitä laxo.

8:14 COsca Ain Cuningas sen näki/ kijrutti hän ja warhain huomeneltain walmisti idzens/ ja Caupungin miehet menit Israeli cohtaman sodalla/ Cuningas idze caiken wäkens cansa/ määrätyllä ajalla/ lakialle kedolle/ mutta ei hän tiennyt händäns wäjyttävän Caupungin tacana.

8:15 Mutta Josua ja caicki Israel teeskelit heidän edesäns/ nijncuin he olisit lyödyt/ ja pakenit tietä myöden corpen päin.

8:16 Nijn caicki Canssa huusi Caupungist/ että heitä piti ajettaman taca/ ja he myös ajoit Josuata taca/ ja eroitettin Caupungist/

8:17 Nijn ettei yhtän miestä jäänyt Ain ja BethElin/ joca ei mennyt ja Israeli ajanut taca/ ja jätit Caupungin awoi/ ja ajoit Israeli taca.

8:18 Nijn sanoi HERra Josualle: ojenna keihäs/ cuin kädesäs on Ain puoleen: sillä minä annan sen sinun kätees. Ja cosca Josua ojensi keihäns/ joca oli hänen kädesäns/ Caupungin puoleen/

8:19 Silloin wäjyjät kijrust nousit heidän

siastans/ ja juoxit/ sijttecuin hän ojensi kätens/ ja tulit Caupungijn ja woitit sen/ ja kijrutit heitäns ja sytytit palaman.

8:20 Ja Ain miehet käänsit heidän ja cadzoit tacans/ ja näit sawun nousewan Caupungist taiwaseen. Ja ei ollut heillä sia paeta eikä sinne eikä tänne/ ja se Canssa joca pakeni corpen päin/ palaisit heitä ajaman taca.

8:21 Cosca Josua ja coco Israel näit/ että wäjyjät woitit Caupungin: sillä sawu nousi Caupungist/ palaisit he ja löit Ain miehet.

8:22 Ja jotca Caupungis olit/ menit heitä wastan/ nijn he tulit keskellä Israeli molemmilda puolilda/ ja he löit heitä sijhenasti ettei yhtän elämän jäänyt/ eikä myös pääsnyt pois.

8:23 Ja eläwänä otit Ain Cuningan kijnni/ ja weit hänen Josuan tygö.

8:24 Ja cosca Israel löi cuoliaksi caicki Ain asujat kedolla ja corwes/ jotca heitä ajoit taca/ ja he langeisit caicki miecan terällä/ sijhenasti että he lopuit/ nijn coco Israel palais Aijn/ ja löit caiken sen miecan terällä.

8:25 Ja caicki ne jotca langeisit sinä päiwänä sekä miehist että waimoist/ heitä oli caxitoistakymmendä tuhatta caicki Ain Canssa.

8:26 Ja ei Josua kättäns wetänyt puoleens/ jolla hän oli ojendanut keihän/ sijhenasti cuin hän oli kironnut caicki Ain asuwaiset.

8:27 Mutta Caupungin carjan ja saalin jacoit Israeli keskenäns HERran sanan jälkeen/ nijncuin hän oli käsenyt Josualle.

8:28 Ja Josua poltti Ain ja teki sijtä kiwiraunion ijancaickiseen/ joca wielä autiona on tähän päiwän asti.

8:29 Ja andoi Ain Cuningan hirttä puuhun ehtosen asti/ ja cosca päiwä oli laskenut/ käski hän hänen ruumins otta puusta pois/ ja he heitit sen Caupungin portin eteen/ ja cocoisit suuren kiwiraunion hänen päällens joca siellä on wielä nyt tähän päiwän asti.

8:30 Niin rakensi Josua HERralle Israelin

Josuan Kirja

Jumalalle Altarin/ Ebalin wuorelle.

8:31 Nijn cuin Moses HERran palwelia Israelin lapsille käskeny oli/ nijncuin Mosexen Lais kirjoitettu on/ Altarin coconaisist kiwist/ jotca ei ollet raudalla silatut/ ja uhraisit HERralle sen päälle polttouhria ja kijosuhria.

8:32 Ja kirjoittit siellä kiwijn sen toisen lain/ jonga Moses Israelin lapsille kirjoittanut oli.

8:33 Ja coco Israel heidän vanhembains/ päämiestens ja duomareins cansa seisoi molemmilda puolin Arkin tykönä/ Pappain Lewitain edes/ jotca cannoit HERran lijton Arckia/ nijn muucalaiset cuin cotonakin syndynet/ puoli heistä Grisimin wuoren cohdalla/ ja toinen puoli Ebalin wuoren cohdalla/ nijncuin Moses HERran palwelia käskeny oli/ ensist siunaman Israelin Canssa.

8:34 Sijtte cuulutti hän caicki lain sanat/ siunauxen ja kirouxen/ nijncuin kirjoitettu on lakikirjas.

8:35 Ei ollut yhtäkän sana caikista cuin Moses käskeny oli/ jota ei Josua cuuluttanut coco Israelin seuracunnan edes waimoin ja lasten/ ja muucalaisten/ jotca olit heidän seasans.

IX. Lucu .

Ymbärins asuwaiset Cuningat coconduwat Josua wastan/ v. 1. Gibeoniterit pelkävät ja tekewät petollisest lijton Josuan cansa/ pettäin hänen/ v. 3. Josua ymmärtä hänens petetyxi/ teke heidän orjixi ja anda elä/ v. 16.

9:1 COsca caicki Cuningat/ jotca sillä puolen Jordanit olit/ wuorilla ja laxois/ isoin meren satamis/ ja jotca olit Libanonin wuoren tykönä/ nimittäin/ Hetherit/ Amorrerit Cananerit/ Phereserit/ Hewerit/ ja Jebuserit/ nämät cuulit:

9:2 Cocosit he yximielisest sotiman Josuat ja Israeli wastan.

9:3 MUtta Gibeonin asuwaiset/ cosca he cuulit mitä Josua teki Jeriholle ja Aille/

9:4 Ajattelit he petoxen/ menit ja lähetit sanoman/ ja otit wanhat säkit Aseins päälle/ ja wanhat culunet ja rawistunet wijnaleilit.

9:5 Ja wanhat paicatut kengät jalcoins/ ja panit wanhat ja rickiömät waattet päällens/ ja caicki leiwät cuin he otit myötäns olit/ cowat ja homehtunet.

9:6 Ja menit leirijn Josuan tygö Gilgalijn/ ja sanoit hänelle/ ja caikelle Israelille:

9:7 me olemme cauca muucalaiselda maalda tullet/ tehkät lijtto meidän cansam. Nijn sanoi coco Israel Hewereille/ mitä max sinä asut meidän seasam/ cuinga me teemme lijton sinun cansas?

9:8 He sanoit Josualle: me olemme sinun palwelias. Josua sanoit heille: cutca te oletta/ ja custa te tuletta?

9:9 He sanoit hänelle: sinun palwelias owat sangen caucaiselda maalda tullet sinun HERras Jumalas nimen tähden: sillä me olem cuullet hänen sanomans/ ja caicki mitä hän Egyptis on tehnyt.

9:10 Ja caicki mitä hän sillä puolen Jordanin cahdelle Amorrerein Cuningalle on tehnyt/ Sihonille Hesbonin Cuningalle/ ja Oggille Basanin Cuningalle/ jotca asuit Astarothis.

9:11 Sentähden sanoit meille meidän wanhimmat ja caicki maan asuwaiset: ottacat ewästä teidän myötän/ ja mengät heitä wastan/ ja sanocat heille: me olem teidän palwelian/ tähkät lijtto meidän cansam.

9:12 Tämä meidän leipäm/ jonga me myötäm ewäxi otimme meidän cotoamme/ oli wielä tuore/ cosca me läxim teitä wastan/ mutta cadzo/ tämä on cowa ja homehtunet.

9:13 Ja nämät wijnaleilit me täytimme utena/ ja cadzo/ ne owat culunet/ ja nämät meidän waattem/ ja kengäm owat wanhaxi tullet pitkän matcan tähden.

9:14 Nijn otit päämiehet heidän ewästäns ja ei kysynet HERran suulle.

9:15 Ja Josua teki rauhan heidän cansans/ ja teki lijton heidän cansans/ että he saisit elä/ ja

Josuan Kirja

päämiehet Canssan seas wannoit heille.

9:16 Mutta colmen päiwän jälkeen/ sijttecuin he teit lijton heidän cansans/ cuulit he että he olit läsnä heitä/ ja asuit heidän cansans.

9:17 Cosca Israelin lapset menit edes/ tulit he colmandena päiwänä heidän Caupungeins jotca cudzutan Gibeon/ Caphira/ Beeroth/ ja KiriatJearim.

9:18 Ja ei lyönet heitä: sillä ylimmäiset Canssan seas olit wannonet heille HERran Israelin Jumalan cautta. Ja silloin caicki Canssa napisit päämiehiä wastan.

9:19 Nijn sanoit caicki ylimmäiset Canssan seas: me olem wannonet heille HERran Israelin Jumalan cautta/ ja sentähden en me heihin rupe.

9:20 Mutta sen me teemme heille: andacam heidän elä/ ettei wiha tulis walan tähden meidän päällem/ jonga me heille wannonet olemma.

9:21 Ja päämiehet sanoit heille: andacam heidän elä/ että he olisit halcoin hackajat ja weden candajat caikelle Canssalle/ nijncuin päämiehet heille sanonet owat.

9:22 NIin Josua cudzui heitä ja puhui heille/ ja sanoi: mixi te olette pettänet meidän/ ja sanonet teidän asuwan caucana meistä/ ja cuitengin te asutte meidän seasam?

9:23 Sentähden pitä teidän kirotut oleman/ nijn että te alat oletta orjana/ jotca halcoja hackaman ja wettä candaman pitä minun Jumalani huoneseen.

9:24 He wastaisit Josualle ja sanoit: se on sanottu sinun palwelioilles/ että sinun HERras Jumalas on käskenyt hänen palwelians Mosexen anda teille caiken tämän maan/ ja häwittä teidän edestän caicki maan asuwaiset/ nijn me suurest pelkäisim hengem teidän tähden/ ja teimme tämän.

9:25 Mutta cadzo/ me olemma nyt sinun kädesäs/ mikä sinulle näky oikiaxi eli hywäxi meille tehdäzes/ se tee.

9:26 Ja hän teki heille nijn/ ja wapahti heitä

Israelin lasten kädest/ ettei he lyönet heitä cuoliaxi.

9:27 Nijn teki Josua heidän sinä päiwänä halcoin hackajaxi ja weden candajaxi seuracunnalle/ ja HERran Altarille/ tähän päiwän asti/ siihen paickaan jonga hän walidzi.

Vers.18. Ei lyönet heitä) Että Josua oli wannonut Gibeonitereille/ andawans heidän elä/ tahdoi hän ennen pitä hänen walans/ cuin tietämättömän asian cautta oman tundons rascautta.

X. Lucu .

Jerusalemiin Cuningas coco neljä Amorrereihin Cuningast tygöns Gibeoni ja Israeli wastan/ v. 1. Waan Josua tule äkist heidän päällens/ ja lyö heidän Gibeonis/ v. 6. HERra anda sata suuria rakeita heidän päällens/ v. 11. Auringo seisatta taiwas/ v. 12. Josua tappa wijsi Cuningast/ v. 22. kijruhta ja woitta caiken maan CadesBarnean asti/ ja siellä nijn Gasan asti/ ja tappa caiken Canssan Cuningoinens/ v. 28.

10:1 COsca Jerusalemiin Cuningas AdomZedek cuuli Josuan woittanexi Ain ja kironnexi sen/ ja tehnexi Aille ja hänen Cuningallens/ nijncuin hän Jeriholle ja heidän Cuningallens teki/ ja että Gibeoniterit olit tehnet rauhan Israelin cansa/ ja asuit heidän seasans.

10:2 Pelkäisit he sangen suurest (sillä Gibeon oli suuri Caupungi/ nijncuin jocu Cuningalinen Caupungi/ ja suurembi cuin Ai/ ja caicki hänen asuwaisens olit wahwat sotamiehet)

10:3 Lähetti hän Hohamin Hebronin Cuningan tygö/ ja Pireamin Jarmuthin Cuningan tygö/ ja Japhian Lachixen Cuningan tygö/ ja Debirin Eglonin Cuningan tygö/ ja sanoi:

10:4 Tulcat minun tygöni ja auttatat minua lyömän Gibeoni: sillä he teit rauhan Josuan ja

Josuan Kirja

Israelin lasten cansa.

10:5 Silloin cocounsit ja menit ne wijsi Amorrerein Cuningast/ Jerusalemin Cuningas/ Hebronin Cuningas/ Jarmuthin Cuningas/ Lachixen Cuningas/ Eglonin Cuningas/ caiken heidän leirins cansa/ ja pijritit Gibeonin/ ja sodeit sitä watan.

10:6 MUtta Gibeonin asuwaiset lähetit Josuan tygö leirijn Gilgalijn/ sanoden: älä ota kättäs pois palwelioildas/ tule nopiast meidän auxem/ ja wapada meitä: sillä caicki Amorrerein Cuningat/ jotca asuwat wuorilla/ owat coonnet heidäns meitä watan.

10:7 JA Josua meni sinne Gilgalist/ ja caicki sotawäki hänän cansans/ ja caicki wahwat sotamiehet.

10:8 ja HERra sanoi Josualle: älä heitä mitän pelkä: sillä minä annoin heidän sinun käsijns/ ei yxikän heistä ole seisowainen sinun edesäs.

10:9 Nijn Josua äkist tuli heidän päällens: sillä hän matcusti caiken yösen Gilgalist.

10:10 Ja HERra peljätti heitä Israelin edes/ ja suuri joucko heistä surmattin Gibeonis/ ja ajettin heitä taca BethHoronin päin/ ja tapettin heitä Asecan ja Makedan asti.

10:11 Ja cosca he Israelin edellä pakenit BethHoronin tietä/ andoi HERra taiwasta tulla suuret kiwet heidän pällens Asecan asti/ nijn että he cuolit: ja paljo enä heistä tuli pois kiwein cautta/ cuin Israelin lapset miecalla löit.

10:12 Silloin puhui Josua HERralle/ sinä päiwänä jona HERra andoi Amorrerit Israelin lasten edes/ ja sanoi Israelin läsnä olles: Auringo seiso alallans Gibeonis/ ja Cuu Ajalonin laxos.

10:13 Silloin Auringo ja Cuu seisatti/ sijhenasti cuin he costit wihamiehillens. Eikö nämät ole kirjoitetut hurscan kirjas? Nijn seiso Auringo keskellä taiwast ilman laskemat coco päiwän.

10:14 Ja ei ole yxikän päiwä ollut sencaltainen eikä ennen eikä sijtte/ cosca HERra yhden miehen änen cuuli: sillä HERra soti Israelin

edest.

10:15 JA Josua meni jällens leirijn Gilgalijn/ ja coco Israel hänen cansans.

10:16 Mutta ne wijsi Cuningast pakenit/ ja lymyt luolaan Makedas.

10:17 Nijn sanottin Josualle: me olem löytänet wijsi Cuningast/ kätketyt luolaan Makedas.

10:18 Ja Josua sanoi: wierittäkät suuret kiwet luolan suulle/ ja asettacat miehet heitä wartioidzeman.

10:19 Mutta älkät alallan seisoco/ waan ajacat teidän wihamiehiän taca/ ja lyökät heidän wijmeisiäns/ ja älkät sallico heitä tulla heidän Caupungeihins: sillä HERra teidän Jumalan on andanut heidän teidän käsijn.

10:20 Ja cosca Josua ja Israelin lapset lopetit sen ylön suuren tapon/ ja peräti olit heidän surmanned/ ja jäänet pääsit njihin wahwoin Caupungeihin.

10:21 Niin tuli caicki Canssa jällens leirijn Josuan tygö Makedaan rauhas/ ja ei kengän rohjennut Israelin lasten edes hijscuackan.

10:22 Mutta Josua sanoi: awatcat luolan suu/ ja tuocat ne wijsi Cuningast minun tygöni.

10:23 He teit nijn ja toit ne wijsi Cuningast hänen tygöns luolast/ Jerusalemin Cuningan/ Hebronin Cuningan/ Jarmuthin Cuningan/ Lachixen Cuningan ja Eglonin Cuningan.

10:24 Cosca nämät wijsi Cuningast olit tuodut hänen eteens/ cudzui Josua coco Israelin/ ja sanoi sotajoucon Päämiehille/ jotca hänen cansans matcustit: tulcat tänne/ ja tallatcat näiden Cuningaiden caulat/ ja he tulit/ ja tallaisit heidän caulans jalgoillans.

10:25 Ja Josua sanoi heille: älkät peljätkö/ älkät myös wapisco/ wahwistacat idzen ja olcat rohkiat: sillä näin '74eke HERra caikille teidän wihamiehillen/ joita watan te soditte.

10:26 Ja Josua löi heidän sijtte/ ja surmais heidän/ ja ripusti wijteen puuhun/ ja he ripuit puisa haman ehtosen asti.

10:27 Cosca Auringo laskenut oli/ käski hän heidän puista otta pois/ ja heittä luolaan/

Josuan Kirja

johonga he idzens lymytit/ ja he panit suuret kiwet sen suulle/ jotca siellä wielä tänäpänä owat.

10:28 SInä päiwänä woitti myös Josua Makedan/ ja löi sen ja hänen Cuningans miecan terällä/ ja kirois/ ja caicki ne sielut jotca hänes olit/ eikä yhtäkän jättänyt/ ja teki Makedan Cuningalle nijncuin Jerihon Cuningallengin.

10:29 Nijn waelsi Josua ja coco Israel hänen cansans Makedast Libnaan/ ja sodeit sitä wastan.

10:30 Ja HERra andoi myös sen Israelin käsijn heidän Cuningans cansa/ ja hän löi sen miecan terällä/ ja caicki ne sielut jotca siellä olit/ eikä ketän elämän jättänyt/ ja teki heidän Cuningallens nijncuin Jerihon Cuningallengin.

10:31 Sijtte matcusti Josua ja coco Israel hänen cansans/ Libnast Lachixeen/ ja pijritit sen ja sodeit sitä wastan.

10:32 Ja HERra andoi myös Lachixen Israelin käsijn/ nijn että he voitit sen toisna päiwänä/ ja löit sen miecan terällä/ ja caicki sen asuwaiset peräti/ nijncuin hän oli Libnalle tehnyt.

10:33 Sijhen aican meni Horam Geserin Cuningas auttaman Lachist/ mutta Josua löi hänengin caiken jouckons cansa/ siihenasti ettei yhtäkän jäänyt.

10:34 Ja Josua meni Lachixest coco Israelin cansa Eglonijn ja pijritit ja sodeit sitä wastan.

10:35 Ja voitit sinä päiwänä/ ja löit miecan terällä/ ja surmaisit caicki sielut jotca siellä olit/ sinä päiwänä peräti/ nijncuin hän oli tehnyt Lachixelle.

10:36 Sijtte meni Josua coco Israelin cansa Eglonist Hebronijn/ ja sodeit sitä wastan.

10:37 Ja voitit sen ja löit sen miecan terällä/ ja heidän Cuningans caickein Caupungeins cansa/ ja caicki sielut jotca siellä olit/ eikä hengekän jättänyt/ juuri nijncuin hän oli tehnyt Eglonille/ ja kirois sen ja caicki sielut jotca siellä olit.

10:38 Silloin palais Josua coco Israelin cansa Debirijn/ ja sodei sitä wastan.

10:39 Ja woitti sen Cuningoinens/ ja caicki hänen Caupungins/ ja löi ne miecan terällä/ ja kirois caicki sielut jotca siellä asuit/ ja ei ketäkän päästänyt/ juuri nijncuin hän oli Hebronille tehnyt/ nijn teki hän myös Debirille/ ja hänen Cuningallens/ ja nijncuin hän oli tehnyt Libnalle ja hänen Cuningallens.

10:40 NIin Josua löi caicki maan asuwaiset wuorilda/ ja lounan puolesta/ ja laxoista/ ja ojain tykö/ Cuningoinens/ eikä yhtäkän säästänyt/ waan kirois caicki joilla hengi oli/ nijncuin HERra Israelin Jumala oli käsenyt.

10:41 Ja tappoi heidän/ ruweten CadesBarneast Gasan asti/ ja coco Gosenin maacunnan Gibeonin asti.

10:42 Ja woitti caicki nämät Cuningat maacundinens/ yhdellä rupemisella: sillä HERra Israelin Jumala sodei Israelin edest. Ja Josua palais leirijn Gilgalijn coco Israelin cansa.

Vers.13. Silloin Auringo seisatti) Jumalalla on woima muutta luonnon nijncuin luonnon HERralle ja luojalla/ 2. Reg. 20:9. Esa. 38:8. Vers.eod. Hurscan kirja) se on/ Hurscan kirja ei enä löytä/ cuitengin on se pyhä Raamattu täydellinen/ caikis cuin meidän autuutem tarwitan/ 2. Tim.3:16. v. 41. CadesBarnea) On corpe cohden etelän päin/ ja Gasa (eli Gaza) meren tykönä/ Egyptin tiellä. Gosen on Caupungi ja maa Judeas/ ei se Egyptis/ joca nimitetän Gen. 47. Tämä Gosen myös luetan Judan Caupungitten secan/ Josu. 15:50.

XI. Lucu .

JAbin Hazorin Cuningas coco ne jäänet Cuningat Israeli wastan/ v. 1. Josua circa heidän päällens/ ja lyö heidän/ v. 6. Turmele heidän hewoisens ja poltta heidän waununs/ v. 9. Ryöstä Caupungit ja lyö heidän

Josuan Kirja

*Cuningans/ ja caiken Canssan miecan terällä/
ja coco maa voitetan sodalla/ paidzi Gibeoni/
jotca idzens mielelläns annoit v. 16. häwittä
Enakim/ jotca asuit wuorella/ v. 21.*

11:1 COsca Jabin Hazorin Cuningas sen cuuli/
lähetti hän Job abin Madonin Cuningan tygö/
ja Simronin Cuningan tygö/ ja Achsaphin
Cuningan tygö.

11:2 Ja nijden Cuningasten tygö/ jotca asuit
pohjan puolella wuorilla/ ja lakialla/ meren
puolella Cinerotheris/ ja jotca asuit alhalla
laxois/ ja Dorin Naphotheris meren puolella.

11:3 Cananerein tygö idän ja lännen puoleen/
Amorrerein/ Hetherein/ Pheserein ja
Jebuserein tygö wuorelle/ nijn myös
Hewerein/ alemban Hermonin wuorta Mizpan
maacunnas.

11:4 Nämät läxiti caiken sotajouckons cansa/
joca oli sangen suuri Canssan paljous/
nijncuin sanda meren reunas/ ja sangen
monda hewoista ja waunua.

11:5 Caicki nämät Cuningat cocoisit idzens/ ja
sioitit heidäns Meromin weden tygö/ sotiman
Israeli watan.

11:6 JA HERra sanoi Josualle: älä heitä
ensingän pelkä/ sillä huomena tällä ajalla
minä annan heitä caickia lyötynä Israelin
Canssan eteen/ ja heidän hewoisens pitä
sinun riwinomaxi tekemän/ ja heidän
waununs tulella polttaman.

11:7 Ja Josua tuli äkist heidän päällens/ ja
caicki sotajoucko heidän cansans Meromin
weden tykönä/ ja carcais heidän päällens.

11:8 Ja HERra andoi heitä Israelin käsijn/ ja he
löit heitä/ ja ajoit taca isoin Zidonin asti/ ja
sijhen lämbymän weten asti/ ja Mizpan keton
asti joca itään lange/ ja löi heitä siihenasti
ettei yxikän heistä jäänyt.

11:9 Nijn teki myös Josua heille/ cuin HERra
oli hänelle käskeny/ ja teki riwinomaxi heidän
hewoisens/ ja poltti heidän waununs tulella.

11:10 Ja palais sillä ajalla/ ja woitti Hazorin/ ja

löi hänen Cuningans miecalla: sillä Hazor oli
ennen caiken tämän Cuningan waldacunnan
pääcaupungi.

11:11 Ja löit caicki ne sielut jotca siellä olit
miecan terällä/ ja kirois heidän/ nijn ettei
yhtäkän jäänyt jolla hengi oli/ ja poltti Hazorin
tulella.

11:12 Ja caickein nijden Cuningasten
Caupungit woitti Josua caickein heidän
Cuningastens cansa/ ja löi heitä miecan
terällä/ ja kirois heitä/ nijncuin Moses HERran
palwelia käskeny oli.

11:13 Mutta Israelin lapset ei polttanet
yhtäkän Caupungit tulella/ jotca olit wuorilla/
paidzi ainoa Hazori/ jonga Josua poltti.

11:14 Ja caiken saalin ja eläimet/ jotca he
näistä Caupungeist olit ottanet/ jagoit Israelin
lapset keskenäns. Ainoast ihmiset tapoit he
miecan terällä/ siihenasti että he häwitit
heidän/ nijn ettei yhtäkän eläwätä henge
jäänyt.

11:15 Nijncuin HERra hänen palweliallens
Mosexelle käskeny oli/ ja Moses oli Josualle
käskeny. Ja nijn Josua teki ettei nijstä yhtäkän
tekemätä jäänyt/ cuin HERra Mosexelle
käskeny oli.

11:16 JA nijn Josua otti caiken tämän
maacunnan wuorelda/ ja caicki ne cuin meren
päin owat/ ja caiken Gosenin maan ja kedot
sekä myös laxot/ ja Israelin wuoret laxoinens.

11:17 Sijtä siliäst wuorest/ joca mene Zeirin
päin ja ulottu BaalGaddijn/ ja Libanonin
wuoren leweyteen/ ja Hermonin wuoren
alaidzen: Caicki heidän Cuningans woitti hän/
löi ja tappoi heitä.

11:18 Mutta hän sodei cauwan näiden
Cuningasten cansa.

11:19 Ja ei ollut yhtäkän Caupungita joca
rauhalla idzens andoi Israelin lasten ala/
paidzi Hewerejä cuin asuit Gibeonis/ mutta
caicki he woitit sodalla.

11:20 Ja se tapahtui nijn HERralda/ että
heidän sydämens oli nijn paatunut/ että he

Josuan Kirja

cohdaisit Israelin lapsia sodalla/ että he kirotaisin/ ja ei yhtäkän armo tapahduis/ mutta kirotaisin/ nijncuin HERra Mosexelle käskenyt oli.

11:21 Siihen aican tuli Josua ja häwitti Enakim wuorilda/ Hebronist/ Debirist/ Anabist/ ja caikilda Judan wuorilda/ ja caikilda Israelin wuorilda/ ja kirois heitä Caupungeinens.

11:22 Ja ei andanut yhtäkän Enakim jäädä Israelin lasten maalle/ paidzi Gasas/ Gathas ja Asdodis/ nijstä muutamat jäit.

11:23 Ja nijn Josua otti caiken maacunnan/ peräti nijncuin HERra Mosexelle oli sanonut/ ja andoi Israelille perinnöxi/ cullengin sucucunnalle osans/ ja maacunda lackais sotimast.

Vers.2. Pohjan puolella wuorilla) Owat ne Cuningat joilla maa oma oli Hermonin wuoresta Libanonin wuoren asti pohjan päin/ ja Cinerethin eli Genesarethin merestä haman Tyron meren randaan/ Ptolemais ja Chisonin wirtaan lännen puolella. v. 20. Ja se tapahtui nijn HERralda) joca suurella kärsimisellä oli kärsinyt näitä wihan astioita/ Rom. 9:22. Nijn myös heidän cauhistuxians ja epäjumalan palwelustans/ ja tiesi ettei he parandanet heitäns. Cuin Jumala idze sano Pharaost/ Exod. 3:19 Sentähden rangais hän heitä hänen wihans widzalla.

XII. Lucu .

LUetellan Cuningat cuin Israelin lapset löit sillä puolen Jordanit/ cuin on: Sihon Amorrerein Cuningas/ v. 1. Og Basanin Cuningas/ v. 4. Josua löi tällä puolen Jordanit Canaan maalla 31.Cuningast/ v. 7.

12 :1 NÄmät owat maan Cuningat jotca Israelin lapset löit/ ja otit heidän maans tuolla puolen Jordanin itän päin/ Arnonin wirrasta Hermonin wuoren asti/ ja caicki lakeudet itän

päin.

12:2 Sihon Amorrerein Cuningas joca asui Hesbonis/ ja hallidzi Aroerist/ cuin on Arnonin wirran reunalla/ ja keskellä oja/ ja Gileadin puolest Jabokin wirran tygö/ joca on Ammonin lasten raja:

12:3 Ja sitä lakeutta Cinerethin meren asti itän päin/ ja erimaan mereen/ nimittäin sen suolaisen meren itän päin/ sitä tietä myöden BethJesimoth/ ja lounast alaspäin läsnä Asdot Pisga.

12:4 Sijhen myös Cuningas Oggin maan rajat Basanis/ joca wielä jäänyt oli uljaist/ ja asui Astharotis ja Edreis.

12:5 Ja hallidzi Hermonin wuoren/ Salchan ja coco Basanin/ Gesurin ja Machatin maan rajoihin/ ja puoli Gileadi/ joca Sihonin Hesbonin Cuningan maan raja oli.

12:6 Moses HERran palwelia ja Israelin lapset löit heitä/ ja Moses HERran palwelia andoi heidän Rubenitereille/ Gaditereille ja puolelle Manassen sucucunnalle/ omaisudexi.

12:7 NÄmät owat maan Cuningat/ jotca Josua löi ja Israelin lapset tällä puolen Jordanin lähden päin/ BaalGadist Libanonin wuoren lakeudelle/ sijhen paljaseen wuoreen/ cuin ulottu Seirijn/ ja sen Josua israelin sucucunnillen andoi omista/ idzecullengin osans/

12:8 Wuorilla/ laxoisa/ lakeudella/ wetten tykönä/ corwesa/ ja lounan puoles/ Hetherit/ Amorrerit/ Cananerit/ Phereserit/ Hewerit ja Jebuserit.

12:9 Jerihon Cuningas/ Ain Cuningas/ cuin BethElin siwus on.

12:10 Jerusalemin Cuningas/ Hebronin Cuningas.

12:11 Jarmuthin Cuningas/ Lachixen Cuningas.

12:12 Eglonin Cuningas/ Geserin Cuningas.

12:13 Debirin Cuningas/ Gederin Cuningas.

12:14 Harman Cuningas/ Aradin Cuningas.

12:15 Libnan Cuningas/ Adullamin Cuningas.

Josuan Kirja

12:16 Makedan Cuningas/ BethElin Cuningas.
12:17 Thapuahh Cuningas/ Hephherin Cuningas.
12:18 Aphekin Cuningas/ Lazaronin Cuningas.
12:19 Madonin Cuningas/ Hazorin Cuningas.
12:20 Simron Meronin Cuningas/ Achsaphin Cuningas.
12:21 Thaenachin Cuningas/ Megiddon Cuningas.
12:22 Kedexen Cuningas/ Jacneamin Cuningas Carmelin tykönä.
12:23 Naphoth Dorin Cuningas/ ja pacanoitten Cuningas Gilgalis.
12:24 Thirzamin Cuningas. Ne owat yxineljättäkymmendä Cuningasta.

Näiden Cuningasten cansa soti Josua cauwan aica/ nijncuin on/ cap. 11:18. sillä sijtä ajasta cuin he käwit Jordanin läpidze ja maa jaettin/ ja siihenasti että Caleb sai Hebronin/ cap. 14:13. culuit seidzemen ajastaica.

XIII. Lucu .

HERra luettele maacunnat jotca ei wielä ollet woitetut/ v. 1. ja käske Josuan jaca yhdexälle sucucunnalle/ ja puolelle Manassen sucucunnalle/ v. 7. Luetellan ja wastudest wahwistetan Rubenin ja Gadin ja sen toisen puolen Manassen sucucunnan perindö/ v. 8.

13 :1 COsca Josua wanheni ja ijällisexi tuli/ sanoi HERra hänelle: sinä wanhenit ja ijällisexi tulit/ ja maata on wielä paljo jäänyt omistamata.
13:2 Nimittäin/ caicki Philisterin maan äret/ ja coco Gessuri/
13:3 Sihorist asti/ joca juoxe Egyptin edidze/ Ekronin maan ärin asti pohjan puoleen/ jotca owat Cananean maacunda/ ja jaetan wijdelle Philisterin päämiehelle/ cuin owat: Gasiterit/ Asdoditerit/ Ascloniterit/ Gethiterit/ Ekroniterit ja Awiterit.

13:4 Mutta etelän päin owat caicki Cananerein maat/ ja Meara/ joca on Zidonerein/ Aphekin ja Amorrerein maan ärin asti.

13:5 Ja myös Gibliterein maa/ ja coco Libanon itän päin BaalGadist Hermonin wuoren alda/ siihenasti cuin Hamathijn tullan.

13:6 Caicki jotca wuorella asuwat/ Libanonist lämbymän weten asti/ ja caicki Zidonerejä/ minä ajan Israelin lasten edest pois/ ainoast jaa Israelille perimisexi/ nijncuin minä olen sinulle käsenyt.

13:7 NIin jaa nyt tämä maa yhdexän sucucundain wälillä perimisexi/ ja puolelle Manassen sucucunnalle.

13:8 Sillä Rubeniterit ja Gaditerit owat saanet sen toisen puolen Manassen sucucunnan cansa heidän perimyxsens cuin Moses heille oli andanut/ sillä puolen Jordanin itän päin/ nijncuin HERran palwelua Moses heille sen andanut oli.

13:9 Aroerist/ joca on Arnonin wirran reunalla/ ja sijtä Caupungist joca wetten keskellä asu/ ja coco Medbanin lakeudest Dibonin asti.

13:10 Ja caicki Sihonin Amorrerein Cuningan Caupungit/ joca hallidzi Hesbonis/ Ammonin lasten maan rajoin asti.

13:11 Ja myös Gilead ja caicki maan äret/ Gessurin ja Machatin tykönä/ ja coco Hermonin wuoren/ ja coco Basanin/ Salchan asti.

13:12 Coco Oggin Basanin Cuningan waldacunda/ joca hallidzi Astharothis ja Edreis/ joca wielä jäänyt oli uljaist/ ja Moses löi ja ajoi heitä pois.

13:13 Mutta Israelin lapset ei ajanet Gessuritereit ja Machathitereit ulos/ waan he asuit sekä Gessuris että Machatis Israelin lasten seas tähän päiwän asti.

13:14 Mutta Lewitain sucucunnalle/ ei hän andanut yhtän perimystä: sillä HERran Israelin Jumalan uhri on heidän perimyxsens/ nijncuin hän heille sanonut oli.

Josuan Kirja

13:15 JA Moses andoi Rubenin lasten sugulle heidän sucucundains jälkeen/
13:16 Että heidän maans rajat olit Aroerist/ joca on Arnonin wirran reunalla/ ja se Caupungi wetten keskellä/ caiken sen tasaisen kedon cansa Medban asti.
13:17 Hesbon Caupungeinens/ jotca owat sillä tasaisella kedolla/ Dibon/ Bamoth/ Baal ja BethBaal Meon.
13:18 Jahza/ Kedemoth/ Mephaoth.
13:19 Kiriathaim/ Sibma/ Zereth/ Sahar laxon wuorilla.
13:20 Ja BethPeor/ ne ojat Pisgan tykönä ja BethJesimoth.
13:21 Ja caicki lakeuden Caupungit/ ja coco Sihonin/ Amorrerein Cuningan waldacunnan/ joca asui Hesbonis/ jonga Moses löi/ nijn myös Midianein päämiehet Ewin/ Rechemim/ Zurin/ Hurin ja Reban/ Sihonin Cuningan päämiehet/ jotca maasa asuit.
13:22 Ja Bileamin Beorin pojan/ sen noidan/ jonga Israelin lapset miecalla cuoliaksi löit/ muita tapettais.
13:23 Ja Rubenin lasten raja oli Jordanin wirta. Tämä on Rubenin lasten perimys/ heidän suguisans/ Caupungeisans ja kylisäns.
13:24 GAdin lasten sugulle/ heidän sucucundains jälkeen andoi Moses.
13:25 Että heidän maans äret olit/ Jaeser/ ja caicki Gileadin Caupungit/ ja puoli Ammonin lasten maata/ Aroerin asti/ joca on Rabbahn cohalla.
13:26 Ja Hesbonist Ramath Mitzpen ja Betonin asti/ ja Mahanaimist Deberin maan rajoin asti.
13:27 Ja laxos Betharamin ja BethNimran/ Sucothin ja Zaphonin/ joca jäi Sihonin Hesbonin Cuningan waldacunnasta/ joiden raja oli Jordani Cinerethin meren ären asti/ tällä puolella Jordanin itän päin.
13:28 Tämä on Gadin lasten perimys/ heidän suguisans/ Caupungeisans ja kylisäns.
13:29 PUolelle Manassen lasten sugulle

heidän sucucundains jälkeen andoi Moses:
13:30 Että heidän maans rajat olit Mahanaimist/ coco Basan/ coco Oggin Basanin Cuningan waldacunda/ ja caicki Jairin kylät/ jotca owat Basanis/ nimittäin/ cuusikymmendä Caupungita.
13:31 Ja puolen Gileadi ja Astarothi/ Edrei/ Oggin waldacunnan Caupungit Basanis andoi hän Machirin Manassen pojan lapsille/ se on toisella puolelle Machirin lapsist/ heidän sucucundains jälkeen.
13:32 Tämä on se cuin Moses jacoï Moabin kedolla/ sillä puolen Jordanin Jerihon puoleen itän päin.
13:33 Mutta Lewin sucucunnalle/ ei andanut Moses yhtän perimyst: sillä HERra Israelin Jumala on heidän perimisens/ nijncuin hän heille sanonut oli.

XIV. Lucu .

MAan jacamises ei saa Lewitat yhtän perindöosa/ waan monicahdat Caupungit asuaxens/ ja Esicaupungit carjallens/ v. 1. Caleb ano sitä maata cuin HERra hänelle luwannut oli/ v. 6. Ja saa perinnöxens Hebronin mäkikylinens/ v. 13.

14:1 NÄmät owat ne cuin Israelin lapset owat perimisexi saanet Canaan maalla/ jonga heille jacoï Pappi Eleazar/ ja Josua Nunin poica/ ja Israelin lasten sucucundain ylimmäiset Isät.
14:2 Ja he jaoit sen heillens arwalla/ nijncuin HERra oli käskenyt Mosexelle: puolelle kymmendä sucucunnalle.
14:3 Sillä Moses oli andanut puolelle colmatta sucucunnalle perimyksen tuolla puolen Jordanin. Mutta Lewitaille ei hän andanut yhtän perimystä heidän seasans.
14:4 Sillä Josephin lasten oli caxi sucucunda/ Manasse ja Ephraim: sentähden ei he Lewitaille yhtän osa andanet maacunnas/ mutta Caupungit joisa he asuit/ ja

Josuan Kirja

esicaupungit joisa heidän carjans ja caluns oleman piti.

14:5 Nijn cuin HERra oli Mosexelle käskenyt/ nijn teit Israelin lapset/ ja jaoit maacunnan.

14:6 Silloin menit Judan lapset Josuan tygö Gilgalis/ ja Caleb Jephunnen poica Kenesiteri sanoi hänelle: sinä tiedät mitä HERra sanoi Jumalan miehelle Mosexelle/ minun ja sinun puolestas CadesBarneas.

14:7 Ja minä olin neljäkymmenen ajastaicainen/ cosca Moses HERran palwelia minun lähetti CadesBarneast wacoiman maata/ ja minä sanoin hänelle jällens wastauxen minun tundoni jälkeen.

14:8 Mutta minun weljen jotca minun cansan mennet olit/ saatit Canssalle wapisewaisen sydämen/ mutta minä seuraisin HERra minun Jumalatani uscolliset.

14:9 Ja Moses wanoi sinä päiwänä/ ja sanoi: se maa cuins jalgoillas olet astunut päälle/ on sinun ja sinun lastes perittäpä ijancaickisest: ettäs HERra minun Jumalatani uscollisest seurannut olet.

14:10 Ja cadzo/ HERra on andanut minun elä/ nijncuin hän sanonut oli. Tämä on wijdes ajastaica widettäkymmendä/ sijttecuin HERra näitä sanoi Mosexelle/ cosca Israeli waelsi corwes. Ja cadzo/ minä olen tänäpäiwän wijsi yhDEXättäkymmendä ajastaica wanha.

14:11 Ja olen wielä tänäpäiwän nijn wäkewä/ cuin minä sinä päiwän olin/ cosca Moses minun lähetti/ nijncuin minun wäkeyydeni oli siihen aican/ nijn on hän wielä nyt wahwa sotiman/ käymän ulos ja sisälle.

14:12 Nijn anna sijs minulle tämä wuori/ josta HERra oli sanonut sinä päiwänä: sillä sinä cuulit sen siihen aican. Ja Enakim asuwat siellä/ ja owat suuret ja wahwat Caupungit. Jos HERra on minun cansan/ että minä ajaisin heidän pois/ nijncuin HERra on sanonut.

14:13 Ja Josua siunais hänen/ ja andoi Calebille Jephunnen pojalle Hebronin perimisexi.

14:14 Sijtä oli Hebron Calebin Jephunnen pojan sen Kenesiterin perimys/ tähän päiwän asti: että hän on uscollisest seurannut HERRA Israelin Jumalata.

14:15 Mutta Hebron cudzuttin muinaisen aican Kiriath Arba/ joca oli suuri mies Enakim seas/ ja maacunda lackais sotimast.

Vers.15. Kiriath Arba) Arban Caupungin nimi on sijtä Hijdest Arbast.

XV. Lucu .

JUdan lasten rajat luetellan/ v. 1. Caleb saa osans Judan lasten seas/ v. 13. Caleb anda Athnielille tyttärens Achsan emännäxi/ että hän woitti Kiriath Sepherin/ v. 16. Sijtte luetellan Judan Caupungit/ v. 21. Judan lapset ei woi Jebuserejä aja pois/ v. 63.

15:1 JUdan lasten sugun arpa heidän huoneins jälkeen/ oli Edomin maan raja Zinnin corwen puoleen/ joca etelän puoleen on/ lounan maan ärest.

15:2 Nijn että heidän lounan maan rajans/ oli suolameren ärestä/ se on/ sijtä lahdest joca mene etelän päin.

15:3 Ja käy siellä ylöspäin Acrabijn/ ja käy Zinnin läpidze/ ja mene ylöspäin merestä CadesBarneaan/ ja mene Hetzronin läpidze/ ja käy Adarin päin/ ja notkista hänens Carca ymbärins.

15:4 Ja mene Azmonin läpidze/ ja tule Egyptin wirtaan/ nijn että sen maan rajan äri on meri. Tämä pitä oleman teille maan raja lounasen päin.

15:5 Waan raja itän päin on suolainen meri Jordanin ären asti. Waan raja pohjan puoleen/ on sijtä meren lahdest/ joca on Jordanin wierellä.

15:6 Ja mene BethHaglan tygö/ ja wetä hänens pohjast BethAraban puoleen/ ja mene Rubenin pojan Bohenin kiwen tygö.

Josuan Kirja

15:7 Ja käy Debirin tygö Achorin laxost/ ja pohjan puolelda Gilgalin päin/ joca on Adumin cohdalla/ joca etelän puoleen on ojan wieres/ sijtte hän mene EnSemexen weden tygö/ ja mene Rogelin lahteen.
15:8 Sijtte hän mene Hinnamin pojan laxoon sen Jebuserin ohella joca asu lounan päin/ se on Jerusalem/ ja menewuoren cuckulan ylidze/ joca on Hinnamin laxon edes länden päin/ Raphaimin laxon ärelle/ pohjan päin.
15:9 Sijtte hän käy sijtäwuoren cuckulast Nephtoahn lähten tygö/ ja mene nijden Caupungein tygö Ephroninwuoren Caupungein/ ja käändä hänens Baalan päin/ se on Kiriath Jearim.
15:10 Ja mene Baalast ymbärins länden päin Seirinwuoren tygö/ ja mene ulos pohjan puolest Jearinwuoren wieridze/ se on Chessalon/ ja tule BethSemexen tygö/ ja mene Thimnan läpidze.
15:11 Ja tule Ecronin wieridze pohjan puolelle/ ja wetä hänens Sichronin asti/ ja mene Baalanwuoren ylidze/ ja tule Jabnelin ohidzen/ että hänen ärens on meri.
15:12 Se maan raja länden päin on se suuri meri. Nämät owat Judan lasten maan rajat caicki ymbärins heidän suguisans.
15:13 MUtta Calebille Jephunnen pojalle annettin hänen osans Judan lasten secaa/ nijncuin HERra oli käsenyt Josualle/ nimittäin/ Kiriath Arba Enakim Isän/ se on Hebron.
15:14 Ja Caleb ajoi sieldä pois colme Enakim poica/ Cesain/ Ahimanan ja Thalmain Enakim sikiät.
15:15 Ja meni sieldä Debirin asuwaisten tygö/ waan Debir cudzuttin muinen KiriathSepher.
15:16 Ja Caleb sanoi: joca lyö KiriathSepherin ja woitta sen/ hänelle annan minä tyttäreni Achsan emännäxi.
15:17 Nijn woitti Athniel/ Kenaxen Calebin weljen poica/ ja hän andoi tyttärens Achsan hänelle emännäxi.

15:18 Ja cosca hän meni sisälle/ oli hänelle neuwottu anoman peldo hänen Isäldäns/ ja hän astui Asin päaldä alas/ nijn sanoi Caleb hänelle: mikä sinun on?
15:19 Hän sanoi: anna minulle siunaus/ sillä sinä olet andanut minulle cuiwan maan/ anna minulle myös lähteitä/ nijn andoi hän hänelle lähteitä/ sekä ylhäldä että alhalda.
15:20 Tämä on Judan lasten sucucunnan perimys heidän sucuins jälken.
15:21 JA Judan lasten sugun Caupungit yhdest culmast nijn toiseen/ Edomerein maan rajain tykönä lounasen käsin olit nämät: Capzeel/ Eder/ Jagur.
15:22 Kina/ Dimona/ AdAda.
15:23 Kedes/ Hazor/ Jethnan.
15:24 Siph/ Thelem/ Bealoth.
15:25 HazorHadatha/ Kiriath Hezron/ se on Hazor.
15:26 Amam/ Sema/ Molada.
15:27 Hazar/ Gadda/ Hesmon/ BethPalet.
15:28 Hazar Sual/ BeerSeba/ BisJothia.
15:29 Baala/ Jim/ Azem.
15:30 Eltolad/ Chesil/ Harma.
15:31 Ziclag/ Madmanna/ SanSanna.
15:32 Lebaath/ Silhim/ Ain/ Rimon/ se on yhdexän colmattakymmendä Caupungita/ kylinens.
15:33 Waan lakialla oli Estoal/ Zarea/ Asna.
15:34 Sanoah/ EnGanim/ Tapuah/ Enam.
15:35 Jarmuth/ Adullam/ Socho/ Asecha.
15:36 Saaraim/ Adithaim/ Gedera/ Giderothaim/ se on/ neljätoistakymmendä Caupungita ja heidän kyläns.
15:37 Zenan/ Hadasa/ MigdalGad.
15:38 Dilean/ Mizpe/ Jacthiel.
15:39 Lachis/ Bazecath/ Eglon/ Chabon/ Lahmam/ Cithlis.
15:40 Gederoth/ BethDagon/ Naema/ Makeda/
15:41 se on/ cuusitoistakymmendä Caupungita/ ja heidän kyläns.
15:42 Libna/ Ether/ Asan.

Josuan Kirja

15:43 Jephtah/ Asna/ Nesib.
15:44 Kegila/ Ahsib/ Maresa/ se on/ yhdexän
Caupungita ja heidän kyläns.
15:45 Ekron tyttärinens ja kylinens.
15:46 Ekronist meren asti/ caicki joca ulottu
Asdodijn ja heidän kyläns.
15:47 Asdod tyttärinens ja kylinens/ Gasa
tyttärinens ja kylinens Egyptin weten asti/ ja
se suuri meri on hänen rajans.
15:48 Mutta wuorella oli Samir/ Jathir/ Socho.
15:49 Danna/ Kiriath Sanna/ se on Debir.
15:50 Anab/ Estemo/ Anim.
15:51 Gosen/ Holon/ Gilo/ se on/
yxitoistakymmendä Caupungita ja heidän
kyläns.
15:52 Arab/ Duma/ Esean.
15:53 Janum/ BethTapuah/ Apheca.
15:54 Humta/ KiriathArba/ se on Hebron/
Zior/ se on yhdexän Caupungita/ ja heidän
kyläns.
15:55 Maon/ Carmel/ Siph/ Juta.
15:56 Jesreel/ Jacdeam/ Sanoah.
15:57 Cain/ Gibeal/ Thimna/ kymmenen
Caupungita ja heidän kyläns.
15:58 Halhul/ Bethzur/ Gedor.
15:59 Marath/ BethAnoth/ Eltecom/ ne owat
cuusi Caupungita ja heidän kyläns.
15:60 Kiriath Baal/ se on KiriathJearim/
Harabba/ caxi Caupungita ja heidän kyläns.
15:61 Mutta corwes oli Beth Araba/ Middin/
Sechacha.
15:62 Nibsan/ ja suola Caupungi/ Engeddi/
cuusi Caupungita ja heidän kyläns.
15:63 Mutta Jebuserit asuit Jerusalemis/ ja
Judan lapset ei woinet heitä aja ulos. Ja silloin
jäit Jebuserit asuman Judan lasten cansa
Jerusalemis tähän päiwän asti.

*Vers.16. Ja Caleb sanoii) Tämä on tapahtunut
Josuan cuoleman jälken/ cuin nähtävä on/
Iud. 1:12.*

XVI. Lucu .

*JOsephin lasten/ Ephraimin ja Manassen rajat
ensin jaetan yhteisest/ v. 1. Sijtte Ephraimin
lasten perindö/ v. 5. Cananerit jäävät asuman
heidän secaans Gaserijn/ v. 10.*

16:1 JOsephin lasten arpa langeis Jordanist
Jerihon päin/ sen Jerihon weden tygö/ idästä
nijn corpeen/ joca mene Jerihost ylös/
BethElin mäen cautta.
16:2 Ja tule BethElist Lusaan/ ja mene Archi
Atharothin rajan läpidze.
16:3 Ja anda idzens alas länden päin Japhletin
rajan tygö/ alemmaisena BethHoronin rajan
asti/ njin Gaserijn/ ja sen äri on meren tykönä.
16:4 Nämät sait Josephin lapset/ Manasse ja
Ephraim perinnöxi.
16:5 Ephraimin lasten rajat heidän suguisans
ja perimisisäns/ idästä oli Atharoth Adar/
ylimmäisen BethHoronin asti.
16:6 Joca anda idzens länden päin
Mihmethathin tygö/ joca pohjaises on/ siellä
käändä se hänen itään/ sitä Caupungita
wastan Thaenath Silo/ ja mene lännest
Janoaan.
16:7 Ja tule Janoasta Atharothijn ja
Narathan/ ja anda idzens Jeriho wastan/ ja
mene Jordanijn.
16:8 Tapuast mene hän länden päin
NahalCanaan/ ja hänen ärens on meres. Tämä
on Ephraimin lasten perimys heidän
suguisans.
16:9 Ja caicki Epraimin lasten rajaCaupungit
kylinens/ olit secaisin Manassen lasten
perimises.
16:10 Ja ei he ajanet Cananerejä pois jotca
asuit Gaseris. Nijn pysyit Cananerit Ephraimin
seas tähän päiwän asti/ ja tulit werollisexi.

*Vers.10. Cananerit) Näitä Cananerejä/ njin
myös niittä Gessuris ja Machatis/ sillä puolen
Jordanit Basanin tykönä/ Iosu. 13. säästit*

Josuan Kirja

Israelin lapset/ ja teit heitä werollisixi Jumalan käskyä wastan/ Exod. 34:12. Deut. 7:2. Joilda he sijtte wieteldin epäjumalan palweluxeen/ ja tulit suureen wahingoon/ Iud. 2. cap. Asuit myös monda muuta heidän seasans/ joita ei ajettu pois/ nijncuin Jebuserit Jerusalemis/ Philisterit meren tykönä/ Cananerit ja Amorrerit/ joista on kirjoitettu Duomarein kirjas/ cap. 1. ja cap. 3.

XVII. Lucu .

MAnassen osa määrätän/ v. 1. Zelaphehadin tytärten osa/ v. 3. Josephin lapset walittawat osans wähäisexi/ v. 14. Josua wasta ja käske perata wuoren ja Cananerein Caupungit/ v. 18.

17:1 JA arpa langeis Manassen sugulle/ Josephin esicoiselle/ ja se langeis Macherille Manassen esicoiselle Gileadin Isälle/ sillä hän oli jalo sotamies/ sentähden sai hän Gileadin ja Basan.

17:2 Muille Manassen lapsille myös langeis arpa/ nimittäin Abieserin lapsille/ Helekin lapsille/ Asrielin lapsille/ Sechemin lapsille/ Hepehrin lapsille/ ja Semidan lapsille. Nämät owat Manassen Josephin pojan lapset/ jotca olit miehenpuolet heidän suguisans.

17:3 Mutta Zelaphehadilla/ joca oli Hephlerin/ joca oli Gileadin/ joca oli Machirin poica/ Manassen poica/ ei ollut yhtän poica/ mutta tyttäritä. Ja nämät owat heidän nimens: Mahala/ Noa/ Hagla/ Milca/ Thirza.

17:4 Ja he menit Papin Eleazarin/ ja Josuan Nunin pojan/ ja ylimmäisten tygö/ ja sanoit: HERra käski Mosexen anda meille perinnön meidän weljeim secaa/ nijn hän andoi myös heille perinnön heidän Isäins weljein secaa/ HERran käskyn jälkeen.

17:5 Mutta Manasselle tuli kymmenen osa/ ilman Gileadin ja Basanin maata/ tuolla puolen Jordanin:

17:6 Sillä Manassen tyttäret sait perinnön poicains seas/ ja Gileadin maa oli annettu muille Manassen pojille.

17:7 Ja Manassen rajat olit Asserist Mihmethatin asti/ Sechemin edes/ ja mene ulos oikian käden puoleen nijhin asti/ cuin asuit EnTapuahs:

17:8 Sillä Tapuahn maa tuli Manassen puoleen/ ja on Manassen maan raja Ephraimin lapsin asti.

17:9 Sijtte tule hän NahalCanan asti/ etelän päin wesi Caupungeit/ jotca Ephraimin omat owat/ Manassen Caupungitten seas. Mutta pohjan puolest Manassen rajat owat ojan asti/ ja äri mereen.

17:10 Sillä Ephraimin oma on etelän puolella/ ja Manassen pohjan puolella/ nijn että meri on heidän rajans/ ja ulottu Asserin saacka pohjan puolest/ ja Isascharin asti idän puolest.

17:11 Nijn oli Manassella Isascharin ja Asserin seas BethSean/ ja hänen tyttärens/ Jeblaam ja hänen tyttärens/ ja Dorin asuwaiset tyttärinens/ ja EnDorin asuwaiset tyttärinens/ ja Thanachin asuwaiset tyttärinens/ Megiddon asuwaiset tyttärinens/ ja colmas osa Naphetist.

17:12 Ja Manassen lapset ei woinet aja nijden Caupungein asuwaisia ulos/ waan Cananerit rupeisit asuman sijnä maasa.

17:13 Mutta sijttecuin Israelin lapset wahwistuit/ teit he Cananerit werollisexi/ ja ei ajanet heitä pois.

17:14 Silloin puhuit Josephin lapset Josualle/ ja sanoit: mixes minun enämbä andanut/ waan yhden arwan ja osan perinnöxi/ ja minä olen cuitengin suuri Canssa/ nijncuin HERra on minun siunannut?

17:15 Nijn Josua sanoi heille: että olet suuri Canssa/ nijn mene medzään ja perca siellä sinulles sia/ Phereserein ja uljasten maalla/ jos Ephraimin wuori on sinulle ahtaimmaxi.

17:16 Nijn sanoit Josephin lapset hänelle: ei

Josuan Kirja

ne wuoret meille täydy: sillä caikilla Cananereillä/ jotca asuwat maan laxois/ owat rauta waunut/ ja BethSeanin asuwaisilla ja hänen tyttärilläns/ ja Jesreelin laxos asuwaisilla.

17:17 Josua sanoi Josephin huonelle/ Ephraimille ja Manasselle: sinä olet suuri Canssa/ ja ettäs nijn suuri olet/ ei sinulla pidä oleman yxi arpa.

17:18 Mutta wuori pitä myös sinun omas oleman/ josa medzä on/ siellä perca ymbärildäs/ nijn on se sinun arpas raja/ coscas ajat Cananerit pois/ joilla rauta waunut owat/ ja owat wäkewät.

XVIII. Lucu .

TOdistuxen maja pannan Siloon/ v. 1. Josua soima heidän hitaisuttans maan omistamises/ v. 3. Lähettä ja anda kirjoitta maan/ v. 5. Heittä arpa Silos seidzemen sucucunnan wälillä/ v. 10. Luetellan BenJaminin osa rajojens ja Caupungeinens/ v. 11.

18:1 JA caicki Israelin lasten Canssa cocoisit idzens Siloon/ ja panit seuracunnan majan/ ja maa oli heille annettu.

18:2 Ja oli wielä seidzemen sucucunda Israelin lapsist/ joinen perindö ei ollut jaettu.

18:3 Ja Josua sanoi Israelin lapsille: cuinga cauwan te oletta nijn joutilat/ ettet te mene ja omista maata/ jonga HERra teidän Isäin Jumala teille on andanut.

18:4 Ottacat idzellen jocaidzesta sucucunnasta colme miestä/ lähettäxenne heitä/ menemän ja waeldaman maan läpidze/ ja ettäs kirjoitaisit sen heidän perimisens jälken/ ja palajaisit minun tygöni.

18:5 Jacacat maa seidzemen osaan/ Juda pitä oleman hänen rajallans etelän puolella/ ja Josephin huonen pitä oleman hänen rajallans pohjan puolella.

18:6 Mutta teidän pitä kirjoittaman ne

seidzemen maan osat/ ja tuoman minun tygöni/ nijn minä heitän teidän arpan HERran meidän Jumalan edes.

18:7 Sillä Lewitailla ei ole yhtäkän osa teidän seasan/ waan HERran Pappius on heidän perimisens. Mutta Gad ja Ruben/ ja puoli Manassen sucucunda otit heidän osans/ tuolla puolen Jordanin idäisellä puolella/ jonga Moses HERran palwelia andoi heille.

18:8 Silloin nousit ne miehet ja läxit matcaan/ ja Josua käski heitä/ cosca he tahdoit mennä kirjoittaman maata/ ja sanoi: waeldacat maan läpidze ja kirjoittacat se/ ja tulcat jälkens minun tygöni/ ja minä heitän teidän arpan HERran edes Silos.

18:9 Nijn läxit miehet ja waelsit maan läpidze/ ja kirjoitit sen kirjaan/ seidzemeen osaan/ Caupungein jälken/ ja tulit Siloon/ Josuan tygö leirijn.

18:10 Silloin heitti Josua Silos arwan heille/ HERran edes/ ja jacoi sijnä maan Israelin lasten waihella/ jocaidzelle heidän osans.

18:11 JA BenJaminin lasten sucucunnan arpa langeis heidän sucucundains jälken/ ja heidän arpans raja oli Judan ja Josephin lasten waihella.

18:12 Ja heidän rajans oli pohjan culmalla Jordanin puoles ja mene ylöskäsin Jerihon wiertä myöden pohjan puolest/ ja laske wuorelle länden päin/ ja loppu Bethawenin corpeen.

18:13 Ja juoxe siellä Lusan tygö/ Lusan wiertä myöden lounasen päin/ se on BethEl/ ja laske Atharoth Adarin tygö mäen ohes etelän päin/ alemmaisena BethHoronin ohes.

18:14 Sijtte laske ja käändä idzens ymbärins lännen puoleen meren käsin/ sijtä mäestä BethHoronin edes meren päin/ ja loppu Kiriath Baalin tykönä/ se on Kiriath Jearim Judan lasten Caupungi. Tämä on lännen puoliainen culma.

18:15 Mutta lounan puoliainen culma on Kiriath Jearimist/ ja loppu lännen puoleen/ ja

Josuan Kirja

tule Nephthoahn lähten tygö.

18:16 Ja laske mäen lopust Hinnonin lasten laxon edes/ joca on Raphaimin laxos pohjan puoles/ ja laske Hinnonin laxon läpidze Jebuserein wieres etelän päin/ ja laske Rogelin lähteseen.

18:17 Ja anda idzens pohjast/ ja juoxe EnSemexen tygö/ ja juoxe Gelilothin tygö/ jotca owat ylhällä Adumin puoles/ ja laske Bohanin/ Rubenin pojan kiwen tygö.

18:18 Ja mene sen tasaisen kedon wiertä myöden/ joca on pohjan päin/ ja laske tasaiselle kedolle.

18:19 Ja mene sitä wiertä myöden BethHaglan ohest/ joca on pohjan päin/ ja loppu sijtä suolaisen meren lahdest pohjan päin/ lounan puolella Jordania. Tämä on lounan puoliainen raja.

18:20 Mutta idän puoliainen culma pitä Jordanijn loppuman. Tämä on BenJaminin lasten perindö heidän rajoisans ymbärins heidän sucucunnisans.

18:21 MUtta nämät owat BenJaminin lasten sucucunnan Caupungit heidän sucucunnisans: Jeriho/ BethHagla/ EmekKeziz.

18:22 BethAraba/ Zemaraim/ BethEl.

18:23 Awim/ Bara/ Aphra. CapharAmonai/ Ophni/ Gaba.

18:24 Nämät owat ne caxitoistakymmendä Caupungita/ kylinens.

18:25 Gibeon/ Rama/ Beeroth.

18:26 Mizpe/ Caphira/ Mosa.

18:27 Rekem/ Jirpeel/ Thareala.

18:28 Zela/ Eleph/ ja Jebusi/ se on Jerusalem/ Gibeath Kiriath. Neljätoistakymmendä Caupungita/ kylinens. Tämä on BenJaminin lasten perimys heidän sucucunnisans.

XIX. Lucu .

*Simeonin/ Sebulonin/ Isascharin/ Asserin/
Nephtalin ja Danin/ idzecungin osa
kirjoitetan/ v. 1. Josua saa osaxens Timnathin*

*Serahn Ephramin wuorella/ jota hän anoikin/
v. 49.*

19:1 SENjälken langeis toinen arpa Simeonin lasten sucucunnalle/ heidän sucuins jälken/ ja heidän perindöns oli keskellä Judan lasten perimystä.

19:2 Ja heidän perittäwäxens tuli BeerSeba/ Seba/ Molada.

19:3 HazarSual/ Bala/ Azem.

19:4 Eltholad/ Bethul/ Harma.

19:5 Ziclag/ BethMarcaboth/ HazarSussa.

19:6 BethLebaoth/ Saruhen/ ne owat colmetoistakymmendä Caupungita ja heidän kyläns.

19:7 Ain/ Rimon/ Ether/ Asan/ ne owat neljä Caupungita kylinens.

19:8 Sijhen myös caicki kylät/ cuin ymbärins näitä Caupungeita owat/ aina Baalathin/ BeerinRamathin/ etelän puoleen. Tämä on Simeonin lasten sucucunnan perimys heidän suguisans:

19:9 Sillä Simeonin lasten perimys on keskellä Judan lasten osa/ ja että Judan lasten periminen oli suurempi/ sentähden pereit Simeonin lapset osan keskellä heidän perindötäns.

19:10 COLmas arpa langeis Sebulonin lasten sucucunnalle/ heidän sucuins jälken: Ja heidän perimisens oli Saridin asti.

19:11 Ja astu lännen puoleen Marealaan/ ja ulottu Dabasethijn/ ja sijhen ojaan joca juoxe Jacnean ohidzen.

19:12 Ja käändä Saridist itän päin/ Cisloth Thaborin rajan saaden/ ja mene Dabrathijn/ ja ulottu Japhiaan.

19:13 Ja mene siellä itän päin läpidze Githan/ Hopherin/ Ithan/ Catzin/ ja loppu Rimonijn/ Mithoarijn ja Neaan.

19:14 Ja juoxe ymbärins pohjan puolen Nathonin päin/ ja loppu JeptaElin laxoon.

19:15 Catath/ Nahalal/ Simron/ Jedeala ja Bethlehem. Ne owat caxitoistakymmendä

Josuan Kirja

Caupungita ja heidän kyläns.
19:16 Tämä on Sebulonin lasten sucucunnan perimys heidän suguisans. Ja nämät owat heidän Caupungins ja kyläns.
19:17 Neljäs arpa langeis Isascharin lapsille/ heidän sucuins jälkeen.
19:18 Ja heidän rajans oli Jesreel/ Chesulloth/ Sunem.
19:20 Hapharaim/ Sion/ Anaharath.
19:20 Rabbith/ Kiseon/ Abetz.
19:21 Remeth/ EnGannim/ Enhadda/ BethPhazez.
19:22 Ja ulottu Thaborijn/ Sahatzimaan/ BethSemexeen/ ja hänen loppuns owat Jordanin tykönä/ cuusitoistakymmendä Caupungita kylinens.
19:23 Tämä on Isascharin lasten sucucunnan perimys/ Caupungit ja kylät heidän suguisans.
19:24 Wiides arpa langeis Asserin lasten sucucunnalle/ heidän sucucunnisans.
19:25 Ja heidän rajans oli Helcath/ Hali/ Bethen/ Ahsaph.
19:26 AlaMelech/ Amead/ Miseal/ ja ulottu Carmelin meren tygö/ ja SihorLibnathijn.
19:27 Ja käändä itän käsin BethDagonia watan/ ja ulottu Sebulonijn/ ja Jephtahelin laxoon pohjan puoleen/ BethEmekijn/ Negielijn/ ja loppu Cabulin tykönä wasemalla puolella.
19:28 Ja Ebronijn/ Rehobijn/ Hamonijn/ Kanaan aina siihen isoin Sidonijn.
19:29 Ja käändä Raman puoleen/ aina siihen wahwan Caupungijn Zorijn/ ja palaja Hossan päin/ ja loppu meren tykönä nuora myöden Achsibin tygö.
19:30 Uma/ Aphek/ Rehob/ caxicolmattakymmendä Caupungita kylinens.
19:31 Tämä on Asserin lasten sucucunnan perimys heidän suguisans/ Caupungit ja kylät.
19:32 CUudes arpa langeis Nephtalin lapsille heidän suguisans.
19:33 Ja heidän rajans oli Heleph/ Elon/ Zananim läpidze/ Adami/ Nekeb/ JabneEl/

Lacumin asti/ ja loppu Jordanijn.
19:34 Ja käändä lännen puoleen/ Asnoth Thaborin tygö/ ja tule siellä haman Hucokin ja ulottu eteläst Sabulonijn/ ja lännest Asserijn/ Judan asti Jordanin tygö idän puoleen.
19:35 Ja hänellä owat wahwat Caupungit/ Zidim/ Zer/ Hamath/ Racath/ Cinnareth.
19:36 Adama/ Rama/ Hazor.
19:37 Kedes/ Edrei/ Enhazor.
19:38 Jereon/ MigdalEl/ Harem/ BethAnath/ BethSames/ yhdexäntoistakymmendä Caupungita kylinens.
19:39 Tämä on Nephtalin lasten sucucunnan perimys heidän suguisans/ Caupungit ja kylät.
19:40 SEidzemes arpa langeis Danin lasten sugulle heidän suguisans.
19:41 Ja raja heidän perimisestäns oli Sarea/ Estaol/ Irsames.
19:42 Saalabin/ Ajalon/ Jethla.
19:43 Elon/ Timnatha/ Ecron.
19:44 Eltheke/ Gibethon/ Baalath.
19:45 Jehud/ BneBarac/ GatRimon.
19:46 Mejarcon/ Racon sen rajan cansa Japhoa watan.
19:47 Ja siellä loppu Danin lasten raja/ ja Danin lapset nousit ja sodeit Lesemi watan/ ja voitit sen ja löit miecan terällä/ omistit sen ja asuit sijnä/ ja cudzuit sen Dan heidän isäns nimeldä.
19:48 Tämä on Danin lasten sucucunnan perindö/ heidän suguisans/ Caupungit ja kylät.
19:49 JA cosca he olit lacannet jacamast maata rajoinens/ annoit Israelin lapset Josualle Nunin pojalle perinnön heidän seasans.
19:50 Ja annoit hänelle HERran käskyn jälkeen sen Caupungin jota hän anoi/ joca oli TimnathSerah Ephraimin wuorella/ siellä hän rakensi Caupungin/ ja asui sijnä.
19:51 NÄmät owat ne perimiset/ jotca Pappi Eleazar/ ja Josua Nunin poica/ ja ylimmäiset

Josuan Kirja

Isistä sucuin seasta arwalla jagoit Israelin lapsille Silos HERran edes/ seuracunnan majan owen tykönä/ ja nijn lopetit maan jacamisen.

Vers.1. Judan lasten perimystä) Jacob Patriarchan sanan jälkeen/ Gen. 49:7. Minä eroitan heidän Jacobijn ja hajotan heidän Israelijn.

XX. Lucu .

HERra käske eroitta muutamat waput Caupungit/ nijden paeta/ jotca tapaturmast jongun cuoliaksi löisit/ v. 1. ja pyhittä sitä warten cuusi Caupungita/ v. 7.

20:1 JA HERra puhui Josualle/ ja sanoi:
20:2 Sano Israelin lapsille: asettacat teidän seasan muutamita wapaita Caupungeita/ joista minä teille puhuin Mosexen cautta.
20:3 Että sinne sais paeta miehentappaja/ joca jongun löy tapaturmast ja tietämät/ että he teidän seasan olisit waput weren costajalda.
20:4 Ja joca johonguun nijstä Caupungeista pakene/ hänen pitä seisoman ulcona Caupungin portin edes/ ja jutteleman wanhinden edes hänen syyns/ nijn pitä heidän ottaman hänen Caupungijn heidän tygöns/ ja andaman hänelle sia/ asuaxens heidän tykönäns.
20:5 Ja cosca werencostaja aja händä taca/ ei heidän pidä andaman miehentappajata hänen käsijns/ että hän tapaturmast ja tietämät löi hänen lähimmäisens/ ja ei ollut ennen waino heidän wälilläns.
20:6 Nijn asucan hän sijnä Caupungis/ siihenasti cuin hän seiso cocouxen oikeuden edes/ ylimmäisen Papin cuoleman asti/ joca siihen aican on/ sijtte pitä miehetappajan palajaman Caupungijns ja huoneseens/ Caupungijn josta hän ennen pakeni.
20:7 Nijn he pyhitit Kedexen Galileas

Nephtalin wuorella/ ja Sechem Ephraimin wuorella ja Kiriath Arban/ se on Hebron/ Judan wuorella.

20:8 Ja tuolla puolen Jordanin/ cusa Jeriho on itän päin/ annoit he Beserin corwes lakialla kedolla/ Rubenin sucucunnasta/ ja Ramothin Gileadis/ Gadin sucucunnasta/ ja Golanin Basanis Manassen sucucunnasta.

20:9 Nämät olit ne Caupungit/ jotca asetettin caikille Israelin lapsille/ ja muucalaisille/ jotca heidän seasans asuit/ että sinne piti pakeneman/ joca jongun tapaturmast löi/ ettei hän cuolis werencostajan käden cautta/ siihenasti että hän seisois cocouxen edes.

XXI. Lucu .

PApit Lewin sugusta anowat Caupungeit asuaxens Israelin lapsilda/ v. 1. Heille annetan cahdewanwijdettäkyymmendä Caupungita esicaupungeinens/ muiden Israelin sucucundain seas/ v. 41. Israelin lapset asuwat maasa rauhas/ v. 44.

21:1 NIin menit ylimmäiset Isät Lewitain seast/ Papin Eleazarin/ ja Josuan Nunin pojan eteen/ ja ylimmäisten Isäin eteen/ Israelin lasten sucuin seast.

21:2 Ja puhuttelit heitä Silos Canaan maalla/ ja sanoit: HERra käski Mosexen cautta anda meille Caupungeita asuaxem/ ja esicaupungeita meidän carjallem.

21:3 Nijn annoit Israelin lapset Lewitaille heidän perinnöstäns HERran käskyn jälkeen/ nämät Caupungit esicaupungeinens.

21:4 Ja arpa langeis Cahatiterein sucucunnalle/ ja Papin Aaronin lapset Lewitaista sait colmetoistakymmendä Caupungita arwalla/ Judan sucucunnalda/ Simeonin sucucunnalda/ ja BenJaminin sucucunnalda.

21:5 Waan muille Cahathin lapsille tuli sijtä sugusta kymmenen Caupungita arwalla/

Josuan Kirja

Ephraimin sucucunnalda/ Danin sucucunnalda/ ja puolelda Manassen sucucunnalda.
21:6 Gersonin lapsille tuli colmetoistakymmendä Caupungita arwalla Isascharin sucucunnalda/ Asserin sucucunnalda/ Nephtalin sucucunnalda/ ja puolelda Manassen sucucunnalda Basanis.
21:7 Merarin lapset sait caxitoistakymmendä Caupungita Rubenin sucucunnalda/ Gadin sucucunnalda/ ja Zebulonin sucucunnalda.
21:8 JA nijn annoit Israelin lapset Lewitaille arwalla nämät Caupungit esicaupungeinens/ cuin HERra Mosexen cautta käsenyt oli.
21:9 Judan lasten sucucunnalda/ ja Simeonin lasten sucucunnalda annettin nämät Caupungit/ jotca he nimitit heidän nimeldäns.
21:10 Aaronin laasille Cahatiterein sugusta Lewin pojista: sillä ensimmäinen arpa oli heidän.
21:11 Nijn annoit he heille Kiriath Arban/ joca Enakim Isän oli/ se on Hebron Judan wuorella/ ymbäristöldä esicaupungeinens.
21:12 Waan Caupungin pellon kylinens/ annoit he Calebille Jephunnen pojalle perinnöxi.
21:13 Nijn annoit he Papin Aaronin lapsille miehentappaitten wapan Caupungin Hebronin esicaupungeinens/ ja Libnan esicaupungeinens.
21:14 Jathirin esicaupungeinens ja Estmoan esicaupungeinens.
21:15 Holonin esicaupungeinens ja Debirin esicaupungeinens.
21:16 Ain esicaupungeinens/ Jutan esicaupungeinens/ BethSemexen esicaupungeinens/ yhdexän Caupungita cahdelda sucucunnalda.
21:17 BenJaminin sucucunnalda annoit he neljä Caupungita/ Gibeonin esicaupungeinens ja Geban esicaupungeinens.
21:18 Anatothin esicaupungeinens/ ja Almonin esicaupungeinens.
21:19 Nijn että caicki Papin Aaronin lasten

Caupungit olit colmetoistakymmendä esicaupungeinens.
21:20 Waan muut Cahathin lasten sucucunnat Lewitaista/ sait neljä Caupungita heidän arwallans Ephraimin sucucunnalda.
21:21 Ja he annoit heille miehentappaitten wapan Caupungin/ Sechemin esicaupungeinens Ephraimin wuorella/ ja Geserin esicaupungeinens.
21:22 Kibzaimin esicaupungeinens ja BethHoronin esicaupungeinens.
21:23 Danin sucucunnalda neljä Caupungita/ Eltheken esicaupungeinens ja Gibton esicaupungeinens.
21:24 Ajalonin esicaupungeinens ja GathRimonin esicaupungeinens.
21:25 Puolelda Manassen sucucunnalda caxi Caupungita/ Thaenakin esicaupungeinens ja GathRimonin esicaupungeinens.
21:26 Nijn että caickein muiden Cahatin lasten sucucunnan Caupungeit olit kymmenen esicaupungeinens.
21:27 Gersonin lasten Lewitain sugusta annettin puolelda Manassen sucucunnalda/ caxi Caupungita/ miehentappaitten wapa Caupungi/ Golan Basanis esicaupungeinens/ ja BeestHera esicaupungeinens.
21:28 Isascharin lasten sucucunnalda neljä Caupungita/ Kision esicaupungeinens/ ja Dabrath esicaupungeinens.
21:29 Jarmuth esicaupungeinens/ ja EnGannim esicaupungeinens.
21:30 Asserin sucucunnalda neljä Caupungita/ Miseal esicaupungeinens/ ja Abdon esicaupungeinens.
21:31 Helcath esicaupungeinens ja Rehob esicaupungeinens.
21:32 Nephtalin sucucunnalda colme Caupungita/ miehentappaitten wapa Caupungi Kedes Galileas esicaupungeinens/ HamothDor esicaupungeinens/ Carthan esicaupungeinens.
21:33 Nijn että caicki Gersoniterin sucucunnan

Josuan Kirja

Caupungit olit colmetoistakymmendä esicaupungeinens.
21:34 Merarin lapsille nijlle toisille Lewitaille annettin Sebulonin sucucunnalda/ neljä Caupungita/ Jacneam esicaupunginens/ ja Cartha esicaupunginens.
21:35 Dimna esicaupunginens ja Nahalal esicaupunginens.
21:36 Rubenin sucucunnalda neljä Caupungita/ Bezer esicaupunginens ja Jahza esicaupunginens.
21:37 Kedemoth esicaupunginens ja Mephaath esicaupunginens.
21:38 Gadin sucucunnalda neljä Caupungita/ miehentappaitten wapa Caupungi/ Ramoth Gileadis esicaupunginens ja Mahanaim esicaupunginens.
21:39 Hesbon esicaupunginens ja Jaeser esicaupunginens.
21:40 Nijn että caicki toisten Lewitain MERarin lasten Caupungit/ heidän sugusans/ arpans jälken/ olit caxitoistakymmendä.
21:41 Caicki Lewitain Caupungit Israelin lasten perinnön seas olit cahdexan wijdettäkymmendä esicaupungeinens.
21:42 Ja idzecullakin Caupungilla oli hänen esicaupungins ymbäristölläns/ nijn yhdellä cuin toisellakin.
21:43 JA nijn annoi HERra Israelin lapsille caiken sen maan/ jonga hän wannoi heidän Isillens andaxens/ ja he omistit sen ja asuit sijnä.
21:44 Ja HERra andoi heille lewon/ caikella heidän ymbäristölläns/ nijncuin hän wannoi heidän Isillens/ ja ei yxikän heidän wiholisistans seisonut heitä wastan/ waan caicki he andoi hän heidän käsijns.
21:45 Ja ei puuttunut mitän caikest sijtä hywydest cuin HERra lupais Israelin huonelle/ waan caicki tapahdui.

Vers.4. Aaronin lapset) Lewin pojat olit Gerson/ Cahath ja Merari/ jonga tähden

Lewitat jaettin colmexi sucucunnaxi/ 1. Par. 6:1. Mutta Aaron oli Cahathitereistä.

XXII. Lucu .

ISraelin lepoon tuldua/ cudzu Josua Rubeniterit/ Gaditerit ja puolen Manassen sucucunda: neuwo heitä ettei he luopuis HERrasta. Siuna heitä ja anda heidän mennä cotians/ v. 1. He rakendawat Jordanin tygö suuren Altarin/ v. 10. Cosca muut sen cuulewat/ menewät he heidän peräsäns sotajoucolla/ luulten heidän uhrawan epäjumalille/ v. 11. Waan cosca he cuulit heidän wastauxens/ menit he jällens cotia/ v. 21.

22:1 Silloin cudzui Josua tygöns Rubeniterit/ Gaditerit/ ja puolen Manassen sucucunda.

22:2 Ja sanoi heille: te piditte caicki cuin Moses HERran palwelia teille käski/ ja oletta cuullet minun äneni/ caikisa cuin minä olen teille käskeny.

22:3 Et te hyljännet teidän weljejän isoin aican tähän päiwän asti/ ja te piditte HERran teidän Jumalan käskyn.

22:4 Että HERra teidän Jumalan on andanut teidän weljein tulla lepoon/ nijncuin hän sanoi heille: palaitcat sijs nyt ja mengät teidän majoin teidän perindömaahan/ jonga Moses HERran palwelia andoi teille tuolla puolen Jordanin.

22:5 Ainoastans ottacat wisust waari/ että te teette sen käskyn ja lain jälken/ cuin Moses HERran palwelia on teille käskeny/ että te racastaisitte HERra teidän Jumalatan/ ja waellaisitte caikis hänen teisäns/ ja pidäisitte hänen käskyns/ ja rippuisitte hänes kijnni: ja palwelcat händä caikesta teidän sydämeštän/ ja caikesta teidän sielustan.

22:6 Nijn Josua siunais heitä/ ja andoi mennä heidän/ ja he menit heidän majoins.

Josuan Kirja

22:7 MAnassen puolelle sucucunnalle on Moses andanut Basanis/ toiselle puolelle andoi Josua heidän weljeins keskellä/ tällä puolen Jordanita länden päin. Ja cosca hän andoi heidän käydä majoins/ ja siunais heitä/ 22:8 Sanoi hän heille: te tuletta cotia suurella saalilla teidän majoin/ suurella carjalaumalla/ hopiaalla/ cullalla/ waskella/ raudalla/ ja waatteilla/ nijn jacacat teidän wihamiesten saalis teidän weljein cansa. 22:9 Ja nijn palaisit Rubeniterit ja Gaditerit ja puoli Manassen sucucunda/ ja menit pois Israelin lasten tygö Silost/ joca Canaan maalla on/ menemän Gileadin maahan heidän perindömaahans/ jonga he olit perinet HERran käskyn jälkeen Mosexen cautta. 22:10 JA cosca he tulit Jordanin rajoille/ jotca Canaan maasa owat/ rakensit Rubeniterit/ Gaditerit/ ja puoli Manassen sucucunda lähes Jordanit jalon suuren Altarin. 22:11 Ja cosca Israelin lapset cuulit sanottawan: cadzo/ Rubenin lapset/ Gadin lapset/ ja puoli Manassen sucucunda owat rakendanet Altarin Canaan maata wastan/ lähes Jordanin rajoja Israelin lasten puolelle. 22:12 Cocounsit caicki Canssa Silos menemän sotajoucolla sotiman heitä wastan. 22:13 Ja lähetti heidän tygöns Gileadin maahan Pinehan Papin Eleazarin pojan. 22:14 Ja hänen cansans kymmenen ylimmäistä Päämiestä heidän Isäins huoneista/ jocaidzest Israelin sucucunnast yhden. 22:15 Ja cosca he tulit heidän tygöns Gileadin maahan/ puhuit he heidän cansans/ ja sanoit: 22:16 Näin caicki HERran Canssa käski teille sanoa/ mixi te nijn syndi teette Israelin Jumalata wastan/ ja käännätte idzen tänäpäiwän HERrasta pois/ rakendain idzellen Altarin/ ja luopuen HERrasta. 22:17 Eikö meillä ole kyllä Peorin pahast tegost? josta en me wielä tänäpäiwän puhtat ole/ ja rangaistus tuli HERran Canssan ylidze.

22:18 Ja te käännätte idzen tänäpäiwän HERrasta pois/ ja olette tänäpäiwän langennet HERrasta pois/ nijn että hän tänäpäiwän taicka huomen/ wihastu caiken Israelin cocouxen päälle. 22:19 Jos te luuletta että teidän perindömaan on saastainen/ nijn tulcat tänne ylidze HERran maahan/ josa hänen majans on/ ja ottacat perindö meidän seasam/ ja älkät langetco HERrasta pois/ ja meistä/ rakendain teillen Altarin/ paidzi meidän HERram Jumalam Altarita. 22:20 Eikö Achan Serachin poica tehnyt syndiä kirotus/ ja HERran wiha tuli coco Israelin Canssan ylidze/ ja ei hän yxinäns huckunut hänen pahan tecons tähden? 22:21 NIn wastaisit Rubenin ja Gadin lapset/ ja se puoli Manassen sucucunda/ ja sanoit Israelin tuhannen päämiehille: 22:22 HERra se wäkewä Jumala/ HERra se wäkewä Jumala tietä sen/ ja Israel myös idze tietä/ jos me olemma langennet pois ja syndiä tehnet HERra wastan/ nijn älkän auttaco hän meitä tänäpäiwän. 22:23 Ja jos me olemma Altarin sentähden rakendanet/ käändäxem meitä HERrasta pois/ uhrataxem sen päälle polttouhria ja ruocauhria/ taicka tehdäxem HERralle kijosuhria sen päälle/ nijn edzikön sitä HERra. 22:24 Ja jos en me paljo enämmin ole sitä tehnet sen asian pelgon tähden/ sanoden: tänäpän taicka huomen mahta teidän lapsen sanoa meidän lapsillem: mitä teidän on tekemist HERran Israelin Jumalan cansa. 22:25 HERra on pannut Jordanin rajamaaxi meidän ja teidän wälillem. Rubenin ja Gadin lapset/ ei ole teillä yhtän osa HERrasa/ ja nijn teidän lapsen saattawat pois meidän lapsen HERra pelkämäst. 22:26 Sentähden me sanoimme: rakendacam meillem Altari/ ei uhrixi eli polttouhrixi/ 22:27 Mutta todistuxexi meidän ja teidän waihellam/ ja meidän sucum/ tehdäxem

Josuan Kirja

palwelusta HErran edes/ meidän polttouhrillam/ kijosuhrillam ja muilla uhreillam/ ja teidän lapsen ei tarwidze tänäpäpä taicka huomena sanoman meidän lapsillem: ei ole teillä yhtän osa HERrasa.
22:28 Waan cosca he nijn sanowat meille/ taicka meidän lapsillem tästedes: nijn he taitawat sanoa: cadzocat wertausta HERran Altarijn/ jotca meidän wanhembam tehnet owat/ ei uhrixi taicka polttouhrixi/ mutta todistuxexi teidän ja meidän waihellam.
22:29 Pois se meistä/ että me langem HERrasta pois/ nijn että me tänäpäiwän käännyim hänestä pois/ ja rakennam Altarin polttouhrixi/ ruocauhrixi ja muuxi uhrixi/ paidzi HERran meidän Jumalam Altarita/ joca seiso hänen majans edes.
22:30 COsca Pinehas Pappi ja Canssan ylimmäiset ja päämiehet Israelin tuhannen seas/ jotca olit hänen cansans/ cuulit nämät sanat/ cuin Rubenin/ Gadin ja Manassen sugun lapset sanoit/ kelpais se heille sangen hywin.
22:31 Ja Pinehas Pappi Eleazarin poica sanoi Rubenin/ Gadin ja Manassen lapsille: tänäpäpä ymmärsim me HERran olewan meidän cansam/ ettet te syndi tehnet tämän tegon cansa HERra wastan. Nyt te wapahditta Israelin lapset HERran kädest.
22:32 Nijn meni Pinehas Papin Eleazarin poica/ ja ylimmäiset Gileadin maalda Rubenin ja Gadin lasten tykö Canaan maahan jäl lens Israelin lasten tygö/ ja sanoi sen heille.
22:33 Nijn se kelpais hywin Israelin lapsille/ ja he cunnioitit Israelin lasten Jumalata/ ja ei enämbi sanonet/ että he tahdoit sinne mennä heitä wastan sotawäen cansa maata häwittämän/ josa Rubenin ja Gadin lapset asuit.
22:34 Ja Rubenin ja Gadin lapset cudzuit sen Altarin/ että se olis todistuxexi meidän wälillä/ ja että HERra on Jumala.

Vers.30. Kelpais se heille) Tämä Altari ei rakettu uhrin/ polttouhrin eli jongun epäjumalan palweluxen tähden/ waan se oli HERran Altarijn awistus ja todistus/ että he Israelitain cansa Jumalan palweluxes yximieliset olit/ ja palwelit yhtä Jumalata heidän cansans. Sentähden ei ollut tämä heidän aiwoituxens Jumalan käskyä wastan. Nijn me myös pitäkäm Christuxen ja pyhäin cuwat meidän seuracunnisam/ etten me nijtä rucoile/ eli wäärin käytä epäjumalan palweluxexi/ Exod. 20. Iosu.4:9. 20.

XXIII. Lucu .

JOsua cudzu Israelin wäähä ennen hänen cuolematas cocon/ ja muistutta heille Jumalan hywät tegot/ v. 1. Neuwo heitä pitämän Jumalan käskyjä/ v. 6. Ettei he secoitais heitäns Cananerein cansa/ eikä palwelis heidän jumalitats/ v. 7. Nijn olis Jumala siunawa heitä ja andawa menestyxen/ v. 9. Waan jos he heihijn secanduwat/ nijn Jumala on hucuttawa heidän sildä hywäldä maalda/ v. 12.

23:1 JA pitkän ajan peräst/ cosca HErra oli andanut Israelin tulla lepoon caikilda wiholisildans/ jotca heidän ymbärilläns olit/ Ja Josua jo oli wanha ja hywään ikään joutunut:
23:2 Cudzui hän coco Israelin tygöns/ heidän wanhimmans/ päämiehens/ duomarins ja esimiehens/ sanoden heille: minä olen jo wanha ja hywään ikään tullut.
23:3 Ja te oletta nähnet caicki jotca HERra teidän Jumalan on tehnyt caikelle tälle Canssalle teidän edesän: sillä HERra teidän Jumalan idze sodei teidän edestän.
23:4 Cadzocat/ minä olen jacanut teille ne Canssat arwalla/ jotca wielä jäljellä owat/ jocaidzelle sucucunnalle oman perinnöns jälken/ hamast Jordanist ja caiken sen Canssan jonga minä häwitin/ siihen suuren

Josuan Kirja

meren asti auringon laskemisen päin.
23:5 Ja HERra teidän Jumalan syövä ulos ne teidän edestä/ ja aja ulos teidän edestä/ niin että te omistatte heidän maansa/ niinuin HERra teidän Jumalan teille sanonut oli.
23:6 Niin wahwistucat jalost pitämän/ ja tekemän caicki cuin on kirjoitettu Moseksen lakiraamatus/ niin ettet te sijtä harhais/ oikialle eli wasemalle puolelle.
23:7 Niin ettet te tulis näiden jäänyitten Canssain secaa/ ja ettet te mielen johdatais eli wannois heidän jumalans nimen cautta/ eikä myös palwelis elickä rucoilis heitä.
23:8 Mutta wahwast rippucat HERras teidän Jumalasan kijinni/ niinuin te myös tähän päiwän asti tehnet oletta.
23:9 Ja niin HERra aja teidän edestä suuren ja wäkwän Canssan ulos/ niinuin ei yxikän ole seisonut teitä wasta tähän päiwän asti.
23:10 Yxi teistä aja tuhatta taca: sillä HERra teidän Jumalan soti teidän edestä/ niinuin hän teille sanonut oli.
23:11 Sentähden ottacat wisust waari teidän sielustan/ että te pidätte rackana HERran teidän Jumalan.
23:12 MUtta jos te käännätte teidän pois/ ja pidätte teitä jäänyitten Canssan tygö/ ja yhdistätte teitä naimises heidän cansans/ niin että te tuletta heidän/ ja he teidän secaa:
23:13 Niin tietkät/ ettei HERra teidän Jumalan enämbi tätä Canssa teidän edestä aja ulos/ mutta he tulewat teille pahennuxexi ja paulaxi/ ja ruoscaxi teidän kylken päälle/ ja orjantappuraxi teidän silmillen/ siihenasti/ että hän teitä hucutta sijtä hywästä maasta/ jonga HERra teidän Jumalan teille andanut oli.
23:14 Cadzo/ minä waellan tänäpäinä caiken mailman tien/ ja teidän pitä tietämän caikesta teidän sydämestän/ ja caikesta teidän sielustan/ ettei yhtän sana ole jäänyt tacaperin sijtä hywydest/ jonga HERra teidän Jumalan teille luwannut oli/ mutta caicki on

tapahtunut teille/ ja ei mitän jäänyt tacaperin.
23:15 Niinuin caicki se hywä on tullut/ jonga HERra teidän Jumalan teille sanonut oli/ niin HERra myös anda tulla teidän ylidzen caiken pahuden/ siihenasti että hän cadotta teidän sijtä hywästä maasta/ jonga HERra teidän Jumalan teille andanut oli.
23:16 Jos te HERran teidän Jumalan lijton käyttte ylidze/ jonga hän teille käsenyt oli/ menette ja palwelette wieraita jumalita/ ja heitä rucoillette/ niin HERran wiha julmistu teidän ylidzen/ ja äkist hucutta teidän sijtä hywästä maasta/ jonga hän teille andanut oli.

Vers.7. Ettet te tulis) Lahcocundain/ jumalattomain ja epäjumalan palweljain cansa/ ei pidä cansakäymist pidettämän/ ettei niijdä wietelläis/ Tit.3:10.

XXIV. Lucu .

JOsua cudzu coco Israelin Sichemijn cocon/ v. 1. Juttele heille caicki Jumalan hywät tegot hamast Charast Abrahamin Isäst/ joca palweli epäjumalita/ v. 2. Neuwo heitä HERra palweleman/ v. 14. he wastawat ja sanowat heidäns palwelewan HERra/ v. 16. Teke heidän cansans lijton/ v. 25. Pane kiwen todistuxexi/ 26. cuole/ v. 29. Josephin luut haudatan Sichemis/ v. 32. Eleazar Pappi myös cuole/ v. 33.

24:1 Ja Josua cocois caicki Israelin sucucunnat Sichemijn/ ja cudzui edes wanhimmat Israelis/ päämiehet/ Duomarit ja esimiehet.
24:2 Ja cosca he olit seisatetut Jumalan eteen: Sanoi hän caikelle Canssalle: näin sano HERra Israelin Jumala: teidän Isän asuit endisen aican sillä puolen wirran/ Tharah Abrahamin ja Nahorin Isä/ ja palwelit muita jumalita.
24:3 Niin otin minä teidän Isän Abrahamin tuolda puolen wirran/ ja annoin hänen waelda coco Canaan maalla/ ja enänsin hänen

Josuan Kirja

siemenens/ ja annoin hänelle Isaachin.
24:4 Ja Isaachille annoin minä Jacobin ja
Esaun/ ja annoin Esaulle Seirin wuoren
asuaxens. Mutta Jacob ja hänen lapsens menit
Egyptin maalle.

24:5 Silloin lähetin minä Mosexen ja Aaronin/
ja rangaisin Egyptin/ nijncuin minä heidän
seasans tehnyt olen/ sijtte wein minä teidän
ulos.

24:6 Nijn wein minä myös teidän Isänne
Egyptist ulos/ ja cosca te tulitta meren tygö/
ja Egyptiläiset ajoit teidän Isiän taca/ waunuin
ja sotamiesten cansa punaisen meren saacka:

24:7 Nijn huusit he HERran tygö/ ja hän pani
pimeyden teidän ja Egyptiläisten waihelle/ ja
saatti meren heidän päällens ja peitti heidän:
Ja teidän silmän näit mitä minä tein Egyptis/
ja te asuit corwes cauwan aica.

24:8 Ja minä toin teidän Amorrerein maahan/
joca asui tuolla puolen Jordanin. Ja cosca he
sodeit teitä wastan/ annoin minä heidän
teidän käsijn/ että te omistitte heidän maans/
ja häwititte heitä teidän edestän.

24:9 Silloin walmisti Balac Ziporin poica
idzens/ Moabiterein Cuningas/ ja sodei Israeli
wastan/ ja hän lähetti ja andoi cudzua
Bileamin Beorin pojan kiroman teitä.

24:10 Mutta en minä cuullut händä/ ja hän
siunais teitä/ ja minä wapahdin teitä hänen
käsistäns.

24:11 Ja cosca te tulitte Jordanin ylidze/ ja
jouduitte Jerihoon/ sodeit Jerihon asuwaitset
teitä wastan/ ja Amorrerit/ Pheserit/
Cananerit/ Hetherit/ Girgoserit/ Hwerit ja
Jebuserit. Mutta minä annoin heidän teidän
käsijn.

24:12 Ja lähetin wapsaiset teidän edellän/ ja
he ajoit heidän ulos teidän edestän/ casi
Amorrerein Cuningast/ ei miecan cautta/ eikä
sinun joudzes cautta.

24:13 Ja annoin teille maan/ josa et te mitän
työtä tehnet/ ja Caupungeita/ joita et te
rakendanet/ asuaxenne nijsä/ ja syödäxenne

wijnapuista ja öljypuista/ joita et te istuttanet.
24:14 PELjätkät sijs HERra ja palwelcat händä
uscollisest ja täydellisest/ ja hyljätkät ne
jumalat/ joita teidän Isän palwelit tuolla
puolen wirta ja Egyptis/ ja palwelcat HERra.

24:15 Jollei teidän kelpa HERra palwella/ nijn
walitcat teillen tänäpäiwän ketä te palwelette/
nijtäkö jumalita joita teidän Isän palwelit sillä
puolen wirtoja/ eli Amorrerein jumalita/
joiden maasa te asutte. Mutta minä ja minun
huonen palwelem HERra.

24:16 Nijn wastais Canssa/ ja sanoi: pois se
meistä/ että me hyljäisim HERran/ ja
palwelisim muita jumalita:

24:17 Sillä HERra meidän Jumalam johdatti
meitä ja meidän Isiäm Egyptin maalda
orjuden huonesta/ ja teki meidän silmäim
edes suuria tunnusmerckejä ja warjeli meitä
caikella matcalla/ jonga me waelsimme/ ja
caickein Canssain seas/ joiden läpidze me
käwimme.

24:18 Ja ajoi meidän edestäm ulos caiken
Amorrerein Canssan/ jotca asuit maasa/
sentähden palwelem me HERra/ sillä hän on
meidän Jumalam.

24:19 JOsua sanoi Canssalle: et te taida
palwella HERra/ sillä hän on pyhä Jumala ja
kijwas Jumala/ joca ei säästä teidän syndiän ja
ricostan.

24:20 Mutta jos te hyljätte HERran/ ja
palwelette muucalaisia jumalita/ nijn hän
käändä hänens/ ja teke teille paha ja hucutta
teitä sen jälkeen/ cuin hän teille hywä teki.

24:21 Mutta Canssa sanoi Josualle: ei nijn/
waan me palwelem HERra.

24:22 Silloin sanoi Josua Canssalle: te oletta
teille todistajat/ että te walidzit teillen
HERran/ palwellaxen händä. Ja he sanoit: me
olem todistajat.

24:23 Nijn pangat sijs teidän tyköön
muucalaiset jumalat pois/ jotca teidän seasan
owat/ ja cumartacat teidän sydämen HERran
Israelin Jumalan tygö.

Josuan Kirja

24:24 Ja Canssa sanoi Josualle: me palwelem HERra meidän Jumalata/ ja olem cuuliaiset hänen änellens.

24:25 Nijn Josua teki sinä päiwänä lijton Canssan cansa/ ja asetti lain ja oikeuden heidän eteens Sichemis.

24:26 Ja Josua kirjoitti caicki nämät Jumalan Lakikirjaan/ ja otti suuren kiwen/ ja nosti sen sijnä tammen alla/ joca oli HERran Pyhä.

24:27 Ja sanoi caikelle Canssalle: Cadzo/ tämä kiwi pitä oleman todistus meidän waihellam: sillä hän on cuullut caicki HERran puhet/ jotca hän meidän cansam puhunut on/ ja pitä oleman teillen todistus/ ettet te teidän Jumalata kiellä.

24:28 Ja nijn andoi Josua Canssan mennä idzecungin perindöön.

24:29 JA sen jälkeen tapahdui/ että Josua Nunin poica/ HERran palwelia/ cuoli sadan ja kymmenen ajastaicaisna.

24:30 Ja he hautaisit hänen oman perityn maans rajoin/ Timnath Serachijn/ joca on Ephraimin wuorella pohjan puolella/ Gaasin wuoren tykönä.

24:31 Ja Israel palweli HERra nijncauwan cuin Josua eli/ ja wanhimmat jotca cauwan aica Josuan peräst elit/ ja tiesit caicki HERran tegot/ jotca hän Israelille tehnyt oli.

24:32 JA Josephin luut/ jotca Israelin lapset olit tuonet Egyptist/ hautaisit he Sichemijn/ siihen pellon cappaleen/ cuin Jacob osti Hemorin lapsilda/ Sichemin Isäldä sadalla penningillä. Ja se oli Josephin lasten perindö.

24:33 NIin cuoli myös Eleazar Aaronin poica/ ja he hautaisit hänen Gibeathis/ joca oli hänen poicans Pinehaxen oma/ joca hänelle Ephraimin wuorella annettu oli.

Josuan Kirjan loppu.

Duomarein Kirja

Duomarein Kirja / Josa on :

I. Mitä Israelitit teit Josuan cuoleman jälkeen/ cuinga he voitit AdoniBesekin/ Jerusalemin ja Cananerit.

Calebist ja Kenitereist/ cap. 1 ,

II. Että he palwelit Jumalata/ Josuan ja Wanhimbain eläis/ ja cuinga he annettin pacanain ala/ että he nijn usein luowuit HERrasta. Ja Jumala sijtte heille lähetti Wapahtajat/ cuin oli: Athniel/ Ehud/ Samgar/ Debora ja Barac/ jotca heitä wapahtit/ cap. 2. 3. 4. 5.

III. Gideonist/ joca cukisti Baalin Altarit ja wapahti Israelin Midianitereildä/ cap. 6. 7. 8. Ja Abimelechist joca tuli Sichemin Cuningaxi/ cap. 9.

IV. Tholast/ Jairist/ ja Jephthast/ jotca löit Ammoniterit ja Ephraimin lapset/ capinans tähden/ cap. 10. 11. 12.

V. Simsonist/ hänen naimisestans ja sodastans Philisterejä wastan/ ja hänen cuolemastans/ cap. 13. 14. 15. 16.

VI. Michan Jumalan palweluxest ja epäjumalast/ jonga Danin lapset otit pois: ja cuinga he voitit Laixen/ joca sijtte cudzuttin Danixi/ cap. 17. 18.

VII. Gibeoniteritten cauhiast huorudest Lewitan jalcawaimon cansa Ja cuinga BenJamiterit sen syyn tähden surkiast lyötin/ ja jäänet sait waimoja/ cap. 10. 20. 21. Ja on täsä Kirjas/ Josuast Simsonin cuoleman asti 299. ajastajan Historia. Sillä Josuan cuolemast duomidzi Athniel Israeli 40. ajast. cap.

Duomarein Kirja

3:11. Athnielin jälken Ehud 80. ajast. cap. 3:30. Hänen jälkens Debora ja Barac 40. ajast. cap. 5:31. Sijtte Gideon 40 ajast. cap. 8:28. Abimelech 3. ajast. cap. 9:22. Abimelechin jälken Thola 23. ajast. cap. 10:2. Sijtte Jair 22. ajast. cap. 10:3. Jephtha 6. ajast. cap. 12:7. Ebzan 7. ajast. cap. 12:9. Elon 10. ajast. cap. 12:11. Hänen jälkens Abdon 8. ajast. cap. 12:14. Simson duomidzi Israeli 20. ajast. cap. 25:20.

I. Lucu .

JUdan sucucunda woitta AdoniBesekin/ leicka pois hänen peucalons ja wie Jerusalemijn/ v. 4. Woitta Jerusalem ja Cananerit wuorella/ ja Hebronis/ v. 9. Caleb naitta tyttärens/ v. 12. Calebille annetan Hebron asumasiäxi/ v. 20. Jebuserit ja monda Cananereist asuwat Israelin seas/ v. 21.

1:1 JOSuan cuoleman jälken kysyit Israelin lapset HERralle/ sanoden: cuca meistä ensist mene sotaan Cananerejä wastan?

1:2 Ja HERra sanoi: Judan pitä menemän/ Cadzo/ minä annoin maacunnan hänen käsijns.

1:3 Nijn sanoi Juda weljellens Simeonille: käy minun cansan minun arpaani/ sotiman Cananerejä wastan/ nijn minä menen sinun arpaas sinun cansas/ ja Simeon meni hänen cansans.

1:4 COSca Juda sinne meni/ andoi HERra hänelle Cananerit ja Pheresit heidän käsijns/ ja he löit Besekis kymmenen tuhatta miestä.

1:5 Ja he löysit AdoniBesekin Besekist/ ja sodeit händä wastan/ ja löit Cananerit ja Phereserit.

1:6 Mutta AdoniBesek pakeni/ ja he ajoit händä taca/ ja leickaisit häneldä peucalot käsistä ja jalgoista.

1:7 Nijn sanoi AdoniBesek: seidzemenkymmendä Cuningast leicatuilla peucaloilla heidän käsistäns ja jalgoistans/ hajit minun pöytäni alla. Nijn cuin minä tein/ nijn on myös Jumala minulle maxanut. Ja he weit hänen Jerusalemijn/ ja siellä hän cuoli.

1:8 MUTta Judan lapset sodeit Jerusalemita

wastan/ ja woitit sen/ ja löit miecan terällä/ ja poltit Caupungin.

1:9 Sijtte matcustit Judan lapset sotiman Cananerejä wastan/ jotca wuorella asuit etelän päin ja laxois.

1:10 MENi myös Juda sotiman Cananerejä wastan/ jotca Hebronis asuit (mutta Hebron cudzuttin muinen Kiriath Arba) ja löit Sesain/ Ahiman ja Thalmain.

1:11 Ja meni sieldä Debirin asuwita wastan (mutta Debir cudzuttin muinen Kiriath Sepher.)

1:12 Ja Caleb sanoi: joca Kiriath Sepherin lyö ja woitta/ hänelle annan minä tyttäreni Achsan emännäxi.

1:13 Nijn woitti Athniel Kenan poica/ Calebin nuorembi weli/ ja hän andoi tyttärens Achsan hänelle emännäxi.

1:14 Ja se tapahtui cosca hän meni/ neuwottin händä anoman peldoä Isäldäns/ ja hän astui Asins päaldä alas. Nijn sanoi Caleb hänelle: mikä sinun on?

1:15 Hän sanoi: anna minulle siunaus/ sillä sinä annoit minulle carkian maan/ anna myös minulle wetinen maa. Nijn andoi Caleb hänelle wetiset maat ylhäldä ja alhaldä.

1:16 JA Keniterin Mosexen apen lapset menit sijtä palmu Caupungist Judan lasten cansa Judan corpeen Aradin Caupungita etelän päin/ ja he menit ja asuit Canssan seas.

1:17 Ja Juda meni weljens Simeonin cansa/ ja löit Cananerit cuin Sephatis asuwat/ ja häwitit hänen/ ja cudzuit Caupungin Harmah.

1:18 Sitälikin woitti Juda Gasan rajoinens/ ja Aschalanin rajoinens/ ja Echronin rajoinens.

1:19 Ja HERra oli Judan cansa/ nijn että hän omisti wuoret/ sillä ei hän woinut nijtä aja

Duomarein Kirja

ulos/ cuin laxois asuit: sillä heillä olit rautaiset waunut.

1:20 Ja he annoit Calebille Hebronin/ nijncuin Moses sanonut oli/ ja hän ajoi sijtä ulos ne colme Enakin poica.

1:21 Mutta BenJaminin lapset/ ei ajanet Jebuserejä pois/ jotca asuit Jerusalemis/ sentähden asuit Jebuserit BenJaminin lasten tykönä Jerusalemis/ tähän päiwän asti.

1:22 Menit myös Josephin lapset BethElijn/ ja HERra oli heidän cansans.

1:23 Ja Josephin huone wacoi BethElit (joca muinen cudzuttin Lus)

1:24 Ja wartiat sait nähdä miehen käywän Caupungista/ ja sanoi hänelle: osota meille/ cuinga me tulemme Caupungin sisälle/ nijn me teem laupiuden sinun cansas.

1:25 Ja cosca hän osotti heille/ löit he Caupungin miecan terällä/ mutta sen miehen ja caiken hänen sucuns/ laskit he menemän.

1:26 Nijn meni se mies Hetherein maacundaan/ ja rakensi Caupungin/ ja cudzi hänen Lus/ joca tähän päiwän asti nijn cudzutan.

1:27 JA ei Manasse ajanut ulos Betseat tyttärinens/ eikä myös Thaenachi tyttärinens/ eikä Dorin asuwaisia tyttärinens/ eikä Jebleamin asuwita tyttärinens/ eikä Megiddon asuwita tyttärinens. Ja Cananerit rupeisit asuman sijnä maasa.

1:28 Ja cosca Israel woimallisexi tuli/ teki hän Cananerit werollisexi/ ja ei ajanut heitä ulos.

1:29 Eikä myös Ephraim ajanut ulos Cananerejä/ jotca asuit Gazaris/ mutta Cananerit asuit heidän seasans Gazaris.

1:30 Eikä myös Zebulon ajanut Kithronin ja Nahalolin asuwaisia ulos: sentähden Cananerit asuit heidän keskelläns ja olit werolliset.

1:31 Eikä myös Asser ajanut nijtä ulos/ jotca asuit Achos/ eikä nijtä jotca asuit Zidonis/ Ahelabis/ Ahsibis/ Helbas/ Aphikis ja Rehobis.

1:32 Mutta Asseriterit asuit Cananerein seas/ jotca sijnä maasa asuit: ettei he nijtä ajanet

ulos.

1:33 Eikä myös Nephtali ajanut nijtä ulos/ jotca asuit BethSemes ja BethAnathis/ mutta asuit Cananerein seas/ jotca maan asuwaiset olit/ mutta ne jotca BethSemes ja BethAnathis olit/ tulit heille werollisexi.

1:34 MUtta Amorrerit waadeit Danin lapsia wuorille/ eikä sallinet heitä tuleman laxoon.

1:35 Ja Amorrerit rupeisit asuman wuorilla/ Herees/ Ajalonis ja Saalbimis/ nijn tuli Josephin käsi heille rascaxi/ ja he tulit werollisexi. Ja Amorrerein rajat olit/ josta käydän Acrabimijn/ sijtä wahast ja corkeudesta.

Vers.16. Ja Keniterin/ Nämät Keniterit owat tullet Hobabist. Iud.4:11. joca oli Mosexen appi ja asui Midianis ja johdatti Israelitat corwes/ Num. 10:20. v. 21. Jebuserit) Näistä Jebusereist on Jerusalem muinen cudzuttu Jebus/ Ios. 15:8. Iud. 19:10. ja sitä ennen Salem/ Gen. 14:18. Ja nämät Jebuserit owat asunet Zionin wuorella/ siihenasti että he Cuningas Dawidilda ajettin pois/ 2. Sam. 5:6.

II. Lucu .

HERra nuhtelee Israelitait lijton tähden maan asuwaisten cansa/ v. 1. Canssa itke/ v. 4. Israel palwele HERra Josuan ja Wanhimbain aicana/ v. 6. Heidän cuolemans jälkeen he syndi tekewät ja palwelewat epäjumalita/ v. 8. HERra rangaise heitä ja anda heidän wiholistens käsijn/ v. 14. Anda heille Duomarit/ jotca heitä wapahtawat/ v. 16. Joita ei he cuule/ v. 17. Sentähden ei Jumala tahdo aja caickia Cananerejä heidän edestäns pois/ v. 20.

2:1 JA HERran Engeli astui Gilgalist Bochimijn/ ja sanoi: minä johdatin teidän tänne Egyptist/ ja johdatin teidän siihen maahan/ jonga minä wannoin teidän Isillen/ ja sanoin: en minä tee

Duomarein Kirja

minun lijttoani tyhjäksi teidän cansan
ijancaickisest.

2:2 Ja ei teidän pitäis ikänäns tekemän lijtto
tämän maan asuwitten cansa/ ja teidän pitä
maahan cukistaman heidän Altarins: mutta et
te totellet minun äändäni/ mixi te sen oletta
tehnet?

2:3 Sanoin minä myös: en minä heitä teidän
edestän aja pois/ että he olisit teille pauloixi/
ja heidän jumalans teille wercoixi.

2:4 Ja cosca HERran Engeli nämät sanat
puhunut oli caikille Israelin lapsille: corgotti
Canssa ämens ja itki.

2:5 Ja cudzuit sen paican: Bochim/ ja uhraisit
sijnä HERralle.

2:6 COSca Josua oli Canssan tyköns
päästänyt/ ja Israelin lapset olit mennet
idzecukin perindööns/ maata omistaman.

2:7 Palweli Canssa Jumalata nijncauwan cuin
Josua eli/ ja wanhimmat cuin Josuan perän
cauwan elit/ ja olit nähnet caickia HERran
suuria töitä/ cuin hän Israelis tehnyt oli.

2:8 Mutta cosca Josua Nunin poica HERran
palwelia cuoli/ oli hän sadan ja kymmenen
ajastaicainen.

2:9 Ja he hautaisit hänen perindömaans rajoin
TimnathHerexeen/ Ephraimin wuorelle/
pohjan puolelle Gaasin wuorta.

2:10 Cosca myös caicki cuin sijhen aican elit/
olit cocondunet heidän Isäins tygö/ tuli toinen
sucucunda heidän jälkens/ jotca ei tundenet
HERra/ eikä nijtä hyviä töitä cuin hän Israelille
tehnyt oli.

2:11 Ja Israelin lapset teit paha HERran edes/
ja palwelit Baali.

2:12 Ja hyljäisit HERran heidän Isäins Jumalan/
joca heidän Egyptist johdattanut oli/ ja
seuraisit wieraita jumalita/ jotca heidän
ymbärilläns asuit/ cumarsit heitä ja wihoitit
HERran.

2:13 Sillä he enemmän ja enemmän hyljäisit
HERran/ ja palwelit Baali ja Astharothi.

2:14 Nijn julmistui HERran wiha Israelin

päälle/ ja andoi heidän ryöwärittens käsijn/
että heidän piti heitä ryöwämän/ ja myi heitä
wiholistens käsijn/ ymbäristölle. Ja ei he
taitanet enämbätä seiso wiholisans wastan.

2:15 Mutta cuhunga ikänäns he idzens
käänsit/ oli HERran käsi heitä wastan
onettomudexi/ nijncuin HERra heille sanonut
ja wannonut oli/ ja he suurest waiwattin.

2:16 COSca HERra herätti Duomarit/ jotca
heitä ryöwäritten käsist piti wapahtaman:

2:17 Nijn ei he Duomareitacan totellet: waan
huorinteit wierasten jumalain cansa ja
cumarsit nijtä/ ja nopiast harhailit sildä tiellä/
jota heidän Isäns olit waeldanet/ cuullaxens
HERran käskyjä/ ja ei he tehnet.

2:18 Cosca HERra herätti heille Duomarit/ nijn
oli HERra Duomarein cansa/ ja warjeli heitä
heidän wiholistens käsist/ nijncauwan cuin
Duomari eli: sillä HERra armahti heidän
päällens heidän huogatesans nijden tähden/
jotca heitä waiwaisit ja ahdistit.

2:19 Mutta cosca Duomari cuollut oli/
poickeisit he ja turmelit sen enemmän cuin
heidän Isäns/ seuraten wieraita jumaloita/
palwellen ja cumartain heitä/ ja ei he
luopunet heidän teoistans/ eikä heidän
niscurudestans.

2:20 Sentähden julmistui HERran wiha nijn
Israelin päälle/ että hän sanoi: että tämä
Canssa rickoi minun lijtttoni/ jonga minä
taridzin heidän Isillens/ ja ei cuullut minun
ändäni:

2:21 Nijn en minä myös tästedes yhtäkän
pacanoista aja pois/ jotca Josua jätti
cuoltuans.

2:22 Että minä coettelisin Israeli heidän
cauttans. Jos he pysywät HERran tiellä/ ja
waeldawat nijsä cuin heidän Isäns olwat
pysynet taicka ei.

2:23 JA HERra jätti nämät pacanat/ ettei hän
nopiast heitä ajanut ulos/ ja ei andanut heitä
Josuan käteen.

Duomarein Kirja

*Vers.1. Bochimijn) Bochim se on itcu.
Vers.eod. HERran Engeli (Jos tämä HERran
Engeli on ollut Pappi Pinehas/ eli jocu
Propheta/ ei tietä: mutta se on textist selkiä/
että hän on HERralda lähetetty. v. 13. Baali)
Usiast pyhäs Raamatus mainitan/ ja on
Moabiterein epäjumala/ jota he palwelit
cuckuloilla/ Num. 22:41. ja medzistöis/
rakensit hänelle kircot ja Altarit/ Iud. 6:25 1.
Reg. 16:31. ja uhraisit hänelle/ Os. 2. v. 13.
Astharothi) on Syrialaisten naisjumala Venus ,
jota Basanis palwelitin Astharothin Caupungis/
joca ilman epäilmät on sijtä nimens saanut/
Iosu. 13:12. On myös Astharoth ollut
Sidomerein jumala/ 2. Reg. 23:13. ja palwelitin
cuckuloilla.*

III. Lucu .

*ISraelin Canssa suostu pacanoihin/ ja palwele
heidän jumalitats/ v. 5. Sentähden anda heitä
Jumala Mosopotamian Cuningan ala/ v. 8.
Jumala wapahta heitä Athnielin cautta/ v. 9.
Taas he syndiätekewät/ ja tulewat Eglonin
Moabiterein Cuningan ala 18 ajastajaxi. v. 12.
ja Ehudin cautta wapadetan/ v. 15. hän tappa
Eglonin/ v. 16. ja lyö Moabiterit/ v. 17. Ehudin
jälken tule Samgar/ v. 23.*

3:1 JA nämät owat ne pacanat cuin HERra jätti
Israeli kiusaman/ caicki jotca ei mitän tiennet
Canaan sodasta.

3:2 Ainoastans että Israelin lasten sucucunda
olisit oppinet sotiman/ ne cuin ei ennen
sodasta mitän tiennet.

3:3 Cuin owat: wijsi Philisterein Päämiestä/ ja
caicki Cananerit/ Zidonierit ja Hwerit/ jotca
asuit Libanonin wuorella/ BaalHermonin
wuorest Hemathin asti.

3:4 Ja he jäit kiusaman Israeli/ että tiettäisin
jos he tottelisit HERran käskyjä/ jotca hän oli
käsenyt heidän Esijsillens Mosexen cautta.

3:5 COSca Israelin lapset asuit keskellä

Cananerejä/ Hetherejä ja Jebuserejä:

3:6 Otit he heidän tyttärens emännäxi/ ja
annoit poicans heidän tyttärillens/ ja palwelit
heidän jumalitats.

3:7 Ja Israelin lapset teit paha HERran edes/ ja
unhotit HERran heidän Jumalans ja palwelit
Baali ja pyhiä medziä.

3:8 Nijn julmistui HERran wiha Israelin päälle/
ja myi heidän ChusanRisathaimin
Mesopotamian Cuningan käteen/ ja Israelin
lapset palwelit ChusanRisathaimi cahdexan
ajastaica.

3:9 Ja Israelin lapset huusit HERran tygö/ ja
HERra andoi heille wapahtajan/ joca heitä
wapahti/ Athnielin Kenaxen pojan Calebin
nuorimman weljen.

3:10 Ja HERran hengi oli hänellä/ ja oli
Duomari Israelis/ joca myös läxi sotaan. Ja
HERra andoi tulla ChusanRisathaimin Syrian
Cuningan hänen käsijns/ että hänen kätens
tuli woimallisexi ChusanRisathaimin päälle.

3:11 Silloin maa lepäis neljäkymmendä
ajastaica/ ja Athniel Kenan poica cuoli.

3:12 MUTta Israelin lapset teit wielä paha
HERran edes. Nijn wahwisti HERra Eglonin
Moabiterein Cuningan Israeli wastan/ että he
paha teit HERran edes.

3:13 Ja cocois tygöns Ammonin lapset/ ja
Amalechiterit/ ja hän meni ja löi Israelin ja
omisti palmuCaupungin.

3:14 Ja Israelin lapset palwelit Egloni
Moabiterein Cuningast
cahdexantoistakymmendä ajastaica.

3:15 NIin huusit Israelin lapset HERran tygö/
ja HERra herätti heille wapahtajan/ Ehudin
Geran pojan/ Jeminin pojan/ joca oli curittu.
Ja cosca Israelin lapset lähetit lahjoja Eglonille
Maobiterein Cuningalle hänen cansans.

3:16 Teki Ehud caxiteräisen miecan hänellens/
kynärätä pitkän/ ja sidoi waattens ala/ oikian
reitens päälle.

3:17 Ja candoi lahjoi Eglonille Moabiterein
Cuningalle/ ja Eglon oli sangen lihawa mies.

Duomarein Kirja

3:18 Cosca hän oli lahjat andanut pois häneldäns/ päästi hän Canssan jotca olit lahjoja candanet.

3:19 Ja palais nijstä epäjumalist Gilgalis/ ja sanoi Cuningalle: minulla on/ Cuningas/ jotakin salaist sinulle sanomist: nijn hän sanoi: wait/ ja caicki menit ulos/ jotca hänen ymbärilläns seisoit:

3:20 Ja Ehud tuli hänen tygöns/ ja hän istui suwisalis yxinäns. Ja Ehud sanoi: minulla on Jumalan sana sinun tygös/ nijn nousi hän istuimeldans.

3:21 Mutta Ehud ojensi wasemman kätens/ ja otti miecan oikialda reideldäns/ ja pisti hänen wadzaans:

3:22 Nijn että warsi meni sisälle terän cansa/ ja lihawus peitti warren (sillä ei hän wetänyt miecka hänen wadzastans) että rapa wuoti hänest.

3:23 Mutta Ehud läxi owest ja sulki jälkensä/ ja lukidzi sen.

3:24 COsca hän tullut oli ulos/ tulit Cuningan palweliat/ ja cosca he näit suwisalin owen suljetuxi/ sanoit he: taita olla/ että hän peittä jalcojans suwisalin Camaris.

3:25 Että he nijn cauwan odotit/ häpeisit he: sillä ei heille kengän Salin owe awainnut/ nijn otit he awaimen ja awaisit/ cadzo/ nijn heidän Herrans macais cuolluna maasa.

3:26 Mutta Ehud pakeni heidän wijpyisäns/ ja meni ohidze epäjumalita/ ja pääsi Seirathin asti.

3:27 Ja cosca hän tuli omillensä/ puhalsi hän Basunaan Ephraimin wuorella. Ja Israelin lapset menit hänen cansans wuorelda/ ja hän heidän edelläns.

3:28 Ja hän sanoi heille: seuratcat minua: sillä HERra on andanut teidän wihamiehen/ Moabiterit teidän käsijn. Ja he seuraisit händä/ ja voitit Jordanin luotuspaican/ joca on Moabin päin/ ja ei sallinet yhdengän mennä ylidzen.

3:29 Ja tapoit Moabitereit sillä ajalla lähes

kymmenen tuhatta miestä/ caicki parhat ja wahwimmat sotamiehet/ nijn ettei yhtäkän heistä pääsnyt.

3:30 Ja nijn tulit Moabiterit painetuxi sillä ajalla Israelin lasten kätten ala/ ja maa lepäis cahdexankymmendä ajastaica.

3:31 HÄnen jälkensä tuli Samgar Anathin poica/ hän löi cuusi sata Philisteriä carjan carexella/ ja wapahti myös Israelin.

Vers.1. HERra jätti) Moninaisten syiden tähden ei Jumala peräti ajanut pois Cananerejä. 1. ettei medzän pedot pitänyt lisändymän heitä wastan/ Deut. 7:22. Ettei he ensist woinet caicke maata täyttä ja omista/ Exod. 23:30. 2. että hän heitä coettelis/ Iud. 2:22. 3. että he oppisit sotiman ja ei olis suruttomat/ Iud. 3:2. 4. heille rangaistuxexi heidän laiscudens ja hitaisudens tähden/ Iosu. 18:3. 5. että he Jumalan kieldo wastan yhdistit idzens heidän cansans/ teit lijton heidän cansans/ ja annoit idzens heildä wieteldä epäjumalan palweluxeen/ Iud. 3:5.

IV. Lucu .

ISrael ricko taas HERra wastan/ v. 1. Annetan Jabinin Cananerein Cuningan ala/ 20. ajastajaxi/ v. 2. Debora Prophetissa lähettä Barakin sotiman Sisserat Jabinin sodanpäämiest wastan/ v. 4. Hän woitta Sisseran/ v. 10. Joca paetesans cuoliaksi lyödän waimolda/ v. 27.

4:1 JA Israelin lapset wielä teit paha HERran edes/ cosca Ehud cuollut oli.

4:2 Ja HERra myi heidän Jabinin/ Cananerein Cuningan käteen/ joca hallidzi Hazoris (ja hänen sotans päämies oli Sissera) ja hän asui pacanain Harosethis.

4:3 Ja Israelin lapset huusit HERran tygö. Sillä hänellä oli yhdexän sata rautawaunua/ ja waiwais tylyst Israelin lapsia caxikymmendä

Duomarein Kirja

ajastaica.

4:4 Silloin Debora Prophetissa/ Lapidothin emändä/ oli Duomarina Israelis.

4:5 Ja hän asui Deboran palmupuun alla/ Raman ja BethElin välillä/ Ephraimin vuorella/ ja Israelin lapset tulit sinne hänen tygöns/ oikeuden eteen.

4:6 Hän lähetti ja cudzui Barakin Abinoamin pojan Nephtalin Kedexest/ ja käski sanoa hänelle: Eikö HERra Israelin Jumala ole sinulle käskenyt: mene Thaborin vuorelle/ ja ota kymmenen tuhatta miestä sinun cansas/ Nephtalin ja Sebulonin lapsist:

4:7 Sillä minä wedän sinun tygös Sisseran Jabin sodan päämiehän/ Kisonin wirran tykönä/ waunuinens ja sotajouckoinens/ ja minä annan hänen sinun käsij.

4:8 Nijn Barac sanoi hänelle: jos sinä menet minun cansani/ nijn minäkin menen/ mutta jollet sinä mene/ nijn en minäkän mene.

4:9 Hän wastais: minä kyllä menen sinun cansas/ mutta et sinä cunniata tällä tiellä woita/ jotas menet: sillä HERra anda Sisseran waimon käsijn. Nijn Debora nousi ja meni Barakin cansa Kedexeen.

4:10 Nijn cudzui Barac Kedexeen Sebulonin ja Nephtalin/ ja rupeis jalcaisin matcustaman kymmenen tuhannen miehen cansa/ ja Debora meni hänen cansans.

4:11 Mutta Heber Keniteri oli erinnyt Hobabin Keniterin/ Mosexen apen/ lasten seast/ ja pannut majans Zaanaimin tammen tygö/ joca on Kedexen tykönä.

4:12 JA Sisseralle ilmoitettin että Barac Abinoamin poica oli mennyt Taborin vuorelle.

4:13 Ja hän cocois caicki hänen waununs yhteen/ yhdexän sata rautaista waunua/ ja caicki se joucko cuin hänen cansans oli/ pacanain Harosethist Kisonin wirran tygö.

4:14 Mutta Debora sanoi Barakille: nouse/ tämä on se päiwä/ jona HERRA on andanut Sisseran sinun käsij/ eikö HERRA mennyt sinun edelläs? Nijn Barac meni Thaborin

wuorelda alas/ ja kymmenen tuhatta miestä hänen peräsäns.

4:15 Ja HERra cauhisti Sisseran caickein hänen waunuins ja sotajouckons cansa/ Barakin miecan edes/ nijn että Sissera hyppäis waunuistans ja pääsi jalcapacoon.

4:16 Mutta Barac ajoi waunuja ja sotajoucko taca/ pacanain Harosethin asti/ ja caicki Sisseran joucko caatui miecan terän edes/ nijn ettei yxikän jäänyt.

4:17 MUtta Sissera pakeni jalcaisin Jaelin majaan/ joca oli Heberin sen Keniterin emändä: sillä Cuningas Jabin Hazorist/ ja Heberin sen Keniterin huonet/ olit toinen toisens cansa rauhas.

4:18 Silloin Jael käwi Sisserat wastan/ ja sanoi hänelle: poicke minun Herran/ poicke minun tygöni ja älä pelkä/ ja hän poickeis hänen majaans hänen tygöns/ ja hän peitti hänen waattella.

4:19 Ja hän sanoi hänelle: annas minun wähä wettä juodaxeni/ sillä minä janon/ ja hän awais riescaleilin ja annoi hänen juoda ja peitti jällens.

4:20 Ja Sissera sanoi hänelle: mene majan owelle/ ja jos jocu tule ja kysy: ongo täällä ketäkän? nijn sano/ ei.

4:21 Ja Jael Heberin waimo otti naulan majast/ ja wasaran käteens/ ja meni hiljaxens hänen tygöns/ ja löi naulan läpidze hänen corwans juuren/ nijn että se meni maahan kijnni (sillä hän macais rascast ja oli woimatoin) ja hän cuoli.

4:22 Ja cadzo/ Barac ajoi Sisserat taca/ ja Jael käwi händä wastan/ ja sanoi hänelle: tule tänne/ minä osotan sinulle miehen/ jotas edzit/ ja cosca hän tuli hänen tygöns/ macais Sissera cuolluna/ ja naula kijnni hänen corwans juures.

4:23 Näin cukisti Jumala Jabinin Cananerein Cuningan Israelin lasten eteen.

4:24 Ja Israelin lasten kädet jouduit ja wahwistuit Jabini Cananerein Cuningast

Duomarein Kirja

wastan/ siihenasti että he hänen peräti häwitit.

V. Lucu .

DEboran ja Barakin wirsi/ jolla he ylistävät Jumalata/ että hän autti Israeli heickoin cautta/ v. 1. Nuhtelewat nijtä jotca jätätit idzens/ v. 16. Ja cohtullisest cunnioittawat heitä/ jotca Jumalan Canssan wihamiehiä wastan sodeit/ v. 24.

5:1 Nijn weisais Debora ja Barac Abinoamin poica sinä päiwänä/ sanoden:
5:2 KIittäkät HERra/ että Israel on waphdettu jällens/ ja että Canssalla oli hywä mieli siihen.
5:3 Cuulcat te Cuningat/ ja ottacat waari te päämiehet: Minä weisan HERralle/ ja HERralle Israelin Jumalalle minä weisan.
5:4 HERra cosca sinä läxit Seirist/ ja matcustit Edomin kedolla: silloin maa wapisi/ taiwat tiucuit/ ja pilwet pisaroidzit wettä.
5:5 Wuoret vuosit HERran edes/ Sinai HERran Israelin Jumalan edes.
5:6 SAMgarin Anathin pojan/ ja Jaelin aicana tiet catoisit/ ja ne cuin cohdastans käymän piti/ käwit wääriä polcuja.
5:7 Puuttui/ taloinpojat puutuit Israelist/ siihenasti cuin minä DEbora tulin/ siihenasti cuin minä tulin Äitixi Israelijn.
5:8 Jumala on walinnut jotakin vtta/ silloin oli sota portis/ ei siellä nähty kilpe eli keihäst/ neljän tuhannen seas Israelis.
5:9 Minun sydämelläni on ilo Israelin waldamiehist/ jotca owat hywän tahtoiset Canssan seas: kijttäkät HERra.
5:10 Te jotca ajatte caunisten Asein päällä/ te jotca istutte oikeudes/ te jotca käytte teitä myöden/ puhucat näistä.
5:11 Cusa ambujat huusit wedencandaitten seas/ siellä julistettacan HERran wanhurscautta/ ja hänen taloinpoicains wanhurscautta Israelis/ silloin meni HERran

Canssa porttein tygö.

5:12 Herä/ herä Debora/ herä/ herä ja weisa wirsiä/ walmista idzes Barac/ fangixi ota sinun fangitzias sinä AhiNoamin poica.

5:13 Silloin rupeis se jäänyt wallidzeman woimallista Canssa/ ja HERra on hallinnut wäkewitä minun cauttani.

5:14 Ephraimist oli heidän juurens Amalechi wastan/ ja sinun jälkes BenJamin sinun Canssoisas. Machirist owat tullet hallidziat/ ja Sebulonist kirjoittajat.

5:5 Isascharin päämiehet olit myös Deboran cansa/ ja Isaschar oli nijncuin Barac laxois/ lähetetty jalcawäkinens. Ruben piti paljo idzestäns/ ja eroitti hänens meistä.

5:16 Mixis istuit cahden lammashuonen wälillä/ cuullaxes laumain määkynät? ja pidit idzestäs paljo/ ja eritit sinus meistä?

5:17 Gilead jäi toiselle puolen Jordanin/ ja mixi Dan asui hahtein seas? Asser istui meren satamis/ ja asui langenneis kylisäns.

5:18 Mutta Sebulonin Canssa annoit idzens aldixi cuolemaan/ Nephtali myös kedon corkeudella.

5:19 Cuningat tulit ja sodeit/ silloin sodeit Cananerein Cuningat Thaanachis Megiddon weden tykönä/ mutta ei heillä ollut yhtän woitto siellä.

5:20 Taiwast sodittin heitä wastan/ tähdet juoxusans sodeit Sisserat wastan.

5:21 Kisonin wirta kieritti heitä/ Kedumin wirta/ Kisonin wirta/ talla minun sielun wäkewitä.

5:22 Silloin wärisit hewoisten cawiat/ heidän wäkewitten radzasmienstens wapistuxest.

5:23 Kirotca Meroxen Caupungita/ sanoi HERran Engeli/ kiroten kirotca hänen asuwaisians ettei he tullet HERran awuxi/ Sangerein tygö.

5:24 Siunattu olcon Jael waimoin seas/ Heberin sen Keniterin emändä/ siunattu olcon hän majoisans waimoin seas.

5:25 Cosca hän wettä anoi/ nijn hän riesca

Duomarein Kirja

andoi/ ja cannoi woita callijs maljas.

5:26 Hän otti naulan käteens/ ja sepän wasaran oikiaan käteens. Ja löi Sisseran pään läpidze/ museri ja läwisti hänen corwains juureen.

5:27 Hänen jalcains juureen cumarsi hän hänens maahan/ ja pani maata/ hän cumarsi idzens ja langeis hänen jalcains juureen/ ja nijncuin hän cumarsi idzens/ nijn macais hän myös hucutettuna.

5:28 Sisseran äiti cadzoi ackunast/ ja itki häkist/ mixi wijpywät hänen waununs tulemast? mixi owat hänen waununs pyörät nijn jäänet jälken?

5:29 Ne wijsaimmat hänen ylimmäisist waimoistans wastaisit/ ettei hän lacainnut walittamast/ näillä sanoilla:

5:30 Eikö he löydä ja jaa saalist/ jocaidzelle miehelle pijcan taicka caxi/ Ja Sisseralle kirjawita ja ommeltuita waatteita/ neulalla ommeltuita waatteita/ kirjawita molemmin puolin/ caulan ymbärins/ saalixi.

5:31 Caicki sinun wiholises nijn huckucon HERra/ mutta ne cuin sinua racastawat/ olcon nijncuin ylöskäypä Auringo hänen woimasans. Ja maa oli lewos neljäkymmendä ajastaica.

Vers.2. kijttäkät HERra) Tämä wersu tiettäwäxi teke/ että Jumala oli lyönyt Sisseran caickein halwimman wäen cautta Israelis/ nijn että myös huonommat owat wihdoin jaloixi ja suurixi tullet/ cosca ne suuret ja corkiat sucucunnat Israelis istuit alallans/ ja hyljäisit heitä hädäsäns. Se on se usi/ cuin HERra walinnut on. Silloin myös taloinpojat Israelis owat jaloixi ja herroixi tullet. v. 6. Wääriä polcuja) se on/ ei ollut sillen yhtän hallituswirca eli toime maacunnans. v. 9. kijttäkät) se on/ te Herrat/ Duomarit ja yhteinen Canssa. v. 11. Wedencandaitten) se on/ cosca Sisseran ambujat suuren ahdistuxen tähden huusit Kisonin wirran reunalla/ josta wettä tuodan/ silloin autti Jumala hänen

taloinpoikians/ ja andoi menestyä. v. 14. heidän juurens) se on/ Josua oli ensimmäinen Ruhtinas Manassen sugusta/ hän löi Amalechin/ Exod. 17. ja hänen jälkensä muut/ siihenasti että Sebulon sai myös yhden Josuan Sisserata wastan. v. eod. Kirjoittajat) se on/ he woittawat enemmän uscolla ja rucouxella/ cuin miecalla/ Exod. 16:13.

VI. Lucu .

ISrael taas teke paha/ ja Jumala waiwa heitä Midianiterein cautta/ v. 1. Soima heidän epäjumalan palwelustans/ v. 7. Lähettä Gideonin heitä wapahtaman/ ja wahwista hänen ihmeillä/ v. 11. Gideon rakenda HErralle Altarin/ ricko Baalin Altarit/ ja hacka medzistöt maahan v. 25.

6:1 JA cosca Israelin lapset taas teit paha HERran edes/ andoi HERra heidän Midianiterein käteen seidzemexi ajastajaxi.
6:2 Cosca Midianiterein käsi oli ylön angara Israelille/ teit Israelin lapset heillens hautoja wuorille/ luolia ja linnoja.
6:3 Ja cosca Israel jotakin kylwi/ tulit Midianiterit ja Amalechiterit/ ja ne itäiseldä maalda heidän päällens.
6:4 Ja asetit leirins heitä wastan/ ja turmelit caiken maan caswon Gasarin asti/ ja ei yhtäkän elatust Israelille jättänet/ eikä lambaist/ härjist eli Aseista.
6:5 Sillä he tulit laumoinens ja majoinens/ nijncuin suuri medzäsirckain paljous/ että sekä he ja heidän Camelins olit lukemattomat/ ja tulit häwittämän maata.
6:6 Nijn Israel peräti köyhtyi Midianiterein tähden. Silloin huusit Israelin lapset HERran tygö.
6:7 Cosca Israelin lapset huusit HERran tygö Midianiterein tähden.
6:8 Lähetti HERra Prophetan heidän tygöns/ joca sanoi heille: näin sano HERra Israelin

Duomarein Kirja

Jumala: minä johdatin teidän Egyptist/ ja talutin teidän orjuden huonest.

6:9 Ja pelastin teidän Egyptiläistän kädest/ ja caickein kädest jotca teitä waiwaisit/ jotca minä ajoin teidän edestän ulos/ ja annoin teille heidän maans.

6:10 Ja minä sanoin teille: Minä olen HERra teidän Jumalan/ älkät peljätkö Amorrerein jumalita/ joiden maasa te asutte/ ja etten te totellet minun äändäni.

6:11 JA HERran Engeli tuli ja istui tammen alla Ophras/ joca Joaxen Esriterein Isän oma oli/ ja hänen poicans Gideon tappoi nisuja wijnacuurnan tykönä/ että hän pakenis Moabiterein edest.

6:12 Silloin ilmandui HERran Engeli hänelle/ ja sanoi: HERra olcon sinun cansas/ sinä wäkwä sotamies.

6:13 Gideon sanoi hänelle: minun Herran/ ongo HERra meidän cansam/ mixi meidän sijs caicki nämät tapahtunet owat? Cusa owat caicki hänen ihmens cuin meidän Isäm ilmoitit meille/ ja sanoit: eikö HERra meitä johdattanut Egyptist? Mutta nyt on HERra meidän hyljännyt ja andanut Midianiterein käsijn.

6:14 Silloin käänsi HERra idzens hänen tygöns/ ja sanoi: mene täsä wäkwedydesäs/ sinä wapahdat Israelin Midianiterein kädest/ cadzos/ minä olen sinun lähettänyt.

6:15 Hän sanoi hänelle: minun HERran/ millä minä wapadan Israelin? cadzo/ minun sucun on caickein köyhin Manasses/ ja minä olen caickein pienin minun Isäni huones.

6:16 HERra sanoi hänelle: minä olen sinun cansas/ ja sinä lyöt Midianiterit/ nijncuin yhden ainoan miehen.

6:17 Mutta hän sanoi hänelle: jos minä olen löytänyt armon sinun tykönäs/ nijn anna minulle mercki/ että sinä se olet joca minun cansani puhut.

6:18 Älä cummingan tääldä lähde/ siihenasti cuin minä tulen sinun tygös/ ja kannan minun

ruocauhrini ja panen sinun etees. Hän sanoi: minä olen siihenasti cuins tulet.

6:19 Gideon tuli ja teurasti wohlan/ ja otti Ephan happamattomia jauhoja/ ja pani lihan corijn/ ja liemen pataan/ ja wei hänen tygöns tammen ala/ ja meni edes.

6:20 Silloin HERran Engeli sanoi hänelle: ota liha ja se happamatoin leipä/ ja pane tämän kiwen päälle/ ja caada liemi ulos. Ja hän teki nijn.

6:21 Ja HERran Engeli ojensi sauwans pään/ joca oli hänen kädesäns/ ja satutti lihaan ja happamattomaan leipään/ ja tuli tuli kiwest/ ja culutti lihan ja sen happamattoman leiwän. Ja HERran Engeli catois hänen silmäins edest.

6:22 Cosca Gideon näki sen olewan HERran Engelin/ sanoi hän: HERra HERra/ olengo minä nijn nähnyt HERran Engelin caswosta caswoon.

6:23 Mutta HERra sanoi hänelle: rauha olcon sinulle/ älä pelkä/ et sinä cuole.

6:24 Silloin rakensi Gideon HERralle Altarin sijnä/ jonga hän cudzui rauhan HERraxi. Se on wielä tänäpäpä Ophras joca oli Esriterein Isä.

6:25 JA sinä yönä sanoi HERRa hänelle: ota calpei Isäs härjistä/ ja toinen calpei joca on seidzemennellä wuodella/ ja cukista Baalin Altari/ joca on sinun Isälläs/ ja häwitä medzistö/ joca sijnä tykönä on.

6:26 Ja rakenna HERralle sinun Jumalalles Altari tälle corkialle wuorelle/ ja walmista se/ ja ota toinen calpeista/ ja uhra polttouhri/ medzistön puilla cuins hackat.

6:27 Silloin otti Gideon kymmenen miestä hänen palwelioistans/ ja teki nijncuin HERra sanonut oli. Mutta hän pelkäis ei sawans sitä päiwällä tehdä Isäns huonen ja Caupungin asuwaisten tähden/ ja teki yöllä.

6:28 Cosca Caupungin Cansa amulla nousit/ cadzo/ Baalin Altari oli cukistettu/ ja medzistö hacattu/ ja toinen calpei pandu polttouhrixi Altarille/ joca siihen rakettu oli.

6:29 Ja he sanoit toinen toisellens: cuca sen

Duomarein Kirja

on tehnyt? cosca he wisust tutkistelit ja kyselit
cuca sen tehnyt oli/ sanottin: Gideon Joaxen
poica sen teki.

6:30 Nijn Caupungin asuwaiset puhuit
Joaxelle/ sanoden: anna poicas Gideon tulla
tänne/ hänen pitä cuoleman: sillä '68än on
Baalın Altarin cukistanut/ ja medzistön
hacannut/ joca sijnä tykönä oli.

6:31 Nijn Joas sanoi caikille jotca seisoiit
hänen ymbärilläns: rijtelettekö te Baalın
tähden? autatteco te händä? joca rijtele
hänen tähtens/ hänen pitä cuoleman tällä
amulla. Jos hän on jumala/ nijn costacon idze/
että hänen Altarins on cukistettu.

6:32 Ja sijtä päiwästä cudzuttin Gideon Jerub
Baal/ ja sanoi: Baal costacon idze/ että hänen
Altarins cukistettu on.

6:33 COsca caicki Midianiterit ja
Amalechiterit/ ja ne itäiseldä maalda cocoisit
idzens/ ja menit ja sioitit heidäns Jesreelin
laxoon/

6:34 Nijn HERran hengi täytti Gideonin/ ja hän
puhalsi Basunaan/ ja cudzui Abieseri
seuraman idzens.

6:35 Ja hän lähetti sanan coco Manasselle/ ja
cudzui myös heitä seuraman händäns. Hän
lähetti myös sanan Asserille/ Sebulonille ja
Nephtalille/ ja hekin tulit heitä wastan.

6:36 JA Gideon sanoi Jumalalle: jos sinä
wapahdat Israelin minun cauttani/ nijncuins
sanonut olet:

6:37 Nijn minä panen willaisen nahan pihalle/
jos sinne tule caste ainoastans nahan päälle/
ja caicki muu maa on cuiwa/ nijn minä
ymmärrän että minun cauttani Israelin
wapahdat/ nijncuins sanonut olet.

6:38 Ja se tapahdui nijn. Cosca hän toisna
päiwänä warhain nousi/ pusersi hän casten
nahast/ ja täytti maljan wedestä.

6:39 Ja Gideon sanoi Jumalalle: älkön sinun
wihas syttykö minua wastan/ jos minä wielä
kerran puhun: minä kiusan wielä kerran sitä
nahalla/ anna ainoastans nahan cuiwan olla/

ja caikella muulla maalla casten.

6:40 Jumala teki myös nijn sinä yönä/ että
nahca ainoastans jäi cuiwaxi/ ja caste tuli
caikelle muulle maalle.

*Vers.11. Engeli) se on/ Jumalan poica ihmisen
eli Engelin hahmos/ cuin nähdän idze Textin
sanoista/ v. 23. cusa hän cudzutan HERraxi. v.
24. Altarin) Ei että hän tahdoi sijnä alca utta
Jumalan palwelusta oman mielens jälken:
waan muistoxi/ mitä täsä tapahtunut oli.*

VII. Lucu .

*GIdeon sioitta idzens Haradin wierelle/ v. 1. ja
pitä cansans colme sata miestä/ v. 3. Mene
Midianiterein wartiaden tygö/ ja cuule
juteldawan unen hänen woitoistans
Midianitereit wastan/ v. 9. Jaca miehet jotca
hänen tykönäns olit colmeen osaan/ ja anda
jocaidzelle Basunan/ sawiastian ja lampun/ v.
16. Lyö Midianiterit/ jotca myös tappawat
toinen toisens/ ja pakenewät Jordanin asti/ v.
19. Oreb ja Zeb tapetan/ v. 25.*

7:1 Silloin nousi Jerub Baal (se on Gideon)
warhain amulla/ ja caicki wäki cuin hänen
cansans oli/ ja sioitit heidäns Harodin lähten
tygö/ nijn että Midianiterein leiri oli pohjan
päin/ wartian cuckulan tacana/ laxos.

7:2 Ja HErra sanoi Gideonille: ylönpaljo on
wäke sinun cansas. Jos minä andaisin
Midianin heidän käsijs/ kerscais Israel idzens
minua wastan/ ja sanois: minun käteni
wapahti minua.

7:3 Nijn anna sijs huuta Canssan corwis/ ja
sanoa: joca pelcuri ja hämmästynyt on/
palaican ja nopiast riendäkän idzens Gileadin
wuorelda. Silloin palais Canssa tacaperin
caxicolmattakymmendä tuhatta/ ettei enä
kymmenen tuhatta jäänyt.

7:4 JA HERRa sanoi Gideonille: tätä Canssa on
wielä paljo/ wie heitä cansas weden tygö/

Duomarein Kirja

siellä minä coettelen heitä sinulle. Ja josta minä sanon: tämä mene sinun cansas/ hän myös mene sinun cansas: Ja josta minä taas sanon: ettei hän mene sinun cansas/ ei hänen pidä menemän.

7:5 Ja hän wei Canssan weden tygö. Ja HERra sanoi Gideonille: joca wettä lacki kielelläns nijncuin coira/ aseta händä erinäns seisoman/ nijn myös caicki/ jotca heitäns polwillens cumartawat juodesans.

7:6 Silloin oli nijtä/ jotca lakeit kädestäns suuhuns/ colme sata miestä/ caicki muu Canssa olit cumartanet polwillens juoman wettä.

7:7 Ja HERra sanoi Gideonille: colmen sadan miehen cautta/ jotka lakeit/ wapahdan minä teitä/ ja annan Midianiterit sinun käsijns/ mutta caicki muu Canssa mengän cukin siallens.

7:8 JA he otit ewän myötäns Canssalle ja Basunans. Mutta muut Israelitit annoi hän mennä idzecungin majaans/ hän wahwisti idzens ainoastans colmella sadalla miehellä. Ja Midianiterein leiri oli hänen edesäns laxos.

7:9 Ja HERra sanoi sinä yönä hänelle: nouse ja mene leirijn: sillä minä olen andanut heidän sinun käsijns.

7:10 jos sinä pelkät mennä sinne/ nijn anna sinun palwelias Puran menä sinun cansas leirijn/

7:11 Ettäs cuulisit mitä he puhuwat/ sijtte sinä menet woimasa leirijn. Nijn Gideon meni palwelians Puran cansa leirijn/ sille paicalle cusa wartiat olit.

7:12 Mutta Midianiterit ja Amalechiterit/ ja caicki ne itäiseldä maalda/ macaisit laxos nijncuin medzäsirckain paljous/ ja heidän Camelins olit lukemattomat/ nijncuin sanda meren reunas paljouden tähden.

7:13 Cosca Gideon tuli/ cadzo/ nijn jutteli yxi toisellens unen/ ja sanoi: cadzo/ minä näin unda/ ja olin näkewänäns ohraisen porocacun kierittäwän idzens Midianiterein leirijn/ tulewan majaan ja lyöwän sen päälle/

heittäwän maahan ja cukistawan ylösalaisin/ nijn että maja maasa oli.

7:14 Jolle se toinen wastais/ ja sanoi: ei se ole muuta/ cuin Gideonin Joaxen pojan sen Israelitan miecka/ Jumala on andanut Midianiterit hänen käsijns/ caiken heidän sotajouckons cansa.

7:15 COsca Gideon cuuli juteldawan sencaltaisia unia/ ja sen selityxiä/ rucoili hän ja palais Israelin leirijn/ ja sanoi: walmistacat idzen: sillä HERra on andanut Midianiterein sotajoucon teidän käsijn.

7:16 Ja hän jacoi ne colme sata miestä colmeen jouckoon/ ja andoi jocaidzelle heille Basunan käteen ja tyhjät sawiastiat/ ja lamput sisällä.

7:17 Ja sanoi heille: cadzocat minua/ ja tehkätte nijn. Cadzo/ cosca minä tulen leirin tygö/ nijncuin minä teen/ nijn myös te tehkät.

7:18 Sillä minä puhallan Basunaan/ ja caicki cuin minun cansani owat/ nijn myös teidän pitä puhaldaman Basunaan caiken leirin ymbärins/ ja teidän pitä sanoman: täsä HERra ja Gideon.

7:19 Silloin tuli Gideon ja sata miestä cuin hänen cansans olit/ ensimmäisten wartiain tygö/ jotca siellä asetetut olit/ ja herätti wartiat/ ja puhalsit Basunijn/ ja ricoit sawiastiat/ cuin olit heidän käsisäns.

7:20 Ja puhalsit caicki colme joucko Basunaan/ ja ricoit sawiastiat/ mutta lamput he temmaisit wasembaan käteens/ ja Basunat oikiaan käteens/ joihin he puhalsit ja huusit: täsä HERran ja Gideonin miecka.

7:21 Ja jocainen seisoit siallans leirin ymbärillä. Silloin rupeis caicki leiri juoxeman/ huutaman ja pakeneman.

7:22 Ja cosca ne colme sata miestä puhalsit Basunijn/ sowitti HERran nijn/ että yhden miecka käändyi toista wastan caikes sijnä sotajoucos/ ja sotawäki pakenit Bethsittahn Zeredathan/ Abel Meholan rajan wiereen Tabathin tygö.

Duomarein Kirja

7:23 Ja Israelin miehet cocounsit Nephtalist/
Asserist ja Manassest/ huusit ja ajoit
Midianitereit taca.

7:24 Ja Gideon lähetti sanansaattajat caikelle
Ephraimin wuorelle/ sanoden: tulcat
Midianitereitä wastian/ ja ennättäkät heildä
wedet/ BethBaran ja Jordanin asti. Silloin
huusit caicki Ephraimin miehet/ ja omistit
wedet BethBaran ja Jordanin asti.

7:25 Ja he otit caxi Midianiterein päämiestä
kijnni/ Orebin ja Zebin/ ja tapoit Orebin
Orebin calliolla/ ja Zebin he tapoit Zebin
wijnacuurnas/ ja ajoit Midianitereitä taca.
Mutta Orebin ja Zebin pään cannoit he
Gideonille Jordanin ylidze.

*Vers.15. Sencaltaisia unia) Jumala on muinen
ilmoittanut unen cautta suuret asiat/ nijncuin
Jacobille/ Gen. 28. Josephille/ Gen. 37:6.
Pharaolle/ Gen. 41. Prophetaille mones
paicas/ Josephille/ Matth.1:20. & 2:13. Mutta
ei nyt tarwita että jocu hänen työns eli
ajatuxens/ paljo vähemmin Raamattu
selityxen eli uscons asetta unein päälle/ waan
Jumalan sanaan/ joca on kyntilä meidän
jalgoillem/ Psal. 119:105. Gideon asetta idzens
unen jälkeen/ että hänellä oli erinomainen
Jumalan käsky sijtä/ v. 9. mutta nijlle jotca nyt
usia ilmestyxiä anowat/ wasta Christus idze/
Luc. 16:29. Heillä on Moses ja Prophetat/
cuulan heitä.*

VIII. Lucu .

*EPhraimin miehet napisewat/ ettei heitä myös
cudzuttu sotaan/ v. 1. Gideon lepyttä heitä
hywillä sanoilla/ v. 2. Mene Jordanin ylidze/ ja
otta Sebahn ja Zalmunan kijnni/ v. 4.
Palatesans lyö hän Suchothin ja Pnuelin/ ettei
he hänelle awulliset ollet/ v. 13. Coco Israel
ano että hän olis heidän HERrans/ mutta ei
hän tahtonut/ v. 22. Hän teke pääliswaatten/
josta epäjumalan palwelus saa tilan/ v. 24.*

*Hänellä on seidzemenkymmendä poica/ v. 30.
Ophras cuole/ v. 32. Israel käändä idzens taas
Baalin tygö/ ja on Gideonin huonelle
kijttämätöin/ v. 33.*

8:1 JA Ephraimin miehet sanoi hänelle: mixis
tämän meille teit/ ettes cudzunut meitä/
cosca sinä menit sotiman Midianitereitä
wastian? ja he rijtelit cowin hänen cansans.
8:2 Nijn hän wastais heille: mitä minä olen
tehnyt cuin teidän työnne werraxi wedetäisin?
eikö Ephraimin wijnapuun oxa parembi ole/
cuin AbiEzerin coco wijnamarjan läjä?
8:3 Jumala andoi Midianiterein päämiehet
Orebin ja Zebin teidän käsijn/ cuinga olisin
minä taitanut nijn tehdä cuin te teitte? Ja
cosca hän sen sanoi/ asetui heidän wihans.
8:4 COsca Gideon tuli Jordanin tygö/ meni
hän sen ylidze/ nijden colmen sadan miehen
cansa/ cuin hänen cansans olit/ ja olit
wäsynet ja ajoit taca.
8:5 Jä hän sanoi Suchotin asuwaisille: andacat
tämän wäen cuin minun cansani on wähä
leipä/ sillä he owat wäsynet/ että minä saisin
aja Midianiterein Cuningaita Sebaht ja
Zalmunat taca.
8:6 Mutta Suchotin päämiehet sanoit: ongo
Zebahn ja Salmunan kämmen juuri jo sinun
kädesäs/ että meidän pitä sinun sotawäkes
leipä andaman?
8:7 Gideon sanoi: cosca HERra minun käsijn
anda Sebahn ja Zalmunan/ nijn minä
muserran teidän lihan orjantappuroilla ja
ohdackeilla corwesta.
8:8 Ja hän meni siellä Pnuelijn/ ja puhui heille
myös nijn. Ja Pnuelin Canssa wastais händä
nijncuin Suchotingin miehet.
8:9 Nijn sanoi hän Pnuelin Canssalle: cosca
minä rauhas palajan/ cukistan minä tämän
tornin.
8:10 MUTta Sebah ja Zalmuna olit Karcoris/ ja
heidän sotajouckons heidän cansans/
wijsitoistakymmendä tuhatta/ jotca jäit coco

Duomarein Kirja

sotawäen joucosta idäiseldä maalda: sillä sata ja caxikymmendä tuhatta miecan wetäwät miestä oli siellä langennut.

8:11 Ja Gideon meni sitä tietä myöden cuin majois asutan idäisellä puolen Nobathia ja Jagbehata/ ja löi sen leirin: sillä he olit suruttomat.

8:12 Ja Sebah ja Zalmuna pakenit/ mutta hän ajoi heitä taca/ ja sai ne caxi Midianiterein Cuningast Sebahn ja Zalmunan kijnni/ ja peljätti caiken heidän sotawäkens.

8:13 COsca Gideon Joaxen poica palais sodast/ ennencuin Auringo nousi/

8:14 sai hän yhden palwelian kijnni/ joca oli Suchotist/ ja kysyi hänelle: joca kirjoitti caicki Suchotin päämiehet ja wanhimmat/ seidzemen cahdexattakymmendä miestä.

8:15 Ja hän tuli Suchotijn Canssan tygö/ ja sanoi: cadzo/ täsä on Sebah ja Zalmuna/ joilla te pilkaisitte minua/ sanoden: ongo Sebahn ja Zalmunan kädet jo juuri sinun kädesäs/ että meidän pidäis sentähden sinun sotawäkes/ joca wäsnynt on/ leipä andaman?

8:16 Ja hän otti ne Caupungin wanhimmat/ ja orjantappuroita ja ohdackeita corwest/ ja andoi Suchotin miehet piestä.

8:17 Ja cukisti Pnuelin tornin/ ja tappoi caiken Caupungin Canssan.

8:18 Ja hän sanoi Sebahlle ja Zalmunalle: mingämuotoiset miehet ne olit cuin te tapoitte Thaboris? he sanoit ne olit sinun muotoises ja caunit cuin Cuningan pojat.

8:19 Ja hän sanoi: ne olit minun weljeni/ minun äitini pojat/ nijn totta cuin HERra elä/ jos te olisit andanet heidän elä/ nijn en tappais minä teitä.

8:20 Ja hän sanoi Jetherille hänen esicoisellens: nouse ja tapa heitä/ mutta nuorucainen ei wetänyt mieckans/ sillä hän pelkäis että hän oli wielä nuorucainen.

8:21 Mutta Sebah ja Zalmuna sanoit: nouse sinä meitä lyömän: sillä nijncuin mies on/ nijn on myös hänen woimans. Nijn Gideon nousi/

ja tappoi sebahn ja Zalmunan/ ja otti nastat cuin heidän Cameleins caulas olit.

8:22 Silloin sanoit monicahdat Israelist Gideonille: ole meidän Herram/ sinä ja sinun poicas/ ja sinun pojas poica: sillä sinä wapadit meidän Midianiterein käsist.

8:23 Mutta Gideon sanoi heille: en minä ole teidän Herran/ eikä minun poican pidä oleman teidän Herran/ mutta HERra olcon teidän HERran.

8:24 JA Gideon sanoi heille: yhtä minä anon teildä/ jocainen andacan minulle corwarengat jotca he ryöwännet owat: sillä he olit Ismaelitit/ ja heillä olit cullaiset corwarengat.

8:25 Ja he sanoit: me annamme sinulle. Ja lewitit waatten/ jonga päälle idzecukin heitti ne corwarengat cuin he ryöwännet olit.

8:26 Ja ne cullaiset corwarengat/ joita hän anonut oli/ painoit tuhannen ja seidzemensata Sicli celda/ ilman nastoita/ käädyitä ja purpura waatteita/ joita Midianiterein Cuningat cannoit/ ja ilman heidän Cameleins cullaisita caulan siteitä.

8:27 Ja Gideon teki nijstä pääliswaatten/ ja pani sen omaan Caupungijns Ophraan/ ja coco Israel teki huorin sen cansa/ ja se tuli Gideonille ja hänen huonellens pahennuxexi.

8:28 Ja nijn Midianiterit alettin Israelin lapsilda/ ja ei enämbätä nostanet päätäns/ ja maa oli lewos neljäkymmendä ajastaica/ nijncauwan cuin Gideon eli.

8:29 JA JerubBaal Joaxen poica meni ja asui omas huonesans.

8:30 Ja Gideonilla oli seidzemenkymmendä poica/ jotca hänen cupeistans tullet olit: sillä hänellä oli monda emändätä.

8:31 Ja hänen jalcawaimons joca hänellä Sichemis oli/ synnytti myös hänelle yhden pojan/ jonga hän cudzui AbiMelech.

8:32 Ja Gideon Joaxen poica cuoli hywällä ijällä/ ja haudattin Isäns Joaxen hautaan Ophras/ joca Esriterein Isän oma oli.

8:33 COsca Gideon cuollut oli/ käänsi Israelin

Duomarein Kirja

Canssa idzens huorintekemän Baalin jälkeen/ ja teit BaalBerithin idzellens jumalaxi.

8:34 Ja Israelin lapset ei enämbätä muistanet HERra heidän Jumalataans/ joca heidän wapahti caikilda heidän wiholisildans ymbäristöldä.

8:35 Ja ei he tehnet yhtän laupiutta JerubBaalin Gideonin huonelle/ caikest hywäst cuin hän Israelin teki.

Vers.27. Pääliswaatten) Mitä Gideon täsä teki hywällä ajatuxella/ että hän olis sillä Jumalata cunnioittanut ja palwellut/ sen woiton edest jonga he sait Midianitereistä/ waan ettei hänellä ollut Jumalan käskyä sijhen/ tule se hänen huonellens langemisexi/ ja oli Jumalalle kelwotoin. Ja täsä pitä otettaman waari/ mitä Jumala idze sano/ Deut. 12:32. Matth. 15:9. Turhan he minua palwelewat/ opettaden sitä opetusta joca on ihmisten käsky.

IX. Lucu .

ABiMelech puhu Sichemin miesten cansa/ v. 1. ja lyö seidzemenkymmendä hänen weljiäns cuoliaxi/ v. 5. Tule Sichemin Cuningaxi/ v. 6. Jotham soima hänelle ja Sichemitereille heidän kijttämättömyttäns/ ja toiwotta heille rangaistust/ v. 7. Sichemiterit luopuwat ABiMelechist/ v. 22. ABiMelech soti heitä wastan/ woitta Caupungin ja lyö maahan/ v. 30. nijn myös tornin/ v. 46. Hän woitta myös Thebetzen/ v. 50. Waimo paisca hänen Thebetzen tornin alla cuoliaxi/ v. 52.

9:1 MUtta ABiMelech JerubBaalin poica/ meni Sichemijn hänen Äitins weljein tygö/ puhui heille ja coco Äitins Isän huonen sucucunnalle/ ja sanoi:

9:2 Puhucat caickein miesten corwis Sichemist: mikä teille on parembi että seidzemenkymmendä miestä caicki

JerubBaalin pojat hallidzewat teitä/ eli yxi mies hallidze teitä? Ja muistacat että minä olen teidän luun ja lihan.

9:3 Nijn puhuit hänen äitins weljet caicki nämät sanat hänest/ caickein Sichemin miesten corwis/ ja heidän sydämens käättin ABiMelechin jälkeen/ ja sanoit: hän on meidän weljem.

9:4 Ja he annoit hänelle seidzemenkymmendä hopiapenningitä BaalBerithin huonest/ joilla ABiMelech palckais hänellens waldojamia ja joutilaita miehiä/ jotca händä seuraisit.

9:5 Ja hän tuli Isäns huoneseen Ophraan/ ja murhais seidzemenkymmendä weljiäns JerubBaalin poica/ yhden kiwen päällä. Mutta Jotham nuorin JerubBaalin pojista jäi: sillä hän kätketin.

9:6 JA caicki miehet Sichemist ja coco Millon huone cocounsit/ ja he menit ja asetit ABiMelechin Cuningaxi sen corkian tammen tykönä cuin Sichemis on.

9:7 COsca tämä sanottin Jothamille: meni hän pois ja seiso Grisimin wuoren cuckoldalla/ corgotti änen ja sanoi: cuulcat minua te Sichemin miehet/ että Jumala myös cuulis teitä:

9:8 Puut menit woiteleman heillens Cuningast ja sanoit öljypuulle: ole meidän Cuningam.

9:9 Mutta öljypuu wastais heille: pitäkö minun luopuman lihawudestani/ jota sekä jumalat ja myös ihmiset minus ylistäwät/ menemän ja corgottaman idzeni puiden ylidze?

9:10 Nijn sanoit puut ficunapuulle: tule sinä ja ole meidän Cuningam.

9:11 Mutta ficunapuu sanoi: pitäkö minun luopuman makeudestani ja parhast hedelmästäni/ menemän ja corgottaman idzeni puiden ylidze?

9:12 Nijn sanoit puut wijnapuulle: tule sinä ja ole meidän Cuningam.

9:13 Mutta wijnapuu sanoi: pitäkö minun luopuman märkydestäni/ joca sekä jumalat että ihmiset ilahutta/ menemän ja

Duomarein Kirja

corgottaman idzeni puiden ylidze?

9:14 Nijn sanoit caicki puut orjantappuralle:
tule sinä ja ole meidän Cuningam.

9:15 Ja orjantappura sanoi puille: ongo se tosi
että te tahdotte minua woidella teillen
Cuningaxi? njjn tulcat ja lewätkät minun
warjoni alla. Mutta jos et te tahdo/ njjn
lähtekän tuli orjantappura pensast/ ja
polttacon Cedrinpuut Libanonis.

9:16 Olettaco te sijs nyt oikein ja toimellisest
tehnet/ cosca te AbiMelechin Cuningaxi
teitte/ ja olettaco te oikein tehnet JerubBaali
ja hänen huonettans wastan/ Ja oletta njjn
tehnet händä wastan cuin hän ansaidzikin
teildä/

9:17 Että minun Isän on teidän edestän
sotanut ja hengens andanut aldixi/
wapahtaxens teitä Midianiterein kädest.

9:18 Ja te oletta nosnet minun Isäni huonetta
wastan/ ja oletta tappanet hänen poicans/
seidzemenkymmendä miestä yhden kiwen
päällä/ ja teitte teillen AbiMelechin
Cuningaxi/ joca oli hänen pijcans poica/
Sichemin miesten ylidze/ että hän teidän
weljen on.

9:19 Olettaco te oikein ja toimellisest tehnet
JerubBaalia ja hänen huonettans wastan
tänäpänä/ njjn iloitcat AbiMelechist/ ja hän
iloitcan teistä.

9:20 Mutta jollei/ njjn lähtekön tuli
AbiMelechist/ ja polttacon Sichemin miehet ja
Millon huonen/ lähtekön myös tuli Sichemin
miehist ja Millon huonest/ ja polttacon
AbiMelechin.

9:21 Ja Jotham pakeni ja wältti/ ja meni
Beraan/ ja asui siellä weljens AbiMelechin
tähden.

9:22 Cosca AbiMelech jo colme vuotta oli
hallinnut Israeli:

9:23 Lähetti Jumala pahan tahdon
AbiMelechin ja Sichemin miesten wälille/ sillä
Sichemin miehet asetit idzens AbiMelechiä
wastan.

9:24 Ja heitit hänen silmillens sitä wääryttä
cuin hän teki seidzemellekymmenelle
JerubBaalin pojalle/ ja panit heidän werens
AbiMelechin heidän weljens päälle/ joca
heidän oli murhannut/ ja Sichemin miesten
päälle/ jotca hänen kättäns olit wahwistanet
weljejäns murhaman.

9:25 Ja Sichemin miehet panit wäyjiitä
wuorten cuckuloille händä wastan/ ja he
ryöwäisit tiellä caicki heillens jotca sijtä
matcustit/ ja se ilmoitettin AbiMelechille.

9:26 Niin tuli Gaal Ebedin poica ja hänen
weljens/ ja menit Sichemijn/ ja Sichemin
miehet uscalsit hänen päällens.

9:27 Ja waelsit kedolle ja poimeit heidän
wijnamarjans ja tallaisit/ hyppäisit ja menit
heidän jumalans huoneseen/ söit ja joit/ ja
kiroisit AbiMelechiä.

9:28 Ja Gaal Ebedin poica sanoi: mikä on
AbiMelech? ja mikä on Sichem/ että me
händä palwelem? eikö hän ole JerubBaalin
poica/ ja Sebul hänen Päämiehens? palwelcat
paremmin Hemorin Sichemin Isän miehiä:
mixi meidän pitä händä palweleman?

9:29 Jumala tekis että Canssa olis minun
käteni alla/ että minä ajaisin AbiMelechin
ulos. Ja hän sanoi AbiMelechille: enännä
sotajouckos ja käy ulos.

9:30 Cosca Sebul Caupungin päämies cuuli
Gaalin Ebedin pojan sanan/ wihastui hän
sangen suurest.

9:31 Ja lähetti sanan AbiMelechille petollisest/
ja käski hänelle sano: Cadzo/ Gaal Ebedin
poica ja hänen weljens tulit Sichemijn/
tekemän Caupungita sinulle cowacorwaisexi.

9:32 Nijn nouse yöllä/ sinä ja sinun wäkes joca
myötäs on/ ja wäyji kedolla.

9:33 Ja amulla cosca Auringo nouse/ ole
warhain ylhällä ja carca Caupungin päälle. Ja
cosca hän ja se Canssa cuin hänen myötäs
on tulewat sinun tygös/ njjn tee hänen
cansans nijncuin sinun kätes löytä.

9:34 AbiMelech nousi yöllä ja caicki Canssa

Duomarein Kirja

cuin hänen seurasans oli/ ja asetti wartian Sichemin eteen neljään jouckoon.
9:35 Ja Gaal Ebedin poica käwi Caupungin portin eteen. Mutta AbiMelech nousi wäjymisestä/ sen wäen cansa cuin hänen myötäns oli.
9:36 Cosca Gaal näki Canssan/ sanoi hän Sebulille: cadzo/ tuolda tule Canssan joucko wuoren cuckulalda. Sebul sanoi hänelle: sinä näet warjon wuorest nijncuin ne olisit ihmiset.
9:37 Gaal puhui taas ja sanoi: cadzo/ tuolda tule Canssan joucko keskeldä maata/ ja joucko tule noituus tammen tiellä.
9:38 Nijn sanoi Sebul hänelle: cusa on sinun suus? joca sanoi: cusa on AbiMelech että meidän händä palweleman pitä? Eikö tämä ole se Canssa jongas olet cadzonut ylöns? käy ulos ja sodi händä wastan.
9:39 Gaal meni Sichemin miesten edellä ja sodei AbiMelechiä wastan.
9:40 Mutta Abimelech ajoi händä taca/ että hän pakeni hänen edestäns/ ja monda langeis lyötynä Caupungin porttin saacka.
9:41 Ja Abimelech oli Arumas: Mutta Sebul ajoi Gaalin ja hänen weljens ulos/ nijn ettei he saanet olla Sichemis. JA amulla läxi Canssa kedolle. Sijttecuin AbiMelech sen sai tietä/
9:42 Otti hän Canssan ja jaco colmeen osaan/ ja asetti wäjytxen kedolle.
9:43 Cosca hän sijs näki että Canssa läxi Caupungist ulos/ langeis hän heidän päällens ja löi heitä.
9:44 Mutta AbiMelech sen joucon cansa cuin hänen seurasans oli/ langeis heidän päällens/ ja käwit Caupungin porttin saacka/ ja caxi joucko langeisit nijden päälle jotca kedolla olit/ ja löit heitä.
9:45 Sijtte sodei AbiMelech Caupungita wastan/ caiken sen päiwän/ ja woitti hänen/ ja tappoi Canssan cuin siellä oli/ cukisti Caupungin ja kylwi suola sen päälle.
9:46 COsca caicki miehet/ jotca Sichemin tornis asuit/ nämät cuolit/ menit he linnaan

jumalan Berithin huoneseen.
9:47 Cuin AbiMelech cuuli caicki miehet Sichemin tornist cocondunexi.
9:48 Meni hän Salmonin wuorelle wäkinens/ cuin hänen seurasans oli/ otti kirwen käteens ja hackais oxan puusta/ pani olallens ja sanoi caikelle Canssalle joca hänen seurasans oli: mitä te näette minun tekewän/ se myös te nopiast tehkät nijncuin minäkin.
9:49 Nijn hackais caicki Canssa idzecukin edestäns oxan/ ja seuraisit AbiMelechi/ ja heitit ne linnaan ja sytytit nijhin tulem/ nijn että caicki miehet Sichemin tornis cuolit/ lähes tuhannen miestä ja waimo.
9:50 Niin AbiMelech meni Thebetzeen/ pijritti ja woitti sen.
9:51 Mutta sijnä oli wahwa muuri keskellä Caupungita/ johonga caicki pakenit sekä miehet että waimot/ ja caicki Caupungin asuwaiset/ ja sulijt kijnni perästäns/ ja kijpeisit tornin caton päälle.
9:52 Sijtte tuli AbiMelech tornin tygö/ sodei sitä wastan ja tuli tornin owen eteen tulda sytyttämän.
9:53 Mutta yxi waimo heitti cappalen myllyn kiwe AbiMelechin päähän/ ja löi hänen pääcallons ricki.
9:54 Sijtte cudzui AbiMelech nopiast hänen palwelians/ joca cannoi hänen aseitans/ ja sanoi hänelle: wedä mieckas ulos/ ja tapa minua/ ettei minusta sanotais: waimo tappoi hänen/ nijn pisti palwelia hänen läpidze/ ja hän cuoli.
9:55 Sijttecuin Israelin miehet cuin hänen cansans olit/ näit AbiMelechin cuollexi/ menit he idzecukin paicallens.
9:56 Ja näin maxoi Jumala AbiMelechille sen pahuden cuin hän teki Isäns wastan/ että hän tappoi seidzemenkymmendä weljiäns.
9:57 Nijn myös sen pahuden/ cuin Sichemin miehet teit/ andoi Jumala tulla heidän pääns päälle. Ja heidän päällens tuli Jothamin JerubBaaln pojan kirous.

Duomarein Kirja

X. Lucu .

THola duomidze Israeli

colmecomlattakymmendä ajastaica/ v. 1.

Hänen jälkensä tule Jair ja duomidze

caxicolmattakymmendä ajastaica/ v. 3. israel

taas syndi teke Jumalata wastan/ ja palwele

epäjumalita/ v. 6. HERra anda heidän päällens

tulla Philisterit ja Ammonin lapset/ v. 7. He

huutawat HERran tygö/ v. 10. Hän soima

heille heidän alinomaist langemistans ja

epäjumalan palwelustans/ v. 11. Että he

tunnustawat syndins ja lupawat parannuxen/

armahta hän heidän päällens. v. 16.

10:1 AbiMelechin jälkeen nousi Thola yxi mies Isascharist/ Puan poica/ Dodan pojan/ auttaman Israeli. Ja hän asui Samiris Ephraimin vuorella.

10:2 Ja duomidzi Israeli colmecomlattakymmendä ajastaica/ cuoli ja haudattin Samirijn.

10:3 Hänen jälkensä nousi Jair Gileadita/ ja duomidzi Israeli caxicolmattakymmendä ajastaica.

10:4 Ja hänellä oli colmekymmendä poica/ ajaden colmella kymmenellä Asin warsalla/ ja hänellä oli colmekymmendä Caupungita/ jotca cudzuttin Jain kylix/ tähän päiwän asti/ ja owat Gileadis.

10:5 Ja Jair cuoli ja haudattin Kamonijn.

10:6 Mutta Israelin lapset teit jällens paha HERran edes/ ja palwelit Baali ja Astharothi/ ja Syrian jumalita/ ja Zidonin jumalita/ ja Moabin jumalita/ ja Ammonin lasten jumalita/ ja Philisterein jumalita/ luowuit HERrasta/ ja ei palwellet händä.

10:7 Nijn julmistui HERran wiha Israelin ylidze/ ja myi heidän Philisterein ja Ammonin lasten käteen.

10:8 Ja he waadeit ja waiwaisit sijtä wuodesta caickia Israelin lapsia cahdexantoistakymmendä ajastaica/

nimittäin/ caickia Israelin lapsia/ jotca olit tällä puolen Jordanin Amorrerein maalla Gileadis.

10:9 Sitälikin matcustit Ammonin lapset Jordanin ylidze/ ja sodeit Judan/ BenJaminin ja Ephraimin huonetta wastan/ että Israel suurest ahdistettin.

10:10 Niin huusit Israelin lapset HERran tygö/ sanoden: me olemme syndiä tehnet sinua wastan/ sillä me olemme hyljännet meidän Jumalam ja palwellet Baali.

10:11 Mutta HERra sanoi Israelin lapsille: Eikö Egyptiläiset/ Amorrerit/ Ammoniterit/ Philisterit/

10:12 Zidonierit/ Amalechitit ja Maonitit ole teitä waiwannet? Ja minä autin teitä heidän käsistäns/ cosca te minun tygöni huusitte.

10:13 Nijn te cuitengin minun hyljäisitte/ ja olette palwellet muita jumalita/ en minä sentähden teitä enämbi auta.

10:14 Mengät ja rucoilcat nijtä jumalita jotca te walinnet olette/ andacat nijden autta teidän teidän ahdistuxen aicana.

10:15 Mutta Israelin lapset wastaisit HERralle: me olem syndiä tehnet/ tee meidän cansam nijncuin sinulle otollinen on/ ainoastans auta meitä/ me rucoilemme/ tällä ajalla.

10:16 Ja he panit tyköns wierat jumalat pois/ ja palwelit HERra/ Ja hänen sieluns suurest armahti Israelin waiwa.

10:17 Ja Ammonin lapset cocoisit idzens ja sioitit heidäns Gileadijn/ mutta ISraelin lapset cocoisit idzens ja sioitit heidäns Mizpaan.

10:18 Ja Canssa ja ylimmäiset Gileadist sanoit toinen toisellens: cuca rupe ensist sotiman Ammonin lapsia wastan/ hänen pitä oleman caickein Gileadis asuwaisten päaruhtinan.

XI. Lucu .

Jephthah jalo sotamies ajetan Gileadist ulos/

v. 1. Gileaditerit cudzuwat sijtte händä

päämiehexens Ammonitereitä wastan/ v. 4.

Jephthah lähettä Ammoniterein Cuningan

Duomarein Kirja

tygö ja wahwista ettei Israel ole ottanut yhtän maata Ammonin lapsilda/ v. 12. ja anda Jumalan duomita/ v. 27. Teke Jumalalle lupauxen/ ja lyö Ammoniterit/ v. 29. Lupaus osais hänen ainoan tyttärens/ v. 34. Jephthah täyttä lupauxens/ v. 39.

11:1 Jephthah Gileadist oli wäkewä sotamies/ waan hän oli äpäpä/ ja Gilead oli sijttänyt Jephthan.

11:2 Mutta cosca Gileadin emändä synnytti hänelle lapsia/ ja sen waimon lapset tulit isoixi/ ajoit he Jephthan ulos/ ja sanoit hänelle: ei sinun pidä perimän meidän Isäm huones: sillä sinä olet wieran waimon poica.

11:3 nijn pakeni hän weljeins edest ja asui Tobin maalla/ ja hänen tygöns cocounsit caicki joutilat miehet/ ja menit hänen cansans.

11:4 JA cappalen ajan peräst/ sodeit Ammonin lapset Israeli wastan.

11:5 Cosca Ammonin lapset sodeit Israeli wastan/ menit Gileadin wanhimmat tuoman Jephthat Tobin maalda jällens.

11:6 Ja sanoit hänelle: tule ja ole meidän päämiehem sotiman Ammonin lapsia wastan.

11:7 Waan Jephthah sanoi Gileadin wanhimmille: ettäkö te ole ne jotca minua wihaisitte/ ja ajoitte minun Isäni huonesta ulos? ja nyt äsken te tuletta minun tygöni cosca teillä tusca on?

11:8 Gileadin wanhimmat sanoit Jephthalle: me tulemme jällens sinun tygös/ ettäs käwisit sotiman meidän cansam Ammonin lapsia wastan/ ja olisit meidän päämiehem/ ja caickein cuin Gileadis asuwat.

11:9 Jephthah sanoi Gileadin wanhimmille: jos te wiette minun sotiman Ammonin lapsia wastan/ ja HERra anda heidän minun eteeni/ pitäkö minun oleman teidän päämiehen.

11:10 Gileadin wanhimmat sanoit Jephthalle: HERra olcon cuulia meidän wälillä/ jos en me sitä tee cuins sanonut olet.

11:11 Ja Jephthah meni Gileadin wanhimbain

cansa/ ja Canssa asetit hänen heillens päämiehexi ja ylimmäisexi. Ja Jephthah puhui HERralle caicki hänen sanans Mizpas.

11:12 Silloin lähetti Jephthah sanan Ammonin lasten Cuningalle/ sanoden: mitä sinun on minun cansani tekemist/ ettäs tulet sotiman minua ja minun maacundani wastan?

11:13 Ammonin lasten Cuningas wastais Jephthan sanansaattaille: että Israel otti minun maani silloin cosca hän läxi Egyptist/ Arnonist Jabockin ja Jordanin asti/ anna sijs ne minulle jällens hywällä sowinnolla.

11:14 Jephthah lähetti taas sanan Ammonin lasten Cuningalle.

11:15 He sanoit hänelle: näin sano Jephthah: ei Israel ottanut maacunda taicka

Moabiterildä elickä Ammonin lapsilda:

11:16 Sillä cosca he läxit Egyptist/ matcusti Israel corwen läpidze punaisen meren asti/ ja tulit Cadexeen.

11:17 Ja lähetit sanan Edomerein Cuningalle/ ja sanoit: anna minun käydä sinun maas läpidzen. Mutta Edomerein Cuningas ei cuullut heitä. Ja hän lähetti sanan Moabiterein Cuningan tygö/ joca ei myöskän tahtonut. Nijn oli Israel Cadexes.

11:18 Ja waelsi corwes/ ja käwi Edomerein ja Moabiterein maita ymbärins/ ja tulit Auringon nousemisen puolelda Moabiterein maahan/ ja sioitit idzens tällä puolen Arnonin/ ja ei tullet Moabiterein maan ärijn: sillä Arnon on Moabiterein raja.

11:19 Ja Israel lähetti sanan Sihonille Amorrerein Cuningalle Hesbonijn/ ja sanoi: salli meidän käydä sinun maas läpidze minun oman paickani asti.

11:20 Mutta ei Sihon usconut Israeli käymän hänen maans läpidze/ waan cocois caiken wäkens/ ja sioitit heidäns Jahzaz ja sodei Israeli wastan.

11:21 Mutta HERra Israelin Jumala andoi Sihonin caiken wäkens cansa Israelin Canssan käsijn/ että he löit heidän. Ja nijn omisti Israel

Duomarein Kirja

caiken Amorrerein maan/ cuin sijnä maasa silloin asuit.

11:22 Ja omistit myös caicki Amorrerein rajat/ ruweten Arnonist Jabockin asti/ ja corwesta Jordanin asti.

11:23 Näin on HERra Israelin Jumala Amorrerit hänen Canssans Israelin edest ajanut pois/ ja sinä tahdot nyt heitä omista.

11:24 Jos sinun jumalas Camos on jongun ajanut pois/ omista se ja anna meidän omista caicki ne/ jotca meidän HERram Jumalam meidän edestäm on ajanut pois.

11:25 Luuleckos sinullas olewan paramman oikeuden cuin Balakilla Ziporan pojalla Moabiterein Cuningalla oli? eikö hän rijdellyt ja sotinut cappaletta aica Israelii wastan?

11:26 Cosca Israel asui Hesbonis ja hänen tyttärisäns/ Aroeris ja hänen tyttärisäns/ ja caikis Caupungeis jotca owat läsnä Arnonita/ colme sata ajastaica.

11:27 Mixette wapahtanet sitä silloin? Cosca en minä mitän rickonut sinua wastan/ ja sinä teet nijn pahoin ettäs sodit minua wastan. HERra duomitcon tänäpäpä Israelin ja Ammonin lasten wälillä.

11:28 Mutta Ammonin lasten Cuningas ei pitänyt lucua Jephthan sanoist/ jotca hän oli hänelle käskenyt sanoa.

11:29 Silloin tuli HERran hengi Jephthan päälle/ ja hän käwi Gileadin ja Manassen läpidze/ ja Mizpan läpidze joca on Gileadis/ ja Mizpast Ammonin lasten ylidze.

11:30 Ja Jephthah lupais HERralle lupauxen/ ja sanoi: jos sinä annat Ammonin lapset minun käsijn/

11:31 Mitäikänäns minun huoneni owest cohta minun/ cosca minä rauhas palajan Ammonin lapsilda/ se pitä oleman HERran/ ja minä uhran sen polttouhrixi.

11:32 Nijn Jephthah meni sotiman Ammonin lapsia wastan/ ja HERra andoi heidän hänen käsijns.

11:33 Ja hän löi heidän caicki/ Aroerist

Minnitthin asti/ caxikymmendä Caupungita/ ja wijnamäken asti/ sangen suurella tapolla. Ja nijn Ammonin lapset lyötin Israelin lapsilda.

11:34 COsca Jephthah tuli Mizpaan hänen huoneseens/ cadzo/ nijn hänen tyttärens käwi händä wastan candeileilla ja hypyillä/ ja oli ainoa lapsi/ eikä hänellä ollut yhtäkän muuta poica eli tyttärtä.

11:35 Ja cosca hän näki hänen/ rewäis hän waattens/ ja sanoi: Ah minun tyttären: sinä painat alas/ ja sangen surullisexi saatat minun: sillä minä awaisin minun suuni HERralle/ ja en saa sitä sillen otta tacaperin.

11:36 Mutta hän wastais: jos sinä awaisit sinun suus HERralle/ nijn tee minun cansani nijncuin sinun suustas on lähtenyt/ että HERra on costanut sinun wiholisilles Ammonin lapsille.

11:37 JA hän sanoi Isällens: tee se ainoastans minulle/ ettäs soisit minun caxi Cuucautta mennä wuorelle/ ja itke minun neidzyyttäni/ minun tuttawain pijcain cansa.

11:38 Hän sanoi: mene/ ja hän laski hänen menemän cahdexi Cuucaudexi. Nijn meni hän tuttawain pijcain cansa/ ja itki neidzyyttäns wuorilla.

11:39 Ja cahden Cuucauden peräst/ tuli hän Isäns tygö/ ja hän täytti lupauxens hänestä/ ja ei hän ollut wielä tundenut miestä.

11:40 Ja tapa oli Israelis/ että Israelin tyttäret menit itkemän joca wuosi Jephthan sen Gileaditerin tyttärtä/ neljä päiwä ajastajas.

Vers.39. Ja hän täytti lupauxens) se on/ hän uhrais hänen polttouhrixi/ sillä sen hän oli luwannut/ v. 31. ja nijn löytän usiast suuret wiat corkiast lahjoitetuis miehis/ jota Jumala saldi tapahtuwan/ ettei kengän omast toimellisudestans ylpeilis/ eli idze päällens luotais.

XII. Lucu .

Ephraimiterit asettawat idzens Jephthat

Duomarein Kirja

*wastan/ ettei hän cudzunut heitä cansans
Ammonitereit wastan/ v. 1. Hän lyö
Ephraimiterit/ v. 4. Tappa caicki jotca tahtowat
waelda Jordanin ylidze cotians 42000/ v. 5.
Duomidze Israeli cuusi ajastaica ja cuole/ v. 7.
Ebzän on Duomari seidzemen ajastaica/ v. 8.
Elon on kymmenen ajastaica/ v. 11. Abdon
cahdexan ajastaica/ v. 13.*

12 :1 JA Ephraimiterit cudzuttin cocon/ menit
pohjaisen päin ja sanoit Jephthalle: mixis
menit sotaan Ammonin lapsia wastan/ ja et
meitä cudzunut menemän sinun cansas? me
poldam sinun ja sinun huones.

12:2 Jephthah sanoi heille: minulla ja minun
Cansallani oli suuri rijta Ammonin lasten
cansa/ ja minä cudzuin teitä/ ja et te auttanet
minua heidän käsistäns.

12:3 Cosca minä näin ettet te tahtonet
wapahta minua/ panin minä sieluni minun
käteeni/ menin Ammonin lapsia wastan/ ja
HERra andoi heidän minun käteeni: mixi te
tuletta tänne sotiman minua wastan?

12:4 Ja Jephthah cocois caicki Gileadin
miehet/ ja sodei Ephraimi wastan/ ja Gileadin
miehet löit Ephraimin/ että he sanoit: olettaco
te Gileaditerit Ephraimin ja Manassen seas/
nijncuin ne carcurit Ephraimis.

12:5 Ja Gileaditerit omistit Jordanin
luotuspaican Ephraimin edest. Cosca carcurit
Ephraimist sanoit: anna minun käydä ylidzen/
nijñ sanoit Gileadin miehet hänelle: Oletcos
Ephraimita? cosca hän wastais: en.

12:6 Käskit he sanoa: Schiboleth/ nijñ hän
sanoi Siboleth/ ja ei taitanut sitä oikein sanoa.
Nijñ otit he hänen kijñni ja tapoit hänen
Jordanin luotus paican tykönä/ nijñ että silloin
langeis Ephraimist caxi wijdettäkymmendä
tuhatta.

12:7 Ja Jephthah duomidzi Israeli cuusi
ajastaica/ ja Jephthah se Gileadita cuoli/ ja
haudattin Gileadin Caupungeihjn.

12:8 TÄmän jälkeen duomidzi Ebzan

Bethlehemist Israeli.

12:9 Hänellä oli colmekymmendä poica/ ja
colmekymmendä tytärtäns hän naitti/ ja
colmekymmendä tytärtä otti hän muucalaisist
hänen pojillens/ ja duomidzi Israeli seidzemen
ajastaica.

12:10 Ja Ebzan cuoli ja haudottin Bethlehemis.

12:11 Tämän jälkeen duomidzi Israeli Elon
Sebulonita/ kymmenen ajastaica.

12:12 Ja Elon cuoli/ ja haudattin Ajalonis
Sebulonin maalla.

12:13 Tämän jälkeen duomidzi Israeli Abdon
Hillelin poica Pireathoniteri.

12:14 Hänellä oli neljäkymmendä poica/ ja
colmekymmendä pojan poica/ jotca
seidzemelläkymmenellä Asin warsalla ajoit.
Hän duomidzi Israeli cahdexan ajastaica.

12:15 Ja Abdon cuoli/ ja haudattin
Pireathomijn Ephraimin maalle Amalechiterein
wuorelle.

*V. 6. Schiboleth) on tähkäpää/ jota
Ephraimiterit ei taitanet sanoa/ Gileaditerein
puhen parrella/ ja sijtä he tuttinn ja
Gileaditereidä lyötin. Nijñ Jumala rangais
heidän capinans/ Jephthat ja Gideonit heidän
laillista esiwaldans wastan/ cap. 8:1.*

XIII. Lucu .

*Israelin lapset tekewät syndiä HERra wastan/
ja annetan Philisterein ala 40. ajastajaxi/ v. 1.
Manoalle ja hänen hedelmättömälle
emännällens luwatan Simson/ v. 3. Ilmoitetan
cuinga hänen pitä caswatettaman ylös/ v. 11.
Manoah uhra HERRALLE polttouhria/ v. 15.
simson syndy ja Jumalan hengi on hänes/ v.
24.*

13 :1 JA Israelin lapset taas teit paha HERran
edes/ ja HERra andoi heidän Philisterein käsijn
neljäkymmenexi ajastajaxi.

13:2 Mutta yxi mies oli Zareas Danin

Duomarein Kirja

sucucunnasta Manoah nimeldä/ ja hänen emändäns oli hedelmätöin ja ei synnyttänyt.

13:3 Ja HERran Engeli ilmestyi waimolle/ ja sanoi hänelle: cadzo/ sinä olet hedelmätöin ja et synnytä/ mutta sinä tulet hedelmälisexi ja synnyttät pojan.

13:4 Nijn carta sijs sinuas ettes juo wijna eli jotacuta wäkwätä juoma/ ja ettet sinä mitän saastaist syö:

13:5 Sillä sinä tulet hedelmälisexi ja synnyttät pojan/ jonga pään päälle eij pidä yxikän partaweidzi tuleman: sillä se lapsi on Jumalan Nazir hänen äitins cohdust/ ja hän rupe wapahtaman Israeli Philisterein kädest.

13:6 Nijn tuli waimo ja ilmoitti sen miehellens/ ja sanoi: Jumalan mies tuli minun tygöni/ ja hän oli näkyäns nijncuin Jumalan Engeli sangen cauhistawa/ ja en minä händä kysynyt custa hän oli tullut/ ja cuhunga hän menis/ eikä hän myös nimens ilmoittanut minulle.

13:7 Mutta hän sanoi minulle: cadzo/ sinä tulet hedelmälisexi ja synnyttät pojan/ älä sijs juo wijna taicka wäkwätä juoma: sillä lapsi on Jumalan Nazir äitins cohdusta hänen cuolemans asti.

13:8 Nijn rucoili Manoah HERra/ ja sanoi: Ah HERra/ anna sen Jumalan miehen tulla meidän tygöm jällens/ jongas lähetit/ että hän meitä opetais mitä meidän lapselle tekemän pitä joca syndywä on.

13:9 Ja Jumala cuuli Manoahn änen/ ja Jumalan Engeli tuli jällens waimon tygö/ ja hän istui kedolla/ ja hänen miehens Manoah ei ollut hänen cansans.

13:10 Nijn hän kijrust juoxi ja tiettäwäxi teki sen miehellens/ ja sonoi: cadzo/ se mies on minulle ilmestynyt/ ja tuli tänäpäpä minun tygöni.

13:11 Manoah nousi ja seurais emändätäns/ tuli miehen tygö/ ja sanoi hänelle: oletcos se mies joca puhutteli waimoa? hän sanoi: olen.

13:12 Ja Manoah sanoi: cosca nijn tapahtu cuins sanonut olet/ ja mingäcaltaiset lapsen

tawat ja työt pitä oleman?

13:13 HERran Engeli sanoi hänelle: waimon pitä carttaman idzens caikista nijstä cuin minä hänelle sanonut olen.

13:14 Ei hänen pidä syömän sijtä joca wijnapuusta tullut on/ ja ei hänen pidä wijna juoman taicka wäkwätä juoma/ eikä saastaista syömän/ caicki cuin minä hänelle käskin/ pitä hänen pitämän.

13:15 Manoah sanoi HERran Engelille: salli sijs sinus meildä täsä pidätettä/ me uhramme sinun edesäs wohlan.

13:16 Mutta HERran Engeli wastais Manoahlle: ehkäs minun wielä pitäisit/ en minä cuitengan söis sinun ruastas/ mutta jos sinä tahdot uhrata polttouhria/ nijn uhra HERralle: sillä ei Manoah tiennyt sitä HERran Engelixi.

13:17 Ja Manoah sanoi HERran Engelille: mikä sinun nimes on/ että me sinua ylistäisim/ cosca se tapahtu/ cuins sanonut olet?

13:18 HERran Engeli sanoi hänelle: mixis kysyt minun nimeni joca ihmellinen on?

13:19 Nijn otti Manoah wohlan ja ruocauhrin/ ja uhrais sen kiwen päällä HERralle/ ja hän teki ihmisen/ mutta Manoah emändinens cadzelit päädä.

13:20 Ja cosca liecki nousi Altarilda taiwasen päin/ meni HERran Engeli myös ylös Altarin liekis.

13:21 Cosca Manoah emändinens sen näki langeisit he caswoillens maahan. Ja ei HERran Engeli enämbi näkynyt Manoahlle ja hänen emännällens. Nijn ymmräsi Manoah sen HERran Engelixi.

13:22 Ja Manoah sanoi emännällens: Totisest me cuolomme/ että me näimme Jumalan.

13:23 Mutta hänen emändäns wastais händä: jos HERra olis tahtonut meidän tappa/ nijn ei hän olis ottanut polttouhria ja ruocauhria wastan meidän kädestäm/ eikä myös olis osottanut meille caickia näitä/ eikä myös andanut meidän näitä cuulla/ nijncuin tapahtunut on.

Duomarein Kirja

13:24 JA waimo synnytti pojan/ ja cudzui hänen Simson/ ja lapsi caswoi/ ja HERra siunais händä.

13:25 Ja HERran hengi rupeis waicuttaman hänes/ Danin leiris/ Zarean ja Esthaolin wälillä.

Vers.5. Nazir) On se/ joca Jumalalle lupauxella luwatan/ eli joca lupauxen tehnyt on/ ja idzens sijnä pitä Jumalan lain jälken/ Num. 6:2. Lue. Levit. 21:12. ja sen selitys. v. 24. Simson) On Christuxen cuwa/ joca on se oikia Nazireri/ joca Perkelen sen Julman Lejonin woitti ja särki helwetin portit/ wapahti Canssans hengellisest orjudest/ ja cuolemasans woitti wihamiehens. Simsonin nimi luetan Jumalan pyhain secaa/ Heb. 11:32.

XIV. Lucu .

Simson ano Philisterin waimo emännäxens/ v. 2. Ei he tiennet Jumalan sitä nijn asettanexi/ v. 4. Simson tappa Lejonin Thimnatthijn mennesäns/ v. 5. Palatesans löytä hän kimalaispesän sijnä/ v. 8. Pane Philistereille tapauxen/ v. 12. Jotca hänen emännäns cawaludest/ osaisit tapauxen/ v. 15. Simson anda heille colmekymmendä pyhän päiwäistä waatetta/ nijncuin hän luwannut oli/ v. 19.

14:1 JA Simson meni Timnatthijn/ ja näki yhden waimon Thimnathis/ Philisterein tytärtens seas.

14:2 Ja cosca hän tuli sieldä/ sanoi hän Isällens ja äitillens: minä näin yhden waimon Thimnathis Philisterein tyttäristä/ ottacat se minulle emännäxi.

14:3 Ja hänen Isäns ja äitins wastaisit händä/ ja sanoit: eikö yhtän waimoa ole sinun weljeis tytärten seas/ ja caikes minun Canssasani/ ettäs menet ottaman sinulles emändä Philistereistä/ jotca owat ymbärinsleickamattomat?

14:4 Ja Simson sanoi Isällens: salli minulle tämä/ sillä hän kelpa minun silmäin edes. Mutta hänen Isäns ja äitins ei tiennet sitä olewan HERralda: sillä hän edzei tila Philisterejä wasta/ ja Philisterit hallidzit silloin Israeli.

14:5 Nijn Simson meni Isäns ja äitins cansa Thimnatthijn/ ja tulles Thimnathin wijnapuiden tygö/ tuli nuori kiljuwa Lejoni händä wasta.

14:6 ja HERran hengi tuli woimallisexi hänes/ ja hän rewäis sen cappaleixi/ nijncuin hän olis wohlan rewäisnyt/ ja ei ollut mitän hänen kädesäns/ ja ei hän sanonut Isällens eikä äitillens mitä hän tehnyt oli.

14:7 Cosca hän sinne tuli/ puhui hän waimolle: ja hän kelpais Simsonille/

14:8 Ja muutamitten päiwäin peräst/ tuli hän jällens ottaman händä/ ja poickeis tieldä cadzoman Lejonin raato/ cadzo/ kimalaispesä oli Lejonin raados ja hunajata.

14:9 Ja hän otti sen käteens tiellä syödäxens/ meni Isäns ja äitins tygö/ ja andoi heidän myös sijnä syödä. Mutta ei hän ilmoittanut sitä hunajata ottanens Lejonin raadosta.

14:10 JA cosca hänen Isäns tuli waimon tygö/ walmisti Simson siellä häät/ nijncuin nuoren Canssan tapa oli.

14:11 Ja cosca he näit hänen/ annoit he hänelle colmekymmendä cansollista/ hänen tykönäns oleman.

14:12 Mutta Simson sanoi heille: minä panen teidän eteen tapauxen/ jos te sen minulle seidzemenä hääpäiwänä selitätte/ nijn minä annan teille colmekymmendä paita/ ja colmekymmendä juhlawaatetta.

14:13 Mutta jollet te taida sitä selittä minulle/ nijn teidän pitä andaman minulle colmekymmendä paita/ ja colmekymmendä juhlawaatetta. Ja he sanoit hänelle: annas cuulla sinun tapauxes.

14:14 Ja hän sanoi heille: ruoca läxi syömäristä/ ja makeus wäkewästä. ja ei he

Duomarein Kirja

tainnet colmena päiwänä sitä tapausta selittä.
14:15 JA seidzemendenä päiwänä puhuit he
Simsonin emännälle: haucuttele miestä
ilmoittaman sitä tapaust/ taicka me poltamme
sinun ja sinun Isäs huonen/ sentähdengö me
olemme tänne cudzutut/ että me waiwaisexi
tehtäisin elickä ei?

14:16 Nijn Simsonin emändä itki hänen
edesäns/ ja sanoi: sinä olet minulle wihainen
ja et minua racasta/ sinä panit edes minun
Canssani lapsille tapauxen/ ja et minulle sitä
sanonut. Hän sanoi hänelle: cadzo/ minun
Isälleni ja äitilleni en minä sitä ilmoittanut/
pidäiskö minun sen sinulle sanoman?

14:17 Ja hän itki hänen edesäns caicki ne
seidzemen hääpäiwä/ ja seidzemendenä
päiwänä ilmoitti hän sen hänelle: sillä hän
suurest waadei händä. Ja hän sanoi sijtte
Canssans lapsille sen tapauxen.

14:18 Mutta seidzemendenä päiwänä
ennencuin Auringo laski/ sanoit Caupungin
miehet hänelle: mikä on hunajata makiambi/
ja mikä Lejonit wäkwämbi? Hän sanoi heille:
jollat te olis kyndänet minun wasicallani/ et te
olis saanet tietä minun tapaustani.

14:19 Ja HERran hengi tuli woimallisexi hänes/
meni Ascaloon ja löi siellä colmekymmendä
miestä/ joiden waattet hän otti/ ja andoi
heille juhlawaatet/ jotca tapauxen selittänet
olit. Ja hän cowin julmistui wihasans/ ja meni
Isäns huoneseen.

14:20 Mutta Simsonin emändä huoli yhdelle
hänen cansollisistans/ joca hänellä oli.

XV. Lucu .

*Simson löytä emändäns annetuxi toiselle/ v. 1.
Poltta heidän elons/ v. 3. Sentähdnen polttawat
Philisterit Simsonin emännän ja hänen Isäns
huonen/ v. 6. Warustawat idzens Judat
wastan/ ja andawat sito Simsonin/ v. 9.
Simson catcaise sitet ja lyö tuhannen
Philisteriä Asin leucaluulla/ v. 14. HERra anda*

hänen wettä juodaxens leucaluusta/ v. 18.

15:1 JA tapahtui muutamain päiwäin peräst/
että nisuin elonaica lähestyi/ tuli Simson ja
edzei hänen emändätäns/ ja toi hänelle
wohlan/ ja cuin hän ajatteli: minä menen
emändäni tygö macaushuoneseen/ ja hänen
emändäns Isä ei sallinut hänen sinne mennä.

15:2 Mutta sanoi: minä luulin sinun
wihastunen hänen päällens/ ja annoin hänen
sinun ystäwälles/ mutta hänellä on toinen
nuorembi sisar/ caunembi muotons cuin hän/
olcon se sinulla tämän edest.

15:3 Ja Simson sanoi heille: nyt on minulla
oikia syy teitä wastan Philisterit/ minä teen
wahingota teille.

15:4 JA Simson läxi ja otti colme sata kettua
kijnni/ ja otti kekälet ja käänsi hännistä
yhteen/ ja sidoi kekälet aina cahden hännän
wälille.

15:5 Ja sytytti tulen kekälijn/ ja päästi
juoxeman/ jotca juoxit Philisterein eloon/ ja
poltit heidän kykäns ja cuhilans/ nijn myös
wijnapuut ja öljypuut.

15:6 Nijn sanoit Philisterit keskenäns: cuca on
tämän tehnyt? nijn sanottin: Simson
Thimnitherin wäwy/ että hän otti hänelä
emännän pois/ ja andoi sen hänen
ystäwällens. Nijn Philisterit poltit sekä waimon
että hänen Isäns.

15:7 Mutta Simson sanoi heille: ja waicka te
tämän teitte/ cuitengin minä tämän teille
costan/ ja sijtte lackan.

15:8 Ja hän löi heitä sangen cowast sekä
hartioihin että cupeisijn/ ja meni sielä
asuman Ethamin mäen cuckoldalle.

15:9 Nijn Philisterit menit Judan maata
omistaman/ ja sioitit heidäns Lehijn.

15:10 Ja Judan miehet sanoit: mixi te oletta
tänne tullet meitä wastan? he wastaisit: me
olem tänne tullet sitoman Simsoni/ ja
tekemän hänelle nijncuin hän meille teki.

15:11 Nijn meni colme tuhatta miestä Judaista

Duomarein Kirja

Ethamin mäen cuckoldalle/ ja sanoit Simsonille: etkös tiedä Philisterein hallidzewan meitä? cuingas olet tehnyt meitä wastaan? ja hän sanoi heille: nijncuin he teit minulle/ nijn minä tein heille jällens.

15:12 Ja he sanoit hänelle: me olemma tullet sinua sitoman ja andaman Philisterein käsijn. Simson wastais heille: wannocat sijs minulle/ ettet te carca minun päälleni.

15:13 Ja he sanoit hänelle: en me carca sinun päälles/ mutta ainoastans sidom ja annam Philisterein käsijn/ ja en me sinua cuoliaksi lyö. Ja he sidoit hänen cahdella vdella nuoralla/ ja weit hänen cuckoldalda pois.

15:14 JA cosca hän tuli Lehijn/ ilacoidzit Philisterit händä wastaan/ mutta HERran hengi tuli woimallisexi hänesä. Ja nuorat hänen käsiwarsistans tulit nijncuin poltettu langa/ ja nijn raukeisit sitet hänen käsistäns.

15:15 Ja hän löysi mädännän Asin leucaluun/ ja ojensi kätens/ otti sen ja löi sillä tuhannen miestä.

15:16 Ja Simson sanoit: cadzo/ sijnä he coosa macawat/ yhdellä leucaluulla löin minä tuhannen miestä.

15:17 Ja cosca hän sen sanonut oli. heitti hän leucaluun kädestäns pois/ ja cudzui sen paican RamathLehi.

15:18 JA cosca hän cowin janois/ huusi hän HERran tygö/ ja sanoit: sinä annoit suuren terweyden sinun palwelias käden cautta/ ja nyt minä janoon cuolen/ ja langen ymbäriinsleickamattomain käsijn.

15:19 Nijn Jumala awais syömähamban leucaluusta/ ja sijtä wuosi wesi/ ja cuin hän oli juonut/ sai hän hengens taca ja wircois/ sentähden cudzutan myös se paicka wielä tähän päiwän asti huutajan lähtexi/ cuin oli leucaluusa.

15:20 Ja hän hallidzi Israeli Philisterein aicana caxikymmendä ajastaica.

Vers.8. Hartioihin) se on/ hän löi heitä nijncuin

hän osais/ joco ne olit suuret eli pienet. v. 17. RamathLehi) se on leucaluun ylönny.

XVI. Lucu .

Simson pijritetän yhden porton tykönä Gasas/ v. 1. mutta hän nouse yöllä/ otta Caupungin portit pihtipielinens ja telkinens/ ja canda wuorelle/ v. 3. Racasta Delilat/ v. 4. ilmoitta hänelle wäkewydens/ v. 5. Petetän hänelä/ v. 18. Philisterit puhcaisewat hänen silmäns/ v. 20. Cosca he uhrawat ja tekewät wieraspidon Dagonin huones/ v. 23. Simson cukista huonen/ ja surma monda tuhatta Philistereistä/ v. 26. ja cuole/ v. 30.

16:1 JA Simson meni Gasaan ja näki siellä yhden porton/ ja hän meni hänen tygöns.

16:2 Ja se sanottin Gasitereille/ että Simson oli sinne tullut/ nijn he cohta pijritit hänen ja wäyjit händä Caupungin porteis coco yöseen/ ja sanoit: olcat hiljaxens/ amulla päiwän tulles me tapamme hänen.

16:3 Waan Simson macais puoliyöhön asti/ nousi puoliyöstä/ ja tarttui molembijn Caupungin portin owijn/ molembain pihtipielten ja telkein cansa/ pani olallens ja candoi mäen cuckoldalle Hebronin eteen.

16:4 Sijtte rupeis hän jällens racastaman yhtä waimo Sorekin ojan tykönä/ jonga nimi oli Delila.

16:5 Ja hänen tygöns tulit Philisterin päämiehet/ jotca sanoit: wiettele händä sanoilla/ että saisit tietä/ misä hänen suuri wäkewydens on/ ja cuinga me hänen woittaisim/ että me saisim hänen sito ja waiwata. Jos sinä sen teet/ nijn me jocainen sinulle annamme tuhannen ja sata hopia penningitä.

16:6 Ja Delila puhui Simsonille/ sanoden: sanos minulle/ misä sinun suuri wäkewydes on/ milläs sidotaisin ja waiwatasin.

16:7 Simson wastais hänelle: jos jocu sito

Duomarein Kirja

minun seidzemellä wiherjäisellä köydellä/
jotca ei wielä ole hywin cuiwannet/ nijn minä
tulen cohta heicoxi/ ja olen nijncuin muutkin
ihmiset.

16:8 Silloin weit Philisterein päämiehet
hänelle seidzemen wiherjäistä köyttä/ jotca ei
wielä ollet cuiwannet/ ja hän satoi hänen nijllä.

16:9 Ja he wartioidzit händä salaisest Camaris/
ja hän sanoi hänelle: Philisterit tulewat sinun
päälles Simson: nijn hän cohta catcais köydet/
nijncuin rohtiminen langa catcaistan/ joca
liekis poltettu on. Ja ei saanet tietä misä
hänen wäkeydens oli.

16:10 TAas sanoi Delila Simsonille: cadzo/ sinä
wiettelit minua ja wäärin puhuit: Sano sijs
minulle milläs sidotaisin?

16:11 Hän wastais: jos minä sidotaisin vdella
nuoralla/ jolla ei wielä ole mitän tehty/ nijn
minä tulisin heicoxi nijncuin muutkin ihmiset.

16:12 Nijn Delila otti vden nuoran/ ja satoi
sillä hänen/ sanoden: Philisterit tulewat sinun
päälles Simson (ja he wartioidzit händä
salaisest Camaris) Ja taas hän catcais ne
käsiwarsistans nijncuin langan.

16:13 Taas Delila sanoi hänelle: sinä wiettelit
wielä nyt minua ja wäärin puhuit minun
edesäni/ sanos sijs wielä nyt/ milläs
sidotaisin? Hän wastais händä: jos sinä
palmicoidzet seidzemen suortua hiuxia minun
päästäni yhteen päarihmaan.

16:14 Ja hän kijnnitti ne naulalla/ ja sanoi
hänelle: Philisterit sinun päälles Simson. Nijn
hän heräis vnesta/ ja wei naulan ja päarihman
pois.

16:15 Hän sanoi hänelle jällens: cuingas sanot
racastawas minua? cosca sinun sydämes ei
pidhä yhtä minun cansani? colmast sinä
wääryttelit minun edesäni/ ja et ilmoittanut
minulle/ misä sinun suuri wäkeydes on.

16:16 COsca hän päiwä päiwäldä waadei
händä sanoillans/ ja waiwais händä/ että
hänen sieluns wäsyi cuoleman asti.

16:17 Ilmoitti hän hänelle caiken hänen

sydämens/ sanoden: minun päähäni ei ole
ikänäns yhtän partaweistä tullut: sillä minä
'6Flen Jumalan Nazareus hamast minun äitini
cohdusta. Jos sinä ajelet hiuxet minun
päästäni/ nijn minun wäkeydeni mene
minusta pois/ ja tulen heicoxi nijncuin caicki
muutkin ihmiset.

16:18 Cosca Delila näki että hän ilmoitti
hänelle sydämens pohjan/ lähetti hän ja
cudzui Philisterein päämiehet/ sanoden: tulcat
wielä erä: sillä hän ilmoitti minulle caiken
hänen sydämens. Taas tulit Philisterit hänen
tygöns/ ja toit rahan heidän käsisäns

16:19 Nijn hän andoi hänen maata
polweillans/ cudzui yhden/ joca ajeli
seidzemen hiussuortua hänen päästäns. Ja
rupeis händä waatiman pois/ ja hänen wäkens
meni hänestä pois.

16:20 Ja hän sanoi hänelle: Philisterit sinun
päälles Simson. Cosca hän unestans heräis/
ajatteli hän idzellens: minä menen ulos
nijncuin minä usein ennengin tehnyt olen ja
kirpon/ ja ei tienny HERran mennen hänen
tyköns pois.

16:21 Waan Philisterit otit hänen kijnni/ ja
puhcaisit hänen silmäns/ ja weit hänen
Gasaan/ ja satoi hänen waskicahleilla/
jauhaman fangi huones.

16:22 Ja hänen hiuxens rupeisit taas
caswaman/ sijttecuin hän paljaksi ajeltin.

16:23 COsca Philisterein päämiehet cocounsit
suuria uhreja tekemän heidän jumalallens
Dagonille/ ja iloidzeman/ sanoit he: meidän
jumalam on andanut meille meidän wiholisem
Simsonin meidän käsijm.

16:24 Nijn myös cosca Canssa näit hänen/
kijtit he jumalatans/ sanodhen: meidän
jumalam on andanut meille meidän wiholisem
meidän käsijm/ joca meidän maacundam
häwitti/ ja sangen monda miestä tapoi.

16:25 Cosca he juuri sydämestäns iloidzit/
sanoit he: anna Simson tulla soittaman
meidän eteem. Ja he toit Simsonin

Duomarein Kirja

fangiudesta/ ja hän soitti heidän edesäns/ ja he asetit hänen cahden pilarin wälille.

16:26 MUtta Simson puhui palweliallens/ joca händä kädestä talutti: anna minun tarttua pilarijn/ joidenga päällä huone on/ nojataxeni nijhin.

16:27 Ja huone oli täynäns miehiä ja waimoja. Ja Philisterein päämiehet olit caicki siellä/ ja oli myös cattoin päällä liki colme tuhatta miestä ja waimoa/ jotca cadzelit Simsonin soittawan.

16:28 Waan Simson huuri HERran tygö/ sanoden: HERra/ HERra/ muista minun päälleni/ ja wahwista minua ainoastans tällä haawalla/ ja anna minulle jällens minun endinen wäkeyyteni minun Jumalan/ että minä cahden minun silmäni tähden costaisin kerran Philistereille.

16:29 Ja hän tarttui cahteen keskimmäiseen pilarijn/ joidenga päällä huone oli/ ja nojais ja otti yhden oikiaan ja toisen wasembaan käteens/

16:30 Ja sanoi: minun sielun cuolcon Philisterein cansa. Ja hän nojais wahwast heidän päällens. Ja huone langes päämiesten ja caiken Canssan päälle kuin sijnä oli/ että cuolleita kuin hän tappoi cuollesans/ oli enämbi joucko kuin nijtä kuin hän eläisäns tappoi.

16:31 Nijn tulit hänen weljens ja caicki hänen Isäns huone/ otit hänen ja cannoit ja hautaisit hänen Isäns Manoahn hautaan/ Sarean ja Esthoalin wälille/ Ja hän hallidzi Israeli caxikymmendä ajastaica.

Vers.9. Philisterit tulewat sinun päälles) se on/ Philisterit sinun wihamiehes owat saapuilla/ nouse ja warjele sinuas. v. 17. Jos sinä ajelet hiuxet) Ei hänen wäkeyydens ollut hiuxis/ waan että hän oli Nazireri/ piti hänen pitämän ne säädyt/ jotca lais olit käsketyt/ Num. 6:1. ja ei ajeleman hiuxians. Mutta että hän teke täsä Jumalan käskyä wastan/ ja ei pidä idzens sen

perän/ nijn Jumala erkane hänest/ ja otta ne lahjat pois/ jotca hän hänelle andanut oli Israeli wapahtaman. v. 30. Minun sielun cuolcon) Mitä Simson täsä teke/ sen hän teke Jumalan erinomaisest waicutuxest/ ei cuitengan pidä kenengän tällä Simsonin tawalla idzens tappaman: sillä se on wijdettä Jumalan käskyä wastan.

XVII. Lucu .

MIcha Ephraimiteri anda äitillens ne rahat jällens/ jotca hän oli eroittanut erinomaisen Jumalan palweluxen asetuxexi/ v. 1. Joca anda nijstä tehdä waletun cuwan/ v. 4. Micha toimitta mitä enä Jumalan palweluxeen tarwitan/ ja wihki poicans Papixi/ v. 5. Hän saa Lewitan/ joca tule waeldain ja wihki Papixi/ v. 7.

17:1 JA yxi mies oli Ephraimin wuorelda/ nimeldä Micha.

17:2 Hän sanoi äitillens: ne tuhannen ja sata hopenningitä/ jotca sinulda otettin/ joidenga tähden sinä kiroisit minun corwaini cuulden/ ja sanoit: cadzo/ ne owat minun tykönäni/ minä ne otin. Silloin sanoi hänen äitins: siunattu olet sinä minun poican HERran edes.

17:3 Nijn andoi hän äitillens ne tuhannen ja sata hopenningitä jällens. Ja hänen äitins sanoi: minä pyhitin sen rahan HERralle minun kädestäni/ pojalleni tehdä silitettyä ja walettua cuwa. Sentähden annan minä sinulle sen jällens.

17:4 Mutta hän andoi sen rahan äitillens jällens. Silloin otti hänen äitins caxi sata hopenningitä/ ja andoi ne hopenningitä/ hän teki waletun ja silitetyn cuwan/ joca sijtte oli Michan huones.

17:5 Ja Michalla oli Jumalan huone/ ja hän teki pääliswaatten ja cuwat/ ja täytti yhden hänen poicans käden/ että hän olis hänen

Duomarein Kirja

Pappins.

17:6 Silloin ei ollut Cuningast Israelis/ ja idzecukin teki nijncuin heille näkyi hywäxi.

17:7 MUtta yxi nuorucainen oli silloin Bethlehem Judast/ Judan sucucunnast/ ja se oli Lewita/ joca oli siellä muucalainen.

17:8 Hän meni Bethlehemiä Judan Caupungist waeldaman cunga hän joutuis. Ja cosca hän tuli Ephraimin wuorelle Michan huonen tygö/ tietäns ojeten/ waeldain.

17:9 Kysyi Micha hänelle: custas tulet? Lewita wastais: minä olen Lewita Bethlehemiä Judan maalda/ ja waellan cungan parhain taidan.

17:10 Micha sanoi hänelle: '6Fle minun tykönäni/ sinun pitä oleman minun Isän ja Pappin/ ja minä annan sinulle vuosittain kymmenen hopiapenningitä/ ja muita erinomaisia waatteita/ ja sinun elatuxes. Ja Lewita meni hänen cansans.

17:11 Ja Lewita rupeis oleman sen miehen tykönä/ ja hän piti sen nuorucaisen nijncuin yhden pojistans.

17:12 Ja Micha täytti Lewitan käden: sillä hän oli hänen Pappins/ ja asui Michan huones.

17:13 Ja Micha sanoi: nyt minä tiedän HERran minulleni hywä tekewän/ että minulla on Lewita Pappina.

Vers.2. Kiroisit) Tämä waimo oli luwannut anda nämät rahat cuwaxi/ joca ei ensist hänen pojallens kelwannut/ sentähden hän warasti ne pois. Mutta sijtte hänen walituxens cautta tuli hän käätyxi/ ja andoi hänen rahat jällens/ ja andoi hänen nijstä tehdä mitä hän tahdoi/ ja cuin se tehtin/ nijncuin tapa on/ kelpais se myös hänelle. v. 4. Silloin otti hänen äitins) Micha äitinens luulewat tämän Jumalan palweluxen asettawans HERralle Jumalalle cunniaxi/ nijncuin sanat cuuluwat v. 3. ja 13. jonga tähden myös Micha waatetta ja wihki Pappins/ sen tawan jälkeen cuin oli käsketty Jumalan Lais/ Exod. 29:5. ja toewo sentähden erinomaista Jumalan siunausta/ v. 13. mutta

ettei hänellä ollut Jumalan sana edesäns/ waan teki omain ajatustens jälkeen ja Jumalan käskyä wastan/ Exod. 20:4. Deut. 5:32. Deut. 12:11. ja 32. sentähden luettin se hänelle epäjumalan palweluxexi/ v. 5.

XVIII. Lucu .

DAnin lapset edziwät perindöosa/ v. 1. Lewita Michan huones ennusta heille onne/ v. 5.

Palatesans tulewat he Michan huoneseen/ ottawat hänen Pyhäns ja Lewitan pois/ v. 11. Micha waelda heidän jälkensä/ ja ei mitän saa matcan/ v. 22. He menewät ja lyöwät Laixen/ asuwat sijnä ja asettawat Jumalan palweluxen/ v. 27.

18:1 Siihen aican ei ollut Cuningast Israelis/ ja Danin sucucunda edzeit heillens perimyst/ josa he asuisit/ sillä sijhen päiwän asti ei ollet he yhtän perindöarpa ottanet Israelin sucucundain seas.

18:2 Ja Danin lapset lähetit heidän sucucunnastans ja maacunnastans ja heidän äristäns wijsi sotamiestä Zareast ja Esthaolist/ wacoiman maata ja tutkisteleman sitä/ ja sanoit heille: mengät matcaan ja wacoicat maata. Ja he tulit Ephraimin wuorelle Michan huonen tygö/ ja yödyit sinne

18:3 Ja cuin he olit Michan perhen tykönä/ tunsit he sen nuoren miehen Lewitan änen/ ja menit hänen tygöns/ ja sanoit hänelle: cuca sinun on tänne tuonut? mitäs täällä teet? ja mitä sinun on täällä?

18:4 Hän wastais heitä: nijn ja nijn on Micha minulle tehnyt/ ja on palcannut minun Papixens.

18:5 He sanoit hänelle: kysy Jumalalle/ että me saisim tietä/ jos meidän tiem jota me waellam on meille onnellinen.

18:6 Pappi wastais heitä: mengät rauhas/ teidän tien on oikia HERran edes/ jota te waellatte.

Duomarein Kirja

18:7 Niin menit ne wijsi miestä matcaans ja tulit Laixeen/ ja näit Canssan joca siellä oli/ asuwan surutoinna Zidonierein tawan jälkeen/ lewollisest ja surutoinna. Ja ei yxikän ollut joca heitä waiwais sillä maalla/ eikä myös heillä ollut yhtäkän HERra. Ja olit caucana Zidoniereistä/ ja ei ollut mitäkän yhdengän Canssan cansa tekemist.

18:8 Ja he tulit weljeins tygö Zareaan ja Esthaolijn. Ja heidän weljens sanoit heille: cuinga teidän asian owat?

18:9 He sanoit: noscat/ käykäm heidän tygöns: sillä me olem cadzellet maan/ se on sangen hywä/ sentähden rietkä teitän ja älkät olco hitat menemän ja omistaman maata.

18:10 Cosca te tuletta/ nijn te löydätte suruttoman Canssan/ ja maa on pitkä ja lewiä: sillä Jumala on andanut sen teidän käsijn/ sencaltaisen paican/ josa ei mitän puutu kuin maan päällä on.

18:11 Nijn menit Danin sucucunnasta Zareast ja Esthaolist cuusi sata miestä sotaan hywin warustettuna sotaaseilla.

18:12 Ja menit sinne ja sioitit heidäns Judan KiriathJearimijn: sijtä cudzutan se paicka Danin leirixi tähän päiwän asti/ ja se on KiriahJearimin tacana.

18:13 Ja siellä menit he Ephraimin wuorelle/ ja tulit Michan huoneseen.

18:14 Nijn puhuit ne wijsi miestä jotca läxit Laixen maata wacoiman/ ja sanoit weljillens: ettekö te tiedä/ että näisä huoneis on pääliswaate/ Pyhyys/ cuwat ja epäjumalat/ nyt ajatelcat mitä te teette?

18:15 He menit sinne ja tulit sen nuoren miehen Lewitan huoneseen/ joca oli Michan huones/ ja terwetit händä ystäwälisest.

18:16 Mutta ne cuusi sata sotaaseilla warustettua/ jotca olit Danin lapsista/ seisoi portin edes.

18:17 Ja ne wijsi miestä jotca olit mennet wacoiman maata menit ylös ja tulit sinne/ ja otit cuwan/ pääliswaatten/ Pyhyden ja

epäjumalan. Ja Pappi/ seisoi portin edes/ nijden cuuden sadan sotaaseilla warustettuin tykönä.

18:18 Cuin ne olit tullet Michan huoneseen/ ja otit cuwan/ pääliswaatten/ Pyhyden ja epäjumalat/ sanoit Pappi heille: mitä te teette?

18:19 He wastaisit händä: ole wait/ ja pidä suus kijnni/ ja tule meidän cansam/ ja ole meidän Isäm ja Pappim. Ongo se parembi että olet Pappi yhden miehen huones/ cuin coco sucucunnas ja perhes Israelis?

18:20 Ja Pappin sydän ilahti/ ja otti sekä pääliswaatten/ Pyhyden ja cuwan/ ja meni Canssan keskelle.

18:21 Ja cuin he käänseit ja menit matcaans/ asetit he pienet lapset ja carjan/ ja caickein callimmat cuin heille olit/ menemän edelläns.

18:22 COsca he olit taamma joutunet Michan huonest/ huusit ne miehet jotca huones olit Michan huonen tykönä/ ja ajoit Danin lapsia taca.

18:23 Ja huusit Danin lapsille: ja he käänseit caswons/ ja sanoit Michalle: mikä sinun on että nijn huudat?

18:24 Hän wastais: te oletta ottanet minun jumalani/ jotca minä tehnyt olen/ ja Papin/ ja mennet matcaan/ ja mitä minulla nyt enämbi on? ja te sanotte wielä sijtte minulle: mikä sinun on?

18:25 Mutta Danin lapset sanoit hänelle: älä anna sinun ändäs cuulua meidän tykönäm/ ettei wihainen Canssa langeis sinun päälles/ ja sinä hucutat sinun sielus/ ja sinun huones sielut.

18:26 Nijn Danin lapset menit matcaans. Ja cuin Micha näki he händäsn wakewämmäxi/ palais hän huoneseens.

18:27 MUtta he otit sen cuin Micha tehnyt oli/ ja Papin cuin hänellä oli/ ja tulit Laixeen/ yhtein suruttomaan Canssaan/ ja löit heitä miecan terällä/ ja poltit Caupungin.

18:28 Ja ei yxikän ollut/ joca heitä autti/ sillä hän oli caucana Zidonist/ ja ei ollut heillä

Duomarein Kirja

kenengän cansa tekemist. Ja hän oli sijnä laxos joca on BethRehobin tykönä. Nijn rakensit he Caupungin/ ja asui sijnä.

18:29 Ja cudzuit hänen Dan heidän Isäns Danin nimeldä/ joca Israelist oli ennen syndynyt/ ja Caupungi cudzuttin ennen Lais. 18:30 Ja Danin lapset panit heillens sen cuwan ylös/ ja Jonathan Gersonin poica Manassen pojan/ ja hänen poicans olit Papit Daniterein sucucunnas/ siihenasti että he wietin fangina maalda pois.

18:31 Ja panit heidän keskellens Michan cuwan/ jonga hän tehnyt oli/ nijncauwan cuin Jumalan huone oli Silos.

Vers.1. Sijhen päivän asti) Danin sucucunda sai hänen perindöösans/ Iosu. 19:40. mutta he ilman epäilemät ajettin Cananereildä ulos. v. 7. Ja ei ollut mitäkän yhdengän Canssan cansa tekemist) Ei heillä ollut wiholisia eli Herra. v. 29: Dan) ennen Lais/ joca Iosu. 19:47 cudzutan Lesem.

XIX. Lucu .

LEwita Ephraimist nouta Bethlehemist paennen emändäns/ v. 3. Gibeas ryöwätän hänen emändäns/ ja mennän häpiälisest hänen cansans/ että hän cuole/ v. 24. Lewita leicka hänen cahdextoistakymmenexi cappalexi/ ja lähettä caickijn Israelin maan ärijn/ v. 29.

19:1 SIihen aican ei ollut Cuningast Israelis/ ja yxi Lewita oli muucalainen Ephraimin wuoren reunalla/ ja otti hänellens yhden jalcawaimon emännäxens Bethlehemist Judan maalda.

19:2 Ja cuin hän teki huorin hänen tykönäns/ juoxi hän hänen tyköns Isäns majaan Bethlehemijn Judean maalle/ ja oli siellä neljä Cuucautta.

19:3 JA hänen miehens matcusti hänen peräns/ puhutteleman händä ystäwälisest/ ja

palauttaman tygöns. Ja hänellä oli yxi palwelia ja caxi Asia hänen myötäns. Ja hän wei hänen Isäns huoneseen. Ja cuin waimon Isä näki hänen/ tuli hän iloisexi ja otti hänen wastan.

19:4 Ja hänen appens/ waimon Isä/ piti hänen hywin/ että hän wijwyi hänen tykönäns colme päiwä/ söit ja joit/ ja olit sijnä yöseen.

19:5 Neljändenä päiwänä olit he warhain ylhällä/ ja hän nousi ja tahdoi matcaan lähte/ nijn sanoi waimon Isä wäwyllens: wahwista sinun sydämes leiwän palalla/ mengät sijtte.

19:6 Ja he istuit/ söit ja joit toinen toisens cansa. Nijn sanoi waimon Isä hänelle: ole tasä yötä/ ja iloita sinun sydämes.

19:7 Mutta hän nousi waeldaman. Mutta hänen appens waadei händä että hän oli sijnä sen yön.

19:8 Wijdendenä päiwänä oli hän amulla warhain ylhällä waeldaman. Silloin sanoi waimon Isä: wirgota sydämes rualla ja juomalla/ ja odota että jotakin culu päiwä/ ja he söit toinen toisens cansa.

19:9 Ja hän nousi lähtemän matcaan jalcawaimons ja palwelians cansa/ mutta waimon Isä sanoi hänelle: cadzos/ päiwä on culunut ja ehto on käsis/ ole tasä yötä/ cadzo/ tasä on sinulla oldawa wielä nyt tämä päiwä/ ole tasä yö/ että sydämes tulis iloisexi/ noscat huomen puoleen päiwäst/ ja matcustacat majoillen.

19:10 MUtta ei mies ollut yötä/ waan nousi ja meni matcaans/ ja lähestyi Jebust/ se on Jerusalemit/ ja hänen Asins matcustit hänen cansans cannattaden cuorma/ ja hänen jalcawaimons myös.

19:11 Cuin he tulit Jebuxen asti/ oli päiwä paljo culunut/ ja palwelia sanoi Isännällens: poiketcam Jebuserein Caupungijn/ ja olcam sijnä yö.

19:12 Mutta hänen Isändäns sanoi hänelle: en minä mene muucalaisten Caupungijn/ jotca ei ole Israelin lapsista/ waan käykäm wähä edhespäin Gibeans asti.

Duomarein Kirja

19:13 Ja sanoi palweliallens: käy wahwast/
että me johonguun yöxi tulisim/ eli Gibeaan
taicka Ramaahn.
19:14 Ja he menit ja waelsit/ ja Auringo joudui
heidä cowin alas läsnä Gibeat/ joca on
BenJaminis.
19:15 Ja he menit Gibeaan oleman yötä. Cuin
hän sinne tuli/ istui hän Caupungin kujalle:
sillä ei sijnä ollut yxikän joca heille soi yösian.
19:16 JA cadzo/ sijhen tuli yxi wanhamies
pellolda ehtona töistäns/ joca myös idze oli
Ephraimin wuorelda/ ja oli Gibeas
muucalainen. Mutta sen paican Canssa olit
Jeminin lapset.
19:17 Ja cuin hän nosti silmäns/ näki hän sen
oudon miehen Caupungin kujalla/ ja sanoi
wanhamies hänelle: cungas tahdot? ja custas
tulet?
19:18 Hän wastais händä/ sanoden: me olem
tullet Bethlehemist Judan maalda/ ja menen
Ephraimin wuoren reunalle/ josta minä olen
cotoisin/ ja waelsin Bethlehemiijn Judan
maalle/ waan nyt minä menen HERran
huoneseen/ ja ei yxikän minua huoneseen
corja.
19:19 Meillä on olkia ja heiniä meidän
Aseillem/ ja leipä ja wijna minulleni/ ja sinun
pijcalles/ ja palwelialle cuin sinun palwelias
cansa on/ nijn ettei meidä mitän puutu.
19:20 WANhamies sanoi: rauha olcon sinulle/
caickia mitä sinä puutut/ löydät '73inä
minulda/ ainoastans älä ole täsä kujalla yötä.
19:21 Ja hän wei hänen huoneseens/ ja andoi
Asein heiniä/ ja he pesit jalcans/ söit ja joit.
19:22 JA cuin he rupeisit sydämeest
iloidzeman/ cadzos/ nijn tulit Caupungist
ilkiät miehet/ ja pijritit huonen/ ja löit owen
päälle/ ja sanoit sille wanhalle miehelle
perhen Isännälle: anna se mies tänne ulos
joca sinun huonesees on tullut/ että me
tundisim hänen.
19:23 Mutta perhen Isändä meni heidän
tygöns/ ja sanoi heille: ei nijn hywät weljet/

älkät tehkö tätä pahateco/ että tämä mies on
tullut minun huoneseni/ älkät tehkö nijn
suurta tyhmyttä.
19:24 Cadzo/ minulla on tytär/ joca wielä
neidzy on/ ja tällä on yxi jalcawaimo/ nämät
minä tuon teille/ waiwataxenne heitä/ ja
tehdxäenne heille mitä te tahdotte/ mutta
tätä miestä wastian älkät osottaco nijn
cauhiata pahatecoa.
19:25 Mutta miehet ei tahtonet händä cuulla.
Nijn otti mies jalcawaimons/ ja talutti hänen
heidän tygöns/ jonga he tunsit/ ja käytit
idzens häpiälisest hänen cansans caiken
yöseen aina huonemisen asti. Ja päiwän
coittais päästit he hänen menemän.
19:26 Silloin tuli waimo wähä ennen Auringo
nousemata sen huonen owen eteen josa
hänen miehens macais/ langeis maahan ja
macais sijnä walkian päiwän asti.
19:27 Cosca hänen miehens huomeneldain
nousi/ awais hän huonen ja meni ulos
mielestäns matcallens/ cadzo/ silloin oli
hänen jalcawaimons langennut maahan owen
eteen/ ja hänen kätens oli kynnyxellä.
19:28 Ja hän sanoi hänelle: nouse ja käykäm/
mutta ei hän mitän wastannut/ nijn otti hän
hänen Asins päälle/ walmisti idzens ja
matcusti cotians.
19:29 Cosca hän cotians tuli/ otti hän weidzen
ja jacoi jalcawaimons cahtentoistakymmeneen
cappalesen caicki lihoins ja luins/ ja
lähetti caickiijn Israelin maan rajoin.
19:30 Caicki cuin sen näit/ sanoit he:
sencaltaist ei ole ikänäns ennen tapahtunut
eikä nähty/ sijttecuin Israelin lapset tulit
Egyptistä/ nijn tähän päiwän asti. Ajatelcat nyt
idzellän tästä asiasta wisust/ ja andacat
neuwo/ ja puhucat.

*Vers.1. Jalcawaimon) sencaltaiset waimot
owat ollet orjat eli pijcat/ taicka ne jotca
sodas olit otetut/ ja owat ollet heidän
awiowaimons/ joca nähdän selkiäst*

Duomarein Kirja

Abrahamist/ Gen. 16:3. mutta heidän piti oleman oikialle emännälle alaannetut. Ibidem v. 6. ja heidän lapsens ei saanet periä. Gen. 25:5.

XX. Lucu .

Coco Israel coco idzens Mizpaan/ ja pitävät neuwoa mitä he tehdä tahtowat/ v. 1. Lähettävät BenJaminijn/ että he annaisit heille ne miehet/ jotca sen tyhmyden tehnet olit/ v. 12. Ei he tahdo/ waan hangidzewat idzens sotaan/ v. 13. Cosca Israeliterit asetit idzens sotiman/ v. 17. lyöwät BenJamiterit heistä neljäkymmendä tuhatta/ v. 21. Israel woitta ja BenJamitereist lange wijsicolmattakymmendä tuhatta/ v. 26. Israel kiro caicki ja poltta BenJaminin Caupungit/ v. 48.

20:1 ISraelin lapset meni ja cocoisit heidäns jouckoon nijncuin yxi mies/ Danista BerSeban asti/ ja Gileadin maasta/ nijn HERran tygö Mizpaan.

20:2 Ja Canssa joca louckast/ ja jocainen sucucunda Israelist/ cocounsit Jumalan seuracundaan/ neljäsata tuhatta jalcamiestä/ jotca wedit miecka ulos.

20:3 Mutta BenJaminin lapset sait cuulla Israelin lapset mennexi Mizpaan. Ja Israelin lapset sanoit: sanocat cuinga tämä pahateco on tapahtunut.

20:4 Silloin wastais Lewita: sen tapetun waimon mies/ ja sanoi: minä tuli Gibeaan/ joca on BenJaminis/ yöxi/ minun jalcawaimoni cansa.

20:5 Ja cadzo/ Gibeän asuwaiset nousit minua wastan/ ja pijritit huonen cuin minä olin/ ja tahdoit tappa minun ja häwäisit minun jalcawaimoni/ että hän cuoli.

20:6 Nijn minä otin jalcawaimoni/ ja jaoin cappaleixi/ ja lähetin ne caickijn/ Israelin maan rajoin/ että he olit tehnet häpiälisen

asian ja hulluten Israelis.

20:7 Cadzo/ te oletta caicki Israelin lapset täsä/ pitäkät neuwo ja tehkät jotain tähän asiaan.

20:8 Nijn caicki Canssa nousi nijncuin yxi mies/ ja sanoit/ älkät yxikän mengö hänen majaan taicka huoneseen.

20:9 Mutta sen me teemme Gibeat wstan/ anna meidän heittä arpa.

20:10 Ja otta kymmenen miestä sadasta/ ja sata tuhannesta/ ja tuhannen kymmenestä tuhannesta/ caickista Israelin sucucunnista/ ottaman Canssalle rawindo/ tuleman ja tekemän Gibealle/ joca BenJaminis on/ caiken heidän hulludens jälken/ cuin he owat tehnet Israelis.

20:11 Nijn cocoisit heidäns caicki Israelin miehet Caupungijn/ nijncuin yxi mies/ ja teit lijton keskenäns.

20:12 Ja Israelin sucucunda lähetti miehiä caickeen BenJaminin sucucundaan/ ja käskit heille sanoa: mikä pahateco tämä on/ joca teidän seasan on tapahtunut?

20:13 Andacat sijs nyt ne ilkiät miehet Gibeast/ meidän tappaxem/ ja ottaxem pahutta Israelist pois. Mutta BenJaminin lapset ei cuullet heidän weljens Israelin lasten ändä.

20:14 Waan cocoisit heidäns Gibeän Caupungista sotaan menemän Israelin lapsia wastan.

20:15 Ja olit sinä päiwänä luetut BenJaminin lapset Caupungista/ cuusicolmattakymmendä tuhatta miestä/ jotca miecka wedit ulos/ ilman Gibeän asuwaisia/ joita oli seidzemen sata walittua miestä.

20:16 Ja caiken sen Canssan seas oli seidzemen sata walittua meistä/ jotca oli wasenkätiset/ ja taisit lingolla osata hiuscarwaan/ nijn ettei he häirähtänet.

20:17 Mutta Israelin miehiä ilman BenJamitereitä oli/ neljä sata tuhatta/ jotca miecka cannoit/ ja olit wahwat sotamiehet.

Duomarein Kirja

20:18 Ja Israelin lapset nousit ja menit Jumalan huoneseen/ ja kysyit Jumalalle/ sanoden: cuca mene meidän edhelläm alcaman sota BenJaminin lapsia wastan? HERra sanoi: Judan pitä alcaman.

20:19 Ja caicki Israelin lapset nousit amulla/ ja sioitit idzens Gibeana eteen.

20:20 Ja Israel meni sotiman BenJaminita wastan/ ja asetti idzens sotiman Gibeana wastan.

20:21 Silloin BenJaminin lapset läxit sotiman Gibeana/ ja löit sinä päiwänä Israelist caxi colmattakymmendä tuhatta miestä kedolla.

20:22 Ja Israelin Canssan miehet wahwistit heidäns/ ja walmistit idzens taas sotiman/ sijnä paicas josa he olit ensimmäisnäkin päiwänä walmit.

20:23 Ja Israelin lapset menit ja itkit HERran edes ehtosen asti/ ja kysyit HERralle/ sanoden: pitäkö meidän enämbi menemän sotiman BenJaminin lasten meidän weljem cansa? HERra sanoi: mängät heitä wastan.

20:24 Ja cosca Israelin lapset käwit edes toisnä päiwänä sotiman BenJaminin lapsia wastan.

20:25 Ja BenJamiterit läxit Gibeana sinä päiwänä heitä wastan/ ja löit wielä nyt cahdexantoistakymmendä tuhatta miestä Israelin lapsista/ jotca caicki miecka cannoit.

20:26 Silloin menit caicki Israelin lapset/ ja caicki Canssa/ ja tulit Jumalan huoneseen/ itkit siellä HERran edes/ ja paastoisit sen päiwän ehtosen asti/ ja uhraisit polttouhria ja kijosuhria HERran edes.

20:27 Ja Israelin lapset kysyit HERralle (ja HERran lijton Arcki oli sijhen aican siellä.

20:28 Ja Pinehas Eleazarin poica/ Aaronin pojan/ seisoi hänen edesäns sillä ajalla) ja sanoit: pitäkö meidän enämbi menemän sotiman BenJaminin lapsia meidän weljejäm wastan/ taicka pitäkö meidän lackaman? HERra sanoi: mängät sinne/ huomena minä annan heidän teidän käsijn.

20:29 Ja Israelin lapset panit wäjätyxet Gibeana ymbärille.

20:30 Ja menit colmandena päiwänä BenJaminin lapsia wastan/ ja asetit heidäns Gibeana wastan/ nijncuin he ennengin caxi kerta teit.

20:31 Silloin menit BenJaminin lapset myös heitä wastan/ ja eraunsit Caupungista/ rupeisit lyömän ja haawoittaman monicahtoja Canssasta/ nijncuin ennengin nijllä cahdella erällä/ kedolla cahden tien päällä (yxi mene BethElijn ja toinen Gibeana) liki colmekymmendä miestä Israelist.

20:32 Nijn BenJaminin lapset sanoit: he owat lyödyt meidän edesäm nijncuin ennengin. Waan Israelin lapsei sanoit: paetcam ja hucutelcam heitä Caupungista ulos teidän päällen.

20:33 Nijn nousit caicki miehet Israelistä/ jocainen siastans/ ja asetit heidäns BaalThamarijn/ ja Israelin wäjäjät nousit siastans Gabaana luolasta.

20:34 Ja kymmenen tuhatta walittua miestä caikesta Israelistä tulit Gibeana wastan/ että sota oli sangen rascas/ mutta ei he tiennet heillens onnettomu lähestywän.

20:35 Ja näin löi HERra BenJaminin lapset Israelin lasten edest/ nijn että Israelin lapset sinä päiwänä löit/ wijsicolmattakymmendä tuhatta ja sata miestä BenJaminist/ jotca caicki miecka cannoit.

20:36 Mutta cosca BenJaminin lapset näit heidäns lyödyxi/ annoit Israelin miehet heille sia: sillä he uscalsit heidän wäjätyxens päälle/ jotca he olit asettanet liki Gibeana.

20:37 Ja wäjäjät kijrutit myös idzens/ menit Gibeana ja löit coco Caupungin miecan terällä.

20:38 Ja Israelin miehillä oli lijtto keskenäns wäjäyitten cansa lyödä heitä miecalla/ cosca sawu nousi Caupungista.

20:39 Cosca Israelin miehet palaisit sodast/ ja BenJamiterit rupeisit lyömän ja haawoittaman

Duomarein Kirja

Israeliä/ liki colmekymmendä miestä/ nijn he ajattelit: he owat lyödyt meildä/ nijncuin endisesäkin tappeluxes.

20:40 Nijn rupeis sawu käymän cohdistans Caupungist ylös/ ja BenJamiterit palaisit tacaperin/ cadzo/ silloin sawu käwi caikesta Caupungista ylös taiwas ala.

20:41 Ja Israelin miehet käänsit idzens/ ja BenJaminin miehet peljästyit/ että heille onnettomus lähestyi.

20:42 Ja he käänsit idzens Israelin miesten edes corwen tielle/ mutta sota seurais heitä/ sitälikin ne cuin Caupungeist olit/ surmaisit he siellä.

20:43 Ja ne pijritit BenJaminin/ ja ajoit taca Menuahn asti/ ja tallaisit nijtä idän puolelle Gibeat.

20:44 Ja BenJaminist langeis/ cahdexantoistakymmendä tuhatta miestä/ jotca olit wahwat sotamiehet.

20:45 Nijn käänsit he idzens ja pakenit corpen päin Rimmonin wuorelle/ mutta sillä tiellä löit he wijsi tuhatta miestä/ ja ajoit heitä taca Gideomin asti/ ja löit heistä caxi tuhatta miestä.

20:46 Ja nijn sinä päiwän BenJaminist langeis wijsi colmattakymmendä tuhatta miestä/ jotca miecka cannoit ja olit caicki wahwat sotamiehet.

20:47 Ainoastans cuusi sata miestä käänsit idzens/ ja pakenit jällens corpeen Rimmonin wuorelle/ ja jäit sinne neljäxi Cuucaudexi.

20:48 Ja Israelin lapset tulit jällens. BenJaminin lasten tygö/ ja löit Caupungis miecan terällä/ sekä Canssan että eläimet/ ja caicki mitä he löysit/ ja caicki Caupungit cuin he löysit poltit he tulella.

Vers.26. Tulit Jumalan huoneseen) se on/ Siloon/ joca ei ollut caucana Gibeast. v. 28. Huomena minä annan heidän teidän käsijn) Tähän asti/ sano Jumala/ oletta te tahtonet omalla woimallan toimitta/ sentähden sano

texti/ että HERra löi BenJaminin Israelin lasten edes/ v. 35.

XXI. Lucu .

Israel itke BenJamitereitä/ että coco sucucunda oli enimmäst häwitetty/ v. 1. Eikä he saanet jälken jäänyille anda heidän tyttäritäns: sillä he olit wannonet/ v. 7. Jabexen miehet Gileadis ei tahtonet tulla cansa sotaan/ sentähden andawat he lyödä heidän/ v. 8. ja ottawat heidän tyttärens ja andawat nijlle jäänyille BenJaminist/ v. 12. Heille sallitan myös otta heillens emännit Silon tyttärist/ v. 16.

21:1 Ja Israelin miehet olit wannonet Mizpas/ ja sanonet: ei yxikän meistä pidä tytärtäns andaman BenJamitereille emännäxi.

21:2 Ja Canssa tuli Jumalan huoneseen/ ja oli siellä Jumalan edes ehtosen asti/ ja he corgotit ämens ja itkit catkerast.

21:3 Ja sanoit: O HERra Israelin Jumala/ mixi tämä tapahdui Israelis? että tänäpäpä on yxi sucucunda wähendynyt?

21:4 Ja toisna päiwänä nousi Canssa warhain/ ja rakensi siihen Altarin/ ja uhraisit polttouhria ja kijosuhria.

21:5 Ja Israelin lapset sanoit: cuca on ikänäns Israelin sucucunnast/ joca ei tänne ole tullut Canssan cansa HERran eteen: sillä suuri wala oli tehty/ että se joca ei ollut tullut HERran tygö Mizpaan/ hänen piti totisest cuoleman.

21:6 Ja Israelin lapset caduit heidän weljens BenJaminin tähden/ ja sanoit: tänäpäpä on yxi sucucunda Israelis wähetty.

21:7 Ja cuinga me käytäm idzem heidän cansans/ että ne cuin jäänet owat/ saisit emänditä: sillä me olemma wannonet HERran cautta/ etten me anna heille emänditä meidän tyttäristäm.

21:8 JA he sanoit: cuca on Israelin sucucunnast/ joca ei ole tullut tänne HERran

Duomarein Kirja

tygö Mizpaan? ja cadzo/ ei ole yxikän ollut leiris Jabexest Gileadis.

21:9 Sillä Canssa luettiin/ ja cadzo/ ei ollut siellä yhtäkän Jabexen asuwata.

21:10 Nijn Canssa lähetti caxitoistakymmendä tuhatta sotamiestä/ ja käski heitä/ ja sanoi: mengät matcaan ja lyökät Jabexen asuwaiset Gileadis miecan terällä/ waimoinens ja lapsinens.

21:11 Mutta nijn pitä teidän tekemän: caicki ne cuin miehenpuolet owat/ ja caicki waimot cuin miesten cansa owat maannet/ pitä teidän tappaman.

21:12 Ja he löysit Jabexen asuwaisist Gileadis neljäсата pijca cuin neidzet olit/ ja ei ollet yhdengän miehen tykönä maannet/ ne weit he Silon leirijn/ joca on Canaan maasa.

21:13 Nijn coco Canssa lähetti matcaan/ ja käskit sanoa BenJaminin lapsille/ jotca olit Rimmonin calliolla/ ja cudzuit heitä ystävälisest.

21:14 Nijn BenJaminin lapset tulit silloin jällens/ ja he annoit heille emänditä/ nijstä cuin he olit jättänet elämän Jabexen waimoist Gileadis/ ja ei nijngän heille täytynyt.

21:15 Nijn Canssa catui BenJaminin tähden/ että HERra oli lowen tehnyt Israelin sucucunnis.

21:16 JA Canssan wanhimmat sanoit: cuinga me teem/ että ne jäänet saisit myös emänditä: sillä waimot BenJaminis owat häwitetyt.

21:17 Ja sanoit: heidän pitä cuitengin nautizeman perimisens/ cuin jäänet owat

BenJaminist/ ettei yxikän sucucunda Israelist häwitettäis.

21:18 Ja en me taida anda heille meidän tyttäritäm emännäxi: sillä Israelin lapset owat wannonet ja sanonet: kirottu olcon se joca BenJamitereille emännän anda.

21:19 Ja he sanoit: cadzo/ HERran jocawuotinen juhlapäiwä on Silos/ joca on BethElist pohjaisen päin auringon ylönemist wastan/ BethElin tiellä nijn Sichemijn/ ja Libanonist länden päin.

21:20 Ja he käskit BenJaminin lapsille/ ja sanoit: mängät ja wäijykät wijnamäis.

21:21 Ja cosca te näette Silon tyttäret käywän ulos hyppyyn/ nijn juoscat kijrust wijnamäist/ ja ottacan jocainen hänellens Silon tyttärist emännän/ ja mengät BenJaminin maalle.

21:22 Cosca heidän Isäns taicka weljens tulewat walittaman heitäns/ nijn me sanom heille: olcat heille armiat/ sillä en me ole ottanet heille emändätä sodalla/ mutta et te tahtonet heille anda/ tämä on teidän syyn.

21:23 BenJaminin lapset teit nijn/ ja otit hypyist heidän lucuns jälkeen waimot ryöwydellä ja menit pois ja asuit heidän perimisisäns/ rakensit Caupungit ja asuit nijsä.

21:24 Israelin lapset menit myös siellä pois silloin/ idzecukin sucuns ja perhens tygö/ ja menit siellä idzecukin perimiseens.

21:25 Silloin ei ollut Cuningast Israelis/ waan jocainen teki nijncuin hänelle näkyi oikein olewan.

Ruthin Kirja

Ruthin Kirja / josa kirjoitetan :

I. CUinga yxi mies EliMelech Judan Bethlehemist/ meni callin ajan tähden emändäns ja cahden poicans cansa Moabiterein maalle/ ja cuoli siellä poikinens. Naemi hänen emändäns palais Ruthin hänen miniäns cansa Bethlehemijn/ cap. 1.

II. Millä tawalla Ruth tuli Boaxen cansa awioskäskyyn/ ja synnytti Obedin/ joca oli Isain Isä/ cap. 2.

Ruthin kirja

3. 4. Ruthin Historja on tapahtunut: A. M. 2771. A. Ante Chr. 1200.

I. Lucu .

EliMelech mene callin ajan tähden Naemin hänen emändäns ja cahden poicans cansa Moabiterein maalle/ v. 2. Hänen poicans ottawat Moabitereist waimot/ v. 4. cuolewat/ v. 5. Naemi palaja miniäns Ruthin cansa Bethlehemijn/ v. 18.

1:1 JA Duomaritten hallites oli callis aica maalla/ ja yxi mies meni waeldaman Judan Bethlehemist Moabiterein maalle/ hänen waimons ja cahden poicans cansa.

1:2 Hänen nimens oli EliMelech/ ja hänen emändäns nimi Naemi/ ja hänen cahden poicans nimi/ Mahlon ja Chilion/ he olit Ephraterit Judan Bethlehemist. Ja cosca he tulit Moabiterein maalle/ pysyit he siellä.

1:3 Ja EliMelech Naemin mies cuoli/ ja hän jäi jälken cahden poicans cansa.

1:4 He nait Moabiterein waimoja/ ja yhden nimi oli Arpah/ ja sen toisen nimi Ruth/ ja asuit siellä kymmenen ajastaica.

1:5 Ja cuolit molemmat Mahlon ja Chilion/ ja se waimo jäi jälken cahdesta pojastans ja miehestäns.

1:6 Ja hän nousi miniöinens/ ja palais Moabiterein maalda: sillä hän oli cuullut Moabiterein maalla ollesans/ että HERra oli edzinyt Canssans/ ja andanut heille leipä.

1:7 Ja meni siellä pois cuin hän oli ollut/ molembain miniäittens cansa/ ja matcustaisans tiellä Judean maalle/

1:8 Sanoi Naemi cahdelle miniällens: mengät ja palaitcat teidän äitein huoneseen/ tehkön HERra teille laupiuden nijncuin te olette nijlle cuolluille ja minulle tehnet.

1:9 HERra andacon teidän löytä lewon cummangin hänen miehens huones. Ja hän suuta andoi heidän/ ja he corgotit änen ja

itkit.

1:10 Ja sanoit hänelle: me käymme cansas sinun Canssas tygö.

1:11 Mutta Naemi sanoi: palaitcat minun tyttäreni/ mixi te tahdotte minun cansani käydä? cuinga minä taidan lapsia saada minun cohtuuni/ teille miehixi?

1:12 Palaitcat minun tyttäreni ja mengät matcaan: sillä minä olen ylöns wanha miestä ottaman/ ja waicka minä sanoisin: se on toiwottapa/ että minä ottaisin tänä yönä idzelleni miehen/ ja sijtäisin poikia.

1:13 Cuinga te odotatte nijncauwan cuin ne suurexi tulewat/ ja cuinga te taidatte wijwyttä/ ettet te ota miestä? ei millän muoto minun tyttäreni: sillä minä suurest murhetin teidän tähten/ ja HERran käsi on sattunut minuun.

1:14 NIin he corgotit änen ja itkit wielä hartammast/ ja Arpah andoi suuta anoppins/ waan Ruth jäi hänen tygöns.

1:15 Mutta hän sanoi hänelle: cadzos/ sinun källys on palainnut omaistens tygö/ ja hänen jumalittens tygö/ palaja myös sinä sinun omaistes tygö.

1:16 Ruth wastais: älä minulle sitä puhu/ että minä luowun sinust/ palajan myös pois tyköns: sillä cunga sinä menet/ sinne myös minä menen/ ja cusa sinä olet/ siellä tahdon myös minä olla/ sinun Canssas on minun Canssan/ ja sinun Jumalas on minun Jumalan.

1:17 Cusa sinä cuolet/ siellä minä myös tahdon cuolla/ ja idzeni haudatta anda. HERra tehkön minulle sen ja sen/ jos ei cuolema eroita meitä.

1:18 Cosca hän näki hänen täydellä mielellä händäns seurawan/ lackais hän sitä puhumast hänen cansans.

1:19 Ja matcustit cahden Bethlehemin asti. Ja cosca he tulit Bethlehemijn/ lijckui coco Caupungi heidän tähtens/ ja sanoit: ongo

Ruthin kirja

tämä Naemi?

1:20 Mutta hän sanoi heille: älkät minua cudzucó Naemi/ waan cudzucat Mara: sillä se Caickiwaldias on minun suurest surullisexi tehnyt.

1:21 Täysinäisnä minä tääldä läxin/ waan HERra andoi minun tyhjänä palaita. Mixi te sijs cudzut minun Naemi? sillä HERra on minun alendanut/ ja se Caickiwaldias on minua waiwannut.

1:22 Ja se oli se aica jona ohria leickaman ruwettin/ cosca Naemi ja hänen miniäns Ruth se Moabitoläinen palaisit Bethlehemijn Moabiterein maalda. Ruthin Historia on (nijncuin wanhat Hebrerit luulewat) sentähden erinomaisest Pyhään Raamattuun pandu/ että sijtä tietäisin Christuxen meidän wapahtajan sucu: sillä Ruthist syndyi Obed Isain Isä/ joca oli Dawidin Isä/ Ruth.4:17. Matth.1:5.

II. Lucu .

RUth poime tähkäpäitä Boaxen pellolla/ v. 1. Boas juttele mitä hywä hän hänestä cuullut on/ ja ylistä händä/ että hän on käändänyt idzens Israelin Jumalan tygö/ v. 10. Anda hänen syödän perhens cansa: Ruth poime ja wie anopillens/ v. 14. Naemi ilmoitta Ruthille Boaxen olewan heidän perillisens/ ja käske hänen wielä poime hänen pelloldans/ v. 19.

2:1 Ja siellä oli yxi mies/ joca oli Naemin miehen EliMelechin lango Boas nimeldä/ ja hän oli jalo ja woimallinen mies.

2:2 JA Ruth se Moabitoläinen sanoi Naemille: salli minun mennä pellolle sen peräs päitä nouckiman/ jonga edes minä löydän armon. Sanoi hän hänelle: mene minun tyttären.

2:3 Ja hän meni nouckiman pellolle elonleickaitten jälken/ ja se peldo oli Boaxen perindöosa/ joca oli EliMelechin sugusta.

2:4 Ja cadzo/ Boas tuli Bethlehemist/ ja sanoi elonleickaille: HERra olcon teidän cansan. Ja

he sanoit hänelle: HERra siunatcon sinua.

2:5 JA Boas sanoi palweliallens elonleickaitten teettäjälle: kenengä tämä pijca on?

2:6 Ja palwelia/ elonleickaitten teettäjä/ sanoi: tämä pijca on Moabitoläinen/ joca tuli Naemin cansa Moabiterein maalda:

2:7 Sillä hän sanoi: anna minun nouckia ja coota lyhdetten wälillä/ elonleickaitten peräs. Ja hän on tullut ja seisonut amusta nijn tähänasti/ ja ei ole waan wähneä htken huones ollut.

2:8 Silloin sanoi Boas Ruthille: cuules minua minun tyttären/ älä mene muinen pellolle poimeman/ älä myös tästä lähde/ mutta ole minun pijcaini cansa.

2:9 Cadzo wisust culla pellolla he elo ottawat/ ja seura heitä/ minä sanoin palwelioilleni/ ettei yxikän sinua wahingoidze. Ja jos sinä janot/ nijn mene astiainen tygö/ ja juo sijtä cuin minun palwelian owat ammundanet.

2:10 Silloin langeis hän caswoillens/ rucoili ja sanoi hänelle: mingätähden olen minä löynnyt armon sinun caswos edes/ että tunnet minun/ joca cuitengin olen muucalainen.

2:11 BOas wastais/ ja sanoi hänelle: '6Dinulle ilmoitettin caicki mitäs tehnyt olet sinun anopilles/ sijttecuin sinun miehes cuoli/ että jätit sinun Isäs ja äitis/ ja Isäs maan/ ja matcustit tundemattomaan Canssaan.

2:12 HERra maxacon sinulle sinun työs/ ja sinun palckas olcon täydellinen HERran Israelin Jumalan tykönä/ jonga tygö sinä olet tullut/ turwaman hänen sijpeins ala.

2:13 Hän sanoi: anna minun löytä armo sinun caswos edes minun Herran: sillä sinä olet lohduuttanut minua/ ja olet puhutellut sinun pijcas suloisest/ waicka en minä ole nijncuin jocu sinun pijcoistas.

2:14 Boas sanoi jällens hänelle: cosca ruan aica joutu/ nijn tule tänne muiden cansa/ syö leipä ja casta palas etickaen. Nijn hän istui elonleickaitten wiereen/ ja he toit hänelle cuiwatuita tähkäpäitä/ hän söi ja rawittin/ ja

Ruthin kirja

jätti jotakin tähtexi.

2:15 Cosca hän nousi poimeman/ käski Boas palweliatans/ ja sanoi: sallicat hänen poime lyhdetten keskellä/ ja älkät händä häwäiskö.

2:16 Waristelcat myös läpimitten hänelle ja jättäkät siihen/ että hän ne poimis/ ja älkän yxikän händä sen edest nuhdelco.

2:17 Nijn poimi hän pellolla ehtosen asti/ tappoi ne poimetut/ ja oli liki yxi Epha ohria.

2:18 Hän candoi ne Caupungijn ja osotti anopillens mitä hän oli poimenu. Toi hän myös ne ruan tähtet/ joista hän oli idzens rawinnut/ ja andoi hänelle.

2:19 Silloin sanoi hänen anoppins hänelle: mitäs olet poiminut tänäpänä/ ja cusas olet työtä tehnyt? Siunattu olcon se cuin sinun tundenut on. Ja hän ilmoitti anopillens kenengä tykönä hän työtä teki/ sanoden: se mies/ jonga tykönä minä työtä tein/ cudzutan Boas.

2:20 Naemi sanoi miniällens: hän olcon siunattu HERralda: sillä ei hän ole ollut armotoin/ enemmän nijtä eläwitä cuin cuolluitacan wastan. Ja Naemi sanoi hänelle: tämä mies on meidän/ ja on meidän perillisem.

2:21 Ja Ruth Moabitaläinen sanoi: hän sanoi myös minulle: ole minun palwelioitten cansa/ siihenasti että elon aica loppu.

2:22 Naemi sanoi Ruthille miniällens: minun tyttären/ hywä on sinun mennä hänen pijcains cansa/ ettei yxikän puhuis sinusta pahoin toisen pellolla.

2:23 Ja hän wijwyi Boaxen pijcain tykönä/ ja poimi tähkäpäitä/ siihenasti cuin ohrat ja nisut leicattin/ ja hän tuli jällens hänen anoppins tygö.

III. Lucu .

NAemi neuwo miniätäns macaman Boaxen jalgois/ v. 1. Boas lupa hänen otta awioxi/ v. 8. käske hänen sen sala pitä/ ja anda cuusi mitta

ohria/ v. 14. Hän tule anoppins tygö/ ja juttele mitä tapahtunut oli/ v. 16.

3:1 JA Naemi/ hänen anoppins/ sanoi hänelle: minun tyttären/ minä saatan sinulle lewon/ että sinun käy hywin.

3:2 Boas meidän sucum/ jonga pijcain tykönä sinä olet ollut/ wisca tänä yönä ohria hänen luwasans.

3:3 Nijn pese idzes/ ja woitele sinus öljyllä/ ja waateta idzes/ ja mene luwaan/ ettei yxikän sinua tunne/ siihenasti cuin syöty ja juotu on.

3:4 Cosca hän idzens lewätä pane/ nijn cadzo/ cuhunga hän pane/ ja mene ja nosta waatten liewe hänen jalcains päädä/ ja pane idzes lewätä/ nijn hän kyllä sinulle sano/ mitä sinun tekemän pitä.

3:5 Hän sanoi hänelle: caicki mitä sinä sanot minulle/ teen minä.

3:6 Hän meni luwaan/ ja teki caicki cuin hänen anoppins hänelle käski.

3:7 Ja cosca Boas oli syönyt ja juonut/ tuli hänen sydämens iloisexi/ ja heitti idzens yhden cuhilan taa maahan. Ja hän tuli salaisest/ ja nosti waatten hänen jalcain päädä/ ja pani lewätä.

3:8 Puoli yön aican/ peljästy mies ja käänsi idzens/ ja cadzo/ yxi waimo lewäis hänen jalcains juures.

3:9 Ja hän sanoi: cucas olet? hän wastais: minä olen Ruth sinun palcollises/ lewitä sinun sijpes ylidze sinun pijcas: sillä sinä olet perillinen.

3:10 Hän sanoi: siunattu ole sinä HERrasa minun tyttären/ sinä olet parandanut ensimmäisen armon työn sillä wijmeisellä/ ettes ole seurannut nuorucaisia/ rickaita eli köyhiä.

3:11 Minun tyttären/ älä pelkä/ caicki mitäs sanot/ teen minä sinulle: sillä coco minun Canssani Caupungi tietä/ että olet cunniallinen waimo.

3:12 Se on tosi että minä olen perillinen/ mutta yxi toinen on lähimmäisempi minua.

3:13 Ole täsä yö/ jos hän huomen omista

Ruthin kirja

sinun/ nijn se on hyvä/ waan jollei/ nijn minä otan sinun/ nijn totta cuin HERra elä: lewä huomenen asti.

3:14 Ja hän lewäis huomenen asti hänen jalcains juures. Ja hän nousi ennencuin yxikän toisens tunki/ ja hän ajatteli/ ettei yxikän tietäis waimo luwaan tullexi.

3:15 Ja sanoi: ojenna tänne sinun waattes cuin ylläs on/ ja lewitä edes/ ja hän piti sen edes. Ja hän mittais hänelle cuusi mitta ohria/ ja pani hänen päällens. Ja hän idze tuli Caupungijn.

3:16 Mutta waimo meni anoppins tygö/ joca sanoi: cuinga sinun menesty minun tyttären? ja hän jutteli hänelle caicki mitä mies oli tehnyt.

3:17 Ja sanoi: nämät cuusi mitta ohria andoi hän minulle: sillä '68än sanoi: ei pidä sinun tyhjin käsin menemän sinun anoppis tygö.

3:18 Hän sanoi: ole hiljaxens tyttären nijncauwan ettäs saat nähdä cuinga tämä tapahtu: sillä ei se mies lacka ennen cuin hän tämän tänäpäiwänä hywin lopetta.

Vers.7. Ja hän tuli salaisest) Tämä Naemin neuwo oli waarallinen/ mutta se toimitettin nijn HERralda/ ettei sijtä mitän paha tullut. Ja tämä Naemin neuwo wahwista idzens sijhen käskyn/ cuin on Deut. 25:5. että weljen pitä ottaman sen jälkeen jäänen emännän/ herättäxens hänen weljellens siemendä/ muutoin ei tämä Ruthin työ sowi cunnialisten waimoin häweljäisyyden cansa.

IV. Lucu .

BOas otta Ruthin emännäxens/ ja omista perinnön/ cosca lähimmäinen perillinen ei tahtonut/ v. 6. Johonga caicki hänelle onne toiwottawat/ v. 11. Ruth synnyttä hänelle Obedin/ joca oli Isain Isä/ v. 13. Hänen esijsäns luetella Perezen Judan Patriarchan poican asti/ v. 18.

4:1 JA Boas meni porttijn/ ja istui siellä/ ja hänen lähimmäinen langons käwi ohidze. Nijn Boas puhutteli händä niminomattain/ sanoden: palaja tänne ja istu wiereni. Nijn hän palais ja istui.

4:2 BOas otti kymmenen miestä Caupungin wanhimmist/ sanoden heille: istucat tähän/ ja he istuit.

4:3 Nijn sanoi hän perilliselle: Naemi joca on tullut Moabiterein maalda/ caupidze sitä maan cappaletta/ cuin meidän weljelläm EliMelechillä oli.

4:4 Sentähden ajattelin minä sen sinulle ilmoitta/ ja sanoa: tahdotcos sen periä/ nijn osta se täsä Caupungin asuwaisten ja minun Canssani wanhimmitten edes: waan jollet sinä sitä tahdo periä/ nijn sano minulle/ että minä sen tietäisin: sillä ei ole yhtän muuta perillistä cuin sinä/ ja minä sinun jälkes. Hän sanoi: minä perin.

4:5 Nijn wastais Boas: jona päiwänä sinä Naemin kädest lunastat pellon/ nijn ota Ruth Moabiti sen cuolluen emändä/ herättäxes sille cuolluelle nime hänen perimisesäns.

4:6 Nijn sanoi hän: en minä peri sitä/ etten minä hucutais minun perimistäni/ peri sinä se cuin minun pitä perimän: sillä en minä taida sitä periä.

4:7 Mutta Israelis oli wanhan aican sencaltainen tapa: cosca ei jocu tahtonut periä/ taicka osta jotakin tawarata/ että caicki asiat olisit ollet wahwat/ weti hän kengäns ulos/ ja andoi sen toiselle. Se oli wahwa todistus Israelis.

4:8 Nijn perillinen sanoi Boaxelle: osta sinä se: ja hän rijsui kengän jalastans.

4:9 Boas sanoi wanhimmille ja caikelle Canssalle: te olette tänäpäiwänä minun todistajani/ että minä olen lunastanut Naemildä caicki mitä EliMelechin/ Chilionin ja Mahlonin oli. Ja myös Ruthin sen Moabitin.

4:10 Mahlonin lesken minä otan emännäxeni/

Ruthin kirja

herättäxeni sille cuolluelle nime hänen perimisesäns/ ja ettei hänen nimens huckuis weljeins seasta/ ja hänen siastans portisa/ sen päälle oletta te tänäpäiwänä minun todistajani.

4:11 Nijn caicki Canssa ja wanhimmat cuin portis olit/ sanoit: me olem todistajat/ Jumala tehkön sille waimolle/ joca sinun huonesees tule/ nijncuin Rahelille ja Lealle/ jotca molemmat Israelin huonen rakensit/ ja enändykön Ephratas/ ja cuuluisaxi tulcon Bethlehemis.

4:12 Ja sinun huones olcon nijncuin Perezen huone/ jonga Thamar synnytti Judalle/ sijtä siemenestä jonga HERra sinulle anda tästä nuoresta waimosta.

4:13 Nijn Boas otti Ruthin emännäxens. Ja cuin hän macais hänen cansans/ andoi HERra hänen tulla hedelmälisexi/ ja hän synnytti pojan.

4:14 Nijn waimot sanoit Naemille: kijtetty olcon HERra joca ei sallinut puuttua perillistä tähän aican sinun sugustas/ että hänen

nimens pysyis Israelis.

4:15 Hän wirgotta sinua/ ja holho sinun wanhuttas: sillä sinun miniäs/ joca sinua racasta/ on synnyttänyt sen joca sinulle on parembi cuin seidzemen poica.

4:16 Ja Naemi otti lapsen/ pani helmaans/ ja caswatti sen.

4:17 Mutta hänen kyläns waimot annoit hänelle nimen/ ja sanoit: Naemille on poica syndynyt/ ja cudzuit hänen Obed/ tämä on Isain Isä/ joca on Dawidin Isä.

4:18 Tämä on Perezen sucu: Perez sijtti Hezronin.

4:19 Hezron sijtti Raam/ Raam sijtti Aminadabin.

4:20 Aminadab sijtti Nahessonin/ Nahesson sijtti Salmon.

4:21 Salmon sijtti Boaxen/ Boas sijtti Obedin.

4:22 Obed sijtti Isain/ Isai sijtti Dawidin.

Ruthin Kirjan loppu.

Ensimmäinen Samuelin Kirja

PRIMUS REGUM , Ensimmäinen Samuelin Kirja / josa nämät cappalet owat :

I. SAmuelin wanhemmist/ ja syndymisest: Papin Elin ja hänen poicains suruttomudest/ rangaistusten ilmoittamisest/ ja surkiast lopust/ cap. 1. 2. 3. 4. Samuelin wagast hallituxest/ cap. 12. ja hänen cuolemastans/ cap. 25.

II. Cuinga Jumala cowast widzais Philisterejä hänen Arckins tähden/ siihenasti cuin he sen lähetit tacaperin/ ja he Samuelin uhrin ja rucouxen cautta woitettin Israelildä/ cap. 5. 6. 7.

III. Cuningan menost/ Saulist/ cuinga hän Cuningaxi woideltin/ cap. 8. 9. 10. lyö Amorrerit/ cap. 11. soti Philisterejä ja Amalechi wastan/ ja ricko kirotuus/ cap. 13. mene welhowaimon tygö/ tapetan colmen poicans cansa Philisterejä wastan soteisans/ cap. 31.

IV. Dawidist/ cuinga hän woideltin Cuningaxi/ löi Goliathin/ teki lijton Jonathanin cansa/ wainottin Saulilda/ cap. 16. 17. 18. 19. Pakene ja teke toisen kerran lijton Jonathanin cansa/ syö pyhitetyist leiwist/ jota Doeg Saulil ilmoitta/ ja lyö 85. HERran Pappia cuoliaxi/ cap. 20. 21. 22. pakene corpeen/ käsittä Saulin/ otta Abigailin Nabalin lesken emännäxens/ cap. 23. 24. 25. käsittä toisen kerran Saulin/ pakene Gathijn Cuningas Achixen tygö/ cap. 26. 27. kieldän sotimast Philisterein cansa Israeli wastan/ lyö Amalechiterit/ jotca Ziclagin poldit/ cap. 28. 29. 30. Täsä kirjas on mitä

I Samuelin Kirja

Simsonist on tapahtunut Saulin cuoleman asti/ nimittäin 80. ajastajas. Sillä Simsonist Elin cuolemaan olit/ 40. ajastaica/ 1. Sam. 4. 18. Elist Saulin cuolemaan 40. ajastaica/ Act. 13:21. Sillä Samuel ja Saul molemmin hallidzit 40. ajastaica. Saul yxinäns liki 10. ajastaica.

I. Lucu.

Elkana mene emändinens rucoileman ja uhraman Siloon/ v. 1. Hanna hedelmätöin/ häwäistäin wainojaldans/ v. 6. Hän rucoile HERra ja teke lupauxen/ v. 9. Eli luule hänen olewan juoxis/ v. 12. Mutta cuin hän cuule hänen asiants/ siuna händä/ v. 15. joca sijtte tule rascaxi/ ja synnyttä Samuelin/ v. 20. ja wie hänen HERran Templijn/ v. 24.

1:1 YXi mies oli Ramathaimin Zophimist Ephraimin wuorelda/ hänen nimens oli Elkana Jerohamin poica/ Elihun pojan/ Tohun pojan/ Zuphin pojan/ joca oli Ephratist.

1:2 Ja hänellä oli caxi waimo/ yhden nimi oli Hanna/ ja toisen Pehinnah. Mutta Peninnalla oli lapsia/ waan Hannalla ei ollut lasta.

1:3 Se mies meni wuosiwuodelda hänen Caupungistans rucoileman ja uhraman Siloon HERralle Zebaothille. Ja siellä oli caxi Elin poica Hophni ja Pinehas HERran Papit.

1:4 Ja sinä päiwänä jona Elkana uhrais/ andoi hän emännällens Penninnalle ja caikille hänen pojillens ja tyttärillens osat.

1:4 Mutta Hannalle andoi hän osan murehtien: sillä hän racasti Hanna: mutta HERra oli sulkenut hänen cohtuns.

1:5 Ja hänen wainojans waiwais händä/ ja soimais hänelle/ että HERra oli sulkenut hänen cohtuns.

1:7 Ja nijn hän teki jocawuosi/ cosca he menit HERran huoneseen/ ja saatti hänen murhellisexi. Mutta hän itki/ ja ei syönyt.

1:8 Ja Elkana hänen miehens sanoi hänelle: Hanna/ mitäs itket? ja mixes syö? ja mingätähden sinun sydämes on nijn murhellinen? engö minä sinulle parambi ole cuin kymmenen poica?

1:9 Niin nousi Hanna/ sijttecuin hän oli syönyt ja juonut Silos (ja Pappi Eli istui istuimella HERran templin pihtipielen tykönä)

1:10 Ja hän oli sangen catkeralla sydämellä/ ja rucoili HERra/ ja itki hartast.

1:11 Ja lupais hänelle lupauxen/ sanoden: HERra Zebaoth/ jos sinä cadzoisit sinun pijcas waiwaisutta/ muistaisit ja et unhotais sinun pijcas/ mutta andaisit sinun pijcalles pojan/ nijn minä annan hänen HERralle caikixi hänen ikäpäiwixens/ ja partaweidzi ei pidä hänen päähäns tuleman.

1:12 Ja cuin hän cauwan rucoili HERran edes/ otti Eli waarin hänen suustans:

1:13 Sillä Hanna puhui sydämestäns/ ja hänen huulens lijckui ainoast/ mutta hänen ämens ei ensingän cuulunut/ nijn Eli luuli hänen juoxis olewan/

1:14 Ja sanoi hänelle: cuinga cauwans olet juoxis? anna wijnan olla sinustas pois.

1:15 Mutta Hanna wastais/ ja sanoi: ei minun Herran/ minä olen murhellinen waimo/ wijna ja wäkewitä juomia en ole minä juonut/ waan olen wuodattanut minun sydämeni HERran edes.

1:16 Älä pidä pijcas nijncuin irtallista waimoa: sillä minä olen minun suuresta murhestani ja waiwastani tähänasti puhunut.

1:17 Eli wastais/ ja sanoi: mene rauhan/ Israelin Jumala anda sinulle sinun rucouxes/ cuins olet hänelä rucoillut.

1:18 Hän sanoi: anna sinun pijcas löytä armo sinun silmäis edes. Nijn waimo meni matcaans ja söi/ ja ei ollut sillen nijn murhellinen.

1:19 Ja he nousit warhain huomeneltain rucoileman HERra/ sijtte palaisit he ja tulit cotians Ramathan. Ja Elkana tunki emändäns/ ja HERra muisti händä.

1:20 JA cosca muutamat päiwät olit culunet/

I Samuelin Kirja

tuli hän rascaxi/ ja synnytti pojan ja cudzui hänen Samuel: sillä minä olen händä rucoillut HERralda.

1:21 Ja cosca Elkana meni caiken hänen huonens cansa uhraman HERralle vuosicautista uhria ja hänen lupauksians.

1:22 Hanna ei mennyt/ waan sanoi miehellen: cosca lapsi weroitetan/ nijn minä otan hänen cansani/ näyttäxeni HERralle/ ja sijtte pitä siellä aina oleman.

1:23 Elkana hänen miehens sanoi hänelle: tee nijncuin sinulle parhaxi näky/ ole nijncauwan ettäs hänen weroitat/ HERra wahwistacon sen cuin hän puhunut on. Nijn waimo jäi cotia/ ja imetti poicans sijhenasti että hän weroitti hänen.

1:24 Ja he toit hänen cansans/ sijttecuin he hänen weroittanet olit/ colmen calpein cansa/ Ephan jauhoja ja leilin wijna/ ja toit hänen HERran huoneseen Silos/ ja nuorucainen oli wielä sangen nouri.

1:25 Ja he teurastit calpein ja toit nuorucaisen Elin eteen.

1:26 Ja hän sanoi: Ah minun HErran/ nijn totta cuin sinun sielus elä minun Herran/ minä olen se waimo cuin täsä tykönäs seisoj ja rucoili HERra.

1:27 Tätä nuorucaista minä anoin/ nyt on HERra minulle andanut sen rucouxen cuin minä häneldä rucoilin.

1:28 Sentähden annan minä hänen HERralle jällens/ caikexi elinajaxens/ että hän HERralda rucoildu on/ ja he rucoilit HERra sijnä paicas.

Ensimmäinen Samuelin Kirja) Nämät caxi Samuelin Kirja cudzuttin ennen ensimmäisexi ja toisexi Cuningan Kirjaxi/ ja ne toiset caxi jotca seurawat/ cudzuttin colmannexi ja neljännexi/ ja sen jälkeen owat allegationit tehdyt. Mutta Hebraican Biblias cudzutan ne nijncuin täsä owat. v. 11. Lupauxen) lupauxest lue/ Lev. 27:1 ja Num. 30:3.

II. Lucu.

HAnna ylistä Jumalata kijoswirrellä/ että hän lohduutta murhellisia ja paina ylpeit alas/ v. 1. Elin pojat rickowat cauhiast/ ja käyttäwät idzens uhramises cuwattomast/ v. 12. Macawat Tabernaclin palwelus waimoja/ v. 22. Eli heidän Isäns oli ylön hieno heitä rangaiseman/ v. 23. Samuel caswa/ ja on sekä Jumalalle että ihmisille otollinen/ v. 26. Jumala uhca Eliä Prophetan cautta cowalla rangaistuxella ja onnettomudella hänen huonesans/ v. 27.

2:1 JA Hanna rucoili/ ja sanoi: minun sydämen riemuidze HERrasa/ minun sarwen on ylistetty HERrasa. Minun suuni on lewiäldä auwennut minun wiholisteni ylidze: sillä minä riemuidzen sinun autuudestas.

2:2 Ei kengän nijn pyhä ole cuin HERra/ ei yxikän ole paidzi sinua/ ja ei yhtän auttajata ole nijncuin meidän Jumalam.

2:3 Lacatcat teidän suurest kerscamisestan ja haastamisestan/ pangat pois teidän suustan se wanha: sillä HERra on Jumala joca sijtä otta waarin/ ei anna sencaltaisi ajatuxi menestyä.

2:4 Wäkewitten joudzi on särjetty/ ja heicot owat wäkewydellä wyötetyt.

2:5 Jotca ennen rawitut olit/ owat myydyt leiwän edest/ ja jotca nälkä kärseit/ ei sillen isoa. Sijhenasti että hedelmätöin seidzemen synnytti/ ja jolla monda lasta oli/ tuli heicoxi.

2:6 HERra cuoletta ja wirgotta/ wie helwettijn ja sieldä ulos.

2:7 HERra teke köyhäxi ja rickaxi/ hän alenda ja ylendä.

2:8 Hän nosta tomusta köyhän/ '6Aa ylendä waiwaisen logasta/ istuttaxens händä päämiesten secaa ja andaxens hänen cunnian istuimen periä. Sillä mailman äret owat HERran/ ja maan pijrin on hän asettanut sen päälle.

2:9 Hän warjele hänen pyhäins jalat/ mutta

I Samuelin Kirja

jumalattomat pitää waickeneman pimeydes:
sillä oma suuri woima ei mitän auta.

2:10 Ne jotca rijtelewät HERran cansa/ pitää
muserrettaman ricki/ hän jylise taiwas heidän
ylidzens. HERra duomidze maan äret/ ja anda
Cuningallens wallan/ ja ylendä woideltuns
sarwen.

2:11 ELkana meni jällens Ramathaan
huoneseens/ waan nuorucainen palweli HERra
Papin Elin edes.

2:12 MUtta Elin pojat olit ilkiät/ ja ei ensingän
totellet HERra.

2:13 Eikä myös Pappein oikeutta Canssan
edes/ cosca jocu jotain uhrais/ tuli Papin
poica/ cosca liha keitetin/ ja oli
colmihaarainen hango kädes.

2:14 Ja pisti sen cattilaan/ eli pataan/ eli
cruusijn/ eli pannuun/ ja mitä hän otti ruoca
hangolla/ sen Pappi otti sijtä/ ja nijn teit he
caikelle Israelin Canssalle/ jotca tulit Siloon.

2:15 Nijn myös ennencuin he poltit
lihawuden/ tuli Papin poica/ ja sanoi nijlle
jotca uhria cannoit: anna minulle liha
paistaxeni Papille: sillä ei hän ota keitettyä
sinulda/ waan vtta.

2:16 Cosca jocu sanoi hänelle: polttacat
lihawus tänäpäpäni nijncuin pitää/ ota sijtte
sinulles mitä sydämes himoidze. Nijn sanoi
hän hänelle: ei millän muoto/ mutta sinun
pitä nyt minulle andaman/ jolles anna nijn
minä otan wäkisin.

2:17 Ja sentähden oli nuorucaisten ricos
sangen suuri HERran edes: sillä Canssa
cadzoit HERran ruocauhrin ylön.

2:18 Mutta Samuel palweli HERran edes/ ja
nuorucainen oli wyötetty lijnaisella
pääliswaattella.

2:19 Ja hänen äitins oli tehnyt wähän hamen/
ja wei sen hänelle joca vuosi/ cosca hän meni
miehens cansa uhraman vuosiuhrina.

2:20 Ja Eli siunais Elkanan ja hänen
emändäns/ ja sanoi: HERra andacon sinulle
siemenen tästä waimosta sen rucouxen

tähden cuins olet rucoillut HERralda/ ja he
menit siallens.

2:21 Ja HERra edzei Hanna/ ja hän tuli rascaxi/
ja synnytti colme poica ja caxi tytärtä/ ja
nuorucainen Samuel caswoi HERran edes.

2:22 MUtta Eli oli juuri wanha/ ja ymmärsi
mitä hänen poicans teit caikelle Israelille/ ja
että he macaisit nijden waimoin cansa/ jotca
palwelit seuracunnan majan owella.

2:23 Ja sanoi heille: mixi te teette
sencaltaisita? sillä minä cuulen teidän pahoja
tecojan caikelda täldä Canssalda.

2:24 Ei nijn minun poicani/ ei ole se hywä
sanoma cuin minä cuulen/ että te käännätte
HERran Canssan pois.

2:25 Jos jocu ricko ihmistä wastan/ nijn
Duomari sen sowitta/ mutta jos jocu ricko
HERra wastan/ cuca sen edest rucoile? Ja ei
he cuullet Isäns ändä: sillä HERra tahdoi
heidän tappa.

2:26 Mutta nuorucainen Samuel waelsi ja
caswoi/ ja oli otollinen sekä HERran että
ihmisten edes.

2:27 JA yxi Jumalan mies tuli Elin tygö/ ja
sanoi hänelle: näin sano HERra: engö minä
ilmeisest ilmoittanut minuani sinun Isäs
huonelle/ cosca he wielä olit Egyptis Pharaon
huones.

2:28 Ja minä walidzin hänen minulleni Papixi
caikesta Israelin sucucunnasta uhraman
minun Altarilleni/ ja sytyttämän suidzutusta/
ja candaman pääliswaatetta minun edesäni/ ja
minä olen andanut sinun Isäs huonelle caicki
Israelin lasten tulet.

2:29 Mixis sijs potkit minun uhriani wastan/ ja
minun ruocauhriani/ jonga minä olen
käskenyt uhrata seuracunnan majas/ ja
enemmän cunnioitit sinun poikias cuin
minua/ lihoittaxen teitän/ caikesta minun
Canssani Israelin parhasta ruocauhrista.

2:30 Sentähden sano HERra Israelin Jumala:
minä olen puhunut että sinun huones ja sinun
Isäs huone piti waeldaman minun edesäni

I Samuelin Kirja

ijancaickisest/ mutta nyt sano HERra: olcon se caucana minusta: Sillä jotca minua cunnoidzewat/ nijtä minä myös cunnioidzen/ waan jotca minun cadzowat ylön/ ne pitä cadzottaman ylön.

2:31 Cadzo/ se aica tule että minä murran sinun käsiwartes/ ja sinun Isäs huonen käsiwarren/ ettei yxikän wanha pidä sinun huonesas oleman.

2:32 Ja sinun pitä näkemän sinun wiholises majas caikes hywydes cuin Israelille tapahtu/ ja ei yxikän wanha pidä oleman sinun huonesas ijancaickisest.

2:33 Cuitengin en minä ketän peräti häwitä sinulda minun Altarildani/ että minä culutan sinun silmäsi/ ja sinun sielus murheseen saatan/ ja caicki sinun huones paljous pitä cuoleman/ cosca ne owat miehexi tullet.

2:34 Ja tämä pitä oleman sinulle merkixi/ cuin sinun poicais Hophnin ja Pinehaxen päälle pitä tuleman/ yhtenä päiwänä pitä heidän molemmat cuoleman.

2:35 Ja minä herätän minulleni yhden uscollisen Papin/ se teke nijncuin minun sydämelleni ja sielulleni kelwollinen on. Ja minä rakennan hänelle wahwan huonen/ waeldaxens minun woidelduni edes hänen elinaicanans.

2:36 Ja tapahtu/ että se cuin jää jälken sinun huoneses/ pitä tuleman ja cumartaman händä hopenningin ja leiwän cappalen edest/ ja pitä sanoman/ päästä minua yhden Papin osaan/ että minä saisin syödä cappalen leipä.

Vers.3. Se wanha) se on/ älkön kengän turwatco idzens wanhaan tapan/ Jumala woi sen kyllä muutta. v. 18. pääliswaattella) Ephod oli Papin waate/ josta Exod. 28:6. on kirjoitettu. v. 25. HERra tahdoi heidän tappa) Jumala saldei olla heidän suruttomudesans ja pahudesans/ ja tahdoi heitä rangaista/ lue selitys Iosu. 11. Exod. 4. v. 29/ Potkit) Nijncuin Paulus Act. 9. potkei tutcainda wastan: se on/

olet ylpiä ja pelkämätöin.

III. Lucu.

Samuel cudzutan HERralda colmast niminomattain/ joca luule idzens Elildä cudzuttawan/ v. 1. Samuel wasta neljännellä erällä/ v. 9. HERra ilmoitta Elin ja hänen huonens rangaistuxen/ v. 11. Samuel sano wijmein Elille caicki/ v. 19. HERra on Samuelin cansa/ nijn että hän pidetän caikilda Prophetana/ v. 19.

3:1 COsca nuorucainen Samuel palweli Elin alla HERra. Ja HERran sana oli callis sijhen aican/ ja wäähä ilmoituxia.

3:2 JA Eli macais sijhen aican siallans/ ja hänen silmäns rupeisit pimendymän/ nijn ettei hän nähnyt.

3:3 Ja Samuel macais HERran templis sijnä cuin Jumalan Arcki oli/ ennencuin Jumalan lampu sammutettin.

3:4 Ja HERra cudzui Samueli/ hän wastais: cadzo/ täsä minä olen.

3:5 Ja hän juoxi Elin tygö/ ja sanoi: cadzo/ täsä minä olen/ sinä cudzuit minua. Hän sanoi: en minä cudzunut sinua/ mene jäl lens ja pane maata/ ja hän meni ja pani maata.

3:6 Ja HERra cudzui taas Samueli/ ja Samuel nousi ja meni Elin tygö/ ja sanoi: cadzo/ täsä minä olen/ sinä cudzuit minua. Hän sanoi: en minä cudzunut sinua poican/ mene jäl lens/ ja pane maata.

3:7 Mutta Samuel ei tundenut silloin wielä HERra. Ja HERran sana ei ollut wielä ilmoitettu hänelle.

3:8 Ja HERra cudzui Samuelin wielä colmannen kerran/ ja hän nousi ja meni Elin tygö/ ja sanoi: cadzo/ täsä minä olen/ sinä cudzuit minua. Nijn ymmärsi Eli/ että HERra cudzui nuorucaista.

3:9 Ja sanoi hänelle: mene jäl lens ja pane maata/ ja jos sinua wielä cudzutan/ nijn sano:

I Samuelin Kirja

puhu HERra: sillä sinun palwelias cuule.

Samuel meni ja pani idzens siallens.

3:10 Niin tuli HERra ja seiso siellä/ ja cudzui

nijn cuin ennengin: Samuel/ Samuel. Ja

Samuel sanoi: puhu/ sillä sinun palwelias

cuule.

3:11 Ja HERra sanoi Samuelille: cadzo/ minä

teen yhden asian Israelis/ nijn että sen

molemmat corwat pitä soiman cuin sen cuule.

3:12 Sinä päivänä tuotan minä Elille caicki ne

cuin minä hänen huonettans wastan puhunut

olen/ minä alan ja päätän sen.

3:13 Sillä minä olen tehnyt hänelle tiettäwäxi/

että minä olen Duomari hänen huonellens

ijancaickisest/ sen pahan työn tähden/ että

hän tiesi poicains häpiällisest käyttänen/ ja ei

kertacan wihaisest cadzonut heidän päällens.

3:14 Sentähden olen minä wannonut Elin

huonelle/ että tämä Elin huonen pahateco ei

pidä lepytettämän uhrilla eikä ruocauhrilla

ijancaickisest.

3:15 Ja Samuel macais huomenen asti. Ja hän

awais HERran huonen owen. Ja Samuel ei

tohtinut ilmoitta Elille sitä näkyä.

3:16 Nijn cudzui Eli hänen/ ja sanoi: Samuel

poican. Hän wastais: cadzo/ täsä minä olen.

3:17 Hän sanoi: mikä sana se on cuin sinulle

sanottin? älä sala sitä minulda. Jumala tehkön

sinulle sen ja sen/ jos sinä jotain salat

minulda/ sijtä cuin sinulle sanottu on.

3:18 Nijn Samuel sanoi hänelle caicki/ ja ei

häneldä mitän salannut. Waan hän sanoi: hän

on HERra/ hän tehkön nijncuin hänelle on

kelwollinen.

3:19 JA Samuel caswoi/ ja HERra oli hänen

cansans/ ja ei langennut yhtäkän caikista

hänen sanoistans maahan.

3:20 Ja coco Israel hamast Danist nijn

BerSabaan/ tunki Samuelin uscollisexi HERran

Prophetaxi.

3:21 Ja HERra taas ilmestyi hänelle Silos: sillä

HERra oli ilmandunut Samuelille Silos/ HERran

sanan cautta.

Vers.1. Callis/ Ei silloin ilmeistyxist paljo tieto ollut/ eikä myös lain saarnasta lucua pidetty/ mutta sijtte Samuelilda cohettin/ cap. 4:1.

IV. Lucu.

ISrael soti Philisterejä wastan/ ja lyödän heistä

liki neljä tuhatta/ v. 1. HERran Arcki tuodan

Silost ja suurella änellä otetan wastan/ v. 3.

Philisterit peljästywät/ v. 6. He lyöwät toisen

erän Israelist colmekymmendä tuhatta/ ja

ottawat Jumalan Arkin pois. Elin pojat

cuolewat/ v. 9. Se ilmoitetan Elille/ joca puto

istuimelda ja cuole/ v. 18. ja myös Pinehaxen

emändä wapistuxest/ v. 19.

4:1 JA Samuel rupeis saarnaman coco Israelin

edes. Ja Israeli meni sotaan Philisterejä

wastan/ ja sioitit heidäns EbenEzerin tygö/

mutta Philisterit asetit leirins Aphechijn.

4:2 Ja walmistit idzens Israeli wastan/ ja sota

lewitti idzens pitkälle/ ja Israel lyötin

Philistereildä/ ja he löit sijnä tappeluxes

kedolla lähes neljätuhatta miestä.

4:3 COsca Canssa tuli leirijn/ sanoit Israelin

wanhimmat: mingätähden HERra andoi

meidän tänäpäpä lyötä Philistereildä? ottacam

HERran lijton Arcki Silost meidän tygömme/

ja andacam hänen tulla meidän keskellem

wapahtaman meitä meidän wiholistem

kädest.

4:4 Ja Canssa lähetit sanan Siloon/ ja annoit

sieldä tuoda HERran Zebaothin lijton Arkin/

joca istu Cherubimin päällä. Ja caxi Elin poica

Hophni ja Pinehas olit Jumalan lijton Arkin

cansa.

4:5 Ja HERran lijton Arkin tuldua leirijn/ huusit

caicki Israel suurella änellä/ nijn että maa

cajahti.

4:6 Cosca Philisterit cuulit sen suuren

ilohuudon/ sanoit he: mikä suuri ilohuuto on

Ebrerein leiris? Ja cosca he ymmärsit HERran

Arkin tullen leirijn/

I Samuelin Kirja

4:7 Pelkäisit he heitäns/ ja sanoit: Jumala on tullut leirijn. Ja vielä sijtte sanoit: woi meitä: sillä ei se ole ennen nijn ollut.

4:8 Woi meitä/ cuca pelasta meitä näiden wäkewäin Jumalten käsist? nämät owat ne Jumalat/ jotca Egyptin löit corwes caickinaisilla rangaistuxilla.

4:9 Olcat sijs rohkiat sydämeest/ ja olcat miehet Philisterit/ ettei teidän pitäis palweleman Ebrerejä nijncuin he owat teitä palwellet. Olcat miehet ja soticat.

4:10 Nijn Philisterit sodeit/ ja Israel lyötin/ ja jocainen pakeni majaans/ ja se oli sangen suuri tappo/ nijn että Israelist caadui colmekymmendä tuhatta jalcamiestä.

4:11 Jumalan Arcki otettin pois/ ja caxi Elin poica Hophni ja Pinehas cuolit.

4:12 Silloin juoxi sotajoucost yxi BenJamiteri/ ja tuli sinä päiwänä Siloon/ ja oli rewäisnyt waattens/ ja wiscoinut mulda pääns päälle.

4:13 Ja cadzo/ cosca hän sinne tuli/ istui Eli istuimella/ tielle cadzeleman: sillä hänen sydämens oli peljästyxis Jumalan Arkin tähden. Ja cosca mies tuli Caupungijn/ ilmoitti hän sen/ ja coco Caupungi parguit.

4:14 Ja cosca Eli cuuli sen corkian huudon ja pargun/ kysyi hän: mikä capina tämä on? nijn tuli mies nopiast ja ilmoitti sen Elille.

4:15 (Ja hän oli yhdexänkymmenen ja cahdexan ajastaicanen/ ja hänen silmäns olit jo nijn pimennet/ ettei hän nähnyt)

4:16 Ja mies sanoi Elille: minä olen tullut ja paennut tänäpäpä sota joucosta. Mutta hän sanoi: cuingasta käy poican?

4:17 Silloin wastais sanansaattaja/ ja sanoi: Israel on paennut Philisterein edellä/ ja suuri tappo on Canssas tapahtunut/ ja molemmat sinun poicas Hophni ja Pinehas on cuollet/ ja vielä sijtte Jumalan Arcki on otettu pois.

4:18 Ja cosca hän cuuli mainittawan Jumalan Arckia/ langeis hän maahan taapäin istuimelda/ portin tykönä/ ja mursi niscans ja cuoli: sillä hän oli wanha ja rascas mies. Ja hän

duomidzi Israeli neljäkymmendä ajastaica.

4:19 JA hänen miniäns Pinehaxen emändä oli wijmeiselläns rascas/ cosca hän sen sanoman cuuli/ että Jumalan Arcki oli otettu pois/ ja hänen appens ja miehens olit cuollet: cumarsi hän idzens ja synnytti: sillä hänen kipuns käwi hänen päällens.

4:20 Ja cosca hän oli cuolemallans/ sanoit waimot jotca seisoit hänen tykönäns: älä pelkä/ sillä sinulle on poica syndynyt. Mutta ei hän mitän wastannut/ eikä sitä mielens pannut.

4:21 Ja cudzui sen lapsen Ichabod/ ja sanoi: cunnia on tullut Israelist pois: sillä Jumalan Arcki otettin pois/ ja hänen appens ja miehens olit cuollet.

4:22 Ja hän taas sanoi: Israelin cunnia on tullut pois/ sillä Jumalan Arcki on otettu pois.

Vers.10. Israeli lyötin) Ei heillä ollut yhtän käskyä canda Jumalan Arckia heidän edesäns sodas/ waan että he olisit tehnet Jumalan sanan ja lakikirjan jälken/ ja ei sijtä olis harhaillet/ nijn he olisit toimellisest waeldanet/ ja olisit ollet onnelliset/ Iosu.1:7. Mutta jos Jumalan sana ja Sacramentit eli pyhät säädyt meidän mielem jälken pidetän/ jota ei Jumala ole säätänyt/ on se Jumalalle cauhistus/ jota rangaistus ja wastoinkäyminen seura.

V. Lucu.

PHilisterit panewat Jumalan Arkin Asdodijn Dagonin huoneseen/ v. 1. Toisna päiwänä löytäwät he Dagojin pudonnexi Arkin eteen/ nijn myös colmandena päiwänä poishacatuilla käsillä ja päällä/ v. 3. HERra lyö Asdodin Canssan salaisella taudilla/ v. 6. Arcki cannetan Gathin ymbärins/ v. 8. nijn Ekronijn/ mutta HErra lyö heitä jocapaicas sairaudella/ ja moni cuole/ v. 10.

I Samuelin Kirja

5:1 JA Philisterit otit Jumalan Arkin/
5:2 ja weit EbenEzerist Asdodijn/ Dagonin huoneseen/ ja asetit hänen Dagonin tygö.
5:3 Ja cosca Asdoditerit toisna päiwänä warhain nousit/ cadzo/ löysit he Dagonin macawan suullans maasa HERran Arkin edes. Mutta he otit Dagonin ja nostit endiselle siallens.
5:4 Cosca he toisna huomena nousit jäl lens/ cadzo/ löysit he Dagonin jäl lens macawan suullans maasa HERran Arkin edes. Mutta hänen pääns ja molemmat kätens olit hacatut kynnyxellä pois/ ja muu ruumis macais sijnä.
5:5 Sentähden Dagonin papit ja caicki cuin Dagonin huoneseen menewät/ ei astu Dagonin kynnyxelle Asdodis/ tähän päiwän asti.
5:6 MUTta HERran käsi oli rascas Asdoditerein päälle/ ja hucutti heidän/ ja löi Asdodin ja caiken ymbäristön peräpuolet paiseilla.
5:7 Cosca Asdodin Canssa sen näit nijn olewan/ sanoit he: älkän andaco olla Israelin Jumalan Arckia meidän tykönäm: sillä hänen kätens on juuri rascas meitä ja meidän jumalatom Dagonita wastan.
5:8 Ja he lähetit matcaans ja cudzuit caicki Philisterein Päämiehet tygöns cocoon/ ja sanoit: mitä me teemme Israelin Jumalan Arkille? he wastaisit: andacat Israelin Jumalan Arcki cannetta Gathin ymbärins. Ja he cannoit Israelin Jumalan Arkin ymbärins.
5:9 Ja cosca he sen cannoit/ nousi suuri capina Caupungis HERran käden cautta/ ja hän löi Canssan Caupungis sekä pienet että suuret/ ja he sait salaiset kiwut heidän salacaluins.
5:10 NIin he lähetit HERran Arkin Ekronijn. Cosca HERran Arcki tuli Ekronijn/ huusit Ekroniterit/ ja sanoit: he owat wetänet Jumalan Arkin ymbärins minun tygöni/ surmataxens minua ja minun Canssani.
5:11 Nijn lähetit he ja cudzuit caicki Philisterein Päämiehet cocoon/ ja sanoit:

lähettäkät Israelin Jumalan Arcki siallens jäl lens/ ettei hän surmais minua ja minun Canssani: sillä caikes Caupungis oli suuri capina cuoleman tähden/ ja Jumalan käsi oli siellä sangen rascas.
5:12 Ja ihmiset jotca ei cuollet/ lyötin heidän salacaluins/ nijn että huuto meni Caupungist taiwaseen.

Vers.7. Sen näit nijn olewan) Cuin ihmiset ja järki wallan saawat/ nijn Jumalan sana ja caicki cunnia cato/ silloin oikia Papin wirca käy nurin ja hucku/ caiken sen teke Jumalan wiha. Mutta cuin he saawat hallita/ ei ole heillä sijtte yhtän oman tunnon lepo: sillä cosca ei Jumalan sana ole woimasans/ nijn ei sijtä muuta seura cuin oman tunnon lewottomus. Nijn Jumalan Arcki teke täsä Philistereille/ sijhenasti cuin he tunnustawat heidän häpyns.

VI. Lucu.

Philisterit kysywät noidillens mitä heidän HERran Arkille tekemän pitä/ v. 1. He käskewät sen lähettä siallens/ ja wijsi cullaista peräpuolda wicauhrixi/ ja wijsi cullaista hijrtä/ v. 3. Panna vteen waunuun/ jota caxi imettäväistä lehmä/ joidenga päälle ei ollut yhtän ijestä pandu/ piti wetämän/ v. 7. Arcki tule BethSemexeen/ v. 10. Siellä he uhrawat/ v. 14. BethSemitereist cuole 50070. miestä/ että he Arkin näit/ v. 19. Lähettäväät KiriatJearimijn/ että he tulisit noutaman Arckia/ v. 21.

6:1 JA HERran Arcki oli seidzemen Cuucautta Philisterein maalla.
6:2 Ja Philisterit cudzuit pappins ja noitans cocoon/ ja sanoit: mitä meidän pitä HERran Arkille tekemän? opeccat meitä millä meidän pitä lähettämän hänen siallens?
6:3 He wastaisit: jos te lähetätte Israelin

I Samuelin Kirja

Jumalan Arkin/ nijn älkät händä lähettäkö tyhjänä/ waan teidän pitä maxaman hänelle wicauhrin/ nijn te tulette terwexi/ ja saatte tietä mingätähden hänen kätens ei teistä lacka.

6:4 Mutta he sanoit: mikä on se wicauhri cuin meidän hänelle andaman pitä? he wastaisit: wijsi cullaista peräpuolda/ ja wijsi cullaista hijrtä Philisterein päämiesten lugun jälkeen/ että caikilla teidän päämiehillän ja teillä oli yxi widzaus.

6:5 Tehkät sijs teidän peräwiertenne cuwat ja teidän hijrtenne cuwat/ jotca teidän maan häwittänet owat/ cunnioitaxenne Israelin Jumalata/ hänen kätens tule jocus huokiammaxi teille/ teidän jumalillen ja teidän maallen.

6:6 Mixi te paadutatte teidän sydämen nijncuin Egyptiläiset ja Pharao paadutit heidän sydämens? eikö se nijn ole/ sittecuin hän idzens ilmoitti heille/ laskit he heidän menemän/ ja he menit matcaans.

6:7 Niin ottacat ja tehkät vdet waunut/ ja ottacat caxi nuorta imettävä lehmä/ joidenga päälle ei ole yhtän ijestä wielä pandu/ ja pangat ne waunuin eteen/ ja salpatcat heidän wasickans cotia heidän jälistäns.

6:8 Ja ottacat HERran Arcki ja pangat waunuin/ ja ne cullaiset calut cuin te hänelle annoitte/ teidän wicanne sowinnoxii/ pangat arckuun hänen siwullens/ ja lähettäkät händä matcaan/ ja andacat hänen mennä.

6:9 Ja cadzocat menekö hän cohdastans rajains cautta BethSemexen päin/ nijn hän on tehnyt meille caiken tämän suuren pahan: mutta jos ei/ nijn tietkät ettei hänen kätens ole meitä lijcuttanut/ waan se on meille muutoin tapaturmast tapahtunut.

6:10 Canssa teit nijn/ ja otit caxi nuorta imettävä lehmä/ ja panit waunuin eteen/ ja salpaisit heidän wasickans cotia.

6:11 Ja panit HERran Arkin waunuin/ ja arcun cullaisten hijrten ja heidän peräwiertens

cuwain cansa.

6:12 Ja lehmät menit cohdastans tietä myöden BethSemexeen/ ja käwit yhtä tietä ja ammuuit/ ja ei poikennet oikialle taicka wasemmalle puolelle/ ja Philisterein päämiehet seuraisit heitä BethSemexen maan ärijn.

6:13 MUtta BethSemiterit leickaisit nisueloans laxos/ ja nostit silmäns ja näit Arkin/ ja olit iloiset/ että he sait nähdä Arkin.

6:14 Mutta waunut tuli Josuan BethSemiterin pellolle/ ja sijnä seisoit alallans/ ja siellä oli suuri kiwi/ ja he waunuista puita halcaisit/ ja uhraisit ne lehmät HERralle polttouhrixi.

6:15 Ja Lewitat nostit HERran Arkin maahan/ ja arcun joca siwus oli/ josa ne cullaiset calut olit/ ja panit sen suuren kiwen päälle. Ja BethSemiterit uhraisit sinä päiwänä HERralle polttouhria/ ja muita uhreja.

6:16 Cosca ne wijsi Philisterein päämiestä näit sen/ palaisit he sinä päiwänä Ekronijn.

6:17 Ja nämät owat ne cullaiset peräwierten cuwat/ cuin Philisterit uhraisit HERralle wicauhrins edest/ Asdod yhden/ Gaza yhden/ Asclon yhden/ Gath yhden ja Ekron yhden.

6:18 Ja cullaiset hijret/ caickein Philisterein Caupungein lugun jälkeen/ wijden päämiehen edest sekä wahwoista Caupungeista ja maan kylistä/ siihen suuren Abelin asti/ johonga he panit HERran Arkin tähän päiwän asti/ Josuan BethSemiterin pellolle.

6:19 JA muutamat BethSemiterit lyötin/ että he cadzoit HERran Arckijn/ ja hän löi sijtä Canssasta wijsikymmendä tuhatta ja seidzemenkymmendä miestä. Nijn se Canssa murhetti/ että HERra nijn suurella widzauxella löi Canssa.

6:20 Ja BethSemiterit sanoit: cuca on seisowainen HERran edes/ taincaltaisen pyhän Jumalan/ ja kenen tygö hän mene meidän tyköm?

6:21 Ja lähetit sanan KiriathJearimin asuwaisten tygö/ ja käskit heille sanoa:

I Samuelin Kirja

Philisterit owat tuonet HERran Arkin jällens/
tulcat tänne ja wiekät händä teidän tygönne
jällens.

*Vers.19. He cadzoit HERran Arckijn) Ei ollut
luwallinen kenengän nähdä HERran Arckia
paljana ja sen Pyhän caluja/ waan Aaronin
poicain ainoastans. Muut Lewitat ja Canssa
sait ne nähdä peitettynä eli käärittynä/ joca
toisin teki hänen piti cuoleman/ Num. 4:15.
19. ja 20.*

VII. Lucu.

*ARcki wiedän KirjathJearimijn/ josa hän on
caxikymmendä ajastaica/ ja Israeli itke HERran
edes/ v. 1. Samuel neuwo heitä catumuxeen/
ja heittämän heidän epäjumalans pois/ ja
palweleman HERra/ v. 3. ja coco heitä
Mizpaan/ Philisterit tulewat sinne sotiman
Israeli wastan/ v. 5. Samuel rucoile HERra ja
uhra/ v. 8. HERra peljättä Philisterit jylinällä
pacoon/ ja Samuel pane sijhen kiwen/ v. 10.
Israel woitta Philistereidä Caupungins jällens.
Samuel duomidze Israeli elinaicans/ v. 13.*

7:1 Niin tuli KiriathJearimin Canssa ja toit
sinne HERran Arkin/ ja weit hänen Abinadabin
huoneseen Giberaan/ ja wiheit hänen poicans
Eleazarin ottaman HERran Arkist waari.

7:2 Ja sijtä päiwäst cosca HERran Arki oli
KiriathJearimis/ cului paljon aica/
caxikymmendä ajastaica/ ja coco Israelin
huone itki HERran jälkeen.

7:3 MUTta Samuel sanoi coco Israelin
huonelle/ jos te käännätte teitän caikesta
sydämestän HERran tygö/ nijn heittäkät
teidän wierat jumalat ja Astharoth pois/ ja
walmistacat teidän sydämen HERran tygö/ ja
palwelcat händä ainoata/ nijn hän pelasta
teidän Philisterein käsistä.

7:4 Nijn heitit Israelin lapset heidän Baalim
ja Astharothin pois/ ja palwelit ainoata HERRa.

7:5 Ja Samuel sanoi: cootca Israel Mizpaan/ ja
minä rucoilen teidän edestän HERra.

7:6 Ja he tulit Mizpaan cocoon/ ammunsit
wettä ja caasit HERran eteen/ paastoisit sen
päiwän ja sanoit sijnä paicas: me olem syndiä
tehnet HERra wastan. Ja Samuel duomidzi
Israelin lapset Mizpas.

7:7 COSca Philisterit cuulit Israelin lapset
cocondunexi Mizpaan/ menit Philisterein
päämiehet Israeli wastan. Cosca Israelin lapset
sen cuulit/ pelkäisit he Philisterejä.

7:8 Ja sanoit Samuelille: älä lacka huutamast
meidän edestäm HERran meidän Jumalam
tygö/ että hän meidän pelastais Philisterein
käsistä.

7:9 Nijn Samuel otti imewän caridzan/ ja
uhrais sen coconans HERralle polttouhrixi/ ja
huusi HERran tygö Israelin edest/ ja HERra
cuuli hänen rucouxens.

7:10 Ja cuin Samuel uhrais polttouhrit/
lähestyit Philisterit sotiman Israeli wastan/
mutta HERra jylisti sinä päiwänä suurella
pauhinalla Philisterein ylidze/ ja peljätti
heidän/ nijn että he lyötin Israelin edes.

7:11 Nijn Israelin miehet menit Mizpast ja
ajoit Philisterejä taca/ ja löit heidän aina
BethCarin ala.

7:12 Silloin otti Samuel kiwen/ ja pani Mizpan
ja Senin wälille/ ja cudzui hänen EbenEzer/ ja
sanoi: tähän asti on HERra auttanut meitä.

7:13 Ja nijn Philisterit poljettin/ ja ei enämbi
tullet Israelin rajoille. Ja HERran käsi oli
Philisterejä wastan nijncauwan cuin Samuel
eli.

7:14 Nijn Israelin lapset sait ne Caupungit
jällens/ cuin Philisterit heidän olit ottanet pois/
Ekronist Gathin saacka/ rajoinens. Ne wapahti
Israel Philisterein käsistä: sillä Israelillä oli
rauha Amorrerein cansa.

7:15 Ja Samuel duomidzi Israeli caiken
elinaicans.

7:16 Ja waeli joca wuosi ymbärins BethElin
asti ja Gilgalin ja Mizpan. Ja cosca hän oli

I Samuelin Kirja

duominut Israeli caikisa näisä paicoisa/
7:17 Tuli hän Ramathan jällens: sillä sielä oli
hänen huonens/ ja siellä hän duomidzi Israeli/
ja rakensi HERralle siellä Altarin.

*Vers.2. Itki) se on/ he murhetit ja walitit
HERran edes heidän waiwans Philisterein
tähden.*

VIII. Lucu.

*SAmuel pane wanhettuans poicans
Duomareixi/ jotca duomidzewat wäärin/ v. 1.
Israelin wanhimmat anowat Samuelildä
Cuningast/ v. 4. Ei se kelpa hänelle/ mutta
Jumala käske hänen cuulla heitä ja opetta
heille Cuningan oikeuden/ v. 6. ja sen
cuorman cuin sijtä seura/ v. 10. Cuitengin
anowat he Cuningast/ jonga Samuel wie
HERran corwijn/ v. 19.*

8:1 SAmuel asetti wanhettuans poicans
Israelin Duomareixi.

8:2 Hänen esicoisens cudzuttin Joel/ ja se
toinen Abia/ jotca duomarit olit BerSabas.

8:3 Mutta hänen poicans ei waeldanet hänen
teisäns/ waan tulit ahnexi ja otit lahjoja/ ja
käänsit oikeuden.

8:4 Niin caicki Israelin wanhimmat cocoisit
idzens ja tulit Ramathijn Samuelin tygö.

8:5 Ja sanoit hänelle: cadzo/ sinä olet
wanhennut/ ja sinun poicas ei waella sinun
teisäs/ aseta sinä meille Cuningas joca meitä
duomidzis/ nijncuin caikilla pacanoillakin on.

8:6 Ja Samuel otti sen pahaxi/ että he sanoit:
anna meille Cuningas joca meitä duomidzis.
Ja Samuel rucoili HERra.

8:7 Ja HERra sanoit Samuelille: cuule Canssan
ändä caikis nijsä cuin he owat sinulle puhunet:
sillä ei he ole sinua hyljännet/ waan minun/
etten minä olis heidän Cuningans.

8:8 He tekewät sinulle nijncuin he aina tehnet
owat/ sijtä päiwäst cuin minä heidän wein
Egyptist/ tähän päiwän asti/ ja owat minun

hyljännet/ ja palwellet wieraita jumalita.

8:9 Cuule sijs nyt heidän ämens/ todista ja
ilmoita heille Cuningan oikeus/ joca heitä
hallidze.

8:10 JA Samuel sanoit caicki HERran sanat
Canssalle/ joca häneldä Cuningast anoi.

8:11 Tämä on Cuningan oikeus joca teitä
wallidzewa on: teidän poican otta hän waunu
ja hewoismiehixens/ ja waunuins edellä
juoxiäxi.

8:12 Ja pane päämiehixi tuhannen ja wijden
kymmenen päälle/ ja kyndäjäxi/ cuin hänen
peldons kyndämän pitä/ ja elonleickaixi
hänen eloons/ ja hänen sotacaluns ja
waunucaluns tekiäxi.

8:13 Teidän tyttären otta hän apotecarixi/
keittäixi ja leipoixi.

8:14 Hän otta myös teidän parhat peldon/
wijnamäken ja öljypuun/ ja anda ne
palwelioillens.

8:15 Sitälähin otta hän teildä kymmenexet
teidän jywistän ja wijnastan/ ja anda
huowillens ja palwelioillens.

8:16 Hän otta myös teidän palwelian ja pijcan/
ja teidän caunimmat nuorucaisen/ ja teidän
Asin hänen töihins.

8:17 Hän otta teidän laumastan kymmenexet/
ja teidän pitä oleman hänen orjans.

8:18 Cosca te silloin huudatte teidän
Cuningan tähden/ jonga te oletta teillen
walinnet/ silloin ei HERra teitä cuule.

8:19 Ja ei Canssa cuullut Samuelin ändä/
waan sanoit: ei millän muoto/ mutta Cuningas
pitä meillä oleman.

8:20 Että me myös olisim nijncuin caicki
muutkin pacanat/ ja että meidän Cuningam
duomidzis meitä/ ja menis meidän edelläm
cosca meidän pitä sotiman.

8:21 Ja nijn Samuel cuuli caickia nijsä cuin
Canssa sanoit/ ja julisti HERran corwain edes.

8:22 Nijn sanoit HERra Samuelille: cuule
heidän ämens ja aseta heille Cuningas. Ja
Samuel sanoit Israelin miehille: mengät

I Samuelin Kirja

matcaan cukin hänen Caupungijns.

Vers.11. Cuningan oikeus) Hebraice Mischpathamm lech , se on/ Cuningan duomion pitä sencaltaisen oleman/ eli: sencaltaista ylölistä on tekewä/ ja sen oikeaxi duomidzewa. Sillä se nähdän kyllä sijtä Cuningan oikeudest/ jonga Jumala Mosexen cautta andoi/ ettei Jumala wahwista sencaltaista hallitusta/ ja ettei Cuningalle ole luwallinen otta hänen alemmaisildans oman tahtons jälken/ Deut. 17:15. Nabothin Historiast/ 1. Reg. 21. Dawidist/ 2. Sam. 24:21. Nijn cuin myös Jumalan käskyst/ Ezech. 45:7. ja 8. & Cap. 46:18. Ja ei pidä Ruhtinan mitän ottaman Canssaldans heidän perinnöstäns eli ajaman heitä heidän omaisudestans pois/ waan pitä andaman lapsille omastans etc. Mutta Saulist ja tästä Cuningan oikeudest sano Jumala Oseae 13:11. näin: Minä annoin sinulle Cuningan wihasani ja temman hänen pois minun julmuudesani.

IX. Lucu.

SAul edzi Asintammoja/ v. 1. kysy Samuelille nijtä/ v. 5. Samuel ilmoitta hänelle Asintammat löytyxi/ ja tulewan hänen Israelin hallidziaxi/ v. 18. Syö hänen cansans cuckulalla/ v. 22. Huomeneltain menewät he ulos/ ja lähettäwät palweliat edelläns/ owat cahden cahtuwans/ 25. v.

9:1 Niin oli yxi mies BenJaminist/ nimeldä Kis/ AbiElin poica/ Serorin pojan/ Bechorathin pojan/ Aphian pojan/ Jeminin miehen pojan/ woimallinen mies.

9:2 Hänellä oli poica nimeldä Saul/ hän oli caunis nuori mies/ ja ei ollut yxikän händä caunembi Israelin lasten seas/ päätä pidembi caickea muuta Canssa.

9:3 JA Kis Saulin Isä oli cadottanut

Asintammans. Ja hän sanoi pojallens Saulille: ota yxi palwelioista cansas ja walmista/ mene matcaas/ ja edzi Asintammat.

9:4 Ja hän käwi Ephraimin wuoren ylidze/ ja Salisan maan läpidze/ ja ei löytänet/ nijn he käwit Salimin maan läpidze/ ja ei he ollet siellä/ ja he käwit Jeminin maan läpidze/ ja ei löytänet.

9:5 CUin he tulit Zuphin maalle/ sanoi Saul palwelialle cuin hänen cansans oli: tule/ käykäm cotia jällens/ minun Isän unhotta Asintammans/ ja murhetti meitä.

9:6 Mutta hän sanoi: täsä Caupungis on cuuluisa Jumalan mies/ caicki cuin hän sano/ se tapahtu. Käykämme sinne/ cuca tietä/ hän sano meidän retkem jota me waellam.

9:7 Saul sanoi palweliallens: waicka me menemme sinne/ mitä me wiemme miehelle: sillä leipä on caicki loppunut meidän säkistä: ei ole meillä yhtän lahja wietäwät sille Jumalan miehelle? Mitä meillä on?

9:8 Palwelia wastais Saulille/ ja sanoi: cadzo/ minulla on neljäs osa hopia Sicli minun tykönäni/ andacam se sille Jumalan miehelle/ että hän sanois meidän retkestäm.

9:9 Muinaisen aican Israelis/ cosca käytin Jumalata edzimän/ sanottin: tulcat/ käykäm näkiän tygö. Ne cuin nyt cudzutan Prophetaixi/ ne muinen cudzuttin näkiöixi.

9:10 SAul sanoi palweliallens: sinä hywin puhuit/ tule/ käykäm. Ja he menit sijhen Caupungijn/ josa se Jumalan mies oli.

9:11 Ja tulduans Caupungijn/ löysit he pijcoja/ jotca olit käynet wettä ammundaman/ nijlle he sanoit: ongo näkiä täällä?

9:12 He wastaisit heille/ ja sanoit: ia/ cadzo teiden edesän hän on/ riendäkät teitä: sillä tänäpäpä hän on tullut Caupungijn/ että tänäpäpä Canssa uhrawat corkeudella.

9:13 Cosca te tulette Caupungijn/ nijn te löydätte hänen/ ennencuin hän mene corkeudelle atroidzeman: sillä ei Canssa ennen syö/ cuin hän tule/ ja siuna uhrin/ sijtte

I Samuelin Kirja

ne syöwät cuin cudzutut owat/ mengät sijs sinne/ juuri nyt te hänen löydätte.
9:14 JA cuin he tulit Caupungijn/ ja olit keskellä Caupungita/ cadzo/ Samuel cohtais heidän menesäns corkeudelle.
9:15 Mutta HERra oli ilmoittanut Samuelille päiwä ennen cuin Saul tuli/ sanoden:
9:16 Huomena täällä ajalla lähetän minä sinun tygös miehen BenJaminin maasta/ woitele se minun Canssani Israelin päämiehexi/ wapahtaman heitä Philisterein käsistä: sillä minä olen cadzonut minun Canssani puoleen/ ja heidän huutons on tullut minun tygöni.
9:17 Cosca Samuel näki Saulin/ wastais HERra/ ja sanoi: cadzo/ tämä on se mies/ josta minä sinulle sanonut olen/ tämä hallidze minun Canssani.
9:18 Sijtte meni Saul Samuelin tygö porttij/ ja sanoi: ilmoita minulle cusa täällä on näkiän huone.
9:19 Samuel wastais Saulille/ ja sanoi: minä olen Näkiä/ mene minun edelläni corkeudelle: sillä te syötte tänäpäpä minun cansani/ ja huomena päästän minä sinun/ ja caicki mitä sinun sydämesäs on ilmoitan minä sinulle.
9:20 Ja Asintammoja/ jotca owat ollet sinulda colme päiwä pois/ älä sillen murheti: sillä ne owat löytyt/ ja kenen caicki himoittapa Israelis pitä oleman? eikö ne sinulle tule ja caikelle sinun Isäs huonelle?
9:21 Saul wastais: engö minä ole Jeminin poica/ ja caickein wähimmäst Israelin sugust/ ja minun huonen on wähin caickein sucucundain seas Ben Jaminist? mixis sencaltaista minulle puhut?
9:22 Mutta Samuel otti Saulin palwelioinens/ ja wei heitä Salijn/ ja istutti heitä ylimmäisexi caikista nijstä cuin cudzutut olit/ joita oli liki colmekymmendä miestä.
9:23 Ja Samuel sanoi keittäjälle: tuo tänne se cappale jonga minä sinulle annoin/ ja käskin tykönäs pitä.
9:24 Nijn keittäjä candoi lapaluun/ ja sen cuin

sijnä rippui kijnni/ ja hän pani sen Saulin eteen/ ja sanoi: cadzo/ tämä jäi/ laske etees/ ja syö: sillä se on tähän hetken asti sinulle tallella pidetty/ silloin cuin minä cudzuin Canssan. Nijn Saul söi Samuelin cansa sinä päiwänä.
9:25 Ja cosca he menit corkeudelda Caupungijn/ puhui hän Saulin cansa caton päällä. Ja nousit warhain amulla/
9:26 Nijn Samuel cudzui Saulin amuruscon nostes caton päälle/ ja sanoi: nouse/ ja minä päästän sinun. Ja Saul nousi/ ja he molemmat menit ulos/ hän ja Samuel.
9:27 Ja cuin he tulit Caupungin äreen/ sanoi Samuel Saulille: sano palwelialle/ että hän menis meidän edelläm (ja hän meni edellä) mutta seiso sinä täsä/ ja minä ilmoitan sinulle mitä Jumala sanonut on.

Vers.26. Caton päälle) Juuttan maalla olit tasaiset catot/ sentähden käski Jumala raketa käsipuut nijden ymbärille/ ettei jocu nijstä putois/ Deut. 22:8. Nijden päällä käyskendeltin ja puheltin. Sencaltaisen caton päädä näki Dawid Urian emännän/ 2. Sam. 11:2. Absalom teki majan caton päälle/ 2. Sam. 10:22. Sinne mendin myös rucoileman/ nijncuin Petrus, Act. 10:9.

X. Lucu.

SAMuel woitele Saulin Cuningaxi/ ja wahwistuxexi sano mitä hänelle oli tapahtuwa tiellä/ v. 1. käske hänen mennä Gilgalijn/ cusa Prophetat Sauli cohwat/ ja hän Prophetera/ v. 10. Samuel cudzu Israelin lapset Mizpaan/ ja nuhtelee heitä/ että he anoit Cuningast/ v. 17. Hän heittä Arpa/ ja osa BenJaminin/ sijtte Saulin/ v. 20. Hän lymytti idzens/ mutta HERra ilmoitti hänen/ ja hän tuli Cuningaxi/ v. 22. Monicadat cadzoit hänen ylön/ v. 27.

10:1 Niin otti Samuel öljyastian/ ja caasi

I Samuelin Kirja

hänen pääns päälle/ ja andoi suuta hänen/ ja sanoi: näetkös että HERra on sinun woidellut päämiehexi hänen perimiseens.

10:2 Coscas menet minun tyköäni tänäpäni pois/ nijns löydät caxi miestä Rahelin haudan tykö Zelahs/ BenJaminin rajas/ ne sanowat sinulle Asintammat löytyxi/ joitas olet lähtenyt edzimän. Ja cadzo/ sinun Isäs ei pidä sillen lucua Aseist/ mutta murehti sinua/ ja sano: mitä minä teen minun pojastani?

10:3 Ja cosca sinä edemmä sijtä menet/ nijns tulet Thaborin lakeudelle/ sijnä cohtawat sinua colme miestä/ jotca Jumalan tygö BethElijn menewät/ ensimmäinen canda colme wohla/ toinen colme cappalda leipä/ ja colmas wijnaleiliä.

10:4 Ja ne terwehtäwät sinua ystäwälistä/ andawat sinulle caxi leipä/ ota ne heidän kädestäns.

10:5 Sijtte tulet sinä Jumalan corkeudelle/ cusa Philisterein leirit owat. Ja tulduas Caupungijn/ cohta sinun Prophetain joucko/ jotca owat tullet corkeudelda/ ja heidän edelläns candeles ja trumpu/ huilut ja harput/ ja taitawat propheterata.

10:6 Ja HERran Hengi tule sinus woimallisexi/ ettäs propheterat heidän cansans/ ja tulet toisexi miehexi.

10:7 Ja cosca nämät merkit tapahtuwat sinulle/ nijn tee caicki mitä etees tule: sillä Jumala on sinun cansas.

10:8 Mutta sinun pitä menemän Gilgalijn minun edelläni/ cadzo/ minä tulen sinne sinun tygös uhraman polttuhria ja kijtosuhria: seidzemen päiwä pitä sinun odottaman/ nijncauwan cuin minä tulen sinun tygös/ ja ilmoitan sinulle mitä sinun pitä tekemän.

10:9 Ja cosca hän oli käändänyt selkäns Samuelin puoleen/ ja meni hänen tyköns pois/ andoi Jumala hänelle toisen sydämen/ ja caicki nämät merkit tapahdui sinä päiwänä.

10:10 JA cosca he tulit corkeudelle/ cadzo/ cohtais hänen Prophetain joucko/ ja Jumalan

Hengi tuli woimallisexi hänesä/ että hän propheterais heidän cansans.

10:11 Cosca hänen caicki näit cuin ennen hänen tundenet olit/ että hän propheterais muiden Prophetain cansa/ sanoit he toinen toisellens: mitä Kisin pojan tapahtunut on? ongo Saul myös Prophetain seas?

10:12 Ja yxi wastais siellä/ ja sanoi: cuca on heidän Isäns? sijtä on sananlascu tullut: ongo Saul myös Prophetain seas?

10:13 Ja cosca hän lackais propheteramast/ tuli hän corkeudelle ylös.

10:14 MUtta Saulin setä sanoi hänelle ja hänen palweliallens: cusa te käwitte? he wastaisit: me edzeimme Asintammoja. Mutta cosca me näimme/ etten me löytänet heitä/ tulim me Samuelin tygö.

10:15 Nijn sanoi Saulin setä: sano sijs minulle mitä Samuel sanoi teille?

10:16 Saul wastais sedällens: hän sanoi Asintammat jo löytyxi. Mutta Cuningan waldacunnast ei hän mitän hänelle puhunut/ cuin Samuel hänelle sanonut oli.

10:17 MUtta Samuel andoi cudzua Canssan cocoon HERran tygö Mizpaan.

10:18 Ja sanoi Israelin lapsille: näin sano HERra Israelin Jumala: minä johdatin teidän Egyptin maalda/ ja wapadin teidän Egyptiläisten käsist/ ja caickein waldacundain käsist/ jotca teitä waiwaisit.

10:19 Ja te hyljäisitte tänäpäni teidän Jumalan/ joca teidän caikest wastoinkäymisestän ja murhestan auttanut on/ ja sanotte: pane meille Cuningas. Nyt sijs/ käykät HERran eteen teidän sucun ja huonen jälken.

10:20 Cosca Samuel oli coonnut caicki Israelin sucucunnat/ langeis arpa BenJaminin sucuun.

10:21 Mutta cosca hän BenJaminin sugun cudzui langoinens edes/ langeis arpa Matrin sugun päälle/ ja langeis Kisin pojan Saulin päälle. Ja he edzeit händä/ mutta ei händä löytty.

I Samuelin Kirja

10:22 Ja kysyt taas HERralle/ jos hän oli vielä sinne tulewa. HERra wastais: cadzo/ hän on lymyttänyt idzens astiain ala.

10:23 Nijn he juoxit sinne/ ja toit hänen. Ja cosca häne meni Canssan secaa/ oli hän päätäns pidei muuta Canssa.

10:24 Ja Samuel sanoi caikelle Canssalle: täsä te näette/ kenengä HERra on walinnut: sillä ei hänen wertaistans ole yhtän caikes Canssas. Nijn huusi caicki Canssa/ ja sanoit: olcon Cuningalle onnxi.

10:25 Ja SAMuel sanoi Canssalle caicki waldacunnan oikeudet/ ja kirjoitti kirjaan/ ja pani ne HERran eteen. Ja Samuel päästi caiken Canssan idzecungin huoneseens.

10:26 Ja Saul meni myös cotia Gibeaan/ ja yxi osa sotawäest meni hänen cansans/ joinen sydämen Jumala käänsi.

10:27 Mutta monicahdat Belialin lapset sanoit: mitä tämä autta meitä? ja cadzoit hänen ylön/ ja ei tuonet hänelle mitän lahja. Mutta hän teeskeli/ nijncuin ei hän sitä cuulluckan olis.

Vers.12. Cuca on heidän Isäns) se on/ salli heidän propheterata/ ei se ole heidän myötäns syndynyt Isästä/ waan Jumalasta/ hän on oikia Isä. v. 22. Lymyttänyt) Cunniata pitä cartettaman/ ja andaman waatia idzens sijhen.

XI. Lucu.

NAhas Ammoniti pijrittä Jabexen Gileadis/ v. 1. Jabexen asuwaiset lähettäwät Gibeaan Saulilda apua saaman/ v. 3. Saul coco Israelist 330000. miestä/ ja lupa autta heitä/ v. 5. toisna päiwänä huomeneltain circa Saul colmella joucolla Ammoniterein päälle/ lyö ja hajotta heidän/ v. 11. Canssa ano että ne rangaistaisin jotca cadzoit Saulin ylön/ mutta ei hän tahtonut/ v. 12. Saul wahwistetan wastudest hallituxeen/ v. 14.

11:1 NIin Nahas Ammoniti meni ja pijritti Jabexen Gileadis. Nijn caicki Jabexen miehet sanoit Nahaxelle: tee lijtto meidän cansam/ nijn me palwelem sinua.

11:2 Mutta Nahas Ammoniti wastais heitä: tällä tawalla teen minä lijton teidän cansan/ että minä jocaidzen teidän oikian silmän puhcaisen/ ja teen teidän häwäistyxexi Israelis.

11:3 Nijn sanoit hänelle Jabexen wanhimmat/ anna meille seidzemen päiwä aica/ että me lähettäsim sanoman caikille Israelin maan rajoille/ ja jollei yhtäkän ole joca meidän wapahta/ nijn me tulem sinun tygös ulos.

11:4 NIin tulit sanansaattajat Saulin tygö Gibeaan/ ja puhuit nämät Canssan corwain cuulden. Nijn caicki Canssa corgotti änen ja itki.

11:5 Ja cadzo/ Saul tuli kedolda käyden härkäins jälis/ ja sanoi: mikä Canssa waiwa/ että he itkewät? Nijn he juttelit hänelle Jabexen miesten asian.

11:6 Ja Jumalan hengi tuli Saulis woimallisexi/ cosca hän oli cuullut sencaltaiset sanat. Ja hänen wihans sangen suurest julmistui.

11:7 Nijn otti hän parin härkiä/ ja leickais cappaleixi/ ja lähetti caickijn Israelin rajoin sanansaattajain cautta/ ja käski sanoa: Jocainen cuin ei lähde Saulin ja Samuelin jälken/ hänen härkäins pitä nijn tehtämän. Nijn HERran pelco langeis Canssan päälle/ että he caicki läxit nijncuin yxi mies.

11:8 Ja hän luki heitä Besekis. Ja Israelin lapsia oli colmesata tuhatta miestä: mutta Judan lapsia colmekymmendä tuhatta.

11:9 Ja he sanoit sanansaattaille/ cuin tullet olit: sonocat näin Jabexen miehille: huomena te saatte awun/ cosca päiwä on palawimmallans. Nijn sanansaattajat tulit ja ilmoitit sen Jabexen miehille/ ja he ihastuit.

11:10 Ja sanoit: huomeneltain warhain me käym teidän tygön ulos tehdäxenne meidän cansam/ nijncuin teille kelpa.

I Samuelin Kirja

11:11 Nijn Saul jacoï toisna päiwänä huomeneltain Canssan colmeen jouckoon/ ja tuli huomen wartias leirijn/ ja löi Ammonitereitä siihenasti/ cuin päiwä tuli palawimmaxi. Ja ne cuin jäit/ hajotettin nijn ettei cahta heistä yhteen jäänyt.

11:12 Nijn Canssa sanoi Samuelille: cutca ne owat cuin sanoit? pitäkö Saul meitä hallidzeman? andacat ne tulla edes tappaxem.

11:13 Nijn sanoi Saul: ei tänäpäpäni pidä yhdengän cuoleman: sillä tänäpäpäni on HERra tehnyt autuuden Israelis.

11:14 Nijn sanoi Samuel Canssalle: tulcat/ käykäm Gilgalijn/ ja vdistacam siellä Cuningan waldacunda.

11:15 Nijn caicki Canssa meni Gilgalijn/ ja Saul tehtin siellä HERran edes Cuningaxi. Ja uhraisit kijosuhria HERran edes. Nijn Saul ja caicki Israelin miehet iloidzit sangen suurest.

XII. Lucu.

SAmuel tunnusta Jumalan ja Cuningan edes hänens hywin hallinnen/ ja ei kenengän wääryttä tehnen/ v. 1. jota ei he taida kiellä/ v. 4. luettele mitkä hywät työt Jumala on heille osottanut/ v. 7. muistutta heille heidän ricoxens/ sijnä cuin he anoit Cuningast/ v. 12. Rucoile HERra/ ja HERra anda jylistä ja sata/ jota Canssa pelkä suurest/ v. 18. Samuel lohduutta ja neuwo heitä HERran pelcoon ja palweluxeen/ v. 20.

12 :1 JA Samuel sanoi silloin caikelle Israelille: cadzos/ minä olen cuullut teidän änen caikis cuin te minulle puhunet olette/ ja olen asettanut teille Cuningan.

12:2 Ja cadzo/ nyt Cuningas käy teidän edellän. Minä olen harmaxi ja wanhaxi tullut/ ja minun poican owat teidän tykönän/ ja minä olen käynyt teidän edellän/ nuorudest tähän päiwän asti.

12:3 Cadzo/ täsä minä olen/ wastatcat minua/

HERran ja hänen woidelduns edes/ jos minä olen kenengän härjän eli Asin ottanut/ jos minä olen jolleculle ylöllist tehnyt? eli jotacuta sortanut? jos minä jongun kädest olen lahjoja ottanut/ ja andanut soaista minun silmäni? nijn minä teille annan jällens.

12:4 He wastaisit: et sinä mitän ylöllist ja wääryttä ole meille tehnyt/ etkä myös kenengän kädest ole mitän ottanut.

12:5 Hän sanoi heille: HERra ja hänen woidelduns olcon todistajat teille tänäpäpäni/ ettet te ole mitän minun kädestäni löytänet. He sanoit: olcon he todistajat.

12:6 Ja Samuel sanoi Canssalle: HERra/ joca Mosexen ja Aaronin teki/ ja johdatti teidän Isän Egyptin maalda.

12:7 Astucat edes/ oikeudelle käydäxeni teidän cansan HERran edes/ caikista HERran hywistä töistä/ jotca hän teille ja teidän esijsillen tehnyt on.

12:8 COsca Jacob oli tullut Egyptijn/ huusit teidän Isän HERran tygö/ ja hän lähetti Mosexen ja Aaronin johdattaman teidän Isiän Egyptist/ ja asetti heidän tähän asuman.

12:9 Mutta cuin he unhotit HERran heidän Jumalans/ myi hän heidän Sisseran/ Hasorin sodanpäämiehen wallan ala/ ja Philisterein wallan ala/ ja Moabiterein Cuningan wallan ala. He sodeit heitä watan.

12:10 Ja he huusit HERran tygö jällens/ ja sanoit: me olem syndiä tehnet/ että me hyljäisim HERran/ ja palwelim Baali ja Astharothi. Mutta wapada nyt meitä meidän wihollistem kädest/ nijn me sinua palwelem.

12:11 Silloin lähetti HERra JerubBaalin/ Bedanin/ Jephtahn ja Samuelin/ ja pelasti teidän wihamiesten käsist/ ymbärildän/ ja andoi teidän asua rauhallisest.

12:12 Cosca te näitte Nahaxen Ammonin lasten Cuningan tulewan teitä watan/ sanoitte te minulle: Ei/ Cuningas meitä wallitcon/ waicka HERra teidän Jumalan oli teidän Cuningan.

I Samuelin Kirja

12:13 Cadzo/ sijnä on Cuningas/ jonga te olet walinnet ja anonet: sillä cadzo/ HERra on asettanut teille Cuningan.

12:14 Jos te pelkät ja palwelet HERra/ cuulet hänen änen/ ja ette ole HERran suulle tottelemattomat/ nijn te sekä teidän Cuningan/ joca teitä hallidze/ seura HERra teidän Jumalatan.

12:15 Mutta jollet te HERran ändä cuule/ waan olette hänen suullens tottelemattomat/ nijn HERran käsi on sekä teitä/ että teidän Isiän wastan.

12:16 Niin käykät sijs tästä edes/ ja cadzocat sitä suurta asiat/ jota HERra on tekewä teidän silmäin edes.

12:17 Eikö nyt ole nisun elon aica? waan minä huudan HERran tygö/ että hän andais jylistä ja sata ymmärtäxen ja nähdäxen sen suuren pahuden/ jonga te olette tehnet HERran edes/ anoisan teillen Cuningast.

12:18 Ja cuin Samuel huusi HERran tygö/ andoi HERra sinä päiwänä jylistä ja sata. Silloin caicki Canssa pelkäisit HERRA ja Samueli/ juuri cowin.

12:19 Ja sanoit caicki Samuelille: rucoile sinun palweliais edest HERra sinun Jumalatas/ etten me cuolis: sillä me olem lisännet caiken sen pahuden meidän syndeim tygö/ että me anoim meillem Cuningast.

12:20 Ja Samuel sanoi Canssalle: älkät peljätkö. Te tosin olet tehnet caiken tämän pahuden/ mutta älkät cuitengan luopuco HERrasta/ waan palwelcat HERra caikest teidän sydämestän.

12:21 Ja älkät idziän käändäkö turhan calun perän/ ei se mitän teitä hyödytä eikä auta: sillä se on nijn turha calu.

12:22 Mutta HERra ei hyljä hänen Canssans/ hänen suuren nimens tähden: sillä HERra on ruwennut teitä tekemän idzellens Canssaxi.

12:23 Olcon myös caucana minusta/ että minä syndiä tekisin HERRA wastan/ lacaten rucoilemast HERra teidän edestän/ ja

opettamast teille hywä ja oikiata tietä.

12:24 Ainoastans peljätkä HERra/ ja palwelca händä uscollisest caikest sydämestän: sillä te oletta nähnet cuinga suuria tecoja hän teke teidän cansan.

12:25 Mutta jos te teette paha/ nijn sekä te/ että teidän Cuningan hucku.

Vers.13. Teille Cuningan) Jumala wahwista Cuningan/ ja on cuitengin wihainen/ että he anoit händä/ se on/ he teit pahoin/ että he luowuit Jumalast ja luotit yhden ihmisen ja idze päällens/ waicka he nijn cauwan ja nijn usein ilman Cuningast Jumalalda autettin. Ja wielä/ cuin heille luwattin Cuningas/ ei Jumala heidän andanut händä walita/ mutta hän walidzi hänen idze/ sixi tiedoxi/ että mitä ikänäns ei Jumala alga ja tee/ ei se hänelle kelpa.

XIII. Lucu.

SAul lyö Philisterein leirin Gibeas/ v. 1. Philisterit cocowat suuren sotajoucon/ josta Israel peljästy/ pakene ja kätke idzens/ v. 5. Saul uhra poltto ja kijosuhria/ v. 9. Samuel ilmoitta hänelle/ Jumalan eroittawan hänen waldacunnast rioxens tähden/ v. 13. Philisterit häwittäwät maan/ ja ei yhtän sotaaset löytä Israelis/ v. 16.

13 :1 COsca Saul oli wuoden ollut Cuningasna ja hallinnut Israeli caxi ajastaica.

13:2 Walidzi hän idzellens colme tuhatta miestä Israelist: ne caxi tuhatta olit Saulin cansa Michmas ja BethElin wuorella: mutta tuhannen Jonathanin cansa BenJaminin Gibeas: mutta muun joucon päästi hän menemän idzecungin majaans.

13:3 Ja Jonathan löi Philisterejä heidän leirisäns/ joca oli Gibeas. Ja Philisterit sait sen tietä. Ja Saul andoi soitta Basunilla caikes maacunnas/ ja sanoa: anna Hebrerein se

I Samuelin Kirja

cuulla.

13:4 Ja caicki Israel cuuli sanottawan: Saul on lyönyt Philisterein leirin: sillä Israel haisi Philisterein edes/ ja caicki Canssa cudzuttin Saulin tygö cocoon Gilgalijn.

13:5 Silloin cocoisit Philisterit myös sotiman Israeli wastian/ colmekymmendä tuhatta waunua/ cuusi tuhatta radzasmiestä/ ja muuta Canssa/ nijncuin sanda meren reunalla/ ja he matcustit ylöspäin ja asetit leirins Michmaan itän päin BethAwenist.

13:6 Cosca Israelin miehet näit heidän ahdistetuxi (sillä Canssa oli sangen hämmästyxis) lymytit he heitäns luolijn/ maan cuoppijn/ mäen rotcoin/ kiwiraunioin ja caiwoin:

13:7 Ja Hebrerit waelsit Jordanin ylidze/ Gadin ja Gileadin maacundaan/ waan Saul oli wielä Gilgalis/ ja caicki Canssa jotca olit hänen piräsäns/ epäilit.

13:8 Nijn odotti hän seidzemen päiwä/ sijhen aican asti/ cuin Samueli määrännyt oli. Waan cosca ei Samuel tullutcan Gilgalijn/ rupeis Canssa hajoman häneldä.

13:9 Silloin sanoi Saul: tuocat minulle polttouhria ja kijtosuhria. Ja hän uhrais polttouhria.

13:10 Cosca hän oli päättänyt polttouhrin/ cadzo/ Samuel tuli. Nijn Saul meni händä wastian/ siunaman händä.

13:11 Nijn sanoi Samuel: mitäs tehnyt olet? Saul wastais: minä näin Canssan minuldani hajowan/ et myös sinä tullut määrätty aicaan/ ja Philisterit olit Michmas coosa.

13:12 Nijn minä sanoin: Philisterit tulewat tänne minun tygöni Gilgalijn/ ja en minä rucoillut HERran caswon edes/ nijn minä rohwasin idzeni/ ja uhraisin polttouhria.

13:13 Samuel sanoi Saulille: sinä olet tyhmästi tehnyt/ ja et pitänyt HERran sinun Jumalas käskyä/ jonga hän käski sinulle: sillä hän oli wahwistanut sinun waldacundas Israelijn ijancaickisest.

13:14 Waan sinun waldacundas ei pidä enämbi oleman seisowainen: sillä HERra on yhden miehen oman sydämens jälkeen edzinyt/ sen on HERra käsenyt olla hänen Canssans päämiehen: sillä et sinä pitänyt HERran käskyä.

13:15 Nijn Samuel hangidzi idzens ja meni Gilgalist pois Benjaminin Gibean päin: nijn Saul luki sen wäen/ cuin hänen tykönäns oli/ liki cuusi sata miestä.

13:16 Ja Saul ja Jonathan hänen poicans/ ja se wäki cuin hänen tykönäns oli/ jäit Benjaminin cuckulalle: waan Philisterit asetit leirins Michmaan.

13:17 Ja Philisterein leirist läxi colme joucko maata häwittämän/ yxi käänsi idzens Ophran tielle Sualin maalle.

13:18 Toinen käänsi idzens BethHoronin tielle/ ja colmas käänsi idzens sille tielle/ joca mene Sebomin laxon corpeen.

13:19 Nijn ei löytty yhtän seppä caikest Israelin maacunnast: sillä Philisterit ajattelit/ Hebrerit tekewät mieckoja ja keihäitä.

13:20 Ja caiken Israelin täydyi mennä Philisterein tygö teroittaman/ jos jollakin oli jocu wannas/ rautalapio/ kirwes taicka wicatin.

13:21 Ja wicattimet/ lapiot/ hangot ja kirwet olit tullet tylsäxi.

13:22 Cosca tappelus päiwä joudui/ nijn ei löytty siellä miecka/ eikä keihästä caiken Canssan kädest/ jotca Saulin ja Jonathanin cansa olit: waan Saulilla ja hänen pojallans olit sotaaset.

13:23 Ja Philisterein leiri läxi Michman päin.

XIV. Lucu.

Jonathan Saulin poica mene mieckanscandajan cansa Philisterein leirijn/ v. 1. ja lyö liki caxikymmendä miestä/ että suuri pelco tule heihin/ v. 11. Saul aja heitä taca/ v. 16. wannotta Canssan ettei kengän mitän

I Samuelin Kirja

söis/ waan lujast tappelis/ v. 24. Jonathan syö medzähunajata/ v. 27. Saul tahto hänen sentähden tappa/ mutta Canssa kiellä ja estä/ v. 45.

14:1 SE tapahtui yhtenä päivänä/ että Jonathan Saulin poica sanoi palweliallens/ joca cannoi hänen asettans/ tule/ käykäm Philisterein leirijn/ jotca siellä ylhällä owat: ja ei hän sitä sanonut mitän Isällens.

14:2 Waan Saul wijwyi Gibeon äres granatin puun alla/ joca oli esicaupungis/ ja se Canssa joca hänen tykönäns oli/ oli liki cuusi sata miestä.

14:3 Ja Ahia Ahitobin poica/ Icabodin weljen Pinehaxen poica Elin pojan/ oli HERran Pappi Silos/ ja puki pääliswaatten päällens/ mutta Canssa ei tietänyt Jonathani mennexi pois.

14:4 Ja tiellä cusa Jonathan hangidzi menemän Philisterein leirijn/ oli caxi jyrckä calliota/ yxi tällä puolella ja toinen toisella puolella/ yxi cudzuttin Bozez/ toinen Senne.

14:5 Ja yxi oli Michman päin pohjast/ ja toinen eteläst Gaban päin.

14:6 Ja Jonathan sanoi palweliallens/ joca oli hänen asenscandaja/ tule/ käykäm näiden ymbärinsleickamattomain leirijn/ taita tapahtua/ HERra on jotakin toimittawa meidän cauttam: sillä ei se ole HERralle rascas autta monen cautta/ elickä harwain.

14:7 Nijn hänen asenscandaja wastais händä: tee caicki mitä sinun sydämesäs on/ mene matcaan/ cadzo/ minä olen sinun cansas nijncuin sinun sydämes tahto.

14:8 Jonathan sanoi: cadzo/ cosca me menem nijden miesten tygö/ että he saawat nähdä meidän.

14:9 Jos he näin silloin sanowat: seisocat alallans sijhenasti että me tulem teidän tygön/ nijn seisocam siasam/ ja älkäm mengö heidän tygöns.

14:10 Waan jos he sanowat: tulcat tänne meidän tygöm/ nijn astucam heidän tygöns/

nijn on HERra andanut heidän meidän käsijm/ se olcon meille merkixi.

14:11 COsca Philisterin leiri näki heidän molemmat/ sanoit Philiterit: cadzo/ Hebrerit owat lähtenet heidän luolistans/ joihin he heidäns lymyttänet olit.

14:12 Ja miehet leirist wastaisit Jonathani ja hänen asenscandajata/ ja sanoit: tulcat tänne meidän tygöm/ me kyllä opetam teitä. Silloin sanoi Jonathan asenscandajalle: astu minun jälken/ HERra on andanut heidän Israelin käsijn.

14:13 Ja Jonathan kijkeis käsilläns ja jalgoillans ylöspäin/ ja asencandaja hänen jälisäns. Silloin langeisit ne maahan Jonathanin eteen/ ja hänen asenscandaja löi heitä tuimast cuolixi jälistä.

14:14 Että ensimmäinen tappelus/ jonga Jonathan ja hänen asenscandaja teki/ oli liki caxikymmendä miestä/ liki puolella wacomitalla peldo/ cuin juhta kyndäis.

14:15 Ja pelco tuli leirijn ja kedolle/ ja coco Canssan secaa leirisä/ ja häwittäjät myös peljätettin/ että maa wapisi sijtä: sillä se hämmästys oli Jumalalda.

14:16 Ja Saulin wartiat BenJaminin Gibeas/ sait nähdä Canssan joucot carkelewan ja hajowan/ ja surmawan toinen toistans.

14:17 Sanoi Saul Canssalle cuin hänen cansans oli: lukecat ja cadzocat/ cuca meistä on mennyt pois: ja cosca he luit/ cadzo/ nijn ei ollut Jonathan ja hänen asenscandaja siellä.

14:18 Silloin sanoi Saul Ahialle: tuo tänne Jumalan Arcki (sillä se oli sijhen aican Israelin lasten tykönä)

14:19 Ja cosca Saul wielä puhui Papin cansa/ enäni capina ja juoxu Philisterein leiris. Ja Saul sanoi Papille: ota sinun kätes pois.

14:20 Ja Saul huusi ja caicki Canssa cuin hänen cansans olit/ ja tulit sotaan. Ja cadzo/ silloin käwi idzecungin miecka toinen toistans wastan/ ja oli sangen suuri capina.

14:21 JA Hebrerit/ jotca ennen olit ollet

I Samuelin Kirja

Philisterein tykönä/ ja olit käynet heidän cansans leirit ymbärins/ annoit heidäns Israelin secaa/ jotca olit Saulin ja Jonathanin cansa.

14:22 Ja caicki Israelin miehet/ jotca heidäns kätkenet olit Ephraimin wuorelle/ cosca he cuulit Philisterit paennen/ ajoit he myös heitä taca sodas.

14:23 Ja nijn HERra autti silloin Israeli/ ja sota seisoi BethAwenin asti.

14:24 JA cosca Israelin miehet olit wäsynet sinä päiwänä/ wannotti Saul caiken Canssan/ ja sanoi: kirottu olcon jocainen joca syö jotakin ehtosen asti/ että minä costaisin minun wiholisilleni. Ja coco Canssa ei syönyt mitäkän.

14:25 Ja caicki se Canssa tuli medzään/ ja siellä oli hunajata kedolla.

14:26 Cosca Canssa tuli medzään/ cadzo/ silloin wuoti siellä hunajata/ mutta ei yxikän ottanut sitä kädelläns suuhuns: sillä Canssa pelkäisi wala.

14:27 Mutta Jonathan ei cuullut Isäns wannottanexi Canssa/ ojensi hän sauwans cuin hänen kädesäns oli/ ja satutti pään hunajaläjään/ ja pisti kätens suuhuns/ nijn hänen silmäns wilpenit.

14:28 Silloin sanoi yxi Canssasta: sinun Isäs wannotti Canssan/ ja sanoi: kirottu olcon jocainen joca jotakin syö tänäpäpä. Ja Canssa oli wäsyxis.

14:29 Ja Jonathan sanoi: minun Isän on turmellut maan/ cadzos/ cuinga minun silmän wilpenit/ että minä tästä jotakin maistin.

14:30 Jos Canssa tänäpäpä olis syönyt hänen wiholisens saalist/ cuin he löytänet owat/ nijn olis tappelus ollut suurembi Philisterejä wastan.

14:31 Ja he löit sinä päiwänä Philisterejä Michmast Ajalonin asti/ ja Canssa wäsyi sangen cowin.

14:32 Ja Canssa jacoi saalin/ ja otit lambaita/ carja ja wasicoita/ teurastit ja söit werinens.

14:33 Nijn Saulille ilmoitettin/ cadzo/ Canssa owat syndiä tehnet HERra wastan/ ja owat syönet werta. Hän sanoi: te olet pahast tehnet/ wierittäkät minulle tänne yxi kiwi.

14:34 Ja Saul sanoi: hajotcat Canssan secaa/ ja sanocat heille: tuocan idzecukin härkäns ja lambans minulle/ ja teurastacan täsä/ että te söisitte ja et syndiä tekis HERra wastan weren syömisellä. Nijn caicki Canssa toit cukin härkäns kädesäns yöllä/ ja teurastit ne siellä.

14:35 Ja Saul rakensi HERralle Altarin/ se on ensimmäinen Altari/ ionga hän rakensi HERralle.

14:36 JA Saul sanoi: käykäm Philisterein jälkeen yöllä/ ja ryöstäkäm heitä/ siihenasti cuin päiwä walkene/ etten me yhtäkän heistä jätäis. He wastaisit: tee caicki cuin sinulle kelpa. Silloin Pappi sanoi: käykäm tänne HERran tygö.

14:37 Ja Saul kysyi Jumalalle/ ja sanoi: astungo minä Philisterein perän alas/ ja annackos heitä Israelin käsijn? mutta ei hän händä silloin wastannut.

14:38 Nijn sanoi Saul: tulcan wäki tänne joca culmalda/ tiedustelcat ja cadzelcat/ kenes tänäpäpä se syndi liene:

14:39 Sillä/ nijn totta cuin HERra Israelin auttaja elä/ ja waicka se olis minun poican Jonathan/ nijn hänen pitä cuoleman. Ja ei yxikän wastannut händä caikesta Canssasta.

14:40 Ja hän sanoi coco Israelille: olcat te sillä puolella/ minä ja minun poican olem tällä puolella. Canssa sanoit Saulille: tee cuin sinulle kelpa.

14:41 Ja Saul sanoi HERralle Israelin Jumalalle: tee oikeus: nijn se osais Saulin ja Jonathanin/ ja Canssa menit wapana ulos.

14:42 Saul sanoi: heittäkät minust ja minun pojastan Jonathanist/ nijn se langes Jonathaniijn

14:43 Ja Saul sanoi Jonathanille: sanos minulle/ mitäs olet tehnyt?

14:44 Jonathan ilmoitti hänelle/ ja sanoi: minä maistin wähän hunajata sauwallani/ cuin

I Samuelin Kirja

minun kädesäni oli/ ja cadzo/ minun pitä sentähden cuoleman?

14:45 Waan Canssa sanoi Saulille: pitäkö Jonathanin cuoleman sen joca suuren autuuden teki Israelis? pois se/ nijn totta cuin HERra elä/ ei hiuscarwacan pidä hänen päästäns putoman: sillä Jumala on sen tehnyt tänäpänä hänen cauttans. Ja näin Canssa wapahti Jonathanin cuolemast.

14:46 Nijn Saul meni Philisterein tykö pois/ ja Philisterit menit sioillens.

14:47 MUtta cosca Saul oli saanut Israelin waldacunnan/ sodei hän joca tahwolda caickia wiholisians wastian: Moabitereitä/ Ammonitereitä/ Edomerejä/ Zoban Cuningoita/ ja Philisterejä wastian/ ja cunga hän hänens käänsi/ siellä hän rangais.

14:48 Ja hän cocois sotajoucon/ ja löi Amalechiterit/ ja wapahti Israelin nijden käsist jotca nijtä painoit alas.

14:49 JA Saulilla oli poikia: Jonathan/ Iswi/ Malchiswa/ ja hänen caxi tytärtäns/ esicoinen Merob/ ja nuorin Michal.

14:50 Ja Saulin emändä cudzuttin Ahinoam Ahimazin tytär/ ja hänen sotajouckons päämies cudzuttin Abner/ Nerin poica/ Saulin sedän.

14:51 Waan Kis Saulin isä ja Ner Abnerin Isä/ oli Abielin poica.

14:52 Ja sangen suuri sota oli Philisterejä wastian nijncauwan cuin Saul eli. Ja cusa Saul näki jalon ja wäkewän sotamiehen/ sen otti hän tygöns.

XV. Lucu.

SAmuel julista Saulille HERran käskyn/ että hänen pitä lyömän Amalechin/ v. 1. Saul lyö Amalechiterit/ ja otta heidän Cuningans Agagin kijnni/ säästä lihawan carjan/ v. 4. Jumala lähettä Samuelin kysymän/ mixi hän säästi Amalechin ja ei cuullut Jumalan ändä/ v. 10. Saul tunnusta ricoxens/ ja rucoile

Samuelit oleman tykönäns. Mutta ei hän tahtonut. Saul rewäise hänen hamens/ v. 24. Samuel hacka Agagin cappaleixi/ v. 32. ei näe enä Sauli/ v. 35.

15:1 MUtta Samuel sanoi Saulille: HERra lähetti minun woiteleman sinua hänen Canssans Israelin Cuningaxi/ nijn cuule sijs nyt HERran sanain ändä.

15:2 Näin sano HERRA Zebaoth: Minä olen ajatellut mitä Amalech teki Israelille/ ja cunga hän pani hänens tiellä händä wastian/ Egyptist tulles.

15:3 Mene sijs nyt ja lyö Amalechiterit/ ja häwitä caicki mitä heillä on/ älä säästä heitä/ mutta tapa sekä waimo että mies/ lapset ja imewäiset/ carja ja lambat/ Camelit ja Asit.

15:4 Saul ilmoitti tämän Canssalle/ ja luki heitä Thelaimis: caxisata tuhatta jalcawäke/ ja kymmenen tuhatta miestä Judast.

15:5 Ja cosca Saul tuli liki Amalechiterein Caupungita/ pani hän wäjätyxen ojan tygö.

15:6 Ja andoi sanoa Kenitereille: paetcat ja eroittacat idzen Amalechitereist/ etten minä peräti häwitäis teitä heidän cansans: sillä te teitte laupiuden caikille Israelin lapsille/ cosca he walsit Egyptist. Ja nijn luowuit Keniterit Amalechitereistä.

15:7 NIin löi Saul Amalechiterit Hewilast Surrin asti/ joca on Egyptin cohalla.

15:8 Ja otti Agagin Amalechiterein Cuningan eläwänä kijnni/ ja caiken Canssan surmais hän miecan terällä.

15:9 Mutta Saul ja hänen wäkens säästi Agagin/ ja mitä parast lambaist ja carjast oli/ lihawita caridzoita ja syöttiläitä/ ja caicki mitä hywä oli/ ei he häwittänet/ mutta se cuin häjy oli ja ei kelwannut/ sen he häwitit.

15:10 Nijn tapahtui HERran sana Samuelin tygö/ sanoden:

15:11 Minä cadun että minä olen tehnyt Saulin Cuningaxi: sillä hän on luopunut minusta/ ja ei täyttänyt minun sanojani. Sijtä

I Samuelin Kirja

wihastui Samuel/ ja huusi HERran tygö caiken sen yön.

15:12 Ja Samuel nousi warhain huomeneldain cohtaman Sauli/ ja hänelle oli sanottu Saul tullexi Carmelijn/ ja pannexi woiton merkin/ ja waeldanexi ymbärins/ ja tullexi Gilgalijn.

15:13 Cosca Samuel tuli Saulin tygö/ sanoi Saul hänelle: siunattu ole sinä HERralda/ minä olen täyttänyt HERran sanan.

15:14 Samuel wastais: mikä sijs on tämä lammasten määkynä minun corwisan/ ja carjan ammuminen/ jonga minä cuulen?

15:15 Saul sanoi: Amalechitereildä owat he ne tuonet: sillä Canssa säästi nijtä parhaita

lambaista ja carjasta/ sinun HERras Jumalas uhrin tähden/ ne muut olem me häwittänet.

15:16 MUtta Samuel wastais Saulille: salli että minä sanon sinulle mitä HERra on puhunut minun cansani tänä yönä. Hän sanoi hähelle: puhu.

15:17 Samuel sanoi: eikö se näin ole? coscas olit wähäinen sinun silmäis edes/ tulit sinä pääxi Israelin sucucunnis/ ja HERra woiteli sinun Israelin Cuningaxi.

15:18 Ja HERra lähetti sinun matcaan/ ja sanoi: mene ja tapa ne syndiset Amalechiterit ja sodi heitä wastan/ nijncauwan että häwität heidän.

15:19 Mixes cuullut HERran ändä? mutta annoit idzes saalin puoleen/ ja teit pahoin HERran silmäin edes.

15:20 Nijn sanoi Saul Samuelille: minä olen cuitengin cuullut HERran änen/ ja olen waeldanut sitä tietä/ cuin HERra minun lähetti/ minä olen tuonut tänne Agagin Amalechiterein Cuningan/ ja surmannut Amalechiterit.

15:21 Mutta wäki on ottanut saalista lambaita ja carja/ ne parhat kirotuista/ uhrataxens Gilgalis HERralle sinun Jumalalles.

15:22 Mutta Samuel sanoi: kelpaco HERralle paremmin polttouhri ja uhri/ cuins cuulisit HERran änen? Cadzo/ cuuliaisus on parembi

cuin uhri/ ja totella parembi cuin oinasten lihawus.

15:23 Sillä cuulemattomus on noituden syndi/ ja wastahacoisuus on taikus ja epäjumalan palvelus. Ettäs sijs olet hyljännyt HERran sanan/ on hän sinun myös hyljännyt/ ettei sinun sillen pidä Cuningasna oleman.

15:24 NIin sanoi Saul Samuelille: minä olen syndiä tehnyt/ rickoisani HERran käskyn ja sinun sanas: sillä minä pelkäisin Canssa ja cuulin heidän änen.

15:25 Anna sijs minulle tämä syndi andexi/ ja palaja minun cansani/ että minä rucoilisin HERra.

15:26 Samuel sanoi Saulille: en minä palaja sinun cansas: sillä sinä olet hyljännyt HERran sanan/ ja HERra on myös sinun hyljännyt/ nijn ettei sinun pidä oleman Israelin Cuningan.

15:27 Ja cosca Samuel käänsi idzens menemän pois/ otti hän hänen hamens liepestä kijnni/ ja se repeis.

15:28 Nijn sanoi Samuel hänelle: HERra on tänäpäpä repinyt Israelin waldacunnan sinulda/ ja andanut sinun lähimmäiseselles/ joca parambi on sinua.

15:29 Ja Israelin Sangar ei walehtelee eikä sitä cadu: sillä ei hän ole ihminen joca catua taita.

15:30 Mutta hän sanoi: minä olen syndiä tehnyt. Tee sijs minulle nyt se cunnia nijden wanhemmitten edesä minun Canssastani/ ja Israelin/ ja palaja minun cansani/ että minä rucoilisin HERra sinun Jumalatas.

15:31 Ja Samuel käänsi idzens/ ja palais hänen cansans/ ja Saul rucoili HERra.

15:32 JA Samuel sanoi: anna tulla minun tygöni Agag Amalechiterein Cuningas. Ja Agag tuli rohkiast hänen eteens/ ja sanoi: totisest cuoleman catkerus on paennut.

15:33 Samuel sanoi: nijncuin sinun mieckas on tehnyt waimot lapsittomaxi/ nijn pitä myös äitis waimoin seas lapsitoin oleman. Nijn Samuel hackais Agagin cappaleixi HERran edes Gilgalis.

I Samuelin Kirja

15:34 Ja Samuel meni Ramathan/ mutta Saul meni huoneseens Saulin Giberaan.

15:35 Ja ei nähnyt Samuel enämbi Sauli/ siihenasti cuin hän cuoli/ cuitengin murehti Samuel Sauli/ että HERra oli catunut asettanens hänen Israelin Cuningaxi.

Vers.21. Uhrataxens) Ei pidä kenengän Jumalan sana muuttaman eli käändämän/ ei se salli muuttamist eli käändämist/ Prov. 30:6.

XVI. Lucu.

JUmala lähettä Samuelin Bethlehemijn/ woiteleman Dawidi Cuningaxi/ v. 1. Isai anda hänen poicans tulla Samuelin eteen yhden toisens peräst/ v. 6. Dawid caidze lambaita/ jonga hän myös noudatta: cuin hän tule/ woitele Samuel hänen Cuningaxi/ v. 11. Paha hengi waiwa Sauli/ anda sentähden tuoda Dawidin soittaman eteens/ josta Saul parane/ v. 14. Dawid pysy hänen tykönäns/ ja tule hänen asenscandajaxi/ v. 21.

16:1 JA HERra sanoi Samuelille: cuinga cauwan sinä murhetit Sauli jonga minä hyljännyt olen/ nijn ettei hänen pidä oleman Israelin Cuningasna? täytä sinun sarwes öljyllä ja mene/ minä lähetän sinun Isain sen Bethlehemiterin tygö: sillä hänen pojistans olen minä walinnut minulleni Cuningan.

16:2 Nijn Samuel sanoi: cuinga minä sinne menen? Saul saa sen tietä/ ja lyö minun cuoliaksi. Ja HERra sanoi: ota wasicka carjast/ ja sano: minä tulin uhraman HERralle.

16:3 Ja sinun pitä cudzuman Isain uhrille/ nijn minä osotan sinulle mitä sinun pitä tekemän/ ettäs sen woitelisit/ jonga minä sinulle sanon.

16:4 Samuel teki nijncuin HERra sanonut oli/ ja tuli Bethlehemijn. Nijn hämmästyit Caupungin wanhimmat/ ja menit händä wastan/ ja sanoit: ongo rauha/ että sinä tulet? Hän sanoi: on.

16:5 Minä tulin uhraman HERralle/ pyhittäkät teitän/ ja tulcat minun cansani uhrille. Ja hän pyhitti Isain ja hänen poicans/ ja cudzui heidän uhrille.

16:6 Ja cosca he tulit sisälle/ cadzoi hän Eliabin päälle/ ja ajatteli: tämäkö HERran woideldu liene/ täsä HERran edes.

16:7 Mutta HERra sanoi Samuelille: älä cadzo hänen muotons elickä suurta cocons/ minä olen hyljännyt hänen: sillä ei se taphdu ihmisen näyn jälkeen/ Ihminen näke sen cuin silmäin edes on/ mutta HERra cadzo sydämen.

16:8 Nijn cudzui Isai AbiNadabin/ ja andoi hänen tulla Samuelin eteen/ ja hän sanoi: ei tätäkän ole HERra walinnut.

16:9 Nijn andoi Isai tulla Sammahn edes/ mutta hän sanoi: ei tätäkän ole HERra walinnut.

16:10 Nijn andoi Isai hänen seidzemen poicans tulla Samuelin eteen/ mutta Samuel sanoi Isaille: ei yhtäkän ole HERra näistä walinnut.

16:11 Ja Samuel sanoi Isaille. joco nyt täällä caicki pojat owat? Hän sanoi: wielä nuorin jäljel on/ ja cadzo/ hän caidze lambaita. Nijn sanoi Samuel Isaille: lähetä hänen peräns/ ja annan nouta tänne: sillä ei meidän pidä istuman ennen cuin hän tule.

16:12 Nijn hän lähetti ja andoi nouta hänen/ ja hän oli werewä ja caunis caswoilda/ ja ihanan muotoinen. Ja HERra sanoi: nouse ja woitele tämä: sillä tämä se on.

16:13 Nijn otti Samuel öljysarwens/ ja woiteli hänen weljeins keskellä. Ja HERran hengi tuli Dawidijn sijtä päiwäst ja sen perän. Nijn Samuel nousi ja meni Ramathan.

16:14 JA HERran hengi läxi Saulista/ ja paha hengi waiwais händä HERralda.

16:15 Nijn sanoit Saulin palweliat hänelle: cadzos/ paha hengi waiwa sinua Jumalalda.

16:16 Meidän Herram sanocan palwelioillens/ jotca hänen edesäns seisowat/ että he edzisit

I Samuelin Kirja

miestä joca taidais soitta harppua/ cosca paha hengi tule Jumalalda sinuun/ että hän soittais kädelläns/ nijns paranet.

16:17 Nijn Saul sanoi palwelioillens: cadzocat minulle jocu mies cuin taidais hywin soitta ja noutacat händä minun tygöni.

16:18 Nijn wastais yxi hänen palwelioistans/ ja sanoi: cadzos/ minä näin Isain

Bethlehemiterin pojan/ hän taita soitta/ ja on urhollinen sotamies/ ja toimellinen asiois/ ja ihana. Ja HERra on hänen cansans.

16:19 Nijn Saul lähetti sanan Isaille/ sanoden: lähetä minun tygöni sinun poicas Dawid/ joca on lamburi.

16:20 Nijn otti Isai Asin leipäin cansa/ ja leilin wijna/ ja wohlan wuohista/ ja lähetti Saulille poicans Dawidin myötä.

16:21 Nijn Dawid tuli Saulin tygö/ ja seisoi hänen edesäns/ ja hän tuli hänelle juuri rackaxi/ ja tuli hänen asenscandajaxi.

16:22 Ja Saul lähetti Isain tygö/ sanoden: anna Dawidin olla minun tykönäni: sillä hän on löytänyt armon minun edesäni.

16:23 Cosca Jumalan Hengi tuli Saulijn/ otti Dawid candelen ja soitti kädelläns/ nijn Saul wirgotettin ja tuli paremmaxi/ ja paha hengi läxi hänest.

Vers.12. Ihanan muotoinen) Dawid oli silloin nuorucainen/ cahdenkymmenen ja colmen ajastaicainen: sillä cuin Saul cuoli ja Dawid rupeis hallidzeman Hebronis/ oli hän colmenkymmenen ajastaicainen/ 2. Sam. 5:4. On sijs Dawid syndynyt A. M. 2860.

XVII. Lucu.

Philisterit sotiwat Israelii wastan/ v. 1. Goliath ano yhtä Israelin sotajoucost cansans tappeleman/ v. 4. Dawid lähetetän Isäldäns weljeins tygö leirijn/ v. 20. Cuule Philisterin sanat/ ja taridze idzens tappeleman hänen cansans/ v. 22. se kelpa Saulille/ v. 31. Dawid

cadzotan Philisterildä ylön: mutta hän luotta HERraan/ v. 38. Lingo ja osa kiwellä hänen odzaans/ että hän caatu. Hän hacka hänen pääns pois/ v. 48. Philisterit pakenewat ja lyödän Israelildä/ v. 52.

17:1 PHilisterit cocoisit sotawäkens sotaan/ ja tulit cocoon Sochoon/ joca on Judeas/ asetit leirins Sochon ja Asecan wälille Dammimin rajalle.

17:2 Mutta Saul ja Israelin miehet menit cocoon/ ja asetit leirins tammilaxoon/ ja walmistit idzens sotiman Philisterejä wastan.

17:3 Ja Philisterit seisoit wuorella siellä/ ja Israeliterit seisoit wuorella täällä/ että laxo oli heidän wälilläns.

17:4 NIin tuli Philisterein leirist Sangari/ Goliath nimeldä/ Gathist/ cuutta kynärätä ja kämmenen leweyttä pitkä.

17:5 Ja hänellä oli waskilacki pääsäns/ ja suomuxen caltainen panzari ylläns/ ja hänen panzarins painoi wijsi tuhatta Sicli waske.

17:6 Ja waskiset saappat hänen jalwoisans/ ja waski kilpi hänen hartioillans.

17:7 Ja hänen keihäns warsi oli nijncuin cangan orsi/ ja hänen keihäns rauta painoi cuusi sata Sicli rauta. Ja hänen kilpenscandaja käwi hänen edelläns.

17:8 Ja hän seisatti ja huusi Israelin joucolle/ ja sanoi heille: mixi te läxitte walmistaman teitän sotaan: engö minä ole Philisteri/ ja te oletta Saulin palweliat? walitca yxi teistäns/ joca tule tänne minun cansani.

17:9 Jos hän woi sotia minua wastan/ ja lyö minua/ nijm me olem teidän palweliam/ mutta jos minä hänen woitan ja lyön händä/ nijn teidän pitä oleman meidän palweliam/ ja teidän pitä meitä palweleman.

17:10 Ja Philisteri sanoi: minä häwäisin tänäpänä Israelin sotajoucon/ andacat minulle mies/ me sodim keskenäm.

17:11 Cosca Saul ja coco Israel cuuli nämät Philisterin puhet/ hämmästyit he ja pelkäisit

I Samuelin Kirja

suurest.

17:12 Mutta Dawid oli yhden Ephrathin miehen poica Judean Bethlehemist/ joca cudzuttin Isai/ hänellä oli cahdexan poica/ ja oli wanha mies Saulin aicaan/ ja ijällinen miesten seas.

17:13 Ja colme Isain wanhimbata poica olit lähtenet Saulin cansa sotaan/ wanhin cudzuttin Eliab/ toinen AbiNadab ja colmas Sammah.

17:14 Mutta Dawid oli heistä nuorin. Nämät colme Isain wanhimbata poica olit lähtenet Saulin cansa sotaan.

17:15 Nijn Dawid meni cotians jällens Saulin tykö/ caidzeman Isäns lambaita Bethlehemiin.

17:16 Mutta Philisteri tuli warhain amulla ja ehtona/ ja sitä teco hän teki neljäkymmendä päiwä.

17:17 Ja Isai sanoi Dawidille pojallens: ota sinun weljelles tämä Epha cuiwatuita tähkäpäitä/ ja nämät kymmenen leipä/ ja juoxe leirijn weljeis tygö.

17:18 Ja nämät kymmenen tuoretta juusto/ ja canna ne päämiehille/ ja edzi weljejäs jos he rauhas owat/ ja pane mielees mitä he sinulle käskewät.

17:19 Mutta Saul/ ja he/ ja caicki Israelin miehet olit tammilaxos/ ja sodeit Philisterejä wastan.

17:20 Nijn Dawid nousi warhain amulla/ ja jätti paimenen haldun lambat/ candoi ja meni matcaans/ nijncuin Isai händä käskenyntä oli/ ja tuli waunuin paicalle. Silloin olit sotawäki lähtenet/ ja walmistanet idzens sotaan/ ja huusit suurest sotiman.

17:21 Sillä Israel ja Philisterit olit walmistanet idzens sotiman toinen toistans wastan.

17:22 NIin Dawid jätti calut/ cuin hän candoi calun wartialle/ ja juoxi sodan rintaan/ ja terwetti weljejäns.

17:23 Cosca hän parhallans heitä puhutteli/ cadzo/ Sangar Goliath Philisteri Gathist tuli Philisterein sotajoucosta/ ja puhui nijncuin

ennengin/ ja Dawid cuuli sen.

17:24 Ja cutca ikänäns Israelin miehist näit hänen/ pakenit he ja pelkäisit suurest.

17:25 Ja caicki Israelin miehet sanoit keskenäns: ettengö te nähnet sitä miestä joca on tullut? hän on tullut pilckaman Israeli. Ja joca hänen lyö/ sen anda Cuningas suuren lahjan/ ja tyttärens anda hän myös hänelle/ ja teke hänen Isäns huonen wapaxi Israelis.

17:26 Nijn Dawid sanoi miehille/ cuin hänen tykönäns seisoit: mitä sille miehelle annetan joca tämän Philisterin lyö/ ja otta häwäistyxen Israelist pois? mikä sijs tämä ymbärinsleickamatoin Philisteri on/ cuin häwäise eläwän Jumalan sotajoucko?

17:27 Nijn sanoi Canssa hänelle nijncuin ennengin: Se hänelle tehdän/ joca hänen lyö.

17:28 Cosca hänen wanhin weljens Eliab cuuli hänen näitä puhuwan miesten cansa/ närkästyi hän suurest Dawidin päälle/ ja sanoi: mixi sinä olet tänne tullut? ja mixis olet jättänyt sen wähän lammaislauman medzän corpeen? kyllä minä tiedän sinun ylpeydes/ ja sydämes pahan sisun: sillä sinä olet tänne tullut sota cadzoman.

17:29 Nijn Dawid sanoi: mitäst minä olen tehnyt? eikö se ole minulle käsketty?

17:30 Ja käänsi hänens toisen puoleen/ ja sanoi nijncuin hän ennengin oli sanonut/ nijn Canssa wastais händä nijncuin ennengin.

17:31 JA cuin he cuulit ne sanat Dawidin puhuwan/ ilmoitit he ne Saulille/ ja hän noudatti hänen tygöns.

17:32 Ja Dawid sanoi Saulille: älkön kenengän sydän hämmästykö hänen tähtens/ sinun palwelias käy sotiman sitä Philisteriä wastan.

17:33 SAul sanoi Dawidille: et sinä woi seiso tätä Philisteriä wastan: sillä sinä olet nuorucainen/ waan hän on sotamies hänen nuorudestans.

17:34 Mutta Dawid sanoi Saulille: sinun palwelias caidzi Isäns lambaita/ ja tuli Lejoni ja carhu/ ja wei lamban laumasta.

I Samuelin Kirja

17:35 Nijn minä juoxin ja löin sen/ ja temmaisain lamban hänen suustans. Ja cuin he carcaisit minua wastan/ nijn minä tartuin hänen partaans/ löin hänen ja tapoin.

17:36 Nijn on sinun palwelias sekä Lejonin että carhun lyönyt/ nijn pitä tämän ymbärinsleickamattoman Philisterin oleman/ cuin jocu heistä/ sillä hän on pilcannut eläwän Jumalan sotawäke.

17:37 Ja Dawid sanoi: HERra/ joca minun sildä Lejonilda ja carhulda warjeli/ hän minua myös warjele täldä Philisterildä. Ja Saul sanoi Dawidille: mene/ HERra olcon sinun cansas.

17:38 Nijn Saul puetti waattens Dawidin päälle/ ja pani waskilakin hänen päähäns ja panzarin hänen päällens.

17:39 Ja Dawid sidoi miecan wyöllens waatetten päälle ja rupeis käymän/ ja ei hän ollut siihen tottunut. Sanoi sijs Dawid Saulille: en minä näin taida käydä/ sillä en minä ole tottunut. Ja hän pani sen pois wyöldäns.

17:40 Ja otti sauwans käteens/ ja walidzi ojust wijsi siliätä kiwe/ pani ne paimenencuckarons cuin hänen myötäns oli/ säkis/ ja otti lingon käteens/ ja käwi Philisteriä wastan.

17:41 KÄweli myös Philisteri ja lähestyi Dawidita/ ja hänen kilpenscandaja hänen edelläns.

17:42 Cuin Philisteri näki ja cadzeli Dawidit/ cadzoi hän hänen ylön: sillä hän oli werewä ja caunis nuorucainen.

17:43 Philisteri sanoi Dawidille: olengo minä coira/ että tulet sauwalla minun tygöni? Ja hän kiroili Dawidit hänen jumalittens cautta.

17:44 Ja Philisteri sanoi Dawidille: tule tänne minun tygöni/ minä annan sinun lihas taiwan linnuille/ ja kedon pedoille.

17:45 Nijn Dawid sanoi Philisterille: sinä tulet minun tygöni miecalla/ keihällä ja kilwellä/ waan minä tulen sinun tygös HERran Zebaothin nimeen/ Israelin sotawäen Jumalan/ jongas pilcannut olet.

17:46 Tänäpäna anda HERra Jumala sinun

minun käsijn/ että minä lyön sinun/ ja otan sinun pääs sinulda pois/ ja annan Philisterein sotawäen ruumit tänäpäna taiwan linnuille ja kedon pedoille/ että caicki maan asuwaitset tietäwät Israelillä olewan Jumalan/

17:47 Ja että coco tämä seuracunda ymmärtä/ ettei HERra auta miecan eli keihän cautta: sillä sota on HERran/ ja hän anda teidän meidän käsijm.

17:48 COsca Philisteri idzens hangidzi/ käwi ja lähestyi Dawidit. Nijn Dawid riensi ja juoxi sotawäestä Philisteriä wastan.

17:49 Ja pisti kätens cuckaroon/ otti siellä kiwen ja lingois ja paiscais Philisteriä odzaan/ että kiwi istui hänen odzaans/ ja hän langeis maahan caswoillens.

17:50 Nijn Dawid woitti Philisterin lingolla ja kiwellä/ löi ja tappoi hänen.

17:51 Ja ettei Dawidilla ollut miecka/ juoxi hän Philisterin tygö/ ja otti hänen mieckans/ ja weti tupest ulos ja tappoi hänen/ ja sillä hackais pois hänen pääns. Cuin Philisterit sen näit/ että heidän wäkwimmäns cuollut oli/ nijn he pakenit.

17:52 Ja Israelin ja Judan miehet nousit/ huusit ja ajoit Philisterejä taca laxon asti ja Ekronin porttij/ ja Philisterit langeisit lyötynä tiellä/ Schaarimin tielle/ Gathin ja Ekronin asti.

17:53 Ja Israelin lapset palaisit ajamast taca/ ja ryöstit Philisterein leirin.

17:54 Mutta Dawid otti Philisterin pään/ ja wei Jerusalemijn/ waan asen pani hän majaan.

17:55 MUtta cosca Saul näki Dawidin menewän Philisteriä wastan/ sanoi hän Abnerille/ sodans päämiehelle: kenen poica tuoi nuorucainen on? Abner sanoi: nijn totta cuin sinun sielus elä Cuningas/ en minä tiedä.

17:56 Cuningas sanoi: kysy sijs/ kenengä poica se nuorucainen on?

17:57 Cosca Dawid palais Philisteri lyömäst/ otti Abner hänen ja wei Saulin eteen/ ja hänen kädesäns oli Philisterin pää.

17:58 Ja Saul sanoi hänelle: kenengäs poica

I Samuelin Kirja

olet nuorucainen? Dawid sanoi: minä olen Isain sinun palwelias/ sen Bethlehemiterin poica.

Vers.36. Sekä Lejonin että carhun) Tämä näky olewan sijtte tapahtunen cuin hän woideltin Cuningaxi/ ja caunistettin corkeilla Jumalan lahjoilla/ cap. 16:13. ei Dawid tätä sano turhan cunnian pyynnöst/ waan että hän uscotaisin Cuningas Saulilda. Sencaltaiset Dawidin tegot/ nijncuin myös tämä Goliathin cansa/ owat facta Heroica , ja ei jocaidzelda seurattawat: sillä HERra oli Dawidin siihen woidellut ja erinomaisest cudzunut/ ja lahjoittanut Pyhällä Hengellä/ sentähden se hänelle myös menestyi. Mutta jos jocu rohkiäis seurata tätä Dawidin teco/ hän kiusa Jumalata/ ja picaiselda huckawaaras/ lue/ Num. 25:11. selitys.

XVIII. Lucu.

JOnathan yhdistä idzens Dawidijn/ ja racasta händä cuin oma sydändäns/ Saul myös otta hänen tygöns/ v. 1. Waimot laulawat ja ylistäwät Dawidi enä cuin Sauli: Saul wihastu/ v. 6. Syövä keihän hänen peräns/ v. 10. Että Dawid täyttä idzens toimellisest/ lupa Saul hänelle tyttärens Merobin/ v. 14. Saul anda tyttärens Michalin Dawidille/ sadan Philisterin esinahan edest/ v. 27.

18:1 JA cosca hän oli puhens lopettanut Saulin cansa/ mieltä Jonathan ja Dawid keskenäns sydäme/ ja Jonathan racasti händä nijncuin oma sydändäns.

18:2 Ja Saul otti hänen sinä päivänä/ ja ei sallinut hänen enämbi palata Isäns huoneseen.

18:3 Ja Jonathan ja Dawid teit lijton keskenäns: sillä hän racasti händä nijncuin oma sydändäns.

18:4 Ja Jonathan rijsui hamens jolla hän oli

puetettu/ ja andoi Dawidille/ nijn myös waattens/ mieckans/ joudzens ja wyöns.

18:5 Ja Dawid meni cuhunga Saul lähetti hänen/ ja käytti idzens toimellisest. Ja Saul asetti hänen sotamiestens päälle/ ja hän oli otollinen caikelle Canssalle/ nijn myös Saulin palwelioille.

18:6 MUTta tapahtui/ cosca hän palais lyömästä Philisteriä/ että waimot caikist Israelin Caupungeist/ käwit wirsillä ja hypyillä Cuningas Sauli wastan/ harpuilla/ ilolla ja candeileilla.

18:7 Ja waimot lauloit toinen toisellens/ soittain ja sanoden: Saul löi tuhannen/ mutta Dawid kymmenen tuhatta.

18:8 Nijn Saul närkästyi sangen suurest/ ja se puhe ei millän muoto hänelle kelwannut/ ja sanoi: he owat andanet Dawidin kymmenen tuhatta/ ja minun tuhannen/ wielä hän Cuningangin Waldacunnan saa.

18:9 Ja Saul cadzoi julmast Dawidin päälle sijtä päiwäst/ ja aina sijtte.

18:10 TOisna päivänä waiwais taas Jumalan paha hengi Sauli/ ja hän ennusti cotona huonesans. Ja Dawid soitti kädelläns/ nijncuin hänen jocapäiwäinen tapans oli: ja Saulin kädes oli keihäs.

18:11 Jonga hän syöxi/ ajatellen: minä syöxän Dawidin seinä wasten/ mutta Dawid wältti caxi kerta.

18:12 Ja Saul pelkäis Dawidi: sillä HERra oli hänen cansans/ ja oli mennyt pois Saulin tykö.

18:13 Nijn pani Saul hänen pois tyköns/ ja teki hänen tuhannen miehen päämiehexi/ ja hän käwi ulos ja sisälle Canssan edes.

18:14 Ja oli toimellinen caikis hänen töisäns/ ja HERra oli hänen cansans.

18:15 Cosca Saul näki hänen tekewän nijn toimellisest/ pelkäis hän händä.

18:16 Mutta coco Israel ja Juda racastit Dawidi: sillä hän käwi ulos ja sisälle heidän edesäns.

18:17 JA Saul sanoi Dawidille/ cadzo/ minä

I Samuelin Kirja

annan minun wanhimman tyttären Merobin sinulle emännäxi/ ole miehullinen/ ja sodi HERran sota: sillä Saul ajatteli/ ei minun käten pidä häneen sattuman/ mutta Philisterein käsi.

18:18 Mutta Dawid wastais Sauli: mikä minä olen? eli mikä on minun elämän? ja minun Isäni sucucunda Israelis/ että minä tulisin Cuningan wäwyxi?

18:19 Ja tapahtui/ cosca aica tuli/ että Merob Saulin tytär piti annettaman Dawidille/ annettin hän Adrielille Meholathiterille emännäxi.

18:20 Mutta Michal Saulin tytär racasti Dawidi. Cosca se Saulille ilmoitettin/ sanoi hän: se on oikein:

18:21 Minä annan hänen hänelle/ että hän oli hänelle paulaxi ja Philisterein kädet tulisit hänen päällens. Ja Saul sanoi Dawidille: sinä tulet tänäpäpä toisen cansa minun wäwyxen.

18:22 Ja Saul käski palwelioillens: puhucat Dawidille salaisest/ ja sanocat: cadzo/ Cuningas mielisty sinuun/ ja caicki hänen palwelians racastawat sinua/ tule Cuningan wäwyxi.

18:23 Ja Saulin palweliat puhuit ne sanat Dawidin corwis/ mutta Dawid sanoi: luulettaco te sen wähäxi/ tulla Cuningan wäwyxi? ja minä olen köyhä ja halpa mies.

18:24 Ja Saulin palweliat ilmoitit sen hänelle/ sanoden: nämät sanat on Dawid puhunut.

18:25 Saul sanoi: sanocat Dawidille: ei Cuningas ano yhtän muuta huomenlahja/ waan sata Philisterein esinahca/ että Cuningan wihamiehille costetaisin: sillä Saul ajatteli Dawidi hucutta Philisterein kätten cautta.

18:26 Nijn hänen palwelians sanoit Dawidille nämät sanat/ ja se kelpais hänelle/ tulla nijn Cuningan wäwyxi. Ja se aica ei ollut wielä täytetty.

18:27 Ja Dawid hangidzi/ ja läxi matcan wäkinens/ ja löi Philistereistä caxi sata miestä/

ja Dawid cannoi heidän esinahcans ja täytti Cuningan lugun/ että hän olis Cuningan wäwy.

18:28 Nijn andoi Saul tyttärens Michalin hänelle emännäxi. Ja Saul näki ja ymmärsi HERran olewan Dawidin cansa/ ja Saulin tytär Michal racasti händä.

18:29 Nijn Saul wielä enämmin pelkäis Dawidi/ ja tuli hänen wihamiehexens caickena elinaicanans.

18:30 Ja cosca Philisterein Ruhtinat läxit/ teki Dawid toimellisemmast cuin caicki Saulin palweliat/ cosca he läxit/ että hänen nimens tuli sangen cuuluisaxi.

XIX. Lucu.

SAul käske palwelians tappa Dawidin/ mutta Jonathan wara händä ja lepyttä hänen Isäns/ v. 1. Paha hengi waiwa Sauli/ ja hän syöxi Dawidin perän keihällä/ mutta Dawid pakene/ v. 9. Saul lähettä tappaman Dawidi omas huonesans/ mutta Michal pelasta hänen. Dawid tule Samuelin tygö Ramahn Najothijn/ v. 11. Saul lähettä händä noutaman/ ja ne cuin lähetettin/ propheterawat/ v. 19. Wijmein mene hän idze sinne/ mutta hän myös Prophetera/ v. 22.

19:1 JA Saul puhui hänen pojallens Jonathanille/ ja caikille palwelioillens/ että he tappaisit Dawidin/ mutta Jonathan Saulin poica racasti sangen Dawidi.

19:2 Ja Jonathan ilmoitti Dawidille/ ja sanoi: minun Isän Saul pyytä sinua tappa/ warjele sijs idzes huomena/ mene lymyyn ja kätke idzes.

19:3 Minä menen minun Isäni cansa/ ja seison hänen ohesans kedolla/ josa sinä olet/ ja puhun sinusta Isäni cansa/ ja mitä minä näen/ ne caicki minä ilmoitan sinulle.

19:4 JA Jonathan puhui parhain päin Dawidist hänen Isällens Saulille/ ja sanoi hänelle: älkön

I Samuelin Kirja

Cuningas syndiä tehkö palweliatans Dawidit wasan: sillä ei hän ole mitäkän rickonut sinua wasan/ ja hänen työns owat sinulle juuri tarpelliset.

19:5 Ja hän on pannut hengens käteens/ ja löi Philisterin/ ja HERra teki suuren autuuden coco Israelille/ sens näit ja ihastuit/ mixis sijs tahdot syndiä tehdä wiatoinda werta wasan/ surmataxes Dawidit ilman syytä?

19:6 Nijn Saul cuuli Jonathanin änen ja wannoi: nijn totta cuin HERra elä/ ei hänen pidä cuoleman.

19:7 Nijn Jonathan cudzui Dawidin/ ja sanoi hänelle caicki nämät sanat/ ja saatti hänen Saulin eteen/ oleman hänen edesäns nijncuin ennengin.

19:8 Nijn nousi taas sota/ ja Dawid meni ja sodei Philisterejä wasan/ ja teki suuren tapon/ että caicki Philisterit pakenit händä.

19:9 Ja HERran paha hengi tuli Saulin päälle/ ja hän istui huonesans/ ja keihäs oli hänen kädesäns/ ja Dawid soitti kädelläns.

19:10 Mutta Saul pyyti pistä Dawidi keihällä seinä wassen/ mutta hän wältti Sauli että keihäs käwi seinään/ ja Dawid pakeni/ ja pääsi sinä yönä.

19:11 JA Saul lähetti sanoman Dawidin huoneseen/ että heidän piti ottaman hänest waarin/ ja tappaman hänen huomeneltain. Mutta Michal Dawidin emändä ilmoitti sen hänelle/ ja sanoi: jolletcas tänä yönä henges päästä/ nijns huomeneltain tapetan.

19:12 Nijn Michal laski hänen ackunan läpidze/ ja hän meni/ pakeni ja pääsi.

19:13 Ja Michal otti cuwan/ asetti sen wuoteseen/ ja pani wuohen nahan hänelle päänalaisexi/ ja peitti waattella.

19:14 Silloin lähetti Saul sanansaattajat tuoman Dawidi/ mutta hän sanoi: hän on sairas.

19:15 Nijn lähetti Saul sanansaattajat cadzoman Dawidit/ ja sanoi: candacat händä tänne minun tygöni wuoteinens/ surmatta.

19:16 Cosca sanansaattajat tulit/ cadzo/ cuwa macais wuoteles/ ja wuohen nahca pään alla.

19:17 Nijn Saul sanoi Michalille: mixis olet minun pettänyt/ ja päästänyt minun wiholiseni/ että hän wältti minun käteni? Michal sanoi Saulille: hän sanoi minulle/ päästä minua/ eli minä tapan sinun.

19:18 JA Dawid pakeni ja pääsi/ ja tuli Samuelin tygö/ joca oli Ramathas/ ja ilmoitti caicki mitä Saul oli hänelle tehnyt/ ja hän meni Samuelin cansa ja oleskeli Najothis.

19:19 Ja se ilmoitettin Saulille: cadzos/ Dawid on Ramahn Najothis.

19:20 Nijn Saul lähetti sanansaattajat tuoman Dawidi/ ja he näit Prophetain cocouxen propheterawan/ ja Samuel oli heidän päällecadzojans. Nijn Jumalan Hengi tuli Saulin sanansaattaitten päälle/ että ne myös propheteraisit.

19:21 Cosca se Saulille ilmoitettin/ lähetti hän toiset sanansaattajat/ ne myös propheteraisit/ ja hän lähetti colmannet sanansaattajat/ jotca myös propheteraisit.

19:22 Nijn meni hän wijmein idze Ramathan/ ja cosca hän tuli sen suuren caiwon tygö joca on Secus/ kysyi hän ja sanoi: cusa on Samuel ja Dawid? nijn sanottin hänelle: cadzos/ he owat Ramahn Najothis.

19:23 Ja hän meni Ramahn Najothijn/ ja Jumalan Hengi tuli myös hänen päällens/ ja hän propheterais/ siihenasti cuin hän tuli Ramahn Najothijn.

19:24 Nijn hän myös rijsui waattens/ ja propheterais Samuelin edes/ ja langeis alasti maahan/ coco sen päiwän ja coco yön/ sentähden sanotan: ongost Saulikin Prophetain seas?

Vers.24. Alasti) Ei hän ollut peräti alasti/ waan hän rijsui Cuningaliset waattens päädäns/ ja piti ainoastans yxikertaiset waattens päälläns/ nijncuin jocu muu ihminen. Ja langeis maahan) se on/ hän rucoili heidän cansans/ ja

I Samuelin Kirja

cuin he langeisit maahan/ langeis hän myös maahan heidän cansans.

XX. Lucu.

DAwid pakene Najothist/ ja walitta Jonathanin edes tuscans/ ja rucoile händä sanoman estens Cuningan tykönä/ v. 1. Jonathan lupa: nijn myös tahtowans neuwo Dawidi/ cosca hän cuulis Saulin aicoiwan jotain tehdä händä wastan/ v. 9. teke lijton Dawidin cansa walalla wannoin/ ja anda hänelle merkin/ v. 16. Sano Cuningalle estens/ v. 24. Saul wihastu ja syövä keihä Jonathanin perän/ v. 30. Jonathan päästä Dawidin menemän/ v. 35.

20:1 JA Dawid pakeni Ramahn Najothist/ tuli ja sanoi Jonathanille: mitä minä olen tehnyt? mikä on minun wäärydeni? eli mikä on minun pahateconi sinun Isäs wastan/ että hän seiso minun hengeni perän?

20:2 Hän sanoi hänelle: pois se/ ei sinun pidä cuoleman/ cadzo/ minun Isän ei tee suurta eli piendä/ jota ei hän ennen ilmoita minulle/ cuingast minun Isän sala tämän minulda? ei se pidä nijn tapahtuman.

20:3 Nijn Dawid wannoi wielä/ sanoden: totisest sinun Isäs tietä/ että minä olen löytänyt armon sinun caswos edes/ sentähden hän ajattele: ei Jonathanin pidä tästä mitän tietämän/ ettei hän tulis murhellisexi. Totisest/ nijn totta cuin HERra ja sinun sielus elä/ että askele on waiwoin minun ja cuoleman waihella.

20:4 Jonathan sanoi Dawidille: minä teen sinulle caicki mitä sinun sydämes halaja.

20:5 Dawid sanoi hänelle: cadzo/ huomena on vsicuu/ ja minun pitä atrioidzeman Cuningan cansa/ salli sijs että minä kätken minuni kedolle colmannen päiwän ehtosen asti.

20:6 Jos sinus Isäs minua kysy/ nijn sano: Dawid rucoili suurest minulda juostaxens hänen Caupungijns Bethlehemijn: sillä siellä

pidetän ajastaicainen uhri coco sucucunnalda. 20:7 Ja jos hän sano: se on hywin/ nijn on rauha sinun palwelialles: mutta jos hän wihastu/ nijns ymmärrät hänen paha aicoiwan.

20:8 Tee sijs laupius sinun palwelialles/ sillä sinä olet minun sinun palwelias cansa/ tehnyt lijton HERran edes. Ja jos jocu wääryys minus on/ nijn tapa sinä minua/ mixis sallit minun tulla sinun Isäs eteen?

20:9 Jonathan sanoi: pois se sinusta: jos minä ymmärräisin minun Isäni aicoiwan sinulle paha tehdä/ ja en näitä sinulle ilmoitais?

20:10 Dawid sanoi: cuca minulle ilmoitta/ jos sinun Isäs wasta sinua jotakin cowast?

20:11 Jonathan sanoi Dawidille: tule/ käykäm kedolle/ ja he menit molemmat kedolle.

20:12 Ja Jonathan sanoi Dawidille: HERra Israelin Jumala/ cosca minä kyselen Isälleni huomena ja colmandena päiwänä/ jos hän suo Dawidille hywä/ ja en minä lähetä sinun tygös sana/ ja ilmoita sitä sinun corwisas.

20:13 Nijn tehkön HERra sitä ja sitä Jonathanille. Mutta jos minun Isän taas ajattele jotakin paha sinua wastan/ nijn minä sen myös ilmoitan sinun corwisas/ ja lasken sinun rauhan menemän: ja HERra olcon sinun cansas/ nijncuin hän on minun Isäni cansa ollut on.

20:14 Jollen minä sitä tee/ nijn älä sinäkän yhtän HERran armo tee minun cansani/ nijncauwan cuin minä elän/ eikä silloin cosca minä cuolen.

20:15 Ja cosca HERra häwittä Dawidin wihamiehet idzecungin maaldans/ nijn älä ota sinun armoas minun huonestani pois ijancaickisest.

20:16 Näin teki Jonathan lijton Dawidin huonen cansa/ että HERra sen waadeis Dawidin wihamiesten kädest.

20:17 Ja Jonathan taas wannoi Dawidille: sillä nijn rackana piti hän hänen/ että hän racasti händä nijncuin sieluans.

I Samuelin Kirja

20:18 Ja Jonathan sanoi hänelle: huomen on vsicuu/ jona sinun kysytän ja caiwatan sinua sialdas.

20:19 Tule jällens colmandena päiwän kijrust ja mene johongun paickaan/ johons taidas idzes kätke arkiona/ ja istu Aselin kiwen wiereen.

20:20 Nijn minä ambuan colme nuolda sen siwulle/ nijncuin minä olisin ammunnut maalijn.

20:21 Ja cadzo/ minä lähetän pojan/ sanoden hänelle: mene ja nouda nuoli jällens: jos minä sanon pojalle/ cadzo/ nuoli on tacanas täsä puoles/ ota ylös/ nijn tule: sillä rauha on/ ja ei ole mitän hätä/ nijn totta cuin HERra elä.

20:22 Mutta jos minä sanon pojalle: cadzo/ nuolet owat paremmin edesäs/ nijn mene rauhan: sillä HERra on päästännyt sinun menemän.

20:23 Ja mitä sinä ja minä keskenäm puhunet olem/ cadzo/ HERra on minun ja sinun waihellas ijancaickisest.

20:24 Niin Dawid kätke idzens kedolle. Ja cosca vsicuu tuli/ istui Cuningas pöydän tygö rualle.

20:25 Cosca Cuningas istunut oli siallens/ endisen tawans jälken/ seinän nojalle/ nousi Jonathan/ ja Abner istui Saulin wiereen/ ja Dawidi caiwattin siastans.

20:26 Ja ei puhunut Saul sinä päiwänä mitäkän: sillä hän ajatteli/ hänen on jotakin tapahtunut/ ettei hän ole puhdas.

20:27 Ja toisna päiwänä vdesta cuusta/ cuin Dawidi caiwattin siastans/ sanoi Saul pojallens Jonathanille: mixei Isain poica ole tullut pöydän tygö/ eilän ja tänäpäpä?

20:28 Jonathan wastais Saulille: hän rucoili minulda mennäxens Bethlehemijn/

20:29 Ja sanoi: anna minun mennä: sillä meidän sucucundam uhra Caupungis/ ja minun weljen idze on minua cudzunut/ jos minä olen löytänyt armon sinun silmäis edes/ nijn minä menen cadzoman weljejäni/ ja

sentähden ei hän tullut Cuningan pöydän tygö.

20:30 Ja Saul wihastui sangen suurest Jonathanin päällä/ ja sanoi: sinä ilkiä ja tottelematoin poica/ engö minä tiedä/ ettäs olet walinnut Isain pojan sinulles ja sinun ilkiälle äitilles häpiäxi?

20:31 Sillä nijncauwan cuin Isain poica elä maan päällä/ et sinä eikä sinun Cuningan waldacundas ole seisowa/ lähetä sijs nyt ja anna tuota händä minun tygöni: sillä hänen pitä cuoleman.

20:32 Jonathan wastais Isällens Saulille/ ja sanoi hänelle: mixi hänen pitä cuoleman? mitä hän on tehnyt?

20:33 Silloin paiscais Saul keihän hänen peräns/ syöstäxens händä: nijn ymmärsi Jonathan hänen Isäns aicoiwan Dawidi tappa.

20:34 Ja Jonathan nousi pöydän tygö sangen wihoisans/ ja ei syönyt sinä päiwänä vdesta cuusta mitän leipä: sillä hän murehtui Dawidi/ että hänen Isäns oli hänen nijn häwäisnyt.

20:35 JA Jonathan läxi amulla kedolle/ siihen aican cuin hän oli lijton tehnyt Dawidin cansa/ ja wäähä poicainen hänen cansans.

20:36 Ja hän sanoi pojalle: juoxe noutaman minun nuolen jonga minä ambuan/ pojan juostes laske hän nuolen hänen ylidzens.

20:37 Ja cosca poica tuli sille paicalle johon Jonathan nuolen ammunnut oli/ huusi Jonathan hänen peräns/ ja sanoi: eikö nuoli ole tuosa puoles?

20:38 Ja huusi taas poica: kijruta sinuas nopiammin ja älä seisattele. Nijn poica otti nuolet/ ja candoi Herrallens.

20:39 Eikä tietänyt asiast mitän/ waan Jonathan ja Dawid ainoastans asian tiesit.

20:40 Nijn Jonathan andoi asens pojalle/ ja sanoi: mene ja wie Caupungijn.

20:41 Ja cosca poica oli mennyt/ nousi Dawid siastans meren puolelda/ ja langeis maahan caswoillens/ ja rucoili colme kerta/ ja annoit suuta toinen toisellens ja itkit/ waan Dawid

I Samuelin Kirja

itki hartammin.

20:42 Ja Jonathan sanoi Dawidille: mene rauhan ja muista mitä me olem wannonet yhteen HERran nimeen/ ja sanonet: HERra olcon sinun ja minun waihellan/ minun ja sinun siemenes waihella/ sen pitä pysymän ijancaickisest.

20:43 Ja Dawid nousi ja meni matcaans/ mutta Jonathan palais Caupungijn.

XXI. Lucu.

DAwid tule Papin Ahimelechin tygö/ Nobeen/ v. 1. Hän anda hänelle cadzomusleipä/ v. 3. Goliathin miecan/ v. 8. Dawid pakene Cuningas Achixen tygö Gathijn: teeskele idzens mielipuolexi/ v. 10. wiedän pois Achixen tykö/ v. 14.

21:1 JA Dawid tuli Nobeen Papin Ahimelechin tygö/ ja Ahimelech hämmästyi cosca hän tuli Dawidita wastan/ ja sanoi hänelle: cuingas yxinäs tulet/ ja ei yhtän miestä ole sinun cansas?

21:2 Dawid sanoi Papille Ahimelechille: Cuningas on minun käskenyt asialle/ ja sanoi minulle: älä kenelläkän ilmoita mingätähden minä olen sinun lähettänyt/ ja mitä minä olen käskenyt sinulle: sillä minä olen myös lähettänyt minun palweliani sinne ja tänne.

21:3 Jos nyt on jotakin sinun kätes alla/ anna minulle wijsikin leipä/ taicka mitäs löydät.

21:4 Pappi wastais Dawidille/ ja sanoi: ei ole ensingän yhteisiä leipiä minun käteni alla/ paidzi pyhä leipä/ jos waan muutoin palweliat owat pitänet heitäns waimoista pois.

21:5 Dawid sanoi Papille: waimot owat colme päiwä ollet suljettuna meildä cosca minä läxin/ ja palweliain astiat olit pyhät/ mutta jos tämä tie on saastainen/ nijn hänen pitä tänäpänä pyhitettämän astiain cautta.

21:6 Nijn andoi Pappi hänelle sijtä pyhästä/ sillä ei siellä ollut muuta leipä/ paidzi

cadzomusleipiä/ jotca olit corjatut HERran caswon edest/ että sinne pannaisin toiset wastutiset leiwät/ sinä päiwänä jona ne corjattin.

21:7 MUTta sinne oli suljettu sinä päiwänä yxi mies HERran eteen/ Saulin palwelioista/ Doeg nimeldä/ Edomeri/ caickein woimallisin Saulin paimenist.

21:8 Ja Dawid sanoi Ahimelechille: eikö täällä ole sinun kätes alla yhtäkän keihäst eli miecka? en ottanut minä myötäni minun mieckani taicka asettan minun käteeni/ sillä Cuningan asia kijrutti.

21:9 Mutta Pappi wastais: sen Philisterin Goliathin miecka/ jongas löit tammilaxos/ on täällä kääritty yhteen hameseen Pääliswaatten taa/ tahdockos sitä/ nijn ota: sillä ei täällä ole yhtän muuta/ paidzi se. Dawid sanoi: ei ole sen werta/ anna se minulle.

21:10 JA Dawid hangidzi ja pakeni Saulin caswon edest/ ja tuli Achixen Gathin Cuningan tygö.

21:11 Ja Achixen palweliat sanoit hänelle: eikö tämä ole Dawid/ maan Cuningas/ josta he weisaisit hypysä/ sanoden: Saul löi tuhannen/ Dawid kymmenen tuhatta?

21:12 Ja Dawid pani ne sanat sydämeens/ ja pelkäis suurest Gathin Cuningast Achist.

21:13 Ja muutteli menoians heidän edesäns/ ja hullutteli heidän käsisäns/ ja krapisteli portin owis/ ja walotti sylkens parrallens.

21:14 Silloin sanoi Achis palwelioillens: cadzo/ että tämän miehen näitte olewan mielipuolen/ mixi te toitte hänen minun tygöni?

21:15 Puuttuneco minulda mielipuolia/ että tämän toitte hullutteleman minun eteeni? pitäkö hänen tuleman minun huoneseni?

Vers.5. Astiat) Nijn cudzutan pyhäs Raamatus iho eli ruumis. Christus myös cudzu Pawalin walituxi astiaksi eli caluxi/ Act. 9:15. että Jumala teke sen cansa nijncuin wircamies

I Samuelin Kirja

hänen caluillans. Tahto sija Dawid täsä näin sanoa: jos ihminen on pyhä/ niin myös se on pyhä/ cuin hän syö/ juo/ teke eli tekemät jättä. Nijn cuin Paulus sano/ Tit.1:15. Puhtaille owat caicki puhtat.

XXII. Lucu.

DAwid anda Isäns ja weljens Moabiterein Cuningan haldun/ jää idze Harethin medzään/ v. 3. Doeg sano Ahimelechin andanen Dawidille leipä ja miecan/ v. 9. Saul anda tappa Abimelechin ja hänen Isäns huonen/ wijsi miestä yhdexättäkymmendä ja myös heidän Caupungins Noben/ v. 11. AbJathar pakene ja ilmoitta sen Dawidille/ v. 20.

22:1 DAwid läxi siellä ja pakeni Aduljan luolaan/ cosca hänen weljens ja caicki Isäns huone sen cuulit/ tulit ne myös sinne hänen tygöns.

22:2 Ja caickinaiset miehet/ jotca olit waiwas/ ja welas/ ja sydämen kiwus/ cocoisit idzens hänen tygöns/ ja hän oli heidän päämiehens/ että liki neljä sata miestä oli hänen tykönäns.

22:3 JA Dawid meni siellä Mizpaan Moabiterein maacundaan/ ja sanoi Moabiterein Cuningalle: anna minun Isän ja äitini käydä ulos ja sisälle teidän tykönän/ siihenasti että minä saan tietä mitä Jumala teke minun cansani.

22:4 Ja hän johdatti heidän Moabiterein Cuningan eteen/ että he olisit heidän tykönäns/ nijncauwan cuin Dawid oli linnas.

22:5 Nijn sanoi Propheta Gad Dawidille: älä ole sijnä linnas/ mutta mene Judan maalle. Nijn Dawid meni Harethin medzään.

22:6 Ja Saul cuuli että Dawid/ ja ne miehet cuin hänen tykönäns olit/ tulit tutuxi. COSca Saul asui Gibeas yhdes medzistös Ramahs/ oli keihäs hänen kädesäns/ ja caicki hänen palwelians seisoi hänen tykönäns.

22:7 Nijn sanoi Saul palwelioillens/ cuin

seisoi hänen tykönäns: cuulcat te Jeminin lapset: andaco Isain poica teille caikille pelot ja wijnamäet/ ja tekekö hän teitä caickia tuhannen ja sadan päämiehixi?

22:8 Että te caicki teitte lijton minua wastan/ ja ei ole yhtän/ joca ilmoitti sen minun corwillen/ että minun poican on myös tehnyt lijton Isain pojan cansa: ja ei ole yhtäkän/ joca sitä pane pahaxens minun tähten/ ja ei myös ilmoita sinä minun corwain cuulden/ että minun poican on yllyttänyt minun palweliani minua wastan wäjymän minua nijncuin tänäpä on nähtäwä.

22:9 Niin wastais Doeg Edomeri/ joca seisoi Saulin palweliain tykönä/ ja sanoi: minä näin Isain pojan/ että hän tuli Nobeen Ahimelechin Achitobin pojan tygö.

22:10 Hän kysyi HERralle hänen edestäns/ ja ewästi hänen ja andoi hänelle Goliathin sen Philisterin miecan.

22:11 Nijn Cuningas lähetti cudzuman Pappia Ahimelechiä Achitobin poica/ ja caicke hänen Isäns huonetta/ Pappija jotca olit Nobes: ja he tulit caicki Cuningan tygö.

22:12 Ja Saul sanoi: cuules Achitobin poica. Hän sanoi: täsä minä olen minun Herran.

22:13 Ja Saul sanoi hänelle: mixi te teitte lijton minua wastan/ sinä ja Isain poica/ että annoit hänelle leipä ja miecan/ ja kysyit HERralle hänen edestäns yllyttäxes händä minua wäjymän nijncuin tänäpä on nähtäwä.

22:14 AHimelech wastais Cuningast ja sanoi: cuca on caickein sinun palwelioittes seas nijncuin Dawid? hän on uscollinen ja Cuningan wäwy/ waelda cuuliaisudesas ja pidetän cuuluisna sinun huonesas.

22:15 Olengo minä ensin tänäpä/ ruwennut kysymän HERralle hänen tähtens? pois se minusta/ älkän Cuningas luulco sencaltaist hänen palweliastans/ ja caikest minun Isäni huonest: sillä sinun palwelias ei tiennyt mitän caikista näistä/ suurest eikä pienest.

22:16 Cuningas sanoi: Ahimelech/ sinun pitä

I Samuelin Kirja

totisest cuoleman sinun ja coco Isäs huonen.
22:17 Ja Cuningas sanoi wartioillens/ cuin seisoit hänen tykönäns: käändäkät idzen ja tappacat HERran Papit: sillä heidän kätens on myös Dawidin cansa/ ja cosca he tiesit hänen paennen/ nijn ei he ilmoittanet sitä minulle. Mutta Cuningan palweliat ei tahtonet satutta käsiäns HERran Pappeijn/ tappaxens heitä.
22:18 Nijn sanoi Cuningas Doegille: käännä sinä idzes ja tapa Papit. Ja Doeg Edomeri käänsi idzens ja tappoi Papit sinä päiwänä/ wijsi yhdexättäkymmendä miestä/ jotca cannoit lijnaista pääliswaatetta.
22:19 Ja hän löi Noben/ Papein Caupungin miecalla/ sekä miehet että waimot/ lapset ja imewäiset/ härjät/ Asit ja lambat.
22:20 Ja yxi Ahimelechin Achitobin pojan poica pääsi/ AbJathar nimeldä/ ja pakeni Dawidin tygö.
22:21 Ja ilmoitti hänelle että Saul oli tappanut HERran Papit.
22:22 Silloin sanoi Dawid AbJatharille: minä sen sinä päiwänä kyllä tiesin/ cosca Doeg se Edomeri oli siellä/ että hän sen Saulille oli ilmoittawa. Minä olen sijs wicapää coco sinun Isäs huonen cuolemaan.
22:23 Pysy minun tykönäni ja älä pelkä/ joca seiso minun hengeni perän hän myös seiso sinun henges perän/ ja sinä warjellan minun tykönäni.

XXIII. Lucu.

DAwid autta Kegilan Philistereidä/ v. 1. Saul pyytä händä pijrittä/ Dawid pakene Siphin corpeen/ v. 7. Jonathan wastudista lijttos Dawidin cansa/ v. 16. Siphiterit ilmoittawat Saulille Dawidin/ v. 19. Saul mene heidän cansans edzimän händä/ ja pijrittä hänen Maonin corwes/ v. 24. Mutta että Philisterit tulewat maalle/ täyty hänen loupua hänest/ v. 27.

23:1 JA Dawidille ilmoitettin/ cadzo/ Philisterit sotiwat Kegilat wastan/ ja ryöstäwät heidän rijhens.

23:2 Nijn Dawid kysyi HERralle/ ja sanoi: pitäkö minun menemän ja lyömän Philisterejä? Ja HERra sanoi Dawidille: mene/ lyö Philisterit ja wapada Kegila.

23:3 Ja ne miehet jotca Dawidin cansa olit/ sanoit: cadzo/ me pelkäm täällä Judas/ ja menem Kegilaan Philisterein sotawäen tygö.

23:4 Nijn Dawid taas kysyi HERralle/ ja HERra wastais hänelle/ ja sanoi: nouse ja mene Kegilaan: sillä minä annan Philisterit sinun käsijs.

23:5 Nijn Dawid meni sotawäkens cansa Kegilaan/ ja sodei Philisterejä wastan/ ja ajoi heidän carjans pois/ ja tappo heitä suurella tapolla/ ja Dawid wapahti caicki Kegilan asuwaiset.

23:6 Mutta cosca AbJathar Ahimelechin poica pakeni Dawidin tygö Kegilaan/ wei hän sinne myötäns pääliswaatten.

23:7 Nijn sanottin Saulille Dawidin tullexi Kegilaan/ ja hän sanoi: Jumala on andanut hänen minun käsijn/ että hän on salwattu/ nyt hän on tullut Caupungijn/ joca on warustettu porteilla ja teljeillä.

23:8 Ja Saul cudzui caiken Canssan sotaan Kegilaan/ pijrittämän Dawidi miehinens.

23:9 Cuin Dawid ymmärsi Saulin aicoiwan paha hänellens/ sanoi hän Papille AbJatharille: tuo pääliswaate tänne.

23:10 Ja Dawid sanoi: HERra Israelin Jumala/ sinun palwelias on cuullut Saulin aicoiwan tulla Kegilaan/ häwittämän minun tähten Caupungita.

23:11 Andanewatco Kegilan asuwaiset minun hänen käsijns/ ja tulleco Saul tänne nijncuin palwelias on cuullut? HERra Israelin Jumala/ ilmoita se sinun palwelialles. Ja HERra sanoi: hän tule alas.

23:12 Ja Dawid sanoi: andanewatco Kegilan asuwaiset minun/ ja minun wäkeni Saulin

I Samuelin Kirja

käsijn? HERra sanoi: andawat.

23:13 Nijn Dawid hangidzi miehinens/ joita oli liki cuusi sata/ ja läxit Kegilast/ ja waelsit sinne ja tänne. Cosca Saulille sanottin Dawidin paennen Kegilast/ lackais hän menemäst.

23:14 Ja Dawid pysyi linnasa corwes/ wijwyi myös Siphin corwen wuorella. Ja Saul edzei händä nijncauwan cuin hän eli/ mutta ei Jumala andanut händä hänen käsijns.

23:15 Ja Dawid näki Saulin lähtenexi edzimän hänen hengens/ waan Dawid pysyi Siphin corwes.

23:16 Nijn Jonathan Saulin poica hangidzi/ ja meni Dawidin tygö medzään/ ja wahwisti hänen kätens Jumalas.

23:17 Ja sanoi hänelle: älä pelkä/ ei minun Isäni Saulin käsi löydä sinua/ ja sinä tulet Israelin Cuningaxi/ ja minä olen likin sinua/ ja sen myös minun Isän kyllä tietä.

23:18 Ja he molemmat teit lijton keskenäns HERran edes/ ja Dawid pysyi medzäs/ mutta Jonathan palais cotians.

23:19 MUtta Siphiterit menit Saulin tygö Giberaan/ ja sanoit: eikö Dawid ole kätketty meidhän tykönäm linnasa medzäs Hachilan cuckoldalla/ liki corpe oikealla puolella.

23:20 Nijn tulcan Cuningas nyt alas hänen sydämens himon jälkeen/ me annam hänen Cuningan käsijn.

23:21 Silloin sanoi Saul: olcat siunatat HERrasa/ että te armadit minun päälleni.

23:22 Mengät ja tutkicat paremmin/ että te saisit tietä ja nähdä/ millä paicalla hänen jalcans owat ollet/ ja cuca hänen siellä on nähnyt: sillä minulle on hän sanottu sangen cawalaxi.

23:23 Tutkistelcat ja wacoicat caicki paicat/ joihin hän lymyttä idzens/ ja tulcat jällens minun tygöni/ cosca te saatte wahwan tiedon/ nijn minä menen teidän cansan. Jos hän tällä maalla on/ nijn minä hänen edzin caickein tuhannen seast Judas.

23:24 JA he hangidzit ja menit Siphijn Saulin

eteen/ mutta Dawid ja hänen miehens olit Maonin corwes/ oikialla puolella corpe kedolla.

23:25 Cosca Saul matcusti sinne wäkinens edzimän händä/ ja se ilmoitettin Dawidille/ meni hän cuckoldalda alas/ ja oli Maonin corwes. Ja cosca Saul sen cuuli/ ajoi hän Dawidi taca Moanin corwes.

23:26 Ja Saul meni wäkinens yhdeldä puolelda wuorta/ ja Dawid wäkinens toiselda puolelda wuorta. Ja cosca Dawid riensi pakeneman Sauli/ pijritti Saul wäkinens Dawidin ja hänen wäkens/ ottaxens heitä kijnni.

23:27 Mutta sanansaattaja tuli Saulin tygö/ ja sanoi: kijruta sinuas ja tule nopiast: sillä Philisterit owat maalle tullet.

23:28 Nijn Saul palais ajamast Dawidi taca/ ja meni Philisterejä wastan/ sentähden cudzutan se paicka Sela Mahelcoth.

Vers.28. Sela Mahelcoth) se on/ erocallio.

XXIV. Lucu.

SAul edzi Dawidi EnGedin corwes/ siellä tule hän yhdes luolas tapaturmast Dawidin käsijn/ v. 1. Cuin Saul oli mennyt ulos luolast/ nouse Dawid myös/ huuta händä ja näyttä tilgan/ jonga hän oli hänen hamestans leicannut luolas/ osottaden ei hänelläns mitän paha olewan händä wastan/ v. 9. Se kelpa Saulille/ ja että hän tietä Dawidin tulewan Cuningaxi hänen jälkensä/ wannotta hän hänen ettei hän häwitäis hänen siemendäns hänen jälkensä/ ja mene cotians/ v. 17.

24:1 JA Dawid myös sieldä matcusti ja asui EnGedin linnois.

24:2 Cosca Saul palais Philisterein tykö/ sanottin hänelle: cadzo/ Dawid on EnGedin corwes.

24:3 Ja Saul otti colme tuhatta walittua nuorta miestä coco Israelist/ meni edzimän Dawidi ja

I Samuelin Kirja

hänen miehiäns medzäwohten calliolle.
24:4 Ja cosca hän lähestyi lammasten huonetta tien ohes/ oli sijnä luola/ ja Saul meni siihen peittämän jalcojans/ mutta Dawid ja hänen miehens istuit luolan perällä.
24:5 Silloin sanoit Dawidin miehet hänelle: cadzo/ tämä on se päiwä josta HERra sinulle on sanonut: cadzo/ minä annan sinulle wihamiehes sinun käsijns/ ettäs tekisit hänen cansans nijncuin sinulle kelpa. Ja Dawid nousi ja leickais sala cappalen Saulin waatten liepest.
24:6 Mutta sijtte cuin hän oli leicannut tilgan Saulilda/ tykytti hänen sydämens/ ja sanoi miehillens:
24:7 HERra andacon sen caucana olla minusta/ että minä sen tekisin ja satutaisin käteni minun Herrani/ HERran woidelduun: sillä hän on HERran woideldu.
24:8 Ja Dawid asetti miehens sanoilla/ eikä sallinut carata Saulin päälle.
24:9 COsca Saul nousi luolasta/ ja meni matcaans.
24:10 Nousi myös Dawid/ ja läxi luolasta/ ja huusi Sauli/ ja sanoi: minun Herran Cuningas. Saul cadzahti taans/ ja Dawid callisti caswons maahan ja cumarsi/ ja sanoi Saulille: mixis uscot ihmisten sanoja/ jotca sanowat: Dawid edzi sinun wahingotas.
24:11 Cadzo/ tänäpäni näki sinun silmäns/ että HERra oli andanut sinun minun käsijni luolas/ ja se on sanottu että minä tahdon tappa sinun/ waan minä armadin sinua: sillä minä sanoin: en minä satuta minun kättäni minun Herrani: sillä hän on HERran woideldu.
24:12 Minun Isän/ cadzos tätä tilca sinun hamestas minun kädesäni/ etten minä tahtonut tappa sinua/ cosca minä sen tilgan leickaisin hamestas. Tunne ja cadzo/ ettei yhtän pahutta eli wääryttä ole minun kädesäni/ en minä myös ole syndiä tehnyt sinua wastan/ ja sinä seisot minun hengeni perän/ ottaxes händä pois.

24:13 HERra duomitcon minun ja sinun wälilläns/ ja costacon sinulle minun puolestani/ waan minun käten ei pidä sinuun sattuman.
24:14 Nijncuin wanha sananlascu on: jumalattomast tule jumalattomus/ mutta minun käten ei pidä sinuun sattuman.
24:15 Kenengä jälken Israelin Cuningas on lähtenyt? ketäs ajat taca? cuolutta coira ja kirppua.
24:16 HERra olcon Duomari/ ja duomitcon minun wälilläni ja sinun/ nähkön ja ratcaiscon minun asian/ ja wapahtakon minua sinun käsistäs.
24:17 Sijttecuin Dawid lackais puhumast Saulille/ sanoi Saul: Dawid minun poican/ eikö se ollut sinun änes? Ja Saul corgotti änen ja itki/
24:18 Ja sanoi Dawidille: sinä olet hurscambi minua/ sinä olet osottanut minulle hyvä/ mutta minä sitä wastan sinulle paha.
24:19 Ja sinä olet tänäpäni minulle ilmoittanut/ cuinga hywin sinä olet tehnyt minua wastan/ että HERra oli sulkenut minun sinun käsijns/ ja et sinä cuitengan minua tappaanut.
24:20 Cuinga jocu löydäis wiholisens/ ja annais hänen sijtte mennä hyvä tietä? HERra maxacon sinulle sitä hyvä/ jotca tänäpäni minulle olet tehnyt.
24:21 Cadzo/ nyt minä tiedän sinun tulewan Cuningaxi/ ja Israelin waldacunda on sinun kädesäs.
24:22 Nijn wanno sijs nyt minulle HERran cautta/ ettes häwitä minun siemendäni minun jälkeni/ ja et pyhkis minun nimeni minun Isäni huonesta.
24:23 Ja Dawid wanno Saulille. Ja Saul meni cotians/ mutta Dawid ja hänen miehens menit linnaan.

Vers.4. Peittämän) Nijn puhdas on pyhä Raamattu/ että hän cudzu sen jalcoja peittämisexi/ cosca tarpeille mennän.

I Samuelin Kirja

XXV. Lucu.

SAmuel cuole/ v. 1. Dawid mene Paranin corpeen/ lähettä anoman Nabalilda ruoca wäellens/ v. 2. Nabal wasta händä pahoin/ v. 9. Dawid wihastu ja mene sinne 400. miehen cansa/ v. 12. Abigail Nabalin emändä mene Dawidit watan/ wie hänelle ruoca/ ja puhu hänen cansans ystäwälistä/ v. 18. Dawid palaja/ v. 32. Naabal cuole/ ja Dawid otta Abigailin emännäxens/ v. 38.

25:1 JA Samuel cuoli/ ja coco Israel cocounsi murhettiman händä/ ja hautais hänen oman huoneseens Ramahn. Mutta Dawid hangidzi ja matcusti Paranin corpeen.

25:2 Ja yxi mies asui Maonis/ jolla myös oli tekemist Carmelis/ ja se mies oli sangen ricas/ ja hänellä oli colmetuhatta lammasta ja tuhannen wohta. Ja hän keridzi lambaitans Carmelis.

25:3 Ja hänen nimens oli Nabal/ ja hänen emändäns nimi oli Abigail/ ja hän oli toimellinen waimo/ ja caunis caswoilda/ mutta mies oli sangen cowa ja paha töisäns/ ja hän oli Calebista.

25:4 JA cosca Dawid corwes cuuli Nabalın keridzewän lambaitans:

25:5 Lähetti hän kymmenen nuorucaista/ ja sanoi heille: mengät Carmelijn/ ja cosca te tulet Nabalın tygö/ nijn terwettäkät händä minun puolestan ystäwälistä.

25:6 Ja sanocat: terwe/ rauha olcon sinulle ja sinun huonelles/ ja caikille cuin sinulla on.

25:7 Minä olen saanut cuulla/ että sinulla on lammasten keridziät/ cadzo/ paimenet cuin sinulla on/ olit meidän tykönäm/ ja en me heitä ikänäns häwäisnet/ ja ei heidä mitän puuttunut nijncauwan cuin he olit Carmelis.

25:8 Kysy palwelioilles/ he sanowat sinulle/ nijn anna sijs nuorucaisten löytä armo sinun caswos edes/ sillä me olem tullet hywän aican sinun tygös/ anna sinun palwelioilles ja sinun

pojalles Dawidille/ mitä sinun kätes löytä.

25:9 Cosca Dawidın nuorucaiset sinne tulit/ ja caicki nämät sanat puhuit Dawidın puolest Nabalille/ nijn he waickenit.

25:10 Mutta Nabal wastais Dawidın palwelioita/ ja sanoi: cuca on se Dawid? ja cuca on se Isain poica? nyt on monda palweliat jotca jättäwät heidän Isändäns.

25:11 Pitäkö minun ottaman leipäni/ weteni ja teurani/ jonga minä keridziälleni olen teurastanut/ ja andaman Canssalle/ jota en minä tiedä custa he tullet owat?

25:12 Nijn Dawidın nuorucaiset palaisit tietäns/ ja tulduans Dawidın tygö/ sanoit he hänelle caicki nämät sanat.

25:13 Nijn sanoi Dawid miehills: wyöttäkän cukin mieckans wyöllens. Nijn wyötti jocainen mieckans wyöllens. Ja Dawid wyötti myös mieckans wyöllens/ ja läxi hänen cansans neljä sata miestä/ mutta caxi sata jäi calun tygö.

25:14 MUtتا yxi palwelioist ilmoitti Abigailille Nabalın emännälle/ sanoden: cadzo/ Dawid on lähettänyt corwest siunaman meidän Isändäm/ mutta hän tiuscui heitä.

25:15 Ja ne miehet olit meille sangen tarpelliset/ ja ei meitä pahoin puhutellet/ ja ei meidä mitän puuttunut nijncauwan cuin me walsim heidän tykönäns kedolla ollesam.

25:16 Mutta he owat ollet meidän turwam yötä ja päiwä/ nijncauwan cuin me caidzim lambaitam heidän tykönäns.

25:17 Nijn ajattele/ ja cadzo mitäs teet: sillä pahutta on totisest tarjon meidän Isännällem/ ja hänen huonellens/ waan hän on tyly mies jota ei yxikän tohdi puhutella.

25:18 Nijn Abigail kijrutti/ ja otti caxi sata leipä/ ja caxi leili wijna/ ja wijsi keitettyä lammast/ ja wijsi wackaista jauhoja/ ja sata rusina rypeletä/ ja caxi sata rypeletä ficunita/ ja pani Asin päälle.

25:19 Ja sanoi palweliollens: mengät edellä/ minä tulen peräst. Ja ei hän tästä sanonut

I Samuelin Kirja

Nabalille hänen miehellens mitäkän.

25:20 Ja cosca hän ajoi Asilla/ ja tuli wuoren warjoon/ cadzo/ Dawid ja hänen wäkens tulit wuorelda alas händä wastian/ nijn että hän cohtais heidän.

25:21 Mutta Dawid oli sanonut: minä olen turhan tallella pitänyt caicki cuin oli corwes/ ja ei ole mitän puuttunut caikista cuin hänellä oli/ ja hän costa minun hywät työni pahalla.

25:22 Jumala tehkön näitä Dawidin wihamiehille/ ja wielä suurembia/ jos minä jätän hänelle huomenexi jongun joca seinään cuse/ caikista cuin hänellä on.

25:23 Mutta cosca Abigail näki Dawidin/ kijrutti hän ja astui nopiast alas Asin päälä/ langeis maahan caswoillens Dawidin eteen/ ja cumarsi maahan.

25:24 Ja langeis hänen jalcains juureen/ ja sanoi: Ah minun Herran/ minun olcon tämä paha teco/ ja anna sinun pijcas puhua sinun corwais cuulden/ ja cuule sinun pijcas sana.

25:25 Alkän minun Herran asettaco sydändäns Nabalita wastian/ tätä tylyä miestä: sillä nijncuin hänen nimens cuulu nijn on hän/ Nabal on hänen nimens/ tyhmyys on hänen cansans/ mutta minä sinun pijcas/ en ole nähnyt minun Herrani nuorucaisia/ jotcas olit lähettänyt.

25:26 Mutta nyt minun Herran/ nijn totta cuin HERra elä/ ja nijn totta cuin sinun sielus elä/ nijn HERra on sinun estänyt ettes werta wuodattanut/ ja hän on wapahtanut sinun kätes. Mutta nyt olcon sinun wihamiehes nijncuin Nabal/ ja caicki cuin minun Herralleni paha suowat.

25:27 Tämä on se siunaus jonga sinun pijcas minun Herralleni tuonut on/ ja anna se nuorucaisille/ jotca minun Herrani cansa waldawat.

25:28 Anna pijcalles tämä ricos andexi: sillä HERra teke minun Herralleni wahwan huonen/ sinä sodit HERran sotia/ ja älä yhtäkän pahutta anna löyttä sinun tyköäs

caickena sinun elinaicanas.

25:29 Jos jocu ihminen asetta idzens wainoman sinua/ ja seiso sinun sielus jälken/ nijn olcan minun Herrani sielu sidottu nijden eläwitten kimppuun/ sinun HERras Jumalas tykönä/ mutta sinun wiholises sielu pitä lingottaman lingolla.

25:30 Cosca HERra minun Herralleni caicki nämät hywät tekewä on/ nijncuin hän sinulle sanonut on/ ja käske olla sinun Israelin Ruhtinan.

25:31 Nijn ei pidä se oleman minun Herrani sydämelle langemisexi ja pahennuxexi/ ettes wuodattanut werta ilman syytä/ ja auttanut idze sinuas/ ja HERra on hywä tekewä minun Herralleni/ ja sinä muistat sinun pijcas.

25:32 Silloin sanoi Dawid Abigailille: kijtetty olcon HERra Israelin Jumala/ joca sinun tänäpä on lähettänyt minua wastian.

25:33 Ja siunattu olcon sinun toimellinen puhes/ ja siunattu olet sinä joca minun tänäpä estit werta wuodattamast/ ja costamast omalla kädelläni.

25:34 Totisest/ nijn totta cuin HERra Israelin Jumala elä/ se joca minun on tänäpä estänyt sinulle paha tekemäst/ jolles nopiast olis tullut minua wastian/ nijn ei olis Nabalilla jäänyt huomenexi yhtäkän seinään cusewata.

25:35 Nijn otti Dawid hänen kädestäns caicki/ mitä hän oli hänelle tuonut/ ja sanoi hänelle: mene rauhas sinun huonesees/ ja cadzo/ minä cuulin sinun änes/ ja otin sinun hywäxi.

25:36 Cosca Abigail tuli Nabalin tygö/ cadzo/ nijn hän oli walmistanut atrian hänen huonesans/ nijncuin Cuningalisen atrian/ ja hänen sydämens oli iloinen: sillä hän oli juuri juoxis/ mutta ei hän sanonut hänelle wäähä eli paljo huomenisen asti.

25:37 Mutta huomeneltain cosca Nabal oli wijnast caljennut/ sanoi hänen emändäns hänelle caicki nämät. Silloin hänen sydämens cuoli hänes/ että hän oli nijncuin kiwi.

25:38 Ja kymmenen päiwän peräst löi HERra

I Samuelin Kirja

hänen/ että hän cuoli.

25:39 Cosca Dawid cuuli Nabalın cuollexi/ sanoi hän: kijtetty olcon HERra joca on costanut minun häwäistyxeni Nabalille/ ja on warjellut palwelians pahasta/ ja HERra costi sen Nabalille hänen pääns päälle.

25:40 JA Dawid lähetti ja andoi puhutella Abigaili/ että hän ottais hänen emännäxens. Ja cosca Dawidin palweliat tulit Abigailin tygö Carmelijn/ puhuttelit he händä/ ja sanoit: Dawid lähetti meitä sinun tygös/ että hän ottais sinun emännäxens.

25:41 Hän nousi ja langeis maahan caswoillens/ sanoden: cadzo/ täsä on sinun pijcas palweleman ja pesemän minun Herrani palweliain jalcoja.

25:42 Ja Abigail kijrutti idzens/ ja walmisti hänens/ ja ajoi Asilla/ ja otti wijsi pijca cansans/ jotca olit hänen allans/ ja seurais Dawidin sanansaattaita/ ja oli hänen emändäns.

25:43 Dawid otti myös Ahinoamin Jesreelist/ ja olit molemmin hänen emändäns.

25:44 Mutta Saul andoi tyttärens Michalin Dawidin emännän Phaltille Laixen pojalle Gallimist.

XXVI. Lucu.

Saul mene taas edzimän Dawidi Siphin corwes/ v. 1. Dawid tule Saulin leirijn Abisain cansa/ cusa Saul lewäis/ v. 4. Abisai tahto tappa Saulin/ mutta ei Dawid salli/ waan otta keihän ja wesimaljan Saulin pään pohjast/ v. 8. soima heitä laiscoixi Cuningan wartioixi/ v. 13. puhuttele Sauli/ ja näyttä hänelle keihän/ v. 16. Saul tunnusta tyhmydens/ siuna Dawidi ja mene cotians/ v. 17.

26:1 JA Siphiterit tulit Saulin tygö Giberaan/ ja sanoit: eikö Dawid ole lymys Hakilan cuckoldalla corwen cohalla?

26:2 Silloin nousi Saul ja meni Siphin corpeen/

ja hänen cansans colme tuhatta walittua miestä Israelist/ edzimän Dawidi Siphin corwesta.

26:3 Ja sioitti idzens Hakilan cuckoldalle corwen cohalle tien wiereen/ mutta Dawid pysyi corwes.

26:4 Ja cosca hän näki Saulin tulewan peräsäns corpeen/ lähetti hän wacojat/ ja ymmärsi Saulin totisest tullen.

26:5 JA Dawid nousi/ ja tuli siihen paikkaan johonga Saul idzens sioittanut oli/ ja näki paican/ cusa Saul hänen sodan päämiehens Abnerin Nerin pojan cansa oli: sillä Saul macais waunuin pijris/ ja sotawäki hänen ymbärilläns.

26:6 Silloin wastais Dawid ja sanoi Ahimelechille/ sille Hetherille/ ja Abisaille ZeruJan pojalle Joabin weljelle: cuca mene minun cansani Saulin tygö leirijn? Abisai sanoi: minä menen cansas

26:7 Nijn tuli Dawid ja Abisai Canssan tygö yöllä/ ja cadzo/ Saul macais nuckunun waunuin pijris/ ja hänen keihäns pistetty maahan hänen pääns pohjan/ mutta Abner ja Canssa macais hänen ymbärilläns.

26:8 Silloin sanoi Abisai Dawidille: Jumala on sulkenut tänäpän sinun wihamiehes sinun kätees/ nyt minä syöxen händä keihällä maata wastoin/ ettei hän enä tarwidze.

26:9 Mutta Dawid sanoi Abisaille: älä surma händä/ sillä cuca satutta kätens HERran woideltuun/ ja on wiatoin?

26:10 Wielä sanoi Dawid: nijn totta cuin HERra elä/ jollei HERra lyö händä/ elickä tule hänen aicans cuolla/ eli mene sotaan ja hucu.

26:11 Nijn andacon HERra caucana olla minusta/ että minä satutaisin käteni HERran woideltuun/ ota waiwoin keihäs hänen pääns pohjast/ ja wesimalja/ ja käykäm.

26:12 Nijn otti Dawid keihän ja wesimaljan hänen pääns pohjast ja meni matcaans/ ja ei yhtän ollut joca sen näki taicka huomaidzi/ eli heräis/ waan he macaisit caicki nuckunun: sillä

I Samuelin Kirja

HERralda oli tullut sywä uni heidän päällens.
26:13 COsca Dawid oli tullut sille puolelle/
meni hän cauwas wuoren cuckulalle/ että isoi
wäli oli heidän wälilläns.
26:14 Ja hän huusi Canssalle/ ja Abnerille
Nerin pojalle/ ja sanoi: etkös cuule Abner?
Abner wastais/ ja sanoi: cucas olet/ ettäs nijn
huudat Cuningast?
26:15 Ja Dawid sanoi Abnerille: etkös ole
mies/ ja cuca on sinun wertas Israelis? mixes
warjellut Herra Cuningast? sillä yxi Canssasta
on mennyt tappaman Herra Cuningast.
26:16 Ei se ole oikein cuins tehnyt olet/ nijn
totta cuin HERra elä/ te oletta cuoleman
lapset/ ettet te warjellet teidän Herran/
HERran woideltua/ cadzo/ cusa Cuningan
keihäs ja wesimalja on/ cuin hänen pääns
pohjas olit.
26:17 Silloin Saul tunsi Dawidin änen/ ja
sanoi: poican Dawid/ eikö se ole sinun änes?
Dawid sanoi: minun änen on/ minun Herran
Cuningan.
26:18 Ja wielä sanoi: mixi minun Herran waino
palweliatans? mitä minä olen tehnyt/ ja mitä
paha on minun kädesäni?
26:19 Nijn cuulcan sijs minun Herran
Cuningas palwelians sanan/ jos HERra on
yllyttänyt sinun minua wastan/ nijn anna jocu
ruocauhri sytytettä/ mutta jos ihmiset sen
tekewät/ nijn olcon he kirotut HERran edes/
että he tänäpän owat minun syöxänet ulos/
etten minä pysyis HERran perimises/ ja
sanowat: mene ja palwele muucalaisia
jumalita.
26:20 Nijn älkön minun weren langetco
maahan HERran eteen: sillä Israelin Cuningas
on lähtenyt kirppua edzimän/ nijncuin jocu
ajele peldocana wuorilla.
26:21 Ja Saul sanoi: minä olen syndiä tehnyt/
tule jällens poican Dawid: en minä sinun
enämbi tee paha/ että minun sielun on
tänäpän ollut callis sinun silmäis edes/ cadzo/
minä olen tehnyt tyhmäst ja sangen hullust.

26:22 Dawid wastais/ ja sanoi: cadzo/ täsä on
Cuningan keihäs/ tulcan yxi nuorucaisista
tänne/ ja ottacan sen.
26:23 HERra maxa jocaidzelle hänen
wanhurscaudens ja uscons jälkeen: sillä HERra
olis sinun tänäpän andanut minun käteeni/
waan en minä tahtonut satutta kättän HERran
woideltuun.
26:24 Ja nijncuin sinun sielus tänäpän on paljo
pidettäpä ollut minun silmäin edes/ nijn olcon
myös minun sielun palio pidettäpä HERran
silmäin edes/ ja wapahtacon minua caikesta
minun murhestani.
26:25 Saul sanoi Dawidille: siunattu ole sinä
minun poican Dawid/ sinä teet ja toimitat.
Nijn Dawid meni matcaans ja Saul palais
cotians.

XXVII. Lucu.

*DAwid pakene Achixen Philisterein Cuningan
tygö/ v. 1. saa Zikiagin asuaxens/ v. 5. Dawid
lyö ja ryöstä/ Gessuriterit/ Girsiterit ja
Amalechiterit/ ja wie Achixen tygö/ v. 8. Achis
usco Dawidin/ ja tahto palweleman händäns
elinaicans/ v. 10.*

27:1 NIin Dawid ajatteli sydämesäns/
cuitengin minä yhtenä päiwänä joudun Saulin
käsiin/ ei ole minun parembata/ cuin että
minä menen Pilisterein maalle/ että Saul
lackais minua edzimäst caikis Israelin rajois/ ja
minä pääsisin hänen käsistäns.
27:2 Ja hän hangidzi ja läxi matcaan cuuden
sadan miehen cansa/ jotca hänen myötäns
olit/ Achixen Maochin pojan Gathin Cuningan
tygö.
27:3 Nijn Dawid asui Achixen tykönä Gathis/
hänen miestens cansa idzecukin perheinens/
ja Dawid caden emändäns cansa Ahinoamin
Jesreelist/ ja Abigailin Nabaln emännän cansa
Carmelist.
27:4 Cosca Saulille sanottin Dawidin paennen

I Samuelin Kirja

Gathijn/ nijn ei hän enä händä edzinyt.

27:5 Niin Dawid sanoi Achixelle: jos minä olen

löytänyt armon sinun edesäs/ nijn anna

minulle yhteen Caupungijn sia maalle/

asuaxen siellä/ mitä sinun palwelias asu

Cuningalises Caupungis sinun tykönäs?

27:6 Sinä päivänä andoi Achis hänelle

Ziklagin/ sijtä on Ziklag Judan Cuningasten

wielä tänäpä.

27:7 Waan se aica cuin Dawid asui Philisterein

maalla/ oli ajastaica ja neljä cuucautta.

27:8 Ja Dawid nousi miehinens ja carcais

Gessuriterein/ ja Girsiterein/ ja Amalechiterein

maalle: sillä nämät asuit jo wanhast sijnä

maasa cuin Surrijn mennän/ Egyptin maahan

asti.

27:9 Ja cosca Dawid oli caiken maan lyönyt/ ei

hän jättänyt yhtäkän miestä eli waimoa

elämän/ ja otti heidän lambans/ härkäns/

Asins/ Camelins ja waattens/ palais ja tuli

Achixen tygö.

27:10 Ja Achis sanoi hänelle: olettaco te

tänäpä carannet kenengän päälle? Dawid

wastais: lounan päin Judan/ lounan päin

Jerahmelithin ja lounan päin Keniterein päälle.

27:11 Ja ei Dawid jättänyt eläwäxi yhtäkän

miestä eli waimoa wiedäxens Gathijn/ ja

ajatteli: ettei he puhuis jotakin meitä wastan.

Näin teki Dawid/ ja tämä oli hänen tapans

nijncauwan cuin hän asui Philisterein maalla.

27:12 Sentähden Achis uscoi Dawidin/ ja

ajatteli/ hän on tehnyt idzens cauhistettawaxi

hänen Canssallens Israelille: sentähden olcan

hän aina minun palwelian.

XXVIII. Lucu.

AChis käske Dawidin mennä Israeli wastan v.

1. Ei Jumala wasta mitän Saulille/ v. 3. hän

mene noitawaimon tygö/ ja anda nosta

Samuelin haudast/ v. 7. hänelle sanotan Israeli

caatuwan päivän peräst Philisterein edes/ ja

myös hän poikinens/ v. 15. hän peljästy ja

*lange maahan: mutta waimo wirgotta hänen
ja anda hänelle ruoca/ v. 20. syö ja mene
matcans v. 24.*

28:1 JA Philisterit cocoisit siihen aican heidän
sotawäkens menemän sotaan Israeli wastan.
Ja Achis sanoi Dawidille: Sinun pitä tietämän
että sinä/ ja sinun wäkes pitä menemän
minun cansani sotaan.

28:2 Dawid wastais Achixelle: olcon/ sinä saat
nähdä mitä sinun palwelias on tekewä. Achis
sanoi Dawidille: sentähden asetan minä sinun
minun pääni wartiaksi jocapäiwä.

28:3 Niin oli Samuel cuollut/ ja coco Israel oli
händä itkenyt ja haudannet hänen/ hänen
Caupungijns Ramahn. Nijn Saul oli ajanut
maacunnast noidat ja welhot pois.

28:4 Cosca Philisterit cocoisit heidäns/ ja
sioitit idzens Sunemijn. Cocois myös Saul
caiken Israelin/ ja sioitit idzens Gilboaan.

28:5 Cosca Saul näki Philisterein sotajoucon/
pelkäis hän/ ja hänen sydämens oli suurest
hämmästynyt.

28:6 Ja Saul kysyi HERralle/ ja ei HERra mitän
händä wastannut/ eikä unen/ walkeuden eli
Prophetain cautta.

28:7 Silloin sanoi Saul palwelioillens: edzikät
minulle waimo/ jolla noidan hengi on/
mennäxeni hänen tygöns/ ja kysyäxeni
hänelle. Hänen palwelians sanoit hänelle:
cadzo/ Endoris on waimo/ jolla on noidan
hengi.

28:8 Ja Saul muutti waattens/ ja otti toiset
päällens/ ja meni sinne/ ja caxi miestä hänen
cansans/ ja tuli yöllä waimon tygö/ ja sanoi:
noidu minulle noidan hengen cautta/ ja saata
minulle se cuin minä sanon sinulle.

28:9 Waimo sanoi hänelle: cadzo/ sinä tiedät
kyllä mitä Saul tehnyt on/ cuinga hän on
häwittänyt noidat ja welhot maacunnast/
misis sijs tahdot minun sieluani pauloin/ että
minä cuoliaksi lyötäisin.

28:10 Nijn Saul wanoi hänelle HERran

I Samuelin Kirja

cautta/ ja sanoi: nijn totta cuin HERra elä/ ei tämä lueta sinulle pahudexi.

28:11 NIin waimo sanoi: kenen minä nostan sinulle? hän sanoi: nosta minulle Samuel.

28:12 Cosca waimo näki Samuelin/ huusi hän corkiast/ ja sanoi Saulille/ sanoden: mixis olet minun pettänyt? sinä olet Saul.

28:13 Ja Cuningas sanoi hänelle: älä pelkä/ mitäs näet? Waimo sanoi Saulille: minä näen jumalat astuwan maasta ylös.

28:14 Hän sanoi: cuinga hän on muotoans? hän sanoi: wanha mies tule tänne/ ja on waatetettu hamella. Nijn ymmärsi Saul sen olewan Samuelin/ ja cumarsi caswoillens maahan/ ja rucoili.

28:15 MUtta Samuel sanoi Saulille: mixis olet minua waiwannut/ nostaden minua? Saul sanoi: minä olen suures ahdistuxes/ Philisterit sotiwat minua wasta/ ja Jumala on minusta erinnyt/ ja ei wasta minua Prophetain/ eikä unen cautta/ sentähden olen minä andanut sinun cudzua/ ilmoittaman mitä minun tekemän pitä.

28:16 Samuel sanoi: mitäs kysyt minulda/ että HERra on sinusta erinnyt/ ja on sinun wihamiehexas tullut?

28:17 HERra on sinulle tekewä nijncuin hän minun cauttani puhunut on/ ja rewäise waldacunnan kädestäs pois/ ja anda Dawidille sinun lähimmäiselles.

28:18 Ettes cuullut HERran ändä/ etkä täyttänyt hänen wihans julmutta Amalechi wasta/ sentähden on HERra näitä sinulle tänäpäni tehnyt.

28:19 Ja wielä sijtte anda HERra Israelin sinun Canssas Philisterein käsijn. Huomena pitä sinun ja sinun poicas oleman minun tykönäni. Ja HERra anda Israelin sotajoucon Philisterein käsijn.

28:20 Nijn Saul caadui äkist maahan nijn pitkäxi cuin hän oli/ ja peljästy suurest Samuelin puhen tähden/ nijn ettei hänes mitän enämbi woima sillen ollut/ sillä ei hän

ollut mitän syönyt coco sinä päiwänä ja yönä. 28:21 JA waimo meni Saulin tygö/ ja näki hänen suurest peljästyneksi/ ja sanoi hänelle: cadzo sinun pijcas on cuullut sinun sanas/ ja olen pannut sieluni käteeni/ nijn että minä cuuliainen olin sinun sanalles/ jongas puhuit minulle.

28:22 Nijn cuule pijcas sana: minä panen etees palan leipä/ että söisit ja tulisit wäkees jällens/ ja menisit matcaas.

28:23 Hän kielsi/ ja sanoi: en minä syö. Nijn hänen palwelians ja waimo waadeit händä syömän/ että hän cuuli heidän sanans. Ja hän nousi maasta ja istui wuotelle.

28:24 Ja waimo toi huonesta lihawan wasican/ kijrutti idzens/ ja teurasti sen/ ja otti jauhoja ja secoitti/ ja leiwoi sen happamat.

28:25 Ja candoi Saulille ja hänen palwelioillens. Ja cosca he olit syönet/ nousit he ja matcustt yöllä.

Vers.3. Samuel) Tästä puhu Raamattu/ että cukin ymmärräis mitä täsä puhutan Samuelin nousemisest/ on noitumus ja teeskelemys/ nimittäin että paha hengi sencaltaisita puhu noitawaimon ja Saulin cansa/ Samuelin sias ja nimellä. v. 6. Walkeuden) walkeus on se cuin oli Papin wirankilwes. Lue Exod. 28:30 v. 13. Jumalat) se on/ duomarit/ Exod. 22:8. ja hame on Papin hame/ Exod. 28:31.

XXIX. Lucu.

Ei Philisterit tahdo otta Dawidi cansans sotaan/ ettei hän luowuis heistä ja olis heidän wiholisens/ v. 1. Achis ilmoitta Dawidille hywän tahtons hänen cohtans ja Ruhtinasten tahdon/ v. 6. Dawid sano estens ja mene Philisterein maalle jällens/ v. 8.

29:1 MUtta Philisterit cocoisit caiken heidän sotajouckons Aphechijn/ ja Israel sioitti idzens Ainijn Jesreelis.

I Samuelin Kirja

29:2 Ja Philisterein päämiehet menit sadoin ja tuhannin/ mutta Dawid meni jälist miehinens liki Achist.

29:3 NIin sanoit Philisterein päämiehet: mitä nämät Hebrerit tahtowat? Achis sanoi heille: eikö tämä ole Dawid Saulin Israelin Cuningan palwelia? joca on ollut ajastajan minun tykönäni/ ja en minä ole löynnyt mitäkän hänen cansans sijtä ajasta/ cuin hän tuli minun tygöni/ tähän päiwän asti.

29:4 Nijn Philisterein päämiehet wihastuit hänen päällens/ ja sanoit hänelle: anna sen miehen palata/ ja olla siallans cuhungas hänen asettanut olet/ ettei hän tulis meidän cansam sotaan/ ja olis meidän wihamiehem sodas: sillä/ millä taidais hän paremmin Herrallens mielinouten tehdä/ cuin näiden miesten päillä?

29:5 Eikö hän ole Dawid/ josta he weisaist hypys? Saul löi tuhannen/ mutta Dawid kymmenen tuhatta.

29:6 NIin cudzui Achis Dawidin/ ja sanoi hänelle: nijn totta cuin HERra elä/ minä pidän sinun oikiana ja hywänä miesnä/ ja sinun ulos ja sisällekäymises minun cansani sotaleirijn kelpa minulle/ ja en ole löynnyt yhtän pahutta sinusta/ sijtä ajasta cuins tulit minun tygöni/ nijn tähän asti. Mutta et sinä kelpa päämiehille.

29:7 Nijn palaja nyt tacaperin/ ja mene rauhan/ ettes paha tekis Philisterein päämiesten silmäin edes.

29:8 Dawid sanoi Achixelle: mitä minä olen tehnyt/ ja mitäs olet löytänyt sinun palwelialdas/ sijtä ajasta cuin minä olen ollut sinun tykönäs/ nijn tähän päiwän asti/ etten minä tule ja sodi minun Herrani Cuningan wihamiehiä wistan?

29:9 Achis wastais ja sanoi Dawidille: minä tiedän sinun otollisexi minun silmäin edes/ nijncuין Jumalan Engelin/ mutta Philisterein päämiehet owat sanonet: älä anna hänen tulla meidän cansam sotaan.

29:10 Nijn nouse sijs warhain amulla/ ja sinun Herras palweliat cuin sinun cansas tullet owat/ ja cosca te oletta amulla warhain nosnet/ ja walkia on/ nijn mengät teidän tietän.

29:11 Nijn Dawid oli miehinens amulla warhain ylhällä matcustaman ja tuleman Philisterein maalle jällens/ mutta Philisterit menit Jesreelin päin.

XXX. Lucu.

DAwid kysy HERRALLE jos hänen pitä menemän heidän peräns jotca Ziklagin poldit/ v. 7. He löytäwät tiellä Egyptiläisen/ joca heidän wie sotawäen tygö/ v. 11 Dawid lyö heitä ja otta jällens caiken saalin/ v. 17. jaca sen nijlle jotca jäit heistä/ v. 21. lähettä myös sijtä Judan wanhimmille ja ystäwillens/ cusa hän oli waeldanut/ v. 26.

30:1 Cosca Dawid colmandena päiwänä tuli Ziklagijn miehinens/ olit Amalechiterit tullet etelän puolelda/ lyönet Ziklagin/ ja polttanet tulella.

30:2 Ja olit wienet waimot/ jotca siellä olit pienimmäst nijn suurimnaan/ ei he yhtäkän surmannet/ mutta weit pois ja menit tietäns.

30:3 Cosca Dawid tuli miehinens Caupungijn/ ja näki sen poltetuxi/ ja wiedyxi heidän emändäns ja tyttärens pois/

30:4 Corgotti Dawid ja wäki/ cuin hänen cansans oli änen/ ja itki sijhenasti ettei heillä enämbi woima itke ollut.

30:5 Ja Dawidin caxi emändätä olit myös wiedyt pois/ Ahinoam Jesreeliteri ja Abigail Nabalın emändä Carmelist.

30:6 Ja Dawid oli suurest ahdistettu/ sillä Canssa tahdoit hänen kiwittä/ ja caiken Canssan sielut olit murheisans/ poicains ja tytärtens tähden. Mutta Dawid wahwisti idziäns HERrasa hänen Jumalans.

30:7 Ja sanoi Papille AbJatharille Ahimelechin pojalle: tuo minulle pääliswaate.

I Samuelin Kirja

30:8 Ja cosca AbJathar oli tuonut Dawidille pääliswaatten/ Kysyi Dawid HErralle/ ja sanoi: pitäkö minun ajaman sitä joucko taca/ pitäkö minun ottaman heidän kijnni? hän sanoi: aja heitä taca/ ja sinä saawutat heidän/ ja otat saalin.

30:9 Nijn meni Dawid matcaan/ ja cuusi sata miestä cuin hänen cansans olit/ ja tulit Besorin ojan tygö/ mutta muutamat rupeisit sijnä seisoman.

30:10 Mutta Dawid ja neljä sata miestä menit sotawäen perän/ ja caxi sata miestä jotca siihen seisoman jäit/ ei wijdzinet mennä Besorin ojan ylidze.

30:11 JA he löysit yhden Egyptin miehen kedolda/ sen he weit Dawidin tygö/ ja annoit leipä syödä ja wettä juoda.

30:12 Ja annoit rypälen ficunit ja caxi rypälettä rosinoit/ ja sijttecuin hän oli syönyt/ tuli hänen hengens wirgotetuxi: sillä ei hän ollut colmena päiwänä eikä colmena yönä leipä syönyt/ eikä wettä juonut.

30:13 Dawid kysyi hänelle: kenengäs olet ja custas olet? hän sanoi: minä olen Egyptin nuorucainen Amalechiterein palwelia/ ja minun HErran on hyljännyt minun/ ja sijtte on jo colme päiwä cuin minä sairaxi tulin.

30:14 Me tulim etelästä päin Chrethin ja Judan/ etelästä päin Calebin/ ja poltim Ziklagin.

30:15 Dawid sanoi hänelle: wietkös minun sen sotawäen tygö? hän sanoi: wannos minulle Jumalan cautta/ ettet sinä minua tapa/ eli anna minua minun Herrani käsijn/ njjn minä wien sinun sen sotawäen tygö.

30:16 Ja hän wei heidän: ja cadzo/ he olit hajottanet heitäns coco maahan/ söit/ joit ja pedit juhla/ sen suuren saalin tähden/ jonga he olit siellä saanet Philisterein ja Judan maalda.

30:17 Ja Dawid löi heitä amusta ruweten ehtosen asti/ liki toiseen päiwään/ njjn ettei heistä yhtäkän pääsnyt/ paidzi neljä sata

nuorucaista/ jotca istuit Camelein päälle/ ja pakenit.

30:18 Nijn Dawid pelasti caicki cuin Amalechiterit ottanet olit/ ja sai hänen caxi emändätäns jällens.

30:19 Ja ei puuttunut nijstä mitän/ piendä eli suurta/ pojista ja tyttäristä/ eli muusta saalista cuin he ikänäns ottanet olit/ Dawid toi ne caicki tacaperin jällens.

30:20 Ja Dawid otti lambat ja härjät/ ja andoi ne aja hänen carjans edellä ja he sanoit: tämä on Dawidin saalis.

30:21 Ja cosca Dawid tuli nijden cahden sadan miehen tygö/ jotca olit wäsyxis ja jälist seuraisit Dawidi/ ja olit jäänet Besorin ojan tygö/ menit he Dawidi wastan/ ja sitä sotawäke cuin hänen cansans oli/ ja Dawid meni sen wäen tygö ja terwetti heitä ystäwälist.

30:22 Nijn wastaisit ne cuin pahat ja tylyt miehet olit/ nijden seast cuin Dawidin cansa olit matcustanet/ ja sanoit: ettei he ollet meidän cansam/ ei pidä heille annettaman sijtä saalist cuin me saanet olemma/ mutta idzecukin ottacan emändäns ja lapsens/ ja mengän tietäns.

30:23 Nijn sanoi Dawid: ei teidän njjn pidä tekemän minun weljeni näiden cansa cuin HERRa meille andanut on/ ja on meidän warjellut ja andanut sen sotawäen meidän käsijm/ jotca olit tullet meitä wastan.

30:24 Cuca teitä pitä cuuleman täsä asias/ sencaltainen cuin nijden osa on jotca olit sodas meidän cansam/ pitä myös oleman heidän osans cuin meidän caluim tykönä owat ollet/ ja pitä yhdencaltainen jaco oleman.

30:25 Tämä on ollut sijtä ajast ja aina sijtte oikeus ja tapa Israelis tähän päiwän asti.

30:26 Ja cosca Dawid tuli Ziklagijn/ lähetti hän saalista nijlle ylimmäisille Judast/ cuin hänen ystäwäns olit/ ja sanoi: cadzo/ täsä on teille siunaus HERRan wiholisten saalist.

30:27 Nijlle cuin on BethElis/ nijlle Ramothis

I Samuelin Kirja

etelän päin/ nijlle Jatheris.

30:28 Nijlle Aroeris/ nijlle Siphmothis/ nijlle Esthmoas.

30:29 Ja nijlle cuin on Rachalis/ ja nijlle Jerahmeliterein Caupungist/ ja nijlle Keniterein Caupungist.

30:30 Nijlle Harmast/ ja nijlle cuin on Chorsanist/ ja nijlle Athachist.

30:31 Nijlle Hebronist/ ja caikista paicoista/ cusa Dawid oli miehinens waeldanut.

XXXI. Lucu.

Philisterit sotiwat Sauli wastan/ ja Israel caatu Philisterein edes colmen Saulin pojan cansa/ Saul myös haawoitetan/ v. 1. lange mieckaans/ ja cuole: nijn myös hänen asenscandaja/ v. 4. Moni Israelist jättä Caupungins/ ja pakene/ v. 7. Philisterit ottawat Saulin pään ja hänen asens/ ja lähettäwät ymbärins heidän maans ärijn/ v. 8. Jabexen miehet Gileadist ottawat Saulin ja hänen poicains ruumit/ ja hautawat Jabexeen/ v. 11.

31:1 Niin Philisterit sodeit Israeli wastan/ ja Israelin miehet pakenit Philisterejä/ ja langeisit lyötynä Gilboan wuorella.

31:2 Ja Philisterit ripuit Saulis ja hänen pojisans/ ja surmaisit Jonathanin/ AbiNadabin ja Melchisuan/ Saulin pojat.

31:3 Ja sota oli angara Sauli wastan/ ja joudzimiehet käwit hänen päällens jousten cansa/ ja haawoitettin pahoin joudzimiehildä.

31:4 Nijn sanoi Saul asenscandajalle: wedä sinun mieckas/ ja pistä sillä minua läpidze/ ettei nämät ymbärinsleickamattomat tulis ja

pistäis minua läpidze/ ja pilckais minua. Mutta hänen asenscandaja ei tahtonut: sillä hän pelkäis idzens suurest. Nijn otti Saul mieckans ja langeis sijhen.

31:5 Cosca hänen asenscandaja näki Saulin cuollexi/ langeis hän myös mieckaans/ ja cuoli.

31:6 Ja nijn cuoli Saul ja colme hänen poicans/ ja hänen asenscandaja/ ja caicki hänen miehens sinä päiwänä.

31:7 Cosca Israelin miehet jotca olit toisella puolella laxo/ ja toisella puolella Jordani/ näit Israelin miehet paennexi/ ja Saulin poikinens cuollexi/ jätit he Caupungit ja pakenit. Nijn tulit Philisterit ja asuit nijsä.

31:8 Ja toisna päiwänä tulit Philisterit ryöstämän tapetuita/ ja löysit Saulin ja colme hänen poicans macawan Gilboan wuorella.

31:9 Ja hackaisit hänen pääns pois/ ja otit häneldä aset/ ja lähetit ymbärins Philisterein maacunda/ ilmoitetta heidän epäjumalittens huoneis/ ja Canssan seas.

31:10 Ja panit hänen asens Astharothin huoneseen/ mutta hänen ruumins ripustit he Bethsan muurin päälle.

31:11 Cosca Jabexen asuwaiset Gileadis cuulit/ mitä Philisterit Saulille tehnet olit:

31:12 Hangidzit he caicki kelpawaiset miehet sotaan/ käwit caiken sen yön/ ja otit Saulin ja hänen poicains ruumit alas Bethsan muurin päaldä/ weit Jabexeen/ ja poldit siellä.

31:13 Ja otit heidän luuns/ ja hautaisit puun ala Jabexeen/ ja paastoisit seidzemen päiwä.

Ensimäisen Samuelin Kirjan loppu.

Toinen Samuelin Kirja

SECUNDUS REGUM , Toinen Samuelin Kirja / Josa nämät cappalet owat :

I. CUinga Dawid murhetti Sauli ja Jonathani/ tule Judan Cuningaxi ja woitta Abnerin/ cap. 1. 2. Abner tule Dawdin tygö/ cuinga hän ja Isboseth tapetan: ja Dawid tule coco Israelin Cuningaxi/ cap. 3. 4. 5. Anda Arkin tuoda Jerusalemiin/ ja saa lupauxen Salomost ja Christuxest/ cap. 6. 7. soti ja suurest menesty: osotta MephiBosethille Jonathanin pojalle laupiuden: pilcatan Hanonilda/ Ammonin lasten Cuningalda/ cap. 8. 9. 10.

II. Dawidin huorudest Urian emännän cansa/ ja mitä rangaistust Jumala hänelle ilmoitti Nathanin cautta/ cap. 11. 12. Cuinga Ammon häwäis sisarens ja sentähden cuoliaxi lyötin Absolomilda: Absolomin asian sowittamisest Cuningan tygönä/ cap. 13. 14. Hänen capinastans Isäns wastan ja lopustans/ cuinga myös Dawid tuli waldacundaan jällens/ cap. 13. 14. 15. 20. asti. Gibeoniterein caipauxest Saulin huonetta wastan/ ja Philisterein sodast/ cap. 21.

III. Dawidin kijoswirrest ja wijmeisist sanoist/ hänen parhaist Sangareistans: synnistäns/ Canssan lukemises/ ja mikä widzaus sijtä seurais/ cap. 22. 23. 24. Ja on täsä kirjas Dawidin Historia/ hänen waldacundans algusta/ liki hänen cuolemaans. Dawid hallidzi 40. ajastaica. Hebronis 7. ajastaica/ 6. Cuucautta. Jerusalemis 33. ajastaica. 2. Sam. 5:5.

I. Lucu .

YXi nuorucainen/ Amalechiterin poica ilmoitta Dawidille Saulin cuoleman/ ja tunnusta hänen tappanens/ v. 1. Dawid itke Sauli ja Jonathani/ v. 11. anda nuorucaisen tappa/ v. 13. teke walituswirren heidän cuolemastans/ ylistä heidän menestystäns sodas/ ja heidän suloist ja jaloa hallitustans/ v. 17.

1:1 JA Saulin cuoleman jälkeen/ cosca Dawid oli palainnut Amalechiterein tapost/ oli hän Ziklagis caxi päiwä.

1:2 Cadzo/ colmandena päiwänä tuli yxi mies Saulin leirist/ rewäistyillä waatteilla/ ja mulda hänen pääns päällä. Ja cuin hän tuli Dawidin tygö/ langeis hän maahan ja cumarsi.

1:3 Dawid sanoi hänelle: custas tulet? hän sanoi: minä olen paennut Israelin leirist.

1:4 Dawid sanoi hänelle: sanos minulle/ mitä siellä on tapahtunut? hän wastais: wäki on paennut sodast ja paljo wäke on tapettu/ ja Saul on myös cuollut/ ja hänen poicans Jonathan.

1:5 DAwid sanoi sille nuorucaiselle joca näitä ilmoitti: mistäs tiedät Saulin ja hänen poicans Jonathanin cuollexi?

1:6 Nuorucainen sanoi: minä tulin tapaturmast Gilboan wuorelle/ ja cadzo/ Saul oli langennut omaan keihäseens/ ja rattat ja hewoismiehet ajoit händä taca.

1:7 Ja sijttecuin hän käänsi hänens/ ja näki minun ja cudzui tygöns/ ja minä sanoin: täsä minä olen.

1:8 Hän sanoi: cucas olet? minä wastaisin: minä olen Amalechiteri.

1:9 Ja hän sanoi minulle: tules minun tygöni ja tapa minua: sillä minä ahdistetan cowin/ ja minun hengen on wielä coconainen minus.

1:10 Nijn minä menin hänen tygöns ja tapoin hänen: sillä minä tiesin/ ettei hän olis cuitengan sen langemisen jälkeen elänyt. Ja minä otin cruunun hänen päästäns ja käsirengat hänen kädestäns/ ja toin ne tänne sinulle minun Herralleni.

1:11 Silloin tartui Dawid waatteisijns ja rewäis ne/ njn myös jocamies cuin hänen cansans oli.

2 Samuelin Kirja

1:12 Ja surit/ ja itkit/ ja paastoisit ehtosen asti/ Saulin ja hänen poicans Jonathanin tähden/ ja HERran Canssan tähden/ ja Israelin huonen tähden/ että ne miecan cautta langennet olit.

1:13 JA Dawid sanoi nuorucaiselle/ joca näitä ilmoitti: custas olet? hän sanoi: minä olen muucalaisen Amalechiterin poica.

1:14 Dawid sanoi hänelle: mixes peljännyt laske sinun kättäs/ ja tappa HERran woideltua?

1:15 Ja Dawid sanoi yhdelle hänen nuorista miehistäns: tule tänne ja lyö händä. Ja hän löi hänen cuoliaksi.

1:16 Nijn sanoi Dawid hänelle: sinun weres olcon sinun pääs päälle: sillä sinun suus on todistanut idze sinuas wastan/ ja sanonut: minä olen HERran woidellun tappanut.

1:17 JA Dawid walitti tämän walituxen Saulin ja Jonathanin hänen poicans tähden.

1:18 Ja käski opetta Judan lapsia joudzeen/ cadzo/ se on kirjoitettu hurscasten kirjas.

1:19 Israelin jaloimmat owat sinun cuckuloillas surmatut/ cuinga Sangarit owat langennet?

1:20 Älkät sanoco sitä Gathis/ älkät myös ilmoittaco Aschalonin catuilla/ ettei Philisterein tyttäret iloidzis/ eikä ymbärsleickamattomain tyttäret riemuidzis.

1:21 Te Gilboan wuoret/ älkön tulco caste eikä sade teidän päällen/ älkön myös olco pellost/ joista ylönnyshri tule: sillä siellä on wäkwewitten kilpi lyöty maahan/ Saulin kilpi/ nijncuin ei hän oliscan ollut öljyllä woideltu.

1:22 Jonathanin joudzi ei harhailut/ ja Saulin miecka ei ollut tyhjä tapettuun werestä/ ja Sangarein lihawudesta.

1:23 Saul ja Jonathan suloiset ja rackat eläisäns/ ei ole myös cuollesansackan eroitetut/ liuckammat cuin cotca/ ja wäkwewemmat cuin Lejonit.

1:24 Te Israelin tyttäret itkekät Saulia/ joca teidän waatetti rosinpunaisilla corjast/ ja caunisti teidän waatten cullaisilla caunistuxilla.

1:25 Cuinga Sangarit owat langennet sodas? Jonathan on myös tapettu sinun cuckuloillas.

1:26 Minä suren suurest sinun tähtes weljen Jonathan/ sinä olit minulle juuri racas/ sinun rackaudes oli suurempi minulle cuin waimoin rackaus.

1:27 Cuinga owat Sangarit langennet/ ja sotaaset tullet pois?

Vers.18. Joudzeen) Se on ollut wirren nimi/ nijncuin monicahdoilla wirsillä nimet owat.

II. Lucu .

DAwid woidellan Hebronis Judan Cuningaxi/ v. 1. kijttä Jabexen asuwita Saulin hautamisen edest/ v. 4. Abner teke Isbosethin Saulin pojan Israelin Cuningaxi/ v. 8. soti Joabi Dawidin sodan päämiestä wastan/ ja woitetan/ v. 12. Asahel pistetän cuoliaksi ajaisans Abneriä taca/ v. 18. Abner ano rauha/ v. 24. Joab lacka sotimast ja cukin mene cotians/ v. 30.

2:1 Siittecuin nämät olit tapahtunet/ kysyi Dawid HERralle/ sanoden: menengö minä yhtengän Judan Caupungeist? Ja HERra sanoi hänelle: mene. Dawid sanoi: cuhunga? Hän sanoi: Hebronijn.

2:2 Nijn Dawid meni ja caxi hänen emändätäns/ Ahinoam Jesreeliteri/ ja Abigail Nabalin emändä Carmelist.

2:3 Nijn myös miehet jotca olit hänen cansans/ wei Dawid myötäns jocaidzen huoneinens. Ja he asuit Hebronin Caupungeis.

2:4 Ja Judan miehet tulit ja woitelit siellä Dawidin Judan huonen Cuningaxi. Ja cosca Dawidille ilmoitettin Jabexen miehet Gileadis haudannen Saulin:

2:5 Lähetti hän heille sanan/ ja andoi sanoa heille: siunatut oletta te HERralda/ että te tämän laupiuden teitte Saulille teidän Herrallen/ ja oletta haudannet hänen.

2 Samuelin Kirja

2:6 Nijn tehkön HERra teille laupiuden ja totuuden/ ja minä teen myös teille hywä/ että te tämän teitte.

2:7 Wahwistacat sijs teidän käten/ ja olcat wäkewät: sillä teidän Herran Saul on cuollut/ ja Judan huone on myös minun woidellut hänellens Cuningaxi.

2:8 MUtta Abner Nerin poica/ Saulin sodan päämies/ otti Isbosethin Saulin pojan/ ja wei hänen Mahanaimijn/

2:9 Ja asetti hänen Gileadin/ Assurin/ Jesreelin/ Ephraimin/ BenJaminin ja caiken Israelin Cuningaxi.

2:10 Ja Isboseth Saulin poica oli neljänkymmenen ajastaicainen/ cosca hän tuli Israelin Cuningaxi/ ja hallidzi caxi ajastaica/ mutta Judan huone piti Dawidin cansa.

2:11 Ja se aica cuin Dawid oli Hebronis Judan huonen Cuningasna/ oli seidzemen ajastaica ja cuusi Cuucautta.

2:12 JA Abner Nerin poica meni Isbosethin Saulin pojan palwelioitten cansa Mahanaimista Gibeonijn.

2:13 Ja Joab ZeruJan poica meni Dawidin palweliain cansa/ ja he cohtaisit toinen toisens Gibeonin lammicon tykönä/ ja seisoi toinen toistans wastan/ nämät tällä puolella/ ja toiset toisella puolella lammickota.

2:14 Ja Abner sanoi Joabille: noscan nuorucaiset meidän eteem leikidzemän. Joab sanoi: tehkän nijn.

2:15 Nijn he nousit ja käwit caxitoistakymmendä BenJaminin lugusta Isbosethin Saulin pojan puolelda/ ja caxitoistakymmendä Dawidin palwelioista edes.

2:16 Ja jocainen heistä otti toinen toisens kijnni caulast/ ja pistit mieckans kylkijn/ ja langeisit toinen toisens cansa maahan. Sijtä cudzutan se paicka Helkath Hazurim/ joca on Gibeonis.

2:17 Ja sangen cowa sota nousi sinä päiwänä/ mutta Abner ja Israelin miehet lyötin Dawidin

palwelioilda tacaperin.

2:18 JA colme ZeruJan poica olit siellä/ Joab/ Abisai ja Asahel/ mutta Asahel oli nopia juoxeman/ nijncuin medzäwuohi kedolla.

2:19 Hän ajoi Abneri taca/ ja ei poikennut oikialle eikä wasemalle puolelle ajamast Abneri taca.

2:20 Nijn Abner cadzoi taans/ ja sanoi: etkös ole Asahel? hän sanoi: olen.

2:21 Ja Abner sanoi: pakene minun tyköäni oikialle eli wasemalle puolelle/ ja käsitä sinulles yxi noista nuorucaisist/ ja ota sen ase. Mutta Asahel ei luopunut hänestä.

2:22 Nijn Abner taas puhui Asahelille: pakene minun tacani/ mixis tahdot minua lyömän sinuas? ja cuinga minä sijtte tohdin nosta caswoni Joabin sinun weljes edes.

2:23 Mutta ei hän paennut. Mutta Abner pisti händä tacammaisella puolella keihästä hänen wadzaans/ nijn että keihäs käwi taca ulos/ ja hän langeis sijhen ja cuoli hänen eteens. Ja jocainen/ cuin sijhen paickaan tuli/ cusa Asahel cuollun oli/ seisatti sijhen.

2:24 MUtta Joab ja Abisai ajoit Abneri taca sijhenasti cuin päiwä laski. Ja cosca he tulit Amman cuckoldalle/ joca on Giahn tykönä/ Gibeonin corwen tiellä.

2:25 Silloin tulit BenJaminin lapset Abnerin taca cocoon/ ja cocoisit idzens yhteen jouckoon/ ja seisatit mäen cuckoldalle.

2:26 Ja Abner huusi Joabi/ ja sanoi: pitäkö miecan syömän ilman lackamata? etkös tiedä että sijtä tule enämbi catkerut? cuinga cauwan et sinä tahdo sanoa Canssalle/ että he lackaisit wainomast heidän weljejäns?

2:27 Joab wastais: nijn totta cuin Jumala elä/ jos sinä olisit tänäpä huomeneltain nijn sanonut/ nijn olis Canssa tänäpä jo warhain lacainnet wainomast cukin heidän weljejäns.

2:28 Ja Joab puhalsi waskitorween/ ja caicki Canssa seisatti alallans/ ja ei enä ajanet Israeli taca/ eikä myös enämbi sotinet.

2:29 MUtta Abner ja hänen miehens käwit

2 Samuelin Kirja

caiken yösen lakiolla kedolla/ ja menit Jordanin ylidze/ waelsit caiken Bithronin läpidze/ ja tulit Mahanaimijn.

2:30 Ja Joab käänsi idzens Abneristä/ ja cocois caiken Canssan/ ja sijnä puuttui Dawidin palwelioista yhdexäntoistakymmendä miestä/ ja Asahel.

2:31 Mutta Dawidin palweliat olit lyönet BenJaminilda/ ja nijstä miehistä jotca olit Abnerin cansa/ colme sata ja cuusikymmendä miestä.

2:32 Ja he otit Asahelin ja hautaisit Bethlehemijn hänen Isäns hautaan. Ja Joab käwi miehinens caiken sen yön/ ja tuli päiwän waljetes Hebronijn.

Vers.11. Seidzemen ajastaica) Nimittäin/ Saulin cuolemast/ v. 16. Helkath Hazurim) on Sangarten osa.

III. Lucu .

DAwidille syndy Hebronis cuusi poica/ v. 2. Isboseth puhu Abnerille Isäns jalcawaimosta/ v. 6. Abner wihastu/ luopu Isbosethist Dawidin tygö/ wie hänelle hänen emändäns Michalin jällens/ v. 8. käändä caiken Israelin Dawidin tygö/ tule hänen tygöns Hebronijn/ v. 17. lyödän cuoliaksi Joabilda Asahelin tähden/ v. 22. Dawid sadatta Joabi/ itke Abnerita/ tunnusta idzens wiattomaxi Abnerin cuolemaan/ v. 31.

3:1 JA pitkällinen sota oli Saulin ja Dawidin huonen waihella/ mutta Dawid caswoi ja menestyi/ ja Saulin huone häwis ja wäheni.

3:2 JA Dawidille syndyi Hebronis lapsia/ hänen esicoisens oli Amnon Ahinoamist sijtä Jesreelitist.

3:3 Toinen Chileab Abigailist Nabalın emännäst/ joca oli Carmelist. Colmas Absalom Maachan poica Thalmain Cuningan tyttären Gessurist

3:4 Neljäs Adonia Hagithin poica. Wijdes SaphatJa Abithalin poica.

3:5 Cuudes Jethream Eglast Dawidin emännäst. Nämät synnyit Dawidille Hebronis.

3:6 COsca sota Dawidin ja Saulin huonen waihella oli/ wahwisti Abner Saulin huonetta.

3:7 Ja Saulilla oli yxi jalcawaimo/ Rizpa nimeldä Ajan tytär. Ja Isboseth sanoi Abnerille: mixis macat minun Isäni jalcawaimon cansa?

3:8 Nijn Abner wihastui suurest Isbosethin sanoista/ ja sanoi: olongo minä coiran pää/ joca Judat wastan tein laupiuden sinun Isäs Saulin huonelle ja hänen weljillens ja ystäwillens/ ja en ole andanut sinua Dawidin käsijn/ ja sinä soimat minua tänäpän waimon tähden/ pahantekiäxi?

3:9 Jumala tehkön Abnerin cansa sen ja sen/ jos en minä tee/ nijncuin HERra on wannonut Dawidille.

3:10 Että minä otan Cuningan waldacunnan Saulin huonest pois/ ja ylönnän Dawidin istuimen Israelin ja Judan ylidzen/ Danist BerSeban asti.

3:11 Ja ei hän taitanut händä enämbi wastata yhtän sana/ sillä hän pelkäis händä.

3:12 JA Abner lähetti sanan edelläns Dawidille/ sanoden: kenengä maa oma on? ja sanoi: tee lijttos minun cansani/ ja cadzo/ minun käten on sinun cansas/ käändämän caicke Israeli sinun tygös.

3:13 Hän sanoi: oikein/ minä teen lijton sinun cansas/ mutta yhtä anon minä sinulda/ ettes tule minun näkywini ennen cuins tuot Michalin Saulin tyttären minun tygöni/ tullesas cadzoman minun caswojani.

3:14 LÄhetti myös Dawid sanan Isbosethille Saulin pojalle/ ja andoi hänelle sanoa: anna minulle minun emändän Michal/ jonga minä kihlaisin minulleni sadalla Philisterein esinahalla.

3:15 Isboseth lähetti matcaan ja andoi hänen otetta miehldäns Paltielildä Laixen pojalda

2 Samuelin Kirja

pois.

3:16 Ja hänen miehensä meni hänen kansansa/
ja itki hänen jäljensä haman Bahurimin asti.

Nijn sanoi Abner hänelle: palaja ja mene
matkaas. Ja hän palasi.

3:17 JA Abner puhui Israelin vanhimmille/ ja
sanoi: te oletta jo kauvan aika halannet
Dawidit teidän Cuningaxen/

3:18 Nijn tehkät nyt se: sillä HERra on sanonut
Dawidist: minä wapan minun Canssani
Israelin minun palveliani Dawidin käden
cautta Philisterein kädest/ ja caickein heidän
wiholistens kädest.

3:19 Puhui myös Abner Benjaminin corwain
cuullen/ ja meni myös puhuman Dawidin
corwille Hebronijn caickia kuin Israelille ja
caikelle Benjaminin huonelle kelpais.

3:20 COSca Abner tuli Dawidin tygö
Hebronijn/ ja caxikymmendä miestä hänen
kansans/ teki Dawid heille pidon.

3:21 Ja Abner sanoi Dawidille: minä nousen ja
menen cococoman caiken Israelin minun
Herrani Cuningan tygö/ että he tekisit lijton
sinun cansas/ ja sinä olisit Cuningas nijncuin
sinun sielus halaja. Nijn Dawid päästi Abnerin
menemän rauhas.

3:22 JA cadzo/ Dawidin palveliat ja Joab tulit
sotawäen tykö/ ja toit kansans suuren saalin/
mutta Abner ei ollut silloin Dawidin tykönä
Hebronis/ waan hän oli päästänyt hänen
menemän rauhas.

3:23 Cosca Joab ja caicki sotajoukko olit
tullet/ sanottin hänelle: Abner Nerin poica on
tullut Cuningan tygö/ ja hän on päästänyt
hänen rauhas menemän.

3:24 Nijn meni Joab Cuningan tygö/ ja sanoi:
mitäs tehnyt olet? cadzo/ Abner on tullut
sinun tygös/ mixis olet hänen päästänyt
menemän?

3:25 Etkös tunne Abneri Nerin poica: hän on
tullut sinua pettämän/ tiedustellaxens sinun
ulos ja sisälle käymistäs/ ja coetellaxens mitäs
teet.

3:26 JA cosca Joab läxi Dawidin tykö/ lähetti
hän sanan Abnerin perän/ että he toisit hänen
Borhasirast/ ja ei Dawid sijtä mitän tietänyt.

3:27 Cosca Abner tuli Hebronijn jällens/ wei
Joab hänen keskelle porttia puhutellaxens
händä erinäns/ ja pisti siellä händä wadzaan/
nijn että hän cuoli/ hänen weljens Asahelin
weren tähden.

3:28 Cosca Dawid nämät sai tietä/ sanoi hän:
minä olen wiatoim ja minun waldacundan
HERran edes ijancaickisest/ Abnerin Nerin
pojan werestä.

3:29 Mutta tulcon se Joabin pään päälle/ ja
caiken hänen Isäns huonen/ ja älkön puuttuco
Joabin huones se jolla juoxu ja spitali on/ ja
joca sauwalla käy ja miecalla caatu/ ja jolda
leipä puuttu.

3:30 Ja näin tapoit Joab ja hänen weljens
Abisai Abnerin/ että hän löi cuoliaxi Asahelin
heidän weljens/ sodas Gibeonin tykönä.

3:31 Mutta Dawid sanoi Joabille ja caikelle
Canssalle jotca olit hänen kansans: rewäiskät
teidän waatten ricki/ ja puettacat teidän
säkeillä/ ja parcucat Abnerin tähden. Ja
Cuningas käwi paarein peräs.

3:32 Cosca he hautaisit Abnerin Hebronis/
corgotti Cuningas änen ja itki Abnerin
haudan tykönä/ itki myös caicki Canssa.

3:33 Ja Cuningas walitti Abnerita/ ja sanoi:
Abner ei ole cuollut/ nijncuin tyhmä cuole:

3:34 Sinun kätes ei ollet sidotut/ sinun jalcas
ei ollet rautacahleis: sinä olet caatunut/
nijncuin se joca pahantekiän edes lange. Ja
Canssa itkit vielä enemmän händä.

3:35 COSca caicki Canssa tulit Dawidin cansa
rualle/ ja vielä walkia päiwä oli/ wannoi
Dawid/ ja sanoi: Jumala tehkön minulle sen ja
sen/ jos minä leipä taicka jotakin muuta
maistan/ ennencuin Auringo laske.

3:36 Ja caicki Canssa ymmärsi sen ja se kelpais
heille/ caicki se hywä kuin Cuningas oli tehnyt
Canssan silmäin edes.

3:37 Ja caicki Canssa/ ja coco Israel ymmärsit

2 Samuelin Kirja

sinä päiwänä ettei se ollut Cuningalda/ että Abner Nerin poica oli tapettu.

3:38 Ja Cuningas sanoi palwelioillens: ettäkö te tiedä että tänäpä on xyi päämies/ ja tosin suuri mies caatunut Israelis?

3:39 Ja minä olen vielä heicko ja woideltu Cuningas/ mutta ne miehet ZeruJan pojat owat cowemmat minua. HERra maxacon hänelle joca paha teke pahast sisustans.

IV. Lucu .

Isboeth hämmästy Abnerin cuolemast/ v. 1. tapetan cahdelda palwelialdans/ v. 5. jotca Dawid anda lyödä cuoliaxi/ ja Isboethin pään haudata Abnerin hautaan/ v. 12.

4:1 COsca Saulin poica cuuli Abnerin cuollexi Hebronis/ wäsyit hänen kätens/ ja coco Israel hämmästy.

4:2 Ja Saulin pojalla oli caxi päämiestä hänen sotawäelläns/ toisen nimi oli Baena ja toisen Rechob/ Rimonin sen Berothitin pojat/ BenJaminin lapsista: sillä Beroth oli myös luettu BenJaminin sucucundaan.

4:3 Ja Berothiterit olit paennet Gethaimijn/ ja olit siellä muucalaisna tähän päiwän asti.

4:4 OLi myös Jonathanilla Saulin pojalla xyi poica/ joca oli saattamatoim jalgoista/ ja oli jo wijden ajastaicainen/ cosca sanoma tuli Saulista ja Jonathanist Jesreelist: ja hänen imettäjäns otti hänen ja pakeni. Ja cosca hän kijrust pakeni/ langeis hän ja tuli saattamattomaxi/ ja hänen nimens oli MephiBoseth.

4:5 Nijn menit Rimonin sen Berothitin pojat Rechob ja Baena/ ja tulit Isboethin huoneseen/ cosca päiwä oli palawimmallans/ ja hän lewäis hänen wuotesans puolipäiwän aicana.

4:6 Ja he tulit keskelle huonetta nisuja ottaman/ pistit händä wadzaan ja pakenit:

4:7 Sillä cosca he huoneseen tulit/ lewäis hän

wuotesans/ hänen macaushuonesans. Ja he pistit hänen cuoliaxi/ ja hackaisit hänen pääns pois/ ja otit sen ja menit pois lakian kedon tien cautta coco sen yösen.

4:8 Ja cannoit Isboethin pään Dawidille/ joca oli Hebronis/ ja sanoit Cuningalle: cadzos/ täsä on Isboethin Saulin pojan pää sinun wiholises/ joca sinun sielus perän seiso. Ja HERra on tänäpä costanut Saulille ja hänen siemenellens minun Herrani Cuningan puolest.

4:9 Nijn wastais Dawid/ ja sanoi heille: nijn totta cuin HERra elä/ joca minun sieluni on wapahtanut caikesta surusta.

4:10 Se cuin minulle ilmoitti/ ja sanoi: Saul on cuollut/ ja luuli hänens hywäxi sanansaattajaxi/ sen minä otin kijnni ja tapoin Ziklagis/ jolle minun piti andaman sanansaattajan palcan.

4:11 Ja nämät jumalattomat miehet owat tappanet hurscan miehen hänen huonesans ja omas wuotesans. Eikö sijs minun pitäis waatiman hänen wertans teidän kädestän/ ja ottaman teitä pois maan päädä?

4:12 Ja Dawid käski nuorucaisians/ ja he tapoit heidän/ ja hackaisit kädet ja jalat poicki/ ja ripustit heidän lammicon tygö Hebronis. Mutta Isboethin pään he otit ja *hautaisit Abnerin hautaan Hebronijn.*

Vers.11. Hurscan miehen) Dawidin edes taisi hän wiatoim olla: sillä ei Dawid enämbätä anonut waldacunnast cuin hänelle tuli/ eli Jumala tahdoi anda hänelle/ 1. Sam. 26:10. Hän oli myös tappaitens edes wiatoim/ jotca piti warjeleman hänen hengens: sillä he olit hänen palwelians. Mutta Jumalan edes oli hän wicapää/ ettei hän tytynt Jumalan säändön/ joca Dawidin walinnut oli. Jonga myös Canssa oli walinnut. Ja waicka hän tämän tiesi/ 2. Sam.3:9. ja 17. tahdoi hän cuitengin wäkiwallalla hallita/ sentähden sai hän surkian lopun.

2 Samuelin Kirja

V. Lucu .

DAwid woidellan coco Israelin Cuningaxi Hebronis/ v. 1. mene Jerusalemijn ja aja Jebuserit pois/ woitta linnan/ rakenda sen ja asu sijnä/ v. 6. saa Tyrin Cuningalda puita ja wircamiehiä rakendaman hänellens huonetta: otta usiammat waimot: hänelle syndy yxitoistakymmendä poica Jerusalemis/ v. 11. Philisterit cuulewat Dawidin Cuningaxi/ menewät caxi kerta sotaan händä wastan/ waan hän hajotta ja lyö heidän/ v. 20.

5:1 JA caicki Israelin sucucunda tulit Dawidin tygö Hebronijn/ ja sanoit: cadzos/ sinun luus ja lihas me olem.

5:2 Ja aina ennen cosca Saul oli meidän Cuningam/ sinä johdatit Israelin ulos ja sisälle/ ja HERra on sinulle sanonut: sinun pitä minun Canssani Israelin warjeleman/ ja Israelin päämiehen oleman.

5:3 Ja caicki Canssan wanhimmat Israelist tulit Cuningan tygö Hebronijn/ ja Cuningas teki heidän cansans lijton HERran edes Hebronis/ ja he woitelit Dawidin Israelin Cuningaxi.

5:4 Ja Dawid oli colmenkymmenen ajastaicainen tullesans Cuningaxi/ ja hän hallidzi neljäkymmendä ajastaica.

5:5 Hebronis hän hallidzi Judat seidzemen vuotta ja cuusi cuucautta/ mutta Jerusalemis hän hallidzi caicke Israeli ja Judat colme neljättäkymmendä vuotta.

5:6 JA Cuningas meni miestens cansa Jerusalemijn Jebuserejä wastan/ jotca maalla asuit. Ja he sanoit Dawidille: ei sinun pidä tänne tuleman/ waan sokiata ja onduwat pitä sinun ajaman tääldä ulos (ja he ajattelit/ ettei Dawidin pitänyt sinne tuleman)

5:7 Mutta Dawid woitti Zionin linnan/ se on Dawidin Caupungin.

5:8 Ja sinä päiwänä sanoi Dawid: jos jocu lyö Jebuserit/ ja tarttu heidän rästänsalaisijn/ ja lyö sokiata ja onduwat/ joita Dawidin sielu

wiha (hänen pitä pään ja ylimmäisen oleman) josta heillä on sananlascu: ei yhtän sokiata ja onduwata päästetä huoneseen.

5:9 Ja Dawid asui linnas/ ja cudzui sen Dawidin Caupungixi/ ja Dawid rakensi sen ymbärins/ Millosta ja sisällisen puolen.

5:10 Ja Dawid menestyi ja enändyi/ ja HERra Jumala Zebaoth oli hänen cansans.

5:11 Niin Hiram Tyrin Cuningas lähetti sanan Dawidille/ ja Cedrin puita/ ja puuseppiä/ ja seinäkiwein hackaita. Ja he rakensit Dawidille huonen.

5:12 Ja Dawid ymmärsi HERran hänens wahwistanexi Israelin Cuningaxi/ ja corgottanexi hänen Cuningalisen waldacundans/ hänen Canssans Israelin tähden.

5:13 Niin Dawid otti Jerusalemist wielä usiambita jalcawaimoja ja emänditä/ sijttecuin hän tuli Hebronist. Ja Dawid sijtti wielä poikia ja tyttäritä.

5:14 Ja nämät owat heidän nimens/ jotca hänelle Jerusalemis synnyit: Sammua/ Sobab/ Nathan/ Salomo.

5:15 Jebehar/ Elisua/ Nepheg/ Japhia.

5:16 Elisama/ Eliada/ Eliphalet.

5:17 JA cosca Philisterit cuulit Dawidin woidelluxi Israelin Cuningaxi/ nousit he caicki edzimän Dawidi. Ja cuin Dawid sen ymmärsi/ nijn hän meni linnaan.

5:18 Mutta Philisterit tulit ja sioitit idzens Raphaimin laxoon.

5:19 Ja Dawid kysyi HERralle/ sanoden: menengö minä Philisterejä wastan/ ja annatcos heitä minun käteeni? Ja HERra sanoi Dawidille: mene heitä wastan/ minä annan Philisterit sinun käsijs.

5:20 Ja Dawid tuli BaalPrazimijn/ ja löi heidän sijnä/ ja sanoi: HERra on minun wiholiseni eroittanut minun edestän/ nijncuin wesi ercane toinen toisestans/ sijtä cudzutan se paicka BaalPrazim.

5:21 Ja he jätit siihen heidän epäjumalans/

2 Samuelin Kirja

mutta Dawid ja hänen wäkens otit ne pois.
5:22 JA Philisterit wielä nousit ja sioitit idzens Rephaimin laxoon.
5:23 Nijn Dawid kysyi HERralle/ ja hän wastais: ei sinun pidä menemän alas/ mutta tule taca heidän ymbärins/ ettäs tulet heitä wastian ficunapuiden cohdalla.
5:24 Ja cuins cuulet ficunapuun ladwat cahisewan/ nijn culje: sillä HERra on silloin lähtenyt ulos sinun etees/ lyömän Philisterein sotajouckoa.
5:25 Dawid teki nijncuin HERra oli hänelle käsenyt/ ja löi Philisterit hamasta Gebast/ siihenasti cuin Gaserijn tullan.

Vers.6. Sokiat ja onduwat) Nämät sokiat ja onduwat owat ollet heidän epäjumaltens cuwat/ jotca he owat pannet muurein päälle Dawidi wastian/ nijncuin warjelioita/ jotca heitä olisit warjellet. v. 20. BaalPrazimijn) Baal cudzutan isännäxi eli miehxi: Perez on rewäisemys eli eroitus/ sentähden piti tämä paicka BaalPrazim cudzuttaman/ se on/ miesten eroituxexi/ että Philisterit siellä hajotettin/ ja toinen toisestans eroitettin.

VI. Lucu .

DAwid coco colmekymmendä tuhatta nuorta miestä/ ja tuo Arkin Gibeast/ v. 1. HERra lyö Usan että hän tarttui Arckijn/ Dawid murhetti eikä tohdi wielä Arckia cotians wiedä/ waan wie ObedEdomin tygö/ jonga HERra siuna/ v. 6. Dawid sen cuultuans anda tuoda Arkin Dawidin Caupungijn/ uhrilla/ leikillä/ hypyllä/ v. 12. Michal Saulin tytär cadzo hänen ylön/ että hän paljasti idzens Canssan näkywis/ v. 20.

6:1 JA Dawid taas cocois caicki walitut miehet Israelist colmekymmendä tuhatta.
6:2 Ja nousi/ ja meni/ ja caicki Canssa jotca hänen tykönäns olit Judan asuwaisist/ tuoman

siellä Jumalan Arckia/ joca cudzutan HERran Zebaothin nimi/ cuin asu Cherubimin päällä.
6:3 Ja he panit Jumalan Arkin vden waunun päälle/ ja toiti hänen '41biNadabin huonest joca asui Gibeas. Mutta Usa ja Ahio AbiNadabin pojat ajoiti sitä vttä waunua.
6:4 Ja Cosca he ajoiti Jumalan Arkin cansa AbiNadabin huonest joca asui Gibeas/ ja Ahio käwi Arkin edellä.
6:5 Nijn Dawid soitti ja caicki Israelin huone HERran edes caickinaisilla hongaisilla candeileilla/ harpuilla/ psaltareilla/ trumbuilla/ culcuisilla ja cimbeleillä.
6:6 JA cosca he tulit Nahonin rijheen/ otti Usa Jumalan Arkin ja piteli sitä/ sillä härjät menit siwuin tietä.
6:7 Silloin HERran wiha julmistui Usan päälle/ ja Jumala löi hänen sijnä maahan hänen tyhmydens tähden/ nijn että hän cuoli Jumalan Arkin tykönä.
6:8 Silloin tuli Dawid murhellisexi että HERra nijn rewäis Usan/ ja cudzui sen paican PerezUsa/ tähän päiwän asti.
6:9 Ja Dawid pelkäis HERra sinä päiwänä/ ja sanoi: cuinga HERran Arcki tule minun tygöni?
6:10 Ja ei tahtonut anda tuoda sitä Dawidin Caupungijn hänen tygöns/ waan sallei cannetta ObedEdomin Gathiterin huoneseen.
6:11 Ja cosca HERran Arcki wijwyi colme cuucautta ObedEdomin sen Gathiterin huones/ siunais HERra hänen ja caiken hänen huonens.
6:12 JA se oli sanottu Cuningas Dawidille/ että HERra oli siunannut ObedEdomin huonen/ ja caiken mitä hänellä oli/ Jumalan Arkin tähden. Nijn meni hän ja toi Jumalan Arkin ObedEdomin huonest/ Dawidin Caupungijn ilolla.
6:13 Ja cosca he olit joutunet cuusi askeletta HERran Arkin cansa/ nijn uhrattin härkä ja lihawa lammas.
6:14 Ja Dawid tandzais caikella woimalla HERran edes/ ja hän oli waatetettu lijnaisella

2 Samuelin Kirja

pääliswaattella.

6:15 Ja Dawid ja caicki Israelin Canssa/ toit HERran Arkin riemulla ja Basunoilla.

6:16 Ja cosca HERran Arcki joudui Dawidin Caupungijn/ cadzoi Michal Saulin tytär ackunast/ ja näki Cuningas Dawidin hyppäwän ja tandzawan HERran edes/ ja hän cadzoi hänen ylön sydämesäns.

6:17 Cosca he cannoit HERran Arkin sisälle/ panit he sen siallens käskelle maja/ cuin Dawid oli hänelle rakendanut. Ja Dawid uhrais polttouhria ja kijtosuhria HERran edes.

6:18 Ja cosca Dawid oli uhrannut polttouhria ja kijtosuhria/ siunais hän Canssan HERran Zebaothin nimeen.

6:19 Ja jaoi caikelle Canssalle ja caikelle Israelin seuracunnalle/ miehille ja waimoille/ jocaidzelle kyrsän leipä/ ja cappalen liha/ ja mitan wijna/ sijtte meni caicki Canssa matcaans/ jocainen huoneseens.

6:20 JA cosca Dawid taas tuli siunaman huonettans/ meni Michal Saulin tytär händä wastan/ ja sanoi: cuinga jalo on ollut Israelin Cuningas tänäpä/ joca on idzens paljastanut hänen palweliains pijcain edes/ nijncuin irstat ihmiset paljastawat heidäns.

6:21 Mutta Dawid sanoi Michalille: minä tahdon soitta HERran edes/ joca minun walinnut on pikemmin cuin sinun Isäs ja caiken hänen huonens/ ja on käsenyt minun olla HERran Canssan Israelin päämiehenä.

6:22 Ja minä tahdon wielä halwembi olla ja nöyrä minun silmäin edes/ ja minä cunnioitetan nijden pijcain cansa joistas puhunut olet.

6:23 Ja Michalilla Saulin tyttäreillä ei ollut yhtän lasta hänen cuolema päiwäns asti.

VII. Lucu .

DAwid tahto raketa HERralle huonen/ v. 1. mutta Jumala estä hänen Nathanin cautta/ v. 4. Waan hänen jälkens lupa Jumala herättä

hänen siemenestäns joca on rakendapa huonen/ ja wahwista hänen waldacundans ja Dawidin istuimen ijancaickisest/ v. 8. jongatähden Dawid HERra suurest ylistä/ rucoillen/ että hän sen ajallans muistais ja täytäis/ v. 17.

7:1 JA cosca Cuningas istui huonesans/ ja HERra oli hänelle andanut lewon caikilda hänen wiholisildans/ ymbäristöldä.

7:2 Sanoi Cuningas Nathan Prophetalle: cadzo/ minä asun Cedripuises huones/ ja HERran Arcki asu waatetten alla.

7:3 Nathan sanoi Cuningalle: mene ja tee caicki mitä sydämesäs on: sillä HERra on sinun cansas.

7:4 Mutta yöllä tuli HERran sana Nathan Prophetan tygö/ joca sanoi:

7:5 Mene ja sano minun palwelialleni Dawidille: Näin sano HERra: sinäkö minulle huonen rakennat asuaxeni?

7:6 Sillä en minä ole asunut yhdesäkän huones sijtä päiwästä/ jona minä Israelin lapset johdatin Egyptist/ tähän päiwään/ waan minä olen waeldanut Tabernaclis ja majois.

7:7 Cuhunga ikänäns minä caickein Israelin lasten cansa waelsin/ olengo minä ikänäns puhunut jongun cansa Israelin sugust/ jolle minä olen käsenyt caita minun Canssani/ ja sanonut: mixet te ole minulle rakendanet Cedripuista huonetta?

7:8 Sano sijs nyt minun palwelialleni Dawidille: Näin sano HERra Zebaoth: minä olen sinun ottanut lamburista minun Canssani Israelin päämiehexi.

7:9 Ja minä olen sinun cansas ollut/ cusa ikänäns sinä olet käynyt/ ja olen häwittänyt caicki sinun wiholises sinun edestäs/ ja olen sinulle andanut suuren nimen/ nijden suurtein nimein jälkeen maan päällä.

7:10 Ja minä asetan Israelille minun Canssallen sian/ ja istutan hänen sijnä

2 Samuelin Kirja

asuman/ ettei hän enämbi culkiana olis/ ja jumalattomat ei pidä händä enämbi nijncuin ennen waiwaman.

7:11 Ja sijtä päiwästä jona minä asetin Duomarin Israelille minun Canssalleni/ annoin minä sinulle lewon caikilda sinun wihamiehildäs. Ja HERra ilmoitta sinulle/ että HERra sinulle huonen tehdä tahto.

7:12 Siittecuin sinun aicas on täytetty/ ja sinä lewät Isäis cansa/ herätän minä sinun siemenes sinun jälkes/ joca sinun ruumistas tulewa on/ ja minä wahwistan hänen waldacundans.

7:13 Ja hän rakenda minun nimelleni huonen/ ja minä wahwistan hänen Cuningalisen waldacundans istuimen ijancaickisest:

7:14 Minä olen hänen Isäns/ ja hän on minun poican: cosca hän paha teke rangaisen minä händä ihmisen wiczalla/ ja ihmisten lasten haawoilla.

7:15 Waan minun laupiuden ei pidä hänest eriämän/ nijncuin minä sen Saulilda eritin/ jonga minä otin sinun edestäs pois.

7:16 Mutta sinun huones ja sinun Cuningalinen waldacundas on pysywä sinun edesäs ijancaickisest/ ja sinun istuimes wahwistetan ijancaickisest.

7:17 COsca Nathan oli sanonut caicki nämät sanat Dawidille/ ja caiken tämän näyn:

7:18 Tuli Cuningas Dawid HERran eteen/ ja sanoi: cuca olen minä HERra/ HERra: ja mikä on minun huonen/ että minun tähän saattanut olet?

7:19 Ja olet sen wähäxi lukenut. HERra/ HERra/ mutta olet myös puhunut sinun palwelias huonelle caucaisist asioist ja tämä on ihmisen tapa/ joca on HERra Jumala.

7:20 Ja mitä Dawid enä sinun cansas puhu? sillä sinä tunnet sinun palwelias/ HERra/ HERra.

7:21 Sinun sanas tähden/ ja sinun sydämes jälken/ olet sinä HERra nämät suuret asiat tehnyt/ ilmoittaxes sinun palwelialles.

7:22 Sentähden olet sinä suurest ylistetty HERra Jumala: sillä ei yhtän ole sinun wertas/ ja ei ole yhtän Jumalata paidzi sinua/ caiken sen jälken/ cuin me olem corwillam cuullet.

7:23 Sillä cuca Canssa on maan päällä/ nijncuin sinun Canssas Israel? jongatähden Jumala on mennyt/ wapahtaman händä Canssaxens/ ja tekemän idzellens nimen ja sencaltaisia suuria ja hirmuisia asioita maan päällä sinun Canssas edes/ jongas sinulles Egyptist wapadit/ pacanain ja heidän jumalittens seast.

7:24 Ja sinä olet wahwistanut sinulles Israelin sinun Canssaxes ijancaickisest/ ja sinä HERra olet heidän Jumalaxens tullut.

7:25 Nijn wahwista sijs HERra Jumala se sana ijancaickisest/ jongas palwelias ja hänen huonestans puhunut olet/ ja tee nijncuins puhunut olet.

7:26 Nijn sinun nimes tule suurexi ijancaickisest/ että sanotan: HERra Zebaoth on Israelin Jumala/ ja sinun palwelias Dawidin huone on pysywäinen sinun edesäs.

7:27 Sillä sinä HERra Zebaoth Israelin Jumala olet awannut sinun palwelias corwat/ ja sanonut: minä rakennan sinulle huonen/ sentähden löysi sinun palwelias sydämesäns/ että hän tämän rucouxen sinun tygös rucoelis.

7:28 Sentähden HERra/ HERra/ sinä olet Jumala/ ja sinun sanas owat todet/ sinä olet näitä hywiä puhunut sinun palwelias.

7:29 Nijn rupe siunaman sinun palwelias huonetta/ että se olis ijancaickisest sinun edesäs: sillä sinä HERra olet sen puhunut/ sinun siunauxellas sinun palwelias huonetta ijancaickisest siunataxes.

Vers.19. Tämä on ihmisen tapa) se on/ sinä puhut minun cansan sencaltaisest ijancaickisest waldacunnast/ josa ei kengän taida Cuningas olla/ jos ei hän ole Jumala ja ihminen/ että hän on minun poican ja Cuningan ijancaickisest/ joca ainoastans

2 Samuelin Kirja

Jumalan työ on.

VIII. Lucu .

DAwid lyö Philisterit ja Moabiterit/ v. 1. ja HadadEserin Zoban Cuningan/ ja hänen cansans Damascun/ saa myös Syrian alans ja paljo saalista v. 3. Thoi Hemathin Cuningas siuna händä ja lähettä lahjoja/ jotca Dawid HERralle pyhittä/ v. 9. hän lyö myös Syrialaiset suolalaxos: pane Edomijn wäke/ ja oikein hallidze/ v. 13.

8:1 JA sijtte tapahtui että Dawid löi Philisterit ja alansi heitä/ ja otti orjuden suidzet Philisterein kädest.

8:2 Hän löi myös Moabiterit maahan/ nijn että hän heistä caxi osa tappoi/ ja yhden osan andoi hän elä. Nijn tulit Moabiterit Dawidin palwelioixi/ ja he cannoit lahjoja hänelle.

8:3 DAwid löi HadadEserin Rehobin pojan Zoban Cuningan/ mennesäns asettaman kättäns Euphratin wirran tygö.

8:4 Ja Dawid otti heistä tuhannen ja seidzemen sata hewois miestä/ ja caxikymmendä tuhatta jalcamiestä kijnni/ ja raiscais caicki waunuhewoiset/ ja sata waunua jätti heistä.

8:5 Nijn tulit Syrialaiset Damascust auttaman HadadEserit Zoban Cuningast/ ja Dawid löi Syrialaisist caxikymmendä tuhatta ja caxi miestä.

8:6 Ja asetti wäen Syrian Damascuun. Näin tuli Syria Dawidin palwelixi/ että he cannoit hänelle lahjoja: sillä HERra autti Dawidi cuhunga ikänäns hän meni.

8:7 Ja Dawid otti HadadEserin palweliiain cullaiset kilwet/ ja wei Jerusalemijn.

8:8 Mutta Bethast ja Berothaist HadadEserin Caupungist otti Cuningas Dawid paljo waske.

8:9 COSca Thoi Hamathin Cuningas cuuli Dawidin lyönen HadadEserin/ sotawäen/

8:10 Lähetti hän Joramin hänen poicans/

Dawidin tygö terwettämän händä ystäwälisest/ ja siunaman händä/ että hän sodei HadadEserin cansa ja löi hänen (sillä Thoi sodei HadadEserin cansa) ja hänen kädesäns olit cullaiset/ hopiaiset ja waskiset astiat.

8:11 Jotca Cuningas Dawid pyhitti HERralle/ sen cullan ja hopian cansa/ cuin hän pyhitti HERralle caikilda pacanoilda/ jotca hän waatinut oli alans.

8:12 Syriast ja Moabist/ Ammonin lapsilda/ Philistereildä/ Amalechitereildä ja HadadEserin Rehobin pojan Zoban Cuningan saalist.

8:13 JA Dawid teki hänellens nimen cosca hän tuli ja löi Syrialaiset suolalaxos/ cahdexantoistakymmendä tuhatta.

8:14 Ja hän asetti wäke coco Edomijn/ ja coco Edom oli Dawidin alla: sillä HERra autti Dawidi cunga ikänäns hän meni.

8:15 NIin oli Dawid caiken Israelin Cuningas/ ja hän toimitti Lain ja oikeuden caikelle Canssalle.

8:16 Ja Joab ZeruJan poica oli sotajoucon päällä/ mutta Josaphat Ahiludin poica oli Cantzleri.

8:17 Zadoc Ahitobin poica ja Ahimelek AbJatharin poica olit Papit/ Seraja oli kirjoittaja.

8:18 Banaja Jojadan poica oli Chrethein ja Plethein päällä/ ja Dawidin pojat olit Papit.

Vers.18. Papit) Ei Lewitain tawan jälken/ waan he cudzutan nijn/ että he olit corkiat ja cuuluisat miehet. Septuag. Interp. cudzuwat Banajan/ Chrethin ja Plethin/ ja Dawidin pojat caicki yhten ylimmäisexi howisa.

IX. Lucu .

DAwid anda MephiBosethille Jonathanin pojalle/ caicki Saulin pellot/ ja syödä hänen pöydäldäns/ v. 3. pane Ziban Saulin palwelian

2 Samuelin Kirja

MephiBosethin huonen hallidziaksi/ wiljelemän hänen peldojans/ v. 9.

9:1 JA Dawid sanoi: olleco jocu jäänyt Saulin huonest tehdäxeni laupiuden Jonathanin tähden hänelle.
9:2 Nijn oli yxi palwelia Saulin huonest Ziba nimeldä/ sen cudzuit he Dawidin tygö. Ja Cuningas sanoi hänelle: oletcos Ziba? hän sanoi: olen/ sinun palwelias.
9:3 Cuningas sanoi: jäikö jocu Saulin huonest/ että minä Jumalan laupiuden tekisin hänelle? Ziba sanoi Cuningalle: wielä on siellä Jonathanin poica/ ramba jalgoista.
9:4 Cuningas sanoi hänelle: cusa hän on? Ziba sanoi Cuningalle: cadzo/ hän on Lodabaris Machirin Ammielin pojan huones.
9:5 Nijn Cuningas Dawid lähetti/ ja andoi hänen tuoda Lodabarist Machirin Ammielin pojan huonest.
9:6 COsca MephiBoseth Jonathanin Saulin pojanpoica tuli Dawidin tygö/ langeis hän caswoillens ja cumarsi. Ja Dawid sanoi: MephiBoseth/ hän wastais: täsä minä olen/ sinun palwelias.
9:7 Dawid sanoi hänelle: älä pelkä/ sillä minä teen laupiuden sinun cansas/ Jonathanin sinun Isäs tähden/ ja minä annan sinulle sinun Isäs Saulin pellot jällens/ ja sinä syöt jocapäiwä leipä minun pöydäldäni.
9:8 Hän cumarsi/ ja sanoi: cuca olen minä sinun palwelias/ että käänisit sinus cuolluen coiran puoleen/ nijncuin minä olen?
9:9 Nijn cudzui Cuningas Ziban/ SAulin palwelian/ ja sanoi hänelle: minä olen andanut sinun Herras pojalle caiken sen cuin Saulin oma on ollut/ ja coco hänen huonens.
9:10 Nijn pitä sinun/ ja sinun lapses/ ja palwelias/ wiljelemän hänen peldojans/ ja corjaman sinun Herras pojalle leiwäxi ja rawinnox. Mutta MephiBoseth sinun Herras poica syö jocapäiwä leipä minun pöydäldäni. Ja Ziballa oli wijsitoistakymmendä poica/ ja

caxikymmendä palweliata.

9:11 Ja Ziba sanoi Cuningalle: caicki cuin minun Herran Cuningas on hänen palweliallens käsenyt/ teke hänen palwelians/ ja MephiBoseth syökän minun pöydäldäni/ nijncuin yxi Cuningan lapsist.
9:12 Ja MephiBosethillä oli yxi wähä poica nimeldä Micha/ mutta caicki cuin Ziban huonest olit/ palwelit MephiBosethi.
9:13 Ja MephiBoseth asui Jerusalemiss: sillä hän söi jocapäiwä Cuningan pöydäldä/ ja hän ondui molemmista jalgoistans.

X. Lucu .

DAwid lähettä lohduttaman Hanonit Ammonin lasten Cuningan poica/ Isäns cuoleman tähden/ v. 1. joca pilcka Dawidin palwelioita/ v. 3. ja palcka suuren joucon sotawäke/ v. 6. Joab soti heitä wastan ja lyö heidän/ v. 7. Dawid lyö HadadEserin Sodanpäämiehen Sobachin wäkinens/ v. 17.

10:1 SIjtte cuoli Ammonin lasten Cuningas/ ja hänen poicans Hanon hallidzi hänen siasans.
10:2 Nijn sanoi Dawid: minä teen laupiuden Hanonin Nahaxen pojan cansa/ nijncuin hänen Isäns teki laupiuden minun cansani/ ja lähetti palwelians lohduttaman händä/ hänen Isäns tähden.
10:3 Cosca Dawidin palweliat tulit Ammonin lasten maahan/ sanoit Ammonin lasten ylimmäiset heidän Herrallens Hanonille: luuletcos Dawidin cunnioittawan sinun Isäs sinun silmäis edes/ että hän on lähettänyt lohduttajat sinun tygös? etkös luule lähettänen hänen palwelioitans Caupungita tutkisteleman ja wacoiman/ ja häwittämän?
10:4 Silloin otti Hanon Dawidin palweliat/ ja ajeli puolen heidän partans/ ja leickais puolen heidän waatteistans suoliwyöhön asti/ ja laski heidän menemän.
10:5 Cosca se Dawidille ilmoitettin/ lähetti

2 Samuelin Kirja

hän heitä vastaan (sillä miehet olit suurest pilkatut) ja Cuningas andoi heille sanotta: olcat siihenasti Jerihos/ kuin teidän partan caswa/ ja sijtte tulcat.

10:6 COSca Ammonin lapset näit he haisewan Dawidin edes/ lähetit he ja palckaisit Syrialaiset Rehobin huonest ja Zobast/ caxikymmendä tuhatta jalcamiestä/ ja Cuningas Maacalda tuhannen miestä/ ja Cuningas Istobilda caxitoistakymmendä tuhatta miestä.

10:7 Cosca Dawid sen cuuli/ lähetti hän Joabin coco sotajoucon cansa.

10:8 Ja Ammonin lapset läxit ja asetit heitäns sotaan Caupungin portin eteen. Mutta Syrialaiset Zobast/ Rehobist/ Istobist ja Maacast olit erinäns kedolla.

10:9 Cosca Joab näki sodan asetetuxi päällens/ edest ja taca/ walidzi hän caikista Israelin nuorista miehistä/ ja asetti idzens Syrialaisia vastaan.

10:10 Ja muun wäen andoi hän weljens Abisain käden ala/ ja asetti idzens Ammonin lapsia vastaan.

10:11 Ja sanoi: jos Syrialaiset tulewat minua woimallisemmaxi/ nijn tule minun auxen/ jos Ammonin lapset joutuwat sinua woimallisemmaxi/ nijn minä tulen sinun apuus.

10:12 Ole miehullinen/ ja olcam wahwat meidän Canssam edest/ ja meidän Jumalam Caupungein edest/ mutta HERra tehkön nijncuin hänelle kelwollinen on.

10:13 Ja Jaob läxi matcaan sen wäen cansa kuin hänen cansans oli/ sotiman Syrialaisia vastaan/ ja he pakenit heidän edestäns.

10:14 Ja cosca Ammonin lapset näit Syrialaiset pakenewan/ pakenit he myös Abisain edes ja menit Caupungijn. Nijn palais Joab Ammonin lasten tykö ja tuli Jerusalemijn.

10:15 JA cosca Syrialaiset näit heitäns Israelildä lyödyxi/ coconnuit he yhteen.

10:16 Ja HadadEser lähetti ja tuotti Syrialaiset

toiselle puolen weden/ ja andoi heidän sotajouckons sinne tulla/ ja Sobach HadadEserin sodanpäämies meni heidän edelläns.

10:17 Cosca se Dawidille ilmoitettin/ cocois hän caiken Israelin/ ja meni Jordanin ylidze/ ja tuli Helamijn/ ja Syrialaiset asetit idzens Dawidit vastaan/ sotiman hänen cansans.

10:18 Mutta Syrialaiset pakenit Israelin edest/ ja Dawid löi heistä/ seidzemen sata waunua/ ja neljäkymmendä tuhatta radzasmiestä. Löi hän myös Sobachin sodanpäämiehen/ että hän sijnä cuoli.

10:19 Cosca ne Cuningat näit/ jotca olit HadadEserin alla/ heitäns lyödyxi Israelildä/ teit he Israelin cansa rauhan/ ja olit heille alammaiset/ ja Syrialaiset ei uscaldanet Ammonin lapsia enämbi autta.

XI. Lucu .

Joab pjjrittä Rabban Ammonin lasten Caupungin/ v. 1. Dawid näke BathSeban Urian emännän: maca hänen cansans/ v. 2. lähettä Urian perän/ tuleman cotia emändäns tygö/ waan cosca ei hän tahdo/ v. 5. lähettä hän hänen Joabin tygö jällens/ ja tappa Ammoniterein miecalla/ v. 14. otta BathSeban emännäxens/ joca hänelle synnyttä pojan/ v. 26.

11:1 JA cosca se aica joudui wuodest/ jolla Cuningasten tapa oli sotijn mennä/ lähetti Dawid Joabin ja hänen palwelians hänen cansans/ ja caiken Israelin/ hucuttaman Ammonin lapsia/ ja he pjjritit Rabban/ mutta Dawid jäi Jerusalemijn.

11:2 Ja tapahtui/ että Dawid ehtopuoella nousi wuotestans/ ja käyskendeli Cuningan huonen caton päällä/ ja näki yhden waimon pesewän idziäns/ ja waimo oli sangen ihana näkyäns.

11:3 Ja Dawid lähetti ja andoi kysyä waimoa/

2 Samuelin Kirja

ja sanoi: eikö tämä ole BathSeba Eliamin tytär/ Urian sen Hetheuxen emändä.
11:4 Ja Dawid lähetti sanan ja andoi tuoda hänen. Ja kuin hän tuli hänen tygöns/ macais hän hänen cansans (mutta hän puhdisti idzens hänen saastaisuudestans) ja hän palais huonesens.
11:5 JA waimo tuli rascaxi/ ja lähetti ja ilmoitti sen Dawidille/ ja sanoi: minä olen rascaxi tullut.
11:6 Nijn lähetti Dawid Joabin tygö/ sanoden: lähetä minun tygöni Uria se Hetheus. Ja Joab lähetti Urian Dawidin tygö.
11:7 Ja cosca Uria tuli hänen tygöns/ kysyi Dawid/ jos Joab ja Canssa rauhas olisit/ ja jos sota menestyis.
11:8 Ja Dawid sanoi Urialle: mene sinun huonesees ja pese jalcas. Ja cosca Uria läxi Cuningan huonesta/ seurais händä cohta Cuningan lahja.
11:9 Ja Uria pani lewätä Cuningan huonen owen eteen/ cusa caicki hän Herrans palweliat macaisit/ ja ei mennyt huoneseens.
11:10 COsca Dawidille sanottin: ei Uria ole mennyt huoneseens/ sanoi Dawid hänelle: etkös tullut matcast? mixes mennyt huonesees?
11:11 Mutta Uria sanoi Dawidille: Arcki ja Israel ja Juda macawat majois/ ja Joab minun Herran ja minun Herrani palweliat macawat kedolla/ ja minä menisin huoneseen syömän/ juoman ja macaman emändäni tykönä/ nijn totta kuin sinä elät ja sinun sielus elä/ en tee minä sitä.
11:12 Dawid sanoi Urialle: nijn ole vielä tämä päiwä täsä/ huomen lasken minä sinun menemän. Nijn Uria oli sen päiwän Jerusalemis ja toisen päiwän.
11:13 Ja Dawid käski hänen cansans syömän ja juoman/ ja juowutti hänen. Ja ehtona läxi hän ulos/ ja pani wuotesens lewätä hänen Herrans palwelioitten cansa/ ja ei mennyt huonesens.

11:14 HUomeneltain kirjoitti Dawid Joabin tygö Kirjan/ ja lähetti sen Urian myötä.
11:15 Ja hän kirjoitti näin: aseta Uria sotaan/ cusa caickein cowin on/ ja käätkät teitän hänen tyköäns tacaperin/ että hän lyödaisin ja cuolis.
11:16 Cosca Joab oli Caupungin edes/ asetti hän Urian siihen paickan/ cusa hän wäkwimmät sotamiehet tiesi olewan.
11:17 Ja cosca miehet läxit Caupungist ja sodeit Joabi wastan/ caaduit muutamat Dawidin palwelioista/ ja Uria se Hetheus myös cuoli.
11:18 NIin Joab lähetti/ ja andoi sanoa Dawidille caicki sodan menot.
11:19 Ja käski sanansaattajan sanoa: coscas olet puhunut caicki sodan menot Cuningalle:
11:20 Ja näet hänen wihaisexi/ ja Cuningas sano sinulle: mixi te nijn lähes Caupungita astuitte sodalla? ettäkö te tiedä/ cuinga muurista ammutan?
11:21 Cuca löi Abimelechin JeruBesethin pojan? eikö waimo paiscannut myllynkiwen cappalda muurista hänen päällens/ että hän cuoli Thebezes? mixi te astuitte nijn lähes muuria? Nijn sano: sinun palwelias Uria se Hetheus on myös cuollut.
11:22 Sanansaattaja meni/ ja tuli ja jutteli Dawidille caicki nämät/ joiden tähden Joab hänen lähettänyt oli.
11:23 Ja sanansaattaja sanoi Dawidille: ne miehet voitit meidän ja tulit kedolle meidän tygöm/ mutta me löim heidän tacaperin Caupungin porttin asti.
11:24 Ja ambujat ambuisit muurista sinun palwelioitas/ ja tapoit muutamita Cuningan palwelioista/ ja sinun palwelias Uria se Hetheus on myös cuollut.
11:25 Dawid sanoi sanansaattajalle: sano näin Joabille: älä sitä huole/ sillä miecka syö nyt yhden nyt toisen/ älä lacka sotimast Caupungita wastan/ ettäs cukistaisit hänen/ ja wahwistaisit sinus.

2 Samuelin Kirja

11:26 JA cosca Urian emändä cuuli hänen miehens Urian cuollexi/ murhetti hän miestäns.

11:27 Sijttecuin hän oli murhettinut/ lähetti Dawid ja andoi hänen tuoda hänen huonesens/ ja tuli hänen emännäxens/ ja synnytti hänelle pojan/ mutta ei HERralle kelwannut tämä työ/ jonga Dawid teki.

Vers.4. Macais hän hänen cansans) Että Dawid näin rascast teke syndiä HERra wastan/ sekä huorudella että murhalla/ cuingast hän on sijs mies Jumalan mielen jälken/ 1. Sam. 13: 14. Wastaus: Dawid cadui ja teki parannuxen Jumalan mielen jälken/ joca ei tahdo että syndinen cuolis/ waan käändyis ja eläis/ Ezech. 33:11. Sentähden otta hän Dawidin armoon/ nijn myös BathSeban/ että hänestä syndyi Salomo/ jonga siemenestä Christus syndynyt on. Mutta että Jumala rangaise Dawidi moninaisilla rangaistuxilla (cuin Historia edespäin näyttä) sen hän teke/ ensist: hillitä liha ja synnin luondo/ walituisans. Sijtte caikille suruttomille/ ja irstallisille carttamisexi/ jotca huoruden ja haureuden naurona pitävät/ luulden taitawans sen peittä ihmisten edes/ eli: että he owat woimalliset mailmas/ taitawat he kyllä wälttä ihmisten Duomion/ nijncuin Abner/ 2. Sam.3:8: waan Jumalan Duomiota ei he taida wälttä/ Eph. 5:5.

XII. Lucu .

NAthan ilmoitta Dawidille syndins wertauxen cautta/ v. 1. Ja Jumalan rangaistuxen/ v. 7. Dawid tunnusta syndins/ v. 13. Lapsi cuole/ ehkä Dawid sen edest rucoile/ v. 14. BathSeba synnyttä Salomon/ v. 24. Joab lähettä leirist Dawidin perän/ joca mene ja woitta Rabbahn/ v. 26.

12 :1 JA HERra lähetti Nathanin Dawidin tygö.

Cosca hän tuli hänen tygöns/ sanoi hän hänelle: caxi miestä oli yhdes Caupungis/ toinen ricas ja toinen köyhä.

12:2 Sillä rickalle oli paljo lambaita ja carja.

12:3 Mutta köyhällä ei ollut mitän muuta cuin yxi wähä lammas/ jonga hän ostanut oli ja caswattanut suurexi/ ja rawidzi sen tykönäns lastens cansa/ joca myös söi hänen leipäns palasta/ ja joi hänen juomaastiastans/ ja macais hänen sylisäns/ ja se oli hänelle nijncuin tytär.

12:4 Mutta cosca rickalle miehelle tuli wieras/ ei raskinnut hän otta omista lambaistans ja härjistäns/ walmistaxens jotakin wieralle/ joca hänen tygöns tullut oli/ mutta otti sen köyhän miehen lamban/ ja walmisti wieralle/ joca hänen tygöns tullut oli.

12:5 Nijn Dawid wihast julmistui suurest sitä miestä wastan/ ja sanoi Nathanille: nijn totta cuin HERra elä/ se mies on cuoleman lapsi joca tämän teki.

12:6 Nijn myös pitä hänen maxaman neljäkertaisest sen lamban/ että hän sencaltaista tehnyt on/ ja ei säästänyt sitä.

12:7 Nijn sanoi Nathan Dawidille: sinä olet se mies. Nijn sano HERra Israelin Jumala: minä olen woidellut sinun Israelin Cuningaxi/ ja olen pelastanut Saulin kädest.

12:8 Ja olen andanut sinulle sinun Herras huonen/ sitälikin hänen emändäns sinun sylijs/ ja olen andanut sinulle Israelin ja Judan huonen/ ja jos sijnä wähä on/ nijn minä sen ja sen lisän sinulle.

12:9 Mixis cadzoit HERran sanan ylön/ tehden tämän pahan hänen silmäins edes. Urian sen Hetheuxen olet sinä lyönyt miecalla/ hänen waimons olet sinä ottanut sinulles emännäxi/ mutta hänen olet sinä tappanut Ammonin lasten miecalla.

12:10 Nijn ei pidä myös miecan lackaman sinun huonestas ijancaickisest: sillä sinä olet cadzonut minun ylön/ ja Urian sen Hetheuxen emännän ottanut sinulles emännäxi.

2 Samuelin Kirja

12:11 Näin sano HERra: cadzo/ minä herätän pahuden sinua watan sinun omasta huonestas/ ja otan sinun emändäs sinun silmäis nähden/ ja annan ne lähimmäiselles/ ja hän maca sinun emändäis siwus walkiana päiwänä.

12:12 Sillä sinä olet sen tehnyt salaisest/ mutta minä teen coco Israelin edes/ ja Auringon edes.

12:13 NIjn sanoi Dawid Nathanille: minä olen syndiä tehnyt HERra watan. Nathan sanoi Dawidille: nijn on myös HERra sinun syndis ottanut pois/ et sinä cuole.

12:14 Mutta ettäs tämän työn cautta saatit pilckaman HERran wiholliset/ pitä sen pojan/ joca sinulle syndynyt on/ totisest cuoleman.

12:15 SIjtte meni Nathan hänen huoneseens. Mutta HERra löi lapsen/ jonga Urian emändä Dawidille synnyttänyt oli/ että se sairasti cuolemallans.

12:16 Ja Dawid edzei Jumalata lapsen tähden/ paastois ja meni sisälle/ ja macais yön maasa.

12:17 Nijn nousit hänen huonens wanhimmat nostaman händä maasta/ mutta ei hän tahtonut/ eikä syönyt leipä heidän cansans.

12:18 Seidzemendenä päiwänä cuoli lapsi/ ja ei Dawidin palweliat tohtinet sanoa hänelle lasta cuollexi: sillä he ajattelit/ cadzo/ cosca lapsi wielä eli/ puhuim me hänen cansans/ ja ei hän cuullut meidän ändäm/ cuinga paljo enemmän hän tulis murhellisexi jos me sanoisim: lapsi on cuollut?

12:19 Cosca Dawid näki hänen palwelians hiljaxens puhuwan/ ja ymmärsi lapsen cuollexi/ sanoi hän palwelioillens: cuolico lapsi? he sanoit: cuoli.

12:20 Ja Dawid nousi maasta/ pesi idzens ja woiteli/ ja puki toiset waattet päällens/ ja meni HERran huoneseen/ ja rucoili/ anoi cotia ulduans ruoca ja söi.

12:21 Nijn sanoit hänen palwelians hänelle: mikä se on cuins teet? lapsen eläis paastoisit sinä ja itkit/ mutta lapsen cuolles/ nouset sinä

ja syöt.

12:22 Hän sanoi: lapsen eläis minä paastoisin ja itkin/ sillä minä ajattelin: cuca tietä/ jos HERra on minulle armollinen/ että lapsi eläis.

12:23 Mutta sijttecuin se cuoli/ mitä minun pidäis paastoman? taidango minä hänen jäl lens tuoda? minä kyllä menen hänen tygöns/ mutta ei hän palaja minun tygöni jäl lens.

12:24 JA cosca Dawid oli lohduttanut hänen emändätäns BathSebat/ meni hän hänen tygöns/ ja lewäis hänen tykönäns/ ja hän synnytti pojan/ sen cudzui hän Salomo/ ja HERra racasti händä.

12:25 Ja hän lähetti hänen Nathan Prophetan käden ala/ hän cudzui hänen JedidJah HERran tähden.

12:26 NIjn sodei Joab Ammonin lasten Rabbah wastan/ ja woitti sen Cuningalisen Caupungin.

12:27 Ja Joab lähetti sanan Dawidille/ ja andoi sanotta hänelle: minä olen sotinut Rabbah wastan/ ja olen woittanut wesi Caupungin.

12:28 Nijt cocoa sijs jäänyt Canssa ja pijritä Caupungi/ ja woita händä/ etten minä sitä woitais/ ja minulle sijtä nimi olis.

12:29 Nijn Dawid cocois caiken Canssan/ matcusti/ ja sodei Rabbah wastan/ ja woitti sen.

12:30 Ja otti heidän Cuningans Cruunun hänen päästäns/ joca painoi leiwiskän culda/ ja callita kiwiä/ ja se pandin Dawidin päähän/ ja he weit paljo saalist Caupungist ulos.

12:31 Ja Canssan/ joca siellä oli/ johdatti hän ulos/ ja pani rautaisen sahan ala/ ja rautaäken ala/ ja rautaisten waajain ala/ ja poltti heidän tijlihaudas. Nijn hän teki caikille Ammonin lasten Caupungeille. Ja Dawid ja caicki Canssa palais sijtte Jerusalemijn.

Vers.11. Annan ne lähimmäiselles) Se on/ minä annan sinun wiholliselles wallan sinun ylidzes/ täyttäxens hänen paha tahtoans sinua

2 Samuelin Kirja

*wastan/ ja häwäistäxens sinun emändäs
Israelin silmäin edes: sillä cusa Raamattu nijn
puhu/ ei pidä nijn ajateldaman/ että Jumala
käske eli on syndijn syy. (Jumala ei ole se
Jumala joca syndiä tahto/ Psal. 5:5. Ei HERra
käske kenengän paha tehdä/ eikä anna
kellengän lupa syndiä tehdä/ Syr. 15:21. Joca
synnin teke hän on Perkelestä/ Ioh. 8:44.)
Waan Jumala saldi sencaltaiset pahat työt
synnin rangaistuxexi/ curittaxens näin omians.
Ja heidän rangaistuxens/ jotca nijtä tekewät/
on rascain/ cosca Jumala heidän hyljä
pahudesans/ saldi myös sijnä pysyä ja huckua.
Cuin täsä tapahtu Absolomin cansa. Lue
selitys/ Exod. 4:21 , cap. 7:3. ja 9:16.*

XIII. Lucu .

*AMnon häwäise sisarens Thamarin/ v. 7. Wiha
händä ja aja tyköns pois/ v. 15. Thamar on
yxinäinen Absolomin weljens huones/ v. 19.
Absolom tappa Amnonin/ v. 23. Pakene
Gesurin Cuningan tykö/ v. 37.*

13 :1 JA tapahtui sijtte/ että Absolomilla
Dawidin pojalla oli caunis sisar/ jonga nimi oli
Thamar/ ja Amnon Dawidin poica racasti
händä.

13:2 Ja Amnon teeskeli idzens sairaxi
Thamarin hänen sisarens tähden: sillä hän oli
neidzy. Ja näyi työläxi Amnonin silmäin edes
hänelle jotakin tehdä.

13:3 MUtta Amnonilla oli ystäwä/ joca
cudzuttin Jonadab/ Simean Dawidin weljen
poica/ ja Jonadab oli sangen cawala mies.

13:4 Hän sanoi hänelle: Cuningan poica/ mixis
nijn laihaxi tulet päiwä päiwäldä? etkös
minulle sitä sano? Nijn sanoi Amnon hänelle:
minä racastan Thamarit minun weljeni
Absalommin sisarta.

13:5 Jonadab sanoi hänelle: laske sinus
wuoteses/ ja teeskele idzes sairaxi/ cosca sijs
sinun Isäs tule cadzoman sinua/ nijn sano

hänelle: tulcan minun sisaren Thamar
ruockiman minua/ ja walmistaman herckua
minulle/ että minä näkisin ja söisin hänen
kädestäns.

13:6 Nijn Amnon pani lewätä/ ja teeskeli
idzens sairaxi. Cosca Cuningas tuli händä
cadzoman/ sanoi Amnon Cuningalle: tulcan
minun sisaren Thamar walmistaman minun
eteeni yhden hercun eli caxi/ että minä söisin
hänen kädestäns.

13:7 Nijn lähetti Dawid sanan Thamarille
huoneseens/ ja andoi hänelle sanoa: mene
sinun weljes Amnonin huoneseen/ ja walmista
hänelle ruoca.

13:8 Thamar meni hänen weljens Amnonin
huoneseen/ ja hän macais wuoteses/ ja hän
otti taikinan/ sotcui ja keitti sen hänen
silmäins edes/ ja walmisti hänelle hercun.

13:9 Ja hän otti sen hercun ja caasi hänen
eteens/ waan ei hän tahtonut syödä. Ja
Amnon sanoi: anna caicki mennä ulos minun
tyköni/ ja caicki menit ulos.

13:10 Nijn sanoi Amnon Thamarille: canna
ruoca Camarijn syödäxeni kädestäs. Nijn
Thamar otti hercun/ jonga hän walmistanut
oli/ ja candoi Camarijn Amnonin hänen
weljens tygö.

13:11 Ja cuin hän taridzi hänelle syödä/ tarttui
hän häneen/ ja sanoi hänelle: tule minun
sisaren/ ja maca minun cansani.

13:12 Mutta hän sanoi: ei minun weljen/ älä
minua häwäise/ sillä ei nijn ole tapa tehdä
Israelis/ Älä tee tätä hulluutta.

13:13 Cusa pidäis minun oleman minun
häpiäni tähden? Ja sinä tulisit nijncuin yxi
tyhmä Israelis. Puhu paremmin Cuningan
cansa/ ei hän minua sinulda kiellä.

13:14 Mutta ei hän cuullut händä/ waan woitti
hänen/ häwäis ja macais hänen.

13:15 Ja Amnon wihais händä suurest/ nijn
että wiha tuli suuremmaxi cuin rackaus ennen
oli. Ja Amnon sanoi hänelle: nouse ja mene.

13:16 Mutta hän sanoi: tämä pahus on

2 Samuelin Kirja

suurempi kuin se toinen/ kuin olet tehnyt minun kansani/ että minun ajat ulos. Mutta ei hän kuulunut häntä.

13:17 Waan cudzui nuorucaisens/ joca häntä palweli/ ja sanoi: aja tämä ulos minun tyköni/ ja sulje owi kirjnni hänen jälkensä.

13:18 Ja hänen ylläns oli kirjawa hame: sillä sencaltaisilla hameilla olit Cuningan tyttäret waatetetut/ nijncauwan kuin he olit neidzet. Ja cosca hänen palwelians oli hänen ajanut ulos/ ja sulkenut owen hänen jälkensä:

13:19 Heitti Thamar tuhca pääns päälle/ ja rewäissen kirjawan hamen ricki/ joca hänen ylläns oli/ ja pani kätensä pääns päälle/ ja huusi mensesäns.

13:20 Ja hänen weljensä Absalom sanoi hänelle: ongo sinun weljes Amnon ollut sinun kansas? ole äneti minun sisaren/ se on sinun weljes/ älä sitä nijn pane sydämes. Nijn Thamar jäi yxinäiseksi Absalomin hänen weljensä huoneeseen.

13:21 Ja cosca Cuningas Dawid caicki nämät cuuli/ wihastui hän sangen suurest.

13:22 Mutta Absalom ei puhunut Amnonille paha eli hyvä/ waan Absalom wihais Amnonit/ että hän häwäis hänen sisarens Thamarin.

13:23 CAhden vuoden peräst andoi Absalom keritä lambaitans BaalHazoris/ joca on Ephraimin alla/ ja Absalom cudzui caicki Cuningan lapset.

13:24 Ja Absalom tuli myös Cuningan tygö/ ja sanoi: cadzo sinun palweliallas on lammasten keridziä/ minä rucoilen että Cuningas palwelioinens tulis palwelians tygö.

13:25 Mutta Cuningas sanoi Absalomille: ei nijn minun poican/ älkäm caicki mengö/ tekemän sinulle waiwa. Ja cosca hän suurest rucoili häntä/ ei hän cuitengan tahtonut mennä/ waan siunais häntä.

13:26 Absalom sanoi: eikö minun weljen Amnon käy meidän kansam? Cuningas sanoi hänelle: mitä hän mene sinun kansas?

13:27 Nijn Absalom waadei häntä/ että hän andoi Amnonin ja caicki Cuningan lapset mennä heidän kansans.

13:28 Ja Absalom käski palwelioillens/ ja sanoi: ottacat waari cosca Amnon tule iloisexi wijnasta/ ja minä sanon teille: lyökät Amnon/ nijn tappacat häntä/ älkät peljätkö: sillä minä olen sen teille käsenyt/ olcat rohkiat ja miehulliset siihen.

13:29 Ja Absalomin palweliat teit Amnonille nijncuin Absalom heitä käsenyt oli. Nijn caicki Cuningan lapset nousit/ ja jocainen istui juhtans päälle/ ja pakeni.

13:30 JA cosca he vielä tiellä olit/ tuli sanoma Dawidille/ että Absalom oli lyönyt caicki Cuningan lapset/ nijn ettei yxikän heistä ollut jäänyt.

13:31 Nijn nousi Cuningas/ ja rewäis waattens ricki/ ja heitti idzens maahan/ ja caicki palweliat/ jotca seisoit hänen ymbärilläns/ rewäisit waattens ricki.

13:32 Nijn wastais Jonadab Simean Dawidin weljen poica/ ja sanoi: minun Herran/ älkön ajatelco/ että caicki nuorucaiset Cuningan lapsist owat cuollet/ waan ainoastans Amnon: sillä se on ollut Absalomin mieles/ sijtä päiwästä kuin hän häwäis sisarens Thamarin.

13:33 Nijn älkön minun Herran Cuningas ajatelco sydämesäns että caicki Cuningan lapset owat cuollet/ waan Amnon on ainoastans cuollut.

13:34 Mutta Absalom pakeni. Ja nuorucainen/ joca wartian oli/ nosti silmäns ja näki/ cadzo/ suuri joucko Canssa tuli tiellä toinen toisensä peräst/ wuoren siwulda.

13:35 Nijn Jonadab sanoi Cuningalle: cadzo/ Cuningan lapset tulewat/ nijncuin sinun palwelias sanonut on/ nijn on myös tapahtunut.

13:36 Ja kuin hän puhunut oli/ cadzo/ Cuningan lapset tulit/ corgotit änenä ja itkit. Cuningas ja caicki hänen palwelians itkit myös suurella itculla.

2 Samuelin Kirja

13:37 Mutta Absalom pakeni/ ja meni
Thalmain Gesurin Cuningan Amihudin pojan
tygö.

13:38 Mutta hän murhetti poicans tähden
caicki päiwät. Mutta sijttecuin Absalom oli
paennut ja matcustanut Gesurijn/ oli hän
siellä colme ajastaica.

13:39 Ja senjälken lackais Cuningas Dawid
menemäst Absalomi wastan: sillä ettei hän
enä murhettinut Amnonin cuolemat.

XIV. Lucu .

*Yxi toimellinen waimo Thecoast rucoile
Absalomin edest/ v. 12. Cuningas lähettä
Joabin Gesurijn tuoman Absalomi/ v. 18.
Absalomille syndy Jerusalemis colme poica/ ja
yxi tytär/ v. 25. caden ajastajan peräst tule hän
armoin/ v. 28.*

14:1 JA cosca Joab ZeruJan poica ymmärsi
Cuningan sydämen käändynen Absalomin
puoleen/

14:2 Lähetti hän Thecoan/ ja andoi tuotta
yhden toimellisen waimon/ ja sanoi hänelle:
teeskele sinun murhellisxi/ ja pue
murhewaattet päälles/ ja älä woitele sinuas
öljyllä/ waan ole nijncuin joca waimo joca jo
cauwan aica on murhettinut jotacuta
cuollutta.

14:3 Ja mene Cuningan tygö/ ja puhu näin ja
näin hänen cansans. Ja Joab pani sanat hänen
suhuns.

14:4 JA cosca Thecoan waimo tahdoi puhua
Cuningan cansa/ langeis hän maahan/
cumarsi/ ja sanoi: auta minua Cuningas.

14:5 Cuningas sanoi hänelle: mikä sinun on?
hän sanoi: minä olen murhellinen leskiwaimo
ja minun miehen on cuollut.

14:6 Ja sinun pijcallas oli caxi poica/ ne rijtelit
keskenäns kedolla/ ja ettei siellä ollut joca
heidän eroitti/ tappoi toinen sen toisen.

14:7 Ja cadzo/ nyt nouse coco sucucunda

sinun pijcas wastan/ ja sano: anna tänne se
joca weljens tappoi/ tapetta hänen weljens
sielun edest/ jonga hän tappanut on/ ja tehtä
händä perittömäxi. Ja he tahtowat sammutta
minun kipenäni/ joca wielä on/ ettei minun
miehelläni ensingän nime pidhäis hänen
jäлкens oleman maan päällä.

14:8 Cuningas sanoi waimolle: mene cotias/
minä käsken sinun puolestas.

14:9 Ja Thecoan waimo sanoi Cuningalle:
minun Herran Cuningas/ se pahateco olcon
minun päällä/ ja minun Isäni huonen päällä/
mutta Cuningas ja hänen istuimens olcon
wiatoin.

14:10 Cuningas sanoi: joca sinua wastan
puhu/ tuo händä minun tygöni/ ei hänen pidä
enämbi rupeman sinuun.

14:11 Hän sanoi: Cuningas/ ajattele sinun
HERras Jumalas päälle/ ettei weren costaita
ylön monda ole cadottaman/ ja ettei minun
poican surmatais. Hän sanoi: nijn totta cuin
HERra elä/ ei pidä hiuscarwa langeman sinun
pojastas maan päälle.

14:12 JA waimo sanoi: anna sinun pijcas
sanoa jotakin minun Herralleni Cuningalleni/
hän sanoi: sano.

14:13 Waimo sanoi: mixi sinulla on
sencaltainen ajatus Jumalan Canssa wastan/
että Cuningas sencaltaisia sanoja puhunut on/
että hänen pitä tuleman wicaan/ ja ei anna
tuotta hänen culkiatans jällens:

14:14 Sillä me cuolem ja juoxem nijncuin wesi
maahan/ jota ei pidätetä/ ja ei Jumalacan
henge ota pois/ waan ajattele ettei culkia
häneldä syöstäis ulos.

14:15 Nijn olen minä nyt tullut puhuman
sencaltaisia minun Herralleni Cuningalleni:
sillä Canssa on peljättänyt minua/ ja sinun
pijcas ajatteli: minä puhun Cuningan cansa/
cuca tietä että hän teke pijcans sanan jälkeen.

14:16 Sillä hän cuule hänen pijcans/ ja autta
nijden kädest/ jotca minua ja minun poicani
Jumalan perimisest eroitta tahtowat.

2 Samuelin Kirja

14:17 Ja sinun pijcas ajatteli: minun Herran Cuningan sanat on minulle lohdu-tuxexi: sillä minun Herran Cuningan on nijncuin Jumalan Engeli/ ja cuuldele hywän ja pahan/ sentähden myös HERra sinun Jumalas on sinun cansas.

14:18 CUningas wastais/ ja sanoi waimolle: älä sijs sala minulda sitä/ cuin minä kysyn sinulle. Waimo sanoi: minun Herran Cuningas/ puhucan.

14:19 Cuningas sanoi: eikö Joabin käsi ole sinun cansas caikisa näisä? waimo wastais/ ja sanoi: nijn totta cuin sinun sielus elä minun Herran Cuningas/ ei ole yhtäkän oikialla eli wasemalla kädellä/ paidzi sitä cuin minun Herran Cuningas sanonut on: sillä sinun palwelias Joab on minun käskenyt/ ja on caicki nämät sanat sinun pijcas suuhun pannut.

14:20 Että minä nijn käändäisin tämän asian/ sen on sinun palwelias Joab tehnyt/ mutta minun Herran on toimellinen nijncuin Jumalan Engeli/ ja ymmärtä caicki cappalet maan päällä.

14:21 Silloin sanoi Cuningas Joabille: cadzo minä olen sen tehnyt/ mene ja tuo nuorucainen Absalom jällens.

14:22 Silloin langeis Joab caswoillens maahan/ cumarsi ja kijtti Cuningast/ ja sanoi: tänäpä ymmärtä sinun palwelias minun löytänexi armon sinun edesäs minun Herran Cuningas: sillä Cuningas teke mitä hänen palwelians sano.

14:23 Nijn nousi Joab ja meni Gesurijn/ ja toi Absalomin Jerusalemijn.

14:24 Mutta Cuningas sanoi: anna hänen poiketa huoneseens/ ja ei nähdä minun caswojani. Nijn Absalom poickeis huoneseens/ ja ei nähnyt Cuningan caswoja.

14:25 JA coco Israelis ei ollut yxikän mies nijn caunis cuin Absalom/ ja se ylistys oli hänellä caickein edes/ hamast hänen candapäästäns nijn päänlaken asti ei ollut yhtän wirhe hänes.

14:26 Ja cosca hänen pääns kerittin (se tapahdui wihdoin joca wuosi/ sillä se oli hänelle ylön rascas/ nijn että hänen piti sen keridzemän) nijn painoit hänen hiuxens caxi sata Sicli Cuningan waagan jälkeen.

14:27 Ja Absalomille syndyi colme poica ja yxi tytär/ se cudzuttin Thamar/ ja oli caunis waimo warttans.

14:28 Ja nijn oli Absalom caxi ajastaica Jerusalemis/ ettei hän Cuningan caswoja ensingän nähnyt.

14:29 JA Absalom lähetti Joabin perän/ lähde-ttäxens händä Cuningan tygö/ ja ei hän tahtonut tulla hänen tygöns. Hän lähetti toisen kerran/ ei hän cuitengan tahtonut tulla.

14:30 Silloin sanoi hän palwelioillens: cadzocat sitä Joabin pellow cappaletta minun peldoni wieres/ ja hänen on sijnä ohra/ mengät ja pistäkät tuli sijhen/ nijn pistit Absalomin palweliat tulen sijhen.

14:31 Silloin nousi Joab/ ja tuli Absalomin huoneseen/ ja sanoi hänelle: mixi sinun palwelias owat pistänet tulen minun sarcaani?

14:32 Absalom sanoi Joabille: cadzo/ minä lähetin sinun peräs/ ja annoin sanoa sinulle: tule minun tygöni/ lähettäxeni sinua Cuningan tygö/ ja andaxen sanoa: mixi minä tulen Gesurist? se olis minulle parembi että minä wielä siellä olisin. Nijn anna minun nähdä Cuningan caswot/ jos myös jocu pahateco on minus/ nijn tapa minua.

14:33 Ja Joab meni Cuningan tygö/ ja sanoi sen hänelle/ ja hän cudzui Absalomin Cuningan tygö. Ja hän cumarsi Cuningan edes maahan caswoillens/ ja Cuningas andoi suuta Absalomin.

XV. Lucu .

Absalom ja Ahitophel tekewät lijton Cuningast wastan/ v. 10. Cuningas pakene caiken huonens ja wäkens cansa/ v. 13. andain Papit Zadochin ja AbJatharin mennä

2 Samuelin Kirja

Arkin cansa Jerusalemin/ v. 24. Husai palaja estämän Ahitophelin neuwo/ v. 32.

15:1 JA tapahtui sijtte/ että Absalom andoi walmista idzellens waunut ja hewoiset/ ja wijsikymmendä miestä/ jotca olit edelläjuoxiat.

15:2 Ja Absalom nousi warhain huomeneltain/ ja seisoit porttitien wieres/ ja cosca jollakin oli asiata tulla Cuningan tygö oikeuden eteen/ cudzui Absalom sen hänen tygöns/ ja sanoi: custa Caupungist sinä olet? cosca se sanoi: sinun palwelias on yxi Israelin sucucunnist.

15:3 Nijn Absalom sanoi hänelle: sinun asias on oikia ja selkiä/ mutta ei ole yxikän siellä Cuningalda asetettu joca sinua cuulis.

15:4 Ja Absalom sanoi: cuca minun asetais duomarixi maalla? että jocainen tulis minun tygöni/ joilla jotain asiata ja caipamista on/ auttaxeni heitä oikeuteen.

15:5 Ja cosca jocu tuli hänen tygöns cumartaman händä/ ojensi hän kätens ja tartui häneen/ ja andoi suuta hänelle.

15:6 Näin teki Absalom caikelle Israelille/ cosca he tulit oikeuden eteen Cuningan tygö/ ja nijn warasti caickein Israelin miesten sydämet.

15:7 JA neljäkymmenen ajastajan peräst/ sanoi Absalom Cuningalle: minä menisin Hebronijn ja täyttäisin lupauxeni cuin minä lupaisin HERralle:

15:8 Sillä silloin cuin minä asuin Gesuris Syrias/ lupais sinun palwelias/ ja sanoi: cosca HERra tuo minun Jerusalemin jällens/ palwelen minä HERra.

15:9 Cuningas sanoi hänelle: mene rauhas. Ja hän nousi ja meni Hebronijn.

15:10 Mutta Absalom oli lähettänyt wacojat caickijn Israelin sucucundijn/ ja käski sanoa: cosca te saatte cuulla waskitorwen änen/ nijn sanocat: Absalom on Cuningas Hebronis.

15:11 Mutta Absalominsa cansa menit caxi sata miestä Jerusalemist/ jotca olit cudzutut. Mutta

ne menit heidän yxikerraisudesans/ eikä mitän asiasta tiennet.

15:12 Ja Absalom lähetti myös Ahitophelin sen Giloniterin perän/ Dawidin neuwonandajan/ hänen Caupungistans Gilost/ cosca hän uhria oli uhrannut/ ja juuri wahwan lijton tehnyt. Ja paljo Canssa lisännyi ja enäni Absalominsa tygö.

15:13 JA yxi tuli ja ilmoitti sen Dawidille/ ja sanoi: jocaidzen sydän Israelis on käändynyt Absalominsa jälkeen.

15:14 Ja Dawid sanoi caikille palwelioillens/ jotca hänen cansans Jerusalemis olit: noscam ja paetcam/ sillä täällä ei pääse yxikän Absalominsa kädest/ riendäkät menemän/ ettei hän äkist carcais meidän päällem/ ja ottais meitä kijnni/ ja wahingoidzis meitä ja löis Caupungita miecalla.

15:15 Cuningan paweliat sanoit: mitä meidän Herram Cuningas walidze/ cadzo/ täsä me sinun palwelias olem.

15:16 Ja Cuningas käwi jalcaisin/ caiken hänen huonens cansa. Mutta hän jätti kymmenen hänen jalcawaimoistans huoneita wartioidzeman.

15:17 Ja cosca Cuningas ja caicki Canssa olit jalcaisin käynet ulos/ seisoit he caucana huoneista.

15:18 Ja caicki hänen palwelians käwit hänen tykönäns/ sitälikin myös caicki Cretit ja Pletit/ ja caicki Gethiterit cuusi sata miestä/ jotca jalcaisin olit tullet Gathist/ käwit Cuningan edellä.

15:19 JA Cuningas sanoi Ithaille sille Gethiterille: mixi sinä myös tulet meidän cansam? palaja ja ole Cuningan tykönä: sillä sinä olet muucalainen/ ja olet tänne tullut sinun sialdas.

15:20 Sillä eiläin sinä tulit/ ja minun pidäis tänäpä andaman sinun käydä meidän cansam? mutta minä menen/ cunga minä menen/ palaja sinä/ ja sinun weljelles sinun cansas tapahtucon armo ja wacuus.

2 Samuelin Kirja

15:21 Ithai wastais/ ja sanoi: nijn totta cuin HERra elä/ ja nijn totta cuin minun Herran Cuningas elä/ cusa ikänäns minun Herran Cuningas on/ olis se cuolemas eli elämäs/ siellä pitä myös sinun palwelias oleman.

15:22 Dawid sanoi Ithaille: tule ja käy meidän cansam. Ja nijn käwi Ithai se Gethiteri/ ja caicki hänen miehens/ ja caicki lapset cuin hänen cansans olit.

15:23 Ja caicki maacunda itki suurella änellä/ ja caicki wäki menit cansa. Ja Cuningas käwi Kidronin ojan ylidzen/ ja caicki Canssa käwi edellä corwen tietä.

15:24 JA cadzo/ Zadoch myös oli siellä ja caicki Lewitat jotca hänen cansans olit/ ja he cannoit Jumalan lijton Arkin/ ja panit sinne. Ja AbJahtar meni ylös/ siihenasti cuin caicki wäki tuli Caupungist.

15:25 Nijn sanoi Cuningas Zadochille: canna Jumalan Arcki Caupungijn jällens/ jos minä löydän armon HERran edes/ nijn hän tuo minun jällens/ ja anda minun hänen nähdä ja hänen majans.

15:26 Mutta jos hän nijn sano: et sinä ole minulle otollinen: cadzo täsä minä olen/ hän tehkän minulle mitä hän tahto.

15:27 Ja Cuningas sanoi Papille Zadochille: näkiä/ palaja rauhas Caupungijn/ ja molemmat pojat teidän cansan/ Ahimaaz sinun poicas ja Jonathan AbJatharin poica.

15:28 Cadzo/ minä odotan sijnä tasaisella kedolla corwes/ siihenasti cuin teidä sana tule/ ja teette minulle tiettäwäxi.

15:29 Nijn Zadoch ja AbJathar cannoit Jumalan Arkin Jerusalemijn/ ja olit siellä.

15:30 MUtta Dawid meni öljymäelle/ ja itki/ ja hänen pääns oli peitetty/ ja käwi kengätä/ nijn myös caicki Canssa/ cuin hänen cansans oli/ peitit pääns/ ja käyden astuit ylös ja itkit.

15:31 Ja cosca Dawidille ilmoitettin Ahitophel olewan lijtos Absalommin cansa/ sanoi hän: HERra/ tee Ahitophelin neuwo tyhmydexi.

15:32 JA cuin Dawid tuli cuckoldalle/ cusa

Jumalata rucoillan/ cadzo/ Husai se Arachiteri cohdais hänen rewäistyllä hamella/ ja mulda hänen pääns päällä.

15:33 Ja Dawid sanoi: jos sinä seurat minua/ nijns olet minulle cuormaxi/

15:34 Mutta jos sinä palajat Caupungijn/ ja sanot Absalomille: minä olen sinun palwelias Cuningas/ joca ennen sinun Isäs olen cauwan palwellut/ ja tahdon olla nyt sinun palwelias. Ja näin sinä minulle teet Ahitophelin neuwon tyhjäxi.

15:35 Nijn owat Zadoch ja AbJathar Papit sinun cansas/ ja caicki mitäs cuulet Cuningan huones/ ilmoita Papeille Zadochille ja AbJatharille.

15:36 Cadzo/ heidän caxi poicans owat heidän cansans/ Ahimaaz Zadochin poica/ nijden cansa sinä saat lähettä minulle mitäs cuulet.

15:37 Nijn Husai Dawidin ystäwä meni Caupungijn/ ja Absalom tuli Jerusalemijn.

XVI. Lucu .

Ziba walhettele Herrans MephiBosethin päälle Cuningan edes/ ja saa caicki hänen peldons/ v. 1. Simei kiroile Dawidi: Abisai tahto händä lyödä/ waan ei Dawid salli/ v. 9. Absalom tule Jerusalemijn: siellä tule Husai Dawidin ystäwä hänen tygöns/ oleman hänen tykönäns/ v. 15. Absalom teke Ahitophelin neuwon jälkeen/ ja maca hänen Isäns jalcawaimot caickein nähden/ v. 22.

16:1 JA cuin Dawid oli wähä käynyt alas wuoren cuckoldalla/ cadzo/ cohtais hänen Ziba MephiBosethin palwelia/ cahdella satuloitulla Asilla/ joiden päällä oli caxi sata leipä/ ja sata rypelettä rusinoita/ ja sata rypelettä ficunita/ ja leili wijna.

16:2 Nijn sanoi Cuningas Ziballe: mitäs näillä tahdot tehdä? Ziba sanoi: Asit pitä oleman Cuningan perhelle/ joilla he ajaisit/ leiwät ja

2 Samuelin Kirja

ficunat palwelioillen/ joista he söisit/ ja wijna heidän juodaxens/ cosca he wäsywät corwes.

16:3 Cuningas sanoi: cusa on sinun Herras poica? Ziba sanoi Cuningalle: cadzo/ hän jäi Jerusalemin: sillä hän sanoi: tänäpäni pitä Israelin huone andaman minulle minun Isäni waldacunnan.

16:4 Cuningas sanoi Ziballe: cadzo/ caicki cuin Mephibosethillä on/ pitä sinun oleman/ Ziba sanoi: minä rucoilen nöyräst/ anna minun löytä armo sinun edesäs minun Herran Cuningas.

16:5 Cosca Cuningas Dawid tuli Bahurimijn/ cadzo/ siellä tuli yxi mies Saulin sucucunnast Simeini nimeldä Geran poica/ joca kiroili käydesäns.

16:6 Ja paiskeli kiwiä Dawidin puoleen/ ja caicki Cuningas Dawidin palwelioita wastan: sillä caicki Canssa ja caicki ne wäkwät/ olit hänen oikialla ja wasemalla puolellans.

16:7 Ja Simeini sanoi näin kiroillesans: ulos/ ulos tänne sinä wericoira/ sinä Belialin mies. HERra on maxanut sinulle caiken Saulin perhen/ ettäs olet tullut hänen siaans Cuningaxi.

16:8 Nyt on HERra andanut waldacunnan sinun pojalles Absalomille/ ja cadzo/ nyt sinä olet sinun pahudesas/ sillä sinä olet wericoira.

16:9 Silloin Abisai ZeruJan poica sanoi Cuningalle: pitäkö tämän cuollen coiran kiroileman minun Herrani Cuningasta/ minä menen ja lyön hänelä pään pois.

16:10 Cuningas sanoi: te ZeruJan lapset/ mitä minun on tekemist teidän cansan? anna hänen kirota/ sillä HERra on hänelle sanonut: kiroile Dawidit/ cuca taita nyt sanoa/ mixis nijni teet?

16:11 Ja Dawid sanoi Abisaille ja caikille hänen palwelioillens: cadzo/ minun poican/ joca minun cupeistani tullut on/ seiso minun hengen perään/ mixei sijs pidä myös Jeminin pojan? anna hänen asettua kiroilemast: sillä HERra on hänelle sanonut.

16:12 Mahta tapahtua: HERra cadzo minun

wiheljäisyyttäni/ ja maxa minulle hywällä sen cuin hän minua tänäpäni kiroile.

16:13 Ja Dawid meni wäkinens tietäns myöden/ mutta Simeini käwi hänen siwullans mäen wiertä myöden/ ja kiroili heitä/ lasketti kiwiä hänen puoleens ja wiskeli mulda.

16:14 JA Cuningas waeli ja caicki Canssa cuin hänen cansans oli/ oli wäsyxis ja lewäis sijnä.

16:15 MUTTA Absalom ja caicki Israelin miehet tulit Jerusalemin/ ja Ahitophel hänen cansans.

16:16 Cosca Husai se Arachiteri Dawidin ystäwä tuli Absalomini tygö/ sanoi hän Absalomille: Cuningas eläkön/ Cuningas eläkön.

16:17 Absalom sanoi Husaille: ongo tämä sinun laupiudes ystäwätäs wastan? mixes mennyt ystäwäs cansa?

16:18 Husai sanoi: ei nijni/ mutta jonga HERra walidze/ ja tämä Canssa/ ja caicki Israelin miehet/ händä minä cuulen/ ja olen hänen cansans.

16:19 Sitälikin/ ketäst minun pidäis palweleman? eikö minun pidäis palweleman hänen poicans? nijncuin minä olen palwellut sinun Isäs/ nijni minä myös palwelen sinua.

16:20 JA Absalom sanoi Ahitophelille: pidä neuwo mitä meidän pitä tekemän?

16:21 Ahitophel sanoi Absalomille: maca Isäs jalcawaimoin cansa/ jotca hän on jättänyt huonen wartiaksi/ nijni coco Israel saa cuulla sinun tehneksi Isäs haiseman/ ja caickein kädet wahwistetani sijtä/ jotca sinun tykönä owat.

16:22 Nijni teit he Absalomille majan caton päälle/ ja Absalom macais caickein Isäs jalcawaimoin cansa/ caiken Israelin nähden.

16:23 Cosca Ahitophel neuwo andoi/ sillä ajalla oli se nijncuin jocu olis kysynyt Jumalalle jostakin asiast: caicki nijni olit Ahitophelin neuwot nijni Dawidin cuin Absalomini tykönä.

2 Samuelin Kirja

XVII. Lucu .

AHitophel neuwo että Dawidit ajetaisin taca/ v. 1. jonga Husai estä/ v. 7. Sentähden Ahitophel hirttä idzens/ v. 23. Dawid pakene Jordanin ylidze/ ja Absalom seura peräs: ystävät tuowat Dawidille elatusta Mahanaimijn/ v. 24.

17:1 JA Ahitophel sanoi Absalomille: minä walidzen minulleni caxitoistakymmendä tuhatta miestä/ ja nousen tänä yönä ajaman taca.

17:2 Ja minä carcan hänen päällens/ nijncauwan cuin hän on wäsynyt ja heicko käsist. Cosca minä hänen peljätän/ että caicki Canssa pakenewat/ jotca hänen tykönäns owat/ nijn lyön minä Cuningan yxinäns.

17:3 Ja johdatan caiken Canssan sinun tygös. Cosca caicki Canssa owat sinun tygös johdatetut/ nijncuins anonut olet/ nijn caicki Canssa on rauhas.

17:4 Se näyi Absalomille ja caikille wanhimmille Israelis oikia olewan.

17:5 MUtta Absalom sanoi: cudzucas myös Husai se Arachiteri/ ja cuulcam mitä hän tästä asiasta sano.

17:6 Ja cosca Husai tuli Absalomin tygö/ sanoi Absalom hänelle: näitä Ahitophel on puhunut/ sano sinä: pitäkö meidän nijn tekemän taicka ei?

17:7 NIin Husai sanoi Absalomille: ei ole se hywä neuwo/ cuin Ahitophel tällä haawalla andanut on.

17:8 Ja Husai wielä sanoi: sinä tunnet hywin sinun Isäs ja hänen palwelians/ että ne owat wäkewät ja tuimat nijncuin carhu/ jolda pojat owat otetut kedolla pois/ on myös sinun Isän sotamies/ ja ei hän maca wäkens cansa.

17:9 Cadzo/ nyt hän on pääsnyt johongun luolaan/ eli johongun muuhun paikkaan/ jos se nyt tapahduis/ että sinulle ensimmäisen kerran pahoin menestyis/ nijn sanotaisin:

siellä on tapahtunut suuri tappo sen Canssan seas/ jotca Absalomi seuraisit.

17:10 Nijn rupewat jocainen pelkämän/ jotca muutoin olisit wäkewät sotamiehet. Ja hänellä on sydän cuin Lejonilla: sillä caicki Israelin Canssa tietä/ että sinun Isäs on wäkewä/ ja ne owat jalot sotamiehet jotca hänen cansans owat.

17:11 Mutta sitä neuwoa minä annan/ että sinä cocoat sinun tygös caiken Israelin/ hamast Danist BerSeban asti/ nijn monda cuin sanda on meren reunas/ ja sinä idze menet heidän cansans heidän seasans.

17:12 Nijn me carcam hänen päällens/ cusa paicas me hänen ikänäns löydäm/ ja carcam hänen päällens/ nijncuin härmä lange maan päälle/ etten me yhtäkän jätä elämän caikista hänen miehistäns cuin hänen cansans owat.

17:13 Mutta jos hän coco idzens johongun Caupungijn/ nijn pitä coco Israelin Canssa sijhen Caupungijn heittämän köysiä ja wetämän händä wirtaan/ ettei sijtä löyttais yhtäkän kiwe.

17:14 Nijn sanoi Absalom ja jocainen mies Israelist: Husain sen Arachiterin neuwo on parembi cuin Ahitophelin. Mutta HERra asetti sen nijn/ että Ahitophelin hywä neuwo estettin/ että HERra saattais Absalomille onnettomuden.

17:15 JA Husai sanoi Zadochille ja AbJatharille Papeille: nijn ja nijn on Ahitophel Absalomi ja Israelin wanhembia neuwonut/ mutta minä olen nijn ja nijn neuwonut.

17:16 Nijn lähettäkät kijrust matcaan/ ja ilmoittacat Dawidille ja sanocat: älä ole yötä kedolla corwes/ mutta riennä pois/ ettei Cuningas nielläis/ ja caicki wäki cuin hänen cansans on.

17:17 Ja Jonathan ja Ahimaaz seisoit Rogelin caiwon tykönä/ ja yxi pijca meni ja sanoi sen heille/ ja he menit ja sanoit sen Cuningas Dawidille: sillä ettei he uscaldanet näyttä idzens/ että he olisit tullet Caupungijn

2 Samuelin Kirja

17:18 MUtta yxi palwelia sai heidän nähä ja ilmoitti sen Absalomille. Ja he menit nopiast molemmin matcaans/ ja tulit Bahuris yhden miehen huoneseen/ hänellä oli caiwo cartanos.

17:19 He astuit siihen/ ja waimo otti peitten/ ja lewitti läwen eteen/ ja hajotti gryynejä sen päälle/ nijn ettei sitä tundunut.

17:20 Cosca Absalom in palweliat tulit waimon tygö huoneseen: sanoit he: cusa on Ahimaaz ja Jonathan? waimo sanoi heille: he menit tuoin wähän ojan ylidze. Ja cosca he olit edzinet ja ei mitän löytänet/ menit he Jerusalemiijn jällens.

17:21 JA cosca he olit mennet pois/ nousit he caiwost ylös/ ja menit matcaans/ ja ilmoitit Cuningas Dawidille/ ja sanoit: noscat ja mengät kijrust weden ylidze: sillä nijn ja nijn on Ahitophel pitänyt neuwoa teitä watan.

17:22 Silloin nousi Dawid/ ja caicki wäki/ cuin hän cansans olit/ ja meni ennen päiwän coittamata Jordanin ylidze/ ja ei yxikän puuttunut heistä/ joca ei tullut Jordanin ylidze.

17:23 Cosca Ahitophel näki ettei hänen neuwons kelwannut/ satuloidzi hän Asins/ ja meni huoneseens/ ja hänen Caupungijns/ ja toimitti huonens menot/ ja hirtti idzens ja cuoli/ ja haudattin hänen Isäns hautaan.

17:24 JA Dawid tuli Mahanaimiijn/ ja Absalom meni Jordanin ylidze/ ja caicki Israelin miehet hänen cansans.

17:25 Ja Absalom asetti Amasan Joabin siaan sodan päämiehexi/ ja Amasa oli Jetran sen Jesreeliterin poica/ joca macais Abigailin Nahaxen tyttären tykönä Zerujan sisaren/ joca oli Joabin äiti.

17:26 Mutta Israel ja Absalom sioitit idzens Gileadijn.

17:27 COsca Dawid oli tullut Mahanaimiijn/ toi Sobi Nahaxen poica/ Ammonin lasten Rabbathist/ ja Machir Amnielin poica Lodabarist/ ja Barsillai Gileaditeri Roglimist/

17:28 Macauswaatteit/ waskimaljan/ sawiastian/ nisuja/ ohria/ jauhoja/ cuiwatuita tähkäpäitä/ papuja/ herneitä/ gryynejä.

17:29 Hunajata/ woita/ lambaita/ ja lehmän juustoja cannoit he Dawidille ja wäelle/ joca hänen cansans oli/ rawinnox: sillä he ajattelit: Canssa rupe isoman/ janoman ja wäsymän corwes.

XVIII. Lucu .

ISrael lyödän Dawidin palwelioilda/ ja Absalom jää paetesans rippumaan tammeen/ v. 6. Joab pistä colme keihäst hänen sydämeens/ wie hänen cuoppaan ja heittä kiwiä päälle/ v. 10. Cusi ja Ahimaaz ilmoittawat sen Cuningalle/ v. 19. joca suurest murhetti Absalom in cuolemata/ v. 32.

18:1 JA Dawid asetti Canssan/ cuin hänen tykönäns oli/ ja pani päämiehiä tuhannen ja sadan päälle.

18:2 Ja lähetti Canssast/ colmannen osa Joabin cansa/ ja colmannen osan Abisain Zerujan pojan Joabin weljen cansa/ ja colmannen osan Ithain sen Gethiterin cansa. Ja Cuningas sanoi Canssalle: minä menen myös ylös teidän cansan.

18:3 Mutta Canssa sanoi: älä mene: sillä jos me pakenem/ ei hän meistä tottele/ jos puoli cuole meistä/ ei he sijtä pidä lucua: sillä sinä olet cuin kymmenen tuhatta meistä/ se on parempi/ ettäs tulet meille awuxi Caupungist.

18:4 Cuningas sanoi heille: mitä te luuleta teillen olewan hywäxi/ sen minä teen. Ja Cuningas seisoi portilla/ ja Canssa käwi sadoin ja tuhannin ulos.

18:5 Ja Cuningas käski Joabi/ Abisai ja Ithai/ sanoden: pitäkät wisust nuorucainen Absalom. Ja caicki Canssa cuuli waarawan jocaista päämiestä Absalomist.

18:6 Ja cosca Canssa tuli wäliälle Israeli watan/ ja sota oli Ephraimin medzän tykönä.

2 Samuelin Kirja

18:7 Ja Israelin Canssa tapettin siellä Dawidin palwelioida/ että sinä päiwänä tapahdui sangen suuri tappo/ nimittäin cahdenkymmenen tuhannen miehen.

18:8 Ja sota hajotettin caickeen maahan/ ja medzä surmais usiamman sinä päiwänä Canssast/ cuin miecka.

18:9 JA Absalom cohdaist Dawidin palweliat ja ajoi Muulilla. Ja cuin Muuli tuli paxun tammen ala/ tartui hänen pääns tammeen/ ja hän jäi rippuman taiwan ja maan wälille/ mutta Muuli juoxi matcaans hänen aldans.

18:10 Cosca yxi mies sen näki/ ilmoitti hän Joabille/ ja sanoi: cadzo/ minä näin Absalommin rippuwan tammes.

18:11 Ja Joab sanoi miehelle joca sen hänelle ilmoitti: cadzo/ näitkös sen? mixes lyönyt händä sijtä maahan? nijn minä olisin minun puolestani andanut sinulle kymmenen hopiapenningitä ja wyön.

18:12 Mies sanoi Joabille: jos sinä olisit punninnut tuhannen hopiapenningit minun käteeni/ en minä wielä sijttekän olis kättäni satuttanut Cuningan poicaan: sillä Cuningas käski sinun ja Abisain ja Ithain/ sanoden: pitäkät waari nuorucaisest Absalomist.

18:13 Eli jos minä wielä jotakin wääryttä tehnyt olisin sieluni wahingoxi (sillä ei Cuningan edes mitän salattu ole) nijns olisit ollut minua watan.

18:14 Joab sanoi: en minä enämbi sinun tykönäs wijwy. Nijn otti Joab colme keihästä käteens/ ja pisti ne Absalommin sydämeen/ mutta hän eli silloin wielä tammes/

18:15 Ja kymmenen nuorucaist Joabin asetten candaist/ pijritit hänen ja tapoit hänen.

18:16 Nijn puhalsi Joab Basunaan/ ja Canssa palais ajamast Israeli taca: sillä Joab tahdoi armahta Canssa.

18:17 Ja he otit Absalommin/ ja heitit medzäs suureen cuoppaan/ ja panit suuren kiwirouckion hänen päällens. Ja coco Israel pakeni cukin majaan.

18:18 Waan Absalom oli nostanut idzellens padzan eläisäns/ se seiso Cuningan laxos: sillä hän sanoi: ei minulla ole yhtän poica/ olcon tämä sentähden minun nimeni muistoxi. Ja cudzui sen padzan nimelläns/ joca wielä tänäpäc cudzutan Absalommin paicaxi.

18:19 AHimaaz Zadochin poica sanoi: minä juoxen ja ilmoitan Cuningalle HERran saattanexi hänelle oikeuden hänen wiholistens käsist.

18:20 Joab sanoi hänelle: et sinä yhtän hywä sanomata wie tänäpäc/ wie toisna päiwänä sanomita ja ei tänäpäc: sillä Cuningan poica on cuollut.

18:21 Mutta Joab sanoi Cusille: mene matcaas ja ilmoita Cuningalle mitäs nähnyt olet. Ja Cusi cumarsi Joabi ja juoxi.

18:22 Mutta Ahimaaz Zadochin poica sanoi wielä kerran Joabille: waicka mitä olis/ minä juoxen myös Cusin perän. Joab sanoi: mixi sinä juoxet minun poican: et sinä wie yhtän hywä sanomata.

18:23 Hän wastais: waicka mitä olis/ minä juoxen. Hän sanoi hänelle: juoxe. Nijn Ahimaaz juoxi cohdaistans/ ja ennätti Cusin.

18:24 MUtta Dawid istui cahden portin waihella/ ja wartia meni portin cohдалle/ muurin caton päälle/ nosti silmäns/ ja näki miehen juoxewan yxinäns.

18:25 Ja hän huusi ja sanoi sen Cuningalle. Cuningas sanoi: ongo hän yxin? nijn hän on hywä sanantuottaja.

18:26 Cosca hän wielä juoxi/ ja tuli lähemmä/ näki wartia juoxewan toisen miehen/ ja hän huusi owen wartialle/ ja sanoi: cadzo/ yxi mies juoxe yxinäns. Cuningas sanoi: se on myös hywä sanantuottaja.

18:27 Wartia sanoi: minulle näky ensimmäisen juoxu/ nijncuin se olis Ahimaaxen Zadochin pojan juoxu. Ja Cuningas sanoi: se on hywä mies ja tuo hywä sanomata.

18:28 Ahimaaz huusi ja sanoi Cuningalle: rauha/ ja cumarsi Cuningan edes maahan

2 Samuelin Kirja

caswoillens/ ja sanoi: kijtetty olcon HERra sinun Jumalas/ joca sen Canssan on andanut sinun kätees/ jotca nostit kätens Herra minun Cuningastani wastan.

18:29 Cuningas sanoi: ongo nuorucainen Absalom rauhas? Ahimaaz sanoi: minä näin suuren metelin cosca Joab/ Cuningan palwelia/ lähetti minun/ sinun palwelias/ tänne/ ja en minä tiedä mikä se oli.

18:30 Cuningas sanoi: mene erinäns ja seiso siellä. Ja hän meni erinäns ja seiso siellä.

18:31 Cadzo/ Cusi tuli/ ja sanoi: täällä owat hywät sanomat Herra minun Cuningani/ HERRa on saattanut tänäpäsinulle oikeuden/ caickein kädest jotca nousit sinua wastan.

18:32 Cuningas sanoi Cusille: ongost nuorucainen Absalom rauhas? Cusi sanoi: tapahtucon nijn minun Herrani Cuningan caikille wiholisille/ cuin nuorucaiselle on tapahtunut/ ja caikille nijlle/ jotca heidäns asettawat sinua wastan/ sinulle wahingoxi.

18:33 Nijn tuli Cuningas murheisijns/ ja meni portin ylostupaan/ ja itki/ ja sanoi mensesäns: minun poican Absalom/ minun poican/ minun poican Absalom/ Jumala tekis että minä olisin cuollut sinun edestäns/ O Absalom minun poican/ minun poican.

Vers.33. Nijn tuli Cuningas murheisijns) Että Dawid nijn ensist/ v. 5. sure Absalomi/ ja nyt täsä nijn rascast murhetti/ on syy ensist/ Isällinen rackaus/ joca on puhtambi ja wäkwembi nijsä jumalasis. Sijtte/ että hän näki poicans pysywän cuolewaises synnis neljättä käskyä wastan/ jongatähden hän taisi ijancaickisest cadotetuxi tulla.

XIX. Lucu .

JOab nuhtelee Cuningast että hän murhetti Absalomi/ v. 1. saatta hänen menemän porttijn/ v. 8. Dawid toimitta Zadochin ja AbJatharin cautta Judan noutaman händä/ v.

11. Simeitule Cuningan tygö tuhannen miehen cansa/ jonga Cuningas päästä hengelläns/ v. 19. Mephiboseth caipa Ziban päälle/ v. 26. Barsillai ei tahdo mennä Jerusalemin Cuningan cansa hänen wanhudens tähden/ v. 31. Eripuraisus Israelin ja Judan wälillä/ v. 41.

19:1 JA se ilmoitettin Joabille/ cadzo/ Cuningas itke ja sure Absalomi.

19:2 Ja sinä päiwänä oli woiost itcu caiken Canssan seas: sillä Canssa oli cuullut sinä päiwänä sanottawan: Cuningan olewan murhellisen poicans tähden.

19:3 Ja Canssa lymytti sinä päiwänä idzens/ ja ei tullut Caupungijn/ nijncuin jocu Canssa warasta idzens joca häwäisty on sodasa paetesans.

19:4 Mutta Cuningas peitti caswons/ ja huusi surella änellä: Ah minun poican Absalom/ Absalom minun poican/ minun poican.

19:5 Niin Joab tuli Cuningan tygö huoneseen/ ja sanoi: sinä olet häwisnyt tänäpäsin caicki sinun palwelias/ jotca owat sinun/ ja sinun poicais/ ja tytärtes/ emändäis ja jalcawaimois hengen hädästä pelastanet.

19:6 Ettäs racastat nijtä cuin sinua wihawat/ ja wihat nijtä cuin sinua racastawat: sillä tänäpäsinä ilmoitit sinus ei lucua pitäwän sodan päämiehistä eli palwelioistas: ja sijtä minä hywin ymmärrän/ että jos Absalom ainoastans eläis/ ja me caicki olisim tänäpäsin cuollet/ se sinulle kelpais.

19:7 Nouse sijs ja käy ulos/ ja puhele suloisest sinun palwelioittes tygö: sillä minä wannon sinulle HERran cautta/ että jolles sinä käy ulos/ nijn ei ole yxikän mies sinun tykönäs tätä yötä/ se on sinulle pahembi/ cuin caicki se wastoinkäyminen joca sinulle hamast nuorudest tähän asti on tapahtunut.

19:8 Nijn nousi Cuningas ja istui portilla. Ja se ilmoitettin caikelle Canssalle/ cadzo/ Cuningas istu portilla. Nijn caicki Canssa tuli

2 Samuelin Kirja

Cuningan eteen/ waan Israel oli paennut idzecukin majoins.

19:9 JA caicki Canssa Israelin sucucunnast rijtelit keskenäns/ sanoden: Cuningas on meitä auttanut wihamiesten käsist ja pelastanut Philistereildä/ ja nyt täyty maacunnast paeta Absalomin tähden.

19:10 Mutta Absalom jonga me woitelim meillem/ on cuollut sodas/ mixi te nyt oletta nijn hiljaiset noutaman Cuningast?

19:11 MUtta Cuningas lähetti Pappein Zadochin ja AbJatharin tygö/ ja käski heille sanoa: puhucat wanhimmille Judas/ sanoden: mixi te oletta wijmeiset Cuningasta cotians noutaman? (Ja caicki Israelin puhe oli ilmoitettu Cuningan huones.)

19:12 Te oletta minun weljeni/ minun luuni ja minun lihani/ mixi te oletta wijmeiset noutaman jällens Cuningast?

19:13 Ja sanocat Amasalle: etkös ole minun luun ja lihan? Jumala tehkön minulle nijn ja nijn/ jollet sinä ole sotiherra minulla Joabin sias sinun elinaicanas.

19:14 Ja hän käänsi caickein Judan miesten sydämet/ nijncuin yhden miehen. Ja he lähetit Cuningalle sanan: palaja sinä ja caicki palwelias.

19:15 Nijn Cuningas tuli jällens. Ja cuin hän lähestyi Jordani/ olit caicki Judan miehet tullet Gilgalijn menemän Cuningasta wastan/ ja saattaman Cuningast Jordanin ylidze.

19:16 JA Sime Geran poica/ Jeminin pojan Bahurimist/ kijrutti idzens ja meni Judan miesten cansa Cuningas Dawidi wastan.

19:17 Ja hänen cansans oli tuhannen miestä BenJaminista/ oli myös Ziba Saulin huonesta/ wijdentoistakymmenen poicans cansa/ ja cahdenkymmenen palwelians cansa/ ja he kijrutit heitäns Jordanin ylidze Cuningan edellä.

19:18 He walmistit aluxet Cuningalle ja hänen palweliollens/ tehdäxens sitä Cuningale mielen noutexi. Mutta Sime Geran poica

langeis polwillens Cuningan eteen mennesäns Jordanin ylidze.

19:19 Ja sanoi Cuningalle: minun Herran/ älä lue minulle sitä pahateco/ älä myös muistuttele sinun palwelias rioxia/ joilla hän sinun wihoitti lähteisäs Jerusalemist/ älkön nijtä sydämens pango Cuningas.

19:20 Sillä sinun palwelias tunde hänens syndiä tehnexi/ ja cadzo/ minä olen lähtenyt ensimmäisnä coco Josephin huonesta/ Herra minun Cuningastani wastan.

19:21 Mutta Abisai ZeruJan poica wastais/ ja sanoi: eiköst Simein sen edest pidäis cuoleman/ että hän kirois HERran woideltua?

19:22 Ja Dawid wastais: mitä minun on tekemist teidän cansan te ZeruJan lapset/ että te tahdotte tänäpän minulle tulla Sathanaxi? pidäiskö jongun tänäpän cuoleman Israelist? luulettaco/ etten minä tiedä tänäpän idzeni tullexi Cuningaxi Israelis?

19:23 Sanoi sijs Cuningas Simeille wannotulla walalla: ei sinun pidä cuoleman.

19:24 TULi myös MephiBoseth Saulin poica Cuningast wastan pesemättömillä jalgoilla/ ja ajelemattomalla parralla/ ei hän ollut myös pesnyt waatteitans/ sijtä päiwästä cuin Cuningas läxi/ ja rauhas jällens palais.

19:25 Cosca hän tuli Jerusalemis Cuningast wastan/ sanoi Cuningas hänelle: mixes minun cansani tullut MephiBoseth?

19:26 Ja hän wastais/ sanoden: Herra Cuningas/ minun palweliani on pettänyt minun/ sillä sinun palwelias ajatteli: minä satuloidzen Asin/ ajan ja waellan sillä Cuningan tygö: sillä sinun palwelias on onduwa.

19:27 Ja wielä päälisexi on hän candanut minun Herrani Cuningan edes sinun palwelias päälle/ waan minun Herran Cuningas on cuin Jumalan Engeli/ ia tee mitä sinulle on kelwollinen.

19:28 Sillä coco minun Isäni huone/ ei ole muu ollut cuin cuoleman Canssa minun

2 Samuelin Kirja

Herrani Cuningan edes/ sinä olet minun/
sinun palwelias/ istuttanut nijden secaa/
jotca sinun pöydäldäs syöwät: mikä oikeus on
minulla enä huuta Cuningan tygö.

19:29 Cuningas sanoi hänelle: mitäs tahdot
enämbi puhua sinun asiastas? minä olen
sanonut: Ziban ja sinun pitä keskenäns
jacaman pellon.

19:30 Nijn MephiBoseth wastais Cuningalle:
ottacan hän sen coconans/ että minun Herran
Cuningan on rauhas cotians palainnut.

19:31 JA Barsillai se Gileaditeri tuli Roglimist/
ja meni Cuningan cansa Jordanin ylidze
saattaman händä Jordanis.

19:32 Ja Barsillai oli sangen ijällinen/ jo
cahdexankymmenen wuotinen/ hän oli
rawinnut Cuningast cosca hän Mahanaimis
oli: sillä hän oli jalo mies.

19:33 Ja Cuningas sanoi Barsillaille: seura
minua/ minä rawidzen sinun minun cansani
Jerusalemis.

19:34 Mutta Barsillai sanoi Cuningalle: mitä
minun enämbi on elämist/ että minä menisin
Cuningan cansa Jerusalemijn?

19:35 Minä olen jo tänäpä
cahdexankymmenen ajastaicainen/
tiedäisingö minä mikä hywä eli paha olis/ eli
maistaisco sinun palwelias mitä hän syö ja
juo/ taicka cuulisingo minä sillen laulaitten
ändä? mixi sinun palwelias pidäis waiwaman
Herra minun Cuningastani?

19:36 Sinun palwelias mene wähän Jordanin
ylidze Cuningan cansa: mingätähden
Cuningas tahto minulle näin costa?

19:37 Salli sijs nyt sinun palwelias palaita
jällens/ että minä cuolisin minun
Caupungisani/ ja haudataisin Isäni ja äitini
hautaan. Cadzo/ täsä on sinun palwelias
Chimeham/ hän mengön minun Herrani
Cuningan cansa/ ja tee hänelle mitä sinulle on
kelwollinen.

19:38 Cuningas wastais: Chimehamin pitä
seuraman minua ylidze/ ja minä teen hänelle

cuin sinulle on otollinen/ ja caicki mitäs
minulda anot/ teen minä sinun.

19:39 Cosca caicki Canssa ja Cuningas olit
mennet Jordanin ylidze/ andoi Cuningas
Barsillain suuta/ ja siunais händä/ ja hän
palais cotians.

19:40 Nijn Cuningas meni Gilgalijn ja
Chimeham seurais händä/ ja caicki Judan wäki
olit saattanet Cuningast ylidze/ waan Israelin
Canssast oli puoli siellä.

19:41 JA cadzo/ silloin tulit caicki Israelin
miehet Cuningan tygö/ ja sanoit hänelle: mixi
meidän weljem Judan miehet owat
warastanet sinun/ ja wienet Cuningan
perheinens Jordanin ylidze/ caicki myös
Dawidin miehet hänen cansans.

19:42 Nijn wastaisit caicki Judan miehet nijlle
Israelin miehille: sillä Cuningas on meitä
lähisembi/ mixi te sentähden nijn närkästy/
wai luulettaco te että me olem Cuningalda
rawitut taicka lahjoja saanet?

19:43 Nijn Israelin miehet wastaisit Judan
miehiä/ sanoden: meillä on kymmenen osa
Cuningas/ enämmin myös Dawid meille tule
cuin teille/ cuinga sijs sinä olet minua nijn
halwaxi lukenut/ ettei meidän olis sopinut
ensimäisnä olla Cuningast noutamas? Mutta
Judan miehet puhuit tuimemmin cuin Israelin
miehet.

XX. Lucu .

*SEba Bichrin poica nosta capinan Dawidi
wastan/ v. 1. joca lähettä Amasan cudzuman
Israeli cocoon: waan että hän wijpyi/ lähettä
hän Abisan palweliains ja Joabin cansa: hän
cohta Amasan Gibeonis/ ja pistä hänen
cuoliaksi/ v. 4. Joab ja Abisai ajawat Sebat taca/
löytäwät hänen Abelis ja pijrittäwät hänen
siellä/ v. 11. Caupungin miehet hackawat
Sebalda pään ja heittäwät muurin ylidze
Joabille/ joca palaja Jerusalemijn/ v. 16.*

2 Samuelin Kirja

20:1 MUtta sijnä paicas oli yxi cuuluisa Belialin mies/ jonga nimi oli Seba Bichrin poica Jeminist. Se soitti Basunalla/ ja sanoi: ei meillä ole yhtäkän osa Dawidis/ eikä yhtäkän perimist Isain pojias/ idzecukin palaitcan majaans/ O Israel.

20:2 Silloin jocainen Israelis luowui Dawidist/ ja seuraisit Sebat Bichrin poica. Mutta Judan miehet ripuit heidän Cuningasans/ Jordanist Jerusalemin asti.

20:3 JA Dawid tuli cotians Jerusalemin/ ja otti ne kymmenen jalcawaimoans/ jotca hän oli jättänyt huonen wartiaksi/ ja andoi heidän kätettä/ ja rawidzi heitä/ ja eij maannut heitä/ ja he olit salwatut heidän cuolemans asti heidän leskeydesäns.

20:4 JA Cuningas sanoi Amasalle: cocoa minun tygöni Judan miehet colmena päiwänä/ ja sinun pitä myös idze läsnä oleman.

20:5 Nijn Amasa meni cocoman Judan miehiä/ ja hän wijwyi määrätyn ajan ylidze.

20:6 Nijn Dawid sanoi Abisaille: nyt Seba Bichrin poica enämbi meitä wahingoidze kuin Absalom/ ota sijs sinun Herras palweliat ja aja händä taca/ ettei hän löydäis wahwoja Caupungeita/ ja pääsis meidän silmäin edest.

20:7 Silloin läxit hänen cansans Joabin miehet/ ja Chretit ja Pletit/ ja caicki wäkewät. Ja he läxit Jerusalemist ajaman Sebat Bichrin poica taca.

20:8 COsca he jouduit sen suuren wahan tygö Gibeonijn/ tuli Amasa heidän eteens. Mutta Joab oli wyötetty pääliswaatteisans/ ja sen päällä miecan wyö/ joca ripui hänen cupeisans tupesa/ ja cosca hän käwi taisi se pudota.

20:9 Ja Joab sanoi Amasalle: Rauha olcon sinulle minun weljen. Ja Joab tartui oikialla kädelläns Amasan partaan suuta andaxens hänen.

20:10 Mutta ei Amasa ottanut waari miecast kuin oli Joabin kädes/ ja hän pisti sillä händä

wadzaan/ ja wuodatti hänen sisälyxens maalle/ eikä händä enä pistänyt/ ja hän cuoli. Mutta Joab ja hänen weljens Abisai ajoit Sebat Bichrin poica taca.

20:11 Mutta yxi Joabin palwelioista seisoi hänen tykönäns/ ja sanoi: cuca tahto pitä Joabin ja Dawidin cansa/ hän seurattcan Joabi? Mutta Amasa macais tahrattuna weres keskellä tietä.

20:12 Cosca yxi näki sen että caicki Canssa seisatit/ sijrsi hän hänen tiellä kedolle/ ja heitti waatten hänen päällens: sillä hän näki että jocainen cuin hänen tygöns tuli seisatti siihen.

20:13 COsca hän oli tiellä sijrtty/ meni jocainen Joabin jälkeen ajaman Sebat Bichrin poica taca.

20:14 Ja hän waelsi caicki Israelin sucucunnat läpidze/ Abelin ja BethMaachan ja coco Haberimin/ ja ne cocounsit ja seuraisit händä.

20:15 Mutta cosca he tulit/ nijn he pijritit hänen Abelas BethMaachan tykönä/ ja rakensit wallin Caupungin ymbärins/ tungit idzens murin tygö. Mutta caicki Canssa kuin Joabin myötä oli/ carcais muuria cukistaman.

20:16 NIin yxi toimellinen waimo huusi Caupungista/ cuulcat/ cuulcat/ sanocat Joabille/ että hän tule tänne lähes/ minä puhuttelen händä.

20:17 Cosca hän tuli hänen tygöns/ sanoi waimo: oletcos Joab? Hän wastais: olen. Waimo sanoi hänelle: cuule pijcas sanat/ hän wastais: minä cuulen.

20:18 Hän sanoi: muinen sanottin: joca kysellä tahto/ hän kysykän Abelas/ ja nijn se menestyi.

20:19 Minä olen rauhallinen ja uscollinen (Caupungi) Israelis/ ja sinä tahdot tappa sen Caupungin ja Äitin Israelis? mixis tahdot niellä HERran perimisen?

20:20 Silloin wastais Joab/ ja sanoi: pois se/ pois se minulda/ että minä nielisin ja häwitäisin.

2 Samuelin Kirja

20:21 Ei asia nijn ole/ waan yxi mies Ephraimin wuorelda/ Seba Bichrin poica on nostanut capinan Dawid Cuningast wastan/ andacat hän ainoastans/ ja minä ercanen Caupungist. Ja waimo sanoi Joabille: cadzo/ hänen pääns pitä sinulle heitettämän muurin ylidze.

20:22 Ja se waimo tuli caiken Canssan tygö hänen toimellans. Ja hackaisit Seban Bichrin pojan pään pois/ ja heitit Joabille. Ja hän soitti Basunalla/ ja he hajoisit caicki CAupungin tykö idzecukin majoins/ mutta Joab palais Jerusalemijn Cuningan tygö.

20:23 JA Joab oli coco Israelin sotajoucon ylidze/ waan BenaJa Joiadan poica oli Chretin ja Plethin ylidze.

20:24 Adoram oli werorahan haldia/ Josaphat Alihudin poica oli Cantzleri.

20:25 Ja Seja oli kirjoittaja/ ja Zadoch ja AbJathar olit Papit.

20:26 Nijn myös Ira Jairitheri oli Dawidin ylimmäinen.

XXI. Lucu .

Callis aica on maalla Gibeoniterein tähden/ jotca Saul oli tappanut. Dawid lepyttä Gibeoniterit/ v. 1. andain heille seidzemen miestä Saulin huonest/ jotca he heittäwät wuorelle/ v. 4. Rizpa/ Saulin jalcawaimo/ torju linnut ja eläimet heistä/ v. 10. Dawid anda haudata heidän Saulin ja Jonathanin luiden cansa/ Kisin Saulin Isän hautaan/ v. 11. Philisterit sotiwat mittoman erä Dawidi wastan/ v. 15.

21:1 JA Dawidin aicana oli callis aica colme vuotta järjestäns. Ja Dawid edzei HERran caswoja. Ja HERra sanoi: Saulin tähden ja sen werihuonen tähden/ että hän tappoi Gibeoniterit.

21:2 NIin Cuningas andoi cudzua Gibeoniterit/ ja sanoi heille (Gibeoniterit ei ollet Israelin lapsist/ waan jääneist

Amorrereist: ja Israelin lapset oli wannonet heille/ ja Saul edzei heitä lyödäxens hänen wihans kijwaudes Israelin ja Judan lasten edes)

21:3 Nijn sanoi Dawid Gibeonitereille: mitä minun pitä teille tekemän/ ja millä minun pitä sen sowittaman/ että te siunaisitte HERran pericunda?

21:4 Nijn wastaisit Gibeoniterit: ei ole meillä tekemist hopiast eli cullast Saulin ja hänen huonens cansa/ eikä myös että jocu surmataisin Israelist. Hän sanoi: mitä te tahdotte että minä teille tekisin?

21:5 He sanoit Cuningalle: sen miehen joca meitä hucutti ja tyhjäksi teki/ tahdom me nijn häwittä/ ettei hänelle pidä mitän jäämän caikis Israelin maan rajois.

21:6 Annettacan meille seidzemen miestä hänen huonestans/ hirttäxem heitä HERran edes Saulin Gibeas/ HERran walitun. Cuningas sanoi: minä annan heidän teille.

21:7 MUTta Cuningas armahti MephiBosethi Jonathanin Saulin pojan poica/ sen HERran walan tähden joca oli Dawidin ja Jonathanin Saulin pojan wälillä.

21:8 Mutta ne caxi Rizpan Ajan tyttären poica/ jotca hän Saulist synnyttänyt oli/ Armonin ja MephiBosethin/ siihen myös wijsi Michalin Saulin tyttären poica/ jotca hän Hadrielille Barsillain pojalle synnyttänyt oli/ joca oli Meholatiteri.

21:9 Ja Cuningas otti ja andoi ne Gibeoniterein käsijn/ ne he hirtit wuorella HERran eteen. Ja ne seidzemen langeisit yhdellä haawalla tapettuna/ ensimmäisnä ohran leickamisen aicana

21:10 Nijn Rizpa Ajan tytär otti säkin ja lewitti hänellens calliolle elon algusta/ siihenasti että wesi olis pisaroinut taiwast heidän päällens/ eikä laskenut linduja taiwan alda raateleman heitä päiwällä/ eikä medzän petoja yöllä.

21:11 Ja se ilmoitettin Dawidille/ mitä Rizpa Ajan tytär Saulin jalcawaimo tehnyt oli.

2 Samuelin Kirja

21:12 Ja Dawid läxi matcaan/ ja otti Saulin ja Jonathanin hänen poicans luut Jabexen asuwilda Gibeas/ jotca he Bethsan catulda warastanet olit/ josa Philisterit heitä ripustanet olit/ siihen aican cosca he surmaisit Saulin Gelboas.

21:13 Ja wei ne siellä pois/ ja niiden luut jotca ripustetut olit.

21:14 Ja hautais ne Saulin ja Jonathanin hänen poicans luiden cansa BenJaminin maahan Zelan hänen Isäns Kisin hautaan/ ja he teit caicki nijncuin Cuningas heille käsenyt oli/ ja Jumala sowitettin maacunnalle.

21:15 Niin taas nousi Philisterein sota Israelii wastan. Ja Dawid meni sotiman palwelioinens Philisterejä wastan.

21:16 Ja Dawid wäsyi. Nijn Jesbi Nobist (joca oli Raphan lapsist/ jonga keihän rauta painoi colmesata sicli/ ja hänellä oli udet harniscat) hän aicoi surmata Dawidi.

21:17 Mutta Abisai ZeuruJan poica autti händä ja tappoi sen Philisterin. Nijn Dawidin palweliat wannoit hänelle/ ja sanoit: ei sinun pidä sillen menemän meidän cansam sotaan/ ettei walkeus Israelist sammutetais.

21:18 JA taas nousi sota Gobis Philisterejä wastan/ ja Sibechai se Husathiteri löi Saphan/ joca myös oli Raphan lapsista.

21:19 Niin sota vielä nousi Gobis Philisterejä wastan/ ja Elhanan Jaere Orgimini sen Bethlehemiterin poica löi Goliathin sen Bethiterin/ jonga keihän warsi oli nijncuin jocu cangan puu.

21:20 Sitälähin nousi vielä sota Gathis/ siellä oli yxi pitkä mies/ jolla oli cuusi sorme käsis/ ja cuusi warwast jalgois/ se on yhten lukein neljä colmattakymmendä/ hän oli myös syndynyt Raphast.

21:21 Ja cosca hän pilckais Israeli/ löi hänen Jonathan Simeanin Dawidin weljen poica.

21:22 Nämät neljä oli syndynet Raphast Gathis/ ja langeisit Dawidin ja hänen palwelioittens kätten cautta.

Vers.8. Wijsi Michalin poica) Nämät owat ollet Merobin Saulin tyttären pojat/ joca oli Adrielin Meholathitin emändä/ 1. Sam. 18:19. Ja taitan cudzutta Michalin pojixi/ että hän on ottanut heidän tygöns heidän äitins cuoleman jälken.

XXII. Lucu .

DAwidin kijtoswirsi/ että Jumala hänen nijn ihmellisest oli auttanut/ v. 1. Iloidze myös wiattomudestans/ kijttäin HERra joca hänen oli sitä nautita andanut ja tujennut händä tuskis ja hädis/ v. 21. Riemuidze nijstä woitoista cuin hänelle oli tapahtunut hänen wiholisians wastan/ kijttäin Jumalata niiden edest/ v. 38.

22:1 JA Dawid puhui HERralle nämät weisun sanat/ sinä päiwänä jona HERra oli hänen wapahtanut caickein wiholistens ja Saulin käsistä.

22:2 JA sanoi: HERra on minun callion/ ja minun linnan/ ja minun wapahtajan.

22:3 Jumala on minun wahan/ johon minä turwan/ minun otan ja minun autuudeni sarwi/ ja minun warjelluxen/ ja minun turwan/ minun wapahtajan/ joca minun pelasta wäärydest.

22:4 Minä kijtän ja huudan HERran tygö/ ja minä waphadetan minun wiholisistani.

22:5 Sillä cuoleman kiwut owat minun pijrittänet/ ja Belialin ojat hämmästytit minun.

22:6 Helwetin sitet kiedoit minun/ ja cuoleman paulat ennätit minun.

22:7 Cosca minä olen tuscas/ nijn minä huudan HERran tygö/ ja minun Jumalani tygö minä huudan/ nijn hän cuule minun äneni hänen pyhäst Templistäns/ ja minun parcun tule hänen corwijns.

22:8 MAa järisi ja wapisi ja taiwan perustuxet lijcuit ja wärisit/ cosca hän wihastui.

2 Samuelin Kirja

22:9 Sawu suidzi hänen sieramestans ja polttawainen tuli hänen suustans/ nijn että se sieldä leimahti.

22:10 Hän notkisti taiwat ja astui alas/ ja syngveys oli hänen jalcains alla.

22:11 Ja hän waelsi Cherubimin päälle ja lensi/ ja hän näkyi tuulden sijpein päällä.

22:12 Hänen majans hänen ymbärilläns oli pimeys ja paxut mustat pilwet.

22:13 Sijtä kirckaudest hänen edesäns paloiti leimauxet.

22:14 Ja HERra jylisi taiwais/ se ylimmäinen andoi pauhinans.

22:15 Hän ambuis nuolens ja hajotti heitä/ hän iski cowat leimauxet ja peljätti heitä.

22:16 Ja nijn ilmestyit wetten culjut/ ja maan aluxet cuorittin HERran curituxest/ ja hänen sieramens puhalluxest ja cuorsamisest.

22:17 HÄn lähetti corkeudest ja otti minun/ ja weti minun ulos suurista wesistä.

22:18 Hän wapahti minun jaloimmista wiholisistani/ minun wainollisildani jotca olit minua wäkewemmet.

22:19 Jotca minun ennätit tuscasani/ ja HERra tuli minun turwaxeni.

22:20 Hän wie minun lakialle/ ja temmais minun ulos: sillä hän mielistyi minuun.

22:21 HERra teki hywäst minun cohtani minun wanhurscaudeni jälken/ hän maxa minulle minun kätteni puhtauden jälken.

22:22 Sillä minä pidän HERran tiet/ ja en ole jumalatoin minun Jumalatani wastan.

22:23 Sillä caicki hänen oikeudens owat minun silmäin edes/ ja hänen käskyjäns en minä tyköni hyljä.

22:24 Waan olen wiatoin hänen edesäns/ ja wäldän syndiä.

22:25 Sentähden costa HERra minun wanhurscauteni peräst/ minun puhtauteni jälken hänen silmäins edes.

22:26 Pyhäin cansa sinä pyhä olet/ ja toimellisten cansa toimellinen.

22:27 Puhdasten cansa sinä puhdas olet/ ja

nuriain cansa sinä nuria olet.

22:28 Sillä sinä autat sitä radollista Canssa/ ja sinun silmäs nöyryttäwät ne corkiat.

22:29 Sillä sinä HERra olet minun walkeuten/ HERra walaise minun pimeyteni.

22:30 Sillä sinun cauttas minä sotawäen murennan/ ja minun Jumalasanani carcan muurin ylidze.

22:31 Jumalan tiet owat wiattomat/ HERran puhet owat tulella peratut/ hän on caickein ota/ jotca hänen päällens uscaldawat.

22:32 Sillä cuca on Jumala paidzi HERra? eli wäkewä ilman meidän Jumalata?

22:33 Jumala wyöttä minun woimalla/ ja pane minun tieni wiattomaxi.

22:34 Hän teke minun jalcani peuran caltaisexi/ ja asetta minun corkeuden päälle.

22:35 Hän opetta minun käteni sotiman/ ja käsiwarteni waskijousta jännittämän.

22:36 JA sinä annoit minulle sinun autuudes odan/ ja cosca sinä nöyrytät minun/ teet sinä minun suurexi.

22:37 Sinä teet minulle sian käydäxeni/ ettei minun candapääni liwistyis.

22:38 Minä ajan minun wiholistani taca/ ja häwitän heitä/ ja en palaja ennencuin minä heidän hucutan.

22:39 Minä lyön heitä ja rundelen/ ettei heidän pidä nouseman/ heidän täyty caatua minun jalcaini ala.

22:40 Sinä taidat minun walmista woimalla sotaan/ sinä taidat ne paiscata alas/ jotca seisowat minua wastan.

22:41 Ja sinä annat minulle että minun wiholiseni pakenewat/ ja minä cadotan minun wainojani.

22:42 He toiwowat/ waan ei ole auttajat/ he huutawat HERran tygö/ mutta ei hän wasta heitä.

22:43 Minä surwon heitä nijncuin maan tomun/ ja muserran ricki nijncuin logan caduilda.

22:44 SInä pelastat minua sijtä rijdaisesta

2 Samuelin Kirja

Canssasta/ ja asetat minun pacanain pääxi/ se
Canssa jota en minä tundenut/ palwele
minua.

22:45 Muucalaiset lapset kieldäwät minun/ ja
cuuldelewat minua cuuliaisilla corwilla.

22:46 Muucalaiset lapset waipuwat/ ja
wapisewat heidän siteisäns.

22:47 HERra elä/ ja kijtetty olcon minun
turwan/ ja Jumala minun autuudeni turwa
olcon ylistetty.

22:48 Se Jumala joca minulle coston anda/ ja
waati Canssat minun alani.

22:49 Joca minua autta wiholisistani/ ja
corgotta minun nijstä/ jotca carcawat minua
wastan/ sinä autat minua nijldä wäärildä.

22:50 Sentähden minä kijtän sinua HERra
pacanain seas/ ja sinun nimees kijtoxen
weisan.

22:51 Joca Cuningalles suuren autuuden
osotat/ ja teet hywäst sinun woidelduas
wastan/ Dawidille ja hänen siemenellens
ijancaickisest.

XXIII. Lucu .

*DAwidin wijmeiset sanat ja hänen
Testamentins/ josa hän iloidze Jumalan
armosta/ että Jumala oli hänen pannut
Israelin wallidziaxi/ ja oli puhunut hänen
suustans hänen ylistyxens/ ja caunit
Prophetiat Messiaxest/ v. 1. ja luwannut oli
hänelle/ että Messias oli syndywä hänen
siemenestäns/ ja ilmoittanut hänelle
Messiaxen waldacunnast/ v. 3. Dawidin
parasten Sangaritten lucu/ v. 8. etc.*

23:1 NÄmät owat Dawidin wijmeiset sanat.
Dawid Isain poica sanoi/ se mies sanoi joca
Jacobin Jumalalle woidelluxi corgotettu on/ ja
suloisten Israelin Psalmein weisajaxi.

23:2 HERran Hengi on puhunut minun
cauttani/ ja hänen sanans on tapahtunut
minun kieleni cautta.

23:3 Israelin Jumala on sanonut minulle/
Israelin turwa on minulle puhunut/ se
wanhurscas ihmisten hallidzia/ joca hallidze
Jumalan pelgos.

23:4 Nijn cuin walkeus on amulla/ cosca
Auringo coitta warhain ilman pilwetä/ ja
paistest saten jälkeen caswa ruoho maasta.

23:5 Sillä ei yhtäkän ole Jumalan tykönä
nijncuin minun huonen: sillä hän on tehnyt
ijancaickisen lijton minun cansani/ caikella
muodolla lujan ja wahwan: sillä se on caicki
minun autuudeni ja pyyndöni/ ettei hän anna
mitän caswa.

23:6 MUtta Belialit owat caicki tynni/ cuin
peräti häwitetän nijncuin orjantappurat/ joihin
ei taita käsin ruwetta.

23:7 Mutta jos jocu tahto tarttua heihin/
hänellä pitä oleman rauta ja keihän warsi/ ja
heidän pitä poltettaman tulella heidän
asuinsioisans.

23:8 Nämät owat Dawidin Sangaritten nimet:
Jesabean Hahmonin poica/ ylimmäinen
colmen keskenä/ joca ojensi keihäns/ ja
tappoi cahdexas sata yhdellä haawalla.

23:9 SItälähin oli Eleazar Dodon poica Ahohin
pojan/ nijden colmen Sangarein keskenä
Dawidin cansa/ cosca he pilckaisit Philisterejä
ja olit sinne cocondunet sotaan/ ja Israelin
miehet menit ylös.

23:10 Silloin nousi hän ja löi Philisterit/
sijhenasti että hänen kätens wäsyi ja puundui
miecan tähden. Ja HERra andoi suuren
autuuden siihen aican/ nijn että Canssa palais
hänen jälkens ryöstämän.

23:11 HÄnen jälkens oli Samma Agen sen
Harathiterin poica/ cosca Philisterit cocoisit
idzens yhteen kylään/ ja siellä oli peldo
täynäns herneitä/ ja Canssa pakeni
Philisterejä.

23:12 Silloin käwi hän keskelle sitä peldoja ja
autti händä ja löi Philisterit/ ja HERra andoi
suuren autuuden.

23:13 JA nämät colme ylimmäistä

2 Samuelin Kirja

colmenkymmenen keskenä/ tulit elonaicana Dawidin tygö Adullan luolaan/ ja Philisterein leiri oli Rephaimin laxos.

23:14 Mutta Dawid oli siihen aican linnas/ ja Philisterein Canssa oli Bethlehemis.

23:15 Ja Dawid himoidzi/ ja sanoi: cuca tuo minulle juoma Bethlehemin caiwon wedestä portin alda?

23:16 Nijn ne colme Sangarita menit Philisterein leirijn/ ja toit wettä Bethlehemin caiwost portin alda/ ja cannoit Dawidille/ mutta ei hän tahtonut sitä juoda/ waan caasi HERran eteen

23:17 Ja sanoi: HERra/ olcon minusta caucana/ että minä sen tekisin/ eikö tämä ole nijden miesten weri/ jotca heidäns annoit hengen waaran ja sinne menit? Ja ei hän juonut. Tämän teit ne colme Sangarita.

23:18 ABisai Joabin weli Zerujan poica oli myös ylimmäinen colmen keskenä/ hän nosti keihäns ja löi colme sata/ ja oli myös ylistetty colmen keskenä.

23:19 Ja caickein jaloin colmen keskenä/ ja oli heidän päämiehens/ mutta ei hän tullut nijden colmen tygö.

23:20 JA Benaja Jojadan poica Ishailin pojan/ cuuluisan miehen hänen suurista töistäns Kabzeelist/ hän löi caxi Maobin wäkwä Lejonita/ meni alas/ ja löi yhden Lejonin caiwon tykönä lumen aicana.

23:21 Ja sitälikin löi hän yhden hirmuisen Egyptin miehen/ jolla oli keihäs kädes/ mutta hän meni hänen tygöns seipällä/ ja otti Egyptin miehen kädestä keihän/ ja löi hänen cuoliaxi omalla keihälläns.

23:22 Nämät teki Benaja Jojadan poica/ ja oli ylistetty colmen Sangarin keskenä.

23:23 Ja oli jalombi cuin ne colmekymmendä/ mutta ei hän tullut nijden colmen tygö/ ja Dawid asetti hänen salaisexi neuwons andajaxi.

23:24 ASahel Joabin weli on nijden colmenkymmenen keskenä Elhanan Dodonin

poica Bethlehemist.

23:25 Samma se Haraditeri/ Elika se Haraditeri.

23:26 Helez se Palthiteri/ Ira Ikexen Thecoiterin poica.

23:27 Abjeser se Anthotiteri/ Mebunai se Husathiteri.

23:28 Zalmon se Ahohiteri/ Maharai se Netophatiteri.

23:29 Heleb Baenan poica/ se Netophatiteri/ Ithai Ribain poica/ BenJaminin lasten Gibeast.

23:30 BenaJa se Birgathoniteri/ Hidai Gaasin ojista.

23:31 AbiAlbon se Arbathiteri/ Asmaweth se Barhumiteri.

23:32 Eliaheba se Saalboniteri/ Jasenin ja Jonathanin lapset.

23:33 Samma se Hararitheri/ Ahiam Sararin poica se Arariteri.

23:34 Elipheleth Ahasbain poica Maechatin pojan: Eliam Ahitophelin sen Giloniterin poica.

23:35 Hesrai se Charmeliteri/ Paerai se Arbiteri.

23:36 Jegeal Nathanin poica Zobast/ Bani se Gaditeri.

23:37 Zeleg se Ammoniteri/ Naharai se Beerotiteri/ Joabin sotaasetten candaja Zerujan pojan.

23:38 Ira se Jethriteri/ Gareb se Jethriteri/ Uria se Hethiteri. Nämät owat caicki yhteen seizdemen neljättäkymmendä.

Vers.4. Ilman pilwetä) Moses asetta Lain waldacunnan Sinain wuorella/ peljättäväisen jylinän/ pilwen ja pitkäisen tulen cansa: mutta tämä waldacunda/ on suloinen cuin kewä/ cosca satanut on/ ja Auringo warhain paista/ v. 5. Mitän caswa) Ei yxikän Cuningan walda ole nijn corkia Jumalan edes eikä caswa/ waan hucku/ ainoastans tämä Cuningan waldacunda pysy ijancaickisest. v. 6. Belialit) Ne owat caicki Christuxen waldacunnan wiholiset/ nijncuin Juuttat/ Turkit/ wäärät

2 Samuelin Kirja

*opettajat/ jotca tahtowat olla tarpellisemmat
ja parhat/ ja owat cuitengin wahingolisimmat
Christuxen seuracunnas.*

XXIV. Lucu .

*DAwid wihoitta Jumalan/ Canssan lukemisella
HERra lähettä Prophetan Gadin hänen tygöns
ja anda hänen walita colmest maan
widzauxest/ cunga hän tahto. Hän walidze
ruton/ josta cuole seidzemenkymmendä
tuhatta miestä/ v. 10. Dawid näke Engelin
lyöwän Canssa/ ja rucoile HERra. Gad kärke
hänen raketa Altarin Araunan Rijheen ja
uhrata polttouhria/ v. 17. Dawid uhra ja
widzaus lacka/ v. 19.*

24:1 JA HERran wiha taas julmistui Israeli
wastan/ ja kehoitti Dawidin heidän
keskellens/ sanoden: mene ja lue Israel ja
Juda.

24:2 Ja Cuningas sanoi Joabille sodans
päämiehelle: mene caiken Israelin sucucunnan
ymbärins/ ruweten Danist BerSeban asti/ ja
lue Canssa/ että minä tiedäisin Canssan
paljouden.

24:3 Joab sanoi Cuningalle: sinun HERras
Jumalas enätkön sijhen Canssaan sata kerta
sen werran cuin sijnä nyt on/ että minun
HerranCuningan näkis ilons. Mutta mitä iloa
minun Herralleni Cuningalleni on sijtä asiast.

24:4 Mutta Cuningan sana wahwistui Joabia ja
sodan päämiehiä wastan. Nijn Joab ja
sotajoucon päämiehet menit Cuningan tykö
lukeman Israelin Canssa.

24:5 Ja he menit Jordanin ylidze/ ja sioitit
idzens Aroerijn/ oikialle puolelle sitä paicka/
joca on Gadin ojas ja Jaesis.

24:6 Ja tulit Gileadijn ja sijhen alhaisen
maahan Hadsijn/ sijtte tulit he DanJanijn ja
Zidonit ymbärins.

24:7 Ja tulit sijhen wahwan Caupungijn
Tyroon/ ja caickijn Hewerein ja Cananerein

Caupungeihin. Sijtte he läxit siellä ja tulit
etelän puolelle Judat ja BerSebat.

24:8 Ja käwit caiken maan ymbärins/ ja tulit
yhdxän Cuucauden ja cahdenkymmenen
päiwän peräst Jerusalemijn jällens.

24:9 Ja Joab andoi Cuningalle Canssan lugun/
ja Israelis oli candexan sata tuhatta wahwa
sotamiestä/ jotca aseilla käwit ulos. Mutta
Judaas oli wijsisata tuhatta miestä.

24:10 JA Dawidin sydän tuli murhellisexi sijtte
cuin Canssa luettu oli/ ja Dawid sanoi
HERralle: minä olen sangen suurest syndiä
tehnyt/ että minä sen tein/ HERra käännä nyt
palwelias pahateco pois: sillä minä olen
tehnyt sangen tyhmäst.

24:11 JA cosca Dawid huomeneltain nousi/
tuli HERran sana Prophetan Gadin tygö
Dawidin Näkiän/ joca sanoi hänelle:

24:12 Mene ja puhu Dawidille/ näin sano
HERra: colme minä panen sinun etees/
walidze idzelles nijstä yxi jonga minä sinulle
teen.

24:13 GAd tuli Dawidin tygö/ ilmoitti ja sanoi
hänelle: tahdotcos että nälkä tule seidzemexi
ajastajaxi sinun maacunnalles/ taicka että
colme Cuucautta pakenet sinun wihamiestes
edellä/ eli että rutto on colme päiwä sinun
maallas/ nijn ota nyt waari/ ja cadzo/ mitä
minä hänelle wastan/ joca minun lähetti.

24:14 Dawid sanoi Gadille: minulla on sangen
suuri ahdistus/ mutta langetcam HERran
käsijn (sillä HERran armo on suuri) en minä
tahdo langeta ihmisten käsijn.

24:15 Ja HERra andoi tulla ruttotaudin
Israelijn/ ruweten amulla nijn määrätyn
aicaan/ että Canssa cuoli Danist nijn
BerSebaan/ seidzemenkymmendä tuhatta
miestä.

24:16 JA cosca Engeli ojensi kätens
Jerusalemiin ylidze cadottaxens händä. Nijn
HERra cadui sitä pahutta/ ja sanoi Engelille
joca Canssan häwitti: kyllä jo on/ pidä nyt
kätes alallans. Ja HERran Engeli oli Araunan

2 Samuelin Kirja

sen Jebuserin rijhes.

24:17 Cosca Dawid näki Engelin joca Canssa löi/ sanoi hän HERralle: cadzo/ minä olen syndiä tehnyt/ ja minä olen sen pahan tehnyt/ mitä nämät lambat owat tehnet? anna sinun kätes olla minua ja minun Isäni huonetta wastan.

24:18 JA sinä päiwänä tuli Gad Dawidin tygö/ ja sanoi hänelle: mene ja rakenna HERralle Altari/ sen Jebuserin Araunan rijheen.

24:19 Ja Dawid meni cohta nijncuin Gad sanoi ja HERra oli käsenyt.

24:20 Mutta cosca Arauna käänsi idzens/ näki hän Cuningan tulewan palwelioinens tygöns/ nijn hän langeis caswoillens.

24:21 Cumarsi ja sanoi: mixi Cuningas minun Herran tule palwelians tygö? Dawid wastais händä: minä tulin rihtä ostaman raketaxeni HERralle Altari/ että widzaus lackais Canssasta.

24:22 Arauna sanoi Dawidille: minun Herran Cuningas ottacan ja uhratcan nijncuin hänelle

kelpa. Cadzo/ täsä on härkä polttouhrixi/ reet ja caicki härkäin calut halgoixi.

24:23 Nämät caicki andoi Arauna Cuningalle. Ja Arauna sanoi Cuningalle: sinun HERras Jumalas leppykön sinulle.

24:24 Mutta Cuningas sanoi Araunalle: ei suingan/ waan minä ostan sen sinulda: sillä en minulle lahjaksi on annettu. Nijn osti Dawid rijhen ja härjän wijdelläkymmenellä hopia Sicillillä.

24:25 Ja rakensi HERralle siellä Altarin ja uhrais polttouhreja/ ja HERra leppyi maacunnalle/ ja widzaus lackais Canssast.

Vers.13. Seidzemexi ajastajaxi) 1. Par. 22:12. luetan colme vuotta/ waicka täsä on Hebrean Textin jälkeen ja monicahdois muisa/ seidzemen vuotta.

Toisen Samuelin Kirjan loppu.

Ensimmäinen Cuningasten Kirja

TERTIUS REGUM , Ensimmäinen Cuningasten Kirja / Josa Erinomaisest kirjoitetan :

I. SALomon Hallituxest/ cap. 1. 2. taidost/ woimast ja cunniast/ cap. 3. 4. cuinga hän on rakendanut HERralle Templin/ ja hänellens Cuningalisen huonen/ c. 5. 6. 7. wihkinyt Templin/ ja saanut wastauxen HERralda/ c. 8. 9. ylistetän Arabian Drotningilda hänen taitons tähden/ c. 10. horjahtu epäjumalan palweluxeen/ c. 11.

II. Salomon waldacunnan cahtia hajomisest hänen cuolemans jälkeen/ c. 12.

III. Israelin ja Judan Cuningoist/ cuinga he järjestäns hallinnet owat/ nimittäin: Jerobeamist Israelin Cuningast ja hänen epäjumalan palweluxestans/ c. 12. 26. Rehabeamist Judan Cuningast/ cuinga hän poicans Abian cansa on tehnyt paha/ c. eod. ja Jumala cuitengin säästä hänestä Dawidin tähden hywät hallidziat Assan ja Josaphatin/ c. 15. 22. Nadabist ja Baesast ja coco Jerobeamin huonen häwityxest/ c. 15. Ellast/ Simrist ja Baesan huonen häwityxest. Amrist ja Ahabist/ jotca enä paha teit cuin caicki jotca heidän edelläns olit/ joca myös Nabothin Wijnamäen otti/ c. 16. Eliast/ cuinga hän ilmoitta Ahabille callin ajan/ ja ruokitan Carneilda ja Zarpan Leskeldä/ jonga pojan hän eläwäxi teke/ c. 17. saa tulen taiwast hänen uhrijns/ ja tappa Baalin Prophetat/ c. 18. pakene corpeen/ ja lohdutetan Jumalalda/ c. 19. 20. ilmoitta Ahabille wijmeisen rangaistuxen/ c. 21. joca hänelle tapahtui/ cosca hän Syrialaisilda lyötin/ ja coirat nuolit hänen werens/ c. 22. Täsä Kirjas on

I Cuningasten Kirja

Historia Salomon hallituxest sijhenasti cuin Ahasia Ahabin poica tule Israelin Cuningaxi/ sillä wälillä cului 116. ajastaica. Sillä: Cuningas Salomo hallidzi molemmat waldacunnat 40. ajastaica/ cap. 11. 42. Sijtte hallidze: Judat Rehabeam 17. ajastaica. cap. 14:21. Abia/ 3. ajastaica/ cap. 15:1. Assa/ sijhenasti että Josaphat tule Cuningaxi 40. ajastaica/ cap. 22. 41. Josaphat/ sijhenasti että Ahasia tule Cuningaxi 16. ajastaica/ cap. 22:52. Israeli Jerobeam/ sijhenasti että Nadab tule Cuningaxi/ 21. ajastaica/ cap. 15:25. Nadab/ sijhenasti että Barsa tule Cuningaxi/ 1. ajastajan/ c. 15:33. Barsa/ sijhenasti että Ella tule Cuningaxi/ 21. ajastaica. c. 16:3. Ella/ sijhenasti että Simri tule Cuningaxi/ 1. ajastajan/ c. 16:15. Simri/ sijhenasti että Amri tule Cuningaxi/ 7. päewä/ cap. 16:15. Amri/ sijhenasti että Ahab tule Cuningaxi/ 11. ajastaica. c. 16:29. Ahab/ sijhenasti että Ahasia tule Cuningaxi/ 19. ajastaica. c. 22:52. On cadzominen nijn täsä cuin toisesakin Kirjas/ että esipuhun reunas on cuinga monda ajastaica cukin Cuningas on hallinnut cuolemans asti: mutta sen alla täsä taulus/ johon coco kirjan vuosilucu panna/ on ainoastans cuinga monda ajastaica cukin on hallinnut/ sijhenasti/ cuin hänen poicans eli jocu muu on woideldu Cuningaxi hänen jälkens: jos nijn tapahtu että hän sijtte muutamita vuosia on poikinens hallinnut/ ei nijtä lueta/ ettei ne wuodet cahdest luetais: sillä ne annetan sille joca sijtte seura. Sentähden panna/ sijhenasti cuin se eli se tuli Cuningaxi. Nämät wuodet löytän cosca Israelin ja Judan Cuningat wisust rinnalle panna/ ja tarcast cadzotan millä wuodella se seurawainen Cuningas on ruwennut hallidzeman.

I. Lucu.

DAwid lämmitetän wanhana pijcalda/ v. 1. Adonia pyytä Cuningaxi/ v. 5. Salomo woidellan Cuningaxi BathSeban ja Nathanin neuwost/ v. 11. ja 32. Adonia pakene HERran Altarin tygö/ v. 41. josta Salomo cudzu hänen ja lupa hänelle rauhan/ jos hän idzens cunnialisest käytäis/ v. 51.

1:1 JA cosca Cuningas Dawid oli wanha ja ijällisexi joutunut ei hän woinut idziäns lämmitä/ ehkä hän waatteilla peitettin.
1:2 Nijn sanoi hänen palwelians hänelle: anna heidän edziä minun Herralleni Cuningalleni pijca/ joca neidzy on/ joca seisois Cuningan edes/ ja corjais händä/ ja macais hänen sylisäns/ ja lämmitäis Cuningan minun Herran.
1:3 Ja he edzeit yhden ihanan neidzen caikist Israelin rajoist/ ja löysit Abisagin Sunemist/ ja weit hänen Cuningan tygö.
1:4 Ja se oli sangen ihanainen neidzy/ ja hän corjais Cuningast/ ja palweli händä/ waan ei Cuningas tundenut händä.
1:5 MUTta Adonia Hagithin poica corgotti

idzens/ ja sanoi: minä tahdon olla Cuningas/ ja rakensi idzellens waunut ja hewoismiehiä/ ja wijsikymmendä miestä juoxeman hänen edelläns.

1:6 Ja hänen Isäns ei tahtonut tehdä händä surullisexi hänen eläisäns/ että hän olis sanonut: cuingas nijn teet? Ja hän oli myös sangen ihanainen/ ja hän oli hänen sijttänyt Absalomien jälkeen.

1:7 Ja puhui Joabin Zerujan pojan cansa/ ja Papin AbJatharin cansa/ he autit Adoniata.

1:8 Mutta Zadok Pappi/ ja BenaJa Jojadan poica/ ja Nathan Propheta/ ja Simei/ ja Rei/ ja Dawidin Sangarit/ ei ollet Adonian cansa.

1:9 Ja cosca Adonia uhrais lambait ja härkiä/ ja myös syötettyä carja Sohelethin kiwen tykönä/ joca on läsnä Rogelin caiwo/ cudzui hän caicki hänen weljens/ nimittäin: Cuningan pojat/ ja caicki Judan miehet Cuningan palweliat.

1:10 Mutta Nathan Prophetat ja BenaJat ja Sangareit ja weljens Salomot ei hän cudzunut.

1:11 NIin sanoi Nathan BathSeballe Salomon äitille: etkö sinä ole cuullut Adoniat Hagithin poica tullexi Cuningaxi/ ja meidän Herram

I Cuningasten Kirja

Dawid ei sijtä mitän tiedä?

1:12 Nijn tule nyt/ minä annan sinulle neuwo/
ettäs wapadaisit sinun ja sinun poicas
Salomon sielun.

1:13 Mene Cuningas Dawidin tygö/ ja sano
hänelle: minun Herran Cuningan/ etkös ole
wannonut ja sanonut sinun pijcalles: sinun
poicas Salomo pitä oleman Cuningas minun
jälken/ ja istuman minun istuimellani? mixi sijs
Adonia on Cuningaxi tullut?

1:14 Cadzo/ sinun wielä siellä ollesas ja
puhuisas Cuningan cansa/ tulen minä peräsäs
ja täytän sinun puhes.

1:15 JA BathSeba meni Camarijn Cuningan
tygö/ ja Cuningas oli juuri wanha/ ja Abisag
Sunemist palweli Cuningast.

1:16 Ja BathSeba nöyrytti idzens/ ja cumarsi
Cuningast. Cuningas sanoi: mitäs tahdot?

1:17 Hän sanoi hänelle: minun Herran/ sinä
wannoit pijcalles/ sinun HERras Jumalas
cautta: sinun poicas Salomo pitä oleman
Cuningas minun jälkeni/ ja istuman minun
istuimellani.

1:18 Mutta cadzo/ Adonia on tullut
Cuningaxi/ ja minun Herran Cuningani ei sijtä
mitän tiedä.

1:19 Hän on uhrannut härkiä ja syötettyä
carja/ ja monda lammast/ ja on cudzunut
caicki Cuningan pojat/ AbJatharin Papin/ ja
Joabin sodanpäämiehen/ mutta sinun
palweliatas Salomot ei hän cudzunut.

1:20 Mutta sinä olet minun Herran Cuningan/
coco Israelin silmät cadzowat sinun päälles/
ettäs ilmoitaisit heidän edesäns/ cuca on
istuwa minun Herran Cuningan istuimella
hänen jälkens.

1:21 Muutoin tapahtu/ cosca minun Herran
Cuningani Isäins cansa nuckunut on/ nijn
täyty minun ja minun poican Salomon
wialliset olla.

1:22 JA cadzo wielä hänen puhuisans
Cuningan cansa/ tuli Nathan Propheta.

1:23 Ja he sanoit Cuningalle: cadzo/ Nathan

Propheta on täällä. Ja cuin hän tuli Cuningan
eteen/ langeis hän maahan caswoillens
Cuningan eteen.

1:24 Ja Nathan sanoi: minun Herran
Cuningan/ sanoitcos: Adonia pitä oleman
Cuningas minun jälkeni/ ja istuman minun
istuimellani?

1:25 Sillä hän on tänäpännen mennyt ja uhrannut
härkiä/ ja syötettyä carja/ ja monda lammast/
ja on cudzunut caicki Cuningan pojat ja
päämiehet/ nijn myös AbJatharin Papin/ ja
cadzo/ he syöwät ja juowat hänen edesäns/ ja
sanowat: onnexi Cuningalle Adonialle.

1:26 Mutta minua sinun palweliatas/ ja Pappia
Zadoki/ ja BenaJat Jojadan poica/ ja sinun
palweliatas Salomot ei ole hän cudzunut.

1:27 Ongo se nijn minun Herralda
Cuningaldani käsketty/ ja et sinä ole sitä
asiata andanut tietä palwelialles/ cuca minun
Herrani Cuningan istuimella hänen jälkens on
istuwa?

1:28 Cuningas Dawid wastais/ ja sanoi:
cudzucat minulle BathSeba. Ja hän tuli
Cuningan eteen.

1:29 Ja cuin hän seisoi Cuningan edes/
wannoi Cuningas/ ja sanoi: nijn totta cuin
HERra elä/ joca minun sielun on päästänyt
caickinaisest ahdistuxest.

1:30 Minä teen tänäpännen nijncuin minä sinulle
HERran Israelin Jumalan edes wannonut olen/
ja sanonut: Salomo sinun poicas pitä oleman
Cuningas minun jälkeni/ ja hän pitä istuman
minun istuimellani minun edestäni.

1:31 Nijn BathSeba langeis caswoillens
maahan/ ja cumarsi Cuningast/ sanoden:
onnexi minun Herralle Cuningalleni Dawidille
ijancaickisest.

1:32 JA Cuningas Dawid sanoi: cudzucat
Zadok Pappi/ Nathan Propheta ja BenaJa
Jojadan poica. Ja cuin he tulit Cuningan tygö/
1:33 Sanoi Cuningas heille: ottacat teidän
cansan HERran palweliat/ ja asettacat minun
poican Salomo minun Muulini päälle/ ja

I Cuningasten Kirja

wiekät händä Gihonijn.

1:34 Ja Zadok Pappi ja Nathan Propheta woidelcan hänen Israelin Cuningaxi. Ja soittacat Basunalla/ ja sanocat: onnexi Cuningalle Salomolle.

1:35 Ja mengät ylös hänen peräns/ että hän tulis/ ja istuis minun istuimellani/ ja olis Cuningas minun edestäni/ ja minä käsken hänen olla Israelin ja Judan Päämiesnä.

1:36 Nijn wastais BenaJa Jojadan poica Cuningalle/ ja sanoi: Amen/ sanocan myös nijn HERra/ minun Herrani Cuningani Jumala.

1:37 Nijn cuin HERra on ollut minun Herrani Cuningani cansa/ nijn olcon hän myös Salomon cansa/ että hänen istuimens suurempi olis minun Herrani Cuningani Dawidin istuinda.

1:38 JA Pappi Zadok/ ja Nathan Propheta ja BenaJa Jojadan poica/ ja Crethi/ ja Plethi menit alas/ ja asetit Salomon Cuningas Dawidin Muulin päälle/ ja weit hänen Gihonijn.

1:39 Ja Pappi Zadok otti öljyä majast sarween/ ja woiteli Salomon/ ja soitti sijtte Basunalla/ ja caicki Canssa sanoit: onnexi Cuningas Salomolle

1:40 Ja caicki Canssa meni ylös hänen jälkens/ ja Canssa soitit huiluilla/ ja olit sangen iloisans/ että maa wapis heidän änestäns.

1:41 JA Adonia ja caicki cudzutut/ jotca hänen cansans olit/ cuulit sen/ ja he olit jo atrioinnet/ ja cuin Joab cuuli Basunan änen/ sanoi hän: mitä se meteli ja töminä tietä Caupungis?

1:42 Ja cuin hän wielä puhui/ tuli Jonathan AbJatharin Papin poica. Ja Adonia sanoi: tule/ sillä sinä olet luja mies ja tuot hywiä sanomita.

1:43 Jonathan wastais ja sanoi Adoniale: totisest/ meidän Cuningam Dawid on tehnyt Salomon Cuningaxi/

1:44 Ja on lähettänyt hänen cansans Papin Zadokin/ ja Prophetan Nathanin/ ja BenaJan Jojadan pojan/ ja Crethin/ ja Plethin he owat

hänen istuttanet Cuningan Muulin päälle.

1:45 Ja Zadok Pappi ja Nathan Propheta on woidellut hänen Cuningaxi Gihonis/ ja he owat siellä mennet ylös iloisans/ nijn että Caupungi tömis/ ja se oli se meteli cuin te cuulitta.

1:46 Wielä sijtte istu Salomo Cuningan istuimella.

1:47 Ja Cuningan palweliat owat mennet siunaman meidän Herra Cuningast Dawidit/ ja owat sanonet: andacon sinun Jumalas Salomolle paramman nimen cuin sinun nimes on/ ja tehkön hänen istuimens suuremmaxi cuin sinun istuimes on/ ja Cuningas rucoili wuotesans.

1:48 On myös Cuningas näin sanonut: Kijetty olcon HERra Israelin Jumala/ joca tänäpä on andanut wielä istuwan minun istuimellan/ että minun silmäni sen nähnet owat.

1:49 Nijn hämmästyit/ ja nousit caicki cuin Adonia cudzunut oli/ ja menit idzecukin tiellens.

1:50 Waan Adonia pelkäis Salomot/ nousi ja meni ja tartui Altarin sarween.

1:51 Ja se ilmoitettin Salomolle/ cadzo/ Adonia pelkä Cuningas Salomot/ ja cadzo/ hän tartui Altarin sarween/ ja sano: Wannocan Cuningas Salomo minulle/ ettei hän lyö cuoliaxi hänen palweliatans miecalla.

1:52 Salomo sanoi: jos hän tahto olla toimellinen mies/ nijn ei pidä yxikän carwa hänest langeman maan päälle/ mutta jos jotain pahutta hänes löytän/ nijn hänen pitä cuoleman.

1:53 Ja Cuningas Salomo lähetti ja tuotti hänen Altarilda/ ja cosca hän tuli/ rucoili hän Cuningas Salomot: mutta Salomo sanoi hänelle: mene huonesees.

Vers.2. Pijca) Tämä Abisag oli Dawidin awio emändä: sillä waicka ei hän ottanut händä lapsia sijttäxens/ jota hän ilman epäilemät hänelle sanoi/ nijn on cuitengin molembain

I Cuningasten Kirja

suosio ollut awioskäskyyn/ josa kyllä on ehkei se toinen ole täytetty: sillä/ consensus non concubitus facit matrimonium .

Vers.16. Cumarsi Cuningast) Cumartaminen on myös pyhäs Raamatus/ cosca jocu notkista ja cumarta sen edes/ jolla hän jongun cunnian ja nöyryden näyttä/ se on luwallinen/ muutoin cumartaminen on/ cosca jocu wahwalla uscolla ja toewolla notkista hänen sydämens polwet sen puoleen/ jonga hän pitää Jumalanans ja auttajanans. Sillä tawalla ei pidä ketän cumarrettaman/ mutta ainoata Jumalata/ Matth. 4. Ei tästä sentähden seura/ ehkä luwallinen on cumarta Cuningast/ ja Esiwalda/ ei cuitengan ole luwallinen cumarta cuolluita pyhiä ja heidän cuwians/ sillä se on peräti toinen cumartaminen.

II. Lucu.

DAwid neuwo Salomot cuollesans ahkeruteen hänen wirasans/ ja waeldaman caikis HERran käskyis/ että hän menestyis/ v. 1. costaman sitä werta/ jonga Joab oli wuodattanut/ v. 5. hywin tekemän Barsillain lapsille/ v. 7. rangaiseman Simeit/ v. 8. Dawid cuole/ v. 10. Adonia ano Abisagi emännäxens/ v. 13. Salomo wihastu/ ja anda hänen tappa/ v. 22. pane Ablatharin pois wiralda/ v. 26. anda Joabin tappa/ v. 28. Simei kieldän menemäst pois Jerusalemist/ v. 36. Että hän sen luwata teki/ täyty hänen cuolla/ v. 39.

2:1 COsca aica lähestyi että Dawidin piti cuoleman/ käski hän pojallens Salomolle/ sanoden:

2:2 Minä menen caiken mailman tietä/ nijn rohwise nyt idzes ja ole mies.

2:3 Ja pidä mitä HERra sinun Jumalas on käsenyt/ nijn että waellat hänen teisäns/ ja pidät hänen säätyns/ käskyns/ oikeudens ja todistuxens/ nijncuin on kirjoitettu Mosexen Lais/ että olisit ymmärtäwäinen caikisa nijsä

cuins teet/ ja cunga sinä sinus käännät.

2:4 Että HERra wahwistais sanans/ jonga hän on minulle puhunut ja sanonut: jos sinun lapses kätkewät heidän tiens/ että he waeldawat uscollisest minun edesäni caikest sydämestäns ja caikest sielustans/ nijn ei sinulda ikänäns pidä puuttuman mies Israelin istuimelda.

2:5 JA sinä tiedät mitä Joab Zerujan poica on tehnyt minulle/ mitä hän teki cahdelle sodanpäämiehelle Israelis/ Abnerille Nerin pojalle ja Amasalle Jetherin pojalle/ jotca hän tappoi/ ja wuodatti sodan weren rauhas/ ja andoi tulla sodan weren wyöns päälle/ joca oli hänen suolillans/ ja hänen kengäins päälle/ jotca olit hänen jalgoisans.

2:6 Tee sinun toimes jälkeen/ nijn ettes wie hänen harmaita carwojans rauhas hautaan.

2:7 JA tee Barsillain sen Gileaditerin lapsille laupius/ että he syöwät sinun pöydäldäs: sentähden että he pidit idzens minun tygöni/ cosca minä pakenin sinun weljes Absalomi.

2:8 JA cadzo sinun tykönäs on Simei Geran poica Jeminin pojan Bahurimist/ joca minua häpiälisest kiroili/ mennesäni Mahanaimijn. Mutta hän tuli minua wastan Jordanin tykönä/ silloin wannoin minä HERran cautta/ ja sanoin: en minä tapa sinua miecalla.

2:9 Mutta älä sinä anna hänen wiatoina olla/ sillä sinä olet toimellinen mies ja tiedät mitä teet hänelle/ että lähetät hänen harmat carwans werisä hautaan.

2:10 NIin nuckui Dawid hänen Isäins cansa/ ja haudattin Dawidin Caupungijn.

2:11 Ja aica jona Dawid oli ollut Israelin Cuningas/ oli neljäkymmendä ajastaica. Seidzemen ajastaica oli hän Cuningas Hebronis/ ja colme neljättäkymmendä ajastaica Jerusalemis.

2:12 Ja Salomo istui Isäns Dawidin istuimella/ ja hänen waldacundans suurest wahwistettin.

2:13 Mutta Adonia Hagithin poica tuli BathSeban Salomon äitin tygö. Joca sano:

I Cuningasten Kirja

tuletkos rauhallisest? hän sanoi: rauhallisest.

2:14 Ja sanoi: minulla on jotakin puhumist sinun cansas. BathSeba sanoi: puhu.

2:15 Ja hän sanoi: sinä tiedät että waldacunda oli minun/ ja caicki Israel oli käändänyt caswons minun puoleni/ että minä olisin Cuningas/ mutta nyt on waldacunda käändynyt ja on tullut minun weljeni omaxi/ HERralda on se tullut.

2:16 Nyt rucoilen minä rucouxen sinulda/ ettes minulda sitä kieldäis. BatSeba sanoi hänelle: puhu.

2:17 Hän sanoi: puhu Cuningas Salomon cansa (sillä ei hän sinulda kiellä) että hän andais minulle Abisagin Sunemist emännäxi.

2:18 BathSeba sanoi: oikein/ minä puhun Cuningalle sinun puolestas.

2:19 JA BathSeba tuli Cuningas Salomon tygö/ puhuman hänen cansans Adonian puolest/ ja Cuningas nousi ja meni händä wastan/ ja cumarsi händä/ ja istui istumellens. Ja Cuningan äitin eteen pandin istuin/ ja hän istui siihen hänen oikialle puolellens.

2:20 Ja hän sanoi: minä rucoilen wähän rucouxen sinulda/ älä sitä minulda kiellä. Cuningas sanoi hänelle: rucoile minun äitin/ en minä sinulda kiellä.

2:21 Hän sanoi: annettacan Abisag Sunemist sinun weljelles Adoniale emännäxi.

2:22 Nijn wastais Cuningas Salomo/ ja sanoi hänen äitillens: mixis rucoilet Abisagi Sunemist Adoniale? rucoile myös hänelle waldacunda: sillä hän on minun wanhin weljen/ ja hänellä on Pappi AbJathar ja Joab ZeruJan poica.

2:23 Ja Cuningas SALomo wanoi HERran cautta/ ja sanoi: Jumala tehkön minulle sen ja sen/ Adonia on puhunut nämä sanat hänen hengens wastan.

2:24 Ja nyt njn totta cuin HERra elä/ joca minun wahwistanut on/ ja andanut istua Isäni Dawidin istuimella/ ja joca minulle huonen tehnyt on/ njncuin hän sanonut on: tänäpä

pitä Adonian cuoleman.

2:25 Ja Cuningas Salomo lähetti BenaJan Jojadan pojan/ hän löi händä njn että hän cuoli.

2:26 JA Cuningas sanoi Papille AbJatharille: mene Anathothijn sinun pellolles/ sillä sinä olet cuoleman mies/ mutta en minä tapa sinua tänäpä/ sillä sinä olet candanut HERran Jumalan Arckia minun Isäni Dawidin edes/ ja sinä olet kärsinyt/ mitä ikänäns minun Isäni on kärsinyt.

2:27 Ja njn Salomo ajoi AbJatharin pois/ ettei hän olis HERran Pappi/ että HERran sana täytetäisin/ njncuin hän Silos Elin huonest puhunut oli.

2:28 JA tämä sanoma tuli Joabin eteen (sillä Joab piti hänens Adonian puoleen/ waicka ei hän ollut Absalommin cansa) njn pakeni Joab HERran majaan/ ja tartui Altarin sarween.

2:29 Ja se ilmoitettin Cuningas Salomolle/ että Joab oli paennut HERran majaan/ ja cadzo/ hän seisoj Altarin tykönä. Nijn Salomo lähetti BenaJan Jojadan pojan/ ja sanoi: mene ja lyö händä.

2:30 Ja cosca BenaJa tuli HERran majaan/ sanoi hän hänelle: njn sano Cuningas: mene tästä ulos/ hän sanoi: en suingan/ täsä minä tahdon cuolla. Ja BenaJa ilmoitti nämät Cuningalle jällens/ ja sanoi: njn on Joab sanonut/ ja njn hän on wastannut minua.

2:31 Cuningas sanoi hänelle: tee njncuin hän on sanonut/ ja lyö händä/ ja hauta händä/ ettäs käännät minusta ja minun Isäni huonest sen wiattoman weren pois/ jonga Joab on wuodattanut.

2:32 Ja HERra maxacon hänelle hänen werens hänen pääns päälle/ että hän on lyönyt caxi miestä/ jotca hurscammat ja paremmat olit cuin hän/ ja on murhannut ne miecalla/ njn ettei minun Isän Dawid sijtä mitän tiennyt/ nimittäin/ Abnerin Nerin pojan sen Israelin sodanpäämiehen/ ja Amasan Jetherin pojan Judan sodanpäämiehen.

I Cuningasten Kirja

2:33 Nijn että heidän werens maxetaisin Joabin pään päälle/ ja hänen siemenens ijancaickisest. Mutta Dawidille ja hänen siemenellens/ hänen huonellens ja istuimellens olcon rauha HERralda ijancaickiseen aicaan.

2:34 Ja BenaJa Jojadan poica carcais hänen päällens/ ja tappoi hänen/ ja hän haudattin corpeen hänen huoneseens.

2:35 Ja Cuningas asetti BenaJan Jojadan pojan hänen siaans sotajoucon päälle/ ja Zadochin Papin AbJatharin siaan.

2:36 Ja Cuningas lähetti ja andoi cudzua Simein/ ja sanoi hänelle: rakenna sinulles huone Jerusalemijn/ ja asu siellä/ ja älä mene siellä sinne eli tänne.

2:37 Jona päivänä sinä siellä lähdet ja menet Kidronin ojan ylidze/ nijn tiedä totisest/ että sinun pitä totisesta cuoleman/ ja sinun weres tule sinun pääs päälle.

2:38 Simein sanoi Cuningalle: se on hyvä puhe cuin minun Herran Cuningan puhunut on/ nijn on sinun palwelias tekewä. Nijn Simein asui Jerusalemis cauwan aica.

2:39 NIin tapahtui colmen ajastajan jälkeen että caxi palweliata caraisit Simeillä/ Achixen Maechan Gathin Cuningan tygö. Ja Simeille sanottin: cadzo/ sinun palwelias on Gathis.

2:40 Nijn Simein nousi ja satuloidzi Asins/ ja läxi Gathijn Achixen tygö/ edzimän palweliotans. Ja cuin hän sinne tuli/ toi hän palwelians Gathist.

2:41 Ja Salomolle sanottin Simein mennexi Jerusalemist Gathijn/ ja tullexi jällens.

2:42 Nijn lähetti Cuningas/ ja andoi cudzua Simein/ ja sanoi Simeille: engö minä wannonut sinulle HERran cautta/ todistanut ja sanonut: jona päivänä sinä lähdet sinne eli tänne/ nijn sinun piti silloin tietämän että sinun piti totisesta cuoleman. Ja sinä sanoit minulle: minä olen cuullut hyvän puhen.

2:43 Mixes ole pitänyt HERran wala ja sitä käskyä/ cuin minä sinulle käskin?

2:44 Ja Cuningas sanoi Simeille: sinä tiedät caiken sen pahuden/ joca myös sinun sydämelles tiettäwä on/ jongas minun Isälleni Dawidille tehnyt olet. HERra on costanut sinun pahudes sinun pääs päälle.

2:45 Ja Cuningas Salomo on siunattu/ ja Dawidin istuin on wahwistettu HERran edes ijancaickisest.

2:46 Ja Cuningas käski Benaja Jojadan poica/ hän meni ja löi hänen cuoliaksi. Ja waldacunda wahwistettin Salomon käden cautta.

*Vers.19. Cumarsi händä) cadzo cap. 1. v. 16.
Vers.31. Lyö händä) Sillä se joca ehdolla jongun tappoi/ hän piti HERran Altarin tygö otettaman kijinni ja tapettaman. Exod. 21:14.*

III. Lucu.

Salomo otta Pharaon tyttären emännäxens/ v. 1. racasta HERra ja waelda hänen käskyisäns/ v. 3. uhra Gibeonis/ ja HERra näky hänelle/ ja käske hänen jotakin häneldäns anoa/ v. 4. Salomo ano ymmärryst/ v. 6. jota HERra hänelle anda/ v. 10. Hän ratcaise cahden porton rijdan/ v. 16.

3:1 JA Salomo tuli Pharaon Egyptin Cuningan wäwyxi/ ja otti Pharaon tyttären ja wei hänen Dawidin Caupungijn/ siihenasti cuin hän rakennais hänellens huonen/ ja HERran huonen/ ja Jerusalemin ymbärins muurin.

3:2 Mutta Canssa uhraisit silloin wielä corkeuxis: sillä ei silloin ollut wielä rakettu huonetta HERran nimeen/ siihen aican asti.

3:3 Ja Salomo racasti HERra/ ja waelsi hänen Isäns Dawidin käskyis/ paidzi että hän uhrais ja suidzutti corkeuxis.

3:4 JA Cuningas meni Gibeonijn uhraman: sillä siellä oli jaloin corkeus/ ja Salomo uhrais tuhannen polttouhria sillä Altarilla.

3:5 Ja HERra ilmandui Salomolle Gibeonis yöllä unes/ ja Jumala sanoi: anos/ mitä minä

I Cuningasten Kirja

annan sinulle.

3:6 Salomo sanoi: sinä olet tehnyt minun Isälleni Dawidille sinun palwelialles suuren laupiuden/ nijncuin hän waelsi sinun edesäs totuudes ja wanhurscaudes/ ja wagalla sydämellä sinun cansas/ ja sinä olet pitänyt hänelle suuren laupiuden/ ja olet andanut hänelle pojan joca istu hänen istuimellans/ nijncuin tänäpä on.

3:7 Nyt HERra minun Jumalan/ sinä olet tehnyt sinun palwelias Cuningaxi minun Isän Dawidin siaan/ ja minä olen nuorucainen/ ja en tiedä käydä ulos taicka sisälle.

3:8 Ja sinun palwelias on sinun Canssas seas/ cuin sinä olet walinnut/ joita ei kengän luke taicka kirjoitta taida/ paljouden tähden.

3:9 Anna sentähden sinun palwelialles ymmärtäväinen sydän duomita sinun Canssas/ ja eroitta paha ja hyvä: sillä ei yxikän tätä sinun suurta Canssas taida duomita.

3:10 JA tämä puhe kelpais HERralle/ että Salomo taencaltaisi anoi.

3:11 Ja HERra sanoi hänelle: että näitä anoit/ ja et anonut pitkä ikä ja rickautta/ etkä sinun wihamiestes sieluja/ waan anoit sinulles tieto ymmärtä oikeutta.

3:12 Cadzo/ minä olen tehnyt sinun puhettes jälken/ ja olen andanut sinulle tietäväisen ja ymmärtäväisen sydämen/ nijn ettei sinun wertaistas ollut ole/ eikä myös pidä tuleman sinun jälkes.

3:13 Ja myös sitä cuin et sinä anonut minulda/ olen minä andanut sinulle/ nimittäin/ rickautta ja cunniata/ nijn ettei yhdengän pidä sinun wertaises oleman Cuningasten/ seas/ caickena sinun elinaicanas.

3:14 Ja jos sinä waellat minun teisäni/ ja pidät minun säätyni ja käskyni/ nijncuin sinun Isäs Dawid waelsi/ nijn sinä tulet pitkäijällisexi.

3:15 Cosca Salomo heräis ja ymmärsi että se oli uni/ tuli hän Jerusalemijn/ ja seiso HERran lijton Arkin edes/ ja uhrais polttouhria ja kijtosuhria/ ja teki pidon caikille hänen

palwelioillens.

3:16 Silloin tulit caxi portto Cuningan eteen/ ja seisoit hänen edesäns.

3:17 Ja se toinen waimo sanoi: minun Herran/ minä ja tämä waimo asuimme yhdes huones/ ja minä synnytin hänen tykönäns.

3:18 Ja tapahtui colmandena päiwänä/ sijttecuin minä synnytin/ synnytti myös tämä/ ja me olim toinen toisem tykönä/ ja ei yxikän muucalainen ollut meidän cansam sijnä huones/ paidzi meitä cahta.

3:19 Ja tämän waimon lapsi cuoli yöllä: sillä hän macais hänen päälläns.

3:20 Nijn hän nousi puoli yöstä/ ja otti minun lapseni siwustani pijcas maates/ ja pani hänen siwuns/ ja hänen cuolluen lapsens pani minun siwuni jällens.

3:21 Cosca minä amulla heräisin imettämän lastani/ näin minä hänen cuolluna. Nijn minä taas cadzelin wisust päiwäin coittais lapsen/ ja näin ettei se ollut minun poican/ jonga minä olin synnyttänyt.

3:22 Nijn se toinen waimo sanoi: ei se nijn ole cuin sinä sanot/ mutta minun lapsen elä/ ja sinun lapses on cuollut: Ja se toinen sanoi sitä wastan: ei se nijn ole/ mutta sinun lapses on cuollut/ ja minun lapsen elä. Ja näin he puhuit Cuningan edes.

3:23 Ja Cuningas sanoi: tämä sano: minun lapsen elä/ ja sinun lapses on cuollut. Ja taas tämä toinen sano: ei nijn/ mutta sinun lapses on cuollut/ ja minun lapsen elä.

3:24 Ja Cuningas sanoi: tuocat minulle miecka. Ja sijttecuin miecka oli tuotu Cuningan eteen.

3:25 Sanoi Cuningas: jacacat eläwä lapsi cahtia/ ja andacat toinen puoli toiselle/ ja toinen puoli toiselle.

3:26 Nijn sanoi se waimo Cuningalle jonga eläwä lapsi oli (sillä hänen äitillinen sydämens paloi lapsen päälle) Ah Herra/ andacat hänelle se eläwä lapsi/ ja älkät tappaco händä. Mutta se toinen sanoi sitä wastan: eikä minulle eikä sinulle pidä annettaman/ waan jaettacan

I Cuningasten Kirja

cahdexi.

3:27 Nijn Cuningas wastais/ ja sanoi:
annettacan tälle tämä elävä lapsi/ ja ei sitä
pidä tapettaman: sillä tämä on hänen äitins.
3:28 Ja sen duomion cuin Cuningas sanoi/
cuuli caicki Israelin Canssa/ ja pelkäisit
Cuningast: sillä he näit että HERran tieto oli
hänelle annettu duomitaxens.

*Vers.2. Corkeuxis) Waicka ei Jumalalle ollut
otollinen että he corkeuxis uhraisit/ sillä hän
oli sen kieldänyt/ Deut 21:2. etc. cuitengin
kärsi hän sen ja ei cadzonut heidän uhrians
ylön. Sillä ettei Templi silloin vielä ollut
rakettu. v. 25. Jacacat cahtia) Ei Cuningas
Salomo sitä sanonut todest/ waan
coetellaxens cumbi äiti oli.*

IV. Lucu.

*SAlomolla on Ruhtinat palwelioina/ v. 1.
caxitoistakymmendä käskyläisnä maacunnas/
jotca hänelle ja hänen perhellens idzecukin
Cucautenans elatuxen toimitit/ v. 7. Jumala
anda hänelle suuren ymmärryksen/ että hän on
sangen cuuluisa pacanoiden seas
ymbäristöllä/ v. 29. puhu monda sananlascu ja
weisu/ caickein puiden/ eläinden ja linduin
luonnosta/ v. 32.*

4:1 NIin oli Salomo coco Israelin Cuningas.
4:2 Ja nämät olit hänen päämiehens: AsarJa
Zadochin Papin poica.
4:3 Elihoreph ja Ahia Sisan pojat/ olit
kirjoittajat. Josaphat Ahiludin poica oli
Cantzleri.
4:4 Benaja Jojadan poica oli sodan päämies.
Zadok ja AbJathar olit Papit.
4:5 AsarJa Nathanin poica oli wirkamiesten
haldia. Sabud Papin Nathanin poica oli
Cuningan neuwon andaja.
4:6 Ja Ahisar oli huonen haldia. Adoniram
Abdain poica oli weron päällä.

4:7 JA Salomolla oli caxitoistakymmendä
waldamiestä coco Israelis/ jotca murhen pidi
Cuningast/ ja hänen huonestans/ ja cugin
heistä toimitti ruan Cucautenans
vuosiwuodelda.

4:8 Ja nämät olit heidän nimens: Hurrin poica
Ephraimin wuorelda.

4:9 Dekerin poica Machas/ ja Saalbimis ja
BethSemexes/ Elonis ja BethHananis.

4:10 Hesedin poica Arubothis/ ja oli heillä
sijhen vielä Socho/ ja caicki Hepherin
maacunda.

4:11 AbiNadabin pojalla caicki rajat Doris/
jolla oli Taphat Salomon tytär emändänä.

4:12 Baena Ahiludin poica Taenachis ja
Megiddos ja coco BethSeanis/ joca on liki
Zarthana Jesreelin alla/ BethSeanist
Mahalonin keton asti/ nijn tälle puolen
Jakmeami.

4:13 Geberin poica Ramothist Gileadis/ jolla
olit Jairin kylät/ Manassen pojan Gileadist/
jolla oli Argobin nijttu/ joca on Besanin päin/
cuusikymmendä suurta muurattua
Caupungita waskitelkinens.

4:14 Ahinadab Jodon poica hallidzi
Mahanaimis.

4:15 Ahimaaz Nephtalis/ ja hän otti myös
Basemathin Salomon tyttären emännäxens.

4:16 Baena Husan poica Asseris ja Alothis.

4:17 Josaphat Paruahn poica Isascharis.

4:18 Semei Elan poica BenJaminis.

4:19 Geber Urin poica Gileadin maalla Sihonin
Amorrerein Cuningan maalla/ ja Oggin
Basanin Cuningan/ joca myös oli nijden
maacundain waldamies.

4:20 Mutta Judat ja Israeli oli paljo/ nijncuin
sanda meres/ ja he söit/ joit ja iloidzit.

4:21 Ja Salomo hallidzi caikis waldacunnis/
hamast Philisterein maacunnan wirrast
Egyptin rajoin asti/ jotca toit hänen lahjoja/ ja
palwelit händä caiken hänen elinaicans.

4:22 JA Salomolla oli jocapäiwäisexi ruaxi/
colmekymmendä coria sämbyläjauhoja/

I Cuningasten Kirja

cuusikymmendä coria muita jauhoja.

4:23 Kymmenen lihawata härkä/ sata lammasta/ ilman peuroita ja muita medzän eläimitä/ ja medzäwuohia/ ja lihawata carja ja linduja.

4:24 Sillä hän hallidzi coco maacunnas/ sillä puolen wirta hamast Diphst Gasan asti/ caickein Cuningasten ylidze tällä puolen wirta/ ja piti rauha caickein hänen alammaistens cansa.

4:25 Nijn että Juda ja Israel asuit lewollisest/ idzecukin heidän wijnapuuns ja ficunapuuns alla/ Danist BerSeban asti/ nijncauwan cuin Salomo eli.

4:26 Ja Salomolla oli neljäkymmendä tuhatta waunuhewoista/ ja caxitoistakymmendä tuhatta hewoismiestä.

4:27 Ja nämät waldamiehet toimitit Cuningas Salomolle ruoca/ ja caikille cuin Cuningan pöydäldä soit/ cukin Cuucaudellans/ nijn ettei sijtä mitän puuttunut.

4:28 He toit myös ohria ja olkia hewoisten ja muulein/ sinne cusa hän oli/ cukin nijncuin hänelle käsketty oli.

4:29 JA Jumala andoi Salomolle suuren ymmärryksen ja taidon/ rohkian sydämen/ nijncuin sannan meren reunas.

4:30 Nijn että Salomon taito oli suurempi/ cuin caickein itäisen maan lasten/ ja Egyptiläisten taito.

4:31 Ja hän oli taitawambi caickia ihmisiä/ ja taitawambi cuin Ethan Ezrahita/ ja Heman/ ja Chalcol/ ja Darda Macholin pojat/ ja hänen nimens oli cuuluisa ymbäri caickein pacanoitten.

4:32 Ja puhui colme tuhatta sananlascua/ ja hänen wirsiäns oli tuhannen ja wijsi.

4:33 Ja puhui myös puista/ Cedrist joca on Libanonis haman Isopin asti/ joca seinästä caswa. Nijn puhui hän myös eläimistä/ linnuista/ matelewaisista ja caloista.

4:34 Ja caicki Canssat tulit cuuleman Salomon taito/ ja caicki Cuningat/ jotca olit cuullet

hänen taidostans.

V. Lucu.

TYrin Cuningas Hiram teke Salomon cansa ystäwyttä/ v. 1. Salomo lähettä rucoileman Hiramilda Cedripuita ja hongia Templin rakennuxexi/ v. 3. Hiram teke nijncuin hän ano/ v. 7. ja he tekewät keskenäns määrän/ v. 10. Salomo lähettä mittoman tuhatta Israelist hackaman ja candaman puita ja kiwiä/ v. 13.

5:1 JA Hiram Tyrin Cuningas lähetti palwelians Salomon tygö: sillä hän oli cuullut että he olit hänen woidellet Cuningaxi hänen Isäns siaan. Ja Hiram racasti Dawidit nijncauwan cuin hän eli.

5:2 JA Salomo lähetti Hirammin tygö/ ja käski hänelle sanoa:

5:3 Sinä tiedät ettei minun Isän Dawid tainnut raketa hänen HERrans Jumalans nimelle huonetta/ sen sodan tähden/ cuin oli hänen ymbärilläns/ siihenasti cuin HERra andoi heidän hänen jalcains ala.

5:4 Mutta nyt on HERra minun Jumalani andanut lewon minun ymbäristölläni/ nijn ettei wiholista eli paha estäjätä ole sillen.

5:5 Cadzo/ minä aiwoin raketa huonen minun HERran Jumalani nimelle/ nijncuin HERra on puhunut minun Isälleni Dawidille/ sanoden: sinun poicas/ jonga minä sinun siaas asetan sinun istuimelles/ pitä rakendamman minun nimelleni huonen.

5:6 Nijn kärke nyt minulle hacata Cedripuita Libanonist/ ja että minun palwelian olisit sinun palwelioittes cansa/ ja minä annan sinulle sinun palwelioittes palcan nijncuins anot: sillä sinä tiedät/ ettei meillä ole yhtän joca taita hacata puita nijncuin Zidoniterit.

5:7 MUTta cosca Hiram cuuli Salomon puhen/ iloidzi hän suurest/ ja sanoi: kijtetty olcon HERra Jumala tänäpäni/ joca on andanut Dawidille taitawan pojan tämän paljon

I Cuningasten Kirja

Canssan päälle.

5:8 Ja Hiram lähetti Salomolle sanoman: minä olen cuullut mitäs minulle olet lähettänyt/ ja minä teen myös caiken sinun tahtos jälken Cedripuisa ja hongisa.

5:9 Ja minun palwelian pitä ne wetämän Libanonist mereen/ ja minä annan ne panna lauttoin merellä/ ja wien siihen paickaen/ cuhunga sinä minun käsket/ ja minä hajottelen ne siellä/ ja anna siellä ne otta. Mutta tee sinä myös minun tahton/ ettäs annat minun perhelleni ruan.

5:10 Ja nijn andoi Hiram Salomolle Cedripuita ja hongia/ nijn paljo cuin hän tahdoi.

5:11 Ja Salomo andoi Hiramille caxikymmendä tuhatta cori nisuja/ hänen palwelioittens ruaxi/ ja caxikymmendä cori surwottua öljyä/ nijn andoi Salomo Hiramille joca wuosi.

5:12 Ja HERra andoi Salomolle taidon/ nijncuin hän hänelle luwannut oli. Ja Salomon ja Hirammin wälillä oli rauha/ ja he teit myös lijton keskenäns.

5:13 JA Salomo walidzi mieslugun coco Israelist/ ja nijtä oli colmekymmendä tuhatta miestä.

5:14 Ja lähetti heidän Libanonijn/ joca Cuucaudexi kymmenen tuhatta/ nijn että he olit yhden Cuucauden Libanonis/ ja caxi Cuucautta cotona. Ja Adoniram oli sen mieslugun päällä.

5:15 Ja Salomolla oli seidzemenkymmendä tuhatta/ jotca cuormia cannoit/ ja cahdexankymmendä tuhatta jotca wuorella hackaisit.

5:16 Ilman ylimmäisi Salomon käskyläisi/ jotca työn päälle asetetut olit/ nimittäin/ colmetuhatta ja colmesata/ jotca wallidzit Canssa cuin työtä teit.

5:17 Ja Cuningas käski heidän wetä suuria ja callita kiwiä/ nimittäin/ hacatuita kiwiä huonen perustuxexi.

5:18 Ja Salomon rakendajat ja Hirammin

rakendajat/ ja Giblimit/ silitit ja walmistit puita ja kiwiä huonen walmistuxexi.

Vers.16. Colme tuhatta ja colme sata) Toises Chronican Kirjas/ cap. 2:2. on colme tuhatta ja cuusi sata: on sijs uscottapa/ että ne colme sata/ jotca täsä puuttuwat/ owat pannut nijden colmenkymmenen tuhannen päälle/ jotca lähetettin Libanonijn/ ja jo ennen nimitettin.

VI. Lucu.

SALOMO rakenda Templin/ v. 1. Esihuonen/ v. 3. colmen ymbärikäytävän cansa/ v. 5. caunista sen Cedripuilla/ v. 9. saa lupauxen HERran läsnäolemisest/ v. 11. rakenda caickein pyhimmän/ v. 16. caunista huonen sisäldä cullalla/ v. 21. Cherubimillä/ v. 23. 29. täyttä sen seidzemes ajastajas/ 37.

6:1 NELjännellä sadalla ja cahdexannella kymmenellä ajastajalla/ Israelin lasten lähtemisen jälken Egyptist/ neljännellä ajastajalla sijttecuin Salomo oli tullut Israelin Cuningaxi/ Siffin Cuucaudella/ joca on se toinen/ raketin se huone HERralle.

6:2 Ja huone jonga Cuningas Salomo rakensi HERralle/ oli cuusikymmendä kynärätä pitkä/ caxikymmendä kynärätä lewiä/ ja colmekymmendä kynärätä corkia.

6:3 Ja rakensi esihuonen Templin eteen/ cahtakymmendä kynärätä pitkän/ huonen leweyden jälken/ ja kymmendä kynärätä lewiän/ huonen eteen.

6:4 Ja teki ackunan huonen päälle/ sisäldä awaraxi/ ja ahtaxi ulco.

6:5 Ja hän rakensi käytävän seinä myöden huonen ymbärins/ nijn että hän käwi kircon ja Chuorin ymbärins/ ja teki seinän ulconaiselle puolelle ymbärins.

6:6 Se alammainen käytävä oli wijttä kynärätä lewiä/ ja keskimäinen cuutta kynärätä lewiä/

I Cuningasten Kirja

ja colmas seidzendä kynärätä lewiä: sillä hän asetti malat ulcoa huonetta ymbärins/ nijn ettei he sattuis huonen seinään.

6:7 Ja cosca huone rakettin/ olit kiwet caicki ennen walmistetut/ nijn ettei yhtän wasarata/ eikä kirwest/ eikä rautaasetta cuulunut rakennuxes.

6:8 Ja owi oli oikialla puolella keskellä huonetta/ nijn että mendin kieroja trappuja myöden ylös siihen keskimmäiseen käytävään/ ja keskimmäisestä colmandeen.

6:9 Ja nijn rakensi hän huonen ja päätti sen/ ja caunisti huonen ylhäldä ja seinist Cedripuilla.

6:10 Hän rakensi myös käytävän coco huonen ymbärins/ wijttä kynärätä corkian/ jonga hän yhdisti huoneseen Cedripuilla.

6:11 JA HERran sana tuli Salomon tygö/ sanoden:

6:12 Tämä on se huone/ jongas rakennat/ jos sinä waellat minun käskyisäni/ ja teet minun oikeuteni/ ja pidät caicki minun käskyni/ waeldain nijsä/ nijn minä wahwistan minun sanani sinun cansas/ nijncuin minä sinun Isälles Dawidille sanonut olen.

6:13 Ja asun Israelin lasten keskellä/ ja en hyljä minun Canssani Israeli.

6:14 Nijn Salomo rakensi huonen ja päätti sen.

6:15 Ja caunisti huonen seinät sisäldä Cedripuilla/ permannosta nijn laken asti/ ja caunisti sisäldä puilla/ ja teki huonen permannon hongaisista laudoista.

6:16 Ja hän rakensi huonen taa Cedripuisen seinän/ cahtakymmendä kynärätä pitkän/ permannosta catton asti/ ja teki siihen sisälle Cuorin ja sen caickein pyhimmän.

6:17 Ja Templin huone (Cuorin edest) oli neljäkymmendä kynärätä pitkä.

6:18 Coco huone oli sisäldä aiwa Cedripuusta/ pyörtyista knupeista ja awoimista cuckaisista/ nijn ettei yhtän kiwe näkynyt.

6:19 Mutta Cuorin hän walmisti huonen sisälle HERran lijton Arckia panda siihen.

6:20 Ja Cuorin edustan cahtakymmendä kynärätä pitkän/ cahtakymmendä kynärätä lewiän/ cahtakymmendä kynärätä corkian/ ja oli silattu selkiällä cullalla/ ja hän caunisti Altarin Cedripuulla.

6:21 Ja Salomo silais huonen sisäldä selkiällä cullalla/ ja teki cullaistet teljet Cuorin eteen/ jotca hän cullalla silannut oli.

6:22 Nijn että caicki huone jocapaicast cullalla silattu oli/ sitälikin silais hän coco Altarin Cuorin edest cullalla.

6:23 HÄn teki myös Cuorijn caxi Cherubimi/ kymmendä kynärätä corkian öljypuista.

6:24 Wijttä kynärätä pitkä oli cummangin Cherubimin sijpi/ nijn että kymmenen kynärätä oli yhden sijwen ärestä nijn toisen sijwen äreen.

6:25 Nijn että sillä toisella Cherubimillä/ oli myös kymmenen kynärätä/ ja oli yhtäläinen mitta ja sia molemmilla Cherubimillä.

6:26 Nijn että yxi Cherubim oli kymmendä kynärätä corkia/ nijn myös se toinen.

6:27 Ja hän pani ne Cherubimit huoneseen/ ja Cherubimit lewitit sijpens/ nijn että yhden sijpi sattui tähän seinään/ ja sen toisen Cherubimin sijpi sattui toiseen seinään/ mutta keskellä huonetta sattui sijpi sijpeen.

6:28 Ja hän silais Cherubimit cullalla.

6:29 Ja caickein huonen seinäin ymbärins andoi hän tehdä pyörtyjä töitä/ caiwetuita Cherubimejä/ palmuja/ ja awoimia cuckaisita ulos ja sisälle.

6:30 Ja hän silais huonen permannon cullalla ulco ja sisäldä.

6:31 Ja Cuorin läpikäytävään teki hän caxi owe öljypuista/ wijsi culmaisilla pihtipielillä:

6:32 Ja andoi leicata njihin pyörtyjä töitä/ Cherubimejä/ palmuja ja awoimia cuckaisia/ ja silais ne cullalla.

6:33 Nijn teki hän myös Templin läpikäytävään neliculmaisena pihtipielen öljypuusta.

6:34 Ja caxi owe hongasta/ nijn että

I Cuningasten Kirja

cummasakin owes oli caxi osa toinen toisestans awattawat.

6:35 Ja hän caiwoi Cherubimejä/ palmuja ja awoimia cuckaisia/ ja silais ne cullalla taitawast.

6:36 Ja sijtte rakensi hän sinne pihan/ colme riwiä hacatuista kiwistä ja yhden riwin wuolduista Cedripuista.

6:37 Neljännellä ajastajalla Siffin Cuccaudella perustettin HERran huone.

6:38 Ja yhdellätoistakymmenellä ajastajalla Buulin Cuccaudella (se on/ sillä cahdexannella Cuccaudella) päätettin huone caluinens. Ja he rakensit sen seidzemes ajastajas.

Vers.1. Huone) Tämä Templi on ollut erinomaisest Christuxen cuwa/ Ioh.2:20. josa caicki Jumaluden täydellisys asu ruumillisest/ Col.2:9. Nijn myös Christuxen seuracunnan/ senpuolest cuin hän on Christuxen ruumis ja Pyhän hengen asuinsia/ 1. Cor.3:16. etc. Tämä Templi seiso i Babelin fangeuten asti/ silloin se cukistettin ja poldettin. Sijtte 70. ajastajan peräst/ cosca he palaisit Babelist/ raketin se jällens/ ja pysyi Cuningas Herodexen aicaan/ hän purki sen/ ja rakensi jalommast jällens/ nijncuin Iosephus kirjoitta/ Sijtte häwitettin se 38. ajastaicana Christuxen taewasen astumisen jälkeen Titus Vespasianuxelda . v. 2. Colmekymmendä kynärätä corkia) Toises Chronican kirjas/ cap. 3. sanotan/ että se on ollut 120. kynärätä corkia/ joca on sanottu coco huonen corkeudesta/ mutta täsä puhutan ainoastans alimmaisest osast/ joca 30. kynärätä corkia oli. v. 23 & 29. Cherubim) Täsä nähdän että cuwat owat Templis kärsityt/ ja Jumalalda käsketyt/ Exod. 25:17. ei cuitengan että nijtä cumarrettaisin ; nijn taitan ne wielä kärsittä/ cadzo 20. cap. Exod.

VII. Lucu.

SALomo rakenda hänellens ja Drotningillens huonen/ v. 1. wuolduista kiwistä ja Cederist/ v. 9. anda Hirammin tehdä waskesta caxi suurta padzasta Templin eteen/ v. 15. waletun järwen 12. härjän päälle/ v. 23. kymmenen istuinda ja cattilata sen päälle/ v. 27. patoja/ lapioita ja tarpellisia astioita/ v. 40. Altarin/ pöydän/ ja kymmenen kyntiläljalca cullasta/ v. 48. ja tuo nämät caicki ynnä nijden cansa cuin hänen Isäns oli pyhittänyt/ HERran huoneseen/ v. 51.

7:1 MUTta SALomo rakensi huonettans colmetoistakymmendä ajastaica/ ennencuin se täydellisest walmixi tuli.

7:2 Ja hän rakensi Libanonin medzään huonen/ sata kynärätä pitudella/ wijsikymmendä kynärätä leweydellä ja colmekymmendä kynärätä corkeudella/ neljällä tahgolla Cedripuiset padzat/ ja Cedripuiset caaret padzasten päälle.

7:3 Ja se oli peitetty Cedripuun laudoilla ylhäldä caarten ylidze/ cuin olit nijden padzasten päällä/ joita oli wijsiwijdettäkyymmendä/ wijsitoistakymmendä cullakin tahgolla.

7:4 Ja colme ackunariwiä colmen kertan suutasuuxin.

7:5 Ja olit heidän pihtipielisäns neliculmaiset.

7:6 Hän rakensi myös yhden Salin padzasten cansa/ wijsikymmendä kynärätä pituudella/ ja colmekymmendä kynärätä lawiudella ja esihuonen heidän eteens/ padzasten ja paxuin caarein cansa.

7:7 Ja rakensi myös esihuonen Duomiostuolin siaxi oikeutta pidettä/ ja peitti molemmat permannot Cedripuilla.

7:8 Nijn myös omaan huonesens/ josa hän idze asui/ toisen pihan sisälliselle puolelle esihuonet/ tehty nijncuin se toinengin huone. Hän teki myös yhden huonen nijncuin

I Cuningasten Kirja

esihuonen Pharaon tyttäreille/ jonga Salomo emännäxens ottanut oli.

7:9 Nämät caicki olit mitan jälkeen wuolduist ja sahalla leicatuist calleista kiwistä/ jocaidzelda tahgolda perustuxest catton asti/ ja wielä ulcoiselda puolen isoin pihan saacka.

7:10 Perustuxet olit myös sangen calleista ja suurista kiwistä/ jotca cahdexoistoistakymmenen kynärän suurudet olit.

7:11 Ja nijden päälle muita callita ja wuolduja kiwiä mitan jälkeen/ ja myös Cedripuita.

7:12 Mutta sen suuren pihan ymbärins oli colme riwiä wuolduja kiwiä/ ja yxi riwi Cedripuun lautoja/ nijn myös HERran huonen sisällä ja esihuonen.

7:13 JA Cuningas Salomo lähetti ja noudatti Hiramia Tyrosta/

7:14 Joca oli lesken poica Nephtalin sugusta/ ja hänen Isäns oli myös ollut Tyrost/ taitawa waskiseppä/ joca taidolla/ ymmärryhellä ja tiedolla lahjoitettu oli/ caickinaisia waskitöitä tekemän. Cosca hän tuli Cuningas Salomon tygö/ nijn hän teki caicki hänen työns.

7:15 Ja hän teki caxi waskipadzasta cummangin cahdexoistoistakymmendä kynärätä corkiaxi/ ja yhden langan cahdentoistoistakymmenen kynärän pitudexi/ cumbakin padzasta ymbärins.

7:16 Ja teki caxi walettua waskista cnuippia asettaxens padzasten päihin/ ja cumbikin cnuippi oli wijttä kynärätä corkia.

7:17 Ja joca cnuipsis ylhällä padzan päällä oli seidzemen palmicoittua wyötä nijncuin rengat.

7:18 Ja teki jocaidzen cnuopin ymbärille caxi riwiä granatin omenita wyöxi/ jolla cnuippi peitettin.

7:19 Ja cnuipit olit nijncuin rosit/ esihuonen edes neljä kynärätä suuret.

7:20 Ja granatin omenat riweisä/ jotca olit ymbäristöillä/ olit caxi sata ylemmäisellä ja alemmaisella puolella wyötä/ joca keskellä

cnuippia oli molembain ymbärins cummangin padzan pääsä.

7:21 Ja hän nosti ne padzat Templin käytävän eteen/ ja sen cuin hän oikialle puolelle asetti/ cudzui hän Jachinixi/ ja sen cuin hän asetti wasemalle puolelle/ cudzui hän Boaxexi.

7:22 Ja ne seisoi padzasten päisä nijncuin rosit/ ja nijn päätettin padzasten teco.

7:23 JA hän teki waletun järwen kymmendä kynärätä lewiän yhdestä partasta nijn toiseen/ ymmyrjäisen/ ja wijttä kynärätä corkian/ ja nuoran colmekymmendä kynärätä pitkän sen ymbärins.

7:24 Ja cnuipit olit järwen parrasten alla/ kymmenen jocaidzella kynärällä järwe ymbärins/ ja cnuipit olit waletut cahteen riwijn.

7:25 Ja se seisoi cahdentoistoistakymmenen härjän päällä/ colme heistä käänsit idzens pohjaiseen/ colme ländeen/ colme etelän/ ja colme itän/ ja se järwi oli ylhällä heidän päälläns/ ja caicki heidän tacaiset puolens sisällekäsin.

7:26 Ja se oli kämmenen paxuus/ ja sen parras oli nijncuin maljan parras/ ja nijncuin putcahtawa rosi/ ja weti caxi tuhatta Bathi.

7:27 HÄN teki myös kymmenen waskista istuinda/ neljä kynärätä oli idzecukin pitkä ja lewiä/ waan colme kynärätä corkia.

7:28 Ja istuimet olit nijn tehdyt/ että heillä olit kyljet wannetten wälillä.

7:29 Ja kyljis wannetten wälillä oli Lejonit/ härjät ja Cherubimit/ ja kyljis joisa Lejonit ja härjät olit/ olit wandet alhalla ja ylhällä/ ja jalcaiset alla.

7:30 Ja jocaidzella istuimella oli neljä waskista ratasta waskisten ijesten cansa/ ja nijsä olit neljällä culmalla waletut tynget/ idzecukin ylhällä toinen toistans watan nojaten cattilan ala.

7:31 Mutta caula keskellä istuinda oli kynärän corkeus ja ymmyrjäinen/ puolitoista kynärätä lewiä/ mutta caulain päällä oli nastoja wandeis/ jotca neljätahculaiset olit/ ja ei

I Cuningasten Kirja

yummyrjäiset.

7:32 Waan ne neljä ratasta seisoit juuri kylkein alla/ ja ratasten iket olit istuinda liki/ jocainen ratas oli puolitoista kynärätä corkia.

7:33 Ja rattat olit nijncuin waunuin rattat/ ja heidän napans/ cappans/ kehrawartens ja kieruns olit caicki waletut.

7:34 Ja ne neljä tyngä jocaidzen istuimen neljäs culmas/ olit myös istuimes.

7:35 Ja istuimen caulas puolda kynärätä corkialla olit wandet ymbärins/ ja kyljet istuimes.

7:36 Ja hän andoi caiwa tasaisin paickoin kylkijn ja wandeisijn/ Cherubimit/ Lejonit ja palmupuita/ toinen toisens tygö ymbärins.

7:37 Näin teki hän ne kymmenen walettua istuinda/ heillä caikilla oli yxi mitta ja muoto.

7:38 JA hän teki kymmenen waskicattilata/ nijn että cukin cattila weti neljäkymmendä Bathi/ ja cukin oli neljä kynärätä suuri/ ja cullakin istuimella oli cattila.

7:39 Ja hän asetti wijsi istuinda oikialle puolelle huoneseen/ ja toiset wijsi wasemalle puolelle/ mutta järwen pani hän juuri cohastans eteen/ oikialle puolelle etelän päin.

7:40 JA Hiram teki myös patoja/ lapioita/ waskimaljoja/ ja nijn päätti caiken työns/ cuin Cuningas Salomo andoi tehdä HERran huoneseen.

7:41 Nimittäin/ caxi padzasta/ ja ne caxi yummyrjäistä cnuippia/ jotca nijden cahden padzan päällä olit/ ja ne caxi palmicoittua wyötä/ peittämän nijtä cahta yummyrjäistä cnuippia padzasten pääsä.

7:42 Ja ne neljä sata granatin omenata/ nijden cahden palmicoitun wyön päällä/ ja caxi riwiä granatin omenita jocaidzen wyön päällä/ peittämän nijtä cahta yummyrjäistä cnuippia padzasten pääsä.

7:43 Ja ne kymmenen istuinda/ ja kymmenen cattilata nijden päällä.

7:44 Ja järwen ja caxitoistakymmendä härkä

järwen ala.

7:45 Ja padat/ lapiot ja waskimaljat/ ja caicki nämät astiat/ jotca Hiram teki Cuningas Salomon käskyn jälkeen HERran huoneseen/ jotca selkiästä waskesta olit.

7:46 Jordanin kedolla andoi Cuningas Salomo ne wala/ sawises töyräs Suchotin ja Zarthanin wälillä.

7:47 Ja Salomo andoi caicki nämät astiat olla punnidzemat/ sillä waske oli ylönpaljo.

7:48 Ja Salomo teki caicki calut cuin HERran huones tarwittin/ nimittäin/ cullaisen Altarin ja cullaisen pöydän/ jolla cadzelmus leiwät pidettin.

7:49 Wijsi kyntiläljalca oikialle/ ja wijsi kyntiläljalca wasemalle puolelle Cuorin eteen/ puhtasta cullasta cullaisten cuckaisten/ lampuin ja nijstinden cansa.

7:50 Sijhen myös maljoja/ fateja/ waskimaljoja/ lusicoita ja pannuja puhtasta cullasta. Ja olit huonen säränät huonen sisälmäisis owis/ joca oli se caickein pyhin/ ja Templin huonen owen säränät aiwa puhtasta cullasta.

7:51 Näin caicki työ päätettin cuin Cuningas Salomo teki HERran huoneseen. Ja Salomo candoi sinne caicki cuin hänen Isäns Dawid pyhittänyt oli hopiasta ja cullasta/ ja astioista/ ja pani HERran huonen tawaroijn.

*Vers.25. Cadentoista kymmenen härjän)
Cadzo mitä Cherubimist on kirjoitettu/ Sup.
cap. 6. v. 33.*

VIII. Lucu.

*SALOMO COCO CAICKI ISRAELIN WANHIMMAT JA
CANNATTA HERRAN ARKIN DAWIDIN CAUPUNGIST/
JA ASETTA TEMPLIJN/ v. 1. HERRAN CUNNIA TÄYTTÄ
SEN/ v. 10. SALOMO KIJTTÄ HERRA SEN ARMON
EDEST/ CUIN HÄN DAWIDILLE TEKI/ v. 12. RUCOILE/
v. 22. SIUNA CANSsa/ v. 54. UHRA JA WIHKI
TEMPLIN/ v. 62. LASKE CANSsan MENEMÄN*

I Cuningasten Kirja

cotians/ v. 66.

8:1 Silloin cocois Cuningas Salomo
wanhimmat Israelist/ caicki sucucundain
ylimmäiset ja Isäin pääruhtinat Israelin lasten
seast Jerusalemiin/ wiemän HERran lijton
Arckia Dawidin Caupungist/ se on Zion.
8:2 Ja caicki miehet Israelist cocounsit
Cuningas Salomon tygö Ethanimin
Cuucaudella/ juhlapäiwänä/ se on seidzemes
Cuucausi.
8:3 Ja cosca caicki wanhimmat Israelist tulit
cocoon/ nostit Papit HERran Arkin.
8:4 Ja cannoit hänen ja seuracunnan majan/ ja
caicki Pyhän calut jotca majas olit/ ne weit
Papit ja Lewitat.
8:5 Ja Cuningas Salomo/ ja coco Israelin
joucko/ joca hänen tygöns idzens oli
coonnut/ menit hänen cansans Arkin edellä/
ja uhraisit lambaita ja carja/ joita ei yxikän
arwata eli luke paljouden tähden tainnut.
8:6 Ja näin cannoit Papit HERran lijton Arkin
siallens Templin Cuorijn/ siihen caickein
Pyhimbään/ Cherubimin sijpein ala:
8:7 Sillä Cherubimit hajotit sijpens Arkin
siaan/ ja warjoisit Arkin/ ja hänen corendons
ylhädä.
8:8 Jotca nijn pitkät olit/ että heidän pääns
näyit pyhän Cuorin eteen/ waan ulcopäin ei
he näkynet/ ja he owat siellä tähän päiwän
asti.
8:9 Ja Arkis ei ollut mitän/ paidzi Mosexen
cahta kiwistä taulua/ jotca hän sinne pani
Horebis/ HERran lijtto tehdes Israelin lasten
cansa/ heidän lähteisäns Egyptist.
8:10 COsca Papit menit Pyhäst ulos/ täytti
pilwi HERran huonen.
8:11 Ettei Papit saanet seiso ja tehdä heidän
wircans pilwen tähden: sillä HERran cunnia
täytti HERRan huonen.
8:12 Silloin sanoi Salomo: HERra on sanonut
asuans pimeydes.
8:13 Minä olen tosin rakendanut sinulle

huonen asumisexi/ ja istuimen että siellä
asuisit ijancaickisest.
8:14 Ja Cuningas käänsi caswons ja siunais
coco Israelin joucon. Ja coco Israelin joucko
seisoi.
8:15 JA hän sanoi: kijtetty olcon HERra Israelin
Jumala/ joca suullans minun Isälleni Dawidille
puhunut on/ ja on täyttänyt kädelläns/ ja
sanonut:
8:16 Sijtä päiwästä jona minä johdatin minun
Canssani Israelin Egyptist/ en ole minä yhtän
Caupungita walinnut caikest Israelin
sucucunanst/ että minulle huone raketaisin/
nijn että minun nimen olis siellä/ mutta
Dawidin minä olen walinnut Israelin minun
Canssani päälle.
8:17 Ja minun Isän Dawid aicoi raketa
huonen/ HERran Israelin Jumalan nimelle.
8:18 Mutta HERra sanoi minun Isälleni
Dawidille: että aigoit raketa minun nimelleni
huonetta/ olet sinä sen hywästi tehnyt/ että
sen aigoit.
8:19 Cuitengin ei sinun pidä sitä huonetta
rakendam/ waan sinun poicas/ joca sinun
cupeistas tule/ hän on rakendawa minun
nimelleni huonen.
8:20 Ja HERra on wahwistanut hänen sanans/
jonga hän puhunut on: sillä minä olen nosnut
minun Isäni Dawidin siaan/ ja istun Israelin
istuimella/ nijncuin HERra puhunut on/ ja olen
rakendanut HERran Israelin Jumalan nimelle
huonen.
8:21 Ja olen siellä walmistanut Arkille sian/
cusa HERran lijtto on/ jonga hän teki meidän
Isillem johdattaisans heitä Egyptin maalda.
8:22 JA Salomo meni HERran Altarin tygö
coco Israelin joucon edes/ ja hajotti kätens
ylös taiwasen päin.
8:23 Ja sanoi: HERRa Israelin Jumala/ ei ole
yhtän Jumalata sinun wertas/ ylhällä taiwas
taicka alhalla maasa/ joca pidät lijton ja
laupiuden palwelioilles/ jotca sinun edesäs
caikest sydämestäns waeldawat.

I Cuningasten Kirja

8:24 Joca olet pitänyt sinun palwelialles Dawidille minun Isälleni caicki cuins hänelle puhunut olet/ sinun suullas sinä olet puhunut sen/ ja sinä olet täyttänyt sen sinun kädellä/ nijncuin se tänäpä on.

8:25 Nyt sijs Israelin HERra pidä sinun palwelialles Dawidille minun Isälleni se cuins hänelle puhunut olet/ ja sanonut: ei pidä miestä puuttuman minun edesäni/ joca istu Israelin istuimella/ jos sinun lapses pitävät heidän tiens/ waeldain minun edesäni/ nijncuin sinä olet waeldanut minun edesäni.

8:26 Nyt Israelin Jumala/ anna sanas olla totinen/ jonga sinä sinun palwelialles Dawidille minun Isälleni puhunut olet.

8:27 Luuletcos Jumalan maan päällä asuwan? cadzo/ taiwas ja caicki taiwasten taiwat ei woi sinua käsittä/ cuingast sijs tämä huone jonga minä rakensin sen tekis?

8:28 Nijn käännä sijs sinuas sinun palwelias rucouxeen ja anomiseen/ HERra minun Jumalan/ ettäs cuulisit minun kijtoxen ja rucouxen/ jonga sinun palwelias tänäpä rucoile sinun edesäs.

8:29 Että sinun silmäs awoi olis tämän huonen puoleen yöllä ja päiwällä/ ja sen paican puoleen/ jostas sanonut olet: minun nimen on siellä. Ettäs myös cuulisit sen rucouxen jonga sinun palwelias rucoile täsä paicas.

8:30 Ja cuulisit sinun palwelias/ ja Canssas Israelin hartan rucouxen/ jonga he täsä rucoilewat/ ja cuulisit sen siellä cusas asut taiwas/ ja coscas sen cuulet/ olisit armollinen.

8:31 COsca jocu ricko lähimmäistäns wastan/ ja otta walan päällens/ jolla hän hänens welcapääxi teke/ ja wala tule sinun Altaris eteen täsä huones.

8:32 Ettäs cuulisit taiwas ja saattaisit sinun palwelialles oikeuden/ ettäs duomidzisit sen jumalattoman/ ja andaisit hänen tiens tulla pääns päälle/ ja waanhurscaxi tekisit sen wiattoman/ ja tekisit hänelle hänen oikeudens jälken.

8:33 JOs sinun Canssas Israel lyödän wihamiestens edes heidän syndeins tähden/ ja he käändäwät idzens sinun tygös/ ja tunnustawat sinun nimes/ ja rucoilewat/ ja anowat sinulda täsä huones.

8:34 Ettäs cuulisit taiwas/ ja sinun Canssas Israelin synnille armollinen olisit/ ja johdataisit heitä sille maalle jällens/ jongas heidän Isillens andanut olet.

8:35 JOs taiwas suljettu on/ nijn ettei sada/ että he sinua wastan rickonet owat/ ja owat rucoilewaiset täsä sias/ ja tunnustawat sinun nimes/ ja käändäwät idzens heidän synnistäns/ ettäs rangaiset heitä.

8:36 Ettäs cuulisit heitä taiwas/ ja olisit sinun palwelias ja sinun Canssas Israelin synnille armollinen/ ettäs osotat heille sen hywän tien/ jota heidän waeldaman pitä/ ja annat sata maan päälle/ jongas Canssalles perimisexi andanut olet.

8:37 JOs callis aica eli rutto/ taicka pouta/ eli poltto/ taicka cascat eli jywämadot maan päälle tulewat/ taicka wihamiehet pijrittäwät heidän porttins/ taicka jocu widzaus/ eli sairaus.

8:38 Joca silloin rucoile eli ano/ muut ihmiset eli sinun Canssas Israel/ joca ymmärtä hänen widzauxens/ idzecukin sydämestäns/ ja hajotta hänen kätens tämän huonen puoleen.

8:39 Ettäs silloin cuulisit taiwas/ sijtä siasta cusas asut/ ja olisit armollinen ja tekisit sen nijn/ ettäs annat idzecullengin nijncuin hän waeldanut on/ nijncuins hänen sydämens tunnet (sillä sinä ainoastans tunnet caickein ihmisten lasten sydämet)

8:40 Että he aina sinua pelkäwät/ nijncauwan cuin he maalla eläwät/ jongas meidän Isillem andanut olet.

8:41 JOs myös jocu muucalaisist/ joca ei ole sinun Canssastas Israelist/ tule wieralda maalda sinun nimes tähden.

8:42 (Nijn että he saawat cuulla sinun suuresta nimestäs/ ja woimallisest kädestäs/ ja ojetusta

I Cuningasten Kirja

käsiwarrestas) ja tulewat rucoileman tähän huoneseen.

8:43 Ettäs cuulisit taiwas/ sijtä siasta cusas asut/ ja tekisit caiken sen cuin se muucalainen ano/ että caicki Canssa maan päällä tundis sinun nimes/ että he myös pelkäisit sinua nijncuin sinun Canssas Israel/ ja tundisit tämän huonen nimitetyxi sinun nimelles/ jonga minä rakendanut olen.

8:44 JOs sinun Canssas waelda sotaan wiwihamiehiäns wastan/ sitä tietä jotas heidän lähetät ja rucoilewat HERra/ tiellä Caupungin puoleen/ jongas walinnut olet/ ja huonen jonga minä sinun nimelles rakendanut olen.

8:45 Ettäs cuulisit heidän rucouxens ja anomisens taiwas/ ja saattaisit heille oikeuden.

8:46 JOs he syndiä tekewät sinua wastan (sillä ei ole yhtäkän ihmistä joca ei syndiä tee) ja sinä wihastut/ ja annat heitä heidän wihamiestens käsijn/ nijn että he wiewät heitä fangina wiholisen maalle taemma eli lähemmä.

8:47 Ja he tekisit sydämestäns parannuxen/ ja he palaisit sinua rucoileman heidän fangeuxens maalla/ sanoden: me ricoimme ja teimme pahoin/ ja olimme jumalattomat.

8:48 Ja he nijn palaisit sinun tygös caikesta sydämestäns/ ja caikesta sielustans heidän wihamiestens maalla/ jotca heitä wienet owat pois/ ja rucoilewat sinua tiellä heidän maans puoleen/ jongas heidän Isillens andanut olet/ sen Caupungin/ jongas walinnut olet/ ja sen huonen/ jonga minä sinun nimelles rakendanut olen.

8:49 Ettäs cuulisit heidän rucouxens ja anomisens taiwas/ sijtä siasta cusa sinä asut/ ja saattaisit heille oikeuden.

8:50 Ja olisit sinun Canssalles armollinen/ jotca sinua wastan syndiä tehnet owat/ ja caikille heidän ricoxillens/ joilla he rickonet owat sinua wastan/ ja annaisit heille armon

nijldä jotca heitä fangina pitäwät/ ja armadaisit heidän päällens.

8:51 Sillä he owat sinun Canssas ja sinun perimises/ jotca sinä Egyptistä johdatit rautaisesta vnista.

8:52 Että sinun silmäs olisit awoi sinun palwelioittes anomiseen/ ja sinun Canssas Israelin rucouxeen/ että heitä caikisa cuulisit joidenga tähden he sinua rucoilewat.

8:53 Sillä sinä olet heidän eroittanut sinulles perimisexi caikista Canssoista maan päällä/ nijncuins sanonut olet sinun palwelias Mosexen cautta/ cosca sinä meidän Isät johdatit Egyptist HERra/ HERra.

8:54 JA cosca Salomo oli caiken tämän rucouxen anomisen lopettanut HERran edes/ nousi hän HERran Altarilda/ ja lackais polwians cumartamast/ ja hajottamast käsiäns taiwasen päin.

8:55 Ja meni ja siunais coco Israelin joucon corgotetulla änellä/ ja sanoi:

8:56 Kijtetty olcon HERra joca Canssallens Israelille lewon andanut on/ ei yxikän ole puuttunut hänen hywistä sanoistans/ jonga hän palwelians Mosexen cautta puhunut on.

8:57 HERra meidän Jumalam olcon meidän cansam/ nijncuin hän on ollut meidän Isäim cansa/ älkän meitä hyljätkö eikä lacatco käändämäst meidän sydämitäm hänen tygöns.

8:58 Että me waellaisim caikis hänen teisäns/ ja pidäisim hänen käskyns/ säätyns ja oikeudens/ cuin hän meidän Isillem käsenyt on.

8:59 Ja että nämät sanat/ jotca minä HERran edes rucoillut olen/ lähestyisit HERran meidän Jumalam tygö päiwällä ja yöllä/ että hän saattais hänen palweliallens/ ja Israelille hänen Cansallens oikeuden/ idzecullakin ajallans.

8:60 Että caicki Canssat maan päällä tundisit/ HERran olewan Jumalan/ ja ei yhdengän toisen.

I Cuningasten Kirja

8:61 Ja teidän sydämen olcon wiatoin HERran meidän Jumalam edes/ waeldaman hänen säädyisäns/ ja pitämän hänen käskyns/ nijncuin se tänäpä tapahtu.

8:62 JA Cuningas uhrais coco Israelin joucon cansa uhria HERran edes.

8:63 Ja Salomo uhrais kijosuhria (jonga hän HERralle uhrais) caxi colmattakymmendä tuhatta härkä/ ja sata ja caxikymmendä tuhatta lammasta. Näin he wiheit HERran huonen/ Cuningas ja caicki Israelin lapset.

8:64 Sinä päiwänä wihkei Cuningas keskickartanon/ joca oli HERran huonen edes/ sillä hän teki siellä polttouhrin/ ruocauhrin ja kijosuhrin lihawuden: sillä waskiAltari/ joca HERran edes oli/ oli wähäinen polttouhrin/ ruocauhrin/ ja kijosuhrin lihawuteen.

8:65 Ja Salomo piti silloin juhla/ ja coco Israel hänen cansans/ suuri cocous Hemathin rajasta Egyptin wirtan asti/ HERran meidän Jumalam edes/ seidzemen päiwä/ ja taas seidzemen päiwä/ se on/ neljätoistakymmendä päiwä.

8:66 Ja cahdexandena päiwänä päästi hän Canssan menemän/ ja he siunaisit Cuningan/ ja waelsit heidän majoins/ iloiten ja riemuiten caikesta sijtä hywydestä/ cuin HERra hänen palweliallens Dawidille ja hänen Canssallens Israelille tehnyt oli.

Vers.4. Seuracunnan majan) Ei sitä jonga Moses teki/ sillä se oli Gibeonis: waan jonga Cuningas Dawid oli andanut tehdä Jerusalemis/ 2. Par. 1:3. & 4. v. 9. Ei Arkis ollut mitän etc.) se on/ ei mitän erinomaist/ waan taulut. Paidzi nijtä/ oli myös siellä Aaronin sauwa/ ja yxi astia Manna/ cuin Num. 17:10. kirjoitetan. v. 19. Waan sinun Poicas) Täsä Salomo oli Christuxen cuwa/ joca on HERralle rakendanut Templin/ se on/ hänen seuracundans caikist Christityist coco mailmas/ Beda . v. 27. Luuletcos Jumalan maan päällä asuwan?) se on/ Jumalan

Majesteti ei taita suljetta ja käsitetä yhtengän paickan/ eikä hän cuule jumalattomitten rucousta yhdengän paican mahdollisuuden tähden. Nijn owat Esaia cap. 66:1. Jeremia c. 7:4 ja Stephanus Act. 7:48. sen ymmärtänet. v. 39. Sinä tunnet ainoastans caickein ihmisten lasten sydämet) Ei sijs Jumalan Englit ja ne cuollet pyhät tiedä mitän meidän ajatuxistam/ waiwoistam ja ahdistuxistam/ Esa. 64: 16. Abraham nescit nos. Sentähden turhan heitä rucoillan ja heihin luotetan. v. 46. Ei ole yhtän ihmistä joca ei syndiä tee) sijs ei yxikän taeda Lakia täyttä/ ja sen cautta autuaxi tulla: sillä joca wihdoin syndiä teke/ han on Lain rickonut/ ja nijn se todexi löytän: kirottu olcon se joca ei caickia pidä cuin Lais kirjoitettu on/ Deut. 27. v. ult. v. 48. Caikest sydämestäns) Cadzo/ 4. capit. Deut. v. 29.

IX. Lucu.

HERra näky Salomolle ja sano cuullens hänen rucouxens/ lupa myös olla hänen cansans/ jos hän waelda nijncuin hänen Isäns Dawid: muutoin uhca hän häwittä Israelin/ ja hyljätä sen huonen/ jonga he hänelle rakensit/ v. 1. Salomo taridze Hiramille/ 20. Caupungita/ mutta ettei ne hänelle kelwannet/ maxetan hänen culutuxens calulla/ v. 10. rakenda Gaserin ja monda muuta wahwa linna/ v. 16. teki jäänet Cananerit werollisexi/ v. 20. uhra colmast wuodes/ v. 25. lähettä laiwoja Ophirijn/ jotca hänelle paljo culda tuowat/ v. 26.

9:1 JA cosca Salomo oli rakendanut HERran huonen/ ja Cuningan huonen/ ja caicki cuin hänen sydämens anoi ja halais tehdäxens.

9:2 Ilmandui HERra hänelle toisen kerran/ nijncuin hän oli hänelle ilmandunut Gibeonis.

9:3 Ja HERra sanoi hänelle: Minä olen cuullut sinun rucouxes ja anomises/ cuins olet minun edesäni anonut/ ja pyhittänyt tämän huonen/

I Cuningasten Kirja

jongas rakendanut olet/ pannaxeni sijhen minun nimeni ijancaickisest. Ja minun silmän ja sydämen owat alati sijnä.

9:4 Ja jos sinä waellat minun edesäni/ nijncuin sinun Isäs Dawid waeldanut on sydämen yxikerraisudes ja wacuudes/ nijn ettäs teet caicki cuin minä sinulle käskenyt olen/ ja pidät minun käskyni ja oikeuteni.

9:5 Nijn minä wahwistan sinun waldacundas istuimen Israelin päällä ijancaickisest/ nijncuin minä sinun Isäs Dawidin cansa puhunut olen/ sanoden: ei sinulda puutu mies Israelin istuimelda.

9:6 Mutta jos te käännätte teitän minust tacaperin/ te ja teidän lapsen/ ja ette pidä minun käskyäni ja oikeuttani/ jotca minä olen pannut teidän eteen/ ja menette ja palwelette wieraita jumalita ja rucoillette nijtä.

9:7 Nijn minä häwitän Israelin sijtä maasta/ jonga minä heille andanut olen/ ja sen huonen/ jonga minä minun nimelleni pyhittänyt olen/ heitän minä minun caswoni edest pois. Ja Israel pitä oleman sananlascuxi ja jutuxi caikis Canssois.

9:8 Ja waicka tämä huone on caickein corkein/ nijn cuitengin caicki cuin sijtä käywät ohidze/ hämmästywät ja hawisewat/ sanoden: mixi HERra näin teki tälle maalle ja huonelle?

9:9 Silloin wastatan: että he heidän HERrans Jumalans hyljäisit/ joca heidän Isäns Egyptin maalda johdatti/ ja seuraisit muita jumalita ja rucoilitt heitä/ ja palwelit heitä/ sentähden on HERra caicki nämät pahudet andanut tulla heidän päällens.

9:10 COsca caxikymmendä aiastaica culunet olit/ joina Salomo ne caxi huonetta rakensi/ nimittäin/ HERran huonen ja Cuningan huonen.

9:11 Joihin Hiram Tyron Cuningas Salomolle Cedripuita/ hongia ja culda/ caiken hänen anomisens jälken/ lähetti. Nijn Cuningas Salomo andoi Hiramille caxikymmendä Caupungita Galilean maasa.

9:12 Ja Hiram matcusti Tyrost cadzoman nijtä Caupungeita/ jotca Salomo hänelle andanut oli/ ja ei ne hänelle kelwannet.

9:13 Ja sanoi: mitkä nämät Caupungit owat minun weljen/ jotcas minulle andanut olet? Ja hän cudzui ne Cabulin maaxi tähän päiwän asti.

9:14 JA Hiram oli lähettänyt Cuningalle sata ja caxikymmendä Centneriä culda.

9:15 Ja tämä on lucu werosta/ jonga Cuningas Salomo candoi raketaxens HErran huonetta/ ja hänen huonettans/ ja Millot/ ja Jerusalem muuria/ ja Hazorit/ ja Megiddot ja Gaserit.

9:16 Sillä Pharao Egyptin Cuningas oli mennyt ja woittanut Gaserin/ ja polttanut sen tulella/ ja lyönyt Cananerit cuoliaksi jotca Caupungis asuit/ ja oli andanut sen hänen tyttärellens Salomon emännälle lahjaksi.

9:17 Näin rakensi Salomo Gaserin/ ja alammaisen BethHoronin.

9:18 Ja Baalathin/ ja Thamorin corwesa maalla.

9:19 Ja caicki Caupungit joisa Salomolla olit jywähuonet/ ja caicki waunuCaupungit/ ja radzasmiestän Caupungit/ ja caicki mitä hän tahdoi raketa Jerusalemis/ ja Libanonis/ ja coco maasa joca hänen wallasans oli.

9:20 JA caicki Canssa joca jäi Amorrereistä/ Pheresereistä/ Hewereistä ja Jebusereistä/ jotca ei ollet Israelin lapsista.

9:21 Heidän lapsens/ jotca he jätit heistäns maahan/ joita Israelin lapset ei taitanet häwittä/ ne teki Salomo werollisexi tähän päiwän asti.

9:22 Mutta Israelin lapsista ei hän tehnyt yhtän orjaxi/ waan andoi heidän olla sotamiesnä ja palwelianans/ ja päaruhtinana/ Ruhtinana/ ja wircamiesnä hänen waunuins ja radzasmiestens päällä.

9:23 Ja wircamiehiä jotca olit Salomon ascarten päällä/ oli wijsisata ja wijsikymmendä jotca Canshallidzit ja ascaret suoritit.

9:24 JA Pharaon tytär meni Dawidin

I Cuningasten Kirja

Caupungist omaan huoneseens/ jonga Salomo hänelle rakendanut oli. Silloin rakensi hän myös Millon.

9:25 Ja Salomo uhrais colmasti wuodes polttouhria Altarilla/ jonga hän HERralle rakendanut oli/ ja suidzutti sen päällä HERran edes/ ja nijn huone päätettin.

9:26 JA Salomo teki myös laewan Ezeonin Geberis/ joca liki Elothi on punaisen meren reunan tykönä Edomerein maalla.

9:27 Ja Hiram lähetti palwelians laewaan/ jotca olit jalot haaximiehet ja mereen hywin harjandunet Salomon palwelian cansa.

9:28 Ja he tulit Ophirijn/ ja weit siellä neljä sata ja caxikymmendä leiwiskätä culda/ ja he weit sen Cuningas Salomolle.

Vers.3. Pannaxeni sijhen minun nimeni) se on/ sinun rucouxes tähden olen minä pyhittänyt ja omistanut tämän huonen/ wastataxen nijtä/ jotca minua kysywät/ että sijnä saarnataisin ja weisataisin minun nimelleni/ ja sijnä minä otan hywäxi heidän uhrins ja Jumalan palweluxens.

X. Lucu.

ARabian Drotning cuule sanoman Salomost ja tule händä coetteleman tapauxilla/ v. 1. tunnusta hänen cunnians suuremmaxi cuin sanoma oli/ ja cunnioitta Jumalata/ v. 4. anda Salomolle/ 120. leiwiskätä culda/ paljo yrtejä ja callita kiwiä/ v. 10. Salomo anda hänelle caickia cuin hän ano/ ja paljo lahjoja/ v. 13. Salomolla on suuri cullan saando/ anda tehdä keihät ja kilwet cullasta/ v. 14. istuimen Elephantin luista cullalla caunistetun/ v. 18. woitta näillä caicki Cuningat/ että moni himoidze nähdä ja puhutella händä/ v. 23. hänen aicanans oli hopiat nijn paljo cuin kiwiä Jerusalemis/ v. 27.

10:1 JA cosca Salomon sanoma HERran nimestä oli tullut rickan Arabian Drotningin eteen/ tuli hän coetteleman händä tapauxilla.

10:2 Ja hän tuli Jerusalemiijn sangen suuren joucon cansa/ Camelein cansa/ jotca jaloja yrtejä cannatit/ ja paljon cullan cansa/ ja callisten kiwein cansa. Ja cosca hän tuli Cuningas Salomon tygö/ puhui hän hänelle caicki cuin hän aicoinut oli.

10:3 Ja Salomo sanoi ne caicki tyynni hänelle/ ja ei ollut mitän Cuningalda salattu/ jota ei hän hänelle sanonut

10:4 COSca rickan Arabian Drotningi näki caiken Salomon taidon/ ja huonen jonga hän rakendanut oli:

10:5 Ja ruat hänen pöydälläns/ ja hänen palweliains asuinsiat/ ja cugin heidän wircans/ ja heidän waattens/ ja hänen juomanslaskian/ ja polttouhrins/ jonga hän HERran huones uhrais/ ei hän idzens enämbi woinut pidättä.

10:6 Mutta sanoi Cuningalle: caicki cuin minä sinusta cuullut olen minun maalleni/ ja sinun menostas/ ja sinun taidostas/ se on tosi.

10:7 Ja en minä usconut sitä ennencuin minä tulin idze/ ja sen minä olen nyt silmilläni nähnyt/ ja cadzo/ ei ole minulle puolittaingan sanottu/ sinulla on enämbi taito ja hywyttä/ cuin sanoma on/ jonga minä cuullut olen.

10:8 Autuat owat sinun miehes ja palwelias/ jotca aina sinun edesäs seisowat/ ja cuuldelewat sinun taitoas.

10:9 Kijetty olcon HERra sinun Jumalas joca sinuun on mielistynyt/ sinun Israelin istuimelle pannaxens/ sentähden että HERra racasta Israeli ijancaickisest/ ja on pannut sinun Cuningaxi oikeutta ja duomiota tekemän.

10:10 JA hän andoi Cuningalle caxikymmendä toista sata Centneriä culda/ ja sangen paljo jaloja yrtejä/ ja calleita kiwiä. Ei tullut sinne sijtte nijn paljo calleita yrtejä/ cuin rickan Arabian Drotningi Cuningas Salomolle andoi.

10:11 Sijhen myös Hiram in hahdet jotca culda

I Cuningasten Kirja

toit Ophirist/ ja sangen paljo Hebenin puita ja callita kiwiä.

10:12 Ja Cuningas andoi tehdä Hebenin puist padzait HERran huoneseen ja Cuningan huoneseen/ ja candelet ja harput soittaille. Ei tullut sinne sijtte nijn paljo Hebenin puita/ eikä myös sijtte näkynyt tähän päiwän asti.

10:13 Ja Cuningas Salomo andoi rickan Arabian Drotningille caicki cuin hän pyyti ja anoi häneldä/ paidzi nijtä cuin hän hänelle idze andoi. Ja hän palais ja meni palwelioinens omalle maallens.

10:14 MUTta culda jonga he joca wuosi toit Salomolle/ painoi cuusi sata cuusikymmendä ja cuusi Centneriä waagalla.

10:15 Ilman sitä cuin caupidziat ja Apotecarit/ nijn myös caicki Cuningat Arabiast/ ja ne woimalliset maalda/ toit hänelle.

10:16 Ja Cuningas Salomo andoi myös tehdä parhasta cullasta caxi sata keihästä/ ja andoi panna cuusi sata cappaletta culda jocaidzeen keihäseen.

10:17 Ja colme sata kilpe parhasta cullasta/ ja colme leiwiskätä culda jocaidzeen kilpeen/ ja Cuningas pani ne Libanonin medzähuoneseen.

10:18 JA Cuningas teki suuren istuimen Elehandin luista/ ja culdais sen selkiällä cullalla.

10:19 Ja sijnä istuimes oli cuusi astuinlauta/ ja sen istuimen pää oli ymmyrjäinen tacapäin/ ja käsipuut olit molemmilla puolilla istuinda ymbärins/ ja caxi Lejoni seisoit käsipuiden tykönä.

10:20 Ja siellä seisoit caxitoistakymmendä Lejoni nijden cuuden astuinlaudan päällä molemmilla puolin/ ei sencaltaista ole tehty cusacan Cuningan waldacunnas.

10:21 Caicki Cuningas Salomon juomaastiat olit selkiästä cullasta/ ja jocainen astia Libanonin medzähuones oli myös selkiästä cullasta: sillä ei yxikän totellut Cuningas Salomon aicana hopiasta.

10:22 Sillä se Cuningan haaxi/ jolla hän purjedei Hirammin hahden cansa/ tuli joca colmandena wuotena kerran/ ja toi culda/ hopiat/ Elehandin hambaista/ Apinoita ja Rikincuckoja.

10:23 JA näin Cuningas Salomo on ollut rickambi caickia Cuningoita maan päällä.

10:24 Ja caicki mailma pyysi nähdä Salomot/ cuullaxens sitä taito/ jonga Jumala oli andanut hänen sydämeens.

10:25 Ja caicki toit hänelle lahjoja/ hopiaastioita/ ja cullaisita caluja/ ja waatteita/ ja harniscoita/ ja yrtejä/ ja hewoisita/ ja muuleja joca wuosi.

10:26 Ja Salomo cocois waunuja ja radzasmiehiä/ nijn että hänellä oli tuhannen ja neljä sata waunua/ ja caxitoistakymmendä tuhatta radzasmiestä/ ne hän pani waunu Caupungeihin ja Jerusalemin Cuningan tygö.

10:27 Ja Cuningas teki nijn/ että hopiata oli nijn paljo Jerusalemis cuin kiwiäkin/ ja Cedripuita nijn paljo cuin willificuna puitakin laxois.

10:28 Ja Salomolle tuotin hewoisita Egyptist/ ja caickinaista calua/ ja Cuningan cauppamiehet ostit ne calut.

10:29 Ja toit Egyptist jocaidzen waunun cuuden sadan hopiapenningin edestä/ ja hewoisen sadan ja wijden kymmenen hopiapenningin edestä. Nijn wietin myös caickein Hetherein Cuningasten ja Syrian Cuningasten tygö/ heidän kättens cautta.

Vers.1. Tapauxilla) se on/ työläillä kysymyxillä. v. 11. Hebenin) on puun lai Indias.

XI. Lucu.

SALomo wietellän muucalaisilda waimoilda/ palweleman wieraita jumalita/ v. 1. jongatähden HERra wihastu/ ja uhca hajotta waldacunnan hänen pojaldans/ ja jättä ainoastans yhden sucucunnan/ v. 9. herättä

I Cuningasten Kirja

hänelle wihamiehiä: Hadadin/ v. 14. Resonin/ v. 23. Jerobeamin/ v. 26. Jerobeamille luwatan kymmenen sucucunda jos hän waelda Jumalan käskyisä/ v. 29. Salomo edzi händä tappaxens/ mutta hän pakene Egyptijn/ v. 40. Salomo cuole/ ja hänen poicans Rehabeam tule Cuningaxi hänen siaans/ v. 43.

11:1 JA Cuningas Salomo racasti monda muucalaista waimoa/ Pharaon tytärtä/ ja Moabitereitä/ Ammonitereitä/ Edomitereitä/ Zidonitereitä ja Hethitereitä:

11:2 Nijstä Canssoista joista HERra Israelin lapsille sanonut oli: älkät mengö heidän tygöns/ eikä hekän tulco teidän tygön/ sillä he käändäwät totisest teidän sydämen heidän jumalittens perän/ näihin suostui Salomo racastaman heitä.

11:3 Ja hänellä oli seidzemen sata waimo emändinä/ ja colme sata jalcawaimo/ ja hänen waimons käänsit hänen sydämens.

11:4 Cosca Salomo wanheni/ käänsit hänen emändäns hänen sydämens wierasten jumalitten perän/ nijn ettei hänen sydämens ollut täydellinen HErran hänen Jumalans cansa/ nijncuin Dawidin hänen Isäns sydän oli.

11:5 Ja nijn waelsi Salomo Astharothin Zidonerein jumalan perän/ ja Milchomin Ammoniterein jumalan perän.

11:6 Ja Salomo teki paha HERran edes/ ja ei seurannut HERra täydellisest/ nijncuin hänen Isäns Dawid.

11:7 Silloin rakensi Salomo corkeuden Chamoxelle Moabiterein cauhistuxelle sille wuorelle/ joca on Jerusalemin edes/ ja Molochille Ammoniterein cauhistuxelle.

11:8 Ja nijn teki Salomo caikille muucalaisille emännillens/ jotca heidän jumalillens suidzutit ja uhraisit.

11:9 JA HERra wihastui Salomon päälle/ että hänen sydämens oli käändynyt HERrast Israelin Jumalast/ joca hänelle cahdest ilmandunut oli.

11:10 Ja händä näistä kieldänyt oli/ ettei hän pitänyt waeldaman wierasten jumalitten perän/ ja ei cuitengan pitänyt mitä HERra hänelle käsenyt oli.

11:11 Sanoi sijs HERra Salomolle: että se on tapahtunut sinulda/ ja et sinä pitänyt minun lijttoani/ ja minun käskyjäni cuin minä sinulle käskin/ nijn minä rewäisen waldacunnan sinulda/ ja annan sen sinun palwelialles.

11:12 Cuitengin en minä sitä tee sinun ajallas/ sinun Isäs Dawidin tähden/ mutta sinun poicas kädest minä sen rewäisen.

11:13 En minä cuitengan coco waldacunda rewäise/ mutta yhden sucucunnan minä annan sinun pojalles/ Dawidin minun palweliani tähden/ ja Jerusalemin tähden/ jonga minä olen walinnut.

11:14 JA HERra nosti Salomolle wiholisen/ Hadadin sen Edomerin/ Cuningalisest sugust Edomis.

11:15 Sillä cosca Dawid oli Edomis/ ja Joab sodanpäämies meni hautaman tapetuita ja löi cuoliaxi caicki miehenpuolet Edomis:

11:16 Sillä Joab ja coco Israel wijwyi siellä siihenasti että hän caicki miehenpuolet Edomis häwitti/

11:17 Silloin pakeni Hadad ja muutamat Edomin miehet hänen cansans/ hänen Isäns palwelioist Egyptijn. Mutta Hadad oli wäähä nuorucainen.

11:18 Ja he nousit Midianist ja tulit Paraan/ ja otit cansans miehiä Paranist Pharaon Egyptin Cuningan tygö/ joca andoi hänelle huonen/ ja elatuxen ja maata.

11:19 Ja Hadad löysi suuren armon Pharaon edes/ nijn että hän andoi hänelle emändäns Tahpenexen sisaren emännäxi.

11:20 Ja Tahpenexen sisar synnytti hänelle Genubathin hänen poicans. Ja Tahpenes caswatti hänen Pharaon huones/ nijn että Genubath oli Pharaon huones Pharaon lasten seas.

11:21 Cosca Hadad cuuli Egyptis Dawidin

I Cuningasten Kirja

nuckunexi Isäins cansa/ ja sodanpäämies Joab oli cuollut/ sanoi hän Pharaolle: päästä minua menemän minun maalleni.

11:22 Pharao wastais händä: mitä sinun puuttu minun tykönäni/ ettäs tahdot mennä sinun maalles? hän sanoi: ei mitän/ waan salli minun mennä.

11:23 JA Jumala nosti myös Salomolle wihamiehen Resonin ElJadan pojan/ joca oli carannut hänen Herraldans HadadEserildä Zoban Cuningalda.

11:24 Ja cocois miehiä händä wastan/ ja hän oli sodanpäämies silloin cosca Dawid surmais heitä/ ja menit Damascuun/ ja asuit siellä/ ja hallidzi Damascus.

11:25 Ja hän oli Israelin wiholinen nijncauwan cuin Salomo eli/ paidzi sitä wahingota cuin Hadad teki/ hän cauhistui Israeli ja tuli Syrian Cuningaxi.

11:26 NIjn myös Jerobeam Nebathin poica Ephratheri Zaredast Salomon palwelia/ hänen äitins nimi oli Zeruga yxi leski/ hän nosti myös kätens Cuningast wastan.

11:27 Ja tämä on syy jongatähden hän kätens nosti Cuningast wastan: Cosca Salomo rakensi Millon/ sulki hän Dawidin hänen Isäns Caupungin raon.

11:28 Ja Jerobeam oli jalo sotamies/ ja cosca Salomo näki sen nuorucaisen kelpawaisexi/ asetti hän hänen coco Josephin huonen cuormain päälle.

11:29 SE tapahtui siihen aican että Jerobeam meni ulos Jerusalemist/ ja Propheta Ahia Silost löysi hänen tiellä/ ja hänen ylläns oli usi hame/ ja he olit ainoastans cahden kedolla.

11:30 Ja Ahia rupeis siihen uten hameseen cuin hänen ylläns oli/ ja rewäis cahdextoistakymmenexi cappalexixi.

11:31 Ja sanoi Jerobeamille: ota kymmenen cappaletta sinulles: sillä nijn sano HERra Israelin Jumala: cadzo/ minä rewäisen waldacunnan Salomon kädest/ ja annan sinulle kymmenen sucucunda.

11:32 Yxi sucucunda jää hänelle Dawidin minun palweliäni tähden/ jonga minä olen walinnut caikist Israelin sucucunnist.

11:33 Että he owat minun hyljännet ja cumartanet Astharothi Zidonerein jumalata/ Chamosta Moabiterein jumalata/ ja Milchomi Ammonin lasten jumalata/ ja ei waeldanet minun teilläni/ eikä tehnet mitä minulle kelpais/ minun käskyjäni ja minun oikeuttani/ nijncuin Dawidin hänen Isäns.

11:34 En minä ota coconans waldacunda hänen kädestäns/ waan teen hänen Ruhtinaxi hänen elinajaxens Dawidin minun palweliäni tähden/ jonga minä walidzin/ joca pitä minun käskyni ja oikeuteni.

11:35 Mutta hänen poicans kädest otan minä waldacunnan/ ja annan sinulle kymmenen sucucunda.

11:36 Mutta hänen pojallens annan minä yhden sucucunnan/ että minun palweliällani Dawidilla olis aina walkeus minun edesäni Jerusalemien Caupungis/ jonga minä olen walinnut minulleni/ pannaxeni minun nimeni sinne.

11:37 Nijn otan minä nyt sinun hallidzeman caikis cuin sinun sydämes halaja/ ja sinun pitä oleman Israelin Cuningas.

11:38 Jos sinä cuulet caickia cuin minä sinulle käsken/ ja waellat minun teilläni/ ja teet sitä cuin minulle kelpa/ pitäden minun oikeuteni ja käskyni/ nijncuin Dawidin minun palweliän teki/ nijn minä olen sinun cansas/ ja rakennan sinulle wahwan huonen/ nijncuin minä Dawidille rakensin/ ja annan sinulle Israelin.

11:39 Ja näin alennan Dawidin siemenen: en cuitengan ijancaickisest.

11:40 Mutta Salomo pyyti tappa Jerobeami. Nijn Jerobeam nousi ja pakeni Egyptijn/ Zisakin Egyptin Cuningan tygö/ ja oli Egyptis Salomon cuoleman asti.

11:41 MItä muuta Salomost sanomist on/ hänen tecons ja taitons/ eikö ne ole kirjoitetut Salomon tecokirjas.

I Cuningasten Kirja

11:42 Mutta aica cuin Salomo oli Jerusalemis caiken Israelin Cuningas/ oli neljäkymmendä ajastaica.

11:43 Ja Salomo nuckui hänen Isäins cansa/ ja haudattin hänen Isäns Dawidin Caupungijn. Ja hänen poicans Rehabeam tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers.4. Wierasten jumalitten perään) Ei ole uscottapa ettei Salomo paremmin tiennyt/ cuin että se oikein olis cuin hän teki/ waan hän piti nijn paljo hänen emännistäns/ että hän heille mielen noutexi sen teki/ Aug. lib. 14. cap. 42. v. eod. Täydellinen HERran cansa) Tästä näky ettei Salomo peräti HERrast luopunut/ waan että hän on catunut ja idzens parandanut/ sijttecuin HERra puhui hänen cansans. Waicka hän hänen wanhudesans ei tainnut nijn täydellisest luopua sijtä epäjumalan palweluxest/ jonga hän alcanut oli: sillä nijn näky HERra hänelle luwannexi/ 2. Sam. 7:14. ja 15.

XII. Lucu.

CUningas Rehabeamist luopuwat/ kymmenen sucucunda cowan wastauxen tähden/ v. 12. joita kieldän HERralda sodalla ottamast jällens/ v. 21. Jerobeam tehdän Cuningaxi/ v. 22. säätä uden epäjumalan palweluxen cahdella cullaisella wasicalla/ saattain Israeli syndiä tekemän/ v. 26.

12 :1 JA Rehabeam meni Sichemijn: sillä coco Israel oli silloin tullut Sichemijn tekemän händä Cuningaxi.

12:2 Ja Jerobeam Nebathin poica cuuli sen Egyptis ollesans/ johonga hän Cuningas Salomon edest paennut oli/ wijwyi hän Egyptis.

12:3 Ja he lähetit händä cudzuman. Ja Jerobeam tuli caiken Israelin joucon cansa/ ja puhuit Rehabeamille/ ja sanoit:

12:4 Sinun Isäs on meidän ikem rascauttanut/ nijn huojenna nyt sinä se cowa palwelus ja rascas ijes/ jonga hän meidän päällem pannut on/ nijn me olemma sinun alemmaises.

12:5 Mutta hän sanoi heille: mengät pois colmanden päiwän asti/ ja tulcat jällens minun tygöni. Ja Canssa meni.

12:6 NIjn Cuningas Rehabeam piti neuwo wanhimmitten cansa/ jotca hänen Isäns Salomon edes seisoi/ cosca hän wielä eli/ ja sanoi: cuinga te neuwotte wastaman tätä Canssa.

12:7 He sanoit hänelle: jos sinä palwelet tänäpäpä tätä Canssa ja noudat heidän mielens/ ja cuulet/ ja annat heille hywiä sanoja/ nijn he owat sinun alammaises sinun elinaicas.

12:8 Mutta hän hyljäis wanhimbain neuwon/ jonga he hänelle andanet olit/ ja piti neuwo nuorucaisten cansa/ jotca hänen cansans caswanet olit/ ja hänen edesäns seisoi.

12:9 Ja hän sanoi nijlle: mitä te neuwotte wastaman tätä Canssa/ joca minulle on sanonut: huojenna se ijes/ jonga Isäs meidän päällem pannut on?

12:10 Ja nuorucaiset jotca hänen cansans caswanet olit/ sanoit hänelle: sille Canssalle joca sinulle sano: sinun Isäs on meidän ikem rascauttanut/ huojenna se meildä/ pitä sinun sanoman: minun pienin sormen on paxumbi cuin minun Isäni cupet.

12:11 Minun Isän on teidän iken rascauttanut/ mutta minä lisän siihen wielä nyt teille/ minun Isän on teitä curittanut ruoskilla/ waan minä curitan teitä Scorpioilla.

12:12 NIin Jerobeam ja caicki Canssa tulit Rehabeamin tygö colmandena päiwänä/ nijncuin Cuningas puhunut ja sanonut oli/ tulcat minun tygöni jällens colmandena päiwänä.

12:13 Ja Cuningas wastais cowan Canssa/ ja hyljäis sen neuwon cuin wanhimmat olit hänelle andanet.

I Cuningasten Kirja

12:14 Ja puhui heille nijncuin ne nuoret olit neuwonet/ ja sanoi: minun Isän on teidän iken rascauttanut/ mutta minä lisän siihen/ minun Isän on teitä curittanut ruoskilla/ mutta minä curitan teitä Scorpioilla.

12:15 Ja ei Cuningas cuullut Canssa/ sillä HERra oli sen nijn kääändänyt/ wahwistaxens sanans cuin hän puhui Jerobeamille Nebathin pojalle/ Ahian cautta Silost.

12:16 COsca coco Israel sen näki ettei Cuningas cuullut heitä/ wastais Canssa Cuningalle/ ja sanoi: mikä osa on meillä Dawidis? eli perimys Isain pojas? Israel mene majois/ cadzo sijs sinä Dawid huonettas. Ja Israel meni majoins.

12:17 Nijn että Rehabeam ainoastans wallidzi ne Israelin lapset jotca Judan Caupungeis asuit.

12:18 Ja cosca Cuningas Rehabeam lähetti Adoramin werorahan haldian matcaan/ nijn coco Israel kiwitti hänen. Mutta Cuningas Rehabeam astui nopiast waunuin/ ja pakeni Jerusalemiijn.

12:19 Ja nijn ercani Israel Dawidin huonest haman tähän päiwän asti.

12:20 COsca coco Israel cuuli Jerobeamin tullexi jällens/ lähetit he ja käskit hänen cudzua Canssan eteen/ ja teit hänen caiken Israelin Cuningaxi/ ja ei yxikän seurannut Dawidin huonetta/ waan Judan sucu ainoastans.

12:21 Ja cosca Rehabeam tuli Jerusalemiijn/ cocois hän coco Judan huonen ja BenJaminin sugun/ sata ja cahdexankymmendä tuhatta nuorta ja walittua sotamiestä/ sotiman Israelin huonetta wastan/ ja omistaman waldacunda Rehabeamille Salomon pojalle jällens.

12:22 Mutta Jumalan sana tuli sen Jumalan miehen Semajan tygö/ sanoden:

12:23 Puhu Rehabeamille Salomon pojalle Judan Cuningalle/ ja coco Judan huonelle/ ja BenJaminille/ ja muulle Canssalle/ ja sano:

12:24 Näitä sano HERra: älkät mengö sotiman

teidän weljejän Israelin lapsia wastan/ palaitcan jocainen cotians: sillä se on minulda tapahtunut. Ja he cuulit HERran sanan/ ja palaisit menemän HERran sanan jälkeen.

12:25 JA Jerobeam rakensi Sichemin Ephraimin wuorelle/ ja asui siellä/ ja käwi sieldä ja rakensi Penuelin.

12:26 JA Jerobeam ajatteli sydämesäns/ nyt waldacunda tule Dawidin huonelle jällens.

12:27 Jos tämä Canssa mene Jerusalemiijn uhraman HERran huoneseen/ ja tämän Canssan sydän käändy jällens heidän Herrans Rehabeamin Judan Cuningan puoleen/ nijn he tappawat minun/ ja palajawat jällens Rehabeamin Judan Cuningan tygö.

12:28 Ja Cuningas piti neuwon ja teki caxi cullaista wasickata/ ja sanoi heille: teidän on työläs mennä Jerusalemiijn/ cadzo/ täsä on sinun Jumalas Israel/ joca sinun on johdattanut Egyptin maalda.

12:29 Ja pani nijstä yhden BethEliijn/ ja sen toisen Daniijn.

12:30 Ja se asia joudui synnixi: sillä Canssa meni sen yhden eteen haman Daniijn.

12:31 Nijn teki hän myös huonen cuckulalle/ ja teki Papit halwimmist Canssan seast/ jotca ei Lewin lapsist ollet.

12:32 Ja hän teki juhlan wijdendenätoistakymmendenä päiwänä/ cahdexandena Cuucautena/ nijncuin Judan juhlapäiwän/ ja uhrais Altarilla. Nijn hän myös teki BethElis/ uhraten wasicoille/ jotca hän tehnyt oli. Ja hän toimitti BethElin Papit cuckuloille/ jotca hän tehnyt oli.

12:33 Ja hän uhrais sillä Altarilla/ (jonga hän BethEliijn tehnyt oli) sinä wijdendenätoistakymmendenä päiwänä cahdexandena Cuucautena/ jonga hän sydämesäns ajatellut oli. Ja teki Israelin lapsille juhlia/ ja uhrais Altarilla suidzutuxexi.

*Vers.15. HERra oli sen nijn kääändänyt)
Ihmisten ennen tehdyin syndein tähden/ otta*

I Cuningasten Kirja

Jumala hänen armons heildä pois/ ettei he taida löytä hywä neuwo/ eli sijnä pysyä/ waan seurawat heidän tyhmiä ajatuxians/ ja saattawat idzens cadotuxeen. Näin HERra teki Rehebeamille/ hänen ja hänen Isäns epäjumalan palweluxen tähden. Nijn myös pitä ymmärrettämän mitä 24. versys on: tänä on tapahtunut minulda. V. 31. Halwimmist Canssan seast) Ettei Lewitat taitanet hywällä omalla tunnolla pitä tätä hänen epäjumalan palwelustans/ ajoi hän heidän pois/ ja pani sencaltaiset ajeluxet papeixi/ jotca olit walmit ottaman wastan/ mitä hän käski/ nijncuin nähdän/ 2. Par. 11:14. ja usein tapahtu: sillä sencaltaisia Ihmisiä aina löytän/ jotca raswaisen liemen tähden caickijn mielistywät/ cosca jotakin waara uscon asiois tarjon on. Ja tällä juonella aina wäärä oppi tuodan/ cosca opettajat Jumalan seuracundaan wäkisen tungetan/ nijldä joilla walda on/ ja Jumalan seuracunda ja hänen esimiehens cadzotan ylön/ joiden haldun Jumala tämän andanut on/

XIII. Lucu.

JErobeam in uhrates tule Jumalan mies ja ennusta että yxi Cuningas pitä tästälähin uhraman corkeuden pappeja Altarilla/ v. 1. hänen kätens/ jolla hän käski Prophetan otta kijnni/ cuiwettu/ mutta Prophetan rucouxella tule se terwexi/ v. 4. Ei Prophet a mene Cuningan tygö/ v. 7. palautetan cuitengin wanhalda Prophetalda/ v. 11. jongatähden hän Lejonilda rewäistästä cuoliaxi/ v. 20. ja haudatan wanhalda Prophetalda/ v. 26.

13 :1 JA cadzo Jumalan mies tuli Judasta HERran sanan cansa BethElijn/ ja Jerobeam seisoi Altarin tykönä suidzuttamas.

13:2 Ja hän huusi Altarita wastan HERran sanan cautta/ ja sanoi: Altari/ Altari. Näin sano HERra: cadzo/ Dawidin huonelle on

syndyvä poica Josia nimeldä/ hän on uhrawa sinun päälles corkeuden pappeja/ jotca sinun päälles suidzuttawat/ ja on polttawa ihmisen luita sinun päälläs.

13:3 Ja hän andoi sinä päiwänä ihmien/ ja sanoi: tämä on se ihme/ että HERra näitä puhunut on/ cadzo/ Altarin pitä halkeman/ ja tuhwan joca sen päällä on/ pitä hajotettaman.

13:4 COsca Cuningas cuuli sanan sildä Jumalan mieheldä/ joca Altarita wastan BethElis huutanut oli/ ojensi hän kätens Altarin tykö/ ja sanoi: ottacat händä kijnni. Ja hänen kätens cuiwettui/ jonga hän händä wastan ojensi/ ja ei hän tainnut sitä wetä jällens puoleens.

13:5 Ja Altari halkeis/ ja tuhca hajotettin Altarilda sen jhmen jälken/ cuin Jumalan mies HERran sanan cautta andanut oli.

13:6 Ja Cuningas wastais/ ja sanoi Jumalan miehelle: rucoile sinun HERras Jumalatas minun edestäni/ että minun käten taipuis minun tygöni. Silloin Jumalan mies rucoili HERra/ ja Cuningan käsi taiwui jällens hänen puoleens/ ja tuli nijncuin hän oli ennengin ollut.

13:7 Ja Cuningas puhui Jumalan miehelle: tule cotia minun cansani ja wirgota idzes/ minä annan sinulle lahjoja.

13:8 Mutta Jumalan mies sanoi Cuningalle: waickas annaisit minulle puolen sinun huonettas/ en minä sijttekän tulis sinun cansas: sillä en minä syö täsä paicas leipä/ engä juo wettä.

13:9 Sillä nijn käski minun HERra sanans cautta/ sanoden: ei sinun pidä leipä syömän/ eikä wettä juoman/ eikä myös palajaman sitä tietä cuins mennyt olet.

13:10 Ja hän meni toista tietä/ ja ei palainnut sitä tietä cuin hän BethElijn tullut oli.

13:11 MUtta BethElis asui yxi wanha Prophet a/ hänen tygöns menit hänen poicans/ ja juttelit Isällens caicki hänen tecons/ cuin se Jumalan mies teki sinä

I Cuningasten Kirja

päiwänä BethElis/ ja ne sanat cuin hän Cuningalle sanonut oli.

13:12 Ja heidän Isäns sanoi heille: cuta tietä hän on matcustanut? ja hänen poicans osotit hänelle tien/ jota se Jumalan mies waeldanut oli/ se cuin Judasta tullut oli.

13:13 Mutta hän sanoi pojillens: satuloitca minulle Asi/ Ja cuin he olit satuloinnet Asin/ istui hän sen päälle.

13:14 Ja meni sen Jumalan miehen perään/ ja löysi hänen istumast tammen alla/ ja sanoi hänelle: oletcos se Jumalan mies/ joca Judasta tullut olet? hän sanoi: olen.

13:15 Hän sanoi hänelle: tule minun cansani cotia/ ja syö leipä.

13:16 Hän sanoi: en minä palaja sinun cansas engä tule sinun tygös/ en minä syö myös leipä/ engä juo wettä täsä paicas sinun cansas:

13:17 Sillä minun cansani on puhuttu HERran sanan cautta: ei sinun pidä siellä leipä syömän/ eikä wettä juoman/ ei myös sinun pidä palajaman sitä tietä cuins sinne mennyt olet.

13:18 Hän sanoi hänelle: minä olen myös Propheta nijncuin sinäkin/ ja Engel on puhunut minun cansani HERran sanan cautta/ ja sanonut: wie händä cotia cansas syömän leipä ja juoman wettä.

13:19 Mutta hän walhetteli hänen edesäns. Ja palautti hänen/ ja hän söi leipä ja joi wettä hänen cansans hänen huonesans.

13:20 JA cuin he istuit pöydän tykönä/ tuli HERran sana Prophetalle joca hänen palattanut oli.

13:21 Ja hän huusi sille Jumalan miehelle joca Judasta tullut oli/ ja sanoi: näita sano HERra: ettäs olet HERran käskylle tottelematoin ollut/ ja et ole sitä käskyä pitänyt/ cuin HERra sinun Jumalas käskenyt on:

13:22 Ja olet palainnut syömän leipä/ ja juoman wettä signä paicas cuin HERra kielsi: ei sinun pidä siellä leipä syömän eikä wettä

juoman: ei pidä sinun ruumis tuleman sinun Isäis hautaan.

13:23 JA cuin hän leipä syönyt ja wettä juonut oli/ satuloidzi mies Asin sille Prophetalle/ jonga hän palattanut oli.

13:24 Ja cosca hän meni pois/ cohtais hänen Lejoni tiellä/ ja tappoi hänen. Ja hänen ruumins macais heitetynä tiellä/ ja Asi seisoi hänen siwusans/ ja Lejoni seisoi lähinnä ruumista.

13:25 Ja cosca sijtä käwi ihmisiä ohidzen/ näit '68e ruumin heitetyxi tielle/ ja Lejonin seisowan ruumin tykönä/ ja he menit ja sanoit Caupungis/ josa se wanha Propheta asui.

13:26 Cosca Propheta sen cuuli/ joca hänen palattanut oli/ sanoi hän: se on se Jumalan mies joca HERran käskylle tottelematoin oli/ sentähden on HERra hänen andanut Lejonille/ se on musertanut ja tappanut hänen/ nijden sanain jälkeen/ cuin HERra hänelle sanonut oli.

13:27 Ja sanoi pojillens: satuloitcat minulle Asi. Ja cosca he olit satuloinnet/

13:28 Meni hän sinne/ ja löysi hänen ruumins heitetyxi tielle/ ja Asin ja Lejonin seisowan ruumin tykönä. Ei Lejoni ollut mitän syönyt ruumijsta/ eikä rewäisnyt Asia.

13:29 Silloin otti Propheta sen Jumalan miehen ruumin/ ja pani Asins päälle/ ja wei hänen tacaperin/ ja se wanha Propheta tuli Caupungijn itkemän ja hautaman händä.

13:30 Ja hän pani ruumin hänen omaan hautaans/ ja itkit händä: Ah weljeni.

13:31 Ja cosca he olit haudannet hänen/ sanoi hän pojillens: cosca minä cuolen/ nijn haudacka minua sijhen hautaan/ johonga se Jumalan mies haudattu on/ ja pangat minun luuni hänen luidens siwuun.

13:32 Sillä se on tapahtuwa cuin hän Altarita ja BethElitä wastian HERran sanan cautta huutanut oli/ ja caickia corkeuden huoneita wastian/ jotca Samarian Caupungeis owat.

13:33 MUtta cosca nämät tapahtunet olit/ ei Jerobeam kääändänytkän idziäns hänen

I Cuningasten Kirja

pahalda tieländs pois/ mutta teki taas corkeuden pappeja halwimmista Canssan seasta/ kenengä hän tahdoi/ sen käden hän täytti/ ja se tuli corkeuden papixi.

13:34 Ja tämä tapahtui Jerobeamin huonelle synnixi/ että hänen piti catoman ja häwitettämän maan päällä.

Vers.22. Ei pidä sinun ruumis tuleman sinun Isäis hautaan) Taitaisin kysyä/ mixei Jumalan rangaisnut sitä toista joca hänen edesäns walhetteli? Wastatan: Duomio alca Jumalan huonest/ 1. Pet. 4. ja Jumalalla on se tapa/ että hän cohta curitta lapsians/ cosca he syndiä tekewät/ ruumillisella rangaistuxella/ mutta nijtä toisia säästä hän/ että heillä olis tila parataxens. Nijn cuin näky/ että se toinen on idzens parandanut sijtä/ että hän tunnusti hänen totisexi Prophetaxi/ ja hautais hänen omaan hautaans.

XIV. Lucu.

Jerobeamin emändä tule Ahian Prophetan tygö hänen poicans tähden/ v. 1. Ahia ilmoitta sen rangaistuxen/ cuin Jerobeamin huonelle ja coco Israelille tarjon on hänen syndins tähden/ ja Abian cuoleman/ v. 5. Cuin hän cotia tule/ cuole nuorucainen/ v. 17. cosca Jerobeam 22. ajastaica hallinnut oli/ v. 19. Rehabeam hallidze 17. ajastaica/ ja teke paha/ v. 21. Sisak Egyptin Cuningas otta caicki tawarat Templist ja Cuningan huonest/ jotca Salomo sinne wienyt oli/ v. 25. Rehabeam cuole ja hänen poicans Abiam tule Cuningaxi/ v. 31.

14:1 SIjhen aican sairasti Abia Jerobeamin poica.

14:2 Ja Jerobeam sanoi emännällens: nouse/ ja muuta sinus nijn ettei yxikän tundis sinua Jerobeamin emännäxi/ ja mene Siloon/ cadzo/ siellä on Propheta Ahia/ joca minulle

sanoi: että minä olin tulewa tämän Canssan Cuningaxi.

14:3 Ja ota sinun cansas kymmenen leipä/ ja kymmenen kyrsä/ ja astia hunajata/ ja mene hänen tygöns/ että hän sanois sinulle mitä nuorucaiselle tapahtu.

14:4 Ja Jerobeamin emändä teki nijn/ nousi ja meni Siloon/ ja tuli Ahian huoneseen/ mutta ei Ahia nähnyt/ sillä hänen silmäns olit pimennet wanhudesta.

14:5 MUtta HERra sanoi Ahialle: cadzo/ Jerobeamin emändä tule kysymän sinulda yhtä asiata pojastans/ sillä hän on sairas/ nijn puhu sinä hänelle nijn ja nijn. Ja cosca hän tuli sisälle/ piti hän idzens outona.

14:6 Cosca Ahia cuuli owes hänen jalcans töminän sanoi hän: tule sisälle sinä Jerobeamin emändä/ cuingas idzes nijn outona pidät? minä olen lähetetty sinun tygös cowan sanoman cansa.

14:7 Mene ja sano Jerobeamille: näin sano HERra Israelin Jumala: minä olen corgottanut sinun Canssan seast/ ja pannut sinun minun Canssan Israelin Ruhtinaxi.

14:8 Ja olen rewäisnyt waldacunnan Dawidin huonelda pois/ ja andanut sen sinulle/ mutta et sinä ole ollut nijncuin minun palwelian Dawid/ joca piti minun käskyni/ ja waelsi minun jälkeni caikella sydämellä/ ja teki ainoastans cuin minulle kelwollinen oli.

14:9 Mutta sinä olet pahemmin tehnyt caickia muita/ jotca sinun edelläs ollet owat/ ja sinä olet mennyt/ ja tehnyt idzelles wieraita jumalita/ ja waletuita cuwia/ kehoittaxes minua wihaan/ ja olet heittänyt minun selkäs taa.

14:10 Cadzo/ sentähden minä annan tulla paha Jerobeamin huonen päälle/ ja hucutan Jerobeamist sengin joca wetens heittä seinään/ sen suljetun ja hyljätyn Israelis/ ja käwäisen Jerobeamin huonen sucucunnan/ nijncuin ricat käwäistän/ pericatons asti.

14:11 Se joca Jerobeamist cuole Caupungis/

I Cuningasten Kirja

hän pitä coirilda syötämän/ mutta se joca cuole kedolla/ hän pitä taiwan linnuilla syötämän: sillä HERra on sen puhunut.
14:12 Nijn nouse ja mene cotias/ ja cosca jalcas astu Caupungijn/ nijn lapsen pitä cuoleman.
14:13 Ja coco Israel itke händä ja hauta hänen/ sillä ainoastans tämä tule Jerobeamist hautaan/ että jotakin hyvä on löytty hänen tykönäns HERran Israelin Jumalan edes Jerobeamin huones.
14:14 Ja HERra herättä idzellens yhden Israelin Cuningan/ se on häwittäwä Jerobeamin huonen sinä päiwänä/ ja mitä jo on tapahtunut?
14:15 Ja HERra lyö Israelin nijncuin ruoco hääly wedes/ ja repi Israelin tästä hyvästä maasta/ jonga hän heidän Isillens andanut on/ ja hajotta heidän wirran ylidze/ että he owat heillens tehnet medzistöitä wihoittaxens HERra.
14:16 Ja hylkä Israelin Jerobeamin synnin tähden/ joca syndiä teki ja saatti Israelin syndiä tekemän.
14:17 Ja Jerobeamin emändä nousi/ ja meni/ ja tuli Thirzaan/ ja cosca hän tuli huonen kynnyxijn/ cuoli nuorucainen.
14:18 Ja he hautaisit hänen/ ja coco Israel itki händä HERran sanan jälken/ jonga hän palwelians cautta Prophetan Ahian sanonut oli.
14:19 Mitä enämbi Jerobeamist on sanomist/ cuinga hän sodei ja hallidzi/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.
14:20 Ja aica cuin Jerobeam hallidzi/ oli caxicolmattakymmendä ajastaica/ ja nuckui Isäins cansa/ ja hänen poicans Nadab tuli Cuningaxi hänen siaans.
14:21 NIin oli Rehabeam Salomon poica Cuningas Judaas/ ja oli yhden wijdettäkymmendä ajastaicainen tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi seidzementoistakymmendä ajastaica

Jerusalemis/ sijnä Caupungis/ jonga HERra walinnut oli caikist Israelin sucucunnist/ pannaxens sijhen nimens. Hänen äitins cudzuttin Naema yxi Ammoniteri.
14:22 Ja Juda teki paha HERran edes/ ja saatit hänen enämbi kijwaxi/ cuin caicki heidän Esiisäns olit tehnet heidän synneilläns/ jotca he teit.
14:23 Sillä he rakensit idzellens corkeuxia/ padzaita/ medzistöitä/ caikille corkeille wuorille/ ja caickein wiherjäisten puiden ala.
14:24 Ja maacunnas oli huorintekijtä/ ja he teit caicki pacanoitten cauhistuxet/ jotca HERra Israelin lasten edest oli ajanut pois.
14:25 JA wijdennellä Cuningas Rehabeamin ajastajalla meni Sisak Egyptin Cuningas Jerusalemia wastan.
14:26 Ja otti ne tawarat HERran huonest/ ja Cuningan huonest/ ja caiken sen cuin siellä taittin otetta/ ja otti caicki cullaiset kilwet/ cuin Salomo oli andanut tehdä.
14:27 Joiden siaan Cuningas Rehabeam andoi tehdä waskisita kilwejä/ ja andoi ne ylimmäisten wartioittens halduun/ jotca Cuningan huonen owe wartioidzit.
14:28 Ja nijn usein cuin Cuningas meni HERran huoneseen/ cannoit wartiat nijtä/ ja weit ne wartiacamarijn jällens.
14:29 Mitä enämbi Rehabeamist on sanomist/ ja caikist cuin hän tehnyt oli/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.
14:30 Ja Rehabeamin ja Jerobeamin wälillä oli sota/ caickina heidän päiwinäns.
14:31 Ja Rehabeam nuckui Isäins cansa/ ja haudattin Isäins tygö Dawidin Caupungijn/ Ja hänen äitins cudzuttin Naema yxi Ammoniteri. Ja hänen poicans Abiam tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers.8. Caikella sydämellä) Cadzo mitä on kirjoitettu/ Deut. 6:5.

XV. Lucu.

Abiam hallidze colme ajastaica/ ja teke paha nijncuin hänen Isänskin/ v. 1. Assa hänen poicans hallidze 41. ajastaica/ ja teke mitä HERralle on otollinen/ v. 9. häwittä caicki epäjumalat/ ja wie HERran huoneseen mitä pyhitetty on/ v. 12. Baesa Israelin Cuningas tahto sotia händä wastan/ v. 16. Assa lähettä lahjoja Benhadadille Syrian Cuningalle/ joca estä Baesan aicoimisen/ v. 17. Assan jälkeen tule Josaphat Cuningaxi/ v. 24. Israelis tule Nadab Cuningaxi Jerobeamin jälkeen/ hallidze caxi ajastaica/ ja teke paha/ v. 25. Baesa tappa hänen/ tule Cuningaxi ja häwittä Jerobeamin huonen/ v. 27. teke paha/ v. 33. Jehu ennusta hänelle nijn pahoin käywän cuin Jerobeamillekin/ v. 1.

15:1 CUningan Jerobeamin Nebathin pojan cahdexandena vuonna toistakymmendä oli Abiam Cuningas Judaas.

15:2 Ja hallidzi colme ajastaica Jerusalemis/ hänen äitins nimi oli Maecha Abisalomin tytär.

15:3 Ja hän waelsi caikis hänen Isäns synneis/ jotca hän oli tehnyt hänen edelläns. Ja ei ollut hänen sydämens waca HERran hänen Jumalans edes/ nijncuin Dawidin hänen Isäns sydän oli.

15:4 Mutta Dawidin tähden andoi HERra hänen Jumalans hänelle walkeuden Jerusalemis/ herättäxens hänelle pojan hänen jälkens/ ja asettaxens Jerusalemiin.

15:5 Sillä Dawid oli ollut otollinen HERralle/ ja ei horjattunut cungan hänen elinaicanans/ caikista cuin hänelle käsketyt olit/ paidzi sitä asiata Urian sen Hetheuxen cansa.

15:6 Mutta Rehabeam ja Jerobeam sodeit keskenäns caiken heidän elinaicans.

15:7 Mitä enämbi on sanomist Abiast/ ja caikist hänen töistäns/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas. Ja Abiam sodei Jerobeamin cansa.

15:8 Abiam nuckui hänen Isäins cansa/ ja haudattin Dawidin Caupungijn/ ja Assa hänen poicans hallidzi hänen peräns.

15:9 SInä cahtenakymmendenä Jerobeamin Israelin Cuningan vuonna/ oli Assa Judaas Cuningas.

15:10 Ja hallidzi yhden wijdettäkyymmendä ajastaica Jerusalemis/ hänen äitins oli Maecha Abisalomin tytär.

15:11 Ja Assa teki kelwollisest HERran edes/ nijncuin Dawid hänen Isäns.

15:12 Ja carcotti huorintekiät maalda/ ja cukisti caicki epäjumalat/ cuin hänen Isäns tehnyt oli.

15:13 Ja wielä sijtte Maechan hänen äitins pani wirasta pois/ että se oli tehnyt Miplezethin medzistön/ waan Assa cukisti hänen Miplezethins/ ja poltti sen Kidronin ojan tykönä.

15:14 Mutta cuckuloita ei hän cukistanut/ cuitengin Assan sydän oli waca HERran edes caiken elinaicans.

15:15 Ja sen hopian ja cullan/ ja astiat cuin hänen Isäns oli pyhittänyt/ ja mitä pyhä HERran huones oli/ andoi hän alallans olla.

15:16 Mutta Assa ja Baesa Israelin Cuningas sodeit keskenäns caiken elinaicans.

15:17 WAan Baesa Israelin Cuningas nousi Judat wastan/ ja rakensi Raman/ ettei yxikän waellais ulos taicka sisälle Assan Judan Cuningan puolelda.

15:18 Silloin otti Assa caiken hopian ja cullan/ jotca HERran huonen tawaroist/ ja Cuningan huonen tawaroist jäänet olit/ ja andoi ne hänen palweliains käsijn/ ja lähetti Benhadadille Tabrimonin pojalle/ joca oli Hesionin poica Syrian Cuningalle/ joca asui Damascus/ ja käski sanoa hänelle:

15:19 Minun ja sinun waihellas/ ja minun Isäni ja sinun Isäs waihella on lijtto/ ja sentähden lähetän minä sinulle hopiata ja culda lahjaxi/ että rickoisit sen lijton/ cuins Baesan Israelin Cuningan cansa tehnyt olet/ että hän ercanis

I Cuningasten Kirja

minusta.

15:20 Benhadad oli cuuliainen Assalle Cuningalle/ ja lähetti sodans päämiehen Israelin Caupungeihin/ ja löi Iionin ja Danin ja Abelin Beth Maechan ja coco Cinerothin/ ynnä caiken Nephtalin maacunnan cansa.

15:21 Cosca Baesa sen cuuli/ lackais hän rakendamast Ramat ja meni Thirzaan.

15:22 Mutta Cuningas Assa lähetti sanoman caiken Judan ymbärins: ei täsä pidä yxikän nuhtetoin oleman. Ja he cukistit kiwet ja puut Ramast/ joilla Baesa oli rakendanut. Ja Cuningas Assa rakensi nijstä Geban BenJaminin ja Mizpan.

15:23 Mitä muuta on Cuningas Assast puhumist/ ja caikest hänen wallastans/ ja caikist hänen töistäns/ ja Caupungeist jotca hän rakendanut oli/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas/ paidzi että hän oli wanhudellans sairas jalgoista.

15:24 Ja Assa nuckui Isäins cansa/ ja haudattin Isäins cansa Dawidin Caupungijn. Ja Josaphat hänen poicans oli Cuningas hänen peräns.

15:25 JA Nadab Jerobeamin poica oli Israelin Cuningas/ sinä toisna Assan Judan Cuningan vuonna/ ja hallidzi Israelis caxi vuotta.

15:26 Ja teki HERran edes paha/ ja waelsi hänen Isäns teillä ja hänen synneisäns/ joilla hän saatti Israelin syndi tekemän.

15:27 JA Baesa Ahian poica Isascharin huonesta teki lijton händä wastan/ ja löi hänen Philisterein Gibethonis: sillä Nadab ja coco Israel pijritit Gibethonin.

15:28 Sijtte tappoi Baesa hänen colmandena Assan Judan Cuningan vuonna/ ja oli Cuningas hänen peräns.

15:29 Cosca hän oli Cuningas/ löi hän cuoliaxi caiken Jerobeamin huonen/ ja ei jättänyt yhtän ainoata henge Jerobeamin huonest/ sijhenasti että hän häwitti hänen HERran sanan jälkeen/ joca oli sanottu Ahialda hänen palwelialtans/ Silost.

15:30 Jerobeamin synnin tähden cuin hän

teki/ jolla hän saatti Israelin syndi tekemän/ sillä wihoittamisella jolla hän wihaan kehoitti HErran Israelin Jumalan.

15:31 Mitä enämbi Nadabist on sanomist/ ja caikist hänen töistäns/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.

15:33 Mutta Assa ja Baesa Israelin Cuningas/ sodeit keskenäns caiken ikäns.

15:34 Colmandena Assan Judan Cuningan vuonna/ oli Baesa Ahian poica coco Israelin Cuningas Thirzaas neljäcolmattakymmendä ajastaica.

15:35 Ja teki paha HERran edes/ ja waelsi Jerobeamin teillä/ ja hänen synnisäns/ joilla hän saatti Israelin syndi tekemän.

Vers.5. Paidzi sitä asiata) Dawidilla oli enä heickouxia nijncuin muillakin ihmisillä/ hän teki myös syndiä sijnä että hän Canssan luki/ mutta täsä mainitan hänen suurin rioxensa. v. 13. Miplezeth) Mikä tämä Miplezeth on ollut/ on tietämätöin/ waan muutamat sanowat että se on ollut se epäjumala Priapus.

XVI. Lucu.

BAesan jälkeen hallidze Ella caxi ajastaica/ v. 8. hänen tappa Simri/ v. 9. ja häwittä coco Baesan huonen HErran sanan jälkeen/ v. 11. hallidze seidzemen päiwä/ v. 15. Amri saarta hänen Thirzas/ josa hän idzens huoneinens poltta/ v. 17. Amri woitta Thibnin/ v. 21. tule Cuningaxi/ hallidze 12. ajastaica ja rakenda Samarian/ v. 23. on pahembi nijtä cuin hänen edelläns olit/ v. 25. hänen poicans Ahab hallidze 22. ajastaica/ ja teke pahemmin cuin caicki ne jotca hänen edelläns olit/ v. 29. otta pacanalisen emännän Isebelin/ ja palwele Baali/ v. 31. Jeriho raketan hänen aicanans jällens/ v. 34.

16:1 Niin tuli HERran sana Jehun Hananin pojan tygö Baesat wastan/ sanoden:

I Cuningasten Kirja

16:2 Että minä olen ylendänyt sinun tomusta/
ja tehnyt sinun minun Canssani Israelin
Ruhtinaxi/ ja cuitengin sinä olet waeldanut
Jerobeamin teillä ja saattanut minun Canssani
Israelin syndiä tekemän/ nijn ettäs wihoitat
minun heidän synneilläns.
16:3 Cadzo/ minä häwitän Baesan perilliset/ ja
hänen huonens perilliset/ ja annan sinun
huones tulla nijncuin Jerobeamin Nebathin
pojan huonen.
16:4 Joca Baesan sugusta cuole Caupungis/ se
pitä coirilda syötämän/ ja joca cuole kedolla/
se pitä taiwan linnuilla syötämän.
16:5 Mitä enämbi on puhumist Baesast/ ja
hänen töistäns eli woimastans/ cadzo/ se on
kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.
16:6 Ja Baesa nuckui hänen Isäins cansa/ ja
haudattin Thirzaan. Ja hänen poicans Ella tuli
Cuningaxi hänen siaans.
16:7 Ja HERran sana tuli Prophetan Jehun
Hananin pojan cautta Baesat ja hänen
huonettans wastan/ ja caicke pahutta wastan/
cuin hän HERran edes tehnyt oli/ wihoittaxens
händä kättens töillä/ että sen piti tuleman
nijncuin Jerobeamin huone/ ja että hän hänen
tappanut oli.
16:8 JA Assan Judan Cuningan cuudendena
wuonna colmattakymmendä/ oli Ella Baesan
poica Israelin Cuningas Thirzaas/ caxi
ajastaica.
16:9 Mutta hänen palwelians Simri/ joca
hallidzi puolet waunuja/ teki lijton händä
wastan/ cosca hän tuli Thirzaan/ nijn hän joi ja
juowui Arzan tykönä/ joca oli Thirzan
cartanon haldia.
16:10 Ja Simri tuli ja tappoi hänen
seidzemendenä colmattakymmendä Assan
Judan Cuningan wuonna/ ja tuli hänen siaans
Cuningaxi.
16:11 Ja cosca hän oli Cuningas/ ja istui
hänen Cuningalisella istuimellans/ löi hän
caiken Baesan huonen/ ja ei jättänyt myös
seinään wettäns heittäwät/ eikä perillisiä eli

langoja.
16:12 Ja nijn häwitti Simri coco Baesan
huonen HERran sanan jälkeen/ joca hänelle oli
puhuttu Prophetan Jehun cautta.
16:13 Caickein Baesan ja hänen poicans Ellan
syndein tähden/ cuin he olit tehnet/ ja olit
saattanet Israelin syndiä tekemän/ ja olit
wihoittanet HERran Israelin Jumalan heidän
epäjumalillans.
16:14 Mitä enämbi on sanomist Ellast/ ja
caikist hänen menoistans/ cadzo/ se on
kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.
16:15 SEidzemendenä colmattakymmendenä
Assan Judan Cuningan wuonna oli Simri
Cuningas Thirzaas seidzemen päiwä: sillä wäki
oli Philisterein Gibethonis.
16:16 Cosca wäki leiris ollesans cuuli
sanottawan Simrin tehnexi lijton ja tappauxi
Cuningan/ nijn coco Israel wahwisti sinä
päiwänä Amrin sodanpäämiehen Israelin
Cuningaxi leiris.
16:17 JA Amri meni ja coco Israel hänen
cansans Gibethonist ja saarsit Thirzan.
16:18 Cosca Simri näki Caupungin
woitettawan/ meni hän Cuningalisen huonen
salijn/ ja poltti idzens Cuningalisen huonen
cansa/ ja cuoli.
16:19 Hänen syndeins tähden/ jotca hän oli
tehnyt: sillä hän oli tehnyt paha HERran edes/
ja waeldanut Jerobeamin teillä/ ja nijsä
synneis jotca hän oli tehnyt/ ja joilla hän oli
myös saattanut Israelin syndiä tekemän.
16:20 Mitä enämbi on sanomist Simrist/ ja
cuinga hän oli lijton tehnyt/ cadzo/ se on
kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.
16:21 SIihen aican hajois Israelin sotawäki
cahteen jouckoon/ yxi osa Thibnin Ginathin
pojan puolelle/ ja wahwistit hänen
Cuningaxens/ ja toinen Amrin puolelle.
16:22 Mutta se joucko/ joca piti Amrin
puolda/ oli wäkwämbi cuin ne jotca pidit
Thibnin Ginathin pojan puolda. Ja Thibni cuoli
ja Amri tuli Cuningaxi.

I Cuningasten Kirja

16:23 Assan Judan Cuningan ensimmäinä vuonna neljäntäkymmendä/ oli Amri Israelin Cuningas caxitoistakymmendä ajastaica/ ja hallidzi Thirzaas cuusi ajastaica.

16:24 Hän osti Semerildä Samarian wuoren cahdella hopia Centnerillä/ ja rakensi wuorelle/ ja cudzui sen Caupungin cuin hän rakensi Semerin nimellä Samarian wuoren Herran.

16:25 Ja Amri teki paha HERran edes/ ja oli pahembi caickia cuin hänen edelläns ollet olit.

16:26 Ja waelsi caikis Jerobeamin Nebathin pojan teisä ja hänen synneisäns/ joilla hän Israelin saatti syndiä tekemän/ nijn että he wihoitit HERran Israelin Jumalan/ heidän epäjumalains palweluxilla.

16:27 Mitä enämbi on sanomist Amrist/ ja caikist hänen töistäns/ ja hänen woimastans tegoisans/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.

16:28 Ja Amri nuckui Isäins cansa/ ja haudattin Samariaan/ ja Ahab hänen poicans tuli Cuningaxi hänen peräns.

16:29 ASSan Judan Cuningan cahdexandena vuonna neljäntäkymmendä oli Ahab Amrin poica Cuningas Israelis/ ja hallidzi Israelin Samarias caxi ajastaica colmattakymmendä.

16:30 Ja teki paha HERran edes/ enämbi cuin caicki ne jotca hänen edelläns olit.

16:31 Ja ei totellut sitä/ että hän waelsi Jerobeamin Nebathin pojan synneis/ mutta otti myös Isebelin EthBaalin Zidonin Cuningan tyttären emännäxens/ ja meni palweleman ja cumartaman Baali.

16:32 Ja asetti Baalille Altarin Baalin huones/ jonga hän oli hänelle rakendanut Samarias.

16:33 Ja hän teki medzistön/ nijn että Ahab wihoitti HERran Israelin Jumalan cowemmin cuin caicki muut Israelin Cuningat/ jotca hänen edelläns olit.

16:34 Silloin rakensi Hiel BethElist Jerihon/ se maxoi hänen esicoisens Abiramin/ cosca hän perustuxen laski/ ja hänen nuorimman

poicans Segubin/ cosca hän sen portit pani/ HERran sanan jälkeen/ joca oli hänelle sanottu Josualda Nunin pojalda.

Vers.2. edellises lugus: Tehnyt sinun Ruhtinaxi) Waicka Barsa pahoilla juonilla ja petoxilla tuli hallidzeman/ nijn ei hän cuitengan olis sijhen tullut ilman Jumalan saldimat/ sentähden sanotan Jumalan hänen Ruhtinaxi tehnen. v. 7. Ja että hän hänen tappanut oli) Sillä/ ei Barsa tappanut Nadabi sillä ajatuxella/ että hän HERran aicoimisest tahdoi rangaista hänen epäjumalans palwelusta/ waan että hän oman mielens jälkeen olis tullut hallituxeen/ sentähden hän rangaistan cuin miehentappaja.

XVII. Lucu.

ELia ennusta ettei pidä sataman monicahtamina vuosina/ v. 1. HERra kärke hänen olla Chritin ojan tykönä/ josa Carnet hänelle ruoca tuowat/ v. 2. ojan cuiwates kärke HERra hänen Zarpathijn/ josa leski hänen wäällä einellä cauwan ruocki/ v. 7. jonga poica cuole/ ja Elia rucouxellans Jumalan tygö/ herättä sen/ v. 17.

17:1 JA Elia se Thesbiteri Gileadin asuja/ sanoi Ahabille: nijn totta cuin HERra Israelin Jumala elä/ jonga edes minä seison/ ei pidä näillä vuosilla castetta eikä sadetta tuleman/ muutoin jollen minä sitä sano.

17:2 JA HERran sana tuli hänen tygöns/ sanoden:

17:3 Mene tästä pois/ ja käännä sinus itän päin/ ja lymytä sinus Chritin ojan tygö/ joca on Jordanin tykönä.

17:4 Ja sinun pitä juoman ojasta/ ja minä olen käsenyt Carnetten elättä sinua siellä.

17:5 Hän meni sinne/ ja teki HERran sanan jälkeen/ ja meni ja istui Chritin ojan tykönä/ joca on Jordanin tykönä.

I Cuningasten Kirja

17:6 Ja Carnet weit hänelle leipä ja liha/
huomeneltain ja ehtona/ ja hän joi ojasta.
17:7 JA monicahtain päiwäin perästä cuiwi
oja: sillä ei ollut sadetta maacunnas.
17:8 Nijn tuli HERran sana hänen tygöns/
sanoden:
17:9 Nouse ja mene Zarpathijn/ joca Zidonin
tykönä on/ ja pysy siellä/ sillä minä olen
käskenyt lesken sinua siellä elättä.
17:10 Ja hän nousi ja meni Zarpathijn. Ja
cosca hän Caupungin porttijn tuli/ cadzo/ njin
leski oli siellä ja haki puita/ ja hän puhui
hänelle/ sanoden: tuo minulle wäähä wettä
astias juodaxeni.
17:11 Cosca hän meni tuoman/ huusi hän
händä/ ja sanoi: tuo myös minulle pala leipä
kädesäs.
17:12 Hän sanoi: njin totta cuin HERra sinun
Jumalas elä/ ei ole minulla leipä/ mutta pio
jauhoja wackaises/ ja wäähä öljyä astias: ja
cadzo/ minä cocon yhden puun eli caxi/ ja
menen sitä walmistaman minulleni ja minun
pojalleni/ syödäxem ja cuollaxem.
17:13 Elia sanoi hänelle: älä pelkä/ mene ja
tee nijncuins sanonut olet/ cuitengin leiwo
minulle wäähä kyrsäinen sijtä ja tuo tänne:
mutta sinulles ja sinun pojalles pitä myös
sinun sijtä tekemän:
17:14 Sillä njin sano HERra Israelin Jumala:
ettei jauhot wackaisest pidä loppuman/ ja öljy
astiast ei pidä puuttuman/ siihen päiwään/
että HERra anda sata maan päälle.
17:15 Hän teki nijncuin Elia puhunut oli/ ja
meni. Ja hän söi/ ja myös waimo perheinens
cauwan aica.
17:16 Ja ei jauhot loppunet wackaisest/ eikä
öljy astiast HERran sanan jälkeen/ cuin hän
Elia cautta puhunut oli.
17:17 Silitte sairasti perhen emännän poica/ ja
hänen sairaudens oli njin rascas/ ettei henge
hänes sillen ollut.
17:18 Ja hän sanoi Elialle: mitä minun on
sinun cansas tekemist sinä Jumalan mies? sinä

olet tullut minun tygöni/ että minun
pahateconi muistetaisin/ ja minun poican
cuolis?
17:19 Hän sanoi: tuo tänne poicas/ ja hän otti
hänen/ hänen syltäns/ ja meni ylistupaan
cusa hän asui/ ja pani hänen omaan
wuoteseens.
17:20 Ja huusi HERran tygö/ ja sanoi: HERra
minun Jumalan/ oletkos njin pahoin tehnyt
tätä leske wastan/ jonga tykönä minä
holhotan/ että tapat hänen poicans?
17:21 Ja hän ojensi idzens colmasti
nuorucaisen päälle/ ja huusi HERran tygö/ ja
sanoi: HERra minun Jumalan/ anna tämän
nuorucaisen sielu tulla häneen jällens.
17:22 Ja HERra cuuli Elia änen/ ja hänen
sieluns tuli häneen jällens/ ja hän wircois.
17:23 Ja Elia otti pojan ja cannoi ylistuast alas
huoneseen/ ja andoi äitillens/ ja sanoi: cadzo/
täsä elä sinun poicas.
17:24 Ja waimo sanoi Elialle: nyt minä
ymmärrän että olet Jumalan mies/ ja HERran
sana on tosi sinun suusas.

*Vers.13. Leiwo minulle wäähä kyrsäinen) Sitä
käske hän händä coetellaxens/ jos hän uscois
ja olis HERran sanalle cuuliainen. v. 21. Ja hän
ojensi idzens) Nijn Elisa myös teki 2. Reg. 4:34.
ja Paulus, Act. 20:10. ei että se jotakin
auttais/ waan että Jumalalle kelpais tehdä
hänen ihmeitäns jongun cautta.*

XVIII. Lucu.

*Elia tule Cuningas Ahabin tygö/ v. 7.
soimatan Israelin wiätteliäxi: joxi hän
Cuningan soima/ v. 17. coettele cuca oikia
Jumala on/ v. 23. saa tulen taiwast/ v. 25. jota
Baalin Prophetat cauwan turhan rucoilewat/ v.
30. Canssa tunnusta HERran Jumalaxi/ v. 39.
Elia tappa Baalin papit/ v. 40. ilmoitta Ahabile
saten tulewan/ v. 41.*

I Cuningasten Kirja

18:1 JA pitkän ajan peräst/ tuli HERran sana Elian tygö colmandena vuonna/ sanoden: mene ja osota sinus Ahabille/ ja minä annan sata maan päälle.

18:2 Ja Elia meni näyttämän idzens Ahabille/ waan sangen callis aica oli Samarias.

18:3 JA Ahab cudzui Obadian hänen huonens haldian/ (Ja Obadia pelkäis HERra suurest.

18:4 Sillä cosca Isebel hucutti HERran Prophetat/ otti Obadia sata Prophetat/ ja kätki ne luolijn/ wijsikymmendä tänne ja wijsikymmendä sinne/ ja elätti heidän leiwällä ja wedellä)

18:5 Nijn sanoi Ahab Obadialle: waella maan läpidze caickein lähdetten ja ojain tygö/ jos löytäisin ruohoja/ hewoisille ja muuleille elatuxexi/ ettei caicki carja huckuis.

18:6 Ja he joait idzens waeldaman maata läpidzen/ Ahab waelsi yxinäns tietä myöden/ ja Obadia toisen tien cautta yxinäns.

18:7 COsca Obadia tiellä oli/ cadzo/ silloin cohtais hänen Elia/ ja cuin hän tunsi hänen/ langeis hän caswoillens/ ja sanoi: etkös ole minun Herran Elia?

18:8 Hän sanoi: olen/ mene ja sano HERralles: cadzo/ Elia on täsä.

18:9 Ja hän sanoi: mitä minä olen rickonut/ ettäs annat sinun palwelias Ahabin käsijn tappa minua?

18:10 Nijn totta cuin HERra sinun Jumalas elä/ ei ole yhtän Canssa eli Cuningan waldacunda/ cuhunga minun Herran ei ole lähettänyt sinua edzimän. Ja cosca he owat sanonet: ei hän ole täsä/ on hän wannottanut sitä waldacunda ja Canssa/ ettet sinä ole löytty.

18:11 Ja sinä sanot: mene ja sano Herralles: cadzo/ Elia on täsä.

18:12 Ja cosca minä menen pois sinun tyköäs/ nijn otta HERran hengi sinun pois/ ja en minä tiedäis cuhunga paickan/ ja minä sijtte tulisin ja sanoisin sen Ahabille/ ja en löydäis sinua/ nijn hän tappais minun/ Mutta minä sinun palwelias pelkän HERra hamast minun

nuorudestani.

18:13 Eikö minun Herralleni ole sanottu/ mitä minä tehnyt olen/ cosca Isebel tappoi HERran Prophetat/ ja minä kätkin sata HERran Prophetat luolijn/ wijsikymmendä tänne ja wijsikymmendä sinne/ ja ruokein heidän leiwällä ja wedellä?

18:14 Ja sinä sanot: mene ja sano sinun Herralles: Elia on täsä/ että hän minun tappais.

18:15 Elia sanoi: nijn totta cuin HERra Zebaoth elä/ jonga edes minä seison/ tänäpä minä idzeni hänelle ilmoitan.

18:16 NIin meni Obadia Ahabi wastan/ ja sanoi nämät hänelle: ja Ahab meni Eliat wastan.

18:17 Ja cuin Ahab näki Elian/ sanoi Ahab hänelle: sinäkö Israelin willidzet?

18:18 Hän sanoi hänelle: en minä willidze Israeli/ mutta sinä ja sinun Isäs huone/ hyljäten HERran käskyn ja waeldain Baalin jälken.

18:19 Lähetä sijs nyt cocoman coco Israel Carmelin wuorelle/ ja neljä sata ja wijsikymmendä Baalin Prophetat/ ja neljä sata medzistöin Prophetat/ jotca syöwät Isebelin pöydäldä.

18:20 Nijn lähetti Ahab caickein Israelin lasten tygö/ ja cocois Prophetat Carmelin wuorelle.

18:21 NIin astui Elia caiken Canssan eteen/ ja sanoi: cuinga cauwan te onnutte molemmille puolille? jos HERra on Jumala/ nijn waeldacat hänen jälkens/ Mutta jos Baal/ nijn waeldacat hänen jälkens: ja ei Canssa händä mitän wastannut.

18:22 Nijn sanoi Elia Canssalle: minä olen ainoastans jäänyt HERran Prophetaista/ mutta Baalin Prophetait on neljä sata ja wijsikymmendä miestä.

18:23 Nijn andacat nyt meille caxi härkä/ ja andacat heidän walita toinen ja hacata cappaleixi/ ja pangan händä puiden päälle/ mutta älkän sijhen pango tulda/ ja minä otan

I Cuningasten Kirja

sen toisen härjän/ ja panen myös puiden päälle/ ja en pane tulda.

18:24 Ja huutacat te teidän jumalan nime/ ja minä huudan HERran nime/ cumbi Jumala wasta tulen cautta/ hän olcon Jumala. Ja caicki Canssa wastais/ ja sanoi: se on oikein.

18:25 Ja Elia sanoi Baalin Prophetaille: walitca teillen härkä/ ja tehkät te ensin/ sillä teitä on monda/ ja huutacat teidän jumalan nime/ ja älkät siihen tulda pango.

18:26 Ja he otit härjän/ jonga hän heille andoi/ ja walmistit ja huusit Baalin nime/ huomenest puolipäiwän asti/ sanoden: Baal cuule meitä/ mutta ei sijnä ollut ändä eli wastaust. Ja he hyppelit Altarin ymbärillä jonga he tehnet olit.

18:27 Cosca jo puolipäiwä oli/ pilckais heitä Elia/ ja sanoi: huutacat wahwast: sillä hän on jumala/ hän ajattele jotakin/ eli on jotakin toimittamist/ eli on ulcona kedolla/ eli maca/ että hän heräis.

18:28 Ja he huusit suurella änellä/ ja wijleskelit idzens weidzillä ja nascaleilla heidän tawallans/ nijn että he werta tiucuit.

18:29 Coisca puoli päiwä culunut oli/ Propheteraisit he siihenasti/ että ruocauhri uhrattaman piti/ ja ei ollut sijnä ändä eli wastaust/ elickä joca waari otti.

18:30 NIin sanoi Elia caikelle Canssalle: tulcat caicki Canssa minun tygöni/ ja cosca caicki Canssa tuli hänen tygöns/ paransi hän HERran Altarin joca maasa oli.

18:31 Ja otti caxitoistakymmendä kiwe Jacobin lasten sucucunnan lugun jälkeen (jonga tygö HERran sana tapahtunut oli/ sanoden: sinun pitä IsraEl cudzuttaman)

18:32 Ja rakensi nijstä Altarin HERran nimeen/ ja teki cuopan Altarita ymbärins cahden jywämitan leweyldä.

18:33 Ja ladoi puut/ ja hackais härjän cappaleixi/ ja pani sen puiden päälle.

18:34 Ja sanoi: täyttäkät neljä Cadi wedellä/ ja caatacat se polttouhrin ja puiden päälle/ ja

sanoi: tehkät se wielä toisen kerran/ ja he teit sen toisen kerran: ja hän sanoi: tehkät se wielä colmas kerta/ ja he teit sen colmannen kerran.

18:35 Ja wesi juoxi Altarita ymbärins/ että myös cuoppa täytettin wedestä.

18:36 Ja cosca ruocauhri piti uhrattaman/ astui Elia Propheta edes/ ja sanoi: HERra Abrahamin/ Isaachin ja Israelin Jumala/ ilmoita tänäpäen että olet Israelin Jumala/ ja minä sinun palwelias/ ja että minä nämät caicki sinun sanas jälkeen tehnyt olen.

18:37 Cuule minua HERra/ cuule minua/ että tämä Canssa tiedäis sinun olewan HERran Jumalan/ että käännäisit heidän sydämens.

18:38 Nijn langeis HERran tuli ja poltti polttouhrin/ puut/ kiwet/ mullan/ ja nuoli weden cuopasta.

18:39 Cosca caicki Canssa näki sen/ langeisit he caswoillens/ ja sanoit: HERra on Jumala/ HERra on Jumala.

18:40 Mutta Elia sanoi heille: ottacat Baalin Prophetat kijnni/ ettei yxikän heistä pääsis. Ja he otit heidän kijnni/ ja Elia wei heidän Kisonin ojan tygö/ ja tappoi heidän siellä.

18:41 JA Elia sanoi Ahabelle: mene/ syö ja juo: sillä suuren saten hyminä cuulu.

18:42 Ja cuin Ahab meni syömän ja juoman/ meni Elia Carmelin wuoren cuckulalle/ ja langeis maahan ja cumarsi caswoillens/ ja pani pääns polweins wälille.

18:43 Ja sanoi hänen palweliallens: mene sinne ylös/ ja cadzo meren puoleen. Hän meni ylös/ cadzoi ja sanoi: ei siellä ole mitän. Hän sanoi: mene wielä sinne seidzemen kerta.

18:44 Ja seidzemennellä kerralla/ sanoi hän: cadzo/ siellä nouse wäähä pilwi merestä/ nijncuin miehen kämmen. Hän sanoi: mene/ ja sano Ahabelle: waljasta ja mene/ ettei sade sinua käsitäis.

18:45 Ja sillä wälillä tuli taiwas pilwist mustaxi/ ja tuulesta/ ja tuli sangen suuri sade. Mutta Ahab matcusti ja tuli Jesreelijn. Ja HERran käsi oli Elian päällä/ ja wyötti cupens/ ja juoxi

I Cuningasten Kirja

Ahabin edellä/ siihenasti cuin hän tuli
Jesreelijn.

*Vers.21. Onnutte molemmille puolille) se on/
mixi te oletta nijn huikeldelewaiset ja
häällywäiset teidän Jumalan palweluxesan/
nijncuin jumalattomilla ja epäjumalan
palwelioilla ei ikänäns ole jotacuta wahwa/
johonga he idzens luottaisit/ waan horjuwat
sinne ja tänne/ nijncuin lapset/ Eph. 4:14. V.
40. Ja tappoi heidän) Että Elia tappa wäärät
Prophetat/ oli erinomainen teco/ jota ei ole
käsketty caickein seurata. Cadzo mitä tästä
asiast on kirjoitettu/ Num. 25:11.*

XIX. Lucu.

*Elia pakene Isebelin uhcauxen tähden
corpeen/ v. 1. ruokitan HERran Engelildä/ v. 3.
waelda sillä rualla 40. yötä ja päiwä Horebin
wuoren tygö/ v. 8. lohduitetan HERralda/ v. 10.
käsketään woiteleman Hasaeli Syrian/ Jehut
Israelin Cuningaxi/ ja Elisat Prophetaxi/ v. 15.
Elia löytä Elisan ja cudzu hänen Prophetaxi/ v.
19.*

19:1 JA Ahab sanoi Isebelille caicki cuin Elia
tehnyt oli/ ja cuinga hän oli tappanut caicki
Baalin Prophetat miecalla.

19:2 Nijn lähetti Isebel sanan Elialle/ sanoden:
jumalat minun nijn ja nijn tehkön/ jollen minä
huomena tällä aica tee sinun sielulles/
nijncuin yhdelle näiden sielulle.

19:3 Cosca hän sen näki/ nousi hän ja meni
cunga hän tahdoi/ ja tuli BerSebaan/ joca oli
Judaas/ ja jätti sinne hänen palwelians.

19:4 Mutta idze hän meni corpeen
päiwäcunnan matcan/ ja cosca hän tuli sinne/
istui hän catawan alla/ rucoillen hänen
sieluans cuoleman/ ja sanoi: jo kyllä on
HERra/ ota nyt minun sielun: sillä en minä ole
parembi cuin minun Isäni.

19:5 Ja hän pani maata/ ja nuckui catawan

ala/ ja cadzo/ Engeli rupeis häneen/ ja sanoi
hänelle: nouse ja syö.

19:6 Mutta cosca hän cadzatti ymbärillens/
cadzo/ nijn oli hänen pääns tacana hijlillä
kypsetty leipä/ ja astia wettä/ ja cosca hän
syönyt ja juonut oli/ nijn hän pani maata
jällens ja nuckui.

19:7 Ja HERran Engeli palais hänen tygöns
toisen kerran/ rupeis häneen/ ja sanoi: nouse
ja syö: sillä sinulla on wielä pitkä matca.

19:8 Ja hän nousi/ söi ja joi/ ja matcusti sillä
syömisellä neljäkymmendä päiwä ja yötä/
Horebin HERran wuoren asti.

19:9 Ja tuli siellä luolan ja oleskeli siellä yötä/
ja cadzo/ HERran sana sanoi hänelle: mitä
tästä Elia teet?

19:10 Hän wastais: minä olen kijwauksella
kijwannut HERran Jumalan Zebaothin tähden:
sillä Israelin lapset owat hyljännet sinun
lijttos/ ja sinun Altaris cukistanet/ ja tappanet
sinun Prophetas miecalla/ ja minä yxinäni
jäin/ ja he edziwät minun hengeni/ ottaxens
sitä.

19:11 Hän sanoi: mene tästä ulos/ ja astu
wuorelle HERran eteen: sillä cadzo/ HERra
meni ohidze/ ja suuri tuuli joca mäet särki ja
wuoret halcais HERran edellä/ mutta ei HERra
ollut tuules/ ja tuulen perästä tuli maan
järistys/ ja ei HERra ollut maan järistykses.

19:12 Ja maan järistyksen peräst tuli tuli/ ja ei
HERra ollut tules/ tulen peräst tuli hieno
tuulen hyminä.

19:13 Cosca Elia sen cuuli/ peitti hän caswons
hamellans/ ja meni ulos/ ja seiso luolan
owella/ ja cadzo/ äni sanoi hänelle: mitä sinun
tästä on Elia?

19:14 Hän wastais: minä olen kijwauksella
kijwannut HERran Jumalan Zebaothin tähden:
sillä Israelin lapset owat hyljännet hänen
lijttos/ cukistanet hänen Altarins/ tappanet
hänen Prophetans miecalla/ ja minä
ainoastans jäin/ ja he edziwät minun hengeni/
ottaxens sitä.

I Cuningasten Kirja

19:15 MUtta HERra sanoi hänelle: palaja tietäs/ corwen cautta Damascun päin/ mene ja woitele Hasael Syrian Cuningaxi.

19:16 Ja woitele Jehu Nimsin poica Israelin Cuningaxi/ ja Elisa Saphatin poica Abel Meholast Prophetaxi sinun siaas:

19:17 Ja tapahtu/ että se cuin wälttä Hasaelin miecan/ se tapetan Jehulda/ ja se cuin wälttä Jehun miecan/ se tapetan Elisalda.

19:18 Mutta minä jätin seidzemen tuhatta Israelis/ nimittäin/ caicki polwet jotca ei cumartanet Baalia/ ja caicki suut jotca ei hänen suuta andanet.

19:19 JA hän läxi siellä ja cohtais Elisan Saphatin pojan/ joca kyndi cahdellatoistokymmenellä parilla härkiä/ ja hän idze oli nijden cahdentoistakymmenen seas/ ja Elia meni hänen tygöns/ ja heitti hamens hänen päällens.

19:20 Mutta hän jätti härjät ja juoxi Elian perän/ ja sanoi: anna minun suuta anda minun Isälleni ja äitilleni/ nijn minä seuran sinua/ hän sanoi hänelle: mene ja tule jällens/ sillä mitä minä sinun tein?

19:21 Ja hän palais hänen tyköäns/ ja keitti liha härkäin caluilla/ ja andoi Canssalle syödä/ ja hän nousi ja seurais Eliat ja palweli händä.

Vers.8. Neljäkymmendä päivä etc) Tästä eli Mosexen ja Christuxen 40. päivän paastost ei taita wahwistetta/ että caicki pidäis paastoman 40. päivä eli seidzemen wijcko Pääsiäisen edellä: sillä nämät owat erinomaiset tegot/ joita ei käsketä eikä taita seurata. Sillä jos joca tahto näitä seurata/ nijn ei hänen ainoastans pidä liha etc. wälttämän/ waan oleman peräti syömätä ja juomata 40. päivä/ nijncuin he teit. V. 10. Minä yxinäns jain) Tästä me näemme/ ettei paljoudest eli ulconaisest muodost taita ymmärrettä/ cutca oikiat HERran Prophetat owat eli Jumalan seuracunda. Elia oli ainoa ja oikia opettaja: Baalin Prophetat olit usiat: Baalia

palwelewaitset olit julkiset ja cuuluisat/ mutta nijstä 7000. jotca HERra palwelit/ ei moni tietänyt/ ei Eliascan/ joca oli HERran Propheta. V. 11. Ei HERra ollut tuules) Jumala on läsnä joca paicas/ Ier. 23. Act. 17. ja myös tuulesakin/ mutta ei hän nijn sijnä ollut/ että hän sijnä ilmoitti hänen läsnäolemisens/ nijncuin sijnä hienos tuules cuin peräst tuli.

XX. Lucu.

AHab waaditan Benhadadild andaman caiken saatuns/ v. 1. hänelle ilmoitetan woitto Benhadadia wastan/ v. 13. Syrialaiusten palaus sotiman/ v. 22 luwatan woitto heistä/ v. 28. hän säästä Benhadadi/ v. 31. händä nuhdellan Prophetailda/ ja rangaistus ennustetan/ v. 35.

20:1 JA Benhadad Syrian Cuningas cocois caicki hänen sotawäkens/ ja oli caxineljättäkymmendä Cuningasta hänen cansans/ ja hewoiset/ ja waunut/ ja hän meni ja pijritti Samarian/ ja sodei sitä wastan.

20:2 Ja lähetti sanan Ahabelle Israelin Cuningalle Caupungijn.

20:3 Ja käski hänelle sanotta: nijn sano Benhadad: sinun hopias ja culdas owat minun/ ja sinun emändäs ja ihanimmat lapses owat myös minun.

20:4 Israelin Cuningas wastais/ ja sanoi: minun Herran Cuningan/ nijncuins sanonut olet/ minä olen sinun ja caicki mitä minulla on.

20:5 JA sana tuli jällens/ ja sanoi: nijn sanoi Benhadad: minä olen lähettänyt sinulle sanan/ sinun hopias ja culdas/ emändäs ja lapses pitä sinun minulle andaman.

20:6 Nijn minä huomen tällä aica lähetän minun palwelian sinun tygös tutkiman sinun huones ja sinun alammaistes huonet/ ja mitä sinulla rackain on/ heidän pitä ne ottaman ja tuoman tänne.

20:7 NIin Israelin Cuningas cudzui caicki maan

I Cuningasten Kirja

wanhimmat/ ja sanoit: tutkicat ja cadzocat mitä pahutta on hänen mielesäns/ hän lähetti sanan minun peräni/ ja minun emändäni ja lasteni/ hopiani ja culdani perän/ ja en ole minä häneldä sitä kieldänyt.

20:8 Nijn sanoit hänelle caicki wanhimmat ja caicki Canssa: ei sinun pidä händä cuuleman eikä häneen suostuman.

20:9 Ja hän sanoit Benhadadin sanansaattaille: sanocat minun Herralleni Cuningallen caicki cuin hän käski minulle hänen palweliallens ensin/ teen minä/ waan tätä en minä taida tehdä. Ja sanansaattajat menit tacaperin/ ja sanoit wastauxen hänelle.

20:10 Sijtte lähetti Benhadad hänen tygöns jällens/ ja käski hänelle sanoa: jumalat tehkön minulle nijn ja nijn/ jos mulda Samarias täyty/ että caicki Canssa cuin minulla on taidais sijtä otta pions täyden.

20:11 Mutta Israelin Cuningas wastais/ ja sanoit: sanocat: Se joca wyöttä idzens/ älkän kerscatco nijncuin se joca rijsu.

20:12 Cosca Benhadad sen cuuli (Cuningasten cansa juodesans hänen majasans) sanoit hän palwelioillens: walmistacat teitän. Ja he walmistit heitäns Caupungita wastan.

20:13 JA cadzo/ Propheta astui Ahabin Israelin Cuningan tygö/ ja sanoit: näin sano HERra: etkös nähnyt caicke sitä suurta jouckoa? cadzo/ minä annan heidän sinun käsijs/ ja sinä saat tietä/ että minä olen HERra.

20:14 Ahab sanoit: kenen cautta? hän sanoit: nijn sano HERra: maan Ruhtinasten palwelaiin cautta. Hän sanoit: cucast alca sodan? hän wastais: sinä.

20:15 Nijn hän luki maan Ruhtinasten palweliat/ ja oli caxi sata ja caxineljättäkymmendä. Ja sijtte caiken Canssan jocaidzist Israelin lapsist seidzemen tuhatta miestä.

20:16 Ja meni puolipäiwäst: mutta Benhadad oli juopunun majas nijden cahdenneljättäkymmenen Cuningan cansa/

cuin händä auttaman tulit. Ja maan Ruhtinasten palweliat läxit ensin.

20:17 Mutta Benhadad lähetti ja andoi hänelle tiettäwäxi/ ja sanoit: miehet lähtewät Samariast.

20:18 Hän sanoit: käsittäkät heitä eläwis/ mingätähden he owat lähtenet/ rauha tekemän eli sotiman?

20:19 Nijn maan Ruhtinasten palweliat olit lähtenet/ ja sotawäki heidän peräsäns.

20:20 Ja tapoit caicki cuin eteen tulit ja Syrialaiset pakenit ja Israel ajoi taca/ ja Benhadad Syrian Cuningas pääsi hewoistens päälle hewoismiestens cansa.

20:21 Nijn Israelin Cuningas meni ja löi hewoisia ja waunuja/ nijn että hän tappoi sangen paljo Syrialaisist.

20:22 SIlloin astui Propheta Israelin Cuningan tygö/ ja sanoit hänelle: mene ja wahwista sinus/ ymmärrä ja cadzo/ mitä sinun tekemän pitä/ cadzo/ Syrian Cuningas on sinua wastan nousewa jällens tämän vuoden peräst.

20:23 Sillä Syrian Cuningan palweliat sanoit hänelle: heidän jumalans owat wuorten jumalat/ sentähden voitit he meidän/ jos me wielä heitä wastan tasaisella sodimme/ mitämax me voitam heidän?

20:24 Nijn tee nyt ja ota caicki Cuningat pois heidän sioistans/ ja pane Ruhtinat heidän siaans.

20:25 Ja aseta sinulles sotajoucko/ sencaltainen cuin tämä sotajoucko oli/ ja hewoiset ja waunut nijncuin ennengin/ ja me sodim heitä wastan kedoilla/ mitämax me voitam heidän? Ja hän cuuli heitä ja teki nijn.

20:26 COsca se aica culunut oli/ asetti Benhadad Syrialaiset ja meni Aphekijn sotiman Israeli wastan.

20:27 Ja Israelin lapset nousit myös ja hangidzit idzens ja menit heitä wastan/ ja sioitit idzens heidän cohdallens/ nijncuin caxi wähä wuohilauma/ mutta maa oli täynäns Syrialaisia.

I Cuningasten Kirja

20:28 JA Jumalan mies astui edes/ ja sanoi Israelin Cuningalle: nijn sano HERra: että Syrialaiset owat sanonet: HERra on wuorten Jumala/ ja laxoin Jumala/ nijn minä annoin caiken tämän suuren joucon sinun kätees/ että te tiedäisit minun olewan HERran.

20:29 Ja he asetit leirins juuri toisten cohdalle seidzemexi päiwäxi/ mutta seidzemendenä päiwänä he menit sotiman yhteen. Ja Israelin lapset löit Syrialaisi sata tuhatta jalcamiestä yhtenä päiwänä.

20:30 Mutta ne cuin jäit/ pakenit Aphekin Caupungijn/ ja muuri langeis ja tappoi seidzemen colmattakymmendä tuhatta ihmistä jotca jäänet olit. Ja Benhadad pakeni myös Caupungijn yhdestä majasta toiseen.

20:31 NIin sanoit hänen palwelians hänelle: cadzo/ me olemme cuullet Israelin Cuningat olewan laupiat Cuningat/ nijn pangam säkit cupeisijm/ ja köydet päihim/ ja mengäm Israelin Cuningan tygö/ cuca ties että hän sinun sielus saldi elä.

20:32 Ja he panit säkit cupeisijns ja köydet päihins/ ja tulit Israelin Cuningan tygö/ ja sanoit: Benhadad sinun palwelias sano sinulle: minä rucoilen salli minun sieluni elä. Ja hän sanoi: jos hän wielä elä/ nijn hänen pitä oleman minun weljeni.

20:33 Nijn ne miehet sen sanan hänelä nopiast otit kijnni/ ja käänsit idzellens hywäxi/ ja sanoit: sinun weljes Benhadad/ nijn hän sanoi heille: mengät ja johdattacat händä tänne. Nijn Benhadad meni hänen tygöns/ ja hän andoi hänen istua waunuun.

20:34 Ja hän sanoi hänelle: ne Caupungit cuin minun Isän sinun Isäldäs ottanut on/ annan minä sinulle jällens/ ja tee catut Damascuun/ nijncuin minun Isän teki Samarias/ nijn minä teen lijton sinun cansas/ ja annan sinun mennä. Ja hän teki lijton hänen cansans/ ja päästi hänen menemän.

20:35 Silloin sanoi yxi mies Prophetain lapsist hänen lähimmäisellens HERran sanan cautta:

lyö minua/ waan han kielsi ettei hän händä lyönyt.

20:36 Nijn hän sanoi hänelle jällens: Ettet sinä cuullut HERran ändä/ cadzo/ Lejoni lyö sinua coscas lähdet minun tyköni. Ja cosca hän läxi hänen tyköäns/ cohtais hänen Lejoni/ ja löi hänen.

20:37 Ja hän löysi toisen miehen/ ja sanoi: lyös minua. Ja se mies löi händä ja haawoitti hänen.

20:38 Nijn Propheta meni pois/ ja käwi tiellä Cuningasta wastan/ ja muutti caswons tuhwalla.

20:39 Ja cosca Cuningas sieldä käwi ohidze/ huusi hän Cuningast/ ja sanoi: sinun palwelias oli lähtenyt keskelle sota/ ja cadzo/ yxi mies pakeni ja johdatti yhden miehen minun tygöni/ ja sanoi: kätke tämä mies/ jos nijn on että hän tule pois/ nijn pitä oleman sinun sielus hänen sieluns sias/ eli sinun pitä punnidzeman sen edest leiwiskän hopiat.

20:40 Ja cosca sinun palweliallas siellä ja täällä tekemist oli/ ei hän enämbätä siellä ollut. Nijn sanoi Israelin Cuningas hänelle: se on sinun duomios/ sinä olet idze sen sanonut.

20:41 Nijn hän otti cohta tuhwan pois caswoistans/ ja Israelin Cuningas tunsi hänen Prophetaxi.

20:42 Ja hän sanoi hänelle: nijn sano HERra: että päästit sen kirotn miehen tyköäs/ pitä sinun sielus oleman hänen sieluns edest/ ja sinun Cansas pitä oleman hänen Cansans edest.

20:43 Nijn Israelin Cuningas meni wihaisna ja pahalla mielellä huoneseens/ ja tuli Samariaan.

Vers.11. Joca wyöttä idzens) Ei kenengän pidä huijaman ennen cuin hän on ojan ylidze/ ei se mahda kerscata joca puke harniscat/ mutta joca rijsu/ ja joca woittanut on hän saa kehua. V. 35. Lyö minua/ waan hän kielsi) Sillä ei ollut sowelias HERran käske toisen toista lyödä.

I Cuningasten Kirja

Nijn myös caicki ne tekewät jotca HERran sanan oman pääns jälkeen mittawat/ ja joca ei sen cansa sowi/ ei he sitä usco/ waan se pitää toisin ymmärrettämän.

XXI. Lucu.

AHab pyytä Nabothin Jesreelin wijnamäke/ waan hän kiellä/ v. 1. Ahab wihastu ja tule sairaxi/ v. 4. Isebel lupa hänelle toimitta wijnamäen: anda salaisest walhetella Nabothin päälle ja kiwittä hänen/ v. 5. mensesäns Ahabin cansa wijnamäke omistaman/ ilmoitta Elia HERran käskyst/ että sijnä paicas cuin coirat olit nuollet Nabothin werta/ olit he myös nuolewat heidän wertans sen pahan tähden cuin he tehnet olit/ v. 16. Ahab nöyryttä idzens ja HERra liewittä rangaistuxen/ v. 27.

21:1 Siitte tapahdui että Nabothilla yhdellä Jesreeliterillä oli wijnamäki Jesreelis/ läsnä Ahabin Samarian Cuningan huonetta.

21:2 Ja Ahab puhui Nabothille/ ja sonoi: anna minulle sinun wijnamäkes caalimaaxi/ että se on nijn läsnä minun huonettani/ minä annan sinulle sen edest paremman wijnamäen/ eli jos sinun nijn kelpa/ nijn minä annan sinun hopena nijn paljo cuin se maxa.

21:3 Mutta Naboth sanoi Ahabile: HERra warjelcon minun andamast sinulle minun Isäni perindötä.

21:4 Niin Ahab tuli cotians pahalla mielellä ja wihoisans/ sen sanan tähden cuin Naboth Jeseeliteri hänelle puhunut oli/ sanoden: en minä anna sinulle minun Isäni perindötä/ ja hän heitti hänens wuoteseens/ käänsi caswons/ ja ei syönyt leipä.

21:5 Nijn tuli Isebel hänen emändäns hänen tygöns/ ja sanoi hänelle: mikä se on/ että sinun henges on nijn murhellinen? ja et syö leipä?

21:6 Nijn hän sanoi: minä olen puhutellut

Nabothi Jesreeliteri/ ja sanonut: anna minulle sinun wijnamäkes rahan edestä/ eli jos sinä paremman tahdot/ nijn minä annan sinulle toisen jälle. Mutta hän sanoi: en minä anna sinulle minun wijnamäkeni.

21:7 Nijn Isebel hänen emändäns sanoi hänelle: mikä olis Cuningan waldacunda Israelis jos sinä sen tekisit? nouse ja syö leipä ja ole hywällä mielellä/ minä saatan sinulle Nabothin sen Jesreeliterin wijnamäen.

21:8 Ja hän kirjoitti kirjan Ahabin nimellä/ ja lukidzi sen hänen sinetilläns/ ja lähetti ylimmäisten ja wanhimbain tygö/ jotca yhdes Caupungis asuit Nabothin cansa.

21:9 Ja kirjoitti näin kirjaan: cuuluttacat paasto/ ja asettacat Naboth ylimmäisexi Canssan secaa.

21:10 Ja tuocat caxi pahan juonista miestä händä wasta/ jotca tunnustawat/ ja sanowat: sinä olet siunannut Jumalan ja Cuningan/ ja wiekät händä ja kiwittäkät cuoliaksi.

21:11 Nijn wanhimmat ja sen Caupungin ylimmäiset/ jotca hänen Caupungisans asuit/ teit nijncuin Isebel heidän käsenyt oli/ ja nijncuin kirjas kirjoitettu oli/ jonga hän heidän tygöns lähettänyt oli.

21:12 Ja cuulutit paaston/ ja annoit Nabothin istua ylimmäisexi Canssan seas.

21:13 Nijn tulit caxi pahan juonista miestä/ ja istuit hänen cohdallens/ ja tunnustit Nabothia wasta Canssan edes/ ja sanoit: Naboth on siunannut Jumalan ja Cuningan. Nijn weit he hänen Caupungist ulos/ ja kiwiti hänen cuoliaksi:

21:14 Ja he lähetit Isebelin tygö/ sanoden: Naboth on kiwitetty ja cuollut.

21:15 Cosca Isebel cuuli Nabothin kiwitettyxi ja cuollexi/ sanoi hän Ahabile: nouse ja omista Nabothin Jesreeliterin wijnamäki/ jonga hän sinulda on kiellänyt rahan edest: sillä ei Naboth elä/ mutta on cuollut.

21:16 Cosca Ahab cuuli Nabothin cuollexi/ nousi hän menemän ja omistaman Nabothin

I Cuningasten Kirja

Jesreeliterin wijnamäke.

21:17 MUtta HERran sana tuli Elialle

Thesbitalle/ ja sanoi:

21:18 Nouse ja mene Ahabi Israelin

Cuningasta wastan/ joca on Samarias (cadzo hän on Nabothin wijnamäes/ jota hän on mennyt omistaman)

21:19 Ja puhu hänelle/ ja sano: nijn sano HERra: pitikö sinun tappaman/ ja wielä päälisexi omistaman? Ja sinun pitä puhuman hänelle/ ja sanoman: näin sano HERra: sijnä paicas josa coirat nuoleskelit Nabothin weren/ pitä myös coirat sinun weres nuoleskeleman. 21:20 Ja Ahab sanoi Elialle: löydickös nyt minun wihamiehexas? Hän sanoi: löysin/ ettäs olet sinus myynyt paha tekemän HERran silmäin edes.

21:21 Cadzo/ minä anna tulla pahuden sinun päälles/ ja otan sinun sucucundas pois/ ja häwitän Ahabilda ne cuin wettäns seinään heittäwät/ ja ne suljetut ja hyljätyt Israelis.

21:22 Ja teen sinun huones nijncuin Jerobeamingin Nebathin pojan huonen/ ja nijncuin Baesan Ahian pojan huonen/ sen wihoittamisen tähden cuins minua wihoittanut olet/ ja saattanut Israelin syndiä tekemän.

21:23 Ja HERra puhui Isebelille/ ja sanoi: coirat pitä syömän Isebelin Jesreelin muurin tykönä.

21:24 Joca Ahabist cuole Caupungijn/ hänen pitä coirilda syötämän/ ja jos joca cuole kedolle/ se pitä taiwan linnuilda syötämän:

21:25 Sillä ei siellä yhtän ollut joca nijn oli idzens myynyt paha tekemän HERran edes cuin Ahab/ johonga hänen emändäns Isebel saatti hänen.

21:26 Ja teki suuren cauhistuxen/ seuraten juuri epäjumalita/ nijncuin Amorrerit tehnet olit/ jotca HERra ajoi Israelin lasten edestä pois.

21:27 COsca Ahab nämät sanat cuuli/ rewäis hän waattens/ ja puki säkin ihollens ja

paastois/ ja macais säkis ja käwi suruisans.

21:28 Ja HERran sana tuli Elian Thesbitan

tygö/ ja sanoi:

21:29 Etkös nähnyt cuinga Ahab nöyrytti hänen minun edesäni? että hän idzens nijn nöyryttä minun edesäni/ en minä saata sitä paha hänen aicanans/ mutta hänen poicans aicana saatan minä pahan hänen huonens päälle.

Vers.2. Nijn paljo cuin se maxa) Ehkä se näky cohtullisexi cuin Cuningas taridze ei cuitengan se ollut oikein: sillä Jumala oli selkiäst kiellänyt/ Num. 35:7. ettei sucucunnat pitänyt secoittaman perinnöitäns. V. 7. Mikä olis Cuningan waldacunda) se on: mikä Cuningas sinä olisit ellei sinulla olis walda otta sen werta alimmaiseldas ehkei hän tahdoiscan. V. 10. Siunannut) se on: hän on pilcannut: sillä Raamattu cudzu täsä sen hirmuisen pilcan/ jolla Jumala pilcatan/ siwiämmäst/ nijncuin myös Job. 3. luetan. Mutta Jumalata pilckamast oli Moses cuoleman haastolla kiellänyt/ ja Israelin waldacunda oli nijn säättö Jumalalda/ että se joca pilckais Cuningast/ wihoitti myös Jumalan. V. 27. Säkin) se on/ halwat ja häjyt waattet/ joita murhen aicana pidetän.

XXII. Lucu.

AHab tahto Syrialaisilda Ramothin otta jällens Josaphatin awulla/ v. 1. kysy Prophetaidans/ v. 5. ja Michalda HERran Prophetalda/ v. 7. Hänen Prophetans ennustawat hänelle hywä/ v. 16. waan Micha paha/ v. 17. sano nährens wietteljän hengen/ HERran sallimisest/ wiettelewän caicki hänen Prophetans/ v. 19. händä lyödän/ v. 24. pannan fangeuteen/ v. 26. Ahab lähte matcaan/ v. 29. ammutan ja coirat nuolewat hänen wertans/ HERran sanan jälken/ v. 34. Josaphat pääse/ hallidze 25. ajastaica/ v. 41. Joram tule Cuningaxi hänen

I Cuningasten Kirja

siaans/ v. 51.

22:1 JA colmena ajastaicana ei ollut sota Syrialaisen ja Israelin waihella.
22:2 Mutta colmandena vuonna meni Josaphat Judan Cuningas Israelin Cuningan tygö.
22:3 Ja Israelin Cuningas sanoi palwelioillens: ettekö te tiedä Gileadin Ramothi olewan meidän omam/ ja me istum äneti ja em ota sitä Syrian Cuningalda jällens?
22:4 Ja hän sanoi Josaphatille: tuleckos minun cansani sotiman Gileadin Ramothi wastan? Josaphat sanoi Israelin Cuningalle: minä olen nijncuin sinä/ ja minun Canssan nijncuin sinun Canssas/ ja minun hewoisen nijncuin sinun hewoises.
22:5 Ja Josaphat sanoi wielä Israelin Cuningalle: kysy sijs tänäpä HERran sana.
22:6 Nijn Israelin Cuningas cocois Prophetait liki neljäsata miestä/ ja sanoi heille: pitäkö minun menemän Gileadin Ramothijn sotaan/ taicka lackaman? he sanoit: mene ja HERra anda sen Cuningan käsijn.
22:7 Mutta Josaphat sanoi: eiköst täsä ole wielä HERran Prophetat/ kysyäksem häneldä?
22:8 Ja Israelin Cuningas sanoi Josaphatille: wielä on yxi mies Micha Jemlan poica/ jolda kysyttäkön HERra/ mutta minä wihan händä: sillä ei hän minulle mitän hywä ennusta/ waan paha. Josaphat sanoi: älkän Cuningas nijn puhuco.
22:9 Nijn Israelin Cuningas cudzui yhden palwelian/ ja sanoi: tuo Micha Jemlan poica kijrust tänne minun tygöni.
22:10 Mutta Israelin Cuningas ja Josaphat Judan Cuningas istuit molemmin Cuningalisella istuimellans/ waatetettuna Cuningalisijn waatteisijn Samarian portin paicalla/ ja caicki Prophetat ennustit heidän edesäns.
22:11 Ja Zedekia Cnaenan poica oli tehnyt hänellens rautasarwet/ ja sanoi: näin sano

HERra: loucka näillä Syrialaisia sijhenasti cuin he häwitetän.
22:12 Nijn myös caicki Prophetat ennustit/ ja sanoit: mene Gileadin Ramothijn/ ja sinä menesty/ Jumala anda sen Cuningan käsijn.
22:13 Mutta sanansaattaja joca oli mennyt Michat cudzuman puhui hänelle/ sanoden: cadzo/ caicki Prophetat ennustawat yximielisest Cuningan myötäkäymisest/ nijn olcon sinun sanas nijncuin heidängin sanans/ ja puhu hywä.
22:14 Nijn Micha sanoi: nijn totta cuin HERra elä/ mitä ikänäns HERra kärke/ sitä minä puhun.
22:15 MUtta cosca hän tuli Cuningan tygö/ sanoi Cuningas hänelle: Micha/ menemmekö me sotiman Gileadin Ramothijn/ taicka lackamengo? hän sanoi: mene/ ja sinä menesty: sillä HERra anda sen Cuningan käsijn.
22:16 Ja Cuningas sanoi taas hänelle: minä wannotan jällens sinua sanoman minulle totuuden HERran nimeen.
22:17 Hän sanoi: minä näin coco Israelin hajotetuxi wuorelle nijncuin lambat/ joilla ei paimenda ole. Ja HERra sanoi: ei näillä ole yhtän Herra/ palaitcan jocainen cotians rauhas.
22:18 Ja Israelin Cuningas sanoi Josaphatille: engö minä sinulle sanonut/ ettei hän ennusta minulle hywä/ waan paha?
22:19 Hän sanoi: cuule nyt HERran sana/ minä näin HERran istuwan istuimellans/ ja coco taiwallisen sotajoucon hänen tykönäns/ oikialla ja wasemalla puolella.
22:20 Ja HERra sanoi: cuca pettä Ahabin/ että hän menis ja langeis Gileadin Ramothis? yxi sanoi nijn/ ja toinen näin.
22:21 Silloin läxi hengi joca seisoi HERran edes/ ja sanoi: minä petän hänen/ jolle HERra sanoi: misä?
22:22 Hän wastais: minä menen ja olen wiettelä hengi caickein hänen Prophetains

I Cuningasten Kirja

suusa. Hän sanoi: petä händä/ ja sinä taidat/ mene ja tee nijn.

22:23 Ja cadzo/ nyt HERra andoi wietteljän hengen caickein näiden sinun Prophetais suuhun/ ja HERra on puhunut sinua wastan paha.

22:24 Silloin astui Zedekia Cnaenan poica edes/ ja löi Michat poskelle/ ja sanoi: ongo HERran hengi paennut minusta sinua puhutteleman?

22:25 Micha wastais: cadzo/ sinä olet näkewä sinä päiwänä/ jonas käyt majast majaan/ ettäs sinun lymytäisit.

22:26 Silloin sanoi Israelin Cuningas: ota Micha ja wie händä Caupungin päämiehen Amonin tygö/ ja Joaxen Cuningan pojan tygö.

22:27 Ja sano: näin sano Cuningas: pangat tätä fangihuoneseen/ ja ruockicat händä murhen leiwällä ja wedellä/ siihenasti cuin minä tulen rauhas.

22:28 Micha sanoi: jos sinä palajat rauhas/ nijn ei HERra ole puhunut minun cauttani. Ja sanoi: cuulcat caicki Canssa.

22:29 JA Israelin Cuningas ja Josaphat Judan Cuningas meni Gileadin Ramothijn.

22:30 Ja Israelin Cuningas sanoi Josaphatille/ cosca hän muutti waattens sotaan lähteisäns: pue sinä sinun waatteisis. Ja Israelin Cuningas muutti waattens/ ja he menit sotaan.

22:31 Mutta Syrian Cuningas käski waunuin päämiehelle/ joita hänellä oli caxineljättäkymmendä/ sanoden: ei teidän pidä sotiman piendä eli suurta wastan/ mutta ainoastans Israelin Cuningast wastan

22:32 Cosca ylimmäiset näit Josaphatin waunun/ sanoit he: tämä on tosin Israelin Cuningas/ ja rupeisit sotiman händä wastan. Ja Josaphat huusi.

22:33 Cosca waunuin päämiehet näit/ ettei se ollut Israelin Cuningas luowuit he hänestä.

22:34 MUTta yxi mies jännitti joudzens yxikertaisudes/ ja ambuis Israelin Cuningast rautapantzarin jatcoon/ ja hän sanoi

waunumiehellens: käännä kätes ja wie minua pois leirist: sillä minä olen sairas.

22:35 Ja sinä päiwänä oli suuri sota/ ja Cuningas seiso waunuis Syrialaisia wastan/ ja cuoli ehtona ja weri wuoti waunuin keskelle.

22:36 Ja Auringon laskeis cuulutettin leiris/ sanoden: mengän jocainen Caupungijns ja maallens.

22:37 Ja Cuningas cuoli/ ja wietin Samariaan ja haudattin.

22:38 Mutta cosca waunut wirutettin Samarian calalammicos/ nuolit coirat hänen wertans/ ja portot pesit/ HERran sanan jälkeen/ jonga hän puhui.

22:39 Mitä Ahabist enämbi on sanomist/ ja caikist hänen töistäns/ ja huonest jonga hän Elephandin luista rakensi/ ja Caupungeist/ cadzo/ ne owat kirjoitetut Israelin Cuningasten Aicakirjas.

22:40 Ja nijn Ahab nuckui Isäins cansa/ ja hänen poicans Ahasia tuli Cuningaxi hänen siaans.

22:41 MUTta Josaphat Assan poica tuli Judan Cuningaxi neljäntenä Ahabin Israelin Cuningan vuonna.

22:42 Ja Josaphat oli wijsineljättäkymmendä ajastaica wanha ruwetesans hallidzeman/ ja hallidzi wijsicolmattäkymmendä ajastaica Jerusalemis. Ja hänen äitins nimi oli Asuba Silhin tytär.

22:43 Ja waelsi caikisa hänen Isäns Assan teisä/ ja teki mitä '48ERralle kelpais.

22:44 Mutta ei hän pannut pois corkeuxia/ joisa Canssa wielä uhrais ja suidzutti.

22:45 Ja Josaphatilla oli rauha Israelin Cuningan cansa.

22:46 Mutta muut Josaphatin sanat ja tegot/ ja hänen sotans/ owat kirjoitetut Judan Cuningasten Aicakirjas.

22:47 Ja huorintekiät jotca jäit hänen Isäns Assan aicana/ ajoi hän pois maalda.

22:48 Ja silloin ei ollut Cuningast Edomis/ waan yxi oli hänen siasans.

I Cuningasten Kirja

22:49 Ja Josaphat oli andanut tehdä haaxia/ jotca piti Ophirijn purjehtiman culda noutaman/ mutta ei ne tullet matcaan/ waan tulit särjetyxi Ezeon Geberis.

22:50 Silloin Ahasia Ahabin poica sanoi Josaphatille: anna minun palweliamin mennä sinun palwelias cansa haaxijn. Mutta ei Josaphat tahtonut.

22:51 Ja Josaphat cuoli Isäins cansa/ ja haudattin Dawidin hänen Isäns Caupungijn. Ja Joram hallidzi hänen siasans.

22:52 JA Ahasia Ahabin poica tuli Israelin Cuningaxi Samarias/ Josaphatin Judan Cuningan seidzemendenä vuonna toistakymmendä/ ja hallidzi Israeli caxi vuotta.

22:53 Ja teki paha HERran edes/ ja waelsi Isäns ja äitins teillä/ ja Jerobeamin Nebathin pojan teillä/ joca Israelin saatti syndiä tekemän.

22:54 Ja hän palweli Baali ja rucoili händä/ ja wihoitti HERran Israelin Jumalan/ nijncuin myös hänen Isäns oli tehnyt.

Vers.22. Mene ja tee nijn) Waicka ei Jumala syndijn mielisty/ Psal. 5. cuitengin saldi hän Sathanan wietellä jumalattomia heidän endisten syndeins tähden/ erinomaisest ettei heillä ole rackaut totuuteen/ 2. Thes. 2. nijncuin August. kirjoitta/ libr. 83. sillä täsä nähdän Sathanan taridzewan idzens pettämän heitä/ ja Jumala enämmin saldi cuin käske händä. Nijncuin Christus Matth. 8. sanoi saastaisille hengille/ jotca pyysit mennä sicalaumaan/ mengät. Jonga Lucas 8. c. selittä/ että hän sallei sen heille. V. 45. Josaphatilla oli rauha Israelin Cuningan cansa) Ei se ollut nuhdeltapa/ että hänellä oli rauha sen jumalattoman Ahabin cansa/ waan se cuin hän meni ja autti händä sijnä turhas sodas/ cuin ennen on/ v. 5. se oli tyhmäst tehty/ 2. Chron. 19. Ja se cuin hän otti hänen tyttärens/ pojallens Joramille emännäxi/ cuin on 2. Chro. 18:1. ja cap. 21:6. oli monen pahuden alcu. Ensimmäisen Cuningasten Kirjan loppu.

Toinen Cuningasten Kirja

QVARTUS REGUM , Toinen Cuningasten Kirja / Josa vielä Kirjoitetan :

I. Israelin ja Judan Cuningasten hallituxest/ siihenasti että Israel wietin pois Assyriaan: Elian ja Elisan ihmeist. Ahasian Ahabin pojan/ ja hänen weljens jumalattomudest ja catumattomudest/ c. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. Sijtte Joramin Josaphatin pojan/ ja hänen poicans Ahasian jumalattomudest ja pahoist töist/ c. 8. Jehust/ c. 9. Ahabin huonen häwityxest/ c. 10. Athaliast ja Joaxest/ c. 11. Amasiast. c. 12. Joahaxest/ Joaxest ja Elisan cuolemast/ cap. 13. Amasiast/ Jerobeamist/ Zachariast ja Asariast/ cap. 14. Jothamist/ Sallumist/ Menahemist/ Pekahiast/ Pekast/ Hoseaxest/ Jothamist Judan Cuningast/ Ahaxest/ cap. 15. Hiskiast/ cap. 16. Salmanassarist Assyrian Cuningast/ cuinga hän woitti Samarian: wei Israelin pois/ ja pani pacanat heidän majoins HERran uhcauxen jälkeen/ cap. 17.

II. Sijtte Judan Cuningaist erittäin/ siihenasti että Juda wietin pois Babelijn. Nimittäin Hiskiast/ että hän oli jumalinen. HERran Engeli löi Sanheribin Assyrian Cuningan sotawäest/ cosca hän tuli Jerusalemita watan/ 185000. miestä. Hiskian sairaudest/ ja hänen elämäns lisändymisest/ Auringon palajamisest hänen tähtens/ cap. 18. 19. 20. Manassest ja hänen jumalattomudestans. Amonist ja Josiast ja hänen jumalisudestans. c. 21. 22. Joahaxest/ Joachimist/ Jochachinist ja

2 Cuningasten Kirja

Zidechiast/ c. 23. 24. Cuinga Jojachim pääse fangeudest/ cap. 25. Näiden Cuningasten aicana saarnaisit Esaia/ Jeremia/ Micha ja Hosea. Ja näin täsä Kirjas löytän mitä tapahtunut on hamast Ahasian Ahabin pojan hallituxen algust Israelis/ Babelin fangeuten asti/ cosca Joachim päästettin EwilMerodachilda/ Babelin Cuningalda/ nimittäin/ 344. ajastajas. Sillä: Sijttecuin Ahasia tuli Israelin Cuningaxi/ hallidzi Josaphat Judan Cuningas sijhenasti cuin Joram hänen poicans tuli Cuningaxi 5. ajastaica. Joram sijhenasti cuin Ahasia tuli Cuningaxi/ 7. ajast. Ahasia 1. ajastajan/ Athalia 6. ajastaica/ Joas sijhenasti cuin Amasias tuli Cuningaxi 39. ajast. Amasia 29. ajast. Ilman Cuningast Judasa 11. ajast. Usia 52. ajast. Jotham sijhenasti että Ahas tuli Cuningaxi 15. ajast. Ahas sijhenasti että Hiskias tuli Cuningaxi 15. ajast. Hiskia 29. ajast. Manasse 55. ajast. Amon 2. ajast. Josias 31. ajast. Johas 3. Cuucautta Jojachim 11. ajast. Jojachin 3. Cuucautta Zedechia Babelin fangeuten asti 11. ajast. Sijtte sijhen cuin Jojachin pääsi wallallans 25. ajast. Ahasia hallidzi sijhenasti cuin Joram tuli Cuningaxi/ 1. ajast. Joram 12. ajast. Jehu 28. ajast. Joahas sijhenasti cuin Joas tuli Cuningaxi 15. ajast. Joas 16. ajast. Jerobeam 41. ajast. Ilman Cuningast Israelis 23. ajast. Zacharia 6. Cuucautta Sallum 1. Cuucauden. Menachem 10. ajast. Pekaja 2. ajast. Pekah 20. ajast. Hosea ennencuin hän tuli Cuningaxi 8. ajast. Sijttecuin hän tuli Cuningaxi 9. ajast. Sijttecuin Israel wietin pois Salmanasserilda/ hallidzi Cuningas Hiskia Judasa 23. ajast. Pane ne ja seurawaiset Judan Cuningasten wuodet yhteen/ nijn tule juuri se Lucu.

I. Lucu .

AHabin perän tule Ahasia Cuningaxi/ hallidze caxi ajastaica/ ja teke paha/ v. 52. tule sairaxi ja lähettä BaalSebubille kysymän/ jos hän wielä olis paranewa/ v. 2. lähettä sijs HERra Elian hänen lähetystäns wastan/ sanoman: ettei hän edzinyt HERra/ sentähden ei hänen pidä nouseman sijtä wuotesta/ v. 3. cuin Ahasia sen cuule/ lähettä hän päämiehen 50. cansa/ ottaman Eliat kijnni/ v. 5. joca anda tulen tulla taiwast/ ja poltta ne/ v. 9. lähettä toisen/ jonga myös nijn käwi/ v. 11. Colmas nöyryttä idzens/ jota Elia säästä/ v. 13. mene hänen cansans ja sano sen idze Cuningalle/ v. 16. Ahasia cuole/ ja Joram tule Cuningaxi hänen siaans/ v. 17.

1:1 Ja Moabiterit luowuit Israelist cosca Ahab oli cuollut.

1:2 JA Ahasia langes häkin läpidze hänen ylistuwasans Samarias/ sairasti ja lähetti sanansaattajat/ ja sanoi heille: mengät ja kysykät BaalSebubille Ekronin jumalalle/ jos minä paranen tästä sairaudest.

1:3 Mutta HERran Engeli sanoi Elialle Thesbitille: nouse ja mene Cuningan sanansaattaita wastan Samariaan/ ja sano heille: eikö yhtän Jumalata ole Israelis/ että te menette kysymän BaalSebubille Ekronin jumalalle?

1:4 Sentähden näin sano HERra: ei sinun pidä sijtä wuotesta nouseman josas macat/ mutta sinun pitä caiketi cuoleman. Ja Elia meni.

1:5 Ja cosca sanansaattajat palaisit hänen tygöns/ sanoi hän heille: mixi te palaisitte?

1:6 He sanoit hänelle: yxi mies cohdais meidän ja sanoi meille: palaitcat Cuningan tygö/ joca teidän on lähettänyt/ ja sanocat hänelle: näin sano HERra: eikö yhtän Jumalata ole Israelis/ että lähetät kysymän BaalSebubille Ekronin jumalalle? sentähden ei sinun pidä sijtä wuotest nouseman josas macat/ mutta sinun pitä caiketi cuoleman.

1:7 Ja hän sanoi heille: mingäcaltainen se mies oli joca cohtais teidän/ ja näitä puhui teille?

1:8 He sanoit hänelle: hän oli carwainen/ ja hihnainen wyö hänen suolillans. Hän sanoi: se on Elia Thesbita.

1:9 JA hän lähetti hänen tygöns yhden

2 Cuningasten Kirja

wijdenkymmenen päämiehen/
wijdenkymmenens cansa. Ja cosca hän tuli hänen tygöns/ (cadzo/ hän istui tuoreen cuckulalla) Ja hän sanoi hänelle: sinä Jumalan mies/ Cuningas sano: tule alas.
1:10 Elia wastais wijdenkymmenen päämiehelle/ ja sanoi hänelle: jos minä olen Jumalan mies/ nijn tulcan tuli taiwast ja polttacan sinun ja sinun wijsikymmendäs. Nijn tuli langeis taiwast/ ja poltti hänen ja hänen wijsikymmendäs.
1:11 Ja hän lähetti taas toisen wijdenkymmenen päämiehen hänen tygöns/ hänen wijdenkymmenens cansa/ ja hän sanoi hänelle: sinä Jumalan mies/ näitä sano Cuningas: tule kirjust alas.
1:12 Elia wastais/ ja sanoi: jos minä olen Jumalan mies/ nijn langetcan tuli taiwast/ ja polttacan sinun ja sinun wijsikymmendäs. Nijn Jumalan tuli langeis taiwast ja poltti hänen/ ja hänen wijsikymmendäs.
1:13 Niin hän vielä lähetti colmannen wijdenkymmenen päämiehen hänen wijdenkymmenens cansa. Cosca hän tuli ylös hänen tygöns/ cumarsi hän polwillens Elian eteen rucoili händä/ ja sanoi hänelle: sinä Jumalan mies/ olcon minun sielun ja näiden wijdenkymmenen sinun palwelioittes sielut callit sinun edesäs.
1:14 Cadzo/ tuli on tullut taiwast/ ja on polttanut ne caxi ensimmäist wijdenkymmenen päämiest heidän wijdenkymmenens cansa/ mutta olcon minun sielun callis sinun edesäs.
1:15 Nijn sanoi HERran Engeli Elialle: mene alas hänen cansans/ ja älä mitän pelkä händä. Nijn hän nousi/ ja meni hänen cansans Cuningan tygö
1:16 Ja hän sanoi hänelle: näin sano HERra: ettäs lähetit sanansaattajat/ ja annoit kysyä BaalSebubille Ekronin jumalalle/ cuin ei yhtäkän Jumalata olis Israelis/ jolda kysytäisin/ nijn ei sinun pidä sijtä wuotesta nouseman josas macat/ mutta sinun pitää

caiketi cuoleman.

1:17 Ja nijn hän cuoli HERran sanan jälkeen cuin Elia puhunut oli. Ja Joram tuli Cuningaxi hänen siaans/ toisna Joram Josaphatin pojan Judan Cuningan vuonna: sillä ei hänellä ollut poica.

1:18 Mitä enämbi on sanomist Ahasiast/ ja mitä hän tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten aicakirias.

Vers.10. Nijn tulcan tuli taiwast) Ei Elia tehnyt tätä coston himost/ waan erinomaisest Jumalan cunnian kijwaudest ja wahwast uscost/ rangaistaxens näitä jumalattomia epäjumalan palwelioita/ ja wahwistaxens/ että hän oli oikia HERran Propheta. Ei cuitengan jocaidzen sowi tätä seurata/ toiwottaxens costo wiholisillens: nijncuin me näemme Christuxen opettawan hänen opetuslapsians/ Luc. 9:54. cosca he tahdoit sitä tehdä. Cadzo myös sitä 25. lucu Num. v. 11.

II. Lucu .

ENnencuin Elia otetan ylös/ tahto hän Elisan pois tyköäns/ mutta ei hän saa/ v. 1. lyö hamellans Jordanijn/ joca jaca idzens/ ja he käywät sijtä ylidzen/ v. 8. Elisa ano caxikertaist henge/ v. 9. heidän käydesäns otetan Elia tulisilla waunuilla ylös/ v. 11. Elisa otta hänen hamens/ jaca taas Jordanin ja palaja/ v. 13. Prophetain pojat edziwät Eliata/ ja ei löydä/ v. 15. Elisa tule Jerihoon/ ja paranda siellä wahingoliset wedet/ v. 19. BethElijn mennes pilcatan hän nuorucaisilda/ jotca carhuilda cuoli axi rewellän/ v. 23.

2:1 COsca HERra tahdoi Elian tuules otta ylös taiwasen/ käwit Elia ja Elisa Gilgalist.

2:2 Ja Elia sanoi Elisalle: wijwys täsä/ sillä HERra on minun lähettänyt BethElijn. Mutta Elisa sanoi: nijn totta cuin HERra elä/ ja sinun sielus/ en minä luowu sinusta. Ja he tulit alas

2 Cuningasten Kirja

BethElin.

2:3 Silloin käwit Prophetain pojat kuin BethElis olit Elisan tygö/ ja sanoit hänelle: tiedäckös HERran tänäpä'n ottawan sinuldas pois sinun Isändäs sinun pääs pääldä? Hän sanoi: minä kyllä sen tiedän/ olcat äneti.

2:4 Ja Elia sanoit hänelle: Elisa/ wijwys täsä/ sillä HERra on minun lähettänyt Jerihoon. Hän sanoit: nijn totta kuin HERra elä ja sinun sielus/ en minä luowu sinusta.

2:5 Ja kuin he tulit Jerihoon. Tulit Prophetain pojat kuin Jerihos olit Elisan tygö/ ja sanoit hänelle: tiedäckös HERran tänäpä'n ottawan sinuldas pois sinun Isändäs sinun pääs pääldä? Hän sanoit: minä kyllä sen tiedän/ olcat äneti.

2:6 Ja Elia sanoit hänelle: oles täsä/ sillä HERra on minun lähettänyt Jordanijn. Hän sanoit: nijn totta kuin HERra elä/ ja sinun sielus/ en minä luowu sinusta.

2:7 Ja he käwit molemmin. Mutta wijsikymmendä miestä Prophetain pojista menit pois/ ja jäit cauwas seisoman/ ja he seisoi ynnä Jordanin tykönä.

2:8 Niin otti Elia hamens ja käärei cocoon/ ja löi weteen/ ja wesi hajois molemmille puolille/ nijn että molemmat käwit cuiwana sen läpidze.

2:9 Ja cosca he tulit ylidze/ sanoit Elia Elisalle: ano/ mitä minun pitä sinulle tekemän/ ennencuin minä otetan pois sinulda. Elisa sanoit: että sinun henges olis minun cansani caxikertaisest.

2:10 Hän sanoit: sinä olet anonut cowa asiata/ mutta cuitengin jos sinä näet minun cosca minä sinulda otetan pois/ nijn se tapahtu/ mutta jos et sinä näe/ nijn ei se tapahdu.

2:11 Ja cosca he ynnä käwit ja puhuit keskenäns/ cadzo/nijn tulit tuliset waunut tulisten hewoisten cansa/ ja eroitti heidän toinen toisestans. Ja Elia meni ylös tules taiwasen.

2:12 MUtta Elisa näki sen/ ja huusi: minun

Isän/ minun Isän/ Israelin waunu ja hänen radzasmiehens/ ja ei händä enä nähnyt. Ja hän tartui waatteisijns ja rewäis ne cahtia.

2:13 Ja otti Elian hamen ylös/ joca häneldä pudonnut oli/ palais ja meni Jordanin randaan.

2:14 Ja otti sen hamen/ joca Elialda pudonnut oli/ löi weteen/ ja sanoit: cusa on nyt HERra Elian Jumala? Ja löi weteen/ nijn wesi hajois molemmille puolille/ ja Elisa käwi ylidzen.

2:15 COsca Prophetain pojat/ jotca ylidze toisella puolella Jerihos olit/ näit hänen/ sanoit he: Elian hengi lepä Elisan päällä/ ja käwit händä wastan/ ja cumarsit maahan asti.

2:16 Ja sanoit hänelle: cadzo/ sinun palwelioisas on wijsikymmendä wahwa miestä/ anna heidän mennä edzimän sinun Isändätäs/ jos HERran hengi on ottanut hänen/ ja heittänyt jolleculle wuorelle/ taicka johongun laxoon. Hän sanoit: älkät andaco mennä.

2:17 Mutta he waadeit händä siihenasti että hän häpeis/ ja sanoit: mengän. Ja he lähetit matcaan wijsikymmendä miestä/ ja he edzeit colme päiwä ja ei löytänet händä.

2:18 Ja tulit jällens hänen tygöns (ja hän oli Jerihos) ja sanoit heille: engö minä sanonut teille/ ettei teidän pitänyt menemän?

2:19 JA ne miehet kuin Caupungis olit/ sanoit Elisalle/ cadzo/ täsä Caupungis on hywä asua/ nijncuin meidän Herram näke/ mutta täsä on paha wesi/ ja hedelmätöin maa.

2:20 Hän sanoit: tuocat minulle usi astia/ ja pangat suola siihen/ ja he toit hänelle.

2:21 Nijn hän meni ulos wesicaiwoin tygö/ ja heitti suola nijhin/ sanoden: nijn sano HERra: minä olen tämän weden parandanut/ ei yxikän cuolema taicka hedelmättömys pidä heistä tästedes tuleman.

2:22 Nijn parani wesi tähän päiwän asti Elisan sanan jälkeen/ jonga hän puhui.

2:23 JA hän meni sieldä BethElijn/ ja hänen mennesäns tiellä/ tulit pienet pojat

2 Cuningasten Kirja

Caupungist/ ja pilckaisit händä/ sanoden: tule ylös paljas pää/ tule ylös paljas pää.

2:24 Ja hän käänsi idzens/ ja cuin hän heidän näki/ kirois hän heitä HERran nimeen. Nijn tuli caxi carhua medzästä/ ja repelit caxi poica wijdettäkymmendä cuoliaksi.

2:25 Sieldä hän meni Carmelin wuorelle/ ja sijtte palais sieldä Samariaan.

Vers.3. Prophetain pojat) Olit ne cuin opettelit ja harjoittelit idziäns Jumalan sanas Prophetain tykönä.

Vers.eod. Sinulda/ in Hebraeo sinun pääs pääldä) Päänä olla on olla mestarina ja opettajana: Jalcoina olla on olla opetuslapsena eli alemmaisna: sillä cosca opettaja opetta/ istu hän opetuslapsians ylömbänä/ njn että ne owat hänelle jalcain juures/ ja hän heidän pääns wieres. Juuri njn sano P. Pawali/ Act. 22:3. että hän on oppenut Lain Gamalielin jalcain juures/ ja se on yhteinen tapa näin kirjoituxes puhua Hebraean kielellä. Nijn istui myös Maria Christuxen jalcain juures/ Luc. 10:39. v. 9. Ennencuin minä otetan sinulda pois) Täsä nähdän/ että joca tahto jotakin anoa pyhildä/ hänen pitä anoman heildä njncauwan cuin he eläwät/ sijtte on turha jotakin anoa heildä. v. eodem , Caxikertaisest) Ei Elisa tahtonut Elian henge caxikertaisest/ sillä yxi on hengi/ joca on caikisa pyhisä/ 1. Cor. 12. waan sen yhden hengen caxikertaisen suun/ että hän wois enä ja wäkwemmästä saarnata/ cuin Elia/ njnncuin hän tekikin. v. 20. Pangat sijhen suola) Tällä tahdoi Jumala osotta woiwan hänens tehdä mitä hänen näky/ ja mingä cautta hän tahto. Mutta ei tästä se seura/ että wihityllä suolalla on woima syndiä ja Satanin wäjytyxiä wastan/ sijhen ei ole yhtän Jumalan sana eli lupausta.

III. Lucu .

JOram hallidze caxitoistakymmendä ajastaica/

ja teke paha/ v. 1. hänen aicanans luopuwat Moabiterit Israelist/ v. 5. Joram soti Josaphatin Judan Cuningan ja Edomin Cuningan cansa heitä wastan/ v. 6. Elisa toimitta heille wettä/ ja julista heille woiton/ v. 9. Moabiterit lyödän/ v. 21. joinen Cuningas uhra poicans polttouhrixi muurin päällä/ v. 26.

3:1 JOram Ahabin poica tuli Israelin Cuningaxi Samarias cahdexandenatoistakymmendän Josaphatin Judan Cuningan vuonna/ ja hallidzi caxitoistakymmendä vuotta.

3:2 Ja teki paha HERran edes/ waan ei cuitengan njnncuin hänen Isäns ja äitins: sillä hän häwitti Baalin padzat/ jotca hänen Isäns tehnyt oli.

3:3 Mutta cuitengin hän pysyi Jerobeamin Nebathin pojan synneis/ joca Israelin saatti syndiä tekemän/ ja ei luopunut njstä.

3:4 MUtta Mesalla Moabiterein Cuningalla oli paljo lambaita/ ja hän andoi Israelin Cuningalle weron/ sata tuhatta caridzata/ ja satatuhatta oinasta/ willoinens.

3:5 Cosca Ahab oli cuollut/ luowui Moabiterein Cuningas Israelin Cuningast.

3:6 Sijhen aican läxi Cuningas Joram Samariast/ ja luki caiken Israelin.

3:7 Ja lähetti Josaphatille Judan Cuningalle sanoman: Moabiterein Cuningas on luopunut minusta/ tule sotiman minun cansani Moabitereitä wastan. Hän sanoi: minä tulen/ minä olen njnncuin sinä/ ja minun Canssan njnncuin sinun Canssas/ ja minun hewoisen njnncuin sinun hewoises.

3:8 Ja sanoi: cuta tietä meidän pitä sinne waeldaman? Hän wastais: Edomin corwen tietä.

3:9 JA njn läxi Israelin Cuningas/ Judan Cuningas ja Edomin Cuningas. Ja cosca he olit waeldanet ymbäri seidzemen päiwän matcan/ ei ollut sotawäellä ja juhdilla/ jotca heidän cansans olit/ wettä.

3:10 Silloin sanoi Israelin Cuningas: woi/ cosca

2 Cuningasten Kirja

HERra on cudzunut nämät oclme Cuningasta/ andaxens heitä Moabiterein käsijn.

3:11 Mutta Josaphat sanoi: ongo täsä yhtän HERran Prophetata/ kysyäxem hänen cauttans neuwoa HERralda. Silloin wastais yxi Israelin Cuningan palwelioist/ ja sanoi: täsä on Elisa Saphatin poica/ joca caasi wettä Elian kätten päälle.

3:12 Josaphat sanoi: hänen tykönäns on HERran sana. Ja Israelin Cuningas/ ja Josaphat/ ja Edomin Cuningas menit hänen tygöns.

3:13 Silloin sanoi Elisa Israelin Cuningalle: mitä sinun on minun cansan tekemist? mene pois sinun Isäs Prophetain tygö/ ja sinun äitis Prophetain tygö. Israelin Cuningas sanoi hänelle: Ei/ sillä HERra on cudzunut nämät colme Cuningasta andaxens heitä Moabiterein käsijn.

3:14 Elisa sanoi: nijn totta cuin HERra Zebaoth elä/ jonga edes minä seison/ jollen minä cadzotais Josaphati Judan Cuningast/ en minä cadzotais sinun päälles/ engä tottelis sinua.

3:15 Tuocat minulle candelen soittaja: ja cosca soittaja soitti/ tuli HERran käsi hänen päällens.

3:16 Ja hän sanoi: näitä sano HERra/ tehkät cuoppia sinne ja tänne tähän ojaan:

3:17 Sillä näin sano HERra: ei teidän pidä tuulda ja sadetta näkemän/ ja cuitengin pitä ojan wettä täynnä oleman/ nijn että te ja teidän Canssan/ ja teidän juhtan saawat juoda.

3:18 Wielä sijttengin tämä on yxi pieni asia HERran edes/ waan hän anda myös Moabiterit teidän käsijn.

3:19 Nijn että te lyötte caicki wahwat Caupungit/ ja caicki walitut Caupungit/ ja te caadatte caicki hywät puut/ ja tukidzette caicki wesilähtet/ ja turmelette caicki hywät pelot kiwillä.

3:20 Ja amulla ruocauhrin ajalla/ cadzo/ silloin tuli wesi Edomin tietä myöden/ ja täytti maan wedellä.

3:21 COsca caicki Moabiterit cuulit että Cuningat olit mennet sotiman heitä wastan/ cudzuit he cocoon caicki miehet jotca olit ijälliset sotaan ja sen ylidzen/ ja menit rajoillen.

3:22 Mutta cosca he amulla warhain nousit/ ja Auringo nousi weden ylidze/ nijn näit Moabiterit että wesi oli heitä wastan punainen nijncuin weri.

3:23 Ja sanoit: se on weri/ Cuningat owat tapellet keskenäns miecalla/ ja yxi on lyönyt toisen cuolixi/ nyt sijs Moab mene saalille.

3:24 Mutta cosca he tulit Israelin leirijn/ nousi Israel/ ja löi Moabitereit/ ja ne pakenit heitä/ mutta he tulit sisälle ja löit Moabin.

3:25 Cukistit Caupungin/ ja idzecukin heitti kiwens caickin hywijn peldoin ja täytit ne/ ja tukidzit caicki wesilähtet/ ja caasit caicki hywät puut/ siihenasti cuin Kirharasethijn waiwoin kiwiä jäit/ ja he pijritit sen lingoilla ja löit hänen.

3:26 Cosca Moabiterein Cuningas näki sodan olewan ylön wäkewän händä wastan/ otti hän seidzemen sata miestä tygöns/ jotca wedit miecan ulos/ carataxens Edomin Cuningan päälle/ waan ei he woinet.

3:27 Silloin otti hän hänen ensimmäisen poicans/ joca hänen siaans piti Cuningaxi tuleman/ ja uhrais sen polttouhrixi muurin päälle. Silloin tuli Israel sangen wihaisexi/ nijn että he menit pois hänen tyköäns/ ja palaisit omalle maallens.

Vers.15. Tuocat minulle candelen soittaja) Nimittäin/ että sijtäkin hänen wihans asetuis sitä jumalatoinda Israelin Cuningasta wastan/ ja hän olis sowelias saaman ennustawaist henge. v. 27. Silloin tuli Israel sangen wihaisexi) se on/ he wihastuit sencaltaisesta työstä/ surcuttelit heitä ja menit matcaans.

2 Cuningasten Kirja

IV. Lucu .

Elisa toimitta wähest öljyst köyhän lesken welan maxetuxi/ v. 1. toimitta myös Sunemin waimolle pojan HERralda/ v. 18. herättä hänen cuolluist/ v. 32. paranda myrkyllisen liemen jauhoilla/ v. 38. ruocki myös 100. miestä 20. leiwällä/ joista wielä jää HERran sanan jälkeen/ v. 42.

4:1 JA yxi waimo nijstä Prophetain poicain emännistä huusi Elisan tygö/ ja sanoi: sinun palwelias minun miehen cuoli. Nijn sinä tiedät sen että sinun palwelias pelkäis HERra. Nyt tuli welcamies/ ja tahto otta molemmat minun lapseni orjaxens.

4:2 Elisa sanoi hänelle: mitä minun pitä tekemän sinulle? sano minulle mitä sinun huonesas on? Hän sanoi: sinun palckapijcallas ei ole muuta mitän kuin yxi öljyastia.

4:3 Hän sanoi: mene ja ano coco sinun kyläcunnaldas tyhjiä astioita nijn monda cuins saat.

4:4 Ja mene sisälle/ ja sulje owi sinun ja sinun poicais perän/ ja caada jocaidzeen nijhin astioin/ ja coscas olet täyttänyt heidän/ nijn anna ne otta pois.

4:5 Hän meni pois hänen tyköns/ sulki owen jälkens ynnä poicains cansa/ ja cannoit astiat äitins eteen/ ja hän caasi nijhin.

4:6 Ja kuin astiat olit täytetyt/ sanoi hän pojallens: tuo minun wielä yxi astia. Hän sanoi: ei ole täällä enä astiata/ nijn öljy seisatti.

4:7 Ja hän tuli/ ja ilmoitti sen sille Jumalan miehelle. Hän sanoi: mene ja myy öljy/ ja maxa welcamiehelles/ mutta sinä ja sinun poicas eläket sijtä jänest.

4:8 JA se tapahdui siihen aican/ että Elisa meni Sunemijn/ ja siellä oli cuuluisa waimo joca händä holhois/ nijn että hän söi hänen tykönäns/ ja nijn usein kuin hän sen cautta waelsi/ poickeis hän sinne syömän.

4:9 Ja hän sanoi miehellens: cadzo/ minä ymmärrän tämän Jumalan miehen olewan pyhän/ joca täsä aina waelda.

4:10 Tehkäm sijs tähän wäähä ylistupa/ ja pangam hänelle sinne yxi wäähä wuode/ pöytä/ istuin ja kyntilälca/ että hän siellä olis cosca hän meidän tygöm tule.

4:11 NIin tapahdui siihen aican/ että hän tuli sinne/ ja pani ylistupaan lewätä ja macais siellä.

4:12 Ja hän sanoi palweliallens Gehazille: cudzu Sunemin waimo tänne. Ja cosca hän oli cudzunut hänen/ astui hän hänen eteens.

4:13 Nijn hän sanoi palweliallens: sano hänelle: cadzo/ sinä olet tehnyt meille caiken tämän palweluxen/ mitä minun pitä sinun tekemän? ongo sinulla asiat Cuningan taicka sodanpäämiehen tygö? Hän sanoi: minä asun keskellä minun Canssani.

4:14 Hän sanoi hänelle: mitäst sijs hänelle pitäis tehtämän? Gehazi sanoi: ei ole hänellä poica/ ja hänen miehens on wanha.

4:15 Hän sanoi: cudzu händä/ ja cosca hän meni händä cudzuman/ nijn hän tuli owis.

4:16 Ja hän sanoi: tähän aican wuoden peräst pitä sinun syleilemän poica. Hän sanoi: ei minun Herran sinä Jumalan mies/ älä wääryttele sinun pijcas edes.

4:17 Ja waimo tuli rascaxi/ ja synnytti pojan siihen aican wuoden peräst/ nijncuin Elisa oli hänelle sanonut.

4:18 JA cosca lapsi jo isoixi tuli/ nijn tapahdui/ että hän meni ulos Isäns ja elonleickaitten tygö.

4:19 Ja hän sanoi Isällens: woi minun päätäni/ minun päätäni. Ja hän sanoi palweliallens: canna händä äitins tygö.

4:20 Ja hän otti hänen/ ja wei äitins tygö/ ja hän pani hänen helmaans puolipäiwän asti/ nijn hän cuoli.

4:21 Ja hän nousi ja laski hänen Jumalan miehen wuotelle/ läxi ulos ja sulki owen.

4:22 Ja cudzui miehens/ ja sanoi/ lähetä

2 Cuningasten Kirja

minun tygöni yxi palwelioista ja Asi: sillä minä menen Jumalan miehen tygö/ ja palajan.

4:23 Ja hän sanoi: mixi sinä hänen tygöns menet: sillä ei nyt ole usicuu taicka Sabbathi? hän sanoi: rauha.

4:24 Ja hän satuloidzi Asin/ ja sanoi palweliallens: aja wahwast/ ja älä wijwytä minua matcalla nijncuin minä sanon sinulle.

4:25 JA nijn hän meni pois ja tuli Jumalan miehen tygö Carmelin wuorelle. Cosca Jumalan mies näki hänen tulewan/ sanoi hän palweliallens Gehazille: cadzo/ Sunemin waimo on täällä.

4:26 Nijn juoxe nyt händä wastian/ ja kysy hänelle/ jos hän/ hänen miehens ja poicans owat rauhas? Hän wastais: rauhas.

4:27 Mutta cosca hän tuli wuorelle Jumalan miehen tygö/ tartui hän hänen jalcoins. Ja Gehazi meni sysämän händä pois. Mutta Jumalan mies sanoi: anna hänen olla: sillä hänen sieluns on murhellinen/ ja HERra on minulda sen salannut ja ei ilmoittanut minulle.

4:28 Hän sanoi: cosca minä anoin poica Herraldani/ engö minä sanonut/ ettei sinun pitänyt minua pettämän.

4:29 Ja hän sanoi Gehazille: wyötä sinun cupes/ ja walmista idzes/ ja ota minun sauwan kätees/ ja mene matcaas (jos jocu sinun cohta/ nijn älä terwetä händä/ ja jos jocu sinua terwettä/ nijn älä wasta händä) ja laske minun sauwan pojan caswoille.

4:30 Mutta pojan äiti sanoi: nijn totta cuin HERra elä ja sinun sielus/ en minä päästä sinua. Nijn hän nousi ja seurais händä.

4:31 Mutta Gehazi meni pois heidän edelläns/ ja laski sauwans pojan caswoille/ waan ei ollut eikä ändä eikä tundo. Nijn hän palais ja cohtais hänen/ ilmoitti hänelle/ ja sanoi: ei poica herännyt.

4:32 JA cuin Elisa tuli huoneseen/ cadzo/ poica macais cuolluna hänen wuotellans.

4:33 Ja hän meni sisälle/ ja sulki owen molembain perän/ ja rucoili HERra.

4:34 Nousi ja laski idzens lapsen päälle/ ja pani suuns nuorucaisen suun/ ja silmäns hänen silmäins päälle/ ja kätens hänen kättens päälle/ ja nijn ojensi idzens hänen päällens/ että lapsen ruumis tuli lämbymäxi.

4:35 Ja hän nousi jällens ja käwi kerran sinne ja tänne sijnä huones/ nousi ja laski idzens hänen päällens. Nijn poica aiwasti seidzemen kerta/ sijtte awais poica silmäns.

4:36 Ja hän cudzui Gehazin/ ja sanoi: cudzu Sunemin waimo. Ja cosca hän oli hänen cudzunut/ tuli hän sisälle hänen tygöns. Hän sanoi: ota sinun poicas.

4:37 Nijn hän tuli ja langeis hänen jalcains juureen/ cumarsi ja otti poicans ja meni ulos.

4:38 JA Elisa palais Gilgalijn/ ja callis aica oli maalla/ ja Prophetain pojat olit hänen edesäns. Ja hän sanoi palweliallens: ota suuri pata/ ja keitä liendä Prophetain pojille.

4:39 Nijn yxi läxi kedolle hakeman ruohoja/ ja hän löysi williwijnapuun/ ja haki sijtä Colochintejä waattens täyden. Ja cuin hän tuli/ leickais hän sen liemipataan: sillä ei he tundenet sitä.

4:40 Ja cosca he annoit miesten eteen syödä/ söit he liemestä ja huusit/ sanoden: Jumalan mies/ cuolema on padas.

4:41 Sillä ei he saanet syödä sitä. Hän sanoi: tuocat tänne jauhoja/ ja hän heitti pataan/ ja sanoi: andacat Canssalle syödä/ ja ei ollut mitän wahingota padas.

4:42 JA yxi mies tuli BaalSalisast/ ja candoi Jumalan miehelle utisleipä/ nimittäin/ caxikymmendä ohraista leipä/ ja utisjywiä hänen waatteisans. Mutta hän sanoi: anna Canssalle: ja he söit.

4:43 Hänen palwelians sanoi: mitä minä sijtä annan sadalle miehelle? Hän sanoi: anna Canssalle syödä: sillä nijn sano HERra: he syöwät ja wielä sijttekin jää.

4:44 Ja hän pani ne heidän eteens/ he söit ja wielä oli lijaxi HERran sanan jälkeen.

2 Cuningasten Kirja

Vers.13. Minä asun keskellä minun Canssani) se on/ ei minulla ole mitän asiat Esiwallan tygö/ minulla on minun perindön ja oman. v. 29. älä terwetä händä) Ei täsä kieldä terwettämäst/ nijncuin ei myös/ Luc. 10:4. cosca hän sen ilman wijwytyxetä tehdä taita/ waan ettei hän pitkillä jutuilla eli muilla turhilla asioilla andais idzens estettä sijtä cuin hänelle oli käsketty/ v. 34. Laski idzens lapsen päälle) Cadzo sitä 17. cap. v. 21. endises kirjas. v. 41. Jauhoja) Ei ollut jauhoilla se wäki idzestäns: waan Jumala tahdoi sillä osotta/ että hän taita tehdä mitä hän tahto/ ja mingä cautta hänen kelpa. Cadzo 2. cap. v. 20.

V. Lucu .

NAeman pese idzens seidzemen kerta Jordanis Elisan käskyn jälkeen/ v. 9. ja tule puhtaxi/ v. 13. Ei Elisa ota lahjoja wastan/ v. 15. Gehazi juoxe Naemanin perän/ ja otta jotain/ v. 20. jongatähden Elisa hänen rangaise Naemanin spitalilla/ v. 25.

5:1 NAeman Syrian Cuningan sodanpäämies oli cuuluisa mies/ ja suurna pidetty hänen Herrans edes: sillä hänen cauttans oli HERra andanut autuuden Syriaan/ ja hän oli woimallinen mies/ waan spitalinen.
5:2 JA sotawäki oli Syriast mennyt ulos/ ja olit wienet pois Israelin maalda wähän pijcaisen/ joca palweli Naemanin emändätä.
5:3 Hän sanoi emännällens: jos minun HErran olis Prophetan tykönä cuin on Samarias/ totisest hän paranis hänen spitalistans.
5:4 Nijn hän meni sisälle Herrans tygö/ ja ilmoitti hänelle/ sanoden: näin ja näin on puhunut Israelin maan pijca.
5:5 Syrian Cuningas sanoi: mene sinne/ ja minä lähetän kirjan Israelin Cuningan tygö. Ja hän meni sinne/ ja otti myötäns kymmenen leiwiskätä hopiata/ ja cuusi tuhatta culdapenningitä/ ja kymmenen juhlapäiwän

waatetta.

5:6 Ja wei kirjan Israelin Cuningan tygö näin kirjoitetun: Cosca tämä kirja tule sinulle/ cadzo/ nijn tiedä minun lähettänexi minun palweliani Naemanin sinun tygös/ että hänen puhdistaisit spitalistans.

5:7 Cosca Israelin Cuningas oli kirjan lukenut/ rewäis hän waattens/ ja sanoi: olengo minä Jumala/ että minä cuoletaisin ja eläwäxi tekisin? sillä hän lähettä minun tygöni/ että minä puhdistaisin miehen spitalistans. Hawaitcat sijs ja cadzocat/ cuinga hän edzi tila minua wastan.

5:8 COsca Jumalan mies Elisa cuuli Israelin Cuningan rewäisnexi waattens/ lähetti hän hänen tygöns/ ja andoi sanoa hänelle: mixis olet rewäisnyt waattes? tulcan minun tygöni/ että hän tiedäis Prophetan olewan Israelis.

5:9 Näin tuli Naeman hewoisilla ja waunuilla/ ja seisatti Elisan huonen owen eteen.

5:10 Silloin lähetti Elisa sanan hänen tygöns: mene ja pese idzes seidzemen kerta Jordanis/ ja sinun lihas pitä endisellens ja puhtaxi tuleman.

5:11 Silloin Naeman wihastui ja meni matcaans/ sanoden: minä luulin hänen tulewan minun tygöni/ käymän edes ja huutaman auxens HERrans Jumalans nime/ ja hänen kädelläns pitelemän tätä paicka/ ja nijn parandaman spitalin.

5:12 Eikö Amanan ja Pharpharan wedet Damascus ole caickia Israelin wesiä paremmat? että minä idzeni nijsä pesisin/ ja tulis puhtaxi? Ja hän palais ja meni matcaans wihoisans.

5:13 Silloin hänen palwelians tulit hänen tygöns ja puhuttelit händä/ ja sanoit: Isän/ jos Propheta olis sanonut sinulle jotakin suurta asiata/ eikö sinun pitänyt sitä tekemän? mitä enemmän että hän sano sinulle: pese sinus/ ja sinä tulet puhtaxi?

5:14 Nijn hän meni ja pesi idzens seidzemen kerta/ nijncuin Jumalan mies käskeny oli/ ja

2 Cuningasten Kirja

hänen lihans tuli endisellens nijncuin wähan nuorucaisen liha/ ja tuli puhtaxi.

5:15 JA hän palais Jumalan miehen tygö caiken jouckons cansa/ ja cosca hän oli tullut sisälle/ meni hän edes/ ja sanoi: cadzo/ minä tiedän ettei yhtäkän Jumalata ole caikis maacunnis/ waan Israelis? ota sijs tämä siunaus sinun palwelialdas.

5:16 Mutta hän sanoi: nijn totta cuin HERra elä/ jonga edes minä seison/ en ota minä sitä/ ja hän waadei händä ottaman/ mutta ei hän tahtonut.

5:17 Silloin sanoi Naeman: eikö sinun palwelialles anneta yhtä cuorma maata nijn paljo cuin caxi Muulia canda: sillä sinun palwelias ei tahdo enä muucalaisille jumalille uhrata/ ja polttouhria tehdä/ mutta HERralle.

5:18 Että HERra sen cautta olis armias sinun palwelialles/ rucoillesani Rimmonin huones/ cosca minun Herran Rimmonin huoneseen mene rucoileman/ ja idzens minun käteni päälle noja.

5:19 Ja hän sanoi hänelle: mene rauhan.

5:20 COsca hän oli mennyt cappalen matca pois hänen tyköns kedolle/ ajatteli Gehazi Jumalan miehen Elisan palwelial/ cadzo/ minun Herran on säästänyt Naemanit Syrialaista/ ettei hän häneldä ottanut sitä cuin hän toi/ nijn totta cuin HERra elä/ minä juoxen hänen jälkens/ ja otan jotakin häneldä.

5:21 Nijn Gehazi juoxi nopiast Naemanin jälken. Ja cosca Naeman näki hänen juoxewan peräsäns/ astui hän waunusta ulos händä wastian/ ja sanoi: ongo rauha.

5:22 Hän sanoi: on: Minun Herran lähetti sanoman sinulle/ cadzo/ juuri nyt owat tullet minun tygöni Ephraimin wuorelda caxi nuorucaista Prophetain pojista/ anna heille leiwickä hopiata/ ja caxi juhlapäiwän waatetta.

5:23 Naeman sanoi: ota caxi leiwickätä hopiata. Ja hän waati hänen/ ja sidoi caxi leiwickätä hopiata cahteen säckijn/ ja caxi juhlapäiwän waatetta/ ja andoi ne cahdelle

palweliallens/ ja he cannoit hänen edelläns.

5:24 Ja cosca hän tuli Ophelijn/ otti hän ne pois heidän käsistäns/ ja katki ne huoneseen/ ja päästi miehet.

5:25 Ja cosca he menit pois/ meni hän Herrans eteen. Elisa sanoi hänelle: custas tulet Gehazi? hän wastais: ei sinun palwelias ole mennyt sinne eli tänne.

5:26 Mutta hän sanoi: eikö minun sydämeni waeldanut miehen palaites waunuistans sinua wastian? olico nyt aica sinun mennä ottaman hopiata/ waatteita/ öljypuita/ wijnamäkiä/ lambaita/ härkiä/ palwelioita ja pijjoja.

5:27 Mutta Naemanin spitali pitä tarttuman sinuun ja sinun siemenees ijancaickisest. Nijn hän meni pois hänen tyköäns spitalisna nijncuin lumi.

Vers.18. Idzens minun käteni päälle noja) tämä on Hebraean kielen puhen parsi/ ja on nijn paljo cuin: cosca minun pitä oleman läsnä ja palweleman händä/ cuin hän teke Jumalan palwelust. Tästä ei taida ne wastat edestäns/ jotca ulcocullaisest owat wääräs Jumalan palweluxes: ei he ainoastans läsnä ole waan myös pitäwät nijtä menoja/ ja nijn ei he uscalla tunnusta totutta/ jonga he sydämesäns uscowat: sillä täsä on/ ettei Naeman tahtonut enä uhrata joillecuille epäjumalille/ waicka hän oli läsnä hänen Herrans cansa/ jolla hän kyllä tunnusti/ mitä Jumalata ja Jumalan palwelusta hän racasti.

VI. Lucu .

ELisa saa raudan uiman/ v. 1. ilmoitta Israelin Cuningalle Syrian Cuningan neuwot/ v. 8. warjellan Dothanis Jumalan Engeleildä/ v. 15. Syrialaiset lyödän sokeudella/ nijn ettei he tunne Caupungit eli händä: waan hän wie heidän Samariaan/ ja nijn anda palata cotians/ v. 18. Callis aica Samarias/ nijn että äiti syö lapsens/ v. 24. Cuningas lähettä

2 Cuningasten Kirja

tappaman Elisat/ etc. v. 30.

6:1 JA Prophetain pojat sanoit Elisalle: cadzo/ se sia josa me asumme sinun tykönäs/ on meille ahdas.

6:2 Anna meidän mennä Jordanin asti/ ja jocaidzen tuoda siellä xyi hirsi/ että me rakennaisim sinne sian asuaxem. Ja hän sanoit: mengät.

6:3 Ja xyi sanoit: tules palweliais cansa: ja hän wastais: minä tulen.

6:4 Ja hän meni heidän cansans. Ja cosca he tulit Jordanin tygö/ hackaisit he sijnä puita.

6:5 Ja cuin xyi heistä oli puun maahan hacannut/ putois rauta weeteen/ ja hän huusi/ ja sanoit: woi minun Herran/ sengin minä olen lainaxi ottanut.

6:6 Mutta Jumalan mies sanoit: cuhunga se putois? Ja cosca hän osotti hänelle paican/ leickais hän yhden puun ja heitti sinne/ nijn rauta uiskendeli.

6:7 Ja hän sanoit: ota händä ylös: ja hän ojensi kätens ja otti sen.

6:8 JA Syrian Cuningas sodei Israelii wastan/ ja piti neuwo palwelioittens cansa/ ja sanoit: me tahdom sioitta idzem sinne ja sinne.

6:9 Mutta Jumalan mies lähetti Israelin Cuningan tygö/ ja käski hänelle sanoa: carta/ ettes menis siihen paikkaan: sillä Syrialaiset lewättelewät siellä.

6:10 Nijn lähetti sijs Israelin Cuningas siihen paikkaan/ josta Jumalan mies oli sanonut hänelle/ ja waroinut händä sijtä/ ja piti sijnä wartiat/ ja ei tehnyt sitä ainoast yhtä eli cahta kerta.

6:11 Nijn Syrian Cuningan sydän tuli surullisexi sijtä/ ja cudzui hänen palwelians/ ja sanoit heille: ettekö te sano minulle cuca meistä on paennut Israelin Cuningan tygö.

6:12 Nijn sanoit xyi hänen palwelioistans: ei nijn minun Herran Cuningan/ mutta Elisa Propheta sano Israelin Cuningalle caickia nijtä joitas puhut macaushuonesas.

6:13 Hän sanoit heille: nijn mengät matcaan/ ja cadzocat cusa hän on/ että minä lähetäisin ja andaisin hänen tänne tuota. Ja he ilmoitit hänelle/ ja sanoit: cadzo/ hän on Dothanis.

6:14 Nijn hän lähetti sinne hewoiset ja waunut ja suuren joucon/ ja cosca he sinne tulit yöllä/ pijritit he Caupungin.

6:15 JA Jumalan miehen palweliala nousi warhain amulla menemän ulos/ ja cadzo/ suuri sotajoucko macais Caupungin edes hewoisten ja waunuin cansa. Nijn hänen palwelians sanoit hänelle: woi minun Herran/ mitä me nyt teemme?

6:16 hän sanoit: älä pelkä/ sillä nijtä on enä cuin meidän cansam owat cuin heitä.

6:17 Ja Elisa rucoili/ ja sanoit: HERra awa hänen silmäns/ että hän näkis. Nijn awais HERra palwelian silmät/ että hän näki/ ja cadzo/ wuori on täynäns tulisias hewoisita ja waunuja Elisan ymbärillä.

6:18 Ja cosca he tulit alas heidän tygöns/ rucoili Elisa/ ja sanoit: HERra lyö tätä Canssa sokeudella/ ja hän löi heidän sokeudella Elisan sanan jälkeen.

6:19 Ja Elisa sanoit heille: ei tämä ole se tie ja se Caupungi/ seuratcat minua/ minä wien teidän sen miehen tygö jota te edzittä: ja hän wie heidän Samariaan.

6:20 Cosca he tulit Samariaan/ sanoit Elisa: HERra awa näinen silmät/ että he näkisit. Ja HERra awais heidän silmäns/ että he näit/ ja cadzo/ nijn he olit keskellä Samariata.

6:21 Ja cosca Israelin Cuningas näki heidän/ sanoit hän Elisalle: minun Isän/ lyöngö minä heitä?

6:22 Ja hän sanoit: älä lyö/ ne cuins fangixi saat miecallas ja joudzellas/ lyö nijtä. Mutta anna heille wettä ja leipä/ että he söisit ja joisit/ ja anna heidän mennä heidän Herrans tygö.

6:23 Nijn walmistettin heille suuri pito. Ja cosca he olit syönet ja juonet/ laski hän heidän menemän/ ja he menit heidän Herrans

2 Cuningasten Kirja

tygö/ ja ei Syriast enä sotawäke tullut Israelin maalle.

6:24 JA senjälken tapahtui/ että Benhadad Syrian Cuningas cocois caicki hänen sotawäkens/ meni ja pijritti Samarian.

6:25 Ja suuri nälkä oli Samarias/ ja he ahdistit Caupungin sijhenasti/ että Asin pää maxoi cahdexankymmendä hopiapenningitä/ ja neljäs osa Cabi Kyhkyläisen sonda maxoi wijsi hopiapenningitä.

6:26 JA cosca Israelin Cuningas käwi muurin päällä/ huusi yxi waimo händä/ ja sanoi: auta minua minun Herran Cuningan.

6:27 Ja hän sanoi: Jollei HERra auta sinua/ millä minä sinua autan/ jywilläkö eli wijnalla?

6:28 Ja Cuningas sanoi hänelle: mikä sinun on? Hän sanoi: tämä waimo sanoi minulle: tuo tänne poicas/ että me sen söisim tänäpä/ syökäm huomena minun poican.

6:29 Ja me olem keittänet minun poicani ja syönet sen. Ja minä sanoin toisna päiwänä hänelle: tuo tänne sinun poicas/ että me saisimme syödä/ mutta hän kätki poicans.

6:30 Cosca Cuningas cuuli waimon puhet/ rewäis hän waattens käydesäns muurin päällä. Nijn caicki Canssa näki/ että hänen päälläns oli säcki ihoa wastoin.

6:31 Ja hän sanoi: Jumala tehkön minulle sen ja sen/ jos Elisan Zaphatin pojan pää tänäpä pisy siallans.

6:32 Ja Elisa istui huonesans/ ja wanhimmat istuit hänen tykönäns/ ja hän lähetti miehen edelläns/ mutta ennencuin sanoma tuli hänen tygöns/ sanoi hän wanhimmille: olettaco te nähnet cuinga se murhamies on lähettänyt tänne rewäisemän minun päätäni pois minulda? Cadzocat/ cosca se sanoma tule/ että te owen suljetta/ ja owella hänen ulos syöxätte/ cadzo/ hänen Herrans jalcain humina seura händä.

6:33 Cosca hän wielä heidän cansans puhui/ cadzo/ nijn sanoma tuli hänen tygöns/ ja sanoi: cadzo/ tämä paha tule HERralda/ mitä

minä enä odotan HERra?

Vers.17. Tulisia hewoisia/ etc.) Nämät olit Jumalan Engelit/ jotca hän lähetti Elisan warjeluxexi/ ei sentähden että Jumala tarwidze Engelein apua omains warjeluxexi/ waan meidän heickoudem tähden/ että me paremmas turwas olisimme/ cosca me sen tiedämme/ nijncuin Elisan palwelia teki cosca hän ne näki. v. 33. Tämä paha tule HERralda) Cuin hän olis tahtonut sanoa: cadzo/ näin käy cosca me palwelem teidän Jumalatan te häjijyn elkiset ennustajat/ parembi olis että me caiketi palwelisimme Baali/ nijncuin ne myös Jeremian tykönä sanowat/ cap. 44:17.

VII. Lucu .

Elisa ennusta hywä aica/ v. 1. jonga yxi Ruhtinas turhana pitä/ v. 2. Spitaliset ilmoittawat Samarias Syrialaiset paennexi/ v. 6. Canssa lähte ulos ja saa nijn paljo wilja/ että se on tosi cuin Elisa sanoi/ v. 11. ja Ruhtinas tallatan cuoliaxi/ joca hänen sanans turhaxi teki/ v. 17.

7:1 MUtta Elisa sanoi: cuulcat HERran sana/ näin sano HERra: huomena tähän aican maxa yxi wackainen pieniä jauhoja Siclin/ ja caxi wackaist ohraisi jauhoja Siclin/ Samarian portis.

7:2 Nijn wastais yxi Ruhtinas/ jonga käden päälle Cuningas idzens nojais/ Jumalan miehelle/ ja sanoi: jos HERra tekis wielä ackunan taiwaseen/ cuinga se tapahduis? Hän sanoi: cadzo/ sinun silmilläs pitä sinun sen näkemän/ mutta ei sinun pidä sijtä syömän.

7:3 JA neljä spitalist miestä olit portin edes/ jotca sanoit toinen toisellens: mitä me täsä olem nijncauwan cuin me cuolem?

7:4 Menem me myös Caupungijn/ nijn on callis aica Caupungis/ jos me taas olem täällä/ nijn me cuolem? käykäm sijs ja andacam

2 Cuningasten Kirja

idzem Syrialaisten leirijn/ jos he andawat meidän elä niijn me elämme/ taicka jos he meidän tappawat/ niijn me olem tapetut.

7:5 Ja he olit warhain huomeneltain ylhällä menemän Syrialaisten leirijn/ ja cosca he tulit ensimmäisille paicoille leiriä/ cadzo/ niijn ei siellä ollut ketän.

7:6 Sillä HERra oli andanut Syrialaisten cuulla hewoisten/ waunuin ja wahwan sotawäen änen/ niijn että he sanoit toinen toisellens: cadzo/ Israelin Cuningas on palcannut meitä wastian Hetherein Cuningat ja Egypterein Cuningat/ että he tulisit meitä wastian.

7:7 Ja he nousit ja pakenit puhtella/ ja jätit majans/ hewoisens ja Asins leirijn/ niijn cuin he seisoit/ ja pelastit hengens.

7:8 Cosca spitaliset tulit sijhen paickan cusa leiri oli/ menit he yhteen majaan/ söit/ joit ja otit hopiata/ culda ja waatteita/ ja menit pois/ kätkit ne/ ja tulit jäl lens ja menit toiseen majaan/ ja otit siellä/ menit pois ja kätkit sen.

7:9 MUTta he sanoit toinen toisellens: älkämme niijn tehkö/ tämä päiwä on hywän sanoman päiwä/ jos me tämän salamme/ ja wijwytäm huomenisen päiwän asti/ niijn meidän pahatecom tule tiettäwäxi/ käykäm sijs ja tiettäwäxi tehkäm Cuningan huones.

7:10 Ja cosca he tulit/ huusit he Caupungin portis/ ja teit tiettäwäxi heille/ ja sanoit: me menim Syrialaisten leirijn/ ja cadzo/ en me siellä ketän löynnnet/ eikä ihmisen ändä/ waan hewoisia ja Aseja sidottuna/ ja majat niijn cuin ne seisoit.

7:11 Niijn huuttin portin wartioille/ että heidän piti siellä sanoman Cuningan huones.

7:12 Ja Cuningas nousi yöllä/ ja sanoit palwelioillens: minä sanon teille/ cuinga Syrialaiset tekewät meidän cansam/ he tietäwät meidän kärsiwän nälkä/ ja sentähden owat he mennet pois leiristä/ ja owat lymyttänet idzens kedolle/ ja ajattelewat: cosca he lähtewät Caupungist/ otam me

heidän kijnni eläwänä/ ja pääsem Caupungijn. 7:13 Niijn wastais yxi heidän palwelioistans/ ja sanoit: otettacan ne wijsi hewoista jotca tähän jäänet owat (cadzo nämät owat tähän jäänet caikest Israelin joucost/ ne muut owat loppunet) lähettäkäm nämät ulos cadzoman.

7:14 Niijn he toit caxi waunuhewoista/ ja Cuningas lähetti heidän Syrialaisten leirijn/ ja sanoit: mengät ja cadzocat.

7:15 Ja he menit heidän jälkensä hamann Jordanin asti/ cadzo/ siellä oli tie waatteita ja caluja täynäns/ cuin ne Syrialaiset olit heittänet pois kirjuttaisans idziäns. Ja sanansaattajat tulit jäl lens/ ja tiettäwäxi teit sen Cuningalle.

7:16 Canssa meni ulos ja ryösti Syrialaisten leirin. Ja yxi wackainen sämbyläjauhoja maxoi Siclin/ niijn myös caxi wackaist ohraisia jauhoja Siclin/ HERran sanan jälkeen.

7:17 Mutta Cuningas asetti sen Ruhtinan/ jonga käden päälle Cuningas idzens nojais/ porttijn/ ja Canssa tallaisit hänen portin edes niijn että hän cuoli/ niijn cuin Jumalan mies sanonut oli/ cosca Cuningas tuli alas hänen tygöns.

7:18 Ja tapahtui niijn cuin Jumalan mies puhunut oli Cuningalle/ cosca hän sanoit: huomena tällä aica maxa caxi wackaista ohraisia jauhoja Siclin/ ja wackainen Sämbyläjauhoja maxa Siclin Samarian portis.

7:19 Ja Ruhtinas wastais Jumalan miehelle/ ja sanoit: cadzo/ jos HERra teke wielä ackunan taiwaseen/ cuinga tämä sijttekän tapahduis? Mutta hän sanoit: sinun pitä silmilläs sen näkemän/ ja ei sijtä syömän.

7:20 Ja se tapahdui hänelle niijn: sillä Canssa tallaisit hänen portis cuoliäxi.

VIII. Lucu .

Elisa ennusta callin ajan tulewan seidzemexi wuodexi/ v. 1. Gehazi juttele Cuningalle Elisan ihmet/ v. 3. Elisa tule Damascuun/ josa

2 Cuningasten Kirja

Benhadad sairasta: joca lähettä Hasaelin kysymän Elisalle/ jos hän vielä paranis/ v. 7. Elisa sano hänen cuolewan/ ja Hasaelin tulewan Cuningaxi/ v. 10. Josaphatin/ Joramini/ v. 16. ja Ahasian hallituxest/ v. 25.

8:1 JA Elisa puhui sen waimon cansa/ jonga pojan hän oli herättänyt/ ja sanoi: nouse ja matcusta pois huoneines/ ja ole outona cusas saat/ sillä HERra on cudzuwa näljän/ joca on tulewa maalle seidzemexi wuodexi.

8:2 Waimo nousi ja teki nijncuin Jumalan mies sanoi: ja matcusti huoneinens/ ja oli outona Philisterein maalla seidzemen wuotta.

8:3 JA seidzemen wuoden peräst tuli waimo Philisterein maalda jällens. Ja hän meni rucoileman Cuningalda huonettans ja peldoans.

8:4 Silloin puhui Cuningas Gehazin sen Jumalan miehen palwelian cansa/ ja sanoi: juttele minulle caicki ne suuret tegot cuin Elisa on tehnyt.

8:5 Ja cosca hän ilmoitti Cuningalle cuinga hän oli cuollen wirgottanut/ cadzo/ ja se waimo ilmestyi sillä hetkellä/ jonga pojan hän oli cuolluista herättänyt/ ja huusi Cuningan tygö huonens ja peldons tähden. Nijn sanoi Gehazi: minun Herran Cuningan/ tämä on waimo ja tämä on hänen poicans/ jonga Elisa cuolluista herätti.

8:6 Ja Cuningas kysyi waimolle/ ja hän ilmoitti hänelle sen. Nijn Cuningas andoi hänelle yhden palwelioistans/ ja sanoi: anna hänen saada caicki mitä hänen omans on/ ja caicki tulot pelloista/ sijtä päiwäst jona hän maan jätti/ nijn tähän asti.

8:7 JA Elisa tuli Damascuun/ ja Benhadad Syrian Cuningas sairasti/ ja hänelle oli ilmoitettu ja sanottu: että Jumalan mies on tullut tänne.

8:8 Nijn Cuningas sanoi Hasaelille: ota lahjoja sinun cansas/ ja mene sitä Jumalan miestä wastan/ ja kysy hänen cauttans HERralle/ ja

sano: parannengo minä tästä taudista?

8:9 Ja Hasael meni händä wastan/ ja otti lahjoja cansans/ ja caickinaista Damascun hywyttä neljäkymmendä Camelin cuorma. Ja cosca hän tuli/ käwi hän edes hänen tygöns/ ja sanoi: Benhadad sinun poicas Syrian Cuningas lähetti minun sinun tygös/ ja käski sinulle sanoa: parannengo minä tästä taudista?

8:10 Elisa sanoi hänelle: mene ja sano hänelle: sinä paranet/ mutta cuitengin on HERra ilmoittanut minulle/ että hänen pitä totisest cuoleman.

8:11 JA Jumalan mies käänsi caswons hänest/ tuli surullisexi ja itki.

8:12 Nijn Hasael sanoi: mixi minun Herran itke? Ja hän sanoi: minä tiedän mitä pahutta sinun pitä tekemän Israelin lapsille/ sinun pitä polttaman heidän wäkwät Caupungins tulella/ ja heidän nuoret miehens tappaman miecalla/ ja surmaman heidän lapsens/ ja heidän rascat waimons halcaiseman.

8:13 Hazael sanoi: mikä on sinun palwelias se coira/ että hänen pitä nijn suuria asioita tekemän? Elisa sanoi: HERra on minulle ilmoittanut sinun tulewan Syrian Cuningaxi.

8:14 Ja hän meni pois Elisan tykö ja tuli HErrans tygö/ ja hän sanoi hänelle: mitä Elisa sanoi sinulle? hän wastais: hän sanoi minulle sinun paranewan.

8:15 Mutta toisna päiwänä otti hän yhden macauswaatten ja casti weteen/ ja lewitti caswoins päälle/ nijn hän cuoli/ ja Hasael tuli Cuningaxi hänen siaans.

8:16 JOramin Ahabin pojan Israelin Cuningan wijdendenä wuonna tuli Joram Josaphatin poica Judan Cuningaxi.

8:17 Ja hän oli cahden ajastajan wanha neljättäkymmendä tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi cahdexan ajastaica Jerusalemis.

8:18 Ja waelsi Israelin Cuningasten teillä/ nijncuin Ahabingin huone teki: sillä Ahabin tytär oli hänen emändäns. Ja hän teki paha

2 Cuningasten Kirja

HERran edes.

8:19 Mutta ei HERra tahtonut häwittä Judat hänen palwelians Dawidin tähden/ nijncuin hän oli hänelle sanonut/ että hän ijäti oli andawa hänelle yhden walkeuden ja hänen lapsillens.

8:20 HÄnen aicanans luowuit Edomerit Judast/ ja teit heillens Cuningan.

8:21 Sillä Joram oli matcustanut Zairin cautta/ ja caicki waunut hänen cansans/ ja nousi yöllä ja löi Edomerit cuin hänen ymbärilläns olit/ nijn myös waunuin päämiehet/ että Canssa pakeni heidän majoins.

8:22 Sentähden luowuit Edomerit Judast tähän päiwän asti/ silloin myös Libna luowui.

8:23 Mitä enämbi Joramist sanomist on/ ja caikista nijstä cuin hän tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.

8:24 Ja Joram nuckui Isäins cansa/ ja haudattin hänen Isäins cansa Dawidin Caupungijn. Ja Ahasia hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans.

8:25 JOramin Ahabin pojan Israelin Cuningan toisna vuonna toistakymmendä tuli Ahasia Joramin poica Judan Cuningaxi.

8:26 Ja oli caxi vuotta colmattakymmendä wanha/ cosca hän tuli Cuningaxi/ ja hallidzi yhden vuoden Jerusalemis/ hänen äitins nimi oli Athalia Amrin Israelin Cuningan tytär.

8:27 Ja hän waelsi Ahabin huonen teillä/ ja teki paha HERran edes/ nijncuin Ahabin huone: sillä hän oli Ahabin huonen wäwy.

8:28 JA hän meni Joramin Ahabin pojan cansa sotiman Hasaeli Syrian Cuningasta wastan Gileadin Ramothis/ mutta Syrialaiset löit Joramin.

8:29 Silloin palais Cuningas Joram andaman idzens parata Jesreelis/ nijstä haawoist/ cuin Syrialaiset löit häneen Ramas/ soteisans Hasaelin Syrian Cuningan cansa. Ja Ahasia Joramin Judan Cuningan poica/ tuli cadzoman Jorami Ahabin poica Jesreelijn: sillä hän sairasti.

Vers.10. Sinä paranet) Tällä pilcka Elisa Cuningast: Sillä ne jumalattomat jotca ei tahdo cuulla totuutta/ ei he ole myös mahdolliset saaman sitä tietä/ cosca he kysywät sen perän. Nijn tiesi myös kyllä hywin Elisa/ että waicka hän olis sen hänelle sanonut/ ei hän olis cuitengan idzens parandanut. Ei senwuoxi pidä sencaltaisita cuwia cohta seurattaman: sillä ne owat erinomaiset. Cadzo sitä 35. cap. Num: v. 11. v. 20. luowuit Edomerit) täsä täytetän Jacobin ennustus/ Gen. 27:40.

IX. Lucu .

JEhu woidellan Israelin Cuningaxi/ häwittämän Ahabin huonetta/ v. 4. tappa Joramin ja Ahasian/ v. 17. kärke Isebelin heittä ackunast ulos coirain syödä/ v. 30.

9:1 ELisa Propheta cudzui yhden Prophetan pojista/ ja sanoi hänelle: wyötä cupes/ ja ota tämä öljyastia kätes/ ja mene Gileadin Ramothijn.

9:2 Ja coscas tulet sinne/ nijns näet siellä Jehun Josaphatin pojan Nimsin pojan/ mene ja nosta händä weljeins keskeldä/ ja wie händä sisälliseen Camarijn.

9:3 Ota öljyastia ja wuodata se hänen pääns päälle/ ja sano: näitä sano HERra: minä olen woidellut sinun Israelin Cuningaxi/ ja sinun pitä owen awaman ja pakeneman/ eikä siecaileman.

9:4 JA Prophetan palwelia se nuorucainen läxi matcaan Gileadin Ramothijn.

9:5 Ja cosca hän tuli sisälle/ cadzo/ siellä istuit sotawäen päämiehet/ ja hän sanoi: sinä päämies/ minulla on jotakin sinulle sanomist. Jehu sanoi: kenelle meistä caikista? hän sanoi: sinulle päämies.

9:6 Nijn hän nousi ja meni sisälle/ mutta hän wuodatti öljyä hänen pääns päälle/ ja sanoi hänelle: näitä sano HERra Israelin Jumala minä

2 Cuningasten Kirja

olen sinun widellut Israelin HERran Canssan Cuningaxi.

9:7 Ja sinun pitä lyömän sinun herras Ahabin huonen: sillä minä costan minun palweliaini Prophetain weren/ ja caickein HERran palwelioitten weren Isebelin kädest.

9:8 Nijn että caicki Ahabin huone pitä huckuman/ ja minä häwitän Ahabista sen joca seinään cuse/ ja sen suljetun ja hyljätyn Israelis.

9:9 Ja teen Ahabin huonen nijncuin Jerobeamin Nebathingin pojan huonen/ ja nijncuin Baesan Ahian pojan huonen.

9:10 Ja coirat pitä syömän Isebelin Jesreelin pellolla/ ja ei yxikän pidä händä hautaman/ ja hän awais owen ja pakeni.

9:11 JA cosca Jehu läxi ulos hänen herrans palweliain tygö/ sanoit he hänelle: ongo rauha? mingätähden tämä kiucuidzia on tullut sinun tygös? hän sanoit heille: te tunnette miehen hywin/ ja mitä hän puhu.

9:12 He sanoit: ei se ole totta/ sano sinä se meille/ hän sanoit: nijn ja nijn on hän puhunut minun cansani/ ja sanonut: näitä sano HERra: minä olen woidellut sinun Israelin Cuningaxi.

9:13 Nijn he kijrutit idzens/ ja jocainen otti waattens/ ja panit hänen alans corkialle paicalle/ ja puhalsit Basunalla/ ja sanoit: Jehu on tullut Cuningaxi.

9:14 Näin Jehu Josaphatin poica Nimsin pojan/ teki lijton Joramita wastan (mutta Joram oli Ramothin edes Gileadis caiken Israelin cansa/ Hasaeli Syrian Cuningasta wastan.

9:15 Mutta Cuningas Joram oli palannut paratta Jesreelijn/ nijstä haawoista cuin Syrialaiset hänen lyönet olit/ cosca hän sodei Hasaelin Syrian Cuningan cansa). Ja Jehu sanoit: jos teidän mielen on/ nijn ei pidä yhdengän pääsemän Caupungist menemän ja ilmoittaman Jesreelijn.

9:16 Ja Jehu meni ja matcusti Jesreelijn: sillä Joram sairasti siellä. Nijn oli Ahasia Judan

Cuningas mennyt cadzoman Jorami.

9:17 Mutta wartia joca tornin päällä Jesreelis seisoi/ sai nähdä Jehun joucon tulewan/ ja sanoit: minä näen yhden joucon. Nijn sanoit Joram: ota yxi radzasmies ja lähetä heitä wastan/ ja sano: ongo rauha?

9:18 Ja radzasmies ajoi händä wastan/ ja sanoit: näitä sano Cuningas: ongo rauha? Jehu sanoit: mitä sinä rauhast tahdot? käännä minun tacani. Wartia ilmoitti ja sanoit: sanansaattaja on tullut heidän tygöns/ ja ei palaja.

9:19 Nijn lähetti hän toisen radzasmiehen. Cosca hän tuli hänen tygöns/ sanoit hän: näitä sano Cuningas: ongo rauha? Jehu sanoit: mitä sinä rauhast tahdot? käännä idzes minun tacani.

9:20 Sen ilmoitti wartia/ ja sanoit: hän on tullut heidän tygöns/ ja ei palaja: ja sen ajo on nijncuin Jehun Nimsin pojan ajo: sillä hän aja nijncuin hän olis hullu.

9:21 Niin sanoit Joram: waljastacat: ja he waljastit hänen waununs. Ja he menit ulos/ Joram Israelin Cuningas ja Ahasia Judan Cuningas/ idzecukin waunusans cohtaman Jehut. Ja he löysit hänen Nabothin sen Jesreeliterin pellolla.

9:22 Ja cosca Joram näki Jehun/ sanoit hän: Jehu/ ongo rauha? hän sanoit: mikä rauha? sinun äitis Isebelin huorus ja noituus tule aina suuremmaxi.

9:23 Nijn Joram cohta käänsi hänen kätens ymbärins ja pakeni/ ja sanoit Ahasialle: täsä on petos Ahasia.

9:24 Mutta Jehu siwui joudzen ja ambuis Joramit lapaluiden wälille/ nijn että nuoli meni hänen sydämens läpidzen/ ja hän putois waunuuns.

9:25 Ja Jehu sanoit Ruhtinallens Bidekarille: ota ja heitä händä Nabothin sen Jesreeliterin pellolle: sillä minä muistan/ että cosca minä sinun cansas seuraisin hänen Isäns Ahabi yhdes waunus/ HERran nostanen tämän

2 Cuningasten Kirja

cuorman hänen päällens.

9:26 Mitämax/ sanoi HERra/ minä costan sinun tällä pellolla Nabothin ja hänen poicains weren/ jonga minä eilän näin/ nijn ota händä ja heitä pellolle HERran sanan jälkeen.

9:27 Cosca Ahasia Judan Cuningas sen näki/ pakeni hän kryydimaan huonen tietä. Mutta Jehu ajoi händä taca/ ja käski myös händä lyödä waunuis Gurrin päin/ joca on Jeblan tykönä. Ja hän pakeni Megiddoon/ ja cuoli siellä.

9:28 Ja hänen palwelians annoit hänen wiedä waunuilla Jerusalemijn/ ja hautaisit hänen omaan hautaans/ hänen Isäins cansa Dawidin Caupungijn.

9:29 Mutta Ahasia hallidzi Judas yhtenätoistakymmendenä Joramin Ahabin pojan wuotena.

9:30 JA cosca Jehu tuli Jesreelijn/ ja Isebel sai sen cuulla/ woiteli hän caswons ja caunisti pääns/ ja cadzeli ackunan läpidze.

9:31 Ja cosca Jehu tuli portille/ sanoi Isebel: käwikö Simrin hywäst/ joca tappoi herrans?

9:32 Ja hän nosti caswons ylös ackunaan/ ja sanoi: cuca on täsä minun tykönäni? nijn käänsi idzens hänen puoleens caxi eli colme palweliata.

9:33 Hän sanoi: syöskät händä ulos: ja he syöxit hänen ulos/ että seinä ja hewoiset prijscotettin hänen werestäns/ ja tallattin maahan.

9:34 Ja cosca hän oli tullut sisälle/ ja oli syönyt ja juonut/ sanoi hän: corjatcat cuitengin sitä kirottua/ ja haudatca händä: sillä hän on Cuningan tytär.

9:35 Cosca he menit pois händä hautaman/ ei he löytänet hänestä muuta mitän cuin pääcallon ja jalat/ ja paljat kämmenet.

9:36 Ja he tulit jällens ja sanoit hänelle sen: hän sanoi: tämä on nyt se cuin HERra puhui hänen palwelians cautta Elian sen Thesbitin/ ja sanoi: Jesreelin pellolla pitä coirat syömän Isebelin lihan.

9:37 Näin tuli Isebelin raato nijncuin loca kedolla Jesreelin pellolla/ ettei sanotta taittu: tämä on Isebel.

Vers.11. Tämä kiucuidzia) Täsä nähdän mitä jumalattomat pitäwät HERran Prophetaista/ ja cuinga he nimittewät heitä/ se wielä tänäpäni tapahtu. v. 13. corkialle paicallen: in Hebraeo est Gerem) se on ollut jocu corkia paicka/ johonga he owat hänen istuttanet.

X. Lucu .

Jehu anda tappa 70. Ahabin poica/ v. 1. & 6. häwittä hänen huonens/ v. 9. tappa myös 42. Cuningas Ahasian welje/ v. 12. ja caicki Baalin papit/ v. 18. jongatähden HERra lupa hänelle hallituxen neljännen polwen asti/ v. 30. suuttu Israelijn/ ja anda Syrialaisten heitä waiwata/ v. 32. Jehu hallidze 28. ajastaica/ ja Joahas tule Cuningaxi hänen peräns/ v. 34.

10:1 JA Ahabilla oli seidzemenkymmendä poica Samarias. Ja Jehu kirjoitti kirjat ja lähetti Samariaan Jesreelin Caupungijn päämiesten tygö/ ja wanhimbain/ ja Ahabin edustosmiesten tygö/ näin:

10:2 Cosca nämät kirjat tulewat teidän tygön. Joiden tykönä teidän herran pojat owat/ waunut/ hewoiset/ wahwat Caupungit ja sotaaset.

10:3 Nijn walitcat teidän herran pojista paras ja kelwollisin/ ja asettacat händä hänen Isäns istuimelle/ ja soticat teidän herran huonen puolest.

10:4 Mutta he pelkäisit sangen suurest/ ja sanoit: cadzo/ hän on woittanut caxi Cuningast/ cuingast sijs me seisoisim händä wastan?

10:5 Ja ne huonen ja Caupungin haldiat/ ja wanhimmat ja edustosmiehet/ lähetit sanoman Jehulle: me olemme sinun palwelias/ me teem caicki mitäs meille sanot/

2 Cuningasten Kirja

en me tee ketän Cuningaxi/ tee mitä sinulle kelpa.

10:6 Silloin kirjoitti hän heille toisen kirjan/ näin: jos te olet minun palweliani/ ja olet minulle cuuliaiset/ nijn ottacat teidän herran poicain päät/ ja tuocat huomona tällä aica minun tygöni Jesreelijn/ (oli myös nijtä Cuningan poikia joita Caupungin ylimmäiset caswatit/ seidzemenkymmendä miestä).

10:7 Cosca he sait kirjan/ otit he ne seidzemenkymmendä Cuningan poica ja tapoit/ ja heitit nijden päät astiaan/ ja lähetit ne hänen tygöns Jesreelijn.

10:8 Ja sanoma saatettin hänelle/ että he owat tuonet Cuningan poicain päät tänne. Han wastais: asettacat ne cahteen rouckioon amun asti Caupungin portin eteen.

10:9 Cosca hän amulla meni ulos/ seisoi hän/ ja sanoi caikellen Canssalle: te tahdotte teillen oikeutta/ cadzo/ minä olen lijton tehnyt minun Herrani wastan/ ja tappanut hänen/ mutta cuca sijs nämät caicki tappanut on?

10:10 Josta te ymmärrätte ettei yxikän HERran sana/ jonga HERra puhunut on Ahabin huonest/ ole turhaxi tullut. Ja HERra teki nijncuin hän puhunut oli hänen palwelians Elian suun cautta.

10:11 Näin häwitti Jehu ne cuin Ahabin huonest olit jäänet Jesreelijn/ caicki hänen suurens/ ystäwäns ja Pappins/ nijn ettei yxikän heistä jäänyt.

10:12 JA nousi ja matcusti Samariaan/ ja cosca hän tuli paimenden majan tygö/ joca oli hänen tiesäns.

10:13 Löysi Jehu sijnä Ahasian Judan Cuningan weljet/ ja sanoi nijlle: mitkä te oletta? he wastaisit: me olem Ahasian weljet/ ja menem terwettämän Cuningan ja Drotningin poikia.

10:14 Ja hän sanoi: ottacat heitä eläwänä kijnni/ ja he otit heidän kijnni ja tapoit paimenden majan caiwon tykönä neljä miestä wijdettäkymmendä/ nijn ettei yxikän eläwänä

pääsnyt.

10:15 JA cosca hän sijtä waelsi/ löysi hän Jonadabin Rechabin pojan/ joca händä cohtais/ terwetti ja sanoi: ongo sinun sydämes wilpitöin nijncuin minun sydämen on sinun sydämes cansa? Jonadab wastais: on nijngin. Hän sanoi jällens: ojenna kätes tänne/ ja hän ojensi kätens ja andoi kättä/ ja asetti sijtte istuman waunuin hänen siwuns.

10:16 Ja sanoi: tule minun cansani/ cadzoman minun kijwaustani HERran tähden. Ja hän wei hänen waunuis.

10:17 Cosca he Samariaan tulit/ löit he caicki Ahabin perilliset Samariast/ siihenasti että hän hänen häwitti HERran sanan jälkeen/ cuin hän puhunut oli Elialle.

10:18 JA Jehu cocois caiken Canssan/ ja andoi heille sanoa: jos Ahab on wähän palwellut Baalia/ Jehu tahto enemmän händä palwella.

10:19 Sentähden cudzucat caicki Baalin Prophetat cocoon/ caicki hänen palwelians ja caicki hänen pappins minun tygöni/ nijn ettei yxikän heistä jää: sillä minä teen suuren uhrin Baalille/ ja jocainen cuin heistä jää pois/ ei sen pidä elämän. Mutta Jehu teki sen cawaludella/ että hän olis saanut häwittä caicki Baalin palweliat.

10:20 Ja Jehu sanoi: pyhittäkät Baalille juhlapäiwä/ ja andacat cudzua cocoon.

10:21 Ja Jehu lähetti caickeen Israelijn/ ja andoi caicki Baalin palweliat tulla cocoon/ nijn ettei yxikän heistä jäänyt pois. Ja he tulit cocoon Baalin huoneseen/ ja täytit Baalin huonen joca louckaan.

10:22 Silloin sanoi hän waatehuonen haldioille: candacat caicki Baalin palweliain waattet ulos/ ja he cannoit waattet ulos.

10:23 Ja Jehu meni Jonadabin Rechabin pojan cansa Baalin kirckoon/ ja sanoi Baalin palwelioille: tutkistelcat ja cadzocat/ ettei jocu teidän seasan ole HERran palwelia/ waan ainoastans Baalin palweliat.

10:24 Cosca he tulit sisälle uhria tekemän ja

2 Cuningasten Kirja

polttouhria/ asetti Jehu cahdexankymmendä miestä ulos/ ja sanoi heille: cuca teistä yhden niistä/ cuin minä teidän käteen annan/ päästä hengis/ hänen sieluns pitää oleman sen sielun edest.

10:25 COsca he olit uhrannet polttouhrin/ sanoi Jehu wartioille ja Ruhtinaille: mengät sisälle ja murhackat ne siellä/ nijn ettei yxikän heistä pääse. Ja he löit heidän miecan terällä/ ja wartiat ja Ruhtinat heitit heidän pois/ ja menit Baalin kirckoCaupungijn.

10:26 Ja cannoit padzat ulos Baalin kircost ja poldit ne.

10:27 Ja hackaisit Baalin padzan ja Baalin kircon ricki/ ja teit niistä yhteisen huonen/ haman tähän päiwän asti.

10:28 Näin häwitti mehu Baalin Israelist.

10:29 Mutta Jehu ei lacannut Jerobeamin Nebathin pojan synneist/ joca oli saattanut Israelin syndiä tekemän cullaisilla wasicoilla BethElis ja Danis.

10:30 JA HERra sanoi Jehulle: ettäs olet ollut hywän tahtoinen tekemän sitä cuin minulle kelpais/ ja sinä teit Ahabin huonetta watan caiken sen cuin minun sydämesäni oli/ nijn sinun lapses istuwat Israelin istuimella neljänden polwen asti.

10:31 Mutta Jehu ei cuitengan pysynyt/ että hän HERran Israelin Jumalan lais caikesta sydämestäns waeldanut olis: sillä ei hän lacannut Jerobeamin synneistä/ joca Israelin oli saattanut syndiä tekemän.

10:32 Silloin rupeis HERra Israelist lohcaiseman: sillä Hasael löi heidän caikis Israelin rajois.

10:33 Hamast idän puolelda Jordanit/ ja caiken Gileadin/ Gaditerein/ Rubeniterein/ ja Manassiterein maan/ hamast Aroerist/ joca on Arnonin ojan tykönä/ ja Gileadin ja Basanin.

10:34 Mitä enämbi Jehust on sanottapa/ ja caikist hänen töistäns/ ja caikest hänen woimastans/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas. Ja Jehu nuckui Isäins

cansa/ ja haudattin Samariaan. Ja Joahas hänen poicans tuli Cuningaxi hänen peräns. 10:35 Ja aica cuin Jehu Israeli hallidzi Samarias/ oli cahdexan ajastaica colmattakymmendä.

XI. Lucu .

Athalia surma caiken Cuningalisen siemenen/ paidzi Joast/ v. 1. jonga Jojada teke

Cuningaxi/ v. 4. Athalia surmatan/ v. 13. lijtto Jumalan/ Cuningan ja Canssan wälillä/ että he owat HERran Canssa/ v. 17. ja Baalin cuwa ja Altari cukistetan/ v. 18.

11:1 MUtta cosca Athalia Ahasian äiti näki hänen poicans cuollexi/ nousi hän ja hucutti caiken Cuningalisen siemenen.

11:2 Mutta Joseba Cuningas Jorammin tytär Ahasian sisar otti Joaxen Ahasian pojan/ ja warasti hänen Cuningan lasten seast/ jotca tapetut olit/ imettäjäns cansa macaushuonest. Ja hän kätki hänen Athalian edestä nijn ettei hän tapettu.

11:3 Ja hän oli kätkettynä HERran huones hänen cansans cuusi ajastaica/ mutta Athalia oli Drotningi maalla.

11:4 SEidzemendenä ajastaicana lähetti Jojada/ ja otti sadan päämiehet/ Ruhtinasten ja wartioitten cansa/ ja noudatti heidän tygöns HERran huoneseen/ ja teki lijton heidän cansans/ ja wannotti heitä HERRan huones/ ja näytti heille Cuningan pojan.

11:5 Ja käski heitä/ ja sanoi: tämä on se jonga teidän tekemän pitää: colmas osa teistä/ jonga wuoro on Sabbathina olcon Cuningan huonen wartiana.

11:6 Ja colmas osa olcon Surrin portin tykönä/ ja colmas osa olcon sen portin tykönä cuin on wartioitten tacana/ ja teidän pitää wartioidzeman huonen päällecarcamisest.

11:7 Mutta caxi osa teistä caikista/ jotca Sabbathina pääsettä/ pitää wartioidzeman

2 Cuningasten Kirja

Cuningasta HERran huones.

11:8 Ja teidän pitä oleman Cuningan ymbärillä/ ja jocaidzella asens hänen kädesäns. Ja joca tule järjestyseen/ hänen pitä cuoleman/ että te olisitta Cuningan tykönä mensesäns ulos ja sisälle.

11:9 Ja sadan päämiehet teit caicki mitä Pappi Jojada heidän käsenyt oli/ ja otit miehens tygöns/ jotca Sabbathina tulit nijden cansa jotca Sabbathina läxit/ ja tulit Papin Jojadan tygö.

11:10 Ja Pappi andoi päämiehille keihät ja kilwet/ jotca olit ollet Cuningas Dawidin/ ja olit HERran huones.

11:11 Ja wartiat seisoit Cuningan ymbärillä/ jocaidzella ase heidän kädesäns/ oikiasta huonen louckasta nijn wasembaan huonen louckaan/ Altarita ja huonetta läsnä.

11:12 Ja hän toi Cuningan pojan edes/ ja pani Cruunun hänen päähäns/ ja andoi hänelle todistuxen/ ja teki hänen Cuningaxi/ ja woitelit hänen/ ja löit käsiäns yhteen/ ja sanoit: menestykön Cuningas.

11:13 JA cosca Athalia cuuli Canssan huudon/ juoxi hän sinne ja meni Canssan tygö HERran huoneseen.

11:14 Ja näki/ cadzo/ että Cuningas seisoi padzan tykönä/ nijncuin tapa oli/ ja päämiehet ja trometarit Cuningan tykönä/ ja caicki maan Canssa olit iloiset/ ja soitit Trometillä. Nijn Athalia rewäis waattens/ ja sanoi: petos/ petos.

11:15 Mutta Pappi Jojada käski sadanpäämiehiä/ jotca olit pannut joucon päälle/ ja sanoi heille: wiekät händä ulos joucon läpidze/ ja jos jocu seura händä hän surmattacan miecalla: sillä Pappi oli sanonut/ ettei hänen pitänyt cuoleman HERran huones.

11:16 Ja he laskit kätens hänen päällens/ ja hän meni sitä tietä myöden jota hewoiset Cuningan huoneseen käywät/ ja siellä tapettin.

11:17 NIin teki Jojada lijton HERran/ Cuningan

ja Canssan wälillä/ että he owat HERRan Canssa/ nijn myös Cuningan ja Canssan wälillä.

11:18 Nijn meni caicki maan Canssa Baalin kirckoon/ ja cukistit hänen Altarins/ ja ricoiti peräti caicki hänen cuwans/ ja Mathanin Baalin papin tapoit he myös Altarin edes. Mutta Pappi asetti wirat HERran huones.

11:19 Ja otti sadanpäämiehet/ ja Ruhtinat/ ja wartiat/ ja caiken maan Canssan/ ja johdatti Cuningan alas HERran huonesta/ ja tulit wartioitten portin tietä haman Cuningan huonesen. Ja hän istui Cuningan istuimelle.

11:20 Ja caicki maan Canssa oli iloisans/ ja Caupungi oli alallans. Mutta Athalian tapoit he miecalla Cuningan huones.

11:21 Ja Joas oli seidzemen ajastaicainen tullesans Cuningaxi.

Vers.4. Lähetti Jojada) Ei Jojada tehnyt wäärin eli capina nostanut: sillä hän warjeli oikian waldacunnan perillisen Athalian wäkiwallast/ ja autti händä wandacundaan/ jonga se oma oli/ nijncuin Jumala lupais Dawidille/ 2. Par. 23:4. Cuitengin ei pidä opettajan Udes Testamendis sencaltaist ilman erinomaist cudzumist seuraman: sillä Wanhas Testamendis on Prophetailta ja Papeilla ollut cahtalainen wirca: Mailmalinen/ sijnä/ että he owat duominnet weren ja weren wälillä/ etc. Deut. 17:8. & 21:5. woidellet Cuningait/ Sup. c. 9. ja enä sencaltaisita. Hengellinen/ sijnä cuin he owat opettanet ja neuwonet Canssa HERRan Lais/ etc. Mutta Udes Testamendis ei ole heillä senmuotoisista mailmalisista asioista yhtän käskyä/ jollei se josacusa hallituxes ole heille mailmaliselda säädyldä käsketty. v. 12. Todistuxen) se oli wijdes Mosexen kirja/ joca oli Cuningasten luke käsketty/ Deut. 17:18.

2 Cuningasten Kirja

XII. Lucu.

JOas hallidze 40. ajastaica ja teke sitä cuin HERralle kelpa/ nijncauwan cuin Jojada händä opetta/ v. 1. rakenda HERran huonen/ v. 5. lepyttä Hasaelin rahalla/ v. 17. tapetan palwelioildans v. 19. Amazia hänen poicans tule Cuningaxi hänen siaans/ v. 20.

12 :1 SEidzemendenä Jehun wuotena tuli Joas Cuningaxi/ ja hallidzi neljäkymmendä ajastaica Jerusalemis. Hänen äitins nimi oli Zibea BerSabast.

12:2 Ja Joas teki sitä cuin oikia oli/ ja cuin HERralle hywin kelpais nijncauwan cuin Pappi Jojada opetti händä.

12:3 Paidzi ettei hän pannut pois corkeuxia: sillä Canssa uhrais ja teki suidzutust wielä corkeuxis.

12:4 JA Joas sanoi Papeille: caicki pyhitetyt rahat/ cuin tuodan HERran huoneseen/ nimittäin/ raha jocaizelda ohidzekäywäldä/ raha cuin cukin anda weroxi hengeldäns/ ja caicki raha cuin idzecukin uhra wapast sydämest/ että ne cannetaisin HERran huoneseen.

12:5 Ottacan Papit sen idzellens cukin tuttawaldans/ sillä pitä heidän parandaman cuin raukewa on HERran huones/ cusa he löytäwät olewan rauwennen.

12:6 Ja cuin ei Papit ollet parandanet sitä cuin HERran huones rauwennut oli colmanden colmattakymmendä Cuningas Joaxen wuoten asti.

12:7 Cudzui Cuningas Joas Papin Jojadan muiden Pappein cansa/ ja sanoi heille: mixette paranna sitä cuin huones rauwennut on? nijn ei pidä nyt teidän ottaman nijtä rahoja tygön cukin tuttawaldans/ mutta pitä andaman sijhen tulla cuin rauwennut on huones.

12:8 Ja Papit mielistyit ettei heidän pitänyt ottaman raha Canssaldä/ eikä parandaman sitä cuin rauwennut oli huones.

12:9 Nijn Pappi Jojada otti yhden arcun/ ja läwisti läwen candeen/ ja pani oikialle puolelle Altarita/ josta käydän HERran huonesen sisälle. Ja Papit jotca wartioidzit owe/ panit sinne caicki ne rahat cuin tuotin HERran huoneseen.

12:10 Cosca he näit paljon raha olewan arcus/ tuli Cuningan kirjoittaja ja ylimmäinen Pappi ylös/ ja sidoit rahan yhteen/ cuin he olit sen lukenet/ cuin HERran huonesta löyttin.

12:11 Ja he annoit rahan lugulla ja mitalla teettäille/ jotca olit asetetut HERran huoneseen: ja he annoit ne puusepille/ jotca rakensit ja työtä teit HERran huones.

12:12 Ja muuraille/ ja kiwen hackaille/ ja nijlle jotca hirsia ja wuolduja kiwiä ostit parandaxens mitä rauwennut oli HERran huones/ ja caickijn cuin he huones löysit parannust tarwidzewan.

12:13 Ei cuitengan tehty hopiamaljoja/ psaltareita/ waskimaljoja/ trometejä/ taicka jotakin cullaista eli hopiaista astiata HERran huones/ nijstä rahoista jotca HERran huoneseen tuodut olit.

12:14 Mutta annettin työwäelle/ että he nijllä parannaisit HERran huonen.

12:15 Ja nijden miesten ei tarwittu lucua tekemän sijtä rahasta cuin he annoit työwäelle/ waan he toimitit sen uscollisest.

12:16 Mutta ricosuhrin ja syndiuhrin rahat ei tuodut HERran huoneseen: sillä ne olit Pappein.

12:17 Silloin matcusti Hasael Syrian Cuningas/ ja sodei Gathi wastaan/ ja woitti sen. Ja cosca Hasael aicoi mennä ylös Jerusalemin.

12:18 Nijn otti Joas Judan Cuningas caicki pyhitetyt/ jotca hänen esiwanhembans Josaphat/ Joram ja Ahasia Judan Cuningat olit pyhittänet/ sijhen myös caiken cullan/ cuin löyttin HERran huonen tawaroista/ ja Cuningan huonesta/ ja lähetti Hasaelille Syrian Cuningalle/ sijtte hän meni Jerusalemist pois.

2 Cuningasten Kirja

12:19 Mitä enämbi on Joaxest sanomist/ ja caikista cuin hän tehnyt on/ eikö se ole kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.
12:20 Ja hänen palwelians nousit ja teit lijton/ ja löit hänen cuoliaxi Millon huones/ josta mennän alas Sillan.
12:21 Sillä Josabar Simeathin poica/ ja Josabad Somerin poica hänen palwelians/ löit hänen cuoliaxi. Ja hän haudattin Isäins cansa Dawidin Caupungijn/ ja Amazia hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers.2. Nijncauwan cuin Pappi Jojada opetti händä) Cuningat ja pääruhtinat hallidzewat hywin/ ja tekewät mitä Jumalalle kelpa/ nijncauwan cuin he racastawat/ cuulewat ja tottelewat jumalisia opettaita/ jotca heitä Jumalan sanas opettawat/ ja neuwowat hywyteen. Cadzo myös 2. Chron. 26:5.

XIII. Lucu .

JOahas waelta Jerobeamin synneis/ ja waiwatan Hasaelilda/ v. 1. rucoile HERra ja autetan/ mutta ej he paranna heitäns/ v. 4. Joas hallidze 16. vuotta/ ja ei luowu Jerobeamin teistä/ v. 9. Elisa cuole/ v. 14. cuollut wirco sattuisans Elisan luihin/ v. 20. Joas lyö Syrialaisi/ ja otta ne Caupungit jällens cuin hänen Isäns oli cadottanut/ v. 22.

13 :1 COlmandena colmattakymmendä JOaxen Ahasian pojan Judan Cuningan vuonna/ oli Joahas Jehun poica Israelin Cuningas Samarias seidzementoistakymmendä ajastaica.
13:2 Ja teki paha HErran edes/ ja waeli Jerobeamin Nebathin pojan synneis/ joca Israelin saatti syndiä tekemän/ ja ei lacannut sijtä.
13:3 Ja HERran wiha julmistui Israelin päälle/ ja andoi heidän Hasaelin Syrian Cuningan ja Benhadadin Hasaelin pojan käsijn/

nijncauwan cuin he elit.
13:4 MUtta Joahas rucoili HERran caswoja/ ja HERra cuuli händä: sillä hän näki Israelin ahdistuxen/ cuinga Syrian Cuningas ahdisti heitä.
13:5 Ja HERRa andoi Israelille pelastajan/ joca heidän johdatti ulos Syrialaisten käsistä/ nijn että Israelin lapset asuit heidän majasans nijn cuin ennengin.
13:6 Ei he cuitengan luopunet Jerobeamin huonen synneistä/ joca Israelin saatti syndiä tekemän/ mutta he myös waelit nijsä/ ja medzistö seisoit Samarias.
13:7 Sillä ettei Joahaxen Canssast enämbi jäänyt cuin wijsikymmendä hewoismiestä/ ja kymmenen waunua/ ja kymmenen tuhatta jalcamiestä: sillä Syrian Cuningas oli heidän hucuttanut ja tehnyt nijn cuin tomun rihtä tapettais.
13:8 Mitä enä Joahaxest sanomist on/ ja caikist mitä hän tehnyt on/ ja hänen woimastans/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.
13:9 Ja Joahas nuckui hänen Isäins cansa/ ja he hautaisit hänen Samariaan/ ja hänen poicans Joas tuli Cuningaxi hänen siaans.
13:10 SEidzemendenä neljättäkymmendä Joaxen Judan Cuningan vuonna oli Joas Joahaxen poica Israelin Cuningas Samarias cuusitoistakymmendä ajastaica.
13:11 Ja teki paha HERran edes/ ja ei luopunet caikist Jerobeamin Nebathin pojan synneistä/ joca Israelin saatti syndiä tekemän/ mutta hän waeli nijsä.
13:12 Mitä enä Joaxest sanomist on/ ja mitä hän tehnyt on/ ja hänen woimastans/ cuinga hän Amazian Judan Cuningan cansa sotinut on/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.
13:13 Ja Joas nuckui hänen Isäins cansa/ ja Jerobeam istui hänen istuimellens. Mutta Joas haudattin Samariaan Israelin Cuningasten ohen.

2 Cuningasten Kirja

13:14 JA Elisa sairasti cuolintautians/ ja Joas Israelin Cuningas tuli hänen tygöns/ ja itki hänen edesäns/ ja sanoi: minun Isän/ minun Isän/ Israelin waunu ja hänen radzasmiehens.
13:15 Elisa sanoi hänelle: ota joudzi ja nuolet/ ja cosca hän otti joudzen ja nuolet:
13:16 Sanoi hän Israelin Cuningalle: jännitä joudzi kädellä/ ja hän jännitti kädelläns. Ja Elisa laski kätens Cuningan käden päälle/
13:17 Ja sanoi: awa ackuna joca on itän päin/ ja hän awais sen. Ja Elisa sanoi: ambua/ ja hän ambuis. Hän sanoi pelastuxen nuoli HERralda/ pelastuxen nuoli Syrialaisia wastan/ ja sinun pitä lyömän ne Syrialaiset Aphekis/ siihenasti että he tyynni hucutetan.
13:18 Ja hän sanoi: ota nuolet: ja cosca hän otti ne/ sanoi hän Israelin Cuningalle: lyö maahan/ ja hän löi colmast/ ja sijtte lackais.
13:19 Nijn Jumalan mies närkästyi hänen päällens/ ja sanoi: jos sinä olisit lyönyt wijdest eli cuudest/ nijns olisit lyönyt Syrialaiset/ siihenasti että he olisit lopetetut/ mutta nyt sinun pitä lyömän heitä colmast.
13:20 COsca Elisa oli cuollut ja he olit hänen haudannet/ tuli Moabiterein sotajoucko maalle sinä wuonna.
13:21 Ja se tapahtui että he hautaisit yhtä miestä/ ja cosca he sait nähdä sotajoucon/ heitit he miehen Elisan hautaan/ ja cosca hän '73inne tuli ja sattui Elisan luihin/ tuli hän eläwäxi ja nousi jalgoillens.
13:22 Nijn ahdisti Hasael Syrian Cuningas Israeli nijncauwan cuin Joahas eli.
13:23 Mutta HERra teki armon heidän cansans/ ja armahti heidän päällens/ ja käänsi idzens heidän puoleens hänen lijttons tähden/ Abrahamin/ Isaachin ja Jacobin cansa/ ja ei tahtonut cadotta heitä/ eikä heittänyt heitä pois hänen caswons edest tähän asti
13:24 JA Hasael Syrian Cuningas cuoli/ ja hänen poicans Benhadad tuli Cuningaxi hänen siaans.

13:25 Ja Joas palais ja otti ne Caupungit Benhadadilla jällens Hasaelin pojalda/ jotca hän hänen Isäldäns Joahaxelda sodalla ottanut oli. Joas löi colmast händä/ ja sai Israelin Caupungit jällens.

Vers.19. Jos sinä olisit lyönyt wijdest eli cuudest) Jumala oli nijn ilmoittanut Elisalle/ että nijn monda erä cuin hän löis maahan/ nijn usein tahdois hän anda hänelle woiton Syrialaisia wastan. Sencaltaiset merkit näkywät kyllä camalaxi meidän silmäim edes/ cuitengin että HERran kelpais nijn tehdä/ ei pidä ihmisen hänen tiedollans sitä panetteleman ja parjaman. v. 21. Ja cosca hän sinne tuli ja sattui Elisan luihin) Ei tästä seura/ että meidän pitä palweleman pyhain jätöxitä eli cuoluitten luita/ ja andaman idzem pelegrimin waelluxille pyhain hautain tygö/ nijncuin heillä olis jocu woima autta jongun terweyteen/ elickä muuta sencaltaist. Sillä 1. ei ollut kengän wienyt tätä cuollutta sinne sillä luulolla/ että hänen piti siellä wircoman/ waan hän tuli muutoin tapaturmast heitetyxi Elisan hautaan. 2. ei ollut näillä luilla idzestäns se woima/ että he taisit wirgotta/ waicka cuca nijhin olis sattunut: sillä sijtte olis kyllä monda sinne wiety/ ja wirgounut/ waan Jumala tahdoi sen erän anda nijn tapahtua. 3. teke Jumala toisinans sencaltaisita tunnustähtiä pyhain luiden eli jätösten cautta/ ei että nijtä palwellaisin ja jumalina pidetäisin/ waan että uscotaisin heidän olluen Jumalan ystäwät ja oikiat opettajat nijncauwan cuin he elit/ ja seurataisin heidän opetustans/ nijnpaljo cuin se Jumalan/ oman sanan cansa yhteen tule ja sopi.

XIV. Lucu .

AMasia tappa palwelians jotca hänen Isäns surmaisit/ v. 5. lyö Edomerit/ v. 7. haasta Joaxen sotaan/ v. 8. woitetan/ fangixi saadan

2 Cuningasten Kirja

ja Jerusalem ryösetän/ v. 11. Jerobeam tule Israelin Cuningaxi/ v. 16. Amasia tapetan/ v. 17. Asaria tule Cuningaxi/ v. 21. HERra autta Israeli hänen cauttans sanans ja lupauxens tähden/ v. 25. Sacharia tule Cuningaxi/ v. 28.

14:1 TOisna Joaxen Joahaxen pojan Israelin Cuningan vuonna/ tuli Amasia Cuningaxi/ Joaxen Judan Cuningan poica.

14:2 Hän oli wanha wijsi ajastaica colmatta kymmendä/ cosca hän tuli Cuningaxi/ ja hallidzi yhdexän ajastaica colmattakymmendä Jerusalemissä. Hänen äitins cudzuttin Joadan Jerusalemist.

14:3 Ja hän teki cuin HERralle hywästi kelpais/ ei cuitengan nijncuin hänen Isäns Dawid/ waan caiketi nijncuin hänen Isäns Joas oli tehnyt/ nijn myös hän teki:

14:4 Sillä ne corkeudet ei ollet pannut pois/ mutta Canssa wielä uhraisit ja suidzutit corkeuxis.

14:5 Ja cosca waldacunda hänen kädesäns wahwistui/ löi hän palwelians/ jotca Cuningan hänen Isäns tappanet olit.

14:6 Mutta tappaitten lapsia ei hän surmannut/ nijncuin kirjoitettu on Mosexen Lakikirjas/ josa HERra käskenyt oli ja sanonut: Isät ei pidä cuoleman lastens tähden/ ja lapset ei pidä cuoleman Isäins tähden/ waan jocainen pitä cuoleman oman syndins tähden.

14:7 HÄn löi myös kymmenen tuhatta Edomeriä suolalaxos/ ja woitti Selan Caupungin sodalla/ ja cudzui hänen Jaktheel tähän päiwän asti.

14:8 Silloin lähetti Amasia sanansaattajat Joaxen Joahaxen pojan Jehun pojan Israelin Cuningan tygö/ ja käski hänelle sanoa: tule ja cadzelcam toinen toistam.

14:9 Mutta Joas Israelin Cuningas lähetti Amasian Judan Cuningan tygö/ ja andoi hänelle sanoa: Orjantappurapensas cuin Libanonis on/ lähetti Cedripuun tygö Libanonijn/ ja andoi hänelle sanoa: anna

tyttäres minun pojalleni emännäxi/ mutta medzän eläimet kedolla Libanonin medzäs juoxit orjantappuran päällen ja maahaan tallaisit hänen.

14:10 Sinä olet lyönyt Edomerit/ sijtä paisu sinun sydämes/ pidä se ylistys/ ja ole cotonas/ mixis edzit wahingota caatuaxes/ ja Juda sinun cansas?

14:11 Mutta Amasia ei totellut händä. Nijn meni Joas Israelin Cuningas ylös/ ja he näit toinen toisens/ hän ja Amasia Judan Cuningas BethSemexes/ joca Judaas on.

14:12 Mutta Juda lyötin Israelildä/ nijn että jocainen pakeni heidän majoins.

14:13 Ja Joas Israelin Cuningas otti Amasian Judan Cuningan Joaxen Ahasian pojan pojan BethSemexes kijnni/ ja tuli Jerusalemin/ ja cukisti Jerusalemin muurit Ephraimin portist culmaporttin asti/ neljän sadan kynärän pituudelta.

14:14 Ja otti caiken cullan ja hopian ja astiat/ jotca löyttin HERran huonest/ ja Cuningan huonen tawaroist/ ja wielä hänen lapsens pantixi/ ja palais Samariaan.

14:15 Mitä enämbi Joaxest sanomist on/ mitä hän tehnyt on/ ja hänen wäkeydestäns/ ja cuinga hän Amasian Judan Cuningan cansa sodei/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.

14:16 Ja Joas nuckui Isäins cansa/ ja haudattin Samarias Israelin Cuningasten secaa/ Ja hänen poicans Jerobeam tuli Cuningaxi hänen siaans.

14:17 MUtta Amasia Joaxen Judan Cuningan poica/ eli Joaxen Joahaxen Israelin Cuningan pojan cuoleman jälken/ wijsitoistakymmendä ajastaica.

14:18 Mitä enämbi Amasiast sanomist on/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.

14:19 Ja he teit lijton händä wastaan Jerusalemissä/ mutta hän pakeni Lachixeen/ ja he lähetit hänen peräns Lachixeen/ ja tapoit hänen siellä.

2 Cuningasten Kirja

14:20 Ja he weit hänen siellä hewoisilla pois/
ja hän haudattiin Jerusalemissa Dawidin
Caupungissa hänen Isänsä ohien.

14:21 Ja koko Judan kansa otettiin Azarian
kuudentoistakymmenen ajastajan vanhana/
ja tehtiin hänen Cuningaxi hänen Isänsä Amasian
siaan.

14:22 Hän rakensi Elathin/ ja saatti sen jälle
Judan ala/ sijttecuin Cuningas hänen Isänsä
cansa nukkunut oli.

14:23 Wäidendenätoistakymmenenä
Amasian Judan Cuningan Joaxen pojan
wuonna/ oli Jerobeam Joaxen poika Israelin
Cuningas Samarias/ yhden ajastajan
wijdettäkyymmendä.

14:24 Ja teki paha HERran edes/ ja ei lacannut
caikista Jerobeamin Nebathin pojan synneist/
joka Israelin saatti syndiä tekemän.

14:25 Hän otti Israelin maan rajat jälle
Hemathin hamman meren asti/ joka on sillä
tasaisella kedolla/ HERran Israelin Jumalan
sanan jälkeen/ josta hän sanonut oli hänen
palwelians Jonan Prophetan kautta Amithain
pojan/ joka oli GathHepherist.

14:26 Sillä HERra näki Israelin suuren
wihelijäisyyden/ niin että ne suljetut ja hyljättyt
olit myös pois/ ja ei yhtään auttajat ollut
Israelis.

14:27 Ja HERra ei ollut sanonut tahtowans
pyhkiä Israelin nime taiwan alda pois/ mutta
autti heitä Jerobeamin Joaxen pojan kautta.

14:28 Mitä enämbi Jerobeamist sanomist on/
ja caikista cuin hän tehnyt on/ ja hänen
wäkewydestäns/ cuinga hän sotinut on/ ja
cuinga hän otti Damascun jälle ja Hemathin
Judalle Israelis/ cadzo/ se on kirjoitettu
Israelin Cuningasten Aicakirjas.

14:29 Ja Jerobeam nukkui hänen Isänsä
Israelin Cuningasten cansa/ ja hänen poicans
Sacharia tuli Cuningaxi hänen siaans.

*Vers.12. Mutta Juda lyötiin) Täsä nähdän
cuinga ne sodat menestywät/ jotca ylpeydest*

*ja ilman tarpellist syytä aljetan. Cadzo 20. cap.
Exod. v. 1.*

XV. Lucu .

*ASaria Judan Cuningas hallidze 52. ajastaica/
ja teke mitä HERralle kelpa/ v. 1. hänen
peräns tule hänen poicans Jotham/ v. 5.
Sacharia Israelin Cuningas hallidze 6.
Cuucatta/ v. 8. Sallum tappa hänen HERran
sanan jälkeen/ v. 10. hallidze yhden
Cuucauden/ v. 13. lyödän Menahemild/ v. 14.
joka hallidze 10. ajastaica/ v. 17. Phul Assyrian
Cuningas tule Israeli wastan/ jolle Menahem
anda tawaran/ että hän hänen wahwista
waldacundaan/ v. 19. Pekahja on Cuningasna
2. ajastaica/ v. 22. tapetan Pekahld/ joka on
Cuningasna 20. ajastaica/ v. 25. Thiglath P.
Assyrian Cuningas woitta Galilean ja koko
Nephtalin/ v. 29. tapetan Hosealda/ joka tule
Cuningaxi/ v. 30. Jotham Judan Cuningas
hallidze 16. ajastaica/ ja teke hywä/ v. 32.
hänen jälkens tule Ahas/ v. 38.*

15:1 SEidzemendenäcolmattakymmenenä
Jerobeamin Israelin Cuningan wuonna tuli
Asaria Amasian Judan Cuningan poika
Cuningaxi.

15:2 Ja kuudentoistakymmenen ajastaicainen
oli hän tullesans Cuningaxi/ ja hän hallidzi
caxi wuotta cudettakymmendä Jerusalemissä/
hänen äitins cuduttin Jechalia Jerusalemissä.

15:3 Ja hän teki cuin HERralle hywäst kelpais/
caiketi niin cuin hänen Isänsä Amasia.

15:4 Paidzi sitä ettei he luopunet corkeuxist/
sillä Canssa uhraisit ja suidzuitit wielä
corkeuxis.

15:5 Ja HERra waiwais Cuningast/ niin että
hän oli spitalis cuolemans asti/ ja asui
erinomaises huones. Mutta Jotham Cuningan
poika hallidzi huonen/ ja duomidzi Canssa
maalla.

15:6 Mitä enämbi Asariast sanomist on/ ja

2 Cuningasten Kirja

caikist cuin hän tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.

15:7 Ja Asaria nuckui Isäins cansa/ ja haudattin Isäins tygö Dawidin Caupungijn/ ja hänen poicans Jotham tuli Cuningaxi hänen siaans.

15:8 CAhdexandena neljättäkymmendenä Asarian Judan Cuningan vuonna/ oli Sacharia Jerobeamin poica Israelin Cuningas cuusi Cuucautta Samarias.

15:9 Ja teki paha HERran edes/ nijncuin hänen Isäns tehnet olit/ ja ei luopunut Jerobeamin Nebathin pojan synneist/ joca Israelin saatti syndiä tekemän.

15:10 Ja Sallum Jabethin poica teki lijton händä wastan/ ja löi hänen Canssan edes/ tappoi hänen ja tuli Cuningaxi hänen siaans.

15:11 Mitä enämbi Sachariast sanomist on/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.

15:12 Ja tämä oli se cuin HERra Jehulle puhunut oli/ sanoden: sinun lapses pitä istuman Israelin istuimella neljänden polwen asti/ ja se tapahtui nijn.

15:13 JA Sallum Jabexen poica tuli Cuningaxi yhdexändenäneljättäkymmendenä Usian Judan Cuningan vuonna/ ja hallidzi Cuucauden Samarias:

15:14 Sillä Menahem Gadin poica meni ylös Thirsast/ ja tuli Samariaan/ ja löi Sallumin Jabexen pojan Samarias/ tappoi hänen ja tuli Cuningaxi hänen siaans.

15:15 Mitä enämbi Sallumist sanomist on/ ja hänen lijstostans jonga hän teki/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.

15:16 Silloin löi Menahem Tiphsan ja caicki jotca siellä olit/ ja heidän rajans Thirsast/ ettei he händä tahtonet päästä sisälle/ ja löi caicki heidän rascat waimons/ ja rewäis ne ricki.

15:17 YHdexändenä neljättäkymmendenä Asarian Judan Cuningan vuonna/ oli Menahem Gadin poica Israelin Cuningas kymmenen vuotta Samarias.

15:18 Ja teki paha HERran edes/ ja ei luopunut elinaicanans Jerobeamin Nebathin pojan synneist/ joca Israelin saatti syndiä tekemän.

15:19 Ja Phul Assyrian Cuningas tuli maacundan/ ja Menahem andoi Phullin tuhannen leiwiskätä hopiata/ että hän olisi pitänyt hänen cansans/ ja wahwistais händä waldacundaan.

15:20 Ja Menahem pani hopiaweron rickaimbain päälle Israelis/ että idzecukin heistä andais wijsikymmendä hopiaSicli Assyrian Cuningalle. Nijn meni Assyrian Cuningas cotia jällens/ ja ei jäänyt maalle.

15:21 Mitä enämbi Menahemist sanomist on/ ja caikista cuin hän tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.

15:22 Ja Menahem cuoli hänen Isäins cansa/ ja Pekahja hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans.

15:23 WIidendenäkymmendenä Asarian Judan Cuningan vuonna oli Pekahja Menahemin poica Israelin Cuningas caxi vuotta Samarias.

15:24 Ja teki paha HERran edes: sillä ei hän luopunut Jerobeamin Nebathin pojan synneist/ joca Israelin saatti synditä tekemän.

15:25 Ja Pekah Remalian poica hänen Ruhtinans teki lijton händä wastan/ ja löi hänen cuoliaxi Cuningan huones Samarias/ Argobin ja Ariehn cansa/ ja wijsikymmendä miestä hänen cansans Gileadin lapsist. Ja cosca hän oli hänen tappanut/ tuli hän Cuningaxi hänen siaans.

15:26 Mitä enämbi Pekahjast sanomist on/ ja caikist cuin hän tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.

15:27 TOisna cuudettakymmendä Asarian Judan Cuningan vuonna/ oli Pekah Remalian poica Israelin Cuningas Samarias caxikymmendä vuotta.

15:28 Ja teki paha HERran edes/ sillä ei hän luopunut Jerobeamin Nebathin pojan synneist/ joca Israelin syndiä saatti tekemän.

2 Cuningasten Kirja

15:29 PEkahn Israelin Cuningan aicana tule Tiglath Pillester Assyrian Cuningas/ ja otti Hionin/ AbelBethMaechan/ Janohan/ Kedexen/ Hasorin/ Gileadin/ Galilean ja caiken Nephtalin maan/ ja wei Assyriaan.

15:30 Ja Hosea Elan poica teki Pekaht Remalian poica wastan lijton/ ja löi hänen cuoliaksi/ ja tuli Cuningaxi hänen siaans/ cahtenakymmendenä Jothamin Usian pojan vuonna.

15:31 Mitä enämbi Pekaht sanomist on/ ja caikist cuin hän tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin Cuningasten Aicakirjas.

15:32 TOisna Pekahn Remalian pojan Israelin Cuningan vuonna/ tuli Jotham Usian Judan Cuningan poica Cuningaxi.

15:33 Ja wijden colmattakymmenen ajastaicainen oli hän tullesans Cuningaxi/ ja hallidzi cuusitoistakymmendä ajastaica Jerusalemis/ hänen äitins cudzuttin Jerusa Zadochin tytär.

15:34 Ja teki cuin HERralle hywäst kelpais/ caiketi nijncuin hänen Isäns Usia tehnyt oli.

15:35 Paidzi ettei hän luopunut corkeuxist: sillä Canssa uhrais ja suidzutti wielä corkeuxis/ hän rakensi HERran huonen corkian portin.

15:36 Mitä enämbi Jothamist sanomist on/ ja caikist cuin hän tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.

15:37 SIlloin rupeis HERra lähettämän Judalle Rezin Syrian Cuningan/ ja Pekahn Remalian pojan.

15:38 Ja Jotham nuckui Isäins cansa/ ja haudattin Isäins tygö/ hänen Isäns Dawidin Caupungijn/ ja Ahas hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers.1. Asaria) Tämä Asaria cudzutan myös Usiaksi/ nijncuin nähdän 2. Par. 26. cusa hänen elämäns lawiammalda kirjoitetan.

XVI. Lucu .

AHas hallidze 16. ajastaica/ ja teke paha HERran edes/ käyttä poicans tulen läpidze/ ja uhra caickein wiherjäisten puiden alla/ v. 1. Rezin Syrian Cuningas tule Pekahn Israelin Cuningan cansa Jerusalemita wastan/ v. 5. Ahas lähettä lahjoja Tiglathille Assyrian Cuningalle/ joca lyö Syrialaisi/ v. 7. Ahas lähte händä wastan Damascuun/ näke siellä Altarin/ ja anda tehdä sencaltaisen Jerusalemis/ v. 10. Otta waskiAltarit pois/ jotca SALomo oli andanut tehdä/ v. 14. kärke uhrata Pappein udella Altarilla/ v. 15. otta Templist monda muuta cappaletta pois/ v. 17. cuole/ ja Hiskia tule Cuningaxi hänen peräns/ v. 20.

16:1 SEidzemendenätoistakymmendenä Pekahn Remalian pojan vuonna/ tuli Ahas Jothamin Judan Cuningan poica Cuningaxi.

16:2 Cahdenkymmenen ajastaicainen oli Ahas tullesans Cuningaxi/ ja hallidzi cuusitoistakymmendä ajastaica Jerusalemis/ ja ei tehnyt cuin oli kelwollinen HERralle hänen Jumalallens/ nijncuin Dawid hänen Isäns.

16:3 Sillä hän waeli Israelin Cuningasten tiellä/ ja käytti poicans tulen läpidze/ pacanoitten cauhistuxen jälkeen/ jotca HERra Israelin lasten edest oli ajanut ulos.

16:4 Uhraeli ja suidzutti corkeuxilla ja cuckuloilla/ ja caickein wiherjäisten puiden alla.

16:5 Silloin matcusti Rezin Syrian Cuningas/ ja Pekaht Remalian poica Israelin Cuningas Jerusalemin sotiman/ ja pijiritit Ahaxen/ ja ei cuitengan woittanet händä.

16:6 Silloin myös Rezin Syrian Cuningas sai Syrialaisille Elothin jällens/ ja ajoi Judalaiset Elohist ulos/ mutta Syrialaiset tulit Elothijn/ ja asuit sijnä tähän päiwän asti.

16:7 MUTta Ahas lähetti sanoman Tiglath Pillesterille Assyrian Cuningalle/ ja käski hänelle sanoa: minä olen sinun palwelias ja

2 Cuningasten Kirja

poicas/ matcusta tänne ja wapada minua Syrian ja Israelin Cuningan kädest/ jotca owat nosnet minua watan.

16:8 Ja Ahas otti culda ja hopena/ cuin hän löysi HERran huonest/ ja Cuningan huonen tawaroist ja lähetti Assyrian Cuningalle lahjoja.

16:9 Ja Assyrian Cuningas cuuli händä/ ja meni Damascuun/ ja woitti sen/ ja wei heidän Kirrijn/ ja löi Rezin cuoliaksi.

16:10 JA Cuningas Ahas matcusti Tiglath Pilleseri Assyrian Cuningasta watan Damascuun/ ja cuin hän näki yhden Altarin Damascus/ lähetti Cuningas Ahas sen cuwan ja muodon Papille Urialle/ nijncuin se tehty oli.

16:11 Nijn rakensi Pappi Uria Altarin/ ja teki caicki sen jälkeen cuin Ahas Cuningas hänelle oli lähettänyt Damascust/ ja näin teki Uria Pappi siihenasti cuin Ahas Cuningas tuli Damascust.

16:12 Ja cuin Cuningas tuli ja näki Altarin/ uhrais hän sillä.

16:13 Ja sytytti sen päälle polttouhrins ja ruocauhrins/ ja caasi sen päälle hänen juomauhrins ja kijtosuhrins weren/ cuin hän uhrais/ andoi hän prijscotta Altarille.

16:14 Mutta waskiAltarin/ cuin HERran edes seisoi/ otti hän pois/ nijn ettei se seisonut Altarin ja HERran huonen wälillä/ waan pani Altarin siwulle pohjan puoleen.

16:15 Ja Cuningas Ahas käski Urialle Papille/ sanoden: sillä suuremmalla Altarilla pitä sinun uhraman polttouhrin huomeneltain/ ja ruocauhrin ehtona/ ja Cuningan polttouhrin ja hänen ruocauhrins/ ja caiken maan Canssan polttouhrin/ heidän ruocauhrins ja juomauhrins/ ja caiken polttouhrin weren/ ja caickein muiden uhrein/ pitä sinun prijscottaman siihen päälle/ waan minä ajattelen mitä minä teen waskiAltarin cansa.

16:16 Uria Pappi teki caicki cuin Ahas Cuningas hänelle käsenyt oli.

16:17 Ja Cuningas Ahas särki istuimen siwut/

ja sijrsi cattilan ylhähdä/ ja hän otti meren nijstä waskihärjistä pois/ jotca sen alla olit/ ja pani ne kiwipermannolle.

16:18 Sitälikin Sabbathin peitoxen/ jonga he huoneseen rakendanet olit. Ja Cuningan huonen sisällekäytävän käänsi hän HERran huonen puoleen/ Assyrian Cuningan mielen noutexi.

16:19 Mitä enämbi Ahaxest sanomist on/ ja mitä hän tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.

16:20 Ja Ahas nuckui Isäins cansa/ ja haudattin Isäins tygö Dawidin Caupungijn/ ja Hiskia hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers.5. Ja ei cuitengan woittanet händä) waicka Ahas hänen jumalattomudellans sen kyllä ansainnut oli/ nijn taisi cuitengin olla monda jumalista Caupungis/ joiden tähden Jumala händä säästi. v. 16. Uria Pappi teki caicki cuin Ahas Cuningas hänelle käski) Täsä asias tämä ylimmäinen Pappi sangen suurest erhetyi/ että hän cuuli Cuningast epäjumalan palweluxen rakendamises: sillä hänen piti enä cuuleman Jumalata cuin ihmisitä/ ja estämän sitä/ Act. 4:19. ja Canssa olis tehnyt oikein/ jos he olisit eroittanet idzens hänestä täsä asias/ ja ei yhtän uhri siihen candanet/ waan paremmin olisit kärsinet mitä heidän päällens olis joutunut: sillä mitä Papit Lain jälkeen opettawat/ sitä olem me welcapäät cuuleman/ Deut. 17:10. ja ei muutoin/ Ierm. 23:16.

XVII. Lucu .

HOsea hallidze yhdexän ajastaica/ ja teke paha/ v. 1. Cuningas Salmanassar Assyriast teke hänen idzellens werollisexi/ v. 3. mutta cuin Hosea ei anna sitä cuin hänen tule/ palaja hän ja woitta Samarian/ ja wie Israelin Assyriaan pois/ v. 4. Sillä cosca Israel ricko

2 Cuningasten Kirja

HERra wastan/ v. 7. ja hän neuwo heitä parannukseen/ ja ei he tottele sitä/ v. 13. wihastu hän ja heittä heidän caswons edest pois/ v. 18. Cui muu Canssa pannan Samariaan/ jotca ei HERra pelkä/ lähettä hän Lejonit jotca repelewät monda cuoliaxi/ v. 24. he saawat yhden nijstä fangituist Papeist/ jotca heille opettawat HERran Lain. v. 27. He pitäwät myös heidän epäjumalans/ ja nijn on heillä secoitettu Jumalan palwelus/ v. 29.

17:1 TOisna toistakymmendä Ahaxen Judan Cuningan vuonna/ hallidzi Hosea Elan poica Israelin Samarias yhdexän ajastaica.

17:2 Ja teki paha HERran edes/ mutta ei cuitengan nijncuin Israelin Cuningat/ jotca hänen edelläns olit.

17:3 Händä wastan sodei Salmanassar Assyrian Cuningas/ ja Hosea tuli hänelle alemmaisexi/ nijn että hän andoi hänelle lahjoja.

17:4 Mutta cosca Assyrian Cuningas sai tietä Hosean tehnexi hänen cansans lijton/ lähetti hän sanan Soolle Egyptin Cuningalle/ ja ei lähettänyt Assyrian Cuningalle lahjoja wuosi wuodelda/ nijn pijritti Assyrian Cuningas hänen/ ja pani hänen fangihuoneseen.

17:5 Ja Assyrian Cuningas meni caickeen sijhen maacundaan ylös/ ja tuli Samariaan/ ja pijritti sen colmexi ajastajaxi.

17:6 Mutta yhdexännellä Hosean ajastajalla woitti Assyrian Cuningas Samarian/ ja wei Israelin Assyriaan/ ja pani heidän Halaan/ ja Haborijn Gosan wirran tygö/ ja Mederein Caupungeihin.

17:7 Mutta silloin cuin Israelin lapset syndiä teit HERra heidän Jumalatans wastan/ joca heidän Egyptin maalda johdattanut oli Pharaon Egyptin Cuningan käsist/ ja he pelkäisit wieraita jumalita.

17:8 Ja waelsit pacanoitten tapain jälkeen/ jotca HERra oli ajanut Israelin lasten edest ulos/ ja nijncuin myös Israelin Cuningat teit.

17:9 Ja Israelin lapset caunistit heidän asians HERra heidän Jumalatans wastan/ jotca ei cuitengan hywät ollet/ nimittäin/ että he rakensit heillens corkeuxia jocaizis Caupungeis/ sekä linnois/ että wahwois Caupungeis.

17:10 Ja rakensit padzaita ja medzistöitä caikilla corkeilla wuorilla/ ja caikein wiherjäisten puiden alla.

17:11 Ja he suidzutit caikis corkeuxis/ pacanoitten tawan jälkeen/ jotca HERra heidän edestäns oli ajanut pois. Ja teit myös hirmuisia töitä/ joilla he wihoitit HERran.

17:12 Ja palwelit epäjumalita/ joista HERra heille oli sanonut: sencaltaisita ei teidän pidä tekemän.

17:13 Ja cosca HERra todisti Israeli ja Judat wastan/ caickein Prophetain ja Näkiäin cautta/ ja andoi heille sanoa: palaitca teidän wäärildä teidän/ ja pitäkät minun käskyni ja oikeuteni/ caiken sen Lain jälkeen/ cuin minä teidän Isillen käskenyt olen/ ja myös minun palweliaini Prophetain cautta teille lähettänyt olen.

17:14 Ja ei he cuullet/ mutta olit niscurit nijncuin heidän esiisänskin/ jotca ei usconet HERran heidän Jumalans päälle:

17:15 Sitälikin cadzoit he myös hänen käskyns ja lijttos ylöns/ cuin hän heidän Isäins cansa tehnyt oli/ ja hänen tunnustuxens/ cuin hän heidän seasans tunnusti/ ja waelsit heidän turhis menoisans/ ja teit turhia cuin pacanatkin heidän ymbärilläns/ joita HERra heitä oli tekimäst kiellänyt.

17:16 Mutta he hyljäisit caicki heidän HERrans Jumalans käskyt/ ja teit heillens caxi walettua wasickata ja medzistöitä/ ja rucoilit coco taiwallista sotajoucko/ ja palwelit Baalia.

17:17 Ja käytit heidän poicans ja tyttärens tulen läpidze/ ja pidit noituxia ja welhouxia/ ja myit idzens tekemän sitä cuin paha oli HERran edes/ händä wihoittaxens.

17:18 NIin wihastui HERra suurest Israelin

2 Cuningasten Kirja

päälle/ ja heitti heidän pois caswons edest/
nijn ettei yhtän heistä jäänyt/ waan Judan
sucucunda yxinäns.

17:19 (Ei myös Juda pitänyt hänen HERrans
Jumalans käskyjä/ waan waelsit Israelin tawan
jälken)

17:20 Sentähden hyljäis HERra caiken Israelin
siemenen/ waiwais heitä ja andoi ryöwärein
käsijn/ siihenasti että hän heidän caswons
edest heitti pois.

17:21 Sillä Israel oli eroitettu Dawidin
huonest/ ja he teit heillens Jerobeamin
Nebathin pojan Cuningaxi. Hän käänsi Israelin
HERrasta pois/ ja saatti heidän suurest syndiä
tekemän.

17:22 Ja njn waelsit Israelin lapset caikis
Jerobeamin synneis/ cuin hän tehnyt oli/ ja ei
lacannet sijtä.

17:23 Sijhenasti että HERra heitti Israelin
caswons edest pois/ nijncuin hän ennen
sanonut oli caickein palweliains Prophetain
cautta. Ja njn Israel oli culkiana omalda
maaldans Assyrias/ tähän päiwän asti.

17:24 JA Assyrian Cuningas andoi tulla Canssa
Babelist ja Cuthast/ ja Awast/ ja Hemathist/ ja
Sepharwaimist/ ja asetti heidän Samarian
Caupungeihin Israelin lasten siaan/ jotca
omistit Samarian/ ja asuit nijsä Caupungeis.

17:25 Mutta cosca he nijsä ensin rupeisit
asuman/ ja ei peljännet HERra/ lähetti HERra
Lejonit heidän secaans/ jotca heidän
surmaisit.

17:26 Ja he annoit sanoa Assyrian Cuningalle:
pakanat cuins tänne annoit tulla/ ja panit
Samarian Caupungeihin asuman/ ei tiedä
mitän maacun~an Jumalan säädyist/
sentähden lähetti hän Lejonit heidän secaans/
ja cadzo/ he surmawat heidän/ sentähden
ettei he mitän tiedä maacunnan Jumalan
säädyist.

17:27 MUTta Assyrian Cuningas käski/ ja
sanoi: wiekät sinne yxi Papeista/ cuin te sieldä
wienet oletta pois ne mengän sinne/ ja

asucan siellä/ ja opettacan heille maan
Jumalan tawat.

17:28 Nijn tuli yxi Papeista/ joca wiety oli
Samariast pois/ ja asui BethElis/ ja opetti
heille/ cuinga heidän piti pelkämän HERra.

17:29 Mutta joca Canssa teki idzellens
erinomaisen jumalan/ ja panit ne njhin
corkeuden huoneisin/ jotca Samarialaiset
tehnet olit/ jocainen Canssast omas
Caupungisans josa he asuit.

17:30 Mutta ne Babelist teit SuchotBenothin/
ne Chutist teit Nergelin/ ne Hemathist teit
Asiman.

17:31 Ne Awast teit Nibehan/ ja Tharthak/ ne
Sepharwaimist poldit heidän poicans
Adramelechin ja Anamelechin heidän
epäjumalains edes Sepharwaimis.

17:32 Mutta että he pelkäisit myös HERra/ teit
he heille pappeja corkeudelle nijstä
halwimmista heidän seasans/ jotca uhraisit
heidän corkeustens huoneis.

17:33 Ja cuin he näin pelkäisit HERra/ ja he
palwelit myös epäjumalita/ jocainen Canssa
tawans jälken/ custa he tullet olit.

17:34 Ja haman tähän päiwän asti tekewät he
tätä wanhan tawan jälken/ njn ettei he eikä
pelkä HERra/ eikä myös pidä heidän tapans ja
oikeuttans/ lain ja käskyn jälken/ cuin HERra
käski Jacobin lapsille/ jolle hän andoi IsraElin
nimen.

17:35 Ja HERra teki heidän cansans lijton/ ja
käski heitä sanoden: älkät peljätkö muita
jumalita/ ja älkät heitä cumartaco/ älkät heitä
palwelco/ älkät heille uhratco.

17:36 Mutta HERra joca teidän Egyptin
maalda suurella woimalla toi ulos/ ja ojetulla
käsiwarrella/ händä peljätkä/ händä rucoelca/
hänelle uhratca.

17:37 Ja pitäkät ne tawat/ oikeudet/ lait ja
käskyt/ cuin hän teille kirjoitta andanut on/
että te aina caikis paicois teette sen jälken/ ja
älkät peljätkö muita jumalita.

17:38 Ja älkät unhottaco sitä lijtto cuin hän

2 Cuningasten Kirja

teidän cansan teki/ ettet te pelkäis muita jumalita.

17:39 Mutta peljätäkä HERra teidän Jumalatan/ hän teitä autta teidän wihamiesten käsist.

17:40 Mutta ei he totellet sitä/ waan teit wanhan tawans jälkeen.

17:41 Ja näin nämät pacanat pelkäisit HERra/ ja palwelit myös heidän jumalitans. Nijn myös teit heidän lapsens/ ja lastens lapset/ cuin heidän Isänskin tehnet olit/ haman tähän päiwän asti.

Vers.18. Caswons edest) Jumalan caswo toisinans on Jumalan läsnäolemus ja armo/ nijncuin Psal. 51:13. älä minua heitä pois caswos edest. Toisinans se paicka cusa oikia Jumalan palwelus tehdän ja opetetän/ toisinans ne molemmat. Toisinans on se jolla Jumalan läsnäolemus ilmoitetän/ nijncuin ne pilwet ja tulipadzat/ jotca Israelin lasten edellä käwit corwes/ cadzo/ Deut. 4:37. v. 33. Ja he palwelit myös epäjumalita) Sentähden wihaisit Judalaiset Samarialaisi/ että cosca he tahdoit ymmärtä jongun joca oli palwelewanans sitä oikiata Jumalata/ ja cuitengin teki hänen lakians wastan palwellen muita jumalita/ nijn he cudzuit hänen Samarialaisexi/ nijncuin nähdän/ Ioh. cap. 8:48.

XVIII. Lucu .

HIschia hallidze 29. ajastaica/ ja teke hyvä. Otta caicki maan epäjumalat pois ja waskikärmen/ jonga edes he suidzutit/ v. 1. hänen aicanans wiedän Israel pois/ v. 9. händä wastan tule Sanherib Assyrian Cuningas/ jolle hän lähettä tawaran/ että hän menis matcaans/ v. 13. Sanherib lähettä RabSaken Jerusalemin eteen/ v. 17. anda sano Hiskian lähetyxelle/ ettei he luotais idzens Egyptin päälle/ v. 19. eli HERran/ v. 22. eli oman woimans päälle/ v. 23. waan andaisit idzens hänen alans/ v. 31. sillä ei yxikän jumala ole

pelastanut Canssans hänen käsistäns/ v. 33. jonga Hiskian palweliat sanowat hänelle/ v. 37.

18:1 COLmandena Hosean Elan pojan Israelin Cuningan ajastaicana/ tuli Hiskia Ahaxen Judan Cuningan poica Cuningaxi.

18:2 Ja hän oli wijdencolmattakymmenen ajastaicainen tullesans Cuningaxi/ ja hallidzi yhdexän ajastaica colmattakymmendä Jerusalemis/ hänen äitins cudzuttin Abi Sacharian tytär.

18:3 Ja teki sitä cuin otollinen oli HERran edes/ nijncuin hänen Isäns Dawid.

18:4 Hän cukisti corkeudet/ ja särki padzat/ ja häwitti medzistöt/ ja löi waskikärmen ricki/ jonga Moses tehnyt oli: sillä Israelin lapset suidzutit hänelle aina siihen päiwän asti/ ja he cudzuit hänen Nehusthan.

18:5 Hän turwais HERran Israelin Jumalaan/ nijn ettei yxikän hänen caltaisens ollut hänen jälkens/ ei myös hänen edelläns/ caickein Judan Cuningasten seas.

18:6 Hän rippui HERrasa/ ja ei luopunut hänestä/ ja piti hänen käskyns cuin HERra Mosexelle oli käsenyt.

18:7 Ja HERra oli hänen cansans/ ja cungapäin hän meni/ toimitti hän taitawast/ hän luowui myös Assyrian Cuningast/ ja ei ollut hänelle alemmainen.

18:8 Hän löi Philiterit Gasan asti/ ja heidän rajans/ linnasta wahwoin Caupungeihin asti.

18:9 NEljändenä Hiskian Cuningan vuonna (se oli seidzemes Hosean Elan pojan Israelin Cuningan vuosi) meni Salmanasser Assyrian Cuningas Samariata wastan ja pijritti sen.

18:10 Ja woitti colmen vuoden peräst/ cuudendena Hiskian vuonna (se on yhdexäs Hosean Israelin Cuningan vuosi) voitettin Samaria.

18:11 Ja Assyrian Cuningas wei Israelin Assyriaan/ ja pani heitä Halahn ja Haborin/ Gosanin wirran tygö Mederein Caupungeihin.

2 Cuningasten Kirja

18:12 Ettei he ollet cuuliaiset HERran heidän Jumalans änelle/ ja ricoit hänen lijttons/ ja caicki mitä Moses HERran palwelia käskenyt oli/ sitä ei he totellet eikä tehnet.

18:13 MUtta neljändenätoistakymmendenä Hiskian Cuningan vuonna/ meni Sanherib Assyrian Cuningas caickia Judan wahwoja Caupungeita wastan/ ja otti ne.

18:14 Nijn lähetti Hiskia Judan Cuningas Lachixeen Assyrian Cuningan tygö/ ja andoi hänelle sanoa: minä olen rickonut/ mene minun tyköäni pois/ mitäs panet minun päälleni/ sen minä kannan. Nijn pani Assyrian Cuningas Hiskian Judan Cuningan päälle/ colme sata leiwiskätä hopiata/ ja colmekymmendä leiwiskätä culda.

18:15 Nijn andoi Hiskia caiken sen hopian kuin HERran huones löyttin ja Cuningan huones.

18:16 Silloin särki Hiskia HERran Templin owet ja kiscot/ kuin hän idze oli andanut silata.

18:17 JA Assyrian Cuningas lähetti Thartanin/ ja ylimmäisen Camari palwelian/ ja RabSaken Lachixest Cuningas Hiskian tygö suuren wäen cansa Jerusalemiin/ ja he menit sinne. Ja tulduans sinne/ pidätit he lammicon wesijuoxun ylimmäisellä puolella/ kuin on ylhällä wanuttajan pellolla.

18:18 Ja cudzui Cuningan: nijn meni Eliachim Hilchian poica heidän tygöns ulos/ huonenhaldia/ ja Sebna kirjoittaja/ ja Joah Asaphin poica Cantzleri.

18:19 NIin sanoi RabSake heille: sanocas Cuningas Hiskialle: nijn sano se woimallinen Cuningas/ Assyrian Cuningas: mikä on tämä suuri rohkeus johon sinä luotat?

18:20 Ajatteletcos (waicka ne owat tyhjät puhet) neuwo ja woima olewan sotiaxes? mihingä sinä sinus luotat/ ettäs olet minusta luopunut?

18:21 Cadzo/ jos sinä uscallat sen särjetyn ruocosauwan päälle Egyptist? että se kuin noja idzens sen päälle/ se mene sisälle hänen

käteens/ ja läpidze pistä sen: nijn on Pharao Egyptin Cuningas caikille kuin luottawat hänen päällens.

18:22 Mutta jos te sanoisitte: me uscallam HERran meidän Jumalam päälle: eikö hän ole jonga corkeudet ja Altarit Hiskia cukistanut on? Ja sanoi Judalle ja Jerusalemille: tämän Altarin edes kuin on Jerusalemis pitä teidän cumartaman.

18:23 Lupa sijs nyt minun Herralleni Assyrian Cuningalle/ nijn minä annan sinulle kymmenen tuhatta hewoista/ jos sinä waiwoin taidat anda kuin nijllä radzastawat.

18:24 Cuinga sijs sinä taidat seisoa yhden edes nijstä caickein pienimmistä Herroista/ jotca owat minun Herrani alammaiset? Ja/ sinä luotat sinus Egyptin päälle/ waunuin ja radzasmiesten tähden?

18:25 Eli/ luuletcos että minä ilman HERrata tänne tullut olen/ häwittämän näitä Caupungeita? HERra on minun käskenyt: mene tätä maata wastan ja hucuta se.

18:26 NIin sanoi Eliachim Hilckian poica/ ja Sebna ja Joah RabSakelle: puhu sinun palweliais cansa Syrian kielellä (sillä me ymmärräm sen) ja älä puhu meidän cansam Judan kielellä/ Canssan cuulden kuin muurin päällä owat.

18:27 Mutta RabSake sanoi heille: ongo minun Herran lähettänyt minun sinun Herras tygö eli sinun tygös/ että minun sencaltaisia sanoja puhuman pitä? Ja nijden miesten tygö kuin muurin päällä istuwat/ että heidän pitä syömän oma locans teidän cansan/ ja juoman oma custans?

18:28 Nijn seiso RabSake/ ja huusi corkialla änellä Judan kielellä/ puhui ja sanoi: cuulcat sen woimallisen Cuningan ändä Assyrian Cuningan.

18:29 Näin sano Cuningas: älkät andaco Hiskian pettä teitän: sillä ei hän woi wapahta teitä minun käsistäni.

18:30 Ja älkän andaco Hiskia teidän turwata

2 Cuningasten Kirja

HERran päälle/ sanoden: HERra on totisest pelastawa teitä/ ja ei tämä Caupungi anneta Assyrian Cuningan käsijn.

18:31 Älkät cuulco Hiskiat/ sillä näin sano Assyrian Cuningas: Ottacat minun armon waskan/ ja tulcat minun tygöni/ nijn jocamies on syöpä wijnapuustans ja ficunapuustans/ ja on juopa hänen caiwostans.

18:32 Sijhenasti että minä tulen ja wien teitä siihen maahan/ joca teidän maan caldainen on/ josa jywiä/ wijna/ leipä/ wijnamäkiä/ öljypuita/ öljyä ja hunajata on/ nijn te elätte ja ette cuole/ älkät cuulco Hiskiat/ sillä hän pettä teidän/ cosca hän sano: HERra pelasta meitä.

18:33 Ongon myös pacanoitten jumalat pelastanet cukin maans Assyrian Cuningan käsist?

18:34 Cusa owat Hemathin ja Arphadin jumalat? cusa owat Sepharwaimin jumalat? Henan ja Iwan? owatco he Samaritan pelastanet minun käsistäni?

18:35 Cusa on jocu Jumala caiken maacunnan jumalten seas/ cuin maans on pelastanut minun kädestäni/ että HERra nyt pelasta Jerusalemin minun kädestäni?

18:36 Ja Canssa waickeni/ ja ei händä mitäkän wastannut/ sillä Cuningas oli käskenyttä ja sanonut: älkät händä wastatco.

18:37 Nijn tuli Eliakin Hilckian poica huonenhaldia/ ja Sebna kirjoittaja/ ja Joah Asaphin poica Cantzleri Hiskian tygö rewäistyillä waatteilla ja ilmoitit hänelle RabSaken sanat.

Vers.4. Nehusthan) Se on/ wähländä waskicappale/ mikä jumala se taita olla. Täsä on meillä erinomainen cuwa/ cuinga myös ne cappalet/ jotca Jumala idze on käskenyttä ja andanut tehdä toiseen astiaan/ taitan käytettä wäärin epäjumalan palwelukseen/ cuin nijden edes ruwetan cumarteleman ja suidzuttaman. Ja cosca nijn tapahtu/ ettei epäjumalan

palwelus muutoin taita heitetä pois/ nijn ne kyllä otettacon pois ja ricottacon/ se on wahwa/ ettei Jumala tahdo mingän cuwan cautta idzens rucoelda/ waan henges ja totuudes/ Ioh. 4. v. 25. HERra on minun käskenyttä) Tästä nähden cuinga pacanalliset owat heidän pitänet. Heidän epäjumalittens wastauxen jälkeen on he lähtenet Jerusalemin eteen/ ja ne olit luwannet heille menestyxen/ mutta he petettin nijncuin seurawainen cap. osotta.

XIX. Lucu .

CUningas Hiskia lähettä Prophetan Esaian tygö/ että hän rucoilis heidän edestäns/ v. 1. Esaias lohdutta händä Sanheribin siellä menewän pois ja tapettawan omas maasans/ v. 6. Sanherib saa cuulla Ethioperit tulewan/ lähte siellä pois/ v. 9. kirjoitta Hiskian tygö/ että hän luotais HERran päälle/ ja myötä andais/ v. 10. Hiskia rucoile HERran costa sita pilcka/ v. 14. HERra anda Esaian sano hänelle: että Assyrian Cuningas on corgottanut sydämens hänen tegoistans/ pane HERra rengan hänen nenäns/ ja wie hänen tacaperin/ etc. v. 20. se myös tapahtu: sillä HERran Engeli tappa sinä yönä heidän leirisäns 185000. miestä/ ja Sanherib mene cotia ja tapetan omilda pojildans/ v. 35.

19:1 COsca Cuningas Hiskia nämät cuuli/ rewäis hän waattens/ ja puki säkin päällens/ ja meni HERran huoneseen.

19:2 Ja hän lähetti Eliakimin huonenhaldian ja Sebnan kirjoittajan wanhimmitten Pappain cansa puettuna säkeillä Prophetan Esaian Amoxen pojan tygö.

19:3 Ja hän sanoi hänelle: näin sano Hiskia: tämä päiwä on waiwan/ toran ja häwäistyxen päiwä/ lapset owat synnyttämiseläns/ mutta ei ole woima synnyttä.

19:4 Jos HERra sinun Jumalas cuulis caicki

2 Cuningasten Kirja

RabSaken sanat/ jotca hänen Herrans Assyrian Cuningas on lähettänyt tänne/ pilcka puhuman eläwätä Jumalata wastan/ ja häwäisemän sanoilla/ cuin HERra sinun Jumalas cuullut on/ nijn corgota sinun rucouxes nijden edest cuin wielä jäänet owat?
19:5 COsca Cuningas Hiskian palweliat tulit Esaian tygö/
19:6 Sanoi Esaia heille: näin sanocat teidän herrallen: näin sano HERra: älä mitän peljästy nijden sanain tähden cuins cuullut olet/ joilla Assyrian Cuningan palweliat minua häwäisnet owat.
19:7 Cadzo/ minä annan hänelle hengen/ että hän saa cuulla sanoman/ ja palaja omalle maallens/ ja minä annan hänen caatua miecalla hänen maacunnasans.
19:8 Ja cosca RabSake palais/ löysi hän Assyrian Cuningan sotimast Libnat wastan: sillä hän oli cuullut hänen mennexi Lachixest pois.
19:9 Ja cosca hän sai cuulla Thirhakast Ethiopian Cuningast/ cadzo/ hän on mennyt sotiman sinua wastan/ nijn hän palais. JA lähetti sanan Hiskialle/ ja andoi hänelle sanoa:
19:10 Näin sanocat Hiskialle Judan Cuningalle: älä anna sinun Jumalas wietellä sinuas/ jonga päälle sinä idzes luotat/ ja sanot: ei Jerusalem anneta Assyrian Cuningan käteen.
19:11 Cadzo/ sinä olet cuullut/ mitä Assyrian Cuningat tehnet owat caikille maacunnille/ ja hucuttanet heitä/ ja sinä pelastettaisin?
19:12 Owatco myös pacanoitten jumalat pelastanet heidän/ jotca minun Isäni hucuttanet owat/ Gosanin/ Haranin/ Resephin ja Edenin lapset/ jotca Thelassarit olit?
19:13 Cusa on Hemathin Cuningas/ Arphadin Cuningas/ Sepharwaimin/ Henan ja Iwan Caupungin Cuningas?
19:14 COsca Hiskia oli ottanut kirjat sanansaattailda/ ja lukenut ne/ meni hän HERran huoneseen/ ja lewitti ne HERran eteen.

19:15 Ja rucoili HERran edes/ ja sanoi: HERra Israelin Jumala/ joca istut Cherubimin päällä/ sinä olet ainoastans Jumala/ caikis maan waldacunnis/ sinä olet tehnyt taiwan ja maan.
19:16 HERra cumarra corwas ja cuule/ awa silmäs ja näe: ja cuule Sanheribin sanat/ joca tänne on lähettänyt pilckaman eläwätä Jumalata.
19:17 Se on tosi HERra/ että Assyrian Cuningat owat häwittänet pacanat ja heidän maacundans.
19:18 Ja owat heittänet heidän Jumalans tuleen/ sillä ei ne ollet jumalat/ mutta ihmisten käten tegot/ puut ja kiwet/ sentähden owat he ne häwittänet.
19:19 Mutta sinä HERra meidän Jumalam/ auta meitä hänen kädestäns/ että caicki waldacunnat maalla tiedäisit sinun HERra ainoastans Jumalaxi.
19:20 NIin lähetti Esaia Amoxen poica Hiskian tygö/ ja andoi hänelle sanoa: näitä sano HERra Israelin Jumala: minä olen cuullut mitäsin minulda rucoillut olet/ Sanheribin Assyrian Cuningan tähden.
19:21 Nämät owat ne cuin HERra händä wastan puhunut on/ neidzy Zionin tytär cadzo sinun ylön/ ja pilcka sinua/ Jerusalemin tytär wäändelet päätäns sinun jälkes.
19:22 Ketäs olet pilcannut ja häwäisnyt? ketä wastans olet corgottanut änes? sinä olet nostanut sinun silmäs sitä pyhä wastan Israelis.
19:23 Sinä olet sanansaattaittes cautta häwäisnyt HERra/ ja sanonut: minä olen nosnut wuorten cuckuloille minun waunueni paljoudella Libanonin siwulle/ minä olen hacannut maahan hänen corkiat Cedripuuns/ ja walitut hongans/ ja olen tullut Carmelin medzän wijmeiseen majaan.
19:24 Minä olen caiwanut ja juonut muucalaiset wedet/ ja olen cuiwanut caicki meret minun jalwoillan.
19:25 Etkös ole cuullut minun näitä jo aica

2 Cuningasten Kirja

ennen tehnexi/ ja algusta minuani walmistanexi? mutta nyt olen minä sen andanut tapahtua/ että wahwat Caupungit pitäis cukistettaman häwinnexi kiwirouckioxi.

19:26 Ja ne jotca sijnä asuwat/ pitäis tuleman heicoxi peljästymän/ häpiämän ja tuleman nijncuin ruoho kedolla/ ja nijncuin wiherjäinen ruohon corsi caton päällä/ ja nijncuin tuulelda poltettu oras käytyäns ylös.

19:27 Minä tiedän sinun asuma sias/ sinun ulos ja sisällekäymises/ ja että kiucuidzet minua wastan.

19:28 Ettäs kiucuidzet minua wastan/ ja sinun ylpeydes on tullut minun corwini/ panen minä rengan sinun sieramijs ja suidzet sinun suuhus/ ja johdatan sinun sitä tietä myöden tacaperin/ jotas tulitkin.

19:29 JA tämä pitä oleman sinulle merkixi/ syö tällä ajastajalla sitä cuin tallattu on/ toisella ajastajalla sitä cuin idzestäns caswa/ colmannella ajastajalla kylwäkät ja leicackat/ ja istuttacat wijnapuita/ ja syökät heidän hedelmäns.

19:30 Ja Judan tytär joca pelastettu ja jäänyt on/ hänen pitä vielä nyt alda juurtuman/ ja ylhäldä hedelmöidzemän.

19:31 Sillä ne jäänet pitä käymän Jerusalemist ulos/ ja Zionin wuorest ne cuin pääsnet owat/ HERran Zebaothin kijwaus teke näitä.

19:32 Sentähden sano HERra Assyrian Cuningasta näin: ei hänen pitä tuleman tähän Caupungijn/ eikä yhtän nuolda sinne ambuaman/ ei myös yhtän kilpe tuoman sen eteen/ ja ei yhtän walli rakendaman sen ymbärille.

19:33 Mutta hänen pitä sitä tietä palajaman/ jota hän tullut on/ ja ei pitä hänen tähän Caupungijn pääsemän/ HERra sen sano.

19:34 Ja minä warjelen tämän Caupungin ja autan minun tähteni/ ja Dawidin minun palweliani tähden.

19:35 JA sinä yönä meni HERran Engeli ja tappoi Assyrian leiris/ sata

cahdexankymmendä ja wijsituhatta miestä. Ja cosca he silloin warhain huomeneltain nousit/ cadzo/ nijn caicki tie oli täynnä cuoluita ruumita.

19:36 Ja näin meni Sanherib Assyrian Cuningas matcaans/ palais ja oli Niniwes.

19:37 Ja cosca hän rucoili Nisrochin hänen jumalans huones/ nijn hänen poicans AdraMelech ja SarEzer tapoit hänen miecalla/ ja pakenit sijtte sieldä Araratin maacundaan: ja hänen poicans Assarhaddon tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers.28. Panen rengan sinun sieramijs) Nijn teke Jumala hänen seuracundans ja caickein jumalisten wiholisille/ ettei hän salli heitä edemmä tulla/ cuin hän tahto/ waan pane määrän heidän eteens/ cuingacauwan he kiucuidzewat. Ja cuin hän on widzannut omians/ otta hän widzan/ taitta sen ja heittä tuleen.

XX. Lucu .

Hiskia sairasta/ ja HERra anda Esaian sanoa hänen cuolewan/ v. 1. itke ja rucoile/ v. 2. HERra lähettä taas Esaian sanoman jatcawans hänen ikäns/ 15. ajastajaxi/ v. 4. sixi merkixi pitä hänen Säjärins warjo käymän 10. pykälätä tacaperin/ v. 9. Babelin Cuningas cuule sen ja lähettä hänelle sanan/ v. 12. Hiskia riemastu heidän cansans/ ja näyttä tawarans/ v. 13. Esaia ennusta caicki nämät/ ja hänen lapsens wietäwän Babelijn/ v. 14. Hiskia tyty sijhen/ cuole ja hänen poicans Manasse tule Cuningaxi/ v. 21.

20:1 Silloin sairasti Hiskia cuolemallans. Ja Propheta Esaia Amoxen poica tuli hänen tygöns/ ja sanoi hänelle: nijn sano HERra: cadzo huonettas/ sillä sinun pitä nyt cuoleman ja ei elämän.

20:2 Mutta hän käänsi caswons seinän

2 Cuningasten Kirja

puoleen/ rucoili HERra ja sanoi:

20:3 Ah HERra/ muista että minä olen uscollisest ja wagalla sydämellä waeldanut sinun edesäs/ ja tehnyt mikä sinulle otollinen ollut on: ja Hiskia itki hartast.

20:4 Mutta cosca Esaia ei ollut wielä puoliwälis Caupungista käynyt ulos/ tuli HERran sana hänen tygöns/ ja sanoi:

20:5 Palaja/ ja sano Hiskialle minun Canssani päämiehelle: näitä sano HERra/ sinun Isäs Dawidin Jumala: minä olen cuullut sinun rucouxes/ ja nähnyt sinun kyynes/ cadzo/ minä parannan sinun/ colmandena päiwänä pitä sinun menemän HERran huoneseen.

20:6 Ja minä lisän sinun ikääs wijsitoistakymmendä ajastaica/ ja wapadan sinun ja tämän Caupungin Assyrian Cuningan kädest/ ja warjelen tämän Caupungin minun tähteni/ ja minun palweliani Dawidin tähden.

20:7 JA Esaia sanoi: andacat minulle ficunarypelä. Ja cosca he hänelle ne andanet olit/ pani hän ne paisuman päälle/ ja hän tuli terwexi.

20:8 Hiskia sanoi Esaialle: mikä mercki siihen on/ että HERra minun paranda/ ja minun pitä menemän colmandena päiwänä HERran huoneseen?

20:9 Esaia sanoi: sinä saat tämän merkin HERralda/ että HERra teke mitä hän sanonut on. Pitäkö warjon käymän kymmenen pijrdo edeskäsin taicka kymmenen pijrdo tacaperin?

20:10 Ja hän sanoi: se on kewiä että warjo käy edeskäsin kymmenen pijrdo/ sitä en minä tahdo/ mutta että hän käwis kymmenen pijrdo tacaperin.

20:11 Nijn rucoili Esaia HERra/ ja warjo käwi kymmenen pijrdo tacaperin/ jotca hän oli käynyt edeskäsin Ahaxen Säjäris.

20:12 Silloin lähetti Brodäch Baledan Baledanin poica Babelin Cuningas kirjoituxen ja lahjoja Hiskialle: sillä hän oli cuullut Hiskian sairastanexi.

20:13 Ja Hiskia cuuli heitä/ ja osotti heille

coco tawarohuonens/ hopian/ cullan/ callit yrtit/ ja sen parhan öljyn/ ja asehuonen/ ja caicki mitä hänen tawaroisans oli. Ja ei mitän ollut hänen huonesans ja caikes hänen wallasans/ jota ei Hiskia heille osottanut.

20:14 Niin tuli Propheta Esaia Cuningas Hiskian tygö/ ja sanoi hänelle: mitä nämät miehet owat sanonet/ ja custa he owat tullet sinun tygös? Hiskia sanoi: he owat tullet Babelist caucaiselda maalda.

20:15 Hän sanoi: mitä he owat nähnet sinun huonesas? Hiskia sanoi: he owat nähnet caicki mitä minun huonesan on/ ja ei ole mitän minun tawaroisan/ jota en minä heille osottanut ole.

20:16 Nijn sanoi Esaia Hiskialle: cuule HERran sana:

20:17 Cadzos/ aica tule/ että caicki sinun huonestas wiedän pois Babelijn/ ja caicki mitä sinun esiisäs coonnet owat tähän päiwän asti/ ja ei jätetä mitän/ sano HERra.

20:18 Ja myös lapset jotca sinusta tulewat/ jotcas sijtät/ otetan Camaripalwelioixi Babelin Cuningan huoneseen.

20:19 Hiskia sanoi Esaialle: se on hywä cuin HERra puhunut on: ja sanoi wielä: olcon nijn/ jos waiwoin rauha ja uscollisus minun aicanani olis.

20:20 Mitä enämbi sanomist on Hiskias/ ja hänen woimastans/ ja mitä hän tehnyt on/ ja calalammicost ja wesiruuhist/ joilla hän weden johdatti Caupungijn/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.

20:21 Ja Hiskia nuckui hänen Isäins cansa/ ja Manasse hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers.1. Sinun pitä cuoleman) Hiskia olis jo ennen cuollut/ jos hän olis elänyt jumalattomast: sillä hän oli cuolemallans/ nijn ettei mitkän taitanet händä autta/ waan hänen loppuns oli tullut. Mutta että hän jumalisest oli elänyt ja rucoili Jumalalda sitä/

2 Cuningasten Kirja

jatcoi Jumala hänen ikäns. Josta nähdän ettei Ihmisen ikä ole nijn ehdottomast/ kijndiäst ja muuttamattomast sääty/ ettei se taita pidettä ja lyhettä/ senperäst cuin jocu elä/ etc. sillä Jumala on mones paicas hänen sanasans luwannut/ nijncuin Deut. 5:33. cap. 6:3. cap. 11:9. cap. 30:19. etc. että nijden jotca hänen käskyns pitävät/ pitä saaman cauwan elä. Ja neljännes käskys: Cunnioita Isäs ja äitiäs/ että cauwan eläisit. Ja taas uhca nijtä jotca hyljäwät hänen käskyns/ että heidän pitä pian huckuman. Deut. 4:26. cap. 7:4. Nijn myös/ Job. 21:21. Psal. 55:24. Wericoirat ja petoliset ei pidä tuleman heidän puoleen ikääns. Cuitengin on meidän elinaicam Jumalalle kyllä tiettäwä: sillä nijncuin hän tietä cuinga me tawoitam meidän elämäkertam/ nijn tietä myös hän kyllä hywin/ ja on sen jälkeen asettanut meidän loppum. Lue myös Iust. tästä asiasta 2. ad Orth. 33. v. 3. Muista) Cadzo/ Nehem. 13:22.

XXI. Lucu .

MANasse hallidze 55. ajastaica/ ja teke paha/ rakenda Baalin Altarin/ ja rucoile caicke taiwan joucko/ etc. ja teke pahemmin cuin pacanat/ v. 3. HERra sano Prophetains cautta tahtowans anda onnettomuden tulla Judaan ja Jerusalemijn/ nijncuin hän oli tehnyt Samarialle/ v. 10. Manasse wuodatta paljo wiatoinda werta/ v. 16. Cuole ja hänen poicans Amon tule Cuningaxi/ v. 17. hallidze caxi ajastaica/ ja waelda Isäns tiellä/ v. 19. hänen palwelians tappawat hänen/ v. 23. Josia tule Cuningaxi/ v. 26.

21:1 MANasse oli cahdentoistakymmenen ajastaicainen tullesans Cuningaxi/ ja hallidzi wijsi ajastaica cudettakymmendä Jerusalemis/ hänen äitins cudzuttin Hephziba.

21:2 Ja hän teki paha HERran edes pacanoitten cauhistuxen jälkeen/ jotca HERra

Israelin lasten edest oli ajanut pois.

21:3 Hän rakensi corkeuxet jällens/ jotca hänen Isäns Hiskia cukistanut oli/ ja nosti Baalin Altarin/ ja teki medzistön/ nijncuin Ahab Israelin Cuningas tehnyt oli/ ja cumarsi coco taiwan sotajoucko/ ja palweli nijtä.

21:4 Ja rakensi myös Altarin HERran huoneseen/ josta HERra sanonut oli: minä asetan minun nimeni Jerusalemijn.

21:5 Ja hän rakensi coco taiwalliselle sotajoucolle Altarit molembijn cartanoihin HERran huoneseen.

21:6 Ja käytti poicans tulen läpidze/ ja otti waarin linduin lauluist ja merkeist/ ja piti noitia ja merckein sanoita/ ja teki paljo paha HERran edes/ jolla hän hänen wihoitti.

21:7 Hän pani myös medzistöjumalan/ jonga hän tehnyt oli huoneseen/ josta HERra Dawidille ja hänen pojallens Salomolle sanonut oli: täsä huones ja Jerusalemis/ jonga minä walinnut olen coco Israelin sucucunnasta/ panen minä minun nimeni ijancaickisest.

21:8 Ja en lijcuta enämbi jalcoja sijtä maasta/ jonga minä heidän Isillens andanut olen. Cuitengin jos he pitävät ja tekewät caicki cuin minä heille käskenynt olen. Ja caiken sen lain cuin minun palwelian Moses heille käskenynt oli.

21:9 Mutta ei he totellet sitä/ waan Manasse wietтели heitä/ nijn että he teit pahemmin cuin pacanat/ jotca HERra Israelin lasten edest häwittänyt oli.

21:10 Silloin puhui HERra hänen palwelioittens Prophetain cautta/ ja sanoi:

21:11 Että Manasse Judan Cuningas on nämät cauhistuxet tehnyt/ jotca pahemmat owat cuin caicki ne cauhistuxet/ joita Amorrerit tehnet owat/ jotca hänen edelläns olit/ ja on myös saattanut Judan syndiä tekemän hänen epäjumalittens cansa.

21:12 Sentähden sano HERra Israelin Jumala näin: cadzo/ minä saatan wahingon Judan ja

2 Cuningasten Kirja

Jerusalemiin päälle/ että cuca ikänäns sen cuule/ pitä hänen molemmat corwans soiman.

21:13 Ja minä wedän Samarian mittausnuoran Jerusalemiin ylidze/ ja Ahabin huonen waagan/ ja wirutan Jerusalemiin nijncuin astiat wirutetan/ he wirutetan ja käättän ymbärins.

21:14 Ja minä heitän ne jäänet minun perimisestäni/ ja annan heidän wihamiestens käsijn/ että heidän pitä oleman caikille heidän wiholisillens saalixi ja ryöstöxi.

21:15 Että he teit niittä jotca ei minulle kelwannet/ ja owat minun wihoittanet sijtä päiwästä/ jona heidän Isäns läxit Egyptist/ tähän päiwän asti.

21:16 JA Manasse wuodatti paljo wiatoinda werta/ että Jerusalem siellä ja täällä täynäns oli/ ilman niittä syndejä joilla hän Judan saatti syndiä tekemän/ että he teit paha HERran edes.

21:17 Mitä enämbi Manassest sanomist on/ ja caikista cuin hän tehnyt on/ ja niistä synneistä cuin hän teki/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.

21:18 Ja Manasse nuckui hänen Isäns cansa/ ja haudattin hänen huonens krydimaahan/ joca oli Usan krydimaa/ ja hänen poicans Amon tuli Cuningaxi hänen siaans.

21:19 CAhden ajastaicainen colmattakymmendä oli Amon tullesans Judan Cuningaxi/ ja hallidzi caxi ajastaica Jerusalemis/ hänen äitins cudzuttin Mesulemeth Hazurin tytär Jathbast.

21:20 Ja teki sitä cuin HERralle ei kelwannut/ nijncuin hänen Isänskin Manasse tehnyt oli.

21:21 Ja hän waelsi caickia niittä teitä cuin hänen Isäns waeldanut oli/ ja palweli epäjumalita/ joita hänen Isäns palwellut oli/ ja cumarsi niittä.

21:22 Ja luowui HERrasta hänen Isäns Jumalasta/ ja ei waeldanut HERran tiellä.

21:23 Ja hänen palwelians teit lijton Amonita wastan/ ja tapoit Cuningan omas huonesans.

21:24 Mutta maacunnan Canssa löi caicki ne cuoliaksi/ jotca olit lijton tehnet Cuningas Amonita wastan. Ja Canssa teit Josian hänen poicans Cuningaxi hänen siaans.

21:25 Mitä Amon enämbi tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.

21:26 Ja hän haudattin hänen omaan hautaans Usan krydimaahan. Ja hänen poicans Josia tuli Cuningaxi hänen siaans.

XXII. Lucu .

Josia hallidze yhden ajastajan neljättäkymmendä/ v. 1. lähettä kirjoittajans Papin Hilikian tygö/ saaman coottuta raha parandaxens HERran huonetta/ v. 3. Hilikia anda hänelle HERran Lakikirjan/ jonga hän löytänyt oli/ v. 8. cuin Cuningas cuule sitä luettawan/ rewäise hän waattens/ ja lähettä HERralda kysymän/ v. 11. he tulewat Huldan Prophetissan tygö/ joca sano HERran andawan tulla caiken sen pahan Judalle/ cuin Lakikirjas kirjoitettu on/ heidän epäjumalan palweluxens tähden/ v. 14. mutta Cuningas Josian/ että hän nöyryttä idzens/ anda hän cogotta Isäns tygö/ ettei hän sitä näkis/ v. 18. se sanotan hänelle/ v. 20.

22:1 Josia oli cahdexan ajastaicainen tullesans Cuningaxi/ ja hallidzi yhden ajastajan neljättäkymmendä Jerusalemis/ hänen äitins cudzuttin Jedida Adajan tytär Bazkathist.

22:2 Ja teki sitä cuin HERran edes oli kelwollinen/ ja waelsi caikella hänen Isäns Dawidin tiellä/ ja ei poikennut oikialle eli wasemalle puolelle.

22:3 MUtta cahdexandena toistakymmendenä Cuningas Josian vuonna/ lähetti Cuningas Saphan Azalian pojan Mesullamin pojan kirjoittajans HERran huoneseen/ sanoden:

22:4 Mene ylimmäisen Papin Hilikian tygö/ ja anna hänen luke se raha cuin HERran huoneseen tuotu on/ ja owen wartiat

2 Cuningasten Kirja

Canssalda coonnet owat.

22:5 Että ne annetaisin teettäille/ jotca HERran huoneseen asetetut owat/ ja he andawat työwäelle/ jotca työtä tekewät HERran huones/ ja parandawat mitä HERran huones langennut on.

22:6 Nimittäin/ puusepille/ rakendaille/ muuraille/ ja nijlle jotca hirsii ja wuoltuja kiwiä ostaman pitä huonen parannuxexi.

22:7 Waan ei cuitengan yhtän lucua pidä heildä waadittaman nijstä rahoista/ jotca heidän käsijns owat annetut/ waan heidän pitä uscollisest nijtä toimittaman.

22:8 JA ylimmäinen Pappi Hilkiä sanoi Saphanille kirjoittajalle: minä löysin Lakikirjan HERran huonest: ja Hilkiä andoi kirjan Saphanille/ ja hän luki sen.

22:9 Ja Saphan kirjoittaja tuli Cuningan tygö/ ja ilmoitti hänelle/ ja sanoi: sinun palwelias owat coonnet ne rahat jotca HERran huones löytyt owat/ ja owat ne jacanet työwäelle/ jotca asetetut owat HERran huoneseen.

22:10 Ja Saphan kirjoittaja puhui Cuningalle/ ja sanoi: Hilkiä Pappi andoi minulle yhden kirjan: ja Saphan luki sen Cuningan edes.

22:11 Cosca Cuningas cuuli Lakikirjan sanat/ rewäis hän waattens.

22:12 Ja Cuningas käski Papin Hilkian/ ja Ahikamin Saphanin pojan/ ja Achborin Michajan pojan/ ja Saphanin kirjoittajan/ ja Asajan Cuningan palwelian/ sanoden:

22:13 Mengät ja kysykät HERralle minun puolestani/ Canssan ja coco Judan puolesta/ tämän kirjan sanoista joca löytty on: sillä se on julma HERran wiha joca meidän päällem syttynyt on/ ettei meidän Isäm ole cuuliaiset ollet tämän kirjan sanoille/ että he olisit tehnet nijtä caickia kuin sijnä kirjoitettu oli.

22:14 NIin meni Hilkiä Pappi/ Ahakam/ Achbor/ Saphan ja Asaja Prophetissan Huldän tygö/ Sallumin Thicuan pojan emännän/ Harhamin pojan/ waatetten wartian (ja hän asui Jerusalemis toisella puolella) ja he puhuit

hänelle.

22:15 Mutta hän sanoi heille: näitä sano HERra Israelin Jumala: sano sille miehelle joca teidän minun tygöni lähettänyt on:

22:16 Nijn sano HERra: cadzo/ minä saatan onnettomuden tähän siaan/ ja hänen asuwaisillens/ caicki Lain sanat/ cuin Judan Cuningas on andanut edesäns luke.

22:17 Että he owat luopunet minusta ja suidzuttanet wieraille jumalille/ wihoittain minua caikilla heidän kättens töillä/ sentähden sytty minun wihan tätä sia wastan/ ja ei sammuteta.

22:18 Mutta Judan Cuningalle/ joca teidän lähettänyt on kysymän HERralda/ pitä teidän näin sanoman: näin sano HERra Israelin Jumala:

22:19 Että sinun sydämes on pehminnyt HERran sanoista/ cuins cuullut olet/ ja olet sinus nöyryttänyt HERran edes/ coscas cuulit mitä minä sanoin tätä sia ja hänen asuwaisians wastan/ että heidän pitä tuleman häwityxexi ja kirouxexi. Ja olet repinyt sinun waattes/ ja olet itkenyt minun edesäni/ nijn olen minä myös cuullut sen/ sano HERra. 22:20 Sentähden cocoon minä sinua Isäis tygö/ että cootan rauhas hautaan/ ettei sinun silmäs näkis caicke sitä onnettomutta cuin minä tälle sialle saatan. Ja he sanoit caicki nämät Cuningalle jällens.

Vers.8. Minä löysin Lakikirjan) Ei se ole ihmeteldäwä/ että he nijn suureen epäjumalan palweluxeen ja hulluuteen langennet olit/ cosca ei he parembata waari pitänet HERran Laist/ cuin että se oli cadoxin tullut v. 20. Ettei sinun silmäs näkis) Tästä nähdän ettei cuollet mitän tiedä meidän tilastam täsä mailmas/ sentähden turhan heitä rucoillan.

2 Cuningasten Kirja

XXIII. Lucu .

*JOsia coco Canssan ja anda Lakikirjan luetta/
v. 1. udista HERran cansa lijton/ tehdäxens
caickein Lain sanain jälkeen/ v. 3. cukista caiken
epäjumalan palweluxen/ jonga endiset
Cuningat olit asettanet/ v. 4. pitä Pääsiäist
suurella juhlalla/ v. 21. aja caicki noidat ja
merckein cadzojat pois/ nijn ettei yhtän
Cuningast ollut joca nijn sydämest HERra
edzei cuin hän/ v. 24. Ei HERran wiha lacka
Manassen kehoittamisen tähden/ v. 26.
Hänen aicanans lähte Egyptin Cuningas
Necho Assyriat wastan: silloin mene Josia
händä wastan ja cuole Megiddos/ v. 29.
hänen poicans Joahas hallidze colme
Cuucautta/ v. 31. Pharao otta hänen kijnni/
teke maan werollisexi ja asetta Jojakimin
Cuningaxi/ v. 33. joca hallidze
yxitoistakymmendä ajastaica/ ja teke paha/ v.
36.*

23:1 Ja Cuningas lähetti/ ja caicki wanhimmat
Judast ja Jerusalemist cocounsit hänen
tygöns.

23:2 Ja Cuningas meni HERran huoneseen ja
caicki Judan ja Jerusalemin asuwaiset hänen
cansans/ Papit ja Prophetat/ ja caicki Canssa/
pienet ja suuret/ ja luettiin heidän corwains
cuulden caicki lijttokirjan sanat/ joca HERran
huonesta löytty oli.

23:3 Ja Cuningas seiso i yhden padzan tykönä/
ja teki lijton HERran edes/ että heidän piti
waeldaman HERran jälkeen/ ja pitämän hänen
käskyns/ todistuxens ja oikeudens caikest
sydämestäns/ caikest sielustans/ että heidän
piti pitämän nämät lijton sanat jotca
kirjoitetut olit täsä kirjas. Ja Canssa mielistyi
sijhen lijtton.

23:4 JA Cuningas käske Hilkiat ylimmäistä
Pappia/ ja Pappia toisesta wuorosta/ ja owen
wartioita otta HERran Templist caickinaiset
calut/ jotca Baalille/ medzistölle ja caikelle

taiwaliselle joucolle tehdyt olit/ ja he poldit ne
ulcona Jerusalemin edes Kidronin laxos/ ja
tuhca canntetin siellä BethElijn.

23:5 Ja hän otti Camarim pois jotca Judan
Cuningat asettanet olit suidzuttaman
corkeuxis/ Judan Caupungeis ja ymbärins
Jerusalemita. Ja ne jotca suidzutit Baalille/ ja
Auringolle/ ja Cuulle ja planeteille/ ja caikelle
taiwaliselle joucolle.

23:6 Ja andoi Jerusalemista wiedä ulos
medzistön/ ja poltti sen Kidronin ojan tykönä/
ja musersi tuhwaxi/ ja heitti tuhwan Canssan
lasten hautoin.

23:7 Ja cukisti huorain huonet/ jotca olit
ylhällä HERran huonen tykönä/ joisa waimot
cudoit huonetta medzistölle.

23:8 JA hän cocois caicki Papit Judan
Caupungist/ ja saastutti corkeuxet joisa Papit
suidzutit/ Gebast BerSeban asti. Ja hän särki
corkeuxet portis/ jotca olit Josuan Caupungin
päämiehen portin majas/ joca oli wasemalla
puolella Caupungin portia sisälle menes.

23:9 Ei cuitengan corkeuxen papit uhrannet
coscan HERran Altarille Jerusalemis/ mutta
söit caldiaist leipä heidän weljeins keskenä.

23:10 Hän saastutti myös Tophetin/ Hinnomin
lasten laxos/ ettei yxikän käyttäis hänen
poicans ja tyärtäns tulen läpidze Molechille.

23:11 Ja otti ne hewoiset pois/ jotca Judan
Cuningat Auringolle asettanet olit HERran
huonen sisällekäymiseen/ Nethan Melechin
Camaripalwelian majan tykönä/ joca oli
Parwarimis/ ja Auringon rattat poltti hän
tules.

23:12 Nijn myös Altarit/ jotca cattoin päällä
Ahaxen Salis olit/ jotca Judan Cuningat tehnet
olit. Ja ne Altarit cuin Manasse tehnyt oli/
nijsä cahdesa HERran huonen cartanos/ särki
Cuningas ja pakeni siellä/ ja heitti heidän
tuhcans Kidronin ojaan.

23:13 Ja ne corkeuxet jotca Jerusalemin edes
olit/ oikialla puolella Mashithin wuorta/ jonga
Salomo Israelin Cuningas rakendanut oli

2 Cuningasten Kirja

Astharotille Zidonin cauhistuxelle/ ja Chamoxelle Moabin cauhistuxelle/ ja Milchomille Amonin lasten cauhistuxelle/ saastutti myös Cuningas.

23:14 Ja särki padzat/ ja häwitti medzistöt/ ja täytti heidän sians ihmisten luilla.

23:15 NIin myös BethElin Altarin/ joca on sijnä corkeuxes cuin Jerobeam Nebathin poica tehnyt oli/ joca Israelin saatti syndiä tekemän/ hän cukisti sen Altarin ja corkeuden/ ja poltti corkeudet tuhwaxi/ ja poltti myös medzistön.

23:16 Ja Josia käänsi hänens/ ja näki ne haudat jotca olit wuorella/ lähetti ja andoi tuotta luut haudoista/ ja poltti ne Altareilla/ ja saastutti sen HERran sanan jälkeen/ cuin Jumalan mies huutanut oli/ joca nämät nijn ennen puhunut oli.

23:17 Ja hän sanoi: mikä haudan mercki tämä on cuin minä täsä näen? Ja Caupungin Canssa sanoi hänelle: se on sen Jumalan miehen hauta joca Judast tuli/ ja näitä huusi cuins tehnyt olet Altarille BethElis.

23:18 Ja hän sanoi: anna hänen maata/ ja älkän yxikän lijcuttaco hänen luitans. Näin olit hänen luuns wapadetut sen Prophetan luiden cansa/ joca Samariasta tullut oli.

23:19 Hän percais myös caicki corkeusten huonet Samarian Caupungis/ jotca Israelin Cuningas tehnyt oli wihoittaxens HERra/ ja teki heidän cansans peräti nijncuin hän BethElis tehnyt oli.

23:20 Ja hän uhrais caicki corkeuden papit/ cuin siellä olit Altarille/ ja poltti ihmisten luut sen päällä/ ja palais Jerusalemijn.

23:21 JA Cuningas käski Canssa ja sanoi: pitäkät teidän HERralle Jumalalle Pääsiäist/ nijncuin kirjoitettu on tämän lijton kirjas.

23:22 Sillä ei yhtän Pääsiäistä ollut nijn pidetty cuin tämä/ Duomarein ajasta jotca olit duominnet Israelis/ ja caickein Isralin Cuningasten ja Judan Cuningasten aicana.

23:23 Mutta cahdexandena toistakymmendenä Cuningas Josian vuonna/

oli tämä Pääsiäinen pidetty HERralle Jerusalemis.

23:24 JA Josia percais caicki noidat/ merckein cadzojat/ cuwat ja epäjumalat/ ja caicki cauhistuxet cuin Judan maalla ja Jerusalemis pannut olit/ että hän pidäis Lain sanat/ jotca kirjas kirjoitetut olit/ jonga Pappi Hilikia löysi HERran huonest.

23:25 Hänen wertaisens ei ollut yxikän Cuningas ennen händä/ joca nijn caikesta sydämestäns/ caikesta sielustans/ caikesta woimastans/ hänens käänsi HERran tygö/ caiken Mosexen Lain jälkeen/ ja hänen jälkens ei tullut myöskän hänen caltaistans.

23:26 Cuitengin ei käändynyt HERra hänen wihans julmuudest/ jolla hän Judan päälle wihoitettu oli/ caickein kehoitusten tähden ioilla Manasse hänen kehoittanut oli.

23:27 Ja HERra sanoi: minä heitän Judan pois minun caswoni edest/ nijncuin minä Israelin heittänyt olen/ ja tämän Caupungin jonga minä walinnut olen/ nimittäin Jerusalemijn/ ja sen huonen josta minä puhunut olen: Minun nimen on olewa siellä.

23:28 Mitä enämbi Josiast sanomist on/ ja caikist cuin hän tehnyt on/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.

23:29 HÄnen ajallans matcusti Pharao Necho Egyptin Cuningas/ Assyrian Cuningasta wastan Phratin wirran tygö/ mutta Cuningas Josia meni händä wastan/ ja cuoli Megiddos/ sijttecuin hän oli nähnyt hänen.

23:30 Ja hänen palwelians weit hänen cuolluna pois Megiddost/ ja weit hänen Jerusalemijn/ ja hautaisit hänen omaan hautaans. Ja maan Canssa otti Joahaxen Josian pojan/ woitelit ja teit hänen Cuningaxi hänen Isäns siaan.

23:31 Colmen ajastajan wanha colmattakymmendä oli Joahas cosca hän tuli Cuningaxi/ ja hallidzi colme Cuccautta Jerusalemis. HÄnen äitins nimi oli Hamutal Jeremian tytär Libnast.

2 Cuningasten Kirja

23:32 Ja hän teki paha HERran edes nijncuin hänen Isänskin tehnyt oli.

23:33 Mutta Pharao Necho otti hänen kijnni Riblathis Hamathin maalla/ ettei hän hallidzis Jerusalemis/ ja pani weron maan päälle sata leiwiskätä hopiata/ ja leiwiskän culda.

23:34 Ja Pharao Necho teki Eliachimin Josian pojan Cuningaxi hänen Isäns siaan/ ja muutti hänen nimens Jojachimixi/ mutta Joahaxen hän otti ja wei Egyptijn/ siellä hän cuoli.

23:35 Ja Jojakim andoi Pharaolle hopian ja cullan/ nijn cuitengin laski hän maan werollisexi/ että hän wois nijn paljo hopiata anda Pharaon käskyn jälkeen/ idzecungin maacunnan Canssan teki hän werollisexi woimans perästä hopiaan ja culdaan/ Pharaolle Necholle andaxens.

23:36 WIjdencolmattakymmenen ajastajan wanha oli Jojakim cosca hän Cuningaxi tuli/ ja hallidzi yxitoistakymmendä ajastaica Jerusalemis/ hänen äitins nimi oli Zebuda Pedajan tytär Rumast.

23:37 Ja hän teki paha HERran edes/ nijncuin hänen Isänskin tehnet olit.

Vers.5. Camarim) Ne olit hengelliset miehet/ nijncuin nyt tähän aican ne caickein jumalisemmat ja angarimmat Munkit olla tahtowat/ sentähden on myös heillä tämä nimi Camarim/ se on nijncuin suurest palawaisest jumalisudest. Ja suidzuttaminen eli suidzutus/ oli nijn paljo heillä cuin Munckein laulu ja rucous kircos: sillä suidzutuxella ymmärretän jocapaicas Raamatus/ rucoileminen. Mutta nijncuin näiden rucous on/ nijn oli myös nijden toisten suidzuttaminen/ molemmat jhmisen ajatus/ ilman Jumalan henget ja sanat. v. 13. Mashith) cudzutan turmeluxexi/ ja luullan se ollen öljymäki/ cusa pahointekijit hucattin. v. 12. & 15. Altarit särki) Cadzo 33. cap. Num. v. 52. V. 20. Ja uhrais caicki Corkeuden Papit) Cadzo Deut. 13:5. V. 25. Caikest sydämeest/ etc.

caiken Mosexen Lain jälkeen) Se on/ hän on täydellä todella ja ilman ulcocullaisutta parandanut alaslasketun Jumalan palweluxen/ Mosexen Lain jälkeen/ ja on elänyt sen jälkeen nijn paljo cuin mahdollinen on täsä heicos luonnos. Cadzo/ Deut. 4:29. ja cap. 6:5.

XXIV. Lucu .

JOjakimin aicana tule NebucadNezar Babelin Cuningas/ ja teke sen idzellens alemmaisexi/ v. 1. joca luopu hänest/ mutta HERra pane wieran wäen waiwaman heitä Manassen syndein tähden/ v. 2. Jojakimin perän tule Joachin/ joca myös Jechonia cudzutan/ hallidze colme Cuucautta/ v. 8. NebucadNezar tule jällens/ ja pijrittä Jerusalemin/ v. 10. otta Jechonian/ caiken HERran huonen rijstan/ maan Sangarit/ ja wie Babelijn/ v. 12. pane Zedechian jäänyitten Cuningaxi/ v. 17. hän hallidze/ 11. ajastaica/ teke paha ja luopu Babelin Cuningast/ v. 18.

24:1 NEbucadNezar Babelin Cuningas meni hänen aicanans/ ja Jojakim tuli hänelle alemmaisexi colmexi wuodexi/ joca käänsi idzens ja ercani hänest.

24:2 Ja HERra andoi tulla hänen päällens sotawäen Chaldeast/ Syriast/ Moabist ja Ammonin lapsist/ ja andoi ne tulla Judean hucuttaman händä HERran sanan jälkeen/ nijncuin hän oli puhunut hänen palweliains Prophetain cautta.

24:3 Mutta se tapahdui Judalle HERran sanan jälkeen/ että hän heitä heittäis pois caswoins edest Manassen syndein tähden cuin hän tehnyt oli.

24:4 Ja wiattoman weren tähden jonga hän wuodatti/ ja täytti Jerusalemin wiattomalla werellä/ sitä ei HERra tahtonut anda andexi.

24:5 Mitä enämbi Jojachimist sanomist on/ ja caikist hänen tegoistans/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan Cuningasten Aicakirjas.

2 Cuningasten Kirja

24:6 Ja Jojachim nuckui hänen Isäins cansa/ ja hänen poicans Joachin tuli Cuningaxi hänen siaans.

24:7 Ja Egyptin Cuningas ei lähtenyt enä hänen maaldans: sillä Babelin Cuningas oli häneldä ottanut caicki pois mitä Egyptin Cuningan oma oli/ Egyptin ojasta Phratin wirtan asti.

24:8 CAhdexantoistakymmenen wuotinen oli Joachin tullesans Cuningaxi/ ja hallidzi colme Cuucautta Jerusalemis/ hänen äitins cudzuttin Nehustha Elnathanin tytär Jerusalemist.

24:9 Ja hän teki paha HERran edes/ nijncuin hänen Isänskin tehnyt oli.

24:10 SIlloin matcustit NebucadNezarin Babelin Cuningan palweliat Jerusalemiijn/ ja CAupungi pijritettin.

24:11 Ja cosca NebucadNezar tuli palwelioittens cansa Caupungijn/ pijritti hän sen.

24:12 Mutta Jojachin Judan Cuningas meni äitinens Babelin Cuningan tygö/ ja palwelians cansa/ ja ylimmäistens cansa/ ja Camaripalwelioittens cansa. Ja Babelin Cuningas otti hänen cahdexandena hänen waldacundans vuonna.

24:13 Ja hän otti caiken tawaran HERran huonest/ ja Cuningan huonest/ ja rickoi caicki cullaiset astiat/ jotca Salomo Israelin Cuningas oli HERran Templijn andanut tehdä/ nijncuin HERra puhunut oli.

24:14 Ja wei coco Jerusalemin/ caicki ylimmäiset/ caicki woimalliset/ kymmenen tuhatta fangia/ ja caicki puusepät/ ja caicki rautasepät pois/ ja ei yhtäkän jättänyt/ waan köyhimmän Canssan maalle.

24:15 Ja wei Jojachinin/ ja Cuningan äitin/ Cuningan emännät/ ja hänen Camaripalwelians pois Babelijn. Ja ne woimalliset maalda/ wei hän myös Jerusalemist fangina Babelijn.

24:16 Ja seidzemen tuhatta parasta Canssasta/ ja tuhannen puuseppä ja

rautaseppä/ caicki wäkwät sotamiehet. Ja Babelin Cuningas wei heidän fangina Babelijn.

24:17 Ja Babelin Cuningas asetti Mathanian hänen setäns Cuningaxi hänen siaans/ ja muutti hänen nimens/ ja cudzui hänen Zidechia.

24:18 YHden wuoden wanha colmattakymmendä oli Zidechia tullesans Cuningaxi/ ja hallidzi yxitoistakymmendä vuotta Jerusalemis. Hänen äitins cudzuttin Hamital Jeremian tytär Libnast.

24:19 Ja hän teki paha HERran edes/ nijncuin Jojachim myös tehnyt oli.

24:20 Sillä se tapahdui nijn Jerusalemin ja Judan cansa HERran wihasta/ sijhenasti että hän heitti heidän pois caswons edest. Ja Zidechia ercani Babelin Cuningast.

Vers.4. Ei HERra tahtonut anda andexi) Sillä he olit mielistynet ja auttanet Manasseta wuodattaman wiatoinda werta/ ja ei catunet sitä.

XXV. Lucu .

NEbucadNezar tule jällens/ pijrittä ja saa Jerusalemin/ v. 1. Zidechia pakene/ otetan fangixi ja wiedän hänen tygöns/ v. 4. hän wiedän Babelijn/ v. 6. lähettä NebuzarAdanin cukistaman Templi ja Caupungita/ v. 8. hän wie pois yhteisen Canssan/ v. 11. caicki callit calut HERran huonest/ v. 13. jäänet wie Cuningalle tapetta/ v. 18. pane jäänein köyhäin päälle Gedalian/ v. 22. hänen tappa yxi Ismael nimeldä/ v. 24. Canssa pelkä ja pakene Egyptijn/ v. 25. EwilMerodach tulduans Babelin Cuningaxi otta Jojachinin fangeudest/ ja asetta pöytäns tygö/ v. 27.

25:1 JA yhdexändenä hänen waldacundans vuonna kymmendenä päiwänä kymmenellä Cuulla tuli NebucadNezar Babelin Cuningas/ caiken hänen wäkens cansa Jerusalemin

2 Cuningasten Kirja

eteen/ ja he sioitit heidäns sen eteen/ ja rakensit skantzin sen ymbärille.

25:2 Ja nijñ oli se Caupungi pijritetty yhtentoistakymmenden Cuningas Zidechian wuoten asti.

25:3 Mutta yhdexännellä Cuucaudella/ tuli sangen suuri nälkä Caupungijn/ nijñ ettei Canssalla maacunnas mitän syömist ollut.

25:4 Nijñ cukistettin Caupungi/ ja caicki sotamiehet pakenit yöllä ulos portitietä/ nijñden cahden muurin wälildä/ joca mene Cuningan krydimaahan (waan Calderit olit ymbäri Caupungita) ja hän pakeni sitä tietä myöden tasaiselle kedolle.

25:5 Mutta Chalderein sotawäki ajoi Cuningast taca/ ja käsitit hänen tasaisella kedolla läsnä Jerihota/ ja caicki sotamiehet jotca hänen tykönäns olit/ olit hänestä erannet.

25:6 Mutta Cuningan he otit kijñni/ ja weit hänen Babelin Cuningan tygö Riblathijn/ ja he duomidzit hänen.

25:7 Ja he tapoit Zidechian lapset hänen silmäins nähden/ ja puhcaisit Zidechian silmät/ ja sidoit hänen cahleisijn ja weit Babelijn.

25:8 SEidzemendenä päiwänä wijdennellä Cuucaudella/ se on yhdexästoistakymmenes NebucadNezarin Babelin Cuningan ajastaica/ tuli NebuzarAdan sodanpäämies Babelin Cuningan palwelia Jerusalemijn.

25:9 Ja poltti HERran huonen ja Cuningan huonen/ ja caicki huonet Jerusalemist/ caicki myös suuret huonet poltti hän tulella.

25:10 Ja caicki Chalderein sotawäki jotca huowin päämiehen cansa olit/ särjit muurit cuin Jerusalemin ymbärillä olit.

25:11 Mutta muun Canssan joca jäänyt oli Caupungijn/ ja ne jotca Babelin Cuningan tygö paennet olit/ ja sen muun yhteisen Canssan wei NebuzarAdan huowin ylimmäinen päämies pois.

25:12 Ja jätti nijtä halwimbiamaacundaan

wijnamäen miehiä ja peldomiehiä.

25:13 MUtta Chalderit särjit waskiset padzat HERran huones/ ja istuimet/ ja waskimeren joca HERran huones oli/ ja weit wasken Babelijn.

25:14 Ja padat/ lapoit/ weidzet/ lusicat/ ja caicki waskiset astiat/ joilla palweltin/ otit he pois.

25:15 Huowin päämies otti myös pannut ja waskimaljat jotca olit cullast ja hopiast.

25:16 Caxi padzasta yhden meren/ ja istuimet jotca Salomo oli andanut raketa HERran huoneseen/ näitä waskiastioita ei taittu caickia punnita.

25:17 Yxi padzas oli cahdexantoistakymmendä kynärätä corkia/ ja sen cnuppi oli myös waskesta/ joca oli colme kynärätä corkia/ ja wyöt ja Granatin omenat ymbäri cnuopin olit caicki waskesta/ taincaltainen oli myös toinen padzas wöinens.

25:18 JA huowinpäämies otti Papin Serajan sijtä ensimmäisestä wuorost/ ja Papin Zephanian toisest wuorost/ ja colme owen wartiat.

25:19 Ja yhden Camarihaldian Caupungist/ joca oli sotawäen haldiaxi asetettu/ ja wijsi miestä nijstä cuin seisoit aina Cuningan edes/ jotca Caupungist löyttin. Ja Sopherin sodanpäämiehen/ joca maan Canssan opetti sotiman/ ja cuusikymmendä miestä maan wäest/ jotca sijtä Caupungista löyttin.

25:20 Nämät otti NebuzarAdan huowin ylimmäinen/ ja wei Babelin Cuningan tygö Riblathijn.

25:21 Ja Babelin Cuningas tappoi ne Riblathis Hemathin maalla. Näin wietin Juda pois hänen maaldans.

25:22 MUtta NebucadNezar Babelin Cuningas asetti Gedalian Ahikamin pojan Saphanin pojan sen wäen päälle/ jonga hän jätti Judaan.

25:23 Cosca caicki sotajoucko/ päämiehet ja muut cuulit Babelin Cuningan corgottanen Gedalian/ tulit he Gedalian tygö Mizpaan/

2 Cuningasten Kirja

nimittäin/ Ismael Nethanin poica/ ja Johanan Kareahn poica/ ja Seraja Thanhumethin sen Netophathiterin poica/ ja Jaesanja Maechatin poica/ heidän miehinens.

25:24 Ja Gedalia wannoi heille ja heidän miehillens/ ja sanoi: älkät peljätkö olla Chalderein alimmaisna/ pysykätte maalla ja olcat Babelin Cuningalle cuuliaiset/ nijn teidän menesty.

25:25 MUtta seidzemennellä Cuucaudella tuli Ismael Nethanian poica/ Elisaman poica Cuningalisesta sugusta/ ja kymmenen miestä hänen cansans/ ja tapoit Gedalian/ ja ne Judalaiset ja Chalderit jotca hänen cansans olit Mizpaas.

25:26 Nijn nousi caicki Canssa sekä suuret että pienet/ ja sotawäen päämiehet/ ja tulit Egyptijn: sillä he pelkäisit Chalderejä.

25:27 SEidzemendenä ajastaicana

neljättäkymmendä/ sijttecuin Jojachin Judan Cuningas oli wiety pois/ seidzemendenä päiwänä colmattakymmendä/ toisella Cuucaudella toistakymmendä otti EwilMerodach Babelin Cuningas ensimmäinä hänen waldacundans vuonna Jojachinin Judan Cuningan fangihuonesta.

25:28 Ja puhui hänen cansans ystäwälistä/ ja asetti hänen istuimens ylemmä Cuningasten istuimita/ jotca hänen tykönäns olit Babelis.

25:29 Ja muutti hänen fangeudens waattet/ ja hän söi aina hänen tykönäns caiken elinaicans.

25:30 Ja määräis hänelle hänen osans/ hänelle aina jocapäiwä Cuningalda annetta caickena hänen elinaicanans.

Toisen Cuningasten Kirjan loppu.

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

PRIMUS PARALIPOMENON , Ensimmäinen Chrönikän Kirja / josa Kirjoitan :

I. ISraelin Canssan algust ja polwilugust/ hamast ensimmäisestä Ihmisestä/ Babelin fangeuten asti: Adamist nijn Abrahamin/ Isaachin ja Jacobin asti/ cap. 1. 2. 3. 4.

II. Heidän ensimmäisestä Cuningastans Saulist/ hänen onnettomast sodastans Philisterejä vastaan/ cuinga hän myös on poikinens tapettu/ waldacunda otettu pois/ hänen tottelemattomudens tähden HERra vastaan/ ja annettu Dawidille/ c. 11.

III. Cuningas Dawidist ja hänen tegoistans/ kirjan loppun asti/ 1. Cuinga hän on Cuningaxi woideltu/ ja hänen Sangareistans/ cap. 12:13. 2. Cuinga hän rakensi HERran Arkille majan Jerusalemissä/ on andanut sinne nouta HERran Arkin/ ja asettanut soittomiehiä HERralle/ cap. 14. 16. 17. 18. 3. Sotanut ymbärinsolewaisten maacundain cansa/ heitä woittanut ja werollisexi tehnyt/ cap. 15. 19. 20. 4. Pahoin tehnyt Canssan lukemises/ cap. 22. 5. Coonnut calua/ ja neuwonut poicans Salomot rakendaman HERralle huonetta/ säätänyt Lewitain/ Pappain/ soittaitten ja owen wartioiden järjestyksen/ cuinga he wuoroin piti ottaman wirastans waarin/ cap. 23. 24. 25. 26. 27. 6. hänen Ruhtinaistans ja neuwonandaistans/ cap. 28. 7. Mitä hän on andanut Templin rakennuxexi/ neuwonut Canssa ja poicans hänen wijmeiselläns/ ja cuollut/ cap. 29. 30. Ja löytän tässä Kirjas 2930. vuoden aica/ nijncuin endisist Kirjoist on nähtäwä/ Sillä: Adamin luomisest Josephin cuolemaan/ on 2310. ajast. Sijtä/ siihenasti cuin Tabernacli pandin ylös corwes 144. ajast. Sijtte/ siihenasti cuin he tulit Canaan maahan 39. ajast/ Sijtä/ Josuan cuolemaan 18. ajast. Sijtte/ Simsonin cuolemaan 299. ajast. Simsonist Cuningas Saulin cuolemaan 80. ajast. Saulist/ siihenasti cuin Salomo rupeis

Ensimäinen Chrönikän Kirja

hallidzeman 40. ajast. Eli nijn: Mailman luomisest wedenpaisumiseen 1656. ajast. Wedenpaisumus oli/ 1. ajastajan. Sijtä/ siihenasti cuin Abraham synnyi 292. ajastaica. Sijtte/ siihenasti cuin hän cudzuttin Chaldeast 75. ajast. Sijtä/ Israelin lähtemiseen Egyptist 430. ajast. Sijtte/ siihenasti cuin Cuningas Salomo rupeis Templiä rakendamän 480. ajast. Joca tapahdui neljännellä hänen hallitus wuodellans.

I. Lucu.

ADamin lasten polwilucu Noahn asti/ v. 1. Noohn lasten/ Abrahamin asti/ v. 26. hänen lastens/ v. 43. cutca Cuningat ja Förstit owat/ ennen Israelin Cuningasten aica/ Edomis ollet/ v. 51.

1:1 ADam/ Seth/ Enos.
1:2 Kenan/ Mahalaleel/ Jared.
1:3 Henocho/ Methusala/ Lamech.
1:4 Noe/ Sem/ Ham ja Japhet.
1:5 Nämät owat Japhetin lapset: Gomer/ Magog/ Madai/ Jawan/ Tubal/ Mesech ja Thiras.
1:6 Gomerin lapset owat: Ascenas/ Riphath ja Thogarma.
1:7 Jawan lapset owat: Elisa/ Tharsisa/ Chitim ja Dodanim.
1:8 Hamin lapset owat: Chus/ Mizraim/ Put ja Canaan.
1:9 Chusin lapset owat: Seba/ Hewila/ Sabtha/ Raema ja Sabthecha.
1:10 Raeman lapset owat: Scheba ja Dedan.
1:11 Chus sijtti Nimrodin. Tämä rupeis oleman woimallinen maalla.
1:12 Mizraim sijtti Ludim/ Anamim/ Lehabim/ Naphtuhim/ Patrusim ja Casluhim.
1:13 (Joista Philisterit owat tullet) ja Caphthorim.
1:14 Canaan sijtti Zidonin esicoisens.
1:15 Hethin/ Jebusin/ Amarin/ Gergosin/ ja Hewin.
1:16 Arkin/ Sinin/ Arwadin/ Zemarin ja Hemathin.
1:17 SEmin lapset owat: Elam/ Assur/ Arphachsad/ Lud/ Aram/ Uz/ Hul/ Gether ja

Mesech.

1:18 Arphachsad sijtti Salahn/ ja Salah Eberin.
1:19 Eberille oli syndynyt caxi poica/ yhden nimi Peleg/ että hänen aicanans oli maa jaettu/ ja hänen weljens nimi oli Jaketan.
1:20 Jaketan sijtti Almodadin/ Salephin/ Hazarmawethin/ Jarahn.
1:21 Hadoramin/ Usalin/ Diklan.
1:22 Ebalin/ Abimaelin/ Scheban.
1:23 Ophirin/ Hewilan ja Job abin. Nämät owat caicki Jakethanin lapset.
1:24 Sem/ Arphachsad/ Salah.
1:25 Eber/ Peleg/ Regu.
1:26 Serug/ Nahor/ Tharah.
1:27 Abram/ se on Abraham.
1:28 Abrahamin lapset olit Isaac ja Ismael.
1:29 Nämät owat heidän sucucundans: Ismaelin esicoinen Nebajoth/ Kedar/ Adbeel/ Mibsam.
1:30 Misma/ Duma/ Masa/ Hadad/ Thema.
1:31 Jethur/ Naphis/ Kedma. Nämät owat Ismaelin lapset.
1:32 Keturan Abrahamin toisen emännän lapset olit: Simran/ Jachsän/ Medan/ Midian/ Jesbach/ Sua. Jachsänin lapset owat Scheba ja Dedan.
1:33 Midianin lapset owat: Epha/ Epher/ Henocho/ Abida/ Eldaa. Nämät owat caicki Keturan lapset.
1:34 JA Abraham sijtti Isaachin. Isaachin lapset olit Esau ja Israel.
1:35 Esaun lapset owat: Eliphäs/ Reguel/ Jeus/ Jaelam ja Korah.
1:36 Eliphan lapset owat: Theman/ Omar/ Zephi/ Gaethan/ Kenas/ Thimna ja Amalech.
1:37 Reguelin lapset owat: Nahath/ Serah/ Sammah ja Misa.

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

1:38 Seirin lapset owat: Lothan/ Sobal/
Sibeon/ Ana/ Dison/ Ezer ja Disan.
1:39 Lothanin lapset owat: Hori ja Homam.
Mutta Lothanin sisar oli Thimna.
1:40 Sobalin lapset olit: Alian/ Manahath/
Ebal/ Sephi ja Onam. Sibeonin lapset owat:
Aja ja Ana.
1:41 Anan lapsi/ Dison. Disonin lapset owat:
Hamram/ Esban/ Jethran ja Chran.
1:42 Ezerin lapset owat: Bilhan/ Saewan/
Jaechan. Disanin lapset owat: Uz ja Aran.
1:43 Nämät owat Cuningat jotca hallidzit
Edomin maalla/ ennencuin yxikän Cuningas
hallidzi Israelin lasten seas:
1:44 Bela Beorin poica/ ja hänen Caupungins
nimi oli Dinhaba. Ja cosca Bela oli cuollut/ tuli
Job ab Serahn poica Bozrast Cuningaxi hänen
siaans.
1:45 Cosca Job ab oli cuollut/ tuli Husam
Cuningaxi hänen siaans/ Themaniterein
maalda.
1:46 Cosca Husam oli cuollut/ tuli hänen
siaans Cuningaxi Hadad Bedadin poica/ joca
löi Midianiterit Moabiterein kedolla. Ja hänen
Caupungins nimi oli Awith.
1:47 Cosca Hadad oli cuollut/ tuli hänen
siaans Cuningaxi Samla Mazrekist.
1:48 Cosca Samla oli cuollut/ tuli Saul
Rehobothin wirran tykö Cuningaxi hänen
siaans.
1:49 Cosca Saul oli cuollut/ tuli BaalHanan
Ahborin poica Cuningaxi hänen siaans.
1:50 Cosca BaalHanan/ oli cuollut/ hallidzi
hänen siasans Hadad/ ja hänen Caupungins
nimi oli Pagi. Ja hänen emändäns nimi oli
Mehetabeel Matredin tytär ja Mesahabin
tytär.
1:51 Cosca Hadad oli cuollut/ olit Förstit
Edomis.
1:52 Se Försti Thimna/ se Försti Alian/ se
Försti Thetheth/ se Försti Ahalibama/ se Försti
Elath/ se Försti Pinon.
1:53 Se Försti Kenan/ se Försti Theman/ se

Försti Mibzar.
1:54 Se Försti Madia/ se Försti Iram: Nämät
owat Edomin Förstit.

*ETtä se on tarpellinen ymmärtä hengellisiä ja
mailmalisia Historiaita/ tietä cuista Noahn
lapsist ja lasten lapsist cukin maacunda on
mailmaan tullut ja hajotetut/ annetan täsä
lyhykäisestä tietä: Noahn colmen poicain
lapset. etc. 1. Japhetin lapsist owat tullet:
Gomerit/ Cimmerij/ ne owat Saxalaiset.
Fransosit. Magogist/ Schydat/ ne owat Göthit.
Suomalaiset Wenäläiset. Puolacat. Tartarit.
Turkit. Madaist/ Mederit. Jawanist/ Jones/
owat Grekit. Cilicerit. Macedonierit. Rhodierit.
Thubalist/ Walerit/ owat Spanjorit. Italianit.
Mesechist/ Cappadocerit. Thirast/ Thracerit. 2.
Semin lapsist owat tullet: Elamist/ Elamiterit/
owat Persianit. Assurist/ Assyrialaiset.
Arphachsadist Chalderit. Hebrerit. Indianit.
Ludist/ Lyderit. Aramist. Armenierit. Bahtrianit.
3. Hamin lapsist owat tullet. Chusist
Ethioperit. Arabit/ ja osa Judianeja. Mizraimist
Egyptiläiset. Lybierit. Philisterit. Putist
Numidierit. Mauritanierit eli Morerit. Cananist
Cananerit. Sidonierit.*

II. Lucu.

*JAcobin pojist/ v. 1. Judan lapsist Dawidin
asti/ v. 10. Chalebist/ v. 18. Hezronist/ v. 21.
Jerahmeelist/ v. 25. Kiriath Jearimin ja Jabexen
asuwaisist/ v. 53.*

2:1 Nämät owat Israelin lapset: Ruben/
Simeon/ Lewi/ Juda/ Isaschar/ Sebulon.
2:2 Dan/ Joseph/ BenJamin/ Nephtali/ Gad ja
Asser.
2:3 JUDan lapset owat/ Ger/ Onan/ Sela/ ne
colme synnytti hänelle Suhan tytär se
Cananeri. Ja Ger Judan esicoinen oli paha
HERran edes/ sentähden tappoi hän hänen.
2:4 Ja Thamar hänen miniäns synnytti hänelle

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

Perezin ja Serahn/ niin että Judan lapsia oli caickians wijsi.
2:5 Perezin lapset owat: Hezron ja Hamul.
2:6 Serahn lapset owat: Simri/ Ethan/ Heman/ Caleol ja Dara/ ja heitä caickians oli myös wijsi.
2:7 Charmin lapset owat: Achar/ joca Israelin murhellisexi saatti/ ryhtyisäns kirottuun.
2:8 Ethanin lapsi on Azaria.
2:9 Hezronin lapset jotca hänelle owat syndynet: Jerahmeel/ Ram ja Chalubai.
2:10 Ram sijtti AmiNadabin/ AmiNadab sijtti Nahessonin/ Judan lasten päämiehen.
2:11 Nahesson sijtti Salman/ Salma sijtti Boaxen.
2:12 Boas sijtti Obedin/ Obed sijtti Isain.
2:13 Isai sijtti Eliabin hänen esicoisens/ toisen AbiNadabin/ colmannen Simean.
2:14 Neljännen Nethaneelin/ wijdennen Raddainin.
2:15 Cuudennen Ozemin ja seidzemennen Dawidin.
2:16 Ja Seruja ja Abigail oli heidän sisarens. Serujan lapset owat: Abisai/ Joab ja Asahel/ ne colme.
2:17 Ja Abigail synnytti Amasan/ ja Jether se Ismaeliteri oli Amasan Isä.
2:18 Chaleb Hezronin poica sijtti Asuban ja Jerigothin hänen emändäins cansa/ ja nämät owat hänen lapsens: Jeser/ Sobab ja Ardon.
2:19 Ja cosca Asuba cuoli/ otti Chaleb Ephrathin/ ja hän synnytti hänelle Hurin.
2:20 Hur sijtti Urin/ ja Uri sijtti Bezaleelin.
2:21 Sijtte macais Hezron Machirin Gileadin Isän tyttären cansa/ ja nai hänen cuudenkymmenen ajastaicaisna/ ja hän synnytti hänelle Segubin.
2:22 Ja Segub sijtti Jairin/ hänellä oli colmecolmattakymmendä Caupungita Gileadin maacunnas.
2:23 Mutta Gesur ja Aram sait heildä Jairin kylät/ Kenath ja hänen tyttärens cuusikymmendä Caupungita: caicki nämät

owat Machirin Gileadin Isän lapset.
2:24 Cosca Hezron oli cuollut Chalebin Ephratas/ ja Hezronin emändä Abia synnytti hänelle Assurin Thecoan Isän.
2:25 Jerahmeelillä Hezronin esicoisella olit lapset: Ram/ Buna/ Oren/ Ozem ja Ahia.
2:26 Ja Jerahmeelillä oli wielä toinen emändä/ hänen nimens oli Atara/ hän on Onamin äiti.
2:27 Ja Ramin Jerahmeelin esicoisen lapset owat: Maaz/ Jamin ja Eker.
2:28 Ja Onamilla olit lapset/ Samai ja Jada. Samain lapset owat/ Nadab ja Abisur.
2:29 Ja Abisurin emändä cudzuttin Abihail/ ja hän synnytti hänelle Ahbanin ja Molidin.
2:30 Nadabin lapset owat/ Seled ja Appaim. Ja Seled cuoli lapsitoinna.
2:31 Ja Appaimin lapset owat/ Jesei/ ja Jesein lapset owat/ Sesan/ Sesanin lapset owat/ Ahelai.
2:32 Ja Jadanin Samain weljen lapset owat/ Jether ja Jonathan. Ja Jether cuoli lapsitoinna.
2:33 Ja Peleth ja Sasa owat Jonathanin lapset/ nämät owat Jerahmeelin lapset.
2:34 Sesanilla ei ollut yhtän poica/ mutta tyttäritä. Ja Sesanilla oli Egyptiläinen palwelija/ hänen nimens oli Jarha.
2:35 Ja Sesan andoi Jarhalle hänen palweliallens tyttärens emännäxi/ hän synnytti hänelle Athain.
2:36 Athai sijtti Nathanin/ Nathan sijtti Sabadin.
2:37 Sabad sijtti Ephlalin/ Ephlal sijtti Obedin.
2:38 Obed sijtti Jehun/ Jehu sijtti Asarian.
2:39 Asaria sijtti Halezin. Halez sijtti Elleasan.
2:40 Elleasa sijtti Sissemain/ Sissemai sijtti Sallumin.
2:41 Sallum sijtti Jekamian/ Jekamia sijtti Elisaman.
2:42 Chalebin Jerahmeelin lapset owat/ Mesa hänen esicoisens/ hän on Siphin Isä: ja Maresa Hebronin Isän lapsi.
2:43 Ja Hebronin lapset owat: Korah/ Thapuah/ Rekem ja Sama.

Ensimäinen Chrönikän Kirja

2:44 Sama sijtti Rahamin Jarkamin Isän/
Rekem sijtti Samain.
2:45 Ja Samain pojan nimi oli Maon/ ja Maon
oli Bethzurin Isä.
2:46 Ja Epha Chalebin waimo synnytti
Haranin/ Mosanin ja Gasexen/ ja Haran sijtti
Gasexen.
2:47 Ja Jahdainin lapset owat: Rekem/
Jotham/ Gesan/ Peleth/ Epha ja Saaph.
2:48 Ja Maecha Chalebin waimo synnytti
Seberin ja Thirhenan.
2:49 Ja hän synnytti myös Saphin
Madmannan Isän/ ja Sewan Mahbenan Isän/
ja Gibeän Isän/ ja Achsa oli Chalebin tytär.
2:50 Nämät olit Chalebin lapset Hurin pojan
Ephratan esicoisen/ Sobal KiriathJearimin Isä.
2:51 Salma Bethlehemin Isä/ Hareph
Bethgaderin Isä.
2:52 Ja Sobalilla KiriathJearimin Isällä oli
poikia/ Haroe/ Hatzi/ Menyhot.
2:53 Ne sucucunnat KiriathJearimis olit/
Jethriterit/ Puthiterit/ Sumahiterit ja
Misraiterit. Heistä owat ne Zaregathiterit ja
Esthoaliterit tullet.
2:54 Salman lapset owat/ Bethlehem ja
Netophatiterit/ Joabin huonen Cruunu/ ja
puoli osa Manahtitereist owat Zareitherit.
2:55 Ja kirjoittajan sucucunnat cuin asuit
Jabexes owat Thircathiterit/ Simeathiterit/
Suchathiterit. Nämät owat Kinitherit/ jotca
owat tullet Hamathist Bethrechabin Isäst.

III. Lucu.

*DAwidin lapsist/ cuinga he järjestäns owat
hallinnet Judas Babelin fangeuten asti/ v. 10.
cutca Förstit owat ollet fangeuden jälken/ v.
17.*

3:1 Nämät olit Dawidin pojat/ jotca hänelle
syndynet olit Hebronis. Amon esicoinen joca
synnyi Ahinoamist Jesreeliterist/ toinen Daniel
Abigailist Carmeliterist.

3:2 Colmas Absolom Maechan poica Thalmain
Gessurin Cuningan tyttären/ neljäs Adoniah
Hagithin poica.
3:3 Wijdes SaphathJa Abitalist/ cuudes
Jethream/ hänen emännästäns Eglast.
3:4 Nämät cuusi owat hänelle syndynet
Hebronis. Ja hän hallidzi siellä seidzemen
wuotta ja cuusi Cuucautta/ mutta Jerusalemis
hallidzi hän colmeneljättäkymmendä
ajastaica.
3:5 Ja nämät owat hänelle syndynet
Jerusalemis/ Simea/ Sobab/ Nathan/ Salomo/
ne neljä BathSuast Amielin tyttärest.
3:6 Sijtte Jebehar/ Elisama/ Eliphaeth.
3:7 Nogah/ Nepheg/ Japia.
3:8 Elisama/ Eliada/ Eliphaeth/ yhdexän.
3:9 Nämät owat caicki Dawidin pojat/ ilman
jalcawaimon lapsita. Ja Thamar oli heidän
sisarens.
3:10 REhabeam oli Salomon poica/ hänen
poicans oli Abia/ hänen poicans oli Assa/
hänen poicans oli Josaphat.
3:11 Hänen poicans oli Joram/ hänen poicans
oli Ahasia/ hänen poicans oli Joas.
3:12 Hänen poicans oli Amasia/ hänen
poicans oli Asaria/ hänen poicans oli Jotham.
3:13 Hänen poicans oli Ahas/ hänen poicans
oli Hiskia/ hänen poicans oli Manasse.
3:14 Hänen poicans oli Amon/ hänen poicans
oli Josia.
3:15 Mutta Josian pojat olit/ esicoinen
Johanen/ toinen Jojakim/ colmas Zedechia/
neljäs Sallum.
3:16 Mutta Jojakimin lapset olit/ Jechania/
hänen poicans oli Zidechia.
3:17 MUTta Jechanian lapset olit Assir/ ja
Sealthiel/
3:18 hänen poicans Malkiram/ Phadaja/
Seneazar/ Jekamia/ Hosama/ Nedabia.
3:19 Phadajan pojat olit/ Zerubabel ja Simej/
Zerubabelin pojat olit Mesullam ja Hanania/
ja heidän sisarens Selomith.
3:20 Hesuba/ Ohel/ Berechia/ Hasadia/

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

JusabHeses/ wijsi.

3:21 Hananian pojat olit PlatJa/ ja Jesaia/
Rephajan pojat/ Arnan pojat/ Obadian pojat/
Sachanian pojat.

3:22 Mutta Sachanian lapset olit/ Semaja: Ja
Semajan lapset olit/ Hatus/ Jegeal/ Bariah/
Nearia/ Saphath/ cuusi.

3:23 Nearian lapset olit/ Elioenai/ Hiskia/
Asrikam/ colme.

3:24 Elioenain lapset olit/ Hodaja/ Eliasib/
Plaja/ Akub/ Johanan/ Delaja/ ja Anani/
seidzemen.

IV. Lucu.

*JUdan lasten polwilugus erinomattain
ylistetän Jaebez hänen Jumalisudens tähden/
v. 9. Chalebin lapsist/ v. 15. Selahn/ Judan
pojan lapsist/ v. 21. SImeonin lapsist ja heidän
kylistäns/ v. 24. 28. Nijstä cuuluisista
Försteistä jotca heistä olit tullet/ v. 34. heidän
sodistans Cuningas Hiskian aicana/ v. 39. 42.*

4:1 JUdan lapset olit Perez/ Hezron/ Charmi/
Hur/ ja Sobal.

4:2 Mutta Reaja Sobalin poica sijtti Jahathin/
Jahath sijtti Ahumain ja Lahadin/ nämä owat
Zaregathiterin sucucunda.

4:3 Ja tämä on Ethamin Isä/ Jesreel/ Jesma/
Jedbas/ ja heidän sisarens nimi oli Hazlelponi.

4:4 Ja Pnuel Gedorin Isä/ ja Eser Husan Isä.

Nämät owat Hurin lapset/ sen ensimmäisen
Ephrathan pojat Bethlehemin Isän.

4:5 Mutta Assurilla Thecoan Isällä oli caxi
emändätä Helea ja Naera.

4:6 Ja Naera synnytti hänelle Ahusamin/
Hepherin/ Themmin/ Ahastharin/ nämät owat
Naeran lapset.

4:7 Mutta Helean lapset olit Zereth/ Jesohar ja
Ethnan.

4:8 Mutta Coz sijtti Anubin ja Hazobeban/ ja
Aharhelin Harumin pojan sugut.

4:9 Mutta Jaebez oli cuuluisambi cuin hänen

weljens/ ja hänen äitins cudzui hänen Jaebez/
sillä hän sanoi: minä olen hänen synnyttänyt
kiwulla.

4:10 Ja Jaebez rucoili Israelin Jumalata/ ja
sanoi: jos sinä minua siunat ja lewität minun
maani rajat/ ja sinun kätes on minun cansan/
ja asetat sitä paha/ ettei se minua waiwais. Ja
Jumala andoi tapahtua nijncuin hän rucoili.

4:11 Mutta Calub Suahn weli sijtti Mehirim/ se
on Esthonin Isä.

4:12 Mutta Esthon sijtti Betraphan/ Pascahn/
ja Thehinnan Nahaxen Caupungin Isän/ se on
Rechan miehet.

4:13 Kenaxen lapset olit Athniel ja Saraja/
Athnielin lapset olit Hathath.

4:14 Ja Meonathai sijtti Ophran/ ja Saraja sijtti
Joabin laxon seppäin Isän: sillä he olit
puusepät.

4:15 Chalebin Jephunnen pojan lapset olit:
Iru/ Ela ja Naam/ Elan lapset olit Kenas.

4:16 Jehaleelin lapset olit Siph/ Sipa/ Thiria
ja Asareel.

4:17 Esran lapset olit Jether/ Mered/ Epher ja
Jalon/ ja hän sijtti MirJamin/ Samain/
Jesbahn/ Esthemoanin Isän.

4:18 Ja hänen emändäns Judia synnytti
Jeredin Gedorin Isän/ Heberin Sochon Isän/
Jecuthielin Sanoahn Isän. Nämät owat Bithian
Pharaon tyttären lapset/ jonga Mared otti.

4:19 Hodijan emännän Nahamin sisaren
lapset Kegilan Isän oli Garmi ja Esthemoa/ se
Maechathiteri.

4:20 Ja Simonin lapset olit Amon/ Rinna ja
Benhanan/ ja Thilon. Zezein lapset olit/ Sohet
ja BenSoheth.

4:21 Selan Judan pojan lapset olit/ Er Lechan
Isä/ Laeda Maresan Isä/ ja lijnaincutojan sugut
Asbean huones.

4:22 Nijn myös Jokim/ ja Coseban miehet/
Joas ja Saraph/ jotca herrat olit Moabis ja
Jasubis/ se on wanha puhe.

4:23 He olit sawenwalajat/ ja asuit umbiaidois
ja cartanois Cuningan tykönä työns tähden/ ja

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

tulit ja olit siellä.

4:24 Simeonin lapset olit/ Nemuel ja Jamim/
Jarib/ Serah/ Saul.

4:25 Sallum oli hänen poicans/ Mibsam oli
hänen poicans/ Misma oli hänen poicans.

4:26 Mutta Mismam pojat olit/ Hamuel/
Sachur oli hänen poicans/ Simei oli hänen
poicans.

4:27 Simeillä oli cuusitoistakymmendä poica
ja cuusi tytärtä/ mutta hänen weljelläns ei
ollut monda lasta: sillä caicki hänen
sucucundans ei enändänyt händäns nijncuin
Judan lapset.

4:28 Ja he asuit BerSebas/ Molodahs ja
Hazaris Sualis.

4:29 Ja Bilhas ja Ezemis ja Tholadis.

4:30 Ja Bethuelis/ ja Harmas ja Siclagis.

4:31 Ja BethMartabothis ja Hazaris/ Susimis/
BethBieris/ Saaraimis. Nämät olit häidän
Caupungins Cuningas Dawidin asti.

4:32 Ja heidän kyläns/ Etam/ Ain/ Rimmon/
Thochen ja Asan/ wijsi Caupungita.

4:33 Ja caicki ne kylät jotca olit nijden
Caupungein ymbäristöllä Baalin asti. Tämä on
heidän asumasians ja sucucundans heidän
keskenäns.

4:34 Ja Mesobab Jamlech/ ja Josath Amasian
poica.

4:35 Joel ja Jehu Josibian poica/ Serajan
poica/ Asielin poica.

4:36 Elioenai/ Jaechobah/ Jesohajah/ Asajah/
Adiel Ismeel ja Benajah.

4:37 Ja Ziza Siphin poica Alonin pojan/
Jedajan pojan/ Simrin pojan/ Semajahn pojan.

4:38 Nämät nimitettin päämiehixi heidän
sucucundains seas/ ja heidän Isäins huones/
ja he hojotit idzens paljouden tähden.

4:39 Ja he menit pois ja tulit haman Gedorin
asti itäiselle puolelle laxo/ edzimän laituimita
heidän lambaillens.

4:40 Ja he löysit hywän ja lihawan laituimen/
ja maan joca oli awara ja lawia/ rauhallinen ja
lewollinen: sillä Hamin lapset olit ennen siellä

asunet.

4:41 Ja ne cuin nyt niminomattain kirjoitetut
owat/ tulit Hiskian Judan Cuningan aican/ ja
he löit nijden muiden majat ja asuinsiat cuin
sieldä löyttin/ ja häwitit heidän haman tähän
päiwän asti/ ja asuit heidän siallans: sillä siellä
olit laituimet heidän lambaillens.

4:42 Ja silloin meni heistä liki wijsi sata
miestä/ jotca olit Simeonin lapsist/ Seirin
wuorelle päämiehinens/ Platia/ Nearia/
Rephaja/ ja Usiel Jesein lapset.

4:43 Ja tapoit ne cuin olit jäänet
Amalechitereistä/ ja asuit aina sijnä tähän
päiwän asti.

V. Lucu.

*Al. 5. RUBenin Jacobin esicoisen lapsist/
Försteist heidän seasans/ heidän sodistans
Hagariterein cansa/ ja voitostans/ v. 18.
puolest Manassen sucucunnast. v. 23. Cuinga
Rubeniterit/ Gaditerit ja puoli Manassen
sucucunda wiedän pois/ v. 25.*

5:1 RUBenin Israelin esicoisen lapset (sillä hän
oli ensimmäinen poica/ mutta että hän Isäns
wuoten saastutti/ annettin hänen
esicoisudens Josephin Israelin pojan lapsille/
ja ei hän luettu esicoisexi:

5:2 Sillä Judan joca oli woimallinen weljeins
seas/ ja päaruhtinat owat hänest/ ja Josephilla
on esicoisuus)

5:3 Nijn owat Rubenin Israelin ensimmäisen
pojan lapset/ Hanoch/ Pallu/ Hezron ja
Charmi.

5:4 Ja Joelin lapset olit Semaja/ hänen poicans
oli Gog/ hänen poicans oli Simei.

5:5 Hänen poicans oli Micha/ hänen poicans
oli Reajah/ hänen poicans oli Baal.

5:6 Hänen poicans oli Berah/ jonga Thilgath
Pilnesser Assyrian Cuningas wei fangixi/ hän
oli Rubeniterein päaruhtinas.

5:7 Mutta hänen weljens heidän sucucundains

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

jälken/ cosca he heidän sucucunnasans
luetin/ pidit he Jejelin ja Zacharian heidän
pääruhtinasans.
5:8 Ja Bela Asan poica Seman pojan/ Joelin
pojan/ hän asui Aroeris haman Nebon ja
Baalmeonin.
5:9 Ja asui itän päin siihenasti cuin tullan
corpeen/ Phratin wirran tykö: sillä heidän
carjans/ oli enändynyt Gileadin maalla.
5:10 Ja Saulin ajalla sodeit he Hagaritereitä
wastan/ nijn että he langeisit heidän kättens
cautta/ ja asuit heidän majoisans caikes itäises
puoles Gileadin maata.
5:11 JA Gadin lapset asuit juuri heidän
cohdallans Basanin maasa Salchan asti.
5:12 Joel ylimmäinen/ Saphan toinen/ Jaenai
ja Saphat Basanis.
5:13 Ja heidän weljens heidän Isäns huones
olit/ Michael/ Mesullam/ Seba/ Jorai/
Jaechan/ Sia ja Eber/ seidzemen.
5:14 Nämät owat Abihailin lapset Hurin
pojan/ Jaroahin pojan/ Gileadin pojan/
Michaelin pojan/ Jesisain pojan/ Jahdon
pojan/ Busin pojan.
5:15 Ahi Abdielin poica/ Gunin pojan/ oli
päämies heidän Isäns huones.
5:16 Ja he asuit Basanin Gileadis/ ja hänen
kylisäns/ ja caikis Saronin esicaupungeis/
haman heidän rajoins asti.
5:17 Nämät olit caicki luetut Jothamin Judan
Cuningan ja Jerobeamin Israelin Cuningan
aicana.
5:18 RUBenin lapset/ Gaditerit ja puoli
Manassen sucucunda/ jotca olit sotimiehet/
jotca kilpe ja miecka cannoit/ ja taisit joudzen
jännittä/ ja olit oppinet sotiman/ joita oli neljä
ja neljäkymmendä tuhatta/ seidzemen sata ja
cuusikymmendä/ jotca kelpaisit sotaan
menemän.
5:19 Ja cosca he läxit sotaan Hagaritereitä/
Jethuri/ Naphest ja Nodabi wastan.
5:20 Nijn he autettin heitä wastan/ ja
Hagariterit annettin heidän käsijns/ ja caicki

cuin heidän cansans olit: Sillä he huusit sodas
Jumalan tygö/ ja hän cuuli heidän rucouxens/
että he turwasit häneen.

5:21 Ja he weit heidän carjans pois/ wijsi
tuhatta Cameliä/ caxi sata ja wijsikymmendä
tuhatta lammasta/ casi tuhatta Asia/ ja sata
tuhatta Ihmistä.

5:22 Sillä siellä langeis monda haawoitettuna/
että sota oli Jumalalda. Ja ne asuit heidän
siasans fangeuten asti.

5:23 Ja puolen Manassen sucucunnan lapset/
asuit Basanist haman BaalHermonin ja
Senerin/ ja Hermonin wuoren asti: sillä heitä
oli monda.

5:24 Ja nämät olit pääruhtinat heidän Isäins
huones/ Epher/ Jesei/ Eliel/ Asriel/ Jeremia/
Hodawia/ Jahdiel/ wäkwät ja woimalliset
miehet/ ja cuuluisat pääruhtinat heidän Isäins
huones.

5:25 Ja cosca he syndiä teit heidän Isäins
Jumalata wastan/ ja teit huorutta nijden
Canssain epäjumalain cansa/ sijnä maasa cuin
Jumala oli häwittänyt heidän edestäns.

5:26 Nijn herätti sijs Israelin Jumala Phulin
Assyrian Cuningan hengen/ ja Thilgath
Pilnesserin Assyrian Cuningan hengen/ ja wei
Rubeniterit/ Gaditerit/ ja puolen Manassen
sucucunda pois/ ja wei heidän Halahn/
Haborin/ ja Harahn/ ja Gosanin wirran tygö/
haman tähän päiwän asti.

*Vers.20. Että he turwaisit häneen) Tästä
nähdän/ cuinga usco woi caicki cappalet
nijncuin Christus sano/ Matth. 21:21. Marc.
9:23. ja lewiämmäldä wahwistetan/ Hebr: 11.*

VI. Lucu.

*Al. 6. LEwin lapsist ja lasten lapsist/ Mosexen
ja Aaronin Isäst ja wirast palweleman HERran
Pyhäns/ v. 31. heidän asumasiastans muiden
Israelin lasten seas/ v. 55.*

6:1 LEwin lapset olit/ Gerson/ Kahath ja

Ensimäinen Chrönikän Kirja

Merari.

6:2 Mutta Kahathin lapset olit/ Amram/
Jesehar/ Hebron ja Usiel.

6:3 Amramin lapset olit/ Aaron/ Moses ja
MirJam. Aaronin lapset olit/ Nadab/ Abihu/
Eleazar ja Ithamar.

6:4 Eleazar sijtti Pinehaxen/ Pinehas sijtti
Abisuan.

6:5 Abisua sijtti Buukin/ Buuki sijtti Usin.

6:6 Usi sijtti Serajan/ Seraja sijtti Merajothin.

6:7 Merajoth sijtti Amarian/ Amaria sijtti
Ahitobin.

6:8 Ahitob sijtti Zadokin. Sadok sijtti
Ahimazin.

6:9 Ahimaz sijtti Asarian/ Asaria sijtti
Johananin.

6:10 Johanan sijtti Asarian/ joca oli Pappi siinä
huones/ jonga Salomo rakensi Jerusalemis.

6:11 Asaria sijtti Amarian/ Amaria sijtti
Ahitobin.

6:12 Ahitob sijtti Zadokin/ Zadok sijtti
Sallumin.

6:13 Sallum sijtti Hilkian/ Hilkia sijtti Asarian.

6:14 Asaria sijtti Serajan/ Seraja sijtti
Jozadakin.

6:15 Jozadak myös wietin pois/ silloin cosca
HERra andoi Judan ja Jerusalemis wietä
fangina NebucadNezarin cautta.

6:16 Nijn owat Lewin lapset nämät/ Gerson/
Kahath ja Merari.

6:17 Ja Gersonin lasten nimet olit/ Libni ja
Simej.

6:18 Kahathin lapset cudzuttin/ Amram/
Jezehar/ Hebron ja Usiel.

6:19 Merarin lapset cudzuttin/ Maheli ja
Muusi. Nämät owat Lewitain sucucunnat
heidän Isäins seas.

6:20 Gersonin poica oli Libni/ hänen poicans
oli Jahath/ hänen poicans oli Sima.

6:21 Hänen poicans oli Joah/ hänen poicans
oli Iddo/ hänen poicans oli Serah/ hänen
poicans oli Jeathrai.

6:22 Kahathin poica oli Aminadab/ hänen

poicans oli Korah/ hänen poicans oli Assir.

6:23 Hänen poicans oli Elkana/ hänen poicans
oli AbiAsaph/ hänen poicans oli Assir.

6:24 Hänen poicans oli Thahath/ hänen
poicans oli Uriel/ hänen poicans oli Usia/
hänen poicans oli Saul.

6:25 Elkanan lapset olit/ Amasai ja Ahimoth.

6:26 Elkana/ hänen poicans oli Elkana/ hänen
poicans oli Sophai/ hänen poicans oli Nahath.

6:27 Hänen poicans oli Eliab/ hänen poicans
oli Jeroham/ hänen poicans oli Elkana.

6:28 Hänen poicans oli Samuel/ hänen
esicoisens oli Wasni ja Abia.

6:29 Merarin poica oli Maheli/ hänen poicans
oli Libni/ hänen poicans oli Simej/ hänen
poicans oli Usa.

6:30 Hänen poicans oli Simea/ hänen poicans
oli Hagia/ hänen poicans oli Asaia.

6:31 JA nämät owat ne cuin Dawid asetti
weisaman HERran huoneseen/ cosca Arcki
lewäis.

6:32 Ja he palwelit wirsillä seuracunnan majan
asuinsian edes/ sijhenasti että Salomo rakensi
HERran huonen Jerusalemis/ ja he seisoit
heidän wirasans heidän asetuxens jälkeen.

6:33 Ja nämät owat cuin siellä seisoit/ ja
heidän lapsens: Kahathin lapsist oli Heman
weisaja Joelin poica/ Samuelin pojan.

6:34 Elkanan pojan/ Jerohamin pojan/ Elielin
pojan/ Thoahn pojan.

6:35 Zuphin pojan/ Elkanan pojan/ Mathathin
pojan/ Amasain pojan.

6:36 Elkanan pojan/ Joelin pojan/ Asarian
pojan/ Zephanian pojan.

6:37 Thahathin pojan/ Assirin pojan/
AbiAsaphin pojan/ Korahn pojan.

6:38 Jezeharin pojan/ Kahathin pojan/ Lewin
pojan/ Israelin pojan.

6:39 Ja hänen weljens Assaph seisoi hänen
oikiällä puolellans/ ja Assaph oli Berechian
poica/ Simeian poica.

6:40 Michaelin pojan/ Baeseian pojan/
Malchian pojan.

Ensimäinen Chrönikän Kirja

6:41 Athnin pojan/ Serahn pojan/ Adajan pojan.
6:42 Ethanin pojan/ Siman pojan/ Simein pojan.
6:43 Jahathin pojan/ Gersonin pojan/ Lewin pojan.
6:44 Mutta heidän weljens Merarin lapset seisoit wasemalla puolella/ Ethan Chusin poica/ Abdin pojan/ Malluchin pojan.
6:45 Hasabian pojan/ Amasian pojan/ Hilikian pojan.
6:46 Amzin pojan/ Banin pojan/ Samerin pojan.
6:47 Mahelin pojan/ Muusin pojan/ Merarin pojan/ Lewin pojan.
6:48 Ja Lewitat heidän weljens olit annetut caickinaisijn wircoin HERran huonen asuinsias.
6:49 Ja Aaron ja hänen poicans olit sytyttäjät polttouhrin Altarilla/ ja suidzutus Altarilla/ caickinaisis töis sijnä caickein pyhimmäs sowittamas Israeli/ nijncuin Moses Jumalan palwelia käskenyt oli.
6:50 Nämät owat Aaronin lapset/ Eleazar hänen poicans/ Pinehas oli hänen poicans/ Abisua oli hänen poicans.
6:51 Buki oli hänen poicans/ Usi oli hänen poicans/ Seraja oli hänen poicans.
6:52 Merajoth oli hänen poicans/ Amaria oli hänen poicans/ Ahitob oli hänen poicans.
6:53 Zadok oli hänen poicans/ Ahimaaz oli hänen poicans.
6:54 Ja nämät owat heidän asuinsians ja kyläns heidän rajoisans/ cuin on Aaronin lapset Kahathiterein sucucunnast: sillä arpa langeis heidän päällens.
6:55 Ja he annoit heille Hebronin Judan maalda/ ja hänen esicaupungins hänen ymbäristöldäns.
6:56 Mutta he annoit Chalebille Jephunnen pojalle Caupungin/ pellot ja sen kylät.
6:57 Nijn annoit he Aaronin lapsille ne waput Caupungit Judaas/ Hebronin ja Libnan esicaupunginens/ Jatherin ja Esthemoan

esicaupunginens.
6:58 Hilen ja Debirin esicaupunginens.
6:59 Asanin ja BethSemexen esicaupunginens.
6:60 Ja BenJaminin sucucunnasta/ Geban/ Alemethin ja Anathotin esicaupunginens. Ja caicki Caupungit heidän sucucunnasans olit colmetoistakymmendä.
6:61 Mutta ne muut Kahathin lapset heidän sugusans/ sijtä puolesta Manassen sucucunnasta sait kymmenen Caupungita arwalla.
6:62 Gersonin lapset heidän sucucunnasans sait Isascharin sucucunnalda/ Asserin sucucunnalda/ Nephtalin sucucunnalda ja Manassen sucucunnalda Basanis colmetoistakymmendä Caupungita.
6:63 Ja Merarin lapset heidän sucucunnasans sait arwalla Rubenin sucucunnalda/ Gadin sucucunnalda ja Sebulonin sucucunnalda caxitoistakymmendä Caupungita.
6:64 Ja Israelin lapset annoit myös Lewitaille Caupungit/ esicaupunginens.
6:65 Cuin owat arwan jälkeen Judan lasten sucucunnasta/ Simeonin lasten sucucunnasta/ BenJaminin lasten sucucunnasta/ ne Caupungit cuin he nimitit.
6:66 Mutta ne cuin olit Kahathin lasten sugusta/ sait heidän rajacaupungins Ephraimin sucucunnasta.
6:67 Niin annoit he heille nämät waput Caupungit/ Sichemin Ephraimin wuorelda/ Geserin ja hänen esicaupungins.
6:68 Jakmeamin ja BethHoronin esicaupunginens.
6:69 Ajalonin ja GadRimonin esicaupunginens.
6:70 Nijn myös sijtä puolesta Manassen sucucunnasta/ Anerin ja Bileamin esicaupunginens/ annoit he Kahathin lasten sucucunnalle cuin jäänet olit.
6:71 Mutta Gersonin lapsille annoit he sijtä puolesta Manassen sucucunnasta/ Golan Basanis ja Astherotin esicaupunginens.
6:72 Isascharin sucucunnasta Kedexen ja

Ensimäinen Chrönikän Kirja

Dabrathin esicaupunginens.

6:73 Ramothin ja Anemin esicaupunginens.

6:74 Asserin sucucunnasta/ Masalin ja Abdonin esicaupunginens.

6:75 Hukokin ja Rehobin esicaupunginens.

6:76 Nephthalin sucucunnasta Kedexen Galileas/ Hammonin ja Kiriathaimin esicaupunginens.

6:77 Muille Merarin lapsille annoit he Sebulonin sucucunnasta/ Rimomon ja Thaborin esicaupunginens.

6:78 Ja tuolda puolen Jordanin Jerihon päin/ itän käsin Jordanin tykö/ Rubenin sucucunnast/ Bezerin corwes ja Jahzan/ esicaupunginens.

6:79 Kedamothin ja Mephaatin esicaupunginens.

6:80 Gadin sucucunnasta/ Ramothin Gileadis Mahanaimin esicaupunginens.

6:81 Hesbonin ja Jaeserin esicaupunginens.

Vers.54. Ja nämät owat heidän asuinsians ja kyläns) Sijtä cuin seura/ että Lewitat owat hajoitetut ja asunet caikis Israelin sucucunnis/ nähdän että Jacobin Prophetia on täytetty/ Gen. 49:7. Minä eroitan heidän Jacobis/ ja hajotan heidän Israelis. Cuitengin on Jumala tämän heidän rangaistuxens kääändänyt/ sen syyn tähden cuin on/ Exod. 32:28:29. Deut. 33:9 heille ja coco Israelille hywäxi: heille/ että he otettin Jumalan palweluxeen/ ja sait sijtä elatuxens: coco Israelille/ että he asuit heidän seasans/ ja opetit heille HERran Lain.

VII. Lucu.

ISascharin lasten paljoudest/ v. 5. BenJaminin/ v. 6. Nephtalin/ v. 13. Manassen/ v. 14. Ephraimin/ v. 20. ja Asserin lapsist/ v. 30.

7:1 ISascharin lapset olit/ Thola/ Pua/ Jasub/ ja Simron/ neljä.

7:2 Tholan lapset olit: Usi/ Rephaja/ Jeriel/

Jahemai/ Jebsam ja Samuel/ jotca olit päämiehet heidän Isäins huones Tholast/ ja wäkwät miehet sucucunnasans/ heidän lucuns oli Dawidin aicana/ caxicolmattakymmendä tuhatta ja cuusi sata.

7:3 Usin lapset olit: Jesraja. Ja Jesrajan lapset olit: Michael/ Obadia/ Joel ja Jesia/ wijsi/ ja olit caicki päämiehet.

7:4 Ja heidän Canssans heidän sucucunnisans Isäins huones oli sotajoucko cuusineljättäkymmendä tuhatta: sillä heillä oli monda emändätä ja lasta.

7:5 Ja heidän weljens jalot miehet caikest Isascharin sucucunnast/ olit seidzemen yhdexättäkymmendä tuhatta/ nämät caicki luettin.

7:6 BEnJamin lapset olit: Bela/ Becher/ Jediael/ ne colme.

7:7 Belan lapset olit: Ezbon/ Usi/ Usiel/ Jerimoth ja Iri/ ne wijsi/ päämiehet heidän Isäins huonest/ wäkwät miehet/ ja heitä luettin caxicolmattakymmendä tuhatta/ ja neljä neljättäkymmendä.

7:8 Becherin lapset olit: Semira/ Joas/ Elieser/ Elioenai/ Amri/ Jeremoth/ Abia/ Anatoth ja Alemeth/ ne caicki olit Becherin lapset.

7:9 Ja olit luetut heidän sucucunnastans päämiesten jälkeen/ heidän Isäins huonest/ caxikymmendä tuhatta ja caxi sata jaloa miestä.

7:10 Jediaelin lapset olit/ Bilhan. Bilhan lapset olit Jeus/ BenJamin/ Ehud/ Cnaena/ Sethan/ Tharsis ja Ahisaar.

7:11 Ne olit caicki Jediaelin lapset/ heidän Isäins sucucundain päämiehet ja wäkwät miehet/ seidzementoistakymmendä tuhatta/ caxi sata/ jotca sotaan läxit.

7:12 Supim ja Hupim olit Irin lapset. Mutta Husim olit Aherin lapset.

7:13 NEphtalin lapset olit/ Jahziel/ Guni/ Jezer ja Sallum/ Bilhan lapset.

7:14 NÄmät owat Manassen lapset: Esriel/ jonga Aramie hänen waimons synnytti/ hän

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

sijtti Machirin Gileadin Isän.

7:15 Ja Machir andoi Hupimille ja Supimille emännät/ ja hänen sisarens nimi oli Maecha: hänen toinen poicans cudzuttin Zalaphehad. Ja Zalaphehadilla olit tyttäritä.

7:16 Ja Maecha Machirin emändä synnytti pojan/ jonga hän cudzui Perez/ ja hänen weljens cudzuttin Sares. Ja hänen poicans olit Ulam ja Racheh.

7:17 Mutta Bedam oli Ulamin poica. Nämät owat Gileadin lapset/ Machirin pojan/ Manassen pojan.

7:18 Ja hänen sisarens Moleeheth synnytti Ishudin/ Abieserin ja Maholan.

7:19 Ja Semidalla olit nämät lapset: Ahean/ Sicheh/ Likhi ja Aniam.

7:20 Nämät owat Ephraimin lapset: Suthelah/ Bered oli hänen poicans/ Thahath oli hänen poicans/ Eleada oli hänen poicans/ Thahath oli hänen poicans.

7:21 Sabad oli hänen poicans/ Suthelah oli hänen poicans/ Eser ja Elead. Ja Gathin miehet/ sijnä maasa syndynet löit heidän cuoliaksi: sillä he olit mennet ottaman heidän carjans.

7:22 Ja heidän Isäns Ephraim murhedei cauwan aica/ ja hänen weljens tulit lohduttaman händä.

7:23 Ja hän macais emändäns cansa/ ja tuli hedelmälisexi ja synnytti pojan/ jonga hän cudzui Bria/ että hän oli ollut ahdistuxes huonesans.

7:24 Hänen tyttärens oli Seera/ hän rakensi alammaisen ja ylömmäisen BethHoronin ja UsenSeran.

7:25 Hänen poicans oli Rephath ja Reseph/ Thelah oli hänen poicans/ Thahan oli hänen poicans.

7:26 Laedan oli hänen poicans/ Amihud oli hänen poicans/ Elisama oli hänen poicans.

7:27 Nun oli hänen poicans/ Josua oli hänen poicans.

7:28 Ja heidän tawarans ja asuinsians oli

BethEl/ hänen kyläins cansa/ ja Naeran itän päin/ ja Gezer länden päin hänen kyläins cansa/ Sechem hänen kyläins cansa/ haman Azzan asti hänen kyläins cansa.

7:29 Ja Manassen lasten poicain tyköä BethSean ja hänen kyläns/ Thaenach ja hänen kyläns/ Megiddo ja hänen kyläns/ Dor ja hänen kyläns. Näisä asuit Josephin Israelin pojan lapset.

7:30 Nämät olit Asserin lapset: Jemna/ Jesua/ Jeswai/ Bria ja Serah heidän sisarens.

7:31 Heber ja Malchiel olit Brian lapset/ se on Birsawithin Isä:

7:32 Ja Heber sijtti Japhletin/ Somerin/ Hothamin ja Suan heidän sisarens.

7:33 Japhletin lapset olit/ Pasah/ Bimehal ja Asuath/ ne olit Japhletin lapset.

7:34 Somerin lapset olit/ Ahi/ Rahga/ Jehuba ja Aram.

7:35 Ja hänen weljens Helemin lapset olit/ Zopha/ Jemna/ Seles ja Amal.

7:36 Zophan lapset olit/ Suah/ Harnepher/ Sual/ Beri/ Jemra.

7:37 Bezer/ Hod/ Sama/ Silsa/ Jethran ja Beera.

7:38 Jetherin lapset olit/ Jephunne/ Phispa ja Ara.

7:39 Ullan lapset olit/ Arah/ Haniel ja Rizia.

7:40 Nämät olit caicki Asserin lapset/ walitut päämiehet heidän Isäins huones/ wäkewät miehet/ ja päämiesten pääruhtinat/ ja luettin sotajouckoon/ ja heidän lucuns oli cuusicolmattakymmendä tuhatta miestä.

Vers.21. Ja Gathin miehet sijnä maasa syndynet löit heidän) He tiesit heidän Esiisillens Canaan maan luwatuxi/ sentähden coettelit he saadaxens jotakin sijtä/ waan että he luotit omaan wäkeens/ ja ei odottanet Jumalan käskyä/ ei heidän paremmin menestynyt.

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

VIII. Lucu.

Benjaminin lapset owat enimmäst asunet Jerusalemis ja Gibeonis/ v. 1. heistä oli Cuningas Saul/ v. 33.

8:1 Benjamin sijtti Belan hänen ensimmäisen poicans/ Asbalin toisen/ Arahn colmannen:
8:2 Noahn neljännen/ Raphan wijdennen.
8:3 Ja Belalla oli lapsia/ Addar/ Gerah/ Abihud.
8:4 Abisua/ Naeman/ Ahoah.
8:5 Gera/ Sphupham ja Huram.
8:6 Nämät owat Ehudin lapset/ jotca olit Isäin päämiehet nijden seas cuin asuit Gebas/ ja weit heitä Manahathijn.
8:7 Cuin olit: Naeman/ Ahia ja Gera/ se wei heidän pois/ ja hän sijtti Usan ja Ahihudin.
8:8 Ja Serahaim sijtti Moabin maalla (sijttecuin hän heidän tyköäns laskenut oli) Husist ja Baerast hänen emännistäns.
8:9 Ja hän sijtti Hodest hänen emännistäns/ Job abin/ Zibian/ Mesan/ Malcham.
8:10 Jeuzin/ Sachian ja Mirman. Nämät owat hänen lapsens Isäin päämiehet.
8:11 Husist sijtti hän Ahitobin ja Elpaalin.
8:12 Elpaalin lapset olit/ Eber/ Miseam ja Samed/ se rakensi Onon ja Lodon/ ja hänen kyläns.
8:13 Ja Bira ja Sama olit Isäin päämiehet/ nijden cuin asuit Ajalos/ ne ajoit niytä taca jotca asuit Gathis.
8:14 Ja Ahio/ Sasak ja Jeremoth.
8:15 Sebadia/ Arad/ Ader.
8:16 Michael/ Jespa/ Joha/ Urian lapset.
8:17 Sebadia/ Mesullam/ Hiski/ Heber.
8:18 Jesmerai/ Jeslia/ Job ab/ Elpaalin lapset.
8:19 Jakim/ Sichri/ Sabdi.
8:20 Elionai/ Zilthai/ Eliel.
8:21 Adaja/ Braja ja Simrath/ Simein lapset.
8:22 Jespan/ Eber/ Eliel.
8:23 Abdon/ Sichri/ Hanan.
8:24 Hanania/ Elam/ Anthothia.

8:25 Jephdeja ja Pnuel/ Sasakin lapset.
8:26 Samserai/ Seharia/ Athalia.
8:27 Jaeresia/ Elia ja Sichri/ Jerohamin lapset.
8:28 Nämät owat Isäin päämiehet heidän sucucunnisans/ ja he asuit Jerusalemis.
8:29 MUtta Gibeonis asui Gibeonin Isä/ ja hänen emändäns cudzuttin Maecha.
8:30 Ja hänen ensimmäinen poicans oli Abdon/ Zur/ Kis/ Baal/ Nadab.
8:31 Gedor/ Ahio ja Secher.
8:32 Mutta Mikloth sijtti Semean/ ja he asuit Jerusalemis heidän weljeins cohdalla heidän cansans.
8:33 Ner sijtti Kisin/ Kis sijtti Saulin/ Saul sijtti Jonathanin/ Melchisuan/ AbiNadabin/ Esbaalin.
8:34 Jonathanin poica oli Meribaal/ Meribaal sijtti Michan.
8:35 Michan lapset olit/ Pithon/ Melech/ Thaerea ja Ahas.
8:36 Ahas sijtti Joaddan/ Joadda sijtti Alemethin/ Asmawetin ja Simrin/ Simri sijtti Mozan.
8:37 Moza sijtti Binean/ hänen poicans oli Rapha/ hänen poicans oli Eleasa/ hänen poicans oli Azel.
8:38 Mutta Azelilla oli cuusi poica/ joinenga nimet olit/ Esricam/ Bochru/ Jesmael/ Searia/ Abadia/ Hanan. Nämät olit caicki Azelin pojat.
8:39 Esekin hänen weljens lapset olit: Ulam hänen ensimmäinen poicans. Jeus toinen Elipeleth colmas.
8:40 Mutta Ulamin lapset olit wahwat miehet ja jalot joudzimiehet/ ja heillä oli paljo poikia/ sata ja wijsikymmendä. Nämät owat caicki Benjaminin lapsista.

IX. Lucu.

Al. 9. COco Israelin lucu kirjoitetan/ v. 1. cutca Israelist/ Papeist ja Lewitaist owat asunet Jerusalemis/ Dawidin ja Samuelin säädyn jälken/ v. 23.

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

9:1 JA coco Israel luetin/ ja cadzo/ he owat kirjoitetut Israelin ja Judan Cuningasten kirjaan/ ja wietin Babelijn heidän pahain tecoins tähden.
9:2 Ne jotca ennen asuit heidän perinnöisäns ja Caupungeisans/ nimittäin Israel/ Papit/ Lewitat ja Nethinimit.
9:3 Ja silloin asuit Jerusalemis muutamat Judan lapsist/ muutamat BenJaminin lapsist/ muutamat Ephraimin ja Manassen lapsist.
9:4 Nimittäin/ Perezen Judan pojan lapsist oli Uthai Amihudin poica/ Amrin pojan/ Imrin pojan/ Banin pojan.
9:5 Mutta Silonist Asaja ensimmäinen poica/ ja hänen muut poicans.
9:6 Serahn lapsist/ Jeguel weljinens/ cuusi sata ja yhdexänkymmendä.
9:7 BenJaminin lapsist/ Sallu Mesullamin poica/ Hodawian pojan/ Hasunan pojan. Ja Jebneja Jerohamin poica.
9:8 Ja Ela Uzin poica/ Michrin pojan/ ja Mesullamin Sephatian pojan/ Reguelin pojan/ Jebnejan pojan.
9:9 Nijn myös heidän weljeins heidän sucucunnisans/ yhdexän sata ja cuusicuudettakymmendä/ ja nämät caicki owat ollet Isäin päämiehet/ heidän Isäins huoneis.
9:10 PApeista on ollut Jedaja/ Jojarib/ ja Jachin:
9:11 Ja Asaria Hilkian poica/ Mesullan pojan/ Zadochin pojan/ Merajothin pojan/ Ahitobin pojan/ Jumalan huonen päämies.
9:12 Ja Adaja Jerohamin poica/ Pashurin pojan ja Melchian pojan/ ja myös Maesai Adielin poica/ Jahseran pojan/ Mesullamin pojan/ Mesillemethin pojan/ Immerin pojan.
9:13 Nijn myös heidän weljeins päämiehet Isäins huoneis/ tuhannen/ seidzemen sata ja cuusikymmendä wäkewätä miestä/ toimittaman wiran menoja Jumalan huones.
9:14 Mutta Lewitaista/ jotca olit Merarin lapsista/ Semaja Hasubin poica/ Asrikamin

pojan/ Hasabian pojan.
9:15 Ja Bakbakar Heres/ ja Galal ja Mathania Michan poica/ Sichrin pojan/ Asaphin pojan.
9:16 Ja Obadia Semajan poica/ Galalin pojan/ Jeduthun pojan/ ja Berechia Assan poica/ Elkanan pojan/ jotca asuit Netophatiterein kylis.
9:17 Ja owen wartiat olit Sallum/ Akub/ Talmon/ Ahiman ja heidän weljens/ ja Sallum oli ylimmäinen.
9:18 Sillä he olit tähän saacka wartioinnet idäisellä puolella Cuningan porttia/ ne olit owen wartiat Lewin poicain seas.
9:19 Ja Sallum Koren poica AbiAsaphin pojan/ Korahn pojan ja hänen wäljens hänen Isäns huonesta: ne Korhiterit heidän wircans menois/ wartioidzeman seuracunnan majan owipieleen. Ja hänen Isäns pitä wartioidzeman HERran leiris sisällekäymistä.
9:20 Mutta Phinees Eleazarin poica oli heidän päämiehens: sillä HERra oli hänen cansans.
9:21 Ja Sacharia Meselemian poica oli wartia seuracunnan majan owen edes.
9:22 Caicki nämät olit walitut majan owea wartioidzeman/ caxi sata ja caxitoistakymmendä/ jotca olit luetut heidän kylisäns. Ja Dawid ja Samuel/ se Näkiä/ asetit heitä wircaan heidän uscollisudesans.
9:23 Nijn että he ja heidän lapsens ottaisit HERran huonesta waarin/ nimittäin/ seuracunnan majan huonesta/ että he sitä wartioidzisit.
9:24 Ja ne owen wartiat olit asetetut neljä ilma cohden/ nimittäin/ itän/ länden/ etelän ja pohjan päin.
9:25 Mutta heidän weljens olit heidän maan kylisäns/ njn cuitengin että heidän piti tuleman sisälle seidzemendenä päiwänä/ ja ajasta njn aicaan heidän tykönäns oleman.
9:26 Sillä Lewitat olit uscotut oleman neljäxi ylimmäisexi owen wartiaxi/ ja he olit myös HERran huonen kätkyn ja tawaran päällä.
9:27 Ja he olit yöllä Jumalan huonetta

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

ymbärins: sillä heidän piti sitä wartioidzeman ja awajaman joca amu.

9:28 Ja muutamat olit heistä wiran asetten päällä: sillä heidän pitä ne candaman ulos ja sisälle lugun jälkeen.

9:29 Ja muutamat heistä olit asetetut astiain ja pyhain caluin päälle/ sämbyläjauhoin päälle/ wijnan päälle/ öljyn päälle/ pyhän sawun päälle/ ja myös yrtein päälle.

9:30 Mutta muutamat Pappein lapsist teit krydätyitä woiteita.

9:31 Nimittäin/ Mathithia Lewitaista/ Sallumin sen Korhiterin ensimmäinen poica oli uscottu siihen cuin pannuin walmistettin.

9:32 Ja Cahathitereistä heidän weljistäns olit asetetut walmistaman cadzomusleipiä/ että he niytä walmistaisit joca Sabbathina.

9:33 Nämät owat weisajat/ Lewitain Isäin päämiehet/ wapat heidän Camareisans: sillä he olit siellä ascareisans yötä ja päiwä.

9:34 Nämät ylimmäiset Lewitain Isät heidän sucucunnisans asuit Jerusalemis.

9:35 JEjel Gibeonin Isä asui Gibeonis/ hänen emändäns cudzuttin Maecha.

9:36 Ja hänen ensimmäinen poicans Abdon/ Zur/ Kis/ Baal/ Ner/ Nadab.

9:37 Gedor/ Ahio/ Sacharia/ Mikloth.

9:38 Mutta Mikloth sijtti Simeamin/ jotca myös asuit heidän weljeins cohalla/ weljinens Jerusalemis.

9:39 Ja Ner sijtti Kisin/ Kis sijtti Saulin/ Saul sijtti Jonathanin/ Melchisuan/ AbiNadabin/ Esbaalin.

9:40 Ja Meribaal oli Jonathanin poica/ ja Meribaal sijtti Michan.

9:41 Michan lapsi oli Pithon/ Melech ja Thaherea.

9:42 Ahas sijtti Jaeran/ Jaera sijtti Alemethin/ Asmawethin ja Simrin: Simri sijtti Mozan.

9:43 Moza sijtti Binejan/ ja Raphaja oli hänen poicans/ Eleasa oli hänen poicans/ Azel oli hänen poicans.

9:44 Ja Azelilla oli cuusi poica/ ne cudzuttin

Asrikam/ Bockru/ Jesmael/ Searia/ Obadia ja Hanan/ ne owat Azelin lapset.

Vers.2. Nethinimit) cudzuttin andimixi eli lahjoixi. Ja olit ne Lewitit/ jotca erinomaisest idzens Jumalan palweluxeen andanet olit/ cusa Jumalan Tabernacli eli Arcki oli Pappein seas. v. 22. heidän uscollisudesans) se on nijn paljo: sitä ei he asettanet Ihmisten jumalisudest ja luulost/ waan Jumalan käskyst ja heidän uscostans: sillä Ihmisten sääty eli työ ei kelpa mitän jumalasis asiois.

X. Lucu.

Al. 10. PHilisterit sotiwat Israeli wastan/ ja lyöwät heidän Gilboan wuorella/ v. 1. Saul ammutan/ ja surma idzens/ v. 3. Philisterit panewat hänen pääns Dagonin huonen päälle/ v. 8. Gileadin Jabexen miehet ottawat hänen siellä ja hautawat/ v. 11. Näin cuole Saul tottelemattomudens tähden HERran sana wastan/ ja waldacunda annetan DAwidille/ v. 13.

10:1 MUtta Philisterit sodeit Israeli wastan/ ja Israel pakeni Philisterejä/ ja he langeisit lyötynä Gilboan wuorella.

10:2 Ja Philisterit cowan ajoit Saulia poikinens taca/ ja löit Jonathanin/ AbiNadabin ja Malchisuan Saulin pojat.

10:3 Ja sota oli angara Saulia wastan/ ja joudzimiehet tulit hänen päällens/ ja hän pelkäis ambuita.

10:4 Silloin sanoi Saul asenscandajalle: wedä mieckas ulos/ ja pistä minua läpidze/ ettei nämät ymbärinsleickamattomat tulis ja tekis häpiälisestä minulle. Mutta hänen asenscandaja ei tahtonut: sillä hän pelkäis suurest. Silloin otti Saul mieckans/ ja langeis sen päälle.

10:5 Cosca hänen asenscandaja näki Saulin cuollexi/ langeis hän mieckaans/ ja cuoli.

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

10:6 Ja nijñ Saul cuoli/ ja colme hänen poicans/ ja coco hänen huonens yhtä haawa.

10:7 Cosca Israelin miehet/ jotca laxos olit/ näit heidän paennexi/ ja Saulin poikinens cuollexi/ jätit he Caupungins ja pakenit: Ja Philisterit tulit ja asuit nijsä.

10:8 TOisna huomena tulit Philisterit rijsuman lyötyjä/ ja he löysit Saulin poikinens macawan Gilboan wuorella.

10:9 Ja sijttecuin he hänen rijsunet olit/ otit he hänen pääns ja asens/ ja lähetit Philisterein maan ymbärins/ ja annoit ilmoitta heidän epäjumalittens ja Canssans edes.

10:10 Ja panit hänen asens heidän jumalans huoneseen/ ja panit hänen pääns Dagonin huonen päälle.

10:11 Cosca caicki Gileadin Jabexes cuulit/ caicki mitä Philisterit Saulille tehnet olit.

10:12 Nousit caicki wäkwät miehet/ ja otit Saulin ja hänen poicains ruumit/ ja weit Jabexeen/ ja hautaisit heidän luuns tammen ala Jabexes/ ja paastoisit seidzemen päiwä.

10:13 Ja nijñ cuoli Saul hänen pahois tegoisans/ cuin hän HERra watan tehnyt oli/ ettei hän pitänyt HERran sana/ ja että hän kysyi welhowaimolda.

10:14 Ja ei kysynyt HERralda/ sentähden tappoi hän hänen/ ja käänsi waldacunnan Dawidille Isain pojalle.

Vers.6. Ja coco hänen huonens) Ehkä hänen poicans Isboseth wähän aica sijtte eli/ nijñ cuitengin hän wähän ajan peräst surkiast tapettin/ 2. Sam.4:5 Ja Jonathanin poica MephiBoset eli armost Cuningas Dawidin tykönä/ ja ei ikänäns enämbi mihingän cunniaan tullet/ että oikein saadan sanotta/ että coco hänen huonens silloin häwis.

XI. Lucu.

Al. 11. COco Israel woitele Dawidin Cuningaxi/ v. 1. hän woitta Jerusalemin

Jebusereildä/ v. 4. Joab astu ensimmäisnä muurin päällä/ ja pannan Päämiehexi/ v. 6. Dawidin colmestkymmenest Sangarist/ joista colme owat erinomaiset ja auttawat Dawidi waldacundaan/ v. 10. jotca myös urhollisia töitä tekewät/ v. 11. etc.

11:1 JA coco Israel cocois idzens Dawidin tygö Hebronijn/ ja sanoit: cadzo/ me olem sinun luus ja lihas.

11:2 Ja aina ennen Saulin olles Cuningasna/ johdatit sinä Israelin ulos ja sisälle. Ja HERra sinun Jumalas on sanonut sinulle/ sinun pitä caidzeman minun Canssani Israelin/ ja sinun pitä oleman Israelin Canssan päämiehen.

11:3 Ja caicki Israelin wanhimmat tulit Cuningan tygö Hebronijn/ ja Dawid teki lijton heidän cansans HERran edes Hebronis. Ja he woitelit Dawidin Israelin Cuningaxi HERran sanan jälkeen Samuelin cautta.

11:4 JA Dawid meni matcans/ ja coco Israel Jerusalemin (se on Jebus: sillä Jebuserit asuit maalla)

11:5 Ja Jebuserit sanoit Dawidille: ei sinun pidä tuleman tänne: mutta Dawid woitti Zionin linnan/ se on/ Dawidin Caupungi.

11:6 Ja Dawid sanoit: joca Jebuserit ensin lyö/ hänen pitä oleman pään ja ylimmäisen. Silloin Joab ZeruJan poica astui ensin ylös/ ja tuli päämiehexi.

11:7 Ja Dawid asui linnas/ sentähden cudzutan se Dawidin Caupungixi.

11:8 Ja hän rakensi Caupungin ymbärins Millost saacka/ ja sijtte caiken ymbärins. Ja Joab jätti elämän jotca jäänet olit Caupungijn.

11:9 Ja Dawid menestyi ja tuli wäkwäxi/ ja HERra Zebaoth oli hänen cansans.

11:10 NÄmät owat ylimmäiset Dawidin wäkwämbäin seas/ jotca miehullisest hänen cansans pidit hänen waldacunnasans coco Israelin tykönä/ nijñ että hän tehtin coco Israelin Cuningaxi/ HERran sanan jälkeen.

11:11 Ja tämä on Dawidin wäkwewitten lucu/

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

Jasabeam Hakmonin poica ylimmäinen colmenkymmenen seas. Hän nosti keihäns/ ja löi kerralla colme sata.

11:12 HÄnen jälkens oli Eleazar/ Dodon AhoHiterin/ ja hän oli colmen Sangarin seas.

11:13 Tämä oli Dawidin cansa Pasdammimis/ cosca Philisterit olit coonnet idzens siihen sotaan. Ja oli cappale peldo ohra täynäns/ ja Canssa pakenit Philisterejä.

11:14 Ja he astuit keskelle peldoa/ ja warjelit sitä/ ja löit Philisterit. Ja HERra andoi heille suuren autuuden.

11:15 JA ne colme nijstä colmestakymmenest ylimmäisestä tulit calliolle alas Dawidin tygö Adullamin luolaan. Mutta Philisterein leiri oli Rephaimin laxos.

11:16 Ja Dawid oli linnas/ ja Philisterin Canssa olit silloin Bethlehemis.

11:17 Ja Dawid himoidzi/ ja sanoi: cuca andais minun juoda sijtä wedestä/ cuin on caiwos Bethlehemin portin alla?

11:18 Nijn nämät colme juoxit Philisterein leirin läpidze/ ja toit wettä caiwosta Bethlehemin portin alda/ ja cannoit Dawidille/ waan ei hän tahtonut sitä juoda/ mutta caasi HERran eteen.

11:19 Ja sanoi: Jumala andacon sen caucana olla minusta/ että minä tämän tekisin/ ja joisin näiden miesten werta heidän hengens waaras: sillä he owat sen tuonet hengens waaralla/ sentähden ei hän tahtonut juoda. Sen teit nämät colme Sangarita.

11:20 ABisai Joabin weli/ hän oli ylimmäinen colmest/ ja hän nosti keihäns ja löi colme sata/ ja hän ylistettin nijden colmen seas.

11:21 Ja hän oli cuuluisambi nijtä cahta/ ja oli heidän päämiehens. Mutta nijden colmen tygö ei hän tullut.

11:22 BEnaJa Jojadan poica Ishailin pojan/ joca suuria töitä tehnyt oli Kabzeelist/ hän löi caxi Moabiterein Lejonita: ja hän meni alas ja löi Lejonin keskellä caiwoa lumen aicana.

11:23 Hän löi myös Egyptin miehen/ joca oli

wijttä kynärätä pitkä/ ja hänellä oli keihäs kädesäns nijncuin cangan puu/ mutta hän meni alas hänen tygöns sauwalla/ otti keihän hänen kädestäns/ ja tappoi hänen omalla keihälläns.

11:24 Tämän teki BenaJa Jojadan poica/ ja ylistettin nijden colmen Uljasten seas.

11:25 Ja oli cuuluisin nijsä colmeskymmenes. Mutta nijden colmen tygö ei hän tullut. Ja Dawid teki hänen salaisexi neuwoxens.

11:26 SOta Sangarit owat nämät: Asahel Joabin weli: Elhanan Dodonin poica Bethlehemist.

11:27 Samoth Haroriteri/ Heles Peloniteri.

11:28 Ira Ekes Theokiterin poica/ Abjeser Anthotiteri.

11:29 Sibbechai Husathiteri/ Ilai Ahohiteri.

11:30 Maherai Nethophatiteri/ Heled Baenan Nethophatherin poica.

11:31 Ithai Ribain poica Gibeast BenJaminin lapsist: BenaJa Pirgathoniteri.

11:32 Hurai Gasin ojista: Abiel Arbathiteri.

11:33 Asmaweth Baherumiteri: Eliahba Saalbonitheri.

11:34 Hasemin Gisonitherin lapset: Jonathan Sagen Hararitherin poica:

11:35 Ahiam Sacharin Hararitherin poica: Eliphai Urin poica.

11:36 Hopher Macherathiteri: Ahia Pelonitheri.

11:37 Hezro Carmeliteri: Naerai Asbain poica.

11:38 Joel Nathanin weli/ Mibhar Hagrin poica.

11:39 Zeleg Amoniteri: Naherai Berothiteri/ Joabin ZeruJan pojan asencandaja.

11:40 Ira Jethriteri: Gareb Jethriteri.

11:41 Uria Hethiteri: Sabad Ahelain poica.

11:42 Adina Sisan Rubeniterin poica/ Rubeniterein päämies/ ja colmekymmendä oli hänen cansans.

11:43 Hanan Maechan poica: Josaphat Mathoniteri.

11:44 Usia Asthrathiteri: Sama ja Jajel Hothamin Aroeritherin pojat.

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

11:45 Jediael Simrin poica: Joha hänen weljens Thiziteri.

11:46 Eliel Mahewiteri: Jeribai ja Josawia Elnaamin pojat: Jethma Moabiteri.

11:47 Eliel/ Obed/ Jaesiel/ Mesobajasta.

Vers.11. Colmesata) Toises Samuelin kirjas/ cap. 23:8. on cahdexan sata: pitä nijn ymmärrettämän/ että hän on tapellut cahdexata sata wasan/ ja nijstä tappanut colme sata/ ja ne muut pacoon lyönyt/ sentähden sanocan hän ne caicki lyönexi. v. 19. Caasi sen) se on/ hän uhrais sen HERralle juomauhrixi: kijtoxexi/ että hän heidän warjeli.

XII. Lucu.

Al. 12. DAwidin culkiana olles Saulin edest tule monda cuuluisata miestä Israelist hänen tygöns Ziklagijn/ jotca hänen cansans pitävät/ v. 1. Saulin weljist/ v. 3. Gaditereist/ v. 8. BenJamitereist/ ja Judast/ v. 16. Manassest/ v. 19. Päämiehet ja walittu sotawäki caikist Israelin sucucunnist/ enä cuin 340000. miestä/ tulewat Dawidin tygö Hebronijn tekemän händä Cuningaxi/ v. 23. owat hänen tykönäns colme päiwä/ syöwät ja juowat: sillä ilo oli Israelis/ v. 39.

12 :1 NÄmät tulit Dawidin tygö Ziklagijn/ cosca hän wielä oli suljettu Saulin Kisin pojan tähän/ ja he olit myös nijden Sangarein seas/ cuin sotaan autit.

12:2 Ja olit soweliat ambujat joudzella molemmin käsin/ kiweillä/ nuolilla ja joudzilla: Saulin weljistä/ BenJaminist.

12:3 Ahieser Päämies/ ja Joas Samajan Gibeathiterin pojat/ Jesiel ja Pelet Asmawethin pojat/ Baracha ja Jehu Anthothiterit.

12:4 Jesmaja Gibeoniteri/ wäkewä colmenkymmenen seas/ ja ylidze colmenkymmenen: Jeremia/ Jahesiel/

Johanan/ Josabad/ Gederathitheri.

12:5 Eleusai/ Jerimoth/ Bealia/ Samaria/ Saphatia Harophiteri.

12:6 Elkana/ Jesija/ Asareel/ Joeser/ Jasabeam Korhiteri.

12:7 Joela ja Sabadia Jerohamin lapset Gedorist.

12:8 SAditereistä eroitit heidäns Dawidin tygö linnan corwes/ wäkewät Sangarit ja sotamiehet/ jotca kilpeä ja keihästä cannoit/ ja heidän caswons olit nijncuin Lejonin/ ja nopiat nijncuin peurat wuorilla.

12:9 Ensimmäinen Eser/ toinen Obadia/ colmas Eliab.

12:10 Neljäs Masmanna/ wijdes Jeremia.

12:11 Cuudes Athai/ seidezemes Eliel.

12:12 Cahdexas Johanan/ yhdexäs Elsabad.

12:13 Kymmenes Jeremia/ yxitoistakymmenes Mahbanai.

12:14 Nämät olit Gadin lapsist sodan Ruhtinat/ wähin sadan päälle/ ja suurin tuhannen päälle.

12:15 Nämät owat ne cuin menit Jordanin ylidze ensimmäisnä Cuuna/ cosca se oli täysi molembin reunoin asti/ ja he ajoit pacoon caicki cuin asuit laxos/ itän ja länden päin.

12:16 JA sinne myös tulit BenJaminin lapsist ja Judast Dawidin tygö linnaan.

12:17 Ja Dawid meni ulos heidän tygöns/ ja wastais: ja sanoi heille: jos te tulette rauhan cansa minun tygöni auttaman minua/ nijn minun sydämen on teidän cansan/ waan jos te tuletta pettämän minua minun wihollisilleni/ waicka ei wääryttä ole minus/ nijn meidän Isäim Jumala nähkön ja rangaiscon.

12:18 Ja hengi waicutti Amasain päämiehen/ colmenkymmenen seas: Sinun me olemma Dawid/ ja pidäm sinun cansas Isain poica/ rauha/ rauha olcon sinulle/ rauha olcon sinun auttailles: sillä sinun Jumalas autta sinua. Nijn otti Dawid heidän tygöns/ ja asetti sotawäen päämiehixi.

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

12:19 JA Manassest langeis Dawidin tygö/ cosca hän tuli Philisterein cansa Saulia wastan sotaan/ ja ei auttanut heitä: sillä Philisterein päämiehet annoit hänen tyköäns mennä neuwon pitest/ ja sanoit: jos hän lange Herran Saulin tygö/ nijn se tule meidän hengen waaraxi.

12:20 Ja cosca hän meni Ziklagijn/ langeis hänen tygöns Manassest/ Adna/ Josabad/ Jediael/ Michael/ Josabad/ Elihu/ Zilthai/ tuhannen päämiehet Manassest.

12:21 Ja he autit Dawidi sotajoucko wastan: sillä he olit caicki wäkwät Sangarit/ ja olit päämiehet sodas.

12:22 Ja jocapäiwä tuli muutamia Dawidin tygö auttaman händä/ siihenasti että se tuli suurexi joucoxi/ nijncuin Jumalan joucoxi.

12:23 JA tämä on sotaan hangittuin päämiesten lucu/ cuin tulit Dawidin tygö Hebronijn/ käändämän Saulin waldacunda hänen tygöns HERran sanan jälkeen.

12:24 Judan lapsist cuin cannoit kilpeä ja keihäst/ oli cuusi tuhatta ja cahdexan sata sotaan hangittuta.

12:25 Simeonin lapsist wäkwät Sangarit sotiman/ seidzemen tuhatta ja sata.

12:26 Lewin lapsist/ neljä tuhatta ja cuusi sata.

12:27 Ja Jojada nijden seas päämies/ jotca olit Aaronist/ colmen tuhannen ja seidzemen sadan cansa.

12:28 Zadoch nuorucainen/ jalo Sangar hänen Isäns huonen cansa/ caxicolmattakymmendä päämiestä.

12:29 BenJaminin lapsist Saulin weljistä colme tuhatta: sillä siihenasti pidit heistä sangen monda wielä Saulin huonen cansa.

12:30 Ephraimin lapsist caxikymmendä tuhatta ja cahdexan sata/ wäkwät Sangarit/ ja ylistetyt miehet heidän Isäns huones.

12:31 Puolest Manassen sucucunnast/ cahdexantoistakymmendä tuhatta/ jotca olit nimeldäns nimitetyt tuleman ja tekemän Dawidi Cuningaxi.

12:32 Isascharin lapsist/ jotca olit ymmärtäwäiset/ ja neuwoit mitä Israelin tekemän piti/ joca aica caxi sata päämiestä/ ja caicki heidän weljens täytit heidän puhens.

12:33 Sebulonist/ jotca menit sotiman/ hangitut caickinaisilla sataaseilla/ wijsikymmendä tuhatta asettaman heitäns yximielisest järjestyheen.

12:34 Nephtalist tuhannen päämiestä/ seidzemenneljätkymmendä tuhatta heidän cansans/ cuin cannoit kilpiä ja keihäst.

12:35 Danist hangidzit sotaan cahdexan colmattakymmendä tuhatta ja cuusi sata.

12:36 Asserist cuin menit hangittuna sotiman/ neljätkymmendä tuhatta.

12:37 Tuolda puolelda Jordanin: Rubenitereistä/ Gaditereistä ja puolesta Manassen sucucunnasta/ caickinaisten asetten cansa sotaan sata ja caxikymmendä tuhatta.

12:38 Caicki nämät sotamiehet sodan toimittajat tulit caikest sydämestäns Hebronijn/ tekemän Dawidita coco Israelin Cuningaxi/ ja caikilla muilla Israelis oli yxi sydän/ että Dawid tehdäisin Israelin Cuningaxi.

12:39 Ja he olit siellä Dawidin tykönä colme päiwä/ söit ja joit: sillä heidän weljens olit walmistanet heidän eteens.

12:40 Ja ne myös cuin likin olit heidän ymbärilläns Isascharin/ Sebulonin ja Nephtalin asti/ he toit leipiä Aseilla/ Cameleillä/ Muuleilla ja Härjillä/ syötä: jauhoja/ ficunita/ rusinoita/ wijna/ öljyä/ härkiä ja lambaita/ wiljalda: sillä ilo oli Israelis.

*Vers.23. Tulit Dawidin tygö Hebronijn)
Nimittäin/ sijttecuin hän oli ollut seidzemen
wuotta Cuningas Hebronis/ tulit nämät händä
tekemän Israelin Cuningaxi.*

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

XIII. Lucu.

Al. 13. DAwid coco caiken Israelin HERran Arckia wiemän KirjathJearimist/ v. 1. sitä wiedes suurella ilolla/ v. 7. poickewat härjät/ jotca sitä wetäwät/ tiellä/ ja Usa otta Arkin wastan: sentähden HERra julmistu ja tappa hänen/ v. 9. Dawid hämmästy/ eikä uscalla wiedä Caupungijns/ waan ObedEdomin huoneseen/ v. 11. jonga HERra siuna caiken hänen huonens cansa/ v. 14.

13 :1 JA Dawid piti neuwo tuhannen ja sadan päaruhtinasten ja caickein päämiesten cansa.
13:2 Ja sanoi caikelle Israelin joucolle: kelpaco se teille/ ja ongo se HERralda meidän Jumalaldam? nijn toimittacam caikella muoto menemän muiden meidän weljeim tygö/ coco Israelin maahan/ ja Pappain ja Lewitain tygö Caupungeihin/ joisa esicaupungit owat/ että he coconnuisit meidän tygönne.

13:3 Ja noutacam meidän Jumalam Arcki meidän tygöm: sillä emme Saulin aicana mitän kysellet sitä.

13:4 Nijn caicki joucko wastais/ että nijn piti tehtämän: sillä se kelpais caikelle Canssalle.

13:5 NIin Dawid cocois caiken Israelin Egyptin Sijhorist/ aina Hemathin asti/ noutaman HERran Arckia KirjathJearimist.

13:6 Ja Dawid meni caiken Israelin cansa KirjathJearimijn/ joca on Judaas/ noutaman siellä HERran Jumalan Arckia/ cuin Cherubimin päällä istu/ josa nime rucoillan.

13:7 Ja he panit Jumalan Arkin uteen waunuun/ weit hänen AbiNadabin huonesta/ ja Usa ja Ahio ajoit waunua.

13:8 Mutta Dawid ja caicki Israel iloidzi Jumalan edes caikest woimastans/ lauluilla/ candeileilla/ Psaltareilla/ trombuilla/ Cymbaleilla ja Basunilla.

13:9 JA he tulit Chidonin lakeudelle: nijn ojensi Usa kätens Arckia pitämän: sillä härjät poickeisit siwulle.

13:10 Nijn HERran wiha julmistui Usan päälle/ ja löi händä/ että hän ojensi kätens Arckia pitämän/ nijn että hän sijnä cuoli Jumalan edes.

13:11 Nijn Dawid tuli murhellisexi/ että HERra Usan rewäis ricki. Ja hän cudzui sen paican PerezUsa/ tähän päiwän asti.

13:12 Ja Dawid pelkäis Jumalata sinä päiwänä/ ja sanoi: cuinga minun pitä wiemän Jumalan Arkin minun tygöni?

13:13 Sentähden ei hän andanut wiedä Jumalan Arckia hänen tygöns Dawidin Caupungijn/ waan andoi poiketa ObedEdomin Githiterin huoneseen.

13:14 Ja näin oli Jumalan Arcki ObedEdomin tykönä hänen huonesans colme cuucautta: Ja HERra siunais ObedEdomin huonen/ ja caicki mitä hänellä oli.

Vers.10. HERran wiha julmistui) Sillä HERra oli käskenyt että Lewitat piti candaman Arkin: ja ei kengän paidzi Aaronin poikia pitänyt näkemän eikä pitelemän Arckia/ eikä mitäkän pyhistä caluista/ peittämätä.

XIV. Lucu.

Al. 14. Hiram lähettä Dawidille calua ja rakendaita rakendaman hänelle huonetta/ v. 1. Dawid otta usiammat waimot/ ja sijttä usiammat lapset/ v. 3. Philisterit tulewat sotiman händä wastan/ v. 8. tapetan häneldä/ v. 10. ja Dawid tule cuuluisaxi caikes maacunnas/ v. 13.

14:1 JA Hiram Tyrin Cuningas lähetti sanansaattajat Dawidin tygö/ ja Cedripuita/ muuraita/ puuseppiä/ rakendaman hänelle huonetta.

14:2 Ja Dawid ymmärsi että HERra oli hänen wahwistanut Israelin Cuningaxi: sillä hänen waldacundans enäni hänen Canssans Israelin tähden.

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

14:3 Ja Dawid otti wielä emändiä Jerusalemis/
ja sijtti wielä poikia ja tyttäritä.

14:4 Ja ne cuin hänelle olit syndynet
Jerusalemis: cudzuttin Sammua/ Sobab/
Nathan/ Salomo/

14:5 Jebehar/ Elisua/ Eliphaeth.

14:6 Noga/ Nepheg/ Japhia.

14:7 Elisama/ BaelJada/ ja Eliphaeth.

14:8 JA cuin Philisterit cuulit Dawidin
woidelluxi coco Israelin Cuningaxi/ nousit he
caicki Dawidita edzimän. Cosca Dawid sen
cuuli/ meni hän heitä wastan.

14:9 Ja Philisterit tulit ja lewitit heidäns
Rephaimin laxoon.

14:10 Mutta Dawid kysyi neuwo Jumalalda/ ja
sanoi: pitäkö minun menemän Philisterejä
wastan/ ja tahdotcos heitä anda minun
käsijni? HERra sanoi hänelle: mene/ Minä olen
andanut heidän sinun käsijns.

14:11 Ja cosca hän meni ylös BaalPrazimin
päin/ löi Dawid heidän siellä: Ja Dawid sanoi:
Jumala on hajottanut minun wihamieheni/
minun kätteni cautta nijncuin wesi hajotetan/
sijtä cudzui hän sen paican BaalPrazim.

14:12 Ja he jätit sinne heidän jumalans/ ja
Dawid käski ne poltetta.

14:13 MUTta Philisterit cocoisit heidäns
jällens/ ja asetit idzens alas laxon.

14:14 Ja Dawid kysyi jällens neuwo Jumalalda/
ja Jumala sanoi hänelle: ei sinun pidä
menemän heidän jälkens/ mutta poicke
heistä/ että tulisit willificunapuiden cohdalla
heitä wastan.

14:15 Ja coscas cuulet willifijcuna puiden
ladwat hawisewan/ nijn mene sotiman: sillä
Jumala on mennyt sinun edelläs lyömän
Philisierein sotajoucko.

14:16 Ja Dawid teki nijncuin Jumala hänelle oli
käsenyt. Ja he löit Philisterin sotajoucot
Gibeonist nijn Gaserin asti.

14:17 Ja Dawidin nimi cuului caikisa maisa. Ja
HERra andoi hänen pelcons tulla caickein
pacanain päälle.

*Vers.3. Otti wielä emändiä) Cadzo Gen. 29:28.
v. 11. BaalPrazim) Cadzo/ 2. Sam. 5:20.*

XV. Lucu.

*Al. 15. DAwid rakenda idzellens huonen
Dawidin Caupungis/ ja HERran Arkille majan/
v. 1. coco coco Israelin/ Lewitat ja päämiehet
candaman Arckia siallens/ v. 11. asetta
weisajat/ v. 17. Arcki tuodan suurella ilolla
ObedEdomin huonesta/ v. 25. Michal Saulin
tytär cadzo Dawidin ylön/ v. 29.*

15:1 JA hän rakensi hänellens huonen
Dawidin Caupungijn/ ja walmisti sian Jumalan
Arkille/ ja walmisti hänelle majan.

15:2 Silloin sanoi Dawid: ei yhdengän pidä
candaman Jumalan Arckia/ waan Lewitat: sillä
HERra on heidän walinnut candaman Jumalan
Arckia/ ja palweleman händäns ijancaickisest.

15:3 Sentähden cocois Dawid coco Israelin
Jerusalemijn/ candaman HERran Arckia siihen
paickan/ cuin hän walmistanut oli.

15:4 JA Dawid andoi myös tulla cocon
Aaronin lapset ja Lewitat.

15:5 Cahathin lapsista/ sen päämiehen Urielin
sadan ja cahdenkymmenen weljens cansa.

15:6 Merarin lapsist/ sen päämiehen Asajan/
cahden sadan ja cahdenkymmenen weljens
cansa.

15:7 Gersonin lapsist/ sen päämiehen Joelin/
sadan ja colmenkymmenen weljens cansa.

15:8 Elizaphan lapsist sen päämiehen
Semajan/ cahden sadan weljens cansa.

15:9 Hebronin lapsist sen päämiehen Elielin
cahdexankymmenen weljens cansa.

15:10 Usielin lapsista sen päämiehen
Amminadabin/ sadan ja

cahdentoistakymmenen weljens cansa.

15:11 JA Dawid cudzui Zadochin ja AbJatharin
Papit/ ja Lewitat/ nimittäin/ Urielin/ Asajan/
Joelin/ Semajan/ Eljelin/ Amminadabin.

15:12 Ja sanoi heille: te cuin oletta Isäin

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

päämiehet Lewitain seas/ pyhittäkät teitän teidän weljein cansa/ candaman HERran Israelin Jumalan Arckia/ siihen siaan/ jonga minä hänelle walmistanut olen.

15:13 Sillä ennen cosca et te läsnä ollet/ teki HERra meidän Jumalam raon meisä/ etten me händä edzinet/ nijncuin meidän tekemän piti.

15:14 Nijn Papit ja Lewitat pyhitit heidäns HERran Israelin Jumalan Arckia candaman.

15:15 Ja Lewitain pojat cannoit Jumalan Arkin heidän olallans corennoilla jotca sijnä olit/ nijncuin Moses HERran sanan jälken käsenyt oli.

15:16 JA Dawid sanoi Lewitain päämiehille/ että he asetaisit heidän weljistäns weisaita/ harpuilla/ Psaltareilla/ candeileilla/ ja Cymbaleilla/ nijn että he olisit cuultut weisawan corkialla änellä ilon cansa.

15:17 Nijn Lewitat asetit Hemanin Joelin pojan/ ja hänen weljistäns Assaphin/ Berechian pojan. Ja Merarin pojista heidän weljens/ Ethanin Cusajan pojan.

15:18 Ja heidän cansans heidän weljens toisesta wuorosta/ nimittäin/ Sacharian/ BenJaesielin/ Semiramothin/ Jehielin/ Unnin/ Eliabin/ Benajan/ Maesejan/ Mathithian/ Eliphelejan/ Miknejan/ ObedEdomin/ ja Jejin owen wartiat.

15:19 Sillä Heman/ Assaph ja Ethan/ olit weisajat waskicymbaleilla/ helistäin heliällä änellä.

15:20 Mutta Zacharia/ Asiel/ Semiramoth/ Jehiel/ Unni/ Eliab/ Maesia ja Benaja Psaltarilla Alamothin päällä.

15:21 Waan Mathithia ja Elipheleja ja Masenias/ ja ObedEdom/ Jejel ja Asasia weisaisit cahdexan kielisillä candeileilla heidän edelläns.

15:22 Mutta ChenanJa Lewitain päämies weisumestari piti neuwomana heitä weisaman: sillä hän oli sangen taitawa.

15:23 Ja Berechia ja Elkana olit Arkin owen wartiat.

15:24 Mutta Sachania/ Josaphat/ Nethaneel/ Amasai/ Zacharia/ Benaja/ Eljezer Papit/ soitit Basunilla Jumalan Arkin edes/ ja ObedEdom ja Jeheja olit Arkin owen wartiat.

15:25 NIin meni Dawid ja Israelin wanhimmat ja tuhannen päämiehet/ noutaman HERran lijton Arckia ObedEdomin huonesta ilolla.

15:26 Ja cosca Jumala autti Lewitait candamas HERran lijton Arckia/ uhraisit he seidzemen härkä/ ja seidzemen oinasta.

15:27 Ja Dawid oli puetettu lijnawaattella/ ja caicki Lewitat jotca Arckia cannoit/ ja weisajat/ ja ChenanJa weisumestari weisaitten cansa.

15:28 Oli myös Dawidin päällä lijnainen pääliswaate. Näin cannoi coco Israel HERran lijton Arkin ilolla/ Basunain/ trometein/ heliäin Cymbalein/ Psaltarein ja candeilin cansa.

15:29 COsca HERran lijton Arcki tuli Dawidin Caupungijn/ cadzoi Michol Saulin tytär ackunasta/ ja näki Dawidin hyppäwän ja leikidzewän/ nijn hän cadzoi hänen sydämesäns ylon.

Vers.12. Pyhittäkät teitän) Papit pesit heidäns Wanhas Testamendis/ ja otit puhtat ja pyhät waattet päällens/ wäldit caicke saastaisutta ja wijna ja wäkewitä juomia/ cosca heidän piti pitelemän sitä cuin pyhä oli/ josa he olit Christuxen meidän ylimmäisem Pappim cuwa/ joca oli olewa puhdas/ saastatoin ja ilman caiketa synnitä/ Heb. 7:26. Me myös muistutetan täsä sisällisest pyhydest ja puhtaudest/ jota meidän pitä ahkeroidzeman/ 2. Cor. 7. 1.

XVI. Lucu.

Al. 16. ARcki pannan Tabernaclijn/ Dawid uhra/ siuna Canssa ja jaca idzecullengin ruoca/ v. 1. asetta Lewitat/ nimittäin/ Assaphin weljinens/ ylistämän ja kijttämän Israelin Jumalata/ v. 4. cauneilla Psalmeilla:

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

kijttäkät HERra/ saarnatcat hänen nimens/ etc.
v. 8. Item : Weisatcat HERralle caikis mais/ etc.
v. 23. Zadochin weljinens jättä hän endisen
majan tygö Gibeonijn/ jocapäiwäistä uhria
päättämän/ v. 39. Hemanin ja Jedithun cansa
weisaman ja soittaman HERran edes/ v. 41.

16:1 COsca he Jumalan Arkin olit candanet sisälle/ asetit he hänen majaan/ jonga Dawid oli walmistanut/ ja uhrais polttouhria ja kijtosuhria Jumalan edes.

16:2 Ja cosca Dawid oli täyttännyt polttouhrit ja kijtosuhrit/ siunais hän Canssa HERran nimeen.

16:3 Ja jacoï jocaidzelle Israelis sekä miehille että waimoille/ jocaidzelle leiwän/ ja cappalen liha/ ja mitan wijna.

16:4 JA hän asetti HERran Arkin eteen muutamita Lewitaita palweliaksi/ ylistämän/ kijttämän ja cunnioittaman HERra Israelin Jumalata.

16:5 Cuin olit Assaph ensimmäinen/ ZacharJa toinen/ Jejel/ Semiramoth/ Jehiel/ Mathithia/ Eliab/ Benaja/ ObedEdom/ ja Jejel Psaltarin ja harpuin cansa: mutta Assaph kilisewäisten Cymbalein cansa.

16:6 Ja Benaja ja Jehasiel Papit trumetarein cansa aina Jumalan lijton Arkin edes.

16:7 SIlloin asetti Dawid ensist kijttämän HERra Assaphin cautta ja hänen weljeins:

16:8 Kijttäkät HERra ja saarnatcat hänen nimens/ julistacat hänen töitäns Canssan seas.

16:9 Weisatcat/ soittacat hänen edesäns/ puhucat caikista hänen ihmellisistä töistäns.

16:10 Ylistäkät hänen pyhä nimens/ nijden sydän iloitcan/ jotca edziwät HERra.

16:11 Kysykät HERra ja hänen woimans/ edzikät hänen caswojans alati.

16:12 Muistacat hänen ihmellisiä töitäns/ jotca hän tehnyt on/ hänen ihmeitäns ja sanojans.

16:13 Te Israelin hänen palwelians siemen/ te Jacobin hänen walituns lapset.

16:14 Hämbä on HERra meidän Jumalam/ hän '64uomidze caikes mailmas.

16:15 Muistacat ijancaickisest hänen lijttoans/ mitä hän on käsenyt tuhannelle sucucunnalle.

16:16 Jonga hän teki Abrahamin cansa/ ja hänen walans Isaachin cansa.

16:17 Ja sääsi sen Jacobille oikeudexi/ ja Israelille ijancaickisexi lijtoxi.

16:18 Ja sanoi: sinulle minä annan Canaan maan/ teidän perimisen arwan.

16:19 Cosca he wähät ja harwat olit/ ja muucalaiset sijnä:

16:20 Waelsit he Canssasta Canssaan/ ja yhdest waldacunnast toiseen Canssaan.

16:21 Eipä hän sallinut heitä kenengän wahingoitta/ waan rangais Cuningatkin heidän tähtens.

16:22 Älkät ruwetco minun woideltuihin/ ja älkät paha tehkö minun Prophetaileni.

16:23 WEisatcat HERralle caicki maa/ julistacat päiwä päiwäldä hänen autuuttans.

16:24 Luetelcat pacanain seas hänen cunniatans/ caickein Canssain seas hänen ihmeitäns.

16:25 Sillä HERra on suuri ja sangen kijtettäpä/ peljättäpä caickein jumalitten seas.

16:26 Sillä caicki pacanain jumalat owat epäjumalat: mutta HERra on taiwat tehnyt.

16:27 Se on caunis ja cunnialinen hänen edesäns/ ja wäkwewys ja ilo on hänen siasans.

16:28 Te Canssat tuocat HERralle/ tuocat HERralle cunnia ja woima.

16:29 Tuocat hänen nimens cunnia/ tuocat lahjoja/ ja tulcat hänen eteens. Cumartacat HERra pyhä caunistuxes.

16:30 Peljätkät händä caicki mailma/ hän on maan wahwistanut/ ettei hän lijcu.

16:31 Taiwat iloidcan ja maa riemuidcan/ sanottacan pacanain seas että HERRa hallidze.

16:32 Meri paohatcan/ ja mitä sijnä on/ kedot iloitcat/ ja caicki cuin sen päällä owat.

16:33 Ja ihastucan caicki puut medzis HERran

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

edes: sillä hän tule duomidzeman maata.

16:34 Kijttäkät HERra/ sillä hän on hywä/ ja hänen laupiudens on ijancaickinen.

16:35 Ja sanocat: auta meitä Jumala meidän wapahtajam/ ja coco meitä/ ja kehitä meitä pacanoista/ että me kijttäisim sinun pyhä nimes/ ja kerscaisim meitäm sinun kijtoxesas.

16:36 Kijtetty olcon HERra Israelin Jumala ijancaickisest ijancaickiseen/ ja caicki Canssa sanocan Amen: ja kijttäkän HERra.

16:37 Näin jätti hän HERran lijton Arkin eteen Assaphin ja hänen weljens/ palweleman alinomat Arkin edes/ jocapäiwäises työs.

16:38 Mutta ObedEdomin ja hänen cahdexan weljiäns sedzemettäkyymmendä: Ja ObedEdomin Jedithun pojan ja Hossan owen wartiaksi.

16:39 Ja Zadochin Papin ja hänen weljens Papit/ pani hän HERran majan eteen Gibeonin corkeudelle.

16:40 Tekemän päiwä päiwäldä HERralle polttouhria polttouhrin Altarilla/ amulla ja ehtona/ nijncuin kirjoitettu on HERran Lais/ ja hän Israelille käsenyt oli.

16:41 Ja Hemanin ja Jedithunin heidän cansans/ ja muut walitut cuin nimeldäns nimitetyt olit kijttämän HERra/ että hänen laupiudens on ijancaickisest.

16:42 Ja Hemanin ja Jedithunin heidän cansans/ waskitorwella ja Cymbaleilla soittaman/ ja Jumalan candeileilla. Mutta Jedithunin pojat pani hän owen wartiaksi.

16:43 Ja näin matcusti caicki Canssa cukin cotians: Dawid myös läxi siunaman huonettans.

Vers.11. Edzikät hänen caswojans) HERran caswo on Kirjoituxes toisinans Jumalan sana ja Sacramenti/ joita edzittämän pitä: mitä se enämbi merkidze/ cadzo 4. Reg. 17:18.

XVII. Lucu.

Al. 17. DAwid sano Prophetalle Nathanille tahtowans raketa HERralle huonen/ v. 1. HERra ilmoitta idzens Nathanille ja kieldä hänen sitä tekemäst/ hän lupa muutoin siunata hänen/ ja coco Israelin/ v. 3. ja hänen jälkens herättä yhden hänen pojistans (se on Christuxen) joca hänelle on rakendawa ijancaickisen huonen/ v. 11. Dawid ihmettele/ ylistä HERran hywyttä ja rucoile että hän pidäis lupauxens ja täyittäis sen/ v. 15.

17:1 SE tapahdui cosca Dawid asui huonesans/ sanoi hän Prophetalle Nathanille: cadzo/ minä asun Cedrihuones/ ja HERran lijton Arcki on waatetten alla.

17:2 Nathan sanoi Dawidille: caicki cuin sinun sydämesäs on/ tee: sillä HERRA on sinun cansas.

17:3 MUTta sinä yönä tuli Jumalan sana Nathanin tygö/ ja sanoi:

17:4 Mene/ ja sano minun palweliälleni Dawidille: Näin sano HERra: älä minulle rakenna yhtän huonetta asuaxeni:

17:5 Sillä en minä ole asunut yhdesäkän huones/ sijtä päiwäst cuin minä Israelin lapset johdatin ulos/ tähän päiwän asti/ waan minä olen aina ollut majas ja Tabernaclis.

17:6 Cuhunga ikänäns minä waelsin coco Israelis/ olengo minä puhutellut jotacuta Duomarita Israelis/ jonga minä olen käsenyt ruockia minun Canssani/ ja sanonut: mixet te ole minulle rakendanet Cedrihuonetta?

17:7 Nijn sano näin minun palweliälleni Dawidille: Näin sano HERra Zebaoth: minä olen ottanut sinun kedolda cusas lambaita caidzit/ minun Canssani Israelin Förstixi.

17:8 Ja olen ollut sinun cansas cuhungas ikänäns waelsit/ ja olen häwittänyt sinun wihamiehes edestäs/ ja olen tehnyt sinulle nimen/ nijncuin suurilla maan päällä nimi on.

17:9 Mutta minä panen minun Canssalleni

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

Israelille paican/ ja istutan sen nijn/ että se sijnä/ asu ja ei enä lijcuteta/ ja pahan Canssan ei pidä enä sitä waiwaman nijncuin ennen.

17:10 Ja sijtä ajasta cuin minä käsikin/ että minun Canssallani Israelillä piti Duomarit oleman: minä painan caicki sinun wihamiehes alas/ ja ilmoitan sinulle HERran rakendawan sinulle huonen.

17:11 MUtta cosca sinun päiwäs täytetän/ että sinä menet Isäis tygö/ nijn minä herätän sinun siemenes sinun jälkes/ yhden sinun pojistas/ ja minä wahwistan hänen waldacundans.

17:12 Ja hän rakenda minulle huonen/ ja minä wahwistan hänen istuimens ijancaickisest.

17:13 Minä olen hänen Isäns/ ja hän on minun poican/ ja en minä käännä minun laupiuttani häneldä pois/ nijncuin minä sen käänsin häneldä pois/ joca sinun edelläs oli.

17:14 Mutta minä asetan hänen minun huoneseni/ ja minun waldacundani ijancaickisest/ nijn että hänen istuimens on pysywäinen ijancaickisest.

17:15 JA cosca Nathan caickein näiden sanain ja näyn jälkeen Dawidin cansa puhunut oli.

17:16 Nijn tuli Cuningas Dawid ja oli HERran edes/ ja sanoi: cuca olen minä HERra Jumala? ja mikä on minun huonen/ että olet andanut minun tulla tähän asti.

17:17 Ja tämä on wäähä ollut sinun silmäis edes Jumala/ mutta sinä olet myös puhunut sinun palwelias huonesta/ pitkän ajan peräst tulewaisest/ ja olet cadzellut minun nijncuin ihmisen hahmos/ joca on HERra Jumala corkeudes.

17:18 Mitä Dawid enä mahta anoa sinulda/ että cunnioitaisit palwelias? sinä tunnet palwelias.

17:19 HERra sinä olet tehnyt caicki ne suuret tegot oman sydämes jälkeen/ sinun palwelias tähden/ ilmoittaxes caiken jalouden.

17:20 HERra/ ei ole sinun caldaistas/ ja ei ole Jumalata paidzi sinua/ caikis cuin me corwillam cuullet olem.

17:21 Ja cusa on jocu Canssa maan päällä/ nijncuin sinun Canssas Israel/ cuhunga Jumala mennyt on/ wapahtaman idzellens Canssa/ ja tekemän hänellens nimet suurist ja hirmullisist töistä/ ajain pacanat ulos sinun Canssas edest/ jongas Egyptist wapahtanut olet?

17:22 Ja olet tehnyt sinun Canssas Israelin idzelles ijancaickisexi Canssaxi/ ja sinä HERra olet heidän Jumalaxens tullut.

17:23 Nyt HERra se sana jongas palwelialles puhunut olet/ ja hänen huonellens/ wahwistucon ijancaickisest/ ja tee nijncuins puhunut olet.

17:24 Wahwistucon ja suurexi tulcon sinun nimes ijancaickisest/ että sanotaisin: HERra Zebaoth/ Israelin Jumala on Jumala Israelis/ ja sinun palwelias Dawidin huone olcon pysywäinen sinun edesäs.

17:25 Sillä sinä minun Jumalan olet ilmoittanut sinun palwelias corwain cuullen/ että rakennat hänelle huonen/ sentähden on sinun palwelias aicoinut rucoilla sinun edesäs.

17:26 Nyt HERra sinä olet Jumala/ ja olet tätä hywä puhunut palwelialles.

17:27 Siuna nyt sinun palwelias huone/ että se pysyis ijancaickisest sinun edesäs: sillä mitä sinä HERra siunat/ se on siunattu ijancaickisest.

Vers.5. Minä olen aina majas ja Tabernaclis ollut) Jumala on joca paicas läsnä/ eikä ole sidottu yhtengäns paikkaan/ waan erinomaisest sanotan hän siellä olewan cusa hänen sanans opetetan ja Sacramentit nautitan/ cadzo 1. Reg. 8:27. v. 11. Nijn minä herätän sinun siemenes: se on selkiä/ että se pitä ymmärrettämän Christuxest. Waan että Salomo rakensi HERralle Templin/ owat Judalaiset tahtonet sen ymmärtä hänestä/ ja ei Christuxest. v. 17. Ja olet cadzellut minun nijncuin ihmisen hahmos) Cadzo/ 2. Sam. 7:19.

Ensimäinen Chrönikän Kirja

XVIII. Lucu.

Al. 18. DAwid lyö Philisterit/ v. 1. Moabiterit/ v. 2. HadadEserin Zoban Cuningan/ v. 5. Syrialaiset Damascust/ ja teke idzellens alemmaisexi/ v. 12. Cullan ja wasken cuin hän heidän Caupungeistans saa/ pyhittä HERralle/ v. 7:11. Abisai lyö Edomerit ja teke Dawidille alemmaisexi/ v. 12. HERra autta Dawidit cunga ikänäns hän mene/ ja hän pitä oikeuden ja hurskauden woimasans caikelle Canssallens. v. 13.

18:1 Slitte löi Dawid Philisterit/ ja waati alans heidän/ ja otti Gathin ja hänen kyläns Philisterein kädest.

18:2 Hän löi myös Moabiterit/ nijn että he tulit Dawidille alemmaisexi/ ja weit hänelle lahjoja.

18:3 Hän löi myös HadadEserin/ Zoban Cuningan Hamathis/ silloin cuin hän meni nostaman kättäns Phratin weden tygö.

18:4 Ja Dawid woitti häneldä tuhannen waunua/ seidzemen tuhatta hewoismiestä ja caxikymmendä tuhatta jalcamiestä. Ja Dawid raiscais caicki waunut/ ja piti heistä tallella sata waunua.

18:5 Ja Syrialaiset Damascusta tulit HadadEserin Zoban Cuningan apuun/ mutta Dawid löi Syrialaisist caxicolmattakymmendä tuhatta miestä.

18:6 Ja asetti Canssan Damascoon Syriaas/ nijn että Syrialaiset tulit Dawidin alemmaisexi/ ja weit hänelle lahjoja: sillä HERra autti Dawidi cunga ikänäns hän waelsi.

18:7 Ja Dawid otti cullaiset kiwet/ cuin olit HadadEserin palwelioilla/ ja wei Jerusalemijn.

18:8 Otti myös Dawid HadadEserin Caupungeista Thibehatist ja Chunist juuri paljo waske/ josta Salomo waskimeren/ padzat ja waskiastioita teki.

18:9 JA cosca Thogu Hemathin Cuningas cuuli Dawidin lyönen caiken HadadEserin Zoban

Cuningan sotajoucon.

18:10 Lähetti hän poicans Hadoramin Cuningas Dawidin tygö/ käski terwettä ja siunata händä/ että hän HadadEserin cansa sotinut ja hänen lyönyt oli (sillä Thogulla oli sota HadadEserin cansa).

18:11 Ja Cuningas Dawid pyhitti HERralle caicki cullaiset/ hopiaiset ja waskiset astiat/ sen hopian ja cullan cansa cuin hän oli ottanut pacanoilda/ Edomereildä/ Moabitereildä/ Ammonitereidä/ Philistereildä ja Amalechitereildä.

18:12 JA Abisai ZeruJan poica/ löi suolalaxos Edemereist cahdexantoistakymmendä tuhatta.

18:13 Ja asetti Canssan Edomijn/ nijn että caicki Edomerit olit Dawidin alemmaisest: sillä HERra autti Dawidi cunga ikänäns hän waelsi.

18:14 Ja nijn hallidzi Dawid caiken Israelin/ ja teki oikeuden ja hurscauden caikelle hänen Canssallens.

18:15 JOab ZeruJan poica oli sotajoucon päällä/ Josaphat Ahiludin poica oli Cantzleri.

18:16 Zadok Ahitobin poica/ ja AbiMelech Abjatharin poica olit Papit/ Sausa oli kirjoittaja.

18:17 Benaja Jojadan poica oli Chretin ja Pletin päällä. Ja Dawidin pojat olit ensimmäiset Cuningan käsillä.

Vers.2. Moabiterit) Nijden cansa oli Jumala jo aica ennen kieldänyt rauha pitämäst/ Deut. 23:6. Sillä he olit palcannet Bileamin noidan/ Israelin lapsia wastan/ cosca heidän piti Canaan maata omistaman.

XIX. Lucu.

Al. 19. NAhas Ammoniterein Cuningas cuole/ Dawid lähettä lohduuttaman hänen poicans/ v. 1. he luullan wacojaxi/ pilcatan ja annetan mennä/ v. 3. cosca he ymmärtäwät sen pahaxi otetun/ palckawat he Syrialaiset Israeli wastan/ v. 6. Dawid lähettä Joabin ja Abisain

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

Uljasten cansa/ v. 8. Syrialaiset ja Ammoniterit lyödän pacoon/ v. 14. Syrialaiset tulewat jällens: Dawid coco Israelin ja lyö heidän/ ettei he enä tohdi tulla/ v. 16.

19:1 SE nperäst cuoli Nahas Ammonin lasten Cuningas/ ja hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans.

19:2 Nijn Dawid ajatteli: minä osotan laupiuden Hanonille Nahaxen pojalle: sillä hänen Isäns on tehnyt laupiuden minun cohtani. Ja hän lähetti sinne sanansaattajat lohduuttaman händä hänen Isäns tähden. Ja Dawidin palweliat tulit Ammonin lasten maalle Hanonin tygö lohduuttaman händä.

19:3 Nijn sanoit Ammonin lasten pääruhtinat Hanonille: luuletcos Dawidin cunnioittawan sinun Isäs sinun silmäis edes/ että hän lähetti lohduuttajat sinun tygös? ja eikö hänen palwelians tullet tutkisteleman/ cukistaman ja wacoiman maata?

19:4 Silloin otti Hanon Dawidin palweliat ja ajeli heidän/ ja leickais puolen heidän waatteistans haman cupeisin asti/ ja päästi heidän menemän.

19:5 Ja he menit/ ja se tehtin Dawidille tiettäwäxi nijstä miehistä. Ja hän lähetti heitä wastan (sillä miehet olit sangen suurest häwäistyt) ja Cuningas sanoi: olcat siihenasti Jerihos cuin teidän partan caswa/ tulcat sijtte jällens.

19:6 MUtta cosca Ammonin lapset näit heidän haisewan Dawidin edes/ lähetti Hanon ja Ammonin lapset tuhannen leiwiskätä hopiata palcataxens waunuja ja hewoismiehiä Mesopotamiast/ Syrian Maechast ja Sohast.

19:7 Ja he palckaisit caxineljättäkymmendä tuhatta waunua/ ja Maechan Cuningan wäkinens: He tulit ja sioitit heidän Medban eteen. Ja Ammonin lapset cocoisit myös heidän Caupungeistans ja tulit sotaan.

19:8 COsca Dawid sen cuuli/ lähetti hän Joabin ja coco Sangarein joucon.

19:9 Ja Ammonin lapset olit lähtenet/ ja hangidzit heitäns sotaan Caupungin portin edes: Mutta Cuningat jotca tullet olit/ olit kedolla erinäns.

19:10 Cosca Joab näki sodan sekä edesäns että tacanans nousewan händäns wastan/ walidzi hän caicki nuoret miehet Israelist/ ja asetti hänens Syrialaisia wastan.

19:11 Muun wäen andoi hän Abisain hänen weljens käsijn menemän Ammonin lapsia wastan.

19:12 Ja sanoi: jos Syrialaiset owat minua wäkwemmät/ nijn tule minun auxeni/ ja jos Ammonin lapset owat sinua wäkwemmät/ nijn minä autan sinua.

19:13 Rohwaise sinus/ ja toimittacam miehullisest meidän Canssam/ ja meidän Jumalan Caupungein edest/ HERra tehkön nijncuin hänelle otollinen on.

19:14 Ja Joab lähestyi sillä wäellä cuin hänen cansans oli/ sotiman Syrialaisia wastan/ Ja ne pakenit händä.

19:15 Cosca Ammonin lapset näit Syrialaiset pakenewan/ pakenit he myös Abisait hänen weljiäns ja menit Caupungijn/ mutta Joab meni Jerusalemijn.

19:16 COsca Syrialaiset näit heidän Israelildä lyödyxi/ lähetit he sanansaattajat/ ja toit Syrialaiset tuolda puolen wirta. Ja Sophach HadadEserin sodan päämies meni heidän edelläns.

19:17 Cosca se oli Dawidille sanottu/ cocois hän coco Israelin ja meni Jordanin ylidze. Ja cosca hän tuli heidän tygöns/ asetti hän hänen heitä wastan/ ja Dawid asetti hänenens Syrialaisia wastan sotaan/ ja ne sodeit hänen cansans.

19:18 Mutta Syrialaiset pakenit Israeli. Ja Dawid tappoi Syrialaisista seidzemen tuhatta waunua/ ja neljäkymmendä tuhatta jalcamiestä/ hän tappoi myös Sophachin

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

sodan päämiehen.

19:19 Ja cosca HadadEserin palweliat näit heidäns lyödyxi Israelildä/ teit he rauhan Dawidin cansa/ ja olit hänen palwelians/ ja Syrialaiset ei tahtonet enämbätä autta Ammonin lapsia.

XX. Lucu.

Al. 20. JOab turmele Dawidin käskyst Ammoniterein maan/ ja woitta heidän pääcaupungins Rabban. Dawid otta heidän Cuningans Cruunun ja pane päähäns/ v. 1. Philisterit nousewat/ waan Dawid lyö heidän/ ja tappa colme heidän Sangaritans/ v. 4.

20:1 JA cosca ajastaica culunut oli/ siihen aican cuin Cuningat lähtewät ulos/ johdatti Joab sotajoucon ja häwitti Ammonin lasten maan/ tuli ja pijritti Rabban (mutta Dawid oli Jerusalemissä) Ja Joab löi Rabban/ ja cukisti sen.

20:2 Ja Dawid otti heidän Cuningans Cruunun hänen päästäns/ ja löysi sen painawan leiwiskän culda/ ja callita kiwiä hänes/ ja pandin Dawidin päähän. Hän toi myös sangen paljo saalista Caupungist.

20:3 Mutta wäen/ cuin siellä oli/ toi hän ulos/ ja andoi heidän sahata sahoilla/ ja petkeleillä ja kirweillä. Nijn teki Dawid caickein Ammonin lasten Caupungein cansa. Ja Dawid palais sijtte wäen cansa Jerusalemissä.

20:4 Siitte nousi taas sota Gaseris Philisterein cansa. Silloin löi Sibechai Husathiteri Sibain/ joca oli Sangarten lapsist/ ja sorsi heidän.

20:5 Ja wielä nousi sota Philisterein cansa/ Silloin löi Elhanan Jairin poica/ Lahemin Goliathin Gathiterin weljen/ jonga keihän warsi oli nijncuin cangan puu.

20:6 Ja taas nousi sota Gathis/ siellä oli suuri mies/ ja hänellä oli cuusi sorme ja cuusi warwast/ se on neljäcolmattakymmendä. Ja hän myös oli syndynyt Sangareist.

20:7 Ja hän pilckais Israeli.

20:8 Mutta Jonathan Simean poica Dawidin weljen poica löi hänen. Nämät oli sijnnet Sangareist Gathis/ ja langeisit Dawidin ja hänen palwelians kätten cautta.

XXI. Lucu.

Al. 21. DAwid luke Israelin/ v. 1. josta HERra närkästy/ v. 7. kärke hänen walita rangaistuxexi callin ajan/ sodan eli ruton/ v. 10. Dawid wasta tahtowans langeta ennen HERran käsijn cuin ihmisten/ v. 13. HERra anda Engelins lyödä Israelis 70000. ihmistä/ v. 14. Engeli tahto tulla Jerusalemissä: Dawid näke/ lange ja rucoile että HERra rangaisis händä ja hänen huonettans/ v. 15. Engeli kärke sanoa että hän walmistais HERralle Altarin Arnan Jebuserin rijhes/ v. 18. Dawid teke nijn/ v. 19. uhra/ rucoile/ cuuldan ja rangaistus lacka/ v. 26. aicoi sen paican HERran huonen siaxi/ v. 28.

21:1 JA Sathan seisoit Israeli wastan ja kehoitti Dawidin lukeman Israeli.

21:2 Ja Dawid sanoi Joabille ja Canssan ylimmäisille: mengät ja lukecat Israel/ BerSebast Danin saacka/ ja tuocat minulle/ että minä tiedäisin heidän lucuns.

21:3 Joab sanoi: HERra enändäkön hänen Canssans sata kerta suuremmaxi cuin se nyt on. Minun Herran Cuningan/ eikö nämät caicki ole minun Herrani palweliat? mixi sijs minun Herran kysy sitä? mixi se tulis synnixi Israelille?

21:4 Mutta Cuningan sana woitti Joabin. Ja Joab meni/ ja walsi coco Israelin ymbärins/ ja tuli Jerusalemissä.

21:5 Ja Joab andoi Dawidille luetun Canssan lugun/ ja coco Israelis oli/ yxitoistakymmendä kerta sata tuhatta miestä/ cuin weti mieckans ulos. Ja Judas neljä sata tuhatta ja seidzemenkymmendä tuhatta miestä/ cuin wedit mieckans ulos.

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

21:6 Mutta Lewi ja BenJaminit ei hän näiden secan lukenut: sillä Joab cauhistui Cuningan sanast.

21:7 Mutta ei Jumalalle nämät kelwannet/ ja hän löi Israelin.

21:8 Ja Dawid sanoi Jumalalle: minä olen rascast syndiä tehnyt/ että minä sen tehnyt olen/ mutta ota sinun palwelias wäärys pois: sillä minä olen juuri tyhmäst tehnyt.

21:9 JA HERra puhui Gadin cansa/ Dawidin Näkiän/ sanoden:

21:10 Mene puhu Dawidin cansa/ sanoden: näitä sano HERra: colme panen minä sinun etees/ walidze sinulles yxi nijstä/ ja minä teen sinulle.

21:11 Ja cosca Gad tuli Dawidin tygö/ sanoi hän hänelle: Näitä sano HERra: walidze sinulles/

21:12 Taicka colme callista vuotta/ taicka colmen Cuucauden paco wihollistes edes/ ja wainollises miecan edes/ että se on käsittäwä sinun/ eli colmexi päiwäxi HERran miecka ja ruttotauti maalle/ nijn että HERran Engeli cadotta caicki Israelin rajoilla. Nijn ajattele sijs nyt mitä minä händä wastan cuin minun on lähettänyt.

21:13 Dawid sanoi Gadille: minulla on suuri ahdistus/ cuitengin tahdon minä langeta HERRAN käsijn (sillä hänen laupiudens on sangen suuri) ja en ihmisten käsijn.

21:14 Silloin andoi HERra tulla ruttotaudin Israelijn/ nijn että Israelist langeis seidzemenkymmendä tuhatta miestä.

21:15 Ja Jumala lähetti Engelin Jerusalemijn cadottaman sitä. Ja hucuttais/ cadzoi HERra sijhen/ ja catui sitä paha/ ja sanoi Engelille joca hucutti: nyt on kyllä/ pidä kätes ylös. Mutta HERran Engeli seisoi Arnan Jebuserin rijhen tykönä.

21:16 Ja Dawid nosti silmäns/ ja sai nähdä HERran Engelin seisowan taiwan ja maan wälillä/ ja uloswedetyn miecan hänen kädesäns ojetun Jerusalemijn päälle. Silloin

langeis Dawid ja wanhimmat heidän caswoillens puetetut säkeillä.

21:17 Ja Dawid sanoi Jumalalle: engö minä se ole cuin annoin luke Canssan? minä se olen cuin syndiä tein ja saatin matcan sitä paha? mitä nämät lambat tehnet owat? HERra minun Jumalan anna sinun kätes olla minun ja minun Isäni huonen päälle/ ja ei sinun Canssalles waiwaxi.

21:18 JA HERran Engeli sanoi Gadille/ että hän sanois Dawidille/ että Dawid menis ja rakennais HERralle Altarin Arnan Jebuserin rijheen.

21:19 Ja Dawid meni Gadin sanan jälkeen/ cuin hän HERran nimeen puhunut oli.

21:20 Waan cuin Arnan käänsi hänens ja näki neljän poicans cansa Engelin/ lymytit he heidäns: sillä Arnan tappoi nisuja.

21:21 Cuin Dawid meni Arnanin tygö/ näki Arnan ja hawaidzi Dawidin/ meni rijhest ulos ja langeis caswoillens Dawidin eteen maahan.

21:22 Ja Dawid sanoi Arnanille: anna minulle rijhen sia/ raketaxeni sijhen HERralle Altarita/ suo se minulle täyden rahan edest/ että widzaus lackais Canssasta.

21:23 Ja Arnan sanoi Dawidille: ota sinulles/ ja tee minun Herran Cuningan cuin sinulle kelpa. Cadzo/ minä annan myös härkiä polttouhrixi ja aseita puixi ja nisuja ruocauhrixi/ caickia minä annan.

21:24 Mutta Cuningas Dawid sanoi Arnanille: ei nijn/ waan minä ostan täydellä rahalla: sillä en minä ota sitä cuin sinun on/ HERralle/ ja tee polttouhria maxamat.

21:25 Nijn Dawid andoi Arnanille sen sian edest cuuden sadan Siclin painon culda.

21:26 Ja Dawid rakensi sijnä HERralle Altarin/ ja uhrais polttouhria ja kijtosuhria. Ja cosca hän rucoili HERra/ cuuli hän hänen tulen cautta taiwasta polttouhriin Altarilla.

21:27 Ja HERra sanoi Engelille että hän pistäis mieckans tuppeens.

21:28 Cosca Dawid näki HERran cuullexi

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

hänens/ Arnanin Jebuserin rijhesä/ uhras hän siellä.

21:29 Sillä HERran maja/ cuin Moses oli tehnyt corwes/ ja polttouhrin Altari/ olit silloin Gibeonin corkeudes.

21:30 Ja ei Dawid tainnut mennä sen eteen kysymän Jumalata: sillä hän oli peljästynt HERran Engelin miecka.

Vers.1. Kehoitti Dawidin) Nimittäin ylpeyden cautta/ tietäxens mitä waldacunda oli lisändynyt sijttecuin hän sen sai/ ja kerscata sijtä nijncuin hän sen toimittanut olis/ joca on epäjumalan pelwelus/ ja Jumalan miellä wastoin/ v. 5. Yxitoistakymmendä kerta sata tuhatta) 2. Sam. 24. cusa se Historia myös kirjoitetan/ on waiwon 800000. ne mahtawat wäkewät ja walitut sotamiehet olla/ waan täsä caicki cuin miecka cannoit. Siellä on myös 500000. miestä Judasta/ täsä 470000: sillä täsä luetan ainoastans sotamiehet/ siellä caicki järjestäns. v. 16. Säkeillä) Cadzo 3. Reg. 21:27. v. 17. Mitä nämät lambat owat tehnet) Että alemmaiseta rangaistan Dawidin rioxen tähden/ näky olewan sitä wastoin/ cuin on/ Deut. 24 Ezech. 18. idzecukin pitä cuoleman syndeins tähden. Täsä pitä tietämän/ ettei kengän ole wiatoin Jumalan edes. He olit myös kyllä tähän rickonet/ waicka ei tällä tawalla/ nijn cuitengin muilla. Ei taittu Dawidille suurembata rangaistusta panda/ cuin että hänen alemmaisens rangastaisin/ cuin nähdän/ että hän olis ennen suonut hänellens sen tapahtuwan. Cuningas ja hänen waldacundans owat nijncuin jäsenet ruumis. Cosca pää eli kädet rickowat/ nijn selkä saa haawoja/ cuin täsä tapahtui. Lue Iustin. v. 25. Cuuden sadan Siclin) 2. Sam. 24. on ainostans 50. Sicli. Jotca ymmärretän Ladost/ Härjistä ja uhripuista/ mutta tämä coco paicast/ joca on enemmän maxanut.

XXII. Lucu.

Al. 22. Dawid anda wuolta paljon kiwejä/ walmista paljo rauta/ waske ja Cedripuita/ raketaxens HERralle huonetta/ v. 1. cudzu poicans Salomon/ ja neuwo händä/ ettei HERra tahtonut että hänen piti sen rakendamana paljoin sotain tähden/ waan SALomon/ jolle hän tahdoi rauhan anda aicanans/ v. 6. waeldaman HERran Lais/ nijn hän olis onnellinen/ v. 11. käske caickia Förstejä Israelis auttaman händä/ v. 14. teke Salomon Cuningaxi/ v. 17.

22:1 Ja Dawid sanoi: täsä pitä oleman HERran huone/ ja tämä Altari Israelin polttouhria warten.

22:2 JA Dawid käski coota muucalaiset/ jotca Israelin maalla olit/ ne asetti hän kiweinwuolixi/ wuoleman kiwejä Jumalan huonen rakennuxexi.

22:3 Ja Dawid walmisti paljo rauta porttein owein nauloixi/ ja mitä yhteen naulitta tarwittin. Ja nijn paljo waske ettei se punnitta taittu.

22:4 Ja Cedripuita epälugun: sillä Sidonist ja Tyrost wietin paljo Cedripuita Dawidille.

22:5 Ja Dawid ajatteli: minun poican Salomo on nuori ja heicko/ mutta huonen/ joca pitä HERralle raketaman/ pitä nijn suuren oleman/ että sen nimi ja cunnia corgotetan caikisa maisa/ sentähden walmistan minä hänelle waraxi. Näin walmisti Dawid paljo ennen cuolematans.

22:6 JA hän cudzui hänen poicans Salomon/ ja käski hänen raketa huonen HERralle Israelin Jumalalle.

22:7 Ja sanoi hänelle: minun poican/ minun mielen on raketa HERralle minun Jumalalleni huonetta.

22:8 Mutta HERran sana tuli minun tygöni/ ja sanoi: sinä olet paljo werta wuodattanut ja suurta sota pitänyt/ sentähden ei sinun pidä

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

rakendaman minun nimelleni huonetta/ ettäs nijn paljo werta olet wuodattanut maan päälle minun edesäni.

22:9 Cadzo poica joca sinulle syndy/ on lewollinen mies: sille minä anna lewon caikilda wihollisildans hänen ymbäristöhdäns/ sentähden hänen pitä cudzuttaman Salomo: sillä minä annan rauhan ja lewon Israelille hänen elinaicanans.

22:10 Hänen pitä rakendaman minun nimelleni huonen/ hänen pitä oleman minun poican/ ja minä olen hänen Isäns/ ja wahwistan hänen Cuningalisen istuimens Israelis ijancaickisest.

22:11 Nijn on nyt minun poican/ HERra sinun cansas/ sinä menestyt ja rakennat HERralle sinun Jumalalles huonen/ nijncuin hän sinusta puhunut on.

22:12 Ja HERra on andawa sinulle ymmärryksen ja toimen/ taitaman Israeli hallita/ ja pitämän HERras Jumalas Lain.

22:13 Mutta silloin sinä menestyt/ coscas ahkeroidzet pitämän nijtä käskyjä ja oikeuxia/ cuin HERra Mosexen cautta on käskeny Israelille. Ole wahwa ja hywäs turwas/ älä pelkä/ älä myös mitän wawahdu.

22:14 Cadzo/ minä olen minun waiwasani walmistanut HERran huoneseen sata tuhatta leiwickätä culda/ ja tuhannen kerta tuhannen leiwickätä hopiata/ nijn myös waske ja rauta määrättömäst (sillä nijtä on ylön paljo) minä olen myös toimittanut hirsii ja kiwiä/ joihingas wielä lisätä taidat.

22:15 Nijn on sinulla paljon työn tekijtä/ kiwen hackaita/ ja puuseppiä/ ja caickia taitawita caickinaisijn töihin.

22:16 Cullast/ hopiast/ waskest ja raudast/ joilla ei lucua ole/ hangidze sijs/ ja tee se/ HERra on sinun cansas.

22:17 JA Dawid käski caickia Israelin ylimmäisiä auttaman hänen poicans Salomot.

22:18 Eikö HERra teidän Jumalan ole teidän cansan/ ja on andanut teille lewon joca

tahwolda? sillä hän on andanut maan asujamet teidän käsiin/ ja maa on woitettu/ HERran ja hänen Canssans edes.

22:19 Sentähden andacat teidän sydämen ja sielun edziä HERra teidän Jumalatan/ hangitcat ja rakendacat HERralle Jumalalle Pyhä/ cannetta sijhen HERran Ijton Arcki/ ja pyhät Jumalan astiat huoneseen/ joca HERran nimeen raketan.

Vers.9. Rauha) Salomo/ se on/ rauhallinen. Täsä Salomo myös oli Christuxen cuwa/ joca cudzutan rauhan päämiehexi/ Esa. 9:6. joca meille oli toimittawa ijancaickisen rauhan/ ia rakendawa sen oikian Jumalan huonen/ joca on hänen pyhä seuracundans. Sillä HERra ymmärtä händä erinomaisest lupauxesans/ cosca hän sano tahtowans wahwista hänen waldacundans istuimen ijancaickisest. V. 14. Minun waiwasani) se on/ nijn paljo minä olen andanut sijhen/ cuinga paljo enemmän sinun pitä sijhen andaman. (v. eod. Centneri) on 600. Cruunua.

XXIII. Lucu.

Al. 23. DAwid coco caicki Papit ja Lewitat jotca ylidzen 30. ajastajan olit/ 38000. Nijstä asetta hän 24000. palweleman HERran huones. 6000. Duomareixi ja wircamiehexi. 4000. owenwartioixi ja 4000. weisaixi/ v. 1. teke heille määrän caickein sucuundain seas/ v. 6. Gersonitereille/ v. 7. Kahathitereille/ v. 12. Meraritereille/ v. 22. ja nuorille ylidzen 20. ajastajan/ jotca palwelewat Pappaja caickinaises palweluxes/ erinomaisest ylistämäs HERra joca huomena ja ehtona/ v. 26.

23:1 Näin teki Dawid poicans Salomon Israelin Cuningaxi/ cosca hän wanha ja elämäst kylläns saanut olit.

23:2 JA Dawid cocois caicki ylimmäiset

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

Israelis/ ja Papit ja Liwitat.

23:3 Että Lewitat luetaisin hamast colmestkymmenest ajastajast ja sen ylidzen. Ja heidän lucuns oli päästä päähän wäkewitä miehiä/ cahdexanneljättäkymmendä tuhatta.

23:4 Joista oli neljäcolmattakymmendä tuhatta teettäjästä HERran huones/ ja cuusi tuhatta wircamiestä ja duomarita.

23:5 Ja neljä tuhatta owen wartiata/ jotca HERralle kijtost weisaisit candeleilla/ jotca minä pannut olen kijtost weisaman.

23:6 JA Dawid teki määrän Lewin lapsille/ nimittäin/ Gersonille/ Kahathille ja Merarille.

23:7 Gersonitereistä olit: Laedan ja Simei.

23:8 Laedanin lapset: ensimmäinen Jeheli/ Sethan ja Joel/ colme.

23:9 Mutta Simein lapset olit: Salomith/ Hasiel ja Haran/ colme. Nämät olit Laedanin Isäin ylimmäiset.

23:10 Olit myös nämät Simein lapset: Jahath/ Sina/ Jeus ja Bria.

23:11 Nämät neljä olit myös Simein lapset: Jahath oli ensimmäinen/ Sina toinen. Mutta Jeuxella ja Brialla ei ollut monda lasta/ sentähden luettin ne yhdexi Isän huonexi.

23:12 KAhathin lapset olit: Amram/ Jezehar/ Hebron/ ja Usiel/ neljä.

23:13 Amramin lapset olit: Aaron ja Mose.

23:14 Mutta Aaron eroitettin/ että hän oli pyhitetty caickein pyhimmälle/ hän ja hänen poicans ijancaickisest/ candaman suidzutusta HERran edes/ ja palweleman händä/ ja siunaman HERran nimeen ijancaickisest.

23:15 Ja Mosexen sen Jumalan miehen lapset luettin Lewitain sucucundain secaa.

23:16 Mosexen lapset olit: Gerson ja Eljeser.

23:17 Gersonin lapset: ensimmäinen oli Sebuel.

23:18 Eljeserin lapset/ ensimmäinen oli Rehabia. Ja Eljeserillä ei ollut muita lapsia/ waan Rehabian lapsia oli paljo enämbi.

23:19 Jezeharin lapset olit: Salomith ensimmäinen.

23:20 Hebronin lapset olit: Jeria ensimmäinen/

Amaria toinen/ Jehasiel colmas/ ja Jakmeam neljäs.

23:21 Usielin lapset olit: Micha ensimmäinen/ ja Jesia toinen.

23:22 MERarin lapset olit: Maheli ja Musi.

23:23 Mahelin lapset olit: Eleazar ja Kis. Mutta Eleazar cuoli/ ja ei ollut hänellä yhtän poica/ waan hänellä oli tyttäritä/ jotca heidän weljens Kisin pojat nait. Musin lapset olit: Maheli/ Eder ja Jeremoth/ colme.

23:24 Nämät owat Lewin lapset heidän Isäns huones/ ja Isäin Päämiehet jotca nimeldäns päästä päähän luetut olit/ jotca teit wiran töitä HERran huonen palweluxes/

cahdestkymmenest ajastajast/ ja sen ylidzen.

23:25 Sillä Dawid sanoi: HERra Israelin Jumala on andanut hänen Canssallens lewon/ joca on asuwa Jerusalemis ijancaickisest.

23:26 Ja ei Lewitat tarwinnet canda maja caickein hänen wircains caluin cansa.

23:27 Ja Lewin lapset luettin Dawidin wijmeisten sanain jälkeen Lewitain secaa/ cahdestkymmenest wuodest/ ja sen ylidze.

23:28 Että heidän piti seisoman Aaronin lasten käden alla palwelemas HERran huones cartanoilla ja camareisa/ ja puhdistuxis/ caickinaises pyhydes/ ja caikis wiran tegois HERran huones.

23:29 Ja oleman cadzomusleipäin/ sämbyläjauhoin/ ruocauhrein/ happamottomain kyrsäin/ pannuin/ haastaritten/ ja caickein waacain ja mittain päällä.

23:30 Ja seisoman joca amulla/ kijttämän ja ylistämän HERra/ nijn myös ehtona.

23:31 Ja uhraman HERralle caickinaiset polttouhrit Sabbathina/ udella cuulla ja juhlapäiwinä/ lugun ja tawan jälkeen alati HERran edes.

23:32 Ja ottaman seuracunnan majast ja Pyhydest waarin/ ja Aaronin lasten heidän weljens wartiosta/ HERran huonen palweluxes.

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

Vers.3. Colmestkymmenest ajastajast) Cadzo Num. 4:3. ja cap. 8:24. v. 4.

Neljäcolmattakymmendä tuhatta) Ei nämät palwellet caicki yhtä haawa/ waan wuoroittain/ joca wijcko tuhannen.

XXIV. Lucu.

Al. 24. PApeille Aaronin pojille tehdän määrä/ nimittäin Zadochin haldun annetan cuusitoistakymmendä Päämiestä/ Eleazarin pojista/ waan Ahimelechin haldun annetan 8. Päämiestä Ithamarin lapsista/ v. 1. heitetän arpa heidän wälilläns wuoroin palweleman Pyhäs/ v. 5. muut Lewin lapset jaetan myös arwalla heidän palweluxeens/ v. 20.

24:1 MUtta tämä oli Aaronin lasten määrä. Aaronin lapset olit/ Nadab/ Abihu/ Eleazar ja Ithamar.

24:2 Mutta Nadab ja Abihu cuolit ennen kuin heidän Isäns/ ja ei heillä ollut yhtän lasta. Ja Eleazar ja Ithamar tulit Papeixi.

24:3 Ja Dawid määräis heitä näin: Zadochin Eleazarin lapsista/ ja Ahimelechin Ithamarin lapsista/ heidän lucuns ja wircans jälkeen.

24:4 Ja usiammat jalot wäkewät miehet löyttin Eleazarin kuin Ithamarin lapsist. Ja cosca he heitä nijn määräisit/ oli siellä cuusitoistakymmendä Eleazarin lapsist/ ylimmäistä heidän Isäns huones/ ja cahdexan Ithamarin lapsist/ heidän Isäns huones.

24:5 Ja he määräisit heitä arwalla sekä näitä että nijtä: sillä molemmat Eleazarin ja Ithamarin lapset olit Päämiehet Pyhäs/ ja Päämiehet Jumalan edes.

24:6 Ja Semaja kirjoittaja Nethaneelin poica Lewitaist/ kirjoitti heidän Cuningan edes/ ja Päämiesten ja Papin Zadochin edes/ ja Ahimelechin AbJatharin pojan edes/ ja ylimmäisten Isäin edes/ Pappain ja Lewitain edes/ kuin oli: yxi Isän huone Eleazarin edest/ ja toinen Ithamarin edest.

24:7 JA ensimmäinen arpa langeis Jojaribin päälle/ toinen Jedajan.

24:8 Colmas Harimin/ neljäs Seorimin.

24:9 Wijdes Malchian/ cuudes Mejamin.

24:10 Seidzemes Hakoizin/ cahdexas Abian.

24:11 Yhdexäs Jeswan/ kymmenes Zechanian.

24:12 Yxitoistakymmenes Eliasibin/ caxitoistakymmenes Jakimin.

24:13 Colmastoistakymmenes Hupan/ neljästoistakymmenes Jesebeabin.

24:14 Wijdestoistakymmenes Bilgan/ cuudestoistakymmenes Immerin.

24:15 Seidzemestoistakymmenes Hesirin/ cahdexastoistakymmenes Hapizezin.

24:16 Yhdexästoistakymmenes Pethahian/ caxikymmenes Jeheskelin.

24:17 Ensimmäinen colmattakymmendä Jachinin/ toinen colmattakymmendä Gamulin.

24:18 Colmas colmattakymmendä Delajan/ neljäs colmattakymmendä Maasian päälle.

24:19 Tämä on heidän järjestyxens heidän wircans jälkeen/ menemän HERran huoneseen/ heidän tawans jälkeen/ heidän Isäns Aaronin käden ala/ nijncuin HERra Israelin Jumala heidän oli käsenyt.

24:20 MUiden Lewin lasten seas oli Amramin lasten seast/ Subael/ Subaelin lasten seas oli Jehdea.

24:21 Rehabian lasten seas oli Jesia ensimmäinen.

24:22 Mutta Jezeharitereist oli Slomoth/ Slomothin lasten seas oli Jahath.

24:23 Hebronin lapset olit: Jeria ensimmänen/ Amaria toinen/ Jehasiel colmas/ Jakmeam neljäs.

24:24 Usielin lapset olit: Micha. Michan lasten seas oli Samir. Jesia oli Michan weli:

24:25 Jesian lasten seas oli Zacharia.

24:26 Merarin lapset olit: Maheli ja Musi/ jonga poica oli Jaesia.

24:27 Merarin lapset Jaesiast/ hänen poicans oli Sohan/ Sacur ja Ibri.

24:28 Mutta Mahelilla oli Eleazar/ ja hänellä ei

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

ollut yhtän poica.

24:29 Kisist/ Kisin lapset olit/ Jerahmeel.

24:30 Musin lapset olit/ Maheli/ Eder ja Jeremoth. Ne owat Lewitain lapset heidän Isäns huones.

24:31 Ja nämät myös heitit arpa heidän weljeins Aaronin lasten cansa/ Cuningas Dawidin/ Zadochim ja Ahimelechin edes Pappein ja Lewitain seas/ Nijn ylimmäinen cuin pieningin Isäin seas.

XXV. Lucu.

Al. 25. DAwid eroitta Prophetan Assaphin/ Hemanin ja Jedithunin pojista/ propheterajat harpuilla/ Psaltareilla/ Cymbaleilla v. 1. 288. caickinaisten weisuin sepixi/ v. 6. nämät jaettin arwalla 24. Päämiehen ala/ joista cukin hänen cahdentoistakymmenens cansa piti wuorons weisua hallidzeman/ v. 8.

25:1 JA Dawid sodanpäämiesten cansa eroitti wircoin Assaphin/ Hemanin ja Jedithunin lapset/ jotca Propheteraisit harpuilla/ Psaltareilla ja Cymbaleilla. Ja he luetin töihin heidän wircans jälkeen.

25:2 Assaphin lasten seas oli. Sacur/ Joseph/ Nethania/ Asarela/ Assaphin lapset/ Assaphin alla/ jotca ennustit Cuningan tykönä.

25:3 Jedithunist: Jedithunin lapset olit/ Gedalia/ Zori/ Jesaia/ Hasabia/ Mathathia/ ne cuusi heidän Isäns Jedithunin alla harpuilla/ jotca ennustit/ kijtit ja ylistit HERra.

25:4 Hemanist: Hemanin lapset olit/ Bukia/ Mathania/ Usiel/ Sebucl/ Jerimoth/ Hanania/ Hanani/ Eliatha/ Gidalthi/ Romamthi/ Eser/ Jasbecasa/ Mallothi/ Hothir ja Mahesioth.

25:5 Nämät olit caicki Hemanin/ Cuningan Näkiän lapset Jumalan sanas/ ylöndämän sarwe: sillä Jumala oli andanut Hemanille neljätoistakymmendä poica ja colme tytärtä.

25:6 Nämät olit caicki heidän Isäins alla/ Assaphin/ Jedithunin ja Hemanin/ weisamas

HERran huones/ Cymbaleilla/ Psaltareilla ja harpuilla/ Jumalan huonen wiran jälkeen Cuningan tykönä.

25:7 Ja he ja heidän weljens lucu caicki yhteen/ jotca olit Mestarit ja oppenet HERran weisus/ oli caxi sata ja cahdexanyhdexättäkymmendä.

25:8 Ja heitit arpa heidän wirgoistans/ pienimmän edest nijncuin suurimmangin/ ja oppenen nijncuin opetuslapsengin.

25:9 JA ensimmäinen arpa langeis Josephin päälle Assaphin alla/ toinen Gedalian ja hänen weljeins ja poicains/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:10 Colmas Sacurin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:11 Neljäs Jezrin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:12 Wijdes Nethanian ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:13 Cuudes Bukian ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:14 Seidzemes Isreelan ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:15 Cahdexas Jesaian ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:16 Yhdexäs Mathanian ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:17 Kymmenes Simein ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:18 Yxitoistakymmenes Asareelin/ ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä/

25:19 Caxitoistakymmenes Hasabian ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

caxitoistakymmendä.

25:20 Colmastoistakymmenes Subaelin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:21 Neljästoistakymmenes Mathithian ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:22 Wijdestoistakymmenes Jeremothin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:23 Cuudestoistakymmenes Ananian ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:24 Seidzemestoistakymmenes Jasbecasan ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:25 Cahdexastoistakymmenes Hananin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:26 Yhdexästoistakymmenes Mallothin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:27 Caxikymmenes Eliathan/ ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:28 Ensimmäinen colmattakymmendä Hothirin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:29 Toinen colmattakymmendä Gidalthin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:30 Colmas colmattakymmendä Mahesjothin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

25:31 Neljäs colmattakymmendä RomamthiEserin ja hänen poicains ja weljeins päälle/ ja heitä oli caxitoistakymmendä.

Vers.1. Jedithunin) Tämä cudzutan myös toises paicas Ethamixi/ nijncuin Sup. 4:44. ja cap. 16:19. v. 5. Ylendämän sarwe) Tämä Heman luullan Dawidin Prophetaxi Cuningallis asiois/ jotca waldacunnan

tarpexi tulit/ cuinga hänen piti sotiman ja hallidzeman: sillä sarwi merkidze hallidzemist ja waldacunda.

XXVI. Lucu.

Al. 26. Owenwartiat nimitetän Korhiterein ja Merarin lapsist/ v. 1. arpa heitetän heidän wälilläns/ cuca cusakin owes wartioidzeman pitä/ itäises/ pohjaises/ eteläises ja länsises/ v. 12. Ahia pannan weljinens HERran huonen tawaran päälle/ ja nijden cuin Samuelilda/ Saulilda ja Dawidilda etc. pyhitetyt olit/ v. 20. Muutammat pannan Duomareixi ja käskyläisixi tälle puolen Jordanit/ muutammat sille puolen/ caickein Jumalan ja Cuningan asiain päälle/ v. 29.

26:1 OWenwartioitten järjestyxest: Korhitereist oli Meselemia Koren poica/ Assaphin lapsist.

26:2 Meselemian lapset olit nämät: hänen esicoisens Zacharia/ toinen Jediael/ colmas Sebadia/ neljäs Jathniel.

26:3 Wijdes Elam/ cuudes Johanan/ seidzemes Elioenai.

26:4 Mutta ObedEdomin lapset olit nämät: hänen esicoisens Semaja/ toinen Josabad/ colmas Joah/ neljäs Sachar/ wijdes Nethaneel.

26:5 Cuudes Ammiel/ seidzemes Isaschar/ cahdexas Pegulthai: sillä Jumala oli siunannut hänen.

26:6 Ja hänen poicans Semaja sijtti myös poikia/ jotca heidän Isäns huones hallidzit/ ja olit wäkwät Sangarit.

26:7 Nijn olit Semajan lapset: Athni/ Rephael/ Obed ja Elsabad/ joiden weljet olit wäkwät miehet/ Elihu ja Samachia.

26:8 Nämät caicki olit ObedEdomin lapset/ heidän lastens ja weljeins cansa/ ja olit wäkwät miehet wiras/ caxiseidzemettäkymmendä.

26:9 Meselemialla oli lapsia ja weljejä/ wäkwitä miehiä cahdexantoistakymmendä.

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

26:10 Mutta Hossalla Merarin lapsist oli poikia/ caickein jaloin oli Simri/ waicka ei hän ollut esicoinen/ cuitengin asetti hänen Isäns hänen päämiehexi.

26:11 Toinen Hilkiä/ colmas Tebali/ neljäs Zacharia/ caicki Hossan lapset ja weljet olit colmetoistakymmendä.

26:12 Tämä on owenwartioitten järjestys Sangarein seas/ wirasa/ heidän weljeins wartioisa palweleman HERran huones.

26:13 Ja arpa oli heitetty pienden nijncuin suurtengin wälillä/ heidän Isäins huones jocaidzen portin eteen.

26:14 Arpa itän päin langeis Miselemian päälle. Mutta hänen poicans Zacharia/ joca toimellinen neuwos oli/ heitti arwan ja hänen langeis pohjan päin.

26:15 Mutta ObedEdomin etelän päin/ ja hänen poicains Esupimin huonen tygö.

26:16 Ja Supim ja Hossa lännen puolelle/ Sallechetin portin tygö/ josta sen corkian ahten päälle mennän/ josa wartiat seisowat toinen toistans wastan.

26:17 Itän päin oli cuusi Lewitat/ pohjan päin neljä jocapäiwä/ etelen päin neljä/ mutta Esupimin tykönä caxi ja caxi.

26:18 Parbarin tykönä länden päin neljä joca haaras/ ja cahdet Parbarin tykönä.

26:19 Tämä on owenwartioitten järjestys Korhiterein lasten seas ja Merarin lasten seas.

26:20 LEwitaist oli Ahia Jumalan huonen tawaran päällä/ ja nijden tawarain päällä jotca pyhitetyt olit.

26:21 Laedan lapsist Gersoniterein lapset. Laedanist olit päämiehet Isäin seas/ nimittäin/ Jehieliterit.

26:22 Jehieliterein lapset olit/ Setham ja hänen weljens Joel HERran huonen tawaran päällä.

26:23 Amramitereist/ Jezeharitereist/ Hebronitereist ja Usielitereist.

26:24 Oli Sebucl Gersomin poica/ Mosexen pojan poica/ Försti tawarain päällä.

26:25 Mutta hänen weljelläns EliEserillä oli poica Rehabia/ hänen poicans oli Jesaia/ hänen poicans oli Joram/ hänen poicans oli Sichri/ hänen poicans oli Selomith.

26:26 Se Selomith ja hänen weljens/ olit caickein Pyhän tawarain päällä/ jotca Dawid Cuningas oli pyhittänyt. Ja ylimmäiset Isät/ tuhannen ja sadan ja sodan päälle.

26:27 Sodast ja saalist owat he pyhittänet HERran huonen parannuxexi.

26:28 Caicki myös mitä se Näkiä Samuel/ ja Saul Kisin poica/ ja Abner Nerin poica/ ja Joab ZeruJan poica olit pyhittänet/ ja caicki cuin pyhitetyt olit/ olit Selomithin ja hänen weljeins käden alla.

26:29 MEzeharitereist olit/ Chenania poikinens/ asetetut ulconaisen työn haldioixi ja duomareixi Israelis.

26:30 Hebronitereist oli/ Hasabia ja hänen weljens/ wäkwät miehet tuhannen ja seidzemen sata/ asetetut wircaan Israelis/ tälle puolen Jordanin länden päin/ caickinajijn HERran asioihin ja Cuningan palweluxeen.

26:31 Oli myös Hebroniterein seast Jeriah/ se Päämies Hebronitereist/ heidän sucucundans ja Isäins seas. Ja neljändenäkymmendenä Cuningas Dawidin waldacunnan vuonna/ edzittin ja löyttin wäkwät miehet Jaeserin Gileadis.

26:32 Ja heidän weljens wäkwät miehet caxi tuhatta ja seidzemen sata Isäin päämiehistä. Ja Dawid Cuningas asetti heitä Rubeniterein/ Gaditerein ja puolen Manassen sucucunnan päälle/ caickijn Jumalan ja Cuningan asioihin.

Vers.29. Haldioixi ja Duomareixi) Sillä Lewitain oli myös mailmalisis asiois tekemist/ ja olit nijncuin Lainlukiat/ joille muut usein neuwo kysymän piti: sillä Israelitain Caupungin Laki/ eli jus civile (cuin se cudzutan) on myös Mosexen Lais/ jota Lewitat oppiman/ ja Canssalle opettaman piti.

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

XXVII. Lucu.

*Al. 27. CUningas Dawidin
caxitoistakymmendä sodan Päämiestä/
wartioidzewat händä wuoroittain cukin
Cuucautens/ jocainen 24000. miehen cansa/
v. 1. jocaidzella sucucunnalla on hänen
Förstins eli Päämiehens/ v. 16. Cuningan
tawaran päällä owat erinomaiset Päämiehet/
jotca pitävät nijstä waarin/ v. 25. ja
erinomaiset Neuwonandajat/ v. 32.*

27:1 MUtta Israelin lapset heidän lucuns
jälken olit Isäin päämiehet/ tuhannen ja sadan
päällä. Ja wircamiehet jotca otit Cuningaast
waarin/ heidän järjestyxens jälkeen/
waeldaman sinne ja tänne jocainen
Cuucautenans/ joca Cuucautena ajastajas/ ja
jocaidzes joucos oli neljäcolmattakymmendä
tuhatta.

27:2 Ensimmäisen joucon päällä ensimmäisnä
Cuucautena oli Jasebeam Sabdielin poica/ ja
hänen joucosans oli neljäcolmattakymmendä
tuhatta.

27:3 Mutta Perezin lapsista oli ylimmäinen
caickein sodan päämiesten päällä ensimmäisnä
Cuucautena.

27:4 Toisen Cuucauden joucon päällä oli
Dodai Ahohiter/ ja Mikloth oli Försti hänen
jouckons päällä/ ja hänen joucosans oli
neljäcolmattakymmendä tuhatta.

27:5 Colmannen Cuucauden joucon Päämies
oli Benaja Papin Jojadan poica/ ja hänen
joucosans oli neljäcolmattakymmendä
tuhatta.

27:6 Tämä on Benaja Sangari
colmenkymmenen seas ja colmenkymmenen
päällä/ ja hänen jouckons oli hänen poicans
AmiSabadin alla.

27:7 Neljäs neljändenä Cuucautena oli Asahel
Joabin weli/ ja hänen jälkens Sabadia hänen
poicans/ ja hänen joucosans oli
neljäcolmattakymmendä tuhatta.

27:8 Wijdes wijdendenä Cuucautena oli
Samehuth Jesrahiter/ ja hänen joucosans oli
neljäcolmattakymmendä tuhatta.

27:9 Cuudes cuudendena Cuucautena oli Ira
Ikes Thecoiterin poica/ ja hänen joucosans oli
neljäcolmattakymmendä tuhatta.

27:10 Seidzemes seidzemendenä Cuucautena
oli Heles Peloniter Ephraimin lapsista/ ja
hänen joucosans oli neljäcolmattakymmendä
tuhatta.

27:11 Cahdexas cahdexandena Cuucautena
oli Sibechai Husathiter Sarehitereist/ ja hänen
joucosans oli neljäcolmattakymmendä
tuhatta.

27:12 Yhdexäs yhdexändenä Cuucautena oli
Abieser Antothiter Jeminin lapsista/ ja hänen
joucosans oli neljäcolmattakymmendä
tuhatta.

27:13 Kymmenes kymmendenä Cuucautena
oli Maherai Netophathiter Serahethitereist/ ja
hänen joucosans oli neljäcolmattakymmendä
tuhatta.

27:14 Yxitoistakymmenes
yhtenätoistakymmendenä Cuucautena oli
Benaja Birgatoniter. Ephraimin lapsista/ ja
hänen joucosans oli neljäcolmattakymmendä
tuhatta.

27:15 Toinen toistakymmenes toisna
toistakymmendenä Cuucautena oli Heldai
Netophathiter Athnielist/ ja hänen joucosans
oli neljäcolmattakymmendä tuhatta.

27:16 ISraelin sucucundain päällä olit nämät:
Rubeniterein seas oli EliEser Sichrin poica
Försti/ Simeoniterein seas oli Sephatia
Maechan poica.

27:17 Lewitain seas oli Hasabia Kemuelin
poica/ Aaroniterein seas oli Zadok.

27:18 Judan seas oli Elihu Dawidin weljistä/
Isascharin seas oli Amri Michaelin poica.

27:19 Sebulonin seas oli Jesmaja Obadian
poica/ Nephthalin seas oli Jeremoth Asrielin
poica.

27:20 Ephraimin lasten seas oli Hosea Asaian

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

poica/ puolen Manassen sucucunnan seas oli Joel Pedajan poica.

27:21 Puolen Manassen sucucunnan seas Gileadis/ oli Jeddo Sacharian poica/

BenJaminin seas oli Jaesiel Abnerin poica.

27:22 Danin seas oli Asareel Jerohamin poica.

Nämät owat Israelin sucucundain Förstit.

27:23 MUtta Dawid ei lukenut nijtä cuin cahdenkymmenen wuotiset ja sitä

nuoremmat olit: sillä HERra oli luwannut enätä Israelin nijncuin tähdet taiwas.

27:24 Mutta Joab ZeruJan poica oli ruwennut

lukeman/ ja ei sitä täyttänyt: sillä wiha tuli sentähden Israelin päälle/ ja ei se lucu tullut

Cuningas Dawidin Aicakirjaan.

27:25 CUningan tawaran päällä oli Asmaweth

Adielin poica/ ja nijden tawarain päällä jotca

olit Caupungeis maalla/ kylis ja linnois/ oli

Jonathan Usian poica.

27:26 Taloinpoicain päällä/ jotca maata

wiljelit/ oli Esri Chelubin poica.

27:27 Wijnamäkein oli Simei Ramathiteri/

Wijnakellarein ja wijnan tawarain päällä oli

Sabdi Siphiniteri.

27:28 Öljypuiden ja willificuna puiden laxos oli

BaalHanan Gadariter/ öljyin tawarain päällä oli Joas.

27:29 Laiduinhärkäin päällä Saronis/ oli Sithari

Saronitheri. Mutta härkäin päällä laxos oli

Saphat Adlain poica.

27:30 Camelein päällä oli Obil Ismaeliter/

Asein päällä oli Jehedia Merothiter.

27:31 Lammasten päällä oli Jasis Hagarither.

Nämät caicki olit Päämiehet/ Cuningas

Dawidin hywyden päällä.

27:32 Mutta Dawidin setä Jonathan oli

Neuwonandaja/ Hofmestari ja Cantzleri. Jehiel

Hahmonin poica oli Cuningan lasten tykönä.

27:33 Ahitophel oli myös Cuningan

Neuwonandaja/ Husai Arahiter oli Cuningan

ystäwä.

27:34 Ja Ahitophelin jälkeen oli Jojada Benajan poica ja AbJathar. Mutta Joab oli Cuningan

sodanpäämies.

XXVIII. Lucu.

Al. 28. DAwid coco caicki Päämiehet ja erinomaiset miehet Israelis/ v. 1. juttele heille cuinga HERra oli hänen Cuningaxi walinnut/ ja että hän aicoi raketa HERralle huonetta/ mutta ei HERra tahtonut/ waan hänen poicans piti sen tekemän/ v. 2. neuwo heitä waeldaman HERran käskyis/ v. 8. Salomot palweleman HERra caikest sydämeest/ ja rakendaman HERralle sen huonen/ v. 9. anda hänelle caiken rakennuxen muoden/ v. 11. culda ja hopiata caickijn caluin cuin tehtämän piti/ v. 15. lupa hänelle HERran apua/ v. 20.

28:1 JA Dawid cocois Jerusalemijn caicki Israelin Päämiehet/ cuin owat sucucundain Förstit/ ja nijden jouckoin Förstit/ jotca Cuningasta wartioidzit/ Förstit tuhannen ja sadan päällä/ Cuningan ja hänen poicains hywyden ja tawaran Förstit/ Camaripalweliat ja sotamiehet/ ja caicki wäkwimmät miehet.

28:2 Ja Cuningas Dawid nousi seisoalle/ ja sanoi: minun weljeni ja Canssani/ cuulcat minua/ minä olen aicoinut raketa HERran lijton Arkin lepohuonen/ ja meidän Jumalam jalcain astinlaudan/ ja olen walmistanut rakennuxen.

28:3 Mutta Jumala andoi sanotta minulle: ei sinun pidä rakendaman minun nimelleni huonetta: sillä sinä olet sotamies/ ja olet werta wuodattanut.

28:4 HERra Israelin Jumala on walinnut minun coco minun Isäni huonest Israelin Cuningaxi ijancaickisest: sillä hän on Judan walinnut Förstixi/ ja Judan huonest minun Isäni huonen/ ja minä olen ollut minun Isäni lapsist hänelle nijn kelwollinen/ että hän teki minun coco Israelin Cuningaxi.

28:5 Ja caickein minun poicaini seas (sillä HERra on andanut minulle monda poica) on

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

hän walinnut minun poicani Salomon istuman HERran waldacunnan istuimella ijancaickisest.

28:6 Ja on puhunut minulle: sinun poicas Salomo pitä rakendaman minun huoneni ja cartanoi: sillä minä olen hänen walinnut pojaxeni/ ja minä olen hänen Isäns.

28:7 Ja wahwistan hänen waldacundans ijancaickisest/ jos hän wahwana pysy/ pitäden minun käskyni ja oikeuteni/ nijncuin tänäpängin.

28:8 Nyt sijs coco Israelin/ HERran cocouxen silmäin edes/ ja meidän Jumalam corwis/ pitäkät ja tutkistelcat caicki teidän HERran Jumalan käskyt/ että te omistaisitte tämän hywän maan ja perisitte sen teidän lapsillen teidän jälkeen ijancaickisest.

28:9 JA sinä minun poikan Salomo/ tunne Isäs Jumala/ ja palwele händä caikest sydämešt/ ja hywällä mielellä: sillä HERra tutkistele caicki sydämet/ ja ymmärtä caickein ajatuxet/ jos sinä edzit händä/ nijns löydät hänen: jos sinä hyljät hänen/ nijn hän sinun hyljä ijancaickisest.

28:10 Nijn cadzo/ että Jumala on sinun walinnut rakendaman huonetta pyhäxi siaxi/ ole wahwa ja tee nijn.

28:11 JA Dawid andoi pojallens Salomolle/ pihan ja hänen huonettens/ ja wäähain majain/ Salin ja Camaritten sisällisen puolen/ ja Armonistuimen huonen muodon.

28:12 Ja wielä caickein nijden jotca hänen mielesäns olit/ nimittäin/ HERran huonen cartanon/ ja caickein wäähäisten majain ymbärins/ Jumalan huonen tawarain ja pyhitetyin caluin tawarain.

28:13 Pappein ja Lewitain joucon/ ja caickein HERran huonen wircain töiden/ caickein astiain HERran huonen palweluxes.

28:14 Culda hän andoi cullan painon perän caickinaisixi astioixi joca wiras/ andoi myös hopiata jocaidzeen hopiaastiaan hänen painons/ jocaidzen wircaastian jälkeen.

28:15 JA culda cullaisille kyntiläjalgoille/ ja

cullaisille lampuille/ jocaidzelle kyntiläjalalle ja hänen lampullens/ hänen painons. Nijn andoi hän myös hopiata hopiakyntiläjalgoille/ ja heidän lampuillens/ jocaidzen kyntiläjalan wiran jälkeen.

28:16 Andoi hän myös culda cadzomusleipäin pöydixi/ jocaidzelle pöydälle hänen painons/ ja andoi myös hopiata hopiaöpöydixi.

28:17 Ja puhdast culda colmihaaraisixi hangoixi/ waskimaljoixi ja cannuixi/ culda myös culdapicareixi/ jocaidzelle picarille painons/ hopiata hopiapicareixi/ jocaidzelle picarille/ painons.

28:18 Ja sawuAltarixi caickein puhtambata culda hänen painons/ ja cullaisten Cherubimein ratasten muodon/ jotca heidäns lewitit/ ja peitit HERran lijton Arkin.

28:19 Caicki nämät owat minun annetut kirjoitettuna HERran kädest/ joca minun andoi ymmärtä caickein töiden muodon.

28:20 Ja Dawid sanoi pojallens Salomolle: ole wahwa ja miehullinen/ ja tee nijn/ älä pelkä/ älä myös wapise/ HERra Jumala minun Jumalan on sinun cansas/ ja ei ota kättäns pois sinulda/ eikä hyljä sinua/ siihenasti että caiken wiran työt Jumalan huones päättänyt olet.

28:21 Ja cadzo/ Pappein ja Lewitain joucot pitä oleman caikes Jumalan huonen työs sinun cansas/ ja he owat hywäntahtoiset ja ymmärtäväiset caickeen wircaan/ nijn myös Förstit ja caicki Canssa/ caikis sinun asioisas.

Vers.3. Werta wuodattanut) Ehkei se ole syndi/ cosca Esiwalda oikias sodas werta wuodatta: sillä ei hän canna miecka huckan Rom. 13. Cuitengin/ että se joca Templin rakendaman piti/ piti olemam Christuxen oikian rauhan päämiehen cuwa: kelpais HERralle että Salomo/ jolla rauha oli/ ja ei Dawid/ sen rakennais. Cadzo ennen/ cap. 23:9. v. 19. Minulle annettu kirjoitettuna) Salomo rakensi HERralle huonen Jumalan

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

käskyn jälkeen hänen Isäns Dawidin tygö/ Nijn sai hän myös muodon Isäldäns/ jonga HERra Dawidille andanut oli/ nijncuin hän Mosexellekin andoi Tabernaclin/ Exod. 25:9. Sillä idzewalittu Jumalan palvelus ei mitän kelpa/ Matth. 15:9.

XXIX. Lucu.

Al. 29. DAwid luettele mitä wara hän oli coonnut rakennukseen/ culda/ hopena/ waske/ rauta ja callita kiwiä/ v. 1. neuwo Päämiehiä/ että he myös sijhen andaisit. He tekewät nijn/ v. 5. iloidze/ kijttä HERra caickein hänen lahjains edest/ rucoile että hän andais heille aina sencaltaisen sydämen/ pelkämän ja palweleman händäns/ v. 9. coco Seuracunda kijttä HERra/ v. 20. toisna päiwänä uhrawat he jalon uhrin/ syöwät/ juowat ja owat iloiset HERran edes/ v. 21. Salomo tule Cuningaxi/ v. 23. Dawid cuole/ cosca hän 40 ajastaica hallinnut oli/ v. 26.

29:1 JA Cuningas Dawid sanoi coco Canssalle: ainoa Salomo minun pojistani/ jonga Jumala on walinnut/ on wielä nuori ja heicko/ mutta työ on suuri: sillä ei se ole ihmisen asumasia/ waan HERran Jumalan.

29:2 Ja minä olen caikesta minun woimastani walmistanut HERran huonelle/ culda culdaluixi/ hopena hopiaisixi/ waske waskisixi/ rauta rautaisixi/ puuta puuaseixi. Ja Onichin kiwiä/ kijnnilijetyitä Rubijnejä/ monen pilcuisia kiwiä/ ja caickinaisia callita kiwiä/ ja marmorkiwiä sangen paljon.

29:3 Ja olen andanut minun omastakin hywydestäni (sillä minulla on hywä tahto minun Jumalani huonelle) culda ja hopena Jumalan pyhän huoneseen/ ylidze sen caiken cuin minä olen walmistanut.

29:4 Colme tuhatta leiwiskätä Ophirin culda/ ja seidzemen tuhatta leiwiskätä puhdast hopena/ silata huonen seiniä.

29:5 Että se on culda cuin culda on/ ja hopena cuin hopena on/ ja caickinaisijn töihin tekiän käden cautta. Ja cuca on hywän tahtoinen täyttämän hänen kättäns HERran edes?

29:6 NIin Isäin Förstit/ ja Israelin sucucundain Förstit/ nijn myös tuhannen ja sadan Förstit/ ja Cuningan töiden Förstit/ olit hywän tahtoiset.

29:7 Ja annoit Jumalan huonen palvelukseen/ wijsi tuhatta leiwiskätä culda/ ja kymmenen tuhatta culdapenningitä/ ja kymmenen tuhatta leiwiskätä hopena/ cahdexantoistakymmendä leiwiskätä waske/ ja sata tuhatta leiwiskätä rauta.

29:8 Ja joiden tykö kiwiä löyttin/ ne he annoit HERran huonen tawaroihin. Jehielin Gersoniterin käden ala.

29:9 Ja Canssa olit iloiset ja hywän tahtoiset: sillä he annoit HERralle caikest sydämeest wapast tahdostans. Ja Cuningas Dawid oli myös sangen suurest iloisans.

29:10 Kijtti Jumalata/ ja sanoi caiken Canssan edes: kijtetty ole sinä HERra Israelin meidän Isäim Jumala ijancaickisest.

29:11 Sillä sinun on suuruus/ ja woima/ ja cunnia/ ja woitto/ ja kijtos: sillä caicki mitä maan päällä ja taiwas on/ se on sinun. Sinun HERra on waldacunda/ ja sinä olet corgotettu caickein päämiesten ylidze.

29:12 Rickaus ja cunnia owat sinun edesäs/ ja sinä hallidzet caicki cappalet. Sinun myös kädesäs on wäki ja woima/ sinä teet suurexi ja wäkwäxi.

29:13 MEidän Jumalam me kijtäm sinua/ ja sinun herraudes nime ylistäm.

29:14 Sillä mikä minä olen/ ja mikä on minun Canssan? Että me olem nijn paljo woinet/ että me uhram hywällä mielellä/ nijncuin se nyt tapahtu? sillä se on caicki sinulda tullut/ ja sinun kädestäs olemma me andanet sinulle sen.

29:15 Sillä me olemma muucalaiset ja oudot sinun edesäs/ nijncuin myös caicki meidän

Ensimmäinen Chrönikän Kirja

Isämmekin olit. Meidän ikäm on maan päällä
nijn cuin warjo/ ja ei täällä ole yhtän
wijpymystä.

29:16 HERra meidän Jumalam/ caicki tämä
calun paljous/ jonga me olemma walmistanet
sinun pyhälle nimelles raketa huonetta/ se on
caicki tullut sinun kädestäs/ ja ne owat caicki
sinun.

29:17 Minun Jumalan/ minä tiedän ettäs
tutkistelet caicki sydämen pohjat/ ja racastat
oikeutta. Sentähden olen myös minä caicki
nämät yxikertaisest sydämeest andanut sinulle
wapast mielest. Ja minä näin ilolla tämän
sinun Canssas/ joca täsä on/ että se on
hywällä mielellä sinulle andanut.

29:18 HERra meidän Isäim Abrahamin/
Isaachin ja Israelin Jumala/ pidä ijancaickisest
tämäncaltainen mieli ja tahto sinun Canssas
sydämes/ ja walmista heidän sydändäns sinun
tygös.

29:19 Ja minun pojalleni Salomolle anna oikia
ja täydellinen sydän pitämän sinun käskys/
todistuxes ja oikeudes/ nijn että hän ne caicki
tekis/ ja rakennais tämän asuinsian/ jonga
minä olen walmistanut.

29:20 JA Dawid sanoi caikelle Canssalle:
kijttäkät HERra teidän Jumalatan. Ja caicki
Canssa kijtit HERra heidän Isäins Jumalata/
cumarsit idzens ja rucoilit HERra ja Cuningast/
ja uhraisit HERralle uhrin.

29:21 Ja toisna päivänä uhraisit he
polttouhrin HERralle/ tuhannen härkä/
tuhannen oinasta/ tuhannen caridzata/ ja
heidän juomauhrins/ ja monda uhria caiken
Israelin edes.

29:22 Ja he söit ja joit sinä päivänä sangen
suurella ilolla HERran edes. Ja teit Salomon
Dawidin pojan toisen kerran Cuningaxi/ ja
woitelit hänen HERralle Förstixi/ ja Zadochin

Papixi.

29:23 JA nijn Salomo istui HERran istuimella
Cuningaxi hänen Iäns Dawidin siaan/ oli
onnellinen/ ja coco Israelin Canssa oli hänelle
cuuliainen:

29:24 Nijn myös caicki päämiehet ja
woimalliset/ ja caicki Cuningas Dawidin lapset
annoit heidäns Cuningas Salomon ala.

29:25 Ja HERra teki Salomon enämmin ja
enämmin jalommaxi caiken Israelin edes. Ja
andoi hänelle cuuluisan waldacunnan/
jongacaltaista ei yhdelläkän Cuningalla Israelis
hänen edelläns ole ollut.

29:26 Ja nijn oli Dawid Isain poica coco
Israelin Cuningas.

29:27 Mutta aica cuin hän oli Israelin
Cuningasna/ oli neljäkymmendä ajastaica.
Hebronis hallidzi hän seidzemen ajastaica/ ja
Jerusalemis colme neljättäkymmendä.

29:28 Ja hän cuoli hywällä ijällä/ täytetty
elämäst/ rickaudest ja cunniast. Ja hänen
poicans Salomo tuli Cuningaxi hänen siaans.

29:29 Mutta Cuningas Dawidin tegot
ensimäiset ja wijmeiset/ cadzo/ ne owat caicki
kirjoitetut sen Näkiän Samuelin tegois/ ja
Prophetan Nathanin tegois/ ja sen Näkiän
Gadin tegois.

29:30 Caiken hänen waldacundans/
wäkewydens ja aicans cansa/ cuin hänen ja
Israelin/ ja caickein maan waldacundain
aicana culunet owat.

*Vers.20. Rucoilit Cuningasta) Tästä cadzo/ 3.
Reg. 1:16. v. 22. Toisen kerran) Sillä ensist
tapahtui se äkist Adonian capinan tähden. 3.
Reg. 1.*

Ensimmäisen Chrönikän Kirjan loppu.

Toinen Chrönikän Kirja

SECUNDUS PARALIPOMENON , Toinen Chrönikän Kirja / Josa kirjoitetan Judan Cuningaist/ tulluist

Dawidin lapsist/ Babelin fangeuten asti:

I. SALomost/ cuinga hän on edzinyt HERra/ anonut häneldä taito ja ymmärryst toimittaman hänen cuningalist wiricans/ rakendaman Jerusalemin Templiä caluinens/ suurest menestynyt/ tullut suurembaan woimaan ja rickauteen/ cuin jocu Cuningas hänen edelläns taicka jälkensä/ cap. 1. 2. 10. cap. asti.

II. Rehabeamist hänen pojastans/ hänen tyhmydestäns ja jumalattomudestans/ jongatähden kymmenen sucucunda hänestä luowuit/ cap. 10. 11. 12. Abiast/ cap. 13. Assast/ cap. 14. 15. 16. Josaphatist. 17. 18. 19. 20. Joramist ja hänen pojastans Ahasiast/ cap. 21. 22. Joaxest/ cap. 23. 24. Amasiast/ cap. 25. Usiast/ cap. 26. Jothamist/ cap. 27. Ahaxest/ cap. 28. Hiskiast/ cap. 29. 30. 31. 32. Manassest ja Ammonist/ cap. 33. Josiast/ cap. 34. 35. Joahaxest/ Jojachimist/ Jojachinist/ Zedechiast/ Jerusalemin Caupungin ja Templin häwityxest/ Babelin fangeudest/ Corexen Persian Cuningan asti/ cap. 36. Ja löytän täsä kirjas 505. vuoden aica/ Sillä: Sijtä cuin Salomo hallidzi/ siihenasti että Ahasia Ahabin poica tuli Israelin Cuningaxi/ cului 116. ajast. Sijtä nijn Babelin fangeuteen/ jona vuonna Jechonia ylettin 344. ajast. Babelin fangeus Cyruxen asti/ 45. ajast. Sillä EwilMerodach hallidzi 28. ja Balthasar 17. ajastaica. Eli: Salomo hallidzi 40. ajastaica. Sijtte Israelin luopumisen 38. ajastaica. Jerusalemin pijrittämisest 390. ajastaica. Jerusalem oli pijritetty/ siihenasti että Caupungi häwitettin 2. ajastaica. Sijtte oli Babelin fangeus 70. ajastaica.

I. Lucu .

CUningas Salomo ja coco Israel mene Gibeonijn HERran Tabernaclijn/ ja uhra HERralle tuhannen polttouhria/ v. 1. HERra käske hänen jotakin anoa häneldäns: Salomo aao ymmärristä/ v. 7. HERra lupa hänelle sen/ nijn myös suuremman rickauden ja woiman/ cuin caikilla muilla Cuninnoilla/ jotca hänen edälläns olit/ v. 11. joca myös tapahtu: sillä hän tule sangen woimallisexi ja rickaxi/ että culda ja hopiata oli hänen aicanans Jerusalemis nijn paljo cuin kiwiäkin/ v. 14.

1:1 JA Salomo Dawidin poica wahwistettin waldacundaans/ ja HERra hänen Jumalans oli hänen cansans/ ja teki hänen aina suuremmaxi.

1:2 Ja Salomo puhui coco Israelin cansa/ tuhannen ja sadan Päämiesten cansa/

Duomarein ja caickein Förstein cansa Israelis/ ja ylimmäisten Isäin cansa.

1:3 Että he menisit/ Salomo ja coco joucko corkeuxelle/ cuin on Gibeonis: sillä siellä oli Jumalan seuracunnan maja/ jonga Moses HERran palwelia teki corwes.

1:4 Sillä Dawid oli wienyt Jumalan Arkin KiriathJearimist sinne/ johonga hän oli hänelle sian walmistanut: sillä hän oli rakendanut hänelle majan Jerusalemis.

1:5 Ja se waskiAltari/ jonga Besaleel Urin poica Hurin pojan/ rakendanut oli/ oli siellä HERran asuinsian edes. Ja Salomo ja coco joucko edzeit sitä.

1:6 Ja Salomo uhrais HERran edes waskiAltarilla/ joca siellä HERran seuracunnan majas oli/ tuhannen polttouhria.

1:7 SInä yönä ilmestyi Jumala Salomolle/ ja sanoi hänelle: ano/ mitä minä sinulle annan?

1:8 Ja Salomo sanoi Jumalalle: sinä olet tehnyt

Toinen Chrönikän Kirja

suuren armon minun Isälleni Dawidille/ ja olet tehnyt minun hänen sians Cuningaxi.

1:9 Olcon nyt HERra Jumala sinun sanas totinen minun Isälleni Dawidille: sillä sinä olet tehnyt minun Canssan Cuningaxi/ joita nijn monda on cuin tomua maan päällä.

1:10 Nijn anna minulle nyt taito ja ymmärrys/ käydäxeni tämän Canssan edes ulos ja sisälle: sillä cuca woi duomita tätä sinun suurta Canssas?

1:11 Nijn sanoi Jumala Salomolle: että se on sinun mielesäs/ ja et ole anonut rickautta/ eli tawarata/ eli suurta cunniata/ eli wihamiestes sieluja/ eli pitkä ikä/ mutta olet anonut taito ja ymmärrystä/ duomitaxes minun Canssani/ joinen Cuningaxi minä olen sinun pannut.

1:12 Nijn olcon sinulle taito ja ymmärrys annettu/ wielä sijtte annan minä sinulle rickautta/ hywyttä ja cunniata/ nijn ettei sinun wertas Cuningasten seas ennen sinua ole ollut/ eikä myös sinun jälkes tule.

1:13 Ja Salomo tuli corkeuxelda/ joca oli Gibeonis/ Jerusalemiijn/ seuracunnan majasta/ ja hallidzi Israelin.

1:14 JA Salomo cocois idzellens rattaita ja hewoismiehiä/ nijn että hän jo saatti cocoon neljä sata toistatuhatta ratasta/ a caxitoistakymmendä tuhatta hewoismiestä/ ja andoi heidän olla ratas Caupungeis/ ja Cuningan tykönä Jerusalemis.

1:15 Ja Cuningas toimitti nijn että hopiata ja culda oli Jerusalemis nijn paljo cuin kiwiäkin/ ja Cedripuita cuin willificuna puitakin laxois.

1:16 Ja Salomolle wietin hewoisita Egyptist/ ja caickinaista tawarata. Ja Cuningan cauppamiehet ostit ne tawarat.

1:17 Ja weit ne Egyptistä/ ja jocainen ratas maxoi cuusi sata hopiapeningitä/ ja hewoinen sata ja wijsikymmendä. Ja nijn wietin ne myös caickein Hetherein ja Syrian Cuningasten tygö heidän kättens cautta.

II. Lucu .

SALomo aicoi raketa HERralle Templi/ ja asetta 150000. työmiestä/ ja 3600. teettäjästä heidän päällens/ v. 1. ano Hiramilda caickinaisia caluja/ ja taitawata seppä/ v. 3. työmiehet jotca Salomo sijhen määrä/ olit muucalaiset Israelis/ v. 17.

2:1 JA Salomo aicoi raketa HERran nimelle huonetta/ ja myös hänen waldacunnallens huonetta.

2:2 Ja luki seidzemenkymmendä tuhatta miestä cuorman candaixi/ ja cahdexankymmendä tuhatta hirtten hackaixi wuorille/ ja colme tuhatta ja cuusi sata teettäjästä heidän päällens.

2:3 JA Salomo lähetti Cuningas Hirammin tygö Tyron/ ja käski hänelle sanoa: nijncuins minun Isäni Dawidin cansa teit/ ja lähetit hänelle Cedripuita/ raketaxens hänellens huonetta/ josa hänen asuman piti.

2:4 Cadzo/ minä rakennan HERralle minun Jumalani nimelle huonen/ että se hänelle pyhitetäisin/ poldetta hywän hajun uhria hänen edesäns/ ja aina walmistetta cadzomusleipiä ja polttouhria amulla ja ehtona/ lepopäiwinä ja udella Cuulla/ ja meidän HERram Jumalam juhlina ijancaickisest/ Israelin edes.

2:5 Ja se huone/ jonga minä rakennan/ pitä oleman suuri: sillä meidän Jumalam on suurempi cuin caicki jumalat.

2:6 Mutta cuca on nijn woimallinen/ että hän rakenda hänelle huonen? sillä caicki taiwat ja taiwasten taiwat ei taida käsittä händä: mikä sijs minä olen rakendaman hänelle huonetta? mutta ainoastans suidzutta hänen edesäns.

2:7 Nijn lähetä minulle taitawa mies työtä tekemän cullast/ hopiast/ waskest/ raudast/ skarlacanast/ rosinpunaisest/ ja kellaisest silkist/ ja se joca taita caiwa taitawitten cansa/ jotca minun tykönäni owat Judas ja

Toinen Chrönikän Kirja

Jerusalemis/ jotca minun Isäni Dawid on walmistanut.

2:8 Ja lähetä minulle Cedripuita/ ja hongia/ ja Heben puita Libanonin mäest: sillä minä tiedän sinun palwelias taitawan hacata puita Libanonist. Ja cadzo/ minun palweliani pitä oleman sinun palwelioittes cansa.

2:9 Että he walmistaisit minulle paljo puita: sillä huone jonga minä rakennan pitä oleman suuri ja ihmellinen.

2:10 Ja cadzo/ minä annan sinun palwelioilles/ hirsimiehille jotca puita hackawat/ caxitoistakymmendä tuhatta punda surwotuita nisuja/ caxikymmendä tuhatta punda ohria/ ja caxikymmendä tuhatta Bathi wijna/ ja caxikymmendä tuhatta Bathi öljyä.

2:11 JA Hiram Tyron Cuningas wastais kirjoituxella/ ja lähetti Salomolle: että HERra racasta hänen Canssans/ on hän sinun tehnyt heidän Cuningaxens.

2:12 Ja Hiram sanoi wielä: kijtetty olcon HERra Israelin Jumala/ joca taiwan ja maan tehnyt on/ että hän on andanut Cuningas Dawidille toimellisen ja ymmärtäväisen pojan/ joca HERralle huonen rakenda/ ja hänen waldacunnallens huonen.

2:13 Nijn lähetän minä nyt taitawan ja toimellisen miehen/ jolla ymmärrys on/ nimittäin/ Hiram Abi.

2:14 Joca on yhden waimon poica Danin tyttäristä/ ja hänen Isäns on ollut Tyriäinen/ hän taita työtä tehdä cullast/ hopyast/ waskest/ raudast/ kiwest/ puust/ skarlacanast/ kellaisest silkist/ callist lijnast/ rosinpunaisest/ ja caickinaisia caiwa/ ja tehdä caickinaisia taitawast/ mitä hänen eteens pannan/ sinun taitawittes cansa/ ja minun herrani Cuningas Dawidin sinun Isäs taitawitten cansa.

2:15 Nijn lähettäkän nyt minun herran nisuja/ ohria/ öljyä ja wijna hänen palwelioillens/ nijncuin hän on sanonut.

2:16 Nijn me hackam puita Libanonist nijn

paljon cuin tarwitan/ ja wiemme ne merelle lauttain cansa Japhoon/ nouta siellä Jerusalemijn.

2:17 JA Salomo luki caicki muucalaiset Israelin maalla/ sen lugun jälkeen cuin hänen Isäns Dawid ne luki/ ja siellä löyttin sata ja wijsikymmendä tuhatta/ colme tuhatta/ ja cuusi sata.

2:18 Ja hän asetti nijstä seidzemenkymmendä tuhatta wetäjäxi/ ja cahdexankymmendä tuhatta hackajaxi wuorella/ ja colme tuhatta ja cuusi sata teettäjäxi/ jotca Canssa piti teettämän.

Vers.8. Heben puita) Cadzo 3. Reg. 10:11. v. 12. kijtetty olcon HERra) Näky että tämä Cuningas Hiram on käättö Cuningas Dawidilda oikiaan Jumalan tundoon/ waicka ei hän andanut idzens ymbärinsleicata: sillä se oli erinomaisest Abrahamin lasten. Nijncuin monda muuta pacanoista owat Israelin lasten uscon ja Jumalan palweluxen ottanet wastan/ heidän cansakäymisestäns ja neuwomisestans/ cuin nähdän/ v. 17. täsä lugus.

III. Lucu .

NEljändenä hänen waldacundans wuotena rupe Salomo rakendaman Templi/ v. 1. sila sen sisäldä kirckalla cullalla/ v. 3. teke erinäns sen caickein pyhimmän/ v. 8. caxi Cherubimi sen sisälle/ v. 10. Esiripun silkist/ v. 14. ja acxi suurta waskipadzast cahden cnupin cansa huonen teen/ v. 15.

3:1 JA Salomo rupeis rakendaman HERran huonetta Jerusalemis Morian wuorelle/ joca Dawidille hänen Isällens neuwottu oli/ jonga paican Dawid myös oli walmistanut Arnan Jebuserin codiximelle.

3:2 Ja hän rupeis rakendaman toisna Cuucaunna/ toisna päiwänä/ neljändenä

Toinen Chrönikän Kirja

hänen waldacundans vuonna.

3:3 Ja Salomo laski perustuxen/ Jumalan huonetta raketta/ ensist pituudelle cuusikymmendä kynärätä/ ja leweydelle caxikymmendä kynärätä.

3:4 Mutta esihuonen leweys oli caxikymmendä kynärätä/ corkeus sata ja caxikymmendä kynärätä/ ja hän silais sen sisäldä puhtalla cullalla.

3:5 Mutta sen suuren huonen teki hän hongasta/ ja silais sen pääldä parhalla cullalla/ ja teki siihen päälle palmuin ja käädyin caltaiset työt.

3:6 Ja caunisti huonen permannon calleilla kiwillä/ ja culda oli Parwaimin culda.

3:7 Ja hän silais huonen caaret/ pihtipielet/ seinät ja owen cullalla/ ja andoi leicata Cherubimejä seinijn.

3:8 TEki hän myös sitä liki caickein pyhimmän huonen/ jonga pituus oli caxikymmendä kynärätä/ huonen leweyden jälken/ ja hänen leweydens oli caxikymmendä kynärätä/ ja silais sen parhalla cullalla/ cuudella sadalla leiwiskällä.

3:9 Nijn myös nauloin andoi hän wijsikymmendä Sicli culda painon jälken/ ja silais Salin cullalla.

3:10 NIin teki hän myös siihen caickein pyhimbään huoneseen caxi Cherubimi cuwan työllä/ ja silais sen cullalla.

3:11 Ja pituus oli Cherubimin sijweistä caxikymmendä kynärätä/ nijn että yxi sijpi oli wijttä kynärätä/ ja ulotui huonen seinään/ ja toinen sijpi oli myös wijttä kynärätä/ ja ulotui hamen sen toisen Cherubimin sijpeen.

3:12 Nijn oli myös sillä toisella Cherubimillä sijpi/ wijttä kynärätä pitkä/ ja lijcuit huonen seinäin päällä/ ja hänen toinen sijpens myös wijttä kynärätä pitkä/ ja rippui sijnä toises Cherubimin sijwes.

3:13 Nijn että nämät Cherubimin sijwet olit lewitettynä/ cahtakymmendä kynärätä leweydelle/ ja ne seisoit jalcains päällä/ ja

heidän caswons olit käätyt huonesen päin.

3:14 HÄn teki myös esiripun kellaisesta skarlacanasta/ rosinpunaisesta ja callista lijnasta/ ja teki Cherubimin siihen päälle.

3:15 Ja hän teki huonen eteen caxi padzasta/ wijttäneljätkymmendä kynärätä corkiaksi/ ja nijden päälle cnupin wijttä kynärätä.

3:16 Ja käädyin caltaiset työt Cuorijn/ ja sowitti nijden padzasten päälle/ ja teki sata Granatin omenata/ ja asetti nijden käädytecoin päälle.

3:17 Ja walmisti ne padzat ylös Templin eteen/ yhden oikialle ja toisen wasemalle puolelle/ ja cudzui sen cuin oikialla puolella oli/ Jachin/ ja sen cuin wasemalla puolella oli/ Boas.

Vers.1. Morian) Tällä wuorella käskei Jumala Abrahamin uhrata hänen poicans Isaachin/ Genes. 22:2. v. eod. Arnan) Tämä luullan ollen Jebuserein Cuningasna/ ja että Dawid on hänen opettanut ja käändänyt oikian uscoon.

IV. Lucu .

SALomo anda tehdä waskiAltarin/ v. 1. waletun meren/ asetetun

cahdentoistakymmenen härjän päälle/ v. 2. kymmenen cattilata/ v. 6. kymmenen cullaista kyntiläljalca/ v. 7. sata cullaista malja/ v. 8. Cartanon Papeille/ v. 9. ja paljo muita caluja/ cuin Jumalan palwelukseen tarwittin/ v. 11.

4:1 JA hän teki myös waskisen Altarin/ cahtakymmendä kynärätä pitkän ja lewiän/ ja kymmendä kynärätä corkian.

4:2 JA hän teki waletun meren kymmendä kynärätä lewiän yhdestä reunasta nijn toiseen/ ymmyrjäisexi/ wijttä kynärätä corkian ja juonne käwi ymbärins/ colme kynärätä pitkä.

4:3 Ja härkäin cuwat olit sen alla/ jotca caicki

Toinen Chrönikän Kirja

käwit ymbärins sitä kymmendä kynärätä/ ja pijritit meren/ caxi riwiä härkiä oli sen päällä.

4:4 Ja seisoij nijdän cahdentoistakymmenen härjän päällä/ että colme käättin heistä pohjaisen päin/ colme länden/ colme ettelän/ colme itän päin/ ja meri oli ylhällä heidän päälläns/ ja caicki heidän tacaiset puolens olit käättynä sisälle päin.

4:5 Ja se oli kämmenen leweyttä paxu/ ja hänen reunans nijncuin maljan reuna/ ja cuin cucoistawaisen Lilien cuckainen/ ja se weti colme tuhatta Bathi.

4:6 JA hän teki kymmenen cattilata/ ja pani nijstä wijsi oikialle puolelle/ ja wijsi wasemalle puolelle/ että nijstä pestäisin caickia nijtä/ cuin polttouhrixi tarwittin/ ja nijhin heitetäisin. Mutta meren Pappein pestä heitäns.

4:7 JA hän teki myös kymmenen cullaista kyntilälajca/ nijncuin ne oleman piti/ ja pani Templijn/ wijsi oikialle puolelle/ ja wijsi wasemalle.

4:8 Ja hän teki kymmenen pöytä/ ja pani Templijn/ wijsi oikialle ja wijsi wasemalle puolelle/ ja hän teki sata cullaista malja.

4:9 HÄN teki myös Esihuonen Papeille/ ja sen suuren Esihuonen/ ja Esihuonen owet/ ja silais owet waskella.

4:10 Ja pani meren oikialle siwulle/ itän ja etelän päin.

4:11 Ja Huram teki patoja/ lapioita ja maljoja. Ja nijn Huram lopetti caicki Cuningas Salomon työt Jumalan huones.

4:12 Nimittäin/ ne caxi padzasta nuorinens/ ja cnpit ylhällä molembain padzasten päällä/ ja molemmat pyörtyt rengat/ peittämän cnupein nuoria ylhäldä päin/ molembain padzasten pään päälle/

4:13 Ja neljä sata Granatin omenata jocaidzen rengan päälle/ caxi riwiä Granatin omenita jocaidzen rengan päälle/ peittämän molembita cnupein nuoria/ jotca olit ylhällä padzasten pääsä.

4:14 Ja hän teki istuimita/ ja cattiloita

istuimitten päälle.

4:15 Ja meren ja caxitoistakymmendä härkä sen ala.

4:16 Sijhen myös patoja/ lapioita ja hangoja/ ja caicki heidän astians teki Huram Abi/ Cuningas Salomolle HERran huoneseen puhtasta waskesta.

4:17 Jordanin kedolla andoi Cuningas waletta ne paxusa maasa/ Sucothin ja Saredethan waihella.

4:18 Ja Salomo teki caicki nämät astiat suures paljoudes/ nijn ettei wasken paino tietty.

4:19 Ja Salomo teki caicki astiat Jumalan huoneseen/ nimittäin/ cullaisen Altarin ja pöydän/ cadzomusleipiä pidettä.

4:20 Kyntilälajalat lampuinens puhtasta cullast/ palaman Cuorin edes soweliast.

4:21 Ja cuckaiset ja lamput/ ja kyntilän nijstimet olit cullast/ ne olit caicki puhtast cullasta.

4:22 Ja weidzet/ maljat/ lusicat/ ja sammuttimet olit puhtast cullast/ ja läpikäytävä/ ja hänen owens sisälmäiseldä puolelda sitä caickein pyhindä/ ja owet Templin huoneseen olit cullast. Nijn caicki työ täytettin cuin Salomo teki HERran huoneseen.

V. Lucu .

SALomo anda tuoda Templijn caicki mitä hänen Isäns Dawid pyhittänyt oli/ v. 1. coco Israelin/ ja anda canda HERran Arkin ja Tabernaclin caluinens Dawidin Caupungist/ ja pane caickein pyhimmän/ Cherubimin ala/ v. 2. Ei Papit saa seisoa ja palwella pilweldä/ v. 21.

5:1 JA Salomo andoi sinne sisälle tuota caicki mitä hänen Isäns Dawid pyhittänyt oli/ nimittäin/ hopian/ cullan ja caicki astiat/ ja pani ne Jumalan huonen tawarain secaa.

5:2 SIlloin cudzui Salomo caicki wanhimmat Israelist cocon/ ja caicki sucucundain

Toinen Chrönikän Kirja

Päämiehet/ Israelin lasten Isäin Förstit
Jerusalemijn/ tuoman HERran lijton Arckia
Dawidin Caupungist/ se on Zion.
5:3 Ja caicki Israelin miehet cocounsit
Cuningan tygö juhlapäiwänä seidzemendenä
Cuucautena.
5:4 Ja caicki wanhimmat Israelist tulit/ ja
Lewitat nostit Arkin ylös.
5:5 Ja cannoit sen ylös/ ja seuracunnan
majan/ ja caicki pyhät astiat/ jotca majas olit:
ja Papit ja Lewitat cannoit ne ylös.
5:6 Mutta Cuningas Salomo ja caicki Israelin
cocous/ joca oli tullut cocon Arkin eteen/
uhrais lambaita ja härkiä/ nijn monda ettei
yxikän luke eli laskea tainnut.
5:7 Ja nijn Papit cannoit HERran lijton Arkin
siallens huonen Cuorin sisälle/ sijhen caickein
pyhimbään Cherubimin sijpein ala.
5:8 Nijn että Cherubimit lewitit sijpens/ Arkin
paican päälle. Ja Cherubim peitti Arkin
corendoinens ylhäldä päin.
5:9 Mutta corennot olit nijn pitkät/ että
heidän cnuppins näyit Cuorin edes Arkista/
mutta ei heitä ulcoiselda puolelda näkynyt/ ja
oli siellä tähän päiwän asti.
5:10 Ja Arkis ei ollut muuta mitän/ waan caxi
taulua/ cuin Moses oli sinne pannut Horebis/
HERran tehdes lijtto Israelin lasten cansa/
cosca he Egyptist läxit.
5:11 JA Papit cosca he tulit Pyhästä ulos (sillä
caicki Papit/ jotca silloin läsnä olit/ pyhitit
heidäns/ nijn ettei heidän järjestyxestänsäkän
eroitust pitänyt pidettämän)
5:12 Ja Lewitat caickein nijden cansa/ jotca
Assaphin/ Hemanin/ Jedithunin/ ja heidän
lastens ja weljeins alla olit/ olit puetetut callisa
lijnawaatteis/ soitit Cymbaleilla/ Psaltareilla/
harpuilla/ ja seisoit itän päin Altarista/ ja
heidän tykönäns sata ja caxikymmendä
Pappia/ jotca puhalsit Basunoihin.
5:13 Ja soittaitten ja weisaitten äni cuului
nijncuin sen joca kijttä ja cunnioitta HERra: ja
cuin Basunan/ Cymbalein ja muiden harpuin

äni hänens corgotti HERran kijtoxes/ että hän
on hyvä/ ja hänen laupiudens ulottu
ijancaickiseen/ silloin HERran huone täytettin
pilwellä.

5:14 Nijn ettei Papit saanet seisoa ja palwella
pilwen tähden: sillä HERran cunnia täytti
Jumalan huonen.

Vers.10. Ja Arkis ei ollut) Cadzo 3. Reg. 8:9.

VI. Lucu .

*SALomo käändä caswons/ ja siuna Canssa/ v.
3. kijttä HERra/ että hän Jerusalemin
asumasiakens ja Dawidin hänen Canssans
Ruhtinaxi walinnut on/ v. 4. rucoile/ että
HERra pidäis lijttions cuin hän Dawidin cansa
teki/ v. 12. ja cuulis caickein rucouxet/ jotca
sijnä huones rucoilewat/ v. 18. misä tuscas
ikänäns he owat/ v. 22.*

6:1 Silloin sanoi Salomo: HERra on sanonut
tahtowans asua pimeydes.

6:2 Minä tosin rakensin sinulle huonen ja sian
asuaxes ijancaickisest.

6:3 Ja Cuningas käänsi caswons/ ja siunais
coco Israelin joucon (sillä caicki Israelin joucko
seisoi)

6:4 Ja hän sanoi: kijtetty olcon HERra Israelin
Jumala/ joca suullans on puhunut minun
Isälleni Dawidille/ ja kädelläns täyttänyt/
sanoden:

6:5 Sijtä ajast cuin minä minun Canssani
Egyptin maalda johdatin/ en ole minä yhtän
Caupungita walinnut caikesta Israelin sugusta
raketta huonetta minun nimeni asuinsiaksi/
engä ole yhtän miestä walinnut minun
Canssani Israelin Förstixi.

6:6 Waan Jerusalemin olen minä walinnut/
minun nimeni asuinsiaksi. Ja Dawidin olen
minä walinnut Israelin minun Canssani päälle.

6:7 Ja cosca minun Isäni Dawid aicoi raketa
HERran Israelin Jumalan nimelle huonetta:

Toinen Chrönikän Kirja

6:8 Sanoi HERra minun Isälleni Dawidille: sinä olet tehnyt hywin/ että olet aicoinut rakenda minun nimelleni huonetta.

6:9 Cuitengin ei pidä sinun rakendaman sitä huonetta/ waan poicas/ joca cupeistas tulewa on/ rakenda minun nimelleni huonen.

6:10 Nijn on nyt HERra wahwistanut hänen sanans/ cuin hän puhunut on/ sillä minä olen tullut minun Isäni Dawidin siaan/ ja istun Israelin istuimella/ nijncuin HERra sanonut on/ ja olen rakendanut huonen HERran Israelin Jumalan nimelle.

6:11 Ja minä olen pannut sinne Arkin/ josa HERran lijtto on/ jonga hän Israelin lasten cansa tehnyt oli.

6:12 JA hän meni HERran Altarin eteen/ coco Israelin cocouxen läsnä olles/ ja ojensi kätens:

6:13 Sillä Salomo oli tehnyt waskicattilan ja pannut keskelle esihuonetta/ wijttä kynärätä pitkäxi ja lewiäxi/ ja colme kynärätä corkiäxi. Sen tygö meni hän ja langeis polwillens caiken Israelin cocouxen edes/ ja ojensi kätens taiwasen päin.

6:14 JA sanoi: HERra Israelin Jumala/ ei ole yhtän jumalata sinun wertaistas/ taiwas eli maasa/ sinä joca pidät lijton ja laupiuden palwelioittes cansa/ jotca sinun edesäs waeldawat caikesta sydämestäns.

6:15 Sinä olet pitänyt sinun palwelias Dawidin minun Isäni cansa/ mitäs hänelle puhunut olet/ sinun suullas olet sinä sen puhunut/ ja käsillä täyttänyt/ nijncuin se tänäpäiwän tapahtunut on.

6:16 Nyt HERra Israelin Jumala/ pidä palwelialles Dawidille minun Isälleni/ mitäs hänelle puhunut olet/ ja sanonut: et sinä puutu yhtän miestä minun edesäni/ joca Israelin istuimella istu/ cuitengin että sinun lapses kätkewät heidän tiens/ että he waeldawat minun Laissani/ nijncuin sinä minun edesäni waeldanut olet.

6:17 Nyt HERra Israelin Jumala/ anna sanas tosi olla/ cuins palwelialles Dawidille puhunut

olet.

6:18 Sillä luuletcos Jumalan asuwan ihmisten tykönä maasa? cadzo/ taiwas ja caicki taiwasten taiwat/ ei käsitä sinua/ cuingast se huone sen teke jonga minä rakendanut olen?

6:19 Mutta käännä sinuas HERra minun Jumalan/ sinun palwelias rucouxeen/ ja hänen anomiseens/ cuuleman palwelias anomusta ja rucousta.

6:20 Ja että sinun silmäs olisit awoi tämän huonen puoleen yötä ja päiwä/ sitä paicka päin jostas sanonut olet/ tahtowas asetta sinun nimes sinne ja cuulewas sen rucouxen/ jonga sinun palwelias sijnä paicas rucoilewa on.

6:21 Nijn cuule nyt sinun palwelias ja sinun Canssas Israelin rucous/ jonga he täsä rucoilewat/ ja cuule se sinun asumises paicast taiwasta/ ja coscas sen cuulet/ nijn ole armollinen.

6:22 JOs jocu ricko lähimmäistäns wastan/ ja wala panna hänen eteens/ jonga hänen wannoman pitä/ ja se wala tule sinun Altaris eteen täsä huones.

6:23 Ettäs cuulisit taiwasta ja saattaisit palwelialles oikeuden/ costaisit sille jumalattomalle ja andaisit hänen tiens pääns päälle/ julistaden wanhurscan wanhurscaxi/ ja andaden hänelle hänen wanhurscaudens jälken.

6:24 COsca Canssas Israel wiholisildans lyödän/ että he sinua wastan rickonet owat/ ja he käändäwät idzens tunnustaden sinun nimes/ rucoilewat ja anowat sinun edesäs täsä huones.

6:25 Ettäs cuulisit taiwast/ ja olisit Canssas Israelin synneille armollinen/ ja andaisit heidän tulla jällens siihen maahan/ jongas heille ja heidän Isillens andanut olet.

6:26 COsca taiwas suljettu on/ nijn ettei sada/ että he sinua wastan rickonet owat/ ja he rucoilewat täsä paicas/ ja tunnustawat sinun nimes/ käändäden heitäns heidän

Toinen Chrönikän Kirja

synneistäns/ sijttecuins heitä curittanut olet.

6:27 Ettäs cuulisit heitä taiwas/ ja olisit palwelioittes ja Canssas Israelin ricoxelle armollinen/ coscas heille olet osottanut sen hywän tien/ jota heidän waeldaman pitä/ ja andaisit saten maalles/ jongas Canssalles andanut olet asuttawaxi.

6:28 JA cosca callis aica tule maalle/ eli rutto/ cuiwuus/ palo/ heinäsiircat/ caalimadot/ taicka jos heidän wiholisens pijrittäwät heidän porttins/ eli jocu waiwa taicki sairaus.

6:29 Joca silloin rucoile eli ano sinulda caickinaisist ihmisist/ ja caikest Canssastas Israelin seast/ cosca jocu hänen rangaistuxens ja murhens tunde/ ja ojenda hänen kätens tämän huonen puoleen.

6:30 Ettäs cuulisit taiwast asumacias istuimelda/ ja olisit armollinen andaden jocaidzelle caiken hänen tiens jälkeen/ sen jälkeen cuins tunnet hänen sydämens (sillä sinä ainoastans tunnet ihmisten sydämet)

6:31 Että he pelkäisit sinua/ ja waellaisit sinun teisäs jocapäiwä/ nijncauwan cuin he eläwät maalla/ jongas meidän Isillem andanut olet.

6:32 JA jos jocu muucalainen/ joca ei ole sinun Canssastas Israelist/ tule wieralda maalda/ sinun suuren nimes ja woimallisen kätes/ ja ojetun käsiwartes tähden/ ja rucoile täsä huones.

6:33 Ettäs cuulisit taiwast sinun asumises istuimelda/ ja tekisit caiken sen/ jota hän sinulda ano/ että caicki Canssat maan päällä tundisit sinun nimes/ ja pelkäisit sinua/ nijncuin sinun Canssas Israeli/ ja tietäisit tämen huonen/ jonga minä rakendanut olen/ sinun nimelläs nimitetyn olewan.

6:34 JOs sinun Canssas lähte sotaan hänen wiholisians wastan/ sitä tietä jotas heitä lähettäwä olet/ ja he rucoilisit sinua sillä tiellä/ sitä Caupungita päin/ jongas walinnut olet/ ja sen huonen puoleen/ jonga minä sinun nimelles rakendanut olen.

6:35 Ettäs cuulisit heidän rucouxens ja

anomisens taiwast/ ja auttaisit heitä heidän oikeuteens.

6:36 COsca he rickowat sinua wastan: sillä ei yhtän ihmistä ole joca ei syndiä tee/ ja sinä wihastut heidän päällens/ ja annat heitä wihamiestens ala/ wietä fangina johonguun maahan cauwas eli lähes.

6:37 Ja he käändäwät idzens sydämestäns nijllä mailla/ joisa he fangina owat/ käändäwät idzens ja rucoilewat sinua fangeudens maalla ja sanowat: me olemma rickonet/ wäärin tehnet ja ollet jumalattomat.

6:38 Ja nijn käändäwät idzens sinun tygös caikest sydämestäns/ ja caikest sielustans heidän fangeudens maalla/ josa heitä fangina pidetän/ ja he rucoilewat sillä tiellä heidän maans puoleen/ jongas heidän Isillens andanut olet/ ja sitä Caupungita päin/ jongas walinnut olet/ ja sen huonen puoleen/ jonga minä nimelles rakendanut olen.

6:39 Ettäs cuulisit heidän rucouxens ja anomisens taiwast asumacias istuimelda/ ja auttaisit heitä oikeuteens/ ja olisit Canssalles armollinen/ jotca sinua wastan rickowat.

6:40 NIin anna nyt minun Jumalan sinun silmäs awoi olla/ ja sinun corwas ottacon waarin rucouxest täsä paicas.

6:41 Nijn nouse nyt HERRA Jumala sinun lepoons/ sinä ja sinun woimas Arcki/ anna sinun Pappis HERRA Jumala olla puettuna autuudella/ ja anna sinun pyhäis iloita idzens hywydes.

6:42 HERra Jumala älä käännä caswojas pois sinun woideltuldas/ muista sen armon päälle/ cuins Dawidille sinun palwelialles lupaisit.

Vers.6. Walinnut) Cadzo cuinga caicki pitä tapahtuman Jumalan käskyst/ ettei yxikän omast ehdostans Jumalan palwelust alcais: Sillä Salomo ylistä sekä täsä Jerusalemin Caupungit ja Dawidi/ että ne molemmat owat walitut Jumalalda v. 17. Anna sanas tosi olla) Ei Jumala muuta sanans/ waan pitä wilpitöin:

Toinen Chrönikän Kirja

mutta caicki Ihmiset särkewät sanans/ ettei he waella hänen teisäns/ nijncuin he luwannet owat. Nijn on myös Jumala wapa lupauxestans/ nijncuin Salomo täsä tunnusta. Sitä piti Salomon ajatteleman loppuns asti/ nijn olis hänen lapsillens ja jälkentulewaisillens paremmin tapahtunut/ cuin heille sijtte käwit. 32. Jos jocu muucalainen) Jerusalemin Templi oli rucous huone caikelle Canssalle/

VII. Lucu .

Salomon rucouxen lopus/ tule tuli taiwast ja poltta uhrin/ ja HERran cunnia täyttä huonen/ v. 1. Canssa näke sen/ lange maahan ja rucoile HERra/ v. 3. Salomo ja Canssa uhrawat monda tuhatta nauta ja lammasta. Lewitat weisawat/ soittawat ja wihkiwät HERran huonen/ v. 4. Salomo pitä juhliä/ ja Canssa mene cotia ilojsans/ v. 8. HERra näky Salomolle/ ja sano cuullens hänen rucouxens/ v. 12. Jos hän waelda Isäns Dawidin tiellä/ wahwista hän hänen waldacundans/ nijncuin hän lupais/ muutoin hyljä hän heitä ja heidän huonens/ v. 17.

7:1 JA cosca Salomo rucoillut oli/ langeis tuli taiwast ja culutti polttouhrit ja muut uhrin/ ja HERran cunnia täytti huonen.

7:2 Nijn ettei Papit saanet mennä HERran huoneseen/ nijncauwan cuin HERran cunnia täytti huonen.

7:3 Ja Israelin lapset näit caicki tulen langewan ja HERran cunnian huonen ylidzen/ ja cumarsit caswoillens maahan permannolla/ rucoilit ja kijtit HERra/ että hän on hywä/ ja hänen laupiudens pisy ijancaickisest.

7:4 MUTta Cuningas ja caicki Canssa uhrasit HERran edes:

7:5 Sillä Cuningas Salomo uhras caxicolmattakymmendä tuhatta härkä/ sata ja caxikymmendä tuhatta lammasta/ ja wihgeit

Jumalan huonen/ Cuningas ja caicki Canssa. 7:6 Mutta Papit seisoi wartioisans/ ja Lewitat HERran weisun candeles/ jotca Cuningas Dawid oli andanut tehdä HERra kijtettä/ että hänen laupiudens oli ijancaickisest/ nijncuin Dawid kijtti heidän kättens cautta. Ja Papit puhalsit Basunoihin heidän coh dallans/ ja coco Israel seisoi.

7:7 Ja Salomo pyhitti wälicartanon/ joca HERran huonen edes oli/ että hän oli siellä täyttänyt polttouhrit/ ja kijtosuhrin lihawuden: sillä waskiAltari/ jonga Salomo oli andanut tehdä/ ei wetänyt caicke polttouhria/ ruocauhria ja lihawutta.

7:8 Ja Salomo piti silloin juhla coco seidzemen päiwä/ ja coco Israel hänen cansans/ sangen suuri Canssan paljous/ Hemathist Egyptin ojan asti.

7:9 Ja piti cahdexandena päiwänä cocouxen: sillä he pidit Altarin wihkimist seidzemen päiwä/ ja juhla myös seidzemen päiwä.

7:10 Mutta colmannella päiwällä colmattakymmendä seidzemennellä Cuucaudella/ laski hän Canssan menemän heidän majoins iloiten ja hywäs mieles/ caikest sijtä hywydest cuin HERra Dawidille/ Salomolle ja Israelille hänen Canssallens tehnyt oli.

7:11 Ja näin päätti Salomo HERran huonen/ ja Cuningan huonen/ ja caiken sen cuin hänen mieleens tullut oli/ tehdäxens HERran huones ja hänen huonesans/ onnellisest.

7:12 JA HERra ilmestyi Salomolle yöllä/ ja sanoi hänelle: minä olen cuullut rucouxes/ ja walinnut minulleni tämän sian uhrihuonexi.

7:13 Cadzo/ jos minä suljen taiwan/ nijn ettei sada/ taicka jos minä käsken heinäsirckain syödä maan/ eli annan tulla ruton minun Canssani secaa.

7:14 Että minun Canssani nöyryttä idzens/ joca minun nimeni jälkeen nimitetty on. Jos he rucoilewat/ ja edziwät minun caswojani/ ja käändäwät heitäns pois pahoilda teildäns/

Toinen Chrönikän Kirja

nijn minä cuulen heitä taiwast/ ja heidän syndins annan andexi/ ja parannan heidän maans.

7:15 Nijn minun silmän owat auki/ ja corwan ottawat heidän rucouxistans waarin täsä paicas.

7:16 Nijn olen minä nyt walinnut ja pyhittänyt tämän huonen/ että minun nimen on sijnä ijancaickisest/ ja minun silmän ja sydämen owat siellä ainijan.

7:17 JA jos sinä waellat minun edesäni/ nijncuin sinun Isäs Dawid waeldanut on/ nijn että teet caicki cuin minä sinun käsken/ ja pidät minun käskyni ja oikeuteni.

7:18 Nijn minä wahwistan sinun waldacundas istuimen/ nijncuin minä Isälles Dawidille luwannut olen/ sanoden: ei sinulda puutu mies/ joca on olewa Israelin hallidzia.

7:19 Mutta jos te käännätte idzen pois/ ja hyljätte minun oikeuteni ja käskyni/ jotca minä teille andanut olen/ menette myös ja palweletta wieraita jumalita/ ja cumarratte heitä.

7:20 Nijn minä häwitän heitä minun maaldani/ jonga minä heille andanut olen. Ja tämän huonen jonga minä minun nimelleni pyhittänyt olen/ heitän minä pois minun caswoni edest/ ja annan sen sananlascuxi ja jutuxi caickein Canssain seas.

7:21 Ja tätä huonetta joca caickein corkeimmaxi tullut on/ caicki jotca käywät sen ohidze hämmästywät/ ja sanowat: mixi on HERra tälle maalle/ ja tänne huonelle nijn tehnyt?

7:22 Nijn sanotan: että he hyljäisit HERran heidän Isäins Jumalan/ joca heidän Egyptin maalda johdattanut oli/ ja olit mielistynet wieraisijn jumalijn/ ja palwellet ja rucoillet heitä/ sentähden on hän saattanut caiken tämän onnettomuden heidän päällens.

Vers.1. Langeis tuli taiwast) Cadzo Levit. 9:6. v. 5. Ja wihgeit) Että Salomo wihki Templin/ oli

hänellä sijhen Jumalan käsky: sillä hänen oli käsketty se raketa ja sijnä uhrata ja sääty/ cuinga hänen piti uhraman: sen piti hänen wihdoin alcaman/ etc. Että Udes Testamentis jocu idzestäns erinomaisia menoja alca/ on sencaltainen Jumalan palwelus/ joca hänelle ei kelpa. Waan Templi silloin kyllä wihitän/ cosca sijnä ruwetan saarnaman Jumalan sana ja Jumalata palweleman/ rucoillan myös HERra/ että hän sen ottais otollisexi/ ja annais sijnä aina hänen sanans runsast saarnatta ja opetetta/ monelle opixi ja autuudexi: ja nijn se on mailmalisist menoist eroitettu ja pyhijn asioihin wihitty ja puhdistettu.

VIII. Lucu .

SALOMO rakenda monda wahwa Caupungita/ v. 1. teke jäänet Cananerit werollisexi/ v. 7. sijrtä Pharaon tyttären sijhen huoneseen/ joca hänelle tehtin/ v. 11. uhra joca vuosii colmena suurna juhlanan/ nijncuin HERra Mosexelle käskenyt oli/ v. 12. asetta Papit ja Lewitat wuoroons/ nijncuin Dawid toimittanut oli/ v. 14. hänellä on myös paljo laewoja EzeonGeberis/ jotca purjehtiwat Ophirijn noutaman paljo culda/ v. 17.

8:1 JA cahdenkymmenen vuoden perästä/ sijttecuin Salomo rakensi HERran huonen ja hänen huonens.

8:2 Rakensi hän myös ne Caupungit/ jotca Hiram andoi Salomolle/ ja andoi Israelin lapset asua nijsä.

8:3 Ja Salomo meni HemathSobaan ja sai sen alans.

8:4 Rakensi hän myös Thadmorin corwes/ ja caicki jywäCaupungit/ jotca hän rakensi Hemathis.

8:5 Hän rakensi myös yლისen ja alaisen BethHoronin sangen wahwoixi Caupungeixi/ muureilla/ porteilla ja salwoilla.

8:6 Ja Baelathin ja caicki jywäCaupungit/ jotca

Toinen Chrönikän Kirja

hänellä olit/ ja caicki waunuCaupungit/ ja hewoismiestenCaupungit/ ja caicki mitä ikänäns Salomon mieli oli raketa sekä Jerusalemis että Libanonis/ ja caickis paicois hänen waldacunnasans.

8:7 JA caiken sen Canssan cuin jäänyt oli Hethereist/ Amorrereist/ Pheresereist/ Hewereist ja Jebusereist/ jotca ei Israelin lapsist ollet.

8:8 Ja heidän lapsens jotca he olit jättänet heistä maalla/ joita Israelin lapset ei häwittänet/ ne laski Salomo werollisexi tähän päiwän asti.

8:9 Mutta Israelin lapsist ei tehnyt Salomo yhtän orjaxi hänen työhöns/ mutta he olit sotamiehet/ hänen huowins/ waunuins ja hewoismiestens päällä.

8:10 Ja Cuningas Salomon ylimmäiset wircamiehet/ jotca Canssa hallidzit/ olit caxi sata ja wijsikymmendä.

8:11 JA Salomo andoi tuota Pharaon tyttären Dawidin Caupungist/ siihen huoneseen/ jonga hän hänelle rakendanut oli/ sille hän sanoi: minun emändän ei pidä Dawidin Israelin Cuningan huones asuman: sillä se on pyhä/ että HERran Arcki on siihen tullut.

8:12 Siitte uhrails Salomo HERralle polttouhria HERran Altarille/ jonga hän rakendanut oli Esihuonen eteen.

8:13 Cungin uhrin päiwänäns Mosexen käskyn jälkeen/ Sabbathina/ udella Cuulla ja määrätyillä aigoilla colmast wuodes/ nimittäin/ makian leiwän juhlanan/ wijckojuhlanan ja lehtimajan juhlanan.

8:14 Ja hän asetti Papit heidän järjestyxisäns heidän wircoins/ nijncuin hänen Isäns Dawid sen oli asettanut/ ja Lewitat heidän wartioons/ kijttämän ja palweleman Pappein edes/ senjälken cuin jocupäiwä tarwittin/ ja portin wartiat heidän järjestyxeens cuningin hänen porttijns: sillä Dawid Jumalan mies oli sen nijn käsenyt.

8:15 Ja ei yxikän heistä horjahtanut Cuningan

käskyist/ cuin hän andoi Papeille ja Lewitaille/ caickis asiois ja tawarois.

8:16 Ja caicki Salomon tegot tulit walmixi sijtä päiwäst/ cuin HERran huone perustettu oli/ siihenasti cuin se oli täytetty/ nijn että HERran huone täydellisest walmis oli.

8:17 Silloin meni Salomo EzeonGeberin ja Elothin meren reunalle/ Edomin maalle.

8:18 Ja Hiram lähetti hänelle haaxia/ hänen palwelioittens kätten cautta/ jotca taitawat merimiehet olit: ja he menit Salomon palwelioitten cansa Ophirijn/ ja toit sieldä neljä sata ja wijsikymmendä leiwiskätä culda/ ja weit Salomo Cuningalle.

IX. Lucu .

ARabian Drotning tule tapauxilla coetteleman Salomot/ v. 1. ymmärrät hänen taitons ja cunnians suuremmaxi/ cuin sanoma oli hänestä/ v. 3. tuo suuret lahjat Salomolle/ ja saa jälle monda lahja häneldä/ v. 9. Salomolla on suuri cullan saalis joca wuosi/ v. 13. anda tehdä keihät ja kilwet cullast/ v. 15. istuimen Elephantin luista cullalla silatun/ v. 17. caicki hänen juomaastians owat cullast/ v. 20. hän woitta caicki Cuningat rickaudella ja taidolla/ v. 22. on woimallinen ja hallidze monda maacunad/ v. 25. neljäkymmendä ajastaica ja cuole/ v. 30. JA cosca rickan Arabian Drotning cuuli Salomost sanoman/ tuli hän suuren joucon cansa Jerusalemiin/ ja Camelein cansa/ jotca cannatit yrtejä ja paljon culda/ ja callita kiwiä/ coetteleman Salomot tapauxilla. Ja cuin hän tuli Salomon tygö/ puhui hän hänen cansans caicki mitä hän hänen sydämesäns aicoinut oli.

9:1 Ja Cuningas sanoi hänelle caicki mitä hän kysyi/ ja ei mitän häneldä salannut/ jota ei hän sanonut hänen edesäns.

9:2 JA cuin rickan Arabian Drotning näki Salomon taidon ja huonen/ jonga hän tehnyt

Toinen Chrönikän Kirja

oli.

9:3 Ja ruan hänen pöydälläns/ ja hänen palwelians asuinsiat/ nijn myös hänen palwelioittens wiran/ ja heidän waattens/ hänen juomanlaskians heidän waatteinens/ ja Salin/ josta HERran huoneseen käytiin/ ei hän tainnut händäns enämbi pitä.

9:4 Ja hän sanoi Cuningalle: se on tosi cuin minä cuullut olen maalleni sinun menostas ja taidostas.

9:5 Waan en minä usconut heidän sanojans/ ennencuin minä nyt idze tänne tullut olen/ ja nähnyt ne silmilläni/ ja cadzo/ ei minun edesäni nijn puolittaingan ole sanottu sinun suurest taidostas: sinus on enä cuin se sanoma on/ jonga minä cuulin.

9:6 Autuat owat sinun miehes/ autuat owat myös nämät sinun palwelias/ jotca joca hetki sinun edesäs seisowat ja cuuldelewat sinun taitoas.

9:7 HERra sinun Jumalas olcon kijtetty/ joca sinuun mielistynyt on/ ja pannut sinun istuimellens/ HERralle sinun Jumalalles Cuningaxi. Että sinun Jumalas racasta Israeli/ wahwistaxens händä ijancaickisest/ sentähden on hän sinun asettanut heidän Cuningaxens/ tekemän oikeutta ja wanhurscautta.

9:8 Ja hän andoi Cuningalle sata ja caxikymmendä leiwiskätä culda/ ja ylönpaljon yrtejä ja callita kiwiä. Ja ei sencaltaista yrtiä yhtän ennen ollut/ cuin ne olit/ jotca rickan Arabian Drotning andoi Cuningas Salomolle.

9:9 Weit myös Hiram ja Salomon palweliat culda Ophirist ja Hebenin puita/ ja callita kiwiä.

9:10 Ja Salomo andoi tehdä traput Hebenin puista HERran huoneseen/ ja Cuningan huoneseen/ ja candeleit ja Psaltareit weisaille. Ei yhtän sencaltaista puuta ennen ollut nähty Judan maalla.

9:11 Ja Cuningas Salomo andoi rickan Arabian Drotningille caickia mitä hän anoi ja pyysi/ paidzi sitä cuin hän Cuningalle tuonut oli. Ja

hän palais omalle maallens palwelioinens.

9:12 JA culda/ joca wuodes tuotin Salomolle/ oli cuusi sata ja cuusi seidzemettäkymmendä leiwiskätä.

9:13 Paidzi sitä cuin cauppamiehet toit: Ja caicki Arabian Cuningat ja maan Herrat weit culda ja hopiata Salomolle.

9:14 Nijstä teki Cuningas Salomo caxi sata keihästä parhast cullast/ nijn että cuusi sata cappaletta culda tuli jocaidzeen keihäseen.

9:15 Teki hän myös colme sata kilpe parhast cullast/ nijn että colme sata cappalda culda tuli jocaidzeen kilpeen. Ja Cuningas pani ne Libanonin medzähuoneseen.

9:16 JA Cuningas teki istuimen Elephantin luista/ ja culdais puhtalla cullalla.

9:17 Ja istuimes oli cuusi trappua/ ja cuusi cullaista astinlauta istuimen edes/ ja caxi käsipuuta istuimen edes molemmin puolin istuinda/ ja caxi Lejonita seisoit käsipuiden tykönä.

9:18 Ja caxitoistakymmendä Lejonita seisoit nijllä cuudella trapulla/ molemilla puolilla/ sencaltaista ei ole tehty yhdesäkän Cuningan waldacunnas.

9:19 Ja caicki Cuningan juomaastiat olit cullast/ ja caicki astiat Libanonin medzähuones olit puhtast cullast: sillä ei hopiata mixikän luettu Salomon aicana.

9:20 Sillä Cuningan hahdet menit merelle Hiram ja palwelioitten cansa/ ja tulit erän joca colmandena wuotena/ ja toit culda/ hopiata/ Elephantin luita/ Apinoita ja Rikincuckoja.

9:21 JA nijn Cuningas Salomo tuli suuremmaxi caickia Cuningaita maan päällä rickaudest ja taidost.

9:22 Ja caicki Cuningat maan päällä himoidzit nähdä Salomon caswoja/ ja cuulla hänen taitoans/ cuin Jumala hänen sydämeens andanut oli.

9:23 Ja he weit hänelle cukin lahjans/ cuin olit: hopiaastioita/ culdaastioita/ watteita/ harniscoita/ yrtejä/ hewoisita ja Muuleja joca

Toinen Chrönikän Kirja

wuosi.

9:24 JA Salomolla oli neljä tuhatta seimiä/
waunuhewoisita/ ja caxitoistakymmendä
tuhatta radzasmiestä/ ja ne pandin
waunucaupungeihin Cuningan tygö
Jerusalemijn.

9:25 Ja hän oli caickein Cuningasten haldia/
hamast wirrast nijn Philisterein maahan asti/
ja Egyptin maan rajan saacka.

9:26 Ja Cuningas saatti nijn paljon hopiata
Jerusalemijn cuin kiwiäkin/ ja nijn paljo
Cedripuita/ cuin willificuna puitakin laxos.

9:27 Ja hänelle wietin hewoisia Egyptist/ ja
jocaidzist maacunnist.

9:28 Mitä enämbi Salomost sanomist on/ sekä
hänen ensimäisist että wijmeisistäns/ cadzo/
ne owat kirjoitetut Nathan Prophetan
Aicakirjas/ ja Ahian Prophetias/ joca on Silost/
nijn myös Jeddin sen Näkiän näys/ Jerobeami
Nebathin poica wastoin.

9:29 Ja Salomo hallidzi Jerusalemis coco
Israeli/ neljäkymmendä ajastaica.

9:30 Ja Salomo nuckui Isäns cansa/ ja he
hautaisit hänen Dawidin Isäns Caupungijn/ ja
Rehabeam hänen poicans tuli Cuningaxi
hänen siaans.

Vers.1. Tapauxilla) Cadzo 3. Reg. 10:1.

X. Lucu .

*ISrael tule Sichemis cocon täkemän
Rebabeami Salomon poica Cuningaxi/ v. 1.
Canssa ano työn ja weron huojennust/ waan
hän wasta nuortein neuwost/ heitä enä
waiwawans/ v. 5. Kymmenen sucucunda
luopuwat hänest/ ja menewät Jerobeamin
Nebathin pojan tygö/ v. 16. Hadoram
kiwitetän/ ja Rehabeam mene Jerusalemijn/ v.
18.*

10:1 JA Rehabeam meni Sichemijn: sillä caicki
Israel oli tullut Sichemijn tekemän händä

Cuningaxi.

10:2 Ja cosca Jerobeam Nebathin poica/ joca
oli Egyptis/ sen cuuli (johonga hän oli
paennut Cuningas Salomon edest) nijn hän
tuli jällens.

10:3 Ja he lähetit ja annoit hänen cudzutta: Ja
Jerobeam tuli caiken Israelin cansa/ ja puhuit
Rehabeamille/ ja sanoit:

10:4 Sinun Isäs teki meidän ikem ylön cowaxi/
nijn huojenna nyt sinun Isäs cowa palwelus/ ja
se rascas ijäs/ jonga hän laski meidän
päällem/ nijn me olem sinun alemmaises.

10:5 Ja hän sanoi heille: tulcat minun tygöni
jällens colmandena päiwänä: ja Canssa meni
matcaans.

10:6 JA Cuningas Rehabeam kysyi neuwo
wanhimmilda/ jotca seisoit hänen Isäns
Salomon edes/ hänen eläisäns/ ja sanoi: mitä
te neuwotte wastaman tätä Canssa?

10:7 He puhuit hänen cansans/ ja sanoit: jos
sinä olet tälle Canssalle ystävälinen/ ja
suosittelet heitä hywillä sanoilla/ nijn he owat
aina sinulle alemmaiset.

10:8 Mutta hän hyljäis wanhemmitten
neuwon/ cuin he annoit hänelle/ ja piti neuwo
nuorucaisten cansa/ jotca hänen cansans
caswanet olit/ ja seisoit hänen edesäns.

10:9 Ja sanoi heille: mitä te neuwotte
wastaman tätä Canssa/ joca minun cansani
puhui/ ja sanoi: huojenna se ijäs/ jonga Isäs
laski meidän päällem?

10:10 Ja nuorucaiset/ jotca olit caswanet
hänen cansans/ puhuit hänelle/ ja sanoit:
sano näin Canssalle joca puhui cansas/ ja
sanoi: Isäs teki meidän ikem ylön rascaxi/
huojenna sinä se: Ja sano heille: minun pienin
sormen pitä oleman paxumbi Isäni cupeita.

10:11 Jos minun Isän on laskenut ylön rascan
iken teidän päällem/ nijn minä wielä lisän
sijhen: minun Isän rangais teitä ruoskilla/
mutta minä Scorpioilla.

10:12 COsca Jerobeam ja caicki Canssa tulit
jällens Rehabeamin tygö colmandena

Toinen Chrönikän Kirja

päiwänä/ nijncuin Cuningas sanonut oli/
tulcat minun tygöni colmandena päiwänä
jällens.

10:13 Silloin Cuningas wastais heitä cowast/ ja
Cuningas Rehabeam hyljäis wanhimmitten
neuwon.

10:14 Ja puhui heidän cansas nuorucaisten
neuwon jälkeen/ ja sanoi: ongo minun Isän
teidän iken ylön rascaxi tehnyt/ nijn minä
lisän siihen: minun Isän on rangaisnut teitä
ruoskilla/ mutta minä Scorpioilla.

10:15 Nijn ei Cuningas cuullut Canssa: sillä se
oli nijn asetettu Jumalalda/ että HERra tahdoi
wahwista sanans/ cuin hän puhui Ahian cautta
Silost Jerobeamille Nebathin pojalle.

10:16 JA cosca caicki Israel näki ettei Cuningas
cuullut heitä/ nijn wastais Canssa Cuningalle/
ja sanoi: mikä osa meillä sijtte on Dawidis eli
perimys Isain pojas? cukin maajans Israel/ nijn
cadzo nyt Dawid huonettas. Ja caicki Israel
meni heidän majoins.

10:17 Ja Rebabeam hallidzi ainoastans Israelin
lapset/ jotca asuit Judan Caupungeis.

10:18 Ja Cuningas Rehabeam lähetti
Hadoramin joca oli weron päällä/ mutta
Israelin lapset kiwitit hänen cuoliaksi. Ja
Cuningas Rehabeam astui nopiast hänen
waunuuns pakeneman Jerusalemijn.

10:19 Nijn luopui Israel Dawidin huonest
tähän päiwän asti.

*Vers.15. Se oli nijn asetettu Jumalalda) Cadzo
3. Reg. 12:15.*

XI. Lucu .

*Rehabeam tahto jällens sodalla ne kymmenen
sucucunda/ mutta HERra kiellä/ v. 1. hän
rakenda wahwat Caupungit maallens/ v. 5.
Papit ja Lewitat ja muut jotca HERra edzeit/
tulewat hänen tygöns/ ja wahwistawat hänen
waldacundans/ v. 13. hän otta monda
emändätä ja sijttä paljo lapsia/ v. 18. racasta*

*erinomaisest Maechat Absolomin tytärtä/ ja
aicoi hänen poicans Abiat Cuningaxi/ v. 20.*

11:1 JA cosca Rehabeam tuli Jerusalemijn/
nijn hän cocois Judan ja BenJaminin huonen/
sata ja cahdexankymmendä tuhatta walittua
sotamiestä sotiman Israeli wastan/ saattaxens
waldacunda Rehabeamille jällens.

11:2 Mutta HERran sana tuli Semajan Jumalan
miehen tygö/ sanoden:

11:3 Puhu Rehabeamille Salomon pojalle
Judan Cuningalle/ ja caikelle Israelille/ cuin
Judas ja BenJaminis owat/ sanoden:

11:4 Näin sano HERra: ei teidän pidä
nouseman eikä sotiman teidän weljejän
wastan/ waan palaitcan jocainen cotians: sillä
se on minulda nijn tapahtunut. He olit
cuuliaiset HERran sanalle/ ja palaisit
menemäst Jerobeami wastan.

11:5 MUtta Rehabeam asui Jerusalemis/ ja
rakensi caicki Judan Caupungit wahwaxi.

11:6 Cuin olit: Bethlehem/ Etam/ Techoa

11:7 Bethzur/ Socho/ Adullam.

11:8 Gath/ Maresa/ Siph.

11:9 Adoraim/ Lachis/ Aseka.

11:10 Zarega/ Ajalon ja Hebron/ jotca olit
caickein wahwimmat Caupungit Judas ja
BenJaminis.

11:11 Ja hän teki ne wahwaxi/ ja pani nijhin
Förstit/ ja elatuxen wara öljyä ja wijna.

11:12 Ja hän toimitti caickijn caupungeihin
kilwet ja keihät/ ja teki ne sangen wahwaxi/ ja
Juda ja BenJamin olit hänen allans.

11:13 JA hänen tygöns tulit Papit ja Lewitat
caikest Israelist/ ja caikist heidän maans
rajoista.

11:14 Sillä he hyljäisit caicki heidän
esiCaupungins ja saamans/ ja tulit Judaan ja
Jerusalemijn: sillä Jerobeam ja hänen poicans
ajoit heidän pois/ ettei he olis saanet tehdä
HERralle palwelusta.

11:15 Mutta hän asetti Papit idzellens caikille
cuckuloille/ ja Perkeleille ja wasicoille/ jotca

Toinen Chrönikän Kirja

hän tehdä andoi.

11:16 Ja monda caikista Israelin sucucunnista/ jotca sydämestäns kyselit HERra Israelin Jumalata/ tulit heidän jälkens Jerusalemin/ uhraman HERralle heidän Isäins Jumalalle.

11:17 Ja wahwistit Judan waldacunnan/ ja Rehabeami Salomon poica colmexi ajastajaxi: sillä he waelsit Dawidin ja Salomon teitä colme ajastaica.

11:18 JA Rehabeam otti Mahelathin/ Jerimothin Dawidin pojan tyttären emännäxens ja Abihailin Eliabin tyttären Isain pojan.

11:19 Joca hänelle synnytti nämät pojat: Jeuxen/ Semarian ja Sahamin.

11:20 Sijtte otti hän Maechan Absolomin tyttären/ joca hänelle synnytti/ Abian/ Athain/ Sisan ja Senlomithin.

11:21 Mutta Rehabeam piti Maechan Absolomin tyttären rackambana caickia muita hänen emänditäns ja jalcawaimojans: sillä hänellä oli cahdexantoistakymmendä emändätä/ ja cuusitoistakymmendä jalcawaimoa/ ja ne synnytit hänelle cahdexancolmattakymmendä poica/ ja cuusikymmendä tytärtä.

11:22 Ja Rehabeam asetti Abian Maechan pojan weljeins pääxi ja Förstixi/ sillä hän mielei tehdä händä Cuningaxi.

11:23 Ja hän teki toimellisest/ ja jacoi poicans Judan ja BenJaminin maahan caickin wahwoin Caupungeihin/ ja hän andoi heille yldäkylä wilja/ ja otti hänellens monda emändätä.

Vers.4. Se on minulda tapahtunut) Cadzo 3. Reg. 12:15.

XII. Lucu .

Rehabeam ja coco Israel luopuwat HERrast/ v. 1. HERra anda Sisakin Egyptin Cuningan tulla ja woitta Judan Caupungit/ v. 2. hän nöyryttä idzens Semajan neuwest/ jongatähden HERra

säästä händä/ ja anda hänelle awun/ v. 5. Sisak tule Jerusalemin eteen/ otta HERran ja Cuningan huonen tawarat/ cullaiset keihät ja kilwet cuin Salomo teetti/ v. 8. Rehabeam hallidze 17. ajastaica/ v. 13. cuole/ ja hänen poicans Abia tule Cuningaxi/ v. 16.

12 :1 JA cosca Rehabeamin waldacunda tuettu ja wahwistettu oli/ hyljäis hän HERran Lain/ ja caicki Israel hänen cansans.

12:2 Mutta wijdendenä Cuningas Rehabeamin wuotena/ meni Sisak Egyptin Cuningas Jerusalemin (sillä he olit rickonet HERra wastan)

12:3 Tuhannen ja cahden sadan waunun/ ja cuudenkymmenen tuhannen hewoismiehen cansa/ ja se Canssa oli lukematoim/ jotca händä seuraisit Egyptist/ Libiast/ Suchimist ja Ethiopiast.

12:4 Ja hän woitti ne wahwat Caupungit Judas/ ja tuli Jerusalemin.

12:5 Silloin tuli Semaja Propheta Rehabeamin ja Förstein tygö Judas/ jotca heidäns olit coonnet Sisakin tähden Jerusalemin/ ja sanoi heille: Näitä sano HERra: te oletta hyljännet minun/ sentähden olen minä myös hyljännyt teidän Sisakin käteen.

12:6 Nijn Israelin ylimmäiset nöyrytit idzens Cuningan cansa/ ja sanoit: HERra on wanhurscas.

12:7 Cosca HERra näki heidän nöyryttävän idzens/ tuli HERran sana Semajan tygö/ ja sanoi: he owat idzens nöyryttänet/ sentähden en minä heitä cadota/ waan minä annan cohta heille pelastuxen/ nijn ettei minun wihan wuodais Jerusalemin päälle Sisakin cautta.

12:8 Mutta heidän pitä cuitengin hänelle alammaiset oleman/ että he tiedäisit mikä se on/ palwella minua/ ja palwella waldacunda maan päällä.

12:9 Nijn Egyptin Cuningas Sisak meni Jerusalemin/ ja otti caicki HERran huonen ja

Toinen Chrönikän Kirja

Cuningan huonen tawarat pois. Ja hän otti myös ne culdakilwet/ jotca Salomo oli tehdä andanut.

12:10 Joiden siaan Cuningas Rehabeam teetti waskiset kilwet/ ja andoi wartioitten päämiehille tallella/ jotca Cuningan huonen owia wartioidzit.

12:11 Ja nijn usein cuin Cuningas meni HERran huoneseen/ tulit wartiat ja cannoit nijtä/ ja weit sijtte jällens wardoitten Camarijn.

12:12 Ja että hän nöyrytti idzens/ sentähden HERran wiha käändyi hänestä pois/ nijn ettei se peräti cadotettu: sillä wielä jotain hywä löyttin Judas.

12:13 NIin Cuningas Rehabeam wahwistettin Jerusalemis/ ja hallidzi/ ja Rehabeam oli yhden ajastaicainen wijdettäköymmendä tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi Jerusalemis seidzementoistakymmendä ajastaica/ sijnä Caupungis/ jonga HERra caikista Israelin sucucunnista walinnut oli/ asettaxens sijhen nimens. Hänen äitins oli Naema Ammoniteri.

12:14 Ja hän teki pahoin/ ettei hän walmistanut sydändäns HERra edzimän.

12:15 Rehabeamin tegot/ ensimmäiset ja wijmeiset owat kirjoitetut Semajan Prophetan ja Iddon Näkiän puheis/ josa hän kirjoitta sucucunnat. Nijn myös Rehabeamin ja Jerobeamin sodat/ coco elinaicanans.

12:16 Ja Rehabeam nuckui Isäins cansa/ ja haudattin Dawidin Caupungijn/ ja hänen poicans Abia tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers.8. Että he tiedäisit) Ota wisust waari/ mingätähden Jumala anda tulla wihollisten waewaman ja hallidzeman maata.

v. 12. Jotain hywä löyttin Judas) se on/ siellä olit wielä muutamit hywät ja Jumalata pelkäwäiset Ihmiset/ jotca pidit oikian uscon

XIII. Lucu .

ABia hallidze colme ajastaica/ v. 1. coco 400000 miestä Jerobeami wastan/ olla on 800000. v. 3. soima yhten tulles Jerobeamin wäke/ että he luowuit HERrast ja palwelit waletuita wasicoita/ etc. kieldä heitä sotimast wastans/ v. 4. huuta HERra wäkinens/ joca autta heitä että he woittawat ja lyöwät Israelist 500000. miestä/ v. 14. ottawat heildä muutamita Caupungeita/ v. 19. hänellä on monda emändätä ja lasta/ cuole ja hänen poicans Assa tule Cuningaxi/ v. 21.

13 :1 CAhdexandenatoistakymmendä Cuningas Jerobeamin wuotena/ tuli Abia Judan Cuningaxi.

13:2 Ja hallidzi colme ajastaica Jerusalemis (hänen äitins cudzuttin Michajaxi/ joca oli Urielin tytär Gibeast) Ja sota nousi Abian ja Jerobeamin wälillä.

13:3 Ja Abia walmisti sotaan neljän sadan tuhannen/ nuorten/ wäkwäin ja jaloin sotamiesten cansa. Ja Jerobeam walmisti sotaan heitä wastan/ cahdexan sadan tuhannen nuoren ja urhollisen sotamiehen cansa.

13:4 JA Abia walmisti idzens Semaraimin wuorelle/ joca oli Ephraimin wuorella/ ja sanoi: cuulcat minua Jerobeam ja coco Israel:

13:5 Ettäkö te tiedä HERra Israelin Jumalata andanexi Dawidille Cuningan waldacunda Israelis ijancaickisest/ hänelle ja hänen pojillens suolan lijtolla.

13:6 Mutta Jerobeam Nebathin poica/ Salomon Dawidin pojan palwelia nosti capinan herrans wastan.

13:7 Ja hänen tygöns cocondui paljo joutilaita miehiä/ ja Belialin lapsia/ ja wahwistit idzens Rehabeami Salomon poica wastan: sillä Rehabeam oli nuori ja pehmiä sydämeest/ nijn ettei hän woinut warjella idzens häneldä.

13:8 Mutta te ajattelet asettaxen teitän

Toinen Chrönikän Kirja

HERran waldacunda wastan/ joca on Dawidin pojilla/ että teitä on suuri joucko ja pidät cullaisit wasicoit/ jotca Jerobeami teille jumalixi tehnyt on.

13:9 Ettäkö te ole ajanet Aaronin poikia HERran Pappeja ja Lewitaita pois/ ja olette idze teillen tehnet pappeja nijncuin Canssat maacunnas? Se cuin tule käsiäns täyttämän nuorella calpeilla/ ja seidzemellä oinalla/ se tule papixi/ ei Jumalalle.

13:10 Mutta HERra meidän Jumalam on meidän cansam/ jota en me hyljä/ ja Papit jotca HERra palwelewat/ Aaronin pojat ja Lewitat heidän ascareisans.

13:11 Ja sytyttävät HERralle polttouhrin joca amuna ja ehtona/ nijn myös hywän suidzutuxen/ ja walmistawat leipiä puhtalle pöydälle/ ja cullatun kyntiläjalan lampuinens/ nijn että ne joca ehto sytytetän: sillä me pidämme meidän HERram Jumalam wartiata/ mutta te oletta hänen hyljännet.

13:12 Cadzo/ meidän cansam on Jumala esipääsä/ ja hänen Pappins ja Basunans soittajat soittaman/ nijn että pitä soitettaman teitä wastan. Te Israelin lapset älkät sotico HERra wastan teidän Isäin Jumalata: sillä ei se teille menesty.

13:13 JA Jerobeami asetti wäjätyxen tullaxens taca heidän päällens/ nijn että ne olisit Judan edes heidän tacanans.

13:14 Cosca Judan lapset käänsit idzens ymbärins/ cadzo/ nijn oli sota sekä edes että tacana. Nijn he huusit HERran tygö ja Papit soitit Basunalla.

13:15 Ja joca mies huusi Judas. Ja cosca joca mies nijn Judas huusi/ löi Jumala Jerobeami ja coco Israeli Abian ja Judan edes.

13:16 Ja Israelin lapset pakenit Judan edellä/ ja Jumala andoi heitä heidän käsijns.

13:17 Nijn että Abia tappoi wäkinens paljon heitä/ ja Israelist langeis lyötynä wijsi sata tuhatta nuorta sotamiestä.

13:18 Ja nijn Israelin lapset nöyrytettiin siihen

aican/ ja Judan lapset lohdutettiin: sillä he turwaisit HERraan heidän Isäins Jumalaan.
13:19 Ja Abia ajoi Jerobeami taca/ ja woitti häneldä Caupungeita: BethElin kylinens/ Jesaman kylinens ja Ephronin kylinens.
13:20 Nijn ettei Jerobeami enämbi tullut woimaans nijncauwan cuin Abia eli/ ja HERra rangais händä nijn että hän cuoli.
13:21 COsca Abia wahwistui/ otti hän neljatoistakymmendä emändätä/ ja sijtti caxicolmattakymmendä poica/ ja cuusitoistakymmendä tytärtä.
13:22 Mitä enämbi Abiast sanomist on/ ja hänen teistäns ja tegoistans/ se on kirjoitettu Iddon Prophetan Historiasa.

Vers.2. Michajaxi joca oli Urielin tytär) Tämä cudzutan myös Maechaxi Absolomin tyttärexixi/ Sup. c. 11:20 ja 3. Reg. 15:2. Suolan lijtolla) se on sencaltainen lijtto/ joca ei enä ricota/ cuin suola mätäne. Cadzo Levit. 2.14: Num. 18:19. v. 13. Jerobeami asetti wäjätyxen) Cadzo/ ettei wäjätyks/ Canssan paljous/ woima eli toimi auta sodas/ cosca Jumala rangaist tahto. v. 16. Ja Jumala andoi heitä) Tämän woiton andoi Jumala Abialle/ ei wahwistaxens hänen syndiäns ja erhetystäns Jumalan palweluxes/ waan että hän sitä/ cuin oikia heisä oli/ warjelis: sillä Abia ja Judan waldacunda oli wielä jotakin parembi cuin Jerobeami ja Israelin waldacunda/ ja ei nijn peräti langennut Epäjumalan palweluxeen/ cuin he.

XIV. Lucu .

ASSa hallidze hywin/ häwittä epäjumalan palweluxen/ ja asetta oikian Jumalan palweluxen/ v. 1. hänellä on cauwan lepo/ ja rakenda wahwat Caupungit maallens/ v. 6. hänen sotajoucosans on 580000 miestä/ v. 8. händä wastan tule Serah Ethiopianlainen 1000000. miehen cansa/ etc. v. 9. Assa

Toinen Chrönikän Kirja

auxihuuta HERra/ v. 11. Iyö ja hajotta heidän/ saa myös jalon saalin/ v. 12.

14:1 Ja Abia nuckui Isäins cansa/ ja he hautaisit hänen Dawidin Caupungijn/ ja Assa hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans. Sijhen aican oli maa lewos kymmenen ajastaica.

14:2 JA Assa teki sitä cuin oikein oli ja hywin kelwollinen HERran hänen Jumalans edes.

14:3 Ja otti wierat Altarit pois/ ja corkeuxet/ ja rickoi padzat/ ja maahan hackais medzistöt.

14:4 Ja hän andoi sanotta Judas/ että he edzeisit HERra heidän Isäins Jumalata/ ia tekesit Lain ja käskyn jälkeen.

14:5 Ja hän otti pois corkeuxet ja epäjumalat caikista Judan Caupungeista: sillä waldacunda oli lewos hänen allans.

14:6 Ja hän rakensi wahwat Caupungit Judas/ sillä maa oli lewos: ja ei ollut sota händä wastan nijnä vuosina: sillä HCRra andoi hänelle lewon.

14:7 JA hän sanoi Judalle: rakendacam nämät Caupungit ja tehkäm muurit nijden ymbärins/ ja tornit/ ja portit/ ja salwat/ nijncauwan cuin maa on meidän edesäm: sillä me olem edzinet HERra meidän Jumalatom/ ja hän on andanut meille lewon joca tahwolda. Nijn he rakensit/ ja se menestyi.

14:8 Ja Assalla oli suuri joucko/ jotca cannoit kilpejä ja keihäitä: Judasta colmesata tuhatta/ ja BenJaminist caxi sata ja cahdexankymmendä tuhatta/ cuin kilpejä cannoit ja joudzia jännitit. Ja nämät olit caicki wahwat Sangarit.

14:9 JA Serah Ethiopiast meni heitä wastan sangen jalon sotawäen cansa tuhannen kerta tuhannen ja colmen sadan waunun cansa/ ja tuli Maresan asti.

14:10 Ja Assa meni händä wastan. Ja he hangidzit heitäns sotiman Zephatan laxos Maresan tykönä.

14:11 Ja Assa huusi HERran hänen Jumalans

tygö/ ja sanoi: HERra/ et sinä wäliä pidä/ auttaisas monen cautta/ taicka cusa ei yhtäkän woima ole/ Auta meitä HERRa meidän Jumalam: sillä me turwamme meitä sinuun/ ja olem tullet sinun nimees tätä suurta jouckoa wastoin/ HERra meidän Jumalam/ ei kengän woi mitän sinua wastan.

14:12 Ja HERra waiwais Ethiopialaisia Assan ja Judan edes/ nijn että he pakenit.

14:13 Ja Assa ja hänen wäkens cuin olit hänen cansans ajoit heitä Gerarijn taca. Ja Ethiopialaiset langeisit/ nijn ettei yhtän heistä eläwäxi jäänyt/ mutta he tapettin HERran ja hänen sotawäkens edes. Ja he weit siellä paljon saalista.

14:14 Ja hän löi caicki Caupungit Gerarin ymbärildä maahan: sillä HERran pelco tuli heidän päällens. Ja he ryöstit caicki Caupungit: sillä nijsä oli paljon saalista.

14:15 Ja he löit nawetot maahan/ ja weit ylön paljo lambaita ja Camelejä/ ja tulit jällens Jerusalemijn.

Vers.6. Wahwat Caupungit) Se on luwallinen raketa ja pitä linnoja/ mutta ei luotta nijhin: sillä ei Jumala sitä kärsi/ waan rangaise sen/ cuin nähdän Ier. 48:7.

XV. Lucu .

HERra anda neuwoa Assat jumalisuteen/ ja lupa olla hänen cansans/ v. 1. ilmoitta tulewan ajan/ jona ei oikiata jumalan palwelust eli Pappia ole Israelis/ v. 3. Assa heittä caicki cauhistuxet pois maalda/ v. 8. Israel näke Jumalan olewan Assan cansa/ ja monda tule hänen tygöns/ v. 9. Assa udistu lijton että he HERra caikest sydämeest edziwät/ v. 12. häwittä Miplezethin epäjumalan palweluxen/ jonga hänen äitins oli asettanut/ v. 16.

15:1 JA HERran Hengi tuli Asarian Obedin pojan päälle.

Toinen Chrönikän Kirja

15:2 Hän meni Assat wastan/ ja sanoi hänelle: cuulcat minua Assa/ ja coco Juda ja BenJamin/ HERra on teidän cansan/ että te oletta hänen cansans/ ja cosca te edzitte händä/ anda hän idzens teidän löyttä/ mutta jos te hyljätte hänen/ nijn hän hyljä myös teidän.

15:3 Monda päiwä on Israelis/ ettei yhtän oikeata Jumalata ole/ eikä yhtän Pappia/ joca opetta/ eli yhtän Lakia.

15:4 Ja cosca he käändäwät idzens heidän tuskisans HERran Israelin Jumalan tygö ja edziwät händä/ nijn hän löytän heildä.

15:5 Silloin ei ole hyvä nijden jotca käywät sisälle ja ulos: sillä suuri meteli tule caickein maan asuwaisten päälle.

15:6 Ja yxi Canssa muserta toisen/ ja yxi Caupungi toisen: sillä Jumala hämmästyttä heitä caickiniaisilla ahdistuxilla.

15:7 Mutta te wahwistacat teitän/ ja älkät lieiwittäkö käsiän: sillä teidän työllän on hänen palckans.

15:8 COsca Assa cuuli nämät Obedin Prophetan sanat ja Prophetian/ wahwistui hän ja otti cauhistuxet pois caikelda Judan ja BenJaminin maalda/ ja Caupungeist/ jotca hän oli woittanut Ephramin wuorelda/ ja udisti HERran Altarin/ joca HERran Esihuonen edes oli.

15:9 Ja cocois caiken Judan ja BenJaminin/ ja ne muucalaiset heidän tygöns Ephraimist/ Manassest ja Simeonist: sillä hänen tygöns tuli monda Israelist/ cosca he näit HERran hänen Jumalans olewan hänen cansans.

15:10 Ja he tulit Jerusalemiijn cocoon colmandena Cuucautena Assan waldacunnan wijdendenätoistakymmendenä vuonna.

15:11 Ja uhraisit sinä päiwänä HERralle sijtä saalist cuin he cotians tuonet olit/ seidzemen sata härkä ja seidzemen tuhatta lammasta.

15:12 Ja he teit lijton että heidän piti edzimän HERra heidän Isäins Jumalata caikesta sydämestäns ja caikesta sielustans.

15:13 Ja cucaikänäns ei tahtonut edziä HERra Israelin. Jumalata/ hänen piti cuoleman/ pienen ja suuren/ miehen ja waimon.

15:14 Ja he wannoit HERralle corkialla änellä/ huudolla/ trometeillä ja Basunoilla.

15:15 Ja coco Juda iloidzi sijtä walasta: sillä he olit wannonet caikest sydämestäns/ ja edzeit händä caikest tahdostans. Ja hän löyttin heildä/ ja HERra andoi heille rauhan joca paicas heidän ymbäristölläns.

15:16 Ja Cuningas Assa pani äitins Maechan pois wallan päädä: sillä hän oli asettanut Miplezethin medzistöön. Ja Assa häwitti hänen Miplezethins/ ja löi sen ricki/ ja poltti Kidronin ojan wieres.

15:17 Mutta corkeuxet ei ollet wielä pannut pois Israelis/ cuitengin oli Assan sydän waca nijncauwan cuin hän eli.

15:18 Ja hän andoi tuota HERran huoneseen mitä hänen Isäns pyhittänyt oli/ ja mitä hän idze pyhittänyt oli/ hopiata/ culda ja astioita.

15:19 Ja ei ollut yhtän sota haman wijtenneljättäkymmenden Assan waldacunnan ajastaican asti.

Vers.3. Monda päiwä) Tästä näky että oikia oppi eli oikia Jumalan seuracunda ei ole sidottu määrätty paickan/ eikä sucucundaan eli Personaan/ waan ne joilla oikia Jumalan palwelus on taitawat jällens sen cadotta heidän kijttämättömydens ja muiden syndeins tähden. v. 12. Caikesta sydämestäns) Cadzo Deut. 4:29. cap. 6:5 v. 16. Miplezethin) Cadzo 3. Reg. 15:13. v. 19.

Wijtenneljättäkymmenden Assan waldacunnan ajastaican asti) se on/ sijttecuin Judan waldacunda eroitettin Israelist/ joca oli 15. ajastaica sijttecuin Assa tuli waldacundaan.

XVI. Lucu .

BAesa tule Judat wastan/ rakenda Raman/ v. 1. Assa palcka Benhadadin sotiman Israeli

Toinen Chrönikän Kirja

wastan/ v. 2. Hanani nuhtelee Assat/ että hän luotta Benhadadin/ ja ei HERran päälle/ v. 7. Assa wihastu ja pane hänen fangiuteen/ v. 10. Assa tule saeraxi/ edzi Läkäreit ja ei HERra/ hän cuole/ cosca hän 41. ajastaica hallinnut oli/ v. 12.

16:1 CUudendena neljättäkymmendenä Assan waldacunnan vuonna/ meni Baesa Israelin Cuningas Judat wastan/ ja rakensi Raman/ estäxens Assan Judan Cuningan sisälle ja ulos käymist.

16:2 Waan Assa otti HERran huonen ja Cuningan huonen tawaroista/ hopiata ja culda/ ja lähetti Benhadadille Syrian Cuningalle/ joca asui Damascus/ ja käski sanotta hänelle:

16:3 Sinun ja minun waihellani on lijtto/ minun ja sinun Isäs waihella/ sentähden lähetin minä sinulle hopiata ja culda/ että Baesan Israelin Cuningan lijton särkeisit/ että hän menis pois minun tyköäni.

16:4 Benhadad oli cuuliainen Cuningas Assalle/ ja lähetti sotanspäämiehet Israelin Caupungeita wastan/ he löit Eionin/ Danin ja AbelMaimin/ ja caicki Nephtalin jywäcaupungit.

16:5 Cosca Baesa sen cuuli/ lackais hän rakendamast Ramat/ ja jätti työns.

16:6 Waan Cuningas Assa otti tygöns coco Judan/ ja he otit kiwet ja hirret Ramast/ joista Baesa rakensi. Ja hän rakensi nijstä Geban ja Mizpan.

16:7 SIihen aican tuli Hanani Näkiä Assan Judan Cuningan tygö/ ja sanoi hänelle: että turwaisit Syrian Cuningaan/ ja et turwannut HERraan sinun Jumalaas/ sentähden on Syrian Cuningan wäki pääsnyt pois sinun käsistäs.

16:8 Eikö Ethiopialaiset ja Libialaiset ollet suuri joucko monen waunuin ja hewoismiesten cansa? cuitengin andoi HERra heidän sinun käsijs/ coscas häneen turwaisit.

16:9 Sillä HERran silmät cadzelewat caicki

maat/ wahwistaxens nijtä/ jotca pysywät hänen tykönäns caikest sydämestäns. Sinä olet tyhmästi tehnyt/ sentähden sinun pitä tästedeskin sotia saaman.

16:10 Nijn Assa wihastui Näkiän päälle/ ja heitti hänen fangeuteen: sillä hän napisi tästä cappalesta händä wastan. Ja Assa ahdisti muutamita Canssasta siihen aican.

16:11 Mutta Assan työt sekä ensimmäiset että wijmeiset/ cadzo/ ne owat kirjoitetut Judan ja Israelin Cuningasten kirjas.

16:12 Ja Assa tuli kipiäxi jalgoista/ yhdexändenä neljättäkymmendä waldacundans wuotena/ ja hänen tautins cowan enäni/ ja ei hän cuitengan edzinyt HERra hänen taudisans/ waan Läkäreitä.

16:13 Nijn Assa nuckui Isäins cansa/ ja cuoli ensimmäisnä wijdettäköymmendä wandacundans wuotena. Ja hän haudattin hänen hautaans/ jonga hän oli andanut caewa hänellens Dawidin Caupungis.

16:14 Ja he panit hänen leposiaans/ joca täytettin jalolla suidzutuxella/ ja caikinaisilla calleilla yrteillä/ walmistetut Apotekarein tawalla/ ja poltit sangen suuren poldon.

Vers.1. Cuudendena neljättäkymmendä Assan waldacunnan vuonna) se on/ sijttecuin Assan/ se on/ Judan waldacunda eroitettin Israelin waldacunnast (nijncuin se edellises lugus selitettin) joca oli 16. ajastaica sijttecuin Assa tuli siihen waldacundaan Cuningaxi: sillä Rehabeam hallidzi 17. ajastaica/ Abia 3. cosca sijs Assan hallitus vuosist tygö pannaan 16. tule 36. Muutoin cosca Assa hallizi 36. ajastaica/ oli Baesa aica cuollut: sillä hän tuli hallituswircaan 3. wuotena/ sijttecuin Assa tuli Cuningaxi/ ja ei hallinnut enä cuin 24. ajastaica/ cuin nähdän 3. Reg. 15:33. v. 2 Waan Assa otti HERran huonen tawaroist) Cuinga se kelpa HERralle/ että jumalaiset Cuningat edziwät apua jumalattomilda/ eli ostawat heidän ystäwyttäns/ nähdän Hananin

Toinen Chrönikän Kirja

*Prophetan saarnast/ v. 7. josta myös luetan
Esa. 30. ja 31.*

XVII. Lucu .

*JOsaphat tule woimallisexi Cuningaxi Israeli
wastan/ v. 1. waelda Dawidin hänen Isäns
teisä/ siunatan ja corgotetan HERralda/ v. 3.
anda opetta HERran Lain caikis
Caupungeisans/ v. 7. Philisterit/ Arabit ja
muut maacunnat pelkävät händä ja tuowat
hänelle lahjoja/ v. 10. hänen sotawäkens on
1160000. miestä Judast ja BenJaminist/ v. 14.*

17:1 JA Josaphat hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans/ ja hän tuli wäkewäxi Israeli wastan.

17:2 Ja hän asetti sotawäen caickijn Judan wahwoin Caupungeihin ja pani wircamiehiä Judan maalle ja Ephraimin Caupungijn/ jotca hänen Isäns Assa oli woittanut.

17:3 Ja HERra oli Josaphatin cansa: sillä hän waelsi endisillä hänen Isäns Dawidin teillä/ ja ei edzinyt Baalia.

17:4 Waan Isäns Jumalata/ ja waelsi hänen käskyisäns/ ja ei Israelin töiden jälkeen.

17:5 Sentähden kijnnitti HERra hänen waldacundans ja caicki Juda annoit Josaphatille lahjoja/ ja hänellä oli rickautta ja cunniata yldäkylä.

17:6 Ja cuin hänen sydämens tuli rohkiaxi HERran töisä/ otti hän corkeuxet ja medzistöt Judasta pois.

17:7 JA colmandena hänen waldacundans vuonna/ lähetti hän hänen Förstins Benhailin/ Obadian/ Sacharian/ Nethaneelin ja Michajan opettaman Judan Caupungeisa.

17:8 Ja Lewitat heidän cansans/ Semajan/ Nethanian/ Sebadian/ Asaelin/ Semiramothin/ Jonathanin/ Adonian/ Tobian ja TobAdonian/ ja heidän cansans Pappeja/ Elisaman ja Joramin.

17:9 Ja he opetit Judaas/ ja pidit HERran

Lakikirjan myötäns/ ja waelsit caicki Judan Caupungit/ ja opetit Canssa.

17:10 Ja HERran pelco tuli caickein waldacundain päälle/ nijsä maacunnis cuin olit Judan ymbäristöllä/ nijn ettei he sotinet Josaphatia wastan.

17:11 Ja Philisterit toit Josaphatille lahjoja/ isoin calun hopiata/ ja Arabit toit seidzemen tuhatta ja seidzemen sata oinasta/ ja seidzemen tuhatta ja seidzemen sata caurista.

17:12 Nijn caswoi Josaphat ja tuli aina suuremmaxi/ ja hän rakensi Judaas linnoja ja jywäcaupungeita.

17:13 Ja hänellä oli paljo wara Judan Caupungeis/ ja sotamiehiä ja wäkewätä Canssa Jerusalemis.

17:14 Ja tämä on järjestys heidän Isäns huonen waihella/ jotca Judaas tuhannen päämiehet olit: Se päämies Adna/ ja hänen cansans oli colme sata tuhatta wäkewätä miestä.

17:15 Lähin händä oli se päämies Johanan/ ja hänen cansans oli caxi sata ja cahdexankymmendä tuhatta.

17:16 Händä likin Amasia Sichrin poica HERran hywä tahtollinen/ ja hänen cansans caxi sata tuhatta wahwa sotamiestä.

17:17 BenJaminin lapsist oli Eliada wäkewä sotamies/ ja hänen cansans oli caxi sata tuhatta/ jotca olit hangittuna joudzeilla ja kilweillä.

17:18 Händä likin oli Josabad ja hänen cansans oli sata ja cahdexankymmendä tuhatta hangittua sotamiestä.

17:19 Nämät caicki otit Cuningasta waarin/ ilman nijtä jotca Cuningas oli asettanut wahwoin Caupungeihin coco Judaas.

*Vers.12. Suuremmaxi) Josaphatis/ Dawidis/
Hiskias ja muisa/ on Cuningaille ja Försteille
cuwa/ jotca tahtowat peljätä Jumalata ja
hänen käskyisäns waelda/ cuinga HERra heitä
siuna ja corgotta.*

Toinen Chrönikän Kirja

XVIII. Lucu .

AHab teke lijton Josaphatin cansa/ v. 1. mene hänen cansans Syrialaisia wastan Ramothijn. v. 3. hänen Prophetans ennustawat hänelle hywä/ v. 4. Micha sitä wastan paha/ v. 18. he menewät matcaan/ v. 28. Ahab ammutan ja cuole sodas/ v. 33.

18:1 JA Josaphatilla oli suuri rickaus ja cunnia/ ja hän teki nuoteutta Ahabin cansa. Ja cahden vuoden peräst sen jälken/ meni hän Ahabin tygö Samariaan.

18:2 Ja Ahab andoi teurastetta hänelle/ ja hänen wäellens/ cuin oli hänen cansans/ monda lammasta ja härkä/ ja hän sai hänen menemän Ramothijn joca on Gileadis.

18:3 Ja Ahab Israelin Cuningas sanoi Josaphatille Judan Cuningalle: mene minun cansani Gileadin Ramothijn. Hän sanoi hänelle: minä olen nijncuin sinä/ ja minun Canssan nijncuin sinun Canssas/ me tahdomme sinun cansas sotaan.

18:4 MUtta Josaphat sanoi Israelin Cuningalle: kyseles tänäpä HERran sana.

18:5 Ja Israelin Cuningas cocois Prophetait neljä sata miestä/ ja sanoi heille: menemmengö me sotiman Gileadin Ramothijn eli ei? He sanoit: mene/ Jumala anda heidän Cuningan käteen.

18:6 Silloin sanoi Josaphat: eiköst täsä ole jocu HERran Prophetat/ kysyäxem häneldä?

18:7 Israelin Cuningas sanoi Josaphatille: täsä on wielä yxi mies jonga cautta taittais kyseldä HERra/ waan minä olen wihainen hänen päällens: sillä ei hän ennusta minulle mitän hywä/ mutta aina paha/ se on Micha Jemlan poica. Josaphat sanoi: älkön Cuningas nijn puhuco.

18:8 JA Israelin Cuningas cudzui yhden Camaripalwelioistans/ ja sanoi: nouda nopiast Micha Jemlan poica.

18:9 Ja Israelin Cuningas/ ja Josaphat Judan

Cuningas istuit cumbikin istuimellans puetettuna waatteisijn Samarian portin lakeudella/ ja caicki Prophetat ennustit heidän edesäns.

18:10 Ja Zidechia Cnaenan poica teki idzellens rautasarwen/ ja sanoi: näin sano HERra: tällä sinun pitä sysämän Syrialaisia/ siihenasti ettäs heidän häwität.

18:11 Ja caicki Prophetat ennustit nijn/ ja sanoit: mene sinne/ se menesty sinulle/ HERra anda heidän Cuningan käteen.

18:12 JA sanansaattaja/ joca oli mennyt cudzuman Michat/ puhui hänen cansans/ ja sanoi: cadzo/ Prophetain puhe on yximielisest hywä Cuningan edes/ annas sinun sanas olla myös nijncuin heidängin/ ja puhu hywä.

18:13 Ja Micha sanoi: nijn totta cuin HERra elä/ minä puhun mitä minun Jumalan sano.

18:14 Ja cosca hän tuli Cuningan tygö/ sanoi Cuningas hänelle: Micha/ menemmengö me sotiman Gileadin Ramothia wastan eli ei? Hän sanoi: mengät/ se menesty teille/ he annetan teidän käsijn.

18:15 Nijn Cuningas sanoi hänelle: cuinga usein minä wannotan sinua/ ettet sinä sano minulle muuta cuin totuden HERran nimeen.

18:16 Nijn hän sanoi: minä näin caicki Israeliterit hajotettuna wuorella/ nijncuin lambat joilla ei yhtän paimenda ole. Ja HERra sanoi: eikö näillä ole yhtän Herra? mengän cukin cotians rauhas.

18:17 Nijn sanoi Israelin Cuningas Josaphatille: engö minä sanonut sinulle/ ettei hän minulle ennusta hywä/ waan paha.

18:18 Ja hän sanoi: sentähden cuulcat HERran sana/ minä näin HERran istuwan hänen istuimellans/ ja caicki taiwan sotawäki oikialla ja wasemalla puolella.

18:19 Ja HERra sanoi: cuca saatta Ahabin Israelin Cuningan menemän ylös/ ja langeman Gileadin Ramothis. Ja cosca yxi sanoi nijn/ ja toinen näin.

18:20 Nijn tuli yxi hengi HERran eteen/ ja

Toinen Chrönikän Kirja

sanoi: minä saatan hänen sijhen. Ja HERra sanoi hänelle: millä?

18:21 Hän sanoi: minä menen ja olen wäärä hengi caickein Prophetain suusa.

18:22 Ja hän sanoi: sinä saatat ja täytät sen/ mene ja tee nijn. Cadzo/ HERra on andanut wäärän hengen sinun Prophetias suuhun/ ja HERra on puhunut paha sinua wastan.

18:23 SIlloin Zidechia Cnaenan poica käwi edes/ ja löi Michat poskelle/ ja sanoi: cunga tien cautta HERran hengi on mennyt minun tyköäni pois/ että hän puhu sinun cauttas?

18:24 Micha sanoi: cadzo/ sinä näet sen/ coscas menet alas sijhen sisälliseen Camarijn lymyttämän sinuas.

18:25 Nijn sanoi Israelin Cuningas: ottacat Micha ja andacat hänen olla Ammonin Caupungin foudin tykönä/ ja Joaxen Cuningan pojan tykönä.

18:26 Ja sanocat: nijn sano Cuningas/ pangat tämä fangeuteen/ ja ruockicat händä ahdistuxen leiwällä ja wedellä/ sijhenasti että minä tulen jäl lens rauhas.

18:27 Micha sanoi: jos sinä palajat rauhas/ nijn ei ole HERra puhunut minun cauttani. Ja hän sanoi: cuulcat caicki Canssa.

18:28 NIin meni Israelin Cuningas ja Josaphat Judan Cuningas Gileadin Ramothia wastan.

18:29 Ja Israelin Cuningas sanoi Josaphatille: minä muutan waatteni ja tulen sotaan/ mutta pidä sinä omat waattes: ja Israelin Cuningas muutti waattens/ ja he menit sotaan.

18:30 Ja Syrian Cuningas käski hänen ylimmäiselle hewoismiehellens/ ja sanoi: ei teidän pidä sotiman piendä eli suurta wastan/ waan ainoastans Israelin Cuningasta wastan.

18:31 Cosca ylimmäiset hewoismiehet näit Josaphatin/ ajattelit he/ se on Israelin Cuningas/ ja he menit caickialda ymbärins sotiman händä wastan. Ja Josaphat huusi/ ja HERra autti händä/ ja Jumala käänsi heidän pois hänestä.

18:32 Sillä cosca ylimmäiset hewoismiehet

näit/ ettei hän ollut Israelin Cuningas/ käänsit he idzens pois hänestä.

18:33 Nijn yxi mies jännitti joudzens yxikertaisudes/ ja ambuis Israelin Cuningast panzarin ja miecan candimen wälille. Nijn hän sanoi waununs ajajalle: käännä kätes ja wie minua ulos sotawäestä: sillä minä olen haawois.

18:34 Ja sota tuli suurexi sinä päiwänä/ ja Israelin Cuningas astui waunuuns Syrialaisia wastan/ ehtosen asti/ ja cuoli Auringon laskeis.

Vers.12. Prophetain puhe on yximielisest hywä) Iterum v. 21. Wäärä hengi caickein Prophetain suusa) Tästä näky/ ettei nijllä aina ole totuus ja oikeus joita paljo on/ ja yximielisest yhtä pitävät/ waan että he myös taitawat wäärin mennä/ ja yxinäisellä taita olla totuus. Sentähden pitä toinen coetuskiwi oleman/ josta totuus tutan/ cuin paljous ja yximielisys/ nimittäin/ Jumalan sana ja hywä tieto ja todistus. Mitä sitä wastan on/ se on walhe/ waicka cuinga monda sen puolda pitävät. Sentähden sano Jumala/ Exod. 23:2. Ei sinun pidä seuraman jouckoa pahuteen. Mitä täsä enä on waari ottamist/ cadzo 3. Reg. 22. josa tämä Historia kirjoitetan.

XIX. Lucu .

JOsaphat tule cotia rauhas/ ja nuhdellan Jehulda/ että hän autti jumalatoinda Cuningast/ v. 1. waelda ymbärins/ asetta Duomarit maalle/ ja neuwo heitä pitämän oikeutta woimas/ v. 4. säätä Lewitat ja Papit HERran duomioon Jerusalemis/ ja neuwo heitä/ v. 8. saatta hengelliset ja mailmaliset oikeudet hywän menoon/ v. 11.

19:1 MUtta Josaphat Judan Cuningas palais cotia rauhas Jerusalemijn.

19:2 Ja Jehu Näkiä Hananin poica meni händä

Toinen Chrönikän Kirja

wastan/ ja sanoi: Cuningas Josaphat/ pitäkö sinun nijn auttaman sitä jumalatoinda/ ja racastaman sitä joca HERra wiha/ ja sentähden on HERran wiha sinun päälläs. 19:3 Nijn on cuitengin jotain hywä löytty sinun tykönäs/ ettäs olet häwittänyt medzistöt maalda/ ja olet aicoinut sydäimestäs Jumalata edziä.

19:4 Niin Josaphat jäi Jerusalemiin. Ja hän palais ja meni ulos Canssan seas/ BerSebast haman Ephraimin wuorelle/ ja palautti heidän jälleis heidän Isäins Jumalan tygö.

19:5 Ja hän asetti Duomarit maalle/ caickijn Judan wahwoin Caupungeihin/ muutamita cuhungin Caupungijn.

19:6 Ja hän sanoi Duomareille: cadzocat mitä te teettä/ sillä et te pidä duomiota ihmisten/ mutta HERran edes. Ja hän on teidän cansan duomios.

19:7 Sentähden andacat HERran pelgon olla teidän tykönän/ ja cartacat teidän ja tehkät se: sillä HERran meidän Jumalam tykönä ei ole yhtän wääryttä/ ei myös hän cadzo muoto eikä ota lahjoja.

19:8 Ja Josaphat asetti Jerusalemiin Lewitaista ja Papeista/ ja Israelin ylimmäisistä Isistä HERran duomion ja asiain päälle/ ja he palaisit Jerusalemiin.

19:9 Ja käski heitä/ sanoden: tehkät näin HERran pelgos uscollisest ja wagalla sydämellä.

19:10 Caikis asiois jotca tulewat teidän eteen teidän weljildän/ jotca heidän Caupungeisans asuwat/ weren ja weren wälillä/ lain ja käskyn wälillä/ säätyin ja oikeutten wälillä pitä teidän neuwومان heitä/ ettei he syndiä tekis HERra wastan/ ja saattais wiha teidän ja teidän weljein päälle/ tehkät sijs caicki näin/ nijn et te syndiä tee.

19:11 Cadzo/ Amaria Pappi on caickein ylimmäinen teidän päällän caikis HERran asiois. Nijn on Sebadia Ismaelin poica Försti Judan huones caikis Cuningas asiois/ nijn on

myös teillä wircamiehet Lewitat/ olcat hywäs turwas ja tehkät tämä/ ja HERra on hywäin cansa.

Vers.6. Ei te pidä Duomiota) Cadzo Deut. 1:17.

XX. Lucu .

JOsaphati wastan cocowat Moabiterit/ Ammoniterit/ etc. asetta paaston coco maalle/ ja he rucoilewat apua HERralda/ v. 5. he iloidzewat ja kijttäwät HERra/ v. 18. Josaphat asetta/ mennes wiholisia wastan/ weisajat joucon edellä kijttämän HERra/ v. 21. HERra anda wiholisten tappa toinen toisens/ v. 22. Josaphat saa woiton ja jalon saalin/ palaja myös cotians ilolla/ v. 24. hallidze 25. ajastaica/ v. 31. yhdistä idzens jumalattoman Ahasian cansa purjehtiman/ v. 33. Eljeser nuhtele händä ja leawat rickanduwat/ v. 35.

20:1 Siitte tulit Moabin lapset/ Ammonin lapset/ ja heidän cansans ne Amunimist/ sotiman Josaphatia wastan.

20:2 Nijn tultin ja ilmoitettin Josaphatille/ sanoden: sinua wastan tule sangen suuri sotajoucko Syriast tuolda puolelda meren/ ja cadzo/ he owat Hazon Thamaris/ se on Engeddi.

20:3 Mutta Josaphat pelkäis/ ja asetti caswons edzimän HERra/ ja andoi cuulutta paaston coco Judas.

20:4 Ja Juda tuli cocoon edzimän HERra/ tulit myös caikist Judan Caupungeist edzimän HERra.

20:5 Ja Josaphat tuli Judan ja Jerusalemin seuracundaan HERran huoneseen vden cartanon eteen.

20:6 JA sanoi: HERra meidän Isäim Jumala/ etkös ole Jumala taiwais/ ja hallidzet caickein pacanoitten waldacunnis? Ja sinun kädesäs on wäki ja woima/ ja ei ole yhtän joca woi olla sinua wastan.

Toinen Chrönikän Kirja

20:7 Etkös meidän Jumalam ole ajanut tämän maan asujamia sinun Canssas Israelin edest pois/ ja olet sen andanut Abrahamin sinun ystäväs siemenelle ijancaickisest.

20:8 Nijn että he owat asunet sijnä/ ja rakendanet sinun nimelles Pyhän/ sanoden:

20:9 Cosca jocu onnettomus/ rangastus/ miecka/ rutto eli callis aica meille tule/ njjn pitä meidän seisoman täsä huones sinun edesäs (sillä sinun nimes on täsä huones/) ja huudamme sinua meidän tuscasam/ njjn sinä cuulet ja autat.

20:10 Cadzo/ Ammonin lapset/ Moab ja ne Seirin wuorelda/ joidenga cautta et sinä andanut Israelin lasten mennä waeldaisans Egyptist/ mutta heidän täydy palata pois heidän tyköäns/ ja ei häwittänet heitä.

20:11 Ja cadzo/ he costawat sen meille/ ja tulewat meitä ajaman sinun perinnöstäs pois/ jongas meille perinnöxi andanut olet.

20:12 Meidän Jumalam/ etkös heitä duomidze? sillä ei ole meillä yhtän woima tätä suurta jouckoa wastan/ joca tule meitä wastan/ en me tiedä mitä me teemme/ waan meidän silmän cadzelewat sinun puoles.

20:13 Ja caicki Juda seisoi HERran edes/ lapsinens/ waimoinens ja poikinens.

20:14 JA HERran hengi tuli Jehasielin Sacharian pojan päälle/ Benajan pojan/ Jehielin pojan/ Mathanian Lewitan pojan/ Asaphin lapsist/ seuracunnan keskellä.

20:15 Ja sanoit: cuulcat coco Juda/ ja Jerusalemin asuwaiset/ ja Cuningas Josaphat. Näin sano HERra teille: älkät peljätkö eli wapisco tätä suurta jouckoa: sillä et te sodi/ mutta Jumala.

20:16 Huomena pitä teidän menemän heidän tygöns/ ja cadzo/ he menewät Zizijn/ ja te löydätte heidän ojan lopulla cohdistans Jeruelin corwen edes.

20:17 Ei teidän pidä sotiman täsä asias/ ainoastans käykät edes/ ja cadzocat HERran autuutta/ joca on teidän cansan/ Juda ja

Jerusalem älkät peljätkö ja älkät hämmästykö/ mengät huomena heitä wastan/ HERra on teidän cansan.

20:18 Silloin cumarsi Josaphat caswoillens maahan/ ja caicki Juda ja Jerusalem langeis HERran eteen/ ja rucoili händä.

20:19 Ja Lewitat Kahatiterein lapsist ja Korhiterein lapsist/ nousit kijttämän HERra Israelin Jumalata/ corkialla änellä taiwasen päin.

20:20 JA he nousit warhain huomeneltain/ ja menit Tekoan corpeen. Ja heidän lähteisäns seisoi Josaphat/ ja sanoit: cuulcat Juda ja Jerusalemin asujamet/ uscocat HERran teidän Jumalan päälle/ njjn te oletta hywäs turwas/ ja uscocat hänen Prophetans/ njjn te menestytte.

20:21 Ja hän neuwoi Canssa/ ja asetti weisajat HERralle kijttämän pyhäs caunistuxes/ mennes hangitun sotawäen edellä/ ja sanoit: kijttäkät HERRa/ sillä hänen laupiudens pysy ijancaickisest.

20:22 Ja sijttecuin he rupeisit kijttämän ja ylistämän HERra/ andoi HERra wäyjät tulla Ammonin/ Moabin ja Seirin wuoren lasten päälle/ jotca Judat wastan tullet olit/ ja löit heidän.

20:23 Nijn nousit Ammonin ja Moabin lapset heitä wastan Seirin wuorelda/ tappaman ja häwittämän heitä. Ja sijttecuin he olit lopettanet Seirin wuorelda/ autit he toinen toistans/ njjn että he myös idzens hucutit.

20:24 MUtta cosca Juda tuli Mizpeen/ joca on corwen tykönä/ käänsit he heidäns joucko päin/ ja cadzo/ silloin macaisit cuollet ruumit maasa/ njjn ettei yxikän heistä ollut pääsnyt.

20:25 Ja Josaphat tuli wäkinens jacaman saalista/ ja he löysit siellä njjn paljo tawarata/ waatteita ja callista calua/ cuin he heidä otit/ ettei he woinet canda/ ja he jaoit sitä saalist colme päiwä: sillä sitä oli sangen paljon.

20:26 Neljändenä päiwänä he tulit cocoon kijtos laxoon/ sillä sijnä he kijtit HERra/ sijtä

Toinen Chrönikän Kirja

cudzutan se paicka kijtoslaxoxi tähän päiwän asti.

20:27 Ja caicki Juda ja Jerusalem palaisit tatacaperin/ ja Josaphat caickein esin/ nijn että he menit ilolla Jerusalemijn: sillä HERra oli andanut heille ilon heidän wiholisistans.

20:28 Ja menit Jerusalemijn Psaltareilla/ harpuilla/ ja Basunoilla HERran huoneseen.

20:29 Ja Jumalan pelco tuli caickein waldacundain päälle maalla/ sijttecuin he cuulit HERran sotinen Israelin wiholista wastan.

20:30 Ja nijn Josaphatin waldacunda oli alallans/ ja Jumala andoi hänelle lewon ymbäristölläns.

20:31 Ja Josaphat hallidzi Judat/ ja oli wijden ajastaicainen neljättäkymmendä tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi Jerusalemis wijsicolmattakymmendä ajastaica/ hänen äitins nimi oli Asuba Silhin tyttär.

20:32 Ja hän waelsi Isäns Assan teillä/ ja ei sijtä horjahtanut/ ja teki sitä cuin HERralle otollinen oli.

20:33 Paidzi ettei corkeuxet tullet otetuxi pois: sillä ettei Canssa wielä asettanut sydändäns HERran heidän Isäins Jumalan tygö.

20:34 Mitä enämbi Josaphatist sanomist on/ sekä ensimmäisist että wijmeisist/ cadzo/ se on kirjoitettu Jehun Hananin pojan tegois/ cuin hän oli kirjoittanut Israelin Cuningasten kirjaan.

20:35 SENjälken yhdisti Josaphat Judan Cuningas idzens Ahasian Israelin Cuningan cansa/ joca oli jumalatoimien menoisans.

20:36 Ja hän suostui hänen cansans haaxia tekemän/ waeldaxens merellä. Ja he teit haaxia Ezeon Geberis.

20:37 Mutta Eljeser Dodawan poica Maresast ennusti Josaphati wastan/ ja sanoi: että olet suostunut Ahasiaan/ on HERra särkenyt sinun työs/ ja haaxi lyötin ricki/ ja ei he saanet enä merta waelda.

Vers.1. Cuulutta paaston) Ei että hän ajatteli

sillä sowitta heidän syndins/ eli jotakin ansaita Jumalalta/ waan että he sen cautta sitä peremmin nöyrytäisit idzens Jumalan edes ja olisit soweliammat rucoileman apua. Cadzo Num. 29:7. v. 21. Ja asetti weisajat) Se on camala ihmisten järjelle/ tulla weisuilla/ candeleilla ja soittamisella wiholista wastan/ mutta ilman epäilemät/ tämän on Josaphat tehnyt/ wahwast uscost/ ja Jumalan waicuttamisest ja on menestynyt. Nijn tapahdui Jerihon edes/ Josu. 6.

XXI. Lucu .

JOsaphat cuole/ ja Joram hänen poicans tule Cuningaxi/ v. 1. hän tappa caicki weljens/ on jumalatoimien ja waelda Israelin Cuningasten tiellä/ v. 4. hänen aicanans luopuwat Edomerit Judast/ v. 8. Elian Kirjoitus ilmoitta HERran tahtowan händä rangaista/ että hän HERrast luowui/ v. 12. Philisterit ja Arabit ryöstäwät Judan/ ja ottawat hänen emändäns/ lapsens ja parhan tawarans/ v. 16. hän cuole ja haudatan/ v. 18.

21:1 JA Josaphat nuckui Isäins cansa/ ja haudattin Isäins tygö Dawidin Caupungijn. Ja hänen poicans Joram tuli Cuningaxi hänen siaans.

21:2 Ja hänellä oli weljejä Josaphatin poikia/ Asaria/ Jehiel/ Zacharia/ Azaria/ Michael ja Sephatia. Nämät caicki olit Josaphatin Israelin Cuningan lapset.

21:3 Ja heidän Isäns andoi heille monda lahja/ hopiast/ cullast ja callist cappaleist/ wahwain Caupungein cansa. Mutta Joramille andoi hän waldacunnan: sillä hän oli esicoinen.

21:4 COSca Joram corgotettin Isäns waldacundaan ja tuli woimallisexi/ tappoi hän caicki weljens miecalla/ ja muutamit Israelin ylimmäisist.

21:5 Ja Joram oli caxineljättäkymmendä ajastaica wanha tulduans Cuningaxi ja hallidzi

Toinen Chrönikän Kirja

cahdexan ajastaica Jerusalemis.

21:6 Ja hän waelsi Israelin Cuningasten tiellä/ cuin Ahabin huone teki: sillä Ahabin tytär oli hänen emändäns/ ja hän teki paha HERran edes.

21:7 Mutta ei HERra tahtonut hucutta Dawidin huonetta/ sen lijton tähden cuin hän teki Dawidin cansa/ ja cuin hän puhunut oli andaxens hänelle ja hänen lapsillens aina yhden walkeuden.

21:8 Hän en aicanans luowuit Edomerit Judast/ ja teit idzellens Cuningan:

21:9 Sillä Joram oli mennyt ylidzen ylimmäistens cansa/ ja caicki waunut hänen cansans/ ja hän walmisti idzens yöllä/ ja löi caicki Edomerit ymbäristöldäns ja waunuin ylimmäiset.

21:10 Sentähden luowuit Edomerit Judast tähän päiwän asti/ silloin luowui myös Libna hänestä: sillä hän hyljäis HERran Isäins Jumalan.

21:11 Ja hän teki corkeuxia Judan wuorilla/ ja saatti Jerusalemin asuwaiset huorin tekemän/ ia wietтели Judan.

21:12 JA cosca kirjoitus tuli hänelle Elialda Prophetalda/ joca näin oli: näin sano HERra sinun Isäs Dawidin Jumala: ettes waeldanut Isäs Josaphatin teillä/ eikä Assan Judan Cuningan teillä.

21:13 Mutta waellat Israelin Cuningasten teillä/ ja saatat Judan ja Jerusalemin asuwaiset huorin tekemän Ahabin huonen huoruden jälkeen/ ja olet tappanut weljes Isäs huonest/ jotca sinua paremmat olit.

21:14 Cadzo/ nijn HERra lyö sinua cowin/ ja sinun lapsias/ Canssas/ emänditäs ja caickea hywyttäs.

21:15 Ja sinun sisällyxisäs pitä oleman monda sairautta/ siihenasti että sisällyxes sinusta päiwä päiwäldä sairauden tähden käywät ulos.

21:16 Nijn HERra herätti Joramita wastian Philisterein ja Arabein hengen/ jotca owat Ethiopialaisten tykönä.

21:17 Ja he menit Judaan/ ja häwitit sen/ ja weit pois caiken calun cuin Cuningan huones oli/ nijn myös hänen poicans/ ja emändäns/ nijn ettei hänelle yhtän poica jäänyt/ paidzi Joahast hänen nuorinda poicans.

21:18 Ja caiken sen jälkeen rangais HERra händä hänen sisällyxisäns/ sen caltaisella taudilla/ jota ei taittu parata.

21:19 Ja se tapahdui päiwä päiwäldä siihenasti cuin cahden wuoden aica culunut oli/ nijn käwit hänen sisällyxens ulos hänestä/ hänen tautins cansa. Ja hän cuoli pahoista taudeista. Ja ei he tehnet yhtän suidzutusta hänelle/ cuin he olit tehnet hänen esijsillens.

21:20 Hän oli caxi neljättäkymmendä ajastaica wanha tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi cahdexan ajastaica Jerusalemis/ ja waelsi kelwottomast/ ja he hautaisit hänen Dawidin Caupungijn/ mutta ei Cuningasten hautain secan.

Vers.17. Joahast) Tämä cudzutan myös Ahasiaksi/ nijncuin nähdän seurawaisest lugust 22:1. V. 18. Rangais HERra händä) Nijncuin nähdän Josaphatis/ cuinga HERra tahto nijtä jumalisia haldioita corgotta ja siunata/ cap. 17. Nijn myös Joramis ja hänen caltaisisans nähdän/ cuinga HERra jumalattomia curitta ja rangaise.

XXII. Lucu .

AHasia hallidze wuoden/ ja waelda Ahabin huonen teillä/ v. 1. soti Joramis Ahabin pojan cansa Asaeli Syrian Cuningast wastian/ v. 5. Cosca Joram haawoitetan/ ja hän parannutta händäns Jesreelis/ tutca hän händä/ v. 7. Jehu tappa hänen/ v. 8. Athalia hucutta caiken Cuningalisen siemenen Judas/ ainoastans Joas kätketän cuudexi ajastajaxi/ v. 10.

22:1 JA Jerusalemin asuwaiset asetit Ahasian hänen nuorimman poicans Cuningaxi hänen

Toinen Chrönikän Kirja

siaans: sillä se sotawäki joca Arabiast tuli/ olit tappanet caicki wanhemmat/ sentähden tuli Ahasia Joramin poica Judan Cuningaxi.

22:2 Ja Ahasia oli caxiwijdetäkymmendä ajastaica wanha tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi ajastajan Jerusalemis. Ja hänen äitins oli Athalia Amrin tytär.

22:3 Ja hän waelsi myös Ahabin huonen teillä: sillä hänen äitins neuwoi händä jumalattomuteen.

22:4 Sentähden hän myös teki sitä/ joca ei HERralle kelwannut/ nijncuin Ahabingin huone: sillä he olit hänen neuwonsandajat hänen Isäns cuoleman jälken hucuttaman händä/ ja hän waelsi heidän neuwons jälken.

22:5 Ja hän meni pois Joramin Ahabin Israelin Cuningan pojan cansa sotaan Gileadin Ramothijn/ Hasaeli Syrian Cuningast wastan. Mutta Syrialaiset löit Joramin.

22:6 Nijn että hän palais andaman idzens parata Jesreelis: sillä hänellä oli haawa/ cuin hän oli saanut Raamas soteisans Hasaelin Syrian Cuningan cansa. Ja Ahasia Joramin poica Judan Cuningas meni sinne cadzoman Jorami Ahabin poica/ joca sairasti Jesreelis.

22:7 Sillä se onnettomus oli Jumalalda Ahasian päälle pandu/ että hän tuli Joramin tygö/ ja hän meni Joramin cansa Jehut Nimsin poica wastan/ jonga HERra woidellut oli Ahabin huonetta häwittämän.

22:8 JA cosca Jehu rupeis rangaiseman Ahabin huonetta/ löysi hän muutamita ylimmäisiä Judast/ ja Ahasian weljen lapsist/ jotca Ahasiat palwelit/ ja tappoi ne.

22:9 Ja hän edzei Ahasiat/ ja sai hänen kijnni Samarias/ johonga hän idzens lymyttänyt oli/ ja he weit hänen Jehun eteen/ joca tappoi hänen/ ja hän haudattin: sillä he sanoit/ hän on Josaphatin poica/ joca on edzinyt HERra caikest sydämestäns. Ja eisijtte yhtän enä ollut Ahasian huonest/ joca Cuningaxi tuli.

22:10 COsca Athalia Ahasian äiti näki poicans cuollexi/ nousi hän ja murhais caiken

Cuningalisen siemenen Judan huones.

22:11 Mutta Josabeath Cuningan tytär otti Joaxen Ahasian pojan warcain Cuningan lasten seast/ jotca tapettin/ ja lähetti sängycamarijns imettäjäns cansa/ ja näin lymytti Josabeath Cuningas Joramin tytär/ ja Jojadan Papin emändä hänen/ Athalian edest (sillä hän oli Ahasian sisar) nijn ettei hän tapettu.

22:12 Ja oli heidän cansans Jumalan huones kätkettynä cuusi vuotta/ nijncauwan cuin Athalia hallidzi maalla.

Vers.2. Caxiwijdetäkymmendä) Että se on ainoastans caxicolmatta kymmendä/ nijncuin 4. Reg. 8:26 on/ ymmärretän seurawaisest textist/ että hänen äitins yllytti hänen paha tekemän. Item / että Ahabin huonen neuwonandajat turmelit hänen/ jos hän olis ollut caxiwijdetäkymmendä ajastaica wanha/ nijn ei tätä olis hänestä kirjoitettu. Item / hänen Isäns Joram oli ainoastans neljäkymmendä ajastaica wanha cuollesans/ cuin nähdän/ sup. 21:5. nijn ei ollut poica Ahasia caxiwijdetäkymmendä ajastaica wanha sijhen aican.

XXIII. Lucu .

JOjada coco Papit/ Lewitat ja coco Judan/ v. 1. tuo Joaxen ja woitele Cuningaxi/ v. 11. Canssa toiwotta Cuningalle onne/ Athalia tule juosten ja huuta: capina/ capina/ v. 12. hän tapetan/ v. 15. Jojada teke lijton HERran/ Cuningan ja Canssan wälillä/ että he olisit HERran Canssa/ v. 16. särke Baalin Altarin ja huonen/ v. 17. ja asetta Jumalan palweluxen pidettä Mosexen lain jälken/ v. 18.

23:1 Seidzemendenä vuonna rohvais Jojada idzens/ ja otti sadanpäämiehet/ nimittäin Azarian Jerobeamin pojan/ Ismaelin Johanan pojan/ Asarian Obedin pojan/ Maesejan

Toinen Chrönikän Kirja

Adajan pojan ja Elizaphatin Sichrin pojan/
lijtton cansans.

23:2 Jotca käwit Judan ymbärins/ ja cocoisit
caicki Lewitat caikist Judan Caupungeist/ ja
ylimmäiset Isät Israelin seas/ tuleman
Jerusalemijn.

23:3 Ja caicki seuracunda teki lijton Cuningan
cansa Jumalan huones. Ja hän sanoi heille:
cadzo/ Cuningan poica pitä Cuningas
oleman/ nijncuin HERra Dawidin lapsist
sanonut on.

23:4 Näin pitä teidän tekemän: colmas osa
teistä/ jotca käywät sisälle Sabbathina Papeist
ja Lewitaist pitä oleman owen tykönä
wartiana.

23:5 Ja colmas osa Cuningan huones/ ja
colmas osa perustuxen portis. Mutta caicki
Canssa pitä oleman pihalla HERran huonen
edes.

23:6 Ettei yxikän mene HERran huoneseen/
waan Papit ja Lewitat jotca siellä palwelewat/
nijden pitä sinne menemän: sillä he owat
pyhät/ ja caicki muu Canssa wartioitcan
HERran wartiata.

23:7 Ja Lewitat pitä pijrittämän Cuningan/
jocainen asens cansa kädesäns. Ja jocainen
cuin muista mene huoneseen/ hänen pitä
cuoleman. Ja heidän pitä oleman Cuningan
tykönä/ cosca hän käy ulos ja sisälle.

23:8 JA Lewitat caiken Judan cansa teit
nijncuin Pappi Jojada heidän käsenyt oli. Ja
jocainen otti wäkens jotca menit Sabbathille/
nijden cansa cuin menit pois Sabbathilda: sillä
Pappi Jojada ei andanut nijtä cahta joucko
eritä toinen toisestans.

23:9 Ja Jojada Pappi andoi sodan päämiehille
keihät ja kilwet/ ja Cuningas Dawidin aset/
jotca Jumalan huones olit.

23:10 Ja asetti caiken Canssan idzecungin
asen käteen/ oikiast louckast nijn wasembaan
louckaseen/ Altarita ja huonetta wastaan
Cuningasta ymbärins.

23:11 Ja he toit Cuningan pojan edes/ panit

Cruunun hänen päähäns/ ja todistuxen/ ja teit
Cuningaxi. Ja Jojada woiteli hänen poikinens/
ja sanoi: menestykön Cuningas.

23:12 COsca Athalia cuuli Canssan änen/ jotca
juoxit ylistäden Cuningast/ nijn hän meni
Canssan tygö HERran huoneseen.

23:13 Ja hän näki/ ja cadzo/ Cuningas seiso
hänen siasans läpikäytäväns/ ja yllimmäiset/ ja
Basunat Cuningan ymbärins/ ja caicki maan
Canssa oli iloinen/ ja puhalsi Basunoihin/ ja
weisajat caickinaisten candeleitte cansa/
taitawat kijttämän. Silloin rewäis Athalia
waattens/ ja sanoi: capina/ capina.

23:14 Mutta Jojada Pappi meni
sadanpäämiesten cansa ulos/ ja sanoi heille:
taluttacat händä ulos huonesta pihan läpidze/
joca händä seura/ se pitä miecalla
tapettaman: sillä Pappi oli käskyn andanut/
ettei händä pitänyt HERran huones
tapettaman.

23:15 Ja he panit kätens hänen päällens/ ja
cosca hän tuli hewoisportin läpikäytävään/
joca oli Cuningan huonen tykönä/ tapoit he
hänen siellä.

23:16 JA Jojada teki lijton hänen/ caiken
Canssan ja Cuningan waihella/ että he olisit
HERran Canssa.

23:17 Silloin meni caicki Canssa Baalin
huoneseen/ ja cukistit sen/ ja särjit hänen
Altarins ja cuwans/ ja tapoit Mathanin Baalin
Papin Altarin edes.

23:18 Ja Jojada asetti wiran HERran
huoneseen Pappin ja Lewitain keskenä/ jotca
Dawid oli asettanut HERran huoneseen
tekemän polttouhria HERralle/ nijncuin
kirjoitettu on Mosexen Lais/ ilolla ja weisulla
cuin Dawid tehnyt oli.

23:19 Ja asetti portin wartiat HERran huonen
eteen/ ettei mitän saastaisutta tullut
yhdengän cappalen päälle.

23:20 Ja hän otti sadanpäämiehet/ ja
woimalliset/ ja Canssan hallidziat/ ja caiken
maan Canssan/ ja toit Cuningan HERran

Toinen Chrönikän Kirja

huonest/ ja weit ylimmäisen portin läpidze Cuningan huoneseen/ ja annoit Cuningan istua Cuningan istuimelle. Ja caicki maan Canssa oli iloinen/ ja Caupungi oli lewos/ mutta Athalia tapettin miecalla.

Vers.1. Rohwais Jojada idzens) Cadzo 4. Reg. 11:4. V. 11. Panit Cruunun hänen päähäns/ ja todistuxen) Cruunu tiettäwäxi teke jumalisen Cuningan olewan Jumalan warjeluxen alla: todistuxen/ se on/ Lakikirjan/ että heidän pitä pitämän ja wastaman sen opin kuin sijnä on/ ja pitämän oikeuden woimas. v. 17. Särjyt hänen) Cadzo Num. 33:52. v. eod. Tapoit Mathanin) Cadzo Deut. 13:5.

XXIV. Lucu .

JOas hallidze 40. ajastaica hywin/ nijncauwan kuin Jojada elä/ v. 1. parannutta caicki särjetyt HERran huones/ v. 4. hän wietellän epäjumalan palweluxeen Jojadan cuoleman jälken Försteildäns/ v. 15. Sacharia Jojadan poica neuwo händä parannuxeen/ v. 19. joca kiwitetän/ v. 21. HERra anda Syrialaiset tulla häwittämän Judat ja Jerusalemit/ ja rangaiseman Joast/ v. 23. joca tapetan palwelioildans/ v. 25.

24:1 JOas oli seidzemen ajastaicainen tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi neljäkymmendä ajastaica Jerusalemis/ ja hänen äitins nimi oli Zibia BerSebast.
24:2 Ja Joas teki mitä HERralle kelwollinen oli/ nijncauwan kuin Pappi Jojada eli.
24:3 Ja Jojada andoi hänelle caxi emändätä/ ja hän sijtti poikia ja tyttäritä.
24:4 Siitte aicoi Joas udista HERran huonetta.
24:5 Ja cocois Papit ja Lewitat/ ja sanoi heille: mengät Judan Caupungeihin ja cootcat raha caikelda Israelildä wuosi wuodelda teidän Jumalan huonen parannuxexi. Ja kijruttacat teitän tekemän sitä/ mutta Lewitat ei

kijruttanet heitäns.

24:6 Silloin cudzui Cuningas Jojadan sen ylimmäisen/ ja sanoi hänelle: mixes ota waari Lewitaist/ Tuom an wero Judast ja Jerusalemist/ jonga Moses HERran palwelia pani päälle/ kuin piti Israelist coottaman todistuxen majaxi?

24:7 Sillä se jumalatoim Athalia on poikinens särkenyt Jumalan huonen ja caiken HERran huoneseen pyhitetyt/ olit he tehnet Baalille.

24:8 Nijn Cuningas käski tehdä Arcun/ jonga he panit HERran huonen läpikäytävän ulcoiselle puolelle.

24:9 Ja he cuulutit Judas ja Jerusalemis tuoman HERralle wero/ jonga Jumalan palwelia Moses oli pannut Israelin päälle corwes.

24:10 Silloin iloidzit caicki ylimmäiset ja caicki Canssa/ toit ja panit Arckuun/ siihenasti että se tuli täyten.

24:11 Ja kuin aica tuli että Arcku cannettiin edes Lewitailda Cuningan käskyn jälkeen (ja he näit sijnä olewan paljo raha) tuli Cuningan kirjoittaja/ ja se joca ylimmäiseldä Papilda uscottu oli/ tyhjäksi Arcun/ ja cannoi sen jälkens siallens. Näin he teit jocapäiwä siihenasti että he cocoisit paljo raha.

24:12 Ja Cuningas ja Jojada annoit ne HERran huonen teettäille/ ne palckaisit kiwenhackaita ja rakendaita/ udistaman HERran huonetta/ rauta ja waskiseppiä/ parandaman HERran huonetta.

24:13 Ja työmiehet teit työtä/ nijn että työn parannus menestyi heidän kättens cautta/ ja he sait Jumalan huonen coconans walmixi ja hywin raketuxi.

24:14 Ja cosca he sen olit päättänet/ weit he lijan rahan Cuningan ja Jojadan eteen/ sijtä tehtin astioita HERran huoneseen/ astioita palweluxeen ja polttouhrijn/ lusicoita/ culda ja hopiaastioita. Ja uhraisit polttouhria HERran huonen tykönä caikis paicoid nijncauwan kuin Jojada eli.

Toinen Chrönikän Kirja

24:15 JA Jojada tuli vanhaxi ja ijällisexi/ ja cuoli/ ja hän oli sadan ja colmenkymmenen ajastaicainen cuollesans.

24:16 Ja he hautaisit hänen Dawidin Caupungijn Cuningasten secan/ sillä hän oli tehnyt hywin/ Israelin Jumalan/ ja hänen huonens cohtan.

24:17 JA Jojadan cuoleman jälkeen tulit Judan ylimmäiset/ ja rucoilit Cuningast. Nijn Cuningas cuuli heitä.

24:18 Ja he hyljäisit HERran heidän Isäins Jumalan huonen/ ja palwelit medzistöitä ja epäjumali. Nijn tuli wiha Judan ja Jerusalemin päälle tämän heidän syndins tähden.

24:19 Ja hän lähetti heille Prophetat palauttaman heitä HERran tygö/ ja he todistit heille/ mutta ei he totellet.

24:20 JA Jumalan hengi puetti Zacharian Jojadan Papin pojan/ hän astui Canssan eteen/ ja sanoi heille: näitä sano Jumala: mixi te ricotte HERran käskyn/ ei se pidä teille menestymän: Sillä te oletta hyljännet HERran/ nijn hylkä hän jällens teidän.

24:21 Mutta he teit lijton händä wastan/ ja kiwitit hänen cuoliaxi Cuningan käskyn jälkeen/ HERran huonen cartanolla.

24:22 Ja Cuningas Joas ei ajatellut sitä laupiuutta/ jonga Jojada hänen Isäns hänelle tehnyt olit/ mutta tappoi hänen poicans. Ja hän sanoi cuollesans: HERra näke ja edzi.

24:23 JA cuin ajastaica oli culunut/ tuli Syrian sotajoucko Judaan ja Jerusalemijn/ ja surmaisit caicki ylimmäiset Canssan seast/ ja lähetit caiken saalins Damascun Cuningalle.

24:24 Waicka Syrian sotajoucko tuli wäällä/ cuitengin andoi HERra sangen suuren joucon heidän käsijns/ että he HERran heidän Isäins Jumalan hyljännet olit. Ja nijn he myös rangaisit Joaxen.

24:25 Ja cuin he läxit hänen tyköäns/ jätit he hänen suureen sairauteen. Ja hänen palwelians teit lijton händä wastan/ Jojadan Papin lasten weren tähden/ ja tapoit hänen

omalla wuotellans/ ja hän cuoli/ ja haudattin Dawidin Caupungijn/ mutta ei Cuningasten hautain secan.

24:26 Ne jotca lijton olit tehnet händä wastan/ olit nämät: Sabad Simeathin Ammonitin poica/ ja Josabad Simrithin Moabitin poica.

24:27 Mutta hänen poicans ja hänen alans coottuiden lucu/ ja Jumalan huonen rakennus/ cadzo/ ne owat kirjoitetut Cuningasten kirjain Historias. Ja hänen poicans Amazia tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers.2. Nijncauwan cuin Pappi Jojada eli) Cadzo/ 4. Reg. 12:2. v. 16. Tehnyt hywin Jumalan/ etc.) Nimittäin/ että hän oli häwittänyt epäjumalan palweluxen/ joca oli asetettu Jumalan häwäistyxexi/ ja asettanut oikian Jumalan palweluxen.

XXV. Lucu .

AMazia hallidze 29. ajastaica/ v. 1. anda tappa Isäns tappajat/ v. 3. coco sotajoucon/ v. 5. woitta Edomerit/ v. 11. palwele heidän jumalitans/ v. 14. HERra neuwo händä Prophetan cautta parannuxeen/ waan ei hän tottele/ v. 15. hän haasta Israelin Cuningan cansans sotaan/ joca hänen woitta/ otta fangixi ja ryöstä Jerusalemin/ v. 17. Amazia tapetan palwelioildans/ v. 17.

25:1 AMazia oli wijsi ajastaica colmattakymmendä wanha/ tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi yhdexäncolmattakymmendä ajastaica Jerusalemis/ hänen äitins nimi oli Joada Jerusalemist.

25:2 Ja hän teki mitä HERralle oli otollinen/ waan ei täydest sydämest.

25:3 Cosca hänen waldacundans wahwistettin/ tappoi hän hänen palwelians/ jotca tapoit Cuningan hänen Isäns.

Toinen Chrönikän Kirja

25:4 Mutta heidän lapsians ei hän tappanut: sillä näin on kirjoitettu Mosexen Lakiraamatus/ josa HERra kiellä/ sanoden: ei tule Isäin cuolla lasten edest/ eikä lasten Isäin edest/ mutta jocaidzen pitä cuoleman oman syndins tähden.

25:5 JA Amasia cocois Judan/ ja asetti heidän Isäins huonen jälkeen/ tuhannen ja sadan päämiesten jälkeen coco Judas ja BenJaminis/ ja luki cahdenkymmenen wuotiset/ ja sitä wanhemmat/ ja löysi heitä colme sata tuhatta walittua/ jotca olit kelwolliset sotaan candaman keihästä ja kilpiä.

25:6 Hän palckkais myös Israelist sata tuhatta wahwa sotamiestä/ sadalla leiwiskällä hopiata.

25:7 MUtta silloin tuli Jumalan mies hänen tygöns/ ja sanoi: Cuningas/ älä salli Israelin sotajoucon tulla cansas: sillä ei HERra ole Israelin cansa/ eikä caickein Ephraimin lasten cansa.

25:8 Sillä jos sinä tulet osottaman sinun rohkeuttas sodas/ nijn Jumala anda sinun caatua wihamiestes eteen: sillä Jumalalla on woima autta ja langetta.

25:9 Amazia sanoi Jumalan miehelle: mitästä nijden sadan leiwiskän cansa tehdän/ jotca minä Israelin sotamiehille annoin? Jumalan mies sanoi: HERralla on wielä enä/ jota hän sinulle anda.

25:10 Silloin eroitti Amazia ne sotamiehet tyköäns/ jotca Ephraimist olit hänen cansans tullet/ menemän siallens. Nijn he närkästyit sangen suurest Judan päälle/ ja menit cotians wihoisans.

25:11 Ja Amazia tuli rohkiaksi ja johdatti Canssans ulos/ ja meni suolalaxoon/ ja löi siellä Seirin lapsist kymmenen tuhatta.

25:12 Ja Judan lapset fangidzit heistä eläwäldä kymmenen tuhatta/ ja weit callion cuckoldalle/ ja sysäisit heidän maahan caicki lijwaxi.

25:13 Mutta sotamiehet jotca Amazia oli andanut mennä tacaperin/ nijn ettei ne hänen

wäkens cansa mennet sotaan/ hajotit idzens Judan Caupungeihin Samariast BethHoronijn/ ja löit heistä colme tuhatta/ ja otit paljo saalista.

25:14 JA cosca Amazia palais Edomerein tapost/ toi hän myötäns Seirin lasten epäjumalat/ ja asetti hänellens jumalixi/ cumarsi nijden edes/ ja teki heille suidzutusta.

25:15 Nijn HERran wiha julmistui Amazian päälle/ ja lähetti Prophetan hänen tygöns/ joca sanoi: mixis edzit sen Canssan jumalita/ jotca Canssans ei taitanet autta sinun käsistäs?

25:16 Ja cosca hän puhui hänen cansans/ sanoi hän hänelle: oletcos asetettu Cuningan neuwonandajaxi? lacka/ mixis tahdot anda sinuas lyödä? Nijn Propheta lackais/ ja sanoi: minä ymmärrän että Jumala on aicoinut sinua turmella/ ettäs sen tehnyt olet/ ja et totellut minun neuwoani.

25:17 JA Amazia Judan Cuningas piti neuwo/ ja lähetti Joaxen/ Joahaxen pojan/ Jehun Israelin Cuningan pojan tygö/ ja käski sanoa hänelle: tule/ cadzelcam toinen toistam.

25:18 Mutta Joas Israelin Cuningas lähetti Amazian Judan Cuningan tygö/ ja käski sanoa hänelle: orjantappurapensas Libanonis/ lähetti Cedripuun tygö Libanonis/ ja andoi sanoa hänelle: anna tyttäres minun pojalleni emännäxi/ mutta pedot Libanonis juoxit orjantappurapensas ylidze/ ja tallaisit sen.

25:19 Sinä luulet/ cadzo/ minä olen lyönyt Edomerit/ sijtä sinun sydämes paisu/ ja sinä kerscat idziäs: pysy cotona/ mixis edzit wahingotas/ langettaxes Judan Canssa?

25:20 MUtta ei Amazia totellut/ sillä se tapahtui Jumalalda: sillä heidän piti annettaman heidän käsijns: sillä he olit edzinet Edomerein jumalita.

25:21 Nijn Joas Israelin Cuningas meni/ ja he cadzelit toinen toistans/ hän ja Amazia Judan Cuningas BethSemexes/ joca on Judas.

25:22 Mutta Juda lyötin Israelildä/ ja cukiin

Toinen Chrönikän Kirja

pakeni majoins.

25:23 Ja Joas Israelin Cuningas käsitti Amazian Judan Cuningan Joaxen pojan Joahaxen pojan BethSemexes/ ja wei Jerusalemijn/ ja särki Jerusalemiin muurin Ephraimin portist culmaporttijn/ neljä sata kynärätä.

25:24 Ja hän otti caiken cullan ja hopian/ ja caicki astiat jotca käsillä olit Jumalan huones ObedEdomin tykönä/ ja Cuningan huonen tawarois/ ja otti lapset cansans pandixi Samariaan.

25:25 Ja Amazia Joaxen poica Judan Cuningas eli Joaxen Joahaxen pojan Israelin Cuningan cuoleman jälken/ wijsitoistakymmendä ajastaica.

25:26 Mitä enä Amaziast sanomist on sekä ensimäisist että wijmeisist/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan ja Israelin Cuningasten kirjas.

25:27 Ja sijtä ajasta jona Amazia luopui HERrast/ teit he händä wastan lijton Jerusalemis. Mutta hän pakeni Lachixeen. Nijn lähetit he hänen jälkens Lachixeen/ ja tapoit hänen siellä.

25:28 Ja he weit hänen hewoisilla/ ja hautaisit hänen Isäins tygö Judan Caupungijn.

Vers.7. älä salli Israelin sotajoucon tulla cansas) se on nähtävä/ mitä se hyödyttä cosca epäjumalan palweliat/ jumalattomat ja wääräst uscost/ sotaan awuxi palcatan/ ja ei HErraan luoteta/ eikä wähän jumalisten jouckoon tydytä. v. 16. Cuningan neuwon andajaxi) Cadzo mingä wastauxen se saa/ joca jumalattomita ja woimallisia parannukseen neuwo. v. 20. Se tapahtui Jumalalda) Ei nijn että se oli ijancaickisest päätetty/ ja ettei se tainnut millän muoto toisin tapahtua/ waan että hän sen hänen epäjumalan palweluxellans ansainnut oli/ cuin texti selkiäst osotta/ että hän sen olis kyllä tainnut jättä tekemät.

XXVI. Lucu .

USia hallidze 52. ajastaica jumalisest/ nijncauwan cuin Zacharia elä/ ja menesty/ v. 1. soti ja woitta Philisterit ja muut maacunnat/ v. 6. hänen sotawäkens on 307700. miestä/ v. 11. suidzuttaisans lyödän hän spitalilla/ v. 19. Jotham hänen poicans hallidze hänen eläisäns/ v. 21.

26:1 MUtta coco Judan Canssa otit Usian/ joca oli cuudentoistakymmenen ajastaicainen/ ja asetit hänen Cuningaxi hänen Isäns Amazian siaan.

26:2 Hän rakensi Elothin ja saatti sen jällens Judalle/ sijttecuin Cuningas oli nuckunut Isäins cansa.

26:3 Cuudentoistakymmenen wuotinen oli Usia tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi caxi ajastaica cuudettakymmendä Jerusalemis. Mutta hänen äitins nimi oli Jechalia Jerusalemist.

26:4 Ja hän teki mitä otollinen oli HERran edes/ caiketi nijncuin hänen Isäns Amazia oli tehnyt.

26:5 Ja hän edzei Jumalata/ nijncauwan cuin Zacharia eli/ se opettaja Jumalan nägyisä. Ja nijncauwan cuin hän edzei HERRa/ andoi Jumala hänen menestyä.

26:6 Sillä hän läxi ja sodei Philisterejä wastan/ ja cukisti Gathin muurin/ ja Jabnen muurin/ ja Asdodin muurin/ ja rakensi Caupungeita Asdodin ymbärille/ ja Philisterein keskelle:

26:7 Sillä Jumala autti händä Philisterejä/ Arabeita/ GurBaalin asuwita ja Meunitereitä wastan.

26:8 Ja Ammoniterit annoit Usialle lahjoja/ ja hän tuli cuuluisaxi haman sijhen saacka/ josta Egyptijn mennän: sillä hän tuli aina wäkewemmäxi.

26:9 Ja Usia rakensi tornit Jerusalemis culmaportin ja laxoportin päälle/ ja muihin culmijn/ ja wahwisti nijtä.

Toinen Chronikän Kirja

26:10 Hän rakensi myös torneja corpeen/ ja caiwoi monda caiwo: sillä hänellä oli paljo carja laxois ja tasaisella kedolla. Ja peldo ja wijnamäkimiä wuorilla/ ja Carmelis: sillä hän racasti peldoja.

26:11 USialla oli myös sotajoucko/ jotca sotaan menit/ sen lugun jälkeen/ cuin he olit luetut Jejelin kirjoittajan ja Maesejan wircamiehen kätten cautta/ Hananian käden ala/ joca oli Cuningan päämies.

26:12 Ja ylimmäisten Isäin lucu wäkewistä sotamiehistä/ oli caxi tuhatta ja cuusi sata.

26:13 Ja heidän allans sotajoucko/ colme sata ja seidzemen tuhatta/ ja wijsi sata wäkewätä sotamiestä/ jotca piti Cuningast auttaman wihamiehiä wastan.

26:14 Ja Usia walmisti coco sotajoucolle kilpiä ja keihäitä/ rautalackeja ja pantzareita/ joudzia ja lingoja kiwiä lasketta.

26:15 Hän teki myös Jerusalemis taitawita töitä/ jotca piti oleman tornein päällä/ ja culmain päällä/ joista piti ammuttaman nuolilla ja suurilla kiwillä/ ja hänen sanomans cuului sangen lewiälle: sillä hän tuli erinomattain autetuxi/ siihenasti että hän wäkewäxi tuli.

26:16 COsca hän oli wäkewäxi tullut/ paisui hänen sydämens omaksi cadotuxexens/ ja teki HERra hänen Jumalatans wastan/ ja meni HERran Templijn suidzuttaman pyhän sawun Altarille.

26:17 Ja Azaria Pappi meni hänen peräsäns/ ja cahdexankymmendä HERran Pappia/ wäkewitä miehiä.

26:18 Ja seisoi Cuningas Usiat wastan/ ja sanoit hänelle: Usia/ ei sinun sowi suidzutta HERralle/ waan Pappein Aaronin poicain/ jotca owat pyhitetyt suidzuttaman/ mene ulos Pyhäst/ sinä olet wäärin tehnyt/ ei se tule sinulle cunniaksi HERran Jumalan edes.

26:19 Mutta Usia wihastui/ ja piti kädesäns pyhän sawun astian suidzuttaxens. Waan cosca hän wihastui Papeja wastan/ käwi

spitali hänen odzastans ulos HERran huones/ pyhän sawun Altarin edes.

26:20 Silloin cadzoi ylimmäinen Pappi Azaria hänen puoleens/ ja caicki muut Papit/ ja cadzo/ hän oli spitalinen hänen odzasans. Ja he sysäisit hänen siellä kijrust ulos/ ja hänen täydyi myös idze lähte: sillä hän oli HERralda rangaistu.

26:21 Ja nijn oli Usia Cuningas spitalinen haman cuolemans asti/ ja asui erinäises huones spitalisna/ sillä hän oli eroitettu HERran huonest. Mutta Jotham hänen poicans hallidzi Cuningalisen huonen/ ja duomidzi Canssoja maalla.

26:22 Mitä enä Usian menoist sanomist on/ sekä ensimmäisist että wijmeisist/ on Propheta Esaia Amoxen poica kirjoittanut.

26:23 Ja Usia nuckui Isäins cansa/ ja he hautaisit hänen Isäins cansa Cuningasten hautapeldoon. Sillä he sanoit: hän on spitalinen. Ja Jotham hänen poicans tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers.5. Jumalan nägyisä) Se on Prophetis/ nijncuin hän tahdois sanoa: hän oli oppenut/ Mosexes/ Prophetais/ Samuelis/ Dawidis ja muisa. v. eodem . Nijncauwan cuin Zacharia eli) Näitä sanoja ja coco tätä lucu/ edellisen 24. cansa/ ei pidä Cuningan ja Förstin uneljast/ waan ahkerast lukeman ja ajatteleman/ nijn hän sijtä näke nijncuin Almanachast eli ilmakirjast/ cuinga cauwan hänen hywin käy hallituxesans/ ja cosca hänen pahoin rupe käymän/ nijn ettei hän muuta thema nativitatis eli ennustusta tarwidze. Cadzo 4. Reg. 12:2.

XXVII. Lucu .

JOtham tule Cuningaxi/ hallidze 16. ajastaica/ ja teke mitä HERralle otollinen on/ v. 1. rakenda paljo/ v. 3. soti Ammonin lapsia wastan/ ja teke heidän werollisixi/ v. 5. cuole/

Toinen Chrönikän Kirja

ja hänen poicans Ahas tule Cuningaxi/ v. 9.

27:1 JOtham oli wijden ajastaicainen colmattakymmendä tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi cuusitoistakymmendä ajastaica Jerusalemis/ hänen äitins nimi oli Jerusa Zadochin tytär.

27:2 Ja hän teki mitä HERralle oli kelwollinen/ nijncuin hänen Isäns Usiakin tehnyt oli/ paidzi sitä/ ettei hän käynyt HERran Templis/ ja Canssa käytti wielä idzens pahoin.

27:3 Hän rakensi sen corkian portin HERran huoneseen/ ja Ophelin muuri hän paljon rakensi.

27:4 Ja hän rakensi Caupungit Judan wuorelle/ ja medzijn rakensi hän linnat ja tornit.

27:5 JA hän sodei Ammonin lasten Cuningan cansa/ ja woitti heidän/ nijn että Ammonin lapset annoit sinä vuonna hänelle sata leiwiskätä hopiata/ kymmenen tuhatta punda nisuja/ ja kymmenen tuhatta punda ohria. Nijn palio annoit myös Ammonin lapset hänelle toisna ja colmandena vuonna.

27:6 Näin tuli Jotham woimallisexi: sillä hän toimitti tiens oikein HERran hänen Jumalans edes.

27:7 Mitä enä Jothamist sanomist on/ ja caikist hänen sodistans ja töistäns/ cadzo/ ne owat kirjoitetut Israelin ja Judan Cuningasten kirjas.

27:8 Wijdencolmattakymmenen wuoden wanha oli hän tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi cuusitoistakymmendä vuotta Jerusalemis.

27:9 Ja Jotham nuckui hänen Isäins cansa/ ja he hautaisit hänen Dawidin Caupungijn. Ja hänen poicans Ahas tuli Cuningaxi hänen siaans.

XXVIII. Lucu .

AHas hallidze 16. ajastaica/ ja waelda Israelin Cuningasten teillä/ pacanoiden cauhistuxes/

v. 1. HERra anda hänen Syrialaisten käsijn/ ja he waewawat Judat/ v. 5. Ja Israelin käsijn/ jotca lyöwät yhtenä päiwänä 12000. ottawat fangixi 200000. v. 6. ja Obedin Prophetan neuwost waatettawat he fangitut ja wiewät cotians/ v. 15. Ahas edzi apua Assurin Cuningalda/ v. 16. Edomerejä ja Philisterejä wasthan/ v. 27. Thiglath Assurin Cuningas pijrittä hänen/ jolla hän suuret lahjat anda/ v. 20. Ahas uhra epäjumalille ja lukidze HERran huonen/ v. 22. cuolemans asti/ v. 27.

28:1 AHas oli cahdenkymmenen ajastaicainen tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi cuusitoistakymmendä ajastaica Jerusalemis/ ja ei tehnyt mitä HERralle kelwollinen oli/ nijncuin hänen Isäns Dawid.

28:2 Waan hän waelsi Israelin Cuningasten teillä/ ja teki Baalille waletuita cuwia.

28:3 Ja suidzutti Hinnomin poicain laxos/ ja poltti poicans tulella pacanain cauhistuxen jälken/ jotca HERra Israelin lasten edest oli ajanut pois.

28:4 Ja hän uhrais ja suidzutti corkeuxilla ja cuckuloilla/ ja caickein wiherjäisten puiden alla.

28:5 SEntähden andoi HERra hänen Jumalans/ hänen Syrian Cuningan käsijn/ nijn että he löit hänen/ ja weit heistä suuren joucon fangixi Damascuun. Hän annettin myös Israelin Cuningan käsijn/ joca heistä sangen paljo tappoi.

28:6 Sillä Pekah Remalian poica löi Judast sata ja caxikymmendä tuhatta yhtenä päiwänä/ jotca caicki wäkwät miehet olit/ että he hyljäisit HERran heidän Isäins Jumalan.

28:7 Ja Sichri se Ephraimin wäkwä/ tappoi Cuningan pojan Maesejan/ ja Asrikamin Cuningan huonen Förstin/ ja Elkanan/ joca Cuningasta lähimmäinen oli.

28:8 Ja Israelin lapset weit fangina heidän weljistäns/ caxi sata tuhatta waimoa/ poikia ja tyttäritä/ ja ryöstit heildä paljon saalist/ jonga

Toinen Chrönikän Kirja

he weit Samariaan.

28:9 JA siellä oli yxi HERran Propheta/ joca cudzuttin Obed/ hän läxi sitä jouckoa wastan/ cuin Samariaan tuli/ ja sanoi heille: cadzo/ että HERra teidän Isäin Jumala on wihastunut Judan päälle/ ja on andanut teidän käsijn/ mutta te oletta hirmuisest heitä tappanet/ nijn että se taiwaseen cuulu.

28:10 Nijn te luuletta polkewan teidän alan Judan lapset ja Jerusalemin/ teidän palwelioixen ja pijcoixen: Eikö teisä wica ole HERra teidän Jumalatan wastan?

28:11 Nijn cuulcat minua/ ja wiekät ne fangit sinne jällens/ jotca te toitta teidän weljistäns: sillä HERRAN wiha julmistui teidän päällen.

28:12 Silloin nousit muutamat Ephraimin lasten ylimmäisist/ Asaria Johanan poica/ Berechia Mesillemothin poica/ Jehiskia Sallumin poica/ ja Amazia Hadlain poica/ nijtä wastan/ jotca sodasta tulit:

28:13 Ja sanoit heille: ei teidän pidä nijtä fangeja tuoman tänne/ sillä et te muuta saata cuin wica meidän '70äällem HERran edes/ lisätäxen meidän syndejam ja ricoxitam/ täsä on endiseldäkin paljo ricosta/ ja wiha julmistu Israelin päälle.

28:14 Silloin sotawäki päästi fangit wallallens/ ja asetti saalin ylimmäisten ja caiken Canssan eteen.

28:15 Silloin nousit ne miehet/ jotca nimeldäns nimitetyt olit/ ja otit fangit ja caicki cuin heidän seasans alasti olit/ ja waatetit sijtä saalista. Ja cuin he heidän olit waatettanet/ kengitit he heidän/ ja annoit heille ruoca ja juoma/ ja woitelit heitä/ ja weit caicki ne Asein päällä cuin heicoimmat olit/ ja saatit heidän Jerihon palmucaupungijn weljeins tygö/ ja palaisit sijtte Samariaan.

28:16 Silloin lähetti Cuningas Ahas Assurin Cuningasten tygö/ että ne olisit auttanet händä:

28:17 Sillä Edomerit tulit wielä/ ja löit Judan ja muutamita weit pois.

28:18 Ja Philisterit hajotit idzens caickijn ketocaupungeihin/ etelän puolelle Judat/ ja woitit BethSemexen/ Ajalonin/ Gederothin ja Sochonin kylinens/ ja Timnan kylinens/ ja Gimson kylinens/ ja asuit siellä.

28:19 Sillä HERra waewais Judat Ahaxen Israelin Cuningan tähden/ että hän oli wietelleyt Judan/ ja teki wäärin HERra wastan.

28:20 Ja händä wastan tuli Tiglath Pilnesser Assurin Cuningas/ joca pijritti hänen/ ja ei händä mitän wahwistanut.

28:21 Sillä Ahas otti yhden osan HERran huonest/ Cuningan ja ylimmäisten huonest/ jotca hän andoi Assurin Cuningalle/ waan ei se händä mitän auttanut.

28:22 Silloin teki Cuningas Ahas wielä enemmän wäärin HERra wastan hänen tuscasans.

28:23 Ja uhrais Damascun epäjumalille/ jotca olit lyönet händä/ ja sanoi: Syrian Cuningan jumalat autit heitä/ sentähden minä uhran heille/ että he myös minua autaisit: mutta he olit hänelle ja caikelle Israelille langemisexi.

28:24 Ja Ahas cocois astiat Jumalan huonest/ ja särki Jumalan huonen astiat/ ja sulki HERran huonen owet/ ja teki idzellens Altareita joca nurckan Jerusalemis.

28:25 Ja myös caikis Judan Caupungeis teki hän corkeuxet siellä ja täällä/ suidzuttaxens wieraille jumalille/ ja wihoitti HERran heidän Isäins Jumalan.

28:26 Mitä enä hänest on sanomist/ ja caikist hänen teistäns/ ensimäisist ja wijmeisist/ cadzo/ se on kirjoitettu Judan ja Israelin Cuningasten kirjas.

28:27 Ja Ahas nuckui Isäins cansa/ ja he hautaisit hänen Jerusalemin Caupungijn: mutta ei he pannet händä Israelin Cuningasten secaa. Ja hänen poicans Jehiskia tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers.3. Hinnomin poicain laxos) Täsä laxos on paljon epäjumalan palweluxia pidetty/

Toinen Chrönikän Kirja

sentähden owat jälkentulewaiset Judalaiset cudzUNET Helwetin sillä nimellä: Gehenna/ erinomaisest että he owat heidän lapsens sijnä polttanet/ Infr. cap. 33:16. v. 19. Wietellyt) Tämä wietteleminen eli paljastaminen oli/ ettei Canssa elänyt Jumalan sanan jälkeen/ waan wapast/ heidän oman mielens jälkeen/ heidän jumalan palweluxesans. Sentähden on Exod. 32:25. tulkittu/ Aaron wietтели eli teki Canssan wapaxi/ joca täsä cudzutan paljastamisexi. Cadzo ennen nimitettyä paicka/ Exod. etc.

XXIX. Lucu .

Jehiskia tule Cuningaxi/ hallidze 29. ajastaica/ ja teke mitä HERralle otollinen on/ v. 1. awaja HERran huonen/ v. 3. käske Pappain puhdistaidzens ja HERran huonen/ v. 12. anda uhrata/ v. 20. pane Lewitat weisaman ja soittaman caickinaisilla candeileilla/ v. 25. Cuningas rucoile ja käske heidän myös kijttä HERra Dawidin Psalmeilla/ etc. v. 29. käske seuracunnan uhrata/ v. 31. jotca nijn paljo uhrawat/ ettei Papit ilman Lewitain awuta woi corjata/ v. 34.

29:1 Jehischia oli wijdencolmattakymmendä ajastaicainen tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi yhdexän colmattakymmendä ajastaica Jerusalemis: hänen äitins nimi oli Abia Sacharian tytär.

29:2 Ja hän teki mitä HERralle oli otollinen/ nijncuin hänen Isänskin Dawid.

29:3 Hän awais HERran huonen owet ensimäisnä waldacundans Cuucautena ensimäisnä vuonna/ ja wahwisti ne.

29:4 Ja saatti Papit ja Lewitat sinne/ ja cocois heidän idäiselle catulle.

29:5 JA sanoi heille: cuulcat minua Lewitat/ pyhittäkät nyt teitän/ pyhittäkät HERran teidän Isäin Jumalan huone/ ja caicki saastaisus candacat pois Pyhästä:

29:6 Sillä meidän Isäm owat mennet wäärin/ ja tehnet sitä cuin HERran meidän Jumalam edes kelpamatoim on/ ja owat hyljännet hänen: sillä he owat caswons kääändänet pois HERran majast ja kääändänet selkäns sen puoleen.

29:7 Ja owat sulkenet esihuonen owet/ ja sammuttanet lamput/ ja ei suidzuttanet suidzutust/ eikä uhrannet polttouhria Israelin Jumalalle Pyhä.

29:8 Sijtä on HERran wiha Judan ja Jerusalemiin päälle tullut/ ja hän on andanut heidän hämmästyxexi ja häwityxexi/ nijn että heitä filistellän/ nijncuin te näettä.

29:9 Sillä/ cadzo/ sentähden owat meidän Isäm langennet miecan cautta/ meidän poicam/ tyttärem ja emändäm owat wiedyt pois.

29:10 Nyt olen minä aicoimut tehdä HERran Israelin Jumalan cansa lijton/ että hän wihans hirmusuden käännäis meidän päädäm pois.

29:11 Nyt minun poicani älkät siecailco: sillä HERra on teidän walinnut seisoman hänen edesäns palweluxes/ ja oleman hänen palwelians ja suidzuttaman.

29:12 Niin nousit Lewitat/ Mahat Amasain poica/ ja Joel Asarian poica/ Kahatitherein lapsist. Ja Merarin lapsist/ Kis Abdin poica/ ja Azaria Jahaleleelin poica. Gersoniterein lapsist Joah Simman poica/ ja Eden Joahn poica.

29:13 Ja Elizaphanin lapsist/ Simri ja Jejel. Assaphin lapsist/ Zacharia ja Mathania.

29:14 Hemanin lapsist/ Jehiel ja Semei. Jedithunin lapsist/ Semaja ja Usiel.

29:15 Ja cocoisit heidän weljens ja pyhitit idzens/ ja menit Cuningan käskyst HERran sanan jälkeen puhdistaman HERran huonetta.

29:16 Ja Papit menit HERran huoneseen puhdistaman sitä/ ja percaisit caiken saastaisuden/ jonga he löysit HERran Templist/ ja cannoit cartanolle lähes HERran huonetta: ja Lewitat otit sen ja cannoit Kidronin ojaan.

Toinen Chronikän Kirja

29:17 Ensimmäisnä päivänä ensimmäisestä Cuusta rupeisit he pyhittämän heitäns/ ja cahdexandena päivänä sijtä Cuusta/ menit he HERran esihuoneeseen/ ja pyhitit HERran huonetta cahdexan päivä/ ja päätit sen cuudendenatoistakymmendenä päivänä ensimeisellä Cuulla.

29:18 JA he menit Cuningas Jehiskian tygö/ ja sanoit: me olemma puhdistanet caiken HERran huonen ja polttouhrin Altarin/ ja caicki sen astiat.

29:19 Caicki myös ne astiat jotca Cuningas Ahas oli hyljännyt Cuningasna ollesans/ cosca hän wäärin teki/ ne olemma me walmistanet ja pyhittänet/ cadzo/ ne owat HERran Altarin edes.

29:20 Nijn Cuningas Jehiskia nousi warhain amulla/ cocois Caupungin ylimmäiset ja meni HERran huoneeseen.

29:21 Ja toit seidzemen härkä/ ja seidzemen oinasta/ ja seidzemen caridzata/ ja seidzemen caurista syndiuhrixi waldacunnan edestä/ Pyhän edestä ja Judan edestä. Ja hän sanoi Papeille Aaronin lapsille/ että he uhrasit ne HErran Altarille.

29:22 Nijn he teurastit härjät/ waan Papit otit weren ja prijscotit Altarille/ ja he taas teurastit oinat/ ja prijscotit weren Altarille/ ja teurastit caridzat/ ja prijscotit weren Altarille.

29:23 Ja toit caurit syndiuhrixi Cuningan ja seuracunnan eteen/ ja he panit kätens nijden päälle.

29:24 Ja Papit teurastit ne/ ja prijscotit weren Altarille/ sowittaman caicke Israeli: sillä Cuningas oli heidän käskenyt uhrata polttouhrin ja syndiuhrin caiken Israelin edestä.

29:25 Ja hän asetti Lewitat HERran huoneeseen/ Cymbalein/ Psaltarein ja harpuin cansa/ nijncuin Dawid käskenyt oli/ ja Gad Cuningan Näkiä/ ja Nathan Propheta: sillä se oli HERran käsky hänen Prophetains cautta.

29:26 Ja Lewitat seisoit Dawidin harpuin

cansa/ ja Papit Basunain cansa.

29:27 Ja Jehiskia käski heidän uhrata polttouhria Altarille. Ja ruwetes uhraman polttouhria/ ruwettin myös weisaman HERralle Basunilla ja moninaisilla Dawidin Israelin Cuningan candeileilla. Ja coco seuracunda cumarsi.

29:28 Ja weisaitten weisu/ ja Basunan soittaitten Basunan äni cuului/ siihenasti että caicki polttouhri täytettiin.

29:29 COsca polttouhri uhrattu oli/ notkisti Cuningas ja caicki ne jotca hänen cansans olit/ polwians ja cumarsit.

29:30 Ja Cuningas Jehiskia ja caicki ylimmäiset käskit Lewitain kijttä HERra Dawidin ja sen Näkiän Assaphin sanoilla. Ja he kijtit händä suurella ilolla/ ja he callistit päätäns ja cumarsit.

29:31 Nijn Jehiskia wastaten sanoi: nyt te oletta täyttänet teidän käten HERralle/ käykät ja candacat uhria ja kijtosuhria HERran huoneeseen. Ja seuracunda weit uhria ja kijtosuhria/ ja jocainen sydäimest hywäntahtoinen polttouhria.

29:32 Ja polttouhrin lucu/ jonga seuracunda wei/ oli seidzemenkymmendä härkä/ sata oinasta ja caxi sata caridzata/ ja nämät caicki weit he polttouhrixi HERralle.

29:33 Ja he pyhitit cuusi sata härkä ja colme tuhatta lammasta.

29:34 Waan Pappaja oli wähimmäxi/ nijn ettei he woinet nylke wuotia caikilda polttouhreilda/ sentähden autit heitä heidän weljens Lewitat/ siihenasti että se työ täytettiin/ ja cuin Papit pyhitit heitäns: sillä Lewitat olit wiremmät pyhittämäs idzens cuin Papit.

29:35 Ja polttouhria oli paljo kijtosuhrin lihawuden cansa/ ja juomauhria polttouhrixi. Näin wirca walmistettiin HERran huones.

29:36 Ja Jehiskia riemuidzi ja caicki Canssa/ sijtä cuin Jumala oli heille walmistanut: sillä se tapahtui sangen kijrust.

Toinen Chronikän Kirja

Vers.25. Cymbalein ja Psaltarein) Täsä nähdän cuinga jumaliset Cuningat candeileilla ja cauneilla weisuilla owat palwellet HERra/ joca hänelle otollinen on/ nijncuin Pyhä Hengi kärke Dawidin cautta/ Psal. 150. kijttäkät HERra Basunalla/ kijttäkät händä Psaltarilla ja harpulla. Ei se ole myös Udes Testamendis kielty/ waan käsketty/ 1. Cor. Sentähden ei se ole Pyhä Hengi/ waan toinen hengi/ jota sencaltaista Jumalan seuracunnast tahto hyljätä ja häwittä.

XXX. Lucu .

CUningas Jehiskia kärke coco Israelin käätä idzens HERran tygö/ ja tulla Jerusalemijn Pääsiäist pitämän/ v. 1. Israelitat pilckawat sanansaattait/ mutta muutamat tulewat Judan cansa Jerusalemijn/ v. 10. Cuningas ja coco seuracunda pitä Pääsiäist suurella/ ilolla/ v. 14.

30:1 JA Jehiskia lähetti caiken Judan ja Israelin tygö/ ja kirjoitti kirjan Ephraimin ja Manassen tygö/ että heidän piti tuleman HERran huoneseen Jerusalemijn/ pitämän HERralle Israelin Jumalalle Pääsiäistä.

30:2 Ja Cuningas piti neuwon ylimmäistens cansa/ ja coco seuracunnan cansa/ Jerusalemis pidettä Pääsiäistä toisna Cuucautena.

30:3 Sillä ei he tainnet sitä pitä siihen aican/ sillä Papit ei ollet wielä täydellisest pyhitetyt/ eikä Canssa ollut tullut cocon Jerusalemijn.

30:4 Ja tämä kelpais Cuningalle ja coco seuracunnalle.

30:5 Ja he toimitit nijn että se cuulutettin caikes Israelis/ Bersebast Danin asti/ tuleman ja pitämän HERralle Israelin Jumalalle Pääsiäistä Jerusalemis: sillä ei se pidetty suuren aican/ nijncuin kirjoitettu on.

30:6 JA sanansaattajat menit kirjoitusten cansa/ Cuningan ja ylimmäisten kädest/

caiken Israelin ja Judan läpidze/ Cuningan käskyst/ ja sanoit: te Israelin lapset/ käändäkät teidän HERran Abrahamin/ Isaachin ja Israelin Jumalan tygö/ nijn hän käändä idzens pääsnyitten tygö/ jotca wielä owat jäänet Assyrian Cuningan kädest.

30:7 Ja älkät olco nijncuin teidän Isän ja weljen cuin wäärin teit HERra teidän Isäin Jumalata wastan/ ja hän andoi heidän häwityxexi/ nijncuin te idze näette.

30:8 Nijn älkät olco uppiniscaiset (nijncuin teidän Isän/ mutta andacat HERralle teidän käten/ ja tulcat hänen Pyhääns/ jonga hän on pyhittänyt ijancaickisest/ ja palwelcat HERra teidän Jumalatan/ nijn hänen wihans julmuus käändy teistä pois.

30:9 Ja jos te käännätte teidän HERran tygö/ nijn teidän weljen ja lapsen saawat armon nijden edes/ jotca heitä fangina pitäwät/ että he tulewat tähän maahan jällens: sillä HERra teidän Jumalan on armollinen ja laupias/ ja ei käännä caswojans pois teistä/ jos te käännätte teidän hänen tygöns.

30:10 Ja sanansaattajat menit yhdest Caupungist nijn toiseen/ Ephraimin ja Manassen maalla Sebulonin asti/ mutta ne nauroit ja pilckaisit heitä.

30:11 Cuitengin nöyrytit muutamat idzens Asserist/ Manassest ja Sebulonist/ ja tulit Jerusalemijn.

30:12 Ja Jumalan käsi tuli Judaan/ että hän andoi heille yximielisen sydämen/ tekemän Cuningan ja ylimmäisen käskyä/ HERran sanan jälkeen.

30:13 Ja paljo Canssa tuli Jerusalemijn cocon pitämän happamattoman leiwän juhlapäiwä toisna Cuucautena/ sangen suuri cocous.

30:14 JA he nousit ja cukistit Altarit cuin olit Jerusalemis/ ja otit caicki suidzutuxet pois/ ja heitit Kidronin ojaan.

30:15 Ja teurastit Pääsiäisen neljändenätoistakymmendenä päiwänä toisna Cuucautena. Ja Papit ja Lewitat häpeisit ja

Toinen Chrönikän Kirja

pyhitit idzens/ ja cannoit polttouhria HERran huoneseen.

30:16 Ja seisoi järjestyxesäns nijncuin pitikin/ Mosexen Jumalan miehen Lain jälkeen. Ja Papit prijscotit weren Lewitain kädest.

30:17 Sillä monda oli seuracunnas/ jotca ei ollet pyhittänet heitäns/ sentähden teurastit Lewitat Pääsiäisen caickein nijden edest/ jotca ei ollet puhtat/ pyhittäxens heitä HERralle.

30:18 JA paljo Canssa oli Ephraimist/ Manassest/ Isascharist ja Sebulonist/ jotca ei ollet puhtat/ mutta he söit Pääsiäis lamban/ ei nijncuin kirjoitettu on: Sillä Jehiskia rucoili heidän edestäns/ ja sanoi: HERra joca on hywä/ hän on armollinen heille/

30:19 Caikille jotca sydämens asettawat edzimän HERra heidän Isäins Jumalata/ waicka ei he ole Pyhän puhtauden jälkeen.

30:20 Ja HERra cuuli Jehiskian rucouxen/ ja paransi Canssan.

30:21 Nijn Israelin lapset pidit/ jotca olit Jerusalemis/ happamattoman leiwän juhla suurella ilolla seidzemen päiwä. Ja Papit ja Lewitat kijtit HERra jocapäiwä/ HERran wäkewillä candeileilla.

30:22 JA Jehiskia puhui ystäwälisest caickein Lewitain cansa/ joilla oli hywä ymmärrys HERrasta/ ja he söit juhla coco seidzemen päiwä/ ja uhraisit kijtosuhria/ ja kijtit HERra heidän Isäins Jumalata.

30:23 Ja coco seuracunda mielistyi pitämän wielä toiset seidzemen päiwä/ ja he pidit myös ne seidzemen päiwä ilolla.

30:24 Sillä Jehiskia Judan Cuningas andoi ylönnyxexi Canssalle/ tuhannen härkä ja seidzemen tuhatta lammasta. Ja ylimmäiset annoit ylönnyxexi Canssalle tuhannen härkä/ ja kymmenen tuhatta lammasta/ näin monda Pappia pyhitti hänens.

30:25 Ja coco seuracunda Judas iloidzi ja Papit ja Lewitat/ ja coco seuracunda/ joca oli tullut Israelist/ ja muucalaiset jotca olit tullet Israelin maalda/ ja ne cuin asuit Judas.

30:26 Ja silloin oli suuri ilo Jerusalemis/ että Salomon Dawidin pojan Israelin Cuningan ajasta/ ei ole sencaltaista ollut Jerusalemis.

30:27 Ja Papit ja Lewitat nousit ja siunaisit Canssan/ ja heidän änens cuultin/ ja heidän rucouxens tuli hänen pyhän asumiseens taiwaseen.

Vers.19. Pyhän puhtauden jälkeen) se on/ Jumala cadzo sydändä/ cosca se on waca Jumalan puoleen/ nijn ei hän kysele ulconaista puhdistust lain jälkeen.

XXXI. Lucu .

Israeliterit palajawat cotians/ ja hyljäwät epäjumalan palweluxens coco maalda/ v. 1. Jehiskia säätä Pappein järjestyxen/ palweleman ja kijttämän HERra/ v. 2. Anda paljo uhrixi/ ja käske Canssan anda Pappein rawinnoxii esicoiset ia kymmenexet HERran käskyn jälkeen/ v. 4. Canssa anda paljo/ v. 8. joca heille jaetan wuorons jälkeen/ v. 15.

31:1 COsca nämät caicki päätetyt olit/ läxit caicki Israelitat ulos/ jotca Judan Caupungeis olit/ ja ricoit padzat/ ja hackaisit maahan medzistöt/ ja cukistit corkeuxet ja Altarit coco Judast/ BenJaminist/ Ephraimist ja Manassest/ sijhenasti että he peräti häwitit heidän. Ja Israelin lapset menit jocainen omain tygö heidän Caupungeihins.

31:2 MUtta Jehiskia asetti Papit ja Lewitat järjestyxeens/ cugin wircans jälkeen/ sekä Papit että Lewitat/ polttouhrilla ja kijtosuhrilla/ palweleman/ kijttämän ja cunnioittaman HERran leirein porteis.

31:3 Ja Cuningas andoi osans tawarastans huomeneltain ja ehtona polttouhrixi/ ja Sabbathin/ uden Cuun ja juhlapäiwän polttouhrixi/ nijncuin kirjoitettu on HERran lais.

31:4 JA hän sanoi Canssalle cuin asui

Toinen Chrönikän Kirja

Jerusalemis/ että heidän piti andaman osan Papeille ja Lewitaille/ että he olisit wiriämmät HERran lais.

31:5 Ja cosca se sanottu oli/ annoit Israelin lapset paljon vtista/ jywistä/ wijnasta/ öljystä/ hunajasta ja caickinaisesta pellon caswosta/ ja he toit heille kymmenexet caikist runsast.

31:6 Ja Israelin ja Judan lapset/ cuin Judan Caupungeis asuit/ toit kymmenexet carjast ja lambaist ja pyhitetyst/ cuin he HERralle heidän Jumalallens pyhittänet olit/ ja asetit eri läjin.

31:7 Colmandena Cuccautena rupeisit he paneman läjin/ ja seidzemendenä Cuccautena päätit.

31:8 Ja cosca Jehiskia tuli ylimmäisten cansa/ ja näki läjät/ kijtit he HERra ja hänen Canssans Israeli.

31:9 Ja Jehiskia kysyi Papeille ja Lewitaille läjistä.

31:10 Ja Azaria ylimmäinen Pappi Zadochin huonesta/ sanoi hänelle: sijtä ajasta cuin he rupeisit ylönnyst tuoman HERran huoneseen/ olem me syönet ja tullet rawituxi/ ja täsä on wielä paljo tähtenä: sillä HERra on siunannut hänen Canssans/ sentähden on tämä paljous jäänyt.

31:11 Nijn Cuningas käski arcut walmista HERran huoneisin/ ja he walmistit.

31:12 Ja panit njihin ylönnyxen kymmenexet/ ja sen cuin pyhitetty oli uscollisest. Ja Chanania Lewita oli asetettu päämiehexi sen päälle/ ja Simei hänen weljens toisexi.

31:13 Ja Jehiel/ Asasia/ Nagath/ Asahel/ Jerimoth/ Josabad/ Eliel/ Jesmachia/ Mahath ja Benaja/ asetetut Chananiaalda ja hänen weljeldäns Simeildä/ Cuningas Jehiskian käskyn jälkeen/ ja Azaria oli Jumalan huonen päämies.

31:14 Ja Chore Jemnan poica se Lewita/ owen wartia idän puolella/ ja Jumalan wapaehdollisten lahjain päällä jacaman nijtä/ cuin HERralle annettu oli ylönnyxexi/ ja sen

caickein pyhimmän päälle.

31:15 Ja hänen kätens alla olit Eden/ Miniamin/ Jesua/ Semaja/ Amaria ja Sachania Papein Caupungeis. Että heidän piti uscollisest andaman osan weljillens heidän järjestyxens jälkeen/ pienimmälle nijncuin suuremmallekin.

31:16 Nijn myös nijlle cuin luettin miehen puolista/ colmest ajastajast ja sen ylidzen/ caickein nijden seas cuin HERran huoneseen menit/ cukin päiwänäns heidän wircans ja heidän wartions/ heidän järjestyxens jälkeen.

31:17 Nijn myös nijlle/ jotca olit Papein lugus heidän Isäins huoneis/ ja Lewitat cahdestkymmenest ajastajast ja sen ylidze/ heidän wartions/ heidän järjestyxens jälkeen.

31:18 Sijtte nijlle cuin luetut olit/ lastens/ waimoins/ poicains ja tytärtens seas/ coco seuracunnan seas/ sillä he pyhitit uscollisest sen pyhitetyn.

31:19 Nijn olit myös miehet nimeldäns nimitetyt Papin Aaronin lasten seas/ esicaupungin kedolla caikis Caupungeis/ että heidän piti osan andaman caikille miehenpuolille Papein seas/ ja caikille nijlle cuin Lewitain secan luetut olit.

31:20 Näin teki Jehiskia caikes Judas/ ja teki cuin hywä/ oikia ja totinen oli HERran hänen Jumalans edes.

31:21 Ja caikis hänen tegoisans cuin hän alcoi Jumalan huonen palweluxes/ lain ja käskyn jälkeen/ edziäxens hänen Jumalatans/ sen teki hän caikest sydämestäns/ sentähden hän myös menestyi.

Vers.1. Ricoit padzat) Cadzo Num. 33:52. v. 4. Että he olisit wiriämmät HERran lais) se on/ ettei he lackais lukemast HERran lakia/ opettamast ja neuwomast Canssa: sillä heidän täyty oppia wircoja/ työtä tekemän/ caupidzeman eli muutoin rawindotans edzimän. Sillä se joca muita tahto opetta/ hänen pitä idze oppeman/ ja sentähden muut

Toinen Chrönikän Kirja

wirat hyljämän/ nijncuin Syrach lewiämmäldä opetta c. 39. Cadzo Nehem. 10:32. ja 12:44. ja 13:10.

XXXII. Lucu .

SAnherib pijrittä Judan Caupungit/ v. 1. Jehiskia tukidze caicki Jerusalemin caewot/ ja wahwista idzens/ v. 2. rohweise Canssa/ v. 7. Sanherib neuwo heitä myötä andaman/ v. 9. Jehiskia rucoile HERra/ ja HERran Engeli lyö Sanheribin parhan wäen/ v. 20. Jehiskia tule sairaxi ja saa HERralda terweydens merkin/ v. 24. hänen rickaudens/ v. 27. joista hänen sydämens paisu/ v. 25. händä neuwotan nöyryteen/ ettei Jumala rangaisis/ v. 31.

32:1 Näiden tecoin ja totuden jälkeen/ tuli Sanherib Assurin Cuningas/ ja meni Judaan ja sioitti idzens wahwain Caupungitten eteen/ ja ajatteli päästä nijhin.

32:2 Cosca Jehiskia näki Sanheribin tulewan/ ja että hänen caswons olit käätyt sotiman Jerusalemita wastan.

32:3 Piti hän neuwo ylimmäistens ja wäkewittens cansa/ tukitaxens wesilähtet/ jotca ulcona Caupungist olit/ ja he autit händä:

32:4 Ja paljo Canssa cocondui/ ja tukidzit caicki lähtet ja wuotawat ojat keskellä maata/ ja sano: ei Assurin Cuningat paljo tulduans wettä löydä.

32:5 Ja hän wahwisti idzens/ ja rakensi caicki rauwennet muurit/ ja corgotti tornin tasalle/ ja wielä sijtte rakensi ulconaiselle puolelle toisen muurin/ ja wahwisti Millon Dawidin Caupungin/ ja andoi tehdä paljon aseita ja kilwejä.

32:6 Ja asetti sodanpäämiehet Canssan secan. Ja hän cocois heitä tygöns/ sillä lewiällä catulla Caupungin portin ohes/ ja puhui sydämelisest heidän tygöns/ ja sano: 32:7 Olcat rohkiat ja hywäs turwas/ älkät

peljätkö/ ja älkät wawahtuco Assurin Cuningast/ ja caicke joucko cuin hänen cansans on: sillä meidän cansam on enä cuin hänen cansans.

32:8 Hänen cansans on lihallinen käsiwarsi/ waan meidän cansam on HERra meidän Jumalam/ auttamus meitä ja sotimas meidän edestäm. Ja Canssa luotti idzens Jehiskian Judan Cuningan sanoin.

32:9 Siitte lähetti Sanherib Assurin Cuningas palwelians Jerusalemijn (sillä hän oli Lachixen edes/ ja caicki hänen sotawäkens hänen cansans) Jehiskian Judan Cuningan tygö/ ja coco Judan tygö joca Jerusalemis oli/ ja andoi heille sanoa:

32:10 Näin sano Sanherib Assurin Cuningas: mihingä te uscallatte/ jotca oletta sijnä pijritetys Jerusalemis?

32:11 Jeheskia pettä teidän/ saattain teitä cuoleman näljäst ja janost/ ja sano: HERra meidän Jumalam pelasta meitä Assurin Cuningan kädest.

32:12 Eikö hän ole se Jehiskia joca corkeuxens ja Altarins on heittänyt pois/ ja sanonut Judalle ja Jerusalemille: teidän pitä rucoileman yhden Altarin edes/ ja sen päällä suidzuttaman?

32:13 Ettäkö te tiedä mitä minä ja minun Isäni tehnet olemma caikille Canssoille maacunnisa? owatco pacanoitten jumalat maacunnis woinet pelasta maans minun kädestäni?

32:14 Cuca on caikista pacanoitten jumalista/ cuin minun Isäni kironnet owat/ joca on pelastanut Canssans minun kädestäni? että teidän Jumalan wois autta teitä minun kädestäni?

32:15 Nijn älkät sijs andaco Jehiskian wietellä teitän/ älkän myös uscottaco teitä/ ja älkät te uscoco händä: Sillä jos ei caickein pacanain waldacundain jumalat ole woinet autta Canssans minun ja minun Isäni kädest/ paljo wähemmin ei myös teidän Jumalan auta teitä

Toinen Chrönikän Kirja

minun kädestäni?

32:16 Ja vielä hänen palwelians puhuit enä HERra Jumalata wastan/ ja hänen palweliatans Jehiskiat wastan.

32:17 Hän kirjoitti myös kirjoituxen häwäistäxens HERra Israelin Jumalata/ ja puhui händä wastan/ ja sanoi: nijncuin ei pacanoittengan jumalat ole auttanet Canssans minun kädestäni/ nijn ei pidä myös Jehiskian Jumala pelastaman Canssans minun kädestäni.

32:18 Ja he huusit corkialla änellä Judan kielessä Canssan tygö/ jotca muurin päällä Jerusalemis olit/ peljättäxens ja hämmästyttäxens heitä/ että he woittaisit Caupungin.

32:19 Ja he puhuit Jerusalemin Jumalata wastan/ nijncuin maan Canssain jumalita wastan/ jotca ihmisten käsitegot olit.

32:20 MUtta Cuningas Jehiskia ja Esaia Propheta Amoxen poica/ rucoilit sitä wastan ja huusit taiwaseen.

32:21 Ja HERra lähetti Engelin joca surmais caicki woimalliset sotajoucost/ ja Förstit/ ja ylimmäiset Assurin Cuningan leiris/ nijn että hän häpiällä palais maallens. Ja cosca hän meni jumalans huoneseen tapoit ne hänen siellä miecalla/ cuin hänen ruumistans tullet olit.

32:22 Ja nijn autti HERra Jehiskiat ja Jerusalemin Caupungin asuwaisia Sanheribin Assurin Cuningan kädest/ ja caickein muiden kädest/ ja warjeli heitä caikilda/ jotca ymbäristöllä olit.

32:23 Ja moni cannoi HERralle lahjoja Jerusalemin/ ja Jehiskialle Judan Cuningalle callita caluja/ ja nijn hän sijtte corgotettin caickein pacanoitten seas.

32:24 SIihen aican sairasti Jehiskia cuolematautia/ ja hän rucoili HERra/ ja hän lupais hänelle/ ja andoi hänelle ihmen.

32:25 Waan Jehiskia ei maxanut sitä cuin hänelle annettu oli: sillä hänen sydämens oli

paisunut/ sentähden tuli wiha hänen/ Judan ja Jerusalemin päälle.

32:26 Mutta Jehiskia nöyrytti idzens/ sydämens ylpeydest Jerusalemin asuwaisten cansa/ sentähden ei HERran wiha tullut heidän päällens Jehiskian elinaicana.

32:27 JA Jehiskialla oli rickautta ja cunniata sangen paljo: sillä hän teki idzellens suuret tawarat hopiast/ cullast ja callist kiwist/ jaloist yrteist/ kilweist ja caickinaisist calleist caluist.

32:28 Ja aittoja jywiä/ wijna ja öljyä warten/ ja pihatot caickinaisille eläimille/ ja carsinat lambaille.

32:29 Ja rakensi idzellens Caupungeita/ ja hänellä oli carja/ lambaita ja härkiä kyllä: sillä Jumala andoi hänelle paljo rickautta.

32:30 Hän on se Jehiskia/ joca tukidzi ylimmäisen wesijuoxun Gihonis/ ja johdatti alaskäsin länden päin Dawidin Caupungijn: sillä Jehiskia oli onnellinen caikis tegoisans.

32:31 Mutta cosca Babelin Förstein lähetyssana oli hänen tygöns lähetetty/ kysymän sitä ihmettä joca maalla tapahtunut oli/ hyljäis Jumala hänen kiusataxens händä/ että caicki tiettäisin mitä hänen sydämesäns oli.

32:32 Mitä enämbi Jehiskia sanomist on/ ja hänen laupiudestans/ cadzo/ se on kirjoitettu Esaian Prophetan Amoxen pojan nägys/ Judan ja Israelin Cuningasten kirjas.

32:33 Ja Jehiskia nuckui Isäins cansa/ ja he hautaisit hänen ylemmä Dawidin lasten hautoin. Ja caicki Juda ja Jerusalemin asuwaitet teit hänelle cunnian hänen cuollesans. Ja hänen poicans Manasse tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers.31. Että tiettäisin) Nimittäin/ ettei hängän ollut täydellinen/ waan heicko ja wiallinen nijncuin muutkin.

Toinen Chrönikän Kirja

XXXIII. Lucu .

MAnasse tule Cuningaxi ja hallidze 55. ajastaica/ v. 1. teke paha/ v. 4. wiedän fangina Babelijn/ v. 11. rucoile HERra/ ja oppe tundeman Jumalans/ v. 12. HERra cuule händä/ ja hän häwittä epäjumalans/ ja käske Canssan palwella HERra/ v. 13. Amon tule Cuningaxi/ hallidze 2. ajastaica/ teke paha ja tapetan palwelioidans/ v. 21. Josia tule Cuningaxi/ v. 25.

33:1 MAnasse oli cahdentoistakymmenen ajastaicainen tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi wijsi ajastaica cuudettakymmendä Jerusalemis.

33:2 Ja teki paha HERran edes pacanoitten cauhistuxen jälken/ jotca HERra Israelin lasten edest oli ajanut pois.

33:3 Ja hän palais/ ja rakensi corkeuxet/ jotca hänen Isäns Jehiskia cukistanut oli/ ja rakensi Baalille Altareita/ ja teki medzistöt/ ja cumarsi caickeä taiwallista sotawäke/ ja palweli nijtä.

33:4 Hän rakensi myös Altareita HERran huoneseen/ joista HERra sanonut oli: Jerusalemis on minun nimen ijancaickisest.

33:5 Ja hän rakensi Altareita caikelle taiwalliselle sotawäelle/ molembijn HERran huonen cartanoihin.

33:6 Ja hän käytti poikians tules/ Hinnomin poicain laxos/ ja walidzi hänellens päiwät/ ja otti waarin linduin lauluista/ ja noidui/ ja sääsi welhot ja merckein tulkidziat/ ja teki ylön paljo paha HERran silmäin edes/ kehoittaxens händä wihaan.

33:7 Hän asetti myös cuwia ja epäjumalita/ jotca hän Jumalan huoneseen tehdä andoi/ joista Jumala oli sanonut Dawidille/ ja hänen pojallens Salomolle/ sanoden: tähän huoneseen Jerusalemis/ cuin minä walinnut olen caikist Israelin sucucunnist/ panen minä minun nimeni ijancaickisest.

33:8 Ja en enä Israelin lasten jalcoja tästä

maasta sijrä/ jonga minä heidän Isillens luwannut olen/ jos he muutoin pitäwät caickia nijtä/ cuin minä heille Mosexen cautta käskenyt olen/ caikes Lais/ käskyis ja oikeudes.

33:9 MUtta Manasse wietтели Judan ja Jerusalemin asuwaiset/ tekemän pahemmin cuin pacanat/ jotca HERra Israelin lasten edest häwittänyt oli.

33:10 Ja cosca HERra puhui Manasselle ja hänen Canssallens/ niijn ei he sitä totellet.

33:11 Sentähden saatti HERra heidän päällens Assurin Cuningan sodan Förstit/ he otit Manassen fangixi jalcaraudois/ ja sidoit hänen cahleilla/ ja weit Babelijn.

33:12 Ja cosca hän oli sijnä ahdistuxes/ rucoili hän HERra hänen Jumalatans ja nöyrytti idzens suurest hänen Isäins Jumalan edes.

33:13 Ja rucoili händä hartast/ ja hänen rucouxens cuultin/ ja johdatti hänen jällens waldacundaans Jerusalemiijn. Niijn Manasse ymmärsi että HERra oli Jumala.

33:14 SENjälken rakensi hän ulcomaisen muurin Dawidin Caupungijn/ lännen puoleen/ Gihonin ojaan/ ja custa calaporttij menän/ ja Ophelin ymbärins/ ja teki sen sangen corkiaksi/ ja asetti sodanpäämiehet caickijn Judan wahwoin Caupungeihin.

33:15 Ja otti wierat Jumalat ja epäjumalat pois HERran huonest/ ja caikilda Altareilda/ cuin hän rakendanut oli HERran huonen wuorelle Jerusalemis/ ja heitti ne Caupungist ulos.

33:16 Ja udisti HERran Altarin/ ja uhraisi sillä kijosuhria ja ylistysuhria HERralle/ ja käski Judan palwella HERra Israelin Jumalata.

33:17 Cuitengin uhrais Canssa wielä corkeuxilla/ waan HERralle heidän Jumalallens.

33:18 Mitä enämbi Manassest sanomist on/ ja hänen rucouxistans Jumalans tygö/ ja Näkiäin puhest/ cuin HERran Israelin Jumalan nimeen hänen cansans puhunet olit/ cadzo/ ne owat kirjoitetut Israelin Cuningasten tecoin kirjas.

Toinen Chrönikän Kirja

33:19 Ja hänen rucouxens/ ja cuinga hän cuultin/ ja caicki hänen syndins ja wäärät tecons/ ja paicat joihinga hän corkeuxet rakensi/ ja asetti medzistöt ja epäjumalat/ enennuin hän oli nöyryttänyt idzens/ cadzo/ se on kirjoitettu Näkiän tegois.

33:20 Ja Manasse nuckui Isäins cansa/ ja he hautiasit hänen hänen huoneseens. Ja hänen poicans Amon tuli Cuningaxi hänen siaans.

33:21 AMon oli cahden ajastaicainen colmattakymmendä tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi caxi ajastaica Jerusalemis.

33:22 Ja teki paha HERran edes/ nijn cuin hänen Isäns Manasse tehnyt oli/ ja Amon uhrais caikille epäjumalille/ jotca hänen Isäns Manasse tehnyt oli/ ja palweli nijtä.

33:23 Mutta ei hän nöyryttänyt idzens HERran edes/ nijncuin hänen Isäns Manasse idzens nöyryttänyt oli: sillä tämä Amon teki paljo syndiä.

33:24 Ja hänen palwelians teit lijton händä wastan/ ja tapoit hänen hänen huonesans.

33:25 Nijn maan Canssa tappoi caicki ne/ jotca olit lijton tehnet Cuningas Amonita wastan. Ja maan Canssa teki hänen poicans Josian Cuningaxi hänen siaans.

Vers.13. Hänen rucouxens cuultin) Tämä on lohduellinen/ ettei yxikän ole nijn suuri syndinen/ ettei Jumala ota armoins cosca hän catu ja parannuxen teke. Mutta ei yhdengän pidä sentähden syndiä tekemän: sillä joca syndiä teke Jumalan laupiuden päälle/ hän ilman laupiudeta rangaistan. Lue Syr. 5. cap. 6.

XXXIV. Lucu .

JOsia hallidze 31. ajastaica/ v. 1. teke hywä/ v. 3. häwittä caiken epäjumalan palweluxen/ v. 4. ano Hilkialda raha parata HERran huonetta/ v. 8. anda heille HERran Lakikirjan/ v. 15. joca luetan hänen edesäns/ v. 19. Hulda

Prophetissa ennusta paha syndein tähden/ v. 22. Josia nöyryttä idzens/ v. 26. teke lijton HERran cansa händä palwellaxens/ v. 29.

34:1 JOsia oli cahdexan ajastaicainen tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi yhden vuoden neljättäkymmendä Jerusalemis.

34:2 Ja teki oikein HERran caswon edes/ ja waelsi Isäns Dawidin teillä/ ja ei poikennut oikialle eikä wasemalle puolelle.

34:3 Mutta cahdexandena hänen waldacundans vuonna/ wielä nuorucaisna ollesans/ rupeis hän edzimän Isäns Dawidin Jumalata/ ja toisna vuonna toistakymmendä rupeis hän puhdistaman Judat ja Jerusalemit corkeuxista/ ja medzistöistä/ ja epäjumalista/ ja waletuista cuwista.

34:4 Ja andoi cukista Baalin Altarit/ ja rickoi cuwat cuin nijden päällä olit/ ja hän hackais medzistöt pois/ ja löi epäjumalat murscaxi/ ja hajoitti heidän hautains päälle jotca nijlle uhrannet olit.

34:5 Ja poltti Pappain luut Altarilla/ ja nijn puhdisti hän Judan ja Jerusalemin.

34:6 Nijn myös Manassen/ Ephraimin ja Simeonin Caupungeis/ haman Nephtalin asti/ heidän corwesans/ ymbäristöldä.

34:7 Ja sijttecuin hän oli cukistanut Altarit/ medzistöt ja epäjumalat musertanut/ ja oli caicki cuwat coco Israelin maalla maahan hacannut/ palais hän Jerusalemin.

34:8 MUTta cahdexandenatoistakymmendenä hänen waldacundans vuonna/ sijttecuin hän maacunnan ja huonen puhdistanut oli/ lähetti hän Saphan Asaian pojan/ ja Maesejan Caupungin Päämiehen/ ja Joahn Joahaxen pojan Cantzelerin/ parandaman HERran hänen Jumalans huonetta.

34:9 Nijn he tulit Hilkian ylimmäisen Papin tygö/ ja annoit hänelle rahan/ jotca Jumalan huoneseen wiedyt olit/ jotca owenwartiat Lewitat connet olit Manassest/ Ephraimist/ ja caikilda jääneildä Israelist/ ja caikelda Judalda

Toinen Chronikän Kirja

ja Benjaminilda/ ja Jerusalemin asuwaisilda.

34:10 Ja nijn he annoit ne HERran huonen teettäille/ ne taas annoit nijlle jotca HERran huones työtä teit huonen rakendamises ja parandamises.

34:11 Ne sijtte annoit sen sepille ja rakendaille/ osta hacatuita kiwiä ja silitettyjä puita caarixi ja malgoixi huoneseen/ jonga Judan Cuningat olit häwittänet.

34:12 Ja miehet teit työtä uscollisest. Ja heidän päällens asetettin Jahath ja Obadia Lewitat Merarin lapsist/ Sacharia ja Mesullam Kahathiterin lapsist/ työtä kirjuttaman.

34:13 Ja jocainen Lewita taisi soitta candeletta. Candaitten ja caickinaisen työn teettäitten päällä/ caikis wirgois olit Lewitaist/ kirjoittajat/ esimiehet ja owenwartiat.

34:14 JA cosca he otit rahan ulos/ cuin HERran huoneseen pandu oli/ löysi Hilkiä HERran Lakikirjan/ joca Mosexen cautta annettu oli.

34:15 Ja Hilkiä wastais ja sanoi Saphanille kirjoittajalle: minä olen löytänyt Lakikirjan HERran huonest. Ja Hilkiä andoi kirjan Saphanille.

34:16 Nijn Saphan wei kirjan Cuningalle/ puhui ja sanoi: caicki cuin palwelioittes käsijn annettu on/ sen he tekewät.

34:17 Ja he cocoisit rahan/ joca HERran huonesta löytyt oli/ ja annoit teettäille ja tekiöille.

34:18 Nijn Saphan kirjoittaja sanoi Cuningalle: Hilkiä Pappi andoi minulle yhden kirjan. Ja Saphan luki sijtä Cuningan edes.

34:19 JA cosca Cuningas cuuli lain sanat/ rewäis hän waattens.

34:20 Nijn Cuningas käski Hilkian ja Ahikan Saphanin pojan/ ja Abdonin Michan pojan/ ja Saphanin kirjoittajan/ ja Asatan Cuningan palwelian/ ja sanoi:

34:21 Mengät ja kysykät HERralle minun edestäni/ ja nijden cuin wielä jäänet owat Israelis ja Judas/ kirjan sanoista/ joca löytyt

on: sillä HERran wiha on hirmuinen joca meihin on syttynyt/ ettei meidän Isäm ole pitänet HERran sana/ ja tehnet nijncuin täsä kirjas kirjoitettu on.

34:22 NIin Hilkiä meni nijden cansa/ jotca Cuningalda lähetetyt olit/ Prophetissan Huldan Sallumin Takehathin Hasran pojanpojan waatetten kätkiän emännän tygö/ joca asui toisella puolella Jerusalemis/ ja puhui sencaltaisia hänen cansans.

34:23 Ja hän sanoi heille: näitä sano HERra Israelin Jumala: sanocat sille miehelle/ joca teidän minun tygöni lähettänyt on:

34:24 Näin sano HERra: cadzo/ minä saatan onnettomuden tämän paican ja hänen asuwaistens päälle/ ja caicki kirouset/ jotca sijnä kirjas kirjoitetut owat/ joca Judan Cuningan edes luettin.

34:25 Että he owat hyljännet minun ja suidzuttanet wieraille jumalille/ wihottaxens minua caikilla heidän kättens töillä/ ja minun wihan sytty tämän paican päälle/ ja ei pidä sammutettaman.

34:26 Ja teidän pitä sanoman Judan Cuningalle/ joca teidän lähettänyt on kysymän HERralle: näitä sano HERra Israelin Jumala/ näistä sanoista jotcas cuulit.

34:27 Että sinun sydämes on pehminnyt/ ja sinä olet sinus nöyryttänyt Jumalan edes/ coscas hänen sanans cuulit tätä paicka ja sen asuwaisia wastan/ ja olet idzes nöyryttänyt minun edesäni/ repinyt waattes/ ja itkenyt minun edesäni/ nijn minä myös olen sinua cuullut/ sano HERra.

34:28 Cadzo/ minä cocon sinun sinun Isäis tygö/ ettäs cootan sinun hautaas rauhas/ ettei sinun silmäs näe caicke tätä onnettomutta/ cuin minä tämän paican ja hänen asuwaistens päälle saatan. Ja he sanoit sen Cuningalle.

34:29 NIin Cuningas lähetti ja cocois caicki wanhimmat Judast ja Jerusalemist.

34:30 Ja Cuningas meni HERran huoneseen/ ja caicki Judan miehet ja Jerusalemin

Toinen Chrönikän Kirja

asuwaiset/ ja Papit/ ja Lewitat/ ja caicki
Canssa sekä suuret että pienet/ ja caicki lijton
kirjan sanat/ joca oli löytty HERran huonest/
luettin heidän corwains cuulden.

34:31 Nijn Cuningas meni siallens/ ja teki
lijton HERran edes/ että heidän piti
waeldaman HERran jälkeen/ ja pitämän hänen
käskyns/ todistuxens ja oikeudens caikesta
sydämestäns/ ja caikesta sielustans/ ja
tekemän caickein lijton sanain jälkeen/ cuin
owat kirjoitetut sijnä kirjas.

34:32 Ja caicki cuin olit Jerusalemis ja
BenJaminis/ andoi hän seisoa. Ja Jerusalemin
asuwaiset teit HERran heidän Isäns Jumalan
lijton perän.

34:33 Ja Josia otti caicki cauhistuxet caikesta
maasta pois/ cuin Israelin lasten oma oli/ ja
waati caickia cuin Israelist löytin/ palweleman
HERra heidän Jumalats. Ja ei he luopunet
HERrast heidän Isäns Jumalast/ nijncuawan
cuin Josia eli.

Vers.35 Ja hän poltti) Cadzo/ Deut. 14:8.

XXXV. Lucu .

*Josia pitä Pääsiäistä/ v. 1. anda sijhen
Försteinens paljo carja/ v. 7. Egyptin Cuningas
tule Phratijn sotiman Charchemist wastan/
jota wastan Josia lähte/ ja ei anna idzens
neuwoa/ v. 20. ammutan/ wiedän
Jerusalemijn ja cuole/ v. 23. Canssa ja Jeremia
murhettiwat händä/ v. 25.*

35:1 JA Josia piti Pääsiäistä HERralle
Jerusalemis/ ja teurasti Pääsiäisen
neljändenätoistakymmendenä päiwänä
ensimäisellä Cuulla.

35:2 Ja asetti Papit wartioons/ ja wahwisti
heitä wircaans HERran huones.

35:3 Ja hän sanoi Lewitaille/ jotca coco Israeli
opetit/ ja HERralle pyhitetyt olit: pangat se
pyhä Arcki huoneseen/ jonga Salomo Dawidin

poica Israelin Cuningas on raketa andanut/ ja
ei teidän pidä sitä candaman teidän olgillan.
Nijn palwelcat nyt HERra teidän Jumalats/ ja
hänen Canssans Israeli.

35:4 Ja walmistacat teitän teidän Isäin huonen
järjestyxen jälkeen/ nijncuin se on kirjoitettu
Dawidilda Israelin Cuningalda/ ja hänen
pojaldans Salomolda.

35:5 Ja seisocat Pyhäs Isäin huonen asettuxen
jälkeen/ teidän weljein seas/ jotca owat
Canssasta syndynet. Ja Lewitain Isäin huonen
asetuxen jälkeen.

35:6 Teurastacat Pääsiäinen ja pyhittäkät
teitän/ asettacat myös teidän weljen tekemän
HERran sanan jälkeen Mosexen cautta.

35:7 JA Josia andoi ylönnyshrixi yhteisen
Canssan edestä caridzoita ja wohlia (caicki
Pääsiäisexi nijlle cuin läsnä olit)
colmekymmendä tuhatta/ ja colme tuhatta
häikä. Ja nämät caicki olit Cuningan
hywydest.

35:8 Hänen Förstins annoit myös mielelläns
Canssan edest ylönnyxexi Papeille ja Lewitaille
(cuin olit: Hilchia/ Sacharia ja Jehiel Förstit
Jumalan huones Pappein seasta) Pääsiäis
uhrixi caxi tuhatta ja cuusi sata (caridzoita ja
wohlia) nijn myös colme sata häikä.

35:9 Mutta Chanania Semejan cansa/ ja
Nethaneel hänen weljens/ ja Hasabia/ Jejel ja
Josabad Lewitain ylimmäiset/ annoit
ylönnyxen Lewitaille Pääsiäis uhrixi wijsi
tuhatta (caridzata ja wohla) nijn myös wijsi
sata häikä.

35:10 JA nijn Jumalan palwelus asetettin/ ja
Papit seisoi siasans/ ja Lewitat joucosans/
Cuningan käskyn jälkeen.

35:11 Ja he teurastit Pääsiäisen/ ja Papit otit
weren heidän käsistäns ja prijscotit/ ja Lewitat
nyljit ne.

35:12 Ja teit nijstä polttouhria andaxens
heidän yhteises joucosans/ uhratta HERralle/
nijncuin kirjoitettu on Mosexen kirjas. Nijn teit
he myös häikäin cansa.

Toinen Chrönikän Kirja

35:13 Ja he walmistit Pääsiäist tulella/ nijncuin se myös tehtämän piti/ mutta pyhitetyn keitit he padois/ cattilois ja pannuis/ ja teit sen kijrust tariten caikelle Canssalle.

35:14 Sijtte walmistit he idzellens ja Papeille: sillä Papein Aaronin lasten oli tekemist polttouhrin cansa ja lihawuden/ haman yöhön asti/ sentähden Lewitain piti idzellens ja Papeille Aaronin pojille jotain walmistaman.

35:15 Ja weisajat Asaphin lapset seisoit siasans Dawidin käskyn jälkeen/ ja Assaphin ja Hemanin ja Jedithunin Cuningan Näkiän/ ja owenwartiat jocaidzen owen tykönä/ eikä lähtenet heidän wirastans: sillä Lewitat heidän weljens walmistit heidän eteens.

35:16 Nijn oli caicki HERran Jumalan palwelus toimitettu sinä päiwänä/ pidettä Pääsiäistä ja tehtä polttouhria HERran Altarilla Cuningas Josian käskyn jälkeen.

35:17 Nijn pidit Israelin lapset/ jotca sijnä läsnä olit/ Pääsiäist sijhen aican/ ja happamattoman leiwän juhla/ seidzemen päiwä.

35:18 Ei yhtän sencaltaist Pääsiäist ollut Israelis pidetty/ nijncuin tämä/ hamast Samuel Prophetan ajast. Ja ei yxikän Cuningas Israelist ollut sencaltaista Pääsiäistä pitänyt/ cuin Josia piti/ ja Papit/ Lewitat ja coco Juda ne cuin läsnä olit Israelist/ ja cuin asuit Jerusalemis.

35:19 Cahdexandenatoistakymmendenä Josian waldacunnan wuonna/ pidettin tämä Pääsiäinen.

35:20 Senjälken cosca Josia oli walmistanut huonen/ meni Necho Egyptin Cuningas sotiman Charchemest wastan Phratin tykönä/ ja Josia meni händä wastan.

35:21 Mutta hän lähetti sanan hänen tygöns/ ja käski hänelle sanotta: mitä minun on sinun cansas tekemist Judan Cuningas? en minä tule sinua wastan/ mutta sitä huonetta cuin soti minua wastan. Ja Jumala on sanonut/ että minun pitä minuan riendämän/ lacka

tekemäst Jumalata wastan/ joca minun cansani on/ ettei hän sinua hucutais.

35:22 Mutta ei Josia käändänyt caswojans hänestä/ waan asetti idzens sotiman händä wastan/ ja ei totellut Nechon sanoja Jumalan suusta/ ja tuli sotiman hänen cansans tasaisella Megiddon kedolla.

35:23 Ja ambujat ambuisit Cuningas Josiat. Ja Cuningas sanoi palwelioillens: wiekät minua tästä pois: sillä minä olen sangen pahoin haawoitettu.

35:24 Ja hänen palwelians otit hänen waunust/ ja panit hänen toiseen waunuuns/ ja weit hänen Jerusalemiin. Ja hän cuoli ja haudattin Isäins hautoin. Ja coco Juda ja Jerusalemit Josiat.

35:25 Ja Jeremia itki Josiat/ ja caicki laulajat murhedeit händä itcuwirsillä/ haman tähän päiwän asti. Ja he teit sijtä tawan Israelis/ cadzo/ se on kirjoitettu walitus wirsis.

35:26 Mitä enä Josiast sanomist on/ ja hänen laupiudestans kirjoituxen jälkeen HERran Lais.

35:27 Ja hänen tegoistans ensimmäisist ja wijmeisist/ cadzo/ se on kirjoitettu Israelin ja Judan Cuningasten kirjas.

XXXVI. Lucu .

JOahas tule Cuningaxi/ ja hallidze colme Cuucautta/ v. 1. Pharao Necho otta hänen fangixi/ ja pane Jojakimin Cuningaxi/ v. 3. joca hallidze 11. ajastaica jumalattomast/ v. 5. NebucadNezar wie hänen fangina Babelijn v. 6. Jojachin hänen poicans tule Cuningaxi/ v. 8. hallidze colme Cuucautta/ ja wiedän Babelijn/ v. 9. Zidechia tehdän Cuningaxi/ v. 10. joca hallidze 11. ajastaica/ teke paha/ ja ei paranna idzens Jeremian ja Prophetain neuwoist/ v. 11. eikä Canssa/ v. 14. Chalderit häwittäwät Jerusalemin/ ja wiewät heidän Babelijn 70. ajastajaxi fangeuteen/ v. 17. sijhenasti cuin Persian Cuningas Cores pelasta heidän/ v. 22.

Toinen Chrönikän Kirja

36:1 JA Canssa maalla otti Joahaxen Josian pojan/ ja teit hänen Cuningaxi Isäns siaan Jerusalemijn.

36:2 Colmen wuotinen colmattakymmendä oli Joahas tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi colme Cuucautta Jerusalemis.

36:3 Sillä Egyptin Cuningas pani hänen pois Jerusalemist/ ja saccoitti maan sataan leiwiskään hopiata/ ja leiwiskään culda.

36:4 Ja Egyptin Cuningas teki Eliakimin hänen weljens Judan ja Jerusalemin Cuningaxi/ ja muutti hänen nimens Jojakimixi. Mutta Necho otti hänen weljens Joahaxen/ ja wei Egyptijn.

36:5 WIiden wuotinen colmattakymmendä oli Jojakim tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi yxitoistakymmendä vuotta Jerusalemis/ ja teki paha HERran hänen Jumalans edes.

36:6 Ja NebucadNezar Babelin Cuningas meni händä watan/ ja sitoi hänen cahleilla wiedäxens Babelijn.

36:7 Ja NebucadNezar wei muutamita HERran huonen astioita Babelijn/ ja pani ne Templijns Babelis.

36:8 Mitä muuta Jojakimist sanomist on/ ja hänen cauhistuxestans cuin hän teki/ ja hänes löytyt oli/ cadzo/ ne owat kirjoitetut Israelin ja Judan Cuningasten kirjas. Ja hänen poicans Jojachin tuli Cuningaxi hänen siaans.

36:9 CAhdexan wuotinen oli Jojachin tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi colme Cuucautta ja kymmenen päiwä Jerusalemis/ ja teki paha HERran edes.

36:10 Cosca wuosi culunut oli/ lähetti NebucadNezar ja andoi hänen tuoda Babelijn/ nijden callisten HERran huonen astiain cansa. Ja teki Zidechian hänen weljens Judan ja Jerusalemin Cuningaxi.

36:11 YHden wuotinen colmattakymmendä oli Zidechia tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi yxitoistakymmendä vuotta Jerusalemis.

36:12 Ja teki paha HERran hänen Jumalans edes/ ja ei nöyryttänyt idziäns Prophetan Jeremian edes/ joca puhui HERran suusta.

36:13 Hän luowui myös NebucadNezarist Babelin Cuningast/ joca händä Jumalan cautta wannottanut oli/ ja tuli uppiniscaisexi ja cowetti sydämens/ nijn ettei hän ollengan tahtonut idziäns käändä HERran Israelin Jumalan tygö.

36:14 JA caicki ylimmäiset Pappein seas ja Canssan seas teit myös syndiä suurest caickinaisten pacanoitten cauhistusten jälkeen/ ja saastutit HERran huonen/ jonga hän oli pyhittänyt Jerusalemis.

36:15 Ja HERra heidän Isäins Jumala lähetti heidän tygöns warhain/ hänen sananssaattajan cautta: sillä hän armahti Canssans ja majans päälle.

36:16 Mutta he pilckaisit Jumalan lähetyssanan/ ja cadzoit hänen sanans ylön/ ja häwäisit hänen Prophetians/ siihenasti että HERran wiha caswoi hänen Canssans päälle/ nijn ettei heillä enämbi parannusta ollut.

36:17 Sillä hän saatti heidän ylidzens Chalderein Cuningan/ ja hän andoi tappa heidän nuorucaisens miecalla/ heidän Pyhäns huones/ eikä armahtanut nuorucaisia eli neidzeitä/ taicka wanhoja eli ijällisiä Isiä/ caicki andoi hän hänen käteens.

36:18 Ja caicki astiat HERran huonest suuret ja pienet/ tawarat HERran huonest/ Cuningan ja hänen Försteins tawarat/ caicki andoi hän ne wiedä Babelijn.

36:19 Ja he poldit Jumalan huonen/ ja cukistit muurin Jerusalemis/ ja caicki heidän Palazins poltettin tulella/ nijn että caicki heidän callit caluns hunningolle tulit.

36:20 Ja ne jotca olit miecalda pääsnet/ weit he Babelijn/ ja he olit hänen ja hänen poicans orjat/

36:21 Sijhenasti että Persian waldacunda hallidzi/ että täytetäisin HERran sana Jeremian suun cautta/ ja siihenasti oli maacunnilla kyllä heidän Sabbathins: sillä coco häwityxen aicana oli Sabbathi/ siihenasti cuin seidzemenkymmendä ajastaica täytettin.

Toinen Chrönikän Kirja

36:22 MUtta ensimmäisnä Persian Cuningan Corexen vuonna (että HERran sana olis täytetty Jeremian suun cautta) herätti HERran Corexen Persian Cuningan hengen/ cuuluttaman coco hänen waldacundans kirjoitusten cautta/ ja sanoi:

36:23 Näin sano Cores Persian Cuningas: HERra Jumala taiwast on andanut minulle caicki waldacunnat maalla/ ja on käskenyt minun rakenda hänellens huonen Jerusalemis Judas/ cuca nyt on teistä hänen Canssastans? HERra hänen Jumalans olcon hänen cansans/ ja mengän sinne.

Vers.9. Cahdexan wuotinen) 4. Reg. 24:8. on 18. ajastaica/ nijn täsä myös pidäis oleman/ eli että hän oli 8. ajastaicainen cosca hänen Isäns tuli Cuningaxi/ ja on hallinnut 10. ajastaica hänen cansans/ iotca tästä jätetän pois. V. 10. Hänen weljens) Zidechia oli Jojachinin setä/ cuin nähdän 4. Reg. 24:17. mutta täsä cudzutan hän hänen weljexens Ebrerein tawalla/ jotca caicki likisugut cudzuwat weljixi. V. 15. Warhain) se on/ hän sanoi heille sen aica ennen/ että heillä oli kyllä aica idzens parata/ ennencuin rangaistus tuli. Toisen Chrönikän kirjan loppu.

Esran Kirja

PRIMUS ESDRAE , Esran Kirja / josa kirjoitetan :

I. CUInga Cyrus eli Cores Persian Cuningas/ sijttecuin hän oli saanut Babelin waldacunnan/ anda Judalaiset mennä cotia rakendamaman Jerusalemis Templi: jotca caicki/ nijn monda cuin heitä on/ rupewat cotia tulduans sitä rakendamaman/ cap. 1. 2. 3.

II. Että Judalaisten wihamiehet candawat heidän päällens Cuningas Arthahsasthan edes/ joca kieldä heitä sitä rakendamast.

III. Että Haggai ja Sacharia HERran Prophetat/ neuwowat heitä aica ottain taas rakendamaman/ ja cosca maan Herra oli sijtä kirjoittanut Cuningas Dariuxen tygö/ nijn hän kärke lujast rakenda. Jonga he myös päättäwät/ cap. 5. 6.

IV. Cuinga Esra muiden Babelijn jäänyttens Judalaisten cansa/ owat saanet Darius Artaxerxes Longimanuxelda luwan mennäxens Jerusalemijn/ asettaman Jumalan palwelust ja hallituswircans. Judalaiset walittawat hänen edesäns/ olewans secoitetun pacanoitten cansa/ ja heilläns olewan pacanalaiset emännät/ jotca he Esran käskyn jälkeen heistäns eroittawat/ cap. 7. 8. 9. 10. Täsä kirjas on mitä tapahtui liki 93. ajastajas/ ensimmäisest Corexen hallituxen ajastajast Babelis/ liki Nehemian tulemust Jerusalemijn. Sillä: Cores hallidzi Babelis 8. Arthahsastha Cambyses tietäitten cansa 8. Darius Hystaspis 36. Xerxes 21. Artaxerxes Longimanus sijhenasti cuin Nehemia tuli Jerusalemijn 20. ajastaica.

I. Lucu.

Cuningas Cores anda Judalaiset mennä jällens cotia/ ja kärke raketa Jerusalemis Templi/ v. 1 Judan ja BenJaminin ylimmäiset/ ja monda muuta heidän cansans/ lähtewät Jerusalemijn/

v. 5. ottawat myötäns Cuningan käskyn jälkeen hopia ja culdaastiat/ jotca Cuningas NebucadNazar oli wienyt pois Templist/ v. 7.

1:1 ENSimmäisnä Corexen Persian Cuningan vuonna/ että HERran sana täytetäisin joca oli

Esran Kirja

puhuttu Jeremian suun kautta/ herätti HERra Corexen Persian Cuningan hengen cuuluttaman coco waldacunnasans kirjoituxella/ sanoden:

1:2 Näin sano Cores Persian Cuningas: HERra Jumala taiwast on andanut minulle caicki maan waldacunnat/ ja on käskenyt minun rakenda hänellens huonen Jerusalemijn/ joca on Judaas.

1:3 Cuca on teidän seasan caikest hänen Canssastans/ hänen Jumalans olcon hänen cansans/ ja hän mengön Jerusalemijn/ joca on Judaas/ ja rakendacan HERran Israelin Jumalan huonen/ se on Jumala cuin Jerusalemis on.

1:4 Ja caickia jääneit caikis paicois cusa he muucalaisna olit/ pitä autettaman sen paican Canssaldan hopiaalla ja cullalla/ tawaralla ja eläimillä mielelläns Jumalan huoneseen cuin on Jerusalemis.

1:5 Niin walmistit idzens Isäin päämiehet Judast ja BenJaminist/ Papit ja Lewitat/ caicki jotca Jumalan Hengi kehoitti menemän rakendaman HERran huonetta cuin on Jerusalemis.

1:6 Ja caicki jotca olit heitä ymbärins/ wahwistit heidän kätens hopia ja culdaastioilla/ tawaralla ja eläimillä/ ja calleilla caluilla/ paidzi sitä cuin he mielelläns uhrasit.

1:7 Cuningas Cores myös toi HERran huonen astiat/ jotca NebucadNezar oli ottanut Jerusalemist/ ja pannut jumalans huoneseen.

1:8 Mutta Cores Persian Cuningas otti ne ulos rahanhaldian Mithridatin käden kautta/ joca ne luki Judan Förstille Sesbazarille.

1:9 Ja tämä on heidän lucuns: colmekymmendä culdamalja/ tuhannen hopiamalja ja yhdexäncolmattakymmendä weistä.

1:10 Colmekymmendä cullaista malja/ ja nijtä toisia hopiaisia maljoja neljä sata ja kymmenen/ ja muita astioita tuhannen.

1:11 Nijn että caickia astioita sekä cullast/ että

hopiast/ oli wijsi tuhatta ja neljä sata: Sesbazar wei ne caicki nijden cansa/ jotca Babelin fangeudest menit Jerusalemijn.

Vers.1. Corexen) Tästä Corexest on Esaia ennustanut/ cap. 44:28. Hän luetan pyhain ja jumalisten hallidziain secaa/ nijncuin hänen sanoistans ja töistäns nähdän: sillä hän on täsä käskenyt raketa HERran huonetta Jerusalemis. Ja Daniel Prophetan piti hän suurna nijncuin Neuwonandajans ja ylimmäisen saarnamiehens/ Dan. 6. Vers.ult. V. 8. Sesbazarille) Se on se cuin sijtte cudzutan Serubabelixi cuin cuullan ja nähdän cap. 5:16.

II. Lucu.

Nitä cuin lähtewät fangeudest ja tulewat Jerusalemijn ja Judaan/ Serubabelin/ Jesuan ja Nehemian etc. cansa/ on 42360. ilman heidän palcollisitans/ v. 64. sinne tulduans andawat he hywäst tahdost HERran huonen rakennukseen 61000. culdapeningitä/ 5000. leiwickätä hopiaata/ ja 100. Papin hametta/ v. 68.

2:1 Nämät owat maacunnan lapset cuin läxit fangeudest/ jotca NebucadNezar Babelin Cuningas oli wienyt Babelijn/ ja tulit Jerusalemijn ja Judaan jällens/ cukin Caupungijns.

2:2 Jotca tulit Serubabelin Jesuan/ Nehemian/ Serajan/ Reelian/ Mardochain/ Bilsan/ Misparin/ Bigiwain/ Rehumina ja Baenan cansa.

2:3 Tämä on Israelin Canssan miesten lucu: Parexen lapset/ caxi tuhatta/ sata ja caxicahdexattakymmendä.

2:4 Sephatian lapset/ colme sata ja caxicahdexattakymmendä.

2:5 Arahn lapset/ seidzemen sata ja wijsicahdexattakymmendä.

2:6 Pachat Moabin lapset/ Jesua Joabin lasten

Esran Kirja

seas/ caxi tuhatta/ cahdexan sata/ ja caxitoistakymmendä.
2:7 Elamin lapset/ tuhannen/ caxi sata/ ja neljäcuudettakymmendä.
2:8 Zathun lapset/ yhdexän sata ja wijsiwijdettäkymmendä.
2:9 Zacain lapset/ seidzemen sata ja cuusikymmendä.
2:10 Banin lapset/ cuusi sata ja caxiwijdettäkymmendä.
2:11 Bebain lapset/ cuusi sata ja colmecomlattakymmendä.
2:12 Azgadin lapset/ tuhannen/ caxi sata ja caxicolmattakymmendä.
2:13 Adonicamin lapset/ cuusi sata/ ja cuusiseidzemettäkymmendä.
2:14 Bigewain lapset/ caxi tuhatta ja cuusicuudettakymmendä.
2:15 Adin lapset/ neljä sata ja neljäcuudettakymmendä.
2:16 Aterin lapset Jehiskiast/ yhdexänkymmendä ja cahdexan.
2:17 Basain lapset/ colme sata ja colmecomlattakymmendä.
2:18 Jorahn lapset/ sata ja caxitoistakymmendä.
2:19 Hasumin lapset/ caxi sata ja colmecomlattakymmendä.
2:20 Gibbarin lapset/ yhdexänkymmendä ja wijsi.
2:21 Bethlehemmin lapset/ sata ja colmecomlattakymmendä.
2:22 Netophan miehet/ sata ja cahdexancolmattakymmendä.
2:23 Anathotin miehet/ sata ja cahdexancolmattakymmendä.
2:24 Asmawethin lapset/ caxiwijdettäkymmendä.
2:25 Kirjath Arimin lapset/ Chephiran ja Berothin/ seidzemen sata ja colmewijdettäkymmendä.
2:26 Raman ja Gabaan lapset/ cuusi sata ja yxicolmattakymmendä.

2:27 Michman miehet/ sata ja caxicolmattakymmendä.
2:28 BethElin ja Ain miehet/ caxi sata ja colmecomlattakymmendä.
2:29 Nebon lapset/ caxicuudettakymmendä.
2:30 Magbixen lapset/ sata ja cuusicuudettakymmendä.
2:31 Toisen Elamin lapset/ tuhannen/ caxi sata ja neljäcuudettakymmendä.
2:32 Harimin lapset/ colme sata ja caxikymmendä.
2:33 ZodHadidin ja Onon lapset/ seidzemen sata ja wijsicolmattakymmendä.
2:34 Jerehon lapset/ colme sata ja wijsiwijdettäkymmendä.
2:35 Senaan lapset/ colme tuhatta/ cuusi sata ja colkymmendä.
2:36 PApit: Jejadan lapset Jesuan huonesta/ yhdexän sata ja colmecahtaxattakymmendä.
2:37 Immerin lapset/ tuhannen ja caxicuudettakymmendä.
2:38 Pashurin lapset/ tuhannen/ caxi sata ja seidzemenwijdettäkymmendä.
2:39 Harimin lapset/ tuhannen ja seidzemen toistakymmendä.
2:40 LEwitat: Jesuan ja Cadmielin lapset/ Hodawian lapsista/ neljäcahtaxattakymmendä.
2:41 Weisajat: Asaphin lapset/ sata ja cahdexancolmattakymmendä.
2:42 Owenwartiain lapset/ Salumin lapset/ Aterin lapset/ Talmonin lapset/ Akubin lapset/ Hatitan lapset ja Sobain lapset caickians/ sata ja yhdexän neljättäkymmendä.
2:43 NEthinimit Zihahn lapset/ Hasuphan lapset/ Tabaothin lapset:
2:44 Keroxen lapset/ Siehhan lapset/ Padonin lapset.
2:45 Lebanon lapset/ Hagaban lapset/ Accubin lapset.
2:46 Hagabin lapset/ Samlain lapset/ Hananin lapset.
2:47 Giddelin lapset/ Gaharin lapset/ Reajan

Esran Kirja

lapset.
2:48 Resinin lapset/ Necodan lapset/ Gazamin lapset.
2:49 Usahn lapset/ Passeahn lapset/ Bessaihn lapset.
2:50 Asnan lapset/ Meummin lapset/ Nephussimin lapset.
2:51 Bacbukin lapset/ Hacuphan lapset/ Harhurin lapset.
2:52 Bazeluthin lapset/ Mehiran lapset/ Harsan lapset.
2:53 Barcoxen lapset/ Sisseran lapset/ Thamahn lapset.
2:54 Neziahn lapset/ Hatiphan lapset.
2:55 Salomon palweliain lapset/ Sotain lapset/ Sopheretin lapset/ Perudan lapset.
2:56 Jaelan lapset/ Darconin lapset/ Giddelin lapset.
2:57 Sephatian lapset/ Hattilin lapset/ Pocherethin lapset Zebaimista/ Amin lapset.
2:58 Caicki Nethinimin ja Salomon palweliain lapset/ colme sata/ yhdexänkymmendä ja caxi.
2:59 NÄmät myös menit Mithel/ Mela/ Thelharsa/ Cherub/ Addon/ ja Immer/ jotca ei tietänet Isäins huonetta sanoa ja siemendäns/ jos he olit Israelist.
2:60 Delajan lapset/ Tobian lapset/ Necodan lapset/ cuusi sata ja caxicuudettakymmendä.
2:61 Ja Pappain lapsist: Habajan lapset/ Hacoxen lapset/ Barsillain lapset/ joca otti idzellens emännän Barsillain Gileaditerin tyttären/ joca cudzuttin heidän nimelläns.
2:62 Nämät edzeit heidän sucucundans polwilucu kirja/ ja ei löynnet/ sentähden he pandin pois pappeudest.
2:63 Ja Hathirsatha sanoi heille/ ettei heidän pitänyt syömän sijtä caickein pyhimmäst/ ennencuin Pappi seisois Urimin ja Thumimin cansa.
2:64 COco joucko nijncuin yxi mies oli/ caxiwijdettäkymmendä tuhatta/ colme sata ja cuusikymmendä.

2:65 Paidzi heidän palwelioitans ja pijcojans/ joita oli seidzemen tuhatta/ colme sata ja seidzemenneljättäkymmendä/ ja heillä oli weisaita/ miehiä ja waimoja/ caxi sata.
2:66 Seidzemen sata ja cuusineljättäkymmendä hewoista: caxi sata ja wijsiwijdettäkymmendä Muulia.
2:67 Neljä sata ja wijsineljättäkymmendä Cameliä/ cuusi tuhatta/ seidzemen sata/ ja caxikymmendä Asia.
2:68 Ja monicahdat Isäins Päämiehistä/ cosca he menit HERran huoneseen Jerusamis/ uhraisit hywällä mielellä Jumalan huoneseen/ raketta sitä paicallens.
2:69 Ja he annoit warans jälken rakennuxen tawaraxi/ yhdenseidzemettäkymmendä tuhatta culdapenningitä/ ja wijsi tuhatta leiwickä hopena/ ja sata Papin hametta.
2:70 Nijn Papit/ Lewitat ja muutamat Canssast/ weisajat/ ja owenwartiat ja Nethinimit asuit Caupungeisans/ ja coco Israel myös Caupungeisans.

Vers.2. Serubabelin) Tämä tuli sijtte Judan Canssan Förstixi/ ja Jesua ylimmäisxi Papixi/ cuin nähdän Zachar. 3. ja 4. v. 63. Hathirsatha) Tämä oli Nehemia: sillä nijn hän cudzutan Persian kielellä/ nijncuin nähdän/ Nehem. 8:9.

III. Lucu.

SEidzemendenä Cuucautena tulewat Israelin lapset cocon Jerusalemis/ ja Jesua rakenda Serubabelin cansa HERralle Altarin/ v. 1. pitäwät Lehtimajan juhla/ ja uhrawat sen päällä Mosexen lain jälken/ v. 4. palckawat kiwenhackait ja seppiä/ rakendaman HERran huonetta/ v. 7. Toisna vuonna/ toisna Cuucautena laskewat he Templin perustuxen suurella riemulla ja laululla/ v. 8. monicahdat itkewät jotca olit nähnet endisen Templin/ v. 12.

Esran Kirja

3:1 COsca seidzemes Cuucausi oli tullut/ ja Israelin lapset olit Caupungeisans/ tuli Canssa cocon nijncuin yxi mies Jerusalemijn.

3:2 Ja Jesua Josedekin poica/ ja Papit hänen weljens nousit/ ja Serubabel Sealthielin poica ja hänen weljens/ ja rakensit Israelin Jumalan Altarin/ uhrataxens sen päällä polttouhria/ nijncuin kirjoitettu on Mosexen Jumalan miehen lais.

3:3 Ja he laskit Altarin perustuxens päälle/ waicka he pelkäisit sen maan Canssoja/ ja he uhraisit sen päällä HERralle polttouhria/ amulla ja ehtolla.

3:4 Ja he pidit Lehtimajan juhla/ nijncuin kirjoitettu on/ ja teit polttouhria jocopäiwä/ sen lugun jälkeen cuin pitikin/ cutakin päiwänäns.

3:5 Senjälken mitä alinomaisia polttouhreja/ ja uden Cuun/ ja caickein HERran juhlain pyhitettyin/ ja caickinaisia mieliuhreja/ cuin he hywällä mielellä teit HERralle.

3:6 Seidzemennen Cuucauden ensimmäisnä päiwänä/ rupeisit he uhraman HERralle polttouhria/ mutta ei HERran Templin perustus ollut wielä laskettu.

3:7 Ja he annoit kiwenhackaille ja työwäelle raha/ ruoca ja juoma/ ja öljyä Sidonialaisille ja Tyriläisille/ että he toisit heille Cedripuita Libanonista Japhonin merta myöden/ Corexen Persian Cuningan suomast.

3:8 MUtta toisna vuonna sijttecuin he tulit Jerusalemijn/ HERran huonen tygö toisna Cuucautena/ rupeis Serubabel Sealthielin poica/ ja Sesuja Josedechin poica/ ja muut heidän jäänet weljens/ Papit ja Lewitat/ ja caicki cuin fangeudesta tulit Jerusalemijn/ ja panit cahdenkymmenen ajastaicaiset ja wanhemmat Lewitat HERran huonen työn teettäji.

3:9 Ja Jesua seisoi poikinens ja weljinens/ ja Kadmiel poikinens/ ja Judan lapset nijncuin yxi mies teettämäs HERran huonen työwäke/ Henadadin lapset poikinens/ ja Lewita heidän

weljens.

3:10 Ja cosca rakendajat laskit HERran Templin perustuxen/ seisoi Papit puetettuna/ waskitorwein cansa/ ja Lewitat Asaphin pojat candeileilla/ kijttämäs HERra Dawidin Israelin Cuningan sanoilla.

3:11 Ja he weisaisit wuoroittain ylistäisäns ja kijttäisäns HERra/ että hän on hywä ja hänen laupiudens pysy ijancaickisest Israelin päälle: Ja caicki Canssa huusit corkialla änellä ja kijtit HERra/ että HERran huonen perustus oli laskettu.

3:12 Mutta moni wanhoista Papeista ja Lewitaista ja Isäin päämiehistä/ jotca olit nähnet ensimmäisen huonen: cosca tämä huonen perustus laskettin heidän silmäins edes/ itkit suurella änellä/ ja moni huusi corkialla änellä ilon tähden.

3:13 Että se huuto oli nijn suuri/ ettei Canssa eroittanut ilon ändä itcun änestä: sillä Canssa huusi corkialla änellä/ että se äni cauwas cuului.

Vers.12. Itkit) Sillä ei he luullet tämän Templin tulewan nijn caunixi cuin endinen oli.

IV. Lucu.

SAmaritereit ei sallita rakendaman Templi/ v. 1. he palckawat neuwonandaita Judalaisi wastan/ estämän Templin rakennust Corexen aicana/ v. 4. Kirjoittawat Ahasweruxen ja Arthahsasthan aicana Judalaisi wastan kirjan/ näin: jos he saawat raketa Jerusalemin/ nijn he luopuwat Cuningast/ ja owat idze Herrana nijncuin ennengin/ v. 7. Arthahsastha wasta/ ja käske estä heidän/ v. 17. jota he tekewät toisen Dariuxen wuoten asti/ v. 23.

4:1 MUtta cosca Judan ia BenJaminin wihamiehet cuulit/ että ne jotca fangiuxes olit ollet/ rakensit HERralle Israelin Jumalalle Templi.

Esran Kirja

4:2 Tulit he Zerubabelin ja Isäin Päämiesten tygö/ ja sanoit heille: me rakennam teidän cansan/ sillä me edzim teidän Jumalatan nijncuin tekin/ ja emme ole sijtte uhrannet cuin Asser Haddon Assurin Cuningas meidän tänne wei.

4:3 Mutta Zerubabel ja Jesua ja muut Israelin Isäin Päämiehet wastaisit: ei sowi teidän ja meidän raketa meidän Jumalallem huonetta/ mutta me rakennam yxin HERralle Israelin Jumalalle huonen/ nijncuin Cores Persian Cuningas meidän käski.

4:4 Nijn sen maacunnan wäki esti Judan Canssan kädet/ ja peljätti rakendamast/

4:5 Ja palckais Neuwonandaita heitä wastan/ estämän heidän neuwoans/ nijncauwan cuin Cores Persian Cuningas eli/ Dariuxen Persian Cuningan waldacundan asti.

4:6 Mutta cosca Ahaswerus tuli Cuningaxi/ hänen waldacundans algusa kirjoitit he canden Judan ja Jerusalemin asujamia wastan.

4:7 JA Arthahsasthan aicana/ kirjoitti Bilsam/ Mitridates/ Tabeel ja muut heidän neuwostans Arthahsasthan Persian Cuningan tygö. Ja kirja oli kirjoitettu Syrian kielellä/ ja tulkittu Syrian kielellä.

4:8 Rehum Cantzleri ja Simsai kirjoittaja/ kirjoitit kirjan Jerusalemita wastan Cuningas Arthahsasthan tygö.

4:9 Silloin Rehum Cantzleri ja Simsai kirjoittaja/ ja muut Neuwonandajat Dinast/ Arphasathast ja Tarplatast/ Persiast/ Arachast/ Babelist/ Susanist/ Dehast ja Elamist.

4:10 Ja muut Canssat/ jotca wäkewä ja cuuluisa mies Asnaphar toi tänne/ ja pani heidän asuman Samarian Caupungeihin/ ja muihin Caupungeihin tällä puolen weden ja Canaan.

4:11 Ja kirja jonga he lähetit Cuningas Arthahsasthan tygö/ oli näin kirjoitettu.

4:12 SInun palwelias ne miehet cuin asuwat tällä puolella weden/ ja Canaas. Se olcon Cuningalle tiettäwä/ että Judalaiset jotca

sinun tyköäs tulit meidän tygöm Jerusalemiijn/ rakendawat capinalist ja paha Caupungita/ ja on perustanet ja corgottanet muurit.

4:13 Nijn olcon Cuningalle tiettäwä/ että jos se Caupungi raketan ja muurit perustetan/ nijn ei he sinulle anna lahja/ tullia ja ajastaicaista wero/ ja wahingoidzewat Cuningasten weron.

4:14 Me olem caicki palatzis caswatetut/ emme tahtonet enä Cuningan ylöncadzomist nähdä/ sentähden me lähetim ja ilmoitim Cuningalle.

4:15 Ettäs edzisit Isäis Aicakirjoin/ ja sinä löydät nijstä ja saat tietä tämän olewan capinalisen ja wahingolisen Caupungin Cuningoille ja maacunnille/ joca saatti jo wanhast muutkin luopuman/ jongatähden myös tämä Caupungi on autiaxi tehty.

4:16 Mingätähden me annam Cuningan tietä/ että jos tämä Caupungi raketan/ ja muurit tehdän. nijn et sinä tätä puolda wirta saa pitä.

4:17 NIin Cuningas lähetti wastauxen Rehumille/ Cantzlerille ja Simsaille kirjoittajalle/ ja muille heidän cansaweljillens cuin Samarias asuit/ ja muille cuin toisella puolella weden olit/ rauhan ja terweyden.

4:18 Lähetys kirja/ jonga te meidäm tygöm lähetit/ on luettu julkisest minun edesän.

4:19 Ja on minulda käsketty edzittä/ ja on löytty sen Caupungin jo wanhan aican nosnen Cuningoita wastan/ ja luopunen/ nijn että capina on sijnä nosnut.

4:20 Ja että Jerusalemis owat ollet wäkewät Cuningat/ ja owat wallinnet caicki cuin toisella puolella weden on/ ja heille on annettu tulli/ lahjat ja ajastaicainen wero.

4:21 Tehkät sijs tämän käskyn jälken/ estäkät nijtä miehiä rakendamast Caupungi/ siihenasti cuin minä annan käskyn.

4:22 Nijn ottacat waari ettet te wijwyttelis täsä asias/ ettei Cuningoille mitän wahingota tulis.

4:23 COsca Cuningas Arthahsasthan kirja luettin Rehumin/ Simsain kirjoittajan ja heidän

Esran Kirja

cansaweljeins edes/ menit he kijrust
Jerusalemijn Judalaisten tygö/ ja estit heidän
käsiwarrella ja wäkewydellä.

4:24 Silloin lacattin Jumalan huonen työstä
Jerusalemis/ nijn että se jäi Dariuxen Persian
Cuningan toisen wuoten asti.

*Vers.1. Wihamiehet) Ne olit Samariterit jotca
ei ollet Israelin lapsist/ waan Assurin
Cuningalda sinne wiedyt/ cuin sijtä luetan 4.
Reg. 17:24. Nämät pidit Judalaisten puolda
myötäkäymises/ mutta cuin Judalaisilla nurin
käwi/ olit he heidän pahimmat wihamiehens.
v. 6. Ahaswerus ja v. 7. Arthahsastha)
Judalaiset owat näillä nimillä nimittänet
yhteisest Perisian Cuningoita/ waicka mitkä
heidän nimens muutoin owat ollet. Nijncuin
Ruomin hallidziat owat cudzutut/ Caesar,
Augustus, etc. ei näitä asioita/ ilman oikein
ymmärretä. Ilman epäilemät Ahaswerus Esran
mielest on Darius Hystaspis täsä/ jonga tygö
hän sano heidän kirjoittanen/ ja kirjoitus
seura wijdennes lugus/ ja wastaus cuudennes.
Mutta Arthahsastha Cambyses/ joca likin
Corest hallidzi ja esti rakennuxen.*

V. Lucu.

*HAggai ja Sacharia ennustawat Judalaisille/ ja
käskewät heidän lujast rakenda/ v. 1. Thathnai
Maanherra tällä puolen wirta/ kysy heille
kenen käskyst he rakendawat/ v. 3. cuin he
händä olit wastannet/ kirjoitta Thathnai
Cuningas Dariuxen tygö/ ja ano tietä hänen
tahtoans/ v. 6.*

5:1 JA Prophetat Haggai ja Sacharia Iddon
poica ennustit Judalaisille jotca olit Judas ja
Jerusalemis/ Israelin Jumalan nimen.

5:2 Silloin nousit Serubabel Sealthielin poica
ja Jesua Josedekin poica/ ja rupeisit
rakendaman Jumalan huonetta Jerusalemis/
ja Jumalan Prophetat heidän cansans/ auttain

heitä.

5:3 Siihen aican tuli Thathnai heidän tygöns/
joca oli Maanherra tällä puolen weden/ ja
StarBosnai heidän cansaweljens/ ja sanoit
näin heille: cuca teidän on käskeny rakenda
tätä huonetta/ ja hänen muurejans perusta.

5:4 Nijn me sanoim heille: mitkä nijden
miesten nimet owat/ jotca tätä rakennusta
rakendawat.

5:5 Ja Jumamalan silmä tuli Judan
wanhimbain päälle/ ettei se heildä
nijncauwaxi estetty cuin sanoma wietin
Dariuxen tygö: ja lähetys kirja tuli sijtä asiast
tacaperin jällens.

5:6 JA kirja jonga Thathnai Maanherra tällä
puolen weden/ ja StarBosnai/ ja hänen
cansaweljens Arphasadist/ jotca olit tällä
puolen weden/ lähetit Cuningas Dariuxen
tygö.

5:7 Ja ne sanat jotca he lähetit hänen tygöns/
owat näin kirjoitetut: Darius Cuningalle caicki
rauha.

5:8 Se olcon Cuningalle tiettäwä/ että me
tulim Judan maacundaan sen caickein
suurimman Jumalan huonen tygö/ sitä
raketan caickinaisist kiwist/ hirret pannan
seinijn/ ja työ joutu ja menesty heidän
käsisäns.

5:9 Nijn me kysyim wanhimmille/ ja sanoim
heille: cuca teille andoi käskyn rakenda tätä
huonetta/ ja näitä muureja perusta?

5:10 Me kysyimme myös heille heidän
nimens/ andaxem sinulle ne tietä: ja me
kirjoitim nijden miesten nimet jotca heidän
Päämiehens olit.

5:11 Ja sencaltaisen sanan he meille wastaisit/
sanoden: me olem taiwan ja maan Jumalan
palweliat/ ja rakennam tätä huonetta/ joca
ennen monda wuotta oli rakettu/ jonga yxi
wäkewä Israelin Cuningas oli rakendanut ja
pannut ylös.

5:12 Mutta sijttecuin meidän Isät wihoitit
Jumalan taiwast/ andoi hän heidän

Esran Kirja

NebucadNezarin käsijn/ Calderein Cuningan Babelist/ hän jaotti tämän huonen ja wei Canssan Babelijn.

5:13 MUtta ensimmäisnä Corexen Babelin Cuningan vuonna käski Cuningas Cores tämän Jumalan huonen raketa.

5:14 Ne culdaastiat ja hopiaastiat kuin olit sijnä Jumalan huones/ jotca NebucadNezar otti Jerusalemin Templist/ ja wei Babelin Templijn/ ne otti Cuningas Cores Babelin Templist/ ja andoi Sesbazarille/ jonga hän pani heidän päämiehexens.

5:15 Ja sanoi hänelle: ota nämät astiat/ mene ja wie heitä Jerusalemin Templijn/ ja anna Jumalan huone raketta paicallens.

5:16 Silloin tuli tämä Sesbazar/ ja laski Jumalan huonen perustuxen Jerusalemis/ ja sija ajast nijn tähän asti on rakettu/ ja ei ole vielä täytetty.

5:17 Nyt sijs/ jos Cuningan kelpa/ nijn andacan edziä Cuningan tawarahuones Babelis/ jos se on käsketty Cores Cuningalda heidän raketa tätä Jumalan huonetta kuin on Jerusalemis/ ja andacon tästä asiast Cuningan tahdon meidän tietä.

Vers.6. Ja kirja) Tämä on se kirjoitus josta ennen puhuttin/ cap. 4:6. Ahasweruxen tygö. Ja tämä Darius on Ahaswerus. Cadzo supra , cap. 4:6. ja 7.

VI. Lucu.

Cuningas Darius anda tutkistella ja löytä Corexen käskenen Judalaisia menemän cotia rakendamaman Templi/ v. 1. anda käskyns Thathnaille/ ettei heitä estetäis rakendamast/ waan autetaisin Cuningan tawarast/ v. 6. annetaisin myös uhrixi mitä he tarwidzisit/ että he rucoilisit Cuningan ja hänen lastens edest/ v. 9. Thathnai teke nijn/ työ menesty ja päätetän cuudendena Cuningas Dariuxen wuotena/ v. 12. Judalaiset uhrawat ja

pyhittäwät Templin ilolla/ v. 16. pitäwät Pääsiäist aicanans Mosexen lain jälkeen/ v. 19.

6:1 Niin Darius Cuningas käski edziä Cantzelijs/ Cuningan tawarahuones Babelis.

6:2 Silloin löyttin Ahmethan linnast/ joca on Medis/ yxi kirja/ josa oli näin muistoxi kirjoitettu:

6:3 ENSimmäisnä Cuningas Corexen vuonna/ käski Cuningas Cores Jumalan huonen raketa Jerusalemis/ sille paicalle kuin uhratan/ ja laske perustuxen/ cuuttakymmendä kynärätä corkiaxi/ ja cuuttakymmendä kynärätä lewiäxi.

6:4 Colme seinä caickinaisista kiwistä ja yxi seinä puista/ ja että Cuningan huonest pitä annettaman ruoca.

6:5 Nijn myös Jumalan huonen hopiaiset ja cullaiset astiat/ jotca NebucadNezar oli ottanut Jerusalemin kircost ja wienyt Babelijn/ annetta ja wietä jällens Jerusalemin siallens Jumalan huoneseen.

6:6 Niin olcat nyt erinäns heistä/ sinä Thathnai maan Herra sillä puolen weden/ ja sinä StharBosnai/ ja teidän cansaweljen Arphasathist/ te jotca oletta sillä puolen weden.

6:7 Andacat heidän tehdä työtä Jumalan huones/ että Judasten päämies ja heidän wanhimbans saisit Jumalan huonen raketuxi hänen endiselle paicallens.

6:8 Se on myös käsketty minulda mitä Judan wanhimmille pitä annettaman/ että he rakennaisit tämän Jumalan huonen/ nimittäin: että sille wäelle pitä juuri kijrust ruoca annettaman Cuningan werocalust sildä puolen weden/ ja ei heitä estettämän.

6:9 Jos he tarwidzewat calpeja/ caridzoita taicka caurita uhrixi taiwaliselle Jumalalle/ nisuja/ suoloja/ wijna ja öljyä/ Jerusalemin Pappein tawan jälkeen/ nijn pitä heille annettaman jocapäiwä ilman yhdetäkän estettä.

6:10 Että he uhraisit taiwaliselle Jumalalle

Esran Kirja

makiata hajua/ ja rucoilisit Cuningan ja hänen lastens elämän edest.

6:11 Tämä käsky on minulda annettu/ ja cucaikänäns nämät sanat muutta/ hänen huonestans pitä yxi hirsi rewäistämän ja nostettaman ylös/ ja hänen pitä siihen ripustettaman/ ja hänen huonens pitä localjäxi tehtämän sen työn tähden.

6:12 Jumala joca taiwas asu/ hän tappacon caicki ne Cuningat ja Canssat/ jotca ojendawat kätens muuttaman taicka särkemän Jumalan huonetta/ joca on Jerusalemis. Minä Darius olen näitä käsenyt/ että se pitäis juuri nopiast tehtämän.

6:13 Silloin Thathnai maan Herra sillä puolen weden/ ja StharBosnai heidän cansaweljeins cansa/ joiden tygö Cuningas Darius oli lähettänyt/ teit sen nopiast.

6:14 Ja Judalaisten wanhimmat rakensit/ ja se menestyi Haggai Prophetan ja Sacharian Iddon pojan ennustuxen jälkeen/ ja he rakensit ja päätit Israelin Jumalan käskyn jälkeen/ ja Corexen/ Dariuxen ja Arthahsasthan Persian Cuningasten käskyn jälkeen.

6:15 Ja huone päätettin täydellisest colmanden päivän asti Adarin Cuusta/ joca oli cuudendena Cuningas Dariuxen waldacunnan vuonna.

6:16 JA Israelin lapset/ Papit/ Lewitat/ ja muut jotca fangina olit ollet/ pidit ilolla Jumalan huonen wihkimist.

6:17 Ja uhraisit täsä Jumalan huonen wihkimyxes sata calpeja/ caxi sata oinasta/ neljä sata caridzata/ ja caxitoistakymmendä caurista/ coco Israelin syndein edest/ Israelin sucucundain lugun jälkeen.

6:18 Ja asetit Papit wuorollens/ ja Lewitat järjestyxellens/ palweleman Jumalata joca on Israelis/ nijncuin Mosexen kirjas on kirjoitettu.

6:19 JA ne/ jotca fangina olit ollet pidit Pääsiäistä neljändenätoistakymmendän päivänä ensimmäisest Cuucaudest.

6:20 Papit ja Lewitat olit puhdistanet idzens/

nijn että he caicki olit puhtat nijncuin yxi mies/ ja he teurastit Pääsiäisen caickein fangeuxen lasten edest/ ja Pappain heidän weljeins edest/ ja idze edestäns.

6:21 Ja Israelin lapset jotca fangeudest palannet olit/ ja caicki jotca idzens olit erittänet maan pacanaiden saastaisudest heidän tygöns/ edzimän HERra Israelin Jumalata.

6:22 Ne söit ja pidit happamattoman leiwän juhla/ ilolla seidzemen päiwä: sillä HERra oli heidän iloittanut ja kääändänyt Assurin Cuningan sydämen heidän puolens/ että he tulit wahwistetuxi Jumalan huonen tegois/ joca on Israelin Jumala.

Vers.16. Jumalan huonen wihkimist) Cadzo/ 2. Chron. 7:5.]

VII. Lucu.

CUningas Arthahsasthan seidzemendenä vuonna tule Esra kirjanoppenu Babelist/ v. 1. ja hänen cansans monda muuta Israelist/ v. 7. Cuningan kirja/ että hän ottais sen hopian ja cullan jällens cuin Cuningas ja hänen Neuwons siihen lahjoittanet olit/ ja udistais Jumalan palweluxen Jerusalemis/ v. 11. mitä puuttu/ pitä otettaman Cuningan tawarahuonest/ v. 20. ei pidä laskettaman wero jongun päälle/ joca HERran huones palwele/ v. 24. pitä asetettaman duomarit sille puolen wirta/ jotca Jumalan ja Cuningan lain tallella pitäwät/ v. 25. Esra kijttä HERra joca Cuningan siihen kehoittanut oli/ v. 27.

7:1 MUtta näiden jälkeen Arthahsasthan Persian Cuningan waldacunnas oli Esra Sarajan poica/ Asarian pojan/ Hilikian pojan.

7:2 Sallumin pojan/ Zadochin pojan/ Ahitobin pojan.

7:3 Amariahn pojan/ Asarian pojan/

Esran Kirja

Merajothin pojan.

7:4 Serahian pojan/ Usin pojan/ Bukin pojan.

7:5 Abisuan pojan/ Phineexen pojan/
Eleazarin pojan/ Aaronin pojan/ sen
ylimmäisen Papin.

7:6 Tämä Esra meni Babelist/ joca oli
kelwollinen kirjanoppenu Mosexen lais/ jonga
HERra Israelin Jumala oli andanut. Ja
Cuningas andoi hänelle caicki mitä hän anoi/
HERran hänen Jumalans käden jälkeen joca
hänen päälläns oli.

7:7 Ja sijnä meni muutamita Israelin lapsist ja
Papeist ja Lewitaist/ weisaist/ owenwartioist ja
Nethinimeist Jerusalemiin/ seidzemendenä
Arthahsasthan Cuningan vuonna.

7:8 Ja he tulit Jerusalemiin wijdendenä
Cuucautena/ se on seidzemes Cuningan
vuosi.

7:9 Sillä ensimmäisnä päivänä ensimmäisestä
Cuusta aiwoit he lähte Babelist/ ja ensimmäisnä
päivänä wijdennestä Cuusta/ tuli hän
Jerusalemiin Jumalan hyvän käden kautta/
joca hänen päälläns oli.

7:10 Sillä Esra oli walmistanut sydämens
edzimän HERran Lakia/ ja tekemän ja
opettaman Israelille käskyjä ja oikeutta.

7:11 Ja näin on se kirja jonga Cuningas
Arthahsastha andoi Papille Esralle
kirjanoppenuille/ joca oli opettaja HERran
sanas ja Lais/ Israelin päällä:

7:12 Arthahsastha Cuningasten Cuningas
Esralle Papille ja kirjanoppenuille taiwalisen
Jumalan Lais/ rauhan ja terweyden.

7:13 Minä olen käsenyt/ että kenengä
ikänäns Israelin Canssasta/ Papeista ja
Lewitaista/ kelpa minun waldacunnasani
mennä cansas Jerusalemiin/ nijn mengän.

7:14 Sinä joca olet lähetetty Cuningalda ja
nijldä seidzemeldä Neuwonandajalda
edzimän Judat ja Jerusalemit Jumalan Lain
jälken/ joca käsisis on.

7:15 Ja ettäs otat myötäs sen cullan ja hopian
cuin Cuningas ja hänen Neuwonandajans

hywällä mielellä owat uhrannet Israelin
Jumalalle/ jonga maja on Jerusalemis.

7:16 Ja caickinaisen cullan ja hopian cuins saat
coco Babelin maacunnast/ cuin Canssa ja
Papit hywällä mielellä andawat Jumalan
huoneseen/ joca on Jerusalemis.

7:17 Ota ne caicki myötäs ja nopiast osta sillä
rahalla calpeja/ caridzoita/ caurita/ ja
ruocauhria ja juomauhria/ ja uhra teidän
Jumalan huonen Altarilla/ joca on Jerusalemis.

7:18 Mutta mitä sinun ja sinun weljes sijtä
rahasta kelpa tehdä cuin lijaxi on/ se tehkät
teidän Jumalan tahdon jälkeen.

7:19 Ja astiat jotca sinun haldus owat annetut
sinun Jumalas huonen palweluxexi/ anna ne
pois Jumalan eteen Jerusalemiin.

7:20 Ja mitä enä tarwitan sinun Jumalas
huoneseen ja sinä culutat/ nijn anna
Cuningan tawarahuonest.

7:21 Minä Arthahsastha olen käsenyt
weronhaldioille sillä puolen weden/ että mitä
ikänäns Esra Pappi ja kirjanoppenuit taiwalisen
Jumalan lais/ teildä ano/ se nopiast tehkät.

7:22 Haman satan leiwiskän hopiat/ ja satan
pundan nisuja/ ja satan tynnyrin wijna/ ja
satan tynnyrin öljyä/ ja suoloja ilman mitat.

7:23 Ja caickia nijtä cuin taiwan Jumalan laki
ano/ se pitä taiwan Jumalan huonelle juuri
nopiast tehtämän/ ettei hänen wihans tulis
Cuningan waldacunnan ja hänen lastens
päälle.

7:24 Ja se pitä oleman teille caikille tiettäwä/
ettei teillä ole walda panna jotakin weroa/
tullia/ eli ajastaicaist ulostecoia yhdengän
Papin päälle/ Lewitan/ weisajan/
owenwartian/ Nethinimin/ tämän Jumalan
huonen palwelian päälle.

7:25 Ja sinun Esra pitä sinun Jumalas
wijsauden jälkeen/ paneman duomarit ja
käskyläiset nijstä cuin sinun kätes alla on/
duomidzeman caiken Canssan cuin toisella
puolen weden owat/ että caicki taidaisit sinun
Jumalas lain/ ja sitä joca ei taida/ pitä teidän

Esran Kirja

opettaman.

7:26 Ja jocainen joca ei täytä wisust sinun Jumalas lakia/ ja Cuningan lakia/ hänen pitä saaman duomions työns jälkeen/ joco se on cuolemaan eli maan culkemuxeen/ eli rahasackoon/ taicka fangiuteen.

7:27 Kijtetty olcon HERra meidän Isäim Jumala/ jotca näitä on andanut Cuningan sydämeen/ että hän caunista HERran huonetta Jerusalemis.

7:28 Ja hän on notkistanut hänen laupiudens minun päälleni Cuningans ja hänen Neuwonandaittens edes/ ja caickein Cuningan suuriwaldiaitten miesten. Ja minä wahwistettin HERran minun Jumalani kädellä minun päälleni/ ja cocoisin päämiehet Israelist menemän minun cansani.

Vers.1. Arthahsasthan) Tämä on Darius Artaxerxes Longimanus/ joca rupeis hallidzeman Corexen cuoleman jälkeen 66. ajastajalla. Tämän Arthahsasthan seidzemennellä wuodella tuli Esra Jerusalemijn Cuningan kirjalla/ udistaman Judalaisten Jumalan palwelusta ja hallituswirca. Tästä ajastajast pitä ruwettaman lukeman ne 70. wuoden wijckoa/ se on/ ne 490. ajastaica/ Dan. 9:24. jotca silloin lopuit cuin Christus ristinnaulittin ja cuoletettin. Sillä täsä saa Esra ensist luwan raketa ja omista Jerusalemi/ ja toimitta Judalaisten jumalan palwelust ja hallituswirca/ joista Daniel puhu: mutta Serubabelille oli ainoastans Templist käsky annettu ja Nehemialle Caupungin muureista. Löytän myös Historian kirjoittajain kirjoituxis tästä nijn monda ajastaica Christuxen asti culunexi.

VIII. Lucu.

Esran cansa tule isoi Judalaisten joucko/ jotca olit jäänet Babelijn/ v. 1. anda cuulutta Ahewan wirran tykönä paaston/ rucoillaxens

rauhallisen matcan edest/ v. 21. hopia ja culda joca häälytysuhrixi annettu oli/ punnitan Papeille/ myötä wiedä/ v. 24. HERra autta heitä caunist ja rauhas Jerusalemijn/ v. 31. hopia ja culda pannan neljändenä päivänä HERran huonen arcuin/ v. 32. uhratan/ v. 35. Cuningan kirja näytetään/ v. 36.

8:1 Nämät owat nijden Isäin päämiehet/ ja heidän lucuns/ jotca läxit minun Canssani Babelist Cuningas Arthahsasthan hallites.

8:2 Pineexen pojista Gersom. Ithamarin pojista Daniel. Dawidin pojista Hattus.

8:3 Sechanian pojista/ Pareos/ Sacharia/ ja hänen cansans luettu sata ja wijsikymmendä miestä.

8:4 Pahath Moabin pojista Elioenai Serahian poica/ ja hänen cansans caxi sata miestä.

8:5 Sechanian pojista Jehasielin poica/ ja hänen cansans colme sata miestä.

8:6 Adin pojista Ebed Jonathanin poica/ ja hänen cansans wijsikymmendä miestä.

8:7 Elamin pojista Jesaia Athalian poica/ ja hänen cansans seidzemenkymmendä miestä.

8:8 Sephatian pojista Sebadia Michaelin poica/ ja hänen cansans cahdexankymmendä miestä.

8:9 Joabin pojista Obadia Jehielin poica/ ja hänen cansans caxi sata ja cahdexantoistakymmendä miestä.

8:10 Selomithin pojista Jesiphian poica/ ja hänen cansans sata ja cuusikymmendä miestä.

8:11 Bebain pojista Sacharia Bebain poica/ ja hänen cansans cahdexancolmattakymmendä miestä.

8:12 Asgadin pojista Johanan se nuorin poica/ ja hänen cansans sata ja kymmenen miestä.

8:13 Adonicamin wijmeisistä pojista/ joiden nimet owat/ Eliphelet/ Jehiel ja Semaja/ ja heidän cansans cuusikymmendä miestä.

8:14 Bigewain pojista Uthai ja Sabud/ ja heidän cansans seidzemenkymmendä miestä/

Esran Kirja

miehenpuolet.

8:15 JA minä cocoisin heidän sen wirran tygö joca tule Ahewaan/ ja olimma sijnä colme päiwä. Ja cosca minä wisust cadzelin Canssan ja Papit/ en minä löytänyt yhtäkän Lewitat.

8:16 Nijn minä lähetin Elieserin/ Arielin/ Semajan/ Elnathanin/ Jaribin/ Elnathanin/ Nathanin/ Sacharian ja Mesullamin/ ne päämiehet/ ja Jojaribin ja Elnathanin/ opettajat.

8:17 Ja lähetin ne Iddon tygö/ joca oli päämies Casphas/ tuoman meille palwelioita meidän Jumalam huoneseen/ ja minä panin heidän suuhuns sanat mitä heidän piti Iddolle puhuman/ ja hänen weljillens Nethinimille Casphas.

8:18 Ja he toit meille meidän Jumalam hywän käden jälken meidän ylidzem yhden wijsan miehen/ Mahelin pojista Lewin pojan/ Serebian poicains ja weljeins cansa/ cahdexantoistakymmendä.

8:19 Ja Hasabian ja Esaian hänen cansans/ Merarin pojist/ hänen weljeins ja poicains cansa/ caxikymmendä.

8:20 Ja Nethinimeist cuin Dawid ja Försti olit pannet Lewitaita palweleman/ caxi sata ja caxikymmendä/ caicki nimelläns nimitetyt.

8:21 JA minä cuulutin siellä paaston Ahewan wirran tykönä/ nöyryttäxem meitä Jumalan edes/ ja kysyäxem häneldä oikiata tietä/ meille ja meidän lapsillem ja caikille meidän caluillem.

8:22 Sillä en minä rohjennut anoa Cuningalda sotawäkeä ja huowia warjeleman meitä tiellä wiholisilda: sillä me olimme sanonet Cuningalle/ että meidän Jumalan käsi on hywäxi caickein ylidze/ jotca händä edziwät: mutta hänen wäkewydens ja wihans caickein nijden päälle/ jotca hänen hyljäwät.

8:23 Nijn me paastoisim/ ja rucoilim meidän Jumalatom sen edest/ ja hän cuuli meitä.

8:24 Ja minä walidzin ylimmäisistä Papeista caxitoistakymmendä/ Serebian ja Hasabian/ ja

kymmenen heidän weljistäns heidän cansans.

8:25 Ja minä punnidzin heille sen hopian ja cullan/ ja ylönnyssastiat meidän Jumalam huoneseen/ cuin Cuningas ja hänen Neuwonandajans ja Förstins/ ja coco Israel/ cuin saapuilla oli/ olit andanet ylönnyxexi.

8:26 Ja punnidzin heidän käsijns hopiata cuusi sata ja wijsikymmendä leiwiskätä/ ja hopiaastioita sata leiwiskätä/ ja sata leiwiskätä culda.

8:27 Ja caxikymmendä cullaista malja/ jotca painoit tuhannen culdapenningitä/ ja caxi callista waskiastiata/ kircast cuin culda.

8:28 Ja minä sanoin heille: te oletta pyhät HERralle/ nijn myös owat astiat/ culda ja hopia/ joca on hywällä mielellä annettu HERralle teidän Isäin Jumalalle.

8:29 Walwocat sijs ja pitäkät ne nijncauwan tallella/ että te ne jälkens punnidzet ulos Pappain ja Lewitain/ päämiesten ja Israelin ylimmäisten Isäin edes Jerusalemis/ HERran huonen Arckuun.

8:30 Nijn Papit ja Lewitat otit wastan sen punnitun hopian ja cullan/ ja astiat/ ja weit Jerusalemijn meidän Jumalam huoneseen.

8:31 JA me läxim Ahewan wirran tykö toisna päiwänä toistakymmendä ensimmäisestä Cuusta/ menemän Jerusalemijn/ ja meidän Jumalam käsi oli meidän päälläm/ joca meitä pelasti meidän wiholistem käsist ja wäjymisestä tiellä.

8:32 Ja me tulim Jerusalemijn/ ja olim siellä colme päiwä.

8:33 Mutta neljäntenä päiwänä punnittin hopia ja culda/ ja astiat meidän Jumalam huoneseen/ Papin Urian pojan Meremothin käden ala/ ja hänen cansans oli Eleazar Pineexen poica/ ja heidän cansans Josabad Jesuan poica ja Nodia Benuin Lewitan poica.

8:34 Jocaidzen lugun ja painon perän/ ja caicki se paino kirjoitettin siihen aican.

8:35 Ja fangeuden lapset jotca olit tullet fangeudest/ uhraisit Israelin Jumalalle

Esran Kirja

polttouhria/ caxitoistakymmendä härkä/ coco
Israelin edestä/ yhdexänkymmendä ja cuusi
oinast/ seidzemencahdexattakymmendä
caridzata/ caxitoistakymmendä caurista/
syndiuhrixi/ caicki tyynni polttouhrixi HERralle.
8:36 Ja he annoit Cuningan wircamiehille ja
maan foudeille tällä puolen wirran/ Cuningan
kirjan ja käskyn/ ja corgotti Canssan ja
Jumalan huonen.

*Vers.21. Paaston) Cadzo 2. Chron. 20:3. ja
Num. 29:7.*

IX. Lucu.

*Ylimmäiset tulewat Esran tygö walittaman/
että Israelin Canssa/ Papit ja Lewitat olit
secoittanet idzens pacanoitten cansa/ ja
ottanet heidän tyttäritäns emännixi/ v. 1. Esra
rewäise waattens ja istu yxinäns ehtosen asti/
nouse ja lange polwillens/ v. 3. tunnusta omat
ja Canssan synnit/ ja rucoile hartast että
HERra olis heille armollinen/ annais ne
andexi/ ja ettei he peräti hucuis/ v. 6.*

9:1 COsca nämät caicki olit päätetyt/ nijn tulit
päämiehet minun tygöni/ ja sanoit: Israelin
Canssa ja Papit ja Lewitat ei ole erinnet maan
Canssain/ Cananerein/ Hetherein/
Phereserein/ Jebuserein/ Ammoniterein/
Moabiterein/ Egyptiläisten ja Amorrerein
cauhistuxista.

9:2 Sillä he owat ottanet heidän tyttäritäns
heillens/ ja heidän pojillens/ ja owat
secoittanet sen pyhän siemenen maan
Canssain sanca/ ja heidän päämiehens ja
Esiwaldans owat caickein ensimmäiset sijnä
pahas tegos.

9:3 Cosca minä sen cuulin/ rewäisin minä
waatteni ja hameni/ ja repelin minun hiuxeni
minun päästäni ja partani/ ja istuin
hämmästyxis.

9:4 Ja caicki jotca pelkäisit HERran Israelin

Jumalan sana/ tulit cocoon minun tygöni/
jällestulluitten synnin tähden/ ja minä istuin
hämmästyxis haman ehtouhrin asti.

9:5 Ja ehtouhrin aican nousin minä
surkeudestani/ rewäisin waatteni ja hameni/
ja langeisin polwilleni/ ja hajotin käteni
HERran minun Jumalani tygö/ ja sanoin:
9:6 MIun Jumalan/ minä häpen ja en kehta
minun silmiäni nosta sinun tygös/ minun
Jumalan: sillä meidän syndim owat enändynet
meidän pääm ylidzen/ ja meidän pahat tecom
owat caswanet hamas taiwasen asti.

9:7 Hamast meidän Isäim ajast/ nijn tähän
päiwän saacka/ olem me ollet suuris synneis/
ja meidän pahain töidem tähden/ me ja
meidän Cuningam ja Pappim owat annetut
maan Cuningasten käsijn ja miecan/ ja
fangeuxen ja ryöstöxi/ ja meidän caswom
häpiän/ nijncuin tänäkin päiwänä.

9:8 Mutta nyt on meille wähä armo HERralda
tapahtunut meidän Jumalaldam wähällä
ajalla/ että wielä on muutamita meistä jäljellä
ja pääsneitä/ että hän andoi wielä waarnan
meille hänen pyhän siaans/ että meidän
Jumalam walistais meidän silmäm/ ja andais
meille wähän elämän meidän orjudesam.

9:9 Sillä me olem orjat/ ja meidän orjudesam
ei hyljännyt meitä meidän Jumalam/ ja hän on
käändänyt laupiudens meidän tygöm Persian
Cuningasten edes/ että he annoit meidän elä/
ja corgotta meidän Jumalam huonen/ ja corja
ne jaonnet/ ja andoi meille aidan Judas ja
Jerusalemis.

9:10 Mitä me sijttekin sanom meidän
Jumalan? että me olem hyljännet sinun
käskys.

9:11 Joita sinä olet käsenyt sinun palweliais
Prophetain cautta: maa/ johon te menet
omistaman/ on saastainen maa/ maan
Canssain saastaisuden tähden/ nijden
cauhistusten tähden/ joilla he owat sen
täyttänet heidän saastaisudellans sekä siellä
että täällä.

Esran Kirja

9:12 Nijn ei teidän pidä andaman nyt teidän tyttäritän heidän pojillens/ ja ei teidän pidä ottaman heidän tyttäritäns teidän pojillen/ älkät myös edzikö heidän rauhans ja caluans ijancaickisest/ että te tulisitte wäkwäxi/ ja söisit maan hywyttä/ ja saisit sen anda teidän lapsillen ijancaisexi perimisexi.

9:13 Ja nijden caickein jälkeen cuin meidän päällem tullet owat/ meidän pahain tecoiin ja suurten syndeim tähden/ nijn olet sinä meidän Jumalam säästänyt meidän pahoja töitäm/ ja andanut wapauden/ cuin nyt on.

9:14 Pitäisköst meidän taas sinun käskys käymän ylidze/ ja tekemän langoutta tämän ilkiän Canssan cansa/ etkös mahda wihastua meidän päällem/ siihenasti että peräti autioxi tullan/ ettei ketän jää eikä ole pääsemyst.

9:15 HERra Israelin Jumala sinä olet wanhurskas: sillä me olem jäänet wapadetta/ nijncuin se tänäpä on. Cadzo/ me olem sinun edesäs meidän synneisäm/ sentähden ei kengän woi edesäs pysyä.

Vers.2. He owat ottanet heidän tyttäritäns) Nijn myös v. 12. Nijn ei teidän pidä nyt andaman) Cadzo Deut. 7:3. Vz 8. ja 9. Waajan ja aidan) Tämä on sanottu sananlascun tawalla/ että caicki muu Canssa ja maa on häwitetty/ ja he owat wielä jäänet nijncuin waarna huoneseen/ ja cappale aita pellon ymbärille.

X. Lucu.

Esran rucoilles cocondu hänen tygöns suuri joucko Israelist/ ja Zechania Jehielin poica tunnusta heidän puolestans/ että he täsä asias olit tehnet HERra wastan/ ja ano ero wieraist waimoist/ v. 1. Esra wannotta heitä nijn tekemän/ v. 5. wijden päiwän pärest coconduwat he taas Jerusalemijn tätä tutkisteleman/ ja tekewät nijn/ v. 9. Pappain seas löytän monicahdat

ottanen pacanalisi emänditä/ jotca heildä hylljätän/ v. 18.

10:1 COsca Esra näin rucoili ja tunnusti/ itki ja macais Jumalan huonen edes/ cocondui suuri joucko Israelist hänen tygöns/ miehist/ waimoist ja lapsist/ ja Canssa itki sangen cowin.

10:2 Ja Zechania Jehielin poica Elamin lapsist/ wastais Esrat/ ja sanoi: me olem rickonet meidän Jumalatain wastan/ että me olem ottanet muucalaiset waimot maan Canssoista/ mutta wielä on toiwo senwuoxi Israelis

10:3 Nijn tehkäm nyt lijtto meidän Jumalam cansa ajaxem caicki waimot pois/ ja ne jotca heistä syndynet owat/ HERran neuwon jälkeen/ ja nijden jotca pelkävät meidän Jumalam käskyä/ ja tapahtucon lain jälkeen.

10:4 Nijn nouse/ sillä sinun se tule/ me olem sinun cansas/ ole hywäs turwas ja tee nijn.

10:5 Silloin nousi Esra/ ja wannotti ylimmäiset Papit ja Lewitat/ ja coco Israelin/ tekemän tämän sanan jälkeen/ ja he wannoit.

10:6 Ja Esra nousi Jumalan huonen edest/ ja meni Johanan Eliasibin pojan Camarijn/ ja cuin hän sinne tuli/ ei hän syönyt leipä eikä juonut wettä: sillä hän murhetti heidän ricostens tähden/ jotca olit ollet fangeuxes.

10:7 Ja he cuulutit Judas ja Jerusalemis caikille lapsille cuin fangina olit ollet/ tuleman cocon Jerusalemijn.

10:8 Ja joca ei colmes päiwäs tullut päämiesten ja wanhimbain neuwon jälkeen/ nijn caicki hänen tawarans piti kirottu oleman/ ja hän idze eritettämän nijden joucost cuin fangina olit ollet.

10:9 Nijn tulit caicki Judan ja BenJaminin miehet Jerusalemijn colmes päiwäs cocon/ se on/ cahtenakymmendenä päiwänä/ yhdexännestä Cuusta/ ja caicki Canssa istui catulla HERran huonen edes/ ja wärisit sijtä asiast ja saten tähden.

10:10 JA Pappi Esra nousi/ ja sanoi heille: te

Esran Kirja

oletta rickonet naidesan muucalaisia waimoja/
ja lisännet Israelin synnit.

10:11 Nijn tunnustacat nyt HERralle teidän
Isäin Jumalalle/ ja tehkät sitä cuin hänelle
kelpa/ ja eroittacat teitän maan Canssoista ja
muucalaisista waimoista.

10:12 Nijn wastais coco seuracunda/ ja sano
corkialla änellä: se pitä tapahtuman cuins olet
sanonut.

10:13 Mutta Canssa on paljo ja on sade ilma/
ja ei woi täällä ulcona seisoa/ eikä tämä ole
yhden eli cahdn päiwän työ: sillä meitä on
paljo/ jotca olem sijnä asias sangen suurest
syndiä tehnet.

10:14 Anna meidän päämiestem coco
seuracunnas meitä toimitta/ että caicki jotca
meidän Caupungeis owat nainet muucalaisia
waimoja/ tulewat tänne määrättynä päiwänä/
jocaidzen Caupungin wanhimman ja heidän
duomarittens cansa/ nijncauwan cuin meidän
Jumalam wiha käändy meistä tämän syyn
tähden.

10:15 Nijn pandin Jonathan Asahelin poica/ ja
Jahsia Tikuan poica sen päälle/ ja Mesullam/
ja Sabthai/ Lewitat autit heitä.

10:16 Ja fangeuxen lapset teit nijn/ ja
eroitettin. Ja Esra Pappi/ ja päämiehet heidän
Isäins sucucundain seas/ ja caicki cuin
nimitetyt owat/ istuit ensimmäisnä päiwänä
kymmenennest Cuucaudest tutkisteleman
sitä.

10:17 Ja he toimitit sen caickein miesten
cansa joilla olit muucalaiset waimot/
ensimmäisnä päiwänä ensimmäisestä Cuusta.

10:18 JA Pappein poicain seast löyttin jotca
olit ottanet muucalaisia waimoja/ cuin oli:
Jesuan Josedechin pojan lasten seas ja hänen
weljeins Maeseia/ Elieser/ Jareb ja Gedalia.

10:19 Ja he annoit kätens/ tahtowans aja
waimot ulos/ ja andawans jäärän heidän
ricosuhrixens/ heidän ricoxens edest.

10:20 Immerin lasten seas/ Hanani ja Sebadia.

10:21 Harimin lasten seas Maeseia/ Elia/

Semaia Jehiel ja Usia.

10:22 Pashurin lasten seas Elioenai/ Maesia/
Ismael/ Nethaneel/ Josabad ja Eleasa.

10:23 Lewitain seas Josabad/ Simeij ja Kelaia
(hän on se Klita) Petakja/ Juda ja Elieser.

10:24 Weisaitten seas/ Eliasib. Owen
wortioitten seas Sallum/ Telem ja Uri.

10:25 Israelist: Pareoxen lasten seas/ Ramia/
Jesia/ Malchia/ Meiamin/ Eleazar/ Malchia ja
Benaja.

10:26 Elamin lasten seas/ Mathania/ Sacharia/
Jehiel/ Abdi/ Jeremoth ja Elia.

10:27 Sathun lasten seas/ Elioenai/ Eliasib/
Mathania/ Jeremoth/ Sabad/ ja Asisa.

10:28 Bebain lasten seas/ Johanani/ Hanania/
Sebai ja Athlai.

10:29 Banin lasten seas/ Mesullam/ Malluch/
Adaia/ Jasub/ Seal ja Jaremoth.

10:30 PahathMoabin lasten seas/ Adna/
Chelal/ Benaja/ Maeseia/ Mathania/ Bezaleel/
Benui ja Manasse.

10:31 Harimin lasten seas/ Elieser/ Jesia/
Malchia/ Semaia/ Simeon.

10:32 Benjamin/ Malluch ja Samaria.

10:33 Hasumin lasten seas/ Mathnai/
Mathatha/ Sabad/ Eliphelet/ Jeremai/
Manasse ja Simeij.

10:34 Banin lasten seas/ Maedai/ Amram/
Huel.

10:35 Benaja/ Bedia/ Cheliu.

10:36 Wanja/ Meremoth/ Eliasib.

10:37 Mathania/ Matthenai/ Joasau/

10:38 Bain/ Benui/ Simeij.

10:39 Selemia/ Nathan/ Adaja.

10:40 Machnadbai/ Sasai/ Sarai/

10:41 Asareel/ Selemia/ Samaria.

10:42 Sallum/ Amaria ja Joseph.

10:43 Nebon lasten seas/ Jeiel/ Mathithia/
Sabad/ Sebina/ Jaddai/ Joel ja Benaja.

10:44 Nämät caicki olit ottanet muucalaisia
waimoja/ ja olit monicahdat nijstä waimoist
synnyttänet lapsia.

Esran Kirja

Vers.2. Me olem rickonet meidän Jumalatom
wastan) Tästä nähdän/ ettei se ole cohta
awioskäsky/ että mies ja waimo yhten
annetan/ waan sen pitä tapahtuman lailisest
Jumalan säädyn jälken. v. 13. Eikä tämä ole
yhden eli cahden päiwän työ) Sillä ei heidän
pitänyt heitä nijn arwolda ajaman tyköäns

pois/ waan piti tutkisteldaman cuinga he olit
tullet yhten/ ja nijn toimitettaman että sekä
he ja heidän lapsens jotakin saisit/ josta he
jollain tawalla tulisit holhotuxi. Jonga piti
Duomaritten cautta tapahtuman.

Esran Kirjan loppu.

Nehemian Kirja

SECUNDUS ESDRAE , Eli Nehemian Kirja / josa kirjoitetan :

*I. CUinga Nehemia Judalainen Persian Cuningan Arthahsasthan juomanlaskia/ on sen Cuningan
aicana tietä saanut/ että Jerusalemin muurit olit wielä maasa/ on sijtä tullut murhellisexi/ rucoillut
Jumalalda apua/ anonut ja saanut Cuningalda täyden luwan mennä Jerusalemin/ ja on sen muurit
jällens rakendanut ymbärins joca tahgolda/ cap. 1. 2. 3.*

*II. Saneballat on monen muiden Judalaisten cansa sijtä närkeästynyt/ ja tahtonut sitä wäkiwallalla ja
cawaludella estä/ mutta ei he ole taitanet/ waan Nehemia on menestynyt/ siihenasti että muurit
täydellisest rakettin/ c. 4. portit pandin ja wartiat asetettin Caupungijn/ c. 6. 7. ja on usein sillä
callilla ajalla auttanut köyhiä Judalaisia omastans/ ja culuttanut rakennukseen/ c. 5.*

*III. Judalaiset owat cocondunet seizemendenä Cuucautena ja pitänet Lehtimajan juhla suurella
ilolla/ pitänet myös sijtte paasto ja rucouspäiwiä/ tunnustanet heidän ja esiisäins pahat tegot/
rucoillet Jumalalda andexi ja apua/ ja tehnet lijton HERran cansa/ tästälähin uscollisemmast hänen
laisans waelda/ c. 8. 9. 10.*

*IV Heittäwät arpa/ että kymmenes osa Canssast paidzi Päämiehiä piti asuman Jerusalemis/ waan
muut wähis Caupungeis ja heidän kylisäns Owat nijn suurella ilolla sijtte wihkinet ne äsken raketut
muurit/ c. 11. 12.*

*V. Cuinga Nehemia löytä palatesans Cuningan tykö muutamita pahoja tawoja Canssan seas/ joita
hän angarast kieldä ja waati paneman pois/ c. 13. Ja on täsä Kirjas liki 114. vuoden aica/ sijtä 20.
Arthahsasthan wuodest/ nijn suuren Alexandrin asti/ cosca Nehemia ajoi pois Manassen joca oli
nainut Saneballatin tyttären/ josta puhutan/ c. 13:28. Sillä sijtä 20. ajastajast cuin Nehemia sai
täyden lupauxen/ hallidzi Arthahsastha 20. ajastaica/ Caickians 40. Darius Notus 19. ajastaica
Artaxerxes Memor 43. ajastaica Artaxerxes Ochus 23. ajastaica Arsemes eli Arses 3. ajastaica/ Darius
Codomannus 6. ajastaica/*

I. Lucu .

*NEhemia Judalainen Arthahsasthan Persian
Cuningan juomalaskia saa cuulla Jerusalemin
muurit wielä olewan maasa/ ja weljens
Judalaiset ahdistuxes/ v. 1. paasto/ surcuttele
ja tunnusta nämät tapahtuwan heidän*

*syndeins tähden/ rucoile HERra muistaman
lupaustans/ että hän cocois heitä/ jos he
mailman ärijn hajotetut olisit/ ja annais
menestyä hänen aiwoituxens/ v. 6.*

1:1 NÄmät owat Nehemian Hachalian pojan
tegot. Se tapahtui Chisleuwin Cuulla

Nehemian Kirja

cahtenakymmendenä vuonna/ cosca minä olin Susan linnas.

1:2 Nijn tuli Hanani yxi minun weljistäni/ muutamitten Judan miesten cansa/ ja minä kysyin heille Judalaisista/ jotca fangeudest jäänet ja pääsnet olit/ ja mikä meno Jerusalemis oli.

1:3 Ja he sanoit minulle: ne jotca jäänet owat fangeudest/ owat siellä maasa suures onnettomudes ja häpiäs/ Jerusalemin muurit owat jaotetut/ ja hänen porttins tulella poltetut.

1:4 Cosca minä sencaltaiset sanat cuulin/ nijn minä istuin ja itkin ja muurhedein muutamit päiwät/ paastoisin ja rucoilin taiwan Jumalan edes.

1:5 Ja sanoin: Ah HERra Jumala taiwast/ wäkewä/ suuri ja peljättäpä Jumala/ joca pidät lijtto ja laupiudes nijlle jotca sinua racastawat ja pitäwät sinun käskys.

1:6 Anna corwas cuulla ja silmäs awoi olla/ cuuleman sinun palwelias rucousta cuin minä rucoilen sinun edesäs yöt ja päiwät/ sinun palweliais Israelin lasten edest: Ja minä tunnustan Israelin lasten synnit/ cuin me olem tehnet sinua wastan/ ja minä ja minun Isäni huone olemme syndiä tehnet.

1:7 Me olem sangen rascast syndiä tehnet/ etten me ole pitänet sinun käskyjäs/ säätyjäs ja oikeuttas/ joitas olet Mosexelle sinun palwelialles käsenyt.

1:8 Mutta muista cuitengin sitä sana cuins käskit Mosexelle sinun palwelialles/ ja sanoit: cosca te ricotta/ nijn minä hajotan teidän Canssain secaa.

1:9 Mutta jos te palajat minun tygöni/ ja pidätte minun käskyni ja teette ne. Ja jos te ajetan haman taiwan ärijn/ nijn minä sieldäkin teidän cocon/ ja wien sijhen paickan/ jonga minä olen walinnut minun nimeni asumasiaksi.

1:10 He owat cuitengin sinun palwelias ja sinun Canssas/ jotcas suurella woimallas wapadit/ ja wäkewällä kädellä pelastit.

1:11 O HERra/ olcon sinun corwas awoi sinun palwelias rucouheen/ ja sinun palwelioittes rucouxijn/ jotca pyytäwät peljätä sinun nimes/ ja anna sinun palwelias tänäpä menestyä/ ja anna heille armo tämän miehen edes: sillä minä olin Cuningan juomanlaskia.

*Vers.1. Cahtenakymmendenä vuonna)
Nimittäin Arthahsasthan Persian Cuningan/
cuin nähdän ensimmäisest wersyst/ seurawaises
lugus. v. 4. Paastoisin) Cadzo 2. Chron. 20:3.
ja Num. 29:7.*

II. Lucu .

*CUningas näke Nehemian murehtiwan/ ja
kysy mitä hänen puuttu/ v. 1. Nehemia wasta:
Jerusalemin ja hänen Isäins hautaushuonen
autiana olewan/ v. 2. ano Cuningalda kirja
mennäxens ja raketaxens sen muureja/ v. 4.
Cuningas anda sen/ v. 6. Nehemia tule ja näke
caatunet muurit/ v. 11. neuwo Päämiehiä nijtä
rakendaman cansans/ v. 17. Saneballat
muiden cansa pilcka heitä/ v. 17.*

2:1 JA tapahtui Arthahsasthan Cuningan cahtenakymmendenä vuonna Nisan Cuulla/ cosca wijna oli hänen edesäns/ nijn minä otin wijnan ja annoin Cuningalle/ mutta en minä ollut murhellinen hänen edesäns.

2:2 Nijn Cuningas sanoi minulle: mixis nijn pahoin cadzot? ja et cuitengan kipiä ole? ei se muu ole mutta murhe on sinun sydämesäs: ja minä pelkäisin sangen cowin.

2:3 Nijn minä sanoin Cuningalle: eläkön Cuningas ijancaickisest: eikö minun caswon mahda olla murhellinen/ cosca se Caupungi/ josa minun Isäini hautamushuone on/ kylmillä on/ ja hänen porttins owat tulella culutetut.

2:4 Nijn sanoi Cuningas minulle: mitäs sijs anot? nijn minä rucoilin taiwan Jumalata.

2:5 Ja minä sanoin Cuningalle: jos se kelpa Cuningalle/ ja jos sinun palwelias on sinun

Nehemian Kirja

edesäs kelwollinen/ ettäs lähetäisit minun Judaan/ minun Isäini hautamus Caupungijn/ rakendaman sitä.

2:6 Nijn sanoi Cuningas minulle Drötningin wieres istuisans: cuinga cauwans matcas olet? ja coscas palajat? ja se kelpais Cuningalle/ ja lähetti minun sijttecuin minä ajan määrännyt olin.

2:7 Ja minä sanoin Cuningalle: jos Cuningan tahto nijn on/ nijn andacon minulle kirjan maanhaldiaain tygö toiselle puolelle wirta/ että he wiewät minun ylidze/ siihenasti cuin minä tulen Judaan.

2:8 Ja Assaphin tygö kirjan/ joca on Cuningan medzän wartia/ että hän lähettä minulle hirsia salin porttein wuoldeixi/ cuin on huonen tykönä/ ja Caupungin muurijn/ ja siihen huoneseen johon minä menen. Ja Cuningas andoi minulle nijncuin minun Jumalani hywä käsi oli minun päälleni.

2:9 Ja cosca minä tulin sille puolen wirta maanhaldiaain tygö/ nijn minä annoin heille Cuningan kirjan/ ja Cuningas lähetti minun cansani sodanpäämiehiä ja hewoismiehiä.

2:10 MUtta cosca Saneballat Horonijta ja Tobia Ammoniteritten palwelia sen cuulit/ panit he pahaxens sangen cowin/ että jocu ihminen oli/ joca Israelin lasten parasta cadzoi.

2:11 JA cosca minä tulin Jerusalemiin/ ja olin siellä ollut colme päiwä.

2:12 Walmistin minä idzeni yöllä/ ja wäähä wäke minun cansani/ sillä en minä sanonut kenellengän/ mitä minun Jumalani oli minun andanut sydämeni tehdäxeni Jerusalemis/ ja ei minulla ollut yhtän juhta myötäni/ muuta cuin se jonga päällä minä istuin.

2:13 Ja minä ajoin laxoportista ulos yöllä/ Drakin lähten tyköä nijn sodanporttijn/ ja coettelin Jerusalemin muureja/ jotca olit jaotetut/ ja porteja jotca olit tulella culutetut.

2:14 Ja minä menin wielä lähdeporttijn/ ja Cuningan lammin tygö/ ja ei ollut siellä sia/

että minun juhtan sai käydä minun allani.
2:15 Cuitengin menin yöllä ojan tygö/ ja coettelin muuria/ palaisin ja tulin jällens laxoporttijn.

2:16 Ja ei ylimmäiset tiennet cunga minä menin/ taicka mitä minä tein: sillä en minä wielä siihenasti ilmoittanut mitän kellengän/ Judalaisille ja Papeille/ Raadimiehille ja ylimmäisille/ ja muille työn tekiöille.

2:17 Ja minä sanoin heille: te näette tämän onnettomuden josa me olemma/ että Jerusalem on autian/ ja hänen porttins owat tulella culutetut/ tulcat ja rakendacam Jerusalemin muurit/ etten me häpiänä olis.

2:18 Ja minä ilmoitin heille minun Jumalani käden joca oli hywä minun päälläni/ ja myös Cuningan sanat/ cuin hän sanoi minulle. Ja he sanoit: noscam sijs ja rakendacam. Ja heidän kätens wahwistuit hywyteen.

2:19 MUtta cosca Saneballat Horonijta/ ja Tobia Ammoniteritten palwelia/ ja Gosem Arabiast sen cuulit/ häwäisit he meitä ja cadzoi ylön ja sanoit: mikä se on cuin te teette/ tahdottaco te luopua jällens Cuningast?

2:20 Nijn minä wastaisin heitä/ ja sanoin: Jumala taiwast anda meille menestyxen/ sillä me hänen palwelians olem walmistanet idzem/ ja rakennam/ mutta ei teillä ole yhtäkän osa eli oikeutta/ taicka muistoa Jerusalemis.

III. Lucu .

JUdalaiset rakendawat muurit Caupungin ymbärins/ ja panewat sen portit ja teljet ylös. Eliasib ylimmäinen Pappi rakenda lammaSPORTIN/ ja nijn cukin osans järjestäns/ toinen toisens peräst/ siihen porttijn jällens/ v. 1. etc.

3:1 JA Eliasib ylimmäinen Pappi nousi Pappein hänen weljens cansa/ ja rakensit

Nehemian Kirja

lammasportin ja pyhitit sen/ ja panit siihen owen/ ja he pyhitit sen Meahn tornin asti/ joca oli haman Hananeelin tornin saacka.
3:2 Ja Jerihon miehet rakensit hänen wieresäns. Ja Sachur Imrin poica rakensi hänen wieresäns.
3:3 Mutta Senaan lapset rakensit calaportin ja catit sen/ ja panit siihen owet/ lucut ja teljet.
3:4 Ja Meremoth Urian poica/ Hacoxen pojan/ rakensi heidän wieresäns/ Ja Mesullam Berechian poica Mesesabeelin pojan/ rakensi heidän wieresäns. Zadoch Baenan poica rakensi heidän wieresäns.
3:5 Nijden tykönä rakensit ne Tekoast/ mutta heidän Sangarins ei kääändänet caulans heidän Herrans palweluxeen.
3:6 Wanhan portin rakensi Jojada Passean poica/ ja Mesullam Besodian poica/ ja catit sen/ ja panit siihen owet/ lucut ja teljet.
3:7 Melathia Gibeonist ja Jadon Meronost rakensi heidän wieresäns/ Gibeonin ja Mizpan miehet maanhaldian istuimen tykönä sillä puolen weden.
3:8 Hänen wieresäns rakensi Usiel Harhaian culdasepän poica/ hänen wieresäns rakensi Hanania krydeinmyjän poica/ ja he rakensit Jerusalemis lewiän muurin asti.
3:9 Hänen wieresäns rakensi Rephaja Hurin poica puolen Jerusalemis päämies.
3:10 Hänen wieresäns rakensi Jodaja Harumaphin poica/ hänen huonens cohdalla/ hänen wieresäns rakensi Hattus/ Hasabenian poica.
3:11 Mutta Malchia Harimin poica/ ja Hasub Pahath Moabin poica rakensit caxi cappalda/ ja tornin pädzein tykönä.
3:12 Hänen wieresäns rakensi Sallum Haloexen poica/ puolen Jerusalemis päämies/ hän idze ja hänen tyttärens.
3:13 Laxoportin rakensi Hanon ja Sanoahn asujamet/ ne rakensit sen ja panit siihen owet/ lucut ja teljet/ ja tuhannen kynärätä muuria sondaporttin asti.

3:14 Mutta Malchia Rechabin poica/ neljännen osan wijnamäen päämies rakensi sondaportin/ hän rakensi sen/ ja pani siihen owet/ lucut ja teljet.
3:15 Mutta lähdeportin rakensi Sallum Chalhoson poica/ neljännen osan päämies Mizpas/ hän rakensi ja catti sen/ ja pani siihen owet/ lucut ja teljet/ Siloan lammen muurin cansa Cuningan krydimaan tykönä/ njihin trappuin asti cuin tulewat alas Dawidin Caupungist.
3:16 Hänen wieresäns rakensi Nehemia Asbukin poica/ puolen BethSurin päämies/ hamas Dawidin hautain cohdalle/ ja Aswian calalammen wäkwitten huonesin asti.
3:17 Händä likimbänä rakensit Lewitat/ Rehum Banin poica/ hänen wieresäns rakensi Hasabia/ puolen Kegilan päämies hänen neljäscunnasans.
3:18 Händä likimbänä rakensit heidän weljens Bawai Hanadadin poica/ puolen Kegilan päämies.
3:19 Hänen wieresäns rakensi Eser Jesuan poica/ Mizpan päämies/ toisen osan sijnä culmas asehuonen puoles.
3:20 Händä likin rakensi Baruch Sebain poica/ mäellä/ colmas/ toisen osan/ Eliasibin ylimmäisen Papin huonen owen asti.
3:21 Händä likin rakensi Meremoth Urian poica/ Hakoxen pojan/ toisen osan/ Eliasibin huonen owest nijn Eliasibin huonen loppun asti.
3:22 Hänen jälkens rakensit Papit/ ne miehet lakialda.
3:23 Heidän jälkens rakensi BenJamin ja Hasub oman huonens cohdalla/ heidän peräsäns rakensi Asaria Maeseian poica/ Ananian pojan/ oman huonens tykönä.
3:24 Hänen jälkens rakensi Benui Hanadadin poica/ toisen osan/ Asarian huonen tyköä nijn louckoon ja hamas culman asti.
3:25 Palal Usian poica loucast wastan/ ja sitä corkiata tornia cuin näky Cuningan huonest/

Nehemian Kirja

joca oli fangicartanon tykönä/ hänen jälkensä rakensi Pedaja Pareoxen poica.

3:26 Mutta Nethinimit asuit Ophelin tykönä wesiporttin asti itän päin/ josta torni näky ulos.

3:27 Sitälikin rakensit Thecoalaiset toisen osan isoi torni päin/ cuin näky ulos/ Ophelin muurin asti.

3:28 Mutta hewoisportist rakensit Papit/ jocainen huonens cohdalla.

3:29 Heidän jälisäns rakensi Zadok Immerin poica hänen huonens cohdalla. Hänen jälisäns rakensi Semaja Sachanian poica/ itäportin wartia. Hänen jälisäns rakensi Hanania Selemian poica/ ja Hanum cuudes/ Salaphin poica toisen osan.

3:30 Hänen jälisäns rakensi Mesullam/ Berechian poica hänen Camarins cohdalla.

3:31 Hänen jälisäns rakensi Malchia culdasepän poica Nethinimein huonesen asti/ ja cauppamiesten/ Raadiportin cohdalda/ hamas culmasalin saacka.

3:32 Culdasepät ja cauppamiehet rakensit culmasalin wälille ja lammaspporttin asti.

Vers.5. Sangarins) Wäkewät ja rickat taitawat liuckaudella heidäns kirwotta yhteisist rasitoxist: joilla taas ei mitän ole/ ne ei mitän anna/ sentäden caicki cuorma joutu köyhän Canssan päälle/ jonga caicki täyty kärsiä.

IV. Lucu .

SAneballat ja ymbäriasuwait Canssat pilckawat Judalaisia/ v. 1. he anowat Jumalalda apua/ v. 4. Wiholiset aicoiwat heitä wäkiwallalla estä/ v. 7. he rucoilewat taas HERra/ ja asettawat wartiat muurein ymbärille/ v. 9. Wiholisten neuwo rauke tyhjän/ v. 15. Judalaiset cuitengin wartioidzewat/ ja jocaidzella cuin muura on ase toises kädes/ ja toisella teke työtä/ v. 16. Nehemia anda cudzua muita awuxi Basunalla/

jos he olisit nähnet wiholisen tulewan/ v. 19.

4:1 COsca Saneballat cuuli meidän muurin rakendawan/ syttyi hän wihaan ja wihastui sangen suurest/ ja häwäis Judalaisia.

4:2 Ja sanoi weljeins edes ja nijden wäkewitten Samarias: mitä nämät woimattomat Judalaiset tekewät? pitäkö heille nijn salittaman? pitäkö heidän uhraman? pitäkö heidän sen täyttämän yhtenä päiwänä? pitäkö heidän kiwejä eläwäxi tekemän? jotca owat tuhcaläjä ja palanet? Ja

4:3 Tobia Ammoniteri sanoi hänen jälkensä: rakendacon wapasti/ jos ketut sinne menisit/ nijn he kyllä jaotaisit heidän kiwimuurins.

4:4 CUule meidän Jumalam cuinga me olem cadzotut ylön/ käännä heidän häwäwäistyxens heidän pääns päälle/ ja saata heitä häpiään heidän fangeudens maasa.

4:5 Älä peitä heidän pahoja tecojans/ ja älä pyhi heidän syndiäns caswos edest: sillä he owat rakendajat wihoittanet.

4:6 Mutta me rakensimme muurin ja panim hänen caiketi yhteen haman puoli wälin asti/ ja Canssa sai sydämen työtä tehdäxens.

4:7 COsca Saneballat ja Tobia ja Arabialaiset ja Ammonitiläiset ja Asdodiläiset cuulit Jerusalemin muurit corgotetuxi ja ruwetuxi nijtä haljennuita parandaman/ wihastuit he sangen suurest.

4:8 Ja he caicki teit lijton keskenäns tullaxens sotiman Jerusalemita wasan/ ja tekemän heille capinata.

4:9 Mutta me rucoilim meidän Jumalatom/ ja panim wartiat öin ja päiwin heitä wasan.

4:10 Ja Juda sanoi: candaitten woima on heicoxi tullut/ ja mulda on nijn paljo etten me saa raketa muuria.

4:11 Ja meidän wiholistem sanoit: ei heidän pidä tietämän eli näkemän ennencuin me olem juuri heidän keskelläns/ tapamme heidän ja lacatam työstä.

4:12 Ja cosca ne Judalaiset jotca heidän

Nehemian Kirja

tykönäns asuit/ tulit ja sanoit meille kyllä kymmenen kerta/ joca paicast meidän ymbärildäm.

4:13 Nijn minä lähetin Canssan alas muurin taa cuiwijn paickoin/ heidän sucucundains jälken mieckoinens/ keihäinens ja joudzinens.

4:14 Ja minä cadzelin ja walmistin idzeni/ ja sanoin Raadiherroille/ päämiehille ja muulle Canssalle: älkät peljätkö heitä/ muistacat sitä suurta ja peljättäpä HERra/ ja soticat teidän weljein/ poicain/ tyärten/ emändäin ja coton edest.

4:15 Mutta cosca meidän wiholisem sen cuulit että me olit tietä saanet/ nijn Jumala teki heidän neuwons tyhjäxi/ ja me palaisim caicki muurin tygö/ jocainen työhöns.

4:16 Ja tapahtui sijtä päiwäst/ että toinen puoli nuoria miehiä teit työtä/ ja toinen puoli pidit keihäitä/ kilpiä/ joudzeja ja panzareita. Ja päämiehet seisoit coco Judan huonen tacana.

4:17 Ne jotca rakensit muuria ja cannoit cuormia/ ja jotca sälytit/ yhdellä kädellä he teit työtä/ ja toises pidit asen.

4:18 Ja jocaidzen cuin siellä rakensi/ oli miecka sidottu wyölle/ ja nijn rakensit/ ja se joca soitti waskitorwe/ oli minun tykönäni.

4:19 JA minä sanoin Raadiherroille/ päämiehille ja muulle Canssalle: työ on suuri ja awara/ ja me olem hajalla muurin päällä caucana toinen toisestam.

4:20 Culla paicalla te cuulet waskitorwen änen/ tulcat sinne cocon meidän tygöm/ meidän Jumalam soti meidän edestäm.

4:21 Nijn tehkäm sijs työtä/ ja toinen puoli heistä pidit keihäitä/ päivän coittamast nijn siihen saacka/ että tähdet näyit.

4:22 Ja minä sanoin siihen aican Canssalle: jocainen olcan Jerusalemis palwelians canssa yösen/ että me yöllä ottaisim waarin wartiosta ja päiwällä työstä.

4:23 Mutta minä ja minun weljeni ja minun palweliani/ ja wartiat jotca minua seuraisit/ en me rijsunet meidän waatteitam/ ja jocaidzella

oli hänen asens ja wetens.

Vers.5. Älä peitä) Ei Nehemia näin rucoile lihallisest himost eli coston pyydöst/ waan oikiast kijwaudest/ Jumalan cunnian tähden ja hänen Canssans parhaxi: sillä tämä Saneballat ja Tobia olit Samarialaiset/ joilla oli jollakin muoto oikia Jumalan tundo/ ja tahdoit cuitengin tehdä Judalaisille caicke paha/ heidän Cuningans kieldo wastan/ sulast wihast ja cateudest.

V. Lucu .

COwalla ajalla walittawat köyhät Judalaisist/ että rickat otit heidä corco/ ja saatit heitä orjuteen jällens/ v. 1. Nehemia nuhtelee ylimmäisiä ja Raadiherroja/ ja käske corgon anda jällens/ v. 6. ei hängän ottanut Canssaldan maanherraudens elatust nijncuin edelliset maanherrat/ waan pikemmin autti omastans ja rawidzi monda heistä/ v. 14.

5:1 JA tapahtui sangen suuri Canssan ja heidän waimoins huuto Judalaisia heidän weljiäns wastan.

5:2 Ja oli muutamita jotca sanoit: meillä on paljo poikia ja tyttäritä/ ottacam sijs jywiä syödäxem/ että me eläisim.

5:3 Mutta monicahdat sanoit: pangam meidän peldom/ wijnamäkem ja huonen pandixi/ ja ottacam jywiä tällä callilla ajalla.

5:4 Ja monicahdat sanoit: me otim raha lainaxi Cuningan weroxi/ meidän peldoim ja wijnamäkeim päälle.

5:5 Sillä meidän ruumim on nijncuin meidän weljeimmekin ruumis/ ja meidän lapsen nijncuin heidängin lapsens: mutta cadzo/ me heitäm meidän poicam ja tyttärem orjuteen/ ja jo parhallans owat muutamat meidän tyttäristä sortut/ ja ei ole woima meidän käsisäm/ meidän peldom ja wijnamäkem owat joutunet muillen.

Nehemian Kirja

5:6 COsca minä tämän puhen ja heidän huutons cuulin/ wihastuin minä sangen cöwin.

5:7 Ja minä ajattelin sydämesäni/ ja nuhtelin Raadiherroja ja päämiehiä/ ja sanoin heille: tahtoco yxi otta toiselda corco? ja minä wein suuren joucon heitä wastan.

5:8 Ja sanoin heille: me olem ostanet meidän weljem Judalaiset jällens/ jotca olit myydyt pacanoille/ meidän waram jälken/ ja te wielä nyt tahdot myydä teidän weljen/ että he meille myytäisin? nijn he waickenit/ ja ei taitanet wastata.

5:9 Nijn minä sanoin: ei se ole hywä cuin te teette/ eikö teidän pitäis waeldaman Jumalan pelgos/ pacanoitten meidän wiholistem häwäistyksen tähden?

5:10 Minä myös ja minun weljeni ja palweliani olem lainannet heille raha ja jywä/ mutta jättäkäm corko.

5:11 Andacat heille tänäpäni heidän peldons/ wijnamäkens/ öljypuuns ja huonens/ ja sadas osa rahast/ jywist/ wijnast ja öljyst/ cuin te oletta heildä corgoxi waatinet.

5:12 Nijn he sanoit: me annam jällens ja em mitän ano heildä/ ja me teem nijncuins olet sanonut. Ja minä cudzuin Papit/ ja wannotin heitä/ että heidän piti nijn tekemän.

5:13 Minä pudistin myös minun helmani/ ja sanoin: noin Jumala pudistacon jocaidzen miehen huonestans ja hänen töistäns/ joca ei tätä sana pidä/ ja tulcon nijn pudistetuxi ja tyhjäxi. Ja coco Canssa sanoi: AMEN. Ja he kijtit HERra/ ja Canssa teki nijn.

5:14 JA sijtä ajast cuin minun käskettin olla maanhaldiana Judan maasa/ joca oli sijtä cahdestkymmenest wuodest nijn toiseen neljätkymmendä Arthahsasthan Cuningan wuoteen/ se on/ cahdestoistakymmenes ajastajas/ minä ja minun weljeni/ en me syönet maanhaldian ruasta.

5:15 Sillä ne maanhaldiat cuin ennen minua olit ollet/ ne olit rascattanet Canssa/ ja

ottanet leipä ja wijna heildä/ ja wielä sijtte neljätkymmendä Sicli hopiata ja olit andanet palwelioittens tehdä wäkiwalda Canssalle/ mutta en minä nijn tehnyt Jumalan pelgon tähden.

5:16 Ja minä tein työtä muuris/ ja en ostanut yhtän peldoa/ ja caicki minun palweliani täytyi tulla sinne cocoon työhön.

5:17 Wielä päälisexi oli myös Judalaisista ja nijstä päämiehistä sata ja wijsikymmendä minun pöytäni tykönä/ jotca olit tullet pacanoista minun tygöni/ cuin owat täsä meidän ymbärilläm.

5:18 Ja minulle walmistettin jocapäiwä yxi härkä/ ja cuusi walittua lammast/ ja linduja/ ja erilaisia wijnoja yldäküllä/ joca kymmenes päiwä/ ja en minä cuitengan anonut maanhaldian ruoca/ sillä rascas orjuus oli Canssalla.

5:19 Minun Jumalan muista minulle caicki hywäxi/ cuin minä olen tehnyt tälle Canssalle.

Vers.10. Lainannut heille raha/ v. 14. En me syönet maanhaldian ruasta/ v. 15. En andanet heidän palwelioittens tehdä wäkiwalda Canssalle/ mutta en minä nijn/ v. 15. Minä tein työtä muuris/ ja en ostanut yhtäkän peldo etc.) Caikis näisä cappaleis on jumaliselle Herralle ja käskyläiselle caunis opetus/ cuinga hänen idzens käyttämän pitä alemmaistans wastan/ cosca cowa aica päällä käy/ eli jocu muu tusca/ eli köyhys heitä ahdista/ nimittäin/ ei aiwa angarast waatiman heidän oikeuttans/ ei waiwaman köyhiä eikä andaman palweliains tuimat olla heitä wastan/ waelda ymbärins/ waiwata/ torua ja tiuscua/ waan andacan heidän työtä tehdä/ eikä silloin andaman osta heildä peldo eli toista taloja toisens jälken/ waan paremmin lainaman heille/ ja auttaman heitä ilman corgota ja woiwota. v. 18. Minun Jumalan muista caicki minulle) Cadzo Infr. c. 13:22.

Nehemian Kirja

VI. Lucu .

Saneballat ja muut Judalaisten wihamiehet cuulewat Nehemian rakendanen muurit: cudzuwat he händä Onoon puhutellaxens/ waan ei Nehemia mene/ v. 1. he lähettäwät kirjan hänelle/ soimaten hänen luopuwan Cuningast/ ja sentähden rakendawan muureja/ v. 5. Nehemia teke sen tyhjäxi/ v. 8. wäärät Prophetat palcatan Nehemiat wastan/ v. 10. ei hän näitä tottele/ waan rakenda sen wahwemmin/ sijhenasti että muurit tulewat täydellisest walmixi/ v. 15.

6:1 COsca Saneballat/ Tobia ja Gosem Arabiast/ ja muut meidän wiholisem cuulit meidän muurit rakendanexi/ ja ettei yhtän pacoacan sillen ollut (mutta en minä wielä pannut porteja siallens).

6:2 Nijn Saneballat ja Gosem lähetit minun tygöni nämät sanat: tule/ ja coconducam maan kylijn Onoon laxoon/ mutta he ajattelit minulle tehdä paha.

6:3 Mutta minä lähetin heille sanan/ sanoden: minulla on sangen suuri työ tehtäwänä/ en minä saa tulla alas: mixi pidäis työ lackaman/ minun jättäisäni sitä/ ja tullesani alas teidän tygön.

6:4 He lähetit minun tygöni täyttä neljä kerta sillä tawalla/ ja minä wastaisin heitä jällens sillä tawalla.

6:5 Niin Saneballat lähetti wijdennen kerran palwelians minun tygöni/ awoimen kirjan cansa hänen kädesäns.

6:6 Josa näin oli kirjoitettu: se on pacanaiden eteen tullut/ ja Gosem on sanonut/että sinä ja Judalaiset ajatteletta luopua/ ja sentähden rakennat muureja/ ja tahdot olla nijn heidän Cuningans.

6:7 Ja sinä olet toimittanut Prophetat/ jotca sinua pitä cuuluttaman Jerusalemis/ ja sanoman: hän on Judalaisten Cuningas/ ja nyt pitä se asia tuleman Cuningan eteen/

sentähden tule ja pitäkäm neuwo toinen toisem cansa sijtä asiast.

6:8 Mutta minä lähetin hänen tygöns/ ja annoin hänelle sanoa: ei se ole tapahtunut cuins sanot/ sinä olet sen ajatellut omast sydämestäs.

6:9 Sillä he tahdoit meidän caicki peljättä/ ja ajattelit: heidän pitä kätens ottaman pois työstä/ ettei he enä työtä tekis/ mutta minä wahwistin käteni.

6:10 JA minä tulin Semajan huoneseen/ Delajan pojan/ Mehetabeelin pojan/ ja hän oli sulkenut idzens sisälle/ ja sanoi: käykäm cocon Jumalan huoneseen keskelle Templi/ ja sulkecam owi/ sillä he tulewat tappaman sinua/ ja he tulewat yöllä sinua tappaman.

6:11 Minä wastaisin: pitäkö sencaltaisen miehen pakeneman? pidäiskö sencaltaisen miehen cuin minä olen Templijn menemän/ että hän sais elä? en minä mene sinne.

6:12 Sillä cadzo/ minä ymmärsin hywin/ ettei Jumala ollut händä lähettänyt: sillä hän ennusti minua wastan/ mutta Tobia ja Saneballat olit palcannet hänen.

6:13 Sentähden hän otti palcan/ että minä olisin peljännyt/ ja olisin nijn/ ja syndiä tehnyt/ että he olisit saanet pahan huudon/ jolla he olisit minun häwäisnet.

6:14 Minun Jumalan muista Tobian ja Saneballatin päälle näiden heidän töidens jälken/ ja Noadian Prophetissan päälle/ ja muiden Prophetain päälle/ jotca minua tahdoit sijtä peljättä.

6:15 JA muuri tuli walmixi wijdennellä päiwällä colmattakymmendä Elulin Cuusta cahtena päiwänä cuudetakymmendä.

6:16 Cosca caicki meidän wiholisem sen cuulit/ nijn caicki pacanat pelkäisit/ jotca meidän ymbärilläm olit/ ja heildä langeis heidän rohkeudens: sillä he ymmärsit meidän työm olewan Jumalalda.

6:17 Ja sijhen aican oli monda Judan päämiehistä siellä/ joiden kirjat menit Tobian

Nehemian Kirja

tygö/ ja Tobian kirjat heidän tygöns.
6:18 Sillä monda oli Judalaisist jotca olit wannonet hänen cansans: sillä hän oli Sechanian wäwy Arahn pojan. Ja hänen pojallans Johananilla oli Mesullamin Berechian pojan tytär.
6:19 Ja he puhuit hywin minun edesäni hänestä/ ja weit minun puheni hänen tygöns. Nijn Tobia lähetti kirjan minun tygöni peljättäxens minua.

Vers.1. Cosca Saneballat/ etc.) Coco Tästä menosta nähdän cuinga Perkele ja hänen seurans caikilla juonilla ja cawaluxilla on tarjona estämäs/ ettei Jumalan Caupungi Jerusalem/ se on/ Jumalan seuracunda raketais: mutta hänen neuwons ja aiwoituxens tulewat tyhjäxi/ mutta cuitengin se raketan/ ehkä se työläst tapahtu.

VII. Lucu .

POrtit pannan ja wartiat asetetan Borgareist/ cugin paickans/ v. 1. Nehemia coco Päämiehet ja Canssan/ luke heitä ja löytä nijtä cuin ennen Serubabelin cansa Babelist tullet olit/ liki 42360. miestä/ v. 66. Nehemia/ ylimmäiset ja Canssa andawat caunin lahjan rakennukseen/ nijncuin nekin jotca ennen tullet olit/ v. 70.

7:1 MUtta sijttecuin muurit olit raketut/ panin minä portit/ ja toimitettin porttein wartiat/ weisajat ja Lewitat.
7:2 Ja minä käskin minun weljeni Hanani ja Hananiat linnan wanhinda Jerusalemis (sillä hän oli uscolinen ja Jumalata pelkäväinen mies monen suhten)
7:3 Ja sanoin heille: ei Jerusalemis porteja ennen pidä awattaman/ cuin Auringo lämbiä/ ja cosca wielä työtä tehdän/ nijn pitä portit pandaman ja teljettämän kijnni. Ja wartiat asetettin Jerusalemis asuwaisist jocainen

paickans ja oman huonens cohdalle:
7:4 Sillä Caupungi oli awara ja suuri/ mutta Canssa oli wäähä hänes/ ja ei ollet huonet raketut.
7:5 JA minun Jumalan lyckäis minun mieleeni cocoman Raadiherrat/ päämiehet ja Canssan/ ja luin heidän/ ja minä löysin heidän mieslucuns/ cuin ennen olit tullet fangeudest/ ja minä löysin sijnä kirjoitetun.
7:6 Nämät owat maacunnan lapset cuin palaisit poiswiedyistä fangeista/ jotca NebucadNezar Babelin Cuningas oli wienyt pois. Ja he asuit Jerusalemis/ ja Judas jocainen Caupungisans.
7:7 Jotca tulit Serubabelin/ Jesuan/ Nehemian/ Asarian/ Raamian/ Nehemanin/ Mardochain/ Bilsan/ Misperetin/ Bigewain/ Nehumin ja Baenan cansa.
7:8 TÄmä Israelin miesten lucu: Paroexen lapsia/ caxi tuhatta/ sata ja caxicahdexattakymmendä.
7:9 Sephathian lapsia/ colme sata ja caxicahdexattakymmendä.
7:10 Arahn lapsia/ cuusi sata ja caxicuudettakymmendä.
7:11 PahathMoabin lapsia/ Jesuan ja Joabin seas/ caxi tuhatta/ cahdexan sata ja cahdexantoistakymmendä.
7:12 Elamin lapsia/ tuhannen/ caxi sata ja neljäcuudettakymmendä.
7:13 Sathun lapsia/ cahdexan sata ja wijsiwijdettakymmendä.
7:14 Sacain lapsia/ seidzemen sata ja cuusikymmendä.
7:15 Benuin lapsia cuusi sata ja cahdexanwijdettakymmendä.
7:16 Bebain lapsia cuusi sata ja cahdexancolmattakymmendä.
7:17 Asgadin lapsia/ caxituhatta/ colme sata ja caxicolmattakymmendä.
7:18 Adonieamin lapsia/ cuusi sata ja seidzemenseidzemettakymmendä.
7:19 Bigewain lapsia/ caxi tuhatta ja

Nehemian Kirja

seidzemenseidzemettäkyymmendä.
7:20 Adin lapsia/ cuusi sata ja wijsicuudettakymmendä.
7:21 Atherin lapsia Hiskiast/ yhdexänkymmendä ja cahdexan.
7:22 Hasumin lapsia/ colme sata ja cahdexancolmattakymmendä.
7:23 Besain lapsia/ colme sata ja neljäcolmattakymmendä.
7:24 Hariphin lapsia/ sata ja caxitoistakymmendä.
7:25 Gibeonin lapsia/ yhdexänkymmendä ja wijsi.
7:26 Bethlehemin ja Netophan miehiä/ sata ja cahdexanyhdexättäkymmendä.
7:27 Anathothin miehiä/ sata ja cahdexancolmattakymmendä.
7:28 BethAsmawethin miehiä/ caxiwijdettäkyymmendä.
7:29 KirjathJearimin/ Caphiran ja Beerothin miehiä/ seidzemen sata ja colmewijdettäkyymmendä.
7:30 Ramahn ja Gabaan miehiä/ cuusi sata ja yxicolmattakymmendä.
7:31 Michmaxen miehiä/ sata ja caxicolmattakymmendä.
7:32 BethElin ja Ain miehiä/ sata ja colmecomlattakymmendä.
7:33 Toisen Nebon miehiä/ caxicuudettakymmendä.
7:34 Toisen Elamin lapsia/ tuhannen/ caxi sata ja neljäcuudettakymmendä.
7:35 Harimin lapsia/ colme sata ja caxikymmendä.
7:36 Jerihon lapsia/ colme sata ja wijsiwijdettäkyymmendä.
7:37 Lodhadidin ja Onon lapsia/ seidzemen sata ja yxicolmattakymmendä.
7:38 Senaan lapsia/ colme tuhatta/ yhdexän sata ja colmekymmendä.
7:39 PApit: Jedajan lapsia Jesuan huonesta/ yhdexän sata ja colmecahdexattakymmendä.
7:40 Immerin lapsia/ tuhannen ja

caxicuudettakymmendä.
7:41 Pashurin lapsia/ tuhannen/ caxi sata ja seidzemenwijdettäkyymmendä.
7:42 Harimin lapsia/ tuhannen ja seidzementoistakymmendä.
7:43 LEwitat: Jesuan lapsia Kadmielist Hoduan lasten seast/ neljäcahexattakymmendä.
7:44 Weisajat: Asaphin lapsia/ sata ja cahdexanwijdettäkyymmendä.
7:45 Owenwartiat olit Sallumin lapset/ Aterin lapset/ Talmonin lapset/ Akubin lapset/ Hatitan lapset/ Sobain lapset/ caicki yhteen/ sata ja cahdexanneljättäkymmendä.
7:46 NEthinimit: Zihan lapset/ Hasuphan lapset/ Tabaothin lapset.
7:47 Keroxen lapset/ Siahn lapset/ Padonin lapset:
7:48 Libanan lapset/ Hagaban lapset/ Salmain lapset.
7:49 Hananin lapset/ Giddelin lapset/ Gaharin lapset.
7:50 Reajan lapset/ Resin lapset/ Necodan lapset.
7:51 Gasamin lapset/ Usan lapset/ Passeahn lapset.
7:52 Besain lapset/ Megunimin lapset/ Nephussimin lapset.
7:53 Bakbukin lapset/ Hakuphan lapset/ Harhurin lapset.
7:54 Bazlithin lapset/ Mehidan lapset/ Harsan lapset.
7:55 Barcoxen lapset/ Siseran lapset/ Thamahn lapset.
7:56 Neziahn lapset/ Hatiphan lapset.
7:57 Salomon palwelioitten lapsia oli/ Sotain lapset/ Sopherethin lapset/ Pridan lapset.
7:58 Jaelan lapset/ Darkonin lapset/ Giddelin lapset.
7:59 Sephatiahn lapset/ Hatilin lapset/ Pocheretin lapset/ Zebaimist Amonin lapset.
7:60 Caickia Nethinimin ja Salomon palwelioitten lapsia oli yhteen/ colme sata/ yhdexänkymmendä ja caxi.

Nehemian Kirja

7:61 JA nämät menit ThelMelahst/
ThelHarsast/ Cherubist/ Addonist ja Immerist/
mutta ei he tietänet Isäins huonetta/ taicka
siemendäns/ jos he olit Israelist.

7:62 Delajan lapset/ Tobian lapset/ Necodan
lapset/ cuusi sata ja caxiwijdettäköymmendä.

7:63 Ja Papeista/ Habajan lapset/ Hacozin
lapset/ Barsillain lapset/ joca otti emännän
Barsillain Gileaditiläisen tyttärist/ ja cudzuttin
sijtte sillä nimellä.

7:64 Nämä edzeit heidän sucucundans
lucukirjan perän/ ja ettei he sitä löytänet/
hyljättin he pappeudest.

7:65 Ja Thirsatha sanoi heille ettei heidän
pitänyt syömän sijtä caickein pyhimmäst/
ennencuin Pappi seisoi Urimin ja Thumimin
cansa.

7:66 Coco joucko nijncuin yxi mies oli
caxiwijdettäköymmendä tuhatta/ colme sata ja
cuusiköymmendä.

7:67 Paidzi heidän palwelioitans ja pijcojans/
joita oli seidzemen tuhatta/ colme sata ja
seidzemeneljättäköymmendä. Nijn myös
heidän seasans oli mies ja waimoweisaita/
caxi sata ja wijsiwijdettäköymmendä.

7:68 Seidzemen sata ja cuusi
neljättäköymmendä hewoista/ caxi sata/ ja
wijsiwijdettäköymmendä Muuli.

7:69 Neljä sata ja wijsineljättäköymmendä
Cameliä. Cuusi tuhatta/ seidzemen sata ja
caxiköymmendä Asia.

7:70 JA muutamat ylimmäisist Isist annoit
rakennukseen: Thirsatha andoi tawaraxi
tuhannen culdapenningitä/ wijsiköymmendä
malja/ wijsi sata ja colmeköymmendä Papin
hametta.

7:71 Ja muutamat ylimmäisist Isist annoit
rakennuxen tawaraxi/ caxiköymmendä tuhatta
culdapenningit/ caxi tuhatta ja caxi sata
leiwickätä hopiata.

7:72 Ja muu Canssa andoi caxiköymmendä
tuhatta culdapenningitä/ ja caxi tuhatta
leiwickätä hopiata/ ja seidzemen

seidzemettäköymmendä Papin hametta.

7:73 Ja Papit/ Lewitat/ owenwartiat/ weisajat/
ja muutamat Canssast/ ja Nethinimit/ ja coco
Israel asuit Caupungeisans.

*Vers.5. Ja minä löysin heidän mieslucuns) Täsä
wähä toisin luetan cuin on Esdrae 2. josta
näky/ että tämä on sijtten kirjoitettu/ cosca
muutamat sucucunnat olit lisätyt ja muutamat
cuollet.*

*Vers.70. Ja muutamat etc) Tähän asti ulottu
lucu/ mutta se cuin seura/ on Nehemian
Historiast.*

VIII. Lucu .

*SEidzemendenä Cuucautena coconduwat
Israelin lapset Jerusalemiin/ v. 1. Esra Pappi
otta edes Mosexen Lain/ v. 2. astu ylös ja luke
sijtä selkiäst Canssan edes v. 4. Canssa itke
Lain ymmärrettyäns/ waan Nehemia ja Esra
käskewät heidän mennä ja ilahutta idziäns/ ja
jaca köyhille mitä heillä olis: sillä se oli suuri
juhla/ he tekewät nijn/ v. 9. toisnapäiwänä
tulewat he taas cocon/ ja andawat cuulutta
tahtowans pitä Lehtimajan juhla Lain jälken/ v.
13. he pitäwät sitä seidzemen päiwä/ ja luetan
jocapäiwä Lakikirjasta Canssan edes/ v. 16.*

8:1 COsca seidzemes Cuucausi tuli/ ja Israelin
lapset olit heidän Caupungeisans/ nijn
cocondui caicki Canssa nijncuin yxi mies sille
catulle/ joca on wesiportin edes/ ja sanoit
Esralle kirjanoppenelle: että hän tois Mosexen
Lakikirjan/ jonga HERra oli Israelille käsenyt.
8:2 Ja Esra Pappi candoi Lakikirjan Canssan
eteen sekä miesten että waimoin/ ja caickein
cuin ymmärtä taisit/ ensimmäisnä päiwänä
seidzemenestä Cuusta.

8:3 Ja hän luki sijtä catulla wesiportin edes
amusta haman puolipäiwän asti miesten ja
waimoin edes/ ja jocaidzen cuin ymmärtä
taisit/ ja caiken Canssan corwat olit Lakikirjaan

Nehemian Kirja

käätyt.

8:4 JA Esra kirjanoppenut seiso i corkialla puuistuimella/ jonga he sitä warten olit tehnet/ ja Mathithia/ Sema/ Anaja/ Uria/ Hilkia ja Maeseia seisoit hänen wieresäns hänen oikialla puolellans/ ja hänen wasemmalla puolellans seisoit Pedaia/ Misael/ Malchia/ Hasum/ Hasbadana/ Sacharia/ ja Mesullam.

8:5 Ja Esra awais kirjan caiken Canssan edes: sillä hän seiso i ylembänä caicke Canssa. Ja cosca hän sen awais/ nijn seiso i caicki Canssa.

8:6 Ja Esra kijtti HERra sitä suurta Jumalata/ ja caicki Canssa wastais nostetuilla käsillä: Amen Amen/ sijtte he cumarsit idzens ja rucoilit HERra caswoillans maasa.

8:7 Ja Jesua/ Bani/ Serebia/ Jamin/ Akub/ Sabthai/ Hodaja/ Maeseia/ Klita/ Asaria/ Josabad/ Hanan/ Plaja/ ja Lewitat opetit Canssan Lakia ymmärtämän/ ja Canssa seiso i alallans.

8:8 Ja he luit Jumalan Lakikirjan selkiäst ja ymmärtäwäisest/ että he ymmärsit cosca luettin.

8:9 JA Nehemia (joca on se Thirsatha) ja Esra Pappi se kirjanoppenut/ ja Lewitat jotca Canssan opetit ymmärtämän/ sanoit caikelle Canssalle: tämä päiwä on pyhä HERralle teidän Jumalallen/ sentähden älkät murhettico ja itkekö: sillä cosca Canssa cuulit Lain sanat/ nijn he caicki itkit.

8:10 Sentähden sanoi hän heille: mengät ja syökät sitä lihawata/ ja juocat sitä makiata/ ja lähettäkät nijlle myös osa/ joilla ei mitän ole walmistettu: tämä päiwän on pyhä HERralle/ sentähden älkät murhettico: sillä HERran ilo on teidän wäkewyden.

8:11 Ja Lewitat waikitit caiken Canssan/ ja sanoit: olcat äneti/ sillä tämä päiwä on pyhä/ älkät murhettico.

8:12 Ja caicki Canssa meni syömän ja juoman/ ja lähettämän osia ulos/ ja teit suuren ilon: sillä he olit ymmärtänet ne sanat/ jotca heille

olit ilmoitetut.

8:13 TOisna päiwänä tulit ylimmäiset Isät caikest Canssast/ Papit ja Lewitat cocon/ Esran sen kirjanoppenen tygö/ oppeman Lain sanoja.

8:14 Ja he löysit Lais kirjoitetun/ että HERra oli käskenyt Mosexen cautta Israelin asua lehtimajois seidzemennen Cuun juhlalla.

8:15 Ja he annoit sen julkisest ilmoitetta/ ja cuulutta caikis heidän Caupungeisans ja Jerusalemis/ ja sanoa: mengät wuorelle/ ja tuocat öljypuun oxia/ Balsampuun oxia/ Myrrhampuun oxia/ palmupuun oxia/ ja paxusta puusta oxia/ tehdäxen majoja/ nijncuin kirjoitettu on.

8:16 Ja Canssa menit ja toit/ ja teit heillens lehtimajoja/ jocainen cattons päälle/ ja cartanoihins/ ja Jumalan huonen cartanolle/ ja wesiportin catulle/ ja Ephraimin portin catulle.

8:17 Ja coco Canssa joca palainnut oli fangeuxest/ teit lehtimajoja ja asuit nijsä: sillä ei Israelin lapset nijn ollet tehnet hamast Josuan Nunin pojan ajast/ nijn siihen päiwän asti/ ja sijnä oli sangen suuri ilo.

8:18 Ja luettin jocapäiwä Jumalan Lakikirja/ ensimäisest päiwäst nijn wijmeiseen. He pidit juhla seidzemen päiwä/ ja cahdexandena päiwänä cocouxen tawan jälkeen.

Vers.6. Nostetuilla käsillä/ ja sijtte he cumarsit) Sencaltaiset tawat ei tosin ole caickein tarpellisemmat meidän rucouxisam ja Jumalan palweluxisam/ cuitengin cusa jumalinen sydän on/ joca tunde mahdottomudens ja hänen suuren tarpens Jumalan edes ja aicoi todella jotakin häneldä anoa/ nijn harwoin tapahtu/ ellei se puhke ulos ja näytä idzens sencaltaisis kelwollisis tawois: sillä ei meidän pidä luuleman/ että meidän ainoastans sydämellä ja ajatuxilla pitä Jumalata palweleman/ waan myös ruumilla ja sielulla ja caikella wäellä/ cuin kirjoitettu on. Sillä hän on nijn hywin yhden cuin toisengin

Nehemian Kirja

luonut ja lunastanut. V. 18. Ja luettin jocabäiwä) On sangen caunis opetus/ cuinga me meidän juhlam Jumalalle kelwollisest pitämän pitä/ nimittäin/ Jumalan sanan cuulemisella/ lukemisella/ tutkimisella/ rucouxilla/ kijtoxilla/ ilolla ja laupiudella waiwaisten cohtan/ nijncuin sijtä 2. 3. 4. 5. 6. etc. 10. 11. ja 12. versyist ennen nähdän.

IX. Lucu .

Israelin lapset tulewat cocon paastoten ja säkeillä puetetut/ v. 1. andawat luke HERran lakikirjast neljä kerta päiwäs/ ja tunnustawat heidän syndins/ v. 3. tunnustawat pitkäldä Jumalan hywät tegot cohtans/ Isäins aigoist sijhen aican asti/ ja cuinga he usein hänen wihoittanet olit/ sentähden myös hän heitä oikein rangais/ v. 6. rucoilewat händä armollisest cadzoman heidän puolens/ ja auttaman heitä heidän orjudestans ja tuscastans/ v. 32. tekewät wastudest lijton händä tahtowans palwella/ v. 38.

9:1 NEljändenä päiwänä colmattakymmendä tästä Cuusta tulit Israelin lapset cocon paastoten säkeis/ ja mulda heidän päälläns.

9:2 (Ja he eroitit Israelin siemenen caikist muucalaisist lapsist) ja he tulit edes/ ja tunnustit heidän syndins/ ja heidän Isäins pahat tegot.

9:3 Ja he nousit ylös siallens/ ja heidän edesäns luettin neljä kerta päiwäs HERran heidän Jumalans lakikirjast/ ja he tunnustit ja rucoilit HERra heidän Jumalatans/ neljä kerta päiwäs.

9:4 Ja Lewitain corkeitten istuinden päällä seisoit Jesua/ Bani/ Kadmiel/ Sebania/ Buni/ Serebia/ Bani ja Chenani/ ja huusit suurella änellä HERran heidän Jumalans tygö.

9:5 Ja Lewitat Jesau/ Kadmiel/ Bani/ Hasabenia/ Serebia/ Hodia/ Sebania ja Pethahia sanoit: noscat/ kijttäkät HERra teidän

Jumalatan ijancaickisest nijn ijancaickiseen: Ja sinun cunnias nimi kijtetän/ joca on corgotettu caikella siunauxella ja kijtoxella.

9:6 Sinä olet se HERra yxinäns/ sinä olet luonut taiwan/ ja caicki taiwasten taiwat caiken sotawäkens cansa/ maan ja caicki mitä sen päällä on/ meret ja caicki mitä heisä on/ sinä teet caicki eläwäxi/ ja taiwan sotajoucko rucoilewat sinua.

9:7 SINä olet HERra se Jumala/ joca walidzit Abrahamin/ ja johdatit hänen Caldean Urrist/ ja nimitit hänen Abrahamixi.

9:8 Ja sinä löysit hänen sydämens uscollisexi sinun edesäs/ ja sinä teit lijton hänen cansans/ andaxes hänen siemenellens Cananealaisten/ Hethealaisten/ Amorrealisten/ Pheresealaisten/ Jebusealaisten ja Girgosealaisten maan/ ja sinä olet pitänyt sinun sanas/ sillä sinä olet wanhurscas.

9:9 Ja sinä näit meidän Isäim wiheljäisyyden Egyptis/ ja cuulit heidän huutons caisilameren tykönä.

9:10 Ja teit tunnustähtejä ja ihmeitä Pharaolle ja caikis hänen palwelioisans/ ja caikis hänen maans Canssas: sillä sinä tiesit heidän ylpäxi heitä wastan. Ja sinä teit idzelles nimen/ nijncuin se tänäkin päiwänä on.

9:11 Ja sinä jagoit meren heidän edesäns/ nijn että he cuiwana menit keskidzen meren/ ja heidän wainojans heitit sinä sywyteen/ nijncuin kiwen wäkewijn wesijn.

9:12 Ja päiwällä sinä johdatit heitä pilwisellä padzalla/ ja yöllä tulisella padzalla/ walaisten heille sitä tietä/ jota he waelsit.

9:13 SINä tulit Sinain wuorelda alas/ ja puhuit heidän cansans taiwast/ ja sinä annoit heille oikiat duomiot/ ja totisen Lain/ hywät käskyt ja säädyt.

9:14 Ja sinä ilmoitit heille sinun pyhän Sabbathis/ ja annoit heille käskyt/ säädyt ja Lain/ sinun palwelias Mosexen cautta.

9:15 Ja sinä annoit heille leipä taiwast/ cosca

Nehemian Kirja

he isoisit/ ja annoit weden wuota calliost/ cosca he janoisit. Ja puhuit heille: että heidän piti menemän ja maan omistaman/ jongatähden sinä nostit kätes andaxes sen heille.

9:16 MUtta he ja meidän Isäm tulit ylpiäxi ja cowacorwaisexi/ ettei he totellet sinun käskyjäs.

9:17 Ja/ eipä he tahtonet cuullackan/ ja ei he ajatellet nijtä ihmeitä cuin sinä teit heidän cansans/ mutta he tulit uppiniscaisexi/ ja asetit pään palajaman tacaperin heidän orjuteens/ heidän kärsimättömydesäns/ mutta sinä Jumala olet andexiandaja/ armollinen/ laupias ja pitkämielinen/ sangen suuri laupiudest/ ja et sinä heitä hyljännyt.

9:18 Waicka he teit waletun wasican/ ja sanoit: tämä on sinun Jumalas/ joca sinun johdatti Egyptin maalda/ ja teit suuren häwäistyxen.

9:19 Et sinä cuitengan heitä hyljännyt corwes/ sinun suuren laupiudes tähden/ ja pilwinen padzas ei mennyt heidä pois päiwällä/ johdattamast heitä tielle/ eikä tulinen padzas yöllä/ walaisemast heille tietä/ jota he walsit.

9:20 Ja sinä annoit heille sinun hywän henges opettaman heitä/ et sinä myös kieldänyt Manna heidän suustans/ ja sinä annoit heille wettä heidän janosans.

9:21 Sinä rawidzit heitä corwes neljäkymmendä ajastaica/ nijn ettei heidä mitän puuttunut/ ei heidän waattens wanhendunet/ eikä heidän jalcans ajettunet.

9:22 Sinä annoit heille waldacunnat ja Canssat/ ja jagoit heidän sinne ja tänne/ omistaman Sihonin Hesbonin Cuningan maata/ ja Oggin Basanin Cuningan maata.

9:23 Ja sinä enänsit heidän lapsens nijncuin tähdet taiwas/ ja sinä weit heidän sijhen maahan/ jostas heidän Isillens sanonut olit/ että heidän piti sinne menemän ja omistaman.

9:24 Ja lapset menit ja omistit maan/ ja sinä

nöyrytit Cananerein maan asujamet heidän edestäns/ ja annoit heitä heidän käsijns/ ja heidän Cuningans ja maan Canssat/ tehdä heille oman tahtons perän.

9:25 Ja he woitit wahwat Caupungit ja lihawan maan/ ja omistit huonet/ täynnä caickinaista wilja/ wuonkiwisit caiwoja/ wijnamäkejä ja öljymäkejä/ ja paljo hedelmälisiä puita/ ja he söit ja rawittin/ ja lihoit/ ja elit hecumas sinun suurest hywydestäs.

9:26 Mutta he tulit tottelemattomaxi ja wastahacoisexi sinua wastan/ ja heitit sinun Lakis selkäns taa/ ja tapoit sinun Prophetas/ jotca heidän edesäns todistit/ että he olisit käändynet sinun tygös/ ja he suurest häwäisit sinua.

9:27 Sentähden sinä annoit heitä heidän wiholistens käsijn/ jotca heitä ahdistit/ ja he huusit sinua heidän ahdistuxesans/ ja sinä cuulit taiwast heitä/ ja sinun laupiudes tähden annoit sinä heille pelastajat/ jotca heitä autit heidän wiholistens käsist.

9:28 Mutta cosca he lepoon tulit/ palaisit he paha tekemän sinun edesäs/ nijn sinä hyljäisit heitä heidän wiholistens käsijn/ jotca heitä hallidzit/ nijn he käänsit heidäns ja taas huusit sinua/ ja sinä cuulit heitä taiwast/ ja monaist heitä pelastit sinun suuren laupiudes tähden.

9:29 Ja sinä annoit heille tiettäwäxi tehdä/ että heidän piti käändämän idzens sinun Lakis tygö/ mutta he olit ylpiät/ ja ei totellet sinun käskyjäs/ ja syndiä teit sinun duomiotas wastan (joita jos ihminen teke/ hän elä nijsä) ja he käänsit heidän hartions/ ja cowaisit niscans/ ja ei totellet.

9:30 Ja sinä kärseit heitä monda ajastaica/ ja annoit heille tehdä tiettäwäxi sinun henges cautta sinun Prophetaisas/ mutta ei he ottanet corwijns/ sentähden sinä annoit heitä maan Canssan käsijn.

9:31 Mutta sinun suuren laupiudes tähden et sinä heitä peräti teloittanut eli hyljännyt: sillä sinä olet armollinen ja laupias Jumala.

Nehemian Kirja

9:32 NYt meidän Jumalam/ sinä suuri Jumala/ wäkewä ja peljättäpä/ sinä joca pidät lijton ja laupiuden/ älä wähäxy caickia nijtä waiwoja/ jotca meille ja meidän Cuningoillem/ pääruhtinaillem/ Papeillem/ Prophetaillem/ Isillem ja caikelle Canssalle Assurin Cuningan ajasta/ nijn tähän päiwän asti tapahtunet owat.

9:33 Sinä olet wanhurscas caikis nijsä cuins meidän päällem olet tuonut: sillä sinä olet oikein tehnyt/ mutta me olem ollet jumalattomat.

9:34 Ja meidän Cuningat/ pääruhtinat/ Papit ja Isät/ ei ole tehnet sinun Lakis jälkeen/ eikä lucua pitänet sinun käskyistäs ja todistuxistas/ joitas annoit heille ilmoitetta.

9:35 Ja ei he palwellet sinua/ heidän waldacunnasans/ ja sinun suures hywydesäs/ jongas annoit heille/ ja sijnä awaras ja lihawas maasa/ jongas annoit heidän eteens/ ja ei he palainnet heidän pahoista töistäns.

9:36 Cadzo/ me olem palweliat tänäpäpä/ ja sijnä maasa/ jongas annoit meidän Isillem/ että he olisit syönet hänen hedelmitäns ja hywyttäns/ cadzo/ sijnä me olem palweliat.

9:37 Ja hän enändä hedelmäns Cuningoillem/ jotcas panit meidän päällem/ meidän syndeim tähden/ ja he hallidzewat meidän ruumim ja carjam heidän oman tahtons jälkeen/ ja me olem juuri suures tuscas.

9:38 Ja näisä caikis teem me wahwan lijton/ ja kirjoitam sen/ ja annam meidän pääruhtinastem/ Lewitaim/ Pappeim sinetilläns wahwista.

Vers.1. Paastoten säkeis) Cadzo 2. Par. 20:3 ja Num. 29:3. v. 3. Ja luettin HERran Lakikirjast) Täsä on caunis opetus/ cuinga paasto ja rucouspäiwät pitä pidettämän/ nimittäin/ pitä saarnattaman HERran Laista/ sillä sen cautta ihminen tule syndeins tundoon/ rupe catuman ja huocaman pahain töidens tähden. Sijtte pitä tunnustettaman Jumalan hywyys/

hänen moninaiset hywät työns meitä wastan/ ja meidän suuri kijttämättömyden sen edest ja moninaiset rioxem/ että hän oikein rangaise meitä ja curitta. Rucoileman myös häneldä armo ja syndein andexisaamist/ hänen suuren hywydens tähden. Wijmeiseldä/ totisest lupaman parannuxen/ nijn että me pidäm mitä me lupam. Nijncuin täsä on v. 38. ja he teit wahwan lijton. Ja v. 29. seurawaises Lugus/ he teit heidäns welcapääxi waeldaman Jumalan Lais.

X. Lucu .

PAppein ylimmäiset/ Lewitat ja muu Canssa wahwistawat lijton/ v. 14. wannowat ja lupawat waelda HERran Lais/ v. 29. Erinomaisest ettei he nai maan Canssast/ v. 30. pitä Sabbathin/ v. 31. anda wuosi wuodelda jotakin Jumalan palweluxen awuxi/ v. 32. ilman halgoita jotca annettin poltetta HERran Altarille/ v. 34. Esicoiset ja kymmenexet caikist cuin HERra heille siunawa oli/ v. 35. ei hyljäwäns heidän Jumalans huonetta/ v. 39.

10:1 JA ne jotca heidän sinettimens painoit/ oli Nehemia Thirsatha Hachalian poica/ ja Zidechia.

10:2 Zeraja/ Asaria/ Jeremia.

10:3 Pashur/ Amaria/ Malchia.

10:4 Hattus/ Sebania/ Malluch.

10:5 Harim/ Meremoth/ Obadia.

10:6 Daniel/ Ginthum/ Baruch.

10:7 Mesullam/ Abia/ Meamin.

10:8 Maasia/ Bilgai ja Semaia ne olit Papit.

10:9 Mutta Lewitat olit/ Jesua/ Asanian poica/ Binui Henadadin lapsista/ Kadmiel.

10:10 Ja heidän weljens Techania/ Hodia/ Klita/ Plaja/ Hanan.

10:11 Micha/ Behob/ Hasabia.

10:12 Sachur/ Serebia/ Sebania.

10:13 Hodia/ Bani ja Beninu.

Nehemian Kirja

10:14 Canssan päämiehet olit/ Pareos/
PahathMoab/ Elam/ Satu/ Bani.
10:15 Buni/ Asgad/ Bebai.
10:16 Adonia/ Biguai/ Adin.
10:17 Ater/ Hiskia/ Asur.
10:18 Hodia/ Hasum/ Bezai.
10:19 Hariph/ Anathoth/ Neubai.
10:20 Magpias/ Mesullam/ Hesir.
10:21 Mesesabeel/ Zadok/ Jaddua.
10:22 Platiah/ Hanan/ Anaja.
10:23 Hosea/ Hanania/ Hasub.
10:24 Halothes/ Pilha/ Sobek.
10:25 Rehum/ Hasabna/ Maeseia.
10:26 Ahia/ Hanan/ Anan.
10:27 Malluch/ Harim/ ja Baena.
10:28 Ja muu Canssa/ Papit/ Lewitain
owenwartiat/ weisajat/ Nethinimit/ ja caicki
jotca heidäns olit erittänet maan Canssoista
Jumalan Lain tygö/ heidän waimoins/ poicains
ja tytärtens cansa/ ja caicki cuin sen ymmärtä
taisit.
10:29 Ja heidän woimallisens otit heidän
weljeins puolest sen wastan. JA he tulit
wannoman ja lupaman heidän walallans/ että
he waeldawat Jumalan Lais/ joca heille on
annettu Mosexen Jumalan palwelian cautta/
että he pitäwät ja täyttäwät caicki meidän
HERram Jumalam käskyt/ duomiot ja säädyt.
10:30 Ja ettei meidän pidä andaman maan
Canssoille meidän tyttäritäm/ engä myös ota
meidän pojillem heidän tyttäritäns.
10:31 Ja cosca maan Canssa tuo Sabbathina
cauppacalua/ ja caickinaista vuoden tuloa
myydäxens/ nijn en me ota Sabbathina ja
pyhä päivänä/ ja että me sen seidzemennen
vuoden annam olla wapana caickinaisista
rasituxista.
10:32 Ja panemme käskyn idze päällem/ että
me annam colmannen osan yhdest Siclist
ajastajas/ meidän Jumalam huonen
palweluxeen.
10:33 Cuin oli cadzomusleiwäxi/ alinomaisexi
ruocauhrixi/ alinomaisexi polttouhrixi/

Sabbathina/ usilla Cuilla ja juhlapäiwinä ja
pyhitetyille/ ja syndiuhrixi/ jolla Israel
sowitetan/ ja caickinaisixi tarpeixi meidän
Jumalam huones.
10:34 Ja me heitim arpa Pappein/ Lewitain ja
Canssan wälillä halcouhrista/ joita jocawuosi
piti wietämän meidän Jumalam huoneseen/
meidän Isäim huonetten jälkeen määrätyillä
aigoilla/ poldetta HERran meidän Jumalam
Altarilla/ nijncuin Lais kirjoitettu on.

10:35 Ja ettäme jocawuosi tuomme meidän
maam esicoisia/ ja caickinaisten puiden
ensimäisiä hedelmitä HERran huoneseen.
10:36 Ja esicoiset meidän pojistam/ ja meidän
eläimistäm/ nijncuin Lais kirjoitettu on) ja
esicoiset meidän härjistäm ja lambaistam/
että meidän pitä wiemän caicki nämät meidän
Jumalam huoneseen Papeille/ jotca
palwelewat meidän Jumalam huones.
10:37 Ja meidän pitä wiemän taikinast sen
ensimäisen/ ja meidän ylönnyxen/ ja
caickinaisia puun hedelmitä/ wijna ja öljyä
Papeille/ meidän Jumalam huonen Camarijn:
Ja Lewitaille kymmenexet meidän maastam/
että Lewitait caikis Caupungeis pitä saaman
kymmenexet caikis peldocaupungeis.
10:38 Ja Pappi Aaronin poica pitä myös
saaman Lewitain cansan heidän
kymmenexistäns/ ja Lewitait pitä wiemän
heidän kymmenexistäns kymmenennen osan
meidän Jumalam huoneseen/ tawarahuonen
Camarijn.
10:39 Sillä Israelin lapset ja Lewin lapset piti
myös wiemän jywäin/ wijnan ja oljyn
ylönnyxen Camarijn/ ja siellä pitä oleman
Pyhän astiat/ ja Papit jotca palwelewat/ ja
owenwartiat/ ja weisajat/ ja en me luowu
meidän Jumalam huonesta.

*Vers.29. Lupaman heidän walallans) Jocainen
Ihminen on muutoin welcapää tekemän mitä
Jumala on käskeny/ erinomaisest on*

Nehemian Kirja

Judalaiset sen luwannet ymbärinsleickaues ja me Christityt Castes. Mutta cuitengin/ cosca jocu tule johonguun tuscaan/ lupa hän usein tulla jumalisemmaxi ja waelda HERran käskyisä/ jos HERra sillä erällä auttais. Mutta cosca hän on autettu/ tule hän usein suruttomaxi ja unhotta sen. Sentähden on tosin tarpellinen/ että jhminen teke lujan lijton/ ja udista lupauxens. Nijncuin Dawid sano wannonens pitäxens HERran käskyt. Psal. 119. ja Assa teki: 2. Chron. 15:14. että sijtä tulis suurempi pelco ricko Jumalan käskyjä. Mutta ei tästä seura/ että pitä luwattaman mitä tahdotan turhist ja mahdottomist asioist/ ja jocu lukis sen erinomaisexi Jumalan palweluxexi. Sijtä cadzo lewiämmäldä/ Num. 6:2. Lev. 27:2.

XI. Lucu .

COsca Jerusalem nijn wahwistettu oli/ asuit Canssan Päämiehet siellä/ mutta muut heittäwät arpa/ että kymmenes heistä piti asuman Jerusalemis/ v. 1. jotca luetellan/ v. 2. etc. mutta muut asuwat wähis Caupungeis ja heidän kylisäns maalla/ v. 20.

11:1 JA Canssan Päämiehet asuit Jerusalemis/ mutta muu Canssa heitti arpa/ saattaxens yhden kymmenest asuman Jerusalemijn siihen pyhän Caupungijn/ mutta yhdexän osa Caupungeis.

11:2 Ja Canssa siunais caickia nijtä miehiä/ jotca mielistyit asuman Jerusalemis.

11:3 Nämät owat maacunnan päämiehet/ jotca asuit Jerusalemis/ mutta Judan Caupungeis asui idzecukin omasans heidän Caupungeisans: Israel/ Papit/ Lewitat/ Nethinimit/ ja Salomon palwelioitten lapset.

11:4 Ja Jerusalemis asui muutamat Judan ja BenJaminin lapsista/ Athaja Usian poica/ Sacharian pojan/ Amarian pojan/ Sephatian pojan/ Mahelaleelin pojan/ Parexen lapsista.

11:5 Ja Maeseia Baruchin poica Chalhoxen pojan/ Hasajahn pojan/ Adajahn pojan/ Jojaribin pojan/ Sacharian pojan/ Silonin pojan.

11:6 Caicki Parexen lapset cuin asuit Jerusalemis/ oli neljä sata ja cahdexanseidzemettäkyymmendä wahwa miestä.

11:7 Nämät olit BenJaminin lapset: Sallu Mesullamin poica/ Joedin pojan/ Pedajan pojan/ Kolajan pojan/ Maeseian pojan/ Ithielin pojan/ Jesaian pojan.

11:8 Ja hänen jälkens Gabai/ Sallai/ yhdexän sata ja cahdexancolmattakymmendä.

11:9 Ja Joel Sichrin poica oli heidän haldians/ ja Juda Senuan poica oli toisna Caupungin päällä.

11:10 PApeista/ Jejada Jojaribin poica/ Jachin.

11:11 Saraja Hilckian poica/ Mesullamin pojan/ Zadokin pojan/ Merajothin pojan/ Ahitobin pojan/ Jumalan huonen pääruhtinas.

11:12 Ja hänen weljens/ jotca huones työtä teit/ oli cahdexan sata ja

caxicolmattakymmendä. Ja Adaja Jerohamin poica/ Plalian pojan/ Amzin pojan/ Zacharian pojan/ Pashurin pojan/ Malchian pojan.

11:13 Ja hänen weljeins päämiehet Isäins seas olit caxi sata ja caxiwijdettäkyymmendä/ ja Amasia Asareelin poica/ Ahasain pojan/ Mesillemothin pojan/ Immerin pojan.

11:14 Ja heidän weljens wäkewät miehet/ sata ja cahdexancolmattakymmendä: Ja Sabdiel Gedolimmin poica oli heidän haldians.

11:15 LEwitaista/ Semaia Hasubin poica/ Asricamin pojan/ Hasabian pojan/ Bunnin pojan.

11:16 Ja Sabthai/ ja Josabad/ Lewitain päämiehistä/ Jumalan huonen ulconaisesa työsä.

11:17 Ja Mathania Michan poica/ Sabdin pojan/ Asaphin pojan/ joca oli ylimmäinen kijtost alcaman rucouxes: Ja Bakbukiah toinen weljeins keskellä/ ja Abda Sammuan poica/

Nehemian Kirja

Galalin pojan/ Jedithunin pojan.

11:18 Lewitait oli caickians sijinä pyhä

Caupungis/ caxi sata ja neljäyhdeksättäkymmendä.

11:19 Ja owenwartiat Akub ja Talmon/ ja heidän weljens/ jotca porteis wartioidzit/ sata ja caxicahdeksättäkymmendä.

11:20 Mutta muut Israelist/ Papit ja Lewitat olit caikis Judan Caupungeis/ jocainen omas perinnösäns.

11:21 Ja Nethinimit asuit Ophelis ja Ziha ja Gispa olit Nethinimein päällä.

11:22 Mutta Lewitain päämies oli Jerusalemis UsiBanin poica/ Hasabian pojan/ Mathanian pojan/ Michan pojan. Weisajat olit Asaphin pojist/ Jumalan huonen työn tykönä.

11:23 Sillä se oli Cuningan käsky heille/ että weisaille piti oleman päiwäinen määrä.

11:24 Ja Pelhaja Mesesabeelin poica Serahn lapsist/ Judan pojan/ oli Cuningan käskyläinen caikis asiois Canssan tygö.

11:25 JA Judan lapset ne cuin ulcona olit kylis heidän maasans/ muutamamat asuit KiriathArbas/ ja hänen kylisäns/ ja Dibonis ja hänen kylisäns/ ja Kapseelis ja hänen kylisäns.

11:26 Ja Jesuas/ Moladas/ Bethpaletis.

11:27 Ja HasarSualis/ BerSebas/ ja hänen kylisäns.

11:28 Ja Ziklagis ja Mochonas/ ja hänen kylisäns.

11:29 Ja Erimmonis/ Zaregas/ Jeremuthis.

11:30 Zanoahs/ Adullamis ja heidän kylisäns/ Lachixes/ ja hänen kedollans/ Asekas ja hänen kylisäns. Ja olit hamast BerSebast nijn Hinnomin laxon asti.

11:31 Mutta BenJaminin lapset Gabaast asuit Michmas/ Ajas ja BethElis/ ja heidän kylisäns.

11:32 Ja Anathotis/ Nobis/ Ananias.

11:33 Hazoris/ Ramas/ Githaimis.

11:34 Hadidis/ Ziboimis/ Neballathis.

11:35 Lodis/ Onos seppäin laxos.

11:36 Ja muutamamat Lewitat asuit Judan ja BenJaminin rajoilla.

XII. Lucu .

ERinomaiset Papit ja Lewitat luetellan/ jotca tulit Serubabelin ja Jesuan cansa/ v. 1. ylimmäisen Papin Jojachimin/ v. 12. Eliasibin/ Jojadan/ Johanan ja Jadduan/ nijn myös Nehemian ja Esran aicaiset/ v. 22 jotca Jerusalemin muurin wihkimiseen cudzutan/ v. 27.

12 :1 NÄmät owat Papit ja Lewitat/ jotca menit Serubabelin ja Jesuan Sealthielin pojan cansa. Seraja/ Jeremia/ Esra.

12:2 Amaria/ Malluch/ Hattus.

12:3 Sechania/ Rehum/ Meremoth.

12:4 Iddo/ Ginthoi/ Abia.

12:5 Mejamin/ Maadia/ Bilga.

12:6 Semaia/ Jojarib/ Jedaja.

12:7 Sallu/ Amok/ Hilkia ja Jedaja. Nämät olit Pappein ja heidän weljeins päämiehet Jesuan aicana.

12:8 Mutta nämät olit Lewitat: Jesua/ Benui/ Kadmiel/ Serebia/ Juda ja Mathania olit kijtoxen päällä/ hän ja hänen weljens.

12:9 Bakkukia ja Unni ja heidän weljens olit wartiana heidän tykönäns.

12:10 Jesua sijtti Jojakimin/ Jojakim sijtti Eliasibin/ Eliasib sijtti Jojadan.

12:11 Jojada sijtti Jonathanin/ Jonathan sijtti Jadduan.

12:12 Ja Jojakimin aicana olit nämät ylimmäiset Isät Pappein seas/ Serajast oli Meraja/ Jeremiast oli Hanania.

12:13 Ecrast oli Mesullam/ Amariast oli Johanan.

12:14 Malluchost oli Jonathan/ Sebaniast oli Joseph.

12:15 Harimist oli Adna/ Merajothist oli Helkai.

12:16 Iddost oli Zacharia/ Ginthonist oli Mesullam.

12:17 Abiast oli Sichri/ Minjaminist Moadiast oli Piltai.

Nehemian Kirja

12:18 Bilgast oli Sammu/ Semajast oli Jonathan.

12:19 Jojaribist oli Mathnai/ Jedajast oli Usi.

12:20 Sallaist oli Kallai/ Amakast oli Eber.

12:21 Hilkiast oli Hasabia/ Jedajast oli Nathanael.

12:22 Ja Eliasibin aicana tulit Jojada/ Johanan ja Jaddua kirjoitetuxi ylimmäisixi Isixi Lewitain ja Pappein secaa/ Dariuxen Persian Cuningan waldacunnas.

12:23 Mutta Lewin lapset ylimmäiset Isät owat kirjoitetut Aicakirjaan/ Johanan ja Eliasibin pojan aican asti.

12:24 Ja nämät olit Lewitain päämiehet: Hasabia/ Herebia ja Jesua Kadmielin poica/ ja heidän weljens heidän wieresäns/ ylistämäs ja kijttämäs/ nijncuin Dawid Jumalan mies oli käskeny/ yxi wartia toisen tykönä.

12:25 Mathania/ Bakbukia/ Obadia/ Mesullam/ Talmon ja Akub/ olit owenwartiat/ tawaraportin wartioidzemises.

12:26 Nämät olit Jojachimin Jesuan pojan aicana/ Jozadakin pojan/ ja Nehemian maanwanhimman/ ja Esra n Papin sen kirjanoppenen aicana.

12:27 JA he edzeit Lewitait Jerusalemin muurein wihkimyxelle caikist heidän paicoistans tuodaxens heitä Jerusalemijn/ pitämän wihkimystä ilolla/ kijtoxella/ wirsillä/ Cymbaleillä/ Psalmeilla ja harpuilla.

12:28 Ja weisaitten lapset tulit cocon lakialda Jerusalemin ymbärins/ ja Netophatin kylistä.

12:29 Ja Gilgalin huonesta/ ja Gibeahn ja Asmawethin pelloilda: sillä weisajat olit rakendanet heillens cartanoit Jerusalemin ymbärillä.

12:30 Ja Papit ja Lewitat puhdistit idzens/ ja puhdistit Canssan/ portit ja muurit.

12:31 JA minä annoin Judan päämiehet mennä muurin päälle/ ja laitin caxi suurta kijtoschuoria/ jotca ulotuit muurin päälle/ oikialle puolelle/ sondaporttin asti.

12:32 Ja Hosaja ja toinen puoli Judan

päämiehist käwit heidän peräsäns.

12:33 Ja Asaria/ Esra/ Mesullam.

12:34 Juda/ BenJamin/ Semaia ja Jeremia.

12:35 Ja muutamat Pappein lapsist waskitorwein cansa/ Sacharia Jonathanin poica/ Semajan pojan/ Mathanian pojan/ Machajan pojan/ Sachurin pojan/ Asaphin pojan.

12:36 Ja hänen weljens Semaja/ Asareel/ Milalai/ Gilalai/ Maai/ Nethaneel/ Juda/ Hanani/ Dawidin Jumalan miehen candeletten cansa. Ja Esra kirjanoppenut heidän edelläns caiwoporttin päin.

12:37 Ja he menit heidän cohdaldans trappuja myöden Dawidin Caupungijn/ muurein päälle/ Dawidin huonesta wesiporttin asti/ itän päin.

12:38 Ja toinen kijtoschuori käwi wastan/ ja minä heidän peräsäns/ ja toinen puoli Canssa muurin päällä/ pidzitornist lewiän muurin saacka.

12:39 Ja Ephraimin portist/ wanhan porttin asti/ ja calaporttin ja Hananeelin tornin ja Mean tornin/ lammasportiin asti/ ja seisatit fangiportis.

12:40 Ja nijn ne caxi kijtoschuoria seisoit Jumalan huones/ ja minä/ ja toinen puoli ylimmäisiä minun cansani.

12:41 Ja Papit Eliakim/ Maeseia/ MinJamin/ Michaja/ Elioenai/ Zacharia/ Hanania/ olit waskitorwein cansa.

12:42 Ja Maeseia/ Semaia/ Eleazar/ Usi/ Johanan/ Malchia/ Elam ja Asar. Ja weisajat weisaisit corkiast/ ja Jesrahia oli haldiana.

12:43 Ja he uhraisit sinä päiwänä suuret uhrit/ ja olit iloiset: sillä Jumala oli heitä iloittanut suurella ilolla/ että waimot ja lapsetkin iloidzit/ ja Jerusalemin ilo cuului cauwas.

12:44 Siihen aican asetettin miehet tawaraarcun päälle/ josa ylönnyxet/ ensimäiset hehedelmät ja kymmenexet olit/ joita heidän piti cocoman pelloilda ja Caupungeista/ Papeille ja Lewitaille jaetta Lain

Nehemian Kirja

jälken: sillä Judalaisilla oli ilo Papeista ja Lewitaista/ jotca seisoit.

12:45 Ja he pidit waarin heidän Jumalans wartiasta/ ja puhdistuxen wartiasta/ ja weisajat ja owenwartiat seisoit Dawidin/ ja Salomon hänen poicans käskyn jälkeen.

12:46 Sillä Dawidin ja Asaphin aicana/ olit asetetut ylimmäiset weisajat/ ja kijtoswirret/ ja kijtoxet Jumalalle.

12:47 Mutta coco Israel andoi weisaille ja owenwartioille osan/ Serubabelin ja Nehemian aicana/ jocapäiwä heidän osans. Ja he annoit sen pyhitetyn Lewitaille/ ja Lewitat annoit sen pyhitetyn Aaronin lapsille.

Vers.11. Jaddua) Tämä on se cuin otti sen suuren Alexanderin wastan/ cosca hän tuli Jerusalemin eteen. Nijn on hän ja Nehemia elänet siihen aican/ ja owat joutunet wanhaxi. v. 30. Puhdistit etc. portit ja muurit) Että ne olit pacanoilda cukistetut/ ja caickinaisilla wioilla saastutetut/ tahdoit he ne puhdistajällens/ nijncuin Jumala oli käskenytt puhdistaman huonet ja muurit/ joihin jotakin spitalit eli saastaisutta tullut oli. Leu. 14. 33. v. 31. kijtos chuoria) Nimittäin/ nijncuin processis tapahtu.

XIII Lucu .

MOsexen Kirja luetan Canssan edes/ ja secoitettu Canssa eroitetan/ v. 1. Nehemia käske anda Lewitaille kymmenexet/ ja mitä heidän tule/ v. 10. kiellä angarast/ jotakin Sabbathina ulos ja sisälle wiemäst Caupungijn/ v. 15. ja ettei Judalaiset nais pacanoista/ ja sen cautta petetäisi/ cuin Salomo/ v. 23.

13 :1 JA Mosexen kirja luettiin siihen aican Canssan edes/ ja sijnä löyttin kirjoitettu/ ettei Ammonitiläiset ja Moabitiläiset pitänyt ikänäns tuleman Jumalan seuracundaan.

13:2 Sillä ei he tulleet Israelin lapsia wastan leiwällä ja wedellä/ mutta palckaisit Bileamin heitä wastan/ kiroman heitä/ mutta meidän Jumalam käänsi kirouxen siunauxexi.

13:3 Cosca he sen lain cuulit/ nijn he eroitit caicki muucalaiset Israelist.

13:4 Ja Eliasib Pappi/ joca oli pandu meidän Jumalan huonen arcun päälle/ oli ennen Tobialle lähimmäinen.

13:5 Ja hän oli hänelle tehnyt isoin arcun/ johonga he ennen olit pannet ruocauhria/ pyhä sawua/ astioita ja kymmenexet jywist/ wijnast ja öljyst/ jotca olit käsketyt anda Lewitaille/ weisaille ja owenwartioille/ ja Pappein ylönnyxet.

13:6 Mutta en minä ollut silloin Jerusalemiss/ cosca he caickia näitä teit: sillä Arthahsasthan Babelin Cuningan toisna vuonna neljättäkymmendä tulin minä Cuningan tygö/ ja sain muutamain päiwäin peräst Cuningalda luwan.

13:7 Ja menin Jerusalemiin/ ja ymmärsin sen pahuden cuin Eliasib oli tehnyt Tobian tähden/ että hän oli tehnyt hänelle arcun Jumalan huonen cartanolle.

13:8 Ja minä pahaxuin sitä cowin/ ja heitin caicki Tobian huonen astiat arcust ulos.

13:9 Ja käskin puhdistaa arcun/ ja panin siihen jällens Jumalan huonen astiat/ ruocauhrit ja pyhänsawun.

13:10 JA minä ymmärsin ettei Lewitailla ollut annettu heidän osans/ sentähden olit Lewitat ja weisajat paennet tekemän työtä cukin pellollens.

13:11 Nijn minä nuhtelin esiwaldoja/ ja sanoin: mixi me Jumalan huonen hylkäm? mutta minä cocoisin heitä ja asetin siallens.

13:12 Nijn coco Juda toitt kymmenexet tawaroixi/ jywist/ wijnast ja öljyst.

13:13 Ja minä panin sen tawaran päälle Selemian Papin ja Zadokin kirjanoppenen/ ja Lewitaista Pedaian/ ja heidän kätens alla Hananin Sachurin pojan/ Mathanian pojan:

Nehemian Kirja

sillä he luultin uscolisexi ja heidän käskettin jaca weljillens.

13:14 Minun Jumalan muista minun päälleni sen edest/ ja älä pyhi minun laupiuttani pois/ cuin minä olen tehnyt minun Jumalani huonelle ja hänen wartioillens.

13:15 Silloin näin minä Judas tallattawan wijnacuurnia Sabbathina/ ja cannettawan läjin/ ja cannatettawan Aseilla wijna/ wijnamarjoja/ ficunita/ ja caickinaisia cuormia Sabbathin päivänä/ ja minä todistin heille sinä päivänä/ jona he myit syötäwitä.

13:16 Sijnä asui myös muutamita Tyriläisiä/ jotca toit caloja ja caickinaisia cauppacaluja/ ja myit Judan lapsille Jerusalemissa Sabbathina.

13:17 Nijn minä nuhtelin Judan päämiehiä/ ja sanoin heille: mikä paha se on/ cuin te teette ja ricotte Sabbathin päivän?

13:18 Eikö meidän Isäm nijn tehnet/ ja meidän Jumalam toi onnettomuden meidän päällem/ ja tämän Caupungin päälle/ ja te saatat wielä nyt wihan enämmäxi Israelin päälle/ että te ricotte Sabbathin?

13:19 JA cosca Jerusalemin portit olit awatut ennen Sabbathia/ käskin minä ne sulke/ ja kielsin awamast ennencuin jälken Sabbathin/ ja minä panin muutamita palwelioitani porttein/ ettei yhtän candamust olis tuotu sisälle Sabbathin päivänä.

13:20 Nijn cauppamiehet ja caickinaisten caluin myjät olit ulcona Jerusalemissa yösen/ kerran eli caxi.

13:21 Nijn minä todistin heidän edesäns/ ja sanoin heille: mixi te oletta yösen ymbäris muurein? jos te wielä kerran sen teette/ nijn minä lasken käten teidän päällen. Ja sijtä ajast ei he Sabbathina tullet.

13:22 Ja minä sanoin Lewitaille jotca puhtat olit: tulcat ja olcat porttein päällä/ ja pyhittäkät Sabbathin päivä/ minun Jumalan muista minua sengin edes/ ja säästä sinun suuren laupiudes tähden.

13:23 MInä näin myös silloin Judalaiset

ottawan waimoja Asdodist/ Ammonist ja Moabist.

13:24 Ja heidän lapsens puhuit puolittain Asdodin kielellä/ ja ei tainnet puhua Judan kielellä/ mutta jocaidzen Canssan kielellä.

13:25 Ja minä rangaisin ja kiroisin heitä/ ja löin muutamita miehiä/ ja tukistelin heitä/ ja wannotin heitä Jumalan cautta: Ei teidän pidä andaman teidän tyttäritän heidän pojillens/ eikä ottaman heidän tyttäritäns teidän pojillen eli idze teillen.

13:26 Eikö Salomo Israelin Cuningas sijnä syndiä tehnyt? Ja ei cuitengan ollut yhtän Cuningast hänen wertaistans pacanain seas/ ja hän oli racas hänen Jumalallens/ ja Jumala pani hänen coco Israelin Cuningaxi/ cuitengin saatit muucalaiset waimot hänengin syndiä tekemän.

13:27 Ettekö te sitä ole cuullet cosca te sencaltaista suurta pahutta teette/ että te ricotte meidän Jumalatast wastan/ ottaisan muucalaisia waimoja.

13:28 Ja yxi Jojadan lapsist Eliasibin ylimmäisen Papin poica/ oli Saneballatin Horonitiläisen wäwy/ mutta minä ajoin hänen pois minun tykööni.

13:29 Muista heitä minun Jumalan/ jotca owat luowutetut pappeudest/ ja Pappein ja Lewitain lijtost.

13:30 Nijn minä puhdistin heidän caikist muucalaisist/ ja asetin Pappein ja Lewitain wartian/ idzecungin heidän palweluxeens.

13:31 Ja uhrihalcoja määrätyillä aigoilla/ ja ensimmäisiä hedelmitä. Minun Jumalan muista minun hywydellä.

Vers.3. Eroitit) Nimittäin/ erinomaisist wirgoist/ cuin Laki on ymmärrettäpä/ Deut. 23:3. muutoin sait he kyllä olla Israelin lasten seas/ jos he heidän uscons ja Jumalan palweluxens tahdoit otta wastan. v. 22. ja 31. Muista minua) että Jumala armostans lupa maxa caicki hywät työt/ muistuttacam siji

Nehemian Kirja

Jumalalle ja anocam/ että hän muistais lupauxens: cuitengin suurella nöyrydellä/ tunnustaden että me olem welcapääät nijtä tekemän/ cuin Christus meitä opetta/ Luc. 17:10. Ja jos me nijn teemme hywä/ ei ole se meistä/ waan Jumalan armost/ 2. Cor.3:5. ja owat puuttuwait meidän heickouden tähden. Että hän sentähden tahdois armost sen meille maxa/ ja ei ansiost. Nijn teke täsä

Nehemia. Sentähden sano hän myös: säästä minua sinun suuren laupiudes tähden. Nijn on Cuningas Jehiskia tehnyt/ 4. Reg. 20:3. v. 28. Jojadan lapsist) Se oli Manasse Jadduan weli/ josta lue Iosephust Antiquit. cap. 7. & 8.

Nehemian Kirjan loppu.

Estherin Kirja.

Estherin Kirja. Josa nämät cappalet owat.

I. Cuinga se woimallinen Persian Cuningas Ahaswerus on tehnyt suuren pidon monexi päiwäxi. Ja cuin hän cudzui hänen Drotningins Washin/ nijn ei hän tullut/ jongatähden hän hyljättin/ ja Judan Canssast Esther nimeldä tuli Drotningixi hänen siaans/ cap. 1. 2.

II. Haman corgotettin Cuningalda/ joca löysi neuwon/ että caicki Judalaiset piti hucutettaman ja Mardachai hirtettämän/ mutta Esther sen laitti nijn/ että hänen täydyi Mardachait cunnioitta/ ja hirtettin idze sijhen hirsipuuhun/ jonga hän Mardachaille rakendanut oli/ ja Judalaiset pelastettin/ cap. 3. 4. 5. 6. 7.

III. Mardachai tule suureen cunniaan Cuningan tykönä. Judalaiset costawat sinä päiwänä wihamiehillens/ jona he aewoittin hucutta/ ja asetit pyhäpäiwiä muistoxi/ että Jumala oli heitä pelastanut/ cap. 8. 9. 10.

I. Lucu.

Cuningas Ahaswerus teke suuren wieraspidon/ v. 1. tule iloisexi/ lähettä Drotning Washin perän/ v. 10. hän cadzo ylön ja ei tule/ v. 12. Cuningas wihastu ja hyljä hänen Försteins neuwost/ v. 13. että muut waimot pidäisit miehens cunnias/ v. 17. lähettä sijtä kirjan coco waldacundaans/ v. 21

1:1 Sijhen aican cosca Ahaswerus hallidzi India Ethiopian asti/ sata ja seidzemen colmattakymmendä maacunda.

1:2 Ja cuin hän istui hänen Cuningalisella istuimellans Susanin linnas.

1:3 Colmandena hänen hallituxens wuonna/ teki hän pidon caikille hänen Försteillens/

palwelioillens ja wäkewillens Persiast ja Medist/ ja maan wanhimillens maacundain ylimmäisille.

1:4 Näyttäin heille Cuningalisen waldacundans cunnian rickaudet/ ja hänen Herraudens callit caunistuxet monexi päiwäxi/ nimittäin/ sadaxi ja cahdexaxikymmenexi päiwäxi.

1:5 Ja nijden päiwäin peräst teki Cuningas caikelle Canssalle/ cuin Susanin linnas oli/ sekä suurille että pienille pidon seidzemexi päiwäxi/ Cuningalisen Salin porstuas.

1:6 Siellä ripuit walkiat/ punaiset ja kellaiset seinäwaattet/ yhten sidotut callilla lijnaisilla ja purpuraisilla siteillä hopenrengais marmorkiwisten padzasten päällä/ wuotet olit cullast ja hopenrengais/ permando oli laskettu

Estherin Kirja

wiherjäisist/ walkeist/ kellaisist ja mustist marmorkiwist.

1:7 Ja juoma cannettin cullaisilla astioilla/ ja aina toisilla ja toisilla astioilla ja Cuningalista wijna yldäkylä Cuningan waran perän.

1:8 Ja ei yhtäkän waadittu juoman: sillä Cuningas oli käskenyt caikille edeskäywille hänen huonesans/ tehdä jocaidzen mielen noutexi.

1:9 JA Washi Drotning teki myös pidon waimoille Cuningas Ahasweruxen Cuningalises huones.

1:10 Ja seidzemendenä päiwänä/ cosca Cuningas oli iloinen wijnast/ käski hän Mehumanin/ Bisthan/ Harbonan/ Bigthan/ Abagthan/ Setharin ja Chareaxen/ ne seidzemen Camaripalweliata/ jotca palwelit Ahaswerust Cuningast/

1:11 Tuoman Drotning Washi Cuningan eteen/ hänen Cuningalisella Cruunullans/ näyttäxens Canssalle ja Försteille hänen cauneuttans: sillä hän oli caunis.

1:12 Mutta Drotning Washi ei tullut Cuningan käskyn jälkeen/ cuin hän oli käskenyt Camaripalwelioitten cautta. Nijn Cuningas wihastui cowin/ ja hänen wihans syytyi hänes.

1:13 Ja Cuningas sanoi wijsaille/ jotca ymmärsit maan tawat (sillä Cuningan asia piti ratcaistaman caickein Lain ja oikeuden ymmärtäwäisten edes.

1:14 Ja lähin händä olit/ Charsena/ Sethar/ Admatha/ Tharsis/ Meres/ Marsena ja Memuchan/ seidzemen Persian ja Medin Förstiä/ jotca näit Cuningan caswot/ ja istuit ylimmäisnä waldacunnas)

1:15 Mitä Drotning Washille pitä tehtämän oikeuden jälkeen? sillä ei hän tehnyt Cuningas Ahasweruxen sanan jälkeen/ hänen Camaripalweliains cautta.

1:16 NIin sanoi Memuchan Cuningan ja Förstein edes: Drotning Washi ei ole ainoastans tehnyt pahoin Cuningasta watan/ mutta myös caickia Förstejä ja caickia

Canssoja watan/ cuin owat caikis Cuningas Ahasweruxen maacunnis.

1:17 Sillä tämä Drotningin teco hajo caickein waimoin tygö/ nijn että hekin cadzowat heidän miehens ylön/ heidän silmäins edes/ ja sanowat: Cuningas Ahaswerus käski tulla Drotning Washin eteens/ mutta ei hän tullut.

1:18 Nijn Persian ja Medin Förstinnat sanowat caikille Cuningan Försteille/ cosca he cuulewat tämän Drotningin tegon/ nijn sijtä tule kyllä ylöncadzetta ja wiha.

1:19 Jos sijs Cuningalle kelpa/ nijn andacan käskyn häneldäns käydä ulos/ ja andacan kirjoitta Persian ja Medin Lakijn/ jota ei kengän ricko tohdi/ ettei Washin pidä enä tuleman Cuningas Ahasweruxen eteen/ ja andacan Cuningas hänen lähimmäisellens/ joca on parembi händä/ hänen waldacundans.

1:20 Ja tämä Cuningan kirja cuin nyt tehdän/ cuulucon ymbärins coco hänen waldacundans/ joca suuri on/ että jocainen waimo pitäis miehens cunnias/ surten ja pienden seas.

1:21 Tämä kelpais Cuningalle ja Försteille/ ja cuningas teki Memuchan sanan jälkeen.

1:22 Nijn kirjat lähetettin caickijn Cuningan maacundijn/ jocaidzeen maacundaan heidän kirjoituxens jälkeen/ ja caickein Canssain tygö heidän kielelläns/ että jocainen mies on hallidzia hänen huonesans/ ja andoi puhutta Canssans kielellä.

Vers.1. Ahaswerus) Tämä on ollut Darius Hystaspis/ colmas Cuningas Persian Monarchias/ joca wahwisti kirjoituxellans Corexen käskyn/ että Judalaiset sait rakenda Jerusalemin Templi/ toisna hänen hallituxens vuonna/ cuin nähdän Esr.4:24. ja6:1. etc.

II. Lucu.

Cuningas coco palwelioittens neuwost ihanat neidzet caikist maacunnist/ walitaxens yhden

Estherin Kirja

Drotningixi/ v. 1. Esther otetan Cuningan huoneseen/ v. 8. kelpa ja tule Drotningixi Wasthin siaan/ v. 12. Mardachai ilmoitta Cuningalle/ että caxi hänen palweliatans aicoiwat händä tappa/ jotca hirtetän/ ja se muistoxi kirjoitetan/ v. 21.

2:1 Näitten jälkeen/ sijttecuin Cuningas Ahasweruxen wiha asetui/ muisti hän mitä Wasthi oli tehnyt ja mitä hänestä päätetty oli.
2:2 Nijn sanoit Cuningan palweliat jotca händä palwelit: edzittäkön Cuningalle caunita nuoria neidzeitä.
2:3 Ja lähettäkön Cuningas cadzojat caickijn hänen waldacundans maacundijn/ cocoman caickia caunita nuoria neidzeitä Susanin linnan waimoin huoneseen/ Hegen Cuningan Camaripalwelian käden ala/ joca waimoist piti waarin/ ja andoi heille heidän caunistuxens.
2:4 Ja se pijca joca Cuningalle kelpa/ hänen pidäis oleman Drotningin Wasthin sias. Tämä kelpais Cuningalle ja hän teki njjn.
2:5 JA Susanin linnas oli yxi Judalainen/ jonga nimi oli Mardachai Jairin poica/ Simein pojan/ Kisin pojan/ Jeminin pojan.
2:6 Joca oli wiety Jerusalemist sen wiedyn joucon cansa/ joca wietin Jechonian Judan Cuningan cansa/ jonga Nebucadnezar Babelin Cuningas wei pois.
2:7 Ja hän oli Hadassan/ se on/ Estherin hänen setäns tyttären holhoja: sillä ei hänellä ollut Isä eikä äitiä/ ja hän oli caunis ja hywän muotoinen pijca/ ja cosca hänen Isäns ja äitins cuolit/ otti Mardachai hänen tyttärexens.
2:8 Cosca Cuningan käsky ja Laki ilmoitettin/ ja monda pijca coottin Susanin linnaan/ Hegen käden ala/ otettin myös Esther Cuningan huoneseen/ Hegen käden ala/ joca oli waimoin wartia.
2:9 Ja pijca kelpais hänelle/ ja hän löysi laupiuden hänen edesäns/ ja hän joudutti hänen caunistustens cansa/ andaxens hänelle

hänen osans ja sijhen seidzemen caunista pijca Cuningan huonest/ ja hän pani hänen pijcoinens parhaseen paickan waimoin huoneseen.
2:10 Ja ei Esther ilmoittanut hänelle hänen Canssans ja sucuans: sillä Mardochai oli händä kieldänyt ilmoittamast.
2:11 Ja Mardochai käyskendeli jocapäiwä neidzytten Camarin porstuan edes/ että hän olis saanut tietä/ jos Estherin hywin käwis/ ja mitä hänelle tapahduis.
2:12 Ja cosca idzecungin neidzen määrätty aica tuli mennä Cuningas Ahasweruxen tygö/ sijttecuin hän oli ollut caxitoistakymmendä Cuucautta waimoin caunistuxes (sillä heidän caunistuxellans piti oleman njjn paljo aica/ nimittäin cuusi Cuucautta Balsamilla ja Myrrhamilla/ ja cuusi Cuucautta calleilla woiteilla/ ja muilla waimoin caunistuxilla.)
2:13 Nijn pijca meni Cuningan tygö/ ja jonga hän tahdoi/ piti hänelle annettaman/ joca piti hänen cansans menemän waimoin huonest Cuningan huoneseen.
2:14 Ehtona hän tuli/ ja huomeneltain palais toiseen waimoin huoneseen Saasgaxen Cuningan Camaripalwelian käden ala/ joca oli waimoin wartia/ ja ei hänen pitänyt palajaman Cuningan tygö muutoin jos Cuningas händä tahdoi ja cudzutti händä nimeldäns.
2:15 COSca Estherin Abihailin Mardochain sedän tyttären aica joutui/ (jonga hän oli ottanut tyttärexens) tulla Cuningan tygö/ ei hän mitän muuta anonut/ waan mitä Hege Cuningan Camaripalwelia waimoin wartia sanoi: ja Esther löysi armon caickein edes cuin hänen näit.
2:16 Ja Esther otettin Cuningas Ahasweruxen tygö Cuningaliseen huoneseen/ kymmendenä Cuucautena/ joca cudzutan Tebeth/ seidzemendenä hänen waldacundans vuonna.
2:17 Ja Cuningas racasti Estherit enä cuin caickia muita waimoja/ ja hän löysi armon ja

Estherin Kirja

laupiuden hänen edesäns enä cuin caicki muut neidzet/ ja hän pani Cuningalisen cruunun hänen päähäns/ ja teki hänen Drotningixi Washin siaan.

2:18 Ja Cuningas teki caikille hänen Försteillens ja palwelioillens suuren pidon/ ja se pito oli Estherin tähden/ ja hän andoi maan lewätä/ ja janoi Cuningalisia lahjoja.

2:19 Ja cosca neidzet toisen kerran coottin/ istui Mardochai Cuningan portis.

2:20 Ja ei Esther ollut wielä ilmoittanut sucuans eikä Canssans/ nijncuin Mardochai hänelle oli käskeny: sillä Esther teki Mardochain sanan jälkeen/ nijncuin silloingin/ cosca hän hänen caswatti.

2:21 Silloin cosca Mardochai istui Cuningan portis/ wihastuit caxi Cuningan Camaripalweliata Bigthan ja Theres owenwartiat/ ja aiwoit heittä kätens Cuningas Ahasweruxen päälle.

2:22 Ja se sanottin Mardochaille/ ja hän andoi Drotningi Estherin sen tietä. Ja Esther sanoi Mardochain puolest sen Cuningalle.

2:23 Ja cosca sitä tutkisteldin/ löyttin se todexi/ ja he hirtettin molemmat puuhun/ ja se kirjoitettin Aicakirjaan Cuningan edes

Vers.7. Hadassan) Herodotus lib. 3. cudzu hänen Atossamixi/ mutta että hän luule hänen Cyruxen tyttärexin/ tule sijtä ettei hän tunnustanut sucuans Mardochain neuwost. v. 10. Sillä Mardochai oli händä kieldänyt) Ei hän opettanut händä walhetteleman: sillä toinen on walhetella/ ja toinen salata jotacuta asiata/ ja ei cohta ilmoitta ennencuin aica on. Nijn usein toimellinen ihminen teke/ ja ei tee sillä kenengän wahingot/ mutta sitä wasta/ ei sowi kenengän walhetella. v. 22. Ja andoi Drotningi Estherin tietä) Mardochai teki sijnä oikein/ ja jocaidzen uscollisen alammaisen pitä Esiwallallens nijn tekemän/ että cosca hän ymmärtä petost ja capina olewan käsillä Esiwaldans eli Isänsmaata wasta/ että hän

sen ilmoitta. Waan ei jocaidzen pidä tyhjän puhen cansa juoxeman ja saattaman wiatoinda wahingoon/ nijncuin kielikellot tekewät.

III. Lucu.

Haman corgotetan caickein Förstein päälle/ että jocaidzen pitä cumartaman händä/ v. 1. Mardochai ei tee sitä/ sentähden hän wihastu/ v. 5. ja canda caickein Judalaisten päälle/ että heillä oli erinomainen laki/ ja cadzoit Cuningan käskyn ylö/ v. 6. säätä Cuningan lähettämän kirjan caickijn maacundijn/ että caicki Judalaiset yhtenä päiwänä hucutetaisin/ v. 8.

3:1 COsca nämät olit tapahtunet/ teki Cuningas Ahaswerus Hamanin Medathan Agagilaisen pojan suurexi/ ja corgotti hänen/ istuimens ylemmä caickia Förstejä/ cuin hänen tykönäns olit.

3:2 Ja caicki Cuningan palweliat/ jotca Cuningan portis notkistit polwejans ja cumarsit Hamanit: sillä nijn oli Cuningas käskeny/ mutta Mardochai ei notkistanut polwejans eikä cumartanut.

3:3 Nijn Cuningan palweliat/ jotca Cuningan portis olit/ sanoit Mardochaille: mixis ricot Cuningan käskyn?

3:4 Ja cosca he jocapäiwä sitä hänelle sanoit/ ja ei hän totellut heitä/ ilmoitit he sen Hamanille/ nähdäxens jos sencaltainen Mardochain työ olis pysywäinen: sillä hän oli sanonut hänens Judalaisexi.

3:5 JA cuin Haman näki ettei Mardochai notkistanut polwians hänen edesäns/ eikä cumartanut händä/ wihastui hän juuri cown.

3:6 Ja hän wäxäxi luki laske ainoastans Mardochain päälle kättäns: sillä he olit tiettäwäxi tehnet Mardochain Canssan: mutta pyysi teloitta caickia Mardochain Canssa Judalaisia/ jotca olit coco Cuningas

Estherin Kirja

Ahasweruxen waldacunnas.

3:7 Ensimmäisellä Cuulla/ se on/ Nisan Cuulla/ Cuningas Ahasweruxen toisna vuonna toistakymmendä/ heitettin arpa Hamanin edes päiwä päiwäldä ja cuucaudelda nijn toiseen Cuuhun toistakymmendä/ se on/ Cuu Adar.

3:8 Ja Haman sanoi Cuningas Ahasweruxelle: yxi Canssa on hajotettu ja jaettu caickein Canssain secan/ caickijn sinun waldacundas maacundijn/ ja heidän lakins on toisin kuin caickein Canssain/ ja ei he tee Cuningan lain jälkeen/ ei Cuningan tule sitä kärsiä/ että heidän nijn olla annetan.

3:9 Jos Cuningalle kelpa/ nijn kirjoitettacon/ että ne hucutetaisin/ nijn minä punnidzen kymmenen tuhatta leiwiskä hopiata wircamiesten käsijn/ weitä Cuningan Camarijn.

3:10 Silloin otti Cuningas sormuxen sormestans ja andoi Hamanille/ Medathan Agagilaisen pojalle Judalaisten wihamiehelle.

3:11 Ja Cuningas sanoi Hamanille: se hopia olcon sinun/ nijn myös Canssa/ tee heille mitäs tahdot.

3:12 Niin Cuningan kirjoittajat cudzuttin colmandenatoistakymmendenä päiwänä ensimmäisestä Cuusta/ ja kirjoitettin nijncuin Haman käski Cuningan Förstein ja maan wanhinden tygö/ sinne ja tänne maacundijn/ ja jocaidzen Canssan päämiesten tygö siellä ja täällä/ idzecungin Canssan kirjoituxen jälkeen/ ja heidän kielilläns Cuningas Ahasweruxen nimellä/ ja Cuningan sormuxella lukittu.

3:13 Ja kirjat lähetettin juoxewitten cautta caickijn Cuningan maacundijn/ hucuttaman/ tappaman ja teloittaman caickia Judalaisia nuoria ja wanhoja/ lapsia ja waimoja/ yhtenä päiwänä/ kuin oli colmastoistakymmenes päiwä toisesta Cuusta toistakymmendä/ se on Cuu Adar/ ja ryöstämän heidän tawarans.

3:14 JA kirja oli näin: käsky on annettu caickijn maacundijn/ caikille Canssoille/ että heidän

piti oleman sinä päiwänä walmit.

3:15 Ja juoxewat menit kijrust Cuningan käskyn jälkeen. Ja käsky pandin Susanin linnaan. Ja Cuningas ja Haman istuit ja joit/ mutta Susanin Caupungi oli hämmästyxis.

Vers.2. Mutta Mardochai ei notkistanut) Tämä Haman on ollut ilman epäilemät juuri jumalatoimien mies/ sentähden Mardochai oikiast rohkeudest ei hänelle yhtä cunniaa tehnyt/ jota ei picaisest duomidzeman eikä seurattaman pidä/ vaan idzecukin pitääkän yhteisen neuwon/ andaden sille cunnia/ jolle cunnia tule/ ja nijlle myös jotca esiwallalda johongun cunniaan ja wircaan pannan. Ja andacan sijtte Jumalan laitta/ kyllä hän heitä ajallans alenda/ jos he owat jumalattomat. Cadzo sencaltaisist Num. 25:11. v. 7. heitettin arpa Hamanin edes) se on/ hän heittä arpa pacanalisella tawalla/ cuna päiwänä hänen piti aiwoituxens päättämän/ että se hänelle menestyis/ mutta hän osais oikein/ että se käännä idze häneen.

IV. Lucu.

Mardochai rewäise waattens ja puke säkin päällens/ caickein myös Judalaisten seas on suuri walitus/ v. 1. Esther anda kysyä Mardochaille: mikä on? v. 4. Mardochai sano sen/ ja käske Drotningin rucoilla Cuningast heidän edestäns/ v. 7. Esther estele ensist/ waan cohta lupa sen tekewäns/ ja käske Mardochain ja muut Judalaiset Caupungis paastota ja rucoilla/ että hänen asiains menestyis/ v. 15.

4:1 Siittecuin Mardochai ymmärsi caicki mitä tapahtunut oli/ rewäis hän waattens/ ja puetti idzens säkillä ja tuhwalla/ ja meni keskelle Caupungita/ ja huusi suurella änellä ja surkiast.

4:2 Ja tuli Cuningan portin eteen: sillä ei ollut

Estherin Kirja

luwallinen yhdengän mennä Cuningan portist sisälle/ jonga päällä säcki oli.

4:3 Ja Judalaisilla oli suuri parcu caikis maacunnis/ joihin Cuningan sana ja käsky tuli/ ja moni paastois/ itki ja murhetti/ ja macais säkis ja tuhwas.

4:4 Nijn Estherin pijcat ja hänen Camaripalwelians tulit ja ilmoitit sen hänelle. Nijn Drotning peljästy cowin/ ja lähetti waattet Mardochain päällens puke/ ja käski säkin panna päädäns pois/ mutta ei hän tahtonut.

4:5 Niin Esther cudzui Hatachin Cuningan Camaripalwelian/ joca hänen edesäns seisoi/ ja käski hänen Mardochain tygö/ tiedustaman/ mikä on/ ja mingätähden hän nijn teki.

4:6 Nijn Hatach meni Mardochain tygö Caupungin catulle Cuningan portin etten.

4:7 Ja Mardochai sanoi hänelle caicki mitä hänelle tapahtunut oli/ ja sen hopian cuin Haman oli luwannut punnita Cuningan Camarijn Judalaisten tähden/ että he surmataisin.

4:8 Ja hän andoi hänelle kirjoituxen sijtä käskyst/ joca Susanis oli cuulutettu/ että heidän piti teloitettaman/ osottaxens sen Estherille ja andaxens hänelle tietä/ että hän käskis hänen mennä Cuningan tygö/ ja rucoilla händä hänen Canssans edest.

4:9 JA cuin Hatach tuli ja sanoi Estherille Mardochain sanat.

4:10 Sanoi Esther Hatachille/ ja käski Mardochain tygö:

4:11 Caicki Cuningan palweliat/ ja caicki Cuningan maacundain Canssa tietä/ että cuca ikänäns mene Cuningan tygö sisälmaiselle cartanolle/ joca ei ole cudzuttu/ hänen duomions on/ että hänen pitä cohta cuoleman/ olis se mies eli waimo/ (muutoin jos Cuningas ojenda cullaisen waldican hänen puoleens/ että hän eläis) ja en minä ole cudzuttu colmenakymmenenä päivänä

Cuningan tygö.

4:12 Ja cosca Estherin sanat sanottin Mardochaille:

4:13 Käski hän sanoa Estherille jällens: älä luuleckan/ että päästät henges caickein Judalaisten ehton/ ehkä Cuningan huones olet

4:14 Sillä jos sinä tähän aican peräti waickenet/ nijn Judalaiset saawat cuitengin awun ja pääsemyxen mualda/ ja sinä ja sinun Isäs huone pitä sijtte huckuman. Ja cuca tietä jos sinä olet tämän ajan tähden tullut Cuningan waldacundaan?

4:15 Esther käski Mardochait wastata:

4:16 Mene ja coco caicki Judalaiset/ cuin Susanis owat/ ja paastocat minun edestäni/ ettet te syö colmena päivänä yöllä eli päiwällä/ minä paaston myös pijcoineni ja menen Cuningan tygö käskyäkin wastan/ jos minä hucun nijn minä hucun.

4:17 Mardochai meni ja teki caicki nijncuin Esther hänen käski.

Vers.16. Paastocat minun edestäni) Caikis asiois on tarpellinen rucoilla Jumalalda apua/ erinomaisest suuris ja corkeis aicoimisis/ ettei ainoastans jocu idze rucoile/ waan muut ja coco seuracunda/ että se onnellisest menestyis/ ja että se sitä sydämelisemmästä tapahduis/ pitä se tehtämän paastolla ja raitiudella/ Cadzo 2. Chron. 20:3.

V. Lucu.

COImandena päivänä mene Esther Cuningan tygö/ v. 1. löytä armon hänen edesäns/ v. 2. cudzu Cuningan ja Hamanin rualle/ v. 4. Cuningas lupa mitä hän anois/ 6. Esther rucoile heitä wielä toisna päivänä tulla/ v. 7. josta Haman tule ylpiäxi ja pahoitta mielens/ ettei Mardochai cunnioittanut händä lähteis/ v. 9. anda raketa hirsipuun Mardochait hirttä/ v. 14.

Estherin Kirja

5:1 JA colmandena päiwänä puetti Esther idzens Cuningalisin waatteisin/ ja meni cartanoon Cuningan huonen tygö/ sisälliselle puolelle Cuningan huonen cohdalle. Ja Cuningas istui hänen Cuningalisella istuimellans Cuningalises huonesans/ juuri huonen owen cohdalla.

5:2 Ja cuin Cuningas näki Drotning Estherin seisowan cartanolla/ löysi hän armon hänen edesäns/ ja Cuningas ojensi cullaisen waldican/ joca oli hänen kädesäns Estherin puoleen/ nijn Esther astui edes/ ja rupeis waldican päähän.

5:3 Ja Cuningas sanoi hänelle: Drotning Esther/ mikä sinun on? ja mitäs anot? puolen minun Cuningalisen waldacundan asti/ pitä sinulle annettaman.

5:4 Esther sanoi: jos Cuningalle kelpa/ nijn tulcon Cuningas ja Haman tänäpäen siihen pitoon/ cuin minä olen walmistanut.

5:5 Ja Cuningas sanoi: kijruttacat/ että Haman tekis cuin Esther on sanonut. Cosca Cuningas ja Haman tulit pitoon/ jonga Esther oli walmistanut.

5:6 Sanoi Cuningas Estherille sijttecuin hän oli wijna juonut: mitäs pyydät Esther/ se pitä sinulle annettaman/ ja mitäs anot/ waicka se olis puoli Cuningan waldacunnast/ se pitä tapahtuman.

5:7 Nijn Esther wastais ja sanoi: minun rucouxen ja anomisen on:

5:8 Jos minä olen löytänyt armon Cuningan edes/ ja jos se kelpa Cuningalle anda minulle minun rucouxeni/ ja tehdä minun anomiseni/ nijn tulcon Cuningas ja Haman siihen pitoon/ cuin minä walmistan heille/ nijn minä teen huomena nijncuin Cuningas on sanonut.

5:9 Silloin meni Haman ulos sinä päiwänä iloisans ja rohkialla sydämellä. Ja cosca hän näki Mardochain Cuningan portis/ ettei hän nosnut eikä siastans lijcahtanut hänen edesäns/ wihastui hän suurest Mardochain päälle.

5:10 Mutta hän pidätti idzens/ ja cuin hän tuli cotians/ lähetti hän ja andoi cudzua hänen ystäwäns/ ja hänen emändäns Serexen.

5:11 Ja luutteli heille hänen rickaudens cunniat/ ja lastens paljouden/ ja caicki cuinga Cuningas oli hänen tehnyt nijn suurexi/ ja että hän oli corgotettu Cuningan Förstein ja palweliain ylidze.

5:12 Sanoi myös Haman: ja Drotning Esther ei andanut yhtäkän cudzua Cuningan cansa siihen pitoon cuin hän walmisti/ paidzi minua/ ja minä olen myös huomenisexi cudzuttu hänen tygöns Cuningan cansa.

5:13 Mutta caikist näista ei minulle mitäkän kelpa/ nijncauwan cuin minä näen sen Judalaisen Mardochain istuwan Cuningan portis.

5:14 Nijn wastais hänen emändäns Seres/ ja caicki hänen ystäwäns hänelle: walmistettacon yxi puu/ wijttäkymmendä kynärätä corkia/ ja sano huomena Cuningalle/ että Mardochai siihen hirtetäisin/ nijns menet iloisans Cuningan cansa pitoon. Se kelpais Hamanille/ ja puu walmistettin.

Vers.8. Tulcon Cuningas ja Haman) Se on ylistettävä wacuus/ ettei Drotning canna Hamanin päälle hänen pois ollesans/ waan cosca hän saapuilla on/ ja taita wastat edestäns. Se olis toiwottapa että caikilla herrain huoneis/ ja myös muilla olis sencaltainen hywä tapa. V. 9. Eikä siastans lijcahtanut) Cadzo sup. cap. 3:2.

VI. Lucu.

Cuningas anda luetta edesäns Aicakirjoja/ ja löytä Mardochain uscolisexi/ v. 1. kysy huomeneltain Hamanille/ mitä sille tehtämän pidäis/ jota Cuningas cunnioitta tahto/ v. 6. Haman sano: puetettacon Cuningaliseen caunistuxeen ja johdatettacon ymbärins Caupungita Cuningan hewoisella/ etc. v. 7.

Estherin Kirja

*Cuningas käske Hamanin sitä tehdä
Mardochoille/ v. 10. Haman waicuroidze sitä
sangen suurest/ ja walitta ystäwillens/ v. 13.*

6:1 JA sinä yönä ei saanut Cuningas unda/ ja hän käski tuota aica ja muistokirjat/ ja ne luettin Cuningan edes.

6:2 Nijn löyttin kirjoitettu/ cuinga Mardochai oli tietä andanut/ että caxi Cuningan Camaripalweliata/ Bighthana ja Theres/ jotca owen kynnyxistä pidit waarin/ olit aicoinet heittä kätens Cuningas ahasweruxen päälle.

6:3 Ja Cuningas sanoi: mitä cunniat eli hywä me olem Mardochoille sen edest tehnet? Nijn sanoit Cuningan palweliat/ jotca händä palwelit: ei ole hänelle mitän tapahtunut.

6:4 Ja Cuningas sanoi: cuca cartanolla on? (sillä Haman käweli ulcona cartanolla Cuningan huonen edes/ sanoaxens Cuningalle/ että Mardochai piti hirtettämän siihen puuhun/ jonga hän oli händä warten walmistanut)

6:5 Ja Cuningan palweliat sanoit hänelle: cadzos/ Haman seiso cartanolla. Cuningas sanoi: tulcan sisälle.

6:6 JA cuin Haman tuli/ sanoi Cuningas hänelle: mitä sille miehelle pitä tehtämän/ jota Cuningas tahto cunnioitta: Ja Haman ajatteli sydämesäns: ketäst Cuningas paremmin cunnioitta cuin minua?

6:7 Ja Haman sanoi Cuningalle: se mies jota Cuningas tahto cunnioitta/

6:8 Pitä tänne nouttaman/ ja puetettaman Cuningalisilla waatteilla/ joita Cuningas idze pitä/ ja tuotaman se hewoinen jolla Cuningas aja/ ja että Cuningalinen Cruunu pannaisin hänen päähäns.

6:9 Ja waattet ja hewoinen pitä annettaman yhden Cuningan Förstin käteen/ että hän puetais sen miehen/ jota Cuningas tahto cunnioitta/ ja johdatta händä hewoisen päällä Caupungin catuilla/ ja anda cuulutta hänen edelläns: näin pitä sille miehelle tehtämän/

jota Cuningas tahto cunnioitta.

6:10 Cuningas sanoi Hamanille: kijruta ja ota waattet ja hewoinen nijncuins olet sanonut/ ja tee nijn Mardochain Judalaisen cansa/ joca istu Cuningan portis/ ja älä anna mitän puuttua caikista näistä cuins puhunut olet.

6:11 Nijn Haman otti waattet ja hewoisen/ ja puetti Mardochain päälle/ ja johdatti händä Caupungin catuilla/ ja huusi hänen edelläns: näin sille miehelle tehdän/ jota Cuningas tahto cunnioitta.

6:12 Ja Mardochai palais Cuningan portijn/ mutta Haman meni kijrust cotians murhettien/ peitetyllä päällä.

6:13 Ja jutteli emännällens Serexelle ja caikille ystäwillens caicki mitä hänelle tapahtunut oli. Nijn sanoit hänen wijsans ja hänen emändäns Seres hänelle: jos Mardochai on Judalaisten siemenest/ jonga edesä sinä olet ruwennut langeman/ nijn et sinä woi mitän händä wastan/ mutta sinun täyty peräti hänen edesäns langeta.

6:14 Cosca he wielä parhallans hänen cansans puhuit/ tulit Cuningan Camaripalweliat siihen/ ja kijrutit Hamanin pitoon/ jonga Esther oli walmistanut.

Vers.1. Ei saanut unda) Se tapahtui Jumalan hallituxest/ että hänelle muistutettaisin Mardochain uscollisus/ ja hän tulis pelastetuxi sijtä pahast/ cuin Haman hänelle toisna päiwänä aicoinut oli. Ja on caunis opetus/ cuinga sen caickein corckeiman käsiwarsi cohta asian käätä taita/ omillens awuxi ja jumalattomille rangaituxexi.

VII. Lucu.

Esther rucoile että Cuningas päästäis hänen ja hänen Canssans hengellens/ v. 1. Cuningas kysy/ cuca sen perän seiso/ v. 5. Hän sano: Haman/ v. 6. Cuningas wihastu ja lähte ulos/ v. 7. sisälletulduans näke hän Hamanin

Estherin Kirja

callistawan idzens Drotningin puoleen/ jota hän pahaxui/ v. 8. saa cuulla Hamanin rakendanen hirsipuun/ johon hän käske hänen hirtettä/ v. 9.

7:1 COsca Cuningas tuli Hamanin cansa sijhen pitoon jonga Drotning Esther oli walmistanut.

7:2 Cuningas sanoi taas toisna päiwänä Estherille/ silttecuin hän oli wijna juonut: mitäs rucoilet Drotning Esther sinulles annetta/ ja mitäs anot? ehkä se olis puoli Cuningan waldacunda/ se pitä tapahtuman.

7:3 Drotning Esther wastais/ ja sanoi: Cuningas/ jos minä olen löytänyt armon sinun edesäs/ ja jos Cuningan kelpa/ nijn suocon minulle minun hengeni/ minun rucouxeni tähden/ ja minun Canssalleni minun anomiseni tähden.

7:4 Sillä me olem myydyt/ minä ja minun Canssan/ teloitetta/ surmatta ja hucutetta. Ja josca Jumala että me olisim myydyt orjixi ja pijcoixi/ nijn minä olisin wai/ eikä wihamiehen pidäis silttekän Cuningalle tekemän wahingota.

7:5 CUningas Ahaswerus puhui ja sanoi Drotning Estherille: cuca se on/ eli cusa se on/ joca tohti sencaltaist ajatella tehdäxens?

7:6 Esther sanoi: se wihamies ja wainoja on tämä paha Haman. Ja Haman peljästy Cuningan ja Drotningin edes.

7:7 Ja Cuningas nousi wieraspidost ja wijnan tyköä wihoisans/ ja meni Salin tygö cartanolle. Ja Haman nousi ja rucoili Drotningi hengens edest: sillä hän näki hänellens olewan walmistetun onnettomuden Cuningalda.

7:8 Ja cosca Cuningas tuli jällens cartanolda Salin tykö/ josa he olit rualla ollet/ nojais Haman sille pengille jolla Esther istui: Nijn sanoi Cuningas: tahtoco hän Drotningille tehdä myös wäkiwalda/ minun läsnä ollesani huones? cosca se sana tuli Cuningan suusta ulos/ peitit he Hamanin caswot.

7:9 Ja Harbona/ yxi Cuningan

Camaripalwelioista/ sanoi Cuningalle: cadzo/ Hamain cartanolla seiso yxi puu wijttäkymmendä kynärätä corke/ jonga hän teki Mardochoit warten/ joca hywä puhui Cuningan edest. Nijn sanoi Cuningas: hirtettäjän hän sijhen.

7:10 Nijn he hirtit Hamanin sijhen puuhun/ jonga hän teki Mardochoit wasten/ ja nijn asetui Cuningan wiha.

Vers.10. JOnga hän teki Mardochoit wasten) On sijs caicki todexi tullut/ cuin Psal. 7:16. ja Prov. 26:27. on: joca cuoppa caiwa/ hän puto sijhen/ ja joca kiwen wierittä/ hänen päällens se kieriä/ ota siltä sinä tyhmä waari/ joca toisen wahingota edzit.

VIII. Lucu.

CUningas anda Estherille Hamanin huonen/ ja Mardochai asetetan Hamanin siaan/ v. 1. Drotning rucoile sitä käsky Judalaisist palauttaman/ v. 5. tapahtu/ ettei Judalaiset ainoastans pelasteta/ waan annetan myös costa wihamiehillens/ v. 9. Mardochai lähte Cuningan tykö Cuningalisis waatteis/ v. 13. heidän murhens käändy jocapaicas iloxi/ v. 15.

8:1 SInä päiwänä andoi Cuningas ahaswerus Drotning Estherille Hamanin Judalaisten wiholisen huonen. Ja Mardochai tuli Cuningan eteen: sillä Esther ilmoitti mikä hän hänelle oli.

8:2 Ja Cuningas otti sormuxen sormestans/ jonga hän Hamanilda otti/ ja andoi Mardochaille. Ja Esther pani Mardochain Hamanin cartanon päälle.

8:3 JA Esther puhui wielä Cuningalle/ ja langeis hänen jalcains juuren/ itki ja rucoili händä palauttaman Hamanin Agagilaisen pahutta/ ja hänen anomistans cuin hän oli ajatellut Judalaisille.

8:4 Nijn Cuningas ojensi cullaisen waldican

Estherin Kirja

Estherin puoleen. Ja Esther nousi ja seiso i Cuningan edes.

8:5 Ja sano i jos Cuningalle kelpa/ ja jos minä olen armon löytänyt hänen edesäns/ ja jos se on Cuningalle sowelias/ ja minä kelpan hänelle/ nijn kirjoitettacon ja otettacon tacaperin caicki Hamanin Medathan Agagilaisen pojan aicoimuskirjat/ jotca hän on kirjoittanut/ että caicki Judalaiset surmataisin caikis Cuningan maacunnis.

8:6 Sillä cuinga minä woin nähdä sitä pahutta cuin minun Canssalleni tulis? ja cuinga minä woin nähdä että minun sucucundan nijn teloitetan?

8:7 Nijn Cuningas Ahaswerus sano i Drotning Estherille/ ja Mardochaille Judalaiselle: cadzo/ minä olen andanut EStherille Hamanin huonen/ ja hän hirtettin puuhun/ että hän laski kätens Judalaisten päälle.

8:8 Nijn kirjoittacat sijs teitin Judalaisten puolest Cuningan nimeen/ nijncuin te idze tahdot/ ja painacat sinetti Cuningan sormuxella: sillä se kirjoitus joca Cuningan nimellä kirjoitetan/ ja Cuningan sormuxella sinetti painetan/ ei sitä oteta tacaperin.

8:9 Silloin cudzuttin Cuningan kirjoittajat colmandena Cuucautena/ se on Siwan Cuu/ colmandena päivänä colmattakymmendä/ ja kirjoitettin juuri nijncuin Mardochai käski/ Judalaisten tygö/ ja Förstein tygö/ maanwanhimmitten ja maacunnan päämiesten tygö/ Indiast Ethiopian asti/ joita oli sata ja seidzemencolmattakymmendä maacunda/ heidän oman kirjoituxens jälkeen/ jocaidzen Canssan tygö heidän kielelläns/ ja Judalaisten tygö heidän kirjoituxens jälkeen/ ja heidän kielelläns.

8:10 Ja ne kirjoitettin Cuningas Ahasweruxen nimellä/ ja sinetti painettin Cuningan sormuxella/ ja hän lähetti kirjat hewoisilla/ Cameleillä ja nuoreilla Muuleilla ajawaisten cautta.

8:11 Joisa Cuningas sallei Judalaiset cusakin

Caupungis coota heitäns/ ja warjella heidän hengens/ ja teloitta/ tappa/ ja hucutta caickein Canssan ja maacundain sotawäen/ jotca heitä waiwaisit lapsinens ja waimoinens/ ja ryöstä heidän tawarans.

8:12 Yhtenä päivänä caikis Cuningas Ahasweruxen maacunnis/ colmandenatoistakymmendänä päivänä toisesta Cuusta toistakymmendä/ se on Cuu Adar.

8:13 Ja kirjois oli/ että käsky oli annettu caickijn maacundijn julistetta caikille Canssoille/ että Judalaiset olisit sinä päivänä walmit costaman wiholisillens.

8:14 Ja Muuleilla ajawaiset sanansaattajat ajoit nopiast ja kijrust Cuningan sanan jälkeen/ ja se käsky lyötin Susanin linnas ylös.

8:15 Ja Mardochai läxi Cuningan tyköä Cuningalisis waatteis kellaisis ja walkeis/ ja suurella culdacruunulla/ ja callilla lijnaisella hamella ja purpuralla/ ja Susanin Caupungi iloidzi ja riemuidzi.

8:16 Sillä sinne oli tullut walkeus ja ilo/ riemu ja cunnia Judalaisille.

8:17 Ja caikis maacunnis ja Caupungeis/ joihin Cuningan sana ja käsky tuli/ oli ilo ja riemu Judalaisten keskellä/ pito ja hywät päiwät/ ja monda maan Canssast tuli Judalaisexi: sillä Judalaisten pelco tuli heidän päällens.

IX. Lucu.

JUdalaiset costawat wihamiehillens ja tappawat heistä monda tuhatta/ v. 1. tappawat kymmenen Hamanin poica/ v. 7. ja hirttäwät Estherin käskyn jälkeen/ v. 13. pitäwät sijtte juhliä/ v. 17. Esther ja Mardochai wahwistawat kirjoituxilla/ Judalaiset pitämän nämät päiwät muistoxi/ v. 20. ja cudzuwat ne Purimixi/ v. 26.

9:1 JA toisna Cuucautena toistakymmendä Adarin Cuulla/

Estherin Kirja

colmandenatoistakymmendenä päivänä/ jona Cuningan sana ja käsky oli tullut/ että piti tehtämän juuri sinä päivänä/ jona Judalaisten wiholiset toiwoit woittawans heitä/ käändyi nijn että Judalaiset voitit heidän wiholisens.

9:2 Nijn Judalaiset cocoisit idzens Caupungeihins caikis Cuningas Ahasweruxen maacunnis/ laskeman kätens nijden päälle/ jotca heille pahutta tahdoit/ ja ei yxikän woinut seisoa heitä wistan: sillä caicki Canssa pelkäis heitä.

9:3 Ja caicki maacundain päämiehet ja Förstit/ ja maanwanhimmat/ ja Cuningan wircamiehet ylistit Judalaisia: sillä Mardochain pelco tuli heidän päällens.

9:4 Ja Mardochai oli suuri Cuningan huones/ ja hänen sanomans cuului caickijn maacundijn/ cuinga hän menestyi ja tuli suurexi.

9:5 Nijn Judalaiset löit caicki wihamiehens miecalla/ tapoit ja hucutit heidän/ ja teit heidän cansans oman tahtons jälkeen.

9:6 Ja Susanin linnas löit Judalaiset wijsi sata miestä cuoliaxi/ ja hucutit heidän.

9:7 Wielä päälisexi tapoit he Parsandathan/ Dalphonin/ Aspathan.

9:8 Porathan/ Adalian/ Aridathan.

9:9 Parmasthan/ Arissain/ Aridain/ Wajesathan.

9:10 Nämät kymmenen Hamanin poica/ joca oli Medathanin poica Judalaisten wihamies: mutta ei he ruwennet heidän tawaroihins.

9:11 Silloin tuli tapettuiden lucu Susanin linnaan Cuningan eteen.

9:12 Ja Cuningas sanoi Drotning Estherille: Judalaiset owat tappanet wijsi sata miestä/ ja hucuttanet heidän Susanin linnas/ ja kymmenen Hamanin poica: mitäs luulet heidän muisa Cuningan maacunnis tehnen? mitäs pyydät sinulles annetta? ja mitäs wielä anot sinulles tehtä?

9:13 Esther sanoi: jos Cuningalle kelpa/ nijn andacon myös Judalaisten huomena tehdä

Susanis tämän päiväisen käskyn jälkeen/ että he hirtäisit kymmenen Hamanin poica puuhun.

9:14 Ja Cuningas käski nijn tehdä/ ja se käsky lyötin Susanis ylös/ ja kymmenen Hamanin poica hirtettin.

9:15 Ja Judalaiset cocoisit idzens Susanis/ neljännenätoistakymmendenä päivänä Adar Cuusta/ ja tapoit colme sata miestä Susanis: mutta heidän tawaroihins ei he ruwennet.

9:16 MUtta muut Judalaiset Cuningan maacunnis tulit cocon ja warjelit hengens/ saadaxens lepo wiholisildans/ ja tapoit wiholisistans wijsicahdexattakymmendä tuhatta/ mutta ei he sattunet tawaroihin.

9:17 Se tapahdui colmandenatoistakymmendenä päivänä Adar Cuusta/ ja he lewäisit

neljännenätoistakymmendenä päivänä sijtä Cuusta. Sen he teit ilon ja pidon päiväxi.

9:18 Mutta Judalaiset cuin Susanis olit/ tulit cocon colmandenatoistakymmendenä ja neljännenätoistakymmendenä päivänä/ ja lewäisit wijdendenätoistakymmendenä päivänä/ ja teit sen päivän pidon ja ilon päiväxi.

9:19 Sentähden Judalaiset jotca asuit wähis Caupungeis ja maan kylis/ teit sen neljännentoistakymmenennen päivän Adar Cuusta pidon ja ilon päiväxi/ ja lähetit lahjoja toinen toisellens.

9:20 JA Mardochai kirjoitti caicki nämät tegot/ ja lähetti kirjat caikille Judalaisille/ jotca olit caikis Cuningas Ahasweruxen maacunnis/ sekä lähes että cauwas.

9:21 Että he ottaisit wistan ja pidäisit jocawuosi sen neljännenätoistakymmendenä ja wijdendenätoistakymmendenä Adar Cuusta.

9:22 Nijnä päiwinä joina Judalaiset olit tullet lepoon wiholistens edest/ ja sinä Cuucautena/ jona heidän suruns on iloxi käändynyt ja heidän murhens hywixi päivixi/ että he ne

Estherin Kirja

pidäisit ilo ja pitopäiwinä/ ja lähetäisit lahjoja toinen toisellens/ ja jacaisit waiwaisille.

9:23 Ja Judalaiset otit wastian sen cuin he ennen olit ruwennet tekemän/ ja cuin Mardochai heidän tygöns kirjoitti.

9:24 Millä tawalla Haman Medathan Agagilaisen poica/ caickein Judalaisten wiholinen/ oli ajatellut hucutta caickia Judalaisia/ ja andoi heittä arpa murendaxens ja hucuttaxens heitä.

9:25 Ja cuinga Esther oli mennyt Cuningan tygö ja puhunut että hänen paha aicoimisens/ cuin hän oli ajatellut Judalaisia wastian/ käättin kirjoitusten cautta hänen oman pääns päälle/ ja cuinga hän ja hänen poicans ripustettin puuhun.

9:26 Sijtä he nämät päiwät cudzuit Purim arwan nimen jälkeen/ ja mitä he olit idze nähnet/ ja cuinga heille oli tapahtunut.

9:27 Ja Judalaiset sääsit sen/ ja otit päällens ja heidän siemenens päälle/ ja caickein nijden päälle/ jotca idzens annoit heidän tygöns/ ettei he hyljä nijtä cahta päiwä/ waan pitäwät ne jocawuosi/ nijncuin ne olit toimitetut ja kirjoitetut.

9:28 Ettei näitä päiwiä pitänyt unhotettaman/ mutta pidettämän heidän lastens lapsilda/ ja caikilda heidän sucucunnildans/ caikis maacunnis ja Caupungeis. Nämät owat Purimin päiwät/ joita ei pidä hyljättämän Judalaisten seas/ ja heidän muistons ei pidä unhotettaman heidän siemenesäns.

9:29 Ja Drotning Esther Abihailin tytär/ ja Mardochai Judalainen kirjoitit caikella woimalla toiset Purimin kirjat.

9:30 Ja lähetti kirjat caikille Judalaisille/ sataan ja seidzemencolmattakymmeneen Ahashweruxen waldacunnan maacundijn suloisilla ja ystävälisillä sanoilla.

9:31 Wahwistaxens näitä Purimin päiwiä/ heidän määrätyillä aigoillans/ nijncuin Mardochai Judalainen ja Drotning Esther olit heille walmistanet/ nijncuin he olit sieluns

päälle ottanet ja siemenens päälle/ sen määrätyn paaston ja heidän huutons.

9:32 Ja Esther käski ja wahwisti nämät Purimin menot/ ja että ne piti kirjaan kirjoitettaman.

Vers.21. Että he ottaisit wastian ja jocawuosi sen pidäisit) Jumalan sanas on se angarast kielty/ ettei pidä siihen lisättämän eli wänettämän sijtä/ eikä utta jumalan palwelust asetettaman ilman hänen käskytäns/ siihen pitä tydyttämän. Ei Judalaiset tätä wastian syndi tee/ asettaisans näitä juhlapäiwiä: sillä ei he aseta udella tawalla Jumalata palwelda/ eikä erinomaisest näinä päiwinä tule cocon/ waan että he tiesit idzens welcapääxi kijttämän ja ylistämän Jumalata/ sijtä hywäst työstä cuin heille tapahtunut oli/ mielistywät he ainoastans tähän wapaan aicaan/ näinä päiwinä sitä yximielisest tekemän: joca aica ei mitän muuttanut heidän menoistans.

X. Lucu.

CUningas Ahasweruxen tegot/ ja mihingä cunniaan Mardochai corgotetan/ etc. on kirjoitettu Medein ja Persian Cuningasten Aicakirjas.

10:1 Ja Cuningas Ahaswerus laski weron maan päälle/ ja luotoin päälle merellä.

10:2 Mutta caicki hänen työns/ woimans ja wäkwedens/ ja Mardochain suuri cunnia cuin Cuningas hänelle andoi/ cadzo se on kirjoitettu Medein ja Persian Cuningasten Aicakirjas.

10:3 Sillä Mardochai Judalainen oli toinen Cuningas Ahasweruxesta/ ja wäkwä Judalaisten seas/ ja otollinen weljeins paljouden keskellä/ joca edzei Canssans parast/ ja puhui parhain päin caiken hänen siemenens puolest.

Estherin kirjan loppu.

Hiobin Kirja

Hiobin Kirjan Esipuhe . Hiobin Kirja selittää sen kysymyksen: jos myös hyvillekin tapahtu wastoinkäymistä ja waiwa Jumalalta? Sen päälle Hiob wahwast seiso ja pitä/ että Jumala waiwa myös hywiäkin ilman syytä/ ainoastans idzellens kijtoxexi ja cunniaxi/ nijncuin Christus Ioh. 9:3. myös sen todista sijtä sokiana syndynestä. Sitä wastian asettawat heitäns hänen ystäwäns/ ja monilla sanoilla tahtowat todista/ että Jumala on wanhurskas/ nijn ettei hän waiwa jotacuta hywä/ waan jos hän händä waiwa/ nijn hän on osannut syndiä tehdä: ja nijn heillä on yxi mailmallinen ja inhimilinen ajatus Jumalast ja hänen wanhurscaudestans/ cuin hän olis nijncuin ihmiset owat/ ja hänen oikeutens/ cuin mailman oikeus on. Ehkä Hiob myös/ nijncuin se joca cuoleman hädäs on/ inhimilisestä heickoudest ylön paljo Jumalata wastian puhu/ ja hänen tuscasans harhaele/ ja cuitengin lujana pysy/ ettei hän sencaltaist tusca ole ansainnut enä cuin muutcan/ nijncuin se myös tosikin oli. Mutta wijmeiseldä duomidze Jumala/ että mitä Hiob Jumalata wastian puhui hänen tuscasans/ sen oli hän wäärin puhunut: cuitengin mitä hän ystäwitäns wastian oli puhunut hänen wiattomudestans ennencuin hän waiwattin/ sen oli hän oikein puhunut. Ja nijn tämä Kirja wijmein tämän asian päättä/ että ainoa Jumala on hurskas/ ja cuitengin ihminen taita olla hurskas ihmisten edes/ nijn myös Jumalangi edes. Mutta tämä on meille lohduxexi kirjoitettu/ että Jumala saldi hänen suuretkin pyhäns horjahtua/ erinomaisest wastoinkäymises. Sillä ennencuin Hiob tuli cuoleman ahdistuxeen/ kijttä hän Jumalata/ cosca hänen caluns tuli pois/ ja lapsens cuolit. Mutta cosca cuolema ahdisti händä ja Jumala eroitti hänens/ annoit hänen sanans kyllä tietä/ mikä ihmisen ajatus on (ehkä cuinga pyhä hän olis) Jumalata wastian/ nimittäin/ että hän luule ettei Jumala ole Jumala/ waan pikemmin angara Duomari ja wihainen Tyranni/ joca wäkiwalda teke/ ja ei pidä lucua kenengän hywäst elämäst. Tämä on suurin cappale täsä Kirjas. Sen ymmärtäwät ainoastans ne jotca kiusawat ja tundewat/ mikä on kärsiä Jumalan wiha ja duomiota/ cusa hänen armons peitetty on. Mitä aican tule cuin Hiob on ollut/ näky että hän on elänyt silloin/ cosca Israelin lapset olit Egyptis. Sillä Hiob näky olewan Job ab/ josta puhutan/ Gen. 36:33. Cuningas Edomis. Ja hänen ystäwäns/ jotca händä opit hänen taudisans/ cuin on Eliphaz Themanist ja Zophar Naemast eli Timnast/ jotca owat Esaun sugust/ joista puhutan/ Gen. 36:11. & 41. Bildad Suahst on Suahst Abrahamin pojan sugust/ jonga Ketura hänelle synnytti/ Gen. 25:2. Elihu Barachelin poica Busist Nahorin sugust. Nämät caicki nijncuin Ramatust taitan ymmärtä/ owat siihen aican elänet cuin Israelin lapset asuit Egyptis. Wielä sijtte ylistä täsä texti sangen suurest hänen uhrejans/ joita hän jocapäiwä teki. Mutta sijtte cuin Moses johdatti Israelin lapset medzän corpeen/ ja Laki oli annettu uhreista/ ei ollut yhdengän luwallinen/ paidzi Jumalan erinomaista käskyä/ uhrata muolla cuin ainoastans lijton Arkin eli majan tykönä/ Lev. 17:3. Deut. 12:6. Ja Mosexen aican/ nijncuin hän idze sen todisti/ Psal. 90:10. harwoin tuldin nijn ijällisexi/ cuin täsä Hiobist puhutan/ cap. 42:16. Joista caikist taitan päättä/ että Hiob on ollut Edomin maan Cuningas siihen aican cuin Israelin lapset olit Egyptis. Ja Judalaiset luulewat Mosexen tämän Kirjan kirjoittanen: jos se nijn on/ nijn Hiobin nimi on ollut hänen aicanans monelle tiettäwä. Pyhä Ramattu puhu hänest/ Ezech. 14:14. Iac. 5:11.

Hiobin Kirja

I. Lucu .

Hiob on jumalinen/ ja hänellä on seidzemen poica ja colme tytärtä ja paljo tawarata/ v. 1. uhra jocapäiwä polttouhria lastens edest/ v. 4. Sathan canda wäärin HERran edes hänen päällens/ v. 6. HERra saldi hänen kiusata Hiobi/ joca otta caicki hänen härkäns ja Asins pois Arabialaisten cautta/ v. 12. poltta hänen lambans/ v. 16. ryöstä hänen Camelins Chaldealaisen cautta/ v. 17. tappa hänen lapsens rajun ilman cautta/ v. 18. joca cuitengin pisy wahwana uscos Jumalan päälle/ v. 20.

1:1 YXi mies oli Uzin maalla nimeldä Hiob/ hän oli waca/ hurscas/ Jumalata pelkäwäinen/ ja wältti paha.

1:2 Ja hän sijtti seidzemen poica ja colme tytärtä.

1:3 Ja hänen carjans oli/ seidzemen tuhatta lammasta/ colme tuhatta Cameli/ wijsi sata pari härkiä/ ja wijsi sata Asia/ ja sangen paljo perhettä. Ja hän oli woimallisempi kuin caicki jotca idäisellä maalla asuit.

1:4 JA hänen poicans menit ja teit pidon/ idzecukin päiwänäns/ huonesans/ ja annoit cudzua colme sisartans syömän ja juoman cansans.

1:5 Ja cosca pidon päiwät olit culunet/ lähetti Hiob ja pyhitti heitä/ ja nousi amulla warhain/ ja uhrais polttouhria caickein heidän lucuns jälkeen. Sillä Hiob ajatteli: minun poicani owat taitanet syndiä tehdä/ ja siunannet Jumalata heidän sydämesäns. Näin teki Hiob jocapäiwä.

1:6 MUTta se tapahtui yhtenä päiwänä/ että Jumalan lapset tulit ja astuit HERran eteen/ tuli myös Sathan heidän cansans.

1:7 Mutta HERra sanoi Sathanille: custas tulet?

1:8 Sathan wastais HERra/ ja sanoi: minä olen waeldanut ymbäri maan. Nijn sanoi HERra Sathanille: Etkös ottanut waari minun palweliastan Hiobist: sillä ei hänen wertaistans

ole maalla/ waca ja hursas/ Jumalata pelkäwäinen/ ja wältti paha.

1:9 Sathan wastais HERra/ ja sanoi: turhango Hiob pelkä Jumalata?

1:10 Etkös ole kätkenyt händä/ hänen huonettans/ ja caickia kuin hänellä on ymbärins. Sinä olet siunannut hänen käsialans/ ja hänen tawarans on lewitetty maasa.

1:11 Mutta ojenna kätes ja tartu caicken hänen saatuuns/ mitämax hän siuna sinua caswoille.

1:12 HERra sanoi Sathanille: cadzo/ caicki hänen tawarans olcon sinun kädesäs/ ainoastans älä häneen kättäs satuta. Silloin läxi Sathan HERran tykö.

1:13 MUTta sinä päiwänä cosca hänen poicans ja tyttärens söit ja joit wijna wanhimman weljens huones:

1:14 Tuli sanansaattaja Hiobin tygö/ ja sanoi: härjillä kynnetin/ ja Asit käwit läsnä laituimella.

1:15 Nijn he tulit rickast Arabiast ja otit ne/ ja löit palweliat miecan terällä/ ja minä yxinäns pääsin sanoman sinulle.

1:16 Cosca hän wielä puhui/ tuli toinen/ ja sanoi: Jumalan tuli tuli taiwast/ ja poltti lambat ja palweliat/ ja minä yxinäns pääsin sanoman sinulle.

1:17 Cosca hän wielä puhui/ tuli yxi ja sanoi: Chaldealaiset teit colme joucko/ ja hyökköisit Camelein päälle/ ja otit ne pois/ ja löit palweliat miecan terällä/ ja minä yxinäns pääsin sanoman sinulle.

1:18 COSca hän wielä puhui/ tuli yxi/ ja sanoi: sinun poicas ja tyttäres söit/ ja joit wijna wanhimman weljens huones:

1:19 Ja cadzo/ suuri tuulispää tuli corwesta/ ja sysäis neljän huonen nurckaan/ ja heitti sen nuorucaisten päälle/ njn että he cuolit/ ja minä yxinäns pääsin sanoman sinulle.

1:20 Silloin Hiob nousi ja rewäis waattens/ ja rewei päätäns/ ja langeis maahan/ ja sanoi:

Hiobin Kirja

1:21 Alasti olen minä tullut äitini cohdusta/ ja alasti pitä minun sinne jällens menemän/ HERra andoi/ ja HERra otti/ HERran nimi olcon kijtetty.

1:22 Näisä caikis ei rickonut Hiob/ eikä tehnyt tyhmäst Jumalata wastan.

Vers.1. Uzin) Se maacunda cudzuttin Uzist Aramin pojast/ Gen. 10:23. Eli Uzist Nahorin esicoisest/ Gen. 22:21. cusa Edomerit asuit/ Thren. 4:21. ja oli maacunda kiwises Arabias/ ricast Arabiata läsnä/ sillä ne Sabast ängäwät sinne sisälle. Hiob) on Jobab Edomin Cuningas/ Gen. 36:33. v. 3. Woimallisembi) Ei rickauden puolest/ waan hänen taitons/ ymmärryxsens ja jumaludens tähden on hän luettu woimallisemmaxi caickia muita. v. 11. Siuna) se on/ kiroile ja häwäise.

II. Lucu .

HERra saldi lyödä Hiobi paiseilla hamast kijrest nijn candapähän/ v. 6. hänen emändäns häwäise händä/ v. 9. Hiob pysy cuitengin wahwana uscos/ ja otta wastan caiken tämän tuscan nijncuin Jumalan kädest/ v. 10. hänen ystäwäns lohduuttawat händä/ v. 11. ja itkewät hänen tuscans seidzemen päiwä/ v. 12.

2:1 SE tapahdui yhtenä päiwänä että Jumalan lapset tulit ja astuit HERran eteen/ että Sathan myös tuli heidän cansans/ ja astui HERran eteen.

2:2 Silloin sanoi HERra Sathanille: custas tulet? Sathan wastais HERra/ ja sanoi: minä olen waeldanut ymbäri maan.

2:3 HERra sanoi Sathanille: etkös ole ottanut waari minun palweliastan Hiobist? sillä hänen wertaistans ei ole maalla/ waca ja hurscas ja Jumalata pelkäwäinen/ ja wälttä paha/ ja pysy wielä wacuudesans/ ja sinä yllytit minua händä häwittämän ilman syytä.

2:4 Sathan wastais HERra/ ja sanoi: nahca nahast/ caicki mitä ihmises on/ anda hän hengens edest.

2:5 Mutta ojenna kätes ja rupe hänen luihins ja lihaans/ mitämax hän siuna sinua caswoille.

2:6 HERra sanoi Sathanille: cadzo/ hän olcon sinun kädesäs/ cuitengin säästä hänen hengens.

2:7 Silloin läxi Sathan HERran tykö/ ja löi Hiobin pahoilla paisumilla/ candapääst kijresen asti.

2:8 Ja hän otti sawiastian murun ja caapei händäns/ ja istui tuhwas.

2:9 Ja hänen emändäns sanoi hänelle: wieläkös pysyt wacuudesas? siuna Jumalata ja cuole.

2:10 Mutta hän sanoi hänelle: sinä puhut nijncuin tyhmät waimot puhuwat. Jos me olemme hywä saanet Jumalalda/ eikö myös meidän pidä ottaman paha wastan. Caikisa näisi ei Hiob syndiä tehnyt huulillans.

2:11 COSca Hiobin colme ystäwät cuulit caiken onnettomuden cuin hänelle tullut oli/ tulit he idzecukin paickacunnastans: Eliphas Themanist/ Bildad Suahst ja Zophar Naemast. Sillä he olit yximieliset tuleman armahteleman ja lohduuttaman händä.

2:12 Ja cosca he nostit taamba silmäns/ ei he händä tundenet/ ja he huusit ja itkit/ ja jocainen rewäis waattens/ ja heitit tomua pääns päälle taiwasta cohden.

2:13 Ja istuit hänen cansans maan päälle seidzemen päiwä ja seidzemen yötä/ ja ei mitän hänen cansans puhunet: sillä he näit hänen kipuns sangen suurexi

Vers.4. Nahca nahast) se on/ ihminen anda nahcans edest mennä lapsens/ carjans/ perhens ja caickein muiden nahan. v. 10. Siuna Jumalata) Ja/ sano hän/ jalost sinä teet/ että palwelet ja kijtät Jumalata/ sentähden täyty sinun häwitä ja huckua. v. 11. Hiobin

Hiobin Kirja

*ystävät) Ne olit Cuningat lähimmäisist
maacunnist.*

III. Lucu .

*Hiob kiroile kärsimättömydest
syndymäpäiwäns/ v. 1. ja yötä jona hän sijnnyt
oli/ v. 5. sois että hän äitins cohduis cuollut
olis/ ja cuolluitten cansa olis lewos/ v. 10.
walitta ylönpaldista kipuans ja waiwans/ v. 19.
sillä huocaus on hänen jocapäiwäinen
ruocans/ ja hänen kynelens on hänen
juomans hänen lewottomudesans/ v. 23.*

3:1 Siitte awais Hiob suuns ja kirois hänen
päiwäns ja sanoi:

3:2 Se päiwä olcon cadotettu/ jona minä
syndynyt olen.

3:3 Ja se yö jona sanottin: mies on sijnnyt.

3:4 Se päiwä olcon pimiä/ ja älkön Jumala
kysykö ylhästä sen perän/ älkön kirckaus
paistaco hänen päällens.

3:5 Pimeys ja syngitys peittäköön hänen/ olcon
pilwi hänen päälläns/ ja musta päiwän sumu
tehkän hänen cauhiaxi.

3:6 Sen yön käsittäköön pimeys/ ja älkän iloitco
wuosicautten päiwäin seas/ ja älkön tulco
Cuucautten lucuun.

3:7 Cadzo/ olcon se yö yxinäinen/ ja älkön
yhtäkän ilo tulco sijhen.

3:8 Ne cuin päiwä kirowat/ he kirotcan sitä/ ja
ne cuin owat walmit herättämän Lewiathani.

3:9 Sen tähdet olcan pimiät hämäräsäns/
odottacan walkeutta/ ja ei tulwo/ ja älkön
näkö amuruscoa.

3:10 Ettei se sulkenut minun ruumini owea/ ja
ei kätkenyt onnettomutta minun silmäin
edest.

3:11 Mixen minä cuollut äitini cohduista?
mixen minä lacastunut äitini cohduist
tulduani?

3:12 Mixi he owat ottanet minun helmaans?

3:13 Mixi minä olen nisillä imetetty?

3:14 Nijn minä nyt macaisin/ olisin äneti/
lewäisin ja olisin lewolla/ maan Cuningasten
ja Neuwoitten cansa/ jotca heillens
rakendawat sitä cuin kylmillä on.

3:15 Eli Förstein cansa/ joilla culda on/ ja
heidän huonens täynnä hopena.

3:16 Eli nijncuin keskensyndynet kätketyt/ ja
en oliscan/ ja nijncuin nuoret lapset/ jotca ei
coscan walkeutta nähnet.

3:17 Sijnä täyty jumalattomain lacata heidän
wäkiwallastans. Sijnä owat ne lewolla/ jotca
paljo waiwa nähnet owat.

3:18 Sijnä on fangeilla rauha muiden cansa/ ja
ei cuule waatian ändä.

3:19 Sijnä owat sekä pienet että suuret/ ja
palweliat owat wapat isännistäns.

3:20 Mixi walkeus on annettu waiwaisille/ ja
elämä murhellisille sydämille?

3:21 (Jotca odottawat cuolemata/ ja ei hän
tule/ ja caiwaisit händä ennencuin arnihauta.

3:22 Ne cuin cowin iloidzewat ja
riemuidzewat/ että he saisit haudan)

3:23 Ja se mies jonga tie kätketty on/ ja hänen
edestäns Jumalalda peitetty.

3:24 Sillä minun syödesäni minä huocan/ ja
minun parcun on nijncuin purisewa wesi: sillä
jota minä pelkäisin/ se tuli minun päälleni.

3:25 Ja sitä cuin minä cartin/ tapahdui minun.

3:26 Engö minä ollut onnellinen? engö minä
ollut äneti? eikö minulla ollut hywä lepo? ja
nyt sencaltainen lewottomus tule?

*Vers.10. Minun ruumini) Josta minä olen
syndynyt/ se on/ äitin cohtua. v. 14. kylmillä)
Ne cuin rakendawat cusa ei ennen rakettu. v.
23. Peitetty) se on/ mitä se elämäs teke/ joca
ei tiedä custa hän löytä lewollisemman
cuoleman.*

IV. Lucu .

*Eliphas nuhtele Hiobi kärsimättömydens
tähden/ sillä hän on terwenä ollesans muita*

Hiobin Kirja

*lohduuttanut heidän ahdistuxesans/ v. 1. sano/
ettei Jumala waiwa wiattomia/ waan wiallisi/
v. 7. ja että hänelle ilmoitettiin nägys/ ettei
yxikän ole hurscambi Jumalata/ joca
Engeleiskin löytä wian/ paljo enämmin
ihmisis/ jotca asuwat sawihuones ja madoilda
syödän/ v. 12.*

4:1 JA Eliphas Themanist wastais/ ja sanoi:
4:2 Jos jocu sinun cansas rupeis puhuman/
mitämax et sinä sitä kärsi/ mutta cuca taita
säystä.
4:3 Cadzo/ sinä olet monda neuwonut/ ja
wahwistanut wäsyneit käsiä.
4:4 Sinun puhes on ojendanut langenneit/ ja
wapisewaisia polweja wahwistanut.
4:5 Mutta että se nyt tule sinun päälles/
epäilet sinä/ ja että se langeis sinun päälles/
nijns peljästyit.
4:6 Tämäköst on sinun Jumalan pelcos/ sinun
lohduuxes/ sinun wacuudes ja sinun toiwos.
4:7 Muista cusa jocu wiatoim on huckunut? eli
cusa hurscat owat jocus häwitetyt?
4:8 Nijncuin minä kyllä nähnyt olen/ ne cuin
kyndäwät wääryden ja onnettomuden
kylwäwät/ sitä he myös nijttäwät.
4:9 Että he owat Jumalan hengen cautta
cadonnet/ ja hänen wihans hengeldä hucatut.
4:10 Lejonein kiljumus/ ja julmain naaras
Lejonein äni/ ja nuorten Lejonein hambat
owat lowistetut.
4:11 Wäkewä Lejoni on häwinnyt haascamast/
ja wanhan Lejonin pojat owat häwitetyt.
4:12 Ja minun tygöni on tullut salainen sana/
ja minun corwan on saanut wähäisen sijtä.
4:13 Cosca minä ajattelin yönäkyjä/ cosca uni
lange ihmisen päälle.
4:14 Nijn pelco ja wapistus tuli minun
päälleni/ ja caicki minun luuni särjettin.
4:15 Ja hengi meni minun siwuidzeni/ caicki
minun carwani nousit ruumisani.
4:16 Silloin seisoi yxi cuwa minun edesäni/
jonga caswoa en minä tundenut/ hän oli

alallans ja minä cuulin änen.
4:17 Cuinga on ihminen hurscambi cuin
Jumala? eli jocu mies puhtambi cuin se joca
hänen tehnyt on?
4:18 Cadzo/ hänen palwelioittens seas ei
löydä hän uscollisutta/ ja hänen Engeleisäns
löytä hän tyhmyden.
4:19 Cuinga enämmin nijsä cuin asuwat
sawihuones/ nijsä cuin owat perustetut maan
päällä/ joita madot syöwät.
4:20 Se pysy amust ehtosen asti/ nijn he
muserretan/ ja ennencuin he sen
hawaidzewat owat he peräti pois.
4:21 Ja heidän jälkenjäänens huckuwat ja
tapaturmast myös cuolewat.

*Vers.6. Tämäköst on sinun) Tästä näky cuinga
jalo sinä olet/ että Jumala sinun nijn rangaise.
v. 10. Lejonein) owat ne rickat ja woimalliset
maan päällä/ jotca polkewat köyhät.*

V. Lucu .

*WAhwista wielä endisen puhens ja osotta/
että se on Jumalan tapa ainoastans rangaista
jumalattomia/ joiden lapset huckuwat/ ja
heidän caluns hajotetan/ v. 1. mana Hiobi
käändymän HERran tygö/ joca ainoastans
ihmeitä teke/ anda saten maan päälle/
corgotta sorttuja/ ja saatta cawalitten neuwot
tyhjäxi/ v. 8. päättä nijn puhens/ että Hiob
kärsiwälisestä hywäxens ottais Caickiwaldian
curituxen/ joca hänen päästä caikest murhest/
ja anda hänen huonellens rauhan/ v. 17.*

5:1 Nimitäs jocu/ mitämax jos löydät/ ja
cadzo pyhiä:
5:2 Mutta tyhmän tappa wiha/ ja
taitamattoman cuoletta kijwaus.
5:3 Minä näin tyhmän hywin juurdunen/ ja
minä kiroisin cohta hänen huonettans.
5:4 Hänen lapsens pitä oleman caucana
terweydest/ ja pitä oleman murtut ricki portis/

Hiobin Kirja

cusa ei yhtän auttajat ole.

5:5 Hänen elons pitä isowaisen syömän ja orjantappuroist sen ottaman/ ja hänen caluns pitä janowaiset nielemän.

5:6 Sillä ei waiwa käy ylös maasta/ ja onnettomus ei caswa pellostä.

5:7 Waan ihminen syndy onnettomuteen nijncuin cuumain hijlden kipinät singoilewat ylöskäsin.

5:8 Cuitengin tahdon minä Jumalast puhua ja hänestä tutkia/

5:9 Joca woimallisia töitä teke/ joita ei tutkia taita/ ja ihmeitä/ joita ei lukea taita.

5:10 Joca anda saten maan päälle/ ja anda tulla weden teiden päälle.

5:11 Joca ylendä nöyrät/ ja autta sortuja.

5:12 Hän teke cawalitten aiwoituxet tyhjäxi/ ettei heidän kätens mitän toimitta taida.

5:13 Hän käsittä taitawat cawaludesans/ ja pahain neuwo cukistetän.

5:14 Että he päiwällä juoxewat pimeydes/ ja coperoidzewat puolipäiwänä nijncuin yöllä.

5:15 Ja hän autta köyhä miecasta/ ja heidän suustans/ ja woimallisten kädestä.

5:16 Ja on köyhän turwa/ että wääritys pitäis suuns kijnni.

5:17 CADzo/ autuas on se ihminen jota Jumala curitta/ sentähden älä hyljä Caickiwaldian curitusta:

5:18 Sillä hän haawoitta ja paranda/ hän lyö ja hänen kätens terwexi teke.

5:19 Cuudesta murhesta päästä hän sinun/ ja seidzemennestä ei tule mitän pahutta sinulle.

5:20 Callilla ajalla wapatta hän sinun cuolemast/ ja sodas miecasta.

5:21 Hän peittä sinun kielen ruoscasta/ ettei sinun pidä pelkämän häwitystä/ cosca se tule.

5:22 Häwityxes ja näljäs sinä naurat/ ja et pelkä medzän petoja.

5:23 Waan sinun lijttois pitä oleman kiwein cansa kedolla/ ja maan pedot pitä sinun cansas rauhallisest oleman.

5:24 Sinä ymmärrät että sinun majas on

rauhas/ ja sinä oleskelet sinun asuinsiasas ilman synnitä.

5:25 Ja sinä saat ymmärtä/ että sinun siemenes on suurexi tulewa/ ja sinun wesas nijncuin ruoho maasa.

5:26 Ja tulet wanhalla ijällä hautaan/ nijncuin elosidoin ajallans corjatan.

5:27 Cadzo/ sitä me olemme tutkinet/ ja se on nijn/ cuule sitä/ tunne se hywäxes.

Vers.1. Pyhä) se on/ osota minulle jocu pyhä/ joca wiatoina on waiwattu/ nijncuin sinä luulet. Mutta hecumaliset ja ynsiät ihmiset cudzu hän tyhmäxi ja taitamattomaxi/ ja jotca ei Jumalasta lucua pidä/ sencaltaiset Jumalan wiha ja kijwaus cadotta. v. 5. Isowaiset ja janowaiset/ owat ryöwärit ja tyrannit. v. 6. Ei käy ylös) Ihminen ansaidze ne synnilläns/ ei se ilman olis. v. 23. Sinun lijttois) se on/ kiwet pitä warjeleman sinun siemenes/ nijn että nijstä tehdän aidat laihon ymbärille.

VI. Lucu .

HIob wasta Eliphast/ ettei hän tehnyt paha kärsimättömydest/ waan rascas kipu waati hänen sencaltaisia puhuman/ v. 1. sois Jumalan lyhendäwän elämäns/ v. 8. sillä ei hän ole kiwestä eli waskesta/ että hän nijn paljo woi kärsiä/ v. 11. canda ystäwittens päälle/ ettei he händä lohdata hänen ahdistuxesans ja tuscasans/ waan enämmin murheseen saattawat/ v. 15. osotta/ että Jumala jumalisiakin curitta ja rangaise/ v. 24.

6:1 HIob wastais/ ja sanoi:

6:2 jos minun surkeuteni punnitaisin/ ja minun kärsimiseni yhtä haawa lasketaisin waagan päälle.

6:3 Nijn se olis rascambi cuin sanda meres/ sentähden on minun puhen turha.

6:4 Sillä Caickiwaldian nuolet on minusa/ joiden myrcky särpä minun hengeni/ ja

Hiobin Kirja

Jumalan cauhistus tarcoitta minua.

6:5 Ei medzäAsi huuda cosca hänellä ruohoja on/ eikä härkä ammu cosca hänellä on ruoca.

6:6 Syödängö mautoinda ilman suolata: eli maistaco walkiainen munan ruskiaisen ymbärildä:

6:7 Jota minun sielun ennen cuoitti/ se on nyt minun ruocan minun kipuni tähden.

6:8 Josca minun rucouxen tapahduis/ ja Jumala annais minulle mitä mniä toiwon.

6:9 Että Jumala löis minun ricki/ ja päästäis kätens särkemän minua.

6:10 Nijn olis minulla wielä sijtte lohdotus/ ja minä wahwistuisin minun sairaudesani: Ei hän säästä/ en ole minä cuitengan kieldänyt pyhän puhetta.

6:11 Mikä on minun wäken että minä woisin toiwon/ ja mikä on minun loppun/ että minun sielun wois kärsiwäinen olla:

6:12 Ei ole minun wäken kiwinen/ eikä minun lihan waskinen.

6:13 Ei ole minulla cusan apua/ ja minun saatun on pois.

6:14 Joca ei osota lähimmäisellens laupiutta hän hyljä Caickiwaldian pelgon.

6:15 Minun weljeni owat rickonet minua watan/ nijncuin oja/ ja nijncuin wirta ohidze wuota.

6:16 Jotca owat cauhiat jäästä/ ja jotca lumi peittä.

6:17 Cosca helle heitä ahdista/ pitä heidän näändymän/ ja cosca palawa on/ pitä heidän catoman paicastans.

6:18 Heidän polcuns poickewat pois/ he raukewat tyhjän ja huckuwat.

6:19 He cadzoit Themanin tietä/ rickan Arabian polcuja he toiwoit.

6:20 Mutta heidän pitä häpiään tuleman/ ratki surutoinna ollesans/ ja heidän pitä häpiämän sijhen tulduans.

6:21 Sillä et te nyt mitän ole/ ja että te näette surkiuden/ pelkät te.

6:22 Olengo minä sanonut: tuocat tänne/

lahjoittacat minulle tawarastan.

6:23 Ja pelastacat minua wihollisen kädest/ ja wapahtacat minua tyrannein käsistä.

6:24 Opettacat minua/ minä olen äneti/ ja jota en minä tiedä/ sitä neuwocat minulle.

6:25 Mixi te laitatte oikiata puhetta?

6:26 Cuca teistä on se/ joca sitä laitta taita? te ajattelette sanoja/ ainoastans nuhdellaxen/ ja teette sanoillan epäilewäisen mielen.

6:27 Te carcatte köyhän orwoin päälle/ ja caiwatte lähimmäisellen cuoppa.

6:28 Mutta että te olette ruwennet/ cadzocat jos te löydätte minun jotakin walehtelewan teidän edesän.

6:29 Wastatcat mikä oikeus on/ minun wastauxen pitä oikia oleman.

6:30 Mitämax ei minun kievesän ole wääryt/ ja minun suuni ei tuo edes paha.

Vers.5. MedzäAsi) se on/ kyllä teidän on hywä lohdotta/ ettei teidä mitän puutu/ ei suolatoinda ruoca mielelläns syödä jos parambata saadan/ sentähden et te taida uscoa/ että minulla on täysi syy walitta. v. 10. En ole minä cuitengan kieldänyt) se on/ en minä ole ansainnut/ että minä nijn hirmuisest waiwatan/ Jumala tekis että minä olisin cuollut. v. 19. Themanin tietä) se on/ he pitawät nijden cansa/ jotca minun ryöwännet owat/ nijncuin 1. cap. on: he sanowat heidän oikiaxi/ minun wääräxi.

VII. Lucu .

HIob walitta wielä hänen ja caickein ihmisten wiheljäisyyttä/ ja werta sotaan/ erinomaisten waarain tähden/ ja orjaan/ joca ikäwöidze ehtota/ v. 1. walitta että hän kiwun tähden on unetoin/ ja päiwällä ikäwöidze ehtota/ v. 3. ja että hänen päiwäns lendawät pois nijncuin syöstäwä eli nijncuin tuuli/ v. 7. rupia puhuman Jumalan cansa rohkiast/ mingätähden hän hänen nijn kätke/ ettei hän

Hiobin Kirja

ole meri eikä walascula/ joca sencaltaist tarwidze/ sois että hän olis cuollut ja ei enä eläis/ v. 11. että Jumala myös ottais hänen pahattecons pois/ ja lyhennäis hänen elämäns/ v. 14.

7:1 Eikö ihmisen aina pidä oleman sodas maan päällä/ ja hänen päiwäns nijncuin orjan päiwät?

7:2 Nijncuin palwelia halaja warjoa/ ja orja hänen työns loppua.

7:3 Nijn olen minä coco Cuucauden turhan työtä tehnyt/ ja minulla on monda murhellista yötä ollut.

7:4 Cosca minä lewätä panin/ sanoin minä: coscast minä nousen? ja sijtte lueskelen cosca ehto tulle/ minä olin rawittu waiwaloisudella haman pimeyten asti.

7:5 Minun lihan cuohu madoja ja mulda on ymbärillä/ minun nahcan on rypys ja tyhjäxi tullut.

7:6 Minun päiwäni owat lendänet nopiammast pois cuin syöstäwä/ ja culunet ilman wijwytystä.

7:7 Muista että minun elämän on tuuli/ ja minun silmäni ei palaja hyvä näkemän.

7:8 Ja ei yxikän eläwä silmä pidä minua enämbi näkemän. Sinun silmäs cadzocon minua/ sijtte minä hucun.

7:9 Pilwi rauke ja mene pois/ nijn myös se cuin mene hautaan/ ei hän nouse jällens.

7:10 Eikä palaja jällens huoneseens/ ei myös hänen sians hända enämbi tunne.

7:11 Sentähden en minä estä suutani/ minä puhun sydämeni ahtaudes/ ja juttelen minun sieluni murhen.

7:12 Olengo minä meri eli walascula/ että minun nijn kätket?

7:13 Cosca minä ajattelin: minun wuoten lohdutta minun/ ja minun kehton saatta minulle lewon.

7:14 Cosca minä idzelleni puhun/ nijns peljätät minua unilla/ ja cauhistat minua

nägyillä.

7:15 Että minun sielun sois hänens hirtetyxi/ ja minun luuni cuolluexi:

7:16 En minä pyydä sillen elä.

7:17 Luowu minusta/ sillä minun päiwän owat turhat. Mikä on ihminen/ että hänen suurna pidät ja suret händä:

7:18 Sinä edzit händä jocapäiwä/ ja coettelet händä aina.

7:19 Mixes minusta luowu ja päästä minua/ siihenasti että minä sylkeni nielen.

7:20 Minä olen paha tehnyt/ mitä minun pitä sinulle tekemän/ o sinä ihmisten wartia? mixis minun teit sinuas louckaman/ ja idzelleni cuormaxi?

7:21 Ja mixes minun pahateconi anna andexi/ ja ota pois minun wääryttäni? Sillä nyt pitä minun macaman mullas/ ja jos jocu minua amulla edzi/ en minä ole.

Vers.3. Turhan) se on/ minä olen edzinyt lepoa ja työni loppua/ waan se on turha/ sillä wielä nyt on caicki lewotoin meno. v. 9. Ei hän nouse jällens) ennencuin wijmeisnä päiwänä/ josta Hiob caunist puhu 19. cap. (Hautaan) Se Hebrean sana Scheol, on helwetti/ hauta eli cuolema/ sentähden se paicoin selitetän haudaxi/ paicoin helwetixi/ että helwettijn mennä on peräti cuolla.

VIII Lucu .

Bildad Hiobin toinen ystäwä sano myös händä waiwattawan syndeins tähden: sillä Jumala on hurscas Duomari/ v. 1. ehkä hänen poicans owat syndeins tähden huckunet/ nijn cuitengin taita Hiob catumuxens cautta pysyä/ v. 4. tahto osotta Isäin Historiaist/ ulcocullattuiden lacastuwan cuin ruohon/ v. 8. neuwo händä catumuxeen/ että Jumala olis hänelle jällens armollinen/ v. 20.

8:1 Niin wastais Bildad Suahst/ ja sanoi:

Hiobin Kirja

8:2 Cuinga cauwans tahdot sencaltaista puhua? ja suullas ylpiäst puhua?
8:3 Wääringö Jumala duomidze/ eli rickoco Caickiwaldias oikeuden?
8:4 Jos sinun poicas owat paha tehnet hänen edesäns/ nijn hän on hyljännyt heitä pahain tecoins tähden:
8:5 Mutta jos sinä aicanans edzit Jumalata/ ja rucoilet Caickiwaldiasta/
8:6 Ja jos sinä olet puhdas ja hyvä/ nijn hän herättä sinun/ ja taas teke rauhallisexi sinun hurscaudes majan.
8:7 Ja cusa sinulla oli ennen wähä/ pitä tästedes sangen paljo lisändymän.
8:8 Sillä kysy nijlle endisille sucucunnille/ ja rupes kysymän heidän Isillens:
8:9 Sillä me olemme nijncuin eiläin tullet/ ja en me mitän tiedä/ meidän elämäm on nijncuin warjo maan päällä.
8:10 Heidän pitä opettaman sinua/ ja sanoman sinulle/ ja tuoman heidän puhens edes heidän sydämistäns.
8:11 Caswaco caisila ellei se seiso märkydes/ eli caswaco ruoho ilman wedetä?
8:12 Cosca se wielä cucoista ennencuin se nijtetän/ cuiwettu se/ ennencuin heinä corjatan.
8:13 Nijn käy caickein nijden cuin Jumalan unhottawat/ ja ulcocullattuun toiwo cato.
8:14 Sillä hänen uscalluxens tule tyhjäxi/ ja hänen toiwons cuin hämmähäkin wercko.
8:15 Hän luotta huonens päälle/ ja ei pidä pysymän/ hän turwa siihen/ ja ei pidä pysywäisen oleman.
8:16 Se wiherjoidze kyllä ennen Auringon nousemata/ ja oxat caswawat hänen krydimaasans.
8:17 Hänen juurens seiso paxuna lähdetten tykönä/ ja huonet kiwein päällä.
8:18 Mutta cosca hän niele sen paicastans/ asetta hän idzens sitä wastan/ nijncuin ei he tundiscan sitä.
8:19 Cadzo/ tämä on hänen menons riemu/ ja

toiset taas caswawat tuhwasta.
8:20 Sentähden cadzo/ ei Jumala hywiä hyljä/ eikä wahwista pahain kättä.
8:21 Sijhenasti että sinun suus naurolla täytetän/ ja huules riemulla.
8:22 Mutta ne cuin sinua wihawat/ pitä häpiän tuleman/ ja jumalattomain asuinsia ei pidä pysywäinen oleman.

IX. Lucu .

Hiob wasta Bildadi/ ja tunnusta ettei ihmisen hurscaus ole mixikän luettapa Jumalan edes/ cuitengin sano hän ettei hän ole ollut jumalatoim/ eikä ansainnut nijtä widzauxia pahoilla töilläns/ v. 1. waan Jumala waiwa händä/ että hän on caickein luondocappalten HERra taiwas ja maasa/ ja woi tehdä ja jättä tekemät oman tahtons jälken/ ja ei yxikän woi olla händä wastan/ v. 4. walitta/ ettei hänen rucoustans cuulla/ v. 16. ei woi hän Jumalata wastan mitän toimitta/ joca tappa wiattoman wicapään cansa/ v. 20. werta päiwäns juoxewaan hahteen ja cotcaan/ v. 25. tunnusta idzens wicapääxi Jumalan edes/ waan wiattomaxi nijhin pahoin töihin cuin hänen ystäwäns hänelle soimaisit/ v. 27.

9:1 Hiob wastais/ ja sanoi:
9:2 Minä kyllä sen tiedän että nijn on/ ettei ihminen taida hurscas olla Jumalan edes.
9:3 Jos hän tahdois rijdellä hänen cansans/ ei hän taidais wastata händä yhtä tuhanden.
9:4 Hän on taitawa ja woimallinen/ kenengä sijtä on hyvä ollut/ cuin händä wastan on idzens asettanut.
9:5 Hän sijrtä wuoret ennencuin he sen ymmärtäwät/ jotca hän wihasans cukista.
9:6 Hän lijcutta maan siastans/ nijn että hänen padzans wapisewat.
9:7 Hän puhu Auringonlle nijn ei se nouse/ ja hän lukidze tähdet.
9:8 Hän yxin lewittä taiwat/ ja käy meren

Hiobin Kirja

aldoin päällä.

9:9 Hän teke Otawan taiwas ja Orionin/
Seulaiset ja ne tähdet elelän päin.

9:10 Hän teke woimallisia cappalita/ joita ei
taita tutkia/ ja epäluccisita ihmeitä.

9:11 Cadzo/ hän käy minun ohidzeni
ennencuin minä sen hawaidzen/ ja muutta
hänens ennencuin minä sen ymmärrän.

9:12 Cadzo/ jos hän mene äkist/ cuca nouta
hänen jällens? cuca sano hänelle: mitäs teet?

9:13 Hän on Jumala/ hänen wihans ei yxikän
aseta/ hänen alans pitä cumartaman yläpiätkin
herrat.

9:14 Cuingast minun pidäis händä wastaman/
ja löytämän sanoja händä wastaan?

9:15 Ehkä minulla wielä oikeus olis/ nijn en
cuitengan taida minä händä wastata/ waan
täydyis oikeudes rucoilla.

9:16 Ja ehkä minä wielä huudaisin ja hän
cuulis minua/ nijn en minä uscois että hän
cuulis minun äneni.

9:17 Sillä hän rundele minun tuulispäällä/ ja
enändä minun haawani ilman syytä.

9:18 Ei hän annan minun hengenä wirgota/
waan täyttä minun murhella.

9:19 Jos jocu tahto woima/ hän on
woimallinen: jos jocu tahto oikeutta/ cuca
todista minun cansani?

9:20 Jos minä sanoisin: minä olen oikia/ nijn
minun suun cuitengin duomidze minun/ jos
minä olen hywä/ nijn hän cuitengin teke
minun pahaxi.

9:21 Ehkä minä wielä olisin hywä/ nijn ei
cuitengan minun sielun woi tytyä siihen. En
minä pyydä enä elä.

9:22 Se on se ainoa cuin minä sanonut olen:
hän cadotta hywän ja jumalattoman.

9:23 Cosca hän rupe lyömän/ nijn hän tappa
äkist/ ja pilcka wiattomain kiusausta.

9:24 Mutta maa annetan jumalattomain
käsijn/ että hän paina alas sen Duomarit/ ellei
se nijn ole/ cuingast se myös toisin on?

9:25 Minun päiwäni owat ollet nopiammat

cuin juoxia/ ne owat lendänet ja ei mitän
hywä nähnet.

9:26 Ne owat culunet cuin joutuwa haaxi/ cuin
cotca lendä rualle.

9:27 Cosca minä ajattelen: minä unhotan
walituxeni/ ja muutan caswoni ja wirgotan
minuni.

9:28 Nijn minä pelkän/ tietten caickia minun
kipujani/ ettes anna minun olla wiatoinna.

9:29 Jos minä olen jumalatoim/ mixi minulla
sencaltaiset tarpeettomat waiwat owat.

9:30 Waicka minä pesisin idzeni lumiwedes/ ja
puhdistaisin käteni lähtes.

9:31 Nijns cuitengin pistäisit minun locaan/ ja
minun waatteni olisit minulle cauhistuxexi:

9:32 Sillä ei hän ole minun wertaisen/ jota
minä wastata taidan/ että me molemmin
tulisim oikeuden eteen.

9:33 Ei ole joca meitä eroitta/ joca laskis
kätens meidän cahden wälillen.

9:34 Hän ottacon widzans pois minusta/ ja
älkön hänen hirmuisudens peljättäkö minua.

9:35 Että minä puhuisin ja en pelkäis händä/
muutoin en minä mitän cansani tiedä.

*Vers.9. Otawa) Oppenet cudzuwat sen Ursam
majorem . Orion) on se kircas tähti lounas/
jonga talonpojat cudzuwat Jacobin sauwaxi.
Tästä näky että se jalo taito Astronomia ei ole
wanhoillecan ollut tietämätöin/ että he jo
in aicana owat tundenet nämät tähdet/ ja
andanet heille heidän nimens. v. 13. Yläpiätkin)
owat ne cuin luottawat idzens omaan
woimaans/ ja luulewat woipans caickia autta.
v. 31. Minun waatteni) se on/ minun hywät
työni.*

X. Lucu .

*Hiob walitta wielä catkerast/ hänen
surkiuttans ja wiheljäisyyttäns/ ja sano: ettei
hän/ sijtä siihen tiedä/ cosca ei hän ole ollut
jumalatoim/ ja hywät kelpawat aina Jumalalle/*

Hiobin Kirja

v. 1. toiwo cuitengin että Jumala muista händä/ jonga hänen omat kätens tehnet owat/ v. 8. walitta että hän ajetan taca Jumalalda ja waiwatan nijncuin Lejonilda/ v. 14. sois ettei hän ikänäns syndynytkän olis/ v. 18. ano jotain wirgotusta ennencuin hän cuole/ v. 20.

10:1 Minun sielun suuttu elämästä/ minun walituxeni minust annan minä olla/ ja puhun minun sieluni murhes.

10:2 Sanon Jumalalle: älä minua duomidze/ anna minun tietä/ mingätähdens rijtelet minun cansani.

10:3 Ongo sinulle ilo sijtä että wäkiwalda teet/ ja hyljät minun joca käsialas olen/ ja annat jumalattomain aiwoituxet cunniaan tulla.

10:4 Ongo sinulla lihalliset silmät/ eli cadzotcos nijncuin ihminen cadzo?

10:5 Eli ongo sinun aicas nijncuin ihmisen aica? eli wuotes nijncuin ihmisen wuodet?

10:6 Ettäs kysyt minun wääryttäni/ ja tutkit paha tecoani.

10:7 Ehkäs tiedät eten minä ole jumalatoim/ ehkei yhtän ole cuin taita sinun kädestäs wapautta.

10:8 Sinun kätes owat minun walmistanet ja tehnet minun caicki ymbärins/ ja tahdot hucutta minun.

10:9 Muista sijs että olet minun tehnyt nijncuin sawen/ ja annat minun tulla maaxi jällens.

10:10 Etkös minua ole lypsänyt cuin riesca/ ja andanut minua juosta nijncuin juustoa?

10:11 Sinä olet minun puettanut nahgalla ja lihalla/ luilla ja suonilla olet sinä minun peittänyt.

10:12 Elämän ja hywän työn olet sinä minulle osottanut/ ja sinun cadzomises minun hengenä kätke.

10:13 Ja waicka sinä sencaltaiset salat sydämesäs/ nijn minä tiedän sen cuitengin/

että sen muistat.

10:14 Jos minä paha teen/ nijns cohta hawaidzet/ ja et jätä minun paha teconi rangaisemata.

10:15 Jos minä olen jumalatoim/ woi minua: jos minä olen hurscas/ nijn en minä cuitengan uscalla nosta päätäni/ nijncuin se joca on täynäns ylöncadzetta/ cadzos minun wiheljäisyttäni.

10:16 Nostes sinä ajat minua taca nijncuin Lejoni/ ja ihmellisest minun cansani menet.

10:17 Sinä udistat todistuxes minua wastan/ ja wihastut cowin minun päälleni. Minua waiwa yxi toisens jälken.

10:18 Mixis minun annoit lähte äitini cohdusta? josca minä olisin cuollut/ ettei yxikän silmä olis minua nähnyt.

10:19 Nijn minä olisin cuin en oliscan ollut/ cannettu äitini cohdusta hautaan.

10:20 Eiköst minun lyhyelle ijälleni loppua tule? ja luowu minusta/ että minä wähängin wirgotusta saisin?

10:21 Ennencuin minä menen/ ja en palaja/ nimittäin/ pimeyden ja syngyden maalle.

10:22 Joca on pimeyden maa/ ja syngiä cuollon warjo/ josa ei yhtän järjestyst ole/ joca paistesans on nijncuin syngveys.

Vers.8. Caicki ymbärins) se on/ ei minus mitän ole jota et sinä ole tehnyt/ eli joca ei sinun ole/ paidzi syndiä/ cuitengin sinä hyljät minun/ nijncuin toinen/ joca olis sinun wiholises/ olis minun tehnyt/ nijn sinä unhotat oman käsialas, v. 12. Hengenä) se on/ minun elämäni/ josta hengen wetämys todista.

XI. Lucu .

ZOphar on yhdes ajatuxes muiden cansa/ ettei Hiob olis nijn rangaistu Jumalalda/ jos hän olis ollut hywä/ nijncuin hän luuli olewans/ v. 1. waan on ansainnut paha/ v. 6.

Hiobin Kirja

neuwo ettei hän tutkis Jumalan taito/ joca on corkiambi/ sywembi/ pidembi/ lewembi cuin ylimmäiset ja alimmaiset/ v. 7. hänen rangaistustans ei taida kengän estä/ v. 10. hän tietä ihmisen jumalattomuden/ v. 11. neuwo myös händä oikian catumuxeen/ v. 13. jumalattomain toiwo on turha/ v. 20.

11:1 Niin wastais Zophar Naemast/ ja sanoi:
11:2 Cosca jocu on cauwan puhunut/ eiköst händä pidäis wastattaman/ eli pitäkö suupaltilla oikeus oleman?
11:3 Pitäkö sinun jaarituxijs ihmiset waickeneman/ että sinä häwäiset/ ja ei yxikän sinua häwäisis?
11:4 Sinä sanot: minun opetuxen on selkiä/ ja minä olen puhdas sinun silmäis edes.
11:5 Josca Jumala puhelis cansas/ ja awais huulens/ ja osotais sinulle salaisen tiedon.
11:6 Sillä hänellä olis wielä enä tekemist/ ettäs tiedäisit ettei hän muistele caickia sinun pahoja töitäs.
11:7 Luuletkos tietäwäs nijn paljo cuin Jumala tietä/ ja tahdotcos caicki nijn täydellisest tutkia/ cuin Caickiwaldias?
11:8 Hän on corkiambi cuin taiwas/ mitäs tahdot tehdä? sywembi cuin Helwetti/ cuingas taidat tuta?
11:9 Pidembi cuin maa/ ja lawiambi cuin meri.
11:10 Jos hän käändäis eli kätkis eli heittäis cocon/ cuca sen häneldä estäis?
11:11 Hän tunde turhatkin ihmiset/ ja näke wäärydet/ ja ei hänen pidäis ymmärtämän?
11:12 Turha ihminen ylpeile/ ja syndynyt ihminen on nijncuin medzäAsin warsa.
11:13 Jos sinä olisit asettanut sydämes/ ja nostanut kätes hänen tygöns.
11:14 Jos sinä olisit heittänyt cauwas pahat tecos cuin owat kädesäs/ ettei yhtän wääryttä olis majasas:
11:15 Nijns mahdaisit yletä caswos ilman laitosta/ ja olla pysywäinen ja ei pelkäwäinen.
11:16 Nijns myös unhotaisit wihelijäisyden/ ja

nijncuin ohidze juosnut wesi/ ei tulis mieles.
11:17 Ja sinun elämäs aica käwis ylös nijncuin puolipäiwä/ ja pimeys olis nijncuin kircas amu.
11:18 Ja uscoisit että toiwo läsnä olis/ ja sinä tulisit lewos hautaan.
11:19 Macaisit ja ei kengän sinun peljätäis/ ja moni sinua cunnioittais.
11:20 Mutta jumalattomain silmät pitä näändymän/ ja ei woi päästä: sillä heidän toiwons pitä puuttuman heidän sieluildans.

Vers.12 MedzäAsin warsa) se on/ wapa ja idzewallainen. v. 20) Jumalattomain) Se on kyllä oikein puhuttu/ mutta ei hän sitä oikein todista Hiobi wastan/ joca piti händä lohduuttaman täsä hänen suures murhesans.

XII. Lucu .

Hiob wasta Zopharit/ ja walitta että he nijn pilckawat händä/ v. 1. tunnusta Jumalan Caickiwaldiaxi/ joca on caicki luonut/ tallella pitä ja woi tehdä mitä hän tahto/ v. 7. hänen kädesäns on caickein ihmisten hengi/ v. 9. hänellä ainoalla on taito ja woima/ v. 12. hän saawutta cawalat nijncuin saalin/ ja saatta duomarit hulluxi/ v. 16. caata ylencatzen Förstein päälle/ v. 22. saatta muutamats suurexi Canssaxi/ ja muutamats taas häwittä/ v. 23. käändä Canssan päämiesten sydämet/ v. 24.

12 :1 Niin wastais Hiob/ ja sanoi:
12:2 Te oletta miehet/ taito cuole teidän cansan.
12:3 Minulla on nijn sydän cuin teilläkin/ engä ole alemmaisembi teitä.
12:4 Cuca se on joca ei sitä tiedä: minä lähimmäiseldäni pilcatan: hän rucoile Jumalata/ hän cuule händä.
12:5 Hurscas ja hywä pilcatan/ ja on ylöncadzottu kyntiläinen ylpeitten ajatuxis/ walmistettu että he sijhen louckawat jalcans.

Hiobin Kirja

12:6 Ryöwärein majois on kyllä/ ja he härsyttelivät rohkiast Jumalata/ ehkä Jumala on sen andanut heidän käteens.
12:7 Kysy eläimille/ ja he opettawat sinua/ ja taiwan linnuille/ ja he sanowat sinulle.
12:8 Puhu maan cansa/ ja hän opetta sinua/ ja calat meres ilmoittawat sinulle.
12:9 Cuca se on joca ei caickia näitä tiedä? että HERran käsi on ne tehnyt?
12:10 Että hänen kädesäns on caickein eläwitten sielu/ ja cugin lihan hengi?
12:11 Eikö corwa coettele puhetta/ ja suu maista ruoca.
12:12 Ja wanhoilla on taito/ ja pitkäijällisillä ymmärrys.
12:13 Hänen tykönäns on taito ja woima/ neuwo ja ymmärrys: cadzo/ cosca hän cukista/ nijn ei auta rakendamän.
12:14 Cosca hän jongun salpa/ nijn ei kengän taida awata.
12:15 Cadzo/ cosca hän pidättä weden/ nijn caicki cuiwettu/ ja cosca hän sen laske/ nijn se käändä maan.
12:16 Hän on wahwa ja pystywäinen/ hänen on se cuin exy/ ja se cuin exyttä.
12:17 Hän johdatta cawalat nijncuin saalin/ ja saatta Duomarit tyhmäxi.
12:18 Hän päästä Cuningasten sitet/ ja wyöttä heidän cupens.
12:19 Papit wie hän cuin saalin/ ja wahwat anda hän puuttua.
12:20 Hän wäändä pois totisten huulet/ ja wanhain tawat otta pois.
12:21 Hän caata ylöncadzen Förstein päälle/ ja woimallisten wäkwedyden hajotta.
12:22 Hän ilmoitta pimiät perustuxet/ ja pimeydet walkeuteen.
12:23 Hän saatta muutamat suurexi Canssaxi/ ja taas hucutta heidän.
12:24 Hän lewittä Canssan/ ja taas hajotta.
12:25 Hän muutta maan Canssan Ruhtinasten sydämet/ ja exyttä heitä autialle kedolle.
12:26 Ja he coperoidzewat pimeydes ilman

walkeutta/ ja exyttä heitä cuin juopuneita.

Vers.12. Wanhoilla) se on/ te sanotte että taito on wanhoilla/ mutta minä sanon: taito on Jumalalla/ joca yxinäns tyhjäxi teke Cuningasten/ Pappein/ Duomaritten woiman/ pyhyden ja taidon.

XIII. Lucu .

HIob nuhtelee wielä heitä/ että he owat kelwottomat lohduuttajat/ jotca ei ymmärrä että Jumala anda ihmellisest hywäingin täsä elämäs wastoin käydä/ ja jumalattomain hywin/ v. 1. eli wastatteco te/ sano hän/ Jumalan puolest wäärydellä/ v. 7. walitta suurta waiwans/ jota wastian hän idziäns lohduutta tulewans autuaxi ja ei hyljätyxi/ v. 13. käändä idzens Jumalan tygö sydämelisellä rucouxella/ että hän häneldä ottais ristin pois/ v. 20. ano myös Jumalalda andexi/ cuin hän nuorna rickonut on/ v. 24.

13 :1 CADzo/ caickia näitä owat minun silmäni nähnet/ ja corwani cuullet/ ja olen ne ymmärtänyt.

13:2 Jota te tiedätte/ sitä minä myös tiedän/ ja en ole halwembi teitä.

13:3 Minä puhun sijs sijtä Caickiwaldiasta/ ja mielin rijdellä Jumalan cansa.

13:4 Sillä te selitätte sen wäärin/ ja oletta caicki kelwottomat läkärit.

13:5 Josca te woisit äneti olla/ nijn te olisitta taitawat.

13:6 Cuulcat sijs minun nuhdettani/ ja ottacat waari asiast/ cuin minä puhun.

13:7 Tahdottaco te Jumalan puolest wastata wäärydellä/ ja hänen puolestans puhua petosta? tahdottaco te cadzo hänen mieläns?

13:8 Tahdottaco te rijdellä Jumalan edes?

13:9 Pitäkö se teille menestymän/ cosca hän teitä edzi? luulettaco te hänen pettäwänne/

Hiobin Kirja

nijnucuin jocu pettä jongun ihmisen?
13:10 Hän rangaise teitä/ jos te salaisest mieliä cadzotte?
13:11 Eikö hän teitä peljätä/ cosca hän ilmendy? ja hänen pelcons lange teidän päällen.
13:12 Teidän muiston wedetän tuhwan werraxi/ ja teidän selkän pitä oleman nijncuin sawirouckio.
13:13 Olcat äneti minun edesäni minä puhun/ ei minulda pidä puuttuman.
13:14 Mixi minun pitä pureman minun lihani hambaillani/ ja asettaman sieluni minun käsijni?
13:15 Cadzo/ hän minun cummingin tappa/ ja en minä woi odotta/ minä nuhtelen sijs minun teitäni hänen edesäns.
13:16 Hän on cuitengin minun autuuden: sillä ei yxikän ulcocullattu tule hänen eteens.
13:17 Cuulcat minun puhettani/ ja minun selitystäni teidän corwain edes.
13:18 Cadzo/ jo minä olen duomion sanonut/ minä tiedän/ että minä olen hurscas.
13:19 Cuca tahto käydä oikeudelle minun cansani? Mutta minun täyty äneti olla/ ja loppua.
13:20 Älä tee minulle cahta/ nijn en minä kätke idziäni sinun edestäs.
13:21 Anna kätes olla caucana minusta/ ja sinun cauhistuxes älkön minua peljättäkö.
13:22 Cudzu minua ja minä wastan sinua/ eli minä puhun ja wasta sinä minua.
13:23 Cuinga usiat owat minun wäärydeni ja pahat tegoni/ anna minun saada tietä minun syndini ja ricoxeni.
13:24 Mixis peität caswos/ ja pidät minua wihollisnas?
13:25 Tahdotcos nijn cowa olla lendäwätä lehte wastan/ ja wainota cuiwa oljen cortta?
13:26 Sillä sinä kirjoitat minulle murhetta/ ja tahdot minua cadotta minun nuorudeni syndein tähden.
13:27 Sinä olet pannut minun jalcani

jalcapuuhun/ ja otat caikista minun polguistani waarin/ ja cadzot caickia minun jälkiäni.
13:28 Minun joca cuitengin hucun nijncuin mädänyt raato/ ja nijncuin coilda syöty waate.

Vers.14. Pureman) se on/ mixi minä paljon waiwan minuani/ cosca minun cuitengin pitä cuoleman/ ei se minua mitän auta. Item / asettaman sieluni) se on/ paljo rupeman ja andaman idzeni wahingoon.

XIV. Lucu .

HIob walitta surkiast ihmisen ijän lyhyyttä/ werta sen cuckaiseen ja warjoon/ ja sano hänellä olewan määrän/ jota ei hän woi käydä ylidze/ v. 1. hacattu puu caswa jällens/ waan cuollut ihminen ei tule jällens/ nijncauwan cuin taiwas pysy/ v. 7. toiwo/ että Jumala kätke hänen/ joca on hänen käsialans/ sijhenasti että caicki hänen syndins annetan andexi/ ja sidotan kimpuun/ v. 13. wuoret langewat ja ihmiset catowat/ jotca owat wiheljäiset eläisäns/ mutta cuin he cuollet owat/ ei he mitän tiedä jälkentulewaistens menosta/ v. 18.

14:1 IHminen waimost syndynyt elä wähän aica/ ja on täynäns lewottomutta:
14:2 Caswa nijncuin cuckainen/ ja lange/ pakene nijncuin warjo/ ja ei pysy.
14:3 Ja sencaltaisen päällä sinä awat silmäsi/ ja wedät minun cansas oikeuden eteen.
14:4 Cuca löytä puhtan nijden seas/ cusa ei puhdast ole?
14:5 Hänelle on määrätty aica/ hänen Cuucautens lucu on sinun tykönäs/ sinä olet määrän asettanut hänen eteens/ jota ei hän taida käydä ylidze.
14:6 Luowu hänestä/ että hän sais lewätä/ nijncauwan cuin hänen aicans tule/ jota hän odotta nijncuin palcollinen.

Hiobin Kirja

14:7 Puulla on toiwo ehkä se hacataisin/ että se udistetan/ ja sen wesat caswawat jällens:

14:8 Ehkä sen juuret wanhenewat maasa/ ja cando mätäne nullas:

14:9 Cuitengin wiherjoidze hän jällens weden märkydest/ ja caswa nijncuin hän istutettu olis.

14:10 Mutta cusa ihminen on/ cosca hän cuollut/ huckunut ja pois on?

14:11 Nijncuin wesi juoxe meres/ ja oja wuota ja cuiwettu:

14:12 Nijn on ihminen cosca hän maahan pannan/ ei hän nouse eikä herä/ nijncauwan cuin taiwas pysy/ eikä herä unestans.

14:13 Joscas minun hautaan kätkisit ja peittäisit minun/ nijncauwan cuin wihas menis pois/ ja asetaisit minulle määrän muistaxes minua:

14:14 Luuletcos cuollen ihmisen tulewan eläwäxi jällens? minä odotan jocapäiwä nijncauwan cuin minä sodin/ siihenasti että minun muuten tule.

14:15 Ettäs cudzuisit minua/ ja minä wastaisin sinua/ ja ettes hyljäis käsialas:

14:16 Sillä sinä olet jo lukenut caicki minun askeleni/ mutta älä ajattele minun pahoja tecojani.

14:17 Minun rioxeni olet sinä lukinnut kimpuun/ ja pannut cocon minun wäärydeni.

14:18 Wuori caatu ja cato/ ja waha sijrty siastans.

14:19 Wesi culutta kiwet/ ja wirta wie maan pois.

14:20 Waan ihmisen toiwo on cadonnut: sillä sinä sysät hänen ylesalaisin/ nijn että hän cato. Sinä muutat hänen menons/ ja annat hänen mennä.

14:21 Owatco hänen lapsens cunnias/ sitä ei hän tiedä/ taicka owatco he ylöncadzes/ sitä ei hän ymmärrä.

14:22 Nijncauwan cuin hän canda liha/ täyty hänen olla waiwas/ ja nijncauwan cuin hänen sieluns on hänes/ täyty hänen murhetta

kärsiä.

Vers.19. Ihmisen toiwo) se on/ cuolemata wastan ei ole ihmiselle täsä mailmas yhtän toiwoa.

XV. Lucu .

ELiphas Hiobin ensimmäinen ystäwä/ nuhtele taas Hiobi/ että hän nijn idziäns öyckä/ v. 1. sillä jos Hiob olis ilman synnitä/ nijncuin hän luule/ nijn hän olis parembi muita ihmisitä/ v. 3. sillä caicki ihmiset owat saastaiset/ ja pyhäin seas ei ole nuhtetoinda/ cuinga paljo enämmin se/ joca on cauhia ja paha/ ja juo wääryttä/ nijncuin wettä/ v. 14. päättä sijs Jumalan ainoastans jumalattomita ja ulcocullatuita nijn waiwawan/ ja että Hiobin nijn tapahtunut on/ opetta hänen onnettomudens hänen paha ansainen/ v. 17.

15:1 Silloin wastais Eliphas Themanist/ ja sanoi:

15:2 Pitäkö taitawan nijn tuuleen puhuman/ ja täyttämän wadzans tuulella?

15:3 Sinä nuhtelet kelwottomilla sanoilla ja puheilla/ joista ei ole hyödytystä.

15:4 Sinä olet hyljännyt pelgon/ ja puhut ylöncadzella Jumalan edes.

15:5 Sillä sinun pahudes opetta nijn sinun suus/ ja sinä olet walinnut wieckan kielen.

15:6 Sinun suus pitä duomidzeman sinun/ ja en minä/ sinun huules pitä wastaman sinua.

15:7 Oletcos ensimmäinen ihminen cuin syndynyt on? oletcos ennen caickia wuoria sijnnyt?

15:8 Oletcos cuullut Jumalan salaisen neuwon? ja ongo taito halwembi sinua?

15:9 Mitä sinä tiedät jota en me tiedä? mitäs ymmärrät joca ei ole meidän tykönäm?

15:10 Harmapäät ja wanhat owat meidän tykönäm/ jotca ennen owat elänet cuin sinun Isäs.

Hiobin Kirja

15:11 Pidäiskö Jumalan lohdutuxet oleman halwat sinulle?
15:12 Waan sinulla on jotakin salaist tykönäs.
15:13 Mitä sinun sydämes aicoi? cuingas cadzot nijn ylpiäst? cuingas asetat mieles Jumalata wastan? ettäs sencaltaiset sanat suustas päästät?
15:14 Mikä on ihminen että hän olis puhdas/ ja että hän olis hurscas/ cuin waimosta syndynyt on?
15:15 Cadzo/ hänen pyhäins seas ei ole yhtän nuhtetoinda/ ja taiwat ei ole puhtat hänen edesäns:
15:16 Cuinga paljo enemmän ihminen on cauhia ja ilkiä/ joca juo wääryttä nijncuin wettä.
15:17 Minä osotan sinulle sen/ cuule minua/ minä luettelen sinulle mitä minä nähnyt olen.
15:18 Mitä taitawat sanonet owat/ ja heidän Isildäns ei ole peitetyt.
15:19 Joille ainoille maa annettu on/ nijn ettei yxikän outo saa käydä heidän keskelläns.
15:20 Jumalatoim wapise caiken elinaicans/ ja tyrannin vuosilugut owat peitetyt.
15:21 Mitä hän cuule/ se hirmuitta händä/ ja ehkä wielä rauha olis/ nijn on hänellä cuitengin se murhe/ että hänen pitä huckuman.
15:22 Ei hän usco että hän taita wälttä onnettomuden/ ja waroi aina miecka.
15:23 Cosca hän lähte sinne ja tänne elatuxens jälken/ nijn hän luule aina onnettomuden käsisäns olewan.
15:24 Ahdistus ja hätä peljättäwät händä/ ja lyöwät hänen maahan/ nijncuin Cuingas sotajoucolla.
15:25 Sillä hän on ojendanut kätens Jumalata wastan/ ja wahwistanut idzens Caickiwaldiast wastan.
15:26 Hän juoxe päätäpitein händä wastan/ ja seiso ynsyst händä wastan.
15:27 Hän on peittänyt caswons lihawudellans/ lihoittanut ja paisuttanut

idzens.
15:28 Mutta hänen pitä asuman häwitetys Caupungis/ cusa ei yhtän huonetta ole/ waan owat läjäsä.
15:29 Ei hänen pidä ricastuman/ eikä hänen tawarans pysymän maasa.
15:30 Ei hänen pidä wälttämän onnettomutta. Tulen liecki cuiwa hänen oxans/ ja hänen suuns hengellä cato.
15:31 Ei hän taida pysyä/ että hän on petetty turhudellans ja turhuus on hänen palckans.
15:32 Hän loppu sopimattomalla ajalla/ ja hänen oxans ei pidä wihottaman.
15:33 Hän poimitan nijncuin kypsymätöin marja wijnapuusta/ ja nijncuin öljypuu warista cucoistuxens.
15:34 Sillä ulcocullattuim seuracunnan pitä oleman yxinäisen/ ja tulen pitä polttaman lahjain ottajan huonen.
15:35 Hän sijttä onnettomuden/ ja synnyttä waiwaisuden/ ja heidän wadzans tuo petoxen.

Vers.2. Tuuleen) se on/ täynäns tyhjä puhetta. v. 11. Halwat) se on/ luuletcos että Jumala nijn lohdutta syndistä/ ja nijn picaisest lähettä lohdutuxens/ sinun pitä ensist tuleman hywäxi. v. 27. Peittänyt) Scilicet contra Deum , sicut bos pingvis ,

XVI. Lucu .

HIob wasta/ ja nuhtele ystäwitäns/ että he owat häjyt lohduttajat/ ja aina yhtä kertoiwat ilman tiedota/ waicka hän aina tunnusta syndins/ ja rucoile andexi/ v. 8. alca taas wastuden walituxen hänen kipuns surkeudesta/ erinomaisest/ että sijttecuin HERran käsi tuli hänen päällens/ owat hänen ystäwäns lisännet hänen wiheljäisyyttäns heidän cowilla puheillans/ v. 7. lohdutta idzens cuitengin omalla hywällä tunnolla/ v. 17. ja otta Jumalan hänen wiattomudens todistajaxi/ v. 19.

Hiobin Kirja

16:1 HIob wastais ja sanoi:

16:2 Minä olen usein cuullut/ te oletta caicki häijyt lohduuttajat.

16:3 Cosca sijs nämät tyhjät puhet loppuwat? eli mikä sinun nijn rohwise puhuman?

16:4 Minä taidaisin myös puhua nijncuin tekni. Minä soisin teidän sielun olewan minun sieluni sias: minä löydäisin myös sanoja teitä wastan/ ja taidaisin wäändä päätäni teitä wastan.

16:5 Minä tahdoisin wahwista teitä suullani/ ja lohduutta huulillani.

16:6 Mutta ehkä minä puhuisin/ nijn ei cuitengan säästä minun waiwani minua: jos minä waickenen/ nijn ei hän cuitengan mene minusta pois.

16:7 Mutta nyt hän saatta minulle waiwaisuden/ ja särke minun coconans.

16:8 Hän on tehnyt minun rypyisexi/ ja todista minua wastan.

16:9 Minun wastaiseisojan nouse minua wastan/ ja sano minua wastan. Hänen wihans rewäise minun/ ja joca minua wiha/ kiristele hambaitans minun päälleni/ ja minun wiholliseni silmät kijluwat minun päälleni.

16:10 He ammotit suuns minua wastan/ ja owat minua häpiällisest poskelle piesnet/ he owat sammuttanet heidän wihans minun päälleni.

16:11 Jumala on minun hyljännyt wäärille/ ja on andanut minun tulla jumalattomain käsijn.

16:12 Minä olin ricas/ waan hän on tehnyt minun paljaxi/ hän on tarttunut minun caulani/ ja on särkenyt minun/ ja pannut minun malixi.

16:13 Hän on pijrittänyt minun nuolillans/ ja on rewäisnyt minun munascuuni/ eikä säästänyt. Hän on wuodattanut minun sappenin maan päälle/ hän on haawoittanut minun yhdellä haawalla toisen perän.

16:14 Hän carcais minun päälleni nijncuin jocu wäkewä.

16:15 Minä ombelin säkin minun nahcani päälle/ ja laskin sarweni muldaan.

16:16 Minun caswoni owat pullistunet itcusta/ ja silmäni culmat piminet.

16:17 Ehkei cuitengan minun kädesäni ole wäärys/ ja minun rucouxen on puhdas.

16:18 Maa älä peitä minun wertani/ ja älkän olco minun pargulleni sia.

16:19 Ja cadzo/ minun todistajani on taiwas/ ja joca minun tunde/ on corkeudes.

16:20 Minun ystäwäni owat minun pilckajani: mutta minun silmäni wuodattawat kyynelitä Jumalan tygö.

16:21 Jos jocu taidais oikeudelle käydä Jumalan cansa/ nijncuin ihmisen lapsi lähimmäisens cansa.

16:22 Mutta määrätyt wuodet owat tullet/ ja minä menen sitä tietä pois/ jota en minä ikänäns palaja.

Vers.8. Todista) se on/ heidän apuns on caicki minua wastan. v. 15. Sarweni) se on/ minun waldani/ woimani ja herrauteni/ johonga minä luotin. v. 19. Todistajani on taiwas) Ramattu sano Jumalan asumasian olewan taiwas/ hänen mittamattoman Majestetins ja cunnians tähden/ ehkei hän ainoastans ole taiwas/ waan myös hänen jumalisella läsnäolemisellans täyttä taiwan ja maan/

XVII. Lucu .

HIob sano wielä idzens wiattomaxi/ v. 1. walitta wastahacoistens ymmärtämättömyttä/ ja uhca heille rangaistusta/ v. 4. napise/ nijncuin se jolla suuri ahdistus olis/ Jumalata wastan/ että hän on pannut hänen sananlascuxi Canssan secaa/ nijn että hurscat hämmästywät nähdesäns wiatoinda nijn cowin waiwattawan/ v. 6. nuhtelee wastahacoisians heidän tyhmydens tähden/ että he nijn taitamattomast arwoittelewat hänen wiheljäisydestäns/ v. 10. joca nijn suuri

Hiobin Kirja

on/ ettei hän toiwo sijtä pääsewäns/ waan cuolewans ja haudattawans/ v. 11.

17:1 Minun hengen on heikko/ minun päiwäni owat lyhetyt/ ja hauta on käsis.

17:2 En minä ketäkän pettänyt/ ja cuitengin minun silmäni täyty olla murhes.

17:3 Jos sinä tahdoisit minulda tacausta/ cuca minun tacais?

17:4 Ymmärryksen olet sinä heidän sydämistäns kätkenyt/ sentähden et sinä corgota heitä.

17:5 Hän kersca ystäwilläns saalistans lujast/ mutta hänen lastens silmät pitä waipuman.

17:6 Hän on minun pannut sananlascuxi Canssan secaa/ ja pilcaxi heidän keskellens.

17:7 Minun caswon on mustettu minun suruni tähden/ ja caicki minun jäseneni owat nijncuin warjo.

17:8 Tästä hurscat hämmästywät/ ja wiattomat asettawat heitäns ulcocullatuita wastan.

17:9 Hurscas pysy tielläns/ ja jolla on puhtat kädet/ se pysy wahwana.

17:10 Käändäkät sijs teitän caicki ja tulcat/ en minä cuitengan löydä yhtän taitawata teistä.

17:11 Minun päiwäni owat culunet/ minun aiwoituxeni owat hajotetut/ cuin minun sydämesäni olit:

17:12 Ja owat yöstä päiwän ja päiwästä yön tehnet.

17:13 Ja ehkä minä cauwan odotaisin/ nijn on cuitengin hauta minun huonen/ ja minun wuoten pimeydesä tehty.

17:14 Mätänemisen minä cudzuin Isäxeni/ ja madot äitixeni ja sisarixeni.

17:15 Mitästä minun pitä odottaman? ja cuca otta minun toiwostani waarin?

17:16 Hautaan se mene/ ja maca minun cansani mullas.

Vers.2. Pettänyt) hywästä mielestäns: ja nijn ei hän puhu täsä taturmaisest heickoudest/

Psal. 19:15. v. 16. Hautaan) HERra wie omans helwettijn/ ja sieldä ulos jällens/ 1. Sam.2:6.

XVIII. Lucu .

Bildad taas tahto osotta Hiobin ollen jumalattoman/ ja ansainnen tämän waiwan/ että Jumala nijn hirmuisest händä rangaise: ja nuhtelee ettei hän tottele hänen neuwons/ v. 1. juttele/ cuinga jumalattomalla ei ole pysyväistä onne maan päällä/ waan Jumala curitta händä moninAISilla waiwoilla/ v. 5. hänen majans jää kylmille/ v. 14. ja cuole ilman sikiöitä/ v. 19. hänestä ihmetellen sanotan: tämä on sen asuinsia/ joca Jumalan cadzoi ylön/ v. 21.

18:1 Silloin wastais Bildad Suahst/ ja sanoi:

18:2 Cosca te lackatte puhumast? ymmärtäkät ensin ja puhucat sijtte.

18:3 Mixi me pidetän sinun edesäs nijncuin eläimet/ ja olem nijn saastaiset teidän silmäin edes?

18:4 Tahdotcos rewetä kiucusas? luuletcos että maa sinun tähtes hyljätän/ ja calliot sijrtän.

18:5 Jumalattoman walkeus pitä sammuman/ ja hänen walkians kipinä ei pidä paistaman.

18:6 Hänen majasans pitä walkeus tuleman pimeydexi/ ja hänen kyntiläns pitä sammuman.

18:7 Hänen woimans askelet pitä ahdistettaman/ ja hänen aiwoituxens pitä puuttuman:

18:8 Sillä hän on wiety jalcoinens paolaan/ ja waelda wercosa.

18:9 Paola pitä pitämän hänen candapääns/ ja janowaiset pitä hänen käsittämän.

18:10 Hänen paolans on wiritetty maan päälle/ ja hänen satimens hänen polguillens.

18:11 Caikin tahgoin pitä cauhistus händä peljättämän/ nijn ettei hän tiedä cuhunga hän mene.

Hiobin Kirja

18:12 Nälkä pitä oleman hänen tawarans/ ja onnettomus pitä oleman walmistettu hänelle/ ja rippuman hänesä.

18:13 Hänen nahcans wahwus pitä culutettaman/ ja hänen wäkwedens pitä cuoleman esicoisen syömän.

18:14 Hänen toiwons pitä rewittämän ylös juurinens hänen majastans/ ja hänen pitä ajaman pelgon Cuningan tygö.

18:15 Hänen majasans ei pidä mitän pysymän/ ja hänen majans päälle pitä tulikiwe wiscoittaman.

18:16 Alhalda pitä hänen juurens cuiwettuman/ ja ylhäldä hänen elons niytettämän.

18:17 Hänen muistons pitä huckuman maan pääldä/ ja ei pidä ensingän tiellä nime oleman.

18:18 Hän pitä ajettaman walkeudesta pimeyteen/ ja pitä maalda heitettämän pois.

18:19 Ei hänellä pidä yhtän lasta oleman/ eikä lasten lasta hänen Canssasans: ei pidä yhtän jäämän hänen sucucundaans.

18:20 Ne cuin hänen peräns tulewat/ pitä hämmästyvän hänen päiwästäns/ ja ne cuin hänen edelläns owat ollet/ pitä peljästyvän.

18:21 Tämä on jumalattoman maja/ ja sen sia cuin ei Jumalasta mitän tiedä.

Vers.4. Calliot sijrtän) se on/ ei Jumala toisin tee sinun cansas cuin caickein muidengan/ ja ei hyljä tapans sinun tähtes. v. 13. Esicoisen) se on/ cuoleman wäki ja walda: nijn myös/ pelgon Cuningas/ se on/ cauhistuxen walda ja woima/ nijn että hänen pitä macaman alla/ ja ei pääsemän. v. 16. Juurens cuiwettuman) Juurexi cudzu hän caicki cuin maahan on istutetut. Eloxi cudzutan caicki cuin maasta caswawat/ cuin on: ohrat/ öljy/ wijna/ etc.

XIX. Lucu .

HIob walitta että hänen ystäväs enändäwät

hänen wiheljäisydens ylpeillä puheillans/ v. 1. käske heidän otta waarin/ että Jumala teke hänelle wääryttä/ v. 6. hänen rucoillesans ei hän cuule händä/ waan pitä hänen wihollisnans hänen hirmuisudesans/ v. 7. saatta hänen nijn ylöncadzotuxi/ että hänen lähimmäisens pakenewat händä/ hänen palwelians cadzowat hänen ylöns/ emändä ja lapset cauhistuwat händä/ v. 13. huuta armahtaman hänen päällens/ v. 21. ennusta caunist ruumisten nousemisest ja ijancaickisest elämäst/ jolla hän händäns lohduutta hänen wiheljäisydesäns/ v. 25.

19:1 HIob wastais/ ja sanoi:

19:2 Mixi te waiwatte minun sieluani/ ja kidutatte minua sanoilla?

19:3 Te oletta nyt kymmenen kerta pilcannet minua/ ja ette häpiä minun nijn waiwata.

19:4 Jos minä erehdyn/ nijn minä idzelleni erehdyn.

19:5 Mutta te tosin nousetta minua wastan/ ja soimatte minun pilckani.

19:6 Tiedätkös sijs wihdoin että Jumala teke minulle wääryttä/ ja on pijrittänyt minun werckohinsa.

19:7 Cadzo/ ehkä minä vielä wäkiwallan tähden huudaisin/ nijn ei cuitengan cuulda minua. Minä huudan/ ja ei täsä ole yhtän oikeutta.

19:8 Hän on aidannut minun tieni/ etten minä taida sitä käydä/ ja pannut pimeyden minun polguilleni.

19:9 Hän on rijsunut minun cunniani minun pääldäni/ ja ottanut cruunun minun päästäni.

19:10 Hän on minun särkenyt joca culmalda/ ja laskenut menemän/ ja on rewäisnyt ylös minun toiwoni nijncuin puun.

19:11 Hän on hirmuisest wihastunut minulle/ ja hän pitä minun wihamiesnäns.

19:12 Hänen sotamiehens owat cocondunet/ ja owat asettanet tiens minun päälleni/ ja owat pijrittänet minun majani.

Hiobin Kirja

19:13 Hän on eroittanut minun weljeni cauwas minusta/ ja minun tuttawani owat minulle muucalaisexi tullet.

19:14 Minun lähimmäiseni pijloiwat minua/ ja minun ystävänäni owat unhottanet minun.

19:15 Minun huonecundaiseni ja pijcani pitävät minun wierasna/ minä olen tundemattomaxi tullut heidän silmäins edes.

19:16 Minä huusin minun palweliatani/ ja ei hän wastannut minua: minun täyty rucoilla händä omalla suullani.

19:17 Minun emändän pitä idzens wierasna/ cosca minä huudan händä.

19:18 Minun täyty palwella omia lapsiani/ ja nuoretkin lapset minun cadzowat ylöni/ jos minä nousen/ niin he puhuwat minusta.

19:19 Caicki uscolliset ystävänäni cauhistuwat minua/ ja joita minä racastin/ owat käändänet idzens minua wastan.

19:20 Minun luuni tartuit minun nahcani ja lihani. En minä taida nahallani peittä hambaitani.

19:21 Armahtacat minun päälleni/ armahtacat minun päälleni/ te minun ystävänäni: sillä Jumalan käsi on minuun sattunut.

19:22 Mixi te wainotte minua niin cuin Jumalakin/ ja ette taida minun lihastani rawitta.

19:23 Josca minun puheni kirjoitettaisin/ josca ne kirjaan pandaisin.

19:24 Raudalla caiwetaisin plyijyyn/ ja ijancaickisexi muistoxi hacataisin kiween.

19:25 Minä tiedän minun lunastajan elävän/ ja hän herättä minun wijmein maasta.

19:26 Ja minä puetetan tällä minun nahallani/ ja minä saan lihasani nähdä Jumalan.

19:27 Hänen minä olen näkewä/ ja minun silmäni cadzowat händä/ ja ei kengän outo.

19:28 Minun munascuuni owat culunet minun helmasani/ sillä te sanotte: cuinga me wainoisim händä ja löydäisim syytä händä wastan.

19:29 Peljätkä miecka/ sillä miecka on pahain

töiden costo/ että te tiedäisitte curituxen tulewan.

Vers.9. Cunniani/ Cruunun/ v. 10. toiwoni) Nämät owat puhutut ajallisen elämän hywistä päiwistä. v. 22. Rawitta) se on/ et te lacka minua puremasta ja nuhtelemasta. v. 25. Lunastajan) Heb. on Goel / Latinaxi Vindex / joca Lev. 25. ja Num. 26. ja mualla/ on suculainen/ joca lähimmäisen sucuns pandixi pannut calut lunasta/ eli hänen tapetun sucuns costaja ja päälle candaja on. Että Hiob Christuxen täxi cudzu/ opetta hän/ että hän miehudens cautta on tullut meidän weljexem/ costaman meidän puolestam sille murhajalle Perkelelle/ ja lunastaman meille jällens ijancaickista Isän maata.

XX. Lucu .

ZOphar tahto taas hänen cumpanittens neuwon ja ajatuxen wahwista/ ja sano: ellei Hiob olis ollut jumalatoim/ niin ei hänen onnens olis niin pian loppunut/ v. 1. sillä/ sano hän/ ehkä ulcocullatut olisit taiwas/ pitä heidän cuitengin äkist catoman ja heidän lapsens hajotettaman/ v. 6. calut/ cuin he petoxella coonnet owat/ pitä wieran käteen tuleman/ v. 12. he tekewät työtä/ ja ei pidä mitän nautidzeman/ v. 18. heidän pitä pakeneman tulta ja miecka/ v. 23. taiwas ja maa ilmoitta heidän pahudens/ v. 27.

20:1 Silloin Zophar Naemast wastais/ ja sanoi:
20:2 Sijhen minä wastan/ ja en taida odotta.
20:3 Ja tahdon mielelläni cuulla/ cuca minua nuhtele ja laitta: sillä minun ymmärryxi hengi wasta minun puolestani.
20:4 Etkös tiedä sen aina niin käyksen sijtä ajasta cuin ihmiset maan päällä ollet owat.
20:5 Että jumalattomain kerscaus ei ulotu cauwas/ ja ulcocullattuun ilo on silmän räpäyxexi.

Hiobin Kirja

20:6 Jos hänen korkeutens ulotuis taiwaseen/
ja hänen pääns sattuis pilwijn.

20:7 Nijn pitä hänen wijmein catoman
nijncuin logan/ nijn että ne cuin hänen owat
nähnet/ sanowat: cusa hän on?

20:8 Nijncuin uni cato/ nijn ei pidä händä
löyttämän/ ja nijncuin yönäkö pitä hänen
raukeneman.

20:9 Se silmä cuin hänen nähnyt on/ ei pidä
händä enä näkemän/ ja hänen paickans ei
pidä händä enä näkemän.

20:10 Hänen lapsens pitä keriamän/ ja hänen
kätens pitä hänelle andaman waiwan palcaxi.

20:11 Hänen luuns pitä maxaman hänen
salaiset syndins/ ja pitä macaman maasa
hänen cansans.

20:12 Ehkä wielä pahuus maistais makiast
hänen suusans/ cuitengin pitä hänen
puuttuman hänen kielens päällä.

20:13 Hän pitä pidettämän ja ei
päästettämän/ ja pitä otettaman pois hänen
curcustans.

20:14 Hänen ruocans pitä muuttuman hänen
wadasans kärmen sapexi.

20:15 Ne calut cuin hän niellyt on/ pitä hänen
oxendaman jällens/ ja Jumala wetä ne ulos
hänen wadzastans.

20:16 Hänen pitä imemän kyykärmän sappe/
ja kärmen kielen pitä hänen tappaman.

20:17 Ei hänen pidä näkemän hunaja ja
woiojia/ ja wirtoja wuotawan.

20:18 Hän teke työtä/ ja ei saa nautita/ ja
hänen caluns pitä toisen saaman/ nijn ettei
hänellä pidä nijstä iloa oleman.

20:19 Sillä hän on polkenut ja hyljännyt
köyhän. Hän on repinyt idzellens huoneita/
joita ei hän ole rakendanut.

20:20 Sillä hänen wadzans ei ole tainnut
täyten tulla/ ja hänen callit caluns ei taida
händä pelasta.

20:21 Hänen ruastans ei pidä mitän jäämän/
sentähden ei pidä hänen hywät päiwäns
pysywäiset oleman.

20:22 Ehkä hänellä olis yldäkyllä/ nijn pitä
hänelle cuitengin ahdistus tapahtuman. Caicki
käden waiwa pitä tuleman hänen päällens.

20:23 Hänen wadzans pitä wihdoin täyten
tuleman/ ja hänen pitä lähettämän hänen
wihans hirmuisuden hänen päällens. Hän sata
hänen sotans hänen päällens.

20:24 Hänen pitä pakeneman rautaisia
harniscoita/ ja waskijoudzen pitä händä
ajaman taca.

20:25 Awojoin miecka pitä käymän hänen
läpidzens/ ja miecan wälckynä/ joca hänelle
pitä carwas oleman/ pitä pelgolla hänen
päällens tuleman.

20:26 Ei pimeys taida händä peittä/ tuli pitä
hänen culuttaman/ joca ei puhallettu ole. Ja
sille joca jää hänen majaans/ pitä pahoin
käymän.

20:27 Taiwan pitä ilmoittaman hänen
pahudens/ ja maan pitä asettaman idzens
händä wastan.

20:28 Jywät pitä hänen huonestans wietämän
pois/ ja hajotettaman hänen wihans päiwänä.
Tämä on jumalattoman ihmisen palcka
Jumalalda/ ja hänen puhens perindö
Jumalalda.

*Vers.12. Puuttuman) Ehkä hän pahudens
algus sijtä iloidzis/ nijn ei ole se cuitengan
pysywäinen/ waan tule hänelle pian carwaxi.
v. 16. Imemän) se on/ hänen pitä kärsimän
surkiutta ja sydämen kipua/ ja eroitettaman
caikesta hywästä. v. 26. Puhallettu) se on/ tuli
Jumalalda wiritetty/ ei ihmisildä puhallettu.*

XXI. Lucu .

*HIob osatta Zopharin puhen wääräxi/ v. 1.
sillä Jumala anda jumalattomaingin menestyä
mailmasa/ lisändyä tawarois ja lapsis/ v. 5.
mutta heidän kyntiläns sammuu nopiast/ ja
hajotetan nijncuin acanat tuules/ v. 16.
onnelliset cuolewat nijncuin nekin/ jotca*

Hiobin Kirja

*waiwatan onnettomudella/ v. 22.
jumalattomain rangaistus ei ole ajallinen/
waan on säästetty duomion ja wihan päiwäxi/
v. 27.*

21:1 HIob wastais/ ja sanoi:
21:2 Cuulcat sijs minun puhettani/ ja andacat neuwo teitän.
21:3 Kärsikät/ että minä myös puhuisin/ ja pilcatca sijtte minua.
21:4 Puhungo minä ihmisen cansa/ että minun hengen pidäis tästä murehtiman?
21:5 Käändäkät teitän tänne minun tygöni/ teidän pitä ihmettelemän/ ja käten suun eteen paneman.
21:6 Cosca minä sitä ajattelen/ nijn minä peljästyn/ ja wapistus tule minun lihani päälle.
21:7 Mixi jumalattomat elävät/ tulewat wanhaxi/ ja lisändywät tawaras.
21:8 Heidän siemenens on surutoin heidän ymbärilläns/ ja heidän sikiäns owat läsnä heitä.
21:9 Heidän huonens owat wapat pelgosta/ ja Jumalan widza ei ole heidän päälläns.
21:10 Heidän sonnins päästetän/ ja ei käy wäärin: heidän lehmäns poikiwat/ ja ei ole hedelmättömät.
21:11 Heidän nuoret lapsens käywät ulos nijncuin lauma/ ja heidän lapsens hyppävät.
21:12 He riemuidzewat trumbuilla ja candeileilla/ ja iloidzewat huiluilla.
21:13 He wanhenewat hywisä päiwisä/ ja menewät silmän räpäyxes helwettijn.
21:14 Jotca sanowat Jumalalle: mene pois meidän tyköäm/ en me tahdo tietä sinun teitäs.
21:15 Cuca on se Caickiwaldias/ että meidän pitä händä palweleman? eli mitä meidän sijtä hywä on/ että me händä rucoilem?
21:16 Mutta cadzo/ heidän tawarans ei ole heidän kädesäns/ sentähden pitä jumalattomain mieli caucana minusta oleman.
21:17 Cuinga jumalattomain kyntilä sammu/

ja heidän cadotuxens tule heidän päällens?
Hänen pitä jacaman surkiutta hänen wihasans.
21:18 Heidän pitä oleman nijncuin corsi tuules/ ja nijncuin acanat jotca tuulispää wie pois.
21:19 Jumala säästä hänen lapsillens hänen saatuns. Cosca hän maxa hänelle/ silloin hänen pitä tietämän.
21:20 Hänen silmäns pitä näkemän hänen cadotuxens/ ja Caickiwaldian wihasta pitä hänen juoman.
21:21 Sillä mitä hän tottele hänen huonettans hänen jälkensä? ja hänen Cuucautens lucu tuskin tulewat puolellens.
21:22 Cuca tahto opetta Jumalata/ joca corkiatkin duomidze?
21:23 Tämä cuole waurasna ja terwenä/ ricasna ja onnelisna.
21:24 Hänen pijmäastians owat täynäns riesca/ ja hänen luuns owat täynäns ydyindä.
21:25 Mutta toinen cuole murhellisella mielellä/ ja ei coscan syönyt ilosa.
21:26 Ja he macawat ynnä maasa/ ja madot peittäwät heidän.
21:27 Cadzo/ minä tunnen kyllä teidän ajatuxen/ ja teidän wäärän aiwoituxen minua wastan.
21:28 Sillä te sanotte: cusa Ruhtinan huone on/ ja cusa owat majat/ joisa jumalattomat asuit?
21:29 Puhuttaco sijs te näistä nijncuin yhteinen Canssa/ ja et te tiedä/ mitä muinen meno merkidze?
21:30 Sillä paha säästetän cadotuxen päiwään/ ja hän pysy haman wihan päiwän asti: cuca sano: mitä hän ansaidze/ cosca jocu ulconaisesta otta waarin?
21:31 Cuca tahto hänelle costa mitä hän teke?
21:32 Mutta hän wiedzän hautaan/ ja täyty joucos pysyä.
21:33 Ojan näljä kelpais hänelle/ ja caicki ihmiset wiedzän hänen peräns/ ja ne cuin owat hänen edelläns ollet/ owat epälucciset.

Hiobin Kirja

21:34 Mixi te minua lohdutatte turhan/ ja teidän wastauxen löytän wääräxi.

Vers.13. Silmän räpäykses) se on/ heillä on hywät päiwät cuoleman asti/ ja nijn he pääsewät yhdellä pahalla silmän räpäyxellä/ mutta minun täyty wielä cauwan pelco ja onnettomutta kärsiä. v. 31. Costa) se on/ cuca taita arwata/ mitä hänelle pitä maxettaman/ paidzi ainoata Jumalata. v. 32. Joucos) se on/ hänelle on hauta walmistettu/ muitten hautain secaa. v. 33. Ojan näljä) se on/ lihallinen hecuma ja hywät päiwät.

XXII. Lucu .

ELiphas wahwista endisen ajatuxens/ Jumalan olewan ainoastans laupian jumalisille/ mutta jumalattomille costajan/ v. 1. ja että Hiob on paha tehnyt/ on Jumala händä rangaisnut/ v. 4. joca näke caicki/ ja ei mitän ole hänelä salattu/ v. 12. Tahdotcos/ sano hän/ wastata nijden ajatusta/ cuin pilckawat Jumalata? jotca catowat/ ja heidän caluns poltetan/ v. 17. neuwo Hiobi tunnustaman syndins ja parandaman elämäns/ nijn hän saa armon Jumalalda/ ja murhens lopun/ v. 21. joca nöyrän corgotta ja wiattoman wapautta/ v. 29.

22:1 Silloin wastais Eliphas Themanist/ ja sanoi:

22:2 Mitä Jumala wäkwätä tarwidze/ eli mitä jocu cawala hyödyttä händä?

22:3 Luuletcos Caickiwaldialle kelpawan/ ettäs sinus luet hywäxi/ eli mitä se auttais händä/ ehkä sinun ties olisit ilman ricoxeta?

22:4 Luuletcos että hän pelkä sinua rangaista/ ja käydä oikeudelle cansas.

22:5 Ja/ sinun pahudes on sangen suuri/ ja sinun wääräydelläs ei ole loppua.

22:6 Sinä olet ottanut pandin sinun weljeldäs ilman syytä/ ja olet rijsunut waatten

alastomalda.

22:7 Et sinä ole andanut wäsynelle wettä juoda/ sinä olet kieldänyt isowaiselda leipäs.

22:8 Sinä olet tehnyt wäkiwalda maacunnas/ ja sijnä asunut suures corkeudes.

22:9 Lesket olet sinä laskenut tyhjänä/ ja taittanut orwoin käsiwarret.

22:10 Sentähden olet sinä kierty paoloilla/ ja hämmästys on sinun äkist peljättänyt.

22:11 Eikö sinun pidäis näkemän pimeyttä/ ia wedenpaisumisen peittämän sinua?

22:12 Cadzo/ Jumala on ylhällä taiwas/ ja näke tähdet corkeudes.

22:13 Ja sinä sanot: mitä Jumala tietä?

taitaneco hän duomita sitä cuin pimeydes on?

22:14 Pilwet peittäwät hänen/ ettei hän näe/ hän waelda taiwan ymbäristöllä.

22:15 Tahdotcos tuta mailman polcuja/ joita wäärät käynet owat?

22:16 Jotca ennen aicans huckunet owat/ ja wesi on liottanut heidän perustuxens.

22:17 Ne cuin sanowat Jumalalle: mene meistä pois: mitä Caickiwaldias taidais heidän tehdä?

22:18 Ehkä hän täytäis heidän huonens tawaralla: mutta jumalattomain neuwo olcon caucana minusta.

22:19 Hurscat näkwät sen ja iloidzewat/ ja wiatoin pilcka heitä.

22:20 Heidän menons pitä huckuman/ ja heidän tähtens pitä tulen polttaman.

22:21 Nijn sowi nyt hänen cansans/ ja ole rauhallinen/ sijtäs saat paljo hywä.

22:22 Cuule lakia hänen suustans/ ja käsitä hänen puhens sinun sydämees.

22:23 Jos sinä käännät sinus Caickiwaldian tygö/ nijns raketan/ ja hyljät wääräyden cauwas majastas.

22:24 Nijns annat cullan mullasta/ ja kiwestä cullaiset ojat.

22:25 Caickiwaldias on sinun culdas/ ja hopiata pitä paljo oleman.

22:26 Silloin sinun ilos pitä oleman

Hiobin Kirja

Caickiwaldiasa/ ja nostaman caswos Jumalan tygö.

22:27 Sinä rucoilet händä/ ja hän cuule sinua/ ja sinä maxat lupauxes.

22:28 Mitäs aiwoit/ sen hän anda sinulle menestyä/ ja walkeus paista sinun teilläs.

22:29 Sillä ne cuin idzens nöyryttäwät/ corgotta hän/ ja se cuin silmäns paina alas/ wapautetan.

22:30 Wiatoin autetan/ ja pelastetan kättens puhtauden tähden.

Vers.11. Pimeydexi cudutan täsä/ murhe ja onnettomus: mutta walkeudexi/ onni ja terweys.

XXIII. Lucu .

HIob wasta Eliphasta/ ja ajattele hänensi wiattomaxi/ eikä ansainen sitä rangaistusta/ v.

1. sois löytäwäns Jumalan istuimen/ ja käypäns oikeudelle hänen cansans/ nijn hän toiwois woittawans/ v. 4. walitta ettei hän taida löytä händä/ ehkä cunga hän hänensi käändäis/ v. 8. nuhtele Jumalata/ nijncuin hän ei tekis hänelle oikeutta/ waan wäkiwalda woimastans/ ja nijn ricko Jumalata wasta/ v. 13.

23:1 HIob wastais/ ja sanoi: minun puhen on vielä murhellinen/

23:2 Minun woiman on heicko huocauxeni tähden.

23:3 Josca minä tiedäisin/ cuinga minä hänen löydäisin/ ja tulisin hänen istuimens tygö/

23:4 Ja asetaisin oikeuteni hänen eteens/ ja täyttäisin suuni nuhtella/

23:5 Ja coettelisin/ mitä hän wastais minulle/ ja ymmärräisin/ mitä hän minulle sanowa olis.

23:6 Rijtelekö hän suurella woimalla minun cansani?

23:7 Älkän nijn asettaco händäns minua wasta/ waan pangan cohtuden eteeni/ nijn

minä kyllä woitan oikeuteni.

23:8 Mutta jos minä cohdastans käyn/ nijn ei hän ole siellä/ menen minä tacaperin/ nijn en minä händä hawaidze.

23:9 On hän wasemalla puolella/ nijn en minä händä käsitä/ kätke hän hänensi oikialle puolelle/ nijn en minä händä näe.

23:10 Mutta hän tunde minun tieni/ coetelcan minua/ nijn minä löytän nijncuin culda:

23:11 Sillä minä panen jalcani hänen askelillens/ pidän hänen tiens/ ja en poicke sijtä.

23:12 Ja en poicke hänen huuldens käskyistä/ ja kätken hänen suuns sanat/ enä cuin minä welcapää olen.

23:13 Hän on idze ainoa/ cuca wasta händä/ ja teke mitä hän tahto.

23:14 Ja ehkä hän vielä minulle costais minun ansioni perän/ nijn olis vielä hänen edesäns paljo tacaperin.

23:15 Sentähden olen minä hämmästynyt händä/ ja cosca minä sen ymmärrän/ nijn minä pelkän händä.

23:16 Jumala on tehnyt minun sydämeni pehmexi/ ja Caickiwaldias on minun peljättänyt.

23:17 Pimeys ei luowu minusta/ ja syngveys ei kätketä minulda.

Vers.13. Ainoa) Nijncuin/ Gal.3:20. Jumala on ainoa/ ja sillä ainoalla ei ole yhtän wälimestä.

XXIV. Lucu .

HIob päättä vielä/ että jos ne/ joita Jumala nijn cowin rangaise/ pidetäisin jumalattomina/ nijn seurais/ nijncuin Jumala ei tiedäis/ eikä lucua pidäis/ mitä ihmiset tekewät/ hywä taicka paha/ v. 1. mutta ei se ole tosi: sillä wäärät/ wäkiwallaiset/ ryöwärit/ warcat/ huorintekiät/ etc. wijmein Helwetti otta pois/ nijncuin cuiwus culutta lumisen weden/ v. 19. ja waicka he owat suruttomat/

Hiobin Kirja

nijn cuitengin he huckuwat/ v. 23.

24:1 MIxei Caickiwaldialda ole ajat salatut/ ja ne jotca hänen tundewat/ ei näe hänen päiwiäns.
24:2 He sijrtäwät hänen rajans/ he ryöwäwät lauman/ ja ruockiwat sen.
24:3 He ajawat orwoin Asit pois/ ja ottawat leskein härjät pandixi.
24:4 Köyhät täyty tiellä paeta heitä/ ja siwiät maan päällä lymyttäwät idzens.
24:5 Cadzo/ pedot corwes käyskendalewät tawallans amulla warhain saalin perän/ walmistaxens pojillens ruoca.
24:6 He nijttäwät pellolla caiken tulon/ poimewat ja hakewat jumalattoman wijnamäestä.
24:7 Alastomat andawat he maata pacaisesa peittämätä.
24:8 Nijn että heidän täyty wuorijn turwata/ cosca sadecuuro lange wuorella heidän päällens/ ettei heillä muutoin neuwo ole.
24:9 HE repiwät orwoit nisistä/ ja pantawat köyhän.
24:10 Alastoman andawat he käydä werhata/ ja ottawat isowaiselda jallaliset pois.
24:11 He pusertawat öljyä heidän huoneisans/ ja janowat wijna cuurnites.
24:12 He saattawat Canssan Caupungis huocaman/ ja tapettu in sielut huutaman/ ja ei Jumala heitä rangaise.
24:13 Sentähden owat he wilpistynet walkeudesta/ ja ei tunne sen tietä/ ja ei palaja sen polguille.
24:14 Murhaja nouse warhain/ ja tappa köyhän ja tarwidzewan/ ja on yöllä nijncuin waras.
24:15 Salawuotisen silmät wartioidzewat hämätä/ ja sano: ei minua yxikän silmä näe: ja luule hänens peitetxyi.
24:16 Pimeis mene hän huoneseen/ päiwällä he kätkewät heitäns/ ja ei tahdo tietä walkeutta.

24:17 Sillä waicka amu heille tulis/ on se heillä nijncuin pimeys: sillä hän tunde pimeyden cauhistuxen.
24:18 Hän mene matcan kewiäst/ nijncuin weden päällä/ hänen osans pitä kiroton oleman maalla/ ja ei nautidze wijnans.
24:19 Helwetti otta syndiset pois nijncuin pouta/ ja nijncuin cuiwus culutta lumisen weden.
24:20 LAupiat pitä unhottaman hänen/ hänen ilons on täynäns madoja/ ei händä pidä muistettaman/ hän pitä särjettämän nijncuin lahopuu.
24:21 Hän on saattanut murhellisexi hedelmättömän/ ja ei tehnyt leskelle mitän hywä.
24:22 Ja on wetänyt woimalliset alans wäelläns: cosca hän seiso/ ei pidä hänen tietämän elämästäns.
24:23 Hän teke idzellens lewon/ johon hän luotta/ ja hänen silmäns cadzowat heidän asioitans.
24:24 He owat yrjaldä corgotetut/ waan he tulewat tyhjän/ ja cukistetan/ ja saawat lopun nijncuin caicki cappalet/ ja nijncuin ogas tähkäpästä lyödän pois.
24:25 Eikö se nijn ole? cuca nuhtelee minua walhetteliäxi/ ja minun sanani tyhjäxi teke?

Vers.1. Ajat) Että Jumala anda jumalattomaille mitä he tahtowat/ näky se nijncuin ei hän sijtä mitän tiedäis. Että te sanotte/ hän rangaise pahoja ja ei hywiä/ nijn teidän pitä myötä andaman/ ettei hän nijtä tiedä/ jotca hänen tundewat/ ja ei tiedä millä ajalla hän rangaise/ jota te kehutte teidän tietävän. v. 5. Pedot) owat ylpiät/ wäkiwallaiset ja tyrannit. v. 18. Ei nautidze) se on/ Ne cuin yökengis käywät/ tuhlawat caluns/ ja jättäwät peldons rakendamata. v. 23. Ansioittens) se on/ ettei he metelitä nostais händä wastan/ polke hän heitä alans/ ja näin edzi juonilla turwa idzellens/ mutta ei se ole cauwaxi.

Hiobin Kirja

XXV. Lucu .

Bildad puhu endisellä tawallans Hiobille/ ja sano: Jumala on hurscas/ v. 1. ja ettei yxikän ihminen taida kerscata Jumalan edes/ wiattomudestans/ v. 4.

25:1 Silloin wastais Bildad Suahst/ ja sanoi:
25:2 Eikö hallitus ja pelco ole hänen tykönäns/ joca teke rauhan corkeittens seas.
25:3 Cuca woi luke hänen jouckons? ja kenen päälle ei paista hänen walkeudens?
25:4 Cuinga on ihminen hurscas Jumalan edes? eli cuinga waimon lapsi on puhdas?
25:5 Cadzo/ Cuu ei walaise wielä/ eikä tähdet ole wielä kirckat hänen silmäins edes: cuinga paljo vähemmin ihminen/ se coi/ ja ihmisen lapsi/ se mato.

Vers.2. Hallitus) Jumala on Caickiwaldias/ ja hillidze kyllä suuretkin/ että sinä ainoast olisit hywä: waan sinä luulet ettei hän sitä tiedä/ nijncuins äskein puhuit.

XXVI. Lucu .

HIob wasta Bildadi/ ja sano peräti turhaxi/ että he nijn monaist sencaltaista hänen edesäns matkiwat/ cosca hän idze sen mielelläns tunnusta/ v. 1. ja osotta Jumalan tutkimattoman ja käsittämättömän Majestetin/ woiman ja taidon/ hänen ihmellisist töistäns ja tegoistans/ v. 8.

26:1 HIob wastais/ ja sanoi:
26:2 Ketäs autat? sitä jolla ei woima ole? autackos sitä/ jolla ei woima ole käsiwarres?
26:3 Ketäs neuwot? sitä cuin ei mitän tiedä/ ja opetat woimalista toimittaman.
26:4 Kenen edesäs puhut/ ja kenen edes henges käy ulos?
26:5 Uljat huocawat weden alla/ ja ne cuin

nijden seas asuwat.

26:6 Helwetti on awoi hänen edesäns/ ja cadotuxella ei ole peitosta.

26:7 Hän wenyttä pohjaisen tyhjän päälle/ ja maa rippu tyhjän päällä.

26:8 Wedet hän coco pilwijns/ ja pilwet ei repe sen alla.

26:9 Hän pitä istuimens/ ja lewittä pilwens sijhen eteen.

26:10 Hän on asettanut määrän wetten ymbärins/ sijhenasti cuin walkeus ja pimeys loppuwat.

26:11 Taiwan padzat wapisewat ja hämmästywät hänen curituxestans.

26:12 Hänen woimastans meri äkist pauha/ ja hänen ymmärrykestäns tywendy meren ylpeys.

26:13 Taiwas tule kirckaxi hänen ilmans cautta/ ja hän walmista kädelläns pitkän kärmen.

26:14 Cadzo/ näin tapahtu hänen tecoins cansa/ mutta näistä olem me wähän ymmärtänet: waan cuca woi ymmärtä hänen wäkewydens jylinän?

Vers.5. Uljat) Owat suuret walascalat/ joilla ymmärretän suuret tyrannit mailmas. v. 7. Pohjaisen) Ei pohjan puolda taiwasta taita muuxi cudzua.

XXVII. Lucu .

HIob otta Jumalan ja oman tundons todistajaxi/ ettei hän rangaista nijncuin jumalatoim/ v. 1. sano/ ettei ulcocollatuilla ole yhtän toiwo/ eikä Jumala cuule heidän rucoustans/ v. 8. waan heidän lapsens pitä mestattaman miecalla/ ja heidän huonens pitä oleman nijncuin hämmähäkin/ v. 18. ei he saa mitän myötäns cuollesans/ waan cauhistus pitä heidän päällens tuleman/ v. 20.

27:1 JA HIob wielä Sananlascuns puhui/ ja

Hiobin Kirja

sanoi:

27:2 Nijn totta cuin Jumala elä/ joca minulda minun oikeudeni kiellä/ ja Caickiwaldias/ cuin minun sieluni murhellisexi saatta.

27:3 Nijncauwan cuin minun hengen on minusa/ ja Jumalalda puhallus minun sieramisani/

27:4 Ei pidä minun huuleni wääryttä puhuman/ ja minun kielen ei pidä petosta ottaman eteens.

27:5 Pois se minusta/ että minun pitä andaman teidän myötä/ siihenasti cuin minun loppun tule.

27:6 En minä luowu minun jumalisudestani/ minun oikeudestani/ jonga minä pidän/ en minä luowu.

27:7 Minun oma tundon ei calwa minua coco elinaicanani/ mutta minun wiholiseni löytän jumalattomaxi/ ja minun wastahacoiseni wääräxi.

27:8 Sillä/ mikä on ulcocullatun toiwo/ että hän nijn ahne on/ ja Jumala otta hänen sieluns pois?

27:9 Luuletcos Jumalan cuulewan hänen änens/ cosca hänelle ahdistus tule?

27:10 Cuinga hänelle taita olla ilo Caickiwaldialda/ ja rucoilla Jumalata joca aica?

27:11 Minä opetan teitä Jumalan kädestä/ ja mitä Caickiwaldialle kelpa/ en minä sala.

27:12 Cadzo/ te oletta caicki taitawanans/ mixi sijs te sencaltaisia turhia asioita otatte eteen?

27:13 Tämä on Jumalalda jumalattoman palcka/ ja tyrannein perimys/ cuin he Caickiwaldialda saawat.

27:14 Jos hän saa paljo lapsia/ nijn ne mestatan miecalla/ ja hänen sikiäns ei rawita leiwillä.

27:15 Hänen jälkenjäänens pitä haudattaman cuolemaan/ ja hänen leskens ei pidä itkemän.

27:16 Jos hän coco raha nijncuin tuhca/ ja walmista hänellens waatteita nijncuin loca.

27:17 Nijn hänen pitä kyllä walmistaman/

mutta hurscas puke ne päällens/ ja wiatoin jaca rahan.

27:18 Hän rakenda huonens nijncuin hämmähäcki/ nijncuin wartia teke idzellens lacan.

27:19 Cosca ricas pannan maahan/ ei pidä hänen mitän myötäns saaman/ hän awa silmäns/ ja ei mitän löydä.

27:20 Hänen päällens lange pelco nijncuin wesi/ raju ilma otta hänen yöllä pois.

27:21 Itätuuli wie hänen pois/ että hän hucku/ ja tuulispää sijrtä hänen siastans.

27:22 Nämät Jumala hänelle lähettä/ ja ei säästä händä.

27:23 Caicki pitä hänen kädestäns puuttuman/ hänen tähtens pitä käsiä paucutettaman ja wiheltämän/ cusa hän on ollut.

Vers.8. Ulcocullatun) ulcocullatuxi cudzutan täsä kirjas joca paicas wäärät ihmiset/ nijncuin caicki owat Jumalan edes/ joilla ei uscoa ole. v. 15. Ei pidä itkemän) se on/ heidän pitä iloidzeman/ että hän cuoli.

XXVIII. Lucu .

HIob puhu wielä luonnollisist salatuist asioist: hopiast/ cullast/ raudast/ waskest/ calleist kiwist etc. v. 1. Jumalan wijsaudest/ että se caickia callimbi on/ v. 12. joca cadzele maan äret/ ja näke caicki mitä taiwan alla on/ v. 24. caickein suurin taito on: peljätä HERra ja wälttä paha/ v. 27.

28:1 HOpialla on hänen lähtemisens/ ja cullalla hänen sians/ josa se waletan.

28:2 Rauta otetan maasta/ ja kiwistä waski.

28:3 Pimeydelle asetti hän lopun/ ja caiken täydellisyden hän tutki/ ja kiwen joca paxus pimeydes on.

28:3 Sijtä wuota sencaltainen oja/ että ymbäriasuwait ei taida sijtä jalcaisin käydä

Hiobin Kirja

ylidze. Se on ihmiselle ylön sywä/ ja wuota pois.
28:4 Tuli saadan myös maan alda/ josa cuitengin wilja päällä caswa.
28:5 Saphiri löytän muutamista paicoista/ ja maan cockaroita joisa culda on.
28:6 Sitä polcua ei ole yxikän lindu tundenut/ eikä ahne linducan nähnyt.
28:7 Ne ylpiät sikiät ei ole sitä sotcunet/ eikä Lejon käynyt sen päällä.
28:8 Kädellä callioon ruwetan/ ja wuoret ylisalaisin cukistetän.
28:9 Ojat lasketan callioista/ ja caickein callimatkin näke silmä.
28:10 Wirrat estetän juoxemasta/ ja ne ilmoitetan cuin näisä peitetyt owat.
28:11 MUtta cuinga taito löytän/ ja cusa on ymmärryksen sia?
28:12 Ei yxikän tiedä hänen sians/ eikä löytä eläwitten maasta.
28:13 Sywys sano: ei se ole minusa/ ja meri sano: ei se ole minun tykönäni.
28:14 Ei hänest anneta culda/ eikä hopiata punnita sen hinnaxi.
28:15 Ei Ophirin culda eli callit Onichin ja Saphirin kiwet ole werratut hänen cansans.
28:16 Culda ja Dimanti ei taita siihen werrata/ eikä se taita waihetetta cullaisijn Clenodiain.
28:17 Ramoth ja Gabis ei ole mitän sen suhten/ se pidetän callimbana pärlyjä.
28:18 Topatzi Ethiopiast ei ole siihen werrattapa/ ja puhtain culda ei maxa mitän sen suhten.
28:19 Custast sijs taito tule/ ja cusa on ymmärryksen sia?
28:20 Hän on peitetty caickein eläwitten silmistä/ ja salattu taiwan linnuildakin.
28:21 Cadotus ja cuolema sanowat:
28:22 Me olem corwillam cuullet hänen sanomans/ Jumala tietä hänen tiens/ ja tunde hänen sians.
28:23 Sillä hän näke maan ärijn/ ja caicki mitä taiwan alla on.

28:24 Nijn että hän anda tuulelle hänen painons/ ja wedelle hänen mittans.
28:25 Cosca hän asetti satelle määrän/ ja pitkäisen tulen leimauxille heidän tiens.
28:26 Silloin näki hän sen/ luki sen/ walmisti sen ja löysi sen. Ja sanoi ihmiselle:
28:27 Cadzo/ HERran pelco on taito/ ja cartta paha on ymmärrys.

Vers.3. Pimeydelle) se on/ nijn sywäst wijmein caiwetan/ että se löytän joca on salattu maan pimeydes. v. 8. Vlpiät sikiät) se on/ nuoret Lejonit.

XXIX. Lucu .

HIob juttele endisen tilans/ v. 1. cosca nuorucaiset pakenit/ ja wanhat nousit hänen edesäns/ v. 8. cosca hän autti köyhiä ja orwoja/ v. 12. ja wanhurscaus oli hänen pucuns/ v. 14. cosca hän särki wääräin syömähambat/ v. 17. ja caicki tottelit hänen neuwoans/ v. 21.

29:1 HIob puhui taas sananlascuns/ ja sanoi:
29:2 Ah jos minä olisin nijncuin endisinä Cuucausina/ nijnä päiwinä/ jona Jumala minun kätki.
29:3 Cosca hänen walkeudens paisti minun pääni päälle/ ja minä käwin pimeis hänen walkeudesans.
29:4 Nijn cuin minä olin nuorna ollesani/ cosca Jumalan salaisuus oli minun majani päällä.
29:5 Cosca Caickiwaldias oli vielä minun cansani/ ja minun poicani minun ymbärilläni.
29:6 Cosca minä pesin minun tieni woilla/ ja callio wuoti minulle öljywirrat.
29:7 Cosca minä menin Caupungin porteille/ ja annoin walmista istuimeni cujille.
29:8 Cosca nuoret näit minun/ nijn he pakenit/ ja wanhat nousit minun edesäni.
29:9 Cosca ylimmäiset lackaisit puhumast/ ja panit kätens suuns päälle.

Hiobin Kirja

29:10 Cosca Ruhtinasten äni kätki hänens/ ja heidän kielens lakeen tartui.
29:11 Sillä kenen corwa minun cuuli/ hän kijtti minua onnellisexi/ ja jonga silmä minun näki/ hän todisti minusta.
29:12 Sillä minä autin köyhä cuin huusi/ ja orwoja/ jolla ei auttajata ollut.
29:13 Nijden siunaus cuin catomallans olit tuli minun päälleni/ ja minä ilahutin leskein sydämen.
29:14 Wanhurscaus oli minun pucun/ jonga minä päälleni pujin nijncuin waatten/ ja minun oikeuten oli minun caunistuxen.
29:15 Minä olin sokian silmä/ ja onduwan jalca.
29:16 Minä olin köyhäin Isä/ ja jonga asiata en minä ymmärtänyt/ sen minä wisust tutkein.
29:17 Minä särjin wäärän syömähambat/ ja otin saalin hänen hambaistans.
29:18 Minä ajattelin: minä cuolen minun pesäni/ ja teen minun päiwäni nijncuin sannan.
29:19 Minun juuren putcahti weden tykönä/ ja caste pysyi minun laihoni päällä.
29:20 Minun cunnialisuden udistui minun edesäni/ ja minun joudzen muuttui minun kädesäni.
29:21 He cuulit minun ja waickenit/ ja odotit minun neuwoni. Minun sanain jälken ei yxikän enämbätä puhunut/ ja minun puheni tiuckui heidän päällens.
29:22 He odotit minua nijncuin sadetta.
29:23 Ja awaisit suuns nijncuin ehtosadetta watan.
29:24 Jos minä nauroin heidän puoleens/ ei he luottanet sen päälle/ eikä tohtinet minua murheseen saatta.
29:25 Cosca minä tulini heidän cocouxijns/ nijn minun täydyi istua ylimbänä. Ja asuin nijncuin Cuningas sotawäen keskellä/ lohduuttaisan murhellisia.

Vers.6. Woilla) se on/ cosca minulla caickinaist

yldäkyllä oli/ caicki lihawana ja täynäns. v. 20. Joudzen) se on/ minun woiman alati enäni. v. 24. Nauroin heidän puoleens) se on/ cosca minä ystävälisest ja suloisest olin heidän cansans/ ei he sentähden rohgennet cadzo minua ylön

XXX. Lucu .

HJob surcuttele hänens wajonnen waiwoin ja wastoinkäymisijn/ että nuorucaiset pitävät hänen juttuna/ v. 1. jotca häneldä leipä kerjäisit/ candelenans/ v. 3. sillä Jumala oli ottanut häneldä pois endisen wallan/ jolla hän saatti heidän cuuliaisexi/ v. 11. walitta/ ettei Jumala cuule hänen rucoustans/ waan on hänen wihamiehens/ jonga mittamattoman woiman tähden ei hän saa lepo/ ennencuin cuolema hänen tääldä otta/ v. 20.

30:1 NYt minun nuorembani naurawat minua/ joiden Isiä en minä olis pannut minun laumaini coirain secaa.
30:2 Joiden woiman minä tyhjänä pidin/ jotca ei ijällisixi tullet.
30:3 Ne cuin näljän ja tuscan tähden pakenit erinäns corpeen/ äsken turmellut ja köyhtynet.
30:4 Jotca nuculaisia reweit pensasten ymbäri/ ja catawan juuret olit heidän ruocans.
30:5 Ja cosca he nijtä reweit/ riemuidzit he sijtä nijncuin waras.
30:6 He asuit cauhiain ojain tykönä/ maan luolisa ja wuortein rotcoisa.
30:7 Pensasten keskellä he huusit/ ja ohdackein secaa he cocoisit heitäns.
30:8 Turhain ja hyljättyin ihmisten lapset/ cuin halwimmat olit maan päällä.
30:9 Nyt minä olen heidän lauluixens tullut/ ja täyty heidän juttunans olla.
30:10 He cauhistuwat minua/ ja ercanewat cauwas minusta/ ja ei häpe sylke minun caswoilleni.

Hiobin Kirja

30:11 Sillä hän on minun köyteni päästänyt/ ja on nöyryttänyt minun/ he owat ottanet suidzet minun suustani.

30:12 Oikialle puolelle/ jolda minä wiherjöldzin/ asetit he idzens minua wastan ja lyckäisit pois minun jalkani/ ja teit tien minun päälleni/ hucuttaxens minua.

30:13 He owat cukistanet minun polcuni/ se oli huokia heille minua wahingoitta ilman kenengän awuta.

30:14 He owat tullet sisälle nijncuin suurten racoin läpidze/ ja owat secaseuraisin carannet sisälle.

30:15 Pelco on käändynyt minua wastan/ ja nijncuin tuuli wainonnut minun cunniatani/ ja nijncuin juoxewa pilwi minun autuuttani.

30:16 Mutta nyt caata minun sielun hänens minun päälleni/ ja minun murhepäiwäni owat minun käsittänet.

30:17 Yöllä minun luuni läwistettin caikin paicoin läpidze.

30:18 Suuren woiman cautta minä monella muoto waatetetan/ ja hän on wyöttänyt minun nijncuin minun hameni pään läwellä.

30:19 Minä sotcutan locaan/ ja werratan tomuun ja tuhcaan.

30:20 Minä hudan sinun tygös/ nijn et sinä wasta minua/ käyn minä edes/ nijn et sinä minusta tietäwäns ole.

30:21 Sinä olet muuttunut minulle hirmuisexi/ ja wainot minua kätes woimalla.

30:22 Sinä nostat minun tuuleen/ ja sulat minun woimallisest.

30:23 Sillä minä tiedän ettäs annat minun cuolemaan/ joca on se huone/ cuin caikille eläwille on eteen asetettu.

30:24 Ei hän cuitengan ojenna kättäns luutarhaan/ eikä huuda cadotuxestans.

30:25 Minä itkin cowana aicana/ ja minun sielun armahti köyhä.

30:26 Minä odotin hywä ja paha tuli/ minä odotin walkeutta/ ja pimeys tuli.

30:27 Minun sisällyxeni kiehuwat lackamata/

murhen aica on minun ennättänyt.

30:28 Minä käyn mustettuna/ ehkei Auringo minua ruscoittanut.

30:29 Minä nousen Canssan seas ja huudan/ minä olen kärmehten weli/ ja Strutzlinnun cumpani.

30:30 Minun nahcan on mustettunut/ ja minun luuni owat cuiwetut.

30:31 Minun candelen on muuttunut walituxexi/ ja minun huilun itcuxi.

Vers.10. He) ne owat Chaldealaiset. v. 11. Suidzet minun suustani) se on/ on minulda waunut ja ajajan wiran/ se on/ minun waldani ottanut pois/ v. 18 Waatetetan) se on/ moninainen waiwa tule wäkewäst minun päälleni/ nijn etten minä taida sitä estä/ minä wyötän minuni/ nijn etten minä taida tulla sijtä ulos/ ja pitä pitämän päälläni nijncuin hamen. v. 24. Luutarhaan) se on/ luutarhas minä cuitengin saan lewon.

XXXI. Lucu .

Hiob juttele coco hänen elämäns/ että hän on aina waeldanut Jumalan edes omalla hywällä tunnolla/ ja elänyt cunnialisest/ v. 1. ei ole poikennut wanhurscauden tielä/ v. 3. ei ole himoinnut muucalaisia waimoja/ v. 9. ei ole cadzonut palwelians oikeutta ylön/ v. 13. on rawinnut isowat ja waatettanut alastomat/ v. 16. ei ole turwannut tawaroihins/ v. 24. eikä iloinnut wiholistens wahingosta/ v. 29. ano/ että Jumala idze hänen asians cuulis ja duomidzis/ v. 35.

31:1 Minä olen tehnyt lijton silmäini cansa/ etten minä cadzois neidzen päälle.

31:2 Mutta mitä Jumala ylhäldä anda minulle osaxi/ ja Caickiwaldias corkialda perinnöxi.

31:3 Eikö wäärä pidäis näkemän sencaltaista waiwaisutta/ ja pahantekiä sencaltaista surkeutta kärsimän?

Hiobin Kirja

31:4 Eikö hän näe minun teitäni/ ja lueskele caickia minun askelitani?

31:5 Olengo minä waeldanut turhas menos/ eli minun jalcani kijruhtanet petoxeen?

31:6 Punnitcan hän minua oikialla waagalla/ nijn Jumala ymmärtä minun hywydeni.

31:7 Ongo minun askeleni poikennet tiellä/ ja minun sydämen seurannut silmiäni/ ja jotakin rippunut minun käsisäni.

31:8 Nijn minä kylwäisin ja toinen söis/ ja minun sikiäni huckuis juurinens.

31:9 Ongo minun sydämen wieteldy waimoilda/ ja olengo minä wäijynyt lähimmäiseni owella?

31:10 Nijn minun emändän häwäistäkän muilda/ ja muut maatcan hänen:

31:11 Sillä se on häpiä ja paha työ Duomaritten edes.

31:12 Sillä se on tuli cuin poltta cadotuxeen/ ja caiken minun saatuni peräti hucutta.

31:13 Olengo minä cadzonut ylön palcolliseni oikeuden/ rijdellesäns minun cansani.

31:14 Mitä minä Jumalan nostua teen? eli mitä minä watan/ cosca hän costa?

31:15 Eikö hän ole tehnyt händä/ joca minungin äitini cohduus teki? ja on meidän molemmat cohduus walmistanut.

31:16 Olengo minä kiellänyt tarwidzewaisilda/ mitä he minulda owat pyytänet? ja andanut leskein silmät heicoxi tulla.

31:17 Olengo minä syönyt palani yxinäni/ ettei orwoi ole myös sijtä syönyt?

31:18 Sillä minun nuorudestani olen minä ollut nijncuin Isä/ ja hamast äitini cohduus olen minä mielelläni lohduuttanut.

31:19 Olengo minä nähnyt jongun huckuwan/ ettei hänellä ollut waatetta/ ja sallinut käydä köyhän peittämätä?

31:20 Eikö hänen suolens ole siunannut minua/ cosca hän minun lammashgoillani lämmitettin.

31:21 Olengo minä nostanut käteni orwoja

watan/ ehkä minä näin minuni woimallisna porteisa olewan.

31:22 Nijn caatucon minun hartiani lapaluildani/ ja minun käsiwarten särkykön luinens.

31:23 Sillä minä pelkäisin Jumalata/ nijncuin onnettomutta päälleni/ ja en woinut hänen cuormans canda.

31:24 Olengo minä asettanut cullan turwaxeni? ja sanonut culdarouckiolle: sinä olet minun uscalluxen.

31:25 Olengo minä iloinnut minun tawarani paljoudesta/ ja että minun käteni paljo rijsta coonnet owat?

31:26 Olengo minä cadzonut walkeutta/ cosca se kirckast paisti/ ja Cuuta/ cosca se täydellinen oli?

31:27 Ongo minun sydämen sala wietelleyt suuta andaman käteni?

31:28 Joca myös wäärys on Duomarein edes: sillä nijn olisin minä kiellänyt Jumalan ylhäldä.

31:29 Olengo minä iloinnut wiholiseni wastoinkäymisestä/ taicka riemuinnut/ että onnettomus tuli hänen päällens?

31:30 Sillä en minä andanut minun suuni syndiä tehdä/ sadatellaxeni hänen sieluans.

31:31 Eiköstä miehet/ cuin minun majasani owat/ sanois: josca emme hänen lihastans rawitais?

31:32 Muucalaisen ei pitänyt ulcona oleman/ waan waelluswäelle awaisin minä oweni.

31:33 Olengo minä nijncuin ihminen peittänyt minun pahudeni/ salataxeni minun wäärüttäni?

31:34 Olengo minä hämmästynyt suurta joucko/ eli olengo minä suculaisteni ylöncazetta peljästynyt? Minä olin äneti/ ja en mennyt owesta ulos.

31:35 Cuca andais minulle cuuldelian/ että Caickiwaldias cuulis minun pyytöni? että jocu kirjoitais kirjan minun asiastani.

31:36 Nijn minä ottaisin sen hartioilleni/ ja

Hiobin Kirja

sidoisin ymbärilleni nijncuin Cruunun.
31:37 Minä ilmoitaisin hänelle minun askelitteni lugun/ ja nijncuin Ruhtinas candaisin sen edes.
31:38 Jos minun maan huudais minua watan/ ja sen wagot caicki ynnä itkisit.
31:39 Olengo minä sen hedelmän maxamata syönyt/ ja tehnyt peldomiesten elämän työläxi.
31:40 Nijn caswaccon minulle nisuista ohdacket/ ja ohrista orjantappurat. Hiobin sanat loppuwat.

Vers.21. Nostanut käteni) se on/ ajanut hänen sinne tänne. v. 26. Walkeutta) Cosca minulle hywin käwi/ en minä ole mielistynyt siihen v. 27. Suuta andaman käteni) se on/ kehua omista töistäns/ joca ainoastans Jumalan oma on. v. 31. Majasani) se on/ minun perhen ei pidä paha suoman minun wihamiehilleni. v. 37. Ruhtinas) se on wahwa ja wapisematoin.

XXXII. Lucu .

Elihu tule ja sano idzens tähän asti ollens wait/ ja cuulellens wanhembita/ v. 1. waan että hän näke ettei he woi enämbi wastata händä/ ilmoitta hän hänen taitons/ v. 6. jota hän luule idzelläns yldäkylä olewan/ v. 17. tahto pitkällä puhellans osotta ainoastans Jumalan hurscaxi/ mutta ne jumalattomaxi/ jotca heitäns ilman syytä ajattelewat rangaistawan/ ja nijn sanowat Jumalan wääräxi/ v. 21.

32:1 NIin ne colme miestä lackaisit wastamast Hiobi/ että hän piti idzens hurscana.
32:2 Mutta Elihu BarachElin poica Busist/ Rhamin sucucunnast/ wihastui Hiobin päälle/ että hän piti sieluns hurscambana Jumalata.
32:3 Ja närkästyi colmen ystäväns päälle/ ettei he mitän wastausta löytänet/ ja cuitengin duomidzit Hiobin.

32:4 Sillä Elihu odotti nijncauwan cuin he puhuit Hiobin cansa/ että he olit wanhemmat händä.
32:5 Cosca hän näki/ ettei wastausta ollut colmen miehen suusa/ wihastui hän:
32:6 Ja näin wastais Elihu BarachElin poica Busist/ ja sanoi:
32:7 MINä olen nuori/ ja te oletta wanhat/ sentähden minä häpeisin/ ja pelkäisin osotta minun taitoani.
32:8 Minä ajattelin: puhucan wuodet/ ja wanhus osottacon taitons:
32:9 Mutta hengi on ihmises/ ja Caickiwaldian hengi teke hänen ymmärtäwäisexi. Suuret ei ole taitawimmat/ eikä wanhat ymmärrä mikä oikeus on.
32:10 Sentähden minä myös puhun/ cuulcat/ minä osotan minun tietoni.
32:11 Cadzo/ minä olen odottanut teidän puhuisan/ minä olen ottanut teidän ymmärrykestän waarin/ siihenasti että te oletta osannet oikeuden.
32:12 Ja minä olen ottanut teistä waarin/ ja cadzo/ ei ole yxikän teistä Hiobi nuhdellut/ eli hänen sanans wastata tainnut.
32:13 Mitämax te sanotte: me olemma löynnet taidon/ että Jumala on hänen hyljännyt/ ja ei yxikän muu.
32:14 En minä siihen tydy/ engä wasta händä/ nijncuin te puhuitte.
32:15 He pelkäwät ja ei taida sillen mitän wastata/ eikä mitän puhua.
32:16 Että minä olen odottanut/ ja ei he taida mitän puhua (sillä he waickenit ja ei wasta mitän).
32:17 Minä watan cuitengin osani/ ja osotan minun tietoni.
32:18 Sillä minä olen nijn täynnä sanoja/ että minun hengen ahdistu minun wadzani.
32:19 Cadzo/ minun wadzan on nijncuin wijna ilman hengetä/ joca udet leilit särke.
32:20 Minun täyty puhua/ että minä saisin hengeni wetä/ minun täyty awata huuleni ja

Hiobin Kirja

wastata.

32:21 En minä muoto cadzo/ engä ihmisen mielen perän puhu.

32:22 Sillä en minä tiedä (jos minä nijn teen) että minun luojan temma äkist minun pois.

Vers.2. Saisin hengeni wetä) se on/ minä läkähdyn muutoin suurest taidost.

XXXIII. Lucu .

ELihu nuhtelee Hiobi/ että hän oli sanonut idzens ennen wiattomaxi/ ja että Jumala rangaise händä ilman syytä/ v. 1. sulke sijtä/ että Hiobilla on wääräys/ joca rohke soimata Jumalata wääräxi/ joca oli caickein hurscain/ v. 12. ja curitta ihmistä ristillä/ wapahtaxens hänen sieluans cadotuxest/ v. 15. että ihminen myös tunnustais sen hänellens tarpellisexi/ v. 26. tätä teke (sano hän) Jumala usein/ v. 29.

33:1 CUule sijs Hiob minun puhettani/ ja ota waari caikista minun sanoistani.

33:2 Cadzo/ minä awan minun suuni/ ja minun kielen puhu minun suusani.

33:3 Minun sydämen puhu oikeuden/ ja minun huuleni sano puhtan ymmärryksen.

33:4 Jumalan hengi on tehnyt minun/ ja Caickiwaldian hengi on minulle andanut elämän.

33:5 Jos taidat nijn wasta minua/ ja tule minun eteeni.

33:6 Cadzo/ minä olen Jumalan oma nijncuin sinäkin/ ja sawesta olen minä myös tehty.

33:7 Ei sinun tarwita hämmästymän minua/ ja minun käten ei ole sinulle rascas.

33:8 SInä olet puhunut minun corwaini cuulden/ sinun ändäs täyty minun cuulla.

33:9 Minä olen puhdas ja ilman laitosta/ wiatoin ja synnitöin.

33:10 Cadzo/ hän on löynnyt syyn minua wasta/ sentähden pitä hän minun wiholisnans.

33:11 Hän on pannut minun jalcani jalcapuuhun/ ja kätkenyt caicki minun tieni.

33:12 Cadzo/ juuri sijtä minä suljen/ ettes ole hurscas: sillä Jumala on suurempi kuin yxikän ihminen.

33:13 Mixis rijtelet hänen cansans/ ettei hän tee sinulle lucua caikista hänen töistäns.

33:14 Jos Jumala wihdoin jotakin käske/ ei hän sitä jällest ajattele.

33:15 Unesa yöllä/ cosca uni tule ihmisen päälle/ cosca he macawat wuotesa/

33:16 Awaja hän ihmisen corwat/ peljättä ja nuhtelee heitä.

33:17 Kääntäxens ihmistä aiwoituxestans/ ja warjellaxens ylpeydest.

33:18 Hän säästä hänen sieluans cadotuxest/ ja hänen elämätäns/ ettei se mieckan langeis.

33:19 Ja curitta händä kiwulla wuotesans/ ja wäkewästi caicki hänen luuns.

33:20 Ja nijn toimitta hänen cauhistuman ruoca/ ja hänen mielens kyylyttämän.

33:21 Hänen lihans surcastu/ nijn ettei sitä nähdä/ ja hänen luuns särkywät nijn ettei nijtä mielellä cadzella.

33:22 Että hänen sieluns lähene turmelusta/ ja hänen elämäns cuolemata.

33:23 Jos yxi Engeli tuhannesta tulis ilmoittaman ihmiselle Jumalan wanhurscautta.

33:24 Nijn hän armahdais händä/ ja sanois: hän pelastetan menemäst alas turmeluxeen: sillä minä olen löynnyt sowinnon.

33:25 Hänen lihans tuorehticon jällens/ ja tulcon taas nuorexi paremmin kuin ennen.

33:26 Hän rucoile Jumalata/ joca hänelle osotta armon/ hän anda caswons nähdä ilolla/ ja maxa ihmiselle hänen hurscaudens.

33:27 Hän tunnusta ihmiselle/ ja sano: minä olen syndiä tehnyt ja oikeuden wäändänyt/ waan ei se minua auttanut.

33:28 Hän on kirwottanut minun sieluni/ ettei se tulis turmeluxeen/ waan että minun elämän näkis walkeuden.

33:29 Cadzo/ nämät caicki teke Jumala

Hiobin Kirja

idzecullengin cahdest eli colmast.

33:30 Tuodaxens heidän sieluns jällens
turmelixesta/ ja walaistaxens eläwitten
walkeudella.

33:31 Hiob ota tästä waari ja cuule/ ole myös
äneti että minä puhuisin.

33:32 Mutta jos sinulla on jotakin puhumist/
nijn wasta minua. Sanos: oleckos wanhurscas?
minä mielelläni cuulisin/ jos et sinä oleckan/
nijn cuule minua ja ole äneti/ minä opetan
sinulle taidon.

*Vers.14. Ajattele) Nijn cuin ihminen tegon
jälken pitä neuwo/ catu ja muuttais. Israelin
hallidzia (sano Samuel) ei cadu eikä muuta/ 1.
Sam. 15:29. v. 17. Käätäxens) Nijn cuin
AbiMelechin/ Gen. 20:3. v. 21. Cadzella) se
on/ että hänelle näky huckuwan/ njn ettei
hän näe eikä cuule. v. 29. Cahdest eli colmast)
se on/ usein.*

XXXIV. Lucu .

*Elihu nuhtelee Hiobi/ että hän oli sanonut:
jumalisten käy tässä mailmas njn cuin
jumalattomaingin/ jonga hän luule Jumalan
pilcaxi/ v. 1. sillä ei Jumala ole wäärä eikä
poicke oikeudest/ v. 11. löydäis kyllä syyn
caickia rangaistaxens/ jos hänelle njn kelpais
v. 14. ei hän cadzo suurten muoto/ waan näke
ja tietä caicki asiat/ ja rangaise idzecutakin
njn cuin hän on ansainnut/ v. 16. anda
toisinans ulcocullatun hallita Canssan syndein
tähden/ v. 30. ja njn Elihu toiwotta Jumalan
rangaisewan Hiobi/ että hän njn pilcallisest
puhu/ v. 35.*

34:1 JA Elihu vielä sanoi:

34:2 Te taitawat cuulcat minun puhettani/ ja
te ymmärtäwäiset ottacat corwijn:

34:3 Sillä corwa coettele puhen/ ja suu maista
ruan.

34:4 Pyytäkämme duomio/ tietäxem
keskenäm mikä hywä on.

34:5 Sillä Hiob on sanonut: minä olen
hurscas/ ja Jumala on kieldänyt minulda
minun oikeudeni.

34:6 Minun täyty walhetella/ ehkä minulla
wielä oikeus olis/ minä waiwatan ilman
ansiota minun nuolildani.

34:7 Cuca on Hiobin wertainen/ joca irwitöstä
juo njn cuin wettä.

34:8 Ja käy pahantekijitten cansa tiellä/ njn
että hän waelda jumalattomain cansa?

34:9 Sillä hän on sanonut: ehkä jocu olis
hurscas/ njn ei se cuitengan Jumalalle mitän
kelpa/ cuulcat taitawat minua.

34:10 Pois se että Jumala olis jumalatoim/ ja
Caickiwaldias wäärä.

34:11 Waan hän anda idzecullengin ihmiselle
ansions jälkeen/ ja maxa työns jälkeen.

34:12 Ilman epäilemätä/ ei Jumala duomidze
ketän wäärydellä/ eikä Caickiwaldias käännä
oikeutta.

34:13 Cuca on asettanut ne cuin maan päällä
owat/ ja cuca on pannut coco maan pijrin?

34:14 Jos hän tahdois/ njn hän wois caickein
hengen ja elämän coota tygöns.

34:15 Caicki liha cuolis yhten/ ja ihminen tulis
tuhwaxi jällens.

34:16 Ongo sinulla ymmärrystä/ njn cuule
näitä/ ja ota waari minun puheni änestä.

34:17 Taiwutaisco jocu sentähden oikeuden/
että hän wiha händä/ ja tahdoisickos jalon ja
hurscan duomita jumalattomaxi?

34:18 Pidäiskö sanottaman Cuningalle: sinä
Belial/ ja Ruhtinalle: te jumalattomat.

34:19 Joca ei cuitengan cadzo Ruhtinain
muoto/ eikä tunne enä sitä cunnialista cuin
köyhäkän: sillä he owat caicki hänen käsialans.

34:20 Picaisest täyty ihmisen cuolla/ ja
puoliyöstä hämmästyä ja huckua/ wäkwä
woimatoimna otetan pois.

34:21 Sillä hänen silmäns näkewät jocaidzen
tien/ ja cadzo caicki heidän askelens.

Hiobin Kirja

34:22 Ei pimiä eikä warjo ole/ että pahantekiät heitäns sijtä salawat.

34:23 Sillä ei se ole yhdellekän sallittu/ että hän tule Jumalan cansa oikeudelle.

34:24 Hän muserta monda epäluicuista tuima/ ja asetta muita heidän siaans.

34:25 Että hän tunde heidän työns/ ja cukista heitä yöllä/ että he muserretan ricki.

34:26 Hän heittä jumalattomat ilmeisestä cocoon.

34:27 Ettei he händä seurannet/ ja ei tahtonet ymmärtä hänen teitäns.

34:28 Että waiwaisten huuto tulis hänen eteens/ ja hän cuulis wiheljäisten huudon.

34:29 Jos hän anda rauhan/ cuca tahto cadotta? ja jos hän peittä caswons/ cuca taita cadzoa hänen päällens/ Canssan ja ihmisten seas?

34:30 Nijn anda hän ulcocullatun hallita Canssa ja waiwata.

34:31 Minä puhun Jumalan edes/ joca sano: minä olen säästännyt/ en minä turmele.

34:32 Ellen minä ole osannut/ nijn opeta minua paremmin. Jos minä olen puhunut wäärin/ nijn en minä sitä sillen tee.

34:33 Minä odotan sinulda wastausta: sillä sinä hyljät caicki/ ja olet sen alcanut/ ja en minä.

34:34 Jos sinä nyt jotakin tiedät/ nijn puhu/ toimellisten miesten sallin minä kyllä puhua minulleni/ ja taitawa mies cuule minua.

34:35 Mutta Hiob puhu tyhmäst/ ja hänen puhesans ei ole ymmärrystä.

34:36 Minun Isän/ anna Hiobi coetelda loppun asti/ että hän käändä idzens wääräin ihmisten tygö.

34:37 Hän on paidzi endisiä syndejäns wielä nyt pilcannut/ hän on meitä pititellyt/ ja paljo Jumalata wastan napisnut.

Vers.Minun nuolildani) se on/ Jumalan nuolet jotca minusa owat. v. 30. Waiwata) se on/ hän anda tyrannin hallita/ joca päällepanoilla ja

cuormalla waiwa Canssa.

XXXV. Lucu .

ELihu nuhtele Hiobi/ että hän on walittanut idzens wiattomast kärsiwän/ eikä löytävän waiwasans yhtän lepo/ että hän on nuhtettomast elänyt/ joca Elihun mielest oli puhuttu wäärin/ v. 1. sillä jos sinä syndiä teet/ sano hän/ taidatcos Jumalata wastan mitän tehdä/ eli jos sinä olet hurscas/ taidatcos hänelle mitän anda/ v. 4. duomio on tapahtuwa/ jona Jumalan wiha ilmei tule/ v. 14.

35:1 JA Elihu sano:

35:2 Luuletcos sen oikiaxi/ että sanot: minä olen hurscambi Jumalata/

35:3 Sillä sinä sanot: cuca luetan joxikin sinun edesäs? mitä se autta/ jos jocu wälttä syndiä?

35:4 Minä wastan sinua sanoilla/ ja sinun ystäwitäs sinun cansas.

35:5 Cadzo taiwaseen ja näe/ ja cadzo pilwijn/ että ne owat corkiammat sinua.

35:6 Jos sinä paha teet/ mitäs taidat hänelle tehdä? ja jos sinun pahudes on suuri/ mitäs taidat hänelle tehdä?

35:7 Ja jos sinä olet hurscas/ mitäs taidat hänelle anda? eli mitä hän otta sinun kädestäs?

35:8 Ihmiselle sinun caltaiselles/ teke sinun pahudes jotakin/ ja ihmisen lapselle sinun hurascaudes.

35:9 Ne huutawat cosca heidän paljo wäkiwalda tapahtu/ ja walittawat woimallisten käsiwartta/

35:10 Jotca ei sano: cusa on Jumala minun luojan/ joca yöllä teke wirret?

35:11 Joca meitä oppenemmaxi teke eläimitä maan päällä/ ja taitawammaxi taiwan linduja.

35:12 Mutta ne myös walittawat pahain ylpeyttä/ ja ei hän cuule heitä.

35:13 Sillä ei Jumala cuule turha/ ja

Hiobin Kirja

Caickiwaldias ei cadzo sitä.

35:14 Nyt sinä sanot: et sinä näe händä/
mutta duomio on hänen edesäns/ waan
odota händä.

35:15 Jos ei hänen wihans nijn äkist costa/ ja
ei ole tietäwänäns/ että sijnä nijn monda
ricosta on.

35:16 Sentähden on Hiob turhan suuns
awannut/ taitamattomilla sanoilla.

*Vers.10. Teke wirret) se on/ linduin laulut/ eli
hengelisest/ cuin ihminen waiwas kijttä
Jumalata/ Psal. 42:9.*

XXXVI. Lucu .

*ELihu osotta wielä Jumalan hurscaxi/ v. 1. joca
rangaise jumalattomia/ mutta hywille teke
hän hywä/ v. 5. että toisinans hywiä curitetan/
tapahtu että he käännysit pois synnist ja
edzisit armo/ v. 9. luule Hiobin rickonen
Jumalata wastan/ sentähden olis hänen paras
käändä synneistä pois/ v. 16. sillä Jumala teke
wäkewitä töitä/ v. 22.*

36:1 ELihu puhui wielä/ ja sanoi:

36:2 Odota wielä wäähä/ minä osotan sinulle
sen: sillä minulla on wielä nyt jotakin Jumalan
puolest sanomist.

36:3 Minä tuon minun ymmärryxieni cauca/ ja
osotan että minun luoja on hurscas.

36:4 Minun puhesan ei ole/ ilman epäilemätä/
petosta/ minun ymmärryksen on wilpitöin
sinun edesäs.

36:5 Cadzo/ ei Jumala hyljä woimallisia: sillä
hän on myös woimallinen sydämens wäestä.

36:6 Jumalatoinda ei hän warjele/ waan autta
köyhä oikeuteen.

36:7 Ei hän käännä silmiäns pois hurscasta/ ja
Cuningat anda hän istua istuimellans
ijancaickisest/ että he corkiaksi tulewat.

36:8 Ja ehkä fangit olisit jalcapuusa/ ja
sidottuna surkiuden köysillä.

36:9 Nijn hän ilmoitta heille heidän työns ja
ricoxens/ että he owat tehnet wäkiwalda.

36:10 Ja awa heidän corwans curituxeen/ ja
sano heille: että he käändäisit heitäns pois
wäärydestä.

36:11 Jos he cuulewat ja palwelewat händä/
nijn he hywis päiwis wanhenewat ja ilolla
eläwät.

36:12 Jos ei he cuule/ nijn he caatuwat
miecalla/ ja huckuwat ennencuin he sen
hawaidzewat.

36:13 Ulcocullatut/ cosca wiha tule heidän
päällens/ ei huuda/

36:14 Cosca he fangina owat/ nijn heidän
sieluns cuole nuorudesa/ ja heidän elämäns
huorintekiäin seasa.

36:15 Mutta waiwaista autta hän
waiwaisudesans/ ja awa köyhän corwan
murhesa.

36:16 Hän temma sinun awaran ahdistuxen
kidasta/ jolla ei pohja ole/ ja sinun pöydälläs
on lepo/ täytetty caikella hywällä.

36:17 Mutta sinä teet jumalattoman asian
hywäxi/ nijn että hänen asiains ja oikeudens
pysy.

36:18 Cadzo/ ettei wiha ole wietellyt sinua
woimasas/ eli suuret lahjat ole käändänet
sinua.

36:19 Luulecos hänen huolewan jalouttas/
culda eli jongun wäkewyttä ja wara?

36:20 Ei sinun tarwita ikäwöidzemän yötä/
carataxes ihmisten päälle heidän siallans.

36:21 Cawata sinuas ja älä käännä sinuas
wääryteen/ nijncuins surkeuden tähden
ruwennut olet.

36:22 Cadzo/ Jumala on corkia hänen
woimasans/ cuca on sencaltainen opettaja
cuin hän on?

36:23 Cuca tutki hänen tiens? ja cuca sano
hänelle: sinä teet wäärin.

36:24 Muista että ylistät hänen töitäns/
nijncuin ihmiset weisawat.

36:25 Sillä caicki ihmiset sen näkewät/ ihmiset

Hiobin Kirja

näkewät sen cauca.

36:26 Cadzo/ Jumala on suuri ja en me tiedä/
hänen vuosilucuns owat arwamattomat.

36:27 Hän teke weden pienixi pisaroixi/ ja aja
pilwens cocoon satexi.

36:28 Että pilwet wuotawat ja pisaroidzewat
wahwast ihmisten päälle.

36:29 Cosca hän aicoi hajotta pilwens ja
majans hyminän/

36:30 Cadzo/ nijn hän lewittä walkeudens
heidän päällens/ ja peittä meren sywyden.

36:31 Sillä siellä duomidze hän Canssan/ ja
anda ruoca runsast.

36:32 Hän peittä walkeuden nijncuin käsillä/
ja kärke sen palata.

36:33 Sen ilmoitta hänen lähimmäisens/ joca
on pitkäisen wiha pilwisä.

*Vers.27. Pienixi pisaroixi) Descriptio poetica
tempestatis .*

XXXVII. Lucu .

*ELihu luettele wijmein Jumalan suuria tecoja
luonnosa/ cuin on: pitkäisen pauckina ja tulen
leimaus/ v. 1. lumi/ sade/ pilwet ja ilma/ v. 6.
osotta näistä Jumalan wäen ja
caickiwaldiaisuden käsittämättömäxi/ v. 24.
owat sentähden caicki luondocappalet
welcapääät osottaman hänelle cuuliaisuden ja
nöyryden/ ei turha puhuman Jumalan
tegoista/ ja tutkisteleman hänen
käsittämättömiä duomioitans/ v. 24.*

37:1 Siitä hämmästy minun sydämen ja
wapise.

37:2 Cuulcat hänen wihans huuto ja hänen
ändäns/ joca hänen suustans käy ulos.

37:3 Hän toimitta sen oikein caickein
taiwasten alla/ ja hänen leimauxens paista
maan äris.

37:4 Hänen jälkens cuulu pitkäisen jylinä/ ja

hän jylise suurella änellä/ ja cosca hänen
jylinäns cuullan/ ei sitä taita estä.

37:5 Jumala jylistä ihmellisest/ ja teke suuria
ja tutkimattomita töitä.

37:6 Hän puhu lumelle/ ja se cohta tule maan
päälle/ ja sadecuurole/ ja nijn sadecuurolla
on woima.

37:7 Hänen kädesäns owat caicki ihmiset
kätketyt/ että Canssa tunde hänen tecons.

37:8 Medzän pedot pakenewat warjoon/ ja
pysywät paicasans.

37:9 Etelästä tuule tuulispää/ ja pohjasta
kylmä.

37:10 Jumalan hengestä tule packainen/ ja
suuri wesi/ cosca se tule.

37:11 Paxut pilwet hajowat/ että seijes tulis/ ja
hänen walkeudens lewittä idzens pilwein
läipidze.

37:12 Hän käändä pilwens cunga hän tahto/
tekemän caickia mitä hän tahto maan pijrin
päällä.

37:13 Jos se tapahtu yhdelle sucucunnalle eli
maacunnalle/ cosca hän löytän laupiaxi.

37:14 Cuules näitä Hiob/ seiso ja ota waari
Jumalan ihmellisistä töistä.

37:15 Tiedätkös cosca Jumala saatta nämät
heidän päällens/ ja cosca hän anda hänen
pilweins walkeuden paista?

37:16 Tiedätkös cunga pilwet hajottawat
heitäns? Cuca näitä ihmeitä täydellisest tietä?

37:17 Että sinun waattes lämbywät/ cosca
ilma tywendy etelästä.

37:18 Ja sinä lewität hänen cansans pilwiä/
jotca wahwat owat/ nijncuin walettu speili.

37:19 Mitäst me sanom hänelle: sillä en me
ulotu hänen tygöns pimeydeldä.

37:20 Cuca luettele hänelle mitä minä puhun/
jos jocu puhu/ nijn hän niellän.

37:21 Ei nähdä nyt walkeutta joca pilwis
leimahta/ waan cuin tuuli puhalda nijn
seijesty.

37:22 Pohjaisest tule culda/ peljättävän
Jumalan cunniaxi.

Hiobin Kirja

37:23 Mutta Caickiwaldiasta ei he taida löytä/
joca on nijn suuri woimasa: sillä ei hän lucua
laske hänen oikeudestans/ ja hurscast
asiastans.

37:24 Sentähden täyty ihmisten händä
peljätä/ ja ei hän pelkä yhtän taitawata
sydäimestä.

*Vers. 7. Kätketyt) se on/ cosca jylise/ nijn
paetan pelgon tähden. v. 22. Culda) se on/
selkiä ilma nijncuin culda.*

XXXVIII. Lucu .

*TÄsä aljetan usi saarna/ cusa Jumala idze
tuulesa puhu Hiobille/ ja nuhtele händä
napisnen händäns wastan ja cudzunen
oikeudelle/ v. 3. joca on nijn wäkewä/ että
hän on maan perustanut/ ja lukinnut meren
owinens/ v. 8. pannut amuruscolle sians/ v.
12. tutkistellut meren sywydet/ pimeyden
owet/ maan leweyden ja tietä caickein
ihmisten päiwät/ v. 16. joca tietä custa lumi/
raket/ walkeus/ ilma/ sadecuuro/ pitkäisen
jyliwä ja leimaus/ caste/ jää ja härmä tulewat/
v. 22. hallidze myös tähdet taiwaisa/ v. 31.*

38:1 JA HERra wastais Hiobi tuulispäästä/ ja
sanoi:

38:2 Cuca on se joca taidosans nijn exy/ ja
puhu nijn taitamattomast?

38:3 Wyötä suoles nijncuin mies.

38:4 Minä kysyn sinulle: opeta minua. Cusas
silloin olit/ cosca minä maan perustin?

38:5 Sanos minulle se/ oletcos nijn taitawa/
tiedätkös cuca hänen määräns asettanut on/
eli cuca on wetänyt oijennus nuoran hänen
päällens?

38:6 Eli mihingä owat hänen jalcans
wajotetut/ ja cuca on hänen culmakiwens
laskenut?

38:7 Cosca amutähdet ynnä minua kijtit/ ja
caicki Jumalan lapset riemuidzit.

38:8 Cuca on lukinnut meren owinens/ cosca
se ratkeis nijncuin äitin cohdsta?

38:9 Cosca minä puetin sen pilwillä/ ja käärein
syngedydellä nijncuin capaloilla?

38:10 Cosca minä estin sen paisumisen
käskylläni/ ja asetin siihen teljet ja owen
eteen.

38:11 Tule tähän asti ja ei edemmä/ täsä pitä
sinun ylimmät aldös asettuman.

38:12 Oletcos eläisäs käsenyt amulle/ ja
amuruscolle osottanut hänen sians?

38:13 Käsittä maan äriä/ ja puhdistu sijtä
jumalattomat.

38:14 Ja muutetan nijncuin sinetin sawi/ nijn
että he tulewat nijncuin waate.

38:15 Ja jumalattomilda otetan pois heidän
walkeudens/ ja ylpeitten käsiwarsi ricotan.

38:16 Oletcos tullut meren pohjaan/ ja
waeldanut sywyden jälkiä.

38:17 Ongo cuoleman owet coscan auwennet
etees/ eli oletcos nähnyt pimeyden owet?

38:18 Oletcos ymmärtänyt cuinga lewiä maa
on?

38:19 Annas cuulla/ tiedätkös caicki nämät?
cuca on sinne tie cusa walkeus asu? ja cuca
on pimeyden sia?

38:20 Ettäs saattaisit hänen rajoillens/ ja
osaisit polgut heidän huonesens.

38:21 Tiesitkö coscas syndywä olit/ ja cuinga
paljo sinulla päiwiä olis?

38:22 Oletcos siellä ollut custa lumi tule/ eli
oletcos nähnyt custa raket tulewat?

38:23 Jotca minä olen tallella pitänyt
murhepäiwän asti/ sodan ja tappeluxen
päiwän asti.

38:24 Cunga polgun cautta walkeus hajotta
hänens/ ja itätuuli tuule maan päälle.

38:25 Cuca on sadecuurolle jakanut juoxuns/
ja pitkäisen walkialle ja jylinälle hänen tiens?

38:26 Nijn että se sata sengin maan päälle/
josa ei ketän ole/ corwesa/ josa ei yhtän
ihmist ole.

38:27 Että se täytäis erämaan ja corwen/ ja

Hiobin Kirja

saattais ruohot wihottoman.

38:28 Cuca on saten Isä? cuca on synnyttänyt casten pisarat?

38:29 Kenen cohdsta jää on tullut? ja cuca on härmän synnyttänyt taiwan alla?

38:30 Että wesi on peitos nijncuin kiwi/ ja sywydet pysywät '79lhällä.

38:31 Taidatcos sito seolaisen sitet/ eli päästä Orionin siten?

38:32 Taidatcos tuoda cointähdet edes aicanans/ eli otawan taiwast lastens päälle.

38:33 Tiedätkös cuinga taiwas hallitan/ eli taidatcos hänen hallituxens toimitta maan päällä?

38:34 Taidatcos jylinä wiedä ylös pilwijn/ eli peittäkö sinua weden paljous?

38:35 Taidatcos lähettä pitkäisen leimauxet matcan menemän/ ja sanoman: täsä me olemma?

38:36 Cuca on asettanut taidon salaisuteen? cuca on ajatuxille andanut toimen? cuca on nijn taitawa/ että hän pilwet luke taita?

38:37 Cuca taita tukita wesitydyt taiwasa.

Cosca tomu castu ja juoxe yhten/ ja cockaret ryhtywät toinen toiseens.

Vers.14. Sinetin) se on/ heidän wircans ja menons/ joihin he luottawat idzens/ nijncuin se olis sinetillä painettu. v. 36. Salaisuteen) se on/ sydämeen.

XXXIX. Lucu .

HERra sano wielä Hiobille hänen taitons ja työns tutkimattomaxi/ jonga hän osotta luondocappalten luomisest ja luonnost: sillä hän ruocki Lejonit ja Carnein pojat/ jotca händä huutawat/ v. 1. ruocki medzän eläimet kedolla/ ja ihmelisest hallidze/ v. 4. Cadzo caickia linduja/ että he poicans cuoriwat/ v. 16. anda hewoisille woiman sotaan/ v. 22. cotcalle saalins/ v. 29. Käske Hiobin sano/ mitä hän jumalattomast händä wastan

puhunut on/ v. 34. Hiob tunnusta idzens wicapääxi/ ja lupa ettei hän nijn enämbi tee/ v. 37.

39:1 TAidatcos naaras Lejonille anda hänen saalins ajaxens taca/ ja rawita nuoret Lejonit?

39:2 Nijn että he macawat sioillans/ ja lewäjäwät luolisans joisa he wäijywät.

39:3 Cuca walmista Carneille ruan/ cosca heidän poicans huutawat Jumalata/ ja cosca ei he tiedä exyxis cusa heidän ruocans on?

39:4 Tiedätkös cosca medzäwuohet poikiwat/ eli oletcos hawainnut peorat käywän tijnenä.

39:5 Oletcos lukenut heidän Cuucautens/ cosca ne täydelläns owat/ eli tiedätkös ajan cosca he poikiwat.

39:6 He cumartawat heitäns poikeisans/ ja ajawat sen pois josta heillä kipu on.

39:7 Heidän poicans lihoiwat ja caswawat jywistä/ ne menewät ulos ja ei palaja heidän tygöns.

39:8 Cuca on medzän pedon andanut nijn wapana käydä? cuca on medzän pedon siten päästänyt?

39:9 Joille minä olen erämaan huonexi andanut/ ja corwen asuinsiaxi.

39:10 Hän cadzo ylön Caupungin pauckinat.

39:11 Waatian huuto ei hän cuule/ hän cadzo wuorella laiduindans/ ja edzi cusa wiherjäist on.

39:12 Luuletcos Yxisarwisen palwelewan sinuas/ ja olewan sinun seimelläs.

39:13 Taidatcos sito iken hänen päällens kyndäxes/ nijn että hän kiscois keto laxos sinun peräsäs?

39:14 Taidatcos sinus luotta häneen ehkä hän paljo woi/ ja anda hänen edestäs työtä tehdä?

39:15 Uscotcos hänen siemenes cotia tuowan/ ja rijhees cocowan.

39:16 Owatco Rikincucoin sulgat caunemmat sinulda cuin Storkin eli Sthrution sulgat?

39:17 joca munans jättä maahan/ ja anda maan lämbymän hauto nijtä.

Hiobin Kirja

39:18 Hän unhotta ne tallattawan/ ja että peto ne rickois.
39:19 Hän on nijn cowa poikians wasthan/ cuin ei ne hänen olisickan.
39:20 Ei hän tottele turhan työtä tehdä: sillä Jumala on häneldä taidon ottanut pois/ ja ei ole andanut hänelle ymmärrystä.
39:21 Cosca hän ylöndä idzens corkeuteen/ ja naura sekä hewoista ja miestä.
39:22 Taidatcos anda hewoiselle wäen/ eli taidatcos caunista hänen caulans hirnumisella.
39:23 Taidatcos peljättä hänen nijncuin heinäsiicat? peljättäpä on hänen sieramittens kijtos.
39:24 Hän caiwa maata cawioillans/ on riemuinen ja mene harniscoittua wasthan.
39:25 Hän naura pelco ja ei hämmästy/ eikä pakene miecka.
39:26 Ehkä wielä wijni calisis händä wasthan/ ja keihät ja kilwet wälckyisit.
39:27 Hän cuorscu ja pudistele/ ja ei tottele waskitorwen helinätä.
39:28 Cosca waskitorwi soi/ luicka hän/ hui/ ja haista sodan taamba/ Ruhtinasten huudon ja riemun.
39:29 Lendäkö haucka sinun ymmärrykestäs/ ja hajotta sijpens etelän käsin.
39:30 Lendäkö Cotca sinun käskystäs nijn corkialla/ että hän teke pesäns corkeuteen.
39:31 Hän asu wuorilla ja oleskele wuorten cuckuloilla/ ja wahwoisa paicoisa.
39:32 Siellä hän wartioidze ruoca/ ja hänen silmäns näkewät cauwas.
39:33 Hänen poicans särpawät werta/ ja cusa raato on/ siellä myös hän on.
39:34 JA HERra wastais Hiobi/ ja sanoi:
39:35 Joca rijtele Caickiwaldian cansa/ eikö hänen pidäis sitä wahwistaman? ja se cuin nuhtelee Jumalata/ eikö hänen pidäis wastaman?
39:36 HIob wastais HERra/ ja sanoi: Cadzo/ minä olen halpa/ mitä minä wasthan? ja lasken käteni suuni päälle.

39:36 Minä olen kerran puhunut/ en minä enämbi wasta/ engä toiste sitä enä tee.

Vers.23. Kijtos) se on/ hän on sitä rohkiambi ja uljambi/ ja cuorscu nijncuin hän idziäns kerscais/ jotakin cauhiata/ cuin sota ja tappelus käsīs olis. v. 27. Ei tottele) se on/ hän on nijncuin ei hän sijtä lucua ensingän pidäis/ joca cuitengin nijn cauhia on.

XL. Lucu .

HERra kysy Hiobille jos hän woi jylistä taiwas nijncuin hän/ v. 1. ja alenda suuret ja ylpiät/ v. 6. puhu Behemothist/ jonga hän luonut on/ ja kāske Hiobin cadzo hänen jäsenitāns ja woimans/ v. 10. joca juodesans näky caiken Jordanin tyhjändāwän/ v. 18. cuitengin hän saawutetan ja nuoralla sieramet läpidze pistetän/ v. 19.

40:1 JA HERra wastais Hiobi tuulispäästä/ ja sanoi: wyötä suoles nijncuin mies.
40:2 Minä kysyn sinulle ja wasta sinä minua.
40:3 Pidäiskö sinun minun duomioni tyhjāxi tekemän/ ja minua wäärāxi soimaman/ että idze olisit hurscas?
40:4 Ongo sinulla käsiwarsi nijncuin Jumalalla/ ja taidatcos yhdencaltaisella änellä jylistä hänen cansans.
40:5 Caunista sinus coreudella/ corgota sinus/ pueta sinus kijtoxella ja cunnialla.
40:6 Heitä sinun julmudes wiha/ cadzo caickia ylpeitä/ ja nöyrytä heitä.
40:7 Ja cukista jumalattomat paicastans.
40:8 Hauta heitä caickia maahan/ ja upota heidän jaloudens kätköön.
40:9 Nijn minä tunnustan sinun oikian kätes auttawan sinua.
40:10 Cadzo Behemothi/ jonga minä wieres tehnyt olen/ joca syö heiniä nijncuin härkä.
40:11 Cadzo/ hänen wäkens on hänen cupeisans/ ja hänen woimans wadzans

Hiobin Kirja

nawasa.

40:12 Hänen händäns ojendu nijncuin Cedripuu/ ja hänen salaisencaluns suonet owat nijncuin puun oxat.

40:13 Hänen luuns owat wahwat nijncuin waski/ hänen ruotons nijncuin rautaiset seipät.

40:14 Hän on alcu Jumalan teistä/ joca hänen tehnyt on/ hän woitta hänen miecallans.

40:15 Wuori canda hänelle ruohot/ ja caicki pedot leikidzewät siellä.

40:16 Hän maca mielelläns warjosa/ caisilois ja mudasa.

40:17 Pensas peittä hänen warjollans/ ja ojan halawat peittäwät hänen.

40:18 Cadzo/ hän laino wirran ja luule cuiwawans Jordanin suullans.

40:19 Hän saawutetan nähdens/ ja pauloilla pistetän hänen nenäns läpidze.

40:20 TAidatcos wetä Lewiathanin ongella/ ja sito hänen kielens nuoralla?

40:21 Taidatcos panna ongen hänen sieramijns/ ja hänen leucaluuns pistä nascalilla läpidze?

40:22 Luuletcos että hän sinua paljo rucoile/ ja liehacoidze sinun edesäs?

40:23 Luuletcos että hän teke lijton sinun cansas/ saadaxes händä alinomaisexi orjaxes?

40:24 Taidatcos leikitä hänen cansans nijncuin linnun cansa/ eli sito hänen sinun pijcais secaa?

40:25 Luuletcos hänen cumpaneilda leicattawan/ jaetta cauppamiehille.

40:26 Taidatcos täyttä coco wercon hänen nahallans/ eli wadan hänen päälläns.

40:27 Coscas häneen rupet kädelläs/ nijn muista että tulet sotaan/ josta et sinä mitän woita? Cadzo/ hänen toiwons pettä hänen/ ja cosca hän hänen näke/ mukelda hän pois.

Vers.10. Behemoth) Behemothixi cudzutan caicki suuret ja hirmuiset pedot/ ja Lewiathanixi caicki suuret ja hirmuiset calat/

waan täsä puhu hän Perkelen ja hänen jouckons woimast täsä mailmas.

XLI. Lucu .

HERra neuwo wijmein Hiobi/ ettei hän olis Jumalata wastan/ wan olis hänelle cuuliainen/ kysy myös jos hän taita Lewiathanin wetä couculla ja panna rengan sieramijn/ v. 20. leikitä hänen cansans nijncuin linnun cansa/ ja saawutta hänen wercolla/ v. 24. puhu Lewiathanin wäkewydest/ v. 1. jonga suomuxet owat nijncuin kilwet/ v. 7. silmät nijncuin amurusco/ v. 9. suusta käy ulos palawainen liecki/ ja jäsenet owat kijnnitetyt lujast toinen toiseens/ v. 13. ei hän tottele miecka/ keihästä ja rauta/ v. 17. ja ei taita mitän werrata hänen wäkewyteens/ v. 22.

41:1 Ei ole nijn rohkiata cuin tohti hänen herättä: cuca sijs seiso minun edesän?

41:2 Cuca on minulle jotakin ennen andanut/ että minä sen hänelle maxaisin? Minun owat caicki mitä caickein taiwasten alla on.

41:3 Minun täyty puhua cuinga suuri/ cuinga wäkewä ja cuinga caunis hän on.

41:4 Cuca rijsu hänen waattens? Cuca tohti ruweta hänen hambaisijns?

41:5 Cuca woi awata hänen leucaluuns/ jotca owat hirmuiset hänen hammastens ymbärins.

41:6 Hänen ylpiät suomuxens owat kijnnitetyt toinen toiseens nijncuin kilwet.

41:7 Yxi on kijnni toises/ nijn ettei tuuli pääse läpidze.

41:8 Ne owat kijnni toinen toisesans/ ja pysywät yhdes/ ettei heitä taita eroitetta.

41:9 Hänen aiwastamisens on nijncuin kijldäwä walkia/ ja hänen silmäns owat nijncuin amuruscon silmälaudat.

41:10 Hänen suustans käywät tulisoitot ulos/ ja tuliset kipinät singoilewat.

41:11 Hänen sieramistans käy sawu nijncuin palawast padasta ja cattilasta.

Hiobin Kirja

41:12 Hänen hengens on nijncuin tulinen hijli/
ja hänen suustans käy liecki.

41:13 Hänen caulans on wahwa/ ja se on
hänen ilons/ cosca hän teke jotakin
wahingota.

41:14 Hänen lihans jäsenet owat kijnni toinen
toisesans/ ne owat hänes kijnni ettei hän
lijcuteta.

41:15 Hänen sydämens on cowa nijncuin kiwi/
ja nijn wahwa cuin jocu cappale alemmaisesta
myllyn kiwestä.

41:16 Cosca hän walmista idzens matcan/ nijn
ne wäkwät peljästywät/ ja cosca hän joutu
edes/ nijn ei siellä armo ole.

41:17 Jos hänen tygöns mennän miecalla eli
keihällä/ aseilla eli harniscoilla/ nijn ei hän
idzens lijcuta.

41:18 Ei hän rauta tottele enä cuin cortta/ eikä
waske enä cuin lahopuuta.

41:19 Ei händä nuolet carcota/ ja lingokiwet
owat hänelle nijncuin acanat.

41:20 Wasara on hänen edesäns nijncuin
corsi.

41:21 Hän pilcka wapisepi keihäitä/ ja hän
taita maata teräwällä kiwellä. Hän maca
teräwällä nijncuin sondatungiolla.

41:22 Hän saatta sywän meren kiehuman
nijncuin padan/ ja lijcutta yhteen nijncuin
woiten.

41:23 Hänen jälkens polcu walkene/ hän teke
sywydet sangen harmaxi.

41:24 Ei ole maalla hänen wertans/ hän on
tehty pelkämättömäxi.

41:25 Hän cadzo caicki corkiat ylön/ hän on
caickein ylpeitten Cuningas.

*Vers.1. Lewiathanin) se on/ ne suuret
walascalat meres/ waan sillä hän puhu
Perkelest mailman päämiehest jouckoinens/
Esa. 27:1. v. 16. Wäkwät) se on suuret calat
pakenewat händä. v. 21. Wapisepi) se on/ he
owat nijn syndiä tehnet/ että heidän pitä sen
kärsimän/ ja oleman hänen edesäns nijncuin*

*syndiset. v. 23. Harmaxi) se on/ hän
uiskendele ja elä meresä nijncuin hän tahto/
että tie nähdän cauca hänen jälkens.*

XLII. Lucu .

*Hiob tunnusta HERran ainoastans
Caickiwaldiaxi ja totisexi Jumalaxi/ ja idzens
puhunen taitamattomast/ v. 1. HERra nuhtele
Hiobin ystäwitä puhunen wäärin/ että hän
tämän waiwan synneilläns ansainnut oli/
käske heidän uhrata/ ja että Hiob rucoilis
heidän edestäns/ v. 8. paranda Hiobin ja anda
hänelle caxi sen werta cuin häneldä oli tullut
pois/ ja hänen ystäwäns tutcawat händä/ v.
10. HERra anda myös Hiobille poikia ja
tyttäritä/ v. 13. joca sijtte elä 140. vuotta/ ja
cuole/ v. 17.*

42:1 JA Hiob wastais HERRA/ ja sanoi:

42:2 Minä tiedän sinun caicki woiwan/ ja ei
ole sinulda yxikän ajatus peitetty.

42:3 Se on turha ihminen/ joca ajattele peittä
neuwoans/ sentähden tunnustan minä/ että
minä taitamattomast puhunut olen/ joca on
minun tietoni ylidze/ ja jota en minä ymmärrä.

42:4 Nijn cuules nyt/ anna minun puhua/
minä kysyn sinulle/ opeta minua.

42:5 Minä olen cuullut sinun corwillani/ ja
minun silmäni owat nähnet myös sinun.

42:6 Sentähden pidän minä idzeni wiallisna/ ja
cadun tomus ja tuhwas.

42:7 COSca HERra nämät sanat oli Hiobille
puhunut/ sanoi hän Eliphaxelle Themanist:
minun wihan on julmistunut sinun ja cahden
sinun ystäwäs päälle: sillä et te ole oikein
puhuret minusta/ nijncuin minun palwelian
Hiob.

42:8 Ottacat sijs seidzemen calpeja ja
seidzemen jäärä/ ja mengät minun palweliani
Hiobin tygö/ ja uhratcat polttouhria teidän
edestäns: sillä hänen puoleens minä cadzon/
nijn etten minä tee teille teidän tyhmyden

Hiobin Kirja

jälken/ sillä et te ole oikein puhunut minusta/
nijncuin minun palwelian Hiob.

42:9 Nijn menit Eliphaz Themanist/ Bildad
Suahst ja Zophar Naemast/ ja teit nijncuin
HERra heille sanonut olit. Ja HERra cadzoi
Hiobin puoleen.

42:10 Ja HERra käänsi Hiobin fangiuxen/
cosca hän rucoili ystäwittens edestä. Ja HERra
andoi Hiobille caxi sen werta/ enä cuin
hänellä ennen ollut oli.

42:11 JA hänen tygöns tulit caicki hänen
weljens/ ja caicki hänen sisarens/ ja caicki ne
cuin hänen ennen tunsit/ ja söit hänen
cansans hänen huonesans/ ja käänsit heidäns
hän puoleens/ ja lohduitit händä/ caikest
sijtä pahudest/ cuin HERra oli andanut tulla
hän pällens. Ja idzecukin heistä andoi
hänelle cappalen raha/ ja cullatun Clenodian.

42:12 Ja HERra siunais Hiobi enä cuin ennen/
että hän sai neljätoistakymmendä tuhatta
lammasta/ ja cuusi tuhatta Cameli/ ja
tuhannen paria härkiä/ ja tuhannen Asia.

42:13 Ja hän sai seidzemen poica ja colme
tytärtä: ja cudzui ensimmäisen Jemina/ toisen
Kezia ja colmannen Kerenhapuch.

42:14 Ja ei löytty nijn caunita waimoja
caikesta maasta cuin Hiobin tyttäret olit.

42:15 Ja heidän Isäns andoi heille perimisen/
heidän weljeins cansa.

42:16 Ja Hiob eli sijtte sata ja neljäkymmendä
vuotta/ nijn että hän sai nähdä hänen lapsens
ja lastens lapset/ haman neljännen polwen. Ja
Hiob cuoli wanhana ja suuttununa elämään.

Hiobin Kirjan loppu.

Psaltari.

---

*Psaltarin Esipuhe . Monda pyhä Isä owat erinomaisest/ muiden pyhän Ramatun Kirjain suhten/
racastanet ja ylistänet Psaltarita: Ja on tosi/ työ tekiäns kyllä kijttä: tule cuitengin meidängin sitä
kijttä ja ylistä. Muineisina vuosina on canneskeldu monda pyhain legendat/ Passionaleta/
exempelkirja/ ja nijllä mailma täytetty/ että Psaltari oli nijn unhotettu/ että tuskin yxi Psalmi oikein
ymmärrettin. Joca cuitengin nijn jalost ja makiast hajais/ että caicki jumaliset sydämet owat
tundenet näistä tundemattomista sanoista erinomaisen waicutuxen ja halun/ ja owat sentähden
tätä kirja racastanet. Ja totta/ minun mielestäni/ ei ollut eikä taida olla caunemba pyhain
exempelkirja eli legendat mailmas/ cuin Psaltari on. Ja jos parhat cappalet cootaisin caikista
exempelkirjoista/ legendaista ja historiaista/ ja parhalla järjestyxellä sowitettaisin yhten nijn olis se
kirja idze tämä Psaltari. Sillä en me löydä mitä yxi eli caxi pyhä tehnet owat/ waan mitä caickein
pyhain päämies on tehnyt/ ja wielä caicki pyhät tekewät/ cuinga he idzens asettawat Jumalata/
ystäwitä ja wihamiehiä wasta/ ja cuinga he idzens caickinaisis waarois ja waiwois käyttäwät/
löytän myös sijnä caickinaiset jumaliset/ terwelliset käskyt ja opit. Sentähden pitä meidän Psaltarita
racastaman ja callina pitämän/ joca nijn selkiäst ilmoitta Christuxen cuoleman ja nousemisen
cuolluista/ hänen waldacundans ja coco Christicunnan tilan ja menon/ että se kyllä mahdetan
cudzua wähäxi Bibliaxi/ johon caicki sangen jalost ja lyhykäisest on coottu/ mitä coco Biblias on/
nijncuin jaloon ja lyhykäiseen käsikirjaan. Ja minä luulen/ että Pyhä Hengi on tahtonut idze otta sen
waiwan pällens/ cootaxens lyhykäistä Bibliata ja exempelkirja/ coco Christicunnasta ja caikista
pyhistä: että se/ joca ei coco Bibliata lukeman kerkiäis/ hänellä olis täsä parasten cappelten ydyin
wähän kirjaan coottu. Päälisexi on tämä Psaltarin callis lahja ja luondo/ että muut kirjat puhuwat*

Psaltarit

paljo pyhain tegoista/ mutta heidän sanoistans juttelewat he sangen wähan. Sijtä on myös Psaltari kijtettäpä/ että hän nijden sydämet jotca sitä lukewat/ nijncuin parhalla hajulla wirgotta/ ettei hän ainoastans luettele pyhain tecoja/ mutta myös heidän sanans/ cuinga he owat rucoillet ja Jumalan cansa puhunet/ ja wielä puhuwat ja rucoilewat: että muut legendat ja exempelkirjat Psaltarin suhten ei muuta luettele cuin myckiä pyhiä/ mutta Psaltari näyttä meille eläwät pyhät. Ja tosin/ myckä ihminen on puhuwaisen suhten nijncuin puoli cuollut/ eikä ole ihmisen callimbata ja parembata työtä cuin puhua/ josta hän muista eläimistä eroitetan/ paljo paremmin cuin muodosta ja muusta tegosta: sillä puukin saa ihmisen muodon sepän taidost/ ja eläimet myös taitawat nähdä/ cuulla/ haista/ laula/ käydä/ seiso/ syödä/ juoda/ paastota/ janota/ isota/ kylmäs olla/ cowalla maata/ etc. cuin ihmengin. Teke myös Psaltari wielä enä/ ettei hän meille luettele ainoastans pyhain halpoja ja yhteisiä sanoja/ waan caickein parhaita/ joita he täydestä todesta corkeimmis asiois Jumalan cansa puhunet owat. Josa hän meille näyttä ei ainoastans heidän tecojans ja sanojans/ waan myös heidän sydämens/ ja heidän sieluns salaiset tawarat/ että me näemme heidän sanains ja tecoins pohjan ja lähten/ se on: heidän sydämijns/ mitkä heidän ajatuxens owat ollet/ ja heidän mielens caickinaisis menois/ waiwois ja waarois. Jota pyhain legendat ja exemplit ei tehdä taida/ jotca ainoastans heidän tecojans ja ihmeitäns ylistäwät. Ja waicka minä jongun monet jalot työt cuulen eli näen/ nijn en minä cuitengan tiedä hänen mieläns. Ja nijncuin minä paremmin tahdoisin cuulla jongun pyhän puhetta/ cuin nähdä hänen töitäns: nijn tahdoisin minä mielelläni nähdä hänen sydämens ja sieluns tawarat/ cuin cuulla hänen puhettans. Mutta sen Psaltari meille sangen runsast näyttä pyhisä/ tietäxem cuinga heidän sydämens on/ ja heidän sanans owat ollet Jumalata ja ihmisitä wastan. Sillä ihmisen sydän on nijncuin laewa meren aldoin keskellä/ jonga raju ilma neljäldä mailman äreldä culjetta/ tääldä tarjendele pelco ja suru tulewaisest onnettomudest: sieldä tule murhe ja ahdistus nykyisest pahast/ täsä liehu toiwo ja rohkeus tulewaisest onnest/ tuolda tuule suruttomus ja riemu nykyisist tawaroist. Sencaltaiset myrskyt opettawat täydest todest puhuman/ awawat sydämet/ ja sisälliset huocauxet ja rucouxet paljastawat: Sillä joca waiwas ja pelgos on/ hän toisin onnettomudest puhu/ cuin se joca ilolla oleskele/ ja jolla ilo on/ hän puhu ja laula toisella tawalla riemusta/ cuin se joca pelgos on. Sanotan: ei murhellinen sydämet naura/ eikä iloinen sydämet itke/ hänen sydämens pohja ei ole awoi/ ja ei tule edes. Ja mitä parembat Psaltaris on/ cuin sencaltaisia totisia puheita/ caickinaisis sencaltaisis myrskyis ? cusa löytän caunemmat sanat ilosta/ cuin Kijtotsalmeis ja YlistysPsalmeis ? sijnäs cadzot caickein pyhain sydämijn/ nijncuin caunis ja iloises krydimaas. Ja nijncuin taiwas/ mitkä caunisten ajatusten cuckaiset Jumalata wastan sijnä caswawat. Ja taas/ cusas löydät sywemmät/ surkemmat ja murhellisemmat sanat cuin WalitusPsalmeisa ? Joisas näet jällens pyhain sydämet/ nijncuin cuolemas/ helwetis/ mikä pimeys ja sumu siellä on/ caickinaisista surullisista Jumalan wihan muodoista. Nijn myös/ cosca he toiwosta ja pelgosta puhuwat/ löytän sijnä sencaltaiset sanat/ ettei yxikän taidais heitä nijn/ eikä Cicero eli jocu muu/ puheljaisudellans kirjoitta. Ja se/ cuin sanottu on/ on caickein paras/ että he sencaltaiset sanat Jumalalle ja Jumalan cansa puhuwat/ josta tule/ että näisä sanoisa on caxi sen werta henge ja totuutta. Sillä jos jocu muutoin puhu sencaltaisis asiois ihmisille/ ei se nijn cowin sydämet käy/ pala/ elä eikä salwa. Josta Psaltari on caickein pyhain kirja/ ja jocainen löytä sijnä/ cuinga ikänäns hänen tilans olis/ sanat ja Psalmit: jotca hänelle hänen asiasans soweliat owat/ nijn sowitetut/ cuin ne ainoastans hänen tähtens sijhen olisit pannut/ ettei hän idze nijtä paremmin panna/ löytä eli toiwo taidais. Tämä on myös hywä sijhen/ cosca jolleculle sencaltaiset sanat kelpawat ja hänelle hywin sopiwat/

Psaltarit

wahwistetan hän sijtä pyhain jouckoon/ ja että caikille pyhille on nijn käynyt cuin hänellekin/ ja nijn he hänen cansans weisawat yhtä wirtä/ erinomaisest/ jos hän ne sanat nijn Jumalalle puhua taita/ cuin he puhunet owat/ joca uscosa tapahtuman pitä: sillä jumalattomille ne mauttomat owat. Wijmein/ on Psaltaris se wahwa turwa ja rauhallinen johdatus/ että caickia pyhiä waarata seurata taitan: sillä muut exemplit ja legendat mykistä pyhistä/ puhuwat monista töistä/ joita en me seurata taida: mutta paljo useammista töistä/ jotca waaralliset olisit seurata/ ja jotca enimmäst saattawat eripuraisudet ja lahcocunnat/ wietellen ja wetäden pois pyhain seuracunnasta. Mutta Psaltari estä sinua erhetyxestä/ ja pitä pyhain jocosä: sillä hän opetta sinun ilosa/ pelgosa/ toiwosa ja murhesa nijn ajatteleman ja puhuman/ cuin caicki pyhät ajatelles ja puhunet owat. Pääldiskein/ jos tahdot cadzo Christillisen seuracunnan oikiata muoto ja cuwa wähäsä taulusa/ nijn ota Psaltari etees/ joca sinulle on jalo/ kircas ja puhdas speili/ osottaman mikä Christicunda on. Ja sinä löydät myös sijnä idze sinus/ ja sen oikian , ja myös idze Jumalan caickein luondocappalden cansa. Sentähden ahkeroitcam kijttämän Jumalata sencaltaisten sanomattomitten lahjain edestä ja ottaman nijtä wastian caikella ahkerudella ja totuudella/ harjoitellen ja käyttäin Jumalan kijtoxexi ja cunniäxi/ etten me kijttämättömydelläm jotacuta pahembat ansaidzis. Sillä muinnen pimeyden aicana/ joca jongun Psalmin olis oikein ymmärtänyt ja saanut luke ja cuulla suomexi/ cuinga suuri lahja ja tawara se olis näkynyt olewan/ ja ei cuitengan sitä saanet. Mutta nyt owat autuat ne silmät jotca näkewät joita me näemme/ ja ne corwat jotca cuulewat joita me cuulemma. Ja on peljättäpä/ että me/ sen pahemmin/ näemme meillem tapahtuwan/ nijncuin Juudalaisille tapahtui corwesa/ cusa he sanoit sijtä taiwallisesta leiwästä: meidän sielum suuttu sijhen huonon ruocaan. Mutta meidän pitä tietämän/ että he sijtä rangaistin ja cuolit: Ottacam sijs waari/ ettei meille myös nijn tapahduis. Sijhen auttacon meitä Jumala/ armon ja laupiuden Isä/ Jesuxen Christuxen meidän HERram cautta/ jolle olcon kijtos/ cunnia ja ylistys tämän suomen kielisen Psaltarin edestä/ ja caickein hänen lukemattomain ja sanomattomain hywäin töidens edestä/ ijancaickisest/ AMEN/ AMEN. Nijncuin Christicunnan tarpet owat moninaiset / nijn owat myös Psaltaris moninaiset Psalmit . Sillä : Muutamat owat OpetusPsalmit/ joista opetan Jumala oikein tundeman/ Psal. 67. Jumalan poica/ Psal. 2. Pyhä Henge/ Psal. 33. Christuxen Persona ja wirca/ Pappetta ja Waldacunda/ Psal. 2. 96. Muutamat opettawat/ Christuxen pijnasta: Psal. 22. Nousemisest cuolluista/ Psal. 3. taiwasen astumisest/ Psal. 8. Luomisest/ Psal. 34. Laista ja Jumalan sanasta/ Psal. 1. Synnistä ja cuolemasta/ Psal. 14. 53. Evangeliumista ja syndein andexi andamisest/ Psal. 25. Uscosta Christuxen päälle/ Psal. 2. 78. Hywistä töistä ja oikiasta Jumalan palweluxesta/ Psal. 50. Esiwallasta/ Psal. 18. Perhenisännistä/ Psal. 127. Oikiasta catumuxesta ja parannuxesta opettawat meitä seidzemen CatumusPsalimia/ Psal. 6. 51. Casten Sacramentistä. Psal. 29. HERran ehtolisesta/ Psal. 111. Jumalan seuracunnasta ja saarna wirasta/ Psal. 1. 84. Nousemisest cuolluist ja ijancaickisest elämäst/ Psal. 16. MUutammat owat KijtosPsalmit/ Jumalata kijttä hänen jumalisten hywäin töidens edestä. Caickein cappalitten luomisen edest/ Psal. 104. 136. Syndein andexi saamisen ja hengellisten lahjain edest/ Psal. 34. Että hän hänen seuracundans ja jumaliset autta waarasta/ Psal. 9. Sairaudesta/ Psal. 6. Hywäin tecoin edest/ jotca Israelin lapsille tapahtunet olit/ Psal. 78. Messian waldacunnan ja Evangeliumin tunnon/ ja hänen seuracundans warjeluxen edestä/ Psal. 45. Maan hedelmän edestä/ Psal. 65. MUutammat owat Riemulaulut: Christuxen voitosta/ Psal. 68. Morsiamesta Psal. 45. Joisa Jumalan laupius ylistetän/ Psal. 103. Yhteys/ Psal. 133. Awioskäsky/ Psal. 128. MUutammat owat myös LohdutusPsalmit: Jumalan wiha ja oman tunnon waiwa wastian/ Psal. 3. Pahain waino wastian/ Psal. 52. Sairautta ja cuolemata wastian/ Psal. 6. 32. Cosca jumaliset

Psaltarit

sortan julmilda wihamiehildä/ ja wäärildä opettailda/ Psal. 9. 79. Ristiä ja surua wastan/ Psal. 37. On myös monda RucousPsalmia/ rucoilla Jumalata. Synnin andexi saamisen edest/ Psal. 6. 42. Warjeluxen edest Tyranneista/ wääristä opettaista ja caikista wihamiehistä/ Psal. 5. 26. Kirckoin ja Schouluin wihamiehiä ja häwittäitä wastan/ Psal. 74. Pelastuxest waaroista/ Psal. 3. 57. Sairaudesta/ Psal. 6. Esiwallan ja mailmallisen hallituxen edestä/ Psal. 20. Yhteisen rauhan edestä/ Psal. 60. Wanhalla ijällä ja lopulla/ Psal. 71. Christuxen rucous ristin päällä/ Psal. 22. 40. Hywän lopun edestä/ Psal. 39.

I. Psalmi .

Tämä Psalmi on coco Psaltarin alcu/ ja opetta mikä oikia autuus on/ cutca myös jumaliset ja jumalattomat owat/ v. 1. werta jumalisen tilan puuhun/ joca wesiojan wierelle istutettu on/ v. 3. jumalattomat acanoihiin/ jotca tuuli hajotta pois/ v. 4. HERra racasta jumalisia/ mutta jumalattomat huckuwat ijancaickisesta/ v. 6.

1:1 AUtuas on se joca ei waella jumalattomitten neuwosa/ eikä astu synneisten teille/ eikä istu cusa pilckajat istuwat.

Ps1:2 Waan racasta HERran Lakia/ ja ajattele hänen Lakians päiwät ja yöt.

Ps1:3 Hän on nijncuin istutettu puu wesiojan tykönä/ joca hedelmäns anda ajallans/ ja hänen lehtens ei warise/ ja caicki menesty mitä hän teke.

Ps1:4 MUtta jumalattomat ei ole nijn/ waan nijncuin acana/ jonga tuuli hajottele.

Ps1:5 Sentähden ei jumalattomat kestä duomiota/ eikä synneiset wanhurscasten seura.

Ps1:6 Sillä HERra tietä wanhurscasten tien/ mutta jumalattomitten tie hucku.

Vers.1. Pilckajat) jotca caicki Jumalan puhet ja tegot tyhmydexi luulewat. v. 5. Duomiota) se on/ ei heillä pidä oleman wirca eikä Christillises seuracunnas pysymän/ waan he hajottawat heitäns nijncuin acanat jywist. v. 6. Sillä HERra) Tästä näky että tästä

Psalmikirjasta pitä jumalisuden algut ja lisäyxet edzittämän.

II. Psalmi .

Tämä on jalo ennustus Christuxest ja hänen hengellisest waldacunnastans/ jota wastan idzens pacanat/ Cuningat ja paljo Canssa tuimast asettawat/ v. 1. mutta HERra tuke sen ijancaickisest/ v. 4. puhu myös Christuxest ja hänen Jumaludens woimasta/ v. 6. neuwo caicki ihmisi ottaman händä wastan ja häneen suostuman/ v. 10. ettei he hänen wihasans ijancaickisest cadotetais/ v. 14.

2:1 MIxi pacanat kiucuidzewat/ ja Canssat turhia ajattelewat ?

2:2 Maan Cuningat hangidzewat heitäns/ ja herrat keskenäns neuwo pitäwät/ HERra ja hänen woideltuans wastan.

2:3 Catcaiscam heidän sitens/ ja heittäkäm meistäm pois heidän köytens.

2:4 Mutta joca taiwas asu/ naura heitä/ ja HERra pilcka heitä.

2:5 Kerran hän puhu heille wihoisans/ ja hirmuisudesans peljättä heitä.

2:6 MUtta minä asetin minun Cuningani Zionin/ minun pyhälle wuorelleni.

2:7 Minä saarnan sencaltaisest säädyst/ josta HERra minulle sanoi: Sinä olet minun poican/ tänäpä minä sinun synnytin.

2:8 Ano minulda/ nijn minä annan sinulle/ pacanat sinun perinnöxes/ ja mailman äret omaxes.

2:9 Sinä särjet heitä rautaisella waldicalla/ ja

Psaltarit

nijn cuin sawisen astian heitä murennat.
2:10 Nyt te Cuningat sijs ymmärtäkät/ ja te maan Duomarit andacat teitän curitta.
2:11 Palwelcat HERra pelgosa/ ja iloitat wapistuxes.
2:12 Andacat suuta Pojan/ ettei hän wihastuis/ ja te huckuisitte tiellä: sillä hänen wihans sytty pian. Mutta autuat owat ne jotca häneen uscaldawat.

Vers.7. Säädyst) se on/ usi Evangeliumin oppi Christuxest Jumalan Pojasta. v. 11. Palwelcat) se on/ olcat cuuliaiset ja alammaiset. v. 12. Andacat suuta Pojan) suositelcat (tiellä) se on/ teidän tawoisan ja menoisan.

III. Psalmi .

ON RucousPsalmi/ josa Dawid/ cosca hän capinan nostajalda pojaldans Absolomilda ajettu oli pois/ walitta hänen monista wihollisistans/ v. 1. asetta heidän silmäins eteen Jumalan Caickiwaldian awun ja läsnäolemisen/ v. 3. turwa hänen suojeluxeens/ v. 5. huuta HERran tygö auttaman händä wihollisistans/ v. 7.

3:1 Dawidin Psalmi/ cosca hän pakeni poicans Absolomi.
3:2 WOi HERra/ cuinga monda on minulla wihollista ? ja nijn usiat carcawat minua wistan.
3:3 Moni puhu minun sielustani: ei ole hänellä apua Jumalan tykönä. Sela.
3:4 Mutta sinä HERra olet minun kilpen/ joca minun cunniaan saatat/ ja minun pääni cohennat.
3:5 Änelläni minä huudan HERra/ ja hän cuule minua pyhästä wuorestans. Sela.
3:6 Minä macan/ ja nucun/ ja herän: sillä HERra tuke minua.
3:7 En minä pelkä monda sata tuhatta Canssoista/ jotca minua pijrittäwät.

3:8 Nouse HERra ja auta minua minun Jumalan/ sillä sinä caickia minun wihollisiani poskelle paiscat/ ja murennat jumalattomain hambat.
3:9 HERran tykönä apu löytän/ ja sinun Canssas päälle sinun siunauxes. Sela.

IV. Psalmi .

RUcousPsalmi/ josa Dawid rucoile Jumalalda apua capinan nostaita wistan/ v. 2. nuhtele heitä/ ja neuwo mieläns malttaman/ v. 3. opetta ettei yldäkylläisyys ole paras cappale/ waan Jumalan laupius/ ystäwys ja armo/ v. 7. joihin hän idzens turwallisest luotta/ v. 9.

4:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa/ candeileilla.
4:2 RUcoillesani/ cuule minua minun wanhurscaudeni Jumala/ joca minua lohdatat ahdistuxesani/ ole minulle armollinen/ ja cuule minun rucouxen.
4:3 Te pääruhtinat/ cuinga cauwan pitä minun cunniani pilcattaman ? mixi te racastatte turhutta/ ja kysyttä walhetta ? Sela.
4:4 Nijn tundecat että HERra wie hänen pyhäns ihmellisest/ HERra cuule/ cosca minä händä rucoilen.
4:5 Jos te wihastutte/ älkät syndiä tehkö/ puhucat sydämisän/ teidän wuoteisan/ ja odottacat. Sela.
4:6 Uhratcat wanhurscautta/ ja toiwocat HERran päälle.
4:7 Moni sano: cuinga se meille osotais mikä hywä on ? mutta nosta sinä HERra meidän päällem sinun caswos paiste.
4:8 Sinä ilahutat minun sydämeni/ ehkä muilla on wijna ja jywiä kyllä.
4:9 Minä macan ja lewän juuri rauhasa: sillä sinä HERra yxinäns autat minua turwas asuman.

Vers.1. Edelläweisattapa) Nijn cuin Cantor eli

Psaltarit

*Pappi versyn taicka Epistolan edellä weisa/ ja
Chuori weisa sijtte Responsoriumin/ Halelujan
eli Amenin. v. 3. Cunniani) se on/ minun
Psalmin eli opetuxeni/ jolla minä Jumalata
cunnioitan. Eph.4:26. v. 5. Wihastutte) se on/
jos jocu saatta teidän mielen carwaxi. v. 7.
Paiste) On suloinen ja armollinen cadzando.*

V. Psalmi .

*RUcousPsalmi caickia wääriä opettaita ja
jumalattomia wastan/ joiden muodon hän
täsä näyttä/ v. 1. rucoile Jumalata/ että hän
hänen armollisest heistä warjelis/ v. 2. ja heitä
cadotais/ v. 7. rucoile myös Jumalalda apua
wihollisians wastan/ v. 8. ja että hän rangaisis
heitä heidän pahudens tähden/ v. 10. siunais
nijtä jotca heidäns häneen luottawat/ v. 12.*

5:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa/
perimisestä.

5:2 HERra ota minun sanani corwijs/ hawaidze
minun puheni. Ota waari minun huudostani/
minun Cuningan ja Jumalan: sillä sinua minä
rucoilen.

5:3 HERra cuuldele warhain minun ändäni/
warhain hangidzen minä idzeni sinun tygös/
ja sijtä otan waarin.

5:4 Sillä et sinä ole se Jumala/ jolle jumalatoin
meno kelpa/ joca paha on/ ei se pysy edesäs

5:5 Öyckärit ei pysy sinun silmäis edes/ caickia
pahantekiöitä sinä wihat.

5:6 Sinä cadotat walehteliat/ HERra cauhistu
murhait ja wieckait.

5:7 Mutta minä menen sinun huoneses sinun
suuresa laupiudesas/ ja cumarran sinun pyhän
Templis päin/ sinun pelgosas.

5:8 HERra saata minua wanhurscaudesas/
minun wihollisten tähden/ ojenna sinun ties
minun eteeni.

5:9 Sillä heidän suusans ei ole mitän totutta/
heidän sisällyxens on sydämen kipu/ heidän
kitans on awoin hauta/ ja heidän kielilläns he

liehacoidzewat.

5:10 Nuhtele heitä Jumala/ että he langeisit
heidän ajatuxistans/ syöxä heitä ulos heidän
suuren ylidzekäymisens tähden: sillä he owat
sinulle wastahacoiset.

5:11 Iloitcat caicki jotca sinuun uscaldawat/
anna heidän riemuita ijancaickisest: sillä sinä
warjelet heitä/ iloitcat ne sinusa jotca sinun
nimes racastawat.

5:12 Sillä sinä HERra siunat wanhurscat/ sinä
caunistat heitä armollas nijncuin kilwellä.

*Vers.9. Totutta) se on/ ei heidän oppins
muuta tee/ cuin lewottomat ja wiheljäiset
omat tunnot.*

VI. Psalmi .

*RUcousPsalmi/ josa Dawid huocauxella ja
kyneleillä tunnusta syndeins paljouden/ joilla
hän Jumalan suurest wihoitti/ v. 2. pakene
Jumalan suuren laupiuden tygö/ v. 3. iloitta
idzens wihollisia wastan/ jotca sanoit hänen
olewan Jumalalda hyljätyn/ v. 9. ja lupa
totisen parannuxen/ v. 11.*

6:1 Dawidin Palmi edelläweisattapa/
cahdexalla kielellä.

6:2 OI HERRA/ älä rangaise minua wihahas/ ja
älä minua julmudesas curita.

6:3 HERra ole minulle armollinen: sillä minä
olen heicko/ paranna HERRa minua: sillä minun
luuni owat peljästynet.

6:4 Ja minun sielun on sangen hämmästynyt/
woi HERra/ cuinga cauwan ?

6:5 Käännä sinuas HERra ja pelasta minun
sielun/ auta minua sinun hywydes tähden.

6:6 Sillä ei cuolemas kengän muista sinua/
cuca kijttä sinua Helwetic ?

6:7 Minä olen nijn wäsynyt huocauxista/ minä
uitan minun wuoteni yli yötä/ ja castan minun
leposiani kyynelilläni.

6:8 Minun muoton on muuttunut murhesta/

Psaltarit

ja on wanhennut: sillä minä ahdistetan
caikilda puolilda.

6:9 Eritkät minusta caicki pahoin tekiät: sillä
HERra cuule minun itcuni.

6:10 HERra cuule minun rucouxeni/ minun
anomiseni HERra otta wastan.

6:11 Caicki minun wiholliseni häpiän saawat ja
suurest peljätetän/ käändäwät heidäns
tacaperin/ ja nopiast häwäistä.

Vers.7. uitan) se on/ minä olen hiesä maannut.

VII. Psalmi .

*RUcousPsalmi/ jolla Dawid rucoile Simeitä
Jeminin poica wastan/ ja muita hänen
wihollisians wastan/ v. 1. toiwotta sielullens
onnettomutta/ jos hän wiallinen on/ v. 4.
rucoele Jumalan cadzo hänen wiattomuttans/
ja auttaman händä jällens endiseen wircaans/
v. 7. neuwo wihollisians parannuxeen/ jos he
tahtowat wälttä Jumalan costo ja
rangaistusta/ v. 12. kijttä Jumalata ja anda
asians hänen halduns/ v. 18.*

7:1 Dawidin wiattomus/ josta hän HERralle
weisais/ Chusin Jeminin pojan sanan tähden.

7:2 SInuun HERra minun Jumalan minä
uscallan/ auta minua caikista minun
wainollisistani/ ja pelasta minua.

7:3 Ettei he repis ja särkis minun sieluani
nijncuin Lejoni/ ilman holhojata.

7:4 HERra minun Jumalan/ jos minä sen tein/
ja jos wäärys on minun käsisäni.

7:5 Jos minä pahalla costanut olen nijlle/ jotca
minun rauhas soit olewan/ (minä olen nijtä
pelastanut/ jotca ilman syytä minua wihaisit.)

7:6 Nijn wainockan minun wiholliseni minun
sieluani ja sen käsittäkö/ ja maahan
poljeskelcan minun elämäni/ ja painacan
minun cunniani tomuun.

7:7 Nouse HERra wihahas/ corgota sinuas
ylidze minun wihollisteni hirmuisuden/ ja

saata minua jällens sijhen wircaan/ jongas
minun halduni annoit.

7:8 Että Canssat coconuisit jällens sinun
tygös/ ja tule heidän tähtens taas ylös.

7:9 HERra on Canssan Duomari/ duomidze
HERra minua/ minun wanhurscaudeni ja
wacudeni jälkeen.

7:10 Loppucon jumalattomitten pahus/ ja
holho wanhurscaita/ sillä sinä wanhurscas
Jumala tutkit sydämet ja munascuut.

7:11 Minun kilpen on Jumalan tykönä/ joca
wagat sydämet autta.

7:12 Jumala on oikia Duomari/ ja Jumala joca
jocapäiwä uhca.

7:13 Ellet te palaja/ nijn hän on mieckans
teroittanut ja joudzens jännittänyt/ ja
tarcoitta.

7:14 Ja on pannut sen päälle surman nuolet/
hän on walmistanut wasamans cadottaman
7:15 Cadzo/ hänellä on paha mieles/ hän on
onnettomutta rascas/ mutta hän synnyttä
puuttumisen.

7:16 Hän caiwoi haudan ja walmisti/ ja on
caatunut sijhen cuoppaan/ jonga hän oli
tehnyt.

7:17 Hänen onnettomudens pitä hänen pääns
päälle tuleman/ ja hänen wääräydens pitä
hänen pääns laelle langeman.

7:18 Minä kijtän HERra wanhurscaudens
tähden/ ja cunnioitan ylimmäisen HERran
nime.

VIII. Psalmi .

*DAwid ihmettele Jumalan jalo nime/ joca
imewäisten lasten suusta/ se on/ ilman
ruumillista woima uscon ja
sanan cautta lewitetän/ v. 2.
ylistä Jumalan nime/ luomisest/ v. 4.
ihmisen lunastamisest/ v. 5.
ennusta Christuxen alendamisest/
waldacunnasta ja Herraudesta/ caickein ylidze
taiwasa ja maasa/ v. 6.*

Psaltarit

8:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa Githithin päälle.

8:2 HERRA meidän HERram/ cuinga ihmellinen on sinun nimes caikesa maasa/ joca panit cunnias taiwasten ylidze.

8:3 Nuorten lasten ja imewäisten suusta perustit sinä woiman sinun wihollistes tähden/ ettäs wihollisen ja kijwan costajan murennaisit

8:4 Sillä minä näen taiwat/ sinun sormeis tegot/ Cuun ja tähdet/ jotcas walmistit.

8:5 Mikä on ihminen/ ettäs händä muistat ? eli ihmisen poica/ ettäs händä edziskelet ?

8:6 Sinä teit hänen wähä vähemmäxi Engeleitä/ waan sinä caunistat hänen cunnialla ja caunistuxella.

8:7 Sinä asetat hänen sinun käsitecois HERraxi/ caicki olet sinä hänen jalcains ala heittänyt.

8:8 Lambat ja caicki carjat/ ja myös medzän eläimet.

8:9 Linnut taiwan alda/ ja calat meres/ ja mitä meres waelda.

8:10 HERra meidän HERram/ cuinga ihmellinen on sinun nimes caikesa maasa.

IX. Psalmi .

KiitosPsalmi/ sijtä woitosta/ cuin Jumala hänelle andoi wihollisians wastan/ v. 2. joca myös sortuja autta ja paina jumalattomat alas/ v. 5. on wanhurscas Duomari ja caickein jumalisten turwa/ v. 8. rucoile/ että Jumala auttais myös händä/ hänen muilda wihollisildans/ joilda hän cowain waiwatan/ v. 14. ja nijn hän sijtä händä kijttäis/ v. 15. erinomaisest/ wanhurscauden tähden jumalattomita wastan/ v. 17. toiwotta/ että Jumala osotais woimans heitä wastan/ ymmärtäxens heitäns ihmisixi/ v. 18.

9:1 Dawidin Psalmi/ caunista nuorudesta/ edelläweisattapa.

9:2 MINä kijtän HERra caikesta sydämestäni/ ja luettelen caicki sinun ihmes.

9:3 Minä iloidzen ja riemuidzen sinusa/ ja kijtän sinun nimes/ sinä caickein ylimmäinen.

9:4 Ettäs minun wiholliseni olet ajanut tacaperin/ he langeisit ja nucuit sinun etees.

9:5 Sillä sinä saatat oikeudeni ja syyni toimeen/ sinä istuit istuimella/ oikia Duomari.

9:6 Sinä nuhtelet pacanat/ ja cadotat jumalattomat/ ja heidän nimens sinä pyhit pois aina ja ijancaickisest.

9:7 Wihollisten miecat owat lopetetut/ Caupungit sinä cukistit/ että heidän muistons heidän cansans huckanduis.

9:8 Mutta HERra pysy ijancaickisest/ hän on walmistanut istuimens duomioon.

9:9 Ja hän duomidze maan pijrin oikein/ ja hallidze Canssat cohtullisest.

9:10 Ja HERra on waiwaisten turwa/ ja turwa hädäsä.

9:11 Sentähden he sinuun toiwowat/ jotca sinun nimes tundewat: sillä et sinä nijtä hyljä/ jotca sinua HERra edziwät.

9:12 Weisatcat HERralle joca Zionis asu/ julistacat Canssoisa hänen tecons.

9:13 Sillä hän muista ja kysele heidän wertans/ eikä unhoda köyhäin parcumist.

9:14 HERra ole minulle armollinen/ cadzo minun radollisuttan wihollisten seas/ sinä joca ylönnät minun surman porteista.

9:15 Että minä luettelisin caicki sinun kijtoxes Zionin tytärten porteisa/ ja iloidzisin sinun awustas.

9:16 Pacanat owat wajonnet sijhen hautaan/ jonga he walmistit/ heidän jalcans on käsitetty sijnä wercosa/ jonga he wiritit.

9:17 Nijn ymmärretän HERran tekewän oikeuden/ cosca jumalatoin juuri omisa kättens töisä käsitetän/ sanan cautta. Sela.

9:18 Josca jumalattomat palajaisit Helwettijn/ ja caicki pacanat/ jotca Jumalan unhottawat.

9:19 Sillä ei hän nijn cohta köyhä unhoda/ ja radollisten toiwon ei hucu ijancaickisest.

Psaltarit

9:20 Nouse HERra/ ettei ihminen sais walda/
anna caicki pacanat edesäs duomita.

9:21 HERra anna heille opettaja/ että pacanat
tundisit idzens ihmisixi. Sela.

*Vers.17. Sanan cautta) se on/ teidän
wäkeyyden olcan perustettu Jumalan sanasa/
ilman wäkiwallata/ miecata ja lihalliseta
woimata/ toiwos ja hiljaisudes.*

X. Psalmi .

*WAikia walitus Tyrannein/ seuracunnan
wihamiesten ja heidän cawalitten juondens
tähden/ Jumalan Canssa wastan/ v. 1. näyttä
heidän pahudens muodon/ v. 3. rucoile
Jumalata pelastaman jumalisia/ joita
syyttömäst sortan/ v. 12. rangaiseman ja
häwittämän wanhurscaudesans jumalattomia/
v. 15.*

10:1 MIxis HERra nijn cauwas menet/ ja
tuscan ajalla sinus peität ?

10:2 Nijncauwan cuin jumalatoin wallidze/
täyty köyhän kärsiä/ käsitettäkön he heidän
juonisans/ joita he ajattelawat.

10:3 Sillä jumalatoin idze kersca oma
mieliwaldans/ ahne siunaile idzens/ ja
wihoitta HERRAN.

10:4 Jumalatoin on corja ja wihainen/ ettei
hän ketän tottele caikesa menosans/ ei hän
Jumalata mixikän luule.

10:5 Hän joutu tegoisans/ sinun duomios on
caucana hänestä/ hän ylpeile caickein
wihollistens edes.

10:6 Sillä hän puhu sydämesäns: en minä
ikänäns cukisteta/ eikä coscan hätä ole.

10:7 Jonga suu on täynäns kirouxia/ cawalutta
ja wiettelystä/ hänen kielens saatta waiwan ja
työn.

10:8 Hän istu ja wäijy cartanoisa/
murhataxens sala wiatoinda/ hänen silmäns
pala köyhän puoleen.

10:9 Hän wäijy sala nijncuin Lejoni luolasans/
hän wäijy radollista käsittäxens/ ja hän käsittä
hänen/ cosca hän temma sen werckoijns.

10:10 Hän paisca ja polke alas/ ja sysä köyhän
wäkiwallalla maahan.

10:11 Sillä hän sano sydämesäns: Jumala on
hänen unhottanut/ ja werhannut caswons/ ei
hän ikänäns näe.

10:12 Nouse sijs HERra Jumala/ ylönä kätes/
ja älä köyhä unhota.

10:13 Mixi jumalatoin pilcka Jumalata/ ja sano
sydämesäns: et sinä sitä tottele ?

10:14 Cadzo sijs: sillä sinä näet tuscat ja surut/
se on sinun käsisäs/ sinuun köyhä idzens
luotta/ ja sinä olet orwoilasten holhoja.

10:15 Särje jumalattoman käsiwarsi ja edzi
pahutta/ nijn ei suingan hänen
jumalattomuttans sijtte löytä.

10:16 HERra on Cuningas aina ja
ijancaickisest/ pacanat pitä häwiämän hänen
maastans.

10:17 Köyhäin halauxen sinä HERra cuulet/
heidän sydämens on wahwa/ että sinun
corwas sijtä otta waarin.

10:18 Ettäs oikeuden saatat orwoille ja
köyhille/ ettei ihminen enä ylpeile heitä
wastan maan päällä.

*Vers.3. Kersca) Hän kersca sijtä että hän
opillans taita wahingoitta/ nijncuin hän asian
hywin toimittanut olis. v. 7. Työn) Hän waiwa
idzens ja culutta paljo/ cuitengin mielelläns/
että hänen aiwoituxens pysyis ja menestyis.*

XI. Psalmi .

*LAT. X. LOhdutusPsalmi/ jolla hän tiettäwäxi
teke/ ettei hän enä tahdo paeta Saulin
tuimutta ja julmutta/ nijncuin muutamat
händä tekemän neuwoit/ v. 1. Jumala on
wanhurscas/ Caickiwaldias ja sydänden tutkia/
v. 4. joca woi estä jumalattomat/ ja suojella
siweit/ v. 6.*

Psaltarit

11:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.
11:2 HERraan minä uscallan: cuinga te sanotte minun sielulleni/ että hän lennäis nijncuin lindu teidän wuorillen ?
11:3 Sillä cadzos/ jumalattomat jännittäwät joudzen/ ja panewat nuolens jänden päälle/ salaisest ammutaxens hurscaita.
11:4 Sillä he ricoit perustuxen/ mitä wanhurscas taita toimitta ?
11:5 HERra on hänen pyhäsä Templicäns/ HERran istuin on taiwasa/ hänen silmäns ottawat waarin/ ja hänen silmäns laudat coettelewat ihmisten lapset.
11:6 HERra coettele wanhurscasta/ hänen sieluns wiha jumalatoinda/ ja jotca wääryttä racastawat.
11:7 Hän anda sata jumalattomain päälle pitkäisen leimauxia/ tulda ja tulikiwe/ ja anda heille tuulispäät palcaxi.
11:8 Sillä HERra on wanhurscas/ ja racasta wanhurscautta/ että heidän caswons cadzowat oikeutta.

Vers.4. Toimitta) Nijncuin he tahdoisit sano: mitä tyhmän pidäis meitä estämän ja opettaman. v. 8. Heidän) se on/ siweitten v. cod. Cadzowat) Ei he luowu wainomisen tähden/ waan pysywät oikeudes/ ja ymmärtäwät/ että oikeus on Jumalalle otollinen.

XII. Psalmi .

LAT. XI. RUcousPsalmi/ sillä wanhurscaita on wäjä/ ja jumalattomia paljo/ v. 3. että Jumala häwitäis caicki ulcocullatut ja tylyt/ v. 4. ja lupauxens peräst autais sorttuja/ v. 6. pitäis sanans puhtana ja wilpitöinnä/ v. 7. jumalattomat owat wahingoliset/ v. 9.

12 :1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa cahdexalla kielellä.

12:2 AUta HERRA: sillä pyhät owat wähendynet/ ja uscolliset owat harwat ihmisten lasten seas.
12:3 Jocainen puhu lähimmäisens cansa turha/ liehacoidzewat ja opettawat eripuraisist sydämistä.
12:4 Catcoickon HERra caiken ulcocullaisuden/ ja ylpiäst puhuwaitet sydämet.
12:5 Jotca sanowat: meidän kielem pitä woittaman/ meidän tule puhua/ cuca meidän HERram on ?
12:6 Että köyhät häwitetän ja waiwaiset huocawat/ nyt minä nousen/ sano HERra/ minä saatan awun/ että rohkiast pitä opettaman.
12:7 HERran puhet owat kirckat nijncuin selitetty hopia sawiastiois/ seidzemen kerta coeteldu.
12:8 Sinä HERra kätke ne/ ja warjele meitä tästä sugusta ijancaickisest.
12:9 Sillä jocapaicka on jumalattomia täynäns/ cusa sencaltaiset irralliset ihmiset Canssa hallidzewat.

Vers.9. Irralliset) Cusa tyrannit/ ulcocullatut ja eriseurat hallidzewat/ sijhen jumalattomat idzens cocowat/ ja jalost menestywät.

XIII. Psalmi .

LAT. XII. DAwid suurimmas sydämen ahdistuxes/ walitta että hän on Jumalalda hyljätty/ v. 2. rucoile häneldä apua/ ettei hän surusans huckuis/ wihamiestens iloxi/ v. 4. riemuidze uscosa/ että hänen rucouxens on cuultu/ ja lupa olla Jumalalle kijtollinen/ v. 6.

13 :1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.
13:2 CUinga cauwans HERra peräti tahdot minua unhotta ? cuinga cauwans peität caswos minusta ?
13:3 Cuinga cauwan minä yxinäni neuwo

Psaltarit

pidän ? ja ahdistetan sydämesäni jocapäiwä ?
cuinga cauwan minun wihollisen yldy minua
wastan ?

13:4 Cadzo sijs/ ja cuule minua HERra minun
Jumalan/ walista minun silmäni/ etten minä
coscan cuolemaan nuckuis.

13:5 Ettei minun wihollisen sanois: minä
woitin hänen. Ja minun sortajan iloidzis/ että
minä combastuin.

13:6 Mutta minä turwan sinun armoos/ minun
sydämen riemuidze/ että nijn mielelläs autat.

13:8 Minä weisan HERralle/ että hän minulle
nijn hywästi teke.

Vers.4. Silmäni) Tee minun caswoni iloisexi.

XIV. Psalmi .

*LAT. XIII. ON sydämelinen walitus ihmisen
turmellust luonnosta/ että tyhmät owat peräti
suruttomat ja Jumalan ylöncadzojat/ v. 1. cuin
nähdän Jumalan omast todistuxest/ joca
sydämet tutki/ v. 2. uhca HERran ylöncadzoit/
ja hänen pyhäins wainoit/ Jumalan
rangaistuxella ja wihalla/ v. 4. toiwotta
sydämet/ että Christus luwattu Messias tulis
Canssans pelastaman/ v. 7.*

14:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.

14:2 TYhmät sanowat sydämesäns: ei
Jumalata oleckan/ ei he mitän kelpa/ ja owat
ilkiät heidän menoisans/ ei ole joca hywä
teke.

14:3 HERra cadzoi taiwast ihmisten lapsia/
nähdäxens/ jos jocu ymmärräis eli edzeis
Jumalata.

14:4 Mutta he owat caicki poikennet pois/ ja
caicki owat kelwottomat/ ei ole yxikän joca
hywä teke/ ei ainoacan.

14:5 Eikö sijs kengän pahointekiöist sitä
hawaidze ? jotca minun Canssani syöwät
rawiten heitäns/ waan ei he rucoile HERra.

14:6 Siellä he cowin pelkäisit: mutta Jumala

on läsnä wanhurscasten sucua.

14:7 Te häwäisette köyhän neuwon/ mutta
Jumala on hänen turwans.

14:8 Oi/ jos apu tulis Israelille Zionist/ ja
HERra päästäis fangitun Canssans/ nijn Jacob
iloidzis/ ja Israel riemuidzis.

*Vers.2. Tyhmät) se on/ irtat ihmiset/ jotca ei
Jumalasta lucua pidä. v. 6. Pelkäisit) Ei he
Jumalata pelkä/ mutta elatustans/
tawaratans/ cunniatans/ waarojans ja
cuolematans/ etc.*

XV. Psalmi .

*LAT. XIV. ON OpetusPsalmi/ joca osotta
oikiat ja eläwät Jumalan seuracunnan jäsenet/
v. 1. nimittäin/ jotca oikialla uscolla Christuxen
päälle/ harjoittawat idzens jumalises/
wanhurscas ja saastattomas elämäsä/
ensimäisen ja toisen taulun jälken/ ja
osottawat heidän uscons rackauden töillä
lähimmäistäns cohtan/ v. 2.*

15:1 Dawidin Psalmi.

15:2 HERra/ cuca asu sinun majajas ? eli cuca
lewä sinun pyhällä wuorellas ?

15:3 Joca waelda wacana/ ja teke oikeuden/ ja
puhu totuden sydämetäns.

15:4 Joca ei kielelläns panettele/ eikä
lähimmäisensä mitän paha tee/ ja ei häwäise
lähimmäistäns.

15:5 Joca jumalattomat cadzo ylön/ waan
cunnioidze Jumalata pelkäwäisiä/ joca
lähimmäisellensä wanno/ ja pitä.

15:6 Joca ei anna rahans corgolle/ ja ei ota
lahjoja wiatoinda wastan. Joca näin teke/ ei
hän horjada ijancaickisest.

XVI. Psalmi .

*LAT. XV. ENnustus Christuxen pijnast ja
nousemisest cuolluist. Josa Dawid Christuxen*

Psaltarit

personas rucoile Jumalalda laupiutta/ ja lupa kijttä HERra/ v. 1. tehdä pyhille hyvä/ ja wainota epäjumalan palwelioita/ v. 2. rucoile Jumalata/ joca on caiken hywyden alcu ja lähde/ että hän händä kärsimisesäns/ hautamisesans/ ja nousemisesans cuolluista/ armollisesta warjelis/ v. 5. lupa nijn kijttä händä/ täsä ja tulewaises elämäs/ v. 11.

16:1 Dawidin cullainen cappale. KÄtke minua Jumala: sillä minä uscallan sinuun.

16:2 Minä olen HERralle sanonut: sinä olet minun HERran/ minun täyty sinun tähtes kärsiä.

16:3 Pyhain tähden jotca maan päällä owat/ ja cunnialisten tähden/ heisä on minulle caicki mielen noude.

16:4 Mutta jotca toisen jälken riendäwät/ nijllä pitä suuri sydämen kipu oleman/ En minä uhra heidän juomauhrians werellä/ engä mainidze heidän nimiäns suusani.

16:5 Mutta HERra on minun tawaran ja osan/ sinä tähdelle panet minun perimiseni.

16:6 Arpa langeis minulle caunimmisa/ minä olen jalon perimisen saanut.

16:7 Minä kijtän HERra/ joca minua on neuwonut/ nijn myös minun munascuuni owat minua yöllä curittanet.

16:8 Minä pidän aina HERran caswoni edes: sillä hän on minun oikialla puolellani/ sentähden en minä horju.

16:9 Sentähden minun sydämen riemuidze/ ja minun cunnian on iloinen/ ja minun lihan lewä toiwos.

16:10 Sillä et sinä hyljä minun sieluani helwetis/ etkä salli Pyhäs mätänewän.

16:11 Sinä osotat minulle elämän tien/ sinun caswos edes on täydellinen ilo/ ja riemullinen meno oikialla kädelläs ijancaickisest.

Vers.4. Werellä) se on/ jotca tahtowat caurin werellä Jumalata lepyttä/ mutta minä omalla werelläni. (Nimeäns) se on/ en minä opeta eli

saarna heidän oppians/ jotca töihins luottawat/ mutta uscosta/ jonga Jumala anda. v. 9. Cunnian) se on/ minun kielen/ jolla minä cunnioitan ja ylistän Jumalata.

XVII. Psalmi .

LAT. XVI. ON RucousPsalmi/ josa Dawid rucoile wanhurscast Jumalata todistaman wiattomudestans/ nijsä cuin hänen wihollisens händä soimawat/ v. 1. tunnusta idzens johdatettawan HERran sanalla/ v. 4. rucoile händäns warjelda/ nijncuin silmän terä/ v. 5. walitta jumalattomain wäkiwalda ja salaisia juonia/ v. 9. kirjoitta heidän huikendelewaisest menestyxestäns täsä mailmas/ ja jumaisten loppumattomast autuudesta/ v. 14.

17:1 Dawidin rucous. CUule HERra oikeutta/ hawaidze minun parcun/ ymmärrä minun rucouxen/ joca ei wieckasta suusta lähde.

17:2 Puhu sinä minun syysäni/ ja cadzo sinä mikä oikeus on.

17:3 Sinä coettelet minun sydämeni/ ja edziskelet sitä yöllä/ ja tutkit minua/ ja et mitän löydä/ minä olen aicoinut ettei minun suuni misäkän rico.

17:4 Minä warjelen minuni/ sinun huuldes sanoisa/ ihmisten töistä/ murhajan tiellä.

17:5 Hallidze minun käyndöni polguilles/ ettei minun askeleni liucadais.

17:6 Minä huudan sinua/ että Jumala minua cuulisit/ cumarra corwas minun puoleni/ cuule minun puheni.

17:7 Osota sinun ihmelliset hywydes/ sinä nijden wapahtaja/ jotca sinuun uscaldawat/ nijtä watan/ jotca sinun oikia kättäs watan owat.

17:8 Warjele minua nijncuin silmän muna/ suojele minua sijpeis warjon alla.

17:9 Jumalattomilda jotca minua häätäwät/ minun wihollisistani/ jotca minun sieluani

Psaltarit

pjrittävät.

17:10 Heidän lihawans yhtä pitävät/ he puhuwat suullans ylpistä.

17:11 Cuhunga me menem/ nijn he meitä pjrittävät/ siihen he silmäns tarcoittawat/ meitä cukistaxens.

17:12 Nijncuin Lejon joca saalist persoittele/ nijncuin nuori Lejon joca luolasta wäijy.

17:13 Nouse HERra/ carca ja polje händä/ ja wapada minun sielun miecallas jumalattomista.

17:14 Sinun kätes ihmisist HERra/ tämän mailman ihmisist/ joiden osa on täsä elämäsä/ ja joiden wadzan sinä täytät tawarallas/ joilla lapsia kyllä on/ ja jättävät tähtens heidän lapsucaisillens.

17:15 Mutta minä cadzon caswoas wanhurcaudesa/ minä rawitan herättyäni/ sinun cuwas jälken.

Vers.2. Puhu sinä/ eli sano sinä minun asiani) se on/ minä tiedän etten minä opeta walhetta/ waan sinun sanas minä opetan sentähden jos et sinä minua cuule/ nijn cuitengin cuule minun wanhurscast asiאתani v. 10. Lihawans) se on/ suuret ja woimalliset v. 14. Kätes) se on/ jotca tulewat sinun käsijis rangaista Heb. 10:30. Hirmuinen on tulla elävän Jumalan käsijn. Psal. 21:9. v. 15. Herättyäni) on olla walpas sanasa ja uscosa.

XVIII. Psalmi .

LAT. XVII. ON erinomainen KijtosPsalmi/ josa Dawid hartast ylistä HERra/ joca hänen on pelastanut caikista hänen wihamiehistäns/ v. 2. lueskele/ mistä ja millä Jumala on händä auttanut/ v. 5. osotta Jumalan wihan ja woiman rangaista/ näillä sanoilla: tomu/ tulenleimaus/ pitkäisen jylinä/ raket ja maan järjestys/ v. 8. kersca wiattomudestans/ v. 17. luettele suuret ja monet hywät tegot/ cuin Jumala hänelle tehnyt on/ erinomaisest/ että

hän rohwas hänen sydämens sotiman ja woittaman hänen wihollisians/ v. 29. caikista näistä kijttä hän HERra/ v. 50.

18:1 Dawidin HERran palwelian Psalmi/ edelläweisattapa/ joca HERralle nämät weisun sanat puhui/ cosca HERra hänen wapahti caickein wihollistens ja Saulin käsistä/ ja sanoi:

18:2 MINä racastan sydämestäni sinua HERra/ minun woiman/ HERra minun callion/ minun linnan minun wapahtajan/ minun Jumalan/ minun wahan/ johonga minä turwan.

18:3 Minun kilpen/ ja minun autuudeni sarwi/ ja minun warjeluxen.

18:4 Minä kijtän ja rucoilen HERra/ nijn minä wapadetan wihollisistani.

18:5 Sillä cuoleman sitet owat käärinet minun ymbäri/ ja Belialin ojat peljätit minun.

18:6 Helwetin sitet käsität minun/ ja cuoleman paulat ennätit minun.

18:7 Ahdistuxesani rucoilen minä HERra/ ja pargun minun Jumalani tygö/ nijn hän cuule minun äneni hänen Templistäns/ ja minun huuton hänen edesäns tule hänen corwijns.

18:8 MAa lijckui ja wapisi/ ja wuorten perustuxet lijcuit ja wärisit/ cosca hän wihastui.

18:9 Tomu suidzi hänen sieramistans/ ja culuttawa tuli hänen suustans/ nijn että se siellä leimahti.

18:10 Hän notkisti taiwat ja astui alas/ ja hämära oli hänen jalcains alla.

18:11 Hän astui Cherubimin päälle ja lensi/ ja hän lensi tuulden sijpein päällä.

18:12 Hänen majans ymbärillä oli pimeys/ ja musta paxu pilwi/ josa hän lymys oli.

18:13 Kirckaudest hänen edesäns hajoisit pilwet/ rakeilla ja leimauxilla.

18:14 Ja HERra jylisti taiwaisa/ ylimmäinen andoi pauhinans/ rakeilla ja leimauxilla.

18:15 Hän ambuis nuolens ja hajotti heitä/ hän iski cowat leimauxet/ ja peljätti heitä.

18:16 Ja nijn ilmestyit wetten culjut ja maan/

Psaltarit

HERra sinun laitoxestas ja sinun sierames puhalluxesta ja cuorsamisesta.

18:17 HÄn lähetti corkeudesta ja haki minun/ ja weti minun ulos suurista wesistä.

18:18 Hän wapahti minun woimallisista wihollisistani/ minun wainollisistani/ jotca minua wäkewämmät olit.

18:19 Jotca minun ennätit tuscasani/ ja HERra tuli minun turwaxeni.

18:20 Ja hän wei minun lakialle/ hän temmais minun ulos: sillä hän mielistyi minuun.

18:21 HERra teke hyvästi minun cohtani/ minun wanhurscaudeni peräst/ hän maxa minulle kätteni puhtauden perästä.

18:22 Sillä minä pidän HERran tiet/ ja en ole jumalatoin Jumalatani wastan.

18:23 Sillä caicki hänen oikeudens owat minun silmäini edes/ ja hänen käskyjäns en minä hyljä.

18:24 Waan olen wiatoin hänen edesäns/ ja wäldän syndiä.

18:25 Sentähden HERra costa minulle wanhurscaudeni perästä/ minun kätteni puhtauden perästä/ hänen silmäins edesä.

18:26 Pyhain cansa sinä pyhä olet/ ja hywäin cansa hywä.

18:27 Puhdasten cansa sinä puhdas olet/ ja nurjain cansa sinä nurja olet.

18:28 Sillä sinä autat radollista Canssa/ ja corkiat silmät sinä alennat.

18:29 Sillä minun kyntiläni sinä walaiset/ HERra minun Jumalan/ walaise minun pimeydeni.

18:30 Sillä sinun cauttas minä sotawäen murennan/ ja minun Jumalasan minä carcan muurin ylidze.

18:31 Jumalan tiet owat wiattomat/ HERran puhet owat peratut/ hän on caickein kilpi/ jotca häneen uscaldawat.

18:32 Sillä cuca on Jumala/ paidzi HERra ? eli waha ilman meidän Jumalatom.

18:33 Jumala wyöttä minun woimalla/ ja pane minun tieni wiattomaxi.

18:34 Hän teke minun jalcani nijncuin peurain/ ja asetta minua corkeudelle.

18:35 Hän opetta minun käteni sotiman/ ja käsiwarteni waskijousta wetämän.

18:36 JA sinä annoit minulle autuudes kilwen/ ja sinun oikia kätes wahwista minun. Ja coscas minun alennat/ nijn sinä teet minun suurexi.

18:37 Sinä teet minulle sian käydäxeni/ ettei minun candapääni liwistyi.

18:38 Minä ajan wihollisiani taca/ ja käsitan heitä/ ja en palaja ennencuin minä heitä hucutan.

18:39 Minä rundelen heitä/ ja ei he taida seiso minua wastan/ heidän täyty caatua minun jalcaini ala.

18:40 Sinä taidat minun walmista woimalla sotaan/ sinä taidat ne paiscata alas/ jotca owat minua wastan.

18:41 Sinä saatat minun wiholliseini pakeneman/ ja minä cadotan wainojan.

18:42 He huutawat/ waan ei ole auttajata/ HERra/ mutta ei hän wasta heitä.

18:43 Minä surwon heitä nijncuin maan tomun tuulen edesä/ ja heidän pois nijncuin logan raitilda.

18:44 SInä autat minua rijdaisesta Canssasta/ ja asetat pacanain pääxi/ Canssa palwele minua/ jota en minä tundenut.

18:45 Se cuuldele minua cuuliaisilla corwilla/ ja muucalaiset lapset ei minusta mitän woittanet.

18:46 Muucalaiset lapset waipuwat/ ja wapisewat heidän siteisäns.

18:47 HERra elä/ ja kijtetty olcon minun wahan/ ja minun autuudeni Jumala olcon ylistetty.

18:48 Jumala joca minulle coston anda/ ja waati Canssat minun alani.

18:49 Joca minua autta wihollisistani/ ja corgotta minun nijstä/ jotca carcawat minua wastan/ sinä autat minua wääristä.

18:50 Sentähden minä kijtän sinua HERra pacanain seas/ ja weisan nimelles kijtoxen.

Psaltarit

18:51 Joca suuren autuuden Cuningalles osotat/ ja teet hyvästi woidellulles/ Dawidille ja hänen siemenellens ijancaickisest.

Vers.21. Wanhurscauden) se on/ en minä ole epätiedosta mitän alcanut/ waan olen pysynyt Jumalan sanasa/ ja olen sentähden kärsinyt mitä minun tuli kärsiä. Ja tämä on se wanhurscaus/ josta hän täsä puhu. Hän puhu myös täsä Christuxen personas/ joca oli puhdas ja ilman synnitä: muutoin ei ole yhtän ihmistä Jumalan edes puhdasta ja ilman synnitä/ jota Dawid myös idzestäns tunnusta/ Psal. 51: ja mualla.

XIX. Psalmi .

LAT. XVIII. ON ennustus Evangeliumist/ joca saarnatan coco mailmas/ v. 2. caickinaisilla kielillä/ v. 4. ja nijncuin Auringo paista/ lämmittä ja wirgotta caicki caikis/ v. 5. nijn myös Evangeliumin oppi jocapaicas walista/ opetta/ lohduutta/ selittä ja puhdista sydämet/ v. 8. rucoile synnin andexisaamisest/ ja että hänen rucouxens olis Jumalalle otollinen/ v. 15.

19:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.
19:2 TAIwat ilmoittawat Jumalan cunnian/ ja wahwus julista hänen kättens tegot.
19:3 Päiwä sano päiwälle/ ja yö ilmoitta yölle.
19:4 Ei ole kieldä eikä puhetta/ cusa ei heidän änenens cuulu.
19:5 Heidän nuorans käy ulos caickijn maihin/ ja heidän puhens mailman loppun asti/ Auringolle hän pani majan heisä.
19:6 Ja hän käy ulos cammiostans nijncuin ylkä/ ja riemuidze nijncuin Sangari tietä juostaxens.
19:7 Hän käy ylös taiwasten lopulda/ ja juoxe ymbärins haman sijhen loppun/ ja ei ole peitetty mitän hänen lämbymäns edestä.
19:8 HERran laki on wiatoin/ ja wirgotta sielut.

19:9 HERran todistus on wahwa/ ja teke yxikertaiset taitawaxi.

19:10 HERran käskyt owat oikiat/ ja ilahuttawat sydämet.

19:11 HERran käskyt owat kirckat/ ja walistawat silmät.

19:12 HERran pelco on puhdas/ ja pysy ijancaickisest/ HERran oikeudet owat todet/ caicki tyynni wanhurscat.

19:13 Ne owat callimmat culda/ ja caickein parast culda/ ja makemmat hunajata/ ja mesileipiä.

19:14 Sinun palwelias myös heidän cauttans neuwotan/ ja joca nijtä pitä/ hänellä on suuri palcka.

19:15 Exytyxet cuca ymmärtä ? anna minulle andexi salaiset ricoxet.

19:16 Warjele myös palwelias ylpeistä ettei he minua hallidzis/ nijn minä olen wiatoin/ ja nuhtetoin suurest pahast tegost.

19:17 Kelwatcon sinulle minun suuni puhet/ ja minun sydämeni ajatuxet sinun edesäs.

19:18 HERra on minun wahan/ ja minun lunastajan.

XX. Psalmi .

LAT. XIX. ON callis Psalmi/ toiwotuxia täynäns/ josa jumaliset alammaiset rucoilewat Cuningans ja Esiwaldans edestä/ cosca hän sotaan hangidze/ wahwistaxens händä aiwoituxesans/ ja toiwottawat että Jumala cuulis hänen rucouxens/ suojelis händä ja annais hänelle woiton wihollisians wastan/ v. 2. rohwisewat händä että hän woitolla palajais/ ettei hän/ nijncuin wiholliset/ idzens turwa waunuijn ja hewoisijn/ waan HERran nimeen/ v. 7.

20:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.

20:2 HERra cuulcon sinua hädäsäs/ Jacobin Jumalan nimi sinua warjelcon.

20:3 Hän lähettäkön sinulle apua Pyhästä/ ja

Psaltarit

Zionista sinua wahwistacon.

20:4 Hän muistacon caicki sinun ruocauhris/
ja sinun polttouhris olcon lihawat. Sela.

20:5 Hän andacon sinulle mitä sinun sydämes
ano/ ja päättäkön caicki aiwoituxes.

20:6 Me kerscamme sinun awustas/ ja meidän
Jumalam nimes/ me ylennäm meidän lippum/
HERra täyttäkön caicki sinun rucouxes.

20:7 Nyt minä tunnen HERran woideltuans
auttawan/ ja händä cuulewan hänen pyhästä
taiwastans/ hänen oikia kätens autta
woimallisest.

20:8 Nämät uscaldawat rattaisijn ja oreihin/
mutta me muistam meidän HERram Jumalan
nime.

20:9 He owat cukistetut ja langennet/ mutta
me pystyällä seisomma.

20:10 Auta HERra/ Cuningas meitä cuulcan/
cosca me huudamme.

*Vers.7. Nyt minä tunnen) se on jollei Jumala
auta ja holho/ nijn meidän aiwoituxem owat
turhat v. 10. Cuningas) se on/ Christus/ joca
on Cuningas ja auttaja/ Psal. 24:10.*

XXI. Psalmi .

*LAT. XX. ON ennustus Christuxen
waldacunnasta/ että se pysy Jumalan edes
ijancaickisest/ ja woitta caicki wihollisens/ v. 1.
mutta Judan waldacunda/ joca Christusta ja
hänen Evangeliumitans waino/ pitä
hajotettaman ja peräti häwitettämän/ v. 9.
herättä Jumalata costaman ja lupa kijttä
händä/ v. 14.*

21:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.

21:2 HERra/ Cuningas riemuidze sinun
woimasas/ ja cuinga suurest hän iloidze
awustas.

21:3 Hänen sydämens halun sinä annat
hänelle/ ja et kiellä mitä hänen suuns ano.
Sela.

21:4 Sinä ennätät hänen hywällä siunauxella/
sinä panet cullaisen cruunun hänen päähäns.

21:5 Hän anoi elämätä sinulda/ nijns annat
hänelle pitkän elämän/ aina ja ijancaickisest.

21:6 Hänellä on suuri cunnia sinun awustas/
sinä panet ylistyxen ja caunistuxen hänen
päällens.

21:7 Sillä sinä asetat hänen siunauxexi
ijancaickisest/ sinä ilahutat hänen caswons
ilolla.

21:8 Sillä Cuningas turwa HERraan/ ja
ylimmäisen laupiudes ei hän horju.

21:9 Sinun kätes löytä caicki wihollisens/ sinun
oikia kätes löytä/ jotca sinua cadehtiwat.

21:10 Sinä panet heitä nijncuin cuumaan
pädzijn/ sinun wihas aicana HERra niele heitä
wihasans/ tuli syö heitä.

21:11 Heidän hedelmäns sinä cadotat maan
pääldä/ ja heidän siemenens ihmisten
lapsista.

21:12 Sillä he ajattelit tehdä sinulle paha/ ja
pidit neuwo/ jota ei he woinet täyttä.

21:13 Sillä sinä teet heitä olcapääxi/ ja
tarcoitat jändelläs heidän caswoans wastan.

21:14 HERra ylönä sinuas sinun
wäkeyydesäs/ nijn me weisamme ja kijtämme
sinun woimas.

*Vers.13. Olcapääxi) Että heidän pitä aina
candaman ja paha kärsimän.*

XXII. Lucu .

*LAT. XXI. ON juuri jalo ennustus Christuxen
pijnasta/ cuolemasta ja nousemisesta
cuolluista/ josa Dawid puhu ne Christuxen
sanat jotca hän monen sadan ajastajan
perästä ristin päällä puhuwa oli: walitta
hänen olewan Jumalalda peräti hyljätyn/ v. 2.
sano/ Isäin rucouxet cuulluxi/ mutta hän on
caickein pilckain ala hyljätty/ v. 5. wahwista
idzens taas uscolla/ muistaden Jumalan
endisiä hywiä töitä/ v. 10. walitta wihollistens*

Psaltarit

julmutta/ ja hänen ylön suuria waiwojans/ v. 13. ruoile Jumalalda apua/ v. 20. lupa kijtoxia/ ja neuwo caickia jumalisia kijttämän/ v. 23. Ennusta Christuxen waldacunnasta ja seuracunnasta/ joca Judalaisista ja pacanoista/ Evangeliumin opilla coco mailmas piti coottaman/ v. 27.

22:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa/ peurasta jota warhain wäijytän.
22:2 MInun Jumalan/ minun Jumalan/ mixis minun hyljäisit ? minä pargun/ waan minun apun on caucana.
22:3 Minun Jumalan/ päiwällä minä huudan/ ja et sinä wasta/ ja en myös yöllä waickene.
22:4 Sinä olet pyhä/ joca asut Israelin kijtoxes.
22:5 Meidän Isäm toiwoit sinuun/ ja cuin he toiwoit/ nijn wapadit heitä.
22:6 Sinua he huusit/ ja wapadettin/ sinuun he turwaisit/ ja ei tullet häpiään.
22:7 Mutta minä olen mato ja en ihmisen/ ihmisten pilcka ja Canssan ylöncadze.
22:8 Caicki jotca minun näkewät/ häwäisewät minua/ wääristelewät huulians/ ja päätäns pudistawat.
22:9 Hän walitta HERralle/ hän wapahtacon hänen/ hän auttacon händä/ jos hän mielisty häneen.
22:10 Sillä sinä olet minun wetänyt ulos äitini cohdusta/ sinä olit minun turwan/ ollesani wielä äitini rinnalla.
22:11 Sinun päälles minä olen heitetty äitini cohdusta/ sinä olet minun Jumalan hamast äitini cohdusta.
22:12 Älä caucana ole minusta: sillä ahdistus on läsnä/ ja ei ole auttajata.
22:13 Suuret mullit owat minun pijrittänet/ lihawat härjät kiersit minun ymbärins.
22:14 Heidän kitans awaisit he minua wasta/ nijncuin raatelewa ja kiljuwa Lejoni.
22:15 Minä olen caattu ulos nijncuin wesi/ ja minun luuni owat caicki hajotetut/ minun sydämen on nijncuin sulattu medenwaha

minun ruumisani.
22:16 Minun woiman on cuiwettu nijncuin cruusin muru/ ja minun kielen tarttu suuni lakeen/ ja sinä panet minun cuoleman tomuun.
22:17 Sillä coirat owat minun pijrittänet/ ja julmain parwi asetti hänens minun ymbärilleni/ he läwistit minun käteni ja jalcani.
22:18 Minä lukisin caicki minun luuni/ mutta he cadzelit ja näit ihastuxens minusta.
22:19 He jacawat heillens minun waatteni/ ja heittäwät minun hamestani arpa.
22:20 Mutta sinä HERra älä ole caucana/ minun wäkeyyden riennä minun auxeni.
22:21 Pelasta minun sielun miecasta/ ja minun ainocaisen coirilda.
22:22 Wapada minua Lejonin suusta/ ja päästä minun yxisarwillisista.
22:23 MInä saarnan sinun nimes weljilleni/ minä ylistän sinua seuracunnas.
22:24 Ylistäkät HERra te jotca händä pelkät/ coco Jacobin siemen cunnioittacon händä/ ja cawattacon händä caicki Israelin siemen.
22:25 Sillä ei hän hyljännyt eikä cadzonut ylön köyhän radollisutta/ eikä kääändänyt caswoans hänestä pois/ ja cuin se händä huusi/ cuuli hän sitä.
22:26 Sinua minä ylistän suuresa seuracunnasa/ minä maxan lupauxeni heidän edesäns/ jotca händä pelkewät.
22:27 Radolliset syöwät ja rawitan/ ja jotca HERra edziwät/ pitä händä ylistämän/ heidän sydämens elä ijancaickisest.
22:28 Muistettacan caiken mailman ärijn/ että he käännäisit heitäns HERran tygö/ ja cumartacan händä caicki pacanain sucucunnat.
22:29 Sillä HERralla on waldacunda/ ja hän wallidze pacanain seas.
22:30 Caicki lihawat maan päällä pitä syömän ja cumartaman/ hänen edesäns polwians notkistaman/ caicki jotca tomusa macawat/ ja jotca surusans eläwät.

Psaltarit

22:31 Hänen pitä saaman siemenen joca händä palwele/ HERrasta pitä ilmoitettaman lasten lapsijn.

22:32 He tulewat ja hänen wanhurscauttans saarnawat syndywälle Canssalle/ että hän sitä teke.

Vers.4. Kijtoxes) se on/ pyhäs Canssas/ josa sinua kijtetän Israelis. v. 18. Ihastuxens) se on/ he sammuttawat minuun wihans. v. 30.

Lihawat) se on/ äweriät ja woimalliset: Jotca tuhwas owat/ owat waiwaiset ja onhet/ jotca waiwalla ja murhella eläwät/ jotca cuoleman walmit owat/ caicki pitä Christusta rucoileman.

XXIII. Psalmi .

Lat. XXII. DAwid ylistä Jumalata/ että hän on oikia paimen/ v. 1. joca johdatta sielun terwelliselle laituumelle/ ja wirwotta hänen tuorella wedellä/ suojele caikisa murheisa/ ja idze cuolemasakin/ v. 4. hän on myös oikia holhoja/ joca ruocki hänen terwellisellä rualla/ woitele hänen pääns Pyhän Hengen öljyllä/ v. 6. ja täyttä hänen caikella hengellisellä ja ruumillisella siunauxella v. 7.

23:1 Dawidin Psalmi. HERra on minun paimenen/ ei minulda mitän puutu.

23:2 Hän caidze minua wiherjäises niitysä/ ja wie minua wirgottawan weden tygö.

23:3 Minun sieluni hän wirgotta/ hän wie minun oikialle tielle/ hänen nimens tähden.

23:4 Ja waicka minä waellaisin pimiäsä laxosa/ en minä pelkäis mitän pahutta ettäs olet cansani/ sinun widzas ja sauwas minun tukewat.

23:5 Sinä walmistat minulle pöydän/ minun wihollisteni cohdalle/ sinä woitelet minun pääni öljyllä/ ja sinä panet täyten minulle.

23:6 Hywyys ja laupius noudattawat minua caiken elinaicani/ ja minä asun HERran

huonesa ijancaickisest.

XXIV. Psalmi .

Lat. XXIII. ON ennustus Christuxen waldacunnast/ joca asetetan coco maan pijrin ymbäri/ v. 1. ilmoitta/ cutca oikiat jäsenet Christuxen seuracunnas owat/ v. 3. neuwo cahdest caickia esiwaldoja/ awaman portia Christuxen eteen/ ja päästämän händä armons waldacunnan cansa sisälle/ v. 7.

24:1 Dawidin Psalmi. HERran on maa/ ja caicki cuin hänesä owat/ maan pijri ja mitkä sen päällä asuwat.

24:2 Sillä hän on perustanut sen merten päälle/ ja wirtain päälle sen walmistanut.

24:3 Cuca astu HERran wuorelle ? ja cuca taita seisoa hänen pyhäsä siasans ?

24:4 Jolla wiattomat kädet owat/ ja on puhdas sydämeest/ joca ei halaja turhutta/ eikä wanno wäärin.

24:5 Se saa siunauxen HERralda/ ja wanhurscauden hänen autuudens Jumalalda.

24:6 Tämä on se sucucunda joca händä edzi/ joca kysy sinun caswoas Jacob. Sela.

24:7 Tehkät portit awaraxi/ ja owet mailmas corkiaxi/ cunnian Cuningan mennä sisälle.

24:8 Cuca on se cunnian Cuningas ? se on se HERra/ wäkewä ja woimallinen/ se HERra woimallinen sodasa.

24:9 Tehkät portit awaraxi/ ja owet mailmas corkiaxi/ cunnian Cuningan mennä sisälle.

24:10 Cuca on se cunnian Cuningas ? se on se HERra Zebaoth/ hän on se cunnian Cuningas. Sela.

Vers.6. Caswoas) se on/ Jumalan caswo ja läsnäolemus/ joca Israelin Canssas oli/ ja ei cusan mualla.

Psaltarit

XXV. Psalmi .

Lat. XXIV. ON RucousPsalmi/ josa Propheta ano/ että Jumala hänen suuren toiwons jälken/ annais andexi caicki hänen syndins/ ja warjelis händä caikest häpiäst ja onnettomudest/ v. 2. puhu Jumalan armost ja totuudest/ v. 6. jumalisten siunaukest/ v. 12. hänen wiheljäisydestäns ja tuscastans/ v. 15. wihollistens pahudest/ v. 19. wiattomudestans/ v. 21. ja anda coco hänen seuracundans Jumalan haldun/ v. 22.

25:1 Dawidin Psalmi. SInua HERra minä ikäwöidzen.

25:2 Minun Jumalan sinuun minä turwan/ älä salli minua häwäistä/ ettei minun wiholliseni iloidzis minusta.

25:3 Sillä ei yxikän tule häpiään joca sinua odotta/ mutta irralliset pilckajat saawat häpiän.

25:4 HERra osota minulle sinun ties/ ja opeta minulle sinun polcus.

25:5 Johdata minua sinun totudesas/ ja opeta minua: sillä sinä olet Jumala joca minua autta/ yli päiwä minä odotan sinua.

25:6 Muista HERra sinun laupiuttas ja hywyttäs/ joca mailman algusta on ollut.

25:7 Älä muista minun nuorudeni syndejä/ ja ylidzekäymisitäni/ mutta muista minua sinun laupiudes jälken/ sinun hywydes tähden HERra.

25:8 HERra on hywä ja waca/ sentähden saatta hän synniset tielle.

25:9 Hän johdatta oikiasta radollisen/ ja opetta siweille hänen tiens.

25:10 Caicki HERran tiet owat hywyys ja totuus/ nijlle jotca hänen lijttions ja todistuxens pitäwät.

25:11 Sinun nimes tähden HERra/ ole armollinen minun pahalle tegolleni/ joca suuri on.

25:12 Cuca on joca HERra pelkä ? sille hän

opetta parhan tien.

25:13 Hänen sieluns asu hywydes/ ja hänen sikiäns omista maan.

25:14 HERran salaisuus on nijden seas jotca händä pelkäwät/ ja hänen lijttions ilmoitta hän heille.

25:15 Minun silmäni cadzowat alati HERra: sillä hän kirwotta minun jalcani wercosta.

25:16 Käännä sinuas minun puoleeni/ ja ole minulle armollinen/ sillä minä olen yxinäinen ja radollinen.

25:17 Minun sydämeni murhet owat moninaiset/ wie sijs minua ulos minun tuskistani.

25:18 Cadzos minun waiwaisudeni ja radollisudeni puoleen/ ja anna caicki minun syndini andexi.

25:19 Cadzos/ cuinga monda wihollista minulla on/ ja sulasta cateudesta he minua wihawat.

25:20 Warjele minun sielun ja wapada minua/ älä laske minua häpiään: sillä sinuun minä turwan.

25:21 Cohtuus ja oikeus warjelcon minua: sillä minä odotan sinua.

25:22 Jumala päästökön Israelin caikista tuskistans.

Vers.3. Irralliset) Joilla on kyllä tila/ ja ei cuitengan oikiata syytä/ cadzoa ylön/ nijncuin wäki/ oppi/ taito/ tawara/ etc.

XXVI. Psalmi .

Lat. XXV. RUCous/ jolla Dawid rucoile Jumalan warjelusta/ wainoitans wastan oikiasa asiasa/ v. 1. luotta wiattomuteens/ ja rucoile Jumalata/ joca sydämet tutkistele/ sijtä todistaman/ v. 2. pakene Jumalan suojeluxeen/ ja lupa aina racasta hänen asuinsians/ v. 6. rucoile Jumalan suojella händäns wihollisildans/ joiden pahudest hän täsä puhu/ muistutta wiattomudens ja lupa

Psaltarit

kijtollisuuden/ v. 9.

26:1 Dawidin Psalmi. HERRA saata minulle oikeus: sillä minä olen wiatoin. Minä toiwon HERraan/ sentähden en minä lange.

26:2 Coettele minua HERra ja kiusa minua/ puhdistista minun munascuuni ja sydämeni.

26:3 Sillä sinun hywydes on minun silmäini edes/ ja minä waellan sinun totudesas.

26:4 En minä istu turhain ihmisten seasa/ engä seura petollisia.

26:5 Minä wihan pahain seuracunda/ engä istu jumalattomain tykönä.

26:6 Minä pesen käteni wiattomudesas/ ja oleskelen HERra Altaris tykönä.

26:7 Cusa kijtossanan äni cuullan/ ja caicki sinun ihmes saarnatan.

26:8 HERra/ minä racastin sinun huones asuisia/ ja sitä sia josa sinun cunnias asu.

26:9 Älä temma minun sieluani pois synneisten cansa/ taicka minun hengeni coirain cansa.

26:10 Jotca pahanjuoniset owat ja mielelläns lahjoja ottawat.

26:11 Mutta minä waellan wiattomudesani/ päästä minua ja ole minulle armollinen.

26:12 Minun jalcan käy oikiasti/ minä kijtän sinua HERra seuracunnisa.

Vers.8. Asuinsia) Jumalan huone ja seuracunda on sijnä josa Jumalan sana on/ ja ei mualla: sillä sijnä Jumala asu/ sentähden ylistä hän Jumalan huonetta/ iloiten sanan tähden.

XXVII. Psalmi .

LAT. XXVI. ON LohdutusPsalmi/ että Jumala on meidän walkeudem ja elämäm woima/ v. 1. älkäm sentähden peljätkö ketän/ ehkä cuinga suuri waara meille ihmisildä taritaisin/ v. 2. rucoile Jumalalda sijtte hartast/ että hän olis jocapäiwä totinen jäsen Christuxen

seuracunnasa/ josa hän olis turwas/ caikelda onnettomudelda/ v. 4. siellä hän ano/ että hän cuullaisin/ johdatetaisin/ suojellaisin/ ja näkis HERran hywä/ v. 7. neuwo idzens rohkeuteen/ v. 13.

27:1 Dawidin Psalmi. HERRA on minun walistuxen ja autuuden/ ketä minä pelkän ? HERra on minun hengeni wäkwys/ ketä minä wapisen ?

27:2 Sentähden ehkä pahat/ minun wainolliseni ja wiholliseni lähestywät minun lihani syömän/ täyty heidän cuitengin heitäns loucata ja langeta.

27:3 Ja waicka sotawäki saartais minua/ nijni ei minun sydämen sentähden pelkäis. Ja jos sota nousis minua wasta/ minä turwan sijttekin häneen.

27:4 Yhtä minä HERralda anon/ sitä minä pyydän/ asuaxeni HERran huones caiken elinaicani/ että minä näkisin HERran Jumalan caunin palweluxen/ ja hänen Templiäns edzisin.

27:5 Sillä hän peittä minua majasans pahana aicana/ hän kätke minua teldaans/ ja corgotta minua calliolle.

27:6 Ja hän corgotta nytkin minun pääni wihollistenin ylidze/ jotca minun ymbärilläni owat/ nijni minä uhran hänen majasans kijtosuhria/ minä weisan ja laulan HERralle.

27:7 HERRA cuule minun änen cosca minä huudan/ ole minulle armollinen/ ja cuuldele minua.

27:8 Minun sydämen sano sinulle tämän sinun sanas. Kysykät minun caswojani/ sentähden minä edzin HERra sinun caswojas.

27:9 Älä peitä caswoas minulda/ ja älä sysä pois sinun palweliatas wihahas/ sillä sinä olet minun apun/ älä minua hyljä/ älä myös wedä kättäs minusta pois/ minun autuudeni Jumala.

27:10 Sillä minun Isän ja äitin hyljäisit minun/ mutta HERra corjais minun.

27:11 HERRA osota minulle sinun ties/ ja

Psaltarit

johdata minua oikiata polcua/ minun wihollisteneni tähden.

27:12 Älä anna minua wihollisteneni tahtoon: sillä wäärät todistuxet owat minua wasta/ ja tekewät häpemät wääryttä.

27:13 Mutta minä uscon cuitengin näkewäni HERRAN hywyttä eläwitten maalla.

27:14 Odota HERRA/ ole turwasa ja pelkämätöin ja odota HERra.

Vers.13. Eläwitten) nijden seas joille menesty.

XXVIII. Psalmi .

LAT. XXVII. ON RucousPsalmi/ ettei Jumala sallis händä wieteldä nijldä jotca mielin kielin puhuwat/ ja teeskelewät idzens ystäwällisxi/ mutta cuitengin on paha mieles/ v. 1. rucoile/ että Jumala costais heille/ nijncuin he ansainnet owat/ v. 4. ylistä HERra/ joca händä armollisest on cuullut/ v. 6. ja anda hänen halduns coco seuracundans/ v. 9.

28:1 Dawidin Psalmi. COsca minä huudan sinua HERra/ minun uscalluxen/ nijn älä waickene minulle/ että (coscas waickenet minusta) minä tulen heidän caltaisexens/ jotca hautaan menewät.

28:2 Cuule minun rucouxeni äni/ cosca minä huudan sinua/ cosca minä nostan käteni sinun pyhä Chuorias päin.

28:3 Älä wedä minua jumalattomain ja pahointekiäin secaa/ jotca lähimmäistens cansa puhuwat ystäwällisest/ waan pahutta on heidän sydämisäns.

28:4 Anna heille heidän työns perän/ ja heidän pahan menons perän/ anna heille heidän kättens töiden perän/ maxa heille ansions perästä.

28:5 Sillä ei he ota waari HERran töistä/ eikä hänen käsialoistans/ sentähden ricko hän heitä ja ei rakenna heitä.

28:6 Kijetty olcon HERra: sillä hän on cuullut

minun rucouxeni änen.

28:7 HERRA on minun wäkewyden ja kilpen/ häneen minun sydämen toiw/ ja minä olen autettu/ ja minun sydämen riemuidze/ ja minä kijtän händä weisullani.

28:8 HERRA on heidän wäkewydens/ hän on wäkewä/ joca woideltuans autta.

28:9 Auta Canssas ja siuna perimises/ ja rawidze heitä/ ja corgota heitä ijancaickisest.

XXIX. Psalmi .

LAT. XXVIII. ON ennustus Christuxen Evangeliumist/ että se ilmoitetan coco mailmas/ ja Cuningoilda/ Försteildä/ ja herroilda otetan wasta/ v. 1. pitä cukistaman ja rickoman caicki jotca seisowat sitä wasta/ v. 5. asettaman synnin wircan/ cuin on pyhä Caste/ josa wanha Adam upotetan/ ja taas usi ihminen syndy/ v. 10.

29:1 Dawidin Psalmi. TUocat HERralle te wäkewät/ tuocat HERralle cunnia ja wäkewys.

29:2 Tuocat HERralle hänen nimens cunnia/ cumartacat HERra pyhäsä caunistuxesa.

29:2 HERRAN äni käy wetten päällä/ cunnian Jumala pauha/ HERra suurten wetten päällä.

29:3 HERRAN äni käy '77oimasa/ HERran äni käy julkisest.

29:4 HERran äni särke Cedrit/ ja HERra särke Cedrit Libanonis.

29:5 Hän hyppäyttä heitä nijncuin wasican/ sekä Libanonin että Sirionin/ nijncuin nuoren yxisarwisen.

29:6 HERran äni leicka nijncuin tulen liecki.

29:7 HERran äni häälyttä corwen/ ja HERran äni lijcutta Cadexen corwen.

29:8 HERran äni saatta peurat poikiman/ ja paljasta medzät/ ja hänen Templisäns pitä sanoman jocaidzen hänelle cunniata.

29:9 HERra istu wirtain päällä/ ja HERra pysy Cuningasna ijancaickisest.

29:10 HERra anda Canssallens wäkewyden/

Psaltarit

HERra siuna Canssans rauhalla.

Vers.11. Rauhalla) Että hän menestyis.

XXX. Psalmi .

LAT. XXIX. ON kijtos/ että Jumala pelasti hänen/ ei ainoastans ruumillisest taudist/ mutta myös rascast sielun ahdistuxest/ jolla Perkele händä cowin waiwais/ v. 2. neuwo/ caickia pyhiä kijttämän HERra/ jonga wiha on silmän räpäyxen/ ja joca racasta elämätä/ v. 5. tunnusta myötäkäymises ollens surutoinna/ ja wihoittanens Jumalan/ ja nijn rangaistuxen tuottanens päällens/ v. 7. mutta cosca hän rucoili/ cuuli HERra händä/ v. 9. lupa hänelle kijtoxen/ v. 12.

30:1 Psalmi weisattapa Dawidin huonen wihkimises.

30:2 MInä ylistän sinua HERra: sillä sinä olet corgottanut minua/ et myös salli iloita wiholliseni minusta.

30:3 HERra minun Jumalan/ cosca minä huusin sinua/ nijns teit minun terwexi.

30:4 HERra sinä weit minun sieluni ulos helwetist/ sinä olet minun eläwänä pitänyt/ nijden mennes cuoppaan.

30:5 Pyhät/ weisatca kijtost HERralle/ ja kjttäkät händä pyhydens muistoxi.

30:6 Sillä hänen wihans wijpy silmän räpäyxen/ ja ihastu elämäst/ ehtona on itcu/ mutta amulla ilo.

30:7 Mutta minä sanoin myötäkäymisesäni: en minä ikänäns cukisteta.

30:8 Sillä sinä HERra olet hywäsä tahdosas minun wuoreni wahwistanut/ mutta coscas caswos peitit/ nijn minä hämmästyin.

30:9 Sinua HERra minä huudan/ ja HERra minä rucoilen.

30:10 Mitä hywä minun cuoltuani weresäni on ? kijttänekö myös tomu sinua ja ilmoittaneco sinun totudes ?

30:11 HERRA cuule ja ole minulle armollinen/ HERra ole minun auttajan.

30:12 Sinä olet muuttanut minun walituxeni iloxeni/ sinä olet rijsunut minun säckini/ ja wyötit minun riemulla.

30:13 Että minun cunnian weisais sinulle kijtost/ ja ei waickenis/ HERra minun Jumalan/ minä kijtän sinua ijancaickisest.

Vers.6. Ihastu) Ei hän wihastu sydämestäns/ hän edzi sillä meidän parastam ja ei cuolemata/ nijncuin näky. v. 13. Cunnian) minun kielen ja candeleni/ jolla minä sinua kijtän.

XXXI. Psalmi .

LAT. XXX. ON rucous/ josa Christus rucoile taiwallist Isäns/ ettei hän/ joca hänen turwans on/ andais hänen pijnasans ja cuolemasans/ jonga hän oli kärsiwä/ tulla häpiään/ v. 2. walitta waikiast hänen wiheljäisyttäns/ ja wihollistens pahutta/ v. 10. toiwo Jumalaan/ ja rucoile häneldä apua/ v. 15. kersca suurista ja monista hywistä tegoista/ cuin Jumala hänelle tehnyt oli/ ja kijttä händä sydämest/ v. 20. neuwo coco Jumalan seuracunda hänen tawallans hädän aicana oleman rohkian/ ja ei epäilemän Jumalan awusta/ v. 24.

31:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.

31:2 HERRA sinuun minä uscallan/ älä minua ikänäns häpiään laske/ päästä minua sinun wanhurscaudes cautta.

31:3 Cumarra corwas minun puoleeni/ auta minua äkist/ ole minulle wahwa callio/ ja linna minua auttaman.

31:4 Sillä sinä olet minun callion ja linnan/ ettäsi sinun nimes tähden minua talutaisit ja weisit.

31:5 Ettäs minun kirwotaisit wercosta/ jonga he minun eteeni wiritit: sillä sinä olet minun wäkewyden.

Psaltarit

31:6 Sinun käsijs minä annan minun hengeni/
sinä olet minun pelastanut HERra sinä totinen
Jumala.

31:7 Minä wihan nijtä jotca pitävät wäärä
oppia/ mutta minä uscallan HERraan.

31:8 Minä ihastun ja riemuidzen sinun
hywydes tähden/ että cadzot minun
radollisuttani/ ja tunnet minun sieluni tuscasa.

31:9 Ja et sinä sulje minua wihollisteni käsijn/
sinä asetat minun jalcani awaraan paickan.

31:10 HERra ole minulle armollinen: sillä minä
ahdistetan/ minun caswoni on muuttunut
murhesta/ nijn myös minun sielun ja wadzan.

31:11 Sillä minun elämän on culutettu
murhesta/ ja minun wuoteni huocauxest/
minun woiman on rauwennut minun pahain
tecoini cautta/ ja minun luuni owat musertut.

31:12 Minä olen suuri pilcka kylänmiehilleni/
ja ilkeys minun tuttawilleni/ jotca minun
raitilla näkewät/ pakenewat minua.

31:13 Minä olen sydämestä unhotettu
nijncuin cuollut/ minä olen nijncuin ricottu
astia.

31:14 Sillä moni minua pahasti häwäise/ että
jocainen minua carcko/ he pitävät keskenäns
neuwo minusta/ ja tahtowat otta minun
hengeni.

31:15 Mutta minä toiwon sinuun HERra/ ja
sanon: sinä olet minun Jumalan.

31:16 Minun aicani owat sinun käsisäs/
pelasta minua wihollisistani/ ja nijstä jotca
minua wainowat.

31:17 Anna paista caswos palwelias päälle/
auta minua laupiudes cautta.

31:18 HERra älä minua laske häpiään: sillä
sinua minä rucoilen/ jumalattomat tulcat
häpiään/ ja waiketcat helwetic.

31:19 Tulcon mykäxi wäärät suut/ jotca
puhuwat wanhurscasta wastian/ cangiast/
corjast ja häjyst.

31:20 Cuinga suuret owat sinun hywydes/
jotcas panit tallella nijlle jotca sinua pelkävät/
ja jotcas nijlle osotat/ jotca sinuun

uscaldawat/ ihmisten lasten edesä.

31:21 Sinä lymytät heitä tykönäs salaisest/
jocaidzen haastosta/ sinä peität heitä
majasas/ rijtelewäisistä kielistä.

31:22 HERra olcon kijtetty/ että hän on
minulle osottanut ihmellisen hywyden/
wahwasa Caupungisa.

31:23 Sillä minä sanoin epäyksesäni: minä olen
sinun caswos edestä sysätty pois/ sinä cuulit
cuitengin minun rucouxeni änen/ cosca minä
sinun tygös parguin.

31:24 Racastacat HERra caicki hänen pyhäns/
HERra warjele uscollista/ ja runsast costa
nijlle/ jotca ylpeyttä harjoittelewat.

31:25 Olcat turwas ja wapisemata/ caicki jotca
HERra odotatte.

*Vers.22. Wahwasa Caupungisa) on
caickinainen suruttomus. v. 23. Epäyksesäni)
Waicka meidän uscoam kiusatan/ ja on
heicko/ cuitengin cuule Jumala meidän
rucouxen.*

XXXII. Psalmi .

*LAT. XXXI. ON jalo CatumusPsalmi/ josa
Dawid opetta/ että oikia wanhurscaus/ joca
Jumalalle kelpa/ on synnin andexiandamus/ v.
1. osotta/ cuinga cauhia cappale syndi on ja
paha oma tundo/ v. 3. tunnusta syndins/
pakene Jumalan laupiuteen/ rucoile andexi/ ja
neuwo myös muita sijhen/ v. 5. juttele sitä
suurta lupausta cuin Jumala nijlle teke jotca
hänen käskyns pitävät/ v. 8. neuwo caicki
jumalisi iloidzeman HERrasa/ v. 11.*

32:1 Dawidin opetus. AUtuas on jonga pahat
tegot owat annetut andexi/ ja jonga synnit
peitetyt owat.

32:2 Autuas on se ihminen/ jollen HERra ei
soima wääryttä/ jonga hengesä ei wilpiä ole.

32:3 Sillä cosca minä tahdoin sitä waiketa/
muserruit minun luuni/ minun jocupäiwäisestä

Psaltarit

itcustani.

32:4 Sillä sinun kätes oli yöllä ja päivällä
rascas minun päälläni/ nijn että minun nesteni
cuiwi/ nijncuin se kesällä cuiwa. Sela.

32:5 Sentähden minä tunnustan syndini/ ja en
peitä minun pahoi tecoiani/ minä sanoin:
minä tunnustan HERralle minun pahat teconi/
nijn sinä annoit andexi minun syndini
wäärydet.

32:6 Tämän tähden pitä caicki pyhät sinua
rucoileman oikialla ajalla/ sentähden cosca
suuret wedenpaisumiset tulewat/ ei he siihen
ulotu.

32:7 Sinä olet minun warjeluxen/ kätke minua
murhesta/ että minä pelastettuna sangen
riemuisest kerscaisin. Sela.

32:8 Minä neuwon sinua ja osotan sinulle tien
jotas waellat/ minä johdatan sinun minun
silmilläni.

32:9 Älkät olco nijncuin orhit ja muulit/ joilla
ei ymmärryst ole/ joille pitä suidzet ja ohjat
suuhun pandaman/ ellei he lähene sinua.

32:10 Jumalattomalla on monda widzausta/
mutta joca HERraan toiwo/ hänen syle
laupius.

32:11 Riemuitcat teitän HERrasa/ ja olcat
iloiset wanhurscat/ ja kerscatcat idzen caicki
te yxiwacaiset.

*Vers.3. Waiketa) Cosca en minä tunnustanut/
ettei minusa ole muuta cuin syndi/ ei ollut
minun tunnollani rauha nijncauwan että
minun täydyi tunnusta/ ja minuani ainoastans
Jumalaan luotta. v. 6. Wedenpaisumiset)
Lihan/ mailman ja Perkelen kiusauxet ja
ahdistuxet.*

XXXIII. Psalmi.

*LAT XXXII. ON kijtos/ josa Dawid herättä
idzens ja muita kijttämän HERra monen
hywän tegon edest/ v. 1. ylistä Jumalan
totutta/ duomiota ja taito/ joca luoduja*

*holho/ v. 4. ja Jumalan wanhurscautta/ joca
rangaise jumalattomat/ v. 10. sano ainoastans
ne autuaxi/ jotca HERran tundewat/ v. 12.
opetta/ ainoastans Jumalan tundewan
ihmisen sydämen/ v. 13. hyljä caiken
luottamisen ihmisten apuun/ v. 15. neuwo
ainoastans luottaman Jumalaan/ v. 17.*

33:1 Riemuitcat te wanhurscat HERrasa/
wagat pitä händä caunisti kijttämän.

33:2 Kijttäkät HERra candeileilla/ ja weisatcat
hänelle kijtost kymmenen kielisellä Psaltarilla.

33:3 Weisatca hänelle usi wirsi/ weisatcat
jalost kielten leikis helisemisellä.

33:4 Sillä HERran sana on totinen/ ja mitä hän
lupa/ sen hän wahwana pitä.

33:5 Hän racasta wanhurscautta ja duomiota/
maa on täynäns HERran laupiutta.

33:6 HERran sanalla owat taiwat tehdyt/ ja
caicki hänen jouckons hänen suuns hengellä.

33:7 Hän pitä coosa weden meresä nijncuin
leilisä/ ja sala sywydet.

33:8 Peljätkön caicki maa HERra/ händä
peljätkön caicki maan pijrin asuwaiset.

33:9 Cosca hän sano/ nijn se tapahtu/ jos hän
käske/ nijn se on tehty.

33:10 HERra teke pacanain neuwot tyhjäxi/ ja
käändä Canssan ajatuxet.

33:11 Mutta HERran neuwo pysy
ijancaickisest/ hänen sydämens ajatuxet
sucucunnast sucucundaan.

33:12 Autuas on se Canssa jonga HERra on
Jumala/ se Canssa jonga hän idzellens on
perillisexi walinnut.

33:13 HERra cadzoi taiwasta ales/ ja näki
caickein ihmisten lapset.

33:14 Wahwalda istuimeldans cadzo hän
caickia jotca maan päällä asuwat.

33:15 Hän taitta caickein heidän sydämens/
hän ymmärtä caickein heidän työns.

33:16 Ei Cuningasta auta hänen suuri wäkens/
eikä Sangari wapadeta suurella woimallans.

33:17 Orhit ei myös auta/ ja heidän suuri

Psaltarit

wäkewydens ei pelasta.

33:18 Cadzo/ HERran silmät cadzowat nijtä jotca händä pelkäwät/ jotca hänen laupiuteens toiwowat.

33:19 Että hän pelastais heidän sieluns cuolemasta/ ja elätäis heitä näljän aicana.

33:20 Meidän sielum odotta HERra/ joca on meidän apum ja kilpem.

33:21 Sillä meidän sydämem iloidze hänesä/ ja me toiwomme hänen pyhän nimeens.

33:22 Olcon sinun laupiudes HERra meidän päälläm/ nijncuin me sinuun uscallam.

Vers.15. Taitta) se on/ mitä he ajattewat/ sen hän taitta ja käändä nijncuin hän tahto.

XXXIV. Psalmi .

LAT XXXIII. ON Kijtos ja OpetusPsalmi/ josa Dawid lupa Jumalalle olla kijtollinen caikista hywistä töistä/ jotca hän hänelle tehnyt oli/ v. 2. kehoitta muita rucoileman ja kijttämän händä hänen hywäin tecoins edest/ v. 4. opetta Jumalan pelgosta/ kielen oikiasta wirasta/ rauhallsudesta ja wiattomasta elämästä/ v. 12. cuinga paljo hywä on nijllä toiwomist/ jotca tätä edziwät ja racastawat/ v. 6. jumalattomille tule rangaistus/ v. 22.

34:1 Dawidin Psalmi/ cosca hän muotons muutti Abimelechin edesä/ joca hänen ajoi pois tyköäns ja hän meni pois.

34:2 MInä kijtän HERra aina/ hänen kijtoxens on alati minun suusani.

34:3 Minun sielun kersca HERrasa/ että radolliset sen cuulewat ja iloidzewat.

34:4 Ylistäkät HERra minun cansani/ ja corgottacam ynnä hänen nimens.

34:5 Cosca minä HERra edzein/ wastais hän minua/ ja pelasti minun caikista wapistuxista.

34:6 Jotca händä cadzowat/ ja häneen luottawat/ heidän caswons ei tule häpiään.

34:7 Cosca radollinen huusi/ cuuli HERra

händä/ ja autti hänen caikista tuskistans.

34:8 HERran Engeli pijrittä heitä jotca händä pelkäwät/ ja pelasta heitä.

34:9 Maistacat ja cadzocat cuinga HERra on suloinen/ autuas on se joca häneen turwa.

34:10 Peljätkän HERra caicki hänen pyhäns: sillä jotca händä '70elkäwät/ ei nijldä mitän puutu.

34:11 Nuoret Lejonit pitä tarwidzeman ja isoman/ mutta jotca HERra edziwät/ ei heildä mitän hywä puutu.

34:12 Tulcat tänne lapset/ cuulcat minua/ HERran pelgon minä teille opetan.

34:13 Cuca on/ joca hywä elämätä pyytä ? ja pidäis mielelläns hywiä päiwiä ?

34:14 Warjele kieles pahudesta/ ja huules wilpi puhumasta.

34:15 Lacka pahasta/ ja tee hywä/ edzi rauha ja noutele händä.

34:16 HERran silmät cadzowat wanhurcasta/ ja hänen corwans heidän parcuans.

34:17 Mutta HERran caswo on pahointekiöitä wastan/ hucuttaxens maasta heidän muistoans.

34:18 Cosca wanhurscat huutawat/ nijn HERra cuule/ ja pelasta heitä caikista tuskistans.

34:19 HERRA on juuri läsnä nijtä joilla on murhellinen sydän/ ja autta nijtä joilla on surkia mieli.

34:20 Wanhurscale tapahtu paljo paha/ mutta HERra hänen nijstä caikista päästä.

34:21 Hän kätke caicki hänen luuns/ ettei yxikän heistä mureta.

34:22 Pahas tappa jumalattoman/ ja jotca wanhurcasta wihawat/ he tulewat wicapääxi.

34:23 HERRA lunasta palweliains sielut/ ja caicki jotca häneen toiwowat/ tulewat nuhtettomaxi.

Vers.6. (Heidän caswons ei tule häpiään) se on/ he lohduzetan ja saawat ilon. v. 14. Warjele) se on/ wäldä wäärä oppia/ tee hywä/ ja kärsi. v. 17. Hucuttaxens) Nijn ettei heistä

Psaltarit

enä lucua pidetä.

XXXV. Psalmi .

LAT. XXXIV. ON RucousPsalmi/ josa Dawid rucoile Jumalalda apua ja suojellust/ petollisia ystäwitäns wastan/ joilda hän cawalast waiwatan/ v. 1. sadattele wihollisians/ että he owat pilckajat/ petolliset/ kijttämättömät ja nopsat wahingoidzeman/ v. 4. toiwo täydellisest/ että Jumala näke sen pahan joca hänelle wihamiehildäns tapahtu/ ja sen costa/ v. 17. lupa sijtä ylistä HERra/ v. 27. Muutamatt selittäwät tämän Psalmi Christuxest/ joca Dawidin Personas walitta wihollistens tähden.

35:1 Dawidin Psalmi. Riitele HERra minun rijtaweljeini cansa/ sodi minun wihollisiani wastan.
35:2 Temma kilpi ja keihäs/ ja nouse minua auttaman.
35:3 Siwalla ase ja suojele minua/ minun sortaitani wastan/ sanos sielulleni: minä olen apus.
35:4 Häpiään ja pilckaan tulcon caicki jotca minun sieluani wäijywät/ palatcon tacaperin ja nauroxi tulcon jotca minulle paha suowat.
35:5 Olcon he nijncuin acanat tuulesa/ ja HERran Engeli sysätkön heitä pois.
35:6 Heidän tiens olcan pimiä ja niljacas/ ja HERran Engeli wainotcon heitä.
35:7 Sillä he owat ilman syytä heidän werckons wirittänet minua cadottaxens/ ja ilman syytä owat sielulleni caiwanet haudan.
35:8 Tulcon hänelle waiwa/ jota ei hän tiedä/ ja wercko/ jonga hän wiritti/ käsittäköön hänen/ siihen hän langetcon.
35:9 Mutta minun sielun iloitan HERrasa/ ja riemuitcan hänen awustans.
35:10 Caicki minun luuni sanocan: HERra cuca on sinun wertaises ? sinä joca päästät nöyrän wäkwemmän käsistä/ radollisen ja köyhän raatelialdans.

35:11 Wäärät todistajat astuwat edes/ jotca minua nijhin soimawat/ joista minä olen wiatoin.
35:12 He tekewät minulle paha hywästä/ minulle mielicarwaudexi.
35:13 Mutta minä/ cosca he sairastit/ puin säkin päälleni/ waiwaisin idzeni paastolla/ ja rucoilin sydämestäni.
35:14 Minä käytin idzeni cuin he olisit ollet minun ystäwäni ja weljeni/ minä käwin murehtien/ nijncuin se joca äiti wainatans sure.
35:15 Mutta he iloidzewat minun wahingostani ja coconduwat/ cuucat myös cocowat heidäns hawaidzemata minua wastan/ he repiwät ja ei lacka.
35:16 Wiestasten ja pilcuritten seas iskwät he hambaitans minuun.
35:17 HERra cuinga cauwan sinä tätä cadzelet/ päästä sijs minun sielun heidän metelistäns/ ja minun yxinäisen nuorista Lejoneista.
35:18 Minä kijtän sinua suuresa seuracunnasa/ ja paljon Canssan keskenä minä sinua ylistän.
35:19 Älä salli heidän iloita minusta/ jotca syyttömästä minun wiholliseni owat/ eli silmiäns iskwät/ jotca minua ilman syytä wihawat.
35:20 Sillä he aicowat wahingota tehdä/ ja edziwät wääriä syytä hiljaisita wastan maan päällä.
35:21 Ja lewittäwät kitans awaralda minua wastan/ pitittäwät ja sanowat: sen me mielelläm näemme.
35:22 HERra sinä sen myös näet/ älä sijs wait ole/ HERra älä caucana ole minusta.
35:23 Herä ja nouse cadzoman minun oikeuttani ja syytäni/ minun Jumalan ja HERran.
35:24 HERra minun Jumalan/ duomidze minua oikeudes jälken/ ettei he riemuidzis minusta.

Psaltarit

35:25 Älä salli heidän sydämisäns pitittä/ älä anna heidän sanoa: me olemme hänen niellet.

35:26 Häwäistäkön ja nauroxi joutucon caicki jotca minun pahudestani iloidzewat/ puetettacon häpiällä ja pilcalla/ jotca idzens minusta kerscawat.

35:27 Iloitcan ja riemuitcan/ jotca minulle oikeuden suowat/ ja aina sanocan: HERra olcon suurest kijetty/ joca suo palweliallens hywä.

35:28 Ja minun kielen puhu sinun wanhurscaudestas/ ja kijttä sinua jocapäiwä.

Vers.12. minulle mielicarwaudexi) Nijn pitä minun sielun hyljäty ja ylöncadzottu olemän/ cuin leski eli hedelmätöin. v. 15. Cuucat) jotca hametta molemmilla olgilla candawat/ ja njjn palwelewat Jumalata ja Perkelettä/ 3. Reg. 18:26. v. 20. Hiljaisita) se on/ rauhallsia.

XXXVI. Psalmi .

LAT. XXXV. ON opetus ja lohutus Psalmi/ josa Dawid osotta caickein ulcocullattu in ja jumalattomain luonnon/ v. 2. lohduutta hywiä Jumalan hywydellä ja laupiudella/ joita hän täsä njjn suurest ylistä/ sijtä paljost hywydest joca heille täsä ja tulewaises elämäs tapahtu/ v. 7. toiwotta/ että Jumala aina andais hywillä olla laupiudens/ ja rangaisis wericoiria ja jumalattomia/ v. 12.

36:1 Dawidin HERRAN palwelian Psalmi/ edelläweisattapa.

36:2 SE on sydämeistäni sanottu jumalattomain menosta/ ettei he ensingän Jumalata pelkä.

36:3 Hän liehacoidze idzelläns njjncauwan että hänen wihattapa pahudens ilmandu.

36:4 Caicki heidän oppins on wahingolinen ja walhe/ ei he myös salli heitäns neuwoa/ että he jotakin hywä tekisit.

36:5 Mutta he ajattelewat wuoteisans

wahingota/ ja pysywät wahwast pahalla tiellä/ ja ei he mitän paha carta.

36:6 HERRA/ sinun laupiudes ulottu njjn lewiäldä cuin taiwas on/ ja sinun totudes njjn awaralda cuin pilwet juoxewat.

36:7 Sinun wanhurscaudes on njjn cuin Jumalan wuori/ ja sinun oikeudes njjn cuin suuri sywyys/ HERra sinä autat sekä ihmiset että eläimet.

36:8 Cuin callis on sinun hywydes Jumala/ että ihmisten lapset sinun sijpeis warjon ala uscaldawat.

36:9 He juopuwat sinun huones runsast tawarast/ ja sinä juotat heitä hecumalla njjn cuin wirralla.

36:10 Sillä sinun tykönä on eläwä lähde/ ja sinun walkeudesas me näemme walkeuden.

36:11 Lewitä laupiudes njlle jotca sinun tundewat/ ja sinun wanhurscaudes toimellisille.

36:12 Älä salli minua tallatta coreilda/ ja jumalattomain käsi älkön minua cukistaco.

36:13 Waan anna pahointekiät sijhen langeta/ että he syöstäisin pois/ ja ei seisoalla pysyis.

Vers.2. Sydämeistäni) Cosca minä sanon täyden toden/ njjn jumalattomat owat olewanans hywät ja pyhät/ mutta he owat cuitengin aiwa suckelat ja petolliset. v. 5. Wuoteisans) se on/ ilman hellittämätä ja lackamata. v. 7. Wuori) se on/ wahwa ja woittamato in. v. 10. Walkeudesas) se on/ lohduutexesa ja ilosa.

XXXVII. Psalmi .

LAT. XXXVI. ON lohutus Psalmi/ ettei jumalisten pidä pahaxuman jumalattomain catowaista menestystä täsä mailmasa/ v. 2. mutta uscaldaman HERRaan/ tekemän hywä/ andaman hänen halduns tiens/ ja odottaman hänen apuans/ v. 4. osotta jumalattomain tylyden ja pahuden jumalisia wasta/ että he

Psaltarit

*pitävät ja nautidzewat tawaroita/ jotca
wäärydellä cootut owat/ nijn myös/ että heille
ja heidän tawaroillens lähesty tapaturmainen
cadotus: Näyttäin myös jumalisten luonnon/
että he racastawat HERran käskyjä/ ja HERra
siuna heitä ja heidän omians/ v. 9. lupa heille
ja heidän sikiöillens Jumalan awun caikisa
wastoinkäymisis ja wainomisis/ v. 11. mutta
jumalattomille peräti cadotuxen/ v. 34.*

37:1 Dawidin Psalmi. ÄLä wihastu pahain
tähden/ ja älä cadeti pahointekiöitä.
37:2 Sillä nijncuin ruoho he pian hacatan pois/
ja he cuiwawat nijncuin wihoittapa yrtti.
37:3 Toiwo HERraan ja tee hywä/ asu maasa ja
elätä idzes wacuudella.
37:4 Iloidze HERrasa/ ja hän anda sinulle mitä
sinun sydämes halaja.
37:5 Anna ties HERran haldun/ ja toiwo hänen
päällens/ kyllä hän sen teke.
37:6 Ja hän tuo edes sinun wanhurscaudes
nijncuin walkeuden/ ja sinun oikeudes
nijncuin puolipäiwän.
37:7 Odota HERra ja wartioidze händä/ älä
kijwoittele sitä jonga tie pahudes menesty.
37:8 Lacka wihasta ja hyljä tuimudes/ älä nijn
wihastu/ että idzeckin paha teet.
37:9 Sillä pahat häwitetän/ mutta HERra
odottawaiset periwät maan.
37:10 Wielä wähä hetki on/ nijn ei jumalatoim
oleckan/ ja cuins cadzot hänen siaans/ nijn
hän on pois.
37:11 Mutta siwiät periwät maan/ ja
iloidzewat suuresa rauhasa.
37:12 Jumalatoim uhca wanhurscasta/ ja
kiristele hambaitans hänen päällens.
37:13 Mutta HERra naura händä: sillä hän
näke hänen päiwäns joutuwan.
37:14 Jumalattomat wetävät mieckans/ ja
jännittäwät joudzens/ cukistaxens radollista ja
köyhä/ ja teurastawat hurscat.
37:15 Mutta heidän mieckans pitä käymän
heidän sydämeens/ ja heidän joudzens pitä

särkymän.
37:16 Se wähä cuin wanhurscalla on/ on
parambi cuin monen jumalattoman suuret
tawarat.
37:17 Sillä jumalattoman käsiwarsi pitä
ricottaman/ mutta HERra wahwista
wanhurscat.
37:18 HERra tietä hurscasten päiwät/ ja
heidän perimisens pysy ijancaickisest.
37:19 Ei he tule häpiään pahalla ajalla/ ja
nälkäwuosilla pitä heillä kyllä oleman.
37:20 Sillä jumalattomat huckuwat ja HERran
wiholliset/ ehkä he olisit nijncuin ihana nijtty/
nijn heidän pitä cuitengin nijncuin sawu
catoman.
37:21 Jumalatoim otta lainan ja ei maxa/
mutta hurscas on laupias ja runsas.
37:22 Sillä hänen siunattuns periwät maan/
mutta hänen kirottuns pitä häwitettämän.
37:23 HERralda sencaltaisen miehen waellus
hallitan/ ja hänen tiens kelpa hänelle.
37:24 Jos hän lange nijn ei händä hyljätä: sillä
HERra tuke hänen kätens.
37:25 Minä olin nuori ja wanhennuin/ ja en
ikänäns nähnyt wanhurscasta hyljätyxi/ engä
hänen siemenens kerjawan leipä.
37:26 Hän on aina laupias ja laina mielelläns/
ja hänen siemenens on siunattu.
37:27 Wäldä paha ja tee hywä/ ja pysy
ijancaickisest.
37:28 Sillä HERra racasta oikeutta/ ja ei hyljä
pyhiäns/ ne kätketän ijancaickisest/ mutta
jumalattomain siemen pitä häwitettämän.
37:29 Hurscat periwät maan/ ja asuwat sijnä
ijancaickisest.
37:30 Wanhurscan suu puhu taitawast/ ja
hänen kielens opetta oikeutta.
37:31 Hänen Jumalans laki on hänen
sydämesäns/ ja ei hänen askelens liwisty.
37:32 Jumalatoim wäijy wanhurscasta/ ja edzi
händä tappaxens.
37:33 Mutta ei HERra jätä händä hänen
käsijs/ ja ei duomidze händä/ cosca hän

Psaltarit

duomitan.

37:34 Odota HERRA ja kätke hänen tiens/ nijn hän sinun corgotta/ ettäs perit maan/ ja sinä saat nähdä/ cosca jumalattomat häwitetän.

37:35 Minä näin jumalattoman/ sangen jalon ja waldian/ joca lewitti idzens/ ja wihotti nijncuin Laurbäarin puu.

37:36 Ja käwin ohidze/ cadzo/ nijn hän oli pois/ minä kysyin händä/ ja ei händä cusan löytty.

37:37 Ole wiatoin ja pidä sinus oikein: sillä sencaltaiset wijmein menestywät.

37:38 Mutta wäärät pitä ynnä huckuman/ ja jumalattomat pitä wijmein häwitettämän.

37:39 Mutta HERRA autta wanhurscaita/ hän on heidän wäkewydens tuscan ajalla.

37:40 Ja HERra autta heitä/ ja päästä heitä/ ja pelasta heitä jumalattomist/ ja wapahta heitä: sillä he uscalsit häneen.

Vers.11. Nämät sanat/ jotca owat/ Matth. 5:5. Autuat owat siwiät/ sillä he periwät maan/ tämän Psalmin jalost selittäwät. v. 3. Wacuudella) Jumalisest ja cunniallisest/ ettäs pelkät Jumalata/ ja et tee kellengän wääryttä. v. 7. Odota) se on/ ole alallas/ ja älä kiukuidze. v. 17. käsiwarsi) heidän tawarans/ woimans ja aiwoituxens/ pitä tyhjäxi raukeman.

XXXVIII. Psalmi .

LAT. XXXVII. ON jalo catumusPsalmi/ jolla Dawid/ ollesans caickein suurimmas ahdistuxes synnin tähden/ rucoile hartast/ ettei Jumala rangaisis händä wihasans/ waan armollisest curitais/ v. 2. walitta surkiast syndeins paljoutta/ Jumalan ylön rascasta wiha/ omantunnons cauhiutta/ ja synnin myrckyä/ v. 4. walitta myös wihamiestens ylöncadzetta/ ja wihollistens woima ja pahutta/ v. 12. pakene Jumalan laupiuteen/ anda idzens hänen isällisen curituxens ala/ ja ano apua wihollisians wastan/ jotca sangen

woimalliset owat/ v. 16.

38:1 Dawidin Psalmi/ muistoxi.

38:2 HERRA älä rangaise minua wihasas/ ja älä curita minua hirmuisudesas.

38:3 Sillä sinun nuoles owat minuun kijnnitetyt/ ja sinun kätes paina minua.

38:4 Ei ole terweys minun ruumisani/ sinun uhcauxestas/ ja ei ole rauha minun luisani/ minun syndeini tähden.

38:5 Sillä minun syndini käywät pääni ylidze/ nijncuin rascas cuorma owat he minulle ylön rascaxi tullet.

38:6 Minun haawani haisewat ja mätänewät/ minun hulludeni tähden.

38:7 Minä käyn kymäräs ja cumarruxis/ yli päiwä minä käyn murehisani.

38:8 Sillä minun cupeni peräti cuiwettuwat/ ja ei ole mitän terweyttä minun ruumisani.

38:9 Minä olen ylön paljo runneldu ja lyöty ricki/ minä myrisen minun sydämeni kiwusta.

38:10 HERra sinun edesäs on caicki minun haluni/ ja minun huocauxen ei ole sinulda salattu.

38:11 Minun sydämen wärise/ minun woiman on minusta luopunut/ ja minun silmäni walkeus ei ole minun tykönäni.

38:12 Minun ystäwäni ja langoni owat cohdistans minua wastan/ ja cadzowat minun waiwani/ ja minun lähimmäiseni cauwas astuwat.

38:13 Jotca minun sieluani wäijywät/ he wiritlelewät minun eteeni/ ja jotca minulle paha suowat/ he neuwo pitäwät cuinga he wahingoitzisit/ ja sulilla juonilla he kiertäwät ymbäri.

38:14 Mutta minun täyty olla nijncuin cuuroin/ ja ei mitän cuuleman/ ja nijncuin mykän/ joca ei awaja suutans.

38:15 Ja minun täyty olla nijncuin se joca ei mitän cuule/ ja jonga suusa ei ole wastausta.

38:16 Mutta minä odotan sinua HERra/ sinä HERra minun Jumalan cuuldelet minua.

Psaltarit

38:17 Sillä minä ajattelen/ ettei he suingan
minusta iloidzis/ jos minun jalcan ainoastans
combastuis/ nijn he kerscaisit sangen
minusta.
38:18 Sillä minä olen tehty kärsimän/ ja minun
kipun on alati minun edesäni.
38:19 Sillä minä julistan pahan teconi/ ja
murhedin minun syndini tähden.
38:20 Mutta minun wiholliseni eläwät ja owat
wäkewät/ ne owat suuret/ jotca minua
syyttömäst wihawat.
38:21 Ja jotca minulle maxawat pahalla
hywän/ ja asettawat heitäns minua watan/
että minä hywä noudatan.
38:22 Älä hyljä minua HERra minun Jumalan/
älä ole caucana minusta.
38:23 Riennä sinuas minua auttaman/ HERra
minun apun.

*Vers.1. Muistoxi) Jumalata kijttä ja nuhdella
idzens/ on oikia muisto Jumalast ja idzestäns.
v. 11. Walkeus) se on/ minun caswon ei ole
walistettu ja iloisans/ waan murhellinen ja
pimiä.*

XXXIX. Psalmi .

*LAT. XXXVIII. ON RucousPsalmi ettei Jumala
saldis händä tuleman kärsimättömäxi/
jumalattomain onnest ja menestyxest/ v. 2.
että Jumala opetais händä ajatteleman
lyhykäistä ikäns/ v. 7. rucoile Jumalalda apua/
ja rangaistusten liewitystä/ v. 9. tunnusta
idzens wieraxi maan päällä/ ano wirgotusta
Jumalan hywydest ja armosta/ ja wijmein
autuasta loppua tästä mailmasta/ v. 14.*

39:1 Dawidin Psalmi/ Jeduthunilda
edelläweisattapa.
39:2 MInä olen aicoinut cawahta/ etten minä
tee syndiä kielelläni.
39:3 Minä hillidzen minun suuni/ että minä
näen jumalattoman edesäni.

39:4 Minä tulin mykäxi/ waickenin ja en
puhunut riemusta/ ja minun murhen lisäyndy.
39:5 Minun sydämen on palawa minusa/ ja
cuin minä sitä ajattelen/ nijn minä sytyn/ ja
minä puhun kielelläni.
39:6 Mutta HERra opeta minua/ että minulla
on loppu/ ja minun elämälläni on mitta/ ja
minä ercanen tääldä.
39:7 Cadzo/ minun päiwäni owat kämmenen
leweys tykönäs/ ja minun elämän on nijncuin
ei mitän sinun edesäs/ cuinga aiwa tyhjät
owat caicki ihmiset/ jotca cuitengin nijn
suruttomast eläwät. Sela.
39:8 Waan he menewät pois nijncuin warjo/ ja
tekewät heillens huckan suuren murhen/ he
cocowat ja ei tiedä cuca sen saa.
39:9 Ja nyt HERra/ mihingä minä idzeni luotan
? sinuun minä toiwon.
39:10 Wapada minua caikista synneistäni/ ja
älä minua salli hulluden pilcaxi.
39:11 Minä waickenen ja en awa suutani/ kyllä
sinä sen teet.
39:12 Käännä sinun rangaistuxes pois
minusta: sillä minä olen näändynyt sinun
kätes piexemisestä.
39:13 Coscas jongun rangaiset synnin tähden/
nijn hänen caunistuxens culutetan nijncuin
coilda/ woi cuinga aiwa tyhjät owat caicki
ihmiset. Sela.
39:14 Cuuldele minun rucouxen HERra/ ja
ymmärrä minun parcun/ ja älä waickene
minun kyyneldeni tähden: sillä minä olen
muucalainen ja asuwainen sinun cansas/
nijncuin caicki minun Isäni.
39:15 Luowu minusta/ että minä wircoisin/
ennencuin minä menen pois/ ja en sille täsä
ole.

*Vers.3. Hillidzen) Etten minä napise tuscasani/
ja cosca pahat menestywät. v. 4. Riemusta) Ei
se minulle nauro ole. v. 6. Opetä) Etten minä
nijn suruttomast eläis cuin jumalattomat/
jotca ei toista elämätä toiwon/ v. 11. Minä*

Psaltarit

waickenen) Minä annan heidän mennä/ ja en napise sinua vastaan.

XL. Psalmi .

LAT. XXXIX. JAllo ennustus Christuxest/ ja hänen wiattomast pijnastans ja cuolemastans/ josa hän ilmoitta/ cuinga Jumala händä autti hänen suuresta ahdistuxestans ja surustans/ v. 2. opetta/ cuinga synnit andexi saadan/ ja custa wanhurscaus tule/ nimittäin/ Christuxen ansiost uscon cautta/ v. 4. ja ei uhris eli ruocauhris/ v. 7. ja että hän cuolemans ja nousemisens jälkeen cuolluista/ anda sitä ilmoitta coco mailmasa/ v. 10. rucoile Jumalalda apua/ juttele wiheljäisyyttäns/ sadattele wihollisians onnettomudella/ mutta jumalisille toiwotta hän ilo/ v. 12.

40:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.
40:2 Minä odotin HERra/ ja hän callisti hänens minun tygöni/ ja hän cuudeli minun parcuni.
40:3 Ja hän weti minun ulos sijtä hirmuisesta haudasta/ ja pascaisesta logasta/ ja asetti minun jalcani calliolle/ ja hallidzi minun käymiseni.
40:4 Ja hän andoi minun suuhuni uden weisun/ kijttämän meidän Jumalatom. Sitä saawat monda nähdä/ ja pelkäwät HERra/ ja toiwowat häneen.
40:5 Autuas on/ joca pane uscalluxens HERraan/ ja ei käännä ylpeitten tygö/ ja jotca walhella waeldawat.
40:6 HERra minun Jumalan/ suuret owat sinun ihmes ja ajatuxes/ jotcas meille osotat/ ei ole mitän sinun wertas/ minä ilmoitan niittä/ ja sanon waicka he owat epäluoiset.
40:7 Uhri ja ruocauhri ei sinulle kelpa/ waan corwat sinä minulle awaisit/ et sinä tahdo polttouhria eli syndiuhria.
40:8 Silloin minä sanoin: cadzo/ minä tulen/ Raamatus on minusta kirjoitettu. Sinun tahtos/ minun Jumalan/ teen minä mielelläni/

ja sinun Lakis on minun sydämesäni.
40:9 Minä saarnan sinun wanhurscauttas suuresa seuracunnasa/ cadzo/ en minä anna tukita suutani/ HERra sinä sen tiedät.
40:10 En minä sala wanhurscauttas sydämesäni/ minä puhun sinun totuudestas ja autuudestas/ en minä peitä sinun laupiuttas ja wacuuttas/ suuresa seuracunnasa.
40:11 Mutta sinä HERra/ älä käännä laupiuttas minusta pois/ sinun laupiudes ja wacuudes aina minua warjelcon.
40:12 Sillä lukemattomat waiwat owat minun pijrittänet/ minun syndini owat minun ottanet kijnni/ niijn etten minä nähdä taida/ he owat usiammat cuin hiuxet pääsäni/ ja minun sydämen on minusa waipunut.
40:13 Kelwatcon se sinulle HERra/ että minun wapatat/ riennä HERra minua auttaman.
40:14 Häwetkön ja caicki pilcaxi tulcon/ jotca minun sieluani wäijywät hucataxens/ palaitcon tacaperin ja häpiään tulcon/ jotca minulle paha suowat.
40:15 Hämmästykönen heidän häpiäsäns/ jotca minua pitittäwät.
40:16 Iloitcan ja riemuitcan caicki/ jotca sinua edziwät/ ja jotca sinun autuuttas racastawat: sanocan aina: HERra olcon corkiast kijtetty.
40:17 Minä olen köyhä ja waiwainen/ mutta HERra sure minun edestäni/ sinä olet minun auttajan ja wapahtajan/ minun Jumalan älä wijwy.

Vers.12. Nähdä) että minun näkönen cato suuresta murhesta.

XLI. Psalmi .

LAT. XL. ON OpetusPsalmi/ että Jumala maxa runsast caicki hywät tegot/ jotca waiwaisille ja wiheljäisille tehdän täsä mailmas/ v. 2. on myös EnnustusPsalmi/ josa Christus walitta hänen wihollistens tähden/ v. 6. erinomaisest hänen pettäjäns Judan/ v. 10. rucoile taiwallist

Psaltarit

Isäns/ että hän cuolluist herätettäisin/ ja Jumalan oikialle kädelle corgotettaisin/ v. 11.

41:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.
41:2 AUtuas on joca köyhä holho/ händä HERra autta pahana päiwänä.
41:3 HERra kätke hänen ja pitä hänen eläwänä/ että hän menesty maan päällä/ ja ei hyljä händä wihollistens käsijn.
41:4 HERRA wirgotta händä tautiwuotesans/ sinä autat hänen caikesta sairaudestans.
41:5 Minä sanoin: HERra ole minulle armollinen/ paranna minun sielun: sillä minä tein syndiä sinua wastan.
41:6 Minun wiholliseni puhuit pahoja minua wastan: cosca hän cuolle ? ja hänen nimens cadonne ?
41:7 Ja cuin he tulewat cadzeleman/ nijn ei he tee sitä sydämestäns/ waan jotakin edziwät/ jota he laittaisit/ nijn he menewät pois ja sitä panettelewat.
41:8 Caicki jotca minua wihawat/ cuiscuttelewat keskenäns minua wastan/ ja ajattelewat paha minua wastan.
41:9 He owat päättänet minusta coiranparin: cosca hän maca/ nijn ei hän nouse jällens.
41:10 Nijn myös minun ystäwän johon minä uscalsin/ joca söi minun leipäni/ se tallais minun jalcains ala.
41:11 Mutta sinä HERra ole minulle armollinen/ ja auta minua/ nijn minä sen heille costan.
41:12 Sijtä minä ymmärrän että suot minulle hywä/ ettei minun wiholliseni saa kerscata minusta.
41:13 Mutta minua sinä holhot minun wiattomudeni tähden/ ja asetat minun caswos eteen ijancaickisest.
41:14 Kijtetty olcon HERra Israelin Jumala/ ijancaickisest ijancaickiseen/ Amen/ Amen.

XLII. Psalmi .

LAT. XLI. ON RucousPsalmi/ josa Dawid teke tiettäwäxi erinomaisen himons/ cadzellaxens jalo Jumalan palwelust Jerusalemis/ ollesans maan culkiana/ v. 2. walitta surullisest sitä sydämelistä murhetta/ cuin hänellä oli maan culkiana olles/ ja hänen wihollistens pilckamista/ v. 6. lohduutta idzens HERran armost ja ystäwydest/ ja että hän händä cohta autta/ v. 9.

42:1 Corahn lasten opetus edelläweisattapa.
42:2 NIincuin peura himoidze tuoretta wettä/ nijn minun sielun himoidze sinua Jumala.
42:3 Minun sielun jano Jumalata/ sitä eläwätä Jumalata/ sitä eläwätä Jumalata: cosca minä tulen Jumalan caswo näkemän ?
42:4 Minun kyyneleni owat minun ruocani päiwällä ja yöllä/ että jocapäiwä minulle sanotan: cusa nyt on sinun Jumalas ?
42:5 Cosca minä näitä muistelen/ nijn minä wuodatan ulos minun sydämeni idzesäni: sillä minä menisin mielelläni joucon cansa/ ja waellaisin heidän cansans Jumalan huoneseen/ ihastuxella ja kijtoxella/ sen joucon seasa/ jotca juhla pitäwät.
42:6 Mitäs murhedit minun sielun/ ja olet nijn lewotoin minusa ? turwa Jumalaan: sillä minä wielä nytkin händä kijtän/ että hän minua autta hänen caswollans.
42:7 Minun Jumalan/ minun sielun on murheisans minusa/ sentähden minä muistan sinun sijnä maasa Jordanin ja Hermonin tykönä/ '73illä wähällä wuorella.
42:8 Sinun wirtas pauhawat cowin/ nijn että yxi sywys pauha täsä/ ja toinen sywys siellä/ caicki sinun wesilaines ja aldos käywät minun ylidzeni.
42:9 Päiwällä on HERra luwannut hänen hywydens/ ja yöllä minä hänelle weisan/ ja rucoilen minun elämäni Jumalata.
42:10 Minä sanon Jumalalle minun calliolleni:

Psaltarit

mixis olet minun unhottanut ? mixi minä käyn
nijn murheisani ? cosca minun wiholliseni
minua ahdista ?

42:11 Se on nijncuin murha minun luisani/
että minun wiholliseni häwäisewät minua/
cosca he jocupäiwä sanowat minulle: cusa nyt
on sinun Jumalas ?

42:12 Mitäs murhedit minun sielun/ ja olet
minusa nijn lewotoin ? turwa Jumalaan: sillä
minä wielä nytkin händä kijtän/ että hän on
minun caswoni apu/ ja minun Jumalan.

*Vers.5. Jumalan caswo) Josa Jumala asu/
nijncuin Tempelisä/ cusa hänen sanans on. v. 6.
Caswollans) on hänen tundons ja
läsnäolemisens/ sanan ja uscon cautta. v. 7.
Jordanin tykönä) se on/ Judan maa/ jonga
hän nijn cudzu/ että Jordan juoxe sen läpidze/
ja Hermonin suuret wuoret sen ymbärillä/
jonga suhten Zionin wuori wähä on. v. 8.
Wirtas) Nijncuin punaises meres Egyptiläisille
tapahtui.*

XLIII. Psalmi .

*LAT. XLII. RUcous/ joca endisen Psalmin
cansa sopi yhteen sanoisa ja ymmärryksesä/
josa Dawid ano Jumalan apua wieckaita
ihmisiä wastan/ nijn myös Jumalan wiha ja
hänen hämmästynyttä omatundons wastan/
v. 1. rucoile että Jumala johdatais händä
seuracundaans jällens/ v. 3. nijn hän sijtä
händä ylistä ja kijttä/ v. 5.*

43:1 DUomidze minua Jumala/ ja ratcaise
minun asian/ armotoinda Canssa wastan/ ja
päästä minua wäaristä ja cawaloista ihmisistä.
43:2 Sillä sinä olet minun wäkeyydeni Jumala/
mixis syöxät minun pois ? mixis minun annat
murehisani käydä/ cosca wihollinen minua
ahdista ?
43:3 Lähetä walkeudes ja totudes minua
saattaman/ ja tuoman sinun pyhän wuores

tygö/ ja sinun asumises tygö.

43:4 Ja minä käwisin Jumalan Altarin tygö/
sen Jumalan tygö joca minun ilon ja riemun
on/ ja sinua Jumala Candelisa kijttäisin/
minun Jumalan.

43:5 Mitäs murhedit minun sielun/ ja olet
minusa nijn lewotoin ? turwa Jumalaan: sillä
minä wielä nytkin händä kijtän/ että hän on
minun caswoni apu/ ja minun Jumalan.

XLIV. Psalmi .

*LAT. XLIII. HArras rucous/ josa caicki pyhät/
erinomaisest Udes Testamendis/ juttelewat
Jumalan suurista tegoista/ cuin hän on Isille
tehnyt/ ja rucoilewat heitäns myös nijn
auttaman ja suojeleman/ v. 2. juttelewat sijtä
suurest tuscast/ joca heille tullut on/ ja
wihollisten häwäistykest/ jotca heitä caicki
sangen suurest rasittawat/ v. 10. joisa he
cuitengin owat turwannet Jumalaan/ ja ei
mihingän luwattomaan cappalesen/ v. 18.
Seuracunnan wainomisen oikia syy on
Christillisen uscon tunnustus/ v. 21.*

44:1 Corahn lasten opetus edelläweisattapa.

44:2 JUmala/ me olema corwillam cuullet/
meidän Isäm owat meille luetellet/ mitäs
heidän aicanans ja muinen tehnyt olet.

44:3 Sinä olet ajanut pacanat pois kädelläs/
mutta nijtä sinä olet istuttanut jällens/ sinä
olet Canssat cadottanut/ mutta nijtä sinä olet
lewittänyt.

44:4 Sillä ei he ole miecallans sitä maata
omistanet/ ja heidän käsiwartens ei auttanut
heitä/ waan sinun oikia kätes/ sinun
käsiwartes/ ja sinun caswos walkeus/ sillä sinä
mielistryit heihin.

44:5 Jumala sinä olet minun Cuningan/ joca
apua Jacobille lupat.

44:6 Sinun cauttas me wihollisem paiscam
maahan/ sinun nimesäs me tallam meidän
wastamcarcajat.

Psaltarit

44:7 Sillä en minä luota minun joudzeeni/ ja minun mieckan ei auta minua.
44:8 Mutta sinä autat meitä meidän wihollisistam/ ja saatat nijtä häpiään/ jotca meitä wihawat.
44:9 Jumalasta me kerscam jocapäiwä/ ja kijtäm sinun nimes ijancaickisest. Sela.
44:10 Mixis nyt sysät meitä pois/ ja häwäiset meitä/ ja et lähde meidän jouckom cansa ?
44:11 Sinä palautat meitä wihollistem edesä/ että ne raatelisit meitä/ jotca wihawat meitä.
44:12 Sinä annat meitä syötä nijncuin lambaita/ ja hajotat meitä pacanain secaa.
44:13 Sinä myit Canssas ilman hinnata/ ja et mitän sijtä ottanut.
44:14 Sinä panet meitä häpiäxi meidän läsnäasuweisillem/ pilcaxi ja nauroxi/ jotca meidän ymbärilläm owat.
44:15 Sinä teet meitä sananlascuxi pacanain seas/ ja että Canssat wäändelewät päätäns meidän tähtem.
44:16 Jocapäiwä on minun häwäistyxen minun edesäni/ ja minun caswon on täynäns häpiätä.
44:17 Että minun pitä pilckureita ja laittaita cuuleman/ ja wiholliset ja tylyt costajat näkemän.
44:18 Nämät caicki owat tullet meidän päällem/ ja en me sentähden ole sinua unhottanet/ engä sinun lijttos rickonet.
44:19 Ja ei meidän sydämen tacaperin mennyt/ eikä meidän käymisem poikennut sinun tiestäs.
44:20 Ettäs meitä nijn löit ricki Drakein seas/ ja meitä peität pimeydellä.
44:21 Jos me olisim meidän Jumalam nimen unhottanet/ ja meidän kätem nostanet wieralle Jumalalle.
44:22 Sen Jumala edzikän/ waan hän idze tietä meidän sydämen pohjan.
44:23 Sillä sinun tähtes surmatan me jocapäiwä/ ja luetan teuraxi tehtäwäxi lambaxi.
44:24 Herä HERra/ mixis macat ? walwo/ ja älä

meitä sysä pois caiketickan.
44:25 Mixis peität caswos ? ja unhodat meidän radollisudem ja ahdistuxem.
44:26 Sillä meidän sielum on painettu alas maahan asti/ meidän wadzam rippu maasa.
44:27 Nouse/ auta meitä/ ja lunasta meitä sinun laupiudes tähden.

Vers.20. Drakein) se on/ tylyt ja tyrannit. Pimeydexi cudzutun onnettomus. v. 23. Sinun tähtes) Ei he meitä waino meidän tähtem/ waan sinun sanas tähden.

XLV. Psalmi .

LAT. XLIV. JAlo ja lohdullinen ennustus/ hengellisest awioskäskyst/ Christuxen ja hänen seuracundans wälillä/ ja nijn osotta Christuxen ja hänen wircans/ hänen cauneudens/ wäkewydens ja totudens/ etc. v. 2. hänen waldacundans/ joca on ijancaickinen/ ja on woideldu ilman määrätä Pyhällä Hengellä/ v. 7. näyttä morsiamen joca pacanoist ja Judalaisist cootan/ hänen caunistuxens/ tawarans ja seurans/ v. 10. neuwo händä Isäns huonetta unhottaman ja racastaman ylkä/ v. 11. nijn wierat tuowat hänelle lahjoja/ ja hän lisändy suurest/ ja muistetan ijancaickisella muistolla/ v. 13.

45:1 Morsiamen opetuswirsi cuckaisest/ Corahn lapsilda edelläweisattapa.
45:2 Minun sydämen ajattele caunin laulun/ minä weisan Cuningasta/ minun kielen on jalon kirjoittajan kynä.
45:3 Sinä olet caunein ihmisten lasten seasa/ suloiset owat sinun huules/ sentähden siuna Jumala sinua ijancaickisest.
45:4 Pane miecka wyölles/ sinä Sangari/ ja caunista idzes cunnialisesta.
45:5 Menestykön sinun cauniudes/ aja totuden parhaxi/ pitämän radollisi oikeudesa/ nijn sinun oikia kätes ihmellisiä osotta.

Psaltarit

45:6 Teräwät owat sinun nuoles/ että Canssat langewat etees maahan/ Cuningan wihollisten keskellä.

45:7 Jumala/ sinun istuimes pisy aina ja ijancaickisest/ sinun waldacundas waldicka on hurscas waldicka.

45:8 Sinä racastat wanhurscautta/ ja wihat jumalatoinda meno/ sentähden on Jumala/ sinun Jumalas/ sinua woidellut ilon öljyllä/ enä cuin sinun osaweljes.

45:9 Sinun waattes owat sula Mirrham/ Aloes ja Kezia/ coscas Elephandin luisest tuastas lähdet/ minusta he ilauttawat sinun.

45:10 Sinun caunistuxesas käywät Cuningasten tyttäret/ morsian seiso oikiaalla kädellä/ sulas callimmas cullas.

45:11 Cuule tytär/ cadzo/ ja callista corwas/ unhoda Canssas ja Isäs huone.

45:12 Nijn Cuningas saa halun sinun cauniutees: sillä hän on sinun HERras/ ja sinun pitä händä cumartaman.

45:13 Tyrin tyttären pitä myös sijhen lahjoinens tuleman/ rickat Canssois pitä sinun edesäs rucoileman.

45:14 Cuningan tytär on coconans caunis sisäldä/ hän on cullaises waattes puetettu.

45:15 Hän wiedän monella mutcalla cudotuis waatteis Cuningan tygö/ ja nuoret neidzet hänen caltaisens/ jotca händä seurawat/ tuodan sinun tygös.

45:16 Ne wiedän ilolla ja riemulla/ ja menewät Cuningan tupaan.

45:17 Sinun Isäis siaan pitä sinun lapsia saaman/ jotcas asetat päämiehixi caickeen mailmaan.

45:18 Minä muistan sinun nimes sucucunnasta nijn sucucundaan. Sentähden pitä Canssat sinua kijttämän/ aina ja ijancaickisest.

Vers.13. Tyrin) Tyrus nimitetän täsä/ cuin warallisin ja cuuluisan Caupungi sijhen aican/ nijncuin hän olis tahtonut sanoa: äwerjämmät

mailmasa cunnioittawat myös Christusta. v. 14. Sisäldä) nijncuin Frouwan tuwasa on caicki culda ja silcki/ v. 15. Sinun tygös) se on/ nijncuin dantzijn eli iloon.

XLVI. Psalmi .

LAT. XLV. KIitos ja LohdutusPsalmi/ josa Jumalan seuracunda rohkiast turwa Jumalan armoon caickinaises waaras ja tuscas/ ja ei pelkä/ waicka coco mailma huckuis/ v. 2. sillä hän on Jumalan Caupungisa/ josa sen korkeimman asuinsia on/ ja HERra Zebaoth on hänen turwans/ v. 5. sano Jumalan puhuwan ja lupawan seuracunnallens awun ja woiton wihollisians wastan/ v. 11.

46:1 Corahn lasten weisu/ nuorudest/ edelläweisattapa.

46:2 JUmala on meidän turwam ja wäkewydem/ joca on sowelias apu tuskisa.

46:3 Sentähden en me pelkä/ jos wielä mailma huckuis/ ja wuoret keskelle merta wajoisit.

46:4 Waicka wielä meri pauhais ja lainedis/ nijn että sijtä pauhinasta mäet cukistuisit. Sela.

46:5 Cuitengin on Jumalan Caupungi ihana wirtoinens/ josa korkeimman pyhät asumiset owat.

46:6 Jumala on hänen tykönäns/ sentähden se kyllä pisy/ Jumala autta händä warahin.

46:7 Pacanain pitä hämmästyvän ja waldacunnat langeman/ ja maa hucku cosca hän änens anda.

46:8 HERra Zebaoth on meidän cansam/ Jacobin Jumala on meidän tukem. Sela.

46:9 Tulcat ja cadzocat HERran tecoja/ joca maan päällä sencaltaiset häwityxet teke.

46:10 Joca hillidze sodat caikes mailmas/ joca joudzen särke ja ricko keihät/ ja rattat tulesa poltta.

46:11 Lacatcat ja tundecat minua Jumalaxi/

Psaltarit

minä olen woittawa cunnian pacanain seas/ ja
minä yletän maan päällä.

46:12 HERRA Zebaoth on meidän cansam/
Jacobin Jumala on meidän tukem. Sela.

Vers.7. änen's anda) se on/ cosca hän jylise.

XLVII. Psalmi .

*LAT. XLVI. ENnustus Christuxest/ ja woiton
wirsi Christuxen riemullisest taiwasen
astumisest/ joca ihmisen luondons puolest
istu Jumalan oikialla kädellä/ Cuningasna ja
caickein HERRana/ joca Evangeliumilla coco
hänellens pyhän seuracunnan/ v. 2. neuwo
caickia ihmisiä ilolla ja riemulla tätä HERRa
ottaman watan/ v. 7. jonga waldacunda lewiä
coco maan pijrin ylidze/ v. 9.*

47:1 Corahn lasten Psalmi edelläweisattapa.

47:2 CAicki Canssat paucuttacat käsiän/ ja
ihastucat Jumalalle/ iloisella änellä.

47:3 Sillä HERRa caickein corkein on
hirmuinen/ suuri Cuningas coco maan päällä.

47:4 Hän waati Canssat meidän alam/ ja
pacanat meidän jalcaim ala.

47:5 Hän walidze meille meidän perimisem/
Jacobin cunnian/ jota hän racasta. Sela.

47:6 Jumala astui ihastuxella ylös/ ja HERRa
helisewällä Basunalla.

47:7 Weisatcat/ weisatcat Jumalalle/
weisatcat/ weisatcat meidän Cuningallem.

47:8 Sillä Jumala on coco maan Cuningas/
weisatcat hänelle taitawast.

47:9 Jumala on pacanoitten Cuningas/ Jumala
istu pyhäsä istuimesans.

47:10 Canssain päämiehet owat cocondunet
Abrahamin Jumalan Canssan tygö: sillä/
Jumala on sangen corgotettu kilpein tykönä
maan päällä.

*Vers.10. Kilpein) Herrat myös tulewat
Christityxi.*

XLVIII. Psalmi .

*LAT. XLVII. KIitos/ että Jumala Hierusalemin
Caupungin ja sen nimen alla Christillisen
kircon/ caikista hänen wihollisistans
woimallisest suojellut ja warjellut on/ v. 2.
kijttä myös Jumalata sen woiton edest/ cuin
hän hänelle andanut on/ v. 5. tunnusta
täydellisest ymmärtänens Jumalan awun/
josta hän Isildäns ennen cuullut oli/ v. 9. toiwo
Jumalan wieläkin pitäwän surun Christillisest
seuracunnastans/ v. 10. turwa Hierusalemijn/
joca Jumalan awulla on woittamatoin/ v. 13.*

48:1 Corahn lasten Psalmiweisu.

48:2 SUuri on HERRa/ ja sangen kijtettäpä
meidän Jumalan Caupungisa/ hänen pyhällä
wuorellans.

48:3 Zionin wuori on nijncuin caunis wesa/
coco maan turwa/ pohjan puolella on suuren
Cuningan Caupungi.

48:4 Jumala on tuttawa hänen huonesans/
sitä warjeleman.

48:5 Sillä cadzo/ Cuningat owat coonnet/ ja
ynnä menit ohidze.

48:6 He ihmettelit cosca he tämän näit/ ja
hämmästyit/ ja cukistettin.

48:7 Wapistus on heidän siellä käsittänyt/ ja
ahdistus nijncuin synnyttäväisen.

48:8 Sinä särjet hahdet meresä itätuulella.

48:9 Nijncuin me cuulimma/ nijn me sen
näemme/ HERRan Zebaothin Caupungisa
meidän Jumalan Caupungisa/ Jumala sen
wahwista ijancaickisest. Sela.

48:10 Jumala me odotamme sinun hywyttäs/
sinun Templisäs.

48:11 Jumala/ nijncuin sinun nimes on/ nijn
myös on sinun kijtoxos haman mailman ären/
sinun oikia kätes on täynäns wanhurscautta.

48:12 Riemuitcan Zionin wuori/ ja Judan
tyttäret iloitcan/ sinun oikeudes tähden.

48:13 Mengät Zionin ymbäri ja pijrittäkät
händä/ lukecat hänen tornins.

Psaltarit

48:14 Turwatcat hänen wahwuteens/ ja corgottacat hänen huonens/ mainitta tulewaisille sucucunnille.

48:15 Sillä tämä Jumala on meidän Jumalam/ aina ja ijancaickisest/ hän johdatta meitä cuoleman asti.

Vers.5. Cuningat) se on/ tätä Caupungita owat Cuningat hämmästynet/ ja usiast mennet häpiällä pois. v. 14. Mainitta) Että Jumalan sana saarnataisin.

XLIX. Psalmi .

LAT. XLVIII. OPetusPsalmi/ josa Dawid neuwo caickia ihmisiä/ ettei he pahenis jumalattomain menestyxest täsä mailmasa/ v. 2. sillä heidän tawarans/ cunnians ja hecumans etc. on turha/ ja ei auta cuolemast/ waan upottawat helwettijn/ v. 6. neuwo caickia jumalisia/ ettei he jumalattomille sencaltaisi cadetis/ waan idze edzisit ijancaickista ja catomatoinda hywä/ v. 16.

49:1 Corahn lasten Psalmi edelläweisattapa.

49:2 CUulcat tätä caicki Canssat/ ottacat corwijn caicki jotca tällä ajalla elätte.

49:3 Sekä yhteinen Canssa/ että herrat/ sekä rickat että köyhät/ yxi toisens cansa.

49:4 Minun suun puhu taitawast/ ja minun sydämen sano ymmärryksen.

49:5 Minä tahdon cuulla hywän sananlascun/ ja caunin tapauxen candeileilla soitta.

49:6 Mixi minä pelkäisin pahoina päiwinä/ cosca minun sortajani pahat tegot käywät minua ymbäri.

49:7 Jotca luottawat tawaroihins/ ja suurest kerscawat rickaudestans.

49:8 Ei welikän taida ketän lunasta/ eikä Jumalalle ketän sowitta.

49:9 Sillä heidän sieluns lunastus on ylön callis/ nijn että se jää tekemät ijancaickisest.

49:10 Waicka hän myös wielä cauwan eläis/ ja ei näkis hauta.

49:11 Sillä cuitengin nähdän senmuotoiset taitawat cuolewan/ nijn ikänäns cuin tyhmät ja hullut catowat/ ja täyty muille jättä heidän tawarans.

49:12 Ja sijttekin he ajattewat heidän huonens pysywän ijancaickisest/ ja cotons sugusta sucuun/ ja heidän nimens muistetaisin maan päällä.

49:13 Waan ei ihminen taida pysyä cunniasa/ mutta loppu nijncuin eläimetkin.

49:14 Tämä heidän tiens on sula hulluus/ cuitengin heidän sucuns sitä suullans kijttäwät. Sela.

49:15 He macawat helwetis nijncuin lambat/ cuolema heitä calua/ mutta hurscat sangen pian hallidzewat heitä/ ja heidän öyckäyxens pitä huckuman/ ja heidän täyty jäädä helwettijn.

49:16 Mutta Jumala cuitengin wapahta minun sieluni helwetin wallasta/ sillä hän corjais minua. Sela.

49:17 Älä sitä tottele cosca jocu ricastu/ eli jos hänen huonens cunnia suurexi tule.

49:18 Sillä cosca hän cuole/ ei hän mitän myötäns wie/ eikä hänen cunnians mene hänen cansans alas.

49:19 Waan hän uscalda tähän hywään elämään/ ja kijttä sitä/ cosca jocu idzellens hywiä päiwiä saatta.

49:20 Nijn he menewät Isäins perän/ ja ei näe ikänäns walkeutta.

49:21 Sillä cosca ihminen on cunniasa/ ja ei ole ymmärryst/ nijn hän mene täälä cuin eläimet.

Vers.10. Cauwan eläis) On hywällä mielellä/ ja ei ikänäns ajattele cuolemata. v. 12. heidän huonens) heidän sucuns/ lapsens ja perhens. v. 19. Uscalda) hän pitä sijtä paljo/ että coreillan/ ja on yldäkylläisest täsä mailmasa.

Psaltarit

L. Psalmi .

*LAT. XLIX. ENnustus Christuxen
waldacunnasta/ että se alca Zionist/ ja cuulu
coco mailmasa/ v. 1. ei pidä uhrijn
turwattaman/ v. 7. sillä ei Jumala nijllä
lepytetä/ waan rucouxella/ ylistyxellä ja
kijtoxella/ jotca uscosä tapahtuwat/ v. 9. caicki
ulcocullatut rangaistan/ jotca peittäwät
heidän pahat tecons caunilla sanoilla/ luullen
ne myös Jumalan edesä peitetyxi/ nijncuin he
ihmisten edes owat tietämättömät/ joca on
turha/ v. 16. mutta Jumala lepytetän toisella
uhrilla/ v. 22.*

50:1 Assaphin Psalmi. HERra Jumala se
wäkwä/ puhu ja cudzu mailman/ hamast
Auringon coitosta nijn laskemisen asti.
50:2 Zionista käy ylös kircas Jumalan paiste.
50:3 Meidän Jumalam tule ja ei waickene/
culuttawainen tuli käy hänen edelläns/ ja
hänen ymbärilläns suuri ilma.
50:4 Hän cudzu taiwan ja maan/ duomitaxens
hänen Canssans.
50:5 Cootcat minulle minun pyhäni/ jotca
lijtosta enemmän pitäwät cuin uhreista.
50:6 Ja taiwat pitä hänen wanhurscauttans
ilmoittaman/ sillä Jumala on Duomari. Sela.
50:7 Cuule minun Canssan/ anna minun
puhua/ Israel anna minun sinun seasas
todista/ minä Jumala/ olen sinun Jumalas.
50:8 Sinun uhreistas en minä sinua nuhtele:
sillä sinun polttouhris owat alati minun
edesäni.
50:9 En minä ota härkiä sinun huonestas/
engä caurita nawetostas.
50:10 Sillä caicki medzän eläimet owat minun/
ja carjat mäjillä jotca tuhannin käywät.
50:11 Minä tunnen caicki linnut wuorten
päällä/ ja caickinaiset pedot medzäs owat
minun edesäni.
50:12 Jos minä ison/ en minä sitä sanois
sinulle: sillä maan pijri on minun/ ja caicki

mitä sijnä on.

50:13 Luuletcos minun syöwän härjän liha/
elickä cauristen werta juoman ?
50:14 Uhra Jumalalle kijtosuhri/ ja maxa
ylimmäiselle lupauxes.
50:15 Ja rucoile minua hädäsäs/ nijn minä
autan sinua/ ja sinun pitä cunnioidzeman
minua.
50:16 Mutta jumalattomalle sano Jumala:
misis ilmoitat minun oikeuxiani/ ja otat minun
lijttoni suulles ?
50:17 Ettäs cuitengin curitusta wihat/ ja heität
minun sanani tacas.
50:18 Coscas warcan näet/ nijns juoxet hänen
'63ansans/ ja pidät yhtä huorintekiäin cansa.
50:19 Sinun suus sallit sinä paha puhua/ ja
sinun kieles saatta petosta matcan.
50:20 Sinä istut ja puhut weljeis wistan/ sinä
panettelet äitis poica.
50:21 Näitäs teet ja minä olen wait/ nijns
luulet että minä olen sinun wertaises. Mutta
minä rangaisen sinua/ ja asetan näitä silmäis
eteen.
50:22 Ymmärtäkät sijs näitä/ te jotca Jumalan
unhotatte/ etten minä temmais joscus pois/ ja
ei olis enämbi wapahtaja.
50:23 Joca kijtosta uhra/ se ylistä minua/ ja
sijnä on se tie/ että minä osotan hänelle
Jumalan autuuden.

*Vers.4. Duomitaxens) hallitaxens/ auttaxens/
pelastaxens Perkelest/ ihmisist/ cuolemast/
synnist/ etc. v. 15. Lupauxes) Jotas hänelle
luwannut olet/ että hän olis sinun Jumalas.*

LI. Psalmi .

*LAT. L. CAunis CatumusPsalmi/ josa Dawid
hartast rucoile Jumalata/ että hän suurest
laupiudestans andais hänelle andexi hänen
huorudens ja murhans/ v. 3.tunnusta
sydämest syndins/ ja walitta turmeldua
luondoans/ josta caicki paha tule/ v. 5. turwa*

Psaltarit

Jumalan armoon Christuxen ansion tähden/ v. 8. ano Pyhä Henge johdattaman ja hallidzeman/ v. 12. lupa muille opetta oikian tien Jumalan tygö/ v. 15. ano taas pelastust/ v. 16. opetta mikä uhri Jumalalle kelpa/ nimittäin/ catuwainen ja särjetty sydän/ v. 18. anda coco seuracunnan Jumalan haldun/ ja lupa parannuxen/ v. 20.

51:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa/
51:2 Cosca Propeta Nathan tuli hänen tygöns/ silttecuin hän BathSeban tygö käynyt oli.
51:3 JUmala ole minulle armollinen sinun hywydes tähden/ ja pyhi pois minun syndini sinun suuren laupiudes tähden.
51:4 Pese minua hywäst minun pahasta tegostani/ ja puhdistu minua minun synnistäni.
51:5 Sillä minä tunnen pahat teconi/ ja minun syndini owat aina minun edesäni.
51:6 Sinua ainoata wastan minä syndiä tein/ ja pahasti tein sinun edesäs. Että sinä olisit oikia sanasas/ ja puhdas/ coscas duomidzet.
51:7 Cadzo/ minä olen syndisest siemenest syndynyt/ ja minun äitin on synnisä minun sijttänyt.
51:8 Cadzo/ sinä halajat totutta/ joca salaudes on/ ja julistit salatun taidon minulle.
51:9 Puhdistu minua Isopilla/ että minä puhdistuisin/ pese minua/ että minä lumiwalkiaxi tulisin.
51:10 Anna minun cuulla ilo ja riemua/ että ne luut/ jotcas särkenyt olet/ ihastuisit.
51:11 Peitä caswos minun synnistäni/ ja pyhi pois caicki minun pahat teconi.
51:12 Jumala luo minuun puhdas sydän/ ja anna minulle usi wahwa hengi.
51:13 Älä heitä minua pois caswos edestä/ ja älä minulda ota pois sinun Pyhä Henges.
51:14 Wahwista minua taas awullas/ ja sillä wäkewällä hengellä tuke minua.
51:15 Sillä minä tahdon wäärille opetta sinun ties/ että syndiset tygös palajaisit.

51:16 Päästä minua weren wigoista/ Jumala/ joca minun autudeni Jumala olet/ että minun kielen kerscais sinun wanhurscauttas.
51:17 Awa HERra minun huuleni/ että minun suun ilmoitais sinun kijtoxes.
51:18 Sillä ei sinulle kelpa uhri/ muutoin minä sen mielelläni annaisin/ ja ei polttouhri sinulle ensingän kelpa.
51:19 Ne uhrit jotca Jumalalle kelpawat/ owat murhellinen hengi/ ahdistettua ja särjettyä sydändä et sinä Jumala hyljä. Tee Zionille hywästi sinun armos jälken/ rakenna Jerusalemin muurit.
51:20 Silloin sinulle kelpawat wanhurscauden uhrit/ polttouhrit ja caickinaiset uhrit/ silloin sinun Altarilles härkiä uhratan.
Vers.9. Puhdistu) Päästä minua/ nijncuin muinen laisa prijscottamisella tietä annettin v. 12. Wahwa hengi) se on joca uscosa ja asiassa wahwa on/ joca ei anna idzens wieteldä eli juonitella moninaisten ajatusten/ tapain ja oppien perän. v. 16. Weren wigoista) se on/ nijstä joilla minä cuoleman ansainnut olen/ nijncuin me caicki olemma Jumalan edes.

LII. Psalmi .

LAT. LI. ON lohдутusPsalmi/ tyranneja ja Jumalan seuracunnan wihollisia wastan/ sencaltaisia cuin Doeg oli/ joiden pahutta ja tuimutta hän cowast soima/ v. 3. uhca heille rangaistusta/ v. 7. lohдутta caickia jumalasia/ että he saawat nähdä wihollistens cadotuxen/ v. 8. ja kijttä sen edestä Jumalata/ v. 11.

52:1 Dawidin opetus edelläweisattapa/ cosca Edomeri Doeg tuli ja sanoi Saulille: Dawid on tullut Abimelechin huoneseen.
52:2 MIItäs kerscat sinä wäkewä/ että taidat wahingoita ? että cuitengin Jumalan laupius wielä jocapäiwä pysy.
52:3 Sinun kieles ongi wahingota/ ja leicka walhellans nijncuin teräwä partaweidzi.

Psaltarit

52:4 Sinä puhut pikemmin paha kuin hyvä/ ja walhetta kuin oikeutta. Sela.

52:5 Sinä puhut mielelläs caickia mitä cadotukseen sopiwat/ wäärällä kielellä.

52:6 Sentähden Jumala särke sinun aiwa coconans/ ja murenda sinun/ ja majasta temma sinun ulos/ ja häwittä sinun eläwitten maalda. Sela.

52:7 Wanhurscat näkewät sen ja pelkäwät/ ja naurawat händä.

52:8 Cadzo/ tämä on se mies/ joca ei pitänyt Jumalata hänen turwanans/ waan uscalsi suuren rickauteens/ ja oli wäkewä wahingota tekemän.

52:9 Mutta minä pysyn nijncuin hedelmälinen öljypuu Jumalan huones/ minä uscallan Jumalan laupiuteen/ aina ja ijancaickisest.

52:10 Minä kijtän sinua ijancaickisest/ ettäs sen teit/ ja minä odotan sinun nimes: sillä sinun pyhä iloidzewat sijtä.

Vers.3. Wahingota) Ettäs saattaisit muita wahingoon ja onnettomuteen. v. 6. Aiwa coconans) Neljä widzausta hän luettele/ ettei hänellä oleman pidä: huonet/ tawarat/ Caupungit ja maat.

LIII. Psalmi .

LAT. LII. TÄsä Psalmisa on se oppi kuin 14. Psalmisakin/ ja walitta/ että jumalatoinda ja surutoinda Epicurusta joca paicas löytän monda/ v. 1. kirjoitta heidän pahat aiwoituxens jumalisia wastan/ ja uhca heitä rangaistuxella/ v. 5. mutta jumalisille lupa hän autuuden ja awun taiwast/ v. 8.

53:1 Dawidin opetus/ Chuoris edelläweisattapa/ Mahelathin päälle.

53:2 TYhmät sanowat sydämisäns: ei Jumalata oleckan/ ei he mitän kelpa ja owat ilkeys heidän menoisans/ ei yxikän joca hyvä teke.

53:3 Jumala cadzoi taiwast ihmisten lapsia/

että hän näkis jos jocu olis ymmärtäwäinen/ joca Jumalata edzis.

53:4 Mutta he owat caicki wilpistellet/ ja caicki owat kelwottomat/ ei ole yxikän joca hyvä teke/ ei ainoacan.

53:5 Eiköst pahantekiät sitä huomaidze ? jotca minun Canssani syöwät/ idziäns rawita/ waan ei he rucoile HERra.

53:6 Siellä he pelkäisit cusa ei mitän peljättäpä ollut: sillä Jumala hajotta waatiwaisten luut/ sinä häwäiset heitä/ että Jumalakin cadzo heitä ylön.

53:7 Oi/ jos apu tulis Zionist Israelille/ ja Jumala hänen fangitun Canssans päästäis/ nijn Jacob iloidzis ja Israel riemuidzis.

Vers.7. Apu Zionist) se on/ Messias.

LIV. Psalmi .

LAT. LIII. ON RucousPsalmi/ josa Dawid ollesans suures waaras/ anda hänen asians wahwalla turwalla Jumalan haldun/ v. 2. uhca wihollisians rangaistuxella/ v. 7. lupa HERralle uhria ja kijtoxen/ joca händä auttanut on/ v. 8.

54:1 Dawidin opetus Candeileilla edelläweisattapa/

54:2 Cosca Zipheit tulit/ ja ilmoitit Saulille: Dawid on lymynnyt meidän tykönäm.

54:3 AUta minua Jumala sinun nimelläs/ ja saata minulle oikeus sinun wallallas.

54:4 Jumala cuule minun rucouxen/ ota corwijs minun suuni sanat.

54:5 Sillä corjat carcaisit minua wastan/ ja wäkiwallaiset wäijywät minun sieluani/ ja ei pidä Jumalata silmäins edes. Sela.

54:6 Cadzos/ Jumala autta minua/ ja HERra tuke minun sieluani.

54:7 Hän costa minun wihollisteni pahuden/ hajota ne sinun wacuudellas.

54:8 Nijn minä mielelläni sinulle uhran/ ja kijtän HERra sinun nimiäs/ joca nijn hyvä on.

Psaltarit

54:9 Sillä sinä pelastat minun caikesta hädästani/ että minun silmäni iloidzisit minun wihollisistani.

Vers.9. Iloidzisit) Ei jumalinen ihminen iloidze wihollistens wahingosta (sillä me olemma caicki syndiset/ ja ansainnet Jumalan rangaistuxen) mutta hän iloidze Jumalan oikiasta duomiosta ja hallituxesta/ joca suojele omans/ ja rangaise pahat. Muutoin tule meidän aina toiwotta ja ahkeroita/ että pahat käänäisit idzens parannuxeen ja tulisit autuaxi/ Matth. 5:44. Luc. 23:34.

LV. Psalmi .

LAT. LIV. ON RucousPsalmi/ josa Christuxest puhutan/ ja on waikia ja surullinen walitus sijtä suurest wiheljäisydest ja waarast/ josa hän oli/ v. 2. walitta myös hänen pilckajans ja waiwajans wäkiwalda/ v. 10. erinomaisest/ pettäjäns Judan/ v. 14. rucoile/ että caicki nämät saisit Jumalalda heidän ansaitun rangaistuxens/ v. 15. toiwoden/ että Jumala händä pelasta/ v. 16. ja cadotta jumalattomat/ v. 23.

55:1 Dawidin opetus edelläweisattapa/ candeileilla.

55:2 JUmala cuule minun rucouxen/ ja älä peitä sinuas minun rucouxeni edestä.

55:3 Ota minusta waari ja cuuldele minua/ että minä surkiast walitan rucouxisani/ ja pargun.

55:4 Että wihollinen nijn huuta/ ja jumalatoim ahdistat: sillä he tahtowat minua wahingoitta/ ja owat minulle sangen wihaiset.

55:5 Minun sydämen wapise minusa/ ja cuoleman pelco tule minulle.

55:6 Pelco ja wapistus tulit minun päälleni/ ja cauhistus sattui minuun.

55:7 Minä sanoin: josca minulla olisit sijwet nijncuin mettisellä/ että minä lennäisin/ ja

joscus lewäisin.

55:8 Cadzo/ nijn minä cauwas pakenisin/ ja olisin corwesa. Sela.

55:9 Minä riennäisin/ että minä pääsisin sijtä tuulen puuscasta ja tuulispäästä.

55:10 Secoita HERra ja turmele heidän kielens: sillä minä näen wääryden ja rijdan Caupungisa.

55:11 Ne käywät päiwällä ja yöllä ymbäri heidän muurins/ sijnä on waiwa ja työ.

55:12 Wääritys siellä hallidze/ walhe ja petos ei luowu heidän polguildans.

55:13 Jos minun wihollisen häwäisis minua/ kyllä minä sitä kärsisin/ ja jos minun cadehtian minua äikistelis/ nijn minä lymyisin hänen edestäns.

55:14 Waan nyt sinä olet minun cumpanin/ minun haldian/ ja minun tuttawan.

55:15 Me cuin ystäwälistest toinen toisemme cansa olim keskenäm/ me waelsim ynnä Jumalan huonesat.

55:16 Riendäkön cuolema heidän päällens/ ja mengän eläwänä alas helwettijn/ sillä sula pahus on heidän joucosans.

55:17 Mutta minä huudan Jumalata/ ja HERra autta minua.

55:18 Ehtona/ amulla ja puolipäiwänä minä walitan ja itken/ ja nijn hän cuule minun äneni.

55:19 Hän lunasta minun sieluni nijstä jotca sotiwat minua wastan/ ja saatta hänelle rauhan/ waicka minulla on monda wihollista.

55:20 Jumala sitä cuulcon ja heitä nöyryttäkön/ joca alati pisy. Sela. Sillä ei he paranna heitäns/ eikä pelkä Jumalata.

55:21 He laskewat kätens hänen rauhallistens päälle/ ja rijwawat hänen lijttions.

55:22 Heidän suuns on liuckambi cuin woi/ ja pitäwät cuitengin sodan mielesäns/ heidän sanans owat silemmät cuin öljy/ ja owat cuitengin paljat miecat.

55:23 Heitä sinun surus HERran päälle/ hän sinust murhetti/ ja ei hän salli wanhurscan olla

Psaltarit

culkiana ijancaickisest.

55:24 Mutta sinä Jumala syöät heitä sijhen
sywään cuoppaan/ murhamiehet ja pettäjät ei
tule puoli ikääns/ waan minä toiwon sinuun.

*Vers.11. Waiwa ja työ) se on/ caicki pahus/
jolla he idzens ja muita waiwawat. v. 24. Puoli
ikäns) Mitä he tekewät ja aicoiwat/ heidän
elämätäns pitäxens ja pidetäxens.*

LVI. Psalmi .

*LAT. LV. Tämä on myös RucousPsalmi/ josa
Dawid rucoile Jumalata suurimmas tuscasans/
ja tunnusta hänen autuudens toiwoxi ja
turwaxi/ v. 2. osotta wihollistens cawalat
juonet/ ja ano että Jumala rangaisis heitä/ v.
6. lohduutta idzens Jumalan läsnäolemisella/ v.
9. lupa olla Jumalalle kijtollinen ja cuuliainen/
v. 11.*

56:1 Dawidin cullainen cappale mykäst
mettisest muucalaisten seas/ cosca Philisterit
käsitit hänen Gathis.

56:2 Jumala ole minulle armollinen: sillä
ihmiset tahtowat sulloa minua alas/ jocapäiwä
he sotiwat/ ja ahdistawat minua.

56:3 Minun wiholliseni sullowat minua alas
jocapäiwä: sillä moni soti ylpiäst minua
wastan.

56:4 Cosca minä pelkän/ nijn minä toiwon
sinuun.

56:5 Minä ylistän Jumalan sanan/ Jumalaan
minä toiwon/ ja en pelkä mitä liha minulle
tekis.

56:6 Jocapäiwä he minun sanani
wääryttelwät/ caicki heidän ajatuxens owat
minua wahingoittaxens.

56:7 He pitäwät yhtä ja wäijywät/ ja ottawat
minun candapäästäni waarin/ cuinga he
minun sieluni käsitäisit.

56:8 Mitä he paha tekewät/ jopa se on
annettu andexi/ Jumala sencaltaisia ihmisiä

syöskön alas ilman armoita.

56:9 Lue minun paconi/ pane minun kyyneleni
leilijs/ sinä heitä luet ilman epäilemätä.

56:10 Silloin pitä minun wiholliseni
pakeneman tacaperin/ cosca minä huudan/
nijn minä huomaidzen/ että minun Jumalan
olet.

56:11 Minä ylistän Jumalan sanan/ minä
ylistä HERran sanan.

56:12 Jumalaan minä toiwon/ ja en pelkä mitä
ihminen minun tekis ?

56:13 Minä olen sinulle Jumala luwannut/
kijttä sinua.

56:14 Sillä sinä olet pelastanut minun sieluni
cuolemasta/ minun jalcani langemisesta/ että
minä waellaisin Jumalan edesä/ eläwitten
walkeudes.

*Vers.1. Mykäst) Dawidin täydyi olla myckänä
cuin mettinen/ se on/ alallans/ wai/ ja ei
canda Saulin päälle Philisterein edes. v. 8.
Moni) Saulin palweliat ajawat minua pois/ että
minun täyty olla maan culkiana. v. 9. Luet)
sinnä tiedät cuinga monda heitä on/ ja et
unhota heitä.*

LVII. Psalmi .

*LAT. LVI. ON RucousPsalmi/ jolla hän rucoile
että Jumala olis hänelle armollinen ja auttais
händä caikisa tuskisa: sillä hän turwa häneen/
v. 2. osotta wihollistens pahuden ja uhca heitä
cadotuxella/ v. 5. lupa kijttä HERra caiken
jumalisen suojeluxen/ ja warjeluxen edestä/
eikä epäile että sencaltaiset hänelle totisest
tapahtuwat/ v. 8.*

57:1 Dawidin cullainen cappale
edelläweisattapa/ ettei hän huckunut/ cosca
hän Saulin edestä pakeni luolaan.

57:2 Jumala ole minulle armollinen/ ole
minulle armollinen: sillä sinuun minun sielun
uscalda/ ja sinun sijpeis warjon ala minä

Psaltarit

turwan/ siihen asti että paha käy ohidze.

57:3 Minä huudan Jumalata/ sitä caickein corkeinda/ sitä Jumalata joca minun wiheljäisydeni lopetta.

57:4 Hän lähettä taiwast/ ja autta minua minun upottajani pilcoista/ Sela/ lähettäkön Jumala armons ja wacuudens.

57:5 Minä macan sieluni cansa Lejonein seas/ ihmisten lapset owat liekit/ heidän hambans owat keihät ja nuolet/ ja heidän kielens teräwä miecka.

57:6 Corgota idzes Jumala taiwan ylidze/ ja sinun cunnias caickeen mailmaan.

57:7 Wercon he wirittäwät minun käymiseni eteen/ ja painawat alas minun sieluni/ cuopan he caiwawat minun eteeni/ ja siihen he idze langewat. Sela.

57:8 Walmis on minun sydämen Jumala/ walmis on minun sydämen/ weisaman ja kijttämän.

57:9 Herä minun cunnian/ herä Psaltari ja candelet/ warhain minä herän.

57:10 HERra sinua minä kijtän Canssain seas/ ja weisan sinulle kijtost sucucunnisa.

57:11 Sillä sinun laupiudes on nijn awara cuin taiwas/ ja totuudes nijn awara cuin pilwet käywät.

57:12 Corgota sinus Jumala taiwan ylidze/ ja sinun cunnias caickeen mailmaan.

Vers.2. Paha) Wahingo ja waiwa/ jota he minulle tekewät. v. 9. Cunnian) se on/ minun Psaltarin ja weisun/ jolla minä cunnioitan Jumalata.

LVIII. Psalmi .

LAT. LVII. WALitus Cuningas Saulin palwelioist/ jotca händä yllytit Dawidita wastian/ joiden coreuden/ petoxen/ walhen ja wallan hän täsä kirjoitta/ v. 2. toiwotta että Jumala heille costais/ v. 7. joca wähän hetken perästä/ jumalisille iloxi/ heille on totisest

tapahtuwa/ v. 8. että Jumalan hywys/ jumalisten suojeluxes/ ja hänen wanhurscaudens jumalattomain rangaistuxes/ sen cautta tiettäwäxi tulis/ v. 12.

58:1 Dawidin cullainen cappale edelläweisattapa/ ettei hän huckunut.

58:2 Olettaco te juuri nijn mykät/ ettet te puhu sitä cuin oikeus on/ ja duomidze cuin cohtuus on/ te ihmisten lapset ?

58:3 Ja/ sulast pahudest te teete wääryden maacunnasa/ ja riennät cohta käsillän wäkiwaldaan.

58:4 Nurjat owat jumalattomat äitins cohdusta/ walehteliat exywät hamast äitins cohdusta.

58:5 Heidän julmistuxens on nijncuin kärmen julmistus/ nijncuin cuuroin kyykärmen/ joca corwans tukidze.

58:6 Ettei hän cuulis lumojans ändä/ lumojan joca hywästi lumoja taita.

58:7 Jumala särje heidän hambans heidän suuhuns/ murenna HERra nuoren Lejonin syömähambat.

58:8 Heidän pitä sulaman nijncuin wuotawa wesi/ he ambuwat nuolillans/ mutta ne rickanduwat.

58:9 He huckuwat nijncuin näkincodat raukewat/ ja nijncuin waimon luoden cando/ ei he Auringota näe.

58:10 Ennencuin teidän orjantappuran kypsywät pensasans/ nijn pitä wihan heitä tuorenans rewäisemän pois.

58:11 Wanhurscas iloidze cosca hän sencaltaisen coston näke/ ja pese jalcans jumalattoman weresä.

58:12 Että jocainen sano: wanhurscas sen cuitengin nautidze/ että Jumala wielä on Duomari maan päällä.

Vers.4. äitins cohdusta) heidän luondons ei ole hywä/ ja ei he hyljä luondoans. v. 10. Ennencuin) se on/ ennencuin he tulewat puoli

Psaltarit

tiehen cuhunga he tahtowat/ pitä Jumalan wiha heitä cukistaman/ ja wanhurscaita auttaman. v. 11. Weresä) se on/ costo pitä suurembi oleman cuin anotan/ nijn että jos jocu pisaran werta ano/ nijn pitä nijn paljo oleman/ että hän saa idzens pestä.

LIX. Psalmi .

LAT. LVIII. RUCOUS/ josa Dawid/ ollesans caickein surimmas surus ja ahdistuxes/ turwa ainoastans Jumalan apuun/ v. 2. toiwo wahwast/ että hänen tylyt wihollisens yrjaldä rangaistan/ v. 8. mutta jumaliset warjellan ja pelastetan/ josta hän tahto Jumalata ylistä/ v. 17.

59:1 Dawidin cullainen cappale (ettei hän huckunut) cosca Saul lähetti hänen huonettans pijrittämän/ saadaxens händä tappa.
59:2 PELasta minua minun Jumalan wihollisistani/ ja warjele minua nijstä jotca heitäns asettawat minun wastani.
59:3 Pelasta minua pahointekijst/ ja auta minua murhamiehistä.
59:4 Sillä cadzos HERra/ he wäijywät minun sieluani/ wäkwät cocowat heitäns minua wastan/ ilman syytä ja ricosta.
59:5 He juoxewat ilman syytä/ ja walmistawat heitäns/ nouse cohtaman minua ja cadzoman.
59:6 Sinä HERra Jumala Zebaoth/ Israelin Jumala/ herä edzimän caicki pacanat/ älä ketän heistä armaidze/ jotca sencaltaiset paatunet pahantekiät owat. Sela.
59:7 Ulwocan taas ehtona nijncuin coirat/ ja samotcan ymbäri Caupungin.
59:8 Cadzos/ he puhuwat keskenäns/ miecat owat heidän huulisans/ cuca sen cuulis ?
59:9 Mutta sinä HERra naureskelet heitä/ ja pilckat caickia pacanoita.
59:10 Heidän wäkwedens tähden minä turwan sinuun: sillä Jumala on minun

warjeluxen.

59:11 Jumala osotta minulle runsast hywydens/ Jumala anda minun iloni nähdä minun wihollisiani.
59:12 Älä heitä tapa/ ettei minun Canssan sitä unohdais/ mutta hajota heitä woimallas/ HERra meidän kilpem/ paisca heitä alas.
59:13 Heidän opetuxens on sula syndi/ ja käsitetän heidän ylpeydesäns/ ja ei he muuta saarna cuin sula kirousta ja napistust.
59:14 Pyhi heitä pois wihahas/ pyhi heitä pois/ ettei he olisickan/ ja ymmärräis Jumalan olewan Jacobin haldian caikesa mailmasa. Sela.
59:15 Ulwocan taas ehtona nijncuin coirat/ ja samotcan ymbäri Caupungin.
59:16 Anna heidän juosta sinne ja tänne ruan tähden/ ja ulwocan cosca ei he rawituxi tule.
59:17 Mutta minä weisan sinun wäkwedestäs/ ja kerscan huomeneltain sinun hywyttäs: sillä sinä olet minun warjeluxen ja turwan minun hädäsäni.
59:18 Minä weisan sinulle minun turwan kijtosta: sillä sinä Jumala olet minun warjeluxen/ ja minun armollinen Jumalan.

Vers.6. älä ketän) älkön sinulle kelwatco heidän paha aiwoituxens/ ja älä auta heidän pahuttans menestymän. v. 8. Sen cuulis) se on/ he tekewät nijncuin ei yhtän Jumalata oliscan/ joca sen cuulis: ja ei ajattele että sen cuitengin pitä tuleman walkeuteen. v. 10. heidän wäkwedens) se on/ cosca he owat minua wäkwämmät/ nijn minä cadzon sinua. v. 11. Runsast) Jumala teke minulle enä hywä/ cuin he minulle paha tehdä taitawat. v. 13. Ylpeydesäns) se on/ he pysywät heidän tuimudesans. v. 14. Pyhi pois) Luc. 109. Psalmi selityst.

LX. Psalmi .

LAT. LIX. ON RUCOUSPsalmi/ jonga Dawid

Psaltarit

*weisais cosca Israelin Canssa sodei
Ammonitereitä/ Edomerejä ja Syrialaisia
wastan/ ollesans suures waiwas/ ja näkyi/
nijncuin Jumala olis heitä syndeins tähden
hyljännyt/ v. 3. sentähden rucoile Cuningas
Dawid idzellens ja Canssallens apua/ v. 7.
juttele voitosta/ jonga Jumala hänelle
luwannut oli/ v. 8. joita caickia ei hän omalla
woimallans/ waan Jumalan wäellä ja
hywydellä sano tekewäns/ v. 11.*

60:1 Dawidin cullainen cappale/
edelläweisattapa/ cullaisest seppelin
cuckaisest/ opettaman:

60:2 Cosca hän oli sotinut Syrialai-
sten cansa Mesopotamiast/ ja Zoba-
n Syrialai-
sten cansa.

Cosca Joab palais ja löi suolalaxos/
caxitoistakymmendä tuhatta Edomeriä.

60:3 Jumala sinä cuin meitä lyckäisit pois ja
hajotit ja olit wihainen/ wahwista taas meitä.

60:4 Sinä cuin maan lijcuttanut ja halaisnut
olet/ paranna hänen racons/ joca nijn
haljennut on.

60:5 Sillä sinä olet sinun Canssalles cowutta
osottanut/ sinä juotit meitä wijnalla/
combistuaxem.

60:6 Mutta sinä annoit cuitengin
pelkäuäisilles lipun/ jonga he nostit ylös/ että
he olisit turwatut. Sela.

60:7 Että sinun ystäwäs wapadetuxi tulisit/
nijn auta nyt oikialla kädellä/ ja cuuldele
meitä.

60:8 Jumala puhu hänen Pyhäsäns/ sijtä minä
iloidzen/ ja jaan Sichemin/ ja mittan
Suchothin laxon.

60:9 Gilead on minun/ minun on Manasse/
Ephraim on minun pääni woima/ Juda on
minun pääruhtinan.

60:10 Moab on minun pesinpatan/ Edomin
ylidze heitän minä minun kengäni/ Philistea
se minuun ihastu.

60:11 Cuca wie minua wahwaan Caupungijn ?
cuca johdatta minua haman Edomin ?

60:12 Etkös Jumala sitä tee/ joca meitä
lyckäisit pois ? ja eipäs mene ulos Jumala
meidän sotawäem cansa ?

60:13 Saata meille apu tuscasa: sillä ihmisten
apu on turha.

60:14 Jumalasa me wäkwät tegot teemme/
ja hän talla alas meidän wihollisem.

*Vers.1. Seppelin cuckaisest) se on/ callis ja
caunis cappale tehty nijncuin cuckainen/ nijn
hän cudzu täsä waldacundans. v. 3.
Duomaritten ja Cuningasten Historiat
todistawat/ että Ruhtinat usiast owat
herätetyt/ jotca lewon ja pelastuxen tälle
Canssalle saatit. v. 8. Jaan) se on/ minä luen
mitä Canssa minulla on. v. 9. Pääruhtinan) Sillä
Juda oli Cuningalinen sucu. v. 10. Pesinpatan)
se on/ minun alemmaisen. v. 11. Wahwaan
Caupungijn) cudzutan caicki/ johonga jocu
turwa. v. 12. Sotawäen) se on/ ei meidän
woimallam/ waan sinun woimallas teet sinä
caicki mitäs meille teet.*

LXI. Psalmi .

*LAT. LX. ON RucousPsalmi/ cuinga
alammaisten pitä rucoileman Esiwallan
menestyxest/ andaman Cuningan Jumalan
halduun/ ja coco hallituxen/ joca aina
jumalisia Cuningoita autta/ hän olis myös luja
wahwistus Cuningan wihollisia wastan/ v.
2. annais hänelle pitkän ijän/ ja osotais
hywyden ja uscollisuden/ v. 7. josta he owat
welcapääät Jumalata kijttämän/ v. 9. Jumalisen
Esiwallan tule myös tällä tawalla rucoilla.*

61:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa
candleilla.

61:2 CUuldele HERra minun huuton/ ja ota
waari minun rucouxistani.

61:3 Täällä alhalla maan päällä huudan minä
sinua/ cosca minun sydämen ahdistuxes on/
wie minua sijs corkialle calliolle.

Psaltarit

61:4 Sillä sinä olet minun turwan/ wahwa torni minun wihollisteni edes.

61:5 MInä asun sinun majasas ijancaickisest/ ja uscallan sinun sijpeis ala. Sela.

61:6 Sillä sinä Jumala cuulet minun lupauxeni/ ja maxat hywästi nijlle jotca nimeäs pelkäwät.

61:7 Sinä annat Cuningalle pitkän ijän/ että hänen wuotens olisit sucucunnasta nijn sucucundaan.

61:8 Että he alati istuwana pysyisit Jumalan edes/ osota hänelle hywyttä ja totutta/ jotca händä warjelisit.

61:9 Nijn minä weisan kijtost sinun nimelles ijancaickisest/ maxaxeni minun lupaustani päiwä päiwäldä.

Vers. 1. Seppelin cuckaisest) se on/ callis ja caunis cappale tehty nijncuin cuckainen/ nijn hän cudzu täsä waldacundans.v. 3.

Duomaritten ja Cuningasten Historiat todistawat/ että Ruhtinat usiast owat herätetyt/ jotca lewon ja pelastuxen tälle Canssalle saatit.v. 8. Jaan) se on/ minä luen mitä Canssa minulla on.v. 9. Pääruhtinan) Sillä Juda oli Cuningalinen sucu.v. 10. Pesinpatan) se on/ minun alemmaisen.v. 11. Wahwaan Caupungijn) cudzutan caicki/ johonga jocu turwa.v. 12. Sotawäen) se on/ ei meidän woimallam/ waan sinun woimallas teet sinä caicki mitäs meille teet.

LXII. Psalmi .

LAT. LXI. LOhdutusPsalmi/ josa Dawid lohduutta idzens Jumalan awulla/ caickia wihollisians wasthan/ v. 2.nuhteles jumalattomita/ ja osotta heidän walhens/ petollisudens ja pahudens/ v. 4.neuwo caickia jumalisia/ että he hänen tawallans turwawat HERraan/ v. 6.ihmisten awus/ ehkä cuinga jaloxi he näkywät/ nijn myös tawarois on turha turwa/ v. 9.sillä Jumala ainoa on woimallinen/ hywä ja wanhurscas/ v. 12.

62:1 Dawidin Psalmi Jeduthunin edestä/ edelläweisattapa.

62:2 MInun sielun odotta ainoastans Jumalata/ joca minua autta.

62:3 Sillä hän on minun uscalluxen/ minun apun/ minun warjeluxen/ ettei minua mikän paha cukistais/ ehkä cuinga suuri se olis.

62:4 Cuinga cauwan te yhtä wäijytte/ että te händä surmaisit/ nijncuin jocu callistuwa seinä ja raukewa muuri.

62:5 He ajattelewat waiwoin cuinga he händä polkisit maahan/ ahkeroidzewat heitäns walhesa/ andawat hywiä sanoja/ waan sydämisäns he kiroilewat. Sela.

62:6 Mutta minun sielun odotta ainoastans Jumalata: sillä hän on minun toiwon.

62:7 Hän on minun uscalluxen/ minun apun ja warjeluxen/ etten minä langeis.

62:8 Jumalas on minun autuuden/ minun cunnian/ minun wäkeyydeni callio/ minun turwan on Jumalasa.

62:9 Toiwocat häneen aina rackat ihmiset/ wuodattacat teidän sydämen hänen eteens/ Jumala on meidän turwam. Sela.

62:10 Mutta ihmiset ei cuitengan mitän ole/ ja Sangarit myös puuttuwat/ he painawat wäheemmän cuin ei mitän/ nijn monda cuin heitä on.

62:11 Älkät uscaldaco wääryteen ja wäkiwaldaan/ älkät turwatco nijhin jotca ei mitän ole/ jos te rickaxi tuletta/ nijn älkät nijstä lucua pitäkö.

62:12 Jumala on yhden sanan puhunut/ sen olen minä cahdesti cuullut/ että Jumala yxinäns wäkewä on.

62:13 Ja sinä HERra olet armollinen/ ja maxat jocaidzen ansions jälkeen.

Vers. 9. Lupaustani) Että minä sinua kijttäisin ja rucoilisin nijncuin Jumalata/ jota me ensimäises käskys Jumalalle luwannet olemma.

Psaltarit

LXIII. Psalmi .

*WAikia walitus/ josa Dawid/ maanculkiana/
walitta wiheljäisyttäns/ ja halaja suurella
huocauxella tulla Jumalan seuracundaan/ v.
2. ajattele HERra hijain ja warhain/ v. 7. toiwo
lujast Jumalan andawan hänen wihollisens
tulla häpiään/ ja auttawan händä hänen
waldacundaans ja maahans jällens/ v. 10.*

63:1 Dawidin Psalmi/ cosca hän oli Judan
corwes.

63:2 JU mala sinä olet minun Jumalan/
warhain minä sinua edzin/ sinua minun sielun
jano/ minun lihan hala sinua/ carkiasa ja
cuiwasa maasa/ joca wesitöin on.

63:3 Siellä minä cadzon sinua/ sinun Pyhäsäs/
että minä näkisin sinun woimas ja cunnias.

63:4 Sillä sinun hywydes on parambi cuin
elämä/ minun huuleni kijttäwät sinua.

63:5 Siellä minä mielelläni sinua cunnioitaisin
minun ikäpäiwäni/ ja minun käteni nostan
ylös sinun nimees.

63:6 Se olis minun sydämeni ilo ja riemu/
cosca minä kijttäisin sinua iloisella suulla.

63:7 Cosca minä wuoteseni lasken/ nijn minä
muistan sinun/ cosca minä herän/ nijn minä
puhun sinusta.

63:8 Sillä sinä olet minun auttajan/ ja sinun
sijpeis warjon alla minä kerscan.

63:9 Minun sielun rippu sinusa/ sinun oikia
kätes minun tuke.

63:10 Mutta he edziwät cadottaxens minun
sieluani/ heidän täyty maan ala mennä.

63:11 Heidän pitä mieckaan langeman/ ja
ketuille osaxi tuleman.

63:12 Mutta Cuningas iloidze Jumalasa/ joca
hänen cauttans wanno se cunnioitetan: sillä
walhetteliain suut pitä tukittaman.

*Vers. 10. Puuttuwat) Joca turwa ihmisijn/
häneldä pitä puuttuman/ ehkä cuinga
woimalliset he owat.*

LXIV. Psalmi .

*LAT. LXIII. Tämä Psalmi on RucousPsalmi/ josa
Dawid caicki ulcocullatut ja salaiset kielikellot
osotta heidän pahudestans ja myrkyllisistä
juonistans/ jotca heitäns corgottawat/ ja
muita painawat allans/ v. 2. uhca heitä
Jumalan wäkewällä wihalla ja costolla/ että
heidän coirudens pitä tuleman heidän idze
päällens/ v. 8. ja wanhurscat näkewät sen ja
iloidzewat. v. 11.*

64:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.

64:2 CUuldele Jumala minun ändäni minun
walituxesani/ warjele minun elämän sildä
hirmuiselda wiholliselda.

64:3 Peitä minua pahain cocouxist/
pahaintekiäin kimbusta.

64:4 Jotca heidän kielens hiowat nijncuin
miecan/ jotca ambuwat heidän myrkyllisillä
sanoillans nijncuin nuolilla.

64:5 Että he salaisest ambuisit hurscasta/ he
ambuwat händä äkist/ ilman pelgota.

64:6 He owat rohkiat pahoilla aiwoituxillans/
ja puhuwat cuinga he paulat wiritäisit/ ja
sanowat: cuca taita ne nähdä ?

64:7 He ajattelewat coirutta/ ja sala sen
pitäwät/ he owat pahan elkiset/ ja pitäwät
cawalat juonet.

64:8 Mutta Jumala ambu heitä äkist/ nijn että
heidän pitä kiwistämän.

64:9 Heidän oma kielens pitä heitä
langettaman/ että jocainen cuin heidän näke/
häwäise heitä.

64:10 Ja caicki ihmiset jotca sen näkewät/ pitä
sanoman: sen on Jumala tehnyt/ ja
astaidzeman sen olewan Jumalan tegon.

64:11 Wanhurscat pitä HERrasa
riemuidzeman/ ja häneen uscaldaman/ ja
caicki hurscat sydämet kerscawat sijtä.

*Vers. 3. Woimas) Minä olen mielellän/ cusa
sinun palweluxes pidetän/ josa sinä olet*

Psaltarit

woimallinen/ ja cunnioitetan/ mutta nyt täyty minun olla tässä corwesa.

LXV. Psalmi .

LAT. LXIV. ON jalo kijtos caickinaisten Jumalan hywäin tecoin edestä/ hengellisten : cuin on syndein andexisaaminen/ v. 2.ruumillisten/ hywän menon ja pelastuxen edest monest pelgost/ v. 6.erinomaisest/ että hän teke maan hedelmälisexi/ anda saten taiwast ja täyttä coco maan siunauxellans/ v. 10.

65:1 Dawidin Psalmi ja weisu/
edelläweisattapa.

65:2 Jumala sinua kijtetän Zionis hiljaisudes/
ja sinulle maxetan lupaus.

65:3 Sinä cuuldelet rucouxet/ sentähden tule
caicki liha sinun tygös.

65:4 Meidän pahat tecom meitä cown
rascauttawat/ waan anna sinä meille synnit
andexi.

65:5 Autuas on se jongas walidzet ja otat
tygös/ asuman cartanoisas/ hänellä on runsas
uscallus sinun huonestas ja pyhästä
Templistä.

65:6 Cuuldele meitä ihmellisest
wanhurscaudesta/ Jumala meidän autuudem/
joca olet caickein turwa maan päällä/ ja
caucana meresä.

65:7 Joca wuoret wahwistat awullas/ ja on
hangittu woimalla.

65:8 Sinä cuin asetat meren pauhinan ja
hänen aldoin pauhinan ja Canssain metelin.

65:9 Että ne hämmästyisit/ jotca nijsä maan
ärisä asuwat/ sinun ihmeitä/ sinä iloitat caicki
lijckuwaiset/ amulla ja ehtona.

65:10 Sinä edziskelet maan ja liotat sen/ ja
teet sen ylön rickaxi/ Jumalan wirta on wettä
täynäns/ sinä caswatat heidän jywäns/ että
näin maan walmistat.

65:11 Sinä juotat hänen wacons/ ja castat
hänen kyndöns/ satella sinä ne pehmität/ ja

siunat hänen laihons.

65:12 Sinä caunistat vuoden hywydelläs/ ja
sinun askeles tiuckuwat raswasta.

65:13 Corwen asuwaiset owat myös lihawat/
että he tiuckuwat/ ja cuckulat owat ymbärins
iloisans.

65:14 Laitumet owat lauma täynäns/ ja laxos
on tihkiäldä jywiä/ niijn että sijtä ihastutan ja
lauletan.

*Vers. 1. Hiljaisudes) Joca kärsimises tyty ja
alallans on.v. 7. Hangittu) enä hywä
tekemän.v. 9. Ihmeitä) se on suuri ihme/
cosca Jumala rauha ja estä rijtaiset/ silloin
menestywät ja lisändywät sekä ihmiset että
carja/ joca ei sodasa tapahdu.v. 10. Wirta) on
hänen maans ja Canssansv. 12. Askeles) Cusa
hän waelda/ sijnä hywin caswa.*

LXVI. Psalmi .

*LAT. LXV. DAwid kijttä Jumalata caickinaisten
ihmellisten tecoin edestä/ jotca Jumala hänen
seuracunnasans on tehnyt/ v. 2.luettele monet
hywät työt cuin HERra sekä muinen että sijtte
seuracunnallens on tehnyt/ v. 4.joista hän
lupa hänelle sydämelisen kijtoxen/ v. 13.ja
ilmoitta muille/ että HERra on nähnyt hänen
wiattomudens/ ja cuullut händä/ v. 16.*

66:1 Dawidin Psalmi ja weisu
edelläweisattapa.

66:2 IHastucat Jumalalle caicki maa/ weisatcat
kijtost hänen nimens cunniaxi/ ylistäkät händä
suurest.

66:3 Sanocat Jumalalle: cuinga ihmelliset owat
sinun työs/ sinun wihollisildas pitä puuttuman
sinun suuren wäkes tähden.

66:4 Caicki maa cumartacon sinua/ ja
weisatcan kijtost sinun nimelles. Sela

66:5 Tulcat ja cadzocat Jumalan tecoja/ joca
niijn ihmellinen on hänen töisäns ihmisten
lasten seas.

Psaltarit

66:6 Hän muutta meren cuiwaxi/ nijn että jalcaisin käydän weden ylidze/ sijtä me hänesä iloidzemma.

66:7 Hän hallidze waldans cautta ijancaickisest/ hänen silmäns cadzelewat Canssoja/ eripuraiset ei pidä woiman corgotta heitäns. Sela.

66:8 Kijttäkät te pacanat meidän Jumalata/ cajahtacan hänen kijtoxens äni cauwas.

66:9 Joca meidän sielum elättä/ ja ei salli meidän jalcojam liucastella.

66:10 Sillä sinä Jumala olet meitä coetellut/ ja walanut nijncuin hopia waletan.

66:11 Sinä weit meitä fangiuteen/ ja panit cuorman meidän landehillem.

66:12 Sinä olet andanut ihmiset meidän päämme päällidze mennä/ me olemma tuleen ja weteen tullet/ mutta sinä weit meitä ulos ja wirgotit.

66:13 Sentähden minä menen polttouhrilla sinun huonesees/ ja maxan sinulle lupauxeni.

66:14 Jotca minun huuleni lupaisit/ ja minun suuni puhunut on minun tuscasani.

66:15 Lihawat polttouhrit minä teen sinulle poldetuista oinaista/ minä uhran sinulle naudat cauristen cansa. Sela.

66:16 Tulcat/ cuulcat/ te caicki jotca Jumalata pelkät/ minä ilmoitan mitä hän minun sielulleni on tehnyt.

66:17 Händä minä suullani huusin/ ja ylistin kielelläni.

66:18 Jos minä jotakin wääryttä pitäisin sydämesäni/ nijn ei HERra minua cuuldelis.

66:19 Sentähden cuuldele minua Jumala/ ja ota waari minun rucouxeni änestä.

66:20 Kijtetty olcon Jumala joca ei hyljä minun rucoustani/ eikä käännä hywyttäns pois minusta.

Vers. 3. Puuttuman) se on/ mitä he aicoiwat sinua watan.v. 7. Corgotta) Ei heidän pidä woittaman eikä pääsemän/ päälle/ waicka cuinga he edespäin astuwat.

LXVII. Psalmi .

LAT. LXVI. DAwid ennusta Christuxest ja hänen hengellisest waldacunnastans/ joca lewitetan coco mailmaan/ v. 2.rucoile Christusta siunauxellans oleman aina seuracundans tykönä/ että hän ijancaickisest häneldä ylistettäisin/ v. 6.

67:1 Psalmi ja weisu edelläweisattapa candeileilla.

67:2 Jumala olcon meille armollinen ja siunatcon meitä/ hän walistacon caswons aina meidän päällem. Sela.

67:3 Että me maan päällä tundisim hänen tiens/ ja caickein pacanain seas hänen autuudens.

67:4 Sinua Jumala Canssat kijttäwät/ sinua caicki Canssat kijttäwät.

67:5 Canssat iloidzewat ja ihastuwat/ että Canssat oikein duomidzet/ ja hallidzet Canssat maan päällä. Sela.

67:6 Sinua Jumala Canssat kijttäwät/ sinua caicki Canssat kijttäwät.

67:7 Maa anda hedelmäns/ siunatcon meitä Jumala/ meidän Jumalam.

67:8 Siunatcon meitä Jumala/ ja caicki mailma peljätkön händä.

Vers. 2. Walistacon caswons) on olla iloinen/ armollisest cadzoa/ ja osotta idzens ystäwälixexi.v. 5. duomidzet) duomidzet/ wastat ja hallidzet.

LXVIII. Psalmi .

LAT. LXVII. TÄmä Psalmi ennusta Christuxest ja Uden Testamendin waldacunnast/ että hän woitta ja hajotta wihamiehens/ ja coco hänellens Christillisen seuracunnan pyhällä Ewangeliumilla/ v. 2.puhu sijtte sijtä eroituxest/ cuin Uden ja Wanhan Testamendin Heluntain wälillä on ja cuinga

Psaltarit

*Pyhä Hengi wuodatetan Apostolitten päälle/
joiden pitä saarnaman armon Ewangeliiumita/
v. 8.osotta Christuxen woiton ja taiwasen
astumisen/ v. 17.puhu Judalaisten
paatumisest/ ja pacanain cudzumisest
Ewangeliiumin opin cautta/ v. 22.neuwo caicki
kijttämän/ Jumalata/ ja andaman hänelle
cunnian/ v. 33.*

68:1 Dawidin Psalmi ja weisu
edelläweisattapa.

68:2 NOscan Jumala/ että hänen wihollisens
hajotetaisin/ ja jotca händä wihawat paetcan
hänen edestäns.

68:3 Aja heitä pois nijncuin sawu ajetan pois/
nijncuin meden waha sula tulen edes/ nijn
huckucan jumalattomat Jumalan caswon
edes.

68:4 Mutta wanhurscat riemuitcan ja iloitcan
Jumalan edes/ ja riemuitcan sydämestäns.

68:5 Weisatcat Jumalalle/ weisatcat kijtost
hänen nimellens/ tehkät hänelle tietä/ joca
hiljan mene edes/ hänen nimens on HERra/ ja
iloiatcat hänen edestäns.

68:6 Joca on orwoin Isä ja leskein Duomari/
hän on Jumala hänen pyhäsä asumisesans.

68:7 Jumala joca yxinäisten anda huonen
täynäns lapsia/ joca fangit wie ulos oikialla
ajalla/ ja anda eripuraiset cuiwasa asua.

68:8 Jumala/ coscas käwit Canssas edellä/
coscas waelsit corwesa. Sela.

68:9 Nijn maa wapisi ja taiwat tiucuit/ tämän
Jumalan edesä Sinais/ sen Jumalan edesä/
joca Israelin Jumala on.

68:10 Mutta nyt sinä Jumala annat armollisen
saten/ ja wirgotat sinun perimises/ joca cuiwa
on.

68:11 Että sinun eläimes sijnä asuisit/ Jumala
sinä wirgotat sinun hywydelläs radolliset.

68:12 HERra anda sanan suurella
Ewangelistain joucolla.

68:13 Sotawäen Cuningat pakenewat/
pakenewat ja huonen cunnia jaca ryöwäyxet.

68:14 Cosca te leiris oletta/ nijn se kijldä cuin
mettisen sijwet/ jotca nijncuin hopia ja culda
läickywät.

68:15 Cosca Caickiwaldias jocapaicas heidän
seasans Cuningat asetta/nijn tule seijäs cusa
syngiä on.

68:16 Jumalan mäki on hedelmälinen mäki/
suuri ja hedelmälinen mäki.

68:17 Mixi te suuret wuoret kippatte ? tämä
on Jumalan wuori/ josa hän mielisty asuman/
ja HERra pysy siellä ijancaickisest.

68:18 Jumalan rattaita on monda tuhatta
kerta tuhat/ HERra on heisä pyhäsä Sinais.

68:19 Sinä astuit ylös corkeuxeen/ ja olet
fangixi ottanut fangeuxen/ sinä olet lahjoja
saanut ihmisiä warten: eripuraiset myös/ että
HERra Jumala siellä cummingin asu.

68:20 Kijtetty olcon HERra jocapäiwä/ Jumala
pane cuorman meidän päällem/ mutta hän
myös autta meitä. Sela.

68:21 Meillä on Jumala joca autta/ ja HERra
HERra/ joca cuolemasta wapahta.

68:22 Mutta Jumala särke hänen wihollisens
pääit heidän päänlakeins cansa/ jotca pysywät
heidän synnisäns.

68:23 Cuitengin sano HERra: minä haen
muutamat lihawista/ meren sywydestä minä
muutamita haen.

68:24 Sentähden sinun jalcas tule painetuxi
sinun wihollises weresä/ ja sinun coiras sen
nuole.

68:25 Se näky Jumala cuingas waellat/
cuingas minun Jumalan ja Cuningan Pyhäsä
waellat.

68:26 Laulajat käywät edellä ja sijtte leicarit
pijcain seas/ jotca trumpuja lyöwät.

68:27 Kijttäkät HERra Jumalata seuracunnisa/
Israelin lähten tähden.

68:28 Siellä hallidze heidän seasans wähä
BenJamin/ Judan päämiehet jouckoinens/
Zebulonin päämiehet/ Naphtalin päämiehet.

68:29 Sinun Jumalas on sinun waldacundas
asettanut/ wahwista sitä Jumala meisä: sillä se

Psaltarit

on sinun tecos.

68:30 Sinun Templis puolesta cuin on Jerusalemis/ pitä Cuningat sinulle lahjoja wiemän.

68:31 Nuhtele peto ruogosa/ härkäin laumat wasickains seas/ jotca waatiwat rahan tähden/ hän hajotta Canssat jotca mielelläns sotiwat.

68:32 Egyptin päämiehet pitä tuleman/ Ethiopia pitä käsiäns Jumalalle ojendaman.

68:33 Te Cuningasten waldacunnat maan päällä weisatcat Jumalalle/ weisatcat kijtost HERralle. Sela.

68:34 Se cuin asu taiwais jocapaicas hamast algusta/ cadzo/ hän anda jylinällens woiman.

68:35 Andacat Jumalalle woima/ hänen herraudens on Israelis/ ja hänen woimans pilwisä.

68:36 Jumala on ihmellinen hänen Pyhänsäns/ hän on Israelin Jumala/ hän anda Canssalle wäen ja woiman/ kijtetty olcon Jumala.

Vers. 1. coco tämä Psalmi puhu Christuxest/ sentähden pitä sijtä waari otettaman : sillä sijnä on camala puhe ja sanat bookstawin jälken.v. 13. Cuningat) Owat Apostolit jotca yximielisest opettawat. (Huonen cunnia) nijn cudzutän emändä Hebreaxi/ ja puhu täsä seuracunnasta/ joca on Christuxen morsian.v. 14. Hopia ja culda) Ruskia ja walkia/ nijncuin Harniscain ja lippuin joucko.v. 16. Hedelmälinen) Hebreaxi/ lihawa/ hywä maa ja ei paljas wuori.v. 17. Kippatte) Kerscat teitän/ kehut teidän cunniastan.v. 22. Päänlakeins) Judalaisten waldacunnan ja heidän pappeudens/ sentähden että he pysywät epäuscosans.v. 23. Lihawista) se on/ Judalaisista/ jotca äweriäxi ja jaloxi Jumalalda tullet owat.v. 27. Lähten) se on/ Christuxen waldacunnan edest/ joca rupeis cuohuman ja wuotaman.v. 31. Peto) Wäärät opettajat jouckoinens. (Wasickains) se on/ heidän Canssans seas.v. 34. Jylinällens) se on/ saarnallens.v. 35. Woima) se on/ waldacunda :

andacat hänen hallita.

LXIX. Psalmi .

LAT. LXVIII. ON Ewangeliumin Psalmi/ josa Christus idze osotta pijnans ja cuolemans/ jota hän kärsei meidän syndeim edestä/ v. 2.walitta waikiast hänen sangen suurta ahdistustans/ wihollistens pilcka hänen wiattomudesans/ ja ettei kengän armata händä/ v. 4.rucoile/ että HERra olis hänen ainoa apuns/ ja täsä hädäs händä auttais/ v. 15.toiwotta paatuneille wihamiehillens ijancaickisen ja ajallisen onnettomuden ja cadotuxen/ v. 16.lupa ijancaickisen kijtoxen/ ja että hän hänen tawallans tahto saatta muita ylistämän HERra/ v. 31.

69:1 Dawidin Psalmi cuckaisista/ edelläweisattapa.

69:2 JUmala auta minua: sillä wedet käywät haman minun sieluni asti.

69:3 Minä wajon sywään mutaan/ josa ei pohja ole/ minä olen tullut sywijn wesijn/ ja wirta upotta minun.

69:4 Minä wäsyin huutamisest/ minun curckun cuiwettu/ minun näkyn waipu/ että minä nijncauwan Jumalata odotan.

69:5 Nijtä on enämbi cuin minun pääsäni hiuxia/ jotca ilman syytä minua wihawat.

69:6 Jotca syyttömäst minun wiholliseni owat/ ja minua hucuttawat/ owat wäkewät/ nijtä täyty minun maxa/ joita en minä ryöwännyt.

69:7 Jumala sinäpä tiedät minun tyhmydeni/ ja minun ricoxeni ei ole sinulle salatut.

69:8 Älä salli heitä häpiään tulla minun tähteni/ jotca sinua odottawat HERra HERra Zebaoth/ älä anna heitä häwäistä minun tähteni/ jotca sinua edziwät Israelin Jumala.

69:9 Sillä sinun tähtes minä pilcka kärsin/ minun caswon on täynäns häpiätä.

69:10 Minä olen muucalaisexi welijlleni tullut/ ja oudoxi äitini lapsille.

Psaltarit

69:11 Sillä sinun huones kijwaus syö minua/ ja heidän pilckans jotca sinua pilckaisit/ langeisit minun päälleni.

69:12 Minä itkin ja paastaisin hartasta/ ja minä pilcattin päälisxi.

69:13 Ja minä puin säkin päälleni/ waan he sijttekin leickiä teit.

69:14 Jotca portisa istuwat/ ne minusta jaarittelewat/ ja juodesans he minusta weisawat.

69:15 Mutta minä HERra rucoilen sinua otollisella ajalla/ Jumala sinun suuren laupiudes puolesta/ cuuldele minua wagan awus cautta.

69:16 Pelasta minua logasta/ etten minä wajois/ että minä pelastettaisin wihollisistani/ ja sywistä wesistä.

69:17 Ettei wuo minua upotais/ ja sywydet minua lainois/ eikä caiwon suu suljetais minun päälleni.

69:18 Cuuldele minua HERra/ sillä sinun hywydes on turwallinen/ käännä sinuas minuun päin/ sinun suuren laupiudes tähden.

69:19 Ja älä peitä caswoas palwelialdas: sillä minä ahdistetan/ cuuldele minua nopiast.

69:20 Lähene minun sieluani/ ja lunasta händä/ minun wiholliseni tähden pelasta minua.

69:21 Sinäpä tiedät minun pilckani/ häpiäni ja häwäistyxi/ caicki minun wiholliseni owat edesäs.

69:22 Pilcka särke minun sydämeni/ ja waiwa minua: minä odotan jos jocu armahtais/ ja ei ole kengän/ lohduttaja/ waan en minä ketän löydä.

69:23 Ja he annoit minulle sappe syödäxi/ ja etickata juodaxeni/ minun suurimmas janosani.

69:24 Heidän pöytäns olcon heille paulaxi/ sekä costoxi että langemisxi.

69:25 Tulcon heidän silmäns pimiäxi/ ettei he näkis/ ja salli heidän landens aina horjua.

69:26 Wuodata närkästyxes heidän päällens/

ja sinun hirmuinen wihäs käsittäkö heitä.

69:27 Olcon heidän asumisens kylmillä/ ja ei kengän olco/ joca heidän majasans asuis.

69:28 Sillä he wainowat sitä jotas lyönyt olet/ ja kerscawat että omaidzes pahasti haawoitat.

69:29 Salli heitä langeta synnistä syndijn/ ettei he tulis wanhurscaudens tygö.

69:30 Pyhi heitä eläwitten kirjasta/ ettei he kirjoitettais wanhurscasten cansa.

69:31 Mutta minä olen radollinen ja murhellinen/ Jumala/ sinun apus suojelcon minua.

69:32 Minä kijtän Jumalan nime weisulla/ ja ylistän sangen händä kijtoxella.

69:33 Se kelpa parammin HERralle cuin härkä taicka mulli/ jolla owat sarwet ja sorcat.

69:34 Radolliset näkewät sen ja iloidzewat/ ja jotca Jumalata edziwät/ heidän sydämens pitä elämän.

69:35 Sillä HERra cuule köyhiä/ ja ei hän fangians cadzo ylön.

69:36 Kijttäkän händä taiwat/ maa ja meri/ caicki mitä nijsä lijckuwat.

69:37 Sillä Jumala autta Zioni/ ja rakenda Judan Caupungit/ että siellä asutan ja ne omistetän.

69:38 Ja hänen palwelians siemen ne peri/ ja jotca hänen nimens racastawat/ asuwat nijsä.

Vers. 7. Minun tyhmydeni) Ei/ että Christus jongun synnin tehnyt on./ 1. Pet.2:22. waan että Christus kärsei meidän edestäm/ ja HERra pani caickein synnit hänen päällens. Esa. 53:6.v. 24. Pöytäns) se on/ heidän saarnans ja oppins/ jolla he luulewat heitäns rawidzewans.

LXX. Psalmi .

LAT. LXIX. RUCous/ jolla Dawid rucoile että Jumala hucutais jumalisten wiholliset ja wainojat/ v. 2.että jumaliset sijtä iloidzisit ja

Psaltarit

*ylistäisit Jumalata/ v. 6. ja nijn pane caiken
toiwons ja turwans HERran päälle/ v. 7.*

70:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa/
muistoxi.

70:2 Riennä Jumala minua wapahtaman/
kijruta HERra minua auttaman.

70:3 Häwetkön ja häwäistäkön/ jotca minun
sieluani wäijywät.

70:4 Ajettacon tacaperin ja tulcon häwäistyxi/
jotca minulle paha suowat.

70:5 Että he jällens häpiään tulisit/ jotca
minua pitittäwät.

70:6 Iloitcan ja riemuitcan sinusa caicki jotca
sinua edziwät/ ja jotca sinun autuuttas
racastawat/ sanocan aina: Jumala olcon
suurest ylistetty.

70:7 Mutta minä olen radollinen ja köyhä/
riennä Jumala minun tygöni: sillä sinä olet
minun auttajan ja pelastajan/ minun Jumalan
älä wijwytä.

LXXI. Psalmi .

*LAT. LXX. RUcousPsalmi/ josa Christillinen
seuracunda hartast rucoile/ että Jumala/ joca
händä on armollisest suojellut ja warjellut
mailman algusta/ kijnnitäs händä uscoon/
sijtte cuin hän wanhenis/ se on/ tällä
wijmeisellä mailman ajalla/ ettei hän painetais
wihollisildans alas ja wietelläis/ v. 1. ilmoitta
wiheljäisyttäns ja wihollistens pahuden ja
tylyden/ v. 10. lupa aina kijttä Jumalata hänen
hywydens ja jumalisen läsnäolemisens edest
caikesa surusa/ v. 14. ja ei lacata Jumalan
hywyteen/ v. 22.*

71:1 SInuun HERra minä uscallan/ älä anna
minua ikänäns häwäistä.

71:2 Wapada minua wanhurscaudellas ja
pelasta minua/ callista corwas minun puoleeni
ja auta minua.

71:3 Ole minulle wahwa turwa/ johon minä

aina pakenisin/ joca aina autta luwannut olet:
sillä sinä olet minun callion ja linnan.

71:4 Minun Jumalan auta minua
jumalattoman kädestä/ wäärän ja ylpiän
kädestä.

71:5 Sillä sinä olet minun turwan HERra
HERra/ minun toiwon hamast minun
nuorudestani.

71:6 Sinuun minä olen luottanut hamast äitini
cohdusta/ sinä minun wedit ulos äitini
cohdusta/ sinusta on aina minun kerscauxen.

71:7 Minä olen monelle ihmexi tullut/ mutta
sinä olet minun wahwa turwan.

71:8 Täytä minun suun sinun kijtoxestas/ ja
sinun cunniastas jocapäiwä.

71:9 Älä minua heitä pois minun
wanhudesani/ älä minua hyljä/ cosca minä
heicoxi tulen.

71:10 Sillä minun wiholliseni puhuwat minua
wastan/ ja jotca minun sieluani wäijywät/ he
keskenäns neuwo pitäwät.

71:11 Ja sanowat: Jumala hyljä hänen: ajacat
taca ja käsittäkät händä: sillä ei ole
wapahtajata.

71:12 Jumala älä ercane cauwas minusta/
minun Jumalan riennä minua auttaman.

71:13 Häwetkön ja huckucon jotca minun
sieluani wastan owat/ häpiän ja häwäistyxen
ala tulcon/ jotca minulle paha suowat.

71:14 Mutta minä odotan aina/ ja corgotan
aina sinun kijtoxes.

71:15 Minun suun pitä ilmoittaman sinun
wanhurscauttas/ jocapäiwä sinun autuuttas/
joita en minä woi caickia luke.

71:16 Minä waellan HERran HERran
wäkewydes/ minä ylistän ainoastans sinun
wanhurscauttas.

71:17 Jumala sinä olet minua nuorudestani
opettanut/ sentähden minä julistan sinun
ihmeitäs.

71:18 Ja minun wanhudesani ja harmaxi
tulduani älä Jumala minua hyljä/ siihenasti
cuin minä ilmoitan sinun käsiwartes lasten

Psaltarit

lapsille/ ja sinun wäkeyydes caikille
tulewaisille.

71:19 Ja tosin Jumala sinun wanhurscaudes
on sangen corkia/ sinä suuria teet/ Jumala
cuca on sinun wertaises ?

71:20 Sillä sinä annat minun nähdä paljo ja
suuria ahdistuxia/ ja wirgotat minua jällens/ ja
taas sinä haet minua ulos maan sywydestä.

71:21 Sinä teet minun sangen suurexi/ ja
lohdutat minua jällens.

71:22 Nijn minäkin kijtän sinua Psaltarilla/
sinun wacuuttas/ minun Jumalan: minä
weisan kijtost sinulle candeileilla/ sinä pyhä
Israelis.

71:23 Minun huulen ja minun sielun/ jongas
lunastit/ iloidzewat ja weisawat kijtost sinulle.

71:24 Ja minun kielen puhu myös jocapäiwä
sinun wanhurscaudestas/ sentähden
häwetkän he ja häpiään tulcon/ jotca minulle
paha suowat.

LXXII. Psalmi .

*LAT. LXXI. ERinomainen ennustus Christuxest
ja hänen waldacunnastans/ josta aewa
wanhurscaus/ rauha/ riemu ja ilo caickein
surullisten sydämes caswa ja saa wallan/ v.
1.osotta Christuxen waldacunnan/ että se
ulottu coco mailmaan/ ja caicki waldacunnat
pitä oleman annetut hänen alans/ v. 8.mutta
ei se tapahdu ilman ristitä ja jumalisten
wainota/ joiden weri pitä callina pidettämän/
v. 12.puhu Uden Testamendin Jumalan
palweluxest/ joca Cuningalisten/ pacanoitten
ja caiken Canssan seas pitä tehtämän/ v. 15.*

72:1 Salomolle. Jumala anna duomios
Cuningalle/ ja wanhurscaudes Cuningan
pojalle.

72:2 Että hän weis Canssas wanhurscauteen/
ja auttais sinun radollistas.

72:3 Wuoret tuocan rauhan Canssalle/ ja
cuckulat wanhurscauden.

72:4 Hänen pitä radollisen Canssan oikeudesa
pitämän/ ja köyhiä auttaman/ ja särkemän
pilckurit.

72:5 Sinua peljätän/ nijncauwan cuin Auringo
ja Cuu owat/ lapsista nijn lasten lapsijn.

72:6 Hän astu alas nijncuin sade nijtetylle
nijtylle/ nijncuin pisarat jotca maan liottawat.

72:7 Hänen aicanans wanhurscaus ja suuri
rauha cucoista/ siihenasti ettei Cuuta oleckan.

72:8 Hän hallidze merestä mereen/ ja wirrasta
mailman ärijn.

72:9 Händä heidän pitä cumartaman jotca
corwesa owat/ ja hänen wihollisens pitä
tomun nuoleman.

72:10 Cuningat meren tykö ja luodoist pitä
lahjoja candaman/ Cuningat rickast Arabiast
ja Sebast pitä annot tuoman.

72:11 Caicki Cuningat pitä händä
cumartaman/ ja caicki pacanat pitä händä
palweleman.

72:12 Sillä hän wapahta huutawaisen köyhän/
ja radollisen/ jolla ei ole auttajata.

72:13 Hän on armollinen waiwaiselle ja
köyhälle/ ja köyhäin sielua hän autta.

72:14 Hän lunasta heidän sieluns petoxest ja
ylöllisest/ ja heidän werens luetan callixi
hänen edesäns.

72:15 Ja hän elä/ ja hänelle annetan culda
rickast Arabiasta/ ja händä alati cumarretan/
jocapäiwä kijtetän händä.

72:16 Maasa ja wuorten cuckuloilla pitä
tihkiän tulon oleman/ hänen hedelmäns pitä
häälymän nijncuin Libanonin/ ja sen pitä
cucoistaman Caupungeisa/ nijncuin ruoho
maan päällä.

72:17 Hänen nimens pysy ijancaickisest/
nijncauwan cuin Auringo on/ ulottu hänen
nimens jälkentulewaisille/ ja he tulewat
siunatuxi hänen cauttans/ caicki pacanat
ylistäwät händä.

72:18 Kijtetty olcon Jumala/ HERra Israelin
Jumala/ joca yxinäns ihmeitä teke.

72:19 Ja kijtetty olcon hänen cuuluisa nimens

Psaltarit

ijancaickisest/ ja caicki maa täytettäkön hänen
cunniastans/ Amen/ AMEN.

*Vers. 6. Nijtetylle nijtylle) Nijncuin Gideonille
tapahtui/ Iud.6:37.v. 16. häälymän) se on/
nijncuin Libanonin wuori on täynäns puita/ ja
hääly tuulesta/ nijn täynnä pitä myös
Caupungit oleman Ewangeliumin oppia ja
saarna.v. 17. Ulottu) se on/ hänen nimens pitä
saarnattaman ijancaickisest. Dawidin Isain
pojan rucousten loppu.*

LXXIII. Psalmi .

*LAT. LXXII. Täsä Psalmis on opetus ja lohdutus
yhteistä pahennusta wastan/ joca jumalisia
paljon waiwa ja ahdistä täsä mailmasa/
nimittäin/ että jumalattomille ja pahoille
caicki menestywät/ waan jumalisille tapahtu
sitä wastan/ v. 1.mutta wijmein leicki käändy :
sillä jumalattomat pitä huckuman ja saaman
lopun cauhistuxella/ v. 17.mutta HERra on
hywäin lohdutus ja osa/ v. 23.*

73:1 Assaphin Psalmi. TOtta on Jumala
Israelille hywä/ nijlle jotca puhtat sydäme-
st owat.

73:2 Mutta minä olin pian jalgoillani horjunut/
minun askeleni olisit lähes liucastunet.

73:3 Sillä minä närkästyin öyckäristä/ että
minä näin jumalattomat menestywän.

73:4 Sillä ei he ole misän cuoleman hädäs/
waan he owat wahwana/ ja heidän woimans
pysy wahwana.

73:5 Ei he ole wastoinkäymises nijncuin muut
ihmiset/ ja ei waiwata nijncuin muita ihmisiä.

73:6 Sentähden on heidän ylpeydens callis/ ja
heidän wäkiwaldans täyty hywäxi työxi
cudzutta.

73:7 He paisuwat caswoilda nijncuin lihawa
wadza/ he tekewät mitä ainoastans heille
kelpa.

73:8 Caickia he cadzowat ylön/ ja sijtte

pahasti puhuwat/ ja puhuwat ja laittawat
ylpiäst.

73:9 Mitä he puhuwat sen täyty olla taiwasta
puhuttu/ mitä he sanowat/ sen täyty maan
päällä kelwata.

73:10 Sentähden noudatta heitä yhteinen
Canssa/ ja coconduwat heidän tygöns
nijncuin wedet.

73:11 Ja sanowat: mitä Jumalan pitäis heitä
kysymän ? mitä pitäis korkeimman heistä
lucua pitämän ?

73:12 Cadzo/ ne owat jumalattomat/ he owat
onnelliset mailmasa/ ja ricastuwat.

73:13 Pidäiskö sijs sen turhan oleman/ että
minun sydämen nuhdetoinna elä/ ja minä
pesen wiattomudes minun käteni ?

73:14 Ja ruoskitan jocapäiwä/ ja minun
rangaistuxen on joca amulla käsisi ?

73:15 Minä olisin lähes nijn sanonut cuin
hekin/ mutta cadzo/ nijn minä olisin
duominnut caicki sinun lapses/ jotca ikänäns
ollet owat.

73:16 Minä ajattelin sitä tutkia/ mutta se oli
minulle ylön rascas.

73:17 Sijhenasti cuin minä menin Jumalan
Pyhään/ ja astaitzisin heidän loppuns.

73:18 Mutta sinä asetit heitä liuckalle/ ja
syöxit heitä pohjaan.

73:19 Cuinga he nijn pian huckuwat/ he
huckuwat ja saawat cauhian lopun.

73:20 Nijncuin uni cosca jocu herä/ nijnpäs
HERra teet heidän cuwans Caupungis
ylöncadzotuxi.

73:21 Waan se carwastele minun sydämesäni/
ja se pistä minun munascuitani.

73:22 Että minun pitä tyhmän oleman/ ja ei
mitän tietämän/ ja minun täyty olla nijncuin
naudan sinun edesäs.

73:23 Cuitengin minä pysyn alati sinun
tykönäs: sillä sinä pidät minun oikiasta
kädestäni.

73:24 Sinä talutat minua neuwollas/ ja corjat
minua wijmein cunnialla.

Psaltarit

73:25 Cui sinä ainoastans minulla olisit/ niijn en minä ensingän sijtte taiwasta eli maasta tottelis.

73:26 Waicka wielä minun ruumin ja sielun waipuis/ niijn sinä Jumala cuitengin olet aina minun sydämeni uscallus/ ja minun osan.

73:27 Sillä cadzo/ jotca sinusta heitäns erittäwät/ ne huckuwat/ sinä cadotat caicki/ jotca sinua watan huorin tekewät.

73:28 Mutta se on minun ilon/ että minä idzeni Jumalaan pidän/ ja panen minun toiwoni HERran HERran päälle/ mainidzeman cuinga sinä sen teet.

Vers. 1. Puhtat sydämest) Joca turwa Jumalan puhtaseen ja selkiän sanaan. v. 7. Paisuwat) se on/ he owat lihawat/ se on/ äwerjät/ woimalliset ja suuresa cunniasa. v. 17. Pyhään) se on/ josa Jumalan sana cuullan/ ja sencaltaisia asioita opetetän.

LXXIV. Psalmi .

LAT. LXXIII. RUcous/ josa Jumalan seuracunda ennustain hartast rucoile/ ettei Jumala salleis händä niijn surkiast häwitettä/ v. 1.walitta hätäns/ wiheljäisyttäns ja wihollistens suurta julmutta/ v. 3.muistutta HERralle hänen suuret ihmens ja lijttos/ cuin hän muinen Canssallens ja heidän Isillens tehnyt oli/ v. 12.ja rucoile ettei hän hyljätäis/ waan autetaisin/ v. 22.

74:1 Assaphin opetus. JUmala mixis meitä niijn ratki poissyöxät ? ja olet niijn hirmuisesta wihainen sinun laituimes lambaille.

74:2 Muista seuracundas/ jongas wanhast omistit/ ja sinulles perimisexi lunastanut olet/ Zionin wuorta/ josas asut.

74:3 Talla heitä jalgoillas/ ja sysä juuri pohjaan/ wihollinen on raiscannut caicki Pyhäs.

74:4 Sinun wihollises kiljuwat sinun

huoneisas/ ja asettawat epäjumalans niijn.

74:5 Kirwet näkywät wälckywän ylhällä/ niijn cuin medzäs hacataisin.

74:6 Ja hackawat ricki caicki hänen snickarin caunistuxens/ sekä keihäillä että kirweillä.

74:7 He polttawat sinun Pyhäs/ ja rijwawat sinun nimes asuinsian pohjan asti.

74:8 He puhuwat sydämisäns: radelcam heitä ynnä/ he polttawat caicki Jumalan huonet maalla.

74:9 Em me näe meidän ihmeitäm/ eikä sillen yxikän Propheta saarna/ ei kengän opettaja meitä opeta.

74:10 Jumala/ cuinga cauwan wihollinen häwäise/ ja wainollinen sinun nimes ratki niijn pilcka ?

74:11 Mixis käännät pois sinun kätes ? ja oikian kätes niijn ratki sinun powestas ?

74:12 Mutta Jumala on wanhasta minun Cuningan/ joca awut caicki matcan saatta maan päällä.

74:13 Sinä hajotat meren woimallas/ ja sinä murenat Drakein päät wesisä.

74:14 Sinä musersit walascalain päät/ ja annat ne Canssalle ruaxi medzän corwesa.

74:15 Sinä cuohutat lähtet ja wirrat/ sinä cuiwat wäkwät cosket.

74:16 Päiwä ja yö owat sinun/ sinä rakennat Auringon ja tähdet määrätyn juoxuns pitämän.

74:17 Sinä sowitit jocaidzen maan rajat/ sinä teet suwen ja talwen.

74:18 Niijn muista sijs että wihollinen häwäise HERra/ ja hullu Canssa laittawat sinun nimes.

74:19 Älä sijs anna pedolle mettises sielua/ ja älä niijn ratki unohda sinun köyhiä eläimitäs.

74:20 Muista lijtto: sillä maa on jocapaicas surkiast häwitetty/ ja huonet owat täynnä wääryttä.

74:21 Älä anna huonon mennä pois häpiällä: sillä köyhät ja radolliset kijttäwät sinun nimes.

74:22 Nouse Jumala ja aja asias/ muista niijtä häwäistyxiä/ jotca sinulle jocapäiwä hulluilda

Psaltarit

tapahtuivat.

74:23 Älä unohda wihollistes parcuja/ sinun wainollistes meteli tule aina suuremmaxi.

Vers. 4. Huoneisas) se on/ heidän Schouluisans ja cocouxisans/ joisa Jumalan sana opetettin. (epäjumalans) nijncuin Chalderit teit ja sijtte Antiochus.v. 11. Powestas) se on/ templist/ johon Jumala cocois/ ja siellä opetti hänen Canssans/ nijncuin äiti canda lastans ja imettä händä.v. 13. Drakein) se on/ tyrannit/ nijncuin Pharao/ ja hänen Ruhtinans : ja myös walascalat.v. 15. Cuohutat) se on/ Jumala rakenda maat ja Caupungit/ hän ne myös cukista jällens.

LXXV. Psalmi .

LAT. LXXIV. ON kijos/ josa Dawid Christuxen ja hänen seuracundans puolesta kijttä Jumalata/ joca aina warjele hänen Christicundans/ v. 2.mutta öyckärit/ jotca ei luule olewan waara/ cukista hän woimallisest/ ja juotta heitä wihans calkista/ v. 5.sillä hän on woimallinen costaman jumalattomille/ ja corgottaman hywiä.

75:1 Assaphin Psalmi ja weisu/ ettei hän huckunut/ edelläweisattapa.

75:2 ME kijtäm sinua Jumala/ me kijtäm sinua ja ilmoitam sinun ihmeitäs/ että sinun nimes on nijn läsnä.

75:3 Sillä ajallans minä oikein duomidzen.

75:4 Maa wapise ja caicki jotca sen päällä asuwat/ mutta minä wahwistan lujast hänen padzans. Sela.

75:5 Minä sanoin Öyckäreille: älkät nijn kerscatco/ ja jumalattomille: älkät wallan päälle haastaco.

75:6 Älkät nijn paljo haastaco teidän waldan päälle/ älkät puhuco nijn niscurist.

75:7 Nijncuin ei mitän hätä olis/ eikä idästä eli lännestä/ taicka wuorista jotca corwesa owat.

75:8 Sillä Jumala on Duomari/ joca tämän alenda ja toisen ylendä.

75:9 Sillä HERran kädes on malja täynäns/ wäkewällä wijnalla täytetty/ ja sijtä hän pane sisälle/ waan caickein jumalattomain täyty juoda/ ja rahgangin ryypätä ulos.

75:10 Mutta minä ilmoitan ijancaickisest/ ja weisan kijtost Jacobin Jumalalle.

75:11 Ja minä tahdon särkiä caiken jumalattomain wallan/ että wanhurscasten walda corgotettaisin.

Vers. 2. läsnä) Joca meitä pian ja lohdullisest autta ja warjele.v. 4. Padzans) Hywät hämmästywät Jumalata/ mutta hän wahwista cuitengin heitä/ jumalattomat pysywät ylpeydesäns ja huckuwat.

LXXVI. Psalmi .

LAT. LXXV. Kiitos Jumalalle/ joca Jerusalemin on walinnut asumasiakens/ v. 2.ja on hänen Canssans/ oikias Jumalan palweluxes/ caikesa waarasa/ tähän asti woimallisest suojellut/ v. 4.osotta Jumalan käsittämättömän caickiwaldiaisuden ja woiton wihollisia wasthan/ v. 8.ja neuwo Canssa pysymän sen Jumalan tykönä/ joca woimallisille on hirmullinen/ v. 12.

76:1 Assaphin Psalmi ja weisu candeileilla/ edelläweisattapa.

76:2 Jumala on tuttu Judaas/ Israelis on hänen nimens suuri.

76:3 Salemis on hänen majans/ ja Zionis hänen asumisens.

76:4 Siellä hän särke joudzen nuolet/ kilwet/ miecan ja sodan. Sela.

76:5 Sinä olet kirckambi ja wäkewämbi/ cuin ryöstöwuoret.

76:6 Coriat pitä ryöstettämän ja nuckuman/ ja caicki sotamiehet täyty käsistäns herwottomaxi tulla.

Psaltarit

76:7 Sinun rangaistuksestas Jacobin Jumala/
uneen wajo orhi ja ratas.

76:8 Sinä olet hirmullinen/ cuca woi seiso
sinun edesäs/ coscas wihastut ?

76:9 Coscas duomion annat cuulua taiwast/
nijn maa wapise ja waickene.

76:10 Cosca Jumala nouse duomidzeman/
että hän auttais caickia radollisia maan päällä.
Sela.

76:11 Cosca ihmiset kiucuidzewat sinua
wastan/ njn sinä voit cunnian/ ja cuin he
wielä enä kiucuidzewat/ njn sinä myös wielä
olet.

76:12 Luwatcat ja andacat teidän HERrallen
Jumalalle caicki jotca hänen ymbärilläns
oletta/ wiekät lahjoja hirmulliselle.

76:13 Joca päämiehildä otta rohkeuden/ ja on
hirmullinen maan Cuningaille.

*Vers. 5. Ryöstöwuoret) Owat suuret
Cuningasten waldacunnat ja Ruhtinasten
läänit/ njncuin Assur/ Babel ja Egypti/ jotca
otit wäkiwallalla maacunnat alans/ ja sillä
tawalla idzellens ryöstit.v. 11. Kiucuidzewat) se
on/ ihmiset pahenduwat sinun
rangaistuksestas.v. 12. Luwatcat) Että hän on
teidän Jumalan/ njncuin ensimmäinen käsky
opetta/ sentähden älkät luwatco pyhille ja
muille.*

LXXVII. Psalmi .

*LAT. LXXVI. DAwid opetta muita hänen
tawallans tuscas ja ahdistuxes edzimän
Jumalalda apua ja turwa/ v. 2.lohdutta idzens
hänen suures kiusauxesans/ nijllä ihmeillä
cuin Jumala hänen seuracundans hywäxi
muinen teki/ v. 7.ja sijtä sulke Jumalan wielä
tänäpän auttawan nijtä/ jotca händä
rucoilewat.*

77:1 Assaphin Psalmi Jeduthunin edestä/
edelläweisattapa.

77:2 MINä huudan änelläni Jumalata/
Jumalata minä huudan/ ja hän cuuldele
minua.

77:3 Minun hätä ajallani edzin minä HERra/
minun käten on yöllä ojettu/ ja ei lacka: sillä ei
minun sielun salli händäns lohdutetta.

77:4 Cuin minä murheisani olen/ njn minä
ajattelen Jumalan päälle/ cuin minun
sydämen on ahdistuxes/ njn minä puhun.
Sela.

77:5 Sinä pidät minun silmäni että he
walwowat/ minä olen njn woimatoin/ etten
minä woi puhua.

77:6 Minä ajattelen wanhoja aicoja/ endisitä
vuosia.

77:7 Minä ajattelen yöllä minun candelettani/
ja puhun minun sydämelleni/ ja minun
hengen tutki.

77:8 Heittänekö Jumala pois ijancaickisest/ ja
ei yhtän armo sillen osottane ?

77:9 Puuttuneco hänen laupiudens: ja olleco
lupauxella jo loppu ?

77:10 Ongo Jumala unhottanut olla
armollinen ? ja sulkenut hänen laupiudens
wihans tähden ? Sela.

77:11 Minä sanoin: se minua waiwa/ waan
ylimmäisen oikia käsi woi caicki muutta.

77:12 Sentähden minä muistan HERran töitä/
ja minä ajattelen sinun endisiä ihmeitä.

77:13 Ja puhun caikista sinun töistäs/ ja sanon
sinun tegoistas.

77:14 Jumala sinun ties on pyhä/ cusa on njn
wäkwätä Jumalata cuin sinä olet ?

77:15 Sinä olet se Jumala joca ihmeitä teke/
sinä osotit woimas Canssain seas.

77:16 Sinä lunastit Canssas woimallisest/
Jacobin ja Josephin lapset. Sela.

77:17 Wedet näit sinun Jumala/ wedet näit
sinun ja wapisit/ ja sywydet pauhaisit.

77:18 Paxut pilwet caasit wettä/ pilwet jylysit ja
nuolet lensit secaa.

77:19 Se jylysi taiwasa/ ja sinun leimauxes
wälyki maan pijrin päälle/ maa lijckui ja wärisi

Psaltarit

sijtä.

77:20 Sinun ties oli meresä/ ja sinun polcus olit suurisa wesisä/ ja ei sinun jälkiäs kengän huomainnut.

77:21 Sinä weit Canssas nijncuin lamma-lauman/ Mosexen ja Aaronin cautta.

Vers. 11. Caicki) Waicka minä cuoleman asti murhetisin sitä/ en minä taida cuitengan sitä muutta.

v. 14. Pyhä) Hän on salattu/ nijncuin/ cosca Jumala anda hengen cuolemas/ ja on läsnä cosca hän caucana on/ jota järki ei käsitä/ se on caicki pyhä ja salattu.

LXXVIII. Psalmi .

LAT. LXXVII. DAwid ylistä Jumalan erinomaista hywyttä Abrahami ja hänen sikiöitäns cohtan/ jonga hän caikista muista Canssoista omaxens on walinnut v. 2.walitta heidän epäuscoans/ kijttämättömyttäns ja cowacorwaisuttans/ jotca ei ihmeillä eli hywillä töillä/ eikä rangaistuxilla/ (jotca caicki täsä luetellan) idzens kääändänet sydämest uscoman Jumalan päälle/ v. 10.ylistä Jumalan hywyttä/ joca wihansans on ajatellut laupiuttans ja lupaustans/ v. 38.

78:1 Assaphin opetus. CUule minun Canssan minun Lakin/ callistacat teidän corwan minun suuni sanoin.

78:2 Minä awan suuni sananlascuun/ ja wanhat tapauxet mainidzen.

78:3 Jotca me cuullet olemma ja tiedämme/ ja meidän Isäm meille jutellet owat.

78:4 Etten me sitä salais heidän lapsildans/ jotca tulewat/ julistain HERran kijtoxita/ ja hänen woimans ja ihmeitäns/ jotca hän on tehnyt.

78:5 HÄn sääsi todistuxen Jacobis/ ja andoi Lain Israelis/ jonga hän käski meidän Isäm opetta heidän lapsillens.

78:6 Että wastatulewaiset oppisit/ ja lapset/ jotca wielä syndywät.

78:7 Cuin he caswawat/ että hekin myös ilmoitaisit lapsillens.

78:8 Että he panisit toiwons Jumalaan/ ja ei unhodais Jumalan tecoja/ ja pitäisit hänen käskyns.

78:9 Ja ei tulis nijncuin heidän Isäns/ huikendelewa ja cangia sucu/ joca ei wahwistanut sydändäns/ ja heidän hengens ei rippunut uscollisest Jumalasa.

78:10 Nijncuin Ephraimin lapset/ harniscoitut/ joudzimiehet pakenit sodan ajalla.

78:11 Ei he pitänet Jumalan lijtto/ ja ei waeldanet hänen Laisans.

78:12 Ja he unhotit hänen tecons ja ihmens/ jotca hän heille osottanut oli.

78:13 HEidän Isäins eteen teki hän ihmeitä Egyptin maasa/ Zoan kedolla.

78:14 Hän halcais meren/ ja wei heitä sen läpidze/ ja asetti weden/ nijncuin muurin.

78:15 Ja hän talutti heitä ylipäiwä pilwellä/ ja yliyötä walkialla tulella.

78:16 Hän halcais calliot corwesa/ ja juotti heitä wedellä yldäkyllä.

78:17 Ja hän laski ojat wuotaman calliosta/ nijn että he sijtä wuodit cuin wirrat.

78:18 Ja wielä he sijttengin syndiä teit händä wastan/ ja wihoitit corkeimman corwesa.

78:9 He kiusaisit Jumalata sydämisäns/ anoden ruoca heidän sielullens.

78:20 He puhuit Jumalata wastan/ ja sanoit: woineco Jumala walmista pöydän corwesa ?

78:21 Cadzo/ kyllä tosin hän callioon löi/ ja wedet wuosit ja ojat juoxit.

78:22 Mutta cuinga hän woi myös leipä anda/ eli Canssallens liha saatta ?

78:23 Cuin HERra sen cuuli/ wihastui hän/ ja tuli sytytettin Jacobis/ ja julmuus tuli Israelin päälle.

78:24 Ettei he usconet Jumalan päälle/ ja ei uscaldanet hänen apuuns. Ja hän käski pilwille ylhäldä/ ja awais taiwan owet.

Psaltarit

78:25 Ja andoi sata heille Manna syödäxens/
ja andoi heille taiwan leipä.

78:26 He söit Engelitten leipä/ hän lähetti
heille kyllä ruoca rawinnox.

78:27 Hän andoi itätuulen puhalda taiwan
alla/ ja hänen wäkewydelläns kehoitti
etelätuulen.

78:28 Ja andoi sata nijncuin tomua/ liha
heille/ ja linduja nijncuin sanda meresä.

78:29 Ja sallei langeta keskelle heidän leiriäns/
jocapaicas cuin he asuit.

78:30 Nijn he söit ja rawittin/ ja sait heidän
himons.

78:31 Cuin ei he wielä lacannet
himoidzemast/ ja he wielä sijtte söit.

78:32 Tuli Jumalan wiha heidän päällens/ ja
tappoi jaloimmat heidän seastans/ ja
parahimmat Israelis hän maahan löi.

78:33 Mutta wielä sijttekin caikisa näisä he
syndiä teit/ ja ei usconet hänen ihmeitäns.

78:34 Sentähden andoi hän heidän cuolla/
nijn ettei he mitän saanet/ ja täytyi heidän
elinaicans rangaistuna olla.

78:35 Cuin hän heitä tappoi/ edzit he händä/
ja he palaisit/ ja tulit warhain Jumalan tygö.

78:36 Ja muistelit että Jumala on heidän
turwans/ ja Jumala se corkein heidän
lunastajans.

78:37 Ja he petit hänen heidän suullans/ ja
walehtelit hänelle kielilläns. Mutta heidän
sydämens ei ollut wahwa hänen puoleens/ ja
ei pitänet uscollisest hänen lijttoans.

78:38 MUtta hän oli armollinen/ ja andoi
pahat tegot andexi/ ja ei hucuttanut heitä/ ja
hän käänsi pois usein wihans/ ettei hän
laskenut caickia wihaans menemän.

78:39 Sillä hän muisti heidän lihaxi/ tuulexi/
joca mene pois ja ei palaja.

78:40 He wihoitit hänen sangen usein
corwesa/ ja kehoitit hänen aukiasa maasa.

78:41 Ja he kiusaisit taas Jumalata jocapaicas/
ja härsyttelit sitä pyhä Israelis.

78:42 Ei he muistanet hänen kättäns/ sinä

päiwänä jona hän lunasti heitä wihollisista.

78:43 Nijn cuin hän oli ihmens Egyptis tehnyt/
ja hänen merckins Zoan maasa.

78:44 Cosca hän heidän wetens werexi
muutti/ ettei he ojstans tainnet juoda.

78:45 Cosca hän turilat heidän secaans
lähetti/ jotca heitä söit/ ja sammacot cuin
heitä hucutit.

78:46 Ja andoi heidän tulons ruohomadoille/
ja heidän kylwöns etanoille.

78:47 Cosca hän rakehilla heidän wijnapuuns
löi/ ja heidän medzäficunans jääteellä.

78:48 Cosca hän löi heidän carjans rakehilla/
ja heidän laumans pitkäisen tulella.

78:49 Cosca hän hirmuises wihans lähetti
heidän secaans pahat engelit/ ja andoi heitä
raadella/ cadotta ja wahingoitta.

78:50 Hän päästi wihans heidän secaans/ ja ei
säästänyt heidän sielujans cuolemasta/ ja
heidän eläimens rutolla cuoletti.

78:51 Cosca hän caicki esicoiset löi Egyptisä/
ensimmäiset perilliset Chamin majoisa.

78:52 JA laski hänen Canssans nijncuin
lambat/ ja wei heidän nijncuin lauman
corwesa.

78:53 Ja saatti heitä irstasta/ ettei he
peljännet/ waan heidän wihollisens peitti
meri.

78:54 Ja hän wei heitä Pyhäns rajoijn/ tämän
mäen tygö/ jonga hänen oikia kätens saanut
oli.

78:55 Ja hän ajoi pois heidän edestäns
pacanat/ ja jacoi heille perimisen arwalla/ ja
nijden majoisa andoi hän Israelin sucucunnat
asua.

78:56 Mutta he kiusaisit ja wihoitit Jumalan
sen corkeimman/ ja ei pitänet hänen
todistuxians.

78:57 Waan he palaisit tacaperin ja cadzoit
ylön nijncuin myös heidän Isäns/ ja ei pitänet/
nijncuin hellinnyt joudzi.

78:58 Ja he wihoitit hänen medzistöilläns/ ja
härsyttelit händä epäjumalillans.

Psaltarit

78:59 Ja cuin Jumala sen cuuli/ nijn hän närkesty/ ja hyljäis cowin Israelin.
78:60 Nijn että hän luowui asuinsiastans Silos/ sijtä majasta josa hän ihmisten seas asui.
78:61 Ja andoi heidän waimons fangiuxeen/ ja heidän cauniudens wihollisten käsijn.
78:62 Ja hän hyljäis Canssans miecan ala/ ja närkesty hänen perimistäns wastan.
78:63 Heidän miehucaisens culutti tuli/ ja heidän neidzens täydyi huolemata jäädä.
78:64 Heidän Pappins langeisit miecalla/ ja ei ollutcan leske/ joca heitä itki.
78:65 Ja HERra heräis nijncuin jocu macawainen/ nijncuin jocu wäkewä rämäjä wijnan juopumisest.
78:66 Ja löi wihollistans peräwierijn/ ja pani ijancaickisen häpiän heidän päällens.
78:67 Ja heitti Josephin majan pois/ ja ei walinnut Ephraimin sucucunda.
78:68 Waan hän walidzi Judan sucucunnan/ Zionin wuoren/ jota hän racasti.
78:69 Ja rakensi Pyhäns corkeuxeen/ nijncuin ijancaickisest pysyväisen maan.
78:70 Ja walidzi palwelians Dawidin/ ja otti hänen lammashuonesta.
78:71 Imettäwistä lambaista haki hän hänen/ että hän hänen Canssans Jacobin caidzis/ ja Israelin hänen perimisens.
78:72 Ja hän caidzi heitä caikella sydämens wacuudella/ ja hallidzi heitä caikella ahkerudella.

Vers. 9. Ennen Cuningasten aica oli hallituswirca enimmäst Ephraimin sucucunnas/ he cannoit harniscata ja josta/ mutta he tulit ylpiäxi ja ei luottanet Jumalaan/ sentähden se heildä otettin pois/ Silo cukistettin ja hallituswirca asetettin Judas.v. 10. Sodan ajalla) cudzutan tusca/ waara ja hätä.v. 34. Saanet) Ettei he saanet luwattua maata/ ja olit huckan lähtenet Egyptist.v. 40. Kehoitit) He panit Jumalan eteen muodon ja määrän/ cosca ja cuinga hän heitä läsnäollen

ja näkywäisellä muodolla auttaman piti/ ja ei usconet eli toiwonet tulewaista : toisinans he tahdoit liha/ toisinans wettä ja toisinans leipä/ ja nijn he neuwoit ja opetit Jumalata/ cuinga hänen tekemän piti/ se on kiusata Jumalata.v. 45. Turilat) Owat puolittain matelewaiset ja maalliset piscuiset eläimet nijncuin hijret/ Rotat/ Myrät/ Sisaliscot/ Muuraaiset/ ja muut pahat ja häijyt madot. Puolittain lendäwäiset/ nijncuin Parmat/ Wapsaiset/ Sääsket/ hyttyiset/ Kimalaiset/ Castiset ja caickiniais Kärwäiset/ Puolittain molemmista/ cuin owat : Hämmähäkit/ Lutet/ Täit/ Coit/ ja muut wahingoliset Turilat.

LXXIX. Psalmi .

LAT. LXXVIII. ON RucousPsalmi/ josa Jumalan seuracunda/ tyranneilda ja wainollisildans sorttu/ ja nijncuin Jumalalda hyljätty/ walitta wiheljäisyyttäns/ ja rucoile hartast/ että Jumala händä suojelis/ ja hänen wihollisens peräti hucutais/ v. 1.lupa tämän hywän tegon edest olla kijtollinen/ ja ylistä hänen hywä tecoans/ v. 11.

79:1 Assaphin Psalmi. HERra/ pacanat owat pericundaas carannet/ he owat saastuttanet sinun pyhän Templis/ ja Jerusalemista kiwiraunion tehnet.

79:2 He annoit palwelias ruumit linnuille taiwan alla ruaxi/ ja sinun pyhäis lihat maan pedoille.

79:3 He wuodatit heidän werens nijncuin weden Jerusalem ymbärille/ ja ei kengän haudannut.

79:4 Me olemma meidän läsnä asuwaisillem nauroxi tullet/ häwäistyxexi ja pilcaxi nijlle jotca meidän ymbärillä owat.

79:5 HERra cuinga cauwan sinä nijn wihainen olet ? ja annat sinun kijwauxes nijncuin tulen pala ?

79:6 Wuodata hirmuisudes pacanain päälle/

Psaltarit

jotca ei sinua tunne/ ja nijden waldacundain päälle/ jota ei sinun nimes rucoile.

79:7 Sillä he owat Jacobin syönet/ ja hänen huonens häwittänet.

79:8 Älä muistele meidän endisiä pahoja tecojam/ armada pian meidän päällem: sillä me olemma sangen köyhäxi tullet.

79:9 Auta sinä meitä Jumala meidän auttajam/ sinun nimes cunnian tähden/ pelasta meitä/ ja anna meillen synnit andexi sinun nimes tähden.

79:10 Mixis sallit pacanain sanoa: cusa on nyt heidän Jumalans ? ilmoitettacan pacanain seas/ meidän silmäim edes sinun palweljas weren costo/ joca wuodatettu on.

79:11 Anna etees tulla fangein huocauxet/ sinun suuren käsiwartes cautta/ corja cuoleman lapset.

79:12 Ja costa meidän läsnä asuwaisillem seidzemen kerroin heidän pilckans heidän helmaans/ jolla he sinua HERra pilcannet owat.

79:13 Mutta me sinun Canssas/ ja sinun wehmas lauma kijtäm sinua ijancaickisest/ ja julistam sinun kijtostas loppumata.

Vers. 1. Tämä Psalmi sopi 74. Psalmin cansa/ nimittäin/ että Jumala warjelis Jerusalemin ja hänen Canssans ymbäriasuwasist wihollisist.v. 11. Cuoleman lapset) Joita jocapäiwä tahdotan tappa ja häwittä.

LXXX. Psalmi .

LAT. LXXIX. RUCOUSPsalmi/ joca nijn ymmärretän cuin endinengin/ nimittäin/ että Jumalan seuracunda waikeroidez suurta ahdistustans ja hätäns/ v. 2.luettele Jumalan laupiuutta ja hywiä tecoja cohtans/ caunilla wertauxella wijnapuusta ja wijnamäestä/ v. 8.ano Jumalalda apua hartalla rucouxella/ ja lupa kijttä händä/ v. 15.

80:1 Assaphin Psalmi cullaisesta cuckaisesta/ edelläweisattapa.

80:2 CUules Israelin paimen/ joca saatat Josephin nijncuin lambat/ ilmoita sinus joca istut Cherubimin päällä.

80:3 Herätä sinun waldas/ sinä cuin Ephraimin/ Benjaminin ja Manassen edes olet/ ja tule meidän auxem.

80:4 Jumala lohdua meitä/ ja anna sinun caswos paista/ nijn me tulemma autetuxi.

80:5 HERra Jumala Zebaoth/ cuinga cauwans wihastut Canssas rucouxijn ?

80:6 Sinä ruokit heitä kyynelitten leiwällä/ ja juotat heitä suurella mitalla täynäns kyynelitä.

80:7 Sinä annat caickein meidän läsnäsuwaistem meitä kiroilla/ ja meidän wihollistem meitä pilcata.

80:8 Jumala Zebaoth lohdua meitä/ ja walista sinun caswos/ nijn me autetuxi tulemma.

80:9 Sinä toit Wijnapuun Egyptistä/ ja olet pacanat carcottanut/ ja sen istuttanut.

80:10 Sinä percaisit tien hänen eteens/ ja annoit hänen hyvästi juurtua/ nijn että se täytti maan.

80:11 Mäet owat sen warjolla peitetyt/ ja hänen oxillans Jumalan Cedripuut.

80:12 Sinä lewitit hänen wesans haman meren asti/ ja hänen haarans haman wirran tygö.

80:13 Mixis sijs särjit hänen aitans/ että sitä caicki ohidzekäywät repiwät.

80:14 Medzäsica on sen caiwanut ylös/ ja pedot owat turmellet.

80:15 Jumala Zebaoth käännä sijs sinuas/ cadzo alas taiwast ja näe/ ja edzi sitä wijnapuuta.

80:16 Ja pidä se kijndiänä/ jonga sinun oikia kätes on istutanut/ ja jongas sinulles lujasti walinnut olet.

80:17 Cadzo sijhen ja nuhtelee/ että polttamisest ja repimisest loppu tulis.

80:18 Sinun kätes warjelcon sen sinun oikian kätes Canssan/ ja ihmiset jotcas sinulles lujasti walinnut olet.

Psaltarit

80:19 Nijn en me sinusta luowu/ suo meidän elä/ nijn me sinun nimes rucoilem.

80:20 HERra Jumala Zebaoth lohdata meitä/ ja anna caswos paista/ nijn me autetuxi tulemma.

Vers. 1. Cuckaisest) Cuckainen on callis nijncuin ruusu/ ja nijn cudzutan Israelin Cuningan waldacunda.v. 3. Ephraimin) se on/ armon istuimella/ jonga tacana nämät Israelin sucucunnat olit/ Num.2:18.v. 11. Cedripuut) Waldacunda lewitetty Libanonin asti.v. 12. Wirran) se on/ Phratin wirtan asti.

LXXXI. Psalmi .

LAT. LXXX. Tämä Psalmi näky kirjoitetuxi weisatta Lehtimajan juhlanan/ ja neuwo Judan Canssa sitä juhla pitämän Jumalan pelgosa/ v. 2. luettele/ cuinga Jumala idze heille muistutta hywät tecons ja wanhan lijttons/ v. 8. walitta Judalaisten kijttämättömyyttä ja cowacorwaisutta/ ja millä rangaistuxella hän heitä on edziwä/ v. 12. mutta hän rangaise heitä ylönmielen/ ja sois paljo ennen heille hywä/ jos he hänelle olisit cuuliaiset/ v. 14.

81:1 Githithin päälle edelläweisattapa/ Assaphin.

81:2 WEisatcat iloisest Jumalalle/ joca on meidän wäkeyydem/ ihastucat Jacobin Jumalalle.

81:3 Ottacat Psalmit ja tuocat trumbut/ iloiset candelet ja Psaltari.

81:4 Soittacat Basunilla udesa Cuusa/ meidän lehtimajam juhlapäiwänä.

81:5 Sillä se on tapa Israelis/ ja Jacobin Jumalan oikeus.

81:6 Sen hän pani Josephis todistuxexi/ cosca he Egyptin maalda läxit/ ja oudon kielen cuullet olit.

81:7 Ja hän oli heidän olcans cuormasta wapahtanut/ ja heidän kätens pääsit tijliä

tekemäst

81:8 Cosca sinä tuscasas minua rucoilit/ nijn minä autin sinua/ ja cuuldelin sinua/ cosca tuulispää tuli sinun päälles/ ja coettelin sinua rijtaweden tykönä. Sela.

81:9 Cuule minun Canssan/ minä todistan sinun seahas/ Israel/ sinun pitä minua cuuleman.

81:10 Etti sinun seahas muucalainen Jumala olis/ ja ettes wierasta Jumalata cumarrais.

81:11 Minä olen sinun HERras Jumalas/ joca sinun wein ulos Egyptin maalda/ lewitä suus nijn minä sen täytän.

81:12 Mutta minun Canssan ei cuullut minun ändäni/ ja Israel ei totellut minua.

81:13 Nijn minä laskin heitä heidän sydämens pahuteen/ waeldaman neuwons jälken.

81:14 Jos minun Canssan cuulis minua/ ja Israel minun teisäni käwis.

81:15 Nijn minä pian heidän wihollisens painaisin/ ja minun käteni käändäisin heidän wihollistens päälle.

81:16 Ja jotca HERra wihawat/ huckan he pyrkiwät händä watan/ mutta heidän aicans olis ijancaickisest pysywä.

81:17 Ja minä ruockisin heitä parhailla nisuilla/ ja rawidzisin heitä hunajalla calliosta.

LXXXII. Psalmi .

LAT. LXXXI. JALO opetus mailmalisille haldioille/ että he heidän woimans ja hallituxens Christillisest käyttäisit: sillä Jumala on corkein Duomari/ jolle caicki käskyläiset pitä tilin tekemän/ v. 2. walitetan myös heidän wääryttäns/ ja muistutetan heille heidän wircans/ v. 6. että he owat suuresa wallasa/ nijn heidän pahan tecons tähden pitä heidän hirmuisest rangaistaman/ v. 7. rucoile Jumalata duomidzeman Canssans/ v. 9.

82:1 Assaphin Psalmi.

82:2 Jumala seiso Jumalan seuracunnasa/ ja

Psaltarit

on Duomari jumalitten seasa.

82:3 Cuinga cauwan te wäärin duomidzetta/
ja jumalattoman muoto cadzotta ? Sela.

82:4 Tehkät oikeus köyhälle ja orwoille/ ja
auttat radolliset ja waiwaiset oikeudelle.

82:5 Pelastacat ylöncazotta ja köyhä/ ja
päästäkät händä jumalattoman wallasta.

82:6 Mutta ei he tottele eikä lucua pidä/ he
käywät lackamata pimeisä/ sentähden täyty
caicki maan perustuxet caatua.

82:7 Minä tosin sanoin: te oletta jumalat/ ja
caicki corkeimman lapset.

82:8 Cuitengin täyty teidän cuolla nijncuin
ihmisetkin/ ja nijncuin tyrannit huckuwat.

82:9 Nouse Jumala ja duomidze maa: sillä
caicki pacanat owat sinun omas.

LXXXIII. Psalmi .

*LAT. LXXXII. Jumalan seuracunda suuresa
ahdistuxesans pakene Jumalan tygö/ rucoile
apua moninaisia wihollisians wastan/ joita hän
täsä luettele/ v. 2. ja nijncuin Cananerit
muinen woitettin Barakilda/ ja Midianiterit
Gideonilda/ nijn rucoile hän että hänen
wainollisens nijn woitetaisin ja painetaisin
alas/ v. 10. että Jumalan caickiwaldiaisuus ja
cunnia pacanoittengin seas ilmoitettaisin/ v.
19.*

83:1 Assaphin Psalmi ja weisu.

83:2 Jumala älä nijn ratki waickene/ ja älä
caiketi nijn hiljainen ole/ Jumala älä sitä nijn
kärsi.

83:3 Sillä cadzo/ sinun wihollises
kiucuidzewat/ ja jotca sinua wihawat/
ylendäwät pääns.

83:4 He pitäwät cawaloita juonia sinun
Canssas wastan/ ja pitäwät neuwo sinun
salatuitas wastan.

83:5 Sanoden: tulcat/ häwittäkäm heitä/ nijn
ettei he ensingän Canssa oliscan/ ettei Israelin
nime sillä muistellais.

83:6 Sillä he owat pannet neuwons yhteen/ ja
tehnet lijton sinua wastan.

83:7 Edomerein ja Ismaeliterein majat/
Moabiterein ja Hagariterein.

83:8 Gebaliterein/ Ammoniterein ja
Amalechiterein/ Philisterit ja Tyron asuwaiset.

83:9 Assur on myös hänens heihin lijttänyt/
auttaman Lothin lapsia. Sela.

83:10 Tee nijlle nijncuin Midianitereille/
nijncuin Sisseralle/ nijncuin Jabinille Kisonin
osan tykönä.

83:11 Jotca mestattin Endorin tykönä/ ja tulit
logaxi maan päälle.

83:12 Tee heidän päaruhtinans nijncuin Oreb/
ja Seeb/ ja caicki heidän ylimmäisens nijncuin
Sebah ja Salmuna.

83:13 Jotca sanowat: me omistam meillem
Jumalan huonet.

83:14 Jumala tee heitä nijncuin tuulispää/
nijncuin corsi tuulen edesä.

83:15 Nijncuin culo joca medzän poltta/ ja
nijncuin liecki joca mäet sytyttä.

83:16 Waino juuri nijn heitä tuulispäällä/ ja
hämmästyä heitä tuiscullas.

83:17 Täytä heidän caswons häpiällä/ että he
sinun nimes edzisit.

83:18 Häwetkön ja hämmästykön
ijancaickisest/ ja häpiään tulcon ja huckucon.

83:19 Nijn he saawat tuta että sinun nimes on
ainoastans HERra/ ja ylimmäinen caikesa
mailmasa.

*Vers.4. Salatuitas) se on/ jotca uscosa eläwät/
mailmalda salatut/ nijn että he wääränä
opettajana pidetän.*

LXXXIV. Psalmi .

*LAT. LXXXIII. ON LohdutusPsalmi/ josa
Propheta corkiast ylistä ja kersca heidän
cunniatans/ jotca asuwat HERran majasa/ se
on/ jotca owat oikiat seuracunnan jäsenet/ ja
eläwätä Jumalata oikein palwelewat/ v. 2.*

Psaltarit

osotta heidän ilons ja menestyksens/ v. 5. että he saawat yhden woiton toisen jälkeen wihollisians wastian: sillä Jumala on heidän kilpens/ v. 8. ja parembi on päiwä HERran huones/ kuin tuhannen jumalattoman majois/ v. 11.

84:1 Corahn lasten Psalmi Githithin päälle/ edelläweisattapa.

84:2 CUinga ihanat owat sinun asuinsias HERra Zebaoth.

84:3 Minun sielun ikäwöidze ja halaja HERran esicartanoihin/ minun ruumin ja sielun iloidze eläwäsä Jumalasa.

84:4 Sillä lindu on huonen löytänyt/ ja pääskyinen hänen pesäns/ johonga he poicans laskewat/ nimittäin/ sinun Altaris HERra Zebaoth/ minun Cuningan ja minun Jumalan.

84:5 Autuat owat jotca sinun huoneisas asuwat/ he kijttäwät sinua ijancaickisest. Sela.

84:6 Autuat owat ne ihmiset jotca sinun pitäwät wäkenäns/ ja sydämestäns waeldawat sinun jälkes.

84:7 Jotca käywät itcun laxon läpidze/ ja tekewät siellä caiwoja/ ja opettajat monella siunauxella caunistetan.

84:8 He saawat yhden woiton toisen jälkeen/ että huomataisin oikia Jumala Zionis.

84:9 HERra Jumala Zebaoth cuuldele minun rucouxen/ ota Jacobin Jumala tätä corwijs. Sela.

84:10 Cadzele sijs Jumala meidän kilpem/ cadzo sinun woideldus caswoa.

84:11 Sillä yxi päiwä sinun esicartanoisas on parambi kuin tuhatta mualla/ ennen minä olisin owenwartia minun Jumalani huones/ kuin cauwan asuisin Jumalattoman majoisa.

84:12 Sillä HERra Jumala on Auringo ja kilpi/ HERra anda armon ja cunnian/ hurscailda ei mitän hywä puutu.

84:13 HERra Zebaoth/ autuas on se ihminen/ joca sinuun uscalda.

LXXXV. Psalmi .

LAT. LXXXIV. RUCous Jumalan tygö/ että hän muistais laupiuttans ja armons kuin hän muinen Isille osotti/ v. 2. rucoile/ ettei hän wielä hyljäis seuracundans/ waan armahdais hänen päällens ja liewitäis rangaistuxen/ v. 5 sois myös että oikia Jumalan palwelus woimas pidetäisin/ v. 9. rauha/ uscollisus ja wanhurscaus hallituswirasa jocapäiwä caswais/ v. 11. että maa hedelmän kannais/ v. 13.

85:1 Corahn lasten Psalmi/ edelläweisattapa.

85:2 HERra sinä kuin muinen olit armollinen sinun maacunnalles/ ja Jacobin fangit lunastit.

85:3 Sinä kuin muinen olet andanut andexi sinun Canssas pahat tegot/ ja caicki heidän syndins peittänyt. Sela.

85:4 Sinä kuin muinen lepytit caicki wihäs/ ja käänsit sinuas wihäs julmudesta.

85:5 Lohduta meitä Jumala meidän wapahtajam/ ja käännä pois wihäs meistä.

85:6 Tahdotcos sijs ijancaickisest olla wihainen meidän päällem ? eli sinun wihäs pitä sucucunnasta sucucundaan ?

85:7 Etkös meitä wirgota jällens/ että Canssas sinusa iloidzis ?

85:8 HERra osota meille armos ja auta meitä.

85:9 Josca minä cuulisin mitä HERra Jumala puhu/ että hän rauhan lupais Canssallens ja pyhillens/ ettei he hulluteen joutuis.

85:10 Cuitengin on hänen apuns nijden tykönä jotca händä pelkäwät/ että meidän maalla cunnia asuis.

85:11 Että laupius ja totuus keskenäns cohtaisit/ wanhurscaus ja rauha toinen toisens suuta andaisit.

85:12 Että totuus maasta wesois/ ja wanhurscaus taiwast cadzois.

85:13 Että myös meille HERra hywin tekis/ ja meidän maam hedelmäns annais.

85:14 Että wanhurscaus sijttekin hänen

Psaltarit

edesäns pysyis ja menestyis.

Vers.9. Hulluteen) Etti he wijmein epäilis ja kärsimättömäxi tulisi/ ja nijn pilckais Jumalata. v. 10. Cunnia) Etti cunniallisest tapahtuis/ ja Canssa hywin käyttäis toinen toistans cohtan.

LXXXVI. Psalmi .

LAT. LXXXV. DAwidin rucous/ että Jumala suojelis händä hänen wihollisildans/ v. 2. iloitais hänen sieluns/ v. 4. cuulis händä hädän aicana/ v. 7. osotais hänelle oikian tien/ v. 11. ylistä hänen laupiuttans/ cunniatans ja armoans/ v. 13. ja rucoile/ että hän hänen jumalisella woimallans wahwistais ja holhois händä. v. 17.

86:1 Dawidin rucous.

86:2 CALLista HERra corwas ja cuuldele minua: sillä minä olen radollinen ja köyhä.

86:3 Kätke minun sielun: sillä minä olen pyhä/ auta minua minun Jumalan/ sinun palweliatas/ joca idzeni sinuun luotan.

86:4 HERra ole minulle armollinen/ sillä minä huudan ylipäiwä sinua.

86:5 Ilahuta sinun palweliats sielu/ sillä sinua HERra minä ikäwöidzen.

86:6 Sillä sinä HERra olet hywä ja armollinen/ ja sangen laupias caikille jotca sinua rucoilewat.

86:7 Ymmärrä HERra minun rucouxen/ ja ota waari minun rucouxeni änestä.

86:8 Tuscasani minä sinua rucoilen/ että minua cuuldelisit/ HERra/ ei ole yxikän jumalista sinun caltaises/ ja ei ole kengän joca nijn tehdä taita cuin sinä.

86:9 Caicki pacanat jotcas tehnyt olet/ pitä tuleman ja cumartaman sinua HERRA/ ja sinun nimes cunnioittaman.

86:10 Ettiäs nijn suuri olet ja teet ihmeitä/ ja sinä olet yxinäns Jumala.

86:11 Osota minulle HERra sinun ties

waeldaxen sinun totuudesas/ kijnnitä minun sydämen sijhen yhteen/ että minä sinun nimes pelkäisin.

86:12 Minä kijtän sinua HERra minun Jumalan caikesta sydämestäni/ ja cunnioitan sinun nimes ijancaickisest.

86:13 Sillä sinun hywydes on suuri minusa/ ja sinä olet pelastanut minun sieluni sywimmästä helwetistä.

86:14 Jumala/ corjat carcawat minua watan/ ja tyrannein joucot wäijywät minun sieluani/ ja ei pidä sinua silmäins edesä.

86:15 Mutta sinä HERra Jumala olet armollinen ja laupias/ kärsiwäinen ja sangen hywä ja waca.

86:16 Käännä idzes minun päin/ ole minulle armollinen/ wahwista palweliats sinun woimallas/ ja auta pijcas poica.

86:17 Tee mercki minun Canssani/ että minun menestyis/ ja he sen näkisit jotca minua wihawat/ ja häpiäisit/ että sinä HERra autat ja wahwistat minua.

Vers.3. Pyhä) En minä ole tehnyt nijlle/ jotca minun hengeni perän seisowat/ mitän paha. v. 11. Sijhen yhteen) se on/ Jumalan sana pysy/ ja teke yhtä/ eli yhteyttä/ muu oppi teke eripuraisuden ja metelin.

LXXXVII. Psalmi .

LAT. LXXXVI. ENnustus Christuxen waldacunnast ja sen cunniast täsä mailmasa/ nimittäin/ että Christillisillä seuracunnalla on wahwa perustos/ v. 2. josa saarnatan pyhä Ewangelium/ v. 3. ja caickinaisijn Canssoijn hajotetan/ v. 4. holhotan Jumalalda ijancaickisest/ v. 5. jongatähden hänen pitä händä ijancaickisest ylistämän ja cunnioittaman/ v. 7.

87:1 Psalmi/ Corahn lasten weisu.

87:2 HÄn on wahwast perustettu pyhäin

Psaltarit

wuorten päälle. HERra racasta Zionin portia/
caikista Jacobin asuinsioista.

87:3 Cunnialliset asiat sinusa saarnatan/ sinä
Jumalan Caupungi. Sela.

87:4 Minä annan saarnata Rahabin ja Babelin
edesä/ että he minun tundewat/ cadzo/
Philisterit/ Tyrit ja Ethiopialaiset syndywät
siellä.

87:5 Zionille pitä sanottaman: että caickinaiset
Canssat siellä syndywät/ ja että Corkein sitä
rakenda.

87:6 HERra anda saarnata caickinaisilla kielillä/
että myös muutamat heistä siellä syndywät.
Sela.

87:7 Ja weisajat nijncuin tantzis/ caicki minun
lähteni sinusa.

LXXXVIII. Psalmi .

*LAT. LXXXVII. ON RucousPsalmi/ josa on
waikia ja surullinen walitus/ cuinga ihminen
surcuttele ja näke idzens olewan ilman caickia
ihmisten apua/ soti epäilyxen ja ijancaickisen
cuoleman cansa/ v. 2. josa sodasa hän
rohwise idzens Jumalan armosta/ ja turwa
hänen laupiuteens wahwalla toiwolla/ v. 14. ei
huole heickouttans/ eli wiheljäisydens
paljoutta/ v. 15.*

88:1 Psalmi/ Corahn lasten weisu/
edelläweisattapa/ radollisten heickoudesta/
Hemanin sen Esrahitin oppi.

88:2 HERRA Jumala minun wapahtajan/ minä
huudan yöllä ja päiwällä sinun edesäs.

88:3 Anna minun rucouxen sinun etees tulla/
callista corwas minun huutoni puoleen.

88:4 Sillä minun sielun on surkiutta täynäns/
ja minun elämän on juuri liki Helwettä.

88:5 Minä olen arwattu nijnen caltaisexi jotca
Helwettijn menewät/ minä olen nijncuin se
mies jolla ei yhtän apua ole.

88:6 Minä macan hyljätynä cuolluitten seas/
nijncuin haawoitettut jotca haudasa macawat/

joita et sinä sillen muista/ ja jotca kädestäs
eroitetut owat.

88:7 Sinä olet minun painanut alemmaiseen
caiwoon/ pimeyteen ja sywyteen.

88:8 Sinun hirmuisudes ahdistu minua/ ja
pacotta minua sinun alloillas. Sela.

88:9 Sinä eroitit cauwas minun ystäwäni
minusta/ sinä olet minun tehnyt heille
cauhistuxexi/ minä macan fangittuna/ etten
minä woi päästä ulos.

88:10 Minun caswoni on surkia radollisuuden
tähden/ HERra/ minä rucoilen sinua
jocapäiwä/ minä hajotan käteni sinun
puolees.

88:11 Teetkös sijs ihmeitä cuolluitten seasa/
eli nousewatco cuollet sinua kijttämän ? Sela.

88:12 Luetellango haudoisa sinun hywyttäs ?
ja sinun wacuuttas cadotuxesa ?

88:13 Tutango sinun ihmes pimiäsä ? eli sinun
wanhurscaudes sijnä maasa josa caicki
unhotetan ?

88:14 Mutta minä huudan sinua HERra/ ja
minun rucouxen tule warahin sinun etees.

88:15 Mixis HERra heität pois minun sieluni/
ja peität caswos minulda ?

88:16 Minä olen radollinen ja wäetöin/ että
minä nijn hyljätty olen/ minä kärsin sinun
hirmuisuttas/ että minä lähes epäilen.

88:17 Sinun julmudes tule minun päälleni/
sinun pelcos likistä minua.

88:18 Ne saartawat minua jocapäiwä nijncuin
wesi/ ja ynnä minua pijrittäwät.

88:19 Sinä teet että minun ystäwäni ja
lähimmäiseni/ ercanewat cauwas minusta/ ja
minun tuttawilleni olen minä pimeydes.

LXXXIX. Psalmi .

*LAT. LXXXVIII. SAngen jalo ennustus
Christuxest ja hänen ijancaickisest
waldacunnastans/ cunniastans/
herraudestans/ caickiwaldiaisudestans ja
totudestans/ v. 2. lupaus Christuxest/ joca*

Psaltarit

*Dawidille muinen walan cautta annettin/
caunist täsä selitetän/ v. 10. ennusta/ että
Jumalan seuracunda Turkilda/ Pawilda ja
muilda lahcocunnilda hirmuisest täsä mailmas
wainotan/ v. 39. rucoile hartast että Jumala
hänen surullisen seuracundans armollisest
muistais/ v. 49. ja että hän händä
ijancaickisest kijtäis ja ylistäis/ v. 53.*

89:1 Ethanin sen Esrahitin opetus.
89:2 MInä weisan HERran armoista
ijancaickisest/ ja hänen totudens ilmoitan
suullani/ sugusta sucuun.
89:3 Ja sanon: ijancaickinen armo käy ylös/ ja
sinä pidät uscollisest sinun totudes taiwasa.
89:4 Minä olen lijton tehnyt walittuni cansa/
minä olen Dawidille minun palwelialleni
wannonut.
89:5 Haman ijancaickisuteen minä saatan
sinulle siemenen/ ja rakennan sinun istuimes
sugusta sucuun. Sela.
89:6 Ja taiwat pitää ylistämän HERra sinun
ihmeitäs ja totuttas/ pyhain seuracunnasa.
89:7 Sillä cuca taitan pilwisä werrata HERraan
? ja cuca on HERran caltainen jumalitten
lasten seas ?
89:8 Jumala on sangen wäkevä pyhäins
cocouxisa/ ja ihmellinen caickein nijden seas/
jotca owat hänen ymbärilläns.
89:9 HERra Jumala Zebaoth/ cuca on nijncuin
sinä/ wäkevä Jumala ? ja sinun totudes on
sinun ymbärilläs.
89:10 Sinä wallidzet pauhawaisen meren/ sinä
hillidzet paisuwaitet allot.
89:11 Sinä lyöt Rahabin cuoliaksi/ sinä hajotat
sinun wihollises urhollisella käsiwarrellas.
89:12 Taiwas ja maa on sinun/ sinä olet
perustanut maan pijrin/ ja mitä sijnä on.
89:13 Pohjan ja etelän olet sinä luonut/
Thabor ja Hermon ihastuwat sinun nimees.
89:14 Sinulla on woimallinen käsiwarsi/
wäkevä on sinun kätes/ ja corkia on sinun
oikia kätes.

89:15 Wanhurscaus ja duomio on sinun
istuimes wahwistus/ armo ja totuus owat
sinun caswos edes.
89:16 Autuas on se Canssa joca ihastua taita/
HERra/ heidän pitä waeldaman sinun caswos
walkeudesa.
89:17 Heidän pitä iloidzeman jocapäiwä sinun
nimestäs/ ja sinun wanhurscaudesas
cunnialliset oleman.
89:18 Sillä sinä olet heidän wäkewydens
kerscaus/ ja sinun armos cautta nostat sinä
meidän sarwem.
89:19 Sillä HERra on meidän kilpem/ ja Pyhä
Israelis on meidän Cuningam.
89:20 SIlloin sinä puhuit näwyisä pyhilles/ ja
sanoit: minä olen Sangarin herättänyt
auttaman/ minä olen corgottanut yhden
walitun Canssasta.
89:21 Minä olen löytänyt palweliani Dawidin/
minä olen hänen woidellut pyhällä öljylläni.
89:22 Minun käteni tuke händä/ ja minun
käsiwarteni wahwista händä.
89:23 Ei pidä wiholliset händä woittaman/ ja
wäärät ei pidä händä sulloman.
89:24 Waan minä lyön hänen wihollisens
hänen edestäns/ ja jotca händä wihawat
tahdon minä waiwata.
89:25 Mutta minun totuudeni ja armoni pitää
hänen tykönäns oleman/ ja hänen sarwens
pitä minun nimeni nostettaman.
89:26 Minä asetan hänen kätens mereen/ ja
hänen oikian kätens wirtoihin.
89:27 Näin hänen pitä minun cudzuman: sinä
olet minun Isän/ minun Jumalan ja turwan/
joca minua autta.
89:28 Ja minä asetan hänen esicoisexi/
caickein corkeimmaxi Cuningasten seas maan
päällä.
89:29 Minä pidän hänelle armoni tähdellä
ijancaickisest/ ja minun lijtoni pitää hänelle
wahwa oleman.
89:30 Minä annan hänelle ijancaickisen
siemenen/ ja wahwistan hänen istuimens

Psaltarit

nijncauwan cuin taiwat pysywät.

89:31 MUtta jos hänen lapsens minun Lakini hyljäwät/ ja ei waella minun oikeudesani.

89:32 Jos he minun säätyni rijwawat/ ja ei minun käskyjäni pidä.

89:33 Nijn minä heidän syndins widzalla rangaisen/ ja heidän pahat tecons haawoilla.

89:34 Mutta minun armojani en minä hänestä käännä pois/ engä salli minun totudeni wilpistellä.

89:35 En minä rijwa lijtoani/ ja mitä minun suustani käynyt on/ en minä muuta.

89:36 Minä olen wihdoin wannonut pyhydeni cautta/ en minä Dawidille walhettele.

89:37 Hänen siemenens on olewa ijancaickisest/ ja hänen istuimens minun edesäni nijncuin Auringo.

89:38 Ja nijncuin Cuu/ wahwistetan hän ijancaickisest/ ja on wahwana nijncuin todistus pilwisä. Sela.

89:39 WAan nyt sinä syöät ja heität pois/ ja wihastut woidellulles.

89:40 Sinä särjet palwelias lijton/ ja tallat hänen cruununs maahan.

89:41 Sinä ricot hänen muurins/ ja annat hänen linnans särjettä.

89:42 Händä raatelewat caicki ohidzekäywäiset/ hän on tullut läsnäolewaisillens nauroxi.

89:43 Sinä corgotat hänen wihollistens oikian käden/ ja ilahutat caicki hänen wainollisens.

89:44 Hänen mieckans woiman olet sinä myös ottanut pois/ ja et salli hänen woitta sodasa.

89:45 Sinä häwitit hänen puhtaudens/ ja paiscat hänen istuimens maahan.

89:46 Sinä lyhennät hänen nuorudens ajat/ ja peität hänen häpiällä. Sela.

89:47 HERra/ cuinga cauwan sinä sinus nijn salat ? ja annat hirmuisudes pala nijncuin tulen ?

89:48 Muista/ cuinga lyhyt minun elämän on/ mixis tahdoit caicki ihmiset huckan luoda ?

89:49 Cuca elä/ ja ei näe cuolemata ? joca

sieluns Helwetin käsistä pelasta ? Sela.

89:50 HERra/ cusa owat sinun endiset armos ? jotcas Dawidille wannonut olet sinun totudesas ?

89:51 Muista HERra palwelias pilcka/ jonga minä kannan helmasani/ caikista nijn monista Canssoista.

89:52 Joilla Herra wihollises sinua pilckawat/ joilla he pilckawat sinun woideltuis jäljet.

89:53 Kijetty olcon HERRA ijancaickisest/ Amen/ Amen.

Vers.2. Armoista) Jesuxen cautta on armo ja totuus tullut/ Ioh. 1. v. 3. Taiwasa) Sillä ei Christuxen waldacunda ole mailmallinen/ waan taiwallinen. v. 11. Rahabin) Egyptin/ ut supra / cudzutan ylpiäxi. v. 13. Ihastuwat) Coco maa wiherjödze ja on ihana. v. 16. Ihastua) se on/ jolla on suloinen Jumalan sana. v. 38. Todistus) se on/ taiwan caari/ jonga Jumala on pannut todistajaxi ja ijancaickisexi lijtoxi Noahn cansa/ Gen. 9:13. v. 45. Puhtaudens) se on/ caiken hänen caunistuxens ja Jumalan palweluxens.

XC. Psalmi .

LAT. LXXXIX. ON waikia walitus/ josa Moses surullisilla sanoilla osotta ihmisen wiheljäisyden/ waiwan ja lyhyen ijän/ v. 2. opetta synnin olewan oikian syyn cuolemaan ja caickinaiseen tuscaan/ josta Jumala cowin wihastu/ v. 8. rucoile Jumalata herättämän ihmisen sydändä/ sitä jocapäiwä ajatteleman/ ja sijtä ymmärtäwäisexi tuleman/ v. 12. ja että hän sanomattomast hywydestäns olis läsnä ja annais menestyä/ v. 13.

90:1 Mosexen/ Jumalan miehen/ Rucous. HERRA Jumala/ sinä olet meidän turwam/ sugusta sucuun.

90:2 Ennencuin wuoret olit eli maa/ ja mailma luotin/ sinä olet Jumala ijancaickisesta ijancaickiseen.

Psaltarit

90:3 Sinä joca annat ihmiset cuolla/ ja sanot: tulcat jällens te ihmisten lapset.
90:4 Sillä tuhat ajastaica owat sinun edesäs nijncuin eiläinen päiwä meni/ ja nijncuin wartia yöllä.
90:5 Sinä wuodatat heitä nijncuin cosken/ ja owat nijncuin uni/ nijncuin ruoho amulla/ joca cohta lacastu.
90:6 Joca amulla cucoista ja nopiast cuiwa/ ja ehtona leicatan ja cuiwettu.
90:7 Sen teke sinun wihas/ että me nijn hucumme/ ja sinun hirmuisudes/ että me nijn äkist tääldä temmatan.
90:8 Sillä meidän pahat tecom sinä asetat etees/ meidän tundemattomat syndim walkeuteen sinun caswos eteen.
90:9 Sentähden culuwat caicki meidän päiwäm sinun wihas/ meidän wuotem loppuwat pikemmin cuin juttu.
90:10 Meidän elinaicam on seidzemenkymmendä wuotta/ taicka eninnäkin cahdexankymmendä wuotta/ ja cuin se paras on ollut/ nijn on se tusca ja työ ollut: sillä se mene pian pois/ nijncuin me lendäisim pois.
90:11 Mutta cuca usco sinun nijn rascast wihas/ ja cuca pelkä sencaltaista sinun hirmuisuttas ?
90:12 Opetä meitä ajatteleman/ että meidän pitä cuoleman/ että me ymmärtäwäisexi tulisim.
90:13 HERra käännä sijs idzes taas meidän puoleem/ ja ole palwelioilles armollinen.
90:14 Täytä meitä pian armollas/ nijn me riemuidzem ja iloidzem caickina meidän elinaicanam.
90:15 Ilahuta nyt meitä jällens/ että meitä nijncauwan waiwannut olet/ että me nijncauwan onnettomutta kärsinet olem.
90:16 Osota palwelialles sinun tecos/ ja sinun cunnias heidän lapsillens.
90:17 Ja/ HERra meidän Jumalam olcon meille lepyinen/ ja auttacon meidän kättem tegot

meidän cansam/ Ja/ meidän kättem tegot hän auttacon.

Vers.3. Cuolla) Ihmiset cuolewat aina/ ja toiset tulewat jällens/ Jumalan sanan perän/ sentähden on meidän elämäm hänen suhtens nijncuin ei mitän. v. 8. Tundemattomat) se on/ Adamin synnit/ Rom. 5:12. joilla cuolema ansaittu on/ ja ei mailma sijtä mitän tiedä. v. 11. Wihas/ se on/ että se sinun wihas tähden on/ ja että meidän syndim sen ansainnet owat. v. 16. sinun tecos) se on/ elämä/ apu ja caicki hywä. v. 17. Kättem tegot) se on/ hengellinen ja mailmallinen hallituswirca.

XCI. Psalmi .

LAT. XC. Tämä on LohdutusPsalmi/ josa tiettäwäxi tehdän/ cuinga suuri menestys ja rauha nijllä on/ jotca idzens andawat Jumalan halduun/ ja häneen ainoan turwawat/ v. 1. sillä ei heidän ole pelkämist/ että wäkiwalda/ tusca/ meteli/ sota/ wäijyminen/ myrcky/ rutto/ eli cuolemacan taita heille ilman Jumalan tahdota mitän wahingota tehdä/ v. 3. kersca pyhäin Engelitten warjeluxesta/ jotca Jumalan seuracunda walwowat/ v. 10. osotta Jumalan oman puhen/ joca händäns pelkäwäisille armollisest lupa ystäwydens/ suosions ja suojeluxens/ v. 14.

91:1 JOca corkeimman warjeluxes istu/ ja on Caickiwaldian warjosa.

91:2 Hän sano HERralle: minun toiwon ja linnan/ minun Jumalan/ johonga minä uscallan.

91:3 Sillä hän pelasta minun wäijyjän paulasta/ ja wahingollisesta ruttotaudista.

91:4 Hän kynilläns sinua warjo/ ja sinun turwas on hänen sijpeins alla/ hänen totuudens on keihäs ja kilpi.

91:5 Ettes pelkäis yön cauhistust/ ja nuolia/

Psaltarit

jotca päiwällä lendäwät.

91:6 Sitä rutto joca pimeisä lijcku/ ja sairautta
cuin puolipäiwänä turmele.

91:7 Waicka tuhannen langeisit siwullas/ ja
kymmenen tuhatta sinun oikiallas/ nijn ei se
sinuun satu.

91:8 Ja tosin sinä näet ilos silmilläs/ ja cadzot
cuinga jumalattomalle costetan.

91:9 Sillä HERra on sinun toiwos/ ja
ylimmäinen on sinun turwas.

91:10 Ei sinua cohta mikän paha/ ja ei yhtän
waiwa pidä sinun majaan lähestymän.

91:11 Sillä hän on andanut käskyn
Engeleillens sinusta/ että he kätkewät sinua
caikisa teisäs.

91:12 Että he candawat sinua käsisäns/ ettes
jalcas kiween louckais.

91:13 Sinä käyt Lejonin ja kyykärmän päällä/
ja tallat nuoren Lejonin ja Drakin.

91:14 Että hän minua halais/ nijn minä hänen
päästän/ hän tunde minun nimeni/ sentähden
minä warjelen händä.

91:15 Hän rucoile minua/ sentähden minä
cuuldelen händä/ hänen tykönäns olen minä
tuscasa/ sijtä minä hänen temman pois/ ja
saatan hänen cunniaan.

91:16 Minä rawidzen hänen pitkällä ijällä/ ja
osotan hänelle autuuteni.

*Vers.4. Totuudens) Hänen sanans/ ja armo
lupauxens. v. 6. Rutto) tällä ymmärretän caicki
pahat/ wäkiwalda/ wääräys/ petos/ etc.*

XCII. Psalmi .

*LAT. XCI. ON Kijtos ja LohdutusPsalmi/ josa
Propheta ilman hellittämätä lupa ilmoitta
Jumalan ijancaickista wanhurscautta ja
hywyttä/ v. 2. ettei hän anna täsä mailmas
jumalattomain cauwan menestyä/ v. 6. mutta
hän wirgotta jumalisia/ ja saldi heidän olla
waurana wijmeiseen ikään/ nijncuin
palmupuun/ v. 11. että hänen laupiudens*

ylistettäisin ijancaickisest/ v. 16.

92:1 Psalmi Sabbathina weisattapa.

92:2 HYwä on HERra kijttä/ ja weisata kijtost
sinun nimelles sinä caickein ylimmäinen.

92:3 Amulla julista sinun armos/ ja ehtona
sinun totuuttas.

92:4 Kymmenen kielisellä ja Psaltarilla/
soittain candeileilla.

92:5 Sillä sinä ilahutit minua HERra/ weisaten
sinun tegoistas/ ja minä kerscan sinun kätes
töitä.

92:6 HERra/ cuinga sinun tecos owat nijn
suuret ? sinun ajatuxes owat ylön sywät.

92:7 Hullu ei usco sitä/ ja tompeli ei ymmärrä
nijtä.

92:8 Jumalattomat wiherjöldzewät nijncuin
ruoho/ ja pahointekiät caicki cucoistawat/
sijhenasti cuin he huckuwat ijancaickisest.

92:9 Mutta sinä HERra olet corkein/ ja pysyt
ijancaickisest.

92:10 Sillä cadzo/ sinun wihollises HERra/
cadzo/ sinun wihollises pitä catoman/ ja caicki
pahantekiät pitä hajotettaman.

92:11 Mutta minun sarweni tule corgotetuxi
nijncuin yxisarwisen/ ja minä woidellan
tuorella öljyllä.

92:12 Ja minun silmäni näkewät ihastuxens
wihollisistani/ ja minun corwani cuulewat
ilons pahoista/ jotca heitäns asettawat minua
wastan.

92:13 Wanhurscas wiherjöldze nijncuin
palmupuu/ hän caswa nijncuin Cedripuu
Libanonis.

92:14 Jotca owat istutetut HERran huonesa/
wiherjöldzewät meidän Jumalam cartanoisa.

92:15 He wesoiwat vielä wanhudesans/
hedelmöldzewät ja tuorehtuwat.

92:16 Ja he julistawat että HERra on nijn
hurscas/ minun turwan/ ja ei ole hänesä
wääräyttä.

Vers.6. Ylön sywät) se on/ ihmelliset/ joilla hän

Psaltarit

*meitä nijn autta/ ettei yxikän ihminen
ymmärrä sitä. v. 11. Woidellan) Että minä
tulisin iloisexi. v. 16. Wääryttä) Ei hän cadzo
yhdengän muoto/ eikä auta jumalatoinda
asiata/ waicka he nijn luulewat.*

XCIII. Psalmi .

*LAT. XCII. TÄmä Psalmi ennusta/ että
Christuxen waldacunda Ewangeliumin cautta
lewitetän coco mailmaan/ ja pysy wahwana/
ja woittamatoinna/ v. 1. mutta caicki
Christuxen wiholliset/ jotca idzens asettawat
sitä wastan/ pitä painettaman alas/ v. 3.*

93:1 HERRA on Cuningas/ ja jalost
caunistettu/ HERRa on caunistettu ja on
alcanut waldacunnan nijn lewiäldä cuin
mailma on/ ja walmisti sen pysymän.
93:2 Sijtä ajasta pysy sinun istuimes
wahwana/ sinä olet ijancaickinen.
93:3 HERRa/ wesicosket paisuwat/ wesicosket
paisuttawat pauhinans/ wesicosket
paisuttawat aldons.
93:4 Allot meresä owat suuret ja pauhawat
hirmuisest/ mutta HERRa on wielä wäkewämbi
corkeuxes.
93:5 Sinun sanas on oikia oppi/ pyhitys on
sinun huones caunistus ijancaickisest.

XCIV. Psalmi .

*LAT. XCIII. ON RucousPsalmi/ josa anotan
Jumalalda apua hänen seuracundans
wihollisia wastan/ jotca luulewat taitawans
wiattomia Christityitä ilman rangaisemata
paina alas/ v. 1. opetetan/ että Jumala/ joca
costaja on/ cadzele caickia jumalattomain
aiwoituxia/ v. 7. joca totisest heitä duomidze
ja rangaise/ ja pelasta jumaliset caickinaisista
waaroista/ v. 12. sillä HERRa on meidän
autuudem/ ainoa costaja ja suojelja/ v. 22.*

94:1 HERRA Jumala jonga costot owat/
Jumala jonga costot owat/ selkiäst idzes
näytä.
94:2 Corgota sinuas sinä mailman Duomari/
maxa coreille mitä he ansainnet owat.
94:3 HERRa/ cuinga cauwan jumalattomat/
HERRa cuinga cauwan jumalattomat
coreilewat ?
94:4 Ja nijn ylpiäst puhuwat/ ja caicki
pahantekiät heitäns nijn kerscawat ?
94:5 HERRa/ he polkewat alas sinun Canssas/
ja sinun perimistäs he waiwawat.
94:6 Lesket ja muucalaiset he tappawat/ ja
orwoit he cuolettawat.
94:7 Ja sanowat: ei HERRa sitä näe/ ja Jacobin
Jumala ei sitä tottele.
94:8 Ymmärtäkät sijs te hullut Canssan seas/
ja te tyhmät/ cosca te taitawaxi tuletta ?
94:9 Joca corwan on istuttanut/ eikö hän
cuule ? eli joca silmän loi/ eikö hän näe ?
94:10 Joca pacanoita curitta/ eikö hän
rangaise ? joca ihmisille opetta mitä he
tietäwät.
94:11 Mutta HERRa tietä ihmisten ajatuxet/
että ne turhat owat.
94:12 Autuas on se jota sinä HERRa curitat/ ja
opetat sinun Laillas.
94:13 Että hänellä kärsimys olis cosca wastoin
käy/ siihenasti cuin jumalattomalle hauta
walmistetän.
94:14 Sillä ei HERRa heitä Canssans pois/ eli
hyljä perimistäns.
94:15 Sillä oikeuden pitä sijttekin oikeuden
oleman/ ja caicki hurscat sydämet sitä
seurawat.
94:16 Cuca seiso minun cansani pahoja
wastan ? cuca astu minun tygöni
pahointekiöitä wastan ?
94:17 Ellei HERRa minua auttais/ nijn minun
sielun macais lähes hiljaisudes.
94:18 Minä sanoin: minun jalcan on horjunut/
waan sinun armos HERRa minun tukeis.
94:19 Minulla oli paljo surua sydämesäni/

Psaltarit

mutta sinun lohdutuxes ilahutti minun sieluni.

94:20 Etpäs mielisty coscan tosin

wahingolliseen istuimeen/ joca Lain häijyst
opetta.

94:21 He hangidzewat wanhurscan sielua

wastan/ ja duomidzewat wiattoman weren.

94:22 Mutta HERra on minun warjeluxen/

minun Jumalan on minun uscalluxeni turwa.

94:23 Ja hän costa heidän wäärydens/ ja

hucutta heitä heidän pahudens tähden/

HERra meidän Jumalam hucutta heitä.

Vers.1. Näytä) tule edes ja näytä sinuas. v. 3.

*Coreilewat) se on/ öyckäwät/ nijncuin HErra ja
tyranni jota peljätän/ mitä hän puhu ja tahto.*

v. 17. Hiljaisudes) se on/ cuolemas/ josa caicki

alallans ja loppunut on. v. 20. Wahingolliseen)

se on/ josa wahingollisia asioita ja sielun

cadotusta opetetan.

XCV. Psalmi .

LAT. XCIV. TOinen neuwo/ että caickinainen

Canssa pitä ilolla oleman Christuxelle suurelle

Cuningalle kijtollinen/ v. 1. muistaman ja

tutkiman Jumalan suuria hywiä töitä/ v. 3.

rucoileman händä/ ja hänen pyhän sanans

perän mielelläns elämän/ v. 6. muutoin he

uppiniscaisten Judalaisten cansa/ joiden

pahutta hän walitta/ ei tule ikänäns

lewollisuteen/ v. 8.

95:1 Tulcat/ riemuitcam HERralle/ ja iloitcam

meidän autuudem turwalle.

95:2 Tulcam hänen caswons eteen kijtoxella/

ja riemuitcam hänelle lauluilla.

95:3 Sillä HERra on suuri Jumala/ ja suuri

Cuningas caickein jumalitten päällä.

95:4 Sillä hänen kädesäns on caicki mitä maa
canda/ ja wuorten cuckulat owat myös hänen.

95:5 Sillä hänen on meri/ ja hän on sen

tehnyt/ ja hänen kätens owat cuiwan

walmistanet.

95:6 Tulcat/ cumartacam ja polwillem

langetcam/ ja maahan laskecam HERran
meidän luojam eteen.

95:7 Sillä hän on meidän Jumalam/ ja me
hänen elatus Canssans/ ja hänen kätens
lauma.

95:8 Tänäpäni/ jos te cuuleta hänen änen/
nijni älkät paaduttaco sydämitän/ nijncuin
Meribas tapahtui/ nijncuin Massas corwesa.

95:9 Cusa teidän Isänne minua kiusaisit/
coettelit minua/ ja näit myös minun teconi.

95:10 Että minä neljäkymmendä ajastaica
kärsein waiwa täldä Canssaldä/ ja sanoin: se
on sencaltainen Canssa/ jonga sydämet aina
exyä tahtowat/ ja jotca minun tietäni ei
tahtonet oppia.

95:11 Joille minä wihoisani wannoin: ettei
heidän pidä minun leponi tuleman.

Vers.5. Cuiwan) se on/ maan.

XCVI. Psalmi .

LAT. XCV. ON ennustus Christuxen

waldacunnasta/ että se caickinaiselda

Canssaldä coco mailmasa/ Judalaisilda ja

pacanoilda/ ylistetän ja kijtetän/ v. 1. sillä

hänen cunnians käy caickein jumalitten

ylidze/ v. 5. hän on Cuningas/ jonga

waldacunda on nijni awara cuin mailma/ v. 10.

neuwo/ että taiwas ja maa/ ja caicki mitä sen

päällä on/ odotaisit riemulla hänen

tulemistans/ v. 11.

96:1 WEisatcat HERralle usi weisu/ weisatcat
HERralle caicki mailma.

96:2 Weisatcat HERralle ja kijttäkät hänen
nimens/ saarnatcat päiwä päiwäldä hänen
autuuttans.

96:3 Lukecat pacanain seas hänen cunnians/
caickein Canssain seas hänen ihmeitäns.

96:4 Sillä HERra on suuri ja sangen kijtettäpä/
ihmellinen caickein jumalain seas.

96:5 Sillä caicki Canssain jumalat owat

Psaltarit

epäjumalat/ mutta HERra on taiwat tehnyt.
96:6 Cunnia ja caunistus owat hänen edesäns/
ja hänen Pyhäsäns tapahtu wahwast ja
cunnialisest.
96:7 Canssat tuocat HERralle/ tuocat HERralle
cunnia ja woima.
96:8 Tuocat HERralle hänen nimens cunnia/
tuocat lahjoja ja tulcat hänen esihuonesens.
96:9 Cumartacat HERra pyhäsä caunistuxesa/
peljätkän händä caicki mailma.
96:10 Sanocat pacanain seas HERra
Cuningaxi/ joca pitä waldacundans nijn
lewiäldä/ cuin mailma on walmistettu/ että se
pysy ja duomidze Canssan oikein.
96:11 Taiwat riemuitcan/ ja maa iloitcan/ meri
pauhatcan ja mitä sijnä on.
96:12 Kedot olcan iloiset/ ja caicki cuin hänes
owat/ ja caicki puut ihastucan medzisä.
96:13 HERran edesä: sillä hän tule/ sillä hän
tule duomidzeman maata.
96:14 Hän duomidze maan pijrin
wanhurscaudesa/ ja Canssat hänen
totudesans.

XCVII. Psalmi .

*LAT. XCVI. TÄsä ennustetan Christuxen
waldacunnasta/ ja sen suurest woimasta ja
cunniasta/ hedelmästä ja hyödytyxestä/ jonga
hän matcan saatta hywäin ja jumalattomain
tykönä/ v. 1. häwäistän cauhia epäjumalan
palwelus/ että caicki tämän Caickiwaldian
Cuningan ilolla watan ottaisit/ v. 7. neuwo
Christuxen waldacunnan alammaisia/
ahkeroidzeman Jumalan pelco/ ja paneman
caiken heidän autuudens turwan hänen
päällens/ v. 10.*

97:1 HERRA on Cuningas/ sijtä maa iloitcan/
ja olcon saaret riemuiset/ nijn monda cuin
heitä on.
97:2 Pilwet ja syngyt owat hänen ymbärilläns/
wanhurscaus ja duomio owat hänen istuimens

wahwistus.
97:3 Tuli käy hänen edelläns/ ja poltta
ymbärillä hänen wihollisens.
97:4 Hänen leimaukens wälckywät maan pijrin
päällä/ maa näke sen ja wapise.
97:5 Wuoret sulawat nijncuin medenwaha
HERran edes/ coco mailman haldian edes.
97:6 Taiwat julistawat HERran wanhurscautta
ja caicki Canssat näkewät hänen cunnians.
97:7 Häwetkän caicki jotca cuwia palwelewat/
ja kerscawat heitäns epäjumalista/ cumartacat
händä caicki jumalat.
97:8 Zion cuule sen ja iloidze/ ja Judan
tyttäret owat riemuisans/ HERra sinun
hallituxestas.
97:9 Sillä sinä HERra olet ylimmäinen caikis
maacunnis/ sinä olet corgotettu caickein
jumalitten päälle.
97:10 Te cuin HERra racastatte/ wihatcat
paha/ HERra kätke pyhäins sielut/
jumalattomain käsistä hän heitä pelasta.
97:11 Wanhurscalle coitta walkeus/ ja ilo
hurscaille sydämille.
97:12 Wanhurscat iloitcat HERrasa/ kijttäkät
hänen pyhydens muistoxi.

*Vers.2. Wanhurscaus) Christus on jumalisten
wanhurscaus/ mutta jumalattomille
culuttawainen tuli. v. 11. Walkeus) se on/ onni
ja autuus.*

XCVIII. Psalmi .

*LAT. XCVII. TÄmä on ennustus Christuxen
waldacunnast/ josa Propheta neuwo/ ei
ainoastans Canssa/ mutta myös caickia/ joilla
ei henge ole/ cuin on: meri/ maa/ wuoret/
wirrat/ ylistämän Christuxen hywyttä/ totutta
ja wanhurscautta/ v. 1. käske ilolla händä otta
watan/ cosca hän tule maan pijriä
duomidzeman/ v. 10.*

98:1 Psalmi. WEisatcat HERralle usi weisu: sillä

Psaltarit

hän teke ihmeitä.

98:2 Hän woitta oikialla kädelläns woiton/ ja hänen pyhällä käsiwarrellans.

98:3 HERra anda tiettäwäxi tehdä hänen autuudens/ Canssoille anda hän ilmoitta wanhurscauttans.

98:4 Hän muista armons ja totudens Israelin huonelle/ caicki mailman äret näkewät meidän Jumalam autuutta.

98:5 Ihastucat HERralle caicki mailma/ weisatcat/ ylistäkät ja kijttäkät.

98:6 Kijttäkät HERra candeileilla/ candeilella ja Psalmilla.

98:7 Waskitorwilla ja Basunilla/ ihastucat HERran Cuningan edesä.

98:8 Meri pauhatcan ja caicki mitä hänesä on/ maan pijri ja jotca asuwat sen päällä.

98:9 Cosket ihastucan/ ja caicki wuoret olcan iloiset.

98:10 HERran edesä: sillä hän tule maata duomidzeman/ hän duomidze maan pijrin wanhurscaudella/ ja Canssat oikeudella.

XCIX. Psalmi .

LAT. XCVIII. TÄmä Psalmi opetta/ Christusta ja hänen waldacundans wastan mailman cowin kiucuidzewan/ v. 1 mutta että Christus on corgotettu Isän oikialle kädelle taita hän wihollisens maahan paina/ v. 2. neuwo kijttämän ja rucoileman HERra/ joca muinen cuuli Isäin rucouxen/ ja wielä nytkin cuule/ v. 5.

99:1 HERra on Cuningas/ että Canssat wapisewat: hän istu Cherubimin päällä/ sentähden lijcku mailma.

99:2 Suuri on HERra Zionis/ ja corkia caickein Canssain päällä.

99:3 Kijttäkän sinun suurta ja ihmellistä nimes/ joca pyhä on.

99:4 Ja tämän Cuningan waldacunnasa racastetan oikeutta/ sinä annat hurscauden/

sinä saatat duomion ja wanhurscauden Jacobis.

99:5 Corgottacat HERra meidän Jumalatam/ ja cumartacat hänen astinlautans juures/ sillä hän on pyhä.

99:6 Moses ja Aaron hänen Pappeins seas/ ja Samuel nijden seas/ jotca hänen nimens rucoilewat/ he rucoilit HERra/ ja hän cuudeli heitä.

99:7 Hän puhui heille pilwen padzasta/ he pidit hänen todistuxens ja käskyns/ jotca hän heille andoi.

99:8 HERra sinä olet meidän Jumalam/ sinä cuudelit heitä/ sinä Jumala annoit heille andexi/ ja laitit heidän työns.

99:9 Corgottacat HERra meidän Jumalatam/ ja cumartacat hänen pyhällä wuorellans: sillä HERra meidän Jumalam on pyhä.

Vers.5. Hänen astinlautans) se on/ hänen pyhällä wuorellans/ nijncuin Pyhä Hengi idze sen selittä. v. 9. ja maa cudzutan HERran astinlaudaxi/ Esa. 66:1. erinomaisest sijhen aican Zionin wuori/ lupauxen perän/ 3. Reg. 9:3. Mutta Udes Testamendis ei ole Jumala sitonut hänen seuracundans ja palwelustans erinomaiseen paickan nijncuin Christus sano/ Ioh.4:21. (sillä hän) se on/ Jumala/ on Pyhä/ v. 9.

C. Psalmi .

LAT. XCIX. NEuwo caicke mailma riemuidzeman Christuxes/ ja händä palweleman/ v. 1. joca on luonut ja walinnut meitä Canssaxens/ v. 2. ja suojele meitä armollans ja totuudellans ijancaickiseen.

100:1 KijtosPsalmi. IHastucat HERralle caicki mailma/ palwelcat HERra ilolla/ tulcat hänen caswons eteen ihastuxella.

100:2 Tundecat että HERra on Jumala/ hämbä meidän teki/ ja en me idze meitä/ hänen

Psaltarit

Canssaxens ja laituumens lambaixi.

100:3 Mengät hänen porttijns kijtoxella/
hänen esihuoneisijns weisulla/ kijttäkät händä
ja ylistäkät hänen nimens.

100:4 Sillä HERra on suloinen/ ja hänen
armons pysy ijancaickisest/ ja hänen
totuudens sucucunnasta sucucundaan.

CI. Psalmi .

*LAT. C. Hallituxen cuwa/ jota caicki haldiat
pitä jocapäiwä cadzeleman/ että he sen jälkeen
heidän aiwoituxens/ neuwons ja työns
asetaisit. Ja Propheta pane idzens cuwaxi/
nijncuin oikia Cuningas ja hallidzia/ v. 1. joca
palwelians pitä curituxes ja hywisä tawoisa/ ja
ei kärsi huonesans wääriä ja pahoja
palwelioita/ v. 4. waan racasta totisia ja
wacoja/ v. 6. häwittä caicki jumalattomat ja
pahantekiät/ v. 8.*

101:1 Dawidin Psalmi. Minä weisan armosta ja
oikeudesta/ ja sanon sinulle HERra kijtoxen.

101:2 Minä käytän minuni taitawast ja
toimellisest niytä cohtan/ jotca minun omani
owat/ ja waellan uscollisest minun huonesani.

101:3 En minä ota paha asiata eteeni/ minä
wihan wäärintekiöitä/ ja en salli heitä olla
tykönäni.

101:4 Nurja sydän olcon minusta pois/ en
minä kärsi paha.

101:5 Joca lähimmäistäns sala panettele/ sen
minä hucutan/ en minä kärsi ylpeitä ja
röyckiöitä.

101:6 Minun silmäni cadzowat uscollisia maan
päällä/ että he asuisit minun tykönäni/ ja
racastan hurscaita palwelioita.

101:7 Petollisia ihmisiä en minä pidä
huonesani/ ei walehteliat menesty minun
tykönäni.

101:8 Warahin minä hucutan caicki
jumalattomat maasta/ häwittäxeni caickia
pahointekiötä HERran Caupungista.

CII. Psalmi .

*LAT. CI. CAtumusPsalmi/ josa Propheta
hartast rucoile Jumalata/ cuuleman händä
hänen hädäsäns ja tuscasans/ johonga hän
syndeins tähden joutunut oli/ v. 1. ja että
Jumala muistais lupauxens/ ja auttais
wiheljäistä Canssans endisellens/ että händä
kijtetäisin/ ja Zion/ se on/ Christuxen
waldacunda mailmas lewitettäisin ja
suojellaisin/ v. 14. walitta wiheljäisyttäns ja
lyhyttä ikäns/ v. 18. ylistä Jumalata hänen
caickiwaldiaisudestans/ ja pane caiken
toiwons hänen päällens/ v. 24.*

102:1 Radollisen rucous/ cosca hän
murehisans on/ ja hänen walituxens HERran
eteen wuodatta.

102:2 HERra cuuldele minun rucouxeni/ ja
anna minun parcuni tulla tygös.

102:3 Älä caswoas minulda peitä/ hädäsä
callista corwas minun puoleeni/ cosca minä
sinua rucoilen/ nijn cuuldele pian minua.

102:4 Sillä minun päiwäni owat culunet
nijncuin sawu/ ja minun luuni owat poldetut
nijncuin kekäle.

102:5 Minun sydämen on lyöty ja cuiwettunut
nijncuin heinä/ nijn että minä myös unohdan
minun leipäni syödä.

102:6 Minun luuni takistuwat tuscalla minun
lihaani/ itkemisest ja huocamisesta.

102:7 Minä olen aewa nijncuin
ruogonpäristäjä corwesa/ minä olen nijncuin
Hyypiä häwitetyisä Caupungeisa.

102:8 Minä walwon ja olen nijncuin yxinäinen
lindu caton päällä.

102:9 Jocapäiwä häwäisewät minun
wiholliseni minua/ ja jotca minua
syljeskelewät/ wannowat minun cauttani.

102:10 Sillä minä syön tuhca nijncuin leipä/ ja
secoitan minun juoman itculla.

102:11 Sinun uhcauxes ja wihäs tähden/ että
minun nostanut olet ja paiscannut maahan.

Psaltarit

102:12 Minun päiwäni owat culunet nijncuin warjo/ ja minä cuiwetun nijncuin ruoho.
102:13 Mutta sinä HERra pysyt ijancaickisest/ ja sinun muistos sucucunnasta sucucundaan
102:14 Nouse sijs ja armahda Zionita/ sillä aica on händä armahta/ ja aica on tullut.
102:15 Sillä sinun palwelias halajawat sitä raketta/ ja näkisit mielelläns/ että hänen kiwens ja calckins walmit olisit.
102:16 Että pacanat HERra sinun nimes pelkäisit/ ja caicki Cuningat maan päällä sinun cunniatas.
102:17 Että HERra rakenda Zionin/ ja ilmandu hänen cunniasans.
102:18 Hän käändä idzens hyljättyiden rucousten puoleen/ ja ei cadzo heidän rucoustans ylö.
102:19 Sen pitä kirjoitettaman tulewaisille sucucunnille/ ja se Canssa cuin luodan/ pitä kijttämän HERra.
102:20 Sillä hän cadzele pyhästä corkeuxestans/ ja HERra näke taiwasta maan päälle.
102:21 Että hän cuule fangein huocauxet/ ja kirwotta cuoleman lapset.
102:22 Että he saarnawat HERran nime Zionis/ ja hänen kijtostans Jerusalemis.
102:23 Cosca Canssat coconduwat/ ja waldacunnat HERra palweleman.
102:24 Hän nöyryttä tiesä minun woimani/ hän lyhendä minun päiwäni.
102:25 Minä sanoin: minun Jumalan älä minua ota pois minun keski ijäsäni.
102:26 Sinun vuosicautes owat ijancaickiset/ sinä olet maan perustanut/ ja taiwat owat sinun käsialas.
102:27 Ne catowat/ mutta sinä pysyt/ ne caicki wanhenewat nijncuin waate/ ne muuttuwat nijncuin waate/ cosca sinä heitä muuttelet.
102:28 Mutta sinä pysyt nijncuins olet/ ja sinun wuotes ei lopu.
102:29 Sinun palwelias lapset pisywät/ ja

heidän sikiäns sinun edesäs menestywät.

Vers.19. Kirjoitettaman) Että sijtä saarnataisin. v. 25. Keski ijäsäni) Ennencuin minä sen tiedängän eli huomaidzen.

CIII. Psalmi .

LAT. CII. Tämä on callis KijtosPsalmi/ caickinaisten hengellisten ja ajallisten hywäin tecoin edestä/ v. 1. Propheta osotta Jumalan loppumattoman hywyden ja laupiuden/ (jotca hän wiheljäiselle ihmisen sugulle jocabäiwä näyttä) monella caunilla sanalla ja wertauxella/ v. 6 neuwo Jumalan Engeleitä ja caickia luoduja/ nijn myös oma sieluans/ kijttämän Jumalata nijn monen hywän tegon edestä/ ja ei ikänäns nijtä unhottaman.

103:1 Dawidin Psalmi. Kiitä HERra minun sielun/ ja caicki mitä minusa on/ hänen pyhä nimens.
103:2 Kijtä HERra minun sielun/ ja älä unohda mitä hywä hän minulle tehnyt on.
103:3 Joca sinulle caicki synnis anda andexi/ ja paranda caicki sinun rioxes.
103:4 Joca sinun henges päästä turmeluxesta/ joca sinun cruuna armolla ja laupiudella.
103:5 Joca sinun suus ilolla täyttä/ että sinun nuorudes udistettaisin nijncuin Cotcan.
103:6 HERra saatta caikille wanhurscauden ja duomion/ jotca wääryttä kärsiwät.
103:7 Hän on tiens Mosexelle tiettäwäxi tehnyt/ Israelin lapsille hänen tecons.
103:8 Laupias ja armollinen on HERra/ kärsiwäinen ja aiwa hywä.
103:9 Ei hän aina rijtele/ eikä wihastu ijancaickisest.
103:10 Ei hän meidän syndeim peräst tee meille/ eikä costa meille pahain tecoim jälken.
103:11 Sillä nijn corkia cuin taiwas on maasta/ anda hän armons lisändyä nijlle/ jotca händä pelkäwät.

Psaltarit

103:12 Nijn caucana cuin itä on länneštä/ sijrsi hän meistä pahat tecomme.

103:13 Nijn cuin Isä armahta lastans/ nijn HERrakin armahta pelkäwäisiäns.

103:14 Sillä hän tietä mingäcaltainen teco me olemma/ hän muista meidän tomuxi.

103:15 Ihminen on eläisäns nijncuin ruoho/ hän cucoista nijncuin cuckainen kedolla.

103:16 Cosca tuuli käy sen päällidze/ nijn ei hän enä kestä/ eikä hänen sians tunne händä ensingän.

103:17 Mutta HERran armot ulottuwat ijancaickisest ijancaickiseen/ hänen pelkäwäistens päälle/ ja hänen wanhurscaudens lasten lapsijn.

103:18 Nijden tykönä jotca hänen lijttons pitäwät/ ja ajattewat hänen käskyjäns/ nijtä tehdäxens.

103:19 HERra on walmistanut istuimens taiwasa/ ja hänen waldacundans hallidze caickia.

103:20 Kijttäkät HERra te hänen Engelins/ te wäkwät Sangarit/ jotca hänen käskyns toimitatte/ että hänen sanans äni cuultaisin.

103:21 Kijttäkät HERra caicki hänen sotawäkens/ te hänen palwelians/ jotca teette hänen tahtons.

103:22 Kijttäkät HERra caicki hänen työns/ caikisa hänen waldans paicoisa/ kijtä minun sielun HERra.

Vers.9. Rijtele) se on/ ei hän ole wihainen. v. 14. Teco) Cuinga heicko ja turha rakennus me olemma/ ja elämme lyhyäs ja wihelijäises elämäs. v. 16. Eikä tunne) Ei jää muisto/ eli jälke.

CIV. Psalmi .

LAT. CIII. P Ropheta kijttä Jumalata/ joca caickiwaldiasta toimestans ja hywydestäns on caicki ihmellisest luonut/ taiwas/ maasa ja meresä/ ja wielä nijtä jocapäiwä hallidze ja

woimasa pitä/ v. 1. erinomaisest ylistä hän Jumalan hywyttä ja rackautta ihmisen sucua cohtan/ v. 13. joiden caickein edestä me olemma welcapäät kijttämän ja ylistämän händä caickena meidän elinaicanam/ v. 27.

104:1 KIitä HERra minun sielun/ HERra minun Jumalan/ sinä olet sangen cunnialinen/ sinä olet caunis ja jalosti puetettu.

104:2 WALkeus on sinun waattes/ jollas puetettu olet/ sinä lewität taiwat nijncuin waatten.

104:3 Sinä peität sen päälyxen wedellä/ sinä menet pilwisä nijncuin ratasten päällä/ ja käyt tuulen sijpein päällä.

104:4 Sinä teet Engelis tuulexi/ ja sinun palwelias liekidzewäisexi tulexi.

104:5 Sinä joca maan perustit perustuxens päälle/ pysymän ijancaickisest.

104:6 Sywydellä sinä händä peität nijncuin waattella/ ja wedet seisowat wuorilla.

104:7 Mutta sinun rangaistuxestas he pakenewat/ sinun jylinästä he menewät pois.

104:8 Wuoret astuwat ylös ja laxot astuwat alas siallens/ johongas heitä perustanut olet.

104:9 Määrän sinä panit/ jota ei he käy ylidze/ eikä palaja maata peittämän.

104:10 Sinä annat lähtet laxoisa cuohua/ nijn että wedet mäkein wälidze wuotawat.

104:11 Että caicki eläimet medzäs joisit/ ja että pedot janons sammutaisit.

104:12 Heidän tykönäns istuwat taiwan linnut/ ja wisertäwät oxilla.

104:13 Sinä liotat wuoret ylhäldä/ sinä täytät maan hedelmällä/ jonga sinä saatat.

104:14 Sinä caswatat ruohot carjalle/ ja jywät ihmisten tarpexi/ tuottaxes leipä maasta.

104:15 Ja että wijna ihmisen sydämen ilahutta/ ja hänen caswons caunistu öljystä/ ja leipä wahwista ihmisen sydämen.

104:16 Että HERran puut nestestä täynnä olisit/ Libanonin Cedripuut/ jotca hän on istuttanut.

Psaltarit

104:17 Siellä linnut pesiwät/ ja Haicarat hongisa asuwat.
104:18 Corkiat wuoret owat medzäwohten turwa/ ja kiwirauniot Caninein.
104:19 Sinä teet Cuun wuotta jacaman/ ja Auringo tietä lascuns.
104:20 Sinä teet pimeyden ja yö tule/ silloin caicki pedot lytiwät.
104:21 Nuoret Lejonit saalista kiljuwat/ ja heidän elatustans Jumalalda edziwät.
104:22 Mutta cosca Auringo coitta/ nijn he lymywät ja luolisans macawat.
104:23 Nijn mene myös ihminen hänen työhöns/ ja ascareillens ehtosen asti.
104:24 HERra cuin suuret ja monet owat sinun käsialas ? sinä olet caicki taitawast säätänyt/ ja maa on täynnäns sinun tawaratas.
104:25 Tämä meri joca nijn suuri ja lawia on/ hänesä epälugut coikistelewat/ sekä isoit että pienet eläimet.
104:26 Siellä hahdet culjeskelewat/ sijnä walascalat owat/ jotcas tehnyt olet/ leikidzemän hänesä.
104:27 Caicki odottawat sinua/ ettäs heille andaisit ruan ajallans.
104:28 Coscas heille annat/ nijn he cocowat/ coscas kätes awat/ nijn he hywydellä rawitan.
104:29 Jos sinä caswos peität/ nijn he hämmästywät/ coscas otat heidän hengens pois/ nijn he huckuwat/ ja tomuxi tulewat jällens.
104:30 Sinä lasket sinun henges/ nijn he luoduxi tulewat/ ja sinä udistat maan muodon.
104:31 HERran cunnia on ijancaickinen HERralla on mielen noude käsialans puoleen.
104:32 Hän cadzahta maan päälle/ nijn se wapise/ hän rupe wuorijn/ nijn he suidzewat.
104:33 Minä weisan HERralle minun elinaicani/ ja kijtän minun Jumalatasi nijncawuan cuin minä olen.
104:34 Ja minun puhen kelpa hänelle/ ja minä ihastun HERrasa.

104:35 Syndiset maalda lopetetan/ ja jumalattomat ei pidä sillen oleman/ kijtä HERra minun sielun/ Halleluja.

Vers.16. HERran puut) Cudzu hän ne jotca medzäs owat/ ja ei ole ihmisildä istutetut.

CV. Psalmi .

LAT. CIV. KIittä Jumalata hänen hywydens ja laupiudens edestä Canssans cohtan/ erinomaisest/ mitä hän Abrahamille ja hänen sucucunnallens tehnyt on/ jotca hän on omaxens walinnut/ ihmellisest lijttions perän johdattanut/ suojellut ja warjellut moninaises waarasa/ siihenasti että hän woimallisella kädellä wei heitä luwattuun maahan/ ja andoi sen heille asuaxens/ v. 1. joca aina pitä herättämän/ palweleman ja cuuleman händä/ v. 45.

105:1 KIittäkät HERra/ ja saarnatcat hänen nimens/ julistacat hänen töitäns Canssoisa.
105:2 Weisatcat hänestä ja kijttäkät händä/ puhucat caikista hänen ihmeistäns.
105:3 Riemuitcat hänen pyhästä nimestäns/ iloitcan nijden sydämet/ jotca händä edziwät.
105:4 Kysykät HERra ja hänen woimans/ edzikät alati hänen caswons.
105:5 Muistacat hänen ihmellisiä töitäns/ jotca hän tehnyt on/ hänen ihmeitäns ja hänen sanans.
105:6 Te cuin oletta Abrahamin hänen palwelians siemen/ te Jacobin hänen walittuns lapset.
105:7 Hänbä on HERra meidän Jumalam/ hän duomidze caikesa mailmasa.
105:8 Hän muista hänen lijttions ijancaickisest/ sanans/ jonga hän on luwannut monelle tuhannelle sugulle.
105:9 Jonga hän teki Abrahamin cansa/ ja sen walan Isaachin cansa.
105:10 Ja sääsi sen Jacobille oikeudexi/ ja

Psaltarit

Israelille ijancaickisexi lijtoxi.

105:11 Ja sanoi: sinulle minä annan Canaan maan/ teidän perimisen arwan.

105:12 Cosca heitä wähä ja harwat olit/ ja muucalaiset hänesä.

105:13 Ja he waelsit Canssasta Canssaan/ ja waldacunnasta toiseen Canssaan.

105:14 Ei hän sallinut yhtän ihmistä heitä wahingoitta/ ja rangais Cuningatkin heidän tähtens.

105:15 Älkät ruwetco minun woideltuihin/ ja älkät tehkö paha minun Prophetailleni.

105:16 Ja hän cudzui näljän maan päälle/ ja wei caiken leiwän waran pois.

105:17 Hän lähetti miehen heidän eteens/ Joseph orjaksi myytin.

105:18 He ahdistit hänen jalcons jalcapuuhun/ hänen ruumins täydyi raudois maata.

105:19 Sijhenasti että hänen sanans tuli/ ja HERran puhe coetteli hänen.

105:20 Nijn lähetti Cuningas ja päästi hänen/ Canssain päämies käski hänen lasketta.

105:21 Ja asetti hänen huonens herraxi/ ja caiken tawarans haldiaksi.

105:22 Opettaman pääruhtinaillens oma tahtons/ ja wanhemmillens taito.

105:23 Ja Israel meni Egyptijn/ ja Jacob tuli muucalaisexi Hammin maalle.

105:24 Ja hän andoi Canssans sangen suurest caswa/ ja teki heitä wäkwemmäxi cuin heidän wihollisens.

105:25 Hän käänsi heidän sydämens wihaman hänen Canssans/ ja he tahdoit juonilla hänen palwelians paina alas.

105:26 Hän lähetti Mosexen hänen palwelians/ ja Aaronin/ jonga hän walidzi.

105:27 Ne teit hänen merckins heidän seasans/ ja hänen ihmens Hammin maalla.

105:28 Hän andoi pimeyden tulla/ ja sen pimeytti/ ja ei ollet he hänen sanoillens cuulemattomat.

105:29 Hän muutti heidän wetens werexi/ ja cuoletti heidän calans.

105:30 Heidän maans cuohutti hänestäns sammacoita/ heidän Cuningastens cammioisa.

105:31 Hän sanoi/ nijn turilat ja täit tulit heidän maans ärijn.

105:32 Hän andoi raket heille satexi/ tulen liekit heidän maallens.

105:33 Ja löi heidän wijnapuuns ja ficunapuuns/ ja hän särki puut heidän maans äris.

105:34 Hän sanoi/ nijn tulit parmat ja wapsaiset epälugut.

105:35 Ja he söit caicki ruohot heidän maaldans/ ja söit caiken heidän maans hedelmän.

105:36 Ja löi caicki esicoiset Egyptisä/ caicki heidän ensimmäiset perillisens.

105:37 Ja hän wei heitä hopiaalla ja cullalla ulos/ ja ei ollut heidän sucucunnisans yxikän sairasa.

105:38 Egypti iloidzi heidän lähtemisestäns/ sillä heidän pelcons oli tullut heidän päällens.

105:39 Hän lewitti pilwen werhoxi/ ja tulen yöllä heitä walistaman.

105:40 He anoit/ nijn andoi hän medzäcanat tulla/ ja hän rawidzi heitä taiwan leiwällä.

105:41 Hän awais callion/ nijn wesi wuoti sieldä/ että ojat juoxit cuiwaan erimaahan.

105:42 Sillä hän muisteli hänen pyhä sanans/ cuin hän Abrahamille hänen palweliallens puhunut oli.

105:43 Ja hän wei Canssans ilolla ulos/ ja hänen walittuns riemulla.

105:44 Ja andoi heille pacanain maan/ nijn että he Canssain hywydet omistit heillens.

105:45 Että he pidäisit hänen oikeuttans/ ja hänen Lakins kätkisit. Halleluja.

CVI. Psalmi .

LAT. CV. Kiitos/ josa wanhoista Historjista tiettäwäxi tehdän/ cuinga Jumala on joca aica hänen Canssans Judalaisia rangaisnut/ heidän

Psaltarit

*epäuscons/ luopumisens/ epäjumalan
palweluxens ja muiden syndeins tähden/ v. 1.
ja taas armahtanut nijtä/ osottanut hywydens/
ja muistanut hänen lijttos/ v. 8. caikille
catuwaisille opixi/ että jos he nöyryttävät
idzens/ oikialla catumuxella ja parannuxella/
nijn Jumala on heille armollinen/ ja anda
heidän syndins andexi/ v. 47.*

106:1 Kiittäkät HERra: sillä hän on hyvä/ ja
hänen laupiudens pysy ijancaickisest.
106:2 Cuca taita puhua HERran suuria töitä/ ja
ylistä caickia hänen kijtettäpiä tecojans ?
106:3 Autuat owat jotca käskyn pitävät/ ja
aina oikein tekewät.
106:4 HERra muista minua sen armos peräst/
jongas Canssalles luwannut olet/ osota meille
apus.
106:5 Että me näkisim walittuides
menestyxen/ ja iloidzisim/ että sinun Canssas
menesty/ ja kerscaisim meitä sinun
perimises cansa.
106:6 Me teim syndiä meidän Isäim cansa/
me teim wäärin ja olemma ollet jumalattomat.
106:7 Ei meidän Isäm tahtonet ymmärtä
Egyptis sinun ihmeitä/ eikä muistanet sinun
suurta laupiuttas/ ja olit meren tykönä
tottelemattomat/ nimittäin/ punaisen meren
tykönä
106:8 Mutta hän autti heitä hänen nimens
tähden/ nijn että hän woimans osotti.
106:9 Ja hän uhcais punaista merta/ nijn se
cuiwi/ ja wei heitä sywyden läpidze/ nijncuin
corwesa.
106:10 Ja wapahti heitä nijden käsistä/ jotca
heitä wihaisit/ ja lunasti heitä wihollistens
käsistä.
106:11 Ja wedet upotit heidän wainollisens/
nijn ettei yxikän eläwäxi jäänyt.
106:12 Silloin he uscoit hänen sanans/ ja
weisait hänen kijtoxens.
106:13 Mutta he unhotit pian hänen hywät
työns/ ja ei odottanet hänen neuwons.

106:14 Ja he kiehuit himosa corwesa/ ja
kiusaisit Jumalata erimaasa.
106:15 Mutta hän andoi heille heidän
anomisens/ ja lähetti heille kyllä/ siihenasti
että he ilmoitit.
106:16 Ja he carcaisit Mosesta wastan leirisä/
Aaronita HERran pyhä wastan.
106:17 Maa aukeni ja nieli Dathanin/ ja peitti
Abirammin joucon.
106:18 Ja tuli syttyi heidän joucoisans/ ja
liecki poltti jumalattomat.
106:19 He teit wasican Horebis/ ja cumarsit
walettua cuwa.
106:20 Ja he muuttelit heidän cunnians härjän
muoton/ joca heiniä syö.
106:21 He unhotit Jumalan heidän
wapahtajans/ joca oli nijn suuria töitä tehnyt
Egyptis.
106:22 Ihmeitä Hammin maalla/ ja hirmuisia
töitä punaisesa meresä.
106:23 Ja hän sanoi heitä hucuttawans/ ellei
Moses hänen walittuns sitä rangaistusta
estänyt olis/ kääten hänen hirmuisuttans/
ettei hän ratki heitä cadottanut.
106:24 Ja he cadzoit sen carskin maan ylön/
eikä usconet hänen sanans.
106:25 Ja napsit heidän majoisans/ eikä ollet
cuuliaiset HERran änelle.
106:26 Ja hän nosti kätens heitä wastan/
maahan lyödäxens heitä corwesa.
106:27 Ja heittäxens heidän siemenens
pacanain secaa/ ja hajottaxens heitä
maacundijn.
106:28 Ja he ryhdyit BaalPeorijn/ ja söit
cuolluitten epäjumalitten uhreista.
106:29 Ja wihoitit hänen heidän töilläns/ nijn
julmistui myös rangaistus heidän secaans.
106:30 Nijn Pinehas astui edes/ ja lepytti sen
asian/ nijn rangaistus lackais.
106:31 Ja se luettin hänelle wanhurscaudexi/
sugusta sucuun ijancaickisest.
106:32 Ja he wihoitit hänen rijtaweden
tykönä/ ja waiwaisit Mosesta pahoin.

Psaltarit

106:33 Sillä he saatoit murhellisexi hänen sydämens/ niijn että hän sanoisans exyi.
106:34 Eikä he hucuttanet niijtä pacanoita/ cuin HERra cuitengin heille käsenyt oli.
106:35 Waan secoitit heitäns pacanain secaan/ ja opit heidän töitäns.
106:36 Ja palwelit heidän epäjumalitans/ ne yllytit heitä pahennuxijn.
106:37 Ja he uhrasit heidän poicans ja tyttärens perkeleille.
106:38 Ja wuodatit wiattoman weren/ heidän poicains ja tytärdens weren/ jotca he uhrasit Cananerein epäjumalille/ niijn että maa weren wigoista turmeltin.
106:39 Ja hieroit heitäns omisa töisäns/ ja teit huoria heidän tegoisans.
106:40 Niijn julmistui HERran wiha Canssans päälle/ ja hän cauhistui hänen perimistäns.
106:41 Ja hyljäis ne pacanoitten käsijn/ että ne wallidzit heitä/ jotca heitä wihaisit.
106:42 Ja heidän wihollisens ahdistit heitä/ ja he painettin heidän kättens ala.
106:43 Hän monaist heitä pelasti/ mutta he wihoitit hänen neuwoillans/ ja he wähenit pahain tecoins tähden.
106:44 Ja hän näki heidän tuscans/ cosca hän heidän walituxens cuuli.
106:45 Ja muisti hänen lijttans/ cuin hän heidän cansans tehnyt oli/ ja catui sitä suurest laupiudestans.
106:46 Ja andoi heidän armon löytä caickein edes/ cuin heitä fanginnet olit.
106:47 Auta meitä HERra meidän Jumalam/ ja coco meitä pacanoista/ että me kijttäisim sinun pyhä nimes/ ja kehuisim sinun kijtostas.
106:48 Kijtetty olcon HERRA Israelin Jumala/ ijancaickisudesta niijn ijancaickisuteen/ ja sanocan caicki Canssa/ Amen/ Halleluja.

Vers.25. Eikä ollet cuuliaset) Nimittäin/ Mosexelle ja Aaronille.

CVII. Psalmi .

LAT. CVI. NEuwo niijtä jotca owat hädäsä/ niijn cuin köyhydes/ wiheljäisydes/ v. 1. fangiudes/ v. 10. taudis/ v. 17. myrskys merellä/ v. 23. jotca waiwatan callilla ajalla/ v. 33. sodalla/ ja wäkiwallalla/ v. 39. rucoileman HERra hädäsäns/ ja saaman awun tuscasa/ jonga edest heidän pitä händä kijttämän ja ylistämän ijancaickisest.

107:1 Kiittäkät HERra: sillä hän on hyvä/ ja hänen laupiudens pisy ijancaickisest.
107:2 Sanocat te/ jotca oletta HERran cautta lunastetut/ jotca hän on tuscasta wapahtanut.
107:3 Ja jotca hän on maacunnasta coonnut/ idästä ia lännestä/ pohjaisesta ja etelästä.
107:4 Jotca exyxis walsit corwesa umbi tietä/ ja ei löytänet Caupungita asuaxens.
107:5 Nälkäiset ja janowaiset/ ja heidän sieluns waipui.
107:6 Ja he huusit HERra heidän tuskisans/ ja hän pelasti heitä heidän hädistäns.
107:7 Ja wei heitä oikiata tietä/ että he menit asuin Caupungijn.
107:8 Kijttäkän he sijs HERra hänen laupiudens edestä/ ja hänen ihmeittens tähden/ jotca hän ihmisten lasten cohtan teke.
107:9 Että hän rawidze janowaisen sielun/ ja täyttä isowaisen sielun hywydellä.
107:10 JOtca istuwat pimeis ja cuoleman warjos/ fangitut ahdistuxes ja raudasa.
107:11 Että he olit Jumalan käskyä wastan cowacorwaiset/ ja olit häwäisnet ylimmäisen Lain.
107:12 Sentähden täyty heidän sydämens onnettomudella waiwatta/ niijn että he langeisit/ ja ei kengän heitä auttanut.
107:13 Ja he huusit HERra heidän tuskisans/ ja hän autti heitä heidän hädistäns.
107:14 Ja wei heitä pimeydest ulos ja cuoleman warjosta/ ja särki heidän sitens.

Psaltarit

107:15 Kijttäkän he sijs HERra hänen laupiudens edestä/ ja hänen ihmeittens tähden/ jotca hän ihmisten lasten cohtan teke.
107:16 Että hän särke waskiportit/ ja ricko raudaiset salwat.
107:17 HUllut jotca rangaistin heidän ylidzekäymisens tähden/ ja heidän syndeins tähden.
107:18 Että heidän sieluns ilgotti caicke ruoca/ ja sait cuolintautins.
107:19 Ja he huusit HERra heidän tuskisans/ ja hän autti heitä heidän hädistäns.
107:20 Hän lähetti sanans ja paransi heitä/ ja peasti heitä/ ettei he cuollet.
107:21 Kijttäkän he sijs HERra hänen laupiudens edest/ ja hänen ihmeittens tähden/ jotca hän ihmisten lasten cohtan teke.
107:22 Ja uhratcan kijtosuhri/ ja luetelcan hänen tecons ilolla.
107:23 JOtca haaxilla meres waeldawat/ ja asians toimittawat suurilla wesillä.
107:24 He owat tundenet HERran tegot/ ja hänen ihmeitäns sywydes.
107:25 Cuin hän sanoi/ ja paisutti suuren ilman/ joca allot nosti.
107:26 Nijn he menit ylös taiwasta cohden/ ja menit sywyten asti/ että heidän sieluns ahdistuxest epäili.
107:27 Että he horjuit ja hoipertelit nijncuin juopunet/ ja ei sillen neuwo tietänet.
107:28 Ja he huusit HERra heidän tuskisans/ ja hän autti heitä heidän hädistäns.
107:29 Ja hän hillidzi cowan ilman/ että allot heitäns asetit.
107:30 Ja he tulit iloisexi/ että tyweni/ ja hän wei heitä satamaan heidän mielens jälken.
107:31 Kijttäkän he sijs HERra hänen laupiudens edest/ ja hänen ihmeittens tähden/ jotca hän ihmisten lasten cohtan teke.
107:32 Ja ylistäkän händä Canssain

seuracunnisa/ ja kijttäkän händä wanhimbain seas.
107:33 JOiden ojat cuiwit/ lähtet wuotamasta lackaisit.
107:34 Ettei hedelmällinen maa mitän candanut/ heidän pahudens tähden/ jotca sijnä asuit.
107:35 Ja se cuin cuiwa oli/ sen hän taas wetisexi teki/ ja cuiwan maan wesilähteixi.
107:36 Ja asetti sinne isowaiset/ walmistaman sijhen Caupungita/ josa he asuisit.
107:37 Ja pellot kylwäisit/ ja wijnapuita istutaisit/ ja vuosittain hedelmän saisit.
107:38 Ja hän siunais heitä/ enändämän sangen heitäns/ ja andoi heille paljo carja.
107:39 JOtca alaspainetut ja sortut olit pahoilda/ jotca heitä waatinet ja waiwannet olit.
107:40 Cosca ylöncadze päämiesten päälle wuodatettu oli/ ja caicki maa exyxis ja autiana oli.
107:41 Ja hän warjeli köyhä radollisudesta/ ja enänsi hänen sucuns nijncuin lauman.
107:42 Näitä wanhurscat näkewät ja iloidzewat/ ja jocainen paha suu pitä tukittaman.
107:43 Cuca on taitawa/ ja näitä kätke ? nijn he astaidzewat cuinga monet hywät tegot HERra osotta.

Vers.4. Ensimmäiset owat köyhät ja wihelijäiset/ joilla ei ole coto eli cartanota/ ja ei tiedä mitä heidän tekemän pitä. v. 10. Toiset owat/ jotca pahan tecons tähden fangeuxella waiwatan/ ja Jumalan awulla pelastetan. v. 17. Colmannet owat tyhvät/ se on/ jotca ei pelkä Jumalata/ ja synnisä eläwät/ sairaudella widzatan/ ja tulewat terwexi/ ja ei cuole. v. 23. Neljännet owat/ jotca meren hädäsä tulewat autetuxi. v. 33. Wijdennet/ jotca wahingollisella ilmalla waiwatan/ ja saawat saten ja hedelmän jällens. v. 39. Cuudennet owat/ jotca tylyillä ja metelillä widzatan/ ja

Psaltarit

*rauhan ja sowinnon saawat jällens. v. 43.
kätke) ajattele ja teke sitä.*

CVIII. Psalmi .

*LAT. CVII. Tämä Psalmi on jalo kijtos/ josa
Psalmista ylistä Jumalan totutta ja laupiutta/
ja rucoile hänen olla hädän aicana läsnä/ v. 2.
ja että hän olis hänelle awullinen wihollisia
wastan/ ja wahwistais waldacundans
ymbäriolewaisi Canssoja wastan/ v. 6.*

108:1 Psalmi Dawidin weisu.

108:2 Jumala/ minun sydämen on walmis/
minä weisan ja kijtän/ ja myös minun cunnian.

108:3 Nouse Psaltari ja Candele/ minä nouse
warahin.

108:4 Sinua HERra minä kijtän Canssain seas
minä weisan sinulle kijtost sucucunnisa.

108:5 Sillä sinun armos ulottu nijn lewiäldä
cuin taiwas on/ ja sinun totudes nijn lewiäldä
cuin pilwet käywät.

108:6 Corgota sinuas Jumala taiwan ylidze/ ja
sinun cunnias caiken maan ylidze.

108:7 Että sinun rackat ystäväs wapaxi tulisit/
auta oikialla kädellä/ ja cuuldele minua.

108:8 Jumala puhu hänen Pyhäsäns/ sijtä
minä iloidzen/ ja jaan Sichemin/ ja mittan
Suchothin laxon.

108:9 Gilead on minun/ Manasse on myös
minun/ ja Ephraim on minun pääni wäkewys/
Juda on minun päämiehen.

108:10 Moab on minun pesinastian/ minä
wenytän kengäni Edomin päälle/ Philisterein
ylidze minä ihastun.

108:11 Cuca wie minua wahwaan Caupungijn
? cuca wie minua Edomijn ?

108:12 Etkös Jumala sitä tee ? joca meitä
heittänyt olet pois. Ja et mene ulos Jumala
meidän sotawäkem cansa ?

108:13 Saata meille apua tuskisam: sillä
ihmisten apu on turha.

108:14 Jumalasa me teem urhollisia töitä/ ja

hän polke meidän wihollisem alas.

*Vers.2. Cunnian) se on/ minun candelen/ jolla
minä sinua cunnioitan.*

CIX. Psalmi .

*LAT. CVIII. Christus walitta pettäjätäns Judat/
ja uscomattomia Judalaisia/ v. 1. uhca ja
sadatta heille caickinaista rangaistusta/ että
he händä ja hänen Ewangeliumitans nijn
cowan wainowat/ v. 6. rucoile Jumalata/
armons ja laupiudens tähden/ händäns
auttaman/ v. 20. nijn hän tahto kijttä händä
sijtä ijancaickisest.*

109:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.

109:2 Jumala minun kijtoxen/ älä waickene:

sillä he owat heidän jumalattoman ja
pettäwäisen suuns awannet minua wastan/ ja
puhuit minua wastan wieckalla kielellä.

109:3 Ja he puhuwat alati myrkyllisest minua
wastan/ ja sotiwat minua wastan ilman syytä.

109:4 Että minä heitä racastan/ owat he
minua wastan/ mutta minä rucoilen.

109:5 He osottawat minulle paha hywän
edestä/ ja wiha rackauden edestä.

109:6 Aseta jumalattomat hänen päällens/ ja
perkele seisocan hänen oikialla kädelläns.

109:7 Joca hänens sijtä sanasta opetta anda/
sen elämä olcon jumalatoim/ ja hänen
rucouxens olcon syndi.

109:8 Olcon hänen päiwäns harwat/ ja hänen
wircans ottacon toinen.

109:9 Hänen lapsens olcon orwoit/ ja hänen
emändäns leski.

109:10 Käykän hänen lapsens culkiana/ ja
kerjätäkän/ ja edzikän elatuxens radollisudes.

109:11 Caicki mitä hänellä on corcorahainen
ottacon/ ja muucalaiset repikän hänen
hywydens.

109:12 Älkön kengän hänelle hywä tehkö/
eikä yxikän armahtaco hänen orwojans.

Psaltarit

109:13 Hänen sucuns olcon häwitetyt/ heidän nimens olcon toises polwes pyhitty pois.

109:14 Hänen Isäins pahat tegot tulcon muistoxi HERran edes/ ja hänen äitins syndi ei pidä pyhittämän pois.

109:15 Olcon ne alati HERran caswon edes/ ja huckucon heidän muistons maan päädä.

109:16 Ettei hänellä ensingän laupiutta ollut/ waan wainois radollista ja köyhä/ ja murhellista tappaxens.

109:17 Ja hän tahdoi kirousta saada/ sen myös pitä hänelle tuleman/ ei hän tahtonut siunausta/ sen pitä myös hänestä cauwas ercaneman.

109:18 Ja hän puki kirouxen päällens nijncuin paitans/ ja se meni hänen sisällyxijns nijncuin wesi/ ja hänen luhins nijncuin öljy.

109:19 Se olcon hänelle nijncuin waate/ jolla hän werhotan/ ja nijncuin wyö/ jolla hän aina idzens wyöttä.

109:20 Aiwa näin tapahtucon heille HERralda/ jotca owat minua watan/ ja puhuwat pahoin minun sieluani watan.

109:21 Mutta sinä HERra/ HERra ole minun cansani sinun nimes tähden/ sillä sinun armos on minun turwan/ pelasta minua.

109:22 Minä olen köyhä ja radollinen/ minun sydämen on särjetty minusa.

109:23 Minä menen pois nijncuin warjo/ joca ajetan pois/ ja pudistetan ulos nijncuin cascat.

109:24 Minun polweni owat heicot paastosta/ ja minun lihan on laiha/ ja ei ole ensingän lihawutta.

109:25 Ja minun täyty olla heidän pilckans/ cosca he minun näkewät/ nijn he päätäns pudistawat.

109:26 Auta minua HERra minun Jumalan/ auta minua sinun armos perästä.

109:27 Että he tundisit sen sinun kädexes/ ja että sinä HERra sen teet.

109:28 Cosca he sadattawat/ nijn siuna sinä/ cosca he carcawat minua watan/ nijn tulcon he häpiään/ mutta sinun palwelias iloitcan.

109:29 Olcon minun wainolliseni häwäistyxellä puetetut/ ja olcon häpiälläns werhotut nijncuin hamella.

109:30 Minä kijtän suurest HERra minun suullani/ ja ylistän händä monen seas.

109:31 Sillä hän on köyhän oikialla kädellä/ auttamas händä nijstä jotca hänen sieluans duomidzewat.

Vers.6. Aseta jumalattomat) heidän oppins/ elämäns ja rucouxens olcon turha ja tyhjä. v. 7. hänen rucouxens) Ei se rucous joca uscosa tapahtu catuwaisella sydämellä/ waan ulcocullattu rucous/ jotca rucoilewat Jumalan otta rangaistusta pois/ ja pysywät cuitengin synnisä/ sencaltaisia rucouxia ei Jumala cuule/ waan nijden cautta närkästy ja kehoitetan wihaan/ Esa. 29:13. & 58:2.9. Esa. 59:2. v. 10. Culkiana) Tämä ennustus on wihelijäis Judalaisis täytetty/ jotca nyt culkewat caikis maacunnis muiden orjuden alla/ ja ei ole heillä cusa he asua saawat. v. 16. Ettei) Syy/ että Christus uhca heille ajallista ja ijancaickista rangaistusta/ ei että Jumala ijancaickisest on Judast ja Judan Canssa aicoinut cadotta/ waan cuin täsä on: että he ilman laupiutta nijn julmast wainoisit wiatoinda Christusta cuoleman asti/ joca oli tullut heidän ja caickein ihmisten autuuden tähden. Matth. 23:37. Jerusalem/ Jerusalem/ sinä joca tapat Prophetat etc. Toinen syy/ että he tahdoit kirousta/ se on/ ei he tundenet edzicons aica/ waan cadzoit Jumalan neuwon heidän autuudestans ylön/ pilckaisit sitä/ ja pysyit sencaltaises ylön cadzes loppun asti/ sentähden rangaise heitä Jumala ijancaickisella cadotuxella ja cawahtamisexi ilmoitti Jumalan poica heille aica ennen/ joca nijncuin totinen Jumala kyllä tiesi/ että he sencaltaisen synnin teit ja sijnä pysyit. Nijn on tämä Psalmi ei ainoastans Rucous Psalmi/ waan enä ennustus Judalaisten ja Judaxen langemisest ja cadotuxest/ nijncuin

Psaltarit

myös Petari Apostoli sen sixi pitää/ Act. 1:8.

CX. Psalmi .

LAT. CIX. JALO ennustus Christuxest ja hänen waldacunnastans/ joca Zionist alca ja lewiä haman mailman ären/ v. 1. Christuxen pappeudest/ johonga Jumala hänen on corgottanut/. 4. hänen cuolemastans/ nousemisestans cuolluista ja taiwaseen astumisestans/ että hän corgotetan Jumalan oikialle kädelle/ ja woitta caicki wihollisens/ v. 5.

110:1 HERra sanoi minun HERralleni: istu minun oikialle kädelleni/ siihenasti cuin minä panen sinun wihollises sinun jalcais astinlaudaxi.

110:2 HERra lähettä sinun waldacunnas waldican Zionista/ wallidze sinun wihollistes seas.

110:3 Sinun woitostas sinun Canssas mielelläns sinulle uhra pyhisä caunistuxisa/ sinun lapses synnytetän sinulle nijncuin caste amuruscosta.

110:4 HERra on wannonut/ ja ei cadu sitä/ sinä olet Pappi ijancaickisest/ Melchisedechin säädyn jälkeen.

110:5 HERra sinun oikialla kädelläs muserta Cuningaita/ hänen wihans aicana.

110:6 Hän duomidze pacanoitten seas/ hän teke suuret tapot/ hän muserta suurden maacundain päät.

110:7 Hän juo ojasta tiellä/ sentähden corgotta hän pääns.

Vers.7. Ojasta) hän cuole ja nouse jäl lens cuolluista.

CXI. Psalmi .

LAT. CX. ON KijtosPlalmi Judan Canssalle kirjoitettu weisatta Pääsiäis juhlanan/ sillä ylistä

Jumalan cunniata/ wanhurscautta ja totutta/ että hän lijttons heidän cansas tehnyt oli/ ja heitä caickinaisella hywydellä runsast siunannut/ v. 1. sillä HERran pelco ja Christillinen elämä on totinen taito/ v. 10.

111:1 Halleluja. MINä kijtän HERra caikesta sydämestäni hurscasten neuwos ja seuracunnasa.

111:2 Suuret owat HERran tegot/ joca nijstä otta waarin/ hänelle on nijstä sula riemu.

111:3 Mitä hän asetta se on cunniallinen ja jalo/ ja hänen wanhurscaudens pisy ijancaickisest.

111:4 Hän on säätänyt ihmeittens muiston/ armollinen ja laupias HERra.

111:5 Hän anda ruan pelkäwäisillens/ hän muista lijttons ijancaickisest.

111:6 Hän anda ilmoitta Canssallens wäkeydens tegot/ andaxens heille pacanain perimisen.

111:7 Hänen kätens tegot owat totuus ja oikeus/ caicki hänen käskyns owat toimelliset.

111:8 Ne pysywät wahwana aina ja ijancaickisest/ ja tapahtuwat uscollisest ja cohtullisest.

111:9 Hän lähetti Canssallens lunastuxen/ hän lupa hänen lijttons pysymän ijancaickisest/ pyhä ja hirmuinen on hänen nimens.

111:10 HERran pelco on taidon alcu/ se on hywä ymmärrys/ joca sen peräst teke/ hänen kijtoxens pisy ijancaickisest.

CXII. Psalmi .

LAT. CXI. ON OpetusPsalmi/ joca opetta misä totinen autuus ja hywys on täsä mailmas/ nimittäin/ että me oikein pelkäm ja palwelem Jumalata/ eläm HERran käskyn perästä/ ahkeroidzem laupiuden töillä seurata hänen tapans/ v. 1. joca tämän teke/ hän jalost siunatan/ v. 6. jumalattomat cadehtiwat sitä/ ja ei menesty/ v. 10.

Psaltarit

112 :1 Halleluja. AUtuas on se cuin pelkä HERra/ joca hänen käskyjäns sangen himoidze.
112:2 Hänen siemenens on waldias maan päällä/ hurscasten sugut siunatan.
112:3 Rickaus ja runsaus on hänen huonesans/ ja hänen wanhurscaudens pysy ijancaickisest.
112:4 Hurscaille coitta walkeus pimeis/ armolliselda/ laupialda ja wanhurscalda.
112:5 Autuas on se cuin laupias on/ ja mielelläns laina/ ja sowitta nijn asians ettei hän kenengän tee wääryttä.
112:6 Sillä hän pysy ijancaickisest/ ei wanhurscas ikänäns unhoteta.
112:7 Cosca rangaistus tule/ nijn ei hän pelkä/ hänen sydämens uscalda lujasti HERran päälle.
112:8 Hänen sydämens on wahwistettu ja ei pelkä/ sijhenasti cuin hän näke ilons wihollisistans.
112:9 Hän hajotta ja anda waiwaisten/ hänen wanhurscaudens pysy ijancaickisest/ hänen sarwens corgotetan cunnialla.
112:10 Jumalatoim näke sen ja närkästy/ hän pureskele hambaitans ja näändy/ sillä mitä jumalattomat halajawat/ se tyhjäxi tule.

Vers.4. Walkeus) se on/ onni ja autuus hädäsä.

CXIII. Psalmi

LAT. CXII. NEuwo caickia Jumalan palwelioita ahkerast ylistämän ja kijttämän Jumalata Caickiwaldiasta/ surun ja murhen edest/ jonga hän jocapäiwä pitä köyhist ja radollisist/ v. 1. erinomaisest/ että hän corgotta heitä tomusta/ v. 8. autta hedelmättömiä pilcastans ja pane cunniaan/ v. 10.

113 :1 Halleluja. Kijttäkät HERra/ kijttäkät te HERran palweliat/ kijttäkät HERran nime.

113:2 Kijtetty olcon HERran nimi/ nyt ja ijancaickisest.
113:3 Auringon coitosta hänen laskemisens asti/ olcon HERran nimi kijtetty.
113:4 HERra on corkia ylidze caickein pacanain/ ja hänen cunnians käy nijn lewiäldä cuin taiwas on.
113:5 Cuca on nijncuin HERra meidän Jumalam ? joca nijn corkialla asu ?
113:6 Ja cuitengin cadzo alimmaisias/ taiwasa ja maasa.
113:7 Joca köyhän tomusta ylendä/ ja waiwaisen logasta corgotta.
113:8 Istuttaxens händä päämiesten siwuun/ ja hänen Canssans päämiesten siwuun.
113:9 Joca hedelmättömät saatta huoneseen asuman/ että hän riemuisexi lasten äitixi tule. Halleluja.

CXIV. Psalmi .

LAT. CXIII. KIitos/ jaloim ihmetten ja tunnustähtein edestä/ cuin Jumala teki Israelin lapsille/ cosca hän johdatti heitä Egyptistä/ v. 1. punaisen meren ja Jordanin läpidze/ v. 3. wuoret wapisit/ cosca hän pyhät käskyns andoi/ v. 6. ja wedet juoxit calliosta/ v. 8. jotca caicki ilmoittawat meille Jumalan Caickiwaldian woiman ja wäen.

114:1 CUin Israel Egyptist läxi/ Jacobin huone muucalaisesta Canssasta.
114:2 Nijn Juda tuli hänen Pyhäxens/ Israel hänen wallaxens.
114:3 Sen meri näki ja pakeni/ Jordani palais tacaperin.
114:4 Wuoret hyppäisit nijncuin oinat/ ja cuckulat nijncuin nuoret lambat.
114:5 Mikä sinun oli meri/ että pakenit ? ja sinä Jordani/ että palaisit tacaperin ?
114:6 Te wuoret että te hyppäisitte nijncuin oinat/ te cuckulat nijncuin nuoret lambat ?
114:7 HERran edesä wapisi maa/ Jacobin

Psaltarit

Jumalan edesä.

114:8 Joca calliot muutta wetisixi merixi/ ja kiwen wesilähtexi.

CXV. Psalmi .

TÄsä tunnusta Dawid woiton ja pelastuxen tulewan Jumalalda/ ja ei yhdeldäkän ihmisen awulda/ v. 1. osotta mikä eroitus on oikian ja eläwän Jumalan/ ja pacanain myckäin epäjumalain wälillä/ v. 3. ja että epäjumalain palweliat owat heidän caltaisens/ v. 8. neuwo Israelin Canssa ja coco Jumalan seuracunda/ toiwoman ainoaan ja oikiaan Jumalaan/ v. 9. iloidze/ että Jumala nijtä jotca händä rucoilewat siuna yldäkylläisest/ v. 12. ja sentähden seuracunnaldans ylistetän ja cunnioitetan/ v. 17.

115:1 EI meille HERra/ ei meille/ waan sinun nimelles anna cunnia/ sinun armos ja totudes tähden.

115:2 Mixi pacanat sanowat: cusa on nyt heidän Jumalans ?

115:3 Mutta meidän Jumalam on taiwasa/ mitä ikänäns hän tahto/ sitä hän teke.

115:4 Waan heidän epäjumalans owat hopia ja culda/ ihmisten käsillä tehdyt.

115:5 Heillä on suu ja ei puhu/ heillä owat silmät ja ei näe.

115:6 Heillä owat corwat/ ja ei cuule/ heillä owat sieramet ja ei he haista.

115:7 Heillä owat kädet ja ei rupe/ heillä owat jalat ja ei käy/ ja ei puhu heidän curcustans.

115:8 Jotca nijtä tekewät/ he owat heidän caltaisens/ ja caicki jotca heihin uscaldawat.

115:9 Mutta Israel toiwocan HERran päälle/ hän on heidän apuns ja kilpens.

115:10 Aaronin huone toiwocan HERran päälle/ hän on heidän apuns ja kilpens.

115:11 Jotca HERra pelkävät toiwocan myös HERran päälle/ hän on heidän apuns ja kilpens.

115:12 HERRA muista meitä ja siuna meitä/ hän siuna Israelin huonen/ hän siuna Aaronin huonen.

115:13 Hän siuna ne cuin HERra pelkävät/ sekä pienet että suuret.

115:14 HERRA siunatcon teitä enemmän ja enemmän/ teitä ja teidän lapsian.

115:15 Te oletta HERran siunatut/ joca taiwan ja maan on tehnyt.

115:16 Taiwas on coconans HERran/ mutta maan on hän ihmisten lapsille andanut.

115:17 Cuollet ei taida sinua HERra kijttä/ eikä ne jotca menewät alas hiljaisuteen.

115:18 Mutta me kijtäm HERra/ hamast nyt ja ijancaickiseen. Halleluja.

CXVI. Psalmi .

LAT. CIV. JALO kijtos/ josa Propheta kijttä Jumalata/ joca cuuli hänen rucouxens/ v. 1. ja autti händä suuresta hädästä/ ja helwetin ahdistuxesta/ v. 3. ja että hän toisinans wijpy awun cansa/ pitä meidän HERran calckia kärsimisellä juoman/ v. 10. ja maxaman HERralle meidän lupauxem ja uhraman hänelle kijtosta/ v. 14.

116:1 SItä minä racastan/ että HERra cuuldele minun rucouxeni änen.

116:2 Että hän corwans callista minun puoleeni/ sentähden minä rucoilen händä elinaicanani.

116:3 Cuoleman paulat owat minun pijrittänet/ ja helwetin ahdistuxet owat minun löytänet/ minä tulin waiwaan ja tuscaan.

116:4 Mutta minä rucoilin HERran nime/ o HERra pelasta minun sielun.

116:5 HERra on armollinen ja oikia/ ja meidän Jumalam on laupias.

116:6 HERra hän kätke yxikertaiset/ cuin minä macaisin alla/ nijn hän minua autti.

116:7 Ole nyt taas rauhas minun sielun: sillä HERra teke hyvästi sinulle.

Psaltarit

116:8 Sillä sinä olet minun sieluni rewäisnyt pois cuolemast/ minun silmäni kyynelistä/ minun jalcani combastuxesta.

116:9 Minä waellan HERran edes/ eläwitten maasa. LAT. CXV.

116:10 MInä uscon/ sentähden minä puhun/ mutta minä sangen waiwatan.

116:11 Minä sanoin hämmästyxesäni/ caicki ihmiset owat walehteliat.

116:12 Cuinga minä maxan HERralle caicki hänen hywät tecons/ jotca hän minulle teki ?

116:13 Minä otan sen autualisen calkin/ ja saarnan HERran nimen.

116:14 Minä maxan lupauxeni HERralle/ caiken hänen Canssans edesä.

116:15 Hänen pyhäins cuolema on callis HERran edesä.

116:16 O HERra minä olen sinun palwelias/ sinun pijcas poica/ sinä olet minun siteni rewäisnyt ricki.

116:17 Minä uhran sinulle kijtosta/ ja HERran nime saarnan.

116:18 Minä maxan HERralle lupauxeni/ caiken hänen Canssans edesä.

116:19 HERran huonen esicartanoisa/ keskellä sinua Jerusalem. Halleluja.

Vers.11. Walehteliat) se on/ ei pidä yhtengän ihmiseen luotettaman/ ei hän cuitengan wijmein taida autta/ waan täyty puuttua.

CXVII. Psalmi .

LAT. CXVI. CAickein ihmisten/ cusa ikänäns he asuwat mailmas/ pitä ylistämän Jumalata/ hänen ijancaickisen hywydens ja totudens tähden/ v. 1.

117:1 KIittäkät HERra caicki pacanat/ ylistäkät händä caicki Canssa.

117:2 Sillä hänen armons ja totudens on woimallinen meidän päällem ijancaickisest. Halleluja.

CXVIII. Psalmi .

LAT. CXVII. TÄmä Psalmi/ jonga wanhat owat cudzunet/ Halleluja aureum / etc. on parhaista Psalmeista/ josa Dawid/ cosca hän oli pelastettu wihollisildans ja wapadettu suurista murheista/ ja corgotettin hänen Canssans Cuningaxi/ kijttä Jumalata coco Israelin Canssan edes/ nijn ahkerast hänen hywydens tähden/ jonga hän hänelle usein/ ja monella tawalla on osottanut/ v. 1. ennusta Christuxest ja hänen nousemisestans cuolluista/ v. 15. ja että hän/ joca hänen Canssaldans nijn hyljätty oli/ on tullut culmakiwexi/ v. 22 neuwo/ että he riemuilla ottaisit tätä autuutta watan/ ja sen edest Jumalata kijttäisit/ v. 24.

118:1 KIittäkät HERra: sillä hän on hywä/ ja hänen hywydens pysy ijancaickisest.

118:2 Sanocan Israel/ hänen hywydens pysy ijancaickisest.

118:3 Sanocan Aaronin huone/ hänen hywydens pysy ijancaickisest.

118:4 Sanocan caicki jotca HERra pelkäwät/ hänen hywydens pysy ijancaickisest.

118:5 Tuskisani minä HERra rucoilin/ ja HERra cuuldeli minua/ ja lohduutti minua.

118:6 HERra on minun cansani/ sentähden en minä pelkä/ mitä ihmiset minun tekisit.

118:7 HERra on minun cansani auttamas minua/ ja minä tahdon nähdä iloni minun wihollisistani.

118:8 Parambi on uscalda HERran päälle/ cuin luotta ihmisijn.

118:9 Parambi on uscalda HERran päälle/ cuin luotta päämiehin.

118:10 Caicki pacanat pijrittäwät minua/ mutta HERran nimeen minä heitä lyön maahan.

118:11 He pijrittäwät minun joca curilda/ mutta HERran nimeen minä heitä lyön maahan.

Psaltarit

118:12 He pijrittävät minua nijncuin kimalaiset/ ja he sammuwat nijncuin tuli orjantappuroisa/ mutta HERran nimeen minä heitä lyön maahan.
118:13 Minua sysätän langeman/ mutta HERra autta minua.
118:14 HERra on minun wäkewyden/ ja minun Psalmin/ ja on minun autuuden.
118:15 Ilolla weisatan woitosta wanhurscasten majoisa/ HERran oikia käsi saa woiton.
118:16 HERran oikia käsi on corgotettu/ HERran oikia käsi saa woiton.
118:17 En minä cuole/ waan elän/ ja HERran tecoja ilmoitan.
118:18 Kyllä HERra minua curitta/ waan ei hän minua cuolemalle anna.
118:19 Awatcat minulle wanhurscauden portit/ minun sisälle käydäxeni/ kijttämän HERra.
118:20 Se on HERran portti/ wanhurscat sijtä käywät sisälle.
118:21 Minä kijtän sinua että minua nöyrytit/ ja autit minua.
118:22 Se kiwi jonga rakendajat hyljäisit/ on tullut culmakiwexi.
118:23 HERralda se on tapahtunut/ ja on ihme meidän silmäim edesä.
118:24 Tämä on se päiwä jonga HERra teke/ iloitam ja riemuitcam hänesä.
118:25 O HERra auta/ o HERra anna menestyä.
118:26 Kijtetty olcon se joca tule HERran nimeen/ me siunam teitä HERran huonesta.
118:27 HERra on Jumala joca meitä walista/ caunistacat juhla lehdeillä/ haman Altarin sarwein asti.
118:28 Sinä olet minun Jumalan/ ja minä kijtän sinua/ minun Jumalan/ sinua minä ylistän.
118:29 Kijttäkät HERra: sillä hän on hyvä/ ja hänen hywydens pysy ijancaickisest.

Vers.12. Sammuttawat) He juoxewat caicki

sammuttaman/ ikänäns cuin mailma hucuis minun opistan.

CXIX. Psalmi .

LAT. CXVIII. ON OpetusPsalmi/ josa Dawid corkiast ylistä Jumalan sana ja terwellistä oppia/ ja tiettäwäxi teke/ cuinga hän himoidze sijtä idzens lohduutta ja opetta anda: ja on täsä Psalmisa/ ensist/ misä ihmisten auttuus ja terwellisys on/ ja cuinga suurest hän sitä ikäwöidze/ nimittäin waelda HERran sanois ja käskyis/ ja edzi händä caikisest sydämest/ rucoile myös että Jumala tällä walistais händä/ caickena elinaicanans mielelläns cuuleman sitä/ tutkisteleman ja nijncuin kyntilätä caikis hänen teisäns seuraman. Neuwo myös muita racastaman Jumalan sana ja cawahtaman wäärä ja petollista oppia. Anda sijtte tietä mitä hyödytyst ristist ja murhest on/ ja cuinga suurest se on tarpellinen/ rucoilla hartast Jumalata auttaman hätäaicana. Lohduutta idzens ja muita ahdistuxes/ tunnusta rohkialla sydämellä uscons ja toiwons Jumalan päälle. Lupa kijttä Jumalata hänen hyväin tecoins edestä. Ja että Jumalisuden harjoitus ja Christillisen ihmisen meno on näisä luetuisa cappaleisa/ sentähden pitä tämä Psalmi jocapäiwä luettaman/ sydämesä tutkisteldaman ja mielesä pidettämän.

119:1 AUtuat owat ne cuin wiattomasti eläwät/ ja jotca HERran Laisa waeldawat.

119:2 Autuat owat ne jotca hänen todistuxians pitäwät/ ja caikest sydämest händä edziwät.

119:3 Sillä jotca hänen teisäns waeldawat/ ei he tee mitän paha.

119:4 Sinä olet käskenytt pitä wisust sinun käskys.

119:5 Josca minun elämän pidäis sinun oikeuttas/ täydellä todella.

Psaltarit

119:6 Cosca minä ainoastans cadzon caickia sinun käskyjäs/ nijn en minä tule häpiään.
119:7 Minä kijtän sinua oikiasta sydämestä/ ettäs opetat minulle wanhurscaudes oikeudet.
119:8 Sinun oikeuttas minä pidän/ älä minua ikänäns hyljä.
119:9 CUinga nuorucainen waelda nuhtettomast hänen teisäns ? cosca hän idzens käyttöä sinun sanas jälkeen.
119:10 Minä edzin sinua caikest sydämestäni/ älä salli minua exyä sinun käskyistäs.
119:11 Minä pidän sydämesäni sinun sanas/ etten minä rickois sinua wastan.
119:12 Kijtetty olwo sinä HERra/ opeta minulle sinun oikeuttas.
119:13 Minä luuttelen huulillani caicki sinun suus oikeudet.
119:14 Minä iloidzen sinun todistuxes teisä/ nijncuin caickiniaisesta rickaudesta.
119:15 MInä puhun mitäs käskenyt olet/ ja cadzelen sinun teitäs.
119:16 Minä halajan sinun oikeuttas/ ja en unhoda sinun sanojas.
119:17 TEe hywästi palwelialles/ että minä eläisin ja sinun sanas pitäisin.
119:18 Awa minun silmäni/ näkemän ihmeitä sinun Laistas.
119:19 Minä olen wieras maan päällä/ älä peitä minulda käskyjäs.
119:20 Minun sielun on muserrettu ricki ikäwöidzemisest/ alati sinun oikeudes jälkeen.
119:21 Sinä rangaiset corjat/ kirotut owat ne cuin sinun käskyistäs poickewat.
119:22 Käännä minusta pois pilcka ja ylöncadze: sillä minä pidän sinun todistuxes.
119:23 Istuwat myös päämiehet ja puhuwat minua wastan/ mutta sinun palwelias puhu sinun oikeudestas.
119:24 Sinun todistuxias minä halajan/ ne owat minun neuwonandajani.
119:25 MInun sielun tomusa maca/ wirgota minua sinun sanas jälkeen.
119:26 Minä luen minun tietäni ja sinä

cuuldelet minua/ opeta minulle sinun oikeudes.
119:27 Neuwo minulle sinun käskyis tie/ nijn minä puhun sinun ihmeistä.
119:28 Nijn minä suren/ että sydän sula minusa/ wahwista minua sinun sanas jälkeen.
119:29 Käännä minusta pois wäärä tie/ ja suo minulle sinun Lakis.
119:30 Totuden tien minä olen walinnut/ sinun oikeudes olen minä asettanut eteeni.
119:31 Minä ripun sinun todistuxisas/ HERra älä salli minua häpiään tulla.
119:32 Coscas minun sydämeni wahwistat/ nijn minä juoxen sinun käskyis tietä myöden.
119:33 OPeta minulle HERra sinun oikeudes tie/ että minä sen loppun asti kätkisin.
119:34 Anna minulle ymmärrys/ kätkeäxen sinun Lakias/ ja pitäxen sitä coco sydämesäni.
119:35 Wie minua sinun käskyis polgulle: sillä njihin minä halajan.
119:36 Callista minun sydämen sinun todistuxees/ ja ei ahneuden puoleen.
119:37 Käännä minun silmäni pois cadzelemast turha opetusta/ waan wirgota minua sinun tiehes.
119:38 Anna palwelias lujasti sinun käskys pitä sinun sanas tähden/ että minä sinua pelkäisin.
119:39 Käännä minusta pois se pilcka/ jota minä pelkän/ sillä sinun oikeudes owat suloiset.
119:40 Cadzo/ minä pyydän sinun käskyjäs/ wirgota minua sinun wanhurscaudellas.
119:41 HERra/ anna armos minulle tapahtua/ sinun apus/ sinun sanas jälkeen.
119:42 Että minä woisin wastata minun pilckaitani: sillä minä luotan idzeni sinun sanaas.
119:43 Älä suingan ota totuden sana pois minun suustani/ sillä minä toiwon sinun oikeuttas.
119:44 Minä pidän alati sinun Lakis/ aina ja ijancaickisest.
119:45 Ja minä waellan ilosa/ sillä minä edzin

Psaltarit

sinun käskyjäs.

119:46 Minä puhun sinun todistustas
Cuningasten edesä/ ja en häpe.

119:47 Ja minä halajan sinun käskyjäs/ joita
minä racastan.

119:48 Ja nostan käsiäni sinun käskyihis/ joita
minä racastan/ ja puhun sinun oikeudestas.

119:49 MUista sinun sanas palwelialles/ jota
sinä annoit minun toiwo.

119:50 Se on minun turwan minun waiwasani/
sillä sinun sanas wirgotta minun.

119:51 Corjat irwittelewät minua sangen/ en
minä sentähden sinun Laistas poicke.

119:52 HERra/ cuin minä ajattelen/ cuinga
sinä mailman algusta duominnut olet/ nijn
minä lohduitetan.

119:53 Minä sytyn jumalattomain tähden/
jotca sinun Lakis hyljäwät.

119:54 Sinun oikeudes owat minun weisuni/
minun waelluxeni huonesä.

119:55 HERra/ minä ajattelen yöllä sinun
nimes/ ja pidän sinun Lakis.

119:56 Se olis minun tawaran/ että minä sinun
käskys pidäisin.

119:57 MInä olen sanonut: HERra/ se on
minun perimiseni/ että minä pidän sinun ties.

119:58 Minä rucoilen sinun caswos edes
täydest sydämeäst/ ole minulle armollinen
sinun sanas jälken.

119:59 Minä tutkin minun teitäni/ ja käännän
minun jalcani sinun todistustes puoleen.

119:60 Minä riennän ja en wijwy/ sinun
käskyjäs pitämän.

119:61 Jumalattomain kicuri raatele minua/
mutta en minä unohda sinun Lakias.

119:62 Puoli yöstä minä nousen sinua
kijttämän/ sinun wanhurscaudes oikeuden
tähden.

119:63 Minä olen heidän puolellans jotca
sinua pelkäwät/ ja sinun käskyjäs pitäwät.

119:64 HERra/ maa on täynäns sinun
hywyttäs/ opeta minulle sinun oikeuttas.

119:65 HYwästi sinä teit HERra sinun palwelias

cohtan/ sinun sanas jälken.

119:66 Opeta minulle hywiä tapoja/ ja taito:
sillä minä uscon sinun käskys.

119:67 Ennencuin minä nöyrytetin/ exyin
minä/ mutta nyt minä pidän sinun sanas.

119:68 Sinä olet hyvä ja runsas/ opeta
minulle sinun oikeuttas.

119:69 Corjat ajattelewat walhen minun
päälleni/ mutta minä pidän täydest sydämeäst
sinun käskys.

119:70 Heidän sydämens on paxu nijncuin
raswa/ mutta minä halajan sinun Lakias.

119:71 Se kelpa minulle että minun nöyrytit/
että minä sinun oikeuttas oppisin.

119:72 Sinun suus Laki on minulle otollisembi
cuin monda tuhatta cappaletta culda ja
hopiata.

119:73 Sinun kätes owat minun tehnet ja
walmistanet/ anna minulle ymmärryst
oppiaxeni sinun käskyjäs.

119:74 Jotca sinua pelkäwät/ ne minun
näkewät ja iloidzewat/ sillä minä toiwon sinun
sanaas.

119:75 HERra minä tiedän sinun duomios
oikiaxi/ ja sinä olet minua uscollisest
nöyryttänyt.

119:76 Olcon sijs sinun armos minun
lohduituxen/ nijncuins palwelialles luwannut
olet.

119:77 Anna minulle sinun laupiudes
tapahtua/ että minä eläisin: sillä minä halajan
sinun Lakias.

119:78 Josca corjat häpiään tulisit/ jotca
minua painawat alas walhellans/ mutta minä
puhun sinun käskyistäs.

119:79 Josca ne tulisit minun tygöni/ jotca
sinua pelkäwät/ ja sinun todistuxes tundewat.

119:80 Olcon minun sydämen toimellinen
sinun oikeudesas/ etten minä häwäistäis.

119:81 MInun sielun ikäwöidze sinun
autuuttas/ minä toiwon sinun sanas päälle.

119:82 Minun silmäni hiweldywät sinun sanas
jälken/ ja sanowat: coscas minua lohduitat ?

Psaltarit

119:83 Sillä minä olen nijncuin nahca sawus/
en minä unohda sinun oikeuttas.
119:84 Cuinga cauwan sinun palwelias odotta
? coscas duomidzet minun wainojani ?
119:85 Corjat minulle cuoppia caiwawat/ jotca
ei ole sinun Lais perästä.
119:86 Caicki sinun käskys owat sula totuus/
ne walhella minua waiwawat/ auta minua.
119:87 He olisit juuri lähes minun maan päällä
hucuttanet/ mutta en minä sinun käskyjäs
hyljännyt.
119:88 Wirgota minua sinun armollas/ että
minä pitäisin sinun suus todistuxet.
119:89 HERra sinun sanas pysy ijancaickisest/
nijn lewiäldä cuin taiwas on.
119:90 Sinun totudes pysy sugusta sucuun/
sinä perustit maan/ ja se pysy.
119:91 Se pysy jocapäiwä sinun sanas jälkeen:
sillä caicki täyty sinua palwella.
119:92 Ellei sinun Lakis olis ollut minun
lohdutuxen/ nijn minä olisin radollisudesani
huckunut.
119:93 En minä ikänäns unohda sinun
käskyjäs/ sillä nijllä sinä minua lohdutat.
119:94 Sinun minä olen/ auta minua: sillä
minä edzin sinun käskyjäs.
119:95 Jumalattomat minua wartioidzewat
hucuttaxens/ mutta sinun todistuxestas minä
otan waarin.
119:96 Caikista cappaleista minä olen lopun
nähnyt/ mutta sinun käskys pisywät.
119:97 CUinga minä racastan sinun Lakias ?
jocapäiwä minä sijtä puhun.
119:98 Sinä teit minun taitawammaksi
käskyilläs cuin minun wiholliseni owat: sillä se
on minun ijancaickinen tawaran.
119:99 Minä olen oppenembi cuin caicki
minun opettajani: sillä sinun todistuxes owat
minun puheni.
119:100 Enemmän minä ymmärrän cuin
wanhemmat: sillä minä pidän sinun käskyjäs.
119:101 Minä wäldän jalcani caikista pahoista
teistä/ että minä sinun sanas pitäisin.

119:102 En minä poicke sinun oikeudestas:
sillä sinä opetat minua.
119:103 Sinun sanas owat minun suulleni
makiammat cuin hunaja.
119:104 Sinun sanas teke minun
ymmärtäwäisexi/ sentähden minä wihan
caickia wääriä teitä.
119:105 SInun sanas on minun jalcaini kyntilä/
ja walkeus minun teilläni.
119:106 Minä wannon ja pidän/ että minä
sinun wanhurscaudes oikeudet pitä tahdon.
119:107 Minä olen sangen waiwattu/ HERra
wirgota minua sinun sanas perästä.
119:108 Olcon sinulle HERra otolliset minun
suuni mieliset uhrin/ ja opeta minulle sinun
oikeudes.
119:109 Minä kannan alati minun sieluani
minun käsissäni/ ja en unohda sinun Lakias.
119:110 Jumalattomat wirittäwät minulle
paulat/ mutta en minä exy sinun käskyistäs.
119:111 Sinun todistuxes owat minun
ijancaickiset perimiseni: sillä he owat minun
sydämeni riemut.
119:112 Minä callistan minun sydämeni/
tekemän sinun oikeudes jälkeen/ aina ja
ijancaickisest.
119:113 MInä wihan wieckaita hengejä/ ja
racastan sinun Lakias.
119:114 Sinä olet minun warjeluxen ja kilpen/
minä toiwon sinun sanas päälle.
119:115 Poiketcat minusta te pahanelkiset/
minä pidän minun Jumalani käskyt.
119:116 Tuke minua sanallas/ että minä
eläisin/ ja älä anna minun toiwoni wilpistellä.
119:117 Wahwista minua/ että minä autetuxi
tulisin/ nijn minä halajan alati sinun oikeuttas.
119:118 Sinä tallat alas caicki jotca sinun
oikeudestas horjuwat: sillä heidän
wietellyxens on sula walhe.
119:119 Sinä heität pois caicki jumalattomat
maan päälldä nijncuin logan/ sentähden minä
racastan sinun todistuxias.
119:120 Minä pelkän sinua/ nijn että minun

Psaltarit

ihon wärise/ ja wapisen sinun duomiotas.
119:121 MInä otan waarin oikeudesta ja wanhurscaudesta/ älä minua hyljä nijlle/ jotca minulle wäkiwalda tekewät.
119:122 Wasta palwelias edestä ja lohduta händä/ ettei corjat tekis minulle wäkiwalda.
119:123 Minun silmäni hiweldywät sinun autuudes perän/ ja sinun wanhurscaudes sanan jälkeen.
119:124 Toimita sinun palwelias cansa sinun armos perästä/ ja opeta minulle sinun oikeuttas.
119:125 Sinun palwelias minä olen/ anna minulle ymmärryst/ että minä tundisin sinun todistuxes.
119:126 Jopa aica on että HERra sijhen jotakin tekis/ he owat sinun Lakis särkenet.
119:127 Sentähden minä racastan sinun käskyäs/ enä cuin culda/ ja parasta culda.
119:128 Sentähden minä pidän wisust caickia sinun käskyjäs/ minä wihan caickia wääriä teitä.
119:129 IHmelliset owat sinun todistuxes/ sen tähden minun sielun ne pitä.
119:130 Cuin sinun sanas julistetan/ nijn se ilahutta/ ja anda yxikertaisille ymmärryksen.
119:131 Minä awan suuni ja huocan/ sillä minä halajan sinun käskyjäs.
119:132 Käännä sinuas minun puoleeni ja ole minulle armollinen/ nijncuins olet nijlle tottunut tekemän/ jotca sinun nimes racastawat.
119:133 Anna minun käymiseni olla wahwana sanasas/ ja älä anna wäkiwallan minua wallita.
119:134 Lunasta minua ihmisten wäkiwallasta/ nijn minä pidän sinun käskyjäs.
119:135 Walista sinun caswos palwelias päälle/ ja opeta minulle oikeudes.
119:136 Minun silmäni wettä wuotawat/ ettei sinun käskyjäs pidetä.
119:137 HERra sinä olet wanhurscas/ ja sinun sanas on oikia.
119:138 Sinä olet wanhurscaudes todistuxet/

ja totuden wisust käsenyt.
119:139 Minä olen lähes surmaxeni kijwannut/ että minun wiholliseni owat sinun sanas unohtanet.
119:140 Sinun puhes on sangen coeteldu/ ja sinun palwelias sen rackana pitä.
119:141 Minä olen halpa ja ylöncadzottu/ mutta en minä unohda sinun käskyjäs.
119:142 Sinun wanhurscaudes on ijancaickinen wanhurscaus/ ja sinun Lakis on totuus.
119:143 Ahdistus ja tusca owat minuun sattunet/ mutta minä halajan sinun käskyjäs.
119:144 Sinun wanhurscaudes todistuxet owat ijancaickiset/ anna minulle ymmärrys/ nijn minä elän.
119:145 MInä huudan coco sydämestäni/ cuuldele HERra minua/ että minä sinun oikeudes pidäisin.
119:146 Sinua minä huudan/ auta minua/ että minä sinun todistuxes pidäisin.
119:147 Warahin minä ennätän ja huudan/ sinun sanas päälle minä toiwon.
119:148 Warahin minä walwon/ että minä puhuisin sinun sanoistas.
119:149 Cuuldele minun änen sinun armos perästä HERra/ wirgota minua sinun oikeudes jälkeen.
119:150 Minun pahanelkiset wainolliseni carawat päälleni/ ja owat caucana sinun Laistas.
119:151 HERra/ sinä olet läsnä/ ja sinun käskys owat sula totuus.
119:152 Mutta minä sen aica tiesin/ että sinä olet sinun todistuxes ijancaickisest perustanut.
119:153 CAdzo minun radollisuttani/ ja pelasta minua/ auta minua/ sillä embä minä unohda sinun Lakias.
119:154 Toimita minun syyn ja päästä minua/ wirgota minua sinun sanas cautta.
119:155 Autuus on caucana jumalattomista/ sillä ei he tottele sinun oikeuttas.
119:156 HERra/ sinun laupiudes on suuri/

Psaltarit

wirgota minua sinun oikeudes perästä.

119:157 Minun wainojani ja wiholliseni owat monda/ mutta en minä poicke sinun todistuxistas.

119:158 Minä näen ylöncadzojat/ ja se teke minulle paha/ ettei he sinun sanas pidä.

119:159 Cadzo/ minä racastan sinun käskyjäs/ HERRA wirgota minua sinun armos perästä.

119:160 Sinun sanas on algusta totuus ollut/ caicki sinun wanhurscaudes oikeudet pysywät ijancaickisest.

119:161 PÄämiehet wainowat minua ilman syytä/ ja minun sydämen pelkä sinun sanojas.

119:162 Minä iloidzen sinun puhestras/ nijncuin jocu sais suuren saalin.

119:163 Walhetta minä wihan ja cauhistun/ mutta sinun Lakias minä racastan.

119:164 Seidzemest päiwäs minä kijtän sinua/ sinun wanhurscaudes oikeuden tähden.

119:165 Suuri rauha on nijllä/ jotca sinun Lakias racastawat/ ja ei he horju.

119:166 HERra minä odotan sinun autuuttas/ ja teen sinun käskys perästä.

119:167 Minun sielun pitä sinun todistuxes/ ja racasta nijtä sangen.

119:168 Minä pidän sinun käskyjäs ja todistuxias: sillä caicki minun tieni owat edesäs.

119:169 HERra/ anna minun candeni tulla sinun etees/ anna minulle ymmärrystä sinun sanas jälken.

119:170 Anna minun rucouxeni tulla sinun etees/ pelasta minua sinun sanas jälken.

119:171 Minun huuleni kijttäwät/ coscas minulle opetat sinun oikeudes.

119:172 Minun kielen puhu sinun sanastas: sillä caicki sinun käskys owat oikiat.

119:173 Olcon sinun kätes minulle awullinen: sillä minä olen walinnut sinun käskys.

119:174 HERra/ minä ikäwöidzen sinun autuuttas/ ja halajan sinun Lakias.

119:175 Anna minun sieluni elä/ että hän sinua kijttäis/ ja sinun oikeudes auttacon

minua.

119:176 Minä olen nijncuin exyvä ja cadotettu lamma/ edzi sinun palwelias: sillä en minä unohda sinun käskyjät.

Vers.61. Raatele) Col.2:9. Älkät andaco teitän ryöstä. v. 113. Wieckaita) owat/ jotca aina jotakin utta ajattelewat ja alcawat/ nijncuin wääräin opettajain tapa on. v. 139. Unohtanet) Ei ainoastans ei tottele: Waan myös nijn tyhjänä pitäwät cuin ei se Jumalan sana oliscan. v. 163. Walhetta) Ulcocullatuita ja petollisia ihmisiä. v. 165. Horju) Ei heidän pidä harhaileman eli exymän/ eikä wäkiwallalla eli petoxella käätyxi tuleman.

CXX. Psalmi .

LAT. CXIX. P Ropheta rucoile wääriä opettaita/ walehtelioita/ petollisia ja myrkyllisiä ihmisiä wastian/ että Jumala händä nijstä warjelis/ v. 1. osotta cuinga paljo paha he matcan saattawat/ ja cuinga työläs on asua sencaltaisten rijdaisten ihmisten cansa/ v. 3.

120:1 Weisu corkeimmas Chuoris. MInä huudan HERra minun tuskisani/ ja hän cuuldele minua.

120:2 HERra pelasta minun sielun walehtelewista suista/ ja wääristä kielistä.

120:3 Mitä wäärä kieli taita sinulle tehdä ? ja mitä se taita toimitta ?

120:4 Se on nijncuin wäkewän teräwät nuolet/ nijncuin tuli catawisa.

120:5 Woi minua/ että minä olen muucalainen Mesechin seas/ minun täyty asua Kedarin majain seas.

120:6 Se tule minun sielulleni ikäwäxi/ asuwa nijden tykönä/ jotca rauha wihawat.

120:7 Minä pidän rauhan/ mutta cuin minä puhun/ nijn he sodan nostawat.

Vers.4. Catawisa) Tuli rätise catawisa ja pala

Psaltarit

sangen: sillä se on lihawa ja sytty cohta: nijn myös wäärä oppi lijcku suurella woimalla/ ja pala.

CXXI. Psalmi .

LAT. CXX. LOhdutusPsalmi/ josa Dawid osotta caikesa tuscasa ja hädäsä/ panewans rohkiast caiken toiwons Jumalan läsnäolemiseen ja hywyteen/ v. 1. ja neuwo coco Jumalan seuracunda/ seuraman hänen tapans/ v. 4.

121:1 Weisu corkeimmas Chuoris. MInä nostan silmäni mäkin päin/ joista minulle apu tule.

121:2 Minun apun tule HERralda/ joca taiwan ja maan tehnyt on.

121:3 Ei hän salli sinun jalcas horjua/ eikä se maca joca sinua kätke.

121:4 Cadzo/ Israelin wartia/ ei hän maca eli torcu.

121:5 HERra kätkekön sinua/ HERra on sinun warjos/ sinun oikialla kädelläs.

121:6 Ettei Auringo sinua poldais päiwällä/ eikä Cuu yöllä.

121:7 HERra kätkekön sinua caikista pahoista/ hän kätkekön sinun sielus.

121:8 HERra kätkekön sinun ulos käymises ja sisällekäymises/ hamast nyt ja ijancaickiseen.

CXXII. Psalmi .

LAT. CXXI. Kiitos/ josa Dawid iloidze sangen suurest/ että hän pääsis Jumalan palweluxeen muiden jumalisten cansa/ v. 1. ylistä Jerusalemin Caupungita/ joca sijhen Jumalalda walittu ja rakettu on/ v. 3. neuwo ahkerast rucoileman Jerusalemin menestyxen edest/ v. 6. että muutkin tästä callista tawarasta osallisexi tulisit/ v. 8.

122:1 Dawidin weisu corkeimmas. Chuoris.

MInä iloidzen nijstä cuin minulle sanotut owat/ että me menem HERran huoneseen. 122:2 Ja että meidän jalcam pitä seisoman/ sinun porteisas Jerusalem.

122:3 Jerusalem on rakettu Caupungixi/ johonga on tuleminen cocon.

122:4 Että sucucunnat astuisit sinne ylös/ nimittäin/ HERran sucucunda/ saarnaman Israelin Canssalle/ ja kijttämän HERran nime.

122:5 Sillä siellä owat istuimet raketut duomitta/ Dawidin huonen istuimet.

122:6 Toiwottacat Jerusalemille onne/ he menestykön jotca sinua racastawat.

122:7 Rauha olcon sinun muureis sisällä/ ja onni sinun huoneisas.

122:8 Minun weljeini ja ystäwäini tähden/ minä toiwotan sinulle rauha.

122:9 Meidän HERram Jumalam huonen tähden/ edzin minä sinun parastas.

Vers.1. HERran huoneseen) Josa Jumalan sana opetetan ja cuullan/ ja se on Jumalan huone/ josta iloidzeman pitä. v. 8. Rauha) se on/ että menestyisit.

CXXIII. Psalmi .

LAT. CXXII. RUcous/ että Jumala pelkäwäisiäns ja jotca häneen sydämeest turwawat ja händä rucoilewat/ v. 1. armollisest auttais ylpeitten ylöncadzesta ja pilcasta/ masennais myös ylöncadzoita ja ylpeitä/ v. 5.

123:1 Weisu corkeimmas Chuoris. MInä nostan silmäni sinun tygös/ joca asut taiwaisa. 123:2 Cadzo/ cuin palweliain silmät cadzowat heidän isändäins käsijn.

123:3 Cuin pijcain silmät cadzowat heidän emändäins käsijn.

123:4 Nijn meidän silmäm cadzowat meidän HERram Jumalata/ sijhenasti että hän meille armollisexi tule.

123:5 Ole meille armollinen HERra/ ole meille

Psaltarit

armollinen: sillä me olem sangen täytetyt
ylöncadzesta.

123:6 Sangen täynäns on meidän sielum
ylpeitten pilcasta/ ja coreitten ylöncadzesta.

CXXIV. Psalmi .

*LAT. CXXIII. KIitos/ josa Jumalan seuracunda
tunnusta pääsnens suuresta hädästä/ ei
omalla eli ihmisten woimalla/ waan Jumalan
erinomaisella awulla ja läsnäolemisella/ v. 1.
luettele mitkä suuret waarat hänellä ollet
owat/ v. 3. neuwo/ caickia sydämest Jumalata
kijttämän/ v. 8.*

124:1 Dawidin weisu corkeimmas Chuuris.
ELLEI HERra olis meidän cansam/ nijn sanocan
Israel.

124:2 Ellei HERra olis meidän cansam/ cosca
ihmiset carcawat meitä watan.

124:3 Nijn he nielisit meidän eläwäldä/ cosca
heidän wihans julmistu meidän päällem.

124:4 Nijn wesi meitä upotais/ cosket käwisit
meidän sieluim ylidze.

124:5 Kijetty olcon HERra/ ettei hän meitä
anna raateluxexi heidän hambaillens.

124:6 Meidän sielum pääsi nijncuin
lindumiehen paulasta. Paula on särjetty/ ja me
olemma päästetyt.

124:7 Meidän apum on HERran nimesä/ joca
taiwan ja maan tehnyt on.

CXXV. Psalmi .

*LAT. CXXIV. TÄmä Psalmi osotta sen suuren
rauhan ja onnellisuuden/ cuin nijllä on jotca
tuscas toiwowat HERran päälle/ v. 1. ja
ymmärtäwät tämän mailman tuscan olewan
ajallisen/ ja joca ei ole werrattapa
ijancaickiseen/ v. 3. pyytä apua jumalattomia
watan/ v. 5.*

125:1 Weisu corkeimmas Chuuris. JOTca

HERran päälle uscaldawat/ ei he lange/ waan
pysywät ijancaickisest nijncuin Zionin wuori.
125:2 Jerusalemin ymbäri owat wuoret/ ja
HERra on hänen Canssans ymbärillä/ hamast
nyt ja ijancaickiseen.

125:3 Sillä jumalattomain waldicka ei pidä
pysymän wanhurscasten joucon päällä/ ettei
wanhurscat ojennais käsiäns wääryteen.

125:4 HERra tee hywästi/ hywille ja hurscaille
sydämille. Mutta jotca poickewat wäärijn
teihins/ nijtä Jumala aja pois pahantekiäin
cansa/ mutta rauha olcon Israelille.

CXXVI. Psalmi .

*LAT. CXXV. KIitos/ sen sanomattoman ilon ja
riemun edestä/ joca Israelin lapsille oli
tapahtunut/ cosca he wapadettin Babelin
fangeudesta/ v. 1. ja harras rucous/ että
Jumala hänen seuracundans sencaltaises
menestyxes armollisest warjelis/ v. 4. ja waicka
suuri suru on ollut/ nijn on suurembi riemu
seurannut/ v. 5.*

126:1 Weisu corkeimmas Chuuris. COSca
HERra päästä Zionin fangit/ nijn me olemma
nijncuin unda näkewäiset.

126:2 Silloin meidän suum naurolla täytetän/
ja meidän kielem on täynäns riemua/ silloin
sanotan pacanoisa: HERra on suuria heidän
cohtans tehnyt.

126:3 HERra on suuria tehnyt meidän cohtam:
sillä me olemma iloiset.

126:4 HERra käännä meidän fangiuxem/
nijncuins wirrat eteläs cuiwannut olet.

126:5 Jotca kyynleillä kylwäwät/ ne ilolla
nijttäwät.

126:6 He menewät ja itkewät/ ja wiewät ulos
callin siemenen/ ja tulewat riemulla/ ja tuowat
heidän lyhtens.

*Vers.1. Unda näkewäiset) se on/ ilo on nijn
suuri/ että työläst uscotan/ ja se on nijncuin*

Psaltarit

*me unexuisimme/ ja ei olis tosi. v. 4. Eteläs)
cosca hän punaisen meren cuiwais.*

CXXVII. Psalmi .

*LAT. CXXVI. ON OpetusPsalmi/ ettei
mailmallinen hallituswirca/ eikä talon meno
menesty eli enäne ihmisen nopeudella/
ahkerudella ja toimella/ waan ainoastans
Jumalan siunauxella/ v. 1. opetta lapset
olewan Jumalan lahjan/ v. 4. ja sen olewan
autuan/ joca nijillä lahjoitetan/ v. 6.*

127:1 Salomon weisu corkeimmas Chuois.
JOs ei HERra huonetta rakenna/ nijn he
huckan työtä tekewät/ jotca sitä rakendawat.

127:2 Jos ei HERra Caupungita warjele/ nijn
wartiat huckan walwowat.

127:3 Se on turha että te warhain nouset ja
hiljain maata menet/ ja suurella työllä
elatuxen walmistatte: sillä hän anda
ystäwillens heidän maatesans.

127:4 Cadzo/ lapset owat HERran lahja/ ja
ruumin hedelmä on ando.

127:5 Cuin nuolet wäkwän kädesä/ nijn owat
nuorucaiset.

127:6 Autuas on se jonga wijni on nijtä
täynäns/ ei ne häwäistä/ cosca heillä
wihollistens cansa portisa tekemist on.

CXXVIII. Psalmi .

*LAT. CXXVII. Opetus ja lohдутus Jumalisille
awio puolisoille/ mitä hywä heidän on
toiwomist Jumalalda/ nimittäin/ onne ja
menestyst caikisa heidän aicoimisisans/ v. 1.
onnellista awioskäskyä ja terweitä lapsia/ v. 3.
Jumalan siunausta ja Isän maan menestystä/
v. 4. monda sikiätä/ rauha ja lewollisutta
hallituswiras/ v. 5.*

128:1 Weisu corkeimmas Chuois. AUtuas on
se cuin HERra pelkä/ ja hänen teilläns waelda.

128:2 Sinä elätät sinua kättes töistä/ autuas
sinä olet/ ja sinulle käy hywästi.

128:3 Sinun emändäs on nijncuin
hedelmällinen wijnapuu/ sinun huones
louckaita ymbäri/ sinun lapses nijncuin öljyn
wesat/ sinun pöytäs ymbärillä.

128:4 Cadzos/ näin se mies siunatan/ joca
HERra pelkä.

128:5 HERra siuna sinua Zionista/ että näet
Jerusalem onnen/ caickena sinun
elinaicanas.

128:6 Ja saat nähdä sinun lastes lapset/ ja
rauhan Israelis.

CXXIX. Psalmi .

*LAT. CXXVIII. Kiitos/ waicka Jumalan
seuracunda jumalattomilda HERran
wihamiehildä monaist on surkiast waiwattu ja
wainottu/ v. 1. cuitengin on wanhurscas
Jumala/ aina auttanut ja pelastanut Canssans/
v. 4. toiwo/ että hänen wihollisens cuiwais
nijncuin ruoho/ ja häpiään tulis/ v. 5.*

129:1 Weisu corkeimmas Chuois. HE owat
usein minua ahdistanet hamast minun
nuorudestani/ sanocan Israel.

129:2 He owat usein minua ahdistanet hamast
minun nuorudestani/ mutta ei he minua
woittanet.

129:3 Kyndäjät owat minun selkäni päällä
kyndänet/ ja wacons pitkäxi wetänet.

129:4 HERra joca wanhurscas on/ on
jumalattomain köydet catcoinut.

129:5 Josca he häpiään tulisit ja käändyisit
tacaperin/ caicki jotca Zionita wihawat.

129:6 Josca he olisit nijncuin ruohot cattoin
päällä/ jotca ennen cuiwettuwat cuin he
rewäistän ylös.

129:7 Joista nijttäjä ei kättäns täytä/ eikä
lyhten sitoja syliäns.

129:8 Eikä yxikän ohidzekäypä sano: olcon
HERran siunaus teidän päällä/ me siunam

Psaltarit

teitä HERran nimeen.

CXXX. Psalmi .

LAT. CXXXIX. TÄmä on callis CatumusPsalmi josa ahdistettu syndinen/ rucoile Jumalalda syndein andexisaamista/ v. 1. tunnusta sydämestäns Jumalan edes/ ei pysywäns hänen edesäns/ jos hän käy oikeudelle hänen cansans/ v. 3. jonga tähden hän pakene Jumalan totisen lupauxen perästä hänen laupiuteens/ ja sen cautta wahwast toiwo syndein andexisaamista/ v. 4. neuwo Jumalan seuracunda/ että hän myös sitä tekis/ v. 7.

130:1 Weisu korkeimmas Chuuris. SYwydestä minä huudan sinua HERra.
130:2 HERra cuule minun änen/ waarin ottacan sinun corwas minun rucouxeni änestä.
130:3 Jos sinä HERra soimat syndiä ? HERra cuca sijs pysy ?
130:4 Sillä sinun tykönäs on andexiandamus/ että sinua peljätäisin.
130:5 Minä odotan HERra/ minun sielun odotta/ ja minä toiwon hänen sanans päälle.
130:6 Minun sielun wartioidze HERra/ huomen wartiasta toisen huomen wartian asti.
130:7 Israel toiwocan HERran päälle/ sillä HERralla on armo/ ja runsas lunastus hänellä.
130:8 Ja hän lunasta Israelin caikista hänen synneistäns.

CXXXI. Psalmi .

LAT. CXXX. ON OpetusPsalmi/ josa rucoillan Dawidin tawalla/ ettei sydän tulis ylpiäxi eli silmät corjaxi/ v. 1. waan nijncuin wieroitettu lapsi/ toiwoisim totisesa nöyrydesä ainoastans Jumalalda laupiutta/ v. 2.

131:1 Dawidin weisu korkeimmas Chuuris. HERra/ ei minun sydämen ole corja/ eikä minun silmäni ole ylpiä/ engä waella suurisa

asioisa/ jotca minulle työlät owat.

131:2 Cosca en minä minun sieluani asettanut ja waikittanut/ nijn minun sielun tuli wieroitetuxi/ nijncuin lapsi äitistäns wieroitetan.

131:3 Israel toiwocan HERran päälle hamast nyt ja ijancaickiseen.

CXXXII. Psalmi .

LAT. CXXXI. RUcous/ että Jumala lupauxens jälken/ tahdois wäkwällä kädelläns suojella hänen Templins/ jonga Dawid aicoi raketa Jerusalemijn/ hänen pyhän nimens cunniaxi/ ja Jumalan palweluxen lisändymisexi/ v. 1. ihastu suuresti Jumalan asumasiast/ v. 8. rucoile mailmallisen hallituxen edest/ v. 10. weisa Christuxest ja hänen waldacunnastans/ joca oli tulewa Dawidin siemenestä/ v. 11. ja Zionist/ se on/ Jumalan oikiasta seuracunnasta/ josa HERra tahto lewätä ja asua/ v. 13.

132:1 Weisu korkeimmas Chuuris. MUista HERra Dawidita/ ja caicke hänen waiwans.
132:2 Joca HERralle wannoi/ ja lupais lupauxens Jacobin wäkwälle.
132:3 En minä mene minun huoneni majaan/ engä wuoteseni pane maata.
132:4 En minä anna silmäini unda saada/ engä silmälautaini torckua.
132:5 Sijhenasti cuin minä löydän sian HERralle/ Jacobin wäkwän asumisexi.
132:6 Cadzo/ me cuulimma hänestä Ephratas/ me olemma sen löynnet medzän kedoisa.
132:7 Me tahdomma hänen asuinsioins mennä/ ja cumarta hänen jalcains astinlaudan edes.
132:8 Nouse HERra sinun lepoos/ sinä ja sinun wäkwädes Arcki.
132:9 Anna sinun Pappis puke heitäns wanhurscaudella/ ja sinun pyhäs riemuitcan.
132:10 Älä ota pois sinun woidellus hallitust/

Psaltarit

sinun palwelias Dawidin tähden.

132:11 HERra on wannonut Dawidille totisen walan/ ja ei hän sijtä wilpistele/ sinun ruumis hedelmästä minä istutan sinun istuimelles.

132:12 Jos sinun lapses minun lijttoni pitäwät ja minun todistuxeni/ jotca minä heille opetan/ nijn heidän lapsens myös sinun istuimellas istuwat ijancaickisest

132:13 Sillä HERra on Zionin walinnut/ ja halaja siellä asua.

132:14 Tämä on minun lepon ijancaickisest/ täsä minä tahdon asua: sillä se minulle kelpa.

132:15 Minä siunan heidän elatuxens/ ja hänen köyhillens kyllä annan leipä.

132:16 Hänen Pappins minä puetan autuudella/ ja hänen pyhäns pitä riemuidzeman.

132:17 Siellä minä annan puhjeta Dawidin sarwen/ minä walmistin kyntiläni woideltulleni.

132:18 Hänen wihollisens minä häpiällä puetan/ mutta hänen päälläns cucoista hänen cruununs.

*Vers.6. Hänestä) se on/ sijtä siasta. v. 8.
Wäkewydes) se on/ sinun jaloudes. v. 18.
Cruununs) se on/ waldacundans.*

CXXXIII. Psalmi .

LAT. CXXXII. ON OpetusPsalmi/ että rauhallisest ja yximielisest yhdes eletäisin/ v. 2. osotta yhteyden cauneuden ja hyödytyxen/ werta hywänhajuiseen Balsamijn ja hedelmälliseen sateseen/ v. 3.

133:1 Dawidin weisu corkeimmas Chuoris. CADzos/ cuinga hywä ja suloinen se on/ että weljet sowinnos keskenäns asuwat.

133:2 Nijn cuin se callis woide/ joca Aaronin päästä wuota coco hänen partaans/ joca wuota hänen waatteisijns.

133:3 Nijn cuin neste/ joca Hermonist tule alas

Zionin wuorelle: Sillä siellä lupa HERra siunauxen/ ja elämän alati ja ijancaickisest.

Vers.1. Keskenäns) se on/ cosca woimalliset/ suuret/ pyhät/ ja taitawat pitäwät murhen köyhist/ huonoist ja taitamattomist/ Rom. 14:1.

CXXXIV. Psalmi .

LAT. CXXXIII. NEuwo seuracunnan palwelioita/ että he ahkerast ja uscollisest pidäisit wirastans waarin/ v. 2. nijn Jumala heitä wiljalda siuna/ v. 4.

134:1 Weisu corkeimmas Chuoris. CADzo/ kijttäkät HERra caicki HERran palweliat/ jotca yöllä seisotta HERran huones.

134:2 Nostacat käten Pyhä päin/ ja kijttäkät HERra.

134:3 HERra siunatcon sinua Zionista/ joca taiwan ja maan tehnyt on.

CXXXV. Psalmi .

LAT. CXXXIV. NEuwo Pappes ja coco Israeli/ kijttämän ahkerast Jumalata/ monein hywäin tacoins edestä/ v. 2. luettele onnelliset hywät työt cuin Jumala Israelin Canssalle muinen teki/ v. 5. häwäise pacanain jumalita/ jotca tehdyt owat ihmisten käsillä/ v. 16. neuwo heitä jotca Zionisa asuwat/ kijttämän HERra/ v. 20.

135:1 Halleluja. YListäkät HERran nime/ kijttäkät HERran palweliat.

135:2 Te cuin seisotta HERran huones/ meidän Jumalam esihuoneisa.

135:3 Kijttäkät HERra/ sillä HERra on hywä/ ja weisatcat kijtost hänen nimellens: sillä se on suloinen.

135:4 Sillä HERra on idzellens walinnut Jacobin/ Israelin hänen omaxens.

Psaltarit

135:5 Minä tiedän että HERra on suuri/ ja meidän Jumalam caickein jumalain seas.
135:6 Caicki mitä HERra tahto/ nijn hän teke/ taiwas/ maas/ meres ja caikes sywydes.
135:7 Joca pilwet nosta maan äristä/ joca pitkäisen tulen ja saten teke/ joca tuulet salaisista paicoista anda puhalda.
135:8 Joca esicoiset Egyptis löi/ sekä ihmisistä että carjasta.
135:9 Ja andoi merckins ja ihmens tulla Egyptin keskelle/ Pharaolle ja caikille hänen palwelioillens.
135:10 Joca paljon Canssa löi/ ja tappoi wäkwät Cuningat.
135:11 Sihonin Amorrerein Cuningan/ ja Oggin Basanin Cuningan/ ja caicki Canaan waldacunnat.
135:12 Ja andoi heidän maans perimisexi/ Israelille hänen Canssallens perimisexi.
135:13 HERra sinun nimes pisy ijancaickisest/ sinun muistos pisy HERra loppumata.
135:14 Sillä HERra duomidze hänen Canssans/ ja on palwelioillens armollinen.
135:15 Pacanain epäjumalat owat hopia ja culda/ ihmisten käsillä tehdyt.
135:16 Heillä on suu/ ja ei mitän puhu/ heillä owat silmät/ ja ei mitän näe.
135:17 Heillä owat corwat/ ja ei mitän cuule/ eikä ole henge ensingän heidän suusans.
135:18 Jotca nijtä tekewät/ he owat heidän caltaisens/ ja caicki jotca heihin uscaldawat.
135:19 Israelin huone kijttäkän HERra/ te Aaronin huonesta/ kijttäkät HERra.
135:20 Te Lewin huonesta kijttäkät HERra/ te cuin HERra pelkätte/ kijttäkät HERra.
135:21 Kijtetty olcon HERra Zionista/ joca Jerusalemis asu. Halleluja.

CXXXVI. Psalmi .

LAT. CXXXV. Sydämellinen kijtos moninaisten Jumalan hywäin tecoin edestä/ cuin on/ että hän loi taiwan/ maan ja caicki cappalet/ v. 1.

ja erinomaisest/ että hän armollisest hallidze ja suojele Christillisen seuracundans/ v. 10. ja händä wapahta ja pelasta moninaisista waaroista/ v. 14. ruocki ja elättä caicki luodut/ v. 25.

136:1 Kiittäkät HERra/ sillä hän on hywä/ ja hänen hywydens pisy ijancaickisest.
136:2 Kijttäkät caickein jumalain Jumalata/ sillä hänen hywydens pisy ijancaickisest.
136:3 Kijttäkät caickein herrain HERra: sillä hänen hywydens pisy ijancaickisest.
136:4 Joca yxinäns suuret ihmet teke/ sillä hänen hywydens pisy ijancaickisest.
136:5 Joca taiwat toimellisest on tehnyt/ sillä hänen hywydens pisy ijancaickisest.
136:6 oca maan on lewittänyt weden päälle/ sillä hänen hywydens pisy ijancaickisest.
136:7 Joca suuret walkeudet on tehnyt/ sillä hänen hywydens pisy ijancaickisest.
136:8 Auringon päiwä hallidzeman/ sillä hänen hywydens pisy ijancaickisest.
136:9 Cuun ja tähdet yötä hallidzeman/ sillä hänen hywydens pisy ijancaickisest.
136:10 Joca Egyptin esicoiset löi/ sillä hänen hywydens pisy ijancaickisest.
136:11 Ja siellä wei Israelin ulos/ sillä hänen hywydens pisy ijancaickisest.
136:12 Wäkwällä kädellä ja ojetulla käsiwarrella/ sillä hänen hywydens pisy ijancaickisest.
136:13 Joca punaisen meren jacoï cahtia/ sillä hänen hywydens pisy ijancaickisest.
136:14 Ja andoi Israelin käydä/ sillä hänen hywydens pisy ijancaickisest.
136:15 Joca Pharaon sotawäkinens punaiseen mereen upotti/ sillä hänen hywydens pisy ijancaickisest.
136:16 Joca Canssans wei corwen läpidze/ sillä hänen hywydens pisy ijancaickisest.
136:17 Joca suuret Cuningat löi/ sillä hänen hywydens pisy ijancaickisest.
136:18 Ja tappoi wäkwät Cuningat/ sillä

Psaltarit

hänen hywydens pysy ijancaickisest.
136:19 Sihonin Amorrerein Cuningan/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
136:20 Ja Oggin Basanin Cuningan/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
136:21 Ja andoi heidän maans perimisexi/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
136:22 Perimisexi palweliallens Israelille/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
136:23 Hän muisti meitä/ cosca me olimma painetut alas/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
136:24 Ja lunasti meitä wihollisistam/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
136:25 Joca anda caikelle lihalle ruan/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.
136:26 Kijttäkät taiwan Jumalata/ sillä hänen hywydens pysy ijancaickisest.

Vers.5. Toimellisest) Että taiwalla ja caikilla tähdeillä on heidän määrätty lijckumisens/ ja ei puutu.

CXXXVII. Psalmi .

LAT. CXXXVI. ON surullinen walitus/ moninaisen pilcan ja ylöncadzen tähden/ cuin Judalaiset kärseit wihollisildans/ Babelin fangeudes/ v. 1. ja rucous eli toiwotus/ että Jumala costais heidän wihollistens häwäistyxen ja pahuden/ v. 7.

137:1 BAbelin wirtain tykönä me istuimme ja itkimme/ cosca me Zionin muistimme.
137:2 Meidän candelem me ripustim pajuihin/ jotca siellä olit.
137:3 Siellä he käskit meidän weisata/ jotca meitä fangina pidit/ ja iloita meidän itcusam: Weisatcat meille Zionin weisu.
137:4 Cuinga me weisaisim HERran weisun wieralla maalla ?
137:5 Jos minä unhodan sinua Jerusalem/ nijn olcon minun oikia käten unohdettu.

137:6 TARTtucon minun kielen suuni lakeen/ ellen minä sinua muista/ ellen minä tee Jerusalemita minun ylimmäisexi iloxeni.
137:7 HERra muista Edomin lapsia Jerusalemin päivänä/ jotca sanowat: raadelcat/ raadelcat caicki haman hänen perustuxens asti.
137:8 Sinä häwitetetty tytär Babel/ autuas on se joca sinulle costa/ nijncuin sinä meille tehnyt olet.
137:9 Autuas on se joca sinun piscuiset lapses otta/ ja paisca kiwijn.

CXXXVIII. Psalmi .

LAT. CXXXVII. DAWid kijttä Jumalata hänen pyhän sanans ja Ewangeliumin edestä/ jonga hän on andanut ilmoitta caikille pacanoille mailmas/ v. 1. neuwo Cuningaita ja woimallisia ottaman sitä wastan/ ettei HERra cukistais heitä istuimeldans/ v. 4. sillä hän racasta nöyriä/ ja wiha ylpeitä/ v. 6. ja anda idzens Jumalan suojeluxen ala/ v. 8.

138:1 Dawidin. MInä kijtän sinua coco sydämestäni/ jumalitten edes minä sinulle kijtost weisan.
138:2 Minä cumarran sinun pyhän Templis puoleen/ ja kijtän sinun nimes/ sinun hywydes ja wacuudes tähden/ sillä sinä teit sinun nimes cunnialisexi caickein päälle/ sinun sanallas.
138:3 Cosca minä sinua rucoilen nijn cuuldele minua/ ja anna minun sielulleni suuri wäkewys.
138:4 HERra/ sinua kijttäwät caicki Cuningat maan päällä/ että he cuulewat sinun suus sanoja.
138:5 Ja weisawat HERran teillä/ että HERran cunnia on suuri.
138:6 Sillä HERra on corkia/ ja cadzele nöyriä/ ja ylpiät tunde cauca.
138:7 Jos minä waellaisin ahdistuxeni

Psaltarit

keskellä/ nijns wirgotat minua/ ja lähetät kätes minun wihollisteni wihan päälle/ ja autat oikialla kädellä.

138:8 HERra teke sijhen lopun minun tähteni/ HERra sinun hywydes on ijancaickinen/ älä sinun käsialas hyljä.

Vers.1. Jumalitten) Engelitten ja Jumalan lasten edes.

CXXXIX. Psalmi .

LAT. CXXXVIII. KiitosPsalmi/ josa Dawid muistele ja tutkistele/ Jumalan ihmellist edescadzomist/ jonga hän on ilmoittanut ihmisen luomises/ ja sijtä arwa/ että caicki hänen tecons ja ajatuxens owat hänelle tiettäwät/ ja ei ole mitän salattu/ v. 1. jonga tähden hän neuwo idzens ja muita waeldaman wagast/ nijncuin he jocapäiwä olisit Jumalan caswoin edes/ v. 5. ano että Jumala händä warjelis wääristä opettaista/ v. 19. ja johdatais hänen oikiata tietä/ v. 22.

139:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa. HERra sinä tutkit minua/ ja tunnet minun.

139:2 Waicka minä istun eli nousen/ nijn sinä sen tiedät/ sinä ymmärrät taamba minun ajatuxeni.

139:3 Ehkä minä käyn eli macan/ nijn sinä olet minun ymbärilläni/ ja näet caicki minun tieni.

139:4 Sillä cadzo/ ei ole sanacan minun kieleni päällä/ joita et sinä HERra caickia tiedä.

139:5 Sinä toimitat/ mitä minä ennen eli sijtte teen/ ja pidät sinun kätes minun päälläni.

139:6 Sencaltainen tieto on minulle ylön ihmellinen ja ylön corkia/ en minä woi sitä käsittä.

139:7 Cuhunga minä menen sinun hengestäs ? ja cuhunga minä sinun caswostas pakenen ?

139:8 Jos minä astuisin taiwaseen/ nijn sinä siellä olet/ jos minä wuoteni helwetic rakennaisin/ cadzo/ sinä myös siellä olet.

139:9 Jos minä ottaisin amuruscon sijwet/ ja asuisin meren ärisä:

139:10 Nijn sinun kätes cuitengin sinne weis minua/ jä sinun oikia kätes pidäis minun.

139:11 Jos minä sanoisin: pimeys peittäköön minua/ nijn myös yön täyty olla walkeuden minun ymbärilläni.

139:12 Sillä ei pimeys ole sinun tykönäs pimeys/ ja yö walista nijncuin päiwä/ pimeys on nijncuin walkeus.

139:13 Sinun woimasas owat minun munascuuni/ sinä peitit minun äitini cohdua.

139:14 Minä kijtän sinua sen edestä/ että minä ihmellisest tehty olen/ ihmelliset owat sinun tecos/ ja sen minun sielun kyllä tietä.

139:15 Ei minun luuni ollet sinulda salatut/ cosca minä sijnä salaises tehty olin/ cosca minä olin luotu alhalla maasa.

139:16 Sinun silmäs näit minun/ cosca en minä wielä walmistettu ollut/ ja caicki päiwät sinun kirjaas olit kirjoitetut/ jotca wielä oleman piti/ joista ei yxikän silloin wielä tullut ollut.

139:17 Mutta cuinga callit owat minun edesäni Jumala sinun ajatuxes ? cuinga suuri on heidän lucuns.

139:18 Jos minä heitä lukisin/ nijn he sanda usiammat olisit/ cosca minä herän/ olen minä wielä tykönäs.

139:19 Jumala joscas tappaisit jumalattomat/ ja wericoirat minusta poickeisit.

139:20 Sillä he puhuwat sinusta häpiällisest/ ja sinun wihollises corgottawat heitäns ilman syytä.

139:21 HERra/ minä tosin wihan nijtä/ jotca sinua wihawat/ ja minä narkästyn heistä/ jotca carcawat sinua wastan.

139:22 Täydestä todesta minä heitä wihan/ sentähden owat he minulle wiholliset.

139:23 Tutki minua Jumala ja coettele minun sydämen/ kiusa minua ja ymmärrä cuinga minä ajattelen.

139:24 Ja cadzos/ jos minä pahalla tiellä

Psaltarit

lienen/ nijn saata minua ijancaickiselle tielle.

Vers.15. Maasa) se on/ äitini cohdua. v. 16. Kirjoitetut) Cuinga cauwan minun elämän piti/ tiesit sinä ennencuin minä rupeisingan elämän.

CXL. Psalmi .

LAT. CXXXIX. DAwid rucoile/ että Jumala warjelis hänen pahoista ja wääristä ihmisistä/ jotca mielelläns metelitä ja onnettomutta matcan saattawat hallituswirasa/ v. 1. että HERra heitä estäis/ ja andais Esiwallalle onnen ja woiton/ v. 6. ano/ että he saisit ansaitun rangaistuxen/ v. 9. ja wiheljäisen asia oikein toimitettaisin/ v. 12.

140:1 Dawidin Psalmi edelläweisattapa.

140:2 HERra/ pelasta minua pahoista ihmisistä/ warjele minua wääristä miehistä.

140:3 Jotca paha ajattelewat sydämisäns/ ja jocapäiwä sotaan hangidzewat.

140:4 He hiowat kieldäns nijncuin kärme/ kyykärmen myrcky on heidän kielens alla. Sela.

140:5 Warjele minua HERra jumalattomain käsistä/ warjele minua wääristä ihmisistä/ jotca ajattelewat minun käymiseni cukista.

140:6 Corjat asettawat paulat minun eteeni/ ja wenyttäwät nuorat wercoxi minun eteeni/ ja wirittewät tien wieres minua warten. Sela.

140:7 Mutta minä sanon HERralle: sinä olet minun Jumalan/ HERra ymmärrä minun rucouxeni äni.

140:8 HERra/ HERra minun wäkewä apun/ sinä warjelet minun pääni sodan aicana.

140:9 HERra älä salli jumalattomalle hänen himoans/ älä wahwista hänen paha tahtoans/ ettei hän ylpennyis. Sela.

140:10 Pahas/ josta wiholliseni neuwo pitäwät/ langetcon heidän pääns päälle.

140:11 Hän warista heidän päällens

leimaxet/ hän lyö heitä tulella alas sywähän maahan/ ettei he ikänäns nouse.

140:12 Pahan suun ei pidä menestymän maan päällä/ häijy wäärä ihminen carcotetan ja cukistetan.

140:13 Sillä minä tiedän/ että HERra radollisen asian/ ja köyhän oikeuden toimitta.

140:14 Wanhurscat kijttäwät sinun nimes/ ja wagat pysywät sinun caswos edes.

CXLI. Psalmi .

LAT. CXX. DAwidin rucous/ että Jumala händä warjelis jumalattomast opist ja pahast elämäst/ v. 1. johdatais händä caikis hänen teisäns/ ettei hän jumalattomain mielen noutexi mitän paha puhuis eli tekis/ v. 3. waan racastais jumalisten ja totisten ihmisten paria/ v. 5. että jumalattomain cawala aiwoitus möys tyhjän raukeis/ v. 6. ja tulis wijmein heidän oman pääns päälle/ v. 10.

141:1 Dawidin Psalmi. HERra/ minä huudan sinua/ riennä sinuas minun puoleen/ ota corwijs minun änen/ cosca minä sinua rucoilen.

141:2 Kelwatcon minun rucouxen sinun edesäs nijncuin sawuuhri/ minun käteni ylönnyis nijncuin ehtouhri.

141:3 HERra kätke minun suun/ ja warjele minun huuleni.

141:4 Älä callista minun sydändäni mihingän pahuteen/ pitämän jumalatoinda meno pahointekiäin cansa/ etten minä söis nijstä jotca heille kelpawat.

141:5 Wanhurscas lyökän minua ystävällisest/ ja laittacan minua/ se teke minun aiwa hywä/ nijncuin Balsam minun pääni päällä: sillä minä rucoilen alati/ ettei he minua wahingoidzis.

141:6 Heidän opettajans sysättäkön kiween/ nijn sijtte cuullan minun opetuxen suloisexi.

141:7 Meidän luum owat hajotetut haman helwettijn/ nijncuin jocu maan repis ja caiwais.

Psaltarit

141:8 Sillä sinua HERra HERra minun silmäni cadzowat/ minä uscallan sinuun/ älä minun sieluani hyljä.

141:9 Warjele minua sijtä paulasta/ jonga he asetit eteeni/ ja pahointekiäin ansasta.

141:10 Jumalattomat langewat toinen toisens cansa omijn werckoihins/ mutta minä aina pääsen.

CXLII. Psalmi .

LAT. CXLI. JAllo rucous/ josa Dawid osotta/ että cosca hän on caickein suurimmas ahdistuxes ja hädäs/ caikilda myös ihmisildä hyljätty/ nijn hän rucoile caickein corkeimmalda Jumalalda suojelust ja warjelust/ v. 2. sillä hän luotta idzens ainoastans häneen/ v. 6. ja caickein pyhäin cansa kijttä händä ja ylistä/ v. 8.

142:1 Dawidin oppi/ rucoelda/ cosca hän luolas oli.

142:2 MInä pargun HERran tygö minun änelläni/ ja rucoilen HERra minun huudollani.

142:3 Minä wuodatan minun puheni hänen edesäns/ ja osotan hänelle minun hätäni.

142:4 Cosca minun hengen on ahdistuxes/ nijn sinä corjat minua/ he asettawat paulat minun eteeni/ tielleni jota minä waellan.

142:5 Cadzele oikialle kädelle ja näe/ siellä ei yxikän tahdo minua tuta/ en minä taida paeta/ ei tottele kengän minun sieluani.

142:6 HERra sinua minä huudan/ ja sanon: sinä olet minun toiwon ja minun osan eläwitten maalla.

142:7 Ota waari minun rucouxestani/ sillä minua waiwatan sangen/ pelasta minua wainollisistani: sillä he owat minua wäkewemmät.

142:8 Wie minun sielun fangeudesta ulos/ kijttämän sinun nimes/ wanhurscat coconduwat minun tygöni/ coscas minulle hywästi teet.

Vers.8. Fangeudesta) se on/ hädestä ja ahdistuxesta/ josa minä fangittu olen.4

CXLIII. Psalmi .

LAT. CXLII. ON sangen callis CatumusPsalmi/ josa Dawid/ joca oli mies Jumalan mielen jälken/ rucoile Jumalata murhellisella ja ahdistetulla sydämellä/ ettei hän angaran oikeudens perästä käwis oikeudelle hänen cansans/ v. 2. sillä hänen edesäns ei ole yxikän ihminen seisowainen v. 3. sentähden pakene hän Jumalan armoon ja laupiuteen/ ja ikäwöidze suurest syndins andexisaamist/ v. 5. että hän auttais myös händä hänen wihollisistans/ wirgotais/ opetais ja johdatais händä. 8.

143:1 Dawidin Psalmi. HERra cuuldele minun rucouxen/ ymmärrä minun anomisen sinun totudes tähden/ cuuldele minua sinun wanhurscaudes tähden.

143:2 Ja älä käy duomiolle palwelias cansa/ sillä ei yxikän eläwä ole waca sinun edesäs.

143:3 Sillä wihollinen waino minun sieluani/ ja lyö minun elämäni ricki maahan asti/ hän pane minun pimeyteen/ nijncuin cuollet mailmasa.

143:4 Ja minun hengen on minusa ahdistettu/ minun sydämen on minusa culutettu.

143:5 Minä muistelen endisitä aicoja/ minä puhun caikista sinun töistä/ ja sanelen sinun käsialoistas.

143:6 Minä lewitän käteni sinun puolees/ minun sielun jano sinua/ nijncuin carkia maa. Sela.

143:7 HERra cuuldele minua nopiast/ minun hengen cato/ älä caswos minulda kätke/ etten minä nijden caltaisexi tulis/ jotca hautaan menewät.

143:8 Suo minua warahin cuulla sinun armojas: sillä sinuun minä toiwon/ ilmoita minulle tie/ jota minä käyn: sillä minä

Psaltarit

ikäwöidzen sinua.

143:9 Pelasta minua HERra minun
wihollisistani/ sinun tygös minä pakenen.

143:10 Opeta minua tekemän sinun suosios
jälken: sillä sinä olet minun Jumalan/ sinun
hywä henges wiekän minun tasaista tietä.

143:11 HERra wirgota minua sinun nimes
tähden/ wie minun sielun hädästä ulos sinun
oikeudes tähden.

143:12 Ja teloita minun wiholliseni sinun
hywydes tähden/ ja cadota caicki jotca minun
sieluani ahdistawat: sillä minä olen sinun
palwelias.

Vers.8. Warahin) se on/ cohta ja aicanans.

CXLIV. Psalmi .

*LAT. CXLIII. RUcous ja kijtos/ josa Dawid
tunnusta woiton wihollisia wastan/ ja onnen
hallitus wirasa/ olewan HERran lahjan/ jonga
edest hän händä hartast kijttä/ v. 1. rucoile/
että Jumala wastakin händä warjelis caikista
wihollisistans/ ja andais rauhallsen hallitus
wiran/ v. 5. sillä wiholliset wahingollisia ja
kelwottomia opettawat/ ja cadzawat ajallista
ja catowaista hywyttä/ v. 8. mutta autuas on
se Canssa/ jonga Jumala HERra on/ v. 15.*

144:1 Dawidin Psalmi. Kijtetty olcon HERra
minun turwan/ joca minun käteni opetta
sotiman/ ja minun sormeni tappeleman.

144:2 Minun laupiuden ja minun linnan/
minun warjeluxen ja minun wapahtajan/
minun kilpen/ johon minä uscallan/ joca
minun Canssani alani waati.

144:3 HERra/ mikä ihminen on ettäs händä
näin corjat ? eli ihmisen poica/ ettäs hänestä
nijñ otat waarin ?

144:4 On sijttekin ihminen tyhjän werta/
hänen aicans cato nijñcuin warjo.

144:5 HERra callista taiwas ja astu alas/ rupe
wuorihin että he suidzisit.

144:6 Anna leimauzet iske ja hajota heitä/
ambua sinun nuolias ja cauhistuta heitä.

144:7 Lähetä kätes ylhäldä ja kirwota minua/
ja pelasta minua suurista wesistä/ ja
muucalaisten lasten käsistä.

144:8 Joiden opetus on kelwotoin/ ja heidän
työns wäärät.

144:9 Jumala/ minä weisan sinulle uden
wirren/ minä soitan sinulle kymmenen
kielisellä Psaltarilla.

144:10 Sinä joca Cuningalle woiton annat/ ja
wapadat Dawidin sinun palwelias/ häijyin
murhamiecasta.

144:11 Päästä myös minua ja pelasta minua
muucalaisten lasten kädestä/ joiden opetus
on kelwotoin/ ja heidän työns wäärät.

144:12 Että meidän pojat caswaisit
nuorudellans nijñcuin wesat/ ja meidän
tyttäret/ nijñcuin Templin caunistetut seinät/
ja cuin coriat huonet.

144:13 Meidän aittam olcon täynnä/ jotca
runsat elatuxet andaisit/ toinen toisens
perästä/ että meidän lambam poikisit
tuhannen/ ja satata tuhatta/ meidän kylisäm.

144:14 Että meidän härkäm olisit wahwat
työhön/ ettei yhtän wahingota/ eikä
walitusta/ eli cannetta olis meidän catuillam.

144:15 Autuas on se Canssa jolle nijñ käy/
waan autuas on se Canssa/ jonga HERra
Jumalana on.

*Vers.7. Muucalaisten lasten) jotca ei ole oikiat
Jumalan lapset uscosa/ waan he owat
ainoastans olewanans lapset. v. 12. Caswaisit)
Nijñ jumalattomat puhuwat ja toiwoittawat/
jotca ei Jumalan päälle luota/ nijñcuin ricas
mies Evangeliumis/ Luc. 12:19. v. 14.
Walitusta) Ettei meille mitän waara/ tautia eli
tusca tapahduis/ waan että caickinaist kyllä
olis.*

Psaltarit

CXLV. Psalmi .

LAT. CXLIV. JAlO kijtos/ josa Dawid corkiast ylistä Jumalata/ ja Christusta hänen Cuningastans/ joca on suuri ja jalo/ v. 3. armollinen/ totinen ja sangen hywä/ v. 7. jolla on ijancaickinen ja catomatoin waldacunda/ v. 13. joca siuna ja rawidze meidän ruumim ja sielum/ v. 14. cuule caickia nijtä/ jotca händä rucoilewat/ ja anda mitä he anowat/ v. 18. sentähden pitä caickein händä kijttämän ja ylistämän/ v. 21.

145:1 Dawidin kijtos. MInä ylistän sinua minun Jumalan/ sinä Cuningas/ ja kijtän sinun nimes aina ja ijancaickisest.

145:2 Jocapäiwä minä cunnioitan sinua/ ja julistan sinun nimes aina ja ijancaickisest.

145:3 Suuri on HERra ja sangen cunniallinen/ ja hänen suurudens on sanomatoin.

145:4 Lasten lapset pitä sinun töitäs ylistämän/ ja sinun woimastas puhuman.

145:5 Minä puhun sinun cunnialisesta cauniudestas/ ja sinun ihmeistäs.

145:6 Että puhutaisin sinun cunnialisesta tegoistas/ ja että sinun herrauttas mainitaisin.

145:7 Että sinun suuri hywydes ylistettäisin/ ja sinun wanhurscaudes kijtetäisin.

145:8 Armollinen ja laupias on HERra/ hidas wihaan ja sangen hywä.

145:9 Suloinen on HERra caikille/ ja armahta caickia hänen tecojans.

145:10 Kijttäkän sinua HERra caicki sinun tecos/ ja sinun pyhäs kijttäkän sinua.

145:11 Julistacan sinun waldacundas cunniata/ ja puhucan sinun woimastas.

145:12 Että sinun woimas tulis ihmisten lapsille tiettäwäxi/ ja sinun waldacundas suuri cunniallinen wäki.

145:13 Sinun waldacundas on ijancaickinen waldacunda/ ja sinun herraudes pypsy ilman loputa.

145:14 HERra tuke caickia caatuwaisia/ ja

nosta caickia sullotuita.

145:15 Caickein silmät wartioidzewat sinua/ ja sinä annat heille ruan ajallans.

145:16 Sinä awat kätes/ ja täytät caicki cuin eläwät suosiollas.

145:17 Wanhurscas on HERra caikisa hänen teisäns/ ja pyhä caikisa töisäns.

145:18 Läsä on HERra caickia jotca händä rucoilewat/ caickia jotca totudesa händä rucoilewat.

145:19 Hän teke mitä Jumalata pelkäwäiset halajawat/ ja cuule heidän parcuns/ ja autta heitä.

145:20 HERra warjele caickia jotca händä racastawat/ ja hucutta caicki jumalattomat.

145:21 Minun suuni pitä puhuman HERran kijtoxen/ ja caicki liha cunnioittacan hänen pyhä nimens/ aina ja ijancaickisest.

Vers.9. Suloinen caikille) Ei tämä olis tosi/ jos Jumala olis jongun luonut ja aicoinut ijancaickisest cadotuxeen: sillä/ cuinga taittais in hän cudzutta hywäxi ja laupiaxi/ nijldä cuin hän sencaltaiseen wiheljäisyteen luonut ja aicoinut olis ? Jumalan tahto on että caicki autuaxi tulisit/ 1. Tim.2:4. Mutta että muutamat cadotetan/ on syy/ ettei he usco Jumalan sana/ Rom. 10:16. waan sanowat sitä wastian/ Rom. 10:21. v. 16. Suosiollas) se on/ yldäkyllä/ nijn että se heille on otollinen/ waicka ahne muuta edzi.

CXLVI. Psalmi .

LAT. CXLV. ON OpetusPsalmi/ ettei Päämiehin eli muihijn ihmisijn pidä luotettaman/ sillä he owat catowaiset ja ei taida autta/ v. 3. waan pitä turwattaman ainoastans Jumalaan/ v. 5. sillä hän on Caickiwaldias/ v. 6. wanhurscas/ v. 7. armollinen ja laupias/ etc. ja autta caickia surullisia ja wiheljäisiä/ v. 8.

Psaltarit

146:1 Halleluja.
146:2 Kijtä HERra minun sielun/ minä kijtän HERra/ nijncauwan cuin minä elän/ ja minun Jumalalleni kijtoxen weisan/ nijncauwan cuin minä täällä olen.
146:3 Älkät uscaldaco päämiehijn/ ihmiset he owat/ ei he woi mitän autta.
146:4 Sillä ihmisen hengi pitä ercaneman/ ja hänen täyty maaxi tulla jällens/ silloin owat caicki hänen aiwoituxens hucas.
146:5 Autuas on se jonga apu Jacobin Jumala on/ jonga toiwo HERras hänen Jumalastas on.
146:6 Joca taiwan/ maan/ meren/ ja caicki jotca nijsä owat/ tehnyt on/ joca uscon pitä ijancaickisest.
146:7 Joca oikeuden saatta nijlle cuin wäkiwalda kärsiwät/ joca isowaiset rawidze.
146:8 HERra kirwotta fangitut/ HERra walaise sokiät.
146:9 HERra nosta cukistetut/ HERra racasta wanhurscaita.
146:10 HERra warjele wierat ja orwoit/ holho leskejä/ ja jumalattomain tien hajotta.
146:11 HERra on Cuningas ijancaickisest/ sinun Jumalas Zion ilman loppumata/ Halleluja.

CXLVII. Psalmi .

LAT. CXLVI. JAlo kijtos caickein hengellisten ja ruumillisten hywäin tecoin edestä/ cuin Jumala jocapäiwä osotta Christilliselle seuracunnallens ja caikille luoduille/ cuin on: että hän anda pyhän ja autuaxi tekewän sanans/ ja oikian Jumalan palweluxen/ v. 3. anda rauhan ja sowinnon/ ja hallidze caicki jumalisella woimallans/ v. 12. jonga edest pitä lackamat Jumalata kijtettämän ja cunnioitettaman.

147:1 Kijttäkät HERra/ sillä meidän Jumalatom kijttä on callis asia/ se kijtos on suloinen ja caunis.

147:2 HERra rakenda Jerusalemin/ ja coco hajotetut Israelitit.
147:3 Hän paranda muretut sydämet/ ja sito heidän kipuns.
147:4 Hän luke tähdet/ ja cudzu heitä caickia nimeldäns.
147:5 Suuri on meidän HERram/ ja mittamatoim hänen woimans/ ja se on käsittämätöim/ cuinga hän hallidze.
147:6 HERra oijenda radolliset/ ja jumalattomat maahan paisca.
147:7 Wuoroin weisatcat HERralle kijtossanalla/ ja weisatcat meidän HERrallem candeella.
147:8 Joca taiwan pilwillä peittä/ ja anda saten maan päällä/ joca ruohot wuorilla caswatta.
147:9 Joca eläinden anda heidän ruocans/ ja Carnen pojille/ jotca händä rucoilewat.
147:10 Ei hän racasta wäkewitä hewoisita/ eikä hänelle kelpa miehen sääriluut.
147:11 HERralle kelpa ne jotca händä pelkäwät/ ja jotca hänen laupiuteens uscaldawat.
147:12 YListä Jerusalem HERra/ kijtä Zion sinun Jumalatas.
147:13 Sillä hän wahwista sinun porttis salwat/ ja siuna sinusa sinun lapses.
147:14 Hän saatta rauhan sinun ärijs/ ja rawidze sinua parahilla nisuilla.
147:15 Hän lähettä puhens maan päälle/ hänen sanans nopiasti juoxe.
147:16 Hän anda lumen nijncuin willan/ hän hajotta härmän nijncuin tuhwan.
147:17 Hän heittä rakens nijncuin palat/ cuca hänen packaisens edes kestä ?
147:18 Hän sano/ nijn se sula/ hän anda tuulens puhalda/ nijn se suojene.
147:19 Hän ilmoitta Jacobille hänen sanans/ ja Israelille hänen tapans ja oikeudens.
147:20 Ei hän näin tehnyt kellengän pacanalle/ eikä he tiedä hänen oikeuttans/ Halleluja.

Psaltarit

Vers.17. Packaisens) hän teke sencaltaisen talwen ja packaisen/ että täyty walkiata pitä/ muutoin ei mitän auttais.

CXLVIII. Psalmi .

CAicki Jumalan käsialat taiwas/ maa ja caicki mitä sijnä on/ rickat ja köyhät/ nuoret ja wanhat/ suuret ja pienet/ pitä Jumalata hänen suurten hywäin tecoins edestä/ hellittämät ylistämän/ kijttämän ja cunnioidzeman/ v. 1.

148:1 Halleluja. Kijttäkät te taiwat HERra/ kijttäkät händä corkeudes.
148:2 Kijttäkät händä caicki hänen Engelins/ kijttäkät händä caicki hänen sotawäkens.
148:3 Kijttäkät händä Auringo ja Cuu/ kijttäkät händä caicki kirckat tähdet.
148:4 Kijttäkät händä joca paicas te taiwasten taiwat/ ja wedet jotca taiwasten päällä owat.
148:5 Heidän pitä HERran nime kijttämän: sillä hän käske/ nijn se luoduxi tule.
148:6 Hän pitä ne aina ja ijancaickisest/ hän asetta heitä/ ettei heidän toisin käymän pidäis.
148:7 Kijttäkät HERra maan päällä/ te Walascalat ja caicki sywydet.
148:8 Tuli/ raket/ lumi ja sumu/ ja tuulispää/ jotca hänen sanans toimittawat.
148:9 Wuoret ja caicki cuckulat/ hedelmälliset puut ja caicki Cedrit.
148:10 Pedot ja caicki eläimet/ madot ja sijwilliset linnut.
148:11 Te Cuningat maan päällä ja caicki Canssat/ päämiehet ja caicki Duomarit maan päällä.
148:12 Nuorucaiset ja neidzet/ wanhat nuorten cansa.
148:13 Pitä kijttämän HERran nime: sillä ainoa hänen nimens on corkia/ jonga kijtos nijn cauwas ulottu/ cuin taiwas ja maa.
148:14 Joca hänen Canssans sarwen corgotta/ caicki hänen pyhäns kijttäkät/ Israelin lapset/

Canssa joca händä palwele/ Halleluja.

Vers.8. Hänen sanans) se on/ hänen tahtons.

CXLIX. Psalmi .

ON ennustus Christuxest ja hänen hywistä töistäns/ että hän woimallisest hallidze ja wahwista waldacundans Evangeliumilla/ v. 1. ja otta caicki mailmalliset wallat/ woimat ja cunniat fangixi uscon cuuliaisuden ala/ v. 6.

149:1 Halleluja. WEisatcat HERralle usi weisu/ pyhain seuracunnan pitä händä kijttämän.
149:2 Iloitcan Israel hänen tekiäsäns/ Zionin lapset ihastucon Cuningastans.
149:3 Heidän pitä dantzis hänen nimens kijttämän/ trumbuilla ja candeileilla pitä heidän soittaman.
149:4 Sillä HERra racasta hänen Canssans/ hän autta siwiätä ja radollista jalosti.
149:5 Pyhät pitä iloidzeman ja ylistämän/ ja kijttämän heidän wuoteisans.
149:6 Heidän suuns pitä Jumalata ylistämän/ ja caxiteräiset miecat heidän käsisäns.
149:7 Costaman pacanoille/ ja rangaiseman Canssoja.
149:8 Heidän Cuningaitans sitoman cahleisijn/ ja heidän jalombians rautacahleisijn.
149:9 Ja tekemän heille kirjoitetun oikeuden/ ja tämä cunnia pitä caikille hänen pyhillens oleman/ Halleluja.

CL. Psalmi .

MEidän pitä kijttämän HERra caikis hänen töisäns ja cunniasans/ änellä/ Basunalla ja candeilella/ v. 1. caicki joilla hengi on pitä kijttämän HERra/ v. 6.

150:1 Halleluja. Kijttäkät HERra hänen Pyhänsäns/ kijttäkät händä hänen wäkewydens wahwudes.

Psaltarit

150:2 Kijttäkät händä hänen jaloimbain
tecoins tähden/ kijttäkät händä ylönpaldisen
jaloudens tähden.

150:3 Kijttäkät händä Basunilla/ kijttäkät
händä Psaltarilla ja candeileilla.

150:4 Kijttäkät händä trumbuilla ja dantzilla/
kijttäkät händä harpun kielillä ja huiluilla.

150:5 Kijttäkät händä kilisewillä culcuisilla/
kijttäkät händä cumisewilla Cymbaleilla.

150:6 Caicki joilla hengi on/ kijttäkän HERra/
Halleluja.

Psaltarin loppu.

Salomon Kirjain Esipuhe .

COlme kirja nimitetän Salomon nimellä: Ensimmäinen on Proverbia , se on/ Sananlascut/ joca taitan oikein cudzutta/ hywäin tapain kirjaxi: Sillä sijnä hän opetta caunist elämän sekä Jumalan että ihmisten edes. Ja erinomaisest pyytä hän nuorta Canssa Isällisest Jumalan käskyijn totutta/ toisinans haucuttele/ toisinans waati/ andain tietä: cuinga jumalisille hywin tapahtu/ ja taas/ cuinga cowin pahat rangaistan. Sillä nuori wäki on idzestäns hembiämbi caickeen pahuteen/ owat myös taitamattomat/ mailman ja Perkelen petosta ja wieckautta ymmärtämän/ ja ylön heicot seisoman pahoja tapoja ja caickinaisia pahennuxia wastan/ eikä woi hallita idzens. Waan jos ei heitä hywin caswateta ja opeteta/ nijn he turmellan/ ennencuin jocu luulecan: sentähden tarwidzewat he hywiä opettaita ja hallidzioita/ jotca heitä neuwowat/ curittawat/ rangaisewat/ nuhtelewat/ ja Jumalan pelcoon ja Lakijn alati totuttawat/ wastoin Perkelen/ mailman ja lihan paha haucutusta/ nijncuin Salomo täsä kirjasa caikella ahkerudella runsasti teke. Ja asetta hänen oppins sananlascuihin/ että cugin sitä nopemin sen käsitätis ja paremmin muistosans pidäis: nijn että jocainen ihminen/ cuin tahto hurscaxi tulla/ pidäis tämän kirjan jocapäiwäisnä Käsikirjanans ja Rucouskirjanans/ sitä alati lukis/ ja elämäns sijnä cadzelis. Sillä jombicumbi tie hänen edesäns on/ taicka hän anda Isäns idzens curitta/ eli Bōwelin rangaista. Ja se olis hywä/ että nuorelle wäelle aina muistutetaisin/ että heillä olis wahwa tieto sijtä/ että heidän täyty kärsiä/ taicka Isäns widza/ eli Bōwelin miecka: nijncuin Salomo täsä kirjas aina uhca uppiniscaisille cuolemata. Sillä ei taida muutoin tapahtua/ ettei Jumala heitä rangaise. Nijncuin aina näky/ cuinga ihmellisest tottelemattomat/ tylyt ja pahan juoniset huckuwat/ ja wijmein Bōwelin käsijn joutuwat/ cosca he wähemmin uscowat ja suruttomast eläwät. Tämän todistawat julkisest/ Hirsipuut/ Rattat ja muut mestaus paicat Caupungein teiden wieresä/ jotca Jumala mailmalliselda Esiwallalda on andanut sijhen panna/ caikille pelgoxi/ jotca ei sallii heitäns Jumalan sanalla neuwotta/ ja ei ole wanhemmillens cuuliaiset. Sentähden cudzu Salomo täsä kirjasans caicki hulluxi/ jotca Jumalan käskyn cadzowat ylön. Mutta ne taitawaxi/ jotca nijtä tottelewat. Eikä puhu ainoastans nuorucaisista/ joita hän cuitengin erinomaisest on aicoinut opetta/ mutta caikista säädyistä/ ylimmäisistä nijncuin alimmaisistakin. Sillä nijncuin nuorella wäellä on heidän wirhens wastoin Jumalan Lakia: nijn on myös muilla säädyillä heidän wirhens/ jotca owat paljo pahemmat cuin nuorten. Nijncuin sananlascus sanotan: jota wanhemi sitä pahemi. Item : Ei wanhus estä hullutta. Ja jos ei muuta pahutta muisa corkiammisa säädyisä olis/ cuin/ ahneus/ ylpeys/ wiha/ waino/ etc. nijn on tämä wirhi aina kyllä paha/ että he tahtowat olla wijsat ja taitawat nijsä/ joihin ei heidän mitän tulis. Ja jocainen on nopia tekemän nijtä/ cuin heildä on kieletty/ ja unhottaman mitä heille on käsketty. Joca on hengellises

Salomon sananlaskut

wirasa/ on olewanans taitawa mailmallisisa. Ja taas: joca mailmallises wiras on/ ei ole wäheembätä tietäwänäns/ cuinga hengellinen wirca hallitan. Sencaltaisia tyhmiä owat caicki maat/ caicki Caupungit ja caicki huonet täynnäns: joita täsä kirjas sangen paljo nuhdellan/ ja sangen ahkerast neuwotan/ että idzecukin ottais wirastans waarin/ ja jota käsketty on/ uscollisest toimitais ja tekis. Eikä ole mitän parembata cuin cuuliaisus/ se on/ että cukin otta waarin sijtä cuin hänelle uscottu ja käsketty on tehdä. Sencaltaiset cudzutan taitawaxi: waan tottelemattomat hulluxi/ waicka ei he sitä mielelläns cuulla eli nijn cudzutta tahdo. Toinen kirja cudzutan Koheleth / jonga me cudzumme Saarnajaxi/ ja on Lohdutuskirja: sillä cosca ihminen sen ensimmäisen kirjan opin jälkeen elä cuuliaisudes/ ja otta waarin uscotusta wirastans/ silloin asetta idzens sitä wastan Perkele/ mailma ja hänen oma lihans himo nijn cowin/ että ihminen wäsy ja suuttu säätyyns/ ja catu caickia mitä hän tehnyt ja alcanut on. Sillä cosca ei se menesty hänen mielens jälkeen/ nijn nouse waiwa ja työ/ suuttumus ja kärsimättömyys/ nijn että ihminen hellittä kätens ja jalcans/ jättä työns/ ja ei woi enä wircans töitä tehdä. Sillä cosca ei Perkele taida oikialda puolelda/ tietämättömyden/ halun ja picaisuden cautta estä cuuliaisudest/ nijn hän tahto estä wasemalda puolelda/ waiwan ja wastoinkäymisen cautta. Nijncuin Salomo ensimmäises kirjas neuwo cuuliaisuteen: sencaltaista hecumata ja hembeyttä wastan: nijn hän täsä kirjas opetta oleman kärsiwällisen ja lujan cuuliaisudes/ wastoin suuttumusta ja waiwoja/ että hän aina odotais cuoleman hetke/ ilolla ja rauhalla. Ja jota ei hän taida estä eli muutoin asetta/ pitä silläns andaman mennä/ kyllä se toista palkitan/ etc. Colmas kirja cudzutan Weisuxi/ josa Salomo kijttä Jumalata cuuliaisuden edest/ nijncuin Jumalan lahjan edest: sillä josa huones Jumala ei idze hallidze ja wallidze/ silloin ei yhdesäkän säädys ole rauha eli cuuliaisutta. Waan cusa cuuliaisus ja hywä hallitus on/ sijnä Jumala asu/ suuta anda ja hala racasta morsiantans hänen sanallans/ ja se on hänen suuta andamisens. Cosca sijs josacusa maacunnas eli huones hywin käy eli menesty/ cahden edellisen kirjan jälkeen (nijn paljo cuin mahdollinen on) sijnä myös tämä colmas kirja weisattacon/ kijttäin ja cunnioittain Jumalata/ joca ei ainoastans meille ole sencaltaisia opettanut/ mutta myös on idze tehnyt. AMEN.

Salomon Sananlascut

I. Lucu .

Salomo anda tietä/ mitä hän täsä kirjas opetta/ v. 1. että taito tule Jumalan pelgosta ja opin halusta cuuliaisuden cautta/ v. 5. neuwo wälttämän pahain seura/ v. 10. ja myös wijsauteen/ v. 20. teke nijlle tiettäwäxi rangaistuxen/ waiwan/ tuscan ja cadotuxen/ jotca sen cadzowat ylön/ v. 24.

1:1 NÄmät owat Salomon Israelin Cuningan Dawidin pojan sananlascut.

1:2 Opetta wijsautta/ curitusta/ taito/

ymmärrystä/ wanhurscautta/ oikeutta ja siweyttä.

1:3 Että tyhmit wijsaxi tulisit:

1:4 Ja nuorucaiset ymmärryksen ja taidon saisit.

1:5 JOca wijsas on/ hän cuulcan/ että hän wijsammaxi tulis/ ja joca toimellinen on/ hän otta neuwon.

1:6 Että hän ymmärräis sananlascut ja heidän selityxens: wijsasten opin ja heidän tapauxens.

1:7 HERran pelco on wijsauden alcu/ tyhmit hyljäwät wijsauden ja pelgon.

1:8 POican/ cuule Isäs curitusta/ ja älä hyljä

Salomon sananlaskut

äitis käskyä.

1:9 Sillä se on sinun pääs päällä caunistus/ ja käädy sinun caulasas.

1:10 Poican/ jos pahanjuoniset sinua haucuttelewat/ nijn älä heitä seura.

1:11 Jos he sanowat: käy meidän cansam/ me wäijym werta ja wiritäm pauloja nuhtettoman eteen ilman syytä.

1:12 Me nielem hänen/ nijncuin helwetti eläwäldä/ ja wanhurscau nijncuin hautaan pudotam.

1:13 Me löydäm suuren tawaran/ ja täytämme meidän huonem saalista.

1:14 Coettele meidän cansam/ meillä caikilla pitä yxi cuckaro oleman.

1:15 Poican/ älä waella heidän cansans/ estä jalcas heidän retkeildäns.

1:16 Sillä heidän jalcas juoxewat pahuteen/ ja kijruttawat idzens werta wuodattaman.

1:17 Sillä turhan wercot wiritetän linduin silmäin edes.

1:18 Idze he myös wäijywät toinen toisens werta/ ja petoxella seisowat toinen toisens hengen perän.

1:19 Nijn caicki ahnet tekewät/ ja ahneus on isännillens surmaxi.

1:20 WIsaus ulcona walitta/ ja caduilla änen ilmoitta.

1:21 Hän huuta Canssan edes portisa/ ja tuotta sanans edes Caupungisa/ sanoden:

1:22 Cuinga cauwan te tyhmät tahdotta olla taitamattomat/ ja pilckakirwet racasta nauroa?

1:23 Ja te hullut wihatta opetusta. Käändäkät idzen minun curituxen puoleen/ cadzo/ minä tuon minun hengen edes/ ja ilmoitan teille minun sanani.

1:24 Että minä cudzuin teitä/ ja te estelitte teitän/ minä cocotin käteni/ ja ei yxikän ottanut sijtä waari.

1:25 Te hylkäisitte caiken minun neuwoni/ ja unhotitta minun curituxeni.

1:26 Nijn minä myös nauran teidän

wahingostan/ ja pilckan teitä/

1:27 Cosca teidän päällen tule se jota te pelkätte. Cosca cadotus tule teidän päällen nijncuin raju ilma/ ja tusca nijncuin tuulisää. Cosca teidän päällen tule ahdistus ja waiwa.

1:28 Silloin he huutawat/ ja en minä cuule heitä/ warahin he edziwät minua/ ja ei löydä.

1:29 Että he wihaisit opetusta/ ja ei ottanet wasta HERran pelcoa.

1:30 Eikä tytynt minun neuwoni/ mutta laitit minun curituxeni.

1:31 Nijn pitä heidän syömän heidän tiens hedelmästä/ ja heidän neuwostans rawituxi tuleman.

1:32 Että tyhmäin himo tappa heidän/ ja hulluin onni cadotta heidän.

1:33 Mutta joca minua cuule/ hän on lewosa yldäkylläisydes/ ja ei mitän paha pelkä.

Vers.7. Alcu) Joca hywin oppia tahto/ hänen pitä ensist jumalisen oleman/ mutta joca Jumalan halpana pitä/ ei hän wijsaudestacan huole/ eikä woi kärsiä curitusta ja neuwo v. 17. Turhan) Sillä he taitawat nähdä waaran ja cawatta.

II. Lucu .

JOca ahkerast wijsautta noudatta/ hän oppe tundeman Jumalan/ v. 1. custa wijsaus/ warjelus/ menestys/ wanhurscaus ja siweys tule/ v. 6. Wijsaus anda hywän neuwon/ warjele onnettomudest ja langemuxest/ ja pahasta seurasta/ v. 10. hecumasta ja cadotuxesta/ v. 16. sillä siwiä asu maasa/ mutta jumalatoin häwitetän/ v. 20.

2:1 POican/ jos sinä otat minun puheni/ ja minun käskyni kätket.

2:2 Nijn anna corwas cuulla wijsautta/ ja taita sydämes ymmärryheen.

2:3 Sillä jos sinä sitä ahkerast halajat ja rucoilet.

Salomon sananlaskut

2:4 Jos sinä sitä edzit nijncuin hopiata/ ja pyörit sen perän nijncuin tawaran.
2:5 Nijn sinä ymmärrät HERran pelgon/ ja HERran tunnon löydät.
2:6 Sillä HERra anda wijsauden/ ja hänen suustans tule taito ja ymmärrys.
2:7 Hän anda toimellisten hywin käydä/ ja suojele siwiät.
2:8 Warjele hurscat/ ja holho pyhäins retket.
2:9 Silloin sinä ymmärrät wanhurscauden ja duomion/ oikeuden ja caiken hywän tien.
2:10 JOs wijsaus sinun sydämees tule/ nijn että se on sinulle kelwollinen.
2:11 Nijn hywä neuwo sinun warjele/ ja ymmärrys kätke sinun.
2:12 Ettes pahalle tielle joudu/ eli nijden secaa/ jotca toimettomi puhuvat.
2:13 Ja hyljät oikian tien/ ja waeldawat pimeitä retkiä.
2:14 Jotca iloidzewat heidän pahoista töistäns/ ja riemuidzewat pahoisa menoisans.
2:15 Joiden tiet owat wastahacoiset/ ja retket wäärät ja häpiälliset.
2:16 Ettet sinä ryhtyis toiseen waimoon joca ei sinun ole/ joca suloisilla sanoilla puhuttele.
2:17 Ja hyljä hänen nuorudens johdattajan/ ja unhotta Jumalans lijton.
2:18 Sillä hänen huonens cuolemaan callistu/ ja hänen askelens cadotettuun tygö.
2:19 Jocainen cuin mene hänen tygöns/ ei palaja/ eikä elämän tielle joudu.
2:20 Ettäs waellaisit hywä tietä/ ja olisit oikialla retkellä.
2:21 Sillä wanhurscat asuwat maasa/ ja siwiät sijnä owat.
2:22 Mutta jumalattomat hucutetan maasta/ ja ylöncadzojat sijtä teloitetan.

Vers.17. Johdattajan) Hänen Awio miehens/ jonga hän otti nuorna ollesans.

III. Lucu .

JOca Jumalan Lakia racasta/ ja luotta idzens HERraan/ hän saa pitkän ijän/ rauhan/ ymmärryksen/ armon ja caicke hywä/ v. 5. meidän tawarastam pitä meidän Jumalata palweleman/ ja hänen curituxens kärsimän/ v. 9. Wijsaus on callis/ ja alcu caickeen hywyteen/ wijsaudella on mailma luotu/ v. 13. hän anda lewon/ ja hywän omantunnon/ v. 21. hywä teco ja rauhallsus/ siunauxen myötäns tuowat/ mutta wäärintekiät pitä kirouxen perimän/ v. 27.

3:1 POican/ älä unohda minun Lakiani/ mutta sinun sydämes pitäkön minun käskyni.
3:2 Sillä ne saattawat sinulle pitkän ijän/ hywät wuodet ja rauhan.
3:3 Armo ja totuus ei sinua pidä hyljämän/ ripusta ne caulaas/ ja kirjoita sydämes tauluun.
3:4 Nijns löydät armon ja hywän toimen/ Jumalan ja ihmisten edesä.
3:5 LUota idzes HERraan caikesta sydämestäs/ ja älä luota sinun ymmärrykses.
3:6 Mutta ajattele händä caikisa teisäs/ nijn hän sinua oikein johdatta.
3:7 Älä ole wijsas mielestäs/ waan pelkä HERra/ ja wäldä paha.
3:8 Sillä se on sinun nawalles terwellinen/ ja wirgotta sinun luus.
3:9 Cunnioita HERra sinun tawarastas/ sinun wuoden tulos esicoisista.
3:10 Nijn sinun rijhes täytetän/ ja sinun wijnacuurnas wuota ylidze.
3:11 Poican/ älä HERRAN curitusta hyljä/ ja älä ole kärsimätöin cosca hän sinua rangaise.
3:12 Sillä jota HERra racasta sitä hän rangaise/ ja on hänelle otollinen nijncuin poica Isällens.
3:13 AUtuas on se ihminen joca wijsauden löytä/ ja ymmärryksen käsittä.
3:14 Sillä parembi on caupita händä cuin hopiata/ ja hänen hedelmäns on parembi cuin

Salomon sananlaskut

culda.

3:15 Hän on callimbi cuin pärly/ eikä hänen wertans mitän toiwotta taita.

3:16 Pitkä ikä on hänen oikialla kädelläns/ rickaus ja cunnia hänen wasemallans.

3:17 Hänen tiens owat iloiset/ ja caicki hänen askelens rauha.

3:18 Hän on elämän puu caikille jotca häneen rupewat/ ja autuat owat ne jotca hänen pitäwät.

3:19 Sillä HERra on wijsaudella maan perustanut/ ja taiwat toimella walmistanut.

3:20 Hänen wijsaudesans owat sywydet eroitetut/ ja pilwet pisaroidzewat casten.

3:21 Poican/ älä händä salliilmistä tulla pois/ nijns tulet onnellisexi ja wijsaxi.

3:22 Se on sinun sielus elämä/ ja sinun suus on otollinen.

3:23 Silloin sinä murhetoinna waellat teisäs/ ettes jalcas loucka.

3:24 Et sinä pelkä maata panduas/ mutta macat makiasti.

3:25 Ettei sinun tarwita pelkämän äkillistä hirmua/ eikä jumalattomain myrskyä cosca se tule.

3:26 Sillä HERra on sinun lohduituxes/ hän warjele sinun jalcas/ ettei sitä saawuteta.

3:27 Älä '65stele tarwidzewalle hyvä tehdä/ jos sinun kätes on Jumalalda wara saanut.

3:28 Älä sano ystäwälles: mene ja tule jällens/ huomena minä sinulle annan/ jos sinulla on.

3:29 Älä pyydä sinun ystäwäs wahingota/ joca hywäs toiwos asu sinun tykönäs.

3:30 Älä kenengän cansa toru ilman syytä/ jos ei hän mitän paha sinulle tehnyt ole.

3:31 Älä kijwoittele wäärä miestä/ ja älä noudata hänen retkiäns.

3:32 Sillä HERra cauhistu sitä joca wilpistele/ ja hänen salaisudens on siweitten tykönä.

3:33 Jumalattoman huones on HERran kirous/ mutta wanhurscan huone siunatan.

3:34 Hän pilcka pilckaita/ mutta radollisille hän anda armon.

3:35 Wijsat cunnian periwät/ mutta tyhmät häpiän saawat.

Vers.4. Toimen) se on/ sinä tulet toimellisexi/ nijn että caicki mitäs aiwoit/ owat pysywäiset ja menestywät. v. 34. Pilckait) Owat irstat/ jotca ei pelkä Jumalata eikä hänen sanans.

IV. Lucu .

SALOMO näyttä hänen tapans/ että hän on racastanut wijsautta/ ja oli Isällens cuuliainen/ joca händä sijhen neuwoi/ jongatähden hänen hywin tapahdui/ v. 1. Jumalattomain ja wäärintekiöin joucosa/ ei pidä oldaman/ v. 14. Jumalan sana pitä hywällä mielellä cuultaman/ ja omat jäsenet pahudest warjeldaman/ v. 20.

4:1 CUulcat minun lapseni teidän Isän curitusta/ ja ottacat waari/ oppiixen/ ja wijsammaksi tullaxen

4:2 Sillä minä annan teille hywän opetuxen/ älkät hyljätkö minun Lakiani.

4:3 Sillä minä olin Isäni poica/ hoicka ja ainoa äitilläni.

4:4 Ja hän opetti minua/ ja sanoi: anna sydämes otta minun sanan wastaan/ pidä minun käskyni/ nijns elä saat.

4:5 Ota wijsaus/ ota ymmärrys/ älä unhotata/ älä myös poicke minun puhestani.

4:6 Älä händä hyljä/ nijn hän sinun kätke/ racasta händä/ nijn hän sinua warjele.

4:7 Sillä wijsauden alcu on osta wijsautta/ ja caikisa caupoisa osta taito.

4:8 Pidä händä corkias cunnias/ nijn hän sinua corgotta ja saatta cunniaan/ jos sinä händä racastat.

4:9 Hän sinun pääs jalost caunista/ ja cunnioitta sinua ihanalla Cruunulla.

4:10 Cuule sijs minun poican ja ota minun puheni/ nijn ikäs vuotta on monda.

4:11 Minä johdatan sinua wijsauden tielle/ ja

Salomon sananlaskut

saatan sinua oikialle retkelle.

4:12 Nijn että coscas waellat/ ei sinun käymises ole rascas/ ja coscas juoxet/ nijn et sinä loucka sinuas.

4:13 Kärsi curitusta/ älä hyljä händä/ kätke händä: sillä hän on sinun elämäs.

4:14 Älä mene jumalattomain askeleille/ ja älä astu pahain teille.

4:15 Jätä ja älä käy sijnä/ carta händä ja mene ohidzen.

4:16 Sillä ei he maca/ jollei he ole pahoin tehnet/ eikä lewä/ jollei he ole wahingota tehnet.

4:17 Sillä he elättäwät heitäns jumalattomalla leiwällä/ ja juowat wääryden wijna.

4:18 Mutta wanhursan retki paista nijncuin walkeus/ käy edes ja walista haman isoin päiwän asti.

4:19 Mutta jumalattomain tiet owat nijncuin pimeys/ ja ei he tiedä cusa he langewat.

4:20 POican/ ota waari minun sanoistani/ ja callista corwas minun puheiseni.

4:21 Älä niytä anna tulla pois silmistäs/ pidä ne sydämesäs.

4:22 Sillä ne owat nijden elämä/ jotca niytä owat löytänet/ ja owat terwelliset coco heidän ruumillens.

4:23 Warjele sydämes caikella ahkerudella: sillä sijtä elämä tule.

4:24 Pane pois sinuldas paha suu/ ja wäärät huulet anna olla sinustas caucana.

4:25 Cadzocon sinun silmäs oikein eteens/ ja sinun silmäs laudat olcon oikeat edesäs.

4:26 Coettele tie jalgoillas/ nijns wilpistelemätä astut.

4:27 Älä poicke oikialle eli wasemalle puolelle/ temba sinun jalcas pois pahudesta.

*Vers.25. Cadzocon sinun silmäs oikein eteens)
Cusa hecumalinen/ irtainen/ ahne/ cade eli
ilkiä mieli on se puhke aina ulos ulconaisella
käyttämisellä/ ja hänellä on
huikendelewainen/ hecumalinen ja carsas*

*cadzondo/ Pro. 17:24. mutta jolla oikia sydän
on/ se taita sen hywin wälttä/ sentähden sano
Hiob: hän on tehnyt lijton silmäins cansa/ 31,
cap. v.1.*

V. Lucu .

*SALomo osotta sen wahingon joca tule
huorudest/ v. 1. cuinga tawara oikein hallitan/
v. 15. mikä suloisuus on jumalises ja uscollises
awioskäskys/ v. 17. Ei pidä ryhtymän muihin
waimoijn/ josta joudutan Jumalan wihoin ja
rangaistukseen/ v. 20.*

5:1 POican/ ota waari minun wijsaudestani/
callista corwas minun oppijni.

5:2 Ettäs pidäisit hywän neuwon/ ja sinun
suus tiedäis toimen.

5:3 Sillä porton huulet owat nijncuin
mesileiwät/ ja hänen kitans liuckambi cuin
öljy.

5:4 Mutta wijmeiseldä carwas cuin Coiruoho/
ja teräwä nijncuin caxiteräinen miecka.

5:5 Hänen jalcans juoxewat alas cuolemaan/
ja hänen askelens joutuwat helwettijn.

5:6 Ei hän käy cohastans elämän tiellä/
huikendelewaiset owat hänen astumisens/
nijn ettei hän tiedä cunga hän mene.

5:7 Nijn cuulcat nyt minua minun lapseni/ ja
älkät poiketco minun puheistani.

5:8 Olcon sinun ties taambana hänestä/ ja älä
lähesty hänen huonens owe.

5:9 Ettes andais cunniatas muucalaisille/ ja
wuosias julmille.

5:10 Ettei muucalaiset rawitais sinun warastas/
ja sinun työs olis toisen huonesa.

5:11 Ja sinä tästälähin huocaisit/ coscas
elämäs ja hywydes tuhlannut olet/ ja sanoisit:

5:12 Woi/ cuinga minä olen wihannut
curitusta/ ja minun sydämen on hyljännyt
rangaistuxen?

5:13 Ja en ole cuullut opettajani ändä/ engä
callistanut corwani opettajani puoleen.

Salomon sananlaskut

5:14 Minä olen caickeen onnettomuteen pikimmaldäns joutunut/ caickein ihmisten ja Canssain seas.

5:15 JUo wettä caiwostas/ ja mitä lähtestäs wuota.

5:16 Anna luondolähtes wuota/ ja vesiojas kujille.

5:17 Mutta pidä ne yxinäs/ ja ei yxikän muucalainen sinun cansas.

5:18 SInun caiwos olcon siunattu/ ja iloidze sinun nuorudes waimosta/ se on suloinen nijncuin naaras hirwi/ ja otollinen nijncuin medzäwuohi.

5:19 Hänen rackaudens sinua aina rawitcon/ ja iloita sinuas aina hänen rackaudestans.

5:20 Poican/ mixis annat muucalaisten sinuas pettä/ ja halajat toista?

5:21 Sillä HERran edes owat caickein ihmisten tiet/ ja hän cadzele caicki heidän askelens.

5:22 Jumalattoman wääräys käsittä hänen/ ja hänen syndins paulat ottawat hänen kijnni.

5:23 Hänen pitä cuoleman/ ettei hän andanut opetta idzens/ ja hänen suuren tyhmydens tähdän tule hän petetyxi.

Vers.9. Muucalaisille) Sillä huorintekiät culuttawat elämäns ja hywydens/ pahain elkisten ja häjjiin juonisten cansa/ jotca ei mitän hywä coscan hänelle sen edest tee/ nijncuin tuhlajalle pojalle tapahtui/ cosca hän hywydens tuhlannut oli/ Luc. 15:16. v. 18. Iloidze sinun) se on/ ole sinun waimos tykönä/ ja pidä hywydes tallella/ ettes huorudella sitä tuhla/ waan auta tarwidzepia: sillä ei ole yhtän suloisemba cappaletta maan päällä/ cuin mies ja waimo rackaudes eläwät.

VI. Lucu .

HEmbiästä tacauxest/ v. 1. laiscudest/ joca köyhyden tuo/ v. 6. hecumalisten ihmisten käyttämisest ja langemisest/ v. 12. Cuusi joita Jumala wiha/ v. 16. wanhemmitten käsky pitä

wisust pidettämän/ v. 20. huorus on elämälle wahingolinen/ on pahembi warcautta/ ja ei salli sowindo/ v. 24,

6:1 POican/ jos sinä tacat lähimmäises/ nijns olet kijnnittänyt kätes muucalaiseen.

6:2 Sinun sanoisas olet sinä paulaan istunut/ sinä olet saawutettu puheisas.

6:3 Tee sijs poican näin: pelasta sinus: sillä sinä olet tullut lähimmäises käsijn/ joudu ja waadi lähimmäistäs kijnni.

6:4 Älä anna silmilles unda/ eikä silmälautais torckua.

6:5 Kirwota sinus nijncuin medzäwuohi pois käsistä/ ja nijncuin lindu pyytjäns käsistä.

6:6 MEne laisca myyriäisen tygö/ cadzo hänen menoans/ ja opi.

6:7 Waicka ei hänellä yhtän Ruhtinast ja teettäjästä ja hallidziata ole.

6:8 Cuitengin walmista hän hänen elatuxens suwella/ ja caiken ruocans elon aicana.

6:9 Cuinga cauwans laisca macat? coscas nouset unestas?

6:10 Maca wielä wäähä/ ota wielä unda päähäs/ laske kätes yhteen/ ettäs wielä lewätä woisit.

6:11 Nijn köyhys äkist tule päälles nijncuin matcamies/ ja waiwaisus nijncuin warustettu mies.

6:12 HUikendelewainen ihminen/ wahingolinen mies/ käwele wäärällä suin.

6:13 Iske silmä/ nyhkä jalgoillans/ cocottele sormillans.

6:14 Ajattele aina paha ja wiha sydämesäns/ ja saatta rijta matcan.

6:15 Sentähden tule picaisest hänen cadotuxens/ ja äkist muserta ricki/ nijn ettei hänellä yhtän apua ole.

6:16 CUusi on joita HERra wiha/ ja seidzemes on cauhistus hänen edesäns.

6:17 Ylpiät silmät/ petollinen kieli/ kädet jotca wuodattawat wiatoinda werta.

6:18 Sydän joca wahingolisia ajattele/ jalgat

Salomon sananlaskut

jotca owat nopsat pahuteen juoxeman.

6:19 Wäärä todistaja/ joca walheita tuotta/ ja saatta rijdan weljesten wälille.

6:20 POican/ pidä Isäs käskyt/ ja älä hyljä äitis Lakia.

6:21 Sido ne alati yhteen sinun sydämes päälle/ ja ripusta ne caulaas.

6:22 Coscas waellat nijn ne johdattawat sinua/ coscas lewät nijn he wartioidzewat sinua/ coscas herät nijn he puhuttelewat sinua.

6:23 Sillä käsky on nijncuin kynttilä/ ja Laki nijncuin walkeus/ ja curituxen rangaistus on elämän tie.

6:24 Ettäs warjellaisin pahasta waimosta/ ja muucalaisen makiasta kielestä.

6:25 Älä iloita sydändäs hänen cauneudestans/ ettes wietelläis hänen silmäins kijlosta.

6:26 Sillä porto saatta leiwäldä pois/ mutta awio waimo saatta caunin elämän.

6:27 Taitaco jocu kätke tulen poweens/ ettei hänen waattens pala?

6:28 Eli hijlden päällä käwellä/ ettei hän jalcojans polda?

6:29 Nijn sen tapahtu/ joca lähimmäisens waimoa lähendele/ ei hän pääse rangaisemata/ joca häneen ryhty.

6:30 Ei se ole warcalle nijn suuri häpiä/ jos hän warasta hengens pitexi/ cosca nälkä on.

6:31 Jos hän warcaista löytän/ anda hän sen seidzemen kertaisest jällens/ ja caiken hänen huonens saadun.

6:32 Mutta joca huoruteen lange/ se on tyhmä/ ja saatta elämäns cadotuxeen.

6:33 Rangaistus ja häpiä tule hänen päällens/ ja hänen häwäistyxens ei pyhitä pois.

6:34 Miehen wiha ja kijwaus ei säästä händä coston päiwänä.

6:35 Ei hän lucua pidä sowittajast/ eikä ota waickas paljo annaisit.

Vers.12. Käwele) Ei pidä wahwa puhetta/ eikä cadzo oikein kenengän päälle. V. 26. Saatta

leiwäldä pois) se on/ saatta suureen köyhyteen. Sup. 5:9. Caunin elämän) Joca huorin teke toisen miehen waimon cansa/ hän ricko hengens Jumalan Lain jälkeen. Lev. 20:10. Deut. 22:22. Joca ilman eroitusta caicki cuolemalla rangaise/ jotca toisen miehen waimon ja kihlatun morsiamen cansa huorin tekewät/ ja ei ota sijtä yhtän mailmallista sowindota.

VII. Lucu .

SAlomo neuwo pitämän Jumalan käskyjä/ ja racastaman wijsautta/ v. 1. opetta/ cuinga nuorucaiset huorilda ja hecumalda cawalast petetän/ ja cadotuxeen saatetan/ v. 6.

7:1 POican/ kätke minun sanani/ ja pidä tykönäs minun käskyni.

7:2 Ota waari minun opetuxestani/ nijns elä saat/ ja minun Laistani/ nijncuin silmäs terästä.

7:3 Sido ne sinun sormijs/ kirjoita ne sinun sydämes tauluun.

7:4 Sano wijsaudelle: sinä olet minun sisaren: ja cudzu toimi ystäväxes.

7:5 Että hän sinua warjelis muucalaiselda waimolda/ ja toiselda/ jonga sanat siliät owat.

7:6 Sillä minä curkistelin huoneni ackunasta läpi häkin.

7:7 Ja näin tyhmän nuorucaisen taitamattomain seas/ ja äckäisin hänen lasten joucosa.

7:8 Joca käweli catuilla nurckain taidze/ ja asteli sitä tietä/ joca meni hänen huoneseens.

7:9 Pimeis/ cosca päiwä ehtolla oli/ ja jo sydänyö oli.

7:10 Ja cadzo/ händä cohtais waimo/ porton waatteilla.

7:11 Cawala/ tuima ja hillimätöin/ jonga jalat ei pysynet hänen huonesans.

7:12 Nyt on hän ulcona/ nyt catuilla/ ja wäijy joca nurcas.

Salomon sananlaskut

7:13 Hän otti hänen kijnni/ ja suuta andoi hänelle/ ja sanoi häpemätä:
7:14 Minä olen tänäpäni tehnyt kijtosuhrin/ ja täyttänyt lupauxeni.
7:15 Ja olen tullut sinua wasthan/ warahin sinua edzimän/ ja olen nyt sinun löytänyt.
7:16 Minä olen corjast walmistanut wuoteni/ Egyptin kirjawalla waattella.
7:17 Ja olen hywän hajuisexi tehnyt minun cammioni/ Mirrhamilla/ Aloella ja Canelillä.
7:18 Tule/ eläkäm hecumallisest/ ja halatcam hamamun asti:
7:19 Sillä ei mies ole cotona.
7:20 Hän on pitkälle matcalle mennyt/ hän on ottanut rahasäkin myötäns/ ja tule cotia äsken määrätyllä päiwällä.
7:21 Ja nijni händä haucutteli monella sanalla/ ja waati händä makialla puhella.
7:22 Hän meni hänen cansans nopiast/ nijncuin teurastettawa härkä/ ja nijncuin jalcapuuhun/ jolla tyhmät rangoitan.
7:23 Sijhenasti cuin hän nuolilla ambu hänen maxans läpidzen. Ja nijncuin lindu idzens kijrutta paulaan/ ja ei tiedä sitä hänen hengellens waarallisexi.
7:24 Nijni cuulcat sijs minua minun lapseni/ ja ottacat waari minun suuni sanoista.
7:25 Älkön sinun sydämes poiketco hänen tiellens/ älä salli sinuas wietellä hänen retkillens.
7:26 Sillä hän on monda haawoittanut ja langettanut/ ja caickinaiset woimalliset owat häneldä tapetut.
7:27 Hänen huonens owat helwetin tiet/ joca mene alas cuoleman cammioon.

VIII. Lucu .

Wiisauw cudzu tygöns taitamattomat/ v. 1. joca on callimbi cuin caicki muut callit cappalet/ opetta Jumalan pelgon ja anda hywän neuwon caikisa säädyisä ja hallituxesa/ v. 10. hän on ollut Jumalan tykönä

ijancaickisest/ ja hänen cauttans on mailma ja caicki cappalet luodut/ v. 22. joca hänen löytä/ hän pysy ijancaickisest/ v. 32.

8:1 Eikö wiisauw huuda/ ja toimi cuulu?
8:2 Seiso teiden ja cujain wieres julkisest/
8:3 Caupungin portisa/ josta käydän sisälle/ hän huuta:
8:4 Te miehet/ minä huudan teitä/ ja cudzun Canssa.
8:5 Cuulcat te tyhmät wijsautta/ ja te houckiot pangat sydämijn.
8:6 Cuulcat/ minä puhun sitä cuin Ruhtinaille sopi/ ja opetan sitä cuin oikia on.
8:7 Sillä minun suun puhu totutta/ ja minun huuleni wiha jumalatoinda.
8:8 Caicki minun puheni owat oikiat/ ei ole sijnä mitän wääryttä eli petosta.
8:9 He owat selkiät nijlle jotca nijtä ymmärtäwät/ ja oikiat nijlle jotca ottawat nijtä wasthan.
8:10 Ottacat minun curituxen ennencuin hopia/ ja pitäkät corkiambana minun oppin cuin callin culda.
8:11 Sillä wiisauw on parembi cuin pärly/ ja caicki mitä ihminen hänellens toiwotta/ ei ole hänen wertaisens.
8:12 Minä wiisauw asun toimen tykönä/ ja minä taidan anda hywän neuwon.
8:13 HERran pelco wiha paha/ ylpeyttä/ tuimutta ja pahoja teitä/ ja ei kärsi petollista suuta.
8:14 Minun on neuwo ja meno/ minun on toimi ja woima.
8:15 Minun cauttani Cuningat hallidzewat/ ja Neuwonandajat oikeutta saattawat.
8:16 Minun cauttani Ruhtinat wallidzewat/ ja caicki Förstit maan päällä.
8:17 Minä racastan nijtä jotca minua racastawat/ ja jotca warahin minua edziwät/ ne löytäwät minun.
8:18 Rickaus ja cunnia on minun tykönäni/ pysywäinen tawara ja wanhurscaus.

Salomon sananlaskut

8:19 Minun hedelmäni on parempi kuin kuldin ja kirkkain kulta/ ja minun tulon parempi kuin walittu hopia.

8:20 Minä waellan oikiata tietä/ ja oikeuden askelilla.

8:21 Että minä cadzoisin niittä jotca minua racastawat/ ja täyttäisin heidän tawarans.

8:22 Minä olen ollut HERran oma hänen teidens algusa/ ennen kuin mitän tehty oli/ olin minä.

8:23 Jo ijancaickisudest olen minä asetettu/ algusa ennen kuin maa oli.

8:24 Cosca ei sywyys vielä ollut/ silloin minä olin jo syndynyt.

8:25 Cosca ei lähtet vielä wettä cuohunet/ ennen kuin wuoret olit perustetut/ ja cuckulat walmistetut/ olen minä syndynyt.

8:26 Ei hän ollut vielä maata luonut/ ja mitä sen päällä on/ eikä maan piirin wuoria.

8:27 Cosca hän walmisti taiwan/ olin minä siellä/ cosca hän sywyden wisust mittais.

8:28 Cosca hän pilwet rakensi ylhälle/ ja sääsi sywyden lähtet.

8:29 Cosca hän meren äret määräis/ ja wetten eteen asetti määrän/ ettei he astuis sen ylidze.

8:30 Cosca hän maan perustuxen laske/ silloin minä hänen cansans waicutin/ ja iloidzin jocopäiwä/ ja leikidzin hänen edesäns joca aica:

8:31 Ja leikidzin maan piirin päällä/ ja minun ilon on olla ihmisten lasten cansa.

8:32 Nijn cuulcat sijs minua minun lapseni/ autuat owat ne jotca minun tieni pitävät.

8:33 Cuulcat curitusta/ olcat wijsat/ ja älkät hyljätkö sitä.

8:34 Autuas on se ihminen joca minua cuule/ ja joca minun owellani walwo jocopäiwä/ ja wartioidze minun pihtipielesäni.

8:35 Joca minun löytä/ hän elämän löytä ja on Jumalalle otollinen: mutta joca minua watan syndiä teke/ hän wahingoidze sieluns/ jocainen kuin minua wiha/ hän racasta cuolemata.

Vers.24. Syndynyt) Ei niijn että Jumalan wijsaus on joca luotu cappale/ waan on idze Jumala/ ja on ollut ijancaickisest/ sentähden sano Jumala/ että hän on ollut hänen teidens algus/ v. 22. ja hän on se sana/ josta Dawid puhu/ Psalm. 33:6. & Ioh1:1.

IX. Lucu .

Wijsaus on walmistanut herculisen atrian/ ja cudzu tyhmät atrioidzeman/ v. 1. mutta tyhmät ja pilckajat ei paranna sijtä heitäns/ v. 7. HERrasta tule wijsaus ja autuus/ v. 10. Tyhmys ja wäärä oppi on porton caltainen/ joca hänen liehacoidzemisellans monda langemuxeen ja duomioon saatta/ v. 13.

9:1 Wijsaus rakensi hänellens huonen/ ja wuoli siihen seidzemen padzasta.

9:2 Ja teurasti teurans/ secoitti wiinan ja walmisti pöytäns.

9:3 Ja lähetti piicans/ corkeista Caupungin saleista cudzuman.

9:4 Joca tyhmä on/ hän tulcan tänne/ ja hulluille sanoi hän:

9:5 Tulcat ja syökät minun leiwistäni/ ja juocat sijtä wijnasta/ jota minä caadan sisälle.

9:6 Hyljätkät hullu meno/ niijn te saatte elä/ ja käykät ymmärryksen tiellä.

9:7 Joca pilckajata curitta/ hän saa häpiän/ ja joca jumalatoinda nuhtelee/ hän häwäistäni.

9:8 Älä rangaise pilckajata/ ettei hän sinua wihais/ nuhtelee wijsasta/ ja hän racasta sinua.

9:9 Anna wijsalle/ niijn hän wijsammaxi tule/ opeta wanhurscasta/ niijn hän opisa enäne.

9:10 Wijsauden alcu on HERran pelco/ ja pyhäin opetus on ymmärrys.

9:11 Sillä minun cauttani sinun päiwäs enätän/ ja ikäs wuodet lisätän.

9:12 Jos sinä olet wijsas/ niijns idzelles wijsas olet/ mutta jos sinä olet pilckaja/ niijn se idze sinuun sattu.

9:13 Hullu/ huikendelewainen waimo/

Salomon sananlaskut

kielikello/ on taitamaton.

9:14 Istu huonens owella/ corkialla istuimella/
ylimmäises sias Caupungis.

9:15 Että hän haucuttelis caickia jotca sijtä
käywät ohidze/ ja tietäns waeldawat.

9:16 Se joca tyhmä on/ hän tulcan tänne: ja
hullulle sano hän: warastettu wesi on makia/
ja salattu leipä on suloinen.

9:17 Waan ei hän tiedä/ että siellä cuollet
owat/ ja hänen wierans helwetin sywydes.

X. Lucu .

*Täsä puhutan cuuliaisist ja tottelemattomist
lapsist/ wääräin ja hurscasten tawaroist/
ahkerudest ja laiscudest/ hywäin ihmisten
siunauxest/ ja jumalattomain onnettomudest/
wacuudest ja wanhurscaudest ostamisis ja
myymisis/ wijsasten ja hulluin wastahacoisest
ilost ja halust.*

10:1 Nämät owat Salomon sananlascut.

Wijsas poica on Isäns ilo/ mutta hullu poica
on äitillens murhexi.

10:2 Wäärin saatu tawara ei ole hyödyllinen/
mutta wanhurscaus wapautta cuolemasta.

10:3 Ei HERra anna wanhurscasten sieluin
nälkä kärsiä/ mutta jumalattomain wäärin
saadun hän hajotta.

10:4 Petollinen käsi teke köyhäxi/ mutta
ahkera käsi saatta rickaxi.

10:5 Joca suwella coco/ hän on toimellinen:
mutta joca elon aicana maca/ hän tule
häpiään.

10:6 Siunaus on wanhurscan pään päällä/
mutta jumalattoman suun peittä wääräys.

10:7 Wanhurscan muisto pysy siunauxesa/
waan jumalattoman nimi pitä mätänemän.

10:8 Joca sydämestäns wijsas on/ hän otta
käskyt wasta/ mutta jolla hullu suu on/ se
saa haawoja.

10:9 Joca nuhtettomast waelda/ hän elä
murhetoinna/ mutta joca wäärällä tiellä

waelda/ hän tule ilmei.

10:10 Joca silmä iske/ hän waiwa matcan
saatta/ ja jolla hullut huulet owat/ hän saa
haawoja.

10:11 Wanhurscan suu on elämän lähde/
mutta jumalattoman suun peittä wääräys.

10:12 Wiha rijdan saatta/ mutta rackaus peittä
caicki ricoxet.

10:13 Toimellisten huulisa löytän wijsaus/
waan tyhmäin selkään tarwitan widza.

10:14 Wijsat opin kätkewät/ waan hulluin
huulet sitä tyhmistywät.

10:15 Rickan tawara on hänen wahwa
Caupungins/ mutta köyhys teke köyhän
pelcurixi.

10:16 Wanhurscas teke työtä hengen pitexi/
mutta jumalattoman saalis on synnixi.

10:17 Joca curituxen otta wasta/ hän on
elämän tiellä/ mutta joca rangaiستuxen heittä
pois/ hän mene wäärin.

10:18 Petolliset suut peittäwät wainon/ ja joca
panettele/ hän on tyhmä.

10:19 Josa paljo puhutan/ sijtä ei syndi ole
caucan/ mutta joca huulens hillidze/ hän on
toimellinen.

10:20 Wanhurscan kieli on callimbi hopena/
mutta jumalattoman sydän on tyhjä.

10:21 Wanhurscan huulet monda rawidzewat/
mutta hullut huckuwat hulludesans.

10:22 HERran siunaus teke rickaxi/ ilman
waiwata.

10:23 Hullu teke paha/ ja naura sitä/ waan
wijsas pitä sijtä waarins.

10:24 Mitä jumalatoim pelkä/ se hänelle
tapahtu/ ja mitä wanhurscat himoidzewat/
sitä heille annetan.

10:25 Jumalatoim on nijncuin tuuli/ joca mene
ohidze ja tyhjäxi rauke/ mutta wanhurscas
pysy ijancaickisest.

10:26 Nijncuin eticka teke paha hammasten ja
sawu silmäin/ nijn on laisca nijden mielest
paha/ jotca hänen lähettäwät.

10:27 HERran pelco enändä päiwiä/ waan

Salomon sananlaskut

jumalattoman wuodet wähetän.

10:28 Wanhurscan toiwo on ilo/ mutta jumalattomain toiwo cato.

10:29 HERran tie on siwiäin lohdutus/ mutta pahointekiät owat pelcurit.

10:30 Wanhurscas pisy aina cohdallans/ mutta jumalattoman ei pidä asuman maan päällä.

10:31 Wanhurscan suut tuotta wijsauden/ waan wääräin suu häwitetän.

10:32 Wanhurscan huulet opettawat terwellisiä asioita/ waan jumalattoman suu on täynäns wääryttä.

Vers.3. Wäärin saadun) se on/ mitä he nylkemiselläns/ weroillans/ waiwamisellans owat saanet/ cosca he muiden ihmisten wahingosta rickaxi tulewat. v. 5. Häpiään) Rickauden Salomo usein cudzu cunniaxi ja köyhyden häpiäxi: sillä se joca ricas on/ hän cunnioitetan/ waan joca köyhä on/ hän häwäistän. v. 16. Hengen pitexi) se on/ että hän idzens elätäs. v. 18. Petolliset suut) Ei he neuwo weljens/ cosca se syndi teke/ mutta jos hän lange/ nijn he sen mielelläns soisit/ panettelewat muita/ eikä ketän saata parannuxeen. v. 26. Laisca) Täsä nuhdellan nijtä/ jotca owat hitat wirasans. v. 29. Pelcurit) Pahalla omalla tunnolla on aina pelco ja wapistus myötäns.

XI. Lucu .

Hywät ihmiset ja jumalattomat rinnan asetetan/ ja misä arwos hywät tawat muiden caluin suhten owat/ tutkitan/ erinomaisest täsä lugus owat jalot sanat Jumalan edes cadzomisest/ lohdutuxet ristin pahennusta wastan.

11:1 WÄärä waaca on HERralle cauhistus/ mutta oikia waaca on hänelle otollinen.

11:2 Cusa ylpeys on/ sijnä on myös

ylöncadze/ mutta wijsaus on nöyräin tykönä.
11:3 Wiattomus johdatta siwiät/ waan pahus cukista pilckajat.

11:4 Ei rickaus auta wihan päiwänä/ mutta wanhurscaus wapahta cuolemasta.

11:5 Jumalisen wanhurscaus teke hänen tiens tasaisexi/ mutta jumalatoiminge jumalattomas menosans.

11:6 Jumalisten wanhurscaus pelasta heitä/ waan wäärintekiät käsitetän wieckaudesans.

11:7 Cosca jumalatoiminge ihminen cuole/ nijn ei ole yhtän toiwo/ ja jota wäärintekiät odottawat/ tule tyhjäxi.

11:8 Wanhurscas wapadetan waiwasta/ ja jumalatoiminge tule hänen siaans.

11:9 Ulcocullatun ihmisen suun cautta petetän hänen lähimmäisensä/ waan wanhurscat ymmärtäwät sen/ ja pelastetan.

11:10 Coco Caupungi iloidze cosca wanhurscan hywin käy/ ja riemuidze cosca jumalatoiminge hucku.

11:11 Wanhurscasten siunauxen cautta Caupungi corgotetan/ waan jumalattoman suun cautta cukistetän.

11:12 Joca lähimmäistäns häwäise se on huullu/ mutta toimellinen mies sen hillidze.

11:13 Panettelia ilmoitta salaisuden/ waan jolla on uscollinen sydän/ hän sala sen.

11:14 Josa ei neuwo ole/ sijnä wäärin mennän/ waan josa monda neuwonandajata on/ sijnä hywin käy.

11:15 Joca toisen taca/ hän tule wahingoon/ waan joca sijtä idzens pitä pois/ hän on murhetoin.

11:16 Waimo joca otollinen on pitä cunnians/ waan wäkwät pitäwät rickauden.

11:17 Armias mies teke ruumillens hywä: waan se joca julma on/ hän saatta lihans ja werens murhellisexi.

11:18 Jumalattoman työ on turha/ waan joca wanhurscautta kylwä/ sillä on hywä palcka.

11:19 Sillä wanhurscaus saatta elämän/ waan joca paha pyytä/ hän saatta cuoleman.

Salomon sananlaskut

11:20 Petollinen sydän on cauhistus HERralle/
waan wiattomat owat hänen edesäns otolliset.

11:21 Ei Jumalattomia auta waicka caicki
kätens yhten pistäisit/ mutta wanhurscan
siemen pelastetan.

11:22 Caunis waimo ilman cunniata on
nijncuin sica/ jolla olis cullainen käädy cuonon
päällä.

11:23 Wanhurscasten himo on hyvä/ ja
menesty: waan jumalattomain odotus on
kiucullinen.

11:24 Muutama jaca omastans ja saa
enemmän: toinen säästä josa ei pidäis/ ja tule
köyhemmäxi.

11:25 Sielu joca runsast siuna/ tule lihawaxi/
ja joca juotta/ hän tule juowuxin.

11:26 Joca jywät sala/ händä Canssa kiroile/
mutta joca myy/ hänelle tule siunaus.

11:27 Joca jotain hywä edzi/ hänen hywin
menesty/ mutta joca paha noudatta/ hänelle
pahoin tapahtu.

11:28 Joca rickauteen luotta hän hucku/ waan
wanhurscat wiherjoidzewät nijncuin lehti.

11:29 Joca huonens murhellisexi teke/ hän saa
tuulen perinnöxi/ ja hullun täyty wijsasta
palwella.

11:30 Wanhurscan hedelmä on elämän puu/
joca wijsas on/ hän ihmisistä pitä murhen.

11:31 Että wanhurscas paljo kärsi/ cuinga
paljo enemmän jumalatoin ja syndinen.

*Vers.12. Häwäise) se on/ ilmoitta toisen
ricoxet/ waan wijsas peittä ja wasta edest. v.
16. Wäkewät) se on/ tyrannit pyytävät
rickautta/ ja ei pidä lucua cunniast ja
wacudest. v. 25. Juotta) se on/ joca runsast
anda/ hänelle pitä runsast annettaman. v. 29.
Tuulen) Rauha ruocki/ jota culutta. v. 30.
Elämän puu) Mitä wanhurscat tekewät/ se tule
caikille hywäxi.*

XII. Lucu .

*Nijncuin edellises lugus nijn myös täsä caunit
sananlascut löytän Jumalan Caickiwaldian
edescadzomisest/ nijn myös ihmisten seas/
totudest/ ahkerudest/ laupiudest ja awuist/
hywist tawoist/ wastahacoisist wioist ja heidän
häpiällisest lopustans.*

12 :1 JOca idzens mielelläns curitta anda/ se
tule toimellisexi/ mutta joca rangaisemat olla
tahto/ hän tule tyhmäxi.

12:2 Siwiä saa lohduituxen HERralda/ mutta
häijy mies hyljätän.

12:3 Ei ihminen wahwistu jumalattomudes/
waan wanhurscan juuri on pisywäinen.

12:4 Ahkera waimo on miehens cruunu/ waan
häijy on nijncuin märkä hänen luisans.

12:5 Wanhurscasten ajatuxet owat
wilpittömät/ waan jumalattomain aiwoitus on
petollinen.

12:6 Jumalattomain sanat wäijywät werta/
waan jumalisten suu wapahta heitä.

12:7 Jumalattomat caatuwat ja ei ole sijtte
enä/ mutta wanhurscan huone pisy.

12:8 Toimellinen mies neuwosans ylistetän/
waan petollinen tule häpiään.

12:9 Parembi on nöyrä joca omans cadzo/
cuin se joca tahto isoi olla/ ja cuitengin
puuttu leipä.

12:10 Wanhurscas armahta juhtans/ mutta
jumalattoman sydän on halutoin.

12:11 Joca peldons kyndä/ se saa leipä
yldäisest/ waan joca turhia ajele taca/ se on
tyhmä.

12:12 Jumalatoin halaja aina paha tehdä/
mutta wanhurscan juuri hedelmöidze.

12:13 Ilkiä käsitetän omisa sanoisans/ waan
wanhurscas pääse hädästä.

12:14 Suun hedelmästä tule paljo hywä/ ja
nijncuin cukin käsilläns tehnyt on/ costetan
hänelle.

12:15 Tyhmän mielest on otollinen se cuin

Salomon sananlaskut

hän teke/ mutta wjasas otta neuwon.
12:16 Tyhmä osotta cohta wihans/ waan joca peittä wääryden/ se on cawala.
12:17 Joca totinen on/ se oikein asian ilmoitta/ mutta joca wäärin todista/ hän pettä.
12:18 Joca ajattelemata puhu/ hän pistä nijncuin miecalla/ waan wjasasten kieli on terwellinen.
12:19 Totinen suu pysy ijancaickisest/ waan wäärä kieli ei pysy cauwan.
12:20 Jotca paha ajattelewat/ he pettävät idzens/ waan jotca rauha neuwowat/ heillä on ilo.
12:21 Ei wanhurscan mitän waara tapahdu/ waan jumalattomat pahudella täytetän.
12:22 Petolliset huulet owat HERralle cauhistus/ waan jotca oikein tekewät/ owat hänelle otolliset.
12:23 Cawala sala hänen taitons/ waan hulluin sydän ilmoitta hullutta.
12:24 Ahkera käsi saa hallita/ waan laisca teke weron.
12:25 Sydämellinen murhe kiwistele/ waan lohdullinen sana iloitta.
12:26 Wanhurscas on parembi lähimmäistäns/ mutta jumalattoman tie wiettele hänen.
12:27 Ei petollisen asia menesty/ mutta ahkera saa hywän tawaran.
12:28 Wanhurscauden tiellä on elämä/ ja sen cautta ei kengän wietellä cuolemaan.

Vers.4. Häijy) Joca ei mitän tee/ waan on nijncuin wieras huonesä. v. 11. Peldons) Joca parastans teke wirasans/ muutoin tapahtu/ nijncuin sanotan: Wjisi wirca/ cuusi cowa onne. v. 18. Ajattelemata) Joca ei ota waari puhestans/ cuin se sopis asian cansa/ saarnasa/ duomiosa ja muisa cocouxisa. v. 26. Parembi) Waicka hän paljo kärsi/ ja jumalattoman käy hywin. v. 28. Tiellä) Wanha tie wie edes/ waan udet retket owat waaralliset/ Jumalan sana elämään johdatta/ waan oma ajatus saatta cuolemaan.

XIII. Lucu .

Täsä muutamat yhteiset terwelliset neuwot löytän yhteisest wanhurscaudest/ curituxest/ ja muutamat caunit talois tarwittawat opetuxet töist ja wisudest/ tuhlamisen wahingost ja ahneuden cauhiudest.

13 :1 Wjasas poica otta Isäns curituxen/ mutta pilckaja ei anna idziäns rangaista.
13:2 Suun hedelmästä jocainen rawitan/ waan ylöncadzojat ei ajattele muuta cuin wääryttä.
13:3 Joca suuns hallidze/ hän saa elä/ waan joca suuns toimetomast awaja/ hän tule hämmästyheen.
13:4 Laisca pyytä ja ei saa/ mutta wiriät saawat yldäisest.
13:5 Wanhurscas wiha walhetta/ mutta jumalatoim häwäise ja pilcka idzens.
13:6 Wanhurscas warjele nuhtetoinda/ mutta jumalatoim meno saatta syndijn.
13:7 Moni on köyhä suuresa rickaudesa/ ja moni on ricas köyhydesäns.
13:8 Rickaudella taita jocu lunasta hengens/ mutta joca köyhä on/ ei hän cuule curitusta.
13:9 Wanhurscasten walkeus teke iloisexi/ waan jumalattomain kynttilä sammu.
13:10 Ylpeitten seas on aina rijta/ mutta wjasaus saatta ihmisen toimellisexi.
13:11 Rickaus wähenetuhlates/ waan cogosa pitäin se enäne.
13:12 Wijwytetty toiwo saatta sydämen ikäwöidzemän/ waan cosca se tule jota hän toiwo/ se on elämän puu.
13:13 Joca sanan cadzo ylön/ hän turmele idzens/ mutta joca käskyä pelkä/ hän rauhas waelda.
13:14 Wjasan oppi on elämän lähde/ wälttämän cuoleman paula.
13:15 Hywä neuwo on otollinen/ waan ylöncadzoitten tie on cowa.
13:16 Wjasas teke caicki toimellisest/ waan hullu ilmoitta tyhmydens.

Salomon sananlaskut

13:17 Jumalatoiminnan sanansaattaja ilmoittaa paha/
vaan totinen lähetys on terwellinen.

13:18 Joca curituxen hyljä/ hänellä on köyhys
ja häpiä/ vaan joca anda rangaista idzens/
hän tule cunniaan.

13:19 Cosca toiwo tule täytetyxi/ nijn sydän
iloidze/ mutta joca pahutta wälttä/ hän on
hulluille cauhistuxexi.

13:20 Joca wijsasten cansa on/ hän tule
wijsaxi/ vaan joca hulluin cumpani on/ hän
tule wahingoon.

13:21 Pahus noudatta syndistä/ mutta
wanhurscaille costetan hywydellä.

13:22 Hywällä owat perilliset lasten lapsisa/
vaan syndisen tawara wanhurscalle säästetään.

13:23 Paljon ruoca on köyhän kynnös/ vaan
jotca wääryttä tekewät/ ne huckuwat.

13:24 Joca widzans säästä/ hän wiha lastans/
vaan joca händä racasta/ hän aicanans sitä
curitta.

13:25 Wanhurscas syö/ että hänen sieluns
rawitaisin/ vaan jumalattomain wadza on
tytymätöin.

*Vers.3. Hämmästyksen se on/ waaran ja
rangaistuksen. v. 7. Köyhä) Monella on kyllä ja
ei tydy siihen/ ja hänen tilans on huonombi
cuin sen köyhän/ joca Jumalata pelkä ja tyty
sijhen wähän cuin hänellä on/ 1. Tim.6:6. v. 23.
Jumala siuna köyhäingin wähän waran. v. 25.
Rawitaisin) se on/ tytyis.*

XIV. Lucu .

*TÄsä lugus pannan eroitus Christillisen ja
pacanalisen lohdutuksen wälillä. Sijtte walitus
ihmisen järjen pimeydest/ rauhallisen ja
terwellisen sydämen ylistys/ selkiä opetus
wijmeisest duomio päiwäst.*

14:1 Wiisan waimon cautta huone raketan/
vaan hullu cukista sen tegollans.

14:2 Joca HERra pelkä/ hän waelda oikiata

tietä/ mutta joca hänen cadzo ylön/ hän
poicke hänen tieläns.

14:3 Hullut julmast puhuwat/ vaan wijsat
suuns hillidzewät.

14:4 Josa ei härkiä ole/ sijnä seimet puhtana
owat/ vaan josa juhdat työtä tekewät/ sijnä
tulo kyllä on.

14:5 Totinen todistaja wälttä walhetta/ vaan
wäärä todistaja rohkiast walhettele.

14:6 Pilckaja edzi wijsaut/ ja ei löydä/ vaan
toimelliset wijsauden huokiast saawat.

14:7 Mene pois tyhmän tykö/ sillä et sinä ope
mitän häneldä.

14:8 Toimellisen wijsaus on tiestäns otta
waarin/ vaan tyhmän hulluus on aiwa petos.

14:9 Tyhmä naura syndiä/ vaan siwiät siweitä
racastawat.

14:10 Cosca sydän on murhellinen/ nijn ei
auta ulconainen ilo.

14:11 Jumalattomain huonet cukistetan/ vaan
jumalisten majat wiherjoidzewät.

14:12 Muutamat tiet näkywät oikiaxi/ vaan
wijmeiseldä johdatta hän hänen cuolemaan.

14:13 Nauron jälkeen tule murhe/ ja ilon peräst
on suru.

14:14 Irtaiselle ihmiselle tapahtu laittamisens
perästä/ vaan hywälle hänen laittamisens
perästä.

14:15 Taitamatoiminnan usco caicki/ mutta
ymmärtäwäinen otta tiestäns waarin.

14:16 Wijsas pelkä ja cartta paha/ vaan tyhmä
päätahawin mene.

14:17 Kärsimätöin ihminen teke hullun töitä/
mutta toimellinen wiha sitä.

14:18 Taitamattomat periwät tyhmyden/ vaan
se on toimellisten Cruunu/ että he toimellisest
tekewät.

14:19 Häijyn täyty cumarta hywiä/ ja
jumalattomat wanhurscasten porteisa.

14:20 Köyhä wihawat hänen lähimmäisens/
vaan rickailla on monda ystäwätä.

14:21 Joca cadzo lähimmäisens ylön/ hän
syndi teke: vaan autuas on se joca wihelijäistä

Salomon sananlaskut

armahta.

14:22 Jotca wieckaudesa waeldawat/ nijldä puuttu/ mutta jotca hywä ajattelewat/ heille tapahtu hywys ja uscollisus.

14:23 Josa työtä tehdän/ sijnä kyllä on/ waan joca tyhjin puheisin tyty/ sijnä on köyhys.

14:24 Wijsasten rickaus on Cruunu/ mutta tyhmäin hulluus on hulluus.

14:25 Uscollinen todistus wapahta hengen/ waan wäärä todistaja pettä.

14:26 Joca HERra pelkä/ hänellä on wahwa linna/ ja hänen lapsens warjellan.

14:27 HERran pelco on elämän lähde/ että cuoleman nuora wälttä taitan.

14:28 Cosca Cuningalla on paljo wäke/ se on hänen cunnians/ waan cosca wähä on wäke/ se teke herran kehnoxi.

14:29 Joca on kärsiwälinen/ hän on wijsas/ waan joca kärsimätöin on/ hän ilmoitta tyhmydens.

14:30 Laupias sydän on ruumin elämä/ waan cateus on myrcky luisa.

14:31 Joca köyhälle teke wäkiwalda/ hän laitta hänen luojans/ waan joca armahta waiwaista/ hän cunnioidze Jumalata.

14:32 Jumalatoim ei pysy wahwana onnettomudesans/ waan wanhurscas on cuolemasakin rohkia.

14:33 Toimellisen sydämes lepä wijsaus/ ja tule ilmei tyhmäin seas.

14:34 Wanhurscaus corgotta Canssan/ waan syndi on Canssan cadotus.

14:35 Toimellinen palwelia on Cuningalle otollinen/ waan häpiällistä palweliata ei hän kärsi.

Vers.1. Cukista) Se mies häwitetän/ jolla on tottelematoin waimo. v. 4. Härkiä) Josa ei työtä tehdä/ sijtä ei mitän woiteta. v. 6. Edzi) Pahat ihmiset edziwät wijsautta/ ei täydest todest: waan heidän hywäxens/ cunniaxens ja cuuluisudexens.

XV. Lucu .

YListetän siweys ja ystäwälinen wastaus/ sanotan myös että cowa wastaus saatta wihan/ ja hulluin suu hulluden oxenda/ oikia ja wäärä jumalan palwelus eroitetan/ caunit opetuxet annetan Jumalan edescadzomisest/ cuinga callis cappale on rauhallinen sydän ja hywä sanoma.

15:1 NÖyrä wastaus hillidze wihan/ mutta cowa sana saatta mielen carwaxi.

15:2 Wijsasten kielet saattawat opetuxen suloisexi/ waan tyhmäin suut aina hullutta sylkewät.

15:3 HERran silmät cadzelewat jocapaicas/ sekä hywät että pahat.

15:4 Terwellinen kieli on elämän puu/ waan walhettelewainen saatta sydämen kiwun.

15:5 Tyhmä laitta Isäns curituxen/ waan joca rangaistuxen otta/ hän tule taitawaxi.

15:6 Wanhurscan huones on tulo kyllä/ waan jumalattoman saalis on häwindö.

15:7 Wijsasten suut jacawat neuwoja/ waan tyhmäin sydämet ei ole nijn.

15:8 Jumalattoman uhri on HERralle cauhistus/ waan jumalisten rucous on hänelle otollinen.

15:9 Jumalattoman tie on HERralle cauhistus/ waan joca wanhurscautta noudatta/ on hänelle racas.

15:10 Se on paha curitus/ joca hyljä tiens/ ja joca rangaistusta wiha/ hänen pitä cuoleman.

15:11 Helwetti ja cadotus on HERran edesä/ cuinga paljo enemmän ihmisten sydämet.

15:12 Ei pilckaja racasta sitä joca händä rangaise/ ja ei mene wijsan tygö.

15:13 Iloinen sydän teke iloiset caswot/ waan cosca sydän on surullinen/ nijn rohkeus rauke.

15:14 Toimellinen sydän toimitta wijsast/ waan elkiwaldaiset tyhmät/ tyhmäst hallidzewat.

15:15 Surullisella ihmisellä ei ole coscan hywä

Salomon sananlaskut

päiwä/ waan jolla hywä sydän on/ hänellä on jocupäiwä wieraspito.

15:16 Parambi on wäähä HERran pelwos/ cuin suuri tawara ilman lewota.

15:17 Parambi on aterja caalia rackaudesa/ cuin syötetty härkä wihasa.

15:18 Wihainen mies saatta toran matcan/ mutta kärsiwäinen asetta rijdan.

15:19 Laiscan tie on orjantappurainen/ waan siweitten tie on tasainen.

15:20 Wijsas poica iloitta Isäns/ ja hullu ihminen häwäise äitins.

15:21 Hullulle on tyhmys iloxi/ waan toimellinen mies pysy oikiällä tiellä.

15:22 Aiwoitus rauke ilman neuwota/ waan josa monda neuwonandajata on/ se on wahwa.

15:23 Se on ihmisen ilo/ että händä toimella wastatan/ ja aicanans sanottu sana on otollinen.

15:24 Elämän tie johdatta wijsan ylöspäin/ wälttämän helwettiä joca alhalla on.

15:25 HERra ylpeitten huonet cukista/ ja wahwista leskein rajat.

15:26 Ilkiäin aiwoituxet owat HERralle cauhistuxexi/ waan toimellinen puhe on otollinen.

15:27 Ahnet cukistawat oman huonens/ waan joca lahjoja wiha/ saa elä.

15:28 Wanhurscan sydän ajattele wastausta/ waan jumalattoman suu ammunda paha.

15:29 HERra on caucana jumalattomista/ waan hän cuule wanhurscasten rucouxet.

15:30 Suloinen caswo iloitta sydämen/ hywä sanoma teke luut lihawaxi.

15:31 Corwa joca cuule elämän rangaistusta/ on asuwa wijsasten seasa.

15:32 Joca ei idzens salli curitta/ hän teke idzens tyhjäxi/ waan joca rangaistusta cuule/ hän tule wijsaxi.

15:33 HERran pelco on curitus wijsauteen/ ja ennencuin cunniaan tullan/ pitä paljo kärsittämän.

XVI. Lucu .

Usiammat täsä lugus löytän sananlascut/ joista ihmisen ymmärrys kyllä hyöty/ nimittäin/ että oikeus ja cohtuus on tekeminen/ apu Jumalalda rucoileminen/ asian loppu Jumalan haldun andaminen. Caunit sanat Jumalan edescadzomisest/ ylpeyden rangaistuxest/ Jumalan tygö palajamisest ja mailmallisest säädyst.

16:1 IHminen aicoi sydämesäns/ waan HERralda tule kielen wastaus.

16:2 Jocaidzen mielest on hänen tiens puhdas/ mutta HERra ainoastans teke sydämen wahwaxi.

16:3 Anna HERran haldun sinun työs/ nijn sinun aiwoituxes menesty.

16:4 HERra teke caicki idze tähtens/ nijn myös jumalattoman pahaxi päiwäxi.

16:5 Ylpiä sydän on HERralle cauhistus/ ja ei pääse rangaisemat/ ehkä he caicki pidäisit yhtä.

16:6 Hywyden ja uscollisuden cautta pahateco sowitetan/ ja HERran pelwolla paha wäldetän.

16:7 Jos jongun tiet owat HERralle kelwolliset/ nijn hän myös käändä wihamiehens rauhaan.

16:8 Parambi on wäähä wanhurscaudesa/ cuin suuri saalis wäärydesä.

16:9 Ihmisen sydän aicoi hänen tiens/ waan HERra ainoa anda menestyä.

16:10 ENnustus on Cuningan huulisa/ ei hänen suuns puhu duomios wäärin.

16:11 Oikia pundaxi ja waaca on HERralda/ ja caicki painokiwet cuckarosa/ owat hänen tecons.

16:12 Cuningan edes wäärin tehdä on cauhistus/ sillä wanhurscaudella istuin wahwistetän.

16:13 Oikia neuwo on Cuningalle otollinen/ ja joca oikein puhu/ händä racastetan.

16:14 Cuningan wiha on cuoleman sanansaattaja/ ja wijsas mies lepyttä hänen.

Salomon sananlaskut

16:15 Cosca Cuningan caswo on lepyinen/
sijnä on elämä/ ja hänen armons on nijncuin
hiljainen sade.
16:16 OTa wijsautta tygös/ sillä se on parembi
culda/ ja toimellisuus on callimbi hopiata.
16:17 Siwiän tiet wälttävät paha/ ja joca
tiestäns otta waarin/ hänellä on elämä.
16:18 Joca aletan/ se ensist tule ylpiäxi/ ja
ylpeys on aina langemuxen edellä.
16:19 Parembi on nöyränä olla siweitten
cansa/ cuin joca suurta saalista ylpeitten
cansa.
16:20 Joca jongun asian wijsast alca/ hän
löytä onnen/ ja se on autuas/ joca idzens
luotta HERraan.
16:21 Toimellinen mies ylistetän wijsaudens
tähden/ ja suloinen puhe lisä oppia.
16:22 Wijsaus on elämän lähde/ hänelle joca
sen saanut on/ waan tyhmäin curitus on
hulluus.
16:23 Wijsas sydän puhu toimellisest/ ja
opetta hywin.
16:24 Suloiset sanat owat mesileiwät/
lohduttawat sielua ja wirwottawat luut.
16:25 Monella on tie mielestäns otollinen/
waan se johdatta wijmein cuolemaan.
16:26 Moni tule suureen wahingoon/ oman
suuns cautta.
16:27 Irtainen ihminen caewa onnettomutta/
ja hänen suusans pala tuli.
16:28 Wäärä ihminen saatta rijdan ja
panettelia teke Ruhtinat eripuraisexi.
16:29 Wiecas ihminen haucuttele
lähimmäistäns/ ja johdatta hänen pahalle
tielle.
16:30 Joca silmä iske/ ei hän hywä ajattele: ja
joca huulians pureskele/ hän paha matcan
saatta.
16:31 Harmat hiuxet owat cunnian Cruunu/
joca löytän wanhurscauden tiellä.
16:32 Kärsiwäläinen on parembi cuin wäkewät/
ja joca hillidze mielens/ on parembi cuin se
joca Caupungin woitta.
16:33 Arpa heitetän sylijn/ waan hän puto
nijncuin HERra tahto.

*Vers 1. HERralda) Jos me jotakin hywä taidam
ajatella/ puhua ja tehdä/ nijn se on HERralda/
ja ei meidän omasta
toimellisudestam/ 2. Cor.3:5. sentähden
andacam meidän tiem HErran halduun. v. 4.
Jumalattoman) Ei Jumala ole wicapää
johongun jumalattomuteen eli cadotuxeen/
Psal. 5:4. mutta estä heidän pahan
aiwoituxens/ ja rangaise/ jollei he paranna
idzens/ sysä heitä cadotuxeen/ ja ei anna tulla
heidän puoli ikään/ Psal. 55:24. Cuitengin/ nijn
paljo cuin heidän ruumins ja sieluns tule/ on
Jumala heidän/ nijncuin myös caickein muiden
ihmisten luoja/ ja anda heidän syndyä
mailmaan luonnon juoxun jälkeen/ ehkä hän
kyllä hywin ennen näke heidän luopuwan
Jumalast/ ja waeldawan jumalattomas elämäs.
Waan ettei he tahdo cuulla Jumalan sana/ ja
parata heitäns/ rangaise hän heitä/ ja nijn
Jumalan wanhurscaus tule sen cautta ilmei/ ja
hänen nimens cunnioitetan. v. 6. Sowitetan)
Sekä Jumalan että ihmisten tykönä: sillä
Jumala käändä rangaistuxen pois/ ja ihmiset
tulewat sen cautta ystäwyteen. v. 10.
Cuningan) Sillä hän duomidze lain ja
oikeuden jälkeen/ jonga Jumala wahwista ja
käske/ nijncuin julkises wiras. v. 22. Curitus)
Heidän oppins ja wijsaudens.*

XVII. Lucu .

*ERinomaiset sananlascut täsä lugus owat
sowinnost/ kijtollisudest/ joca ei ainoastans
ole caickein paras tapa/ waan myös caickein
hywäin tapain äiti ja alcu/ uscollisudest joca
ystäwydes on jalo cappale/ kijttämättömyden
suurest wahingost/ ettei pahus pidä
kijttämättömän huonest ikänäns luopuman.*

17:1 CUIwa pala/ johon ihminen tyty/ on
parembi cuin huone liha täynäns rijdan cansa.

Salomon sananlaskut

17:2 Toimellinen palvelia hallidze häpiällisiä lapsia/ ja jaca perindötä weljein wälillä.
17:3 Nijn cuin tuli coettele hopian/ ja ahjo cullan/ nijn Jumala tutkistele sydämet.
17:4 Paha otta pahoista suista waarin/ ja petollinen cuuldele mielelläns wahingollista kieldä.
17:5 Joca köyhä syljeskele/ hän häwäise hänen luojans/ ja joca iloidze toisen wahingosta/ ei hän pääse rangaisemata.
17:6 Wanhain Cruunu owat lasten lapset/ ja lasten cunnia on heidän Isäns.
17:7 Ei sowi tyhmäin puhua corkeista asioista/ paljo vähemmin Förstin walhetella.
17:8 Jolla wara on lahja anda/ se on nijncuin callis kiwi/ cuhunga hän idzens käändä/ nijn hän wijsana pidetän.
17:9 Joca syndiä peittä/ hän saatta hänellens ystäwitä/ waan joca asian ilmoitta/ hän saatta Förstit eripuraisexi.
17:10 Sanat peljättäwät enemmän toimellista/ cuin sata haawa tyhmä.
17:11 Tyly ihminen edzi wahingota tehdä/ waan julma Engeli tule hänen päällens.
17:12 Parembi on cohdata carhua/ jolda pojat owat otetut pois: cuin hullua hulludesans.
17:13 Joca costa hywän pahalla/ ei hänen huonestans pidä pahus luopuman.
17:14 Rijdan alcu on nijncuin wesi/ joca idzens leicka ulos: Lacka rijdast ennencuins siihen secannut.
17:15 Joca jumalottoman hurscaxi sano/ ja joca wanhurscan soima jumalattomaxi/ ne molemmat owat HERralle cauhistus.
17:16 Mitä tyhmä teke kädesäns rahalla/ ettei hänellä ole sydändä osta wijsautta?
17:17 Ystäwä racasta ainian/ ja weli tule julki hädäsä.
17:18 Se on tyhmä/ joca kätens taridze/ ja taca lähimmäisens.
17:19 Joca tora racasta/ hän racasta syndiä/ ja joca owens corgotta/ hän edzi onnettomutta.
17:20 Häijy sydän ei löydä mitän hywä/ ja jolla

paha kieli on/ hän lange onnettomuteen.
17:21 Joca tyhmän synnyttä/ hänellä on murhe/ ja tyhmän Isällä ei ole ilo.
17:22 Iloinen sydän teke elämän suloisexi/ waan surullinen sydän cuiwa luut.
17:23 Jumalatoim otta mielelläns salaisest lahjat/ mutcataxens lain teitä.
17:24 Toimellinen mies laitta hänens wijsasti/ waan tyhmä heittele silmiäns sinne ja tänne.
17:25 Hullu poica on Isäns suru/ ja äitillens murhe/ joca hänen synnyttänyt on.
17:26 Ei ole se hywä/ että wanhurscalle tehdän wäärin/ taicka että sitä Ruhtinasta lyödän/ joca oikein duomidze.
17:27 Toimellinen mies taita puhens tallella pitä/ ja taitawa mies on callis sielu.
17:28 Jos tyhmä wai olis/ nijn hän wijsaxi luetaisin/ ja toimellisexi/ jos hän suuns pidäis kijnni.

Vers.9. Ilmoitta) Kertoi/ tuotta ilmei.

XVIII. Lucu .

JUmalattomuden palcka on ylöncadze/ häpiä ja häwäistys/ panetteliain sanat owat caickein pahimmat haawat. Caunis sananlascu totisen ja jumalisen rucouxen hedelmäst/ ylönpaldisen surun ja murhen wahingost.

18:1 ERipurainen edzi mitä hänelle kelpa/ ja secoitta idzens caickeen wijsauteen.
18:2 Tyhmällä ei ole himo ymmärryheen/ mutta mitä hänellä on hänen sydämesäns.
18:3 Cusa jumalatoim hallidze/ sijnä on ylöncadze/ pilcka ja häpiä.
18:4 Sanat ihmisen suusa/ owat nijncuin sywät wedet/ ja wijsauden lähde on täynnäns wirta.
18:5 Ei ole hywä cadzoa jumalattoman muoto/ ja sorta wanhurscasta duomiosa.
18:6 Tyhmän huulet saattawat toran/ ja hänen suuns noudatta haawoja.
18:7 Tyhmän suu häwäise idzens/ ja hänen

Salomon sananlaskut

huulens saatta paulaan oman sieluns.
18:8 Panettelian sanat owat haawat/ ja käywät läpi sydämen.
18:9 Joca laisca on työsäns/ hän on sen weli joca wahingota teke.
18:10 HERran nimi on wahwa linna/ wanhurscas juoxe sinne/ ja tule warjelluxi.
18:11 Rickan tawara on hänelle wahwa Caupungi/ ja nijncuin corkia muuri sen ymbärillä.
18:12 Cosca jocu lange/ nijn hänen sydämens ensist tule ylpiäxi/ ja ennencuin jocu cunniaan tule/ pitä hänen kärsimän.
18:13 Joca wasta ennencuin hän cuule/ se on hänelle hulludexi ja häpiäxi.
18:14 Jolla iloinen sydän on/ hän taita pitä hänens kärsimises/ mutta cosca hengi on murhellinen/ cuca taita sitä kärsiä?
18:15 Wijsas sydän taita hänens pitä toimellisest/ ja wijsat cuulewat mielelläns/ että jocu toimellisest on heidän cansans.
18:16 Ihmisen lahja teke hänelle awaron sian/ ja saatta suurten Herrain eteen.
18:17 Jocaidzella on ensist omasa asiasans oikeus/ waan cosca hänen lähimmäisens tule/ nijn se löytän.
18:18 Arpa asetta rijdan/ ja eroitta woimallisten waihella.
18:19 Wihoitettu weli pitä puoldans lujemmin cuin wahwa Caupungi/ ja rijta pitä cowemmin puolens cuin telki linnan edes.
18:20 Senjälken cullekin maxetan cuin hänen suuns on puhunut/ ja hän rawitan huuldens hedelmästä.
18:21 Cuolema ja elämä on kielen woimasa/ joca händä racasta/ hän saa syödä hänen hedelmästäns.
18:22 Joca awio waimon osa/ hän löytä hywän cappalen/ ja mitä hänelle kelpa HERralda.
18:23 Köyhä mies puhu nöyräst/ waan ricas wasta ylpiästä.
18:24 Ihminen jolla on ystäwä/ pitä oleman ystäwällinen/ sillä ystäwä pitä lujemmin hänen

cansans cuin weli.

Vers.3. Hallidze) Sillä hän tahto caicki tehdä jumalattoman pääns jälken.

XIX. Lucu .

HYwän hajulliset cuckaiset täsä lugus owat/ hywän neuwon hyödetyxest/ hywäst emännäst ja puolisast custa se tule/ nimittäin/ Jumalalda/ laupiudest waiwaisia ja köyhiä wastan/ että Jumala armollisille ja laupioille kyllä runsast palkidze.

19:1 Köyhä/ joca siwydes waelda/ on parembi cuin wäärä huulisans/ joca cuitengin tyhmä on.

19:2 Joca ei toimella laita/ ei hänen hywin käy/ ja joca on nopsa jalgoist/ hän combastu.

19:3 Ihmisen tyhmyys exyttä hänen tiens/ wihastuman hänen sydämens HERra wastan.

19:4 Tawara teke monda ystäwätä/ waan köyhä hyljätän ystäwildäns.

19:5 Ei wäärä todistaja pidä pääsemän rangaisemata/ ja joca rohkiast walhettele/ ei hänen pidä selkemän.

19:6 Moni otta waarin Förstistä/ ja jocainen on hänen ystäwäns/ joca lahjoja jaca.

19:7 Köyhä wihawat caicki hänen weljens/ ja hänen ystäwäns wetäwät heitäns taamma hänestä/ ja joca hänens sanoijn luotta/ ei hän saa mitän.

19:8 Joca wijsas on/ hän racasta hengens/ ja joca toimellinen on/ hän löytä hywän.

19:9 Wäärä todistaja ei pidä pääsemän rangaisemata/ ja joca rohkiast walhettele/ hän cadotetan.

19:10 Ei hullulle sowi hywät päiwät/ paljo vähemmin palwelian Förstejä hallita.

19:11 Joca on kärsiwällinen/ hän on toimellinen ihminen/ ja se on hänelle cunniäxi/ että hän wiat wälttä.

19:12 Cuningan wiha on nijncuin nuoren

Salomon sananlaskut

Lejonin kiljuminen/ mutta hänen ystäwydens on nijncuin caste ruoholle.

19:13 Hullu poica on Isäns murhe/ ja rijtainen waimo on nijncuin alinomainen pisaroidzeminen.

19:14 Huonet ja tawarat peritän wanhemmilda/ waan toimellinen emändä tule HERralda.

19:15 Laiscus tuo unen/ ja joutilas sielu kärsi nälkä.

19:16 Joca käskyt pitä/ hän on wapahtanut hengens/ waan joca tiens hyljä/ hänen pitä cuoleman.

19:17 Joca köyhä armahta/ hän laina HERralle/ hän costa hänen hywydellä.

19:18 Curita lastas/ cosca wielä toiwo on/ mutta älä pyydä händä tappa.

19:19 Sillä suuri julmuus saatta wahingon/ sentähden laske händä wallallens/ nijns händä enemmän curitat.

19:20 Cuule neuwo ja ota curitus watan/ tullaxes wijsaxi.

19:21 Monet aiwoituxet owat miehen sydämes/ mutta HERran neuwo on pysywäinen.

19:22 Ihmiselle kelpa hänen hywät tecons/ ja köyhä mies on parembi kuin walehtelia.

19:23 HERran pelco saatta elämän/ ja tule rawituxi/ ettei mitän paha händä lähesty.

19:24 Laisca kätke kätens poweens/ ja ei wie händä jällens suuhuns.

19:25 Jos pilckajata lyödän/ nijn taitamaton tule wijsaxi/ jos toimellista lyödän/ nijn hän tule toimellisexi.

19:26 Joca waiwa Isäns/ ja aja ulos äitins/ hän on häpemätöin ja kirottu lapsi.

19:27 Lacka minun poican cuuldelemasta sitä curitusta/ joca sinua wiettele pois toimellisesta opista.

19:28 Wäärä todistus häwäise duomion/ ja jumalattomain suut nielewät wäryden.

19:29 Pilckaille on rangaistus walmistettu/ ja haawat hulluin selkään.

Vers.2. Ei hänen hywin käy) Sillä toisen pitä toista kärsimän. v. 8. Racasta hengens) Hän otta wahingosta waarin/ ja ei usco ihmisiä heidän siliöisä sanoisans. v. 12. Cuningan) Rom. 13:4. Ei hän huckan miecka canna. v. 16. Cuoleman) hän tule Bówelin käteen ja hirsipuuhun: sillä idzewallaiset lapset ei pääse häneldä. v. 24. Laisca) Ei laisca tahdo waiwata kättäns eli jalcans wijdzimättömydens tähden/ waicka hän paljokin tarwidzis/ mutta ennen kärsi nälkä kuin hän idzens waiwa cunniallisen rawinnon tähden. v. 29. Pilckaille) Idzewallaiset/ wastahacoiset ja coiranpariset tulewat Bówelin käteen/ että hän heitä rangaise.

XX. Lucu .

TÄsä lugus laitetan juopumus ja hänen moninaiset wahingons ilmoitetan/ wanhurscauden ja wacuuden palcka pitä oleman että lapset menestywät: cahtalainen mitta ja pundari on Jumalalle cauhistus/ tottelemattomain lasten onnettomus.

20:1 Wiina teke pilckajaxi/ ja wäkwät juotawat tekewät tyhmäxi: joca nijtä halaja/ ei hän ikänäns wijsaxi tule.

20:2 Cuningan hirmu on nijncuin nuoren Lejonin kiljuminen/ joca hänen wihoitta/ hän teke oma hengens wastoin.

20:3 Miehen cunnia on olla ilman rijdata: waan jotca mielelläns rijtelewät/ owat caicki tyhmät.

20:4 Kylmän tähden ei tahdo laisca kyndä/ sentähden hän elonaicana kerjä/ ja ei saa mitän.

20:5 Neuwo on wijsan miehen sydämes nijncuin sywä wesi/ mutta toimellinen ymmärtä mitä hän luule.

20:6 Monda ihmistä kerscatan hywäxi/ waan cuca löytä jongun joca todella hywä on?

20:7 Wanhurscas joca siweydes waelda/

Salomon sananlaskut

hänen lastens käy hywin hänen peräns.
20:8 Cuningas joca istu istuimella duomidzeman/ hajotta caicki jotca pahat owat hänen silmilläns.
20:9 Cuca sano? minä olen puhdas sydämesäni/ ja wapa synnistäni.
20:10 Monilainen waaca ja mitta/ owat cauhistus HERralle.
20:11 Nuorucainen tutan menoistans/ jos hän siwiäxi ja toimellisexi tulewa on.
20:12 Cuulewaisen corwan ja näkewäisen silmän/ on HERra molemmat tehnyt.
20:13 Älä racasta unda ettes köyhtyis: anna silmäs walwo/ nijns saat kyllä leipä.
20:14 Paha/ paha/ sano ostaja/ mutta poismennes kijtetän hywäxi.
20:15 Culda ja callita kiwiä löytän kyllä/ waan toimellinen suu on callis cappale.
20:16 Ota hänen waattens joca toisen taca/ ja ota häneldä pantti/ tundemattoman edestä.
20:17 Warastettu leipä maista jocaizelle hywin/ waan sijtte pitä hänen suuns oleman täynnäns teräwitä kiwejä.
20:18 Aiwoituxet menestywät/ cosca ne neuwolla toimitetan/ ja sodat myös pitä toimella pidettämän.
20:19 Älä secoita sinuas sen cansa joca salaisuden ilmoitta/ ja joca panettele ja jolla petollinen suu on.
20:20 Joca Isäns ja äitiäns kiroile/ hänen kynttiläns pitä sammuman syngiäs pimeydes.
20:21 Perindö johonga warhain kijrutetan/ on wijmeiseldä ilman siunauxeta.
20:22 Älä sano: minä costan pahan/ odota HERra/ hän autta sinua.
20:23 Monilaiset pundarit owat HERralle cauhistus/ ja wäärä waaca ei ole hywä.
20:24 Jocaidzen retket tulewat HERralda: cuca ihminen ymmärtä hänen tiens?
20:25 Se on ihmiselle paula/ cosca hän pilcka pyhä: ja edzi sijtte lupausta.
20:26 Wijsas Cuningas hajotta jumalattomat/ ja anda ratasten käydä heidän päälidzens.

20:27 HERran kynttilä on ihmisen hengi/ hän käy läpi coco sydämen.
20:28 Siweys ja totuus warjele Cuningan/ ja hänen istuimens on seisowainen/ siweyden cautta.
20:29 Nuorten miesten wäkwewys on heidän cunnians/ ja harmat carwat on wanhain caunistus.
20:30 Haawoilla pitä pahuus ajettaman pois/ ja coco sydämen kiwut.

Vers.1. Pilckajaxi) Juopumudest seura tawatoin elämä/ Eph. 5:18. v. 4. Laisca Saarnamiehet ja Ruhtinat/ jotca ei wircans uskollisest toimita/ peljäten wiha ja waino/ etc. owat nijncuin hitat taloinmiehet. v. 6. Hywä) Sillä hywisä töisä on paljo ulcocullaisutta: moni pidetän pahana ja moni hywänä/ ja tehdän molemmille wääryttä/ sentähden älä luota sinuas ihmisijn. v. 14. Paha) Mitä cullakin on/ siihen cukin suuttu/ ja himoidze sitä/ jota ei hänellä ole. v. 21. Kijrutetan) Nijncuin lapset/ jotca mielelläns näkisit heidän wanhembans cuolewan. Item : jotca toisen tawaran saattawat alans jollaculla oikeuden muodolla/ kymmendä käskyä wastan/ nijncuin Absolom. v. 25. Pyhä) Jumalan sana/ nime ja palwelust/ ja anda sijtä almu/ rucoile ja paasto. v. 17. Kynttilä) se on/ Jumalan lohdotus ja ystäwys. v. 30. Haawoilla) se on/ widzalla/ joca teke werisen ja haawoiteton nahan.

XXI. Lucu .

TÄsä saarnatan Jumalan wijsaudest hallites/ mielden aicoimiset ja hywist neuwoist. Laitetan nijtä jotca edemmä pyytäwät cuin heidän wircans saldi/ angarus ja tiweys köyhiä wastan/ sanotan että Jumalan apu ja ihmisen ahkerus toinen toisens cansa oleman pitä.

21:1 CUningan sydän on HERran kädes/

Salomon sananlaskut

nijncuin wesioja: ja taitta sen cuhunga hän tahto.

21:2 Jocainen luule tiens oikiaxi/ waan HERRA ainoastans wahwista sydämet.

21:3 Hywin ja oikein tehdä on HERralle otollinen/ nijncuin uhri.

21:4 Ylpiät silmät ja paisunut sydän/ ja jumalattomain kynttilä/ on syndi.

21:5 Ahkeran miehen aiwoituxet tuowat yldäkylläisyyden: waan joca picainen on/ se tule köyhäxi.

21:6 Joca tawaran coco walhella/ se on culkewa turhuus: nijden seas jotca cuolemata edziwät.

21:7 Jumalattomain raatelemus pitä heitä peljättämän/ sillä ei he tahtonet tehdä mitä oikia oli.

21:8 Ihmisen tie on umbi ja outo/ mutta puhtan työ on oikia.

21:9 Parembi on asua caton culmalla/ cuin rijtaisen waimon cansa huonesa.

21:10 Jumalattoman sielu toiwotta paha/ ja ei suo lähimmäisellens mitän.

21:11 Cosca pilckaja rangaistan/ nijn tyhmät wijsaxi tulewat: ja cosca wijsas tule opetetuxi/ nijn hän otta sen hywäxi.

21:12 Wanhurscas pitä hänens wijsast jumalattoman huonetta wastan/ waan jumalattomat ajattelewat tehdä wahingota.

21:13 Joca tukidze corwans köyhän huutoon/ hänen pitä myös huutaman ja ei cuultaman.

21:14 Salainen lahja asetta wihan/ ja helmaan ando lepyttä suurimman wainon.

21:15 Se on wanhurscaille ilo/ tehdä mikä oikia on/ waan pahointekiöillä on pelco.

21:16 Ihminen joca poicke wijsauden tiellä/ pitä oleman cuolluitten joucosa.

21:17 Joca mielelläns elä hecumas/ hän tule köyhäxi: ja joca wijna ja öljyä racasta/ ei hän tule rickaxi.

21:18 Jumalatoim pitää annettaman ulos wanhurscan siaan/ ja ylöncadzoja siweitten edestä.

21:19 Parembi on asua autiasa maasa/ cuin rijtaisen ja wihaisen waimon cansa.

21:20 Wijsan huones on iloinen tawara ja öljy/ waan tyhmä sen tuhla.

21:21 Joca laupiutta ja hywyttä noudatta/ hän löytä elämän/ wanhurscauden ja cunnian.

21:22 Wijsas mies woitta wäkewitten Caupungin/ ja cukista heidän suruttomudens woiman.

21:23 Joca suuns ja kielens hillidze/ hän warjele sieluns ahdistuxesta.

21:24 Joca ynsy ja ylpiä on/ hän cudzutan pilckajaxi/ joca wihans ynseydens näyttä.

21:25 Laisca cuole toiwomisestans/ ettei hänen kätens tee mitän.

21:26 Hän himoidze jocapäiwä/ mutta wanhurscas anda ja ei kiellä.

21:27 Jumalattomain uhri on cauhistus: sillä se on synnis uhrattu.

21:28 Wäärän todistajan pitä huckuman: waan joca tottele/ hän saa aina puhua.

21:29 Jumalatoim juoxe päätahawin läpidze: waan jumalisen tie on pisywäinen.

21:30 Ei yxikän wijsaus eli ymmärrys eikä neuwo auta HERra wastan.

21:31 Hewoiset waljastetan sodan päiwäxi/ mutta woitto tule HERralda.

Vers.2. HERra) se on/ Jumalan sanat owat wagat/ mutta ihmisen ajatuxet owat pettäwäiset. v. 4. Kynttilä) se on/ mailman lembi eli ystävys. v. 8. Outo) se on/ joca seura hänen oma mielläns/ ehkä cuinga hywä se näkyis olewan/ nijncuin Saul teki Amalechille/ 1. Sam. 15:21. v. 12. Nähtävä on Saulis ja Dawidis. v. 14. Salainen) Josta ei mitän kehuta. v. 21. Laupiutta) Autuat owat laupiat/ Matth. 5:7. v. 22. Wäkewitten) Joca luotta omaan woimaans/ ja on murhetoin/ nijllä ei ole yhtän onne. v. 24. Pilckajaxi) hän saa häpiällisen nimen/ ja ei ikänäns kijtettäväxi ja cunnialisexi miehexi tule: sillä hän hänen hembeydelläns/ ynseydelläns/ ylpeydelläns ja

Salomon sananlaskut

*napinallans teke caicki wihollisexens. v. 25.
Cuole) Ennencuin hän jotain hywä tehdä taita.*

XXII. Lucu .

*MOnen sananlascuin seas cuin täsä lugus
löytän/ nämät caickein parhat owat: hywä
nimi on callimb cuin paljo tawarata/ ja
sentähden pitä caikella ahkerudella
pyyttämän. Jumalattomain seura
wäldettämän. Caunis neuwo taiwallisen opin
tundemisest/ juuri jalo käsky ettei wanhoja
rajoja pidä sijrttämän.*

22:1 HYwä sanoma on callimbi cuin rickaus/ ja suosio on parembi cuin hopia ja culda.

22:2 Ricas ja köyhä pitä toinen toisens cansa oleman: ja HERRA loi heidän molemmat.

22:3 Wijsas näke pahan/ ja cartta idzens: taitamattomat juoxewat läpidze/ ja saawat wahingon.

22:4 Joca HERrasa kärsi/ sijnä on rickaus/ cunnia ja elämä.

22:5 Keihäs ja paulat owat wäärän tiellä/ waan joca hänens sijtä taamma wetä/ hän warjele hengens.

22:6 Nijncuin lapsi tottu nuorudest/ nijn ei hän sijtä luowu/ cosca hän wanhene.

22:7 Ricas wallidze köyhä/ ja joca lainaxi otta/ hän on lainajan orja.

22:8 Joca wääryttä kylwä/ hän nijttä waiwan ja hänen pahudens hucku widzalla.

22:9 Laupiat silmät siunatan/ sillä hän anda leiwästans köyhille.

22:10 Aja pilckaja pois/ nijn rijta asettu: ja tora ja häwäistys lacka.

22:11 Uscollinen sydän puhu otollisest/ hänen ystäväns on Cuningas.

22:12 HERran silmät warjelewat hywät neuwot: mutta ylöncadzojan sanat ne cukistawat.

22:13 Laisca sano: Lejoni on ulcona ja minä tapetan catulla.

22:14 Porton suu on sywä cuoppa/ joca ei HERran suosios ole/ hän lange siihen.

22:15 Hulluus on nuorucaisen sydämes/ waan curituxen widza aja sen cauwas hänestä.

22:16 Joca köyhän teke wääryttä enätäxens tawaratans: hänen pitä idze rickalle andaman/ ja köyhäxi tuleman.

22:17 Callista corwas ja cuule wijsasten sanat/ ja pane minun oppin sydämees.

22:18 Sillä ne owat sinulle suloiset/ jos sinä pidät ne tykönäs: ja ne caicki owat sinun suus cautta onnelliset.

22:19 Että sinun toiwos olis HERrasa/ täyty minun sinua sencaltaisist jocapäiwä neuwoa.

22:20 Engö minä ole monella tawalla kirjoittanut sinun etees/ neuwoin ja opettain?

22:21 Osottaxeni sinulle wahwan totuden perustuxen/ wastataxes nijtä oikein/ jotca sinun lähettäwät.

22:22 Älä ryöstä köyhä/ waicka hän köyhä on: ja älä solwaise waiwaista portisa.

22:23 Sillä HERra aja heidän asians/ ja sorta heidän sortajans.

22:24 Älä anna sinuas wihaisen miehen seuraan/ ja älä ole julman tykönä.

22:25 Ettes oppis hänen teitäns/ ja sais sielulles pahennusta.

22:26 Älä ole nijden tykönä/ jotca heidän kättä lyöwät/ ja welca tacawat.

22:27 Sillä jos ei sinulla ole wara maxa/ nijn wuotes otetan aldas pois.

22:28 Älä sijrrä tacaperin endisiä rajoja/ jotca esiisäs tehnet owat.

22:29 Jos sinä näet nopsan miehen asiasans/ sen pitä seisoman Cuningan edesä/ ja ei nijden edes jotca ei wapat ole.

Vers.12. Hywät neuwot) Mitä hywä on opisa ja neuwosa/ siihen anda Jumala myötäkäymisen: sillä monda on petollista suuta/ että caicki pikimmäldäns turmellan. v. 13. Lejoni) se on/ waara on käsis/ nyt täyty minun olla alallans. Ja se pitä nijstä caikista ymmärrettämän jotca

Salomon sananlaskut

*oikeuden hyljävät/ cosca jocu waara seura/
sekä hengellises että mailmallises wirasa. v.
18. Onnelliset) Sinä tahdot sillä hyödyttä ja
autta sinuas ja muita. v. 21 Wastataxes) Sanoa
hywällä omalla tunnolla: HERra/ mitä sinä
minun käsenyt olet/ se on tapahtunut: sillä
sinä tiedät että se on Jumalalle otollinen/ joca
hänen sanans jälkeen tapahtu.*

XXIII. Lucu .

*COhta tämän lugun algusa juuri jalost
saarnatan/ että ylpeys on wälttäminen/ nijn
myös ahneus ja cateus. Sijtte löytän usiammat
sananlascut jotca neljännen käskyn selittäwät.
Lopulla laitetan juopumus/ ja osotetan cuinga
Jumalan lahjain tuhlaus on caiken wahingon/
ruumijs/ sielus ja tawarois/ alcu/ ja estä caicki
cuin hywä on.*

23:1 COscas istut ja syöt Herran cansa/ nijn
ota waari cuca edesäs on.

23:2 Ja pane weidzi caulaas/ jos sinä tahdot
henges pitä.

23:3 Älä himoidze hänen ruastans/ sillä se on
petollinen leipä.

23:4 Älä waiwa sinuas tullaxes rickaxi/ ja lacka
sinun wijsaudestas.

23:5 Älä lennäätä silmiäs sen jälkeen/ jota et
sinä taida saada/ sillä se teke idzellens sijwet
nijncuin Cotca/ ja lendä taiwasta päin.

23:6 Älä syö leipä caten cansa/ ja älä
himoidze hänen ruocans.

23:7

Sananl 23:Sillä nijncuin hän idze sydämesäns
ajattele/ nijn on: hän sano: syö ja juo: ja ei
cuitengan ole hänen mielens sinun cansas.

23:8 Sinun palas jotcas syönyt olet/ pitä sinun
oxendaman: ja sinun ystäwälliset puhes/ pitä
huckan tuleman.

23:9 Älä puhu hullun corwisa: sillä hän cadzo
sinun toimellisen puhes ylön.

23:10 Älä sijrrä tacaperin endisiä rajoja/ ja älä

mene orwain pellolle.

23:11 Sillä heidän lunastajans on woimallinen/
hän toimitta heidän asians sinua wastan.

23:12 Anna sydämes curitukseen/ ja corwas
toimelliseen puheseen.

23:13 Älä lacka lastas curittamast: sillä jos sinä
händä widzalla lyöt/ nijn ei hän cuole.

23:14 Sinä lyöt händä widzalla/ waan sinä
wapadat hänen sieluns Helwetist.

23:15 Poican/ jos sinä wijsas olet/ nijn myös
minun sydämen iloidze.

23:16 Ja minun munascuuni owat riemuiset/
cosca sinun huules puhuwat mitä oikia on.

23:17 Älkön sinun sydämes kijwoitelco
syndisiä/ waan olcon HERran pelgos
jocapäiwä.

23:18 Sillä se on sinulle wijmein hywäxi/ ja ei
sinun odottamises puutu.

23:19 Cuule poican ja ole wijsas/ ja johdata
sydämes tielle.

23:20 Älä ole juomaritten ja tuhlaitten seas/
sillä juomarit ja tuhlaajat köyhtywät: ja unikeco
pitä ryysyisä käymän.

23:21 Cuule Isäs joca sinun sijttänyt on/ ja älä
cadzo äitiäs ylön/ cosca hän wanhaxi tule.

23:22 Osta totuutta/ ja älä händä myy:
wijsautta/ curitusta ja ymmärrystä.

23:23 Wanhurscan Isä riemuidze/ ja joca
wijsan synnyttänyt on/ hän iloidze hänestä.

23:24 Anna Isäs ja Äitis iloita/ ja riemuitcan ne
jotca sinun synnyttänet owat.

23:25 Anna minulle poican sydämes/ ja anna
minun tieni silmilles kelwata.

23:26 Sillä portto on sywä cuoppa/ ja wieras
waimo on ahdas cuoppa.

23:27 Ja hän wacoi nijncuin ryöwäri/
tottelemattomat ihmiset coconduwat hänen
tygöns.

23:28 Cusa on kipu? cusa on murhe? cusa on
tora? cusa on walitus? cusa owat haawat
ilman syytä? cusa owat punaiset silmät?

23:29 Nimittäin/ cusa mielelläns juodan/ ja
pyytän tyhjätä mitä sisälle pandu on.

Salomon sananlaskut

23:30 Älä cadzele wijna/ ehkä se punoitta/ ja on selkiänä clasis/ ja huokiast mene alas.

23:31 Waan wijmeiseldä pane hän nijncuin kärme/ ja pistä nijncuin kyykärme.

23:32 Nijn cadzowat sinun silmäs muita waimoja/ ja sinun sydämes puhu toimettomia asioita.

23:33 Ja sinä tulet nijncuin se joca maca keskellä merta/ ja nijncuin se joca maca ylhällä pielesä.

23:34 He lyöwät minua/ ja ei se tee paha: he sysäwät minua/ mutta en minä sitä tunne.

23:35 Cosca minun pitä herämän/ wielä sitä ezimän.

Vers.2. Weidzi) se on/ warjele kieles ettes idzes watan puhuis/ ja tulis sen cautta wahingoon. v. 3. Petollinen leipä) Herrain palweluxesa yhteisest nijn tapahtu/ että toinen toista wiettele/ saattaxens händä wahingoon/ ja idziäns ylös. v. 5. Lennätä) Sitä enä cuin sencaltaisia himoitan/ sitä enämmin hän pakene. v. 7. Sydämesäns ajattele) ja ei ole sencaltainen cuin hän näky olewan. v. 13. Cuole) Nijn ei tarwita Böwelin händä rangaista.

XXIV. Lucu .

YListetän taito ja toimi nijncuin hywän rakennuxen perustus/ sitälikin käsketän wiattomia warjella ja holhota/ nijncuin cungin wirca myötä anda/ Cuuliainen olla Esiwallalle. Wijmein laiscus selkiäst kirjoitetan.

24:1 Älä seura pahoja ihmisiä/ ja älä himoidze olla heitä läsnä.

24:2 Sillä heidän sydämens pyytä wahingoitta/ ja heidän huulens neuwowat pahuteen.

24:3 Wijsaudella raketan huone/ ja toimella se wahwistetan.

24:4 Taidolla huone täytetän/ caickinaisista

callista ja jaloista tawaroista.

24:5 Wijsas mies on wäkwä/ ja toimellinen mies on woimallinen wäestä.

24:6 Sillä neuwolla sodatkin pidetän: ja josa monda neuwonandajat on/ sijnä on woitto.

24:7 Wijsaus on hulluille ylön corkia/ ei hän tohdi awata suutans portisa.

24:8 Joca idzellens wahingota teke/ hän cudzutan pää coiraxi.

24:9 Tyhmän ajatus on syndi/ ja pilckaja on cauhistus ihmisille.

24:10 Ei se ole wäkwä/ joca ei tuscasa wahwa ole.

24:11 Auta nijtä joita tappa tahdotan/ ja älä wedä sinuas pois nijden tykö/ jotca cuoletetan.

24:12 Sanotcos: cadzo/ en me ymmärrä mitän: luuletcos ettei se joca sydämet tietä/ sitä ymmärrä? Ja se joca sielusta otta waarin/ tunne sitä? ja costa ihmiselle tecons jälkeen.

24:13 Syö poican hunajata: sillä se on hywä: ja mesileipä on makia curcusas.

24:14 Ja ope nijn wijsautta sielulles.

24:15 Coscas hänen löydät/ nijn sinun wijmein käy hywin: ja ei sinun toiwos ole turha.

24:16 Älä wartioidze wanhurscan huonetta nijncuin jumalatoin/ älä hucka hänen lepoans.

24:17 Sillä wanhurscas lange seidzemen kerta/ ja nouse jällens: mutta jumalattomat uppowat onnettomuteen.

24:18 Älä iloidze wihamiehes wahingosta/ ja älkön sinun sydämes riemuitco hänen onnettomudestans.

24:19 Ettei HERra näkis sitä/ ja se olis hänelle kelwotoin/ ja käändäis wihans pois hänen päädäns.

24:20 Älä wihastu pahan päälle/ älä myös ole kijwas jumalattoman tähden.

24:21 Sillä ei häijyillä ole mitän toiwomist/ ja jumalattomain kynttilä pitä sammuman.

24:22 Poican/ pelkä HERra ja Cuningasta/ ja älä secoita sinuas capinan nostaitten cansa.

24:23 Sillä heidän cadotuxens nouse äkist/ ja

Salomon sananlaskut

cuca tietä cosca cummangin onnettomus tule?

24:24 Nämät owat myös wijsasten: Ei ole hywä cadzo muoto duomiosa.

24:25 Joca jumalattomalle sano: sinä olet wiatoin: händä kirowat ihmiset/ ja Canssa wiha händä.

24:26 Mutta jotca rangaisewat/ he owat otolliset: ja runsas siunaus tule heidän päällens.

24:27 Toimellinen wastaus on nijncuin suloinen suun andamus.

24:28 Toimita asias ulcona/ ja walmista peldos: rakenna sijtte huones.

24:29 Älä todista lähimmäistäs wastan ilman syytä/ ja älä petä sinun suullas.

24:30 Älä sano: nijncuin muut tekewät minulle/ nijn minä teen jällens: ja costan jocaidzelle tecons.

24:31 Minä käwin laiscan pellon ohidze/ ja tyhmän wijnamäen siwuidze.

24:32 Ja cadzo/ ei sijnä muuta ollut cuin noculaisia/ ja oli ohdackeita täynäns/ ja aidat olit caatunet.

24:33 Cosca minä sen näin/ panin minä sen sydämeeni/ cadzelin ja opin sijtä.

24:34 Sinä tahdot wielä wäähä maata ja unelias olla/ ja enä käsiäs yhten panna lepämän: mutta sinun köyhydes pitä sinulle tuleman nijncuin matcamies/ ja sinun waiwaisudes nijncuin warustettu mies.

Vers.1. Seura) Älwös pango pahaxes sinun köyhä ja onnetoinda elämätäs/ ettäs seuraisit pahoja heidän hywisä päiwisäns. v. 8.

Idzellens) Että hän muille wahingota tekis. v.

11. Tappa tahdotan) ilman syytä v. 13.

Hunajata) se on/ nautidze tawaratas/ jonga

Jumala sinulle andanut on/ ja älä säästä

sinulles wahingoxi. v. 16. Lepoans) Nijncuin ne

jotca saattawat alans köyhän huonet ja

tawarat. v. 17. Lange) Jumala autta händä ylös

jällens/ ehkä cuinga usein hän lange/ ja tule

wahingoon. v. 34. Warustettu mies)

Sencaltainen wieras joca tunge idzens wäkiwallalla huoneseen/ jota et sinä woi wastan olla.

XXV. Lucu .

Mikä hywän Förstin ja hallidzian wirca on/ opetta idze Salomo: nimittäin/ jos

jumalattomus Cuningalda eroitetan/ nijn

hänen istuimens wahwistetan. Sanotan myös

että siweys on caunis ja tarpellinen cappale

mailmallisen oikeuden edes/ cuinga myös

coston pyyndö on hillidzeminen.

25:1 NÄmät owat myös Salomon sananlascut/ jotca Hiskian Judan Cuningan miehet owat tähän pannet tygö.

25:2 Se on Jumalan cunnia/ salata asiata: mutta Cuningan cunnia/ tutkia asiata.

25:3 Taiwas on corkia ja maa sywä/ waan Cuningan sydän on tutkimatoin.

25:4 Raisca otetan pois/ nijn sijtä tule puhdas astia.

25:5 Jos jumalatoiminen meno otetan Cuningalda pois/ nijn hänen istumens wanhurscaudella wahwistetan.

25:6 Älä coreile Cuningan nähden/ ja älä astu suurten sialle.

25:7 Sillä se on sinulle parempi/ cosca sinulle sanotan: mene ylemmä/ cuins Förstin edes aletaisin/ jota sinun silmäs näkisit.

25:8 Älä ole picainen rijtelemän: sillä mitäs sijtte teet coscas lähimmäises häwäisnyt olet?

25:9 Toimita asias lähimmäises cansa/ ja älä ilmoita toisen salaisutta.

25:10 Ettei se joca cuule/ sinua häijjyst puhuttelis/ ja ettei sinun paha sanomas palaja.

25:11 Sana aicanans puhuttu/ on nijncuin cullainen omena hopiamaljasa.

25:12 Joca wijsasta rangaise/ ja hän händä cuule/ se on nijncuin cullainen corwarengas/

Salomon sananlaskut

ja cuin cullainen caulan caunistus parhasta cullasta.

25:13 Nijn cuin lumen kylmä elon aicana/ nijn on uscollinen lähetyssana/ hänelle joca sen lähettänyt on: ja wirgotta hänen Herransielun.

25:14 Joca paljo puhu ja wähän pitä/ hän on nijn cuin tuuli ja pilwi ilman sateta.

25:15 Kärsimisellä Försti lepytetän/ ja siwiä kieli pehmittä cowuden.

25:16 Jos sinä löydät hunajata/ nijn syö tarpexes: ettes ylönpaldisest tulis rawituxi/ ja oxennais sitä.

25:17 Wedä jalcas tacaperin lähimmäises huonesta/ ettei hän suuttuis ja wihastuis sinulle.

25:18 Joca wäärä todistusta puhu lähimmäistäns wastan/ hän on keihäs/ miecka ja teräwä nuoli.

25:19 Pilckajan toiwo hädän aicana/ on nijn cuin mädännyt hammas: ja wilpistelewäinen jalca.

25:20 Joca murhellisen sydämen edes wirsiä weisa/ hän on nijn cuin rewäisty waate talwella/ ja eticka pleicun päällä.

25:21 Jos sinun wihamiehes iso/ nijn rawidze händä leiwällä: jos hän jano/ nijn juota händä wedellä.

25:22 Sillä sinä cocot hijlet hänen pääns päälle/ ja HERra costa sen sinulle.

25:23 Pohjatuuli aja saten pois/ ja salainen kieli saatta caswon wihaisexi.

25:24 Parembi on istua caton culmalla/ cuin rijtaisen waimon cansa suuresa huonesa.

25:25 Hywä sanoma caucaiselda maalda/ on kylmän weden caltainen janowaiselle sielulle.

25:26 Wanhurscas joca jumalattoman eteen lange/ on nijn cuin secoitettu caiwo ja turmeldu lähde.

25:27 Joca paljon hunajata syö/ ei se ole hywä: ja joca työläitä asioita tutki/ se tule hänelle työläxi.

25:28 Joca ei taida hillitä hengens/ hän on

nijn cuin muuritoin Caupungi.

Vers.2. Salata) Jumalan hallituxes ei meidän pidä kysymän/ mingätähden? mutta caicki cohta uscoman:

mutta mailmallises hallituxes pitä kysymän/ ja ei picaisest uscoman ketän.

v. 13. Lumen kylmä) uscollista palweliata ja alemmaista/ ei taita täydellisest maxetta.

v. 14. Paljo puhu) Mailman tawan jälken/ hywiä sanoja/ ja ei muuta mitän.

v. 26. Secoitettu caiwo) Caiwo eli lähde on caikille tarpellinen/ ja jos jocu heidän wetens secoitta ja

turmele/ nijn se pidetän pahana työnä.

XXVI. Lucu .

Jalo ja tarpellinen opetus/ cosca meidän pitä wihollisillem/ panettelioillem ja parjaillem wastauxen andaman/ ja cosca ei: sillä ei aina sowi wastata. Nuhdellan täsä angarast nijtä paisuneita öyckäreitä/ jotca ylön taitawana idzens pitäwät.

26:1 Niincuin lunda suwella ja sadetta elon aicana: nijn ei tarwita tyhmälle cunniata.

26:2 Nijn cuin lindu mene pois/ ja pääskyinen lendä/ nijn ei salwa nuhtetoin kirous.

26:3 Hewoiselle ruosca ja Asille ohjat/ ja hullulle widza selkän.

26:4 Älä wasta tyhmä hänen tyhmydens jälken/ ettes hänen caltaisexens tulis.

26:5 Mutta wasta hullua hulludens jälken/ ettei hän näkyis wijsaxi.

26:6 Joca tyhmäin sanansaattajain cautta asian toimitta/ hän on nijn cuin nilcku jalgoista/ ja saa wahingon.

26:7 Nijn cuin nilcku woi tanzata/ nijn tyhmä taita puhua wijsaudesta.

26:8 Joca tyhmälle taridze cunniata/ on nijn cuin jocu heittäis callita kiwiä muiden kiwein secaa.

Salomon sananlaskut

26:9 Sananlascu on tyhmän suusa nijncuin orjantappura/ joca juopunen käsijn pistele.
26:10 Taitawa ihminen teke cappalen oikein: waan joca taitamattoman palcka/ hän sen turmele.
26:11 Nijncuin coira syö oxennuxens/ nijn on hullu joca hänen hulludens kertoi.
26:12 Coscas näet jongun joca luule idzens wijsaxi/ enä on silloin toiwo tyhmäst cuin hänestä.
26:13 Laisca sano: nuori Lejoni on tiellä/ ja naaras Lejoni cujalla.
26:14 Laisca käändeale idzens wuotella/ nijncuin owi säränäsä.
26:15 Laisca pane kätens poweens: ja se tule hänelle työläxi/ saatta suuhuns jällens.
26:16 Laisca luule hänens wijsammaxi/ cuin seidzemen jotca hywiä tapoja opettawat.
26:17 Joca käy ohidzen ja secoitta idzens muiden rijtoin/ hän on sencaltainen joca coira corwasta wetä.
26:18 Nijncuin se joca sala ambu/ tarcoitta joudzella ja tappa.
26:19 Nijn on petollinen ihminen/ hänen lähimmäisellens ja sano: leikillä minä sen tein.
26:20 Cosca halwot loppuwat/ nijn tuli sammu: ja cosca kielikellot pannan pois/ nijn rijdat lackawat.
26:21 Nijncuin hijlet tulen ja puut liekin: nijn rijtainen ihminen saatta metelin.
26:22 Panettelian sanat owat nijncuin haawat/ ja käywät läpi sydämen.
26:23 Wiecas kieli ja paha sydän/ on nijncuin sawiastia hopian sawulla juotettu.
26:24 Wihollinen tutan puhestans: ja cosca hän lähesty/ waelda hän petoxella.
26:25 Cosca hän liehacoidze makeilla puhellians/ nijn älä usco händä: sillä seidzemen cauhistusta on hänen sydämesäns.
26:26 Joca pitä sala wiha tehdäxens wahingota/ hänen pahudens tule ilmei cocouxisa.
26:27 Joca cuopan caiwa/ hän lange sijhen: ja

joca kiwen wierittä/ hän sijhen idze combistu.
26:28 Petollinen kieli wiha rangaistusta: ja suu joca myötäkielin puhu/ saatta cadotuxeen.

Vers.1. Cunniata) se on/ tawarata/ rickautta/ ja caickinaista joista cunnia tule. v. 9. Orjantappura) Cosca juopunut canda orjantappuroita kädesäns/ nijn hän saa enä wahingota cuin hyödytystä: nijn myös tyhmä jolla kirjoitus ja sananlascut suus owat/ saatta enä wahingota. v. 16. Luule) Muutamat owat jotca tahtowat muita parata ja opetta/ ja cuitengin eikä taida eikä tahdo paremmin idze tehdä. v. 19. Leikillä) Jos hänen paha aiwoituxens käy tacaperin/ nijn hän on leikillä tehnyt/ ja estele idzens nijn: mutta ennen hän olis nähnyt/ ettei se olis tacaperin käynyt.

XXVII. Lucu .

Ihmisten menoin ja tilain turhudest ja wiheljäisydest saarnatan: Neuwotan että cungin pitä laillises wirasans wahwana pysymän. Mingäcaltainen ystäwys pitä oleman/ opetetan. Cuinga myös oma kerscaus pahoin haise/ ja cuinga ihmisen sydän on häälywäinen.

27:1 Älä kehu sinuas huomenesta päivästä: sillä et sinä tiedä mitä tänäpäni tapahtu.
27:2 Anna toisen sinuas kijttä/ ja ei sinun oma suus: muucalaisen/ ja ei omain huuldes.
27:3 Kiwi on rascas ja sanda paina/ waan tyhmän wiha on rascambi cuin ne molemmat.
27:4 Wiha on julma cappale/ ja carwas mieli on myrsky/ ja cuca taita olla waino wasthan?
27:5 Julkinen curitus/ on parembi cuin salainen rackaus.
27:6 Hywän suowan haawat/ owat paremmat cuin petolliset wainojan suunandamiset.
27:7 Rawittu sielu polke hunajata/ waan isowaiselle sielulle owat caicki carwatkin makiat.

Salomon sananlaskut

27:8 Nijncuin lindu joca pesästäns culke/ nijn on se joca siastans sijrtä.

27:9 Woitesta ja suidzutuxesta sydäin iloidze/ ja ystävän hywä neuwo on sielulle otollinen.

27:10 Älä hyljä sinun ystävätäs ja sinun Isäs ystäwitä/ ja älä mene weljes huoneseen/ cosca sinun wäärin käy: sillä parembi on kylänmies joca läsnä on/ cuin weli joca taambana on.

27:11 Ole wijsas poican/ nijn minun sydämen iloidze: että minä taitaisin wastata sitä joca minua pilcka.

27:12 Wijsas mies näke waaran/ ja lymyttä idzens: waan tyhmät menewät siihen/ ja saawat wahingon.

27:13 Ota hänen waattens joca toisen edestä hywä on/ ja ota hänelä pantti muucalaisen edestä.

27:14 Joca lähimmäistäs siuna corkialla änellä/ ja nouse warahin: se luetan hänelle kirouxexi.

27:15 Rijtainen waimo ja alinomainen tiuckuminen suuresta satesta/ nämät oikein yhten werratan.

27:16 Joca händä holho/ hän käsittele tuulda/ ja piwo öljyä kädesäns.

27:17 Weidzi teroitta weidzen/ ja mies miehen.

27:18 Joca hänen Ficunapuuns warjele/ hän syä sijtä hedelmän: ja joca hänen Herrans wartioidze/ hän cunnioitetan.

27:19 Nijncuin warjo on wedesä ihmisen caswon suhten: nijn on ihmisen sydän toista wastan.

27:20 Helwetti ja cadotus ei tule ikänäns täyten/ ja ihmisen silmät owat tytymättömät.

27:21 Mies tule kiusatuxi kijttäjän suun cautta: nijncuin hopia ahjosa/ ja culda pädzisä.

27:22 Jos sinä tyhmän huhmarosa surwoisit nijncuin kryynit/ nijn ei cuitengan hänen hulludens hänestä ercane.

27:23 Ota waari lambaistas/ ja pidä murhe laumastas.

27:24 Sillä ei tawara ole ijancaickisest/ eikä Cruunu sugusta sucuun.

27:25 Ruohot owat putkennet/ heinät owat käsillä/ ja wuorella yrtit cogotan.

27:26 Caridzat waatettawat sinua/ ja caurit andawat pellon wuoron.

27:27 Sinulla on wohten riesca kyllä/ huones rawinnox: ja sinun pijcas elatuxexi.

Vers.8. Lindu) Älä anna kiusauxen aja sinuas pois sinun wirastas/ mutta ole wahwa/ Jumala idze parhain päin laitta. v. 11. Ole wijsas) Warjele sinuas työstä/ kyllä walhe taca saadan. v. 14. Siuna) Älä ylistä ketän ylönpaldisest: sillä et sinä sen paremmin uscota. v. 19. Wedesä) Nijncuin warjo ei ole alallans wedesä silmäin edes: nijn ihmisen sydän on huicendelewainen toista wastan. v. 21. Kijttäjän) Joca anda idzens mielelläns ylistä/ hän oikeutta myöden petetän: sillä hän tahto suurembata cunniata idzellens cuin caicki muut. v. 24. Cruunu) Se on walda huonesa/ nijncuin hän tahdois sanoa: tydy siihen cuin käsillä on: sillä ei täsä ole mitän pysyväistä.

XXVIII. Lucu .

Mikä erinomainen syy on että hallituxet muutetan/ tiettäwäxi annetan: nimittäin/ maacunnan ricosten tähden se tapahtu. Laitetan corcoraha/ käsketän caikella ahkerudella pahennuxia wälttä/ cadzo että cullekin oikeus tapahtuis/ että cugin cohdistans idzens parannais/ ja olis waiwaisia wastan andias.

28:1 JUmalatoimii pakene/ ja ei kengän aja händä taca: waan jumalinen on rohkia nijncuin nuori Lejoni.

28:2 Maacunnan synnin tähden tule waldacundaan monda mulckausta: waan toimellisten ja ymmärtäwäisten ihmisten

Salomon sananlaskut

tähden pysywät ne cauwan.
28:3 Nälkäinen joca köyhiä waiwa/ on nijncuin caste joca hedelmän turmele.
28:4 Jotca Lain hyljät/ ne ylistävät jumalattomia: waan jotca Lain kätkewät/ owat heille wihaiset.
28:5 Ei pahat ihmiset oikeudest lucua pidä: waan jotca HERra edziwät/ he ottawat caikista waarin.
28:6 Parembi on köyhä/ joca siweydesäns waelda/ cuin ricas joca wäärillä teillä käyskendale.
28:7 Joca Lain kätke/ hän on toimellinen lapsi: mutta joca tuhlijata ruocki/ hän häwäise Isäns.
28:8 Joca tawarans enändä corgolla ja woitolla/ hän coco köyhäin tarpexi.
28:9 Joca corwans käändä pois Lain cuulosta/ hänen rucouxens on cauhistus.
28:10 Joca jumaliset saatta wäärälle tielle/ hän lange omaan cuoppaans: waan siwiät periwät hywydet.
28:11 Ricas luule hänens wijsaxi/ waan toimellinen köyhä ymmärtä hänen.
28:12 Cosca wanhurscat wallidzewat/ nijn käy sangen hywin: waan cosca jumalattomat hallidzewat/ nijn muuttet owat Canssan seas.
28:13 Joca pahan tecons kieldä/ ei hän menesty: waan joca sen tunnusta ja hylkä/ hänelle tapahtu laupius.
28:14 Autuas aina pelkä/ waan niscuri lange onnettomuteen.
28:15 Jumalatoim Försti joca köyhä Canssa hallidze/ hän on kiljuwa Lejoni ja ahne carhu.
28:16 Cosca Försti on ilman toimeta/ nijn paljon wääryttä tapahtu: waan joca wiha ahneutta/ hän elä cauwan.
28:17 Ihminen joca jongun sielun weres wääryttä teke: ei hän pääse waicka hän haman hautan pakenis.
28:18 Joca siweydes waelda/ hän on tallesa: mutta joca käy paha tietä/ hänen täyty joscus langeta.

28:19 Joca peldons wiljele/ hän saa leipä yldäisest: waan joca pyytä joutilasna käydä/ hän tule peräti köyhäxi.
28:20 Uscollinen mies siunatan: waan joca pyrki rickauden perän/ ei hän ole wiatoim.
28:21 Ei ole se hyvä että jocu cadzo muoto: sillä hän teke leiwän cappalen tähden wäärin.
28:22 Joca äkistä rickautta pyytä/ ja on saita: hänen päällens tule ahdistus/ nijn ettei hän tiedäckän.
28:23 Joca ihmistä rangaise/ hän löytä paremman ystäwyden: cuin se joca puhu myötäkielin.
28:24 Joca otta Isäldäns ja äitildäns/ ja sano: ei se ole syndi: hän on häwittäjän cansaweli.
28:25 Ylpiä ihminen saatta rijdan: mutta joca luotta idzens HERraan/ hän costu.
28:26 Joca omaan sydämeens uscalda/ hän on tyhmä: mutta joca wijsaudes waelda/ hän wapadetan.
28:27 Joca waiwaiselle anda/ ei häneldä puutu: waan joca silmäns hänestä käändä/ hänen käy caicki tacaperin.
28:28 Cosca jumalattomat tulewat/ nijn Canssa idzens kätke: mutta cosca ne huckuwat/ nijn wanhurscat enänewät.

Vers.1. Pakene) Oma tundo on enä cuin tuhannen todistaja.

XXIX. Lucu .

TÄsä lugus opetetan/ mikä Förstein ja hallidziain oikia wirca on/ cuinga tarpellinen saarnawirca on/ jonga cautta cootan Jumalalle ijancaickinen sauracunda: Siweys ja hiljaisus ihmisiä paljon caunistawat.

29:1 JOca curituxelle on uppiscainen/ hän äkist cadotetan ilman yhdetäckän awuta.
29:2 Cosca wanhurscaita monda on/ nijn Canssa iloidze: waan cosca jumalatoim hallidze/ nijn Canssan täyty huogata.

Salomon sananlaskut

29:3 Joca wijsautta racasta/ hän iloitta Isäns:
mutta joca huoria elättä/ hän tuhla tawarans.
29:4 Cuningas rakenda oikeudella
waldacunnan/ waan ahne sen turmele.
29:5 Joca lähimmäisens cansa liehacoidze/
hän hajotta wercon hänen jalcains eteen.
29:6 Cosca paha syndiä teke/ nijn hän hänens
paulaan secoitta: waan wanhurscas
riemuidze/ ja hänellä on ilo.
29:7 Wanhurscas tunde köyhän asian/ waan
jumalatoin cadzo caiken toimen ylön.
29:8 Pilckajat saattawat Caupungin
onnettomuteen: waan wijsat asettawat wihan.
29:9 Cosca wijsas tule tyhmän cansa
cauppaan: joco hän on wihainen eli iloinen/
nijn ei ole hänellä yhtän lepo.
29:10 Wericoirat wihawat siwiätä/ waan
wanhurscat pitävät murhen sielustans.
29:11 Tyhmä wuodatta caiken hänen
hengens/ waan wijsas sen pidättä.
29:12 Herra/ joca walhetta racasta/ hänen
palwelians owat caicki jumalattomat.
29:13 Köyhä ja ricas cohtaisit toinen toisens/
HERra walaise heidän molembain silmäns.
29:14 Cuningas joca uscollisest duomidze
köyhiä/ hänen istuimens pysy ijancaickisest.
29:15 Widza ja rangaistus anda wijsauden:
waan idzewaldainen lapsi häwäise äitins.
29:16 Josa monda jumalatoinda on/ sijnä on
monda syndiä: waan wanhurscat näkewät
heidän langemisens.
29:17 Curita poicas nijn hän sinun wirwotta/ ja
saatta sielus iloisexi.
29:18 Cosca ennustuxet loppuwat/ nijn
Canssa hajotetan: waan autuas kätke Lain.
29:19 Palwelia ei anna idzens curitta sanoilla:
sillä waicka hän sen ymmärtä/ nijn ei hän ole
cuitengan ymmärtävänäns.
29:20 Jos sinä näet jongun joca on nopsa
puhuman/ enä on toiwo tyhmäs cuin hänes.
29:21 Jos palwelia nuorudest herculisest
pidetän/ nijn hän tahto sijtte poicana olla.
29:22 Wihainen mies saatta rijdan/ ja

kiuckuinen teke monda syndiä.
29:23 Ylpeys cukista ihmisen/ waan cunnia
corgotta nöyrän.
29:24 Joca warcan cansa on osallinen/ cuule
kirouxen ja ei ilmoita: hän wiha hänen
sieluans.
29:25 Joca pelkä ihmisiä/ hän tule
langemuxeen: mutta joca luotta idzens
HERraan/ hän tule ylöspidetyxi.
29:26 Moni edzi Förstin caswo/ mutta
jocaidzen duomio tule HERralda.
29:27 Jumalatoin ihminen on wanhurscaille
cauhistus/ ja joca oikialla tiellä on/ hän on
jumalattomalle cauhistus.

*Vers.4. Ahne) Joca maacunda ulostegolla
rasitta. v. 8. Pilckajat) Pahat neuwonandajat/
saattawat usein Herrans eli Caupungin nijn
suureen onnettomuteen/ ettei he monena
wuotena sijtä pääse. v. 11. Caiken) Hän sano
caicki mitä hän tietä v. 13. Ricas) Että he
enimmäst corcorahasta ricastuwat (walaise)
lohdutta ja anda kyllä. v. 18. Ennustuxet)
Ilman Jumalan sanata/ ei ihminen taida muuta
tehdä cuin palwella epäjumalita/ ja tehdä
oma tahtoans. v. 26. Förstin) Herrain lembi/
ilman Jumalan armota/ on tyhjä.*

XXX. Lucu .

*SAngein corkiat ja erinomaiset cappalet täsä
lugus pannan meidän eteem/ jotca meitä
caickein jaloimmist asioist opettawat: cuinga
oikian opin puhtaus on pitäminen/ muutammat
wiat wälttämiset ja oijendamiset/
cawahtaminen ettei wanhemmat cadzotais
ylön.*

30:1 NÄmät owat Agurin Jakenin pojan sanat/
ja sen miehen Leithielin/ Leithielin ja Uchalin
oppi ja puhe.
30:2 Minä olen caickein hulluin/ ja ihmisten
ymmärrys ei ole minusa.

Salomon sananlaskut

30:3 En minä ole oppenut wijsautta/ ja en minä tiedä mikä pyhä on.
30:4 Cuca taiwasen ylös ja alas mene? cuca käsittä tuulen piwoons? cuca sito weden waatteseen? cuca on asettanut maan pijrit? mikä on hänen nimens? cuinga hänen poicans cudzutan? tiedätkös?
30:5 Caicki Jumalan sanat owat kircastetut/ ja owat kilpi nijlle jotca uscowat hänen päällens.
30:6 Älä lisä hänen sanoijns/ ettei hän sinua rangaisis: ja sinä löytäisin walehteljaxi.
30:7 CAhta cappaletta minä sinulda anon/ ettes minulda nijtä kieldäis/ ennencuin minä cuolen.
30:8 Epäjumalan palwelus ja walhe olcon minusta caucana/ köyhyttä ja rickautta älä minulle anna: waan anna minun saada minun määrätty osan rawinnost.
30:9 Etten minä (jos minä ylön rawituxi tulisin) kieldäis sinua/ ja sanois: cuca on HERra? Eli jos minä ylön köyhäxi tulisin/ warastais ja syndiä tekis Jumalan nime wastan.
30:10 Älä canna palwelian päälle hänen isändäns edes: ettei hän sinua kiroilis/ ja sinä nijn nuhteseen tulet.
30:11 On nijtä jotca kiroilewat Isäns/ ja ei siuna äitiäns.
30:12 On nijtäkin jotca luulewat idzens puhtaxi/ ja ei ole cuitengan saastaisudestans pestyt.
30:13 Owat myös/ jotca silmäns nostawat/ ja silmälautans corgottawat.
30:14 Ja owat/ joilla on miecka hammasten sias/ jotca heidän syömähambaillans pureskelewat/ ja syöwät waiwaiset maan päädä/ ja köyhät ihmisten seasta.
30:15 Ilillä on caxi tytärtä: tuo tänne/ tuo tänne.
30:16 Colme on tytyttöindä/ ja neljäs ei sano kyllä olewan: Helwetti/ waimon suljettu cohtu/ maa joca ei wedellä täytetä/ ja tuli ei sano: jo kyllä on.
30:17 Silmä joca häwäise Isäns/ ja ei cuule

äitiäns/ sen Corpit ojan tykönä hackawat ulos/ ja Cotkan pojat syöwät.
30:18 Colme minulle owat ihmelliset/ ja neljättä en minä tiedä: Cotcan tiet taiwan alla.
30:19 Kärmen retket calliolla/ hahden jäljet wedesä ja miehen jäljet pijcan tygö.
30:20 Nijn on myös porton polgut/ hän niele ja pyhki suuns/ ja sano: en minä mitän paha ole tehnyt.
30:21 Colmen cautta maacunda tule lewottomuteen/ ja neljättä ei hän woi kärsiä.
30:22 Cosca palwelia rupe hallidzeman/ cosca hullu ylön rawituxi tule.
30:23 Cosca ilkiä naitetan/ ja cosca pijca tule emändäns perillisexi.
30:24 Neljä on piendä maan päällä/ ja owat toimellisemmat cuin wijsat.
30:25 Muuraaiset wähä wäki/ jotca cuitengin elatuxens suwella toimittawat.
30:26 Caninit wähä wäki/ jotca cuitengin pesäns wuorten racoon tekewät.
30:27 Heinäsircoilla ei ole yhtän Cuningasta/ cuitengin he lähtewät ulos joucosans.
30:28 Hämmähäckikehrä käsilläns/ ja on Cuningan linnoisa.
30:29 Colmella on jalo käyndö/ ja neljäs astu hywin.
30:30 Lejoni woimallinen petoin seas/ joca ei palaja kenengän edestä.
30:31 Hurtta jolla wahwat siwut owat/ ja jäärä: ja Cuningas jota wastan ei kengän olla tohdi.
30:32 Jos sinä olet ollut tyhmä ja corgottanut sinuas/ ja jotakin paha tehnyt: nijn laske käsi suus päälle.
30:33 Joca riesca kirnu/ hän teke woita: ja joca nenä puserta/ hän waati ulos weren: ja joca wiha kehoitta/ hän waati rijtaan.

Vers.2. Hulluin) Wijsat ymmärtäwät/ ettei heidän wijsaudens ole mitän: waan caicki hullut tietäwät/ ja ei taida wäärin mennä. v. 8. Epäjumalan) Tämä on jalo rucous/ jolla hän ano Jumalan sana ja jocapäiwäistä leipä/ että

Salomon sananlaskut

hän sekä täällä että siellä eläis. v. 19. Pijcan) se on/ ei kengän taida hecumata täydellisestä ajatella/ ja sijtä puhua. v. 32. Tyhmä) Älä häpe jos sinä olet osannut wäärin mennä/ ja älä sitä peitä: sillä inhimillinen on langeta/ waan wastata syndiäns on Perkelest.

XXXI. Lucu .

KIeldän täsä juopumus erinomaisest Cuningaille ja Ruhtinaille/ käsketään wiattomia holhoman ja heidän edestäns wastaman. Sijtte panna caunis Speili/ josa perhen emändä taita idzens jalost cadzella/ jonga myös caunin cuwan jälken hänen idzens käyttämän pitä/ että hän myös ylistettäisiin.

31:1 NÄmät owat Cuningas Lamuelin sanat:

31:2 Se oppi jonga hänen äitins hänelle opetti: Ah minun walittun/ ah minun cohtuni hedelmä/ ah minun toiwottu poican.

31:3 Älä anna waimoin saada tawaratas: ja älä käy nijllä retkillä/ joisa Cuningat idzens turmelewat.

31:4 Älä Cuningalle/ O Lamuel/ älä anna Cuningalle wijna juoda: eli Ruhtinalle wäkewiä juotawita.

31:5 Etei he jois/ ja oikeutta unhodais/ ja hyljäis waiwaisten asioita.

31:6 Anna wäkewitä juotawita nijlle jotca hucattaman pitä/ ja wijna murhellisille sieluille.

31:7 Että he joisit ja unhotaisit ahdistuxens: ja ei enä johdatais mieleens wiheljäisyyttäns.

31:8 Awa suus mykän edesä/ ja auta hyljättyin asioita.

31:9 Awa suus ja duomidze oikein: ja pelasta waiwainen ja köyhä.

31:10 Jolle toimellinen waimo edescadzottu on/ hän on callimbi cuin caickein callin pärly.

31:11 Hänen miehens sydän uscalda luotta häneen: hänen elatuxens ei puutu hänelä.

31:12 Hän teke hywä ja ei paha/ caickena

elinaicanans.

31:13 Hän harjoitta idzens willois ja pellawis/ ja teke mielelläns työtä käsilläns.

31:14 Hän on nijncuin cauppamiehen haaxi/ joca elatuxens tuo cauca.

31:15 Hän nouse yöllä ja anda perhens ruoca/ ja pijcoillens heidän osans.

31:16 Hän pyytä peldo ja osta sen/ ja istutta wijnapuita kättens hedelmästä.

31:17 Hän wyöttä cupens/ ja wahwista käsiwartens.

31:18 Hän näke ascarans hyödyllisexi/ hänen kynttiläns ei sammuteta yöllä.

31:19 Hän ojenda kätens ruckijn/ ja tarttu sormillans kehrawarteen.

31:20 Hän cocotta kätens köyhille/ ja ojenda kätens tarwidzewille.

31:21 Ei hän pelkä lunda huonesans: sillä caikella hänen perhelläns owat caxikertaiset waattet.

31:22 Hän teke idzellens sängywaatteita/ walkia Silcki ja Purpura owat hänen waattens.

31:23 Hänen miehens on ylistetty portisa/ istuisans maan wanhemmitten tykönä.

31:24 Hän teke hamen ja myy sen/ ja anda wyön cauppajalle.

31:25 Hänen caunistuxens on/ että hän on puhdas ja ahkera/ ja wijmein hän naura.

31:26 Hän awa suuns wijsaudes/ ja hänen kialesäns on otollinen oppi.

31:27 Hän cadzele curkistellen/ cuinga hänen huonesans caicki asiat owat: ja ei syö laiscudes leipäns.

31:28 Hänen poicans tulewat ja ylistäwät händä autuaxi: hänen miehens kijttä händä.

31:29 Moni tytär käyttä idzens caunist/ mutta sinä voitat caicki.

31:30 Otollinen ja ihana olla/ on turha: waan waimo/ joca HERRA pelkä/ ylistetän.

31:31 Händä ylistetän kättens hedelmästä/ ja hänen kätens työt kijttäwät händä portisa.

Vers.3. Turmelewat) Nijncuin nijlle tapahtu

Salomon sananlaskut

*jotca ajetan pois/ tapetan/ ja muutoin
häpiällisest huckuwat. v. 17. Cupens) Hän on
ahkera huonesans. v. 18. Yöllä) Hädäsä on
hänellä hänen tarpens. v. 26. Suuns) se on/*

*hän caswatta lapsens ja perhens Jumalan
pelwosa.*

Salomon Sananlascuin loppu.

Salomon Saarnaja

Salomon rucous.

Nämät on yxi Cuningas pannut Salomon sananlascuin tygö.

Salomon Saarnaja

I. Lucu .

*SALOMO opetta/ että caicki mitä mailmas on/
ihminen/ ja hänen tecons on turha/ v. 2. ei
himolla ole hellityst/ v. 8. mailmas mitän utta
tapahtu/ waan muutamat näkywät usixi/ että
sencaltaiset harwoin meidän aicanam
tapahtuwat/ v. 9. osotta hänesäns/ että
ihmisen wijsaudella taitan caicki ojeta cuin
wäärä on/ ja tuo paljo waiwa ja suru myötäns.*

1:1 Nämät owat Saarnajan sanat/ Dawidin
pojan Jerusalemin Cuningan:

1:2 Caicki on turha/ sanoit Saarnaja/ ja caicki
mitä on/ se on turha.

1:3 Mitä on ihmisellä enä caikesta
waiwastans/ cuin hänellä on Auringon alla?

1:4 Yxi sucu hucku/ ja toinen tule jällens/
waan maa pisy ijancaickisest.

1:5 Auringo ylene ja laske/ ja juoxe siallens/
että hän siellä ylönis jällens.

1:6 Hän mene etelään/ ja palaja jällens
pohjaan/ ja tuuli mene aina ymbärins/ tuli
pala ymbärpyöryä.

1:7 Caicki wirrat juoxewat mereen/ ja ei meri
tule cuitengan täydemmäxi. Sille sialle josta
he juoxit/ siihen he juoxewat jällens.

1:8 Caicki owat työlät/ nijn ettei kengän taida
sanoa/ ei silmät suutu näkemäst/ eikä corwat
suutu coscan cuulemast.

1:9 Mikä on se joca on tapahtunut? joca myös
tästedes tapahtu. Mikä on se joca tehty on/
joca myös edespäin tehdän?

1:10 Ja ei nyt mitän utta tapahtu Auringon
alla: jos jotakin tapahtu josta sanoa taitan/
cadzo/ se on usi: sillä se on myös ennen
tapahtunut endisillä aigoilla/ jotca meidän
edelläm olit.

1:11 Ei taida kengän muista/ cuinga ennen on
tapahtunut: eikä taida cucan ajatella/ mitä
wasta tapahtu jälkentulewaisille.

1:12 Minä Israelin Cuningas olin Saarnaja
Jerusalemis.

1:13 Ja minun sydämen pyysi edziä ja wijsast
tutkia caickia mitä taiwan alla tehdän.
Sencaltaisen wiheljäisen waiwan on Jumala
andanut ihmisten lapsille/ sijnä idzens
waiwataxens.

1:14 Minä cadzoin caickia/ jotca Auringon alla
tapahtuwat/ ja cadzo/ se oli caicki turhus ja
wiheljäisys.

1:15 Ei wäärät taida oikiaxi tulla/ eikä
puuttumuxia taita lukea.

1:16 Minä sanoin sydämesäni: cadzo/ minä
olen jaloxi tullut/ ja olen wijsambi cuin caicki
muut/ jotca minun edelläni olit Jerusalemis: ja
minun sydämen on paljon oppenut ja
coetellut.

1:17 Ja olen minun sydämeni asettanut
oppeman wijsautta/ ymmärrystä/ tyhmyttä ja

Salomon Saarnaja

hullutta.

1:18 Waan minä ymmärsin että siinä on myös waiwa: sillä cusa paljo wijsautta on/ siinä on myös paljo mielicarwautta/ ja joca lisä ymmärryksen/ hän lisä myös waiwan.

Vers.8. Työlä) se on/ wiheljäisys ja turhus on nijn suuri maan päällä/ ettei kengän sanoa taida: cuitengin täyty hänen sijtä täsä kirjasa puhua.

II. Lucu .

HEcumas elä on turha/ v. 1. toimellisuus/ woima/ jalous/ hallituswirca/ rickaus/ wijsaus/ ruumillinen ilo ja riemu/ on caicki turha/ v. 3. wijsasten tila ei ole parempi kuin tyhmäingän: sillä caicki wijmein unhotetan/ ja caickein täyty cuolla/ v. 12. wijsasten ja ahkerain työt tulewat usiast tyhmäin käsijn/ v. 18. sentähden on paras että Jumalan pelwos nautidzet mitä Jumala anda/ v. 24.

2:1 Minä sanoin sydämesäni: käykäm hywin elämän/ ja pitämän hywiä päiwiä: waan cadzo/ se on myös turha.

2:2 Minä sanoin naurolle: sinä olet hullu: ja ilolle: mitäs teet?

2:3 Minä ajattelin sydämesäni minun lihani pitä pois wijnasta/ ja minun sydämen wijsauteen asetta/ ymmärtämän mikä tyhmys on: sijhenasti että minä oppisin/ mikä ihmisille olis tarpellinen tehdä/ nijncauwan kuin he taiwan alla eläwät.

2:4 Minä tein suuria cappalita/ minä rakensin huoneita/ istutin wijnapuita.

2:5 Minä tein minulleni krydimaita/ ja iloisia umbiaitoja/ ja istutin njihin caickinaisia hedelmälisiä puita.

2:6 Minä tein minulleni wesilammicoita/ castaxeni wiherräisten puiden medzä.

2:7 Minulla oli palwelioita ja pijcoja ja palcollisia: minulla oli suuremmat tawarat

carjasta ja lambaista/ kuin caikilla jotca olit minun edelläni Jerusalemissä.

2:8 Minä cocoisin minulleni hopiata ja culda/ ja tawaran/ Cuningoida ja maacunnista. Minä toimitin minulleni weisaita miehistä ja waimoista/ ja ihmisten ilon caickinaiset candelet.

2:9 Ja menestyin enäcuin caicki jotca minun edelläni ollet olit Jerusalemissä. Wijsaus pysyi myös minun tykönäni.

2:10 Ja caickia mitä minun silmäni toivoit/ olen minä heille andanut/ ja en estänyt minun sydämelläni yhtän iloa/ nijn että hän iloidzi caikesta minun työstäni: ja oli minun osan caikista minun töistäni.

2:11 Mutta cosca minä cadzoin caickia minun töitäni/ jotca minun käteni tehnet olit: ja waiwa joca minulla ollut oli/ cadzo/ se oli caicki turhus ja waiwa/ ja Auringon alla ei ole mitän muuta.

2:12 Cosca minä käänsin idzeni cadzoman wijsautta ja hullutta ja tyhmyttä: Sillä cuca on se ihminen/ joca on tulewa Cuningan jälkeen/ jonga he tehnet owat.

2:13 Silloin minä näin wijsauden woittawan hulluden/ nijncuin walkeus woitta pimeyden.

2:14 Nijn että wijsalla owat silmät pääsä: waan tyhmä waelda pimeydes: ja ymmärsin heillä olewan yhtäläisen menon.

2:15 Silloin minä ajattelin sydämesäni/ että hulluin käy nijncuin minungin: mixist minä olen wijsautta edzinyt? Silloin minä ajattelin sydämesäni/ että se on myös turha.

2:16 Sillä ei wijsas ole ijancaickisessa muistosa/ enäcuin tyhmäkän/ ja tulewaiset päiwät unhottawat caicki: ja nijncuin wijsas cuole/ nijn hullu myös cuole.

2:17 Sentähden minä suutuin elämään: sillä caicki olit minun mielestäni pahat/ jotca owat Auringon alla/ olit turhat ja työlä.

2:18 JA minä suutuin caickijn minun töihini/ jotca minulla olit Auringon alla/ että minun sen jälkentulewaisille ihmisille jättämän pitä.

Salomon Saarnaja

2:19 Sillä cuca tietä jos hän wijsas eli tyhmä on/ ja pitä cuitengin hallidzeman caickia minun töitäni/ jotca minä Auringon alla wijsast tehnyt olen: joca myös on turha.

2:20 Jongatähden minä käänsin minun sydämeni/ caikista minun töistäni/ cuin minä Auringon alla tein.

2:21 Sillä ihmisen (joca työns wijsaudella/ ymmärryellä ja toimella tehnyt on) täyty työns toiselle jättä/ joca siihen ei mitän tehnyt ole.

2:22 Se on myös turha ja suuri onnettomus: sillä mitä ihminen saa caikesta työstäns/ ja sydämelisestä surustans/ joca hänellä on ollut Auringon alla:

2:23 Waan kiwun/ mielicarwauden ja murhen caickena elinaicanans/ nijn ettei hänen sydämens saa yölläkän lepo: se myös on turha.

2:24 Eiköst ihmisen ole parempi syödä ja juoda/ ja tehdä sielullens hywiä päiviä hänen töistäns? minä näin sen myös olewan Jumalan kädestä.

2:25 Sillä cuca on iloisemmast syönyt ja hercullisemmast elänyt/ cuin minä?

2:26 Sillä/ sille ihmiselle joca hänelle on otollinen/ anda hän wijsauden/ ymmärryksen ja ilon. Waan syndisille anda hän cowan onnen coota ja hakia: Ja se cuitengin annetan hänelle/ joca on Jumalalle otollinen: sillä se ei ole myös muu cuin wiheljäisyys.

Vers.12. Cuningan) Jumala ainoastans taita caickia tehdä/ ilman yhdetäkän estetä mitä hän aicoi: mutta ihmiset estetän monelda/ eli idze wäsywät ja suuttuwat. Waan wijsas cuitengin idzens laitta taita.

III. Lucu .

CAicki mitä mailmas tapahtu/ sillä on hänen aicans/ hemme aiwoitus on turha/ v. 1. me paljosta murhetim/ mutta Jumala tietä parhan

ajan/ ja se on paras joca tyty siihen mitä Jumala teke/ ja on iloinen/ v. 10. se tapahtu cuitengin Jumalan tahdon jälkeen/ v. 14. Wijsas mies walitta/ että hallituxes ja duomarin wirasa käy enimmäst wäärin/ sentähden täyty Jumalan caicki duomita/ v. 16. ja että ihmisen pitä cuoleman ja mullaxi tuleman/ nijncuin carjakin/ sentähden olcan lewollinen hänen työsäns/ älkön myös ylön paljo pahaxuco mitä hänelle tapahtu/ v. 18.

3:1 CAikilla on heidän aicans/ ja caikilla mitä taiwan alla aljetan/ on heidän hetkens.

3:2 Aica on Syndyä/ Cuolla/ Istutta/ Repiä ylös istutettua.

3:3 Tappa/ Paranda/ Cukista/ Raketa.

3:4 Itke/ Naura/ Walitta/ Hypätä.

3:5 Heitellä kiwiä/ coota/ Halata/ ja lacata halamast.

3:6 Edziä/ cadotta/ Pitä/ poisheittä.

3:7 Rewäistä/ paicata/ Wai olla/ puhua.

3:8 Racasta/ wihata/ Sotia/ rauha pitä.

3:9 Tehkän nijncuin hän tahto/ ei hän enä saa.

3:10 Sijtä minä näin sen waiwan/ jonga Jumala ihmiselle andanut oli/ heitä waiwataxens.

3:11 Waan hän teke caicki hywin oikialla ajalla/ ja anda heidän sydämens caiwata mitä mailmas tapahtu: sillä ei ihminen taida löytä sitä työtä jota Jumala teke/ ei alcua eikä loppua.

3:12 Sentähden ymmärsin minä/ ettei mitän parembata ole/ cuin iloita ja hywä tehdä hänen elinaicanans.

3:13 Sillä jocainen ihminen joca syö ja juo/ ja on hywällä mielellä työsäns/ se on Jumalan lahja.

3:14 Minä ymmärrän että caicki mitä Jumala teke/ se pysy/ en me taida siihen lisätä eli sijtä wähetä/ ja Jumala teke sitä että händä peljätäisin.

3:15 Mitä Jumala teke/ se pysy nijn/ ja mitä hän tehdä tahto/ se tapahtu: sillä hän ajattele

Salomon Saarnaja

sitä ja täyttä sen.

3:16 JA minä näin wielä Auringon alla
Duomarin istuimella jumalattoman menon/ ja
oikeuden sialla wääryden.

3:17 Silloin ajattelin minä mielesäni: Jumalan
täyty duomita wanhurscan ja jumalattoman:
sillä caikella aiwoituxella ja caikella työllä on
hänen aicans.

3:18 MInä sanoin ihmisten menosta minun
sydämesäni: josa Jumala tiettäwäxi teke ja
näyttä/ että he idzestäns owat nijncuin carja:
sillä ihmisen tapahtu nijncuin carjangingin.

3:19 Nijncuin he cuolewat/ nijn myös hän
cuole/ ja nijn on caikilla yhtäläinen hengi. Ja ei
ihmisellä ole mitän enämbi cuin carjallacan:
sillä caicki on turha.

3:20 Caicki menewät yhtä sia cohden: caicki
owat mullasta tehdyt/ ja caicki jällens
muldaan joutuwat.

3:21 Cuca tietä jos ihmisen hengi mene
ylöspäin/ eli carjan hengi mene ales maan
ala? Sentähden sanon minä: ettei mitän ole
parembata/ cuin että ihminen on iloinen
hänen työsäns: sillä se on hänen osans.

3:22 Sillä cuca tahto saatta händä cadzoman/
mitä hänen jälkens tulewa on?

*Vers.9. Tehkän) Jos ei oikia aica ole/ nijn ei
ihminen taida mitän toimitta: waicka cuinga
hän teke/ nijn ei se cuitengan tapahdu/ eikä
tule mixikän. v. 14. Se pysy) se on/ ei hän
wilpistele/ eikä suutu/ nijncuin ihminen sen
toimitais. v. 22. Iloinen) se on/ älä sure
huomenisesta päiwästä: sillä et sinä tiedä mitä
tapahtu. Tydy tähän päiwään/ cosca toinen
päiwä tule/ nijn toinen neuwo tule.*

IV. Lucu .

*HEicommat sortan woimallisilda/ ja ei ole
heillä ketän joca heitä autta/ v. 1. jos jocu on
toimellinen ja nopsa/ händä tyhmät wihawat/
v. 4. jotca ilman awioskäskytä eläwät/ he*

*surewat ja työtä tekewät/ ja ei tiedä kenen
hywäxi/ v. 7. parembi on nijden tila jotca
awioskäskys owat/ he lohduttawat/
wahwistawat ja auttawat toinen toistans/ v. 9.
moni tule suurest onnettomudest
Cuningaliseen waldaan/ moni on syndynyt
suureen cunniaan/ ja joutu cuitengin alas/ v.
13.*

4:1 MInä käänsin minuni/ ja cadzoin caickia
jotca kärkeit wääryttä Auringon alla/ ja cadzo/
sijnä olit heidän kyynelens/ jotca wääryttä
kärsiwät/ ja ei ollut heillä lohduttaja. Ja jotca
wääryttä teit olit woimalliset/ nijn ettei ne
lohduttaja löytänet.

4:2 Silloin ylistin minä cuolluita/ jotca jo
cuollet olit/ enemmän cuin eläwitä/ joisa wielä
hengi oli.

4:3 Ja sitä joca ei wielä ollut/ enäcuin heitä
molembita/ ettei hän ole coetellut paha/ cuin
Auringon alla tapahtu.

4:4 MInä cadzoin työtä ja toimellisutta caikisa
asioisa/ josa toinen toista wiha.

4:5 Ja sekin on turha ja waiwallinen.

4:6 Sillä tyhmä pusertele käsiäns/ ja järsä oma
lihans. Parembi on piwon täysi lewos/ cuin
täysinäinen cahmalo waiwasa ja
wiheljäisydesä.

4:7 MInä käänsin minuni/ ja näin turhuden
Auringon alla.

4:8 Joca on yxinäinen ilman toista/ ja ei ole
hänellä lasta eli welje/ ja ei ole cuitengan
loppua hänen työlläns/ eikä hänen silmäns
täytetä ikänäns rickaudesta. Kenengä hywäxi
minä työtä teen/ ja en tee sielulleni hywä/ se
on myös turha ja paha suru.

4:9 Nijn on sijs parembi caxi cuin yxi: sillä
heille on hyödytys työstäns.

4:10 Jos toinen heistä lange/ nijn hänen
cumpanins autta hänen ylös/ woi sitä
yxinäistä/ jos hän lange/ nijn ei ole toista
saapuilla händä auttaman.

4:11 Ja cosca caxi yhdesä macawat/ nijn he

Salomon Saarnaja

lämmittäwät idzens/ cuinga yxinäinen tule
lämbymäxi?

4:12 Yxi woitetan/ waan caxi seisowat wasan:
sillä colmikertainen köysi ei katke nijn pian.

4:13 Köyhä ja wijsas lapsi on parembi wanha
Cuningasta joca tyhmä on/ ja ei taida otta
idzestäns waari.

4:14 Fangiudesta tullan Cuningaliseen
waldaan/ ja se joca Cuningaliseen waldaan
syndynyt on/ köyhty.

4:15 Ja minä näin että caicki jotca Auringon
alla eläwät/ toisen lapsen cansa waeldawan/
joca tämän toisen siaan tule.

4:16 Ja Canssalla joca käwi hänen edelläns/ ja
joca myös käwi hänen jälisäns/ ei ollut
loppua/ ja ei cuitengan hänest iloinnut. Eipä
sekän ole muu cuin turha ja wihelijäisy.

4:17 WArjele jalcas coscas menet Jumalan
huoneseen/ ja tule cuuleman. Se on parembi
cuin tyhmäin uhri/ jotca ei tiedä mitä paha he
tekewät.

*Vers.4. Wiha) Jos jocu jotakin taita/ nijn händä
wihatan/ ja se joca wiha/ on idze tyhmä/ joca
ei muuta taida cuin idzens wihalla waiwata/
sentähden on se surkia meno mailmas. v. 15.
Eläwät) Salomo ymmärtä nijtä jotca
hercullisest eläwät maan päällä/ nijncuin
elämä ja mailma olis heidän omans.*

V. Lucu .

*JUmalan edestä pitä waarallisest ja pelgolla
oldaman/ joco Jumalan sana cuullan eli jocu
lupaus tehdän/ v. 1. taicka ripisä ja synnin
tunnustuxesa/ v. 5. jos jolleculle wääräys
tapahtu/ sijnä pitä Esiwallan duomidzeman/ v.
7. Ahnelle on wähin hyödytyst hänen
rahastans/ suru/ lewotoin uni/ waiwallinen
lähdendö tästä mailmasta/ ja hänen lapsillens
kyllä wähä hywä/ v. 9. sentähden on paras/
että idzecuikin kijttä Jumalata osans edest/
nautidze hywäxens ja on iloinen/ v. 17.*

5:1 ÄLä ole ylön picainen suustas/ ja älä anna
sydämes kijrutta puhuman Jumalan edes:

5:2 Sillä Jumala on taiwas/ ja sinä maan
päällä/ ole sentähden wähän puheinen. Cusa
paljo murhetta on/ sijnä on paljo unia/ ja
paljosa puhesa löytän myös hulluus.

5:3 COscas Jumalalle lupauxen teet/ nijn älä
wijwyttele sitä: sillä ei hän tyhmijn mielisty.

5:4 Mitäs lupat nijn pidä/ se on parembi ettes
lupa/ cuin ettes täytä mitäs luwannut olet.

5:5 ÄLä salli suus wietellä lihas/ ja älä sano
Engelille: se oli exymys: ettei Jumala wihastuis
sinun änees/ ja duomidzis caickia sinun kättes
töitä.

5:6 Cusa paljo unia on/ sijnä on myös turha
meno ja paljo puhetta/ mutta pelkä sinä
Jumalata.

5:7 JOs sinä näet köyhän wääräyttä kärsiwän/
ja oikeuden ja wanhurscauden tulewan pois
maasta/ älä ihmettele sitä: sillä yxi on joca on
corkein wartia corkeudes/ ja on wielä
corkiambi molembita.

5:8 Sen päällä on Cuningas maacunnasa/ että
kedot kynnetäisin.

5:9 JOca raha racasta/ ei hän ikänäns rahaan
suutu/ ja joca rickautta racasta/ ei hänelle
pidä sijtä hyödytystä oleman/ ja se on myös
turha:

5:10 Sillä cusa paljo rickautta on/ sijnä on
myös paljon syöpiä/ mitästä hyödytystä sijs
hänen sijtä on? mutta että hän ainoastans sen
näke silmilläns.

5:11 Joca työtä teke/ hänelle on uni makia/
joco hän wähä eli paljo syönyt on/ waan
rickan ylönpaldisus ei salli hänen maata.

5:12 Se on paha waiwa/ jonga minä näin
Auringon alla/ nimittäin/ että rickaudet tallella
pannan hänelle wahingoxi/ jonga se oma on:

5:13 Sillä rickat huckuwat suures
wihelijäisydes/ ja jos hän on sijttänyt pojan/
nijn ei sen käsijn jää mitän.

5:14 Nijncuin hän on alastoina tullut äitins
cohdusta/ nijn hän jällens mene pois cuin hän

Salomon Saarnaja

tullutkin on/ ja ei ota mitän cansans caikesta hänen työstäns joca hänen käsisäns on/ cosca hän mene pois.

5:15 Se on paha waiwa että hän nijn tästä lähte/ nijncuin hän tullut on/ mitä se händä autta/ että hän tuulen työtä on tehnyt?

5:16 Caiken elinaicans on hän pimeydes syönyt/ suuresa murhesa/ sairaudesa ja surusa.

5:17 Nijn minä pidän sen parhana/ että ihminen syö ja juo/ ja on hywällä mielellä caikesa hänen työsäns cuin hänellä Auringon alla on/ hänen elinaicanans/ ja Jumala hänelle anda: sillä se on hänen osans.

5:18 Ja jolle ihmiselle Jumala anda rickautta/ tawarata ja woima/ että hän sijtä söis ja jois hänen osaxens/ ja olis iloinen hänen työsäns/ se on Jumalan lahja:

5:19 Sillä ei hän paljo ajattele tätä wiheljäistä elämätä/ että Jumala on iloittanut hänen sydämens.

Vers.5. Engelille) Nijn cudzutan Papit ja opettajat/ Malach. 2. Exymys) se on/ älä caunistele sinun erhetyxiäs/ nijncuin wäärät henget ja unenäkiät tekewät. v. 8. Kynnetäisin) se on/ hän hallidze caicki/ ja pitä maacunnan woimasans/ ettei se tyhjäxi eli kylmille tulis/ josta Cuningan wirca ja nimi on.

VI. Lucu .

SE on suuri waiwa/ pitä rickautta ja cunniata/ ja ei taita sitä nautita/ ja toiwo aina enämbätä/ v. 1. jocos olet wijsas/ huono eli köyhä/ nijn ota wirastas waari/ ja tydy siihen mitä sinulla on/ v. 7. sinä olet cuitengin ihminen/ ja et taida tulla edemmä cuin Jumala tahto/ v. 10.

6:1 SE on paha jonga minä näin Auringon alla/ ja on yhteinen ihmis.

6:2 Jolle Jumala on andanut rickautta/

tawarata ja cunniata/ ja ei häneldä mitän puutu/ jota hänen sydämens ano/ ja ei Jumala anna hänelle cuitengan sitä woima/ että hän sitä nautita taita/ mutta toinen ne nautidze/ se on turha ja paha waiwa.

6:3 Jos hän sata lasta sijtäis/ ja hänellä olis nijn pitkä ikä/ että hän monda vuotta eläis/ ja ei hänen sieluns taidais tulla tawaroista täytetyxi/ ja olis ilman haudata/ hänestä sanon minä: kesken syndynyt on parembi händä:

6:4 Sillä hän tule turhaan menoon/ ja hän mene pois pimeydesä/ ja hänen nimens pimeydellä peitetän.

6:5 Ei ole hänen Auringosta ilo/ eikä hänellä ole lepo eli siellä taicka täällä.

6:6 Jos hän eläis caxi tuhatta ajastaica/ nijn ei hän sijttekän siihen tydyis/ eiköst caicki tule yhteen paickan?

6:7 JOcaidzella ihmisellä on määrätty työ/ mutta sydän ei taida tytyä siihen:

6:8 Sillä mitä taita wijsas enä toimitta/ cuin tyhmäkän? mitä köyhä aicoi että hän olis eläwitten seas.

6:9 Parembi on nautita tawaroita jotca käsillä owat/ cuin pyrkiä toisten perän/ se on myös turha ja wiheljäisys.

6:10 Mikäst on/ waicka joku corkiast ylistetty on/ nijn hän cuitengin tietän ihmisexi/ ja ei hän taida woimallisemman cansa riidellä:

6:11 Sillä monda asiata on/ jotca turhuden enändäwät/ mitä sijs ihmisen sijtä enä on.

Vers.3. Ilman haudata) Sillä he tahdoisit hänestä päästä/ ja ei anna hänen saada cunnialista hautamista. v. 8. Wijsas) He owat molemmat tyhmät sekä wijsas että köyhä: wijsas tahto toimitta murhellans/ köyhä ajattele: josca minä olisin sijnä eli sijnä säädysä/ cuinga hywin se tapahduis. (Eläwitten) Ne jotca runsast eläwät/ ja tawarat nautidzewat.

Salomon Saarnaja

VII. Lucu .

SALomo opetta että hyvä sanoma on paras cappale/ kuin joku jättä jälkensä/ v. 1. murhesta/ ilosta/ kärsimisestä/ wijsaudesta ja perinnöstä/ v. 3. että ollaisin kärsiwäinen myötä ja wastoinkäymises/ ja cohtullisest caikis asiois/ v. 14. ihmisen wijsaus on hyvä/ mutta ei siihen auta luottaman/ ja paljo tapahtu kuin sitä estä/ ja pian wilpistele/ v. 20.

7:1 CUca tietä/ mikä ihmiselle on hyödyllinen hänen elinaicanans/ nijncauwan kuin hän turhasa menosans elä/ joca culke nijncuin warjo: eli cuca sano ihmiselle/ mitä on tulewa hänen jälkensä Auringon alla?

7:2 HYwä sanoma on parempi kuin callis woide/ ja cuolema päiwä on parempi kuin syndymä päiwä.

7:3 Parempi on mennä murhe huoneeseen kuin ilo huoneeseen/ toisesa on caickein ihmisten loppu/ ja elävä pane sen sydämeens.

7:4 Parempi on murehtia kuin naura: sillä murhen cautta sydän parane.

7:5 Wijsasten sydän on murhe huonesä/ ja tyhmäin sydän ilo huonesä.

7:6 Parempi on cuulla wijsan curitusta/ kuin cuulla hulluin lauluja:

7:7 Sillä hulluin nauro on nijncuin ohdakein rätinä padan alla/ ja se on myös turha.

7:8 Niscuri saatta wijsan suuttuman/ ja turmele laupian sydämen.

7:9 Asian loppu on parempi kuin alcu.

Kärsiwäinen hengi on parempi kuin ylpiä hengi.

7:10 Älä ole ylön picainen wihaan: sillä wiha lepä hullun sydämes.

7:11 Älä sano: mikä on/ että mennet päiwät olit paremmat/ kuin tämä: sillä et sinä sitä wijsast kysele.

7:12 Wijsaus on hyvä perinnön cansa/ ja autta ihmisen iloidzeman Auringon alla:

7:13 Sillä wijsaus warjele/ ja raha myös

warjele/ mutta wijsaus anda sille hengen/ jolla se on.

7:14 Cadzo Jumalan töitä/ cuca tata oijeta sen jonga hän wääräxi teke?

7:15 Ole iloinen hywinä päiwinä/ ja ota myös pahakin päiwä hywäxes: sillä sen on Jumala luonut toisen cansa/ ettei ihminen tiedäis mitä tulewa on.

7:16 MINä olen nähnyt caickinaiset turhudeni aicana/ wanhurscas hucku wanhurscaudesans/ ja jumalatoim elä cauwan hänen pahudesans.

7:17 Älä ole ylön wanhurscas elickä ylön wijsas/ ettes idzes turmelis.

7:18 Älä ole ylön jumalatoim elickä hullu/ ettes cuolis ennen aicas.

7:19 Se on hyvä että tähän tartut/ ja ettes myös sitä toista päästä pois kädestäs: sillä joca HERra pelkä hän wälttä nämät caicki.

7:20 Wijsaus wahwista enä wijsast/ kuin kymmenen woimallista/ jotca Caupungis owat.

7:21 Sillä ei yhtän ihmistä ole maan päällä/ joca hyvä ja ei syndiä tee.

7:22 Älä pane caickia sydämees mitä sinulle sanotan: ettes cuolis sinun palwelias sinua toruwan:

7:23 Sillä sinun sydämes tietä/ sinun usein muita torunen.

7:24 Caickia sencaltaisita olen minä wijsast coetellut/ Minä ajattelin: minä tahdon olla wijsas/ mutta se culki cauwas minusta.

7:25 Se on caucana/ mixi se tule? ja se on sangen sywä/ cuca taita sen löytä?

7:26 Minä käänsin sydämeni coetteleman/ tutkiman ja edzimän wijsautta ja taito/ ymmärtämän Jumalattomain tyhmyttä ja hulluin erhetyxiä.

7:27 Ja löysin että sencaltainen waimo/ jonga sydän on wercko ja paula/ ja hänen kätens owat cahlet/ on haikiambi kuin cuolema. Se joca Jumalalle on otollinen hän wälttä händä/ mutta syndinen käsitetän hänen cauttans.

Salomon Saarnaja

7:28 Cadzo minä olen löytänyt/ sano Saarnaja: toisen toisens jälkeen/ että minä myös löytäisin taito/ ja minun sielun wielä nyt edzi/ ja ei ole löytänyt. Tuhannen seas olen minä löytänyt yhden miehen/ waan en minä ole löytänyt yhtän waimo caickein seas.

7:29 Sen minä ainoastans löysin/ että Jumala on luonut ihmisen oikiaxi. Mutta he edziwät monda taito. Cuca on nijn wijsas? ja cuca taita sen selittä?

Vers.1. Hänen jälkens) Cuinga hänen työns menesty/ ja mildisen lopun ne saawat. v. 9. Loppu) Cosca loppu on hyvä/ nijn caicki on hyvä/ sillä kyllä pian on aljettu. v. 22. älä pane) Joca paljo cuule/ hän cuule sitä jota ei hän mielelläns cuulla tahdois. v. 27. Cuolema) Sillä huorus ansaidze cuoleman. v. 28. Yhtän waimo) Ei se sowi cainolle waimon sydämelle/ mutta tarwidze wahwa ja miehen sydändä/ joca caickia sencaltaisia tohti coetella/ kärsiä ja wastan seiso/ käykän cuinga tahtons. v. 29. Taito) He coettelewat/ ja luulewat sen menestywän.

VIII. Lucu .

TOimellisest pitä waellettaman/ cuultaman ja cunnioitettaman Esiwalda ja ajasta waari otettaman: sillä ei yxikän tiedä ikäns pituutta/ v. 1. eikä mahda pyytä corketa wirca/ sillä moni on sijtä häpiällä käynyt tacaperin/ v. 10. jumalattomilla on enimmäst paha loppu/ v. 11. caicki owat annetut turhan menon ala/ syyn/ mingätähden se nijn tapahtu maan päällä/ tietä Jumala ainoastans/ sentähden ei pidä kenengän sijtä murehtiman/ mutta elämän hiljaisudes ja iloisest wirasans/ v. 14.

8:1 IHmisen wijsaus walista hänen caswons/ mutta joca tottelematoin on/ händä wihatan.

8:2 Minä pidän Cuningan sanan ja Jumalan walan.

8:3 Älä ole nopsa menemän pois hänen caswons edestä/ ja älä secannu pahan asiaan: sillä hän teke mitä hänelle kelpa.

8:4 Cuningan sanoisa on woima/ ja cuca tohti sano hänelle: mitäs teet?

8:5 Joca käskyt pitä/ ei hänen pidä paha coetteleman/ mutta wijsan sydän tietä ajan ja muodon:

8:6 Sillä jocaidzella aiwoituxella on hänen aicans ja muotons: sillä ihmisen onnettomus on paljo hänen päälläns.

8:7 Sillä ei hän tiedä mitä ollut on/ ja cuca taita sano mitä tulewa on?

8:8 Ei ihmisellä ole woima hengeen/ estämän sitä/ ja ei ole woima cuoleman hetkellä/ ja ei päästetä sodasa/ ja jumalatoimien meno ei auta jumalatoimien.

8:9 CAicki nämät olen minä nähnyt ja andanut minun sydämeni caickijn töihin/ jotca tapahtuwat Auringon alla. Ihminen hallidze toisinans toista idzellens wahingoxi.

8:10 Ja sijnä minä näin jumalattomat/ jotca haudatut olit/ jotca käynet ja waldanet olit pyhässä siasa/ ja olit unohdetut Caupungisa/ että he nijn tehnet olit/ se on myös turha.

8:11 ETEi cohta pahoja töitä duomita/ tule ihmisen sydän täytetyxi paha tekemän.

8:12 Jos syndinen sata kerta paha teke/ ja sijtekin cauwan elä/ nijn tiedän minä cuitengin/ että nijlle käy hywin jotca Jumalata pelkävät/ jotca hänen coswoans pelkävät.

8:13 Sillä jumalattomille ei pidä hywin käymän/ ja nijncuin warjo/ ei heidän pidä cauwan elämän/ jotca ei Jumalata pelkä.

8:14 SE on turha meno cuin tapahtu maan päällä/ muutamat owat wanhurscat/ ja heille tapahtu nijncuin he olisit jumalattomain töitä tehnet. Ja muutamat owat jumalattomat/ ja heille käy/ nijncuin he olisit wanhurscasten töitä tehnet. Minä sanoin: se on myös turha.

8:15 Sentähden ylistin minä ilo/ ettei ihmisellä ole parembata Auringon alla/ cuin syödä ja juoda ja olla iloinen. Ja sen hän saa hänen

Salomon Saarnaja

työstäns caickena elinaicanans/ jonga Jumala hänelle Auringon alla anda.

8:16 MInä annoin minun sydämeni wijsautta tietämän/ ja cadzoman sitä waiwa cuin maan päällä tapahtu/ ja ettei jocu päiwällä eli yöllä saa unda silmijns.

8:17 Ja minä näin caicki Jumalan tegot: sillä ei ihminen taida löytä sitä työtä joca Auringon alla tapahtu/ ja jota enemmän ihminen ahkeroidze edziä/ sitä vähemmin hän löytä. Jos hän wielä sano: minä olen wijsas ja tiedän sen/ nijn ei hän cuitengan taida löytä.

Vers.1. Walista) Jolla coirus mieles on/ taicka jotain muuta/ ei hän taida iloistest eli oikein cadzo muiden päälle/ joca wiatoin on/ hän cadzo iloistest ja rohkiast. v. 17. Löytä) Hän luule että hänen pidäis osaman/ waan se on caicki onnella.

IX. Lucu .

Myödenkäyminen ja wastoinkäyminen ei tee täsä mailmas yhtän eroitusta/ hywän ja pahan wälillä/ waan nijncuin yhdelle nijn toisellekin tapahtu/ v. 1. sentähden ei pidä ihmisen lucua pitämän tästä mailmasta/ mutta elämän hywin/ ja oleman iloisen ja rohkian/ v. 7. ei yxikän taida wälttä onnettomuttans wickelydelläns/ v. 11. wijsaus on parambi cuin tyhmäin woima/ v. 12. parembi on kärsiä cuin sorta walda wastan/ v. 14.

9:1 Sillä minä olen caickia sencaltaisia minun sydämeeni pannut/ tutkiman caickia näitä/ että muutamat wanhurscat owat ja wijsat/ joiden tegot owat Jumalan kädesä. Eikä ihminen tiedä kenengän rackautta eli wiha/ caikisa cuin hänen edesäns on.

9:2 Se tapahtu nijn yhdelle cuin toisellekin/ wanhurscaille nijncuin jumalattomillekin/ hywille ja puhtaille/ cuin saastaisillengin/ uhraille/ nijncuin sillengin joca ei uhrackan.

Nijn cuin tapahtu hywille/ nijn myös tapahtu syndisille: nijncuin käy walapattoisten/ nijn myös käy nijlle/ jotca wala pelkäwät.

9:3 Se on paha caickein seas/ jotca Auringon alla tapahtuwat/ että yhdelle käy nijncuin toisellengin/ josta myös ihmisen sydän täytetän pahudella/ ja hulluus on heidän sydämesäns/ nijncauwan cuin he eläwät/ sijtte pitä heidän cuoleman.

9:4 Mitä sijs pitä walidzeman? nijncauwan cuin eletän/ pitä toiwottaman (sillä eläwä coira on parembi cuin cuollu Lejoni)

9:5 Sillä eläwät tietäwät heidän cuolewan/ mutta ei cuollet tiedä mitän/ eikä he mitän enä ansaidze.

9:6 Sillä heidän muistons on unhotettu/ nijn ettei heitä enä racasteta/ wihata eli wainota/ eikä heidän ole yhtän osa mailmasa/ caikisa mitä Auringon alla tapahtu.

9:7 Niin mene sijs ja syö leipäs ilolla/ ja juo wijnas hywällä mielellä: sillä sinun työs kelpa Jumalalle.

9:8 Anna waattes aina walkiat olla/ ja älä puututa woidetta pääs päältä.

9:9 Elä caunist waimos cansa jotas racastat/ nijncauwan cuins tätä turha elämätä saat nautita/ jonga Jumala sinulle Auringon alla andanut on/ ja nijncauwan cuin sinun turha elämäs pysy: sillä se on sinun osas/ elämäsäs ja työsäs Auringon alla.

9:10 Caickia mitä tule sinun etees tehtäwäxi/ se tee wapast: sillä haudas/ johongas tulet/ ei ole työtä/ taito/ ymmärryst eli wijsautta.

9:11 MInä käänsin idzeni ja cadzoin/ cuinga Auringon alla käymän pidäis? ettei auta juosta/ ehkä jocu nopsa olis/ eikä auta sotiman/ waicka jocu wäkewä olis. Ei auta elatukseen/ ehkä jocu taitawa olis/ ei myös rickauteen auta toimellisuus/ että jocu otollinen on/ eikä se auta/ että hän cappalens taita hywin/ mutta se on caicki ajasa ja onnesa.

9:12 Ja ei ihminen tiedä hänen aicans/ waan

Salomon Saarnaja

nijn cuin calat saadan wahingolisella ongella/
ja nijncuin linnut käsitetän paulalla/ nijn myös
ihmiset temmatan pois pahalla ajalla/ cosca
se äkistä tule heidän päällens.

9:13 MIinä olen myös nähnyt tämän wijsauden
Auringon alla/ joca minulle suurexi näkyi.

9:14 Että oli wäähä Caupungi/ ja sijnä wäähä
wäke/ ja woimallinen Cuningas tuli ja pijritti
sen/ ja rakensi suuret wallit sen ymbärille.

9:15 Ja sijnä löyttin köyhä wijsas mies/ joca
taisi wijsaudellans autta Caupungita/ ja ei
yxikän ihminen muistanut sitä köyhä miestä.

9:16 Silloin sanoin minä: wijsaus on parembi
cuin wäkwys/ cuitengin cadzottin sen
köyhän wijsaus ylön/ ja ei cuultu hänen
sanans.

9:17 Se sen teki/ että wijsasten sanat maxawat
enemmän hiljaisten tykönä/ cuin Herrain
huuto tyhmäin tykönä.

9:18 Sillä wijsaus on parembi cuin harnisca/
waan pahanelkinen turmele paljon hywä.

*Vers.5. Tietävät) se on/ he taitawat parata
idzens/ ja cauhistuwat cuolemata/ waan ei
cuollet mitän tunne. v. 11. Auta) Mutta caicki
on onnella/ nijncuin sananlascus sanotan/ Ei
cuitengan sentähden pidä lackaman/ mutta
edzimän parastans/ ja andaman Jumalan
käsijn v. 18. Pahanelkinen) Hän turmele
toisinans coco maacunnan hänen pahalla
neuwollans. v. 4. Myötäandaminen) Sijnä on
taito/ cuulla ja anda mennä.*

X. Lucu .

*USein tapahtu että tyhmät hallidzewat/ ja
wijsat ei tule cuulduxi/ v. 1. Joca hallituswiras
jotakin muutta tahto/ hänen on sijtä waiwa/ v.
11. Cosca lapset/ hiturit ja juomarit
hallidzewat/ silloin maacunnas pahoin
menesty/ v. 16. ei cuitengan pidä Esiwaldan
paneteldaman ja häwäistämän/ v. 20.*

10:1 NIin myös pahat kärwäiset turmelewat
hywän woiten/ sentähden on tyhmyys
toisinans parembi cuin wijsaus ja cunnia:

10:2 Sillä wijsan sydän on hänen oikialla
kädelläns/ waan hullun sydän on hänen
wasemallans.

10:3 Ja waicka hullu on tyhmä hänen
aiwoituxesans/ nijn hän pitä cuitengin caicki
muut tyhmänä.

10:4 Sentähden jos woimallisen miehen
waatimisella on menestys/ sinun tahtoas
wastan/ nijn älä hämmästy: sillä
myötäandaminen asetta paljon pahutta.

10:5 SE on wielä paha meno/ jonga minä näin
Auringon alla/ nimittäin: taitamattomuden/
joca on enimmäst woimallisten seasa.

10:6 Että tyhmä istu suuresa cunniasa/ ja
rickat alembana istuwat.

10:7 Minä näin palweliat istuwan hewoisten
päällä/ ja Ruhtinat käywän jalain nijncuin
palweliat: mitta joca cuoppa caewa/ hänen
pitä sijhen idze langeman.

10:8 Ja joca repi aita maahan/ händä pitää
madon pistämän/ joca kiwiä wierittä/ hänellä
on sijtä waiwa.

10:9 Joca puita halcaise/ hän tule sijtä
haawoitetuxi.

10:10 Cosca rauta tylsäxi tule/ ja ei pysty/ nijn
täyty lujemmin ruweta: nijn myös wijsaus
ahkerutta noudatta.

10:11 EI lackari parembi ole cuin kärme/ joca
lumoajat pistä.

10:12 Vijsan suun sanat owat otolliset/ waan
tyhmän huulet nielewät hänen.

10:13 Hänen puhens alcu on tyhmyys/ ja
loppu on wahingolinen hulluus.

10:14 Tyhmällä on paljon puhetta: sillä ei
ihminen tiedä mitä ollut on.

10:15 Ja cuca tahto hänelle sanoa mitä tulewa
on? Tyhmäin työt tulewat työläxi/ ettei tietä
Caupungijn mennä.

10:16 WOi sinuas maacunda/ jonga Cuningas
lapsi on/ ja jonga Ruhtinat warahin syöwät.

Salomon Saarnaja

10:17 Hywä on sinulle maacunda/ jonga Cuningas wapa on/ ja jonga Ruhtinat oikialla ajalla syöwät/ wahwistuxexi ja ei hecumaxi.
10:18 (Sillä laiscuden tähden malat maahan putowat/ ja joutilain kätten tähden tule huone wuotaman)
10:19 Sijtä seura/ että he nauroxi walmistawat leipäns/ ja wijnans eläwitä iloittaman: Ja raha caicki toimitta.
10:20 Älä kiroile Cuningasta sydämesäs/ ja älä kiroile ricasta macaus Cammiosas: sillä linnut taiwan alla wiewät sinun änes/ ja joilla sijwet owat/ ilmoittawat sinun sanas.

Vers.8. Wierittä) Se on waiwalloinen tehdä utta hallituswirca: sillä Canssa on wastahacoinen. v. 14. Tiedä) Ei johdata mieleens/ cuinga muille ennen on tapahtunut/ hän anda mennä/ ja ei tiedä mikä loppu tule. v. 19. Eläwitä) se on/ ne jotca eläwät hecumas ja tuhlawat.

XI. Lucu .

Köyhille ja oudoille pitä oldaman andias/ cosca tila annetan/ että HERralda löytäisin hywä tehnen/ v. 1. et sinä tiedä mitä Jumala tekewä on/ v. 5. waan ole wirasas wiriä ja toimellinen/ v. 6. sillä jos ihminen on iloinen ja cauwan elä/ nijn tule cuitengin nijn monda paha päiwä/ että hän kyllä saa murhetta/ v. 7.

11:1 ANna leipäs mennä weden ylidzen/ nijn sinä sen ajallans löytäwä olet.
11:2 Ja seidzemelle ja cahdexelle: sillä et sinä tiedä/ mikä cowa onni maan päälle tulla taita: Cosca pilwet täynäns owat/ nijn he andawat saten maan päälle.
11:3 Ja cosca puu caatu/ joco se caatu etelään eli pohjaan/ cuhunga hän caatu/ sinne hän jää.
11:4 Joca ilma cadzo/ ei hän kylwä/ ja joca pilwiä curkistele/ ei hän mitän leicka.

11:5 Nijn cuin et sinä tiedä tuulen tietä/ ja cuinga luut äitin cohdua walmistetan: nijn et sinä myös tiedä Jumalan töitä/ jotca hän caicki teke.

11:6 Kylwä siemenes huomeneidain/ ja älä pidä kättäs ylös ehtona: sillä et sinä tiedä cumbi paremmin menesty/ ja jos molemmat menestywät/ nijn on parembi.

11:7 Walkeus on suloinen/ ja se on silmille otollinen/ nähdä Auringota.

11:8 Jos jocu ihminen cauwan elä/ ja on caikisa iloinen/ nijn hän cuitengin ajattele ainoastans pahoja päiwiä/ että nijtä nijn monda on: sillä caicki mitä hänelle tapahtu/ on turha.

11:9 Niin iloidze nyt nuorucainen nuorudesas/ ja anna sydämes iloinen olla nuorudesas: tee mitä sydämes käske/ ja silmilles on kelwollinen.

11:10 Ja tiedä että Jumala caickein näiden tähden sinun duomion eteen asetta. Pane pois murhe sydämestäs/ ja heitä pois paha ruumistas: sillä lapsillisus ja nuoruus on turha.

Vers.1. Weden ylidzen) se on/ anna runsast mitäs voit: sillä aica taita/ tulla että mielelläs annaisit/ mutta ei ole sinulla wara. v. 5. Tiedä) Joca tulewa on/ se on meildä salattu/ sentähden pitä caicki tapahtuman coettelemisella/ täsä ajallises elämäs.

XII. Lucu .

NEuwotan iloidzeman cosca se tila on: sillä se rauke pian/ v. 9. totuta sinuas Jumalan pelcoon nuorudesta: sillä cosca wanhat päiwät tulewat saerauden ja caiken puuttumisen cansa/ nijn et sinä sijhen ole sowelias/ v. 1. Ajattele/ cungas tulet tämän elämän perästä/ ennencuin cuolema tule/ v. 6. Salomo päättä/ että tämä on terwellinen oppi/ ja ei caickinaiset opit ole hywät/ v. 8. mutta caiken hywän opin ydyin on tämä:

Salomon Saarnaja

pelkä Jumalata ja pidä hänen käskyns/ ajattele myös että caicki sinun työs pitä tuleman Jumalan duomion eteen/ v. 13.

12 :1 Ajattele sinun luojas sinun nuorudesas/ ennen kuin pahat päivät tulewat/ ja wuodet lähestywät.

12:2 Coscas olet sanowa: ei ne minulle kelpa. Cosca Auringo ja walkeus/ Cuu ja tähdet pimiäxi tulewat/ ja pilwet tulewat jällens saten jälken.

12:3 Silloin cosca wartiat huonesä wärisewät/ ja wekewät notkistawat idzens/ ja jauhajat owat joutilasna/ että he harwaxi tullet owat/ ja näkö tule pimiäxi ackunan läpidze.

12:4 Ja owet catua wastan suljetan/ nijn että myllyn äni waickene/ ja herjäjä cosca lindu laula/ ja weisun tyttäret taipuwat.

12:5 Nijn että cuckulat pelkäwät ja wapisewat tiellä/ Cosca Mandelpuut cucoistuwat ja heinäsiicat rasçaxi tulewat/ ja caicki himo cato.

12:6 (Sillä ihminen mene sinne/ josa hänen ijancaickisesta oleman pitä) ja itkejät käywät ymbäri catuja. Ennen kuin hopiaside catke/ ja culdälähde juoxe ulos/ ja ämbäri rawistu lähten tykönä/ ja ratas mene ricki caiwon tykönä.

12:7 Sillä mulda pitä jällens maahan tuleman/

nijn cuin se ollut on/ ja hengi jällens Jumalan tygö/ joca hänen andanut on.

12:8 CAicki on turha/ sano Saarnaja: caicki on turha.

12:9 Se Saarnaja ei ollut ainoastans wijsas/ mutta hän opetti myös Canssalle hywä oppia/ ja ymmärsi/ ja tutkei/ ja pani cocoon monda sananlascua.

12:10 Hän edzei soweliaita sanoja/ ja kirjoitti aiwa totuden sanat.

12:11 Nämät owat sen wijsan sanat/ keihät ja naulat/ kirjoitetut seuracunnan mestarilda/ ja annetut paimenelda.

12:12 Cawata sinuas poican muista: sillä ei ole loppua kirjain tekemisest/ ja ylönpaldinen ajatus waiwa ruumin.

12:13 Cuulcam sijs caiken opin ydyindä: Pelkä Jumalata/ ja pidä hänen käskyns: sillä sitä tule caickein ihmisten tehdä. Sillä Jumala tuotta duomiolle caicki salatut työt/ joco ne owat hywät eli pahat.

Vers.2. Auringo) Tällä tapauxella kirjoitta hän ihmisten wanhuden: cosca kädet wärisewät/ jalat notkistuwat/ silmät pimenewät/ hambat ei hywin jauha/ hiuxet tulewat harmaxi/ hartiat cumartawat/ corwat rippuwat ja cuuroxi tulewat. etc. Salomon Saarnajan loppu.

Salomon Corkia Weisu .

I. Lucu.

Täsä kirjoitetan Christuxen puhe rackan morsiamens/ se on/ hänen pyhän seuracundans cansa/ joca ikäwöidze lohduitusta hänen sanastans ja Evangeliumistans/ v. 1. walitta hänen suruans/ v. 5. ja lohduitetan v. 8. täsä tehdän myös tiettäwäxi Christuxen ja hänen seuracundans sisällinen rackaus/ v. 9.

1:2 HÄn suuta andacon minulle/ hänen suuns andamisella: sillä sinun nisäs owat suloisemmat kuin wijna.

1:3 Että sinun hywä woites haistetaisin. Sinun nimes on caatunut woide/ sentähden racastawat sinua pijcat.

1:4 Wedä minua peräs/ nijn me juoxemma/ Cuningas wie minun hänen Camarijns. Me iloidzem ja riemuidzem sinusta/ me ajattelem

Salomon Corkia Weisu

enä sinun nisiäs cuin wijna/ siwiät racastawat sinua.

1:5 Minä olen musta/ mutta sangen otollinen/ te Jerusalemin tyttäret/ nijncuin Kedarin majat/ nijncuin Salomon kirjoiteldu waate.

1:6 Älkät sitä cadzoco/ että minä nijn musta olen: sillä päiwä on minun polttanut/ minun äitini lapset wihastuwat minun päälleni/ he owat asettanet minun wijnamäen wartiaksi/ mutta en minä warjellut minun wijnamäkeni.

1:7 Sano sinä minulle/ jota minun sielun racasta/ cusas laiduinda pidät/ ja cusas lounalla lepät? etten minä sinne tänne käwis sinun cumpanittes lauman tygö.

1:8 Jos et sinä sinuas tunne/ sinä caickein ihanaisin waimoin seas/ nijn mene lammastes jäljille/ ja syötä wohlas paimenitten huonetten tykönä.

1:9 Minä wertan sinun/ minun ystäwän/ minun radzascaluihini/ Pharaon waunuihin.

1:10 Sinun sasupääs owat ihanat/ odzarihmas ja caulakäädys.

1:11 Me teemme sinulle cullaiset pangut hopia nastoilla.

1:12 Cosca Cuningas käänsi idzens tänne/ andoi minun Narduxeni hajuns.

1:13 Minun ystäwän on minun Myrrham kimppun/ joca minun rinnoillan rippu.

1:14 Minun ystäwän on minulle wijna Copher rypälö/ Engeddin wijnamäestä.

1:15 Cadzo/ minun armani sinä olet/ ihana sinä olet/ sinun silmäs owat nijncuin kyhkyläisen silmät.

1:16 Cadzo/ minun ystäwän/ sinä olet ihana ja suloinen/ meidän wuotem wiherjoidze/ meidän huonem caaret owat Cedripuusta/ wuoldet Cypressistä.

II. Lucu.

JUmalan seuracunda iloidze hänen yljästäns/ ja ylistä hänen hywyttäns/ v. 1. saa lupauxen rauhasta ja turwasta/ v. 7. riemuidze myös

hänen läsnäolemisesians/ warjeluxestans ja lohduituxestans/ v. 8. wastoin lahcocundia ja petollisia weljää/ v. 15.

2:1 MInä olen Saronin cuckainen/ ja cucoistus laxosa.

2:2 Nijncuin ruusu orjantappurois/ nijn on minun arman tytärten seas.

2:3 Nijncuin omenapuu medzäpuiden seas/ nijn on minun ystäwän poicain seas. Minä istun hänen warjosans jota minä anon/ ja hänen hedelmäns on minun curcusan makia.

2:4 Hän johdatti minua wijnakellarijns/ ja rackaus on hänen lippuns minun päälleni.

2:5 Hän wirwotta minua cuckaisella/ ja tuoretta minua omenalla: sillä minä olen saeras rackaudesta.

2:6 Hänen wasen kätens on minun pääni alla/ hänen oikia kätens halaja minua.

2:7 Minä wannotan teitä Jerusalemin tyttäret/ medzäwohten ja naaras peurain cautta kedolla/ ettet te herätä eli waiwa minun armastani/ siihenasti cuin hänen idze kelpa.

2:8 Tämä on minun ystäwäni äni/ cadzo/ hän tule ja hyppä wuorilla/ ja carica cuckuloilla.

2:9 Minun ystäwän on medzäwuohen eli nuoren hirwen caltainen/ cadzo/ hän seiso meidän seinän tacana/ ja cadzo ackunast sisälle/ ja curkistele häkin läpidze.

2:10 Minun ystäwän wasta ja sano minulle: nouse minun armani/ minun ihanaisen.

2:11 Sillä cadzo/ talwi on culunut ja sade lacannut ja matcans mennyt:

2:12 Cuckaiset owat puhgennet ulos kedolla/ kewät on tullut ja toucomettinen cuulu meidän maasam.

2:13 Ficunapuut puhkewat/ wijnapuut cucoistawat ja andawat heidän hajuns. Nouse minun arman ja tule minun ihanaisen/ tule tänne.

2:14 Minun Kyhkyläisen wuoren raos ja kiwiraunios/ anna minun nähdä sinun caswos/ anna minun cuulla sinun änes: sillä sinun änes

Salomon Corkia Weisu

on suloinen ja caswos ihanainen.

2:15 Ottacat meille ketut/ ne wähat ketut/
jotca turmelewat wijnamäen: sillä meidän
wijnamäkem cucoistawat.

2:16 Minun ystävän on minun/ ja minä
hänen/ joca caidze cuckaisten keskellä/
sijhenasti että päiwä jähty/ ja warjot kulkewat
pois.

2:17 Palaja/ ole nijncuin medzäwuohi/ minun
ystävän/ eli nijncuin nuori hirwi wuorella.

III. Lucu.

*COsca Christus lymyttä idzens/ nijn hänen
seuracundans tule murhellisxi/ v. 1. cosca
hän taas löytä hänen/ saa hän lewon/ v. 4.
kirjoitetan Christuxen suuri woima ja wara/
jolla hän woi seuracundans suojella ja
warjella/ v. 7.*

3:1 Minä edzein yöllä minun wuotesani/ jota
minun sieluni racasta/ minä edzein händä/
mutta en löytänyt.

3:2 Minä nousen/ ja käyn Caupungita
ymbärins/ catuilla ja kujilla/ ja edzin/ jota
minun sielun racasta/ minä edzein/ mutta en
minä löytänyt.

3:3 Wartiat/ jotca käywät Caupungin
ymbärins/ löysit minun. Olettaco nähnet jota
minun sielun racasta?

3:4 Cosca minä heistä wähä eraunsin/ löysin
minä jota minun sielun racasta/ minä pitelen
händä ja en tahdo laske/ sijhenasti että minä
hänen saatan minun äitini huoneseen/ minun
äitini Cammioon.

3:5 Minä wannotan teitä/ Jerusalemin
tyttäret/ medzäwohten ja naaras peurain
cautta kedolla/ ettet te herätäis minun
armastani eli waiwais händä/ sijhenasti cuin
hänelle idze kelpa.

3:6 Cuca on tämä joca lähte corwesta/
nijncuin nousewa sawu/ Mirrhamin suidzutus/
pyhä sawu ja caickinaiset Apotecharin yrtit.

3:7 Cadzo/ Salomon wuoten ymbärillä
seisowat cuusikymmendä wäkwätä Israelin
wäkwewistä.

3:8 He pitävät caicki miecka ja owat soweliat
sotaan/ joca idzella on hänen mieckans
reidelläns/ pelgon tähden yöllä.

3:9 Cuningas Salomo andoi tehdä idzellens
lepocammion Libanonin puista:

3:10 Sen padzat olit hopiasta/ ja sen peitos
cullasta/ istuin oli purpurasta/ ja permendo
soweliast laskettu/ Jerusalemin tyärten
tähden.

3:11 Lähtekät ulos te Zionin tyttäret ja
cadzelcat Cuningas Salomot sijnä Cruunusa/
jolla hänen äitins hänen cruunannut on hänen
hää päiwänäns/ ja hänen sydämens ilo
päiwänä.

IV. Lucu.

*Christuxen morsian on ihanainen ja ilman
wirhetä Christuxen tähden/ v. 1. sentähden on
hän hänelle sangen racas/ v. 5.*

4:1 CADzo minun arman/ sinä olet ihanainen/
cadzo/ ihanainen sinä olet/ sinun silmäs owat
nijncuin mettisen silmät sinun palmickos
wälillä/ sinun hiuxes owat nijncuin
wuohilauma/ jotca owat kerityt Gileadin
wuorella.

4:2 Sinun hambas owat nijncuin laumat
kerittyin willain cansa/ jotca pesosta tulewat/
ja caxisist tijnet owat/ ei myös yxikän heistä
ole hedelmätöin.

4:3 Sinun huules owat nijncuin ruusun
punaiset rihmat/ ja sinun puhes owat
suloiiset/ sinun poskes owat nijncuin Granatin
omenan pykälä/ sinun palmickos wälillä.

4:4 Sinun caulas on nijncuin Dawidin torni/
joca on rakettu toramuurin cansa/ josa
tuhannen kilpe rippu/ ja caickinaiset
wäkwewäin sotaaset.

4:5 Sinun caxi nisäs owat nijncuin caxi nuorta

medzäwohla/ jotca cuckaisten seas laituumella käywät.

4:6 Sijhenasti että päiwä soipemmaxi tule/ ja warjo cato. Minä menen Mirrhamin wuorelle ja pyhän sawun cuckoldalle.

4:7 Sinä olet coconans ihana/ minun arman/ ja ei sinusa ole yhtän wirhe.

4:8 Tule minun morsiamen Libanonist/ tule Libanonist/ mene sisälle/ astu tänne Amanan cuckoldalda/ Senixin ja Hermonin niscalda/ Lejonin luolasta ja Leopardin wuorelda.

4:9 Sinä olet ottanut minun sydämeni pois/ minun sisaren/ racas morsiamen/ sinun yhdellä silmällä ja yhdellä caulakäädylläs.

4:10 Cuinga ihana on sinun rindas/ minun sisaren/ racas morsiamen/ sinun nisäs owat iloisemmat kuin wijna/ ja sinun woites haju woitta caicki yrtit.

4:11 Sinun huules/ minun morsiamen/ owat nijncuin walowa mesicacko/ mesi ja maito on sinun kieles alla/ ja sinun waattes haju on nijncuin Libanonin haju.

4:12 Minun sisaren/ racas morsiamen/ sinä olet suljettu krydimaan/ peitetty lähde/ kijnnipandu caiwo.

4:13 Sinun hedelmäs on nijncuin krydimaan Granatomenista/ callin hedelmän cansa/ Cyprit Narduxen cansa:

4:14 Narduxet Safframin cansa/ Calmus ja Caneli/ caickinaisen pyhän sawun puiden cansa/ Mirrham ja Aloes/ caickein parasten yrttein cansa.

4:15 Nijncuin krydimaan caiwo ja elävän weden lähde/ joca Libanonista wuota.

4:16 Pohjatuuli nouse/ ja lounatuuli tule/ ja puhalla minun krydimaani läpidze/ että hänen yrttins pisaroidzis.

Vers.7. Yhtän wirhe) Ei yxikän ihminen ole nijn pyhä/ että hän on peräti synnitöin/ 1. Ioh.1:8. mutta Jumalan seuracunda on Jumalan caswon edes pyhä/ Christuxen tähden/ jonga hän uscolla käsittä.

V. Lucu.

Christillisen seuracunnan hedelmät ja hyvät työt ylistetän/ v. 1. kirjoitetan hänen uscons heickous/ ahdistuxet ja sortamus/ v. 2. cuinga hän näyttä rackaudens ylkäns wastan/ sijnä että hän händä nijn corkiast ylistä/ v. 8.

5:1 Minun ystävän tulcon hänen krydimaahans/ ja syökän hänen callita hedelmitäns. Minä tuln minun sisaren/ racas morsiamen/ minun krydimaahani/ ja olen minun Mirrhamin ja minun yrttin leicannut ylös. Minä olen syönyt minun mesileipäni minun hunajani cansa/ minä olen juonut minun wijnani minun maitoni cansa: syökät minun armani/ ja juocat minun ystäväni/ ja juopucat.

5:2 Minä macan ja minun sydämeni walwo/ se on minun ystäväni äni joca colcutta. Awa minun eteeni/ minun arman/ minun sisaren/ minun kyhkyläisen/ minun ihanaisen: sillä minun pään on täynäns castetta/ ja minun palmickon täynäns yön pisaroita.

5:3 Minä olen rijsunut minun hameni/ cuinga minun pidäis taas pukeman päälleni? minä olen wiruttanut minun jalcani/ cuinga minun pidäis socaiseman ne jällens.

5:4 Mutta minun ystävän pisti kätens läwestä/ ja minun sisällyxeni wapisit sijtä/ silloin nousin minä awaman ystävälleni.

5:5 Minun käteni tiucuit Mirrhamita/ ja Mirrham walo minun sormistani/ lucun salwan päälle.

5:6 Ja cosca minä ystävälleni awaisin/ oli hän mennyt pois ja waeldanut ohidzen.

5:7 Silloin läxi minun sielun hänen sanans jälken/ minä edzein händä/ mutta en löytänyt/ minä huudin/ mutta ei hän wastannut. Wartiat/ jotca käywät Caupungin ymbärins/ löysit minun ja haawoitit minun/ ja wartiat muurin päällä otit pois minun pääljnani.

Salomon Corkia Weisu

5:8 Minä wannotan teitä Jerusalemin tyttäret/
jos te löydätte minun ystäväni/ nijn
ilmoittacat hänelle/ että minä olen sairas
rackaudesta.

5:9 Millinen on sinun ystäväsi muiden
ystävitten suhteen/ sinä caickein ihanaisin
waimoin seas? mingäcaltainen on sinun
ystäväsi/ muiden ystävitten ehdolla/ että
meitä olet nijn wannottanut?

5:10 Minun ystäväsi on walkia ja punainen/
walittu monen tuhannen seas.

5:11 Hänen pääns on se paras culda/ hänen
hiuxens owat caharat ja mustat nijncuin
Carneh:

5:12 Hänen silmäns owat nijncuin mettisen
silmit/ wesiojan tykönä riescalla pestyt/ ja
owat täynäns.

5:13 Hänen poskens owat nijncuin
Apotecharin caswawainen krydimaa/ hänen
huulens owat nijncuin ruusut/ jotca wuotawat
Mirrhamin pisaroita.

5:14 Hänen kätens owat nijncuin cullaiset
sormuxet/ täynäns Torckuusia/ hänen ihons
on nijncuin puhdas Elephandin luu/ Saphirilla
caunistetut.

5:15 Hänen jalcans owat nijncuin
Marmorpadzat/ perustetut cullaisten jalcain
päälle/ hänen hahmons on nijncuin Libanon
ja walittu Ceder/ hänen caulans on suloinen ja
peräti ihanainen.

5:16 Sencaltainen on minun ystäväsi/ minun
rackan on sencaltainen/ Jerusalemin tyttäret.

*Vers.12. Täynäns) Ymmyrjäiset silmät ja täysi
caswot/ ei julma eli ryppyinen.*

VI. Lucu.

*CHristus sala idzens toisinans/ mutta hän pitää
cuitengin murhen seuracunnastans/ v. 1. ylistä
Morsiandans ja hänen cauneuttans ja ilmoitta
suuren rackaudens hänen cohtans/ v. 3.*

6:1 CUnghasta sinun ystäväsi on mennyt/ o
sinä caickein caunin waimoin seas? cunga
sinun ystäväsi on käändänyt idzens/ me
edzimme händä sinun cansas? Minun ystäväsi
on mennyt krydimaahans/ yrttisängijns/ että
hän siellä krydimaas idzens iloitais ja hakis
ruusuja.

6:2 Minun ystäväsi on minun ja minä olen
hänen/ joca idzens ruusuin seas iloittele.

6:3 Sinä olet ihana minun culdan/ nijncuin
Tirza/ iloinen nijncuin Jerusalem/ hirmuinen
nijncuin sotajoucon lauma.

6:4 Käännä silmäsi minun tygöni: sillä ne
minun sytyttävät: sinun hiuxes owat nijncuin
wuohilauma/ jotca Gileadin wuorella kerityt
owat.

6:5 Sinun hambas owat nijncuin
lammaslauma/ jotca pesosta nousewat ja
caicki caxoisista tijnet owat/ ja ei yxikän ole
heistä hedelmätöin.

6:6 Sinun caswos on nijncuin Granatomenan
pykälät sinun palmickois wälillä.

6:7 Cuusikymmendä Drotningi owat/ ja
cahdexankymmendä waimo/ ja neidzet owat
epälucuiset.

6:8 Mutta yxi on minun kyhkyläisen/ ja minun
täydellisen/ yxi on hänen äitins rackain/ ja
hänen synnyttäjäns walittu: cosca tyttäret
hänen näit/ ylistit he hänen autuaxi/
Drotningit ja waimot ylistit händä.

6:9 Cuca on tämä joca käy ulos nijncuin
amurusco/ ihana nijncuin Cuu/ walittu
nijncuin Auringo/ hirmuinen nijncuin
sotajoucko?

6:10 Minä olen mennyt alas sarapiston/
cadzoman wesoja/ ojan reunalle/
curkisteleman jos wijnapuut cucoistit/ jos
Granat omenat wiherjödizit.

6:11 Ei minun sielun tietänyt että hän minun
haman AmiNadabin waunuin asti asettanut
oli.

6:12 Palaja/ palaja Sulamith: palaja/ palaja/
nähdäxem sinua. Mitä te näitte Sulamithis/

paidzi dandzi/ Mahanaimis.

VII. Lucu.

CHristus ylistä vielä seuracundans cauneutta ja muoto/ v. 1. seuracunda kersca Christuxen hywyttä/ joca pacanoihingijn ulottu/ v. 10.

7:1 CUinga ihana on sinun käyndös sinun kengisäs/ sinä Förstin tytär/ sinun molemmat landes owat yhtäläiset nijncuin caxi käädyä/ jotca taitawat kädet tehnet owat. Sinun napas on nijncuin ymmyrjäinen malja/ josta ei coscan juoma puutu.

7:2 Sinun wadzas on nijncuin nisuläjä/ istutettu ymbäri ruusuilla.

7:3 Sinun molemmat nisäs owat nijncuin caxi nuorta medzäwuohen caxoista.

7:4 Sinun caulas on nijncuin Elephandin luinen torni: sinun silmäs owat nijncuin Hesbonin lammicot/ Batrabimin portisa. Sinun nenäs on nijncuin Libanonin torni/ joca cadzo Damascun päin.

7:5 Sinun pääs on nijncuin Carmelin/ sinun pääs hiuxet on nijncuin Cuningan purpura/ poimuinen.

7:6 Cuinga ihana ja suloinen olet sinä minun arman/ hecumasa.

7:7 Sinun pitudes on nijncuin palmupuu/ ja sinun rindas on wijnamarjan caltainen.

7:8 Minä sanoin: minun täyty astua palmupuuhun/ ja ruweta sen oxijn/ anna sinun nisäs olla nijncuin wijnapuun marjarypelä/ ja sinun sierandes haju on nijncuin omena.

7:9 Ja sinun caulas nijncuin hywä wijna/ joca huokiast mene minun ystävän sisälle/ ja puhu wanhoista asioista.

7:10 Minun ystävän on minun/ ja hän himoidze minua.

7:11 TULE minun ystävän/ käykäm tästä kedolle ja wijpykämme maan kylisä.

7:12 Että me nousisim warahin wijnamäkeen/

ja näkisim jos wijnapuut cucoistuwat ja puhkeman rupewat/ jos Granatomenat owat tullet ulos: sillä minä annan sinulle minun nisäni.

7:13 Cuckaiset andawat hajuns/ ja meidän owen edes owat caickinaiset hywät hedelmät. Minun ystävän/ minä olen sinulle tallella pannut sekä udet että wanhat.

Vers.13. Cuckaiset) Dudaim/ Gen. 30:14. on ollut hywän hajuinen yrtti.

VIII. Lucu.

SEuracunnan himo Christuxen jälken/ v. 1. Christus wasta seuracundans edestä/ ja osotta hänelle hänen suuren rackaudens/ v. 4. puhu vielä hänen cansans nijstä jotca vielä heicot owat ja wahwistusta tarwidzewat/ v. 8. ja häneldä ylistetän hänen armons tähden/ v. 11.

8:1 JOSca minä sinun löytäisin ulcona minun weljen/ sinä joca minun äitini nisiä imenyt olet/ ja sinun suuta andaisin/ ja ettei kengän minua pilckais.

8:2 Minä ottaisin sinun ja saattaisin sinua minun äitini huoneseen/ josas minua opetaisit/ ja minä annan sinulle krydättyä wijna/ ja Granatomenan märkyttä.

8:3 Hänen wasen kätens on minun pääni alla/ ja hänen oikia kätens halaja minua.

8:4 Minä wannotan teitä Jerusalemin tyttäret/ ettet te minun armastani herätä/ eli waiwa händä/ siihenasti cuin hänelle idze kelpa.

8:5 Cuca corwesta tule ja noja ystäväs päälle? Omenapuun alla minä sinua herätän/ josa sinun äitis sinun synnyttänyt on: josa hän/ joca sinun synnytti/ macais sinun cansas.

8:6 Pane minua nijncuin sinetti sinun sydämees/ ja nijncuin sinetti sinun käsiwartees.

8:7 Sillä rackaus on wäkewä nijncuin cuolema/ ja kijwaus on wahwa nijncuin Helwetti/ hänen

Salomon Corkia Weisu

hijlens hehcuwat ja owat HERRAN tuli: nijn ettei wedengän paljous taida rackautta sammutta/ eli wirrat upotta. Jos jocu andais caicki saatuns ja taloins calut rackaudesta/ nijn ei ne caicki mitän maxais.
8:8 Meidän sisarem on wäähä/ ja ei hänellä ole nisiä: Mitä meidän pitä tekemän sisarellem/ cosca hänelle puhutan?
8:9 Jos hän on muuri/ nijn me teemme hopialinnan sen päälle: jos hän on owi/ nijn me wahwistam hänen Cedrilaudoilla.
8:10 Minä olen muuri ja minun rindani on nijncuin torni/ sijtä minä olen hänen silmäins edes nijncuin rauhan löytäjä.
8:11 Salomolla on wijnamäki BaalHamonis/ sen wijnamäen andoi hän wartioille/ että jocainen andais hänen hedelmistäns

tuhannen hoiapienningitä: Minun wijnamäken on idze minullani.
8:12 Sinulle Salomo tule tuhannen/ mutta wartioille caxi sata hedelminens.
8:13 Sinä joca asut krydimaasa/ anna minun cuulla sinun änes/ cuulcan cumpanit päädä. Pakene minun ystävän/ ja ole medzäwuohen caltainen/ eli nuoren peuran/ yrtti wuorella.

*Vers.7. HERran tuli) Täsä näky että Salomo weisa täsä weisusa hengelisestä rackaudesta ja halusta/ jonga Jumala anda ja meille osotta caikisa hänen hywisä töisäns.
Salomon Corkian weisun loppu.*

Wanhan Testamendin colmannen osan loppu.

Propheta Jesaia .

Prophetast Jesaiast Esipuhe . Joca tahto hyödytyxen cansa luke ja oikein ymmärtä tämän pyhän Prophetan Jesaian/ hänelle on sangen tarpellinen/ Ensist/ että hän hywin otta waarin tituluxest eli tämän kirjan algust: sillä joca sen tituluxen ensist hywin ja tyynni ymmärtä/ hänelle on sijtä suuri ojennus/ ja nijncuin selkiä walistus coco kirjaan. Mutta ei titulusta cohta ymmärretä/ waicka nämät sanat/ Usia/ Jotham/ Ahas/ Ezechia/ Judan Cuningat/ etc. ymmärrettäisins/ pitä cuitengin tiettämän mitä näiden Cuningain aicana tapahtunut on/ millinen maan tila oli/ mikä Canssa oli ja millä mielellä/ mikä heidän aiwoituxens oli/ ja cuinga sijhen aican oli/ cuinga he idzens käyttit kylänmiehiäns/ ystäwitäns ja wihollisians wastan: Ja erinomaisest/ cuinga he olit Jumalata ja Prophetaita wastan/ oikias ja wääräs Jumalan palweluxes/ nijncuin tästä on kirjoitettu wijmeises Cuningasten kirjas cap. 15. 16. 17. 18. ja 19. ja toises Aicakirjas/ cap. 26. 27. 28. 29. 30. 31. Olis myös hywä jotakin tietä cuinga maacunnat sijnä ymbärillä owat ollet/ ettei wierat ja oudot sanat suututais lukemast/ eli estäis ymmärtämäst. Ja sentähden yxikertaiset tästä nijn paljo tietäkön: itän päin Jerusalemia eli Judat/ cusa Propheta eli ja Saarnais/ on cuollu meri/ josa/ Sodoma ja Gomorra muinen olit. Sillä puolella cuollutta merta/ on Moabin ja Ammonin lasten maa/ sijtte edembänä on Babel eli Chaldea/ ja wielä edembänä on Persia/ josta Jesaia paljo puhu. Mutta pohjan päin on Libanonin wuori/ jonga tacana on Damascu ja Syria/ mutta wielä edembänä itän päin on Assyria/ jonga cansa Jesaian on kyllä tekemist. Länden päin suuren meren tykönä owat Philisterit/ Judalaisten angarammat wiholliset. Nijn on myös Tyrus ja Sidon sen meren tykönä pohjan päin/ Galilean rajoisa. Etelän päin on monda maacunda/ nijncuin Egypti/ Ethiopia/ Arabia ja punainen meri/ EDOM ja Midian: Egypti on luodelännesä. Näistä maacunnista/ jotca Judan ja Jerusalemin ymbärillä nijncuin sudet lammashuonen ymbärillä owat/ joiden cansa Judalaiset olit usein tehnet

Propheta Jesaia

lijton/ waan huckan/ Jesaia ennusta. Sijtte jaettacon tämä kirja colmeen osaan. Ensimmäises puhu Jesaia nijncuin muutkin Prophetat/ cahdesta cappalesta. Ensis/ että hän opetta Canssa/ ja nuhtelee moninaisia syndejä/ erinomattain moninaista epäjumalan palwelusta/ joca sen Canssan seas oli wallan saanut/ nijncuin hywät ja uscolliset Saarnajat wielä nyt tekewät ja tekemän pitä/ pitäin heitä nijn curituxes sekä uhcauxella ja lupauxella. Sijtte asetta hän ja walmista heitä odottaman tulewaista Christuxen waldacunda/ josta hän nijn monella tawalla ja selkiäst ennusta/ että hän sijnä asias woitta caicki muut Prophetat/ nijn että hän myös Christuxen Äitistä Neidzest Mariasta kirjoitta/ että hän ilman neidzyen turmellusta oli sijttäwä ja synnyttäwä Christuxen/ 7. cap. nijn myös hänen pijnastans 53. cap. nousemisestans cuolluista ja waldacunnastans puhu hän nijn selkiäst/ cuin se olis jo silloin tapahtunut/ on hän sijs ollut sangen jalo ja corkest walistettu Propheta. Toises osas puhu hän erinomattain Assyrian Keisarin wallasta/ ja Keisar Sanheribist/ josta hän myös enä cuin jocu muu Propheta ennusta/ nimittäin/ cuinga se Keisar oli woittawa caicki maacunnat ymbärildäns/ Israelin waldacunnan cansa/ ja päälisexi paljo paha tekewä Judan waldacunnalle. Mutta sen hän pitä cuitengin lujana/ lupa myös Jerusalemin tulewan Jumalalda warjelluxi ja pelastetuxi hänestä/ joca ihme on yxi nijstä caickein suurimmista/ cuin coco pyhä Raamatus löytän/ ei ainoastans sentähden/ että nijn woimallinen Keisar piti lyötämän Jerusalemin edes/ waan myös että sencaltainen mahdotoin asia siellä jumalisilda uscotaisin. Hän sai/ ilman epäilemät/ monda paha sana cuulla uscottomilda. Hän piti sen cuitengin wahwana ja sai woiton/ nijn että Keisar hänen sanans jälkeen Jerusalemin edes lyötin/ ja Caupungi pelastettin/ sentähden on hän tosin Jumalan edes ollut callis ja cuuluisa mies. Colmannes osas puhu hän Babelin Keisarin wallasta/ ja ennusta Babelin fangeutta/ jolla Canssa piti rangaistaman ja Jerusalemin Caupungi häwitettämän. Mutta caickein enimmin hän sitä ahkeroidze/ että hän taitais lohduutta ja wahwista hänen tulewaisen Canssans/ ettei he sencaltaisesa fangiudes ja Caupungin häwityxes epäilis/ ikänäns cuin he peräti huckuisit/ ja ei Christuxen waldacunda olis tulewa/ ja caicki ennustuxet wäärät ja turhat olisit. Ennusta hän sijs wiljalda/ cuinga taas sitä wastan Babel piti häwitettämän/ ja Judalaiset pelastettaman ja palajaman Jerusalemin/ nijn että hän nimittä Cuningatkin jotca piti Babelin häwittämän/ erinomattain sen joca Judalaiset oli wallallens päästäwä/ nimittäin/ Cuningas Corexen Persiast/ jonga hän myös Jumalan woidelluxi cudzu/ aica ennen cuin jocu Cuningan waldacunda olican Persias. Nämät owat ne colme osa/ joista Jesaia puhu. Mutta ei hän näitä cappalita tuo edes oikialla järjestyxellä/ waan secoitta toisen cappalen toinen toiseens/ nijn että hän ensimmäisest cappalest paljo toiseen ja colmandeen wetä/ ja colmannest puhu jotain ennen cuin toisest. Jos se nijn muilda/ jotca nämät ennustuxet coonnet ja kirjoittanet owat/ on tapahtunut/ eli jos Propheta idze tilan jälkeen sen nijn on tehnyt/ ei tietä sanoa. Mutta sijtä hyödytyxest cuin tästä Prophetast saadan/ ei tarwita täsä paljo puhua/ se cuin händä wiriäst luke/ on kyllä idze ymmärtäwä/ että hän on täynäns caickinaisia/ mitä ikänäns Jumalata pelkäwäinen ja murhellinen sydän taita idzellens turwaxens ja lohduuxexens anoa. Täsä puhutan myös kyllä muiden seas niscureita cowacorwaisita syndisitä wastan/ erinomaittain nijtä jotca wäärän jumalan palweluxeen ja epäjumalisuteen/ Cuningoihin ja lijttoihin idzens luotit/ jos se muutoin jotain olis tainnut autta. Älkön myös jocu luulco/ että Jesaiast on nijn paljo pidetty silloin hänen aicanans Judan Canssan seas/ nijncuin hänestä nyt pidetän/ waan sangen ylöncadzottuna/ nijncuin hän idze todista 58. lugusa/ nimittäin/ että he pistit kielläns maalle/ ja cocotit händä cohden sormellans/ ja pidit caicki hänen Saarnans hulludena/ paidzi muutamita harwoja hywiä/ sencaltaisia cuin Cuningas Ezechia: sillä se oli sen Canssan wanha tapa/ naura ja pilcata Jumalan Prophetaita/ 4. Reg. 9.

Propheta Jesaia

nijn cuin myös ainakin caikille Saarnaille ja Jumalan palwelioille tapahtu. Judalaisten seas myös sanotan Jesaia wiimein tapetuxi Cuningas Manasselda/ sahalla sahatuxi.

I. Lucu .

JUmala walitta Prophetan cautta/ hänen Canssans Judalaisten uppiniscaisutta/ ettei he taicka hywäin tecoin eli rangaistusten tähden taiwuta idzens parannuxeen/ v. 1. waan cuin he uhraisit ja pidit juhlians/ luulit he sijnä kyllä olewan/ joita Jumala sano ei woiwans enä kärsiä/ v. 10. neuwo parannuxeen ja lupa armons/ v. 16. ihmettele että he nijn pian riiwattin/ v. 21. uhca rangaista/ v. 24. lupa sen ajallans toisexi wääändä/ v. 25. silloin pitä epäjumalan palweliat häpiään tuleman/ v. 28.

1:1 Tämä on Jesaian Amozin pojan näky/ jonga hän näki Judast ja Jerusalemist/ Usian/ Jothamin/ Ahaxen ja Jehiskian/ Judan Cuningasten aicana.

1:2 Cuulcat taiwat/ ja maa ota corwijs: sillä HERra puhu. Minä olen lapsia caswattanut ja corgottanut/ ja he owat minusta luopunet.

1:3 Härkä tunde hänen omistajans/ ja Asi Isändäns seimen: mutta Israel ei tunne minua/ ja minun Canssan ei ymmärrä.

1:4 Woi sitä syndistä Canssa/ sitä Canssa suuresta pahasta tegosta/ sitä pahanelkistä siemendä/ nijtä wahingolisia lapsia/ jotca HERran hyljäisit ja Israelin Pyhän pilckaisit/ he poickeisit tacaperin.

1:5 Mitä warten teitä enä lyödän/ cosca te aina harhaelet? coco pää on sairas/ ja coco sydän on wäsynyt.

1:6 Hamast candapääst nijn kijresen asti/ ei hänesä ole mitän terwe/ waan haawat ja sinimarjat ja weripahgat/ jotca ei ole puserretut/ eikä sidotut/ taicka öljyllä siwellyt.

1:7 Teidän maan on autiana/ teidän Caupungin owat tulella poldetut. Muucalaiset syöwät teidän peldon teidän silmäin edes/ ja on autia/ nijncuin se joca muucalaisilda

raadeldu on.

1:8 Mutta mitä wielä Zionin tyttärest jäänyt on/ se on nijncuin maja wijnamäes/ ja nijncuin hacomaja krydimaas/ nijncuin häwitetty Caupungi.

1:9 Ellei HERra Zebaoth meille jotakin wähä jätäis/ nijn me olisim cuin Sodoma ja Gomorra.

1:10 TE Sodomän päämiehet cuulcat HERran sana/ ottacat corwijn meidän Jumalam Laki/ sinä Gomorran Canssa.

1:11 Mitä minulle on teidän uhrein paljoudest? sano HERra: minä olen oinasten polttouhrist/ ja syöttiläin raswasta rawittu/ ja en tottele wasickain/ lambain ja cauristen werta.

1:12 Cosca te ilmestytte minun caswoni eteen/ cuca sencaltaisita waati teidän käsistän/ että te waellaisit minun esihuonesani?

1:13 Älkät sillen teidän ruocauhrian huckan tuoco edes/ suidzutus on minulle cauhistus. Utta Cuuta ja Sabbathia cosca te tuletta cocoon/ en minä kärsi: sillä nijsä on wäkiwalda ja wäärys.

1:14 Minun sielun wiha teidän Utta Cuutan ja juhlapäiwän/ minä olen nijstä suuttunut/ minä wäsyn sijtä kärseisäni.

1:15 Ja cuin te parhallans käsiän nostat/ nijn minä cuitengin käännän silmäni teistä pois: ja waicka te paljo rucoilisitta/ en minä cuitengan teitä cuule/ sillä teidän käten owat werta täynäns.

1:16 Peskät/ puhdistacat teitän/ pangat teidän paha menon pois minun silmäin edest.

1:17 Lacatcat pahasta/ oppicat tekemän hywä/ ja edzikät oikeutta. Auttacat alaspainettua/ saattacat orwoille oikeus/ ja auttacat lesken asiata:

1:18 Ja sijtte tulcat/ ja cadzocam cummalla

Propheta Jesaia

oikeus on/ sano HERra. Jos teiden syndin weriruskiat olisit/ nijn heidän pitä lumiwalkiaxi tuleman: ja waicka he olisit nijncuin ruusun carwaiset/ pitä heidän cuitengin nijncuin willa tuleman.

1:19 Jos te minua cuulisit/ nijn te maan hywyden nautidzisit.

1:20 Mutta jos te poikette pois ja oletta cowacorwaiset/ nijn miecka syö teitä: sillä HERran suu puhu sen.

1:21 Cuinga se tapahtu että hurscas Caupungi on portoxi tullut? hän oli täynäns oikeutta/ wanhurscaus asui hänesä/ mutta nyt murhajat.

1:22 Sinun hopias on carrexii tullut/ ja sinun juomas on wedellä secoitettu.

1:23 Sinun päämiehes owat wilpistellet/ ja warasten cumpanit/ caicki he mielelläns lahja ottawat/ ja pyytävät andimita. Ei he orwoille oikeutta tee/ ja leskein asia ei tule heidän eteens.

1:24 Sentähden sano HERra Jumala Zebaoth/ wäkewä Israelis/ woi/ minä tahdon idzeni lohduutta wihollisistani/ ja minun wihamiehisäni wihani sammutta.

1:25 Ja minä käännän käteni sinua wastan/ ja sinun cartes puhtammaxi selitän ja wien pois caiken sinun tinas.

1:26 Ja saatan sinun Duomaris endisellens ja Raadimiehes nijncuin algustakin. Sentähden sinä cudzutan wanhurscaxi ja toimellisexi Caupungixi.

1:27 Zion lunastetan oikeudella/ ja hänen fangins wanhurscaudella.

1:28 Että ylidzekäymärit ja syndiset ynnä särjetän/ ja jotca HERran hyljäwät/ hucutetan.

1:29 Sillä heidän täyty häpiään tulla tammein tähden/ joita he himoidzit/ ja häwäistyxi tuleman krydimaiden tähden/ jotca he walidzit.

1:30 Cosca te tuletta nijncuin jocu tammi cuiwilla lehdeillä/ ja nijncuin jocu wedetöin krydimaa.

1:31 Ja cosca warjellus tule nijncuin rohdin/ ja teidän tecon nijncuin kipinä. Ja he sytytetän ynnä molemmat/ jota ei kengän sammuta.

Vers.1. Näky) Pyhäin Prophetain Saarna cudzutan näwyixi/ sekä sentähden että Jumala on enimmäst sanalla ilmoittanut heille jongun merkin eli muodon jonga heidän piti ilmoittaman Canssalle/ että he sen pikemmin olisit heidän taiwuttanet uscoman ja cuuleman heitäns/ nijncuin Iesai. 6:1 Ier.1:11. etc / Sentähden myös owat Prophetat idzens cudzunet Näkiöixi/ 1. Sam. 9:9. Nijncuin myös sentähden/ että Jumala on heille näyttännyt ja tiettäwäxi tehnyt tahtons/ joca muutoin on ihmisille tietämätöin. v. eod. . Usian Jothamin) Millinen meno näiden Cuningasten aicana on ollut/ sijtä luettacon 4. Reg 15. 16. 18. 19. 20. ja 2. Par. 26. 27. etc. v. 4. Wanhingolisia lapsia) Jotca sekä wäärällä opilla ja epäjumalan palweluxella häiridzit ja turmelit Canssan v. 11. Teidän uhrein paljoudest) Tämä ulconainen Jumalan palwelus oli idzestäns hywä ja Jumalalda käsketty/ mutta että se tehtin catumattomilda ja ulcocullatuilda sijnä luulos/ että heidän sen cautta piti tuleman wanhurscaxi/ hyljättin se Jumalalda. v. 22. Sinun hopias on carrexii se on minun puhtan sanani oletta te secoittanet ihmisten säädyillä Iren. lib. 4. adv Haer. c. 25. v. 24. Wihollisistani) se on Chaldereistä ja muista Cuningoista/ joiden pitä minun puolestani costaman minun Canssalleni. v. 25. käännän minun käteni) Täsä lupa Jumala tämän parandawans Christuxen ja Apostoleins cautta v. 13. Cosca warjellus) se on/ heidän epäjumalans (ja sen työt) se on/ heidän epäjumalan palweluxens pitä turhan raukeman/ eikä pidä woiman heitä autta.

II. Lucu .

Jesaia ennusta Christuxen waldacunnan

Propheta Jesaia

tulewan wijmeisellä ajalla/ ja olewan suuremman caickia waldacundia maan päällä/ johonga myös pacanat idzens andawat/ v. 1. mutta Judalaiset hyljätän syndeins ja jumalattomudens tähden/ v. 6. neuwo jocaista nöyryttämän idzens HERran Christuxen tulemisen edes: sillä sijhen aican hän ainoastans caickein corkiambana pidetän/ v. 10. mutta epäjumalat ja cuwat pitä cadzottaman ylön/ hyljättämän ja heitettämän pois/ v. 18.

2:1 Tämä on cuin Jesaia Amozin poica näki Judast ja Jerusalemist.

2:2 Wijmeisnä aicana pitä sen wuoren/ jolla HERran huone on/ wahwan oleman/ corkiambi cuin caicki wuoret/ ja corgotettaman caickein cuckulain ylidze/ ia caicki pacanat pitä sinne juoxeman.

2:3 Ja paljo Canssa sinne menemän/ ja sanoman: tulcat/ astucam ylös HERran wuorelle/ Jacobin Jumalan huoneseen/ että hän opetais meille hänen teitäns/ ja me waellaisimme hänen polguillens: sillä Zionist on Laki tulewa/ ja HERran sana Jerusalemist.

2:4 Ja hän duomidze pacanain seas/ ja rangaise monda Canssa. Silloin heidän pitä mieckans auraxi tekemän/ ja keihäns wicahtexi: sillä ei yhdengän Canssan pidä toista Canssa wastan miecka nostaman/ eikä sillen tottuman sotiman.

2:5 Tulcat te Jacobin huonesta/ waeldacam HERran walkeudes.

2:6 MUtta sinä olet sinun Canssas Jacobin huonen laskenut menemän: Sillä he rickowat enemmän cuin itäläiset/ ja owat päiwäin walidziat/ nijncuin Philisterit/ ja salliwat muucalaiset lapset monexi tulla.

2:7 Heidän maans on täynäns culda ja hopena/ ja heidän rickaudellans ei ole loppua.

2:8 Heidän maans on täynäns orheja/ ja heidän rattaillans ei ole loppua. Heidän maans on myös täynäns epäjumalita/ ja he

cumartawat heidän käsialans/ jotca heidän sormens tehnet owat.

2:9 Siellä yhteinen Canssa notkista/ siellä Sangarit heitäns nöyryttävät/ jotas et heille anna andexi.

2:10 MEne callioon ja kätke sinuas maahan HERran pelgon edestä/ ja hänen cunnialisen Majestetins edestä.

2:11 Sillä caicki corkiat silmät aletan/ ja jotca jaloimmat Canssois owat/ täyty idzens notkista: sillä HERra on yxinäns sinä aicana corkein.

2:12 HERran Zebaothin päiwä käy caiken coreuden ja corkeuden ylidze/ ja caickein paisunuitten ylidze/ että ne aletaisin.

2:13 Ja caickein corkiain ja corgotettunin Cedrein ylidze Libanonis/ ja caickein tammein ylidze Basanis.

2:14 Nijn myös caickein corkiain wuorten ylidze/ ja caickein corgotettuun cuckulain ylidze.

2:15 Ja jocaidzen corkian tornin ylidze/ ja caickein wahwain muurein ylidze.

2:16 Nijn myös caickein hahtein ylidze meresä/ ja caiken caunin käsialan ylidze.

2:17 Että caicki ihmisten corkeus notkista hänens/ ja nöyryttä idzens mitä ihmises corkiata on/ ja HERra yxinäns on silloin corkia olewa.

2:18 Ja epäjumalat pitä ratki huckuman.

2:19 Silloin wuorten rotcoihin mennän ja maan cuoppijn/ HERran pelgon tähden/ ja hänen cunnialisen Majestetins tähden/ cosca hän nouse maata peljättämän.

2:20 Silloin pitä jocaidzen hopiaiset ja cullaiset epäjumalans heittäjän pois (jotca hän on teettänyt cumartaxens) myyrät ja yöcköit.

2:21 Että hän lymytäis kiwein racoihin ja wuorten rotcoihin/ HERran pelgon tähden/ ja hänen cunnialisen Majestetins tähden/ cosca hän nouse maatta peljättämän.

2:22 Nijn lacatcat sijs ihmisesst jonga hengi sieramis on: sillä et te tiedä misä arwios hän

Propheta Jesaia

on.

Vers.2. Wijmeisnä aicana) Elian jutun jälkeen/ jaetan mailman ikä colmeen osaan. Ensin ollit 2000. ajastaica aukena/ se on/ ilman kirjoitettua Lakia. Sijtte olit Laki 2000 ajastaica/ loppun asti. Näin cudzutan täsä se aica cuin Christuxen waldacunda oli tulewa/ sivi wijmeisexi ajaxi. v. 3. Lain) Hebreas on Thorah / joca ei ainoastans ymmärretä osaxi Jumalan sanasta/ joca erinomattain cudzutan Laixi/ waan myös caicki Jumalan sanat/ nijin Evangelium cuin lakikin. Tämä nijin ymmärretän/ että Jumalan sana se oikia oppi tule Zionist eli Jerusalemist coco mailmaan/ nijincuin tapahtunutkin on. v. 4. Heidän mieckans auraxi) se on/ silloin otetan wäliaita pois/ ja rauha tule Judalaisten ja pacanoitten waihella/ nijin myös Jumalan ja ihmisten waihella/ mutta muut sodat pysywät mailman loppun asti/ hänen toiseen tulemiseens/ silloin myös tämän/ bookstawin jälkeen/ pitä täytetyxi tuleman. Iustin. Apol. 2. pro Christ. Gal. Lib 5. c. 6. v. 6. Muucalaiset lapset) Ne owat jotca rippuwat wääräs opis ja epäjumalan palweluxes/ jotca owat epäuscoisemmat pacanoita idäisellä maalla. v. 22. Nijn lacatcat sijs ihmisest) se on/ älkät olco Christusta wastan/ älkät myös wainotco händä: sillä ehkä hän on totinen ihminen/ nijin on hän myös cuitengin Caickiwaldias Jumala/ joca teidän aiwoituxen woi picaisest estä ja tyhjäxi tehdä. Cassiod. de incarnatione Domini lib. 5.

III. Lucu .

Jesaia uhca Judan Canssa callilla ajalla/ ja ymmärtäwäisten miesten puuttumisella/ että lapset hallidzewat heitä/ v. 1. heidän moninaisten syndeins tähden/ v. 8. sano cuitengin wanhurscasten menestywän/ ja nautidzewan heidän hywyttäns/ v. 10. HERran

tulewan duomidzeman Canssans ja heidän pääruhtinoitans/ v. 13. nuhtelevä erinomattain heidän waimoins ylpeyttä ja coreutta/ jonga HERra on ottawa pois/ ja andawa häpiän siaan tulla/ v. 16.

3:1 Sillä cadzo/ HERra/ HERra/ Zebaoth otta pois Jerusalemist ja Judast caickinaisen waran/ caiken leiwän waran/ ja caiken weden waran.

3:2 Wäkewät sotamiehet/ Duomarit/ Prophetat/ Tietäjät ja Wanhimmat.

3:3 Wijdenkymmenen päämiehet ja cunnialiset miehet/ Raadimiehet ja taitawat wircamiehet/ ja toimella puhuwait miehet.

3:4 Ja tahto heille anda nuorucaiset pääruhtinoixi/ ja lapsilliset heitä hallidzeman.

3:5 Ja Canssan pitä ryöstämän toinen toistans/ ja jocainen hänen lähimmäistäns. Ja nuoremman pitä ylpiän oleman wanha wastan/ ja irstan cunnialista wastan.

3:6 Silloin tarttu weli weljeens/ Isäns huonest: sinulla on waattet/ ole meidän pääruhtinam/ auta sinä tätä langemusta.

3:7 Mutta silloin hän wanno/ ja sano: en minä taida parata/ ei cotonani ole leipä. eikä waatteita/ älkät minua pango Canssan pääruhtinaxi.

3:8 Sillä Jerusalemi caatu sinne/ ja Juda on ylösalaisin siellä/ että heidän kielens ja tecons on HERra wastan/ nijin että he hänen Majestetins silmiä wastoin sotiwat.

3:9 Ei he peitä heidän tecojans/ mutta kerscawat ricoxistans/ nijincuin Sodoma/ ja ei sala nijtä. We teidän sieluillen: sillä he idze saattawat päällens sen cansa caiken onnettomuden.

3:10 Saarnatcat wanhurscaista/ että heidän käy hywin: sillä he saawat syödä heidän töidens hedelmän.

3:11 Mutta woi jumalattomita: sillä he owat pahat/ ja heille maxetan nijincuin he ansaidzewat.

Propheta Jesaia

3:12 Lapset owat minun Canssani waiwajat/ ja waimot wallidzewat heitä. Minun Canssani/ sinun lohduuttajas häiridzewät sinun/ ja turmelewat tien/ jota sinun käymän pidäis.

3:13 Mutta HERra seiso siellä oikeudella/ ja on seisattanut duomidzeman Canssa.

3:14 HERra tule duomiolle Canssans wanhemmitten cansa/ ja hänen pääruhtinastens cansa: sillä te oletta turmellet wijnamäen/ ja köyhäin ryöstö on teidän huoneisan.

3:15 Mixi te tallatte minun Canssani/ ja rundelette köyhä/ sano HERra HERra Zebaoth.

3:16 JA HERra sano: että Zionin tyttäret owat ylpiät/ ja käywät kenos cauloin/ kijlus silminä/ käwelewät ja coriast astelewat nijncuin jalat sidotut olisit.

3:17 On sijs HERra tekewä Zionin tytärten päät rupisexi/ ja HERra on paljastapa heidän häpiäns.

3:18 Silloin on HERra ottawa polusten caunistuxen pois/ ja sitet/ pangut/

3:19 Käädyt/ rannerengat/ kijldäwät waattet/ päälijnat/ präämit/ snyörit/ desmacnupit/ corwarengat/

3:20 Sormuxet/ päärihmat/ odzaladit/ pyhäpäiwäiset waattet/

3:21 Caaput/ timbit/ cuckarot/ speilit/ miehustuxet/

3:22 Liepet ja heidän lijnawaattens.

3:23 Ja pitä häijy löhkä hywän hajun edest oleman/ ja waldain side wyön edest/

3:24 Ja paljas pää caharain hiusten edest/ ja ahdas säcki awaran hamen edest.

3:25 Nämät caicki sinun cauneutes siaan. Sinun yhteinen Canssas on caatuwa miecan cautta/ ja sinun sotawäkes sodasa.

3:26 Ja heidän porttins pitä murehtiman ja walittaman.

Vers.14. Wijnamäen) se on/ Jumalan Canssan/ cuin nähdän/ cap. 5:7.

IV. Lucu .

PRopheta lohduutta taas jääneitä Judalaisia/ että Messias oli tulewa/ jonga hän cudzu HERran wesaxi/ v. 2. joca tahto pestä caicki heidän rioxens/ v. 4. ja olla heidän lohduuxens ja warjeluxens/ v. 5.

4:1 Ja heidän pitä waikiast istuman maan päällä/ nijn että seidzemen waimo tarttuwat silloin yhteen miehen/ ja sanowat: me tahdom idze meidäm elättä ja waatetta/ anna meitä ainoastans sinun nimelläs nimitettä/ että meidän häwäistyxem otetaisin meildä pois.

4:2 SINä päiwänä on HERran wesa olewa racas ja callis/ ja maan hedelmä jalo ja cunnialinen nijden tykönä/ jotca Israelist wapadetan.

4:3 Ja joca Zionis ja Jerusalemis jäänyt on/ pitä pyhäxi cudzuttaman/ jocainen cuin kirjoitettu on eläwittän seas Jerusalemis.

4:4 Silloin HERra pese Zionin tyttären saastaisudet ja Jerusalemien weren wiat pois/ duomidzewan ja polttawan hengen cautta.

4:5 Ja HERra saatta caiken Zionin wuoren asumisen ylidze/ ja cusa ikänäns se coottu on/ päiwällä sawun ja pilwen/ ja tulen paisten yöllä palaman.

4:6 Sillä suojelus pitä oleman caickein ylidze cuin cunnialinen on/ ja werho pitä oleman päiwän warjoxi hellettä wastaan/ turwa ja warjelu wirta ja sadetta wastaan.

Vers.2. HERran Wesan) Näin cudzutan Christus: sillä hän on Jumalan poica/ wesoinut eli syndynyt taiwallisesta Isästäns/ Psal. 2. Cudzutan hän myös (maan hedelmäxi) että hän on myös totinen ihminen syndynyt neidzestä Mariasta. v. 4. Polttawan hengen) Ei tämä polttaminen ole kijras tuli/ jonga cautta ihmisten synnit puhdistettaisin: sillä pyhä Raamattu ei ensingän tiedä sencaltaisest tulest/ waan ne pestän pois Christuxen werellä ja ansiolla/ Eph. 5:26. nijstä täsä

Propheta Jesaia

puhutan ja cudzutan Metaphoric^a eli wertauxen cautta polttamisexi. v. 5. Zionin vuoren asumisen) Supr. cap. 2:2. v. eod. Päiwällä sawun ja pilwen) se on/ lohдутus caicke surua/ waino ja ahdistusta watan. v. eod. tulen paisten) se on oikian walistuxen/ ymmärryksen ja tiedon Jumalast ja heidän autudestans. v. 6. Cuin Cunnialinen on) Nimittäin/ sen cuin Jumalan edes on jalo/ nijncuin uscolliset.

V. Lucu .

PRopheta ylistä Jumalan hywiä töitä Judan Canssan cohtan/ ja nuhtelee heidän kijttämättömyttäns ja suuria ricoxitans/ wijnamäen wertauxella/ jonga hän cudzu ystävän lauluxi/ v. 1. nuhtelee niminomattain heidän tytymätöindä ahneuttans/ v. 8. uhca heille häwityxen callilla ajalla/ v. 10. heidän ylönsyömisens ja ylönjuomisens tähden/ v. 11. fangeuxen ja cuoleman/ v. 13. heidän Jumalans uhcauxen ylöncazdomisen/ v. 18. heidän ulcocullaisudens ja wäärän oppins/ v. 20. nijn myös wäärädens tähden/ v. 23. uhca heitä wihollisilla/ caucaiselda maalda/ jotca äkist pitä carcaman heidän päällens/ v. 26.

5:1 MINä weisan ystävälleni minun Setäni weisun hänen wijnamäestäns.

5:2 MINun ystävälläni on wijnamäki lihawas paicas. Ja hän aitais sen ymbärins/ ja kiwiraunioilla warjeli/ ja istutti siihen kempit wijnapuut. Hän rakensi myös siihen tornin/ ja pani sinne wijnacuurnan. Ja odotti sen wijnamarjoja candawan/ waan hän cannoi pahoja marjoja.

5:3 Te Jerusalemin asujat/ ja Judan miehet/ duomitcat nyt minun ja minun wijnamäkeni wälillä.

5:4 Mitä sijs olis enämbi minun wijnamälleni tekemist/ jota en minä hänesä tehnyt ole? Mixi hän candoi pahoja marjoja/ cosca minä

odotin hänen wijnamarjoja candawan?

5:5 Ja nyt minä tahdon teille ilmoitta/ mitä minä tahdon wijnamäelleni tehdä. Hänen aitans pitä otettaman pois/ että hänen pitä autiana oleman/ ja hänen muurins pitä särjettämän/ että hän tallataisin.

5:6 Minä tahdon sen hyljätä/ ettei kengän pidä hänesä leickaman eli caiwaman/ Waan ohdacket ja orjantappurat pidä hänes caswaman/ ja tahdon pilwiä kieldä satamast hänen päällens.

5:7 Mutta Zebaothin HERran wijnamäki on nyt Israelin huone/ ja Judan miehet hänen suloinen istuttamans. Hän odotta oikeutta/ cadzo/ ei ole muuta cuin wäkiwalda: wanhurscautta/ nijn on sula walitus.

5:8 Woi nijtä jotca yhden huonen toiseen wetävät/ ja yhden pellon toiseen saattawat/ siihenasti ettei enä sia ole/ asuaxens yxinäns maan päällä.

5:9 Nämät owat HERran Zebaothin corwijn tullet/ mitämax/ ellei ne monet huonet tule kylmille/ ja ne suuret ja caunit jää ilman asuita:

5:10 Sillä kymmenen wijnamäen sarca pitä waiwoin yhden Bathin andaman/ ja Gomer siemenitä teke ainoastans yhden Ephan.

5:11 Woi nijtä jotca warahin huomeneltain ylhällä owat/ juopumutta nouteleman/ ja istuwat haman yöhön asti/ että he wijnasta hehcuisit.

5:12 Joilla owat candelet/ Psaltarit/ trumbut/ huilut/ ja wijna heidän pidoisans/ ja ei cadzo HERran tecoa/ eikä tottele hänen käsialans.

5:13 Sentähden pitä minun Canssan wietämän tapaturmast fangeuteen/ ja hänen cunnialistens täyty nälkä kärsiä/ ja heidän yhteinen Canssans kärsi jano.

5:14 Sitäwarten on helwetti sieluns lawialda awainnut/ ja hänen kitans on ammollans ilman mitata: mennä sinne alas sekä heidän cunnialisens että yhteisen Canssans/ sekä heidän rickans että riemullisens.

Propheta Jesaia

5:15 Että jocainen idzens notkistais ja cukin nöyrytettäisin/ ja coreitten silmät myös nöyrytetyxi tulisit.

5:16 Mutta HERran Zebaothin pitä duomios ylistettämän/ ja pyhän Jumalan pitä wanhurscaudes pyhitettämän.

5:17 Silloin pitä lambat tawallans caittaman/ ja muucalaiset pitä idzens elättämän lihawitten aukiudes.

5:18 Woi nijtä jotca idzens sitowat walhen nuoralla yhteen/ wääryttä tekemän/ ja nijncuin ratasten köydellä '73yndiä tekemän:

5:19 Ja sanowat: anna hänen tecons riendä ja pian tulla/ sitä nähdäxem. Lähestykön ja tulcon Israelin pyhän aiwoitus/ että me sen tietäisimme.

5:20 Woi nijtä jotca pahan hywäxi ja hywän pahaxi sanowat/ jotca pimeydestä walkeuden/ ja walkeudesta pimeyden tekewät/ jotca happamast makian/ ja makiast happaman tekewät.

5:21 Woi nijtä jotca wijsat olewanans owat/ ja heitäns toimellisna pitäwät.

5:22 Woi nijtä jotca jalot owat wijna juoman/ ja juomasa kilwoittelewat.

5:23 Jotca jumalattoman lahjain tähden wanhurscauttawat/ ja käändäwät heidän oikeudens pois wanhurscaista.

5:24 SEntähden/ nijncuin tulen liecki corren culutta/ ja siwalda acanat pois: aiwa nijn pitä heidän juurens mätänemän/ ja heidän wesans hajoman pois nijncuin tomu.

5:25 Sillä he cadzowat HERran Zebaothin Lain ylön/ ja pilckawat Israelin pyhän sanat. Sentähden HERran wiha julmistu Canssans päälle/ ja oijenda kätens heidän päällens. Ja lyö heitä nijn että wuoret wapisewat/ ja heidän ruumins owat nijncuin loca catulla. Ja caikisa näisä ei hänen wihans lacka/ waan hänen kätens on wielä oijettu.

5:26 Sillä hän nosta lipun ylös caucana pacanoitten seas/ haucutteleman maan äristä. Ja cadzo/ he tulewat äkist ja nopiasti/ ja ei ole

kengän heistä wäsynyt eli heicko/ eikä kengän torcu eli maca.

5:27 Ei päästä kengän wyötä landestas/ eikä kenengän kengän rihmoja ricota.

5:28 Heidän nuolens owat teräwät/ ja caicki heidän joudzens jännitettyt. Heidän orittens cawiat owat nijncuin limsiä/ ja heidän ratastens pyörät nijncuin tuulispää.

5:29 He kiljuwat nijncuin Lejonit/ ja kiljuwat nijncuin nuoret Lejonit. He kiristelewät ja temmawat saalin/ ja omistawat sen/ ettei kengän sitä saa jällens.

5:30 Ja silloin pauhatan heidän ylidzens nijncuin meri. Cosca silloin cadzotan maan päälle/ cadzo/ nijn on pimeys ahdistuxest/ ja ei walkeus paista sillen heidän ylidzens.

Vers.1. Setäni weisun) se on/ HERran Christuxen laulua/ joca tämän laulun eli wertauxen usein suullens ottawa oli/ Matth. 20:1. & 21:33. Luc. 13:6. Sillä ensist cudzu hän hänen ystäwäxens/ ystäwäns lauluxi hänen wijnamäestäns/ eli cuin Hebreas enä on/ hänen suculaisens eli langons laulua/ sen piti oleman ihmisen. Sijtte seidzemennes versys cudzu hän hänen HERraxi Zebaothixi/ että hän oli idze se/ ja puhui hänen wijnamäestäns/ joca ei taida olla jocu muu cuin Christus/ Jumala ja Mies/ joca myös lihan jälken oli Prophetan suculainen. v. 4. Mitä sijs olis enämbi) Tiedä Jumalan tekewän caicki mitä hänen tule tehdä/ että ihminen käändäis idzens/ ja tulis hywäxi ja autuaxi/ ei sentähden ole Jumalan syy/ että jocu cadotetan hänen catomattomudesans/ waan hän idze/ cuin nähden Matth. 23:37. Act. 7:57. Rom.2:4. v.5. Hänen aitals) se on/ Jumala otta heildä pois warjeluxens/ nijn että heidän wihollisens saawat wallan/ ja häwittäwät heidän maans. v. 8. Woi nijtä) Täsä rupe Propheta selittämän/ cutca pahat marjat olit cuin he cannoit/ nimittäin/ wiat jotca täsä luetellan. v. 12. Ei cadzo HERran tecoa) se on/

Propheta Jesaia

mitä Jumala käske eli tahto/ ei he sijtä lucua pidä. v. 17. Lihawitten) se on/ wäkewitten ja ricasten/ jotca pitä ajettaman pois/ ja he jättäwät tawarans autiaxi jälkens. v. 26. Pacanoitten seas) se on/ Chalderein jotca sijtte häwitit heidän maans/ 4. Reg. ult.

VI. Lucu .

Jesaia juttele cuinga hän näki HERran cunnian/ ja pyhät Engelit ymbärilläns/ v. 1. ja cuin hän peljästy/ tule yxi tulisella hijlellä Altarilda/ ja puhdistä hänen/ v. 5. hän saa sijtä käskyn HERralda/ Saarnata Judalaisten paatumisest heidän sokeudesans/ siihenasti että he liki pericaton tulewat/ v. 8. joista cuitengin pyhä siemen jääpä oli/ v. 13.

6:1 SInä vuonna jona Cuningas Usia cuoli/ näin minä HERran istuwan corkialla ja corgotetulla istuimella/ ja hänen waattens liewet täytti Templin.

6:2 Seraphim seisoit händä ylembänä/ ja cullakin oli cuusi sijpe: cahdella he peitit caswons/ cahdella jalcans/ ja cahdella he lensit.

6:3 Huusit toinen toisellens/ ja sanoit: Pyhä/ Pyhä/ Pyhä/ HERra Zebaoth/ caicki maa on täynäns hänen cunniatans.

6:4 Nijn että pihtipielet wapisit heidän huudons änestä/ ja huone täytettiin sawulla.

6:5 Nijn minä sanoin: woi minuani/ minä hucun: sillä minulla on saastaiset huulet/ ja asun sen Canssan seas/ jolla on saastaiset huulet: sillä minun silmäni owat nähnet Cuningan HERran Zebaothin.

6:6 Nijn lensi yxi Zeraphimeist minun tygöni/ jolla oli kädes tulinen hijli/ jonga hän otti hohtimilla Altarilda.

6:7 Ja rupeis minun suuhuni/ ja sanoit: cadzo/ tällä olen minä ruwennut sinun huulijs/ että sinun pahat tecos otetaisin sinulda pois/ ja sinun rioxes olis sowitettu.

6:8 JA minä cuulin HERran änen/ että hän sanoit: kenengä minä lähetän? cuca tahto olla meidän sanansaattajam?

6:9 Mutta minä sanoin: täsä minä olen/ lähetä minua. Ja hän sanoit: mene/ ja sano tälle Canssalle: cuulcat ja älkät ymmärtäkö/ nähkät ja älkät tähtäkö.

6:10 Paaduta tämän Canssan sydän/ ja anna heidän corwans paxuxi tulla/ ja sowaise heidän silmäns/ ettei he näe silmilläns/ eikä cuule corwillans/ eli myös ymmärrä sydämilläns/ eli käännä idzens ja paranisit.

6:11 Mutta minä sanoin: HERra/ cuinga cauwan? hän sanoit: siihenasti cuin Caupungit tulewat kylmille/ ilman asuwita/ ja huonet ilman wäetä/ ja maa on peräti autiana.

6:12 Sillä HERra aja wäen cauwas/ nijn että maa tule peräti hyljätyxi.

6:13 Cuitengin pitä siihen vielä kymmenennen osan jäämän: Sillä se wiedzän pois ja culutetan/ nijncuin Tammi ja Tuomi joilla cando on/ waicka heidän lehtens waristetan/ pyhä siemen on se cando.

Vers.1. HERran) se on/ pyhän Colminaisuden: sillä tämä ymmärretän Christuxest/ Ioh. 12:4. ja Pyhäst Hengest/ Act. 28:25. Sijtä myös Basilius wahwista lib. 5. cont. Eunom. Isän/ Pojan ja P. Hengen olewan yhden Jumalan. v. 2. Zeraphim) se on/ Jumalan Engelit. v. 3. Pyhä) Nämät colme Pyhä tiettäwäxi tekewät Pyhän Colminaisuden/ jota myös wanhat Judalaiset owat ymmärtänet. v. 8. Cuca tahto olla meidän sanansaattajam) Pyhä Colminaisus puhu nijncuin usiammast Personast/ nijncuin/ Gen. 1:26. Tehkämme ihminen/ etc. v. 10. Paaduta/ socaise) Ei nijn että Propheta olis pitänyt paaduttaman eli socaiseman heitä/ sillä ei se ollut hänen woimasans/ waan että hän olis Saarnannut ja ennustanut sijtä/ nijncuin tästä on ennen/ v. 8. ei myös Jumala tahtonut socaista heitä/ jotca muutoin taisit nähdä/ ja ymmärtä/ waan

Propheta Jesaia

*nijn cuin Auringo/ cosca hän kirckast paista/
nijn hän sitä enemmän heijäise nijden silmät/
joilla muutoingin on heicko näkö/ nijncuin
yöcköin/ tarhapöllöin/ carsasten/ etc. Nijn piti
myös kirckan Evangeliumin walkeuden/ jonga
HERra tahtoi Christuxen cautta sytyttä/ sitä
enemmän heijäisemän Judalaisia/ että he
Perkeleldä ja idze heistäns olit paadutetut/ ja
peitit silmäns ettei heidän pitänyt näkemän.
Ierem. lib. 4. cap. 48. Cadzo myös Exod. 4. 21:
ja 7:3. ja 9:16. v. 13. Pyhä siemen) Owat ne
jotca Judalaisist pitä käätyxi tuleman ja
uscoman Christuxen päälle.*

VII. Lucu .

*REzin Syrian Cuningas ja Petah Israelin
Cuningas/ tulewat Cuningas Ahasta wasan/
josta Ahas peljästy/ v. 1. HERra käske Jesaian
lohdutta händä/ ettei heidän pitänyt händä
woittaman/ v. 3. waan idze tyhään
raukeneman/ v. 8. siihen anda Jumala merkixi/
että neidzy oli rascaxi tulewa ja synnyttävä
pojan/ v. 10. mutta ennencuin se tapahtu/ piti
Syrian ja Israelin häwitettämän ja Judan
turmeldaman Assyrialaisilda/ v. 16. nijn että
orjan tappurat ja ohdacket piti sijnä
caswaman/ cusa heidän parhat peldons ja
wijnamäkens olit/ v. 21.*

7:1 SE tapahtui Ahasen/ Jothamin pojan/
Usian pojan/ Judan cuningan aicana/ että
Rezin Syrian Cuningas/ ja Pekah Remalian
poica Israelin Cuningas waelsit Jerusalemijn/
sotiman sitä wasan/ mutta ei he tainnet sitä
woitta.

7:2 Silloin sanottin Dawidin huonelle:
Syrialaiset luottawat heitäns Ephraimijn.
Silloin wapisi hänen sydämens/ ja hänen
Canssans sydän/ nijncuin puut wapisewat
medzäs tuulesta.

7:3 MUTta HERra puhui Jesaialle: mene Ahasta
wasan/ sinä ja sinun poicas Sear Jاده/

wesijuoxun päähän/ ylemmäisellä puolella
lammickota/ tiellä/ painajan pellon cohdalla.
7:4 Ja sano hänelle: cawata idzes ja pysy
alallas/ älä pelkä/ älkön myös sinun sydämes
wapisco näitä cahta sammutettawa kekälettä/
nimittäin/ Rezinin Syrialaisen ja Remalian
pojan wiha.

7:5 Että Syrialaiset owat pitänet pahoja juonia
sinua wasan/ nijn myös Ephraim ja Remalian
poica/ ja sanowat:

7:6 Me tahdom mennä Judaan/ ja herättä
händä ja jaca keskenäm/ ja tehdä siihen
Tabealin pojan cuningaxi.

7:7 Sillä näin sano HERra HERra: ei sen pidä
pysymän eikä näin oleman:

7:8 Waan nijncuin Damascus on Syrian pää/
nijn pitä Rezinin oleman Damascun pään. Ja
wijden ajastajan peräst
seidzemettäkymmendä/ pitä Ephraimin
tuleman peräcaton/ nijn ettei heidän enä pidä
Canssana oleman.

7:9 Ja nijncuin Samaria on Ephraimin pää/ nijn
pitä Remalian poica oleman Samarian pään.
Jollette usco/ nijn et te wahwistu.

7:10 JA HERra puhui taas Ahaselle/ ja sanoi:

7:11 Pyydä sinulles mercki HERralda sinun
Jumalaldas/ taicka alhalle sywyteen/ eli ylhälle
corkeuteen.

7:12 Nijn Ahas sanoi: en ano/ ja en tahdo
HERra kiusata.

7:13 Nijn hän sanoi: cuulcat sijs te Dawidin
huone: wähäkö se teille on/ että te ihmisiä
wastoin teettä/ mutta myös teettä minun
Jumalani wastoin?

7:14 Sentähden anda idze HERra teille
merkin/ cadzo/ Neidzy sijttä ja synnyttä
pojan/ sen nimi pitä cudzuttaman ImmanuEl.

7:15 Woita ja hunajata hän syö/ tietäxens
hyljätä paha ja walita hywä.

7:16 Sillä ennencuin poicainen oppe hyljämän
paha ja walidzeman hywä/ pitä se maa/ jotas
cauhistut/ cahdelda hänen Cuningaldans
hyljättämän.

Propheta Jesaia

7:17 MUtta HERra anda sinun/ sinun Canssas ja sinun Isäs huonen päälle tulla Assyrian Cuningan cautta ne päiwät/ jotca ei sijtte tullet ole/ cuin Ephraim ercani Judasta.

7:18 Sillä silloin wiheldä HERra kärwäisitä Egyptin weden päästä/ ja kimalaisia Assurin maalda:

7:19 Että he tulewat ja sioittawat caicki tyynni idzens cuiwaunuin ojijn/ ja kiwen racoin ja caickijn mättäisihin ja pensaisihin.

7:20 Silloin HERra ajele pään ja carwat jalwoista/ ja otta pois parran palcatulla partaweidzellä/ nimittäin/ nijden cautta/ jotca sillä puolen wesiä owat/ nijncuin Assyrian Cuningan cautta.

7:21 Sijhen aican pitä yhden miehen yhtä lehmä ja cahta lammasta caidzeman/

7:22 Ja saaman nijn paljo riesca/ että hän saa syödä woita:

7:23 Sillä se joca jää maahan/ saa woita ja hunajata syödä: sillä sijhen aican tapahtu/ että cusa nyt on tuhannen wijnapuuta/ jotca maxawat tuhannen hopiapeningitä/ siellä pitä orjantappurat ja ohdacket oleman/ nijn että sinne mennän nuolella ja joudzella.

7:24 Sillä coco maasa pitä oleman orjantappurat ja ohdacket:

7:25 Nijn ettei taita tulda caickin nijhin mäkihijn/ joiden ymbäri tapa on hacaten caiwa/ orjantappurain/ mätästen ja ohdakesten peitoxen tähden/ waan härjät annetan sijnä käydä/ ja lambat sitä tallata.

Vers.9. Wahwistu) se on/ mitä te aiwoitta/ sen pitä puuttuman ja ei pysymän eikä menestymän. v. 12. En ano) Ahas oli ulcocullattu/ teeskeli idzens muutoin uscowans Jumalata/ paidzi tunnustähdetä/ joca ei cuitengan mitän maxanut. Ei hän olis sillä kiusannut Jumalata/ eikä hän olis sallinut idzellens anda tunnustähden/ cuin HERra idze sitä taridzi. v. 14. Cadzo/ Neidzy) Että tämä pitä ymmärtämän Christuxest/ on selke: sillä

Pyhä Hengi on idze sen hänestä puhunut/ Matth.1:23. v. 18. Kärwäisitä ja kimalaisia) se on/ nälkäisiä sotamiehiä/ jotca saalista edziwät. v. 20. Palcatulla) Assyrian Cuningas cudzutan palcatuxi partaweidzexi: sillä Jumala rangaise cappalen aica Canssans hänen cauttans.

VIII. Lucu .

HERra käske Jesaian panna muistoxi/ että Syria ja Samaria pitä Assyrialaisilda cukistettaman/ v. 1. nijn myös Judan waldacunda/ v. 5. cuitengin pilcka hän wihollista sijtä/ että heidän cansans on ImmanuEl/ v. 9. neuwo heitä/ ei luottaman idzens ihmisten liittoon/ waan HERraan/ v. 11. muutoin on hän heille louckaus kiwexi/ v. 14. mutta ei Judalaiset sitä ymmärrä/ v. 16. waan hän toiwo hänen päällens/ joca oli tulewa ihmexi Israelis/ v. 17. neuwo hyljämän noitia ja pysymän HERran sanasa/ muutoin pitä suuren pimeyden ja erhetyxen tuleman/ v. 19.

8:1 JA HERra sanoi minulle: ota suuri kirja etees/ ja kirjoita sijhen ihmisen kirjoituxella:

8:2 ryöstä nopiast/ riennä saalille. Ja minä otin tygöni caxi uscollista todistajata/ Papin Urian/ ja Zacharian Jebereckian pojan/

8:3 Ja menin yhden Prophetissan tygö/ se tuli rascaxi ja synnytti pojan/ ja HERra sanoi minulle: nimitä se: ryöstä pian/ ja riennä jacoon.

8:4 Sillä ennencuin poicainen taita huuta/ racas Isä/ racas Äiti/ pitä Damascun woima ja Samarian saalis/ Assyrian Cuningalda otettaman pois.

8:5 JA HERra puhui vielä minun cansani/ ja sanoi:

8:6 Että tämä Canssa hylkä Siloahn weden/ joca hiljaxens juoxe/ ja luotta idzens Rezinin ja Remalian poicaan.

8:7 Cadzo/ HERra anda sijs tulla hänen

Propheta Jesaia

päällens paljon ja wäkewän wirtaweden/
nimittäin/ Assyrian Cuningan/ ja caiken hänen
cunnians/ että he waeldawat caickein heidän
ojains ylidzen/ ja käywät caickein heidän
randains ylidzen.

8:8 Ja pitä cukistaman Judan/ wajottaman ja
cuohuman/ siihenasti cuin he ulottuwat
caulaan/ ja lewittäwät heidän sijpens/ nijn
että he täyttäwät sinun maas/ o ImmanuEl/
nijn lewiä cuin se on.

8:9 COconducat Canssat ja paetcat cuitengin/
cuulcat caicki jotca oletta caucaisis
maacunnisa/ hangitcat sotaan/ ja paetcat
cuitengin.

8:10 Hangitcat ja paetcat cuitengin/ päättäkät
neuwo/ ja ei se mixikän tule: puhucat
keskenän/ ja ei sekän seiso: sillä täsä on
ImmanuEl.

8:11 Sillä näin sano HERra minulle/ cosca hän
käteeni rupeis ja osotti minulle/ etten minä
waellais tämän Canssan tiellä/ ja sanoi: Älkät
sanoco: lijtto.

8:12 Ei tämä Canssa muusta puhu cuin lijtosta.
Älkät te nijn peljätkö/ cuin he tekewät/ älkät
myös wapisco.

8:13 Waan pyhittäkät HERra Zebaoth/ se
olcon teidän pelcon ja wapistuxen.

8:14 Nijn hän on pyhitys. Mutta louckauskiwi
ja combastuscallio cahdelle Israelin huonelle/
paulaxi ja langemisexi Jerusalemin asuwillen.

8:15 Nijn että moni heistä loucka idzens/ ja
langewat/ särjetän/ kiedoitan ja fangitan.

8:16 Sido todistus kijnni/ lukidze Laki minun
opetuslapisani.

8:17 Sillä minä toiwon HERran päälle/ joca
caswons Jacobin huonesta kätkenyt on: Mutta
minä odotan händä.

8:18 Cadzos/ täsä minä olen/ ja ne lapset/
jotca HERra minulle andanut on merkixi ja
ihmexi Israelis HERrasta Zebaothista/ joca
Zionin wuorella asu.

8:19 Cosca sijs he teille sanowat: Kysykät
noidille ja tietäille/ jotca jaarittelewat ja

tutkiwat/ nijn sanocat: eikö Canssa pidä
Jumalaldans kysymän? eikö ole parambi kysyä
eläwildä cuin cuolleilda?

8:20 Ja pikemmin Lain jälkeen ja todistuxen?
ellei he nijn sano/ nijn ei heidän pidä
amurusco saaman.

8:21 Waan heidän pitä käwelemän maacunnas
cowan piestynä ja nälkäisnä. Mutta cuin he
nälkä kärsiwät/ nijn he wihastuwat ja
kiroilewat Cuningastans ja Jumalataans.

8:22 Ja cadzelewat maata/ waan ei muuta
mitän löydä/ cuin murehet ja pimeydet: sillä
he owat pimitetyt ahdistuxes/ ja exywät
pimeydes.

8:23 Sillä wielä toinen tusca tule/ joca heitä
ahdista/ cuin endises ajas oli/ cosca se
tapahtui kewiäst Zebulonin ja Nephtalin
maasa. Ja tuli sijtte rascamaxi Meren tien
wieres/ tällä puolella Jordanin/ pacanain
Galileasa.

*Vers.1. Kirjoita) Näin on Jumala käskenyt
kirjoitta/ mitä hän Wanhasa Testamendisä on
puhunut ja tallella pitä lijtonArkisa/
jälkentulewaisille opixi ja oijennuxexi. Cadzo
myös Iosu. 24:26. Habac.2:2. (Ihmisten
kirjoituxella) se on nijncuin tapa on kirjoitta. v.
3. Prophetissan tygö) Täsä ymmärretän
Prophetan nähnen hengesä/ näys eli
wertauxes sen Neidzen/ josta Jumala oli
ennen puhunut/ että hän tuli rascaxi ja
synnytti sen pojan: piti cuitengin Syria ja
Samaria ennen häwitettämän. v. 7.
Wirtaweden) se on/ Phratin/ joca on sillä
puolen Assyriata/ v. 8. ImmanuEl) se on/
Jumala meidän cansam. v. 12. Lijtto) Ei
Judalaiset usconet Jumalata/ waan teit lijton
pacanain cansa. v. 13. Pyhittäkät HERra)
Propheta neuwo heitä luottaman heitäns
Christuxeen: sillä tämä puhutan hänestä/
Luc.2:34 etc. in margine / nähdän myös
cuinga hän idzens lohdutta hänesä/ cusa hän
sano edellä v. 10. Sillä täsä on*

Propheta Jesaia

ImmanuEl/jonga hän edellisesä lugusa sanoi syndywän Neidzestä: ja taas v. 17. joca myös ymmärretän Christuxest/ Heb.2:13. v. 16. Sido kijnni) Hän ennusta Judalaisten sokeudesta/ ettei heidän pitänyt sitä ymmärtämän: sillä ei Lakia ymmärretä eikä pidetä/ josa ei usco ole/ joca meidän teke Christuxen opetuslapsixi. v. 18. Merkixi) Sillä Judalaiset olit pahenduwat Christuxen yxikertaisudest/ ja cuitengin ihmettelewät hänen ihmeitäns ja tecojans. v. 19. Kysykät tietäille) Täsä me näemme/ ettei usco eli Jumalan palwelus pidä Noitain eli cuolluitten ilmoittamisen jälkeen asetettaman/ waan Jumalan sanan jälkeen. v. eod. Tutkiwat) se on/ ne cuin tahtowat olla taitawat ja paranda Raamatuita heidän toimellans. v. 21. Käymän maacunnasa) se on/ he tulewat suureen pimeyteen ja erhetyxeen/ nijn että he heidän oma Jumalatans ja Cuningastans Christusta kiroilewat/ nijncuin se on tapahtunut.

IX. Lucu .

PRopheta ennusta/ että Canssa joca pimeydes istu/ saa nähdä suuren walkeuden/ v. 2. jota Judalaiset cadehtiwat/ että he heidän orjudestans pääsewät/ v. 3. sillä heille oli syndynyt lapsi/ ja poica oli heille annettu/ jonga nimet/ wirca ja meno täsä kirjoitetan/ v. 6. uhca Israelin waldacunda (että se cadzoi Jumalan rangaistuxen ylön/ ja ei parandanut idzens) rascammalla rangaistuxella/ v. 8. sekä candoin että oxain hackamisella/ v. 14.

9:1 CAnssa joca pimeydes waelsi/ näki suuren walkeuden/ ja jotca asuit pimiäsä maasa/ nijden ylidze se kircasti paista.

9:2 Sinä lisät Canssa/ ja et sentähden ilo lisä/ mutta sinun edesäs iloitan/ nijncuin elonaicana iloitan/ nijncuin saalin jaosa iloitan:

9:3 Sillä sinä olet heidän cuormans iken/

heidän olcains widzan/ ja heidän waatians sauwan särkenyt/ nijncuin Midianin aicana.

9:4 Sillä caicki sota ja meteli/ ja weriset waattet pitä poldettaman ja tulella culutettaman.

9:5 Sillä meille on lapsi syndynyt/ ja poica on meille annettu/ jonga hartioilla Herraus on/ ja hänen nimens cudzutan/ Ihmelinen/ Neuwo/ Wäkewä/ Jumala/ Ijancaickinen Isä/ Rauhan päämies.

9:6 Että hänen Herraudens on suuri olewa: ja ei rauhalle loppua/ Dawidin istuimelle ja hänen waldacunnallens. Walmistaman sitä ja wahwistaman duomiolla ja wanhurscaudella hamast nyt nijn ijancaickisuteen. Näitä HERran Jumalan Zebaothin kijwaus on tekewä.

9:7 HERra on lähettänyt sanan Jacobis/ ja se on langennut Israelis:

9:8 Että Ephraimin Canssa ja Samarian asuwaiset pitä sen tietä saaman/ jotca ylpeydes ja corialla mielellä sanowat:

9:9 Tijlikiwet owat pudonnet/ mutta me tahdom sen raketa wuojonkiwillä jällens/ Muulbärin puut owat hacatut maahan/ mutta me panemme siaan Cedripuita.

9:10 Sillä HERra tahto corgotta Rezinin sotawäen heitä wastan/ ja heidän wihollisens niwo yhten.

9:11 Syrialaiset eteen ja Philisterit taa/ että he söisit Israelin täydellä suulla. Näisä caikisa ei lacka wielä hänen wihans/ waan hänen kätens on wielä cocotettu.

9:12 Ei myös Canssa käännä idzens hänen tygöns/ joca heitä lyö/ eikä kysy HERra Zebaothi.

9:13 Sentähden carsi HERra Israelildä pois yhtenä päiwänä pään ja hännän/ oxat ja cannon.

9:14 Wanhat cunnialiset ihmiset owat pää/ mutta Prophetat jotca opettawat wäärin/ owat händä.

9:15 Sillä tämän Canssan johdattajat owat pettäjät/ ja ne cuin salliwat idzens johdatta/

Propheta Jesaia

owat cadotetut.

9:16 Sentähden ei HERra taida iloita heidän nuorista miehistäns/ eikä armahda heidän orwoilapsians ja leskejäns: sillä he owat caicki ulcocullatut ja pahat/ ja jocaidzen suu puhu hulluutta: näisä caikisa ei lacka vielä hänen wihans/ hänen kätens on vielä cocotettu.

9:17 Sillä jumalatoiminen meno on sytytetty nijncuin tuli/ ja culutta orjantappurat ja ohdacket/ joca pala nijncuin paxusa medzäsä/ ja nosta sawun corkialle.

9:18 Sillä maa on pimennyt HERran Zebaothin wihansa/ nijn että Canssa on nijncuin tulen ruoca/ ja ei yxikän armaidze toista.

9:19 Jos he ryöstävät oikialla puolella/ nijn he nälkä näkewät/ jos he syöwät wasemmalla puolella/ nijn ei he tule rawituxi.

9:20 Jocainen syö käsiwartens liha/ Manasse Ephraimi/ Ephraim Manasseta/ ja ne molemmat yhdestä puolesta Judat wastan. Ei vielä näisä caikis hänen wihans asetu/ hänen kätens on vielä cocotettu.

Vers.2. Suuren walkeuden) Tämän walkeuden todista Pyhä Hengi olewan Jumalan oikean tunnon/ jonga

pacanat piti saaman Christuxen Saarnan ja Ewangeliumin cautta/ Matth.4:15.

v. 6. Meille on syndynyt lapsi) Lue tästä Luther. Tom. 5. Witteb. Germanic.

X. Lucu .

PRropheta kiro wääriä Duomareita ja käskyläisiä/ v. 1. HERra rangaise heitä Assurin Cuningan cautta/ v. 5. waicka hän muuta ajatteli/ nimittäin/ woimallans cukista Jerusalemita/ nijncuin muita Caupungeita/ v. 7. mutta cosca HERra aiwoituxens hänen cauttans toimitti/ tahdoi hän myös rangaista hänen ylpeyttäns/ v. 12. ja nijn jäänet Israelist pelastettin/ v. 20. lohduutta sijs Canssans ettei he pelkäis/ v. 24. sillä HERra oli hajottawa

Assyrialaiset/ v. 25. jotca kyllä waeldawat ja yhden Caupungin toisen peräst saawat alans/ v. 28. mutta cosca he tulewat Jerusalemin eteen/ pitä heidän caatuman/ v. 32.

10:1 WOI kirjanoppenuita jotca wäärän Lain tekewät/ ja wäärän duomion kirjoittawat.

10:2 Että he wäändelisit köyhän asian/ ja tekisit wäkiwalda radollisen oikeudes/ minun Canssani/ nijn että lesket owat heidän saalins/ ja orwoit heidän jacons.

10:3 Mitä te tahdotta tehdä rangaistuxen ja onnettomuden päiwänä/ joca cauca tule?

10:4 Kenen tygö te pakenetta apua saaman/ ja cunga te tahdotta panna teidän cunnian/ ettei te fangittuin cansa taiwutettais/ ja lyötyin seas lange? Ei näisä caikis ole hänen wihans asetettu/ hänen kätens on vielä nyt cocotettu.

10:5 Woi Assur/ joca minun wihani widza/ ja heidän käsisäns minun julmudeni sauwa on.

10:6 Minä tahdon lähettä hänen ulcocullattu Canssa wastan/ ja anda hänelle käskyn minun wihani Canssa wastan/ sitä ryöstämän/ jacaman ja tallaman sitä nijncuin loca cujilla.

10:7 Waicka ei hän sitä nijn luule/ eikö hänen sydämens nijn ajattele/ waan hänen sydämens on turmeleman ja häwittämän monda Canssa.

10:8 Sillä hän sano: eikö caicki minun pääruhtinan ole Cuningat? eiko Calno ole nijncuin Charchemis?

10:9 Eikö Hamath ole nijncuin Arpad? Eikö Samaria ole nijncuin Damascus?

10:10 Nijncuin minun käteni on löytänyt epäjumalain waldacunnan/ waicka heidän epäjumalans olit wäkewemmät cuin ne jotca Jerusalemis ja Samarias owat.

10:11 Eikö minun tullut tehdä Jerusalemille ja hänen epäjumalillens/ nijncuin minä Samariallekin ja hänen epäjumalillens tein?

10:12 MUtta cosca HERra on caicki hänen tecons Zionin wuorella ja Jerusalemis

Propheta Jesaia

toimittanut/ nijn minä tahdon edziä sen ylpen Assurin Cuningan hedelmätä/ ja hänen ylpeitten silmäins coreutta.

10:13 Että hän sano: minä olen sen toimittanut minun käteni woimalla ja minun taitoni cautta: sillä minä olen taitawa/ minä olen toisella tawalla jacanut maan ja heidän tawarans ryöstänyt/ ja nijncuin jalo/ lyönyt heidän asujamens maahan.

10:14 Ja minun käteni on löynnyt Canssan nijncuin canan pesän/ nijn että minä olen caiken maan coonnut nijncuin hyljätyt munat cootan/ cusa ei yhtän höyhendä lijcu/ eikä kengän awa nockans eli kiraise.

10:15 Taitaco kirwes kerscata idzens sitä wastan joca hänellä hacka? eli saha taistella sen cansa/ joca händä wetä? se olis nijncuin capula tahdois lijcutta sitä joca hänen nosta/ ja sauwa nostais händä nijncuin ei se puu oliscan.

10:16 Sentähden on HERRA HERRA Zebaoth lähettävä laihuden hänen lihawittens secaa/ ja sytyttävä hän cunnians palaman cuin tulen.

10:17 Ja Israelin walkeus on tulewa tulexi/ ja hänen Pyhäns liekixi/ ja on sytyttävä ja culuttawa hänen orjantappurans ja ohdackens yhtenä päiwänä.

10:18 Ja hänen medzäns ja ketons cunnia pitä tyhjän raukeneman sekä sielu että ruumis/ ja pitä huckuman ja catoman pois.

10:19 Nijn että hänen medzäns jäänet puut luke taitan/ ja että lapsikin ne pyäldä taita.

10:20 Silloin ei pidä jäänet Israelis/ ja ne jotca tallella owat Jacobin huonesta enämbi turwaman häneen joca heitä lyö/ waan pitä todella turwaman HERran Pyhään.

10:21 Jäänyt pitä käändämän idzens: Jacobin jäänet wäkewän Jumalan tygö.

10:22 Sillä jos sinun Canssas/ O Israel/ on nijncuin hiucka meresä/ nijn cuitengin heidän jäänens käändywät: sillä aiwoittu häwitys pitä wuotaman yldäkylläisen wanhurscauden.

10:23 Että HERra HERra Zebaoth anda tulla

aiwoitun häwityxen coco maahan.

10:24 Sano sijs HERra HERra Zebaoth: älä pelkä minun Canssan/ joca Zionis asut/ Assurita. Hän lyö sinua wiczalla ja nosta sauwans sinua wastan nijncuin Egyptis.

10:25 Sillä aiwa wähän ajan perästä pitä onnettomus ja minun wihan täytettämän heidän cadotuxexens.

10:26 Silloin on HERra Zebaoth nostawa ruoscan heidän päällens/ nijncuin Midianin tapos Orebin calliolla/ ja on ylöndäwä hänen sauwans joca hänellä oli merellä/ nijncuin Egyptis.

10:27 Silloin pitä hänen cuormans pakeneman pois sinun hartioildas/ ja hänen ikens sinun caulastas: sillä iken pitä mätänemän lihawudesta.

10:28 Hän tule Ajathijn/ hän waelda Migronin läpidze/ hän cadzele asens Michmasa.

10:29 Hän waelda ohidze meidän leiriäm Gebaat/ Rama peljästy. Saulin Gibeath pakene.

10:30 Sinä tytär Gallim huuda wahwast/ ota waari Laisa/ sinä radollinen Anathoth.

10:31 Madmena mene pois tiellä/ Gebimin asuwaiset juoxewat matcaans.

10:32 Ollan/ mitämax/ päiwäcunda Nobis/ nijn hän on käändäwä kätens tyttären Zionin wuoren päin/ ja Jerusalemin corkeuden puoleen.

10:33 Mutta cadzo/ HERra HERra Zebaoth/ on hackawa oxat wäellä/ ja lyhendäwä sitä corkiata.

10:34 Nijn että corkiat pitä alettaman/ ja tihkiä medzä pitä raudalla maahan hacattaman/ ja Libanonin pitä sen woimallisen cautta caatuman.

Vers.8. Sillä hän sano) Nämät owat Assurin Cuningan sanat/ joita hän myös puhui cosca hän tuli Jerusalemin eteen/ cuin taitan luke Infr. 16. ja 4. Reg. 18:19. v. 15. Taitaco kirwes) se on/ Jumalan on huokembi tehdä

Propheta Jesaia

wericoirast mitä hän tahto/ cuin meidän nosta kirwestä/ saha eli sauwa. Ei tästä seura Jumalan nostawan/ wetävän eli waatiwan jumalattomita pahuteen: sillä sijhen owat he kyllä walmit/ nijncuin on edellises seidzemennes versysä/ waan hän hallidze ja cohenda heidän hallituxens/ nijn ettei he caiketi sinne tule cuin he tahtowat/ waan sinne cuin HERra sen on aicoinut/ jota watan ei he mitän tehdä taida. v. 20. Silloin ei pidä) Tällä ei ymmärretä ainoastans se pelastus cuin tapahtui Assurin Cuningasta/ waan erinomaisest ne harwat Judalaisist jotca olit uscowat Christuxen päälle ja autuaxi tulewat/ cuin nähdän Pawalista/ Rom. 9:27. v. 27. Mätänemän) Nijncuin härkä caswa iken alda cosca hän tuli lihawaxi/ ja wäkwäxi/ että hän sen särke nijncuin mädännen köyden. v. 28. Hän tule) Täsä hän kirjoitta Assurin Cuningan matcustamisest Jerusalemiijn/ nijncuin sijtä joca sencaltaisita Caupungeita ryöstäis/ etc. mutta hän piti hacattaman maahan nijncuin medzän. Cuinga tämä ennustus on täytetty/ kirjoitetan Infr. c. 36. ja 37. 4. Reg. 8. ja 19.

XI. Lucu .

Jesaia ennusta Christuxest/ hänen sugustans/ v. 1. wirastans/ ja tegoistans/ v. 2. erinomattain hänen Canssastans/ että ne eläwät rackaudes ja rauhas/ ylimmäiset ja alemmaiset/ ja nekin jotca juuri sopimattomat ja angarimmat wiholliset owat ollet/ v. 6. pacanain ja jäänyitten Israelis rippuwan hänesä/ v. 10. älkö mingän Canssan woïwan sitä estä/ waan caicken mailman tulewan hänelle ja hänen Canssallens alemmaisexi/ v. 14.

11:1 JA widza on putcahtawa Isain cannosta/ ja wesa on hedelmöidzewä hänen juurestans.
11:2 Jonga päälle HERran Hengi lewäjä/ wijsauden ja ymmärryksen hengi/ neuwon ja

wäkwäyden hengi.

11:3 Taidon ja HERran pelgon hengi/ ja hänen haistamisens on HERran pelgos olewa. Ei hän duomidze silmäins nägön jälkeen/ eikä nuhtele corwains cuullon jälkeen.

11:4 Waan hän duomidze köyhiä wanhurscaudes/ ja nuhtule maan radollisia cohtudella/ ja lyö maata hänen suuns sauwalla. Ja hänen huuldens hengellä tappa hän jumalattoman.

11:5 Wanhurscaus on hänen cuwehtens wyö/ ja usco hänen munascuidens side.

11:6 Sudet asuwat lammasten seas/ ja Pardus maca wohlain cansa. Wasicka myös ja nuori Lejoni/ ja syötin naudat käywät yhdes/ ja wäähä poicainen caidze heitä.

11:7 Nijn myös lehmät ja carhut käywät yhdellä laituimella/ ja heidän wasickans myös ynnä macawat.

11:8 Ja Lejoni syö olkia nijncuin härkä/ ja imewä lapsi ihastu wasikikärmen läwestä. Ja wieroitettu lapsi pistä kätens Basiliscuxen luolaan.

11:9 Ei kengän wahingoidze eikä turmele/ caikella minun pyhydeni mäellä. Sillä maa on täynäns HERran tundo/ nijncuin meri wedellä peitetty.

11:10 JA tapahtu sinä päiwänä/ että Isain juurta/ joca seiso Canssain lippuna/ pitä pacanain edzimän/ ja hänen lepons on cunnialinen olewa.

11:11 Ja HERra wielä toisen kerran cocotta kätens/ omistaman Canssans tähteitä/ jotca jäänet olit/ Assyrialaisilda/ Egyptiläisildä: Patroxelda/ Morilaisilda/ Elamitildä/ Sineareilda/ Hamateilda/ ja meren luodoilda.

11:12 Ja hän nosta lipun pacanoisa/ cocoman poisajetuita Israelistä ja hajotettuja Judasta/ neljästä maan culmasta.

11:13 Ja kijwaus Ephraimi watan pitä lackaman/ ja Judan wiholliset pitä peräti catoman/ nijn ettei Ephraimin pidä cadehtiman Judata/ ja Judan ei pidä

Propheta Jesaia

ahdistaman Ephraimi.

11:14 Mutta heidän pitä carcaman Philisterein caulaan länden päin/ ja ryöstämän idän asuwaiset. Edom ja Moab pitä heidän käsijns langeman/ ja Ammonin pojat pitä heille cuuliaiset oleman.

11:15 Ja HERra on kirowa Egyptin meren wirran/ ja lijcuttawa kätens wirta wastan hänen tuulens wäkeyydesä. Ja lyö seidzemen coske nijn että kengis käydän ylidze.

11:16 Ja rata pitä oleman hänen jäänyelle Canssallens/ joca Assyrialaisilda jätetty oli: nijncuin Israelille silloin tapahtui/ cosca hän Egyptistä läxi.

Vers.1. Widza) Isai oli Cuningas Dawidin Isä/ 1. Sam. 16. ja Dawidille oli luwattu/ että hänen sugustans oli Messias tulewa/ 2. Sam. 7:12. Sen sano täsä Jesaia tulewan/ cosca Dawidin eli Isain sucu oli joutunut nijn alas/ ettei enä sijtä nägy cuin cando eli juuri hacatusta puusta. Silloin on hän nijncuin wesa eli widza sijtä putkahtawa. Tämän ymmärryksen opetta meille Paulus Rom. 15:12. cusa hän tämän Christuxeen sowitta. v. 4. Cohtudella) se on/ ei wihalla eli julmudella: waan toimella/ heidän hywäxens. v. 6. Sudet asuwat) Ei tätä pidä nijn ymmärrettämän/ että nämät eläimet piti Christuxen tulles luopuman luonnostans/ waan tällä ymmärretän caickinainen Canssa/ Judalaiset ja pacanat/ Nimittäin/ Susilla/ Pardeilla/ ja Carhuilla wäkwät ja rickat: Caridzoilla/ Wohlilla ja Wasicoilla/ köyhät ja yxikertaiset. Että cosca nämät tulisit käätyxi Christuxen tygö/ nijn he tulisit nijn siwiäxi ja hiljaisexi/ että he aiwa hywin sopisit: joca myös nijn on tapahtunut. Sillä sijtä (sano Christus/ Ioh. 13:35.) tutan hänen opetuslapsens/ että he racastawat toinen toistans keskenäns. v. 10. Hänen lepons) se on/ hänen seuracundans/ josa hän on asuwa/ caunistetan moniniaisilla Pyhän Hengen lahjoilla. v. 11. Omistaman) se on/ hän on

Apostoleins cautta cudzuwa cocoon Jumalan lapset omaan waldacundaans/ Ioh. 11:52. v. 15. Kiro meren wirran) se on/ hän otta caicki estet pois/ ettei mingän pidä estämän Christuxen waldacunnan menestystä.

XII. Lucu .

PRopheta ennusta cuinga Jumalan Canssa/ joca otti Christuxen wastan/ oli silloin kijttäwä ja ylistäwä Jumalata sen armon edestä/ cuin hän heille Christuxen cautta osotti.

12 :1 Silloin pitä sinun sanoman: Minä kijtän sinua HERra/ että wihainen olet ollut minun päälleni/ mutta sinun wihans on palannut/ ja sinä lohduitat minua.

12:2 Cadzo/ Jumala on minun autuden/ minä olen turwas ja en mitän pelkä/ sillä HERra Jumala on minun wäkeyyden/ ja minun wirten ja minun autuden.

12:3 Teidän pitä ammundaman wettä ilolla autuden lähteistä.

12:4 Ja silloin te sanotta: kijttäkät HERra/ ja Saarnatcat hänen nimens/ julistacat Canssoisa hänen tecojans/ muistacat cuinga corkia hänen nimens on.

12:5 Weisatcat kijtost HERralle: sillä hän on woimallisest idzens asettanut: se olcon tiettäwä jocaidzesa maasa.

12:6 Ihastu ja iloidze sinä Zionin asuwainen: sillä Israelin Pyhä on suuri sinun tykönäs.

XIII. Lucu .

Jesaia rupe ennustaman pacanoita wastan/ että Jumala on rangaisewa heitä heidän pahain tecoins tähden. Ja Saarna ensist täsä lugus Babelin asuwaisia wastan/ että HERra oli herättäwä wäkwän Canssan heitä wastan monesta maasta/ v. 1. joiden piti nijn heitä häwittämän että se oli suuri suru/ v. 6. ne piti oleman Mederit/ v. 17. ja nijn se caunis

Propheta Jesaia

Caupungi Babel/ oli wäähän ajan peräst autiaksi tulewa/ v. 19.

13 :1 TÄmä on Babelin cuorma cuin Jesaia Amoxen poica näki.
13:2 Nostacat liput corkeille wuorille/ huutacat cowin heitä wasta/ nostacat käten ylös/ andacat mennä pääruhtinasten sisälle owein cautta.
13:3 Minä olen käskenyt minun Pyhydeni/ ja cudzunut minun wäkewäni minun wihaani/ jotca iloidzewat minun cunniasani.
13:4 Siellä on huuto isoista joucosta wuorilla/ nijncuin suuresta Canssasta huuto/ nijncuin humaus pacanain cootusta waldacunnasta/ HERRA Zebaoth warusta joucon sotaan.
13:5 Jotca caucaiselda maalda tulewat/ taiwan äristä/ tosin idze HERra hänen wihans joucolla/ häwittämän coco maata.
13:6 Surecat/ että HERran päiwä on juuri läsnä/ hän tule nijncuin häwityy Caickiwaldialda.
13:7 Sentähden pitä caicki kädet langeman maahan/ ja caicki ihmisten sydämet waipuman.
13:8 Hämmästys/ tusca ja kipu pitä tuleman heidän päällens/ heillä pitä oleman tuscan nijncuin lapsen synnyttäväisellä/ yhden pitä toista cauhistuman/ heidän caswons pitä oleman punaisen nijncuin tulen.
13:9 Sillä cadzo/ HERran päiwä tule cauhiasti wihaisna/ julmana/ häwittämän maata/ ja sijtä teloittaman syndisitä.
13:10 Ettei tähdet taiwasa/ ja hänen Orionins ei paista kirckast/ Auringo ylöne syngiäst/ ja Cuu paista pimiästi.
13:11 Minä tahdon rangaista maan pijrin hänen pahudens tähden/ ja jumalattomat heidän wicains tähden/ ja tahdon lopetta coreitten ylpeyden/ ja nöyryttä jaloin ynseyden.
13:12 Nijn että mies pitä oleman callimbi puhdasta culda/ ja ihminen enä cunnioitettu

cuin cullan cappale Ophirist.
13:13 Sentähden minä lijcutan taiwan/ nijn että maan pitä wapiseman paicastans HERran Zebaothin wihan cautta/ ja hänen wihans päiwän cautta.
13:14 Ja hänen pitä oleman nijncuin ajetus medzäwuohen/ ja nijncuin lauman ilman paimenda/ nijn että jocaidzen pitä palajaman Canssans tygö/ ja jocaidzen pakeneman hänen maallens.
13:15 Että jocainen cuin löytän/ se pitä pistettämän läpidze/ ja joca siellä läsnä on/ pitä miecalla langeman.
13:16 Pitä myös heidän lapsens heidän silmäins edes tapettaman/ heidän huonens ryöstettämän/ ja heidän emändäns häwäistämän.
13:17 Sillä cadzo/ minä herätän Mederit heidän päällens/ jotca ei edzi hopiata/ eikä kysy culda.
13:18 Waan ambua nuoria miehiä cuoliaksi joudzilla/ ja ei armahda äitin cohdu hedelmätä/ eikä säästä lastacan.
13:19 Näin pitä Babelin sen caickein caunimman waldacundain seas/ Chalderein coreuden cukistettaman Jumalalda/ nijncuin Sodoma ja Gomorra.
13:20 Nijn ettei siellä enä pidä asuttaman/ eli jocu siellä oleman ijancaickisest. Nijn ettei myös Arabein sinne pidä yhtän maja tekemän/ eikä paimenet pihatto sinne rakendaman.
13:21 Waan cauhiat linnut pitä siellä macaman/ ja heidän huonens oleman täynäns petoja/ ja Strutzit pitä siellä asuman/ ja Lieckiöt pitä siellä hyppelemän/
13:22 Ja tarhapöllöit laulaman hänen caunistetuis huoneisans/ ja Drakit nijsä iloisisa linnoisa. Ja hänen aicans on pian tulewa/ ja hänen päiwäns ei pidä wijpymän.

Vers.12. enä cunnioitettu) se on/ Canssa pitä oleman maasa nijn wäähäinen cuin culda. v. 14.

Propheta Jesaia

*Hänen pitä oleman) se on/ Babel. v. 21.
Cauhiat linnut) Hebreas on Zihim , jolla
ymmärretän caickinaiset medzälinnut. Ja
petoin edest on siellä Ohim , joca on nijn
paljo cuin caickinaiset neljäjalcaiset pedot.
Tämä ennustus on täytetty/ cosca Cyrus
Persian ja Medein Cuningas sai Babelin alans/
josta puhutan Esdrae 1. Dan. 5:30.*

XIV. Lucu .

*PRopheta lohduutta vielä hänen Canssans/
HERran armaidzewan heitä ja pelastawan
heidän fangeuxestans/ nijn että pacanatkin
wijmein piti heihin suostuman/ ja heidän
omaxens tuleman/ v. 1. silloin piti heidän
ihmettelemän ja puhuman sijtä/ cuinga HERra
oli auttanut heitä heidän orjudestans/ ja
cukistanut sen wäkewän Babelin Cuningan
hänen suuresta wäkiwallastans ja woimastans/
v. 4. sillä hän ylpeili ja tahdoi olla Jumalan
caldainen/ oli myös Jumala hänen sysäwä
Helwettin alas/ ynnä muiden cansa/ v. 12. ja
häwittäwä hänen lapsens/ nijn ettei heidän
enä pitänyt kengimän/ v. 21. uhca myös
Assurin Cuningasta/ että hän piti Judan
maalla telattaman/ v. 24.*

14:1 Sillä HERra armahta Jacobin päälle/ ja
walidze vielä nyt Israelin/ ja pane heitä hänen
maahans/ ja muucalaisten pitä andaman
idzens heidän alans/ ja suostuman Jacobin
huoneseen.

14:2 Ja Canssan pitä ottaman heitä tygöns/ ja
wiemän heitä heidän paickans/ nijn että
Israelin huone on omistawa heitä HERran
maasa palwelioixi ja pijcoixi/ ja pitä heitä
fangina pitämän/ joilda he olit fangitut/ ja
nijn he wallidzewat heidän waiwaitans.

14:3 Ja sijhen aican cuin HERra on andawa
sinulle lewon sinun surustas/ murhestas ja
waiwastas/ ja sijtä cowasta orjudesta josas
olit.

14:4 Nijn sinun pitä puhuman näin Babelin
Cuningasta wastan/ ja sanoman: Cuinga
waiwaja on tullut peräcaton/ ja weron
laskemus on loppuun joutunut.

14:5 HERra on taittanut jumalattomain
widzan/ sen wäkewän widzan.

14:6 Joca löi Canssa julmudes ilman lackamat/
ja wallidzi pacanoita angarudella/ ja waiwais
heitä ilman laupiutta.

14:7 Nyt on cuitengin coco mailmalla lepo/ ja
on alallans/ ja riemuidze ilosa.

14:8 Ja hongat riemuidzewat sinusta/ ja Cedrit
Libanonis/ ja sanowat/ että macat/ nijn ei
nouse yhtän joca meitä maahan hacka.

14:9 Helwetti wapisi alhalla sinua/ sinun
tulemisestas. Se herättä sinulle cuollet/ caiken
mailman Caurit/ ja käski caickia pacanain
Cuningoita nosta heidän istuimildans.

14:10 Yhden toisens perästä puhuman ja
sanoman sinulle: sinä olet myös lyöty nijncuin
mekin/ ja sinun kätes käy nijncuin meidängin.

14:11 Sinun coreudes on joutunut Helwettin
alas sinun candeles kilisemisellä. Coin pitä
oleman sinun wuotes/ ja madot sinun peittes.

14:12 Cuinga sinä caunis cointähti olet
pudonnut taiwasta? cuingas olet maan päälle
langennut/ joca pacanat teit heicoxi?

14:13 Etkös cummingan ajatellut sydämesäs:
minä astun taiwaseen ja corgotan istuimeni
Jumalan tähtejä ylidzen/ minä istutan idzeni
todistuxen wuorelle/ sille puolelle pohjan
päin.

14:14 Minä tahdon waelda corkeitten pilwein
päällä/ ja olla caickein corkeimman wertainen.

14:15 Tosin/ sinä menet Helwettijn/ luolan
puolelle.

14:16 Joca sinun näke/ hänen pitä
cadzeleman sinua/ ja cadzoman päälles/ ja
sanoman: ongo se se mies/ joca mailman
saatti wärisemän/ ja waldacunnat wapiseman?

14:17 Joca maan pijrin autiaksi saatti/ ja cukisti
siellä Caupungit/ ja ei kirwottanut hänen
fangejans?

Propheta Jesaia

14:18 Caicki pacanain Cuningat macawat cuitengin cunnialla/ jocainen huonesans.
14:19 Mutta sinä olet hyljätty haudastas nijncuin turmeldu oxa/ nijncuin lyötyin waattet/ jotca miecalla owat cuoliaksi pistetyt/ jotca menewät alas kiwicuoppa/ nijncuin tallattu raato.
14:20 Ei sinua pidä nijn haudattaman cuin ne: sillä sinä olet häwittänyt sinun maas/ ja lyönyt sinun Canssas/ sentähden ei pidä ikänäns muistettaman sitä ilkiätä siemendä.
14:21 Walmistacat teurastaman hänen lapsians/ heidän Isäins pahain tecoin tähden/ ettei he nousis eli pereis maata/ eikä täyttäis maan pijriä Caupungeilla.
14:22 Ja minä tulen heidän päällens/ sano HERra Zebaoth: ja häwitän Babelis hänen muistons/ hänen jäänens/ sikiäns ja sucucundans/ sano HERra:
14:23 Ja teen hänen tarhapöllöin perinnöxi ja wesiculjuxi/ ja käwäisen hänen häwityxen luudalla/ sano HERra Zebaoth.
14:24 HERra Zebaoth on wannonut/ ja sanonut: mitämax/ että sen pitä nijn tapahtuman cuin minä ajattelen/ ja pitä nijn pysymän cuin minun mielesän on.
14:25 Että Assur telatan minun maasani/ ja minä tallan hänen minun wuorellani/ että hänen ikens heidä otetaisin/ ja hänen cuormans heidän cauloistans tulis pois.
14:26 Nämät owat hänen juonens cuin hän pitä caikisa maan paicoisa/ ja se on se cocotettu käsi caickein pacanain ylidze.
14:27 Sillä HERra Zebaoth on sen päättänyt/ cuca tahto kieldä? ja hänen kätens on cocotettu/ cuca woi sen wäändä pois?
14:28 SInä vuonna cuin Cuningas Ahas cuoli/ nähtin tämä cuorma.
14:29 Sinä Philistea älä nijn cowin riemuidze/ että se widza/ joca sinua löi/ on taitettu: sillä kärmen juuresta on tulewa Basiliscus/ ja hänen hedelmäns on nijncuin palawan lendäwäisen Drakin.

14:30 Sillä tarwidzewaisen esicoiset pitä corjaman idzens/ ja köyhät suruttomast lepämän/ mutta sinun juures tapan minä näljällä/ ja suretan hänen jäänens.
14:31 Surcuttele sinuas owi/ huuda sinä Caupungi/ coco Philisterein maa on marras: sillä pohjaisest tule sawu/ ja ei yxikän ole hänen majasans.
14:32 Ja mitä pacanain sanansattajat wastawat? nimittäin/ että HERra on perustanut Zionin/ ja siellä pitä radollisille hänen Canssastans turwa oleman.

Vers.1. Muucalaisten) se on/ pacanat owat tulewat. Israelin Jumalan tundoon/ ja tulewat heidän weljixens uscosa v. 9. Helwetti wapisi alhalla) Propheta ilmoitta cuinga ne muut jumalattomat Cuningat ja wericoirat terwettäwät Helwetis Babelin Cuningasta/ ja pilckawat händä/ että hän myös oli sinne tullut/ jota ei hän olis usconut. v. eod. Caurit) Owat jumalattomat herrat ja wericoirat. v. 11. Sinun candeleis kilisemisellä) se on/ woima ja ilo owat loppunet. v. 19. kiwicuoppaan) se on/ kiwiseen hautaan. v. 27. Cuca tahto kieldä) Ei tästä seura caicki olewan peräti lujasti suljetut/ ettei mitän enä ole ehdos/ waan caicki mitä tapahtu/ pitä nijn hänen päätöxens jälken tapahtuman: sillä Jumala on monda asiata ehdoxi jättänyt/ nijncuin ihmisen tahdon mones cappales. Syr. 15:12. nijn on hän myös idze wapa/ että mitä hän on päättänyt/ sen hän myös idze taita muutta nijncuin hänen näky/ Ier. 18:7. waicka ei kengän muu sitä muutta taida/ josta täsä ainoastans puhutan.

XV. Lucu .

Alijs pars . 14. PPropheta neuwo Philisterejä ettei he aiwa paljo riemuidzis Cuningas Ahaxen cuolemast: sillä hänen juuristans oli se tulewa joca heitä enä oli surettawa/ v. 29. että

Propheta Jesaia

he ymmärräisit HERran/ warjelewan Israeli/ v. 32.

15:1 Tämä on Moabin cuorma: yöllä tule Urin häwitys Moabis/ jo on pois/ yöllä tule Kirin häwitys Moabis/ jo on pois.

15:2 He menewät Baithin ja Dibonin Altarille/ itkemän ja sureman Nebot ja Metbat Moabis/ caicki päät owat ajellut/ caicki parta on leicattu.

15:3 Heidän catuillans käywät he kiedoitut säckeihin/ heidän cattoins päällä ja catuilla he caicki idzens surcuttelewat/ ja tulewat itkein alas.

15:4 Hesboni ja Eleale huutawat/ nijn että se cuulu haman Jahzan/ sentähden asettencandajat surcuttelewat idzens Moabis/ että heidän sielullens käy nurin.

15:5 Minun sydämen huuta Moabi/ heidän '63ulkians pakenewat aina Zoarin/ colmicarjaista lehmä: sillä he menewät Luhithijn ja itkewät/ ja tiellä Horonaimin päin nouse waikia huuto.

15:6 Sillä Nimrimin wedet cuiwawat/ nijn että heinä siellä cuiwettu ja ruoho lacastu/ ja ei yhtän wiherjäistä ruoho caswa.

15:7 Sillä ne tawarat cuin he coonnet owat/ ja Canssa jonga he warustanet owat/ wiedän pajuojan ylidzen.

15:8 Huuto hajo Moabin rajoja ymbärins/ he itkewät haman Eglaimin/ ja itkewät Elimin caiwon tykönä.

15:9 Että Dimonin wedet owat werta täynäns. Sijhen minä tahdon wielä enä anda tulla Dimonin päälle/ ja myös heidän päällens jotca Moabin Lejonist tallella owat/ ja jäänyitten päälle maasa.

Vers.31. Sawu) se on/ isoi joucko/ joca ei waella yxinäns/ mutta suurin joucoin.

XVI. Lucu .

Al. 15. PRopheta ennusta Moabiterein surkiata häwitystä/ ja myös sitä itcua ja walitusta cuin heidän seasans oli olewa heidän suuren onnettomudens tähden/ v. 1. haman loppun asti. Sijtte lohduutta hän idzens ja hänen Canssans/ harwoilla sanoilla/ sijtä armon waldacunnasta cuin heidän seasans piti asetettaman/ v. 5. posteriori .

16:1 LÄhettäköet Maanherran caridzat Selast corpeen Zionin tyttären wuorelle.

16:2 Mutta nijncuin lindu lendä pois/ joca pesästäns ajettu on/ nijn pitä Moabin tyttäreille tapahtuman/ cosca hän mene Arnonin ohidze.

16:3 Pitäköet neuwo yhdesä/ sanocat duomio/ tee sinulles puolipäiwän warjo nijncuin yö/ sala ajetus/ ja älä ilmoita culkioita.

16:4 Anna minun ajetuilleni yönsia tykönäs/ ole Moab heidän warjeluxens häwittäjästä wastan/ nijn waiwaja saa lopun/ cukistaja lacka/ ia sotcuja tauco maasa.

16:5 Mutta istuin walmistetan armosta yhdelle istua/ totudes/ Dawidin majasa/ duomita ja edziä oikeutta/ ja tehdä oikein.

16:6 Mutta me cuulemma Moabin ylpeydest/ että hän on aiwa ylpe/ nijn että hänen ylpeydens/ coreudens ja wihans on suurempi cuin hänen woimans.

16:7 Sentähden pitä yhden Moabitin itkemän toista/ heidän pitä caickein itkemän/ Kir Haresethin Caupungin perustuxia pitä rambain huocaman.

16:8 Sillä Hesbon on tullut autiaxi maaxi/ Sibmas owat wijnapuut turmellut/ Herrat owat pacanain seas sotcunet hänen callit wijnapuuns/ ja owat tullet Jaeserin asti/ ja waeldawat corpe ymbäri/ hänen wijnaoxans owat hajotetut ja wiedyt meren ylidzen.

16:9 Sentähden minä itken Jaeserin tähden/ ja Sibman wijnapuun/ ja wuodatan monda

Propheta Jesaia

pisarata Hesbonin ja Elealen tähden: sillä laulu on langennut sinun suwees ja tuloos/

16:10 Nijn että ilo ja riemu lacka kedolla/ ja ei wijnamäisä iloita eikä huuta/ eli puserreta wijna cuurnisa/ minä olen lopettanut laulun.

16:11 Sentähden minun sydämen cumise Moabin tähden cuin candeled/ ja minun sisällyxeni KirHarexen tähden.

16:12 Silloin pitä ilmoitettaman cuinga Moab on suuttunut Altarijn/ ja cuinga hän on mennyt kirckoons rucoileman/ ja ei cuitengan ole mitän aicoin saanut.

16:13 Tämä on se cuin HERra sijhen aican puhui Moabi wastan. Mutta nyt puhu HERra/ ja sano:

16:14 Colmena vuonna nijncuin palwelian wuodet owat/ pitä Moabin cunnian/ joca suuri ja corkia on/ tuleman pienexi/ nijn että aiwa wähän pitä jäämän/ ja ei paljo.

Vers.5. Colmicarjaista lehmä) Moab cudzutan täsä colmicarjaisexi lehmäxi/ että se oli caunis maa ja ricas Canssa/ nijncuin nuori lehmä on hedelmällinen ja lypsä kyllä. v. 8. Lejonist) Moabin Lejonixi cudzutan täsä woimalliset/ ja hän tahto sanoa: että sekä Herrain ja myös alammaisten/ jotca jääwät/ pitä wielä enä onnettomutta saaman. v. 1. Lähettäkät) se on/ lähettäkät uhria Jerusalemiijn ja coetelcat mitä se teitä autta/ cuin hän olis tahtonut sano: ei sengän pidä teitä auttaman. v. 9. Laulu) se on/ riecuna wiholliselda/ sen sias cuins ennen iloisesta lauloit. v. 12. suuttunut Altarijn) se on/ että hän on waiwannut idzens turhan/ moneilla uhreilla ja wäärällä Jumalan palweluxella. v. 14. Colmena vuonna) Tämä ennustus on cohta sen jälkeen täytetty/ cosca Cuningas Salmanasser Assyriast wei pois ne kymmenen Israelin sucucunda: silloin hän cukisti ja raateli myös Moabin. Taas ei paljo wäliä/ Cuningas NebucadNazar/ cuin hän oli woittanut Jerusalemin ja Judan/ josta Iosephus puhu/ Antiq. lib. 10. cap. 11.

XVII. Lucu .

Jesaia ennusta wielä Syrian pääcaupungita Damascua wastan/ että se piti myös cukistettaman muiden Syrian Caupungein cansa/ v. 1. ja Israelin waldacunda/ että ainoastans harwat piti sijtä jäämän/ v. 4. että he olit hyljännet heidän HERrans Jumalans/ v. 10. cuitengin oli Herra rangaisewa sentähden heidän wihollisians/ ja teloittawa heidän/ v. 13.

17:1 Tämä on Damascun cuorma: cadzo/ ei Damascun pidä olemän enä Caupungina/ waan rauwennun kiwirouckion.

17:2 Aroerin Caupungeista pitä luowuttaman/ nijn että Peurat käywät siellä laituimella/ ja ei heitä kengän ulos aja.

17:3 Ja Ephraimin linnat pitä tuleman pericatoon/ ja Damascun waldacunda. Ja jäänen Syrias pitä olemän nijncuin Israelin lasten cunnia/ sano HERra Zebaoth.

17:4 Silloin pitä Jacobin cunnian ohucaisexi tuleman/ ja hänen lihavan ruumins laihaxi: sillä hänen pitä silloin tuleman/ nijncuin cosca jocu cocoais jywiä elonaicana:

17:5 Ja nijncuin cosca jocu corjais tähkäpäitä käsiwarrellans/ ja nijncuin jocu nouckeis tähkäpäitä Rephaimin laxosa/ ja jocu jälkinouckeminen tulis.

17:6 Nijncuin cosca jocu pudista öljypuita/ ja on caxi eli colme marja ylhällä ladwasa/ eli nijncuin neljä eli wijsi marja rippuwat/ wielä oxisa/ sano HERra Israelin Jumala.

17:7 Silloin pitä ihmisen pysymän hänesä joca hänen tehnyt on/ ja hänen silmäns pitä cadzeleman Israelin Pyhä.

17:8 Ja ei pitämän Altarista jonga hänen kätens owat tehnet/ ja ei sitä cadzoman jonga hänen sormens tehnet owat/ eli meidzistöitä taicka cuwia.

17:9 Silloin pitä hänen wäkeydens Caupungein tuleman nijncuin hyljätyn wesan

Propheta Jesaia

eli oxan/ joca oli Israelin lasten edest hyljätty/
ja pitä tuleman autiaxi.

17:10 Sillä sinä olet unhottanut sinun
autuudes Jumalan/ ja et ajatellut sinun
wäkewydes callion päälle: sentähden pitä
sinun istuttaman ihanita wesoja/ mutta nijn
sinä olet istuttanut wijnaoxia muucalaisille.

17:11 Istuttamisen ajalla sinä kyllä
ahkeroidzet/ että sinun jywäs aicanans
caswais/ mutta syksyllä cosca lyhtet
corjaman pitä/ saat sinä surullisen murhen
sijtä.

17:12 Woi sitä peräti paljo Canssa/ se on
pauhawa nijncuin meri/ ja Canssan hyminä on
carcawa/ nijncuin isoi wesi lange.

17:13 Tosin nijncuin isoi wesi lange/ nijn on
Canssa carcawa/ mutta hän on curittawa
heitä/ ja heidän pitä cauwas pakeneman/ ja
wainoman heitä nijncuin tomulle tapahtu
wuorella tuulelda/ ja nijncuin ymmyrjäiselle
tapahtu tuulis päädä.

17:14 Cadzo/ ehtona on peljästys käsillä/ ja
ennen amua ei he ensingän ole. Tämä on
heidän palckans/ jotca meitä ryöstäwät: ja
heidän perindöns/ jotca meildä meidän
omam temmawat.

*Vers.3. Linnat) hän cudzu Damascun
Ephraimin linnaxi/ että Ephraim/ se on/
Israelin waldacunda oli lijtos heidän cansans
ja luotit idzens heihin. v. 9. Wäkewydens
Caupungein) Nimittäin ne Caupungit joisa
heidän epäjumalans ja jumalan palweluxens
oli/ joihin he idzens luotit. v. 12. Peräti paljo
Canssa) Nimittäin/ Assyrialaiset/ joille hän
ennusta peräcato ja häwitystä/ Canssallens
lohdutuxexi. Joca myös heille tapahtu/ cuin
saadan luke. Infr. cap. 37.*

XVIII. Lucu .

*Jesaia ennusta Murjanin maan Canssa wastan/
v. 1. että ne piti myös cukistettaman/ v. 3.*

*mutta nijn/ että cuitengin monda heistä piti
aicanans tuleman käätyxi Israelin Jumalan
tygö/ v. 7.*

18:1 Woi sitä maata joca waelda sijpein
warjon alla/ tällä puolella Ethiopian wirtvoja/
18:2 Joca sanan lähettä merelle/ ja culke
wedellä ruocoisesa hahdesa: Mengät nopiast
matcan sanansaattajat/ sen Canssan tygö joca
rewäisty ja ryöstetty on/ sen Canssan tygö
joca julmembi on cuin jocu muu/ sen Canssan
tygö joca siellä ja täällä mitattu ja tallattu on/
jonga maa wirtain hallus on.

18:3 Te caicki jotca asutta maan päällä/ ja te
cuin maasa oletta/ saatte nähdä cuinga lippu
nostetan wuorella/ ja cuulla cuinga
waskitorwella soitetan.

18:4 Sillä näin sano HERra minulle: minä olen
hiljaxens ja cadzelen minun majastani/
nijncuin palawus joca saten cuiwa/ ja nijncuin
caste elonajan palawudes:

18:5 Sillä ennen elonaica/ cosca tulo walmixi
tule/ ja röhkömarjat kypsendywät/ täyty oxat
leicata sirpillä/ ja wijnapuut hacata/ ja heittä
pois:

18:6 Nijn että ne jätetän coconans linnuille
wuorten päällä/ ja eläimille maasa/ nijn että
linnut suwella tekewät siihen pesäns/ ja
caickinaiset eläimet macawat sijnä talwella.
18:7 Silloin se rewitty ja ryöstetty Canssa/ joca
julmembi on cuin jocu muu/ joca siellä ja
täällä mitattu ja tallattu on/ jonga maa wirtain
hallus on/ tuo HERralle Zebaothille lahjoja/
sijhen paickan josa HERran Zebaothin nimi
on/ Zionin wuoren tygö.

*Vers.1. Sitä maata) Se maa on Egyptin ja
punaisen meren wälillä/ Niluxen wirran
tykönä/ jonga asuwaiset cudzutan
Troglotiläisixi/ Egyptiläisixi/ Arabialaisixi ja
Ismaelitereixi: sillä näillä owat hahdet
ruogoista/ nijncuin Plinius kirjoitta/ lib. 7. nat.
hist. cap. 56. & lib. 13. cap. 11. ja kerscawat*

Propheta Jesaia

idzens sijtä/ että he eläwät ryöstöstä ja warcaudesta. v. 7. Tuo HERralle) Tämä on ennustettu Christuxen ajasta/ ja silloin täytetty.

XIX. Lucu .

MUrianilaisist tule Propheta Egyptiläisijn/ ja ennusta HERran rangaisewan myös heitä sodalla/ ja julmalla tyrannilla/ v. 1. lähettävän myös heille näljän ja callin ajan/ nijn että heidän elatuxens estetän/ v. 5. ja nijn/ ettei heidän tietäjäns tästä ensingän tiedä: jotca noitumisellans pettäwät heitä/ v. 11. cuitengin käändy heistä monda HERran Israelin Jumalan tygö/ ja oppi cunnioittaman/ palweleman ja tundeman händä/ v. 18. jota myös Assyrialaisien pitä tekemän/ v. 21.

19:1 Tämä on Egyptin maan cuorma: cadzo/ HERra on waeldapa nopiasa pilwesä/ ja tulewa Egyptijn. Silloin pitä epäjumalain Egyptis wapiseman hänen edesäns/ ja Egyptiläisten sydämen pitä wawahtaman.
19:2 Ja minä hytytän Egyptiläiset toinen toisens päälle/ nijn että yhden weljen pitä sotiman toista wastan/ yhden ystäwän toista wastan/ yhden Caupungin toista wastan/ ja yhden waldacunnan toista wastan.
19:3 Ja ei Egyptiläisillä pidä oleman sydändä/ ja minä teen heidän neuwons tyhjäxi. Nijn he sijs kysywät epäjumalilda/ welhoilda/ noidilda ja tietäildä.
19:4 Mutta minä annan Egyptiläiset julmain Herrain käsijn/ ja cowan Cuningan pitä hallidzeman heitä/ sano HERra HERra Zebaoth.
19:5 Ja wesi pitä meresä cuiwuman/ nijn myös wirrat pitä wähenemän ja catoman.
19:6 Järwein pitä juoxeman pois/ nijn että lammiwedet pitä wähenemän ja cuiwuman/ ruoco ja caisila catoman.
19:7 Ja ruoho ojain tykönä/ ja caickinainen

19:8 Ja calamiesten pitä murhettiman/ ja caicki cuin ongen heittäwät weteen/ pitä walittaman/ ja caicki ne cuin wercot weteen laskewat/ pitä murhellisexi tuleman.
19:9 Ne pitä häwäistämän jotca hywä langa tekewät/ ja wercko cutowat.
19:10 Ja ne joilla on calaarcut/ caickein nijden cansa jotca lammicoita palcan edest tekewät/ pitä sureman.
19:11 ZOanin pääruhtinat owat tyhmät/ Pharaon taitawat neuwonandajat owat heidän neuwosans hulluxi tullet/ mixi te sijs sanotte Pharaosta: minä olen taitawan miehen lapsi/ ja olen wanhoista Cuningoista tullut?
19:12 Cusa sijs owat nyt sinun taitawas? anna heidän sano ja opetta sinuas/ mitä HERra Zebaoth on Egyptistä aicoinut.
19:13 Mutta Zoanin pääruhtinat owat tullet tyhmixi. Nophin pääruhtinat owat petetyt/ he peipoittelewat Egyptin sucuin culmakiwen.
19:14 Sillä HERRA on wuodattanut heidän secans wäärän hengen/ pettämän Egyptiä caikisa mitä he tekewät/ nijncuin juopunu horju oxetesans.
19:15 Ja ei pidä Egyptillä oleman päätä eli händä/ oxa eli cando.
19:16 Silloin pitä Egyptin oleman nijncuin waimot/ pelkämän ja wawahtuman/ cosca HERRA Zebaoth häällyttä kättäns heidän päälläns.
19:17 Ja Egyptin pitä pelkämän Judan maata/ nijn että sen/ joca sitä ajattele/ pitä peljästymän HERran Zebaothin neuwo/ jonga hän sijtä on pitänyt.
19:18 Sijhen aican pitä wijsi Caupungita Egyptisä Canaan kielellä puhuman/ ja wannoman HERran Zebaothin cautta/ jocainen heistä pitä häwityxen Caupungixi cudzuttaman.
19:19 Silloin pitä HERran Zebaothin Altari keskellä Egyptin maata oleman/ ja HERran

Propheta Jesaia

wartiowaha hänen ärisäns.

19:20 Joca pitä merkixi ja todistuxexi oleman HERralle Zebaothille Egyptin maasa: sillä heidän pitä HERran tygö huutaman heidän waiwajains tähden/ nijn hän heille lähettä wapahtajan ja Sangarin joca heitä autta.

19:21 Sillä HERra tutan Egyptiset/ ja HERra tunde myös silloin Egyptiläiset. Ja he palwelewat händä uhrilla/ ja ruocauhrilla/ ja lupawat HERralle lupausta/ ja sen pitävät.

19:22 Ja HERra on waiwawa Egyptiläisiä/ ja parandawa jällens: sillä he palajawat HERran tygö/ ja hän anda rucoilla händäns/ ja paranda heitä.

19:23 Silloin on tie awoin Egyptist Assyriaan/ Assyrialaisen mennä Egyptijn/ ja Egyptiläisten Assyriaan/ että Assyrialaiset ja Egyptiläiset ynnä palwelisit Jumalata.

19:24 Silloin Israel piti idze colmandena oleman/ Assyrialaisen ja Egyptiläisten cansa/ sen siunauxen cautta joca on olewa maan päällä.

19:25 Sillä HERra Zebaoth on siunawa heitä/ ja sanowa: siunattu ole sinä Egypti minun Canssan/ ja sinä Assur minun käsialani/ ja sinä Israel minun perimisen.

Vers.2. Toinen toisens päälle) Cohta tämän ennustuxen perestä/ Cuningas Manassen aicana/ cuoli Egyptiläisten Cuningas/ ja waldacunda oli ilman Cuningasta caxi wuotta/ silloin nousit caxitoistacymmendä pääruhtinasta maata hallidzeman/ jotca sijtte tulit eripuraisexi/ ja ajoit yhden nijstä pois/ nimittäin Psammeticum. Joca sijtte sai jällens Jonerein awulla maan alans/ suuren sodan ja wahingon cautta/ nijncuin Herodot. ja Diod. kirjoittawat/ tästä näky Jesaia ennustawan/ waicka ei paljon aica sijtte Egypti myös waiwattin Assyrian Cuningalda. v. 13. Culmakiwen) se on/ Cuningan. v. 14. HERra on wuodattanut) Cadzo 3. Reg. 22:22. v. 18. Wijsi Caupungita) Täsä on määrätty lucu/

määrättömän edestä/ se on/ monda Egyptin Caupungita tulewat Israelin Jumalan tundoon. Joca on tapahtunut Christuxen Apostolein Saarnain cautta/ cuin Kirckoin Aicakirjat todistawat (Canaan kielellä puhuman) se on/ heidän pitä nijn puhuman ja opettaman Jumalasta/ cuin mekin nyt täsä Canaan maasa teemme. v. 21. Lupauxen) se on heidän pitä luopuman Perkelestä ja caikista epäjumalista/ ja lupaman palwelewans ainoata Jumalata. Ei tästä seura/ että heidän pitä idzens lupaman Clöstärin eli muuhun turhuteen/ joita ei Jumala ole käskenytt. Cadzo Lev. 27:2. ja Num. 30:4.

XX. Lucu .

PRopheta saa käskyn/ että hänen pitä idzens häijyst waatettaman/ sixi merkixi/ että Assyrian Cuningas oli Egyptiä ja Ethiopiata cowin waiwawa/ v. 1. etc.

20:1 Siinä vuonna cuin Tarthan tuli Asdodijn/ jonga Assyrian Cuningas Sargon oli lähettänyt/ ja sodei Asdodia watan ja woitti sen:

20:2 Silloin puhui HERra Jesaian Amoxen pojan cautta/ ja sanoi: mene ja rijsu säcki cupeistas ja kengät jalgoistas/ ja hän teki nijn/ ja käwi alasti ja paljain jalgoin.

20:3 Sanoi sijs HERra: nijncuin minun palwelian Jesaia käy alasti ja paljailla jalgoilla/ colmen ajastajan merkixi ja ihmexi Egyptille ja Ethiopialle:

20:4 Nijn on Assyrian Cuningas ajawa sitä fangittua Egyptiä/ ja häwitettyä Ethiopiata/ sekä nuoria että wanhoja/ alastomia ja paljasjalcaisia/ paljastetun häwyn cansa/ Egyptille häwyxi.

20:5 Ja heidän pitä peljästymän ja häpemän Ethiopiata/ johon he idzens luotit/ ja sitä watan Ethiopian Egyptiläisiä/ joista he idzens kerscaisit.

Propheta Jesaia

20:6 Ja näiden luotoin asuwaitset pitä silloin sanoman: ongost se meidän turwam/ johonga me olemma paennet apua saaman/ että me Assyrian Cuningalda pelastettaisin? cuin caunist me olemma pääsnet. Ver. 1. Sargon) Tämä luullan Sanheribixi: sillä hänen päämiehens jonga hän lähetti Jerusalemijn/ cudzuttin myös Tarthanixi/ nijncuin tämäkin/ josta luetan 4. Reg. 18:17. v. 2. Alasti ja paljain jalgoin) Ei ärmätit eikä paljasjalcaiset munkit taida tällä heitäns wastata/ muutoin jollei he wahwista saanens sencaltaista käskyä/ cuin Jesaia täsä sai.

XXI. Lucu .

ENnustetan Babelita ja muita maacundia wastian/ cuinga Babel Persiläisildä ja Mediläisildä piti häwitettämän/ v. 1. nijn myös oli tapahtuwa Edomille/ v. 11. ja Arabialle/ v. 13.

21:1 Tämä on corwen cuorma meren tykönä: nijncuin tuuli tule etelästä/ joka caicki käändä ylösalaisin/ nijn se tule corwesta/ cauhiasta maasta. Sillä minulle on osotettu cowa näky.

21:2 Pettäjä tule toista wastian/ häwitettäjä toista wastian/ mene ylös Elam/ pijritä heitä Madai/ minä lopetan caicki hänen huocauxens.

21:3 Sentähden owat minun cupeni täynäns kipua/ ja ahdistus on minun käsittänyt nijncuin lapsen synnyttäjän/ minä kyyristän minuni cosca minä sen cuulen/ ja peljästyn cosca minä sen näen.

21:4 Minun sydämen wapise/ cauhistus on minun peljättänyt/ sentähden ei ole minulla ollut suloisella yöllä yhtän lepo.

21:5 Walmista pöytä/ anna walwoitten walwo/ syökät/ juocat/ noscat te päaruhtinat ja woidelcat kilwet.

21:6 Sillä HERra sano näin minulle: mene ja toimita wartio/ joca cadzelis ja ilmoitais.

21:7 Mutta hän näke radzastajat ajawan ja menewän Aseilla ja Cameleillä/ ja pitä sijtä wisun waarin.

21:8 Ja hän huusi/ nijncuin Lejoni/ HERra/ minä olen wartialla yli päiwä/ ja olen minun wartiollani caicki yöt.

21:9 Ja cadzo/ siellä tule yxi waunusa/ ja caxi radzahin/ joca wasta ja sano: Babel on langennut/ se on langennut/ ja caicki hänen jumalains cuwat owat lyödyt maahan.

21:10 O minun tappamisen ja minun rijheni permando/ mitä minä olen HERralda Zebaothilda Israelin Jumalalda cuullut/ sen minä teille ilmoitan.

21:11 Tämä on Duman cuorma/ Seirist huutan minua: wartia mitä yö culu? wartia mitä yö culu?

21:12 Wartia sano: cuin amu tule/ nijn wielä yö on/ jos te wielä kysytte/ nijn teidän pitä wielä sijtte palajaman ja taas kysymän.

21:13 Tämä on Arabian cuorma: teidän pitä yötymän Arabian medzäsä Dedanimin tiellä.

21:14 Candacat wettä janowata wastian/ te cuin asutte Theman maasa.

21:15 Taritcat pakenewaisille leipä: sillä he pakenewat miecka/ paljasta miecka/ jännitettyä jousta/ isoja sota.

21:16 Sillä nijn sano HERra minulle: wielä nyt wuosi/ nijncuin palcollisen wuodet owat/ nijn pitä caiken Kedarin cunnian huckuman.

21:17 Ja ne jäänet ambujat Kedaris pitä wähemmäxi joutuman: sillä HERra Israelin Jumala on sen sanonut.

Vers.2. Elam/ Madai) Owat Persialaiset ja Mediläiset v. eod. Caicki hänen huocauxens) Jonga hän matcan saatta: sillä cuin hän waiwais Canssa/ erinomattain Jumalan Canssa. V. 10. Minun rijheni) Babel on Jumalan rijhi: sillä hän tahto hänen tappa pilwaxi. v. 11. Duman) Tämä luetan Ismaelin sugun secaa/ Gen. 25:14. v. 12. Yö) se on pime ja surullinen aica. v. 17. Kedaris) Tämä

Propheta Jesaia

oli myös Ismaelin poica/ hänestä on yxi osa Arabialaista/ nimittäin/ ne cuin owat kiwisesä Arabiasa.

XXII. Lucu .

PRopheta ennusta Jerusalemia ahdistettawan ja sen asuwaiset wietäwän fangina pois/ v. 1. waicka he tuhlawat/ ja caicki hywät neuwot hyljäwät/ v. 13. erinomattain ennusta hän Sebnan pandawan wiralda pois/ v. 15. ja Eliakimin tulewan hänen siaans/ v. 20.

22:1 Tämä on Näkylaxon cuorma: mikä teidän on/ että te nijn caicki juoxette caton päälle?

22:2 Sinä olet täynäns humu/ Caupungi täynäns wäke/ iloinen Caupungi/ sinun lyötys ei ole miecalla lyödyt/ ja ei ole cuollet sodasa.

22:3 Waan caicki sinun päämiehes owat poikennet joudzesta pois/ ja owat fangitut/ caicki cuin sinusa löyttin/ owat fangitut ja cauwas paennet.

22:4 Sentähden minä sanon: mengät pois minun tyköni/ andacat minun itke waikiast/ älkät ahkeroitco minua lohduutta minun Canssani häwityxen tähden:

22:5 Sillä se on capinan/ sortamisen ja surun päiwä HERralda HERralda Zebaohilda/ Näkylaxosa muurein alda caiwamisen tähden/ ja huudon tähden wuorella.

22:6 Että Elam lähte wijnellä/ waunuilla/ wäellä/ radzasmiehillä/ ja Kir wälcky kilweistä.

22:7 Ja tapahtu että sinun walitut laxos owat täynäns waunuja/ ja radzastajat sioittawat idzens owein eteen.

22:8 Silloin pitä Judan peitoxen awattaman/ että aset nähdän silloin medzähuonesä.

22:9 Ja te oletta näkewät monda reickä Dawidin Caupungis/ ja cocotte weden alemmaiseen lammickoon

22:10 Teidän pitä lukeman huonet Jerusalemis/ teidän pitä jaottaman huonet/ wahwistaxenne muureja.

22:11 Ja teidän pitä tekemän wesihaudan molembain muurein wälille/ sijtä wanhasta lammin wedestä/ cuitengin et te cadzo händä joca tämän teke/ etkä cadzele sitä joca sencaltaisia on cauca toimittanut.

22:12 Sentähden anda HERra HERra Zebaoth silloin julista/ että itketän ja murehditan/ ja hiuxet ajellan ja puetan säckijn.

22:13 Waicka ei nyt mitän muuta ole/ cadzo/ cuin ilo ja riemu/ teurasta härkiä/ tappa lambaita/ syöä liha/ juoda wijna/ ja sanoa: syökäm ja juocam/ meidän pitä cuitengin huomena cuoleman.

22:14 Tämä on HERran Zebaothin corwille tullut/ mitämax/ jos minä tämän pahan tegon annan andexi/ siihenasti cuin te cuoletta/ sano HERra HERra Zebaoth.

22:15 NÄin sano HERra HERra Zebaoth: mene Rentmestarin tygö/ Sebnan Hoffmestarin tygö/ ja sano hänelle:

22:16 Mitä sinun täsä on/ kenengä oma sinä olet? että annat hacata idzelles haudan corkeuteen/ ja olet nijncuin se joca anda idzellens tehdä asumasian wuorelle.

22:17 Cadzo/ HERra hylkä sinun/ nijncuin wäkewä mies heittä jongun pois/ ja temma sinun alas:

22:18 Ja pyöryttä sinun nijncuin kierican aukealla kedolla/ siellä sinun pitä cuoleman/ siellä pitä sinun callit waunus/ sinun herras huonen cansa tuleman häwäistyxexi.

22:19 Ja minä cukistan sinun säädystäs/ ja panen sinun pois wiraldas.

22:20 Ja silloin cudzun minä palweliani Eliakimin/ Hilcian pojan:

22:21 Ja panen hänen päällens sinun hames/ ja wyötän hänen sinun wyölläs/ ja annan sinun waldas hänelle/ että hän on nijden Isä/ jotca Jerusalemis ja Judan huonesä asuwat.

22:22 Ja panen Dawidin huonen awaimen hänen oljillens/ että hän awaja ja ei kengän sulkis/ että hän sulkis ja ei kengän awaja.

22:23 Ja minä lyön hänen naulan werost

Propheta Jesaia

wahwaan paicka/ ja hänellä on olewa
cunnian istuin/ hänen Isäns huones.

22:24 Että hänen päällens ripustetan caicki
hänen Isäns huonen cunnia/ lapset ja lasten
lapset/ caicki pienet cappalet/ juomaastiat ja
caickinaiset candelet.

22:25 Silloin/ sano HERra Zebaoth/ naula pitä
otettaman pois/ joca wahwasa paicasa on/
nijn että hänen pitä rickanduman/ langeman/
putoman ja hänen cuormans huckuman: sillä
HERra sen sano.

*Vers.1. Näkylaxon) Hän cudzu Jerisalemin
Näkylaxoxi/ että sijnä oli monda Näkiätä/ se
on/ Prophetaita ja Jumalan sanan opettaita. V.
6. Elam) Owat Persianit Chalderein cansa. V.
eod. Kir) On osa Medereistä/ cuin nähdän 4.
Reg. 16:8. & 17:6. V. 8. Peitoxen) se on/ Aitat
ja caluhuonen pitä seisoman awoi wihollisille.
V. 13. Syökäm) Näin he pilckaisit Prophetaita/
jotca heille cuoleman ilmoitit. V. 17. Hylkä
sinun) Ettei hänen pitänyt huoneseens eli
hautaan/ waan mualle haudattaman ja
cuopattaman. V. 22. Awaimen) Että hän on
olewa tawaran päällä hänen siasans. Tämä
ennustus näky täytetyxi cosca Manasse tuli
fangixi Babelijn/ ja tämä Eliakim sijtte tule
Hoffmestarixi/ Infr. 36:3. joca sillä wälillä
hallituxen piti woimasans/ ja cosca Manasse
tuli jällens/ on hän cuuluisna pidetty hänen
tykönäns.*

XXIII. Lucu .

*ENnusta sitä wäkwätä Caupungita Tyrusta
wastan/ että hän Macedonialaisilda piti
cukistettaman/ v. 1. joiden myös Babelingin
piti cukistaman/ v. 12. joca cuitengin piti
seidzemenkymmenen ajastajan perästä
rackettaman jällens/ v. 15. ja sijtte tuleman
käätyxi HERran tygö/ ja palweleman händä. v.
18.*

23:1 TÄmä on Tyrin cuorma: surcutelcat teitän
te hahdet merellä: sillä se on cukistettu/ nijn
ettei siellä ole yhtän huonetta/ eikä sinne
mene kengän.

23:2 Chittimin maasta pitä heidän sen
äckämän. Luotoin asuwaiset owat yhdesä
cohden/ Zidonin cauppamiehet/ jotca merelle
läxit/ täytit sinun.

23:3 Ja caickinainen hedelmä joca Zihorin
tykönä caswa/ ja jywät wirran tykönä/ wietin
sinne suuren weden ylidzen/ ja olet pacanain
tuexi tullut.

23:4 Sinä mahdat kyllä hämmästyä Zidon: sillä
meri/ ja wahwin meren tykönä sano: en minä
ole sillen rascas/ en minä synnytä/ engä myös
caswata yhtän nuorucaista/ ja ruoki jotacuta
neidzyttä.

23:5 Nijn cuin cuultais Egyptist hämmästyttin/
nijn pitä myös hämmästyttämän/ cosca
Tyruxest cuullan.

23:6 Mengät merille/ walittacat jotca luodoisa
asutte. Eikö tämä ole teidän ilocaupungin/
joca kersca idzens wahwudestans?

23:7 Hänen jalcans pitä wiemän hänen pitkän
matcan taa waeldaman.

23:8 Cuca olis sitä ajatellut/ että sille
cruunatulle Tyruxelle piti nijn käymän? että
sen cauppamiehet owat päaruhtinat/ ja sen
cauppiat ylimmäiset maasa?

23:9 HERra Zebaoth on sen nijn ajatellut/ että
hän caicki hänen caunistuxens heicoxi tekis/
sijnä iloisesa Caupungisa/ ja tekis
ylöncadzotuxi caicki cuuluisat maasa.

23:10 Waella sinun maas läpidzen nijncuin
wirta/ sinä meren tytär/ ei siellä ole enä yhtän
wyötä.

23:11 Hän cocotta kätens meren päälle/ ja
peljättä waldacunnat/ HERra kärke Canaast
häwittä woimalliset/ ja sano:

23:12 Ei sinun pidä enä iloidzeman sinä
häwäisty neidzy Zidonin tytär. O Chittim/
nouse ja mene matcas: sillä ei sinun pidä siellä
oleman.

Propheta Jesaia

23:13 Waan Calderein maasa/ josa ei yhtän Canssa ollut/ waan Assur on sen perustanut corwes/ asuwaisille/ ja pannut sinne wahwan tornin/ ja rakendanut salit/ ja on cuitengin pandu cukistettawaxi. Surecat te hahdet merillä:

23:14 sillä teidän woiman on tyhjä.

23:15 Silloin pitä Tyrus unhotettaman seidzemenkymmendä vuotta/ nijncauwan cuin yxi Cuningas elä/ mutta seidzemenkymmenen vuoden perästä pitä Tyruxesta weisattaman porton wirsi.

23:16 Ota candeale/ mene ymbärins Caupungita sinä unhotettu portto/ soita wahwast candelettas/ ja laula lohdullisest/ että sinä taas muistetaisin.

23:17 Sillä seidzemenkymmenen vuoden perästä on HERra edziwä Tyrusta/ että hän tulis jäl lens porttopalcoillens/ ja huoria tekis caickein waldacundain cansa maan päällä. Mutta hänen cauppans ja porttopalckans pitä oleman pyhä HERralle.

23:18 Ei sitä coota tawaraxi/ eikä salata/ waan jotca asuwat HERran edes/ nijllä pitä hänen cauppacaluns oleman/ sijtä syödä/ rawitta ja hywin idziäns waatetta.

Vers.1. Chittimist) se on/ Macedoniast/ josta Alexander Magnus tuli/ joca Tyruxen cukisti/ nijn paljon aica ennen on Jesaia sencaltaista ennustanut. V. 4. Meri) se on/ Tyrus/ joca meren tykönä oli. V. 10. Enä yhtän wyötä) se on/ Macedonialaiset piti myös heidän Cuningans Alexander Magnuxen cansa cukistaman Babelin Tyruxen perän. V. 17. Porttopalcoillens) se on/ heidän elatuxens/ tecons ja cauppans cuin he teit epäjumalan palweluxella oli muuttuwa ja käändywä Jumalan cunniaxi/ joca Christuxen aicana tapahtui.

XXIV. Lucu .

TÄsä ennusta Jesaia taas Judan maata wastan/ että se piti häwitettämän ja cukistettaman/ v. 1. että sen asuwaiset owat sen saastuttanet/ ja luopunet ijancaickisesta lijtosta/ v. 5. jotca sencaltaista olit kyllä ansainnet/ ja sentähden piti heille myös nijn tapahtuman/ v. 6. Cuitengin piti wähä heitä jäämän/ niiden piti pacanain cansa tundeman ja cunnioittaman HERra/ v. 13. mutta että nijn usia oli sitä cadzowa ylön/ piti maan pahoin käymän/ v. 16. ja HERran olewan edziwän maan wäkewitä/ cosca hän idze seuracundaan Cuningaxi oli tulewa/ v. 21.

24:1 CADzo/ HERra teke maan tyhjäxi ja autiaxi/ ja cukista mitä sijnä on/ ja häwittä sen asuwaiset.

24:2 Ja Papeille tapahtu nijncuin Canssallekin/ Herralle nijncuin palweliallekin/ emännälle nijncuin pijcallekin/ myyjälle nijncuin ostajallekin/ lainajalle nijncuin lainaxi ottajallekin/ corcorahan ottajalle nijncuin andajallekin.

24:3 Sillä maan pitä tyhjäxi ja ryöstetyxi tuleman/ ja HERra on tämän sanonut.

24:4 Maa on cauhia ja häwitetän/ maa pelehty ja häwiä/ Canssan ylimmäiset harwenewat maasa.

24:5 Maa on saastaisexi tullut hänen asuwaisistans: sillä he tekewät Lakia wastan/ ja muuttawat käskyt/ ja luopuwat ijancaickisesta lijtosta.

24:6 Sentähden culutta kirous maan/ jota myös sen asuwaiset ansaidzewat. Sentähden maan asuwaiset cuiwettuwat/ nijn että wähä jää wäke.

24:7 Wijna cato/ wijnapuu cuiwa/ ja caicki jotca sydämestäns iloisna olit/ huocawat.

24:8 Trumbuin riemu tauco/ iloidzewaisten ilo puuttu/ candeleitte riemu loppu.

24:9 Ei lauleta wijna juotais/ ja hywä juoma on

Propheta Jesaia

carwas juowille.

24:10 Tyhiä Caupungi on cukistettu maahan/
caicki huonet owat teljety/ nijn ettei yxikän
sinne mene.

24:11 Wijnan puutten tähden walitetan
catuilla/ caicki ilo on pois/ caicki maan riemu
on matcasans.

24:12 Ei ole muuta jäänyt Caupungijn cuin
häwitys/ ja owet owat autiat.

24:13 Sillä/ Canssalle tapahtu myös maasa
nijncuin öljypuillekin/ cosca sijtä on poimettu/
nijncuin sijtte poimetaisin cuin oikia wijnaelon
aica pois on.

24:14 Ne corgottawat ämens/ ylistävät ja
iloidzewat HERran cunniasta/ hamas merestä.

24:15 Nijn kijttäkät nyt HERra laxoisa/
luodoisa HERran Israelin Jumalan nime.

24:16 Me cuulemma kijtoswirren mailman
ärestä/ wanhurscaille cunniaksi. Ja minun pitä
sanoman: mixi minä olen nijn laiha? woi
minua: sillä ylöncadzojat ylöncadzowat/ ja
ylöncadzojat ylöncadzowat.

24:17 SEntähden tule teidän asuwitten päälle
hämmästys/ cuoppa ja paula.

24:18 Ja jos jocu pakenis hämmästyxen
huuto/ nijn hän cuitengin puto cuoppaan/ ja
jos hän pääse cuopasta/ nijn hän cuitengin
käsitetän paulaan: sillä corkeuden ackunat
owat awatut/ ja maan perustuxet wapisewat.

24:19 Maan käy pahoin/ ei sen pidä
menestymän/ waan pitä raukeman.

24:20 Maan pitä hoiperteleman nijncuin
juopunen/ ja wietämän pois nijncuin majan:
Sillä sen pahat tegot painawat sen/ nijn että
sen pitä langeman/ ja ei woi pysyä.

24:21 Silloin on HERra edziwä sitä corkiata
sotawäke/ joca corkeudesä on/ ja maan
Cuningoita/ jotca owat maan päällä.

24:22 Että he cootan yhteen nijncuin cuopas
sidotut/ ja pitä oleman suljetut fangiudesä/ ja
suuren ajan perestä taas edzittämän.

24:23 Ja Cuun pitä häpemän ja Auringon
ujoeleman/ cosca HERra Zebaoth on tulewa

Cuningaxi Zionin mäelle/ ja Jerusalemis/ ja
hänen wanhemmittens edes cunniasa.

*Vers.16. Me cuulemma kijtoswirren) se on/
pacanat kijttävät Jumalata suurin joucoin/
mutta meidän Canssam owat sangen harwat/
jotca sen tekewät. v. 21. HERra on edziwä) se
on/ hän on edziwä maan pijriä
Evangeliumillans/ ja cukistawa caicki
corkeudet/ ja taidon joca idzens asetta
tundons wastan/ 2. Cor. 10:4. Ja ne jotca
asettawat idzens sitä wastan/ on hän
miecalla/ rutolla ja muulla rangaistuxella
cocowa hautaan/ sijhenasti cuin hän taas
wijmeisnä päiwänä on edziwä heitä/ cosca
hän tule Apostoleins ja caickein Pyhäins cansa
heitä duomidzeman/ ja cosca hän on myös
panewa täydellisest caicki hänen wihollisens
astinlaudaxens/ ja idze olewa Cuningas
taiwallisesä Jerusalemissä. V. eod. Joca
corkeudesä on) Cadzo Infr. cap. 26:5.*

XXV. Lucu .

*PRopheta kijttä Jumalata/ joca on häwittänyt
Canssans wiholliset v. 1. jongatähden myös
monda pacanata on pelkäwä händä/ v. 3.
Ennusta Christuxen waldacunnan moninaisista
hywistä töistä/ lihawan pidon wertauxella/
jonga HERra oli caikelle Canssalle tekewä/ v.
6. Ja Christuxen waldacunnan wihollisten
wijmeisestä häwityxestä/ v. 10.*

25:1 HERra sinä olet minun Jumalan/ sinua
minä ylistän/ minä kijtän sinun nimes: sillä
sinä teet ihmeitä/ sinun wanhat aiwoituxes
owat uscolliset ja todet.

25:2 Sillä sinä teet Caupungin kiwiraunioxi/
sen wahwan Caupungin/ että hän läjäs on/
muucalaisten palazit/ nijn ettei ne sillen ole
caupungit/ eikä coscan enämbi raketa.

25:3 SEntähden cunnioitta sinua wäkewä
Canssa/ urholliset pacanain Caupungit

Propheta Jesaia

pelkävät sinua.

25:4 Sillä sinä olet heickoin wäkwys/ ja köyhäin turwa heidän waiwoisans. Tulispääsä toiwo/ warjo heltes/ cosca tyrannit julmistuwat nijncuin tuulispää seinä wastoin.

25:5 Sinä nöyrytät muucalaisten metelin/ nijncuin helden cuiwasa paicasa. Että helle tyrannein wijnaoxat poltais/ ja pilwet cuitengin warjon andaisit.

25:6 Ja HERra Zebaoth teke caikille Canssoille tällä wuorella lihawan pidon/ pidon selkiästä wijnasta/ raswasta/ ytyimestä ja rahgattomasta wijnasta.

25:7 Ja tällä wuorella on hän käärilijnan panewa pois/ jolla caicki ihmiset kääriyty owat/ ja peittowaatten/ jolla caicki pacanat peitetyt owat.

25:8 Sillä cuolema pitä nieltämän/ ja HERra Zebaoth on kynelet pyhkiwä pois jocaidzen caswoista. Ja on ottawa Canssans häwäistyxtet pois/ caikis maacunnis/ sillä HERra on sen sanonut.

25:9 Silloin sanotan: cadzo/ tämä on meidän Jumalam/ jota me odotam/ ja hän autta meitä. Tämä on se HERra/ händä me odotam/ iloitam ja riemuitam hänen autudesans.

25:10 Sillä HERran käsi lepä tällä wuorella/ mutta Moab runnellan sen alla/ nijncuin corret runnellan ja nijncuin loca.

25:11 Ja HERra hajotta kätens heidän secaans/ nijncuin uipa hajotta uidaxens.

25:12 Ja hän on käsiwarrellans heidän prameudens alendapa/ ja teidän muurein corkiat wahwistuxet callista/ alenda ja heittä tomuun.

Vers.2. Sinä teet Caupungin) se on/ Babelin. V. 8. Nieltämän) Tämän selittä Pawali. 1. Cor. 15. näin: caicki cuoleman wäki ja woima on Christuxen cautta otettu pois/ ettei hän enä mitän taida wahingoitta hänen Christityitäns. Mutta wijmeisnä päiwänä pitä tämän caiketi täytettämän. Josta myös on selke/ että tämä

ennustus on Christuxen waldacunnasta/ cosca Pawalikin sen sijhen sowitta. V. 9. Cadzo/ tämä on meidän Jumalam) se on/ tämä on Christus/ jonga he heidän silmilläns olit näkewät.

XXVI. Lucu .

Jesaian kijtoswirsi/ jolla Christuxen seuracunnan piti idzens lohduuttaman/ ja kijttämän Christusta Jumalan poica/ että hän hänen nijn aina woimallisest tallella pitä/ v. 1. ad 18. ja cukista hänen wihollisens/ v. 5:6: 10: 11: 14. erinomattain/ joca wijmein oli herättäwä hänen cuollens/ cosca he wähän aica heidän lepocammiosans lewäjäwät/ v. 19. ja on duomidzewa maan pijri.

26:1 Siihen aican pitä Judan maasa taincaltainen weisu weisattaman: Meillä on wahwa Caupungi/ hän pani muurit ja warjeluxen autudexi.

26:2 Awatcat portit/ wanhurscan Canssan/ joca uscosa pysy/ käydä sisälle.

26:3 Sinä pidät aina rauhan/ wahwan lupauxes jälken: sillä sinuun turwatan.

26:4 Sentähden luottacat HERraan ijancaickisest: sillä HERra Jumala on callio ijancaickisest.

26:5 Ja hän notkista alas ne jotca corkialla asuwat/ hän alenda corgotetun Caupungin/ ja sysä sen maahan/ nijn että se tomusa maca.

26:6 Että hän jalgoilla poljetan/ Ja/ waiwaisten jalgoilla ja köyhäin candapäillä.

26:7 Mutta wanhurscasten tie on tasainen/ sinä oijennat wanhurscasten polgut.

26:8 HERra me odotamme sinua sinun oikeudes tiellä/ sydäin himoidze sinun nimes ja muistos.

26:9 Minä halajan sinua sydämestäni yöllä/ minun hengen walwo myös minusa warhain sinun tygös. Sillä cusa sinun oikeudes maacunnasa on/ nijn maan pijrin asuwaiset

Propheta Jesaia

oppiwat wanhurscautta.

26:10 Mutta ehkä jumalattomille armoja taritaisin/ nijn ei he opi cuitengan wanhurscautta. Waan tekewät ainoastans paha wagalla maalla: sillä ei he näe HERran cunniata.

26:11 HERra/ sinun kätes on ylötty/ waan ei he sitä näe/ mutta cuin he sen nähä saawat/ nijn he häpiään tulewat/ (kijwaudesas Canssan tähden) Ja wielä sijtte sinä olet heitä tulella culuttawa/ jollas sinun wihollises culutat.

26:12 Mutta sinä HERra saatat meille rauhan/ sillä caicki mitä me toimitamme/ olet sinä meille andanut.

26:13 HERra meidän Jumalam: muut herrat tosin meitä myös wallidzewat paidzi sinua/ mutta me muistamme ainoastans cuitengin sinun/ ja sinun nimes.

26:14 Ei cuollet eläwäxi tule/ ja nuckunet ei nouse. Sillä sinä olet heitä edzinyt ja häwittänyt/ ja caiken heidän muistons cadottanut.

26:15 Mutta sinä HERra olet lisännyt sinun Canssas/ sinä HERra olet lisännyt sinun Canssas/ sinä olet cunnialisexi tullut/ sinä olet ajanut heitä cauwas pois mailman ärijn.

26:16 HERra/ cosca tusca tule/ nijn sinua edzitan/ coscas heitä curitat/ nijn he parcuwat surkiast.

26:17 Nijn cuin wastoin olewa/ cosca hän synnyttämälläns on/ nijn hänellä on ahdistus/ ja parcu kiwuillans/ nijn meille myös tapahtu/ HERra/ sinun caswos edesä.

26:18 Ja mekin wastoin olemma/ ja on kipu/ nijn cuin tuulen synnyttäväiset. En me cuitengan woi maata autta/ eikä maan pijrin asuwaiset tahtonet langeta.

26:19 Mutta sinun cuolles eläwät/ ja minun cuollet ruumini nousewat jällens cuolluista. Herätkät ja kerscatcat/ te jotca macatte maan alla: sillä sinun castes on wiherjäisen kedon caste/ ja maa on cuollet hänestäns andawa.

26:20 Mene minun Canssan sinun Cammioos/ ja sulje owet jälkes/ lymy silmän räpäyxexi/ nijncauwan cuin wiha käy ylidze.

26:21 Sillä cadzo/ HERra on käypä ulos siastans/ edzimän maan asuwaisten pahutta/ heidän päällens/ nijn että maa ilmoitta heidän werens/ ja ei nijtä sillen peitä jotca hänen päälläns tapetut owat.

Vers.1. Warjeluxen) se on/ wahwan ja woittamattoman. V. 5. Jotca corkialla asuwat) Ne owat tyrannit ja Jumalan Canssan wiholliset. V. 14. Ei cuollet eläwäxi tule) se on/ ne jumalattomat jotca synnisäns owat cuollet/ ei pidä nouseman ijancaickiseen elämään/ waan pitä oleman cuolemasa ijancaickisest. V. 19. Mutta sinun cuolles) se on/ jotca uscosa sinun päälles owat nuckunet/ ne nousewat jällens heidän ruumillans ijancaickiseen elämään. v. 21. käypä Ulos siastans) se on/ HERra Christus on tulewa taiwan pilwisä/ nijn että caicki liha on hänen näkewä/ ja duomidze maan pijrin wanhurscaudella. Act. 17:31.

XXVII. Lucu .

Jesaia ilmoitta wielä/ cuinga HERra Christus sillä ajalla oli woittawa Perkelen/ sen wäkewän ja cawalan wihollisen/ v. 1. että hänen Canssastans piti silloin weisattaman: HERra warjele heitä/ v. 2. HERra anda heidän juurtua/ ja taas cuoista/ sijttecuin hän on heitä edzinyt/ ja opettanut tundeman syndins/ v. 6. cuitengin piti sen caunin Jerusalemin Canssoinens hyljättämän/ v. 10. HERra oli cocowa idzellens seuracunnan jääneistä ja pacanoista/ v. 12.

27:1 Silloin on HERra hänen cowalla/ suurella ja wäkewällä miecallans edziwä Lewiathania/ joca on pitkä kärme/ ja Lewiathania/ joca on kiperä kärme/ ja on tappawa Drakin meresä.

Propheta Jesaia

27:2 Silloin pitä oleman punaisen wijnan wijnamäen/ laulacat hänestä.
27:3 Minä HERra warjelen hänen/ ja castan hänen aicanans/ ettei hänen lehtens huckuis/ minä warjelen händä päiwällä ja yöllä
27:4 Ei ole Jumala minulle wihainen/ woi jos minä saisin sotia ohdackein ja orjantappurain cansa/ nijn minä menisin heidän tygöns/ ja poltaisin heidän caicki tyynni.
27:5 Hän on minua tallella pitävä/ ja toimittawa minulle rauhan/ rauhan on hän wielä sijtte minulle saattawa.
27:6 Sijhen on se cuitengin joutuwa/ että Jacob juurtu/ ja Israel wihotta ja cucoista/ nijn että he maan pijrin hedelmällä täyttävät.
27:7 Eiköst hän cummingan tule lyödyxi/ nijncuin hänen wihollisens lyöwät händä/ ja eikö hän tule tapetuxi nijncuin hänen wihollisens händä tappawat?
27:8 Waan sinä duomidzet heitä määrällä/ ja kirwotat heitä sijttecuins angaralla tuulellas olet heitä murhellisexi saattanut/ cosca idästä tuule. Sentähden pitä sen Jacobin synnin cautta lackaman.
27:9 Ja se on sijtä hyödytys/ että hänen syndins otetan pois/ cosca hän teke caicki Altarin kiwet/ nijncuin tuhwaxi muserretut kiwet/ ettei yhtän medzistötä eli cuwa pidä enämbi jäämän.
27:10 Sillä sen wahwan Caupungin pitä yxinäns oleman/ ne caunit huonet hyljättämän ja jätettämän nijncuin corpi/ nijn että wasicat käywät siellä laitumella/ oleskelewat siellä ja pureskelewat oxia.
27:11 Hänen oxans pitä murtuman cuiwuden tähden/ nijn että waimot nijllä walketa tekewät: sillä se on ymmärtämätöin Canssa/ sentähden ei myös se joca heidän tehnyt on/ armahda heitä/ ja joca heidän luonut on/ ei ole heille armollinen.
27:12 Silloin on HERra heittäwä meren rannasta Egyptin wirtaan/ ja Israelin lapset cootan yxi toisens perästä.

27:13 Silloin soitetan suurella Basunalla/ nijn tulewat cadotetut Assyrialaiset/ ja carcotetut Egyptiläiset/ ja rucoilewat HERra/ pyhällä Jerusalemin wuorella.

Vers.1. Lewiathania) se on/ se wanha kärme/ jonga pään waimon siemen oli tallawa/ Gen. 3. hän cudzutan pitkäxi ja kiperäxi: sillä hän on sekä wäkewä että cawala. V. 9. Altarin kiwet) se on/ caicki heidän epäjumalan palweluxens. V. 12. Heittäwä) Nijncuin jywät rijhesä heitetän.

XXVIII. Lucu .

Jesaia uhca Ephraimi/ että sen pitä nijncuin cuckaisens äkist nijtettämän pois hänen ylpeydens tähden/ v. 1. Juda on myös täynäns nijtä wicoja/ v. 7. ja sylke caickia neuwomisias/ v. 10. sentähden oli HERra kerran Saarnawa heille/ toisella kielellä jota ei he ymmärrä/ waan pahenduwat sijtä ja paatuwat/ v. 11. Neuwo heitä ettei he luottais heitäns pettäwäiseen turwaan/ v. 14. ja HErra oli laskewa perustuskiwen Zionijn/ joca usco sen päälle/ hän tule autuaxi/ mutta muut otetan pois cuin wirralla/ v. 16. Neuwo myös heitä ajatteleman/ cuinga ihmellisest Jumala seuracundans wallidze/ ristos ja kiusauxes/ nijncuin peldomies wiljele hänen peldoans/ v. 23.

28:1 WOi sitä ylpetä juopunein Cruunua Ephraimist/ jonga caunis cunnia on pudonnut/ cuckainen joca on ylömmäisellä puolella lihawata laxo/ josa he wijnasta hoipertelewat.

28:2 Cadzo/ wäkewä ja woimallinen HErralda/ nijncuin rajeilma/ nijncuin wahingolinen tuuli/ nijncuin wesimyrsky joca wäkewäst lange/ pitä wäkiwallalla maahan päästettämän.

28:3 Että juopunein ylpiä Cruunu Ephraimist jalgoilla tallatan.

Propheta Jesaia

28:4 Ja ne hänen iloisen cunnians pudonnet
cuckaiset/ jotca lihawata laxo ylömmäisellä
puolella owat/ pitä tuleman nijncuin se joca
warhain suwella kypsyt/ jonga jocu nähtyäns ja
käsillä pidellesäns syö.

28:5 Silloin HERra Zebaoth on jäänylle
Canssalle iloinen Cruunu ja caunis seppele.

28:6 Ja duomion hengi hänelle/ joca
oikeudesa istu/ ja wäkewys nijlle/ jotca
sodasta palajawat portin tygö.

28:7 Sijhen myös owat nämät hulluxi tullet
wijnasta/ ja hoipertelewat wäkewistä juomista:
sillä Papit ja Prophetat owat hullut wäkewästä
juomasta/ he owat uponnet wijnaan/ ja
hoipertelewat wäkewästä juomasta/ he owat
hullut ennustuxes/ ja ei osa oikeutta
duomiosa.

28:8 Sillä caicki pöydät owat täynäns
oxennusta/ ja riettautta on jocapaicas.

28:9 Kenelle hän sijs opetta wijsautta?
kenengä hän anda ymmärtä Saarna?
wieroitettuun riescasta/ eroitettuun nisistä.

28:10 Sillä he sanowat: kärke kärke/ kärke
kärke/ odota odota/ odota odota/ täsä wäähä/
siellä wäähä.

28:11 Sillä hän on wihdoin pilckawaisilla
huulilla ja toisella kielellä puhuwa tälle
Canssalle/ jolle nyt näitä Saarnatan.

28:12 Nijn saadan lepo/ näin wirgotetan
wäsynet/ nijn ollan alallans/ ja ei cuitengan
tahdota cuulla tätä Saarna.

28:13 Sentähden pitä myös HERran sana
heille juuri nijn oleman: kärke kärke/ kärke
kärke/ odota odota/ odota odota/ täsä wäähä/
siellä wäähä/ että heidän pitä menemän pois ja
caatuman tacaperin/ musertuman/
kiedoittaman ja fangixi tuleman.

28:14 Cuulcat sijs te pilckakirwet/ HERran
sana/ jotca wallidzetta tätä Canssa joca on
Jerusalemis:

28:15 Sillä te sanotte: me olemma tehnet
lijton cuoleman cansa/ ja sowinnon helwetin
cansa. Cosca wirta tule/ ei hänen pidä meitä

cohtaman: sillä me olemma tehnet walhen
turwaxem/ ja petoxen warjeluxexem.

28:16 SEntähden sano HERra HERra: Cadzo/
minä lasken Zionijn perustuskiwen/ coetellun
kiwen/ callin culmakiwen joca hywin on
perustettu/ joca usco ei hänen pidä
peljästymän.

28:17 Ja minä teen duomion oijennus
nuoraxi/ ja wanhurscauden mitaxi/ nijn pitä
raket carcottaman pois wäärän turwan/ ja
weden pitä wiemän tuken pois.

28:18 Että teidän lijton cuoleman cansa pitä
tyhjäksi tuleman/ ja teidän sowindon helwetin
cansa/ ei pidä wahwa oleman: ja cosca wirta
tule/ pitä hänen tallaman teitä/ nijn pian cuin
hän tule/ nijn hänen pitä teitä wiemän pois.

28:19 Jos hän tule amulla/ nijn tapahtu se
amulla/ nijn myös jos hän tule päiwällä eli
yöllä: sillä rangaistus opetta ainoastans
ottaman sanoista waari.

28:20 Sillä wuode on ahdas/ nijn ettei mitän
ole lijaxi/ ja peitto on nijn lyhykäinen/ että sen
alla täyty mykräs olla.

28:21 Sillä HERra on nousewa nijncuin
Prazimin wuorella/ ja wihastupa nijncuin
Gibeonin laxosa. Että hän tekis työns toisella
tawalla/ ja että hän tekis tecons toisella
tawalla.

28:22 Pangat sijs teidän pilckan pois/ että
teidän siten cowemmaxi tulis: sillä minä olen
cuullut häwityxen ja teloituxen/ joca HERralda
HERralda Zebaothilda on tapahtuwa caikesa
mailmasa.

28:23 OTtacet corwijn ja cuulcat minun änen/
ymmärtäkät ja cuulcat minun puhen.

28:24 Kyndäkö eli jyrästäkö taicka wiljelekö
peldomies peldons aina jywixi?

28:25 Eikö nijn ole? cosca hän sen on
tasoittanut/ nijn hän kylwä sijhen herneitä ja
heittä cuminoita/ ja kylwä nisuja/ ohria/
jocaista cunga hän tahto/ ja caurat paickaans.

28:26 Juuri nijn curitta myös Jumala
rangaistuxella/ ja opetta heitä.

Propheta Jesaia

28:27 Sillä ei herneitä tapeta warstalla/ eikä waunuratas anneta cuminain päällä käydä/ waan hernet waristetan sauwalla ja cuminat widzalla.

28:28 Se jauhetan ja leiwotan/ eikä peräti tyhjäksi tapeta/ cosca se waunurattalla ja hewoisilla tapetan.

28:29 Näin teke myös HERra Zebaoth: sillä hänen neuwons on ihmellinen/ ja sen jalosti toimitta.

Vers.1. Ephraimist) Israelin waldacunda cudzutan Ephramixi/ että se sucu oli paras sijinä waldacunnasa ja heidän ensimmäinen Cuningans Jeroboam/ oli Ephraimist/ 3. Reg. 11:26. V. 10. He sanowat) Nimittäin/ pilckakirwet. V. 12. Nijn saadan lepo) se on/ joille nyt Saarnatan cuinga heidän pitä elämän/ nijn että heillä olis hywä oma tundo/ ja taitaisit idzens luotta Jumalaan/ ja ei he sijtä pidä ensingän lucu/ nijlle on HERra ajallans Saarnawa toisella kielellä/ nijn ettei he sitä cuitengan ymmärrä/ waan pahenduwat sijtä. V. 19. Rangaistus opetta) se on/ risti ja kiusaus teke hywiä Christityitä/ Rom. 5:4. mutta taitamattomat ihmiset owat kelwottomat hocarit/ ja tahtowat cuitengin opetta ja oijenda muita. V. 21. Toisella tawalla) Sillä ei mailma taitanut omalla taidollans tuta Jumalata hänen wijsaudesans/ nijn kelpais Jumalan tyhmillä Saarn oilla pelasta uscowaisia/ 1. Cor.1:21. Se on se Saarna rististä/ joca oli mailmalle pahennuxexi ja hulludexi/ nijncuin muucalainen kieli/ sitä cuin he paljo wähemmin ymmärsit/ cuin Lain eli järjen wijsautta/ josta ei he myös parandanet idzens/ sentähden werta Christus hänen Matth. 11:17 lopsijn jotca turulla istuwat/ etc. Puhucan Jumala lohdullisest eli cowast/ ei se cuitengan mitän auta. Sentähden on myös wäähä ennen/ v. 11. että hän on wihdoin heille puhuwa toisella kielellä. V. 26. Juuri nijn curitta) Jumala rangaise

omians/ mutta ei hän cadota heitä.

XXIX. Lucu .

Jesaia uhca Jerusalemin Caupungita ja sen asuwaisia/ ensist/ että heidän piti woitettaman pacanoilda/ v. 1. jota woitto ei pitänyt wihollisen cuitengan cauwan nautidzeman/ v. 7. sijtte/ että heidän piti sokeudella lyötämän/ nijn ettei heidän pitänyt ymmärtämän Jumalan sana ja Prophetaita/ v. 9. että he palwelit Jumalata ainoastans ulconaisilla töillä/ luowuit hänen käskyistäns ja pidit ihmisten säätyjä/ v. 13. luullen ettei Jumala sitä huomaidze eli sijtä lucua pidä/ v. 15. sentähden hylkä HERra heitä/ ja anda pacanat tulla hänen tundoons jällens/ v. 17. cuitengin piti monda Israelist käättämän heidän hapatuxestans/ ja suostuman Israelin Pyhään/ v. 22.

29:1 WOi Ariel Ariel/ sinä Dawidin leirin Caupungi/ te pidätte wuoden ajat ja pyhäpäiwät.

29:2 Mutta minä waiwan Arieli/ nijn että hänen pitä murhettiman ja surcutteleman/ ja oleman minulle oikia Ariel.

29:3 Sillä minä pijritän sinun joca culmalda/ ja ahdistan sinun Skantzilla/ ja annan panna wallit sinun ymbärilles.

29:4 Silloin pitä sinun alettaman/ ja maasta puhuman/ ja mutiseman puhellas tomusta/ että sinun änes on nijncuin noidan maasta/ ja sinun puhes pitä oleman nijncuin hawisewaisen tomusta.

29:5 Ja nijtä jotca sinua hajottawat/ pitä oleman nijn monda cuin piendä tomua/ ja tyranneja nijn monda cuin lendäwiä acanoita/ ja sen pitä ratki äkist tapahtuman.

29:6 Sillä sinun pitä HERralda Zebaothilda edzityxi tuleman/ tuulella/ maan järinällä/ suurella jylinällä/ tuulen pyöriäisellä/ rajuilmalla ja culuttawaisella tulen liekillä.

Propheta Jesaia

29:7 MUtta nijncuin yön näkö unesa/ nijn pitä caicki ne moninaiset pacanat oleman/ jotca sotiwat Arieli wasta/ caiken jouckons ja Skantzins cansa/ ja nijtä jotca händä ahdistawat.

29:8 Sillä nijncuin isowainen mies on syöpänäns/ mutta herättyäns on hänen sieluns wielä tyhjä/ ja nijncuin janowa mies on juopanans/ mutta herättyäns on hän woimatoim ja janoisans/ juuri nijn pitä myös nijden moninaisten pacanain oleman/ jotca sotiwat Zionin wuorta wasta.

29:9 WIipykät ja ihmetelkät/ eläkät hecumas ja juopucat/ ei cuitengan wijnasta/ horjucat/ ei cuitengan wäkewästä juomasta.

29:10 Sillä HERra on teille rascan unen hengen lähettänyt/ ja teidän silmän sulkenut. Teidän Prophetan/ päämiehen ja Näkiän on hän socaisnut.

29:11 Nijn että caickein Prophetain nägyt owat teille nijncuin lukitun kirjan sanat. Jos jocu sen andais sille cuin luke taita/ ja sanois: lues tätä/ ja hän wasta: en minä taida: sillä se on lukittu.

29:12 Eli jos jocu andais sille cuin ei luke taitais/ ja sanois: lues tätä/ ja hän wasta: en minä taida ensingän luke.

29:13 Ja HERra sano: Että tämä Canssa lähesty minua suullans/ ja cunnioidze minua huulillans/ mutta heidän sydämens on caucana minusta/ ja pelkävät minua ihmisten käskyin jälken/ joita he opettawat.

29:14 Nijn minä myös teen tälle Canssalle ihmellisest/ hirmuisest ja camalast/ että heidän wijsastens wijsaus hucku/ ja heidän ymmärtäwäistens ymmärrys kätketän.

29:15 Woi nijtä jotca tahtowat olla salatut HERran edes/ peittä heidän aiwoituxens ja heidän tecons pimeydes pitä/ ja sanowat: cucasta meidän näke? eli cuca tunde meitä?

29:16 Mixi te nijn nuriat oletta? nijncuin sawenwalajan sawi ajattelis/ ja käsiala puhuis tekiästans: ei hän ole minua tehnyt/ ja teco

sanois tekiästans: ei hän minua tunne.

29:17 Eiköst wähän hetken peräst Libanon pidä hedelmälisexi kedoxi tuleman/ ja hedelmäinen keto pitä medzäxi luettaman?

29:18 Silloin cuulewat cuuroit tämän kirjan sanoja/ ja sokiaim silmät näkewät pimeydesä/ ja syngiäsä.

29:19 Ja radolliset saawat ilon HERrasta/ ja köyhät ihmisten seas riemuidzewat Israelin pyhässä.

29:20 Cosca tyrannit huckuwat ja pilckajat loppuwat/ ja ne caicki teloitetan jotca walwowat/ että he paha tekisit.

29:21 Jotca ihmisen tekewät syndisexi sanan tähden/ ja wainowat rangaisians portisa/ ja poickewat oikeudesta walhen cautta.

29:22 Sentähden sano HERra/ Abrahamin lunastaja Jacobin huonelle näin: ei Jacob tule sillen häpiään/ eikä hänen caswons ole enämbi häpewä.

29:23 Sillä cosca he saawat lapsens nähdä/ minun käsialani/ heidän seasans/ nijn he pyhittäwät minun nimeni/ ja heidän pitä Pyhä Jacobis pyhittämän/ ja Israelin Jumalata pelkämän.

29:24 Sillä joilla exywäinen hengi on/ ne ottawat ymmärryksen/ ja turhan puhujat salliwat heitäns opetta.

Ver. 1. Ariel) On Jumalan Lejoni. Nijn cudzutan Jerusalemin Caupungi/ että hän oli Jumalasa wäkewä. Mutta nyt pitä hän cudzuttaman Jumalan Lejonixi/ jota wasta Jumala tahto sotia. V. 10. HERra on teille rascan unen hengen lähettänyt) Syy seura. 13. versys/ nimittäin/ heidän ulcocullaisudens/ Jumalan sanan ylöncadze ja ihmisten oppi. Sentähden nijncuin Paulus sano: 2. Thess. 2:10. Ettei he racastanet totutta. Ei tämä nijn pidä ymmärrettämän/ että Jumala woimallisest waicutta sencaltaisen sokeuden ihmisen ymmärryksen: sillä caicki ihmiset owat muutoin luonnostans perisyynnin cautta sokiat ja

Propheta Jesaia

taitamattomat hengellisiä asioita/ waan ettei hän anna heille hänen armojans ymmärtämän/ eikä walaise heitä/ waan salli Sathanan pitää heitä heidän exymisesäns/ heidän wastahacoisudens tähden/ ja se sanotan tulewan Jumalalda nijncuin rangaistus. Cadzo tästä enä Sup. 6:18. ja Exod. 4:21. Ihmisten käskyn jälkeen) Tästä kirjoitta Cyprianus ettei yhtän traditiot eli ihmisen käskyä pidä Jumalan sanan werraxi wedettämän. V. 17. Libanon) Cadzo Infr. 32:15. ja 35:1. V. 20. Paha) se on/ wäärän opin ja kiwun.

XXX. Lucu .

PRopheta nuhtelee Judalaisia/ ettei he idzens HERraan luottanet/ waan Egyptiläisijn/ v. 1. ja ettei he tahtonet cuulla hänen Lakians ja Prophetain neuwo/ waan tahdoit heitä Saarnaman heillens mielin kielin/ v. 8. sentähden oli heille tapahtuwa nijncuin haljennulle muurille/ eli rickiömälle sawiastialle/ v. 12. jos he olisit kärsiwäiset ja odotaisit HERra/ nijn he tulisit autetuxi/ v. 15. sillä HERra wijwyttä sentähden awun/ että cosca hän rangaisis heitä/ nijn hän myös auttais heitä/ cosca he händä rucoilisit/ v. 19. mutta heidän wihollisens Assyrialaiset oli hän hajottawa ja häwittäwä/ v. 27.

30:1 WOi luopuwaisia lapsia/ sano HERra: jotca ilman minua neuwo pitäwät/ ja ilman minun hengeni warjelusta edziwät/ cocowat syndiä synnin päälle.

30:2 Ne jotca menewät alas Egyptijn/ ja ei kysy minun suulleni/ warustaxens idzens Pharaon woimalla/ ja warjellaxens heitä Egyptin warjolla.

30:3 Sillä Pharaon wäkwys pitää oleman teille häpiäxi/ ja Egyptin warjon turwa häwäistyxexi.

30:4 Heidän pääruhtinans owat ollet Zoanis/ ja heidän sanansaattajans owat tullet

Hanexeen.

30:5 Mutta heidän pitää caickein cuitengin häpiään tuleman/ sen Canssan tähden joca ei heille hywäxi eli awuxi olla taida/ eikä muutoin hyödytyxexi/ waan ainoastans häpiäxi ja pilcaxi.

30:6 Tämä on nijden petoin cuorma/ jotca etelän päin menewät/ cusa wanha ja nuori Lejoni on/ tuliset kyykämet ja lendäwäiset Drakit murhen ja ahdistuxen maasa. He wiewät rijstans warsoilla/ ja tawarans Camelein seljäsä/ sille Canssalle joca ei heille ensingän hyödytyxexi olla taida.

30:7 Sillä ei egypti mitän ole/ ja hänen apuns on turha/ sentähden minä Saarnan teille sijtä näin: alallans olla on paras.

30:8 Mene sijs nyt ja kirjoita tämä heidän eteens tauluun/ ja pane kirjaan/ pysymän wijmeisen päiwän asti/ alati ja ijancaickisest.

30:9 Sillä se on tottelematoin Canssa/ ja walhetteliat lapset/ jotca ei tahdo cuulla HERran Lakia/ waan sanowat Näkijlle:

30:10 Ei teidän pidä näkemän/ ja cadzojille: ei teidän pidä cadzoman meille totuutta/ mutta Saarnatcat meille suloisest/ cadzocat petos/

30:11 poiketcat tiellä/ luopucat tästä retkestä/ Andacat Israelin Pyhän lacata meistä.

30:12 Sentähden sano Israelin Pyhä näin: että te hyljätte tämän sanan/ ja luottate häwäisiäihin ja pettäjihin/ ja kerscatte sijtä.

30:13 Nijn pitää tämän pahan tegon oleman teille nijncuin raco corkiasa muurisa/ cosca se rupe jacoman/ joca äkist puto maahan ylösalaisin/ ja murendu.

30:14 Nijncuin sawiastia muserrettu olis/ joca muserretan ja ei säästetä/ siihenasti ettei sijtä löytä nijn suurta cappaletta/ että tulda tuotaisin totoista/ eli wettä caiwosta.

30:15 Sillä näin sano HERra HERra Israelin Pyhä/ käändymisellä ja hiljaisudella: te tuletta autetuxi hiljaisudes ja toiwosa/ te wäkwäxi tuletta/ mutta et te tahtonet/ waan sanoitte:

Propheta Jesaia

30:16 Ei: me tahdom paeta hewoisilla (sentähden teidän pitä culkiana oleman) ja me tahdon nopiast aja (sentähden pitä teidän wainojan myös nopiat oleman)

30:17 Sillä tuhannen teistä pitä pakeneman ainoastans yhtä miestä/ wijttä pitä teidän jocabahimman pakeneman/ siihenasti että teistä jää nijncuin pieli wuorelle/ ja nijncuin lippu corkeudelle.

30:18 SEntähden odottacat HERra/ että hän olis teille armollinen/ joca on nosnut teitä armahtaman: Sillä HERra on oikeuden Jumala/ ne owat caicki jotca händä odottawat.

30:19 Sillä Zionin Canssa on asuwa Jerusalemis/ ja et sinä ole itkewä: Hän armahta sinua coscas huudat/ hän wasta sinua/ nijn pian cuin hän sen cuule.

30:20 Ja HERra anda teille leipä tuscasan/ ja wettä ahdistuxesan: sillä ei sinun opettajas lennä sillen pois nijncuin sijwillä/ waan sinun silmäs näkewät sinun opettajas:

30:21 Ja sinun corwas cuulewat sanan tacanas/ sanoden: tämä on tie/ käykät sitä/ cosca te oikialle eli wasemalle kädelle exynet oletta.

30:22 Silloin pitä teidän saastuttaman teidän hopiaalla silatut cuwan/ ja teidän cuwain cullaiset waattet/ ja teidän pitä ne heittämän pois nijncuin logan/ ja nijlle sanoman:

30:23 Silloin hän anda saten siemenelles/ jongas pellolles kylwänyt olet/ ja leipä pellon tulosta/ ylön runsast.

30:24 Silloin sinun carjas caitan awaralla kedolla/ härjät ja warsat/ jotca peldos kyndäwät/ syöwät secoitettuja ohria/ jotca wiskimellä ja pohtimella owat pohdetut.

30:25 Ja caickein suurten wuorten päälle/ ja caickein suurten cuuckulain päälle pitä eroitetut wirrat käymän/ sen suuren surmamisen aicana/ ja cosca tornit langewat.

30:26 Ja Cuun walu on nijncuin Auringon paiste olewa/ ja Auringon paiste on seidzemettä kirckambi olewa cuin nyt. Cosca

HERra sito Canssans wahingon kijnni/ ja sen haawat paranda.

30:27 CADzo/ HERran nimi tule cauca/ hänen wihans poltta ja on sangen rascas. Hänen huulens owat hirmuisutta täynäns/ ja hänen kielens on nijncuin culuttawa tuli.

30:28 Ja hänen hengens nijncuin wirta/ joca haman caulan ulottu. Hajottaman pacanoita siihenasti että he tyhjäxi tulewat/ ja ajaman Canssa sinne ja tänne/ suidzilla heidän suusans.

30:29 Silloin pitä teidän weisaman nijncuin juhlapäiwän yönä/ ja sydämeidän riemuidzeman/ nijncuin huiluilla käydäisin HERRAN wuorelle/ Israelin turwan tygö.

30:30 Ja HERra cuulutta hänen cunnialisen änen/ että hänen cocotettu käsiwartens nähtäisin. Wihaisella haastamisella ja culuttawaisella tulen liekillä/ säteillä/ wäkewällä satella ja rakehilla.

30:31 Sillä Assurin pitä peljästymän HERran ändä/ joca händä lyö widzalla.

30:32 Sillä widzan pitä kyllä sattuman ja coseman/ cosca HERra sen wie heidän ylidzens trumbuilla ja candeileilla/ ja jocapaicas soti heitä watan.

30:33 Sillä cuoppa on jo eilän walmistettu/ ja se on walmistettu Cuningalle/ kyllä sywä ja lewiä. Siellä on asumus/ tuli ja paljo puita/ HERran Hengi on sen sytyttätäpä nijncuin jongun tulikiwisen wirran.

Vers.4. Zoanis ja Hanexeen) Ne olit Egyptin Caupungit/ joihin he heidän sanansaattajans lähetit. V. 6. Tämä on cuorma) Jesaia ennusta sanansaattaille tapahtuwan pahoin/ ja ei heidän taitawan mitän toimitta. V. 9. Waan sanowat Näkijille) se on heidän opettajillens. Cadzo cuinga Canssa on nijtä watan/ jotca oikein Saarnawat ja nuhtelewat heidän syndiäns. V. 15. Hiljaisudes) se on/ jos te kärsitte/ oletta kärsiwäiset ja odotatte. V. 18. Oikeuden) se on/ ei hän rangaise julmudella/

Propheta Jesaia

waan cohtudella. V. 25. Cosca tornit langewat) se on/ suuret tyrannit ja waldiat. V. 26. Cuun walu on olewa) se on cosca Assyrialaiset owat aletut/ pitä hallituxen jalost endisellens tuleman. V. 33. Cuoppa) helwetti ja ijancaickinen tuli on hänelle walmistettu.

XXXI. Lucu .

Jesaia nuhtele Judalaisia/ että he pydit apua Egyptiläisildä/ v. 1. jongatähden Jumala oli heitä rangaisepa/ v. 2. cuitengin warjelewa ja auttawa Jerusalemita/ v. 4. neuwo parannuxeen/ v. 6. sano Assyrialaiset lyötävän Jerusalemin edes/ v. 8.

31:1 WOi niitä jotca menewät alas Egyptin apua kerjämän/ ja luottawat hewoisijn/ ja turwawat waunuijn/ että niitä on monda/ ja radzasmiehijn/ että he juuri wäkwät owat/ ja ei turwa Israelin Pyhään/ eikä kysy HERra.

31:2 Mutta hän on wijsas ja anda tulla onnettomuden/ ja ei muuta sanojans/ waan asetta idzens pahain huonetta wastan/ ja pahantekiäin apua wastan.

31:3 Sillä Egypti on ihminen ja ei Jumala/ ja heidän hewoisens owat liha ja ei hengi. Ja HERra on cocottawa kätens nijn että auttajan pitä hoiperteleman/ ja sen jota autetan pitä langeman/ ja ynnä molemmat toinen toisens cansa huckuman.

31:4 Sillä nijn sano HERra minulle: nijncuin Lejon ja nuori Lejon kilju saalins päällä/ cosca paimenden joucko huuta sen päällä/ nijn ei se peljästy heidän huudostans/ eikä hämmästy waicka heitä monda on: juuri nijn on HERra Zebaoth menewä ales sotiman Zionin wuorella ja sen corkeudella.

31:5 Ja HERra Zebaoth on warjelewa Jerusalemi (nijncuin linnut siwilläns tekewät) suojelewa/ auttawa/ siellä olewa ja holhowa händä.

31:6 Palaitcat te Israelin lapset jotca peräti

harhaillet oletta:

31:7 Sillä silloin pitä jocaidzen heittämän pois hänen hopia ja culdaepäjumalans/ joita teidän käten owat tehnet teille synnixi.

31:8 Ja Assurin pitä langeman/ ei miehen miecalla/ ja pitä culutettaman/ ei ihmisen miecalla/ ja pitä cuitengin pakeneman miecka. Ja hänen nuorucaisens pitä werollisexi tuleman.

31:9 Ja hänen pitä pelgon tähden menemän hänen callions ohidze/ ja hänen päaruhtinans pitä lippuns edestä pacoon menemän/ sano HERra Zebaoth/ jolla Zionis tuli ja Jerusalemis tottoi on.

Vers.1. Pahantekiäin (se on/ Judalaiset jotca sencaltaista apua edzeit. V. 9. Hänen callions) se on/ heidän Cuningans. V. eod. Tuli/ ja Jerusalemis tottoi on) se on/ joca Jerusalemis asu. Waicka HERra on jocapaicas läsnä/ Ier. 23:23: nijn hän cuitengin sanotan asuwan siellä/ josa hänen sanans opetetän/ ja pyhät Sacramentit oikein jaetan.

XXXII. Lucu .

Jesaia ennusta Christuxest/ cuinga hän on oikein hallidzewa/ v. 1. omillens paljoxi lohdutuxexi/ ja warjeluxexi/ v. 2. silloin sokiat ja taitamattomat tulewat opetetuxi/ v. 3. wäärä oppi aletan/ v. 6. sijtte ennunusta hän ylpeitten waimoin/ se on/ Judan Caupungein häwityxest/ v. 9. Ja wijmein Pyhän Hengen wuodattamisest/ cuin corpi tule pelloxi ja peldo corwexi/ v. 15.

32:1 CAdzo/ Cuningas on hallidzewa oikeudella/ ja päaruhtinat owat wallidzewat oikeutta pitämän woimasans.

32:2 Että jocainen on nijncuin jocu joca tuulelda warjeldu on/ ja nijncuin jocu joca sadecuurolda on peitetty/ nijncuin wesiojat cuiwasa paicasa/ nijncuin suuren wuoren warjo cuiwasa maasa/

Propheta Jesaia

32:3 Ja näkewäiset silmät ei pidä andaman idzens sowaista/ ja cuulewaisten corwat pitä wisusti tutkisteleman.
32:4 Ja hulluin pitä oppiman taito/ ja epäilewäinen kieli pitä selkexi tuleman ja selkesti puhuman.
32:5 Ei hullua pidä enä pääruhtinaxi cudzuttaman/ eikä ahnetta Herraxi.
32:6 Sillä tyhmä puhu tyhmydes/ ja hänen sydämens on pahudes/ että hän olis ulcocullaisudes/ ja Saarnais HERrasta wäärin/ että hän sillä isowaiset sielut nälkän näännytäis/ ja kielläis janowaisilda juoman.
32:7 Sillä ahnen hallitus ei ole muu kuin wahingo: sillä hän löytä cawaluxen häwittäxens radollisia wäärillä sanoilla/ cosca hänen köyhän oikeutta pitä puhuman.
32:8 Mutta Förstillä pitä oleman Förstilliset ajatuxet/ ja nijsä pysymän.
32:9 NOscat te ylpiät waimot/ cuulcat minun äändäni/ te jotca nijn suruttomat oletta/ ottacat corwijn minun puheni.
32:10 Ajastajan ja päiwän perästä pitä teidän kuin suruttomat olette wapiseman: sillä ei tule yhtän wijnan elo/ eikä tule yhtän cocomust.
32:11 Peljästykät te ylpiät waimot/ wapiscat te suruttomat/ sen pitä tapahtuman/ että te rijsutan/ paljastetan ja säkillä puetetan.
32:12 Walitettaman pitä nisistä/ iloisista pelloista/ ja hedelmälisistä wijnapuista.
32:13 Sillä minun Canssani pellosa pitä orjantappurat ja ohdacket caswaman/ nijn myös caikisa ilohuoneisa/ sijnä iloisesa Caupungisa.
32:14 Sillä Salit pitä hyljättämän/ ja Canssan paljous Caupungisa pitä wähenemän/ nijn että tornit ja linnat pitä tuleman ijancaickisexi luolaxi/ ja medzän pedoille iloxi/ ja laumoille laituimexi.
32:15 Siihenasti että Hengi corkeudesta wuodatetan meidän päällem/ silloin tule corpi peldomaaxi ja peldomaa luetan medzäxi.
32:16 Ja oikeus asu corwesa/ ja wanhurscaus

peldomaasa.
32:17 Ja wanhurscauden hedelmä on rauha/ ja wanhurscauden hyödytys on ijancaickinen hiljaisuus ja lepo.
32:18 Nijn että minun Canssani on asuwa rauhan huonesa/ suruttomisa asumapaicoisa ja jalosa lewosa.
32:19 Mutta raket pitä oleman alhalla medzisä/ ja Caupungin pitä alhalla mataloisa paicoisa oleman.
32:20 Hywin teidän menesty/ jotca kylwätte jocapaicas wetten tygö/ sillä andacat härkäin ja Asein käydä jalgoillans nijden päällä.

*Vers.1. Cuningas) se on/ Christus.
(Pääruhtinat) Owat P. Apostolit/ jotca myös Psal. 45:17. ja 68:28. nijn cudzutan. V. 2. Nijnkuin tuulelda warjeldu) se on/ ne kuin uscowat hänen päällens/ pitä warjeldaman ja oleman suruttomat Jumalan wihasta/ etc. V. 15. Corpi tule peldomaaxi) se on/ pacanat jotca silloin olit pois Jumalan seuracunnasta/ nijnkuin erämaa/ johonga se häwä jywä/ Jumalan sana/ ei kylwetty eli leicattu/ etc. ja ei muuta caswanut kuin ohdakeitä ja orjantappuroita/ jä hedelmättömiä puita/ pitä tuleman parhaxi Jumalan seuracunnaxi/ nijnkuin iloinen peldo eli wijnamäki/ jonga pitä paljo hywä hedelmätä candaman. Ja sitä wastian Judan Canssa/ joca silloin oli HERran peldo ja wijnamäki/ HERran oma Canssa/ piti tuleman erämaaxi/ se on/ cadottaman Jumalan sanan ja oikian totuuden/ etc. V. 20. Hywin teidän menesty) se on/ hywin teidän menesty Apostolit/ joiden pitä Saarnaman P. Evangeliumita caikisa maacunnisa: sillä se on teille menestywä/ nijnkuin nijlle jotca kyndäwät ja kylwäwät hedelmälistä paicka.*

XXXIII. Lucu .

Jesaia uhca Assyrialaisia/ että kuin he olit kyllä häwittänet/ nijn pitä myös heidän

Propheta Jesaia

häwitettämän/ v. 1. rucoile Jumalalda apua heitä wastian/ v. 2. lohdutta idzens hänen awustans/ v. 4. juttele Jehiskian sanansaattajan sanat maan tilasta/ palates Sanheribin tykö/ v. 7. lohdutta taas idzens Jumalan lupauxesta/ että hän oli hajottawa heidän wihollisens/ v. 10. nuhtele nijtä jotca pelkäisit Jumalan ei tahtowan autta Jerusalemia/ ja opetta heitä/ cuinga heidän pitä idzens laittaman Jumalata wastian/ nijn että he säälyisit/ v. 13. lupa että he saawat nähdä HERran/ ja ihmettelewät/ v. 17. ja ettei heidän pitänyt näkemän heidän wihollisians/ v. 19. riemuidze Zionin/ se on/ Jumalan seuracunnan wahwudest ja lujudest/ v. 20. häwäise wihollista/ joca heille oli tulewa saalixi/ v. 23.

33:1 Woi sinuas sinä häwittäjä/ luuletcos ettei sinun pidä häwitetyxi tuleman? ja sinuas ylöncadzoja/ luuletcos ettei sinua ylöncadzota? Cosca sinä olet täyttänyt sinun häwityxes/ nijn sinun myös pitä tuleman häwitetyxi: cosca sinä olet täyttänyt sinun ylöncadzes/ nijn sinua pitä jällens ylöncadzottaman?

33:2 HERra ole meille armollinen: sillä me odotamme sinua/ ole heidän käsiwartens warahin/ ja meidän autudem murhen ajalla.

33:3 Anna Canssas paeta sitä suurta capinata ja pacanat hajotetta cuin sinä nouset.

33:4 Silloin pitä teitä saalina corjattaman nijncuin perhoinen otetan/ ja nijncuin heinäsiicat carcotetan/ cosca heidän päällens tullan.

33:5 HERra on corgotettu: sillä hän asu corkeudesä/ hän on täyttänyt Zionin oikeudella ja wanhurscaudella.

33:6 Ja sinun ajallas pitä oleman usco ja woima/ autuus/ tieto/ toimi/ ja HERran pelco pitä oleman hänen tawarans.

33:7 CADzo/ heidän sanansaattajans huutawat ulcona/ rauhan Engelit itkewät haikiast/ ja

sanowat:

33:8 Polgut owat autiat/ ei käy yxikän enä tiellä/ ei hän pidä lijtto/ hän hylkä Caupungit ja ei pidä lucua Canssasta.

33:9 Maa on cauhialla ja surkialla muodolla/ Libanon on häpiällä hacattu/ Zaron on nijncuin tasainen keto/ Basan ja Carmeli owat häwitetyt.

33:10 Nyt minä tahdon nosta/ sano HERra: nyt minä tahdon idzeni corgotta/ nyt minä tahdon corkiaxi tulla.

33:11 Olgista oletta te rascat/ corsia te synnytätte/ tulen pitä culuttaman teidän ylpeydenne cansa:

33:12 Sillä Canssa pitä poldettaman calkixi/ nijncuin hacatut orjantappurat tulella sytytetän.

33:13 Nijn cuulcat nyt te/ jotca caucana oletta/ mitä minä olen tehnyt/ ja te jotca oletta läsnä/ cadzocat minun wäkewyttäni.

33:14 Syndiset Zionis owat peljästynet/ hämmästys on tullut ulcocullattuina päälle/ ja sanowat: cuca on meidän seasam/ joca taita asua culuttawaisen tulen tykönä? cuca on meidän seasam/ joca woi asua ijancaickisten hijlden tykönä?

33:15 Joca wanhurscaudesa waelda ja puhu oikeutta/ joca wääryttä ja ahneutta wiha/ ja wetä kätens pois ettei hän ota lahjoja/ joca tukidze corwans cuulemast weren wicoja/ ja peittä silmäns näkemäst paha:

33:16 Hän on corkeudesä asuwa/ ja calliot owat hänen linnans ja tukens/ hänelle annetan hänen leipäns/ eikä hän ole epäilewä hänen wedestäns.

33:17 Sinun silmäns näkewät Cuningan cunniasans/ sinä näet maan lewitettynä.

33:18 Nijn että sinun sydämes juuri ihmettele/ ja sano: cusa nyt owat kirjanoppenet? cusa owat neuwonandajat? cusa owat Cantzlerit?

33:19 Etkä myös sinä ole näkewä sitä wäkewät canssa/ sitä sywäkielistä Canssa/ jota ei ymmärretä/ ja käändämättömästä kielestä/

Propheta Jesaia

jota ei taita ymmärtä.

33:20 Cadzo Zionita meidän

juhlacaupungitam/ sinun silmäs on näkewä
Jerusalemiin caunin asumuxen/ majan jota ei
wiedä pois/ jonga paanuja ei ikänäns pidä
temmattaman ylös/ ja jonga köysiä ei ikänäns
pidä catcoittaman.

33:21 Sillä HERra on siellä olewa wäkewä
meidän tykönäm/ ja siellä pitä oleman lewiät
wesicuopat/ nijn ettei wenehellä taita mennä
sen ylidzen/ eikä laiwa taida sinne purjehtia:

33:22 Sillä HERra on meidän Duomarim/
HERra on meidän opettajam/ HERra on
meidän Cuningam/ hän autta meitä.

33:23 Anna heidän pingotta köytens/ ei
heidän pidä cuitengan pitämän/ Nijn ei pidä
myös heidän hajottaman lippuja pielden
päälle: sillä paljo callimbi saalis pitä
jaettaman/ nijn että onduwat myös ryöstäwät.

33:24 Ja ei yhdengän asuwaisen pidä
sanoman: minä olen heicko: että Canssalla
joca siellä asu/ pitä oleman syndein päästö.

*Vers.3. Anna Canssan paeta) se on/
Assyrialaisten pitä pakeneman Jerusalemist
hämmästyxis. v. 5. Täyttänyt oikeudella) Sillä
se jumalainen Cuningas Jehiskia oli asettanut
puhtan Jumalan palweluxen Jerusalemis/ josta
luetan/ 4. Reg. 18:1. etc. v. 7. Sanansaattajans)
Ne olit ne jotca olit lähetetyt heidän tygöns/
ja ei cuitengan tahtonet heitä cuulla. Lue sijtä/
4. Reg. 18:14. v. 9. Libanon on häpiällä) se on/
nämät ihanaiset wuoret ja medzät owat
enimmäst hacatut ja häwitetyt wihollisilda/
rakennuxixi/ puixi ja silloixi. v. 17. Näkewät
Cuningan) Tämä ymmärretän Christuxest/
jonga he caicki heidän hengellisillä silmilläns
piti saaman nähdä/ jotca idzens nijn täytit/
cuin ennen sanottin/ mutta harwat
kirjanoppeneista ja laintaitawista otit hänen
wastan/ 1. Cor.1:10. v. 19. Etkä myös sinä ole
näkewä) Tämä ymmärretän hengellisestä
rauhasta/ joca oli Christuxen Seuracunnalla*

*olewa Jumalan tykönä/ ja täytetän myös
ruumillisest toisesa Christuxen tulemises.*

XXXIV. Lucu .

*PRopheta uhca caickia Jumalan seuracunnan
wihollisia HERran costomicalla/ nijn ettei
yhtän heistä pitänyt säästettämän/ v. 1.
erinomattain Edomerejä/ v. 5. Sijtte/ että
heidän myös piti saaman palcaxens ojat jotca
terwa juoxewat/ ja maan palawaisest
terwasta/ joca ei ikänäns sammu/ v. 8. johon
Perkelet/ welhot ja caicki saastaiset linnut pitä
coconduman ja heidän cumpanins oleman/ v.
11. joca ei heildä ole puuttuwa/ v. 16.*

34:1 Tulcat te pacanat ja cuulcat/ Canssat
ottacat waari/ maa cuulcan ja mitä sijnä on/
mailman pijri tulons cansa.

34:2 Sillä HERra on wihainen caikille
pacanoille/ ja on närkästynyt caikille heidän
joucoillens/ hän on heitä kirowa/ ja anda
teurasta heitä.

34:3 Heidän lyötyns pitä heitettämän pois/
nijn että hajun pitä tuleman heidän
ruumistans/ ja wuoret cuohuman heidän
werestäns.

34:4 Ja coco taiwan joucko pitä mätänemän/
ja taiwan pitä käärittämän cocoon nijncuin
kirjan/ ja caicki hänen jouckons putoman
nijncuin lehti puto wijnapuusta/ ja nijncuin
cuiwettunut lehti ficunapuusta.

34:5 Sillä minun mieckan on juowuxis taiwasa/
ja cadzo/ sen pitä tuleman ales Edomin
päälle/ ja kiroton Canssan päälle/ sitä
rangaiseman.

34:6 HERran miecka on werta täynäns/ ja on
lihawa lihawudest/ caridzan werest/ caurin
werest ja jääräin munascuiden lihawudest:
sillä HERralla on suuri tappo Bazras/ ja suuri
surmaminen Edomin maalla.

34:7 Yxisarwillisten pitä myös culkeman ales
heidän cansans/ ja mullit syötettyin härkäin

Propheta Jesaia

cansa: sillä heidän maans pitä juopuman werestä/ ja heidän maans lihawaxi tuleman lihawudesta.

34:8 Sillä ne owat HERran costopäiwät ja costamisen wuodet/ Zionille costaman.

34:9 Silloin sen ojat muutetan terwaxi/ ja se maa tulikiwexi/ ja sen maacunda pitä muuttuman palawaisexi terwaxi.

34:10 Jonga ei pidä päiwällä eikä yöllä sammuman/ mutta sawun pitä sijtä ijancaickisest nouseman/ ja pitä tuleman ilman loppumat/ nijn ettei yhdengän pidä käymän sen läpidzen ijancaickisest.

34:11 Waan Ruogonpäristäjäin ja tarhapöllöin pitä sen omistaman/ yöcköin ja Carnein pitä siellä asuman.

34:12 Sillä hän on wetäwä nuoran sen ylidzen/ nijn että sen pitä autiaksi tuleman/ ja ojennusluodin/ nijn että sen pitä tyhjäxi tuleman. Nijn että sen Herrat pitä cudzuttaman Herroixi ilman maacunnata/ ja caicki sen pääruhtinat pitä saaman lopun.

34:13 Ja orjantappurat pitä caswaman heidän salisans/ noculaiset ja ohdacket sen linnoisa/ ja pitä oleman Drakein asumasiat/ ja Strutzein laituimet.

34:14 Silloin pitä männingäiset ja köpelit cohtaman toinen toistans/ ja yhden Lieckiön pitä toista huutaman/ Kratin pitä myös siellä asumasiens saaman/ ja siellä lewon löytämän.

34:15 Hyypiän pitä myös siellä pesäns pitämän ja muniman/ hautoman ja cuoriman sen warjon alla/ ja Hijrihaucats pitä myös sinne coconduman.

34:16 Edzikät nyt HERran kirjaan ja lukecat/ ei yhtän näistä pidä puuttuman/ ei pidä näistä caiwattaman yhtä eli toista: sillä hän on se joca minun suuni cautta käske/ ja hänen hengens tuo sen cocoon.

34:17 Hän heittä arpoja heidän päällens/ ja jaca mitan heidän seasans/ että heillä pitä siellä oleman perindö ijancaickisest/ ja siellä ilman loputa pysymän.

Vers.4. Taiwan joucko) Taiwan joucoxi täsä cudzutan Judan Canssa/ heidän Jumalan palweluxens cansa/ jolla he idzens pedit nijncuin taiwallinen Canssa muiden pacanain suhten. v. 5. Edomin) Edomereillä ymmärtä Propheta erinomaisest Antichristuxen ja hänen lahcons: Sillä nijncuin Edomerit olit myös Abrahamin sucucunda/ joilla oli ymbärileickaus/ ja olit cuitengin Jumalan Canssan pahimmat wiholliset nijn on myös Antichristuxen joucko/ ne owat Christityt/ joilla on yhtäläiset Sacramentit oikeitten Evangeliläisten cansa/ ja owat cuitengin heidän surimmat wainojans. v. 6. Caridzan/ Caurin ja Jääräin werellä ymmärretän sekä ylimmäiset että alimmaiset/ nuoret ja wanhat. v. eod. Bazras) On Edomin Caupungi v. 7. Yxisarwilliset/ mullit ja syötetyt härjät) Owat woimalliset ja rickat. v. 9. Kirjoitetan Helwetti. v. 11. Ruogonpäristäjäin/ Hyypiäin/ tarhapöllöin. etc.) Näillä ja muilla saastaisilla ja cauhioilla linnuilla jotca täsä nimitetän/ ymmärretän saastaiset henget jotca helwetisä owat.

XXXV. Lucu .

Jesaia ennusta Jumalan seuracunnan tilasta Udesa Testamendisä/ nimittäin/ että silloin pitä sen kelwottoman pacanalisen Canssan tuleman pyhäxi ja otollisexi HERran seuracunnaxi/ v. 1. käske sijtä lohduutta heickomielisiä Jumalan lapsia/ että HERra Christus oli idze tulewa/ ja silloin sokeitten silmät ja cuuroin corwat awatan/ v. 3. ja HERralda lunastetut saawat ijancaickisen ilon ja riemun/ v. 10.

35:1 CORwet ja erimaat pitä iloidzeman/ ja se aukia sia pitä iloinen oleman/ ja nijncuin cuckainen cucoistaman.

35:2 Hän on caswain wihottawa ja seisowa

Propheta Jesaia

riemuisna caikes ilos ja riemus: sillä Libanonin cunnia annetan hänelle/ Carmelin ja Saronin caunistus: ja he näkewät HERran cunnian/ ja meidän Jumalam cauniuden.

35:3 Wahwistacat wäsynet kädet ja tuetcat näändynet polwet.

35:4 Sanocat heickomielisille: olcat turwas ja älkät peljätkö. Cadzocat/ teidän Jumalan tule costaman/ se Jumala joca maxa/ hän tuke ja wapahta teidän.

35:5 Silloin awatan sokiain silmät/ ja cuuroin corwat aukenewat.

35:6 Silloin rambat hyppäwät nijncuin peurat/ ja myckäin kieli pacahu kijtoheen: sillä corwesa pitä wuotaman wedet/ ja wirrat erimaasa.

35:7 Ja carkia paicka pitä järwexi sowitettaman/ cuiwa maa pitä cuohuwaxi wedexi tuleman/ ja cuopas/ josa kärke macais/ pitä heinän/ ruogon ja caisilan oleman.

35:8 Sijnä myös pitä matca ja tie oleman/ joca pitä pyhäxi tiexi cudzuttaman/ ettei kengän saastainen sitä waellais. Ja se pitä heidän edesäns oleman/ jota käydän/ nijn ettei tyhmätkän exy.

35:9 Ei siellä Lejonit oleman pidä/ eikä jocu julma peto mene sitä myöden/ eli siellä löytä/ waan lunastetut sitä waeldawat.

35:10 HERran lunastetut palajawat ja tulewat sen cautta riemulla Zionijn/ ja ijancaickinen ilo on olewa heidän pääns päällä. Ilon ja riemun he käsittäwät/ ja murhe ja huocaus pitä pakeneman.

Vers.1. Corwet ja erimaat) Nijn cudzutan pacanat sijtä ettei heillä ollut yhtän hedelmälistä puuta. Nijncuin Judan ja Israelin huone cudzuttin HERran wijnamäexi ja peldomaaxi. Supr. cap. 5. Cadzo Supr. cap. 32:15. v. 5. Silloin awatan sokiain silmät) Tämä on Christuxen aicana sanain jälkeen ja hengellisellä tawalla täytetty: cosca monda

sairasta parattin ja sokiat pacanat tulit myös totuden tundoon/ Matth. 11:5. v. 6. Wedet pitä wuotaman) Se pitä hengellisellä tawalla ymmärrettämän/ Pyhän Hengen runsasta lohduxesta/ joca piti pacanoille jaettaman. Nijn myös/ v. 8. Pyhäxi tiexi) se on/ oikia Ewangeliumin oppi: ja nijn nämät pitä ymmärrettämän toinen toisens perestä järjestäns.

XXXVI. Lucu .

Mitä Jesaia oli ennen ennustanut Assyrialaisist/ nijncuin cap. 10:23. ja cap. 14:24. nijn hän täsä nyt rupe kirjoittaman/ cuinga se on täytetty/ nimittäin/ että Assyrian Cuningas Sanherib on tullut ja woittanut Judan Caupungit/ v. 1. on lähettänyt palwelians Rabsaken Jerusalemijn/ ja suurella Jumalan ja hänen Canssans ylöncadzella ja häwäistyxellä neuwonut heitä andaman idzens heidän halduuns/ v. 2. etc.

36:1 JA tapahtui Cuningas Jehiskian neljännellä toistakymmenellä wuodella/ meni Assyrian Cuningas Sanherib caickia Judan wahwoja Caupungeita wastan/ ja woitti ne.

36:2 Ja Assyrian Cuningas lähetti Rabsaken Lachixest Jerusalemijn Cuningas Jehiskian tygö suurella woimalla: ja hän astui edes wesitorin tygö ylimmäiselle puolelle lammickota/ waatetten painajan pellon tielle. 36:3 Ja hänen tygöns menit ulos Eliakim Hilikian poica/ Hofmestari/ ja Sebna Cantzleri/ ja Joah Assaphin poica/ Kirjoittaja.

36:4 Ja Rabsake sanoi heille: sanocat sijs Jehiskialle: näin sano suuri Cuningas Assyrian Cuningas: millinen on se turwa/ johongas turwat?

36:5 Minä taidan arwata että luulet idzelläs wielä nyt olewan neuwo ja woima sotiman/ keneen sinä sijs idzes luotat/ että olet minusta luopunut?

Propheta Jesaia

36:6 Luotackos idzes sijhen musertuneen ruocosauwaan Egyptijn/ joca silloin cuin nojatan hänen päällens/ mene hänen käteens ja pistä sen läpidzen. Nijn myös Egyptin Cuningas Pharao teke caikille nijlle jotca häneen luottawat.

36:7 Jos sinä tahdot sano: me luotamme meitä HERraan meidän Jumalaam. Eikö hän ole se jonga corkeudet ja Altarit on Jehiskia heittänyt pois/ ja sanonut Judalle ja Jerusalemille: tämän Altarin edes pitä teidän rucoileman.

36:8 RUpe sijs minun Herrani Assyrian Cuningan cansa kiusaman/ minä annan sinulle caxi tuhatta hewoista/ annas nähdä/ jos sinä voit saada nijtä tykös jotca nijllä ajawat.

36:9 Cuinga sinä sijs tahdot pysyä yhden sodanpäämiehen edesä joca minun Herrani wähimmistä palwelioista on yxi? ja sinä luostat idzes Egyptin rattaisijn ja radzasmiehin?

36:10 Nijns luulet myös päälisxi/ että minä ilman Herrata olen lähtenyt tänne maacundaan/ sitä häwittämän? Ja HERra sanoi minulle: mene ylös siihen maacundaan/ ja häwitä se.

36:11 MUtta Eliakim/ Sebna ja Joah sanoi Rabsakelle: puhu palwelioittes cansa Syrian kielellä: sillä me ymmärräm kyllä sen/ ja älä puhu Judan kielellä meidän cansam/ Canssan corwain edes joca muurin päällä on.

36:12 Nijn sanoi Rabsake: luuletcos minun Herrani lähettänen minun sinun Herras eli sinun tygös näitä sanoja puhuman ainoastans/ ja ei paljo enämmin nijlle miehille cuin istuwat muurin päällä/ että heidän pitä teidän cansan syömän pascans/ ja juoman custans?

36:13 Ja Rabsake seiso ja huusi wahwast Judan kielellä/ ja sanoi: cuulcat sen suuren Cuningan sanoja/ Assyrian Cuningan.

36:14 Näin sano Cuningas: älkät andaco Jehiskian pettä teitä: sillä ei hän woi teitä

pelasta.

36:15 Ja älkät andaco Jehiskian lohdutta teitä HERrasa/ että hän sano: HERra autta meitä/ ja ei tämä Caupungi anneta Assyrian Cuningan käsijn.

36:16 Älkät cuulco Jehiskiat: sillä nijn sano Assyrian Cuningas: Olcat minun mieleni noutexi/ ja tulcat ulos minun tygöni/ nijn teidän idzecungin pitä syömän hänen wijnapuustans/ ja juoman hänen caiwostans.

36:17 Sijhenasti että minä tulen ja wien teidän sencaltaiseen maahan cuin teidängin maan on/ maahan josa jywiä ja wijna on/ maahan josa leipä ja wijnamäkiä on.

36:18 Älkät andaco Jehiskian pettä teitä/ että sano: HERra pelasta meitä. Owatco myös pacanain jumalat jocainen maans wapahtanet Assyrian Cuningan käsistä?

36:19 Cusa owat Hamathin ja Arpadin jumalat? owatco he myös wapahtanet Samarian minun kädestäni?

36:20 Cuca näistä caikista maan jumalista on auttanut hänen maans minun kädestäni? että HERra pelastais Jerusalemin minun kädestäni?

36:21 MUtta he olit äneti ja ei wastannet händä mitän: sillä Cuningas oli käsenyt/ ja sanonut: älkät händä mitän wastacko.

36:22 Nijn tulit Eliakim Hilikian poica/ Hofmestari/ ja Sebna Cantzleri/ ja Joah Assaphin poica/ Kirjoittaja/ rewäistyillä waatteilla/ ja ilmoitit hänelle Rabsaken sanat.

*Vers.6. Musertuneen ruocosauwaan)
Sencaltainen on caicki ihmisen apu/ cosca sijhen luotetan/ ja Jumala unhotetan. v. 10.
HERra sanoi) Cadzo 4. Reg. 18:25. v. 21. Mutta he olit äneti) ei aina pidä tyhmä wastattaman hänen tyhmydens jälkeen/ Prov. 26:4. ettei händä kehoitettais ammundaman enä hulluutta Jumalata ja ihmisiä wastaan.*

Propheta Jesaia

XXXVII. Lucu .

*CUningas Jehiskia lähettä sanan Prophetalle/
ja ano että hän rucoilis Jumalata heidän
edestäns/ v. 1. saa jalon lohduituxen häneldä/
että Sanheribin piti saaman toisia sanomita/
ja lähtemän sijtä pois/ v. 6. Sanherib kirjoitta
Jehiskian tygö häpiälisen kirjan/ sillä tawalla
cuin Rabsake oli puhunut/ v. 8. Jehiskia otta
sen/ mene HERran huoneseen/ ja rucoile
Jumalalda sydämestäns apua/ v. 14. saa taas
lupauxen Prophetan cautta/ HERran händä
auttawan/ ja costawan heidän wihollisillens/ v.
21. HERran Engeli tappa yhtenä yönä
Sanheribin leiris 185000. miestä/ nijn että
hänen häpiällä täydyi sieldä mennä pois/ ja
tapettin sijtte omilda pojildans/ v. 36.*

37:1 COsca Cuningas Jehiskia tämän cuuli/
rewäis hän waattens/

37:2 ja käärei säkin ymbärillens ja meni
HERran huoneseen. Ja lähetti Eliakimin
Hofmestarin/ ja Sebnan Cantzlerin/
ylimmäisten Pappein cansa kääriytyt säckeijn/
Prophetan Jesaian Amoxen pojan tygö/
sanoman hänelle:

37:3 Näin sano Jehiskia: tämä on surun/
soimun ja häwäistyksen päiwä/ ja on nijncuin
cosca lapset owat tullet synnyttämiselle/ ja ei
ole woima synnyttä.

37:4 Josca sijs HERra sinun Jumalas tahdois
cuulla Rabsaken sanat/ jonga hänen Herrans
Assyrian Cuningas lähetti häwäisemän
eläwätä Jumalata/ ja pilckaman sencaltaisilla
sanoilla/ cuin HERra sinun Jumalas on cuullut:
Ja että tahdoisit corgotta rucouxes jäänyitten
edestä/ jotca wielä käsisä owat.

37:5 Ja Cuningas Jehiskian palweliat tulit
Jesaian tygö. Mutta Jesaia sanoi heille: näin
sanocat teidän Herrallen:

37:6 HERra sano näin: älä pelkä nijtä sanoja
cuins cuulit/ joilla Assyrian Cuningan palweliat
owat häwäisnet minua.

37:7 Cadzo/ minä teen hänelle toisen mielen/
ja hänen pitä saaman jotakin cuulla/
jongatähden hänen pitä palajaman maahans/
ja minä tahdon caata hänen miecalla hänen
maasans.

37:8 MUtta cosca Rabsake palais/ löysi hän
Assyrian Cuningan sotimast Libnat watan:
sillä hän oli cuullut hänen matcustanen
Lachixest.

37:9 Sillä sanoma tuli Thirhacasta
Ethiopiaalaisten Cuningasta/ sanoden: hän on
lähtenyt sotiman sinua watan. Cosca hän
tämän cuuli/ lähetti hän sanan Jehiskian tygö/
ja käski hänelle sanoa:

37:10 Sanocat Jehiskialle Judan Cuningalle
näin: älä anna sinun Jumalas pettä sinuas/
johons luotat ja sanot: ei Jerusalem anneta
Assyrian Cuningan käteen.

37:11 Cadzo/ sinä olet cuullut mitä Assyrian
Cuningat caikille maacunnille tehnet owat/ ja
ne häwittänet/ ja sinä pelastettaisin?

37:12 Ongon myös pacanain jumalat auttanet
nijtä maacundia/ joita minun Isäni owat
häwittänet? nijncuin on Gosan/ Haran/
Rezeph ja Edomin lapset Thelassaris?

37:13 Cusa on Hamathin Cuningas/ ja
Sepharwaiminin Caupungin Cuningas/ Henan
ja Iwan?

37:14 JA cosca Jehiskia oli saanut kirjan
sanansaattajalda/ ja lukenut sen/ meni hän
ylös HERran huonesen/ ja ilmoitti sen
rucouxisa HERran edesä.

37:15 Ja Jehiskia rucoili HERra/ ja sanoi:

37:16 HERra Zebaoth sinä Israelin Jumala/
joca istut Cherubimin päällä/ sinä joca olet
ainoa Jumala caickein maacundain ylidzen
maan päällä/ sinä olet tehnyt taiwan ja maan.

37:17 HERra cumarra corwas ja cuule/ HERra
awa silmäs ja näe/ cuule sijs caicki Sanheribin
sanat/ jotca hän on lähettänyt/ häwäisemän
eläwätä Jumalata.

37:18 Totta se on HERra/ Assyrian Cuningat
owat autiaxi tehnet caicki waldacunnat heidän

Propheta Jesaia

maacundains cansa/

37:19 Ja owat heittänet heidän jumalans tuleen: sillä ei ne ollet jumalat/ waan ihmisten kätten työt/ puut ja kiwet/ ne owat häwitetyt.

37:20 Mutta nyt HERra meidän Jumalam/ auta meitä hänen kädestäns/ että caicki waldacunnat maan päällä ymmärräisit/ sinun ainoan olewan HERran.

37:21 Silloin lähetti Jesaia Amozin poica Jehiskian tygö/ ja käski hänelle sanoa: näin sano HERra Israelin Jumala/ sitä cuin sinä minua rucoillut olet Assyrian Cuningan Sanheribin tähden.

37:22 Nijn on tämä se cuin HERra hänestä sano: neidzy tytär Zion cadzo sinun ylön ja pilcka sinua/ ja tytär Jerusalem wäändelet päätäns sinun peräs.

37:23 Ketä sinä olet pilcannut ja häwäisnyt/ kenengä päälle sinä olet corgottanut änes? ja olet nostanut silmäs Israelin Pyhä wastan.

37:24 Sinun palwelioittes cautta olet sinä häwäisnyt HERra/ ja sanot: minun monilla rattaillani olen minä mennyt ylös wuorten cuckuloille Libanonin puolelle/ ja olen hacannut hänen corkiat Cedripuunsa ja walitut hongans/ ja olen tullut cuckulain ylidzen medzän loppuun maalla.

37:25 Minä olen caiwanut ja juonut wettä/ ja minun jalcapöytän on cuiwanut caicki kätkeyt wedet.

37:26 Mutta etkös ole cuullut/ että minä muinen juuri njn tehnyt/ ja wanhast toimittanut olen/ ja wielä nyt njn teen/ että wahwat Caupungit cukistetan kiwiraunioixi?

37:27 Ja heidän asujans woimattomixi ja epäilewäisexi tulewat/ ja häpiään joutuwat/ ja tulewat kedon ruohoxi/ ja wiherjäisexi yrtixi/ nijncuin heinä cattoin päällä/ joca ennen cuiwettu cuin se kypsenty.

37:28 Mutta minä tunnen sinun asumans hywin/ sinun uloslähtemises ja sisällekäymises/ ja sinun kiuckus minua wastan.

37:29 Ettäs kiucuidzet minua wastan/ ja sinun ylpeydes on joutunut minun corwijni/ panen minä rengan sinun nenääs/ ja suidzet suuhus/ ja wien sinun sitä tietä jällens cotias/ jotas tullutkin olet.

37:30 JA tämä pitä oleman sinulle merkixi: syö tänä vuonna mitä tallattu on/ toisna vuonna mitä idzestäns caswa/ colmandena vuonna kylwäkä ja leicatca/ istuttaca wijnapuita ja syökät heidän hedelmätäns.

37:31 Sillä pelastettuina ja jäänyitten Judan huonesta pitä taas juurtuman/ ja ylhäldä candaman hedelmän.

37:32 Sillä Jerusalemistä pitä wielä nyt jäänyitten tuleman ulos/ ja wapahdetut Zionin wuorelda: Tätä on HERran Zebaothin kijwaus tekewä.

37:33 Sentähden sano HERra Assyrian Cuningasta näin: ei hänen pidä tuleman tähän Caupungijn/ eikä yhtän nuolda sinne ambuaman/ eli yhtän kilpe tuleman sen eteen/ taicka yhtän skantzia tekemän sen ymbärille.

37:34 Waan pitä palajaman sitä tietä tacaperin/ jota hän tullutkin oli/ njn ettei hän tähän Caupungijn ensingän tule/ sano HERra.

37:35 Sillä minä warjelen tämän Caupungin/ njn että minä autan händä minun tähteni/ ja minun palweliani Dawidin tähden.

37:36 Silloin läxi HERran Engeli/ ja löi Assyrian leirisä/ sata ja wijsi yhdexättäkymmendä tuhatta miestä. Ja cuin he warhain huomeneldain nousit/ cadzo/ njn joca paicka oli cuolleita ruumita täynäns.

37:37 Ja Assyrian Cuningas Sanherib läxi matcans/ ja palais cotians/ ja oli Niniwes.

37:38 Ja tapahtui/ cosca hän rucoili hänen jumalans Nisrochin huonessa/ löit hänen poicans Adramelek ja SarEzer hänen miecalla/ ja pakenit Araratin maalle. Ja hänen poicans AssarHaddon tuli Cuningaxi hänen siaans.

Vers.29. Rengan sinun Nenääs) Cadzo/ 4. Reg.

Propheta Jesaia

19:28.

XXXVIII. Lucu .

*PRopheta kirjoitta wielä/ cuinga Cuningas
Jehiskia tuli sillä ajalla cuolemakielijn/ ja
HERra andoi hänelle sanotta/ että hänen piti
cuoleman/ v. 1. mutta cosca hän rucoili/
pidensi HERra hänen ikäns wielä
wijdextoistakymmenexi wuodexi/ v. 3.
sentähden kijttä hän ja ylistä Jumalata caunilla
kijtoswirrellä/ v. 9.*

38:1 Silloin tuli Jehiskia cuolema kielijn: Ja Propheta Jesaia Amozin poica tuli hänen tygöns/ ja sanoi hänelle: näin sano HErra: toimita talois: sillä sinun pitä cuoleman/ ja ei hengisä oleman.

38:2 Nijn käänsi Jehiskia caswons seinän päin/ ja rucoili HERra/ ja sanoi:

38:3 Ajattele cuitengin HERra/ cuinga minä sinun edesäs olen totuudes täydellisellä sydämellä waldanut/ ja olen tehnyt mitä sinulle on ollut otollinen. Jehiskia itki catkerast.

38:4 Silloin tuli HERran sana Jesaian tygö/ ja sanoi: mene ja sano Jehiskialle:

38:5 Näin sano HERra sinun Isäs Dawidin Jumala: Minä olen cuullut sinun rucouxes/ ja nähnyt sinun kyynes/ cadzo/ minä lisän wielä nyt sinun päiwis wijsitoistakymmendä vuotta.

38:6 Ja wapahdan sinun tämän Caupungin cansa Assyrian Cuningan kädestä: sillä minä tahdon hywin warjella tämän Caupungin.

38:7 Ja tämä olcon merkixi HERralda/ että HErra on tämän tekewä nijncuin hän on sanonut.

38:8 Cadzo/ minä tahdon wetä warjon tacaperin Ahaxen Säijäristä/ kymmenen juonda cuin hän on juosnut ylidzen/ nijn että Auringon pitä käymän tacaperin kymmenen juonda/ jotca hän Säijäris on juosnut ylidzen.

38:9 TÄmä on Jehiskian Judan Cuningan kirjoitus/ cosca hän sairastanut oli/ ja hänen taudistans oli terwexi tullut.

38:10 MInä sanoin minun päiwäini lyhettäis: nyt minun täyty mennä haudan owelle/ ennencuin minä sen huomaidzin/ ja ajattelin wielä edemmä eläxeni.

38:11 Minä sanoin: en minä sillen HERra enämbi näe/ ja HERra eläwitten maasa. En minä sillen ihmisiä näe/ nijden seas jotca mailmasa eläwät.

38:12 Minun aican cului/ ja on minulda otettu pois/ nijncuin paimenen maja: ja minä rewein pois minun elämäni nijncuin Canguri.

38:13 Hän catcais minun nijncuin hienon langan/ sinä lopetat minun huomenisest ehtosen asti. Minä ajattelin: josca minä eläisin amun asti/ mutta hän särki caicki minun luuni nijncuin Lejoni: sillä sinä lopetat minun huomenisest ehtosen asti.

38:14 Minä cuicutin nijncuin Curki ja Pääskyinen/ ja waikeroidzin nijncuin Mettinen: minun silmän rupeisit puhkeman: HERra/ minä kärsin tusca/ huojenna minulda.

38:15 O cuinga minä puhua tahdon/ että hän sen minulle lupais/ ja teke myös sen. Sentähden minä tahdon caickena minun elinaicanani tämän minun sieluni murhen tähden cartella.

38:16 HERra/ sijtä eletän/ ja minun hengeni elämä on sijnä coconans: sillä sinä annoit minun nuckua/ ja teit minun taas eläwäxi.

38:17 Cadzo/ suuri hätä oli minulle turwasta/ mutta sinä olet minun sieluni sydämelist wapahtanut/ ettei se huckuis: sillä sinä heitit caicki minun syndin selkäs taa.

38:18 Ei Helwetti sinua kijtä/ eikä cuolema sinua ylistä/ ei myös ne sinun totuuttas odota/ jotca ales cuoppa menewät.

38:19 Waan ainoastans eläwät kijttäwät sinua/ nijncuin minäkin nyt teen: Isän pitä lapsillens sinun totuuttas ilmoittaman.

38:20 HERra auta minua/ nijn me weisam

Propheta Jesaia

minun weisuni/ nijncauwan cuin me eläm/
HERran huonesa.

38:21 JA Jesaia käskei otta woidetta fijcunista/
ja panna paisens päälle/ että se tulis terwexi.

38:22 Mutta Jehiskia sanoi: mikä mercki on/
että minun pitä menemän ylös HERran
huonesen?

*Vers.1. Sillä sinun pitä cuoleman) Cadzo/ 4.
Reg. 20:1 nijn myös Damascen. Dialog.
Manich. cansa lopulla. v. 3. Ajattele sijs HERra)
Cadzo Nehem. 13:22. ja 31. v. eod. Täydellä
sydämellä) se on/ minä olen ilman
ulcocullaisutta täydellä todella edzinyt sinun
cunniatas/ sekä asettaman puhdasta Jumalan
palwelusta ja hallitusta. v. 14. Minun silmän
rupeisit puhkeman) Ne cuin cowin kipet owat/
cadzowat ylidze niscans/ nijncuin silmät
tahdoisit päästä pudota pois. v. 16. Sijtä
eletän) se on/ sencaltaisista sinun sanoistas/
ettäs lupat meidän saawan elä/ mutta ei
meidän wäestäm eli woimastam. v. 18. Sinun
totuttas) se on/ sinun lupaustas armosta ja
elämästä.*

XXXIX. Lucu .

*Jesaia wielä kirjoitta/ cuinga Babelin Cuningan
sanansaattajat tulit Cuningas Jehiskian tygö/
ja hän näytti heille caicki hänen tawarans/ v. 1.
Propheta tule hänen tygöns HERran käskyn
jälken/ ja ilmoitta hänelle että nämät caicki/ ja
hänen lapsens piti aicanans wietämän
Babelijn/ v. 3.*

39:1 Silloin lähetti Merodach BalAdan/
BalAdanin poica/ Babelin Cuningas
kirjoituxen/ ja lahjoja Jehiskialle: sillä hän oli
cuullut hänen sairastanen/ ja tullen terwexi
jällens.

39:2 Nijn Jehiskia riemuidzi/ ja näytti heille
rijstahuonen/ hopian ja cullan/ yrtit/ callit
woitet ja caicki hänen caluhuonens/ ja caiken

tawaran cuin hänellä oli: ei ollut mitän/ jota ei
Jehiskia heille näyttänyt hänen huonesans ja
hänen tacanans.

39:3 Silloin tuli Propheta Jesaia Cuningas
Jehiskian tygö/ ja sanoi hänelle: mitä nämät
miehet sanowat/ ja custa he sinun tygös
tulewat? Jehiskia sanoi: he tulewat cauca
minun tygöni/ nimittäin/ Babelist.

39:4 Mutta hän sanoi: mitäst he owat nähnet
sinun huonesas? Jehiskia sanoi: caicki mitä
minun huonesani on/ owat he nähnet/ ja ei
ole mitän minun tawaroisani/ jota ei he ole
nähnet.

39:5 Ja Jesaia sanoi Jehiskialle: cuule HERran
Zebaothin sana.

39:6 Cadzo/ se aica tule/ että caicki mitä
sinun huonesas on/ ja mitä sinun Isäs coonnet
owat tähän päiwän asti/ pitä wietämän pois
Babelijn/ nijn ettei mitän pidä jäämän/ sano
HERra.

39:7 Heidän pitä myös päälisexi ottaman
sinun lapses jotca sinusta tulewat/ ja sinulle
synnytetän/ ja heidän pitä oleman
Camaripalwelioina Babelin Cuningan Howisa.

39:8 Ja Jehiskia sanoi Jesaialle: HERran sana
on hywä sen cuins puhut. Ja sanoi: olcon
cuitengin rauha ja uscollisus minun päiwinäni.

XL. Lucu .

*PRopheta lohduutta Jumalan Canssa/ ettei he
luopuis HERrasta heidän Jumalastans/ etc.
ilmoitta cuinga Jumala oli käskenytt Saarnata
sitä suloista Ewangeliiumita heidän edesäns/ v.
1. jota Johannes Castaja oli alcawa Udes
Testamendis/ v. 3. neuwo Saarnaman
urhollisesta/ ja HERra oli idze heitä ruockiwa/
nijncuin paimen laumans/ v. 9. Kirjoitta
Jumalan cunnian/ johon ei mitän taita
werrata/ v. 12. neuwo heitä nostaman silmäns
hänen tygöns/ v. 26. jolle caicki owat
tiettäwät/ v. 27. joca nijtä wahwista ja
lohduutta/ jotca häneen turwawat/ v. 29.*

Propheta Jesaia

40:1 LOhduttacat/ lohduttacat/ minun Canssani/ sano teidän Jumalan.
40:2 Puhucat suloisest Jerusalemin cansa/ ja Saarnatcat hänelle/ että hänen sotimisens on lopetettu: sillä hänen ricoxens on annettu andexi/ että hän on saanut caxikertaisest HERran kädestä/ caickein hänen syndeins tähden.
40:3 Huutawaisen äni on corwes/ walmistacat HERran tietä/ tehkät tasaiset polgut erimaasa meidän Jumalallem.
40:4 Caicki laxot pitä corgotettaman/ ja caicki wuoret ja cuckulat pitä alettaman. Ja mitä on tasoittamat/ pitä tasattaman/ ja jotca coleat owat pitä/ silitettämän.
40:5 Sillä HERran cunnia ilmoitetan/ ja caicki liha on ynnä näkewä HERran suun puhuwan.
40:6 Äni sano: Saarna. Ja hän sanoi: mitä minun pitä Saarnaman? Caicki liha on heinä/ ja caicki hänen hywydens nijncuin kedon cuckainen.
40:7 Heinä cuiwa pois ja cuckainen lacastu: sillä HERra puhalsi siihen.
40:8 Ja/ Canssa on heinä/ heinä cuiwettu ja cuckainen lacastu. Mutta meidän Jumalam sana pysy ijancaickisest.
40:9 ZIon sinä suloinen Saarnaja/ astu corkialle wuorelle: Jerusalem sinä suloinen Saarnaja/ corgota urhollisest änes/ corgota ja älä pelkä. Sano Judan Caupungeille/ cadzo/ teidän Jumalan.
40:10 Sillä cadzo/ HERra Jumala tule wäkwedydes/ hänen käsiwartens on hallidzewa. Cadzo/ hänen palckans on hänen myötäns/ ja hänen tecons on hänen edesäns.
40:11 Nijncuin paimen hän on caidzewa laumans/ coco caridzat sylijns/ ja canda helmasans/ ja tijnet lambat hän saatta.
40:12 CUca mittä wedet piollans/ ja käsittä waaxallans taiwat? ja maan tomun sulke colmannexeen? Ja wuoret pundarilla punnidze? ja cuckulat waagalla?
40:13 Cuca HERran Henge opetta/ eli cuca on

hänen Neuwonandajans?
40:14 Keneldä hän neuwo kysy/ joca hänelle ymmärryst anda? ja opetta hänelle oikeuden tien? ja anda hänelle tiedon/ ja opetta hänelle ymmärryksen tien?
40:15 Cadzo/ pacanat owat nijncuin pisara joca jää ämbärijn/ ja nijncuin rahtu joca jää waacaan?
40:16 Cadzo/ luodot owat nijncuin piscuinen tomu/ Libanon olis sangen wähä tulexi ja hänen eläimens ylön harwat polttouhrixi.
40:17 Caicki pacanat owat nijncuin ei mitän hänen edesäns/ ja nijncuin juuri tyhjä/ jotca turhana pidetän.
40:18 KEngä te tahdotta weratta Jumalaan/ eli mitä cuwa te tahdotta hänelle tehdä?
40:19 Tekiä wala kyllä cuwan/ ja hopenaseppä culda sen/ ja teke siihen hopenakäädyt.
40:20 Nijn myös jolla wähä wara on tehdä ylönnyshria/ hän walidze puun joca ei mätäne/ ja edzi siihen taitawan tekiän walmistaman cuwa/ joca on kestäväinen.
40:21 Ettäkö te tiedä? ettäkö te cuule? eikö tämä ole ennen teille ilmoitettu? ettäkö te ole sitä ymmärtänet maan algusta?
40:22 Hän istu maan pijrin ylidzen/ ja ne cuin sen päällä asuwat/ owat nijncuin heinäsiicat.
40:23 Joca taiwan wenyttä nijncuin ohucaisen nahan/ ja lewittä sen nijncuin tellan/ josa asutan joca pääruhtinat tyhjäxi teke/ ja häwittä Duomarit maan päälä.
40:24 Nijn cuin ei he olis istutetut/ eikö kylwetyt/ eli heidän candons juurtunet maahan/ nijn että he cuiwettuwa/ cosca tuuli heidän päällens puhalda/ ja tuulispää wie heidän matcans nijncuin acanat.
40:25 Keneengä sijs te minun werrata tahdotta/ jonga caltainen minä olen? sano se Pyhä.
40:26 NOstacat silmän corkeuteen/ ja cadzocat/ cuca ne cappalet luonut on/ ja wie edes heidän jouckons lugulla? joca heidän cudzu caicki nimeldäns. Hänen warans ja

Propheta Jesaia

wäkewä woimans on nijn suuri/ ettei häneldä mitän puutu.

40:27 Mixi sijs sinä Jacob sanot? ja sinä Israel puhut? minun tieni on HERralda salattu/ ja minun Jumalatani?

40:28 Etkös tiedä? etkös ole cuullut? HERra ijancaickinen Jumala/ joca maan äret on luonut/ ei wäsy eikä näänny/ hänen ymmärryxsens on tutkimatoin.

40:29 Hän anda wäsyneille woiman/ ja wäettäömille kyllä wäke.

40:30 Nuorucaiset wäsywät ja näändywät/ ja nuoret miehet langewat.

40:31 Mutta jotca HERra odottawat/ ne saawat uden woiman/ nijn että he menewät sijwillä ylös cuin Cotcat. Että he juoxewat ja ei näänny/ he waeldawat ja ei wäsy.

Vers.2. Caxikertaisest) Nimittäin syndein andexisaamisen ja wapauden Lain siaan/ armon wian siaan/ ja elämän cuoleman siaan.

V. 3. Huutawaisen äni) se on/ Johannes Castaja/ nijncuin nimitetyistä paicoista Udes Testamendis nähdän. V. 6. Caicki hänen hywydens) se on/ caicki hywät työt cuin ihminen woi idzestäns tehdä. V. 9. Teidän Jumalan) Tämä on puhuttu Christuxest. Cassiod. de incarnat lib. 7. V. 22. Heinäsircat) Jotca pian peljätettä ja carcotetta taitan. V. 30. Nuorucaiset) Ne owat nuoret miehet/ jotca luottawat idzens heidän wäkewyteens ja nuoruteens.

XLI. Lucu .

JUmala puhu idze caickein pacanain tygö/ ja osotta hänens olewan ainoastans Jumalan/ joca on cudzunut Abrahamin Ehaldeasta/ ja andanut woitta monet pacanat ja heidän epäjumalans/ v. 1. lohduutta Canssans/ että hän on heitä warjelewa/ ja andawa heidän wihollisens häpiään tulla/ v. 8. lupa anda radollisille ja murhellisille Saarnata suloista

Evangeliumita/ v. 17. pilcka caickia pacanain jumalita/ ettei he tiedä mitä tapahtuwa on/ eikä taida mitän tehdä/ hywä eli paha/ v. 21. waan hän ilmoitta ainoastans/ mitä tapahtuman pitä/ v. 25.

41:1 LUodot olcan äneti minun edesäni/ ja Canssa wahwistucon/ astucan edes ja puhucan. Käykäm oikeudelle toinen toisemme cansa.

41:2 Cuca on herättänyt wanhurscan idästä? cuca hänen cudzui käymän? cuca andoi pacanat ja Cuningat hänen eteens/ että hän tuli woimallisexi heidän päällens/ ja andoi heidän miecallens nijncuin tomun/ ja joudzellens nijncuin acanat/ jotca hajotetan.

41:3 Ja hän ajoi heitä taca ja pääsi rauhas sitä tietä/ '6Aota ei hänen jalcans ennen käynyt.

41:4 Cuca teke ja toimitta sen/ ja cudzu sugut/ yhden toisens perästä/ aina algusta? Minä olen HERra sekä ensimmäinen että wijmeinen/ idze minä.

41:5 Cosca luodot näit sen/ pelkäisit he/ ja maan äret peljästyit.

41:6 He lähestyit ja astuit edes/ autit toinen toistans/ ja sanoit lähimmäisellens: ole hywäs turwas.

41:7 Puuseppä otti hopiasepän tygöns/ joca tasoitti wasaralla alaisimen päällä/ ja sanoi: kyllä se pysy. Ja he wahwistit sen nauloilla/ ettei se sinne tänne huljuis.

41:8 MUtta sinä Israel minun palwelian/ Jacob jonga minä olen walinnut/ sinä Abrahamin minun ystäwäni siemen/

41:9 Jonga minä olen wahwistanut aina mailman ärestä/ ja olen sinun cudzunut hänen jalgoistans/ ja sanoin sinulle: sinun pitä oleman minun palweliani: sillä minä walidzen sinun/ ja en hyljä sinua.

41:10 Älä pelkä/ minä olen sinun cansans/ älä harhaele: sillä minä olen sinun Jumalas/ minä wahwistan sinun/ minä autan myös sinua/ minä tuen sinun minun wanhurscaudeni

Propheta Jesaia

oikialla kädellä.

41:11 Cadzo/ caicki ne/ jotca owat angarat sinua wastan/ pitä nauroon ja häpiään tuleman/ ja joutuman nijncuin tyhjäxi/ ja ne miehet jotca sinun cansas rijtelewät/ pitä huckuman.

41:12 Nijn että sinun pitä kysymän heitä ja ei löytämän: Ne miehet jotca sinun cansas torewat/ pitä tuleman nijncuin tyhjä/ ja ne miehet jotca sotiwat sinua wastan/ pitä saaman loppuns.

41:13 Sillä minä olen HERra sinun Jumalas/ joca sinun oikian kätes wahwistan/ ja sanon: älä pelkä/ minä autan sinua.

41:14 Älä sijs nyt pelkä sinä mato Jacob/ te köyhä joucko Israel/ minä autan sinua/ sano HERra/ ja sinun wapahtajas se Pyhä Israelis.

41:15 Cadzo/ minä olen sinun tehnyt udexi teräwäxi rautaisexi warstaxi/ että sinä tapat wuoria/ ja muserrat heitä/ ja teet corkeudet nijncuin acanat/

41:16 Sinun pitä hajottaman heitä/ nijn että tuuli wie heidän pois/ ja tuulispää wiscoi heidän sinne ja tänne: mutta sinä iloidzet HERrasa/ ja kerscat idzes Israelin Pyhästä.

41:17 Radolliset ja köyhät edziwät wettä/ ja ei ole mitän. Heidän kielens cuiwettu janosta/ mutta minä HERra tahdon heitä cuulla: minä Israelin Jumala en tahdo heitä hyljätä.

41:18 Waan minä awajan wirrat corkeuxilla/ ja lähtet keskellä ketoja.

41:19 Minä teen corwen wesilammicoixi/ ja carkiat maat luondolähteixi/ Minä annan corwesa Cedri/ Sitti/ Myrthi ja Öljypuita/ minä annan kedolla Cuusen/ Böökin ja Buxpuun ynnä.

41:20 Nähtä/ tuta/ ja ymmärtä ja huomatta/ että HERran käsi on nämät tehnyt/ ja se Pyhä Israelis on nämät luonut.

41:21 ANdacad sijs teidän asian tulla edes/ sano HERra/ tuocat edes/ misä te luuletta woittawan/ sano Jacobin Cuningas.

41:22 Anna heidän astua edes/ ja ilmoitta

tulewaisia asioita/ ilmoittacat meille ja ennustacat jotain edellä/ ottacam sydämelläm waari/ ja ajatelcam cuinga tästedes tulewa on/ eli anna meidän cuulla mitä tuleman pitä.

41:23 Ilmoittacat meille mitä tästedes on tulewa/ nijn me ymmärräm teidän olewan jumalat/ tehkat hywä eli paha/ nijn me puhum sijtä ja cadzelem ynnä.

41:24 Cadzo/ te oletta tyhjäst/ ja teidän tecon pahembi Kyykärmettä/ ja joca teitä walidze/ on cauhistus.

41:25 Mutta minä herätän yhden pohjasta/ ja hän tule idästä/ hän on heille Saarnawa minun nimeni/ ja hän käy woimallisten päällä nijncuin sawen/ ja sotcu sawe nijncuin sawenwalaja.

41:26 Cuca taita jotain ilmoitta algusta/ että me ymmärräisim? eli ennusta edellä/ että me sanoa mahdaisim? sinä puhut oikein. Mutta ei täsä ole yhtän ilmoittajata/ ei yhtän joca jotain anda cuulla/ ei yhtän joca teidän yhdengän sanan cuule.

41:27 Minä olen ensimmäinen joca sanon Zionille: cadzo/ siellä on se/ ja andacat Jerusalemille Saarnaja.

41:28 Mutta tänne minä cadzelen/ ei siellä ole ketän ja cadzon heidän keskellä/ mutta ei siellä ole yhtän neuwonandajata: minä kysyn heille/ ja heidän pitäis wastaman minua.

41:29 Cadzo/ se on caicki tusca/ sula turhuus/ ja heidän työns on turha/ heidän epäjumalans owat tuuli ja tyhjys.

Vers.2. Wanhurscan) se on/ Abrahamin. V. 6. Sanoit lähimmäisellens) Hän naura pacanoita/ että he nijn waiwawat idzens heidän epäjumalan palweluxellans/ sillä he pelkäwät tulewans woitetuxi ja poljetuxi. V. 9. Hänen jaloistans) se on/ Egyptin pääruhtinoista. V. 15. Warstaxi) Tämä on ymmärrettävä hengellisestä woitosta/ cuin pyhain Apostolein piti saaman caikista pacanain epäjumalista ja heidän palwelioistans. V. 18.

Propheta Jesaia

Wirrat) se on/ evangeliumin lohdulliset Saarnat. V. 19. Corwen ja carkiat maat) se on köyhät ja murhelliset Judalaiset ja pacanat/ joilla ei ennen yhtän lohdutusta ollut. V. eod. Cedri/ Sitti) se on/ monda Cuningasta/ Förstiä ja wäkwätä piti myös käätyxi tuleman/ ja oleman hedelmäliset puut HERRAN krydimaasa. Sup. 35:1. ja 7. V. 22. Mitä tulewa on) Waicka pacanalliset epäjumalat eli Satan on taitanut jotain ennusta/ cuin piti tapahtuman/ taicka luonnollisista syistä/ eli pitkästä coettelemuxesta/ taicka sijtä cuin ennen Jumalan sanas oli ilmoitettu/ cuitengin ettei hän idzestäns ole sencaltaisia tienny/ eli hänen woimasans ollut: on hän sangen pimest ja sokest sijtä puhunut/ ja usein walhetellut/ ja nijn on hänen ennustuxillans tyhjän rauwennut/ cuin hänen wastauxistans (oraculis) on tiettäwä: mutta joilla ei yhtän luonnollista syytä ole/ eikä Jumalalda ole ilmoitettu/ ei hän sijtä ensingän tiedä/ eikä taida mitän hywä eli paha tehdä (jos sijtä tapahtu) ilman Jumalan sallimista. V. 24. Joca teitä walidze) Joca teitä racasta ja otta watan teidän menon ja tecon/ hän on cauhistus. V. 25. Yhden pohjasta) se on Christuxen Nazarethist/ hän on nijn Saarnawa/ että wäkwät pitä tuleman ylöncadzotuxi. V. eod. Woimallisten) Woimallisexi hän täsä cudzu Saganim/ ne owat ylimmäiset hengellises säädys/ nijncuin ylimmäiset Papit/ Lewitat etc.

XLII. Lucu .

PRopheta sano cuinga Jumala puhu hänen Pojastans Christuxest/ tulewan caickein pacanain opettajaxi/ joita hän oli caikella siweydellä opettawa ja neuwowa/ v. 1. neuwo sen edest coco mailmata kijttämän ja ylistämän händä/ v. 10. joca oli nijncuin Sangar woittawa caicki wihollisens/ v. 13. ja auttawa soket ja oppiwaiset heidän pimeydestäns/ v. 16. walitta Canssans

sokeutta ja cowacorwaisutta/ ettei he opetuxella eikä rangaistuxella anna idzens ojeta v. 18.

42:1 CADzo/ minun palweliani/ minä händä tuen/ ja minun walittun/ josa minun sielun hywäst mielisty. Minä olen hänelle minun Hengeni andanut/ hänen pitä oikeuden saattaman pacanoille.

42:2 Ei hänen pidä huutaman eli parcuman/ ja hänen ändäns ei cuulla caduilla.

42:3 Särjettyä ruoco ei hänen pidä murendaman/ ja suidzewaista kyntilän sydändä/ ei pidä hänen sammuttaman/ hän saatta oikeuden totudella.

42:4 Ei hänen pidä nurisewan eikä hirmuisen oleman: sillä hänen pitä oikeuden maan päälle säätämän. Ja luodotkin pitä hänen Lakians odottaman.

42:5 Näitä sano HERra Jumala/ joca luo ja lewittä taiwat/ ja maan teke ja hänen caswons. Joca Canssalle cuin sen päällä on/ hengittämisen anda/ ja hengen nijlle jotca sijnä käywät.

42:6 Minä HERra olen sinun cudzunut wanhurscaudes/ ja rupeisin sinun kätees ja warjelin sinua. Ja olen sinun andanut Canssoille lijtoxi/ ja pacanoille walkeudexi.

42:7 Awajaman sokiaim silmiä/ ja fangeja pelastaman fangeudesta/ ja tornista nijtä/ jotca pimeydes istuwat.

42:8 Minä HERra/ se on minun nimen/ en minä anna toiselle cunniatani/ engä ylistystäni epäjumalille.

42:9 Cadzo/ mitä tapahtuwa on/ nijtä minä ennustan/ ja ilmoitan utta: ennencuin se tapahtu annan minä sen teille cuulla.

42:10 WEisatcat HERralle utta weisua/ hänen ylistyxens owat mailman loppun asti. Jotca meresä waeldawat/ ja mitä sijnä on/ luodot ja jotca nijsä asuwat.

42:11 Huutacat corkiast te corwet ja Caupungit nijsä/ ja ne kylät joisa Kedar asu.

Propheta Jesaia

Ne ihastuwat jotca calliois asuwat/ ja huutawat wuorten corkeuxista.

42:12 Sallicat heidän HERralle cunniat anda/ ja hänen nimens luodoisa ilmoitta.

42:13 HERRa käy nijncuin Sangar ulos/ hän herättä kijwaxens nijncuin sotamies. Hän on ihastuwa ja hymisepä/ hän woitta wihollisens.

42:14 Wanhast minä olen wai ollut/ olin hiljainen ja pidätin idzeni. Mutta nyt minä tahdon huuta nijncuin synnyttäjä/ minä tahdon hajotta heitä/ ja caicki niellä.

42:15 Minä häwitän wuoret ja cuckulat/ ja annan caicki heidän ruohons cuiwua/ teen wirrat luodoixi/ ja järwet cuiwan pois.

42:16 Mutta soket minä johdatan sitä tietä/ jota ei he tiedä/ minä wien heidän niytä polcuja/ joita ei he tunne. Minä teen heille pimeyden walkeudexi/ ja colean tasaisexi/ näin tahdon minä heille tehdä/ ja en hyljä heitä.

42:17 Mutta jotca uscaldawat epäjumalihin/ ja sanowat waletuille cuwille: te oletta meidän jumalam/ heidän pitä käändymän tacaperin/ ja häpiään tuleman.

42:18 Cuulcat te cuuroit/ ja cadzocat tähän te soket/ että te näkisitte.

42:19 Cuca on nijn soke cuin minun palwelian? ja cuca on nijn cuuroi cuin minun käskyläisen/ jonga minä lähetän? Cuca on nijn soke cuin se täydellinen? ja nijn soke cuin se HERRan palwelia?

42:20 Kyllä Saarnatan/ waan ei sitä cuitengan pidetä/ kyllä heille sanotan/ waan ei he tahdo cuulla.

42:21 Cuitengin suo HERRA heille hywä hänen wanhurscaudens tähden/ ja hän teke Lakins cunnialisexi ja suurexi.

42:22 Se on raadeldu ja ryöstetty Canssa/ he owat caicki saadut kijnni cuopasta/ ja fangein huoneseen lymytetyt. He owat tehdyt saalixi/ eikä ole yhtän auttajata: raadellut/ ja ei kengän sano: tuo ne jäl lens.

42:23 Cuca on teidän seasan/ joca näitä otta

corwijns? hän hawaitcan ja cuulcan mitä tästedes tule.

42:24 Cuca on Jacobin raateluxexi andanut/ ja Israelin ryöwäreille? Eikö HERRA sitä tehnyt/ jota wastan me syndiä tehnet olemma? Ja ei he tahtonet hänen teilläns waelda/ eikä totellet hänen Lakians.

42:25 Sentähden on hän heidän päällens pudistanut wihans hirmuisuden/ ja wäkwän sodan. Ja on heidän sytyttänyt ymbäri/ mutta ei he tundenet/ ja hän sytytti heitä/ mutta ei he sitä ottanet mieleens.

Vers.1. Minun palweliani) Isä Jumala cudzu Poicans palwelixens/ että hän puki päällens orjan hahmon/ Phil.2:7. ja palweli händä lunastajans ihmisen sucucunda. V. 4. Ei hirmuisen oleman) se on/ ei hänen pidä oleman cowan eli angaran: waan suloisen/ ystäwällisen ja laupian/ Matth. 11:29. V. 8. En minä anna minun cunniatan toiselle) Ei tästä seura/ ettei pidä Christusta palweldaman ihmisen luonnon puolesta: sillä hänestä Jumala täsä puhu/ että händä pitä cunnioitettaman/ eikä yhtän muuta cuin händä. Nijncuin Iustinus sen selittä Dial. cum Tryph. p. 225. se huicgloriam cuipiam Sillä Christuxesta on Heb.1:6. että caicki hänen Pyhät Engelins pitä händä cumartaman. Phil.2:10. Caicki polwet pitä notkistaman idzens hänen nimeens/ etc. V. 14. Wai ollut) Jumala on kärsiwäinen/ hän kärsi kyllä ajaxi hänen sanans wastanseisoita ja wainoita/ mutta cosca ei he paranna idzens/ cukista hän wijmein heidän peräti. V. 15. Häwittä wuoret ja cuckulat) se on/ hän on häwittäwä wäkwät Canssat ja Caupungit/ jotca idzens asettawat Christuxen Evangeliumita wastan. V. 19. Minun käskyläisen) se on/ ylimmäiset Papit/ joilla oli wirca Canssan seasa opetta muita/ ne olit caickein sokemmat/ nijncuin Christus heidän cudzu/ Matth. 15:14. ja Cap. 23:16. ja 24.

Propheta Jesaia

XLIII. Lucu .

Jesaia ilmoitta cuinga Jumala idze lohduutta Canssans/ ja lupa heille hänen jumalisen warjeluxens/ v 1. ja on cocowa heitä caikista maista/ v. 5. Cuinga HERra osotta idzens olewan ainoan oikian Jumalan: sillä hän tietä ilmoitta caicki mitä on tapahtuwa/ v. 8. lupa Canssallens/ että hän tahto taas pelasta heitä Babelist/ v. 14. ja jaca heille ja pacanoille hänen lohdullisen Evangeliumins/ 18. Opetta myös ettei hän tee sitä heidän ansions eli hywäin töidens tähden/ waan sulast armostans/ v. 21.

43:1 JA nyt sano HERra: joca sinun Jacob loi/ ja joca sinun Israel teki. Älä pelkä. sillä minä olen sinun lunastanut/ minä olen sinun nimeldäs cudzunut/ sinä olet minun.

43:2 Sillä jos sinä wesis käyt/ nijn minä olen tykönäs/ ettei wirrat sinua upota. Ja jos sinä tules käyt/ et sinä pala/ ja liekin ei pidä sinua sytyttämän.

43:3 Sillä minä olen HERra sinun Jumalas/ ja Israelin Pyhä/ sinun wapahtajas. Minä olen Egyptin/ Ethiopian ja Seban andanut sinun edestäs sowinnoxii.

43:4 Ettäs nijn callixi olet luettu minun caswoni edes/ nijn sinun täyty myös cunnialisen olla. Ja minä racastan sinua ja annan sentähden ihmiset sinun edestäs/ ja Canssat sinun sielus edestä.

43:5 Älä sijs nyt pelkä: sillä minä olen sinun tykönäs idästä tahdon minä sinun siemenes saatta/ ja lännestä tahdon sinua coota.

43:6 Minä tahdon sano pohjaiselle: tuo tänne/ ja etelälle: älä kiellä. Tuo tänne minun poicani taamba/ ja minun tyttäreni hamast mailman äristä.

43:7 Caicki jotca minun nimelläni owat nimitetyt nimittäin/ jotca minä luonut olen/ walmistanut ja tehnyt minun cunniaxeni.

43:8 TUo edes sokia Canssa/ jolla cuitengin

silmät owat: ja cuuroit/ joilla cuitengin corwat owat.

43:9 Anna caicki pacanat tulla cocon/ ja Canssan cocondua/ cuca on heidän seasans/ joca näitä ilmoitta tietä/ ja cuulutta meille edellä mitä tapahtuman pitä? Anna heidän tuoda edes todistuxens ja osotta/ nijn saadan cuulla/ ja sano: se on totuus.

43:10 Mutta te oletta minun todistajani/ sano HErra: ja minun palwelian/ jonga minä walidzin/ että te tiedäisitte ja uscoisitte minua/ ja ymmärräisitte/ että Minä se olen.

43:11 Ei yhtän Jumalata ole minun edelläni tehty/ ei myös kengän tule minun jälkeen/ Minä/ Minä olen HERra/ ja paidzi minua ei ole yhtän wapahtajata.

43:12 Minä sen olen ilmoittanut/ ja olen myös auttanut ja olen sen teille andanut sanoa/ ja ei ole muucalainen Jumala teidän seasan. Te oletta minun todistajani/ sano HERra/ Nijn minä Jumala olen.

43:13 Ja Minä olen ennencuin jocu päiwä olican/ ja ei kengän woi minun kädestäni pelasta/ Minä waicutan/ cuca tahto sitä estä?

43:14 Näin sano HERra teidän lunastajan/ Israelin Pyhä: teidän tähden olen minä lähettänyt Babelijn/ ja olen cukistanut caicki teljet/ ja ajanut murhelliset Chaldealaiset haaxijn.

43:15 Minä olen HERra teidän Pyhän/ joca Israelin luonut olen/ teidän Cuningan.

43:16 Näin sano HERra joca tien teke meresä/ ja polgun wäkewäsä wedesä:

43:17 Joca wie rattan ja hewoisen/ joucon ja woiman/ nijn että he yhdesä rouckiosa macawat/ eikä nouse että he sammuwat nijncuin kyntilän sydän sammu.

43:18 Älkät ajatelco wanha/ ja älkät pitäkö lucua endisest.

43:19 Sillä cadzo/ Minä teen utta/ juuri nyt pitä sen coittaman/ että te ymmärrätte minun tekewän tietä corpeen/ ja wirtoja erämaihiin.

43:20 Että eläimet kedolla cunnioittawat

Propheta Jesaia

minua Drakit ja Strutzit: sillä minä annan wettä corwesa/ ja wirrat erämaasa/ andaxeni Canssalleni minun walituilleni juoda.

43:21 Tämän Canssan olen minä minulleni walmistanut/ sen pitä minun ylistyxi julistaman.

43:22 Ei/ että sinä Jacob cudzuit minua/ ja että sinä Israel olet työtä tehnyt minua saadaxes/

43:23 Etpäs minulle tuonut edes polttouhris lambaita/ etkä cunnioittanut sinun uhrillas. En minä ollut iloinen/ cosca sinä ruocauhris purgit/ engä myös ihastunut sinun pyhän sawus työstä.

43:24 Etpäs minulle ostanut rahalla hajawata Calmusta/ et myös minua sinun uhris raswalla täyttänyt. Ja sinä sait minun työtä tekemän sinun synnisäs/ ja olet tehnyt minulle waiwa sinun pahoisa tegoisas.

43:25 Minä/ Minä pyhin sinun ylidzekäymises pois minun tähteni/ ja en muista sinun syndejä.

43:26 Muistuta minulle coetelcam oikeudella/ sanos/ millä tawallas tahdot wanhurscaxi tulla?

43:27 Sinun ensimmäinen Isäs on syndiä tehnyt/ ja sinun opettajas owat minua wastaan wääryttä tehnet.

43:28 Sentähden minä rijwaisin Pyhän esimiehet/ ja olen andanut Jacobin raateluxexi/ ja Israelin pilcaxi.

Vers.2. Jos sinä käyt wesis) Ehkei Jumala aina wapada omians ruumillisella tawalla: nijin hän cuitengin wapahta heitä idze cuolemasa/ nijin ettei he ijancaickisest hucu: sillä caicki käändywät nijille hywäxi/ jotca Jumalata racastawat/ Rom. 8:28. v. 3. Seban) On yxi Ethiopian pääcaupungi. v. 4. Sinun sielus edest) se on/ minä annan häwittä muut maacunnat Assyrian Cuningalda/ että sinä tallella pysyisit. v. 5. Idästä sinun siemenes saatta) Tämä on puhuttu erinomaisest

Christityist Udes Testamendis/ jotca owat oikia Abrahamin siemen/ Rom.4:17. ja piti coottaman caikista maan paicoista v. 10. Ja minun palwelian) se on/ Messias/ nijin cuin myös Chaldeangin selittäjällä on. Cadzo Supr. 42:1. v. 14. Cukistanut caicki teljet) se on/ häwittänyt caicki pääruhtinat/ ja wäkewät Babelis Cuningas Corexen cautta. v. 18. älkät wanhat ajatelco) se on/ sencaltaisen suuren armon minä tahdon Evangeliumin Saarnan cautta Udes Testamendis osotta/ että endiset hywät työt pitä näkymän wähixi sen suhten. v. 19. Tietä corpeen) se on Evangelium on oikia tie elämään/ ja pitä julistettaman wieteillyin ja exywäisten pacanain seas etc. Supr. 35:1. 17. v. 2. Tämän Canssan) Tämä on nijin paljo: ei meidän työm puhdistu syndiä Jumalan edes/ waan ainoastans hänen armons.

XLIV. Lucu .

HERra lohdutta wielä hänen Canssans/ erinomaisest/ että hän tahto wuodatta hänen hengens/ ja Evangeliumin runsan lohdutuxen heidän siemenens päälle/ ja että monda muuta on tulewat HERran tygö/ ja cudzutan hänen Canssaxens/ v. 1. heidän pitä ainoastans rippuman hänesä/ ja tietämän hänen olewan ainoan heidän Jumalans ja wapahtajans/ v. 6. mutta epäjumalain tekiät olewan caicki tyhmät/ jotca ei ymmärrä heidän epäjumalains turhutta/ v. 9. neuwo heitä sitä tutkisteleman/ ja hänesä rippuman/ sillä hän anda heille caicki heidän syndins andexi/ v. 21. lupa tehdä noidat walhetteliaxi/ ja wahwista hänen Prophetains sanat/ että Jerusalem tulis raketetuxi jällens hänen palwelians Corexen käskyn cautta/ v. 24.

44:1 Niin cuule nyt minun palwelian Jacob/ ja Israel jonga minä walidzin.

44:2 Näin sano HERra/ joca sinun tehnyt ja walmistanut on/ joca sinua autti hamast äitis

Propheta Jesaia

cohdusta. Älä pelkä minun palwelian Jakob/
ja sinä hurscas/ jonga minä walidzin.

44:3 Sillä minä tahdon wuodatta wedet
janowaisen päälle/ ja wirrat carkian päälle.
Minä tahdon wuodatta minun hengen sinun
siemenes päälle/ ja minun siunauxeni sinun
jälkentulewaistes päälle.

44:4 Että he caswaisit nijncuin ruoho/ ja
nijncuin pajut wesiwirtain tykönä.

44:5 Tämän pitä sanoman: HERran minä olen/
ja se pitä Jacobin nimen alla cudzuttaman. Ja
tämän pitä idzens omalla kädelläns HERralle
kirjoittaman/ ja pitä nimitettämän Israelin
nimellä.

44:6 Näin sano HERra Israelin Cuningas/ ja
hänen pelastajans HERra Zebaoth: Minä olen
ensimäinen ja minä olen wijmeinen/ ja paidzi
minua ei ole yhtän Jumalata.

44:7 Ja cuca on minun caltaisen/ joca cudzu ja
ilmoitta/ ja sen minulle walmista? minä joca
asetan Canssat mailman algusta:

44:8 Anna heidän ilmoitta merkejä ja mitä
tulewa on? Älkät peljätkö ja älkät
hämmästykö: Engö minä silloin andanut
cuulla ja ilmoitta sitä sinulle? Sillä te oletta
minun todistajani/ Ongo jocu Jumala paidzi
minua? Ei ole yhtän lohduitust/ en minä tiedä
ketän.

44:9 EPäjumalain tekiät owat caicki turhat/ ja
mistä he paljon pitävät/ ei ole mitän
tarpellinen/ He owat heidän todistajans/ ja ei
näe mitän/ eikä mitän ymmärrä/ sentähden
pitä heidän häpiään tuleman.

44:10 Cutca owat ne cuin Jumalan tekewät/ ja
walawat epäjumalan/ joca ei mihingän kelpa.

44:11 Cadzo/ caicki heidän cumpanins tulewat
häpiään: sillä he owat tekiät ihmisist. Jos he
caicki coconduisit/ nijn heidän pitä cuitengin
pelkämän ja häpiään tuleman.

44:12 Yxi taco rauta pihdeillä/ pitä sen hijlisä/
ja walmista sen wasaralla/ ja taco sitä caikella
hänen käsiwartens wäellä/ kärsi myös nälkä
sijhenasti ettei hän enä woi/ eikä juo wettä/

sijhenasti cuin hän näändy.

44:13 Toinen weistele puuta ja mitta sitä
nuoralla/ ja arwoittele sen langalla/ ja hacka
sen/ ja pijrittä sen Cirkillillä/ ja teke sen miehen
cuwaxi/ nijncuin caunixi ihmisexi/ jonga pitäis
asuman huonesa.

44:14 Hän käy puiden seas medzäsä/
hacataxens Cedripuita/ ja ottaxens Böökiä ja
Tamme/ ja Cedripuuta joca istutettu on/ ja
satesta on caswanut/

44:15 Joca kelpa ihmisille poltta/ josta
lämmittelä saadan/ jonga palamisella myös
leipiä kypsetän: Sijtä hän teke jumalan ja
palwele sitä/ hän teke sijtä epäjumalan/ ja
lange sen eteen polwillens.

44:16 Puolen poltta hän tulesa/ ja toisen
puolen tykönä syö hän liha/ hän paista paistin
ja rawidze idzens/ lämmittä idzens/ ja sano:
hoi/ minun helle/ minä iloidzen tulesta.

44:17 Mutta jäänestä teke hän jumalan/
epäjumalaxens/ sen eteen lange hän
polwillens/ ja cumartele sitä/ rucoile ja sano:
wapahda minua: sillä sinä olet minun jumalan.

44:18 Ei he tiedä eikä ymmärrä mitän: sillä he
owat sowaistut/ nijn että heidän silmäns ei
näe mitän/ ja heidän sydämens ei äckä mitän.

44:19 Ja ei he johdata sydämeens/ ei ole sijnä
yhtän toime eli järke/ että he sijttekin
ajattelisit: minä olen puolen polttanut tules/ ja
olen hijlillä kypsändänyt leipiä/ ja paistanut
liha ja syönyt: pitäiskö minun nyt tekemän
sen/ cuin jäänyt on/ cauhistuxexi? ja pitäiskö
minun cumartaman cando?

44:20 Hän elättä idzens tuhwalla/ hänen
wimmattu sydämens pettä hänen/ ettei hän
taida sieluans pelasta/ ei hän cuitengan
ajattele: eikö petos ole minun oikiasa
kädesäni?

44:21 Ajattele sitä Jacob ja Israel: sillä sinä
olet minun palwelian/ minä olen sinun
walmistanut/ että minun palwelian olisit/
Israel älä minua unohda.

44:22 Minä pyhin sinun pahat tecos pois

Propheta Jesaia

nijnucuin pilwen/ ja sinun syndis nijncuin sumun/ käännä sinuas minun puoleen: sillä minä sinun lunastin.

44:23 Iloitcat te taiwat: sillä HERra idze sen teki/ ihastu sinä maa täällä alhalla/ pauckucat te wuoret ihastuxella/ medzä ja caicki hänen puuns: sillä HERra lunasti Jacobin/ ja on Israelis cunnialinen.

44:24 NÄitä sano HERra sinun lunastajas/ joca sinun äitis cohdusta walmistanut on: Minä olen se HERra joca caicki teke/ joca taiwat yxinäni wenyttä/ ja lewitän maan ilman apulaiseta.

44:25 Joca noitain merkit tyhjäxi teen/ ja tietäjät teen hulluxi. Joca wijsat ajan tacaperin/ ja heidän taitons teen hulludexi.

44:26 Mutta hän wahwista hänen palwelians sanan/ ja hänen käskyläistens neuwon täyttä. Joca Jerusalemille sano: ole asuwa: ja Judan Caupungeille: olcat raketut/ ja minä heidän aukions nostan.

44:27 Minä joca sywydelle sanon: loppucat: ja wirroille: cuiwucut.

44:28 Minä joca sanon Corexelle: hän on minun paimenen/ ja hänen pitä caiken minun tahtoni täyttämän. Nijn että Jerusalemille sanotan: ole rakettu: ja Templille: ole perustettu.

Vers.5. Tämän pitä sanoman) se on/ täällä ja siellä ja joca paicas on Christus olewa pacanain seas. V. 6. Paidzi minua ei ole yhtän) Ei tällä kiellä pojan olewan myös Jumalan caltaisen Isän cansa: sillä ei hän ole jocu muu jumala/ waan yxi Isän cansa. Cyril V. nisi forte ut apud fabulas V. 23 Teki) Hän on joca teke/ eikä ainoastans puhu/ nijncuin turhat epäjumalat. V. 26 Hänen palwelians sanan) se on/ nijden Saarnan/ joilla he ihmisiä neuwowat. V. 28. Corexelle) Cadzos cuinga hywin Jumala caicki tietä/ että hän nimelläs nimittä sen Cuningangin/ joca oli käskewä raketa Jerusalemia jällens/ ennencuin hän

syndynytkän oli/ ja cosca Jerusalem oli wielä woimasans. Ope sentähden tästä P. Prophetain/ P. kirjoituxen ja Jumalan sanan totuus.

XLV. Lucu .

HERra lupa tahtowans anda Corexelle Persian Cuningalle monda maacunda ja waldacunda/ että hän oli pelastawa Israelin lapset Babelin fangeudest. Ja tämän hän ennusta jo aica ennen cuin C. Cores syndyikän/ että jocainen näkis/ ei yhtän muuta Jumalata olewan cuin HERran/ v. 1. nuhtele nijtä jotca kärsimättömydest napisewat Jumalan hallitust/ v. 9. ilmoitta/ cuinga Egyptin/ Ethiopian ja monen suuren Canssan piti oppiman tundeman sen oikian Corexen/ HERran Christuxen/ mutta epäjumalain tekiät tuleman häpiään/ v. 14. neuwo coco mailma käändämän idzens hänen tygöns/ v. 22.

45:1 NÄin sano HERra Corexelle hänen woidellullens/ jonga oikian käteen minä rupen: minä taiwutan pacanat hänen eteens/ ja päästän Cuningasten miecat heidän suolildans/ että owet awatan hänen eteens/ eikä uxia suljeta.

45:2 Minä tahdon käydä sinun edelläs ja tehdä wäärät oikiaxi/ Minä tahdon ricko waskiowet/ ja taitta rautateljet.

45:3 Ja annan sinulle salatut tawarat ja kätketyt callit calut/ että ymmärräisit/ minun HERran Israelin Jumalan/ sinun nimeldäs nimittäny/ Jacobin minun palweliani tähden/ ja Israelin minun walittuni tähden.

45:4 Ja minä cudzuin sinun/ nimeldäs/ ja nimitin sinun/ cosca et sinä minua wielä tundenut.

45:5 Minä olen HERra/ ja ei yxikän muu/ Ei yhtäkän jumalata ole/ waan minä.

45:6 Minä warustin sinun cuins et wielä minua tundenut/ että sekä idästä ja lännestä

Propheta Jesaia

ymmärrettäisin/ ettei ilman minuta mitän ole/
Minä olen HERra ja ei kengän muu.

45:7 Minä joca teen walkeuden ja luon
pimeyden: Minä joca annan rauhan ja luon
pahan/ Minä olen HERra joca caicki nämät
teen.

45:8 Te taiwat tiuckucat ylhäldä/ ja pilwet
satacon wanhurscauden: maa awatcon idzens
ja candacon autuuden/ ja wanhurscaus
caswaccon myös/ Minä HERra luon sen.

45:9 Woi sitä rijtele joca luojans cansa/
nimittäin: sawiastia sawenwalajan cansa:
Sanoneco sawi sawenwalajalle: mitäs teet: et
sinä osota sinun kättäs sinun tegosas.

45:10 Woi sitä joca Isälle sano: mixis minun
olet sijttänyt? ja waimolle: mixis minun
synnytit?

45:11 Nijn sano HERra/ se pyhä Israelis/ ja
hänen tekiäns: anocat minulda mercki/
neuwocat minun lapseni ja minun kätteni työ
minun tygöni.

45:12 Minä olen tehnyt maan/ ja luonut
ihmisen sen päälle/ Minä olen se jonga kädet
owat lewittänet taiwan/ ja andanut käskyn
caikelle sen joucolle.

45:13 Minä olen herättänyt hänen
wanhurscaudes/ ja minä teen caicki hänen
tiens tasaisexi/ Hänen pitä rakendaman
minun Caupungini/ ja päästämän minun
fangini wallallens/ ei rahan eli lahjan tähden/
sano HERra Zebaoth.

45:14 Näin sano HERra: Egyptiläisten cauppa
ja Ethiopialaisten saando/ ja se suuri Seban
Canssa/ pitä idzens andaman sinun alas/ ja
oleman sinun omas/ heidän pitä noutaman
sinua/ jalcapuisa pitä heidän käymän/ ja pitä
langeman maahan sinun etees/ ja rucoileman
sinua: sillä Jumala on sinun tykönäs/ ja ei ole
yhtän muuta Jumalata.

45:15 TOTisest sinä olet salattu Jumala/ sinä
Jumala Israelin wapahtaja.

45:16 Mutta epäjumalain tekiät täyty caicki
häpiäs ja häwäistykses pysyä/ ja yxi toisens

cansa häwäistynä mennä pois.

45:17 Mutta Israel lunastetan HERran cautta
ijancaickisella lunastuxella/ eikä tule häpiään
eli pilckan coscan ijancaickisest.

45:18 Sillä nijn sano HERra joca taiwan luonut
on/ se Jumala joca maan on walmistanut/ ja
on sen tehnyt ja hanginnut. Ja ei nijn sitä
tehnyt/ että se olis tyhjänä ollut/ waan
walmisti sen että sijnä asutaisin: Minä HERra
olen ja ei kengän muu.

45:19 En minä ole sala puhunut/ pimiäs paicas
maan päälle/ engä ole huckan Jacobin
siemenelle sanonut: Edzikät minua: sillä minä
olen se HERra/ joca wanhurscaudest puhu/ ja
ilmoitan oikeutta.

45:20 ANna pacanain Sangarein heitäns coota
ja tulla yhten/ jotca ei mitän tiedä/ ja
candawat heidän epäjumalans Cannot/ ja
rucoilewat sitä jumalata cuin ei autta taida.

45:21 Ilmoittacat ja tulcat tänne/ pitäkät
neuwo keskenän/ cuca näitä algusta cuulutti/
ja silloin on sen ilmoittanut. Engö minä HERra
ole sitä tehnyt? ja ei ole ensingän Jumalata
paidzi minua/ hurscas Jumala ja wapahtaja/ ja
ei ole ketän paidzi minua.

45:22 Käändäkät teitän minun tygöni/ nijn te
autuaxi tuletta/ caicki mailman äret: sillä minä
olen Jumala/ ja ei kengän muu.

45:23 Minä wannon idzelläni/ ja minun
suustani on wanhurscauden sana käypä ulos/
ja se jää silläns/ nimittäin/ minulle pitä caicki
polwet notkistaman/ ja caicki kielet
wannoman/ ja sanoman: HERrasa minun on
wanhurscaus ja wäkewys.

45:24 Sencaltaiset tulewat hänen tygöns/
mutta caicki jotca ottawat händä wastan/ ne
häpiään tulewat.

45:25 Sillä HERrasa caicki Israelin siemen
wanhurscautetan/ ja saawat idziäns hänestä
kerscata.

*Vers.4. Cosca et sinä minua wielä) Cadzo supr.
c. 44:28. v. 7. Luon pahan) Nijn on*

Propheta Jesaia

likimmitten/ Am.3:6. Eeclesi. 11. 14. Mutta ei tästä seura/ että Jumala on syy syndijn ja mailman pahuteen: sillä meidän tule tietä/ että paha on cahtalainen: Yxi on wica/ joca on syndi ja idze pahuus: toinen on rangaistus joca sitä noudatta. Cuin nälkä/ rutto/ miecka ja idze cuolema. Syndi ja pahuus on Perkelestä ja ihmisestä/ sap. 2:24. mutta rangaistus tule HERralda/ nijncuin wanhursalda Duomarilda. Tästä pahasta puhutan täsä ainoastans/ sentähden pane hän sitä wastan rauhan/ ajatellen sota ja lewottomutta. Näin on puhdas Jumalan seuracunda tämän aina ymmärtänyt. Iren lib 4. Basil. M Orat Minun tygöni) Ettei he olis kärsimättömät/ ja edzeis muita jumalita: sillä minä annan heille kyllä sanoa/ cosca tämä wiheljäisyys on loppuwa. v. 14. Idzens andaman sinun alas) se cuulu nijncuin täsä wielä nyt puhutaisin Cuningas Corexest/ mutta täsä puhutan toisesta Corexesta/ joca on Christus/ nijncuin seurawaisist sanoist nähdä taitan: sillä sinun tykönäs eli sinusa on Jumala/ ja ei ole yhtän muuta jumalata/ joca ei muutoin cuin Christuxest ymmärrettä taita/ cuin Hieron . tästä paicasta osotta. Ja Cypr. 1. 2. sen owat ymmärtänet. Ja se tapahtu sentähden/ että nijncuin Josua/ joca Israelin lapset wei Canaan maalle/ awisti Christusta/ nijn oli myös tämä Cores olewa/ joca heidän Babelist oli pelastawa: Sentähden lacka hän nijn äkist puhumast cuwast/ ja puhu sitä joca cuwalla awistettin. v. 19. Sala) se on/ tuulesa/ eli siellä cusa ei Canssa ole jota cuule. v. 23. Minua pitä caicki polwet) Ne owat Jumalan pojan sanat/ cuin hänestä puhutan/ Rom. 14:12. v. 25. Caicki Israelin siemen) Oikia Israelin siemen owat Christityt/ joilla on Israelin usco/ Gal.3:29.

XLVI. Lucu .

HERra ilmoitta Babelin epäjumalan pian

huckuwan/ v. 1. tahto Canssans warjella ja tuke/ v. 3. näyttä cuinga caicki epäjumalat peräti kelwottomat owat/ v. 5. neuwo heidän sitä ajatteleman ja hänesäns rippuman/ v. 8. lupa anda tulla yhden idästä joca heitä Babelist oli pelastawa/ v. 11.

46:1 BEI callistu cowin/ Nebo on pudonnut/ heidän epäjumalans owat joutunet eläimille ja carjalle osaxi/ että he wäsywät teidän cuormian candaisans.

46:2 Ja ne putowat ja callistuwat caicki tyyinni/ ja ei taida canda pois cuorma/ waan heidän sieluns pitä käymän fangiudesa.

46:3 CUulcat minua te Jacobin huonesta/ ja caicki tähtet Israelin huonesta/ jotca cohdua cannetan ja äitisan oletta.

46:4 Minä/ Minä tahdon teitä canda haman wanhuten/ ja sijhenasti cuin harmaxi tuletta/ Minä sen teen/ Minä nostan/ kannan ja pelastan.

46:5 Keneengä te wertatte minun/ ja kenengä caltaisexi te teettä minun? ja kenen werraxi te minua mittat/ jonga caltainen minä olisin?

46:6 He pudistawat cilda säkistä/ ja hopian wihtillä punnidzewat/ ja hopenasepän palckawat/ että hän jumalan tekis/ jonga eteen he polwillens langewat ja sitä cumartawat.

46:7 He nostawat sen hartioillens ja candawat sitä/ ja panewat sen siallens/ sijnä se seiso ja ei lijcu siastans. Jos jocu händä huuta nijn ei hän wasta/ ja ei auta händä hänen tuscastans.

46:8 Sencaltaista muistacat ja olcat wahwat/ te wäärintekiät mengät sydämijn.

46:9 Muistacat endistä cuin wanhasta on ollut: sillä minä olen Jumala ja ei yxikän muu/ Jumala/ jonga wertaista ei cusan ole.

46:10 Minä joca edellä ennustan/ mitä edespäin tulewa on/ ja ennencuin se tapahtu/ sanon minä. Minun aiwoituxeni pisywät/ ja minä teen caicki mieleni perän.

46:11 Minä cudzun linnun idästä/ ja miehen/

Propheta Jesaia

joca minun aiwoituxeni teke/ caucaiselda maalda.

46:12 Mitä minä sanon/ sen minä tulla annan/ ja mitä minä ajattelen/ sen minä myös teen.

46:13 CUulcas minua te ylpiät sydämet/ te cuin oletta caucana wanhurscaudesta: Minä olen minun wanhurscaudeni andanut lähestyä/ ei se ole caucana/ ja ei minun autuudeni wijwy: sillä minä annan autuuden Zionis/ ja minun cunnian Israelis.

Vers.1. Bel) Näin owat Babylonialaiset cudzUNET heidän epäjumalans Iovem, jota he palwelit. Cuin Berosus ja Diod. kirjoittawat. v. 11. Linnun) Hän cudzu nijn Cuningas Corexen/ jonga nijn äkist piti tuleman/ nijncuin hän lendäis.

XLVII. Lucu .

Jesaia ennusta Babelita wASTAN/ että sen piti pääsemän muitten maacundain hallituxest/ tuleman fangixi ja orjixi/ v. 1. hänen tyranniudens tähden Jumalan Canssa wASTAN/ jonga hän sinne oli fangixi wiepä/ v. 6. hänen hecumans/ suruttomudens/ ylpeydens ja welhoudens tähden/ v. 8. joca nijn totisest ja tapaturmaisest oli tapahtuwa/ ettei heidän tietäjäns sitä pitänyt tietämän/ eikä taitaman autta sitä wASTAN/ v. 11.

47:1 AStu alas neidzy/ sinä tytär Babel/ istu tomuun/ istu maahan: sillä Chalderein tyttärellä/ ei ole yhtän istuinda enä/ ei sinua pidä enä cudzuttaman ihanaisexi ja iloisexi.

47:2 Ota mylly ja jauha jauhoja/ päästä hiustes palmicot/ rijsu kengäs/ paljasta sääres/ cahla wirran ylidzen.

47:3 Että sinun häpys ilmoitetuxi/ ja sinun riettaudes nähdyxi tulis/ Minä costan/ ja ei yxikän ihminen pidä rucouxellans minua sijtä estämän.

47:4 Tämän teke meidän pelastajam/ joca

cudzutan HERraxi Zebaothixi/ Israelin Pyhäxi.

47:5 Istu alallas/ mene pimeyteen sinä

Calderein tytär: sillä ei sinua enä pidä cudzuttaman waldacundain Frouwaxi.

47:6 Sillä cosca minä olin wihainen minun Canssani päälle/ ja turmelin minun perindöni/ hyljäisin minä heidän sinun kätees: mutta et sinä tehnyt laupiutta/ ja wanhoille teit sinä iken peräti rascaxi/ ja ajattelit: minä olen Drotningi ijancaickisest.

47:7 Et sinä tähän päiwän asti wielä ole sitä johdattanut sydämees/ eli ajatellut cuinga heille wijmein oli tapahtuwa.

47:8 NIjn cuule nyt tätä/ sinä joca elät hecumas/ ja istut nijn surutoin/ ja sanot sydämesäs: minä olen ja ei yxikän muu/ en minä leskexi eli hedelmättömäxi tule: molemmat nämät pitä sinua äkildä cohtaman yhtenä päiwänä/ että sinä tulet leskexi ja hedelmättömäxi.

47:9 Ja ne pitä sinuun täydellisest sattuman/ sinun monen welhois tähden/ ja sinun noitais tähden/ joista suuri osa on sinun tykönäs.

47:10 Sillä sinä olet luottanut idzes sinun pahutees/ coscas ajattelit: ei minua nähdä. Sinun taitos ja tietos on sinun cukistanut/ että sanot sydämesäs: minäpä olen ja ei yxikän muu.

47:11 Sentähden pitä onnettomuden tuleman sinun päälles/ nijn ettei sinun pidä tietämän cosca se tule/ ja sinun wastoinkäymises pitä langeman sinun päälles/ jota ei sinun pidä taitaman sowitta: sillä capinan pitä äkist tuleman sinun päälles/ jota et sinä edellä tiedä.

47:12 KÄys nyt edes sinun welhois cansa/ ja sinun monen noitais cansa/ joiden seas sinä olet idzes nuorudestas waiwannut/ jos sinä taidaisit autta idzes/ jos sinä taidaisit wahwista idzes: sillä sinä olet wäsyxis sinun monen coettelemuxes tähden.

47:13 Tulcan edes ja auttacon sinua ne taiwan juoxun tietäjät ja tähtein curkisteliat/ jotca

Propheta Jesaia

Cuucautten jälkeen lukewat/ mitä sinulle pitä tapahtuman.

47:14 Cadzo/ he owat nijncuin corret/ jotca tuli poltta/ ei he taida pelasta heidän hengens liekistä: sillä ei pidä yhtän hijlistö oleman/ josa jocu taidais idzens lämmitellä/ eli tulda jonga tykönä istutaisin.

47:15 Juuri nijn owat ne joiden alla sinä sinus waiwannut olet/ sinun cauppamiehes sinun nuorudestas/ pitä jocaidzen käymän sinne ja tänne/ ja sinulla ei ole yhtän auttajata.

Vers.16 c. 46. Ylpiät sydämet) Ne olit Babylonialaiset. v. 1. Yhtän istuinda) se on/ yhtän hallitusta. v. 5. Alallas) se on/ cuolemasa. v. 13. Sinä olet wäsyxis) se on/ ne monet coettelemuxet tekewät sinun hulluxi ja wiheljäisexi/ ehkä ei ne mitän kelpa. v. eod. Tähtein curkisteliat) Owat ne cuin taiwan juoxusta tahtowat ilmoitta mitä jolleculle erinomaisest/ eli myös coco Caupungille eli maacunnalle tapahtuman pitä/ onni eli wastoinkäymys/ paha eli hywä/ etc. (nijncuin on selkiäst textis) jota ei he sijtä tietä taida/ ja Jumala on sentähden nijncuin petosta kieldännyt sitä pidettä. Cadzo Levit. 19:26.

XLVIII. Lucu .

HERra neuwo ulcocullaisia ja cowacorwaisia/ jotca cuitengin cudzuttin hänen Canssaxens/ cuuleman/ v. 1. että hän oli se/ joca heille edellä ilmoitti mitä oli tapahtuwa/ josta heidän piti tietämän/ että hän/ ja ei heidän epäjumalans sitä tehnyt: waicka hän hywin tiesi ei heidän sitä tottelewan/ v. 3. cuitengin Nimens tähden ei hän tahtonut heitä peräti häwittä nijncuin he olit ansainnet/ v. 9. Neuwo heitä wielä cuuleman/ että hän on se joca caicki oli luonut ja hallidze: sentähden tahdoi hän myös osotta woimans Chaldereisä/ v. 12. Hän on se joca ennen heidän cansans oli puhunut/ ja oli myös nyt lähetetty HERralda ja

hänen Hengeldäns/ opettaman heitä ja johdattaman oikialle tielle/ v. 16. käske heidän lähte Babelist/ nijncuin he ennen olit lähtenet Egyptist/ v. 20.

48:1 CUulcat tätä te Jacobin huonesta/ te cuin cudzutan Israelin nimellä/ ja oletta culkenet Judan wedestä/ te jotca wannotte HERran nimeen/ ja muistatte Israelin Jumalan/ ei cuitengan totudes eikä wanhurscaudes.

48:2 Sillä he nimittäwät idzens pyhästä Caupungista/ ja luottawat heitäns Israelin Jumalaan/ joca cudzutan HERraxi Zebaothixi. 48:3 Minä olen ennen ilmoittanut tulewaisia/ minun suustani on se lähtenyt/ ja minä olen andanut sitä sanoa/ ja teen sen myös äkist/ että se tule.

48:4 Sillä minä tiedän sinun cowaxi/ ja sinun niscas on rautasuoni/ ja sinun odzas on waskesta.

48:5 Minä olen sen ilmoittanut ennen/ ja olen sen sinulle andanut sanoa ennencuin se tulican/ ettes sanois: minun epäjumalan sen teke/ ja minun cuwan ja epäjumalan on sen käskenyt.

48:6 Caicki nämät sinä cuulit ja näit/ ja et ole cuitengan sitä ilmoittanut: sillä minä olen edellä andanut sinulle sanoa usia ja salaisia/ joita et sinä tiennyt.

48:7 Mutta nyt on se luotu ja ei siihen aican/ ja et sinä sijtä ole cuullut päiwäkän ennen/ ettei sinun pitäis sanoman:

48:8 Cadzo/ sen minä hywin tiesin: sillä et sinä sitä cuullut/ etkä sitä tiennyt/ ja sinun corwas ei ollut siihen aican awattu. Mutta minä kyllä tiesin sinun cadzowan ylön/ joca olet nimitetty rickojaxi sinun äitis cohdusta.

48:9 Sentähden olen minä minun nimeni tähden pitkämielinen/ ja minun ylistyxi tähden tahdon minä säästä sinua/ ettes tulis häwitetyxi.

48:10 Cadzo/ minä tahdon coetella sinua/ mutta ei nijncuin hopena/ waan minä teen

Propheta Jesaia

sinun walituxi murhen pädzisä.

48:11 Minun tähteni/ Ja/ minun tähteni tahdon minä tehdä/ etten minä häwäistyxi tulis: sillä en minä anna cunniatani toiselle.

48:12 CUule minua Jacob/ ja sinä minun cudzuttun Israel: Minä olen/ Minä olen ensimmäinen ja wijmeinen.

48:13 Minun käten on perustanut maan/ ja minun oikia käten on kämmenellä mitannut taiwan: mitä minä cudzun/ se on cohta walmis.

48:14 Cootcat teitän caicki ja cuulcat/ cuca on näiden seas joca näitä ilmoitta taita? HERra racasta händä/ sentähden on hän osottawa hänen tahtons Babelis/ ja käsiwartens Chaldereis.

48:15 Minä/ Ja minä olen sen sanonut: Minä olen hänen cudzunut/ minä myös annan hänen tulla/ ja hänen tiens menesty hänelle.

48:16 Tulcat tänne minun tygöni/ ja cuulcat tätä: En minä ole ennen sala puhunut/ sijtä ajasta cuin se oli puhuttu olen/ minä siellä/ ja nyt lähettä minun HERra HERra ja hänen Hengens.

48:17 Nijn sano HERra sinun pelastajas/ se Pyhä Israelis: Minä olen sinun HERras Jumalas/ joca sinulle opetan mikä tarpellinen on/ ja johdatan sinun tietä jotas käyt.

48:18 O jos sinä pitäisit minun käskyistäni waarin/ njn sinun rauhas olis nijncuin wirta/ ja wanhurscaudes nijncuin meren aldo.

48:19 Ja sinun siemenes olis nijncuin sanda/ ja cohtus hedelmä nijncuin hänen somerons/ joiden nime ei pitäis häwitettämän/ eli pyhittämän pois minun edesäni.

48:20 Lähtekät Babelist/ paetcat Chalderein tykö iloisella änellä ilmoittacat ja cuuluttacat/ wiekät se aina mailman ärijn/ ja sanocat: HERra on pelastanut hänen palwelians Jacobin.

48:21 Ei heitä jano waiwannut/ cosca hän johdatti heitä corwesa/ hän andoi heille wuota wettä calliosta: hän halcais callion/ ja

sijtä wuoti wesi. Mutta jumalattomalla/ sano HERra/ ei ole rauha.

Vers.6 Usia) Nimittäin/ että heidän piti menemän fangixi Babelijn/ ja taas pelastettaman siellä Cuningas Corexen cauta. v. 10. Ei nijncuin hopiata) se on/ en minä ratki tyynni puhdistu heitä/ jotca ei ole sencaltaiset cuin heidän pitäis oleman v. 11. Häwäistyxi) Cadzo täsä että se on häwäistä Jumalata/ cosca jocu kersca idzens omista töistäns ja ansiostans. v. 15. Hänen cudzunut) Nimittäin/ Cuningas Corexen. v. 16. Ja nyt lähettä minun HERra) Ajattele/ että HERra joca idze on puhunut coco täsä lugus/ sanonut ilmoittanens mitä tapahtuwa oli/ luonens caicki cappalet/ etc. Hän sano idzens täsä olewan lähetetyn HERralda ja hänen Hengeldäns. Nijn ei se taida jocu muu olla cuin Jumalan Poica/ joca Isäldä lähetetän/ Ioh. 8. ja Pyhäldä Hengeldä/ Luc. 4. Nijncuin Pyhät Isät/ Basil. lib. 3. cap. ult tästä puhuwat v. 20. Lähtekät Babelista) Ope Prophetain puhenparsi: hän käske heidän lähte Babelist/ ikänäns cuin he jo olisit siellä fangittuna/ joca cuitengin monen wuoden peräst sijtte tapahdui.

XLIX. Lucu .

HERra Christus neuwo caickia pacanoita ottaman waaria/ että HERra on walinnut hänen opettajaxi/ v. 1. ei ainoastans käändämän njitä hajotettuwa Israelist/ waan että hän oli myös tulewa pacanain walkeudexi ja autudexi/ v. 5. Ijtoxi Canssasa/ wapahtaman fangituita/ walistaman sokeita/ ja johdattaman exywäisiä oikialle tielle/ v. 8. että Jumalan Canssa luuli HERran heitä hyljännän/ lupa hän ettei se pidä tapahtuman/ waan tahto enändä ja lisätä heitä caikesta Canssasta/ v. 14. sillä pacanain piti suurin joucoin tuleman hänen tygöns:

Propheta Jesaia

Cuningat pitä tuleman heidän holhoixens/ ja Förstinnain heidän imettäixens/ v. 22. HERra oli pelastawa heitä ja andawa heidän wihollisens tulla häpiään/ v. 24.

49:1 CUulcat minua te luodot/ ja te caucaiset Canssat ottacat waari. HERra on minun äitin cohdsta cudzunut.

49:2 Hän muisti minun nimeni/ cosca minä wielä äitini cohdsu olin/ ja teki minun suuni nijncuin teräwän miecan. Hänen kätens warjolla hän minua peitti.

49:3 Ja pani minun kijldäwäxi nuolexi/ pisti minun wijneens/ ja sanoi minulle: sinä olet minun palwelian/ Israel sinä olet/ josa minä cunnioitetan.

49:4 Mutta minä sanoin: huckan minä työtä tein/ turhan ja tyhjän minä täsä culutin wäkeni: cuitengin on minun asian HERran/ ja minun wircan on minun Jumalani.

49:5 Ja HERra sano/ joca loi minun hänellens cohdsta palweliaxi/ että minä palautan Jacobin hänelle/ ettei Israel huckuis.

49:6 Sentähden olen minä caunis HERran edes/ ja minun Jumalan on minun wäkeyyden. Ja sano: Wähä se on/ että olet minun palwelian/ corjamas Jacobin sucua ja tuomas jällens Israelin hajotettuja. Mutta minä panin sinun myös pacanain walkeudexi/ ja oleman minun autuden mailman ärijn.

49:7 Nijn puhu HERra Israelin lunastaja/ hänen Pyhäns/ ylöncadzotuille sieluille/ sille Canssalle josta me cauhistum/ sille palwelialle joca Sangarein alla on/ Cuningasten pitä näkemän ja nouseman/ Förstit pitä rucoileman HERran tähden/ joca uscollinen on/ Israelin Pyhän tähden/ joca sinun walinnut on.

49:8 Näin sano HERra: Minä olen sinun rucouxes otollisella ajalla cuullut/ ja olen autuden päiwänä sinua auttanut. Ja olen warjellut sinua/ ja lijtoxi Canssain secaa olen sinun säätänyt/ wahwistaman maata/ ja

haascatuuta perimisiä omistaman.

49:9 Sanoman fangituille: mengät ulos/ ja jotca pimiäs owat: tulcat edes/ että he teiden ohes heitäns elätäisit.

49:10 Ja saisit joca cuckulalla elatuxens: ei heidän pidä isoman eikä janoman. Ei helle eikä Auringo pidä heitä polttaman: sillä heidän armahtajans wie ja johdatta heitä wesilähteille.

49:11 Ja minä panen caicki wuoreni tiexi/ ja minun polcuni pitä tallattaman.

49:12 Cadzo/ nämät tulewat cauca/ ja cadzo/ nämät pohjan puolest/ nämät etelän puolest/ ja ne muut Sinimin maalda.

49:13 Iloitcat te taiwat/ riemuidze sinä maa/ kijttäkät te wuoret ihastuxella: sillä HERra on hänen Canssans lohduuttanut/ ja on hänen radollisians armahtanut.

49:14 MUtta Zion sano: HERra hyljäis minun/ HERra unohti minun.

49:15 Unohtaco waimo lapsucaisens/ nijn ettei hän armahda hänen ruumins poica? ja waicka hän unohdais/ nijn en minä cuitengan sinua unohda.

49:16 Cadzo/ käsijni olen minä sinun pyädänyt/ sinun muuris owat alati minun silmäini edes.

49:17 Sinun rakendajas riendäwät/ mutta sinun cukistajas ja häwittäjäs pitä pakeneman sinusta pois.

49:18 Nosta silmäs ymbärins ja cadzo/ caicki nämät cootut tulewat sinun tugös. Nijn totta cuin Minä elän/ sano HERra/ sinun pitä caikilla näillä/ nijncuin cauniudella/ puetettaman.

49:19 Ja sinä käärit ne ymbärilles nijncuin morsian: sillä sinun autia/ häwitetty ja turmeldu maas pitä silloin ahdas oleman asuaxes/ cosca sinun raatelias sinusta cauwas pakenewat.

49:20 Nijn että sinun hedelmättömydes lapset/ pitä wielä sinun corwas sanoman: ahdas on minulla sia/ istu puolees/ että

Propheta Jesaia

minäkin asuisin sinun tykönäs.

49:21 Mutta sinä olet sanowa sydämesäs:
cuca nämät minulle synnytti? sillä minä olen
hedelmätöin/ yxinäinen/ poisajettu ja
ulossyösty. Cucca nämät on minulle
caswattanut? cadzo/ minä olin yxinäns jätetty/
cusa nämät silloin olit?

49:22 Nijn sano HERra Jumala: cadzo/ Minä
nostan käteni pacanain puoleen/ ja minun
lippuni corgotan Canssain puoleen. Nijn he
candawat edes helmasans sinun poikias/ ja
sinun tyttäritäs hartioillans.

49:23 Ja Cuningat pitä oleman sinun holhojas/
ja heidän Drotningins sinun imettäjäs. Heidän
pitä langeman caswoillens maahan sinun
edesäs/ ja nuoleskeleman sinun jalcais tomua.
Silloin sinä tiedät/ että Minä HERra olen/ ja
ettei kengän tule häpiään/ joca minua toiwo.

49:24 OTetango saalis joldaculda Sangarilda
pois? taitaco jocu päästä jongun hurscan
fangit?

49:25 Sillä näin sano HERra: nyt pitä fangit
Sangarilda otettaman pois/ ja wäkewäin saalis
irralle pääsemän. Ja minä tahdon rijdellä
sijnun rijtaweljeis cansa/ ja autta sinun lapsias.

49:26 Ja minä ruokin sinun häwittäjäs heidän
omalla lihallsans. Ja heidän pitä juopuman
omasta werestäns/ nijncuin makiasta
wijnasta/ ja caicki liha pitä tietämän/ että
minä olen HERra/ sinun auttajas ja sinun
lunastajas/ Jacobin wäkewä.

*Vers.1. Cuulcat te luodot) Että Propheta coco
täsä lugus/ nijncuin endisesäkin puhu
Christuxen puolest eli sias/ sen idze texti
osotta/ nijn myös se/ että cudennest versyst/
puhutan Christuxest/ Act. 13:47 (te luodot) se
on/ pacanat/ nijncuin se monest paicast
nähdän/ ja on nijn pandu. v. 2. Kijldäwäxi
nuolexi) Christus werratan Evangeliumillans
nuoleen/ että se oli nopiast menewä caickein
maacundain läpidze. v. 3. Minun palwelian)
Cadzo Sup. 42:1. v. 4. Huckan työtä tein) Että*

*nijn harwat Judalaisist tahdoit otta hänen
oppins wastan/ ja hywäxens omista hänen
pijnans ja ansions. v. 7. Ylöncadzotuille) Sillä
Jumalan seuracunda on enimmiten
ylöncadzottu jumalattomilda/ ja tämän
mailman lapsilda. v. 8. Lijtoxi) Nimittäin
asettaman Utta Testamentiä eli lijtto/ josta
puhutan/ Jer. 31:31. v. 20. Hedelmättömydes
lapset) Ne owat jotca hänellä on/ waicka hän
on hedelmätöin/ se on/ hyljätty Canssa/
mutta cummingin paljo enätty/ nijncuin
Christityt owat. v. 22. Candawat edes sinun
poikias) Nimittäin/ Pyhään Casteseen/ että he
tulisit istutetuxi sinuun/ ja taidaisit tulla sinun
lapsixes ja sinun Canssaxes. v. 24. Hurscan
fangit) Laki ja Perkele piti meitä oikeudella
fangina syndein tähden/ nijden käsist oli
Christus meidän pelastawa.*

L. Lucu .

*HERra Christus osotta ei hänens olewan syyn/
että Judalaiset hyljätän/ waan heidän oma
catumattomudens/ v. 1. joca tulit heitä
pelastaman/ mutta ei he ottanet händä
wastan/ v. 2. hän tuli Saarnaman lohdullista
Evangeliumita/ v. 4. oli Isällens cuuliainen/
kärsei heidän edestäns/ wanhurscas wääräin
edest/ v. 5. Neuwo nijtä jotca pimeydes
waeldawat turwaman HERraan/ v. 10. mutta
walistettuwa waeldaman walkeudes/ v. 11.*

50:1 Näin sano HERra: cusa on teidän äitin
eroituskirja/ jolla minä olen hänen hyljännyt?
eli/ cuca on minun corkorahani candaja/ joilla
minä teidän olen myynyt? cadzo/ te oletta
teidän syndein tähden myydyt/ ja teidän äitin
on teidän ricosten tähden hyljätty.

50:2 Mixi minä tulin/ ja ei ollut siellä ketän?
Minä huusin/ ja ei yxikän wastannut? ongo
minun käten nijn lyhendynyt/ ettei hän woi
pelasta? eikö minulla ole woima wapahta?
Cadzo/ minun rangaistuxellani teen minä

Propheta Jesaia

meren cuiwaxi/ ja teen wirrat nijncuin corwen/
nijn että calat haisewat weden puuttumisen
tähden/ ja cuolewat janosta.

50:3 Minä puetan taiwan pimeydellä/ ja teen
hänen peittens nijncuin säkin.

50:4 HERra/ HERra andoi minulle oppenen
kielen/ puhua wäsyneille ajallans.

50:5 Hän herättä minua joca amu/ herättä
minulle corwan cuuleman nijncuin
opetuslapset. HERra Jumala awais minulle
corwan/ ja en ole minä tottelematoin/ engä
mene tacaperin.

50:6 Minä annoin selkäni nijlle jotca minua
piexit/ ja poskeni nijlle jotca minua näpistit.

50:7 En minä käändänyt caswoani pois
häwäistyxistä ja syljistä/ että HERra Jumala
minua autta/ en minä tule häpiään.

Sentähden taridzin minä heille caswoni
nijncuin limpsion/ sillä minä tiedän etten minä
tule häpiään.

50:8 Se on läsnä joca minun wanhurscautta/
cuca tahto rijdellä minun cansani? Käykäm
yhten/ kellä on oikeus minua watan? se
tulcon tänne minun tygöni.

50:9 Cadzo/ HERra Jumala autta minua/ cuca
tahto minua cadotta? Cadzo/ ne caicki
wanhenewat nijncuin waate/ coit syöwät
heidän.

50:10 CUca on teisä joca pelkä HERra? joca
hänen palwelians ändä cuuldele/ joca
pimeydes waelda/ ja ei näe walkeutta? Hän
toiwocan HERran nimen päälle/ ja luottacan
idzens Jumalans päälle.

50:11 Cadzo/ te caicki jotca tulen sytytätte/
jotca oletta liekillä hangitut/ waeldacat teidän
tulenna

walkeudes/ ja sijnä liekis jonga te sytytitte.
Näitä tapahtu teille minun kädestäni/ kiwus
täyty teidän lewätä.

*Vers.4. Oppenen kielen) Joca ei mitän
idzestäns latele/ waan opetta mitä hän on
openut Jumalalda. Nimittäin/ P.*

*Evangeliumita/ jonga hän toi Isäns helmasta/
Ioh.1:8. v. 11. Waeldacat) Turmelducat
pahasa/ jonga te oletta minulle walmistanet.*

LI. Lucu .

*HERra lohduutta nijtä jotca händä pelkäwät/
nijncuin hän oli enändänyt Abrahamin
lapsitoinna ollesans nijn on hän myös heille
tekewä/ waicka he nyt harwat ja ylöncadzotut
olit/ v. 1. hän anda hajotta hänen oppins
caikille pacanoille/ ja hänen autudens joca
pysy ijancaickisest/ v. 4. lupa heitä pelasta/
nijncuin hän muinengin Canssans Egyptist
pelastanut oli/ v. 9. Neuwo ettei he ajallisten
waiwain tähden suuttuis/ hän oli heitä kyllä
wielä auttawa ja wapahtawa/ nijncuin
ennengin/ v. 12. Cosca heidän olis pitänyt
juoman hänen hirmuisudens calckia/ oli hän
sen heildä ottawa ja andawa heidän
waiwaittens juoda/ v. 17.*

51:1 CUulcat minua te jotca wanhurscautta
noudatat/ te jotca HERra edzitte. Cadzocat
sitä calliota josta te lohwaistut oletta/ ja sitä
caiwo josta te caiwetut oletta.

51:2 Cadzocat Abrahami teidän Isän/ ja Saarat
josta te syndynet oletta: sillä minä cudzuin
hänen cosca hän oli wielä yxinäinen/ siunaisin
ja enänsin hänen.

51:3 Sillä HERra lohduutta Zioni/ hän lohduutta
caiken hänen aukiudens/ ja teke hänen
aukiudens nijncuin Edenin. Ja hänen erimaans
nijncuin HERran krydimaan/ että siellä löytän
ilo ja riemu/ kijtos ja kijtoswirsi.

51:4 Ottacat minusta waari minun Canssan/ ja
cuulcat minua minun sucucundan: sillä
minulda on Laki käypä ulos/ ja minä panen
minun oikeudeni Canssoille walkeudexi.

51:5 Sillä minun wanhurscauden on läsnä/
minun wapahtajan waelda ulos/ ja minun
käsiwarten on Canssoja duomidzepa. Luodot
odottawat minua/ ja wartioidzewat minun

Propheta Jesaia

käsiwarttani.

51:6 Nostacat teidän silmän taiwaseen/ ja cadzocat ales maan päälle: sillä taiwas on catowa nijncuin sawu/ ja maa wanhene nijncuin waate/ ja jotca asuwat sijnä/ cuolewat nijncuin tämäkin. Mutta minun autuden pysy ijancaickisest/ ja minun wanhurscauden ei ole puuttuwa.

51:7 Cuulcat minua te jotca wanhurscauden tunnetta/ Canssa/ jonga sydämes minun Lakini on. Älkät peljätkö cusa ihmiset teitä häwäisewät/ ja älkät wapisco cosca he teitä pilckawat.

51:8 Sillä Coin pitä heidän syömän nijncuin waatten/ ja madot pitä heidän syömän nijncuin willaisia: mutta minun wanhurscauden pysy ijancaickisest ja minun autuden ilman loppumat.

51:9 Ylös/ ylös/ pue päälles wäkewyttä/ sinä HERran käsiwarsi/ ylös/ nijncuin muinen wanhan aican.

51:10 Etkös se ole/ joca löit ylpiän/ ja haawoitit Drakin? Etkös se ole/ joca meren/ sen suuren sywän weden cuiwaisit? Joca meren tiexi teki/ että lunastetut käwit sitä myöden.

51:11 Silläns HERran lunastetut palajawat/ ja tulewat Zionijn riemulla/ ja ijancaickinen ilo on heidän pääns päällä olewa. Ilo ja riemu on heitä käsittäwä: mutta murhe ja huocaus pakene heitä.

51:12 Minä/ minä olen teidän lohduttajan/ cucast sijs sinä olet/ että cuolewaista ihmistä pelkät? ja ihmisten lapsia jotca culutetan nijncuin heinä?

51:13 Ja unohdat HERran/ joca sinun tehnyt on/ joca taiwat lewittä ja maan perusta? Mutta sinä pelkät alati yli päiwä waiwajan julmutta/ cosca hän rupe hucuttaman.

51:14 Cuhunga jäi waiwajan julmuus? cosca hän waadittin riendämän ja juoxeman ymbärins/ että hän päästäis/ ettei he cuolis cadottajalda/ eikä heidän leipäns puuttuis?

51:15 Sillä minä olen HERra sinun Jumalas/ joca meren lijcutan että sen allot pauhawat/ hänen nimens on HERRa Zebaoth.

51:16 Minä panen sanani sinun suuhus/ ja peitän sinun minun käteni warjolla. Että minä taiwan istutaisin/ ja maan perustaisin/ ja sanoisin Zionille: sinä olet minun Canssan.

51:17 HERä/ herä/ nouse Jerusalem/ joca joit HERran kädest hänen hirmuisudens calkin/ sen unen calkin rahgan olet sinä juonut/ ja ne pisaratkin nuoleskellut.

51:18 Ei kengän hänen pojistans/ jotca hän oli synnyttänyt/ händä holhonnut/ eikä kengän caikista hänen lapsistans/ jotca hän oli caswattanut/ hänen käteens ruwennut.

51:19 Nämät caxi sinua cohtaisit/ cuca sinua armahti? häwitys/ wahingo/ nälkä ja miecka oli siellä/ cucast sinua lohdutta?

51:20 Sinun lapses olit pindunet/ ja macaisit caikilla catuilla/ nijncuin paulattu medzähärkä/ täynäns wiha HERrasta/ ja rangaistusta sinun Jumalastas.

51:21 Sentähden cuule näitä sinä radollinen ja juopunut ilman wijnata.

51:22 Nijn sano HERra sinun haldias ja sinun Jumalas/ joca Canssallens costa: Cadzo/ minä otan unen calkin sinun kädestäs/ ja minun wihani calkin rahgan/ ei sinun sitä pidä sillen juoman.

51:23 Waan minä annan sen sinun raateliais käsijn/ jotca sanoit sinun sielulles: notkista/ että me käwisin sinun ylidzes/ ja pane sinun selkäs maan päälle nijncuin caduxi/ että sitä myöden juostaisin.

Vers.4. Laki) se on/ sen P. Evangeliumin oppi/ Cadzo myös Sup. 2. 4. v. 5. Minun wanhurscaudeni) se on: jonga Christus cansans oli tuopa/ josta myös Dan. 9:2. puhutan. v. 10. Ylpiän) Ne owat Egyptiläiset (Drakin) se on/ Cuningas Pharaon. v. 13. Waiwajan) se on/ Pharaon. v. 16. Minun sanani) se on/ sen P. Evangeliumin. (Istutaisin

Propheta Jesaia

taiwan) se on/ cocoisin sillä minulleni seuracunnan.

LII. Lucu .

CHristus Jumalan poica herättä Canssans walmistaman idzens/ ja ottaman sitä pelastusta wasan/ joca hänen cauttans oli tapahtuwa/ v. 1. ilmoitta/ cuinga lohdullisen ja hywän sanoman hänen Apostolins piti heidän Saarnallans tuoman/ v. 7. neuwo sentähden heitä riemuidzeman/ ja riendä idzens pois saastaisten syndisten tykö/ v. 9.

52:1 NOuse/ nouse Zion/ pue sinun wäkeyytes sinun päälles/ caunista sinuas jalost sinä pyhä Caupungi Jerusalem.

52:2 Sillä ei tästedes yxikän ymbärileickamatoin eikä saastainen pidä sinusa hallidzeman. Pudista tomu/ nouse ja istu Jerusalem.

52:3 Päästä sinus cahleista/ sinä fangittu Zionin tytär: sillä näin sano HERra: te oletta tyhjän mydyt/ ja ilman rahata te lunastetan.

52:4 Sillä nijn sano HERra Jumala: minun Canssan meni ensin alas Egyptin/ oleman siellä wierasna/ ja Assur on heille wäkiwalda tehnyt ilman syytä.

52:5 Waan mitä tämän edest tehdän? sano HERra: sillä minun Canssan huckan wietellän/ että ne jotca heitä hallidzewat/ saattawat heidän itkemän/ sano HERra.

52:6 Ja minun nimen pilcatan päiwä päiwäldä sentähden pitä minun Canssan sinä päiwänä minun nimeni tundeman.

52:7 Sillä cadzo/ minä puhun idze: O cuinga suloiset owat nijden jalat wuorilla jotca rauha julistawat/ jotca hywä Saarnawat/ autuden ilmoittawat.

52:8 Jotca Zionille sanowat: sinun Jumalas on Cuningas/ sinun wartias huutawat corkiast ja iloidzewat: sillä se nähdän ilmeisest cosca HERra käändä Zionin.

52:9 Iloitcat ja riemuitcat te Jerusalem

autiat: sillä HERra on hänen Canssans wahwistanut/ ja Jerusalem päästännyt. 52:10 HERra on ilmoittanut hänen pyhän käsiwartens caickein pacanain silmäin edes/ nijn että caicki mailman äret näkewät meidän Jumalam autuden.

52:11 PAetcat/ paetcat/ lähtekät siellä ja älkät mihingän saastaiseen sattuco/ mengät ulos heidän tyköns/ puhdistacat teidän/ te jotca HERran calua cannat.

52:12 Sillä ei teidän pidä lähtemän nopiast/ eli waeldaman pagolla: sillä HERra on lähtewä teidän edellän/ ja Israelin Jumala on cocowa teitä.

52:13 CADzo/ minun palwelian teke toimellisest/ ja corgotetan/ nostetan/ ja tule sangen corkiaksi.

52:14 Nijn että monda sinusta heidäns pahenda/ että hänen muotons on rymembi muita ihmisiä/ ja hänen hahmons on nijncuin ihmistengin lasten.

52:15 Mutta nijn on hän monda pacanata prijscottawa/ että myös Cuningatkin heidän suuns hänen edesäns tuckiwat: sillä joille ei mitän hänestä ilmoitettu ollut/ nekin hänen ilolla näkewät ja jotca ei mitän sijtä cuullet ole/ nekin hawaidzewat.

Vers.2. Ei yxikän ymbärileickamatoin) Tämä lupaus täytetän äsken täydellisest taiwallises elämäs. v. 3. Tyhjän mydyt) se on/ te oletta Adamin langemisen cautta turmellut/ waan te wapahdetan minun ansioni cautta/ Rom. 5:19. v. 5. Saattawat heidän itkemän) Sen teit Phariseuxet opillans/ jotca ainoastans opetit Lajia ja Isäin käskyjä?/ ja ei lohduttanet Evangeliumilla murhellisia omia tundoja. v. 12. Nopiast) Nijncuin he pelgolla läxit Egyptist/ Exod. 12:33.

LIII. Lucu .

JUmala idze puhu täsä ensist Pojastans

Propheta Jesaia

Christuxest/ että hänen pitä corgotettaman/ cuitengin oli moni hänen köyhän muotons tähden pahenduwa/ mutta wijmein oli moni nöyryttävä idzens ja uscowa hänen päällens/ erinomattain pacanat jotca ei mitän ennen sijtä ollet cuullet/ v. 13. Propheta walitta sijtte Apostolein nimellä/ että harwat Judalaisist tahdoit usco hänen päällens/ v. 1. hänen nöyrän sucuns/ muotons ja kärsimisens tähden/ v. 2. cuitengin/ sano Propheta/ kärsei hän caickia näitä wiattomast meidän syndeim tähden/ että me wapadettaisin/ v. 4. HERra lupa wijmein että sijttecuin hän pijnan ja cuoleman oli kärsinyt/ oli hän saapa paljo siemendä/ ja elämän cauwan/ tekemän myös hänen tundemisellans monda wanhurscaxi/ et. v. c 10.

53:1 MUtta cuca usco meidän Saarnam? ja kenelle HERran käsiwarsi ilmoitetan?

53:2 Sillä hän putcahta hänen edesäns nijncuin wesa/ ja nijncuin juuri cuiwasta maasta. Ei hänellä ole ensingän muoto eikä cauneutta/ me näimme hänen/ waan ei ollut hänellä meille kelpawata muoto.

53:3 Hän oli caickein ylöncadzottapa ja caickein halwin/ kipua ja sairautta täynäns. Hän oli nijn ylöncadzottu/ ettei kengän kehdannut cadzo hänen päällens/ sentähden en me händä minäkän pitänet.

53:4 TOTisest hän candoi meidän sairaudem ja meidän kipum hän sälytti päällens/ mutta me pidim hänen Jumalalda rangaistun/ piestyn ja waiwattun.

53:5 Waan hän on haawoitettu meidän pahain tecoim tähden/ ja meidän syndeim tähden on hän hosuttu. Rangaistus on hänen päälläns/ että meille rauha olis/ ja hänen haawains cautta olemma me paratut.

53:6 Me waelsimma caicki exyxis nijncuin lambat/ ja idecukin poickeis omalle tiellens.

53:7 Mutta HERra heitti caicki meidän wäärydem hänen päällens. Cosca hän

rangaistin ja waiwattin/ nijn ei hän suutans awannut. Nijncuin caridza joca teuraxi wiedän/ ja nijncuin lamma joca keridziäns edes waickene/ ja ei suutans awa.

53:8 MUtta hän on otettu pois ahdistuxest ja duomiost/ cuca tietä hänen elämäns pituden? sillä hän on siwalttu pois eläwitten maalda/ cosca hän minun Canssani pahain tecoin tähden rangaistin.

53:9 Hän on haudattu nijncuin jumalattomat/ ja cuollut nijncuin ricas. Ei hän kellengän wääryttä tehnyt/ eikä petost ollut hänen suusans/ mutta HERra tahdoi hänen nijn piestä sairaudella.

53:10 Cosca hän on hengens wicauhrixi andanut/ nijn hän saa siemenen ja elä cauwan/ ja HERran aiwoitus on hänen kädesäns menestywä.

53:11 Että hänen sieluns on työtä tehnyt/ saa hän ilons nähdä/ ja on rawittu. Ja hänen tundemisens cautta minun wanhurscas palwelian monda wanhurscautta: sillä hän canda heidän syndins. Sentähden annan minä hänelle monda suurexi saalixi/ ja hänelle pitä wäkewät raateluxexi oleman.

53:12 Sentähden andoi hengens cuolemaan/ ja oli pahantekiäin caltaisexi luettu. Hän candoi monen synnit/ ja rucoili pahantekiäin edestä.

Vers.13. Minun palwelian) Sup. 42:1. Että tämä caicki ymmärretän Christuxest/ nähdän monesta paicasta Udes Testamendis/ jotca tästä lugusta Christuxesta puhuwat/ nijncuin myös idze textistä. v. 14. Hänen muotons on rymembi) se on hänen köyhydens/ kärsimisens ja cuolemans tähden/ on hän monelda cadzottu ylön. Zach. 9:9. v. 2. Cuiwasta maasta) se on/ Cuningas Dawidin sugusta/ joca oli joutunut alas/ Sup. 11:1. t. v 8. Cuca tietä hänen elämäns pituuden) se on/ hän on taas nousewa cuolluist ja eläwä/ ja cuolemalla ei pidä mitän walda oleman

Propheta Jesaia

hänesä enä/ Rom.6:9. Heb. 7:24. v. 9. Nijncuin ricas) Joca luotta rickauteens/ se on jumalatoin. Nijn Christus ristinnaulittin/ ja hänen hautans sotawäeldä warjeldin/ nijncuin jumalattoman ryöstäjän/ joca muilda olis jotakin ottanut. v. 10. Saa siemenen) se on/ monda jotca uscowat hänen päällens/ ja tulewat hänen lapsexens. (HERran aiwoituxen) se on/ hänen tahtons ja tecons/ jotca owat hänen mielesäns/ nimittäin/ ihmisten pelastus.

LIV. Lucu .

PRopheta lohduutta Jumalan seuracunda/ että ehkä hän oli silloin wähäinen ja ylöncadzottu/ nijncuin hyljätty waimo/ nijn oli se cuitengin wähän ajan peräst nijn caswawa/ ja lewewä/ että myös pacanaingin piti joutuman hänen lapsixens/ v. 1. sillä HERra hänen miehens/ joca hänen silmän rapäyxexi oli hyljännyt/ tahdoi händä taas ijancaickisella armolla coota/ v. 5. lupa raketa ja walmista händä caunist/ v. 11. mutta caickein jotca idzens asettawat händä watan/ ei pidä menestymän/ v. 15.

54:1 Riemuidze sinä hedelmätöin/ joca et synnytä/ iloidze riemulla/ ja ihastu sinä joca et rascas ole. Sentähden on sillä yxinäisellä enämbi lapsia/ cuin sillä jolla mies on/ sano HERra:

54:2 Lewitä teldas sia/ ja wenytä asumises waate/ älä säästä/ pidennä köytes/ ja kijnnitä waajas lujast.

54:3 Sillä sinun pitä oikialle ja wasemalle puolelle lewenemän/ ja sinun siemenes pitä pacanat perimän/ ja aukeisa Caupungeisa asuman.

54:4 Älä pelkä: sillä et sinä tule häpiään/ älä ole caino: sillä ei sinun pidä häpiään tuleman. Waan sinun pitä sinun neidzydes häpiätä unohtaman/ ja sinun leskiydes cainousta ei

sillen muistaman.

54:5 Sillä joca sinun tehnyt on/ hän on sinun miehes/ HERra Zebaoth on hänen nimens/ ja Israelin Pyhä sinun lunastajas/ joca caiken mailman Jumalaxi cudzutan.

54:6 Sillä HERra on saattanut sinun huutoon/ että sinä olet nijncuin hyljätty/ ja sydämeest murhellinen waimo/ ja nijncuin nuori emändä joca hyljätty on/ sano sinun Jumalas.

54:7 Minä olen wähäxi silmän rapäyxexi sinun hyljännyt/ mutta minä tahdon sinua suurella laupiudella taas edziä.

54:8 Minä olen wihasani minun caswoni wähäxi silmän rapäyxexi kätkenyt sinulda/ mutta minä tahdon armahta sinua ijancaickises armos/ sano HERra sinun lunastajas:

54:9 Sillä tämä on minulle olewa nijncuin Noahn wesi/ cosca minä wannoin/ ettei Noahn wedet pitänyt sillen käymän maan ylidze. Juuri nijn olen minä nyt wannonut/ ettei minun sillen pidä sinulle wiastuman/ eikä sinua rangaiseman.

54:10 Sillä wuoret pitä wälttämän ja cuckulat langeman/ mutta minun armon ei pitä sinusta poickeman/ ja minun rauhani lijtto ei pidä langeman pois/ sano HERra sinun armahtajas.

54:11 SInä radollinen/ jonga päälidze caicki tuulet käywät/ ja sinä turwatoin/ cadzo/ minä panen sinun kiwes nijncuin caunistuxen/ ja tahdon sinun perustuxes Saphireillä laske.

54:12 Ja sinun ackunas Christallist raketa/ ja sinun porttis Rubinist/ ja caicki sinun äres walituista kiwistä.

54:13 Ja caicki sinun lapses opetetut HERralda/ ja suuri rauha walmistetan sinun lapsilles wanhurscauden cautta.

54:14 Sinun pitä olemän caucana wäkiwallast ja wäärydest/ ettes nijtä pelkä/ ja hämmästyxest: sillä ei sen pidä sinua lähestymän.

54:15 Cadzo/ cuca tahto sinua watan coota ja sorta sinua/ jos he ilman minuta

Propheta Jesaia

coconduwat?

54:16 Cadzo/ minä sen teen/ että seppä/ joca hijlet tules hehgutta/ teke yhden asen työtäns warten: nijn minä myös teen/ että raatelia hucku.

54:17 Sillä jocainen ase joca walmistetan sinua wastan/ ei pidä menestymän: ja caicki kielet jotca heitäns asettawat sinua wastan/ pitää sinun duomios cadottaman. Tämä on HERran palwelian perimys ja heidän wanhurscaudens minusta/ sano HERra.

Vers.10. Hedelmätöin) Jumalan seuracunda cudzuttin silloin hedelmättömäxi/ hyljätyxi/ leskexi/ etc. sillä hänellä oli nijn wäähä lapsia/ nimittäin/ ainoastans Judan Canssa/ ja piti silloin nijncuin hyljätty waimo fangittaman ja Babelijn wietämän. Mutta Udes Testamendis piti hänen tuleman hedelmälisexi: sillä hänen miehens eli ylkäns Christus oli hänelle toimittawa monda lasta/ nimittäin/ pacanat/ joiden piti silloin myös oppiman tundeman HERran/ ja tuleman hänen ja hänen seuracundans lapsixi. v. 4. Neidzydes) se on/ että lapsitoinna ja ilman miehetä murhes ja wiheljäisydes ollut olet. v. 11. Saphireist) Nämät kiwet osottawat Christuxen/ sen oikian perustuxen ja culmakiwen/ josta puhutan/ sup. c. 28:16. Eph.2:20. Ja hänen Apostoleitans/ nijncuin muitakin uscollisia opettaita/ 1. Pet.2:5. joille HERra oli andawa hänen seuracundans Udes Testamendis/ joilda se piti rakettaman. v. 13. Opetetut HERralda) Ei sjiä wahwisteta ettei heidän pitänyt tarwizeman cuulla Jumalan sana: waan heidän piti tuleman oppenexi Jumalan sanan cautta/ pyhän Evangeliumin Saarnasta. v. 16. Seppä) se on/ lahcocunnat ja Jumalan seuracunnan häwittäjät/ ne tulewat HERran Jumalan sallimisest Jumalan sana wastan/ ihmisten kijttämättömyden tähden/ 2. Thess.2:10 coetteleman oikeita/ 1. Cor. 11:18. cuitengin pitä heidän idzens sillä turmeleman/

eikä oikeita Jumalalda walituuta.

LV. Lucu .

HERra cudzu caickia ihmisiä nautidzeman poicans Christuxen armo ja hywiä töitä/ v. 1. sillä hän tahto wahwista heidän cansans sen lijton/ jonga hän Dawidille luwannut oli/ ja pannut hänen poicans opettajaxi/ että hänen piti pacanat cudzuman hänen tundoons/ v. 3. neuwo heitä ottaman händä wastan oikialla catumuxella ja parannuxella/ cosca hän heille taritan/ v. 7. Werta sanans sateseen/ joca ei puto maan päälle muutoin/ mutta se teke sen hedelmälisexi/ v. 10.

55:1 CAicki janowaiset tulcat wetten tygö/ tekin joilla ei ole raha/ tulcat/ ostacat ja syökät. Tulcat/ ostacat ilman rahata ja ilman caiketa hinnata/ wijna ja riesca.

55:2 Mixi te annatte rahan/ cusa ei leipä ole? ja teidän työn/ cusa ei ole rawindota? cuulcat/ cuulcat minua/ ja nautitcat sitä hywä/ ja teidän sielun riemuitcan lihawudes.

55:3 Callistacat corwan ja tulcat minun tygöni/ cuulcat/ nijn teidän sielun elä. Ja minä teen teidän cansan ijancaickisen lijton/ nimittäin/ lujat Dawidin arnot.

55:4 Cadzo/ minä panin hänen Canssoille todistajaxi/ päämiehexi ja opettajaxi Canssoille.

55:5 Cadzo/ sinun pitä cudzuman pacanat/ joita et sinä tunne/ ja ne pacanat/ jotca ei sinua tundenet/ pitä juoxeman sinun tygös. Sinun HERras Jumalas tähden/ ja Israelin Pyhän tähden/ joca sinua ylistä.

55:6 EDzikät HERra/ cosca hän löytä taitan/ rucoilcat händä/ cosca hän läsnä on.

55:7 Jumalatoim hyljätkön hänen tiens/ ja pahointekiä ajatuxens/ ja palaitcan HERran tygö/ nijn hän armahta händä. Ja meidän Jumalam tygö: sillä hänen tykönäns on paljo andexi andamusta.

Propheta Jesaia

55:8 Sillä minun ajatuxeni ei ole teidän ajatuxen/ ja teidän tien ei ole minun tieni/ sano HERra.

55:9 Waan nijn paljo corkembi cuin taiwas on maasta/ nijn owat myös minun tieni corkiammat teidän teitän/ ja minun ajatuxeni teidän ajatuxian.

55:10 Sillä nijncuin sade tule taiwast alas/ ja ei mene sinne jäl lens/ waan tuoretta maan/ ja teke sen hedelmöidzemän ja caswaman/ ja hän anda siemenen kylwettä/ ja leiwän syötä.

55:11 Näin on myös se sana/ joca minun suustani lähte/ ei sen pidä tyhjänä palajaman minun tygöni: waan tekemän mitä minulle otollinen on/ ja sen pitää menestymän/ jota warten minä sen lähettänytkin olen.

55:12 Sillä ilosa teidän pitää lähtemän ja rauhasa saatettaman: wuoret ja cuckulat pitää teidän eteen ihastuxella ja kerscamisella carcajaman.

55:13 Ja caicki puut kedolla käsilläns yhten lyömän: hongat pitää orjantappurain sias caswaman/ ja Mirtus orjantappura pensan edestä. Ja HERralla pitää oleman nimen/ ja ijancaickisen merkin/ joca ei loppuman pidä.

Vers.1. Wetten) Evangeliumin Saarna Christuxen ansiost ja syndein andexi saamisest werratan weteen ja leipän: sillä se wirwotta ja tallella pitää janowaiset ja isowaiset sielut/ jotca heidän synneildäns waiwatan/ janowat armo ja owat näändymälläns Jumalan wihan heldestä. v. 3. Dawidin armot) se on/ joca Dawidille on luwattu. v. 4. Hänen) se on/ Dawidin pojan Christuxen v. 5. Cadzo/ sinun pitää) Nimittäin/ Dawidin poica Christe. v. 13. Hongat pitää) se on/ kelpamattomain ja jumalattomain pacanain siaan pitää monda hywä ja jumalista Christittyä tuleman.

LVI Lucu .

HERra neuwo Canssan parannuxeen: sillä

hänen autuudens/ se on/ Christus Messias oli pian tulewa/ v. 1. erinomaisest lohdutta hän wieraita ja hedelmättömiä/ jotca cuitengin pidit HERran lijton/ ettei heitä pitänyt hyljättämän/ waan saaman sians HERran seuracundaan/ v. 3. nuhtelevetollisia opettaita/ jotca enä pitävät lucua omasta hyödytyxestäns ja hecumastans/ cuin heidän cuuliaittens autuudest/ v. 9.

56:1 Näin sano HERra: pitäkät oikeus/ ja tehkät wanhurscautta: sillä minun autuuden on läsnä tulemas: ja minun wanhurscauteni/ että se ilmoitetan.

56:2 Autuas on se ihminen joca sen teke/ ja se ihmisten lapsi/ joca sen käsittä: että hän pidäis Sabbathi/ eikä arkioxi tekis/ ja pidätäis kätens/ ettei hän mitän paha tekis.

56:3 JA se muucalainen joca HERraan on suostunut/ ei pidä sanoman: HERra eroitta minun hänen Canssastans. Ja cuohittu ei pidä sanoman: cadzo/ minä olen cuiwa puu.

56:4 Sillä näin sano HERra cuohituille: jotca minun Sabbathini pitävät/ ja walidzewat mitä minulle kelpa/ ja lujast pitävät minun lijtoni.

56:5 Nijn minä annan heille minun huonesani ja muurisani paican/ ja paremman nimen cuin pojilla ja tyttärillä on. Ijancaickisen nimen minä heille annan/ joca ei ikänäns hucu.

56:6 Ja muucalaisten lapsille/ jotca heidän HERran huomant andanet owat/ händä palweleman ja hänen nimens racastaman/ händä palweleman. Jocainen heistä cuin Sabbathin pitää/ ettei hän sitä arkioxi tekis/ ja pidäis lujast minun lijtoni.

56:7 Ne minä wien minun pyhän wuoreni tygö/ ja ilahutan heitä minun rucoushuonesani: ja heidän uhrins ja polttouhrins pitää minulle otolliset oleman minun Altarillani: sillä minun huonen pitää cudzuttaman caickein Canssain rucoushuonexi.

56:8 HERra Jumala/ joca ne hyljättyt Israelis

Propheta Jesaia

coco/ sano: minä tahdon vielä enemmän
coottuin jouckoon coota.

56:9 CAicki pedot kedolla tulcat ja syökät/ ja
caicki pedot medzäsä.

56:10 Caicki heidän wartians owat sokiat/ eikä
tiedä mitän/ he owat mykät coirat/ jotca ei
woi hauckua/ he owat laiscat/ he macawat ja
unda racastawat.

56:11 Mutta he owat häpemättömät wäkwät
coirat/ jotca ei ikänäns taidä tulla rawituxi. Ei
paimenet idzekän tiedä mitän eli ymmärrä/
jocainen otta waarin omasta tiestäns/ cukin
noudatta ahneuttans hänen wirasans.

56:12 Tulcat/ ottacam wijna ja juopucam/ ja
olcon huomena nijncuin tänäpäinäkin/ ja vielä
paljo enämbi.

*Vers.1. Minun autuuden) se on/ Christus/
waicka vielä oli mittoman sata vuotta siihen/
cosca hän oli tulewa: sillä Jumalan edes on
tuhannen vuotta niincuin yxi päivä. v. 3.
Muucalainen) HERra oli kieldänyt/ Deut. 23:1.
cuohitut eli muucalaiset tulemast hänen
seuracundaans. Täsä lohdutta hän heitä/ että
jos he waeldawat hänen käskyisäns/ nijn ei
heidän ole sijtä wahingota: sillä pacanat piti
myös aicanans cudzuttaman hänen
seuracundaans. v. 5. Paremmann nimen) Ei
tästä wahwisteta/ että sen pitä oleman
täydellisemmän säädyn/ mennä Cluostarijn/
elä ilman awioskäskytä ja lapsitoinna: eli myös
ettei Pappain pidä naiman: sillä ei cuohituuta
ja hedelmättömiä täsä sentähden ylistetä/
waan ainoastans lohdutetan/ ettei heille sijtä
pitänyt wahingota oleman/ jos he muutoin
hywät owat. Nijn on myös Apostoleista ja
heidän opetuslapsistans monda elänyt
awioskäskys/ jotca cuitengin olit ensimmäiset ja
ylimmäiset opettajat Udes Testamendis/
nijncuin Ign. sijtä todistawat. Ja Paulus kärke
Pispan olla yhden emännän miehen/
Timotheuxen ia Tituxen tygö kirjoittaisans. v.
9. Pedot) se on/ tulcon wiholliset ja*

*rangaiscon heitä. v. 10. Wartians) se on/
heidän opettajans. v. 11. Tiedä mitän eli
ymmärrä) se on/ Jumalan sana: josta nähdän/
että lailliset opettajat Jumalan seuracunnas
taitawat myös exyä/ cosca he poickewat
Jumalan sanasta. Cadzo Ierem.2:8.*

LVII. Lucu .

*HERra walitta ettei yxikän tutki että
wanhurscat cudzutan täältä lepoon/ v.
nuhtelee cowin Canssans epäjumalan
palwelust/ v. 3. ja että he luotit heitäns
muiden lijtoon/ v. 9. uhca ettei se heitä mitän
auta/ v. 12. Jotca häneen turwawat/ nijlle lupa
hän awun ja lohdutuxen/ v. 13. erinomattain
lähettäwäns Pyhän Hengens joca heitä oli
parandawa/ v. 16. ja Saarna miehiä/ joiden
heille piti Saarnaman rauha/ v. 3.*

57:1 WAan wanhurscas hucku/ ja ei ajattele
kengän sitä sydämesäns. Pyhät miehet
temmatan pois/ ja ei sijtä kengän pidä waaria:

57:2 Sillä wanhurscat otetan pois
onnettomudest/ ja jotca toimellisest
waeldanet owat/ tulewat rauhaan/ ja lepäwät
heidän cammioisans.

57:3 Tulcat tänne edes te noitain lapset/ te
huorintekiäin ja porttoin siemenet/ kenengä
cansa te nyt tahdotta iloita hecumasa?

57:4 Kenengä päälle te nyt tahdotta suutan
irwitellä/ ja kieldän pistä? Ettäkö te ole
ricoxen lapset/ ja wäärä siemen?

57:5 te jotca oletta hembet epäjumalijn
caickein wiherjästen puiden alla/ ja
teurastatte lapsia ojain tykönä wuorten alla.

57:6 Sinun menos on sileitten kiwein cansa
ojisa/ ne owat sinun osas/ nijlle sinä wuodatat
sinun juomauhris/ cuins ruocauhria uhrat/
pidäiskö minun siihen mielistymän?

57:7 Sinä teet sinun wuotes corkialle jyrkälle
wuorelle/ ja menet myös idze sinne ylös
uhraman.

Propheta Jesaia

57:8 Owen taa ja pihtipielen panet sinä sinun muistos: sillä sinä wierität sinus minun tygöni/ menet ylös ja lewität sinun wuotes/ ja kijnnität idzes heihin/ sinä racastat heidän wuodettans cusa ikänäns sinä heidän näet.

57:9 Sinä menet Cuinngan tygö öljyllä/ ja sinulla on moninaiset woitet/ ja lähetät sanas saattajat cauwas/ ja olet alettu haman helwettin.

57:10 Sinä waiwaisit idzes monisa teisäs/ ja et sanonut: lepä wähäkin. Waan ettäs löydät sinun kätes elämän/ et sinä wäsy.

57:11 Kenengäs tähden olet nijn suruisas ja pelkät? ettäs cuitengin walhes olet ja et muista minua/ etkä johdata sitä mielees: luuletcos minun jocapaicas olewan äneti/ ettes minua ensingän pelkä?

57:12 Minä ilmoitan sinun wanhurscaudes/ ja ei sinun tecos pidä mihingän tarpexi tuleman.

57:13 Cosca sinä huudat/ nijn auttacon sinun jouckos sinua/ mutta tuulen pitä heidän caicki wiemän pois/ ja turhuden pitä ne ottaman pois.

57:14 Mutta joca idzens minuun uscalda/ hän peri maan/ omista minun pyhän wuoreni/ ja sano: tehkät tietä/ tehkät tietä/ lewittäkät polcu/ sysätkät louckauxet minun Canssani tiellä pois.

57:15 Sillä näin sano corkia ja ylistetty/ joca asu ijancaickisest/ ja jonga nimi on Pyhä. Minä asun corkeudes ja pyhydes/ ja nijden tykönä/ joilla särjetty ja nöyrä hengi on: että minä wirgotaisin nöyrytetyn hengen/ ja särjetyn sydämen.

57:16 En minä ijäti tahdo rijdellä/ engä wihastu ijancaickisest/ waan minun caswostani on hengi lähtewä/ ja minä teen hengen.

57:17 Minä olin wihainen heidän ahneudens wäärydest/ ja löin heitä/ lymytin idzeni ja narkästyin. Silloin he menit exyxis heidän oman sydämens tiellä.

57:18 Mutta cosca minä näin heidän/ paransin

minä heidän ja johdatin heitä/ ja lohduitin nijtä/ jotca heitä murhedeit.

57:19 Minä tahdon saatta hedelmäliset huulet/ jotca pitä Saarnaman: rauha/ rauha/ sekä caucaisille että lähisille/ sano HERra/ ja tahdon heitä parata.

57:20 Mutta jumalattomat owat nijncuin lainehtiwa meri/ joca ei woi tywendyä/ waan hänen aldons heittäwät logan ja mudan.

57:21 Jumalattomilla ei ole rauha/ sano minun Jumalan.

Vers.3. Noitain lapset) Ne owat wäärät wesat Jumalan sana wastan/ jotca pistäwät kieldäns maalle/ ja pilckawat HERran Prophetaita. v. 7. Wuotes) Wuotexi hän cudzu täsä Altarit ja asetuxet/ cusa he teit huorin epäjumalten cansa/ nijncuin riettain portto huorintekiän cansa. Ja mennä Cuningas Pharaon tygö lahjoilla/ on luotta idzens ihmisijn. v. 10. Lepä wähäkin) se on/ et sinä aiwoickan eräkän lacata sinun paljosta turhudestas/ jollas idzes waiwat/ nimittäin/ sinun wäärällä jumalan palweluxellas/ ja monilla lijtoilla muiden cansa. v. 11. Suruisas) Jumalattomat owat suruisans heidän menoistans/ waicka ei muuta ole cuin walhe ja petos. v. 14. Jouckos) Ne owat/ sinun opettajas/ cumpanis ja epäjumalan palweluxes/ etc. v. 14. Tehkät tietä) se on/ tuscasa pitä heillä oleman sia ja lohduuttusta. Vers.16. Hengi) se on/ Pyhän Hengen/ joca piti annettaman Heluntaina. Iren lib. 5. 18: Jotca heitä murhedeit) Hywät murehtiwat jumalattomain pahuden tähden/ nijncuin Loth Sodomias. v. 19. hedelmäliset huulet) Joiden Saarna piti ulottuman coca mailmaan. v. 20. Logan) joca on heidän pyhydens/ jota he suurella waiwalla ahkeroidzewat. Phil.3:8.

LVIII. Lucu .

HERra käske Prophetan corgotta änens/ ja

Propheta Jesaia

nuhdella Canssans syndejä/ v. 1. sillä he luulit heidäns wanhurscaixi/ ja tahdoit mennä oikeudelle hänen cansans/ että he paastoisit ja waiwaisit heidän ruumitans/ v. 2. Mutta HERra teke tyhjäxi heidän paastons/ että he teit wäkiwalda ja wääryttä/ v. 3. opetta heitä cuinga heidän pitä oikein paastoman/ v. 5. ja mitä hywä heille on sijtä olewa/ v. 8. opetta myös heitä pitämän oikein Sabbathi/ v. 13.

58:1 HUuda rohkiast/ älä säästä corgota änes nijncuin Basuna/ ja ilmoita minun Canssalleni heidän ylidzekäymisens/ ja Jacobin huonelle heidän syndins.

58:2 Minua tosin he edziwät jocapäiwä/ ja tahtowat tietä minun tietäni/ nijncuin se Canssa/ joca jo wanhurscauden tehnyt on/ ja ei ole heidän Jumalans oikeutta hyljännet. He kysywät minulda oikiata duomiota/ ja tahtowat lähestyä Jumalata.

58:3 Mixi me paastomme/ ja et sinä sitä cadzo? mixi me meidän ruumistam waiwamme/ ja et sinä sitä tahdo tietä? cadzo/ cosca te paastotta/ nijn te teette teidän tahton/ ja waaditta caickia teidän welgollisian. 58:4 Cadzo/ te paastotta toraxi ja rijdaxi/ ja piexette rusicalla jumalattomast. Älkät paastotco nijncuin te nyt teettä/ että teidän parcun cuulu corkeuteen.

58:5 Pidäiskö se oleman sencaltainen paasto/ jonga minä walidzen/ että ihminen ruumistans päiwällä waiwa/ eli callista pääns nijncuin caisila/ taicka säkis eli tuhgas maca/ sengö te paastoxi cudzutta? ja HERran otollisexi päiwäxi?

58:6 MUtta tämä on paasto/ jonga minä walidzen: laske ne wallallens/ jotca sinä wäärydellä sitonut olet. Päästä ne irralle joitas rascautat/ laske ne wapaxi/ joitas ahdistat/ ota pois caickinainen cuorma.

58:7 Taita isowille leipäs/ wie radolliset huoneses. Jos sinä näet jongun alastoman/ nijn wateta händä/ ja älä cadzo lihas ylön.

58:8 Silloin sinun walkiudes puhke nijncuin amurusco/ ja sinun parannuxes on nopiast caswawa/ ja sinun wanhurscaudes waelda sinun edelläs/ ja HERran cunnia on sinun corjawa.

58:9 Silloin sinä rucoilet/ ja HERra wasta sinua. Cosca sinä huudat/ nijn hän sano: cadzo/ täsä minä olen. Ellet sinä ketän tykönäs rascauta/ eli sormellas osota/ taicka pahasti puhu.

58:10 Jos sinä awat sydämes isowaiselle/ ja rawidzet radolliset sielut/ nijn sinun walkeudes on pimiäs coittawa/ ja sinun hämäräs on olewa nijncuin puolipäiwä.

58:11 Ja HERra johdatta aina sinua/ ja rawidze sinun sielus poudalla/ ja sinun luus wahwista. Ja sinä olet olewa nijncuin castettu krydimaa/ ja nijncuin lähde/ josta ei coscan wesi puutu.

58:12 Ja se raketan sinulda joca cauwan on autiana ollut/ ja sinä lasket perustuxen joca pysy ijancaickisest. Ja sinä pitä cudzuttaman lahon tukiaxi/ ja teiden percajaxi/ että sijnä saadaisin asua.

58:13 JOs sinä käännät jalcas Sabbathista pois/ nijn ettes tee sinun tahtos minun pyhä päiwänäni/ nijn se pitä iloisexi Sabbathixi cudzuttaman/ HERra pyhittämän ja ylistämän: sillä nijns händä ylistät/ cosca et sinä tee sinun teitäs/ etkä nijstä löytä jotca sinulle kelpawat/ eli mitä sinä puhut.

58:14 Silloin on sinulle ilo olewa HERrasta/ ja minä ylönän sinun maan cuckulain päälle/ ja minä tahdon sinua ruockia Jacobin sinun Isäs perimisest: sillä HERran suu tämän puhu.

Vers.5. Callista pääns) se on/ että hän käy ja cadzo maahan alas näky surullisexi ja pyhäxi/ nijncuin ulcocullattu/ Matth.6:16. v. 8. Sinun parannuxes) Ettäs tulet rickaxi/ ja sinun tawaras enänewät autuuden cansa. v. 12. Raketan sinulda) se on/ sinä olet tulewa maan parandajaxi ja warjeliaxi. v. 13. Jos sinä) Täsä hän opetta oikein ymmärtämän Sabbathi/ että silloin pitä ihmisen harjoitteleman idzens

Propheta Jesaia

Jumalan sanas ja tegois. v. 14. Cuckulain päälle) se on/ minä teen sinun suuremmaxi ja wäkwämmäxi suuria ja wäkwewitä Canssoja mailmasa.

LIX. Lucu .

PRopheta opetta ettei Jumalan sijhen syytä ole/ ette hän aina cuule ja auta Canssans/ waan heidän oma syndins/ jotca Jumalan ja ihmisen yhdest eroittawat/ v. 1. sillä he tekewät caickinaista syndiä ja wääryttä/ joita hän täsä pitkäldä luettele/ v. 3. sentähden cosca he apua ja lohduitusta toiwowat Jumalada/ rangaise hän heitä/ ja anda heidän pysyä pimeydesäns/ jota he racastawat/ v. 9. cuitengin ettei yhtän ollut joca tästä lucua piti/ tahto idze HERra lähettä heille yhden/ joca heitä oli auttawa ja häwittäwä heidän wihollisens/ nimittäin/ Christuxen/ v. 16. jonga suusta ja siemenen suusta ei pitänyt HERran sanan ijancaickisest puuttuman/ v. 21.

59:1 CADzo/ ei HERran käsi ole lyhetty/ nijn ettei hän woi autta/ ja ei hänen corwans ole paxut/ ettei hän cuule:

59:2 Waan teidän pahuden eroitta teidän ja teidän Jumalan toinen toisestans/ ja teidän syndin kätkewät pois hänen caswons teildä/ nijn ettei teitä cuulla.

59:3 Sillä teidän käten owat saastutetut werellä/ ja teidän sormen pahalla curilla/ teidän huulen puhuwat walhetta/ ja teidän kielen latelewat wääryttä.

59:4 Ei ole yhtän joca Saarna wanhurscautta eli duomidze uscollisest. Turhuteen luotetan ja puhutan kelpamattomia/ onnettomudesta owat he rascat/ ja synnyttäwät tuscan.

59:5 He hautowat Basiliscuxen munia/ ja cutowat hämmähäkin wercko/ jos jocu syö hänen munians/ nijn hänen täyty cuolla/ jos myös nijtä poljetan/ nijn nijstä tule kyykärme.

59:6 Heidän hämmähäckins wercot ei kelpa

waatteixi/ ja heidän tecons ei kelpa peitoxexi: sillä heidän työns on waiwa/ ja heidän käsisäns on wääryys.

59:7 Heidän jalcans juoxewat pahaan/ ja owat nopsat wuodattaman wiatoinda werta/ heidän ajatuxens owat tusca/ heidän tiens on wahingo ja häwitys.

59:8 Ei he tunne rauhan tietä/ eikä ole oikeutta heidän käymisisäns/ he owat wäärät heidän teisäns/ joca sitä käy/ ei hänellä ole ikänäns rauha.

59:9 SEntähden on meistä oikeus caucana/ ja en me saa oikeutta/ me odotamme walkeutta/ cadzo/ nijn tule pimexi: paistetta/ ja cadzo/ me waellamme sumusa.

59:10 Me haparoidzem tietä nijncuin sokiat/ ja osamme nijncuin ne joilla ei silmiä ole. Me louckamme idzem puolipäiwänä nijncuin hämärisä/ me olemma pimeydes nijncuin cuollet.

59:11 Me myrisemme caicki nijncuin Carhut/ ja waikeroidzemme nijncuin mettiset: sillä me odotamme oikeutta/ ja cadzo/ ei ole siellä ketän: autuutta/ ja cadzo/ se on meistä caucana.

59:12 Sillä meidän ricoxiam on sinun edesäs aiwa paljo/ ja meidän syndim owat rascat meitä wastan: sillä meidän ricoxemme on meitä läsnä/ ja me ricomme tieten/ ricoxella ja walhella HERra wastan.

59:13 Luopumisella meidän Jumalastam puhuman wääryttä ja tottelemattomutta/ ajatellaxem ja ladellaxem wääriä sanoja sydämestä.

59:14 Sentähden on myös oikeus palainnut tacaperin/ ja wacuus on cauwas mennyt: sillä totuus puto catuille/ ja wacuus ei taida tulla edes.

59:15 Totuus on pois/ ja joca luopu pahasta/ hänen pitä oleman jocaidzen saalina. SEncaltaisia näke HERRA/ ja se on hänelle nuria ettei oikeutta ole.

59:16 Ja hän näke ettei yhtän miestä ole/ ja

Propheta Jesaia

ihmettele ettei kengän pyydä sitä sowitta.
Sentähden autta hän idze händä hänen
käsiwarrellans/ ja hänen wanhurscaudens pitä
hänen tallella.

59:17 Sillä hän puke päällens wanhurscauden
nijncuin rautapaidan/ ja pane autuuden
rautalakin päähäns/ ja puetta idzens
costaman/ ja puke päällens kijwaxen nijncuin
hamen:

59:18 Nijncuin se joca costa wihollisillens ja
tahto maxa hänen wihamiehillens julmudella/
ja luodoille tahto hän maxa.

59:19 Että HERran nime peljätäisin lännestä/
ja hänen cunniatans idästä/ cosca hän on
tulewa nijncuin tydytetty wirta/ jonga HERran
tuuli aja matcan.

59:20 Sillä nijlle Zionis on tulewa wapahtaja/
ja nijlle cuin idzens käändäwät synneistä pois
Jacobis/ sano HERra.

59:21 Ja minä teen tämän lijton sinun cansas/
sano HERra: minun hengen joca sinun päälläs
on/ ja minun sanani/ jotca minä sinun suuhus
pannut olen/ ei pidä huikendeleman sinun
suusas/ eikä sinun siemenes suusa/ ja lastes
lasten suusa/ sano HERra/ nyt nijn
ijancaickiseen.

*Vers.4. Duomidze) se on opetta: sillä hän
puhu täsä wääristä opettaista. v. 5. He
hautowat Basiliscuxen munia) Näillä
wertauxilla puhu hän wääristä opettaista/ ja
heidän opetuxens hyödytyxest ja hedelmäst.
v. 9. Walkeutta) se on/ sitä oikiata Jumalan
sanan ymmärrystä/ hywä neuwo ja
lohdutusta. (Pimexi) se on/ erhettymys/ paha
neuwo/ suru ja murhe. Cadzo Hiob. 22:11. v.
16. Pyydä sitä sowitta) se on/ ettei yxikän
ihminen taitanut autta täsä tuscas/ tahdoi
HERra idze tätä armahta/ ja lähettä heille
wapahtajan v. 21. Sinun siemenes suusa) Täsä
luwatan ettei Christuxen seuracunnan pidä
ikänäns oleman paidzi hänen sanans
ijancaickisest. Joca yhteisest ymmärretän*

*hänen seuracunnastans/ nijn että se aina
mailman loppun asti on pysywä/ Matth. 16:18.
Mutta ei tällä wahwisteta ettei Ruomin eli
Grekin seuracunda exy: sillä cosca he
luopuwat Jumalan sanasta/ nijn ei he ole
enämbi hänen seuracundans/ sillä hänen
lambans cuulewat hänen änen. Ja silloin taita
HERralla olla muisa paicoisa hänen
seuracundans/ jotca hänen sanans pitäwät/ ja
nijn tule cuitengin tämä lupaus täytetyxi.*

LX. Lucu .

*PRopheta neuwo Jumalan seuracunda
iloidzeman ja riemuidzeman: sillä HERra oli
händä walaisepa hänen cunniallans/ v. 1. ja
caicki pacanat cootan hänen tygöns/ nijn että
se maa ja waldacunda joca ei tahdo händä
palwella/ hucutetan ja häwitetän/ v. 4. ja ne
jotca hänen ennen cadzoit ylön/ pitä häneen
suostuman/ v. 14. ja nijncuin hän oli ennen
ollut köyhä ja sortu/ pitä hänelle silloin
caickinaisest tawarast yldäkyllä oleman/ ja
ijancaickinen rauha/ riemu ja autuus hänesä
Saarnattaman/ joita hän ijancaickisest oli
nautidzewa/ v. 17.*

60:1 NOuse/ ole kircas: sillä sinun walkeudes
tule/ ja HERran cunnia coitta sinun ylidzes.

60:2 Sillä cadzo/ pimeys peittä maan/ ja
syngveys Canssan/ mutta HERra coitta sinun
päälles/ ja hänen cunnians pitä sinun ylidzes
nähtämän.

60:3 Ja pacanat pitä waeldaman sinun
walkeudesas/ ja Cuningat sinun paistesas/
cuin sinun ylidzes coitta.

60:4 Nosta silmäs/ cadzo ymbärilles/ caicki
nämät cootut tulewat sinulle/ sinun poicas
tulewat cauca/ ja sinun tyttäres kylkein
wieresä caswatetan.

60:5 Silloin sinä saat ilos nähdä ja pacahdat/
sinun sydämes ihmettele ja lewittä hänens.

60:6 Cosca se suuri paljous meren tykönä

Propheta Jesaia

hänens käändä sinun tygös/ ja pacanain woima tule sinulle: sillä Camelein paljous on peittävä sinun/ ne nopsat Midianin ja Ephan Camelit. Caicki tulewat Sabast/ culda ja pyhä sawua he tuowat/ ja he ilmoittawat HERran kijtoxen.

60:7 Caicki laumat Kedaris pitä coconduman sinun tygös/ ja jäävät Nabajothis pitä sinua palweleman. Heidän pitä minun otolliselle Altarilleni uhrattaman/ sillä minä tahdon minun Majjestetini huonen caunista.

60:8 CUtca owat ne jotca lendäwät nijncuin pilwet/ ja nijncuin mettiset heidän ackunoillens?

60:9 Luodot odottawat minua/ ja hahdet meresä jo aica tähänasti. Että he toisit sinun lapses tähän cauca/ ja heidän hopians ja culdans/ sinun HERras Jumalas ja Israelin Pyhän nimeen/ joca sinua cunnioitti.

60:10 Muucalaiset pitä sinun muuris rakendaman/ ja heidän Cuningans pitä sinua palweleman: sillä minun wihasan löin minä sinua/ ja minun armosan minä armahdan sinua.

60:11 Ja sinun porttis pitä alati awoi oleman/ ja ei pidä päiwällä eikä yöllä suljettaman: että pacanain woima tuodaisin sinun tygös/ ja heidän Cuningans saatetaisin sinun tygös.

60:12 Sillä jotca pacanat eli waldacunnat ei tahdo sinua palwella/ ne pitä huckuman/ ja pacanat pitä autiaksi tuleman.

60:13 Libanonin cunnian pitä tuleman sinun tygös/ hongat/ tammi ja Buxpuu/ caunistaman sitä minun pyhä siani: sillä minä tahdon minun jalcani sian cunnioitta.

60:14 Heidän pitä myös cumaroisans sinun tygös tuleman/ jotca sinua sortanet owat/ ja caicki jotca sinua pilcannet owat/ pitä langeman sinun jalcais eteen. Ja heidän pitä cudzuman sinua HERran Caupungixi/ Zionin sen pyhän Israelis.

60:15 Sillä että olet hyljätty ja wihattu ollut/ cusa ei kengän waeldanut/ tahdon minä sinua

ijancaickisexi coreudexi tehdä ja iloxi ijancaickisest.

60:16 Että sinun pitä pacanoista riesca imemän/ ja Cuningasten nisät pitä sinua imettämän. Ettäs tundisit minun HERraksi sinun wapahtajaxes/ ja että minä wäkewä Jacobis/ olen sinun lunastajas.

60:17 Minä tahdon saatta culda wasken siaan/ ja hopiata raudan siaan/ ja waske puiden siaan/ ja rauta kiwein siaan. Ja minä tahdon tehdä sinun hallidzias rauhallisexi/ ja sinun tettäjäs wanhurscaxi.

60:18 Ei sillen sinun maallas wääryttä cuuluman pidä/ ei wahingota eikä cadotusta sinun ärisäs: waan sinun muuris pitä autuudexi/ ja sinun porttis kijtoxexi cudzuttaman.

60:19 Ei Auringon pidä sillen päiwällä sinulle paistaman/ eikä Cuun walon pidä sinua walistaman: waan HERra on sinun ijancaickinen walkeudes/ ja sinun Jumalas on sinun ylistyxes.

60:20 Ei sinun Auringos sillen laske/ eikä Cuus cadota waloans: sillä HERra on sinun ijancaickinen walkeudes/ ja sinun murhepäiwäs loppuwat.

60:21 Ja sinun Canssas on caicki wanhurscas olewa/ ja maan pijrin ijancaickisest omistawa/ nijncuin minun istutuxen wesat ja käsialani owat ylistyxexi.

60:22 Sijtä pienimmäst on tuhatta tulewa/ ja sijtä huonommast wäkewä Canssa. Minä HERra tahdon näitä pian toimitta.

Vers.1. Sillä sinun walkeudes) Tämä ennustus on täytetty Udes Testamendis/ cosca pacanain paljous käättin Jumalan seuracundaan pyhäin Apostolein Saarnalla/ joca myös täydellisemmästä täytetän ijancaickises elämäs/ nimittäin/ se cuin lopus on: ettei sinun maasas pidä enä wääryttä cuuluman/ ja sinun murhepäiwäs loppuwat. v. 6. Camelein paljous) Näillä caikilla

Propheta Jesaia

ymmärretän/ että pacanain piti suurella joucolla tunnustaman idzens Christuxen ja seuracunnan omaxi. v. 7. Kedaris ja Nebajothis) Nämät olit Ismaelin pojat/ Gen. 25:12 joista osa on Arabialaisia. Nebajothin jäävät owat heidän woimallisens. V. 12. Ne pitä huckuman) Sillä ulcona Jumalan seuracunnast ei ole autuutta. V. 13. Honga/ tammi) Owat erinomaiset opettajat Jumalan seuracunnasa ja pacanoista/ joilla hänen piti raketttaman ja caunistettaman. V. 16. Pitä sinua imettämän) se on/ heidän pitä andaman heidän warans Kirckoin ja Sehouluin rakennuxexi/ lewittämän ja woimasa pitämän minun seuracundani.

LXI. Lucu .

HERra Christus julista idzens cudzutuxi Isäldäns tuoman mailmaan lohdullista Evangeliumita/ v. 1. jolla hänen häwitetty ja hajotettu seuracundans taas piti raketttaman/ v. 4. hänen opetuslapsens tulewat HERran Papeixi/ ja käändäwät pacanoita/ nijn että heidän siemenens tule cuuluisaxi ja siunatuxi HERralda/ v. 6. riemuidze/ että HERra hänen ja seuracunnan/ nijncuin yljän ja morsiamen/ caunisti ja rakensi/ v. 10.

61:1 HERran HERran Hengi on minun päälläni/ sentähden on HERra idze minua woidellut. Hän on minun lähettänyt Saarnaman köyhille hyvä sanomata/ parandaman särjetyjä sydämitä. Saarnaman fangeille lunastusta/ ja sidotuille pääsemistä.
61:2 Saarnaman HERran armollista vuotta/ ja meidän Jumalam costopäiwä/ lohduttaman caickia murhellisia. Että minä saattaisin murhellisille Zionis caunistuxen tuhwan edest/ ja iloöljyn murhen edest/ ja caunit waattet murhellisen hengen edest.
61:3 Että he wanhurscauden puuxi cudzutaisin/ HERran istuttamisen ylistyxexi.

61:4 Ja heidän pitä wanhat autiat paicat rakendaman/ ja parandaman mitä muinen on häwitetty. Heidän pitä autiat Caupungit/ jotca sugusta sucuun tähänasti häwitettynä olit/ udistaman.

61:5 Muucalaiset pitä seisoman ja teidän lauman caidzeman/ ja wierat pitä teidän peldomiehen ja wijnamäken miehet oleman.

61:6 Mutta teitä pitä HERran Papeixi cudzuttaman/ ja sanottaman: te oletta meidän Jumalam palweliat. Ja teidän pitä pacanain hywydet syömän/ ja heidän cunniastans pitä teidän coreileman.

61:7 Teidän cahtalaisen häwäistyksen ja häpiän edest pitä heidän riemuidzeman heidän osasans: sillä heidän pitä caxikertaisest heidän maans omistaman/ ja heillä pitä ijancaickisen riemun oleman.

61:8 Sillä minä olen HERra/ joca oikeutta racastan/ ja wihan raadelluita polttouhreja. Ja tahdon saatta ettei heidän työns pidä turha oleman/ ja teen ijancaickisen lijton heidän cansans.

61:9 Ja heidän siemenens pitä pacanain seas tutttaman/ ja heidän jälkentulewaisens Canssain seas. Että jocainen joca heidän näke/ pitä heidän tundeman/ että he owat siunattu siemen HERralda.

61:10 MInä iloidzen HERrasa/ ja minun sielun riemuidze minun Jumalasan. Sillä hän puetti minun autuuden waatteilla/ ja werhotti minun wanhurscauden hamella. Nijncuin ylkä caunistettu papillisella caunistuxella/ ja nijncuin morsian caunistettu hänen caunistuxesans.

61:11 Sillä nijncuin hedelmä caswa maasta ja siemen krydimaasa putcahta. Nijn pitä wanhurscaus ja kijtos pacahtuman HERrast Jumalast caickein pacanain edes.

Vers.2. HERran armollista vuotta) se on/ coco se aica/ sijtä cuin Christus rupeis Saarnaman evangeliumita mailman loppun asti. v. eod.

Propheta Jesaia

Costopäiwä) se on/ wijmeinen päiwä. Iren. lib. 2. adv. Haer. cap. 38. v. 8. Raadelluita polttouhreja) se on/ caicke Jumalan palwelusta/ joca ei tule Jumalan Cunniaxi/ waan omaxi hywäxi/ ylistyxexi ja iloxi. v. 10. Papillisella caunistuxella) Papit olit jalost ja cunnialisest caunistetut/ nijn on myös yljän caunistus. Mutta hän tahto täsä sano: että Christus on sekä Pappi ja ylkä

LXII. Lucu .

HERra lupa aicanans cunnialisest caunista seuracundans/ ja anda hänelle uden nimen/ nijn että hän mielisty häneen/ nijncuin ylkä morsiamens/ v. 1. lupa myös anda uscollisia ja wireitä opettaita/ v. 6. toimitta hänelle rauhan/ v. 8. coota pacanat hänen tygöns/ nijn että hän cudzutan pyhäxi Canssaxi/ jonga HERra on pelastanut. v. 10.

62:1 EN minä waickene Zionin tähden/ ja Jerusalemin tähden en minä lacka/ siihenasti että hänen wanhurscaudens coitta nijncuin paiste/ ja hänen autuudens pala nijncuin tulisoitto.

62:2 Että pacanatkin näkisit sinun wanhurscaudes/ ja caicki Cuningat sinun cunnias. Ja sinä nimitetän udella nimellä/ jonga HERran suu on nimittävä.

62:3 Ja sinä olet olewa cunnian Cruunu HErran kädesä/ ja Cuningan Hijppa sinun Jumalas kädesä.

62:4 Et sinä sillen cudzuta hyljätyxi/ eikä sinun maallas enämbi sanota: häwitys/ waan sinä cudzutan/ minun himon hänesä. Ja sinun maas: hänellä on Isändä: sillä HERralla on himo sinuun/ ja sinun maallas on Isändä.

62:5 Sillä nijncuin nuorucainen racasta neidzyttä nijn sinun lapses pitä sinua racastaman. Ja nijncuin ylkä iloidze morsiamestans: nijn myös sinun Jumalas iloidze sinusta/

62:6 JERusalem/ minä asetan wartiat sinun muuris päälle/ jotca ei ikänäns päiwällä eikä yöllä waickene/ ja jotca HERran muistawat. 62:7 Ettei teidän tykönän waikitust olis/ etkä te hänen tähtens wait olis/ siihenasti että Jerusalem walmistetän/ ja asetetan maan päälle kitoxexi.

62:8 HERra wannoi oikian kätens cautta/ ja woimans käsiwarren cautta: En minä tahdo sinun jywiäs sillen anda wihollistes syödä/ engä wijnas syöxy/ jonga tähdens työtä teit/ muucalaisten juoda.

62:9 Waan jotca sen cocowat/ syöwät sitä ja kijttäwät HERra/ ja jotca sitä cocowat/ juowat sitä minun pyhydeni esihuonesa.

62:10 MEngät/ mengät porttein cautta/ peratcat tietä Canssalle/ silittäkät/ silittäkät polgut/ sijrtäkät kiwet pois/ ylöndäkät lippu Canssoille.

62:11 Cadzo/ HERra anda cuulutta idzens haman mailman ärin asti: sanocat Zionin tyttärille: Cadzo/ sinun autuudes tule/ cadzo/ hänen työns ja tecons ei pidä hedelmätöin oleman.

62:12 Heitä pitä cudzuttaman pyhäxi Canssaxi/ lunastetuxi HERralda/ ja sinä cudzutan edzityxi/ ja ei hyljätyxi Caupungixi.

Vers.1. Sijhenasti) Tämä on täytetty Udes Testamendis/ cosca monda pacanata/ maacunda ja waldacunda tuli käätyxi Christuxen tygö/ ja hänen seuracundans tuli wäkwäxi ja caunixi Canssaxi/ nijncuin Constantinus Magnuxen aicana ja sijtte. V. 2. Udella nimellä) se on minun Canssan/ joca nyt cudzutan Judalaisixi ja Israelitereixi/ ne silloin Christuxesta cudzuttin Christityxi/ nijncuin tapahtui/ Act. 11:26. v. 8. Wihollistes) Tällä ymmärretän puolittain ajallinen rauha/ cuin Christillisellä Kircolla toisians on ollut/ puolittain hengellinen rauha/ Jumalan wihasta ja lain kirouxesta/ jonga hän ijancaickisest nautidze/ etc.

Propheta Jesaia

LXIII. Lucu .

*PRopheta kirjoitta cahden puhella woiton
Förstin Christuxen/ joca tule Edomist/ ja oli
woittawa hänen wihollisens/ hänen
cuolemallans ja werens wuodattamisella/
hänen hengelliset wihamiehens/ cuoleman/
Perkelen ja helwetin/ ja menewä taiwaseen
jällens/ nijncuin woiton HErra/ nijn myös
caicki hänen seuracundans ruumilliset
wiholliset/ tyrannit ja wainojat/ v. 1. etc.*

63:1 CUca on se joca tule Edomist
prijscotetuilla waatteilla Bazrast/ joca nijn on
caunistettu hänen waatteisans/ ja käy hänen
suurena woimasans? Minä olen joca opetan
wanhurscauden/ ja taidan kyllä autta.
63:2 Mixi owat sijs sinun waattes nijn
punaiset/ ja sinun pucus nijncuin wijnan
sotcujan? Minä sotcun wijnacuurnan yxinäns/
ja ei ole yxikän Canssast minun cansani.
63:3 Minä olen tallannut heitä minun
wihasani/ ja sotcunut heitä minun
julgudesani? Sijtä on heidän werens
prijscottanut minun waatteni/ ja minä olen
saastuttanut minun pucuni:
63:4 Sillä minä olen säätänyt idzelleni
costopäiwän/ wuosi on tullut omiani pelasta.
63:5 Sillä minä cadzoin ymbärilleni/ ja ei ollut
auttajata/ ja minä olin wapistuxes/ ja ei
kengän holhonnut minua/ waan minun
käsiwarten piti auttaman minua/ ja minun
wihan holhois minua.
63:6 Sentähden olen minä tallannut Canssan
minun wihasani/ ja tehnyt heitä juowuxin
minun julgudesani/ ja sysäisin heidän
woittons maahan.
63:7 MInä tahdon HERRan hywyttä muista/ ja
HERRan kijtosta/ nijsä caikisa cuin hän meille
tehnyt on. Ja sitä suurta hywyttä Israelin
huonen cohtan/ cuin hän sille tehnyt on
hänen suuren laupiudens ja hywydens cautta.
63:8 Sillä hän sano: he owat tosin minun

Canssan/ lapset jotca ei walhetteliat ole/
sentähden oli hän heidän wapahtajans.
63:9 Joca heitä ahdisti/ he ahdistit myös
händä/ ja se Engeli joca hänen edesäns on/
autti heitä. Hän lunasti heitä: sillä hän racasti
ja armahti heitä. Hän otti heitä ylös/ ja candoi
heitä aina wanhast tähän asti.
63:10 Mutta he haikiutit ja wihoitit hänen
Pyhän Hengens/ sentähden tuli hän heidän
wihollisexens/ ja sodei heitä wastan.
63:11 Ja hän muisti taas sen endisen ajan/
Mosexen/ joca hänen Canssasans oli. Cusa sijs
nyt se on/ joca heidän wei ulos merestä/
hänen laumans paimenden cansa?
63:12 CUSA on se joca hänen Pyhän Hengens
heidän secaans andoi? joca oikialla kädelläns
Mosexen wei/ hänen cunnialisella
käsiwarrellans. Joca wedet jacoit heidän
edelläns/ tehdäxens idzellenis ijancaickista
nime.
63:13 Joca heitä wei sywyden cautta/
combastumata nijncuin orihita corwesa.
63:14 Nijncuin carja joca kedolle mene/ jonga
HERRan Hengi aja. Nijn sinä myös Canssas
johdatit/ tehdäxes idzelles ijancaickista nime.
63:15 NIjn cadzo nyt taiwast/ ja cadzo tähän
alas/ sinun pyhästä ja cunnialisesta
asuinsiastas. Cusa nyt on sinun kijwaudes ja
sinun woimas? sinun suuri sydämelinen
laupiudes cowetan minua wastan.
63:16 Sinä olet cuitengin meidän Isäm: sillä ei
Abraham meistä mitän tiedä/ ja ei Israel meitä
tunne. Mutta sinä HERRa olet meidän Isäm ja
lunastajam/ ja se on ijäti sinun nimes.
63:17 Mixis HERRa sallit exyä sinun teildäs/ ja
meidän sydämem paatua/ etten me sinua
peljännet? Palaja palwelias tähden/ ja sinun
perimises sucucunnan tähden.
63:18 He omistawat lähes caiken sinun pyhän
Canssas/ sinun wastanseisijas polkewat sinun
pyhydes alas.
63:19 Me olemma juuri nijncuin ennengin/
cosca et sinä meitä hallinnut/ ja en me

Propheta Jesaia

olletcan sinun nimees nimitetyt.

*Vers.1. Edomist) se on/ sijtä maasta josa
Esaun sucucunda asuit/ Judalaisten pahimmat
wiholliset/ sen Caupungi oli Bazra. Näillä hän
ymmärtä Christuxen ja hänen seuracundans
hengelliset ja ruumilliset wiholliset/ jotca
Christus oli woittawa. v. 2. Yxinäns) Tästä
nähdän ettei neidzy Maria/ eikä jocu pyhistä/
eli meidän omat työm ole wähäkän auttanet
meidän syndeim maxoon/ lepyttämän
Jumalan wiha/ woittaman Perkelettä ja
helwettiä/ waan sen on Christus yxinäns
tehnyt/ hänelle tule cunnia/ ja ainoastans
hänen cauttans on meillä syndein andexi
saamisus/ wanhurscaus/ rauha ja autuus
Jumalan tykönä.*

LXIV. Lucu .

*Jesaian rucous/ jota Judalaisten piti lukeman
Babelin fangeudes. Josa he ensist luettelewat
Jumalan hywiä tecoja/ jotca hän heille muinen
osottanut oli/ v. 7. ja heidän Isäins
tottelemattomuden händä wastan/ v. 10.
walittawat että hän on heidän hyljännyt/ eikä
tee enä sencaltaisia ihmeitä heidän seasans/
v. 12. rucoilewat/ että hän cadzois taiwast
ales/ ja näkis heidän tuscans/ v. 15. ja annais
taiwan haljeta/ ja tulis pian pelastaman heitä/
että hänen nimens tulis cuuluisaxi pacanain
seas/ v. 1. tunnustawat heidän syndins/ v. 6.
rucoilewat/ että hän olis heille armollinen ja
auttais heitä/ v. 8.*

64:1 JOscas taiwat halcaisisit/ ja astuisit alas?
että wuoret wuodaisit sinun edesäs/ nijncuin
palawa wesi kiehu pois wäkewällä tulella.

64:2 Että sinun nimes tulis tiettäwäxi
wihollistengin seas/ ja että pacanat sinun
edesäs wapisisit.

64:3 Nijden ihmetten tähden jotca sinä teet/
joita ei kengän toiwonut/ cosca sinä menit

alas ja wuoret edesäs sulaisit.

64:4 Nijncuin ei mailman algusta ensingän
cuultu ole/ eikä corwille tullut ole/ eli yxikän
silmä nähnyt ole/ paidzi sinua Jumala/ mitä
nijlle tapahtu/ jotca sinua odottawat.

64:5 Sinä cohtaisit nijtä iloisna/ jotca
wanhurscautta harjoittelit/ ja sinua muistelit
sinun teilläs. Cadzo/ sinä wihastuit cosca me
syndiä teim ja cauwan nijsä wijwyim/ mutta
cuitengin meitä autettin.

64:6 Mutta me olemma caicki saastaiset/ ja
caicki meidän wanhurscaudem on nijncuin
saastainen waate. Me olemma caicki
lacistunet nijncuin lehdet/ ja meidän syndim
wiscoiwat meitä nijncuin tuuli.

64:7 Ei rucoile kengän sinun nimes/ eikä
nouse sinua edzimän. Sillä sinä peität caswos
meildä/ ja lasket meitä näändymän syndijn.

64:8 MUtta nyt HERra/ sinä olet meidän Isäm/
ja me olemme sawi/ sinä olet meidän

walajam/ ja me olemma caicki sinun käsialas.
64:9 HERra älä nijn suurest wihastu/ ja älä ijät
ajattele syndiä/ cadzo sitä me olemma caicki
sinun Canssas.

64:10 Sinun Pyhydes Caupungit owat
häwitetyt/ Zion on autiaxi tehty/ ja Jerusalem
on kylmillä.

64:11 Meidän pyhydem ja cunniam huone/
josa meidän Isäm sinua cunnioitit/ on tulella
poldettu/ ja caicki meidän caunimmam owat
häwäistyt.

64:12 HERra maldackos sinus näistä nijn
cowana pitä ja wait istua/ ja lyödä meitä nijn
cowin alas.

*Vers.9. Engeli) Cadzo/ Exod. 25:20. v. 16. Ei
Abraham meistä mitän tiedä) Cadzo/ 4. Reg.
22:20 v. 17. Mixi sinä HERra sallit) Ei Jumala
saata ketän erhetyxeen/ waan ihmisten
kijttämättömyden ja cowacorwaisuden tähden
saldi hän Perkelen pettä ihmistä/ Rom.1:28. 2.
Thes.2:10. Nijncuin syy sijhen on Supr. v. 10.
Sillä nijncuin Syrach opetta cap. 15:11. ja 12.*

Propheta Jesaia

*Et sinä uscalla sanoa/ jos minä olen opettanut
wäärin/ nijn Jumala on sen tehnyt/ etc. nijn
Jumala on sen pettänyt: sillä ei hän tarwidze
jumalatoinda/ etc. v. 11. Joscas taiwat) Täsä
toiwotta Jesaia Canssansa cansa nijncuin
Dawidikin/ Psal. 144:5. että HERra Messias
tahdois tulla pelastaman heitä/ nijncuin hän
oli luwannut. v. 6. Caicki meidän
wanhurscaudem) Tästä nähdän selkiäst etten
me taida täyttä Lakia/ eli tulla wanhurscaxi
meidän omilla töillä: Sillä Bernhard. sano/
serm. 5. de his verbis : Nostra si nisi forte non
minus nostrae tanquam pura justicia Dialog.
1. peccatores ex Dei*

LXV. Lucu .

*HERra wasta Prophetan rucouxeen/
tahtowans ilmoitta idzens pacanoille/ jotca ei
händä tundenet/ v. 1. ja lupa hyljätä hänen
tottelemattoman Canssans/ heidän
moninaisen epäjumalan palweluxens tähden/
v. 2. cuitengin tahtowans pitä heistä
muutamita/ oleman hänen seuracunnasans ja
enändämän sitä/ v. 8. uhca luopuneita
miecalla/ v. 11. lupa palwelioillens riemun ja
siunauxen/ v. 13. tahto luoda uden taiwan ja
uden maan/ joisa ei yhtän puuttumusta enä
eli murhetta pidä oleman/ v. 17.*

65:1 MInä edzitän nijldä jotca ei kysynet
minua/ Minä löytän nijldä jotca ei minua
edzinet/ Ja pacanoille/ jotca ei rucoillet minun
nimeni/ sanon minä: täsä minä olen/ täsä
minä olen.

65:2 Sillä minä cocotan minun käteni coco
päiwän tottelemattomalle Canssalle/ joca
waelda ajatuxens jälken/ sitä tietä joca ei
hywä ole.

65:3 Canssa joca wihoitta minun/ on aina
minun caswoini edes/ uhra krydimaisa/
suidzutta tijlikiwein päällä:

65:4 Asu hautain keskellä/ on luolisa/ syö

sianliha/ ja heillä on cauhia liemi heidän
padoisans.

65:5 Ja sanowat: pysy cotona ja älä satu
minuun: sillä minä pyhitän sinun. Näiden pitä
oleman sawun minun wihasani/ ja tulen joca
pala coco päiwän.

65:6 Cadzo/ minun edesäni on kirjoitettu: en
minä tahdo olla äneti/ waan maxa/ ja minä
tahdon maxa heille heidän helmaans.

65:7 Sekä heidän pahan tecons/ ja heidän
Isäins pahat tegot yhtenäns/ sano HERra: ne
jotca wuorilla suidzuttawat ja minua
cuckuloilla häwäisnet owat/ minä tahdon
mitata heille heidän endiset menons heidän
helmaans.

65:8 Näin sano HERra: nijncuin wijnan syöxy
löytän wijnamarjoisa/ ja sanotan: älä sitä
häwitä: sillä siellä on siunaus.

65:9 Juuri nijn tahdon minä palweliani tähden
tehdä/ etten minä sitä caicke häwitä. Waan
annan Jacobin siemenest caswa/ ja Judasta/
joca minun wuorellani asuman pitä: sillä
minun walittuni pitä sen pitämän/ ja minun
palweliani sijnä asuman.

65:10 Ja Saronin pitä oleman laumain
huonen/ ja Achorin laxon pitä oleman carjan
pihaton/ minun Canssalleni joca minua edzi.

65:11 Mutta te jotca hyljätte HERran/ ja
unhotatte minun pyhän wuoreni/ ja nostatte
Gadille pöydän/ ja panette täyten Menille.

65:12 Olcan/ minä tahdon luke teitä
mieckaan/ nijn että teidän caickein pitä teidän
cumartaman teurastamiseen. Sillä minä
cudzuin/ ja et te mitän wastannet/ minä
puhuin/ ja et te mitän cuullet: waan teitte
mitä minä pahaxi panin/ ja walidzitte sitä joca
ei minulle kelwannut.

65:13 SEntähden sano HERra/ HERra näin:
cadzo/ minun palweliani syöwät/ mutta
teidän pitä isoman. Cadzo/ minun palweliani
juowat/ mutta teidän pitä janoman. Cadzo
minun palweliani riemuidze/ mutta teidän
pitä häpiään tuleman.

Propheta Jesaia

65:14 Cadzo/ minun palweliani ihastu hyvästä mielestä/ mutta teidän pitä sydämen kiwusta parcuman/ ja surkiudest ulwoman.

65:15 Ja teidän pitä jättämän teidän nimen minun walituilleni walaxi. Ja HErra Jumala on tappawa sinun/ mutta hänen palwelians nimitetän toisella nimellä.

65:16 Että joca hänens siuna maan päällä/ hän siuna hänens totises Jumalas: ja joca wanno maan päällä/ se wanno totisen Jumalan cautta: Sillä endiset ahdistuxet owat unhotetut/ ja owat minun silmistäni peitetyt.

65:17 Sillä cadzo/ minä luon uden taiwan ja uden maan/ ettei endisiä muistetais eikä mieleen johdatetais.

65:18 Waan he riemuidzewat ijancaickisest/ ja iloidzewat nijsä cuin minä luon: sillä cadzo/ minä tahdon Jerusalemin iloxi saatta/ ja hänen Canssans riemuxi.

65:19 Ja minä tahdon iloita Jerusalemist/ ja riemuita minun Canssastani. Ja ei hänes sillen pidä cuultaman itcun ändä/ eikä walituxen ändä.

65:20 Ei siellä pidä sillen lapsia oleman/ jotca ei päiwijns ulotu: eikä wanhoja/ jotca ei heidän vuosians täytä. Waan sadan wuotiset lapset pitä cuoleman/ ja sadan ajastaicaiset syndiset pitä kirohut oleman.

65:21 He rakendawat huoneita/ ja nijsä asuwat/ he istuttawat wijnapuita/ ja nijden hedelmistä syöwät.

65:22 Ei heidän pidä muiden waraxi rakendaman/ eikä istuttaman muiden syödä. Sillä minun Canssani päiwät pitä oleman nijncuin puun päiwät/ ja heidän käsialans pitä wanheneman minun walittuini tykönä.

65:23 Ei heidän pidä huckan työtä tekemän/ eikä häwityxexi synnyttämän: sillä he owat HERran siunattuun siemen/ ja heidän jälkentulewaisens heidän canssans.

65:24 Ja tapahtu/ että ennencuin he huutawat/ tahdon minä wastata: cosca he wielä puhuwat/ tahdon minä cuulla.

65:25 Susi ja lammas pitä ynnä caittaman/ Lejonin pitä corsia syömän nijncuin audan/ ja kärmet pitä maata syömän. Ei heidän pidä wahingoittaman eikä raateleman minun coco pyhän wuoreni päällä/ sano HERra.

Vers.1. Nijldä jotca ei kysynet) Tästä nähdän ettei ihminen ensingän ex merito eikä ex condigno , taida ansaita Jumalan armo/ että Jumalan pitä cudzuman eli käändämän händä/ nijncuin Concil. Arausicanum , cap 3. ja 4. tästä päättä Pelag. watan: Si quis posse conferri nobis v. 2. Minä cocotan) Tämän owat wanhat Isät/ Iustin. ymmärtänet Christuxen ristin naulidzemisest/ joca ristin päällä oli hajottawa kätens ja cudzuwa meitä caickia tygöns. Pitä myös tämä ajateldaman watan lahcocundia/ millä kijwauwella ja ahkerudella Jumala tahto ihmistä käändämän idzens/ ja tuleman autuaxi. v. 3. Tijlikiwein päällä) se on/ nijllä Altareilla/ jotca he idze teit. v. 5. Minä pyhitän sinun) se on/ ei Prophetan tarwita sinua opeettaman minua oleman pyhänä/ waan salli paremmin minun sinuas pyhittä/ eli opetta cuinga sinä pyhäxi tulisit. v. 9. Jacobin siemenest) se on/ Christus/ hengellisten Jacobin lasten cansa/ joilla on yxi usco hänen cansans. v. 11. Gadille/ Menille) Gad on ollut sodan jumala/ nijncuin Mars. sillä Gad on warusta. Meni on lucu ; joca on ollut cauppamiesten jumala/ nijncuin Mercurius joca rahan lukemisen toimitti. Sitä hän ymmärtä/ cosca hän sano: minä tahdon luke teitä mieckaan. v. 15. Walaxi) se on/ tawaxi kiroilla. v. eod. Toisella nimellä) Cadzo/ Supr. 62:2. Sadan wuotiset lapset) Owat tyhmät ja jumalattomat/ jotca/ waicka he cauwan eläwät/ ei cuitengan paranna idzens/ mutta pysywät heidän hulludesans. v. 25. Suden) Cadzo/ Supra cap. 11:6.

Propheta Jesaia

LXVI. Lucu .

HERra sano hänellens ne kelpawan joilla on särjetty hengi/ ja jotca pelkåwät hänen sanans: mutta jotca ainoastans ulconaisest Jumalata palwelewat/ eikå paranna idzens/ owat hänelle cauhistus/ v. 1. lohduutta jumalisia/ että heidän pilckajans pitå tuleman häpiään/ v. 5. mutta hänelle ja hänen seuracunnallens pitå monda lasta synnyttämån/ v. 7. Neuwo heitå riemuidzeman hänen cansans/ v. 9. sillä he tulewat osallisexi hänen lohduutexestans ja rauhastans/ v. 10. HERra tahto duomita caicki jumalattomat/ v. 15. ja coota käskyllåns tygõns caicki pacanat/ v. 18. tehdå heistå Papeja ja Lewitaita/ että caicki liha palwelis händå päiwå päiwåldå/ v. 21. ja sais nåhdå jumalattomat hyljåtyxi/ sinne cusa ei heidän matons ikånåns cuole/ eikå heidän tulens ikånåns sammu/ v. 24.

66:1 NÅin sano HERra: taiwas on minun istuimen/ ja maa minun astinlautan. Cuca sijs on se huone/ jonga te minulle rakennatte? eli cuca on se sia/ josa minun leposian on?

66:2 Minun kåteni on caicki tehnyt mitä ikånåns on/ sano HERra: Mutta minå cadzon sen puoleen/ joca radollinen ja sårjetyllå hengellä on/ ja joca wapise minun sanani edes.

66:3 Sillå joca hårjån teurasta/ on nijncuin hån miehengin tappais. Joca lamban uhra/ on nijncuin jocu coiran caulan leickais. joca ruocauhria tuo/ on nijncuin jocu sicain werta uhrais. Joca pyhå sawua muistele/ on nijncuin jocu wååryttå kijttåis. Sencaltaisia he walidzewat heidän teisåns/ ja heidän sieluns mielisty heidän ilkeyxijns.

66:4 Sentåhden tahdon minå myõs walita mitä he naurawat/ ja jota he pelkåwät/ saatan minå sen heidän påållens. Sillå minå cudzuin/ ja ei kengån wastannut/ cosca minå puhuin/

nijn ei he cuullet. Ja he teit sitä cuin ei minulle kelwannut/ ja walidzit/ jota en minå tahtonut. 66:5 CUulcat HERran sana te jotca hänen sanans pelkåt. Teidån weljen jotca teitå wihaisit ja eritit teidån heiståns minun nimeni tåhden/ he sanowat: (cadzocam/ cuinga cunnialinen HERra on: ilmanducan hån teidån iloon) heidän pitå häpiään tuleman.

66:6 Sillå metelin åni pitå Caupungis cuuluman/ yxi åni Templist/ HERran åni/ joca wihollisens costa.

66:7 Hån synnyttå ennencuin hån saa kiwun/ hån synnyttå pojan ennencuin hänen kipuns tule.

66:8 Cuca on ikånåns sencaltaista cuullut? cuca on ikånåns sencaltaista nåhnyt?

Syndynekõ jocu Canssa ennencuin se saa synnyttåmisens kiwun? Nyt on cuitengin Zion lapsens ilman kiwuta synnyttånyt.

66:9 Eikõ minun/ joca muut saatan synnyttämån/ pidåis idze myõs synnyttämån? sano HERra: Pidåiskõ minun andaman muiden synnyttå/ ja idze hedelmåtõin oleman? sano sinun Jumalas.

66:10 ILoitcat Jerusalemin cansa/ ja ihastucat hånestå/ caicki te jotca händå racastatte. Iloitcat hänen cansans/ caicki te jotca tåhånasti oletta hänen tåhtens murhelliset ollet.

66:11 Sillå sentåhden pitå teidån imemån ja rawittaman hänen lohduutexens nisistå. Teidån pitå sen edest imemån/ ja ilahuttaman teitån hänen cunnians tåydellisydest.

66:12 Sillå nåin sano HERra: cadzo/ minå lewitån hänen tykõnåns rauhan nijncuin wirran/ ja pacanain cunnian nijncuin wuotawan ojan. Silloin te saatte ime/ ja teitå pitå sylis cannettaman/ ja polwein påållå ihaneldaman.

66:13 Minå tahdon teitå lohduutta/ nijncuin jocu hänen åitiåns lohduutta/ ja teidån pitå Jerusalemin puolest ilahutettaman.

66:14 Teidån pitå sen nåkemån/ ja teidån pitå

Propheta Jesaia

iloidzeman/ ja luut pitä wihottaman nijncuin ruoho. Nijn tutan HERran käsi hänen palwelioisans/ ja sen wiha hänen wihollisisans.

66:15 Sillä cadzo/ HERRA tule tulella/ ja hänen rattans owat nijncuin tuulispää: että hän costais wihans hirmuisudes/ ja hänen rangaistuxens tulen liekis.

66:16 Sillä HERra on duomidzepa tulesa/ hänen miecallans caiken lihan/ ja HERralda tapetuita pitä paljo oleman.

66:17 Jotca heitäns pyhittäwät ja puhdistawat krydimais/ yxi täällä ja toinen siellä/ ja syöwät sian liha/ cauhistuxia ja Hijriä/ caicki nämät pitä temmattaman pois yhtä haawa/ sano HERra:

66:18 Sillä minä tahdon tulla ja coota heidän ajatuxens ja tecons/ ynnä caickein pacanain ja kielden cansa/ että he tulisit ja näkisit minun cunniani.

66:19 Ja minä asetan merkin heidän secaans/ ja muutamat nijstä cuin pelastetut owat lähetän minä pacanoille meren tygö/ joudzimiesten puoleen Phulin ja Ludin.

Tubalin ja Jawan päin/ ja nijhin caucaisijn saarijn/ joisa ei tähänasti mitän ole minusta cuultu/ ja ei ole minun cunniatani nähnet.

66:20 Ja heidän pitä minun cunniani pacanain seas ilmoittaman. Ja he tuowat ulos caicki teidän weljen caikista pacanoista/ HERralle ruocauhixi/ Orehilla ja rattahilla/ paareilla/ Muuleilla ja juhzilla/ Jerusalemin minun pyhän wuoreni puoleen/ sano HERra: nijncuin Israelingin lapset tuowat ruocauhrin puhtas astias HERran huoneseen.

66:21 JA minä tahdon nijstä otta Papit ja Lewitat/ sano HERra:

66:22 Sillä nijncuin se usi taiwas ja usi maa/ jotca minä teen/ owat minun edesäni/ sano HERra: juuri nijn pitä teidän siemenen ja nimen pysymän.

66:23 Ja caicki liha pitä yhdest Cuucaudest nijn toiseen/ ja yhdest Sabbathist nijn toiseen/ tuleman cumartaman minun eteeni/

sano HERra:

66:24 Ja heidän pitä menemän ulos ja cadzeleman nijden ihmisten raatoja/ jotca minua wastan wäärin teit: sillä ei heidän matons pidä cuoleman/ eikä heidän tulens sammuman/ ja heidän pitä caikelle lihalle cauhistuxexi oleman.

Vers.1. Taiwas on) HERra aja tacaperin nijden luullot/ jotca ajattelit/ ettei hän tahtonut olla paidzi Jerusalemin Templiä/ ja nijtä uhreja ja ulconaisia Jumalan palweluxia cuin hänelle siellä tehtin/ waicka ei he parandanet idzens/ eikä usconet Christuxen päälle/ luullens idzens heidän uhreillans ja säädyilläns tulewan sowindoon otetuxi ja wanhurscaxi hänen edesäns. Cadzo Supr. cap. 1:11. v. 3. Jocu wääryttä) se on/ epäjumalan palwelust. v. eodem, Sencaltaisia he walidzewat) Sillä waicka Jumala on käskenytt sencaltaisia uhreja tehdä/ nijn ei hän ole cuitengan käskenytt/ että heidän piti sencaltaisella ajatuxella nijtä tekemän. v. 5. Cadzocam) Jumalattomat rijtelewät Christuxen cansa/ nijn he owat wahwat heidän pyhydestäns. v. 7. Hän synnyttä) Damascen. Orthod. fid. lib. 4. c. 15. selittä tämän Christuxen Äitistä Mariasta/ että hän oli synnyttäwä Jumalan Pojan ilman kiwuta/ joca on oikein: sillä hän oli mones cappales Jumalan seuracunnan cuwa: nijn piti Jumalan seuracunnan Judalaisten seas/ joca oli wähäinen ja hedelmätöin/ synnyttämän tapaturmast monda hengellistä lasta/ nimittäin/ lukemattoman pacanain joucon/ joca oli hänen cansans uscowa yhden Jumalan päälle/ ja piti pidettämän hänen lapsenans/ jotca molemmat owat ihmelliset asiat. v. 19. Ja lähettä muutamat) Ne owat pyhät Apostolit/ ja Christuxen opetuslapset. v. 21. Tahdon nijstä otta) se on/ tehdä pacanoista opettaita minun seuracundani: nijn cuin tapahtunutkin on.
Jesaian Prophetan loppu.

Propheta Jeremia.

Esipuhe Prophetast Jeremiast. PProphetat Jeremiat ymmärtä/ ei tarwita paljo selityst/ jos ainoastans cadzotan mitä nijden Cuningasten aican on tapahtunut/ joiden ajalla hän Saarnais: sillä nijncuin silloin maacunnas elettin/ nijn myös hän Saarna. Ensin oli maacunda täynäns wicoja ja epäjumalan palwelusta/ he tapoit Prophetat/ ja tahdoit olla heidän wicans ja epäjumalan palweluxens cansa rangaisemata/ sentähden on ensimmäinen osa enimmitten nuhtelemus ja walitus Judalaisten pahudest/ 20. cap. asti. Sijtte ennusta hän sitä rangaistusta cuin tarjon on ollut/ nimittäin/ Jerusalemin ja coco maacunnan häwitystä/ Babelin fangeutta/ ja pacanain rangaistusta/ lohduutta myös cuitengin ja lupa määrätyllä ajalla sen curituxen jälkeen pelastuxen/ ja luwan mennä jällens cotia maacundaans ja Jerusalemin/ etc. ja tämä on paras cappale Jeremias: Sillä sentähden tuli Jeremia herätetyxi/ nijncuin se näky ensimmäises lugus/ Mandelpuisest sauwast ja kiehuwaisest padast/ jotca pohjaisest tulit. Ja se oli myös suurest tarpellinen/ sillä nijn suuri rangaistus oli Canssalle tulewa/ että heidän piti peräti hajotettaman ja maaldans wietämän pois. Nijn olisit ne hywät sydämet/ nijncuin Daniel ja monda muuta/ epäillet Jumalast ja hänen lupauxestans/ jotca ei muutoin olis tainnet ajatella cuin että heidän piti jo peräti hucas oleman ja Jumalalda hyljättämän/ eikä myös Christus oliscan ollut sillen tulewa: Mutta että Jumala oli Canssan syndein tähden/ hänen suures mielicarwaudesans/ sanans ja lupauxens ottawa tacaperin: Sentähden piti Jeremian ilmoittaman wiha ja rangaistusta/ ettei se myös ollut ijäti olewa/ mutta määrätyn ajan/ nimittäin/ seidzemenkymmentä ajastaica/ ja sijtte piti heidän armoon tuleman: jolla lupauxella hän myös idzens on lohduuttanut: muutoin ei hänellä ole paljo lohduust eikä hywiä päiwiä ollut. Sillä hän oli wiheljäinen ja surullinen Propheta/ joca eli pahalla ja cowalla ajalla. Sijtte oli hänellä sangen työläs ja rascas Saarnawirca/ ja piti enä cuin 40. ajastaica/ haman fangeuten asti/ rijtelemän pahan ja angaran Canssan cansa/ mutta cuitengin wähän hedelmätä saattaman/ Waan näkemän sen/ että he jouduit aina pahemmaxi/ tahdoit myös aina händä tappa ja paljo waiwaisit händä. Hän näki wielä sijtekin silmilläns maan häwityxen ja Canssan fangiuden/ nijn myös paljo wiheljäisyyttä ja weren wuodatusta/ paidzi sitä cuin hän Egyptis Saarnais ja kärsei: sillä hän luullan Judalaisilda Egyptis cuoliaksi kiwitetyxi. Hän ennusta/ nijncuin muutkin Prophetat/ Christuxest ja hänen waldacunnastans/ erinomaisest 23. ja 31. cap. joisa hän selkiäst ennusta Christuxen Personast/ hänen waldacunnastans/ Udest Testamendist/ ja Wanhan testamendin lopusta. Mutta ei nämät colme cappaletta seura järjestäns toinen toistans/ eikä ole kirjas eroitetut toinen toisestans/ nijncuin ne toinen toisens jälkeen tapahtunet owat. Ja sentähden näky nijncuin ei Jeremia olis idze tätä kirja tehnyt/ mutta on coottu cappale cappalelda hänen puHes tans yhteen kirjaan/ sentähden ei ole järjestyxestä paljo lucua. Mutta me opimme Jeremiast muiden seas/ että enimmäst jota lähembänä rangaistus on/ sitä pahemmaxi Canssa tule/ ja sitä enemmän cuin heidän edesäns Saarnatan/ sitä enemmän he sen cadzowat ylön/ ymmärrettä/ että cosca Jumala tahto rangaista/ nijn hän anda Canssan paatua/ huckuman ilman armota/ ja nijn Jumalan wiha ei taitais lepytettä yhdelläkän parannuxella. Nijn Sodomiterit ei ainoastans cadzonet ylön jumalista Lothia/ mutta myös cowin waiwaisit händä/ cosca hän heitä opetti/ ja cuitengin heidän rangaistuxens ja surmans oli owen edes. Pharao cosca hän piti upotettaman punaiseen mereen/ nijn hän paljo enemmän cuin

Propheta Jeremia

ennen kidutti ja waiwais Israelin lapsia/ nijn myös Jerusalemin asuwaitet ristinnaulidzit Jumalan Pojan/ cosca heidän piti peräti häwitettämän. Nijn myös nyt joca paicas tapahtu/ että mailman loppu lähes ty/ kiucuidzewat ihmiset ja owat caickein hulluimmat Jumalata wastan/ laittawat ja duomidzewat Jumalan sana/ jonga he julkisest ja tiettäwäst ymmärtäwät että se on sula totuus. Näky myös nijn monda cauhiata ihmettä sekä taiwasa että caikisa luondocappaleisa/ jotca heitä hirmuisest uhcawat. Ja nijn tämä on sencaltainen paha ja wiheljäinen aica/ ja wielä pahempi cuin Jeremian aica. Mutta se tahto nijn olla ja pitä oleman/ että he tulewat suruttomaxi/ ja sanowat: rauha/ rauha/ ei ole yhtän hätä. Ja että caickia nijtä wihatan mitä Jumala tahto/ ja pidetän caicki tyhjänä mitä sencaltaiset ihmet uhcawat/ nijn tapahtu cuin Pawali sano: äkillinen cadotus tule heidän päällens ja hucutta heidän ennen cuin he sen hawaidzewatcan. Cuitengin tietä Christus kyllä omans warjella/ joiden tähden hän sanans anda paista tällä pahalla ajalla/ nijncuin hän Babelis warjeli Danielin ja hänen caltaisens/ joiden tähden Jeremian Prophetia piti walistaman. Tälle HERralle Christuxelle olcon kijtos ja cunnia/ ynnä Isän ja Pyhän Hengen cansa ijancaickisuteen/ AMEN.

I. Lucu.

ENSist kirjoitetan Jeremian sucu/ cosca hän on ruwennut Saarnaman/ ja cuinga cauwan hän on Saarnanut/ v. 1. Jeremia teke tiettäwäxi/ cuinga HERra hänen sijhen wircaan on cudzunut/ v. 4. ja andanut näyn cautta nähdä/ että hän tahtoi rangaista Judat ja Jerusalemit heidän syndeins tähden/ v. 11. ja oli hänen käskenyt Saarnata ilman pelkämät: sillä hän tahtoi olla hänen cansans/ v. 17.

1:1 NÄmät owat Jeremian sanat/ Hilikian pojan/ Anathothin Papeista/ BenJamin maalda.

1:2 Jolle HERran sana tapahtui Josian Amonin pojan Judan Cuningan aicana/ colmandena toistakymmendenä hänen waldacundans vuonna.

1:3 Ja sijtte Josian pojan/ Joachimin Judan Cuningan aicana/ Zedechian Josian pojan Judan Cuningan/ yhdentoistakymmenen wuoden loppuun/ nijn Jerusalemin fangiuten asti/ wijdendenä Cuucautena.

1:4 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:

1:5 Minä tunsin sinun jo ennen cuin minä sinun walmistin sinun äitis cohdu/ ja pyhitin sinun ennen cuins äitistäs synnytkän/ ja panin sinun Canssain Prophetaxi.

1:6 Mutta minä sanoin: woi HERra/ HERra/ en minä kelpa Saarnaman: sillä minä olen nuori.

1:7 Nijn HERRa sanoi minulle: älä sano: minä olen nuori/ mutta sinun pitä sinne menemän cuin minä sinun lähetän/ ja Saarnaman mitä minä sinulle käsken.

1:8 Älä pelkä heitä: sillä minä olen tykönäs/ ja pelastan sinun/ sano HERRA.

1:9 Ja HERra oijensi kätens ja tartui minun suuhuni/ ja sanoi minulle:

1:10 Cadzo/ minä panen minun sanani sinun suuhus/ cadzo/ minä panen sinun tänäpänä Canssain ja waldacundain päälle/ repimän/ särkemän/ cukistaman/ hucuttaman/ rakendaman ja istuttaman.

1:11 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi: Jeremia/ mitä näet? Minä sanoin: minä näin Mandelpuisen sauwan.

1:12 Ja HERra sanoi minulle: oikein sinä olet nähnyt: sillä minä tahdon walwo/ tehdäxeni minun sanani.

1:13 Ja HERran sana tapahtui toisen kerran minulle/ ja sanoi: mitä näet? Minä sanoin: minä näen kiehuwaisen padan/ ja hänen esipuolens pohjan puoleen.

1:14 Ja HERra sanoi minulle: pohjast on paha tulewa caickein maan asuwaisten päälle:

1:15 Sillä cadzo/ minä cudzun caicki

Propheta Jeremia

waldacundain sucucunnat cuin on pohjas/
sano HERra/ tuleman ja asettaman istuimens
Jerusalemiin portin eteen/ ja ymbäri caickia
hänen muurejans/ ja caickein Judan
Caupungein.

1:16 Ja minä annan oikeuden käydä heidän
päällens/ caiken heidän pahudens tähden/
että he owat minun hyljännet/ ja muille
jumalille suidzuttanet/ ja cumartanet oma
käsialans.

1:17 Nijn wyötä nyt sinun cupes/ nouse ja
Saarna heille caicki cuin minä sinun käsken:
älä pelkä heitä/ etten minä sinua surma
heidän edesäns.

1:18 Ja cadzo/ minä teen tänäpäsinun
wahwaxi Caupungixi/ rautapadzaxi ja
waskimuurixi coco maasa/ Judan Cuningaita
ja hänen Ruhtinoitans wastan.

1:19 Hänen Papejans ja maan Canssa wastan/
nijn että jos he wielä sotiawat sinua wastan/ ei
cuitengan heidän pidä sinua woittaman: sillä
minä olen sinun tykönäs/ sano HERra/
wapahtamas sinua.

*Vers.2. Josian) Cuinga nijden Cuningasten
aicana elettin/ on kirjoitettu/ 4. Reg. 22:23. 24.
25. v. 6. En minä kelpa Saarnaman) Nijn myös
muutkin/ älkän luulco olewans kyllä soweliat
sijhen eli sijhen wircaan/ älkän myös
päätähawin juosco eli pyytkä sijhen/ mutta
odottacan laillist cudzumist/ ja ajatelcan
sijttekin heickouttans/ estelkän idzens ja
wälttäkän corkiata wirca/ jos se on
mahdollinen tehdä/ nijncuin Syrach opetta.
Cap. 3:19. Nijn on myös Moses tehnyt/ Exod.
3: ja4: Mutta ei löytä yhtäkan pyhistä/ jotca
owat tarinat heitäns sencaltaisijn wircoijn
ilman cudzumata/ Rom. 10:15. Cuinga he
Saarnawat/ jos ei heitä lähetetä? v. 10.
Cukistaman) Ei sodalla/ mutta Saarnalla ja
Prophetialla.*

II. Lucu.

*HERra muistutta Jeremian cautta Canssallens/
cuinga paljon hywä hän heille wanhasta
näyttänyt oli/ v. 1. soima heidän suurta
kijttämättömyttäns sitä wastan/ v. 5. jotca
hyljäisit opettajans ja palwelit muita jumalita/
v. 8. jongatähden he jouduit orjaksi/ ja
jocaidzelle saalixi/ v. 14. nuhtelee/ että he
turwaisit ihmisijn/ cosca he cuitengin häneldä
jo cauwan/ heidän pahudens tähden/
waiwattin/ v. 18. soima heidän
tottelemattomuttans/ v. 20. jotca cuitengin
tahdoit näkyä hywixi ja nuhtettomixi/ v. 22.
todista heidän syndisexi ja catumattomaxi/ v.
23. uhca/ että heidän auttajans on tulewa
häpiään/ v. 36. neuwo heitä parannukseen/ v.
1.*

2:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sano:
mene ja Saarna julkisest Jerusalemiss/ ja sano:
Nijn sano HERra:

2:2 Minä ajattelen sitä hywä työtä/ joca sinulle
tapahtui sinun nuorudesas/ ja sitä rackautta/
jonga minä sinulle osotin/ coscas caunis olit ja
minua corwes seuraisit/ sijnä maasa josa ei
kylwetä: cosca Israel oli HERran pyhä ja hänen
ensimäinen hedelmäns.

2:3 Jocainen cuin händä söi/ tuli wicapääxi/ ja
paha tuli hänen päällens/ sano HERra.

2:4 CUulcat HERran sana/ te Jacobin
huonesta/ ja caicki sucucunnat Israelin
huonesta.

2:5 Näitä sano HERra: mitä wääryttä teidän
Isän minusa löysit/ että he ercanit minusta/ ja
menit turhuteen/ tulit turhaxi ja ei ensingän
ajatellet:

2:6 Cusa se HERra on/ joca meitä wei ulos
Egyptin maalda/ johdatti meitä corwesa/
autiasa ja erämaasa/ cuiwasa ja pimiäsä
maasa/ sijnä maasa josa ei yxikän ihminen
ollut eikä asunut?

2:7 Ja minä wein teidän hywään maahan/ sen

Propheta Jeremia

hedelmätä ja hywyttä syömän/ mutta cosca te sinne tulitte/ saastutitta te minun maani/ ja minun perindöni teitte cauhistuxexi.

2:8 Papit ei ajatellet/ cusa HERra on/ ja oppenet ei tundenet minua/ paimenet luowuit minusta ja Prophetat Propheteraisit Baalin cautta ja seuraisit kelwottomia.

2:9 Minä rijtelen wielä teidän ja teidän lastenne cansa/ sano HERRA:

2:10 Mengät Chitimin luotoijn/ cadzocat ja lähettäkät Kedarijn/ tutkistelcat wisust ja cadzocat jos siellä nijn tapahtu.

2:11 Jos pacanat muuttawat heidän jumalitats/ waicka ei ne jumalat olekan: ja cuitengin minun Canssan on muuttanut hänen cunnians kelwottomaan.

2:12 Taiwat hämmästykön sijtä/ peljästykön ja wapiscon/ sano HERra: sillä minun Canssan teke cahtalaisen synnin.

2:13 Minun joca olen eläwä lähde/ he hyljäwät/ ja caiwawat idzellens caiwoja/ pahoja caiwoja joisa ei wesi pysy.

2:14 Ongost Israel orja/ eli cotona syndynynt/ mixist hän on joutunut saalixi?

2:15 Sillä nuoret Lejonit kiljuwat hänestä/ huutawat ja häwittäwät hänen maans/ ja polttawat hänen Caupungins/ nijn ettei nijsä kengän asu.

2:16 Ne Nophin Thachpanexen lapset musertawat sinun pääs.

2:17 Näitä sinä idzelles teet/ ettäs hyljät sinun HERras Jumalas/ cosca hän sinua tahto wiedä oikiata tietä.

2:18 Mitä se sinua autta/ ettäs menet Egyptijn/ ja tahdot juoda Sihorin wettä/ eli mitä se sinua autta/ ettäs menet Assyriaan/ ja tahdot juoda wirran wedestä?

2:19 Sinun pahudes tähden sinua nuhdellan/ ja sinun tottelemattomudes tähden sinua curitetan. Näin sinä saat nähdä ja ymmärtä cuinga se on wihelijäinen ja surullinen/ ettäs hyljät sinun HERras Jumalas/ ja et pelkä minua/ sano HERra HERra Zebaoth.

2:20 Sillä minä olisin jo wanhast taittanut sinun ikes/ ja särkenyt sinun juttas/ waan sinä sanoit: en minä tahdo orjuden alla olla: mutta jocaidzelle corkialle wuorelle/ ja caickein lehtipuiden alla juoxit sinä salawuoteudes.

2:21 Mutta minä olen istuttanut sinun makiaxi wijnapuuxi ja hedelmälisexi siemenexi: cuingast sinä olet nyt muuttunut nijn carwaxi ja medzä wijnapuuxi?

2:22 Ja jos sinä sinus wielä lipiällä pesisit/ ja ottaisit paljo saipuata/ cuitengin sinun pahudes wielä sijttekin sitä enämmin nägyis minun edesäni/ sano HERra HERra.

2:23 Cuingas sijs sanot: en minä ole saastainen/ en minä pidä Baalist mitän.

Cadzo/ cuingas sen laxos olet toimittanut/ ajattele cuingas tehnyt olet.

2:24 Sinä nopsa naaras Cameli/ joca sinne ja tänne juoxet nijncuin medzäasi corwesa: cosca hän heldestä hengittä/ cuca hänen taita asetta? caicki jotca händä edziwät/ ei pidä wäsymän/ hänen Cuucaudesans löytä hän hänen.

2:25 Seisata ja älä jano kärsi. Mutta sinä sanoit: ei se tapahdu/ minä racastan muucalaisia ja juoxen heidän peräns.

2:26 Nijncuin waras tule häpiään/ cosca hän saadan kijnni/ nijn myös pitä Israelingin huonen häpiään tuleman/ Cuningastens/ waldamiestens/ Pappeins ja Prophetains cansa.

2:27 Jotca puulle sanowat: sinä olet minun Isän: ja kiwelle: sinä minun synnytit: Sillä he käändäwät selkäns minun puoleni ja ei caswojans. Mutta cosca hätä tule/ sanowat he: nouse ja auta meitä.

2:28 Cusast owat sinun jumalas/ jotcas idzelles tehnyt olet? noscan ne/ cadzo/ jos he taitawat sinua autta sinun hätä aicanas: sillä nijn monda cuin sinulla Juda Caupungita on/ nijn monda on myös sinulla jumalata.

2:29 TAhdotcos wielä käydä minun cansani oikeudelle? te oletta caicki minusta luopunet/

Propheta Jeremia

sano HERra.

2:30 Turhan minä rangaisin teidän lapsian/ ei he ota opetusta: sillä teidän mieckan syö teidän Prophetan/ nijncuin julma Lejoni.

2:31 Sinä paha sucucunda/ ota waari HERran sanasta: olengo minä nyt tullut Israelin erämaaxi eli autiaxi? mixi sijs minun Canssan sano: me olemma Herrat/ en me juoxe sinun peräs.

2:32 Ei neidzy unhota hänen caunistustans/ eikä morsian hänen seppelettäns/ mutta minun Canssan unhotta minun ijancaickisest.

2:33 Mitäs caunistat sinun menos/ että minä sinua racastaisin? joca sen warjon alla paha teet enämmin ja enämmin.

2:34 Löytän myös waiwaisten ja wiattomain sieluin weri sinun tykönäs jocapaicas/ ja ei ole se sala/ mutta julki nijsä paicoisa.

2:35 Ja sinä wielä nyt sanot: minä olen wiatoim/ hän käändäkön wihans minusta pois:

2:36 Cadzo/ minä tahdon oikeudelle käydä sinun cansas/ että sinä sanoit: en minä ole syndiä tehnyt. Mixis nijn horjahtelet/ ja menet sinne ja tänne? mutta sinun pitä Egyptist häpiällä palajaman/ nijncuins Assyriastakin häpiällä palaisit.

2:37 Sillä sinä olet siellä lähtewä ja lyöpä kätes yhteen pääs päälle: sillä HERra teke tyhjäxi sinun toiwos/ ja ei sinulla pidä mitän menestystä nijsä oleman

Vers.8. Papit ja Oppenet) Item. V. 26. Cuningastens ja Waldamiestens) Tästä nähdän että corkiat ja matalat/ oppenet ja oppimattomat/ opettajat ja cuuliat/ ja coco seura cunda taita wäärin mennä/ cosca he luopuwat HERran sanast/ Infr. 8:9. V 10. Chitimin luotoijn) Cadzo Esa. 23:1. V. eod. Kedar) Cadzo Esa 21:17. V. 16. Nophin ja Thachpanexen lapset) Ne owat Egyptin Caupungit/ joista myös Esa. 19:13. ja Esa. 30:4. puhutan. V. 18. Juoda) se on/ edziä apua Egyptin ja Assyrian Cuningailda/ paidzi

Jumalata. V. 24. Cuucaudesans) se on/ heidän udella Cuullans/ cosca he Jumalan palwelust pitäwät.

III. Lucu.

HERra walitta Israelin waldacunnan catumattomutta/ ja waicka Juda näke cuinga Israel rangaistan/ ei he cuitengan paranna heitäns/ waan tekewät pahemmin/ v. 6. káske Jeremian neuwo heitä parannuxeen/ nijn hän tahto wielä otta heitä armoons/ v. 12. lupa wielä kerran otta heitä Canssaxens/ ja anda heille opettajat heidän sydämens jälken/ v. 13. ei sijtten enä Lewin uhreist lucua pidetä/ waan ynnä heidän cansans cootan caicki pacanat hänen waldacundaans palweleman händä v.14. Mutta ei he pidä lucua näistä/ v. 20. ainoastans catuwaiset tunnustawat/ että he owat turhan waiwannet heitäns/ heidän Isäins säädyillä/ ja nijn wihoittanet hänen/ v. 23.

3:1 Sananlascu on: cosca mies eroitta waimons tyköns/ ja waimo mene pois hänen tyköns/ ja otta toisen miehen: ottaco hän hänen jällens? eikö maa nijn saastutetais? Mutta sinä olet huorintehnyt monen huorintekiän cansa/ mutta tule cuitengin jällens minun tygöni/ sano HERra.

3:2 NOsta silmäs ylös corkeuten/ ja cadzo/ cuinga sinä jocapaicas huorinteet. Sinä istut tiellä/ ja odotat heitä nijncuin ryöwäri corwesa/ ja saastutat maan huorudellas ja pahudellas.

3:3 Sentähden pitä amusaten tuleman pois/ eikä ehtosaten tuleman: sinulla on porton caswot/ et sinä tahdo ensingän häwetä?

3:4 Ja cuitengin sinä huudat minua:

3:5 Minun Isän/ minun nuorudeni johdattaja/ wihastuckos ijancaickisest/ ja et käännä julmudestas? cadzo/ sinä opetat ja teet paha/ ja et taita hillitä.

3:6 JA HERra sanoi minulle/ Cuningas Josian

Propheta Jeremia

aicana: oletcos myös nähnyt mitä se luopunut Israel teki? hän meni caikille wuorille/ ja jocaidzen wiherjäisen puun ala/ ja teki siellä huorutta:

3:7 Ja cosca hän näitä caickia tehnyt oli/ sanoin minä: käännä sinuas minun tygöni/ mutta ei hän käändänytkän idzens.

3:8 Ja waicka hänen paatunut sisarens Juda näki/ cuinga minä sen luopunen Israelin huorutta nuhtelin ja hyljäisin hänen/ ja annoin hänelle erokirjan/ ei cuitengan hänen sisarens se paatunut Juda pelkä/ mutta mene ja teke myös huorutta.

3:9 Ja hänen huorudens sanomast on maacunda saastutettu: sillä hän teke huorutta puun ja kiwen cansa.

3:10 Ja caikisa näisä ei se paatunut hänen sisarens Juda käännä idzens minun tygöni caikest sydämestäns/ mutta teeskele/ sano HERra.

3:11 JA HERra sanoi minulle: luopunut Israel on jaloxi luettapa paatunen Judan suhten.

3:12 Mene ja Saarna pohjas päin näin/ ja sano: Käännä sinus sinä luopunut Israel/ sano HERra/ nijn en minä käännä caswoani teistä pois: sillä minä olen laupias/ sano HERra/ ja en wihastu ijancaickisest.

3:13 Tunne ainoastans sinun pahatecos/ ja ettäs olet HERra wastan syndiä tehnyt. Ja juosnut sinne tänne wierasten jumalain tygö caickein wiherjäisten puiden ala/ etkä cuullut minun ändäni/ sano HERra.

3:14 Käändäkät teitän te luopunet lapset: sano HERra: sillä minä kihlan teidän minulleni/ ja otan yhden coco Caupungist/ ja coco maacunnast.

3:15 Ja minä annan teidän tulla Zionijn/ ja annan teille paimenet minun sydämeni jälkeen/ jotca teitä rawidzewat opilla ja wijsaudella. Ja se on silloin tapahtuwa/ cosca te caswatte ja monexi tuletta maasa.

3:16 Ei sijhen aican/ sano HERra/ pidä enä puhuttaman HERran lijton Arkista/ eikä sitä

enä muistettaman/ taicka sijtä Saarnattaman/ eli sitä edzittämän/ taicka enä tehtämän.

3:17 Mutta Jerusalem cudzutan sijhen aican HERran istuimexi/ ja caicki pacanat pitä idzens sinne cocoman HERran nimen tähden/ eikä heidän pidä enä waeldaman pahan sydämens ajatusten jälkeen.

3:18 Silloin pitä Judan huonen menemän Israelin huonen tygö/ ja pitä ynnä tuleman pohjaisesta päin sijnä maasa/ jonga minä olen andanut teidän Isillen perinnöxi.

3:19 Ja minä sanon: cuinga monda lasta minä olen andawa sinulle/ ja sen hyvän maan/ ja ihanaisen perinnön/ nimittäin/ pacanain joucon. Ja minä sanon sinulle: silloin sinä olet cudzuwa minun hyväxi Isäxi/ etkä pakene minua.

3:20 Mutta Israelin huone ei pidä lucua minusta/ nijncuin waimo pettä racastajans/ sano HERra.

3:21 Sentähden pitä cuuluman walitus/ itcu ja parcu Israelin lapsilda corkeudes/ että he owat pahoin tehnet/ ja HERran heidän Jumalans unohtanet:

3:22 Nijn palaitcat te luopunet lapset/ nijn minä parannan teitä teidän tottelemattomudestan.

3:23 CADzo/ me tulemma sinun tygös: sillä sinä olet HERra meidän Jumalam. Totisest ei ole wuoret ja cuckulat ilman petosta/ totisest ei ole Israelillä yhtän apua/ waan ainoa HERra meidän Jumalam.

3:24 Ja meidän Isäim asetuxet/ jotca me nuorudest olemma pitänet/ pitä häpiällä käymän pois/ ynnä heidän lammastens/ carjans/ poicains ja tytärtens cansa:

3:25 Sillä se johon me luotimme/ on meille caicki häpiäxi: ja johon me uscalsimme/ sitä meidän pitä häpemän: sillä me sen cansa teim syndiä HERra meidän Jumalatast wastan/ sekä me että meidän Isäm/ hamast meidän nuorudestam/ nijn tähän päiwän asti/ ja en me totellet HERran meidän Jumalam ändä.

Propheta Jeremia

Vers.14. Minä kihlan teidän) Tämä on lupaus Udest Testamendist v. 15. Annan teille paimenet) se on/ Pyhät Apostolit/ ja heidän opetuslapsens. v. 16. Ei pidä enä puhuttaman HERran lijton Arkista) Tästä näky/ että Lewitain Laki uhreins ja menoins cansa lacka Udes Testamendis/ josta Christus puhu/ Matth. 11:13. Caicki Laki ja Prophetat owat ennustanet Johannexen asti. Ja Epistola Hebrerein tygö mones paicas. Cadzo myös Infr. 31:31. v. 24. Meidän Isäim asetuxet) Cadzo mikä ylistys on ihmisten säädyillä Jumalan tykönä. Item Ezech. 20:18.

IV. Lucu.

Jeremia neuwo HERran suusta sanan cuulioita parannuxeen/ ja käändämän heitäns HERran tygö/ paneman heidän syndins pois ja ymbärinsleickaman heidän sydämens/ v. 1. muutoin anda HERra Chalderit tulla häwittämän heitä/ v. 5. Neuwo heitä wielä parannuxeen/ v. 14. sano/ cuinga wihollinen on tulewa/ hajottawa ja häwittäwä heidän maans/ v. 15. eikä heidän lijttoweljens pidä taitaman heitä autta/ jotca teeskelewät pitäwäns heidän cansans/ v. 30.

4:1 JOs sinä käännät sinus Israel/ nijn käännä sinus minun tygöni/ ja jos sinä panet sinun cauhistuxes pois minun caswoni edestä/ nijn et sinä tule ajetuxi pois.

4:2 Silloin sinä olet wannowa totudes/ oikein ja pyhäst. Nijn totta cuin HERra elä/ nijn pacanat siunatan hänesä/ ja he kerscawat heitäns hänestä.

4:3 Sillä nijn sano HERRA: te Judan ja Jerusalemin asuwaitset/ kyndäkät wastudest/ ja älkät kylwäkö orjantappurain secaa/ ymbärins leicatcat teitän HERralle.

4:4 Te Judan miehet ja Jerusalemin asuwaitset pangat teidän sydämen esinahca pois/ ettei minun julmuden pääsis wallallens nijncuin

tuli/ ja nijn palais ettei yxikän händä sammutta taida/ teidän pahuden tähden. 4:5 JA ilmoittacat silloin Judas ja Jerusalemis/ corkiast huutacat ja sanocat: soittacat waskitorwe maasa/ huutacat corkialla änellä/ ja sanocat: cootcat teitän ja käykän caicki wahwoin Caupungeihin/ nostacat lippu Zionis/ cootcat teitän pacoon ja älkät wijwytelkö.

4:6 Sillä minä annan tulla suuren onnettomuden pohjast/ ja suuren pargun.

4:7 Lejoni lähte hänen luolastans/ ja pacanain hucuttaja hänen siastans/ häwittämän sinun maatas ja polttaman sinun Caupungeitas/ nijn ettei yxikän pidä sijnä asuman.

4:8 Sentähden pukecat säkit päällen/ itkekät ja parcucacat: sillä HERran julma wiha ei tahdo lacata.

4:9 Sijhen aican/ sano HERra/ pitä Cuningasten ja pääruhtinasten sydän langeman/ Pappein pitä peljästymän ja Prophetain wapiseman.

4:10 Mutta minä sanoin: Woi HERra/ HERra/ sinä olet andanut tämän Canssan ja Jerusalemin suurest pettä idzens/ cosca he sanoit: teillä on olewa rauha/ waicka miecka haman sielun asti läHes ty.

4:11 Silloin pitä sanottaman tälle Cansalle ja Jerusalemille: cuiwa tuuli on tulewa wuorten ylidze nijncuin corwesta/ minun Canssani tyttären tielle/ joca ei wisca eli puhdisti.

4:12 Tuuli joca heille on sangen wäkewä olewa: Nijn minä myös silloin käyn heidän cansans oikeudelle.

4:13 Cadzo/ hän waelda pois nijncuin pilwi/ ja hänen waununs nijncuin tuulispää/ hänen hewoisens owat nopiammat Cotca/ woi meitä me häwitetän.

4:14 Nijn pese nyt Jerusalem sinun sydämes pahudest/ että autetuxi tulisit: cuinga cauwan pitä turhat ajatuxet sinun tykönäs pysymän?

4:15 Sillä Danist cuulu sanoma/ ja paha

Propheta Jeremia

ilmoitus Ephraimin wuoresta.

4:16 Cadzo/ cuuluttacat Jerusalemis/ wartiat tulewan caucaiselda maalda/ jotca luihcawat Judan Caupungeita wastan.

4:17 He pijrittäwät heidän caikilda haaroilda/ nijncuin wartiat kedolla: sillä he owat wihoittanet minun/ sano HERra.

4:18 Se on sinun menos ja töides palcaxi/ ja nijn sinun sydämes on silloin tundewa cuinga suuri sinun pahudes on

4:19 Cuinga on minun sydämen kipiä/ minun sydämen tykyttä minun ruumisani ja ei ole lepo/ sillä minun sielun cuule Basunan änen.

4:20 Ja sodan huudon/ ja murhan luihkinan toinen toisens peräst: sillä coco maa hajotetan/ ja minun majani ja köyteni pitä äkist cukistuman.

4:21 Cuinga cauwan pitä minun näkemän lippuja/ ja cuuleman Basunan ändä.

4:22 Mutta minun Canssan on hullu ja ei usco minua/ he owat hullut eikä pidä lucua. He owat kyllä wijsat tekemän sitä cuin paha on/ mutta ei he tahdo oppia hywä tekemän.

4:23 Minä cadzoin maan päälle/ cadzo/ se oli tyhjä ja autia: ja taiwan päälle/ ja se oli pimiä.

4:24 Minä cadzoin wuorten päälle/ ja cadzo/ ne wapisit/ ja caicki cuckulat wärisit.

4:25 Minä näin/ ja cadzo/ ei ollut siellä yhtän ihmist/ caicki myös taiwan linnut olit lendänet pois.

4:26 Minä cadzoin/ cadzo/ peldo oli autiana/ ja caicki Caupungit olit särjetyt maahan HERralda/ ja hänen julmalda wihaldans.

4:27 Sillä nijn sano HERra: coco maa pitä kylmille tuleman/ ja en minä cuitengan sinua peräti häwitä.

4:28 Sentähden pitä maan oleman surullisen/ ja taiwan ylhäldä murhellisen: sillä minä olen sanonut: minä olen sen päättänyt/ ja en tahdo sitä catua/ engä lacata: caicki Caupungit pitä pakeneman hoimiesten ja joudzimiesten huuto.

4:29 Ja pitä juoxeman tihcuijn medzijn ja

lymyttämän idzens kiwiraunioihin: Caicki Caupungit pitä oleman kylmillä/ nijn ettei yxikän nijsä asu.

4:30 Mitäs tahdot tehdä/ sinä häwitetty? jos sinä wielä caunistaisit sinus purpurawaattella ja culdakädyillä/ ja woitelisit sinun caswos/ nijn sinä cuitengin sinuas turhan caunistelet.

4:31 Sillä ne cuin nyt owat sinua racastawanans/ pitä cadzoman sinua ylön/ ja wäijymän sinun henges: sillä minä cuulin huudon nijncuin synnyttäwäisen: tuscan/ nijncuin sen joca ensimmäisen lapsen waiwas on/ Zionin tyttären änen/ joca walitta ja hajotta kätens: woi minuani/ minun pitä pian huckuman murhen tähden.

Vers.3. Kyndäkät wastudest) se on/ tehkät wahwa catumus/ peratcat caicki epäjumalan palwelus ja wilpi. Mutta joca jongun osan pane pois wääräst jumalan palweluxest ja suurista wigoista/ ja pitä wielä jongun osan/ ei se tyynni kynnä/ waan kylwä ohdakesten secaa/ ja nijn ne ynnä caswawat. v. 5. Ilmoittacat) Cosca tuli sytty/ ja et te ole parandanet teitän/ nijn ei sekän auta/ että te warustatte teitän. v. 7. Lejoni) pacanain häwittäjä. v. 11. Tuuli) se on Babelin Cuningas. v. 16. Wartia) Nimittä wartian/ mutta ymmärtä cuitengin häwitäjän.

V. Lucu.

PRopheta walitta/ ettei hänen Canssasans löytä yhtän joca Jumalata pelkä/ v. 1. eikä yxikän paranna händäns/ v. 3. ylimmäinen eli alimmainen/ v. 4. sentähden on Babelin Cuningas tulewa ja häwittäwä heidän/ v. 6. he owat paatunet heidän pahudesans/ sentähden ei Jumala ole heille armollinen: lausuit turhan Jumalan nime ja teit huorutta/ v. 7. cadzoit HERran sanan ylön/ v. 10. sentähden anda hän tulla wihollisen häwittämän heidän maatans/ v. 14. Neuwo

Propheta Jeremia

*parannukseen/ v. 20. walitta heidän
catomattomuttans/ v. 23. jumalattomuttans/
v. 25. wääryttäns ja wäkiwaldans/ v. 27. ja
uhca heitä rangaistuxella/ v. 29.*

5:1 Käykät Jerusalemin catuja ymbärins/
cadzocat/ coetelcat ja edzikät hänen
catuillans/ jos te löydätte jongun joca oikein
teke: ja kysykät totutta/ nijn minä olen hänelle
armollinen.

5:2 Ja jos he wielä sanoisit: nijn totta cuin
HERra elä: nijn he cuitengin wannowat wäärin.

5:3 HERra/ sinun silmäs cadzowat usco/ sinä
lyöt heitä/ ja ei he tunne/ sinä waiwat heitä/
mutta ei he paranna heitäns/ heillä on
cowembi caswo cuin kiwi/ ja ei tahdo käätä
heitäns.

5:4 Mutta minä ajattelin/ olcan: se waiwainen
joucko on ymmärtämätöin/ joca ei tiedä
HERran tietä/ eikä hänen oikeuttans.

5:5 Minä käyn woimallisten tygö ja puhun
heidän cansans/ heidän pitä tietämän HERran
tien ja heidän Jumalans oikeuden: mutta ne
owat caicki iken särkenet/ ja catcaisnet siten.

5:6 Sentähden pitä Lejonin/ joca medzäst
tule/ repelemän heidän ricki/ ja suden
corwest pitä haascaman heidän/ ja Pardin pitä
wartioizeman heidän Caupungeitans/ ja
caicki cuin nijstä tulewat ulos/ pitä hänen
syömän: sillä heidän syndejäns on juuri
monda/ ja he owat paatunet heidän
tottelemattomudesans.

5:7 Cuinga sijs minun pitä sinulle oleman
armollinen? Että sinun lapses nyt hyljäwät
minun/ ja wannowat sen cautta joca ei Jumala
oleckan/ ja nyt/ että minä olen heitä
rawinnut/ tekewät he huorin/ ja juoxewat
porton huoneseen.

5:8 Cukin hirnu lähimmäisens emändätä/
nijncuin hywin ruokitut joutilat orhit.

5:9 Eiköst minun pidäis heitä sencaltaisist
curittaman/ sano HERra/ ja eikö minun sielun
pidäis costaman sencaltaiselle Canssalle cuin

tämä on?

5:10 Cukistacat hänen muurins ylösalaisin/ ja
älkät peräti häwittäkö/ ottacat pois hänen
tornins: sillä ei ne ole HERran.

5:11 Mutta he cadzowat minun ylön/ sekä
Israelin huone/ että Judan huone/ sano
HERra.

5:12 He kieldäwät pois HERran/ ja sanowat: ei
hän se ole: ei meille käy nijn pahoin: ei miecka
ja nälkä tule meidän päällem.

5:13 Prophetat puhuwat tuuleen: ei heillä ole
Jumalan sana: nijn heille idze käykön.

5:14 Sentähden sano HERra Jumala Zebaoth:
että te sencaltaisia puhutte/ cadzo/ nijn minä
teen minun sanani sinun suusas tulexi/ ja
tämän Canssan puuxi/ ja hänen pitä
polttaman heidän.

5:15 CADzo/ minä annan tulla teidän päällen
Israelin huone/ sano HERra/ cauca yhden
Canssan/ wäkwän Canssan/ joca on ollut
ensimäinen Canssa/ Canssan jonga kieldä et
sinä ymmärrä/ etkä taida ymmärtä/ mitä he
sanowat

5:16 Heidän wijnens on awojoin hauta/ ja he
owat caicki Sangarit.

5:17 He syöwät sinun tulos ja leipäs/ jota
sinun poicas ja tyttäres syönet olisit/ he
nielewät sinun lambas ja carjas/ he syöwät
sinun wijnapuus ja ficunapuus/ ja wahwat
Caupungit/ joihin sinä sinus luotat/
häwittäwät he miecalla.

5:18 Ja en minä silloingan/ sano HERra/ peräti
häwitä teitä.

5:19 Ja jos he sanowat: mixi HERra meidän
Jumalam teke meille näitä caickia? nijn wasta
heitä: että te oletta hyljännet minun/ ja
palwellet wieraita jumalita teidän omasa
maasan/ nijn teidän pitä myös palweleman
wieraita sijnä maasa/ joca ei teidän oleckan.

5:20 Näitä teidän pitä ilmoittaman Jacobin
huones ja Saarnaman Judas. Ja sanoman:

5:21 cuulcat te hullu Canssa/ jolla ei taito ole/
joilla on silmät/ ja ei cuule.

Propheta Jeremia

5:22 Ettekö te tahdo peljätä minua/ sano HERra/ ja ettekö te pelkä minua/ joca panen heidan meren rajaxi ja ijancaickisexi määräxi/ jota ei hänen pidä käymän ylidze/ waicka se wielä pauhais/ nijn ei hän cuitengan mitän woi: ja jos hänen aldons paisuwat/ nijn ei heidän pidä menemän sen ylidzen.

5:23 Mutta tällä Canssalla on wilpistelewäinen ja tottelematoin sydän/ he harhailewat enämmin ja enämmin:

5:24 Ja ei sano coscan sydämesäns: peljätkäm HERra meidän Jumalatom/ joca anda meille amu ja ehtosaten ajallans/ ja warjele joca ajastaica vuoden tulon uscollisest.

5:25 MUtta teidän pahat tecon nämät estäwät/ ja teidän syndin tämän hywän teildä käändä pois:

5:26 Sillä minun Canssani löytän jumalattomia/ jotca paulat ja pyydyxet asettawat ihmisiä käsittäxens/ nijncuin lindumiehet satimella:

5:27 Ja heidän huonens on täynäns petosta/ nijncuin häcki linduja. Sijtä he tulewat wäkewäxi/ rickaxi ja lihawaxi.

5:28 He waeldawat pahudes ja ei pidä oikeutta: ei holho orwoja hänen asiasans/ eikä auta köyhä oikeuteen.

5:29 Eiköst minun pitäis sitä costaman/ sano HERra/ ja eiköst minun sielun pitäis costaman sencaltaiselle Canssalle cuin tämä on?

5:30 Cuinga julmast ja cauhiast eletän maasa?

5:31 Prophetat opettawat walhetta/ Papit owat herrat wirasans/ ja minun Canssan tahto sitä mielelläns/ mitä te wijmein teette?

V. 6. Lejonin) se on/ Babelin Cuningas. v. 12. Kieldäwät pois HERran) Sanoden: ei ole Jumalan sana cuin Jeremia puhu. v. 31. Prophetat opettawat walhetta) Cadzo Supr. cap. 2:8.

VI. Lucu.

Jeremia uhca Jerusalemille onnettomutta wihollisilda/ v. 1. ettei siellä ollut mitän muuta cuin wäärys/ pahus ja wäkiwalda/ v. 7. Neuwo aicanans parannuxeen/ v. 8. muutoin tahto HERra heitä häwittä/ jos jotakin wielä jäänyt on/ v. 9. walitta ettei he sitä tottele/ waan pitäwät Jumalan sanan turhana/ v. 10. sentähden täyty hänen angarast Saarnata heidän häwityxestäns/ v. 11. olit ahnet/ suruttomat ja ei sallinet idzens nuhdella/ v. 13. HERra neuwo heitä wielä kysymän oikiata tietä/ waan ei he tahdo/ v. 15. sentähden on rangaistus tulewa/ v. 18. eikä heidän uhrins pidä heitä auttaman/ v. 20. Babylonialaiset pitä totisest tuleman/ v. 22. Neuwo wielä parannuxeen/ ja sano: HERra on pannut minun sulajaxi/ coetteleman ja puhdistaman Canssans: mutta caicki owat kelwottomat/ v. 27.

6:1 COotcat teitän/ te BenJaminin lapset Jerusalemista/ ja puhaldacat torween Techoasa/ ja nostacat lippun BethChemeris: sillä pohjast on pahus ja suuri wiheljäisyis käsis.

6:2 Minä olen werrannut Zionin tyttären cauniseen ja ihanaiseen:

6:3 Mutta paimenet tulewat sijheen laumoinens/ he panewat majans hänen ymbärillens/ ja cukin caidze paicasans/

6:4 Ja sanowat: warustacat teitän händä wastan sotaan/ käykäm puolipäiwänä ylös/ woi meitäm/ sillä ehto joutu ja warjo tule suurexi.

6:5 Noscam ja astucam ylös/ meidän pitä sinne wielä yöllä menemän/ ja häwittämän hänen jalot huonens.

6:6 Sillä nijn sano HERra Zebaoth: caatacat puita/ ja tehkät muldaseiniä Jerusalemista wastan: sillä Caupungi pitä curitettaman/ caicki on siellä wäärys.

Propheta Jeremia

6:7 Nijn cuin lähde cuohutta wetens: nijn cuohu myös hänen pahudens ja wäärydens/ wäärys ja häwitys sijnä cuullan/ kitu ja waiwa on aina minun edesäni.

6:8 Paranna sinuas Jerusalem/ ennencuin minun sydämen sinust käändy pois/ ja minä teen maan autiaxi/ josa ei kenengän asuman pidä.

6:9 Näitä sano HERra Zebaoth: mitä Israelist jäänyt on/ se pitä myös saalixi joutuman nijncuin wijnapuu/ cocota kätes corijn nijncuin wijnamarjain poimia.

6:10 KEnelle sijs minä puhun ja todistan/ että jocu cuulis? mutta heidän corwans owat ymbärinsleickamat/ eikä taida cuulla/ cadzo/ he pitäwät HERran sanan pilckana/ ja ei kärsi sitä.

6:11 Sentähden olen minä nijn täynnä HERran waatimust/ etten minä taida lacata wuodattamast/ sekä lasten päälle catuilla/ ja myös nuorucaisten cocouxen päälle yhtä haawa: sillä sekä mies että waimo/ ijällinen ja ikiwanha pitä otettaman kijnni.

6:12 Heidän huonens pitä tuleman muucalaisten käsijn/ ja heidän peldons ja emändäns: sillä minä ojennan käteni/ sano HERra/ maan asujain ylidzen.

6:13 Jotca caicki ahnettiwat/ sekä pienet että suuret: Prophetat ja Papit opettawat wäärin/

6:14 Ja lohduuttawat minun Canssani hänen wihelijäisydesäns/ että hän halpana pitä/ ja sano: rauha/ rauha/ ja ei rauha oleckan.

6:15 Sentähden pitä heidän häpiään tuleman/ että he sencaltaisen cauhistuxen tekewät/ waicka he tahtowat olla häwäisemät/ eikä tahdo häwetä heitäns: sentähden pitä heidän jocaidzen langeman toinen toisens päälle/ ja cosca minä heitä curitan/ nijn heidän pitä langeman/ sano HERra.

6:16 Näitä sano HERra: mengät teille/ cadzocat ja kysykät endisiä teitä/ cuca oikia tie on/ ja sitä te waeldacat/ nijn te löydätte lewon teidän sieluillen.

6:17 Mutta he sanowat: en me tee sitä. Minä olen pannut teille wartiat/ ottacat waari torwen änestä: mutta he sanowat: en me tee.

6:18 Sentähden te pacanat/ cuulcat ja ottacat tästä waari/ nijn myös teidän wäken.

6:19 Maa/ cuule sinä: cadzo/ minä annan tulla cowan onnen tälle Canssalle/ nimittäin/ heidän ansaitun palckans/ ettei he pidä lucua minun sanastani/ mutta hyljät minun Lakini/

6:20 Mitä minä lucua pidän pyhästä sawusta/ joca rickasta Arabiast tule/ eli hywästä Canelista/ joca caucaiselda maalda tule? teidän polttouhrin ei ole minulle otollinen/ eikä teidän uhrin kelpa minulle.

6:21 Sentähden sano HERra juuri näin: cadzo/ minä asetan tälle Canssalle esten/ sijhen pitä sekä Isä/ että lapset caicki heitäns louckaman/ ja kylän miehet pitä huckuman toinen toisens cansa.

6:22 Näitä sano HERra: cadzo/ Canssa on tulewa pohjast/ ja suuri Canssa on asettawa idzens juuri meidän maamme wiereen/

6:23 Jolla on joudzet ja kilwet/ hän on julma ja armotoin/ hymise nijncuin pauhawainen meri/ aja hewoisilla nijncuin warustettu sotawäki sinua wastan sinä tytär Zion.

6:24 Cosca me saamme heistä cuulla/ nijn meidän kätem näändywät/ meille tule tusca ja murhe nijncuin lapsen kiwusa.

6:25 Älkän kengän lähtekö pellolle/ ja älkön kengän tielle mengö: sillä joca paicas on rauhatoin wihollisen miecan tähden.

6:26 O sinä minun Canssani tytär/ pue säcki päälles ja aseta idzes tuhcaan/ sure nijncuin nekin jotca suurest surulliset owat: sillä häwittäjä tule äkist meidän päällem.

6:27 Minä olen pannut sinun wartian tornixi ja linnaxi minun Canssasani/ tietämän ja coetteleman heidän menons.

6:28 He owat caicki luopunet/ waeldain petollisest/ he owat caicki turmeldu waski ja rauta.

Propheta Jeremia

6:29 Palkeet owat poldetut/ plyjy rauke pois/
sulaminen on hucas: sillä ei paha ole eroitettu.
6:30 Sentähden he myös cudzutan hyljätyxi
hopiaksi: sillä HERra on heidän hyljännyt.

*Vers.11. Täynnä HERran vaatimusta) se on/
minun täyty caata Jumalan vaatimisen ja
hänen wihans sanan/ nijncuin astia ricko
pohjan. v. 13. Prophetat) Sup. 2:8. v. 15.
Häwäisewät) se on/ ei he tahdo pahaxi
cudzutta/ eikä taita häwetä heitäns. v. 16.
Mengän teille) se on/ tutkistelcat caickista
Jumalan palweluxista ja opeista/ cuca wanhin
ja paras on se pitäkät. v. 20. Pyhästä sawusta)
Cadzo Esa.1:11. v. 27. Wartian tornixi ja
linnaxi) se on sinun pitä sanan cautta
wartioizeman ja rangaiseman heitä/ mutta
se on paha rauta caicki sulaminen on hucas. v.
29. Palkeet) se on/ Papit/ joiden cautta pitä
opetettaman/ taencaltaisia wertauxia/ Ezech.
22:18. ja 24:3.*

VII. Lucu.

*HERra kāske Jeremian neuwo Canssans
parannuxeen/ eikä luottaman idzens HERran
Templijn/ että se oli heidän tykönäns/ v. 1.
muutoin teke hän heidän Templins ja
Caupungins cansa/ nijncuin Silongin/ v. 12.
kielä heidän edestäns rucoilemast eli jotakin
tekemäst heidän tähtens: sillä hän näke
heidän cauhian epäjumalan palweluxens/ v.
16. walitta ettei he ainoastans uhraelit
uhrejans/ mutta olit hänen käskyllens
tottelemattomat/ v. 21. hän oli neuwonut
heitä jocapäiwä Prophetains cautta/ mutta ei
he heitä cuullet/ v. 28. kāske sitä Jeremian
heille sano/ ja murehtia heitä: sillä hän oli
hyljäwä Canssans/ ja anda tulla rangaistuxen
heidän päällens heidän epäjumalan
palweluxens tähden/ v. 29.*

7:1 TÄmä sana tapahdui HERralda Jeremialle/

sanoden:

7:2 Seiso HERran huonen portis/ Saarna siellä
tämä sana/ ja sano: cuulcat HERran sana te
caicki Judas/ jotca käytte sisälle tästä portista
rucoileman HERra.

7:3 Näin sano HERra Zebaoth Israelin Jumala:
paratcat teidän elämän ja menon/ ja minä
tahdon asua täsä paicas teidän cansan.

7:4 Älkät luottaco teidän walHeseen/ sanoden:
täsä on HERran Templi/ täsä on HERran
Templi/ täsä on HERran Templi.

7:5 Mutta parandacat teidän elämän ja
menon/ ja tehkät oikeus yhdelle ja toiselle
muucalaisille/ orwoille ja leskille/

7:6 Ja älkät tehkö wäkiwalda/ älkät myös
wuodattaco wiatoinda werta täsä paicas/ ja
älkät muita jumalita seuratco/ idze teillen
wahingoxi.

7:7 Nijn minä asun teidän cansan täsä paicas
ijancaickisest/ täsä maasa jonga minä annoin
teidän Isillen.

7:8 MUtta te luotatte teidän walHeseen/ joca
ei teitä auta.

7:9 Ja te oletta wielä sijttekin warcat/
murhamiehet/ huorintekiät walapattoiset/
suidzutatte Baalille/ ja noudatatte wieraita
jumalita/ joita et te tunne.

7:10 Te tuletta myös ja seisotta minun edesäni
täsä huonesa/ joca minun nimelläni cudzutan/
ja sanotta: ei meidän mitän hätä ole/ ehkä me
teem nämät cauhistuxet.

7:11 Pidättekö te sijs tämän huonen/ joca
minun nimelleni nimitetty on/ murhan
luolana? cadzo/ kyllä minä sen näen/ sano
HERra.

7:12 Mengät minun paickani Siloon/ josa
minun nimen ennen asunut on/ ja cadzocat
mitä minä siellä tehnyt olen/ minun Canssani
Israelin pahuden tähden.

7:13 Että te nyt caickia sencaltaisia töitä
teettä/ sano HERra/ ja minä annan wielä
jocapaicas Saarnata/ ja et te tahdo cuulla:
minä huudan/ ja et te tahdo wastata.

Propheta Jeremia

7:14 Nijn minä myös tahdon tehdä tämän huonen cansa/ joca nimelleni nimitetty on/ johon te idzen luotatte: ja sen paican cansa/ jonga minä teidän Isillenne annoin: nijncuin minä tein Silon cansa.

7:15 Ja heidän teitä pois minun caswoni edestä/ nijncuin minä heitin pois caicki teidän weljennekin/ caicki Ephraimin siemenet.

7:16 JA ei sinun pidä rucoileman tämän Canssan edest/ eikä myös yhtäkän walitust eli rucoust tuoman edes/ eli sinuas minun eteeni heidän tähtens waiwaman: sillä en minä tahdo sinua cuulla.

7:17 Sillä etkös näe mitä he tekewät Judan Caupungeis ja cujilla Jerusalemis.

7:18 Lapset candawat puita ja Isät tekewät walkiata/ ja waimot tekewät taikinata/ uhrataxens leipiä taiwan Melechelle/ ja andaxens juomauhria wieraille jumalille/ että he minua wihoitaisit.

7:19 Mutta ei he minulle tee sillä mielicarwautta/ sano HERra: waan idzellens/ ja heidän pitä häpiään tuleman.

7:20 Sentähden sano HERra/ HERra: cadzo/ minun wihan ja minun julmuden on wuodatettu tähän paickan/ sekä Canssaan että carjaan/ puihin medzäsä/ ja maan hedelmään/ joca pitä palaman nijn ettei yxikän sitä sammutta taida.

7:21 Näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: cootcat teidän polttouhrin ja muut uhrin/ ja syökät liha.

7:22 Sillä sinä päivänä jona minä teidän Isänne johdatin Egyptin maalda/ en minä sanonut engä käskyä andanut heille polttouhrista/ engä muusta uhrista.

7:23 Waan minä käskin heille/ ja sanoin: cuulcat minun sanani/ nijn minä tahdon olla teidän Jumalan/ ja te oletta minun Canssan/ ja waeldacat caicki nijllä teillä cuin minä teidän käsken/ että teille käwis hywin.

7:24 Mutta ei he tahtonet cuulla/ eikä sinne corwians callista/ waan waelsit omasa

neuwasans ja pahan sydämens halusa/ ja käwit tacaperin ja ei edespäin.

7:25 Ja sijtä päiwäst cuin minä johdatin teidän Isän Egyptin maalda/ nijn tähän päivän asti/ olen minä lähettänyt jocapäiwä teille caicki minun palweliani/ Prophetat:

7:26 Mutta et te tahtonet cuulla/ etkä corwian callista/ waan oletta niscurit/ ja teettä pahemmin cuin teidän Isän.

7:27 Ja jos sinä caicki nämät sanot heille/ nijn ei he sijtteckän cuule/ ja jos sinä huudat/ nijn ei he sijtteckän wasta.

7:28 Sentähden sano heille: Tämä on se Canssa joca ei heidän HERrans Jumalatsans cuule/ eikä tahdo idzens parata/ usco on peräti pois/ ja on temmattu heidän suustans.

7:29 LEicka hiuxes ja heitä pois tykö/ ja surcuttele sinuas walittain corkeuxes: sillä HERra on hyljännyt ja ajanut tämän sucucunnan pois/ jolda hän on wihoitettu.

7:30 Sillä Judan lapset tekewät paha minun silmäini edes/ sano HERra. He panewat siihen huoneseen cauhistuxen/ joca minun nimelleni nimitetty on/ saastuttaxens sitä.

7:31 Ja he rakendawat Tophetin Altarin BenHinnomin laxosa/ polttaxens heidän poicans ja tyttärens tules/ jota en minä ikänäns käskenyt eli joscus ajatellut ole.

7:32 Sentähden cadzo/ se aica tule/ sano HERra/ ettei se enä cudzuta Tophetixi ja BenHinnomin laxoxi/ waan murhan laxoxi/ ja Tophetis pitä haudattaman ruumita/ ettei sijnä enä ole sia.

7:33 Ja tämän Canssan ruumit pitä taiwan linduin ja maan eläinden ruaxi tuleman/ ja ei yxikän pidä heitä sijtä ajaman pois.

7:34 Ja minä otan pois Judan Caupungeista ja Jerusalemis catuilda ilon ja riemuhuudon/ yljän ja morsiamen änen: sillä maan pitä kylmille tuleman.

Vers.4. Täsä on HERran Templi) Nijncuin muutammat wielä nyt huutawat: täsä on

Propheta Jeremia

Christillinen seuracunda/ täsä on P. Petarin istuin/ täsä owat lailliset opettajat/ Pispat ja Praelatit/ jotca toinen toisens jälken istunet owat. Se oikia seuracunda ei taida mennä wäärin: waicka he cuitengin waeldawat epäjumaludesans/ taicauxisans ja erhetyxisäns Jumalan sana wastan/ ja ei laita idzens nijn monen opettajan neuwon jälken/ jotca Jumala on herättänyt/ waan waiwawat ja tappawat heitä. Cadzo Inf. 18:18. V. 31. BenHinnomin laxosa) Sijtä puhutan/ Ios. 15:8. Cadzo 2 Par. 28:3. V. eod. Tophetin) tule sijtä sanast Toph/ se on/ trompu: ja cudzuttin nijn/ että he annoit lyöä heidän Pappins trompua/ cosca he poltit lapsians sille epäjumalalle Molochille/ ettei heidän itcuns ja parcuns olis cuulunut. V. eod. Jota en minä ikänäns käsenyt) Deut. 4:2. ja 12:8. ja 17:3. V. 34. Yljän) se on/ huilut ja caickinaisen ilon helinän/ joca yljän morsiamen cunniaxi häisä pidetän.

VIII. Lucu.

JUmala uhca wielä Canssallens hucutuxen ja cadotuxen/ heidän epäjumalan palweluxens tähden/ v. 1. káske Prophetan ilmoitta heidän catumattomudens/ muutamain wertausten cautta/ v. 4. erinomattain opettajain petoxen ja wäärän opin/ v. 8. uhca heille rangaistuxen/ sekä sijtä että ahneuden ja muiden wicain tähden/ v. 10. tahto otta pois mitä heistä jäänyt on/ v. 13. eikä wijwyttele/ v. 16. jota Propheta suurest surcuttele/ v. 18.

8:1 SIjhen aican/ sano HERra/ pitä Judan Cuningasten luut/ Pappain luut/ Prophetain luut/ cauppamiesten luut heitettämän Jerusalemis ulos heidän haudoistans.
8:2 Ja ne pitä hajotettaman Auringon/ Cuun ja caickein taiwan jouckoin ala/ joita he racastanet/ palwellet/ seurannet/ edzinet ja rucoillet owat/ ei heitä pidä enä haettaman ja

haudattaman/ waan pitä oleman locana maasa.

8:3 Ja caicki jäänet tästä pahasta Canssasta/ misä ikänäns paicas he owat/ johon minä heitä ajanut olen/ pitä paremmin tahtowan olla cuolluna cuin eläwänä/ sano HERra Zebaoth.

8:4 SEntähden sano heille: näitä sano HERra: cusa on jocu/ jos hän lange/ joca ei jäl lens mielelläns nouse? cusa on jocu joca käy exyxis/ eikö hän mielelläns jäl lens oikialle tielle tule?

8:5 Cuitengin tahto tämä Jerusalemin Canssa käydä exyxis palajamat/ ja rippuwat nijn cowin wääräs jumalan palweluxes/ ettei he millän tawalla anna käätä heitäns pois.

8:6 Minä näen ja cuulen ettei he oikein opeta/ ei ole yhtän joca catu pahuttans/ ja sano: mitä minä sijs teen? he juoxewat caicki heidän juoxuans nijncuin julma hewoinen sodas.

8:7 Haicara taiwan alla tietä hänen aicans/ Kyhkyinen/ Curki ja Pääskyinen

huomaidzewat heidän aicans/ cosca heidän pitä tuleman jäl lens: waan minun Canssan ei tahdo tietä HERran oikeutta.

8:8 CUinga te sijs taidatte sano: me olemma wijsat/ ja meillä on HERran Laki/ cadzo/ se on totisest cuitengin walhe cuin ne kirjanoppenet kirjoittawat.

8:9 Sentähden pitä sencaltaiset opettajat häwäistämän/ peljätettämän ja fangittaman: sillä mitä hywä he taitawat opetta/ jotca HERran sanan hyljät.

8:10 Sentähden annan minä heidän emändäns muucalaisille/ ja heidän peldons nijlle jotca heitä carcottawat: sillä he owat caicki ahnet/ pienimmäst nijn suurembaan/ Papit ja Prophetat opettawat wäärän jumalan palweluxen:

8:11 Ja rohwisewat minun Canssani heidän onnettomudesans/ että he sen turhana pidäisit/ ja sanowat: rauha/ rauha.

8:12 Ja ei rauha oleckan/ sentähden pitä

Propheta Jeremia

heidän häpiään tuleman/ että he sencaltaista cauhistusta tekewät: ja waicka he tahtowat ilman häwäistystä olla/ eikä tahdo häwetä/ sentähden pitä heidän langeman toinen toisens päälle/ ja cosca minä heitä curitan/ silloin pitä heidän langeman/ sano HERra. 8:13 MInä tahdon heitä nijn poimia/ sano HERra/ ettei yhtäkän wijnamarja pidä wijnapuusa oleman/ eikä yhtäkän ficunata ficunapuusa/ lehdet pitä wariseman/ ja se cuin minä heille andanut olen/ pitä heildä otettaman pois.

8:14 Mixi me nijn alallans istumme? Ja/ cootcat teitän silloin/ käykäm wahwoin Caupungeihin/ ja odottacam nijsä apua: sillä HERra meidän Jumalam on meitä waikittanut catkeralla siemellä/ että me nijn teem HERra watan syndiä.

8:15 Ja odota rauha ja terweyden aica/ ehkei mitän hywä ole käsis/ ja että te parataisin/ ehkei muuta ole cuin hämmästys.

8:16 Jo nyt cuulu hamasta Danist hewoisten hirnuminen/ ja heidän orhins cuorsuwat/ nijn että caicki maa järise. He tulewat ja syöwät maan/ ja caicki mitä sijnä on/ Caupungin caickein nijden cansa cuin sijnä on.

8:17 Sillä cadzo/ minä lähetän kärmet ja Basiliscuxet teidän secaa/ joita ei auta lumoiman/ teitä pistämän/ sano HERra.

8:18 Minun wirwotuxen on murhella secoitettu/ ja minun sydämen on näändynyt.

8:19 Cadzo/ minun Canssani tyttären pitä wieralda maalda huutaman: Eikö HERRA tahdo sillen olla Zionis? eli/ eikö hänellä sillen ole Cuningasta? Mixi he wihoitit minun cuwillans ja turhalla wieran jumalan palweluxellans?

8:20 Elon aica on mennyt edes/ suwi on loppunut/ ja ei meille ole apua tullut.

8:21 Minä suren suurest että minun Canssan nijn turmeldu on/ minä surcuttelen ja olen pahalla mielellä.

8:22 Eikö Gileadis ole woidetta/ eli eikö siellä

ole läkärinä? mixei minun Canssani tytär ole terwexi tehty?

Vers.10. Opettawat wäärän jumalan palweluxen) Sup. 2:8. V. 14. Catkeralla siemellä) se on/ hän autta meitä onnettomuteen ja wiheljäisyteen/ ei hywyteen/ nijncuin te luuletta. V. 16. Hama ja Danist) Dan on Babelin rajoilla/ siellä/ sano hän/ cuulu jo sanoma/ Babylonialaiset olewan tulosa.

IX. Lucu.

PRopheta walitta wielä ettei hän täydellisest taida idke ja sure sitä hirmuista häwitystä cuin hänen Canssallens tulewa on/ v. 10. 17. jonga he olit saattanet matcan huorudellans/ walhellans/ wäkiwallallans ja petoxellans heidän menoisans/ v. 2. lyhykäisest sanottu: että he olit hyljännyt HERRAN Lain/ ei totellet hänen sanans/ waan seurasit oman sydämens tahto/ cuin heidän Isäns heille olit opettanet/ v. 12. neuwo heitä ettei he heitäns luota yhtengän muuhun/ waan HERRAAN: sillä hän curitta wähän ajan peräst sekä Judalaisia että pacanoita/ v. 23.

9:1 JOsca minun pääsäni olis kyllä wettä/ ja minun silmäni olisit kyynelden lähde/ että minä woisin itke yötä ja päiwä/ lyödyjä minun Canssastani.

9:2 Josca minulla olis maja corwesa/ nijn minä jätäisin minun Canssani ja menisin pois heidän tyköns: sillä he owat caicki huorintekiät/ ja paha joucko.

9:3 He ambuwat caicki heidän kielelläns walhetta ja ei totuutta/ waeldawat wäkiwallalla maasa/ ja menewät yhdest pahudest nijn toiseen/ ei totellen minua/ sano HERra.

9:4 Jocainen ottacan waarin lähimmäisestäns/ älkän uscoco weljensäckän: sillä weli sorta

Propheta Jeremia

weljens ja ystävä ystäwätäns.

9:5 Ystävä pilcka ystäwätäns/ ja ei puhu yhtän totist sana/ he ahkeroidzewat toinen toistans pettämän/ ja heidän mielens on paha/ ettei he wielä pahemmin tehdä taida.

9:6 Jocapaicas on petos heidän seasans/ ja ei he taida minua tuta petoxen tähden/ sano HERra.

9:7 SEntähden sano HERRA Zebaoth näin: cadzo/ minä sulan ja coettelen heitä: sillä mitäst minä muuta teen minun Canssani tyttären nähden.

9:8 Heidän petolliset kielens owat murhanuolet/ suullans he puhuwat lähimmäisens cansa ystäwälist/ waan sydämesäns he wäijywät händä.

9:9 Eiköst minun sentähden pidäis rangaiseman heitä/ sano HERRA/ ja eiköst minun sielun pidäis costaman sencaltaiselle Canssalle cuin tämä on?

9:10 Minä itken ja surcuttelen wuorilla/ ja walitan corwesa paimenitten tykönä: sillä he owat peräti hajotetut/ nijn ettei siellä sillen kengän asu/ ei myös siellä sillen cuulu carjan ändä/ taiwan linnut ja caicki carja on jo pois.

9:11 Ja minä teen Jerusalemin kiwiraunioxi ja Drakein pesäxi/ ja häwitän Judan Caupungit/ nijn ettei nijsä yhtäkän pidä asuman.

9:12 Joca wijsas olis hän ajattelis sitä/ ja ilmotais mitä HERRAN sana hänelle sano: Mingätähden sijs maa nijn hucutetuxi ja häwitetyxi tule/ että se on nijncuin erämaa/ josa ei yxikän asu.

9:13 Ja HERRA sanoi: sentähden/ että he hyljäwät minun Lakini/ jonga minä heille annoin/ ja ei tottele minun sanani/ eikä elä sen jälkeen:

9:14 Waan seurawat oman sydämens tahto ja Baalimita/ nijncuin heidän Isäns heitä opettanet owat.

9:15 Sentähden sano HERRA Zebaoth Israelin Jumala: cadzo/ minä syötän tämän Canssan coiruoholla/ ja annan heidän sappe juoda.

9:16 Minä hajotan heidän pacanain secaa/ joita ei he eikä heidän Isäns tunne/ ja lähetän miecan heidän peräns/ sijhenasti että he caicki lopetetan.

9:17 Näin sano HERRA Zebaoth: toimittacat teillen itkewäisiä/ että he tulisit/ ja lähettäkät nijden perän jotca taitawat meitä itke nopiast:

9:18 Että meidän silmäm kyyneleitä wuodataisit/ ja meidän silmämripset wettä tiuckuisit.

9:19 Että walitus ja itcu cuuluis Zionis näin: nimittäin/ woi cuinga me olemma näin peräti häwitetyt ja häwäistyt? meidän täyty maalda paeta: sillä meidän asuinsiam owat cukistetut.

9:20 Cuulcat sijs te waimot HERran sana/ ja käsittäkät corwijn hänen suuns puhe/ andacat teidän tyttären itke/ ja opettacan toinen toistans walittaman/ nimittäin/ näin:

9:21 Cuolema on tullut meidän ackunistam sisälle/ ja meidän palatzijm langennut/ lapsia catuilla tappaman ja nuorucaisia cujilla.

9:22 Näin sano HERra: sano: ihmisten ruumit pitä nijncuin loca maan päällä oleman/ ja nijncuin jalalliset jääwät elomiehen perän/ josa ei kengän ota ylös.

9:23 Näitä sano HERRA: älkän wijsas kerscatco wijsaudestans/ älkän wäkwä kerscatco wäkwystäns/ älkän myös ricas kerscatco rickaudestans:

9:24 Waan joca tahto kerscata/ nijn kerscatcan sijtä että hän tietä ja tunde minun/ että minä olen HERRA/ joca teen laupiuden/ oikeuden ja wanhurscauden maan päällä: sillä se minulle kelpa/ sano HERra:

9:25 Cadzo/ se aica tule että minä rangaisen caicki ymbärinsleicatut ymbärinsleickamattomain cansa/ nimittäin/ Egyptin/ Judan/ Edomin/ Ammonin ja Moabin lapset/ ja caicki jotca corwesa asuwat: sillä caikilla pacanoilla on ymbärinsleickamatoin esinahca/ mutta coco Israelin huonella on ymbärinsleickamatoin sydän.

Propheta Jeremia

Vers.7. Minä sulan) se on/ minä annan tulla heille suuren ahdistuksen ja surun/ se cuin silloin paatunut on/ hän hucku sijnä/ ja se cuin silloin notkia on/ hän parandacon sen cautta idzens/ että hän pääsis toiseen elämään. V. 14. Nijncuin heidän Isäns heitä opettanet owat) Cadzo Ezech. 20:18. V. 25. Rangaisen caicki) Toisen toisens cansa/ sekä Judalaiset että pacanat/ toinen on nijn hywä cuin toinengin/ Judalaiset owat nijn pahat sydämest cuin pacanatkin/ waicka he owat ymbärinsleicatut ruumisa.

X. Lucu.

Jeremia waroi Jumalan Canssa/ seuramast pacanain epäjumalan palwelust ja taicaust/ v. 1. jotca ei ole jumalat/ mutta turhuus/ v. 3. 8. 14. HERra on yxinäns Jumala/ joca taiwan ja maan on tehnyt/ etc. v. 6. 10. 16. Uhca/ että HERra heittä heidän pois maastans/ v. 17. walitta sitä surullisest/ v. 19. ja rucoile että HERra heitä cohtullisest rangaisis/ eikä peräti hucutais/ v. 23.

10:1 CUulcat mitä HERra teille sano: te Israelin huone.

10:2 Näitä sano HERra: ei teidän pidä oppeman pacanain tapa/ eikä teidän pidä taiwan merkejä pelkämän.

10:3 Sillä pacanain jumalat ei ole muu cuin turhuus/ he hackawat puun medzästä/ ja seppä walmista sen kirwellä/

10:4 Ja caunista hopiaalla ja cullalla/ ja kijnittä sen nauloilla ja wasaralla/ ettei se lange maahan.

10:5 Ne owat tehdyt nijncuin wahwat palmupuut/ waan ei he taida puhua/ ja heitä täyty myös canda: sillä ei he taida käydä/ sentähden ei teidän pidä niytä pelkämän/ sillä ei ne taidä autta eikä wahingoitta.

10:6 MUTta HERra/ ei yxikän ole sinun wertas/ sinä olet suuri/ ja sinun nimes on suuri/

jongas töilläs taidat osotta.

10:7 Kenengä ei pitäis sinua pelkämän/ sinä pacanain Cuningas? sinua pitä cuultaman: sillä ei caickein pacanain lasten seas eikä yhdesäkän waldacunnas ole sinun wertas.

10:8 He owat caicki tyhmät ja taitamattomat: sillä puu osotta turhuden.

10:9 Taottu hopia tuodan meren ylidze/ ja culda tuodan Uphasta/ walmistettu tecomiehildä ja hopiasepildä/ he puetetan kellaisella silkillä ja purpuralla/ jotca caicki owat taitawain työt.

10:10 Mutta HERra on oikia Jumala/ eläwä Jumala/ ja ijancaickinen Cuningas/ hänen wihans edes wapise maa/ ja pacanat ei taida kärsiä hänen uhcaustans.

10:11 Nijn sanocat sijs heille näin: jumalat jotca ei taiwasta eikä maata tehnet ole/ cadotcan maasta ja taiwan alda.

10:12 Mutta hän on tehnyt maan woimallans ja mailman pijrin wijsaudellans/ on myös lewittänyt taiwan ymmärryxelläns.

10:13 Cosca hän jylistä/ silloin on paljo wettä taiwan alla/ ja wetä ylös udun maan äristä/ hän teke pitkäisen leimauxen saten cansa/ ja anda tuulen tulla salaisesta paicasta.

10:14 Caicki ihmiset owat tyhmät heidän taidosans/ ja caicki hopiasepät owat häpiäs cuwinens: sillä heidän cuwans owat petos/ ja ei heisä ole henge.

10:15 Se on caicki turha ja petollinen työ/ heidän pitä huckuman/ cosca heitä edzitellän.

10:16 Mutta Jacobin osa ei ole sencaltainen: waan hän on se joca caicki luonut on/ ja Israel on hänen perindöns widza/ hänen nimens on HERra Zebaoth.

10:17 Ota sinun cauppas pois maasta/ joca asut wahwas Caupungisa: sillä näin sano HERra:

10:18 Cadzo/ minä heitän pois tällä haawalla maan asujamet/ ja waiwan nijn heitä että heidän pitä sen tundeman.

10:19 Woi minun murheni ja sydämeni suru:

Propheta Jeremia

waan minä luulen että se on minun waiwan/
jonga minun pitä kärsimän: minun majan on
hajotettu/ ja caicki minun nuorani owat
catkennet.

10:20 Minun lapseni owat pois/ eikä ole joca
rakenda minun majani jällens/ ja ei kengän
pane ylös minun teldani.

10:21 Sillä paimenet owat tyhmäxi tullet/ eikä
kysy HERra.

10:22 Sentähden ei he taida oikein opetta/
waan caicki heidän laumans on hajotettu/
cadzo/ sanoma tule/ ja suuri wapistus pohjan
maalda: Judan Caupungit pitä kylmille
tuleman ja Drakein asumasiaksi.

10:23 Minä tiedän HERra ettei ihmisen tie ole
hänen woimasans/ eikä yhdengän miehen
wallas/ cuinga hän waellais ja käymisens
ojennais.

10:24 Curita HERra minua/ mutta cuitengin
cohtudella ja ei sinun julmudesas/ ettes
minua peräti hucutais.

10:25 Mutta wuodata wihas pacanain päälle/
jotca ei sinua tunne/ ja nijden sucuin päälle/
jotca ei sinun nimes rucoile: sillä he owat
syönet ja niellet Jacobin/ he owat tehnet
hänen cansans lopun/ ja hänen asuinsians
häwittänet.

*Vers.2. Taiwan merkejä) Cadzo Esa. 47:13. Lev.
19:26. V. 17. Caupungisa) Nimittäin/
Jerusalemis. V. 23. Ihmisen tie) se on/ ihminen
on perisyynnin cautta nijn turmeldu/ ettei hän
idzestäns taida sitä tietä waelda joca Jumalalle
kelpa/ mutta HERra on se joca hänes waicutta
sekä tahdon että tegon/ siihen cuin hywä on/
Phil.2:13.*

XI. Lucu.

*HERra käske Prophetan muistutta Judalaisille
lijton/ jonga hän heidän Isäins cansa tehnyt
oli/ v. 1. ja ettei he sitä ole pitänet/ anda hän
heille tapahtua lijton sanain jälkeen/ v. 7. hän*

*myös kyllä tiesi heidän käändywän Isäins
syndijn/ v. 9. sentähden anda hän tulla
onnettomuden heidän päällens/ josta ei
heidän epäjumalans woi heitä autta/ v. 11.
kieldä Prophetan rucoilemast heidän
edestäns: sillä ei hän cuule händä/ että he
owat caicke coirutta tehnet/ ja luulewat
uhreillans nijstä puhtaxi tulewans/ v. 16.
Propheta ilmoitta heidän juonens händä
wastan Anathotis/ v. 18. jongatähden HErra
oli heitä rangaisewa/ v. 21.*

11:1 Tämä on se sana/ joca tapahtui HErralda
Jeremialle sanoden:

11:2 Cuulcat näitä lijton sanoja/ sanoaxen
nijtä Judalaisille ja Jerusalemin asuwaisille.

11:3 Ja sano heille: näin sano HERra Israelin
Jumala: kirottu olcon se joca ei tottele näitä
lijton sanoja/

11:4 Jotca minä sinä päiwänä teidän Isillen
käskin/ jona minä johdatin heitä Egyptin
maalda rautapädzistä/ ja sanoin: cuulcat
minun äneni/ ja tehkät nijncuin minä teidän
käskenynt olen/ nijn teidän pitä minun Canssan
oleman/ ja minä olen teidän Jumalan/
11:5 Että minä pidäisin sen walan jonga minä
teidän Isillen wannonut olen/ andaxeni heille
maan/ joca riesca ja hunajata wuota/ nijncuin
se tänäpä on. Minä wastaisin/ ja sanoin:
Amen HERra.

11:6 Ja HERra sanoi minulle: Saarna caicki
nämät sanat Judan Caupungeisa/ ja
Jerusalemin catuilla/ ja sano: cuulcat näitä
lijton sanoja/ ja tehkät nijden jälkeen.

11:7 Sillä minä olen todistanut teidän Isillen
sijtä päiwästä/ cuin minä heitä johdatin
Egyptin maalda/ nijn tähän päiwän asti/
todistin joca paicas/ ja sanoin: cuulcat minun
änen.

11:8 Mutta ei he cuullet eikä callistanet
corwians tännepäin/ waan cukin meni oman
pahan sydämens tahdon jälkeen. Sentähden
annan minä myös caicki nämät lijton sanat

Propheta Jeremia

tulla heidän päällens/ cuin minä käskin pitämän/ mutta ei he sitä cuitengan tehnet.

11:9 HERra sanoi minulle: minä kyllä tiedän cuinga ne Judas ja Jerusalemis sitowat idzens yhten.

11:10 He käändäwät idzens Isäins syndeijn/ jotca ei myös minun sanojani cuullet/ mutta seuraisit muita jumalita ja palwelit nijtä.

Israelin ja Judan huone owat myös nijn rickonet joca paicas minun lijttoni/ jonga minä heidän Isäins cansa tehnyt olen.

11:11 Sentähden cadzo/ sano HERra: minä saatan onnettomuden heidän päällens/ jota ei heidän pidä saaman wälttä/ ja cosca he minua huutawat/ nijn en minä cuule heitä.

11:12 Annan sijs silloin Judan Caupungit ja Jerusalemin asuwaitet mennä ja huuta nijtä jumalita/ joille he suidzuttanet owat/ waan ei he taida heitä autta heidän hädäsäns.

11:13 Sillä cuinga monda Caupungita/ nijn monda on sinulla jumalatakin Juda: ja nijn monda cuin catua on Jerusalemis/ nijn monda häpiälist Altarita oletta te rakendanet/ suidzuttaxen Baalille.

11:14 Älä sijs rucoile tämän Canssan edestä/ älä myös huuda tämän Canssan tähden: sillä en minä cuule heitä/ cosca he minua huutawat heidän hädäsäns.

11:15 Mitä on minun ystäwälläni toimittamist minun huonesani? he tekewät caickinaista coirutta/ ja luulewat pyhän lihan sen heildäns ottawan: ja cosca he pahoin tekewät/ nijn he iloidzewat sijtä.

11:16 HERra cudzui sinun wiherjäisexi/ caunixi hedelmälisexi öljypuuxi/ mutta nyt on hän suurella murhan pargulla sytyttänyt tulen sen ymbärille/ nijn että sen oxat pitä häwitetyxi tuleman.

11:17 Sillä HERra Zebaoth/ joca sinun on istuttanut/ uhcais sinulle paha/ Israelin ja Judan huonen tähden cuin he tekewät/ nijn että he wihottawat minun suidzuttaisans Baalille.

11:18 HERra on minulle sen ilmoittanut nijn että minä sen tiedän/ ja osotti minulle mitä he aicoiwat/ nimittäin/ että he tahtowat teurasta minun/ nijncuin lamban eli härjän.

11:19 Sillä en minä tiennyt että he olit pitänet neuwo minua wastan/ ja sanonet: turmelcamme puu hedelmöinens ja temmatcamme händä ylös juurinens eläwitten maasta/ ettei hänen nimens ikänäns enämbi muistetais.

11:20 Mutta sinä HERRa Zebaoth/ sinä oikia Duomari/ sinä joca tutkistelet sydämet ja munascuut/ anna minun nähdä sinun custos heidän päällens: sillä minä olen minun asiani andanut sinun haldus.

11:21 Sentähden sano HERra Anathotin miehiä wastan/ jotca sinun hengeens wäijywät ja sanowat: älä ennusta meille HERran nimeen/ jolles muutoin tahdo cuolla meidän käsisäm?

11:22 Sentähden sano HERra Zebaoth juuri nijn: cadzo/ minä edzin heitä costolla/ nuoret miehet pitä heistä miecalla tapettaman/ heidän poicans ja tyttärens pitä näljästä cuoleman.

11:23 Nijn ettei heistä pidä mitän jäämän: sillä minä saatan Anathotin miehille onnettomuden/ sinä vuonna/ cosca heitä costolla pitä edzittämän.

Vers.15. Minun ystäwälläni) Nijncuin äiti cudzu poicans junckarixi wihoisans ollesans: nijn cudzu HERra täsä Judalaiset ystäwäxens/ hänen hywäxi lapsexens/ jotca teit caicke coirutta ja epäjumalan palwelusta/ ja tahdoit cuitengin että se oli caicki hywin tehty. v. Eod. Pyhän lihan) se on/ se cuin he uhraisit/ jolla he ajattelit caicki sowitetuxi/ ehkä ei he parandanet idzens. Cadzo Esa.1:11. v. 16. Tulen) se on/ Babelin Cuningas. v. 20. Anna minun nähdä sinun custos) Yhteisen neuwon jälken pitä meidän rucoileman nijden edest/ jotca meitä wihawat/ ja wainowat/ Matth. 5.

Propheta Jeremia

cuitengin nähdän että pyhätkin owat toisinans rucoillet costo wihamiehillens/ ei että costost on heillä ollut ilo heidän cadotuxeens/ mutta että Jumala/ jollei he paranna heitäns/ andais nähdä oikeudens muille peljätyxexi ja parannuxexi.

XII. Lucu.

PRopheta kysele Jumalalle/ mingätähden jumalattomille käy nijn hywin/ v. 1. walitta HERran puolesta/ että Judan maata nijn cauwan häwitetän asuwaisten pahuden tähden/ ja ettei he usco hänen sanans/ v. 4. sano hyljännens huonens ja Canssans wihollisillens saalixi/ v. 7. ja että he owat jo häwitetyt ja pitä vielä enemmän häwitettämän/ v. 10. cuitengin tahto hän costolla edziä kyläns miehiä/ jotca sitä teit/ ja nijn heitä pelasta/ v. 14. jos myös heidän wihollisens oppisit tundeman hänen/ nijn he tulisit hänen Canssaxens/ v. 16.

12 :1 HERra/ jos minä vielä käwisin sinun cansas oikeudelle/ nijn sinä cuitengin löytän hurscaxi/ cuitengin puhun minä sinun cansas oikeudesta. Mixi käy jumalattomille nijn hywin/ ja ylöncadzoilla on caickinaista kyllä.

12:2 Sinä istutat heitä juurtuman/ caswaman ja candaman hedelmän/ sinä annat heidän paljon kerscata sinustas/ joca ei ole heidän sydämestäns/ mutta minun sinä HERra tunnet/ näet myös ja tutkistelet minun sydämeni sinun edesäs.

12:3 Temma heitä nijncuin lambaita teuraxi tehtä/ ja pyhitä heitä tapetta.

12:4 CUinga cauwan sijs pitä maan nijn surkiast oleman/ ja ruohon caikis paicois kedolla cuiwaman/ asuwaisten pahuden tähden/ että sekä eläimet että linnut catowat: sillä he sanowat: hän kyllä wähän tietä cuinga meille käy.

12:5 Jos he wäsyttäwät teidän/ jotca jalcaisin

käywät/ cuinga sijs sinun silloin käy/ cosca sinun täyty hewoismiesten cansa juosta/ ja jos sinä edzit nijsä maacunnis suruttomutta joisa rauha on/ mitä sinulle on tapahtuwa sen ylpiän Jordanin tykönä?

12:6 Sillä weljes ja Isäs huone cadzowat myös sinun ylön ja pitittäwät sinua täydellä curculla/ sentähden älä usco heitä jos he wielä ystäwälisest sinun cansas puhuwat.

12:7 Sentähden minun täyty anda minun huoneni ylön/ ja paeta minun perindötäni/ ja anda minun rackan sieluni wihollisten käsijn.

12:8 Minun perindön on tullut minulle nijncuin Lejoni medzäs ja räsky minua wastan/ sentähden wihan minä händä.

12:9 Minun perindön on nijncuin kirjawa lindu/ jonga ymbärillä linnut heidäns cocowat/ noscat ja cootcat teitän caicki eläimet kedolla/ tulcat ja syökät.

12:10 Monet paimenet owat häwittänet minun wijnamäkeni/ ja sotcunet minun peldoni/ he owat tehnet minun caunin peldoni corwexi ja autiaxi.

12:11 Minä näen jo caiketi/ cuinga surkiast hän on häwittänyt/ että coco maa on kylmillä/ mutta ei yxikän pannut sitä sydämeens.

12:12 Sillä häwittäjät tulewat caikille cuckuloille corwesa/ ja HERran miecka culutta yhdest maan ärest nijn toiseen/ ja ei yhdelläkän lihalla pidä rauha oleman.

12:13 He kylwäwät nisuja/ mutta heidän pitä ohdackeita nijttämän/ he tekewät idzellens paljon waiwa/ mutta ei heidän pidä sitä nautidzeman/ eikä iloidzeman heidän wuoden tulostans/ HERran julman wihan tähden.

12:14 NÄitä sano HERra caickia pahoja minun kyläni miehiä wastan/ jotca tarttuwat minun perindööni/ jonga minä Canssalleni Israelis jacanut olen: cadzo/ minä rewin heitä ylös heidän maastans/ ja otan ulos Judan huonen juuri heidän keskeldäns.

12:15 Ja cosca minä olen heidän ottanut ulos/

Propheta Jeremia

armadan minä jällens heitä/ ja annan cullekin oman perindöns ja maans jällens.

12:16 Ja se on tapahtuwa/ jos he minun Canssastani oppiwat wannoman minun nimeni cautta (nijn totta cuin HERra elä) nijncuin he ennen minun Canssani opetit wannoman Baalin cautta: nijn pitä heitä myös raketaman minun Canssani seas.

12:17 Mutta jollei he cuule/ nijn minä rewin ylös sen Canssan/ ja surman sen/ sano HErra. *Vers.1. Mixi käy jumalattomille nijn hywin) Cadzo Deut. 28:2. v. 4. Hän kyllä wähän tietä) Nimittäin/ syyn heidän cadotuxeens/ ettei he usco Jumalan eli Prophetain sanoja/ mutta sanoit: mitä hän tietä/ cuinga meidän käy. v. 5. Jos he wäsyttäwät teidän) se on/ jos sinä pelkät Anathotis/ mitäs sijtte teet Jerusalemis/ josa ylpiät Tyrannit asettawat idzens sinua wastan) nijn älä sijs pelkä/ etc. v. 7. Minun huoneni) se on Jerusalem in Templi ja Judan Canssa/ joca mones paicas cudzutan HERran perinnöxi/ Deut. 9:29. ja 32:9. etc. v. 10. Winämäkeni) Cadzo Esa. 5. v. 13. He kylwäwät nisuja) se on/ he odottawat jocapäiwä hywä tulewan/ mutta sen pitä wielä pahemmaxi tuleman. v. 16. Wannoman minun nimeni cautta) Tämän cansa ymmärretän caicki oikia Jumalan palwelus/ jonga pacanat wijmein piti ottaman wastan.*

XIII. Lucu.

HERra kāske Jeremian osta uden wyön/ mennä ja caiwa maahan liki Phrati/ v. 1. kāske taas pitkän ajan peräst sen jällens otta ylös/ joca silloin oli turmeldu/ v. 6. nijn/ sano HERra/ häwitän minä Canssani/ ettei he cuullet minun sanani/ mutta menit sydämens mielen jälken/ v. 8. kāske hänen Saarnata/ että caicki leilit pitä wijnalla täytettämän: nijn on HERra täyttäwä Judan asuwaiset/ että he juopuwat/ ja hajowat toinen toisestans/ v. 12. Neuwo heitä parannuxeen/ v. 15. kāske sano

Cuningalle ja Drotningille/ että heidän pitä tuleman pois hallitus wirastans/ v. 18. walitta heidän catumattomuttans/ ja uhca wielä rangaistuxella/ v. 23.

13 :1 Näin sano HERra minulle: mene ja osta sinulles lijnainen wyö/ ja wyötä sillä cupes/ ja älä händä casta.

13:2 Ja minä ostin wyön HERran käskyn jälken/ ja sidoin sen ymbäri minun cupeitani.

13:3 Nijn tapahtui HERran sana toisen kerran minulle/ ja sanoi:

13:4 Ota wyö cuins ostanut ja ymbäri cupeitas sitonut olet/ nouse ja mene Phratijn/ ja kätke se kiwiraunioon.

13:5 Minä menin ja kätkin sen Phratin tygö/ nijncuin HERra minulle käsenyt oli:

13:6 Mutta pitkän ajan peräst/ sanoi HErra minulle: nouse ja mene Phratijn/ ja ota se wyö jällens/ jonga minä sinun käsikin sinne kätke.

13:7 Minä menin Phratijn/ ja caiwoin sen ylös/ ja otin wyön sijtä paicast/ johon minä sen pannut olin/ ja cadzo/ wyö oli mädändynyt/ nijn ettei se mitän enä kelwannut.

13:8 Nijn tapahtui HERran sana minulle/ ja sanoi:

13:9 Näitä sano HERra: nijn minä myös häwitän Judan ja Jerusalem in suuren ylpeyden/

13:10 Sen pahan Canssan/ joca ei minun sanani cuulla tahdo/ mutta mene sydämens tahdon jälken/ ja seura muita jumalita/ palwellaxens ja cumartaxens niittä/ hänen pitä tuleman nijncuin wyö/ joca ei enä kelpa.

13:11 Sillä nijncuin mies sito wyön ymbäri cupeitans: nijn ikänäns olen minä/ sano HERra/ minuani ymbäri wyöttänyt coco Israelin huonen/ ja coco Judan huonen/ oleman minun Canssani nimexi/ ylistyxexi ja cunniaxi/ mutta ei he tahtonet cuulla.

13:12 Nijn sano nyt heille tämä sana. Näin sano HERra Israelin Jumala: caicki leilit pitä wijnalla täytettämän: nijn pitä heidän

Propheta Jeremia

sanoman: cuca ei sitä tiedä/ että caicki leilit pitä wijnalla täytettämän.

13:13 Nijn sano heille/ näin sano HERra: cadzo/ minä täytän caicki ne jotca täsä maasa asuwat/ Cuningat jotca Dawidin istuimella istuwat/ Papit ja Prophetat/ ja caicki Jerusalemin asuwait/ nijn että he juopuwat.

13:14 Ja hajotan heitä toiset toisistans/ Isät lapsinens/ sano HERra/ en minä armahda eli säästä/ taicka ole laupias heidän cadotuxesans.

13:15 Nijn cuulcat nyt ja ottacat waari/ ja älkät haastaco: sillä HERra on sen sanonut.

13:16 Andacat HERralle teidän Jumalallen cunnia/ ennencuin se pimiäxi tule/ ja ennencuin teidän jalcan louckandu pimeijn wuorijn/ nijn että te odotatte walkeutta/ ja hänen pitä cuitengin tekemän caicki pimeydexi ja cuoleman warjoxi.

13:17 Mutta jollet te näitä cuule/ nijn on cuitengin minun sielun salaisest itkewä sencaltaist coreutta/ minun silmän on catkerast wuodattawa kyyneleitä/ että HERran lauma fangixi tule.

13:18 SAno Cuningalle ja Drotningille: nöyryttäkät teidän ja istucat maahan: sillä cunnian Cruunu on teidän päästän pudonnut.

13:19 Caupungit meren puoles owat suljetut/ ja ei ole yhtän joca heitä awa/ coco Juda on wiety pois.

13:20 Nostacat teidän silmän/ ja cadzocat cuinga he pohjaisesta tulewat/ cusa lauma nyt on/ joca sinun haldus annettu oli/ sinun jalo laumas/ mitäs tahdot sano/ cosca hän näin on costolla edziwä sinua?

13:21 Sillä sinä olet nijn totuttanut heidän sinuas wastan/ että he Ruhtinat ja päämiehet olla tahtowat/ mitämax/ sinulle pitä tusca tuleman/ nijncuin waimolle lapsen synnyttämises.

13:22 Ja jos sinä sydämestäs sanoa tahdoisit: mingätähden minulle sencaltaista tapahtu? sinun moninaisen pahudes tähden on sinun

saumas ratkennet/ ja sääres wäkisin paljastettu.

13:23 Taitaco musta Canssa muutta nahcans/ eli Pardi pilckuns? nijn te myös taidatte tehdä jotain hywä/ että te pahaan tottunet oletta.

13:24 Sentähden hajotan minä heidän nijncuin acanat/ jotca tuuli corpeen lennättä.

13:25 Se pitä oleman sinun palckas ja osas/ jonga minä sinulle jacanut olen/ sano HERra/ että minun unhotit.

13:26 Ja luotit idzes walheisijn/ sentähden kirwotan minä myös paljo sinun saumastas/ että se hywin nähtämän pitä.

13:27 Sillä minä olen nähnyt sinun huorudes/ sinun haureudes/ sinun häpemättömän salawuoteudes ja sinun cauhiudes/ sekä cuckuloilla että kedoilla/ woi sinua Jerusalem/ coscas sijs jocus tahdot puhdistu idzes?

Vers.13. Että he juopuwat) se on/ ettei he läHes tywäises waaras yhtän neuwo tiedä/ mutta häälywät sinne ja tänne nijncuin juopunut ja hocari ihminen. v. 16. Pimeijn wuorijn) se on/ te luotatte teidän Egyptijn/ ja toiwotte walkeutta/ joca sencaltaisilla wuorilla on/ mutta heidän pitä teidän hyljämän pimeyteen ja cowaan onneen/ ja teidän uscalluxen pitä teidän puuttuman.

XIV. Lucu.

HERra ilmoitta Jeremialle callin ajan tulewan Judalaisille/ v. 1. Propheta rucoile andexi andamusta/ v. 7. HERra wasta hänens caiketi heille costawans/ v. 8. kiellä rucoilemast heidän edestäns: sillä ei hän tahdo cuulla/ v. 10. Jeremia sano heidän estens/ että heidän Prophetans lupaisit heille rauhan ja hywät wuodet/ v. 13. HERra wasta heidän Prophetans wiettelewän heitä/ sentähden rangaise hän sekä Prophetat että Canssan/ v. 14. Jeremia rucoile wielä colmannen kerran/ v. 19.

Propheta Jeremia

14:1 Tämä on se sana/ jonga HERra sanoi Jeremialle callista ajasta.
14:2 Juda murehti/ ja hänen porttins owat herwottomat/ maasa ollan surullisest/ ja Jerusalemis on walitus.
14:3 Suuret lähettävät pienet weden perän/ mutta cosca he tulewat caiwolle/ nijn ei he löydä wettä/ ja candawat nijn astians cotia tyhjänä jällens/ he käywät surullisna ja murheisans/ ja peittäwät pääns.
14:4 Että maa pacahteli/ ettei sada maan päälle/ peldomiehet käywät suruisans ja peittäwät pääns.
14:5 Sillä naaras peurat jotca kedolla poikiwat/ hyljäwät wasickans/ ettei ruoho caswa.
14:6 Ja medzäasit seisowat mäjillä/ ja haistelewat tuulda nijncuin Drakit/ ja heidän silmäns näändywät/ ettei heinä caswa.
14:7 Woi HERra/ meidän pahat tecom owat sen kyllä ansainnet/ mutta auta cuitengin sinun nimes tähden:
14:8 Sillä meidän cowacorwaisudem on suuri/ cuin me olemma ollet sinua wastan/ sinä Israelin turwa ja auttaja hähdäs/ mixis olet nijncuin muucalainen maasa/ ja nijncuin wieras/ joca sijhen ainoastans yöty.
14:9 Mixis olet nijncuin Sangari/ joca on pelcuri/ ja nijncuin wäkewä/ joca ei autta taida/ sinä olet cuitengin meidän seasam HERra/ ja me nimitetän sinun nimelläs/ älä meitä hyljä.
14:10 NÄin sano HERra tästä Canssasta: he juoxewat mielelläns sinne ja tänne eikä pysy alallans/ sentähden ei he kelpa HERralle/ waan hän muista kyllä heidän pahudens/ ja tahto edziä heidän syndins.
14:11 Ja HERra sanoi minulle: ei sinun pidä rucoileman tämän Canssan edest heidän hywäxens.
14:12 Sillä jos he paastowat/ en minä silttekän cuule heidän rucoustans/ ja jos he polttouhria

ja ruocauhria uhraisit/ nijn ei nekän minulle kelpa: waan minä lopetan heidän miecalla/ näljällä ja rutolla.
14:13 Nijn minä sanoin: HERra/ HERra/ cadzo/ Prophetat sanowat heille: ei teidän pidä miecka näkemän/ eikä saaman callista aica/ mutta minä annan teille hywän rauhan täsä paicas.
14:14 Ja HERra sanoi minulle: Prophetat ennustawat walhetta minun nimeeni/ en ole minä heitä lähettänyt/ engä käskenyt/ elickä puhunut heidän cansans/ ja he Saarnawat teille wääriä näwyjä/ noituutta/ turhutta/ ja heidän sydämens petosta.
14:15 Sentähden sano HERra nijstä Prophetaista/ jotca minun nimeeni ennustawat/ waicka en minä ole heitä lähettänyt/ ja cuitengin he Saarnawat/ ettei miecan ja callin ajan pidä tähän maahan tuleman: taencaltaiset Prophetat pitä cuoleman miecalla ja näljällä.
14:16 Ja Canssa/ joille he ennustawat/ pitä näljästä ja miecast siellä ja täällä Jerusalem in catuilla macaman/ ettei yxikän heitä hauta/ nijn myös heidän waimons/ poicans ja tytärtens/ ja minä tahdon caata heidän pahudens. heidän päällens.
14:17 Ja sinun pitä sanoman heille tämän sanan: minun silmäni wuotawat kyyneleitä yli päiwä ja yötä/ ja ei lacka: sillä neidzy/ minun Canssani tytär/ on hirmuisest waiwattu/ ja surkiast lyöty.
14:18 Jos minä menen kedolle/ nijn siellä macawat miecalla lyödyt/ jos minä tulen Caupungijn/ nijn sielläkin macawat näljästä näändynet: sillä Prophetat ja Papit pitä myös menemän pois sijhen maahan/ jota ei he tunne.
14:19 Oletcostas Judan hyljännyt/ eli ilgottaco sinun sielus Zionita? mixi sinä olet nijn meitä lyönyt/ ettei kengän parata taida: me toiwoimme rauha/ mutta ei tule mitän hywä/ me toiwoimme meidän paranewam/ ja cadzo/

Propheta Jeremia

täsä on wielä nyt enä wahingota.

14:20 HERra/ me tunnemme meidän jumalattoman menom/ ja meidän Isäim pahat tegot: sillä me olem syndiä tehnet sinua wastan/ mutta sinun nimes tähden älä anna meitä häwäistyxi tulla/ älä sinun cunnias istuinda anna pilcatuxi tulla/ muista sijs/ ja älä anna sinun lijtto meidän cansam lacata.
14:21 Ei ole cuitengan pacanain epäjumalain seas joca saten anda taita/ ei taida taiwas myöskän sata/ sinä ainoa olet HERra meidän Jumalam/ jonga päälle me toiwomme: sillä sinä taidat caicki nämät tehdä.

Vers.8. Wieras) se on/ sinä pidät sinus outona/ wierana ja kehnona: sillä et sinä meistä lucua pidä/ etkä näytä woimas/ auttaxes meitä. v. 10. Juoxewat mielelläns sinne ja tänne) se on/ ei he tydy sijhen Jumalan palweluxeen cuin heillä minulda on/ mutta edziwät jocapaicas jotakin utta. v. 12. Jos he paastowat) Täsä nähden/ ettei paasto ilman oikiata catumusta ja parannusta mitän auta Cadzo Esa. 58:3. Zach. 7:5. v. 14. Ennustawat walhetta) Cadzo Sup. 2:8.

XV. Lucu.

HERra wasta Prophetat/ että ehkä Moses ja Samuel rucoilisit heidän edestäns/ ei hän tahdo sijttengän heitä armahta/ v. 1. mutta tahto curitta heitä Manassen syndein tähden/ v. 2. että he olit hänen hyljännet/ ojenda hän myös kätens cadottaxens heitä/ v. 6. Propheta walitta/ että jocamies kiroile händä ilman syytä/ v. 10. HERra lupa warjella muutamat Canssastans/ ja rangaista heidän wihollisens/ v. 11. waan sijttecuin hän olis heidän maasta ajanut pois/ v. 13. Propheta rucoile/ ettei hän heitä hyljäis/ eikä wijwyis awullans/ v. 15. HERra lupa holhota ja warjella händä/ v. 19.

15:1 JA HERra sanoi minulle: jos Moses ja

Samuel seisoisit minun edesäni/ nijn ei minun sydämen ole sijttengän sen Canssan tygö/ aja heitä pois minun edestäni/ ja anna heidän mennä.

15:2 Ja jos he sinulle sanowat: cunga meidän pitä menemän? Nijn sano heille: näitä sano HERra: jota cuolema cohta/ sitä hän cohdackon/ jota miecka cohta/ sitä se cohdackon/ jota nälkä cohta/ sitä hän cohdackon/ jota fangius cohta/ sitä se cohdackon:

15:3 Sillä minä tahdon curitta heitä neljällä curituxella/ sano HERra: Miecalla/ että he pitä tapettaman: coirilla/ jotca heitä pitä repimän/ taiwan linnuilla ja maan pedoilla/ että heidän pitä syötämän ja huckuman.

15:4 Ja minä tahdon aja heitä sinne ja tänne/ jocaidzen waldacundaan maan päälle/ Manassen JeHes chian Judan Cuningan pojan tähden cuin hän teki Jerusalemis.

15:5 CUca silloin tahto sinua armahta Jerusalem? cuca sinua surcuttele? cuca silloin pitä menemän ja saattaman rauha sinulle?

15:6 Sinä olet minun hyljännyt/ sano HERra: ja olet minusta luopunut/ sentähden olen minä ojendanut käteni sinua wastan/ hucuttaxeni sinua/ minä suutun jo armahtamast.

15:7 Minä tahdon wiscata heitä wiskimellä pois maasta/ ja minun Canssani/ joca ei tahdo käätä idzens hänen menostans/ ne tahdon minä tehdä caicki Isättömäxi ja cadotta.

15:8 Minulla pitä enä leskejä oleman heidän seasans/ cuin sanda meres/ minä tahdon anda tulla nuoren häwittäjän äitiä wastan/ julkisen häwittäjän/ ja annan äkist ja tapaturmast langeta Caupungin päälle:

15:9 Nijn että se jolla seidzemen lasta on/ pitä wihelijäisexi tuleman/ ja sydämestäns huocaman: sillä heidän Auringons pitä warahin päiwällä laskeman/ että heidän kehumisens ja ilons saa lopun/ ja ne cuin jääwät/ tahdon minä anda miecan ala heidän wihollisillens/ sano HERra.

Propheta Jeremia

15:10 WOi minun äitin/ että minun synnytit rijteliäxi ja coco maalle eripuraisexi/ en minä ole corco ottanut/ engä caswolle andanut/ cuitengin caicki minua kiroilewat.

15:11 HERra sanoi: mahta kyllä/ minä tahdon muutammat teistä tallella pitä: sillä wielä nytkin hywin tapahtu/ ja minä tahdon joutua teidän auxen hädäsä ja ahdistuxes wihollisten seas.

15:12 Luulettaco nijn ettei josacusa jocu rauta ole/ joca taita särke sen raudan eli wasken pohjaisest?

15:13 Waan ennen tahdon minä anda teidän calun ja tawaran raateluxexi/ nijn ettei teidän pidä sijtä mitän saaman/ ja se on caicki teidän syndeinne tähden/ jotca te caikis teidän majoisan tehnet oletta.

15:14 Ja minä tahdon anda teitä teidän wihollisten käsijn sijhen maahan jota et te tunne: sillä tuli on minun wihasani tullut teidän päälän.

15:15 WOi sinä HERra sen tiedät/ muista meitä ja pidä meistä suru/ ja costa meidän puolestam meidän wihollisillem/ ota meitä wastan/ ja älä wijwytä sinun wihas heidän päällens/ sillä sinä tiedät että me sinun tähtes häwäistä:

15:16 Sillä wälillä tuke meitä sinun sanas/ cosca me sen saamme/ ja sinun sanas on meille ilo ja sydämen lohdotus: ja me olemma nimitetyt sinun nimes jälken/ HERra Jumala Zebaoth.

15:17 En me anna idzem pilckaitten pariinj/ engä iloidze heidän cansans/ waan olemme yxinäns sinun kätes pelgon tähden: sillä sinä wihastut rascast meidän päällem.

15:18 Mixi meidän ahdistuxem wijpy nijn cauwan/ ja meidän haawam on aiwa pahat/ nijn ettei nijtä cucan parata taida/ sinä olet meille nijncuin lähde/ joca ei enä wuota tahdo.

15:19 Sentähden sano HERra näin: jos sinä pidät idzes minun tygöni/ nijn minä tahdon pitä minuni sinun tygös/ ja sinun pitä oleman

minun Saarnajan/ ja jos sinä opetat hywät eroittaman pahoista/ nijn sinun pitä minun opettajan oleman/ ja ennencuin sinä olet käändywä heidän tygöns/ pitä heidän käändymän sinun tygös.

15:20 Sillä minä olen tehnyt sinun wahwaxi waskisexi muurixi tätä Canssa wastan/ jos he sotiwat sinua wastan/ nijn ei heidän pidä sinua woittaman: sillä minä olen sinun tykönäs auttamas sinua ja wapahtamas/ sano HERra.

15:21 Ja tahdon sinun wapahta ylpiäin käsistä/ ja pelasta sinun julmain wallasta.

Vers.1. Jos Moses) Ei tästä seura/ että cuollet rucoilewat meidän edestäm/ että heitä sentähden pidäis palweldaman nijncuin wälimiehiä/ Jumalan ja meidän wälillä: sillä näin tämä pitä ymmärrettämän/ nijncuin Hieronimus sen selittä: että jos Moses ja Samuel nyt eläisit ja rucoilisit Judalaisten edestä/ nijncuin Moses teki/ Exod. 33:11. ja Samuel/ 1. Reg. 7:9. ja 12:9. nijn ei tahdois HERra heitäkän cuulla. Sencaltainen sana on myös Ezech. 14:14. josta wielä selkiämmäst ymmärretän/ että se näin pitä selitettämän. Sijtte ei täsä ole/ että he rucoilewat/ waan jos he sen tekisit: josta ei taita sulke/ että he nijn tehnet owat. Eikä myös täsä ole/ että heidän pitä cuulduxi tuleman/ jos he sen tehdä tahdoisit. v. 12. Jocu rauta) Cowa cowa wastan/ se on/ Persianit Chaldealaisia wastan. v. 15. älä wijwytä) Sup. 11:20.

XVI. Lucu.

JUmala kieldä ottamast Prophetan emändätä ja lapsia sijttämästä/ v. 1. suruhuonesen menemästä/ v. 5. taicka hänen Canssans ilohuonesen/ v. 8. sillä HERra tahto curitta heitä/ heidän waimojans ja lapsians/ ja otta pois caiken heidän ilons/ ettei yhdengän pidä heitä sureman/ v. 2. 6. 9. kāske sano heille

Propheta Jeremia

tähän syyn/ nimittäin/ että he olit HERran hyljännet/ ja palwelit muita jumalita/ v. 10. cuitengin tahto HERra heitä pelasta heidän wihollistens maalda/ v. 14. ja cudzua heitä hänen seuracundaans/ v. 16. cosca hän oli rangaisnut heidän syndins/ v. 18. josta Propheta idzens lohduutta/ että pacanatkin piti ajallans oppeman HERran nimen tundeman/ 9. 19.

16:1 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:

16:2 Ei sinun pidä ottaman sinulles waimo/ eikä sijttämän poica eli tytärtä täsä paicas.

16:3 Sillä nijn sano HERra/ nijstä pojista ja tyttäristä/ jotca täsä paicas syndywät/ ja äiteistä cuin heitä synnyttäwät/ ja heidän Isistäns cuin heitä täsä maasa sijttäwät:

16:4 Heidän pitä cuoleman sairaudesans/ ja ei heitä pidä itkettämän eli haudattaman/ waan heidän pitä loaxi kedolle tuleman: Heidän pitä wielä sijtte miecalla ja näljällä huckuman/ ja heidän ruumins pitä linnuille taiwan alla/ ja eläimille maasa ruaxi tuleman.

16:5 Sillä nijn sano HERra: ei sinun pidä menemän peijaisijn/ eikä johonguhun paickan itkemän eli surcutteleman heitä: sillä minä olen ottanut pois minun rauhani täldä Canssaldä/ sano HERra/ ja minun armoni ja laupiuteni:

16:6 Että sekä suuret että pienet pitä täsä maasa cuoleman/ ja ei haudatuxi eli itketyxi tuleman/ ja ei yhdengän pidä repimän hiuxians heidän tähtens.

16:7 Ja ei myös pidä leipä jaettaman sijnä itkemises/ että heitä lohduettaisin cuolluen tähden/ eikä pidä annettaman juoda lohduus maljast Isäns ja äitins tähden.

16:8 Sentähden ei pidä sinun menemän johonguun juomahuonesen/ istuman heidän wiereens/ syömän eli juoman.

16:9 Sillä nijn sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: cadzo/ minä tahdon otta pois tästä

siasta/ teidän silmäin edest/ ja teidän eläisän ilon ja riemun änen/ yljän ja morsiamen änen.

16:10 JA cosca sinä nämät caicki tälle Canssalle sanonut olet/ ja he sanowat sinulle: mixi HERra uhca meille caicke tätä wastoinkäymistä? Cuca on se pahateco eli syndi/ jolla me olemma rickonet HERra meidän Jumalitam wastan?

16:11 Nijn sinun pitä sanoman heille: että teidän Isän/ sano HErra/ owat hyljännet minun ja seurannet muita jumalita/ palwellet nijtä ja cumartanet: mutta minun owat he hyljännet/ ja ei pitänet minun Lakiani.

16:12 Ja te teette wielä pahemmin cuin teidän Isänne: sillä cadzo/ cukin elä oman pahan sydämens sisun jälken/ eikä yxikän tottele minua.

16:13 Sentähden minä tahdon aja teidän pois tästä maasta/ sijhen maahan/ josta et te eikä teidän Isän mitän tiedä/ siellä pitä teidän palweleman muita jumalita ylipäiwä ja yötä/ ja en minä tahdo siellä armo näyttä teille.

16:14 SEntähden cadzo/ se aica tule/ sano HErra/ ettei sijtte pidä enä sanottaman:

16:15 Nijn totta cuin HERra elä/ joca Israelin lapset Egyptin maalda on johdattanut: mutta nijn totta cuin HERra elä/ joca Israelin lapset on johdattanut pohjan maasta/ ja caikista maista/ joihin hän heitä ajanut oli: sillä minä tahdon anda heidän tulla jällens sijhen maahan/ jonga minä heidän Isillens andanut olen.

16:16 CADzo/ minä lähetän monda calamiestä sano HERra/ heidän pitä heitä ongiman/ ja sijtte lähetän minä monda medzämiestä/ jotca heitä pitä käsittämän caikilla wuorilla/ caikilla cuckuloilla ja caikisa kiwiraunioisa.

16:17 Sillä minun silmäni näke caicki heidän tiens/ ettei heidän pidä taitaman kätke heitäns minun edestäni/ ja heidän pahatecons on minun silmäini edes salamatoin.

16:18 Ennen pitä minun caxikertaisest maxaman heidän pahattecons ja syndins/ että

Propheta Jeremia

he owat saastuttanet minun maani heidän epäjumaludens ruumilla/ ja täytit minun perindöni heidän cauhistuxellans.

16:19 HErra sinä olet minun wäkeyyden ja woiman ja minun paconi hädäsä/ pacanat pitä tuleman sinun tygös mailman äristä/ ja sanoman: meidän Isäm on pitänet wääriä ja turhia jumalita/ jotca ei autta taida.

16:20 Cuinga taita ihminen tehdä heitä jumalixi/ jotca ei jumalat oleckan? Sentähden cadzo/ minä tahdon opetta heitä/ ja tehdä heille minun käteni ja waldani tiettäwäxi/ heidän pitä ymmärtämän/ että minä cudzutan HERraxi.

Vers.2. Waimo) Ei HERra kiellä juuri peräti Prophetan naimast/ waan sijhen aican yhdexi merkixi/ ja sen waaran tähden cuin oli läHes tywä/ nijncuin Pauluskin teke/ 1. Cor. 7. v. 5. Surcutteleman) Neuwotan yhteisest/ Rom. 12:15. että surullisten cansa pitä murhettiman/ cuitengin taita nijn tapahtua/ ettei sitä toisinans pidä tekemän/ jos HERra erittäin jotacuta kieldä. v. 6. Repimän hiuxians) HERra ymmärtä sitä/ että he pacanain tawalla reweit hiuxians cuolluitten tähden/ jonga hän kieldänyt oli/ Deut. 14:1. v. 7. Leipä jaettaman) Nijncuin tapa oli/ cuin näky Tob.4:18. joca ei tapahtunut cuolluitten tähden/ waan eläwitten lohduwuxexi. v. 16. Calamiestä ja Medzämiestä) se on/ Christuxen Apostolit/ jotca heitä piti cudzuman hänen waldacundaans/ Matth.4:19. v. 18. Ruumilla) Nimittäin/ että he monda lasta uhraisit ja poldit Molochin edes.

XVII. Lucu.

JUmala walitta Prophetan cautta Canssans cangeutta ja catomattomutta/ ja uhca heille fangeutta ja orjutta/ v. 1. kiro nijtä jotca idzens ihmisijn luottawat/ ja siuna nijtä jotca häneen uscaldawat/ v. 5. Joca tutkistele

sydämet ja munascuut/ ja maxa cullekin töidens jälken/ v. 9. Caicki jotca luottawat heitäns tawaroihin ja hyljäwät HErran/ pitä häpiään tuleman/ v. 11. Propheta rucoile pilckaitans wastan/ että HERra olis hänen turwans/ v. 14. HERra kāske hänen neuwo Canssans pitämän Sabbathia/ v. 29.

17:1 JUDan syndi on raudalla ja cowalla Demantilla kirjoitettu/ ja heidän sydämens tauluijn caewettu/ ja heidän Altarins sarwijn. 17:2 Että heidän lapsens mieleens johdataisit ne Altarit ja medzistöt/ wiherjäisten puiden tykönä corkeilla wuorilla.

17:3 Mutta minä olen andawa sinun corkeuxes ryöwiöxi/ sekä wuorilla että kedoilla/ sekä sinun rijstas/ että caiken sinun tawaras/ nijden syndein tähden cuin caikisa sinun maas äris on tehty.

17:4 Ja sinun pitä tuleman ajetuxi pois sinun perinnöstäs/ cuin minä sinulle andanut olen/ ja minä tahdon sinun tehdä wihollistes orjaji/ sijnä maasa jota et sinä tunne: sillä te oletta sytyttänet minun wihani tulen/ joca ijancaickisest palawa on.

17:5 NÄitä sano HERra: kirottu olcon se mies joca luotta idzens ihmiseen/ ja pane lihan idzellens käsiwarrexixi/ ja jonga sydän luopu pois HERrasta:

17:6 Hänen pitä tuleman nijncuin canerwa corwesa/ ja ei pidä saaman nähä tulewaista lohduwuxexi/ pitä oleman cuiwudes corwesa/ hedelmättömäs ja autias erämaasa.

17:7 Mutta se mies on siunattu/ joca luotta HERraan/ ja HERra on hänen turwans.

17:8 Hän on nijncuin se puu/ joca weden reunalle on istutettu/ ja ojan wiereen juurtunut on: sillä jos wielä palawus tule/ nijn ei hän cuitengan pelkä/ waan sen lehdet pisywät wiherjäisnä/ eikä murehdi cosca cuiwa wuosi tule/ mutta canda hedelmän ilman lackamat.

17:9 SYDän on häijy ja pahanelkinen cappale

Propheta Jeremia

caickein cappalden ylidze/ cuca taita sitä tutkia.

17:10 Minä HErra tahdon tutkia sydämet ja coetella munascuut/ ja annan cullengin heidän töidens jälkeen/ ja hänen töidens hedelmän jälkeen.

17:11 Sillä nijncuin lindu muni ja ei haudo/ nijn on myös se joca wäärä calua coco: sillä hänen pitä jättämän cosca hän wähimmän ajattele/ ja pitä wielä wijmeiseldä nauroxi tuleman.

17:12 Mutta meidän pyhydem sia/ nimittäin/ Jumalan cauniuden istuin on aina lujana pysynyt.

17:13 Sillä sinä HERra olet Israelin toiwo/ caicki jotca sinun hyljäwät/ pitä häpiään tuleman/ ja ne luopunet pitä maahan kirjoitettaman: sillä he hyljäwät HERran/ joca on eläwäinen wesilähde.

17:14 Paranna minua HERra/ nijn minä paranen/ auta sinä minua/ nijn minä olen autettu/ sillä sinä olet minun kerscauxen.

17:15 Cadzo/ he sanowat minulle: cusa sijs on HERran sana? annas tulla.

17:16 Mutta en minä ole sentähden paennut sinust/ minun paimenen/ nijn en minä ole myös himoinnut ihmisten kehumista/ sen sinä tiedät/ mitä minä Saarnannut olen/ se on oikia sinun edesäs.

17:17 Älä sinä ole minulle cauhia/ minun turwan hädäsä.

17:18 Anna heidän häpiään tulla/ jotca minua wainowat/ ja ei minun: anna heidän peljästyä/ ja ei minun/ anna onnetoin päiwä heille tulla/ ja lyö ricki heitä caxikertaisest.

17:19 Nijn sano HERra minulle: mene ja seiso Canssan portis/ josta Judan Cuningat käywät ulos ja sisälle/ ja caikis Jerusalemin porteis/ ja sano heille:

17:20 Cuulcat HERran sana te Judan Cuningat/ ja caicki Judan ja Jerusalemin asuwaiset/ jotca tästä portista käytte.

17:21 Näitä sano HERra: cawattacat teitän/ ja

älkät Sabbathina jotacuta cuorma candaco Jerusalemin porttein läpidze.

17:22 Ja älkät wiekö yhtän tacka Sabbathina ulos teidän huoneistan/ ja älkät tehkö työtä/ waan pyhittäkät Sabbathin päiwä/ nijncuin minä teidän Isillen käsenyt olen.

17:23 Mutta ei he cuule/ eikä callista corwians/ waan tulewat cangiaksi/ ettei heidän pidäis cuuleman ja salliman heitäns neuwo.

17:24 Jos te cuuletta minua/ sano HERra/ nijn et te yhtän cuorma canna Sabbathin päiwänä tämän Caupungin portin läpidze/ waan pyhitätte sen/ ja et te myös työtä tee sinä päiwänä.

17:25 Nijn pitä myös tämän Caupungin portista käymän Cuningat ja Förstit ulos ja sisälle/ jotca Dawidin istuimella istuwat/ radzastawat ja waeldawat sekä waunuilla/ ja orehilla/ he ja heidän pääruhtinans/ ja caicki ne jotca Judas ja Jerusalemis asuwat/ ja täsä Caupungis pitä ijancaickisest asuttaman.

17:26 Ja pitä tuleman Judan Caupungeist/ ja nijstä jotca ymbäri Jerusalemin owat/ ja BenJaminin maasta/ laxoista ja wuorista/ ja lounasta päin/ ne jotca pitä wiemän edes polttouhrit/ uhrit/ ruocauhrit ja suidzutuxen HERran huonesen.

17:27 Mutta jollet te minua cuule/ nijn ettet te pyhitä Sabbathin päiwä/ ja ette yhtän tacka canna/ Jerusalemin porteista Sabbathin päiwänä/ nijn minä sytytän tulen sen portteijn joca Jerusalemin huonet culuttaman pitä/ jota ei pidä sammutettaman.

Vers.1. Judan syndi) se on/ heidän epäjumalans palwelusta he nijn kijnnittäwät ja wahwistawat/ että sen pidäis pysymän heidän jälkentulewaistens tykönä. v. 5. Luotta idzens ihmiseen) Ei tästä seura/ ettei HERra Christust pidä cumarrettaman hänen ihmisen luondons puolesta: sillä ei täsä puhuta Chistuxesta/ waan epäjumalita wastian/ ja kieldän turwamast paljaisijn ihmisijn/ mutta Christus

Propheta Jeremia

on sekä Jumala että ihminen/ hänen ihmisen luondons on yxi persona jumaluden luonnon cansa/ josta on kirjoitettu/ Esa. 11:10. Rom. 15:12. Sen pitä oleman Jässen wesa/ ja joca nouse/ pitä hallidzeman pacanoita/ hänen päällens pitä pacanat toiwoman. Ja Ioh. 5. Isä on andanut caiken duomion Pojalle/ että caicki pitä cunnioittaman Poica/ nijncuin he cunnioittawat Isä/ Phil. 2. Jesuxen nimeen pitä caicki polwet taiwutettaman/ etc. Psal. 97. Heb. 1. Cosca hän on tuopa sen esicoisen mailmaan/ sano hän: händä pitä caicki Jumalan Engelit cumartaman. Cadzo Esa. 42:8. v. 6. Cuiwudes) se on/ hän tule wiheljäisexi. v. 9. Häijy) Cosca pahoin käy/ nijn ei se ole mikän muu cuin epäillys/ cosca hywin käy/ nijn ei yxikän taida hillitä ja estä hänen ylpeyttäns/ eikä tottele rangaistusta/ etc. v. 13. Maahan kirjoitettaman) se on/ ne pitä pian huckuman/ nijncuin heidän nimens olis sandaan eli tomuun kirjoitettu/ joca äkist puhalletan ja pyhitän pois. v. 18. Anna heidän häpiään tulla) Sup. 11:20.

XVIII. Lucu.

Jeremia käsketään mennä sawenwalajan tygö/ ja cadzo cuinga hän pitele sawe/ v. 1. HERra sano: nijncuin sawi on walajan käsis/ nijn on Israelin huone myös hänen kädesäns/ v. 5. hän puhu äkist yhtä Canssa wastan/ cadottaxens/ mutta jos he parandawat idzens/ nijn hän myös catu sitä paha cuin hän heille oli ajatellut tehdä/ v. 7. käske hänen sano sen Canssallens/ ja neuwo heitä parannuxeen/ v. 11. ettei he tahdo totella/ walitta HERra heidän äkillistä luopumistans hänestä/ ja uhca heitä cadotuxella/ v. 13. He pitävät juonia Jeremiata wastan/ ja tahtowat tappa hänen/ v. 18. sentähden rucoile hän heitä wastan/ v. 19.

18:1 TÄmä on se sana/ joca tapahdui

HERralda Jeremialle/ sanoden:

18:2 Nouse ja mene sawenwalajan huonesen/ siella tahdon minä sinun anda cuulla minun sanani.

18:3 Ja minä menin sawenwalajan huonesen/ ja cadzo/ hän teki työtä pyöräns päällä.

18:4 Ja sawiastia cuin hän teki sawesta särkyi hänen käsisäns.

18:5 Nijn hän teki taas toisen sawiastian/ nijncuin hänen kelpais. Nijn tapahtui HERran sana minulle/ ja sanoi:

18:6 Engö minä myös taida laitta minuani nijncuin tämä sawenwalajakin/ teille Israelin huonest/ sano HERRA: Cadzo/ nijncuin sawi on sawenwalajan kädes: nijn olette te myös Israelin huonest minun kädesäni.

18:7 Äkist minä puhun Canssa ja waldacunda wastan/ cukistaxeni/ häwittäxeni ja hucuttaxeni sitä:

18:8 Mutta jos se käändä idzens pahudestans/ jota wastan minä puhun/ nijn minäkin cadun sitä paha/ jota minä ajattelin heille tehdä.

18:9 Ja minä puhun äkist yhdestä Canssasta ja waldacunnasta/ raketaxeni ja istuttaxeni sitä.

18:10 Mutta jos se teke paha minun edesäni/ nijn ettei hän cuule minun ändäni/ nijn minä cadun myös sitä hywä/ cuin minä heille luwannut olin tehdä.

18:11 Nijn sano nyt heille Judas ja Jerusalemin asuwaisille: näitä sano HERra: cadzo/ minä walmistan teille onnettomuden/ ja ajattelen jotakin teitä wastan/ sentähden käändäkön cukin pahudestans/ ja paratcat teidän menon ja juonen.

18:12 Mutta he sanoit: ei se tapahdu/ me tahdomma waelda meidän ajatustem jälkeen/ ja tehdä cukin pahan sydämens jälkeen.

18:13 Sentähden sano HERra: kysykät pacanain seas/ cuca on joscus sencaltaista cuullut/ että neidzy Israel nijn cauhian työn teke.

18:14 Pysykö sijs lumi enemmän aica kiwein päällä kedolla/ cosca Libanonist sata maahan/

Propheta Jeremia

ja ei sadewesi juoxe nijn nopiast/ cuin minun Canssan minun unhotta?

18:15 He suidzuttawat jumalille/ ja pahennuxen matcan saattawat ilman lackamat/ ja käywät tallamattomilla teillä.

18:16 Että heidän maans pitä autiaksi tuleman/ heille ijäisexi häpiäxi/ nijn että jocainen joca waelda ohidze/ ihmettele ja päätäns pudista.

18:17 Sillä minä tahdon itä tuulella hajotta heitä heidän wihollistens edes: minä tahdon näyttä heille selkäni ja en caswojani/ cosca he cadotetan.

18:18 MUtta he sanoit: tulcat ja käykäm neuwo pitämän Jeremiata wastan: sillä ei Papit taida wäärin mennä Laisa/ wijsasten neuwo ei puutu/ ja ei Prophetat taida wäärin opetta: Tulcat ja lyökämme händä cuoliaksi kielellä/ ja älkäm totalco mitä hän sano.

18:19 HERra/ ota waari minusta/ ja cuule minun wihollisteni äni.

18:20 Ongon se oikein/ että hywä costetan pahalla? sillä he owat caiwanet minun sielulleni cuopan. Muista sijs/ cuinga minä olen seisonut sinun edesäs/ ja puhunut heidän parastans/ ja käänsin sinun julmudes heidän puolestans.

18:21 Rangaise sijs heidän lapsians näljällä/ ja anna heidän miecalla langeta/ että heidän waimons ja leskens lapsittomaxi jääwät/ ja heidän miehens lyödäisin/ ja nuoret miehet sodas miecalla tapetaisin.

18:22 Että huuto cuuluis heidän huoneistans/ cuingas nijn äkist olet andanut tulla sotawäen heidän päällens? sillä he owat caiwanet cuopan minua fangitaxens/ ja owat wirittänet paulan minun jalcaini eteen.

18:23 Ja että sinä HERra tiedät caicki heidän juonens minua wastan/ että he tahtowat minua tappa/ nijn älä anna andexi heidän paha tecons/ ja älä anna heidän syndejäns pyhittynä olla sinun edesäs/ he olcon cukistettuna sinun edesäs/ ja tee heidän cansans sinun wihas jälken.

Vers.15. Tallamattomilla teillä) se on/ he palwelewat muucalaisia jumalita/ joita ei heidän Isäns tundenet/ joca oli outo asia/ nijncuin waeldamatoimie. v. 18. Ei puutu) se on/ nijncuin muutammat wielä sanowat: heidän wiricans on Jumalast/ pyhä seuracunda ei taida exyä/ Sup. c. 7:8. v. 21. Rangaise sijs) Sup. 11:20.

XIX. Lucu.

HERra käske Prophetan otta sawisen astian/ ja muutammat wanhimmist hänen cansans/ ja mennä Hinnomin laxoon/ v. 1. siellä pitä hänen sanoman heille: mingä onnettomuden ja häwityxen HERra tahto anda tulla Judan ja Jerusalemin päälle/ heidän epäjumalan palweluxens tähden/ v. 3. ja merkixi pitä hänen rickoman sawiastian heidän edesäns/ että HERra on myös heidän maallens ja Caupungillens nijn tekewä/ v. 10. cosca Jeremia sen tehnyt oli/ palais hän jällens/ ja Saarnais HERran huonen cartanos/ v. 14.

19:1 Näin sanoi HERra: mene ja osta sinullens sawiastia sawenwalajalda/ ja muutammat Papit ja wanhimmat Canssas.

19:2 Ja mene BenHinnomin laxoon/ joca on tijliportin edes/ ja Saarna siellä ne sanat cuin minä sanon sinulle/ ja sano:

19:3 Cuulcat HERran sana te Judan Cuningat ja Jerusalemin asuwaiset. Näin sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: cadzo/ minä tahdon anda sencaltaisen cowan onnen tulla tälle paicalle/ että joca sen cuule/ pitä hänen corwisans soiman.

19:4 Että he owat hyljännet minun/ ja andanet tämän sian wieralle jumalalle/ ja owat suidzuttanet sijnä muille jumalille/ joita ei he eikä heidän Isäns eli Judan Cuningat tundenet/ ja owat täyttänet tämän sian wiattomalla werellä.

Propheta Jeremia

19:5 Sillä he owat rakendanet corkeuxia Baalille/ polttaxens lapsians Baalille polttouhrixi/ jota en minä ole heille käsenyt/ eli sijtä puhunut/ eikä myös jocus minun sydämeeni tullut ole.

19:6 Sentähden cadzo/ se aica pitä tuleman/ sano HERra/ ettei tätä sia pidä enä cudzuttaman Tophet/ eli BenHinnomin laxo/ waan murhalaxoxi.

19:7 Sillä minä tahdon häwittä Judan ja Jerusalemin Jumalan palweluxen täsä siasa/ ja tahdon anda heidän langeta miecalla ja heidän wihollistens edes/ ja heidän käsisäns cuin seiso heidän hengens perän/ ja tahdon anda heidän ruumins taiwan linnuille ja eläimille kedolla ruaxi:

19:8 Ja tahdon tehdä tämän Caupungin autiaxi ja nauroxi/ nijn että caicki jotca käywät tästä ohidze/ pitä ihmettelemän hänen waiwojans/ ja sylkemän händä.

19:9 Minä olen andawa heidän syöä poicains ja tyärtens liha/ ja heidän pitä syömän toinen toisens liha/ sijnä waiwas ja ahdistuxes/ cuin heidän wihollisens/ ja ne cuin seisowat heidän hengens perän/ heitä ahdistaman pitä.

19:10 Ja sinun pitä rickoman sawiastian nijden miesten/ nähden cuin owat mennet sinun cansas/ ja sano heille:

19:11 Näitä sano HERra Zebaoth: juuri nijncuin ihminen ricko sawenwalajan astian/ nijn ettei se taida jällens terwexi tulla:

19:12 Nijn olen minä myös porottawa ricki tämän Canssan ja tämän Caupungin/ ja pitä Tophetis haudatuxi tuleman/ sentähden ettei siellä pidä oleman muutoin yhtän sia hautamiseen. Näin tahdon minä tehdä tälle sialle ja asuwaisille/ sano HErra/ että tämän Caupungin pitä tuleman nijncuin Tophet.

19:13 Wielä sijtte pitä Jerusalemin huonet ja Judan Cuningan huonet/ juuri nijn saastaisexi tuleman/ cuin se paicka Tophet/ Ja/ caicki huonet joisa he cattoin päällä caikelle taiwan joucolle suidzuttanet/ ja muille jumalille

juomauhri uhrannet owat.

19:14 JA cosca Jeremia palais Tophetist/ johon HERra hänen lähettänyt oli ennustaman/ meni hän HERran huonen pihaan/ ja sanoi Canssalle:

19:15 Näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala/ cadzo/ minä annan tulla tämän Caupungin/ ja caickein hänen Caupungeins päälle caiken sen cowan onnen/ cuin minä olen puhunut heitä wastan/ että he owat uppiniscaiset/ ja ei tahdo minun sanani cuulla.

Vers.2. Hinnomin laxo) Sup. 7:31. 2. Par. 28:3. V. 5. Jota en minä ole heille käsenyt) Deut. 4:2. & 12:8. & 17:3. Num. 15:39. V. 6. Tophet) Sup. 7:31.

XX. Lucu.

YXi Papeista lyö Jeremiat ja pane hänen fangiuteen/ v. 1. toisna päiwänä otta hän jällens hänen ulos/ ja Jeremia ennusta händä ja coco Judat wastan/ että heidän piti caluinens wietämän fangina Babelijn/ v. 3. hän napise HERra wastan Prophetan wiran tähden/ että hänen sijnä paljo pitä kärsimän/ v. 7. lohduutta cuitengin idzens Jumalan warjeluxest/ ja rucoile wihollisians wastan: mutta cosca hän muista wastoinkäymisens/ kiro hän kärsimättömydest hänen syndymä päiwäns/ v. 14.

20:1 MUtta cosca Pashur Immerin poica/ Pappi/ joca oli ylimmäisexi pandu HErran huonesä/ cuuli Jeremian ennustawan näitä sanoja:

20:2 Löi hän Prophetat Jeremiat/ ja heitti hänen fangiuteen/ BenJaminin ylimmäises portis/ joca HERran huonesä on.

20:3 Ja toisna päiwänä otti Pashur Jeremian fangiudest. Nijn Jeremia sanoi hänelle: ei HErra cudzu sinua Pashurixi/ waan Magurixi/ caicki ymbärins.

Propheta Jeremia

20:4 Sillä näin sano HERra: Cadzo/ minä annan sinun caickein sinun ystäväis cansa pelcoon/ ja heidän pitä caatumen wihollistens miecan cautta/ sen pitä sinun silmilläs näkemän. Ja minä olen hyljäwä coco Judan/ Babelin Cuningan käteen/ jonga heitä pitä wiemän Babelijn ja tappaman miecalla.

20:5 Ja minä olen andawa caiken tämän Caupungin calun/ ynnä caiken hänen työns cansa/ ja caicki callit cappalet/ ja caiken Judan Cuningasten tawaran/ heidän wihollistens käteen/ nijn että heidän pitä heitä ryöstämän/ ottaman pois ja wiemän Babelijn.

20:6 Ja sinä Pashur/ sinun pitä caiken perHes cansa oleman fangina ja menemän Babelijn/ siellä pitä sinun cuoleman ja haudattaman/ ynnä caickein sinun ystäwittes cansa/ joille sinä walhetta Saarnat.

20:7 HERra sinä olet minun yllyttänyt/ ja minä olen yldynyt/ sinä olet minulle juuri wäkewä ollut/ ja olet woittanut: mutta minä olen sentähden tullut syljetyxi jocapäiwä/ että jocainen naura minua.

20:8 Sillä sijttecuin minä puhunut/ huutanut ja Saarnannut olen sijtä tuscast ja häwityxest/ on HERran sana tullut minulle pilcaxi ja nauroxi jocapäiwä.

20:9 Nijn joucahtui minun mieleni: en minä tahdo enä ajatella hänen päällens/ engä tahdo enä Saarnata hänen nimeens: mutta minun sydämesäni ja luisani oli nijncuin polttawainen tuli/ nijn etten minä woinut sitä kärsiä/ ja olin liki huckumallans.

20:10 Sillä minä cuulen cuinga monda minua panettelewat/ ja minun pitä jocapaicas pelcuri oleman: Candacat päälle/ me tahdom wahwast canda hänen päällens/ sanowat caicki minun ystäwäni ja cumpanini/ jos me taidaisimme woitta hänen/ tulla hänen cansans yhteen/ ja costa hänelle.

20:11 Mutta HErra on minun cansani/ nijncuin wäkewä Sangari/ sentähden pitä minun wainojani langeman/ ja ei woittaman: waan

pitä suureen häpiään tuleman/ että he nijn tyhmäst toimittawat/ se häpiä pitä oleman ijancaickinen/ ja ei pidä unhotettaman.

20:12 JA nyt HERra Zebaoth/ sinä joca coettelet wanhurscan/ sinä tutkit munascuut ja sydämen/ anna minun nähdä custos heistä: sillä minä olen andanut sinun haldus minun asiani.

20:13 Weisatcat HErralle/ kijttäkät HERra/ joca autta köyhän henge pahain käsistä.

20:14 Kirottu olcon se päiwä/ jona minä syndynyt olen/ älkön se päiwä olco siunattu/ jona minun äitin on minun synnyttänyt.

20:15 Kirottu olcon se joca minun Isälleni hywä sanomata toi/ ja sanoi: sinä olet saanut nuoren pojan/ ilahuttaxens händä.

20:16 Se mies olcon nijncuin ne Caupungit/ jotca HERra cukisti/ ja ei hän sitä catunut/ hän cuulcan huomeneltain pargun/ ja puolipäiwänä surun.

20:17 Ettes sijs tappanut minua äitini cohdua/ että minun äitin olis ollut minun hautan/ ja hänen cohtuns olis ijancaickisest candawa ollut.

20:18 Mixi minä sijs olen äitini cohdusta tullut/ että minun sencaltaista tusca ja sydämen surua näkemän pitä/ ja culuttaman minun päiwäni häpiällä.

Vers.1. Pashur) Tule sijtä sanasta Pas/ se on/ lewe: Hur/ se on/ walke. V. 3. Magurixi) se on/ pelco: Nijn käändä Jeremia Papin nimen/ nijncuin hän tahdois sano: ei sinun pidä oleman nijn lewiän ja walkian cuin sinun nimes anda myötä/ waan ymbärins sinua pitä oleman pelco ja hämmästys/ ja sinun ymbärilläs pitä oleman mustuutta ja ahtautta kyllä. V. 7. Yllyttänyt) Ei johonguhun syndijn/ eli erhetyxeen/ waan mielistymän Saarnawircaan: sillä ei hän olis usconut/ että Saarnamises piti oleman nijn suuri waiwa. Ja Propheta cadzo tacaperin cap. 1:6. cusa hän estele idziäns/ ja HErra saatta hänen cuitengin

Propheta Jeremia

propheteraman. Cadzo Esa. 64:17. V. 12. Anna minun nähdä) Sup. 11:20.

XXI. Lucu.

*CUningas Zedechia lähettä kysymän
Prophetalda/ jos HERra tahto autta
Caupungita/ eli ei/ v. 1. Jeremia wasta HErran
tahtowan myös idze sotia händä watan/
näjlällä/ rutolla ja miecalla/ ja mitä jääpä on/
tahto hän anda Chaldealaisen käsijn/ että
heidän pitä fangina Babelijn wietämän/ v. 3.
neuwo heitä mielistymän/ että he hengens
pidäisit/ v. 8. ja mana heitä wielä oikeutta
woimasa pitämän/ ettei HErra heitä peräti
culutais nijncuin tuli/ v. 11.*

21:1 Tämä on se sana joca tapahdui HERralda Jeremialle/ koska Cuningas Zedechia lähetti hänen tygöns Pashurin Malchian pojan/ ja Zephanian Maesejan Papin pojan/ ja andoi hänelle sano:

21:2 Kysys HERralle meidän puolestam: sillä NebucadNezar Babelin Cuningas soti meitä watan/ että HERra tahdois sijs meille tehdä caickein ihmettens jälken/ että hän menis pois meidän tykööm.

21:3 Jeremia sanoi heille: näitä sanocat Zedechialle.

21:4 Näin sano HERra Israelin Jumala: cadzo/ minä tahdon käändä ne aset tacaperin/ cuin te käsisanne pitelette/ joilla te soditte Babelin Cuningasta watan/ ja Chaldealaisia watan/ jotca teidän muurin ymbärins pijrittänet owat/ ja tahdon heitä coota keskelle Caupungita cocoon.

21:5 Ja minä tahdon tapella teitä watan ojetulla kädellä/ wäkwällä käsiwarrella/ suurella wihalla/ julmudella ja armottomudella.

21:6 Ja tahdon lyödä tämän Caupungin asuwaisia/ sekä Canssa että carja/ nijn että heidän pitä cuoleman suureen rutton.

21:7 Ja sijtte/ sano HERra/ tahdon minä anda Zedechian Judan Cuningan/ palwelioinens ja Canssoinens/ jotca tähän Caupungijn rutolda/ miecalda ja näjläjä jäänet owat/
NebucadNezarin Babelin Cuningan käsijn/ ja heidän wihollisens käsijn/ ja nijden käsijn jotca seisowat heidän hengens perän/ että hänen pitä lyömän heitä miecan terällä/ ettei sijnä yhtän säästetä/ eikä armo eli laupiutta pidä oleman.

21:8 JA sanos tälle Canssalle: näin sano HErra: Cadzo/ minä panen teidän eteen elämän tien ja cuoleman tien.

21:9 Joca täsä Caupungis on/ hänen pitä cuoleman mieckan/ nälkän ja rutton: mutta joca lähte ulos ja pakene Chaldealaisen tygö/ jotca teitä pijrittäwät/ se saa elä ja pitä hengens nijncuin saalin.

21:10 Sillä minä olen asettanut minun caswoni tätä Caupungita watan/ onnettomudexi ja en hywäxi/ sano HErra: hänen pitä Babelin Cuningan haldun annettaman/ että hän poltais hänen tulella.

21:11 JA cuulcat HERran sana/ te Judan Cuningan huonesta.

21:12 Sinä Dawidin huone/ näitä sano HERra: pitäkät duomio amulla/ ja pelastacat wäkiwallaisen käsist surullinen/ ettei minun julmuden waellais nijncuin tuli/ ja palais/ nijn ettei sitä yxikän sammutta taida/ teidän pahan menon tähden.

21:13 Cadzo/ sano HERra: Minä sanon sinulle joca asut laxoisa/ mäjillä ja tasaisilla kedoilla/ ja sanot: cuca tahto carata meidän päällem/ eli tulla meidän linnoijm?

21:14 Minä tahdon edzitellä teitä/ sano HERra/ teidän töiden hedelmän jälken/ minä tahdon tulen sytyttä teidän medzään/ culuttaman caickia cuin sijnä ymbärillä on.

Vers.2. NebucadNezar) Tämä myös cudzutan usein NebucadRezarixi.

Propheta Jeremia

XXII. Lucu.

Jeremia neuwo Cuningast ja hänen Canssans pitämän Lakia ja oikeutta woimas/ etc. nijn HERra tahto holhota heitä että heidän waldacundans on pysywäinen/ v. 3. muutoin uhca hän heitä cadotta/ v. 5. Ennusta Sallumit Josian poica wastan/ ettei hänen pidä cotia tuleman wihollisen maalda/ josa hän fangina oli/ v. 10. nijn myös Cuningas Jojachimi wastan/ ja hänen ahneuttans ja wäkiwaldans/ joca pitä riepoiteldaman ulos Jerusalemist/ ja saaman Asin hautamisen/ v. 13. ja wijmein Cuningas Jechaniat wastan/ joca piti fangina wietämän Babelijn ja oleman siellä ylöncadzottuna/ eikä yhtän hänen siemenestäns pidä tuleman hallitukseen/ v. 14.

22:1 Näitä sano HERra: mene alas Judan Cuningan huonesen/ ja puhu siellä nämät sanat/ ja sano:

22:2 Cuule HERran sana/ sinä Judan Cuningas/ joca istut Dawidin istuimella/ sekä sinä että sinun palwelias/ ja sinun Canssas/ jotca tästä portista käytte.

22:3 Näin sano HERra: pitäkät Laki ja oikeus/ ja auttatat surullista wäkiwaldaisen kädestä/ ja älkät waiwatco muucalaista/ orwoja ja leskiä/ ja älkät kellengän tehkö wääryttä/ ja älkät täsä paicas wuodattaco wiatoinda werta.

22:4 Jos te näitä teette/ nijn pitä Cuningat/ jotca Dawidin istuimella istuwat/ tämän huonen portista menemän sisälle/ sekä waunuilla että orehilla/ palwelioinens ja Canssoinens.

22:5 Mutta jollet te näitä cuule/ nijn olen minä idzelläni wannonut/ sano HERra/ tämä huone pitä cukistettaman.

22:6 Sillä näin sano HERra Judan Cuningan huoneista: Gilead sinä olet minulle pää Libanonis/ mitämax/ minä tahdon sinun tehdä kylmille/ ja laitan Caupungit oleman ilman asujamita:

22:7 Sillä minä olen määrännyt sinulle häwittäjän/ cugin heidän asettens cansa/ nijden pitä hackaman maahan sinun walitut Cedris ja heittämän tuleen.

22:8 Nijn pitä monda pacanata lähtemän tästä Caupungist/ ja sanoman keskenäns: mixi on HERra näin tehnyt tälle suurelle Caupungille?

22:9 Ja pitä wastattaman: että he heidän HErrans Jumalans lijton hyljännet owat/ ja cumartanet muita jumalita/ ja palwellet nijtä.

22:10 Älkät itkekö cuolluita/ älkät myös sureco heitä/ waan itkekät sitä cuin mene pois/ ja ei pidä ikänäns palajaman Isäns maata näkemän.

22:11 Sillä näin sano HERra Sallumist Josian Judan Cuningan pojast/ joca Isäns Josian sias on Cuningas/ ja on lähtenyt tästä siasta: waan ei hänen pidä tähän palajaman.

22:12 Mutta pitä cuoleman sijnä/ johonga hän fangixi wiety on/ ja ei saa tätä maata enämbi nähdä.

22:13 WOi sitä joca ei wanhurscaudella huonettans rakenna/ waan sioitta cotons wäärydellä: joca anda lähimmäisens ilman mitän työtä tehdä/ ja ei anna hänelle palckans:

22:14 Waan ajattele: minä tahdon rakenda minulleni suuren huonen/ ja awaron salin: ja anda hacata ackunat siihen/ ja caaritta sen Cedreillä/ ja tehdä sen punaisexi.

22:15 Ajatteletcostas Cuningas olla/ että coreilet Cedreillä? Eikö Isäs ole myös syönyt ja juonut/ ja pysyi cuitengin Laisa ja oikeudesä/ ja menestyi?

22:16 Hän autti waiwaista ja köyhä oikeuteen/ ja se menestyi hänelle hywin/ eikö se ole oikein tuta minua? sano HERra.

22:17 Mutta sinun silmäs ja sydämes ei nijn ole/ waan on ahneuteen/ wuodattaxens wiatoinda werta/ ja tehdäxens wäkiwalda ja wääryttä.

22:18 Sentähden sano HERra/ Jojachimist Josian Judan Cuningan pojasta: ei händä pidä

Propheta Jeremia

itkettämän/ sanoden: woi weljen/ woi sisaren:
ei händä pidä itkettämän/ sanoden: woi
herra/ woi cuuluisa mies:

22:19 Hän pitä haudattaman nijncuin Asi/
riepoitettaman ja wetkättämän Jerusalemin
portin eteen.

22:20 Ja mene myös nyt Libanonijn ja huuda/
ja anna sinus cuulla Basanis/ ja huuda
Abarimista: sillä caicki sinun racastajas owat
surkiast surmatut.

22:21 Minä olen ennen sinulle sanonut sen/
cuin sinun wielä myöden käwi: mutta sinä
sanoit: en minä tahdo cuulla. Juuri näin olet
sinä tehnyt caiken sinun ikäs/ ettes ole cuullut
minun äändäni.

22:22 Tuuli aja pois caicki sinun paimenes/ ja
caicki sinun racastajas menewät fangixi/ sijnä
pitä sinua sijtte syljettämän/ ja häpiään
tuleman caiken sinun pahudes tähden.

22:23 Sinä joca nyt asut Libanonis ja siellä
pesä pidät Cedrisä/ cuinga caunist sinun pitä
cadzoman/ cosca tusca ja kipu sinulle tule/
nijncuin lapsen waiwas.

22:24 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERRa:
jos Jechonia Jojachimin Judan Cuningan
poica/ olis sinetti sormus minun oikiasa
kädesäni/ nijn minä sijttekin wielä rewäisisin
sinun sijtä pois.

22:25 Ja andaisin sinun heidän käsijns/ jotca
seisowat sinun henges perän/ ja joitas pelkät/
nimittäin/ NebucadNezarin Babelin Cuningan
käsijn/ ja Chaldealaisten käsijn:

22:26 Ja tahdon aja sinun/ ja sinun äitis cuin
sinun synnyttänyt on/ toiseen maahan/ joca ei
teidän Isänne maa ole/ ja siellä pitä teidän
cuoleman.

22:27 Ja sijhen maahan josa he mielelläns
olisit/ ei pidä heidän palajaman.

22:28 Mikä wiheljäinen/ ylöncadzottu ja
hyljätty mies on Chania? kelwotoin astia. Woi
mixi on hän ynnä hänen siemenens cansa
ajettu pois/ ja tundemattoman maahan
hyljätty?

22:29 O maa/ maa/ maa/ cuule HERRan sana.

22:30 Näitä sano HERRa: kirjoittacat tämä mies
lapsittomaxi/ onnettomaxi/ caickena hänen
elinaicanans.

22:31 Sillä ei hänellä pidä onne oleman/ että
jocu hänen siemenestäns istu Dawidin
istuimella/ eikä enä Judat hallidze.

*Vers.11. Sallumist) Tämä cudzutan myös
Joahas joca tuli Cuningaxi cohta Josian jälkeen/
ja sijtte otettin fangixi Pharao Necholda
Egyptin Cuningalda/ 4. Reg. 23:31. 2. Par.
36:1. V. 31. Woi sitä) Oppican täsä ne wisust/
jotca cocowat raha wäärydellä
lähimmäiseldäns ja waiwawat heidän
alimmaisians tottumattomilla päiwätöillä ja
tegoilla/ raketaxens heillens caunita huoneita
ja asuinsioja/ eli muutoin ylönpaldisuteen
käyttävät ja tuhlawat. V. 18. Jojachimist) Lue
hänestä 4. Reg. 23:36. 2. Chron. 36:5. V. 24.
Jechonia) Tämä myös cudzutan Jojachinixi.
Hänen Historians on kirjoitettu 4. Reg. 34:10.
2. Chron. 36:9.*

XXIII. Lucu.

*PRopheta toru Jumalan Canssan paimenita/
jotca hajotit laumans/ ja uhca/ että HERRa on
heitä rangaisewa/ v. 1. ja on sijtte cocowa
Canssans caikista maacunnista/ ja on heille
andawa uscollisia paimenita heidän siaans/ v.
3. Silloin tahto hän herättä Dawidille
wanhurscauden hedelmän/ joca on Cuningas
olewa/ ja pitä cudzuttaman: HERRa meidän
wanhurscaudem/ v. 5. Nuhtele sijtte
Prophetain wicoja ja paha elämätä/ v. 11.
heidän wäärä oppians ja petostans/ v. 16. että
he juoxit cudzumata/ ja Saarnaisit walheita
HERRan nimeen/ v. 21. uhca heitä
rangaistuxella/ v. 30. erinomattain/ että he
cudzuit pilcaten HERRan sanan/ HERRan
cuormaxi/ v. 33.*

Propheta Jeremia

23:1 Woi teitä paimenet/ jotca turmelette ja hajotatte minun laituimeni lauman/ sano HERRa.

23:2 Sentähden/ sano HERRa Israelin Jumala niistä paimenista/ jotca minun Canssani caidzewat: te oletta hajottanet minun laumani ja ajanet pois/ ja etten edzinet händä/ cadzo/ minä tahdon edziä teitä teidän pahan elämänne tähden/ sano HERRa.

23:3 Ja minä tahdon coota tähtet minun laumastani caikista maacunnista/ joihin minä heidän ajanut olen/ ja tahdon saatta heitä cotia jäl lens heidän huonesens/ että he caswawat ja enänewät.

23:4 Ja minä tahdon panna heille paimenet/ jotca heitä pitä caidzeman/ ettei heidän enä pidä pelkämän eli wapiseman/ eikä heitä pidä ahdistettaman/ sano HERRa.

23:5 Cadzo se aica tule/ sano HERRa/ että minä herätän Dawidille wanhurscauden hedelmän/ joca on Cuningaxi tulewa/ ja on hywin hallidzewa/ ja toimittawa oikeuden ja wanhurscauden maan päällä.

23:6 Silloin Judat autetan/ ja Israel asu surutoinna/ ja tämä on hänen nimens olewa cuin hän cudzutan: HERRa meidän wanhurscaudem.

23:7 Sentähden cadzo/ se aica tule/ sano HERRa/ ettei heidän pidä enä sanoman: nijn totta cuin HERRa elä/ joca Israelin lapset johdatti Egyptin maalda.

23:8 Mutta/ nijn totta cuin HERRa elä/ joca Israelin huonen siemenen toi ulos ja johdatti pohjaisesta maasta/ ja caikista maacunnista/ joihin minä heidän ajanut olin/ nijn että he nyt saawat asua omasa maasans. Prophetaita wastan.

23:9 Minun sydämen tahto haljeta minusa/ caicki minun luuni wapisewat/ minä olen nijncuin juopunut mies/ ja nijncuin se joca wijnasta horju/ HERRan edes/ ja hänen pyhäin sanains edes.

23:10 Että maa on nijn täynäns huorintekiöitä/

että maa nijn surkia on/ että hän kirottu on/ ja kedot medzisa cuiuwat/ ja heidän elämäns on paha/ ja ei heidän hallituxens mitän kelpa.

23:11 Sillä sekä Prophetat että Papit owat pahanelkiset/ ja minä löydän heidän pahudens minun huonesani/ sano HERRa.

23:12 Sentähden on heidän tiens nijncuin liucastus pimiäsä/ josa heidän pitä liwistelemän ja langeman: sillä minä tahdon anda tulla heille onnettomuden/ heidän curituswuotenans/ sano HERRa.

23:13 Samarian Prophetais olen minä nähnyt hulluden: sillä he propheteraisit Baalin cautta/ ja hucuttelit minun Canssani Israelin.

23:14 Mutta Jerusalemin Prophetais näen minä cauhistuxen/ cuinga he huorin tekewät/ ja walHesa waeldawat/ ja wahwistawat pahoja/ ettei yhdengän pidäis pahudestans käändymän/ he owat caicki minun edesäni nijncuin Sodoma/ ja sen asuwaiset nijncuin Gomorra.

23:15 Sentähden sano HERRa Zebaoth Prophetaista näin: cadzo/ minä tahdon syöttä heitä coiruoholla/ ja anda heidän sappe juoda: sillä Jerusalemin Prophetaista tule ulcocullaisus coco maalle.

23:16 Älkät cuulco Prophetain sanoja/ jotca teille ennustawat/ he pettävät teidän: sillä he Saarnawat heidän sydämens näkyjä/ mutta ei HERRan suusta.

23:17 He sanowat nijlle jotca minua pilckawat: HERRa on sen sanonut: teille käy '68ywin/ ja caikille nijlle jotca waeldawat heidän sydämens ajatusten jälkeen/ sanowat he: ei yxikän onnettomus tule teidän päällen:

23:18 Sillä cuca on HERRan neuwos ollut/ joca hänen sanans nähnyt ja cuullut on? cuca cuuldeli ja cuuli hänen sanans?

23:19 Cadzo/ HERRan tuuli on julmuden cansa tulewa/ ja hirmuinen ilma on langewa jumalattomain pään päälle.

23:20 Ei HERRan wiha lacka/ siihenasti cuin hän

Propheta Jeremia

teke ja täyttä sen joca hänen mielesäns oli/
tästälähin pitä teidän sen kyllä ymmärtämän.

23:21 En minä lähettänyt Prophetaita/
cuitengin he juoxit/ en minä puhunut heille/
cuitengin he ennustit.

23:22 Sillä jos he olisit pysynet minun
neuwosani/ ja olisit Saarnannet Canssalleni
minun sanani/ nijn he olisit heidän kääändänet
pahasta menostans ja elämästäns.

23:23 Engö minä ole Jumala/ joca läsnä olen/
sano HERra/ ja en ole se Jumala joca caucana
on?

23:24 Luuletcos että jocu taita hänens nijn
salaisest kätke/ etten minä händä näe? sano
HERra: engö minä se ole/ joca täytän taiwan
ja maan? sano HERra.

23:25 MInä cuulen että Prophetat Saarnawat
ja ennustawat walhetta minun nimeeni/ ja
sanowat: minä näin unda/ minä näin unda.

23:26 Cosca sijs Prophetat tahtowat lacata/ ne
jotca walhetta ennustawat? ja ennustawat
oman sydämens petoxia:

23:27 Ja tahtowat että minun Canssan pitäis
unhottaman minun nimeni heidän uneins
tähden/ joita he toinen toisellens Saarnawat/
nijncuin heidän Isänskin unhotit minun nimeni
Baalin tähden.

23:28 Propheta/ jolla unia on/ hän Saarnatcan
unia: mutta jolla on minun sanan/ hän
Saarnatcan minun sanani oikein: mitä acanat
owat nisuen suhten? sano HERra.

23:29 Eikö minun sanan ole nijncuin tuli/ sano
HERra/ ja nijncuin wasara joca wuoren
murenda?

23:30 Sentähden cadzo/ minä tahdon tehdä
nijtä Prophetaita watan/ sano HERra/ jotca
minun sanani toinen toiseldans warastawat.

23:31 Cadzo/ minä tahdon nijtä Prophetaita
watan tehdä/ sano HERra/ jotca omia
puheitans puhuwat/ ja sanowat: hän on sen
sanonut.

23:32 Cadzo/ minä tahdon tehdä nijtä
watan/ jotca pettäwäisiä unia ennustawat/

sano HERra/ ja Saarnawat nijtä/ wietellen
minun Canssani heidän walheillans ja turhilla
jutuillans/ waicka en minä ole heitä lähettänyt
engä käsenyt/ ei myös he tälle Canssalle ole
hyödylliset/ sano HERra.

23:33 JOs tämä Canssa/ eli jocu Propheta/
taicka Pappi kysy sinulle/ ja sano: cuca on
HERran cuorma? nijn sinun pitä wastaman
heille: mikä cuorma se on? Minä tahdon
heittä teidän pois/ sano HERra.

23:34 Ja jos jocu Propheta/ taicka Pappi/
elickä Canssa on sanowa: tämä on HERran
cuorma: sitä tahdon minä curitta/ ja hänen
huonettans.

23:35 Mutta näin pitä cungin puhuman
toisellens/ ja sanoman keskenäns: mitä HERra
wasta? ja mitä HERRA sano? ja/ älkät sitä enä
cudzuco HERran cuormaxi:

23:36 Sillä cullekin pitä oma sanans oleman
cuormaxi/ että te nijn eläwän Jumalan/ HErran
Zebaothin/ meidän Jumalam sanan käännätte.

23:37 Sentähden pitä teidän sanoman
Prophetalle näin: mitä HErra wasta? ja/ mitä
HERra sano?

23:38 Että te sanotta HErran cuorma:
sentähden sano HERra näin: että te cudzutta
sanan HErran cuormaxi/ ja minä olen
lähettänyt teidän tygön/ ja andanut sano/
ettei teidän pitänyt sitä cudzuman HERran
cuormaxi.

23:39 Cadzo/ minä tahdon teidän otta pois/ ja
heittä teitä pois/ ynnä Caupungin cansa/
jonga minä teille/ ja teidän Isillen andanut
olen/ minun caswoini edest:

23:40 Ja tahdon saatta teitä ijancaickisexi
pilcaxi ja ijancaickisexi häpiäxi/ jota ei ikänäns
pidä unhotettaman.

*Vers.4. Panna heille Paimenet) Nämät owat
pyhät Apostolit/ ja heidän opetuslapsens. V.
5. etc. Sijtä lue Luth. Tom. 5. Witteb. Germ.
pag. 301. V. 6. Meidän wanhurscaudem) Nijn
cudzutan Christus/ Esa. 53:11. 1. Cor.1:30. 2.*

Propheta Jeremia

Cor. 5:21. V. 14. walHesa waeldawat) Sup. 2:8. V. 15. Ulcocullaisus) se on/ petollinen pyhys ja uscottomus. V. 22. Nijn he olisit kääändänet) Jumalan sana kääändä ja ojenda: caicki muu opetus wiettele. V. 23. Läsnä) se on/ he owat nijn suruttomat ja ylpiät/ kuin en minä näkis heidän petollist oppians. V. 25. Saarnawat walhetta) Sup. 2:8. V. 28. Hän Saarnatcan unia) se on/ hän andacon olla minun nimeni/ ja älkän sanoco/ mitä hän unesa näke/ että se on minun sanani. V. 30. Jotca minun sanani toinen toiseldans warastawat) se on/ petollisest selittäwät/ jolla he warastawat Canssaldä pois oikian sanan. V. 33. Cuorma) He cudzuit Prophetain sanat pilcalla cuormaxi/ ja pidit Jeremian tyhmänä. V. 36. Eläwän Jumalan) Hebreas on/ eläwäin Jumalain/ nijncuin he olisit usiammat/ ja cuitengin yxi on HERra Zebaoth/ että sijtä ymmärrettäisin colme personat olewan Jumaludes.

XXIV. Lucu.

Jeremia ilmoitta että HERra oli näyttänyt hänelle caxi coria/ yhden täynnä hywiä ficunoita/ ja toisen pahoja/ jotca ei kelwannet syödä/ v. 1. jonga näyn HERra idze on selittänyt/ nimittäin/ että hän on armahtawa. C. Jechoniata ja caickia nijtä/ jotca mielelläns menit Babelin fangeuteen/ ja tahto autta heitä cotia jällens/ v. 4. mutta C. Zedechian ja muut jotca ei mielistynet hänen cansans/ tahto hän hucutta näljällä/ rutolla/ ja miecalla/ v. 8.

24:1 CADzo/ HERra osotti minulle caxi ficuna coria/ pandua HERran Templin eteen (sijttecuin NebucadNazar Babelin Cuningas oli wienyt pois Jechonian Jojachimin pojan Judan Cuningan/ ja Judan päämiehet ja sepät Babelijn)

24:2 Yhdesä corisa oli aiwa hywät ficunat/

nijncuin ensin kypsynet ficunat owat: mutta toises coris olit aiwa pahat ficunat/ nijn ettei nijtä taittu syödä/ että he olit nijn pahat.

24:3 Ja HERra sanoi minulle: Jeremia/ mitä näet? minä sanoin: ficunita: hywät ficunat owat aiwa hywät/ ja pahat owat aiwa pahat/ ettei nijtä taitta syödä nijn pahat he owat.

24:4 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:

24:5 Näitä sano HERra Israelin Jumala: nijncuin nämät ficunat owat hywät: nijn minä tahdon myös armollisest corjata Judan fangeja/ jotca minä tästä Caupungist olen lähettänyt Chaldean maalle:

24:6 Ja tahdon armollisest cadzo heidän puoleens/ ja tahdon tuoda heitä tähän maahan jällens/ ja tahdon raketa heitä ja en lyödä maahan: minä tahdon heitä istutta ja en repiä ylös.

24:7 Ja tahdon anda heille sydämen että he minun tundewat/ että minä olen HERra/ ja he owat minun Canssan/ ja minä tahdon olla heidän Jumalans: sillä heidän pitä caikest heidän sydämestäns minun tygöni idzens kääändämän.

24:8 Mutta nijncuin pahat ficunat owat pahat/ ettei cusan nijtä syödä taida/ sano HERra: nijn tahdon minä myös hyljätä Zedechian Judan Cuningan/ nijn myös hänen päämiehens/ ja mitä Jerusalemin jäänyt on/ ja jotca Egyptis asuwat.

24:9 Minä tahdon saatta heille onnettomuden/ ja en tahdo anda heidän olla josacusa waldacunnas maan päällä/ nijn että heidän pitä häpiään tuleman/ sanan parrexii/ jutuxi ja kirouxexi jocapaicas/ cuhunga minä heidän poisajawa olen/

24:10 ja tahdon lähettä miecan/ näljän ja ruton heidän secaans/ siihenasti kuin heidän pitä maasta huckuman/ jonga minä heille ja heidän Isillens andanut olen.

Vers.1. Jechania) ja V. 8. Zedechia) Lue

Propheta Jeremia

Historia 4. Reg. 24. ja 25. V. 7. Caikest heidän sydämestäns) Cadzo Deut. 6:5. cap. 30:6.

XXV. Lucu.

PRopheta walitta/ että hän oli nijncauwan Saarnannut hänen Canssans edes/ nijn myös muut Prophetat/ mutta ei he cuitengan idzens parandanet v. 1. sentähden on HERra käskenyt hänen heille sano/ että hän tahto anda Cuningas NebucadNezarin häwittä heidän maans/ ja wiedä heitä fangixi Babelijn 70. ajastajaxi/ v. 8. mutta sijtte oli hän curittawa Babelin Cuningast/ v. 12. ja nijn oli HERra andawa tulla caiken maan päälle/ sen cuin Jeremia ennustanut oli/ v. 13. ja merkixi käske hän hänen otta näysä calkin hänen kädestäns/ ja juoda caickein waldacundain tygö/ että heidän totisest sijtä saaman pitä/ v. 15. sillä jos ei HErra armahda oma Canssans/ älkön myös muut häneldä armo toiwoco/ v. 28.

25:1 Tämä on se sana joca tapahdui Jeremialle/ coco Judan Canssasta/ neljäntenä Jojachimin Josian pojan Judan Cuningan wuotena/

25:2 (Joca oli ensimmäinen NebucadNezarin Babelin Cuningan wuosi) jonga myös Propheta Jeremia puhui caikelle Judan Canssalle/ ja caikille Jerusalemin asuwaisille/ ja sanoi:

25:3 HERran sana on tapahtunut minulle/ colmannest toistakymmenest Josian Amonin pojan Judan Cuningan wuodesta/ tähän päiwän asti/ ja minä olen sitä colme ajastaica colmattakymmendä teille ahkerast Saarnannut/ waan et te coscan tahtonet cuulla.

25:4 Nijn on myös HERra lähettänyt teidän tygön caicki hänen palwelians Prophetat juuri ahkerast/ mutta et te cuullet heitä/ etkä callistanet corwian cuuleman/ cosca hän

sanoi:

25:5 Käändäkät teidän cukin pahalda tieläns/ ja teidän pahasta menostan/ nijn teidän pitä pysymän sijnä maasa/ jonga HERra teille ja teidän Isillen andanut on ijancaickisest.

25:6 Älkät muita jumalita seuratto/ nijn että te palwelette ja cumarratte heitä/ ettet te minua teidän käten töillä wihoitais/ ja minä teillen cowan onnen saattaisin.

25:7 Mutta et te tahtonet cuulla minua/ sano HERra/ että te minun cummingin wihoititte teidän käten töillä/ teidän omaksi onnettomudexen.

25:8 Sentähden sano HERra Zebaoth: ettet te cuullet minun sanojani/ cadzo/ nijn minä tahdon lähettä ja anda tulla caicki Canssat pohjaisesta/ sano HErra/ ja minun palwelian NebucadNezarin Babelin Cuningan/

25:9 Ja tahdon tuoda heidän tälle maalle/ nijden päälle jotca sijnä asuwat/ ja caiken tämän Canssan päälle/ cuin täsä ymbäristöllä on/ ja tahdon anda heidän haascaxi ja häwityxexi/ ja tahdon tehdä heitä häwäistyxexi/ ja ijancaickisexi autioxi.

25:10 Ja tahdon heildä otta pois caiken ilon wirren/ yljän ja morsiamen änen/ myllyn änen ja kyntilän walituxen.

25:11 Että caicki tämä maa pitä kylmillä ja häwitettynä oleman. Ja nämät Canssat pitä Babelin Cuningasta palweleman seidzemenkymmendä ajastaica.

25:12 COsca ne seidzemenkymmendä wuotta culunet owat/ nijn minä tahdon costa Babelin Cuningalle/ sano HERra/ heidän pahain tecoins tähden/ sijhen myös Chaldealaisten maalle/ ja tahdon tehdä ijancaickisexi autioxi.

25:13 Cadzo/ näin minä tahdon anda tulla tämän maan päälle caicki minun sanani/ cuin minä olen puhunut händä wastan/ nimittäin/ caiken sen cuin Ramatus on kirjoitettu/ jota Jeremia caikelle Canssalle on ennustanut.

25:14 Ja heidän pitä myös palweleman/ waicka he woimallinen Canssa ja waldiat

Propheta Jeremia

Cuningat owat. Näin tahdon minä maxa heille heidän ansions jälkeen/ ja heidän kättens tecoin jälkeen.

25:15 Sillä näin sano HERra Israelin Jumala minulle: ota tämä wijnamalja minun kädestäni täynäns wiha/ ja caada sijtä caikille Canssoille/ joiden tygö minä sinun lähetän.

25:16 Että he joisit/ horjuisit ja hocarixi tulisit miecan edes/ jonga minä heidän secaans tahdon lähettä.

25:17 Ja minä otin maljan HERran kädestä/ ja caadin caikille Canssoille/ joiden tygö HERra minun lähetti/

25:18 Nimittäin/ Jerusalemille/ Judan Caupungeille/ hänen Cuningaillens/ ja Försteillens/ että heidän pitä kylmillä ja cukistettuna oleman/ ja pitä oleman pilckana/ ja kirousna/ nijncuin tänäpä on.

25:19 Sijtte Pharaolle Egyptin Cuningalle/ palwelioinens/ Ruhtinoinens ja Canssoinens/

25:20 Caikille maille etelän '70äin/ caikille Cuningaille Uzin maalla/ caikille Cuningaille Palestinan maalla/ Achalonin/ Gazan/ Acharonin ja Asdodin jäänyitten cansa.

25:21 Edomitereille/ Moabitereille/ Ammonitereille/

25:22 Caikille Tyrin Cuningaille/ caikille Sidonin Cuningaille/ luotoin Cuningaille sillä puolen merta/

25:23 Dedanille/ Themalle/ Busille ja caikille culmis asuwaisille/

25:24 Caikille Arabian Cuningaille/ caikille etelän Cuningaille/ jotca corwesa asuwat.

25:25 Caikille Simrin Cuningaille/ caikille Cuningaille Elamis/ caikille Cuningaille Madais.

25:26 Caikille Cuningaille pohjaises/ sekä läsnä että caucana toinen toisens cansa/ ja caikille Cuningaille maan päälle/ jotca maan pijrin päällä owat/ ja Cuningas Sesachin pitä juoman näiden perän.

25:27 Ja sano heille: näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: juocat ja juopucat/

oxendat ja langetcat/ ja et te taida nosta miecan edestä/ jonga minä teidän secaan lähettä tahdon.

25:28 Ja jollei he tahdo otta malja sinun kädestäs/ ja juoda/ nijn sano heille: juuri näin sano HERra Zebaoth: teidän pitä juoman:

25:29 Sillä cadzo/ sijnä Caupungis joca minun nimelläni nimitetty on/ rupen minä waiwaman: luulettaco että teidän pitä rangaisemata pääsemän? ei teidän pidä rangaisemata pääsemän: sillä minä cudzun miecan caickein nijden päälle jotca maalla asuwat/ sano HERra Zebaoth.

25:30 JA sinun pitä ennustaman heille caicki nämät sanat/ ja sano heille: HERra on räyskywä corkeudesta/ ja andawa cuulla jylinäns hänen pyhästä asuinsiastans/ hän on räyskywä hänen majastans/ hän weisa wirren/ nijncuin wijnan polkia/ caikista maan asuwaisista.

25:31 Jonga äni on cuuluwa maan ärijn: sillä HERra toimitta pacanat oikiuden eteen/ ja tahto duomita caiken lihan: jumalattomat anda hän miecan ala/ sano HERra.

25:32 Näitä sano HERra Zebaoth: cadzo/ waiwa tule toiselda Canssaldä toiselle/ ja suuri ilma nouse maan siwusta.

25:33 Nijn pitä HERralda lyötyjä sinä päiwänä oleman toisesta maan ärestä toisen asti/ ei pidä heitä itkettämän eikä corjattaman eli haudattaman/ waan pitä oleman kedolla/ ja loaxi tuleman.

25:34 Parcucat nyt te paimenet/ huutacat ja wieritelkät teitän tuhwas te lauman waldiat: sillä aica on tullut teitä teurasta ja hajotta/ ja teidän pitä putoman ricki/ nijncuin callis astia.

25:35 Ja ei paimenden pidä taitaman paeta/ ja lauman waldiat ei pidä pääsemän pois.

25:36 Nijn pitä paimenet huutaman/ ja lauman waldiat surcutteleman/ että HERra on nijn häwittänyt heidän laituumens.

25:37 Ja heidän nijttuns/ jotca nijn caunit olit/ owat häwitetyt HERran julmalda wihalda.

Propheta Jeremia

25:38 Hän on hyljännyt hänen majans/
nijncuin nuori Lejoni/ ja heidän maans on nijn
häwitetty häwittäjän wihalda/ ja hänen
julmalda wihaldans.

*Vers.20. Uzin) se on se maacunda josa se
jumalinen Hiob asui Edomin maalla. V. eod.
Aschalonin/ Gazan/ Acharonin/ Asdodin etc.)
olit Philisterein Caupungit. V. 23. Dedanille/
Themalle) olit Abrahamin lapset. Dedan
Rethurast/ Gen. 25:3. Thema Hagarist. ibidem.
V. 25. Buus oli Nahorist Abrahamin weljest/
Gen. 22:21. Joista näille maacunnille on
heidän nimens. V. eod. Nijsä maan ärisä)
Owat Trogloditerit jotca cudzutan Egyptin
Arabialaisixi/ sijnä culmas punaisen meren ja
Egyptin wälillä. V. 25. Simrin) se on osa rickast
Arabiast/ ja näky heillä olewan nimi Simrast
Abrahamin pojast/ josta puhutan/ Gen. 25:2.
Plin. Nat. Hist. lib. 6. cap. 28. cudzu heitä
Samraneos. V. eod. Elamis) se on/ Persia. V.
26. Sesachin) se on Cuningas Babelis/ cuin
taitan nähdä. Inf. 51:41. V. 30. wirren) se on/
wiholliset pitä riemuidzeman/ että he nijn
woittawat. V. 34. Paimenet) Ne owat
pääruhtinat ja Herrat. V. 36. Heidän
laituimens) On heidän waldans/ jonga Babelin
tyranni oli maahan cukistawa.*

XXVI. Lucu.

*HERra kāske Jeremian ilmoitta Canssallens:
että jollei he paranna heitäns/ nijn hän tahto
tehdä Jerusalemille ja sen Templille nijncuin
hän Silollengin tehnyt oli/ v. 1. cosca Jeremia
sijtä Saarnais/ otit Papit ja Canssa hänen
kijnni ja tahdoit tappa/ v. 7. Judan pääruhtinat
cannoit myös hänen päällens/ v. 10. cosca
Jeremia wastais edestäns/ ja sanoi HERran
käskyst sitä Saarnawans/ v. 12. tahtowat
muutamat händä Michan tawalla wapahta/ v.
17. muutamat Urian tawalla tahdoit hänen
tappa/ v. 20. cuitengin hän pelastetan*

*Ahichamin Saphanin pojan cautta/ ettei hän
tapeta/ v. 24.*

26:1 JOjachimin Josian pojan Judan Cuningan
waldacunnan algusa/ tapahdui tämä sana
HERralda/ ja sanoi:

26:2 Näitä sano HERra: mene cartanoon
HERran huonen eteen/ ja Saarna caickein
Judan Caupungein edesä/ cuin tänne tulewat
rucoileman/ HERran huonesä/ caicki ne sanat
jotca minä sinulle käskenyt olen/ sanoaxes
heille.

26:3 Ja älä mitän sijtä wähennä: jos he/
mitämax/ taitawat cuulla ja käändä heitäns/
cukin pahasta menostans/ että minäkin
caduisin sitä paha/ cuin minä heille ajattelin
tehdä/ heidän pahan menons tähden.

26:4 Ja sano heille: näitä sano HERra: jos et te
minua cuule/ nijn että te waellatte minun
Laisani/ jonga minä olen pannut teidän eteen.

26:5 Että te cuuletta minun palwelaiain
Prophetain sanat/ jotca minä joca paickan
teille lähettänyt olen/ ja et te cuitengan
tahtonet cuulla.

26:6 Nijn tahdon minä tehdä tälle huonelle
nijncuin Silolle/ ja tahdon tehdä tämän
Caupungin caikille pacanoille maan päällä
kirouxexi.

26:7 COsca Papit/ Prophetat ja caicki Canssa
cuulit Jeremian sencaltaisita puheita puhuwan
HERran huonesä:

26:8 Ja Jeremia oli lopettanut puhens/ caiken
sen cuin HERra hänen käskenyt oli sanoa
caikelle Canssalle: tartuit Papit häneen/ ja
Prophetat/ ja caicki Canssa/ ja sanoit: sinun
pitä cuoleman.

26:9 Mixi sinä tohdit ennusta HERran nimeen/
ja sanoa: nijn pitä tälle huonelle tapahtuman
cuin Silollengin/ ja tämä Caupungi pitä nijn
kylmille tuleman/ ettei sijnä kengän enä asu.
Ja caicki Canssa cocondui HERran huonesä
Jeremiat wastan.

26:10 COsca Judan Ruhtinat sen cuulit/ menit

Propheta Jeremia

he Cuningan huonest HERran huonesen/ ja istuit HERran uden portin eteen.

26:11 Ja Papi ja Prophetat puhuit Ruhtinasten ja caickein Canssain edes/ ja sanoit: tämä on cuolemaan wiallinen: sillä hän on Saarnannut tätä Caupungita wastan/ nijncuin te corwillan cuullet oletta.

26:12 Mutta Jeremia sanoi caikille Ruhtinaille ja caikelle Canssalle: HERra on minun lähettänyt caickia näitä cuin te cuullet oletta/ Saarnaman tätä huonetta ja tätä Caupungita wastan.

26:13 Nijn parandacat nyt teidän menon ja olon/ cuulcat HERran teidän Jumalan ändä: nijn tahto myös HERra catua sitä paha/ cuin hän on puhunut teitä wastan.

26:14 Cadzo/ minä olen teidän käsisän/ tehkät minun cansani nijncuin teidän kelpa.

26:15 Cuitengin pitä teidän tietämän/ että jos te minun tapatte/ nijn te tuotate wiattoman weren teidän päällen/ tämän Caupungin ja hänen asuwaistens päälle: sillä HERra on totisest minun lähettänyt teidän tygön/ puhuman näitä caickia teidän corwain edes.

26:16 Silloin sanoit Ruhtinat ja caicki Canssa Papeille ja Prophetaille: ei tämä ole wiallinen cuolemaan: sillä hän on puhunut meille HERran meidän Jumalamme nimeen.

26:17 Ja muutamat maan wanhimmista nousit ja puhuit caikelle joucolle Canssast/ ja sanoit:

26:18 Jehiskian Judan Cuningan aicana oli yxi Propheta nimeldä Micha Maresast/ hän puhui caikelle Judan Canssalle/ ja sanoi: Näitä sano HERra Zebaoth: Zion pitä kynnettämän nijncuin peldo/ ja Jerusalem pitä kiwiraunioxi tuleman/ ja HERran huonen mäki medzän corwexi.

26:19 Ei cuitengan Jehiskia Judan Cuningas/ ja coco Judan Canssa andanet händä tappa/ waan he pelkäisit HERra/ ja rucoilit andexi HERralda. Ja HERra catui sitä paha/ cuin hän oli puhunut heitä wastan/ sentähden me teemme aiwa pahoin meidän sielujamme

wastan.

26:20 OLi myös yxi joca ennusti HERran nimeen/ Uria Semajan poica KirjathJearimist: hän ennusti tätä Caupungita wastan/ ja tätä maacunda wastan/ nijncuin Jeremiakin.

26:21 Mutta cosca Cuningas Jojachim/ ja caicki hänen woimallisens ja waldamiehens cuulit hänen sanans/ tahdoi Cuningas anda hänen tappa.

26:22 Cosca Uria ymmärsi sen/ nijn hän pakeni ja meni Egyptijn. Mutta Cuningas Jojachim lähetti muutamat miehet Egyptijn/ ELNathanin Achborin pojan/ ja muita hänen cansans.

26:23 Ne toit Egyptist/ ja weit Cuningas Jojachimin eteen/ ja hän andoi hänen tappa miecalla/ ja andoi huonost haudata.

26:24 Nijn myös oli Ahikamin Saphanin pojan käsi Jeremian cansa/ ettei hän tullut Canssan käsijn/ tapetta.

XXVII. Lucu.

PRopheta kirjoitta/ cuinga HERra oli käskenyt hänen tehdä idzellens iken/ ja lähettä sen ymbäri asuwille Cuningaille/ että he ymmärräisit HERran tahtowan anda heidän olla Babelin Cuningan alla palweluxes/ v. 1. sentähden ei pidä heidän cuuleman heidän Prophetaitans/ jotca heille toisin ennustawat/ v. 9. sitä Saarnais hän myös Zedechian Judan Cuningan edes/ v. 12. ja kieldä hänen cuulemast wääriä Prophetaita/ jotca toisin sanowat/ v. 14. Nijn myös Pappein ja caiken Canssan tygö/ v. 16. sillä NebucadNazar oli totisest tulewa/ ja wiepä pois mitä Jerusalemijn wielä jäänyt oli/ v. 19.

27:1 JOjachimin Josian pojan Judan Cuningan waldacunnan algusa/ tapahdui tämä sana HERralda Jeremialle/ ja sanoi:

27:2 Sen sano HERra minulle: tee sinulles ijes ja ripusta caulaas/

Propheta Jeremia

27:3 Ja lähetä Edomin Cuningalle/ Moabin Cuningalle/ Ammonin lasten Cuningalle/ Tyrin Cuningalle ja Sidonin Cuningalle/ niiden sanansaattajain cansa/ jotca olit tullet Zedechian Judan Cuningan tygö Jerusalemijn.

27:4 Ja käske että he sanowat heidän herroillens: näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: Näin pitä teidän sanoman teidän herroillen:

27:5 Minä olen tehnyt maan ja ihmisen/ ja eläimet jotca maan päällä owat/ minun suurella woimallani/ ja ojetulla käsiwarrellani/ ja annan sen kelle minä tahdon.

27:6 Mutta nyt olen minä andanut caicki nämät maacunnat minun palweliani NebucadNezarin Babelin Cuningan käteen/ ja olen myös andanut hänelle pedot maan päällä/ että heidän pitä händä palweleman.

27:7 Ja caicki Canssat pitä händä palweleman/ hänen poicans ja hänen poicans poica/ siihenasti cuin hänengin maans aica tule: sillä monda Canssa ja suuret Cuningat pitä händä palweleman.

27:8 Waan se Canssa ja waldacunda/ joca ei tahdo palwella Babelin Cuningasta NebucadNezarita/ eikä anna niscans Babelin Cuningan iken ala/ tahdon minä curitta miecalla/ näljällä ja rutolla/ sano HERra/ siihenasti että minä hucutan heidän hänen kättens cautta.

27:9 SEntähden älkät cuulco teidän Prophetaitan/ ennustaitan/ unen selittäitän/ päiwäin eroittaitan ja noitian/ jotca teille sanowat: ei teidän pidä palweleman Babelin Cuningasta:

27:10 Sillä he ennustawat teille walhetta/ että heidän pitäis teitä cauwas teidän maastan saattaman/ ja minä ajan silloin teitä ulos/ ja tahdon hucutta.

27:11 Sillä cuca Canssa cumarta caulans Babelin Cuningan iken ala/ ja palwele händä/ ne tahdon minä anda olla heidän maasans/ että he sitä saawat nautita/ ja sijnä asua/ sano

HERra.

27:12 JA minä puhuin caicki nämät Zedechialle Judan Cuningalle/ ja sanoin: cumartacat teidän caulan Babelin Cuningan iken ala/ ja palwelcat händä ja hänen Canssans/ nijn te saatte elä.

27:13 Mixi te tahdotta cuolla/ sinä ja sinun Canssas/ miecalla/ näljällä ja rutolla? nijncuin HERra on sijtä Canssast sanonut/ joca ei Babelin Cuningast palwella tahdo.

27:14 Sentähden älkät cuulco niiden Prophetain sanoja/ jotca teille sanowat: ei teidän pidä Babelin Cuningast palweleman: sillä he ennustawat teille walhetta/ ja en minä ole heitä lähettänyt/ sano HERra.

27:15 Waan he ennustawat walhetta minun nimeeni/ että minä ajaisin teitä ulos/ ja te huckuisit ynnä Prophetain cansa/ jotca teille ennustawat.

27:16 Ja Papeille ja caikelle tälle Canssalle puhuin minä/ ja sanoin: näitä sano HERra: älkät cuulco teidän Prophetain sanoja/ jotca teille ennustawat/ ja sanowat: cadzo/ HERran huonen astiat tulewat nyt cohta jällens Babelist: sillä he ennustawat teille walhetta.

27:17 Älkät heitä cuulco/ waan palwelcat Babelin Cuningast/ nijn te saatte elä/ mixi pitäis tämän Caupungin kylmille tuleman?

27:18 Jos he owat Prophetat/ ja heille on HERran sana: nijn ruoilcat HERralda Zebaothilda/ ettei jäänet astiat HERran huones/ ja Judan Cuningan huones/ ja Jerusalemis/ myös wiedäis Babelijn.

27:19 Sillä näin sano HERra Zebaoth padzaista/ ja merestä/ ja istuimista/ ja astioista/ jotca wielä tähän Caupungijn jäänet owat:

27:20 Joita NebucadNazar Babelin Cuningas ei ottanut pois/ cosca hän wei pois Judan Cuningan Jechonian Jojachimin pojan/ Jerusalemist Babelijn/ ja caicki Judan ja Jerusalemis waldamiehet.

27:21 Sillä näin sano HERra Zebaoth Israelin

Propheta Jeremia

Jumala/ nijstä astioista jotca wielä jäänet owat/ HERran huonesen/ ja Cuningan huonesen/ ja Jerusalemijn.

27:22 Ne pitä Babelijn wietämän/ ja siellä pysymän sijhen päiwän asti/ että minä edzin heitä/ sano HERra/ ja annan heidän taas tuota tähän paickan siallens.

Vers.1. Jojachimin) Tästä me näemme/ että Propheta on saanut tämän ilmestyxen/ yxitoistakymmendä vuotta ennencuin Zedechia Cuningaxi tuli/ jonga aicana hänen näitä tekemän ja Saarnaman piti: sillä Jojachim hallidzi 11. ajastaica/ 4. Reg. 23:36. V. 3. Sanansaattajain) Nämät Cuningat lähetit sanan Cuningas Zedechian tygö/ ja teit lijton Babelin Cuningasta wastan/ nijncuin tapa on/ että jumalattomat edziwät enämmin lijtos ruumillista apua/ auttaxens heitäns/ cuin he ajattelewat paranda idziäns/ ja rucoilla Jumalata ja toiwo häneldä apua. V. 18. Rucoilcat) Ope se/ jolla on Jumalan sana/ se taita myös rucoilla/ mutta jolla ei sitä ole/ ei hän taidackan rucoilla/ waan nijncuin hänen Saarnans on petollinen/ nijn ei myös hänen rucoxenscan mitän kelpa.

XXVIII. Lucu.

HAnania wäärä Propheta ennusta sitä wastan/ että HERra oli särkewä cahta vuotta ennen Babelin Cuningan iken/ ja andawa HErran huonen astiat/ ja caicki fangit tulla cotia jällens/ v. 1. Jeremia toiwotta nijn tapahtuwan/ cuitengin aja hän hänen tacaperin toimella/ v. 5. Hanania otta puuiken Jeremialda/ ja särke merkixi sen nijn tapahtuwan/ v. 10. HERra käske Jeremian tehdä rautaiken jällens/ merkixi/ ettei heidän pidä saaman wälttä Babelin Cuningan ijestä/ v. 12. ilmoitta myös Hananialle/ että hänen sinä vuonna pitä walhens tähden cuoleman/ v. 14. joca myös nijn tapahtu/ v. 15.

28:1 JA sinä wuotena/ Zedechian Judan Cuningan waldacunnan algusa/ wijdendenä Cuucautena neljännellä wuodella/ puhui Hanania Azurin poica/ Gibeonin Propheta/ minulle HERran huonesa/ Pappein ja caiken Canssan läsnä olles/ ja sanoi:

28:2 Näin sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: minä olen taittanut ricki Babelin Cuningan iken:

28:3 Ja ennen cuin caxi ajastaica culu/ tahdon minä anda tulla jällens tähän siaan HERran huonen astiat/ jotca NebucadNezar Babelin Cuningas tääldä ottanut ja Babelijn wienyt on.

28:4 Wielä sijtte tahdon minä myös Jechonian/ Jojachinin pojan Judan Cuningan/ ja caicki Judan fangit/ jotca Babelijn wiedyt owat/ anda tulla tähän siaan jällens/ sano HERra: sillä minä tahdon taitta ricki Babelin Cuningan iken.

28:5 Silloin wastais Propheta Jeremia Prophetat Hananiat/ Pappein ja caiken joucon läsnä olles/ jotca olit HERran huones/ ja sanoi:

28:6 HERra tehkön nijn/ HERra wahwistacon sanas/ jongas ennustanut olet/ että hän andais HERran huonen astiat/ ja caicki fangit tulla tähän paickan jällens.

28:7 Mutta cuule cuitengin tätä sana/ jonga minä sinun corwais/ ja caiken Canssan corwain edes puhun:

28:8 Ne Prophetat jotca minun edelläni ja sinun edelläs wanhast ollet owat/ he owat ennustanet monda maacunda ja suuria waldacundia wastan/ sota/ onnettomutta ja rutto.

28:9 Mutta cosca Propheta ennusta rauha/ nijn hän tutan jos HERra hänen totisest on lähettänyt/ cosca hänen sanans täytetyxi tule.

28:10 Silloin otti Hanania iken Jeremian caulasta/ ja taitti sen ricki.

28:11 Ja Hanania sanoi joucon läsnä olles: näin sano HERra: nijn tahdon minä myös taitta ricki NebucadNezarin Babelin Cuningan iken/ caickein Canssain caulast/ ennencuin

Propheta Jeremia

caxi ajastaica culunet owat. Ja Propheta Jeremia meni pois oma tietäns.

28:12 MUtta HERran sana tapahdui Jeremialle/ sijnne cuin Propheta Hanania oli rickonut iken Prophetan Jeremian caulasta/ ja sanoi:

28:13 Mene ja sano Hananialle: näin sano HERra: sinä olet taittanut ricki puuiken/ nijn tee nyt rautajjes sen siaan.

28:14 Sillä näin sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: Minä olen ripustanut rautaiken caickein näiden Canssain caulaan/ jolla heidän pitä palweleman NebucadNezaria Babelin Cuningasta/ ja heidän pitä palweleman händä: sillä minä olen myös andanut hänelle pedot.

28:15 Ja Propheta Jeremia sanoi Prophetalle Hananialle: cuule Hanania/ ei HERra ole sinua lähettänyt/ ja sinä olet tehnyt/ että tämä Canssa luotta idzens walHeseen.

28:16 Sentähden sano HERra näin: cadzo/ minä tahdon otta sinun pois maasta/ tänä vuonna pitä sinun cuoleman: sillä sinä olet sinun puhellas heidän HERrasta kääändänyt pois.

28:17 Ja nijn Propheta Hanania cuoli sinä vuonna/ wijdennellä Cuccaudella.

Vers.2. Näin sano HERra) Cadzo/ cuinga wäärät opettajat aina idzens asettawat Jumalan sana wastan/ ja sanowat/ että heilläkin on Jumalan sana/ mutta idze opetus ja sen hedelmä kyllä osotta mitkä opettajat he owat: sillä cuca ikänäns opetta Jumalan ylöncadzetta/ joca ihmisille kelpa/ ja wahwista syndijn ja suruttomuteen/ se on wäärä opettaja: se on se cuin Jeremia sano.

Vers.9. Ennusta rauha) ne owat totisest wäärät Prophetat/ jotca ruumillisia lohdutuxia andawat/ waicka ihmiset owat pahat.

XXIX. Lucu.

Jeremia lähettä nijlle kirjoituxen/ jotca Cuningas Jechanian cansa olit wiedyt Babelijn/ v. 1. josa hän heitä neuwo pitämän idzens siellä nijncuin heidän pidäis siellä cauwan oleman/ v. 4. sillä HERra tahto heitä äsken 70. vuoden peräst autta cotia jällens/ v. 10. mutta Cuningas Zedechian/ ja jäänet jotca ei tahtonet idzens anda Babelin Cuningan ala/ oli HERra häwittäwä näljällä/ rutolla ja miecalla/ v. 16. ja andawa Babelin Prophetaille/ Ahabelle ja Zedechialle/ jotca heille HERran nimeen ennustit walhetta/ surkian lopun/ v. 20. Sijtte ennusta hän HERran andawan Semajan cuolla fangiudes/ että hän hänen kirjoituxellans kehoitti Jerusalemia Papit Jeremiat wastan/ ja ettei hänen pitänyt näkemän heidän pelastustans Babelist/ v. 24.

29:1 NÄmät owat kirjoituxen sanat/ cuin Jeremia Propheta lähetti Jerusalemist jäänyille wanhemmille/ jotca olit wiedyt pois: ja Papeille/ ja Prophetaille/ ja caikelle Canssalle/ jotca NebucadNezar oli wienyt Jerusalemist Babelijn.

29:2 (Sijtte cuin Cuningas Jechania ja Drotningi/ Camarerein/ ja Judan/ ja Jerusalemia Förslein/ sekä puuseppäin ja seppäin cansa olit pois Jerusalemist.)
29:3 Eleasan Zaphanin pojan/ ja Gemarian Hilcian pojan cautta/ jotca Judan Cuningas Zedechia lähetti Babelijn Cuningas NebucadNezarin tygö.

29:4 Ja sanoi: näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala/ caikille fangeille jotca minä olen andanut wiedä pois Jerusalemist Babelijn.

29:5 RAKetcat huoneita/ joista te taidatte asua/ istuttacat puita/ joista te saisitte syödä hedelmitä.

29:6 Naicat idzellen emänditä/ ja sijttäkät

Propheta Jeremia

poikia ja tyttäritä/ ja andacat teidän pojillen emänditä/ ja teidän tyttärillen miehiä/ että he synnytäisit poikia ja tyttäritä/ enändäkät idziän siellä/ nijn ettet te wähenis.

29:7 Cadzocat Caupungin parast/ sinne cuin minä olen andanut teitä wiedä pois/ ja rucoilcat hänen edestäns HERra: sillä cosca hän menesty/ nijn myös te menestytte:

29:8 Sillä näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: älkät andaco Prophetain/ jotca teidän tykönän owat/ ja tietäjäin pettä teitän/ ja älkät totelco teidän unian/ cuin te unisan näette:

29:9 Sillä he ennustawat teille walhetta minun nimeeni: en minä ole heitä lähettänyt/ sano HERra.

29:10 Sillä nijn sano HERra: cosca Babelis owat seidzemenkymmendä vuotta culunet/ nijn minä tahdon edziä teitä/ ja tahdon herättä minun armollisen sanani teidän päällen/ nijn että minä tahdon anda tulla tähän paickan teidän jällens:

29:11 Sillä minä kyllä tiedän mitkä teistä minun ajatuxeni owat/ sano HERra/ nimittäin/ rauhalliset ajatuxet/ ja ei murhelligiset/ että minä olen andawa teille sen lopun cuin te toiwotte.

29:12 Ja teidän pitä minua rucoileman/ käymän ja anoman minulda/ ja minä cuulen teitä.

29:13 Teidän pitä edzimän minua/ ja löytämän minun: sillä jos te edzitte minua caikesta sydämeštän:

29:14 Nijn minä tahdon anda idzeni löytä teidä/ sano HERRA. Ja käännän teidän fangiuten/ ja cocon teidän caikesta Canssasta/ ja caikista paicoista/ joihin minä teidän ajanut olin/ sano HERra/ ja tahdon anda teidän tulla jällens tähän paickan/ josta minä olen andanut wiedä teitä pois.

29:15 Sillä te luuletta HERran herättänen teillen Prophetaita Babelis.

29:16 Sillä näitä sano HERra sijtä Cuningast/ joca istu Dawidin istuimella/ ja caikesta

Canssasta/ joca täsä Caupungis asu/ nimittäin/ teidän welijstän/ jotca ei teidän cansan lähtenet fangiuteen/ näin sano HERra Zebaoth:

29:17 Cadzo/ minä lähetän heidän secaans miecan/ näljän ja ruton/ ja teen heille nijncuin pahoille ficunoille/ joita ihminen syömäst suuttu.

29:18 Ja wainon heitä miecalla/ näljällä ja rutolla/ ja en anna heidän olla josacusa waldacunnas maan päällä/ että heidän pitä tuleman kirouxexi/ ihmexi/ häwäistyxexi ja pilcaxi caickein Canssain seas/ cunga minä heidän ajawa olen.

29:19 Etti he cuullet minun sanojani/ sano HERra/ joita minä jocapaicas minun palweliain Prophetain cansa teille lähettänyt olen/ mutta et te tahtonet cuulla/ sano HERra.

29:20 MUtta te caicki jotca fangittuna oletta wiedyt pois/ jotca minä olen Jerusalemist andanut mennä Babelijn/ cuulcat HERran sana.

29:21 Näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala/ Ahabi Kolajan poica/ ja Zedechiat Masejan poica wastan/ jotca teille minun nimeeni walhetta ennustawat.

29:22 Cadzo/ minä annan heidän NebucadNezarin Babelin Cuningan käsijn/ hänen pitä andaman heitä lyödä teidän silmäin edes/ nijn että heitä pitä jo sadateldaman caickein Judan fangein seas/ jotca owat Babelis/ ja sanottaman: HERra tehkön sinulle nijncuin Zedechialle ja Ahabile/ jotca Babelin Cuningas andoi tulesa paista.

29:23 Että he teit hulluden Israelis/ ja macaisit muiden emänditä/ ja Saarnaisit walhetta minun nimeeni/ jota en minä ollut heille käskenytt/ tämän minä tiedän/ ja wahwistan sen/ sano HERra.

29:24 JA Semajat wastan Nehalamist/ pitä sinun sanoman:

29:25 Tätä sano HERra Zebaoth Israelin

Propheta Jeremia

Jumala: että sinä sinun nimellä olet lähettänyt '6Birjoituxen caikelle Canssalle/ joca on Jerusalemis/ ja Papille Zephaniale Masejan pojalle/ ja caikille Papeille/ ja sanonut:

29:26 HERra on asettanut sinun Papixi/ Papin Jehojadan siaan/ että teidän pitä oleman Näkiät HERran huonesä/ ylidzen caickein mielipuolten ja tietäitten/ että sinun pitä paneman heitä fangeuteen ja jalcapuuhun.

29:27 Mixet sinä sijs nuhtele Jeremiat Anathotist joca teille ennusta? että hän on lähettänyt meidän tygöm Babelijn/ ja andanut meille sano:

29:28 Wielä nyt pitä oleman cappale aica/ raketcat huoneita cusa te asutta/ ja istuttacat puita/ syödäxen nijstä hedelmätä.

29:29 Sillä Pappi Zephania oli lukenut sen kirjoituxen/ ja andanut Jeremian Prophetan sitä cuulla.

29:30 Sentähden tapahdui HERran sana Jeremialle/ ja sanoi:

29:31 Lähetä caickein fangein tygö/ ja anna heille sano: tätä sano HERra Semajat wastian Nehalamist: että Semaja ennusta teille/ ja en cuitengan minä ole händä lähettänyt/ ja tehnyt että te luotatte teidän walHeseen.

29:32 Sentähden sano HERra/ juuri näin cadzo/ minä tahdon costa Semajalle Nehalamist/ ja hänen siemenellens/ nijn ettei yhdengän pidä hänen omistans pysymän tämän Canssan seas/ eikä pidä näkemän sitä hywä/ cuin minä tahdon tehdä minun Canssalleni/ sano HERra: sillä hän on käändänyt heidän pois puhellans HERrasta.

Vers.6. Andacat teidän pojillen emänditä)
Deut. 7:3. v. 7. Cadzocat Caupungin parasta)
Täsä nähdän cuinga myös Tyranneja wastian oldaman pitä/ ja cowa esiwalda/ joita wäärydellä Canssa ja maacundia waatiwat alans/ nimittäin/ ei capinalla/ häwäistyxellä/ eli muilla sencaltaisilla: waan cuuliaisudella ja

kärsimisellä/ rucoildaman heidän edestäns/ että Jumala andais heille paremman mielen/ tehdä catumusta ja parannusta/ nijn Jumala on kyllä aicanans auttawä heitä heidän ahdistuxens alda/ ja rangaisewa sencaltaisita Tyranneja/ heidän ansions jälkeen/ 1. Tim.2:2. Tit. 3:1. 1. Pet.2:18. v. 10. Cosca Babelis owat) Tähän lupauxeen Canssa idzens luotit/ joca sijhen aican Babelis fangina oli/ cuin Dan. 9:1. ylistetän v. 13. Caikesta sydämestän) Deut: 30:6. v. 15. Te luuletta) se on/ ei teidän pidä uscoman teidän Prophetaitan Babelis/ en minä ole heitä herättänyt nijncuin te luuletta. v. 26. Mielipuolten) Cadzo 4. Reg. 9:11.

XXX. Lucu.

HERra käske Prophetan kirjoitta mitä hän puhu/ v. 1. sillä hän tahto aicanans pelasta Canssans/ ja anda heidän tulla jällens cotia/ v. 3. waicka heillä on surkeutta/ nijn he tulewat cuitengin sijtä autetuxi/ v. 4. ja tulewat wapaxi heidän ikestäns/ ja saawat palwella heidän Jumalatsans/ ja Cuningas Dawidin poica/ jonga hän heille on herättäwä/ v. 16. heidän haawans owat suuret heidän syndeins tähden/ v. 10. sentähden tahto hän ne parata jällens/ v. 17. anda heidän Caupungins ja Kirckons raketa/ v. 18. ja sen Förstin tulla heistä/ joca hänelle oli uhrawa/ v. 21. mutta jumalattomat pitä saaman heidän palckans/ v. 23.

30:1 Tämä on se sana cuin tapahdui HERralda Jeremialle:

30:2 Näitä sano HERra Israelin Jumala: kirjoita idzellens caicki ne sanat kirjaan/ jotca minä puhun sinulle:

30:3 Sillä se aica tule/ sano HERra/ että minä minun Canssani fangeuden/ sekä Israelin että Judan/ käätä tahdon/ sano HERra/ ja annan heidän tulla jällens sijhen maahan cuin minä heidän Isillens andanut olen omista.

Propheta Jeremia

30:4 Ja nämät owat ne sanat jotca HERra puhui Israelist ja Judast/ sillä nijn sano HERra:

30:5 Me cuulemma pelgon änen/ siellä on sula pelco/ ja ei yhtän rauha.

30:6 Mutta kysykät cuitengin sitä ja nähkät jos miehenpuoli taita synnyttä? Cuingast sijs silloin on/ että minä näen caickein miesten pitäwän kätens heidän cupeisans/ nijncuin waimoin lapsen kiwusa/ ja että caicki caswot owat nijn waljut.

30:7 Woi/ se on suuri päiwä/ ja ei ole hänen wertaistans ollut/ ja murhen aica on Jacobis/ cuitengin pitä heitä sijtä autettaman.

30:8 MUtta sen pitä tapahtuman sijhen aican/ sano HERra Zebaoth/ että minä taitan hänen ikens ricki sinun caulastas/ ja rewäisen sinun sites/ nijn ettei sinun enä siellä pidä muucalaisia palweleman.

30:9 Waan heidän pitä palweleman HERra heidän Jumalatans ja Dawidita heidän Cuningastans/ jonga minä heille herättänyt olen.

30:10 Sentähden älä pelkä minun palwelian Jacob/ sano HERra/ ja Israel älä näänny: sillä cadzo/ minä tahdon autta sinua caucaiselda maalda/ ja sinun siemendäs hänen fangiudens maasta/ nijn että Jacobin pitä tuleman jällens elämän rauhas/ ja yldäkyllä oleman/ ja ei kenengän pidä händä peljättämän.

30:11 Sillä minä olen sinun tykönäs/ sano HERra/ auttamas sinua/ ja teloitän caicki pacanat/ cunga minä olen sinun hajottanut. Mutta en minä sinua lopeta/ waan tahdon sinua curitta cohtudella/ ja en tahdo sinua peräti wiattomana pitä.

30:12 Sillä näitä sano HERra: sinun haawas on cuoleman haawa/ ja sinun reikes on juuri paha/

30:13 Ei toimita kengän sinun asiatas/ että hän ne sitois/ ei kengän taida sinua parata.

30:14 Caicki sinun racastajas unhottawat sinun/ ja ei kysy sitä/ minä olen lyönyt sinua/

nijncuin minä löisin wihollista/ ja nijncuin armotoin suominut sinua sinun suurten pahaintecois tähden/ ja sinun rascasten syndeis tähden.

30:15 Mitäs huudat sinun haawais tähden/ ja sinun suuresta kiwustas? minä olen tämän tehnyt sinulle sinun suurten pahaintecois/ ja rascasten syndeis tähden.

30:16 SEntähden caicki jotca sinua owat syönet/ heitä pitä taas syötämän/ ja caicki jotca sinua owat ahdistanet/ pitä fangixi tuleman/ ja jotca sinua owat ryöstänet/ pitä jällens ryöstettämän/ ja jocainen joca sinua on nylkenyt/ pitä taas nyljettämän.

30:17 Mutta sinun minä jällens parannan/ ja teen terwexi sinun haawas/ sano HERra: että sinä cudzutan ajetuxi/ ja Zion/ sixi jota ei kengän kysy.

30:18 Näitä sano HERra: cadzo/ minä käännän Jacobin majan fangeuden/ ja armahdan hänen asumistans/ ja Caupungin pitä jällens mäellens raketteman/ ja Kircon pitä oleman endisellä muodollans.

30:19 Ja kijtoxen ja riemun pitä sijtä cuuluman: sillä minä tahdon heitä enätä/ ja en wähetä/ minä tahdon tehdä heitä suurixi/ ja en wähimmixi.

30:20 Hänen poicains pitä oleman nijncuin ennengin/ ja hänen yhteinen Canssans pitä menestymän minun edesäni: sillä minä tahdon rangaista caicki ne cuin heitä waiwawat.

30:21 Ja hänen Ruhtinans pitä idze hänestä syndymän/ ja hänen hallidzians tuleman idze hänestäns. Ja minä tahdon hänen anda tulla minun eteeni: sillä cuca on muutoin/ joca minua nijn sydämelisest läHes ty/ sano HERra/

30:22 Ja teidän pitä oleman minun Canssan/ ja minä olen teidän Jumalan.

30:23 CADzo/ HERran ilma on tulewa julmudella/ cauhia rajuilma on langewa jumalattomain päähän:

Propheta Jeremia

30:24 Sillä HERran julma wiha ei ole taucowa/
sijhenasti cuin hän teke ja toimitta/ mitä
hänen mielesäns on/ wijmein sen pitä teidän
kyllä ymmärtämän.

*Vers.2. Kirjoita) Näin on Jumala käskenytt
Mosexen/ ja muita hänen Prophetaitans
kirjoittaman/ ja tämä on Pyhän Kirjan alcu/
että me sijtä oppisimme tundeman Jumalan/
ja tietämän mikä hänen tahtons on. Cadzo
myös Esa. 8:1. v. 8. Hänen ikens) Ei tällä
ymmärretä ainoastans ruumillinen orjuus/
josta heidän piti wapahdetuxi tuleman: waan
myös hengellinen/ josta Christus oli heitä
wapahtawa. v. 9. Dawidita) se on/ Messiasta
Dawidin poica/ nijncuin myös Chaldean
käändäjä sen käändä/ ja hän myös muisa
paicois pyhäs Ramatus cudzutan: Ezech.
34:23: ja 24. v. 11. En tahdo) Ajattele
mingätähden Jumala usein curitta omians. v.
21. Hänen Ruhtinans) Hebreas puhutan
ainoastans yhdestä/ joca on Christus/ joca
myös oli heidän ylimmäisnä Pappinans olewa/
ja kerran käypä Jumalan tygö caickein
pyhimbään/ oman werens cautta/ ja nijn oli
löytävä ijancaickisen pelastuxen/ Heb. 9:12.*

XXXI. Lucu.

*Jeremia lohduutta Jumalan Canssa/ HERran
palauttawan heitä cotia heidän
fangeudestans/ istuttawan ja caswattawan
heitä/ v. 1. ja kärke heidän sentähden olla
hywäs turwas: sillä heidän lapsens piti
coottaman jällens wihollisten maalda/ v. 15.
Neuwo heitä käändämän heitäns HERran
tygö: sillä HERra oli luopa jotain utta maan
päälle/ nijn että waimo oli käsittävä miehen/
v. 21. ja HERra oli vielä nyt cocowa ja
rakendawa heitä/ v. 23. ja nijn tekewä uden
lijton heidän cansans/ nijn että he oppiwat
tundeman hänen/ ja saawat syndein
andexisaamisen hänen nimeens/ v. 31. sillä ei*

hän tahdo heitä hyljätä ijancaickisest/ v. 35.

31:1 Sillä ajalla/ sano HERra/ tahdon minä
caickein Israelin sucucundain Jumala olla/ ja
heidän pitä minun Canssan oleman.

31:2 Näin sano HERra: se Canssa joca
miecalda jäi/ on armon corwesa löytänyt/
sijnä että minä ahkeroidzin saatta Israeli
lepoon/ HERra ilmestyi minulle caucaisella
maalla.

31:3 Minä olen aina ja alati sinua racastanut/
sentähden olen minä wetänyt sinua puoleeni
sulasta armosta.

31:4 Minä tahdon raketa sinua jällens/ että
sinä neidzy Israel raketuxi cudzutan. Sinun
pitä ilolla trumbua lyömän/ ja menemän
dantzijn:

31:5 Sinun pitä taas istuttaman wijnapuita
Samarian wuorilla/ istuttaman ja
nautidzeman.

31:6 Sillä wielä on se aica tulewa/ että wartiat
pitä Ephraimin wuorilla huutaman: noscat/
käykäm ylös Zionijn/ meidän HERram
Jumalamme tygö.

31:7 Sillä näin sano HERra: huutacat Jacobist
ilolla/ ja ihastucat pacanain pään tähden/
huutacat corkiast/ ylistäkät ja sanocat: HERra
auta Canssas/ Israelin tähteitä.

31:8 Cadzo/ minä tahdon heitä pohjaisest
maacunnast anda tulla/ ja tahdon heitä coota
maan äristä/ sokiat/ rammat/ rascat/
synnyttäväiset/ nijn että heidän tänne suures
joucos pitä tuleman jällens.

31:9 Heidän pitä itkein ja rucoillen tuleman/
nijn minä heitä johdatan. Minä tahdon heitä
johdatta wesiojain reunalla tasaista tietä/ ettei
he louckais heitäns: sillä minä olen Israelin Isä
ja Ephraim on minun esicoisen.

31:10 CUulcat pacanat HERran sana/ ja
julistacat sitä caucana luodoisa/ ja sanocat:
Joca Israelin hajotti/ se coco hänen jällens/ ja
on händä wartioidzewa nijncuin paimen
laumans.

Propheta Jeremia

31:11 Sillä HERra on päästävä Jacobin/ ja on auttawa händä wäkewän kädestä.
31:12 He tulewat ja Zionin corkeudella ihastuwat/ ja heidän pitä joucolla HERran lahjain tygö tuleman/ nimittäin/ jywäin/ nuoren wijnan/ öljyn/ caridzain ja härkäin: Nijn että heidän sieluns pitä oleman cuin jocu castettu krydimaa/ eikä enä surullisen oleman.
31:13 Silloin pitä neidzet dantzis iloiset oleman/ siihen myös nuoret miehet ynnä wanhain cansa: sillä minä tahdon heidän murhens iloxi käätä/ ja lohdutta heitä/ ja ilahutan heitä heidän murhens perän.
31:14 Ja minä tahdon Pappein sydämet ilolla täyttä/ ja minun Canssan pitä minun lahjastani kyllyden saaman/ sano HERra.
31:15 Näin sano HERra: corkeudes cuulu parcuwaisten äni ja catkera itcu/ Rachel itke lapsians/ ja ei tahdo anda idziäns lohdutta hänen lastens tähden/ että he huckunet owat.
31:16 Mutta HERra sano näin: lacka parcumast ja itkemäst/ ja pyhi silmistäs kynelet: sillä ei sinun työs pidä turha oleman/ sano HERra.
31:17 Heidän pitä palajaman wihollisten maasta/ ja sinun jälkentulewaises pitä paljon hywyttä toiwoman/ sano HERra: sillä sinun lapses pitä tuleman maallens jällens.
31:18 Kyllä minä olen cuullut cuinga Ephraim walitta: Sinä olet minua curittanut/ ja minä olen myös curitettu/ nijncuin hillimätöin wasicka. Palauta minua/ nijn minä palajan: sillä sinä HERra olet minun Jumalan.
31:19 Cosca minä palautettin/ nijn minä caduin/ sillä sijttecuin minä taitawaxi tulin/ nijn minä löin landeitani. Minä olen häwäisty/ ja häpen/ sillä minun täyty kärsiä minun nuorudeni pilcan.
31:20 Eikö Ephraim ole minun racas poican/ ja minun ihana lapsen? Sillä minä wielä kyllä muistan/ mitä minä hänelle puhunut olen/ sentähden minun sydämen halke laupiudest hänen cohtans/ että minä caiketi armahdan

händä/ sano HERra.
31:21 Toimita sinulles muistomerkit/ ja aseta sinulles murhen muisto/ ja cohenna sydämes oikialle tielle/ jota minä olen waeldanut. Palaja sinä neidzy Israel/ palaja näiden sinun Caupungeis tygö.
31:22 Cuinga cauwan sinä tahdot exyxis käydä/ sinä horjahtawainen tytär? Sillä HERra on jotakin utta maalla luopa/ waimon pitä miestä pijrittämän.
31:23 Näin sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: wielä tämä sana sanotan Judan maasa ja hänen Caupungeisans/ cosca minä heidän fangeudens käändäwä olen. HERra siunatcon sinua sinä wanhurscauden asumus/ sinä pyhä wuori.
31:24 Ja Judan ynnä caickein hänen Caupungeins cansa pitä siellä asuman/ nijn myös peldomiehet/ ja jotca laumans cansa waeldawat ymbäri.
31:25 Sillä minä tahdon wäsytytyt sielut wirgotta/ ja surkiat sielut rawita.
31:26 Sentähden minä heräisin ja cadzelin/ josa minä olin makiast maannut.
31:27 Cadzo/ aica tule/ sano HERra/ että mina tahdon Judan ja Israelin huonet kylwä/ sekä Canssalla että carjalla.
31:28 Ja cosca minä walwoin heitä/ häwittämän/ repimän/ raateleman/ cadottaman ja rangaiseman: nijn minä myös walwon heitä rakendam ja istuttaman/ sano HERra.
31:29 Ei silloin enä sanota: Isät owat racoja wijnamarjoja syönet/ ja lasten hambat owat huoldunet.
31:30 Waan jocaidzen pitä pahantecons tähden cuoleman/ ja cuca ihminen syö racoja wijnamarjoja/ hänen hambans pitä huoloittuman.
31:31 CADzo/ se aica tule sano HERra/ että minä teen Uden lijton Israelin ja Judan huonen cansa.
31:32 En sencaltaista cuin endinen lijtto oli/

Propheta Jeremia

jonga minä heidän Isäins cansa tein/ cosca minä heidän käteens rupeisin/ heitä Egyptin maalda johdattaxeni. Jota lijtto ei he pitänet/ ja minun pitä heitä vaatiman/ sano HERra. 31:33 Mutta tämän pitä sen lijton oleman/ jonga minä Israelin lasten cansa teen/ tämän ajan perästä/ sano HERra. Minä tahdon minun Lakini anda heidän sydämeens/ ja sen heidän mielijns kirjoitta: ja heidän pitä minun Canssan oleman/ nijn minä tahdon olla heidän Jumalans. 31:34 Ja ei pidä kenengän toistans opettaman/ eikä weli weljens/ ja sanoman: tunne HERra: mutta heidän pitä caickein minun tundeman/ sekä pienden että suurten/ sano HERra: sillä minä tahdon heidän pahat tecons anda andexi/ ja en ikänäns enä muista heidän synnejäns. 31:35 Näin sano HERra/ joca Auringon anda päiwällä walkeudexi/ ja Cuun ja tähdet yöllä walkeudexi/ heidän culkemisens jälkeen. Joca meren lijcutta/ että hänen aldons pauhawat/ HERra Zebaoth on hänen nimens. 31:36 Cosca sencaltaisest säädyt minun edestäni huckuwat/ sano HERra/ silloin myös Israelin siemenen pitä puuttuman/ ettei se ole enä Canssa minun edesäni ijancaickisest. 31:37 Näin sano HERra: jos taiwas taitan ylhällä mitata/ ja maan perustus tyynni tutkistella/ nijn myös minä tahdon heittä pois coco Israelin siemenen caickein tähden cuin he tekewät/ sano HERra. 31:38 Cadzo/ aica tule/ sano HERra/ että HERran Caupungi raketan/ Hananeelin tornista culmaporttin asti. 31:39 Ja tasausnuora pitä sieldä cohdistans käymän/ haman Garebin cuckulan asti/ kääten Gaathi päin. 31:40 Ja coco cuolluitten ja tuhgan laxo/ ja coco peldo/ haman Kidronin ojan saacka: Ja haman hewoisportin culman itän päin/ pitä HERralle pyhä oleman/ nijn ettei se ikänäns särjetä eli ricota.

Vers.2. Israeli lepoon) Ymmärretän hengellinen/ josta Matth. 11. puhutan: te löydätte lewon teidän sieluillen. Nijncuin myös se cuin coco lugus seura/ ei ymmärretä ainoastans ruumillisest pelastuxest Babelist/ waan enä hengellisest/ Christuxen cautta. Waicka täsä sencaltaiset sanat pannan/ joilla ruumillisia cappaleita nimitetän v. 3. HERra ilmestyi minulle) Ne owat Jumalan Canssan sanat: sijtte wasta Jumala taas: Minä olen aina/ etc. v. 18. Palauta minua) Heb. käännä sinä minua/ nijn minä käännyn/ etc. cuin minä käätyxi tulisin/ nijn minä tekisin parannuxen Josta me näemme/ ettei kengän idzestäns taida käätä idzens Jumalan tygö/ mutta se tapahtu myös Jumalan armosta. Nijncuin Hieronymus tästä caunist kirjoitta: Vide , inquit , quantum quam agimus V. 19. Löin landeitani) lyödä landeita/ on waiwan ja kiwun mercki/ nijncuin waimot tekewät lasta synnyttäisäns. v. 21. Murhen muisto) se on/ muista sitä mennyttä paha/ nijncuin hän tahdois sano: ole kijtollinen/ ja älä sitä unhoda. v. 22. Miestä pijrittämän) Tämä ymmärretän pyhästä neidzestä Mariasta/ jonga piti ilman miehen awuta synnyttämän miehen/ luwatun Messiaxen: sillä se oli usi ja cuulumatoin. Cypr. de Nat. Christi cap. 9. v. 31. Uden lijton) Selke todistus/ että Wanhan Testamendin piti uhreins ja säätyins cansa wanheneman ja pandaman pois/ ja vsi siaan asetettaman. Cadzo myös Supr. 3:16. v. 34. Ei pidä kenengän toistans opettaman) Ei se ole nijn/ ettei silloin pidä tarwittaman Saarnata ja selittä Jumalan sana: se luulo olis coco pyhä Ramattua wastan: waan että silloin piti Jumalan tunnon tuleman paljo selkiämmäxi cuin ennen Wanhas Testamendis. v. eod. En ikänäns enä muista.) Ei sijtte ole kijrastulda nijlle/ jotca täsä mailmas owat saanet syndein andexi saamisen. v. 37. Coco Israelin siemenen) Ne jotca uscoit Christuxen päälle ja

Propheta Jeremia

otit hänen wastan/ piti tuleman autuaxi. v. 40. Ikänäns särjetä) Täsä nähdän/ että tämä pitä erinomaisest ymmärrettämän hengellisest Jerusalemist Jumalan seuracunnast/ jota wastan helwetin portit ei ole woimalliset/ Matth. 16. sillä ruumillinen Jerusalem cukistettin taas Titus Vespasianuxelda.

XXXII. Lucu.

COsca Jerusalem oli Cuningas NebucadNezarilda pijritetty/ ja Jeremia oli paiscattu fangiuteen Cuningas Zedechialda/ että hän oli Saarnannut Caupungin häwitettävän/ ja Canssan wietävän Babelijn/ v. 1. kärke HERra hänen osta pellon suculaiseldans merkixi/ että heidän pitä tuleman jällens cotia Babelist/ ja omistaman maans/ v. 6. jonga hän myös teke/ v. 9. rucoile Jumalata hartast/ v. 16. ihmettele sitä cuin HERra oli hänen käskenynt/ v. 24. HERra wasta: Caupungin pitä totisest Chaldealaisilda häwitettämän/ heidän syndeins ja catumattomudens tähden/ v. 26. cuitengin tahto hän taas coota heitä caikista maan paicoista/ ja teke heidän cansans ijancaickisen lijton/ v. 36. ja njjn he saawat taas osta peldoja ja asua maasans/ nijncuin ennengin/ v. 42.

32:1 TAMä on se sana/ joca tapahdui HERralda Jeremialle/ kymmendenä Zedechian Judan Cuningan vuonna/ joca on NebucadNezarin cahdexastoistakymmenes vuosi.

32:2 Silloin Babelin Cuningan sotajoucko pijritti Jerusalemin: Mutta Propheta Jeremia oli fangina pihasa fangihuonen edesä/ Judan Cuningan huonesä:

32:3 Cuhunga Zedechia Judan Cuningas oli andanut hänen panda/ sanoden: mixi sinä ennustat/ ja sanot: näitä sano HERra: cadzo/ minä annan tämän Caupungin Babelin

Cuningan käsijn/ ja hän on woittawa sen. 32:4 Ja Zedechian Judan Cuningan ei pidä Chaldealaisilda pääsemän/ waan minä '61nnan hänen Babelin Cuningan käsijn/ nijn että hänen pitä suusta suuhun händä puhutteleman ja silmilläns näkemän. 32:5 Ja hänen pitä Zedechian wiemän Babelijn/ siellä myös pitä hänen pysymän/ sijhenasti cuin minä edzin händä/ sano HERra/ sillä waicka te soditta Chaldealaisia wastan/ ei sen cuitengan pidä teille menestymän.

32:6 JA Jeremia sanoi: HERran sana on tapahtunut minulle/ ja sanoi: cadzo/ Hanameel Sallumin poica tule sinun tygös/ ja on sanowa:

32:7 Osta minun peldon Anathothista: sillä sinulla on lähimmäinen oikeus sitä osta.

32:8 Ja nijn Hanameel minun setäni poica tuli minun tygöni/ nijncuin HERra oli sanonut pihalla fangihuonen edesä/ ja sanoi minulle: Osta minun peldon Anathothis/ joca on BenJaminin maalla: sillä sinulla on sijhen perindöoikeus/ ja sinä olet lähimmäinen/ osta se.

32:9 Nijn minä ymmärsin sen olewan HERran sanan/ ja ostin pellon Hanameelildä minun setäni pojaldä Anathothis/ ja punnidzin hänelle raha seidzementoistakymmendä hopia sicliä:

32:10 Ja kirjoitin kirjoituxen/ ja wahwistin sen sinetillä/ ja otin sijhen todistuxet/ ja punnidzin rahan waagalla/

32:11 Ja otin sinetillä wahwistetun cauppakirjan tygöni/ oikeuden ja tawan jälken/ ja myös awojoman kirjan.

32:12 Ja annoin cauppakirjan Baruchille Nerian pojalle/ Mahasean pojan Hanameelin minun setäni pojan/ ja todistajain jotca cauppakirjasa olit ja caickein Judalaisten läsnä olles/ jotca pihasa fangihuonen edesä istuit.

32:13 Ja käskin Baruchia heidän silmäins edes/ ja sanoin:

Propheta Jeremia

32:14 Näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: ota nämät kirjat/ tämä sinetillä wahvistettu cauppakirja/ ja tämä awojoin kirja/ ja pane ne sawiastiaan/ että he olisit cappalen aica tallella.

32:15 Sillä nijn sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: wielä nyt pitä ostettaman huoneita/ peldoja ja wijnamäkiä näisä maisa.

32:16 JA cuin minä olin andanut Baruchille Nerian pojalle cauppakirjan/ rucoilin minä HERra/ ja sanoin:

32:17 O HERra Jumala/ cadzo/ sinä olet tehnyt taiwan ja maan sinun suurella woimallas/ ja sinun cocotetulla käsiwarrellas/ ja ei ole mitän sinulle mahdotoinda.

32:18 Sinä joca monelle tuhannelle teet hywin/ ja costat Isäin pahat tegot heidän lastens helmaan heidän jälkensä/ sinä suuri ja wäkevä Jumala/ HERra Zebaoth on sinun nimes:

32:19 Isoi neuwos ja wäkevä töisä/ ja sinun silmäs owat awoi caickein ihmisten lasten teiden päälle/ andaxes cullengin heidän menons jälken/ ja heidän menons hedelmän jälken.

32:20 Sinä joca Egyptin maalla merkejä ja ihmeitä teit/ aina tähän päiwän asti/ sekä Israelin että ihmisten cansa/ ja teit sinulles nimen/ nijncuin se tänäpä on.

32:21 Ja weit sinun Cansas Israelin ulos Egyptin maalda/ merkeillä ja ihmeillä ja wäkewällä kädellä/ cocotetulla käsiwarrella/ ja suurella pelgolla/

32:22 Ja annoit heille tämän maan/ jongas heidän Isillens wannonut olit/ sen heille andaxes/ maan josa riesca ja hunajata wuoti.

32:23 Ja cosca he sinne tulit ja omistit sen/ ei he cuullet sinun ändäs/ eikä waeldanet sinun Lakis jälken/ ja caickia mitä sinä käskenyt olit heidän tehdä/ ei he sitä tehnet/ sentähden sinä annoit myös caiken tämän onnettomuden heille tapahtua.

32:24 Cadzo/ tämä Caupungi on pijritetty/

nijn että se pitä voitettaman/ ja miecan/ näljän ja ruton tähden Chalderein käsijn/ jotca sotiwat sitä wastan/ annettaman/ ja nijncuin sinä olet sanonut/ nijn nyt tapahtu/ sen sinä näet.

32:25 Ja sinä HERra Jumala sanot minulle: osta peldo rahalla/ ja ota siihen todistuxet/ waicka Caupungi pitä annettaman Chalderein käsijn.

32:26 JA HERran sana tapadui Jeremialle/ ja sanoi:

32:27 cadzo/ minä HERra olen caiken lihan Jumala/ Pidäiskö minulle jotain oleman mahdotoinda.

32:28 Sentähden sano HERra näin: cadzo/ minä annan tämän Caupungin Chalderein käsijn/ ja NebucadNezarin Babelin Cuningan käteen/ ja hän on sen woittawa.

32:29 Ja Chalderein/ jotca sotiwat tätä Caupungita wastan/ pitä tänne tuleman/ ja tähän tulen sytyttämän/ ja polttaman sen huoneinens/ cusa he Baalille cattoin päällä suidzuttanet/ ja muille jumallille juomauhria uhrannet owat/ minua wihoittaxens.

32:30 Sillä Israelin ja Judan lapset owat heidän nuorudestans tehnet/ mitä ei minulle ole kelwannut/ ja Israelin lapset owat wihoittanet minun heidän kättens töillä/ sano HERra.

32:31 Sillä sijtä ajasta cuin tämä Caupungi rakettin/ nijn tähän päiwän asti/ on hän tehnyt minun wihaisexi ja julmaxi/ nijn että minun täytyi heittä hänen pois minun caswoni edest.

32:32 Caickein Israelin ja Judan lasten pahuden tähden/ jonga he owat tehnet/ minua wihoittaxens. Cadzo/ heidän Cuningans/ Ruhtinans/ Pappins ja Prophetans/ ja ne jotca asuwat Judas ja Jerusalemis/

32:33 Owat käändänet selkäns minun puoleeni ja ei caswojans/ waicka minä annoin jocapaicas opetta heitä/ mutta ei he tahtonet cuulla eikä parata heitäns.

Propheta Jeremia

32:34 Päälisexi owat he pannet heidän cauhistuxens sijhen huonesen/ jolla minusta on nimi/ saastuttaxens sitä.

32:35 Ja owat rakendanet Baalin corkeuxia BenHinnomin laxoon/ polttaxens heidän poikians ja tyttäritäns Molochille/ jota en minä ole heidän käskeny/ eikä myös jocus ole minun mieleeni iohtunut/ että heidän sencaltaisia cauhistuxia piti tekemän/ joilla he Judan saatit rickoman.

32:36 JA nyt sentähden sano HERra Israelin Jumala näin: tästä Caupungista/ josta te sanotta/ että hänen pitä miecan/ näljän ja ruton cautta Babelin Cuningan käsijn annettaman.

32:37 Cadzo/ minä tahdon heitä coota caikista maacunnista/ joihin minä heitä olen sysännyt pois minun suuresa wihasani/ hirmuisudesani/ ja julmudesani. Ja tahdon tuotta heitä jällens tähän paickan/ että heidän irstasti asuman pitä.

32:38 Ja heidän pitä minun Canssan oleman/ ja minä tahdon olla haidän Jumalans.

32:39 Ja tahdon heille yhtäläisen sydämen ja menon anda/ että he pelkäisit minua caickena elinaicanans/ että heille ja heidän lapsillens heidän jälkens/ pitäis hyvästi käymän.

32:40 Ja tahdon ijancaickisen lijton tehdä heidän cansans/ nijn etten minä lacka heille hyvä tekemäst. Ja tahdon minun pelconi anda heidän sydämihins/ ettei he poickeis minusta.

32:41 Ja se pitä minun ilon oleman/ että minä heille hyvä teen. Ja minä tahdon heitän tähän maahan lujast istutta/ caikest minun sydämestäni ja sielustani.

32:42 Sillä nijn sano HERra: nijncuin minä olen andanut tulla tämän Canssan päälle caiken tämän suuren onnettomuden: nijn myös minä annan tulla heidän päällens caiken sen hyvän cuin minä olen heille luwannut.

32:43 Ja wielä nyt pitä peldoja ostettaman näisä maisa/ joista te sanotta: sen pitä autiana

oleman/ nijn ettei sijnä wäke eli carja oleman pidä/ ja pitä Chalderein käsijn annettaman.

32:44 Cuitengin pitä wielä nyt peldoja ostettaman rahalla/ ja kirjoituxella/ nijn myös sinetillä wahwistettaman/ ja BenJamin maalla julistettaman/ ja ymbärins Jerusalemia/ ja Judan Caupungeisa/ Caupungeisa jotca wuorilla owat/ laxoCaupungeisa/ ja Caupungeisa jotca etelä päin owat: sillä minä tahdon käändä heidän fangeudens/ sano HERra.

Vers.32. Cuningans etc.) Sup. 2:8. v. 35. En ole käskeny) Deut. 4:2. ja 12:8. ja 17:3. Num. 15:39.

XXXIII. Lucu.

HERran sana tule toisen kerran Jeremian tygö/ ja sano: että HERra oli totisest andawa Jerusalemia häwittä/ ja Canssans wiedä Babelijn/ v. 1. cuitengin tahto hän taas heitä siellä pelasta ja autta cotia maallens jällens/ asuman nijncuin ennengin/ v. 6. se aica on tulewa cuin hän tahto herättä Dawidin wanhurscauden hedelmän/ se on/ Cuningan/ joca oikeuden ja wanhurscauden oli tekewä/ v. 14. jonga waldacunda ja seuracunda on nijncauwan pysywä/ cuin päiwä ja yö owat/ v. 17.

33:1 JA HERran sana tapahdui toisen kerran Jeremialle/ cuin hän oli wielä suljettu pihasa fangihuonen edesä/ ja sano:

33:2 Näitä sano HERra/ joca tämän teke/ päättä ja toimitta/ HERra on hänen nimens.

33:3 Huuda minua/ nijn minä tahdon cuulla sinua/ ja tahdon ilmoitta sinulle suuria ja woimallisia asioita/ nijtä cuin et sinä tiedäcän.

33:4 Sillä nijn sano HERra Israelin Jumala tämän Caupungin huoneista/ ja Judan Cuningasten huoneista/ jotca owat maahan

Propheta Jeremia

cukistetut/ nijstä tehtä scantzia/ warjeluxexi.
33:5 Ja nijstä cuin tänne owat tullet sotiman
Chalderejä wastian/ että he täyttäisit hänen
cuolluilla ruumijlla/ jotca minä minun
wihasani ja julmudesani lyöpä olen: sillä minä
olen kätkenyt minun caswoni tämän
Caupungin edestä/ caiken heidän pahuhdens
tähdän.

33:6 CAdzo/ minä tahdon sito heidän
haawans/ ja tehdä heitä terwexi/ ja tahdon
cuulla heidän rucouxens rauhasta ja
uscollisudesta:

33:7 Sillä minä tahdon käändä Judan
fangeuden/ ja Israelin fangeuden/ ja
rakennan heidän nijncuin algusta/

33:8 Ja puhdistan heidän caikesta pahasta
tegosta/ jolla he owat rickonet minua wastian/
ja tahdon anda heille andexi caiken pahan
tegon/ jolla he owat rickonet ja harhaillet
minua wastian.

33:9 Ja se on olewa minulle ilonimexi/
ylistyxexi ja cunniaxi/ caickein pacanain seas
maan päällä/ cosca he saawat cuulla caiken
sen hyvän cuin minä heille teen/ ja heidän
pitä ihmettelemän ja peljästymän caicke sitä
hywä ja rauha/ cuin minä heille anda tahdon.

33:10 Näitä sano HERra täsä paicas/ josta te
sanotta: se on autia/ ettei Canssa eikä carja
Judan Caupungeisa ja catuilla Jerusalemis ole
(jotca nijn häwitetyt owat/ ettei wäke eikä
asuwaisia/ ei myös carja siellä ole)

33:11 Siellä pitä wielä nyt cuultaman riemun
ja ilon äni/ yljän ja morsiamen äni/ ja nijden
äni jotca sanowat: kijttäkät HERra Zebaothi/
että hän on nijn hywä/ ja teke aina hywin
ijancaickisest/ ja nijdengin jotca kijtosuhria
HERran huoneseen candawat: sillä minä
käännän maan fangiuden/ nijncuin algusta/
sano HERra.

33:12 Näin sano HERra Zebaoth: täsä paicas/
joca nijn autian on/ nijn ettei Canssa/ eikä
carja sijnä ole/ ja caikisa hänen
Caupungeisans/ pitä '77ielä nyt paimenden

huonet oleman/ jotca ruockiwat laumoja ,
33:13 Sekä Caupungeisa/ jotca wuorilla owat/
ja laxocaupungeisa/ ja Caupungeisa jotca
etelä päin owat/ BenJaminin maalla ja
Jerusalemin ymbärillä/ ja Judan Caupungeisa/
sielä pitä wielä menemän ulos ja sisälle
luetut laumat/ sano HERra.

33:14 CAdzo/ aica tule/ sano HERra: että minä
tahdon sen armollisen sanan herättä/ jonga
minä olen Israelin huonelle luwannut/ ja
Judan huonelle.

33:15 Nijnä päiwinä ja sillä ajalla/ tahdon
minä anda Dawidille wanhurscauden wesan/
joca on Cuningas olewa/ ja hywästi
hallidzewa/ ja toimitta oikeutta ja
wanhurscautta maan päällä.

33:16 Sillä ajalla pitä Juda autetuxi tuleman/ ja
Jerusalem lewos asuman/ ja hän cudzutan:
HERra meidän wanhurscaudem.

33:17 Sillä nijn sano HERra: ei sen pidä
puuttuman/ yxi pitä Dawidista Israelin huonen
istuimella istuman.

33:18 Ei myös pidä Papit ja Lewitat coscan
minun edestäni puuttuman/ jotca polttouhria
syttyttäwät/ ja uhreja ijancaickisest
teurastawat.

33:19 Ja HERran sana tapahdui Jeremialle/ ja
sanoi:

33:20 Näitä sano HERra: jos minun lijtton
lacka päiwän ja yön cansa/ ettei päiwä eikä yö
ole ajallans:

33:21 Nijn ei myös minun lijtton Dawidin
minun palweliani cansa pidä mixikän oleman/
ettei hänellä ole poica Cuningaxi hänen
istuimellans/ ja Lewitain ja Pappain minun
palweliani cansa.

33:22 Nijncuin ei taiwan sotawäke taita luetta/
eikä meren sanda mitatta/ juuri nijn tahdon
minä minun palweliani Dawidin siemenen
enätä/ ja Lewitat jotca minua palwelewat.

33:23 Ja HERran sana tapahdui Jeremialle/ ja
sanoi: etkös ole nähnyt mitä tämä Canssa
puhu/ ja sano.

Propheta Jeremia

33:24 Ongosta HERra hyljännyt ne caxi
sucucunda/ jotca hän walinnut oli/ ja
häwäisewät minun Canssani/ nijncuin ei he
enä minun Canssan heidän edesäns oliscan.

33:25 Näitä sano HERra: engö minä pidä
lijttoni päiwän ja yön cansa/ ja minun
järjestystäni taiwan ja maan cansa?

33:26 Nijn myös minä tahdon hyljätä Jacobin
ja Dawidin minun palweliani siemenen/ nijn
etten minä ota nijtä heidän siemenestäns/
nijtä cuin pitä wallidzeman Abrahamin/
Isaachin ja Jacobin siemendä: sillä minä
tahdon käändä heidän fangiudens/ ja
armahta heitä.

*Vers.7. Käändä Judan fangiuden) Cuinga tämä
on täytetty/ kirjoitetan Esrän ja Nehemian
kirjoisa. V. 16. HERra meidän wanhurscaudem)
Sup. 23:6. V. 18. Polttouhria ja ruocauhria) Ei
tätä pidä nijn ymmärrettämän/ että Lewitain
uhrit ja säädyt piti oleman myös Udes
Testamendis: sillä nijncuin ennen sanottu on/
cap. 31:31. ja3:16. että Wanhan Testamendin
piti uhreinens lacaman Ei myös tästä seura/
että HERran ehtollinen on sowinnon uhri/
pandu heidän siaans: waan tällä ymmärretän
hengelliset uhrit/ cuin owat Christittyin
rucouxet ja kijtoxet/ jotca caikisa maan
paicoisa pitä tapahtuman/ ja owat meidän
huultem wasicat/ nijncuin ne cudzutan/
Oseae 14:8. ja meidän huultem hedelmät/
Heb. 13:15. Nijn ikänäns cuin se Cuningas/
jonga piti istuman Dawidin istuimella/ on
Christus: nijn myös pitä Lewitain ja Pappain
cansa ymmärrettämän/ ei ne jotca sijtä
sugusta olit/ waan ne pyhät Apostolit ja
heidän opetuslapsens/ nijn myös muut
Jumalan seuracunnan opettajat Udes
Testamendis/ jotca heidän siaans owat tullet:
sillä muutoin nähdän/ että sekä mailmalliset
Cuningat/ sekä Papit ja Lewitat/ owat aica
lacannet Judalaisten seas uhreinens. V. 24.
Häwäisewät) se on/ he wäändäwät Canssan*

uscattomuteen ja epäillyheen.

XXXIV. Lucu.

*COsca NebucadNezar soti Jerusalemita ja
Judat wastan/ kāske Jumala Prophetan sano
Cuningas Zedechialle/ että Jerusalem pitä
woitettaman ja häwitettämän/ ja hän wiedän
fangixi Babelijn/ v. 1. hän teke nijn/ v. 6.
Cuningas Zedechia teke lijton Canssan cansa
Caupungis/ cuuluttaman wapauswuotta/ että
jocaidzen pitä päästämän orjans wapaxi/ v. 8.
he palajawat ja jocainen otta orjans jällens/ v.
10. HERRA kāske Jeremian sano heille: että he
tätä hänen käskyäns/ ja heidän oma
lupaustans olit wastan tehnet/ nijn hän oli
myös cuuluttawa heille wapauswuoden/
mieckaan/ ruttoon ja nälkään/ sijhenasti cuin
hän heidän häwittä/ v.12.*

34:1 TÄmä on sana joca tapahdui HERralda
Jeremialle/ cosca NebucadNezar Babelin
Cuningas caikella hänen sotajoucollans ja
caikilla waldacunnillans maan päällä/ jotca
hänen wallasans olit/ ja caikilla Canssoilla/
sotei Jerusalemita/ ja caickia hänen
Caupungeitans wastan/ ja sanoi:

34:2 Näitä sano HERra Israelin Jumala: mene
ja puhu Zedechian Judan Cuningan cansa/ ja
sano hänelle: näin sano HERra: cadzo/ minä
annan tämän Caupungin Babelin Cuningan
käsijn/ ja hänen pitä sen tulella polttaman.

34:3 Ja ei sinun pidä pääsemän hänen
kädestäns/ waan käsitettämän/ ja hänen
käteens annettaman/ nijn että sinun pitä
hänen silmilläs näkemän/ ja händä suusta
suuhun puhutteleman/ ja menemän Babelijn.

34:4 Cuule sijs sinä Zedechia Judan Cuningas
HERran sana: Näitä sano HERra sinusta:

34:5 Ei sinun pidä miecalla cuoleman/ waan
sinun pitä cuoleman rauhas. Ja nijncuin sinun
Isilles/ jotca sinun edelläs owat Cuningat
ollet/ on poldettu/ nijn pitä myös sinulle

Propheta Jeremia

poldettaman ja sinua itkettämän: woi Herra:
sillä minä olen sen sanonut/ sano HERra:
34:6 Ja Propheta Jeremia puhui caicki nämät
sanat Zedechialle Judan Cuningalle/
Jerusalemis.

34:7 Cosca Babelin Cuningan sotajoucko jo
sodeit Jerusalemita wastan/ ja caickia Judan
jääneitä Caupungeita wastan/ nimittäin/
Lachista ja Asekata wastan: sillä nämät/
nijncuin wahwimmat Caupungit/ olit wielä
Judan Caupungeista jäänet.

34:8 Tämä on sana joca tapahdui HERralda
Jeremialle/ sijttecuin Cuningas Zebechia/ oli
tehnyt lijton caiken Canssan cansa
Jerusalemis/ cuulutetta wapauswuotta.

34:9 Nijn että jocaidzen piti päästämän hänen
orjans/ joco se oli miehen eli waimon puoli/
wallallens/ jotca Hebrerit olit/ nijn ettei toisen
Judalaisen pitänyt oleman toisen orjana.

34:10 Silloin caicki Ruhtinat/ ja caicki Canssa/
joca sijhen lijttoon oli mielistynyt/ olit hänelle
cuuliaiset/ että jocaidzen piti päästämän
orjans wapaxi/ ja ei enä heitä pitämän peräti
orjanans/ ja he päästit heitä wallallens.

34:11 Mutta wäähä jälken/ '6Bäänsit he idzens/
ja otit orjat miehen ja waimoin puolista taas
tygöns/ jotca he olit wapaxi päästänet/ ja
waadeit heitä taas orjixens.

34:12 Silloin tapahdui HERRAN sana
Jeremialle HERralda/ ja sanoi: Näitä sano
HERRA Israelin Jumala:

34:13 Minä olen tehnyt lijton teidän Isäin
cansa/ cosca minä wein heidän Egyptin
maalda orjuden huonesta/ ja sanoin:

34:14 Cosca seidzemen vuotta owat culunet/
nijn pitä jocaidzen hänen weljens/ joca
Hebreri on/ ja on idzens hänelle myynyt/ ja jo
cuusi vuotta palwellut/ päästämän wallallens:
mutta ei teidän Isänne totellet minua/ eikä
callistanet sijhen corwians.

34:15 Nijn te oletta nyt tänäpäen käändänet
teitän/ ja tehnet mitä minulle kelpa/ että te
oletta andanet cuulutta wapaus vuotta/

jocainen lähimmäisellens/ ja oletta sijtä
tehnet lijton minun edesäni/ nijsä huoneisa
jotca minun nimelläni owat nimitetyt.

34:16 Mutta te oletta taas sijtä poikennet/ ja
saastuttanet minun nimeni/ että jocainen on
taas ottanut hänen orjans/ jotca te oletta
wapaxi tehnet/ että heidän piti oleman idze
omans/ ja nijn waaditta heitä taas teidän
orjixen.

34:17 SEntähden sano HERra näin: et te
cuullet minua/ että teidän piti cuuluttaman
wapaus vuotta/ jocainen weljellens ja
lähimmäisellens/ cadzo/ nijn minä cuulutan/
sano HERra/ teille wapaus vuoden/
mieckaan/ ruttoon/ nälkään/ engä anna teitä
olla josacusa waldacunnasa maan päällä.

34:18 Ja jotca minun lijstostani harhailewat/
eikä pidä lijton sanoja/ jonga he minun
edesäni tehnet owat/ nijlle minä teen nijncuin
sille wasicalle/ jonga he cahdexi cappalexi
hackaisit/ ja käwit molembain cappalden
wälidze.

34:19 Nimittäin/ Judan Pääruhtinaille/
Jerusalemiin Försteille/ Camaripalwelioille/
Papeille/ ja caikille maan Canssoille/ jotca
cappalden wälidze wasicasta käynet owat.
34:20 Ja tahdon anda heidän/ heidän
wihollistens käsijn/ ja nijden käsijn jotca
heidän hengens wäijywät/ nijn että heidän
ruumins pitä tuleman taiwan linnuille ja maan
pedoille ruaxi.

34:21 Ja Zedechian Judan Cuningan/ ja hänen
Pääruhtinans annan minä wihollisten käsijn/ ja
nijden käsijn jotca heidän hengens wäijywät/
ja Babelin Cuningan sotajoucon käsijn/ joca
nyt teidän tyköän on mennyt pois.

34:22 Sillä cadzo/ minä käsken heitä/ sano
HERra/ ja annan taas tulla tämän Caupungin
eteen/ ja heidän pitä sotiman sitä wastan/ ja
woittaman sen/ ja tulella polttaman nijn ettei
kenengän siellä pidä enä asuman.

Vers.5. Cuoleman rauhas) se on/ cuoleman

Propheta Jeremia

*tautijn Babelis. V. 11. Wähä jälken) Nimittäin/
cuin NebucadNezar oli lähtenyt pois
Caupungista/ josta puhutan cap. 37:5. ja nijn
ei he enämbi pitänet sitä cuin he hädäsä olit
luwannet. V. 19. Cappalden wälidze wasicasta)
Se on ollut tapa merkixi/ että lijton piti
oleman lujan/ ja että he sillä cunnioitit
Jumalan uhria nijncuin totuden todistuxexi.
Ne joilla on alemmaisja/ palwelioita ja pijcoja
hallus/ lukecan tämän lugun wiresti.*

XXXV. Lucu.

*HERra kāske Prophetan yllyttä Rechabitereitä
wijna juoman/ v. 1. Jeremia teke nijn/ v. 3. he
wastawat: että heidän Isäns Jonadab oli heitä
kielänyttä sitä juomast/ eli rakendamast
huonetta/ etc. sentähden ei he nytkän tahdo
sitä tehdä/ v. 6. HERra kāske Prophetan
Saarnata sitä Canssans edes/ että Rechabiterit
olit cuuliaiset heidän Isillens: mutta hänen
Canssans ei tahdo händä totella/ v. 12.
sentähden tahto hän caiken sen
onnettomuden anda tulla heidän päällens/
cuin hän heitä wastian oli puhunut/ v. 17.
mutta Rechabiterit tahto hän siunata/ että he
olit Isällens cuuliaiset/ v. 18.*

35:1 Tämä on se sana joca HERralda tapahdui
Jeremialle Jojakimin Josian pojan Judan
Cuningan aicana/ ja sanoi:

35:2 Mene Rechabiterein huoneseen/ ja puhu
heidän cansans/ ja wie heitä HERran
huoneseen yhteen Camarijn/ ja anna heille
wijna.

35:3 Nijn minä otin Jasanian Jeremian pojan/
Habazinian pojan/ sekä hänen weljens/ ja
caicki hänen poicans/ ja coco Rechabiterein
huonen.

35:4 Ja wein heidän HERran huoneseen/
Hananin lasten/ Jegdalian pojan Jumalan
miehen Camarijn/ joca Förstein Camarein
tykönä on/ ylemmä Maseian Sallumin pojan/

owiwartian Camarita.

35:5 Ja minä panin Rechabiterein huonen
lasten eteen/ cannut ja maljat täyten wijna/ ja
sanoin heille: juocat wijna.

35:6 Mutta he wastaisit: en me juo wijna: sillä
meidän Isämme Jonadab Rechabin poica on
käskenyt meitä/ ja sanonut: te ja teidän
lapsen ei pidä ikänäns wijna juoman.

35:7 Ja ei huonetta rakendam/ ei jywiä
kylwämän/ ei wijnapuuta istuttaman eikä
pitämän/ waan pitä asuman majoisa caickena
teidän elinaicanan/ että te cauwan eläisitte
maasa cusa te waellatte.

35:8 Juuri nijn me olemma cuuliaiset meidän
Isämme Jonadabin Rechabin pojan änelle
caikisa cuin hän on meille käskenyt/ nijn etten
me wijna juo meidän elinaicanam/ en me eikä
meidän emändäm/ meidän poicam eli
tyttärem.

35:9 Ja en me rakenna huonetta asuaxem/ ja
ei meillä ole wijnamäkiä eikä peldoja/ eli
jywiä.

35:10 Waan asumme majoisa/ ja olemma
cuuliaiset ja teemme caicki nijncuin meidän
Isäm Jonadab on meille käskenyt.

35:11 Mutta cosca NebucadNezar Babelin
Cuningas meni tänne maahan ylös/
sanoimma me: tulcat/ käykäm Jerusalemijn/
Chalderein ja Syrialaisten sotajoucon edestä/
ja nijn me olemma sijtte ollet täsä Jerusalemis.

35:12 Silloin tapahtui HERran sana Jeremialle/
ja sanoi: Näitä sano HERra Zebaoth Israelin
Jumala:

35:13 Mene ja sano heille Judas ja
Jerusalemien asuwaisille: ettäkö te tahdo idzen
parata/ nijn että te totteletta minun sanani?
sano HERra:

35:14 Jonabadin Rechabin pojan sanat/ jotca
hän oli käskenyt hänen lapsillens/ ettei heidän
pitänyt wijna juoman/ ne pidetän ettei he
tähän päiwän asti juo wijna/ että he heidän
Isäns käskylle cuuliaiset olisit: mutta minä
olen andanut joca paicas teille sano/

Propheta Jeremia

cuitengin et te cuule minua.

35:15 Nijn olen minä myös lähettänyt joca paickan teidän tygön/ caicki minun palweliani Prophetat/ ja andanut sano: käändäkän teistä jocainen pahasta menostans/ ja parandacat teidän elämän/ ja älkät seuratco muita jumalita/ palwellaxen heitä/ nijn te saatte olla maasa/ jonga minä teille ja teidän Isillen andanut olen/ mutta et te tahtonet callista teidän corwian sijnhen/ etkä cuullet minua.

35:16 Jonadabin Rechabin pojan lapset owat pitänet heidän Isäns käskyt/ jotca hän heille oli käskenynt. Mutta tämä Canssa ei cuule minua.

35:17 Sentähden nijn sano HERra Jumala Zebaoth/ ja Israelin Jumala: cadzo/ minä annan tulla Judan ja caickein Jerusalemin asuwaisten päälle/ caiken sen onnettomuden cuin minä heitä watan olen puhunut: että minä olen heille puhunut/ ja ei he tahdo cuulla: minä olen huutanut/ mutta ei he tahdo minua wastata.

35:18 JA Rechabiterein huonelle sanoi Jeremia: Näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: että teidän Isän Jonadabin käskylle olitta cuuliaiset/ ja pidittä caicki hänen käskyns/ ja teitte caicki cuin hän teille oli käskenynt.

35:19 Sentähden sano HERra Zebaoth Israelin Jumala näin: ei Jonadabilda Rechabin pojalda pidä ikänäns puuttuman/ joca hänen siemenestäns alati minun edesäni seiso.

Vers.6. En me juo wijna) Ei tällä wahwisteta/ että me idzem sitoisimme eli muita/ caickinaisijn turhijn/ cuin on/ elä ilman awioskäskytä/ wälttä yhtä eli toista ruoca/ pitä erinomaisia pyhäpäiwä ja paastopäiwä/ etc. ja sencaltaisia muita jaarituxia: ja sillä edziä erinomaista pyhyttä/ täydellisyyttä ja ansiota Jumalan tykönä. Mutta ei Rechabiterit sitä ole tehnet/ waan he owat ollet heidän Isäns käskylle cuuliaiset neljännen käskyn jälkeen/

wapaehtoisisa cappaleisa/ jotca ei heille käsketyt eli kiöldyt ollet: Eikä heidän Isäns: sillä ei hän sitä warden/ waan huonen curituxexi lastens seas/ muiden syiden tähden heille on tämän käskenynt/ nimittäin että heillä sitä wähembi tila olis ollut juopumuteen/ ylönpaldisuteen ja ahneuteen. Ja sencaltaiseen lupauheen on hänellä ollut Jumalan käsky Wanhas Testamendis/ Num. 6, ja 30. Lev. 27. cusa enä tästä luke saadan jota ei meillä ole Udes Testamendis.

XXXVI. Lucu.

NEljändenä Cuningas Jojachimin vuonna/ käske HERra Jeremian kirjoitta caicki hänen sanans kirjaan/ että Canssa parannais idzens/ cosca he ne cuulewat/ v. 1. silloin anda hän Baruchin kirjoitta/ ja luke ne HERran huonesä/ v. 4. mutta sijtte vuotta jälkeen cuulutetan paastopäiwä/ ja Baruch luke myös silloin sijtä kirjasta coco Canssan edes/ v. 9. Sijtte hän cudzutan Cancelijn/ ja hän luke sen siellä pääruhtinasten edes/ v. 11. He sanowat sen Cuningalle/ joca myös sen anda luke edesäns/ v. 19. Cosca sijtä oli wäähä luettu/ anda hän sen paiscata tuleen/ v. 23. ja käske käsittä Prophetait ja Baruchia/ mutta HERra kätke heidän/ v. 26. silloin käske HERra Jeremian kirjoitta endiset sanat wastudest/ lisäten wielä sijnhen/ ja ilmoitta Cuningalle hänen rangaistuxens/ sen edest cuin hän oli tehnyt v. 27. joca nijn teke/ v. 32.

36:1 NEljändenä Jojachimin Josian pojan Judan Cuningan vuonna/ tapahdui tämä sana HERralda Jeremialle/ ja sanoi:

36:2 Ota kirja ja kirjoita sijnhen caicki se puhe cuin minä sinulle olen puhunut Israelist/ Judast/ ja caikesta Canssasta/ sijtä ajasta cuin minä sinulle olen puhunut/ nimittäin/ Josian ajasta nijn tähän päiwän asti.

36:3 Jos/ mitämax/ Judan huone/ cosca he

Propheta Jeremia

cuulewat caiken sen onnettomuden cuin minun mielesän on heille tehdä/ on idzens kääändäwä/ jocainen pahasta menostans/ että minä andaisin heille andexi heidän pahat tecons ja ricoxens.

36:4 Silloin Jeremia cudzui Baruchin Nerian pojan. Baruch kirjoitti kirjaan Jeremian suusta caicki HERran sanat jotca hän hänelle oli puhunut.

36:5 Ja Jeremia käski Baruchi/ ja sanoi: minä olen fangittu nijn etten minä saa mennä HERran huoneseen:

36:6 Mutta mene sinä sinne/ ja lue kirja/ johons HERran sanat minun suustani kirjoittanut olet/ Canssan edes HERran huonesa paastopäiwänä. Ja sinun pitä myös ne lukeman coco Judan corwain edes/ jotca heidän Caupungistans tullet owat.

36:7 Jos he/ mitämax/ nöyryttäwät idzens rucouxella HERran edes/ ja kääändäwät jocainen idzens pahasta menostans: sillä wiha ja julmuus on suuri/ jonga HERra on tätä Canssa wastan puhunut.

36:8 Ja Baruch Nerian poica teki caicki mitä Propheta Jeremia oli hänen käskeny/ ja luki HERran sanat kirjasta HERran huonesa.

36:9 MUtta se tapahdui Jojakimin Josian pojan Judan Cuningan wijdendenä vuonna ja yhdexändenä Cuucautena/ että paasto cuulutettin HERran edes caikelle Canssalle Jerusalemis/ ja caikelle Canssalle/ joca Judan Caupungeista tuli Jerusalemijn.

36:10 Ja Baruch luki kirjasta Jeremian sanat/ HERran huonesa/ Gemarian Saphanin Cantzlerin pojan Camaris/ ylimmäises pihäs/ HERran huonen uden owen edes/ caiken Canssan cuulden.

36:11 Cosca Michaia Gemarian poica Saphanin pojan/ caicki HERran sanat kirjasta oli cuullut:

36:12 Meni hän ylös Cuningan huonesen Cancelijn/ ja cadzo/ siellä istuit caicki Pääruhtinat/ Elisama Cantzleri/ Delaia

Semaian poica/ ElNathan Achborin poica/ Gemaria Saphanin poica/ ja Zedechia Hanaman poica/ caickein Pääruhtinain cansa. 36:13 Ja Michaia sanoi heille caicki ne sanat jotca hän oli cuullut/ cosca Baruch luki kirjasta Canssan corwain edes.

36:14 Silloin lähetit caicki Pääruhtinat Judin Nethanian pojan Selemian poian Chusin pojan/ Baruchin perän/ ja käskit hänelle sano: ota se kirja myötäs/ jostas Canssan edes luit/ ja tule tänne. Ja Baruch Nerian poica otti kirjan myötäns/ ja tuli heidän tygöns.

36:15 Ja he sanoit hänelle: istu ja lue/ että me saisimma cuulla/ ja Baruch luki heidän corwains cuulden.

36:16 Ja cuin he caicki sanat olit cuullet/ peljästyit he toinen toisens cansa/ ja sanoit Baruchille: me tahdomma ilmoitta Cuningalle caicki nämät sanat.

36:17 Ja he kysyit Baruchille: sanos meille/ cuinga sinä olet caicki nämät sanat kirjoittanut hänen suustans?

36:18 Baruch sanoi heille: Hän luki minun edesäni caicki nämät sanat hänen suullans/ ja minä kirjoitin ne pläkillä kirjaan.

36:19 Silloin sanoit Pääruhtinat Baruchille: mene ja lymytä idzes Jeremian cansa/ nijn ettei kengän tiedä cusa te oletta.

36:20 Mutta he menit Cuningan eteen esihuoneseen/ ja annoit kirjan jäädä Elisaman Catzlerin Camarijn/ ja sanoit Cuningan edes caicki nämät sanat.

36:21 Nijn Cuningas lähetti Judin kirja noutaman/ hän otti sen Elisaman Cantzlerin Camarista. Ja Judi luki sen Cuningan edes/ ja caickein Pääruhtinasten/ jotca seisoi Cuningan edes.

36:22 Mutta Cuningas istui talwihuonesa totoin edesä/ yhdexändenä Cuucautena.

36:23 Cosca Judi colme eli neljä cappaletta oli lukenut/ leickais hän sen ricki kynäweidzellä ja heitti tuleen/ joca totoisa oli/ sijhenasti että kirja peräti paloi tules.

Propheta Jeremia

36:24 Ja ei kengän peljästynt/ eikä waatteitans rewäisnyt ricki/ ei Cuningas eikä hänen palwelians/ jotca cuitengin caicki nämät sanat olit cuullet.
36:25 Waicka ElNathan/ Delaja ja Gemaria rucoilit Cuningasta/ ettei hän olis polttanut kirja/ mutta ei hän heitä totellut.
36:26 Päälisexi käski Cuningas Jerahmeelin Hamelechin pojan/ ja Seraian Asrielin pojan/ ja Selemian Abdeelin pojan/ että heidän piti käsittämän Baruchi kirjoittaja ja Jeremiat Prophetat: Mutta HERra oli heidän kätkenyt.
36:27 Silloin tapahdui HERran sana Jeremialle/ silttecuin Cuningas oli polttanut kirjan/ ja ne sanat jotca Baruch Jeremian suusta oli kirjoittanut/ ja sanoi:
36:28 Ota sinulles toinen kirja/ ja kirjoita caicki endiset sanat siihen/ cuin ensimmäisesäkin kirjas olit/ jonga Jojachim Judan Cuningas on polttanut.
36:29 Ja sano Jojachimille Judan Cuningalle: näitä sano HERra: sinä olet polttanut kirjan ja sanonut: mixi sinä siihen olet kirjoittanut/ että Babelin Cuningas on tulewa ja häwittäwä tämän maan/ ja tekewä nijn ettei Canssa eikä carja enä sijnä pidä oleman?
36:30 Sentähden sano HERra Jojachimist Judan Cuningast: ei pidä yhtän hänen siemenestäns istuman Dawidin istuimella/ ja hänen ruumins pitä heitettämän ulos/ ja macaman heldesä päiwällä/ ja wilusa yöllä.
36:31 Ja minä tahdon rangaista händä ja hänen siemendäns/ ja hänen palwelioitans heidän pahain tecoins tähden. Ja minä annan tulla heidän päällens/ ja Jerusalemin asuwaisten päälle/ ja nijden päälle Judas caiken onnettomuden/ cuin minä heille olen puhunut/ ja ei he cuitengan tahtonet cuulla.
36:32 Nijn Jeremia otti toisen kirjan/ ja andoi Baruchille Nerian pojalle/ kirjoittajalle. Ja hän kirjoitti siihen Jeremian suusta/ caicki ne sanat/ jotca endisesäkin kirjas olit/ jonga Jojakim Judan Cuningas oli tules polttanut. Ja

nijhin endisiin oli wielä paljo enämbi sanoja lisätty.

Vers.2. (Kirjoita) Cadzo Esa. 8:1. ja Sup. 30:2. V. 6. Paastopäiwänä) Cadzo 2. Par. 20:3. ja Num. 29:7. V. 23. Leickais hän sen) Nimittäin/ Cuningan käskystä: sillä hänelle se siltte luetan/ v. 27. ja 29. V. 30. (Yhtän hänen siemenestäns) Waicka hänen poicans Jechonia pandin Cuningaxi hänen siaans/ ei hän cuitengan enä hallinnut cuin colme Cuucautta/ waan cohta wietin fangina Babelijn.

XXXVII. Lucu.

CUningas Zedechia lähettä sanan Prophetalle/ että hän rucoilis hänen ja Canssan edest/ v. 3. Jeremia wasta: että waicka Babelin Cuningas oli lähtenyt heidän tyköns/ nijn hänen pitä cuitengin pian palajaman/ ja polttaman Jerusalemin/ v. 6. Siltte tahto Jeremia mennä ulos Caupungista jotain toimittaman/ v. 8. mutta hän otetan kijnni owes/ nijncuin hän olis tahtonut paeta Chalderein tygö/ lyödän ja panna fangeuteen/ v. 11. Wähän ajan peräst/ anda Zedechia hänen tuoda ja kysy salaisest: joca wasta endisellä tawalla/ v. 17. ja rucoile Cuningast että hän otetaisin pois fangihuonesta. Mutta Cuningas kāske hänen tallella pitä pihasa fangihuonen edesä/ v. 18.

37:1 JA Zedechia Josian poica tuli Cuningaxi Jechanian Jojakimin pojan siaan: sillä NebucadNezar Babelin Cuningas teki hänen Judan maan Cuningaxi.

37:2 Mutta hän ja hänen palwelians ja maan Canssa ei totellet HERran sana/ jonga hän Prophetan Jeremian cautta puhui.

37:3 Cuitengin lähetti Cuningas Zedechia Juchalin SelemJan pojan/ ja Zephanian Maseian pojan/ Papin/ Prophetan Jeremian tygö/ ja käski hänelle sano: rucoile HERra

Propheta Jeremia

meidän Jumalatom meidän edestäm.

37:4 Sillä Jeremia käwi ulos ja sisälle Canssan seas/ ja ei kengän pannut händä fangiuteen.

37:5 Nijn oli Pharaon sotajoucko lähtenyt Egyptist/ ja Chalderit jotca olit Jerusalemin edes/ cuin he sencaltaisen sanoman cuulit/ olit lähtenet Jerusalemist.

37:6 Ja HERran sana tapahdui Prophetalle Jeremialle/ ja sanoi:

37:7 Näitä sano HERra Israelin Jumala: nijn sanocat Judan Cuningalle/ joca teidän on minun tygöni lähettänyt kysymän minulda: cadzo/ Pharaon joucko joca teidän auxen on lähtenyt/ pitä taas menemän cotians Egyptijn.

37:8 Ja Chalderein pitä palajaman ja sotiman tätä Caupungita wastan/ ja woittaman hänen/ ja sen polttaman tulesa.

37:9 Sentähden sano HERra näin: älkät pettäkö teidän sielujan/ ajatellen: Chalderit menewät matcans.

37:10 Ei heidän pidä menemän matcans: ja waicka te wielä löisitte coco Chalderein sotajoucon/ jotca teitä wastan sotiwat/ ja muutamat heistä saisit haawoja/ nijn pitäis heidän wielä sijtte cugin majastans nouseman/ ja polttaman tämän Caupungin tulella.

37:11 COsca Chalderein sotajoucko oli lähtenyt Jerusalemist/ Pharaon sotajoucon tähden:

37:12 Meni Jeremia ulos Jerusalemist/ ja tahdoi mennä BenJaminin maalle/ ratcaiseman ja kirwottaman siellä idziäns Canssan seast.

37:13 Ja cosca hän tuli BenJaminin oween/ nijn siellä oli owenwartia/ nimittäin/ Jeria SelemJan poica Hananian pojan/ se käsitti Prophetan Jeremian/ ja sanoi: sinä tahdot mennä Chalderein tygö.

37:14 Jeremia sanoi: ei se ole tosi/ en minä tahdo mennä Chalderein tygö. Mutta ei Jeria tahtonut händä cuulla/ waan käsitti Jeremian/ ja wei hänen Pääruhtinasten tygö.

37:15 Ja Pääruhtinat olit Jeremialle wihaiset/ ja annoit lyödä händä/ ja heitit hänen fangiuteen Jonathanin kirjoittajan huoneseen/ sen he panit fangihuonexi.

37:16 Nijn meni Jeremia luolaan ja fangeuteen/ ja oli siellä cauwan aica.

37:17 JA Cuningas Zedechia lähetti noutaman händä/ ja kysyi sala hänelle hänen huonensans/ ja sanoi: ongo nyt jocu sana ilmandunut HERralda? Jeremia sanoi: on: sillä sinun pitä annettaman Babelin Cuningan käsijn.

37:18 Ja Jeremia sanoi Cuningas Zedechialle: mitä minä olen rickonut sinua/ sinun palwelioitas ja tätä Canssa wastan/ että he minun fangiuteen owat heittänet?

37:19 Cusa nyt owat teidän Prophetan/ jotca teille ennustit/ ja sanoi: ei Babelin Cuningas tule teidän eikä tämän maan päälle.

37:20 Ja nyt minun Herran Cuningas/ cuule minua/ ja anna minun rucouxen tulla sinulda cuulduxi/ ja älä minua taas lähetä Jonathanin kirjoittajan huoneseen cuoleman.

37:21 Silloin käski Cuningas Zedechia/ että Jeremia piti tallella pidettämän pihas fangihuonen edes/ ja käski hänelle anda päiwäxi osan leipä leipojan cujalda/ siihenasti cuin caicki leiwät Caupungista culunexi tulit.

37:22 Nijn Jeremia sijs oli fangihuonen pihasa.

XXXVIII. Lucu.

Jeremian päälle cannetan hänen Saarnans tähden/ ja heitetän pahaan fangeuteen/ joca oli täynäns loca/ v. 1. ja otetan taas ylös EbedMelechin Ethiopialaisen rucouxen tähden/ v. 7. Cuningas noudatta hänen/ ja kysy sala/ v. 14. hän wasta: jos Cuningas anda idzens Chalderein tygö/ nijn hän pysy tallella/ mutta jos ei/ nijn Caupungi pitä woitettaman ja hän kirjnniotettaman/ v. 17. Cuningas kieldä hänen sitä sanomast Pääruhtinaille/ v. 24. Jeremia on pihas fangihuonen edes/

Propheta Jeremia

sijhenasti cuin Caupungi woitetan/ v. 28.

38:1 MUtta SaphatJa Mathanin poica ja Gedalia Pashurin poica/ ja Juchal SelemJan poica/ ja Pashur Malchian poica/ cuulit ne sanat jotca Jeremia puhui coco Canssalle/ ja sanoi:

38:2 Näitä sano HERra: joca pysy täsä Caupungis/ hänen pitä cuoleman mieckaan/ nälkään ja ruttoon/ mutta joca mene Chalderein tygö/ hän jää elämän/ ja pitä hengens nijncuin saalin:

38:3 Sillä nijn sano HERra: tämän Caupungin pitä annettaman Babelin Cuningan sotajoucolle/ jotca sen woittawat.

38:4 Silloin sanoit Pääruchtinat Cuningalle: anna sijs tämä mies tappa: sillä tällä tawalla hän käändä pois sen sotawäen/ joca wielä on jäljellä täsä Caupungis/ nijn myös caiken Canssan/ että hän sencaltaisia sanoja heille sano: sillä ei se mies edzi Canssan parasta/ waan wahingota.

38:5 Cuningas Zedechia sanoi: cadzo/ hän on teidän käsisän: sillä ei Cuningas woi mitän teitä wastan.

38:6 Nijn he otit Jeremian/ ja heitit Malchiaan Hamelechin pojan luolaan/ joca pihasa fangihuonen edesä oli/ ja laskit hänen alas köydellä luolaan/ cusa ei wettä ollut waan loca: ja Jeremia wajois locaan.

38:7 COsa EbedMelech Ethiopialainen/ Cuningan huonen Camarerari cuuli Jeremian luolaan heitetyxi/ ja Cuningas istui BenJaminin owes.

38:8 Nijn EbedMelech meni Cuningan huonesta/ ja puhui Cuningalle/ ja sanoi:

38:9 Minun Herran Cuningas/ ne miehet tekewät Prophetalle Jeremialle pahoin/ että he owat hänen luolaan heittänet/ cusa hänen täyty nälkän cuolla: sillä ei Caupungis ole enä leipä.

38:10 Silloin käski Cuningas EbedMelechiä Ethiopialaista/ ja sanoi: ota colmekymmendä

miestä näistä cansas/ ja ota Propheta Jeremia ylös luolasta ennencuin hän cuole.

38:11 Ja EbedMelech otti miehet cansans/ ja meni Cuningan huoneseen/ caluhuonen ala/ ja otti sieldä wanhoja ja kiscotuita räpäleitä/ ja laski ne köydellä Jeremian luolaan.

38:12 Ja EbedMelech Ethiopialainen sanoi Jeremialle: pane nämät wanhat ja kiscotut räpälet käsiwarttes ala/ köyden ymbärille: ja Jeremia teki nijn.

38:13 Ja he wedit Jeremian ylös luolasta köydellä: ja nijn Jeremia oli pihasa fangihuonen edesä.

38:14 JA Cuningas Zedechia lähetti noutaman Prophetat Jeremiat tygöns/ colmandeen HERran huonen läpikäytävään. Ja Cuningas sanoi Jeremialle: minä tahdon sinulle jotain kysyä/ älä mitän sala minulda.

38:15 Jeremia sanoi Zedechialle: jos minä sinulle jotain sanon/ nijn sinä tapat minun/ ja jos minä sinua neuwon/ nijn et sinä tottele.

38:16 Nijn Cuningas Zedechia wannoi Jeremialle sala/ ja sanoi: nijn totta cuin HERra elä/ joca meidän sielum on tehnyt/ en minä sinua tapa/ engä anna sinua nijden miesten käsijn jotca sinun henges wäijywät.

38:17 Ja Jeremia sanoi Zedechialle: näitä sano HERra Jumala Zebaoth Israelin Jumala: jos sinä menet Babelin Cuningan pääruchtinasten tygö/ nijn sinä jäät hengijn/ ja ei tätä Caupungita pidä poldettaman.

38:18 Waan sinä ja sinun huones jää elämän: mutta jollet sinä mene Babelin Cuningan pääruchtinasten tygö/ nijn tämä Caupungi annetan Chalderein käsijn/ ja heidän pitä sen polttaman tules/ ja et myös sinäkän pääse heidän käsistäns.

38:19 Cuningas Zedechia sanoi Jeremialle: minä pelkän annettawani Judalaisten käsijn/ jotca owat Chalderein tygö mennet/ nijn että pilckawat minua.

38:20 Jeremia sanoi: ei sinua anneta: cuule sijs HERran ändä/ jonga minä sinulle sanon/ nijn

Propheta Jeremia

sinä menestyt/ ja jäät elämän.

38:21 Mutta jolles mene/ nijn on tämä se sana/ jonga/ HERra on minulle osottanut:

38:22 Cadzo/ caicki waimot jotca wielä jäljellä owat Judan Cuningan huonesä/ pitä ulos Babelin Cuningan Ruhtinasten tygö. Nijden pitä silloin sanoman: woi sinun lohduttajas owat pettänet ja wietellet sinun/ ja wienet sinun alas locan/ ja andawat nyt sinun sijnä olla.

38:23 Juuri nijn pitä silloin caicki sinun emändäs ja lapses tuleman ulos Chalderein tygö/ ja ei sinun idzekän pidä taitaman päästä heidän käsistäs/ waan sinä pitä Babelin Cuningalda käsittämän/ ja tämä Caupungi pitä tulella poldettaman.

38:24 JA Zedechia sanoi Jeremialle: cadzo/ ettei kengän saa tietä näitä sanoja/ nijn et sinä tapeta.

38:25 Ja jos Ruhtinat saawat tietä että minä olen puhunut sinun cansas/ ja he tulewat sinun tygös/ ja sanowat: sanos/ mitä sinä olet Cuningan cansa puhunut? älä meildä sitä sala/ nijn en mekän sinua tapa: ja mitä Cuningas on puhunut sinun cansas?

38:26 Nijn sano: Minä olen rucoillut Cuningasta/ ettei hänen pidäis andaman minua taas tulla Jonathanin huoneseen/ etten minä siellä cuolis.

38:27 Silloin caicki Ruhtinat tulit Jeremian tygö/ ja kysyt hänelle: Ja hän sanoi heille nijncuin Cuningas oli hänen käskenyt. Nijn he jätit hänen/ ettei he mitän häneldä saanet tietä.

38:28 Ja Jeremia oli pihäs fangihuonen edes/ aina siihen päiwän asti cuin Jerusalem woitettin.

XXXIX. Lucu.

Tämä on se cuin Jeremia on ennustanut Jerusalem häwityxest ja Babelin fangeudest: nyt hän rupe täsä kirjoittaman cuinga se on

täytetty/ nimittäin/ että Cuningas NebucadNezar/ tule Jerusalem eteen/ ja woitta Caupungin/ v. 1. saa Cuningas Zedechian kijnni ja duomidze hänen/ v. 4. poltta Caupungin/ jaotta muurit/ ja wie Canssan fangixi Babelijn/ v. 8. käske Prophetan Jeremian päästä wallallens/ v. 11. täsä kirjoitetan myös cuinga HERra lupa wapahta EbedMelechin/ että hän idzens luotti häneen/ v. 15.

39:1 JA tapahdui/ että Jerusalem woitettin: sillä yhdexändenä Judan Cuningan Zedechian wuotena/ kymmendenä Cuucautena tuli NebucadNezar Babelin Cuningas/ ja caicki hänen sotajouckons/ Jerusalem eteen/ ja pijritti sen.

39:2 Ja Zedechian ensimmäisnä wuotena toistakymmendä/ yhdexändenä päiwänä neljäntenä Cuucautena/ hyökäisit he Caupungijn.

39:3 Ja caicki Babelin Cuningan Ruhtinat menit sisälle/ ja pysännyit keskimmäiseen oween/ nimittäin/ NergalSarEzer/ SangarNebo/ Sarssechim RabSaris/ NergalSarEzer RabMag/ ja caicki muut Babelin Cuningan Ruhtinat.

39:4 COsca Zedechia Judan Cuningas ja hänen sotawäkens heidän näit: pakenit he yöllä Caupungista/ Cuningan krydimaan tykö/ owesta joca oli cahden muurin wälillä/ ja menit keto päin.

39:5 Mutta Calderein sotajoucko ajoit heitä taca/ ja käsittit Zedechian Jerihon kedolla/ otit hänen/ ja weit Babelin Cuningan NebucadNezarin tygö Riblathijn/ joca on Hemathin maalla: ja hän duomidzi hänen.

39:6 Ja Babelin Cuningas andoi tappa Zedechian lapset hänen nähdens Riblathis/ ja tappoi caicki Judan Ruhtinat.

39:7 Mutta hän andoi puhgaista Zedechian silmät/ ja sito teräscahlella/ wiedäxens händä Babelijn.

Propheta Jeremia

39:8 JA Chalderit poldit sekä Cuningan huonen että asuwaisten huonet/ ja jaotit Jerusalemin muurit.

39:9 Mutta mitä jäljellä oli Caupungis Canssasta/ ja ne jotca muutoin olit hänen alans idzens andanet/ wei NebusarAdan Hofmestari caicki fangina Babelijn.

39:10 Mutta muutamat köyhästä wäestä/ joilla ei mitän ollut/ andoi NebusarAdan/ sodanpäämies/ siihen aican jäädä Judan maalle/ ja andoi heille wijnamäkiä ja peldoja.

39:11 MUtta NebucadNezar Babelin Cuningas oli käskenyt NebusarAdanin sodanpäämiehen Jeremiasta/ ja sanonut: ota händä ja cadzo hänen parastans/ ja älä hänen tee mitän paha:

39:12 Waan nijncuin hän ano sinulda nijn tee hänelle.

39:13 Silloin lähetti NebusarAdan sodanpäämies/ ja NebuSasban ylimmäinen Camarerari/ NergalSarEzer Hofmestari/ ja caicki Babelin Cuningan Ruhtinat.

39:14 Ja annoit nouta Jeremian pihasta fangihuonen edestä/ ja annoit hänen Sedalian Ahikamin pojan/ Saphanin pojan halduun/ että hänen piti pitämän hänen huonesans/ ja että hän olis läsnä Canssan tykönä.

39:15 OLi myös HERran sana tullut Jeremialle/ cosca hän wielä oli fangina pihasa fangihuonen edes/ ja oli sanonut:

39:16 Mene ja sano EbedMelechille Ethiopialaiselle: näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: cadzo/ minä tahdon anda minun sanani tulla tähän Caupungijn/ onnettomudexi/ ja ei mixikän hywäxi/ ja sinun pitä sen siihen aican näkemän.

39:17 Mutta sinun minä silloin wapahdan/ sano HERra/ ja en anna sinua heidän käsijns joitas pelkät: sillä minä tahdon sinua sijtä autta/ nijn ettei sinun pidä miecalla langeman/ waan pitämän henges nijncuin saalin/ ettäs idzes luotit minuun/ sano HERra.

XL. Lucu.

NEbusarAdan noudatta Jeremian tygöns/ ja tunnusta HERran sanat/ Jerusalemita wastan/ täytetyxi/ v. 1. anda hänelle oman ehdons/ jos hän tahto seurata Canssa Babelijn/ eli myös tahto jäädä Gedalian cansa/ jonga Cuningas NebucadNezar oli pannut maacunnan päälle/ v. 4. Jeremia jää Gedalian tygö/ v. 6. coco monda muuta jäänyttä Judalaist hänen tygöns/ v. 7. Johana Karehan poica wara Gedaliat/ ja sano Ismaelin NethanJan pojan tahtowan händä tappa/ v. 10. joca ei sitä usconut/ v. 13.

40:1 TÄmä on se sana joca tapahdui HERralda Jeremialle/ cosca NebusarAdan/ sodanpäämies/ päästi hänen Ramas wallallens: sillä hän oli sidottu cahleilla caickein nijden seas/ jotca Jerusalemis ja Judas fangitut olit/ wietä pois Babelijn.

40:2 Cosca sodanpäämies oli andanut nouta Jeremian tygöns/ sanoi hän hänelle: HERra sinun Jumalas on puhunut tämän onnettomuden tälle paicalle:

40:3 Ja on myös andanut tulla ja tehnyt nijncuin hän sijtä on sanonut: sillä te oletta rickonet HERra wastan/ ja et totellet hänen ändäns/ sentähden on sencaltaista teille tapahtunut.

40:4 Cadzo/ minä olen sinun tänäpäpän päästänyt cahleista/ joilla sinun kätes olit sidotut/ jos sinun kelpa mennä minun cansani Babelijn/ nijn tule/ minä tahdon tietä sinun parhastas: ja jollet sinä tahdo tulla minun cansani Babelijn/ nijn anna olla/ cadzo/ siellä on sinun coco maa edesäs. Cusa sinä luulet idzes hywän olewan ja sinulle kelpa/ nijn mene sinne:

40:5 Sillä tästedes ei ole enä yhtän palausta/ sentähden sinä mahdat palata Gedalian Ahikamin pojan/ Saphanin pojan tygö/ jonga Babelin Cuningas on pannut Judan

Propheta Jeremia

Caupungein päälle/ ja ole hänen tykönäns
Canssan seas/ eli mene sinne cuin sinulle
parahin kelpa. Ja sodanpäämies andoi hänelle
ewästä ja lahjoja/ ja andoi hänen mennä.
40:6 Nijn tuli Jeremia Gedalian Ahikamin
pojan tygö Mizpas/ ja oli hänen tykönäns
Canssan seas/ cuin wielä maalle jäänyt oli.
40:7 COsca sodanpäämiehet/ jotca kedolla
olit/ heidän sotawäkens cansa/ sait cuulla/
että Babelin Cuningas oli pannut Gedalian
Ahikamin pojan maalle hallidzeman/ sekä
miehiä että waimoja/ lapsia ja pienimbitä/
joita ei wiety Babelijn:
40:8 Tulit he Gedalian tygö Mizpas/ nimittäin/
Ismael NethanJan poica/ Johanan ja Jonathan
Kareahn pojat/ ja SeraJa Thanhumethin poica/
ja Ephain pojat Nethophatist/ ja Jesania
Mahachathin poica/ heidän miestens cansa.
40:9 Ja Gedalia Ahikamin poica/ Saphanin
pojan/ teki heille ja heidän miehillsen walan/
ja sanoi: älkät peljätkö olla Caldereille
alemmaiset/ pysykät maasa/ ja olcat Babelin
Cuningalle alemmaiset/ nijn te menestytte.
40:10 Cadzo/ minä asun täsä Mizpas/ että
minä palwelisin Chalderejä/ jotca tulewat
meidän tygömmen/ cootcat sentähden wijna ja
ficunita/ ja öljyä/ ja pangat teidän astioihin/ ja
asucat teidän Caupungeisan/ jotca te saanet
oletta.
40:11 Ja caicki Judalaiset jotca Moabis olit/ ja
Ammonin lasten seas/ ja Edomis/ ja caikis
maacunnis/ cosca he cuulit että Babelin
Cuningas oli jättänyt muutamia Judaan/ ja oli
pannut Gedalian Ahikamin pojan/ Saphanin
pojan heitä hallidzeman:
40:12 Tulit he caicki jällens caikista paicoista/
siellä cuin he olit ajetut/ Judan maahan
Gedalian tygö Mizpas/ ja cocoisit aiwa paljo
wijna ja suwitulo.
40:13 MUTta Johanan Kareahn poica ynnä
caickein sodanpäämiesten cansa/ jotca
kedolla olit ollet/ tulit Gedalian tygö Mizpaan/
40:14 Ja sanoit hänelle: tiedäköös että Baalis

Ammonin lasten Cuningas on lähettänyt
Ismaelin NethanJan pojan sinua tappaman?
mutta ei Gedalia Ahikamin poica tahtonut sitä
uscoa.
40:15 Silloin sanoi Johanan Kareahn poica
Gedalialle sala Mizpas: minä tahdon mennä ja
lyödä Ismaelin NethanJan pojan cuoliaksi/ nijn
ettei kenengän pidä saaman tietä: mixi hänen
pitä lyömän sinua/ että caicki Judalaiset/ jotca
sinun tygös owat cootut/ pitä hajotettaman/
ja ne jotca wielä Judasta jäänet owat/
huckuman? Mutta Gedalia Ahikamin poica
sanoi Johananille Kareahn pojalle: ei sinun
pidä sitä tekemän/ ei se ole tosi cuins
Ismaelist sanot.

XLI. Lucu.

*Ismael/ muutamain cansa/ tappa Gedalian/
sekä Judalaiset ja Chalderit jotca hänen
cansans olit/ v. 1. Nijn myös 80. miestä/ jotca
aiwoit mennä uhraman Jerusalemijn/ v. 4. ja
tahto myös jäänen Canssan wiedä
Ammoniterein maalle/ v. 10. Johanan Kareahn
poica tule wäällä wäellä/ ja saa ne pois
häneldä/ v. 11. tahto mennä Egyptijn: sillä he
pelkäwät Chalderejä/ että Ismael tappoi
Gedalian/ joca maacunnan päälle pandu oli/
v. 16.*

41:1 MUTta seidzemendenä Cuucautena/ tuli
Ismael NethanJan poica Elisaman pojan/
Cuningalisest sugust/ ynnä Cuningan
päämiesten cansa/ ja kymmenen miestä
hänen cansans/ Gedalian Ahikamin pojan
tygö Mizpas/ ja he söit toinen toisens cansa
Mizpas.
41:2 Mutta Ismael NethanJan poica nousi/ ja
ne kymmenen miestä jotca hänen cansans
olit/ ja löit Gedalian Ahikamin pojan cuoliaksi
miecalla/ että Babelin Cuningas oli pannut
hänen coco maan päälle.
41:3 Päälisexi löi Ismael caicki Judalaiset/

Propheta Jeremia

jotca Gedalian tykönä olit Mizpas/ ja Chalderit
jotca siellä löyttin/ ja caicki sotamiehet.

41:4 TOisna päivänä cuin Gedalia lyöty oli/ ja
ei kengän sitä vielä tiennyt/

41:5 Tulit cahdexankymmendä miestä
Sichemist/ Silost ja Samariast/ ja olit ajellet
partans/ ja rewäisnet waattens ja
haawoittanet idzens/ ja toit ruocauhrins ja
suidzutuxen myötäns/ wiedäxens HERran
huoneseen.

41:6 Ja Ismael NathanJan poica meni Mizpast
heitä wastan/ käwi ja itki. Cosca hän tuli
heidän tygöns/ sanoi hän heille: teidän pitä
tuleman Gedalian Ahikamin pojan tygö.

41:7 Mutta cuin he tulit keskelle Caupungita/
tappoi heidän Ismael NathanJan poica/ ja ne
miehet jotca hänen cansans olit caiwon
tykönä.

41:8 Mutta sijnä oli seas kymmenen miestä/
jotca sanoit Ismaelille: älä meitä tapa/ meillä
on tawaroita pelloisa/ nisuja/ ohria/ öljyä ja
hunajata. Ja nijn pidätti hän idzens/ ettei hän
heitä muiden cansa tappanut.

41:9 Mutta caiwo johon Ismael nijden
cuolluitten ruumit heitti/ jotca hän oli
Gedalian cansa tappanut/ on se jonga
Cuningas Assa andoi tehdä Baesat Israelin
Cuningasta wastan/ sen täytti Ismael
NathanJan poica lyödyillä.

41:10 Ja sen Canssan joca oli jäljellä Mizpas/
ja Cuningan tyttäret/ wei Ismael NathanJan
poica pois fangixi/ ja caiken Canssan joca oli
Mizpaan jätetty/ joiden päälle NebusarAdan
sodanpäämies oli pannut Gedalian Ahikamin
pojan/ läxi pois ja tahdoi ylidze Ammonin
lasten tygö.

41:11 MUtta cosca Johanan Kareahn poica/
caickein sodanpäämiesten cansa/ jotca hänen
cansans olit/ sait tietä caiken sen pahan cuin
Ismael NathanJan poica tehnyt oli:

41:12 Otit he Canssan tygöns/ ja läxit Ismaeli
NathanJan poica wastan sotaan/ ja saawutit
hänen Gibeonis sen suuren weden tykönä.

41:13 Cosca Canssa/ joca Ismaelin cansa oli/
näki Johanan Kareahn pojan/ ja caicki
sodanpäämiehet jotca hänen cansans olit/ olit
he iloiset.

41:14 Ja caicki Canssa jonga Ismael oli wienyt
pois Mizpast/ palaisit ja annoit idzens
Johanan Kareahn pojan tygö.

41:15 Mutta Ismael NethanJan poica pääsi
cahdexan miehen cansa/ ja pakeni Ammonin
lasten tygö.

41:16 JA Johanan Kareahn poica ynnä caickein
sodanpäämiesten cansa/ jotca hänen cansans
olit/ otit caiken jäänen Canssan (jonga he
Ismaelillä NethanJan pojaldalla olit ottanet)
Mizpast tygöns/ että Gedalia Ahikamin poica
oli tapettu/ nimittäin/ wäkwät sotamiehet/
waimot ja lapset/ ja Camarerit/ jotca he
Gibeonist olit tuonet jällens:

41:17 Menit pois ja tulit majoille Kimhamijn
Bethlehemin tygö/ ja tahdoit aina mennä
Egyptijn/ Calderein edest:

41:18 Sillä he pelkäisit heitä/ että Ismael
NethanJan poica oli tappanut Gedalian
Ahikamin pojan/ jonga Babelin Cuningas oli
pannut maata hallidzeman.

XLII. Lucu.

*Johanan Kareahn poica/ sekä muut
päämiehet ja Canssa rucoile Jeremiata
kysymän HERralda heidän tähtens/ mitä
heidän pitä tekemän: ja lupawat olla cuuliaiset
caikisa mitä HERra heille käske/ v. 1. Jeremia
teke nijn/ ja HERra wasta: että jos he pysywät
maasa/ nijn hän tahto siunata ja raketa heitä/
ja ei Chalderein pidä heitä wahingoidzeman/
v. 7. mutta jos he menewät Egyptijn/ nijn hän
tahto heitä siellä hucutta näljällä/ rutolla ja
miecalla/ v. 17. Jeremia sano sen heille/ ja
neuwo heitä cuuleman HERran sana/ v. 19.*

42:1 Silloin astuit caicki sodanpäämiehet
edes/ Johanan Kareahn poica/ JesanJa

Propheta Jeremia

Hosaian poica/ ja caicki Canssa sekä pienet että suuret.

42:2 Ja sanoit Prophetalle Jeremialle: annas meidän rucouxem tulla cuulduxi sinun edesäs/ ja rucoile meidän edestäm HERra sinun Jumalatas caikista näistä jätetyistä (sillä/ sen pahembi/ meitä on harwat monest jäänet/ nijncuins idze näet silmilläs)

42:3 Että HERra sinun Jumalas tahdois ilmoitta meille/ cunga meidän waeldaman/ ja mitä meidän tekemän pitä.

42:4 Ja Propheta Jeremia sanoi heille: minä tahdon cuulla teitä/ ja cadzo/ minä tahdon rucoilla HERra teidän Jumalatan/ nijncuin te oletta sanonet/ ja caiken mitä HERra teille wasta/ sen minä tahdon teille ilmoitta/ engä tahdo mitän teildä salata.

42:5 Ja he sanoit Jeremialle: HERra olcon wahwa ja totinen todistaja meidän waihellam/ jollem me tee caickia mitä HERra sinun Jumalas on meitä käskewä.

42:6 Olcon hywä eli paha/ nijn me tahdom olla cuuliaiset meidän HERram Jumalam änelle/ jonga tygö me sinun lähetämme/ että meille menestyis/ cosca me HERran meidän Jumalam änelle olemma cuuliaiset.

42:7 KYmmenen päiwän perästä tapahdui HERran sana Jeremialle.

42:8 Silloin cudzui hän Johanan Kareahn pojan/ ja caicki sodanpäämiehet jotca hänen cansans olit/ ja caiken Canssan sekä pienet että suuret/ ja sanoi heille:

42:9 Näitä sano HERra Israelin Jumala/ jonga tygö te oletta minun lähettänet/ että minä teidän rucouxenne cannaisin hänen eteens.

42:10 Jos te pysytte täsä maasa/ nijn minä tahdon raketa teitä ja en cukista/ minä tahdon istutta teitä ja en repiä ylös: sillä sitä paha cuin minä teille tehnyt olen/ cadun minä jo parhallans.

42:11 Te saatte olla kyllä Babelin Cuningalda rauhas/ jota te pelkätte/ sano HERra/ ei teidän pidä händä pelkämän: sillä minä

tahdon olla teidän tykönän/ nijn että minä autan ja wapahdan teitä hänen kädestäns.

42:12 Minä tahdon osotta teille laupiuden/ armahta teitä/ ja wien teitä taas teidän maallen.

42:13 Mutta jos te sanotta: en me tahdo olla täsä maasa/ ettet te olis cuuliaiset HERran teidän Jumalanne änelle/ waan sanotte:

42:14 En/ me tahdomme mennä Egyptin maalle/ etten me capinata näkis/ engä cuulis Basunan ändä/ eli kärkeis nälkä leiwän puuttumisen tähden/ siellä me tahdom olla.

42:15 Cuulcat sijs nyt HERran sana te jäänet Judasta/ näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: jos te panetta teidän caswon menemän Egyptijn/ nijn että te tahdotte siellä olla:

42:16 Nijn miecan pitä/ jota te pelkätte/ sattuman teihin Egyptin maalla/ ja näljän/ jota te pelkätte/ pitä jocapaicas teitä noudattaman Egyptis/ ja teidän pitä siellä cuoleman.

42:17 Sillä/ olcon cutca tahtons/ jotca caswons sinne asettawat mennäxens Egyptijn oleman/ heidän pitä cuoleman mieckaan/ nälkään ja ruttoon/ ja ei pidä kenengän jäämän eli pääsemän sijtä pahasta cuin minä annan tulla heidän päällens.

42:18 Sillä nijn sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: nijncuin minun wihan ja julmuden on tullut Jerusalemin asuwaisten päälle: nijn pitä sen myös tuleman teidän päällen/ jos te menette Egyptijn/ että teidän pitä tuleman kirouxexi/ ihmexi/ sadatuxexi ja häpiäxi/ ja ei pidä ikänäns enä tätä paicka saaman nähdä.

42:19 HERran sana tule teihin te jäänet Judasta/ ettet te mene Egyptijn: sentähden tietäkät että minä tänäpäni todistan teille/ muutoin te teette pahoin teidän sielullen.

42:20 Sillä te lähettitte minun teidän HERran Jumalanne tygö/ ja sanoitte: rucoile HERra meidän Jumalatas meidän edestäm/ ja caicki mitä HERra meidän Jumalam on sanowa/ nijn ilmoita meille/ ja me tahdom sen jälkeen

Propheta Jeremia

tehdä.

42:21 Sen minä olen tänäpäni teidän tietä andanut/ mutta et te ole tahtonet cuulla HERran teidän Jumalan ändä/ eli caickia mitä hän minun cauttani on teille käskeny.

42:22 Nijn teidän nyt pitä tietämän/ että teidän pitä mieckaan/ nälkään ja ruttoon cuoleman/ sijnä paicas cunga te aiwoitte mennä asuman.

Vers.10. Cadun minä) Ehkä ei Jumala mitän tee jota hän catu/ eikä cadu nijncuin ihminen/ joca taita hänen töisäns erhettyä: nijn puhu hän cuitengin idzestäns ihmisen tawalla/ andain sillä ymmärtä/ ettei hänelle kelpa ihmisen onnettomus: waan paremmin surcuttele händä/ cosca hän händä rangaise/ ja wielä sijtte sois että hän idzens parannais.

XLIII. Lucu.

Päämiehet sanowat Jeremian walhettelewan/ ei HERran puhunengan hänen cansans eli lähettänen händä heidän tygöns/ v. 1. ja nijn et tahdo totella HERran sana/ waan ottawat Canssan ja Prophetan ja menewät Egyptijn Thaphanexeen/ v. 4. siellä tapahtu HERran sana Prophetalle/ että hän tahto anda Cuningas NebucadNezarin tulla Babelist ja woitta Egyptin/ ja häwittä mitä siellä on/ v. 8.

43:1 COsca Jeremia oli caicki HERran heidän Jumalans sanat caikelle Canssalle puhunut/ nijncuin HERra heidän Jumalans hänen oli käskenyt sanoa heille caicki nämät sanat.

43:2 Sanoi Asaria HasaJan poica/ ja Johanan Kareahn poica/ ja caicki ylpiät miehet Jeremialle: sinä walhettelet/ ei HERra meidän Jumalam ole lähettänyt sinua meidän tygöm/ eikä sanonut: ei teidän pidä menemän Egyptijn asuman.

43:3 Mutta Baruch Nerian poica yllyttä sinun meitä watan/ että me annetaisin

Chaldereille/ tapetta ja wietä Babelijn.

43:4 Näin ei tahtonut Johanan Kareahn poica/ ja caicki sodanpäämiehet/ ja caicki Canssa totella HERran ändä/ että he olisit pysynet Judan maalla.

43:5 Waan Johanan Kareahn poica ja caicki sodanpäämiehet otit tygöns caicki jäänet Judast/ ne jotca caikesta Canssasta sinne paennet ja palainnet olit asuman Judan maalle:

43:6 Nimittäin: miehet/ waimot ja lapset/ nijn myös Cuningan tyttäret/ ja caicki sielut jotca NebusarAdan sodanpäämies Gedalian Ahikamin pojan/ Saphanin pojan tygö oli jättänyt/ ja Prophetan Jeremian/ ja Baruchin Nerian pojan/ ja menit Egyptin maalle:

43:7 Sillä ei he tahtonet cuulla HERran ändä/ ja tulit Thaphanexeen.

43:8 JA HERran sana tapahdui Jeremialle Thaphanexes/ ja sanoi:

43:9 Ota suuret kiwet ja caiwa ne maahan tijlipädzijn/ joca on Pharaon huonen owen cohdalla Thaphanexes/ nijn että Judan miehet sen näkewät.

43:10 Ja sano heille: näin sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: Cadzo/ minä lähetän/ ja annan nouta palweliani/ NebucadNezarin Babelin Cuningan/ ja asetan hänen istuimens näiden kiwein päälle/ jotca minä olen tähän maahan caiwanut/ ja hän on panewa majans sen päälle.

43:11 Ja hän on tulewa ja lyöpä Egyptin maata/ ja tappawa kenengä hän sijnä osa/ ja wiemän fangina pois jonga hän osa/ ja miecalla lyömän kenengä hän osa.

43:12 Ja minä sytytän tulen epäjumalain huonesijn Egyptis/ nijn että hän poltta ja wie heidän pois: ja hänen pitä puettaman idzens Egyptin maahan/ nijncuin paimen puetta idzens hameseens/ ja pitä menemän siellä matcans rauhas.

43:13 Ja hänen pitä murscaxi lyömän BethSemexen cuwapadzat/ ja polttaman

Propheta Jeremia

Egyptin epäjumalain kircot tulella.

XLIV. Lucu.

HERRA anda ilmoitta Canssallens Egyptis/ että he owat nähnet caiken sen pahan/ joca oli tullut Jerusalemin ja Judan päälle heidän pahudens tähden/ v. 1. ja ei he paranna idzens/ waan wielä nyt suidzuttawat muille jumaloille/ v. 7. nijn hän myös tahto heitä rangaista Egyptis/ johon he owat paennet näljällä ja miecalla/ v. 11. He wastawat/ ettei he tahdo totella HERran sana/ waan tahtowat tehdä nijncuin heille kelpa: sillä nijncauwan cuin he suidzuttawat taiwan Drotningille/ nijn heille menesty/ v. 15. Jeremia sano: että se kyllä näky/ cuinga heille sentähden on tapahtunut/ v. 20. Ja että he sijnä ajatuxes olit/ on HERra tekewä cuin sanottu on/ että heidän pitä wijmein ymmärtämän/ kenengä sana todexi joutu/ hänen eli heidän/ v. 24. ja merkixi/ tahto hän anda sen tulla Pharaolle/ cuin Zedechiallekin tapahdui/ v. 29.

44:1 Tämä on se sana cuin Jeremialle tapahdui/ caikist Judalaisist jotca Egyptin maalla asuit/ nimittäin/ Migdalis/

Thaphanexes/ Nophis/ ja nijstä jotca Pathroxen maalla asuit/ ja sanoi:

44:2 Näitä sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: te oletta nähnet caiken sen pahan/ jonga minä olen andanut tulla Jerusalemin päälle/ ja caickein Judan Caupungein päälle/ ja cadzo/ tänäpäen ne owat autiat/ nijn ettei kengän nijsä asu.

44:3 Ja se heidän pahudens tähden/ jonga he teit/ että he wihoitaisit minun/ ja menit ja suidzutit ja palwelit muita jumalita/ joita ei he eli te/ eikä teidän Isän tundenet.

44:4 Ja minä lähetin joca paikkaan teidän tygön caicki minun palweliani Prophetat/ ja käsikin teille sano: älkät tehkö sencaltaisia cauhistuxia/ joita minä wihan.

44:5 Mutta ei he totellet/ eikä cumartanet corwians heidän pahudens tähden/ että he olisit kääändänet idzens/ ja ei suidzuttanet muille jumalille.

44:6 Sentähden syttyi myös minun wihan ja julmuden/ ja paloi Judan Caupungein päällä/ ja Jerusalemin catuin päällä/ nijn että he owat cukistetuxi ja autiaxi tullet/ nijncuin se tänäpäen löytän.

44:7 Nyt/ nijn sano HERra Jumala Zebaoth Israelin Jumala: mixi te teette tämän suuren pahan wistan teidän oman hengen? että teidän seasan pitä häwitettämän sekä mies että waimo/ sekä lapset että imewäiset Judasta/ ja ei pidä yhtän teistä jäämän.

44:8 Että te nijn wihoitatte minun teidän kätenne töillä/ ja suidzutatte muille jumalille Egyptin maalla/ cunga te oletta mennet asuman/ että teidän pitä häwitetyxi/ ja kirouxexi ja häwäistyxexi caickein pacanain seas maan päällä tuleman.

44:9 Olettaco te unhottanet teidän Isäin onnettomuden/ Judan Cuningasten onnettomuden/ heidän emändäin onnettomuden/ siihen myös teidän oman onnettomudenne/ ja teidän emändäin onnettomuden/ joca teille on tapahtunut Judan maalla ja Jerusalemin catuilla?

44:10 Cuitengin ei he wielä ole tähän päiwän asti idzens nöyryttänet/ ja ei myös mitän pelkä. Ja ei waella minun Laisani ja oikeuxisani/ jotca minä teidän ja teidän Isäinne eteen pannut olen.

44:11 Sentähden sano HERra Zebaoth Israelin Jumala näin: cadzo/ minä panen minun caswoni teitä wistan onnettomudexi/ ja coco Judan pitä häwitetyxi tuleman.

44:12 Ja minä otan jäänet Judasta jotca owat caswons tawoittanet mennäxens Egyptijn asuman/ he caicki pitä lopetettaman Egyptin maalla/ miecalla heidän pitä caatuman ja näljällä huckuman sekä pienet että suuret: heidän pitä cuoleman miecalla ja näljällä/ ja

Propheta Jeremia

pitä tuleman sadatuxexi/ ihmexi/ kirouxexi ja häväistyxexi.

44:13 Minä tahdon myös rangaista Egyptin maan asuwaisia miecalla/ näljällä ja rutolla/ ikänäns cuin minä tein Jerusalemille.

44:14 Nijn ettei Judan jääneistä ketän pidä pääsemän eikä jäämän/ jotca cuitengin sitä warten tänne Egyptin maalle mennet owat/ asuman täällä/ että he taas Judan maalle tulisit/ johonga he mielelläns jällens asuman tulisit/ mutta ei heidän pidä sinne pääsemän/ paidzi nijtä jotca teidä pakenewat.

44:15 Nijn caicki ne miehet wastaisit Jeremialle/ jotca kyllä tiesit että heidän emändäns muille jumalille olit pyhä sawua suidzuttanet: ja caicki waimot/ joita siellä suuri joucko oli/ caiken Canssan cansa/ jotca Egyptin maalla ja Pathroxes asuit/ ja sanoit:
44:16 Sen sanan jälkeen/ jongas meille HERran nimeen sanot/ en me tahdo sinua suingan cuulla:

44:17 Waan me tahdom tehdä caicki sen sanan perän/ joca meidän suustam käy/ ja tahdom taiwan Melechettle suidzutta/ ja hänelle juomauhria uhrata: nijncuin me ja meidän Isäm/ meidän Cuningam ja Päämiehem tehnet owat/ Judan Caupungeis ja Jerusalemin catuilla. Silloin meillä myös oli leipä kyllä/ ja me olimma autuat/ ja en me nähnet onnettomutta.

44:18 Mutta sijttecuin me lackaisimme suidzuttamast taiwan Melechettle/ ja juomauhria hänelle uhrast/ nijn me caicki köyhäxi tulimme/ ja olemme miecan ja näljän cautta huckunet.

44:19 Ja waicka me taiwan Melechettle suidzutaisim/ ja juomauhria uhrasimme/ nijn en me sitä tee ilman meidän miestem tahdota/ cosca me hänelle leipiä leiwomme/ ja juomauhria uhramme/ palwellaxem händä.

44:20 Silloin Jeremia sanoi caikelle Canssalle/ sekä miehille että waimoille/ ja caikelle Canssalle joca händä nijn wastannut oli:

44:21 Sepä se on/ että HERra on muistanut sen suidzuttamisen/ cuin te Judan

Caupungeis ja Jerusalemin catuilla tehnet oletta/ ynnä teidän Isäin/ Cuningasten/ päämiesten/ ja caiken maacunnan Canssan cansa: ja nijn hän pani sen sydämeens.

44:22 Nijn ettei hän woinut teidän paha menoan sillen kärsiä/ ja nijtä cauhistuxia/ joita te teitte: joista myös teidän maan on autiaksi/ ihmexi ja kirouxexi tullut/ nijn ettei kengän sijnä asu/ cuin tänäpän nähtävä on.

44:23 Että te suidzutitte/ ja HERra wastan syndiä teitte/ ja et te totellet HERran ändä/ et te myös hänen Laisans/ oikeudesans/ ja todistuxisans waeldanet. Sentähden myös tämä onnettomus teille tapahtu/ nijncuin tänäpän nähtävä on.

44:24 Ja Jeremia sanoi caikelle Canssalle/ ja caikelle waimoille: cuulcat HERran sana caicki jotca Judast Egyptin maasa oletta/

44:25 Näin sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: te ja teidän waimon oletta teidän suullan puhunet/ ja teidän käsillän täyttänet/ mitä te sanoitta: Meidän lupauxemma me tahdomma pitä/ jonga me taiwan Melechettle luwannet olemma/ että me hänelle pyhä sawua suidzutaisimme/ ja juomauhria uhrasimme. Te oletta teidän lupauxenna pitänet/ ja teidän lupauxen työllä täyttänet.

44:26 Nijn cuulcat sijs HERran sana caicki Judast/ jotca Egyptin maalla asutte: Cadzo/ minä wannon minun suuren nimeni cautta/ sano HERra: ettei minun nimen pidä sillen jongun ihmisen suusta Judast coco Egyptin maasa nimitettämän/ joca sanois: nijn totta cuin HERra Jumala elä.

44:27 Cadzo/ minä tahdon walwo heitä/ heidän pahaxens ja en hywäxens/ nijn että joca Judast Egyptin maalla on/ sen pitä miecalla ja näljällä huckuman/ siihenasti että he lopetetuxi tulewat.

44:28 Mutta jotca miecan wälttävät/ nijn

Propheta Jeremia

heidän pitä cuitengin Egyptin maalda Judan maahan wähäs joucos palajaman. Ja nijn pitä caicki jäänet Judast/ jotca Egyptin maahan asuman mennet olit/ ymmärtämän cummanga sanat todexi joutuwat/ Minun eli heidän.

44:29 JA tiedoxi/ sano HERra/ että minä teitä täsä paicas rangaista tahdon/ tietäxen minun sanani tulewan todexi teille onnettomudexi/ sano HERra näin:

44:30 Cadzo/ minä tahdon hyljätä Pharaon Haphran Egyptin Cuningan/ hänen wihollistens käsijn/ ja nijden käsijn jotca hänen hengens wäijywät/ nijncuin minä cedechiangin Judan Cuningan hyljännyt olin NebucadNezarin Babelin Cuningan hänen wihollisens käteen/ ja sen joca hänen hengens wäijyi.

Vers.17. Taiwan Melechettle) Melech Haschamaim) se on/ taiwan waicutuxelle eli woimalle ; ymmärretän ne tähdet eli planetit joita Judalaiset palwelit saadaxens soweliast ilma heidän jywillens/ wijnallens/ öljylle ja muulle vuoden tulolle: sillä he luulit taiwan tähdet näitä caickia andawan ja ne hallidzewan/ nijncuin muutamat wielä luulewat/ ja sentähden tahdoit he nijtä palwella/ nijncuin epäjumalan palweliat wielä tekewät: P. Urbanust sowelian ilman edest wijnalle ilman/ ja pyhä Alexiust Uckoist wastan ja pitkäisen leimaust. v. eodem . Silloin meillä oli leipä kyllä/ mutta sijtte) Sencaltaisia sokeita ja tyhmiä ihmisiä löytän wielä nytkin kyllä/ jotca ei tiedä eikä tahdo tietä totuutta. Ne jotca sanowat: cosca me pidimme wanhat säädyt (nijn he cudzuwat udet ajatellut ihmisten säädyt ja päällepanot) nijncuin on suola/ kyntilät/ ylönny/ etc. nijn en me mitän pahasta tiennet: mutta sijttecuin ne tulit pannuxi pois/ ja me saimme uden opin (nijn he cudzuwat Jumalan sanan joca on se wanhin oppi) nijn meillä on ollut sodat/

suuret ulostegot/ ja caickinainen waiwa ja tusca. Ja ei millän muoto tahdo tietä Historiaista eli Aicakirjoista/ että ennen on juuri nijn pahoin ollut/ jollei pahemmin: mutta ettei wielä nyt tule paremmaxi/ ei Jumalan sana ole sijhen syy/ waan se: että he owat kyllä ottanet Jumalan sanan wastan/ mutta ei he elä sen jälkeen: waan temmawat Kircoista ja Schouluista pois heidän tarpellisen elatuxens/ turhan lausuwat HERran nimen/ tekewät huoria/ miestappo/ etc. eläwät ylönnyömis/ juopumuxes/ ylpeydes ja ahneudes/ etc. ja sencaltaiset suuret wiat tulewat yhteisest wähä eli ei ensingän rangaistuxi ; ei he tahdo tätä syytä ensingän tietä. v. 28. Ymmärtämän) se on/ joca ei tahdo yxikertaisest pysyä Jumalan sanas/ ja käyttä idzens sen jälkeen/ hänen pitä wijmein omasta wahingostans ymmärtämän/ taicka Jumalan sana/ taicka hänen luulons tule todexi/ nijncuin nämät Judalaiset owat sen ymmärtänet.

XLV. Lucu.

Jeremia lohduutta Baruchi yhteistä häwitystä wastan/ joca Judalle ja Jerusalemille tarjona oli/ että hän oli cuitengin saapa hengens pitä/ v. 1.

45:1 Tämä on se sana/ cuin Propheta Jeremia puhui Baruchille Nerian pojalle/ cosca hän nämät sanat kirjoitti Jeremian suusta neljändenä Jojachimin Josian pojan Judan Cuningan vuonna/ ja sanoi:

45:2 Näin sano HERra Zebaoth/ Israelin Jumala sinusta Baruch:

45:3 Sinä sanot: woi minua/ cuinga on HERra waiwa minun kiwulleni lisännyt/ minä huocan minuni wäsyxin/ ja en löydä lepo.

45:4 Sanos hänelle näin: Näin sano HERra/ cadzo/ mitä minä rakensin/ sitä minä ricon/ ja mitä minä istutin/ sitä minä häwitän/ nijn myös coco tämän maan. Ja sinä edzit idzelles

Propheta Jeremia

suuria cappalita.

45:5 Älä niytä pyydä/ sillä cadzo/ minä tahdon anda tulla onnettomuden caikelle lihalle/ sano HERra/ mutta sinun sielus minä tahdon sinulle nijncuin saalin anda/ cuhungas waellat.

Vers.1. Neljäntenä vuonna) Tämä on tapahtunut ennencuin Jerusalem tuli häwitetyxi/ nijncuin Cuningan Jojachimin hallituxen ajasta on nähtävä/ 4. Reg. 23:36. ja cap. 24. Mutta tähän pandu opetusten tähden.

XLVI. Lucu.

TÄsä rupe Jeremia ennustaman pacanoita waskan/ v. 1. Ensist Pharao Nechor Egyptin Cuningasta waskan/ että hänen piti Canssoinens Chaldereildä tuleman lyödyxi Phrathin wirran tykönä/ v. 2. Sijten että Babelin Cuningan NebucadNezarin piti tuleman Egyptijn/ woittaman ja häwittämän sen/ v. 13. Cuitengin piti sen jällens sijtte raketaman ja asuttaman nijncuin ennengin/ v. 26. Sijtä hän lohdutta hänen Canssans/ että heidän piti kyllä myös edzittämän/ cuitengin tahtoi HERra pelasta heitä heidän fangiudestans/ ja autta heitä jällens cotia/ v. 27.

46:1 Tämä on HERran sana/ joca tapahtui Prophetalle Jeremialle caickia pacanoita waskan.

46:2 Egyptiä waskan. Pharaon Nechon Egyptin Cuningan joucko waskan/ joca oli Phrathin wirran tykönä Charchemis/ jonga NebucadNezar Babelin Cuningas löi neljäntenä Jojachimin Josian pojan Judan Cuningan vuonna.

46:3 Walmistacat kilpi ja keihäs/ ja lähtekät tappeluxeen/

46:4 Waljastacat hewoiset/ ja andacat radzastajat astu hewoisten selkään/ pangat

rautalakit päähän/ ja teroittacat keihät/ ja pukecat rautahame päälle.

46:5 Mutta cuinga se tapahtu/ minä näen heidän epäilewäisexi ja pakenewaisexi/ ja heidän Sangarins lyödyxi. Ne pakenewat/ nijn ettei he cadzo mitän ymbärillens/ hämmästys on joca tahwolla/ sano HERra.

46:6 Nopsa ei taida paeta eikä wäkwä päästä/ pohja päin Phrathin wirran tykönä owat he caatunet ja maahan lyödyt.

46:7 Cusa on nyt se joca tänne meni ylös nijncuin wirta/ ja hänen aldons nostit idzens nijncuin wirrasa:

46:8 Egypti meni ylös nijncuin wirta/ ja hänen aldons nostit idzens nijncuin wirrasa/ ja sanoi: Minä tahdon mennä ylös/ ja peittä maan ja häwittä Caupungin/ ynnä nijden cansa jotca sijnä asuwat.

46:9 Istucacat hewoisten päälle/ culjeskelcat matcan waunuilla/ andacat Sangarit mennä ulos/ Ethiopialaiset ja Lybiasta/ ja ambujat Lydiasta.

46:10 Sillä tämä on HERran HERran Zebaothin päiwä/ costopäiwä/ että hän costais hänen wihollisillens/ miecan pitä syömän ja heidän werestäns täyten tuleman/ sillä heidän pitä tuleman HERralle HERralle Zebaothille teurasuhrixi pohjan maalle Phrathin wirran tykönä.

46:11 Mene ylös Gileadijn/ ja tuo woidetta sinä neidzy/ tytär Egyptist/ mutta se on turha/ että parannusta edzit/ et sinä cuitengan tule terwexi.

46:12 Sinun häpys on tullut tiettäwäxi pacanain seas/ sinun walitustas on maa täynäns: Sillä toinen Sangari caatu toisen päälle/ ja molemmat macawat yhdes ylösalaisin.

46:13 Tämä on HERran sana/ cuin hän puhui Prophetalle Jeremialle/ cosca NebucadNezar Babelin Cuningas läxi matcan lyömän Egyptin maata:

46:14 Ilmoittacat se Egyptis/ ja sanocat

Propheta Jeremia

Migdalis/ andacat cuulla Nophis ja Thachpanexes/ ja sanocat: laita idzes tuexi/ sillä miecan pitä syömän caicki mitä sinun ymbärilläs on.

46:15 Cuinga se on/ että sinun wäkewäs caatuwat maahan/ ja ei taida pysy seisoalla?

46:16 HERra on nijn lykännyt heidän ylösalaisin/ hän teke että monda heistä caatuwat/ että yxi toisen cansa maca maasa ylösalaisin. Nijn he sanoit: Ylös/ lähtekäm meidän Canssam tygö meidän Isämme maahan jällens/ julman miecan edest.

46:17 Sitä siellä huuttacon/ Pharao Egyptin Cuningas on ylpiä/ ei hän ole pitänyt hänen määrätty aicans.

46:18 Nijn totta cuin minä elän/ sano se Cuningas joca cudzutan HERra Zebaoth/ hänen pitä tuleman nijn corkiana/ cuin Thaborin wuori on wuorten seas/ ja nijncuin Carmeli on meren tykönä.

46:19 Laita idzes matcustaman sinä tytär asuwainen Egyptis/ sillä Nophin pitä autiaxi tuleman ja poltettaman/ nijn ettei kenengän pidä siellä asuman.

46:20 EGYPTI on juuri caunis wasicka: mutta teurastaja tule pohjasta.

46:21 Ja päiwämiehet/ jotca sijnä asuwat/ owat myös cuin syötetyt wasicat/ mutta heidän pitä cummingin palajaman/ caicki tuleman carcurixi/ ja ei taitaman pysy: sillä heidän onnettomudens päiwän pitä heidän päällens tuleman/ nimittäin/ heidän rangaistuxens aica.

46:22 He tulewat hawisten nijncuin kärmet/ ja tulewat sotajoucon woimalla/ ja tuowat kirweitä heidän päällens/ nijncuin puiden hackajat.

46:23 Heidän pitä häwittämän heidän medzäsäns/ sano HERra/ ettei pidä woitaman luke: sillä heitä on enä cuin heinäsirckoja/ joita ei kengän woi luke.

46:24 Tytär Egypti häpeä/ sillä hän on pohjalaisen Canssan käsijn annettu.

46:25 HERra Zebaoth Israelin Jumala sano: cadzo/ minä tahdon rangaista Noon Canssa/ ja Pharaon ja Egyptin/ heidän jumalains ja Cuningastens cansa/ ja Pharaon caickein nijden cansa/ jotca häneen idzens luottawat/

46:26 Nijn että minä annan heidän nijden käsijn/ jotca heidän hengens wäijywät/ ja NebucadNezarin Babelin Cuningan ja hänen palwelioittens käsijn/ ja sijtte pitä sinusta asuttaman/ nijncuin muinengin/ sano HERra.

46:27 MUTTA sinä minun palweliani Jacob älä mitän pelkä/ ja sinä Israel älä mitän epäile: Sillä cadzo/ minä autan sinua cauca/ ja sinun siemenes hänen fangiudens maasta/ nijn että Jacobin pitä tuleman jällens/ ja oleman rauhas/ ja hänellä kyllä oleman/ ja ei pidä kenengän händä peljättämän.

46:28 Sentähden älä mitään pelkä sinä Jacob minun palweliani/ sano HERra/ sillä minä olen sinun tykönäs. Minä lopetan caicki pacanat/ cuhunga minä olen sinun ajanut. Mutta en minä sinua lopeta/ waan tahdon curitta sinua cohtudella/ ja en sinua peräti wiatoinna pidä.

Vers.2. Neljäntenä Jojachimin vuonna) Ennen oli tämä Pharao Cuningas Josian aicana pannut idzens Chalderejä wastan/ ja onnellisesta sotinut/ ja cuin hän palais/ aicoi hän myös otta Judan ja Jerusalemin alans/ pani Cuningas Joahaxen wiralda pois/ ja asetti hänen poicans Jojachimin Cuningaxi siaan/ 4. Reg. 23:29. Tästä nähdän/ että hän on toistamisen ollut matcas/ ja on toisin hänelle menestynyt. Josta Jeremia sijhen aican tämän on ennustanut. v. 21. Päiwämiehet) Owat Pääruhtinat ja Herrat/ jotca händä palwelewat ja ottawat suuren palcan.

XLVII. Lucu.

Siitte ennusta hän Philisterejä/ Tyriläisiä ja Sidonialaisia wastan/ että Babylonialaiset pitä myös heitä edzimän/ v. 1. etc.

Propheta Jeremia

47:1 Tämä on HERran sana joca tapahdui Prophetalle Jeremialle Philisterejä wastan/ ennencuin Pharao löi Gazan.

47:2 Näin sano HERra: Cadzo/ wedet pitä nouseman pohjasta/ josta pitä tuleman wirta/ nijn että sekä maan ja mitä sen päällä on/ ja Caupungit nijden cansa cuin nijsä asuwat/ pitä menemän matcans/ ja ihmisten pitä huutaman/ ja caickein maan asuwaisten walittaman.

47:3 Humun tähden heidän wäkewistä hewoisistans/ jotca siellä juoxewat/ ja heidän waunuins töminän tähden/ ja heidän ratastens copinan tähden/ nijn ettei Isäin pidä ymbärillens cadzoman lastens perän/ nijn epäilyxis pitä heidän oleman/

47:4 Sen päiwän edellä joca tule cukistaman caicki Philisterit/ ja häwittämän Tyri ja Zidoni/ ynnä caickein muiden heidän auttajains cansa.

47:5 Sillä HERra on cukistawa jäänyitä Philisterejä ja Caphtorin luodos/ Gazan pitä paljaspääxi joutuman/ Ascalon ynnä jäänyitten cansa/ heidän laxoisans häwitettämän.

47:6 Cuinga cauwan sinä tahdot sotia O sinä HERran miecka? cosca sijs sinä tahdot lacata/ mene jo sinun tuppees/ ja lewä ja ole alallas.

47:7 Mutta cuinga sinä taidat lacata/ että HERra on andanut sinulle käskyn Ascaloni wastan/ ja asettanut sinun meren satamita wastan.

Vers.2. Pohjasta) Se on Babelist. Tämä ennustus on myös täytetty cosca Judan ja Egyptin waldacunnat wielä olit woimasans.

XLVIII. Lucu.

Sitälikin ennusta hän Moabitereitä wastan/ cuinga heidän maans/ Caupungins ja jumalans pitä surkiast cukistettaman/ v. 1. etc. Että he luotit idzens heidän linnoins ja

tawaroihins/ v. 7. olit suruttomattomat pitkällisest menestyxest/ v. 11. Corgotit idzens HERra wastan/ ja pilckaisit hänen Canssans/ v. 26. olit ylpiät ja röyckiät/ v. 29. Cuitengin oli HERra aicanans käändäwä heidän fangiuxens/ v. 47.

48:1 MOabia wastan: Näin sano HERra Zebaoth Israelin Jumala: woi Nebon Caupungita: Sillä se on cukistettu/ ja on surkiana/ Kirjathaim on woitettu/ linna on surkialla muodolla/ ja on cukistettu.

48:2 Moabin haastaminen on pois/ joca hänellä oli Hes bonist. Sillä jotain paha hänelle aiwoitan/ nimittäin: Tulcat/ me tahdom häwittä hänen peräti/ ettei hän enä ole Canssa/ ja sinun Madmen pitä myös oleman häwitetyn/ miecan pitä sinun peräs tuleman.

48:3 Horonaimis cuulu äni häwityxest ja suurest walituxest.

48:4 Moab on lyöty maahan/ hänen nuoret lapsens cuuluwat huutawan:

48:5 Sillä he käywät itkein tietä myöden ylös Luhithin/ ja wiholliset cuulewat walitushuudon tietä myöden alas Horonaimist/ nimittäin: riendäkäs teitän pois ja pelastacat teidän hengen.

48:6 Mutta sinun pitä oleman nijncuin canerwa corwesa.

48:7 Että sinä luotit idzes sinun rakennuxees/ ja sinun tawaroihis/ pitä sinun myös tuleman woitetuxi. Ja Chamoxen pitä ulos/ ja menemän tietäns/ fangittuna hänen Pappeins ja Ruhtinastens cansa.

48:8 Sillä häwittäjän pitä tuleman caickijn Caupungeihin/ nijn ettei yhtän Caupungita pidä pääsemän/ siellä pitä sekä laxot turmeldaman ja tasaiset kedot häwitettämän: Sillä HERra on sen sanonut.

48:9 Andacat Moabille sulkia/ hänen pitä leten menemän/ ja hänen Caupungins autiana oleman/ nijn ettei yhdengän pidä nijsä

Propheta Jeremia

asuman.

48:10 Kirottu olcon joca teke HERran työn laiscasti/ kirottu olcon joca mieckans anda lacata werta wuodattamast.

48:11 Moab on nuorudestans ollut surutoin/ ja on rahcans päällä alallans ollut/ ja ei ole coscan wuodatetuxi tullut yhdestä astiasta nijn toiseen/ eikä joscus mennyt fangiuteen: Sentähden on hänellä hänen macuns tallella/ ja hänen hajuns ei ole muuttanut idzens.

48:12 Sentähden cadzo/ sano HERra: se aica tule että minä lähetän hänelle wieraita jotca hänen pitä laskeman/ ja tekemän hänen astians tyhjäxi/ ja rickoman hänen leilins.

48:13 Ja Moabin pitä Chamoxen tähden tuleman häpiään/ nijncuin Israelin huone on BethElin tähden häpiään tullut/ joihinga he idzens cuitengin luotit.

48:14 CUinga te rohkette sanoa: Me olemma Sangarit ja oikiat sotamiehet?

48:15 Waicka Moab pitä häwitetyxi tuleman/ ja hänen Caupungins poljettaman/ ja hänen parhat miehens pitä käymän alas tapetta/ sano Cuningas/ joca cudzutan HERra Zebaoth.

48:16 Sillä Moabin onnettomus on pian tulewa/ ja hänen cowa onnens on kyllä idzens kijruhtawa.

48:17 Surcutelcat sijs händä/ te jotca hänen ymbärilläns asutte/ ja hänen nimens tunnette/ ja sanotte: Cuinga on se wahwa widza/ ja se jalo sauwa nijn taitettu ricki?

48:18 Astu alas jaloudesta/ sinä tytär joca Dibonis asut/ ja istu cuiwalle: Sillä Moabin häwittäjän pitä tuleman ylös sinun tygös/ ja ottaman sinun linnas.

48:19 Mene tielle sinä Aroerin asuwainen/ ja cadzo/ kysy nijlle jotca pakenit ja pääsit/ ja sano: Cuinga on?

48:20 Woi Moab on häwitetty ja turmeldu/ walittacat ja huutacat/ ilmoittacat se Arnonis/ että Moab on turmeldu.

48:21 Rangaistus on tullut tasaiselle kedolle/

nimittäin: Holonijn/ Jahsaan/ Mephaathijn/ 48:22 Dibonijn/ Neboon/ BethDiblathaimijn/ 48:23 Kirjathaimijn/ BethGamulijn/ BethMeonijn/

48:24 Kirjothijn/ Bazraan/ ja caickijn Moabin maan Caupungeihin/ joco he caucana eli läsnä owat.

48:25 Moabin sarwi on lyöty pois/ ja hänen käsiwartens on taitettu/ sano HERRA.

48:26 Juowuta händä (sillä hän on corgottanut idzens HERra wastan) että hän oxennais/ wäändäis käsiäns/ ja myös tulis pilcaxi.

48:27 Sillä Israel on ollut sinun häwäistykses/ nijncuin hän olis löytty warasten seast. Ja että sinä sencaltaista händä wastan olet puhunut/ pitä sinä wietämän myös pois.

48:28 O te Moabin asuwaiset/ jättäkät Caupungit/ ja asucat wuorten cuckuloilla/ ja tehkät nijncuin mettiset jotca asuwat corkialla läwisä.

48:29 JOpa on sanottu Moabin ylpeydestä/ että hän on juuri yläpiä/ öyckäri/ röykiä/ rohkia/ ynsiä:

48:30 Mutta HERRA sano: Minä tunnen kyllä hänen wihans/ ettei hän nijn paljo woi/ ja hän otta enä tehdäxens/ cuin hänellä on woima.

48:31 Sentähden minä walitan Moabin tähden/ ja huudan coco Moabin tähden/ ja murhetin Kirherexen Canssa.

48:32 Minä itken sinua Jaeser/ sinä Sibman wijnapuu: Sillä sinun oxas owat culkenet meren ylidzen/ ja tullet Jaeserin mereen/ häwittäjä on hyökännyt sinun eloos ja wijnan hakemisees/

48:33 Ilo ja riemu on paennut kedolda ja Moabin maalda/ ja ei pidä ensingän wijna enä siellä puserrettaman. Wijnan polkian ei pidä enä laulaman wirttäns/

48:34 Hes bonin huudon tähden haman Elealen/ joca cuulu Jazan Zoarist colme wuotisest lehmäst/ Horonaimin asti: Sillä Nimrimin wedet pitä myös cuiwaman.

Propheta Jeremia

48:35 Ja minä/ sano HERra/ teen Moabis lopun/ ettei heidän enä pidä uhraman cuckuloilla/ ja suidzuttaman heidän jumalillens.

48:36 Sentähden pauha minun sydämeni Moabia wastan nijncuin waskitorwi/ ja Kirherexen Canssan päälle pauha miun sydämeni nijncuin waskitorwi: Sillä he owat paljon alcanet/ sentähden pitä heidän huckuman.

48:37 Caicki päät pitä tuleman kerityxi/ ja caicki parta ajelluxi/ caicki kädet pitä oleman rewityt/ ja jocaidzen pitä idzens puettaman säckijn. Caickein cattoin päällä ja catuilla jocapaicas Moabis pitä itkettämän:

48:38 Sillä minä olen särkenyt Moabin/ nijncuin kelpamattoman astian/ sano HERra.

48:39 O cuinga hän on turmeldu/ cuinga hän walitta/ cuinga häpiälisestä hän ripusta pääns/ ja Moab on tullut nauroxi/ ja pelgoxi caikille ymbärinsasuweisille.

48:40 Sillä näin sano HERra: Cadzo/ hän lendä pois nijncuin Cotca/ ja oijenda sijpens Moabin ylidzen.

48:41 Kirjath on woitettu/ ja wahwat Caupungit owat saadut/ ja Moabin sangaritten sydän pitä oleman silloin/ nijncuin waimon sydän lapsen kiwus.

48:42 Sillä Moabin pitä turmelluxi tuleman/ nijn ettei hänen enä Canssana oleman pidä: että hän on idzens corgottanut HERra wastan.

48:43 Pelco/ luola ja paula tule sinun päälles sinä Moabin asuwainen/ sano HERra.

48:44 Joca pääse pelgost/ hänen pitä putoman luolaan/ ja joca luolaan tule/ hänen pitä paulalla saataman. Silloin minä tahdon anda Moabin päälle tulla hänen rangaistuxens wuoden/ sano HERra.

48:45 Jotca taposta pakenewat/ pitä edzimän turwa Hes bonis. Mutta tulen pitä käymän Hes bonist ja liekin Sihonist/ joca Moabin paicat ja sotiweisen Canssan nielemän pitä.

48:46 Woi sinua Moab/ Chamoxen Canssa on

cadotettu: sillä sinun poicas ja tyttäres owat otetut ja wiedyt fangixi. Mutta tulewaisella ajalla/ pitä minun käändämän Moabin fangiuden/ sano HERra. Olcon se nijn sanottu nyt Moabin rangaistuxest.

Vers.1. Nebon) Tämä ja ne muut Caupungit joita monda täsä cap. nimitetän/ olit Moabin maan Caupungit siihen aican/ nijncuin ne wierat nimet seurawaisis cap. owat enimmäst nijden maacundain Caupungein nimet. v. 7. Luotit idzes) Cadzo/ 2. Chron. 14:6. ja Infr. cap. 49:16. v. eod. Chamoxen) Nijn cudzutan Moabiterein epäjumala. v. 9. Sulkia) Se on: heidän waldacunnasans oli caicki hywin/ ja nijncuin hywä wijna on ollut lijcuttamat hänen rahcans päällä. v. 10. kirottu/ etc.) Täsä nähdän/ että sopimatoin laupius/ cosca rascat synnit ja wiat pitä rangaistaman/ joita HERra on käskenyt rangaista/ on HERralle kelpamatoin/ nijncuin myös Saulin Historia näyttä/ 1. Sam. 15. v. 34. Colme wuotisesta lehmästä) Esa. 16:5.

XLIX. Lucu.

Jeremia ennusta wielä Ammonitereitä wastan/ että heidän maans ja Caupungins pitä häwitettämän/ v. 1. Mutta sijtte tahto HERra käändä heidän fangiudens jällens/ v. 6. Nijn myös Edomerejä/ v. 7. Syrialaisia/ v. 23. Arabialaisia/ v. 28. Ja Persialaisia wastan/ v. 34. Joiden fangiuden HERra tulewaisilla aigoilla taas käändä tahto. v. 39.

49:1 AMmonin lapsia wastan/ sano HERra näin: Eikö Israelillä lasta ole/ eli eikö hänellä perillistä ole? Mixi sijs Malchom omista Gadin maan/ ja hänen Canssans asu hänen Caupungeisans?

49:2 Sentähden/ cadzo/ aica tule/ sano HERra/ että minä annan cuulla sotariecunan Ammonin lasten Rabbathin ylidzen/ että sen

Propheta Jeremia

pitä yhdes cogos autiana oleman/ ja kylinens tulella poltettaman: Mutta Israelin pitä omistaman heidän/ joilda he owat omistetut ollet/ sano HERra.

49:3 Walita O Hes bon: sillä Ai on cukistettu/ huutacat te Rabban kylät/ ja pukecat idzenne säckein/ itkekät/ ja juoscat ymbärins muureja: Sillä Malchom wiedän fangina pois/ Pappeins ja Ruhtinastens cansa.

49:4 Mitä sinä röyckäilet sinun laxoistas. Sinun laxos owat upotetut/ sinä cuulematoin tytär/ joca luotat idzes sinun tawaroihis/ ja sanot sydämesäs: cuca tohti tulla minun tygöni?

49:5 Cadzo/ näitä sano HERra HERra Zebaoth: Minä annan tulla pelgon sinun päälles caikista nijstä jotca asuwat sinun ymbärilläs/ nijn että jocainen pitä ajettaman pois toisens tykö/ ja ei pidä kenengän carcureita cocoman.

49:6 Mutta sijtte minä käännän Ammonin lasten fangiuden/ sano HERra.

49:7 Edomia wastan. Näitä sano HERra Zebaoth: eikö tieto enä ole Themanis? Eikö neuwo enä ole taitawilla? joco heidän tietons loppui?

49:8 Paetcat/ palaitcat ja kätkekät teidän sywälle te Dedanin asuwaiset: Sillä minä annan Esaulle tulla onnettomuden/ hänen edzicons ajan.

49:9 Wijnan hakiat pitä tuleman sinun päälles/ joiden ei pidä mitän sinulle jättämän heidän peräns/ ja warcat pitä yöllä tuleman sinun päälles/ heidän pitä kyllä warastaman.

49:10 Sillä minä olen paljastanut Esaun/ ja ilmoittanut hänen salaisen paickans/ nijn ettei hän taida idzens kätke/ hänen siemenens/ hänen weljens/ ja hänen kyläns miehet owat häwitetyt/ nijn ettei yhtän heistä enä ole käsillä.

49:11 Cuitengin nijlle cuin jääwät orwoistas/ tahdon minä suoda elä/ sinun leskeis pitä minuun luottaman.

49:12 Sillä nijn sano HERra: Cadzo/ ne jotca ei ole ansainnet juoda calckia/ heidän pitä

juoman/ ja sinun pitäis rangaisemata pääsemän? Ei sinun pidä rangaisemata pääsemän/ waan sinun pitä myös juoman.

49:13 Sillä minä olen wannonut idzelläni/ sano HERra/ että Bazran pitä tuleman ihmexi/ häwäistyxexi/ häwityxexi ja kirouxexi ja caicki/ hänen Caupungins ijancaickisexi autiaxi.

49:14 MInä olen cuullut HERralda/ että sana on lähetetty pacanoille: Cootcat teidän ja tulcat tänne händä wastan ja soticat.

49:15 Sillä cadzo/ minä olen sinun alendanut pacanain seas/ ja tehnyt sinun ylöncadzotuxi ihmisten seas.

49:16 Sinun ylpeydes ja sinun sydämes coreus on sinun pettänyt/ että sinä asut wuorten raois/ ja wallidzet corkiat wuoret. Jos sinä tekisit pesäs nijn corkiaxi cuin Cotca/ nijn minä cuitengin siellä sinun cukistan alas/ sano HERra.

49:17 Juuri nijn pitä Edomi autiaxi tuleman/ ja caickein jotca sijtä käywät ohidzen pitä ihmettelemän/ ja hawiseman hänen waiwastans:

49:18 Nijn cuin Sodoma ja Gomorra heidän lähikyläins cansa cukistetut owat/ sano HERra/ nijn ettei kengän siellä asu/ eikä jocu ihminen siellä olla taida.

49:19 Sillä cadzo/ hän tule ylös nijncuin Lejon ylpestä Jordanist suloisia nijtjy wastan/ sillä minä tahdon anda hänen nopiast sinne juosta/ ja cuca tietä sen nuorucaisen/ jonga minä warustan heitä wastan? Sillä/ cuca on minun caldaiseni/ cuca tahto minua opetta? Ja cuca paimen woi olla minua wastan?

49:20 CUulcat sijs HERran neuwo Edomist/ ja hänen ajatuxians Themanin asuwaisista: mitämax/ että carjalapset pitä riepoittaman heitä/ cukistaman heidän asumisans/

49:21 Nijn että maan pitä wapiseman heidän langemisesans/ ja heidän huutons pitä cuullttaman punaises meres.

49:22 Cadzo/ hän lendä ylös nijncuin Cotca/ ja pitä hajottaman sijpens Bazran ylidzen/

Propheta Jeremia

silloin pitä Edomin Sangaritten sydämet oleman nijncuin waimon sydämen lapsen kiwus.

49:23 Damascua waskan. HEmathis ja Arpadis on surkia meno/ he epäilewät/ sillä he cuulewat pahoja sanomita/asuwaiset meren tykönä owat hämmästyxis/ nijn ettei heillä ole lepo.

49:24 Damascu epäile ja pakene/ hän wapise ja on ahdistuxes/ ja kiwus/ nijncuin waimo lapsen waiwas.

49:25 Cuinga? Eikö hän ole hyljätty se cuuluisa ja iloinen Caupungi?

49:26 Sentähden pitä hänen nuorucaisens macaman pihalla/ ja caicki hänen sotawäkens langeman sijhen aican/ sano HERra Zebaoth.

49:27 Ja minä toimitan tulen Damascun muurein päälle/ nijn että sen pitä nielemän Benhadadin huonen.

49:28 Kedarin ja Hazorin waldacunda waskan/ jonga NebucadNezar Babelin Cuningas löi.

49:29 Näitä sano HERra: ylös/ mengät ylös Kedarin/ ja cukistacat idän lapset. Heidän majans ja laumans pitä heildä otettaman pois/ heidän teldans ja caicki heidän cappalens/ ja heidän pitä wiemän Camelit pois/ ja pitä julmast huuttaman heidän tähtens ymbäristöldä.

49:30 Paetcat/ joutucat sieldä/ lymytkät sywään te Hazorin asuwaiset/ sano HERra: Sillä NebucadNezar Babelin Cuningas on teistä neuwo pitänyt/ ja ajattele ja aicoi jotain teitä waskan.

49:31 Ylös/ mengät ylös Canssa waskan jolla kyllä on/ ja asu suruttomast/ sano HERra/ ei heillä ole owe eikä telke/ ja he asuwat yxinäns.

49:32 Heidän Camelins pitä ryöstettämän/ ja heidän carjan paljoudens otettaman pois/ ja minä hajotan heidän joca tuuleen/ jotca nurkisa asuwat/ ja joca tahwolda annan minä heidän onnettomudens tulla heidän päällens/ sano HERra.

49:33 Ja Hazorin pitä tuleman Drakin asumasixi ja ijancaickisexi autixi/ nijn ettei kenengän pidä siellä asuman/ ja ei yhdengän ihmisen siellä oleman.

49:34 Tämä on HERran sana/ joca tapahdui Jeremialle Prophetalle Elamia waskan/ Zedechian Judan Cuningan waldacunnan algusa/ ja sanoi: näin sano HERra Zebaoth:

49:35 Cadzos/ minä taitan Elamin joudzen heidän ylimmäisen woimans/

49:36 Ja annan tulla heidän päällens neljä tuulda/ neljästä taiwan culmasta/ ja hajotan heidän caickijn njihin tuulijn/ nijn ettei yhtän Canssa pidä oleman/ cuhunga ei jocu Elamista pidä tuleman

49:37 Ja minä teen Elamin epäilemän heidän wihollistens edes/ ja nijden edes jotca wäijywät heidän hengens/ ja annan onnettomuden tulla heidän päällens minun julmalla wihallani/ sano HERra/ ja lähetän miecan heidän päällens/ siihenasti että minä heidän lopetan.

49:38 Minun istuimeni panen minä Elamijn/ ja häwitän siellä sekä Cuningat että Ruhtinat/ sano HERra.

49:39 Mutta tulewaisella ajalla käännän minä Elamin fangeuden/ sano HERra.

Vers.1. Malchom) Se oli heidän epäjumalans. V. 6. Käännän fangiuden) Tämä nijncuin sekin cuin ennen oli Moabin lapsista/ cap. 48:47. ja täsä cap. v. 11. Edomereist Nijn myös V. 39. Persialaisista/ ymmärretän erinomaisesta/ heidän aicanans Christuxen Evangeliumin cautta käätyxi tulewan hänen waldacundaans. Nijncuin Esaia näistä maacunnista sijtä selkiämmäst ennustä. 18. ja seurawaises lugus. V. 12. Ei ole ansainnet) Nimittäin/ jos he pitäis werrattaman muihin jotca sen enämmin ansainnet owat/ etc. Sup. 25:29. 1. Pet.4:17. V. 16. Asut wuorten cuckuloilla) Cadzo/ 2. Chron. 14:6. V. 19. sen nuorucaisen) Se on se suuri Alexander/ jonga piti caicki

Propheta Jeremia

nämät maat woittaman nuorna. V. 20. Carjalapset) Cudzutan täsä sodanpäämiehet ja Ruhtinat jotca maat voitit/ että he näyit sijhen asian huonoxi. V. 38. Istuimeni panen minä) Se on: Minä panen heille toisen wallan eli hallidzian/ nimittäin/ suuren Alexanderin joca sijtte woitti Elamin.

L. Lucu.

HÄn ennusta wielä Babelita Chaldealaisia wastan/ että heidän pitä myös cukistettaman Persialaisilda/ v. 1. etc. ad finem. Että he kerscaisit idzens sijtä voitosta/ cuin he sait Jumalan Canssasta/ v. 11. ja 17. Että he olit rickonet HERra wastan/ v. 14. Että he olit häwittänet muut maacunnat/ v. 29. Että he olit epäjumalan palweliat ja luotit heidän epäjumalijns/ v. 38. Mutta Jumalan canssa pitä sieldä pelastettaman ja tuleman jällens maahans/ v. 4. 19. 33.

50:1 NÄmät owat ne sanat jotca HERra on Prophetan Jeremian cautta puhunut Babelita ja Chalderein maata wastan.

50:2 Julistacat pacanain seas/ ja tiettäwäxi tehkät/ nostacat lippu ylös/ cuuluttacat ja älkät sitä salatco/ ja sanocat: Babel on woitettu/ Bel on häpiään joutunut/ Merodach on ricottu/ hänen epäjumalans owat häpiään tullet/ ja hänen jumalansa owat murscaxi lyödyt.

50:3 Sillä pohjaisest pitä nouseman Canssan heitä wastan/jonga pitä heidän maans häwittämän/ nijn ettei kenengän pidä sijnä asuman/ waan sekä Canssan että carjan sieldä pakeneman.

50:4 Nijnä päiwinä ja sijhen aican/ sano HERRA/ pitä Israelin lasten Judan lasten cansa tuleman/ ja pitä käymän ja itkemän/ ja edzimän HERra heidän Jumalats.

50:5 Heidän pitä kysymän tietä Zionijn/ ja käändämän idzens sinne: Tulcat/ ja me

tahdomme pysyä HERrasa ijancaickisella lijtolla/ joca ei ikänäns pidä unhotettaman. 50:6 Sillä minun Canssani on tullut nijncuin cadonnuxi laumaxi/ heidän paimenens owat heidän wietellet/ ja andanet heidän exyxisä käwellä wuorilla/ nijn että he owat wuorilda mennet cuckuloille/ ja owat unhottanet heidän majans.

50:7 Mitä ikänäns heidän tygöns tuli/ se söi heidän ylös/ ja heidän wihollisens sanoit: embä me tee wäärin: sillä he owat rickonet HERra wastan wanhurscauden asumuxes/ ja HERra wastan joca heidän Isäins toiwo on.

50:8 PAetcat Babelist/ ja lähtekät Chalderein maasta ulos/ ja laittacat teitän nijncuin caurit lauman edellä.

50:9 Sillä cadzo/ minä nostan suuren wäen joucoittain pohjan maalda/ ja annan heidän tulla Babelin eteen/ heidän pitä warustaman idzens händä wastan/ ja woittaman hänen/ heidän nuolens owat nijncuin hywän sotamiehen/ joca ei tyhjän ambu.

50:10 Ja Chalderin maan pitä tuleman saalixi/ nijn että caickein jotca sitä ryöstäwät/ pitä sijtä kyllä saaman/ sano HERra.

50:11 Että iloidzette sijtä ja kerscatte idzen että te olette minun perindöni ryöstänet/ ja hyppelette nijncuin lihawat wasicat/ ja hirnutte nijncuin wäkewät hewoiset.

50:12 Teidän äitinne on suureen häpiään joutunut/ ja joca teidän on synnyttänyt/ on tullut pilcaxi/ Cadzo/ hän on pacanain seas caickein huonoin/ autia/ cuiwa/ ja häwinnyt.

50:13 Sillä HERran wihan tähden pitä hänen rakendamatoinna/ ja peräti autiana oleman/ nijn että caickein jotca Babelit menewät ohidzen/ pitä ihmettelemän/ ja wilistelemän caickein hänen waiwains tähden.

50:14 Warustacat teitän Babelia wastan/ jocatahwolda caicki ambujat/ ambucat händä/ älkät säästäkö nuolia:

50:15 Sillä hän on rickonut HERra wastan. Riecucat hänen tähtens/ hänen pitä myötä

Propheta Jeremia

andaman/ hänen perustuksens owat langennet/ ja hänen muurins owat jaonnet: Sillä se on HERran costo/ costacat hänelle/ ja tehkät hänelle nijncuin hän on tehnyt.

50:16 Häwittäkät sekä kylwäjä että nijttäjä/ nijn että jocainen käändä idzens hänen Cansans tygö/ häwittäjän miecan tähden/ ja jocainen pakene hänen maahans.

50:17 Israelin täyty olla hajotetun lauman/ jonga Lejonit owat hajottanet: Ensist söi Assyrian Cuningas hänen/ sijtte häwitti hänen NebucadNezar Babelin Cuningas.

50:18 Sentähden sano HERra Zebaoth Israelin Jumala näin: Cadzos/ minä edzin Babelin Cuningan ja hänen maans/ nijncuin minä olen Assyrian Cuningan edzinyt.

50:19 Mutta Israelin minä annan tulla jällens cotia hänen asumuxeens/ nijn että hänen pitä idzens elättämän Carmelis ja Basanis/ ja Ephraimin wuorella ja Gileadis pitä hänen sieluns rawituxi tuleman.

50:20 Silloin ja nijnä päiwinä pitä Israelin pahateco edzittämän/ sano HERra: mutta ei pidä löyttämän. Ja Judan syndi/ ja ei pidä löyttämän: Sillä minä olen armollinen nijlle jotca minä jätän.

50:21 MEne siihen maahan joca coco mailma on waiwannut/ mene sinne ylös/ ja edzi edzicon asuwaisia/ häwitä ja tapa heidän jälkentulewaisens/ sano HEra/ ja tee caicki mitä minä olen käsenyt sinun.

50:22 Maalla on sodan riecuna ja isoi suru.

50:23 Cuinga se on tullut/ että coco mailman wasara on taitettu ja ricottu. Cuinga se on tullut/ että Babel on autiaxi joutunut pacanain seas.

50:24 Minä olen wirittänyt paulan etees Babel: sentähden olet sinä myös fangittu/ ennen cuins hawaidzitcan/ sinä olet osattu/ ja sinä olet käsitetty: Sillä sinä olet kehoittanut HERran.

50:25 HERra on awannut tawarahuonens/ ja wetänyt edes hänen wihans aset: sillä

sencaltaisia on HERra HERra Zebaoth Chalderein maalle toimittanut.

50:26 Tulcat tänne händä wastan te wijmeisistä äristä/ awatcat hänen jywähuonens/ paiscatcat händä cocoon/ ja tappacat händä/ nijn ettei mitän jää.

50:27 Surettacat caicki hänen lapsens/ wiekät händä alas teurastetta/ woi heitä/ sillä päiwä on tullut/ heidän edzicons aica.

50:28 Huuto cuulu paennuilla ja pääsnyillä Babelin maasta: Että heidän pitä julgistaman Zionis/ HERran meidän Jumalam costo/ ja hänen kirckons costo.

50:29 Cudzucat monda Babelia wastan/ pijrittäkät händä joudzen ambujat joca tahwolda ymbärins/ ja älkät yhtän päästäkö/ costacat hänelle nijncuin hän on ansainnut/ nijncuin hän on tehnyt/ nijn tehkät hänelle jällens. Sillä hän on ylpiäst tehnyt HERra wastan/ sitä Pyhä Israelis.

50:30 Sentähden pitä hänen nuorucaisens langeman catuilla/ ja caicki hänen sotamiehens huckuman siihen aican/ sano HEra.

50:31 Cadzo/ sinä ylpe/ minä tahdon sinun kimpuus/ sano HERra HERra Zebaoth: Sillä sinun päiwäs on tullut/ sinun edzicos aica.

50:32 Silloin pitä sen ylpiän cuoleman/ ja langeman/ nijn ettei kenengän pidä händä auttaman ylös. Minä sytytän hänen Caupungins palaman tulella/ jonga pitä culuttaman caicki mitä sijnä ymbärillä on.

50:33 Näitä sano HERra Zebaoth: Cadzo/ Israelin lasten sekä Judan lasten pitä wäkiwalda ja wääryttä kärsimän/ caicki ne jotca heidän owat fangina wienet/ pitävät heidän/ ja ei tahdo heitä päästä wallallens

50:34 Mutta heidän wapahtajans on wäkwä/ HERra Zebaoth/ hän on nijn toimittawa heidän asians/ että hän teke maan wapiseman/ ja Babelin asuwaiset wärisemän.

50:35 Miecan pitä tuleman/ sano HERra/ Chalderein päälle/ ja Babelin asuwaisten

Propheta Jeremia

päälle/ ja hänen Ruhtinastens päälle/ ja hänen tietäjäins päälle.

50:36 Miecan pitä tuleman hänen noitains päälle/ nijn että heidän pitä tyhmixi tuleman/ miecan pitä tuleman hänen wäkewäins päälle/ että heidän pitä epäilemän/

50:37 Miecan pitä tuleman hänen hewoistens ja ratastens päälle/ ja caikelle yhteiselle Canssalle/ joca siellä on/ nijn että heidän pitä tuleman nijncuin waimot.

50:38 Miecan pitä tuleman hänen rijtahuonens päälle/ nijn että se pitä ryöstetyxi tuleman. Cuiwuden pitä tuleman hänen wettens päälle/ nijn että ne pitä cuiwuman: Sillä se on epäjumalan maa/ ja he röyckäilewät heidän cauheista epäjumalistsans. 50:39 Sentähden pitä petoin ja julmain linduin siellä asuman/ ja yököit/ ja ei pidä ikänäns enä sijnä asuttaman eli jongun siellä oleman ijancaickisest.

50:40 Nijncuin HERra Sodomian ja Gomorran heidän lähimmäistens cansa cukistanut on/ sano HERra/ nijn ettei siellä kenengän asuman pidä/ eli jongun ihmisen siellä oleman.

50:41 CADzo/ Canssa tule pohjasta/ monda pacanata ja monda Cuningasta pitä nouseman maan äristä.

50:42 Heillä on joudzi ja kilpi/ he owat julmat ja armottomat/ heidän huutons on nijncuin meren pauhina/ he ajawat hewoisilla nijncuin sotamiehet warustetut sinua wastan/ sinä tytär Babel.

50:43 Cosca Babelin Cuningas on cuulewa heidän sanomans: silloin pitä hänen kätens maahan putoman/ ahdistus ja murhe pitä tuleman hänen päällens/ nijncuin waimolle lapsen waiwas.

50:44 Cadzos/ hän nouse ylös nijncuin Lejoni/ sijtä ylpiästä Jordanist/ nijtä wahwoja majoja wastan/ sillä minä annan hänen nopiast juosta sinne/ ja cuca tietä sen nuorucaisen/jonga minä olen warustawa heitä wastan? Sillä cuca

on minun wertaiseni/ cuca tahto minua opetta/ ja cuca on se paimen/ joca woi olla minua wastan?

50:45 Cuulcat sijs nyt HERran neuwo Babelist/ ja hänen ajatuxians Chalderein maan asuwaisista: mitämax/ että carjalasten pitä riepoittaman heitä/ ja cukistaman heidän asumans/

50:46 Ja maan pitä wapiseman riecunast/ ja pitä cuuluman pacanain seas/ cosca Babel woitetan.

*Vers.2. Bel ja Merodach) Ne olit
Babyloniaisten jumalat. V. 5. Kysymän tietä)
Tämä tapahtui kuin he sait luwan Cuningas
Corexelda/ mennä jällens cotia Babelist/ josta
on Esr. 1. etc. V. 12. On caickein huonoin)
Waicka tämä ennustus on sijtä Babelin
häwityxest/ joca Cuningas Corexelda tapahtui:
cuitengin cocotta hän myös edemmä siihen
cuin Alexander Magnuxelda tapahtui/ josta
täsä ja seurawaisis luguis pitä otettaman
waari. V. 20. Silloin) Täsä Propheta
erinomaisesta ymmärtä sitä wapautta joca
Christuxen cautta läHes tyi/ jonga nimeen
caickein piti saaman syndein andexi
saamisen/ jotca uscoit hänen päällens. Act.
10:43. V 44. Nuorucaisen) ja V. 45. Carjalasten)
Sup. 49:19. ja 20.*

LI. Lucu.

*Jeremia ennusta taas Babelita wastan/ että se
pitä cauhiast häwitettämän/ v. 1. etc. ad
finem. Että he nijn ylpest olit sotinet Jumalan
Canssa wastan/ ryöstänet/ ja fanginnet/ v. 24.
34. ja 49. Mutta Jumalan Canssa pitä taas
sieldä pelastettaman v. 5. ja 50. Ja tämän
ennustuxen lähettä Jeremia kirjoitettuna
Babelijn Serajan Nerian pojan cansa/ cosca
hän Cuningan Zedechian cansa meni Babelijn/
v. 59. Ja käske hänen luke heidän edesäns
Babelis/ ja sijtte sitoa siihen kiwen ja paiscata*

Propheta Jeremia

*sen Phrathin wirtaan/ tiedoxi/ että Babel pitää
nijn upotettaman ja häwitettämän/ v. 61.*

51:1 Näitä sano HERra: Cadzos/ minä nostan
angaran ilman Babelita wastan/ ja hänen
asuwaistsans wastan/ jotca idzens owat
asettanet minua wastan.

51:2 Minä lähetän wiscajat Babelijn/ joidenga
pitä händä wiscaman/ ja käwäisemän hänen
maans/ näiden pitää jocapaicas oleman hänen
ymbärilläns hänen onnettomudens päiwänä.

51:3 Sillä hänen ambujans ei pidä taitaman
ammuta/ ja hänen warustettuns ei pidä
taitaman idzens warjella. Älkät sijs säästäkö
hänen nuorucaistsans/ tappacat caicki hänen
jouckons/

51:4 Nijn että lyödyt macaisit Chalderein
maalla/ ja pistetyt hänen catuillans:

51:5 Sillä Israelin ja Judan ei pidä hyljättämän
HERralda Zebaothilda heidän Jumalaldans
nijn cuin lesket/ waicka heidän maans on
cowin rickonut Israelin Pyhä wastan:

51:6 Paetcat Babelist/ että jocainen auttais
sieluans/ ettet te huckuis hänen pahudesans?
sillä tämä on HERran coston aica/ ja hän tahto
hänen maxa.

51:7 Cullainen calcki Babel/ joca on coco
mailman juowuttanut/ on HERran kädes/
caicki pacanat owat juonet hänen wijnastans/
sentähden owat pacanat njn hulluxi tullet.

51:8 Cuinga pian Babel on langennut ja
murscaxi lyöty/ walittacat händä/ ottacat
myös woidellusta hänen haawallens/ jos hän/
mitämax/ taidais parata.

51:9 Me parannamme Babeli/ mutta ei hän
tahdo terwexi tulla/ andacat sijs hänen olla/ ja
käykäm idzecukin maallens: Sillä hänen
rangaistuxens ulottu haman taiwasen/ ja astu
pilwin ylös.

51:10 HERra on tuonut edes meidän
wanhurscaudem/ tulcat ja luetelcam HERran
meidän Jumalam töitä Zionis.

51:11 Ja teroittacat nuolet hywin/ ja

walmistacat kilwet/ HERra on herättänyt
Medenin Cuningasten sydämen: Sillä hänen
ajatuxens owat Babelita wastan/ häwittä
händä: Sillä tämä on HERran costo/ hänen
Templins costo.

51:12 Ja ripustacat nyt lippu ylös muurein
päälle Babelis/ asettacat wartia/ pangat
wartiat/ toimittacat wäijyjät: Sillä HERra
ajattele jotain/ ja on myös täyttävä mitä hän
Babelin asuwaissi wastan on puhunut.

51:13 Sinä joca suuren weden tykönä asut/
jolla myös owat suuret tawarat/ sinun loppus
on tullut/ ja sinun ahneudes on lacannut.

51:14 HERra Zebaoth on wannonut sen
sieluns cautta: Minä tahdon täyttä sinun
ihmisillä/ njn cuin ruohomadoilla/ heidän pitää
laulaman sinulle wirren.

51:15 JOca maan woimallans tehnyt on/ ja
mailman pijrin hänen taidollans walmisti/ ja
taiwan toimellisudellans wenytti.

51:16 Cosca hän jylise/ njn paljo wettä
taiwast tule alas: hän temma pilwet ylös
hamast maan ärestä. Hän teke leimauxet
sates/ ja tuo tuulen salaisist sioistans.

51:17 Caicki ihmiset owat tompelit heidän
taidosans/ ja jocainen culdaseppä häwäistän
cuwinens.

51:18 Sillä heidän epäjumalans owat
wietellyxet/ ja ei ole heisä elämätä. He owat
sula turhuus ja pettäwäiset tegot/ heidän
täyty huckua/ cosca heitä edzitän.

51:19 Mutta ei se njn ole/ joca Jacobin
tawara on/ waan se on se/ joca caicki luo/ ja
Israel on hänen perimisens waldicka/ HERra
Zebaoth on hänen nimens.

51:20 SInä olet minun wasaran/ minun
sotaasen/ ja minä lyön sinun cauttas Canssat/
ja häwitän waldacunnat/ minä lyön sinun
cauttas hewoiset/ ja radzastajat.

51:21 Minä ricon sinun cauttas waunut ja
heidän ajajans/ minä lyön sinun cauttas
miehet ja waimot.

51:22 Minä lyön sinun cauttas wanhat ja

Propheta Jeremia

nuoret/ minä lyön nuorucaiset ja neidzet/
minä lyön sinun cauttas paimenet ja laumat:
51:23 Minä lyön sinun cauttas peldomiehet ja
iket/ minä lyön sinun cauttas Ruhtinat ja
Herrat.

51:24 Sillä minä tahdon maxa Babelille ja
caikille Chalderein asuwaisille caiken heidän
pahudens/ cuin he owat Zionille tehnet/
teidän silmäinne edes/ sano HERra.

51:25 Cadzo/ minä tulen tygös sinä
wahingolinen wuori/ joca coco mailman
turmelet/ sano HERra. Minä ojennan minun
käteni sinun ylidzes/ ja wieritän sinun alas
wuorelda/ ja teen poltetun wuoren sinusta.

51:26 Nijn ettei sinusta eikä culmakiwiä eli
perustuskiwiä taita otta: Waan sinun pitä
oleman ijancaickisen autian/ sano HERRA.

51:27 NOstacat lippu ylös maalla/ soittacat
waskitorwe pacanain seas/ warustacat
pacanat händä wasthan/ cudzucacat händä
wasthan nämät waldacunnat: Ararat/ Meni ja
Ascenas: toimittacat sodanpäämiehet händä
wasthan/ tuocat hewoiset/ nijncuin hörräwäiset
wapsaiset.

51:28 Warustacat pacanat händä wasthan/
nimittäin: Medenin Cuningat heidän
Ruhtinastens ja Herrains cansa/ ja caicki
heidän maans wallan/ nijn että maa wapisis ja
peljästyis.

51:29 Sillä HERran ajatuxet tahtowat tulla
täytetyxi Babelita wasthan/ nijn että hän teke
Babelin maan autiaxi/ joisa ei kenengän pidä
asuman.

51:30 Babelin Sangarit ei pidä uscaldaman
mennä sotaan: Waan linnoisa pysymän/
heidän wäkeydens on pois/ ja owat tullet
nijncuin waimot/ hänen asumisens owat
sytytetyt/ ja hänen telkens taitetut ricki.

51:31 Täsä juoxe yxi toisen edidzen/ ja yxi
sanansaattaja cohta toista/ ilmoittaman
Babelin Cuningalle/ että hänen Caupungins
on haman loppun woitettu/

51:32 Ja maan tiet suljetut/ ja meret poldetut/

ja sotawäki pelcurixi tullut.

51:33 Sillä näitä sano HERra Zebaoth Israelin
Jumala: Tytär Babel on nijncuin rijhen
permando/ hänen tappamisens aica on tullut.
Hänen nijttämisens aica on tullut.

51:34 NebucadNezar on minun syönyt/ ja
cukistanut minun/ hän on tehnyt minun
tyhjäxi astiaxi/ hän on niellyt minun nijncuin
Draki/ hän on täyttänyt hänen wadzans
minun hercullisudestani/ hän on minun ajanut
pois:

51:35 Mutta nyt löytän Babelis se coiruus joca
minulle ja minun lihalleni on tehty/ sano
Zionin asuwa: ja minun werelleni Chaldean
asuwaisten päälle/ sano Jerusalem.

51:36 Sentähden sano HERra näin: Cadzo/
minä toimitan sinun asias/ ja costan sinun/
minä cuiwan hänen merens/ ja annan cuiwata
hänen caiwons.

51:37 Ja Babelin pitä tuleman kiwiraunioxi ja
Drakein asumasiaxi/ ihmexi/ ja wilistämisexi/
nijn ettei kenengän pidä siellä asuman.

51:38 Heidän caickein pitä räyskymän/
nijncuin Lejonin/ ja huutaman nijncuin
nuorten Lejonein:

51:39 Minä panen heidän/ heidän juomisens
cansa helteseen/ ja juowutan heidän/ nijn että
heidän pitä iloisexi tuleman ja macaman
ijancaickista unda/ josta ei heidän ikänäns
pidä herämän/ sano HERra.

51:40 Minä wien heidän alas nijncuin caritzat
teurastetta/ nijncuin jäävät ja caurit:

51:41 Cuinga Sesach on nijn woitettu/ ja se
ylistetty coco mailmasa nijn otettu? Cuinga on
Babel tullut ihmexi caickein pacanain seas?

51:42 Meri on käynyt Babelin ylidzen/ ja se on
peitetty monella allolla.

51:43 Hänen Caupungins owat hyljätyt/
cuiwaxi ja kylmäxi maaxi tullet/ maaxi josa ei
kengän asu/ ja cusa ei yhtän ihmistä waella.

51:44 Sillä minä olen edzinyt Beli Babelis/ ja
rewäisnyt hänen curcustans sen cuin hän on
niellyt. Ja pacanain ei pidä enä juoxeman

Propheta Jeremia

hänen tygöns: Sillä Babelin muurit owat myös maahan jaonnet.

51:45 LÄhtekät siellä ulos minun Canssan/ jocainen auttacan hänen sieluans/ HERran julmasta wihasta.

51:46 Teidän sydämen taitais muutoin pehmexi tulla/ ja näändyä sijtä sanomast cuin maalla pitä cuuluman: Sillä yhtenä vuonna pitä sanoma cuuluman/ nijn myös toisna vuonna wäkiwallast maalla/ ja yhden Ruhtinan pitä oleman toista wastan.

51:47 Sentähden cadzo/ aica tule/ että minä Babelin epäjumalat edzin/ ja coco heidän maans pitä tuleman häpiään/ ja hänen lyötyns pitä siellä macaman.

51:48 Taiwan ja maan/ ja mitä nijsä on/ pitä iloidzeman Babelist/ että hänen cukistajans owat tullet pohjasta/ sano HERra.

51:49 Ja nijncuin Babel Israelis on caatanut lyödyt: nijn pitä myös lyödyt Babelis caattaman coco maasa.

51:50 Mengät sijs matcaan te cuin oletta wälttänet miecan/ ja älkät cauwan wijpykö/ ajatelcat HERran päälle/ caucaisella maalla/ ja pitäkät Jerusalem mielesän.

51:51 Me olemme häpiään tullet/ cuin me cuulimme sen häwäistyxen/ ja häpiä peitti meidän caswom/ cosca muucalaiset tulit HERran huonen Pyhään.

51:52 Sentähden cadzo/ aica tule/ sano HERra/ että minä hänen epäjumalans edzin/ ja coco maalla pitä cuolemahaawat saanet huocaman.

51:53 Ja jos Babel astuis ylös taiwasen/ ja kijnnitäs idzens corkeuteen/ nijn pitä cuitengin cukistaitten tuleman minulda hänen päällens/ sano HERra.

51:54 Äni cuulu Babelist/ suuri walitus Chalderein maalda.

51:55 Sillä HERra häwittä Babelin/ hän häwittä hänen nijn suurella riecunalla ja capinalla/ että hänen aldons pauhawat/ nijncuin isoit wedet.

51:56 Sillä häwittäjä on tullut Babelin päälle/ hänen Sangarins käsitetän/ heidän joudzens taitetan: Sillä coston Jumala/ HERra maxa hänelle.

51:57 Minä juowutan hänen Ruhtinans/ Tietäjäns/ Herrans/ Sodanpäämiehens ja sotawäkens/ nijn että heidän pitä lewäjämän ijancaickist unda/ josta ei heidän enä pidä heräjämän/ sano Cuningas jonga nimi on HERra Zebaoth:

51:58 Näitä sano HERra Zebaoth: Muurit pitä sen suuren Babelin ymbärildä sala caiwettaman/ ja hänen corkiat owens tulella poltettaman/ että pacanain työn pitä turhan oleman/ ja poltettaman mitä Canssa waiwalla owat rakendanet.

51:59 NÄmät owat sanat jotca Propheta Jeremia käski SeraJalle Nerian pojalle Mashean pojan/ cosca hän Zedechian Judan Cuningan cansa meni Babelijn hänen waldacundans neljändenä wuotena. Ja SeraJa oli rauhallinen Ruhtinas.

51:60 Ja Jeremia kirjoitti caiken onnettomuden/ joca piti Babelin päälle tuleman/ kirjaan/ nimittäin/ caicki nämät sanat jotca owat kirjoitetut Babelita wastan.

51:61 Ja Jeremia sanoi SeraJalle: Cuin sinä tulet Babelijn/ nijn cadzo ja lue caicki nämät sanat/ ja sano:

51:62 HERra sinä olet puhunut tätä paicka wastan/ häwittäxes sitä/ nijn ettei kenengän pidäis asuman täsä/ eikä Canssa eli carja:

51:63 Waan oleman ijancaickisna autiana. Ja coscas olet lukenut caiken kirjan: nijn sido sijhen kiwi/ ja paisca händä Phrathijn/ ja sano: Näin pitä Babelin upotettaman/ ja ei jällens nouseman ylös sijtä onnettomudesta/ jonga minä tuotan hänen päällens/ waan huckuman. Aina tähän asti on Jeremia puhunut.

Vers.3. Wiscaman) Nijncuin jywiä wiscatan ja pohdetan. V. 6. Paetcat Babelist) Että tämä Babel on ollut hänen Cuningans cansa/ uden

Propheta Jeremia

Babelin/ nimittäin Ruomin ja Antichristuxen cuwa. Pyhä Hengi puhu näillä sanoilla ja muilla tästä lugusta/ Apoc. 18 neuwoxens hänen Canssans pakeneman sijtä/ ettei heidän pidäis tuleman sen waiwoist osallisexi. V. 7. Hulluxi) Jotca ylpiaäst kehuwat nijncuin tyhmät. V. 10. Meidän wanhurscaudem) Sillä waicka cuinga Jumalan seuracunda taitanut on rickoa Jumalata wastan/ ja sencaltaisita rangaistuxia ansainnut: nijn on hän cuitengin wanhurscas ja wiatoin hänen wainoittens suhten. V. 17. Heidän taidosans) Se on/ heidän opillans ja epäjumalan palweluxellans. V. 27. Ararat/ Meni/ Ascenas) Ne owat suurembi ja wähembi Armenia/ ja wähembi Asia/ jotca Cyrus woitti/ ennencuin hän meni Babelita wastan. V. 30. Nijncuin waimot) Pelcureixi ja epäilewäisixi nijncuin waimot lapsen waiwas. V. 39. Heidän juomisens cansa) Se on/ minä annan heidän wapasta ryyvätä tygöns coco mailman Canssan ja tawaran/ ja sijtä tuhlata ja pyristellä: mutta cuin he owat caickein suruttomat/ pitä heidän peräti cukistettaman/ Lue. Dan. cap. 5. V. 41. Sesach) Sup. 25:26. V. 59. Meni Babelijn) Ennen cuin Jerusalem tuli häwitetyxi: ilman epäilemät suostuman ja wannoman Babelin Cuningalle.

LII. Lucu.

BAbelin Cuningas pijrittä ja woitta Caupungin/ v. 4. Zedechia otetan fangixi/ hänen silmäns puhgaistan Babelijn wietäis/ v. 8. Caupungi ja Templi poltetan/ v. 12. Caicki callit cappalet waskesta ja hopiasta otetan pois/ v. 17. Suuri joucko parasta wäke tapetan/ v. 24. Muut wiedän pois/ wähä monicahtamia jätetän/ v. 28. Cuningas Jojachim otetan fangiudesta Cuningas EuilMerodachilda/ v. 31.

52:1 ZEdechia oli yxi colmattakymmendä vuotta wanha tulduans Cuningaxi/ ja hallidzi

yxitoistakymmendä vuotta Jerusalemis. Hänen äitins cudzuttin Hamutal Jeremian tytär Libnas/
52:2 Ja teki mitä ei HERralle kelwannut/ nijncuin Jojachimikin oli tehnyt.
52:3 Sillä HERran wiha oli Jerusalemin ja Judan päällä/ siihenasti että hän heitti heidän pois caswoins edest: Ja Zedechia luopui Babelin Cuningasta.
52:4 Mutta yhdexändenä hänen waldacundans wuotena/ kymmenendenä päivänä/ kymmenennesä Cuucaudesa/ tuli NebucadNezar Babelin Cuningas caiken jouckons cansa Jerusalemita wastan ja pijritti hänen/ ja scantzais hänen ymbärins joca tahwolda.
52:5 Ja Caupungi oli nijn pijritetty haman yhtentoistakymmenden Cuningas Zedechian wuoten asti.
52:6 Mutta yhdexändenä päivänä neljännesä Cuucaudesa/ sai nälkä wallan Caupungisa/ ja ei ollut maan Canssalla enä mitä syötäwätä.
52:7 Silloin hyökyttin Caupungijn/ ja caicki sotawäki pakenit/ ja menit ulos Caupungista yöllä/ owen tietä myöden/ joca oli cahden muurin wälillä Cuningan krydimaata cohden.
52:8 Mutta Chalderit macaisit Caupungin ymbärillä/ ja cuin nämät menit pois tietäns myöden kedolle: ajoi Chalderein joucko Cuningasta taca/ ja sawutit Zedechian Jerihon kedolla.
52:9 Silloin hajotti idzens coco hänen jouckons hänestä. Ja he otit Cuningan fangixi/ ja weit hänen Babelin Cuningan tygö Riblathijn joca on Hemathin maalla. Hän sanoi duomion hänest.
52:10 Siellä andoi Babelin Cuningas tappa Zedechian lapset hänen silmäins edes/ ja tappoi caicki Judan Ruhtinat Riblathis.
52:11 Mutta Zedechialda hän andoi puhgaista silmät/ ja andoi hänen sidotta teräscahllella/ ja Babelin Cuningas wei hänen Babelijn/ ja pani hänen fangiuteen siihen asti cuin hän cuoli.

Propheta Jeremia

52:12 KYmmendenä päiwänä wijdendenä
Cuucautena/ joca oli NebucadNezarin Babelin
Cuningan yhdexäs toistakymmenes vuosi: tuli
NebuzarAdan sodanpäämies joca jocapaicas
oli Babelin Cuningan tykönä/ Jerusalemijn/
52:13 Ja poltti HERran huonen ja Cuningan
huonen/ ja caicki huonet Jerusalemis/ caicki
suuret huonet poltti hän tulella.

52:14 Ja caicki Chalderein joucko joca
sodanpäämiesten cansa oli/ jaotit caicki
muurit Jerusalemis joca tahwolda ymbärins.

52:15 Mutta köyhän wäen/ ja muun Canssan
joca oli wielä jäänyt Caupungijn/ ja ne jotca
olit idzens andanet Babelin Cuningan ala/ ja
jäänet Canssat/ wei NebuzarAdan
sodanpäämies fangittuna pois.

52:16 Ja NebuzarAdan sodanpäämies annoi
monicahtat sijtä köyhästä maan wäestä jäää
wijnamäkein ja peldoin rakendaixi.

52:17 MUTta waskipadzat jotca olit HERran
huones ja istuimet/ ja waskimeren HERran
huones ricoit Chaldealaiset/ ja weit caiken
wasken sijtä Babelijn.

52:18 Ja cattilat/ lapiot/ weidzet/ waskimaljat/
maljat ja caicki waskiastiat/ jotca Jumalan
palweluxes tarwittin/ otit he pois.

52:19 Sijhen myös otti sodanpäämies pois
caicki mitä cullast ja hopiast oli/ juomaastiat/
sawuastiat/ maljat/ cattilat/ kyntiläjälät/
lusicat ja maljat.

52:20 Ne caxi padzasta/ sen yhden meren/ ne
caxitoista kymmendä waskihärkä jotca seisoit
jalcain alla/ jotca Cuningas Salomo oli
andanut tehdä HERran huoneseen/ näistä
astiosta carttui ylönpaltinen waski.

52:21 Mutta molemmat padzat olit cumbikin
cahdexantoistakymmendä kynärätä corkia/ ja
caxitoistakymmendä kynärätä nuora oli mitta
hänen ymbärildäns/ ja oli neljän sormen
paxuus/ ja oli tyhjä sisäldä.

52:22 Ja cummangin päällä oli waskicnuppi
wijttä kynärätä corkia/ ja wyöt ja Granatin
omenat olit cummangin cnupin päällä aina

ymbärins/ caicki waskesta/ ja yxi padzas oli
nijncuin toinengin/ Granatin omenat myös.

52:23 Ja oli sen päällä yhdexänkymmendä ja
cuusi Granatin omenata/ caicki Granatin
omenat olit sata yhden wyön päällä aina
ymbärins.

52:24 JA sodanpäämies otti Papin SeraJan
ensimmäisestä järjestyxest/ ja Papin Zephanian
toisesta järjestyxestä ja colme owenwariata/
52:25 Ja yhden Camarerin Caupungista/ joca
oli pandu sotawäen päälle/ ja seidzemen

miestä/ joiden piti oleman Cuningan tykönä/
jotca Caupungisa löyttin/ sijhen myös joucon
ylimmäisen kirjoittajan/ joca kirjoitta maan
wäen/ sijhen myös cuusikymmendä miestä
maan Canssasta jotca Caupungisa löyttin.

52:26 Nämät otti NebusarAdan
sodanpäämies/ ja wei heidän Babelin
Cuningan tygö Riblathijn.

52:27 Ja Babelin Cuningas tappoi heidän
Riblathis/ joca on Hemathin maalla. Nijn Juda
wietin fangina hänen maaldans.

52:28 TÄmä on se Canssa jonga
NebucadNezar wei pois/ nimittäin:
seidzemendenä vuonna: colme tuhatta/ ja
colme colmattakymmendä Judalaista.

52:29 Mutta NebucadNezarin cahdexanna
toistakymmendenä wuotena/ cahdexan sata
ja caxi neljättäkymmendä sielua Jerusalemist.

52:30 Ja NebucadNezarin colmandena
vuonna colmattakymmendä wei
NebusarAdan sodanpäämies pois seidzemen
sata ja wijsi wijdettä kymmendä sielua
Judasta/ caicki sielut owat neljä tuhatta ja
cuusi sata.

52:31 Mutta seidzemendenä vuonna
neljättäkymmendä sen jälkeen cuin Jojachin
Judan Cuningas wiety oli pois/ wijdendenä
päiwänä colmattakymmendä cahdes
toistakymmenennes Cuucaudes nosti
EuilMerodach Babelin Cuningas/ sinä vuonna
cosca hän tuli Cuningaxi/ Jojachinin Judan
Cuningan pään/ ja otti hänen fangiudesta/

Propheta Jeremia

52:32 Ja puhui hänen cansans ystävälisest/ ja asetti hänen istuimens ylömmä nijden Cuningasten istuimita/ jotca hänen tykönäns olit Babelis:

52:33 Ja muutti hänen fangiudens waattet/ ja hän söi hänen edesäns joca paicas hänen elinaicanans.

52:34 Ja hänelle annettin joca paicas Babelin Cuningalda hänen elatuxens/ nijncuin hänelle

oli määrätty caikexi hänen alinajaxens/ aina hänen cuolemans asti. Tämä lucu todista Jeremian ollen Jumalan totisen Prophetan/ ettei hänen ennustuxens Judast ja Jerusalemist ole tyhjän rauwennut/ eikä muutcan/ nijncuin sijtte lopust on tiettäwäxi tullut.

Prophetan Jeremian loppu.

Jeremian Walituswirret

I. Lucu.

Jeremia walitta waikiast Judan ja Jerusalemin puolesta/ että he nijn surkiasti olit hajotetut/ fangitut ja orjuteen joutunet/ v. 1. 3. etc. Että sekä ystävät ja wihamiehet cadzoit heidän ylön/ ja ei kengän heitä auttanut eikä lohduttanut/ v. 2. 7. 8. 16. 17. heidän rascasten syndeins ja ricostens tähden/ v. 5. 8. 14. 18. Rucoile että HERra Jumala tahdois cuitengin nähdä sitä/ ja costa heidän wihollisillens nijncuin hän oli luwannut/ v. 20.

1:1 CUinga se Caupungi nijn autiana on/ joca täynäns Canssa oli? Hän on nijncuin leski. Joca ylimmäinen oli pacanain seas/ ja wallan päällä oli maacunnisa/ sen täyty nyt weron alaisna olla.

1:2 Yli yötä hän itke/ nijn että kynelet poskilda wuotawat/ ei hänen ystävistäns kengän händä lohduta. Waan caicki hänen lähimmäisens cadzowat hänen ylön/ ja owat hänen wihollisixens tullet.

1:3 Juda on fangittu radollisudes ja rascas orjudes/ hän asu pacanain seas/ ja ei löydä lepo/ caicki hänen wihollisens pahasti menewät hänen cansans.

1:4 Zionin tiet owat autiat/ ettei kengän juhlille tule/ caicki hänen porttins owat autiana/ hänen Pappins huocawat/ ja hänen

neidzens surkiast cadzowat/ ja hän idze on murheisans.

1:5 Hänen wihollisens woitti/ hänen wihollisillens käy hywäst/ sillä HERra on hänen surkiudella täyttännyt/ hänen pahain tecoins paljouden tähden/ ja hänen lapsens owat fangina mennet pois wihollisten edellä.

1:6 Ja caicki caunistus on Zionin tyttärildä lähtenyt pois/ hänen päämiehens owat nijncuin ne jäävät jotca ei laiduinda löydä/ ja woimatoinna käywät edes waatian eteen.

1:7 Jerusalem muista tällä ajalla/ cuinga radollinen ja hyljätty hän on/ ja cuinga paljo hän wanhast hywä pitänyt on/ että caicki hänen Canssans wihollisen alla on/ ja ei kengän heitä auta/ hänen wihollisens näkewät heidän ilons hänes/ ja naurawt hänen lepons.

1:8 Jerusalem on syndiä tehnyt/ sentähden täyty hänen olla nijncuin saastainen waimo/ caicki jotca händä cunnioitit/ cadzowat hänen ylön/ että he hänen häpiäns näkewät/ mutta hän huoca ja lange maahan.

1:9 Hänen saastaisudens tarttu kijnni hänen liepesens/ ei hän olis luullut/ että hänelle näin pidäis wijmein käymän/ hän on tosin ylön hirmuisesta cukistettu maahan/ ja ei kengän sijttekän ole joca händä lohdutta/ HERra/ cadzo minun radollisuttani/ sillä wihollinen suurest kersca.

1:10 Wihollinen on pannut kätens caickein

Jeremian Walituswirret

hänen callisten caluins päälle/ sillä hänen täyty cadzo päädä/ että pacanat hänen pyhyteens käwit/ joista sinä kiellänyt olet/ ettei heidän pitänyt sinun seuracundaas tuleman.

1:11 Caicki hänen Canssans huocawat leipä keriaten/ he annoit parhat cappalens ruast/ että he sieluns wirgotaisit/ HERra/ cadzo sijs/ ja näe/ cuinga minä olen halwaxi tullut.

1:12 Teille caikille minä sanon/ jotca tästä käyttte ohidze/ cadzocat sijs ja nähkät/ jos jocu kipu on/ nijncuin minun kipun/ joca minua nijn syö/ sillä HERra täytti minun surulla/ hänen hirmuisen wihans päiwänä.

1:13 Corkeudesta hän lähetti tulen minun luihini/ ja andoi sen woimallisen olla nijsä/ minun jalcani eteen wiritti hän wercon/ ja sysäis minun tacaperin/ hän on tehnyt minun autiaxi/ että minun yli päiwä täyty murehtia.

1:14 Minun rascat syndini owat herännet hänen rangaistuxens cautta/ ja ynnä caicki tullet minun caulani päälle/ nijn että caicki minun wäken minus hucku/ nijn HERra on minulle tehnyt/ etten minä woi sillen nosta ylös.

1:15 HERra on tallannut caicki wäkwät alas/ cuin minulla olit/ hän on andanut minusta juhlan cuulutta/ minun nuoria miehiäni cadottaman/ HERra andoi neidzen/ Judan tyttären wijnacuopas polke.

1:16 Sentähden minä nijn itken/ ja molemmat minun silmäni wettä wuotawat/ että lohduttaja/ joca minun sieluani pidäis wirgottaman/ on minusta caucana/ minun lapseni owat pois/ sillä wihollinen on woittanut.

1:17 Cuin Zion kätens ojenda/ nijn ei kengän ole joca händä lohduutta/ HERra on käsenyt Jacobist/ että ne jotca hänen ymbärilläns owat hänen wihollisens olisit/ sillä Jerusalem pitä heidän seasans nijncuin saastainen waimo oleman.

1:18 Wanhurscas on HERra: sillä minä olen

hänen suullens tottelematoin ollut/ cuulcat caicki Canssat ja cadzocat minun kipuani/ minun neidzeni ja nuorucaiseni owat fangiuteen mennet.

1:19 Minä cudzuin ystäwäni awuxeni/ mutta he owat minun wietellet/ minun Pappini ja wanhimmat Caupungisa owat näändynet/ sillä he kerjät wät leipä/ hengens wirgottaxens.

1:20 HERra/ cadzos/ cuinga minä olen ahdistuxes/ että se caicki minun sisällystani kiwistele/ minun sydämen tykyttä minun ruumisani: sillä minä olen täynäns murhetta: ulcona miecka/ ja huonesa cuolema on minun leskexi tehnyt.

1:21 Kyllä se cuulu/ että minä huocan/ ja ei cuitengan minulla ole lohduttaja/ caicki minun wiholliseni cuulewat minun onnettomudeni/ ja sijtä riemuidzewat/ sinä sen teet. Nijn anna sijs se päiwä tulla/ jongas cuuluttanut olet/ että heillen käwis/ cuin minullengin.

1:22 Anna caicki heidän pahudens tulla sinun etees/ ja tee heille/ nijncuins minullengin teit caickein minun pahain tecoini tähden: sillä minun huocauxen on suuri/ ja minun sydämen on murheisans.

Vers.22. Anna caicki heidän pahudens) Cadzo Jerem. 11:20.

II. Lucu.

PRopheta muistuttele wielä wisummin/ ja surcuttele Canssan cauhiata häwitystä/ nimittäin/ että heidän kirckons oli jaotettu/ v. 1. Caicki heidän linnans ja asumasiens cukistetut/ v. 2. Heidän woimans ja waldacundans särjetty/ etc. v. 3. Tärkimmäst: HERran olewan heidän wihollisens/ joca oli cukistanut caiken heidän cunnians/ v. 4. etc. Syyn tähän: että heidän Prophetans olit Saarnannet heille mielinoutexi/ eikä ilmoittanet heille heidän ricoxitans/ siihenasti

Jeremian Walituswirret

että heille nijn tapahtui/ v. 14. Että caicki heidän wihollisens löit käsiäns yhten ja wilistit heitä/ v. 15. Neuwo heitä itkemän ja walittaman sitä/ ja rucoileman HERralda apua/ v. 18. opetta myös heitä/ cuinga heidän pitä sitä tekemän/ v. 20.

2:1 CUinga HERra on wihoisans Zionin tyttären pimittänyt? hän on Israelin cunnian heittänyt taiwasta maan päälle. Ei hän ole muistanut astinlautans hänen wihapäiwänäns?

2:2 HERra on armottomast cadottanut caicki Jacobin asumiset. Hän on hirmuisudesans Judan tyttären scantzit särkenyt/ ja lyönyt heitä maahan. Hän on rijwannut/ sekä waldacundans/ että päämiehens.

2:3 Hän on Israelin wäkewyden hänen hirmuises wihasans särkenyt. Hän on oikian kätens wetänyt tacaperin/ cosca wihollinen tuli/ ja on Jacobis tulen sytyttänyt/ joca culutta caicki ymbärins.

2:4 Hän on joudzens jännittänyt/ nijncuin wihollinen/ hänen oikian kätens on hän wienyt/ nijncuin wainollinen/ ja on tappanut caicki mitä suloinen oli nähdä/ ja hänen wihans nijncuin tulens wuodattanut/ Zionin tyttären majaan.

2:5 HERra on nijncuin wihollinen/ hän on Israelin raadellut/ hän on caicki hänen huonens raadellut/ ja on hänen scantzins turmellut. Hän on Judan tyttärille paljo walitust ja murehta tehnyt.

2:6 Ja hän hajotti hänen majans/ nijncuin krydimaan/ ja hänen asumisens turmeli/ HERra on andanut unohta Zionis sekä juhlat että Sabbathit/ ja on andanut hänen hirmuises wihasans/ sekä Cuningat että Papit häwäistä.

2:7 HERRa on heittänyt hänen Altarins pois/ ja hänen pyhydens aldixi andanut/ ja hän on hyljännyt hänen huonens muurit wihollisen käsijn/ nijn että he owat HERran huonesa huutane/ nijncuin juhlalla.

2:8 HERra ajatteli hajottaxens Zionin tyttären muurit/ hän on nuoran wetänyt sen ylidze/ ja ei ole käändänyt käsiäns pois/ siihenasti että hän sen hucutais/ torni seiso surkiast/ ja muuri on cukistettuna.

2:9 Hänen porttins owat wajotetut maahan/ hän särkenyt hänen salpans ja tyhjäxi tehnyt/ hänen Cuningans ja päämiehens owat pacanain seas/ josa ei he Lakia saa cuulla/ eikä heidän Prophetans näkyä HERralda löydä.

2:10 Zionin tyttären wanhimmat macawat maan päällä/ ja owat äneti/ he heittäwät tuhca pääns päälle/ ja owat puettanet idzens säckijn/ Jerusalemin neidzet käywät alla päin.

2:11 Nijn olen minä itkenyt/ että minun silmäni puhkewat/ nijn että minun sisällyxeni kiwistele/ minun maxan on wuodatettu maan päälle/ minun Canssani tyttären tähden/ cosca imewäiset ja piscuiset Caupungin catuilla näännyit.

2:12 Cosca he sanoit äitillens: cusa on leipä ja wijna? cosca he Caupungin catuilla näännyit/ nijncuin surman haawoitetut/ ja annoit hengens ylön heidän äitins sylijn.

2:13 Ah sinä Jerusalemin tytär/ keneen minä wertautan sinun/ eli minä minä sinun pidän? sinä neidzy Zionin tytär/ mihingä minä sinua wertautan/ jolla minä sinua lohdu taisin? sillä sinun wahingos on suuri nijncuin meri/ cuca taita sinua paranda?

2:14 Sinun Prophetas owat sinulle Saarnannet turhutta/ ja hulluja näkyjä/ ja ei sinun pahoja tecojas sinulle ilmoittanet/ jolla he olisit sinun fangiudes estä tainnet/ waan owat sinulle Saarnannet turhia Saarn oja/ joilla he Saarnasit sinun ulos maastas.

2:15 Caicki ohidzekäywäiset paucuttawat käsiäns sinun tähtes/ ja wiheltelewät sinua/ ja pudistelewat päätäns Jerusalemin tyttäreille.

Tämäkö se Caupungi on/ josta sanotan: se on cackein jaloin/ josta coco maacunda iloidze?

2:16 Caickein wiholliset ammottelewät

Jeremian Walituswirret

suutans sinua wastan/ wilistäwät sinua/ ja kiristäwät hambaitans/ ja sanowat: me olemma hänen hucuttanet/ tämä on se päiwä/ jota me halaisim/ me saimme sen/ me olemma nijn cauwan elänet.

2:17 Se HERra on tehnyt nijncuin hän oli ajatellut/ hän on täyttänyt sanans/ jonga hän aica ennen käsenyt oli/ hän on armottomat hucuttanut/ hän on ilauttanut wihollises sinust/ ja sinun wainollistes wallan corgottanut.

2:18 Heidän sydämens huuta HERran tygö. O sinä Zionin tyttären muuri/ anna päiwällä ja yöllä kynelet wuota/ nijncuin ojan/ älä myös lacka/ älkön myös sinun silmäis munat.

2:19 Nouse yöllä ja huuda/ wuodata sinun sydämes ensimmäises walwos HERran eteen/ nijncuin wettä/ nosta kätes hänen puoleens/ sinun piscuistes sieluin tähden/ jotca näljästä näändynet owat/ jocaidzen catun nurkisa.

2:20 HERra näe ja cadzo/ jongas nijn turmellut olet/ pitäkö myös waimotkin hänen ruumins hedelmät syömän/ ne nuorimmat lapsucaisetkin/ tuscalla waaxan pituet? pitäkö Prophetat ja Papit/ HERran Pyhäsin nijn tapetuxi tuleman.

2:21 Catuilla maasa olit nuoret ja wanhat/ minun neidzeni ja nuorucaiseni owat miecan cautta langennet/ sinä olet tappanut sinun wihapäiwänäs/ sinä olet armottomast teurastanut.

2:22 Sinä olet minun wiholliseni ymbäristöldä cudzunut/ nijncuin juhlapäiwänä/ nijn ettei kengän HERran wihan päiwänä ole pääsnyt eikä jäänyt: sillä jotca minä caswatin ja ruokein/ ne minun wihollisen on mestannut.

Vers.1. Astinlautans) Näin hän cudzu Jerusalemin Kircon/ sillä siellä oli heillä tapa langeta maahan/ nijncuin Jumalan jalcain eteen/ ja rucoilla händä. V. 3. Wäkewyden.) Se on/ Waldacunnan. V. 10. Änetti) se on/ He

owat hucas/ ei heistä enä ole. V. 14. Sinun Prophetas) Ajattele mikä wahingo on sijtä cosca Caupungilla eli maalla owat sencaltaiset Saarnajat/ jotca ei rangaise suuria erhetyxiä ja rioxita: Waan andawat idzens tehdä änettömäxi ja Saarnawat myötäkielin: nimittäin/ että he Saarnawat Canssan ulos maalda/ onnettomuteen ja häwityheen.

III. Lucu.

Jeremia walitta täsä taas hänen ja hänen Canssans surua ja waiwaisutta/ v. 1. Rucoile Jumalan sitä nähdä/ ja toiwo wielä hänen auttawan heitä/ v. 19. Että hänen laupiudens on peräti suuri/ v. 22. Ylistä kärsimystä/ ja toiwo ristosä/ cuinga jalot cappalet ne owat/ v. 26. Sillä ei HERra rangaise häwittäxiens/ waan että hän taas auttais/ v. 31. Sentähden ei pidä napistaman händä wastan: waan syndejä wastan/ v. 37. Herättä sijtte idzens ja hänen Canssans tutkisteleman heitäns sencaltaisita olewan ansainen rioxillans/ etc. v. 40. Walitta ja itke sitä/ v. 47. Ja rucoile/ että HERra cuulis heidän asians/ ja costais heidän wihollisillens/ v. 55.

3:1 MInä olen se mies/ jonga wihelijäisyttä nähdä täyty hänen hirmuisudens widzan cautta.

3:2 Hän johdatti minua ja wei pimeyteen ja ei walkiuteen.

3:3 Hän on kätens kääändänyt minua wastan/ ja toimitta toisin aina minun cansani.

3:4 Hän on tehnyt minun lihani ja minun nahcani wanhaxi/ ja minun luuni musertanut.

3:5 Hän rakensi minua wastan/ ja sapella ja waiwalla hän minua kääri.

3:6 Hän on minun pannut pimeyteen/ nijncuin aica cuollet.

3:7 Hän on minun muurannut sisälle/ etten minä pääse ulos/ ja minua cowaan jalcapuuhun pannut.

Jeremian Walituswirret

3:8 Ja waicka minä pargun ja huudan/ nijn
hän corwans tukidze minun rucouxestani.
3:9 Hän on muurannut minun tieni kijnni
wuojon kiwillä/ ja minun polcuni sulkenut.
3:10 Hän on wäijynyt minua/ nijncuin carhu/
nijncuin Lejoni salaudes.
3:11 Hän on minun andanut tiellä exyä/ hän
on minua repinyt säpäleixi/ ja turhaxi tehnyt.
3:12 Hän on joudzens jännittänyt/ ja asetti
minun nuolella tarcoitetta.
3:13 Hän ambuis minun munascuihini hänen
wijnistäns.
3:14 Minä olen caiken minun Canssani nauro/
ja heidän jocupäiwäinen wirtens.
3:15 Hän on haikiudella minun rawinnut/ ja
coiruoholla juowuttanut.
3:16 Hän on minun hambani säpäleixi
musertanut/ hän kieritti minun tuhgas.
3:17 Minun sielun on ajettu pois rauhasta/
minun täyty hywän unohta.
3:18 Minä sanoin: minun woiman ja minun
toiwon HERran päälle on pois.
3:19 Muista sijs/ cuinga minä nijn radollinen
ja hyljätty/ coiruoholla ja sapella juotettu
olen.
3:20 Sinä cuitengin sitä ajattelet: Sillä minun
sielun sano sitä/
3:21 minä panen sydämeni/ sentähden minä
wielä nyt toiwon.
3:22 HERran laupiudesta se on/ etten me ratki
huckunet/ ei hänen laupiudens wielä
loppunut:
3:23 Waan joca huomen se on usi/ ja sinun
uscollisudes on suuri.
3:24 HERra on minun osan sano minun sielun/
sentähden tahdon minä häneen toiwon.
3:25 Sillä HERra on hywä nijlle/ jotca häneen
toiwowat/ ja nijlle sieluille/ jotca händä
kysywät.
3:26 Hywä on olla kärsiwäisnä/ ja HERralda
apua toiwon.
3:27 Hywä on ihmiselle/ ijestä canda
nuorudesans.

3:28 Että hän istu yxinäns/ on wait/ cosca
jotakin hänen päällens tule/
3:29 Ja pane suuns tomuhun/ ja odotta
toiwon/
3:30 Ja anda lyöä poskillens/ ja paljo pilcka
kärsi.
3:31 Sillä ei HERra syöä pois ijancaickisest/
waan hän saatta murhellisexi/
3:32 Ja taas armahta hänen suurest
laupiudestans/
3:33 Sillä ei hän sydämestäns ihmisiä curita/
eikä murHeseen saata.
3:34 Nijncuin hän tahdois radolliset maan
päällä anda paina ratki alas/
3:35 Ja heidän syyns anda Jumalan edes
wääränä olla/
3:36 Ja heitä wäärin duomita/ nijncuin ei
HERra sitä näkiskän.
3:37 CUca tohti sijs sano: sencaltaiset
tapahtuwat ilman HERran käskyt?
3:38 Ja ettei hywä eli paha tule hänen käskyns
cautta?
3:39 Mixi sijs ihmiset nurisewat heidän
eläisäns? Jocainen nuriscan hänen syndejäns
wastan.
3:40 Tutkistelcam ja edzikäm meidän menom
ja palaitkam HERran tygö.
3:41 Nostacam meidän sydämem ja kätem
taiwasen päin/ Jumalan tygö.
3:42 Me/ me olemma syndiä tehnet/ ja
cowacorwaiset ollet/ sentähden sinä oikein
teit/ ettes säästänytjän.
3:43 Waan sinä olet wihalla meitä pimittänyt/
ja wainonnut/ ja armottomast surmannut.
3:44 Sinä werhotit idzes pilwellä/ ettei rucous
pääsnyt sen läpidze.
3:45 Sinä olet meitä loaxi ja saastaisudexi
Canssain seas tehnyt.
3:46 Caicki meidän wihollisem owat suutans
ammottanet meitä wastan.
3:47 Me painetan alas ja rangaistan pelgolla ja
ahdistuxella.
3:48 Minun silmäni wuotawat wesiojia/ minun

Jeremian Walituswirret

Canssani tyttären surkiuden tähden.
3:49 Minun silmäni wuotawat/ ja ei taida lacata/
3:50 Sillä ei he asetu/ siihenasti että HERra cadzo taiwast alas ja näke.
3:51 Minun silmäni culutta minulda elämäni/ minun Caupungini tytärten tähden.
3:52 Minun wiholliseni owat minun ajanet/ nijncuin linnun ilman syytä.
3:53 He owat minun elämäni cuoppa salwannet/ ja heittänet kiwen minun päälleni.
3:54 He owat myös minun pääni wedellä walanet/ nijn minä sanoin: nyt minä ratki hucas olen.
3:55 Mutta minä huudin sinun nimes/ HERra/ alhalda cuopasta/
3:56 Ja sinä cuulit minun äneni/ Älä sinun corwias kätke minun huocauxestani ja huudostani.
3:57 Lähene/ cosca minä sinua huudan/ ja sano: älä pelkä.
3:58 Ratcaise sinä HERra minun sieluni asia/ ja lunasta minun hengen.
3:59 HERra cadzo/ cunga minun nijn wääryttä tehdän/ ja auta minua minun oikeuteni.
3:60 Sinä näet caicki heidän costons/ ja caicki heidän ajatuxens minusta.
3:61 HERra/ sinä cuulet heidän pilckans/ ja caicki heidän ajatuxens minua wasta/
3:62 Minun wainollisten huulet ja heidän neuwons minua wasta yli päiwä.
3:63 Cadzo sijs/ cosca he maata panewat eli nousewat/ nijn he minusta wirsiä laulawat.
3:64 Costa heille HERra nijncuin he ansainnet owat.
3:65 Anna heidän sydämens wapista/ ja sinun kirousta tuta.
3:66 Waino heitä hirmuisudella/ ja hucuta heitä HERran taiwan alda.

Vers.18. Minun toiwon HERran päälle on pois) Jumaliset päästävät myös toisinans ristini alla sencaltaisia sanoja/ jotca näyttävät heidän

kärsimättömydens ja heickomielisyydens/ nijncuin myös Job is kyllä nähdän: jonga HERra anda tapahtu että myös he ymmärräisit heidän wiheljäisyydens/ ja sitä enämbi nöyrytäisit idzens hänen edesäns/ ja rucoilisit: HERra älä johdata meitä kiusauxeen. Nijn hän taas lohduuta heitä ja anda sen heille andexi. v. 55. Cuopasta) Nimittäin siellä cunga hän oli paiscattu/ Ier. 38:6. v. 64. Costa) Ier. 11:20.

IV. Lucu.

PRopheta walitta täsä erinomaisest sitä suurta nälkä cuin hänen Canssans näki cosca Jerusalem pijritetty oli/ v. 1. Johonga syy oli/ että heidän wäärät Prophetans/ ja Pappins wuodatit wanhurscasten weren/ v. 13. Ja nijn armottomast/ että heitä cauhistui/ nijn että myös pacanat ennustit/ ettei heidän pitänyt sijtä hyötymän/ v. 14. Sen syyn tähden oli HERra myös hajottanut heidän/ ja andanut heidän ja heidän Cuningans wihollisen käsijn/ v. 16. Ennusta/ että HERRA on andawa heidän häwäisiäillens Edomereille nijn myös tapahtu heidän pahudens tähden/ ja armahtawan taas Zionita/ v. 21.

4:1 CUinga on culda nijn mustennut? ja jalo culda nijn muuttunut? ja pyhän kiwet owat joca catulla hajotetut.

4:2 Zionin kempit pojat/ cullan werraxi luetut/ cunga ne owat sawiastian caltaisexi arwatut/ jotca sawenwalaja teke.

4:3 Drakit taridzewat nisät pojillens/ ja imettävät heitä/ mutta minun Canssani tyttären täyty armotoin imewäisille olla/ nijncuin yöcköi corwesa.

4:4 Imewäisten kieli tartui suun lakeen janon tähden/ ne nuoret lapsucaiset anowat leipä/ ja ei ole ketän/ joca heille sitä jaca.

4:5 Jotca muinen söit hercullisest/ he owat catulla näändynet/ jotca muinen olit silkillä waatetetut/ heidän täyty nyt loasa maata.

Jeremian Walituswirret

4:6 Minun Canssan tyttären syndi on suurempi/ kuin Sodomian syndi/ joca äkistä cukistettin/ ja ei yxikän käsi siihen ruwennut.
4:7 Hänen Nazareins olit puhtammat kuin lumi/ ja walkemmat kuin riesca/ heidän ihons oli punaisempi kuin Coralli/ heidän cadzandons oli nijncuin Saphir.
4:8 Mutta nyt on heidän ihons nijn mustennut syngedydest/ ettei he catuilla tuta taita/ heidän nahcans rippu heidän luisans/ se cuiwettui nijncuin puu.
4:9 Miecalla tapetuille oli parempi/ kuin nijlle/ jotca nälkään cuolit/ jotca näändymän ja huckuman piti näljästä.
4:10 Laupiammat waimot täyty omia lapsians keittä ruaxens/ minun Canssani tyttären surkiudes.
4:11 HERra on hänen hirmuisudens täyttänyt/ hän on wuodattanut hänen julman wihans/ hän on Zionis tulen sytyttänyt/ joca myös hänen perustuxens polttanut on.
4:12 Ei Cuningat maan päällä sitä olis usconet/ eikä caicki ihmiset maan päällä/ että wainollisen ja wihollisen piti tuleman Jerusalemin portist sisälle.
4:13 Mutta se on hänen Prophetains syndein tähden/ ja heidän Pappeins pahain tecoin tähden/ jotca siellä wanhurscasten weren wuodatit.
4:14 He käwit sinne ja tänne catuilla/ nijncuin sokiat/ ja olit werellä rywetetyt/ ja ei tainnet heidän waatteisins ruweta.
4:15 Waan huusit heitä/ wälttäkät saastaiset/ wälttäkät/ wälttäkät/ u228 älkät mihingän ruwetco: sillä he wältit heitä/ ja pakenit heitä/ nijn että myös pacanain seas sanottin: ei he cauwan siellä pysy.
4:16 Sentähden on HERran wiha heitä hajottanut/ ja ei sillen cadzo heidän päällens/ ettei he Pappia cunnioittanet/ eikä wanhoja armahtanet.
4:17 Cuitengin meidän silmäm curkistelit tyhjän awun jälkeen/ siihenasti että he wäsyit:

cosca me odotimma sitä Canssa/ joca ei meitä autta woinut.
4:18 He wäijywät meitä/ nijn etten me rohke meidän catuillam käydä/ silloin myös meidän loppum tuli/ meidän päiwäm culuit/ meidän loppum on tullut.
4:19 Meidän wainojam olit nopiammat kuin Cotcat taiwan alla/ wuorilla he myös meitä wainoisit/ ja corwesa he meitä wartioidzit.
4:20 HERran woideltu/ joca meidän turwam oli/ on fangittu heidän werckoihins/ cosca he meitä hajotit/ johon me turwaisim/ että me hänen warjons alla eläisim pacanain seas.
4:21 ILoidze ja riemuidze sinä Edomin tytär/ joca asut Uzin maalla: sillä sen calkin pitä myös sinulle tuleman/ ja sinun pitä myös juopuman ja alasti tuleman.
4:22 Mutta sinun pahoilla tegoillas on loppu/ sinä Zionin tytär/ ei hän sillen anna sinua wiedä pois/ mutta sinun pahat tecos/ Edomin tytär/ pitä hänen edzimän/ ja sinun syndis ilmoittaman.

Vers.1. Pyhän) Se on Kircon v. 3. Armotoin) Ei hän taida hänen lapsians imettä/ jonga cuitengin tekewät julmat eläimet: sillä nijn suuri on nälkä/ etc. v. 13. Jotca wuodatit) Ymmärretän/ että wäärät Prophetat ja Papit owat kehoittanet Cuningan ja Canssan wuodattaman wanhurscasten/ se on: Jumalan Prophetain ja oikiain opettajain werta/ jotca heitä waraisit ja neuwoit parannuxeen: ja wahwistit heidän nijn heidän syndijns ja suruttomattomuteens/ Supr. cap. 2:14. v. 14. Rywetetyt) Se on/ he olit wuodattanet paljo wiatoinda werta. v. 16. Ettei he cunnioittanet) Nimittäin wiholliset ei säästänet Pappeja eikä muita cunniallisii miehiä. v. 17. Tyhjän) he luotit idzens Egyptijn ja ihmisijn/ ja löit hywät Prophetat rohkiast cuoliaksi. v. 20. woideltu) Se on/ meidän Cuningam: sillä me luulimme/ ettei meidän waldacunnallam pitänyt hätä oleman/ ja me cadzoimme ylön caicki

Jeremian Walituswirret

pacanoita.

V. Lucu.

*PRopheta rucoile Jumalata/ että hän sijs
cuitengin cadzois ja näkis heidän
wiheljäisydens cuin he näit sekä näljäst ja
heidän wihollisildans/ v. 1. Huoca syndein
tähden/ joilla he sencaltaisia ansainnet owat/
v. 17. Ja rucoile ettei HERra tahdois heitä
peräti unhotta: waan autta heitä taas heidän
maallens. v. 19.*

5:1 MUista HERra/ cuinga meille tapahtui/
cadzo/ ja näe meidän ylöncazettam.
5:2 Meidän perimyxem on muucalaisten osaxi
tullut/ ja meidän huonem ulconaisten.
5:3 Meidän äitim owat nijncuin lesket.
5:4 Wettä/ joca meidän omam oli/ me joimme
rahallam/ omat halgot me ostim hinnalla.
5:5 Caulallam me waiwa kärseim/ ja ehkä me
jo wäsynet olimme/ ei cuitengan meille lepo
annettu.
5:6 Meidän piti Egyptin ja Assyrian ala meitä
andaman/ että me sijttekin leipä meidän
rawinnoxem saisimme.
5:7 Meidän Isäm owat syndiä tehnet/ ja ei
sillen ole käsis/ ja meidän pitä heidän pahoja
tecojans nautidzeman.
5:8 Oriat meitä wallidzewat/ ja ei ole kengän/
joca meitä heidän käsistäns pelasta.
5:9 Meidän pitä hakeman meidän leipäm
hengen pacolla/ miecan edes corwesa.

5:10 Meidän ihom on poldettu nijncuin
pädzis/ sen hirmuisen näljän tähden.
5:11 He owat waimot Zionis raiscannet/ ja
neidzet Judan Caupungeisa.
5:12 Ruhtinat he owat hirttänet/ ja
wanhimbata ei he cunnioittanet.
5:13 Nuorucaiset piti jauhaman/ ja piscuiset
puita candaisans piti combastuman.
5:14 Wanhat puutuit porteista/ ja nuorucaiset
ei sillen candeletta soita.
5:15 Meidän sydämem riemu loppui/ meidän
dantzim on käändynyt murhexi.
5:16 Meidän päästäm on Cruunu pudonnut/
woi meitä/ että me nijn olemma syndiä tehnet
!
5:17 Sentähden on myös meidän sydämem
murehisans/ ja meidän silmäm owat piminnet.
5:18 Zionin wuoren tähden/ että se nijn
häwitetty on/ että ketut hänes juoxendelewat.
5:19 Mutta sinä HERRa/ joca ijancaickisest olet/
ja sinun istuimes ijästä ikän.
5:20 Mixis meidän nijn unohdat? ja nijn
cauwan meitä peräti hyljät?
5:21 Palauta HERra meitä jällens sinun tygös/
että me taas palajaisimme/ udista meidän
päiwäm nijncuin he algusta olit.
5:22 Sillä sinä olet meitä heittänyt pois/ ja
sinä olet sangen suurest wihastunut meidän
päällem.

Jeremian Walituswirten loppu.

Propheta Hesekiel.

Esipuhe Prophetast Hesekielist. Hesekiel meni mielelläns Cuningas JechonJan cansa/ nijncuin Daniel ja muut/ fangiuteen Babelijn/ Jeremian neuwest/ nijncuin hän kyllä aina neuwoi/ että heidän piti andaman idzens Babelin Cuningan ala/ nijn heidän piti hengens pitämän/ ja ettei heidän pitänyt oleman händä wastan/ muutoin piti heille pahoin käymän ja huckan tuleman/ Jer. 21:8. Cosca he Babelijn tullet olit/ nijncuin Jer. 24. cap. osotta/ ja heitä ystäwälistest lohduutta: nijn olit he kärsimättömät/ ja caduit sitä cowin/ että he olit andanet nijn myötä: Sillä he näit että nijllä

Propheta Hesekiel

jotca Jerusalemiin jäännet olit/ ja ei andanet myötä/ oli wielä sekä Caupungi että caicki maa hallusa/ ja ne toivoit tekewäns Jeremian walehteliäxi/ ja woiwan idzens hywin wastata ja warjella Babelin Cuningalda/ ja olla omasa maasans. Tähän yllytit heitä caikella wäellä ne wäärät Prophetat jotca ainakin sen uscalluxen annoit Jerusalemi/ ettei Jerusalemi pitänyt voitettaman/ ja Jeremian piti walehteleman nijncuin pettäjän ja wietteljän. Tähän myös se heitä paisutti/ että ne Jerusalemi kerscaisit/ että he lujast ja wahwast Jumalan ja Isäns maan puolda pidit: Mutta ne muut jotca idzens annoit/ olit Jumalan ja heidän Isäns maan hyljännet/ nijncuin uscottomat ja cunniattomat pettäjät/ jotca ei taitanet uscalda ja toiwo Jumalan päälle/ mutta annoit idzens wihamiesten ala/ sen walehtelian Jeremian turhan puhen tähden. Tämä kerscaus ja soimu teki heille paha ja enämmin heille jotca Babeliin olit mennet/ ja heidän fangiudens tuli heille tästä paljo rascamaxi: Woi cuinga he sadattelit Jeremiata/ jota he olit cuullet/ ja hän heitä nijn häjysti pettänyt oli. Sentähden herätti Jumala Babelis tämän Prophetan Hesekielin/ lohduuttaman fangeja/ ja ennustaman wääriä Prophetaita wastan Jerusalemi/ ja wahwistaman Jeremian sana ; jonga hän myös täydellisestä teke/ ja paljo cowemmin ja enä prophetera/ (cuinga Jerusalem pitä häwitetyxi tuleman/ ia Canssan ynnä Cuningan ja Päämiesten cansa huckuman) cuin Jeremia. Ja lupa cuitengin heille sijnä cansa/ että heidän pitä palajaman jällens ja cotians pääsemän Judan maalle. Ja tämä on se erinomainen cappale Hesekielis/ jota hän aicanans ennusti ja Saarnais/ ja teke sitä haman 25. cap. asti. Senjälken ennusta hän muista maacunnista/ jotca myös Babelin Cuningan cautta piti rangaistaman/ 34. cap. asti. Sijtte seura 4. lohduullista Lucua hengestä ja Christuxen waldacunnast. Senjälken sijtä wijmeisistä Tyrannista ja Christicunnan wihamieHes tä/ Gogist ja Magogist. Wijmein rakenda hän Jerusalemin jällens/ ja lohduutta sillä Canssa/ että heidän piti jällens cotia pääsemän: mutta hengesä ajattele hän sitä ijancaickista Caupungita taiwallista Jerusalemita/ josta Apocalypsis myös puhu.

I. Lucu.

Hesekiel kirjoitta ajan ja paican/ cusa HERra on idzens ilmoittanut/ ja käsenyt hänen Saarnaman/ nimittäin/ Chaldeas/ wijttä ajastaica jälken cuin Cuningas Jojachin oli sinne wiety Jerusalemi/ v. 1. Jumala anda hänen nähdä näys: nijncuin raju tuuli olis tullut pilwen cansa/ täynäns tulda/ v. 4. Siellä näyi neljä eläindä/ erinomaisilla caswoilla/ v. 5. ja rattat nijden tykönä/ nijncuin neljät rattat/ toinen toisens sisällä/ v. 15. jotca menit cohastans edespäin/ eläinden cansa/ cuhunga ne menit/ lijcutetut tuulelda joca heisä oli/ v. 19. eläinden päällä näyi nijncuin taiwas/ v. 22. ja taiwan päällä istuin/ jonga päällä istui ihmisen muotoinen/ v. 26.

1:1 COLmandena kymmendenä wuotena/

wijdendenä päiwänä neljännesä Cuusa/ cuin minä olin fangein seas/ Chebarin wirran tykönä/ aukeni taiwas/ ja Jumala osotti minulle näyt.

1:2 Se wijdes päiwä Cuusa oli wijdennellä wuodella sijttecuin Jojachin Judan Cuningas oli wiety fangina pois.

1:3 Silloin tapahdui HERran sana Hesekielille Busin pojalle/ Papin Chaldean maasa/ Chebarin wirran tykönä/ siellä tuli HERran käsi hänen päällens.

1:4 JA minä näin/ ja cadzo/ siellä tuli raju tuuli pohjan puolest/ suuren pilwen cansa/ täynäns tulda/ nijn että se cuumotti caicki ymbärins/ ja keskeldä tulen oli se sangen kircas.

1:5 Ja sijnä keskellä oli nijncuin neljä eläindä/ ja yxi heistä oli nijncuin ihminen.

1:6 Ja heillä oli neljä caswo/ ja neljä sijpe.

1:7 Ja heidän säärens seisoit oikiana/ mutta heidän jalcans olit nijncuin härjän jalgat/ ja

Propheta Hesekiel

paistit nijncuin kijldäwä waski.

1:8 Ja ihmisen kädet olit heidän sijpeins alla/ heidän neljällä tahwollans/ sillä heillä oli neljä caswo ja neljä sijpe.

1:9 Ja sijwet olit yhdistetyt toinen toiseens. Ja cuin he käwit/ ei he erinnet toinen toisestans: Waan cuhunga he menit/ menit he cohdastrans.

1:10 HEidän caswons/ oikialla puolella/ olit nijncuin ihmisen ja Lejonin/ mutta wasemalla puolella olit heidän caswons/ nijncuin härjän ja Cotcan.

1:11 Ja heidän caswons ja sijpens olit eroitetut/ nijn että caxi päälimmäistä sijpe löit juuri yhteen/ ja cahdella sijwellä peitit he heidän ruumins.

1:12 Cuhunga he menit/ nijn he menit cohdastrans/ ja he menit sinne/ cuhunga hengi ajoi/ ja ei erinnet käydesäns toinen toisestans.

1:13 Ja eläimet olit näkyäns nijncuin tuliset hijlet/ jotca palawat/ ja nijncuin tulisoitto oli eläinden waihella. Mutta tuli cuumotti/ ja tulesta käwi ulos pitkäisen leimaus.

1:14 Ja eläimet juoxit sinne ja tänne nijncuin pitkäisen tuli.

1:15 COsca minä näin nämät eläimet: cadzo/ nijn seisoit siellä rattat maan päällä/ nijden neljän eläimen tykönä/ ja olit näkyäns nijncuin neljät rattat.

1:16 Ja ne rattat olit/ nijncuin yxi Turcos/ ja olit caicki ne neljä yhden muotoiset. Ja ne olit näkyäns/ nijncuin yhdet rattat olisit ollet toisen sisällä.

1:17 Cosca yxi heistä meni/ nijn menit caicki ne neljä/ ja ei erinnet toinen toisestans.

1:18 Nijden pyörät ja corkeus oli sangen ihmellinen/ ja ne olit täynäns silmiä caicki ymbärins niytä neljä ratasta.

1:19 Ja cuin eläimet käwit/ nijn cuuljit myös rattat heitä myöden/ ja cosca eläimet ylönsit idzens maasta/ nijn ylönsit myös rattat idzens.

1:20 Cuhunga hengi meni/ sinne menit he

myös/ ja rattat ylönsit idzens heidän cansans: Sillä yxi eläwä hengi oli rattaisa.

1:21 Cosca he menit/ nijn menit nämät myös/ ja cuin he ylensit idzens maasta/ nijn ylensit myös rattat idzens heitä myöden: Sillä yxi eläwä hengi oli rattaisa.

1:22 Mutta eläinden päällä oli nijncuin taiwas/ cuin Cristal/ peljättäwä/ juuri heidän päälidzens lewitetty.

1:23 Nijn että taiwan alla seisoit heidän sijpens/ ja yxi juuri toisen päin/ ja caxi sijpe peitit jocaidzen heidän ruumins.

1:24 Ja minä cuulin sijpein änen/ nijncuin suurten wetten pauhinan/ ja nijncuin jylinän/ sildä Caickiwaldialda/ cosca ne lijcuit/ ja nijncuin hyminän sota joucosta.

1:25 Mutta cosca he alallans seisoit/ nijn laskit he sijpens alas/ ja cosca he alallans seisoit/ ja laskit sijpens alas/ nijn jylysi taiwasa heidän päälläns.

1:26 Ja taiwan päällä/ joca heidän ylidzens oli/ oli istuin näkyäns nijncuin Saphir/ ja istuimella istui ihmisen muotoinen.

1:27 Ja minä cadzoin hänen päällens/ ja hän oli cuin kircas walkeus/ ja sisäldä oli se cuin tuli caicki ymbärins: hänen cupeistans ylös ja alas näin minä nijncuin tulen cuumottawan caicki ymbärins.

1:28 Nijncuin taiwan caari näky pilwen peitos cosca satanut on/ nijn walaisi se caicki ymbärins. Tämä oli HERran cunnian näky.

Vers.1. Colmandena kymmendenä wuotena) Sijttecuin HERran Lakikirja oli löytyt/ ja lijtto Jumalan cansa taas udistettu/ 2. Par. 34:15. ja 29. cuin se näky ex v. 2. Sillä sijtä/ nijn wijdendeen Jojachimin fangius wuoteen/ oli nijn monda ajastaica v. eodem. Chebarin) Se on wirta Mesopotamias/ joca juoxe Masion wuorest Euphrateen. Ptolom: cudzu sen Chabor. v. 5. Neljä eläindä) Näillä eläimillä merkitän neljä Evangelistat/ Apostolit ja muut

Propheta Hesekiel

*uscolliset opettajat/ jotca sen pyhän
Evangeliumin ymbärins mailman wiemän pitä.
v. 15. Neljät rattat) tietäwät Evangeliumin
juoxu ja edeskäymist caickijn maan paickoijn.
v. 20. Hengi) on Pyhä Hengi/ jonga
waicutuxesta heidän piti Saarnaman. v. 22.
Taiwas heidän päällidzens lewitetty) tietä
Jumalan warjelusta/ jonga alla he wircans
toimittawat. v. 26. Mutta se ihminen joca istui
istuimella/ osotta Christuxen Jesuxen/ joca
nämät caicki matcan saattawa ja hallidzewa
oli. Mitä enä cukin cappale tietä/ joilla nämät
eläimet ja rattat/ ja tämä ihminen maalatan.
Cukin lukecan nijtä/ jotca lewiämmäldä tästä
kirjoittawat.*

II. Lucu.

*HERRA kāske Hesekielin nosta ja mennä
Saarnaman Israelin Canssalle: kieldä hänen
pelkämäst/ waicka se oli cowa Canssa/ v. 6.
anda hänelle merkixi käärityn kirjan syödä/ v.
8.*

2:1 Ja cosca minä sen nähnyt olin/ langeisin
minä caswoilleni/ ja cuulin änen puhuwan.
2:2 JA hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/
seiso jalgoillas/ nijn minä tahdon puhua sinun
cansas. Ja cuin hän puhui minun cansani: nijn
minä wahwistuin/ ja seisoin minun jalgoillani/
ja cuuldelin händä joca puhui minun cansani.
2:3 Ja hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/
minä lähetän sinun Israelin lasten tygö/ sen
luopuwaisen Canssan tygö/ jotca minusta
luopunet owat. Jotca heidän Isäins cansa/
haman tähän päiwän asti/ owat minua watan
rickonet.
2:4 Mutta ne lapset/ joiden tygö minä sinun
lähetän/ owat niscurit ja paatunet sydämest/
nijlle pitä sinun sanoman:
2:5 Näitä sano HERra HERra/ jos he sen
cuulewat taicka cadzowat ylön. Se on kyllä
tottelematoin huone/ nijn pitä heidän

cuitengin tietämän/ että Propheta heidän
seasans on.

2:6 JA sinä ihmisen lapsi/ ei sinun pidä
pelkämän heitä cuinga he sinusta
duomidzewat/ he owat tosin wastahacoiset/
ja teräwät orjantappurat sinua watan/ ja sinä
asut Scorpionein seas: Mutta ei sinun pidä
pelkämän heidän sanojans/ eikä
hämmästymän heidän caswojans/
2:7 Waicka he owat tottelematoin huone:
Mutta sinun pitä sanoman heille minun
sanani/ jos he sen cuulewat/ taicka cadzowat
ylön: sillä se on cowacorwainen Canssa.
2:8 Mutta sinä ihmisen lapsi/ cuules mitä
minä sinulle sanon/ ja älä ole tottelematoin/
nijncuin he tottelemattomat owat: awa suus ja
syö mitä minä sinun annan.
2:9 Ja minä näin/ ja cadzo/ käsi oli ojettu
minun puoleeni/ josa oli kääritty kirja: jonga
hän awais minun eteeni/ ja se oli kirjoitettu
ulco ja sisäldä/ ja sijnä oli kirjoitetut walituxet/
ja pargut.

*Vers.6. Ei sinun pidä pelkämän) Nämät sanat
pitä jocaidzen uscollisen opettajan ahkerast
lukeman/ ja pitämän nijstä waarin.*

III. Lucu.

*HERRA kāske wielä hänen mennä ja Saarnata/
nijncuin hän sanonut oli/ v. 4. Lupa että
waicka hänen Canssallans on cowa nisca: nijn
tahto hän cuitengin tehdä hänen wielä
cowemmaxi/ nijncuin Demantin heitä watan/
v. 7. Ja tuuli nosta hänen ylös/ ja wie hänen
nijden fangein tygö/ jotca asuit wirran
tykönä/ v. 12. Siellä istu hän murheisans
seidzemen päiwä/ v. 15. HERra puhu taas
hänelle/ ja asetta hänen Canssans wartiaksi/ ja
kāske cuinga hänen piti Saarnaman sekä
pahoille että hywille/ v. 16. Siellä kāske HERra
hänennä kedolle/ ja osotta hänelle sen
näyn/ cuin hän ennengin näki/ ja kāske hänen*

Propheta Hesekiel

olla myckänä/ siihenasti että hän awa hänen suuns jällens/ v. 25.

3:1 JA hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ syö mitä sinun edesäs on/ nimittäin tämä kirja/ ja mene ja Saarna Israelin huonelle.
3:2 Nijn minä awaisin suuni/ ja hän annoi sen kirjan minun syödäxeni.
3:3 Ja sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ sinun pitä tämän kirjan/ jonga minä annan sinulle/ syömän sinun ruumisees/ ja täyttämän sillä wadzas. Nijn minä söin sen/ ja se oli minun suusani njn makia cuin hunaja.
3:4 JA hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ mene Israelin huoneseen/ ja Saarna heille minun sanani.
3:5 Sillä en tosin minä sinua lähetä sen Canssan tygö/ jolla outo puhe ja wieras kieli on/ waan Israelin huoneseen:
3:6 Ja en suuren Canssan tygö/ joilla outo puhe ja wieras kieli olis/ joiden puhetta et sinä ymmärrä: Ja jos minä wielä lähetäisin sinun nijden tygö/ njn pitäis heidän cuitengin mielelläns cuuleman sinua.
3:7 Mutta Israelin huone ei tahdo sinua cuulla: sillä ei he tahdo cuulla idze minuacan: sillä coco Israelin huonella on paha pää ja cowa sydän.
3:8 Mutta cuitengin olen minä tehnyt sinun caswos lujaxi heidän caswojans wastan/ ja sinun odzas heidän odzans wastan.
3:9 Ja minä olen tehnyt sinun odzas njn cowaxi cuin Demantin/ ja cowemmaxi cuin callion: Sentähden älä pelkä heitä/ älä myös hämmästy heidän edesäns/ ehkä he owat sencaltainen tottelematoin Canssa.
3:10 JA hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ caicki minun sanani/ jotca minä sanon sinulle/ ota ne sinun sydämees/ ja corwijs:
3:11 Ja mene pois sinun Canssas fangein tygö/ ja Saarna heille/ ja sano heille: Näitä sano HERra HERra/ jos he cuulewat sen/ taicka cadzowat ylön.

3:12 Ja hengi otti minun ylös/ ja minä cuulin minun jäljäsäni suuren humauxen änen/ (Siunattu olcon HERran cunnia/ hänen siasans)
3:13 Ja minä cuulin eläinden sijpein änen/ jotca löit toinen toiseens/ ja ratasten jyrinän/ jotca juuri nijden tykönä olit/ ja suuren humauxen änen.
3:14 Nijn hengi nosti minun ylös/ ja wei minun pois/ ja minä menin pois/ ja oli suuresti hämmästynyt: mutta HERran käsi piti minun wahwana.
3:15 Ja minä tulin fangein tygö Thel Abibin/ jotca asuit Chebarin wirran tykönä/ ja istuin heidän tygöns/ cusa he istuit/ ja olin siellä heidän cansans seidzemen päiwä/ rascasa murHesa.
3:16 JA cosca ne seidzemen päiwä olit culunet/ tapahdui HERran sana minulle: ja sanoi:
3:17 Sinä ihmisen lapsi/ minä olen pannut sinun Israelin huonen wartiaksi/ sinun pitä cuuleman sanan minun suustani/ ja waraman heitä minun puolestani.
3:18 JOs minä sanon jumalattomalle: sinun pitä totisest cuoleman/ ja et sinä wara händä/ etkä sano hänelle sitä/ että jumalatoim lackais hänen jumalattomasta menostans/ ja sais elä: njn pitä sen jumalattoman cuoleman hänen syndeins tähden/ mutta hänen werens tahdon minä waatia sinun kädestäs.
3:19 Mutta jos sinä warat sitä jumalatoinda/ ja ei hän käänny hänen jumalattomasta menostans ja teistäns: njn pitä hänen syndeins tähden cuoleman: mutta sinä olet wapahtanut sinun sielus.
3:20 Ja jos se wanhurscas luopu hänen wanhurscaudestans/ ja teke paha/ njn minä sallin hänen loucata idzens/ ja hänen pitä cuoleman. Sentähden ettes ole händä warannut/ pitä hänen syndeins tähden cuoleman/ ja hänen endistä wanhurscauttans/ cuin hän tehnyt on/ ei pitä muistettaman:

Propheta Hesekiel

3:21 Mutta hänen werens tahdon minä kysyä sinun kädestäs. Mutta jos sinä warat wanhurscasta/ ettei hän syndiä tekis/ ja ei hän myös syndi tee: nijn pitä hänen elämän: ja että sinä waraisit händä/ olet sinä myös sinun sielus wapahtanut.

3:22 JA siellä tuli HERran käsi minun päälleni/ ja sanoi minulle: Nouse ja mene kedolle/ siellä tahdon minä puhua sinun cansas.

3:23 Ja minä nousin/ ja menin kedolle/ ja cadzo/ nijn siellä seisoj HERran cunnia/ nijncuin minä sen Chebarin wirran tykönä ennen nähnyt olin/ ja minä langeisin maahan minun caswoilleni.

3:24 Ja minä tulin wirwotetuxi/ ja seisoin minun jalgoillani/ ja hän puhui minun cansani/ ja sanoi minulle: Mene ja sulje idzes sinun huoneses.

3:25 JA sinä ihmisen lapsi/ cadzo/ sitet pitä pandaman sinun päälles/ ja he sitowat sinun nijllä/ ettei sinun pidä pääsemän heidä.

3:26 Ja minä tahdon sinun kieles anda tarttua sinun suus lakeen/ nijn että sinun pitä tuleman mykäxi/ ja ei enä taitaman nuhdella heitä.

3:27 Sillä se on cowacorwainen Canssa. Mutta cosca minä puhun sinun cansas/ nijn tahdon minä awata sinun suus/ että sinun heille sanoman pitä: Näitä sano HERra HERra/ joca sen cuule/ hän cuulcan: Joca sen cadzo ylön/ cadzocan: Sillä se on tottelematoin Canssa.

Vers.6. Nijn pitäis heidän cuitengin mielelläns cuuleman) nimittäin/ Israelin Canssan suhten nijncuin Texti myötä anda: sillä muutoin/ cuinga hywän tahtoiset muut Canssat owat ollet ottaman wastan HERran sana/ todistawat pyhain Apostolein ja Martyrein Historiat/ joita he owat hirmuisest wainonnet ja tappanet HERran sanan tähden. Nyt mixei sijs Jumala heille ole lähettänyt Prophetaita ja hänen sanans/ jotca sen parammin olisit cuullet? On syy/ että he nijncuin Israelin lapsetkin olit sen

ennen hyljännnet/ ja se heidän oman syyns tähden tullut heidä pois/ cosca heillä se oli: Mutta Israelin lapsille lähetti hän wielä nyt Prophetat/ hänen lupauxens tähden/ jonga hän heidän Isillens tehnyt oli. Ja ei meidän tule lewiämmäldä tästä asiasta duomita: sillä se tule myös puolittain Jumalan salaisen ja tutkimattoman duomion ala. v. 14. Nijn hengi nosti) nimittäin näys: nijncuin hän olis ollut muualla/ ja nähnyt tämän näyn: nijncuin hän olis wiety hänen Canssans fangein tygö/ että hänen piti Saarnaman heille: sillä muutoin oli hän jo heidän seasans/ sen wirran tykönä: ninccuin nähtävä on/ cap. 1:1.

IV. Lucu.

JUmala käske Hesekielin kirjoitta Jerusalemin Caupungin tijlikiween/ ja asetta nijncuin leirin sen ymbärille/ merkixi/ että se piti wielä nyt tuleman pijritetyxi/ v. 1. käske lewätä hänen 390. päiwä/ hänen wasemalla kyljelläns/ ja 40. oikialla/ nijden ajastaicain jälken/ cuin Israelin ja Judan huonet owat waeldanet händä wastan/ v. 4. Otta nijn paljo ruoca tygöns/ cuin hän wissin mitan jälken sillä wälillä tarwidze syödäxens/ ja kypsensä leipäns sonnalla/ v. 9. Merkixi/ että HERra tahdoi waiwata Jerusalemi suurella näljällä/ heidän pahain tecoins tähden/ v. 16.

4:1 JA sinä ihmisen lapsi/ ota tijlikiwi/ pane se sinun etees/ ja pijrusta sen päälle Jerusalemin Caupungi/

4:2 Ja lyö leiri sen ymbärille/ ja rakenna siihen aita/ ja tee siihen walli/ ja aseta siihen sotawäki/ ja pane sotaaset sen ymbärille.

4:3 Mutta ota sinun etees rautapannu/ anna se olla rautaisen muurin edestä/ sinun ja Caupungin wälillä/ ja aseta sinun caswos händä wastan/ ja pijritä se: Se olcon Israelin huonelle merkixi.

4:4 Sinun pitä myös macaman wasemalla

Propheta Hesekiel

kyljellä/ ja Israelin huonen pahat tegot paneman sen päälle. Nijn monda päiwä cuin sinä macat sen päällä: njn cauwan pitä sinun myös candaman heidän pahoja tecojans.

4:5 Mutta minä tahdon tehdä sinulle heidän pahain tecoins vuosicaudet/ päiwixi/ nimittäin/ colmexi sadaxi ja yhdexäxi kymmenexi päiwäxi: njn cauwan pitä sinun candaman Israelin huonen pahoja töitä.

4:6 Ja coscas ne olet täyttänyt: sijtte pitä sinun macaman sinun oikialla kyljellä/ ja candaman Judan huonen pahoja töitä/ neljäkymmendä päiwä: Sillä minä annan sinulle täsä myös päiwän joca vuoden edest.

4:7 Ja aseta sinun caswos ja sinun paljas käsiwartes/ sitä ymbärinspijritettyä Jerusalemita wastan/ ja ennusta händä wastoin.

4:8 Ja cadzo/ minä tahdon panna sitet sinun päälles/ njn ettei sinun pidä saaman käändä idzes yhdeldä kyljeldä toiselle/ sijhenasti että sinä olet lopettanut sinun pijrittämises päiwät.

4:9 Nijn ota nyt sinulles nisuja/ rukijta/ ja ohria/ papuja/ herneitä ja cauroja/ ja pane ne caicki yhteen astiaan/ ja tee sinulles njn monda leipä sijtä/ cuin monda päiwä on/ jotca sinun kyljellä macaman pitä/ että sinulla olis sijtä syömist/ colmexi sadaxi ja yhdexäxi kymmenexi päiwäxi.

4:10 Nijn että sinun ruocas/ jonga sinun cunakin päiwänä syömän pitä/ pitä painaman caxikymmendä Sicli: Tämän sinun syömän pitä/ yhdestä päiwästä njn toiseen.

4:11 Wettä pitä sinun myös juoman määrällä/ nimittäin/ cuudennen osan Hinnist/ ja sen sinun pitä juoman yhdestä päiwästä njn toiseen.

4:12 Ohraisia leipiä pitä sinun syömän/ jotca sinun heidän silmäins edes ihmisen jäljellä kypsendamän pitä.

4:13 Ja HERra sanoi: ratki näin pitä Israelin lapset syömän heidän saastaista leipäns pacanain seas/ cuhunga minä heitä ajawa

olen.

4:14 Mutta minä sanoin: Woi HERra HERra/ cadzo/ minun sielun ei ole coscan wielä saastutettu: Sillä en ole minä ikänäns hamasta minun nuorudestani/ njn tähän aican asti mitän raato taicka raadeldua syönyt/ ja ei saastainen liha ole coscan minun suuhuni tullut.

4:15 Mutta hän sanoi minulle: cadzo/ minä tahdon anda sinulle carjan sonda ihmisen jäljen edest/ jolla sinun leipäs kypsendamän pitä:

4:16 Ja sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ cadzo/ minä tahdon otta pois leiwän rawinnon Jerusalemis/ njn että heidän pitä leipä syömän painolla ja murhella/ ja juoman wettä määrällä ja surulla. Että sekä leipä ja wesi puuttuman pitä/ ja yhden pitä sureman toisen cansa/ ja näändymän heidän pahoisa tegoisans.

Vers.3. Merkixi) Nimittäin/ että Jerusalem pitä ymbärins pijritettämän. v. 5. 390. päiwäxi) nämät luetan sijtä neljännestä Jerobeamin wuodesta/ cosca Israel luopui HERrasta/ 2. Par. 11:17. ja 12:1. Nijn sijhen asti cuin tämä ymbäripijrittämys/ jonga hän täsä pijrusta/ tapahtuman piti: Sillä njn monda wuotta löytän sillä wälillä. v.6:40. päiwä) Nämät luetan sijtä ajasta/ cuin Jeremia rupeis Saarnaman Judan edes ja neuwومان heitä parannuxeen/ Caupungin häwityxen asti: sillä njn monda löytän myös tällä wälillä: waicka monicahdat muut toisin ne lukewat. v. 12. Ihmisen jäljellä) Hänen piti keittämän sencaldaisella jäljellä/ njncuin joca turpella taicka lehmän sonnalla keittä: Mutta ruoca hajahta sijtä/ jolla hän keitetän: Ratki näin piti heidän myös sencaltaiseen hätän ja nälkän tuleman/ ettei heillä yhtän oikiata tulda eli leipä pitänyt oleman.

Propheta Hesekiel

V. Lucu.

HERRA käske Hesekielin keritä hiuxens/ ja punnita colmeen osaan. Yhden osan piti hänen polttaman: toisen hackaman miecalla: colmannen heittämän tuuleen/ v. 1. Merkixi/ että HERra oli andanut Jerusalemille hänen Lakins/ ja he olit muuttanet hänen Lakins jumalattomaxi opixi/ v. 5. Nijn tahto hän duomita ja cadotta sen asujamet/ yhden osan näljällä ja rutolla/ yhden osan miecalla/ ja yhden osan fangiudella maan culkiana ja waiwaisudes. v. 9.

5:1 JA sinä ihmisen lapsi/ ota njn teräwä miecka cuin partaweidzi/ ja keridze pääs ja partas/ ja ota waaca/ ja jaga ne sillä.

5:2 Colmannen osan pitä sinun tulella polttaman keskellä Caupungita/ cosca pijrittämisen päiwät owat täytetyt: toinen colmas osa ota ja hacka miecalla/ Caupungin ymbärillä: Wijmeinen colmas osa heitä tuuleen/ että minä wedäisin miecan ulos heidän jälkens.

5:3 Mutta ota wäähä nijstä ja sido sinun hames culmaan.

5:4 Ja ota taas wäähä nijstä/ ja heitä se tuleen/ ja polta se tulesa/ sijtä pitä tulen tuleman coco Israelin huoneseen.

5:5 Näin sano HERra HERra: Tämä on Jerusalem jonga minä pacanain keskelle asettanut olen/ ja caicki maacunnat hänen ymbärillens:

5:6 Mutta hän on kääändänyt minun Lakin jumalattomaxi opixi/ enemmän cuin pacanat/ ja minun oikeudeni enemmän cuin ne maacunnat/ jotca hänen ymbäristölläns owat: Sillä he heittäwät minun Lakini pois/ ja ei tahdo elä minun oikeudeni jälkeen.

5:7 Sentähden sano HERra HERra näin: Että te enemmän pahutta teette cuin pacanat/ jotca owat teidän ymbärillän/ ja et te waella minun käskyisäni/ ettekä tee minun oikeudeni jälkeen:

Mutta teette pacanain tawan jälkeen/ jotca owat teidän ymbärillän.

5:8 Nijn sano HERra HERra näin: Cadzo/ minä tulen myös sinun tygös/ ja tahdon duomita sinun/ njn että pacanat pitä sen näkemän.

5:9 Ja tahdon njn tehdä sinun cansas/ cuin en ikänäns minä ennen tehnyt ole/ engä myös tästedes tehdä tahdo/ caickein sinun cauhistustes tähden/

5:10 Nijn että sinusa pitä Isät syömän lapsens/ ja lapset heidän Isäns. Ja tahdon sinun njn duomita/ että caicki sinun jäänes pitä caickijn tuulijn hajotetuxi tuleman.

5:11 Sentähden njn totta cuin minä elän/ sano HERra HERra/ että sinä olet sinun cauhistustes ja epäjumaltes cansa saatuttanut minun Pyhäni/ njn tahdon minä myös hucutta sinun pois/ ja minun silmän ei pidä sinua säästämän/ eli armahtaman sinua.

5:12 Colmas osa sinusta pitä rutolla cuoleman ja nälkän näändymän: ja se toinen colmas osa pitä langeman miecalla sinun ymbäristölläs: Ja sen wijmeisen colmannen osan tahdon minä hajotta caickijn tuulijn/ ja wetä miecan heidän jälkens.

5:13 Näin pitä minun wihani täytetyxi tuleman/ ja minun hirmuisudeni saatan minä heidän päällens/ että minä saisin lohdutuxen heistä/ ja heidän pitä ymmärtämän/ että minä HERra minun kijwauxesani puhunut olen/ cosca minä minun hirmuisudeni heisä täyttänyt olen.

5:14 Minä tahdon saatta sinun autiaxi ja pilcaxi caikille pacanoille/ jotca sinun ymbärilläs owat/ caickein njden silmäin eteen/ jotca käywät siellä ohidze.

5:15 Ja sinun pitä oleman häwäistyxexi/ pilcaxi/ opixi ja ihmexi caikille pacanoille/ jotca owat sinun ymbärilläs/ cosca minä annan oikeudeni käydä sinun päälles/ wihan/ julmuden ja rangaistusten cansa (sen sanon minä HERra)

5:16 Ja cosca minä ne pahat näljän nuolet

Propheta Hesekiel

heidän secaans lähettävä olen/ jotca wahingoliset oleman pitä/ ja jotca minun pitä lähettämän huckaman teitä/ ja andaman näljän enämmäxi ja enämmäxi tulla teille/ ja ottaman pois leiwän rawinnon.

5:17 Ja näljän ja pahat pedot tahdon minä anda tulla teidän secaan/ ne pitä teitä tekemän lapsittomixi. Ja siellä pitä ruton ja weren lijkuman sinun seasas/ ja miecan tahdon minä anda tulla sinun päälles/ Minä HERra olen sen sanonut.

Vers.5. Jerusalem/ jonga minä pacanain keskelle) HERra oli andanut raketa Jerusaleminki keskelle mailma/ ja pannut hänen Canssans sijhen. Yhdellä puolen oli Europa , toisella Asia , colmannella Affrica , että hänen Canssans ja Seuracundans piti oleman cuuluisan caikes mailmas/ ja caikille muille maacunnille ja Canssoille oleman tila oppia tundeman sitä oikiata Jumalata ja hänen Lakians heildä. Mutta he hyljäisit hänen ja hänen Lakins/ ja noudatit muiden epäjumalain palwelusta ja willitystä. Sentähden tahdoi myös HERra nijn edziä heitä/ että heidän rangaistuxens piti cuulttaman caikis maacunnis/ ja nijn muut idzens sijtä ojennaisit. Ex Hieron.

VI. Lucu.

HERRA käske Hesekielin ennusta hänen Canssans wastan/ että hän tahdoi hucutta ja cadotta heitä/ epäjumalan palweluxen ja heidän omain säätyins tähden/ v. 1. Cuitengin tahto hän anda muutamat jäää pacanain secaan/ cuhunga hän heitä ajawa oli: Ne piti sijtte oppeman tundeman heidän syndins/ catuman nijtä/ ja ymmärtämän/ että HERRa näitä puhunut oli/ v. 8. käske hänen käsiäns lyödä yhteen/ tömistä jalcojans ja huuta: Woi heidän pahuttans ja syndejäns/ v. 11.

6:1 JA HERRAN sana tapahdui minulle/ ja sanoi:

6:2 Sinä ihmisen lapsi/ käännä sinun caswos Israelin wuoria päin/ ja ennusta heitä wastan/ ja sano:

6:3 Te Israelin wuoret/ cuulcat HERran HERran sana/ näitä sano HERra HERra/ sekä wuorille että mäille/ sekä ojille että laxoille: cadzo/ minä tahdon anda tulla miecan teille/ ja lyödä teidän cuckulan maahan/

6:4 Että teidän Altarin pitä cukistetuxi tuleman/ ja teidän epäjumalan ricki lyödyxi/ ja tahdon anda teidän ruumin tapetta cuwain eteen.

6:5 Ja minä tahdon lyödä maahan Israelin lasten ruumit teidän cuwain eteen/ ja hajotta teidän luun/ ymbäri teidän Altareitan.

6:6 Cusa te asutta/ sillä Caupungit pitä kylmille tuleman/ ja cuckulat häwitettämän. Sillä teidän Altarin pitä lyötämän maahan ja autioxi tehtämän ja ricottaman teidän epäjumalan/ häwitettämän/ ja särjettämän teidän cuwan/ ja tyhjäxi tehtämän teidän säätyyn.

6:7 Ja maahan lyödyt pitä macaman teidän seasan/ että teidän tietämän pitä/ minun olewan HERran.

6:8 Mutta minä tahdon anda muutamat teistä jäää/ jotca pitä miecalda jäämän pacanain secaan/ cosca minä teitä maille hajottanut olen.

6:9 Jäänet teistä pitä silloin muistaman minua pacanain seas/ cusa heidän fangina oleman pitä/ cosca minä särkenyt olen heidän haurellisen sydämens/ joca minusta luopunut on/ ja heidän kijluwat silmäns/ jotca owat cadzonet heidän epäjumaltens jälkeen/ ja nijden pitä catuman sitä pahutta/ cuin he caickein heidän cauhistustens cautta tehnet owat/

6:10 Ja heidän pitä tietämän/ että minä olen HERra ja en ole huckan puhunut/ että minun taincaltaisen pahan pidäis heille tekemän.

Propheta Hesekiel

6:11 Näitä sano HERra HERra: Lyö käsiäs yhten ja tömistä jalcojas/ ja sano: woi caicke pahuden cauhistusta Israelin huones/ jonga tähden he sekä miecan/ näljän ja ruton cautta langeman pitä:

6:12 Se cuin caucana on/ hänen pitä rutton cuoleman/ ja se cuin juuri läsnä on/ hänen pitä miecalla langeman: Mutta se cuin jää/ ja nijstä pääsnyt on/ sen pitä nälkän cuoleman.

6:13 Näin tahdon minä täyttä minun hirmuisudeni heidän seasans/ että teidän tietämän pitä että minä olen HERra/ cosca heidän tapettuns pitä macaman heidän epäjumaltens seas/ ymbäri heidän Altareitans/ caikilla cuckuloilla ja caikilla wuorilla/ ja caickein wiherjäisten puiden alla/ ja caickein paxuin tammein alla/ joisa paicoisa he caickinaisille epäjumaloille makiata sawuuhria tehnet owat.

6:14 Minä tahdon ojeta käteni heitä watan/ ja tehdä heidän maans tyhjäxi ja autioxi/ hamasta Diblathin corwesta/ ehkä cusa he asuwat/ ja heidän pitä tietämän/ että minä olen HERra.

Vers.2. Israelin wuoria) ymmärretän Judan waldacunda: sillä muinen cudzuttin se/ ja Israel molemmat yhteen Israelin waldacunnaxi: Sijttecuin Israelin waldacunda tuli häwitetyxi/ ei taas enä eroitusta pidetä: Mutta Judan waldacunda cudzutan/ muun Judaxi/ muun Israelixi.

VII. Lucu.

PRopheta saa käskyn Saarnataxens wielä sijtä: nimittäin/ että rangaistus oli käsis/ loppu oli tullut/ ja HERra tahdoi duomita hänen Canssans/ nijncuin he olit ansainnet/ v. 1. Sitä watan ei pitänyt yxikän sodan walmistus taitaman autta/ v. 14. Ei rickaudet/ joiden tähden he ylpiät olit/ v. 19. Eikä myös heidän Prophetains/ eli wanhain neuwo/ v. 26. Mutta

nijn piti heille käymän/ cuin he elänet olit/ v. 27.

7:1 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sano:

7:2 Sinä ihmisen lapsi/ näitä sano HERRA HERRA/ Israelin maasta: Loppu tule/ coco neljän maan ären loppu tule. Nyt tule sinun loppus:

7:3 Sillä minä tahdon lähettä minun hirmuisudeni sinun päälles/ ja tahdon duomita sinua/ nijncuin sinä ansainnut olet/ ja tahdon anda sinulle/ mitä caickijn sinun cauhistuxijs tule.

7:4 Minun silmän ei pidä säästämän sinua/ eikä armahtaman sinua: Mutta minä tahdon anda sinulle/ nijncuin sinä ansainnut olet/ ja sinun cauhistuxes pitä tuleman sinun secaas/ että teidän tietämän pitä/ että minä olen HERra.

7:5 Näitä sano HERra HERra: cadzo/ yxi onnettomus tule toisen jälkeen.

7:6 Loppu tule/ loppu tule/ hän lyckä sinun päälles/

7:7 Cadzo/ hän tule/ hän käy jo ylös/ ja tule pian sinun päälles/ sinä joca asut maan päällä/ aica tule/ tuscapäiwä on juuri läsnä/ ettei laulajat pidä wuorella oleman.

7:8 Nyt tahdon minä pian wuodatta minun hirmuisudeni sinun päälles/ ja täyttä minun wihani sinusa/ ja duomita sinun nijncuins ansainnut olet/ ja anda sinulle mitä caickijn sinun cauhistuxijs tule.

7:9 Minun silmän ei pidä säästämän sinua/ eikä armahtaman sinua/ mutta minä tahdon anda sinun nijncuin sinä ansainnut olet/ ja sinun cauhistuxes pitä tuleman sinun secaas/ että teidän tietämän pitä/ että minä olen HERra/ joca teitä lyön.

7:10 CADzos/ päiwä/ cadzo/ hän tule/ hän tule edes/ widza cucoista/ ja se ylpiä wiherjoidze.

7:11 Tyranni on idzens walmistanut jumalattomain widzaxi/ nijn ettei kengän

Propheta Hesekiel

heitä eli heidän Canssans/ taicka heidän jouckoans pidä walittaman.

7:12 Sillä aica tule/ päiwä lä ty/ ostaja älkön iloitco/ ja myypä älkön murehtico: Sillä wiha tule caiken heidän jouckons päälle.

7:13 Sentähden myyjän ei pidä enä lucua pitämän hänen myydystä calustans/ sillä se cuin elä/ pitä sen omistaman: Sillä ennustus caikesta heidän rickaudestans/ ei pidä käymän tacaperin: Ei kengän taida wahwista elämätäns pahudens cautta.

7:14 SOittacat Basunalla/ ja walmistacat caicki/ ei cuitengan siellä yxikän sotaan ole lähtewä: Sillä minun hirmuisudeni tule caiken hänen Canssans päälle.

7:15 Ulcona lijcku miecka/ sisällä rutto ja nälkä/ se cuin kedolla on/ hänen pitä miecalla langeman/ mutta se cuin Caupungis on/ hänen pitä rutton ja nälkän waipuman.

7:16 Ja jotca heidä pääsewät/ pitä oleman wuorilla nijncuin mettiset laxosa/ ja caickein pitä walittaman/ cukin pahuttans.

7:17 Caicki kädet pitä näändymän/ ja caicki polwet pitä horjuman nijncuin wesi.

7:18 Ja heidän pitä idzens säckijn puettaman/ ja pelgolla rascautettaman/ ja caicki caswot pitä surkiast cadzoman/ ja caicki päät paljaxi tuleman.

7:19 Heidän pitä hoppins heittämän catuille/ ja heidän culdans locana pitämän: sillä heidän hoppins ja culdans ei pidä taitaman autta heitä/ sinä HERran wihan päiwänä: Ja ei semmengän pidä taitaman sillä heidän sieluans rawita/ eli täyttä sillä heidän wadzans/ Sillä se on ollut heille yxi pahennus/ heidän pahoin töihins.

7:20 Heidän calleista caluistans/ joilla he ylpeilit/ owat he heidän julmudens ja cauhistuxens cuwat tehnet/ sentähden

tahdon minä tehdä heille sen saastaisudexi/ 7:21 Ja tahdon anda sen muucalaisten käsijn/ että ne sen ryöwämän pitä/ ja jumalattomille

maan päälle saalixi/ että ne sen saastuttawat. 7:22 Minä tahdon minun caswoni käändä siellä pois/ että he juuri minun majani rijwawat/ ja ryöwärit pitä tuleman sinne/ ja sen saastuttaman.

7:23 Tee cahlet: Sillä maa on täynäns weren wicoja/ ja Caupungi täysi wäkiwalda.

7:24 Nijn tahdon minä anda tulla caickein pahimmat pacanain seasta/ että ne pitä heidän huonens omistaman/ Ja minä tahdon lopetta woimallisten ylpeyden/ ja rijwata heidän kirckons.

7:25 Häwittäjä tule/ nijn pitä heidän rauha edzimän/ ja ei se pidä oleman heillä.

7:26 Yxi onnettomus pitä tuleman toisen jälken/ yxi sanoma sen toisen päälle/ nijn pitä heidän silloin Prophetailda näkyä edzimän/ mutta siellä eikä Laki pidä enä oleman Pappein tykönä/ eikä neuwo wanhain tykönä.

7:27 Cuningan pitä murHesa oleman/ ja Päämiehet surullisis waatteis/ ja maasa Canssan kädet pitä wapiseman/ minä tahdon nijn laitta idzeni heidän cansans/ cuin he elänet owat/ ja tahdon duomita heitä/ nijncuin he ansainnet owat/ että heidän pitä tietämän/ että minä olen HERra.

Vers.10. Cucoista) se on/ hän on walmis ja se pitä hänelle menestymän. Tämä on sanottu Babelin Cuningasta. v. 22. Minun majani) Joca cudzutan caickein pyhimmäxi. v. 24. phimmat pacanain/ & Supr. 21. jumalattomille) Cadzos/ että ne jotca woittawat toisen/ ryöstäwät ja häwittäwät muiden maan/ ei ne ole aina paremmat/ cuin ne jotca ryösetän: Mutta Jumala usein rangaise oman Canssans synnit muiden cautta/ jotca pahemmat heitä owat/ sentähden cosca hänen Canssans idzens rangaistuxesta paranda/ nijn hän taas armahta heitä: Mutta muut hän sijtte peräti juurinens häwittä. v. 26. Laki Pappein tykönä.) Jer.2:8.

Propheta Hesekiel

VIII. Lucu.

HERRA ilmoitta idzens Hesekielille/ ja wie hänen nägys Jerusalemin/ ja anda hänen siellä nähdä/ ensin cuwan/ jonga hänen Canssans/ hänelle mielicarwaudexi/ hänen Templijns asettanut oli/ v. 1. Sijtte wie hän hänen yhdestä paicasta nijn toiseen/ ja osotta hänelle mitä epäjumalan palwelusta hänen Canssans pidi/ sekä sala että julki/ v. 7. Sano hänelle/ että hän sentähden/ ja sen wäkiwallan tähden cuin he maalla tei/ hirmuisudella ja ilman armota heitä rangaista tahto/ v. 17.

8:1 JA tapahdui cuudendena vuonna/ wijdendenä päiwänä cuudennesta Cuusta/ että minä istuin minun huonesani/ ja Judan wanhimmat istuit minun edesäni/ siellä tuli HERran HERran käsi minun päälleni.
8:2 Ja cadzo/ minä näin/ että se cuin oli hänen cupens alla/ se oli nijncuin tuli/ mutta päädä hänen cupens oli se sangen kircas/ nijncuin caickein puhtain waski.
8:3 Ja hän ojensi ulos nijncuin käden/ ja otti minun kijnni minun pääni hiuxist/ nijn otti minun hengi ylös taiwan ja maan wälillä/ ja wei minun Jerusalemin Jumalan nägys/ sisällisen owen tygö/ joca pohjan puoles on/ cusa kijwauxen cuwa seiso/ joca kijwauxen kehoitti.
8:4 Ja cadzo/ siellä oli Israelin Jumalan cunnia/ nijncuin minä sen ennen nähnyt olin kedolla.
8:5 Ja hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ nosta silmäs pohjaisen päin. Ja cuin minä silmäni nostin pohjan puoleen: Cadzo/ nijn seiso/ wihan sytyttäjä cuwa pohjan puoles Altariportin tykönä/ custa käydän sisälle.
8:6 Ja hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ näetkös mitä nämät tekewät? nimittäin/ ne suuret cauhistuxet jotca Israelin huone täsä teke/ että he juuri ajawat minun cauwas/

minun Pyhästäni: Mutta sinun pitä wai vielä nyt näkemän suuremmat cauhistuxet.
8:7 Ja hän wei minun cartanon Porttijn/ siellä minä näin/ ja cadzo/ siellä oli läpi seinäsä.
8:8 Ja hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ caiwa seinä läpidze. Ja cuin minä caiwain seinän läpidze: Cadzo/ nijn oli siellä yxi owi.
8:9 Ja hän sanoi minulle: Mene sinne/ ja cadzo nijtä ilkiöitä cauhistuxia/ cuin he täsä tekewät.
8:10 Ja cosca minä menin sisälle/ ja cadzoin: Cadzo/ nijn siellä olit caickinaiset mato/ ja eläinden cuwat/ caicki tyynni cauhistus/ ja caickinaiset Israelin huonen epäjumalat/ joca paicka/ ymbärins seiniä tehdyt/
8:11 Joiden edes seisoit seidzemenkymmendä miestä/ Israelin huonen wanhimmista/ ja Jasia Saphan poica/ seiso/ myös heidän seasans/ ja jocaidzella heillä oli pyhän sawun astia kädesä/ ja paxu löhkä käwi ylös Sawuuhrista.
8:12 Ja hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ näetkös mitä Israelin huonen wanhimmat tekewät pimeydes/ idzecukin hänen caunimmas Camarisans? Sillä he sanowat: ei HERra näe meitä: Mutta HERra on maan hyljännyt.
8:13 Ja hän sanoi minulle: Sinun pitä wai vielä nyt näkemän surembia cauhistuxia/ joita he tekewät.
8:14 Ja hän wei minun sen portin tygö/ HERran huones/ joca on pohjan puoles/ ja cadzo/ siellä istuit waimot jotca itkit Thamust.
8:15 Ja hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ näetkös nämät? Mutta sinun pitä wai suurembia cauhistuxia näkemän/ cuin nämät owat.
8:16 Ja hän wei minun siihen sisälliseen cartanoon HERran huonesen päin/ ja cadzo/ HERran Templin owen edes/ esihuonen ja Altarin wälillä oli wijsi colmattakymmendä miestä jotca olit kändänet heidän selkäs HERran Templin puoleen/ ja caswons itään/ ja

Propheta Hesekiel

rucoilit Auringon ylönemisen päin.

8:17 Ja hän sanoi minulle: Sinä ihmisen lapsi/ näetkös nämät? Ongo tämä Judan huonelle vähä/ että he täsä caicki taincaltaiset cauhistuxet tekewät/ jotca myös muutoin coco maan wäkiwallalla ja wäärydellä täyttävät/ asettawat idzens minua wihoittaman? Ja cadzo/ he pitävät wijnapuun oxan nenäns edes.

8:18 Sentähden tahdon minä myös waelda heitä wastan hirmuisudella/ ja ei pidä minun silmäni säästämän heitä/ eikä minun armoni tuleman heitä. Ja jos he wielä huutawat corkialla änellä/ minun corwisani: nijn en cuitengan minä cuule heitä.

Vers.3. Kijwaxen cuwa) Jumalan mielen pahudexi/ panit he epäjumalan cuwan sijhen/ sijtä Jumala oikein närkästy. v. 14. Thamust) Se on Adonin epäjumala/ josta Poetat ja pacanat paljon kirjoittanet owat/ ja jota Venus rascasti/ sentähden itkit händä waimot. v. 16. Ja caswons itään) Juuri sitä neuwo wastan/ cuin heillä on/ 3. Reg. 8:44. 48. että heidän piti käändämän idzens Templin ja armonistuimen puoleen/ cosca he tahdoit rucoilla: käänsit he idzens pois Templist itän päin/ ja rucoilit Auringota/ hänen nousemisens päin/ nijncuin pacanat. v. 17. Pitävät wijnapuun oxan) Tämä on ollut tapa Jumalan palweluxes/ nijncuin wielä nyt monen seas/ wihkiwedet/ suolat/ etc. epäjumaloille cunniaxi pidetän.

IX. Lucu.

HERRA huuta Prophetalle: että Jerusalemin pitä jo nyt rangaistaman/ v. 1. Silloin näke Propheta cuusi miestä tulewan/ yhdellä heistä oli lijnawaate päällä/ ja kirjoituscalut: sen kärke HERra kirjoitta caickein nijden odzijn/ jotca huocawat sitä cauhistusta cuin Caupungis tapahdui: muiden kärke hän tappa caicki ne jotca ei kirjoitetuxi tullet/ ruweten

hänen Pyhästäns/ v. 2. Propheta rucoile Caupungin edest/ ja HERra wasta händä: Mingätähden hän nijn säästämät tahto hucutta Canssans/ v. 8.

9:1 JA hän huusi corkialla änellä minun corwisani/ ja sanoi: se on jo käsis/ että Caupungi pitä rangaistaman ja jocaidzella on murhaase hänen kädesäns.

9:2 Ja cadzo/ siellä tuli cuusi miestä ylimmäisen portin tietä/ joca pohjan puoles on/ ja jocaidzella oli wahingolinen ase kädesä. Mutta siellä oli yxi heidän seasans/ joca oli lijnawaatteis/ ja kirjoitus calut hänen wyölläns/ ja he menit sisälle/ ja astuit waskialtarin tygö.

9:3 Ja Israelin Jumalan cunnia nousi Cherubimin päädä/ joidenga päällä hän oli/ ja lähestyi huonen kynnyxen asti/ ja huusi sitä/ jonga päällä oli lijnawaate/ ja kirjoitus calut wyöllä.

9:4 Ja HERra sanoi hänelle: Mene Jerusalemin Caupungin läpidze/ ja kirjoita ne miehet heidän odzisans/ jotca huocawat ja surewat sitä cauhistusta/ cuin sijnä tapahtu.

9:5 Mutta muille/ sanoi hän minun cuulden. Mengät hänen jälisäns Caupungin läpidze/ ja lyökät siellä/ teidän silmän ei pidä ketän säästämän/ eikä armo tekemän.

9:6 Lyökät sekä wanhat että nuoret/ neidzet/ lapset ja waimot cuoliaksi: Mutta joiden päällä kirjoitus on/ ei yhtengän nijhin pidä teidän rupeman. Ruwetcat ensin minun Pyhästäni. Ja he rupeisit nijstä wanhoista miehistä/ jotca huonen edes olit.

9:7 Ja hän sanoi heille: saastuttacat huone/ ja täyttäkät cartanot cuolluitten ruumeilla/ mengät sijtte ulos.

9:8 Ja he menit ulos/ ja tapoit Caupungisa. Ja cosca he olit tappanet heidän/ jäin minä wielä. Ja minä langeisin minun caswoilleni/ huusin ja sanoin: Woi HERra HERra/ tahdotcos sijs hucutta caicki jäänet Israelis/

Propheta Hesekiel

ettäs nijn wuodatat sinun wihas Jerusalemin päälle?

9:9 Ja hän sanoi minulle: Israelin ja Judan huonen paha työ on sangen suuri/ ei ole muu cuin wäkiwalda ja wäärys maalla ja Caupungis: Sillä he sanowat: HERra on hyljännyt maan/ ja ei HERra näe meitä.

9:10 Sentähden ei minun silmäni pidä säästämän: mutta minä tahdon tehdä heille/ nijncuin he ansainnet owat.

9:11 Ja cadzo/ se mies jonga lijnawaate päällä oli/ ja kirjoituscalut wyöllä/ wastais ja sanoi: minä olen tehnyt nijncuin sinä minulle käskenyt olet.

Vers.4. Ja kirjoita) Se mercki on ollut Tau , jonga he muinen nijn kirjoittanet owat/ cuin ristin T. joca sitä tiesi/ että ne piti tuleman säästetyxi/ jotca odotit ja uscoit sen luwatun Messiaxen päälle/ joca ristinnaulittin heidän syndeins tähden. Mutta ei tästä seura/ että jocu ristin wetämisellä taita warjella idzens caikesta pahasta ja caicki waarat estä: sillä ei täsä ole/ että he owat idzens merkinnet/ taicka että mercki on heitä warjellut: Mutta että ne tulit säästetyxi jotca Jumala käski merkitä/ ja olit ne catuwaitset/ jotca huocaisit sitä cauhistusta/ joca tapahdui Canssan seas: Sentähden ei mitän auta ristin wetäminen ilman catumusta ja elämän parannusta: mutta ne jotca idzens parandawat ja uscowat Christuxen päälle/ ne Jumala kyllä siuna ja warjele caikesta pahasta/ jos he idze heitäns siunawat taicka ei.

X. Lucu.

PRopheta näke wielä HERran cunnian/ että hän käske sen miehen/ cuin oli lijnawaatteis/ otta tuliset hijlet Cherubimin wälildä/ ja hajotta Caupungin päälle. Jonga hän myös teke/ v. 1. 6. HERran cunnia nosta idzens Cherubimin päädä ylös/ haman huonen

kynnyxen asti/ josta huone täytetän sumulla ja cartano walaistan/ ja äni Cherubimistä cuulu haman cartanolle/ v. 4. Propheta näke nägyn/ nimittäin/ rattat/ v. 9. ja neljä eläindä/ jotca hän ennen Chebarin wirran tykönä nähnyt oli/ v. 12. Ja HERran cunnia mene wielä edemmä/ ja istutta idzens Cherubimein päälle/ v. 18. Nijn he idzens ylöndelewät ja menewät huonen owe päin/ idän puoleen/ v. 19.

10:1 JA minä näin/ ja cadzo/ taiwas oli Cherubimin pään päällä/ nijncuin Saphir/ja sen päällä oli nijncuin istuin.

10:2 Ja hän sanoi sille miehelle/ joca oli lijnawaatteis: mene sisälle ratasten wälille Cherubimin ala/ ja ota kätes täyten tulisita hijliä/ jotca Cerubimin wälillä owat/ ja hajota ne Caupungin päälle. Ja hän meni sisälle/ nijn että minä näin cosca hän meni sinne.

10:3 Mutta Cherubimit seisoit oikialla puolen huones/ ja sumu täytti sisällisen cartanon.

10:4 Ja HERran cunnia nosti idzens Cherubimin päädä ylös/ haman huonen kynnyxen asti/ ja huonet täytettin sumulla/ ja cartano HERran cunnian kircaudella.

10:5 Ja Cherubimin sijpein humaus cuului haman ulconaisen Cartanon asti/ nijncuin Caickiwaldian Jumalan äni/ cosca hän puhu.

10:6 Ja cosca hän oli käskenyt sitä miestä/ joca oli lijnawaatteis/ ja sanonut: Ota tulta ratasten keskeldä Cherubimin alda: hän meni sinne sisälle ja astui rattan tygö.

10:7 Ja Cherubim oijensi kätens keskellä Cherubimi/ tulen päin joca oli Cherubimin wälillä/ otti sijtä ja annoi se miehen käsijn joca oli lijnawaatteis.

10:8 Hän otti sen ja meni ulos. Ja se näyi Cherubimis/ nijncuin ihmisen käsi heidän sijpeins alla.

10:9 JA minä näin/ ja cadzo/ neljät rattat seisoit Cherubimin tykönä/ jocaidzen Cherubimin tykönä yhdet rattat.

Propheta Hesekiel

10:10 Ja rattat olit näkyäns nijncuin Turkos. Ja olit caicki ne neljä yxi nijncuin toinengin/ nijncuin yhdet rattat olisit ollet toisen sisällä.

10:11 Cosca yxi heistä meni/ nijn menit caicki neljä/ ja ei erinnet toinen toisestans culkeisans: Mutta cuhunga ensimmäinen meni/ sinne menit he jälis/ ja ei erinnet toinen toisestans/ ja heidän coco ruumins/ seljät/ kädet ja sijwet.

10:12 Ja rattat olit täynnä silmiä caicki ymbärins/ ne neljät rattat.

10:13 Ja rattaille sanottin: Galgal/ nijn että minä sen cuulin.

10:14 Nijn oli myös jocaidzella eläimellä neljä caswo: ensimmäinen oli Cherubimin caswo/ toinen oli ihmisen/ colmas Lejonin/ neljäs Cotcan caswo.

10:15 Ja Cherubim corgotettin: Tämä on juuri se eläin/ jonga minä näin Chebarin wirran tykönä.

10:16 Cosca Cherubimit käwit/ nijn culjit myös rattat heitä myöden/ ja cosca Cherubimit ylöndelit sijpiäns/ että heidän piti maasta nouseman/ nijn ei myös rattat heistä erinnet.

10:17 Cosca ne seisoit/ nijn seisoit nämät myös/ cosca ne nostit idzens/ nijn nostit myös nämät idzens: sillä elävä hengi oli heisä.

10:18 JA HERran cunnia meni taas huonen kynnyxeldä/ ja istutti idzens Cherubimein päälle.

10:19 Nijn ylöndelit Cherubimit sijpiäns/ ja nostit idzens maasta ylös/ minun silmäini edes. Ja cuin he menit ulos/ menit rattat heitä myöden/ ja he astuit idän puoliselte owelle HERran huonetta/ ja Israelin Jumalan cunnia oli heidän päälläns.

10:20 Tämä on se eläin/ jonga minä näin Israelin Jumalan alla Chebarin wirran tykönä/ ja merkidzin ne olewan Cherubimit.

10:21 Joilla ne neljä caswo oli/ ja neljä sijpe/ ja sijpein alla nijncuin ihmisen kädet.

10:22 Heidän caswons olit nijncuin minä ne näin Chebarin wirran tykönä/ ja he käwit

cohdastans.

Vers.2. Tulisita hijliä) Tämä tietä sitä/ että HERra tahdoi wuodatta hänen Hengens/ ja anda Saarnata hänen Euangeliumins/ joca piti walaiseman heidän ymmärryxsens/ ja lämmittämän heidän sydämens/ jotca sen otit wastan. V. 4. Nosti idzens ylös) Se tietä että Christus hänen Euangeliumillans/ tahdoi sijtte hyljätä sen pyhän sian Jerusalemin ja sen asuwaiset/ ja sijrtä idzens ulos Cartanon päin/ se on pacanain tygö/ jotca sen ulconaisen Cartanon cansa ymmärretän. Sijtte sisälmäinen Cartano ynnä huonen cansa täytettin sumulla: mutta se ulconainen Cartano walaistin HERran cunniasta/ tietä että Judalaiset piti tuleman pimitetyxi heidän willityxesäns: Mutta pacanat walistetuxi oikialla Jumalan tunnolla. V. 5. Ja Cherubimin sijpein humaus cuului ulconaisen Cartanon asti) Tietä että Pyhain Apostolein Saarna piti cuuluman caickein pacanain seas. Mitä rattat ja neljä eläindä tietävät/ on selitetty/ cap. 1. V. 9. Cherubim) Täsä näky että Cherubim/ ei ole yxikän eläin eli Cuwa mutta on lendäwäinen luodocappale sijpein cansa/ joco se olis härjän muoto/ Lejonin/ ihmisen/ Cotcan/ eli jongun muun/ joisa Engelit idzens näyttävät/ heidän tahdons jälkeen. Sentähden cudzutan myös pyhät Engelit/ sekä Jumalan Seuracunnan Engelit/ se on/ Apostolit/ Pispat ja muut Opettajat/ Cherubimixi/ jotca sencaltaisen Cherubimin cautta ymmärretän.

XI. Lucu.

HERra osotta Prophetalle 25. miestä Jerusalemis/ jotca caickinaista paha teit/ ja sanoit: Ei wielä nijn läsnä ole/ että Jerusalem pitä häwitettämän/ etc. Ei HERra taida paidzi olla tätä palwelust ja uhri/ joca hänelle täällä tehdän. v. 1. kāske hänen sentähden ennusta heitä wastan/ että he tapoit ja uhraisit

Propheta Hesekiel

wiatoinda werta Caupungis/ nijn hän tahto aja heitä siellä ulos/ ja miecalla hucutta heitä Israelin maan äris/ v. 4. Nijn yxi cohta heistä cuole Platia nimeldä/ v. 13. HERra käske hänen ennusta: että hänen pitä auttaman jällens hajotetut hänen Canssastans cotians/ ja andaman heille uuden hengen/ etc. v. 14. Propheta näke HERran cunnian lähtewän Caupungista/ v. 22. Ja hän näkyi jällens wiedyxi tacaperin Chaldeaan/ cusa hän ennengin oli/ v. 24.

11:1 JA Hengi nosti minun ylös/ ja wei minun portin eteen HERran huonen puoleen/ joca itän päin on/ ja cadzo: Sijnä portis oli wijsi colmattakymmendä miestä. Ja minä näin nijden seasa JasanJan Assurin pojan/ ja Pilatian BanaJan pojan/ jotca Förstit olit Canssasa.

11:2 Ja hän sanoi minulle: Sinä ihmisen poica/ näillä miehillä owat wäärät ajatuxet ja wahingoliset neuwot tälle Caupungille/ sillä he sanowat:

11:3 Ei se wielä nijn läsnä ole/ raketcamme huoneita/ hän on pata/ me olemma liha.

11:4 Sentähden pitä sinun ihmisen poica ennustaman heitä wastan. Ja HERran Hengi langeis minun päälleni/ ja sanoi minulle:

11:5 Sano/ näin sano HERra: Te Israelin huonesta oletta puhunet/ minä tiedän kyllä teidän hengen ajatuxet.

11:6 Te oletta monda tappanet täsä Caupungis/ ja hänen catuns owat täynäns cuolluita.

11:7 Sentähden sano HERra HERra näin: ne jotca te siellä tappanet oletta/ ne owat se liha/ ja hän on pata: mutta teidän täyty (lähte) tästä ulos.

11:8 Miecän/ jota te pelkätte/ minä annan tulla teidän päällen/ sano HERra HERra.

11:9 Minä tahdon aja teitä siellä ulos/ ja annan teitä muucalaisten käsiin/ ja tahdon tehdä teille oikeuden.

11:10 Teidän pitä miecalla langeman/ Israelin maan äris minä tahdon duomita teitä/ ja teidän pitä ymmärtämän että minä olen HERra.

11:11 Mutta ei Caupungi pidä oleman teidän patan/ etkä te lihana sijnä: waan Israelin maan äris tahdon minä duomita teitä.

11:12 Ja teidän pitä ymmärtämän että minä olen HERra. Sillä et te ole waeldanet minun käskyni jälken/ ja et te ole pitänet minun Lakiani/ mutta oletta tehnet pacanain tawan jälken/ jotca teidän ymbärillän owat.

11:13 JA cosca minä näin ennustin: nijn Platia BanaJan poica cuoli. Ja minä langeisin minun caswoilleni/ ja huusin corkialla änellä ja sanoin: Woi HERra HERra/ sinä lopetat peräti Israelin.

11:14 Nijn tuli HERran sana minulle/ ja sanoi:

11:15 Sinä ihmisen poica: Sinun weljes ja lähimmäiset langos/ ja coco Israelin huone/ joca wielä nyt Jerusalemis asu/ sano tosin keskenäns: ne muut owat cauwas paennet HERrasta/ mutta meidän hallusam on maa.

Sentähden sano sinä: näin sano HERra HERra:

11:16 Totta minä olen andanut aja heitä cauwas pacanain secaa/ ja olen hajottanut heitä maacunnas: nijn tahdon minä cuitengin äkist olla heidän apunsa/ sijnä maacunnas/ johonga he joutunet owat.

11:17 SANO sentähden: näin sano HERra HERra: minä tahdon coota teitä sijtä maacunnasta/ johonga te hajotetut oletta/ ja tahdon anda teille Israelin maan.

11:18 Sinne heidän pitä tuleman/ ja ottaman siellä ulos caiken cauhistuxen ja saastaisuden.

11:19 Ja minä tahdon anda teille yximiälisen sydämen/ ja tahdon anda teihin uuden Hengen/ ja tahdon otta pois kiwisen sydämen teidän ruumistan/ ja tahdon anda teille lihaisen sydämen.

11:20 Että heidän pitä waeldaman minun käskysäni/ ja pitämän minun Lakini/ ja

Propheta Hesekiel

tekemän sen jälkeen/ ja heidän pitä oleman minun Canssan/ nijn minä tahdon olla heidän Jumalans.

11:21 Mutta nijlle jotca waeldawat heidän sydämens cauhistuxen ja hirmuisuden jälkeen/ nijlle minä tahdon panna heidän tecons heidän pääns päälle/ sano HERra HERra.

11:22 Nijn liicutit Cherubimit sijpiänsä/ ja rattat käwit heidän siwusans/ ja Israelin Jumalan cunnia oli heidän päälläns.

11:23 Ja HERran cunnia käwi Caupungist ylös/ ja asetti idzens sille wuorelle/ joca on itän päin Caupungist.

11:24 Ja hengi otti minun/ ja johdatti minun näys ja Jumalan Henges Chaldean maalle fangein tygö/ ja se näky jonga minä nähnyt olin/ catois minun edestäni. Ja minä sanoin fangeille caicki HERran sanat/ jotca hän minulle osottanut oli.

Vers.3. Hän on pata etc.) Se on: tämä Caupungi on nijncuin pyhä astia/ cusa keitetän ja uhratan HERralle/ ja me olemma pyhä Canssa/ jotca hänelle uhramme ja palwelemme/ sentähden ei HERra händä häwitä. V. 6. täynäns cuolluita/ etc.) He olit tappanet nijn monda Prophetata/ ja cuitengin kerscaisit heidäns pysywän lujana Babelin Cuningan edes: Sillä he luulit ettei Jumala taitanut olla heitä paidzi/ eikä myös liha padas/ se on: nijncuin uhria ja Jumalan palwelusta Templis/ jota ei saatu häwittä. V. 19. Uden Hengen) Täsä luwatan P. Hengi/ joca piti annettaman erinomaisest Euangeliumin Saarnalla Udes Testamendis. V. 23. HERran cunnia/) Supr. 10:4.

XII. Lucu.

JUmala käske Hesekielin teeskellä idzens waeldaman ja cangottaman seinä/ sitoman silmäns eteen/ ja menemän pois/ v. 1. Ja hän teke nijn/ v. 7. HERra sano: että Judan

Cuningan pitä sillä tawalla Jerusalemist pakeneman/ fangixi otettaman/ silmät puhgaistaman/ ja Canssoinens wietämän Babelijn/ ja ei cuitengan saaman nähdä sitä/ v. 8. HERra käske hänen syöda ruocans wapistuxella ja murhella/ tiedoxi/ että ne myös Jerusalemis piti nijn tekemän/ v. 17. HERra sano wielä hänelle/ että hänen pitä hyljämän ne häpiäliset sananlascut/ jotca heillä olit/ että cosca hänen sanans wijpyi/ nijn ei sijtä pitänyt mitän oleman: sillä ei hän tahtonut nyt enämbi wiwytellä/ waan tehdä mitä hän sanonut oli/ v. 21.

12 :1 JA HERran sana tuli minulle/ ja sanoi: ihmisen poica/

12:2 Sinä asut cowacorwaisen Canssan seas/ jolla kyllä silmät owat nähdä/ ja ei cuitengan tahdo nähdä/ ja corwat cuulla/ eikä tahdo cuitengan cuulla/ mutta on tottelematoin huone.

12:3 Sentähden sinä ihmisen poica/ teeskele sinus waeldaman ja menemän matcas walkialla päiwällä heidän silmäins edes: sinun pitä waeldaman sinun siastas toiseen paickaan heidän silmäins eds/ jos he/ mitämax/ tahtowat ymmärtä/ että he cowacorwainen Canssa owat.

12:4 Ja sinun pitä tuoman sinun ases edes/ nijncuin sinä tahdoisit waelda walkealla päiwällä heidän silmäins edes/ ja sinun pitä lähtemän matcas ehtona heidän silmäins edes/ nijncuin menemän pois cosca waelda tahdotan.

12:5 Ja sinun pitä cangottaman sinuas seinän läpidzen heidän silmäins edes/ ja mene sijtä ulos.

12:6 Ja sinun pitä ottaman sen sinun olalles heidän silmäins edes/ ja cosca pimiä tullut on/ menemän matcas. Sinun pitä caswos peittämän/ ettet sinä saa nähdä maata: sillä minä olen pannut sinun ihmexi Israelin huonesä.

Propheta Hesekiel

12:7 Ja minä tein nijncuin minulle käsketty oli/
ja cannoin minun aseni edes/ nijncuin minun
piti waeldaman walkealla päiwällä/ ja ehtona
cangotin minä läpidzen seinän kädellä. Ja
cosca pimiä oli tullut/ otin minä sen olalleni/
ja cannoin sen ulos heidän silmäins edes.

12:8 JA huomeneltain warhain tuli HERran
sana minulle/ ja sanoi:

12:9 Sinä ihmisen poica/ eikö Israelin huone/
se tottelematoin Canssa/ ole sanonut sinulle:

12:10 Mitä sinä teet? Nijn sano sijs heille/
näitä sano HERra HERra: tämä cuorma tule
Förstein Jerusalemis/ ja coco Israelin huonen
päälle cuin siellä on.

12:11 Sano sijs: minä olen teidän ihmen/
nijncuin minä tehnyt olen/ nijn teille
tapahtuman pitä/ että teidän pitä
waeldaman/ ja fangina wietämän pois.

12:12 Heidän Förstins pitä wietämän pois
olcapäillä pimeydes/ ja pitä käymän ulos
seinän läpidze/ jonga heidän särkemän pitä/
että heidän pitä waeldaman sen läpidzen/
hänen caswons pitä peitettämän/ ettei hän
yhdelläkän silmällä näe maata.

12:13 Minä tahdon myös heittä minun
werckoni hänen päällens/ että hän minun
saartamisesan pitä fangixi otettaman/ ja minä
tahdon anda hänen tulla Babelijn Chalderein
maalle/ jota ei hänen cuitengan näkemän
pidä/ ja siellä hänen pitä cuoleman.

12:14 Ja caicki jotca owat hänen ymbärilläns/
hänen apumiehens/ ja hänen cumpanins
tahdon minä hajotta caickijn tuulijn/ ja wetä
miecan heidän jälkens.

12:15 Ja nijn heidän pitä ymmärtämän/ että
minä olen HERra/ cosca minä ajan heitä pois
pacanain secaa/ ja hajotan heitä maacundijn.

12:16 Mutta minä tahdon muutamita harwoja
heistä tallella pitä miecan/ näljän ja ruton
edest: että heidän pitä ilmoittaman heidän
cauhiuttans pacanain seas/ cuhunga heidän
tuleman pitä/ ja heidän pitä ymmärtämän/
että minä olen HERra.

12:17 JA HErran sana tuli minulle/ ja sanoi:

12:18 Sinä ihmisen poica/ sinun pitä syömän
leipäs wapistuxella/ ja juoman wetes
wäristyxellä ja murhella.

12:19 Ja sano maacunnalle: näin sano HERra
HERra Jerusalemin asuwaisist Israelin maalla:
heidän pitä syömän leipäns murHesa/ ja
juoman wetens waiwaisudesa: sillä maa pitä
häwitetyxi tuleman caikista/ cuin sijnä on/
caickein asuwaisten pahuden tähden.

12:20 Ja ne Caupungit jotca hywin asetetut
owat/ pitä tyhjäxi/ ja maa kylmille tuleman/ ja
nijn teidän pitä ymmärtämän/ että minä olen
HERra.

12:21 JA HErran sana tuli minulle/ ja sanoi:

12:22 Sinä ihmisen poica/ mikä sananlascu on
teillä Israelin maalla? ja sanotta: Että se wijpy
nijn cauwan/ nijn ei nyt mitän enämbi ole
teidän ennustuxestan.

12:23 Sentähden sano heille: näin sano HERra
HERra: minä tahdon hyljätä sen sananlascun/
ettei sitä sillen pidä pidettämän Israelis/ ja
sano heille: aica on juuri läsnä/ ja caicki mitä
ennustettu on.

12:24 Sillä teidän pitä nyt ymmärtämän
tästedes/ ettei yxikän pidä puuttuman/ eikä
yxikän ennustus walehteleman Israelin
huonetta wastan.

12:25 Sillä minä olen HERra/ mitä minä
puhun/ se pitä tapahtuman/ ja ei edemmä
wijwytettämän: mutta teidän ajallan te
tottelematoin canssa pitä minun tekemän sen
cuin minä puhun/ sano HERra HERra.

12:26 JA HErran sana tuli minulle/ ja sanoi:
sinä ihmisen poica: Cadzo/ Israelin huone
sano:

12:27 Se näky jonga tämä näke/ on wielä
caucana/ ja ennusta sijtä ajasta/ joca wielä nyt
caucana on.

12:28 Sentähden sano heille: näin sano HERra
HERra: mitä minä puhun/ ei pidä sillen
wijwytetyxi tuleman: mutta pitä tapahtuman/
sano HERra HERra.

Propheta Hesekiel

Vers.13. Jota hänen ei cuitengan näkemän pidä) Sillä hänen silmäns olit puhgaistut Riblathis. Ierem. 39. v. 52. juuri nijn näki hän Babelin Cuningan/ cuin Jeremia sano/ ja ei cuitengan nähnyt Babeli/ nijncuin Hesekiel sano/ jotca caxi cappaletta Judalaiset pidit walhena/ että he owat toinen toistans watan. v. 22. mitän ole. ja v. 27. on wielä caucana) Sencaltaisia wielä löytän/ jotca nijn sanowat sijtä cuin Saarnatan wijmeisestä duomiosta: sinne on wielä paljo/ mailma on wanha/ kyllä hän seiso/ josta Petrus on ennustanut. 2. Epist. c. 3:4.

XIII. Lucu.

HERra kāske Hesekielin ennusta wääriä Prophetaita watan/ Canssans seas/ jotca ennustit ilman hänen käskytäns/ eikä rangaisnet heidän syndejäns ja erhetyxiäns: mutta peitit/ caunistit ja teit heidän wiattomaxi. v. 1. Nijn myös nijtä Prophetissaita watan/ jotca teit päänalaisita Canssan käsiwartten ala/ se on/ wahwitit heitä heidän syndijns ja turhuteens/ v. 17. ja lupa wapahta Canssans heistä/ v. 21. & 23.

13 :1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi: Sinä ihmisen poica/ ennusta Israelin Prophetaita watan/ ja sano nijlle jotca omasta sydämestäns ennustawat.

13:2 Cuulcat HERran sana/ näin sano HERra HERra.

13:3 Woi nijtä hulluja Prophetaita/ jotca heidän oma hengens seurawat/ ja ei ole cuitengan heillä yhtän näkö.

13:4 Israel sinun Prophetas owat nijncuin ketut corwes.

13:5 Ei he käy edes läwen eteen/ eikä aseta heitäns muurixi Israelin huonen ymbärille/ ja ei ole seisowaiset sodasa/ sinä HERran päiwänä.

13:6 Heidän näkyns on tyhjä/ ja heidän

ennustuxens ei ole ilman walheita/ he sanowat: HERra on sen sanonut/ waicka ei HERRa ole heitä lähettänyt/ ja ahkeroidzewat pitäxens sanans wahwana.

13:7 Eikö teidän näkyn ole turha/ ja teidän ennustuxen caicki tyynni walhe? ja te sanotte cuitengin: HERra on sen sanonut/ waicka en minä sitä sanonut ole.

13:8 Sentähden sano HERra HERra näin: että te Saarnatte sitä josta ei mitän tule/ ja ennustatte walhetta: nijn minä tahdon teidän tygön/ sano HERra HERra.

13:9 Ja minun käten tule nijden Prophetain päälle/ jotca Saarnawat sitä josta ei mitän tule/ ja ennustawat walhetta. Ei heidän pidä oleman minun Canssani seuracunnas/ ja ei Israelin huonen lugus kirjoitetut oleman/ taicka tuleman Israelin maalle/ ja teidän pitä ymmärtämän että minä olen HERra HERra.

13:10 Sentähden että he wiettelewät minun Canssan/ ja sanowat: Rauha/ waicka ei siellä ole rauha. Canssa rakenda seinän: mutta he siuwat sen wetelällä calkilla.

13:11 Sanos nijlle jotca wetelällä calkilla siuwat/ että sen pitä putoman: sillä isoi sade on tulewa ja suuret raket langewat/ ja tuulispää pitä sitä syöxemän/ cadzo/ nijn pitä seinän langeman/ mitämax/ silloin teille sanotan:

13:12 Cusa nyt se pyhkimys on/ jonga te siwunet oletta.

13:13 Näin sano HERra HERra: minä tahdon anda pauhata suuren tuulispään minun julmudesani/ ja isoin saten minun wihasani/ ja suuria raken kiwiä minun hirmuisudesani/ ne pitä caicki maahan lyömän.

13:14 Ja nijn minä lyön seinän alas/ jonga te wetelällä calkilla siwunet oletta/ ja heidän sen maahan/ nijn että hänen perustuxens näky/ ja että se maasa maca/ ja teidän myös pitä siellä huckuman/ ja ymmärtämän että minä olen HERra.

13:15 Ja nijn minä tahdon täyttä minun

Propheta Hesekiel

hirmuisudeni seinän päälle/ ja nijden päälle/
jotca sen wetelällä calkillä siuwat/ ja
sanowat teille: ei täällä ole seinä/ eikä
siujata.

13:16 Nämät owat Israelin Prophetat/ jotca
Jerusalemille ennustawat ja Saarnawat
rauhast: waicka ei siellä rauha ole/ sano HERra
HERra.

13:17 JA sinä ihmisen poica/ aseta caswos
Canssas tyttäritä watan/ jotca ennustawat
heidän sydämestäns/ ja ennusta heitä watan/
ja sano: näin sano HERra HERra:

13:18 Woi teitä jotca teette ihmisille
pehmityxiä heidän cainalons ala/ ja
päänalaisia sekä nuorille että wanhoille/
käsittäxen sieluja. Cosca te nyt oletta
käsittänet minun Canssani sielut/ nijn te
lupatte heille elämän.

13:19 Ja saastutate minun/ minun Canssan
seas ohrapion/ ja leiwän palan tähden: että te
duomidzetta ne sielut cuolemaan/ jotca ei
cuitengan pidäis cuoleman/ ja duomidzetta
ne elämän/ jotca ei cuitengan pidäis elämän/
teidän walhen cautta minun Canssan seas/
jotca mielelläns walhetta cuulewat.

13:20 Sentähden sano HERra HERra: Cadzo/
minä tahdon teidän päänalaisenne tygö/ jolla
te sieluja käsitätte ja uscotatte/ ja tahdon ne
repiä pois teidän cainalon alda/ ja tahdon
pelasta ne sielut/ jotca te käsitätte ja
uscotatte.

13:21 Ja tahdon teidän päänalaisen reweistä
ricki/ ja pelastan minun Canssani teidän
kädestän/ ettei teidän pidä heitä enä
käsittämän/ ja teidän pitä ymmärtämän/ että
minä olen HERra.

13:22 Että te petollisest saatatte surullisexi
wanhurscasten sydämet/ joita en minä ole
surullisexi tehnyt/ ja oletta wahwistanet
jumalattomain kädet/ nijn ettei he käännä
idziäns heidän pahasta menostans/ että he
eläisit.

13:23 Sentähden ei teidän pidä enä

Saarnaman turha oppia/ taicka ennustaman:
mutta minä tahdon wapahta minun Canssan
teidän kädestän/ ja teidän pitä ymmärtämän/
että minä olen HERra.

*Vers.5. Läwen eteen) Se on/ ei he tule edes
catuwaisella ja nöyrällä rucouxella/ että he
käändäisit minun wihani pois. V. 6. Heidän
näkyms) Se on/ heidän Saarnans ja oppins. V.
10. Canssa rakenda) Se on/ he työtä tekewät/
ja tekewät mitä opetetän. Mutta he siuwat)
Se on/ lupawat ja lohduuttawat/ että caicki pitä
hywäxi tuleman: waicka molemmat turhat/ ja
ei muu cuin walhe oli. V. 22. Petollisest
saatatte) Hywä sydän peljästy Jumalan nime/
sentähden taitan he pian käsittä ja fangituxi
tulla wäärällä opilla/ joca Jumalan nimellä
peitetän.*

XIV. Lucu.

*HERra käske Hesekielin sano wanhemmille/
että he heidän sydämelläns ripuit
epäjumalois: nijn hän myös tahto wastata
heitä heidän ansions jälkeen/ v. 2. käske hänen
heitä neuwo parannuxeen/ v. 6. Sillä cuca
ikäns käändä idzens pois HERrasta
epäjumalain tygö/ ne hän tahto wääräin
Prophetain cautta anda petettä/ ja sijtte
rangaista sekä heitä että Prophetaita/ v. 7.
HERra sano wielä: että cosca jocu maacunda
syndi teke händä watan/ etc. nijn hän tahto
hänen neljä rangaistustans lähettä hänelle/ ja
jos wielä Noah/ Daniel ja Hiob siellä olisit/ ei
hän heidängän tähtens sitä armahdais/ v. 12.
Se pitä tapahtuman Jerusalemis/ joista harwat
jäänet olit/ pitä pian joutuman sinne
fangiuxeen ja lohduuttaman heitä/ v. 21.*

14:1 JA minun tygöni tulit monicahtoja
Israelin wanhimmita/ ja istuit minun tygöni.

14:2 Nijn tapahtui HErran sana minulle/ ja
sanoi:

Propheta Hesekiel

14:3 Sinä ihmisen poica/ nämät miehet rippuwat sydämälläns epäjumalisans/ ja pysywät lujana heidän wäärydens pahennuxes/ pidäisköst minun wastaman heitä/ cosca he minulda kysywät?
14:4 Sentähden puhuttele heitä/ ja sano heille: näitä sano HERra HERra: Cuca ihminen Israelin huonest rippu sydämelläns epäjumalisans/ ja pysy lujan hänen wäärydens pahannuxes/ ja tule Prophetan tygö: nijn tahdon minä HERra wastata händä nijncuin hän ansainnut on hänen suurella epäjumalan palweluxellans.
14:5 Että Israelin huone pitä wietellyxi tuleman sydämisäns: Sentähden että he caicki owat minust luopunet epäjumalan palweluxen cautta.
14:6 Sentähden pitä sinun sanoman Israelin huonelle: näitä sano HERra HERra: käändäkät idzen ja luopucat teidän epäjumalan palweluxestan/ ja käändäkät teidän caswon caikest teidän cauhistuxestan.
14:7 Sillä cuca ihminen Israelin huonesta/ taicka jocu muucalainen joca Israelis asu/ luopu minust ja sydämelläns rippu epäjumalis/ ja lujana pysy hänen epäjumalans palweluxen pahennuxes/ ja tule Prophetan tygö kysymän minulda hänen cauttans/ hänelle minä HERra tahdon idze wastata.
14:8 Ja tahdon asetta minun caswoni händä wastan/ ja tehdä händä autiaxi/ ihmexi ja sananlascuxi/ ja tahdon häwittä hänen minun Canssastani/ ja teidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra.
14:9 Mutta jos wieteldy Propheta jotakin Saarna: hänen minä HERra annan wietellyxi tulla/ ja tahdon cocotta minun käteni hänen päällens/ ja häwittä hänen minun Canssastani Israelist.
14:10 Ja nijn heidän molemmitten pitä heidän wäärän tecons maxon saaman/ nijncuin kysyjän wäärä teco/ nijn pitä myös Prophetan wäärä teco oleman.

14:11 Ettei heidän enä pidä wiettelemän Israelin huonetta minun tygöni/ ja ei enämbi saastuttaman idziäns heidän caickinasis ylidzekäymisisäns/ mutta heidän pitä oleman minun Canssan/ ja minä tahdon olla heidän Jumalans/ sano HERra HERra.
14:12 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
14:13 Sinä ihmisen poica/ cosca maacunda syndi teke minua wastan/ ja sijtte wielä häwäise minua/ nijn minä tahdon ojenda minun käteni sen päälle ja otta leiwän ainen pois/ ja lähettä näljän sinne/ hucuttaxeni siellä sekä ihmiset että eläimet.
14:14 Ja jos wielä ne colme miestä Noah/ Daniel ja Hiob siellä olisit: nijn he ainoastans pelastawat heidän sielunsa heidän wanhurscaudellans/ sano HERra HERra.
14:15 JA jos minä andaisin tulla pahat pedot maacundaan/ jotca Canssan ajaisit pois ja häwitäisit/ nijn ettei yxikän siellä taidais waelda petoin tähden/ ja nämät colme miestä olisit siellä:
14:16 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra HERra: ei pidä heidän taitaman wapahta eikä poikia eikä tyttäritä: waan ainoastans idzens/ ja maan pitä autiaxi tuleman.
14:17 TAicka jos minä annaisin tulla miecan sen maan päälle/ ja sanoisin: miecka/ käy maan läpidzen/ ja nijn tulisit sekä Canssa että eläimet häwitetyxi/ ja ne colme miestä olisit siellä.
14:18 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra HERra: ei heidän pitäis taitaman pelasta poikia eli tyttäritä/ waan ainoastans he tulisit wapadetuxi.
14:19 TAicka jos minä lahetäisin ruton maacundaan/ ja wuodataisin hirmuisudeni sen päälle/ werellä häwittämän siellä ihmisiä Canssa ja eläimitä.
14:20 Ja Noah/ Daniel ja Hiob olisit siellä: nijn totta cuin minä elän sano HERra HERra/ ei heidän pitäis heidän wanhurscaudellans

Propheta Hesekiel

taitan autta poikia eli tyttäritä/ waan ainoastans omia sielujans.

14:21 Sillä näin sano HERra HERra: jos minä lähettäisin ne neljä minun paha rangaistustan/ cuin on: miecka/ nälkä ja pahat pedot/ ja rutto/ Jerusalemin/ häwittämän siellä sekä ihmiset että eläimet.

14:22 Cadzos/ nijn pitä muutamita sinne jätetyitä kirwotettaman/ jotca poikia ja tyttäritä siellä johdattaman pitä/ ja tuleman tänne teidän tygön/ että teidän pitä näkemän cuinga heidän käy/ ja lohduuttaman teitä sen onnettomuden tähden/ jonga minä Jerusalemille olen andanut tulla/ ja caickein muiden tähden/ cuin minä olen andanut tulla heidän päällens.

14:23 He pitä oleman teidän lohduuxen/ cosca te saatte nähdä cuinga heidän käy/ ja taidat ymmärtä/ etten minä ilman syytä tehnyt ole/ mitä minä siellä tehnyt olen/ sano HERra HERra.

Vers.9. Hänen minä annan wietellyxi tulla) Ei nijn että HERra heitä wiette/ eli waicutta heisä jongun walhen/ jota he puhuwat: Waan että hän anda heidän pettä idzens/ heidän hywällä lohduuxellans/ jonga he omasta sydämestäns ajattelewat paidzi/ eli hänen sanans ja käskyäns wastan/ nijncuin selkiäst näky/ Sup. 13:2. 3. Ja Ierem. 14:14. Prophetat ennustawat walhetta minun nimeni/ en minä ole heitä lähettänyt engä käskenytt heille/ ja en puhunut heidän cansans/ etc. nijn myös c. 23:16. ja 21. he Saarnawat heidän sydämens näkyjä/ ja ei HERran suusta: ei he pysy hänen neuwosans. Anda myös HERra Sathanan toisinans heitä pettä: nijncuin hän teki Ahabin Prophetaille/ 3. Reg. Hes 22:22. Mixi HERra salli nijn tapahtua/ ja ei estä sitä: on edellä v 3. 4. 5 nimittäin/ että Canssa on harhaillut HERrasta/ he owat sen ansainnet/ he pysywät lujast heidän epäjumaludesans/ ja kysywät Prophetaille/ ei että he tahtowat täyttä idzens

sen perän: waan ulcocullaisudest että he cuulisit mitä he sanowat. V. 14. Jos wielä ne colme) Ierem. 15:1. v. 23. oleman teidän lohduuxen) Fangitut Babelis olit iloiset/ että ne Jerusalemist piti myös tuleman fangittuna heidän tygöns/ joilda he olit häwäistyt/ nijncuin carcurit.

XV. Lucu.

HERra werta Jerusalemin asuwaiset cuiwaan Wijnaoxaan/ jotca ei mihingän kelpa/ waan poldetta/ v. 1. Sentähden hän myös tahto nijn tehdä heille/ sillä he olit pilcannet händä/ v. 6.

15:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sano:

15:2 Sinä ihmisen poica/ mitä on wijnapuu parembi muita puita/ eli wijnapuun oxa parembi medzän puita?

15:3 Otetango ne ja tehdängö nijstä mitän? taicka tehdängö nijstä coucku/ johonga jotakin ripustetan?

15:4 Cadzos/ se heitetän tuleen culutetta/ nijn että tuli molemmat päät culutta/ ja hänen keskipaickans pala/ mihingä se nyt pitäis kelpaman/ kelwanneco se mihingän?

15:5 Cadzos/ cosca se wielä coconans oli/ ei sijtä silloingan taittu mitän tehdä/ cuinga paljo wähemmin taitan tästälähin sijtä tehtä/ cosca tuli sen culuttanut ja polttanut on?

15:6 Sentähden sano HERra HERra: nijncuin minä annan wijnapuun oxat tulella poldetta muiden puiden cansa/ nijn pitä myös minun tekemän Jerusalemin asuwaisille.

15:7 Ja minun pitä asettaman minun caswoni heitä wastan/ ettei heidän pidä wälttämän tulda: mutta tulen pitä heitä polttaman.

15:8 Ja teidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra/ cosca minä asetan caswoni heitä wastan/ ja teen maacunnan kylmille: että he owat pilcannet minua/ sano HERra HERra.

Propheta Hesekiel

XVI. Lucu.

HERra káske Prophetan ilmoitta Jerusalemille/ ja sen Canssalle wertauxes hänen suuria hywiä tecojans heidän cohtans/ v. 1. Heidän suurta kijttämättömyttäns sitä wastan/ v. 15. Heidän rangaistuxens/ v. 35. Ja cuinga hän jällens tahto armahta heidän päällens/ v. 53. Nimittäin/ että cosca he algusta olit/ nijncuin yxi corjamatoin löytyt lapsi/ v. 3. on hän armahtanut heidän päällens corjannut/ waatettanut ja caswattanut heitä/ v. 6. Ja cosca he isoixi owat tullet/ kihlannut heitä idzellens nijncuin waimoxens/ v. 8. ja callista caunistanut caikilla tawoilla/ v. 10. Mutta sijttecuin he olit saanet caickinaista kyllä/ owat he nijncuin portto hyljännet hänen/ ja maannet wierasten jumalain cansa/ v. 15. sitonet idzens yhten Egyptiläisten/ Assyrialäisten ja Chaldealäisten cansa/ v. 26. Ja sitä ilman palcata/ v. 31. Sentähden hän myös heistä porton duomion cuulutta/ käke surmata heitä/ ja poltta heidän huonens/ v. 35. Ettei he paremmin ollet cuin heidän äitins ja sisarens/ Hetherit/ Samaritit/ ja Sodomitit/ v. 44. ja vielä pahemmat/ v. 48. Cuitengin tahto hän armahta heidän päällens ja heidän sisartens päälle/ ja tehdä uden lijton heidän cansas että heidän pitä ymmärtämän/ että hän oli HERra/ v. 53.

16:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sano:

16:2 Sinä ihmisen poica/ ilmoita Jerusalemiin Caupungille hänen cauhistuxens/ ja sano:

16:3 Näitä sano HErra HERra Jerusalemille: sinun sucus ja syndys on Cananerein maalda/ sinun Isäs Amorrereistä/ ja sinun äitis Hethereistä.

16:4 Sinun sucus ei ole sinulda napa leicannet coscas synnyit/ nijn et sinä myös saunoitettu wedellä/ että olisit puhtaxi tullut/ eikä suolalla tahwottu/ eikä capaloihin kääritty.

16:5 Sillä ei kengän sinua surcutellut/ että hän olis armahtanut sinua/ ja osottanut sinulle jotain näistä cappaleista. mutta sinä heitettin kedolle/ nijn ylöncadzottu oli sinun sielus coscas synnyit.

16:6 MUtta minä käwin sinun ohidzes/ ja näin sinun weresäs macawan/ ja sanoin sinulle: sinun pitä elämän/ cosca sinä nijn sinun weresäs macaisit/ totta sinulle sanoin minä/ coscas nijn weresäs macaisit: sinun pitä elämän.

16:7 Ja minä olen caswattanut sinun ja andanut sinun isoixi tulla/ nijncuin hedelmän maan päällä/ ja olit caswanut isoixi ja caunixi tullut/ sinun nisäs olit caswanet/ ja sinä olit saanut caunit pitkät hiuxet: mutta sinä olit wielä nyt alastoin ja caino.

16:8 Ja minä käwin ohidzes ja cadzoin päälles/ ja cadzo/ sinä olit täysicaswoinen/ nijn minä hajotin hameni liepen sinun ylidzes/ ja peitin sinun häpiäs/ ja minä kihlaisin sinun/ ja annoin idzeni lijtton sinun cansas/ sano HERra HERra/ että sinun piti minun oleman.

16:9 Ja minä pesin sinun wedellä/ ja wirutin sinun werestäs/ ja woitelin sinun Balsamilla.

16:10 Ja waatetin sinun neulotuilla waatteilla/ ja caunist sinun kengitin/ ja annoin sinulle caunit lijnawaattet ja puetin sinun silckijn.

16:11 Ja caunistin sinun caunistuxella/ ja panin käsirengat sinun kätees/ ja käädyt sinun caulaas/

16:12 Ja annoin odzaladin sinun odzaas/ ja corwarengat corwijs/ ja caunin Cruunun päähäs.

16:13 Nijn sinä caunistettin cullalla ja hopialla/ ja waatetettin parhalla lijnawaattella/ silkillä ja neulotulla työllä/ sinä söit myös sämbyläleipä/ hunajata ja öljy/ ja olit sangen caunis/ ja sait waldacunnan.

16:14 Ja sinun sanomas cuului cauwas pacanain seas/ sinun cauniudes tähden/ joca juuri täydellinen oli/ sencaltaisten caunistusten cautta/ jotca minä olin pannut

Propheta Hesekiel

päälles/ sano HERra HERra.

16:15 MUtta sinä uscalsit sinun cauniutees/ ja ettäs nijn ylistetty olit/ teit sinä huorin/ nijn että sinä idzes teit yhteisexi/ jocaidzelle jotca käwit ohidzes/ ja teit hänen tahtons.

16:16 Sinä otit sinun waatteistas/ ja teit sijtä kirjawan Altarin idzelles/ ja teit huoruttas sen päällä/ joca ei ikänäns tapahtunut ole/ eikä pidä tapahtuman.

16:17 Ja sinä otit sinun caunista calustas/ jotca minä sinulle minun cullastani ja hopiastani andanut olin/ ja teit sijtä miehen cuwat idzelles/ ja teit huorin nijden cansa.

16:18 Ja otit neulotut waattes ja peitit ne sillä/ ja minun öljyni ja suidzutuxeni asetit sinä heidän eteens.

16:19 Ruocani jonga minä annoin syödäxes/ sämbylöitä/ oljyä ja hunajata asetit sinä heidän eteens makiaksi hajuxi.

16:20 Sijhen se joutui/ sano HERra HERra/ että otit poicas ja tyttäres/ jotcas minulle synnyttänyt olit/ ja uhraisit ne heille syötä.

16:21 Luuletcos nijn halwaxi sinun huorudes? että teuraxi teet minun lapseni/ ja annat heitä poldetta heidän edesäns.

16:22 Et cuitengan sinä ole caikes sinun cauhistuxesas ja huorudesas coscan ajatellut nuorudes aica/ cuinga paljas ja alastoin sinä olit/ ja macaisit weresäs.

16:23 Ylidzen caickein näiden sinun pahudes (woi woi sinuas) sano HERra HERra:

16:24 Rakensit sinä idzelles corkeuxet/ ja teit sinulles cuckulat caikille catuille.

16:25 Ja caickein teiden suihin rakensit sinä cuckulas/ ja teit sinun cauniudes cauhistuxexi/ sinä hajotit jalcas jocaidzelle jotca käwit sijtä ohidzen/ ja teit suurta salawuoteutta.

16:26 Ensin sinä teit salawuoteutta lähimmäises Egyptin lasten cansa/ joilla suuri liha oli/ ja teit suurta salawuoteutta/ kehoittaxes minua.

16:27 Mutta minä ojensin käteni sinua wastan/ ja hillidzin sencaltaisen tapas/ ja

hyljäisin sinun/ sinun wihollistes Philisterein tyttärillen tahtoon/ jotca häpeisit sinun häpemätöindä työtäs.

16:28 Sijtte sinä teit huorutta Assurin lasten cansa/ ja et tainnut heistä kylläs saada/ ja cosca sinä olit tehnyt huorutta heidän cansans/ ja et tainnut heistä kylländyä.

16:29 Enänsit sinä wielä sijtte sinun huoruttas Canaan maalla Chaldeasta asti/ nijn et wielä sijttekän tainnut sinä silläkän kylländyä:

16:30 Cuingast sijs minun pidäis ymbäriinsleickaman sinun sydämes? sano HERra HERra/ että sencaltaisen julki huoran töitä teet/ sen cansa että nijn rakennat corkeuxes joca tien suihin/ ja teet cuckulas caikille catuille.

16:31 SItälikin/ et sinä ollut nijncuin muu portto/ joca rahalla ostettaman pitä.

16:32 Taicka nijncuin jocu huoriwaimo joca miehens siaan laske toisen.

16:33 Sillä caikille muille portoille annetan raha/ mutta sinä annat caikille sinun wärtämiehilles raha/ ja lahjoitat heitä/ että heidän jocapaicas sinun tygös tuleman pidäis huorutta tekemän sinun cansas.

16:34 Ja löytän sinus/ sinun huorudesas juuri wastoin sitä cuin tapa on muiden waimoin cansa: ettei sinun peräs juosta: mutta sinä myös rahakin annat/ ja ei sinulle yhtäkän raha anneta/ ja näin sinä teet juuri wastahacoisin.

16:35 SEntähden sinä portto cuule HERran sana: näitä sano HERra HERra:

16:36 Ettäs nijn mielelläs annat raha/ ja julistat sinun häpiäs huorudes cautta/ wärtämiehilles/ ja caiken sinun cauhistuxes epäjumalita wastan/ ja wuodatat lastes weren/ jongas heille uhrat:

16:37 Sentähden cadzo/ minä tahdon coota caicki sinun wadzaweljes joiden cansa sinä olet hecumas elänyt/ ynnä caickein nijden cansa jotcas ystävänäs pidät/ sinun wihamiehexas/ ja minä tahdon ne molemmat coota sinua wastan jocapaicas/ ja tahdon

Propheta Hesekiel

julista sinun häpiäs/ että heidän caicki sinun häpiäs näkemän pitä.

16:38 Ja minä annan käydä huoran ja werenwuodattajan oikeuden sinun ylidzes/ ja tahdon wuodatta sinun weres julmudella ja kijwaudella.

16:39 Ja tahdon sinun anda heidän käsijns/ että heidän pitä särkemän sinun corkeuxes/ ja cukistaman sinun cuckoldas/ ja rijsuman sinun waattes/ ja ottaman sinulda pois sinun caunit cappales/ ja andaman istua sinun alasti ja paljasna.

16:40 Ja heidän pitä andaman tulla sinun wastas suuren wäkijoucon/ jotca pitä sinua kiwittämän ja hackaman miecallans ricki:

16:41 Ja tulella polttaman sinun huones/ ja näyttä sinulle sinun oikeudes monen waimon silmäin edes/ ja minä tahdon tehdä lopun sinun huorudes cansa/ ettei sinun sillen pidä andaman raha.

16:42 Ja tahdon sammutta minun wihani sinuun/ ja täyttä minun kijwauteni sinuun/ että minä mahdaisin tytyä/ ja en tarwidzis enä wihastua: Ettes muistanut nuorudes aica: waan kehoitit minua näillä caikilla.

16:43 Sentähden tahdon minä panna myös caicki sinun työs sinun pääs päälle/ sano HERra HERra: Ettes tekis sitä paha caickein sinun cauhistustes cansa.

16:44 CADzos/ caicki jotca idzens sananlascus harjoittawat/ ne pitä tämän sananlascun sinusta sanoman: tytär on nijncuin äitikin/ joca juoxi pois miehens ja lapsens tykö/ sinä olet sisartes sisar/ joca jätti pois miehens ja lapsens.

16:45 Teidän äitin on Hethealainen/ ja teidän Isän Ammorrealainen.

16:46 Samaria on sinun wanhemi sisares tyttärinens/ joca wasemalla puolellas tykönäs asu/ ja Sodoma on sinun nuoremi sisares tyttärinens/ jotca asuwat oikialla puolellas:

16:47 Waicka et sinä cuitengan ole elänyt heidän menons jälkeen/ taicka tehnyt heidän

cauhistuxens jälkeen/ ei sijtä paljo puutu/ ettet sinä pahembita asioita tehnyt ole cuin he/ caikis sinun menoisas.

16:48 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra HERra: Sodoma sinun sisares tyttärinens ei ole nijn tehnyt cuin sinä ja sinun tyttäres.

16:49 Cadzo/ se oli sinun sisares Sodomans syndi/ ylpeys/ ja caikis yldäkyläisys/ ja hywä rauha joca hänellä ja hänen tyttärilläns oli: mutta köyhiä ja tarwidzepi ei he auttanet: mutta olit ylpiät ja teit cauhistuxen minun edesäni.

16:50 Sentähden olen myös minä heittänyt heidän pois/ cosca minä siihen rupeisin cadzoman.

16:51 Nijn ei myös Samaria ole tehnyt puoliacan sinun syndejäs: mutta sinä olet paljo enemmän tehnyt sinun cauhiuttas cuin hän/ että olet tehnyt sisares hywäxi caickein sinun cauhistuxes suhten cuin sinä tehnyt olet.

16:52 Nijn canna myös häpiäs sinä joca sisares hywäxi teet syndeis cautta/ joisa sinä suuremmat cauhistuxet tehnyt olet cuin he/ ja olet tehnyt heitä parammaxi cuin sinä olet: nijn häpe idzes nyt/ ja canna häpiäs/ että sisares hywäxi tehnyt olet.

16:53 MUtta minä tahdon käätä heidän fangiutens/ nimittäin/ näiden Sodomans fangiuden ja hänen tytärtens/ ja näiden Samarian fangiuden ja hänen tytärtens/ ja sinun fangiudes fangit ynnä heidän cansans.

16:54 Nijn että sinun täyty canda sinun häpiäs ja pilckas caiken sen edest/ jongas tehnyt olet/ ja teidän sijtte cuitengin pitä lohduetuxi tuleman.

16:55 Ja sinun sisares tämä Sodoma ja hänen tyttärens pitä käätyxi tuleman nijncuin he ennen owat ollet/ ja Samaria ja hänen tyttärens pitä käätyxi tuleman/ nijncuin he ennen owat ollet/ ja sinun myös tytärtens cansa pitä käätyxi tuleman/ nijncuin te ennen ollet oletta.

Propheta Hesekiel

16:56 Ja ei sinun pidä enämbi ylistämän
sisartas Sodomata/ nijncuin ylpeydes aicana.

16:57 Cosca pahudes ei wielä julki ollut/
nijncuin Syrian ja Philisterin tyttäret häwäisit
sinua jocapaicas/ ja cadzoit sinun ylön caicki
ymbäristö:

16:58 Cosca teidän täytyi canda teidän
pahuttan ja cauhiuttan/ sano HERra HERra.

16:59 Sillä nijn sano HERra HERra: Minun pitä
tekemän sinulle nijncuin sinä tehnyt olet/
että walan cadzoit ylön/ ja särjit lijton.

16:60 Mutta minä tahdon muista minun
lijttoni/ jonga minä cansas tehnyt olen
nuorudes aicana. Ja tahdon tehdä
ijancaickisen lijton sinun cansas.

16:61 Nijn sinun pitä mielees johdattaman
sinun teitäs/ ja häpemän/ coscas olit ottawa
tygös wanhemman ja nuoremman sisares/
jotca minä sinulle tyttärixes andawa olen:
waan ei sinun lijtostas.

16:62 Mutta minä tahdon tehdä minun lijttoni
sinun cansas/ että sinun ymmärtämän pitä/
että minä olen HERra:

16:63 Ettäs sitä ajattelisit ja häpeisit/ ja et
rohkeis häpiän tähden suutas awata/ cosca
minä andexi andawa olen caicki mitäs tehnyt
olet/ sano HERra HERra.

*NB. Joca Judan Canssan asiat endiseldä tietä:
se myös hywin ymmärtä tämän lugun. V. 3.
Sinun sucus ja syndys) Judan Canssa oli tullut
Pyhistä Patriarchaista/ Abrahamist/ Isaachist
ja Jacobist: mutta cuin cadzotan heidän
mieländäns ja elämätäns/ näky se pikemmin
olewan jumalattomist Cananereist/ etc.
sentähden HERra täsä nijn sano. V. 25.
caickein teiden suihin) nijncuin epäjumalan
palweliat wielä nyt tekewät/ jotca rakendawat
Altareita/ Padzaita ja Cuwia caickijn nurckijn ja
seinijn/ joita he palwelewat/ waatettawat/
caunistawat ja rucoilewat: sanoin heidän sen
cautta palwelewan Jumalata ja hänen pyhiäns.
Mutta cusa on hän sitä käskeny: Sitä olisit*

*myös Judalaiset kyllä taitanet sano. V. 37.
Häpiäs) Häpiäxi ei täsä muu cudzuta/ waan se
että heidän piti hajotettaman/ ja heidän
hallituxens tyhjän raukeman. V. 49. Ylpeys) on
haasta Jumalata/ ylön cadzo hänen sanans/ ja
luotta omaan tietoons ja woimaans/ nijncuin
ei yhtän Jumalata olis. Cusa sencaltainen
Jumalan ylön cadze on/ siihen myös
caickinaista yldäkyllä ja hywä rauha: sijtä myös
tule caicki ylpeys. V. 53. ja 55. Sodomän ja
Samarian) Tällä ymmärretän HERran Jumalan
tahtowan käätä sen Canssan tygöns/ jotca olit
nijncuin Sodoma ja Samaria: nimittäin Pacanat
jotca teit caickinaisia syndijä ja epäjumalutta/
joca on tapahtunut Christuxen Evangeliumin
cautta: Sillä ne kymmenen Israelin sucucunda
ei ikänäns tullet heidän maahans jälleens/ paljo
wähemmin Sodomän asuwaiset/ jotca tulella
ja tulikiwellä poltetuxi tulit. V. 60. ijancaickisen
lijton/ ja 62. minun lijttoni) on uden
Testamendin lijtto/ josta puhutan. Ierem.
31:31. ja 32:40.*

XVII. Lucu.

*HERra käske Hesekielin Israelin huonen eteen
panna tapauxen/ cahdesta Cotcasta ja
wijnapuusta/ jolla hänen piti nuhteleman
Cuningas Zedechiat/ että hän oli luopunut
Babelin Cuningasta Egyptin Cuningan tygö/ ja
ei sentähden pitänyt seisowainen olemän:
Mutta myös fangixi joutuman ja wietämän
Babelijn etc. Nijncuin HERra idze sen selittä/ v.
11. etc. Sijtte lupa HERra otta yhden wesän
Cedristä ja istutta sen/ että sijtä tulis suuri
puu/ se on Christus Dawidin sugusta joca
caickein HERraxi tulewa oli/ v. 22.*

17:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja
sanoi:

17:2 Sinä ihmisen poica/ anna Israelin

huonelle yxi tapaus ja wertaus/ ja sano:

17:3 Näitä sano HERra HERra: yxi isoi Cotca

Propheta Hesekiel

suurella lennolla ja pitkillä sijillä ja täynäns
sulkia/ ja tuli kirjawana Libanonin päälle/
17:4 Ja otti oxat pois Cedristä/ ja mursi pois
ylimmäisen ladwan/ ja wei sen
cauppamaahan/ ja pani sen cauppamiesten
Caupungijn.

17:5 Ja hän otti myös siemenitä sijtä
maacunnasta ja kylwi sen hywään maahan/
cusa paljon wettä oli/ ja istutti nijncuin
halapajun/

17:6 Ja se caswoi ja tuli suurexi wijnapuuxi/
waan sangen matalaxi/ sillä hänen oxans taitit
idzens maahan juurta päin/ ja oli nijn yxi
wijnapuu joca oxat ja lehdet sai.

17:7 JA siellä oli toinen isoi Cotca suurten
sijpein ja monein sulcain cansa/ ja cadzo/
tämä wijnapuu sowitti hänen juurens hänen
puoleens/ ja ojensi oxans hänen puoleens/
että sen piti castetuxi tuleman hänen ojastans.

17:8 Ja oli cuitengin hywällä maalla paljon
weden tykönä istutettu/ nijn että se kyllä sais
oxia/ hedelmätä canda/ ja suurexi wijnapuuxi
tulla.

17:9 Nijn sano nyt: näin sano HERra HERra:
pidäiskö sen menestymän? eiköstä hänen
juurens pidä rewäistämän ylös ja sen
hedelmät otettaman pois/ että hän cuiwetuixi
ja hänen pitä cuiwettuman caikis hänen
wesoisans. Ja ei sen pidä tapahtuman suuren
käsiwarren/ taicka suuren Canssan cautta/
että hänen oxiens wiedäisin pois.

17:10 Cadzos/ se on istutettu: waan pidäiskö
sen menestymän? ja nijn pian cuin sijhen tule
itä tuuli/ nijn pitä sen cuiwettuman
paickoinens.

17:11 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja
sanoi: sanos tälle cowacorwaiselle Canssalle:

17:12 Ettäkö te tiedä mikä tämä on? ja sano:
cadzo Cuningas Babelist tuli Jerusalemiijn/ ja
otti hänen Cuningans ja hänen Förstins ja wei
heidän Babelijn/

17:13 Ja otti yhden Cuningalisest siemenest/
ja teki lijton hänen cansans/ ja otti walan

häneldä:

17:14 Mutta ne jalot maacunnasa otti hän
pois/ että waldacunda piti nöyrytetyxi
tuleman/ ja ei idziäns paisuttaman/ että lijtto
piti pidettämän/ ja seisowainen oleman.

17:15 Mutta se siemen luopui hänestä ja
lähetti käskyläisens Egyptijn/ että hänelle piti
lähetettämän hewoisita ja paljo wäke:
pidäiskö se menestymän hänelle? taicka
pidäiskö hänen hywin sijtä pääsemän joca
sencaltaista teke? ja se cuin lijton särke/
pidäiskö sen pääsemän?

17:16 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra
HERra: sen Cuningan paicas joca hänen
Cuningaxi asetti/ jonga walan hän cadzoi
ylön/ ja jonga lijton hän särki/ siellä hänen
pitä cuoleman/ nimittäin/ Babelis.

17:17 Ja Pharaon ei pidä seisowaisen oleman
hänen cansans sodasa/ sotajoucolla ja paljolla
wäellä/ cosca wallit ylösheitettämän ja
scantzit raketaman pitä/ että paljo Canssa
lyödäisin.

17:18 Sillä hän on cadzonut walan ylön/ ja
särkenyt lijton johon hän on kätensä
ojendanut/ ja caickia näitä teke/ nijn ei hänen
pidä pääsemän.

17:19 Sentähden sano HERra HERra näin: nijn
totta cuin minä elän/ tahdon minä minun
walani/ jonga hän on cadzonut ylön/ ja minun
lijtoni/ jonga hän särkenyt on/ anda tulla
hänen pääns päälle.

17:20 Sillä minä tahdon heittä minun
werckoni hänen päällens/ ja hänen pitä minun
wercosani otettaman kijnni. Ja minä tahdon
anda hänen tulla Babelijn/ ja siellä minä
tahdon olla oikeudella hänen cansans: Että
hän nijn idzens on asettanut minua wastan.

17:21 Ja caicki jotca pakenewat ja hänen
puoldans pitävät/ pitä miecalla langeman/ ja
ne jotca heistä pääsewät pitä caickijn tuulijn
hajotetuxi tuleman/ ja teidän pitä
ymmärtämän/ että minä HERra olen tämän
puhunut.

Propheta Hesekiel

17:22 NÄitä sano HERra HERra: Minä tahdon myös otta corkian Cedrin ladwasta ja murta ylimmäisistä caickein parhan oxan/ ja tahdon istutta sen corkialle wuorelle:

17:23 Nimittäin/ minä tahdon sen corkialle Israelin wuorelle istutta/ että hänen pitä oxia saaman/ ja hedelmän candaman/ ja suurexi Cedripuuxi tuleman/ nijn että caickinaiset linnut pitä taitaman asua hänen allans/ ja hänen oxains warjon alla. Ja caicki puut maan päällä pitä ymmärtämän/ että minä HERra olen corkian puun alendanut/ ja matalan puun ylöndänyt/ ja wiherjäisen puun cuiwannut/ ja sen cuiwan puun wiherjäisexi tehnyt: minä HERra sen puhun/ ja teen sen myös.

Vers.3. Isoi Cotca) Judalaiset Jerusalemis nauroit Prophetaita ja muita jotca olit mennet Babelin Cuningan tygö ja olit idzens andanet wietä Babelijn: sentähden Hesekiel täsä Saarna/ että jäänyttten Jerusalemis piti myös pois/ jotca olit Babelin Cuningasta luopunet/ ja luotit idzens Egyptiläisten apuun: Ensimmäinen Cotca on Babelin Cuningas: Ylimmäinen Libanonin ladwa on Cuningas Jechonia/ joca wietin pois: Cauppamiesten Caupungi on Babeli: siemen joca halapajuxi tehtin on Zedechia: hän edzi apua Egyptin Cuningalda/ se on toinen Cotca: mutta ei se händä auttanut. V. 16. Jonga lijton hän särki) tästä pitä nijden wiresti ottaman waarin jotca ei walastans eli lijstostans lucua pidä/ tanquam pueri Astragalis . V 22. Oxan) Se on/ Christuxen/ hän on corkiasta Cedripuusta/ se on/ Jumalan Canssasta ja Dawidin sugusta.

XVIII. Lucu.

HERra aja tacaperin sen sananlascun: Isät söit happamat wijnamarjat/ mutta lasten hambat owat huoldunet/ ja wanno/ että se cuin syndiä teke hänen pitä cuoleman/ v. 1. Nijn

että jos jocu on hurscas/ nijn hän saa elä/ v. 5. Mutta jos hänen poicans tule pahaxi/ nijn ei hänen pidä elämän hänen Isäns tähden/ v. 10. Jos taas jumalattoman poica tule hurscaxi/ nijn ei hänen pidä candaman Isäns syndiä/ v. 14. mutta jocaidzen pitä nautidzeman hänen tecons/ v. 19. Ja jos jumalatoim käändä idzens/ nijn pitä hänen syndins oleman andexi annetut/ ja hän saa elä/ v. 21. Jos myös wanhurscas poicke pois ja teke syndiä/ nijn hänen pitä cuoleman/ v 24. Näin ei HERra tee kellengän wääryttä/ v. 26. Neuwo heitä käändämän idzens etc. sillä ei hän tahdo jumalattoman cuolemata/ v. 30.

18:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sano:

18:2 Mitä te pidätte keskenän Israelin maalla tätä sananlascua/ ja sanotte? Isät owat syönet happamita wijnamarjoja/ mutta lasten hambat owat sijtä huoldunet.

18:3 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra HERra/ sencaltainen sananlascu ei pidä sillen oleman teidän seasan Israelis.

18:4 Sillä cadzo/ caicki sielut owat minun/ Isän sielu on nijn minun cuin pojangin sielu: se sielu joca syndiä teke/ sen pitä cuoleman.

18:5 JOs jocu on hurscas joca oikein ja hywin teke.

18:6 Joca ei wuorilla syö/ joca ei nosta silmiäns ylös Israelin huonen epäjumalten puoleen/ ja ei saastuta lähimmäisens emändä/ eikä maca waimon cansa hänen taudisans/

18:7 Joca ei kenellengän wahingota tee/ joca welcamiehille anda panttins jällens/ joca ei keldäkän mitän ota pois wäkiwallalla/ joca jaca leipäns isowaiselle/ ja waatetta alastoman/

18:8 Joca ei corcoraha ota/ joca ei woitto ota/ joca ei auta wääryttä tekemän/ joca ihmisten waihella oikein duomidze/

18:9 Joca minun oikeudeni jälken waelda/ ja

Propheta Hesekiel

minun käskyni pitä/ niijn että hän todest sen jälkeen teke: se on hurscas mies/ hänen pitä saaman elä/ sano HERra HERra.

18:10 Mutta jos hän pojan synnyttä/ ja se tule murhajaxi joca werta wuodatta/ eli teke jongun näistä cappaleista/ ja ei yhtän niijstä muista cappaleista tee:

18:11 Mutta syö wuorilla/ ja saastutta lähimmäisens emännän:

18:12 Teke köyhille ja waiwaisille wahingota/ otta jotain wäkiwallalla/ ei anna panttia jällens/ nosta silmäns epäjumalten puoleen/ jolla hän cauhistuxen teke/ anda caswolla/ otta woitto:

18:13 Pidäiskö hänen elämän? Ei hänen pidä elämän: mutta että hän sencaltaisen cauhistuxen tehnyt on/ niijn hänen pitä totisesta cuoleman/ hänen werens pitä hänen päällens oleman.

18:14 Mutta jos hän pojan synnyttä joca caicki hänen Isäns synnit näke/ ja hän pelkä/ ja ei tee niijn/

18:15 Ei syö wuorilla/ ei silmiäns nosta Israelin huonen epäjumalten puoleen/ ei saastuta lähimmäisens emändätä:

18:16 Ei tee kenengän wahingota/ ei pidä pantti tykönäns/ ei mitän ota wäärydellä/ jaca leipäns isowaiselle/ ja waatetta alastoman/

18:17 Ei waiwaisille tee wääryttä/ ei ota corco eikä woitto/ mutta pitä minun käskyni/ ja elä minun Lakini jälkeen: Ei hänen pidä cuoleman Isäns pahan tegon tähden/ waan elämän.

18:18 Mutta hänen Isäns joca wäkiwalda ja wääryttä tehnyt on/ ja hänen Canssansa seas tehnyt on sitä cuin ei kelpa/ cadzos/ hänen pitä cuoleman hänen pahan tecons tähden.

18:19 Niijn te sanotte/ mixeikä pojan pidä candaman Isäns paha teco/ että hän on tehnyt oikein ja hywin/ pitänyt ja tehnyt caicki minun lakin/ niijn hän saa elä.

18:20 Sillä se sielu joca syndi teke/ sen pitä cuoleman: ei pojan pidä candaman Isäns syndi/ eikä Isän pojan syndi: mutta

wanhurscan wanhurscaus pitä hänen idze päällens oleman/ ja sen wäärän pahus pitä hänen pällens oleman.

18:21 Mutta jos jumalatoim käändä idzens caikist hänen synneistäns jotca hän tehnyt on/ ja pitä caicki minun Lakini/ ja teke oikein ja hywin: niijn hän saa elä/ ja ei pidä cuoleman:

18:22 Mutta caickia hänen ylidzekäymisiäns jotca hän tehnyt on/ ei pidä muistettaman: mutta hän saa elä sen wanhurscauden tähden cuin hän teke.

18:23 Luuletkos että minulla on ilo jumalattoman cuolemast/ sano HERra HERra/ ja ei paljo enämbi/ että hän käändä idzens hänen pahasta menostans.

18:24 JA jos wanhurscas käändä idzens hänen wanhurscaudestans/ ja teke paha/ ja elä caiken sen cauhistuxen jälkeen cuin jumalatoim teke: pidäiskö hänen saaman elä? ja tosin caicki hänen wanhurscaudens cuin hän tehnyt on/ ei pidä muistettaman:

18:25 Mutta hänen pitä cuoleman hänen Jumalans häwäistykses ja synneistäns jotca hän tehnyt on. Ja wielä sijtte te sanotte: Ei HERra tee oikein.

18:26 Sentähden cuulcat nyt te Israelin huonesta: eikö minulla oikeus ole/ ja teillä wäärys: sillä cosca wanhurscas käändä idzens hänen wanhurscaudestans/ ja teke paha: niijn hänen pitä cuoleman/ mutta hänen pitä cuoleman hänen pahudens tähden cuin hän tenhyt on.

18:27 Sitä wastan cosca jumalatoim käändä idzens hänen wäärydestäns jonga hän tehnyt on: ja nyt teke oikein ja hywin/ hän saa pitä sieluns eläwänä.

18:28 Sillä hän näke/ ja lacka pahudestans/ niijn hänen pitä elämän ja ei cuoleman.

18:29 Ja wielä nyt sanowat ne Israelin huonesta: ei HERra tee oikein.

18:30 Pidäiskö minulla wäärys oleman? Teillä Israelin huonesta on wäärys. Sentähden tahdon minä duomita teitä/ te Israelin

Propheta Hesekiel

huonesta jocaidzen hänen työns jälkeen/ sano HERra HERra. Sentähden '6Bäändäkät idzen/ caikest teidän wäärydestän/ ettet te langeis pahan teconne tähden.

18:31 Heittäkät pois tykön caicki teidän ylidzekäymisen/ jolla te rickonet oletta/ ja tehkät teillen usi sydän/ ja usi hengi.

18:32 Sillä mixi pitäis teidän cuoleman sinä Israelin huone: sillä ei minulla ole yhtäkän ilo hänen cuolemahans joca cuole/ sano HERra HERra. Sentähden käändäkät idzenne/ nijn te saatte elä.

Vers.2. Isät owat syönet etc.) Ei Judalaiset tahtonet tunnusta heidäns ansainnen sencaltaisi waiwoja/ joiden ala he oli annetut: waan sanoit heidän Isäns wicapääxi. v. 5. joca ei wuorilla syö) Inf Hes 22:9. v. 10. Jos hän pojan synnyttä/ etc.) Ei se ole tätä wastan cuin Jumala oli sanonut/ cosca hän andoi ne kymmenen käskyä. Exod. 20:5. että hän edzi Isäin pahan tegon lapsisa/ etc. Sillä se ymmärretän cosca lapset käywät Isäins askelet: mutta tämä on cosca lapset poickewat pois heidän Isäins teildä. v. 22. Ei pidä muistettaman) Inf. 33:12. v. eod. sen wanhurscauden tähden) Nimittäin: että hän paranda idzens: sillä sen cautta tule ihminen wanhurscaxi. Mutta oikia käändämys ei ainoastans sijnä ole/ että ihminen catu ja paranda elämäns: waan erinomaisest uscosa Jumalan armon päälle Christuxen ansion tähden/ nijncuin toises paicas opetetan. v. 24. Käändä idzens) Täsä nähdän: hywät joilla on usco/ etc. taitawan langeta/ cadotta sen ja huckua. v. 31. Tehkät teillen usi sydän/ etc.) Ei tästä seura/ ihmisen taitawan idzestäns käändä idzens/ ja tehdä paranusta/ ilman Jumalan armota: Sillä A : Waan Jumala kärke sitä/ että hän sillä tahto herättä ihmisen ajatteleman hänen woimattomuttans/ rucoillaxens händä/ että hän tahdois käändä händä/ nijncuin Dawid teke/ Psal. 51:12. ja

sencaltaisella neuwomisella hän idze waicutta ihmisen käändymyksen. Cadzo myös Deut. 6:5.

XIX. Lucu.

PRopheta walitta wertauxen tawalla Cuningas Joahast: että hän nijncuin nuori Lejoni tottui ryöstämän sijhenasti/ että hän fangixi saatin ja wietin Egyptijn/ v. 1. Nijn myös Cuningas Joachimi/ että hän myös nijn teki sijhenasti että hän fangixi saatin Babelijn/ v. 5. Wetä Jerusalemin Wijnapuun werraxi/ joca oli istutettu hedelmäiseen paickan/ ja oli suurexi caswanut/ ja itä tuuli oli sen oxat ja hedelmät cuiwannut/ mutta nyt se seisoi cuiwas paicas/ ja hänen oxains tuli piti nopiast polttaman sen. v. 10.

19:1 MUtta tee walitusitcu Israelin Försteistä/ ja sano:

19:2 Mixi sinun äitis naaras Lejoni maca Lejonein seas/ ja caswatta poicans nuorten Lejonein seas?

19:3 Yhden hän nijstä caswatti/ ja sijtä tuli nuori Lejoni/ se tottui repimän ja syömän ihmisiä.

19:4 Cosca pacanat sencaltaista hänestä cuulit: Otit he sen kijnni luolasans/ ja weit sen cahleis Egyptin maalle.

19:5 COSca nyt äiti sen näki/ että hänen toiwons oli pois/ otti hän toisen pojistans/ ja teki sijtä nuoren Lejonin.

19:6 Cosca se waelsi Lejonein seas/ tuli se nuorexi Lejonixi/ joca myös harjandui raateleman ja syömän ihmisiä.

19:7 Se oppi heidän leskens tundeman ja häwitti heidän Caupungins/ nijn että maa ja mitä sijnä oli cauhistui hänen räyskywäistä ändäns.

19:8 Nijn asetit pacanat idzens caikist maacunnist hänen ymbärillens/ ja heitit werckons hänen päällens/ ja käsität hänen luolasans.

Propheta Hesekiel

19:9 Ja panit hänen sidottuna rautacarsinaan/ ja weit sen cahleis Cuningan tygö Babelijn/ ja se kätketin/ ettei hänen änen pitänyt enämbi cuultaman Israelin wuorilla.

19:10 SInun äitis oli nijncuin wijnapuu sinun alallas ollesas/ joca weden reunalla istutettu oli/ ja sen hedelmät ja oxat caswoit sijtä paljosta wedestä/

19:11 Että sen oxat nijn wahwaxi tulit/ että ne Herrain waldicaxi kelpaisit/ ja se tuli corkiaksi paxuin oxain seas. Ja cosca se nähtin/ että se nijn corkia oli/ ja että hänellä nijn monda oxa oli:

19:12 Rewäistin se maahan hirmuisudes ja heitetin pois/ itä tuuli cuiwais hänen hedelmäns/ ja sen wahwat oxat murttin ricki/ nijn että ne cuiwetuxi ja poljetuxi tulit.

19:13 Mutta nyt se on istutettu corpeen/ cuiwaan ja carkiaan maahan/ ja tuli käwi ulos sen wahwoista oxista/ se sawu söi sen hedelmän/ nijn ettei sen päällä sillen wahwoja oxia ole Herran waldicaxi: se on walitettapa ja surullinen asia.

Vers.3. Nuori Lejoni) Tällä ymmärretän Joahas Judan Cuningas/jonga Egyptin Cuningas oli wienyt pois. v. 5. Otti hän toisen) Tämä oli Jojachim Judan Cuningas/ joca oli NebucadNezarilla fangina.

XX. Lucu.

MUutammat wanhemmista tulewat Hesekielin tygö kysymän HERralda/ v. 1. HERra käske sano ettei hän tahdo wastata heitä/ v. 2.

Mutta käske hänen muistutella heille hänen suuria hywiä tecojans jotca hän heille osottanut oli/ ja heidän suurta kijttämättömyttäns ja tottelemattomuttans tätä watan/ v. 4. Ensist Egyptis/ v. 5. Sijtte corwesa/ v. 10. Ja wielä sijtte cuin he tulit Canaan maalle/ v. 27. Ja wielä silloin/ v. 30. sentähden ei hän tahdo wastata heitä/ v. 31.

Mutta ojeta kätens ja rangaista heitä wielä cowemmin heidän fangiudens maalla/ ja peräti ne luopunet häwittä/ v. 33. Cuitengin tahto hän sijtte coota heitä jällens hänen wuorellens/ taicka seuracundaans/ että heidän pitä palweleman händä/ tundeman ricoxens ja ymmärttämän/ että hän on HERra/ v. 40.

20:1 JA se tapahtui seidzemendenä wuotena kymmendenä päiwänä wijdennes Cuucaudes/ tulit muutamita wanhemmista Israelis kysymän HERralda/ ja istuit minun eteeni.

20:2 Silloin tapahtui HERran sana minulle/ ja sano: Sinä ihmisen poica/ puhu Israelin wanhemmitten cansa/ ja sano heille: näitä sano HERra HERra:

20:3 Olettaco tullet kysymän minulda: Nijn totta cuin minä elän/ en tahdo minä teitä wastata/ sano HERra HERra.

20:4 Mutta jos sinä ihmisen poica tahdot rangaista heitä/ nijn rangaise heitä näin: ilmoita heille heidän Isäins cauhistus/ ja sano heille.

20:5 Näitä sano HERra HERra/ siihen aican cosca minä walidzin Israelin/ nostin minä käteni Jacobin huonen siemenelle/ ja annoin heidän tuta minuani Egyptin maalla/ ja tosin minä nostin käteni heille/ ja sanoin: Minä olen HERra teidän Jumalan.

20:6 Mutta minä nostin käteni sillä ajalla/ että minun piti johdattaman heitä Egyptin maalda/ maacundaan/ jonga minä heille edescadzonut olin/ joca riesca ja hunajata wuota/ joca on caickein paras maacunda.

20:7 Ja sanoin heille: heittäkän jocainen cauhistuxen pois silmäins edestä/ ja älkät te saastuttaco idzenne Egyptiläisten epäjumalis: Sillä minä olen HERran teidän Jumalan.

20:8 Mutta he olit minulle cowacorwaiset ja ei tahtonet cuulla minua/ ja ei yxikän heistä heittänyt cauhistustans pois silmäins edestä/ ja ei hyljännet Egyptin epäjumalita. Nijn minä

Propheta Hesekiel

ajattelin muodatta hirmuisudeni heidän päällens/ ja anda caiken minun wihan käydä heidän ylidzens Egyptin maasa:
20:9 Mutta en minä tehnyt sitä minun nimeni tähden/ ettei sen pitänyt saastutetuxi tuleman pacanain edes/ joiden seas he olit/ ja joille minä olin idzeni ilmoittanut/ että minä heidän '74ahdoin johdatta Egyptin maalda.
20:10 Ja cosca minä heidän Egyptin maalda johdattanut olin ja andanut heidän tulla corpeen.
20:11 opetin minä heille minun käskyni ja Lakini/ joiden cautta ihminen elä joca ne pitä.
20:12 Minä annoin myös heille minun Sabbathin merkixi/ heidän/ ja minun waihellani/ että heidän pitä oppeman että minä olen HERra/ joca heitä pyhitän.
20:13 Mutta Israelin huone oli minulle myös cowacorwainen corwesa/ ja ei elänyt minun käskyni jälkeen/ ja cadzoi minun Lakini ylön/ joiden cautta ihminen elä joca ne pitä/ ja saastutti minun Sabbathini sangen suuresti. Nijn minä ajattelin muodatta minun hirmuisudeni heidän päällens corwesa/ ja peräti cadotta heitä:
20:14 Mutta en minä sitä tehnyt minun nimeni tähden/ ettei sen pitänyt turmelluxi tuleman pacanain seas/ joista minä heidän johdattanut olin.
20:15 Ja minä nostin käteni heitä watan corwesa/ etten minä tahtonut heitä anda tulla sijhen maahan jonga minä heille andanut olin/ joca riesca ja hunajata wuota/ joca on caickein paras maacundain seas:
20:16 Että he cadzoi minun Lakini ylön/ ja ei elänet minun käskyn jälkeen/ ja turmelit minun Sabbathin: Sillä he waelsit heidän sydämens epäjumalten jälkeen.
20:17 Mutta minun silmäni armahti heitä/ etten minä cadottanut/ taicka peräti tyhjäxi tehnyt heitä corwesa.
20:18 JA minä sanoin heidän lapsillens corwesa: Ei teidän pidä elämän teidän Isäin

käskyn jälkeen/ eikä pitämän heidän Lakians/ eli saastuttaman idzenne heidän epäjumalijs.
20:19 Sillä minä olen HERra teidän Jumalan. Minun käskyn jälkeen teidän pitä elämän/ ja minun Lakin teidän pitä pitämän/ ja sen jälkeen tekemän.
20:20 Ja minun Sabbathin pitä teidän pyhittämän/ että ne pitä oleman merkixi minun ja teidän waihellan/ että teidän pitä tietämän että minä HERra olen teidän Jumalan.
20:21 Mutta lapset olit minulle myös cowacorwaiset/ ei elänet minun käskyni jälkeen/ eikä pitänet minun Lakian/ nijn että he sen jälkeen teit/ joiden cautta ihminen elä joca ne pitä/ ja he turmelit minun Sabbathin.
20:22 Nijn minä ajattelin muodatta minun hirmuisudeni heidän päällens/ ja anda caiken minun wihan käydä heidän ylidzens corwesa. Mutta minä käänsin minun käteni/ ja en tehnyt sitä minun nimeni tähden/ ettei sen pitänyt turmelluxi tuleman pacanain edes/ joista minä heitä johdattanut olen.
20:23 Minä nostin myös minun käteni heitä watan corwesa/ hajottaxen heitä pacanain secaa/ ja maacundijn.
20:24 Ettei he pitänet minun käskyäni ja cadzoi minun Lakini ylön/ ja turmelit minun Sabbathini/ ja cadzelit heidän Isäins epäjumalita.
20:25 Sentähden annoin minä heille säädyt jotca ei hywät ollet/ ja oikeuden josa ei heille ollut elämätä.
20:26 Ja minä hylkäisin heidän uhrins/ cosca he käytit tules caicki esicoiset: Että minun pitä heitä häwittämän/ ja että heidän piti oppiman/ että minä olen HERra.
20:27 Sentähden puhu sinä ihmisen poica Israelin huonelle/ ja sano heille: näitä sano HERra HERra: teidän Isän owat wielä enämmin pilcannet ja häwäisnet minua.
20:28 Sillä cosca minä olin andanut heidän tulla maahan/ jonga ylidzen minä käteni

Propheta Hesekiel

nostanut olin/ että minun piti sen andaman heille: Cusa he joscus näit corkian wuoren taicka paxuoxaisen puun/ siellä he uhraisit uhrins ja cannoit sinne heidän kelwottomat lahjans/ ja suidzutit siellä makian hajuns ja wuodatit siellä juomauhrins.

20:29 Mutta minä sanoin heille: mihingä pitä sijs oleman sen cuckulan/ johonga te menette? ja sijtä cudzutan se cuckulaxi aina tähän päiwän asti.

20:30 Sentähden sanos Israelin huonelle: näitä sano HERra HERra: Te saastutatte idzenne teidän Isäin menois/ ja teette huorin teidän cauhistuxen cansa.

20:31 Ja saastutatte idzenne teidän epäjumalisan/ joille te uhratte teidän lahjan/ ja poldatte teidän poicanne ja tyttärenne tulesa haman tähän päiwän asti: ja minun pitäis andaman teille wastausta Israelin huone? Nijn totta cuin minä elän/ sano HERRa HERra: En tahdo minä wastausta anda teille.

20:32 Nijn myös cosca te ajatteletta: me tahdomme tehdä nijncuin pacanat ja muu Canssa maacunnasa/ ja rucoilla candoja ja kiwiä: nijn sengin pitä puuttuman teidän.

20:33 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra HERra: Minä tahdon hallita teitä wäkewällä kädellä/ ja ojetulla käsiwarrella/ ja wuodatetulla hirmuisudella.

20:34 Ja tahdon johdatta teitä pois Canssasta/ ja tahdon coota teitä nijstä maacunnista cuhunga te hajotetut oletta wäkewällä kädellä/ ojetulla käsiwarrella/ ja wuodatetulla hirmuisudella.

20:35 Ja tahdon teidän anda tulla Canssan corpeen/ ja tahdon olla siellä oikeudella teidän cansanne caswosta nijn caswoon.

20:36 Nijncuin minä teidän Isäin cansa corwesa Egyptin tykönä oikeudella olin/ juuri sillä tawalla tahdon minä olla oikeudella teidän cansan/ sano HERra HERra.

20:37 Minä tahdon anda teidän tulla widzan ala/ ja waatia teitä lijton sitellä.

20:38 Ja minä tahdon perata pois wastahacoiset ja luopuwaiset teidän seastan. Ja tosin minä tahdon johdatta heitä sijtä maasta josa te asutte nyt/ ja en anda heitä tulla Israelin maalle/ että teidän oppiman pitä/ että minä olen HERra.

20:39 SEntähden te Israelin huonesta/ näitä sano HERra HERra: Ettet te cuitengan tahdo cuulla minua/ nijn tehkät nijncuin teidän kelpa/ ja jocainen teistä palwelcan hänen epäjumalatans: mutta minun pyhä nimen andacat tästedes pilckamata olla/ teidän uhreisan ja epäjumalisan.

20:40 Sillä näitä sano HERra HERra: Minun pyhällä wuorellani/ sillä corkialla Israelin wuorella/ siellä pitä coco Israelin huone/ ja caicki jotca maacunnas owat palweleman minua/ siellä pitä heidän minulle oleman otolliset/ ja siellä minä tahdon anoa teidän ylönnyshria/ ja teidän uhrin esicoista caiken sen cansa jolla te minua pyhitätte.

20:41 Te oletta minulle otolliset makiilla sawulla/ cosca minä annan teidän tulla pois Canssasta/ ja cocoon teitä sijtä maasta cuhunga te hajotetut oletta/ ja pyhitän teitä pacanain edes.

20:42 Ja teidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra/ cosca minä olen andanut teidän tulla Israelin maalle/ sijhen maahan josta minä nostin käteni/ että minun pitä teidän Isillenne sen andaman.

20:43 Siellä pitä teidän muistaman teidän menon ja caicki teidän teconne/ joilla te sastutetut oletta/ ja teidän pitä suuttuman caickeen teidän pahuteen cuin te tehnet oletta.

20:44 Ja teidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra: Cosca minä teen teidän cansan minun nimeni tähden/ ja ei teidän pahan menonne jälkeen ja wahingolisen työn/ sinä Israelin huone/ sano HERra HERra.

20:45 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:

Propheta Hesekiel

20:46 Sinä ihmisen poica/ aseta caswos oikian käden puoleen/ ja pisaroidze lounan puoleen/ ja ennusta medzä wastian/ kedolla lounan päin.

20:47 Ja sano lounan puoliselle medzälle: Cuule HERran sana/ näin sano HERra: cadzo/ minä tahdon sinus tulen sytyttä/ sen pitä sekä tuoret että cuiwat puut polttaman/ ettei hänen lieckiäns taita sammutetta/ waan caicki pitä poltettaman/ mitä lounast pohjan käsin on.

20:48 Ja caicki liha pitä näkemän/ että minä HERra sytyttänyt olen/ ja ettei kengän sammutais:

20:49 Ja minä sanoin: Woi HERra HERra/ he sanowat minusta: tämä puhu aiwa tapauxia.

Vers.5. Nostin) Se on: minä osotin idzeni uscollisexi heille. v. 11. Joiden cautta ihminen elä) Cadzo/ Lev. 18:5. v. 18. Teidän Isäin käskyin jälkeen) Täsä nähdän kyllä cuinga se Jumalalle kelpa/ cuin hänen sanans hyljätän/ ja Isäin säädyt pidetän. v. 25. Hyvät ollet) Sillä oikia Jumalan oppi on rauha/ riemu ja elämä Pyhä Henges: mutta ihmisen oppi on peräti lewottomus/ murhe ja idze cuolema: sillä ei se anna sydämelle lepo eli rauha: waicka hän opetta jaloja asioita/ nijncuin on: Cuinga pitä paljo uhrattaman/ ja että caickein rackaimmat lapsetkin pitä uhrattaman. v. 35. Canssan corpeen) Se on: wielä edemmä cuin Babelijn/ ilkiän ja häijyn Canssan tygö. v. 38. En anda heitä tulla) Nimittäin ne wastahacoiset epäjumalan palweliat jotca nyt elit: sillä muutoin on luwattu/ että heidän piti 70. vuoden peräst tuleman cotia jällens/ nijn täsä lugus/ v. 40. cuin myös tapahtuikin: mutta se tapahtui caickein enimmäst heidän lapsillens/ jotca silloin/ eli nuoret sijtten syndynet olit. v. 40. Minun Pyhällä wuorellani) Se on: hänen seuracunnasans: jonga hän erinomaisest ymmärtä Uden Testamendin seuracunnast/ johonga caicki olit cudzutut.

XXI. Lucu.

Hesekieli käsketään ennustaman wertauxes Jerusalemita wastian/ v. 45. Waan että he sanowat hänen puhuwan tapauxia/ v. 49. käske HERra ennustaman sitä endistä selkiämmäst/ nimittäin: Että hän tahto miecan anda tulla Jerusalemin päälle/ ja tappa toinen toisens cansa/ v. 1. käske hänen sentähden huogata/ ja sano heille mingätähden/ v. 6. käske hänen myös sano/ että miecka on teroitettu ja hiottu/ v. 8. Ja sen pitä tuleman caxikertaisest ja sattuman oikiallen ja wasemmallen puolen/ v. 14. käske wielä kirjoittaman heidän eteens cuinga Babelin Cuningas oli waeldapa Jerusalemin/ kyselewä tietäjällens/ pijrittäwä ja woittawa Caupungin/ v. 18. Ja cuinga Cuningas Zedechia oli pääsewä Cruunustans/ sijhenasti cuin se oli tulewa/ joca sen saaman pitä/ v. 25. Sijtte käske hän ennusta Ammonitereitä wastian endisellä tawalla/ v. 28.

21:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:

21:2 Sinä ihmisen poica/ aseta caswos Jerusalemita wastian/ ja pisaroidze Pyhä wastian/ ja ennusta Israelin maata wastian/ ja sano Israelin maalle.

21:3 Näitä sano HERra HERra/ cadzo/ minä tahdon sinus kimpuus/ minä tahdon wetä mieckani tupesta ulos/ ja tahdon sinusa häwittä sekä hurscat että wäärät.

21:4 Että minä sinusa sekä hurscat että wäärät häwitän/ nijn minun mieckan tupesta lähte caiken lihan päälle etelästä nijn pohjaisen asti.

21:5 Ja caicki liha pitä ymmärtämän/ että minä HERra olen wetänyt mieckani tupestan ulos/ ja ei pidä enä sijhen pistettämän.

21:6 Ja sinun ihmisen poica/ pitä huocaman sijhenasti että landes kipiäxi tulewat/ ja sinun pitä huocaman catkerast/ nijn että he

Propheta Hesekiel

näkewät sen.

21:7 Ja cosca he sinulle sanowat/ mitä huocaillet? pitä sinun sanoman: sen huudon tähden/ joca tule/ jota caicki sydämet hämmästywät/ ja caicki kädet putowat alas/ caicki rohkius tule pois/ ja caicki polwet nijncuin wedet wuotawat/ cadzo/ se tule/ ja tapahtu/ sano HERra HERra.

21:8 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sano:

21:9 Sinä ihmisen poica/ ennusta ja sano: Näin sano HERRa: Sano/ miecka miecka on teroitettu ja hiottu/ se on teroitettu teurastaman/ se on hiottu wälckymän.

21:10 Cuinga me taidamme iloita? minun poicani widza cadzo caicki puut ylön.

21:11 Mutta hän on miecan hiotta andanut/ että se otettaman pitä/ se on teroitettu ja hiottu/ tappajan käteen annetta.

21:12 Huuda ja ulwo sinä ihmisen poica/ sillä se tapahtu minun Canssalleni/ ja caikille Israelin haldioille jotca mieckaan/ minun Canssani cansa cootut owat.

21:13 Sentähden lyö reisiäs/ sillä hän on usein heitä curittanut/ mitä se on auttanut: jollei ylöncadzowa widza tule/ sano HERra HERra.

21:14 Ja sinä ihmisen poica/ ennusta ja lyö käsiäs yhteen/ sillä miecka pitä caxikertaisest/ wielä colmikertaisestakin tuleman/ murhamiecka/ suuren tapon miecka/ nijn että se myös sattu sisälmäisin camareihin/ joihin he pakenewat.

21:15 Minä annan sen miecan helistä/ että sydämet pitä hämmästyvän/ ja monda pitä caatumen heidän porteisans/ woi cuin se wälcky/ ja on hiottu tappaman.

21:16 Ja sanowat: lyö oikialle ja wasemalle puolelle/ mitä edesäs on.

21:17 Silloin minä tahdon käsilläni yhten lyödä sijtä/ ja anda minun wihani mennä/ minä HERra olen se puhunut.

21:18 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sano:

21:19 Sinä ihmisen poica/ tee caxi tietä/ joita myöden Babelin Cuningan miecka tuleman pitä/ mutta ne molemmat pitä tuleman yhdeldä maalda.

21:20 Ja pane wijtta tien haaraan Caupungia päin. Ja tee tie miecan tulla Ammonin lasten Rabbathijn/ ja Judan wahwaan Caupungijn Jerusalemijn.

21:21 Sillä Babelin Cuningas laitta idzens ensimäisexi cahden tien haaroin/ andaman noitua edesäns/ ambuaman nuolella osast/ hänen epäjumalallens kysymän ja maxoja cadzoman.

21:22 Ja noituus näyttä oikialle puolelle Jerusalemita/ että hän caurista sinne wiedä anda/ ja läpiä tehdä/ ja suurella huudolla ja murhalla carcais päälle/ ja että hän caurita weis porttia cohden wallia sinne tehtä ja bolwerkiä raketa.

21:23 Mutta se noituus näky heille wääräxi/ hän wannocan nijn lujast cuin hän tahto/ mutta hän muista pahoja töitä/ että hän woittais hänen.

21:24 Sentähden sano HERra HERra näin: että teidän pahat työn owat muistetut minulle/ ja teidän cowacorwaisuden ilmei on/ että teidän syndin nähdän caikisa teidän töisän/ ja että teitä muistetan/ wiedän te wäkiwallalla fangixi.

21:25 JA sinä paha ja jumalatoim Israelin Försti/ jonga päiwä lähesty/ cosca pahat työt loppunet owat.

21:26 Näitä sano HERra HERra: pane lacki pois/ ja ota Cruunu pois: Sillä ei lackia eikä Cruunua pidä siellä oleman: Waan se joca idzens on ylöndänyt/ pitä alettaman/ ja joca idzens on alendanut/ pitä ylettämän.

21:27 Minä tahdon sen Cruunun tyhjäxi/ tyhjäxi/ tyhjäxi tehdä/ siihenasti cuin se tule/ jonga sen saaman pitä/ hänelle minä sen annan.

21:28 JA sinä ihmisen poica/ ennusta ja sano: Näin sano HERra HERra Ammonin lapsista ja

Propheta Hesekiel

heidän häwäistykestäns/ ja sano: Miecka/
miecka on wedetty tappaman/ se on hiottu
surmaman/ ja pitä wälckymän.

21:29 Ettäs petollisia näkyjä sinulles sano
annat/ ja walhetta ennusta/ että sinä myös
hyljätäisin jumalattomain tapettuiden secaa/
joiden päiwä tuli/ cosca pahat työt loppunet
olit.

21:30 Ja waicka se tuppeens pistetäisin
jällens/ nijn minä cuitengin duomidzen sinun
sijnä paicas/ cusas luotu olet/ ja sijnä maasa/
cusas syndynyt olet.

21:31 Ja tahdon wuodatta minun wihani sinun
päälles/ minä tahdon minun hirmuisudeni
tulen sinun päälles puhalda/ ja anda sinun
nijlle ihmisille/ jotca poltta ja hucutta taitawat.

21:32 Sinun pitä tulen ruaxi tuleman/ ja sinun
weres pitä maalla wuodatettaman/ ja ei sinua
pidä enä muistettaman. Sillä minä HERra olen
sen puhunut.

*Vers.46. Oikian käden puoleen) se on etelän
päin/ nijncuin hän sen cohta selittä: Sillä
Jerusalem on etelän päin Babelist. Nyt oli
Hesekiel Babelis/ ja puhui Jerusalemist/ nijn
cudzui hän sen sixi medzäxi/ cuin etelän päin
on. v. 47. Tuoret että cuiwat puut) se on cuin
hän sijtte selittä. v. 3. Hurscat ja wäärät) Sillä
waicka Jumala tähdellä pitä wanhurscat uscon
cautta Christuxen päälle/ ijancaickiseen
elämään/ idze cuolemasakin/ nijn cuitengin
rangaise hän sencaltaisilla rangaistuxilla/ cuin
ajallisilla widzauilla muutamita heistä heidän
syndeins tähden/ ettei kengän ole cuin ei
syndiä tee/ ja pidäis cuitengin kerran
cuoleman. Että jumalattomat ajattelisit: Jos se
tapahtu tuoresa puusa/ mitä sijtte cuiwasa
tapahtu? v. 10. Widza) Hän uhca ettei se
curitus pitänyt oleman piexeminen eli lasten
curitus/ josta parannus seurawa olis/ waan
että se piti oleman aiwa wiha: ja peräti hucas
oleman. Sentähden sois hän sen olewan juuri
cowan widzan/ nijn että caicki puut widzoixi*

*tehdyt olisit/ cuitengin ettei se caicki wiha
olis. Mutta hän sano sijtte: Jumala on usein
coetellut sitä widzalla/ waan ei se ole
auttanut/ sentähden piti nyt miecka tuleman.
v. 21. Ambuaman nuolella) Babelin Cuningas
oli kysywä noidillens/ cunga Canssan
kimpuun hänen menemän piti/ ja cusa
hänelle menestyis/ ja tiedustele ambuamisilla/
ja nuolden putomisilla. Ja sillä tawalla
tiedusteli se sotawäki Nijn myös: Cosca
pacanat uhraisit naudan/ nijn cadzottin maxa
ja sydän v. 22. Caurista) Arietes , olit
sencaltaiset aset/ joilla muurit maahan
syöstin. v. 23. Hänen) se on: Jerusalemin
Caupungin. Wielä hän sijttekin luule/ ettei
häätä ole. v. eod. mutta hän) Se on: Babelin
Cuningas pitä muistaman pahoja töitä: se on:
Että Cuningas Zedechia ja hänen wäkens olit
sen walan rickonet/ jonga he hänelle
wannonet olit. v. 25. Försti) se on Cuningas
Zedechia. v. 26. Idzens ylöndänyt) Cuningas
Zedechia. Ibid. joca idzens alendanut on)
Cuningas Jechania.*

XXII. Lucu.

*HERRA kärke Hesekielin nuhdella Jerusalemin
Caupungita heidän murhans ja epäjumalan
palweluxens tähden/ v. 1. Nijn myös heidän
Förstejäns heidän wäkiwaldans/ häpiäns ja
wicains tähden/ joita he ylpiäst teit/ v. 6. Uhca
heitä sentähden edziä/ v. 13. Hän oli aicoinut
puhdista Canssans nijncuin hopian/ mutta se
oli caicki carsixi muuttunut/ ja piti
poltettaman/ v. 17. kärke Prophetan sen sano
heille/ v. 23. Sillä heidän Prophetans/
Pappins/ Förstins ja Canssa maasa/ olit
nijncuin Lejonit ja sudet/ omistit heillens
wäärydellä mitä he taisit/ eikä totellet
Jumalan käskyä/ v. 25. Ja ei kengän ollut joca
hänen wihans lepyttä tahdoi/ v. 30.*

22:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja

Propheta Hesekiel

sanoi:

22:2 Sinä ihmisen poica/ etkös tahdo nuhdella murha Caupungita/ ja hänelle näyttä caickia hänen cauhistuxians?

22:3 Sano: näin sano HERra HERra/ O sinä Caupungi joca omais weren wuodatat/ että sinun aicas tulis/ ja sinä joca epäjumaloita tykönäs teet/ että idzes saastutaisit.

22:4 Sinä teet idzes wicapääxi sijhen wereen/ jotas wuodatat/ ja saastutat idzes jumalisa/joitas teet/ näillä sinä joudutat sinun päiwäs/ ja saatat että sinun wuotes tuleman pitä.

22:5 Sentähden tahdon minä sinun nauroxi tehdä pacanain seas/ ja saatta pilcaxi caikis maacunnis. Sekä läsnä että caucana pitä heidän sinua sylkemän/ että sinun häpiälisen sanoman ja suuren waiwan kärsimän pitä.

22:6 Cadzo/ Israelin Förstit/ idzecukin on wäkewä sinusa werta wuodattaman.

22:7 Isäns ja äitins he cadzowat ylön/ muucalaisille he wäkiwalda ja wääryttä tekewät/ leskiä ja orwoja he sortawat.

22:8 Sinä cadzot minun Pyhydeni ylön ja turmelet minun Sabbathini.

22:9 Pettäjät owat sinus werta wuodattaman/ he syöwät wuorilla ja tekewät ylöllistä sinusa.

22:10 He paljastawat Isäins häpiän/ ja waiwawat saastaisexi waimoja.

22:11 Ja tekewät cauheita cappaleita sucu sucuns waimon cansa/ he häwäisewät omat miniäns elkiwallaisest/ he tekewät wäkiwalda omille sisarillens/ heidän Isäins tyttärille.

22:12 He ottawat lahjoja/ werta wuodattaxens/ he ottawat corgon ja woittawat toinen toisens/ ja ahnettiwat lähimmäiseldäns/ ja tekewät toinen toisellens wäkiwalda/ ja näin unhottawat minun/ sano HERra HERra.

22:13 Cadzo minä lyön käsiäni yhteen sinun ahneudes tähden/ ja sen weren tähden/ cuin sinus wuodatettu on.

22:14 Mutta luuletcos sinun sydämes woivan

kärsiä/ ja sinun kätes kestä/ silloin cuin minä sinulle tekewä olen? Minä HERra olen sen puhunut/ minä myös teen.

22:15 Ja tahdon sinun hajotta pacanain secaa/ ja aja sinun maacundijn/ ja tahdon sinun saastaisudes lopetta.

22:16 Nijn että sinä pacanain seas pitä kirottuna pidettämän/ ja ymmärtämän minun olewan HERran.

22:17 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:

22:18 Sinä ihmisen poica/ Israelin huone on minulle carrexu tullut/ caicki heidän waskens/ tinans/ rautans/ ja Blyijyns/ on ahjos hopian carrexu tullut.

22:19 Sentähden sano HERra HERra näin/ että te caicki oletta carrexu tullet/ cadzo/ njn minä teidän caicki Jerusalemijn cocon.

22:20 Nijn cuin hopia/ waski/ rauta/ Blyijy ja tina ahjoon cootan/ että tuli sen ala puhaltettaisin/ ja ne sulaisit.

22:21 Ja/ minä tahdon coota teidän/ ja minun wihani tulen teidän seasan puhalda/ että te siellä sulaisitte.

22:22 Nijn cuin hopia ahjos sula/ njn teidän pitä ymmärtämän/ että minä HERRA olen wuodattanut minun wihani teidän päällen.

22:23 Ja HERran sana tapahtui minulle ja sanoi:

22:24 Sinä ihmisen poica/ sano heille: Sinä olet se maa/ jota ei puhdistetta taita/ njn cuin se joca ei sadetta saa wihan ajalla.

22:25 Prophetat jotca siellä owat/ owat wannonet yhten sieluja syömän/ njn cuin kiljuwa Lejoni/ cosca se saalin saa/ he temmawat tawaran ja rahan/ ja tekewät sinne paljo leskejä.

22:26 Heidän Pappins tekewät wääryttä Lain warjon alla/ ja turmelewat minun pyhäni/ ei he pidä pyhän ja saastaisten wälillä eroitust/ eikä opeta mikä puhdas ja saastainen on/ eikä tottele minun Sabbathiani/ ja minä saastutetan heidän seassans.

Propheta Hesekiel

22:27 Heidän Förstins siellä owat nijncuin raatelewaiset sudet/ werta wuodattaman/ ja sieluja surmaman heidän ahneudens tähden.

22:28 Ja heidän Prophetans siuwat heitä waldaimella calkilla/ Saarnawat turhutta/ ja ennustawat heille walheita/ ja sanowat: Näitä sano HERra HERra/ waicka ei HERra sitä puhunut oleckan.

22:29 Canssa maalla teke wäkiwalda/ ja ryöstäwät rohkiast/ ja nylkewät köyhiä ja radollisia/ ja tekewät muucalaisille wäkiwalda ja wääryttä.

22:30 Minä edzein heidän seasans/ jos jocu seinän tekis ja seisois raos minun edesäni/ etten minä maata turmelis: Mutta en minä ketän löytänyt.

22:31 Sentähden wuodatin minä wihani heidän päällens/ ja minun hirmuisudeni tulella minä lopetin heidän/ ja annoin heidän ansions pääns päälle/ sano HERra HERra. Tämän lugun lukecan cukin wirasans wiriäst/ opettajat/ hallidziat/ ja Perhenisännät/ että he tästä ymmärräisit/ mitkä suuret wiat enimmäst cusakin säädysä owat/ joiden tähden heidän päiwäns lähenewät/ että he rangaistaman pitä

v. 9. Syöwät wuorilla) se on: saastuttawat idzens epäjumalan palweluxella/ joca wuorilla ja cuckuloilla enimmäst tehtin: cusa he pidit pitoja sijtä cuin epäjumaloille uhrattu oli. v. 28. Siuwat) Supr. cap. 13:10.

XXIII. Lucu.

JUmala käske muistuttaman Samarialle ja Jerusalemille heidän epäjumalan palwelustans ja turwans ihmisten apuun wertauxesa: Nimittäin että he molemmat nijncuin caxi huora olit cohta Egyptis tottunet epäjumalit palweleman/ v. 1. Ja HERra on enitengin sijtte ottanut heidän awioxens/ v. 4. Mutta Samaria luopui sijtte pois ja teki huorin Assyrian

epäjumalden cansa/ ja luotti heihin/ v. 5. HERra rangaise händä/ ja anda hänen Assyrialaisten käsijn/ v. 9. Jerusalem hänen sisarens sen nähtyäns/ ei paranna idzens: Mutta teke wielä pahemmin Chalderein cansa/ v. 11. Tahto sijs anda myös hänen heidän käsijns/ v. 22. Että hän nijn jois hänen sisarens calkin/ v. 32. Ja käske wielä Prophetan nämät caicki heille muistutta/ v. 36.

23:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:

23:2 Sinä ihmisen poica/ caxi waimo oli yhden äitin tytärtä:

23:3 Nämät teit huorin Egyptis heidän nuorudesans/ siellä annoit he pidellä heidän rindans/ ja taputella heidän nisäns/ heidän neidsyelläns.

23:4 Suurembi cudzuttin Ahalaxi/ ja hänen Sisarens Ahalibaxi. Ja minä otin heidän awioxeni/ ja he synnytit minulle poikia ja tyttäritä/ ja Ahala cudzuttin Samariaxi ja Ahaliba Jerusalemixi.

23:5 Ahala teki huorin/ cosca minä hänen ottanut olin/ ja oli racas Assyrialaisia hänen coinaitans wastan/ jotca hänen tygöns tulit.

23:6 Förstejä ja Herroja wastan/ jotca silkillä waatetut olit/ ja caickia nuoria ihanaisia miehiä wastan/ nimittäin/ hewoismiehiä ja waunuja wastan.

23:7 Ja macais caickein nuorten miesten cansa Assyriast/ ja saastutti idzens caickijn heidän jumalihins/ cusa ikänäns hän jongun osais.

23:8 Wielä sijtte ei hän hyljännyt huoruttans Egyptin cansa/ jotca hänen cansans maannet olit hänen nuorudestans ja jotca neidzydens nisiä taputellet/ ja suures huorudes hänen cansans ollet olit.

23:9 Silloin minä hyljäisin hänen/ hänen coinaittens Assurin lasten käsijn/ jota he himost racastit.

23:10 He paljastit hänen häpiäns/ ja otit

Propheta Hesekiel

hänen poicans ja tyttärens pois/ mutta hänen he miecalla tapoit. Ja sanoma cuului/ että nämät waimot rangaistut olit.

23:11 Mutta cosca Ahaliba hänen sisarens sen näki/ syttyi se rackaudesta pahemmin kuin toinen/ ja enemmän teki huorin kuin hänen sisarens.

23:12 Ja racasti Assurin lapsia/ nimittäin/ Förstejä ja Herroja/ (jotka hänen tygöns tulit caunist waatetettuna) hewoismiehiä ja waunuja/ ja caickia nuoria ihanaisia miehiä.

23:13 Silloin minä näin/ että he molemmat yhdellä tawalla saastuttanut olit. Mutta tämä enemmän teki huorin.

23:14 Sillä cosca hän näki punaisella färillä maalattuja miehiä seinis/ Chalderein cuwia.

23:15 Cupehista wyötetyitä ja soucat kirjawat lakit heidän pääsäng/ jotka caicki olit nähä niincuin woimalliset miehet/ niincuin Babelin lapset ja Chaldealaiset pitävät Isäng maalla:

23:16 Syttyi hän heihin/ niin pian kuin hän näki heidän/ ja lähetti sanansaattajat heidän tygöns Chaldeaan.

23:17 Cosca nyt Babelin lapset hänen tygöns tulit/ händä macaman hecumasäng/ saastutti hän sen hänen huorudelläng/ ja se saastutti idzeng heidän cansäng/ että hän heihin suuttui.

23:18 Ja cosca heidän molembain huorudeng ja häpiäng niin peräti ilmei tuli/ suutuin minä myös heihin/ niincuin minä myös heidän sisarehens suuttunut olin.

23:19 Mutta hän aina enemmän teki huorin/ ja muistit heidän huorudeng aica/ cosca he Egyptis huorin tehnet olin.

23:20 Ja syttyi coinaihins/joiden himo oli/ kuin Asein ja hewoisten himo.

23:21 Ja teit sinun häpiäng/ niincuin huorudelläng/ cosca Egyptis sinun rindäng pideltin ja sinun nisäng taputeldin.

23:22 Sentähden Ahaliba/ näin sano HERra HERra: Cadzo/ minä tahdon sinun coinajäng/ joihingäng suuttunut olet/ kehoitta sinua

wastäng/ ja tahdon heitä tuoda joca taholda sinua wastäng/

23:23 Nimittäin/ Babelin lapset/ ja caicki Chalderit päämiehineng/ Försteineng ja Herroineng/ ja caicki Assyrialaiset heidän cansäng/ caunit nuoret miehet/ caicki Förstit ja Herrat/ Riddarit ja Adelit/ ja caickinaiset hewoismiehet.

23:24 Ja tulewat walmistettuna sinun päälles/ waunuilla ja rattaila ja suurella wäng joucolla/ ja pijrittävät sinun keihällä/ kilwillä ja rautalakeilla joca taholda. Nijden halduun minä oikeuden annäng/ että he sinun duomidzewat heidän lakis jälken.

23:25 Minä annäng minun kijwauteni tulla sinun päälles/ että he armottomast sinun toimittawat/ heidän pitä neng ja corwat leickamäng/ ja mitä jää pitä miecalla langemäng.

23:26 Heidäng pitä sinun poicäng ja tyttäres ottamäng pois/ ja tähtet polttamäng tulella.

23:27 Heidäng pitä sinun waattes rijsumäng/ ja sinun caunistuxes ottamäng pois. Näin minä tahdon sinun haureudes ja sinun huorudes Egyptin cansa lopetta/ ettes enängbi silmiäng nosta heidän peräng/ etkä Egyptiä enängbi muistamäng pidä.

23:28 Sillä näin sano HERra HERra: Cadzo/ minä tahdon sinun nijden halduun andäng/ jotka sinun wihollises owat/ ja joihingäng suuttunut olet.

23:29 Ne pitä sinulle tekemäng niincuin wiholliset/ ja ottamäng caicki mitäng coonnut olet/ ja sinun alastomaxi ja paljaxi jättämäng/ että sinun häpiäng ilmei tulis sinun haureudes ja huorudes cansa.

23:30 Sencaltaiset pitä sinulle tapahtumäng sinun huorudes tähden/ kuin sinä pacanain cansa tehnyt olet/ joiden jumalisa sinä idzeng saastuttanut olet.

23:31 Sinä olet käynyt sinun sisares teitä/ sentähden annäng minä myös hänen calckis sinun kätees.

23:32 Näin sano HERra HERra/ sinun pitä

Propheta Hesekiel

juoman sinun sisares calkin/ nijn sywä ja lewiä
cuin se on. Sinun pitä nijn suurexi nauroxi ja
pilcaxi tuleman/ että se on ylönpaldinen.

23:33 Sinun pitä sijtä wäkewäst juomast ja
waiwast idzes juowuxin juoman: sillä sinun
sisares Samarian calcki on waiwan ja murhen
calcki.

23:34 Sen sinun pitä puhtaxi juoman/ ja
lyömän sen cappaleixi/ ja sinun rindas
repimän ricki/ sillä minä olen sen puhunut/
sano HERra HERra.

23:35 Sentähden näin sano HERra HERra/
ettäs minun unhottanut/ ja minun selkäs taa
heittänyt olet/ nijn canna nyt sinun haureuttas
ja huoruttas.

23:36 Ja HERra sanoi minulle: Sinä ihmisen
poica/ etkö sinä Ahalat ja Ahalibat nuhdella
tahdo? ja heille näyttä heidän cauhistuxians.

23:37 Cuinga he owat huorudes ollet/ ja werta
wuodattanet/ ja awions rickonet owat
epäjumalten cansa/ nijn myös heidän
lapsens/ jotca he minulle synnyttänet olit/
poltit he nijlle uhrixi.

23:38 Päälisexi owat he sen minulle tehnet/
he owat silloin minun Pyhäni saastuttanet/ ja
ricoit minun Sabbathini.

23:39 Sillä cosca he heidän lapsens
epäjumalille tappanet olit/ menit he sinä
päiwänä minun Pyhäni/ sitä saastuttaman/
cadzo/ sencaltaisita owat he minun huonesani
tehnet.

23:40 He owat myös sanan lähettänet miesten
perän/ jotca caucaisilda mailda tuleman piti/
ja cadzo/ cosca he tulit/ pesit sinä sinus ja
caunistit sinus/ ja caunistit sinus rengahilla
heidän cunniaxens.

23:14 Ja istuit caunis wuotes/ jonga edes
pöytä oli walmistettu/ sen päällä sinä
suidzutit/ ja uhraisit minun öljyäni sen päällä.

23:42 Siellä nousi suuri riemuhuuto/ ja he
annoit miehille/ jotca jocapaicast suuresta
Canssasta/ ja corwesta tullet olit/ rengaita
heidän käsijns/ ja caunita Cruunuja heidän

päihins.

23:43 Mutta minä ajattelin/ se on tottunut
huoruteen wanhudest/ ei se taida lacata
huorudestans.

23:44 Sillä hänen tygöns mennän nijncuin
huoran tygö/ juuri nijn mennän Ahalan ja
Ahaliban häwyttömäin waimoin tygö.

23:45 Sentähden ne miehet jotca oikeuden
tekewät/ rangaisewat heitä nijncuin awions
rickojat ja weren wuodattajat rangaistaman
pitä/ sillä he owat huorat/ ja heidän kätens on
werta täynnä.

23:46 Näin sano HERra HERra/ wie suuri
joucko heidän päällens/ ja anna heitä ryöstöxi
ja saalixi.

23:47 Jotca heidän kiwitäisit ja heidän
miecoillans pistäisit läpidze/ ja heidän poicans
ja tyttärens surmaisit/ ja heidän huonens
tulella polttaisit.

23:48 Näin minä tahdon huoruden maalla
lopetta/ että caicki waimot pitä sen näkemän/
eikä tekemän sencaltaista haureutta.

23:49 Ja teidän haureuden pannan teidän
päänne päälle/ ja pitä teidän epäjumalden
syndiä candaman/ tietäxen minun olewan
HERran HERran.

*Vers.4. Ahala) Se on hänen Tabernaclins.
Ahaliba) Minun Tabernaclin hänesä. v. 5.
Assyrialaisia wastan) nijn cuin Menahem/ joca
suurilla lahjoilla Assyrian Cuningan ystäwyden
osti/ cosca hänen piti luottaman HERran
päälle/ 4 Reg. 15:19. v. 9. Minä hyljäisin
hänen) Lue/ 4. Reg. 17. v 16. Lähetti
sanansaattajat) Nijncuin Cuningas Ahas
Tiglath Pillesserin tygö/ 4. Reg. 16:7. v. 48.
Että caicki waimot pitä sen näkemän) Sen
muotoisita cuwia on Jumala andanut
tapahtua Judas ja Israelis/ että muut
waldacunnat ja hallituxet pitä cadzeleman
näitä/ ja carttaman/ ettei he idzens saastuta
wäärällä Jumalan palweluxella/ taicka muilla
cauheilla wioilla/ ja ettei he edzeis lijtoja ja*

Propheta Hesekiel

apua muiden Pacanain ja eriseuraisten tykönä/ nijncuin ei Jumala wois paidzi heitä wajella seuracundans. Josta erinomaisest ne pidäis ottaman waarin/ jotca tahtowat olla oikiat ja puhtat Evangeliumis/ ja paljo selkiämmin cuin muut Jumalan sanalla tästä owat opetetut. Cadzo/ 2. Par. 16:2.

XXIV. Lucu.

PRopheta saa käskyn ottaxens padan/ panna sijhen liha ja keittä hywin: Mutta että pata oli ruostes/ pitä hänen ottaman cappalet ulos ja sulaman padan/ jos hän tulis puhtaxi. Joca sitä tiesi: Että Jerusalem asuwinens nijn waiwattaman ja waadittaman piti/ Canssa häwitettämän/ Caupungi cukistettaman ja poltettaman heidän syndeins ja saastaisuttens tähden/ jotca ei muutoin pestä taittu/ v. 1. Sijtte otta HERra Prophetalda hänen rackan emändäns pois/ ja kiellä hänen murhettimast händä: Tietä andain/ että HERra juuri nijn oli ottawa hänen Canssaldans heidän rackahimbans pois/ nimittäin/ hänen Pyhäns poikinens ja tyttärinens/ ja ei heidän pitänyt saaman itke sitä/ v. 15.

24:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ydexändenä vuonna/ kymmendenä päivänä kymmenennestä cuusta/ ja sanoi:

24:2 Sinä ihmisen poica/ kirjoita tämä/ juuri tämä päivä: Sillä Babelin Cuningas on juuri tänäpäen Jerusalemita wastan hanginnut.

24:3 Ja pane sen tottelemattoman Canssan eteen wertaus/ ja sano heille: Näin sano HERra HERra/ pane pata/ walmista ja pane sijhen wettä.

24:4 Pane cappalet cocon sijhen/ jotca sinne pandaman pitä/ ja ne parahat cappalet/ reidet ja lapa/ ja täytä se parahilla ydyin cappaleilla.

24:5 Ota paras laumasta/ ja tee walkia ala/ ydyin cappaleita keittäxes/ ja anna wahwast

kiehua/ ja ydyin cappalet hywin kypsyä.

24:6 Sentähden sano HERra HERra/ woi murhacaupungita/ joca sencaltainen pata on/ josa ruoste rippu kijnni/ ja ei eritä tahdo. Ota cappale cappalen jälkeen siellä pois/ ja et sinä tohdi arpa heittä/ cuca ensist ulos pitä.

24:7 Sillä hänen werens on siellä/ jonga he paljalle calliolle/ ja ei maan päälle/ wuodattanet owat/ että maalla cuitengin olis peitettä taittu.

24:8 Ja minä olen myös sentähden heidän andanut sen weren paljalle calliolle wuodatta/ ettei se peitetäis/ että hirmuisus tulis heidän päällens/ ja heille costetaisin.

24:9 SEntähden sano HERra HERra näin: Woi murhacaupungita/ jonga minä suurexi walkiaxi teen.

24:10 Canna waiwoin paljon puita tähän/ sytytä tuli/ että liha kypsexi tulis/ ja pane hywin krydiä sen päälle/ että ydyin cappalet palaisit.

24:11 Pane myös pata tyhjänä hijlille/ että hän cuumaxi tulis/ ja hänen waskens palais/ jos hänen saastaisudens sulais/ ja hänen ruostens läxis.

24:12 Waan ruoste/ ehkä se cuinga cowin poltetan/ ei tahdo lähte/ sillä se on aiwa cowin ruostunut/ se pitä tules sulattaman.

24:13 Sinun saastaisudes on nijn cowendunut/ että waicka minä sinua mielelläni puhdistaisin/ et cuitengan sinä tahdo idzes puhdistata anda sinun saastaisudestas. Sentähden et sinä tästedes enä taita puhdistetta/ sijhenasti että minun hirmuisuden sinusa sammunut on.

24:14 Minä HERRa olen sen puhunut/ se pitä tuleman/ minä tahdon tehdä/ ja en wijwytä/ en minä tahdo armahta/ engä cadu/ waan heidän pitä sinun duomidzeman/ nijncuin sinä elänyt ja tehnyt olet/ sano HERra HERra.

24:15 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:

24:16 Sinä ihmisen poica/ Cadzo/ minä

Propheta Hesekiel

tahdon sinulda sinun silmäis himon otta pois rangaistuxen cautta. Mutta ei sinun pidä walittaman/ eikä itkemän/ eikä kyynelitä wuodattaman.

24:17 Sala sinä mahdat huogata/ mutta cuolluen walitust ei sinun pidä pitämän/ waan sinun pitä caunistuxes paneman päälles/ ja kengät jalcas kengimän. Ei sinun pidä suutas peittämän/ eikä murhen leipä syömän.

24:18 Ja cosca minä huomeneltain warhain Canssalle puhuin/ cuoli minulda ehtona minun emändän. Ja minä tein toisna huomeneltain/ cuin minulle käsketty oli.

24:19 Ja Canssa sanoi minulle: Etkös sijs ilmoita meille/ mitä tämä meille ennusta cuin sinä teet?

24:20 JA minä sanoin heille: HERra on minun cansani puhunut/ ja sanonut.

24:21 Sano Israelin huonelle/ että HERra HERra näin sano: Minä tahdon minun pyhäni/ teidän corkeiman lohduituxen/ teidän silmäin himon/ ja teidän sydämen toiwon saastutta.

24:22 Ja teidän poican ja tyttären/ jotca teidän hyljämän pitä/ langewat miecan cautta. Ja teidän täyty tehdä/ cuin minä tehnyt olen/ teidän suitan ei teidän pidä peittämän/ eikä murheleipä syömän.

24:23 Waan pitä teidän cauhistuxen teidän päähän paneman/ ja kengimän idzenne. Ei teidän pidä walittaman eikä itkemän/ waan teidän synnisän näändymän/ ja keskenän huocailleman.

24:24 Ja pitä nijn Hesekiel teille ihmexi oleman/ että teidän tekemän pitä/ cuin hän tehnyt on/ cosca se tule/ että te ymmärräisitte/ että minä HERra HERra olen.

24:25 Ja sinä ihmisen poica/ silloin cosca minä heildä olen ottawa pois heidän woimans ja lohduituxens/ heidän silmäins himon ja heidän sydämens toiwon/ heidän poicans ja tyttärens.

24:26 Silloin pitä xxi joca pääsnyt on/ tuleman sinun tygös/ ja sinulle ilmoittaman.

24:27 Silloin pitä sinun suus awattaman/ ja sen joca pääsnyt on/ että sinun puhuman pitä/ ja ei enämbi waickeneman. Sillä sinun pitä heille ihmexi oleman/ että he ymmärräisit minun olewan HERran.

Vers.1. Yhdexändenä vuonna) Nimittäin/ sijtte cuin Cuningas Jechonia/ etc. wietin fangina Babelijn v. 4. Parhat cappalet) Nijillä ymmärretän woimalliset ja rickat Jerusalemis/ että nijtä enimmä piti siellä waiwattaman. v. 16. Silmäis himon) Cudzu hän hänen emändäns/ josta hänelle lohditus/ himo ja riemu oli. v. 21. Pyhäni) Se on/ Jerusalemin Templin.

XXV. Lucu.

JUmala käske Hesekielin ennustaman Ammonitereitä wastian/ että he olit iloinnet Judan Canssan rangaistuxest/ ja widzauxest/ nijn tahto hän myös heitä edziskellä/ että heidän ymmärtämän pitä/ että hän HERra on/ v. 1. Nijn myös Moabitereitä/ v. 8. Edomerejä/ v. 12. Ja Philisterejä sen syyn tähden/ v. 15.

25:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:

25:2 Sinä ihmisen poica/ aseta caswos Ammonin lasten puoleen/ ja ennusta heitä wastian/ ja sano Ammonin lapsille.

25:3 Cuulcat HERran HERran sana/ näin sano HERra HERra. Että te minun pyhäni pitititte: Jopa se saastutettu on/ ja Israelin maasta/ se on kylmillä/ ja Judan huonesta/ että se on fangina wiety pois.

25:4 Sentähden cadzo/ minä tahdon sinun anda idäisen maan lapsille/ että he linnojans siellä rakendawat/ ja heidän asuinsians sinne tekemän pitä/ ja heidän pitä sinun hedelmäs syömän/ ja sinun riescas juoman.

25:5 Ja tahdon Rabbathin Camelein huonexi tehdä/ ja Ammonin lapset lammaspihatoixi/ ja

Propheta Hesekiel

pitä tietämän/ että minä HERra olen.
25:6 Sillä/ näin sano HERra HERra/ että sinä käsiäs paucutit ja tömistelit jalgoillas/ ja Israelin maasta caikesta sydämeštäs nijn äikistellen iloidzit.
25:7 Sentähden cadzo/ minä tahdon minun käteni ojenda sinun ylidzes/ ja anda sinun pacanoille ryöstöxi/ ja häwittä sinun Canssoista/ ja maacunnista surmata/ ja cadotan sinun/ ja pitä tietämän/ että minä HERra olen.
25:8 Näin sano HERra HERra/ että Moab ja Seir sanowat: Cadzos/ Judan huone on nijncuin caicki muutkin pacanat.
25:9 Cadzo/ nijn minä tahdon Moabin kyljen awata hänen Caupungeisans/ ja hänen rajoisans/ sen callin maan/ nimittäin/ BethJesimothin/ BaalMeonin ja Kirjathaimin.
25:10 Idäisen maan lapsille/ Ammonin lasten cansa/ ja annan heidän heille perinnöxi/ ettei Ammonin lapsia enämbi muistettaman pidä pacanoitten seas.
25:11 Ja annan duomita Moabin/ ja pitä tietämän minun olewan HERran.
25:12 Näin sano HERra HERra/ että Edom Judan huonelle costanut on/ ja hänen costamisellans hänens wicapääxi saattanut.
25:13 Sentähden sano HERra HERra näin: Minä tahdon käteni ojenda Edomin päälle/ ja tahdon hänestä häwittä sekä ihmiset että eläimet/ ja tahdon sen autiaxi tehdä Themanist Dedanin asti/ ja miecalla caata.
25:14 Ja costan jällens Edomille/ minun Canssani Israelin cautta/ ja pitä Edomin cansa tekemän minun wihani ja hirmuisudeni jälken/ että heidän minun costoni tundeman pitä/ sano HERRA HERRA.
25:15 Näin sano HERra HERra/ että Philisterit costanet owat/ ja wanhan wihans sammuttanet/ caiketi oman tahtons perän (minun Canssani) wahingoxi.
25:16 Sentähden sano HERra HERra näin: Cadzo/ minä tahdon minun käteni ojenda

Philisterein päälle/ ja sotamiehet häwittä/ ja tahdon jäänet meren satamis surmata.
25:17 Ja tahdon heille suuresti costa/ ja hirmuisudes heitä rangaista/ että heidän ymmärtämän pitä minun olewan HERran/ cosca minä heille costanut olen.

Vers.8. Nijncuin) Nijncuin Jumala ei enä tottelis Canssans ja seuracundans cuin muita/ waicka hän widza ja curitta händä. v. 14. Costan jällens) Tämä on tapahtunut sijtte cuin he jällens cotia tulit Babelist. Nijncuin luetan. 1. Mac. 5:3.

XXVI. Lucu.

Hesekiel ennusta Tyrusta wastan/ että se iloidze nijncuin muutkin Jerusalemin häwityxest: Nijn tahto myös HERra heitä häwittä Cuningas NebucadNezarin cautta/ v. 1. Ja tehdä sen paljaxi callioxi/ jonga päälle calan pyydyxet cuiwan ripustetan/ v. 13. Nijn että woimalliset sitä murehtiwat ja hämmästywät/ v. 15.

26:1 JA se tapahtui ensimmäisnä toistakymmendenä wuotena/ ensimmäisnä päiwänä/ ensimmäises cuusa/ tapahdui HERran sana minulle/ ja sanoi:
26:2 Sinä ihmisen poica/ että Tyrus sano Jerusalemist: nijn piti/ Canssan portit owat särjetyt/ se on kääty minun tygöni: minä täytetän/ hän häwitetän.
26:3 Sentähden näin sano HERra HERra: cadzo/ minä tahdon sinun kimpuus sinä Tyrus/ ja tahdon anda tulla monda pacanata sinun päälles/ nijncuin meri nouse aldoinens/
26:4 Nijn pitä heidän caataman muurit Tyris/ ja cukistaman hänen tornins/ ja minä tahdon käwäistä pois tomungin sijtä/ ja tehdä hänest paljan callion/ ja luodoxi meresä/ jonga päälle calawercot hajotetan.
26:5 Sillä minä olen sen puhunut/ sano HERra

Propheta Hesekiel

HERra/ ja hänen pitä tuleman pacanoille saalixi.

26:6 Ja hänen tyttärens jotca kedolla owat/ pitä miecalla tapettaman/ ja pitä ymmärtämän että minä HERra olen.

26:7 Sillä nijn sano HERra HERra: cadzo/ minä tahdon anda tulla Tyruxen päälle NebucadNezarin Babelin Cuningan pohjaisest/ (joca caickein Cuningasten Cuningas on) hewoisilla/ waunuilla/ radzasmiehillä ja suurella Canssan joucolla.

26:8 Hänen pitä miecalla tappaman sinun tyttäres jotca kedolla owat: Mutta sinua wastan pitä hänen skandzit rakendaman ja tekemän wallin ja ylöndämän kilwet sinua wastan.

26:9 Hänen pitä cauristen cansa sinun muuris maahan sysämän/ ja hänen sotaaseillans cukistaman sinun Tornis/

26:10 Hänen monen hewoistens tomun pitä sinun peittämän/ nijn pitä myös sinun muuris wapiseman hänen hewoistens/ waunuins/ ja radzasmiestens töminäst/ cosca hän sinun porteistas waelda sisälle/ nijncuin siihen Caupungijn mennän joca maahan cukistettu on.

26:11 Hänen pitä hänen hewoistens jalwoilla tallaman ricki caicki sinun catus/ sinun Canssas pitä hänen miecalla tappaman/ ja sinun wahwat padzas maahan caataman.

26:12 Heidän pitä sinun tawaras ryöstämän/ ja sinun cauppas ottaman pois/ sinun muuris pitä heidän caataman/ ja sinun caunit huones cukistaman/ ja heittämän sinun kiwes/ puus ja tomus weteen.

26:13 Nijn tahdon minä lopetta sinun laulus änen/ ettei enä cuuluman pidä sinun candeles helinätä.

26:14 Ja minä tahdon tehdä sinust paljan callion ja luodon/ jonga päälle calawercot hajotetan/ nijn että sinun pitä sijnä autiana oleman: Sillä minä olen HERra joca tätä puhun/ sano HERra HERra.

26:15 Näitä sano HERra HERra Tyrusta wastan/ mitämax/ että luotoin pitä wapiseman/ cosca sinä nijn hirmuisest caadut/ ja sinun hawoitetus huocawat/ jotca sinusa hirmuisest tapetan.

26:16 Caicki Ruhtinat meren tykönä pitä astuman alas heidän istuimeldans/ ja rijsuman heidän hamens/ ja paneman pois pääldäns neulotut waattet/ ja pitä käymän murhewaatteis ja istuman maahan/ ja pitä hämmästyvän ja tyhmistymän sinun äkillisestä langemisestas.

26:17 Heidän pitä walittaman sinua/ ja sanoman sinusta: Woi/ cuinga sinä olet nijn peräti autiaxi tullut/ sinä cuuluisa Caupungi/ sinä joca meren tykönä olit/ ja nijn woimallinen olit meren tykönä ynnä sinun asuwaistes cansa/ että caiken maan täydyi sinua peljätä/

26:18 Woi cuinga luodot tyhmistywät sinun langemistas/ ja luotocunnat meresä hämmästywät sinun paha loppuas.

26:19 Nijn sano HERra HERra: minä tahdon sinua tehdä autiaxi Caupungixi/ nijncuin muut Caupungit/ joisa ei kengän asu/ ja annan tulla suuren wirran sinun päälles/ suuret wedet sinua peittämän ja sinua cukistaman luolaan/ nimittäin/ cuolluitten tygö.

26:20 Minä cukistan sinun maan ala/ ja teen sinun nijncuin ijäisexi autiaxi/ nijden cansa jotca hautaan menewät/ ettei kenengän sinusa pidä asuman/ ja annan cauneuden eläwitten maahan.

26:21 Ja minä teen sinun hämmästyxexi/ ettei sinun enä pidä oleman/ nijn että cosca sinua kysytän/ nijn ei ikänäns pidä kenengän sinua enä löytämän/ sano HERra HERra.

Vers.1. Ensimmäisnä toistakymmendenä) Sijttecuin Jechonia fangixi wietin Babelijn. v. 19. Autiaxi Caupungixi) Tämä ymmärretän toisesta häwityxest/ joca tapahdui Alex. Magnuxelda. v. eod. Cuolluitten tygö) Hebr.

Propheta Hesekiel

*on ijäisen Canssan tygö/ nijn cudzu Salomo
Eccl. 12:5. haudan ijäisexi huonexi/ että
cuolluet owat siellä alati yhdellä tawalla: sillä
päiwä ja yö/ amu ja ehto/ on siellä yhtä
caicki/ ettei heillä ole ajan/ sian/ ja työn
eroitusta/ eikä muutetta nijncuin eläwillä:
cuitengin cudzutän he Canssaxi/ että he
nousewat.*

XXVII. Lucu.

*Hesekiel ennusta wielä Tyrusta wastan/ että
hän ylpeile ja kersca cauneuttans/ rickauttans/
ja suurta cauppans/ v. 1. Nijn HERra tahto
nosta itä tuulen ja muserta sen ricki/ että se
pitä häwitetyxi ja cukistetuxi tuleman/ nijn
että caicki jotca sen cuulewat/ pitä sitä
hämmästymän/ v. 27.*

27:1 JA HERran sana tapahtui minulle/ ja
sanoi:
27:2 Sinä ihmisen poica/ tee walitusitcu Tyrist.
27:3 Ja sano Tyruxelle/ joca on meren tykönä
ja teke cauppa monen luodon Canssan cansa.
Näitä sano HERra HERra: O Tyrus/ sinä olet
sanonut: minä olen caickein caunin.
27:4 Sinun rajas owat keskellä merta/ ja sinun
rakendajas owat walmistanet sinun caickein
caunimmaxi.
27:5 Caicki sinun lautas on hongasta Samrist/
ja olet andanut tuoda Cedriä Libanonist/
27:6 Ja olet tehnyt sinun pieles sijtä/ sinun
airos Basamin tammest/ sinun pijttas
Elephantin luista/ ja sinun istuimes Chithimin
luodoista:
27:7 Sinun purjes oli Egyptin Silkist/ ja sinun
merckis neulottu sijhen/ sinun peittes
kellaisest Silkist ja Elisan luodon Purpurast.
27:8 Zidonist ja Arwadist olit sinun
haaximieHes ja sinulla olit toimelliset miehet
Tyrist hahden perämiesnä.
27:9 Wanhimmat ja taitawat Gebalist
rakendawat sinun laiwas: Caicki laiwat meresä

ja haaximiehet löyttin sinun tykös/ he teit
cauppa sinusa.
27:10 Persiast/ Lydiast ja Lybiast olit sinun
sotawäkes/ jotca heidän kilpens ja otans
sinusa ripustit/ ja sillä sinun caunistit.
27:11 Arwadist olit sinun sotajoucosas/ caicki
ymbärins sinun muurias/ ja wartiat sinun
Tornisas ripustit heidän kilpens sinun muuris
päälle caicki ymbärins/ ja teit nijn sinun
ihanaxi.
27:12 Sinun cauppas oli merellä ja annoit
tuoda caickinaista calua/ hopiata/ rauta/ tina/
ja Blyjy sinun marckinalles.
27:13 Jawan/ Tubal/ ja Mesech teki cauppa
sinun cansas/ ja toit orjia ja waskiastioita
sinun marckinalles.
27:14 Thogarmast toit he sinulle hewoisita ja
waunuja ja muuleja sinun marckinalles.
27:15 Dedanist olit sinun cauppamieHes ja
sinä teit cauppa joca paicas luotocunnis/ he
annoit sinulle Elephantin luita ja Heben puita
lahjaxi.
27:16 Syrialaiset noudit sinun töitäs joitas teit/
toit Rubijni/ Purpurat/ Tapetejä/ Silckiä ja
Sametti/ ja Christalleja sinun marckinalles.
27:17 Juda ja Israelin maa teit myös cauppa
sinun cansas/ ja toit sinun marckinalles nisuja
Minnithist ja Balsamita ja hunajata/ ja öljyä ja
Mastixi.
27:18 Nouti myös Damascu sinun töitäs
sinusta/ ja caickinaisia caluja/ wäkewän wijnan
ja callin willan edest.
27:19 Dan ja Jawan ja Mehusal toit myös
sinun marckinalles silitetyi raudoja/ Casia ja
Calmust/ sinun cauppa tehdäxes.
27:20 Dedan osti sinulda waatteita/ joiden
päällä istutan.
27:21 Arabia ja caicki Kedarin Ruhtinat
caupidzit sinulle lambaita/ oinaita ja caurita.
27:22 Saban ja Raeman cauppamiehet teit
sinun cansas cauppa/ ja toit sinun
marckinalles caickinaisia calleita kryydejä/
calleita kiwiä ja culda.

Propheta Hesekiel

27:23 Haran ja Canne/ ja Eden ynnä Seban cauppamiesten cansa/ Assur ja Kilmad olit myös sinun cauppamiehes .

27:24 Caicki nämät caupidzit sinulle calleita waatteita/ Silckiä ja neulotuita hameita/ jotca he calleisa Cederarcuisa hywin tallella panduna/ toit sinun marckinoilles.

27:25 Mutta meren laiwat olit ylimmäiset sinun caupasas.

27:26 Nijn sinä olet peräti rickaxi ja jaloxi tullut keskellä merta/ ja sinun haaximiehes toit sinulle suurilla wesillä.

27:27 MUtta itä tuulen pitä sinun musertaman ricki keskellä merta/ nijn että sinun tawaras/ cauppamiehes / ostajas/ haaximiehes / laiwain haldias/ laiwain rakendajas ja sinun caupidzias/ ja caicki sinun sotamiehes / ja caicki Canssa sinusa/ pitä huckuman keskellä merta/ silloin cuin sinä hucut.

27:28 Nijn että satamatkin pitä wapiseman sinun hahtein haldiais huudost.

27:29 Ja caicki jotca soutawat haaximiesten ja hahtein haldioitten cansa/ pitä laiwoista maalle menemän.

27:30 Ja cowin huutaman sinun tähtes/ waikiast walittaman ja heittämän tomua pääns päälle/ ja tuhcaan idzens tahraman.

27:31 Heidän pitä ajeleman hiuxet päästäns/ ja pukeman säkit päällens ja sydämestäns itkemän sinua ja murhettiman.

27:32 Heidän pitä heidän walituxesans sinua itkemän: Woi cuca ikänäns nijn on alallans merellä/ cuin Tyrus?

27:33 Cosca sinä cauppa teit merellä: teit sinä monda maata rickaxi/ ja sinun monella tawarallas ja sinun caupallas teit sinä maan Cuningat äwerjäxi.

27:34 Mutta nyt sinä olet mereldä sysätty/ juuri sywään weteen/ nijn että sinun cauppas ja caicki sinun Canssas sinusa on huckunut.

27:35 Caicki jotca luodoisa asuwat hämmästywät sinua/ ja heidän Cuningans tyhmistywät/ ja cadzowat murhellisest.

27:36 Maan cauppamiehet wilistäwät sinua/ että sinä nijn äkistä häwinnyt olet/ ja et sillen enä taida tulla ylös.

Vers.4. Merta) Nijn cuin muilla Ruhtinailla owat Caupungit/ kylät/ pellot/ etc. maalla: Nijn oli Tyrus woimallinen merellä. v. 7. Elisan) owat Aeolaiset/ joca on osa Grekiläisist. v. 8. ja 11. Arwadist) On osa Cananereist/ Gen. 10:17. v. 9. Gebalist) owat ollet Sidonialaisten lähimmäiset. v. 13. Jawan/ Tubal) cadzo tauluun/ 1. Chron. 1. v. 15. ja 20. Dedanist) cadzo/ Ier. 25:23. v. 17. Minnithist) Minnith on Caupungi Ammoniteritten rajoisa/ läsnä Rabbathi. v. 23. Canne) Näky olewan Calne/ josta puhutan/ Gen. 10:10. Ne muut owat enimmäst tutut/ muutamat ennen kirjoitetut. v. 27. Itä tuulen) Babelist/ joca sijtä oli itä päin.

XXVIII. Lucu.

PRopheta ennusta wielä Tyrusta ja hänen Cuningastans wastan/ että hän hänen ylpeydens ja rohkeudens tähden pitä rangaistaman/ ja sysättämän luolaan/ että hän ymmärräis/ ettei hän ole Jumala nijncuin hän luule/ v. 1. Ennusta sijtte että Sidon pitä rutolla ja miecalla häwitettämän/ v. 20. Wijmein Israelin Canssast/ HERran tahtowan heitä taas coota cotians omalle maallens/ että he ymmärräisit hänen olewan HErran. v. 25.

28:1 JA HERRan sana tapahtui minulle/ ja sanoi:

28:2 Sinä ihmisen poica/ sanos Tyrin Ruhtinalle: näitä sano HERRa HERRa: Että sinun sydämes paisu/ ja sinä sanot: Minä olen Jumala/ minä istun istuimella nijncuin Jumala keskellä merta/ waicka sinä olet ihminen ja et Jumala/ cuitengin yldy sinun sydämes/ nijncuin sinä olisit Jumala.

28:3 Cadzo/ sinä olet olewanas wijsambi

Propheta Hesekiel

Danieli/ ettei sinulda mitän salattu olis/
28:4 Ja että sinä sinun toimellas ja taidollas
olet sencaltaisen woiman matcan saattanut/
ja coonnut tawaroita culda ja hopiata/
28:5 Ja olet sinun suurella wijsaudellas ja
caupallas nijn suuren woiman saanut: sijtä
sinä olet nijn ylpiäxi tullut/ että sinä nijn
woimallinen olet.
28:6 Sentähden sano HERra HERra näin: että
sinun sydämes ylpeile nijncuin sinä Jumala
olisit.
28:7 Sentähden '63adzo/ minä tahdon lähettä
muucalaisia sinun päälles/ nimittäin/ julmat
pakanat/ heidän pitä mieckans wetämän
sinun caunista wijsauttas wastan/ ja tekemän
sinun suuren cunnias häpiäxi.
28:8 Heidän pitä sinun paiscaman luolaan/
että sinun pitä cuoleman keskellä merta
nijncuin tapetut.
28:9 Mitämax/ jos sinä sinun murhajalles
sanot: minä olen Jumala? waicka et sinä
Jumala ole/ waan ihminen/ ja olet sinun
murhajas kädes.
28:10 Sinun pitä cuoleman nijncuin
ymbäreickamattomat/ muucalaisten käsijn:
Sillä minä olen sen sanonut/ sano HERra
HERra.
28:11 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja
sanoi:
28:12 Sinä ihmisen poica/ itke walitusitcu
Tyrin Cuningast/ ja sano hänelle: näitä sano
HERra HERra: Sinä olet jaloin caunista
tegosta/ täynäns wijsautta/ ja sangen ihana.
28:13 Sinä olet Jumalan krydimaa ja
caunistettu caickinaisilla calleilla kiwillä/
nimittäin/ Sardeilla/ Topatzeilla/ Demanteilla/
Turkoseilla/ Onicheilla/ Jaspixilla/ Saphireilla/
Rubineilla/ Smaragdeilla ja cullalla/ sinä
päiwänä cuin sinä luotin/ piti oleman walmin
sinun tykönäs sinun trombus ja huilus.
28:14 Sinä olet nijncuin woideltu Cherub/ joca
idzens lewiäldä hajotta ja idzens peittä/ ja
minä olen sinun asettanut Jumalan wuorella/

että sinun cuumain kiwein seas waeldaman
pidäis.
28:15 Ja olit sangen ihana algusta/ siihenasti
cuin sinun pahudes löyttin.
28:16 Sillä sinä olet sisäldä täynäns pahutta/
sinun suuresta caupastas/ ja olet syndiä
tehnyt: Sentähden tahdon minä sinun eroitta
Jumalan wuorelda/ ja tahdon sysätä pois
sinua sinä hajotettu Cherub cuumista kiweistä.
28:17 Ja että sinun sydämes paisu/ että nijn
ihana olet/ ja sinä olet andanut sinun
cawaludes sinus pettä sinun coreudesas:
Sentähden tahdon minä cukista sinun
maahan/ ja tehdä sinun ihmexi Cuningoille.
28:18 Sillä sinä turmelit sinun pyhydes sinun
suurella pahudellas ja wäärällä caupallas:
Sentähden tahdon minä anda tulen sinusta
tulla/ joca sinun culuttaman pitä/ ja teen
sinun tuhwaxi maan päällä/ että coco mailma
sen pitä näkemän:
28:19 Caicki jotca sinun tundewat pacanain
seas/ pitä ihmettelemän sinua/ että nijn äkist
hucut/ ja et ikänäns enä taida tulla ylös.
28:20 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja
sanoi:
28:21 Sinä ihmisen poica/ aseta sinun caswos
Zidonita wastan/ ja ennusta händä wastan/ ja
sano:
28:22 Näin sano HERra HERra: cadzos/ minä
tahdon sinun kimpuus Zidon/ ja tahdon
woitta cunnian sinusta/ että ymmärrettäisin/
että minä olen HERra/ cosca minä annan
oikeuden käydä hänen ylidzens/ ja hänesä
osotan/ että minä pyhä olen.
28:23 Ja minä lähetän ruton hänen secaans/ ja
weren wuodatuxen hänen catuillens/ ja
heidän pitä cuolemahaawois langeman
miecalla/ jonga pitä tuleman heidän päällens
jocapaicas/ ja heidän pitä ymmärtämän/ että
minä HERra olen.
28:24 Ja ei pidä sijtte ymbärins Israelin
huoneita/ joisa heidän wihollisens owat/
orjantappuroita/ jotca pistäwät/ eikä

Propheta Hesekiel

ohdackeita/ jotca heitä waiwawat/ jäämän/
että heidän pitä ymmärtämän/ että minä olen
HERra HERra.

28:25 Näitä sano HERra HERra: Cosca minä
Israelin huonetta cocon Canssoista/ joihin he
hajotetut owat: Nijn minä tahdon heisä osotta
pacanoille/ että minä pyhä olen.

28:26 Ja heidän pitä asuman heidän maallans/
jonga minä minun palweliälleni Jacobille
andanut olin/ ja murhetoina pitä heidän
asuman sijnä/ ja huoneita rakendamän/ ja
istuttaman wijnapuita/ juuri murhetoina he
asuwat/ cosca minä annan oikeuden käydä
caickein heidän wihollistens ylidze caicki
ymbärins/ ja heidän pitä ymmärtämän/ että
minä HERra olen heidän Jumalans.

*Vers.1. Ruhtinalle) Tämän hän sijtte/ v. 12.
cudzu Cuningaxi/ on ilman epäilemät ollut
sencaltainen cuin Venedias. v. 14. Jumalan
pyhällä wuorella) se on/ annan sinulle tilan
ollaxes minun Canssani cansa/ ja mennä
Jerusalemijn/ oppeman minun sanani v. 15.
Ihana algusta) Nimittäin/ cuin sinä pidit
ystäwyttä minun Canssani cansa/ ja opit
heistä minua tundeman/ nijncuin Hiram
Cuningas Dawidin ja Salomon aicana.*

XXIX. Lucu.

*HERra kāske Hesekielin ennusta Pharaot
Egyptin Cuningasta wastan/ v. 1. Että hän
ylpiä oli hänen suuresta waldacunnastans/ v.
3. Ja lupais usiasti Jumalan Canssalle apua
petollisest/ v. 6. HERra tahto hänen
Canssoinens anda heidän wihollistens käsijn/
ja häwittä heidän maacundans 40. ajastajaxi/
v. 4. & 8. Sijtte tahto hän taas coota heitä
cotia/ nijn että sen pitä tuleman wähäxi
maacunnaxi/ v. 13. HERra ilmoitta hänelle/
että hän tahto anda Cuningas
NebucadNezarille Egyptin maan palcaxi/ sijtä
waiwast cuin hänellä oli Tyrusta ottaisans/ v.*

*17. Ja lupa jällens wahwista Israelin
waldacunnan/ v. 21.*

29:1 KYmmendenä wuotena/ kymmendenä
päiwänä/ cahdes toistakymmenesä cuusa/
tapahtui HERran sana minulle/ ja sanoi:

29:2 Sinä ihmisen poica/ aseta caswos
Pharaota Egyptin Cuningasta wastan/ ja
ennusta händä ja coco Egyptin maacunda
wastan/ Saarna ja sano:

29:3 Näitä sano HERra HERra: cadzo/ minä
tahdon sinun kimpuus/ Pharao sinä Egyptin
Cuningas/ sinä isoi Draki joca wedesä olet/ ja
sanot: Wirta on minun/ minä olen hänen
minulleni tehnyt.

29:4 Mutta minä tahdon panna ongen sinun
suuhus/ ja tahdon ripusta calat sinun wirrasas
sinun suomuxijs/ ja tahdon wetä sinua sinun
wirrastas/ ynnä caickein calain cansa sinun
wirrasas/ jotca sinun suomuxisas rippuwat.
29:5 Minä tahdon paiscata sinun caloinens
sinun wedestäs corpeen/ sinun pitä langeman
kedolla/ ja ei jällens noutuxi ja cootuxi
tuleman/ waan medzän pedoille ja taiwan
linnuille raadoxi joutuman.

29:6 Ja caicki jotca Egyptis asuwat pitä
ymmärtämän/ että minä olen HERra: Että he
Israelin huonelle ruocosauwana olit/

29:7 Joca meni ricki/ cosca he siihen rupeisit/
ja pisti heitä kylkeen/ cuin he nojaisit hänen
päällens/ murtuis ja pisti heitä cupeseen.

29:8 SEntähden sano HERra HERra näin:
cadzo/ minä annan miecan tulla sinun
päälles/ ja tahdon häwittä sinusa sekä
Canssan että carjan.

29:9 Ja Egyptin maa pitä tuleman tyhjäxi ja
autiaxi/ ja heidän pitä ymmärtämän/ että
minä olen HERra.

29:10 Että hän sano: Wirta on minun/ ja minä
olen sen tehnyt: cadzos/ minä tahdon sinun ja
sinun wirtas kimpuun/ ja teen Egyptin maan
tyhjäxi ja autiaxi/ Sienen Tornist Ethiopian
rajan asti.

Propheta Hesekiel

29:11 Ettei sijnä carja eli Canssa käymän eli asuman pidä neljäsäkymmenesä ajastajasa.
29:12 Sillä minä häwitän Egyptin maan nijncuin sen häwinnet rajat/ ja annan sen Caupungit autiaxi tulla/ nijncuin muut Caupungit neljäxikymmenexi ajastajaxi/ ja tahdon hajotta Egyptiläiset pacanain secaa/ ja tahdon aja heitä pois maalda.
29:13 Cuitengin näitä sano HERra HERra: cosca ne neljäkymmendä ajastaica culuwat/ nijn minä taas cocon Egyptiläiset caikesta Canssasta/ johonga he hajotetan.
29:14 Ja käännän Egyptin fangiuden/ ja tuon heitä Patroxen maalle jällens/ josa heidän Isäns maa on/ ja se pitä oleman wähä waldacunda.
29:15 Sillä sen pitä oleman wähäisen muiden walcacundain suhten/ ja ei enä hallidzeman pacanoita/ ja minä tahdon wähetä heitä nijn/ ettei heidän wallidzeman pidä pacanoita.
29:16 Ja Israelin huonen ei pidä enä luottaman idzens heihin/ ja syndiä tekemän että he heihijn turwawat/ ja pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra HERra.
29:17 JA se tapahdui seidzemendenä colmattakymmendenä wuotena ensimmäisnä päiwänä ensimmäisesä cuusa/ että HERran sana tapahtui minulle/ ja sanoi:
29:18 Sinä ihmisen poica/ NebucadNezar Babelin Cuningas on wienyt hänen sotajouckons suurella waiwalla Tyruxen eteen/ nijn että coco pää on paljas/ ja caicki olcapäät culunet/ ja hänen työns on cuitengin wielä hänelle ja hänen sotajoucollens/ Tyruxen edes/ maxamat.
29:19 Sentähden sano HERra HERra näin: Cadzo/ minä annan NebucadNezarille Babelin Cuningalle Egyptin maan/ että hänen pitä ottaman pois caicki hänen tawarans/ ja pitä ryöstämän ja ryöwämän sitä/ että hän annais hänen sotajoucollens palcan.
29:20 Mutta Egyptin maan minä annan hänelle työstäns/ cuin hän siinä tehnyt on:

Sillä he owat minua palwellet/ sano HERra HERra.

29:21 SIlloin minä annan Israelin huonen sarwen caswa/ ja tahdon awata sinun suus heidän seasans/ että heidän ymmärtämän pitä/ että minä HERra olen.

Vers.1. Kymmendenä wuotena) Sijttecuin Cuningas Jojachim fangixi wietin Babelijn. V. 3. Wirta) Se on Nilus/ mutta sen cansa ymmärretän coco Egyptin maa/ joca sangen jalo ja woimallinen waldacunda oli/ sentähden myös Pharao turwais sencaltaiseen woimaan/ ja ei pitänyt lucua Jumalan uhcauxest/ sitä hän luule/ cosca hän sano: minä olen sen tehnyt minulleni: nijncuin hän sanois: Ei Jumala ole sen HRRra minä olen sen herra. V. 4. Calat) Ne owat parhat maacunnasa V 6. Ruocosauwana/ Juda edzei usein apua Egyptiläisildä/ ja teit sillä wäärällä turwamisella syndiä/ sillä ei Egyptin maa auttanut hädestä: Sentähden se werratan ruocosauwaan: cosca sen päälle nojatan/ mene se ricki ja loucka/ että hän on teräwä ja rickandu.

XXX. Lucu.

HErra kāske wielä ennusta Egyptiä wastan/ että sen pitä sodalla häwitettämän/ v. 1. NebucadNezarilda Babelin Cuningalda/ v. 10. Nijn myös hänen Caupungins/ v. 13. Sijtte ilmoitta HERra/ että hän tahto taitta Egyptin Cuningan käsiwarret/ v. 29. Ja wahwista Babelin Cuningan käsiwarren/ että hän woitta Egyptin ja häwittä sen/ v. 24.

30:1 JA HERRAN sana tapahtui minulle/ ja sanoi:

30:2 Sinä ihmisen poica/ ennusta ja sano: Näitä sano HERra HERra:

30:3 Walittacat ja sanocat: Woi sitä päiwä/ sillä päiwä on sangen läsnä/ ja HERran päiwä

Propheta Hesekiel

on lähestynyt/ pimiä päiwä/ aica on käsis/
että pacanat tuleman pitä/
30:4 Ja miecka tule Egyptin päälle ja Ethiopian
pitä hämmästyvän/ cosca lyödyt Egyptis
langewat/ ja sen Canssa wiedän pois/ ja sen
perustus rewitän ylös.
30:5 Ethiopian/ ja Lybian/ ja Lydian/ caicki
Canssoinens ja Chub/ ja jotca lijton
maacunnast owat/ pitä miecalla langeman.
30:6 Näitä sano HERra HERra: Egyptin
holhojat pitä langeman/ ja sen wäen ylpeys
on huckuwa/ Sienen tornist pitä heidän
miecalla langeman/ sano HERra HERra:
30:7 Ja heidän autiat rajans pitä kylmille
tuleman/ ja heidän Caupungins häwitettämän
muiden autiain Caupungein seas.
30:8 Että heidän pitä ymmärtämän/ että minä
HERra olen/ cosca minä teen tulen Egyptijn/
ja caicki jotca heitä auttawat/ pitä huckuman.
30:9 Silloin pitä sanansaattajat lähtemän
minun tyköni hahdella/ peljättämän Ethiopiat/
joca nyt nijn surutoin on/ ja hämmästyksen
pitä oleman heidän seasans/ nijncuin se
tapahtui Egyptille/ cosca hänen aicans tuli:
Sillä/ cadzo/ se tule totisest.
30:10 Näitä sano HERra HERra: Minä
wähennän sen paljouden Egyptistä
NebucadNezarin Babelin Cuningan cautta.
30:11 Sillä hän ja hänen Canssans ja pacanain
Tyrannit owat siihen cudzutut häwittämän
maata/ ja wetämän mieckans Egyptiä watan/
että maacunnan pitä jocapaicas lyödyillä
täytettämän.
30:12 Ja minä tahdon cuiwata wirrat ja myydä
maan tylyin ihmisten käsijn ja häwitän
maacunnan/ ja mitä sijnä '6Fn muucalaisten
cautta: Minä HERra olen sen puhunut.
30:13 Näitä sano HERra HERra: Minä häwitän
Nophien cuwan/ ja lopetan epäjumalat/ ja
Egyptillä ei pidä Ruhtinoita oleman/ ja minä
lähetän hämmästyksen Egyptin maahan:
30:14 Minä teen Patroxen autiaxi ja sytytän
tulen Zoanijn/ ja annan oikeuden käydä Noon

päälle.
30:15 Minä caadan minun julmuden Sinin
päälle/ joca Egyptin wahwus on/ ja häwitän
Noon paljouden.
30:16 Minä sytytän tulen Egyptis/ ja Sinis pitä
oleman hädän ja tuscan/ ja No pitä
cukistettaman maahan/ ja Noph jocapäiwä
murhettiman.
30:17 Nuoret miehet Onis ja Bubastos pitä
miecalla langeman/ ja waimot fangina
wetämän pois.
30:18 Tahpanhexella pitä oleman pimiä
päiwä/ cosca minä Egyptin ijestä lyön/ nijn
että hänen woimans ylpeys pitä sijnä
loppuman/ hänen pitä pilwellä peitetyxi
tuleman/ ja hänen tyttärens wiedän pois
fangina.
30:19 Ja minä annan oikeuden käydä Egyptin
ylidzen/ ja heidän pitä ymmärtämän/ että
minä olen HERra.
30:20 JA tapahtui ensimmäisnä wuotena/
seidzemendenä päiwänä/ ensimmäises cuusa/
tapahtui HERran sana minulle/ sanoden:
30:21 Sinä ihmisen poica/ minä taitan ricki
Pharaon Egyptin Cuningan käsiwarren/ ja
cadzo/ ei händä pidä sidottaman/ että hän
paranis/ eli siteillä käärittämän/ että hän
wahwistuis/ ja mieckan ruweta taidais.
30:22 Sentähden näin sano HERra HERra/
cadzo/ minä tahdon Pharaon Egyptin
Cuningan kimpuun/ ja taitan hänen
käsiwartens ricki/ sekä wäkewän että heicon/
että miecka puto hänen kädestäns.
30:23 Ja hajotan Egyptiläiset pacanain secaa/
ja ajan heitä maihin.
30:24 Mutta Babelin Cuningan käsiwarren
minä wahwistan/ ja annan hänelle minun
mieckani hänen käteens/ ja muserran Pharaon
käsiwarret ricki/ että sen hänelle haiseman
pitä/ nijncuin se joca cuolemahaawan on
saanut.
30:25 Ja minä wahwistan Babelin Cuningan
käsiwarren/ että Pharaon käsiwarret pitä

Propheta Hesekiel

muserrettaman ricki: että heidän pitä tietämän/ että minä olen HERra/ cosca minä annan Babelin Cuningalle minun mieckani käteen/ että hänen sen Egyptiä watan wetämän pitä/

30:26 Ja minä hajotan Egyptiläiset pacanain secaa/ ja ajan heitä maacundijn/ että heidän ymmärtämän pitä/ että minä HERra olen.

Vers.5. Chub) Näky olewan/ ne jotca asuwat sisälmäises Lybias Chuphen Caupungin tykönä/ Nigrumin wirran wierellä. V. eod. Lijton maacunnast) Ne owat Judalaiset/ jotca omalda maalda olit carannet Egyptijn/ Cuningas NebucadNezarin edestä: Sillä HERra oli lijtollans Abrahamin cansa/ etc. andanut heille heidän maans/ V. 13. Noph/ Patros/ Zoan/ No/ Sin/ On/ Bubasto) owat Egyptin Caupungit/ joilla nyt enimmäst owat toiset nimet. Noph on Memphis/ cudzutan nyt Grandkairixi. Patros/ Patrusinist Misraimin pojasta/ Gen. 10:14. No/ cudzutan Alexandriaxi. Sin/ on Petusium. On/ on Heliopolis.

XXXI. Lucu.

HERra käske wielä ennusta Egyptin Cuningalle wertauxen tawalla/ ihanist Libanonin puist/ cuinga halpa hän on Assurin Cuningan suhten/ v. 1. ja että hän oli ylpeyen tähden istuimeldans cukistettu/ nijn ettei hän woi idzens warjella Babelin Cuningalda/ v. 10. sentähden ei pidä Egyptin Cuningan/ nijncuin halwemman/ ajatteleman että hän taita händä watan mitän tehdä/ mutta hänelle täyty nijn tapahtua/ v. 18.

31:1 Ja se tapahdui ensimmäisnä toistakymmendenä wuotena/ ensimmäisnä päiwänä colmannes Cucaudes/ tapahdui HERran sana minulle/ sanoden:

31:2 Sinä ihmisen poica/ sano Pharaolle Egyptin Cuningalle/ ja caikelle hänen Canssallens: kenen sinä luulet wertaisexas sinun cunniasas?

31:3 CADzo/ Assur oli nijncuin Cedri Libanonis/ ihanaisilla oxilla/ paxuilla lehdeillä sangen corkia/ että hänen ladwans oli caickein corkein muiden paxuin oxain seas.

31:4 Wesi teki hänen suurexi/ ja sywyys corkiaxi/ hänen wirtans käwit ymbäri hänen candoans/ ja hänen ojans caickein puiden tygö maalla.

31:5 Sentähden tuli hän muita puita corkiammaxi/ ja sai monda oxa ja pitkä warpua: sillä hänellä oli kyllä wettä/ idziäns lewittä.

31:6 Caicki taiwan linnut teit pesäns heidän oxijns/ ja caicki pedot kedolla pojeit hänen warpuens alla/ ja hänen warjons alla asuit caicki suuret Canssat.

31:7 Hänellä olit caunit ja pitkät oxat/ sillä hänen juurillans oli paljo wettä.

31:8 Ja ei yxikän Cedri ollut Jumalan krydimaas hänen wertans/ eikä Hongatcan ollet hänen oxijns werrattawat/ ei myös Castanea puut ollet mitän hänen oxains suhten/ ja/ ei Jumalan krydimaas ollut yhtän puuta caunembata händä.

31:9 Minä olen sen caunixi tehnyt/ saaman nijn monda oxa/ että caicki ihanaiset puut Jumalan krydimaas cadetit händä.

31:10 Sentähden sano HERra HERra näin: että hän nijn corkiaxi tullut on/ että hänen ladwans seisoi suurten ja corkiain paxuin oxain seas/ ja hänen sydämens paisui hänen corkeudens tähden:

31:11 Sen tähden annoin minä hänen caickein wäkewämbäin käsijn pacanain seas/ jotca hänen toimitaisit ja ajaisit pois/ nijncuin hän hänen jumalattomalla menollans ansainnut oli.

31:12 Että muucalaiset hänen häwitäisit/ nimittäin/ pacanain tyrannit/ ja hajotaisit

Propheta Hesekiel

hänen/ että hänen oxans wuorilla ja caikis laxois macaisit/ ja hänen oxans murtununna caikis maan ojjs olisit.

31:13 Että caicki Canssat maan päällä/ hänen warjons täyty paeta/ ja sen jättä. Ja caicki taiwan linnut hänen langenneilla cannoillans istuit/ ja caicki pedot kedolla nojaisit idzens hänen oxijns.

31:14 Ettei sillen yxikän puu weden tykönä isoi olis hänen corkeudestans/ että hänen ladwans seiso suurten paxuin oxain seas/ ja ettei yxikän puu weden tykönä tekis idzens suuremmaxi muita: sillä heidän caickein pitä maan ala/ ja cuolemalle annetuxi tuleman/ nijncuin muutkin ihmiset/ jotca cuoppa menewät.

31:15 Nijn sano HERra HERra: sijhen aican cosca hän meni alas helwettin/ murehdin minä/ että sywyys peitti hänen/ ja hänen wirtans piti oleman alallans/ ja ne suuret wedet ei tainnet juosta/ ja tein että Libanon murehti hänen tähtens.

31:16 Minä peljätin pacanat cosca he cuulit hänen langennexi/ ja minä syöxin hänen alas helwettin/ nijden secaa jotca cuoppa menewät. Ja caicki ihanaiset puut maan päällä/ parhat ja jaloimmat Libanonis/ ja caicki jotca olit seisonet weden tykönä/ soit sen kyllä hänelle.

31:17 Sillä heidän piti myös alas helwettin miecalla tapettuun tygö/ että he hänen käsiwartens warjon alla pacanain seas asunet olit.

31:18 CUinga suurexi/ sinä (Pharao) luit sinun ylpeydes ja coreudes/ nijden ihanain puiden seas? sillä sinun täyty ihanain puiden cansa mennä alas maan ala/ ja ymbärileickamattomain seas maata/ jotca miecalla tapetut owat. Nijn pitä Pharaolle tapahtuman/ ja caikelle hänen Canssallens/ sano HERra HERra.

Vers.1. Ensimmäisnä toistakymmendenä

wuotena) Sup. 29:1. V. 8. Jumalan Krydimaas Ei ollut Judan Canssan seas nijn woimallista Cuningast. V. 11. Caickein wäkewämbäin) Sillä Babelin Cuningas oli wähä ennen häwitännyt Assyrin waldacunnan ja Niniwen cuin Jerusalem häwitettin.

XXXII. Lucu.

HERra käske taas ennusta Cuningas Pharaot ja Egyptiä wasta/ että hän tahto sen anda tappa Canssoinens ja cukista helwettijn/ nijncuin muutkin hänen wertaisens/ v. 1. etc.

32:1 JA toisna toistakymmendenä wuotena/ ensimmäisnä päivänä/ toises Cuucaudes toistakymmendä/ tapahdui HERran sana minulle ja sano:

32:2 Sinä ihmisen poica/ tee walitus Pharaost Egyptin Cuningast/ ja sano hänelle: sinä olet nijncuin Lejoni pacanain seas/ ja nijncuin meridraki/ joca juoxet sinun wirroisias/ ja pyörrät weden jalgoillas/ ja teet sen wirrat secaisxi.

32:3 Näin sano HERra HERra: minä heitän minun werckoni sinun päälles suurella Canssan joucolla/ jotca sinun minun werckoni ajawat.

32:4 Ja tahdon sinun maalle wetä ja kedolle paiscata/ että caicki linnut taiwan alla istuwat sinun päälles/

32:5 Ja caicki eläimet maalla/ sinusta rawituxi tulewat.

32:6 Ja tahdon sinun raatos wuorille heittä/ ja sinun corkeudellas laxot täyttä/ maan/ josas uit/ tahdon minä sinun werestäs punaisexi tehdä wuorin asti/ että ojat sinusta täytetäisin.

32:7 Ja coscas peräti jo pois olet/ tahdon minä taiwan peittä/ ja hänen tähtens pimittä/ ja peitän Auringon pilwillä/ eikä Cuun pidä paistaman.

32:8 Caicki taiwan walkeudet tahdon minä pimiäxi saatta sinun ylidzes/ ja tahdon

Propheta Hesekiel

pimeyden sinun maalles lähettä/ sano HERra HERra.

32:9 Tahdon myös monen Canssan sydämet peljättä/ cosca minä sinun waiwas pacanoille tiettäwäxi teen/ ja monelle maacunnalle/ joita et sinä tunne.

32:10 Paljo Canssa pitä sinua ihmettelemän/ ja heidän Cuningans pitä sinun tähtes pelkämän/ cosca minä minun mieckani heitä wastan wälckyä annan/ ja heidän pitä äkist peljästyvän/ että heisä sydän hiweldy/ sinun langemises tähden.

32:11 Sillä nijn sano HERra HERra: Babelin Cuningan miecka pitä sinuun sattuman.

32:12 Ja minä tahdon sinun wäkes langetta Sangaritten miecan cautta/ ja caickinaisten pacanain Tyrannein cautta/ heidän pitä Egyptin cunnian häwittämän/ että caicki hänen Canssans teloitettaisin.

32:13 Ja tahdon caicki hänen eläimens suurten wetten tykö peräti häwittä/ ettei yhdengän ihmisen jalca/ eikä yhdengän pedon sorcka pidä sitä pydertämän.

32:14 Cadzo/ silloin tahdon minä heidän wetens selkiäxi tehdä/ että heidän wirtans juoxewat nijncuin öljy/ sano HERra HERra.

32:15 Cosca minä Egyptin maan häwittänyt/ ja caicki cuin sijnä asu/ tappanut olen/ että he ymmärräisit/ että minä olen HERra.

32:16 Sepä se surkeus on/ jota kyllä walitetan/ ja monda pacanain tytärtä pitä näin Egyptiä walittaman/ ja caickia hänen Canssans pitä walitettaman.

32:17 Ja toisnä toistakymmendenä wuotena/ wijdendenä toistakymmendenä päiwänä sijtä Cuucaudesta/ tapahdui HERran sana minulle/ sanoden:

32:18 Sinä ihmisen poica/ itke Egyptin Canssa/ ja syöxe heitä wäkwäin Sangaritten tytärten cansa alas maan ala/ nijden tygö jotca cuoppa menewät.

32:19 Cusa nyt sinun hecumas on? astu alas ja pane idzes ymbärsleickamattomain secaa.

32:20 Heidän pitä surmattuina cansa miecalla caatuman/ jopa miecka on siwaltu ja wedetty ulos coco hänen Canssans wastan.

32:21 Sijtä puhuwat wäkwät Sangarit helwētis apulaistens cansa/ jotca caicki owat mennet alas/ ja macawat siellä ymbärsleickamattomain cansa/ ja miecalla tapettuina cansa.

32:22 Siinä Assur maca caiken Canssans cansa ymbärsleickamattomain haudattu/ jotca caicki tapetut ja miecalla caatunet owat.

32:23 Heidän hautans owat sywäldä cuoppa/ ja hänen Canssans maca jocapaicas ymbärsleickamattomain haudattuna/ jotca caicki tapetut/ ja miecalla caatunet owat/ joita myös coco mailma pelkäis.

32:24 Siinä myös maca Elam coco jouckons cansa/ ymbärsleickamattomain haudattu/ jotca caicki tapetut ja miecalla caatunet owat/ ja mennet ales nijncuin ymbärsleickamattomat/ maan ala/ jota myös coco mailma pelkäis/ ja täyty heidän häpiäns canda/ nijden cansa jotca cuoppa menewät.

32:25 He pandin tapettuina secaa/ ynnä coco heidän jouckons cansa/ ja macawat ymbärsleickamattomain haudattut/ ja owat caicki nijncuin ymbärsleickamattomat ja miecalla tapetut/ joita myös coco mailma pelkäis/ ja heidän täyty canda nijden cansa jotca cuoppa menewät/ ja pitä tapettuina seas oleman.

32:26 Siinä maca Mesech ja Tubal coco heidän jouckons cansa ymbärsleickamattomain haudattut/ jotca caicki ymbärsleickamattomat ja miecalla tapetut owat/ joita myös coco mailma pelkäis:

32:27 Ja caicki muut Sangarit jotca ymbärsleickamattomain secaa caatunet owat/ ja heidän sotaaseinens owat helwētijn mennet/ ja heidän täyty panna mieckans pääns ala/ ja heidän pahatecons on tullut heidän luidens päälle/ jotca myös hirmuiset Sangarit olit cocomailmas/ nijn pitä myös heidän macaman.

Propheta Hesekiel

32:28 Nijn sinä myös caiketi
ymbärsleickamattomain seas muurscaxi
lyödän/ ja sinun täyty nijden seas maata/
jotca miecalla tapetut owat.

32:29 SIinä maca Edom Cuningoinens ja caicki
hänen Ruhtinans/ miecalla tapettu seas/ ja
ymbärsleickamattomain seas/ ynnä muiden
cansa jotca cuoppaan menewät/ jotca myös
wäkwät ollet owat.

32:30 Ja/ sinne pitä myös menemän caicki
Förstit pohjast/ ja caicki Zidonialaiset/ jotca
tapettu seas owat mennet alas/ ja heidän
hirmuinen woimans on häpiään tullut/ ja täyty
maata ymbärsleickamattomain seas/ ja
nijden seas jotca miecalla tapetut owat/ ja
heidän häpiäns canda ynnä nijden cansa/
jotca cuoppaan menewät.

32:31 NÄitä pitä Pharaon näkemän ja idzens
lohduuttaman coco Canssans cansa/ jotca
hänen allans miecalla tapetut owat/ ja coco
hänen jouckons cansa/ sano HERra HERra.

32:32 Sillä coco mailman pitä myös minua
kerran pelkämän/ että Pharao ja coco hänen
paljoudens pitä ymbärsleickamattomain
seas ja miecalla tapettu seas macaman/
sano HERra HERra.

*Vers.7. Tähtens pimittä) se on/ minä tahdon
saatta Pharaolle caickinaisen ahdistuxen/
tuscan ja surun/ ja ei hänen pidä löytämän
rauha/ lepo eli lohduust.*

XXXIII. Lucu.

*JUmala muistutta Prophetalle wircans
wertauxen cautta/ wartiast/ v. 1. cuinga hänen
pitä wisust waraman jumalattomia/ v. 7.
lohduuttaman catuwaisia/ v. 10. sillä ei hänelle
kelpa jumalattoman cuolema/ v. 11.
Prophetalle ilmoitetan yhdeldä/ joca pääsnyt
oli Jerusalemist/ Caupungin häwitys/ jonga
HERra cuitengin oli hänelle ennen tietä
andanut/ v. 21. ja käskenytt hänen angarast*

Saarnata hänen Canssastans jäänyille/ v. 23.

33:1 JA HERran sana tapahdui minulle/
sanoden:

33:2 Sinä ihmisen poica/ Saarna Canssas
wastan ja sano hänelle: jos minä wedäisin
miecan maacunnan ylidze/ ja maan Canssa
ottais miehen idze hänestäns/ ja tekis sen
wartiaxens.

33:3 Ja hän näkis miecan tulewan maan
ylidze/ ja soitais waskitorwe ja warais Canssa.

33:4 Joca sijtte soittamisen cajahduxen cuule/
ja ei tahdo idzens cawahta/ ja miecka tulis ja
ottais hänen pois/ sen weri olcon hänen
pääns päälle:

33:5 Sillä hän cuuli soittamisen cajahduxen/ ja
ei cuitengan idzestäns pitänyt waaria/
sentähden olcon hänen werens hänen
päälläns: mutta joca neuwo tottele/ hän
pelasta sijtä hengens.

33:6 Mutta jos wartia näkis miecan tulewan/
ja ei soitais waskitorwe/ eikä neuwois
Canssans/ ja miecka tulis ja ottais muutamat
pois/ jotca tosin otetaisin pois heidän
syndeins tähden/ mutta heidän werens
tahdon minä wartian kädestä waatia.

33:7 Ja nyt ihmisen poica/ minä olen pannut
sinun Israelin huonen wartiaxi/ cosca sinä
jotakin minun suustani cuulet/ että sinun
pidäis heitä minun puolestani waraman.

33:8 Cosca minä sanon jumalattomalle: sinä
jumalatoim/ sinun pitä totisest cuoleman/ ja et
sinä hänelle sitä sano/ etkä jumalatoim ottais
waarin menostans/ nijn pitä jumalattoman
hänen jumalattoman menons tähden
cuoleman/ mutta hänen werens tahdon minä
sinun kädestäs waatia.

33:9 Mutta jos sinä händä waroit hänen
jumalattoman menons tähden/ että hän sitä
catuis/ nijn pitä hänen syndins tähden
cuoleman/ ja sinä olet pelastanut sielus.

33:10 SEntähden ihmisen poica/ sano Israelin
huonelle: te sanotte näin: meidän pahattemcom

Propheta Hesekiel

ja ricoxem macawat meidän päälläm/ että me nijden alla hucumme/ cuingast me taidamme elä?

33:11 Nijn sano heille: nijn totta cuin minä elän/ sano HERra HERra: ei minulle kelpa jumalattoman cuolema/ mutta että jumalatoim paranda idzens hänen jumalattomasta menostans/ ja elä.

33:12 Nijn parandacat sijs nyt teidän pahasta menostan/ mixi te tahdotta cuolla te Israelin huonesta? Ja sinä ihmisen poica/ sano sinun Canssalles/ cosca hurscas paha teke/ nijn ei händä pidä auttaman/ että hän hyvä on ollut/ ja cosca jumalatoim hyvä teke/ nijn ei se pidä oleman hänelle wahingoxi/ että hän jumalatoim on ollut.

33:13 Nijn ei taida hurscas elä cosca hän paha teke: sillä jos minä hurscalle sanon: hänen pitä elämän/ ja hän luotta hänen wanhurscauteens ja teke paha/ nijn ei pidä hänen wanhurscauttans ensingän muistettaman/ mutta hänen pitä cuoleman hänen pahudesans/ cuin hän teke.

33:14 Ja cosca minä jumalattomalle sanon: hänen pitä cuoleman/ ja hän paranda idzens hänen synnistäns/ ja teke oikein ja hywin:

33:15 Nijn että jumalatoim pandin anda jällens/ ja maxa mitä hän on warastanut/ ja elämän sanan jälkeen elä/ ettei hän paha tee/ nijn hän saa elä ja ei cuole/ ja caicki hänen syndins jotca hän tehnyt on pitä unhotettaman:

33:16 Sillä hän teke ainoastans mikä hyvä ja oikia on/ sentähden hän saa elä.

33:17 Ja sinun Canssas sano ei HERra oikein duomidze/ ja cuitengin heillä on wäärys:

33:18 Sillä jos hurscas käändä idzens pois hänen hurscaudestans/ ja teke paha/ nijn hän cuole syyst sen tähden.

33:19 Ja jos jumalatoim paranda idzens hänen jumalattomasta menostans/ ja teke oikein ja hywin/ nijn hän saa caiketi elä.

33:20 Cuitengin te sanotte: ei HERra oikein

duomidze/ waicka minä teille/ te Israelin huonest/ cullengin hänen menons jälkeen duomidzen.

33:21 JA tapahdui toisna wuotena toistakymmendä meidän fangiudestam/ wijdendenä toistakymmendenä päiwänä/ kymmenennes Cuccaudes/ että minun tygöni tuli yxi carcuri Jerusalemist/ ja sanoi: Caupungi lyötin.

33:22 Ja HERran käsi oli minun päälläni ehtona/ ennencuin carcuri tuli/ ja awais minun suuni/ siihenasti cuin hän tuli huomeneltain minun tygöni/ ja nijn awais minun suuni/ etten minä tainnut enä wait olla.

33:23 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:

33:24 Sinä ihmisen poica/ tämän corwen asuwaiset Israelin maalla/ sanowat näin: Abraham oli ainoastans yxi mies/ ja peri tämän maan/ mutta meitä on paljo/ nijn meillä on sijs tämä maa sitä oikemmin.

33:25 Sano sijs heille: näin sano HERRA HERRA: te oletta werta syönet/ ja nostanet teidän silmän epäjumalain tygö/ ja oletta werta wuodattanet/ ja te luuletta että te omistatte maan?

33:26 Ja/ te tapatte ja teette cauhistuxia/ ja toinen häwäise toisen emännän/ ja te luuletta että te omistatte maan?

33:27 Nijn sano heille: näin sano HERRA HERra: nijn totta cuin minä elän/ nijn pitä caicki jotca corwes asuwat miecan cautta langeman/ ja mitä kedolla on/ annan minä pedoille syödä/ ja ne jotca linnois ja luolis owat/ pitä rutton cuoleman.

33:28 Sillä minä tahdon maan peräti häwittä/ ja sen ylpeydelle ja woimalle lopun tehdä/ että Israelin wuoret pitä nijn autiaxi tuleman/ ettei kenengän pidä waldaman sijtä ohidze.

33:29 Ja heidän pitä näkemän/ että minä olen HERra/ cosca minä olen maan peräti häwittänyt/ caickein cauhistusten tähden cuin heillä on.

Propheta Hesekiel

33:30 Ja sinä ihmisen poica/ sinun Canssas puhu sinua wastan siellä ja täällä catuilla ja owein edesä/ ja toinen sano toisellens: käykäm cuuleman mitä HERRA sano.

33:31 Ja he tulewat sinun tygös seuracundaan/ ja istuwat sinun edesäs nijncuin minun Canssan/ ja cuulewat sinun sanas/ mutta ei he tee ensingän sen jälkeen/ waan wilistelewät sinua/ ja eläwät heidän ahneudens jälkeen.

33:32 Ja cadzo/ sinun täyty olla heidän wirtens/jota he mielelläns laulawat ja soittawat. Nijn he sinun sanas kyllä cuulewat/ mutta ei he tee sen jälkeen.

33:33 Mutta cosca se tule joca tulewa on/ cadzo/ nijn he saawat nähdä että Propheta on heidän seasans ollut.

Vers.12. Parandacat) Sup. 18:31. V. eod. Wahingoxi) Ei sijtte kijras tulda ole/ josa ne waiwatan jotca täällä owat catunet heidän syndins/ mutta ei rangaistusta kärsinet/ cuin Pawilaiset owat ajatellet. Sijtä myös nähdän Sup. cap. 18:22. V. 32. Heidän wirtens) Judalaiset tulit Prophetain Saarnaan/ ei sentähden että he olisit usconet eli idzens parata tahtonet/ waan tulit ainoastans wilistelemän ja pilckaman heitä/ ja saaman jotain cuulla/ josta he olisit heillens tehnet ilo ja leickiä/ ja nijn he cunnioitit Jumalan sana/ cuin nytkin mailmas tapahtu.

XXXIV. Lucu.

HERra käske Prophetan ennusta petollisia paimenita wastan hänen Canssans seas/ jotca ainoastans idzens rawidzit ja ei totellet laumans/ v. 1. lupa laumans idze caita ja holhota nijncuin tarwitan/ v. 11. uhca rangaisewans pahanelkiset caurit/ jotca laituiimen sotcuwat ja saastuttawat weden muilda/ ja ängäwät heidän pois/ v. 17. lupa uttawans heickoja lambaita/ ja anda heille

ainocaisen paimenen palwelians Dawidin/ joca heitä on parhain cadzowa/ ruockiwa ja caidzewa/ v. 22.

34:1 Ja HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:

34:2 Sinä ihmisen poica/ ennusta Israelin paimenita wastan: ennusta/ ja sano heille: näin sano HERra: woi Isrealin paimenita/ jotca idziäns ruockiwat/ eiköst paimenden pidäis lauma ruockiman?

34:3 Mutta te syötte sitä lihawata/ ja werhoitatte teitän willoilla/ ja teurastatte syötetyitä/ mutta et te tahdo ruockia lambaita.

34:4 Huonoist et te lucua pidä/ sairaita et te paranna/ haawoitettuja et te sido/ exyneitä et te nouda/ cadonneita et te edzi/ mutta cowin ja angarast hallidzet heitä.

34:5 Ja minun lambani owat hajotetut/ nijncuin ne joilla ei paimenda ole/ ja owat caikille pedoille ruaxi tullet/ ja owat peräti pahoin haawoitetut:

34:6 Ja käywät exyxis sinne ja tänne/ wuorilla ja corkeilla cuckuloilla/ ja owat caicken maahan hajotetut/ ja ei ole ketän joca heitä kysy eli tottele.

34:7 Sentähden te paimenet cuulcat HERran sana:

34:8 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra HERra: että te annatte minun lambani raateluxexi/ ja minun laumani caikille pedoille ruaxi/ ettei heillä ole paimenda/ ja minun paimeneni ei tottele minun laumani/ waan owat sencaltaiset paimenet/ jotca idziäns ruockiwat/ mutta minun lambaitani ei he tahdo ruockia.

34:9 Sentähden te paimenet cuulcat HERran sana: Näin sano HERra HERra:

34:10 Cadzo/ minä tahdon paimenitten kimpuun/ ja tahdon minun laumani heidän käsistäns waatia/ ja tahdon heitä lopetta/ ettei heidän pidä enä paimenena oleman/

Propheta Hesekiel

eikä idziäns ruockiman/ minä tahdon minun lambani heidän kidastans pelasta/ ettei he heitä wasta saa syödä.

34:11 Sillä näin sano HERra: cadzo/ minä tahdon idze pitä murhen lambaistani/ ja tahdon heitä edziä: nijncuin paimen edzi lambaitans/ cosca he laumastans exynet owat:

34:12 Nijn tahdon minä myös minun lambaitani edziä/ ja tahdon heitä caikist paicoist pelasta/ joihin he hajotetut owat/ siihen aican cosca sumu ja pimiä oli.

34:13 Minä tahdon heitä caikista Canssoista wiedä ulos/ ja caikista maacunnista coota/ ja tahdon heitä omalle maallens wiedä/ ja caidzen heitä Israelin wuorilla/ caikisa nijtuusa ja caikisa suloisissa paicoissa.

34:14 Minä tahdon heitä parhalle laituimelle wiedä/ ja heidän majans pitä corkeilla Israelin wuorilla seisoman/ sijnä heidän pitä lewollises warjos macaman/ ja heillä pitä oleman lihawa laiduin Israelin wuorilla.

34:15 Minä tahdon idze minun lambani ruockia/ minä tahdon heitä sioitta/ sano HERra HERra:

34:16 Cadonnet minä tahdon edziä/ ja exynet tallelle tuotta/ haawoitetut sito/ heickoja cadzo/ lihawita ja wäkewitä tahdon minä kätke/ ja teen heille nijncuin sopikin.

34:17 MUtta teille/ minun laumani/ sano HERra HERra näin: cadzo/ minä tahdon duomita lamban ja lamban wälillä/ ja oinasten ja cauristen wälillä.

34:18 Eikö sijnä kyllä ole/ että teillä nijn hywä laiduin on ja nijn wiljalda/ että te sen jalgoilla tallatte/ ja nijn jalot lähtet juoda nijn wiljalda/ että te nijhin astutte ja pyderrättä ne.

34:19 Että minun lambani pitä syömän sitä cuin te oletta jalgoillanne sotcunet/ ja pitä myös juoman sitä cuin te saastaisexi/ tehnet oletta jalgoillanne.

34:20 Sentähden sano HERra HERra heille: cadzo/ minä tahdon duomita lihawain ja laihain lammasten wälillä.

34:21 Että te potkitta teidän jalgoillan/ ja pusketta heickoja teidän sarwillan/ siihenasti cuin te heidän caicki teidän hajotatte.

34:22 Ja minä tahdon autta minun laumani/ ettei sitä pidä enä raateluxexi annettaman/ ja tahdon duomita lamban ja lamban wälillä.

34:23 Ja minä tahdon yhden ainocaisen paimenen herättä/ joca heitä on rawidzewa/ nimittäin/ minun palweliani Dawidin/ hän on heitä rawidzewa ja on heidän paimenens olewa.

34:24 Ja minä HERra tahdon olla heidän Jumalans/ mutta minun palwelian Dawid on heidän seasans Försti olewa/ sen minä HERra sanon.

34:25 Ja minä tahdon rauhan lijton heidän cansans tehdä/ ja caicki pahat eläimet aja maalda pois/ että he surutoinna corwes asuisit/ ja laxois macaisit.

34:26 Minä tahdon heidän ja caicki minun cuckulani siunata/ ja annan heille sata oikialla ajalla/ joca on armon sade olewa.

34:27 Että puut kedolla hedelmän candawat/ ja maa anda caswons/ ja he asuwat surutoinna maasa/ että he saawat nähdä/ että minä olen HERra/ cosca minä heidän ikens jutun catcaisen ja heitä olen pelastanut nijden käsist/ joita heidän pitä palweleman.

34:28 Ja ei heidän pidä sillen pacanoille raateluxexi oleman/ ja ei maan pedot pidä sillen heitä syömän/ mutta heidän pitä surutoin ja pelkämät asuman.

34:29 Ja minä tahdon heille cuuluisan wesän herättä/ ettei heidän pidä enä nälkä maalla kärsimän/ eikä heidän pilckans pacanain seas candaman.

34:30 Ja heidän pitä näkemän/ että minä HERra heidän Jumalans olen heidän tykönäns/ ja ne Israelin huonest owat minun Canssan/ sano HERra HERra.

34:31 Ja te ihmiset pitä oleman minun laituimeni lauma/ ja minä tahdon olla teidän Jumalan/ sano HERra HERra.

Propheta Hesekiel

*Vers.23. Palwelian) Cadzo Esa. 40:11. V. 29.
Cuuluisan wesan) Christuxen.*

XXXV. Lucu.

Hesekiel ennusta Edomerejä wastan/ että he iloidzit Israelin lasten wahingost/ ja olit aina heidän wihollisens/ etc. HERra tahto saatta miecan heidän päällens/ ja häwittä heidän Caupungins ja maans/ että heidän pitä ymmärtämän/ että hän on HERra.

35:1 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:

35:2 Sinä ihmisen poica/ pane sinun caswos Seirin wuorta wastan/ ja ennusta sitä wastan/ ja sano sille:

35:3 Näin sano HERra HERra: cadzo/ minä tahdon sinun kimpuus/ sinä Seirin wuori/ ja minun käteni ojennan sinua wastan/ ja tahdon sinun peräti häwittä.

35:4 Minä tahdon sinun Caupungis häwittä/ että sinun pitä autiaxi tuleman/ ja näkemän että minä olen HERra.

35:5 Että te aina ja alinomati wihatte Israelin lapsia/ ja ajoitta heitä mieckan/ cosca heille pahoin käwi/ ja heidän ricoxens loppui.

35:6 Sentähden/ nijn totta cuin minä elän/ sano HERra HERra/ tahdon minä sinun myös werisexi tehdä/ ja ei sinun pidä weren wuotamisest pääsemän/ ja että weri sinulle kelpa/ nijn ei sinun pidä werestä pääsemän.

35:7 Ja minä tahdon Seirin wuoren häwittä ja autiaxi tehdä/ ettei ketän sijtä pidä käymän eikä waeldaman.

35:8 Ja tahdon hänen wuorens/ ja caicki cuckulat/ laxot ja matalat paicat cuolluilla täyttä/ jotca miecalla tapettaman pitä ja siellä macaman.

35:9 Minä tahdon sinun tehdä ijancaickisexi häwityxexi/ ettei kenengän pidä sinun Caupungisas asuman/ ja teidän pitä näkemän että minä olen HERra.

35:10 Ja että sinä sanot molemmat Canssat ja molemmat maacunnat pitä minun oleman/ ja me tahdom ne otta/ waicka HERra nijsä asu.

35:11 Sentähden/ nijn totta cuin minä elän sano HERra/ tahdon minä sinulle sinun wihas ja wainos jälken tehdä/ cuin sinä hänelle sulast wainost tehnyt olet/ ja tahdon heidän seasans ilmoitetuxi tulla/ cosca minä heitä rangaisnut olen.

35:12 Ja sinun pitä näkemän/ että minä HERra sinun pilckas cuullut olen/ cuins Israelin wuorta wastan puhunut olet/ ja sanonut: he owat häwitetyt ja meille häwittäxem annetut.

35:13 Ja olet minua wastan kerscannut/ ja tuimast puhunut/ jonga minä olen cuullut.

35:14 Näin sano HERra HERra: minä teen sinun autiaxi/ että coco maacunda pitä iloidzeman.

35:15 Ja cuin sinä iloinnut olet Israelin pericunda ottaisas/ että se autiana oli: nijn tahdon minä sinun cansas tehdä/ että Seirin wuori pitä autiana oleman/ ynnä coco Edomin cansa/ ja pitä näkemän/ että minä olen HERra.

Vers.10. Molemmat Canssat) Nimittäin/ Juda ja Israel.

XXXVI. Lucu.

JUmala käske ilmoitta Israelin lapsille/ että heidän wihollisens/ jäänet pacanat/ iloidzewat heidän onnettomudestans/ v. 1. sentähden tahto hän heitä edziä ja rangaista/ v. 6. mutta hänen Canssans Israelin tahto hän coota maallens/ asuman ja caswaman/ v. 8. ei heidän ansions eli pyhydens: waan hänen nimens cunnian tähden/ v. 16. lupa silloin heitä puhdista caikista heidän synneistäns/ ja anda heille uden sydämen/ v. 24. tuta ja catua endistä menons/ v. 31. Ja nijn hän on sen rakendawa jällens/ cuin heidän tykönäns on maahan rewitty/ v. 33

Propheta Hesekiel

36:1 JA sinä ihmisen poica/ ennusta Israelin wuorille/ ja sano:

36:2 Cuulcat HERran sana te Israelin wuoret/ näitä sano HERra HERra:

36:3 Että wihollinen pitittä teitä: ne ijäiset wuoret owat meidän. Sentähden ennusta/ ja sano: näitä sano HERra HERra: että te jocapaicas häwitetän ja sorretan/ oletta myös jääneille pacanoille osaxi joutunet/ jotca teitä jocapaicas pilckawat.

36:4 Sentähden cuule sinä Israelin wuori HERran sana: Näin sano HERra HERra/ sekä wuorille että cuckoldoille/ ojille ja laxoille/ hyljätylle autialle/ ja ylönnannetuille Caupungeile/ jotca jääneille pacanoille jocatahwolda ymbärins saalixi ja nauroxi tullet owat.

36:5 Ja/ näin sano HERra: minä olen minun palawasa kijwauxesani puhunut jääneitä pacanoita wastan/ ja coco Edomita wastan/ jotca owat ottanet minun maani asuinsiaxens/ sydämellisellä ilolla ja pilcalla/ sitä häwittäxens ja sortaxens.

36:6 Sentähden ennusta Israelin maasta/ ja sano wuorille ja cuckoldoille/ ojille ja laxoille: Näitä sano HERra HERra: cadzo/ minä olen puhunut minun kijwauxesani ja julmudesani/ että te oletta sancaltaista häwäistystä pacanoilta kärsinet.

36:7 Sentähden sano HERra HERra näin: minä ylönnän minun käteni/ nijn että teidän lähimmäisen/ pacanat jocatahwolda ymbärins/ pitä taas candaman heidän häpiäns.

36:8 Mutta te Israelin wuoret/ teidän pitä taas wiherjöldzemän/ ja candaman minun Canssalleni Israelille hedelmän/ joca pian pitä tapahtuman.

36:9 Sillä cadzo/ minä käännän idzeni taas teidän tygön/ että te raketaisin ja kylwetäisin/ ja teen teidän tykönän paljo Canssa/ coco Israelin huonen caicki tyynni/ ja Caupungeisa pitä taas asuttaman/ ja autiat raketaman.

36:10 Minä annan teidän Canssan ja carjan lisändy/ nijn että te enänettä ja caswatte.

36:11 Ja minä panen teidän sijhen jällens cusa te ennen asuite/ ja teen teille enä hywä cuin joscus ennen/ ja teidän pitä ymmärtämän että minä olen HERra.

36:12 Minä annan Canssan tulla teidän tygön/ joiden minun Canssan pitä oleman/ Israel/ heidän pitä sinusa asuman/ ja sinun pitä oleman heidän perindöns/ ja ei sinun pidä enä heitä lapsittomaxi tekemän.

36:13 Näitä sano HERra: että näitä sinusta sanotan/ sinä olet syönyt ihmisiä/ ja olet tehnyt sinun Canssas lapsittomaxi.

36:14 Sentähden ei sinun enä pidä syömän ihmisitä eli Canssas tekemän lapsittomaxi/ sano HERra HERra.

36:15 Ja ei pacanain pidä enä pilckaman sinua/ eikä häwäisemän sinua Canssain seas/ ja ei sinun pidä enä andaman sinun Canssas horjahtua/ sano HERra HERra.

36:16 JA HERran sana tapahdui wielä minulle/ ja sano:

36:17 Sinä ihmisen poica/ cosca Israelin huone asui maallans/ ja saastutti sen hänen menollans ja töilläns/ nijn että heidän menons oli minun edesäni nijncuin waimon saastaisus hänen taudisans.

36:18 Silloin minä ammunsin minun julmudeni heidän päällens/ sen weren tähden/ cuin he maalla olit wuodattanet/ ja olit sen heidän epäjumalillans saastuttanet.

36:19 Ja minä hajotin heidän pacanain secaa/ ja ajoin heidän maihin/ ja duomidzin heitä heidän menons ja tecoins jälkeen.

36:20 Ja he olit nijncuin pacanat cunga he tulit/ ja häwäisit minun pyhän nimeni/ että heistä sanottin: ongost tämä HERran Canssa/ jonga piti maaldans lähtemän?

36:21 Mutta minä säästin minun pyhän nimeni tähden/ jonga Israelin huone häwäis pacanain seas/ cunga he tulit.

36:22 SEntähden pitä sinun sanoman Israelin

Propheta Hesekiel

huonelle: näitä sano HERra HERra: en minä sitä tee teidän tähten te Israelin huonesta/ waan minun pyhän nimeni tähden/ jonga te pacanain seas oletta häwäisnet/ joiden tygö te tullet oletta.

36:23 Sille minä tahdon pyhittä ja suurexi tehdä minun nimeni/ joca teildä pacanain seas häwäisty on/ ja pacanain pitä ymmärtämän minun olewan HERRAN/ (sano HERra HERra) cosca minä idzeni osotan teisä heidän edesäns/ että minä olen pyhä.

36:24 Sillä minä tuon teidän pacanoista/ ja cocon teitä caikesta maasta/ ja annan teidän tulla jälleens teidän maahan.

36:25 Ja prijscotan puhdasta wettä teidän päällen/ nijn että te tuletta puhtaxi caikesta saastaisudesta/ ja minä puhdistan teitä caikista teidän epäjumalistan.

36:26 Ja minä annan teille uuden sydämen/ ja uuden hengen teihin/ ja otan pois teidän lihastan kiwisen sydämen/ ja annan teille sydämen lihasta.

36:27 Minä annan minun hengeni teihin/ ja teen teistä sencaltaisen Canssan/ joca waelda minun käskyisäni/ ja pitä minun oikeudeni/ ja teke sen jälken.

36:28 Ja teidän pitä asuman sillä maalla/ jonga minä olen teidän Isillenne andanut/ ja teidän pitä oleman minun Canssan/ ja minä olen teidän Jumalan.

36:29 Minä wapahdan teitä caikesta teidän saastaisudestan/ ja sanon jywälle että hänen pitä hywin menestymän/ engä anna teidän nähdä nälkä.

36:30 Minä enännän hedelmän puisa ja caswatan tulon kedolla/ ettei pacanain pidä teitä enä näljän tähden pilckaman.

36:31 Silloin teidän pitä ajatteleman teidän paha menoan ja teidän töitän/ ettei ne ollet hywät/ ja teidän pitä teidän ricoxihin suuttuman/ ja teidän epäjumalan palwelukseen.

36:32 En minä näitä tee teidän tähten/ sano

HERra HERra/ että teidän pitä sen tietämän/ waan teidän pitä silloin häpemän ja muistaman te Israelin huonesta teidän menostanne.

36:33 Näitä sano HERra HERra: silloin cuin minä teitä olen puhdistawa caikista teidän ricoxistanne/ nijn minä taas tahdon panna asujamet Caupungeihin/ ja autiamet pitä taas raketaman.

36:34 Ja häwitetty maa pitä taas kynnettämän/ että se oli turmeldu/ että caicki ohidzenkäywäiset pitä sen näkemän/ ja sanoman:

36:35 Tämä maa oli turmeldu/ ja se on nyt nijncuin ihana krydimaa/ ja nämät Caupungit olit cukistetut/ jagotetut ja autiat/ ja owat nyt hywin raketut ja täynäns wäke.

36:36 Ja ne jäänet pacanat teidän ymbärillän pitä ymmärtämän minun olewan HERran/ joca jagonnen rakenda/ ja turmellun istutta/ Minä HERra sen sanon ja teen myös.

36:37 Näitä sano HERra HERra: Israelin huonen pitä taas löytämän minun/ että minä idzeni heille osotan/ ja minä enännän heitä.

36:38 Nijncuin lauma/ nijncuin pyhä lauma Jerusalemis heidän juhlians: nijn pitä turmellut Caupungit täyten tuleman ihmisten laumoista/ ja pitä ymmärtämän minun olewan HERran.

Vers.7. Ylönnän minun käteni) se on minä wannon. V. 15. Ei andaman sinun Canssan horjahtua) Että Israelin lapset owat taas ajetus ulos heidän maaldans. Titus Vespasianuxelda/ nijn se on selkiä/ että HERra cadzo edemmä tällä lupauxellans/ nimittäin/ nijtä oikeita Israelitejä Christityitä/ joiden ei pitänyt ajetuxi tuleman/ waan caswaman ja pysymän mailman loppun asti V. 25. Prijscotan puhdasta wettä) Täsä HERra lupa pyhän Casten Sacramendin ynnä Evangeliumin Saarnan cansa/ jonga cautta hän tahto puhdistaa Canssans caikista heidän ricoxistans/

Propheta Hesekiel

Eph. 5:26.

XXXVII. Lucu.

HERra näyttä Hesekielille näys cuolluitten nousemisen/ v. 1. wahwista sillä lupauxens/ että hän on pelastawa Canssans caikest tuscast/ v. 11. käske hänen tehdä caxi taulua/ ja otta ne käteens/ v. 15. tiedoxi/ että HERra on tuopa Israelin ja Judan huonen jällens pacanain seasta cotia/ cunga he olit hajotetut/ ja on tekewä heistä yhden huonen/ v. 19. On myös heille andawa Cuningan ja yhden ainoan paimenen/ palwelians Dawidin/ joca heidän Ruhtinans on olewa ijancaickisest/ v. 24.

37:1 JA HERran käsi rupeis minuun/ ja wei minun HERran Hengesä lakialle kedolle/ joca oli luita täynäns/ ja hän johdatti minun nijden cautta ymbärins.

37:2 Ja cadzo/ sijnä oli sangen paljo luita kedolla/ ja cadzo/ ne olit peräti cuiwetut.

37:3 Ja hän sanoi minulle: sinä ihmisen poica/ luuletcos nämät luut jällens eläwäxi tulewan? ja minä sanoin: sinä sen tiedät HERra HERra.

37:4 Ja hän sanoi minulle: ennusta näistä luista/ ja sano heille: te cuiwetut luut/ cuulcat HERran sana.

37:5 Näin sano HERra HERra näistä luista/ cadzo/ minä annan tulla teihin hengen/ ja teidän pitä eläwäxi tuleman.

37:6 Ja annan teille suonet/ ja caswatan lihan teidän päällen/ ja wedän nahgan teidän päällen/ ja annan teille hengen/ että te jällens eläwäxi tuletta. Ja pitä tiettämän/ että minä olen HERra.

37:7 Ja minä ennustin nijncuin käsketty oli. Ja cadzo/ siellä oli suuri hyminä/ cosca minä ennustin/ ja luut tulit jällens yhten cukin jäsenehens.

37:8 Ja minä näin/ ja cadzo/ siihen caswoi suonet ja liha päälle/ ja hän peitti ne

nahgalla/ mutta ei heisä wielä henge ollut.

37:9 Ja hän sanoi minulle: ennusta hengelle/ ennusta sinä ihmisen poica/ ja sano hengelle/ näin sano HERra HERra: sinä hengi tule tähän neljästä tuulesta ja puhalla cuolluitten päälle/ että he jällens eläwäxi tulisit.

37:10 Ja minä ennustin nijncuin hän oli minun käskenynt/ silloin tuli hengi heihin/ ja he tulit eläwäxi/ ja seisoi jalgoillans/ ja heitä oli sangen suuri joucko.

37:11 JA hän sanoi minulle: sinä ihmisen poica/ nämät luut owat coco Israelin huone/ cadzo/ he sanowat: me olemma cuiwetut luut/ ja ei meillä ole toiwo/ ja me olemma huckunet.

37:12 Sentähden ennusta/ ja sano heille: näin sano HERra HERra: cadzo/ minä awan teidän hautan/ ja tahdon teitä/ minun Canssan/ siellä tuoda ulos/ ja saatan teitä Israelin maalle.

37:13 Ja teidän pitä tietämän/ että minä olen HERra/ cosca minä olen teidän hautan awannut/ ja teitä/ minun Canssan/ siellä tuonut ulos.

37:14 Ja minä tahdon anda minun Hengeni teihin/ että te jällens wircotta/ ja saatta teitä teidän maallan/ ja teidän pitä ymmärtämän/ että minä olen HERra. Minä sen puhun/ ja minä myös sen teen/ sano HERra.

37:15 Ja HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:

37:16 Sinä ihmisen poica/ ota sinulles yxi puu/ ja kirjoita siihen Judasta ja heidän cumpaneistans Israelin lapsista.

37:17 Ja ota wielä sijtte yxi puu/ ja kirjoita siihen Josephin ja Ephraimin sucu/ ja coco Israelin huone/ heidän cumpanins/ ja lijtä heitä molembita yhten sinun kädesäs/ nijn että se tule caicki yhdexi puuxi.

37:18 Jos sijs sinun Canssas puhu sinulle/ ja sano: etkös tahdo meille ilmoitta/ mitäs sillä ajattelet?

37:19 Nijn sano heille: näitä sano HERra

Propheta Hesekiel

HERra/ cadzo/ minä otan Josephin puun/ joca on Ephraimin tykönä/ ynnä heidän cumpaneins Israelin sucuin cansa/ ja panen heidän Judan puun tygö/ ja teen heistä molemmista yhden puun minun kädesäni.

37:20 Ja sinun pitä ne puut/ joihins kirjoittanut olet/ sinun kädesäs nijn pitämän/ että he sen näkewät.

37:21 Ja sinun pitä heille sanoman: näitä sano HERra HERra: cadzo/ minä tuon jäl lens Israelin lapset pacanoista/ joihin he mennet owat/ ja cocon jocapaicast heidän/ ja annan heidän tulla maallens jäl lens:

37:22 Ja teen caicki yhdexi Canssaxi maalla/ Israelin wuorilla/ ja heillä caikilla pitä oleman yxi Cuningas/ ja ei pidä enä caxi Canssa eli cahteen waldacundaan jaetut oleman.

37:23 Ei heidän myös pidä enä saastuttaman idzens epäjumalis/ cauhistuxis ja caickinaxis ricoxis. Minä autan heitä caikista paicoista/ joisa he owat rickonet/ ja puhdistan heitä/ ja heidän pitä oleman minun Canssan/ ja minä tahdon olla heidän Jumalans.

37:24 Ja minun palwelian Dawid pitä oleman heidän Cuningans/ ja caickein heidän yxinäinen paimenens. Ja heidän pitä waeldaman minun oikeudesani ja pitämän minun käskyni ja tekemän sen jälkeen.

37:25 Ja heidän pitä taas asuman maalla/ jonga minä minun palwelialleni Jacobille andanut olen/ josa teidän Isän asunet owat/ heidän ja heidän lapsens ja lasten lapset pitä siellä ijancaickisest asuman. Ja minun palwelian Dawid pitä oleman heidän Ruhtinans ijancaickisest.

37:26 Ja minä teen heidän cansans armon lijton/ sen pitä ijancaickisen lijton heidän cansans oleman/ ja holhon heitä ja enännän heitä/ ja minun Pyhän pitä oleman heidän seasans ijancaickisest.

37:27 Ja minä asun heidän seasans/ ja olen heidän Jumalans/ ja heidän pitä oleman minun Canssan.

37:28 Nijn että pacanaingin pitä ymmärtämän minun olewan HERran/ joca Israelin pyhäxi teke/ ja minun Pyhän pitä oleman heidän tykönäns ijancaickisest.

Vers.22. Ei pidä enä caxi Canssa) Waicka tämä tapahdui cosca he palaisit Babelist/ cadzotan cuitengin erinomattain sitä yhteyttä/ cuin piti tapahtuman heidän ja pacanain waihella Christuxen waldacunnas. V. 24. Dawid) se on/ Christus Dawidin poica/ Ier. 30:9.

XXXVIII. Lucu.

PRopheta saa käskyn ennustaxens Gogist ja hänen seurastans nimittäin/ että hän on wijmeisen ajan edellä sangen suurella sotawäellä warustawa idzens/ ja tulewa Jumalan Canssa watan/ jotca silloin suruttomat owat/ heitä häwittämän/ v. 1. mutta HERra tahto ihmellisest autta Canssans ja hucutta hänen/ että pacanain pitä ymmärtämän hänen olewan HERran/ v. 21.

38:1 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:

38:2 Sinä ihmisen poica/ käännä idzes Gogi watan/ joca on Magogin maalla/ ja on jaloin Mesechin ja Tubalin Försti/ ja ennusta hänestä/ ja sano:

38:3 Näitä sano HERra HERra: cadzo/ minä tulen kimpuus sinä Gog joca olet jaloin Mesechin ja Thubalin Försti.

38:4 Cadzo/ minä palautan sinun/ ja panen suidzet sinun suuhus/ ja wien sinun ulos caicken sinun jouckos/ hewoistes ja miestes cansa/ jotca caicki owat jalost walmistetut/ joita on suuri joucko/ ja candawat caicki keihäitä/ kilpejä ja mieckoja.

38:5 Sinun myötäs on Persialaiset/ Ethiopialaiset ja Putialaiset/ jotca caicki candawat kilpejä ja rautalackeja.

38:6 Gomer ja hänen jouckons/ ja myös

Propheta Hesekiel

Thogarman huone joca pohja päin on/ caiken hänen juockons cansa/ ja sinun myötäs on paljo Canssa.

38:7 Olcon/ warusta idzes hywin/ sinä ja caicki sinun jouckos/ joca sinun myötäs on/ ja ole sinä heidän päämiehens/ sinun pitä cuitengin wijmein rangaistuxi tuleman.

38:8 WIimeisellä ajalla pitä sinun tuleman sijhen maahan/ joca on jällens saatu miecalla/ on myös coottu monesta Canssasta/ nimittäin/ Israelin wuorelle/ joca cauwan aica on autiana ollut/ ja on nyt monesta Canssasta johdatettu ulos/ ja caicki surutoinna asuwat.

38:9 Sinun pitä menemän ylös ja tuleman suurella rajuilmalla/ ja sinun pitä oleman nijncuin pilwen/ joca maan peittä/ sinä ja sinun jouckos/ ja Canssan paljous sinun cansas.

38:10 Näitä sano HERra HERra: sijhen aican pitä sinun sencaltaisia aicoiman/ ja sinun mielesäs pitä oleman pahoja juonia ja ajatteleman:

38:11 Minä tahdon hyökytä maan kylihin/ ja menen heidän päällens/ jotca surutoinna ja murhetoinna asuwat/ nijncuin ne jotca caicki ilman muurita istuwat/ ja joilla ei telkiä eikä porttia ole.

38:12 Ettäs ryöstäisit ja raatelisit/ ja annaisit kätes käydä häwitettyjä wastan/ jotca palainnet owat/ ja sitä Canssa wastan/ joca pacanoista coottu on/ jotca carja caidzewat ja cauppa tekewät/ ja asuwat keskellä maata.

38:13 Ricas Arabia/ Dedan/ ja meren cauppamiehet/ ja caicki jalot jotca siellä owat/ heidän pitä sinulle sanoman: minä luulen ettäs olet tullut ryöstämän/ ja olet coonnut jouckos raateleman/ ottaxes pois hopian ja cullan/ ja cootaxes carja ja tawarata/ ja suurta saalista saadaxes.

38:14 SEntähden ennusta sinä ihmisen poica/ ja sano Gogille: näitä sano HERra HERra:

38:15 Etkös ymmärrä? cosca minun Canssan Israel asu suruttomast/ nijn sinä tulet silloin

sinun paicastas/ nimittäin/ pohjan äristä/ sinä ja paljo Canssa cansas/ caicki hewoisilla/ suuri ja wäkewä joucko.

38:16 Ja sinun pitä menemän ylös minun Canssani Israeli wastan/ nijncuin pilwi/ joca maan peittä. Sencaltaisia pitä wijmeisellä ajalla tapahtuman/ mutta minä tahdon sentähden anda sinun tulla minun maalleni/ että pacanain pitä oppiman minua tundeman/ cosca minä sinus Gog pyhitetyxi tulen heidän silmäins edes.

38:17 Näitä sano HERra HERra: sinä olet se/ josta minä olen muinen sanonut minun palweliaini Israelin Prophetain cautta/ jotca sijhen aican ennustit minun tahtowani anda sinun tulla heidän päällens.

38:18 Ja sen pitä silloin tapahtuman/ cosca Gog tule caicke Israelin maata wastan/ sano HERra HERra/ pitä minun wihan nouseman minun julmudesani.

38:19 Ja minä puhun näitä minun kijwauxesani/ ja minun wihani tulesa: sillä silloin pitä suuren wapistuxen oleman Israelin maalla.

38:20 Että minun caswoni edes pitä calat meres wapiseman/ linnut taiwan alla/ eläimet kedolla/ ja caicki jotca matelewat ja lijckuwat maan päällä/ ja caicki ihmiset jotca maan päällä owat/ ja wuoret pitä cukistettaman/ ja seinät ja caicki muurit maahan putoman.

38:21 MUtta minä cudzun miecan heidän päällens caikilla minun wuorillani/ sano HERra HERra/ nijn että jocaidzen miecan pitä tuleman toinen toistans wastan.

38:22 Ja minä duomidzen heitä rutolla ja werellä/ ja annan sata rändä rakehitten cansa/ tulda ja tulikiwe hänen ja hänen jouckons päälle/ ja sen paljon Canssan päälle/ joca hänen cansans on.

38:23 Juuri nijn pitä minun jaloxi/ pyhäxi ja tutuxi tuleman monein pacanain edes/ että heidän pitä ymmärtämän minun olewan HERran.

Propheta Hesekiel

Vers.2. Gogi) Gog on Turkit/ nijncuin Johannexen ilmestys osotta. Turckein alcu on myös pohjan maalda/ josta täsä puhutan. Mesech ja Thubal owat Tartarit/ ja se Canssa sillä puolella/ jotca Schytiläisixi cudzutan: waicka Mesech cuulu nijncuin Muscowiterit heistä tulisit/ se on/ Wenäläiset. Persialaiset ulottuwat rickasen Arabiaan/ sentähden pitä Turkilla myös siellä muutamita oleman. v. 6. Gomer ja Thogarma) Hänen poicans/ Gen. 10: luullan Wändeixi: sillä Turkin linnoisa puhutan Wändein kielellä. v. 8. Israelin wuorelle) se on/ Christityitä wastan. v. 13. Dedan) On yxi osa rickast Arabiast: ja Mahometh on rickas Arabias haudattu Mechaas. v. eod. Ettäs olet tullut) se on/ sinä teet oikein ja hywin/ mene tietäs myöden cuins ruwennut olet/ olcon sinulle menestys. Oike) se on/ sinä olet oike Keisari ja Herra. v. 18. Minun wihan) se on/ Gog on minun wihan ja widzan/ minun Christityin ricosten tähden. v. 21. Toinen toistans wastan) Heidän pitä tappaman idzens keskenäns/ toinen toisens.

XXXIX. Lucu.

HÄn ennusta wielä sitä jalo woitto cuin Jumalan Canssa on saapa Gogist ja hänen seurastans/ v. 1. josta caicki pacanat ymmärtäwät HERran duomion/ v. 21. ja pitä tietämän/ Jumalan Canssan heidän pahain tecoins tähden ennen nijn ollen rangastun/ v. 23. mutta HERran tahtowan autta ja pelasta heitä/ että he oppisit tundeman heidän ricoxens/ ja ymmärtämän hänen olewan heidän Jumalans/ v. 25.

39:1 JA sinä ihmisen poica/ ennusta Gogi wastan/ ja sano:

39:2 Näitä sano HERra HERra: cadzo/ minä tulen sinun kimpuus Gog/ sinä joca olet Mesechin ja Thubalin jaloin Försti: cadzo/ minä tahdon sinun palautta ja haucutella

ulos/ ja noudan sinun pohjan äristä/ ja annan sinun tulla Israelin wuorille:

39:3 Ja lyön joudzen pois sinun wasemasta kädestäs/ ja heitän sinun nuoles pois sinun oikiasta kädestäs.

39:4 Israelin wuorilla pitä sinä woitettaman/ caiken sinun jouckos cansa/ ja sen wäen cansa joca sinun tykönäs on. Minä annan sinun linnuille/ custa ikänäns he lendäwät/ ja kedon eläimille ruaxi.

39:5 Sinun pitä langeman kedolla: sillä minä HERra HERra olen sen sanonut.

39:6 Ja minä heitän tulen Magogin päälle/ ja nijden päälle jotca luodoisa surutoinna asuwat/ ja heidän pitä ymmärtämän minun olewan HERran:

39:7 Sillä minä tahdon tehdä minun pyhän nimeni tiettäwäxi minun Canssani Israelin seas/ ja en tahdo enä anda minun pyhä nimeni häwäistä: waan pacanain pitä ymmärtämän minun olewan HERran Israelin pyhän.

39:8 Cadzo/ jo se on parhallans tullut ja tapahtunut/ sano HERra HERra: se on se päiwä/ josta minä olen puhunut.

39:9 Ja Israelin Caupungin asuwaisten pitä lähtemän ulos ja tekemän walkian/ ja polttaman aset/ kilwet/ keihät/ joudzet/ nuolet/ seipät ja canget/ jotca kestäwät pala seidzemen ajastaica.

39:10 Nijn ettei tarwita hake puita kedolda/ eli pidä medzästä hacattaman: waan ne kestäwät pala: Ja pitä ryöstämän nijldä/ joilda he owat ryöstetyt/ ja raateleman nijtä/ joilda he olit raadeltut/ sano HERRA HERRA.

39:11 JA sen pitä silloin tapahtuman/ että minä annan Gogille paican hautamisexi Israelis/ nimittäin/ sen laxon josta meren tygö itän päin mennän/ nijn että ne jotca sijtä menewät ohidze/ pitä sijtä cauhistuman/ että Gog on jouckoinens sijhen haudattu/ ja se pitä cudzuttaman Gogin joucon laxoxi.

39:12 Mutta Israelin huonen pitä heitä

Propheta Hesekiel

hautaman coco seidzemen Cuucautta/ että maa sen cautta pitä puhdistettaman.

39:13 Ja caikella Canssalla maalla pitä tekemist oleman heidän hautamisesans/ ja pitä saaman sijtä ylistyxen/ että minä olen sinä päiwänä osottanut minun jaloudeni/ sano HERra HERra.

39:14 Ja heidän pitä lähettämän miehet käymän jocapaicas maata ymbärins/ ja heidän cansans cuolluitten hautain caiwajat/ hautaman jäänyitä maan päällä/ että se puhdistettaisin: seidzemen Cuucauden perästä pitä heidän rupeman sitä tutkisteleman.

39:15 Ja ne jotca maata käywät ymbärins/ ja josacusa paicas ihmisen luut näkewät/ heidän pitä siihen merkin paneman/ siihenasti cuin haudan caiwajat ne myös Gogin joucon laxoon hautawat.

39:16 Caupungi myös pitä siellä cudzuttaman Hamonaxi. Nijn heidän pitä maan percaman.

39:17 NYt sinä ihmisen poica/ näin sano HERra HERra: sano caikille linnuille custa ikänäns he lendäwät ja caikille eläimille kedolla: cootcat teitän ja tulcat tänne/ tulcat cocoon jocapaicast ymbärildä minun teurasuhrilleni/ jonga minä teille teurastan/ suurexi teurasuhrixi Israelin wuorilla/ ja syökät liha/ ja juocat werta.

39:18 Teidän pitä syömän wäkewäin liha ja juoman Förstein werta maan päällä/ jääräin/ caridzain/ cauristen/ härkäin/ jotca caicki lihawat ja hywin syötetyt owat.

39:19 Ja teidän pitä syömän sitä lihawat/ njn että te rawituxi tuletta/ ja juoman werta/ njn että te juoxin tuletta/ sijtä teurasuhrista/ cuin minä teille teurastan.

39:20 Rawitcat teitän minun päydälläni hewoisista ja radzastaista/ wäkewistä/ ja caickinaisesta sotawäestä/ sano HERra HERra.

39:21 Ja minä annan minun jaloudeni tulla pacanain secaa/ njn että caicki pacanat pitä näkemän minun duomioni/ jonga minä olen

tehnyt: ja minun käteni/ jonga minä olen pannut heidän päällens.

39:22 Ja Israelin huonen pitä juuri näin ymmärtämän/ minun HERran/ olewan heidän Jumalans/ sijtä päiwästä ja aina edemmä.

39:23 Nijn myös caickein pacanain pitä ymmärtämän Israelin huonen heidän pahain tecoins tähden/ ja cuin he minua wastan rickonet owat/ wiedyxi pois: mingätähden minä lymytin minun caswoni heidän edestäns/ ja annoin heidän wihollistens käsijn/ njn että heidän caickein pitä miecan cautta langeman/

39:24 Nijn cuin heidän ricoxens ja pahat tecons ansainnet olit/ tein minä heille/ ja lymytin minun caswoni heidän edestäns.

39:25 SAno sijn HERra HERra: nyt minä tahdon pelasta Jacobin fangit/ ja armahta coco Israelin huonetta/ ja kijwoitella minun pyhän nimeni tähden.

39:26 Mutta heidän pitä candaman heidän häwäistyxens ja ricoxens/ jolla he owat rickonet minua wastan: cosca he surutoinna heidän maallans asuwat/ njn ettei kengän heitä peljätä.

39:27 Ja minä olen heidän Canssoista jäl lens cotia tuonut/ ja coonnut heitä wihollistens maalda/ ja minä olen heisä pyhitetyxi tullut/ monein pacanain silmäin edes.

39:28 Ja njn pitä heidän ymmärtämän/ että minä HERra olen heidän Jumalans/ joca olen andanut heitä wiedä pois pacanain secaa/ ja andanut taas heitä coota heidän maallens/ ja en yhtäkän heistä andanut sinne jäädä.

39:29 Ja en minä enä tahdo peittä minun caswoni heidän edestäns: sillä minä olen wuodattanut minun hengeni Israelin huonen päälle/ sano HERra HERra.

Vers.1. Gog) Supr. 38:2. v. 4. Israelin wuorilla) Sup. 18:8. v. 6. Luodoisa) se on/ sen pitä palaman cotona Gogin mäellä. v. 11. Gogin joucon laxoxi) Cusa se suuri Gogin joucko on

Propheta Hesekiel

haudattu. v. 14. Tutkisteleman) Nimittäin/ jos he caicki owat haudatut/ eli jos jocu wielä on hautamat. v. 16. Hamonaxi) se on/ suurexi joucoxi. v. 23. Heidän pahain tecoins tähden) Täsä on että Gog on meidän ricostem tähden nijn woimallisexi tullut/ ja hänellä on nijn suuri onni ja woitto.

XL. Lucu.

COsca Jerusalem oli häwitetty ja autiaxi tehty/ ja Canssa oli fangittu Babelis: näky olewan/ nijncuin ei Jumalan Canssan eli seuracunnan sillen mitän auttais/ ja nijncuin ei he ikänäns enä toipuis. Sentähden osotta HERra Hesekielille näys uden Templin ja uden Caupungin/ lohduuttain sillä Canssans/ että he toipuwat jällens/ ja nijn se usi Caupungi/ Christuxen waldacunda ja seuracunda heidän secans toimitetan/ joca tällä ymmärretän. Ja tästä näystä kirjoitta hän noutawaisis luguis loppun asti. Waan täsä lugus kirjoitetan/ cuinga hän wiedän näys Israelin maalle/ v. 1. siellä näke hän yhden miehen mittanuoralla ja riucumitalla mittawan: ensist ärimmäisen seinän sijhen uten Templijn/ porttinens/ Camarinens ja esihuoneinens/ v. 5. Sitälikin ärimmäisen cartanon/ porttinens/ permandoinens ja Camarinens/ v. 17. sijtte keskimäisen cartanon/ v. 28. ja sisälmäisen/ v. 44. Ja wijmeiseldä idze Templin esihuonen/ v. 48.

40:1 WIjdendenä wuotena colmattakymmendä meidän fangiudestam/ wuoden algus/ kymmendenä päiwänä ensimmäises Cuucaudes/ se on neljästoistakymmenes wuosi sijtte cuin Caupungi häwitettin.

40:2 Juuri sinä päiwänä tuli HERran käsi minun päälleni/ ja wei minun sinne pois Jumalan näyn cautta/ nimittäin/ Israelin maalle/ ja asetti minun sangen corkialle wuorelle/ siellä

rakettin nijncuin Caupungita eteläsä päin. 40:3 JA cosca hän minun oli sinne wienyt/ cadzo/ nijn siellä oli yxi mies/ jonga caswo wälckyi nijncuin waski/ hän seisoi portis/ ja hänellä oli mittanuora/ ja mittariucu hänen kädesäns.

40:4 Ja hän sanoi minulle: sinä ihmisen poica/ cadzo/ ja cuule tarcasti/ ja ota waari sijtä cuin minä sinulle osotan: sillä sentähden olen minä sinun tänne tuonut osottaxeni sinulle/ että caicki ne cuins täsä näet/ Israelin huonelle ilmoitaisit.

40:5 Ja cadzo/ yxi seinä oli huonen ulcoisella puolella caicki ymbärins/ ja miehellä oli mittariucu kädes/ se oli cuutta kynärätä ja kämmenen leweyttä pitkä/ ja hän mittais rakennuxen leweydelle ja corkeudelle/ caicki tällä riugulla.

40:6 Ja hän tuli portin tygö/ joca oli itä päin/ ja meni ylös hänen trapuistans/ ja mittais portin kynnyxen/ cummangin yhtä riucumitta lewexi.

40:7 Ja Camarit jotca olit molemmilla puolilla porttia/ mittais hän myös yhtä riucumitta pitkäxi ja yhtä riucumitta lewiäxi/ ja Camarein wälin wijttä kynärätä lewiäxi. Ja hän mittais myös portin kynnyxen/ esihuonen portin tykönä sisälmäisellä puolella yhtä riucumitta.

40:8 Ja hän mittais portin/ esihuonen sisälmäisellä puolella/ yhtä riucumitta:

40:9 Ja mittais esihuonen portin cahdexata kynärätä/ ynnä kynnysten cansa/ ja esihuonen portin sisälmäisellä puolella.

40:10 Ja Camareita oli colme cummallakin puolella portin tykönä itä päin/ yxi nijn awara cuin toinengin. Ja molemmilla puolilla olit kynyxet/ jotca olit yhden suurudet.

40:11 Sijtte mittais hän coco portin sian/ nimittäin/ kymmenen kynärätä/ ja corkeuden portin tygö colmetoistakymmendä kynärätä.

40:12 Ja Camarein edes olit siat molemmilla puolilla/ kynärän leweydeldä: mutta Camarit olit cuusi kynärätä molemmilla puolilla.

Propheta Hesekiel

40:13 Ja hän mittais portist/ yhden Camarin catosta toisen Camarin catton/ wijsicolmatta kymmendä kynärätä/ leweydelle: ja owet olit suuta suurin.

40:14 Hän teki myös pääliset cuusikymmendä kynärätä/ ja esihuonen päälisen yldäylidzen porttia.

40:15 Ja esihuonen tygö sisälmäiseen porttijn oli wijsikymmendä kynärätä.

40:16 Ja sijnä olit soucat ackunat Camareisa ja päälisä/ sisälmäisellä puolella yldäylidzen portin. Ja ackunat olit myös esihuones caicki ymbärins/ ja päälises olit caicki ymbärins caunit palmupuut leicatut.

40:17 Ja hän wei minun wielä edemmä/ ärimmäiseen cartanohon/ ja cadzo/ siellä olit majat/ ja permando/ cartanos caicki ymbärins/ ja colmekymmendä Camarita permannolla.

40:18 Ja permando oli molemmis porteis nijn pitkä kuin portitkin olit. Ja tämä oli alammainen permando.

40:19 Ja hän mittais ärimmäisestä portist leweyden sisälmäisen cartanohon asti/ nimittäin/ sata kynärätä/ itään ja pohjaan.

40:20 Nijñ hän myös mittais pohjaportin/ ärimmäisen cartanohon asti/ pitudella ja leweydellä.

40:21 Sillä oli myös jocaidzella siwulla colme Camarita: ja hänen päälisens ja esihuonens olit yhden suurudet/ nijncuin endisengin portin/ wijsikymmendä kynärätä pitudella/ ja wijsicolmattakymmendä kynärätä leweydellä.

40:22 Ja hänen ackunans/ esihuonens ja palmupuuns olit nijncuin itäisengin portin/ ja sijnä oli myös seidzemen trappua/ joita mendin ylös/ ja esihuone oli hänen edesäns.

40:23 Ja hän mittais myös sisälmäisen esihuonen portin/ joca oli pohjaisen ja idäisen portin cohdalla: ja hän mittais sata kynärätä yhdest portist nijn toiseen.

40:24 Sijtte wei hän minun myös etelän päin/ cadzo/ siellä oli myös yxi portti/ ja hän mittais

hänen päälisens ja esihuonens nijñ suurexi kuin ne muutkin.

40:25 Heillä olit myös ackunat ja esihuonet ymbärillä/ nijncuin muutkin ackunat/ wijttäkymmendä kynärätä pitkät/ ja wijttäcolmattakymmendä kynärätä lewet.

40:26 Ja sijnä olit myös seidzemen trappua ylöspäin/ ja esihuone sen edes/ ja palmupuut joca siwulla heidän päälisäns.

40:27 Ja hän mittais myös sisälmäisen cartanon portin etelän päin/ nimittäin/ sata kynärätä yhdest eteläportist toiseen.

40:28 Ja hän wei minun wielä edemmä/ eteläportin kautta sisälmäiseen cartanohon/ ja mittais sen portin etelän päin/ nijñ suurexi kuin muutkin.

40:29 Hänen Camarins/ päälisens ja esihuonens/ ja ackunains ja yhden esihuonens suurudexi ymbärillens: wijsikymmendä kynärätä pitkä/ ja wijsicolmattakymmendä kynärätä lewe.

40:30 Ja sijnä oli esihuone ymbärillä/ wijsicolmattakymmendä kynärätä pitkä/ ja wijttä kynärätä lewe.

40:31 Se oli ärimmäisen cartanon edes/ ja palmupuut olit myös hänen päälisäns/ ja sijnä oli myös cahdexan trappua joita mendin ylös.

40:32 Sijtte wei hän myös minun sisälmäiseen porttijn itä päin/ ja mittais sen nijñ suurexi kuin muutkin.

40:33 Hänen Camarins/ päälisens ja esihuonens/ ja heidän ackunans ja esihuonens yhden suurudexi ymbärilläns/ wijttäkymmendä kynärätä pitkäxi ja wijttäcolmattakymmendä kynärätä lewexi.

40:34 Ja hänellä oli myös esihuone ärimmäisen cartanon cohdalla/ ja palmupuita päälisäns molemmilla siwuilla/ ja cahdexan trappua ylöspäin.

40:35 Sijtte wei hän minun myös toiseen porttijn pohjan päin/ sen hän mittais nijñ suurexi kuin ne muutkin.

Propheta Hesekiel

40:36 Hänen Camareins/ päälisens/
esihuoneins ja heidän ackunains cansa sijnä
ymbärins/ wijttäkymmendä kynärätä pitkäxi/
ja wijttäcolmattakymmendä kynärätä lewexi.
40:37 Hänellä oli myös esihuone ärimmäisen
cartanon cohdalla/ ja palmupuut päälisis
molemmilla puolilla/ ja cahdexan trappua
ylöspäin.
40:38 Ja päälisten alla jocaidzes portis oli yxi
Camari owinens/ cusa polttouhri pestin.
40:39 Mutta esihuonesä portin edes oli
jocaidzella siwulla caxi pöytä/ joilla
polttouhri/ ricosuhri ja wicauhri piti
teurastettaman.
40:40 Ja ulcoisella puolella/ cusa pohjaporttia
päin mennän ylös/ olit myös caxi päytä ja
toisella puolella portin esihuonen tykönä/ olit
myös caxi pöytä.
40:41 Nijn sijs olit jocaidzella siwulla portein
edes neljä pöytä/ se on cahdexan pöytä
yhten/ joilla teurastettin.
40:42 Ja ne neljä pöytä olit tehdyt polttouhria
warten wuojoinkiwistä/ puolda toista kynärätä
pitkäxi ja lewexi/ ja kynärätä corkexi/ joille
pandin caickinaiset aset/ joilla myös
polttouhri ja muut uhrit teurastettin.
40:43 Ja tottoin kiwet olit kämmendä corkiat/
ja nijlle pöydille piti pandaman uhriliha.
40:44 JA ulcoisella puolella sisällistä porttia
olit Camarit weisailla/ sisälmäises cartanos/
yxi siwulla pohjan porttia päin/ joca cadzoi
etelään: toinen portin siwulla itän päin/ se
cadzoi pohjaan.
40:45 Ja hän sanoi minulle: se Camari/ joca on
etelä päin/ on Pappein/ joiden pitä huonesä
palweleman:
40:46 Mutta se Camari pohja päin/ on nijden
Pappein/ jotca Altarilla palwelewat/ ne owat
Zadochin lapset/ joiden ainoastans Lewin
lapsist pitä astuman HERran eteen/ händä
palweman.
40:47 Ja hän mittais esihuonen/ nimittäin/
sata kynärätä pitkäxi/ ja sata kynärätä lewexi

neliculmaisexi/ ja Altari oli juuri Templin edes.
40:48 JA hän wei minun Templin
esihuoneseen ja mittais esihuonen/ wijttä
kynärätä cummallakin puolella/ ja portin
leweyden/ colme kynärätä molemmin puolin.
40:49 Mutta esihuone oli caxikymmendä
kynärätä pitkä/ ja yxitoistakymmendä
kynärätä lewe/ ja traput joista mendin ylös/ ja
padzat olit päälisen tykönä/ yxi cummallakin
puolella.

*Vers.38. Camari) Nämät Camarit owat ollet ne
siat/ cuin Evangelisterit cudzuwat
Gazophylacia. Sencaltaisia on ollut monda/
muutamit Papeille/ Lewitaille ja weisajille
tehdyt/ cuisa he heidän waattens tallella
pidit/ muutamit taas olit joisa muuta pidettin
tallella/ mitä uhrixi ja Jumalan palweluxexi oli
aiwoittu.*

XLI. Lucu.

*PRopheta kirjoitta Templin muodon/ v. 1. ja
caickein pyhimmän/ v. 3. nijn myös
ymbärikäytävät/ jotca seinäin ymbäri pitä
oleman/ v. 5. sijtte tacacartanon lännen
puolella Templi/ v. 12. sen ja Templin
caunistuxen/ v. 16. Wijmeiseld Templin owen
ja caickein pyhimmän/ v. 20.*

41:1 JA hän wei minun Templijn/ ja mittais
padzat seiniä myöden/ ja ne olit joca tahwolla
cuusi kynärätä lewet/ nijn lewiäldä cuin huone
oli.
41:2 Ja owi oli kymmenen kynärätä lewe/
mutta cugin seinä molemmin puolin owe oli
wijsi kynärätä lewe. Ja hän mittais sian
Templis/ se oli neljäkymmendä kynärätä
pitudelle/ ja caxikymmendä kynärätä
leweydelle.
41:3 Ja hän meni sisälmäiselle puolelle/ ja
mittais owen padzat caxi kynärätä/ ja owen
leweyden seidzemen kynärätä.

Propheta Hesekiel

41:4 Ja hän mittais pituden caxikymmendä kynärätä/ ja leweyden caxikymmendä kynärätä Templis. Ja hän sanoi minulle: tämä on se caickein Pyhin.
41:5 Ja hän mittais huonen seinän cuusi kynärätä: siellä olit siwucamarit/ neljä kynärätä lewet/ jocapaicas ymbäri huonetta.
41:6 Ja siwulla olit Camarit caikilla puolilla/ colme neljättäkymmendä/ toinen toisesans kijnni. Ja sijnä olit padzat alhalla huonen seinä myöden caicki ymbärins/ jotca nijtä kijnnitit.
41:7 Ja ylhällä näiden päällä olit wielä usiammat käytäwät ymbärins/ ja ne ylimmäiset käytäwät olit lewemmät/ nijn että alimmaisest mendin keskimmäiseen/ ja keskimmäisest ylimmäiseen.
41:8 Ja jocainen oli cuusi kynärätä ylömbänä toista.
41:9 Ja ylimmäisen käytäwän leweys oli wijsi kynärätä/ ja padzat cannatit huonen käytäwät.
41:10 Ja yhdestä seinästä toiseen/ ymbärins huonen/ oli caxikymmendä kynärätä.
41:11 Ja siellä oli caxi owe/ tyhjän paican cohdalla/ yxi pohjaista päin/ ja toinen etelätä/ ja tyhjä paicka oli wijsi kynärätä lewiä.
41:12 Ja muuri länden päin oli seidzemenkymmendä kynärätä lewiä/ ja seinä wijttä kynärätä lewiä/ ja yhdexänkymmendä kynärätä pitkä.
41:13 Ja hän mittais huonen pituden sata kynärätä/ ja pituus oli caickians sata kynärätä.
41:14 Ja huonen leweys edestä itän päin/ ja se mitä sijnä siwus oli/ oli myös sata kynärätä.
41:15 Ja hän mittais rakennuxen pituden/ caiken sen cansa cuin sijnä oli/ yhdestä päästä nijn toiseen/ oli joca haaralda sata kynärätä/ sisällisen Templin ja esihuonen cartanon cansa/
41:16 Owet/ ackunat/ culmat/ ja colme caunist laudoitettua käytäwätä/ caicki ymbärins.
41:17 Hän mittais myös cuinga corkialda se oli maasta ackunoihin asti/ ja ackunat olit

peitettyt: ja hän mittais owesta nijn aina caickein Pyhimbään ulcomaiselda ja sisälmäiseldä puolelda/ caicki ymbärins.
41:18 Ja se oli tehty Cherubimeillä ja palmupuilla/ nijn että yxi palmupuu oli cungin Cherubimin päällä.
41:19 Ja jocaidzella Cherubimillä oli caxi caswo/ yhdellä puolella nijncuin ihmisen caswo/ ja toisella puolella nijncuin Lejonin caswo: maasta ylimmäisen owen päälisen asti olit Cherubimit ja palmupuut tehdyt Templin seinijn.
41:20 Ja Templin owi oli neliculmainen/ ja caicki olit taitawast toinen toiseens sowitetut.
41:21 Ja puuallari oli colme kynärätä corkia ja cahta kynärätä pitkä ja lewiä/ ja sen culmat ja caicki siwut olit puusta.
41:22 Ja hän sanoi minulle: tämä on pöytä/ joca pitä HERran edes oleman.
41:23 Ja oli myös caxi owe sekä Templijn että caickein Pyhimbään.
41:24 Ja taas olit caxikertaiset owet.
41:25 Ja sijnä olit Cherubimit ja palmupuut päällä/ nijncuin seinäsäkin/ ja sijnä oli paxu puu esihuonen edes ulcoisella puolella.
41:26 Ja olit ahtat ackunat/ ja paljo palmupuuta caicki ymbärins esihuonen edes/ ja seinisä.

Vers.18. Cherubimeillä) Cadzo/ 3. Reg. 6:23. Exod. 20:4.

XLII. Lucu.

MItatan wielä ne siat/ jotca piti oleman ensimäises ja keskimmäises cartanos molemmilla puolilla/ pohjaista ja etelätä päin Templist/ v. 1. ja neuwotan/ mixi ne endiset pitä oleman/ v. 10. mitatan myös wijmeisen cartanon pituus joca tahwolda ja culmalda/ v. 15.

42:1 JA hän wei minun ulos ärimmäiseen

Propheta Hesekiel

cartanoon pohjaista päin/ nijden Camaritten secaa/ jotca olit rakennuxen cohdalla/ joca oli Templin tykönä pohjaista päin.

42:2 Ja se paicka oli sata kynärätä pitkä sijtä portista pohjaisen päin/ ja wijttäkymmendä kynärätä lewiä.

42:3 Cazikymmendä kynärätä oli sitä sisällistä cartanota wastan/ ja permannon cohdalla sijnä ärimmäises cartanos/ ja colmekymmendä kynärätä yhdest culmast nijn toiseen.

42:4 Ja sisälmäisellä puolella Camaritten edes/ oli yxi paicka kymmenen kynärätä lewiä owein edes/ Camareita päin/ ja se caicki oli pohjaista päin.

42:5 Ja näiden Camaritten päällä olit toiset ahtammat Camarit: sillä ei nijsä alammaisisa ja keskimmäisissä Camareisa ollut paljon sia.

42:6 Se oli colmen huonen corkeus/ ja ei ollut sentähden yhtäkän padzast/ nijncuin cartanoisa padzat olit: sentähden he olit ahtammat cuin caickein alimmaiset ja keskimmäiset/ maasa/ mutta olit pannut tasaisest toinen toisens päälle.

42:7 Ja ärimmäinen cartano oli pijritetty muurilla/ josa Camarit olit/ se oli wijttäkymmendä kynärätä pitkä.

42:8 Ja Camarit olit toinen toisens peräsä/ ja olit wijttäkymmendä kynärätä pitkä/ ylistä cartanota päin: mutta Templin edusta oli sata kynärätä pitkä.

42:9 Ja alhalla Camaritten edes oli läpikäytävä itän päin/ cosca ärimmäisest cartanost mennän ulos.

42:10 Ja muurin tykönä itän päin oli myös Camareita.

42:11 Ja sijnä oli myös tyhjä paicka edes/ nijncuin muidengin Camareitten/ pohjaista päin. Ja caikilla oli yxi pituus ja leweys: ja caicki mitä sen päällä oli/ nijncuin ennengin muiden päällä.

42:12 Ja merta päin oli myös sencaltaisia Camareita owinens/ ja sen tyhjän paican edes

oli owi lounasen päin/ josta tullan sen muurin tygö/ joca itä päin on.

42:13 Ja hän sanoi minulle: ne Camarit pohjaista päin/ ja ne Camarit merta päin Templin cohdalla/ owat caickein pyhimmän sian omat/ cusa papit pitä syömän/ cosca he caickein pyhindä uhria HERralle uhrawat/ nimittäin/ ruocauhria/ syndiuhria/ ja wicauhria: sillä se on pyhä sia.

42:14 Ja cosca Papit sijhen menewät/ nijn ei heidän pidä jällens tuleman Pyhästä ulos ärimmäiseen cartanohon/ mutta pitä ennen rijsuman waattens sijnä Camaris josa he owat palwellet: sillä ne owat pyhät. Ja heidän pitä ottaman toiset waattet päällens/ ja sijtte menemän Canssan secaa.

42:15 Ja cosca hän caiken huonen oli sisäldä mitannut/ wei hän minun ulos sijhen porttijn itä päin/ ja hän mittais sijtä caiken ymbärins.

42:16 Itä päin mittais hän wijsi sata riucumitta.

42:17 Pohjaista päin mittais hän myös wijsi sata riucumitta.

42:18 Nijn myös lounasen päin wijsi sata riucumitta.

42:19 Ja cosca hän tuli länden päin/ mittais hän myös wijsi sata riucumitta.

42:20 Näin oli muuri/ jonga hän mittais joca neljäldä tahwolda wijsi sata riucumitta/ caicki ymbärins/ että pyhä piti oleman eroitettu pyhättömäst.

XLIII. Lucu.

Propheta näke HERran cunnian tulewan tähän Templijn/ v. 1. joca sijnä lupa asua ijancaickisest/ v. 6. sano syyn/ jongatähden hän oli poikennut endisest Templist/ v. 8. käske Israelin lapsille näyttä uden Templin cuwan/ v. 10. Altarin/ v. 13. uhrin sen päällä tehtävän/ v. 18. ja hän tahto olla heille armollinen/ v. 27.

43:1 JA hän johdatti minua porttijn/ itän päin.

Propheta Hesekiel

43:2 Ja cadzo/ Israelin Jumalan cunnia tuli idästä/ ja pauhais/ nijncuin suuri wesi pauha/ ja maa kircastui hänen cunniastans.

43:3 Ja minä näin sencaltaisen näyn/ cuin ennengin Chebarin wirran tykönä/ cosca Caupungin häwitys minulle ilmoitettin/ ja minä langeisin maahan caswoilleni.

43:4 Ja HERran cunnia tuli Templijn itäisen portin cautta.

43:5 Ja Hengi otti minun/ ja wei sisälliseen esicartanohon/ ja cadzo/ huone oli täynäns HERran cunniata.

43:6 Ja minä cuulin änen huonesta: ja yxi mies seiso minun tykönäni/

43:7 Joca sanoi minulle: sinä ihmisen poica/ tämä on minun istuimeni paicka/ jonga päällä minä istun/ josa minä tahdon asua Israelin lasten seas ijancaickisest: ja ei Israelin huone pidä enä saastuttaman minun pyhä nimeni/ ei he idze eikä heidän Cuningans/ heidän huorudellans/ eli heidän Cuningastens raatoin cautta/ ja heidän cuckoldoillans.

43:8 Asettain heidän kynnyxens minun kynnyxeni wiereen/ ja heidän owens minun oweni siwuun/ ja seinän minun ja heidän waihellans/ saastuttain minun pyhän nimeni cauhistuxillans joita he teit/ jongatähden minä myös heitä minun wihasani hucutin.

43:9 Mutta nyt pitä heidän huorudens hyljämän/ ja heidän Cuningastens haudat minun tyköni/ nijn minä asun heidän tykönäns ijancaickisest.

43:10 Ja sinä ihmisen poica/ osota Israelin huonelle Templi/ että he heitäns häpeisit heidän pahoista töistäns/ ja anna heidän otta sijtä idzellens caicki muoto.

43:11 Ja cosca he heitäns caikista heidän töistäns häpewät/ nijn osota heille huonen rakennuxen muoto/ läpikäytävä/ cuwat/ caicki menot/ käskyt/ järjestyxet ja oikeudet/ ja kirjoita se heidän eteens/ että he sen käskyt ja tawat pitäisit ja tekisit.

43:12 Tämä on huonen Laki: wuorten

cuckuloilla ja caicki sen rajat pitä pyhimmät oleman. Tämä on huonen Laki.

43:13 MUtta tämä on Altarin mitta/ sen kynärän jälkeen joca on kämmenen leweyttä pidembi cuin muut kynärät/ sen pohja on kynärätä corkia ja kynärätä lewiä/ ja ymbärins reuna waaxa lewiä.

43:14 Ja tämä on Altarin corkeus: pohjasta maan päädä erihuoneseen/ on caxi kynärätä corkeutta/ ja kynärä leweyttä/ mutta vähemmäst erihuonest suurembaan on neljä kynärätä corkeutta/ ja kynärä leweyttä.

43:15 Mutta Harel neljä kynärätä corkia/ ja neljä sarwe ylhällä Arielist.

43:16 Ja Ariel oli caxitoistakymmendä kynärätä pitkä/ ja caxitoistakymmendä kynärätä lewiä/ neliculmainen.

43:17 Ja Altarin päälimmäinen oli neljätoistakymmendä kynärätä pitkä/ ja neljätoistakymmendä kynärätä lewiä/ neliculmainen/ ja reuna käwi ymbärins puolda kynärätä lewiä/ ja sen pohja kynärätä corkia ja sen traput olit itän päin.

43:18 Ja hän sanoi minulle: sinä ihmisen poica/ näitä sano HERra Jumala: nämät pitä oleman Altarin säädyt/ cosca joca uhra sijnä polttouhria/ ja prijscotta werta sen päälle/

43:19 Ja Papeille/ Lewitaille Zadochin sugusta/ jotca minun edelläni käywät/ palwollen minua/ sano HERra HERra: pitä sinun andaman nuoren härjän syndiuhrixi.

43:20 Ja sen werestä pitä sinun ottaman ja prijscottaman sillä hänen neljä sarwens ja neljä culmans ja reunan ymbärins/ sillä pitä sinun sen sowittaman ja pyhittämän.

43:21 Ja pitä ottaman syndiuhri härjän/ ja polttaman sen erihuonen paicas/ ulcona Pyhästä.

43:22 Ja toisna päivänä pitä sinun uhraman wiattoman caurin syndiuhrixi/ ja puhdistu Altari cuin härjälläkin puhdistettin.

43:23 Cosca se on tapahtunut/ nijn sinun pitä uhraman nuoren wiattoman calpein/ ja

Propheta Hesekiel

wiattoman oinan laumasta.

43:24 Ja uhra ne molemmat HERran edes/ ja heittäkän Papit siihen suola/ ja nijn ne pitä uhraman HERralle polttouhrixi.

43:25 Näin sinun pitä seidzemen päiwä uhraman/ caurin syndiuhrixi/ calpein ja jäärän laumasta/ jotca molemmat owat wiattomat.

43:26 Ja näin pitä Altarin sowittaman seidzemen päiwä/ ja puhdistaman sen ja täyttämän kätens.

43:27 Ja nijden seidzemen päiwän peräst pitä Papit cahdexandena päiwänä/ ja sijtte aina uhraman Altarille teidän polttouhrin ja kijtosuhrin: nijn minä tahdon teille olla armollinen/ sano HERra HERra.

Vers.3. Jumalan cunnia) Propheta oli ennen nähnyt/ cap. 9:3. 10:4. etc. HERran cunnian hyljäwän endisen Templin: täsä hän näke hänen palajawan tähän uteen. v. 8. Kynnyxens) se on/ Cuningat owat corgottanet Templin tasalle cappelin/ cusa heidän hautamisens oli/ ja siellä myös pidettin kielTTY Jumalan palwelus.

XLIV. Lucu.

HERra ilmoitta/ mitkä Papit hän tähän Templijn tahto/ nimittäin/ Förstin eli ylimmäisen Papin/ joca ainoastans HERran cansa pitä menemän Pyhään/ etc. ja syömän leipä hänen edesäns/ v. 1. ja sijtte ei pidä nijn tapahtuman cuin tähän asti/ v. 6. ei muucalainen eli ymbärinsleickamatoin/ taicka joca on HERrasta poikennut epäjumalain tygö/ pidä oleman hänen Pappins/ v. 9. mutta joca Zadochin sugust on idzens pitänyt lujast HERran tygö/ v. 15. pitä idzens pitämän senjälken cuin tästedes kirjoitetan/ v. 17.

44:1 JA hän wei minun jäl lens siihen ärimmäisen itäisen porttin saacka/ Pyhä päin/ mutta se oli kijnni.

44:2 Ja HERra sanoi minulle: tämä portti pitä oleman kijnni ja ei pidä awattaman/ eikä yxikän pidä sijtä käymän/ mutta ainoastans HERra Israelin Jumala/ ja pitä wielä sijtte oleman kijnni/ paidzi Förstiä.

44:3 Sillä Förstin pitä sijnä istuman ja syömän leipä HERran edes: esihuonesta pitä hänen menemän sisälle/ ja sijtä jäl lens tuleman ulos.

44:4 Sijtä wei hän minun pohjaisen portin esihuonen cohdalle. Ja minä näin/ ja cadzo/ HERran huone oli täynäns HERran cunniata/ ja minä langeisin caswoilleni.

44:5 Ja HERra sanoi minulle: sinä ihmisen poica/ ota waari/ ja cadzo/ ja cuule tarcast caickia mitä minä sinulle sanon caikista HERran huonen säädyistä ja asetuxista/ ja ota waari cuinga ihmisen idzens Pyhäs käyttämän pitä.

44:6 Ja sano cowacorwaisille Israelin huonest: Näin sano HERra HERra: te Israelin huonesta oletta tähänasti caikilla teidän cauhistuxillan kyllä tehnet:

44:7 Että te annatte tulla muucalaisia/ joilla on ymbärinsleickamatoin sydän/ ja ymbärinsleickamatoin liha/ minun Pyhääni/ jolla te minun huoneni saastutatte/ uhratesan minun leipäni/ lihawutta ja werta/ ja näin ricotte caicki minun lijtoni/ caikilla teidän cauhistuxillan.

44:8 Ja et te pidä minun Pyhäni tapoja/ mutta oletta tehnet idzellen uden tawan minun Pyhäsäni.

44:9 Sentähden sano HERra Jumala näin: ei yhdengän wieran/ jolla on ymbärinsleickamatoin sydän/ ja ymbärinsleickamatoin liha/ pidä tuleman minun Pyhääni caikista muucalaisista/ jotca Israelin lasten seas owat.

44:10 Ja ei myös ne Lewitat/ jotca minusta luopunet owat/ ja Israelin cansa epäjumalains jälken erhetyxeen mennet owat/ sentähden pitä heidän candaman omat syndins.

44:11 Mutta heidän pitä wartioidzeman

Propheta Hesekiel

minun Pyhäni owe/ ja pitä oleman muiden palweliat/ ja pitä ainoastans teurastaman polttouhria/ ja muita uhreja/ mitä Canssa tuo/ ja seisoman Pappein edes/ palwellen heitä.

44:12 Että he owat palwellet heidän epäjumalains edes/ ja owat andanet Israelin huonelle pahennuxen/ sentähden olen minä ojendanut käteni heidän päällens/ sano HERra Jumala/ että heidän pitä candaman heidän syndins.

44:13 Ja ei pidä uhraman minun edesäni/ eikä oleman minun Pappini/ ei myös minun Pyhääni tuleman/ siihen caickein pyhimbään/ mutta pitä candaman heidän häpyns ja cauhistuxens/ jotca he tehnet owat.

44:14 Sentähden olen minä tehnyt heitä owen wartiaksi huonen palweluxes/ ja muille palwelioixi.

44:15 MUtta Papit ja Lewitat Zadochin sugusta/ jotca minun Pyhäni säädyt pitänet owat/ cosca Israelin lapset luowuit minusta/ ne pitä minun edelläni käymän/ palwellen minua/ ja minun edesäni seisoman/ ja pitä uhraman minulle lihawutta ja werta/ sano HERra Jumala.

44:16 Ja heidän pitä menemän minun Pyhääni/ ja tuleman minun pöytäni eteen/ palwellen minua ja pitäin minun säätyni.

44:17 Ja cosca he tahtowat mennä portista sisälliseen cartanohon/ nijn heidän pitä pukeman päällens lijnawaattet/ ja ei willoista tehtyjä/ nijncauwan cuin he sisällises cartanos palwelewat.

44:18 Ja lijnahijpat pitä oleman heidän pääsäns/ ja alaswaattet heidän cupehillans/ ja ei pidä sitoman idzens cowin.

44:19 Ja cosca he menewät ulcoiseen ja ärimmäiseen cartanohon Canssan tygö/ nijn heidän pitä paneman ne waattet pois/ joisa he palweluxen tehnet owat/ ja kätkemän ne Pyhään/ ja heidän pitä ottaman jällens toiset waattet päällens/ ettei he Canssa pyhitäis omis waatteisans.

44:20 Ei heidän pidä ajeleman päätäns/ eikä pitkiä hiuxia caswattaman/ mutta pitä andaman leicata ymbärins.

44:21 Ei myös yxikän Pappi pidä wijna juoman/ cosca hänen sisälmäises cartanos palwelust tekemän pitä.

44:22 Ei myös yhtän leske eli hyljättyä pidä ottaman awioxens/ mutta neidzen Israelin sugust/ eli Papin lesken.

44:23 Ja opettacan minun Canssani pitämän eroitusta pyhän ja saastaisen wälillä.

44:24 Ja cosca rijta tule heidän eteens/ nijn heidän pitä seisoman ja duomidzeman ja puhuman minun oikeudeni ja säätyeni jälkeen/ ja pitämän minun käskyni/ ja caicki minun pyhä päiwäni ja Sabbathini pyhittämän.

44:25 Ja ei pidä menemän yhdengän cuollen tygö saastuttaman idziäns/ mutta ainoastans Isäns ja äitins/ poicans ja tyttärens/ weljens ja sisarens/ jolla ei miestä ole ollut/ nijden tähden jocu saa idzens saastutta.

44:26 Mutta että he puhdistawat idzens jällens seidzemen päiwä.

44:27 Ja cosca hän jällens mene Pyhään/ sisälmäiseen cartanoon/ palweleman Pyhäs/ nijn pitä hänen uhraman syndiuhriins/ sano HERRA HERRA.

44:28 Mutta sen perinnön/ jonga heidän pitä saaman/ se tahdon minä idze olla/ sentähden ei teidän pidä heille perimyst andaman Israelis: sillä minä olen heidän perindöns.

44:29 Heidän pitä saaman elatuxens ruocauhrist/ syndiuhrist ja wicauhrist/ ja caicki kiotut Israelis pitä heidän oleman.

44:30 Ja caicki ensimäinen hedelmä/ ja esicoiset caikista ylönnyshureista/ pitä Pappein oleman. Teidän pitä myös andaman Papeille esicoiset caikist syötäwist/ että siunaus olis sinun huonesas.

44:31 Mutta joca cuollut on/ eli medzän pedolda haascattu/ linnust eli eläimest/ sitä ei pidä Pappein syömän.

Vers.2. Tämä portti pitä oleman kijnni)

Propheta Hesekiel

Wanhat Isät/ Ambr. Hieron August. Chrysost. etc. owat tahtonet tällä ymmärtä Christuxen äitin/ cunnialisen Neidzen Marian turmelemattoman cohdu/ johon ei kenengän pitänyt tuleman/ waan meidän Jumalam ja Ruhtinam/ sen ylimmäisen Papin Christuxen Jesuxen/ ja sen wielä sijttekin piti suljetun ja turmelemattoman oleman.

XLV. Lucu.

HERra käske heidän jaca maata/ nimittäin näin: että heidän pitä ensin mittaman osan Pyhä ja Pappaja warten/ v. 1. toisen Lewitaita warten/ v. 6. Colmannen Caupungita warten/ v. 7. neljännen Förstille/ v. 8. ettei hänen pidäis mitän yhteiseldä Canssaldä ottaman pois/ joiden muu piti oma oleman/ v. 9. Sijtte neuwo HERra Förstia/ että hänen pitä oikeuden woimasans pitämän/ v. 10. kirjoitta/ mitä heidän pitä uhrixi andaman/ v. 13. ja cosca heidän/ sekä heidän Förstins ja Pappins pitä uhraman/ v. 16.

45:1 COsca te maata jagatte arwalla/ nijn teidän pitä eroittaman osan maasta/ HERralle pyhäxi/ wijsicolmattakymmendä tuhatta riucumitta pitudelle/ ja kymmenen tuhatta leweydelle/ ja se paicka on pyhä nijn lewiäldä cuin se on.

45:2 Ja tästä pitä nyt tuleman Pyhään/ wijsi sata riucumitta/ neliculmainen/ ja esicaupungixi wijsikymmendä kynärätä.

45:3 Ja sillä paicalla joca on wijsicolmattakymmendä tuhatta riucua pitkä/ ja kymmenen tuhatta lewiä/ pitä Pyhä oleman/ ja caickein Pyhimmän.

45:4 Se muu sijtä pyhästä maasta pitä Pappain oleman/ jotca Pyhä palwelewat/ Ja HERran eteen tulewat palweleman händä/ että heillä pitä oleman sia huoneille/ se pitä myös pyhä oleman.

45:5 Mutta Lewitat/ jotca huones palwelewat/

pitä myös saaman wijsicolmattakymmendä tuhatta riucua pitudelle/ ja kymmenen tuhatta leweydelle heidän osaxens/ cahdelle kymmenelle Camarille.

45:6 Ja Caupungita warten pitä myös teidän yhden paican jättämän coco Israelin huonelle wijsi tuhatta riucua leweydelle/ wijsicolmattakymmendä tuhatta riucua pitudelle/ sen maan siwusta/ joca Pyhä warten eroitettu on.

45:7 Förstille pitä teidän myös andaman yhden paican/ molemmille puolille Pappain sian ja Caupungin/ itän ja länden/ ja pitä oleman yhtä pitkä/ itän ja länden.

45:8 Se pitä oleman hänen oma osans Israelis/ ettei minun Förstin pidä enä ottaman minun Canssaldani/ joca heidän on/ mutta pitä andaman olla Israelin huonelle heidän sucucunnisans.

45:9 Sillä näin sano HERRA HERRA: eikö sijnä kyllä ole/ te Israelin Förstit? lacatcat caikesta wäärydest ja wäkiwallast/ ja tehkät oikein/ ja älkät enä rasittaco minun Canssani/ sano HERra Jumala.

45:10 Teidän pitä pitämän oikian pundarin/ ja oikian waagan/ ja oikian mitan.

45:11 Epha ja Bath pitä caicki yhtä oleman/ nijn että Bath pitä kymmenennen osan Homerist/ ja Epha kymmenennen osan Homerist: sillä Homerilla pitä ne molemmat mitattaman.

45:12 Mutta Siclin pitä pitämän caxikymmendä Geraht: ja caxikymmendä Sicli/ wijsicolmattakymmendä Sicli ja wijsitoistakymmendä Sicli tekewät Minan.

45:13 Tämä on ylönnyshuri/ jonga teidän andaman pitä/ nimittäin/ cuudes osa Ephast ja Homerist nisuja/ ja cuudes osa Ephast ja Homerist ohria.

45:14 Mutta öljyst/ joca Bathilla mitatan/ pitä teidän andaman kymmenennen osan Bathi Corist/ eli kymmenennes Homerist: sillä kymmenen Bathi tekewät Homerin.

Propheta Hesekiel

45:15 Ja yxi lammas cahdesta sadasta lambasta/ Israelin lammas laituumelda/ ruocauhrixi/ polttouhrixi/ kijtosuhrixi/ sowinnoxixi/ sano HERra HERra.

45:16 Caicki maan Canssa pitä tuoman sencaltaisen ylönnyshrin Israelin Förstille.

45:17 Ja förstin pitä uhraman polttouhrins/ ruocauhrins ja juomauhrins/ juhlapäiwänä/ udella Cuulla ja Sabbathina/ ja caickina Israelin huonen suurina juhlapäiwinä/ pitä myös tekemän syndiuhrin ja ruocauhrin/ polttouhrin ja kijtosuhrin/ sowinnoxixi Israelin huonen edestä.

45:18 Näin sano HERra HERra: ensimmäisnä päiwänä ensimmäisestä Cuusta/ pitä sinun ottaman wiattoman calpein/ ja puhdistaman Pyhän.

45:19 Ja Pappi ottacan syndiuhrin werest/ ja prijscottacan sillä huonen pihtipielet/ ja caicki neljä Altarin culma/ nijn myös sisälmäisen cartanon portin pihtipielet.

45:20 Ja näin sinun pitä tekemän seidzemendenä päiwänä Cuusta/ jos jocu wieteldy eli erhettynyt on/ että te huonen pyhitäisitte.

45:21 Neljändenä toistakymmendenä päiwänä/ ensimmäisestä Cuusta/ pitä teidän Pääsiäistä pitämän/ ja pitämän pyhä seidzemen päiwä/ ja syömän happamatoinda leipä.

45:22 Sinä päiwänä pitä Förstin uhraman idze edestäns/ ja caiken Canssan maasa/ calpein syndiuhrixi.

45:23 Mutta nijnä seidzemenä päiwänä juhliina/ pitä hänen jocapäiwä tekemän HERralle polttouhria seidzemen calpeja ja seidzemen oinasta/ jotca wiattomat owat/ ja caurin syndiuhrixi.

45:24 Mutta ruocauhrixi pitä hänen uhraman Ephan jocaidzelle calpeille/ ja Ephan cullengin oinalle/ ja Hinnin öljyä Ephalle.

45:25 Wijtenä toistakymmendenä päiwänä seidzemennestä Cuucaudesta/ pitä hänen

pyhänä pitämän seidzemen päiwä järjestäns/ nijncuin ne muutkin seidzemen päiwä/ ja sillä tawalla pitämän syndiuhrin/ polttouhrin/ ruocauhrin/ ja myös öljyn cansa.

Vers.11. Epha) oli jywämitta nijn suuri cuin meidän carpio. (Bath) Oli wijnan ja öljyn mitta/ nijn suuri cuin Epha/ nimittäin/ hywä nelicoi. v. 12. Sicli) Mina on cuusikymmendä Sicli/ sentähden pitä nämät yhten laskettaman. Sicli on caxi Drachmat/ se on/ neljänes Dalarita. v. 14. Homerin) Nämät mitat owat yhdencaltaiset/ ja cukin wetä kymmenen Ephat.

XLVI. Lucu.

HERra ilmoitta/ cosca ja cuinga Försti ja Canssa pitä menemän Templijn uhraman ja rucoileman händä/ v. 1. mitä uhreja hänen pitä tekemän caickina Sabbathina vdella Cuulla/ juhlapäiwinä/ wapast ehdost ja joca päiwä/ v. 4. Cuille hänen pitä jotakin perindö andaman/ eli ei/ v. 16. cusa Papit ja muut Kircon palweliat pitä pyhitettyä keittämän/ v. 19.

46:1 Näitä sano HERra HERra: sisälmäisen cartanon portti/ joca itän päin on/ pitä nijnä cuutena arkio päiwänä oleman kijnni/ mutta Sabbathina ja udella Cuulla awattaman.

46:2 Ja Förstin pitä menemän ulcoiselle puolelle huonen porttia/ ja seisattaman portin kynnyxelle. Ja Papit pitä uhraman hänen polttouhrins ja kijtosuhrins/ mutta hänen pitä rucoileman portin kynnyxellä/ ja sijtte jäl lens menemän ulos/ mutta portin pitä ehtosen asti awoi oleman.

46:3 Maan Canssa pitä myös rucoileman HERran edes/ sen portin owesa Sabbathina udella Cuulla.

46:4 Mutta polttouhrin/ jonga Försti HERralle uhraman pitä Sabbathina/ pitä oleman cuusi

Propheta Hesekiel

wirhitöindä caridzata/ ja wirhittömän jäärän.
46:5 Ja Ephan sämbiläjauhoja jäärän cansa ruocauhrixi/ ja Hinnin öljyä Ephaseen.
46:6 Mutta udella Cuulla pitä uhrattaman nuori wirhitöin härkä/ ja cuusi caridzata/ ja wirhitöin jäärä.
46:7 Ja Epha härjän cansa/ ja Epha jäärän cansa ruocauhrixi/ mutta caridzan cansa nijn paljo cuin hän kätens saa/ ja Hinni öljyä Ephaseen.
46:8 Ja cosca Försti sinne cansa mene/ nijn hänen pitä menemän portin esihuonen cautta/ ja sijtä tuleman ulos jällens.
46:9 Mutta maan Canssa/ jotca HERran eteen tulewat suurina juhlapäiwinä/ ja käywät pohjaisen portin cautta rucoileman/ ne pitä jällens tuleman ulos etelä portista. Ja jotca etelä portista tulewat/ ne pitä käymän ulos pohjaisesta portista. Ja ei pidä tuleman ulos jällens sijtä portista/ josta he owat mennet sisälle/ mutta cohdistans jällens palajaman ulos.
46:10 Förstin pitä ulos ja sisälle heidän cansans käymän.
46:11 Ja pyhä päiwinä ja juhla päiwinä pitä uhrattaman ruocauhrixi calpein cansa Epha/ ja jäärän cansa Epha/ ja caridzan cansa nijn paljon cuin hän saa kätens/ ja Hinni öljyä Ephan cansa.
46:12 Mutta cosca Försti tahto tehdä wapaehdoisen polttouhrin eli kijtosuhrin HERralle: nijn hänelle pitä awattaman itä portti/ että hän saa uhrata hänen polttouhrins ja kijtosuhrins/ nijncuin hän sen Sabbathinakin uhra/ ja cosca hän jällens tule ulos/ nijn pitä portti taas pandaman kijnni hänen jälkens.
46:13 Ja hänen pitä tekemän HERralle jocupäiwä polttouhria/ nimittäin/ wuotisen wirhittömän caridzan/ sen pitä hänen uhraman joca amulla.
46:14 Ja pitä joca amulla paneman sijhen päälle cuudennen osan Ephast ruocauhrixi/ ja

colmannen osan Hinni öljyä/ secoitettu toinen toiseens/ se pitä oleman jocupäiwäinen ruocauhri HERralle.
46:15 Ja näin pitä heidän aina uhraman caridzan ruocauhrin ja öljyn cansa/ joca amulla ijancaickisexi polttouhrixi.
46:16 Näin sano HERra HERra: cosca Försti anda yhdelle hänen pojistans lahjan hänen perinnöstäns/ sen pitä oleman hänen poicans oma perindö.
46:17 Mutta jos hän anda jotakin yhdelle hänen palwelioistans hänen perinnöstäns/ nijn ne pitä sen pitämän wapa wuoten saacka/ ja nijn pitä jällens Förstille tuleman: sillä hänen osans pitä ainoastans hänen poicans perimän.
46:18 Ja ei Föstin pidä mitän ottaman Cansaldans heidän perinnöstäns/ eli ajaman pois heidän omastans/ mutta pitä andaman lapsille heidän perindöns/ että cukin sucu pidäis omans.
46:19 JA hän wei minun läpikäytävän siwulle pohjan porttia päin Pyhän Camareihin/ jotca Papein olit/ ja cadzo/ siellä oli yxi sia cahdes culmas länden päin.
46:20 Ja hän sanoi minulle: tämä on se sia/ josa Papit wicauhrin ja syndiuhrin keittämän pitä/ ja leipoman ruocauhrin/ ettei he tarwidze nijtä ulcoiselle cartanolle canda/ pyhittämän Canssa.
46:21 Ja hän wei minun ulos sijhen ulcoiseen cartanoon/ nijhin neljään cartanon culmijn/ ja cadzo/ siellä oli esihuone toinen toisens edes/
46:22 Jocaidzes neljäs cartanon culmas olit esihuonet toinen toisens cansa/ neljäkymmendä kynärätä pitkät/ ja colmekymmendä kynärätä lewiät/ eroitetut wähin paickoihin/ nijn lewiä yxi cuin toinengin.
46:23 Ja siellä käwi yxi wäjä muuri ymbärins caickia nijtä neljä/ ja siellä olit totot tehdyt alhalla ymbärins muurin.
46:24 Ja hän sanoi minulle: nämät owat

Propheta Hesekiel

keitossiat/ joisa palweliat/ jotca huones
palwelust tekewät/ keittämän pitä/ sen mitä
Canssa uhrawat.

XLVII. Lucu.

*HERra näyttä Prophetalle terwellisen weden/
joca wuoti Templist mereen/ ja teki muut
caicki wedet terwellisexi/ v. 1. sijna pitä
oleman paljo caloja ja monda calamiestä/ v.
10. ja sen rannoilla caswaman caickinaiset
hedelmäliset puut/ v. 12. Sijtte hän ilmoitta
hänelle heidän maans rajat/ cuinga ja kenelle
heidän sen pitä jacaman v. 21.*

47:1 JA hän wei minun jällens Templin owen
eteen/ ja cadzo/ siellä juoxi wesi Templin
kynnyxen alaidzen itän päin: sillä Templin owi
oli itän päin/ ja wesi juoxi Templin oikialda
puolelda lounasen päin/ Altarin ohidze.

47:2 Ja hän wei minun ulos pohjaista porttia
päin/ ulcoisesta portista itän päin/ ja cadzo/
wesi juoxi oikialda puolelda siellä ulos.

47:3 Ja mies läxi itän päin/ ja mittanuora oli
hänen kädesäns/ ja mittais tuhannen
kynärätä/ ja hän wei minun weteen/ minun
pöytäjalcoini saacka.

47:4 Ja mittais wielä tuhannen kynärätä/ ja
wei minun weteen polwini saacka. Ja mittais
jällens tuhannen kynärätä ja andoi minun
mennä sijhen cupeisin saacka.

47:5 Nijn hän mittais wielä tuhatta kynärätä/
että nijn sywä tuli/ etten minä enä pohjaan
ulottunut: sillä wesi oli nijn sywä/ että sijnä
olis jocu uida tainnut/ ja ei ulottunut pohjaan.

47:6 Ja hän sanoi minulle: sinä ihmisen poica/
tämän olet sinä kyllä nähnyt: ja hän wei minun
jällens ojan reunalle.

47:7 Ja cadzo/ siellä seisoit sangen monda
puuta rannalla molemmilla puolilla.

47:8 Ja hän sanoi: tämä wesi joca Galileaan
juoxe/ pitä juoxeman paljan maan läpidze
mereen/ ja cosca se tule mereen/ nijn caicki

wedet terwellisexi tulewat.

47:9 Ja caicki jotca sijnä eläwät ja lijckuwat/
cuhunga tämä wirta tule/ heidän pitä elämän.
Ja pitä oleman sangen monda cala/ ja caicki
pitä terwet oleman ja elämän/ cuhunga tämä
wirta tule.

47:10 Sijnä pitä oleman calamiehet/
Engeddistä nijn aina EnEglaimijn pitä
werckoja pandaman: sillä sijnä pitä oleman
sangen paljo caloja/ nijncuin suuresakin
meresä.

47:11 Mutta järwet ja suowedet ei pitä
oleman terwelliset/ mutta suolaiset.

47:12 Ja molemmiin puolin sen lähten randoja
pitä caswaman caickinaisia hedelmälisiä
puita/ joiden lehdet ei pidä wariseman/ eikä
hedelmä mätänemän/ ja heidän pitä joca Cuu
candaman uden hedelmän: sillä heidän
wetens wuota pyhästä/ heidän hedelmäns
kelpawat ruaxi/ ja heidän lehtens läkityxexi.

47:13 NÄitä sano HERra HERra: nämät owat
rajat/ joiden jälkeen teidän pitä
cahdelletoistakymmenelle Israelin
sucucunnalle maan jacaman/ mutta caxi osa
tule Josephin sugulle.

47:14 Ja teidän pitä sen yhteisest jacaman/
nijn yhdelle cuin toisellengin: sillä minä olen
wannonut/ andaxeni teidän Isillen ja teille
maan perinnöxi.

47:15 Tämä on maan raja pohja päin: isoista
merestä/ Hethlonist nijn aina Zedadijn.

47:16 Nimittäin/ Hemathijn/ Berothoon/
Sibraimijn/ jotca Damascun ja Hemathin rajat
owat/ ja Hazar Thitonijn/ joca Hawran raja on.

47:17 Tämä pitä raja oleman merestä nijn aina
Hazar Enonijn/ Damascu ja Hemath pitä
oleman loppu pohjaisen päin.

47:18 Mutta sen rajan itän päin/ pitä teidän
mittaman Hawran ja Damascun wälillä/ ja
Gileadin wälillä/ ja coco Israelin wälillä/
Jordanin tykönä idäsä/ meren saacka/ se pitä
oleman raja itän päin.

47:19 Mutta se raja lounaisen päin/ on

Propheta Hesekiel

Thamarist aina Cadexen rijtaweten saacka/ ja wirtan asti suuren meren tykönä/ sen pitä oleman rajan lounasen päin.

47:20 Ja se raja länden päin/ on isoista merestä cohdistans aina Hemathijn/ se on raja länden päin.

47:21 Ja näin teidän pitä jacaman maan Israelin sucucunnis.

47:22 Ja cosca te arwan heitätte maata jacaisan teidän wälillän/ nijn teidän pitä muucalaisia pitämän/ jotca asuwat teitä läsnä/ ja eläwät eli sijttäwät lapsia teidän seasan/ nijncuin he olisit Israelin lasten seas syndynet lapset.

47:23 Ja pitä wielä sijttekin saaman heidän osans maasta/ cukin sen sugun seas/ jota läsnä hän asu/ sano HERra HERra.

Vers.19. Wirtan asti) se on/ Niluxeen.

XLVIII. Lucu.

PÄätöxexi käske HERra cuinga pyhä maa pitä jaettaman cahdelletoistakymmenelle Israelin sucucunnalle/ ja sano ensin jocaidzen seidzemennen sugun saawan osans/ v. 1. sijtte/ cuinga suuri sia pitä Pyhälle määrättämän/ v. 8. Papeille/ v. 9. Lewitaille/ v. 13. Caupungixi/ v. 15. Esicaupungixi/ v. 17. Caupungin palwelioille/ v. 18. ja Förstille/ v. 21. nijn myös cusa ne muut wijsi sucucunda pitä saaman osans/ v. 23. cuinga suuren Caupungin pitä oleman/ v. 30. ja millä nimellä se pitä cudzuttaman/ v. 35.

48:1 NÄmät owat sucucundain nimet pohjaista päin Hethlonist/ haman Hemathin ja HazarEnonin/ ja Damascust nijn pohjan päin/ Hemathijn/ sen pitä Danin pitämän osaxens/ itän ja länden päin.

48:2 Likin Dani/ pitä Asserin osa oleman/ itän ja länden päin.

48:3 Likin Asserita/ pitä Nephtalin osa

oleman/ itään ja ländeen.

48:4 Likin Nephtalia/ pitä Manassen osa oleman/ itään ja ländeen.

48:5 Likin Manasseta/ pitä Ephraim osans saaman/ itään ja ländeen.

48:6 Likin Ephraimin raja/ pitä Rubenin osa oleman/ itään ja ländeen.

48:7 Likin Rubenin raja/ pitä Judan osa oleman/ itään ja ländeen.

48:8 MUtta likin Judan raja/ pitä teidän eroittaman yhden osan idästä nijn ländeen/ joca on wijsicolmattakymmendä tuhatta riucua pitkä ja lewiä/ nijncuin muu osa on idästä nijn ländeen/ sijnä pitä Pyhän oleman.

48:9 Ja sijtä pitä teidän eroittaman HERralle osan/ wijsicolmattakymmendä tuhatta riucua pitkän/ ja kymmenen tuhatta riucua lewiän.

48:10 Ja sen Pyhän osan pitä Pappein oleman/ nimittäin/ wijsicolmattakymmendä tuhatta riucua pitkä/ pohjaisen ja etelän päin/ ja kymmenen tuhatta lewiä/ itän ja länden päin.

48:11 Ja HERran Pyhän pitä sijnä keskellä oleman/ se on Pappein oma/ jotca pyhitetyt owat Zadochin lapsista/ jotca minun säätyni pitänet owat/ ja ei ole Israelin lasten cansa luopunet/ nijncuin Lewitat luowuit.

48:12 Ja sentähden pitä heillä oleman oma osa eroitetusta maasta/ josta se caickein Pyhin on Lewitain rajoista.

48:13 Mutta Lewitaille/ pitä myös osa oleman/ wijsicolmattakymmendä tuhatta riucua pitkä/ ja kymmenen tuhatta lewiä/ Pappein rajan tykönä/ nijncuin muillakin: sillä caicki pituus pitä oleman

wijsicolmattakymmendä tuhatta riucua/ ja leweys kymmenen tuhatta riucua.

48:14 Ja ei pidä sijtä mitän myytämän pois/ eikä waihetettaman/ ei sijtä eroitetusta maasta pidä tuleman pois: sillä se on pyhitetty HERralle.

48:15 Mutta ne wijsi tuhatta riucua/ jotca jääwät leweydelle/

Propheta Hesekiel

wijdestcolmattakymmenest tuhannest
riucumitast pitudelle/ pitä oleman yhteisexi
asuinsiaksi/ Caupungille esicaupungixi/ ja sen
keskellä pitä Caupungin oleman

48:16 Ja tämän pitä oleman hänen mittans:
neljä tuhatta ja wijsi sata riucua pohjaisen ja
lounasen päin: nijn myös itän ja länden päin
neljä tuhatta ja wijsi sata.

48:17 Mutta esicaupungita warten pitä
oleman caxi sata ja wijsikymmendä riucua/
pohjan ja lounan päin: nijn myös itän ja
länden caxi sata ja wijsikymmendä riucua.

48:18 Mutta mitä jää sijtä pitudest/ sijnä
pyhästä maasa/ nimittäin/ kymmenen tuhatta
riucua itän päin/ ja kymmenen tuhatta riucua
länden päin/ sen pitä oleman Caupungin
palweliottien elatuxexi.

48:19 Ja jotca Caupungis palwelewat/ ne pitä
oleman caikista Israelin sucucunnista.

48:20 Ja caikista näistä eroitetuista osista/
joca on molemmilda puolilda pitudelle ja
leweydelle/ wijsicolmattakymmendä tuhatta
riucua/ pitä teidän eroittaman neljän
osan/ sen pitä Caupungin oman oleman.

48:21 Mutta mitä vielä jää molemmille
puolille sijtä eroitetusta pyhästä osasta/ ja
Caupungin osasta/ nimittäin/
wijsicolmattakymmendä riucua itään ja
ländeen sucucundain osis/ se pitä caicki
Förstin oma oleman. Mutta pyhä maa/ josa
pyhä huone on/ pitä sijtä eroitettu oleman.

48:22 Mutta mitä on Lewitain osan ja
Caupungin osan wälillä/ joca keskellä on/
mitä jää Judan ja BenJaminin rajan wälille/ se
pitä Förstin oma oleman.

48:23 Sijtte pitä muut sucucunnat oleman
BenJaminin osa idästä ländeen.

48:24 Mutta BenJaminin rajan tykönä pitä
Simeonin osa oleman/ itään ja ländeen.

48:25 Simeonin rajan wieres pitä Isascharin
osan oleman/ itään ja ländeen.

48:26 Isascharin rajas pitä Zebulonin osan
oleman/ itään ja ländeen.

48:27 Zebulonin rajas pitä Gadin osan
oleman/ itään ja ländeen.

48:28 Mutta likin Gadi on lounan raja/
Themaniijn/ Thamarist nijn Cadexen rijtaweten
saacka/ nijn ojan asti/ joca isoijn mereen
juoxe.

48:29 Näin maa pitä jaettu oleman Israelin
lasten sucucundain perinnöxi/ ja sen pitä
oleman heidän perindöns/ sano HERRA
HERRA.

48:30 JA näin lewiäldä pitä Caupungin
oleman: neljä tuhatta ja wijsi sata riucua
pohjaista päin.

48:31 Ja Caupungin portit pitä Israelin
sucucundain nimeldä nimitetyt oleman: colme
porttia pohjaista päin: ensimmäinen Rubenin/
toinen Judan/ colmas Lewin.

48:32 Nijn myös itän päin neljä tuhatta ja wijsi
sata riucua/ ja colme porttia: nimittäin/
ensimmäinen Josephin/ toinen BenJaminin/
colmas Danin.

48:33 Etelän päin myös neljä tuhatta ja wijsi
sata riucua/ ja colme porttia/ ensimmäinen
Simeonin/ toinen Isascharin/ colmas
Zebulonin.

48:34 Nijn myös länden päin neljä tuhatta ja
wijsi sata riucua/ ja colme porttia: ensimmäinen
portti Gadin/ toinen Asserin/ colmas
Nephtalin.

48:35 Näin pitä tämä caicki ymbärins oleman/
cadexantoistakymmendä tuhatta riucua/ ja
nijn pitä Caupungin cudzuttaman: täsä on
HERRA.

Prophetan Hesekielin loppu.

Propheta Daniel

Propheta Daniel .

Esipuhe Prophetast Danielist .

DAniel oli myös yxi niistä fangeista/ jotca Cuningas NebucadNezar andoi wiedä Jerusalemist Babelijn: Mutta mitä hänen siellä tapahtui/ ja mixi cuuluisaxi miehexi hän siellä tuli Jumalan ja ihmisten edes/ cuinga suuren ilon ja lohdutuxen wiheljäiset Judalaiset/ jotca hänen cansans fangina olit/ hänestä sait/ sencaltaises heidän murHesans: anda tämä hänen kirjans ja Prophetians yldäkylläisestä tietä. Ensimmäises Cap. puhutan Danielin caunist ja cunnialisest elämäst/ cuinga pyhä ja jumalinen hän oli/ ja cuinga suuri ja wahwa usco hähellä oli Jumalan tygö/ sencaltaises autias ja wimmatus pacanalises menos/ ja nijn mones cauhias pahennuxes/ cuin hänen Babelis jocapäiwä näkemän ja cuuleman piti: ja pysyi cuitengin lujana ja wahwana/ woittain caicki ne sydämesäns: Sentähden näyttä myös Jumala hänelle (cuin cohta seura) nijn suuren armon ja nijn corkiast cunnioitta/ ensin hengellisest/ lahjoittain hänen wijsaudella/ ja ymmäryxellä ylidzen caickia ihmisiä/ sijtte myös mailmallisest/ että hän hänen nijn corgotta/ ja nijn suuria ihmeitä ja töitä hänen cauttans teke ja toimitta. Toises Cap. enäne Danielin cunnia ja jalous/ johonga syy oli NebucadNezarin uni/ cosca Daniel sen unen Jumalan ilmoituxen cautta osa ja selittä/ ja sentähden tule Förstixi coco Babelin waldacunnas/ ja Pispaxi eli Päämiehexi caickein hengellisten ja oppenuitten päälle. Colmannes Cap. kirjoitta hän suuren ihmisen uscosta/ jonga cautta ne colme miestä tulises pädzis nijn ihmellisest ja woimallisest warjeltin: josta tapahtui/ että Cuningas oppi tundeman Jumalan/ ja annoi kirjoituxen cautta cuulutta coco hänen waldacunnasans hänen kijtoxens ja ylistyxens. Neljännes Cap. puhutan julmain ja kiuckuisten Tyrannein ihmellisest ja cauhiast rangaistuxest: Että sildä suurelda ja woimalliselda Cuningalda taito ja toimi nijn peräti otetan pois/ että hän piti cahleisin pandaman nijncuin hullun coiran/ ja annettaman käydä medzäs/ nijncuin sen joca ei yhtän ihmistä tykönäns kärsiä tainnut: Cuitengin on se sangen lohdullinen ja iloinen wertaus caikille jumalisille Herroille ja Försteille/ että Jumala tämän Tyrannin Cuningan werta caunisen puuhun/ joca caicki eläimet hänen hedelmistäns rawidze/ ja hänen warjosans lewätä anda: tietä andain sen suuren ja moninaisen hyödytyxen/ cuin ihmisille Esiwallan cautta tapahtu. Wijdennes Cap. puhutan taas Tyranneja watan wielä cauhiammast cuin ennen/ cusa Cuningas andoi idzens rangaista ja käändyi Jumalan tygö oikialla catumuxella/ nöyrydellä ja tunnustuxella/ nijn että hän ilman epäilemätä Tyrannista jumalisexi ja pyhäxi miehexi tuli. Mutta täsä se paatunut ja catumatoin Tyranni/ joca niin surutoinna ja iloisest eli hänen pahudesans/ armottomasta rangaistan/ nijn että hän sekä hengestäns/ maastans ja Canssastans yhtä haawa pääsi. Cuudennes Cap. puhutan suloisest/ cuinga hywä ja jumalinen Cuningas Danieli nijn racasta: Mutta Danielin täyty sen maxa nijden suurten öyckäritten tykönä/ jotca hänelle osottawat Herrain palcan: Ja joutu siihen/ että hän heitettin Lejonein luolaan: Mutta Jumala ilmoitta idzens taas ihmellisest/ ilmeisest ja lohdullisest/ ja käändä tämän asian nijn/ että Danielin wihamiesten idze täyty niellä/ mitä he olit walmistanet hänen eteens. Seidzemennes Cap. alcawat ne näyt ja prophetiat/ tulewaisista waldacunnista ja erinomaisest Christuxen waldacunnasta/ jonga tähden caicki nämät näyt tapahtuwat/ ja ensist ne neljä waldacunda/ jotca hän ennen toises Cap. sillä suurella cuwalla ennusti/ ne näke hän täsä taas toises muodos ja wertauxes: Nimittäin/ neljäs pedos/ enimmitten sen neljännen pedon/ se on/ Ruomin waldacunnan tähden/ josta hän jotakin

Propheta Daniel

enämbi sano tahto: Sillä Ruomin waldacunnan aicana oli caickein corkein asia maan päällä tapahtuwa/ nimittäin/ että Christus oli tulewa/ ihmisiä pelastaman/ ja mailma piti lopun saaman. Cahdexannes Cap. on Danielilla erinomainen näky/ joca ei coco mailmast ymmärrettävä ole/ nijncuin endiset: Waan hänen Canssastans Judaalisist/ cuinga heille tapahtuman piti ennen Ruomin waldacunda ja ennencuin Christus tulewa oli: nimittäin/ colmannes waldacunnas/ joca oli suuren Alexandrin/ cosca he nijn surkiast piti poljettaman ja waiwattaman sildä julmalda Tyrannilda Antiochuxelda. Yhdexännes Cap. on ensist sangen caunis rucous/ cusa Daniel rucoile Canssans edest/joca Babelis fangina oli ja Jerusalemin Caupungin ja Templin/ että Judalaiset tulit cotia jällens ja Jumalan palweluxen toimittaisit. Se rucous cuullan/ ja hänelle ilmoitetan cuinga monda ajastaica wielä oli Christuxen tulemiseen/ ja hänen ijancaickisen waldacundans alcuun. Ja on tämä sangen suuri ja ihmellinen ilmoitus Christuxesta/ joca ajan cansa nijn wisust ja tarcast sopi. Kymmenennes Cap. on yhdestoistakymmenennest esipuhe/ Cuitengin kirjoitta Daniel sijnä jotakin erinomaist Engeleist/ jota muutoin Raamatus ei cusacan löytä: nimittäin/ että hywät Engelit sotiwat pahoja wastan/ ja warjelewat ihmisiä. Cudzu hän myös pahat Engelit Försteixi/ sanoden: Grekin maan Försti/ etc. Ensimmäises toistakymmenennes lugus Prophetera Daniel hänen Canssallens Judalaisille/ jotakin sencaltaista cuin hän cahdexannesakin Cap. teke sijtä suurest Alexandrist/ ja nijstä cahdesta Cuningan waldacunnasta Syriast ja Egyptist/ sen teke hän enimmäst Antiochuxen tähden/ joca Adelixi cudzutan. joca Judalaisia waiwaman pitä. Mutta hän kirjoitta hänest nijn/ että sanat lopulda sinne joutuwat/ että Antiochuxen nimellä ymmärretän Antichristus/ ja tarcoitta sillä tätä meidän wijmeistä aica juuri duomio päiwän edellä: Sillä caicki opettajat yximielisest sencaltaisen Prophetian Antiochuxest ymmärtäwät Antichristuxest/ nijncuin myös sanat sopiwat/ ja waatiwat/ ettei hän ymmärrä ainoastans Antiochust: Waan secoitta hänen ja Antichristuxen yhten/ ja pimittä nijn ehdollans selkiät ja puhtat sanat. Toinen toistakymmenes Cap. nijncuin caicki opettajat yximielisest selittäwät/ sopi Antiochuxen nimen alla Antichristuxeen/ ja tähän wijmeiseen aican/ josa me eläm. Sentähden ei ole täsä nyt enä Historiat edzimist/ waan se selkiä ja puhdas Evangelium näyttä yldäkyllä/ ja sano jocaidzelle tällä ajalla/ cuca se oikia Antiochus on/ joca idzens caickein jumalain päälle corgottanut/ ja waimollisesta rackaudesta/ se on/ Awioskäskystä ei lucua pitänyt ole/ waan kieldänyt sen/ ja nijn täyttänyt mailman hänen jumalans epäjumalan palweluxella/ ja lihallisella häpiällä/ ja jacanut tawaroita ja rickautta mailmas/ etc. Silläns myös me annam olla: Sillä tämän Cap. ymmärrys ja Antiochuxen hengellinen selitys on nyt käsis/ ja/ nijncuin hän sano/ pitä cuolluitten nousemus ja totinen wapahdus cohta peräst seuraman. Joca nyt Danielin Prophetiat ja muuta sencaltaista Raamatus hedelmälisest ja ei huckan luke eli cuulla tahdo/ hän älkän rippuco paljais sanois eli Historias/ hänen häijyn himons täyttexi/ waan nijncuin nämät tapahtunet/ selitetyt/ ja caikille köyhille wiheljäisille ihmisille kirjoitetut owat/ wilwotuxexi ja lohdutuxexi: Nijn wilwottacan/ wahwistacan ja lohduuttacan hän myös näillä hänen murhellista ja heicko sydändäns/ ettei hän nijsä murheis ja wastoinkäymisis cuin hänen mailmas kärsimän pitä/ epäilis/ waan odotais kärsimises sitä wapahdusta/ jota caicki jumaliset ja hurscat Christityt ikäwöidzewät ja toiwowat meidän HERran Jesuxen Christuxen tulemises/ Jumala andacon meille hänen armons/ Amen.

I. Lucu .

NEbucadNezar Babelin Cuningas pijrittä ja

woitta Jerusalemin/ wie pois Cuningan Jojachimin/ ja monicahtoja Canssasta/ ja osan Jumalan huonen astioista Babelijn/ v. 1. kärke

Propheta Daniel

walita muutamita fangeista ja anda opetetta Chalderein wijsaudes colme vuotta/ että he sijtte palwelisit Cuningasta/ v. 3. Daniel hänen cumpanittens cansa otetan sijhen/ v. 6. Että he pelkäwät Jumalata/ etc. lahjoitta hän heidän cauniudella ja ymmärryxellä enä cuin muita/ v. 8. Että he määrätüllä ajalla woittawat caicki wijsat Babelin waldacunnas/ v. 17.

1:1 COLmandena Jojachimin JuDan Cuningan waldacunnan wuotena/ tuli NebucadNezar Babelin Cuningas Jerusalemin eteen/ ja pijritti sen.

1:2 Ja HERra andoi Jojachimin JuDan Cuningan hänen käsijns/ ja muutamita astioita Jumalan huonesta/ ne andoi hän wiedä Sinearin maalle/ hänen jumalans huonesen/ ja pani ne astiat hänen jumalans tawaraarckuin.

1:3 JA Cuningas sanoi Aspenalle ylimmäiselle camaripalweliällens/ että hänen piti Israelin lapsista Cuningalisesta sugusta ja Herrain lapsista walidzeman/

1:4 Wirhettämiä poikia/ caunita/ toimellisia/ wijsaita/ ymmärtäwäisiä/ taitawita/ jotca soweliat olisit palweleman Cuningasta/ ja oppiman Chaldean kirjoituxia ja kieldä.

1:5 Nijlle toimitti Cuningas mitä heille jocapäiwä annettaman piti omasta ruastans/ ja sijtä wijnasta jota hän idze joi/ että he nijn colme vuotta caswatettaman/ ja sijtte Cuningan edes palweleman piti.

1:6 Joiden seas olit Daniel/ Hanania/ Misael ja Asaria JuDan lapsista.

1:7 Ja se ylimmäinen camaripalwelia nimitti heidän/ ja nimitti Danielin Belsazerixi/ ja Hananian Sadrachixi/ ja Misaelin Mesachaxi/ ja Asarian AbedNegoxi.

1:8 Mutta Daniel aicoi sydämesäns/ ettei hän Cuningan rualla eikä sillä wijnalla/ jota hän idze joi/ händäns saastutais/ ja rucoili ylimmäistä camaripalweliata/ ettei hän idzens saastutais:

1:9 Ja Jumala andoi Danielille/ että hänelle ylimmäinen camaripalwelia ystäwälinen ja armollinen oli.

1:10 Se sanoi hänelle: Minä pelkän minun Herrani Cuningasta/ joca teille teidän ruocan ja juoman toimittanut on/ jos hän näkis teidän caswon laihemmaxi/ cuin muiden teidän ikäisten/ nijn te minun sijtte saatte Cuningan tykönä pois hengeldäni.

1:11 Nijn sanoi Daniel Melzarille/ jolle ylimmäinen camaripalwelia Danielist/ Hananiast/ Misaelist ja Asariast käskyn andanut oli.

1:12 Coettele sinun palwelioitas kymmenen päiwä/ ja annettacan meille puuro syödäxem ja wettä juodaxem.

1:13 Ja anna nijn meidän muotom ja nijden poicain/ jotca Cuningan ruasta syöwät/ cadzotta/ ja nijncuin sinä sijtte näet/ tee nijn palwelioilles.

1:14 Ja hän totteli heitä sijnä/ ja coetteli heitä kymmenen päiwä.

1:15 Ja kymmenen päiwän peräst olit he caunimmat ja lihawimmat ruumilda/ cuin caicki nuorucaiset/ jotca Cuningan ruast söit.

1:16 Nijn pani Melzari pois heidän määrätyn ruocans ja juomans/ ja andoi heille puuro.

1:17 Waan näiden neljän Jumala andoi heille taidon ja ymmärryxen caickinaisis kirjoituxis ja wijsaudes: Waan Danielille annoi hän ymmärryxen caickinaisis näyis ja unis.

1:18 JA cosca se aica culunut oli jonga Cuningas määrännyt oli/ wei heidän ylimmäinen camaripalwelia NebucadNezarin eteen.

1:19 Ja Cuningas puhui heidän cansans/ ja ei caickein seas yhtäkän löytty/ joca Danielin/ Hananian/ Misaelin ja Asarian caltainen oli/ ja he tulit Cuningan palwelioixi.

1:20 Ja Cuningas löysi heidän caikis asiois kymmenen kerta toimellisemmaxi ja ymmärtäwäisexi/ cuin caicki tähtein tutkiat/ ja wijsat coco hänen waldacunnasans.

Propheta Daniel

1:21 Ja Daniel oli siellä haman ensimmäisen Corexen wuoten asti.

Vers.2. Sinearin) on Babelin maa/ Gen. 10:20. V. 17. Jumala andoi heille taidon/ etc. caickinaisis kirjoituxis) se on: he opit ne taidot/ cuin Chaldereillä kirjoitetut olit. Exod. 31:6.

II. Lucu .

CUningas NebucadNezar näke unda ja unhotta sen/ v. 1. Cudzu caicki wjjsat maaldans sanoman ja selittämän unda/ v. 2. Mutta ettei he taida/ v. 4. käske hän tappa heidän/ v. 12. Cosca Daniel sen ymmärtä/ tule hän Cuningan eteen ja ano aica sanoaxens hänelle unen/ v. 14. Rucoile Jumalata cumpaninens/ v. 17. Joca ilmoitta hänelle unen/ v. 19. Daniel mene Cuningan tygö/ rucoile wjjsasten edest/ v. 24. Sano hänelle unen/ v. 31. ja selittä sen/ v. 36. Josta Cuningan täyty tunnusta Danielin Jumalan caickein jumalain Jumalaxi/ v. 46. Corgotta Danielin cumpaninens suurixi herroixi hänen waldacunnasans/ v. 48.

2:1 TOisna NebucadNezarin waldacunnan wuonna/ näki NebucadNezar unda/ josta hän hämmästy/ nijn että hän heräis.

2:2 Ja hän käski caicki tähtein tutkiat ja wjjsat ja noidat ja Chalderit cudzua cocon/ sanoman Cuningalle hänen undans. Ja he tulit ja astuit Cuningan eteen.

2:3 Ja Cuningas sanoi heille: minä näin unda/ josta minä peljästyin/ ja minä mielelläni tahdoisin tietä/ mikä se uni oli.

2:4 Nijn sanoit Chalderit Cuningalle Syrian kielellä: Herra Cuningas/ Jumala andacon sinun cauwan elä: sano sinun palwelioilles uni/ nijn me tahdom selittä sen.

2:5 Cuningas wastais/ ja sanoi Chaldereille: minä olen unhottanut/ jollet te minulle

ilmoita unda ja selitä händä/ nijn te pitä caicki peräti tapettaman/ ja teidän huonen häpiälisest cukistettaman.

2:6 Waan jos te minun tietä annatte unen ja selityxen/ nijn teidän pitä saaman lahjoja/ andimita ja suuren cunnian minulda: sentähden sanocat minulle uni ja selitys.

2:7 He wastaisit jällens/ ja sanoit: Cuningas sanocan hänen palwelioillens unen/ nijn me tahdom selittä.

2:8 Cuningas wastais/ ja sanoi: totisest minä ymmärrän/ että te aica culutatte/ cosca te näette minun sen unhottanexi.

2:9 Mutta jollet te minulle unda sano/ nijn teidän pitä duomittaman/ nijncuin ne jotca walheitans ja juttujans minun edesäni puhuman ruwennet owat/ sijhenasti että aica culuis.

2:10 Sentähden sanocat minulle uni/ nijn minä ymmärrän/ että te myös selityxen osatte. Nijn wastaisit Chalderit Cuningan edes/ ja sanoit hänelle: Ei yhtän ihmistä ole maan päällä/ joca sano taita/ mitä Cuningas ano/ ei ole myös yhtän Cuningast cuinga suuri ja woimallinen hän sijtte olis/ joca sencaltaista joldaculda tähtein tutkialda/ wjjsalda eli Chalderildä waati.

2:11 Sillä se jota Cuningas ano/ on ylön corkia/ ja ei yxikän muista ole/ joca sen Cuningalle sano taita/ paidzi jumalita/ jotca ihmisten seas ei asu.

2:12 Silloin wihastui Cuningas sangen suuresti/ ja käski caicki wjjsat Babelis tappa.

2:13 Ja duomio annettin/ että wjjsat tapettaman piti/ ja Danielit hänen cumpanittens cansa myös edzittin tapetta.

2:14 Nijn Daniel tietä andoi sencaltaisen duomion ja käskyn Ariochille Cuningan ylimmäiselle päämiehelle/ joca meni ulos tappaman wjjsaita Babelis.

2:15 Ja hän rupeis/ ja sanoi Cuningan käskyläiselle Ariochille: mixi nijn angara duomio on käynyt ulos Cuningalda? Ja Arioch

Propheta Daniel

annoi Danielin tietä.

2:16 Nijn meni Daniel ylös/ ja rucoili Cuningasta/ että hän andais hänelle aica/ sanoxens Cuningalle selityst.

2:17 JA Daniel meni cotia ja ilmoitti sen cumpanillens Hananialle/ Misaelille ja Asarialle.

2:18 Että he Jumalalda armo rucoilisit sencaltaisen salaisen asian tähden/ ettei Daniel cumpaninens ynnä muiden wijsasten cansa Babelis huckuis.

2:19 Nijn ilmoitettin Danielille sencaltainen salainen asia yöllä näysä.

2:20 Josta Daniel kijtti Jumalata taiwast/ alcoi ja sanoi: kijtetty olcon Jumalan nimi ijancaickisest ijancaickiseen/ sillä hänen on wijsaus ja wäkwys.

2:21 Hän muutta ajat ja hetket. Hän pane pois Cuningaita/ ja pane Cuningaita siallens/ hän anda wijsaille heidän wijsaudens/ ja ymmärtäwäisille heidän ymmärryxsens.

2:22 Hän ilmoitta mitkä sywät ja salatut owat/ hän tietä mitä pimiäs on/ sillä hänen tykönäns on sula walkeus.

2:23 Minä kijtän ja ylistän sinua minun Isäni Jumala/ että minulle wijsautta ja wäkwyyttä lainat/ ja nyt ilmoittanut olet/ jota me sinulda rucoilim/ nimittäin/ sinä olet meille Cuningan asian ilmoittanut.

2:24 Silloin meni Daniel Ariochein tygö/ jolla Cuningalda käsky oli wijsaita Babelis hucutta/ ja sanoi hänelle näin: Älä tapa wijsaita Babelis/ waan wie minua ylös Cuningan tygö/ minä tahdon Cuningalle selityxen sanoa.

2:25 Ariochein Danielin kirjust Cuningan eteen/ ja sanoi hänelle näin: yxi on löytty Judalaisten fangein seast/ joca Cuningalle sen selityxen sano taita.

2:26 Cuningas wastais/ ja sanoi Danielille/ joca Belsazerixi cudzuttin. Oletco sinä se/ joca minulle sen unen/ jonga minä nähnyt olen/ ja hänen selityxsens ilmoitta taidat?

2:27 Daniel wastais Cuningan edes/ ja sanoi:

Sitä salaust/ cuin Cuningas anoi tietä/ ei wijsat/ oppenet/ tähtein tutkiat ja noidat taida Cuningalle ilmoitta.

2:28 Waan Jumala taiwast/ hän taita salaiset asiat julista/ ja tiettäwäxi teki Cuningas NebucadNezarille/ mitä tulewaisis aigois tapahtuman pitä.

2:29 Nijn on tämä sinun unes/ ja sinun näkys/ cuin sinä macaisit. Sinä Cuningas sinun wuotesas ajattelit/ mitä tästedes tapahtuman pidäis/ ja se joca salaiset ilmoitta/ hän on sinulle osottanut/ cuinga tapahtuman pitä.

2:30 Nijn owat sencaltaiset salaiset asiat minulle ilmoitetut/ ei minun wijsaudeni tähden/ cuin se olis suurempi/ cuin caickein jotca eläwät. Waan sentähden on se minulle ilmoitettu/ että sen selitys pidäis Cuningalle tiettäwäxi tuleman/ ja sinä saisit sinun sydämes ajatuxet tietä.

2:31 Sinä Cuningas näit/ ja cadzo/ suuri ja corkia cuwa seisoit sinun edesäs/ ja se oli hirmuinen nähdä.

2:32 Sen cuwam pää oli parahimmast cullast/ mutta rinda ja käsiwarret olit hopiast/ sen wadza ja landet olit waskest.

2:33 Sen sääret olit raudast/ sen jalgat olit puolittain raudast/ ja puolittain sawest.

2:34 Sencaltaista sinä näit/ siihenasti cuin yxi kiwi temmattin ilman käsitä/ ja löi sen cuwan jalcoin/ jotca raudast ja sawest olit/ ja murensi heidän.

2:35 Silloin tulit ne caicki muserretuxi/ rauta/ sawi/ waski/ hopia ja celda/ ja tulit nijncuin acanat suwirijHes / ja tuuli wei ne pois/ nijn ettei nijtä sillen taittu löyttä: mutta kiwi joca cuwa löi/ tuli suurexi wuorexi/ nijn että se coco maan täytti.

2:36 Tämä on se uni/ nyt me tahdomma Cuningalle sen selityxen sanoa.

2:37 Sinä Cuningas olet Cuningasten Cuningas/ jolle Jumala taiwast waldacunnan/ woiman/ wäkwyyden/ ja cunnian andanut on.

2:38 Ja caicki joisa ihmisen lapset asuwat/ ja

Propheta Daniel

eläimet kedolla/ ja linnut taiwan alla on hän sinun käsijä andanut/ ja sinulle näiden caickein päälle lainais wallan.

2:39 Sinä se cullainen pää olet/ sinun jälkes pitä yhden toisen waldacunnan tuleman/ halwembi cuin sinä. Sijtte se colmas waldacunda/ joca waskinen on/ jonga pitä caicki maacunnat hallidzeman.

2:40 Sen neljännen pitä cowan oleman nijncuin raudan/ sillä nijncuin rauta särke ja murenda caicki/ ja nijncuin rauta caicki ricko/ juuri nijn tämän pitä myös caicki särkemän ja murendaman.

2:41 Mutta ettäs näit jalgat ja warpat/ puolittain sawest ja puolittain raudast/ sen pitä jaetun waldacunnan oleman. Cuitengin pitä rauDan istuttamisest sijhen jäämän/ nijncuin sinä näit rauDan olewan sawella secoitetun.

2:42 Ja ettäs warpat sen jalgois/ puolittain rauta/ ja puolittain sawi oli/ sen pitä puolittain wahwan/ ja puolittain heicon waldacunnan oleman.

2:43 Ja ettäs näit rauDan secoitetun sawella/ kyllä he ihmisen siemenellä secoitetan/ mutta ei he cuitengan ripu kijnni toinen toisesans/ nijncuin ei rauta taita secoitetta sawen cansa yhten.

2:44 Mutta näiden waldacundain aicana on Jumala taiwasta yhden waldacunnan asettawa/ joca ei ikänäns cukisteta/ ja hänen waldacundans ei pidä toiselle Canssalle annettaman/ sen pitä caicki nämät särkemän ja hajottaman/ mutta sen pitä ijancaickisest pysymän.

2:45 Nijncuin sinä näit kiwen/ ilman käsitä temmatun/ joca raudan/ wasken/ sawen/ hopian ja cullan muserta. Nijn on suuri Jumala Cuningalle näyttänyt/ cuinga tästälähin tapahtuman pitä/ ja tämä on totisest se uni/ ja sen selitys on oikia.

2:46 Nijn langeis Cuningas NebucadNazar caswoillens/ ja cumarsi Danieli/ ja käski tehdä

hänelle ruocauhria ja polttouhria.

2:47 Ja Cuningas wastais Danielille/ ja sanoi: Ilman epäilemät teidän Jumalan on caickein jumalain Jumala/ ja caickein Cuningasten HERra/ joca salaiset asiat ilmoitta taita/ ettäs tämän salaisen asian olet ilmoitta taitanut.

2:48 Ja Cuningas corgotti Danielin/ ja annoi hänen suuria ja paljon lahjoja/ ja teki hänen Förstixi coco Babelin maacunnas/ ja pani hänen Päämiehexi caickein wijsasten päälle Babelis.

2:49 Ja Daniel rucoili Cuningasta/ että hän panis Babelin maacundain päälle Sadrachin/ Mesachin/ AbedNegon: Mutta Daniel idze oli Cuningan tykönä hänen cartanosans.

Vers.18. Että he rucoilisit) Rucous on meidän ainoa lohdutuxem ja turwam/ ja ei puutu. v. 21. Muutta ajat ja hetket) Hän määrä ajan cuinga cauwan cukin waldacunda seisoman pitä/ sekä cuinga cukin ihminen elämän ja cukin cappale oleman pitä. v. 41. RauDan istuttamisest) muutammat lukewat: rauDan wäkewydest/ ja on nijn paljo: että Ruomin waldacunda pitä silloin jaettaman ja sijrttämän/ nijncuin taimi eli juuri toiseen paickan wiedän/ ja pitä oleman cuitengin sen rauDan eli waldacunnan taimi ja ei toinen usi waldacunda. Nämät caicki owat tapahtunet/ cosca Ruomin waldacunda Grekiläisildä Saxalaisille on tullut Pawin ja Carolus Magnuxen cautta. v. 46. cumarsi) Tämä on pacanalisen Cuningan työ ja sanat/ joca ei paremmin tiennyt eikä oppenut ollut/ jotca eikä täsä eikä mualla Danielille kelpa. Sentähden ei taita myös tästä päättä/ että jotacuta ihmistä pitä rucoildaman/ ja uhrattaman hänelle.

III. Lucu .

Cuningas NebucadNazar teettä suuren cuwan/ cudzu Canssan cocon caikista hänen

Propheta Daniel

maacunnistans palweleman sitä/ v. 1. Colme Danielin cumpanita ei tahdo palwella cuwa/ v. 8. Cosca heidän päällens cannetan/ ja tuoDan Cuningan eteen/ ei he wielä sijttekän tahdo sitä tehdä/ v. 13. Heitetän sentähden Cuningan käskyn jälken cuumaan pädzijn/ v. 19. HERra warjele heidän wahingosta: josta Cuningas hämmästy/ cudzu heidän pädzistä/ v. 91. Ylistä HERra heidän Jumalatans/ ja corgotta heidän suureen cunniaan/ v. 95.

3:1 Cuningas NebucadNezar teetti culdaisen cuwan cuutta kymmendä kynärätä corkian ja cuutta kynärätä lewiän/ ja andoi sen panna Babelin maalla caunille kedolle.

3:2 Ja Cuningas NebucadNezar lähetti Förstein/ Herrain/ maanwanhimbain/ Duomarein/ käskyläisten/ Raadiherrain/ wircamiesten ja caickein woimallisten perän maalla/ että he tulisit cocon sitä cuwa wihkimän/ jonga Cuningas NebucadNezar oli andanut panna ylös.

3:3 Silloin tulit cocon Förstit/ Herrat/ maanwanhimmat/ Duomarit/ käskyläiset/ Raadiherrat/ wircamiehet ja caicki woimalliset maalda/ cuwa wihkimän/ jonga Cuningas NebucadNezar oli andanut panna ylös/ ja heidän piti astuman cuwan eteen/ jonga NebucadNezar oli andanut panna ylös.

3:4 Ja cuuluttaja huusi caickein cuulden/ se olcon sanottu Canssalle/ wäelle ja kielille.

3:5 Cosca te cuuletta Basunan helinän/ huilut/ harput/ Candelet/ Psaltarit/ Trometit/ ja caickinaiset soittamiset/ nijn teidän pitä langeman maahan ja sitä culdaista cuwa cumartaman/ jonga Cuningas NebucadNezar on andanut panna ylös.

3:6 Mutta joca ei silloin lange maahan ja cumarra/ sen pitä cohta cuumaan pädzijn heitettämän.

3:7 Cosca he sijs cuulit Basunan helinän/ huilut/ harput/ candelet/ Psaltarit ja caickinaiset soittamiset/ langeisit caicki

Canssa maahan/ wäki ja kielet/ ja cumarsit sitä culdaista cuwa/ jonga Cuningas NebucadNezar oli andanut panna ylös.
3:8 COhta sillä hetkellä astuit monicahdat Chaldean miehet edes/ ja cannoit Judalaisten päälle.

3:9 Ja sanoit Cuningas NebucadNezarille: Herra Cuningas/ Jumala suocon sinun cauwan elä.

3:10 Sinä olet andanut yhden käskyn/ että caicki ihmiset/ cosca heidän cuuleman piti Basunan helinän/ Trometit/ harput/ huilut/ candelet/ Psaltarit ja caickinaiset soittamiset/ piti heidän langeman maahan/ ja sitä culdaista cuwa cumartaman.

3:11 Waan joca ei langeis maahan ja cumarrais piti cuumaan pädzijn heitettämän.

3:12 Nyt on JuDan miehiä/ jotcas wircoihin Babelin maacunnas asettanut olet/ Sadrach/ Mesach/ AbedNego/ ne cadzowat ylön sinun käskys/ ja ei cunnioita sinun jumalitas/ eikä cumarra sitä culdaista cuwa/ jongas olet andanut panna ylös.

3:13 Silloin käski NebucadNezar kiucus ja wihoisans/ että hänen eteens tuotaisin Sadrach/ Mesach ja AberNego: ja miehet wietin Cuningan eteen.

3:14 Silloin puhui NebucadNezar/ ja sanoi heille: Cuinga? ettäkö tahdo Sadrach/ Mesach/ AbedNego/ minun jumalatani cunnioitta/ ja sitä culdaista cuwa cumarta/ jonga minä olen andanut panna ylös.

3:15 Nyt sijs walmistacat teitän/ nijn pian cuin te cuuletta Basunan änen/ Trometit/ harput/ huilut/ candelet/ Psaltarit ja caickinaiset soittamiset/ nijn langetcat maahan ja cumartacat cuwa/ jonga minä olen andanut tehdä. Jollet te cumarra/ nijn teidän pitä cohta cuumaan pädzijn heitettämän. Annas nähdä/ cusa se Jumala on/ joca teitä minun kädestäni pelasta taita.

3:16 Silloin wastaisit Sadrach/ Mesach/ AbedNego/ ja sanoit Cuningas

Propheta Daniel

NebucadNezarille: Ei tarwita/ että me sinua sijhen wastamme.

3:17 Cadzo/ meidän Jumalam jota me cunnioitam/ taita meitä kyllä autta cuumasta pädzistä/ nijn myös sinun kädestäs pelasta.

3:18 Ja jos ei hän sitä tee/ nijn tiedä cuitengin se/ etten me sinun jumalitas cunnioita/ emmengä sitä culdaista cuwa/ jongas olet andanut panna ylös/ cumarta tahdo.

3:19 Nijñ NebucadNezar tuli täyten kiuckua/ ja asetti idzens hirmuisexi/ Sadrachi/ Mesachi ja AbedNegot wastan/ ja käski/ että pädzi piti seidzemen kerta cuumemmaxi tehtämän/ cuin muullain tehtin.

3:20 Ja käski parahille sotamiehillens cuin hänen sotajoucosans olit/ sitoman Sadrachi/ Mesachi ja AbedNegot/ ja cuumaan pädzijn heittämän.

3:21 Nijn sidottin nämät miehet hameinens/ kenginens/ lackinens/ ja muina waatteinens/ ja heitettin cuumaan pädzijn.

3:22 Sillä Cuningan käsky piti kijrust tehtämän/ ja tuli kehoitettin pädzisä nijñ cowan/ että ne miehet jotca Sadrachi/ Mesachi ja AbedNegot polttaman piti/ cuolit tulen liekistä.

3:23 Mutta ne colme miestä Sadrach/ Mesach/ ja AbedNego/ putoisit cuumaan pädzijn/ nijncuin he sidotut olit.

3:24 Silloin hämmästyi Cuningas NebucadNezar/ ja meni nopiast ylös/ ja sanoi Neuwonandajillens: Emmekö me colme miestä sidottuna andanet tuleen heittä? He wastaisit/ ja sanoit Cuningalle/ totta Herra Cuningas.

3:25 Hän wastais ja sanoi: Cadzo/ ja minä näen neljä miestä wallallans tules käywän/ ja owat culumata/ ja se neljäs on nijncuin hän olis Jumalan poica.

3:26 Ja NebucadNezar meni cuuman pädzin suulle/ ja sanoi: Sadrach/ Mesach/ AbedNego/ te caickein corkeimman Jumalan palweliat/ lähtekät ulos/ ja tulcat tänne:

3:27 Silloin läxit Sadrach/ Mesach ja AbedNego ulos tulest/ ja Förstit/ Herrat/ käskyläiset/ ja Cuningan Neuwonandajat tulit cocon/ ja näit/ ettei tuli mitän näiden miesten ruumille tehnyt/ eikä heidän hiuscarwans polttanut/ eikä heidän waatteitans culuttanut/ eikä myös taittu tulen hajua heisä tuta.

3:28 Silloin rupeis NebucadNezar ja sanoi: kijtetty olcon Sadrachin/ Mesachin ja AbedNegon Jumala/ joca hänen Engelins lähetti/ ja hänen palwelians pelastanut on/ jotca häneen uscaldanet owat: ja ei Cuningan käskyä pitänet ole/ waan andanet heidän ruumins waaraan/ ettei he yhtän muuta jumalata cunnioitais eikä cumarrais/ waan ainoastans heidän Jumalatans.

3:29 Nijn olcon nyt tämä minun käskyn: Cuca ikänäns caikis Canssois/ sucucunnis ja kielis Sadrachin/ Mesachin ja AbedNegon Jumalata pilcka/ hänen pitä huckuman ja hänen huonens häpiälisest cukistettaman. Sillä ei yhtän muuta Jumalata ole/ joca nijñ pelasta taita/ cuin tämä.

3:30 Ja Cuningas andoi suuren wallan Sadrachille/ Mesachille ja AbedNegolle Babelin maalla.

3:31 Cuningas NebucadNezar/ caikelle Canssalle/ wäelle ja kielille: Jumala andacon teille paljon rauha:

3:32 Minä näen sen hywäxi/ että minä ilmoitan teille ne merkit ja ihmet cuin corkein Jumala minulle tehnyt on.

3:33 Sillä hänen merckins owat suuret/ ja hänen ihmens owat woimalliset/ ja hänen waldacundans on ijancaickinen waldacunda/ ja hänen waldans pysy sugusta sucuhun.

Vers.1. Cullaisen cuwan) Tämän cuwan/ mitämax/ on Cuningas andanut tehdä unen jälken/ nijncuin Jumalan cunniaxi/ joca hänelle unen Danielin cautta ilmoittanut oli. Mutta ettei Jumala sitä käskenytt ollut/ ja se oli sitä ensimmäistä käskyä wastan: Nijn oli se

Propheta Daniel

wäärä ja epäjumalan palwelus: Sillä Jumalan palwelus ilman Jumalan sanata/ on aina epäjumalan palwelus. v. 22. kirjust) ettei waatteita saatu rijsua. v. 91. Silloin hämmästy) Täsä seura se/ 91. wersy cohta sitä 23. sillä nijden colmen miehen rucous cuumas pädzis/ joca on nijsä wersyis cuin wälillä owat/ on tästä jätetyt pois/ ettei he löytä Hebrean Biblias ja on pandu nijden kirjain secaa/ cuin Apocrypha cudzutan/ lopulla: siellä se löytän.

IV. Lucu .

CUningas NebucadNezarin kirja hänen maacundains ja Canssans tygö/ josa hän tietä anda: cuinga hän unes oli nähnyt suuren puun/ etc. v. 1. Ja että wartia tule taiwast ja käske sen hacata pois/ cuitengin jättä cannon juurinens siallens/ etc. v. 10. Cuinga Daniel (cosca ei kengän Chalderein wijsaista sitä taitanut) selittä sen unen hänestä/ v. 15. joca sijtte täytetän nimittäin/ että hän joca sillä puulla ymmärrettin/ tule taidoldans ja wallastans pois/ ja elä kedolla nijncuin medzän peto seidzemen ajastaica/ v. 25. Sijhenasti että hän oppe tietämän wallan olewan caickein corkeimmalla/ v. 31. Ja nijn tule hän endiseen tilaans jällens/ v. 33. kijttä sentähden caickein corkeinda Jumalata/ v. 34.

4:1 Minä NebucadNezar/ hywäs lewos ollesani minun huonesani/ ja cosca caicki hywin oli minun linnasani.
4:2 Näin unda/ ja hämmästyin/ ja ne ajatuxet cuin minulla olit wuotesani sen näyn tähden saatit minun murhellisxi.
4:3 Ja minä käskin caicki wijsat Babelist tuoda minun eteeni/ sanoman mitä se uni tietäis.
4:4 Nijn tuotin edes tähtein tutkiat/ wijsat/ Chalderit ja tietäjät/ joille minä unen juttelin/ waan ei he tainnet sano mitä se tiesi.
4:5 Sijhenasti että wijmein Daniel tuli minun eteeni/ joca Belsazerixi cudzutan/ minun

Jumalani nimen jälkeen/ jolla on pyhain Jumalain hengi/ ja minä juttelin hänelle sen unen.

4:6 Belsazer sinä ylimmäinen tähtein tutkiain seas/ jolla minä tiedän pyhain Jumalain hengen olewan/ ja sinulda ei mitän salattu ole/ sano minun uneni näky/ jonga minä nähnyt olen/ ja mitä se tietä.

4:7 Tämä on näky/ jonga minä nähnyt olen minun wuotesani: Cadzo/ yxi puu seisoి keskellä maacunda/ joca oli sangen corkia.

4:8 Suuri ja paxu/ hänen corkeudens ulottui taiwasen asti/ ja hajotti idzens haman coco maacunnan ärin.

4:9 Hänen oxans olit caunit/ ja cannoit paljon hedelmätä josta caicki syödä sait/ caicki pedot kedolla löysit warjon hänen allans/ ja linnut taiwan alda istuit hänen oxillans/ ja caicki liha elätti idzens hänestä.

4:10 Ja minä näin yhden näyn minun wuotesani/ ja cadzo/ pyhä wartia tuli alas taiwast:

4:11 Se huusi corkiast/ ja sanoi: Hacamcat se puu poicki/ ja carsicat oxat/ ja repikät lehdet/ ja hajottacat sen hedelmät/ että pedot jotca hänen allans macawat/ juoxisit pois/ ja linnut lendäisit pois hänen oxildans.

4:12 Cuitengin jättäkät cando juurinens maahan/ mutta hänen pitä rautaisis ja waskisis cahleis kedolla ruohos käymän/ hänen pitä macaman taiwan casten alla/ ja castuman/ ja ruockiman idzens petoin cansa maan ruohoista.

4:13 Ja ihmisten sydän pitä otettaman häneldä pois/ ja pedollinen sydän hänelle jällens annettaman/ sijhenasti että seidzemen aica häneldä culunet owat.

4:14 Se on wartiain neuwos päätetty/ ja pyhain cansapuheis suositeldu/ Että eläwät tundisit ylimmäisellä wallan olewan ihmisten waldacundain päälle/ ja andawan ne kellengä hän tahto/ ja corgottawan aletut siihen.

4:15 Sencaltaisen unen olen minä Cuningas

Propheta Daniel

NebucadNezar nähnyt. Waan sinä Belsazer sano mitä se tietä. Sillä caicki wijsat minun waldacunnasani ei taida minulle ilmoitta mitä se tietä: waan sinä kyllä taidat/ sillä pyhain Jumalain hengi on sinun tykönäs.

4:16 Silloin hämmästy Daniel/ joca Belsazerixi cudzuttin hetcexi aica/ ja hänen ajatuxens murhellisexi saatit hänen: Mutta Cuningas sanoi: Belsazer/ älä sijtä unesta ja hänen selityxestäns murhellisexi tule. Belsazer wastais/ ja sanoi: Ah minun Herran/ tämä uni sinun wihollisilles ja sen selitys sinun wainojilles olcon.

4:17 Se puu/ jongas nähnyt olet/ että se suuri ja paxu oli/ ja hänen corkeudens taiwasen ulottui/ ja hajotti idzens caiken maan päälle.

4:18 Ja hänen oxans olit caunit/ ja hänen hedelmitäns oli paljo/ josta caicki rawittin/ ja pedot kedolda asuit hänen allans/ ja taiwan linnut istuit hänen oxillans.

4:19 Se olet sinä Cuningas/ joca nijn suuri ja woimallinen olet/ sillä sinun woimas on suuri/ ja ulottu taiwasen/ ja sinun waldas mailman ärijn.

4:20 Mutta että Cuningas pyhän wartian nähnyt on taiwast tulewan alas/ ja sanowan: Hacatcat se puu poicki/ ja turmelcat se/ cuitengin cando juurinens jättäkät maahan/ mutta hänen pitä rautaisis ja waskisis cahleis kedolla ruohos käymän/ ja macaman taiwan casten alla/ ja castuman/ ja idzens petoin cansa kedolla ruockiman/ siihenasti että seidzemen aica häneldä culunet owat.

4:21 Tämä on selitys/ Herra Cuningas/ ja sencaltainen corkeimman neuwo tule Herralleni Cuningallen.

4:22 Sinä ajetan pois ihmisten seast/ ja täyty petoin seas kedolla olla/ ja annetan ruohoja syödä nijncuin härjän/ ja olet macawa taiwan casten alla/ ja castuwa/ siihenasti cuin seidzemen aica sinulda culunet owat. Ettäs tundisit corkeimmalla wallan olewan ihmisten waldacundain päälle/ ja andawan ne kellengä

hän tahto.

4:23 Mutta että sanottu on/ että cando cuitengin juurinens jäämän pitä. Sinun waldacundas pysy sinulle/ coscas tundenut olet taiwan wallan.

4:24 Sentähden Herra Cuningas/ kelwatcon sinulle minun neuwon/ ja päästä idzes synnistäs wanhurscaudella/ ja wapaxi sinun pahoista töistäs hywillä töillä waiwasten cohtan/ nijn hän sinun rauhas pidendä.

4:25 Nämät caicki tapahduit Cuningas NebucadNezarille.

4:26 Sillä cahdentoistakymmenen cuucauden perästä/ cosca Cuningas Cuningalises linnasans Babelis käyskendeli/ rupeis Cuningas ja sanoi:

4:27 Tämä on se suuri Babel/ jonga minä rakendanut olen Cuningalisexi huonexi minun suuren woimani cautta/ minun jaloudeni cunniaxi.

4:28 Ennencuin Cuningas nämät sanat puhunut oli/ tuli äni taiwast: Sinulle Cuningas NebucadNezar sanotan: Sinun waldacundas otetan sinulda

4:29 Ja sinä ihmisten seast ajetan pois/ sinun pitä petoin seas kedolla oleman/ ruohoja sinun annetan syödä nijncuin härjän/ siihenasti että seidzemen aica sinulda culunet owat. Ettäs tundisit corkeimmalla wallan olewan ihmisten waldacundain päälle/ ja andawan ne kellengä hän tahto.

4:30 Cohta sillä hetkellä täytettin sana Cuningas NebucadNezaris/ ja hän ajettin pois ihmisten seast/ ja hän söi ruohoja nijncuin härkä/ ja hänen ruumins oli taiwan casten alla/ ja castui/ siihenasti hänen hiuxens caswoit nijn suurixi cuin Cotcan höyhemet/ ja hänen kyndens nijncuin linnun kynnet.

4:31 SEn peräst nostin minä NebucadNezar minun silmäni taiwasen päin/ ja tulin jällens taidolleni/ ja kijtin sitä corkeinda/ minä ylistin ja cunnioitin sitä cuin elä ijancaickisest/ jonga walda on ijancaickinen/ ja hänen

Propheta Daniel

waldacundans pysy sugusta sucuhun.

4:32 Jonga suhten caicki cuin asuwat maan päällä tyhjäksi luettawat owat. Hän teke cuinga hän tahto/ sekä taiwan woimain cansa/ ja nijden cansa jotca asuwat maan päällä/ ja ei kengän taida hänen kättäns estä/ eikä hänelle sanoa: mitäs teet?

4:33 Silloin tulin minä jällens taidolleni/ ja minun Cuningaliseen cunniaani ja jalouteeni ja minun muotooni: ja minun neuwonandajani ja woimalliseni edzeit minua/ ja minä pandin jällens minun waldacundaani/ ja sain wielä suuremman cunnian.

4:34 Sentähden kijtän minä NebucadNezar/ ja cunnioitan ja ylistän taiwan Cuningasta/ sillä caicki hänen työns on totuus/ ja hänen tiensä oikiat/ ja joca ylpiä on/ sen hän taita nöyryttä.

Vers.10. Wartia) Wartioixi cudzutan Engelit/ että he walwowat ja warjelewat lackamat Perkeleldä/ nijncuin/ Psal. 91. Hän on Engeleilläns käsenyt sinusta/ etc. v. 13. ihmisten sydän) Cosca Herrat langeman pitä/ nijn pitä wijsaus otettaman heildä pois/ että nähtäisin/ cuinga wijsaus ainoastans/ ja ei woima/ hallidze/ Prov. 29. Cum defecerit Proph. etc. v. 16. murhellisexi saatit) Daniel ei sanonut sitä mielelläns/ ja hänen mielens oli paha hänen Herrans Cuningans tähden v. 24. wanhurscaudella) Se on: oikian catumuxen cautta: Sinä olet tähän asti tehnyt monelle wääryttä/ ottanut muilda wäkiwallalla/ etc. Lacka nyt näistä ja tee toisin/ ole laupias ja andelias waiwaisten cohtan/ nijn Jumala taita otta pois tämän rangaistuxen. v. 27. minun suuren woimani cautta) Täsä unhotta Cuningas/ keneldä hänelle sencaltainen waldacunda oli/ corgotta idzens nijncuin hän sen olis saanut omalla woimallans ja wijsaudellans. Mutta hän sai toista tietä. v. 31. Minä ylistin) cadzos/ cuinga jalo usco ja tunnustus.

V. Lucu .

CUningas Belsazer teke pidon/ anda tuoda edes ne astiat/ jotca NebucadNezar Jerusalemin Templist ottanut oli/ ja juo nijstä/ v. 1. Näke käden kirjoittawan monicahdat sanat seinään cohdallens/ v. 5. josta hän hämmästy/ anda cudzua wijsans lukeman ja selittämän sitä/ v. 6. Waan ei he taida/ v. 8. Drotningi ilmoitta Danielin taitawan/ v. 10. Daniel tulduans/ nuhtele hänen epäjumalan palwelustans ja kijttämättömyttäns Jumalata wastan/ v. 17. selittä hänelle kirjoituxen/ v. 25. joca tapahtu nijncuin hän sanokin/ v. 30.

5:1 CUningas Belsazer teki cuuluisan pidon hänen woimallisillens ja Päämiehillens/ ja joi idzens juowuxin heidän cansans.

5:2 Ja cosca hän juopunut oli/ käski hän tuoda ne culdaiset ja hopiaiset astiat/ jotca NebucadNezar hänen Isäns Jerusalemin Templist ottanut oli/ juodaxens nijstä/ hänen woimallistens/ emändäins ja waimoins cansa.

5:3 Nijn tuotin ne culdaiset astiat/ jotca Templist/ Jumalan huonest Jerusalemist otetut olit/ ja Cuningas/ hänen woimallisens/ emändäns/ ja waimons/ joit nijstä.

5:4 Ja cosca he joit/ kijtit he culdaisia/ hopiaisia/ waskisia/ rautaisia/ puisia ja kiwisiä jumalita.

5:5 JUuri sillä hetkellä käwit sormet nijncuin ihmisen käsi/ kirjoittaman kyntiläjalan cohdalle seinään Cuningan Salis/ ja Cuningas äckäis kirjoittajan käden.

5:6 Silloin muundui Cuningas/ ja hänen ajatuxens peljätit hänen/ nijn että hänen cupens horjuit/ ja hänen polwens wapisit.

5:7 Ja Cuningas huusi corkiast/ että wijsat/ Chalderit/ ja tietäjät tuotaisin. Ja käski sano wijsaille Babelis: Cuca ikänäns tämän kirjoituxen luke/ ja taita sano mitä se tietä/ hänen pitä purpuralla waatettaman/ ja culdakäädty caulasans candaman/ ja colmas

Propheta Daniel

Herra oleman minun waldacunnasani.
5:8 Silloin tuotin caicki Cuningan wijsat edes/
waan ei he taitanet eikä kirjoitusta luke/ eikä
sen selitystä Cuningalle ilmoitta.
5:9 Sijtä hämmästy Cuningas Belsazer wielä
cowemmin/ ja hänen muotons muuttui/ ja
hänen woimallisens tulit murhellisexi.
5:10 Silloin meni Drotningi sencaltaisen
Cuningan ja hänen woimallistens asian
tähden Salijn/ ja sanoi: Herra Cuningas/
Jumala suocon sinun pitkä ikä. Älä nijn
peljästy sinun ajatuxistas/ ja älä nijn muotos
muuta.
5:11 Sinun waldacunnasas on yxi mies/ jolla
on pyhain Jumalain hengi/ sillä sinun Isäs
aicana löyttin hänes walistus/ toimi/ wijsaus/
nijncuin Jumalden wijsaus on. Ja sinun Isäs
NebucadNezar pani hänen tähtein tutkiain/
wijsasten/ Chalderein ja tietäjäin päälle.
5:12 Että corkiambi hengi hänen tykönäns
löyttin/ nijn myös ymmärrys ja taito unia
selittämän/ osaman pimeitä puheita/ ja
salaisita asioita ilmoittaman/ nimittäin/
Daniel/ jonga Cuningas annoi Belsazerixi
nimittä. Nijn cudzuttacan Daniel/ hän sano
mitä se tietä.
5:13 Silloin wieten Daniel Cuningan eteen. Ja
Cuningas sanoi Danielille: oletco sinä Daniel
yxi Judalaisista fangeista/ jotca Cuningas/
minun Isän/ Judeast tänne tuonut on?
5:14 Minä olen cuullut sinusta sanottawan/
että sinulla on pyhain Jumalain hengi/ ja
walistus/ ymmärrys ja corkia wijsaus sinusa
löyty on.
5:15 Minä olen andanut cudzua eteeni
toimelliset ja wijsat tätä kirjoitusta lukeman/
ja ilmoittaman mitä se tietä/ ja ei he taida
minulle sano mitä se tietä.
5:16 Mutta minä cuulen sinusta/ että sinä
taidat selittä ja salatut ilmoitta. Jos sinä nyt
taidat tämän kirjoituxen luke/ ja minulle
ilmoitta mitä se tietä/ nijn sinun pitä
purpuralla puetettaman/ ja culdakäädty

caulasas candaman/ ja colmas Herra oleman
minun waldacunnasani.
5:17 Nijn wastais Daniel/ ja sanoi Cuningalle:
Pidä idze lahjas/ ja anna sinun andimes
muille/ minä luen cuitengin Cuningalle
kirjoituxen/ ja ilmoitan mitä se tietä.
5:18 Herra Cuningas/ corkein Jumala on sinun
Isälles NebucadNezarille waldacunnan/
woiman/ cunnian ja jalouden andanut.
5:19 Ja sen woiman tähden cuin hänelle
annettu oli/ pelkäisit ja cartoit händä Canssat/
wäet ja kielet. Hän tappoi kenen hän tahtoi/
hän jätti elämän kenen hän tahtoi/ hän ylönsi
kenen hän tahtoi/ hän alensi kenen hän
tahtoi.
5:20 Mutta cosca hänen sydämens paisui/ ja
ylpiäxi/ ja paisunexi tuli/ hyljättin hän
Cuningaliselda istuimelda/ ja tuli pois
cunniastans.
5:21 Ja ajettin pois ihmisten seast/ ja hänen
sydämens tuli petoin caltaisexi/ ja täytyi
petoin cansa juosta/ ja söi ruohoja nijncuin
härkä/ ja hänen ruumins oli taiwan casten
alla/ ja castui. Sijhenasti että hän oppi/ että
corkeimmalla Jumalalla on walda ihmisten
waldacundain päälle/ ja anda ne kellengä hän
tahto.
5:22 JA sinä Belsazer hänen poicans/ et ole
sinun sydändäs nöyryttänyt/ ehkäs caicki ne
kyllä tiesit.
5:23 Waan olet idzes corgottanut taiwan
HERra wastan/ ja hänen huonens astiat piti
cannettaman sinun etees/ ja sinä/ sinun
woimallises/ sinun emändäs ja waimos oletta
nijstä juonet/ Nijn myös hopiaisia/ culdaisia/
waskisia/ rautaisia/ puisia/ kiwisiä jumalita
kijttänet/ jotca eikä näe/ eikä cuule/ eikä tuta
taida: Mutta sitä Jumalata/ jonga kädes sinun
henges ja caicki sinun ties owat/ et sinä ole
cunnioittanut.
5:24 Sentähden on häneldä lähetetty tämä
käsi/ ja kirjoitus joca sijnä kirjoitettu on.
5:25 JA tämä on kirjoitus cuin sijnä kirjoitettu

Propheta Daniel

on: Mene/ Mene/ Tekel/ Upharsin.

5:26 Ja tämä on selitys: Mene/ se on/ Jumala on sinun waldacundas lukenut ja lopettanut.

5:27 Tekel/ se on/ sinä olet waagalla punnittu/ ja aiwa köykäisxi löytyy.

5:28 Peres se on/ sinun waldacundas on jaettu/ ja Medeille ja Persialaisille annettu.

5:29 Silloin käski Belsazer/ että Daniel purpuralla puetettaman piti/ ja culdakäädyt hänen caulaans annettaman/ ja andoi hänestä cuulutta: että hän colmas Herra on waldacunnas.

5:30 Mutta sinä yönä tapettin Belsazer Chalderein Cuningas.

5:31 JA Darius Medist sai waldacunnan/ cosca hän caxi seidzemettä kymmendä ajastaica wanha oli.

Vers.2. Käski tuoda) Ei he tytyneet siihen/ että he joit: Mutta he pilckaisit myös Jumalata ja wäärin käytit hänen astioitans. Sentähden sano P. Pawali: juopumuxest tule jumalatoim ja paha elämä/ Eph. 5. v. 4. Kijtit/ etc.) nimittäin/ sen Jerusalemin Jumalan häwäistyxexi ja pilcaxi/ jolda he nämät astiat olit ottanet/ nijncuin sairalda ja woimattomalda Jumalalda. v. 10. Drotningi) se on/ mitämax/ Cuningan äiti ollut/ se wanha Drotningi ja leski: Sillä ennen algusa olit myös Cuningan waimot juomasalis. v. 11. Sinun Isäs aicana) Daniel on nijn peräti unhotettu tämän Cuningan tykönä/ että händä pitä edzittämän ja cudzuttaman: Nijn se myös mailmas caikille uscollisille palwelioille tapahtu. v. 30. Tapettin Belsazer) Sijtä saadan luke Herod. lib. 1. Xenoph. Paed. Cyri. lib. 7.

VI. Lucu .

Darius Medist/ waldacunnan saatuans pane Danielin erinomaisexi Förstixi muiden päälle maacundaan/ v. 1. Josta he närkästywät ja edziwät syytä händä wastan/ v. 4. Toimittain

Cuningan kiellon/ ettei kenengän pidäis 30. päivänä palweleman yhtäkän Jumalata/ waan ainoata Cuningasta/ v. 6. Jota Daniel ei tottele: waan palwele Jumalata jocopäiwä/ v. 10. Cannetan hänen päällens/ v. 12. Heitetän Lejonein luolaan/ v. 16. HERra lähettä Engelins ja warjele hänen Lejoneilda/ v. 19. Otetan ylös/ ja hänen päällenscandajat heitetän sinne/ v. 23. anda käskyn että Danielin Jumalata pitä coco hänen waldacunnasans peljättämän ja cunnioitettaman/ v. 25.

6:1 Ja Darius näki sen hywäxi/ panna coco waldacundan sata ja caxi kymmendä maanwanhinda.

6:2 Näiden päälle pani hän colme Förstia/ joista Daniel yxi oli/ joille maanwanhimmat piti lugun tekemän/ wähendäin Cuningan waiwan.

6:3 MUtta Daniel woitti caicki Förstit ja maanwanhimmat/ sillä hänes oli corkiambi hengi/ sentähden ajatteli Cuningas pannaxens hänen coco waldacunnan päälle.

6:4 Jongatähden Förstit ja maanwanhimmat edzeit syytä Danieli wastan/ joca waldacunda wastan olis. Waan ei he tainnet yhtän syytä eikä paha työtä löytä/ sillä hän oli uscollinen/ ettei hänes mitän wica eikä paha työtä löytä taittu.

6:5 Nijn sanoit miehet: En me löydä yhtän syytä Danielin cansa/ paidzi hänen Jumalan palwelustans.

6:6 Silloin tulit Förstit ja maanwanhimmat joucoittain Cuningan eteen/ ja sanoit hänelle näin: Herra Cuningas Darius: Jumala suocon sinulle pitkä ikä.

6:7 Waldacunnan Förstit/ Herrat/ maanwanhimmat/ Neuwonandajat ja wircamiehet owat ajatellet/ että Cuningalinen käsky annetaisin ja angara kieldo/ että jos jocu colmenakymmenenä päivänä/ joldaculda jumalalda eli ihmiseldä/ paidzi

Propheta Daniel

sinulda Cuningas ainoastans/ jotakin ano/
pitä Lejonein tygö luolaan heitettämän.
6:8 Sentähden racas Cuningas/ wahwista
sencaltainen käsky ja kirjoita ala/ ettei sitä
jällens muutetais/ Medein ja Persian oikeuden
jälken/ jota ei kengän ricko tohdi.
6:9 Nijn kirjoitti Cuningas Darius ala.
6:10 COsca nyt Daniel ymmärsi kirjoitetuxi
sencaltaisen käskyn ala/ meni hän ylös hänen
huonesens/ ja hänen suwihuonens ackunat
olit awojomat Jerusalemi päin/ ja langeis
colme kerta päiwäs polwillens/ rucoili/ kijtti ja
ylisti hänen Jumalatans/ nijncuin hänen
tapans oli ennengin tehdä.
6:11 Silloin tulit ne miehet joucoittain ja löysit
Danielin rucoilewan ja tunnustawan hänen
Jumalatans.
6:12 Ja astuit edes ja puhuit Cuningan cansa
sijtä Cuningalisesta käskyst/ ja sanoit: Herra
Cuningas/ etkös kirjoittanut käskyn ala/ että
jos jocu colmena kymmenenä päiwänä jotakin
anowa olis joldaculda jumalalda eli ihmiseldä/
paidzi sinulda ainoastans Cuningas/ piti
Lejonein tygö luolaan heitettämän? Cuningas
wastais/ ja sanoit: se on totta/ ja Medein ja
Persialaisten oikeutta ei pidä kenengä
rickoman.
6:13 He wastaisit/ ja sanoit Cuningalle: Daniel
yxi Judalaisist fangeista/ ei tottele sinua eikä
sinun käskyäs/ jongas ala kirjoittanut olet/
sillä hän rucoile colmasti päiwäs.
6:14 COsca Cuningas sen cuuli/ tuli hän
sangen murhellisexi/ ja ahkeroidzi suurest/
että hän Danielin wapahdais/ ja waiwais
idzens Auringon laskeman asti/ että hän
hänen pelastais.
6:15 Waan ne miehet tulit joucoittain
Cuningan tygö/ ja sanoit hänelle: Sinä tiedät
Herra Cuningas/ että Medein ja Persialaisten
oikeus on/ että caicki kiellot ja käskyt cuin
Cuningas päättänyt on/ pitä muuttamattomat
oleman.
6:16 Silloin käski Cuningas Danielin tuota

edes: Ja heitit hänen Lejonein tygö luolaan:
Mutta Cuningas sanoi Danielille: Sinun
Jumalas/ jotas lackamat palwelet/ auttacon
sinua.
6:17 Ja he toit kiwen/ sen he panit luolan
owelle/ sen painoi Cuningas omalla
sinetilläns/ ja hänen woimallistens sinetillä/
ettei Cuningan tahto muutetais Danieli
wastan:
6:18 Ja Cuningas meni pois linnaans/ ja oli
syömätä/ ja ei andanut mitän ruoca tuoda
hänen eteens/ eikä myös taitanut maata.
6:19 AMulla warhain päiwän coittais/ nousi
Cuningas ylös/ ja meni kijrusta luolan tygö/
josa Lejonit olit.
6:20 Ja cuin hän haudalle tuli/ huusi hän
Danieli surkialla änellä/ ja Cuningas sanoi
Danielille: Daniel sinä eläwän Jumalan
palwelia/ ongo sinun Jumalas/ jotas ilman
lackamat palwelet/ woinut sinun Lejoneilda
pelasta.
6:21 Mutta Daniel puhui Cuningan cansa:
Herra Cuningas/ Jumala suocon sinun pitkä
ikä.
6:22 Minun Jumalan on lähettänyt hänen
Engelins/ joca Lejonein kidat on pitänyt
kijnni/ ettei he minulle mitän paha tehnet ole/
sillä minä olen hänen edesäns wiattomaxi
löytty/ en myös ole minä sinua wastan/ Herra
Cuningas/ mitän tehnyt.
6:23 Nijn Cuningas ihastui suurest/ ja käski
Danielin luolast otta. Ja he otit Danielin
luolast/ ja ei hänes mitän wahingota tuttu.
Sillä hän oli turwannut hänen Jumalaans.
6:24 Silloin käski Cuningas tuoda ne miehet/
jotca olit candanet Danielin päälle/ ja Lejonein
tygö luolaan heittä/ lapsinens ja waimoinens.
Ja ennencuin he pohjaan tulit/ tartuit heihin
Lejonit/ murensit heidän luunsackin.
6:25 Silloin annoi Cuningas Darius kirjoitta
caikille Canssoille/ wäelle ja kielille: Jumala
andacon teille paljon rauha.
6:26 Se on minun käskyn/ että caikes minun

Propheta Daniel

Cuningan waldacunnasani Danielin Jumalata peljättämän ja wapistaman pitä. Sillä hän on se eläwä Jumala/ joca ijancaickisest pysy/ ja hänen waldacundans on catomatoin/ ja hänen woimans on loppumatoin.

6:27 Hän on wapahtaja ja hädäs auttaja/ ja hän teke tunnustähtiä ja ihmeitä sekä Taiwas että maan päällä/ se on Danielin Lejoneilda pelastanut.

6:28 Ja Daniel tuli woimallisexi Dariuxen waldacunnas/ ja Corexen Persian waldacunnas.

Vers.1. Darius) Xenophon cudzu hänen Cyaxarexexi Astyagexen pojaxi. Hän sanotan täsä woittanen Babelin waldacunnan: Waicka Cyrus sen enimmäst oli toimittanut. Mutta että Cyruxella oli hänen tyttärens emändänä/ cunnioitti hän händä ja soi hänelle waldacunnan nijncauwan cuin hän eli. Sijtte cosca hän wähän ajan perästä cuoli/ tuli caicki waldacunda Cyruxelle. v. 10. Jerusalemi päin) Nijncuin Salomo rucoillut ja Jumala luwannut oli/ 3. Reg. 8:48. v. 25. Silloin andoi C. Darius kirjoitta) Tämä on Danielin uscon hedelmä: Sillä usco teke aina ihmeitä ja suuria asioita.

VII. Lucu .

Daniel näke näys neljä erinomaista peto astuwan ylös merestä toisen toisen perästä/ ja saawan suuren wallan maan päällä/ v. 1. Cuinga wanha istu duomidzeman heitä/ v. 9. Yxi nijncuin ihmisen poica saa häneldä ijancaickisen wallan ja waldacunnan/ ja caicki maacunnat ja Canssat palwelewat händä/ v. 13. Ja cuinga Jumalan Engeli hänelle nämät selittä/ v. 16.

7:1 ENSimäisnä Belsazerin Babelin Cuningan vuonna/ näki Daniel unen ja näyn hänen wuotesans/ ja hän kirjoitti sen unen ja käsitti hänen näin:

7:2 Minä Daniel näin näyn yöllä/ ja cadzo/ neljä tuulda taiwan alla pauhaisit toinen toistans wastan suurella merellä.

7:3 Ja neljä suurta peto nousit merestä/ aina toinen toisen muotoinen cuin toinen.

7:4 ENSimäinen nijncuin Lejon/ jolla olit sijwet nijncuin Cotcalla. Minä cadzoin/ siihenasti että sijwet temmattin pois häneldä ja hän otettin pois maasta/ ja hän seisoit hänen jalwoillans nijncuin ihminen/ ja hänelle annettin ihmisen sydän.

7:5 JA cadzo/ toinen peto oli Carhun muotoinen/ ja seisoit yhdellä puolella/ ja oli hänen suusans hänen hammastens seas colme suurta hammasta/ ja hänelle sanottin: Nouse ja syö paljon liha.

7:6 TÄmän jälkeen minä näin/ ja cadzo/ toinen peto Pardin muotoinen/ hänellä oli neljä sijpe nijncuin linnulla hänen seljäsäns/ ja sillä pedolla oli neljä päätä/ ja hänelle annettin walda.

7:7 SENjälken minä näin täsä näysä yöllä/ ja cadzo/ neljäs peto oli cauhja ja hirmuinen ja sangen wäkewä/ ja hänellä olit suuret rautaiset hambat/ söi ymbärildäns ja murensi/ ja lijan hän tallais jalwoillans/ se oli myös paljo toisin cuin ne muut/ ja hänellä oli kymmenen sarwe.

7:8 MUTta cosca minä sarweja cadzelin/ cadzo/ puhkeis nijden seast toinen wähä sarwi/ jonga edestä ne colme ensimmäistä sarwe rewäistin pois/ ja cadzo/ sillä sarwella olit silmät nijncuin ihmisen silmät/ ja suu joca puhui suuria asioita.

7:9 Nämät minä näin/ siihen asti että istuimet pandin/ ja se wanha istui/ jonga waattet olit lumiwalkiat/ ja hänen pääns hiuxet nijncuin puhdas willa/ hänen istuimens oli aiwa tulen liecki/ ja hänen rattans paloitt nijncuin tuli.

7:10 Ja sijtä käwi pitkä tulinen säde. Tuhannen kerta tuhannen palwelit händä/ ja kymmenen kerta sata tuhatta seisoit hänen edesäns/ duomio pidettin/ ja kirjat awattin.

Propheta Daniel

7:11 Minä cadzoin/ nijden suurten puhetten tähden/ cuin se sarwi puhui/ minä cadzelin sijhenasti että se peto tapettu oli/ ja hänen ruumins huckui ja tuleen heitetin.

7:12 Ja muiden petoin walda myös loppui. Sillä heillä oli määrätty aica ja hetki/ cuinga cauwan cukin oleman piti.

7:13 Minä näin täsä näysä yöllä/ ja cadzo/ yxi tuli taiwan pilwis/ nijncuin ihmisen poica hamannan wanhan tygö/ ja wietin hänen eteens.

7:14 Hän andoi hänelle woiman/ cunnian ja waldacunnan/ että händä caicki Canssa/ wäki ja kielet palweleman pitä/ hänen waldans on ijancaickinen/ joca ei hucu/ ja hänen waldacunnallans ei ole loppua.

7:15 MInä Daniel hämmästyin sitä/ ja sencaltainen näky peljätti minun: Ja minä menin yhden tygö nijstä jotca sijnä seisoit/ ja rucoilin händä/ että hän minulle näistä caikista tiedon andais.

7:16 Ja hän puhui minun cansani/ ja osotti minulle mitä se tiesi.

7:17 Nämät neljä suurta peto owat neljä waldacunda/ jotca pitä tuleman maan päälle.

7:18 Waan sen corkeiman pyhät pitä waldacunnan omistaman/ ja pitä sijnä asuman ijancaickisest ijancaickiseen.

7:19 Sijtte minä olisin mielelläni tahtonut tietä totista tieto/ sijtä neljännestä pedosta joca paljo toisin oli cuin ne muut/ sangen hirmuinen/ jolla rautaiset hambat ja waskiset kynnet olit/ joca ymbärdäns söi ja murensi/ ja lijan jalwoillans tallais.

7:20 Ja nijstä kymmenestä sarwesta hänen pääsäns/ ja sijtä toisesta/ joca edes putcahti/ jonga edestä putoisit pois colme/ ja sijtä sarwesta/ jolla silmät olit/ ja suu joca suuria asioita puhui/ ja suurempi oli cuin ne/ jotca hänen tykönäns olit.

7:21 Ja minä näin sen sarwen sotiwan pyhiä wastian/ ja woittawan heidän.

7:22 Sijhenasti että wanha tuli/ ja duomidzi sen corkeimman pyhäin edes/ ja aica joutui/

että pyhät waldacunnan omistit.

7:23 Hän sanoi näin: Se neljäs peto/ on se neljäs waldacunda mailmas/ joca wäkewämbi on cuin caicki waldacunnat/ se syö/ tallä ja muserta caicki maacunnat.

7:24 Ne kymmenen sarwe owat kymmenen Cuningasta/ jotca sijtä waldacunnasta nousewat. Mutta sen jälkeen tule yxi toinen/ joca wäkewämbi on cuin yxikän nijtä endisitä/ ja nöyryttä colme Cuningasta.

7:25 Hän pilcka sitä corkeinda/ ja häwittä sen corkeimman pyhät/ ja rohke ajat ja lait muutta. Mutta he annetan hänen käsijns yhdexi hetkexi/ ja monicahdoixi ajoixi/ ja puolexi aica.

7:26 Sen jälkeen pidetän duomio/ silloin otetan pois hänen waldans/ että hän peräti hucutetan ja cadotetan.

7:27 Waan waldacunda/ wäki ja woima caiken taiwan alla/ annetan sen corkeimman pyhälle Canssalle/ jonga waldacunda on ijancaickinen/ ja caicki wallat pitä händä palweleman ja cuuleman.

7:28 Tämä oli puhen loppu. Waan minä Daniel olen sangen murhellinen minun ajatuxisani/ ja minun muoton muuttui/ cuitengin minä kätkin puhen minun sydämesäni.

Vers.2. Pauhaisit) Sillä suuret waldacunnat ei raketa mailmas muutoin cuin sodilla ja capinoilla. V. 3. Peto) Nämät pedot owat ne neljä suurta waldacunda jotca tulewat olit/ nijncuin Engeli sen sijtte selittä. Ja werratan petohin/ että sijnä paljo tapahtuwa oli wäkiwallalla ja wäärydellä/ joca on petoin tapa/ ja ei ihmisten. V. 4. Lejon) on Assyrian waldacunda/ jolle annettin ihmisen sydän: Cosca heidän Cuningans NebucadNezar rangaistin ylpeydens tähden/ paransi idzens ja oppi tundeman oikian Jumalan. Sup. c. 4. V. 5. Carhu) on Persian waldacunda/ josa usembi/ cuin colme sangen woimallista Cuningasta oleman piti. V. 6. Pardi) on

Propheta Daniel

*Graecan waldacunda/ jolla sijwet olit/ että se
nijn nopiast cuin lindu lendäwä oli mailman
ylidze. Sillä oli myös neljä päätä/ että se sijtte
neljäxi waldacunnaxi jaettapa oli/ nimittäin:
Asian/ Egyptin Syrian ja Graecian. V. 7. Neljäs
peto) on Ruomin walda/ joca erinomaisella
tawalla piti wallittaman/ tuleman
woimallisemmaxi ja enemmän tyranniutta
tekemän cuin muut. Sillä on kymmenen
sarwe: että se kymmenexi waldacunnaxi
jaettaman piti. V. 8. Wähä sarwi) on Turkin
waldacunda/ joca oli puhuwa paljon pilcka
Jumalata wastan/ ja wainowa hänen
Christityitäns/ ja se oli sysäwä pois colme
sarwe: se on/ colme waldacunda Ruomin
waldacunnasta: Asian/ Graecian ja Egyptin. V.
9. siihenasti cuin istuimet/ etc.) Tietä/ että
Jumala oli wijmeiseldä tulewa duomidzeman
mailma/ lopettaman sekä Turckein että
muiden waldacundia. V. 13. Ihmisen poica)
Tämä on Christus/ jolle ijancaickinen woima/
cunnia ja waldacunda annettaman piti/ että
hänen piti myös ihmisen pojan oleman/ Ioh.
5:27. Sillä njin paljon cuin hänen Jumalan
luondoons tule/ on hänellä aina ollut se
walda/ ennencuin tämä mailma olican/ Ioh.
17:5. V. 21. Kymmenen sarwe) Sillä nijncuin C.
Alexanderin waldacunnasta tuli neljä
waldacunda/ njin tulit myös Ruomin
waldacunnasta kymmenen waldacunda.
Nijncuin: Syria/ Egypti/ Asia/ Graecia/ Italia/
Gallia/ Hispania/ Africa/ Germania/ Anglia.
Sillä caicki nämät maacunnat owat ollet
Ruomalaisten. V. 25. Ajat ja lait muutta) se on/
ajattele uden Jumalan palweluxen/ ja udet
säädyt mailmallises ja hengellises hallituxes.*

VIII. Lucu .

*DAniel näke taas näys caxisarwisen oinan/
joca saa suuren wallan mailmas/ v. 1. Waan
cauris tule yhdellä sarwella/ ja cuocka ne caxi
sarwe/ ja talla hänen/ v. 5. Hänen yxi sarwens*

*myös lohke/ ja sen siaan caswa neljä/ v. 8.
Yhdestä näistä caswa yxi vähä sarwi sangen
suurexi/ taiwan jouckon asti/ ja paisca
maahan monicahdat tähdet/ v. 9. Caswa
joucon Förstin asti/ ja otta pois hetkexi aica
jocapäiwäisen uhrin/ v. 11. Daniel tahto
mielelläns tietä tätä näkyä/ ja Gabriel Engeli
selittä sen/ v. 20.*

8:1 COImandena Cuningas Belsazerin
wuonna/ näin minä Daniel näyn/ nijncuin
minulle ensistäkin näkynyt oli.
8:2 Mutta cosca minä näyn näin/ olin minä
Susanin linnas Elamin maalla/ Ulain wirran
tykönä.
8:3 Ja minä nostin silmäni/ ja näin/ ja cadzo/
oinas seisoi wirran tykönä/ jolla oli caxi
corkiata sarwe/ toinen corkembi cuin toinen/
ja se corkembi wijmein caswoi:
8:4 Sijtte minä näin sen oinan puskewan
sarwillans länden päin/ pohjan päin ja etelän
päin/ ja ei yxikän peto tainnut seiso hänen
edesäns/ eikä hänen käsistäns pelastetta/
waan hän teki mitä hän tahtoi/ ja tuli suurexi.
8:5 JA cosca minä näistä otin waarin/ Cadzo/
njin tuli cauris lännest coco maan päälle/ njin
ettei hän sattunut maahan/ ja caurilla oli jalo
sarwi hänen silmäins wälillä.
8:6 Ja hän tuli haman sen caxisarwisen oinan
tygö/ jonga minä seisowan näin wirran
tykönä/ ja hän juoxi wihoisans wäkewäst
hänen tygöns.
8:7 Ja minä näin että hän tuli tuimast oinan
tygö/ ja julmistui hänen päällens/ ja puski
oinasta ja särki hänen molemmat sarwens. Ja
oinalla ei ollut woima händä wastan/ waan
hän heitti hänen maahan ja tallais hänen/ ja ei
kengän tainnut oinasta hänen käsistäns
pelasta.
8:8 Ja se cauris tuli sangen suurexi/ ja cosca
hän wäkewemmäxi tullut oli/ lohwaistin se
suuri sarwi/ ja sen siaan caswoi neljä caunista
jällens/ neljä taiwan tuulda cohden.

Propheta Daniel

8:9 JA yhdestä niistä caswoi yxi wäähä sarwi/ se tuli sangen suurexi etelän päin/ itän päin ja ihanaisen maan puoleen.

8:10 Ja se caswoi taiwan jouckon asti/ ja heitti monicahdat niistä ja tähdeistä maahan ja tallais ne.

8:11 Ja se caswoi joucon Förstin asti/ ja otti häneldä pois jocupäiwäisen uhrin/ ja häwitti hänen Pyhäns huonen.

8:12 Waan sencaltainen woima oli hänelle annettu jocupäiwäistä uhria wastan/ synnin tähden/ että hän totuden maahan löis/ ja mitä hän teki/ piti menestymän.

8:13 Mutta minä cuulin yhden pyhän puhuwan/ ja se pyhä sanoi yhdelle joca puhui/ cuinga cauwan sencaltainen näky jocupäiwäisistä uhreista wijpymän pitä/ ja synnistä/ jonga tähden tämä häwitys tapahtu/ että sekä Pyhä ja joucko tallatan?

8:14 Ja hän wastais minua: Caxi tuhatta ja colme sata päiwä lännestä lukein etelän päin/ nijn Pyhä jäl lens wihitän.

8:15 JA cosca minä Daniel sencaltaisen näyn näin/ ja olisin mielelläni ymmärtänyt/ cadzo/ nijn seiso minun edesäni/ nijncuin yxi mies.

8:16 Ja minä cuulin Ulain keskellä ihmisen änen/ joca huusi ja sanoi: Gabriel/ selitä hänelle tämä näky/ että hän ymmärräis. Ja hän tuli juuri liki minua.

8:17 Mutta minä hämmästyin cosca hän tuli/ ja langeisin caswoilleni. Mutta hän sanoi minulle: Ota waari ihmisen poica/ sillä tämä näky wijmeisillä aigoilla täytetään.

8:18 Ja cosca hän minun cansani puhui/ putoisin minä näännyxihin maahan minun caswoilleni. Waan hän rupeis minuun/ ja nosti minun seisoalle.

8:19 Ja hän sanoi: cadzo/ minä tahdon sinulle osotta/ cuinga wijmeisen wihan aicana käypä on/ sillä lopulla on hänen määrätty aicans.

8:20 SE caxisarwinen oinas/ jongas näit/ owat Medin ja Persian Cuningat: Mutta se carwainen cauris on Grekin maan Cuningas.

8:21 Se suuri sarwi hänen silmäins wälillä/ on se ensimmäinen Cuningas.

8:22 Mutta että neljä nousit sen sarwen siaan/ cosca se särjetty oli/ ennusta/ että neljä waldacunda sijtä Canssasta tule/ waan ei nijn wäkwätä cuin hän oli.

8:23 NÄiden waldacundain jälkeen/ cosca pahoin tekiät wallan saanet owat/ nouse yxi häpemätöin ja cawala Cuningas tapauxis.

8:24 Se on woimallinen/ mutta ei hänen wäkens cautta. Hän häwittä ihmellisest/ ja hän menesty/ ja toimitta. Hän hucutta wäkwätä ja pyhän Canssan.

8:25 Ja hänen cawaludens cautta menesty hänen petoxens. Ja hän paisu hänen sydämesäns/ ja myötäkäymisen cautta hän monda häwittä/ ja corgotta idzens caickein Ruhtinasten Ruhtinasta wastan/ waan ilman käsitä hän pitä ricottaman.

8:26 Se näky lännestä ja etelästä/ cuin sinulle sanottu on/ on tosi/ waan sinun pitä tämän näyn sala pitämän/ sillä siihen on wielä pitkä aica.

8:27 Ja minä Daniel wäsyin ja sairastin monicahdat päiwät. Sen peräst nousin minä ja toimitin Cuningan ascaret/ ja ihmettelin sitä näkyä/ ja ei kengän ollut/ joca minua neuwoi.

Vers.2. Elamin maalla) joca tästedes Persiaksi cudzutan. v. eodem Ulain) Geographi cudzuwat hänen Euleumixi. v. 3. Oinas) Infr. v. 20. v. 5. Cauris) inf. v. 21. ei maahan sattunut) on se cuin Sup. c. 7:6. Että Pardilla olit sijwet. v. 8. Sen siaan caswoit neljä) Inf. v. 22. v. 9. Yxi wäähä sarwi) Antioch. Epiphan. Infr. v. 23. Ibidem . Ihanaisen maan puoleen) se on/ JuDan maa. V. 10. Taiwan jouckon asti) se on/ Jumalan palwelus Jerusalemis/ jolla Jumala taiwast palwellan. Tähdet) owat Jumalan pyhät sijnä joucos/ joiden Jumala HERra on/ nijncuin täsä seura. v. 14. 2300. päiwä) Ei ne ole wijcon päiwät/ cuin edespäin 9. cap. puhutan ajastajan wijcoist/ waan oikiat

Propheta Daniel

luonnolliset päivät/ cosca ehto ja amu luetan/ ja tekewät yhten 6. vuotta/ 3. cuucautta ja 20. päivä/ jotca luetan sijtä cuin hän Egyptijn meni/ ja rupeis hänen cawaludens tyranniudexi käändämän cuolemans asti. Mutta muut lukewat täsä 1300. jotca tekewät wähä enä cuin colme vuotta: Silloin pitä luettaman/ sijtä cuin hän käskyn andoi/ että Judalaiset piti Jumalan palweluxens hylkämän. Sillä sijtä cului enä cuin colme vuotta/ siihenasti cuin Templi jällens wähä puhdistettin/ 1. Mach. 4. v. 17. Wijmeisillä aigoilla) Tästä näky/ ettei Epiphanes ainaostans ymmärretä tällä näyllä/ mutta myös Antichristus/ jonga cuwa tämä Epiphanes oli. v 21. Ensimmäinen Cuningas) Alex. Magnus/ joca oli sotiwa ja woittawa Dariuxen sen wijmeisen Medein ja Persian Cuningan. v. 22. Neljä waldacunda) sillä Alex. Magnuxen/ siaan tulit nämät neljä: Ptolomaeus Lagus sai Egyptin/ Antigonus wähemmän Asian. Canssander Macedonian/ ja Seleucus Nicanor suuremman Asian. Sup. c. 7:6. v. 23. Cawala) Tämä on Antiochus Epiphahanes, joca oli tullut Seleucuxest/ waicka sijnä monicahtoja wälillä oli. Hän oli myös wähäinen algusta: Sillä hän oli pandu hänen Isäldäns Antiochus Magnuxelda pandixi Ruomalaisille. v. 24. Ei hänen wäkens cautta) Waan cawaludella/ coirudella ja petoxella. v. eod. Menesty) Suurella rickaudella ja menestyxellä/ jolla hän monda haucuttele tygöns. v. 25. Ilman käsitä ricottaman) Antiochus piti cuoleman surkialla taudilla/ ja Antichristus HERran tulemisen cautta/ etc. THess. 2. v. 26. Pitkä aica) Sup. v. 17.

IX. Lucu .

COsca Babelin waldacunda tule Dariuxelle/ ymmärtä Daniel/ että ne 70. fangiuden vuotta/ joista Jeremia puhunut oli/ olit

loppunet/ v. 1. Käändä idzens Jumalan tygö/ v. 3. Tunnusta omat ja Canssans synnit/ v. 4. Rucoile/ että hän olis heille armollinen/ ja auttais heitä cotia/ rakendaman heillens Templi ja Caupungita/ v. 15. Engeli Gabriel tule/ v. 20. ja ilmoitta hänelle hänen rucouxens cuultuxi/ v. 22. Cuinga paljon myös aica luwattun Christuxeen oleman pitä/ nimittäin/ 70. Wijcko/ v. 24. Cuinga hän cuoletetan/ ja sijtte heidän Caupungins ja Templins häwitetän/ v. 26. ja pitä autiana oleman loppun asti/ v. 27.

9:1 ENSimäisnä Dariuxen Ahasweruxen pojan vuonna Medin sugusta/ joca Chalderein waldacunda hallidzi.

9:2 Juuri sinä ensimmäisnä hänen waldacundans vuonna/ löysin minä Daniel kirjoista wuosi lugun/ josta HERra puhunut oli Jeremialle Prophetalle/ että Jerusalemin häwitys piti täytettämän seidzemendenä kymmendenä ajastaicana.

9:3 Ja minä käänsin minuni edzimän HERra Jumalata rucouxella ja anomisella ja paastolla/ säkis ja tuhwas.

9:4 Ja minä rucoilin HERra minun Jumalatasi/ tunnustin ja sanoin: HERra sinä suuri ja hirmuinen Jumala/ joca lijton ja armon pidät nijlle jotca sinua racastawat/ ja sinun käskys pitäwät.

9:5 Me olemma syndiä ja wäärin tehnet/ jumalattomat ja tottelemattomat ollet/ me olemma sinun käskyistäs ja oikeuxistas poikennet.

9:6 Emme totellet sinun palwelioitas Prophetaita/ jotca sinun nimes meidän Cuningaillem/ Försteillem ja Isillem ja caikelle Canssallem maacunnas Saarnaisit.

9:7 Sinä HERra olet wanhurskas/ mutta meidän täyty häwetä/ nijncuin nyt tapahtu nijlle Judaista ja Jerusalemista ja caikelle Israelille/ sekä nijlle jotca läsnä että caucana owat/ caikis maacunnis/ cuhungas heitä

Propheta Daniel

hyljännyt olet heidän pahain tecoins tähden/
cuin he owat tehnet sinua wastan.

9:8 Ja HERra/ me/ meidän Cuningam/ meidän
Förstim/ ja meidän Isäm/ täyty häwetä/ että
me olem syndiä tehnet sinua wastan.

9:9 Mutta sinun HERra meidän Jumalam on
laupius ja andexi andamus. Sillä me olemma
wastahacoiset ollet.

9:10 Ja emme totellet meidän HERram
Jumalam ändä/ että me waeldanet olisim
hänen käskyisäns/ jotca hän meille andoi
hänen palweliains Prophetain cautta:

9:11 Waan coco Israel ricoi sinun käskys ja
suuttui cuulemast sinun ändäs. Sentähden on
myös se kirous ja wala sattunut meihin/ joca
kirjoitettu on Mosexen Jumalan palwelian
Lais/ että me olemma syndiä tehnet händä
wastan.

9:12 Ja hän on sanans pitänyt/ jonga hän
puhunut on/ meitä ja meidän Duomareitam
wastan/ jotca meitä duomidzeman piti/ että
hän nijn suuren onnettomuden on andanut
tulla meidän päällem/ ettei sencaltaista caiken
taiwan alla tapahtunut ole/ cuin Jerusalemille
tapahtunut on.

9:13 Nijn cuin kirjoitettu on Mosexen Lais/ nijn
on caicki tämä suuri onnettomus meille
tapahtunut. Emme myös rucoillet HERran
meidän Jumalam edes/ että me synnistä
palajaisimme ja sinun totudes ymmärräisim.

9:14 Sentähden on myös HERra walwonut
täsä onnettomudes/ ja on sen saattanut
meidän päällem: Sillä HERra meidän Jumalam
on hurscas caikisa hänen töisäns cuin hän
teke: sillä en me totellet hänen ändäns.

9:15 Ja nyt HERra meidän Jumalam/ joca
sinun Canssas Egyptist johdattanut olet
wäkewällä kädellä/ ja olet tehnyt idzelles
nimen/ nijn cuin tämä päiwä todista/ me olem
syndiä tehnet/ ja olem jumalattomat ollet.

9:16 Ah HERra caiken sinun wanhurcaudes
tähden/ lacka sinun wihastas ja
hirmuisudestas sinun Caupungistas

Jerusalemist/ ja sinun pyhästä wuorestas. Sillä
meidän syndeim tähden/ ja meidän Isäim
pahain tecoin tähden häwäistän Jerusalem ja
sinun Canssas/ caickein seas jotca meidän
ymbärilläm owat.

9:17 Ja nyt HERRA meidän Jumalam/ cuule
sinun palwelias rucous ja anomus/ ja cadzo
armollisest sinun Pyhäns puoleen joca
cukistettu on/ HERran tähden.

9:18 Callista sinun corwas/ minun Jumalan/ ja
cuule/ ja awaja sinun silmäs/ ja näe: cadzo/
cuinga me häwitetyt olemma/ ja se Caupungi
joca sinun nimellä nimitetty on. Sillä en me
rucoile sinua meidän omas
wanhurcaudesam/ waan sinun suuren
laupiudes tähden.

9:19 Ah HERra/ cuule/ Ah HERra/ ole
armollinen/ Ah HERra/ ota waari/ ja tee se/ ja
älä wijwy idze tähtes/ minun Jumalan/ sillä
sinun Caupungis ja sinun Canssas on sinun
nimellä nimitetty.

9:20 COSca minä wielä puhuin ja rucoilin/ ja
minun/ ja minun Canssani syndiä tunnustin/
ja olin minun rucouxisani HERran minun
Jumalani edes/ minun Jumalani pyhän
wuoren tähden.

9:21 Juuri silloin/ cosca minä näin rucoilin:
Lensi Gabriel jonga minä ennen nähnyt olin
näys/ ja rupeis minuun ehtouhrin ajalla.

9:22 Ja hän neuwoi minua/ puhui minun
cansani/ ja sanoi: Daniel/ nyt minä olen
lähtenyt sinua neuwومان.

9:23 Sillä coscas rucoileman rupeisit/ tuli tämä
käsky/ ja minä tulin sinulle ilmoittaman: Sillä
sinä olet otollinen ja kelwollinen: Nijn ota nyt
waari/ että näyn ymmärräisit.

9:24 SEidzemenkymmendä wijcko on
määrätty sinun Canssalles ja Pyhälle
Caupungilles/ nijn ylidzekäymiset lackawat/ ja
synnit peitetän/ ja pahat tegot sowitetan/ ja
ijancaickinen wanhurcaus tuodan edes/ ja
näky ja ennustus suljetan/ ja se caickein Pyhin
woidellan.

Propheta Daniel

9:25 Nijn tiedä nyt ja ota sijtä ajasta waari
cuin käsky annetan/ että Jerusalem pitä
jällens raketaman: Christuxen Förstin asti on
seidzemen wijcko ja caxi
seidzemetäkymmendä wijcko/ nijn catut ja
muurit jällens raketan/ waicka surkialla ajalla.
9:26 Ja cahden wijcon perästä
seidzemetäkymmendä surmatan Christus/ ja
ei enämbi ole. Ja Päämiehen Canssa tule ja
cukista Caupungin ja Pyhän/ nijn että ne
loppuwat/ nijncuin wirran cautta/ ja soDan
loppun asti piti sen häwitettynä oleman.
9:27 Mutta hän monelle lijton wahwista yhdes
wijcos/ ja keskellä wijcko lacka uhri ja
ruocauhri/ ja sijpein tykönä seiso häwityxen
julmus/ ja on päätetty/ että loppun asti pitä
häwitetty oleman.

*Vers.13. Sinun totudes) Että me olisim
usconet sinun uhcauxes todexi tulewan: Sillä
en me usconet Jumalan uhcauxia/ siihenasti
cuin meille käsijn tuli. V. 23. Coscas
rucoileman rupeisit) Cadzos/ että meidän
rucouxem jo cuuldu owat/ cosca he aljetan V.
24. Seidzemenkymmendä wijcko) ymmärretän
sencaltaiset wijcot/ joista puhutan/ Gen.
29:27. Cuista joca wijcos on 7. ajastaica/ ja
nijn tekewät nämät 70. wijcko. 490. ajastaica.
Jotca pitä aljettaman sijtä cuin Esra käskyn
sai/ raketaxens Jerusalemin Caupungita ja
toimittaxens hallitusta. Cadzo/ 1. Esr. 7:1. v.
eod. Suljetan) se on/ otettu pois ja täytetty/
nijncuin loppuwainen ja lackawainen asia v.
eod. Caickein Pyhin) se on Christus v. 26.
Päämiehen Canssa) se on/ Keisarin/ jolla
sijhen aican walda on/ ja on yxi HERra/ ne
owat Ruomalaiset. V. 27. Sijpein) se on/ Cusa
Cherubim on Templis/ Matt. 24.*

X. Lucu .

*DAniel sano paastonnens ja murhettinens
hänen Canssans tähden/ v. 1. Yxi mies suures*

*cunnias tule hänen tygöns/ v. 5. Josta hän
suurest hämmästy/ v. 7. Yxi käsi tarttu häneen
ja autta händä ylös/ v. 10. Ja ilmoitta cuinga
Persian Försti on händä wastan ollut hänen
Canssans tähden: Waan heidän Förstins
Michael tule hänen awuxens/ v. 13. Tahto
ilmoitta hänelle/ cuinga hänen Canssallens
tästedes käymän pitä/ v. 14. Daniel wapise
tämän nägyn tähden/ lohduutta händä yxi
ihmisen muotoinen/ v. 15. Ilmoitta hänelle
wielä hänen sodastans Persian Förstiä wastan/
v. 20.*

10:1 COLmandena Corexen Persian Cuningan
wuonna/ ilmoitettin Danielille/ joca myös
Belsazerixi cudzuttin/ jotakin joca tosi on/ ja
suurista asioista/ ja hän otti nijstä waarin/ ja
ymmärsi sen näyn hywin.

10:2 Sijhen aican murhetin minä Daniel colme
wijcko.

10:3 En minä syönyt mitän hercullista ruoca/
liha ja wijna ei tullut minun suuhuni/ engä
woidellut idzeni/ siihenasti cuin colme wijcko
loppunet olit.

10:4 NEljändenä päiwänä colmattakymmendä
ensimäises Cuusa olin minä sen suuren
Hidekelin weden tykönä.

10:5 Ja nostin silmäni/ ja näin/ ja cadzo: Sijnä
seisoi yxi mies silkisä/ ja culdainen wyö oli
hänen suolisans.

10:6 Hänen ruumins oli nijncuin Turkos/
hänen caswons oli cuin pitkäisen tuli/ hänen
silmäns olit nijncuin tulisoitot/ hänen
käsiwartens ja jalcans nijncuin cuuma waski/
ja hänen puhens oli nijncuin suuri hyminä.

10:7 Ja minä Daniel näin sencaltaisen näyn
yxinäni/ ja ne miehet jotca minun tykönäni
olit/ ei sitä nähnet/ cuitengin tuli suuri pelco
heidän päällens/ että he pakenit ja lymytit
heidäns.

10:8 Ja minä jäin yxinäni/ ja näin tämän
suuren näyn. Mutta ei minuun mitän wäke
jääny/ ja minä tulin sangen rumaxi/ ja ei

Propheta Daniel

minus enä wäke ollut.

10:9 Ja minä cuulin hänen puhens/ ja cuin minä cuulin/ putoisin minä caswoilleni maahan.

10:10 Ja cadzo/ yxi käsi tartui minuun/ ja autti minua polwilleni/ ja minun kätteni päälle/ ja sanoi minulle:

10:11 Racas Daniel/ ota näistä sanoista waari/ jotca minä sinun cansas puhun/ ja ojenna idzes/ sillä minä olen sinun tygös nyt lähetetty. Ja cosca hän sencaltaista minun cansani puhui/ ojensin minä idzeni ja wapisin.

10:12 Ja hän sanoi minulle: Älä pelkä Daniel/ sillä sijtä ensimmäisestä päiwästä/ cuin sinä sydämestäs pyysit tietä/ ja waiwaisit sinuas sinun Jumalas edes/ owat sinun sanas cuultut/ ja minä olen tullut sinun tähtes.

10:13 Mutta Persian waldacunnan Försti on ollut minua wastan yhden päiwän colmattakymmendä/ ja cadzo/ Michael yxi nijstä ylimmäisistä Försteistä tuli minun awuxeni/ nijn minä pysyin Persian Cuningasten tykönä.

10:14 Mutta nyt minä tulen neuwoman sinua/ cuinga sinun Canssalles tästedes tapahtu. Sillä näky pitä tapahtuman hetken ajan perästä.

10:15 Ja cosca hän näitä minun cansani puhui/ käänsin minä caswoni maahan päin/ ja olin äneti.

10:16 JA cadzo/ yxi ihmisen muotoinen rupeis minun huulihin/ nijn minä awaisin suuni ja puhuin/ ja sanoin sille joca seisoi minun edesäni: Minun Herran/ minun jäseneni wapisewat sijtä näystä/ ja ei minusa ole sillen ensingän wäke.

10:17 Ja cuinga taita minun Herrani palwelia puhua minun Herrani cansa/ ettei minus ensingän enä wäke ole/ eikä myös minus enämbi henge ole?

10:18 Nijn rupeis taas minuun ihmisen muotoinen/ ja wahwisti minua/ ja sanoi:

10:19 Älä pelkä/ racas mies/ rauha olcon sinulle/ ole rohkia/ ole rohkia. Ja cosca hän

minun cansani puhui: wahwistin minä idzeni/ ja sanoin: puhu minun Herran/ sillä sinä olet minun wahwistanut.

10:20 Ja hän sanoi: tiedätkös mingä tähden minä olen tullut sinun tygös? Nyt minä jällens menen sotiman Persian Förstiä wastan. Mutta cosca minä menen pois/ cadzo/ nijn tule Grekin maan Försti.

10:22 Cuitengin tahdon minä sinulle ilmoitta/ mitä kirjoitettu on/ se pitä totisest tapahtuman.

Vers.1. Colmandena vuonna) se on/ cahden ajastajan peräst/ sijttecuin hän Judalaisille oli andanut luwan cotia mennä Babelist. v. 3. En minä syönyt mitän) Cadzo Esth.4:15. v. 4. Hidekelin) se on Tigris. Gen. 2:14. v. 5. Yxi mies) Tämä oli Jumalan Engeli. v. 13. Försti etc.) se on Perkele/ joca paljon woi/ ja joca hallidze ja toimitta monda asiata Persian waldacunnas/ hän on estänyt mitä hän woi/ ettei Cuningas nijn wahwast auttais sinun Canssas/ cuin hän ruwennut on v. 20. Grekin maan Försti) se on se paha hengi cuin siellä paljo woi. Ope tästä Capit. cuinga Jumalan Engelit sotiwat meidän edestäm/ pahoja hengejä wastan.

XI. Lucu .

ENgeli taas ilmoitta hänelle/ cuinga mailmas wielä cauwan aica on tapahtuwa: Nimittäin/ että neljä woimallista Cuningasta pitä wielä Persiaan tuleman/ v. 1. Sijtte yxi woimallinen Cuningas on tulewa/ jonga waldacunda jaetan neljäxi/ v. 3. Wielä enä/ että caxi nijstä/ nimittäin/ Etelän maa eli Egypti/ Cuningoinens/ ja Pohjan maa/ se on Syria/ Cuningoinens toinen toisens perän/ suurest ja wahingolisest keskenäns pitä sotiman/ v. 5. Erinomaisest että yxi Syrian Cuningas oli tekewä suuren wahingon sekä muille/ v. 21. Että Jumalan Canssalle/ v. 28. Ja cuinga he

Propheta Daniel

wijmein tulewat autetuxi/ v. 34. CAzdo/ colme Cuningasta wielä pitä Persias oleman/ waan se neljäs saa enämmän rickautta/ cuin caicki muut. Ja cosca hän rickahin on/ nosta hän caicki Grekin maan waldacunda wastan

11:1 Ja ei kengän ole/ joca minua autta händä wastan/ waan teidän Förstin Michael/ sillä minä myös seisoin hänen cansans/ ensimäisnä Dariuxen vuonna Medist/ auttamas ja wahwistamas händä. 11:2 Ja nyt minä ilmoitan sinulle/ mitä totisest tapahtuman pitä. Cazo/ Kolme kuningast pitä Persias oleman/ waan se neljäs saa enämmän rickautta/ cuin caicki muut/ Ja cosca hän rickahin on/ nosta hän caicki Grekin maan waltacunta wastan.

11:3 SEn perän tule yxi woimallinen Cuningas/ ja woimallisest hallidze/ ja mitä hän tahto/ sen hän teke.

11:4 Ja cuin hän corkeimmalle joutunut on/ särjetän hänen waldacundans/ ja hän jaca idzens neljään taiwan tuuleen/ ei hänen jälkentulewaisillens/ eikä sencaltaisella woimalla/ cuin hänellä ollut on/ sillä hänen waldacundans häwitetän/ ja tule muiden osaxi.

11:5 JA etelän Cuningas/ joca yxi hänen Försteistäns on/ tule woimallisexi/ mutta händä wastan tule myös yxi wäkewäxi/ ja hallidze/ jonga walda on suuri.

11:6 Mutta monicahtain wuotten jälken/ yhdistäwät he idzens toinen toisens cansa/ ja Cuningan tytär etelästä/ tule Pohjan Cuningan tygö ystäwyttä tekemän. Mutta ei hän pysy käsiwarren woimas/ eikä hänen siemenens ole pysywäinen. Waan hän hyljätän nijden cansa jotca hänen weit/ ja lasten cansa/ ja nijden cansa/ jotca hänen hetkexi aica wahwistanet olit.

11:7 Mutta wesa tule hänen sugustans/ joca tule sotajoucon woimalla/ ja mene Pohjan Cuningan wahwoin paickoin/ ja toimitta ja

woitta.

11:8 Ja wie pois heidän jumalans ja cuwans ja callit cappelens/ hopian ja cullan Egyptijn/ ja menesty monicahtat wuodet pohjan Cuningasta wastan.

11:9 Ja cosca hän on waeldanut hänen waldacundans läpidzen/ palaja hän omalle maallens.

11:10 Waan hänen poicans wihastuwat/ ja suuren sotajoucon cocowat/ ja yxi tule ja mene edeskäsin nijncuin wirta/ ja taas kehoitta muut wihaan hänen waldacundans wastan.

11:11 Silloin julmistu etelän Cuningas/ ja mene/ ja soti pohjan Cuningasta wastan/ ja coco sencaltaisen suuren joucon/ että se toinen joucko hänen käsihins annetan/ ja hän wie pois sen joucon.

11:12 Sijtä hänen sydämens paisu/ että hän on lyönyt nijn monda tuhatta maahan/ mutta ei hän sentähden woita.

11:13 Sillä Pohjan Cuningas/ coco jällens suuremman joucon cuin endinen oli/ ja monicahtain wuotten perästä mene hän sinne/ suuren sotajoucon ja tawaran cansa.

11:14 Ja sijhen aican asetta moni idzens etelän Cuningasta wastan/ corgottawat myös muutamat huikendelewaiset sinun Canssastas idzens ja täyttäwät Prophetian.

11:15 Ja nijn mene pohjan Cuningas/ ja teke wallit/ ja woitta wäkewät Caupungit/ ja etelän käsiwarret ei woi warjella/ ja hänen paras wäkens ei woi seiso wastan.

11:16 Waan hän/ cosca hän tule hänen tygöns/ teke hänen tahtons/ ja ei kengän taida seiso händä wastan.

11:17 Hän tule myös sijhen ihanaiseen maahan/ ja täyttä hänen kätens cautta. Ja käändä caswons tullaxens caiken waldacundans woimalla. Mutta hän sopi hänen cansans/ ja anda tyttärens hänelle emännäxi/ että hän hänen häwitäis/ mutta ei se menesty hänelle/ eikä sijtä mitän tule.

Propheta Daniel

11:18 Sijtte käändä hän idzens Luotoja waskan/ ja monda nijstä woitta. Waan yxi Försti opetta hänen häpiällä lackaman/ ettei hän händä enä häwäisis.

11:19 Ja nijn hän jällens palaja hänen waldacundans maahan/ ja loucka idzens ja lange/ ettei händä custacan enä löytä.

11:20 Ja hänen siaans tule/ joca istu Cuningalises cunnias/ nijncuin tyly ihminen/ mutta muutamain päiwäin perästä hän särjetän/ ei cuitengan wihan eikä soDan cautta.

11:21 Hänens siaans tule kelwotoin mies/ jolle Cuningalinen cunnia ei aiwoittu ollut. Hän tule ja menesty/ ja saa waldacunnan makioilla sanoilla.

11:22 Ja käsiwarret (jotca nijncuin wirta juoxe) hänen edesäns nijn wirralla woitetan ja särjetän/ nijn myös se Försti/ jonga cansa lijtto tehty oli.

11:23 Sillä sijtte cuin hän hänen cansans idzens yhdistänyt on/ teke hän cawalasta händä waskan/ ja mene ylös ja wäällä wäellä hänen woitta.

11:24 Ja hän menesty/ että hän parhaisin maan Caupungeihin tulewa on/ ja nijn toimitta ettei hänen Isäns ja esiwanhembans tehdä taitanet ryöstämisellä/ häwittämisellä ja saalilla/ ja pyrki caickein wahwimbain Caupungeiden perän cauwan aica.

11:25 JA hän kehoitta hänen wäkens ja sydämens pohjan Cuningasta waskan/ suurella sotajoucolla. Silloin etelän Cuningas tule kehoitetuxi sotaan/ suuren wäkewän sotajoucon cansa/ mutta ei hän woi pysyä.

11:26 Sillä händä waskan tehdän petos. Ja juuri ne jotca hänen leipäns syöwät/ auttawat händä turmelukseen/ ja hänen jouckons sortaman/ että sangen paljo lyödyxi tule.

11:27 Ja molembain Cuningasten sydämet ajattewat/ cuinga he toinen toisellens wahingota tekisit/ ja cuitengin yhden pöydän tykönä petollisest toinen toisens cansa

puhuwat/ waan ei se menesty/ sillä loppu on wielä toisexi ajaxi määrätty.

11:28 Sen peräst mene hän taas cotians suurella tawaralla/ ja asetta sydämens sitä pyhä lijtto waskan: sijnä hän jotakin toimitta/ ja nijn hän mene cotia omalle maallens.

11:29 Senjälken mene hän tilalla etelän päin/ mutta ei hänen menesty toisella erällä/ nijncuin ensimmäisellä.

11:30 Sillä Chitimist tulewat hahdet händä waskan/ nijn että hän epäile/ ja palaja.

11:31 Silloin hän julmistu sitä pyhä lijtto waskan/ ja menesty/ ja cadzo ymbärillens/ ja coco tygöns/ jotca sen pyhän lijton hyljät. Ja hänen käsiwartens pitä sijnä oleman/ ne saastuttawat Pyhän wahwistuxes/ ja saattawat pois jocapäiwäisen uhrin/ ja nostawat häwityxen cauhistuxen.

11:32 Ja hän teeskele ja anda hywiä sanoja jumalattomille/ jotca lijton rickowat.

11:33 MUtta se Canssa/ joca heidän Jumalans tunde/ rohwise idzens ja menesty. Ja ne ymmärtäwäiset Canssan seas opettawat monda/ sentähden heitä wainotan miecalla/ tulella/ fangiudella ja ryöstämisellä/ cauwan aica.

11:34 Ja cosca he nijn caatuwat/ tapahtui heille cuitengin wäähä apua: mutta monda menewät heidän tygöns petollisest.

11:35 Ja ymmärtäwäisistä muutamit langewat/ että he coeteldaisin/ puhtaxi/ ja selkiäxi tulisit/ sijhenasti että loppu tule. Sillä wielä nyt toinen aica on käsis.

11:36 Ja Cuningas teke mitä hän tahto/ ja hän corgotta idzens ja ylöndä idezns caickia waskan cuin Jumala on. Ja hän puhu hirmuisest jumalain Jumalata waskan/ ja se on hänelle menestywä/ sijhenasti cuin wiha täytetän: sillä se on päätetty/ cuinga cauwan se on olewa.

11:37 Hänens Isäins Jumalata ei hän tottele/ eikä waimoin rackautta/ eli yhdestäkän Jumalasta lucua pidä: Sillä caickia waskan hän

Propheta Daniel

idzens corgotta.

11:38 Mutta hänen oma jumalata/ josta ei hänen hän palwele: Sitä jumalata/ josta ei hänen Isäns mitän tiennet/ pitä hänen cunnioittaman/ cullalla/ hopialla/ calleilla kiwillä/ ja cauneilla caluilla.

11:39 Ja hän on nijlle/ jotca händä auttawat Maosimi wahwistaman/ sen muucalaisen jumalan cansa/ jonga hän walinnut on/ suuren cunnian tekewä. Ja asetta heitä monen Herraxi/ ja jaca heille maan palcaxi.

11:40 JA lopusa pitä etelän Cuningan hänen cansans puskeleman/ ja pohjaisen Cuningan pitä äkist carcajaman händä watan/ rattailla/ radzasmiehillä/ ja monilla haaxilla. Ja hänen pitä maille menemän/ haascaman ja waeldaman läpidze.

11:41 Ja hänen pitä ihanaan maahan tuleman/ ja monda surmatan.

11:42 Mutta nämät pitä hänen kädestäns pääsemän/ Edom/ Moab/ ja Ammonin lasten esicoiset. Ja hänen pitä woimans maihin lähettämän/ ja ei Egyptikän pidä häneldä pääsemän.

11:43 Waan hänen pitä omistaman idzellens/ cullan ja hopian/ ja caiken Egyptin tawaran/ Lybian ja Ethiopian pitä händä seuraman.

11:44 MUtتا sanoma idästä ja pohjaisesta pitä händä peljättämän/ ja hän käy ulos suurella julmudella/ ajatellen monda cadotta ja hucutta.

11:45 Ja hänen pitä majans asettaman cahden meren wälille/ sen ihanan pyhän wuoren tygö. Sijhenasti cuin hänen loppuns tule/ ja ei kengän händä auta.

V. 7. Wahwoin paickoin) Cudzu hän täsä waldacunnan. V. 8. Wie pois heidän jumalans) Sillä muun saalin seas sai hän 2500. epäjumalan cuwa/ jotca hän wei cotians Egyptijn. V. 9. Omalle maallens) Se on: Ei hän pidä waldacunda cuin hän kyllä taidais. V. 10. Yxi tule) Nimittäin/ Antiochus: Sillä se toinen

Seleucus cohta tapettin Nicanorilda. V. 15. Wäkewät Caupungit) Ei Egyptis/ waan Syrias ja Judas/ jotca ennen Ptolomeuxen olit. V. 17. Ihanaiseen maahan) Se suuri Antiochus teki Judalaisille suuren cunnian/ että he autit händä Ptol. Epiphanest watan/ Syriata woittaman. V. 22. Käsiwarret) Cuningan päämiehet Egyptist Syrias.

XII. Lucu .

Wielä puhu Engeli Epiphanexen nimellä Antichristuxest/ että hän tästedes tulewa oli/ ja corgottapa idzens caickein päälle cuin Jumala/ tahtoin caicki hallita ja wallita/ v. 36. Hän waiwatan monicahdoilda: Mutta hän warjele idzens wäkewäst/ ja paina ne alans/ v. 40. Sijhenasti cuin peljättäväinen sanoma tule/ ja hänen pitä loppuman/ v. 44. Cuitengin se suuri Försti Michael warjele ja wapahta omans/ sijhenasti cuin hän tule cuolluita herättämän/ etc. v. 1. Mutta tämä Prophetia pitä oleman lukittu/ eikä pidä täydellisest ymmärrettämän ennen wijmeistä aica/ v. 4. & 8. Puhutan myös jotakin ajasta/ cosca nämät tapahtuman ja cuinga cauwan ne oleman pitä/ v. 5. & 11.

12 :1 Silloin nouse se suuri Försti Michael/ joca sinun Canssas edes seiso. Sillä yxi surkia aica on tulewa/ jonga caltainen ei ikänäns ollut ole/ sijttecuin ihmiset rupeisit oleman/ haman sijhen aican asti. Sillä ajalla sinun Canssas waphahdetan/ caicki jotca kirjas kirjoitetut owat.

12:2 Ja monda/ jotca maan tomus macawat/ heräjävät/ muutamat ijancaickiseen elämään/ ja muutamat ijancaickiseen pilckan ja häpiään.

12:3 Mutta opettajat paistawat/ nijncuin taiwan kirckaus/ ja jotca monda opettawat wanhurscauten/ nijncuin tähdet alati ja ijancaickisest.

12:4 Ja sinä Daniel peitä nämät sanat/ ja sulje

Propheta Daniel

nämät kirjoituxet haman wijmeisen aican.
Silloin pitä sen tygö monda tuleman/ ja
suuren ymmärryksen löytämän.

12:5 JA minä Daniel näin/ ja cadzo/ caxi
muuta seisoit siellä/ toinen tällä wirran
reunalla/ ja toinen toisella reunalla.

12:6 Ja hän sanoi sille/ joca oli lijnaisilla
waatteilla puetettu/ joca ylembänä seiso
wirran tykönä/ cosca näiden ihmetten loppu
tulle?

12:7 Nijn minä otin hänestä waarin/ joca
lijnaisilla waateilla puetettu oli/ joca ylembänä
seiso wirran tykönä. Ja hän nosti oikian ja
waseman kätens taiwasen päin/ ja wannoi sen
cautta joca ijancaickisest elä/ että sen pitä
ajan/ ja muutamat ajat/ ja puolen aica
wijpymän. Ja cuin sen pyhän Canssan hajotus
saa lopun/ silloin caicki nämät tapahtuwat.

12:8 Minä tosin tämän cuulin/ waan en minä

*Vers.36. Ja Cuningas) tästä alca ne peitetyt
sanat/ joista puhutan lopulla. Ja ymmärretän
tämä yximielisest Antichristuxest. Nijn myös
Paulus hänestä tästä puhu/ 1. Thess. 2. Ja idze
loppu paljon todistanut on. Sillä ensist on
Antichristus Pawi Ruomist tehnyt mitä hän
tahdoi/ sijnä ettei hän yhtäkän Laki/ oikeutta
eli duomiota tahdo totella/ waan että hänen
tahtons pitäis oleman ylimmäisen Lain/ ja
hänen duomions caickein muiden päällä/ Hän
on myös idzens corgottanut ylidzen caiken
sen cuin Jumala on: Sijnä että hän tahto/ että
hänen asetuxens ja säätyns pitä corkeimbana
pidettämän cuin Jumalan omat käskyt/ ja
omista idzellens sen wallan/ cuin ainoastans
Jumalalla on. Cauhiast on hän puhunut
Jumalata watan/ sijnä että hän on
corgottanut meidän wanhurscaudem /
ansiom ja työm/ ja nijin cadzonut ylön
Jumalan laupiuden ja Christuxen ansion/ ja se
on hänelle menestynyt. II. v. 37. Sijtte ei ole
hän huollut waimon rackautta/ sillä hän on
kielänyt Awioskäskyn/ ja oikian waimollisen*

ymmärtänyt/ ja sanoin: racas HERra mitä sijtte
tapahtune?

12:9 Mutta hän sanoi: mene Daniel/ sillä se on
peitetty ja suljettu/ haman wijmeisen aican.

12:10 Monda puhdistetan/ kircastetan/ ja
coetellan/ mutta jumalattomat pitävät
jumalattoman menon. Ja jumalattomat ei
näitä tottele/ mutta ymmärtäväiset ottawat
näistä waarin.

12:11 Ja sijtä ajasta/ cosca se jocapäiwäinen
uhri on otettu pois/ ja häwityxen cauhistus
sinne pannan/ owat tuhatta/ caxi sata ja
yhdexänkymmendä päiwä.

12:12 Autuas on/ joca odotta ja ulottu
tuhandeen/ colmen sataan ja wijten päiwään
neljättäkymmendä.

12:13 Mutta sinä Daniel mene pois/ siihenasti
cuin loppu tule/ ja lewä/ että nousisit sinun
osasas/ päiwäin loppun asti.

*rackauden ja menon: ja nijin saattanut sekä
idzens että muut syndijn wastoin luondo/
joilla Jumalan ylöncazjojat rangaistan/ Rom.
1. III. v. 38. Caicki muut jumalat/ ja hänen
Isäins Jumala ei mitän maxa: Mutta hänen
oma jumalans pitä ainoastans kelpaman/ että
hän on unhottanut Christuxen ja hänen
ainoan ricosuhrins ristin päällä/ ja on hänen
terwellisest ehtollisestans ajatellut idzellens
yhden uhrimessun eläwitten ja cuolluitten
edestä: Joca caickia piti auttaman/ taiwas/
maan päällä ja maan alla. Jonga hän ja caicki
hänen seurans pitävät ainoana turwanans/
jota heidän täyty palwella ja cunnioitta
cullalla/ hoiolla ja calleilla caluilla. Ja
cudzutan täsä se hänen Jumalans Maosim/ se
on wahwus/ praesidia , nijincu in linna ja
Caupungit/ nijincu in Daniel tämän sanan usein
ennen pitä/ cap. II. Nijn että Maosim oikein
cudzutan wahwuden Jumalaxi/ Deus
Praesidiorum / että Clostareis ja hywin
raketuis kircois händä palweldaman piti. IV. v.
39. Nijn on hän jacanut suuret cunniat/
rickaudet ja maacunnat/ nijille jotca händä*

Propheta Daniel

autit wahwistaman tätä Jumalata: Että hän on tehnyt monicahdat Pijspoixi/ Cardinaleixi/ Abboteixi/ ja andanut heille Clostarit/ Hijppacunnat praebendat ja Pijspauden: monicahdat hän on woidellut ja cuuluttanut Keisareixi/ ja Cuningoixi/ ja auttanut maacundijn ja waldacundijn/ jotca tämän hänen uhrimessuns ja epäjumalan palweluxens wahwistanet ja auttanet owat. V. v. 40. Edespäin/ on Etelän maan Cuningas: se on/ Christus (että Antichristus on pohjasta) taistellut hänen cansans/ sijnä että hän on ajallans herättänyt uscollisia opettaita ja tunnustaita/ jotca owat pannet idzens hänen erhetystäns wastan: waan hän on coonnut caiken hänen woimans heitä wastan/ ei ainoastans mailmallisia aseita ja mieckoja: Mutta myös kirjoittamisella/ pannaan panemisella/ ja on carannut heidän päällens/ ja/ nijsä ihanaisis maisa/ joisa he jällens olit ottanet wastan sen puhtan opin/ on tappanut ja cuolettanut heitä. v. 42. Owat cuitengin Edomerit/ se on weripunaiset Martyrit ja tunnustajat/ jotca heidän werelläns owat tunnustanet totuden/ Moabiterit owat yxikertaiset ja murhelliset Christityt/ jotca heidän wijmeisilläns owat hyljännet hänen petoxens/ ja luottanet yxikertaisest Jumalan laupiuteen Christuxen ansion cautta: Ja Ammonin lasten Förstit/ owat wähat yxikertaiset lapset/ jotca olit oikein castetut/ ja niijn täädä cuolit ennen kuin he taittin wieteldä hänen erhetyxijns. Nämät caicki owat pääsnet hänen tyranniudestans/ ettei he ole cadotetuxi tullet. VI. v. 43. Hän on myös hallinnut coco Egyptin/ Lybian ja Ethiopian tawarat/ se on: ylimmäisten/ keskimmäisten ja alimmaisten seas/ sijnä että hän Messuin ja Anekirjain edestä on heidän maans ja manderens enimmäst wetänyt tygöns. VII. v. 44. Mutta sanoma/ se on/ Christuxen suun hengi/ eli se puhdas Evangeliumi/ joca jällens rupeis helisemän/ on peljättänyt hänen/ niijn

ettei hän tiedä millä tawalla hän sen tunnustajat murhaman ja hucuttaman pidäis. Sijhenasti että hän lopun saa/ se on/ Christus hänen tulemisellans hänen peräti surmawa on/ 2. Thess.2:8. VIII. v. 45. Hän on pannut ylös hänen majans/ se on/ pannut istuimens ja asumasiens merten keskelle/ se on/ Italiaan/ Adriaticumin ja Tyrrhenumin wälille sen ihanaisen wuoren ymbärille/ keskelle Jumalan Kircko ja seuracunda v. 1. Silloin) se on: Cosca sencaltainen Antichristuxen tyrannius ja pimeys on corkeimmallens joutunut/ se suuri Michael/ se on Christus/ niijn cuin hänen wircans puolesta Engeli ja seuracundans wartia/ tule hänen auxens/ lohduuttaman ja wapahtaman walituitans/ sijhenasti/ cuin cuolluet maan tomust ajallans nousewat/ etc. v. 4. Sulje) Mitä nyt enämbi tämän Prophetian sulkemisest puhutan/ se tietä anda/ ettei händä täydellisestä ymmärretä/ ennencuin hän caicki on täytetty. v. 7. Aica wijpymän) Sentähden niijn paljon cuin aican tule/ on työläs tietä/ ettei täsä niijn selkiäst ole sanottu mitkä ajat eli päiwät/ luonnolliset eli pidemmät/ pitä ymmärrettämän/ eikä myös cosca ne pitä aljettaman. Arwoitella kyllä taitan/ joista ei mitän wahwast päätettä taita/ sijhen saacka että caicki täytetän ja lopusta parammin nähdä taitan/ taicka taiwalliseen Scholuun tullan/ cusa me caicki täydellisemmästä tietä saamme/ ja ymmärrämme. v. 10. jumalattomat) jumalattomat pysywät jumalattomudesans/ ja owat sencaltaiset cuin ennengin/ ja ei mitän sijtä ota waaria/ mutta älkän sitä kengän pahaxuco: Sillä sencaltaisten wietellysten ja wainomiesten cautta tulewat toimelliset coetelluxi ja kircastetuxi/ I. Cor. 11:19. Lawiammalda luettacan idze Lutherus tästä Cap. josta nämät enimmäst otetut owat.

Prophetan Danielin loppu.

Propheta Hosea .

Esipuhe Prophetast Hoseast .

HOsea eli ja Saarnais/ nijncuin hän EsipuHesans osotta/ toisen ja jäkimmäisen Jerobeamin Israelin Cuningan aicana. Jolla ajalla myös Jesaia Judeas/ nijn myös Amos ja Micha elit/ mutta Hosea oli cuitengin wanhin heistä. Nijn oli myös Jerobeam toimellinen ja onnellinen Cuningas/ joca paljo toimitti Israelin waldacunnas/ nijncuin toinen Cuningasten Raamattu neljännes toistakymmenes lugusa todista. Jäit cuitengin hänen wanhemmans Israelin Cuningasten epäjumaluteen/ ja owat ollet sijhen aican monda jalo miestä Canssas/ waan ei cuitengan tainnet Canssa parammaxi saada: sillä perkele oli Canssan sijhen hulluteen saattanut/ että he alati tapoit Prophetat/ ja poldit lapsens epäjumaloille uhrixi/ ja nijn täytit maan wiattomalla werellä/ nijncuin hän täsä ensimmäises lugus sen edest Israeli uhca. Mutta nijn on nähdä/ ettei tämä Hosean ennustus ole coconainen eikä täydellisest kirjoitettu/ mutta ainoastans muutamit cappalet ja sanat hänen Saarnastans owat haetut ja yhten Raamattun cootut/ löytän cuitengin hänesä/ että hän molemmat wirat runsast ja täydellisest on toimittanut. Ensist on hän epäjumalutta wastan angarast Saarnannut/ ja Canssa jalost nuhdellut/ nijn myös Cuningast ja hänen Ruhtinaitans ja Pappeja/ jonga tähden hän/ nijncuin muutkin/ cuoleman ansaidzi. Ja tapettin nijncuin eriseurainen Pappeja wastan/ ja capinan nostaja Cuningasta wastan: sillä se on Prophetain ja Apostolein cuolema ollut/ ja nijn idze Christuxengin täydyi cuolla. Sijtte on myös Christuxest ja hänen waldacunnastans wäkwäst ja rohkiast ennustanut/ nijn 2. 13. ja 14. cap. erinomattain osotetan. Mutta että hän nijn usein kertoi sen sanan huora ja huorutta/ ja 2. cap. nai porton: ei sentähden pidä ajateldaman/ että hän idzestäns oli nijn carias töisäns ja puheisans: sillä hän puhu hengellisellä tawalla/ ja se huora on ollut hänen awio emändäns/ jonga cansa hän on sijttänyt awio lapsia. Mutta emännän ja lasten piti sencaltaista häpiälistä nime candaman/ Canssan epäjumaluden merkixi ja nuhtexi/ joca oli monda hengellistä huorutta/ se on epäjumalutta/ täynnä/ nijncuin hän idzekin sano: maacunda juoxe pois HERrasta huoruteen. Nijncuin Jeremia puisia cahleita/ ja picarin candoi merkixi: ja caickikin Prophetat teit jotakin camalata Canssalle merkixi: nijn myös hänen awio emändäns lapsinens piti täsä huoran nime candaman/ Canssan epäjumaluden merkixi: sillä ei se ole uscottapa/ että Jumala käski Prophetan huorin tekemän/ nijncuin muutamit täsä Hosean tahtowat selittä.

I. Lucu .

HERra käske Hosean otta idzellens porton emännäxi/ sixi merkixi/ että maacunda juoxi epäjumalan palweluxeen/ v. 1. anda lapsille sencaltaisen nimen/ josta tietäisin HERran tahtowan sentähden edziä ja rangaista maacunda/ v. 3.

1:1 Tämä on HERran sana/ joca tapahtui Hosealle Beherin pojalle/ Usian/ Jothamin/

Ahaxen/ Jehiskian/ Judan Cuningasten ajalla/ ja Jerobeamin Joaxen pojan Israelin Cuningan ajalla.

1:2 Ja cosca HERra rupeis ensist Hosean cautta puhuman/ sanoi hän hänelle: mene/ nai ja ota portto awioxes/ ja porton lapset: sillä maacunda carca pois HERralda huoruteen.

1:3 Ja hän meni ja otti GomerDiblainin tyttären/ joca tuli rascaxi ja synnytti hänelle pojan.

Propheta Hosea

1:4 Ja HERra sanoi hänelle: nimitä händä Jesreeliksi: sillä wielä on wähä aica/ cuin minä edzin ne wiattomat weret Jesreelis Jehun huonen päälle/ ja loputan Israelin huonen waldacunnan.

1:5 Ja siihen aican ricon minä Israelin joudzen Jesreelin laxosa.

1:6 Ja hän taas tuli rascaxi/ ja synnytti tyttären. Ja hän sanoi hänelle: nimitä se LoRihamaxi: sillä en minä enä armahda Israelin huonetta/ mutta tahdon heidän heittä pois.

1:7 Judan huonetta minä cuitengin armahdan/ ja autan heitä HERran heidän Jumalans cautta. En minä heitä auta joudzella/ miecalla/ sodalla/ orehilla taicka hewoismiehillä.

1:8 Ja cosca hän oli LoRihaman wieroittanut/ nijn hän taas sijtti ja synnytti pojan.

1:9 Ja hän sanoi: nimitä händä LoAmmixi: Sillä et te ole minun Canssan/ nijn en minäkän ole teidän.

1:10 MUtta Israelin lasten lucu pitä oleman nijncuin meren sanda/ jota ei mitata eikä luetta taita. Ja sijnä siasa pitä oleman cuin heille sanottu on: et te ole minun Canssan/ sanotan heille: te eläwän Jumalan lapset:

1:11 Sillä Judan lapset ja Israelin lapset pitä coconduman ja pitämän heidäns yhden pään alla/ ja menemän ylös/ pois maasta: sillä Jesreelin päiwä pitä suuri päiwä oleman.

Vers.6. LoRihamaxi) Armotoin: sillä ei hän tahdo pelasta Assyrian Cuningan kädestä. v. 7. HERran heidän Jumalans cautta) Tästä nähdän että jumaludes owat usiammat personat/ toinen persona puhu täsä ja lupa autta/ ja toinen on jonga cautta hän on auttawa/ nijncuin Basil. M. puhu cont. Eunom. lib. 5. V. LoAmmixi) se käättän: ei minun Canssan: sillä hän tahdoi hyljätä Judan Canssan/ ja lopetta heidän waldacundans ja pappeudens/ nijncuin Evangeliumin cautta tapahtunut on/

cuin täsä cohta seura.

II. Lucu .

HERra lupa että Israelin lapset pitä nijn monexi tuleman/ nijstä jotca ei nyt ollet hänen lapsens/ ettei nijtä kengän luke taida: sillä Juda ja Israel pitä oleman yhden pään alla/ v. 10. nuhtele Canssans heidän hengellisen salawuoteudens tähden/ v. 1. että he hyljäisit hänen/ palwelit epäjumalita/ ja omistit nijlle caiken sen hywän cuin HERra heille andoi/ jywät/ wijnan/ öljyn/ etc. v. 5. uhca tahtowans otta ne tacaperin/ v. 7. lupa cuitengin taas että hän tahto heitä corjata/ uuden lijton tehdä heidän cansans/ ja heitä idzellens wanhurscaudes ja armos kihlata/ v. 14.

2:1 Sanocat teidän weljillen: he owat minun Canssan: ja teidän sisarillen: he owat armosa.

2:2 SANocat duomio teidän äitistän/ rijdelkätt sillä ei hän ole minun emändän/ engä minä ole hänen miehens. Käskekät hänen heittä pois haureudens hänen caswoistans/ ja hänen huorudens hänen rinnastans.

2:3 Etten minä händä alasti rijsuis/ raatelis ja panis händä nijncuin hän syndyisäns oli. Ja panis myös händä nijncuin häwitettyä ja nijncuin carkiata maata/ engä janoon händä cuoletais.

2:4 Ja en armahdais hänen lapsians: sillä he owat huoran lapset/ ja heidän äitins on portto.

2:5 Ja joca heidän sijtti/ hän käytti idzens häpiälisest/ ja sano: minä tahdon carata racastajani jälkeen/ joca minullen anda leipä/ wettä/ willoja/ pellawita/ öljyä ja wijna.

2:6 Sentähden cadzo/ minä aitan sinun ties orjantappuroilla/ ja panen aidan eteen/ ettei hän löytäis hänen polcujans.

2:7 Ja cosca hän carcaja racastajains jälkeen/ nijn ei hänen pidä heitä käsittämän/ eikä

Propheta Hosea

löytämän/ cosca hän heitä edzi/ ja hänen pitä sanoman: minä menen ja palajan minun endisen mieheni tygö/ josa minä parammin menestyn cuin minun nyt käteni käy.

2:8 Ja ei hän tahdo tietä minua sixi/ joca hänelle annoin jywiä/ wijna ja öljyä/ ja että minä annoin hänelle paljon hopiata ja culda/ josta he Baalimin teit.

2:9 Sentähden minä otan aicanans jällens minun jywäni/ wijnani ja willani/ ja raatelen minun pellowani/ jolla hän häpiäns peittä.

2:10 Ja minä tahdon rjjsua hänen häpiäns/ hänen racastajains silmäin eteen/ ja ei pidä kenengän händä minun käsistäni päästämän.

2:11 Ja minä lackautan caiken hänen ilons/ juhlands/ uden Cuuns/ lepopäiwäns/ ja caicki hänen pyhäpäiwäns.

2:12 Minä häwitän myös hänen wijnapuuns ja ficunapuuns/ joista hän sanoi: se on minun palckan/ jonga minun racastajani minulle andawat. Minä teen nijstä medzän/ että medzän pedot ne syöwät.

2:13 Juuri nijn edzin minä händä Baalimin päiwänä/ jona hän sawuuhria sytytti/ ja caunisti hänens culda lehdeillä ja caulahopeilla. Ja juoxe racastajans jälken/ ja nijn unohti minun/ sano HERra.

2:14 SEntähden cadzo/ minä tahdon händä haucutella/ wien hänen corpeen ja puhun suloisest hänen cansans.

2:15 Silloin annan minä hänelle hänen wijnamäkens/ ja Achorin laxon/ ja tahdon toiwon awata. Siellä hän on lauleskelewa/ nijncuin nuorella ijälläns: ja nijncuin sinä päiwänä jona hän Egyptin maalda läxi.

2:16 Ja sinä päiwänä pitä oleman/ sano HERra/ että minun cudzut miehexas/ ja et sillen minua cudzu Baalimixes.

2:17 Sillä minä tahdon Baalimin nimet otta pois hänen suustans/ nijn ettei kenengän pidä sitä nime sillen muistaman.

2:18 Waan minä tahdon tehdä heille sillä ajalla lijton/ petoin cansa kedolla/ linduin

cansa taiwan alla/ ja matoin cansa maan päällä. Ja tahdon otta pois joudzen/ miecan/ ja sodan maalda/ ja annan heidän asua turwallisest.

2:19 Minä kihlan sinun idzelleni ijancaickisest/ minä kihlan sinun idzelleni wanhurscaudesa/ duomiosa/ armosa ja laupiudesa.

2:20 Minä kihlan tosin sinun idzelleni uscosa/ ja sinun pitä HERran tundeman.

2:21 Sillä ajalla/ sano HERra/ tahdon minä cuullella/ minä tahdon taiwan cuullella/ ja taiwan pitä maata cuuldeleman.

2:22 Mutta maan pitä cuuleman jywä/ wijna/ öljyä/ ja nijtä pitä Jesreelin cuuleman.

2:23 Ja minä tahdon sen idzelleni pitä siemenexi maan päälle/ ja tahdon sitä armahta/ jota ei ole armahdettu. Ja sanon hänelle: joca ei ollut minun Canssan: sinä olet minun Canssan: ja hänen pitä sanoman: sinä olet minun Jumalan.

Vers.10. Mutta Israelin lasten lucu) se on puhuttu Christuxest ja Evangeliumin Saarnast/ pacanain ja Judalaisten seas/ se on toisexi pääxi ja waldacunnaxi tullut. V. 11. Yhden pään alla) Joca pää on Christus. V. 4. Portto) se on/ hän palwele epäjumalita. V. 7. Pidä heitä käsittämän) Epäjumalan palweliat/ nijncauwan cuin heillen myötä käy/ luulewat he sen idzellens heidän epäjumalan palweluxellans ansainnens/ sijhenasti cuin murhe tule/ nijn täyty heidän sitä oikiata Jumalata rucoilla ja armo anoa. V. 14. Suloisest) se on se suloinen Evangelium/ ja Achorin laxo on se cullainen paicka/ josa murhe ja risti on/ ja cuitengin Christuxen suloiset sanat owat seas: sillä Achor kääjän/ murhe eli risti/ josa caicki näkymättömät asiat Saarnatan/ joita toiwoman pitä. V. 18. Lijton) se on/ sydämen lijton ja rauhan uscon cautta Christuxen päälle/ joca ei kenengän taida wahingota tehdä. V. 22. Jesreel) kääjän/ Jumalan siemen: sopi nijn sijhen/ cusa hän

Propheta Hosea

*sano: minä pidän hänen minulleni siemenexi/
se on/ teen händä oikiaxi Jesreelixi/ että
hänellä olis ijancaickinen sikiö/ nijncuin
Christillinen Kircko ijancaickisest pisy.*

III. Lucu .

*HOsea saa taas käskyn sijtä portost/ v. 1. sixi
merkixi/ että Israelin lapset pidäis jongun ajan
oleman ilman Cuningata ja Papeita/ v. 4.
mutta wijmein tuleman käätyxi heidän oikian
Cuningans Christuxen tygö/ v. 5.*

3:1 JA HERra sanoi minulle: mene vielä kerta/
ja hala sitä salawuoteista waimo ja portto.

Nijncuin HERra racasta Israelin lapsia/ jotca
cuitengin käänyit muucalaisten jumalain
tygö/ ja halawat wijnacannun tähden.

3:2 Ja minä sowin hänen cansans/
wijtentoistakymmenden hopiapenningijn/ ja
puolentoista Homerijn ohria/ ja sanoin
hänelle:

3:3 Odota minua monda päiwä ja älä huorin
tee/ älä toiseen ryhdy: sillä minä tahdon myös
sinuakin odotta.

3:4 Sentähden että Israelin lapset pitä monda
päiwä ilman Cuningasta/ ilman Päämiestä/
ilman uhrita/ ilman Altarita/ ilman
päälishameta/ ja ilman Jumalan palwelusta
oleman.

3:5 Sijtte Israelin lapset palajawat/ ja heidän
HERrans Jumalatsans/ ja Dawidita heidän
Cuningastans edziwät. Ja pitä HERra ja hänen
armons wijmeisellä ajalla cunnioittaman.

*Vers.1. Wijnacannun tähden) se on/ wadzan
tähden. V. 4. Ilman Cuningasta) Ei ollut
Israelillä Cuningast fangiuxen jälkeen/ sijhen
saacka oikia Dawid Christus tuli/ joca on coco
mailman Cuningas. V. 5. Dawid) Cadzo Ier.
30:9. V. eod. Wijmeisellä ajalla) Cadzo Esa.2:2.*

IV. Lucu .

*HOsea ilmoitta Israelin waldacunnalle
Jumalan wihan ja rangaistuxen/ heidän
moninaisten syndeins ja wicains tähden/ jotca
siellä tehtin/ v. 1. neuwo Judan waldacunda/
ettei hän heitä seurais/ waan cartais/ v. 15.*

4:1 CUulcat HERran sana te Israelin lapset:
sillä HERralla on syy niytä nuhdella/ jotca
maasa asuwat. Sentähden ettei siellä ole
totuutta eikä rackautta/ eikä Jumalan sana ole
maasa.

4:2 Mutta pilcka/ walhe/ murha/ warcaus ja
huoruus owat wallan saanet/ ja yxi weren wica
tapahtu toisen jälkeen.

4:3 Sentähden pitä maacunnan surkian
oleman/ ja caicki/ jotca sijnä asuwat/ pitä
häwitettämän: Ja medzän pedot/ ja linnut
taiwan alla/ ja calat meres pitä huckanduman.

4:4 Ei saa kengän nuhdella eikä rangaista
ketän: sillä sinun Canssas on nijncuin Pappein
rangaisia.

4:5 Sentähden sinun pitä päiwällä langeman/
ja Prophetas yöllä/ näin minä tahdon äitis
hillitä.

4:6 Minun Canssan on turmeldu/ eikä tahdo
oppia. Että sinä hyljäisit Jumalan sanat/
tahdon minä myös sinun hyljätä/ ettei sinun
pidä enä minun Pappin oleman. Ja sinä
unohdat sinun Jumalas Lain/ sentähden minä
myös unohdan sinungin lapses.

4:7 Jota enämbi heitä on/ sitä enemmän he
tekewät syndiä minua wastan/ sentähden
teen minä heidän cunnians häpiäxi.

4:8 He syöwät minun Canssani syndiuhria/ ja
himoidzewat heidän syndejäns.

4:9 Canssalle pitä nijncuin Papeillekin
tapahtuman: sillä minä tahdon heidän pahat
tecons edziä/ ja costan heille nijncuin he
ansainnet owat.

4:10 Nijn että he syöwät ja ei tule rawituxi/ he
tekewät huorutta/ ja ei heidän pidä

Propheta Hosea

menestymän: sillä he owat hyljännet HERran/
ja ei totellet händä.

4:11 huoruus/ wijna ja juoma hulluxi
saattawat.

4:12 Minun Canssan tutki puulda/ ja hänen
sauwans Saarna hänelle: sillä huoruden hengi
wiettele heitä/ nijn että he teit huorin
Jumalatans wastan.

4:13 Wuorten cuckuloilla he uhrawat/ ja
corkiuxilla he suidzuttawat/ tammein alla/
haapain/ ja Saarn ein alla/ että ne andawat
sulaisen warjon. Sentähden tulewat teidän
tyttären portoixi/ ja teidän morsiamenne
huorixi.

4:14 Jota en minä tahdo estä/ cosca teidän
tyttären ja morsiamen häwäistä ja huoraxi
tulewat. että tekin toista Jumalata palweletta
huorain cansa/ ja uhratte ilkein porttoin
cansa: sillä hullu edzi haawoja.

4:15 ISrael/ jos sinä cuitengin tahdot huorin
tehdä/ nijn älkön Juda sentähden wiallisexi
tulco. Älkät mengö Gilgalijn/ ja älkät tulco
ylös BethAwenin/ ja älkät wannoco: nijn totta
cuin HERra elä:

4:16 Sillä Israel kijli nijncuin kijliwäinen lehmä.
Nijn HERra on myös caidzewa heitä/ cuin
exywäistä lammasta awaras paicas.

4:17 Sillä Ephraim on suostunut epäjumalijn:
Anna silläns olla.

4:18 He owat heitäns juopumiseen ja
huoruteen laskenet/ ja heidän waldamiehens
iloidzewat pahannusten kehoituxest.

4:19 Tuulispään pitä heidän sijwilläns
sidottuna ajaman pois/ ja heidän pitä
häpemän heidän Jumalan palweluxestans.

*Vers.8. He syöwät) se on/ heidän pitä wiriäst
ahkeroidzeman heidän Jumalan
palweluxesans/ mutta wähä sijtä syömän. v.
16. On caidzewa) se on/ ettei he tahdo cotona
pysyä ja tytyä sijhen Jumalan palweluxeen/
cuin minä heille olen andanut/ nijn minä
hajotan heitä pacanoihin/ että he kyllä heidän*

*wääräst opistans ja epäjumalan
palweluxestans rawituxi tulewat. v. 18. Heidän
waldamiehens) se on/ Cuningans/ Förstins ja
Pappins.*

V. Lucu .

*Propheta ilmoitta Papeille/ Canssalle ja idze
Cuningalle HERran tahtowan heitä rangaista/
että he olit hänen nijncuin porton hyljännet/
eikä tahtonet palaita jällens/ v. 1. nijn myös
Judat. v. 5. jos he sijtte edziwät HERra/ nijn ei
heidän pidä löytämän/ mutta pitä
häwitettämän/ v. 8. ja ei kengän taida heitä
autta/ v. 13.*

5:1 Cuulcat sijs Papit ja Israelin huone ottacat
waari/ ja ota corwijs sinä Cuningan huone:
sillä rangaistus pitä tuleman teidän päällen/ te
jotca Mizpas paulan/ ja lewitetywä wercon
Thaboris wirittänet oletta.

5:2 He teurastawat sangen paljo/ ja nijllä
wiettelewät Canssa/ sentähden tule minun
heitä caickia rangaista.

5:3 Kyllä minä tunnen Ephraimin/ ja ei Israel
ole minun edestäni peitetty/ että Ephraimin
on portto/ ja Israel saastainen.

5:4 Ei he ajattele palaita Jumalans tygö: sillä
heillä on huoruden sydän/ ja ei he tottele
HERra.

5:5 Sentähden pitä Israelin coreus heidän
caswoins edes nöyrytettämän/ ja Israel ja
Ephraim pitä pahain tecoins tähden
langeman: Judan pitä myös heidän cansans
langeman.

5:6 He edziwät sijtte HERra carjoinens ja
lambainens/ waan ei heidän pidä sijttekän
händä löytämän.

5:7 Sillä hän on idzens heidä kääändänyt pois.
He cadzowat HERran ylön ja synnyttäwät
äpäpä lapsia/ sentähden pitä myös uden Cuun
syömän heitä uhreinens.

5:8 Ja/ soittacat Basunata Gibeas/ Ja/ soittacat

Propheta Hosea

torwe Ramasa/ Ja/ huutacat BethAwenis/
tuolla puolen BenJaminin.

5:9 Sillä Ephraimin pitä rangaistuxen päiwänä
kylmillä olemän/ josta minä Israelin
sucucundia uscollisest olen neuwonut.

5:10 JUDan Päämiehet owat nijncuin rajain
siirtäjät/ sentähden tahdon minä minun
wihani wuodatta heidän päällens nijncuin
weden.

5:11 Ephraim kärsi wäkiwalda ja ahdistetan/
joca hänelle oikein tapahtu: sillä hän andoi
idzens ihmisten käskyihin.

5:12 Minä olen Ephraimille nijncuin coi/ ja
Judan huonelle widzaus.

5:13 Mutta cosca Ephraim tunsi sairaudens ja
Juda haawans/ nijn Ephraim meni Assyriaan/
ja lähetti Jarebin Cuningan tygö. Waan ei hän
woinut teitä cuitengan autta/ eikä parata
teidän haawojan.

5:14 Sillä minä olen Ephraimille nijncuin
wanha Lejon/ ja Judan huonelle nijncuin nuori
Lejon. Minä/ minä idze heitä raatelen ja
menen pois/ minä wien heidän pois/ ja ei
kengän heitä woi pelasta.

5:15 MInä menen ja palajan taas sialleni/
sijhenasti cuin he syndins tundewat/ ja minun
caswoani edziwät.

*Vers.4. Mitzpas) Sillä he sääsit idze siellä
jumalan palweluxen/ jolla he wiettelit
Canssan, v. 2. Teurastawat) Epäjumalan
palweluxeen coco mailma runsast anda/ waan
totuden täyty kerjätä. v. 5. Coreus) se on/
heidän jumalan palweluxens/ johon he
uscalsit. v. 7. äpäpä lapsia) se on/ he
opettawat lapsillens wäärä ja epäjumalan
palwelust/ ettei he taida tulla minun lapsixeni.*

VI. Lucu .

*Propheta lohduutta taas Canssans/ että cosca
he HERralda rangaistan/ nijn he oppiwat
tundeman HERran/ ja käändäwät idzens*

*hänen tygöns/ v. 1. ja nijn hän teke heille
caicke hywä/ v. 4. mutta Israel oli cadzowa
sen ylön/ ja Juda cuitengin oli sitä ajattelewa
ja pitä käätyxi tuleman/ v. 11.*

6:1 Cosca heille wastoin käy/ nijn heidän pitä
minua edzimän/ ja sanoman: Tulcat ja
palaicam HERran tygö/ sillä hän on meitä
repinyt/ hän myös meidän paranda.

6:2 Hän on meitä lyönyt/ hän myös meidän
paranda. Hän teke meitä eläwäxi cahden
päiwän perästä/ colmandena päiwänä hän
meitä wirgotta/ nijn että me saamme elä
hänen edesäns.

6:3 Nijn me otam sijtä waarin/ ja pyytelem/
että me HERran tundisim: Sillä hän coitta
nijncuin caunis amurusco/ ja hän tule meille
nijncuin sade/ nijncuin wihmasade/ joca maan
tuoreutta.

6:4 Cuinga minä sinulle Ephraim hywä teen?
cuinga minä sinulle Juda hywä teen? sillä se
armo/ jonga minä teile osotan/ on nijncuin
amullinen pilwi/ ja nijncuin caste/ joca
huomeneltain warhain lange.

6:5 Sentähden wuoleskelen minä heitä
Prophetain cautta/ ja cuoletan heitä minun
suuni sanoilla/ että sinun Jumalas sanat
ilmaunduisit:

6:6 Sillä minulle kelpa armo ja ei uhri/
Jumalan tundo ja ei polttouhri.

6:7 Mutta he käywät sen lijton ylidze nijncuin
Adam/ jolla he cadzowat minun ylön.

6:8 Sillä Gilead on Caupungi wäärä ja
weren wicoja täynäns.

6:9 Papit owat jouckoinens nijncuin ryöwärit/
jotca wäijywät ja murhawat Sichemin tiellä:
sillä he tekewät mitä he tahtowat.

6:10 Minä näen Israelin huonesä/ jota minä
cauhistun: sillä Ephraim teke huorin/ ja Israel
saastutta idzens.

6:11 Mutta Judalla on wielä elon aica olewa/
cosca minä minun Canssani fangiuden
palautan.

Propheta Hosea

*Vers.1. Wastoinkäy) Täsä hän ennusta
Christuxest ja Evangeliumist. Ei Judalaiset
totellet Jumalata/ cosca heille myötä käwi/
nijn täydyi heidän Udes Testamendis palwella
Jumalata ristin alla: ei muutoin taida olla: sillä
pauperes Evangelizantur, wiheljäiset cuulewat
Jumalan sanan/ mutta ei äwerjät sitä mixikän
lue. v. 2. Cahden päivän perästä) Puhutan
Christuxen nousemisest cuolluist: mutta että
hän puhu nijncuin usiammist/ tapahtu
sentähden/ että me caicki nijncuin jäsenet
hänen ruumisans/ cuolemme hänen cansans
ja cuolluist nousemme/ cuolemme synnille ja
elämme wanhurscaudelle/ Rom.6:8. v. 5.
Wuoleskelen) se on/ minä hyljän heidän
epäjumalan palweluxens/ että he minua
palwelisit. v. 9. Murhawat) Nimittäin/ heidän
sieluns heidän epäjumalan palweluxens
cautta.*

VII. Lucu .

*PRopheta walitta waikiast Israelin syndejä ja
catumattomutta/ v. 1. Iijatengin heidän
epäjumalan palwelustans/ v. 3. ja että he
turwaisit ihmisten apuun/ v. 11. jongatähden
he myös HERralda rangaistan/ v. 13.*

7:1 COsca minä Israeli autta tahdon/ nijn
äsken nähdän Ephraimin wääryst/ ja Samarian
pahuus/ nijn että he sitä enämmin
epäjumalita palwelewat:

7:2 Sillä waicka he keskenäns warasten/ ja
ulcona ryöwäritten cansa rangaistan/ ei he
cuitengan huomaidze/ että minä otan waarin
caikesta heidän pahudestans. Mutta minä
näen kyllä heidän menons/ jota he jocapaicas
pitäwät.

7:3 He ilahuttawat Cuningan pahudellans/ ja
Päämiehet walhellans/ ja owat caicki
huorintekiät.

7:4 Nijncuin pädzi/ jonga leipoja lämmittä/

cosca hän on sotcunut/ anda hän taikinan
hapata ja nosta.

7:5 Tänäpä on meidän Cuningam juhla/ ja
Päämiehet lämbiäwät wijnasta/ nijn hän
cudzutta pilckajat tygöns.

7:6 Sillä heidän sydämens on palawa nijncuin
pädzi/ cosca he uhrawat ja Canssa
wiettelewät. Mutta heidän leipojans maca
caiken yösen/ ja pala amulla tulen liekisä. He
owat wielä caicki palawat nijncuin pädzi.

7:7 Waicka heidän Duomarins syödän/ ja
caicki heidän Cuningans langewat/ ei ole
sijttekän yhtäkän heisä/ joca minua rucoile.

7:8 Ephraim secoitta idzens Canssoijn:
Ephraim on nijncuin kyrsä/ jota ei kengän
käännä.

7:9 Waan muucalaiset syöwät hänen
woimans/ jota ei hän cuitengan tottele. Hän
on myös harman carwan saanut/ ei hän
sijttekän sitä huole.

7:10 Ja Israelin coreus nöyrytetän heidän
silmäins edesä/ ei he sengän tähden käännä
idzens heidän HERrans Jumalans tygö/ eikä
hänestä pidä lucua näisä caikisa.

7:11 Sillä Ephraim on nijncuin hullu mettinen/
joca ei mitän huomaidze/ toisinans hän
auxens huuta Egyptiä/ ja toisinans he
juoxewat Assurijn.

7:12 Mutta että he nijn sinne ja tänne
juoxendelewat/ heidän minä minun werckoni
heidän päällens/ ja temman alas nijncuin
linnut taiwan alda. Minä tahdon heitä
rangaista/ nijncuin heidän seuracunnisans
Saarnatan.

7:13 Woi heitä/ että he minusta horjahtuwat/
heidän täyty turmeldua: sillä he owat minusta
luopunet. Minä olisin heidän kyllä päästänyt/
jollei he olis walheita opettanet.

7:14 Nijn ei he myös minua huuda
sydämestäns/ waan ulwowat heidän luolisans.
He coconduwat syömisen ja juomisen
tähden/ ja owat minulle cowacorwaiset.

7:15 Minä opetan heitä ja wahwistan/ mutta

Propheta Hosea

pahasti he minua kijttävät.

7:16 He palajawat/ mutta ei oikein/ waan owat nijncuin carsas joudzi. Sentähden pitä heidän Päämiestens miecan cautta langeman/ heidän uhcauxens pitä Egyptis nauroxi tuleman.

Vers.1. Nähdän) Jota enemmän opetetan/ sitä pahemmaxi mailma tule. V. 6. Leipojans maca) se on/ heidän Cuningans: ja tahto sanoa: ha palawat nijn heidän epäjumaludesans/ ettei heitä milläkän waiwalla taita sijtä eroitta/ ja he tekewät nijstä Martyrit/ joita Jumala rangaise/ nijncuin he sen Jumalan tähden kärsisit. V. 8. Käännä) Mutta anda hänen pala caicki toiselda puolelda. v. 12. Saarnatan) se on/ he uhcawat ja toruwat oikeita Prophetaita nijncuin wääriä opettaita Jumalan edes/ sen pitä tuleman heidän pääns päälle/ heidän pitä sitä curitust kärsimän/ jota he muita wastan heidän Schouluisans Saarnawat. v. 14. Luolisans) se on/ heidän Kircoisans ja Schouluisans/ joisa he epäjumalain cansa salawuoteutta pitävät. Vers.eod. He coconduwat) se on/ he pitävät heidän Jumalan palwelustans wadzan tähden. v. 16. Uhcauxens) Nimittäin/ Prophetaita wastan.

VIII. Lucu .

HERra kāske ilmoitta Canssallens heidän rangastuxens/ että he ricoit hänen lijttons/ v. 1. palwelit epäjumalita ja turwaisit ihmisten apuun/ v. 4. & 9. jota wastan ei heidän monet uhrins ja kirckons pitänyt auttaman/ v. 12.

8:1 HUuda selkiäst nijncuin Basuna/ ja sano: hän tule jo HERran huonen ylidzen nijncuin Cotca.

8:2 Että he owat minun lijttoni rickonet/ ja owat minun Laistani luopunet. Nijn heidän pitä minua huutaman: sinä olet minun Jumalan/ me Israel tunnemme sinun.

8:3 Israel hylkä hywän/ sentähden pitä wihollisen heitä waiwaman.

8:4 He asettawat Cuningat ja ei tottele minua/ he panewat Päämiehet/ ja ei minun pidäis sitä tietämän. Cullastans ja hopiastans tekewät he epäjumalita/ että he juuri nopiast häwiäisit.

8:5 Sinun wasickas Samaria hän sysä pois/ minun wihan on julmistunut/ ei se taida cauwan olla/ heitä pitä rangaistaman.

8:6 Sillä wasicka on tullut Israelist/ jonga on seppä tehnyt/ ja ei taida Jumala olla. Sentähden pitä Samarian wasican tomuxi tehtämän:

8:7 Sillä he kylwit tuulen/ ja heidän pitä jällens tuulispään nijttämän. Ei heidän siemenens pidä tuleman ylös/ eikä hedelmäns jauho andaman: ja jos hän wielä annais/ nijn muucalaiset pitä sen syömän.

8:8 Israel tule syödyxi/ ja pacanat pitävät hänen saastaisna astiana.

8:9 Että he juoxit Assurin tygö/ nijncuin exynyt Hirwi.

8:10 Ephraim lahjoi racastaitans/ ja anda pacanoille weron. Ne minä cocon heidän päällens/ heidän pitä Cuningaan ja Päämiehin pian suuttuman.

8:11 Sillä Ephraim on tehnyt monda Altarita syndiä tehdäxens/ nijn pitä myös Altarit hänelle synnixa luettaman.

8:12 Waicka minä paljo heille minun Laistani kirjoitan/ nijn he lukewat sen cuitengin muucalaisexi opixi.

8:13 Että he nyt paljo uhrawat/ ja liha tuowat edes/ ja syöwät/ nijn ei se cuitengan ole HERralle otollinen. Mutta hän tahto muista heidän pahudens/ ja heidän syndins edziä/ jotca Egyptijn heidäns käändäwät.

8:14 Israel unhotta luojans ja rakenda Kircko. Ja Juda teke myös monda wahwa Caupungita/ mutta minä lasken tulen hänen Caupungeihins/ joca hänen huonens polttaman pitä.

Propheta Hosea

V. 1. Hän tule) Nimittäin wihollinen/ Assyrian Cuningas. v. 4. Cuningat) Cadzo 2. Par. 1:6. v. 5. Wasickas) sinun cuwas eli epäjumalas. v. 12. muucalaisexi opixi) Ei se ole usi/ että Jumalan sana ja oikia oppi cudzutan muucalaisexi ja wääräxi opixi nijldä jotca idze wäärät opettajat owat. v. 13. Syöwät) Nijnkuin uhri syödän/ se on/ pyhä ruoca/ joca Jumalalle palweluxexi tapahtu. v. 14. Rakenda Kircko) Pidä waari/ cuinga se Jumalalle kelpa/ että Kircot raketan pyhille ja heidän jatöxillens/ Petarille/ etc. ja Jumala ja hänen sanans unhotetan.

IX. Lucu .

JUmala uhca Israelin waldacunda heidän epäjumaludens tähden/ v. 1. callilla ajalla/ v. 2. saastaisella ja kelwottomalla jumalan palweluxella/ v. 3. ja muulla hirmuisella rangaistuxella/ v. 6.

9:1 EI sinua tarwita riemuidzeman Israel/ eikä öyckämän nijncuin Canssat.

9:2 Sillä sinun jumalan palweluxes on huoruus sinun Jumalatas wastan/ jollas porton palcka edzit/ että caicki aitat jywillä täytetäisin.

Sentähden ei pidä aitat eikä cuurnat sinua elättämän/ eikä wijnan pidä sinulle menestymän.

9:3 Ja ei heidän pidä oleman HERran maalla/ mutta Ephraimin pitä jällens menemän Egyptijn/ ja pitä Assyrias saastaista syömän. Josa ei taita HERralle wijnasta juomauhria tehdä/ eli muuta tehdä hänen mielens noutexi.

9:4 Heidän uhrins pitä oleman nijncuin murhellisten leipä/ josta caicki saastuwat jotca sitä syöwät: Sillä heidän leipäns pitä heidän idze syömän/ ja ei sitä pidä HERran huonesen wietämän.

9:5 Mitä te silloin tahdotta vuosicaunna ja HERran juhlapäiwänä tehdä?

9:6 Cadzo/ heidän pitä raateliata pakeneman/

Egypti pitä heidän cocoman/ ja Moph pitä heidän hautaman. Noculaiset pitä siellä caswaman/ josa nyt heidän rackan epäjumalans hopiat owat/ ja orjantappurat heidän majoisans.

9:7 Edzimisen aica on tullut ja costamisen aica/ jonga Israelin pitä kyllä tundeman. Prophetat owat tompelit/ ja hengelliset owat mielipuolet/ sinun suurten pahain tecois tähden/ ja sen suuren ja cauhian epäjumalan palweluxen tähden.

9:8 Wartiat Ephraimis pidit heidäns hetken minun Jumalani tygö/ mutta nyt he owat Prophetat/ jotca hänelle paulan caikilla hänen teilläns panewat/ sillä wainollisella epäjumalan palweluxella/ heidän Jumalans huonesä.

9:9 He käywät ylön sywästi ja owat turmellut/ nijncuin Gibeana aicana/ sentähden pitä hänen heidän pahat tecons muistaman/ ja heidän syndins edzimän.

9:10 MINä löysin Israelin corwesa nijncuin wijnamarjat/ ja näin teidän Isän nijncuin ficunapuus utis ficunat. Mutta he menit sijtte BaalPeorin tygö/ ja lupaisit heidäns sille häpiäliselle epäjumalalle/ ja tulit nijn julmaxi cuin heidän racastajanskin.

9:11 Sentähden pitä Ephraimin cunnian lendämän pois nijncuin lindu/ nijn ettei heidän pidä synnyttämän eikä candaman eli sijttämän.

9:12 Ja ehkä he wielä lapsians caswataisit/ nijn minä tahdon cuitengin heidän lapsittomaxi tehdä/ ettei heidän pidä ensingän Canssa oleman: Woi heitä/ cosca minä myös heistä luowun.

9:13 Ephraim/ jonga minä näen/ on istutettu ja caunis nijncuin Tyrus/ mutta hänen täyty nyt surmajalle lapsens anda.

9:14 HERra anna heille: mutta mitäs tahdot heille anda? anna heille hedelmätöin cohtu ja mahot nisät.

9:15 Caicki heidän pahudens tapahtu Gilgalis/

Propheta Hosea

siellä minä heitä wihan/ ja minä ajan heidän pois minun huonestani/ heidän pahan menons tähden. Engä heille sillen osota rackautta: sillä caicki heidän Päämiehens owat langennet pois.

9:16 Ephraim on lyöty/ hänen juurens owat cuiwettunet/ ettei ne sillen taida hedelmätä canda. Ja waicka he wielä candaisit/ nijn minä tahdon cuitengin sen ihanan hedelmän heidän ruumistans cuoletta.

9:17 Minun Jumalan on heittäwä heidän pois/ ettei he händä cuullet/ ja heidän pitä pacanain seas exyxisä waeldaman.

Vers.4. Murhellisten) Deut. 26:4. on kielty murheuhria tekemäst. v. 7. Owat tompelit) Jer.2:8. v. 9. Gibeana aicana) Iud. 20:13. Sijnä wastaisit BenJamiterit caickein pahimman työn puolest/ jotca sentähden täydyi peräti cadotetta. v. 14. Mahot nisät) Ettei heidän pitäis sillen lapsia synnyttämän maalla/ mutta caicki piti wietämän pois. v. 16. Cuiwettunet) Waldacunda on pois/ he hajotetan pacanoihin.

X. Lucu .

Jumala uhca häwittä heidän epäjumalans Kircot ja Altarit/ ja heidän waletut wasickans/ joita he palwelit/ v. 5. ja coco heidän maans ja waldacundans/ v. 9. neuwo heitä parannukseen/ v. 12. mutta ettei he sitä totellet/ waan turwaisit omaan wäkewyteens/ piti heidän cukistettaman/ cuin sanottu on/ v. 13.

10:1 ISrael on tullut häwinnexi wijnapuuxi/ sencaltainen on myös hänen hedelmäns. Ja nijn paljo cuin hänellä hedelmätä on/ nijn monda hän myös teke Altarita. Sijnä josa maa paras on/ siihen he rakendawat caunimmat Kircot.

10:2 Heidän sydämens on jaettu/ ja he

löytäwät heidän syndins: mutta heidän Altarins pitä cukistettaman/ ja heidän Kirckons häwitettämän.

10:3 Silloin pitä heidän sanoman: ei meillä Cuningast ole/ sillä en me ole HERra paljännet/ mitä sen Cuningan pitäis meitä auttaman?

10:4 He wannowat turhan ja tekewät lijton/ ja sencaltainen neuwo wihotta nijncuin myrkyllinen ruoho caikis wagois kedolla.

10:5 Samarian asujamet cocowat heitäns wasican tygö BethAwenis: sillä hänen Canssans on parcunut hänen tähtens/ jota hänen Camarins owat tottunet riemuidzeman hänen cunnians puolesta: sillä hän on wiety heildä pois.

10:6 Ja se wasicka on wiety Assyriaan Jarebin Cuningan lahjaksi: nijn pitä myös Ephraimin häpiällä oleman/ ja Israelin pitä häpiälisest käymän hänen aiwoituxens cansa.

10:7 Sillä Samarian Cuningas on rauwennut nijncuin waaxi weden pääldä.

10:8 Awenin cuckulat owat pyhityt pois/ joilla Israel on syndiä tehnyt. Ohdacket ja orjantappurat caswawat heidän Altarillans/ ja heidän pitä sanoman: te wuoret peittäkät meitä/ ja mäet caatucat meidän päällem.

10:9 Israel sinä olet syndiä tehnyt hamast Gibeana ajasta/ siihen myös he owat jäänet. Mutta sencaltainen sota/ cuin nijtä pahoja ihmisiä wastan Gibeas tapahdui/ ei pidä heitä käsittämän.

10:10 Waan minä rangaisen heitä minun mieleni jälkeen/ nijn että Canssat pitä heidän ylidzens coconduman/ cosca minä heitä rangaisen heidän cahden syndins tähden.

10:11 Ephraim on wasicka/ joca on tottunut rihtä tappaman/ ja nijn minäkin tahdon käydä hänen caunin caulans päällä. Minä ajan Ephraimi/ Judan pitä kyndämän ja Jacobin teillä äjestämän.

10:12 Sentähden kylwäkät wanhurscautta/ nijttäkät rackautta ja kyndäkät toisin/ että nyt

Propheta Hosea

on aica HERra edziä/ siihenasti cuin hän tule/
ja sata teille wanhurscauden.

10:13 Sillä te kynnätte jumalattomutta/ ja
nijtätte pahoja tecoja ja syötte walhen
hedelmitä. Että sinä turwat sinus sinun omaan
menos/ ja sinun moneen Sangarijs nijn pitä
meteli nouseman sinun Cansas seas.

10:14 Nijn että caicki sinun linnas pitä
häwitettämän/ nijncuin Salman cadotti
Arbelin huonen sodan aicana/ ja äiti pitä
lapsinens tapettaman.

10:15 Nijn pitä teillengin BethElis
tapahtuman/ teidän suuren pahudenne
tähden/ että Israelin Cuningas pitä amulla
warahin lyötämän maahan.

*Vers.1. Hedelmätä) Caupungit owat
sencaltaiset cuin sen wijnapuun hedelmät
olit/ mutta ne owat poimetut pois ja owat
tyhjät. v. 3. Sen Cuningan) Nimittäin/ Assyrian
Cuningan. v. eod. Peljännet) se on/ HERran
sana/ jota Prophetat sanoit meille/ en me ole
totellet. v. 5. BethAwenis) se on ricos huone
Nijn cudzu hän BethElin/ josa Israelin
cullainen wasicka oli ja heidän epäjumalans. v.
12. Kylwäkät) se on/ Saarnatcat oikein/ eli
minä tahdon teidän cansanne kyndä. v. 14.
Salman) Ei tätä Historiata cusan Raamatus
löytä/ nijncuin monda muuta sencaltaist on
tapahtunut/ cuin Judas sano Sathanist ja
Michaelist. v. 15. Amulla) se on/ pian ja
nopiast.*

XI. Lucu .

*HERra juttele hywiä tecojans Israeli cohtan/ ja
heidän ricoxians ja kijttämättömyttäns sitä
wastan/ v. 1. uhca heitä että he häwitetän
Babelin Cuningalda/ v. 5. walitta ettei he
paranna idzens/ v. 7. josta hänelle olis kyllä
syy heitä peräti hucutta/ mutta ei hän sitä
tahtonut armons tähden tehdä/ v. 8. waan
lupa wielä hänen waldacundans heidän*

secaans toimitta/ v. 10.

11:1 COsca Israel nuori oli/ pidin minä hänen
rackana/ ja cudzuin Egyptist minun poicani.

11:2 Mutta cosca hän nyt cudzutan/ nijn he
käändywät pois/ ja uhrawat Baalimille/ ja
suidzuttawat cuwille.

11:3 Minä otin Ephraimin käsiwarresta ja
talutin händä/ waan nyt he owat minun apuni
unohtanet.

11:4 Minä annoin heidän wetä ihmisen ijestä/
ja käydä rackauden ohjisa/ ja minä autin
heitä/ otin iken heidän caulastans ja annoin
heille elatuxen/ ettei he olis palainnet
Egyptijn.

11:5 Waan nyt on Assur tullut heidän
Cuningaxens: sillä ei he tahdo palaita.

11:6 Sentähden pitä miecan tuleman heidän
Caupungins päälle/ ja pitä heidän salpans
temmaman ylös/ ja syömän ne heidän
aiwoituxens tähden.

11:7 Minun Canssan wäsy käändymäst minun
puoleeni/ ehkä cuinga heille Saarnataisin/ nijn
ei kengän hangidze cuuleman.

11:8 Mitä minun pitä sinusta tekemän
Ephraim? warjelengo minä sinua Israel?
Pidäiskö minun sinulle tekemän nijncuin
Adamalle/ ja asettaman sinun nijncuin
Zeboimin?

11:9 Mutta minun sydämelläni on toinen
mieli/ minun laupiuden on ylön palawa: Etten
minä tee minun hirmuisen wihani jälken/
engä palaja Ephraimi cadottaman: sillä minä
olen Jumala ja en ihminen/ ja olen Pyhä
teidän keskellä/ en cuitengan minä tahdo
tulla Caupungijn.

11:10 Silloin HERra noudatetan/ ja hän on
kiljuwa nijncuin Lejoni. Ja cosca hän kilju/ nijn
ne peljästywät/ jotca lännesä owat.

11:11 Ja ne Egyptis myös peljästywät nijncuin
lindu/ ja ne Assurin maasta nijncuin mettinen/
ja minä tahdon heitä jällens asetta heidän
huoneisins/ sano HERra.

Propheta Hosea

11:12 Ephraimis on joca paicas walhe minua wasta/ ja Israelin huonesä wäärä jumalan palwelus. Mutta Juda pitä vielä kijnni Jumalasta/ ja oikian pyhän Jumalan palweluxen.

Vers.3. Talutin) Nijn cuin äiti harjoitta lastans käymän/ ja käsiwarrest johdotta. v. 8. Mitä minun pitä) Cuin hän sanois: en minä tiedä cuinga minä sinua Israel autan: sillä ei rangaistus eikä armo auta/ minä lähetän Christuxen/ joca sinulle hywin teke. v. 9. Caupungijn) cuin hän sanois: minun waldacundan on nijn suuri olewa/ ettei se mahdu yhtengän Caupungijn: ja se on Christuxen waldacunda coco mailmas.

XII. Lucu .

HERra soima Israelin epäjumalutta/ v. 12. ja ihmisijn turwamist/ v. 2. neuwo heitä parannuxeen/ nuhtelee heidän opettaitans/ v. 7. sano idzens andawans heille Prophetaita/ joita heidän pidäis cuuleman/ v. 9. & 13. mutta ettei he sitä tee/ waan pitäwät idzens epäjumalijn/ tahto hän heitä edziä/ v. 11. 12. 14.

12 :1 Ephraim ruocki idzens tuulella ja samo itä tuulen perän/ ja palwele joca päiwä epäjumalita/ ja enändä wahingota. He tekewät Assurin cansa lijton/ ja wiewät Balsamita Egyptijn.

12:2 Sentähden warjele HERra Judan/ ja edzi Jacobi hänen menons jälken/ ja costa hänelle hänen ansions jälken.

12:3 Hän on äitins cohdusta polkenut alas hänen weljens/ ja caikella woimallans Jumalan cansa taistellut.

12:4 Hän paineli myös Engelin cansa ja woitti: sillä hän itki ja rucoili händä/ BethElis löysi hän hänen/ ja siellä hän on puhunut meidän cansam.

12:5 Mutta se HERra on Jumala Zebaoth/ HERra on hänen nimens.

12:6 Nijn käännä nyt sinuas sinun Jumalas tygö/ tee laupius ja oikeus/ ja turwa alati sinun Jumalaas.

12:7 Mutta cauppamiehellä on wäärä waaca kädes ja pettä mielelläns:

12:8 Sillä Ephraim sano: minä olen ricas/ minulla on kyllä/ ja ei yhdesäkän minun työsäni löytä pahateco/ joca syndi olis.

12:9 Mutta minä olen sinun Jumalas hamast Egyptin maasta/ joca sinun anda vielä majoisa asua/ nijn cuin juhlina tapahtu.

12:10 Ja puhun Prophetaille/ olen myös se joca nijn monet ennustuxet annan/ ja Prophetain cautta julistan/ cuca minä olen.

12:11 Sillä Gileadis on epäjumalan palwelus/ ja Gilgalis he uhrawat härkiä huckan/ ja heillä on nijn monda Altarita/ cuin cuhiloita on pellolla.

12:12 Jacobin täyty Syrian maahan paeta/ ja Israelin täyty palwella waimon tähden/ waimon tähden tosin täyty hänen caita.

12:13 Mutta sijtte wei HERra Israelin Egyptistä Prophetan cautta/ ja andoi sen Prophetan cautta händä corjata.

12:14 Waan Ephraim wihoitta hänen nyt epäjumalittens cansa/ sentähden pitä heidän werens tuleman heidän päällens/ ja heidän HERrans on costawa heidän pilckans.

Vers.1. Lijton) He uscaldawat ihmisijn/ ja ei Jumalaan. v. 4. BethElis) siellä oli heidän mielestäs soweliambi Julian palwelusta pitä cuin Jerusalemis/ ja sen wahwistawat/ että Jacob oli siellä ihmeitä tehnyt. v. 7. Waaca) Ei he BethElis selitä oikein Raamattua. v. 12. Paeta) Että Jacob palweli Jumalata BethElis/ se tapahtui silloin hänen personans puolesta: mutta sijtte cuin Jumala ilmoitti idzens Mosexen cautta/ ja Canssans wei Egyptistä/ sitä heidän piti sijtte seuraman/ ja ei Jacobi. v. 14. Heidän HERrans) se on/ Assyrian

Propheta Hosea

Cuningas.

XIII. Lucu .

*HERra walitta waikiast Israelin epäjumalutta/
v. 1. ja suurta kijttämättömyttä/ v. 4. uhca
costa heille sen jälkeen/ v. 7. lupa cuitengin
heitä helwetist ja cuolemast päästä/ waicka
harwat heistä sen lohduituxen ymmärsit/ v. 14.*

13 :1 COsca Ephraim Israelis corgotettin/ nijn
hän hirmuisest opetti/ ja teki sijtte syndiä
Baalimin cautta/ ja sen cautta surmattin.
13:2 Mutta nyt he paljo enemmän syndiä
tekewät/ ja walawat cuwia hopiast/ nijncuin
he taitawat ajatella/ nimittäin/ epäjumalit/
jotca caicki cuitengin sepän tegot owat: joista
he Saarnawat/ ja joca tahto nijden wasickain
suuta anda/ sen pitä ihmisiä uhraman.
13:3 Ne saawat amu udun/ ja sen casten joca
warahin lange. Ja nijncuin acanat jotca
puhalletan pois luwasta/ ja nijncuin sawu
totoista.
13:4 Mutta minä olen sinun HERras Jumalas
Egyptin maasta/ ei tosin sinun pidäis muuta
Jumalata tundeman paidzi minua/ eikä yhtän
wapahtajata/ waan minua ainoata.
13:5 Minä surin tosin sinun tähtes corwesa/
sijnä carkiasa maasa.
13:6 Mutta että he owat rawitut/ ja kylläns
saanet/ nijn heidän sydämens paisui/ ja
sentähden minun unohtawat.
13:7 Minä myös tahdon olla heidän cohtans
nijncuin Lejoni/ ja tahdon heitä wäijyä
nijncuin Pardi tiellä.
13:8 Minä tahdon heitä cohdata nijncuin
Carhu jonga pojat owat otetut pois. Ja tahdon
rewäistä heidän paatunen sydämens ricki/ ja
tahdon heidän siellä syödä/ '6Eijn cuin Lejon
repi pedot ricki.
13:9 Israel/ sinä wiet sinus onnettomuten/
waan sinun terweydes on minus ainoas.
13:10 Cusa on sinun Cuningas? joca sinua

taidais autta caikis sinun Caupungeisas? ja
sinun Duomaris joista sinä sanoit: anna
minulle Cuningas ja Päämiehiä.

13:11 Minä tosin annoin sinulle Cuningan
minun wihasani/ ja otan sen sinulda pois
minun hirmuisudesani.

13:12 Ephraimin pahateco on sidottu cocon/
ja hänen syndins owat salatut?

13:13 Sillä hänelle pitä kipu tapahtuman
nijncuin wastoinolewaiselle: sillä hän on
tyhmä lapsi. Ja sen ajan pitä tuleman/ ettei
heidän pidä taitaman kärsiä heidän lastens
surkiutta.

13:14 Mutta minä tahdon heitä päästä
helwetist/ ja wapahta cuolemast. Cuolema/
minä tahdon olla sinulle myrcky/ helwetti/
minä tahdon olla sinulle surma.

13:15 Cuitengin on se lohditus minun
silmäini edest peitetty: sillä hänen pitä
weljesten waihella hedelmätä tekemän.

13:16 Itätuulen pitä tuleman corwesta ja
hänen caiwons curehtuman/ ja hänen lähtens
cuiwaman/ sen pitä raateleman caickein
callimmat calut ja tawarat.

*Vers.1. Surmattin) Nijncuin Ahas caickein
hänen omains cansa. v. 3. Amu udun) Kyllä he
sille epäiumalan palweluxelle paljo hywä
lausuwat/ waan ei sijtä mitän ole/ sano Hosea.
v. 9. Onnettomuten) se on/ että sinä edzit apu
ihmisildä/ ja et Jumalalda. v. 11. Cuningan)
Saulin hän andoi heille ylönmielden/ 1. Reg. 8.
Cuin hän tahdois sano: ensimäisen Cuningan
annoin minä sinulle wihasani/ nijn minä myös
wijmein sen sinulda hirmuisudesani tahdon
otta pois/ ettei sinulle yhtän pidä oleman v.
15. Helwetist) sen ajallisen waldacunnan pitä
häwitettämän/ waan hengellinen/ se on/
Christuxen waldacunda pitä corgotettaman.*

XIV Lucu .

JUmala uhca että Samaria pitä häwitettämän/

Propheta Hosea

v. 1. neuwo heitä parannuxeen/ v. 2. nijn hän tahto heille olla armollinen/ autta ja caikella tawalla heitä siunata jällens/ v. 5.

14:1 SAmaria pitä autiaxi tuleman: sillä hän on hänen Jumalallens cowacorwainen: heidän pitä miecalla langeman/ ja heidän nuoret lapsens paiscattaman ricki/ ja heidän rascat woimons pitä rewäistämän ricki.

14:2 Käännä sinus Israel sinun HErras Jumalas tygö: sillä sinä olet langennut sinun pahain tecois tähden.

14:3 Ottacat teillen nämät sanat/ ja käändäkät teitän HERran tygö/ ja sanocat hänelle: anna meille caicki synnit andexi/ ja tee meille hywä/ nijn me uhramme sinulle meidän huuldem mullit.

14:4 Ei Assur meitä auta/ en me myös tahdo sillen astua orhitten päälle/ engä sano enämbätä meidän käsialam tygö: te oletta meidän Jumalam/ waan anna orwoiden armo löytä sinun tykönäs.

14:5 Nijn minä taas olen parandawa heidän erhetyxens/ mielelläni minä heitä racastan/ ja

silloin minä olen käändäwä heistä pois minun wihani.

14:6 Minä tahdon Israelille olla nijncuin caste/ että hän cucoista nijncuin cuckoldinen/ ja hänen juurens lewiäwät nijncuin Libanon.

14:7 Ja hänen oxans pitä hajoman/ että hän idze olis iloinen nijncuin öljupuu/ ja hänen pitä hajaman nijncuin Libanonin.

14:8 Ja heidän pitä taas istuman hänen warjons ala/ ja jywistä heitäns rawidzeman/ ja cucoistuman nijncuin wijnapuu. Ja hänen muistons pitä nijncuin Libanonin wijnan oleman.

14:9 Ephraim/ pois epäjumalais cansa/ minä tahdon händä cuulla ja johdatta. Minä tahdon olla nijncuin wiherjäinen hongga/ minusa pitä sinun hedelmäs löyttämän.

14:10 Cuca on wijsas/ että hän näitä ymmärräis: ja nopsa/ joca näitä huomaidzis? Sillä HERran tiet owat oikiat/ ja wanhurscat waeldawat nijllä/ mutta ylidzekäymärit nijsä langewat.

Prophetan Hosean loppu.

Propheta Joel .

Esipuhe Prophetast Joelist .

EI Joel tee tiettäwäxi millä ajalla hän on elänyt ja Saarnannut/ mutta wanhat sanowat hänen ollen Hosean ja Amoxen aicana/ nijn se on myös meidängin mielestäm/ ja en me taida sitä paremmaxi tehdä. Ja hän on ollut hywä ja siwiä mies/ eikä nijn tiuscu ja nuhtele cuin muut Prophetat/ mutta parcu ja walitta/ tahdois nijn mielelläns Canssa hywäxi tehdä suloisilla ja hywillä sanoilla/ ja heitä wahingost ja onnettomudest warata. Mutta hänelle on tapahtunut nijncuin muillekin/ ettei hänen sanans ole uscottu/ waan on pidetty tyhmänä. Mutta cuitengin on hän Udes Testamendis suurest ylistetty: sillä P. Petari tuotta hänen edes. Actor. 2:17. ja täyty Joelin ensimmäisen Saarnan anda/ joca Christillises kircos tapahtunut on/ nimittäin/ Heluntaina Jerusalemis/ cosca Pyhä Hengi äsken annettu oli. P. Pawali puhu myös juuri caunist/ ja sano: Joca HERran nime huuta/ hän tule autuaxi/ joca puhe Joelis cap. 2:32. löytän. Ensimmäises lugus ennusta hän tulewaisest rangaistuxest Israelin päälle/ että heidän piti Assyrialaisilda häwitettämän ja wietämän pois. Ja nimittä Assyrialaiset etanoixi/ heinäsircoixi/ parmoixi ja turiloixi/ etc. sillä Assyrialaiset söit Israelin waldacunda/ yhden

Propheta Joel

cappalen toisen perän/ nijncauwan cuin he sen caiken häwitiit/ josta Joel puhu cap. 2:20. cusa hän sano: Ja ne pohjast tahdon minä cauwas teistä aja. Toisexi ennusta hän cap. 2. lopulla/ ja wielä edemmä/ Christuxen waldacunnast ja Pyhäst Hengest/ ja myös ijancaickisest Jerusalemist. Ja että hän Josaphatin laxost puhu/ cuinga HERra caicki pacanat siinä oikeuden eteen asetta tahto/ jonga wanhat Isät ymmärtäwät wijmeisest duomiost/ jota ymmärryst ei tule laitta/ cuitengin näky sopiwan/ että nijncuin Joel Christillisen seuracunnan cudzu ijancaickisexi Jerusalemixi/ nijn cudzu hän myös sen Josaphatin laxoxi/ että coco mailma Christilliseen seuracundan sanan cautta cudzutan/ ja sijnä duomitan/ ja Saarnan cautta nuhdellan/ että he caicki Jumalan edes syndiset owat: Nijncuin Christus sano: Totuden Hengi on mailma rangaisewa synnin tähden. Sillä Josaphatin laxo on oikeuden laxo: nijn myös Hoseakin cap. 2:5. cudzu Christillisen seuracunnan Achorin laxoxi.

I. Lucu .

Joel pane Canssans eteen coco maacunnan surkian tilan/ v. 2. neuwo Pappeja rucoileman Jumalata/ ja cuulutta paaston händä lepyttämän/ v. 13.

1:1 Tämä on se HERRAN sana/ joca tapahtui Joelille Pethuelin pojalle.

1:2 Cuulcat wanhimmat/ ja corwijn ottacat caicki maan asujamet/ jos on teidän eli teidän Isäin aicana sencaltaista tapahtunut.

1:3 Sanocat sijtä teidän lapsillen/ ja andacat teidän lasten sitä heidän lapsillens sanoa/ ja nekin lapset muille heidän jälkentulewaisillens.

1:4 Nimittäin/ mitä mato jättä/ sitä heinäsircka syö/ ja mitä heinäsircka jättä/ sitä sijwico syö/ ja mitä sijwico jättä/ sitä tai syö.

1:5 Herätkät juopunet ja itkekät/ ja ulwocat caicki wijnan juomarit nuoren wijnan tähden/ joca on temmattu pois teidän suustan.

1:6 Sillä wäkewä Canssa mene ylös minun maani päälle/ joca on lukematoin/ jolla owat hambat nijncuin Lejonilla/ ja söymähambat nijncuin julmalla Lejonilla.

1:7 He häwitiit minun wijnamäkeni/ ja minun ficunapuuni calwoit/ cuorit ja heitit pois/ että hänen oxans walkiana owat.

1:8 Pargu nijncuin neidzy/ joca säkin päällens wetä hänen ylkäns tähden.

1:9 Sillä ruocauhri ja juomauhri on pois

HERran huonesta/ ja Papit HERran palweliat murehtiwat.

1:10 Kedot owat häwinnet ja peldo on nurja/ että jywät owat turmellut.

1:11 Wijna on surkia ja öljy walitta/ peldomiehet huonosta cadzowat/ ja wijnamäen miehet parcuwat/ nisuin ja ohrain tähden/ ettei wainiosta ole mitän tulo.

1:12 Wijnapuu cuiwetui ja ficunapuu on lahoinut/ Granatipuu/ palmupuu/ omenapuu/ ja caicki kedon puut owat cuiwettunet: sillä ihmisten riemu on surkiudexi tullut.

1:13 Sonnustacat teitän ja walittacat te Papit/ parcuat te Altarin palweliat/ mengät Templijn/ ja lewätkät te Jumalan palweliat säkeis yliyötä: sillä ruocauhri ja juomauhri on pois teidän Jumalanne huonesta.

1:14 Pyhittäkät paasto/ cudzucat seuracunda cocon/ ja cootcat wahwimmat ja caicki maacunnan asuwaiset teidän HERran Jumalan huoneseen/ ja huutacat HERran tygö:

1:15 Woi/ woi sitä päiwä: sillä HERran päiwä on juuri läsnä/ ja tule nijncuin cadotus Caickiwaldialda.

1:16 Silloin ruoca otetan pois meidän silmäim edest/ ja meidän Jumalam huonesta ilo ja riemu.

1:17 Jywät mätänit maas/ ohra salwot owat tyhjänä ja rijhet owat langennet: sillä elo on turmeldu.

1:18 Woi cuinga carja huoca/ ja laumat ammuwat: ettei heillä ole laiduinda/ ja lambat

Propheta Joel

näändywät.

1:19 HERra/ sinua minä huudan/ että culo on polttanut kedot warpeis/ ja liecki on caicki puut wainios sytyttänyt. Medzän eläimet myös sinua huutawat/ että wesiojat cuiwannet owat/ ja että culo on polttanut kedot warpeis.

Vers.14. Paasto) Cadzo 2. Par. 2:3.

II. Lucu .

Joel ilmoitta hirmuisen tuscan joca hänen Canssallens tarjona oli heidän woimalliselda wiholliseldans/ v. 1. cuinga heidän pitä totisella rucouxella ja parannuxella sen estämän/ v. 12. nijn tahto HERra heille olla armollinen ja käändä pois rangaistuxen/ v. 18. caikella myös hywydellä siunata/ v. 23. wuodatta hänen Hengens heidän ja caiken lihan päälle/ nijn että cuca ikänäns HERran nime huuta/ hän tule pelastetuxi/ v. 28.

2:1 SOittacat Basunalla Zionis/ huutacat minun pyhän wuoreni päällä/ wapiscat caicki maan asuwaitset:
2:2 Sillä HERran päiwä tule/ ja on läsnä. Pimiä päiwä/ syngiä päiwä/ sumuinen päiwä ja utuinen päiwä. Nijncuin amurusco idzens lewittä wuorten ylidze/ nimittäin suuri ja wäkwä Canssa/ jonga caltaista ei ikänäns ole ollut/ eikä wasta tule ijancaickiseen aican.
2:3 Hänen edelläns käy tähtetöin tuli/ ja hänen jälisäns palawa liecki. Maa on hänen edesäns nijncuin krydimaa/ mutta hänen jälisäns nijncuin autia erimaa/ ja ei pidä kenengän pääsemän häneldä pois.
2:4 Hänen hahmons on nijncuin orihit/ ja he carcajawat nijncuin radzasmiehet.
2:5 He hyppäwät ylhällä wuorilla nijncuin rattat kituisit/ nijncuin liecki corsis kihisis/ ja nijncuin wäkwä Canssa joca sotaan on hangittu.

2:6 Canssat pitä händä hämmästymän/ että caicki caswot tulewat nijn walkexi cuin sawiastia.

2:7 He juoxewat nijncuin uljat/ ja carcajawat muurein ylidze nijncuin sotamiehet/ ja cukin käy cohdistans edes/ ja ei wijwytä heitäns.

2:8 Ei estä kengän toistans/ waan cukin matcusta asetuxesans/ ja cosca he tungewat ja sisälle langewat/ nijn ei heitä haawoiteta.

2:9 He ajelewat ymbärins Caupungis/ ja muurein päällä juoxewat/ ja kijpewät huoneisin/ ja tulewat ackunasta sisälle/ nijncuin waras.

2:10 Hänen edesäns wapise maa/ ja taiwas wärise/ Auringo ja Cuu pimenewät ja tähdet peittäwät walkeudens.

2:11 Sillä HERra on panewa jylinäns hänen sotawäkens edellä: sillä hänen sotawäkens on sangen suuri ja wäkwä/ ja cuca woi händä kärsiä? Sillä HERran päiwä on suuri ja sangen hirmuinen/ cuca sitä woi kärsiä?

2:12 Nijn sano nyt HERra: käändäkät teidän caikest sydämestän minun tygöni/ paastolla/ itculla ja murhella:

2:13 Leicatcat teidän sydämen ja ei teidän waatteitan/ ja palaitcat teidän HERran Jumalanne tygö: sillä hän on armollinen/ laupias/ kärsiwäinen/ ja suuresta hywydestä/ ja catu pian rangaistustans/ cuca tietä?

2:14 Wielä hän nytkin meitä armahta/ ja rangaistuxens jälken armons osotta/ ruocauhrijn ja juomauhrijn teidän Jumalallen.

2:15 Soittacat Basunalla Zionis/ pyhittäkät paasto/ cudzucat seuracunda cocon/ cootcat Canssa/ pyhittäkät yhteys/ yhten cudzucat wanhimmat/ yhten saattacat nuorucaiset ja imewäiset.

2:16 Ylkä lähtekän cammiostans/ ja morsian macaus huonestans.

2:17 Papit HERran palweliat/ itkekät esihuonen ja Altarin wälillä/ ja sanocat: armahda HERra sinun Canssas/ ja älä laske sinun pericundas pilckan/ nijn ettei pacanat

Propheta Joel

sais walda heidän päällens.

2:18 Mixis sallit sanoa Canssain seas? cusa on nyt heidän Jumalans? Nijn HERralla on olewa kijwaus maastans/ ja hän armahta Canssans.

2:19 Ja HERra wasta/ ja sano Canssallens: cadzo/ minä lähetin teille jywiä/ wijna ja öljyä runsast/ että teillä piti niistä kyllä oleman. Ja en minä salli teitä sillen häpiään tulla pacanain secaa.

2:20 Ja tahdon sen teidä pohjaisest cauwas aja pois carkiaan ja häwitettyn maahan/ nimittäin/ hänen caswons meren päin/ ja hänen loppuns ärimmäisen meren puolen.

2:21 Hänen pitä mätänemän ja haiseman: sillä hän on suuria tehnyt. Älä pelkä sinä maa/ waan paremmin iloidze ja ole turwas: sillä HERra taita myös suuria tehdä.

2:22 Älkät peljätkö te pedot kedolla: sillä asumiset corwes pitä wiherjöldzemän/ ja puut pitä hedelmäns candaman/ ficunapuut ja wijnapuut pitä kyllä hedelmöldzemän.

2:23 TE Zionin lapset iloitcat ja riemuitcat teidän HERrasan Jumalasan/ joca teille anda wanhurscauden opettajat/ ja laske alas teille amu ja ehto saten nijncuin ennengin.

2:24 Että aitat jywistä/ ja cuurnat tuoresta wijnasta ja öljystä täynä olisit.

2:25 Ja minä saatan teille jällens ne wuodet/ jotca ruohomadot/ heinäsiicat/ täit ja etanat (jotca minun suuri sotawäkeni olit/ ja minä teidän secaa lähetin) syönet olit.

2:26 Että teillä on kyllä syötäväätä/ ja te ylistäisitte teidän HERran Jumalan nime/ joca teidän seasan on ihmeitä tehnyt/ ja ei minun Canssan pidä sillen häpiään tuleman.

2:27 Ja teidän pitä ymmärtämän/ että minä olen Israelin keskellä/ ja että minä olen teidän HERran Jumalan/ ja ei kengän muu/ eikä minun Canssan pidä sillen häpiään tuleman.

2:28 Ja sijtte minä tahdon wuodatta minun Hengeni caiken lihan päälle: ja teidän poican ja tyttären pitä ennustaman/ teidän wanhimban pitä unia unexuman/ ja teidän

nuorucaisen pitä näkyjä näkemän.

2:29 Ja nijnä päiwinä tahdon minä minun Hengeni/ sekä poicain että pijcain päälle wuodatta.

2:30 Ja tahdon anda tapahtua tunnustähdet taiwasa ja maasa/ nimittäin/ weren/ tulen ja sawun suidzun.

2:31 Auringon pitä muuttuman pimiäxi/ ja Cuun werexi/ ennencuin se suuri ja hirmuinen HERran päiwä tule.

2:32 Ja on tapahtuwa/ että jocainen cuin HERran nime rucoile/ hän tule autuaxi: sillä Zionin wuorella ja Jerusalemis on wapaus olewa/ nijncuin HERra on luwannut/ ja jäänyttē tykönä/ jotca HERra cudzuwa on.

Vers.12. Käändäkät) Cadzo Hese. 18:31. v. eod. Sydämestän) Deut. 4:29. v. 15. Paasto) 2. Par. 20:3. v. 28. Caiken lihan päälle) Silloin Lewin pappeus piti lackaman/ cosca caickinaiset säädyt pääsit Saarnawircan/ ja sait Pyhän Hengen.

III. Lucu .

HERra tahto coota caicki pacanat Josaphatin laxoon/ ja heitä duomita/ että he hänen Canssans waiwannet olit/ v. 1. heidän pitä woitetuxi tuleman/ v. 9. neuwo palwelioitans wircans wiriäst tekemän/ v. 13. lupa änens anda cuulla Zionist/ v. 16. Jerusalem on pyhäxi tulewa/ jolla pitä yldäkyllä oleman/ v. 18. hänen wihollisens pitä häwiämän/ v. 19. ja sijnä pitä ijancaickisest asuttaman/ v. 20.

3:1 Sillä cadzo/ nijnä päiwinä ja sillä ajalla/ cosca minä Judan ja Jerusalemis fangiuxen palautan/ tahdon minä coota caicki pacanat.

3:2 Ja tahdon heitä wiedä alas Josaphatin laxoon/ ja tahdon siellä heidän cansans taistella/ minun Canssan ja minun perimiseni Israelin tähden/ jonga he pacanain secaa hajotit/ ja jagoit minun maani heillens/ ja

Propheta Joel

owat minun Canssastani arpa heittänet.

3:3 Ja owat pojat ruasta andanet/ ja pijcat wijnasta/ ja juonet.

3:4 Mitä myös minun on teidän cansan/ te Zorrist ja Zidonist ja te caicki Philisterein rajat? wai/ tahdottaco te minun cansani haastella? aha/ jos te haasteletta minua/ nijn minä tahdon sen äkist ja pian costa teidän pääanne päälle.

3:5 Te jotca oletta minun hopiani ja rahani ottanet/ ja minun caunit cappaleni/ ja oletta ne teidän kirckoin wienet.

3:6 Ja myytte myös Judan ja Jerusalemin lapset Grekeille/ heitä cauwas heidän rajoistans saattaxen.

3:7 Cadzo/ minä tahdon heidän sieldä herättä/ johonga te heidän myynet oletta/ ja tahdon sen costa teidän pään päälle.

3:8 Ja tahdon myydä jällens teidän poican ja tyttären Judan lasten cautta/ ne pitä heidän rickasen Arabiaan/ caucaisen maan Canssalle myymän: sillä HERra on sen puhunut.

3:9 Julistacat näitä pacanain seas/ pyhittäkät sota/ herättäkät wäkewät/ käykön edes ja mengön ylös caicki sotawäki.

3:10 Tehkät teidän wannoistanna miecat/ ja teidän sirpeistännä keihät.

3:11 Ja joca heicko on/ se sanocan: minä olen wäkewä. Cootcat teitän ja tulcat tänne caicki pacanat/ caicki ymbäristöldä/ ja cootcat teitän: siellä on HERra sinun wäkewäs paistawa alas.

3:12 Noscacat pacanat ja mengät Josaphatin laxoon: sillä minä tahdon siellä istua/ ja caicki pacanat duomita/ caicki ymbäristöldä.

3:13 Paiscatcat wicahtella/ sillä elo on kypsi/ tulcat ja astucacat alas: sillä cuurnat owat täydet/ ja cuurnat cuohuwat: sillä heidän pahudens on suuri.

3:14 Paljo Canssa pitä oleman ymbärillä jocapaicas/ duomion laxosa.

3:15 Auringo ja Cuu pimenewät/ ja tähdet peittäwät walkeudens.

3:16 Ja HERra on Zionista kiljuwa/ ja anda cuulla ämens Jerusalemist/ että taiwan ja maan pitä wapiseman.

3:17 Mutta HERra on Canssans turwa olewa/ ja linna Israelin lapsille. Ja teidän pitä tundeman/ että minä HERra teidän Jumalan asun Zionis minun Pyhällä wuorellani. Silloin on Jerusalem pyhäxi tulewa/ ja ei pidä kenengän muucalaisen käymän sillen hänen läpidzens.

3:18 Sillä ajalla pitä wuoret makiata wijna tiuckuman/ ja cuckulat riesca wuotaman/ ja caicki Judan ojat pitä wettä täynä oleman. Ja lähde pitä HERran huonesta käymän/ sitä '70itä Sittimin wirran wetyttämän.

3:19 Waan Egyptin pitä autiana oleman/ ja Edomin syngiänä erimaana/ sen wääryden tähden/ cuin Judan lapsille tehty on/ että he wiattoman weren heidän maasans wuodattanet owat.

3:20 Mutta Judas pitä ijancaickisest asuttaman/ ja Jerusalemis ijancaickiseen aicaan.

3:21 Ja en minä anna olla heidän wertans costamat: Ja HERra on asuwa Zionis.

Vers.1. Palautan) Evangeliumin Saarnan cautta heidän hengellisest fangiudestans/ synnist/ cuolemast/ perkelest ja helwetist. v. 2.

Josaphatin laxoon) Ei se laxo ole Jerusalemin tykönä/ cusa Josaphat wihollisens woitti/ 2. Par. 20. mutta Jumalan duomion laxo/ ja nijn tällä ymmärretän coco Jumalan seuracunda. v. eod. Taistella) Ei angaran duomion jälken/ jonga Jumala Lains ja oikeudens jälken tahto pitä coco mailman cansa: waan laupiuden duomion jälken/ jonga hän tahto anda Saarnata Evangeliumins Saarnan cautta/ että joca usco ja castetan/ se tule autuaxi: sillä duomita on Hebreaxi ne molemmat. Ei myös se estä/ että täsä sanotan sen tapahtuwan heidän syndeins tähden: sillä sen pitä tapahtuman armost ja ei oikeudest. Nijncuin

Propheta Joel

me ymmärrämme sen Esa. 40:2. he owat saanet HERran kädest caxikertaisest/ caickein heidän syndeins tähden/ ei rangaistust waan armo. v. eod. Israelin tähden) Ota waari/ että caicki rangaistus ja Jumalan duomio pahoist/ tapahtu hywäin tähden/ nijn myös se wiimeinen duomio. v. 3. Wijnasta) se on/ halwast ja häpemättömäst myyty. V. 8. Myymän) Ei tämä nijn ymmärretä/ että Jumalan seuracunda pitä wihollisens ajallisella muodolla woittaman ja waatiman alens: sillä hän kärsi enä cuin hän taidais wääryttä tehdä muillen/ mutta että hänen piti hengellisellä muoto waatiman wihollisians pacanoita hänen Jumalans cuuliaisuteen. Sentähden täsä myös on/ että hänen piti heitä myymän/ ei kylmään eli pahaan maahan/ waan rickasen Arabiaan/ se on/ sinne cusa heillä olis parembi tila cuin ennen: sillä heidän piti fangituxi tuleman pacanallisudest. Jumalan oikian tondon ja palweluxeen/ ei ole heille rangaistuxexi/ waan armoxi. v. 9. Sota) Täsä puhutan cuinga pacanat piti idzens asettaman tätä Jumalan duomiota wastan/ eli Evangeliumita/ ja cuitengin woitetuxi tuleman/ että he sen ottawat wastan/ nijncuin 12. ver. seura. v. 13. Wicahtella) HERra neuwo

Apostoleitans/ ja muita hänen seuracunnans opettaita ahkerast työtä tekemän hänen elosans/ sillä se oli kypsi/ nijncuin myös Christus puhu/ Luc. 10:1. Ioh.4:35. v. 14. (Duomion laxosa) Tästä nähdän/ ettei hän ymmärrä sitä yhtä Josaphatin laxo/ waan siellä ja täällä pitä tämän duomion laxon mailmas oleman/ ja tämä duomio pidettämän: Nijn racasti Jumala mailma/ etc. Ioh. 3. v. 15. Cuu) se on/ nijn paljo Canssa pitä tälle duomiolle coconduman/ ettei taiwasta pidä näkymän tomun tähden/ nijncuin se tapahtu/ cusa paljo Canssa waunuilla ja hewoisilla waelda. v. 16. On Zionista kiljuwa) Hän lähettä siellä Lakins ja Evangeliumins coco mailmaan. v. 17. Turwa) Nimittäin/ Lain kirousta wastan. v. eod. Jerusalem) se on/ Jumalan seuracunda piti oleman pyhä/ ei oman pyhydens cautta/ waan Christuxen ansion ja wanhurscauden cautta. v. 18. Wuotaman) puhutan Evangeliumin lohdullisest opist. v. eod. Lähde) Pyhä casten Sacramenti. v. 19. Edomin) Caicki Evangeliumin wihamiehet ja wainojat. v. 20.) Judas ja Jerusalemis) se on Jumalan seuracunnas. Prophetan Joelin loppu.

Propheta Amos .

Esipuhe Prophetast Amoxest .

AMos anda idze aicans tietä/ että hän Hosean ja Jesaian aicana on elänyt ja Saarnannut/ ja nijtä wicoja ja epäjumalan palwelusta wastan Saarna cuin Hoseakin/ ilmoitta myös Assyrian fangiuden. Hän on myös angara/ ja laitta Israelin Canssa enimmäst coco kirjas/ haman wijmeisen lugun loppun/ josa hän Christuxest ja hänen waldacunnastans ennusta/ ja kirjans sillä lopetta/ nijn ettei yhdelläkän Prophetalla ole nijn wäähä lupaust/ ja nijn paljo laitost ja uhcaust/ cuin hänellä/ ja nijn hän oikein cudzutan Amoxexi/ se on/ carwaxi taicka cowaxi ja suututtawaisexi. Erinomaisest että hän oli paimen/ ja ei Prophetain joucost/ nijncuin hän idze sano/ cap. 7. Ja myös mene Judan sugusta Thecoasta Israelin waldacundaan/ ja siellä Saarna nijncuin jocu muucalainen. Sentähden sanotan myös/ että Pappi Amazia/ jota hän 7. lugus nuhtelee/ on hänen corennolla cuoliaksi lyönyt.

Propheta Amos

Ensimmäises lugus näky hän kyllä työläxi ja pimexi/ josa hän colmest ja neljäst synnist puhu/ josa moni idziäns waiwannut on/ ja cauca asian tutkinut. Mutta texi/ minun mielestäni/ sen kyllä selkiäst tietä anda/ että ne colme ja neljä syndiä/ ei enä ole cuin yxi syndi: sillä hän jocapaicas yhden synnin nimittä: nijncuin Damascua wastan nimittä hän ainoastans sen synnin/ että he Gileadin rautaisella waunulla runnellet owat/ etc. Ja nimittä sencaltaisen synnin colmexi ja neljäxi/ ettei he sencaltaista syndiä tunne synnixi/ mutta kerscawat sijtä/ nijncuin he olisit hywin tehnet/ nijncuin wäärät pyhät caicki tekewät: Sillä ei syndi taida pahemmaxi/ suuremmaxi ja cauhammaxi tulla/ cuin cosca se tahdotan pyhänä/ ja jumalisna tecona pitä/ ja nijn perkele Jumalaxi/ ja Jumala perkelexi tehdän. Nijncuin colme ja neljä tekewät seidzemen/ cuin on Ramatus lugun loppu/ josa käättän ja wastudest ruwetan lukeman päiwät ja wijcot. Tämä Propheta mainitan cahdesti Udes Testamendis: Ensist Act. 7:24. josa P. Stephanus hänen mainidze Judalaisia wastan/ ja sillä wahwista ettei he ikänäns ole Jumalan käskyjä pitänet/ algusta hamast Egyptist. Toisen kerran/ otta P. Jacob Act. 15:16. ensimmäises Apostolein Conciliumis hänest todistuxen/ ettei pacanat ole christillisest wapaudest welcapää Mosexen Lakia pitämän/ cosca ei Judalaiset sitä idzekän ole pitänet/ eikä ole taitanet pitä. Nijncuin P. Petari Act. 15:10. Saarna. Ja ne owat caxi erinomaist ja hywä cappaletta Prophetas Amoxes.

I. Lucu .

AMos/ joca oli yxi Thecoan paimenist/ ennusta/ v. 1. Syrialaisia/ v. 3. Philisterejä/ v. 6. Tyriläisiä/ v. 9. Edomerejä/ v. 11. Ammoniterejä/ v. 13. ja Moabitereitä wastan/ v. 1. että HERra tahto heitä edziä heidän monen syndeins tähden/ liatengin heidän armottomudens tähden Israelin lapsia wastan/ v. 2.

1:1 Tämä on se cuin Amos/ joca paimenitten seas Thecoas oli/ näki Israelist Usian Judan Cuningan ajalla/ ja Jerobeamin Joaxen pojan Israelin Cuningan/ cahta vuotta ennen maan järjestystä.

1:2 Ja sanoi: HERra on Zionista kiljuwa/ ja Jerusalemist anda hän änens cuulla/ että paimenitten laiduin nijn surkiana oleman pitä/ ja Carmeli ylhähdä cuiwaman.

1:3 Näin sano HERra: colmen ja neljän Damascun wian tähden/ en tahdo minä händä säästä/ että he Gileadin rautaisilla warstoilla warsoit.

1:4 Waan minä lähetän tulen Hasaelin huonesen/ sen pitä Benhadadin Pallazit

culuttaman.

1:5 Ja ricon Damascun salwat/ ja häwitän Awenin laxon asuwaiset/ ja sen joca waldica pitä sijtä caunista huonesta/ nijn että Syrian Canssa pitä Kirijn wietämän/ sano HERra.

1:6 Näin sano HERra: colmen ja neljän Gazan wian tähden/ en minä tahdo heitä säästä/ että he owat fangitut wielä fanginnet/ ja heidän Edomijn ajanet.

1:7 Waan minä lähetän tulen Gazan muuriijn/ joca heidän Pallazins pitä syömän.

1:8 Ja tahdon Asdodin asujamet/ ja sen joca waldicat pitä/ Ascalonist häwittä. Ja minun käteni on olewa Akronia wastan/ nijn että pitä huckuman mitä Philistereist jäänyt on/ sano HERra Jumala.

1:9 Näin sano HERra: colmen ja neljän Zorin Caupungin wian tähden/ en tahdo minä händä säästä/ että he owat fangit edemmä Edomin maata ajanet/ ja ei ole muistanet weljesten lijtto.

1:10 Waan minä tahdon tulen Zorin muuriijn lähettä/ jonga hänen Pallazins pitä syömän.

1:11 Näin sano HERra: colmen ja neljän Edomin wian tähden/ en tahdo minä händä säästä/ että hän on weljens miecalla

Propheta Amos

wainonnut/ ja hänen lapsens hucuttanut/ ja on ollut aina hänelle paha wihoillans/ ja on alati hänen hirmuisudens näyttänyt.

1:12 Waan minä lähetän tulen Themanin päin/ jonga pitä Bazran Pallazit syömän.

1:13 NÄin sano HERra: colmen ja neljän Ammonin lasten wian tähden/ en tahdo minä heitä säästä/ että he owat wastoinolewaiset ricki hacannet Gileadis/ lewittäens heidän rajojans.

1:14 Waan minä sytytän tulen Rabban muurijn/ sen pitä hänen Pallazins syömän.

1:15 Nijn cuin sodan aicana pargutan/ ja nijncuin tuuli tule tuulispään aicana: nijn pitä myös heidän Cuningans ja Päämiehens wietämän pois fangittuna/ sano HERra.

Vers.1. Maan järjestys) Tästä cadzo Ioseph. Antiq. lib. 9. cap. 11.

II. Lucu .

AMos ennusta Judat/ v. 4. ja Israelin waldacunda wastan/ v. 5. että he cadzoit HERran Lain ylön/ v. 6. joille hän paljo hywä tehnyt oli/ v. 9. sentähden hän tahto edziä ja rangaista heitä/ v. 13.

2:1 NÄin sano HERra: colmen ja neljän Moabin wian tähden/ en tahdo minä heitä säästä/ että he owat Edomin Cuningan luut tuhwaxi polttanet.

2:2 Waan minä tahdon tulen Moabijn lähettä/ sen pitä Kirjothis Pallazit syömän.

2:3 Ja Moab pitä metelis cuoleman/ pargus ja Basunan hyminäs. Ja minä tahdon Duomarin temmata pois häneldä/ ja caicki hänen Päämiehens tappa/ ynnä hänen cansans/ sano HERra.

2:4 NÄin sano HERra: colmen ja neljän Judan wian tähden/ en tahdo minä säästä/ '65ttä he cadzowat HERRAN Lain ylön/ ja ei pitänet hänen oikeuttans/ ja andawat heidäns

walhella wietellä/ jota heidän Isäns owat seurannet.

2:5 Waan minä tahdon tulen Judaan lähettä/ sen pitä Jerusalemin Pallazit syömän.

2:6 NÄin sano HERra: colmen ja neljän Israelin wian tähden/ en minä tahdo säästä/ että he wanhurscat rahaan/ ja köyhät kengä parihin myynet owat. He tallawat waiwaisten päät jalgoillans locaan/ ja estäwät raadollisia jocapaicas.

2:7 Poica ja Isä maca yhden waimon cansa/ jolla he minun pyhän nimeni rijwawat.

2:8 Ja jocaidzen Altarin tykönä he pito pitäwät panttiwaatteista/ ja juowat wijna heidän epäjumalains huonesa ja sackorahoista.

2:9 Ja minä olen cuitengin Amorrerin heidän edestäns cadottanut/ jonga corkeus oli nijncuin Cedrein/ ja oli nijn wäkwä cuin tammet owat/ ja minä turmelin ylhäldä hänen hedelmäns/ ja hänen juurens alhalda.

2:10 Minä olen se joca teitä Egyptin maalda toin/ ja johdatin teitä corwesa neljäkymmendä ajastaica/ että te Amorrerein maan omistitte.

2:11 Ja olen teidän lapsistan Prophetat herättänyt/ ja teidän nuorucaisistan Nazareit: eikö se nijn ole/ te Israelin lapset/ sano HERra.

2:12 Mutta te annoitte Nazareille wijna juoda/ ja Prophetaita te haastoitta/ sanoden: ei teidän pidä propheteraman.

2:13 Cadzo/ minä tahdon teidän seasan kitinän tehdä/ nijncuin ratas kitise/ joca on lyhteitä täynnä.

2:14 Että se joca nopia on/ ei pidä pääsemän/ eikä wäkwä mitän woiman/ ja ei urhollisen pidä woiman hengens wapahta.

2:15 Ja ei joudzimiesten pidä seisoman/ ja joca nopia on juoxeman/ ei pidä pääsemän/ ja jotca ajawat/ ei pidä hengens wapahtaman.

2:16 Ja joca wäkwäin seas caickein miehullisin on/ sen pitä alasti pakeneman sillä ajalla/ sano HERra.

Propheta Amos

Vers.4. Walhella) se on/ epäjumalan palweluxella ja wäärällä opilla. v. 6. Kengä parihin) Ei Jumala tahdo paria wanhoja kengiä anda caickein sencaltaisten Pappain edestä. v. 12. Propheteraman) Ei he ole kieldänet heitä propheteramast eli Saarnamast/ mutta ettei he olis propheterannet eli Saarnannet heidän epäjumalan palwelustans wastan/ ja myös heidän wääriä prophetaitans wastan/ jotca heille walheita Saarnaisit ja wahwistit heitä heidän syndeihins. Nijncuin nähdän/ Esa. 30:10. sen Jumala täsä cudzu/ kieldä propheteramast: sillä estä lujan Saarnamiehen wapautta nuhtelemast wäärä oppia/ ja caickinaisia synnejä/ se on se joca kieldä Saarnamast.

III. Lucu .

AMos muistutta wielä Israelin lapsille/ cuinga Jumala oli heitä walinnut/ ja ottanut muista Canssoista omaxi Canssaxens/ v. 1. mutta ettei he oikeudest lucua pidä/ waan syndiä tekewät/ v. 9. tahto HERra myös heitä rangaista/ v. 10. & 11.

3:1 CUulcat mitä HERra teille puhu te Israelin lapset/ nimittäin/ caicki pericunnat/ jotca minä olen wienyt ulos Egyptin maalda/ ja sanoin:

3:2 Caikista sucucunnista maan päällä/ olen minä teidän ainoastans corjannut/ sentähden tahdon minä myös teitä edziä/ caikisa teidän pahoisa tegoisanne.

3:3 Malttawatco caxi ynnä waelda/ ellei he yhtäläiset keskenäns ole?

3:4 Kiljuco Lejon medzäs/ cosca ei hänellä ruoca ole? Parcuco Lejonin penicka luolastans/ ellei hän jotakin saanut ole?

3:5 Mennekö lindu paulaan maan päällä/ cusa ei pyytäjätä ole? Ottaneco hän paulans maasta/ joca ei mitän wielä saanut ole?

3:6 Soittaneco jocu Basunata Caupungis/ ja ei

Canssa hämmästy? Ongo myös jotain paha Caupungis/ jota ei HERRA tee?

3:7 Sillä ei HERra Jumala tee mitän/ ellei hän ilmoita salauttans hänen palwelioisans Prophetais.

3:8 Lejon kilju/ cuca ei pelkä? HERra Jumala puhu/ cuca ei prophetera?

3:9 Julistacat Asdodin Pallazeis/ ja Egyptin maan Pallazeis/ ja sanocat: cootcat teitän Samarian wuorilla/ ja cadzocat/ cuinga suuri wäärys ja pelgon parcu siellä on.

3:10 Ei he oikeutta tottele/ sano HERra/ waan he cocowat tawaroita wäkiwallalla ja ryöstämisellä heidän Pallazisans.

3:11 Sentähden sano HERra Jumala: tämä maa pijritetän/ ja sinä paiscatan alas sinun wallastas/ ja sinun huones raadellan.

3:12 Näin sano HERra: Nijncuin paimen pelasta Lejonin suusta caxi reittä eli corwan cappalen/ nijn myös Israelin lapset pitä temmatuxi tuleman/ jotca Samarias asuwat/ ja pitäwät Culmas wuoten/ ja Louckas kehdon.

3:13 Cuulcat ja todistacat Jacobin huone/ sano HERra Jumala Zebaoth.

3:14 Sillä silloin cosca minä Israelin synnit edzin/ tahdon minä myös Bethelin Altarit edziä/ ja sen Altarin culmat taitta pois/ että ne pitä langeman maahan.

3:15 Ja tahdon talwihuonen ja suwihuonen maahan lyödä/ ja Elephandin luiset huonet pitä huckuman/ ja paljo huoneita pitä häwiämän/ sano HERra.

Vers.4. Kiljuco) se on/ minun täyty Saarnata: sillä Jumala käske minua/ ja te idze annatte tilan teidän pahalla menollan. v. 6. Paha) Esa. 45:7. v. 12. Wuoten) Kircko ja Altari cudzutan wuotexi ja sängyxi: Esa. 57: joisa he huorutta/ se on/ epäjumalutta pidit. Nijncuin hän sanois: he palwelewat epäjumalita Damascus ja Culmas/ se on/ Danis ja Bethelis.

Propheta Amos

IV. Lucu .

AMos uhca woimallisia ja jaloja Israelis/ että heidän pitä wääryden ja ylönsyömisen tähden wietämän pois fangina/ v. 1. ja yhteinen Canssa heidän wäärän Jumalan palweluxens tähden/ v. 4. nijn pitä heille tapahtuman/ ettei he idzens parandanet/ ehkä cuinga Jumala heitä moninaisilla rangaistuxilla oli edzinyt/ v. 6. neuwo heitä wielä nytkin parannuxeen/ v. 12.

4:1 CUulcat tätä sana te lihawat lehmät/ jotca Samarian wuorella olette/ ja teette köyhille wääryttä/ ja murennatte waiwaisen/ ja sanotte teidän Herroillen: tuos tänne/ anna meidän juoda.

4:2 HERra Jumala on pyhydens cautta wannonut: cadzo/ se aica pitä tuleman teidän päällen/ että te temmatan pois coucuilla/ ja teidän jälkentulewaisen wiedän pois calain ongella/

4:3 Ja idzecungin pitä teistä menemän ulos auckoin cautta/ ja Harmonin heitettämän pois/ sano HERra.

4:4 JA/ tulcat tänne BethElijn ja tehkät syndiä/ ja Gilgalijn/ että te syndiä lisäisitte: ja tuocat amulla teidän uhrinne/ ja teidän kymmenexenne colmandena päiwänä.

4:5 Ja suidzuttacat hapatuxest kijosuhrixi/ ja Saarnatcat wapaehdon uhrist/ ja sijtä sanocat: sillä nijn te sen mielellän pidätte/ te Israelin lapset/ sano HERra Jumala.

4:6 Sentähden minä myös olen caikis Caupungeis teille joutilat hambat andanut/ ja leiwän puuttumisen jocaidzis teidän paicoisan/ ja et te sijttekän kääändänet teitän minun tygöni/ sano HERra.

4:7 Olen myös minä pitänyt teildä pois saten/ cosca wielä colme Cuucautta oli elonaican/ ja minä annoin sata yhden Caupungin päälle/ ja toisen Caupungin päälle en andanutcan sata. Yhden pellon päälle satoi/ ja toinen peldo/

jonga päälle ei satanut/ cuiwetui.

4:8 Ja caxi eli colme Caupungita menit yhten Caupungijn saaman wettä juoda/ ja ei he saanet heidän tarwettans/ ja et te sijttekän kääändänet teitän minun tygöni/ sano HERra.

4:9 Minä rangaisin teitä poudalla ja nokipäillä/ ja ruohomadot söit caicki mitä teidän krydimaasan/ wijnamäesän/ ficunapuisan ja öljypuisan caswoi: et te sijttekän kääändänet teitän minun tygöni/ sano HERra.

4:10 Minä lähetin ruton teidän secaa/ nijncuin Egyptijn. Ja minä tapoin miecalla teidän nuoret miehenne/ ja annoin teidän hewoisenne wiedä pois fangina. Ja minä annoin haisun teidän leirisän teidän sieraimihin mennä: et te sijttekän kääändänet teitän minun tygöni/ sano HERra.

4:11 Minä cukistin ylösalaisin muutamat teistä/ nijncuin Jumala Sodomian ja Gomorran cukisti/ että te olitta nijncuin tulesta otettu kekälä/ et te sijttekän kääändänet teitän minun tygöni/ sano HERra.

4:12 SEntähden tahdon minä sinulle näin tehdä Israel. Että minä nyt näin sinulle tehdä tahdon/ nijn walmista sijs sinuas Israel/ ja mene Jumalatas wastan:

4:13 Sillä cadzo/ hän on se/ joca on tehnyt wuoret/ ja luonut tuulen/ ja ilmoitta ihmiselle mitä hänen puhuman pitä. Hän teke amuruscon ja pimeyden/ hän käy maan corkeuxen päällä/ hänen nimens on HERra Jumala Zebaoth.

Vers.1. Lehmät) Owat rickat ja wäkewät Canssasa. v. 3. Harmonin) Harmon/ mitämax/ on se wuori Amanus/ jonga ulcoiselda puolen Israel Assyriaan wietin.

V. Lucu .

PRopheta teke walituswirren Israelin häwityxest/ v. 1. ja caikella ahkerudella neuwo heitä parannuxeen/ v. 6. jos he muutoin

Propheta Amos

*tahtowat wälttä sitä tusca ja waiwa/ jonga
HERra ajattele anda tulla heidän päällens/ v.
14. heidän uhrins ja lauluns ei pidä heitä sijtä
päästämän: sillä ei ne kelpa Jumalalle/ v. 21.*

5:1 CUulcat te Israelin huonesta näitä sanoja/
sillä minun täyty tämän walitusweisun teistä
nosta.

5:2 Neidzy Israel on langennut/ nijn ettei hän
woi nosta jällens/ hän on cukistettu maahan/
ja ei kengän händä auta.

5:3 Sillä näin sano HERra Jumala: siihen
ylpeen Caupungijn/ josta tuhatta käywät ulos/
pitä ainoastans sata jäämän: ja josta käywät
ulos sata/ pitä kymmenen jäämän Israelin
huonesa.

5:4 Sentähden sano HERra Israelin huonelle:
edzikät minua/ nijn te elätte.

5:5 Älkät BethElitä edzikö/ ja älkät tulco
Gilgalia päin/ älkät myös BerSebat päin
mengö: sillä Gilgal pitä wietämän fangittuna
pois/ ja BethEl tyhjäksi tuleman.

5:6 Edzikät HERra nijn te saatte elä/ ettei tuli
Josephin huonesen sytytettäis/ joca culutta/
jota ei kengän saa sammutta BethElis.

5:7 Te käännätte oikeuden Coiruohoxi/ ja
cukistatte maahan wanhurscauden.

5:8 Hän teke otawan ja coin tähden/ joca
pimeydest amun/ ja päiwäst pimiän yön teke.
Joca weden meres cudzu/ ja caata maan pijrin
päälle/ hänen nimens on HERra.

5:9 Joca raateluxen asetta wäkewän ylidze/ ja
että raatelia uscalda wahwan Caupungin
päälle carata.

5:10 Mutta he wihawat händä/ joca heitä
julkisest nuhte/ ja sitä he cauhistuwat/ joca
oikein opetta.

5:11 Että te köyhä sorrhate/ ja otatte häneldä
suuret cuormat jywiä/ nijn ei teidän pidä nijsä
huoneisa asuman/ jotca te wuonkiwistä
rakendanet oletta. Ja ei teidän pidä sitä wijna
juoman/ jota te cauneisa wijnamäisä
istuttanet oletta.

5:12 Sillä minä tiedän pahatteconna joita
paljo on/ ja teidän syndin/ jotca rascat owat:
te ahdistatte wanhurscaita/ ja otatte weren
rahan/ waiwaisita myös duomion edes
sorrhate.

5:13 Sentähden täyty cawalan sillä ajalla
waiketa: se on paha aica.

5:14 EDzikät hywä ja ei paha/ että te eläisitte/
nijn HERra Jumala Zebaoth on teidän cansan/
nijncuin te kerscattakin.

5:15 Wihatcat paha/ ja racastacat hywä/ ja
asettacat oikeutta porteisa/ nijn HERra Jumala
Zebaoth on armollinen Josephin tähteille.

5:16 Sentähden sano HERra/ se Jumala
Zebaoth/ se HERra: jocaidzella catulla pitä
parcu oleman/ ja jocaidzes cujas sanottaman:
woi/ woi: ja peldomies cudzutan murHeseen
parcuman/ joca itke taita.

5:17 Nijn myös jocaidzes wijnamäes pitä
parcu oleman: sillä minä tahdon sinun cauttas
waelda/ sano HERra.

5:18 Woi nijtä jotca HERran päiwä pyytäwät/
sillä mitäst hän teille? cosca HERran päiwä on
pimeys ja ei walkeus.

5:19 Nijncuin jocu Lejoni pakenis ja cohtais
Carhua: ja nijncuin jocu tulis jongun
huonesen/ ja nojais kätens seinälle/ ja
kärmeldä pistetäisin.

5:20 Sillä HERran päiwä on pimiä ja ei walkia
olewa/ syngiä ja ei selke.

5:21 MInä wihan teidän juhlapäiwän/ ja
cadzon ne ylön/ en myös malda haista teidän
cocouxian.

5:22 Ja waicka te minulle uhraisitte
polttohria ja ruocauhria/ en minä cuitengan
ota nijtä otollisexi/ engä cadzo teidän
lihawata kijosuhrian.

5:23 Wie pois sinun wirtes jyrinä: sillä en minä
woi sinun Psaltarleickiäs cuullella.

5:24 Mutta oikeus pitä julistettaman nijncuin
wesi/ ja wanhurscaus nijncuin wäkewä wirta.

5:25 OLettao te Israelin huonesta minulle
teurasuhria ja ruocauhria tehnet

Propheta Amos

neljänäkymmenenä vuotena corwesa?

5:26 Te cannoitta teidän Molochin majoja/ ja teidän epäjumalain cuwia/ teidän jumalainne tähden/ jotca te idze teillen tehnet olitta.

5:27 Nijn minä sijs annan teidän tästä edemmä Damascua wiedä/ sano HERra/ joca Jumala Zebaoth cudzutan.

V. 13. Waiketa) ei rohke Saarnata/ ei tottele kengän eikä tahdo cuulla/ eli kärsiä. v. 17. Waelda) se on/ minä tahdon sinua curitta ja sinulle tapoja opetta.

VI. Lucu .

AMos uhca niytä suuria öyckäreitä Judas ja Israelis/ jotca wäärydellä hallidzit/ elit hecumas/ ja ei murehtinet maan wahingota/ v. 1. että HERra tahto heitä ja heidän hecumans lopetta/ v. 7. Iijatengin että he pysyit heidän catumattomudesans ja luotit omaan wäkewyteens/ v. 12.

6:1 WE suruttomille Zionis/ ja nijlle jotca heitäns Samarian wuoreen luottawat/ jotca heitäns caickein parahimmaxi pacanain seas kehuwat/ ja Israelin huonesa hallidzewat.

6:2 Mengät Calneen ja cadzocat/ ja mengät siellä sijhen suureen Hemathin Caupungijn/ ja siellä käykät Philisterein Gathi päin/ jotca parammat waldacunnat owat ollet cuin nämät/ ja heidän rajans owat suuremmat cuin teidän rajanna.

6:3 Te jotca luuletta teidän caucana olewan pahoista paicoista/ ja aina ajatteletta wäkiwallaist waldacunda.

6:4 Ja macat Elephandin luises wuotes/ ja coreilletta teidän waatteillanna: te syötte parahimmat laumasta/ ja syötetyt wasicat carjan seasta.

6:5 Ja soitatte Psaltarilla/ ja ajatteletta teillen lauluja nijncuin Dawid.

6:6 Ja juotta wijnan maljoista/ ja woiteletta

teitän Balsamilla. Ja et te sure Josephin wanhingosta.

6:7 Sentähden pitä heidän nyt käymän nijden edellä/ jotca wiedän pois fangittuna/ ja öyckaritten tuhlaus pitä lackaman.

6:8 Sillä HERra HERra on wannonut sieluns cautta/ sano HERra Jumala Zebaoth: Minä närkästyn Jacobin coreutta/ ja wihan hänen Pallazians/ ja tahdon sen Caupungin hyljätä/ ja caicki cuin hänes on.

6:9 Ja waicka wielä kymmenen miestä yhten huonesen jäisit/ cuitengin pitä heidän cuoleman.

6:10 Että cugin setäns ja enoins luut ottais huonesta/ ja sanois nijlle jotca sen Camaris owat: wieläkö siellä enä on? ja he wastawat: jo owat caicki pois. Ja nijden pitä sanoman: ole wait/ sillä ei he tahtonet/ että HERran nimi olis muistettu.

6:11 Sillä cadzo/ HERra on käskenyt lyödä suuria huoneita/ että he aucon saisit/ ja pieniä huoneita/ että he raot saisit.

6:12 Cuca taita orihten cansa samota/ eli härjillä calliota kyndä? sillä te muutteletta oikeuden sapexi/ ja wanhurscauden hedelmän Coiruohoxi.

6:13 Ja turwatte aiwa turhaan asiaan/ ja sanotte: engö me kyllä woi meidän sarwillamme?

6:14 Sentähden cadzo/ minä tahdon teidän päällen/ jotca Israelin huonesta oletta/ Canssan herättä/ sano HERra Jumala Zebaoth/ joca teitä pitä sijtä paicast ahdistaman/ cuin Hemathijn mennän/ haman ojan asti corwes.

Vers.2. Calneen) On jalo Caupungi Sinearin maalla/ josta puhutan/ Gen. 10:10. v. 6. Josephin wahingosta) Joseph täsä nimitetän nijncuin Ephraim ja Israel/ ja ymmärretän cuitengin Josephin/ Ephraimin ja Israelin waldacunda/ ja on nijn paljo sanottu: ei he lucua pitänet waldacunnan ja Jumalan

Propheta Amos

Canssan menost. v. 12. Orihten cansa) sillä nuhtelee hän heidän cowacorwaisuttans/ että se oli caicki turha cuin hän heidän edesäns Saarnais/ nijncuin hän olis tahtonut calliota kyndä. v. 14. Ojan asti) se on/ yhdest paicast nijn toiseen: sillä se oja on Moabin raja/ lounan päin: nijncuin Hemath pohjaista päin.

VII. Lucu .

HERRA näyttä Amoxelle Israelin waldacunnan cadotuxen colmes nägys/ v. 1. 4. 7. Amazia ylimmäinen Pappi canda hänen päällens/ ja tahto hänen aja pois maalda/ v. 10. mutta Amos wasta cudzumisens puolest/ ja ilmoitta hänelle coco Israelin häwityxen/ v. 14.

7:1 Näin HERra Jumala osotti minulle nägyn/ ja cadzo yxi seisoi joca ruohomatoja teki/ juuri silloin cosca ruoho rupeis putcahtaman/ sijttecuin Cuningas oli andanut nijttä.

7:2 Cosca he nijn tahdoit caicki tulon syödä maalda/ sanoin minä: Ah HERra Jumala ole armollinen/ cuca tahto Jacobi taas autta? sillä hän on tosin sangen huono.

7:3 Nijn HERra catui sitä/ ja sanoi: ei sen pidä tapahtuman.

7:4 HERRA Jumala osotti minulle nägyn/ ja cadzo/ HERra Jumala cudzui tulen rangaiseman/ joca piti suuren sywyden syömän/ ja se söi jo parhan osan.

7:5 Nijn minä sanoin: Ah HERra Jumala/ lacka/ cuca tahto Jacobi taas autta? sillä hän on tosin sangen huono.

7:6 Nijn HERra catui myös sitä. Ja HERra Jumala sanoi: ei sengän pidä tapahtuman.

7:7 Mutta hän osotti minulle tämän nägyn/ ja cadzo/ HERra seisoi muurin päällä/ joca mittanuoralla mitattu oli/ ja hän piti sen mittanuoran kädesäns.

7:8 Ja HERra sanoi minulle: mitäs näet Amos? minä sanoin: mittanuoran. HERra sanoi minulle: Cadzo/ minä tahdon wetä

mittanuoran keskelle minun Canssani Israeli/ ja en käy sillen händä ohidze.

7:9 Waan Isaachin corkeudet pitä autiaxi tuleman/ ja Israelin kircot pitä häwitettämän/ ja minä tahdon nosta miecan Jerobeamin huonetta wastan.

7:10 Nijn BethElin Pappi Amazia lähetti Israelin Cuningan tygö/ sanoden: Amos teke capinan sinua wastan Israelin huonesa/ eipä maacan woi hänen sanojans kärsiä.

7:11 Sillä näin Amos sano: Jerobeamin täyty miecalla cuolla/ ja Israelin pitä wietämän fangittuna pois maastans.

7:12 Ja Amazia sanoi Amoxelle: sinä Näkiä/ mene pois ja pakene Judan maalle/ ja elätä sinus siellä ja prophetera siellä.

7:13 Ja älä BethElis sillen Prophetera: sillä se on Cuningan kircko ja waldacunnan huone.

7:14 Amos wastais/ ja sanoi Amazialle: en minä ole Propheta/ engä jongun Prophetan poica/ waan minä olen carjan paimen/ ja willificunain hakia.

7:15 Mutta HERra otti minun carjasta/ ja sanoi minulle: mene/ ja prophetera minun Canssan Israeli wastan.

7:16 Nijn cuule sijs HERran sana. Sinä sanot: älä prophetera Israeli wastan/ älä myös puhu Isaachin huonetta wastan.

7:17 Sentähden sano HERra näin: sinun emändäs pitä Caupungis raiscattaman/ ja sinun poicas ja tyttäres pitä miecalla langeman/ ja sinun peldos pitä nuoralla jaettaman. Mutta idze sinun pitä saastaisesa maasa cuoleman/ ja Israelin pitä ajettaman pois hänen maastans.

Vers.9. Isaachin) Kircot cudzutan Isaachin nimestä/ eli Israelin Canssa Isaachixi/ waan Propheta pilcka sitä: sillä Isaach on cuin pilcata. v. 12. Näkiä) se on/ sinä Propheta ja Saarnaja. v. 14. Propheta) se on/ Prophetan seurast/ eli säädyst.

Propheta Amos

VIII. Lucu .

HERRA näyttä Prophetalle Corin suwitulo/ ja sijtä opetta jo läHes tywän Israelin häwityxen/ v. 1. nuhtelevä äwerjöitten ja woimallisten ahneutta ja wääryttä mones asias/ v. 4. uhka sentähden heitä edziwäns ja rangaisewans/ v. 7. lijatengin sano lähettäwäns heille näljän/ ei leiwästä eli wedestä/ waan HERran sanasta/ jonga tähden moni oli näändywä ja huckuwa/ v. 11.

8:1 HERRA Jumala osotti minulle nägyn/ ja cadzo/ siellä oli Cori suwitulo.

8:2 Ja hän sanoi: mitäs näet Amos? minä wastaisin: Corin suwitulo. Nijn HERra sanoi minulle: minun Canssani Israelin loppu on tullut/ en minä tahdo händä mennä sillen ohidzen.

8:3 Ja sinä päiwänä pitä weisut Templeis itcuxi käändymän/ sano HERra: monda cuollutta ruumista pitä mones paicas macaman/ jotca wiedän sala pois.

8:4 CUulcat tätä te jotca köyhä sorraratte/ ja waiwaisia maacunnas häwitätte.

8:5 Ja sanotte: cosca usi Cuu loppu/ että me saisim jywiä myydä: ja Sabbathi/ että me ohria cauppaisim ja spannin wähenäisim/ ja hinnan corgotaisim/ ja waagat wääräxi tekisim.

8:6 Että me saisim köyhät rahallam haldum/ ja hätäynnet kengäparilla/ ja mysisim acanat jywäin edestä.

8:7 HERra on wannonut Jacobin huonen coreutta watan/ mitämax/ jos minä sencaltaiset heidän työns unohdan.

8:8 Eikö maan sencaltaisist asioist pitäis wapiseman/ ja caicki sen asuwaiset murehtiman? Ja se pitä coconans/ nijncuin wirralla/ juostaman ylidze/ wietämän pois ja peitettämän/ nijncuin wirta teke Egyptis.

8:9 Sillä ajalla/ sano HERra Jumala/ tahdon minä laskia Auringon alas puolipäiwästä/ ja

pimittä maan kirckalla päiwällä.

8:10 Minä tahdon teidän juhlapäiwän käättä murhexi/ ja caicki teidän weisunne parguxi: ja minä tahdon anda säkin jocaidzen cupeseen tulla/ ja caicki päät paljaksi tehdä. Ja tahdon heille murhen saatta/ nijncuin jocu ainoata poica murehti/ ja heidän pitä surkian lopun saaman.

8:11 CADzo/ ne päiwät tulewat/ sano HERra Jumala/ että minä lähetän näljän maan päälle: ei nälkä leiwän perän/ eli jano weden perän/ waan HERran sanan cuulemisen jälkeen.

8:12 Nijn että heidän pitä juoxeman yhdest merest nijn toiseen/ pohjast nijn itän päin/ edzimän HERran sana/ ja ei cuitengan pidä heidän löytämän.

8:13 Sinä päiwänä pitä caunit neidzet ja nuorucaiset näändymän janosta:

8:14 Ja jotca nyt Samarian kirouxen cautta wannowat/ ja sanowat: nijn totta cuin sinun Jumalas Danis elä/ nijn totta cuin sinun Jumalas BerSebas elä: sillä heidän pitä nijn langeman/ ettei he woi jällens nosta.

Vers.1. Cori) Hebrean kielellä owat/ Cori ja loppu/ pian yhtäläiset/ Kaitz ja Ketz : nijn myös hän tule yhdest toiseen/ ja sano: Cori ja loppu on tullut. v. 6. Kengäparilla) se on/ caickinaisten tarwetten edest/ joita heidän callist ostaman piti. v. 8. Wirta) se on/ Nilus/ cuin joca wuosi lainehti Egyptin maan ylidze suwella. v. 11. Näljän) Joca ei tahdo Jumalan sana cuulla/ nijn se pitä häneldä kyllä cauwas joutuman/ ettei hän sitä ikänäns löydä. v. 14. Kirouxen) Nijn hän cudzu sen epäjumalan/ että he sen cansa syndiä teit/ ja kirouxen ansaidzit.

IX. Lucu .

AMos näke HERran nägys/ joca hänelle ilmoitta tahtowans nijn rangaista Canssans Judalaisia/ v. 1. ettei kengän heistä pääse/ v.

Propheta Amos

*2. mutta cuitengin tahto hän ajan cululla
Christuxen cautta Canssans autta/ että he
saawat omaxens caicki pacanat/ joiden seas
hänen nimens pitä Saarnattaman/ v. 11.*

9:1 MINä näin HErran Altarilla seisowan. Ja
hän sanoi: lyö knuppijn/ nijn että pihtipielet
wärisewät: sillä heidän ahneudens pitä
tuleman caickein heidän pääns päälle. Ja minä
tahdon heidän jälkentulewaisens tappa
miecalla/ nijn ettei kengän pääse pakeneman.

9:2 Ja waicka he heitäns haman Helwettin
caiwaisit/ nijn minun käten on cuitengin heitä
sielläkin hakewa. Ja jos he astuisit ylös
taiwasen/ nijn minä cuitengin tahdon syöstä
heidän alas.

9:3 Ja jos he lymyisit Carmelin cuckulalle/ nijn
minä tahdon heidän sielläkin edziä ja
temmata pois. Ja jos he heitäns minun
caswoni edest werhoisit meren sywydellä/ nijn
minä käsken kärmelle/ että hän heitä siellä
pistäis.

9:4 Ja jos he heidän wihollisillans fangina
owat/ nijn minä cuitengin käsken miecalle/
että se heitä siellä tappais: sillä minä pidän
silmani heidän ylidzens pahudexi ja en
hywydexi.

9:5 Sillä HERRa Jumala Zebaoth on
sencaltainen/ cosca hän maahan rupe nijn se
sula/ että caicki asuwaitset itkemän pitä/ ja
että se juoxe caickein heidän ylidzens nijncuin
wesi/ ja se wajotetan/ nijncuin Egyptin wirta
teke.

9:6 Hän on se joca Salins taiwasen rakenda/ ja
perusta majans maan päälle. Hän cudzu
weden meresä ja wuodatta maan päälle/
hänen nimens on HERRa.

9:7 Ettekö Israelin lapset minulle ole nijncuin
Ethiopiaiset/ sano HERRa: engö minä wienyt
Israeli ulos Egyptist/ ja Philisterit Caphthorist/
ja Syrit Kirist?

9:8 CADzo/ HERRan Jumalan silmät näkewät
syndisen waldacunnan/ nijn että minä sen

juuri maan päädä peräti cadotan/ waicka en
minä Jacobin huonetta ratki cadota/ sano
HERRa.

9:9 Cadzo/ minä tahdon cuitengin käske/ ja
Israelin huonen caickein pacanain seas anda
seulotta/ nijncuin seulalla seulotan/ ja ei
jyväin pidä langeman maan päälle.

9:10 Caicki syndiset minun Canssasani pitä
miecalla cuoletettaman/ jotca sanowat: ei
onnettomus ole nijn läsnä/ eikä cohta meitä.

9:11 Sillä ajalla tahdon minä taas caatunen
Dawidin majan raketa/ ja hänen reikäns
paicata/ ja parata jällens mitä särjetty on/ ja
tahdon heitä raketa/ nijncuin se endisellä
ajalla ollut on.

9:12 Että he saawat nautita Edomin tähtet/ ja
caickein pacanain tähtet/ joiden seas minun
nimeni pitä Saarnattaman/ sano HERRa/ joca
näitä teke.

9:13 Cadzo/ se aica tule/ sano HERRa/ että
yhtä haawa kynnetän ja nijtetän/ ja yhtä
haawa wijna puserretan ja kylwetän/ ja
wuoret makiata wijna tiuckuwat/ ja caicki
mäet owat hedelmäiset.

9:14 Sillä minä käännän minun Canssan
Israelin fangiuxen/ että he rakendawat autiat
Caupungit/ ja nijsä asuwat. Istuttawat
wijnapuita/ ja nijsä juowat/ tekewät
krydimaita/ ja nijsä hedelmitä syöwät:

9:15 Sillä minä tahdon heitä heidän maasans
istutta/ nijn ettei heitä sillen temmata pois
maastans/ jonga minä heille andanut olen/
sano HERRa sinun Jumalas.

*Vers.7. Ethiopiaiset) Jumala aja pois yhden
Canssan toisella synnin tähden/ nijncuin
Israelin cautta Cananerit/ Kiriläisten cautta
Syrialaiset/ ja nijncuin Ethiopiaiset monda
muuta Canssa olit ajanet pois. v. 11. Dawidin
majan) se on/ Christuxen piti oleman Dawidin
pojan/ Cadzo/ Ier. 30:9. v. 13. Aica tule) se on/
Evangeliumin ja Christuxen armon
waldacunnan aica. v. eod. Yhtä haawa) Tämä*

Propheta Amos

*ymmärretän hengellisten lahjain paljoudest/
cuin Udes Testamendis piti oleman/ cuin on/
Jumalan oikia tundo/ syndein andexi*

*saaminen/ wanhurscaus/ rauha ja ilo Pyhäs
Henges. Prophetan Amoxen loppu.*

Propheta ObadJa

Esipuhe Prophetast ObadJast .

OBadJa ei anna tietä millä ajalla hän on elänyt/ mutta hänen ennustuxens osotta Babelin fangiuden: sillä hän lohdutta Judan Canssa että he tulewat jällens Zionijn. Ja ennusta erinomaisest Edomit wastan taicka Esauta/ jotca aina cadetit ja wihaisit Israeli ja Judan Canssa/ nijncuin tapahtu/ cosca suculaiset tulewat keskenäns eripuraisexi/ lijatengin weljexet/ silloin on wiha caickein pahin. Nijn olit Edomerit Judalaisten angarammat wihamiehet/ ja se oli heidän suuri ilons/ että he olisit nähnet Judalaisten fangiuden/ jota he pititit ja pilckaisit heidän surkeudesans ja radollisudesans: nijncuin enimmäst caicki Prophetat Edomerejä sencaltaisen angaran pahuden tähden laittawat. Nijncuin 137. Psalmi v. 7. walitta/ ja sano: HERra muista Edomerejä Jerusalemin päiwänä/ jotca sanoit: pois/ pois/ haman perustuxen saacka. Että se ylidze määrän mielen carwaxi teke/ cosca radollisia ja murhellisia (joita lohduttaman pidäis) heidän waiwasans ja ahdistuxesans wielä päälisexi pilcatan/ nauretan ja pititellän/ jolla usco Jumalan päälle/ suurest kiusatan/ ja joca ihmisen cowin epäillyheen wetä pyytä: asetta Jumala täsä erinomaisen Prophetan sencaltaisia tuimia pilckaita wastan/ lohdutta murhellisia ja heidän uscons wahwista/ uhcauxella ja nuhtelemisella wastoin nijtä julmia Edomerejä/ se on/ radollisten pilckaita/ ja lupauxella tulewaisest awust ja waphduxest. Joca on sangen tarpellinen lohdutus ja hywä ObadJa sencaltaises onnettomudes. Lopulla ennusta hän Christuxen waldacunnast/ ettei se ole ainoastans olewa Jerusalemis/ mutta jocapaicas: sillä hän secoitta caicki Canssat toinen toiseens/ Ephraimin/ BenJaminin/ Gileadin/ Philisterit/ Cananerit/ Zarphat/ joca ei taita Israelin ajallisest waldacunnast ymmärrettä/ josa sencaltaiset sucucunnat ja Canssat piti eroitetut oleman/ Mosexen Lain jälken.

I. Lucu .

OBadJa ennusta Edomerejä wastan/ HERran tahtowan heitä rangaista/ ja hucutta heidän wihollistens cautta/ v. 1. että he ylpeilit ja uscalsit linnains päälle/ v. 3. ja sen lijton päälle/ joca heillä muiden cansa oli/ v. 7. ja että he iloidzit Jumalan Canssan ahdistuxest/ v. 10. lohdutta Canssans Judalaisia/ että HERra on cuitengin muutamat heistä warjelewa/ ja cocowa heitä heidän wihollistens seast/ nijn että he saawat jällens asua omasa maasans ja heidän wihollistens maasa/ v. 17.

1:1 Tämä on se ObadJan näky. Näin sano HERra Jumala Edomist: me olemma HERralda cuullet/ että lähetysana on pacanain secaa lähetetty/ noscat ja soticam heitä wastan.
1:2 Cadzo/ minä olen sinun huonoxi tehnyt pacanain seas/ ja sangen ylöncadzotuxi.
1:3 Sinun sydämes coreus on sinun wietellyt/ että wuorten rotcois asut/ sinun corkeisa linnoisas/ ja sanot sydämesäs: cuca taita minun tästä syöstä maahan?
1:4 Waickas ylhälle corkeuxin menisit nijncuin cotca/ ja tekisit pesäs tähtein keskelle/ nijn minä cuitengin syöxän sinun alas siellä/ sano HERra.

Propheta Obadja

1:5 Jos warcat eli raateliat tulewat yöllä sinun päälles/ cuinga sinun pitä silloin wait oleman/ ja heidän pitä kyllä warastaman. Ja jos wijnan hakiat tulewat/ nijn ei heidän pidä sinulle jälki poimenist jättämän.

1:6 Ah cuinga heidän pitä Esaun tutkiman/ ja hänen tawarans edzimän.

1:7 Caicki jotca sinun cansas lijtos owat/ pitä ajaman sinun pois maaldas: miehet/ joihins turwat/ pettäwät sinun/ ja maahan sortawat: jotca sinun leipäs syöwät/ pettäwät sinun ennencuins huomaidzet.

1:8 Mitämax/ sano HERra/ minä teen silloin Edomin wijsat houckioxi/ ja cawaluden Esaun wuoren päällä.

1:9 Sillä sinun wäkewäs Themanis pitä epäilemän/ että heidän caickein pitä murHesta Esaun wuorella huckuman.

1:10 Sinun weljes Jacobin wäärän sortamisen tähden/ silloin coscas olit händä watan.

1:11 Cosca muucalaiset weit pois fangittuna hänen sotawäkens/ ja muucalaiset menit sisälle hänen porteistans/ ja Jerusalemist arwan heitit/ silloin sinä olit nijncuin jocu heistä/ sentähden pitä sinun häpiään tuleman/ ja ijancaickisest häwitettämän.

1:12 Ei sinun pidä enä näkemän sinun ilos weljistäs heidän wiheljäisydens aicana/ eikä sinun pidä enä riemuidezeman Judalaisten surkiuden aicana/ ei myös sinun suus pidä nijn röyckiöitä sanoja puhuman heidän tuscans aicana.

1:13 Ei sinun pidä menemän sisälle minun Canssani porteista heidän surkiudens aicana/ ei sinun pidä ilos näkemän heidän onnettomudestans/ heidän waiwans aicana.

1:14 Ei sinun pidä heidän sotawäkens watan lähettämän heidän surkiudens aicana/ ei sinun pidä teiden haarois seisoman/ murhamas heidän pakenewaisians/ ei sinun pidä pettämän hänen jäänyitäs heidän ahdistuxens aicana.

1:15 Sillä HERran päiwä on läsnä caickia

pacanoita: nijncuin sinä tehnyt olet/ nijn pitä sinun jällens tapahtuman/ ja nijncuin sinä ansainnut olet/ nijn pitä sinun pääs päälle jällens tuleman.

1:16 Sillä nijncuin te oletta minun pyhällä wuorellani juonet/ nijn pitä caicki pacanat jocapäiwä juoman/ ryyppämän ja nielemän/ että he owat nijncuin ei ensingän olletcan olis.

1:17 Mutta Zionin wuorella pitä wielä muutamamat autetuxi tuleman/ heidän pitä oleman pyhitetyt/ ja Jacobin huonen pitä hänen haldioitans wallidzeman/ ja Jacobin huonen pitä tulen oleman/ ja Josephin huonen liekin.

1:18 Mutta Esaun huonen corren/ jonga heidän pitä sytyttämän ja culuttaman/ nijn ettei Esaun huonesta pidä mitän jäämän: sillä HERra on sen puhunut.

1:19 Ja ne eteläs/ pitä asuman Esaun wuorilla/ ja laxoin asuwaiset pitä Philisterit omistaman. Ja heidän pitä myös Ephraimin ja Samarian kedon omistaman/ ja BenJaminin Gileadin wuoren.

1:20 Ja ajetut pois Israelin lasten sotawäestä/ jotca Cananerein seas haman Zarpathin päin owat/ ja ajetut pois Jerusalemien Caupungist/ jotca Zepharadis owat/ pitä ne Caupungit etelän päin omistaman.

1:21 Ja wapahtajat pitä Zionin wuorelle tuleman/ duomidzeman Esaun wuoria. Ja nijn pitä waldacunda HERran oleman.

Vers.3. Wuorten rotcois) Cadzo/ 2. Par. 14:16: v. 5. Warcat) Nijn cudzutan Chaldealaiset/ jotca piti tapaturmaisest päälle carcaman ja raateleman Edomerit/ waicka he Jumalan edes olit kyllä warcat/ että he olit nijn pahat cuin muutkin/ ja enimmitten ilman syytä sodeit ja raatelit muiden maacundia ; waras warcalda warasta. v. 17. Mutta Jacobin huonen) Tämä pitä hengellisest ymmärrettämän/ että Jumalan Canssa oli wijmeiin uscon Saarnan cautta fangixi ottawa

Propheta Obadja

wihollisens/ ja saattawa caicki pacanat
cuuliaisudens ala/ joca on Christuxen/
Apostolein ja opetuslasten cautta tapahtunut.

v. 21. Wapahtajat) Owat pyhät Apostolit/ jotca
heidän opillans coco mailman duomidzit.
Prophetan ObadJan loppu.

Propheta Jona

Esipuhe Prophetast Jonast .

PRophetan Jonan tahtowat muutamat sano Zarpan lesken pojaxi Sidonis/ joca Prophetan Elian ruockei cowalla ajalla/ I. Reg. 17. ja Luc. 4. Sijtä ottain tilan/ että hän täsä cudzu hänens Amithain pojaxi/ se on/ totisen eli wagan pojaxi. Sillä hänen äitins sanoi Elialle/ cosca hän cuolluista hänen herättänyt oli: nyt minä tiedän että sinun suus puhe on totinen. Joca ei cuitengan näy oikein olewan: mutta hänen Isäns cudzuttin Amithai/ latinaxi verax , suomexi waca eli totinen/ ja on ollut Gath Hepherist/ joca Caupungi on Sebulonin sucucunna/ Josu. 19. Sillä näin on kirjoitettu/ 2. Reg. 14. Cuningas Jerobeam sai jälle Israelin rajat/ Hemathist meren asti erämaasa/ HERran Israelin Jumalan sanan jälkeen/ jonga hän on puhunut palwelians Jonan Amithain pojan suun cautta/ sen Prophetan Gath Hepherist. Zarpan leski on myös ollut pacanallinen waimo/ nijncuin Christus sano/ Luc. 4. Mutta Jona tunnusta ensimmäises lugus hänens olewan Hebrerin. Tästä me näem sijs että Jona on ollut Jerobeamin aicana/ jonga Isoijsä Cuningas Jehu on ollut/ ja silloin on Cuningas Usia Judan hallinnut ; silloin myös owat ollet Israelin waldacunna Propheta Hosea/ Amos ja Joel/ muisa paicois ja Caupungeis. Näistä kyllä hywin ymmärretän/ cuinga jalo ja callis mies tämä Jona Israelin waldacunna on ollut/ ja Jumala on suuret asiat hänen cauttans tehnyt/ Nimittäin/ että Cuningas Jerobeam hänen Saarnans cautta oli nijn onnellinen/ että hän woitti caicki jälle/ mitä Hasael Syrian Cuningas oli saanut alans Israelin waldacunnasa. Mutta tämä on caickein ylidze nijstä cuin hän oman Canssans seas teki/ että hän sijhen suureen ja wäkewään waldacundan Assyriaan rohkeis ruweta/ ja Saarnais nijn hyödyllisest pacanain seas/ joca omains tykönä ei woinut nijn paljo monen Saarnan cansa toimitta/ jolla Jumala tahdoi osotta Prophetan Esaian sanan: Joca ei sitä cuullut ole/ nijn hänen pitä sen cuuleman. Opixi että caicki joilla Jumalan sana runsast on/ ne sen pian hyljät/ ja joille ei se tarjona ole/ ne ottawat sen wastan hywällä mielellä ; nijncuin Christus idze sano/ Matth. 21. Jumalan waldacunda pitä otettaman pois teildä ja annettaman pacanoille/ ja sille Canssalle joca hedelmän teke.

I. Lucu .

JUmla cudzu Jonan/ ja kärke hänen Saarnaman Niniween/ v. 1. Jona pakene merelle ja luule nijn pääsewäns/ v. 3. HERra nosta tuulispään/ että haaxi tahto huckua/ v. 4. heitetän arpa/ ja arpa lange Jonan päälle/ v. 7. joca mereen paiscatan ja suurelda calalda niellän/ v. 15.

1:1 HERRAN sana tapahdui Jonalle Amithain pojalle/ sanoden:

1:2 Nouse/ ja mene sijhen suureen Caupungijn Niniween/ ja Saarna heille: sillä heidän pahudens on tullut minun caswoni eteen.

1:3 Mutta Jona nousi ja pakeni HERran edestä/ ja tahdoi merelle/ ja tuli Japhoon. Ja cuin hän löysi hahden/ joca tahdoi merelle

Propheta Jona

mennä/ andoi hän palcan/ ja astui siihen/ menemän heidän cansans merelle/ HERran caswon edestä.

1:4 Nijn HERra andoi suuren tuulen tulla merelle/ ja suuri ilma nousi merellä/ nijn että haaxi luultin rickandunen.

1:5 Ja haaximiehet pelkäisit/ ja cukin huusi jumalatans/ ja heitit calut/ jotca hahdes olit/ mereen/ kewiämmäxi tuleman. Mutta Jona oli astunut alas hahden pohjan/ ja macais unesta rascautettu.

1:6 Nijn Skippari meni hänen tygöns/ ja sanoi hänelle: mixis macat? nouse/ ja rucoile Jumalatas/ että Jumala muistais meitä/ etten me huckuis.

1:7 Nijn he sanoit toinen toisellens: tulcat ja heittäkäm arwat/ tietäxem kenengä tähden meidän nijn pahasti käy: ja cuin he heitit/ langeis arpa Jonan päälle.

1:8 Nijn he sanoit hänelle: sanos meille/ mixi nijn pahasti meille käy? mikä sinun tecos on? custas tulit? ja custa maacunnast eli Canssast sinä olet?

1:9 Hän sanoi heille? minä olen Ebreri/ ja minä pelkän sitä HERra Jumalata taiwast/ joca meren ja carkian on tehnyt.

1:10 Nijn ne miehet pelkäisit suurest/ ja sanoit hänelle: mixis näin teit? (sillä he tiesit hänen HERran edestä paennen/ sillä hän oli heille sen sanonut.)

1:11 Nijn he sanoit: mitä meidän pitä sinulle tekemän/ että meri meille tywennyis? sillä meri käwi ja lainehti heidän ylidzens.

1:12 Hän sanoi: ottacat minua ja heittäkät mereen/ nijn meri teille tywene: sillä minä tiedän/ että tämä suuri ilma tule teidän päällen minun tähteni.

1:13 Ja ne miehet soudit/ että he maan jällens saisit: mutta ei he woinet: sillä meri käwi wäkewästi heidän ylidzens.

1:14 Nijn he huusit HERra/ ja sanoit: Ah HERra/ älä anna meidän huckua tämän miehen sielun tähden/ ja älä lue meillen tätä

wiatoinda werta: sillä sinä HERra teet nijncuins tahdot.

1:15 Nijn he otit Jonan/ ja heitit mereen/ ja meri asetui lainehtimast.

1:16 Ja ne miehet pelkäisit HERra suurest/ ja teit HERralle uhria ja lupasta.

Vers.7. Heittäkäm arwat) Ei tästedes pidä arwalla tutkittaman/ cuca wiallinen eli wiatoin olis josacusa asias: sillä ei meillä ole siihen käskyä/ ja se taita pian pettä ja wäärin tapahtua.

II. Lucu .

JOna rucoile HERra calan wadzas/ v. 2. HERra anda calan cacaista hänen maalle jällens/ v. 11.

2:1 MUtta HERra toimitti suuren calan/ nielemän Jonata. Ja Jona oli calan wadzas colme päiwä ja colme yötä.

2:2 JA Jona rucoili hänen HERrans Jumalatans calan wadzast/ ja sanoi:

2:3 Minä huusin HERra minun ahdistuxesani/ ja hän wastais minua: minä parguin Helwetin wadzast/ ja sinä cuulit minun äneni.

2:4 Sinä heitit minun sywyteen keskelle merta/ nijn että allot minua pyörsit ymbärins/ caicki sinun laines ja aldos käwit minun päällidzeni.

2:5 Minä ajattelin minuni hyljätyxi sinun silmäis edestä/ cuitengin saan minä wielä nähdä sinun pyhän Templis.

2:6 Wedet piirsit minua ymbärins sieluni asti/ sywydet pijritit minun/ caisilisto peitti minun pääni.

2:7 Minä wajoisin wuorten perustuxen asti/ maa salpais minun teljilläns ijancaickisest: mutta sinä otit minun sieluni cadotuxest/ HERra minun Jumalan.

2:8 Cosca minun sielun epäili minusa/ nijn minä muistin HERran päälle: ja minun

Propheta Jona

rucouxen tuli sinun tygös/ sinun pyhästä
Templisäs.

2:9 Mutta jotca luottawat turhaan/ ei he armo
löydä.

2:10 Mutta minä tahdon uhrata kijtoxella/
minä pidän lupauxeni HERralle/ että hän autti
minua.

2:11 Ja HERra sanoi calalle/ että hän oxensi
Jonan maan päälle.

III. Lucu .

*JOna mene HERran käskystä toisen kerran
Niniween Saarnaman/ ja neuwoman
parannukseen/ v. 2. Niniwiterit uscowat ja
cuuluttawat paaston ja parandawat idzens/ v.
6. ja HERra armahta heitä/ v. 10.*

3:1 Nijn HERran sana tapahdui toisen kerran
Jonalle/ ja sanoi:

3:2 Nouse ja mene siihen suureen Caupungijn
Niniween/ Saarnaman sitä Saarna/ jonga
minä sinulle sanon.

3:3 Silloin Jona nousi/ ja meni Niniween
HERran sanan jälkeen. Ja Niniwe oli Jumalan
Caupungi/ colme päiwäcunda suuri.

3:4 Ja cosca Jona rupeis sijnä käymän yhden
päiwäcunnan/ Saarnais hän/ ja sanoi: wielä
owat neljäkymmendä päiwä/ njn Niniwen
pitä huckuman.

3:5 Nijn Niniwen miehet uscoit Jumalan
päälle/ ja annoit Saarnata/ että paastotaisin/
ja puit säkit päällens/ sekä pienet että suuret.

3:6 Ja cosca Niniwen Cuningas sen cuuli/
nousi hän istuimeldans/ ja rijsui purpura
waattens/ ja käärei idzens säckijn ja istui
tuhcan.

3:7 Ja andoi cuulutta ja sano Niniwen
Cuningan tahdosta ja Sangarein käskystä/
ettei yxikän ihminen taicka eläin/ naudat eli
carja pidä mitän maistaman/ eikä laituimelle
ajettaman/ ja ei wettäkän juoman.

3:8 Waan ihmiset ja eläimet pitä säckijn

puetettaman/ ja heidän pitä lujasti Jumalata
huutaman. Ja jocainen palaitcan pahasta
tiestäns/ ja hänen kättens wäkiwallast.

3:9 Cuca tietä/ Jumala taita kääntyä ja catua/
ja lacka hirmuisest wihastans/ etten me hucu.

3:10 Cosca Jumala näki heidän työns/ että he
palaisit pahasta tiestäns/ catui hän sitä paha/
jota hän oli puhunut heille tehdäxens/ ja ei
tehnytkän.

*Vers.5. Paastotaisin) Cadzo/ 2. Par. 20:3.
Esth.4:15. v. 10. Cosca Jumala näki) Nimittäin/
että he caduit ja paransit idzens/ njn hän
andoi heille andexi/ ei njn että hän oli siihen
welcapää heidän tecoins tähden: sillä he olit
jo ansainnet rangaistuxen/ waicka cuinga
paljo hywä he olisit sijtte tahtonet tehdä ;
mutta sulast armost Christuxen tähden/ että
he uscoit hänen päällens/ njncuin ennen/ v.
5. oli kirjoitettu.*

IV. Lucu .

*JOna närkästy/ ettei Jumala rangaisnut
Niniwetä/ njncuin hän Saarnais/ v. 1. teke
idzellens majan ulos Caupungist/ nähdäxens
mitä tapahtuwa oli/ v. 5. HERra anda caswa
pensa warjoman händä Auringon
palawudelda ; joca nopiast jällens cuiwettu.
Sijtä Jona taas närkästy ja walitta/ v. 6. HERra
osotta idzens suuremmast syyst
surcuttelewans/ jos Niniwe olis huckunut/ v.
9.*

4:1 Sijtä närkästy Jona sangen cowin/ ja pani
pahaxens.

4:2 Rucoili Jumalata/ ja sanoi: ah HERra/ sepä
se on cuin minä sanoin/ cosca minä olin wielä
maasani/ sentähden minä tahdoin myös
merelle paeta: sillä minä tiedän/ että olet
armollinen/ laupias/ pitkämielinen/ ja
suuresta hywydestä cadut sitä paha.

4:3 Nijn ota nyt minun sielun minusta pois

Propheta Jona

HERra/ sillä minä cuolisin paremmin kuin eläisin.

4:4 Mutta HERra sanoi: luuletkos oikein wihastunes?

4:5 JA Jona läxi Caupungist/ ja istui Caupungista itän päin/ ja teki siellä hänellens majan/ ja istui sen alla warjosa/ siihenasti kuin hän näkis mitä Caupungille tapahduis.

4:6 Mutta HERra Jumala toimitti yhden pensan/ joca caswoi Jonan ylidze/ että se olis hänen pääns warjonnut/ ja wirgottanut händä hänen waiwasans: ja Jona riemuidzi sijtä pensasta suurest.

4:7 Mutta HERra toimitti madon huomeneltain/ kuin amurusco coitti/ joca söi sitä pensasta/ että se cuiwetui.

4:8 Mutta cosca Auringo nosnut oli/ toimitti Jumala suuren itätuulen/ ja Auringo paisti Jonan päähän/ että hän tuli woimattomaxi. Nijn hän toiwotti sielullens cuolemata/ ja

sanoi: minä cuolisin ennencuin minä eläisin.

4:9 Nijn Jumala sanoi Jonalle: luuletkos oikein wihastunes sijtä pensasta? Ja hän sanoi: minä wihastun haman cuoleman asti.

4:10 Ja HERra sanoi: sinä armahdat pensasta/ jostas et mitän waiwa nähnyt/ etkä sitä caswattanut/ joca yönä caswoi/ ja yönä catois.

4:11 Eiköst minun pidäis armahtaman sitä suurta Caupungita? josa on enä kuin sata tuhatta ja caxikymmendä tuhatta ihmistä/ jotca ei tiedä eroitta cumbi oikia eli cumbi wasen käsi on/ njin myös paljo eläimitä.

Vers.1. Närkästy) Hän pelkäis/ että hänen Saarnans piti sijtä tuleman ylöncazotuxi/ cosca nähtin ettei njin tapahtunut kuin hän oli ilmoittanut.

Prophetan Jonan loppu.

Propheta Micha .

Esipuhe Prophetast Michast .

PRopheta Micha on ollut Esaian aicana/ hän mainidze myös sen Prophetan sanat/ jotca toises lugus owat/ josta hywin ymmärretän/ että ne Prophetat/ jotca yhten aican elänet owat/ liki yxillä sanoilla owat Christuxesta Saarnannet/ njincuin he olisit ollet sijtä yhdes neuwos toinen toisens cansa. Mutta hän on yxi niistä jalommista Prophetaista/ joca Canssa epäjumalan palweluxen tähden wäkwäst nuhtelee/ ja sen tulewaisen Christuxen ja hänen waldacundans aina muistutta. Ja on ylidze caickein muiden sijnä cappales erinomainen Propheta/ että hän Bethlehemin Caupungin njin wisust osotta ja nimittä/ josa Christus syndywä oli. Mingätähden hän myös Udes Testamendis suurest ylistetän/ njincuin P. Matthaesus toises lugus tietä anda. Hän nuhtelee/ ennusta ja Saarna/ mutta lopulla ajattelee hän/ että jos wielä muut caicki langeisit maahan/ ja sekä Israel että Judalaiset huckuisit/ cuitengin oli Christus tulewa/ joca caicki oli hywäxi tekewä. Nijn myös meidän nyt pitä nuhteleman/ lohduuttaman ja Saarnaman/ ja wielä sijtte sanoman: jos nyt caicki muut huckuisit/ cuitengin on Christus tulewa wijmeisnä päiwänä/ ja auttawa meitä caikesta pahasta. Ensimmäises lugus on hän kyllä työläs/ ettei hän puhu njin selkiäst muutamis sanois/ kuin on: Zaenan/ Achsib ja Maresa/ etc. jotca hän pahoin päin kääändä ja ristijn pane/ njincuin sanotaisin: Suomi/ sinullen on paljon hywä suotu: mutta kijttämättömydes tähden sinä suomitan.

Propheta Micha

I. Lucu .

*Micha ennusta Samariata ja Jerusalemista
wastan/ v. 1. HERran heitä angarast
rangaisewan/ v. 3. heidän pahain tecoins ja
syndeins tähden/ v. 5. sentähden täyty
Prophetan käydä alasti ja paljasna/ itke ja
surcutella/ merkixi/ että heille myös niin
tapahtuman piti/ v. 8.*

1:1 Tämä on HERran sana/ joca tapahdui
Michalle Maresast/ Jothamin/ Ahaxen/ ja
Jehiskian/ Judan Cuningasten aicana/ jonga
hän näki Samariast ja Jerusalemista.

1:2 CUulcat caicki Canssa/ sinä maa/ ota
waari/ ja caicki kuin siinä on: sillä HERran
Jumalan on puhumist teidän cansan/ ja
HERran hänen pyhästä Templistäns.

1:3 Cadzo HERra lähte siastans/ astu alas ja
polke maan korkeutta.

1:4 Niin että wuoret pitä sulaman hänen
allans/ ja laxot halkeman/ niinuin
medenwaha sula tulen edes/ ja niinuin ne
wedet/ jotca wuotawat ales.

1:5 Caicki nämät tapahtuwat Jacobin
ylidzekäymisen tähden/ ja Israelin syndein
tähden. Cuca sijs on Jacobin ylidzekäymys?
eikö Samaria ole? ja cutca owat Judan
corkeudet? eikö Jerusalem ole?

1:6 Minä teen Samarian kiwiraunioxi kedolla/
jotca pannan wijnamäen ymbärins/ wieritän
heidän kiwens laxoon/ ja särjen perustuxen
asti maahan.

1:7 Caicki heidän epäjumalans pitä
ricottaman/ ja caicki heidän porton palckans
tulella poldettaman/ ja minä häwitän caicki
heidän cuwans: sillä he owat huoran palcasta
cootut/ sentähden pitä heidän jällens huoran
palcaxi tuleman.

1:8 Sitä minun täyty walitta ja parcuu/ minun
täyty alasti ja paljasna käydä/ minun pitä
walittaman niinuin Drakit/ ja murehtiman
niinuin Strutzit.

1:9 Sillä tähän widzauheen ei ole yhtän
neuwo/ joca jo Judan asti on tullut/ ja pitä
ulottuman minun Canssani porttin
Jerusalemis.

1:10 Älkät sitä Gathis ilmoittaco/ älkät andaco
cuulla teidän itcuan/ waan mengät
murhecammioon/ ja istucat tuhcan.

1:11 Sinä caunis Caupungi caikella häpiällä
cukistetän/ jalon ei pidä sillen coreileman
ahdistuxens tähden: sillä hänen kylänmiehens
otta hänelä pois mitä hänellä on.

1:12 Se surullinen Caupungi ei taida idziäns
lohdutta: sillä onnettomus pitä HERralda
tuleman haman Jerusalemista porttin.

1:13 Sinä Caupungi Lachis/ waljasta ratasten
eteen wiriät orihit/ ja mene matcas: sillä sinä
olet Zionin tyttäreille synnin alcu ollut/ sinus
on löytöy Israelin ricoxet.

1:14 Sinun täyty niin lahjat anda kuin Gathikin:
Achsibin Caupungin pitä Israelin Cuningasten
lijtost luopuman.

1:15 Minä saatan sinulle Maresa oikian
perillisen/ ja Israelin cunnian Adullamin asti.

1:16 Keridze sinus ja käy paljasna sinun
ihmistes lasten tähden: tee sinus juuri paljaxi
niinuin Cotca: sillä he owat wiedyt sinusta
pois fangittuna.

*Vers.1. Jothamin) Mihin aican nämät Cuningat
owat hallinnet/ ja cuinga silloin menot owat
ollet/ on kirjoitettu/ 4. Reg 15:16. 17. 18. ja 2.
Par. 27:28. 29. v. 5. Syndein) se on/
epäjumalan palweluxen/ joca myös huoruus
on. v. 7. Woittons) se on/ se hywys ja calu/
joca jumalattomudes saadan ja cootan/
cudzutan myös huoran palcaxi. v. 11. Caunis
Caupungi) se on/ Samaria v. eod.
Kylänmiehens) on Assyrian Cuningas/ joca
myös tuli haman Jerusalemista ala. v. 13. Lachis)
Oli cuuluisa Caupungi Judan maalla/ Iosu.
10:15. 2. Par. 10:19.*

Propheta Micha

II. Lucu .

*PRopheta sadattele Canssans ahneuden/
wäkiwallan ja ylpeyden tähden/ v. 1. ja
cowacorwaisuden tähden opettaitans wastan/
v. 6. uhca heitä maanculkiAISudella/ v. 10.
HERra lupa cuitengin coota heitä jällens ja
ojeta heidän Cuningans ja HERrans Christuxen
cautta. v. 12.*

2:1 WOi niitä jotca wahingoitta ajattelewat/ ja pahoja juonia cammioisans ahkeroidzewat/ että he sen täyttäisit cuin amu walista: sillä heilläpä woima on.

2:2 He repiwät heillens pellot ja ottawat huonet/ jotca he tahtowat. Nijn he tekewät ylöllist jocaidzen huonen cansa/ ja jocaidzen perimisen cansa.

2:3 Sentähden sano HERra näin: cadzo/ minä ajattelen tälle sugulle paha/ josta ei teidän pidä woiman wetä pois teidän caulanne/ eikä teidän pidä nijn coriast käymän: sillä paha aica tule.

2:4 Sillä ajalla teistä wirsi weisatan/ ja walitus. Sanotan/ me olemma peräti häwinnet. Minun Canssani osa on muutettu. Cosca hän meille pellot anda jällens/ cuin hän otti pois meildä?

2:5 Ja tosin ei teidän pidä osa HERran seuracunnas oleman.

2:6 HE sanowat: ei pidä Saarnaman: sillä ei sen caltaiset Saarnat meihin satu/ en me nijn ratki häpiään tule.

2:7 Nijn Jacobin huone idziäns lohdutta/ luuletcos HERran hengen nijn ratki mennen pois? näitkö hänen pitäis tekemän? se on tosi/ minun puheni owat hywille suloiset.

2:8 Mutta minun Canssan on hanginnut nijncuin wihollinen: sillä hän teke nijn/ että minun täyty hänen wihollisens olla. He ryöstäwät sekä hamen että pääliswaatten/ nijncuin sodasa/ ne jotca ei ensingän pelkä.

2:9 Te ajatte pois minun Canssani waimot rackaimmist huoneistans/ ja alati otatte pois

heidän nuorucaisildans minun caunistuxeni.
2:10 Sentähden noscat ja mengät pois: sillä et te saa täsä olla heidän saastaisudens tähden/ heidän pitä armottomast häwiämän.

2:11 Jos minä olisin lipilaari/ ja walhen Saarnaja/ ja Saarnaisin cuinga heidän pitäis juopuman ja hywiä päiwiä pitämän/ sencaltainen Saarnaja olis tälle Canssalle sowelias.

2:12 MUtta minä tahdon sinua Jacob coconans coota/ ja jäänet Israelis saatta cocon/ ja minä tahdon heitä/ nijncuin lauman/ yhden toisen cansa/ wahwaan nawettan tuoda/ ja nijncuin lauma pihatoss/ nijn myös sen ihmisist pitä copiseman.

2:13 Yxi särkiä pitä astuman ylös heidän edelläns/ heidän pitä särkemän läpidze/ ja käymän portist ulos ja sisälle/ ja heidän Cuningans pitä käymän heidän edelläns/ ja HERra ensimmäisnä.

*Vers.1. Woima on) se on/ he tekewät mitä he tahtowat/ ei nijncuin pitäis/ mutta owat idzewallaiset v. 9. Minun caunistuxeni) se on/ mitä minä hänelle andanut olen. v. 12.
Nawettan) Täsä hän puhu Christuxen waldacunnast/ hän on meidän Sangarim/ joca meidän edellä on särkenyt läpidze/ ja meille tien tehnyt/ synnin/ cuoleman ja helwetin läpidze.*

III. Lucu .

PRopheta walitta waldamiehiä/ jotca ahneudest paljo wääryttä ja wäkiwalda tekewät/ v. 1. uhca heitä rangaistuxella/ v. 4. Walitta myös Pappeja/ että he wircans hitast tekewät. v. 5. ilmoitta heille yhteisest/ että Jerusalem pitä sentähden häwitettämän/ v. 9.

3:1 JA minä sanoin: cuulcat sijs te Päämiehet Jacobin huones/ ja te esimiehet Israelin huones. Teidän tulis oikein olla/ ne jotca

Propheta Micha

oikeuden tietämän pidäis.

3:2 Mutta te wihatte hywä ja racastatte paha:
Te kiscotta heidä heidän nahcans/ ja caluatte
lihan heidän luistans: ja syötte minun
Canssani lihan.

3:3 Ja cosca te olette heidä nahan nylkenet/
nijn te särjettä heidän luuns/ ja hackatte ricki
ne nijncuin pataan/ ja nijncuin lihan cattilaan.

3:4 Sentähden cosca te HERra huudatte/ nijn
ei hän teitä cuule/ waan peittä silloin teistä
caswons/ nijncuin te oletta teidän pahalla
menollanna ansainnet.

3:5 NÄin sanoi HERra nijstä Prophetaista/
jotca minun Canssani wiettelewät. He
Saarnawat hywin käywän/ cosca heille
syötävättä annetan: mutta cosca ei heidän
suuhuns mitän anneta/ Saarnawat he sodan
tulewan.

3:6 Sentähden pitä teidän näkyn yöxi/ ja
teidän noituxen pimeydexi tuleman. Auringon
pitä laskeman nijden Prophetain ylidze/ ja
päiwän pitä pimenemän heidän päaldäns.

3:7 Ja näkiät pitä häpiään ja noidat pilckan
tuleman/ ja caickein täyty heidän suuns
peittä/ ettei siellä ole Jumalan sana.

3:8 MUtta minä olen täynäns woima ja
HERran henge/ täynäns oikeutta ja
wäkwyyttä/ että minä tohdin ilmoitta Jacobille
hänen ylidzekäymisens/ ja Israelille hänen
syndins.

3:9 Nijn cuulcat sijs tätä te Jacobin
Päämiehet/ ja te Israelin huonen esimiehet/ te
jotca oikeutta cauhistutte/ ja käännätte toisin
caicki mitä toimellinen on.

3:10 Te jotca Zionin weren cansa rakennatte/
ja Jerusalemin wääryden cansa.

3:11 Hänen Päämiehens duomidzewat lahjain
tähden/ hänen Pappins opettawat palcan
tähden/ ja heidän Prophetans noituwat rahan
tähden. Luottawat heitäns HERraan/ ja
sanowat: eikö HERra ole meidän seasam? ei
taida onnettomus meitä käsittä.

3:12 SEntähden pitä Zion kynnettämän teidän

tähten nijncuin peldo/ ja Jerusalem pitä
tuleman kiwiraunioxi/ ja Templin wuori autiaxi
corkeudexi.

*Vers.6. Teidän näkyn) se on/ teidän Saarnan ja
opetuxen.*

IV. Lucu .

*MIcha ennusta Christuxen waldacunnast/ että
se on wijmeisellä ajalla tulewa/ olewa suurin
muita mailman waldacundia/ johon myös
pacanat coconduwat/ v. 1. jonga HERra
Christus on idze Cuningas olewa/ v. 7.
Nuhtele Judalaisia/ että he suostuit muihin/
nijncuin ei tämä Cuningas oliscan tulewa/ v. 9.
sano heidän ensin fangittawan Babelis/ ja
sijtte siellä wapahdettaman/ v. 10. pacanat
ajattewat heitä häwittä/ mutta HERra
ajattele toisin/ ja anda heidän woitta heitä
alans/ v. 11.*

4:1 MUtta wijmeisinä päiwinä pitä sen
wuoren/ jonga päällä HERran huone on/
wahwistuman/ ja oleman corkeimman caickia
muita wuoria/ ja pitä corgotettaman
cuckulain ylidze.

4:2 Ja Canssat pitä sinne juoxeman/ ja
monilaiset pacanat sinne menewät/ ja
sanowat: tulcat ja astucam HERran wuorelle/
ja Jacobin Jumalan huonen tygö/ että hän
opetais meille hänen teitäns/ ja me waellaisim
hänen polguillans: sillä Zionista on Laki
tulewa/ ja HERran sana Jerusalemist.

4:3 Hän on duomidzewa suuren Canssan
seas/ ja rangaisewa paljo pacanoita caucasis
maacunnis. Silloin pitä heidän mieckans
wannaxi tekemän/ ja heidän keihäns
wicahdexi. Ei yhdengän Canssan pidä toista
Canssa wastan miecka nostaman/ eikä heidän
pidä sillen sotiman oppeman.

4:4 Jocaidzen pitä wijnapuuns ja ficunapuuns
alla pelkämätä asuman: sillä HERran

Propheta Micha

Zebaothin suu on sen puhunut.

4:5 Jocainen Canssa pitä hänen Jumalans nimes waeldaman/ mutta meidän pitä waeldaman meidän HERram Jumalam nimeen/ aina ja ijancaickisest.

4:6 Sillä ajalla/ sano HERra Jumala/ tahdon minä onduwaiset coota/ ja saatta hyljätyt cocon/ ja jota minä waiwannut olen.

4:7 Ja tahdon onduwaiselle perillisiä saatta/ ja heicon suurexi Canssaxi tehdä. Ja HERra on idze olewa heidän Cuningans Zionin wuorella/ tästä ajasta haman ijancaickisuten.

4:8 JA sinä Ederin torni/ Zionin tyttären linna/ sinun tygös pitä tuleman/ ja pitä tuleman se endinen esiwalda/ Jerusalemin tyttären waldacunda.

4:9 Mixis nyt nijn lackamat huudat? eiköst Cuningas ole sinun cansas? owatco sinun Neuwonandajas pois? että kipu tartui sinuun nijncuin synnyttäväiseen.

4:10 Kärsi sijs sencaltaista kipua/ ja sinä Zionin tytär/ ähgy nijncuin synnyttäväinen: sillä sinun täyty mennä ulos Caupungist ja kedolla asua/ ja mennä Babelijn. Mutta sinä päästetään taas siellä/ siellä on HERra sinun päästävä sinun wihollisistas.

4:11 Sillä monet pacanat pitä coconduman sinua wasta/ ja sanoman: hän on aldixi annettu/ me tahdom meidän himom nähdä Zionist.

4:12 Mutta ei he HERran ajatuxist mitän tiedä/ eikä ota waari hänen neuwostans: sillä hän on hakenut heitä cocon/ nijncuin lyhtet rijhen.

4:13 Sentähden nouse ja tapa sinä Zionin tytär: sillä minä tahdon sinulle tehdä rautaiset sarwet ja waskiset kynnet/ ettäs paljo Canssa rundelet. Nijn minä tahdon myös heidän tawarans aldixi anda HERralle/ ja heidän hywydens caiken mailman haldialle.

4:14 Mutta hangidze nyt sinä sotanainen: sillä meitä pijritetään/ ja Israelin Duomarita wiczalla poskelle lyödän.

Vers.1. Wijmeisinä päiwinä) Cadzo/ Esa.2:2. v. eod. Wuori) cadzo ibidem . v. 2. Laki) vide ibidem . v. 3. Hän on duomidzewa) Jumalan sana on tulewa caicken mailmaan. v. eod. Miecka) Cadzo Esa.2:4. v. 8. Culdainen cuckaises) se on/ sinun waldacundas/ waicka se heicost alca/ niin hän cuitengin tule/ ole sijs luja ja kärsi: sillä risti Christillisen seuracunnan elättä. v. 12. tapa) se on/ sinä olet sullowa ricki Babelin/ ja caicki cappalet coco mailmas/ waicka sinun ennen kärsiä täyty/ että sekä Babel ja Ruomi/ sinun Duomaris ja waldacundas ylösalaisin cukistawat.

V Lucu .

MIcha sano tämän Cuningan syndywän Bethlehemis/ jonga alcu on cuitengin ijancaickisudest/ v. 2. joca on hallidzewa HERran woimalla/ ja on cuuluisa ymbäri caiken mailman/ v. 4. ennusta Israelin pääsemisest Assyrialaisten käsist ja sortamisest/ v. 5. ja menestyxest pacanain seas/ v. 7. heidän maacundans/ epäjumalan palweluxens/ hallituxens/ ja caickein/ jotca ei händä tahtonet totella/ häwityxest/ v. 10.

5:1 JA sinä Bethlehem Ephrata/ joca wähäinen olet Judan tuhannen seas/ sinusta on se tulewa/ joca Israelis on hallidzia olewa/ jonga uloskäymys on ollut algusta ja ijancaickisudest.

5:2 Hän anda heitä siihenasti waiwatta/ cuin se on synnyttänyt/ joca pitä synnyttämän. Silloin jäänet hänen weljistäns pitä tuleman jällens Israelin lasten tygö.

5:3 Mutta hän on astuwa edes/ ja caidzewa HERran wäkeyyden cautta/ ja hänen Jumalans nimen woiton cautta/ ja heidän pitä lewosa asuman: sillä hän on sillä ajalla cunnialisexi tulewa/ nijn lawialda cuin mailma on.

Propheta Micha

5:4 ME saamme myös rauhan Assurist/ joca nyt meidän maalem tullut on/ ja meidän huonemma tallannut on. Sillä händä wasthan pitä seidzemen paimenda ja cahdexas Päämiestä herätettämän:

5:5 Jotca Assurin maan pitä miecalla häwittämän/ ja Nimrodin maan heidän paljalla asellans. Nijn me Assurist päästetyxi tulemma/ joca meidän maalem tullut on/ ja meidän rajam tallannut on.

5:6 Ja jäänet Jacobis pitä myös monen Canssan seas oleman/ nijncuin caste HERralda/ ja nijncuin pisarat ruohoilla/ joca ei ketän odota/ eikä ihmistä tottele.

5:7 Ja jäänet Jacobist pitä monein pacanain tykönä oleman/ nijncuin Lejon petoin seas medzäs/ ja nijncuin nuori Lejon lammaulauman seas/ joita ei kengän woi carcotta/ cosca hän mene läpidzen/ sotcu ja repele.

5:8 Sillä sinun kätes saa woiton caickia sinun wihollisias wasthan/ että caicki sinun wihollises häwitetän.

5:9 Sillä ajalla/ sano HERra/ tahdon minä otta sinulda pois sinun orihis/ ja cadotta sinun rattas.

5:10 Ja tahdon sinun maas Caupungit häwittä/ ja caicki sinun linnas särke.

5:11 Ja tahdon welhot sinus häwittä/ ettei yxikän tietäjä pidä sinun tykönäs oleman.

5:12 Minä tahdon temmata pois sinun cuwas ja epäjumalas sinusta/ ettei sinun pidä sillen cumartaman sinun kättes tecoja.

5:13 Ja tahdon hacata maahan sinun medzistös/ ja sinun Caupungis häwittä.

5:14 Ja minä tahdon costa hirmuisudella ja wihalla/ caikille pacanoille/ jotca ei tahdo cuulla.

Vers.3. Waiwatta) sijhenasti cuin hän tule heitä Evangeliumilla lohduuttaman/ ja silloin he saawat woiton. v. 5. Seidzemen paimenda) Persialaiset ja Mediläiset pitä ennen Assurin

lyömän cuin Christus tule/ joca meitä caikis autta. v. 7. Ja jäänet Jacobis) Ne owat Christuxen Apostolit ja Opetuslapset ja muut Judalaisista/ jotca otit hänen wasthan/ ne pitä hänen Evangeliumillans woittaman pacanat/ ja saattaman heitä hänen cuuliaisuteens/ 2. Cor. 10. waicka Perkele ja helwetin portit owat sitä wasthan. v. 10. Otta pois sinun Orihis) se on/ ettei enin osa Judalaisista tahtonet otta Christusta wasthan/ mutta pysyit wääräsä opisans/ joca täsä noitudexi ja epäjumalan palweluxexi cudzutan/ nijn HERra on häwittäwä heidän maans ja waldacundans/ ja wijmein caicki pacanatkin/ jotca ei hänen Evangeliumitans tahdo cuulla ja otta wasthan.

VI. Lucu .

PRopheta anda tietä/ cuinga HERra kāske hänen nuhdella woimallisia Israelis/ ja caicke Canssa/ v. 1. muistutta heille hänen hywiä tecojans heidän cohtans/ ja heidän kijttämättömydens/ v. 3. ja petollista epäjumalan palwelustans/ v. 6. opetta heitä Jumalata oikein palweleman/ v. 8. nuhtele heidän ahneuttans ja tyhmyttäns/ v. 9. uhca heitä HERran rangaistuxilla/ v. 13.

6:1 CUulcat sijs mitä HERra sano: nouse ja nuhtele wuoria/ ja cuulcan cuckulat sinun ändäs.

6:2 Cuulcan wuoret/ cuinga HERra tahto rangaista ynnä sen wäkewän maan perustuxen cansa: sillä HERra tahto Canssans rangaista/ ja Israeli curitta.

6:3 Minun Canssan/ mitä minä olen sinulle tehnyt/ eli millä minä olen sinua rascauttanut? sanos minulle.

6:4 Minä olen cuitengin sinun Egyptin maalda wienyt/ ja lunastin sinun orjuden huonesta/ ja lähetin sinun etees Mosexen/ Aaronin ja MirJamin.

6:5 Minun Canssan/ ajattele sijs/ mitä neuwo

Propheta Micha

Balaach Moabin Cuningas piti/ ja mitä Bileam Peorin poica händä wastais/ Sittimist haman Gilgalin asti/ että te muistaisitte/ cuinga HERra caickia hywä teille on tehnyt.

6:6 MILLä minun pitä HERra lepyttämän? cumarruxella sen corkian Jumalan edes? pitäkö minun händä lepyttämän polttouhrilla ja vuosicunnaisilla wasicoilla?

6:7 Luuletkos että HERra mielisty moneen tuhannen oinaan? taicka öljyyn/ waicka sitä epäluoiset wirrat täynäns olisit? eli/ pitäkö minun andaman minun esicoisen poicani/ minun ylidzekäymiseni tähden? eli minun ruumini hedelmän/ minun sieluni synnin tähden?

6:8 Se on sinulle sanottu ihminen/ mikä hywä on/ ja mitä HERra sinulda waati/ nimittäin/ että kätket Jumalan sanan/ ja harjoitat rackautta/ ja olet nöyrä sinun Jumalas edes.

6:9 HERran änen pitä cuuluman Caupungin ylidze/ mutta joca sinun nimes pelkä/ hänen pitä menestymän. Cuulcat widza/ ja cuca sen on toimittanut.

6:10 Wielä on wäärä tawara jumalattomain huones/ ja wihollisen wäähä Epha.

6:11 Eli pidäiskö minun wäärät waagat ja petolliset pundarit säkeis cohtulisexi arwaman?

6:12 Joiden cautta hänen rickans paljo wääryttä tekewät/ ja hänen asuwaisens walhettelewat/ ja pettäwäinen kieli on heidän suusans.

6:13 Sentähden minä rupen myös sinua rangaiseman/ ja häwitän sinua sinun syndeis tähden.

6:14 Ei sinulla pidä tarpexi syötäwätä oleman/ mutta sinun pitä näändymän. Mitäs käsität/ ei sen cuitengan pidä pääsemän/ ja mitä pääse/ sen minä miecalle annan.

6:15 Sinä kylwät/ ja et leicka: sinä cuurnidzet öljyä/ ja et saa idzes sillä woidella:

6:16 Ja sinä cuurnidzet nuorta wijna/ ja et saa sitä juoda. Sillä te pidätte Amrin epäjumalan

palweluxet/ ja caicki Ahabin huonen tegot/ ja heidän neuwons.

6:17 Sentähden tahdon minä sinua autiaxi tehdä/ ja hänen asuwaisens/ nijn että heitä wilistellän/ ja minun Canssani pitä tuleman häpiän ala.

Vers.1. Nuhtele Wuoria) se on/ nijtä woimallisia waldamiehiä/ jotca muita hallidzewat. v. 6. Pitä HERra lepyttämän) Ei Jumala anna idziäns lepyttä uhreilla eli töillä/ waicka joca poicans uhrais/ mutta että händä peljätän ja uscotan hänen päällens. v. 8. Kätket Jumalan sanan) se on/ uscot/ racastat ja cuulet sitä. v. 16. Amrin ja Ahabin) Nijstä ja nijden jumalan palweluxesta lue/ 3. Reg. 16:35. 30.

VII. Lucu .

PRopheta walitta hywäin harwuutta/ v. 1. ja jumalattomain paljoutta caikisa säädyisä/ v. 3. opetta/ ettei pidä luotettaman ihmisijn/ v. 5. lohduutta idziäns ja Canssans/ että ehkä he olit wihollisildans sortut/ cuitengin he tulewat jällens endisellens/ ja wihollinen saa häpiän/ v. 7. silloin raketan Jerusalem jällens/ ja Jumalan sana Saarnatan ymbäri mailman/ v. 11. rucoile että HERra hallidzis Canssans/ nijncuin ennengin/ v. 14. ylistä Jumalan laupiutta/ v. 18.

7:1 WOi/ minulle tapahtu nijncuin sille joca wijnamäes tähteitä hake/ cusa ei wijnamarjoja löytä syötä/ ja cuitengin tahdois mielelläns parhan hedelmän.

7:2 Tästä maasta owat hywät miehet pois/ ja wanhurscat ei ole sillen ihmisten seas/ caicki he wäijywät werta wuodattaxens/ jocainen wacoi toista/ häwittäxens händä.

7:3 Ja luulewat heidäns hywästi tekewän/ cosca he pahasti tekewät. Mitä Försti tahto/ sitä Duomari sano/ että se hänelle jotakin

Propheta Micha

hywä jällens tekis. Wäkewät puhuwat oman tahtons jälken wahingoittaxens/ ja wäändelewät nijncuin he tahtowat.

7:4 Caickein paras on heidän seasans nijncuin orjantappura/ ja caickein toimellisin on nijncuin ohdacket. Mutta cosca sinun Saarnajais päiwät tulewat/ ja sinä tulet rangaistuxi/ silloin ei he tiedä cuhunga heidän menemän pitä.

7:5 Älkön kengän uscoco lähimmäistäns/ älkön kengän uscaldaco Förstein päälle. Kätke sinun suus owi sildä cuin maca helmasas.

7:6 Sillä poica cadzo ylön Isäns/ tytär carca äitiäns wastan/ ja miniä anoppians wastan/ ja ihmisen wiholliset owat hänen oma perhens.

7:7 MUtta minä tahdon cadzo HERran päälle/ ja minun autuuden Jumalata odotta/ minun Jumalan on minua cuulewa.

7:8 Älä iloidze minun wiholliseni minusta/ että minä langesin/ minä olen taas nousewa/ ja waicka minä pimeydes istun/ nijn HERra on cuitengin minun walkeudeni.

7:9 Minä tahdon canda HERran wihan: sillä minä olen händä wastan syndi tehnyt/ siihenasti cuin hän minun asiani toimitta/ ja saatta minulle oikeuden. Hän wie minun walkeuteen/ että minä saan iloisna nähdä hänen armons.

7:10 Minun wihollisen pitä sen näkemän/ ja peräti häpiäs oleman/ joca nyt sano minulle: cusa on sinun HERras Jumalas? Minun silmän pitä näkemän/ että pitä hänen nijncuin loan catuilla poljettaman.

7:11 Sillä ajalla pitä rakettaman jällens sinun muuris/ ja Jumalan sana lawialda julistettaman.

7:12 Sillä ajalla pitä sinun tygös Assyriast ja wahwoista Caupungeista tuldaman/ hamast ja wahwoista Caupungeista nijn wirtan asti/ yhdestä merestä nijn toiseen/ yhdestä wuoresta nijn toiseen.

7:13 Sillä maan pitä autiaxi tuleman hänen asuwaistens tähden/ heidän töidens

hedelmän tähden.

7:14 Mutta caidze Canssas sinun sauwallas/ sinun perimises lauma/ joca asu sekä yxinäns medzäs/ että pellon nurmis. Anna heitä caita Basanis ja Gileadis/ nijncuin endiseen aican.

7:15 Minä annan heidän ihmeitä nähdä/ nijncuin muinen cosca he Egyptin maalda läxit.

7:16 Että pacanat sen näkisit/ ja caicki heidän woimallisens häpiäisit/ ja panisit kätens suuns päälle/ ja corwans tukidzisit?.

7:17 Heidän pitä tomu nuoleman nijncuin kärme/ ja wärisemän aucoisans/ nijncuin madot maan päällä. Heidän pitä pelkämän HERra/ meidän Jumalata/ ja wapiseman sinun edesäs.

7:18 CUca on sencaltainen Jumala cuin sinä olet? joca synnit annat andexi/ ja sowit nijden cansa/ jotca owat sinun perimises tähteitä/ joca ei wiha ijäti pidä.

7:19 Sillä hän on laupias/ hän armahta wielä nytkin meidän päällem/ ja polke alas meidän pahat tecomma/ ja caicki meidän syndim meren sywyten heittä.

7:20 Pidä Jacobille wacuus/ ja Abrahamille se armo/ jongas muinen meidän Isillem wannonut olet.

Vers.8. Langeisin) se on/ että minä Assyrian ja Babelin sotawäeldä häwitetään. v. 9. Wie minun walkeuteen) se on/ hän lohdutta minua. v. 11. Sinun muuris) se on/ Jerusalem pitä rakettaman jällens Babelin fangiuxen jälken/ ja sijtte Jumalan seuracunda Christuxen cautta ojettaman/ ja hänen sanans lewitettämän ymbäri caiken mailman/ nijncuin seurawaiset sanat sen osottawat. v. 12. Assyriast) se on/ caikesta mailmasta pitä Canssan Jumalan seuracundaan/ coconduman. v. 13. Autiaxi) se on/ Judan maa ja Canssa pitä häwitettämän Ruomalaisilda/ ettei he ottanet Christusta wastan. v. 15. Ihmeitä nähdä) Nimittäin/ nijsä joita Christus ja hänen Apostolins piti

Propheta Micha

*tekemän. v. 20. Jacobille wacuus) Nimittäin/
että hänen siemenesäns piti caicki sucucunnat
maan päällä siunatuxi tuleman/ nijncuin
HERra luwannut oli/ ja Propheta händä sijtä*

ylistä.

Prophetan Michan loppu.

Propheta Nahum .

Esipuhe Prophetast Nahumist .

*PRopheta Nahum ennusta/ cuinga Assyrialaiset piti Israelin ja Judan häwittämän/ nijncuin
Salmanassarin ja Sennacheribin cautta tapahtui/ heidän suurten syndeins tähden. Cuitengin että
jäänet hurscat piti talles oleman/ nijncuin Jehiskialle ja hänen wertaisillens tapahdui. Sentähden
ymmärretän/ että hän on Esaian edellä taicka juuri hänen aicanans ollut. Sijtte hän ennusta
Assyrian waldacunnan häwityxest/ ja lijatengin Niniwen Caupungin/ jotca muinen Jonan aicana
sangen jalot olit/ mutta sijtte tulit taas aiwa pahaxi/ ja Israelin fangeja ylönpaldisest waiwaisit:
jonga tähden Tobiakin heille loppua awista/ ja sano: heidän pahudens saacon lopun. Ja nijn hän
lohdutta/ nijncuin se möys hänen nimellens sopi (sillä Nahum on suomexi lohduttaja) Jumalan
Canssa/ että heidän wihollisens Assyrialaiset pitä jällens häwitettämän. Ensimmäisen lugun lopusa/
ennusta hän Christuxest ja nijncuin Esaiakin/ Cap. 52. nijstä hywistä Saarnaist/ jotca wuorella rauha
ja terweyttä julistawat/ ja nijn käske Judan iloita/ että Judas pitä se hywä sanoma/ ja iloinen
Jumalan palwelus/ hänen sanans cautta/ oleman opetettu ja wahwistettu. Sentähden on hän kyllä
oikia Nahum/ se on/ lohduttaja/ Esa. 52:15.*

I. Lucu .

*NAhum kirjoitta Jumalan suuren kijwauxen ja
woiman nijtä jumalattomia ja hänen
wihamiehiäns wastan/ joita ei hän päästä
rangaisemata/ v. 2. hänen armons ja
laupiudens nijden cohtan/ jotca häneen
turwawat/ v. 7. 9. 12. lohdutta Canssans/ että
suloinen Evangelium pitä heille
Saarnattaman/ v. 15.*

1:1 Tämä on Niniwen cuorma/ ja Nahumin
ennustuskirja Elkost.

1:2 HERra on kijwas Jumala ja costaja/ ja
HERra on costaja ja hirmuinen.

1:3 HERra on costaja wihollisians wastan/ ja
joca ei hänen wainollisians unohda. HERra on
kärsiwäinen ja suuri woimasta/ jonga edes ei

kengän ole wiatoin: hän on HERra/ jonga tiet
tuulis ja tuulispäis owat/ jonga jalcain tomu
pilwi on.

1:4 Joca nuhtele merta ja cuiwa sen/ ja teke
caicki wirrat märjättömäxi. Basan ja Carmel
taipu/ ja se näändy mitä Libanonin wuorella
cucoista.

1:5 Wuoret wapisewat hänen edesäns/ ja
cuckulat huckuwat/ maa pala hänen edesäns
ja maan pijri/ ja caicki jotca sijnä asuwat.

1:6 Ja cuca seiso hänen wihans edes? eli cuca
woi pysyä hänen hirmuisudens edes? hänen
wihans pala nijncuin tuli/ ja calliot lohkwat
hänen edesäns.

1:7 HERra on laupias/ ja turwa hädän aicana/
ja tunde ne jotca uscaldawat hänen päällens.

1:8 Cosca wedenpaisumus juoxe/ nijn hän sen
lopetta/ mutta hänen wihollisians hän waino

Propheta Nahum

pimeydellä.

1:9 Mitä te ajatteletta HERra wastan? hän on se joca cuitengin teke lopun. Eipä onnettomus cahdesti tule.

1:10 Sillä nijncuin orjantappurat/ jotca secaseuraisin caswawat/ ja caickein tuoremmat owat/ poldetan nijncuin cuiwat corret.

1:11 Nijn pitä oleman se cawala juoni/ joca sinusta tule/ ja paha ajattele HERra wastan.

1:12 Näitä sano HERra: he tulcon hangittuna ja wäkwänä nijncuin he tahtowat/ cuitengin heidän pitä maahan hacatuxi tuleman/ ja menemän pois: sillä minä olen sinua nöyryttänyt/ mutta en tahdo cuitengan peräti turmella.

1:13 Waan tahdon silloin hänen ikens sinusta särke/ ja rewäistä ricki sinun sites.

1:14 Mutta sinua wastan on HERra käsenyt/ ettei yxikän sinun nimes siemen pysymän pidä. Sinun Jumalas huonesta tahdon minä sinun hucutta. Sinun epäjumalas ja cuwas minä tahdon häwittä/ sinun epäjumalas ja cuwas tahdon minä sinulle haudaxi tehdä: sillä sinä olet tyhjäxi tullut.

1:15 CADzo/ wuorelle tulewat hywän sanoman jalat/ jotca rauha Saarnawat/ pidä sinun juhlapäiwäs Juda/ ja maxa lupauxes: sillä ei se jumalatoim Tyranni pidä sillen tuleman sinun päälles/ joca on juuri häwitetty.

Vers.3. Tuulis) Nijncuin punaises meres/ Exod. 14:21. v. 9. Ajatteletta HERra wastan) Ne owat Assyrialaiset. v. 11. Cawala juoni) se on/ Niniwiterein pahat juonet/ cuin he pidit Judan Canssa wastan/ heitä häwittäxens/ täyty turhan tulla/ cosca he juuri parhain haastawat ja öyckäwät/ nijncuin Sanheribin ja RabSaken tapahdui Jerusalemin edes. v. 12. Nöyryttänyt) Sinua minun Canssani tahdon minä rangaista Sanheribin cautta/ mutta hänen piti sen carwasti maxaman. v. 14. Mutta sinua wastan) Nimittäin/ Cuningas Sanherib/ joca myös/

nijncuin Nahum täsä ennusta/ hänen epäjumalans Kircos tapettin/ 4. Reg. 19. Esa. 37:38. v. 15. Maxa lupauxes) Cadzo/ Num. 30:4. Lev. 27:2.

II. Lucu .

PRopheta kirjoitta/ cuinga Niniwe piti Chaldereildä pijritettämän/ woitettaman ja ryöstettämän/ v. 1. ja heidän hallidziains ja Päämiestens wäkiwalda piti myös lopun saaman/ v. 11.

2:1 HAascaja pitä astuman ylös sinua wastan/ mutta ota ahkerast waari teistäs/ hangidze idzes jalosti/ ja wahwista sinus wäkwästi/ cuitengin sinä poimetan pois ja sinun oxas turmellan.

2:2 HERra costa Jacobin ylpeyden/ nijncuin Israelingin ylpeyden costa.

2:3 HÄnen wäkwäns kilwet owat ruskiat/ hänen sotawäkens on nijncuin purpura/ hänen rattans walistawat nijncuin tuli/ cosca sotaan mennän/ heidän keihäns häälywät.

2:4 Rattat wierijäwät catuilla/ ja colisewat cujilla/ he wälckywät nijncuin tulisoiitto/ ja menewät secaseuraisin/ nijncuin pitkäisen leimaus.

2:5 Mutta hän ajattele hänen wäkwitäs/ cuitengin heidän pitä langeman/ waicka cuhunga he tahtowat/ ja heidän pitä riendämän muureins päin/ ja sijhen warjeluxeen/ cusa he irstana olisit.

2:6 Mutta portit wirtain tykönä cuitengin awatan/ ja Pallatzin pitä lyötämän ales.

2:7 Drotningin pitä wietämän pois fangittuna/ ja hänen neidzens pitä huocaman nijncuin mettiset/ ja rindoins lyömän.

2:8 Sillä Niniwe on nijncuin lammicko wettä täynäns/ mutta sen täyty wuota. Seisocat/ seisocat (pitä heidän huutaman) mutta ei pidä kenengän palajaman.

2:9 Nijn ryöstäkät nyt hopiata/ ryöstäkät

Propheta Nahum

culda: sillä täsä on tawarata ilman loppumata/
ja caickinaisten callein cappalein paljous.

2:10 Mutta nyt sen täyty juuri poispoimetuxi
ja häwitetyxi tulla/ että hänen sydämens kyllä
epäilis/ polwet horjuwat/ landet wapisewat/ ja
caicki posket walkenewat nijncuin sawiastia.

2:11 CUSA nyt on Lejonin asumus/ ja Lejonin
penickain laiduin/ josa Lejoni ja naaras Lejoni
asui/ Lejonein penickain cansa/ ja ei tohtinut
kengän heitä carcotta.

2:12 Waan Lejoni raateli runsast penicoillens/
ja mursi naaras Lejoneillens/ ja täytti luolans
raateluxest ja pesäns repimisest.

2:13 Cadzo/ minä tulen sinun tygös/ sano
HERra Zebaoth: ja sytytän sinun rattas
sawuun/ ja miecan pitä sinun nuoret Lejonis
syömän/ ja teen lopun sinun ryöstämisestäs
maasa/ ettei sillen pidä sinun sanansaattajas
ändä cuuluman.

*Vers.1. Haascaja) se on/ Cuningas Babelis. v. 5.
Hän ajattele hänen wäkewitäns) se on/
Niniwen Cuningas turwa hänen sotawäkeens.
v. 13. Sanansaattajas ändä) se on/ sinun
woimallistes ändä.*

III. Lucu .

*NAhum ennusta vielä Niniwetä ja Assyriata
wastan/ heidän murhans/ ryöstämisens ja
epäjumalan palweluxens tähden/ että heidän
pitä Babelin Canssaldä häwitettämän/ v. 1.
nijncuin Noon Caupungi/ v. 8. ja ei heidän
linnans/ v. 11. eikä paras sotawäkens pidä
heitä mitän taitaman autta/ v. 17.*

3:1 WOI sitä murhacaupungita/ joca on
täynäns walhetta ja ryöstäyttä/ eikä tahdo
hänen ryöstäxestäns lacata.

3:2 Sillä sijnä cuullan ruoscat winisewän/ ja
pyörät kitisewän/ orhit hirnuwat/ ja rattat
wieriwät.

3:3 Hän wie radzastajat wälckywäisillä

miecoilla/ ja kijldäwillä keihäillä. Sijnä monda
tapettua maca/ ja suuret ruumin läjät/ nijn
että he owat lukemattomat/ ja nijhin täyty
langeta.

3:4 Caicki nämät sen caunin ja rackan porton
suuren huoruden tähden/ joca noitu/ joca
huorudellans pacanat/ ja welhoullans maat ja
Canssat ansainnut on.

3:5 Cadzo/ minä tulen sinun kimpuus/ sano
HERra Zebaoth/ minä awan sinun waattes
palden sinun caswoistas/ ja näytän sinun
alastomudes pacanoille/ ja sinun häpiäs
waldacunnille osotan.

3:6 Ja minä teen sinun sangen
cauhistawaisexi/ ja häwäisen sinun/ ja teen
sinusta cauhistuxen.

3:7 Että caicki jotca sinun näkewät/ pitä sinua
pakeneman/ ja sanoman: Niniwe on
raadeldu/ ja cuca tahto händä armahta? ja
minun pidäis sinulle lohduttajata edzimän.

3:8 OLetcos parambi cuin hallidziain
Caupungi No? joca wirtain tykönä oli/ ja wesi
juoxi hänen ymbärilläns/ jonga muurit ja
wahwistuxet olit meri.

3:9 Ethiopia ja Egypti oli hänen lukematoim
wäkens/ Put ja Lybia olit sinun apunas.

3:10 Ja cuitengin hänen täyty pois ajettuna
olla/ ja mennä pois fangittuna/ ja hänen
lapsens owat caikilla catuilla lyödyt/ ja hänen
wäkewistäns heitetin arpa/ ja caicki hänen
ylimmäisens pandin cahleisin ja siteisin.

3:11 Juuri nijn täyty sinun myös juopua/ ja
sinuas lymyttä/ ja linna sinun wihollistes edest
edziä.

3:12 Caicki sinun wahwat Caupungis owat
nijncuin ficunapuut/ joisa kypset ficunat
owat/ cosca nijtä pudistetän/ nijn he putowat
sen suuhun joca nijtä syödä tahto.

3:13 Cadzo/ sinun Canssas pitä tuleman
nijncuin waimot/ ja sinun maas owet pitä
sinun wihollisilles aukeneman/ ja tulen pitä
sinun salpas syömän.

3:14 Ammunna sinulles wettä: sillä sinä

Propheta Nahum

pijritetän: paranna sinun linnas/ mene saween ja sotke sitä/ ja tee wahwoja tijlejä. Mutta tulen pitä sinun syömän/ ja miecan surmaman.

3:15 Sen pitä sinun syömän nijncuin parmat/ sen pitä langeman sinun päälles nijncuin ruohomadot.

3:16 Enämbi sinulla on cauppamiehiä cuin tähtiä on taiwas. Mutta nyt heidän pitä idzens hajottaman nijncuin parmat/ ja lendämän sijtä pois.

3:17 Sinun Herras on nijn monda nijncuin ruohomato/ ja Päämiestäs nijncuin parmoja/ jotca heitäns aidoille wilupäiwinä sioittawat. Mutta cosca Auringo nouse/ nijn he siellä lähtewät/ ettei tietäcän cuhunga he jääwät.

3:18 Sinun paimenes/ Assurin Cuningas/ pitä macaman/ ja sinun woimallises pitä maata

paneman/ ja sinun Canssas pitä wuorille hajotettaman/ ja ei pidä kenengän heitä cocoman.

3:19 Ei pidä kenengän sinun wahingotas walittaman/ eikä sinun rangaistuxestas sureman/ waan caicki jotca näitä sinusta cuulewat/ pitä käsilläns sinusta paucuttaman: sillä ketä ei ole sinun pahudes ilman lackamat cohdannut?

Vers.1. Walhetta) se on/ epäjumalan palwelusta/ jonga hän myös noitudexi ja huorudexi cudzu. v. 8. No) Cadzo/ Ezech. 30:13. v. 12. Caicki sinun wahwat Caupungis) Cadzo/ 2. Par. 14:6. v. 13. Tuleman nijncuin waimot) se on/ pitä oleman epäilewäiset ja walittawaiset nijncuin waimo lapsen kiwus. Prophetan Nahumin loppu.

Propheta Habacuc

Esipuhe Prophetast Habacuchist.

Tämä Habacuc on lohdutus Propheta/ joca Canssa wahwista ja tuke/ ettei he epäilis Christuxen tulemisest/ ehkä cuinga camalast se käwis/ sentähden hän caicke teke cuin sijhen sopi/ että usco pysyis lujana heidän sydämisäns sijtä luwatust Christuxest/ ja näin Saarna: se on kyllä tosi/ että maa pitä heidän syndeins tähden Babelin Cuningalda häwitettämän/ mutta ei sentähden pidä Christuxen ja hänen waldacundans huckuman/ waan sen häwittäjän Babelin Cuningan ei pidä sijtä paljo hyötymän/ mutta täyty myös sortuxi tulla: sillä se on aina Jumalan luondo ja tapa/ että hän autta cosca hätä on/ ja joutu juuri parhalla ajalla/ nijncuin hänen weisusans on: hän muista laupiuden/ cosca murhe käsis on: Nijncuin myös sananlascus sanotan: cosca köysi enimmin pingotetan/ nijn se pikemmin catke/ nijncuin myös meidängin tule Christityitä Jumalan sanalla lohdutta ja wahwista/ wijmeisen päiwän asti. Ja ehkä se nijn näky/ että Christus on cauwan wijpywänäns/ ja on nijncuin ei ollengan tuliscan/ cuin hän myös idze sano: että hän on silloin tulewa/ cosca wähin sijtä ajatellan/ he rakendawat/ istuttawat/ myywät/ ostawat/ syöwät/ juowat/ naiwat/ huolewat/ etc. että muutamatkin/ ellei caicki/ uscosa olisit pysywäiset: sillä täsä tarwitan/ että uscotan ja Saarnatan/ nijncuin jocapäiwä silmäin edes on. Näistä caikista kyllä näky/ että Habacuc on ollut ennen Babelin fangeutta/ läHes Jeremian aicana. On myös huokia ymmärtä/ mitä hän tahto ja ajattele. Mutta että muutamat kirjat Habacuchist sanowat/ hänen wienen Judan maalda Prophetalle Danielille ruoca Babelijn/ Babelin fangiuden aicana/ sijhen ei ole todistusta/ eikä taida olla totta: sillä ei se sowi ajalugun cansa/ nijncuin Habacuchin Prophetiast ymmärtä

Propheta Habacuc

taitan. Hän näky myös nijn wanhemmaxi Jeremiata/ joca Jerusalemin häwityxen jälken eli/ josta Habacuc ennusta. Mutta Daniel oli Jeremian jälken/ ja eli cauwan ennen cuin hän fangiuteen heitetin. Mutta Habacuchilla on oikein wircans perän nimi: sillä Habacuc kääjän halailiaksi/ joca myös nijn teke hänen Prophetiallans/ että hän syleile Canssa/ se on/ hän lohduutta heitä ja pitä ylös/ nijncuin itkewäinen lapsi sylijn otetan ja siloitellan/ että hänen pitäis waickeneman/ sillä se on/ jos Jumala tahto/ paremmaxi tulewa.

I. Lucu .

HAbacuc walitta nijtä hirmuisita syndejä/ joita Canssa hellittämätä teki/ v. 1. ennusta sentähden Chalderit tulewan heidän maatans häwittämän/ v. 5. rucoile Jumalata/ että tämä rangaistus olis heille ojennuxexi/ ettei hän myös annais jumalattomille cauwan menestyst nijtä waskan/ jotca paremmat owat/ v. 12.

1:1 TÄmä on se rascaus/ jonga Propheta Habacuc on nähnyt:

1:2 HERra/ cuinga cauwan minun pitä huutaman/ ja et sinä tahdo cuulla/ cuinga cauwan minun pitä parcuman wäkiwallan tähden/ ja et sinä tahdo autta:

1:3 Mixis minulle waiwa ja työtä osotat? mixis minulle ryöwyttä ja wäkiwalda osotat?

1:4 Wäkiwalda woitta oikeuden/ sentähden käy paljo toisin/ cuin oikein on: sillä jumalatoin sorta wanhurscasta/ sentähden tehdän wäärät duomiot.

1:5 CADzocat pacanain seas/ cadzocat ja ihmetelkät: sillä minä teen jotakin teidän aicanan/ jota ei teidän pidä uscoman/ cosca sijtä puhutan.

1:6 Sillä cadzo/ minä herätän Chalderit/ haikian ja nopian Canssan/ jonga pitä waeldaman nijn lewiäldä cuin maa on/ ja omistaman ne asumiset/ jotca ei heidän omans ole.

1:7 Joca pitä hirmuinen ja julma oleman/ käskemän ja waatiman/ nijncuin hän tahto.

1:8 Hänen orhins owat nopiammat cuin Pardit ehtona/ ja purewaiset cuin sudet. Hänen

radzastajans waeldawat cauca suurin joucoin nijncuin he lennäisit/ ja nijncuin cotca riendä raadolle.

1:9 He tulewat caickia wahingoittaman: cuhunga he tahtowat/ nijn he carcawat läpidze cuin itätuuli/ ja he cocowat fangeja nijncuin sanda.

1:10 Heidän pitä Cuningoita nauraman ja Päämiehiä pilckaman/ caicki linnat pitä heidän leickinäns oleman: sillä he tekewät cuopat/ ja sijttekin heidän woittawat.

1:11 Silloin he ottawat uden mielen/ aina syndiä tehdäxens: ja sijtte täyty heidän woittons heidän Jumalallens omistetta.

1:12 MUTta sinä HERra/ minun Jumalan/ minun pyhän/ joca olet ijancaickisest/ älä anna meitä cuolla/ waan anna heidän olla/ o HERra/ meille ainoastans rangaistuxexi: ja anna heidän/ o meidän turwam/ meitä ainoastans curitta.

1:13 Sinun silmäs owat puhtat/ nijn ettes woi paha nähdä/ ja et tahdo cadzo surkiutta. Mixis cadzot sijs ylöncadzoita/ ja waickenet cosca jumalatoin sen niele/ joca händä hurscambi on.

1:14 Ja annat ihmiset käydä nijncuin calat meresä/ nijncuin madot/ joilla ei haldiata ole.

1:15 He ongiwat caicki ongella/ ja wetäwät heidän nuotallans ja saawat heidän wercoillans/ josta he iloidzewat ja riemuidzewat.

1:16 Sentähden he uhrawat nuotillens ja suidzuttawat wercoillens/ että heidän osans nijden cautta lihawaxi tullut on/ ja ruocans hercullisexi.

1:17 Sentähden he wielä alati heittäwät

Propheta Habacuc

nuottans ulos/ eikä lacka Canssa tappamast.

Vers.16. Uhrawat nuotillens) se on/ he lukewat sen heidän woimaxens ja taidoxens/ taicka/ nijncuin he sen cudzuit/ rohkeudexens/ ja sentähden aina nijn tekewät/ saadaxens muita alans ja muiden tawarat/ ja luulewat idzens nijtä toimellisemmaxi/ jotca ei sencaltaisia juonia pidä.

II. Lucu .

HERra neuwo kärsimyheen ja wawuteen: sillä mitä hän on luwannut/ sen pitä totisest tapahtuman/ ja wanhurscas elä hänen uscostans/ v. 1. PRopheta huuta/ woi/ ja ennusta Babelita watan heidän tytyttömän himons tähden saadaxens hallita/ v. 5. heidän ryöwäystäns/ v. 8. ahneuttans/ v. 9. murhans/ v. 10. julmuttans/ v. 11. petostans/ v. 15. ja wäkiwaldans watan/ cuin he Jumalan Canssalle teit/ v. 17. ja ei heidän waietet jumalans woi heitä silloin autta/ v. 18. etc.

2:1 TÄsä minä olen minun wartiosani/ ja astun minun linnaani/ ja cadzelen nähdäxeni mitä minulle sanotan/ ja mitä minä sitä watan/ joca minua nuhtelee.

2:2 Mutta HERra wasta minua/ ja sano: kirjoita se näky/ ja pijrrä tauluun/ että ohidzekäypä sen lukis.

2:3 Nimittäin/ se ennustus pitä ajallans täyttämän/ ja pitä sijttekin ilmanduman ja ei wilpistelemän.

2:4 Mutta jos se wijpy/ nijn odota händä/ hän tule totisest/ ja ei wijwyttelä. Mutta joca sitä watan on/ ei pidä hänen sieluns menestymän: sillä wanhurscas on eläwä uscostans.

2:5 MUtta wijna pettä ylpiän miehen ettei hän taida pysyä/ joca sielunsa lewittä nijncuin

helwetti/ ja on nijncuin cuolema/ joca tytyttöin on. Hän temma puoleens cacki pacanat/ ja coco tygöns caicki Canssat. 2:6 Mitämax/ nämät caicki pitä hänestä sananlascun tekemän/ ja puhen ja tapauxen/ ja sanoman. Woi händä/ joca corgotta tawarans muiden hywydest/ cuinga cauwan se kestä? ja sälyttä paljo loca päällens.

2:7 O cuinga äkist ne pitä tuleman/ jotca sinua purewat/ ja ne heräwät/ jotca sinun syöxewät pois/ ja sinun täyty tulla hänen osaxens.

2:8 Että sinä olet monet pacanat ryöwännnyt/ nijn pitä caicki jäänet Canssoista taas sinua ryöwämän ihmisten weren tähden/ ja maan ja Caupungin ja caickein sen asuwaisten wääryden tähden.

2:9 WOI händä/ joca ahne on oman huonens pahudexi/ että hän panis pesäns corkeuteen ja wäldäis onnettomuden.

2:10 Mutta sinun neuwos pitä sinun huones häpiäxi joutuman: sillä sinä olet ylön paljo Canssoja lyönyt/ ja ylpiästi syndiä tehnyt.

2:11 Sillä kiwetkin pitä muureis huutaman/ ja malat harjalda pitä heitä watan.

2:12 Woi händä/ joca Caupungin werellä rakenda/ ja walmista Caupungita wäärydellä.

2:13 Eikö nämät HERralda Zebaothilda tapahdu: Mitä Canssat owat sinulle tehnet/ se poldetan tules/ ja jongatähden ihmiset owat wäsytytyt/ se täyty hucutetta.

2:14 Sillä maan pitä oleman täynäns HERran tundemisest/ nijncuin wedet jotca meren peittäwät.

2:15 Woi sinua/ joca lähimmäiselles panet sisälle/ secoitat sijhen sappes ja juotat händä/ että hänen häpiäns näkisit.

2:16 Sinua pitä häpiällä rawittaman cunnian edest. Nijn juo sinä myös nyt että maasa macaisit: sillä HERran oikian käden calcki pitä sinua ymbärins sattuman/ ja sinun täyty häpiälisest oxenda sinun cunnias tähden:

2:17 Sillä Libanonin wäärys pitä langeman

Propheta Habacuc

sinun päälles/ ja haascatut eläimet pitä sinua peljättämän ihmisten weren tähden/ ja maan ja Caupungin ja caickein sen asuwaisten wääryden tähden.

2:18 Mitä sijs Cuwa autta taita/ jonga puuseppä tehnyt on/ ja walettu cuwa/ johon hänen seppäns luotti/ että hän mykät epäjumalat teki?

2:19 Woi händä/ '6Aoca sano cannolle: heräjä: ja mykälle kiwelle: nouse. Cuinga se opetta? Cadzo/ sen cullalla ja hopiaalla silattu/ ja ei ole heisä henge.

2:20 Mutta HERra on hänen pyhäsä Templisäns/ waiketcon caicki mailma hänen edesäns.

Vers.1. Olen minun wartiosani) se on/ minä pidän wirastani waarin. v. 2. Kirjoita) Cadzo Esa. 8:1. v. 3. Ennustus) Nimittäin/ Christuxest teidän wapahtajastan. Vers.9. Hän panis pesäns corkeuteen) se on/ hän luule olewans rauhas hänen wahwoisa linnoisans. v. 12. Caupungin werellä rakenda) Cadzo Jer. 22:13. v. 14. Maan pitä oleman täynäns) Nimittäin/ cosca Christus tule pyhällä Evangeliumillans. v. 17. Libanonin wäärys) se on/ Jerusalem joca Libanonin päälle rakettu on.

III. Lucu .

Habacuchin rucous/ josa hän walitta Jumalan edes/ hämmästynens sitä tulewaista Babelin fangiutta: lohduutta cuitengin idzens/ että HERra on aina laupias suurimmasakin hädäs/ v. 1. ylistä Jumalan suurta woima ja cunniata/ cuin hän Canssallens osotti/ että hän Lakins andoi/ v. 7. johdatti heitä Egyptist/ v. 5. wei heitä Canaan maalle/ ja hucutti wäkewät Canssat maasta/ ja heidän Cuningans/ v. 6. rucoile nyt myös osottaman woimans Babelita wastan/ v. 14. walitta maacunnan häwityst/ v. 16. lohduuta taas idziäns HERrast Jumalast/ v. 18.

3:1 TÄmä on Prophetan Habacuchin rucous/ wiattomain edestä.

3:2 HERra/ minä olen sinun sanomas cuullut/ nijn että minä hämmästyin. HERra/ sinä wirgotat sinun käsialas wuosicautten keskellä/ ja teet sen tiettäwäxi wuosicautten keskellä/ tuscas ajattelet laupiutta.

3:3 Jumala tuli eteläst/ ja pyhä Paranin wuorelda/ Sela. Hänen kijtostans olit taiwat täynäns/ ja hänen cunniatans oli maa täynäns.

3:4 Hänen paistens oli nijncuin walkeus/ kirckaus käwi hänen käsistäns: siellä oli hänen wäkewydens salattu.

3:5 Hänen edelläns käwi rutto/ ja widzaus meni/ cuhunga hän sijtte meni.

3:6 Hän seiso ja mittais maata/ hän cadzeli ja hajotti pacanat/ nijn että mailman wuoret muserruit/ ja caicki cuckulat mailmas notkistuit/ cosca hän mailmas waelsi.

3:7 Minä näin Ethiopian majat murhellisna/ ja Midianiterein tellat wapisewan.

3:8 Etkös HERra ollut wihainen wirrasa? ja sinun hirmuisudes wesisä/ ja närkästyxes meresä? Cosca sinä ajoit orehillas/ ja sinun rattas sait woiwon.

3:9 Sinä weit sinun joudzes edes/ nijncuins olet sucucunnille wannonut/ Sela/ ja jaoit wirrat maasa.

3:10 Wuoret näit sinun ja tulit murhellisexi/ wirta meni pois/ sywyys annoi idzestäns änen ja nosti käsiäns corkeuteen.

3:11 Auringo ja Cuu seisoit alallans/ sinun nuoles menit kirckaudella/ ja sinun sauwas pitkäisen leimauksella.

3:12 Sinä tallaisit maan wihahas/ ja surwoit ricki pacanat hirmuisudesas.

3:13 Sinä läxit Canssas auttaman/ auttaman woideltuas. Sinä särjit pään jumalattomain huones/ ja rijsuit perutuxet alasti haman caulan asti Sela.

3:14 JOsca sinä wielä kiroisit pään waldicata kylinens/ jotca tulewat nijncuin tuulispää minua hajottaman/ ja iloidzewat nijncuin he

Propheta Habacuc

olisit köyhän syönet salaisest.

3:15 Sinun orhis käywät meresä/ suurten wetten logas.

3:16 Että minä sencaltaist cuulen/ nijn minun wadzan murehti/ minun huulen wärisewät huudosta/ märkä lijcku minun luisani/ minä olen murehisani. Josca minä saisin lewätä waiwani ajalla/ cosca me menemmä sen Canssan tygö/ joca soti meitä wastan.

3:17 Sillä ei ficunapuun pidä wihottaman/ eikä wijnapuus pidä hedelmätä oleman.

Öljypuiden työ wilpistele/ ja ei pellost anna elatusta. Jo lambat pitä pihatosta carcotettaman/ eikä carja pidä nawetas oleman.

3:18 MUtta minä iloidzen HERrasa/ ja riemuidzen Jumalasa minun lunastajasani.

3:19 Sillä HERra Jumala on minun woiman/ joca asetta minun jalcani nijncuin peuran jalat. Ja wie minun corkiallen/ nijn että minä soitan minun candelettani.

Vers.2. Sinun sanomas) se on/ Babelin fangiudest. v. eodem vuosicautten keskellä) se on/ oikialla ajalla ja juuri keski hädäs sinä

autat ja teet omas autuaxi ja wapaxi. v. 3. Paranin wuorelda) se on/ silloin cosca hän tahdoi anda Lain Sinain wuorella/ Deut. 33:2. Lue tämä Historia Exod. 19:16. v. 5. Hänen edelläns käwi rutto) Nimittäin/ cosca hän hänen Canssans johdatti Egyptist/ ja tappoi caicki Egyptin esicoiset/ Exod. 12. v. 6. Hajotti pacanat) Cosca hän heidän päästi Canaan maahan ja ajoi Cananerit pois/ nijncuin Josuan kirjas kirjoitetan. v. eod. Wuoret/ cuckulat) se on/ woimalliset Cuningat ja waldiat hallidziat. v. 7. Medianiterein) Iud. 7:8. v. 8. Wirrasa) Cosca hän johdatti heitä punaisen meren läpidze/ ja upotti Pharaon/ Exod. 14:11. v. 11. Auringo ja Cuu) Iosu. 10:13. v. 13. Auttaman woideltuas) taitan ymmärtä Dawidist Sauli wastan. v. 14. Pään waldickata) se on/ Babelin Cuningast/ Caupungins ja ylimmäistens cansa. v. 15. Sinun Orihis käywät) se on/ Egyptiläiset punaises meres/ nijns voit myös hucutta Babylonialaiset. v. 17. Ficunapuun) Nimittäin/ Judan maa piti häwitettämän.

Prophetan Habacuchin loppu.

Propheta ZephanJa .

Esipuhe Prophetast ZephanJast .

ZEphanja on ollut Prophetan Jeremian ajalla: sillä hän ennusti Cuningas Josian aicana/ nijncuin hänen nimens sen osotta. Sentähden ennusta hän myös sijtä cuin Jeremiakin/ nimittäin/ että Jerusalem ja Judan Canssa piti häwitettämän ja wietämän pois catumattomudens tähden. Mutta ei hän nimitä Babelin Cuningast/ joca heidän häwittämän ja fangiuteen wiemän piti/ nijncuin Jeremia teke/ waan muutoin sano Jumalan andawan heidän päällens tulla onnettomuden ja tuscan/ käätäxens heitä catumuxeen. Sillä ei caicki Prophetat woinet saada sitä Canssa uscoman ja ajatteleman/ että Jumala oli heidän päällens wihainen. He luotit aina idzens sijhen/ että he olit ja cudzuttin Jumalan Canssaxi/ ja joca Saarnais Jumalan olewan heille wihaisen/ se pidettin wääränä Prophetana/ wainottin ja tapettin. Sillä ei he tahtonet usco/ että Jumalan piti nijn Canssans hyljämän/ nijncuin nytkin nijtä wihatan ja tapetan/ jotca Saarnawat seuracunnan erhetyxiä ja syndiä/ ja että Jumala on heitä rangaisewa. Mutta ei hän ainoastans Judalaisille sencaltaist

Propheta Zephanja

widzausta ennusta/ waan myös caikille lähimaacunnille ja läsnäasuweisille/ nijncuin Philistereille/ Moabitereille/ Ethiopialaisille ja Assyrialaisille: sillä Babelin Cuningas piti oleman Jumalan widza coco maalle. Colmannes lugus ennusta hän selkiäst ja caunist/ iloisest ja autuast Christuxen waldacunnast/ joca coco mailman piti lewenemän. Ja waicka hän on nijstä pienimmistä Prophetaista/ nijn hän cuitengin paljo enemmän puhu Christuxest/ cuin jocu isoimmista Prophetaista/ ja liki enä cuin Jeremia. Sillä hän lohdutta Canssa/ ettei he Babelin fangiudes ja murHes epäilis Jumalasta/ cuin hän heidän ijäxi olis hyljännyt/ mutta että heidän sencaltaisen rangaistuxen jälken piti jällens armon ja luwatun Wapahtajan Christuxen hänen caunin waldacunnansa cansa saaman.

I. Lucu .

ZEphanJa uhca Judat ja Jerusalemi/ v. 2. heidän epäjumalan palweluxens tähden/ v. 4. että HERra oli angarast sijtä heitä rangaisewa/ v. 7. waicka he olit suruttomat ja ei sitä usconet/ v. 12.

1:1 TÄmä on HERran sana/ joca tapahdui ZephanJalle Chusin pojalle Gedalian pojalle/ Amarian pojalle/ Jehiskian pojalle/ Josian Amonin pojan/ Judan Cuningan ajalla.
1:2 MINä tahdon caicki maalda otta pois/ sano HERRA.
1:3 Minä tahdon ihmiset ja carjan/ linnut taiwan alda/ ja calat merest otta pois/ pahannuxen ja jumalattoman/ ja/ minä tahdon ihmiset maasta häwittä sano/ HERRA.
1:4 Minä ojennan minun käteni Judan päälle/ ja caickein nijden päälle/ jotca Jerusalemis asuwat. Nijn myös minä häwitän Baalimin tähtet/ ja Camarimin ja Pappein nimet tästä paicasta.
1:5 Ja ne jotca cattoin päällä taiwan sotawäke cumartawat/ ja wannowat cuitengin HERran cautta/ ja myös Malchomin cautta.
1:6 Ja ne jotca HERrasta luopuwat/ ja jotca ei HERra ensingän edzi/ eikä händä tottele.
1:7 Waiketcat HERran Jumalan edes: sillä HERran päiwä on läsnä/ ja HERra on teurasuhrin walmistanut/ ja wierans siihen cudzunut.
1:8 Ja HERran teurasuhrin päiwänä edzin minä

Päämiehiä ja Cuningan lapsia/ ja caickia jotca outoja waatteita candawat.

1:9 Minä edzin myös nijtä sillä ajalla/ jotca hyppäwät kynnyxen ylidze/ jotca heidän herrans huonet warcaudella ja petoxella täyttäwät.

1:10 SILLä ajalla/ sano HERra/ pitä ilmeinen parcu cuuluman calaportisa/ ja ulwominen toisesa portisa/ ja suuri surkeus cuckuloilla.

1:11 Ulwocat te jotca myllyasutte: sillä caicki caupidziain Canssa on häwitetty/ ja caicki jotca raha cocowat/ owat cadotetut.

1:12 SILLä ajalla tahdon minä Jerusalemin kyntilällä tutkia/ ja tahdon edzi nijtä miehiä/ jotca rahgasans macawat/ ja sanowat sydämisäns: ei HERra tee hywästi eikä pahasti.

1:13 Ja heidän tawarans pitä raateluxexi tuleman/ ja huonens autioxi: he rakendawat huoneita/ ja ei saa nijsä asua. He istuttawat wijnapuita/ mutta ei he saa nijstä juoda.

1:14 SILLä HERran suuri päiwä on läsnä/ hän on läsnä sangen kijrusti. Cosca HERran päiwän parcu on tulewa/ nijn wäkwewitten pitä silloin carwasti parcuman.

1:15 SILLä se päiwä on cauhiuden päiwä/ waiwan ja ahdistuxen päiwä/ tuulen ja tuulispään päiwä/ pimeyden ja syngedyden päiwä/ pilwen ja sumun päiwä.

1:16 Basunain ja trometein päiwä/ wahwoja Caupungeita ja corkeita linnoja wastan.

1:17 Minä tahdon Canssalle ahdistuxen tehdä/ että he käywät ymbärins nijncuin sokiat/ että he owat HERra wastan syndiä

Propheta Zephanja

tehnet. Heidän werens pitä wuodatettaman/
nijncuin se olis tomu: ja heidän ruumins/
nijncuin se olis loca.

1:18 Ei heidän hoppins eikä culdans pidä heitä
sinä HERran wihan päiwänä woiman autta:
waan coco maa pitä hänen kijwaudens tulelda
syötämän: sillä hän teke nopiast lopun
caickein cansa jotca maasa asuwat.

*Vers.4. Camarimin) Ne pidit idzens
parambana yxikertaisia Pappaja. V. 5.
Malchomin) Malchom oli Ammonin lasten
epäjumala. V. 7. Wierans) Babylonialaiset/
jotca Jerusalemin cukistaman piti/ että he
oudolla tawalla pidit Jumalan palwelust/ ei
nijncuin Moses. V. 8. Outoja waatteita)
Nimittäin heidän Jumalan palweluxesans/
nijncuin muucalaisia messuwatteita/
cuoricaapuja/ eli cuinga he owat cudzutut.
Sillä he olit idzellens ajatellet erinomaiset
uhrit ja waattet/ cadzoit ylö ja hyljäisit sen
tawan cuin Jumala idze oli heidän eteens
pannut/ joca ei hänelle ollengan kelwannut. V.
11. Myllys asutte) se on/ Jerusalemin
asuwaiset/ jotca Mammonat ja wadzans
palwelit/ teit Kircost myllyn eli codan/ eikä
muuta edzinet/ cuin ajallist elatust/ calua ja
rijsta heidän Jumalan palweluxesans/ nijncuin
nytkin kyllä tapahtu. V. 12. Rahgasans
macawat) Jotca suruttomat owat/ ja cadzowat
ylön mitä Prophetat heille Saarnawat Jumalan
rangaistuxest.*

II. Lucu .

*PRopheta neuwo Canssans parannuxeen/ v. 1.
ennencuin HERran wiha rupe palaman/ ja
rangaistus tule heidän päällens/ v. 2. ennusta
Philisterejä wastan/ v. 5. Moabitereitä ja
Ammonitereitä wastan/ v. 8. että HERra oli
heitä edziwä ja rangaisewa/ että he olit
pilcannet hänen Canssans/ v. 10. nijn myös
Ethiopiaalaisia ja Assyrialaisia wastan/ v. 12.*

2:1 COotcat teitän ja tulcat tänne/ te
wihattawa Canssa/ ennencuin duomio tule:
2:2 Että te siwalletan päiwällä pois nijncuin
acanat/ ennencuin HERran hirmuinen wiha
tule teidän päällen/ ennencuin HERran wihan
päiwä tule teidän päällen.
2:3 Edzikät HERra caicki radolliset maasa/ te
jotca hänen oikeuttans pidätte/ edzikät
wanhurscautta/ edzikät nöyryttä/ että te
HERran wihan päiwänä warjeluxi tulisitta.
2:4 Sillä Gaza pitä hyljättämän/ ja Ascalon
autiaksi tehtämän. Asdod pitä myös
puolipäiwäst ajettaman pois/ ja Accaron
häwitettämän.
2:5 Woi nijtä jotca meren puoles asuwat/
sotiwaiset/ HERran sana on tulewa teidän
päällen. Sinä Canaan Philisterin maacunnas/
minä tahdon sinun hucutta/ ettei kenengän
pidä sinus asuman.
2:6 MEnen puoles pitä aiwa paimenden majoja
ja lammasten pihatoita oleman.
2:7 Ja sen pitä jääneille Judan huonesta osaxi
tuleman/ joisa heidän pitä caidzeman. Ehtona
pitä heidän Ascalonin huoneisa heidäns
sioittaman/ cosca HERra heidän Jumalans on
heitä edzinyt/ ja heidän fangeudens
palauttanut.
2:8 Minä olen Moabin pilcan/ ja Ammonin
lasten häwäistyxen cuullut/ cuin he minun
Canssani häwäisnet owat/ ja kerscannet
heitäns heidän rajoistans.
2:9 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra
Zebaoth Israelin Jumala/ Moab pitä nijncuin
Sodoma/ ja Ammonin lapset nijncuin
Gomorra/ ja nijncuin noculaispensas ja
suolacuopan/ ja nijncuin ijancaickinen autio
oleman. JÄänet minun Canssastani pitä heitä
ryöstämän/ ja jäänet minun Canssastani pitä
heitä perimän.
2:10 Sen pitä heille tapahtuman heidän
coreudens tähden/ että he owat HERran
Zebaothin Canssa pilcannet/ ja heitäns sijtä

Propheta Zephanja

kerscannet.

2:11 HERra on hirmuinen heitä wastaan olewa: sillä hän on caicki jumalat maan päädä cadottawa: ja caicki luodot pitä händä cumartaman/ cukin paicastans.

2:12 EThiopiaalaiset pitä myös miecalla tapettaman.

2:13 Ja hänen pitä kätens pohja päin ojedaman ja Assurin cadottaman. Niniwen on hän tekewä autiaxi ja carkiaxi nijncuin corwen:

2:14 Että siihen caickinaiset eläimet pacanain secaa idzens cocowat. Cacarit ja hypiät pitä heidän tornisans asuman/ ja änen pitä laulaman heidän ackunoisans/ ja häwitys heidän kynnyxilläns: sillä Cedrilaudat pitä rewittämän pois.

2:15 Tämä on se iloinen Caupungi/ joca nijn irstana asu/ ja sanoi hänen sydämesäns: minä se olen/ ja ei kengän muu. Cuinga hän on nijn autiaxi tehty? että eläimet sijnä asuwat/ ja joca käy sen ohidze/ hän wilistä händä/ ja paucutta käsiäns hänen päällens.

Vers.11. Caicki jumalat) On sanottu Evangeliumist/ joca Babelin fangeuden jälkeen tulewa oli/ nijncuin se myös tapahtui.

III. Lucu .

PRopheta huuta woi Jerusalemille ja Judan Canssalle/ v. 1. heidän moninaisten syndeins ja catumattomudens tähden/ v. 2. sano HERran tahtowan heitä sentähden häwittä/ v. 6. lohduutta nuhtettomia ja jumalisia/ että HERra on myös rangaisewa heidän wihollisens/ v. 8. ja anda Saarnata heidän edesäns lohduullista Evangeliumita/ v. 9. anda myös andexi heidän syndins/ v. 11. ja saatta heille cunnian maan päällä. v. 19.

3:1 Woi sitä cauhiata/ rietast ja wäkiwallaist Caupungi.

3:2 Ei hän tahdo cuulla eikä anda händäns curitta. Ei hän tahdo uscalda HERran päälle/ eikä pidä händäns hänen Jumalans tygö.

3:3 Hänen Förstins owat hänes nijncuin kiljuwat Lejonit/ ja hänen Duomarins nijncuin sudet ehtona/ jotca ei mitän jätä huomenexi.

3:4 Hänen Prophetans owat irstaiset ja ylöncadzojat/ hänen Pappins rijwawat Pyhyden/ ja käändäwät Lain wäkiwallaisest.

3:5 Mutta HERra/ joca heidän seasans on/ opetta oikein/ ja ei tee mitän wäärin: waan anda joca amulla hänen oikeudens julkisest opetta/ eikä lacka/ mutta se paha Canssa ei tahdo oppia häpemän.

3:6 Sentähden tahdon minä tämän Canssan häwittä/ ja heidän linnans autioxi tehdä/ ja heidän catuns nijn tyhjätä/ ettei kengän sitä pidä käymän. Heidän Caupungins pitä häwitettämän/ ettei kenengän pidä nijsä sillen asuman.

3:7 MInä annoin sinulle sanoa: Minua pitä sinun pelkämän/ ja andaman sinus curitta/ nijn ei olis hänen asuinsians häwitetty/ ja ei olis mitän/ josta minä olisin händä nuhdellut: mutta he ahkeroidzewat caickinaista pahutta.

3:8 Sentähden/ sano HERra/ täyty myös teidän minua odotta/ siihenasti cuin minäkin aicanans nousen/ cosca minä myös duomidzen ja cocon pacanat/ ja waldacunnat yhten saatan/ ja wihani heidän päällens wuodatan/ ja caiken minun wihani hirmuisuden: sillä coco mailman pitä minun kijwauden tuli syömän.

3:9 Silloin minä tahdon Canssoille toisin anda Saarnata suloisilla huulilla/ että heidän caickein pitä HERran nime rucoileman/ ja händä yximielisest palweleman.

3:10 Jotca minua cumartawat/ nimittäin/ hajotetut sildä puolelda Ethiopian wirta/ pitä minulle lahjaksi tuotaman.

3:11 Sijhen aican ei pidä sinun sillen häpemän caickia sinun tecojas/ joillas minua wastaan olet syndiä tehnyt: sillä minä tahdon ne corjat

Propheta Zephanja

pyhät silloin sinun seastas otta pois/ nijin ettes tohdi idzes corgotta minun wuoreni tähden.

3:12 Minä tahdon sinust anda jäädä köyhän ja halwan Canssan/ heidän pitä HERran nimeen turwaman.

3:13 Jäänet Israelist ei pidä mitän paha tekemän/ eikä walhetta puhuman/ ja ei heidän suusans pidä wiecast kieldä löyttämän/ waan he elätetän lewos ilman pelgota.

3:14 Riemuidze sinä Zionin tytär/ huuda Israel/ iloidze ja riemuidze caikest sydämestäs/ sinä tytär Jerusalem.

3:15 Sillä HERra on sinun rangaistuxes ottanut pois/ ja sinun wihollises käändänyt pois. HERra Israelin Cuningas on sinun tykönäs/ ettes sillen pelkä onnettomutta.

3:16 Sijhen aican sanotan Jerusalemille: älä pelkä: ja Zionille: älä käsiäs laske alas.

3:17 Sillä HERra sinun Jumalas on sinun tykönäs/ wäkewä wapahtaja.

3:18 Hän on sinusta riemuidzewa/ ja on olewa sinulle suloinen/ ja andawa andexi/ ja sinusta pitä cajahduxella riemuittaman. Jotca murehtiwat sitä ettei he ole tullet juhlan cocouxeen/ ja owat sinusta/ ne minä tahdon cogota: tämä pilcka oli heillä cuorma.

3:19 Cadzo/ minä tahdon/ sijhen aican/ caicki lopetta/ jotca sinua waiwawat/ ja tahdon onduwaista autta/ ja hyljätyt coota/ ja saatan heidän cunniaan/ ja kijtoxen caikesa maasa/

josa he cadzottin ylön.

3:20 Sijhen aican tahdon minä teidän tähden tuoda/ ja sillä ajalla teitä coota: sillä minä asetan teidän kijtoxexi ja cunniaci caickein Canssain seas maan päällä/ cosca minä teidän fangiuxenne käännän teidän silmäin edes/ sano HERra.

Vers.1. Caupungille) se on/ Jerusalemille: sillä cusa Jumalan sana enimmin Saarnatan/ siellä se sitä enimmin cadzotan ylön. V. 9. Suloisilla huulilla) se on/ Saarnata Evangeliumita ymbäri mailman/ Jumalan armosta/ joca meitä päästä meidän synneistäm. V. 11. Corjat pyhät) Jotca öyckäisit ja luotit idzens Templijn/ heidän Isäins uhreihin ja muihin pyhijn cappaleihin. Rom. 9:4. ja ei sulaan armoon. V. 13. Jäänet Israelist) Nimittäin/ jotca Christuxen piti ottaman wastan ja hänen päällens uscoman/ nijncuin hänen pyhät Apostolins ja Opetuslapsens. V. 15. Sinun rangaistuxes ottanut pois) se on/ ei hän enä wihastu/ waan se on teille andexiandamus) Wihollises käändänyt pois) se on/ hän otta Lain pois ja pahan oman tunnon. v. 18. Säätyin) Jotca Lain waatiwat tecoihin ja ei armohon/ jota cuitengin idze Laki waati/ Gal.3:3.

Prophetan ZephanJan loppu.

Propheta Haggai

Esipuhe Prophetast Haggai.

HAggai on ensimmäinen Propheta/ joca Canssalle Babelin fangeuxen jälkeen oli annett/ jonga ennustuxen cautta Templi ja Jumalan palwelus parattin ja udistettin.

Sijtte annettin ZacharJa cahden Cuucauden peräst hänen cumpanixens/ että Jumalan sana cahden todistajan suusta piti paremmin uscottaman: sillä Canssa oli tullut suureen epäillyxeen/ jos Templi piti ikänäns enä raketuxi tuleman.

Ja me ajattelem/ että tästä Prophetast puhutan Dan. 9. cusa näin on: Sijtä ajasta cuin käsky käy

Propheta Haggai

ulos/ että Jerusalem raketan jällens/ aina siihen päämieheen Christuxeen/ on seidzemen wijcko/ ja caxi ja cuusikymmendä wijcko/ etc.

Ja waicka jo ennen Cuningas Corexen cautta oli käsky käynyt ulos/ että Cuningan culutuxella Templi piti rakettaman/ cuitengin se estyi aina Haggain ja ZacharJan aican asti/ cosca Jumalan käsky heidän Prophetians cautta käwi ulos/ että se piti toimeen tuleman.

Mutta hän nuhtelee Canssa/ ettei he pitänet waari/ cuinga Templi ja Jumalan palwelus piti parattaman/ waan caicki olit ahkerat ja ahnet heidän omasa calusans ja huonesans.

Sentähden myös heitä waiwattin cowalla wuodella/ wijnan/ jywäin ja caickein hedelmäin wahingolla/ caikille jumalattomille tiedoxi/ jotca ei Jumalan sanasta ja palweluxesta lucua pidä/ waan pikemmin oman säckins päin owat.

Nijhin caickin tämä texti tule/ nijncuin hän sano : heidän säckins pitä awojoin ja pohjatoin oleman. Se löytän myös caikista Historioista/ että cusa ei Jumalan palweliata tahdota holhota eli autta/ hänen Sanans ylös pitämän/ nijn hän temma heidän äkildä pois/ ja anda heidän nijn idzelläns horjua/ ja saldi kyllä coota/ mutta wijmeiseldä caiwa hän läwen säckijn/ nijn että sijtä caicki warise ja wuota pois/ ettei kengän tiedä cunga se tule/ eikä syömistäkän pidä lähes löyttämän.

Hän ennusta myös toises lugus Christuxest/ että hän oli pian tulewa caickia pacanoita lohduuttaman.

Josa hän myös salaisest tietä anda/ että Judan walda ja Laki piti saaman lopun / ja caicki mailman waldacunnat häwitettämän/ ja Christuxelle cuuliaisexi tuleman/ joca aina tähän asti on nijn tapahtunut/ ja wijmeisen päiwän saacka tapahtu/ ja silloin pitä caicki täytettämän.

Josa hän myös salaisest tietä anda/ että Judan walda ja Laki piti saaman lopun / ja caicki mailman waldacunnat häwitettämän/ ja Christuxelle cuuliaisexi tuleman/ joca aina tähän asti on nijn tapahtunut/ ja wijmeisen päiwän saacka tapahtu/ ja silloin pitä caicki täytettämän.

I. Lucu.

HERra rangaise Canssans/ ja heidän esimiehiäns Haggain cautta/ että he annoit hänen Templins olla rakendamata/ ja rakensit omia huoneitans/ v. 1.sano sijs rangaisnens heitä näljällä ja callilla ajalla/ v. 5.neuwo wielä heitä sitä rakendaman/ v. 8.he rupewat sijtte HERran huonetta rakendaman/ v. 12.

1:1 TOisna Cuningas Dariuxen vuonna/ cuudendena Cuccautena/ ensimmäisnä päiwänä Cuusta/ tapahdui HERran sana Prophetan Haggain cautta/ SeruBabelille Sealthielin pojalle/ Judan Förstille/ ja Jesualle Jozadachin pojalle/ ylimmäiselle Papille/ ja sanoi:

1:2 Nijn sano HERra Zebaoth: tämä Canssa sano: ei aica wielä ole tullut HERran huonetta raketa.

1:3 Ja HERran sana tapahdui Prophetan Haggain cautta/ sanoden:

1:4 Kylläpä teidän aican on tullut asua caunistetuisa huoneisa/ ja minun huonen täyty autiana olla?

1:5 Nyt/ sano HERra Zebaoth: cadzocat cuinga teille käy.

1:6 Te kylwätte paljon ja wähän wiette aittan: te syötte ja et te tule cuitengan rawituxi: te juotta/ ja et te saa cuitengan kyllän: te werhotta teitän/ ja et te cuitengan lämbymäxi tule/ ja joca raha ansaidze/ hän pane ne läwilliseen cuckaron.

1:7 Nijn sano HERra Zebaoth: cadzocat sijs cuinga teille käy.

1:8 Mengät wuorille ja hakecat puita/ ja rakendacat huone/ se on minulle otollinen olewa/ ja minä tahdon minun cunniani osotta.

1:9 Kyllä tosin te paljon toiwotte/ waan se tule wähäxi. Ja waicka te parhallans cotia weisittä/ nijn minä sen cuitengin puhallan pois. Mixi nijn? sano HERra Zebaoth: että minun huonen on autiana/ ja cukin riendä oman huonens cansa.

Propheta Haggai

1:10 Sentähden on taiwas teildä castens pidättänyt/ ja maa hedelmäns.

1:11 Ja minä olen poudan cudzunut/ sekä maan että wuorten päälle/ jywäin/ wijnan/ öljyn/ ja caiken cuin maasta tule/ ihmisten/ carjan ja caickein kätten päälle.

1:12 NIjn cuuli SeruBabel Sealthielin poica/ ja Jesua Jozadachin poica ylimmäinen Pappi/ ja caicki jäänet Canssasta/ sencaltaisen heidän HERrans Jumalans änen/ ja Prophetan Haggain sanat/ nijncuin HERra heidän Jumalans hänen lähettänyt oli. Ja Canssa pelkäis HERra.

1:13 Nijn sanoi Haggai HERran Engeli/ jolla HERran sanan saattamus oli Canssan tygö: Minä olen teidän cansan/ sano HERra.

1:14 Ja HERra herätti SeruBabelin Sealthielin pojan/ Judan Päämiehen hengen/ ja Jesuan Jozadachin pojan/ ylimmäisen Papin hengen/ ja caiken Canssan hengen/ tuleman ja työtä tekemän HERran Zebaothin heidän Jumalans huonesa.

II. Lucu.

HERra käske neuwomana Prophetat/ että Päämiehet ja Canssa riennäisit Templin rakennusta/ v. 1. Sillä hän tahto heillä cohta lähettä Messiaxen/ caickein pacanain lohduksen/ ja nijn tälle Templille tapahtu suurempi cunnia cuin endiselle/ v. 7. Sijtte käske hän myös sano/ että nijn cauwan cuin ei he wisust rakenna/ nijn ei heidän Jumalan palweluxens hänelle kelpa : mutta sijtä päiwästä cuin he wisust owat työtä tehnet/ tahto hän heitä siunata/ v. 11. Lohdutta SeruBabeli heidän Päämiestäns/ että ehkä HERra oli monda maacunda sodalla turmelewa/ cuitengin oli hän hänen warjelewa/ nijncuin sinetti sormuxen/ v. 21.

2:1 NEljändenä colmattakymmendenä päiwänä/ cuudendena Cuucautena/ Cuningas

Dariuxen toisna vuonna/

2:2 Ensimmäisnä colmattakymmendenä päiwänä/ seidzemendenä Cuucautena/ tapahdui HERran sana Prophetan Haggain cautta/ ja sanoi:

2:3 Sanos SeruBabelille Sealthielin pojalle Judan Päämiehelle/ ja Jesualle Jozadachin pojalle/ ylimmäiselle Papille/ ja jätetylle Canssalle: ja sano:

2:4 Cuca on jäänyisä/ joca tämän huonen endises cunniasans nähnyt on? ja cuinga se nyt teille näyttä? eikö se minäkän ole endisen suhten?

2:5 Ja/ SeruBabel/ ole hywäs turwas/ sano HERra: ole sinäkin turwas Jesua Jozadachin poica/ ylimmäinen Pappi: olcat caicki Canssa maacunnasa hywäs turwas/ sano HERra/ ja tehkät työtä: sillä minä olen teidän cansan/ sano HERra Zebaoth:

2:6 Sen sanan jälkeen/ cuin minä tein teidän cansan lijtton/ cosca te Egyptist waelsitta/ pitä minun hengen teidän seasan pysymän/ älkät peljätkö.

2:7 Sillä nijn sano HERRA Zebaoth: wielä on wäähä aica/ cuin minä taiwan/ maan/ meren ja manderen lijcutan/ ja/ caicki pacanat tahdon minä lijcutta.

2:8 Silloin tule caickein pacanain turwa/ ja minä täytän tämän huonen cunnialla/ sano HERra Zebaoth.

2:9 Sillä minun on hopia ja celda/ sano HERra Zebaoth.

2:10 Tämän jälkimmäisen huonen cunnian pitä suuremman oleman/ cuin ensimmäisen on ollut/ sano HERra Zebaoth. Ja minä tahdon anda rauhan tälle paicalle/ sano HERra Zebaoth.

2:11 NEljändenä colmattakymmendenä päiwänä/ yhdexändenä Cuucautena/ toisna Dariuxen vuonna/ tapahtui HERran sana Prophetalle Haggaille/ ja sanoi:

2:12 Nijn sano HERra Zebaoth: kysy Papeille Laista/ ja sano:

Propheta Haggai

2:13 Jos jocu cannais pyhitettyä liha helmasans/ ja satutais sijtte waattens helman leipään/ puuroon/ wijnaan/ öljyyn/ eli mitä ruoca se olis/ tulisco se myös pyhäxi?
2:14 Ja Papit wastaisit/ ja sanoit: Ei. Haggai sanoi: jos jocu saastainen jostacusta satutetusta raadosta/ yhten näistä sattuis/ tulisco se saastaisexi: Papit wastaisit/ ja sanoit: tulis.
2:15 Nijn Haggai wastais/ ja sanoi: juuri njin on tämä Canssa/ ja nämät ihmiset minun edesäni/ sano HERra/ ja caicki heidän kättens työt/ ja mitä he uhrawat/ on saastainen.
2:16 Ja cadzocat/ cuinga teille käynyt on tästä päiwästä ja ennencuin jocu kiwi pandin toisen päälle HERran Templis.
2:17 Että cosca jocu tuli ohraläjän tygö/ jolla piti caxikymmendä mitta oleman/ njin siellä olit näpiäst kymmenen. Cosca hän tuli wijnacuurnan tygö/ ja luuli wijsikymmendä Amia täyttäväns/ njin siellä olit näpiäst caxikymmendä.
2:18 Sillä minä waiwaisin teitä poudalla/ nokipäillä ja rakehilla/ caikisa teidän töisän. Et te cuitengan kääändänet teitän minun tygöni/ sano HERra.
2:19 Nijn cadzocat nyt sitä/ tästä päiwästä ja ennen/ nimittäin/ neljännestä colmattakymmenestä päiwästä/ yhdexändenä Cuccautena/ haman sijhen päiwän/ cuin HERran Templi perustettin/ cadzocat sitä:

2:20 Sillä siemenet owat wielä salwos/ ja ei wielä mitän caswa/ ei wijnapuu/ ficunapuu/ granatipuu/ eikä öljypuu: mutta tästälähin tahdon minä anda siunauxen.
2:21 JA HERran sana tapahdui toisen kerran Haggaille/ neljäntenä colmattakymmendenä päiwänä sijnä Cuccaudes/ ja sanoi:
2:22 Sanos SeruBabelille Judan Päämiehelle: minä tahdon taiwan ja maan lijcutta:
2:23 Ja tahdon waldacundain istuimet cukista/ ja pacanain woimalliset waldacunnat cadotta/ ja cukistan rattat ja radzasmiehet/ njin että orhi ja mies pitä cukistettaman/ cukin toisen miecalla.
2:24 Sillä ajalla/ sano HERra Zebaoth/ tahdon minä sinua SeruBabel corjata/ sinua Sealthielin poica/ minun palwelian/ sano HERra/ ja tahdon sinua nijncuin sinetsormusta pitä: sillä minä olen sinun walinnut/ sano HERra Zebaoth.

Vers. 8. Caickein pacanain turwa) se on/ Christus/ joca oli lohduttawa coco mailma/ syndein andexi saamisella.V. 10. Rauhan) se on/ onnen ja terweyden.V. 13. Ja satutais sijtte waattens) Sacra sacra .V. 20. Mutta tästälähin) Cadzo Sup. 1:9.V. 23. Waldacundain istuimet) se on/ Persialaisten/ joita te pelkätte/ nijncuin tapahdui Alexander Magnuxen cautta.
Prophetan Haggain loppu.

Propheta ZacharJa

Esipuhe Prophetast ZacharJast .

Tämä Propheta Saarnais/ nijncuin Haggaiakin Babelin fangeuxen jälkeen/ että Templi pidäis jällens raketteman/ ja se hajotettu Canssa coottaman/ että yxi waldacunda ja asetis sijnä maacunnas taas säättäisin. Ja hän on tosin caickein lohdullisimmist Prophetaist/ sillä hän tuo edes monet suloiset ja turwalliset näyt/ ja anda monet ystäwäiset ja makiat sanat/ joilla hän sitä murhellist ja hajotettua Canssa lohdutta ja wahwista/ rakennusta ja hallitusta alcaman/ jotca haman sijhen aican asti olit

Propheta Zacharja

suuren ja moninaisen wastoinkäymisen kärsinet. Tätä hän teke wijdenden Lucun asti. Wijdennes ennusta hän kirjast ja wacast yhden näyn alla wäärist opettaist/ jotca tulewat olit Judan Canssaan kieldämän pois Christusta/ joca näky wielä tänäpän Judalaisis täytettävän. Cuudennes ennusta hän Christuxen Evangeliumist ja hengellisen Templin rakendamisest/ että Judalaiset myös hänen kielsit ja hyljäisit. Seidzemennes ja cahdexannes kysytän/ ja Propheta wasta/ lohduutta ja neuwo heitä taas rakendaman ja hallidzeman/ ja nijn tämän ennustuxen päättä rakendamisest. Yhdexennes tule hän myös tulewaiseen aicaan/ ja ennusta ensist/ cap. 10. cuinga se suuri Alexander oli Tyruxen/ Sidonin ja Philisterit woittawa/ että coco mailma tulewaiselle Christuxelle olis awoi/ ja Asi wie Cuningan Christuxen Jerusalemijn. Mutta yhdestoistakymmenes lugus/ ennusta hän Christuxen Judalaisilda colmenkymmeneen hopiapenningijn myytävän/ jongatähden hän heidän oli hyljäwä/ ja Jerusalem piti wijmein häwitettämän/ ja Judalaiset exyxis paatuman ja hajotettaman. Ja nijn oli Evangelium ja Christuxen waldacunda tulewa pacanain secaa/ hänen kärsimisens jälkeen/ että händä ennen lyötin nijncuin paimenda/ ja Apostolit nijncuin lambat hajotettin: sillä hänen täydyi ensist kärsiä ja nijn cunniaans käydä. Wijmeises lugus lopetta hän/ Jerusalem hawityxen jälkeen/ Lewin pappiuden/ ja coco hänen menons/ caluns ja juhlapäiwäns/ ja sano/ että caicki hengelliset wirat pitä yhteiset oleman/ Jumalata palweldaman/ ja ei sillen Lewin sugust pitänyt toisia Pappesja tuleman/ toisia juhliä/ toisia vhereja/ toista Jumalan palwelusta. Jota myös muutkin sucucunnat taisit toimitta/ nijncuin Egypti ja muuta pacanat: se on/ Wanhan Testamendin piti pandaman peräti pois ja hyljättämän.

I. Lucu .

HERra kāske ZacharJan neuwoman Canssans catumuxeen/ ettei heille käwis nijn pahoin cuin heidän Isillens/ v. 1. ZacharJa näke näys miehen istuwan ruskian orihin päällä/ v. 3. saa lupauxen/ että Jerusalem otetan jällens armoon ja raketan/ v. 7. näke neljä sarwe/ jotca Judan hajotit/ ja neljä seppä/ jotca heitä piti sortaman/ v. 18.

1:1 CAhdexandena Cuucautena/ toisna Cuningas Dariuxen vuonna/ tapahdui tämä HERran sana ZacharJalle Berechian pojalle/ Iddon pojalle/ Prophetalle/ ja sanoi:

1:2 HERra on ollut wihainen teidän Isillen.

1:3 Nijn sano HERra Zebaoth: käändäkät teitän minun tygöni/ sano HERra Zebaoth/ nijn minä käännän minuni teidän tygönne/ sano HERra Zebaoth.

1:4 Älkät olco nijncuin teidän Isän/ joille endiset Prophetat Saarnaisit/ sanoden: nijn sano HERra Zebaoth/ palaitcat teidän

pahoista teistän/ ja teidän häijystä menostan. Mutta ei he cuullet eikä totellet minua/ sano HERra.

1:5 Cusa nyt owat teidän Isän ja Prophetan? wieläkö he eläwät?

1:6 Eikö nijn ole tapahtunut? että minun sanan ja oikeuden/ jotca minä minun palweliaini Prophetain cautta käskin/ owat teidän Isijn sattunet? Että heidän täyty palaita ja sano: cuinga HERra Zebaoth ajatteli meille tehdä? sen jälkeen cuin me meidän käytim ja teim/ nijn hän on myös meille tehnyt.

1:7 NELjändenä colmattakymmendenä päiwänä/ ensimmäises Cuucaudes toistakymmendä/ joca on Sebatin Cuu/ toisna Cuningas Dariuxen vuonna/ tapahdui tämä HERran sana ZacharJalle Berechian pojalle/ Iddon pojalle/ Prophetalle/ ja sanoi:

1:8 Minä näin yöllä/ ja cadzo/ yxi mies istui ruskian hewoisen päällä/ ja seisatti Myrtein secaa laxos/ ja hänen tacanans olit ruskiat ja maxan carwaiset ja walkiat hewoiset.

1:9 Ja minä sanoin: minun Herran/ cutca

Propheta Zacharja

nämät owat? Ja Engeli/ joca minun cansani puhui/ sanoi minulle:

1:10 Minä osotan sinulle/ cutca nämät owat. Ja se mies joca Myrtein seas oli/ wastais ja sanoi: nämät owat/ jotca HERra on lähettänyt waeldaman läpidze maan.

1:11 Mutta he wastaisit HERran Engelille/ joca Myrtein seas oli/ ja sanoit: me olemma waeldanet maan läpidzen/ ja cadzo/ caicki maacunnat istuwat alallans.

1:12 Nijn wastais HERran Engeli: HERra Zebaoth/ cuinga cauwan et sinä tahdo armahta Jerusalemin päälle/ ja nijden Judan Caupungein päälle/ joilles wihainen olet ollut/ näinä sedzemenä kymmenenä ajastaicana?

1:13 Ja HERra wastais sille Engelille/ joca minun cansani puhui/ ystäwälisillä ja lohdullisilla sanoilla.

1:14 Ja se Engeli/ joca minua puhutteli/ sanoi minulle: Saarna ja sano/ näitä sano HERra Zebaoth: Minä olen suurest wihastunut Jerusalemille ja Zionille.

1:15 Mutta minä olen juuri wihainen myös nijlle coreille pacanoille: sillä minä olin ainoastans wähä wihainen/ mutta he autit häwityxeen.

1:16 Sentähden sano HERra: minä palajan Jerusalemin laupiudella/ ja minun huonen pitä hänes rakettaman/ sano HERra Zebaoth ja Jerusalemin päälle pitä mittanuora wedettämän.

1:17 Ja Saarna enä/ ja sano: näitä sano HERra Zebaoth: taas pitä minun Caupungilleni hywin käymän/ ja HERra on Zionita taas lohduttawa/ ja Jerusalem taas walitan.

1:18 JA minä nostin silmäni/ ja näin/ ja cadzo/ siellä oli neljä sarwe.

1:19 Ja minä sanoin Engelille/ joca puhui minun cansani: cutca nämät owat? Hän sanoi minulle: nämät owat ne sarwet/ jotca Judan/ Israelin ja Jerusalemin hajottanet owat.

1:20 Ja HERra osotti minulle neljä seppä.

1:21 Silloin minä sanoin: mitä ne tahtowat

tehdä? Hän sanoi: Me owat ne sarwet/ jotca Judan hajottanet owat/ ettei kengän ole woinut päätäns nosta. Nämät owat tullet nijtä carcottaman/ ja lohcaiseman pacanain sarweja/ jotca Judan maan ylidze sarwen nostanet owat/ sitä hajottaxens.

Vers.3. Käändäkät teitän minun tygöni) Cadzo Ezech. 18:31. v. 8. Yxi mies) Tämä mies on Jumalan poica/ joca idze on Canssans sodanpäämies/ Iosu. 5:14. sillä hän sijtte idze cudzutun HERraxi. 20. versu. Hän lupa täsä näys/ ja tahto Canssallens anda rauhan/ nijncauwan cuin Templi ja Jerusalem taitan raketta jällens. v. 18. Neljä sarwe) Owat ne waldacunnat caikis neljäs maan tuulis/ jotca Jumalan Canssa usein waiwaisit/ Nämät tahdoi HERra aicanans lyöä maahan/ ja hänen seuracundans piti wielä sijtte woimasans oleman.

II. Lucu .

PRopheta näke miehen mittanuoran cansa/ joca piti mittaman sen uden Jerusalemin/ v. 1. joca neuwo nijtä/ jotca wielä olit jäänet Babelijn/ että nijden piti myös menemän cotia Isäns maalle/ v. 5. lupa heille anda pacanat raateluxexi/ ja asua idze heidän tykönäns/ on myös nijn laittawa/ että pacanat pitä hänen Canssans myös oleman/ v. 9.

2:1 JA minä nostin silmän/ ja näin/ ja cadzo/ yhden miehen kädes oli mittanuora.

2:2 Ja minä sanoin: cuhungas menet? Mutta hän sanoi minulle: minä menen Jerusalemita mittaman/ ja cadzoman cuinga pitkä ja lewiä se oleman pitä.

2:3 Cadzo/ Engeli joca puhui minun cansani/ läxi ulos/ ja toinen Engeli meni händä wastan/ ja sanoi:

2:4 Juoxe tuonne/ ja puhu sille pojalle/ ja sano: Jerusalemis pitä ilman muurita

Propheta Zacharja

asuttaman/ ihmisten ja carjan paljouden tähden/ cuin sijnä olewa on.

2:5 Ja minä tahdon olla/ sano HERra/ tulinen muuri hänen ymbärilläns/ ja tahdon idze olla hänes/ ja tahdon idzeni sijnä cunnialisest pitä.

2:6 Woi woi/ paetcat pohjan maasta/ sano HERra/ sillä minä hajotin teitä neljään tuuleen taiwan ala/ sano HERRA.

2:7 Woi sinuas Zion/ joca asut Babelin tyttären tykönä/ pakene:

2:8 Sillä nijn sano HERra Zebaoth: Hän lähetti minun nijden pacanain tygö/ jotca teitä raatelit/ heidän waldans sai lopun. Joca teihin rupe/ hän rupe hänen silmäns terään.

2:9 Sillä cadzo/ minä nostan minun käteni heidän ylidzens/ että heidän pitä oleman nijlle raateluxexi/ jotca ennen heitä palwelit. Että teidän pitä ymmärtämän/ HERran Zebaothin minua lähettänexi.

2:10 ILoidze ja riemuidze Zionin tytär: sillä cadzo/ minä tulen ja tahdon asua sinun tykönäs/ sano HERra.

2:11 Silloin pitä paljo pacanoita heitäns aldixi andaman HERralle/ jotca minun Canssan pitä oleman. Ja minä tahdon asua sinun tykönäs/ että ymmärräisit HERran Zebaothin lähettänen minua sinun tygös.

2:12 Ja HERra on periwä Judan osaxens sijnä pyhäsä maasa/ ja on taas Jerusalemin walidzewa.

2:13 Waiketcon caicki liha HERran edes: sillä hän on nosnut hänen pyhästä siastans.

Vers.1. Yhden miehen) Se mies on Jumalan poica: sillä hän puhu idzestäns coco täsä lugus nijncuin Jumala idze/ ja sano idzens cuitengin olewan Jumalalda lähetetyn. v. 2. Jerusalemita) se on/ Christuxen seuracunda/ se hengellinen Jerusalem. v. 3. Engeli) se on/ Jumalan poica. v. eod. Toinen Engeli) nimittäin/ joca händä palweli. v. 4. Ja sano) Nimittäin/ Jumalan poica. v. eod. Ilman muurita) Sillä Christuxen seuracunda piti

lewitettämän caicken mailmaan/ ja ei taittu sentähden käsittä muurilla. v. 5. Ja minä tahdon olla) se on/ Minä Jumalan poica tahdon cuitengin händä idze warjella ja suojella v. 6. Pohjan maasta) se on/ sokeudest/ erhetyxest ja pimeydest. v. 7. Zion) sinä Jumalan Canssa. v. v. Lähetti minun) Nimittäin hänen poicans. v. 9. Oleman nijlle raateluxexi) Nimittäin/ että he Evangeliumin Saarnan cautta pitä heidäns andaman fangita minun cuuliaisudeni ja nöyrydeni ala. v. 10. Zionin tytär) Sinä Jumalan Canssa ja seuracunda iloidze/ että pacanatkin tulewat sinun tygös/ nijncuin on tapahtunut. v. 12. Judan ja Jerusalemin) se on/ caicki Judalaisista ja pacanoista/ jotca minun uscowat ja tunustawat: sillä ne caicki owat oikiat Judalaiset ja Jerusalemin asuwaitset.

III. Lucu .

PRopheta näke Josuan ylimmäisen Papin seisowan HERran Engelin edes/ ja Sathanan/ joca tahto estä Templin rakennusta/ v. 1. cuule HERran rangaisewan Sathanasta/ v. 2. lohduutta Josuat/ ja andexi anda hänelle hänen syndins/ v. 3. wahwista händä hänen wirasans/ v. 5. HERra lupa andawans tulla hänen palwelians Zemah/ se on/ Christuxen/ joca oli oikia perustuskiwi olewa sijnä udes hengellises Templis/ joca caicki synnit otetan pois yhtenä päiwänä/ v. 8.

3:1 JA minulle osotettin ylimmäinen Pappi Josua/ joca seisoi HERran Engelin edes. Ja Sathan seisoi hänen oikialla kädelläns/ seisomas händä wastan.

3:2 Ja HERra sanoi Sathanalle: HERra rangaiscon sinua Sathan/ se HERra sinua rangaiscon/ joca Jerusalemin walidzi. Eikö tämä ole kekäle/ joca tulesta temmattu on:

3:3 Ja Josua oli puetettu saastaisilla waatteilla/ ja seisoi Engelin edes.

Propheta Zacharja

3:4 Joca sanoi niille jotca hänen tykönäns olit: ottacat häneldä pois saastaiset waattet. Ja hän sanoi hänelle: cadzo/ minä olen ottanut sinulda pois sinun syndis/ ja puettanut sinun juhlawaatteisin.

3:5 Ja sanoi: pangat puhdas lacki hänen päähäns. Ja he panit puhtan lakin hänen päähäns/ ja he puetit hänen waatteisin. Ja HERran Engeli seisoi siellä.

3:6 Ja HERran Engeli todisti Josualle/ ja sanoi:

3:7 Näin sano HERra Zebaoth: jos sinä waellat minun teilläni ja pidät minun wartioni/ nijns saat minun huonesani hallita/ ja minun cartanoitani kätke. Ja minä annan sinulle näistä muutamita cuin täsä seisowat/ saattaman sinua.

3:8 OTa waari Josua/ sinä ylimmäinen Pappi/ sinä ja sinun ystäväs/ jotca sinun edesäs asuwat: sillä he owat sula ihme.

3:9 Cadzo/ minä annan minun palweliani Zemahn tulla/ sillä cadzo/ ainoastans sijnä kiwesä/ jonga minä olen laskenut Josuan eteen/ pitä seidzemen silmä oleman. Mutta cadzo/ minä tahdon sen wuolta/ sano HERra Zebaoth: ja tahdon sen maan synnit otta pois yhtenä päiwänä.

3:10 Silloin/ sano HERra Zebaoth: toinen cudzu toisen wijnapuuns ja ficunapuuns ala.

Vers.1. HERran Engelin) se on/ Jumalan poica/ joca toisinans HERran Engelixi cudzutan/ toisinans HERraxi idze. v. eod. Seisomas waskan) Sathan candoi hänen päällens/ cuin mahdottoman ylimmäisen Papin/ rakendaman HERran Templi/ hänen syndeins tähden. v. 2. Ja HERra sanoi: HERra rangaiscon sinua) Täsä me näemme usiammat personat olewan jumaludes: sillä yxi täsä puhu toisesta/ nijncuin wanhatkin kircon opetus isät sanowat. v. eod. Eikö tämä ole kekäle) Eiköstä Josua ole sen wieckan joucon cansa/ joca Babelista palainnut on/ nijncuin kekäle/ joca tulesta temmattu on/ cosca coco Caupungi

pala. Ja sinä Sathan et tahdo tytyä sijhen/ waan tahdot heitä wielä peräti häwittä/ joca ei cuitengan pidä tapahtuman/ mutta minä rakennan heistä minun Caupungini ja Canssani jällens. v. 3. Oli puetettu saastaisilla waatteilla) Nimittäin/ hänellä on ollut murhellinen oma tundo/ ja pelkäis hänen syndeins tähden. v. 5. Pangat puhdas lacki ilmoitta/ että HERra wahwisti händä hänen wirasans. v. 7. Pidät minun wartioni) se on/ teet wisust sinun papillisen wircas: sillä opettajat cudzutan Jumalan Canssan wartioixi/ Ezech.3:17. ja 33:7. v. eod. Näistä cuin täsä seisowat) se on/ Engeleistä/ jotca hywiä warjelewat ja johdattawat/ erinomattain Pappaja ja opettaita. v. 9. Zemahn) se on/ caswo eli lisändymys/ joca maasta caswa/ eli puun juuri. Nijn täsä cudzutan Christus. Nijncuin myös Infr. 6:12. Item, Ier. 23:5. ja 33:15. Ezech. 34:29. v. eod. Sijnä kiwesä) Nimittäin Christuxes/ joca on ainoa perustuskiwi/ Esa. 28:16. 1. Pet.2:6. v. eod. Seidzemen silmä/ se on/ caicki Christityt/ jotca hänen uscon silmillä näkewät/ raketan hänen päällens. v. eod. Minä tahdon sen wuolta) se on/ minä tahdon suuren kärsimisen ja cuoleman cautta walmista hänen cunnialisexi perustuskiwexi/ Luc. 24:26. Phil.2:8: Heb:2:10. v. 10. Toinen cudzu toisen) se on/ heillä pitä oleman rauha ja suruttomus Jumalan tykönä ja heidän tunnosans Christuxen cautta/ Rom. 5:1.

IV. Lucu .

HERra osotta Zacharjalle cullaisen kyntiläjalan seisowan cahden öljypuun keskellä/ ja anda hänen sillä ymmärtä/ ettei ZeruBabel ja Josua sotajoucolla/ mutta Jumalan Hengellä ja woimalla pitä täyttämän hänen Templins/ ja ojendaman jällens Jumalan palweluxen/ jonga he alcanet olit/ v. 5.

Propheta Zacharja

4:1 JA Engeli/ joca minun cansani puhui/ tuli jällens/ ja herätti minun/ nijncuin jocu unest herätettäisin. Ja sanoi minulle: mitäs näet?
4:2 Mutta minä sanoin: minä näen ja cadzo/ kyntiläljalca seisoj coconans cullasta/ ja malja sen pään päällä/ ja seidzemen lampua olit hänes/ ja seidzemen cauha cusakin lampus.
4:3 Oli myös sen tykönä caxi öljyvuuta yxi maljan/ oikialla puolella/ ja toinen wasemalla.
4:4 Ja minä wastaisin ja sanoin sille Engelille/ joca minun cansani puhui: minun Herran/ mikä se on?
4:5 Ja Engeli/ joca minun cansani puhui/ wastais/ ja sanoi minulle: etkös tiedä mikä se on? mutta minä sanoin: en minun Herran.
4:6 Ja hän wastais/ ja sanoi minulle: se on HERran sana ZeruBabelist/ jonga ei pidä tapahtuman sotawäellä eli woimalla/ waan minun Hengelläni/ sano HERra Zebaoth:
4:7 Cuca sinä olet suuri wuori/ jonga cuitengin täyty ZeruBabelin edes tasaisexi kedoxi tulla. Ja hänen pitä ensimmäisen kiwen laskeman/ että huutan: onnexi/ onnexi.
4:8 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:
4:9 ZeruBabelin kädet owat tämän huonen perustanet/ hänen kätens pitä myös sen päättämän/ tietäxenne että HERra on minun lähettänyt teidän tygön:
4:10 Sillä cuca on se/ joca nämät halwat päiwät cadzo ylön? josa cuitengin pitä iloittaman/ ja nähtämän muurin luodi ZeruBabelin kädesä/ ja seidzemen/ jotca HERran silmät owat/ cadzelemas caicke maata.
4:11 JA minä wastaisin/ ja sanoin hänelle: mitä nämät caxi öljyvuuta owat oikialla ja wasemalla puolella kyntiläljalca.
4:12 Ja minä wastaisin toisen kerran/ ja sanoin hänelle? mitä nämät caxi öljyvuun oxa/ jotca owat cahden cullaisen nijstimen tykönä/ joilla nijstetän.
4:13 Ja hän sanoi minulle: etkös tiedä mitä nämät owat? Ja minä sanoin: en minun

Herran.

4:14 Ja hän sanoi: nämät owat caxi öljyvuuta/ jotca seisowat caiken maan HERran tykönä.

Vers.2. Kyntiläljalca) Tämä tietä Pappaja ja Saarnawirca/ cuin Jumala tahdoi sanans cansa ja oikian Jumalan palweluxen anda paista Canssans ja seuracundans edes. Seidzemen lampua tietäwät erinomaisia Pyhän Hengen lahjoja/ joilla hän tahto heitä lahjoitta. v. 3. Caxi öljyvuuta) Tietäwät hengellistä ja mailmallista hallitusta/ niminomattain Josuat ja ZeruBabelit/ jotca Jumala tahdoi myös Hengelläns lahjoitta/ rakendaman Templi ja ojedaman Jumalan palwelusta jällens. v. 6. Sotawäellä) Ei sinun pidä tarwidzeman sinuas warjella/ sinun wihamiehildäs ulconaisella woimalla/ mutta minä tahdon myös heitä minun Hengen cautta käätä/ että hekin rakennusta auttawat/ nijncuin myös tapahdui/ 1. Esr.6:8. etc. v. 7. Sinä suuri wuori) se on/ sinä Persian waldacunda/ pitä myös sinus nöyryttämän minun Canssani edes/ ei heiridzeman sitä/ waan auttaman minun huoneseni. v. 10. Nämät halwat päiwät) Joilla wielä näky wähä jouduttawan rakennuxes/ nijncuin ei se ensingän menestyis. v. eod. HERran silmät) se on/ HERran edescadzomus ja hänen Hengens woima/ jolla hän tahto laitta/ että rakennus pitä menestymän. v. 4. Caxi öljyvuuta) Nimittäin/ Josua ja ZeruBabel/ jotca seisoit hänen tykönäns. v. eod. Caiken maan HERran) se on/ palwelit HERra/ yxi hengellises ja toinen mailmallises hallituxes.

V. Lucu .

PRopheta näke lendäwän Kirjan/ joca tietä wäärä oppia/ cuin Phariseusten/ Sadduceusten/ ja muiden sencaltaisten cautta sijnä Udes Templis tulewa oli/ jonga HERra Christus cuitengin oli ajawa pois Evangeliumillans/ v. 1. Sijtte näke hän myös

Propheta Zacharja

wacan ja waimon sijnä/ heittäwän cappalen blyijyä sen päälle/ joca sijtte wiedän cahdelda waimolda Sinearin maahan/ joca myös sitä tietä v. 5.

5:1 JA minä nostin silmäni/ ja näin/ ja cadzo/ sijnä oli lendäwä kirja.

5:2 Ja hän sanoi minulle: mitäs näet? Mutta minä sanoin: minä näen lendäwän kirjan/ joca on caxikymmendä kynärätä pitkä/ ja caxikymmendä kynärätä lewiä.

5:3 Ja hän sanoi minulle: se on se kirous/ joca käy caiken maan ylidze: sillä jocainen waras duomitan tällä kirjalla hurscaxi/ ja caicki walapattoiset duomitan tällä kirjalla wiattomaxi.

5:4 Mutta minä tahdon sen tuotta edes/ sano HERra Zebaoth/ että sen pitä tuleman warcaille cotia/ ja nijlle jotca minun nimeni cautta wäärin wannowat. Ja sen pitä pysymän heidän huoneisans/ joca sen on culuttawa puinens ja kiwinens.

5:5 JA Engeli/ joca minun cansani puhui/ läxi ulos/ ja sanoi minulle: nosta silmäsi ja näe mitä siellä käy ulos.

5:6 Ja minä sanoin: mikä se on? hän sanoi: siellä käy yxi wacka ulos/ ja sanoi: se on heidän muotons jocaidzes maacunnas.

5:7 Ja cadzo/ Centneri plyijyä häälyi tuulesa/ ja siellä istui yxi waimo keskellä wacka.

5:8 Ja hän sanoi: se on se jumalatoimoppi. Ja hän heitti sen wacan keskelle/ ja laski sen blyijyn cappalen myös wacan suulle.

5:9 JA minä nostin silmäni/ ja näin/ ja cadzo/ caxi waimo läxi ulos/ joilla olit sijwet/ joita tuuli ajoi/ ja heidän sijpens olit nijncuin Storckein sijwet. Jotca sen wacan nostit maan ja taiwan wälille.

5:10 Ja minä sanoin Engelille/ joca minun cansani puhui/ cuhunga he sen wacan wiewät?

5:11 Hän sanoi minulle: että hänelle raketaisin huone Sinearin maalla/ walmistettaisin/ ja

asetettaisin perustuksens päälle.

Vers.1. Kirja) Sijttecuin ZacharJa oli nähnyt/ cuinga Templi ja oikia Jumalan palwelus piti rakettaman ja laitettaman: nyt hän näke taas täsä/ cuinga wäärä oppi piti ajallans wallan saaman: sillä tämä kirja tietä kirjoituxen willidzjätä/ jotca hywiä sydämitä ahdistawat/ ja kijttäwät pahoja/ ja nijn liehacoidzewat v. 6. wacka) Se on myös sanottu wääristä opettaista/ nijncuin myös kirjan cansa/ jotca oma tundo lailla mittawat/ mutta heidän pitä wijmein tuleman Sinearijn/ se on/ he hajotetan caickein pacanain ja kielden secaa/ nijncuin Christus uhca Judalaisia/ Luc. 21:24. nijncuin heidän Rabinereillens ja Thalmudillens on tapahtunut. Lue tästä Lutherusta/ nijn myös coco Prophetata.

VI. Lucu .

ZAcharJa näke neljä ratasta tulewan cahden wuoren keskeldä/ joiden edes olit orhit/ v. 1. HERran Engeli sano hänelle mitä ne tietäwät/ v. 5. HERra käske hänen tehdä caxi Cruunua hopiasta ja cullasta/ ja panna Josuan päähän/ ja sijtte panna tallelle Templijn/ muistoxi että se luwattu Zemah eli Christus oli totisest tulewa/ ja olewa Cuningas ja Pappi/ ja rakendawa sen oikian Templin caikes mailmas/ joca on hänen seuracundans/ v. 9.

6:1 JA minä taas nostin silmäni/ ja näin/ ja cadzo/ siellä olit neljät rattat/ jotca juoxit cahden wuoren keskeldä/ ja ne wuoret olit waskiset wuoret.

6:2 Ensimmäisten ratasten edes olit ruskiat orhit/ ja toisten ratasten edes olit mustat orhit.

6:3 Mutta colmanden ratasten edes olit walkiat orhit/ ja neljännen ratasten edes olit kirjawat wäkewät orhit.

6:4 Ja minä wastaisin/ ja sanoin sille Engelille/

Propheta Zacharja

joca minun cansani puhui/ minun Herran/
cutca nämät owat?

6:5 Ja Engeli wastais/ ja sanoi minulle: ne
owat ne neljä tuulda taiwan alla/ jotca tulewat
ulos/ että he astuisit caickein maiden haldian
eteen.

6:6 Josa ne mustat orhit olit/ ne menit pohja
päin/ joita ne walkiat noudatit/ mutta kirjawat
menit etelätä päin.

6:7 Ja ne wäkwät läxit/ ja menit ymbärins/
nijn että he caicki maat waelsit/ ja hän sanoi:
mengät ja waeldacat maata ymbärins.

6:8 Ja he waelsit maan läpidze/ ja hän cudzui
minun/ ja puhutteli minua/ ja sanoi: Cadzo/
ne jotca pohjaan menewät/ andawat minun
Hengeni lewätä pohjan maalla.

6:9 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:

6:10 Ota fangilda/ Heldailda ja Tobialda ja
Jedajalda/ ja tule jällens sinä päiwänä/ ja
mene Josian Zephanian pojan huonesen/
jotca Babelist tullet owat.

6:11 Mutta ota hopiata ja culda/ ja tee
Cruunuja/ ja pane Josuan ylimmäisen Papin
päähän/ Jozadachin pojan.

6:12 Ja sano hänelle: njn sano HERra
Zebaoth: Cadzo yxi mies on joca cudzutan
Zemas: sillä hänen allans pitä sen caswaman/
ja hänen pitä rakendaman HERran Templin.

6:13 Ja/ HERran Templin pitä hänen
rakendaman/ ja hänen pitä cunnian
candaman/ istuman ja hallidzeman hänen
istuumellans. Hänen pitä myös Papin oleman
istuumellans/ ja heillä pitä molemmilla rauha
oleman.

6:14 Ja ne Cruunut pitä oleman/ Helemin/
Tobian/ Jedajan ja Henin Zephanian pojan
muistoxi HERran Templisä. Heidän pitä cauca
tuleman ja rakendaman hänen Templins.

6:15 Silloin te ymmärrätte HERran Zebaothin
lähettänen minun teidän tygön. Tämä piti
tapahtuman/ jos te muutoin HERran Jumalan
änelle cuuliaiset oletta.

*Vers.1. Neljät rattat) Cosca Propheta oli
nähnyt cuinga wäärän opin piti saaman
wallan täsä Templis/ ja sijtte ajettaman pois
Christuxen cautta: Nijn hän sijtte näke/ cuinga
Christuxen Evangelium piti ymbäri
saatettaman/ ja caikes mailmas
Saarnattaman/ ja idze Christus oli olewa sekä
Cuningas että Pappi/ rakendaman Jumalan
Templiä/ ja sitä hallidzeman: sillä nämät neljät
rattat orhinens/ tietäwät Christuxen
Apostoleita ja Evangelistereitä/ jotca händä
piti palweleman Evangeliumin lewittämises/
caicken neljään tuuleen/ mailmasa v. 12.
Zemah) se on/ wesa joca on idze HERra
Christus/ joca Josuas ja ZeruBabelis osotetan/
Sup. 3:9. v. 14. Pitä cauca tuleman) se on/
monet ja suuret Kircon opettajat/ jotca
pacanoista piti tuleman ja auttaman sitä
rakennusta. v. eod. Pitä tapahtuman)
Nimittäin/ Judalaiset pitä ymmärtämän/ jos
he olit HERran sanalle cuuliaiset. Mutta että
enin osa owat sen cadzonet ylön/ njn ei he
myös ymmärrä tätä/ eikä muita ennustuxia
Christuxest.*

VII. Lucu .

*MUutammat jalot Judalaiset/ jotca wielä jäit
Babelijn/ lähettäwät sanan Jerusalemijn/ ja
andawat kysyä/ jos he wielä pitäwät paasto/ v.
1. HERra wasta heille/ ettei hän ollut heillen
sitä paasto käskeny/ v. 4. mutta olis parembi/
että he hänen käskyns jälken eläisit/ v. 8. jota
ei he tähän asti ole tehnet/ v. 11. jongatähden
hän on heitä rangaisewa/ v. 13.*

7:1 JA neljäntenä Cuningas Dariuxen
wuotena/ tapahdui HERran sana ZacharJalle/
neljäntenä päiwänä yhdexennes Cuucaudes/
joca Chisleu cudzutan.

7:2 Cosca SarEzer ja RegemMelech/ heidän
miestens cansa/ lähetit BethElijn rucoileman
HERran eteen.

Propheta Zacharja

7:3 Ja annoit sanoa Papeille/ jotca olit HERran Zebaothin huonen ymbärillä: ja Prophetaille: wieläkö minun nyt tule itke wijdendenä Cuucautena/ ja pitä waiwaman minuani/ nijncuin minä tähänasti muutamina vuosina tehnyt olen?

7:4 Ja HERran Zebaothin sana tapahdui minulle/ ja sanoi:

7:5 Sanos caikille maan Canssoille ja Papeille/ sanoden: cosca te paastoisitta ja parguitta wijdennellä ja seidzemennellä Cuucaudella/ näillä seidzemennellä kymmenellä wuodella/ olettaco te minulle paastonnet?

7:6 Eli/ cosca te söittä ja joitta/ ettäkö te syönet ja juonet idze teillenenne?

7:7 Eikö tämä se ole/ jota HERra andoi endisten Prophetain Saarnata/ cosca wielä Jerusalemis asuttin/ ja oli lepo Caupungeis ymbärillä/ cosca ihmisiä asui sekä etelän päin että laxoisa.

7:8 JA HERran sana tapahdui ZacharJalle/ sanoden:

7:9 Nijn sano HERra Zebaoth: Duomitcat oikein/ ja osottacan jocainen hywä ja laupietta weljellens.

7:10 Ja älkät tehkö wääryttä leskille ja orwoille/ muucalaisille ja köyhille/ ja älkän kengän ajatelco paha sydämesäns wejiäns wastan.

7:11 Mutta ei he näistä tahtonet otta waari/ waan käänsit selkäns minua wastan/ ja tukidzit corwians/ ettei he cuulis.

7:12 Ja asetit sydämens nijncuin Demantin/ ettei he cuulis Lafia ja sanoja/ jotca HERra Zebaoth Hengelläns lähetti endisten Prophetain cautta.

7:13 Sentähden on nijn suuri wiha HERralda Zebaothilda tullut/ ja se on nijn tapahtunut cuin Saarnattingin. Mutta ettei he tahtonet cuulla/ nijn en minäkän tahtonut cuulla cosca he huusit/ sano HERra Zebaoth.

7:14 Ja nijn minä olen heidän hajottanut caickein pacanain secaa/ joita ei he

tundenet. Ja maa on heidän jälkensä autiaxi jäänyt/ ettei kengän sijinä waella eikä asu/ ja se ihana maa on autiaxi tehty.

Vers.3. Wijdendenä Cuucautena) Jolla Cuucaudella Jerusalemin Templi poldettin/ 4. Reg. 25:8. sijtä Judalaiset pidit paasto joca wuosi Babelis sinä Cuucautena/ cuitengin ilman Jumalan käskyttä. v. eod. Waiwaman minuani) Nijncuin Nazareit/ Num. 6:2. v. 5. Seidzemennellä Cuucaudella) Jolla Godolia heidän Päämiehensä tuli lyödyxi/ 4. Reg. 25:25. sijtä he myös pidit paasto sillä Cuucaudella. v. 13. Nijn en minäkän tahtonut cuulla cosca he huusit) Nimittäin/ että he ainoastans pelgosta rangaistuxen tähden huusit/ ja ei murhellisella ja catuwaisella sydämellä/ heidän syndeins tähden/ joita ei he tundenet/ eikä tahtonet panna pois.

VIII. Lucu .

HERra lupa/ ettei hänen tästedes pidä enä olemän wihaisen Canssallens Judalaisille/ mutta tahto asua heidän seasans caikella armolla ja siunauxella/ v. 1. että he ainoastans pidäisit wahwan mielen/ ja tekisit sen cuin hän heidän käskenytti oli/ v. 16. lupa myös että pacanat piti ajallans käätyxi tuleman/ ja oppiman händä tundeman ja palweleman/ v. 20.

8:1 JA HERran sana tapahdui minulle/ ja sanoi:

8:2 Näin sano HERra Zebaoth: Minä olen Zionin tähden suurest kijwannut/ ja olen suures wihassa sentähden kijwannut.

8:3 Näin sano HERra: Minä käännän idzeni taas Zionin tygö/ ja tahdon asua Jerusalemis/ nijn että Jerusalem pitää totuden Caupungixi cudzuttaman/ ja HERran Zebaothin wuori pyhyden wuorexi.

8:4 Näin sano HERra Zebaoth: tästedes pitää Jerusalemin caduilla asuman wanhat miehet

Propheta Zacharja

ja waimot/ jotca sauwan päälle nojawat wanhudens tähden.

8:5 Ja Caupungin catu pitä oleman täynäns pieniä poikia ja pijcaisita/ jotca sijnä riemuidzewat.

8:6 Näin sano HERra Zebaoth/ jos tämä on mahdotoin nyt tämän jäänen Canssan silmäin edes/ pidäiskö se sentähden oleman mahdotoin minun silmäini edes/ sano HERra Zebaoth.

8:7 Näin sano HERra Zebaoth: cadzo/ minä tahdon lunasta minun Canssani idäiseldä maalda/ ja länsimaalda tahdon minä heitä saatta Jerusalemijn asuman.

8:8 Ja heidän pitä minun Canssan oleman/ ja minä olen heidän Jumalans totudes ja wanhurscaudes.

8:9 NÄin sano HERra Zebaoth: wahwistacat teidän kätenne/ jotca tällä ajalla nämät sanat cuuletta Prophetain suun cautta/ sinä päiwänä jona HERran Zebaothin huonen perustus laskettin/ Templi raketta.

8:10 Sillä ennen näitä päiwiä olit ihmisten työt turhat/ ei juhtain työ myös mitän ollut/ eikä ollut nijllä rauha wihollisilda/ jotca menit ulos ja sisälle. Waan minä sallin caicki ihmiset mennä/ jocaidzen lähimmäistäns wastan.

8:11 Mutta en minä nijn tahdo nyt tehdä minun jäänelle Canssalleni/ nijncuin endisinä päiwinä/ sano HERra Zebaoth.

8:12 Waan heidän pitä rauhan siemen oleman. Wijnapuun pitä hänen hedelmäns andaman/ ja maan hänen caswons/ taiwan pitä hänen castens andaman/ ja jäänet minun Canssastani/ pitä nämät caicki omistaman.

8:13 Ja pitä tapahtuman/ että te jotca Judan ja Israelin huonesta oletta ollet kiwus pacanain seas/ nijn tahdon minä teitä lunasta/ että teidän pitä siunauxen oleman? Nijn älkät sijs peljätkö/ mutta wahwistacat teidän käten.

8:14 Näin sano HERra Zebaoth: cosca minä ajattelin teitä cadotta/ cuin teidän Isän minun wihoitit/ sano HERra Zebaoth/ ja en sitä

catunut.

8:15 Nijn minä nyt jällens ajattelen näinä päiwinä tehdä hywä Jerusalemille ja Judan huonelle/ älkät suingan peljätkö.

8:16 Mutta tämä on se cuin teidän tekemän pitä: jocainen puhucan totuutta lähimmäisensä cansa/ duomitcat oikein ja saattacat rauha teidän portteihin.

8:17 Ja älkän kengän ajatelco paha sydämesäns hänen lähimmäistäns wastan/ ja älkät racastaco wääriä waloja: sillä näitä caickia minä wihan/ sano HERra.

8:18 Ja HERran Zebaothin sana tapahdui minulle/ ja sanoi:

8:19 Nijn sano HERra Zebaoth: neljännän/ wijdennän/ seidzemennän ja kymmenennän Cuucauden paastot/ pitä käändymän Judan huonelle iloxi ja riemuxi/ ja ihanaisexi wuoden juhlat/ racastacat ainoastans totuutta ja rauha.

8:20 NÄitä sano HERra Zebaoth: tästedes pitä wielä paljo Canssa tuleman:

8:21 Ja monein Caupungein asuwaiset pitä menemän sen toisen tygö/ ja sanoman: käykäm rucoileman HERran eteen/ ja edzimän HERra Zebaothi/ me tahdomma käydä teidän cansan.

8:22 Nijn tule paljo Canssa ja pacanat tulewat joucoin/ edzimän HERra Zebaothi Jerusalemijn/ ja rucoileman HERRAN eteen.

8:23 Nijn sano HERra Zebaoth: sillä ajalla pitä kymmenen miestä caickinaisist pacanain kielist tarttuman yhden Judan miehen waatten palteseen/ ja sanoman: me tahdomma käydä teidän cansan: sillä me cuulimma/ että Jumala on teidän cansan.

*Vers.9. Wahwistacat teidän kätenne)
Nimittäin/ täyttämän ja päättämän minun huonettani. v. 10. Waan minä sallin)
Nimittäin/ että he nijn hitat olit minun huonettani rakendaيمان. v. 19. Neljännän etc.
Cuucauden) Cosca Jerusalem woitettin*

Propheta Zacharja

*Babelin asuwaisilda/ Ier. 39:2. Wijdennen)
Supr. 7:3. Seidzemennen) Supr. 7:5.
Kymmenennen) Silloin Jerusalem ensin
pijritettin Babelin asuwaisilda/ 4. Reg. 25:1.
Tästä ei nyt mitän seura/ että meidän
Christittyin pitäis vuosicaunna myös neljäst
paastoman: sillä täsä on/ että nämät
paastopäiwät piti käättämän ilopäiwixi. En me
Christityt sijs ole sidotut Mosexen Ceremoniali
lakijn/ paljo wähemmin Judalaisten idze
ajatelduin Ceremoniain. v. 23. Kymmenen
miestä) Numerus certus*

IX. Lucu .

*ZAcharJa ennusta täsä/ että Judalaisten
läsnäasuwait ja wihamiehet/ pitä nijn
rangaistaman ja nöyrytettämän/ v. 1. että
heidän jäänens palwelewat wimeiseldä HERra/
nijncuin Judalaisetkin/ v. 7. Sijtte/ että se
luwattu Judalaisten Cuningas oli tulewa
Jerusalemijn/ ajaden Asilla/ ja nuorella Asin
warsalla/ joca hallidze merest haman meren
asti/ v. 9. hän on laskewa werens lijtolla hänen
fangins/ wedettomästä cuopasta/ v. 11. ja
waati pacanat hänen Canssans cautta alans/ v.
13.*

9:1 Tämä on se cuorma josta HERra puhu
Hadrachin maast/ ja Damascust/ johon se
hänens luotta (sillä HERra näke ihmiset ja
caicki Israelin sucucunnat)
9:2 Nijn myös Hamathist/ joca heidän rajasans
on: ja Tyrist ja Sidonist/ jotca ylön wijsat owat:
9:3 Sillä Tyrus rakenda linna/ ja coco hopiata
nijncuin sanda/ ja celda nijncuin loca catuilda.
9:4 Mutta cadzo/ HERra on rangaisewa
händä/ ja lyö alas hänen woimans/ cuin
hänellä merellä on/ nijn että hänen pitä
oleman nijncuin sen joca tulella poldettu on.
9:5 Cosca Ascalon sen näke nijn hän peljästy/
ja Gazan pitä cowin surullisen oleman:
Ekronin pitä myös murehtiman/ cosca hän

tämän näke: sillä ei Gazas pidä Cuningasta
oleman/ eikä Ascalonis asuttaman.
9:6 Asdodis pitä muucalaiset asuman/ ja nijn
pitä Philisterein coreus lyötämän maahan.
9:7 Ja minä tahdon otta pois heidän werens
heidän suustans/ ja heidän cauhistuxens
heidän hambaistans. Että he myös jäisit
meidän Jumalallem/ ja olisit nijncuin
Päämiehet Judas/ ja Ekron olis nijncuin
Jebuserit.
9:8 Ja minä tahdon idze minun huoneni
pijrittä sotawäellä/ jotca waeldawat ulos ja
sisälle/ ettei heitä sillen pidä waatia
waiwaman: sillä minä cadzoin nyt sitä minun
silmilläni.
9:9 MUtta iloidze sinä Zionin tytär suurest/ ja
riemuidze sinä Jerusalemin tytär. Cadzo/
sinun Cuningas tule sinulle/ wanhurscas/ ja
auttaja/ köyhä/ ja aja Asilla/ ja Asin tamman
warsalla.
9:10 Sillä minä tahdon otta rattan pois
Ephraimist/ ja orhit Jerusalemist/ ja sodan
joudzi pitä särjettämän: sillä hän on opettawa
rauha pacanain seas. Ja hänen hallituxens on
olewa merest haman meren asti/ ja wirrasta
haman mailman loppun asti.
9:11 Sinä lasket myös ulos sinun weres lijton
cautta sinun fangis/ sijtä wedettömästä
cuopasta.
9:12 Nijn palaitcat sijs linnaan/ te jotca
toiwosa fangitut oletta: sillä tänäpä minä
tahdon myös ilmoitta/ ja caxikertaisest sinulle
maxa.
9:13 Sillä minä olen Judan minulleni joudzexi
wetänyt/ ja Epraimin hanginnut. Ja tahdon
sinun lapses Zion herättä ylidze Grekin maan
lapsia/ ja asetan sinun nijncuin Sangaritten
miecan.
9:14 HERra on heille ilmestywä/ ja hänen
nuolens pitä lähtemän ulos nijncuin pitkäisen
leimaus. Ja HERra Jumala on Basunalla
soittawa/ ja mene nijncuin lounat tuuli.
9:15 HERra Zebaoth on heitä suojelewa/ että

Propheta Zacharja

he söisit/ ja saisit alans lingokiwillä. Että he joisit ja riemuidzisit nijncuin wijnasta/ ja tulisit täyten nijncuin malja/ ja nijncuin Altarin sarwet.

9:16 Ja HERra heidän Jumalans on heitä sillä ajalla auttawa/ nijncuin hänen Canssans lauma: sillä pyhät kiwet pitä hänen maallans nostettaman?

9:17 Sillä mitä hyvä heillä on enä kuin muilla? eli mitä cauniutta heillä on enä kuin muilla? Jywät elättävät nuoruaiset/ ja wijna neidzet.

Vers.1. Hadrachin) se on/ Syrian. v. eod. Näke ihmiset) se on/ hän rangaise sekä Judalaiset että pacanat/ nijncuin he ansaidzewat. v. 2. Hamathin) se on/ Antiochian. v. 5. Ascalon/ Gaza) Owat Philisterein Caupungit. v. 7. Otta pois pacanain weren) se on/ ne jotca tähän asti owat minun Canssani werta janonnet/ ja tahtonet heitä syödä/ pitä tuleman käätyxi/ oleman minun Canssan/ ja sopiman hywin heidän cansans. v. eod. Päämiehet) Hebr. Alluph , ymmärretän hengellisten asiain päämiehiä/ nijncuin Pappeja ja opettaita. Sencaltaisia/ sano hän/ piti myös oleman Philisterein seas. v. eod. Nijncuin Jebuserit) se on/ nijncuin Jerusalemin asuwaiset ; sillä Jerusalem cudzuttin ennen Jebus. v. 8. Minun huoneni) se on/ minun seuracundan. v. eod. Sotawäellä) Ymmärretän hengellisiä sotamiehiä/ nijncuin Pyhiä Apostoleita. v. eod. Waatia) se on/ joca pacotta Lakia ja töitä ilman uscota/ ja nijn waiwa tundo. v. 10. Minä tahdon otta pois rattan) Täsä anda hän nähdä/ ettei Christuxen waldacunda pitänyt ojettaman ylös ruumillisella asella eli miecalla/ mutta toisella tawalla. v. eod. Hän on opettawa rauha) Cadzo/ Esa. 9:5. & 11:6. v. 11. Cuopasta) Lain ja synnin orjudesta/ joisa ei yhtäkän lohdutusta löytty. v. 12. Linnaan) se on/ Christuxen weren lijtton/ joca on teidän turwan ja linnan Jumalan wihan edestä. v. eod. Caxikertaisest sinulle maxa) cadzo/ Esa.

40:2. v. eod. Tänäpäni) se on/ tällä erällä ja tähän aican/ ei ainoastans tulewaisella ajalla. v. 13. Judan minulleni joudzexi wetänyt) Ymmärretän caicki sijtä hengellisestä walmistuxesta ja sodasta/ cuin Christus oli tekewä pacanoita wasta/ waatien heitä uscon cuuliaisuden ala/ cuin myös sencaltaisia/ 2. Cor. 10:4. ilmoitetan. v. eod. Joudzexi) ymmärretän pyhät Apostolit ja muut opettajat. Lapses Zion) uscolliset Judalaiset. v. eod. Grekin maan) pacanat. v. eod. Miecan/ nuolet/ Basuna.) Jumalan sana ja pyhä Evangelium. v. 15. Että he söisit) se on/ hänen oppins cautta heitä kääntämän/ ja muuttaman Christuxen seuracunnan jäsenexi. v. 16. Pyhät kiwet) Owat Christuxen Apostolit ja Opetuslapset/ Eph.2:20. 1. Pet.2:5. v. 17. Elättävät nuoruaiset) Evangelium on sencaltainen sana/ ettei se yhtän lasta elätä/ jotca kehdos macawat/ mutta cosca he syndynet owat/ owat he cohta caunit nuoret miehet/ se on/ kelwolliset opettaman/ ja muita hengellisiä lapsia elättämän.

X. Lucu .

PRopheta neuwo rucoileman Jumalata/ että hän andais siunauxen/ Evangeliumin eli Christuxen waldacunnan istuttamiselle/ v. 1. sillä wäärät opettajat ei tee muuta mitän waan tuowat edes heidän walheitans/ ja hajottawat HERran lauman/ v. 2. Jotca HERra sentähden tahto edziä/ ja coota hänen laumans/ v. 4. Ja tahto silloin walmista Sangareita Judast/ jotca saawat mailman alans/ v. 5. nijn myös Ephraimist/ v. 7.

10:1 Nijñ anocat nyt HERralda ehtosadetta/ nijñ HERra teke pilwen/ ja anda teille kyllä sata/ caikelle kedon caswolle.

10:2 Sillä epäjumalat puhuwat sula waiwa/ ja noidat näkewät sulan walhen/ ja puhuwat ainoastans unia/ ja heidän lohduwaxens ei ole

Propheta Zacharja

mitän. Sentähden he käywät exyxis nijncuin lauma/ ja näändywät/ ettei heillä ole yhtän paimenda.

10:3 Minun wihan on julmistunut paimenden päälle/ ja minä tahdon caurit edziä: Sillä HERra Zebaoth on edziwä hänen laumans/ nimittäin/ Judan huonen/ ja walmista heitä nijncuin hangituita sotahewoisita.

10:4 Nurcat/ naulat/ sotajoudzi/ ja waatiat/ pitä heildä tuleman pois.

10:5 Ja heidän pitä cuitengin oleman nijncuin Sangarit/ jotca loan tallawat caduilla sodasa/ ja pitä cuitengin sotiman: sillä HERra on heidän cansans/ että radzasmiehet häpiään tulewat.

10:6 Ja minä tahdon wahwista Judan huonen/ ja autta Josephin huonetta/ ja tahdon heitä asetta jällens sioillens: sillä minä armahdan heitä/ ja he owat nijncuin he ennengin olit/ cosca minä heidän sysäisin pois.

10:7 Sillä minä HERra heidän Jumalans tahdon heitä cuulla: Ja Ephraimi on olewa nijncuin Sangari/ ja heidän sydämens on iloidzewa nijncuin wijnasta. He saawat nähdä myös lapsens/ ja riemuidzewat/ että heidän sydämens on iloinen HERrasa.

10:8 Minä tahdon heille puhalda/ ja coota heitä: sillä minä tahdon heitä lunasta/ ja he lisändywät nijncuin he ennengin ollet olit.

10:9 Ja minä tahdon kylwä heitä Canssan secaa/ että he muistaisit minua caucasis maacunnis/ ja he eläwät lastens cansa/ ja palajawat.

10:10 Sillä minä tahdon heitä tuoda jällens Egyptin maalda/ ja cocon heitä Assyriasta/ ja saatan heitä Gileadin maahan ja Libanonijn/ ja ei sijnäkän pidä heille täytymän.

10:11 Ja hänen pitä käymän sen ahtan meren läpidze ja meren aldoja lyömän/ että caicki ojain sywydet cuiwaisit. Silloin Assyrian coreus aletan/ ja Egyptin waldicka lacka. Minä tahdon heitä wahwista HERrasa/ että he waeldawat hänen nimeens/ sano HERra.

Vers.1. Ehtosadetta) Se on sanottu wertauxen cautta/ siunauxest ja myötäkäymisest. v. 3. Caurit) Papit ja Prophetat Canssan seas/ jotca Christus sijtte cudzu Phariseuxixi. v. eod. Walmista heitä) Supr. 9. 13. v. 4. Pitä heildä tuleman pois) Supr. 9:10. v. 5. Cuitengin pitä heidän oleman nijncuin Sangarit) Täsä me näemme hänen puhuwan hengellisistä sotamiehistä: sillä waicka nurcat/ naulat ja sotajoudzi/ se on/ se ruumillinen hangidzeminen otetan pois/ nijn he owat cuitengin Sangarit. v. 9. Minä tahdon kylwä heitä) Täsä anda HERra nähdä/ cuinga hän tahto enätä ja coota Canssans/ ei heidän wanhaan asumasiaans Judan maalle/ mutta Christuxen waldacundan/ cusa ikänäns he sijtte olisit: sillä hän tahto heitä nijn coota/ että heidän piti kylwetyxi tuleman caucaisihin maihin/ nijncuin Christuxen Apostolein ja Opetuslasten cansa tapahdui/ joista Jumalan Canssa sijtte enäni ja caswoi. v. 10. Egyptin maalda ja Assyriast) se on/ sijtä hengellisestä orjudesta cuin he olit/ nimittäin/ synnin alla/ Perkelen/ etc. v. 11. Ahtan meren läpidze) se on/ murhen meren läpidze/ jonga läpidze hän on hywin pääsewä/ nijncuin ne pääsit sen punaisen meren läpidze. Sencaltaisen ahtan meren läpidze meidän caickein pitä käymän.

XI. Lucu .

PRopheta puhu wielä Jerusalemille/ että sen pitä jällens häwitettämän/ v. 1. puhu myös Christuxen puolest/ että HERra käske hänen caita lambaitans: sillä heidän paimenens ei tee muuta cuin teurastawat/ myywät/ ja nijstä heillens calua caswattawat/ v. 4. sano hänen caidzewan cahdella sauwalla/ nimittäin/ Lailla ja Evangeliumilla/ ja nijn surmawan uscottomat paimenet/ v. 7. mutta ettei he tahdo händä kärsiä/ hyljä hän heidän jällens/ särke ja otta heildä pois sauwans/ v. 9. & 14.

Propheta Zacharja

*luettele cuinga he hänen owat cadzonet ylön/
ja myynet 30 hopiapeningijn/ v. 2. sano/
cuinga HERra käske hänen teeskellä idzens
hulluxi paimenexi: sillä hän anda wielä tulla
heille uscottomat paimenet/ joita hän myös
on rangaisewa/ v. 15.*

11:1 AWa Libanon porttis/ että tuli sinun
Cedris poltais.

11:2 Ulwocat te Hongat: sillä Cedrit owat
langennet/ ja cunnialinen rakennus on
häwitetty. Ulwocat te Tammet Basanis: sillä
wahwa medzä on hacattu pois.

11:3 Paimenet cuullan ulwowan: sillä heidän
cunnialinen rakennuxens on häwitetty.

Lejonein penickain kiljumus cuullan: sillä
Jordanin coreus on häwitetty.

11:4 Näitä sano HERra minun Jumalan: caidze
teuraslambaita:

11:5 Sillä heidän Herrans teurastawat nijtä/ ja
ei luule sijtä syndiä olewan. Myywät nijtä/ ja
sanowat: kijtetty olcon HERra/ jopa minä ricas
olen: ja ei heidän paimenens heitä säästä.

11:6 Sentähden en minä tahdo säästä enä
maan asuwaisia/ sano HERra. Ja cadzo/ minä
jätän ihmiset jocaidzen toinen toisens käsijn/
ja heidän Cuningains käsijn/ että he maan
muserraisit/ engä tahdo heitä autta heidän
käsistäns.

11:7 Ja minä caidzen teuraslambaita/
radollisten lammasten tähden. Ja otin
minulleni caxi sauwa/ yhden minä cudzuin
suloisexi/ mutta toisen cowaxi/ ja caidzin
lambaita.

11:8 Ja minä hucutin colme paimenda yhtenä
Cuucautena: sillä en minä woinut kärsiä/ eikä
he minuacan kärsinet.

11:9 Ja minä sanoin: en minä tahdo teitä
caita/ joca cuole/ cuolcan/ joca näändy/
näändykön/ ja jäänet syökön toinen toisens
lihan.

11:10 Ja minä otin sen suloisen sauwani ja
särjin/ rickoxen minun lijttoni/ jonga minä

caikille Canssoille tehnyt olin.

11:11 Ja se ricottin sinä päiwänä: ja radolliset
lambat/ jotca minun cansani pident/ tunsit sijtä
että se HERran sana oli.

11:12 Ja minä myös sanoin heille: jos teille
nijn kelpa/ nijn tuocat tänne nijn paljo cuin
minä maxan/ jollei/ nijn sallicat olla. Ja he
punnidzit nijn paljo cuin minä maxoin/
colmekymmendä hopiapeningitä.

11:13 Nijn sanoi HERra minulle: heitä pois/
annetta sawenwalajalle/ oho sitä jalo coco/
johon minä heidän arwattu olen. Ja minä otin
ne colmekymmendä hopiapeningitä/ ja
heitin HERran huonesen/ annetta
sawenwalajalle.

11:14 Ja minä särjin minun toisen sauwani/
cowan/ rickoxeni weljein kescuxet Judan ja
Israelin waihella.

11:15 JA HERra sanoi minulle: ota wielä
sinulles hullun paimenen aset.

11:16 Sillä cadzo/ minä herätän paimenet
maasa/ jotca ei näändywätä edzi/ särjettyä ja
muserrettua ei paranna/ eikä tottele terwettä.
Waan syöwät paremmin lihawain liha/ ja
rewäisewät heidän sorckans ricki.

11:17 O epäjumaliset paimenet/ jotca lauman
hyljät. Tulcan miecka heidän käsiwarteens/
ja oikiaan silmäns. Cuiwatcon heidän
käsiwartens/ ja heidän oikia silmäns tulcon
pimiäxi.

*Vers.1. Libanon) se on/ Jerusalem/ joca
Libanonist rakettu oli/ ja Ruomareilda piti
häwitettämän. v. 3. Paimenet) Owat
ylimmäiset Papit/ Phariseuxet ja
kirjanoppenet. v. eod. Lejonein penickain)
Owat heidän mailmalliset Herrans ja haldians.
v. eod. Jordanin coreus) Taitan ymmärtä/ mitä
caunistust oli Marmorist Jerusalemis/
waskest/ ja hopiast/ etc. rakettu/ joita sinne
wietin Jordanin ylidze/ ja nijstä paljon työtä
tehtin/ 3. Reg. 6. v. 4. Näitä sano HERra) Se
cuin seura/ nijn Propheta enimmitten puhu*

Propheta Zacharja

*Christuxen puolest/ nijncuin hän idze sitä
puhuis: ja sanoi syyt tähän häwityxeen. v. 6.
Heidän Cuningans) se on/ Ruomin Keisarin/
joca silloin oli olewa heidän Cuningans/ Ioh.
19:15. v. 7. Radollisten lammasten tähden) se
on/ nijden tähden joista wielä toiwo oli/ ja
heidän piti ottaman wastan. v. eod. Suloisexi)
on se lohdullinen Evangelium v. eod. Cowaxi)
on Laki. v. 8. Colme paimenda) Phariseuxet/
Saduceuxet ja kirjanoppenet. v. eod. Yhtenä
Cuucautena) se on/ wähällä ajalla. v. 10.
Särjin) se on/ hän otti hänen Evangeliumins
eli armon lijton pois Judalaisilda/ jonga hän
cuitengin heille ja caikille pacanoille luwannut
oli. v. 11. Radolliset lambat) Christuxen
Apostolit/ ja muita Judalaisista/ jotca hänen
wastan otit. v. 12. Heille) Judalaisille. v. 14.
Toisen sauwani) se on/ Lain: ettei heillä
Pappia/ uhria/ oikiata Lakia/ eli Lain
ymmärrystä pidä oleman. v. 15. Hullun
paimenen) Täsä HERRA käske Prophetan
teeskellä idzens olewan hullun/ osottain sillä
hulluja Rabbinereitä ja Thalmudistereitä/ jotca
Christuxen ja hänen opetuslastens siaan
heidän seasans nouseman piti: v. 17. Heidän
käsiwarteens ja silmääns) se on/ HERra on
heitä nijn rangaisewa/ ettei heillä pidä oleman
woima eli ymmärrystä sitä tehdä/ cuin heidän
wircans waati.*

XII. Lucu .

*HERra ilmoitta taas/ cuinga Jerusalem ja Juda/
se on/ hänen Apostolins/ ja coco hänen
seuracundans/ piti Judalaisilda ja pacanoilda
wainottaman/ joca cuitengin oli olewa
seisowainen/ mutta he hänes muserrettaman/
v. 1. lupa sijhen andawans hänelle hänen
Hengens/ hänen cuolemans ja waiwans
tähden/ jota hän myös paljo itkewä ja kärsiwä
on/ v. 10.*

12 :1 Tämä on HERran sanan cuorma Israelist/

sano HERra/ joca taiwat wenyttä/ ja maan
perusta/ ja teke ihmiseen hengen.
12:2 Cadzo/ minä tahdon Jerusalem tehdä
horjuwaxi maljaxi/ caikille Canssoille sijnä
ymbäriä: sillä sen pitä myös Judat cohtaman/
cosca Jerusalem pijritetän.
12:3 Ja sillä ajalla tahdon minä cuitengin
Jerusalem tehdä caikille Canssoille
cuormakiwexi. Nijn monda cuin händä sijrtä
tahtowat/ pitä heitäns sijhen repimän: sillä
caicki pacanat maan päällä pitä cocoman
heitäns händä wastan.
12:4 Silloin/ sano HERra/ tahdon minä caicki
orhit carcawaisexi saatta/ ja heidän
radzastajans tyhmäxi. Mutta Judan huonelle
tahdon minä awata minun silmäni/ ja caickein
Canssain orhit rangaista sokeudella.
12:5 Ja Judan Päämiehet pitä sanoman
sydämisäns/ olcon Jerusalem asuwaiset
waiwoin hywäs turwas/ HERras Zebaothis
heidän Jumalans.
12:6 Sillä ajalla tahdon minä Judan Päämiehet
cuumaxi pädzixi panna puiden secaa/ ja
nijncuin tulisen kekälen corresa/ syömän sekä
oikialda että wasemmalda puoleldans caicki
Canssat ymbärildä. Ja Jerusalem asutan taas
siallans Jerusalemis.
12:7 Ja HERra on wapahtawa Judan majat
nijncuin muinengin. Ettei Dawidin huone ylön
paljo kerscais/ eikä Jerusalem asuwaiset
Judat wastan.
12:8 Nijnä päiwinä on HERra Jerusalem
asuwaiset warjelewa/ ja on tapahtuwa/ että se
joca silloin heidän seasans heicko on/ on
olewa nijncuin Dawid. Ja Dawidin huone on
olewa nijncuin Jumalan huone/ nijncuin
HERran Engeli heidän edesäns.
12:9 Silloin ajattelen minä hucutta caickia
pacanoita/ jotca owat lähtenet Jerusalemia
wastan.
12:10 MUtta Dawidin huonelle/ ja Jerusalem
asuwaisille tahdon minä wuodatta armon ja
rucouxen Hengen: sillä heidän pitä cadzoman

Propheta Zacharja

minun puoleeni/ jonga he läwistänet owat: ja pitä parcuman/ nijncuin jocu parcu ainocaista poicans. Ja heidän pitä händä murehtiman/ nijncuin jocu itkis ainocaista poicans.

12:11 Silloin pitä suuren walitusitcun oleman Jerusalemis/ nijncuin se oli liki Hadadrimoni/ Megiddon kedolla.

12:12 Ja maan pitä walittaman/ jocainen sucucunda erinäns: Dawidin huonen sucucunda erinäns/ ja heidän waimons erinäns.

12:13 Nathanin huonen sucucunda erinäns/ ja heidän waimons erinäns. Lewin sucucunda erinäns/ ja heidän waimons erinäns. Simein huonen sucucunda erinäns/ ja heidän waimons erinäns. Nijn myös caicki muut jäänet sucucunnat/ cukin erinäns/ ja heidän waimons myös erinäns.

Vers.1. Israelist) Israelin cansa ymmärretän täsä ne Christityt/ jotca owat oikia Abrahamin siemen ja Israelin lapset. v. 2. Jerusalemin) Nimittäin/ sen hengellisen Jerusalemin/ minun seuracundani v. 4. Caicki orhit) Orhit ja radzastajat owat täsä caicki woima ja neuwo Jumalan seuracunda wastan. v. 6. Judan Päämiehet) se on/ Christuxen Apostolit/ ja hänen seuracundans opettajat. v. eod. Syömän) Ei ruumillisella tawalla/ mutta sijnä/ että heidän piti Evangeliumin Saarnalla häwittämän pacanat/ ja auttaman Christicunda jällens/ Sup. 9:15. v. eod. Siallans) se on/ cusa ikänäns se on mailmasa. v. 7. Ylön paljo kerscais) se on/ Christuxen seuracunnas ei pidä kenengän corkeutta eli nöyryttä cadzottaman/ mutta caicki pitä yhdellä tawalla osalliset oleman hänen hywistä töistäns/ Gal.3:28. v. 8. Nijncuin Dawid) Joca/ waicka hän näyi wähäisexi ja heicoxi/ nijn hän cuitengin woitti suuren Goliathin. v. 10. Ja pitä parcuman) Nimittäin/ hänen äitins ja opetuslapsens/ ja muut jotca uscoit hänen päällens. v. 12. Jocainen

sucucunda) Että jocainen Christitty pitä ottaman ristins päällens/ ja seuraman händä/ Matth. 16:24.

XIII. Lucu .

PRopheta ilmoitta wielä HERran tahtowan anda Canssallens awojoman lähten syndiä ja saastaisutta wastan/ v. 1. ja tahto otta pois caicki epäjumalat ja noidat/ v. 2. tahto myös anda lyödä Canssans paimenda eli Päämiestä/ että lambat pitä hajoman/ v. 7. mutta jotca jääwät/ pitä nijncuin hopia tulella puhdistettaman/ v. 8.

13 :1 Sillä ajalla pitä awojoin lähde Dawidin huonelle ja Jerusalemin asuwaisille oleman syndiä ja saastaisutta wastan.

13:2 Sillä ajalla/ sano HERra Zebaoth/ tahdon minä epäjumalain nimet maasta cadotta/ ettei sillen heitä pidä muistettaman: tahdon myös noidat ja saastaiset aja pois maalda.

13:3 Että pitä tapahtuman/ jos jocu noiduis/ nijn hänen Isäns ja äitins pitä hänelle sanoman/ jotca hänen synnyttänet owat: sinun täyty cuolla: sillä sinä walehtelet HERran nimeen. Ja nijn hänen Isäns ja äitins/ jotca hänen synnyttänet owat/ pitä hänen pistämän läpidze/ cosca hän noitu.

13:4 Sillä silloin pitä tapahtuman/ että noidat pitä näkyins cansa häpiään tuleman/ cosca he nijstä noituwat: ja ei heidän pidä enä jouhiwaatteita pukeman/ joilla he wiettelewät.

13:5 Mutta heidän pitä sanoman: en minä ole Propheta/ waan peldomies: sillä minä olen nuorudestani orjana ollut.

13:6 Mutta jos hänelle sanotaisin: mitkä haawat owat sinun käsisäs? nijn hänen pitä wastaman: nijn minä olen haawoitettu nijden huones/ jotca minua racastawat.

13:7 HERä miecka minun paimeneni päälle/ ja sen miehen päälle/ joca minulle lähinen on/ sano HERra Zebaoth: lyö paimenda/ nijn

Propheta Zacharja

lauma hajo: ja nijn minä käteni käännän piscuisita päin.

13:8 Ja pitä tapahtuman/ sano HERra/ josa maacunnas on caxi osa/ nijn ne pitä häwiämän ja huckuman/ ja colmas osa pitä sijhen jäämän.

13:9 Ja sen colmannen osan tahdon minä wiedä tulen läpidze/ ja puhdistan sen/ nijncuin hopia puhdistetan/ ja tahdon sen kircasta nijncuin culda kircastetan. Nämät pitä sijs minun nimeni huutaman/ ja minä tahdon heitä cuulla/ ja sanoa: se on minun Canssan: ja heidän pitä sanoman: HERra minun Jumalan.

Vers.3. Pitä hänen pistämän läpidze) Nimittäin/ hengellisellä miecalla/ Jumalan sanalla/ jolla heidän pitä lyömän maahan ja painaman alas wäärät opettajat. v. 4. Jouhiwaatteita) se on/ ei heidän pidä enä heidän Prophetains waatten parrella pettämän Canssa: sillä silloin pitä enämbi cadzottaman opin jälken/ cuin waatten partta eli ulconaista muoto opettaisa. v. 6. Mitkä haawat) On ymmärrettävä) että monda pitä silloin andaman heitäns ojeta/ cosca he Jumalan sanalla owat nuhdellut ja hywin opetetut/ nijncuin omilda ystäwildäns eli wanhemildans. v. 7. Piscuisita päin) se on/ pieniä ja ylöncadzotuita/ jotca otit hänen wasta/ nijncuin hänen opetuslapsens ja muut/ jotca hän cudzu/ cap. 11:7. wiheljäisixi lambaixi.

XIV. Lucu .

HERra ilmoitta wijmein tahtowans Jerusalemin häwittä pacanain cautta/ v. 1. tahto cuitengin jällens sotia pacanoita wasta/ v. 3. silloin on hän astuwa taiwasen öljymäen päädä/ Jerusalemin tykö/ ja siellä hänen Canssans hajottawa caicken mailmaan hänen waldacundans laituumelle/ v. 4. jota Judalaiset

pitä cowin hämmästyvän/ v. 5. se oli algusa aiwa työlästä käypä/ waan wijmein parammin ja iloisemmin/ v. 6. silloin on hän andawa käydä hänen Evangeliumins ymbäri coco mailman/ v. 8. ja on olewa idze Cuningas/ v. 9. joca waldacundans hywin ja lewollisest on asettawa/ v. 10. Jotca owat sitä wasta/ pitä hänelä rangaistaman ja häwitettämän/ v. 12. mutta jäänet kääntän HERran tygö/ händä palweleman/ v. 16. Caicki jotca sen tekewät/ owat Pyhät HERralle ilman eroitusta/ v. 20.

14:1 CADzo/ se päiwä tule HERralle/ että sinun saalis pitä sinusa jaettaman:

14:2 Sillä minä olen cocowa caickinaiset pacanat sotiman Jerusalemita wasta. Ja Caupungi pitä voitettaman/ huonet ryösetän ja waimot raiscatan. Puoli osa Caupungista pitä fangixi wietämän/ ja jäänet Canssasta/ ei pidä ajettaman ulos Caupungist.

14:3 MUTta HERra on lähtewä sotiman pacanoita wasta/ nijncuin hän on tottunut sodan ajalla sotiman.

14:4 Silloin hänen jalcans pitä öljymäellä seisoman/ joca on läsnä Jerusalemita itän päin. Ja öljymäen pitä halkeman/ idästä haman länden/ sangen lewiäldä toinen toisestans: toinen osa mäke pohjaisen päin/ ja toinen etelän päin.

14:5 Ja teidän pitä pakeneman sen laxon tähden/ joca on näiden minun wuorteni waihella: sillä se laxo mäkein waihella pitä ulottuman Azalin asti. Ja pitä paettaman nijncuin muinen paettin maan järistyksen tähden/ Usian Judan Cuningan aicana. Silloin minun HERran Jumalan on tulewa/ ja caicki pyhät hänen cansans.

14:6 Sijhen aican ei pidä se callis walo oleman/ waan wilo ja pacainen.

14:7 Ja yxi päiwä pitä oleman joca HERralle tuttawa on/ ei päiwä eikä yö/ ja ehton puolen pitä walkius oleman.

14:8 Silloin pitä Jerusalemist eläwät wedet

Propheta Zacharja

wuotaman/ puoli osa idäistä merta päin/ ja toinen puoli osa haman meren loppua päin/ ja sen pitä sekä kesällä että talwella tapahtuman.

14:9 Ja HERra on caiken maan Cuningas olewa. Sijhen aican on ainoastans yxi HERra olewa/ ja hänen nimens yxi.

14:10 Ja coco maacunnas pitä käytämän ymbäri nijncuin tasaisella kedolla/ Gibeast nijn Rimonin asti/ lounast nijn Jerusalemin asti: sillä se corgotetan ja asutan hänen siasans/ BenJaminin portist haman ensimmäisen portin paickan/ haman culmaporttin/ ja Hananeelin tornist nijn Cuningan wijnacuurnan asti.

14:11 Ja hänesä pitä asuttaman/ eikä sillen pitä yhtän raatelust oleman: sillä Jerusalemin pitä sangen irstast asuman.

14:12 JA tämän pitä rangaistuxen oleman/ jolla HERra caicke Canssa on rangaisewa/ jotca owat sotinet Jerusalemita wastan. Heidän lihans pitä raukeman jalgoillans seisoisans/ ja heidän silmäns waipuwat heidän läwisäns/ ja heidän kielens rauke heidän suusans.

14:13 Sijhen aican on HERra suuren metelin heidän secaans nostawa/ että jocainen pitä toisens käteen rupeman/ ja paneman kätens toisen käden päälle.

14:14 Sillä Juda on myös sotiwa Jerusalemita wastan/ ja sen ymbäriille cootan caickein pacanain tawarat/ cilda/ hopena ja sangen paljo waatteita.

14:15 Ja silloin pitä tämä rangaistus tapahtuman hewoisille/ muuleille/ Cameleille Aseille ja caickinaisille eläimille/ jotca sen sotawäen seas owat/ nijncuin tämä rangaistus on.

14:16 JA caicki jäänet caickein pacanain seas/ jotca läxit Jerusalemita wastan/ pitä joca wuosi menemän cumartaman Cuningast HERra Zebaothi/ ja Lehtimajan juhla pitämän.

14:17 Mutta jocainen sucucunda maan päällä/ cuin ei tule Jerusalemin tätä Cuningasta

HERra Zebaothi cumartaman/ ei pidä heille sadetta tuleman?

14:18 Ja ellei Egyptiläisten sucucunda menis ylös ja tulis/ nijn ei heidängän päällens pidä sataman. Tämä on se rangaistus jolla HERra on caicki pacanat rangaisewa/ jotca ei tule Lehtimajan juhla pitämän:

14:19 Sillä se on Egyptiläisten ja caickein pacanain syndi/ jotca ei tule Lehtimajan juhla pitämän.

14:20 Sijhen aican pitä orihten kelloisa oleman: HERran Pyhyys/ ja HERran huonen cattilat pitä oleman nijncuin waskimaljat Altarin edes:

14:21 Sillä Judan ja Jerusalemin cattilat pitä HERralle Zebaothille pyhitetyt oleman. Että caicki jotca uhrata tahtowat/ pitä tuleman ja ne ottaman/ ja nijsä keittämän. Ja ei yxikän Cananeri pidä sillen HERran Zebaothin huones oleman/ sijhen aican.

Vers.2. Caickinaiset pacanat) Jotca silloin piti oleman Ruomalaisten alla/ ja nijden cansa Jerusalemin häwittämän. v. 3. Sotiman) Nimittäin/ hengellisellä tawalla/ Sanans ja Evangeliumins cansa. v. 4. Öljymäen pitä halkeman) Nijncuin Jerusalemin cansa Zion/ etc. ei aina ymmärretä idze paicka eli Caupungi/ mutta Canssa joca sijnä oli: nijn ei myös täsä ymmärretä/ että wuori piti ercaneman eli halkeman/ mutta että Christuxen Apostolit ja opetuslapset piti hänen cansans sinne coconduman/ cosca hän tahdoi astua taiwasen/ ja ne piti sijtte eriämän ja menemän caicken mailmaan. v. 5. Minun wuorteni waihella) Nämät owat ne caxi cappalda öljymäest/ jotca toinen toisestans owat erinnet/ ja owat Christilliset seuracunnat mailmasa ; ja laxo heidän wälilläns on Judan Synagoga/ joca heitä piti hämmästyvän ja pakeneman/ mutta ne jotca sijtä pakenewat wuoren tygö/ tulewat säästetyxi. v. 6. Ei pidä

Propheta Zacharja

walo oleman) se on/ Christuxen Apostolit ja hänen seuracundans pitä ensin paljo waiwa ja waino kärsimän. v. 7. Ei päiwä eikä yö) Ei Evangelium ole jocu ruumillinen päiwä eli walkeus. Nijn myös caicki cuin tähän päiwän asti on ollut ruumillinen Jumalan palwelus/ pitä silloin oleman hengellinen. v. eod. Ehton puoleen) se on/ wijmein pitä heitä johdattaman ijancaickisen iloon ja riemuun. v. 8. Wedet wuotaman) se on/ Evangeliumin oppi/ Esa. 55:1. v. 10. Nijn cuin tasaisella kedolla) Tie Jumalan seuracundaan/ ja ijancaickiseen elämään/ on silloin tasaisempi ja tiettäwämbi. v. eod. Corgotetan) Nimittäin/ hengellinen Jerusalem/ Christuxen seuracunda. v. eod. Hänen siasans) Cusa ikänäns hän on mailmas. v. eod. BenJaminin portist) se on/ nijn lawialda cuin hän hänens on lewittäwä/ nimittäin/ caicken mailmaan:

sillä täsä nimitetän hänen porttins caicken neljään tuuleen. v. 11. Irstast) Jumalan wihast ja Lain kirouwest. v. 12. Pitä raukeman) heildä pitä caiken heidän woimans ja ymmärryxsens tuleman pois. v. 13. Metelin) Heidän pitä myös oleman rijtaiset keskenäns. v. 14. Juda Jerusalemita wastan) Jumalan seuracunnas on myös olewa waino wäärildä opettailda. v. 16. Lehtimajan juhla) Heidän pitä muistaman sen häälywäisen menon cuin heillä täällä on/ ja pitä edzimän catumattomia asuinsioja taiwas. v. 20. Orihten kelloisa oleman) se on/ jotca mailmallises säädys owat/ ja ei Lewin sucucunnasta/ nijn ne pitä myös oleman hengellinen pappeus. v. 21. Cattilat) Ei ainoastans Lewitat/ mutta myös caikista Canssoista ja sugusta.

Prophetan ZacharJan loppu

Propheta Maleachi

Esipuhe Prophetast Maleachist .

MUutammat Ebreit luulewat tämän Maleachin Esraxi. Mutta olcan nijncuin se taita olla/ me ymmärräm cuitengin hänen ennustuxistans/ ettei hän aica ennen Christuxen syndymätä ole ennustanut/ waan on ollut wijmeinen Propheta: sillä hän sano 2. lugus/ että HERra Christus oli pian tulewa. Ja on jalo Propheta/ joca juuri selkiästi Christuxest ja hänen Evangeliumistans puhu/ jonga hän cudzu puhtaxi uhrixi caikes mailmas. Sillä Evangeliumin cautta Jumalan armo ylistetän/ joca on oikia ja puhtain kijtosuhri. Hän ennusta myös Johannes Castajast/ nijncuin Christus idze/ Matth. 11. sen selittä/ ja cudzu Johannexen Engelixens ja Eliaxi/ josta Maleachi kirjoitta. Hän nuhtelee myös cowin Canssans/ ettei he andanet Papeille heidän kymmenexiäns ja muita oikeuttans. Ja cosca he sijttekin nijtä annoit/ nijn he annoit nijtä caikella petoxella/ nimittäin/ kipiöitä ja kelwottomia lambaita/ ja jotca ei heille kelwannet/ ne täydyi köyhille Papeille ja Saarnaille kelwata. Nijn cuin/ kyllä tapahtu/ että cusa oikia Jumalan sana ja uscolliset Saarnajat owat/ nijn nijden täyty nälkä ja waiwa kärsiä ; mutta wääräin opettajain pitä aina kyllä saaman. Waicka Papeja sencaltaisten uhrein tähden nuhdeltin/ että he otit sencaltaisia wastan ja uhraisit: sen se paha ahneus matcan saatti ; mutta Jumala osotta täsä/ että hän sijtä sangen suurest wihastu/ ja cudzu sencaltaisen wääryden ja pahuden pilcaxi/ joca idze hänelle tapahtui. Sentähden hän myös uhca heitä hyljätä/ ja pacanat Canssaxi omista. Hän nuhtelee myös Papeja erittäin/ että he Jumalan sanan wäärin opetit/ ja nijn wiettelit monda. Ja näin heidän Papin wircans turmelit/ ettei he nuhdellet nijtä jotca

Propheta Maleachi

kelwottomia uhraisit: ei myös muutoin ollet toimelliset/ sijnä että he heitä kijtit ja cudzuit toimellisixi/ saadaxens heildä ainoastans uhreja ja muita tarpeita. Nijn on ahneus ja wadzan murhe aina Jumalan sanan ja palweluxen wahingoittanut/ ja teke wieläkin Saarnaista ulcocullatut. Hän nuhtelee myös heitä/ että he heidän waimons murhellisexi saatit ja cadzoit ylön/ jolla he heidän uhrins ja Jumalan palweluxens saastutit: sillä Mosexen Lais oli kieltä uhramast Jumalalle murhellisia uhreja: ja jotca murhelliset olit/ ei pitänyt uhraman eikä uhrista syömän. Sijhen he idze syypääät olit/ jotca waimojans itketit ja saatit murhellisexi. Ja tahdoit idziäns Abrahamin tegolla autta/ jonga täydyi hänen Agarins aja ulos ja murhellisexi saatta. Mutta ei hän tehnyt sitä mielelläns/ nijncuin ei hän myöskän himost ottanut händä awioxens.

I. Lucu .

HERRA muistutta Israelin lapsille armons ja hywät tecons/ jotca hän heille Esaun ja hänen lastens suhten osottanut oli/ v. 1. walitta heidän kijttämättömyttäns/ ettei he hänest enä lucua pitänet/ mutta kelwottomia hänelle uhraisit/ v. 6. neuwo heitä parannuxeen/ sillä sencaltaiset heidän uhrins ei kelpa hänelle/ v. 9. caicki pacanat pitä hänelle uhraman/ ja händä palweleman/ v. 11.

1:1 Tämä on se cuorma/ jonga HERra puhui Israeli wastan/ Maleachin cautta.

1:2 Minä racastin teitä/ sano HERra: Nijn te sanotta: misäs meitä racastit? Eikö Esau ole Jacobin weli/ sano HERra? ja cuitengin minä Jacobita racastan.

1:3 Ja wihan Esauta/ olen myös autioxi tehnyt hänen wuorens/ ja hänen perimisens Drakeille erimaaxi.

1:4 Ja jos Edom sanois: me olemma turmelut/ mutta me tahdomma autiat jällens raketa. Nijn sano HERra Zebaoth näin: jos he rakendawat/ nijn minä särjen maahan/ ja ne pitä cudzuttaman cadotetuixi maan ärixi/ ja sixi Canssaxi/ jolle HERra on wihainen ijancaickisest.

1:5 Sen näkewät teidän silmän/ ja te sanotte: HERra on ylistetty Israelin maan äris.

1:6 POjan pitä cunnioittaman Isäns/ ja palwelian isändätäns. Jos minä sijis Isä olen/ cusast on minun cunnian? Jos minä isändä

olen/ cusa on minun pelcon? sano HERra Zebaoth/ teille Papit jotca cadzotte ylön minun nimeni. Nijn te sanotta: milläst me cadzomma ylön sinun nimes?

1:7 Silloin cuin te uhratte minun Altarilleni saastaista leipä. Nijn te sanotta: cuinga me uhramme sinulle saastaista? Sijnä että te sanotta: HERran pöytä on cadzottu ylön. Ja cosca te uhratte jotakin cuin sokia on/ nijn et te sano sitä pahaxi.

1:8 Ja cosca te uhratte jotakin onduwat eli sairasta/ nijn ei sitäkän sanota pahaxi. Wie sancaltaisia sinun Päämiehilles/ mitämax/ jos sinä olet hänelle otollinen/ eli jos hän cadzo sinun puolees/ sano HERra Zebaoth.

1:9 Nijn ruoilcat nyt Jumalata/ että hän armahdais teidän päällen: sillä se on tapahtunut teildä. Luulettaco että hän cadzo teidän puoleen? sano HERra Zebaoth.

1:10 Cuca on myös teidän seasan/ joca sulke owen? et te myös wiritä tulda huckan minun Altarilleni andimexi. Ei minun ole suosio teihin/ sano HERra Zebaoth: ja ruocauhri teidän käsistän ei ole minulle otollinen.

1:11 WAan hamast Auringon coitosta nijn laskemisen asti/ pitä minun nimen ylistettämän pacanain seas/ ja jocaidzes paicas pitä minun nimelleni suidzutettaman/ ja puhdas ruocauhri uhrattaman: sillä minun nimen pitä ylistetyxi tuleman pacanain seas/ sano HERra Zebaoth.

1:12 Mutta te oletta sen rijwannet: sillä cosca te sanotta: HERran pöytä on saastutettu/ sen

Propheta Maleachi

uhri on cadzottu ylön ja hänen ruocans.

1:13 Ja te sanotte: cadzo/ se on sula waiwa/ ja lyötte sen tuuleen/ sano HERra Zebaoth. Ja te uhratte ryöwättyä/ onduwata/ ja sairasta/ ja ne te uhratte ruocauhrixi. Pidäiskö minulle sencaltaiset teidän käsistän otolliset oleman? sano HERra.

1:14 Mutta kirottu olcon wietteliä/ jonga laumas on jäärä/ ja cuin hän teke lupauxen/ nijn hän uhra HERralle kelwottoman: sillä minä olen suuri Cuningas/ sano HERra Zebaoth/ ja minun nimen on peljättäpä pacanain seas.

Vers.11. Suidzutettaman) Ei tästä taita wahwistetta/ että HERran ehtolinen on juuri lepytysuhri eläwitten ja cuoluitten edestä: sillä ei täsä mitän puhuta HERran ehtolisest/ mutta Evangeliumin Saarnast/ jonga cautta HERran nimi piti cunnioitettaman caickein pacanain seas/ ja ne käättämän HERran tygö/ ja uhraman hänelle heidän rucouxens ja kijtoxens/ ja idze heidäns/ jotca owat oikiat ja kelwolliset uhrit Udes Testamendis/ Rom. 12:1. ja 15:16. Hebr. 13:15.

II. Lucu .

HERRA uhca Pappeja/ ettei he ottanet opista waari/ v. 1. ad 9. Iijatengin/ että he ynnä muiden cansa otit idzellens pacanaliset waimot emännixens/ v. 10. cadzoit ylön ja surullisexi saatit omalla maalla syndynet/ v. 13. ja caunistit heidän tecons/ että se Abrahamin tawalla oli/ v. 14. jonga HERra wääräxi sano/ ja neuwo heitä parannuxeen/ v. 15. walitta/ että he soimaisit hänen wääräxi/ ettei hän cohta rangaise jumalattomia/ v. 17.

2:1 JA te Papit/ tämä käsky tule teillen:

2:2 Ellet te sitä cuule/ taicka laske sydämeen/ että te nijn annaisitta minun nimelleni cunnian/ sano HERra Zebaoth. Nijn minä

lähetän teidän secaa kirouxen/ ja kiron teidän siunauxian/ ja minun pitä nijtä kiroileman/ ettet te sitä tahtonet laske sydämeen.

2:3 Cadzo/ minä tahdon teitä/ ja teidän jälkentulewaisian sadatella/ ja paiscan teidän juhla pascanne teidän caswollen/ nijn että se ijäxi teihin tarttu.

2:4 Silloin te saatte tuta/ että minä sencaltaisen käskyn teille lähettänyt olen/ että sen piti minun lijtoni Lewin cansa oleman/ sano HERra Zebaoth.

2:5 Sillä minun lijtoni oli hänen cansans elämään ja rauhaan/ ja minä annoin hänelle pelgon/ pelkämän minua/ ja minun nimeni hämmästyvän.

2:6 Totuden Laki oli hänen suusans/ ja ei löytty mitän paha hänen huulisans. Hän waelsi rauhallisest ja toimellisest minun edesäni/ ja käänsi monda pois synnistä.

2:7 Sillä Papin huulet pitä opin kätkemän/ että Laki hänen suustans kysytäisin: sillä hän on HERran Zebaothin Engeli.

2:8 Mutta te oletta tiellä poikennet/ ja pahoitat monda Laisa/ ja oletta Lewin lijton rickonet/ sano HERra Zebaoth.

2:9 Sentähden olen minä myös tehnyt/ että te oletta hyljätyt ja ylöncadzotut coco Canssan edes/ ettet te pidä minun teitäni/ mutta cadzotta muoto Laisa.

2:10 Sillä eikö meillä caikilla ole yxi Isä? eikö yxi Jumala meitä luonut ole? Mixist me cadzomme ylön toinen toisem/ ja rijwamme sen lijton/ joca meidän Isäim cansa tehty oli?

2:11 Sillä Juda on ylöncadzojaksi tullut/ Israelis ja Jerusalemis on tapahtunut cauhistus: sillä Juda turmele HERran Pyhän/ jota hän idze racasti/ ja maca wieran jumalan tytärden cansa.

2:12 Waan HERra häwittä hänen/ joca sen teke/ Jacobin majasta/ sekä opettajan että opetuslapsen/ ja sen joca wie HERralle Zebaothille ruocauhria.

Propheta Maleachi

2:13 TE teette myös/ että HERran Altarin edes owat sulat kynelet/ itcut ja huocauxet: nijnetten minä enä tahdo cadzo ruocauhria päin/ eli otta wastan jotakin otollisest teidän käsistän.

2:14 Ja te sanotte: mingätähden? sentähden/ että HERra on sinun ja sinun rackan waimos waihella todistanut/ jongas cadzot ylön/ joca on sinun elämäs cumpani/ johon sinä lijtolla sidoit idzes kijnni.

2:15 Ei se ainoa nijnetehnyt/ joca cuitengin oli suurest Hengestä: mutta mitäst se ainoa teki? hän edzei sitä siemendä/ joca Jumalalda luwattu oli. Sentähden carttacet teidän Hengen/ ja älkön kengän cadzoco ylön hänen racasta waimons.

2:16 Mutta jos sinä händä wihat/ nijneteroita se idzestäs/ sano HERra Israelin Jumala/ ja anna hänelle waattet werhoxi häwäistyksen tähden/ sano HERra Zebaoth. Sentähden carttacet teidän teidän Hengestän/ ja älkät cadzoco heitä ylön.

2:17 TE oletta HERra teidän puhellan härsyttänet/ sentähden te sanotta: cuingast me händä härsyttelim? silloin cosca te sanotta: joca paha teke/ ja kelpa HERralle/ ja sencaltaiset owat hänelle otolliset: eli: cusa on se Jumala joca rangaise?

Vers.2. Siunauxian) Teidän tawaran ja rijstan/ jolla minä teitä siunannut olen. v. 3. Juhla pascanne) Hän on ottanut pois heildä pappeuden/ nijnetcuin hän täsä uhca/ ja on jättänyt heille rahgan eli loan sijtä/ ettei he mitän maxa. v. 11. Wieran jumalan tyttären cansa) Otta hänellens emännän toisest Religiost/ Deut. 7:3. v. 15. Se ainoa) Abraham on se ainoa/ nijnetcuin myös Esaiakin nimittä: sillä hänest owat caicki Judalaiset tullet. Hän kyllä otti toisen waimon/ mutta ei himost nijnetcuin te teette/ waan että hän Jumalalle lapsia sijtäis. v. 16. Waattet) Että hän sinun edesäs on ylön cadzottu/ nijnet se on oikein että

hän sinulda caunist waattetetan/ nijnetcuin se joca sinun emändäs on ollut/ ja ei nijnethäpiälisest pidä ajettaman pois.

III. Lucu .

HERRA lupa tahtowans lähettä heille Johannes Baptistan/ Christuxen edelläjuoxian/ ja nijneton HERra Christus idze cohta peräst tulewa/ ja on laittawa hänen seuracundans/ nijnetcuin hopenäseppä hopian/ v. 1. neuwo sijsetheitä parannuxeen/ v. 7. lijatengin andaman kymmenexiä Papeille ja Jumalan palweluxen awuxi/ ja lupa heille sijtte hänen siunauxens/ v. 8. kiellä pahaxumast jumalattomain menestyst ; sillä se päiwä on tulewa/ jona he saawat nähdä jumalisten ja jumalattomain eroituxen/ v. 13.

3:1 CADzo/ minä lähetän minun Engelini/ joca minun eteeni pitä tien walmistaman. Ja hänen Templijns tule cohta se HERra/ jota te edzitte: ja lijtton Engeli/ jota te halajatte. Cadzo hän tule/ sano HERra Zebaoth.

3:2 Mutta cuca woi hänen tulemisens päiwä kärsiä? ja cuca woi seiso/ cosca hän ilmandu? sillä hän on nijnetcuin hopenäseppän tuli/ ja nijnetcuin pesiän saipua.

3:3 Hän on istuwa ja sulawa ja selittäwä hopian/ hän on puhdistawa ja hiuttawa Lewin pojat/ nijnetcuin hopian ja cullan.

3:4 Silloin pitä heidän tuoman HERralle ruocauhria wanhurscaudes/ ja Judan ja Jerusalemin ruocauhrit pitä kyllä HERralle kelpaman/ nijnetcuin muinen ja endisinä vuosina.

3:5 JA minä tahdon tulla teidän tygönne/ ja rangaista teitä/ ja tahdon olla nopia todistaja/ noitia/ huorin tekiöitä ja walapattoisita wastan. Ja nijntä wastan/ jotca palcollisille/ leskille ja orwoille wäkiwalda ja wääryttä tekewät/ ja jotca muucalaisia sortawat/ eikä pelkä minua/ sano HERra Zebaoth.

Propheta Maleachi

3:6 Sillä minä olen HERra/ joca en walehtele/
ja te Jacobin lapset/ ei teidän caickein pidä
huckuman.
3:7 TE oletta hamast teidän Isäin ajast alati
poikennet pois minun käskyistäni/ ja et te ole
nijtä pitänet. Nijn käändäkät nyt teidän minun
tygöni/ nijn minä tahdon myös minuni käätä
teidän tygönne/ sano HERra Zebaoth.
3:8 Nijn te sanotta: misä meidän pitä meitäm
käändämän? Ongo se oikein että ihminen
pettä Jumalan/ nijncuin te minun petätte?
Nijn te sanotta: misä me sinua petämme?
kymmenexis ja ylönnyshris.
3:9 Sentähden te oletta kirotut/ nijn että
caickinaiset catowat teidän käsistän: sillä
caicki te minun petätte.
3:10 Mutta wiekät täydelliset kymmenexet
minun aittaani/ että minun huonesani ruoca
olis. Ja nijn coetelcat minua/ sano HERra
Zebaoth/ ellen minä myös awaja teille taiwan
ackunoita/ ja wuodatan siellä runsasti
siunausta.
3:11 Ja minä tahdon teidän syöjän rangaista/
ettei hän teidän maan hedelmätä hucutais/ ja
ettei wijnapuu teidän pellosan olis
hedelmätöin/ sano HERra Zebaoth.
3:12 Nijn että caicki pacanat pitä teidän
autuaxi sanoman: sillä teillä pitä callis maa
oleman/ sano HERra Zebaoth.
3:13 COWasti te puhutta minua wasta/ sano
HERra: ja te sanotta: mitä me puhumma
sinua wasta?
3:14 Sillä te sanotta: se on turha cuin Jumalata
palwellan/ ja mitä se autta/ että me pidämme
hänen käskyns/ ja waiwamme meidän
elämätäm HERran Zebaothin edes?
3:15 Sentähden me ylistämme ylöncaztoita?
sillä jumalattomat menestywät/ he kiusawat
Jumalata/ ja se heille menesty.
3:16 MUTta jumaliset lohduttawat toinen
toistans näin: HERra otta sijtä waarin ja cuule
sen/ ja muistokirja on kirjoitettu hänen
eteens: jotca HERra pelkäwät ja muistawat

hänen nimens päälle.
3:17 Nijden pitä/ sano HERra Zebaoth/ sinä
päiwänä/ jonga minä teen/ oleman minun
omani/ ja minä tahdon heitä armahta/
nijncuin mies armahta poicans/ joca händä
palwele.
3:18 Ja teidän pitä jällens sitä wasta
näkemän/ mikä eroitus on wanhursca ja
jumalattoman waihella: ja sen waihella/ joca
Jumalata palwele/ ja sen joca ei händä
palwele.

*Vers.1. Engelini) Johannes Baptista cudzutan
täsä Engelixi/ ja idze Christus lijton Engelixi/ ei
että he olit luonnostans Engelit/ mutta että he
wircans puolest olit Jumalan sanansaattajat:
Johannes tuli ilmoittaman Christuxen
tulemista: Christus idze tuli ilmoittaman ja
toimittaman sitä armon lijtto/ cuin luwattu oli
v. 4. Tuoman) Sup. 1:11. v. 8. Petätte) se on/ te
annatte Lewitaille ja Papeille caickein
huonoimbita/ ja toisinans ei mitän. v. 11.
Syöjän) Caicki cuin elon raisca. v. 16.
Muistokirja) se on/ ei hän sitä unhota.*

IV. Lucu .

*JUmalattomain häwityxest ja huckumisest/ v.
1. ja jumalisten lisändymisest Christuxen
cautta/ joca heille walaise/ v. 2. käsketään pitä
Mosexen Laista waari/ v. 4. Johannes Baptista
luwatan Elian woimalla ja hengellä/ ennencuin
HERran päiwä on tulewa/ v. 5.*

4:1 Sillä cadzo/ se päiwä tule/ joca on palawa
nijncuin pädzi. Silloin pitä caicki ylöncaztojat
ja jumalattomat olkena oleman/ ja se tulewa
päiwä pitä heidän sytyttämän/ sano HERra
Zebaoth/ ja ei hänen pidä heille jättämän
juurta eikä oxa.
4:2 Mutta teille/ jotca minun nimeni pelkätte/
on wanhurscauden Auringo coittawa/ ja
autuus hänen sijpeins alda. Ja teidän pitä

Propheta Maleachi

käymän ulos ja sisälle/ ja lihoiman nijncuin syöttilät wasicat.

4:3 Teidän pitä jumalattomat tallaman: sillä heidän pitä tuhcana teidän jalcain alla oleman sinä päiwänä/ jonga minä tehdä tahdon/ sano HERra Zebaoth.

4:4 MUistacat Mosexen minun palweliani Lakia/ jota minä hänelle käsenyt olen Horebin wuorella/ caikelle Israelille/ käskyin ja Lakien cansa.

4:5 Cadzo/ minä lähetän teille Elian Prophetan/ ennencuin se suuri ja hirmuinen HERran päiwä tule.

4:6 Hän on käändäwä Isän sydämet lasten tygö/ ja lasten sydämet heidän Isäins tygö/ etten minä tulis ja löis maata kirouxella.

Vers.3. Tallaman) Tämä on ymmärrettäpä hengellisest woitost/ jonga Christityt heidän wihollisistans saaman pitä/ v. 6. Isäin sydämet) Hänen pitä suurella kijwauxella rangaiseman eripuraisia opettaita Jumalan Canssas/ ja käändämän monda heistä sijhen okian rauhaan ja sowindoon Christuxes Jesuxes.

Prophetan Maleachin loppu.

Pyhän Mattheuxen Evangelium

Pyhän Mattheuxen Evangelium

Esipuhe P. Mattheuxen Evangeliumist .

Pyhä Mattheus alca Evangeliumins Historian Christuxen sugusta/ ihmisen luonnon puolesta/ ja luke hänen sucuns hamast Abrahamist. Kirjoitta: I. Hänen wanhemmistans ja syndymisestäns/ cap. 1. Wijsaista miehistä/ jotca idäiseldä maalda Christuxen tygö tulit: Herodexen julmudest ja Christuxen paost/ cap. 2. II. Johannes Castajast ja hänen castestans/ ja cuinga hän Christuxen castoi/ cap. 3. Christuxen kiusauxest corwes/ joca sijtte meni Galileaan/ Saarnaman ja cudzuman Opetuslapsia/ cap. 4. III. Christuxen Saarnast wuorella/ cap. 5. 6. 7. Hänen ihmeistäns ja puheistans Johannexen Opetuslasten cansa/ cap. 8. 9. IV. Cuinga Christus lähetti Apostolins/ cap. 10. ilmoitti Johannexen Opetuslapsille hänen Messiaxexi/ cap. 11. Ja monda muuta Christuxen tunnustähte ja puhetta Phariseusten cansa/ cap. 12. ja wertauxet/ cap. 13. Johannexen cuoleman: Christuxen puhen Isäin säädyist: Taiwan waldacunnan awaimist/ cap. 14. 15. 16. Christuxen kircastamisen/ cap. 17. ja cuinga hän Opetuslapsians opetti/ cap. 18. V. Christuxen waeldamisest Judean/ cap. 19. Hänen wijmeisest matcustamisestans Jerusalemijn/ hänen tunnustähdeistäns: puHes tans Herodianein ja Phariseusten cansa: Saarnastans/ wertauxistans ja ennustuxistans/ cap. 20. 21. 22. 23. 24. 25. VI. Christuxen Ehtollisest/ pijnast/ cuolemast ja ylösousemisest/ cap. 26. 27. 28.

I. Lucu .

Jesus Christus meidän wapahtajam on syndynyt Abrahamin siemenest/ Abrahamist oli Dawidijn 14. polwe/ Dawidist Babelin fangeuteen/ 14. polwe/ sijtä Christuxeen/ 14. polwe/ v. 1. Cosca Jesus sikis Marian cohdu/ Pyhäst Hengest/ tahto Joseph/ joca hänen kihlannut oli/ Marian hyljätä/ v. 18. Herran Engeli ilmesty hänelle unes/ ja neuwo hänen ottaman händä tygöns/ v. 20. joca nijn teke/ v. 24.

1:1 Tämä Kirja on Jesuxen Christuxen syndymäst/ Dawidin Pojan/ Abrahamin Pojan.
1:2 Abraham sijtti Isaachin. Isaac sijtti Jacobin. Jacob sijtti Judan/ ja hänen weljens.
1:3 Juda sijtti Pharexen ja Saramin/ Thamarist. Pharez sijtti Hezronin. Hezron sijtti Ramin.
1:4 Ram sijtti Aminadabin. Aminadab sijtti Nahassonin. Nahasson sijtti Salmonin.
1:5 Salmon sijtti Boaxen/ Rahabist. Boas sijtti

Obedin/ Ruthist. Obed sijtti Jessen.
1:6 Jesse sijtti Cuningas Dawidin. Cuningas Dawid sijtti Salomonin/ Urian emännästä.
Salomon sijtti Roboamin.
1:7 Roboam sijtti Abian. Abia sijtti Assan.
1:8 Assa sijtti Josaphatin. Josaphat sijtti Joramin.
1:9 Joram sijtti Osian. Osia sijtti Jothamin. Jotham sijtti Achaxen. Achas sijtti Ezechian.
1:10 Ezechia sijtti Manassen. Manasse sijtti Amonin. Amon sijtti Josian.
1:11 Josia sijtti Jechonian ja hänen weljens/ Babelin fangeuxes. MUtta Babelin fangeuxen jälken/ sijtti Jechonia Sealthielin.
1:12 Sealthiel sijtti Zorobabelin.
1:13 Zorobabel sijtti Abiudin. Abiud sijtti Eliachimin. Eliachim sijtti Asorin.
1:14 Asor sijtti Zadochin. Zadoch sijtti Achinin. Achin sijtti Eliudin.
1:15 Eliud sijtti Eleazarin. Eleazar sijtti Mathanin. Mathan sijtti Jacobin.
1:16 Jacob sijtti Josephin/ Marian miehen/

Pyhän Marcuxen Evangelium

josta Mariast on syndynyt Jesus/ joca cudzutan Christus.

1:17 NIjn owat caicki polwet Abrahamist Dawidin asti/ neljätoistakymmendä. Dawidist/ Babelin fangeuteen/ myös neljätoistakymmendä polwe. Babelin fangeudest/ Christuxen asti/ owat myös neljätoistakymmendä polwe.

1:18 Jesuxen Christuxen syndymys oli näin/ cosca Maria hänen Äitins oli Josephijn kihlattu/ ennen kuin hän wei sen cotians/ löyttin hän rascaxi Pyhästä Hengestä.

1:19 Mutta että Joseph hänen miehens oli hurscas/ ja ei tahtonut händä huuton saatta/ mutta ajatteli hänen salaisest hyljätä.

1:20 Cosca hän tätä ajatteli/ cadzo/ nijn Herran Engeli ilmestyi Josephille unes/ ja sanoi: Joseph Dawidin poica/ älä pelkä ottaxes Mariat puolisotas tygös: sillä se joca hänesä on sijnnyt/ se on Pyhästä Hengestä.

1:21 Ja hänen pitä synnyttämän pojan/ jonga nimen sinun pitä cudzuman Jesus: sillä hän on wapahtawa Canssans heidän synneistäns.

1:22 Mutta tämä on caicki tapahtunut/ että täytetäisin kuin Herralda on sanottu Prophetan cautta/ joca sanoi:

1:23 Cadzo/ Neidzen pitä rascaxi tuleman/ ja synnyttämän pojan/ ja hänen nimens pitä cudzuttaman EmmanuEl/ se on/ Jumala meidän cansam.

1:24 Cosca Joseph heräis/ nijn hän teki kuin Herran Engeli hänen käski:

1:25 Ja otti puolisans tygöns/ ja ei tundenut händä siihenasti kuin hän esicoisens synnytti/ ja cudzui hänen nimens Jesus.

Vers.6. Salomon) P. Mattheus jättä muutamat polwet pois/ ja alca Christuxen sugut Salomonist/ Lain jälkeen/ mutta P. Lucas luke luonnon jälkeen/ Nathanist Salomonin weljest: sillä Laki luke ne myös lapsixi/ jotca weljestä ja jääneistä emännistä syndynet owat/ Deut. 25:5. v. 19. Huuton saatta) se on/ ei hän

tahtonut händä häpiän saatta Canssan edes/ nijncuin hänellä olis kyllä ollut walda Lain jälkeen. Ja että Joseph näin hänen oikeudens rackaudest myötä andoi/ sentähden P. Mattheus hänen hurscauttans ylistä. v 25. Sijhenasti) Ei tämä ole nijn ymmärrettäpä/ että Joseph sijtte ryhtyi Mariaan/ waan se on Ramatun puhen tapa/ nijncuin Gen. 8. Ei Carneh palainnut/ siihenasti kuin maa cuiweni. Ei Ramattu sitä luule/ että Carneh sijtten palais/ nijn ei myös sijtä seura Josephin sijtten tundenen Mariat.

II. Lucu .

WIjsat tulewat idäiseldä maalda Jerusalemijn Jesusta cumartaman/ v. 1. Herodes cuule hänen Bethlehemis syndynen/ sentähden käske hän heidän mennä sinne/ ja tulla hänelle sanoman cusa lapsi olis: jota hän tahto anda tappa/ v. 3. Mutta ei he palaja/ ja Joseph pakene lapsen cansa Egyptijn/ v. 12. Herodes anda surmata poicalapset Betlehemis/ v. 16. jonga cuoleman jälkeen Joseph palaja/ ja asu Nazarethis/ v. 19.

2:1 COsca sijs Jesus syndynyt oli Bethlehemis Judan maalla/ Cuningas Herodexen aican/ cadzo/ silloin tulit tietäjät idästä Jerusalemijn/ ja sanoit:

2:2 Cusa on se äsken syndynyt Judalaisten Cuningas? me näimmä hänen Tähdens idäsä ja tulimma händä cumartaman.

2:3 Cosca Cuningas Herodes sen cuuli, hämmästyti hän ja caicki Jerusalem hänen cansans.

2:4 Ja cocois caicki ylimmäiset Papit ja Kirjanoppenet Canssan seas ja kyseli cusa Christuxen syndymän piti.

2:5 Ja he sanoit hänelle: Bethlehemis Judan maalla: sillä nijn on Prophetalda kirjoitettu:

2:6 Ja sinä Bethlehem Judan maasa/ et sinä ole suingan wähin Judan Pääruhtinasten seas:

Pyhän Marcuxen Evangelium

sillä sinusta on tulewa se Ruhtinas/ jonga minun Canssani Israeli pitä hallidzeman.

2:7 Silloin cudzui Herodes tietäjät sala/ ja tutkisteli wisust heidä/ millä ajalla Tähti ilmestyi.

2:8 Ja lähetti heidän Bethlehemijn/ ja sanoi: mengät sinne ja kysykät wisusti lapsesta: ja cosca te löydätte/ nijn ilmoittacat minullekin/ että minäkin tulisin ja cumarraisin händä.

2:9 Cosca he olit Cuningan cuullet/ menit he matcaans: ja cadzo/ Tähti/ jonga he olit nähnet idäs/ käwi heidän edelläs/ nijncauwan cuin hän edellä käyden seisatti sen paican päälle/ josa lapsi oli.

2:10 Cosca he Tähden näit/ ihastuit he sangen suurella ilolla.

2:11 Ja menit huoneseen/ löysit lapsen Äitins Marian cansa/ maahan langesit ja cumarsit händä/ ja awaisit tawarans ja lahjoitit hänelle Culda/ Pyhäsavua ja Mirrhamita.

2:12 Ja Jumala kielsi heitä unes Herodexen tygö palajamast. Ja he menit toista tietä omalle maallens.

2:13 MUtta cosca he olit mennet pois/ cadzo/ nijn Herran Engeli ilmestyi Josephille unes/ sanoden: nouse ja ota lapsi Äitinens tygös/ ja pakene Egyptijn/ ja ole siellä siihenasti cuin minä sinulle sanon: sillä Herodes on edziwä lasta hucuttaxens.

2:14 Nijn hän nousi ja otti lapsen Äitinens yöllä tygöns/ ja pakeni Egyptijn/ ja oli siellä Herodexen cuoleman asti.

2:15 Että täytetäisin cuin sanottu oli Herralda Prophetan cautta/ joca sanoi: Egyptist cudzuin Minä Poicani.

2:16 Cosca Herodes näki hänens tietäildä wietellyxi/ wihastui hän sangen cowan/ ja lähetti tappaman caicki poicalapset Bethlehemis ja caikisa sen ärisä/ jotca caxiwuotiset olit taicka nuoremmat/ sen ajan jälkeen/ cuin hän oli tarcast tietäildä tutkinut.

2:17 Silloin se täytettin cuin Jeremiaalda Prophetalda sanottu oli/ cosca hän sanoi:

2:18 Rhamas on äni cuulunut/ suuri walitus/ itcu ja isoi parcu/ Rahel itke lapsians/ ja ei tahtonut händäns anda lohdutetta/ ettei he ole.

2:19 MUtta cosca Herodes oli cuollut/ cadzo/ nijn Herran Engeli ilmestyi Josephille unes Egyptis/ ja sanoi:

2:20 Nouse ja ota lapsi Äitinens/ ja mene Israelin maalle: sillä ne owat cuollet/ jotca lapsen henge wäijyt.

2:21 Nijn hän nousi ja otti lapsen äitinens/ ja meni Israelin maalle.

2:22 Mutta cosca hän cuuli että Archelaus oli Judeas Cuningas/ Isäns Herodexen sias/ pelkäis hän sinne mennä. Ja hän sai Jumalalda käskyn unes/ ja poickeis Galilean ärijn.

2:23 Ja tuli ja asui Nazarethin Caupungis/ että täytetäisin cuin Prophetan cautta sanottu oli: hän pitä Nazareuxexi cudzuttaman.

Vers.1. Tietäjät) Olit wijsat miehet luonnollisis asiois/ sencaltaiset cuin nyt Philosophuxixi cudzutan/ ja Papeixi. v. 6. Et suingan) Ehkä Bethlehem wähäinen oli/ cuitengin että Christus hänesä syndyi/ cudzu sentähden Evangelista hänen suurexi. v. 18. Ettei he ole) Sentähden Mattheus tätä sano: että cosca Christicunnalla on waiwa/ nijn näky/ cuin he jo olisit hucutat ja peräti cadotetut mailman edes/ cuitengin he wastan caicke helwetin woima Jumalalda warjellan. Ja näisä lapsisa näky oikia Christillisen kärsimisen meno.

III. Lucu .

Johannes Castaja tule corpeen ja casta , Saarna ja neuwo parannuxeen. v. 1. ilmoitta Christuxen läsnä olewan/ v. 11. Christus tule hänen tygöns ja anda idzens casta: Wedestä nostuans tule Pyhä Hengi hänen päällens/ ja Jumalan äni cuulu taiwast/ v. 15.

3:1 Nijnä päiwinä tuli Johannes Castaja/ ja

Pyhän Marcuxen Evangelium

Saarnais Judean corwes/ ja sanoi:

3:2 Tehkät parannust: sillä taiwan waldacunda on läHes tynyt.

3:3 Ja hän on se josta Esaias Propheta puhui/ joca sanoi: huutawan äni on corwes/ walmistacat Herran tietä/ tehkät hänen jalcatiens oikiaxi.

3:4 Mutta Johannexella oli waate Camelin carwoist/ ja hihnainen wyö hänen suolisans/ ja hänen ruocans olit heinäsiicat ja medzähunaja.

3:5 Silloin meni hänen tygöns Jerusalem ja coco Judea/ ja caicki maacunda Jordanin ymbärildä/ jotca häneldä castettin Jordanis/ ja he tunnustit heidän syndins.

3:6 Cosca hän monda Phariseuxist ja Sadduceuxist näki tulewan hänen castens tygö/ sanoi hän heille:

3:7 Te kärmen sikiät/ cuca teitä neuwoi pakeneman tulewaista wiha?

3:8 Tehkät sijs parannuxen toimellisia hedelmitä.

3:9 Ja älkät ajatelco/ idzellennä sano: Abraham on meidän Isäm. Minä sanon teille: Jumala woi näistä kiwistä Abrahamille lapset herättä.

3:10 Kirwes on pandu puiden juurelle/ jocainen puu joca ei tee hyvä hedelmätä/ hacatan pois ja tuleen heitetän.

3:11 Minä tosin castan teitä wedellä parannuxeen/ mutta joca minun jälkeen tulewa on/ on wäkewämbi minua/ jonga kengitä en minä ole kelwollinen candaman/ joca casta teitä Pyhällä Hengellä ja tulella.

3:12 Jonga wiskin on kädes/ ja hän perca rijhens ja coco nisuns aittans/ mutta ruumenet poltta hän sammumattomalla tulella.

3:13 Silloin tuli Jesus Galileast Jordanijn Johannexen tygö/ castetta häneldä.

3:14 Mutta Johannes kielsi häneldä/ sanoden: minä tarwidzen sinulda castetta/ ja sinä tulet minun tygöni?

3:15 Nijn wastais Jesus/ ja sanoi hänelle: salli nyt/ sillä näin meidän sopi caicke wanhurscautta täyttä. Ja hän salli hänen.

3:16 Cosca Jesus castettu oli astui hän cohta ylös wedestä/ ja cadzo/ taiwat aukenit hänelle ja Johannes näki Jumalan Hengen tulewan alas nijncuin mettisen/ ja tulewan hänen päällens.

3:16 Ja cadzo/ äni taiwast sanoi: tämä on minun racas Poican/ johonga minä mielistyn.

Vers.1. Corwes) Tämä piti oleman Judalaisille wahwaxi merkixi/ että Christus oli tullut/ nimittäin/ cosca he cuulit sencaltaisen Saarnan/ ei Jerusalemin Templis eikä Synagogas/ waan medzän corwes/ joca näin Saarna: Herra tule/ nijncuin Johannes teki. v. 4. Heinäsiicat) Sencaltaisia heinäsiirckoja syödän muutamis idäisis maacunnis. v. 7. Kärmen) Tämä kärme cudzutan latinaxi/ Viperä / ja tietän tuscalla suomexi/ joca on pahinda laija/ jolla on sencaltainen luondo/ että hän tappa emäns syndyisäns/ jongatähden Phariseuxetkin täsä cudzutan sencaltaisten kärmetten sikiöixi: sillä heidän Isäns tapoit Prophetat/ jotca heidän opettajans olit. v. 15. Wanhurscautta) Caicki wanhurscaus täytetän/ cosca me caicki meidän wanhurscaudem ja cunniam hyljämme/ ja ainoa Jumala wanhurscana pidetän/ joca uscolliset wanhurscaxi teke. Tämän teke Johannes/ että hän hyljä hänen oman wanhurscaudens/ ja tahto castetta Christuxelda nijncuin syndinen/ ja pyysi hänen cauttans wanhurscaxi tulla. Sen myös teki Christus/ ettei hän cunniastans ja wanhurscaudestans kerscannut/ waan andoi idzens castetta ja cuoletetta/ nijncuin muukin syndinen.

IV. Lucu .

Jesus kiusatan Perkeleldä/ v. 1. mene

Pyhän Marcuxen Evangelium

Galileaan ja asu siellä/ v. 12. josa hän rupe Saarnaman/ cudzu Petarin/ Andreaxen/ Jacobuxen ja Johannexen/ v. 17. Opetta myös Synagogas ja paranda monda sairasta/ v. 23.

4:1 Silloin wietin Jesus Hengeldä corpeen/ kiusatta Perkeleldä.

4:2 Ja cosca hän oli paastonnut neljäkymmendä päiwä ja neljäkymmendä yötä/ nijn hän isois.

4:3 Ja kiusaja tuli hänen tygöns/ ja sanoi: Jos sinä olet Jumalan poica/ nijn sano/ että nämät kiwet leiwixi tulewat:

4:4 Mutta hän wastais/ ja sanoi: Kirjoitettu on/ ei ihminen elä ainoastans leiwäst/ mutta jocaidzest sanast cuin Jumalan suusta lähte.

4:5 Silloin otti Perkele hänen pyhään Caupungijn/ ja asetti hänen Templin harjalle/ ja sanoi hänelle:

4:6 Jos sinä olet Jumalan poica/ nijn laske sinus alespäin: sillä kirjoitettu on/ hän anda käskyn Engeleillens sinusta/ ja he käsisäns candawat sinun/ ettes jocus jalkas kiwen loucka.

4:7 Nijn Jesus sanoi hänelle: taas on kirjoitettu/ ei sinun pidä kiusaman sinun Herras Jumalatas.

4:8 Taas wei hänen Perkele sangen corkialle wuorelle/ ja osotti hänelle caicki mailman waldacunnat/ ja nijden cunnian/ ja sanoi hänelle:

4:9 Nämät caicki minä annan sinulle/ jos sinä langet maahan/ ja cumarrat minua.

4:10 Nijn sanoi Jesus hänelle: mene pois Sathan: sillä kirjoitettu on/ sinun Herras Jumalatas pitä sinun cumartaman/ ja händä ainoata palweleman.

4:11 Silloin jätti hänen Perkele. Ja cadzo/ Engelit tulit ja palwelit händä.

4:12 COsca Jesus cuuli Johannexen kijnniotetuxi/ poickeis hän Galileaan ja jätti Nazarethin.

4:13 Tuli ja asui Capernaumis/ joca on

mericaupungi/ Zebulonin ja Nephtalin ärisä.
4:14 Että täytetäisin cuin sanottu oli Esaian Prophetan cautta/ joca sanoi:

4:15 Zebulonin maa ja Nephtalin maa/ läsnä meriteitä/ sillä puolella Jordanin/ ja pacanain Galilea:

4:16 Canssa/ joca pimiäs istui ja cuoleman warjos/ näki suuren walkeuden/ ja nijlle jotca maan culmas istuit ja cuoleman warjos/ coitti walkeus.

4:17 Sijtä ajasta rupeis Jesus Saarnaman/ ja sanoman: tehkät parannus: sillä taiwan waldacunda läHes ty.

4:18 COsca Jesus käwi Galilean meren tykönä/ näki hän caxi weljestä/ Simonin/ joca cudzutan Petarixi ja Andreaxen hänen weljens/ laskewan werckoja mereen: sillä he olit calamiehet.

4:19 Ja sanoi heille: seuratca minua/ ja minä teen teidän ihmisten calamiehixi.

4:20 Nijn he jätit cohta wercot/ ja seuraisit händä:

4:21 Ja cosca hän sieldä edemmä käwi/ näki hän toiset caxi weljestä/ Jacobuxen Zebedeuxen pojan/ ja Johannexen hänen weljens/ wenHes Isäns Zebedeuxen cansa/ parandawan werckojans/ ja hän cudzui heitä.

4:22 Nijn he cohta jätit wenhen ja Isäns/ ja seuraisit händä.

4:23 JA Jesus waelsi ymbärins caiken Galilean/ ja opetti heidän Synagogaisans/ ja Saarnais waldacunnan Evangeliumi/ ja paransi caickinaiset taudit ja caiken sairauden Canssan seas/ ja sanoma cuului hänestä caickeen Syrian maahan.

4:24 Ja he toit hänen tygöns caickinaisia sairaita/ moninaisilla taudeilla ja kiwuilla waiwatuita/ ja Piruilda rijwatuita/ ja cuutaudillisia/ ja halwatuita.

4:25 Ja hän paransi ne caicki/ ja händä seurais paljon wäke Galileast/ ja nijstä kymmenest Caupungist ja Jerusalemist ja Judeast/ ja nijstä maacunnista sillä puolella Jordanin.

Pyhän Marcuxen Evangelium

V. Lucu .

Jesus istu wuorella ja opetta opetuslapsians oikiast autuudest/ v. 1. oikian opettajan wirast/ v. 13. Mihingä Laki kelpa/ v. 17. Wijdes/ cuudes ja colmas käsky selitetän/ 21. Neuwotan kärsimän wääryttä/ ja oikian Christilliseen rackauteen ystäwitä ja wihamiehiä cohtan/ v. 38.

5:1 COsca hän näki Canssan/ astui hän ylös wuorelle/ ja cuin hän oli istunut/ tulit hänen opetuslapsens hänen tygöns.
5:2 Nijn hän awais suuns/ opetti heitä/ ja sanoi:
5:3 Autuat owat hengellisest waiwaiset: sillä heidän on taiwan waldacunda.
5:4 Autuat owat murhelliset/ sillä he saawat lohduituxen.
5:5 Autuat owat siwiät: sillä he saawat maan periä.
5:6 Autuat owat jotca isowat ja janowat wanhurscautta: sillä he rawitan.
5:7 Autuat owat laupiat: sillä he saawat laupiuden.
5:8 Autuat owat puhtat sydämeest: sillä he saawat nähdä Jumalan.
5:9 Autuat owat rauhan tekiät: sillä ne pitä Jumalan pojixi cudzuttaman.
5:10 Autuat owat jotca wanhurscauden tähden wainotan: sillä heidän on taiwan waldacunda.
5:11 Autuat oletta te/ cosca ihmiset pilckawat ja wainowat teitä/ ja puhuwat caickinaista pahutta teitä wastan/ walehdellen minun tähteni:
5:12 Iloitcat ja riemuitcat: sillä teidän palckan on suuri taiwas. Sillä näin he wainoisit Prophetaita/ jotca teidän edellän olit.
5:13 TE oletta maan suola: jos suola tule mauttomaxi/ millä sijtte suolatan? nijn ei se myös kelpa mihingän/ mutta heittä pois/

ihmisildä tallatta.

5:14 Te oletta mailman walkeus. Ei sitä Caupungita taita peittä/ joca wuorella on.
5:15 Eikä kyntilätä sytytetä ja panna wacan ala/ mutta kyntiläljalcaan/ walaiseman caickia jotca huones owat.
5:16 Näin walistacon teidän walkeuden ihmisten edes/ että he näkisit teidän hywät työnnä/ ja cunnioittaisit teidän Isän/ joca on taiwas.
5:17 Älkät luulco/ että minä tulin Lakia ja Prophetiaita päästämän: en minä tullut päästämän/ mutta täyttämän.
5:18 Totisest sanon minä teille: sijhenasti cuin taiwas ja maa cato/ ei pidä wähingän pijrto eikä jocu rahtu Laista catoman/ sijhenasti cuin caicki nämät tapahtuwat.
5:19 Cuca sijs jongun näistä wähimmistä käskyistä päästä/ ja näin ihmisiä opetta/ hän pitä taiwan waldacunnas wähimmäxi cudzuttaman: mutta joca sen teke ja opetta/ se pitä suurexi taiwan waldacunnas cudzuttaman.
5:20 Sillä minä sanon teille: ellei teidän wanhurscaudenne ole paljon enämbi cuin kirjanoppenuitten ja Phariseusten/ nijn et te tule taiwan waldacundan.
5:21 TE cuulitta mitä sanottu oli wanhoille: ei sinun pidä tappaman: mutta jocainen joca tappa/ hänen pitä duomiohon wicapää oleman.
5:22 Waan minä sanon teille: että jocainen joca wihastu weljellens/ hänen pitä duomiohon wicapää oleman. Ja jocainen cuin sano weljellens Racha/ hänen pitä neuwon ala wicapää oleman. Ja jocainen joca sano: sinä tyhmä/ hänen pitä helwetin tuleen wicapää oleman.
5:23 Jos sinä uhrat lahjas Altarille/ ja siellä muistat/ että weljelläs on jotakin sinua wastan:
5:24 Nijn jätä lahjas Altarin eteen/ ja mene ensin sopiman weljes cansa/ ja tule sijtte

Pyhän Marcuksen Evangelium

lahjas uhraman.

5:25 Sowi nopiast rijtaweljes cansa/ coscas wielä hänen cansans tiellä olet/ ettei rijtaweljes sinua anna joscus Duomarille/ ja Duomari anna sinun palwelialle/ ja sinä heitetän tornijn.

5:26 Totisest sanon minä sinulle: et sinä pääse sieldä ulos/ siihenasti cuins maxat wijmeisen ropoin.

5:27 TE cuulitta sanotuxi wanhoille: ei sinun pidä huorin tekemän.

5:28 Mutta minä sanon teille: jocainen joca cadzo waimon päälle himoitaxens händä/ nijn hän teki jo huorin hänen cansans sydämesäns.

5:29 Jos sinun oikia silmäs pahenda sinun/ nijn puhcaise se ulos/ ja heitä pois tykös: sillä parambi on sinulle/ että yxi sinun jäsenistäs hucutetan/ cuin coco sinun ruumis pidäis heitettämän helwettijn.

5:30 Ja jos sinun oikia kätes pahenda sinun/ nijn hacka se poicki/ ja heitä pois tykös: sillä parambi on sinulle/ että yxi sinun jäsenistäs hucutetan/ cuin coco sinun ruumis pidäis helwettijn heitettämän.

5:31 On myös sanottu: jocainen joca emändäns hylkä/ hän andacan hänelle erokirjan.

5:32 Mutta minä sanon teille: että joca emändäns hylkä/ muutoin cuin huoruden tähden/ hän saatta hänen huorin tekemän/ ja joca nai sen hyljätyn/ hän teke huorin.

5:33 TAAs te cuulitta sanotuxi wanhoille: älä wanno wäärin/ mutta pidä walas Herralle.

5:34 Waan minä sanon teille: älkät ensingän wannoca/ ei taiwan cautta/ joca on Jumalan istuin.

5:35 Eikä maan cautta/ joca on Jumalan astinlauta: ei myös Jerusalemin cautta/ joca on suuren Cuningan Caupungi.

5:36 Ei sinun myös pidä wannoman pääs cautta/ sillä et sinä woi yhtän hiusta walkiaksi eli mustaxi tehdä.

5:37 Teidän puhen pitä oleman: On/ On/ Ei/

Ei: mutta mitä siihen lisätän/ se on pahasta.

5:38 TE cuulitta sanotuxi: silmä silmäst/ hammas hambast.

5:39 Mutta minä sanon teille: älkät olco paha wastan/ waan joca sinua lyö oikialle poskelle/ nijn käännä myös hänelle toinen.

5:40 Ja joca sinua tahto oikiuden eteen ja otta sinun hames/ nijn salli myös hänelle muukin waate.

5:41 Joca sinua waati peniculman/ nijn seura händä caxi.

5:42 Anna sille joca sinulda ano/ ja älä käännä sinuas sildä pois/ joca lainan pyytä.

5:43 TE cuulitta sanotuxi: racasta lähimmäistäs ja wiha wihollistas.

5:44 Waan minä sanon teille: racastacat wihollisian/ siunatcat nijtä jotca teitä sadattawat: tehkät nijlle hywin jotca teitä wihawat: ruoilcat nijden edest/ jotca teitä wainowat ja wahingoittawat.

5:45 Että te olisitta teidän Isänne pojat joca on taiwas: sillä hän saldi Auringons coitta nijn pahain ylidze cuin hywäingin/ ja anda sata nijn wäärille cuin wanhurscaillekin.

5:46 Sillä jos te racastatte nijtä ainoastans jotca teitäkin racastawat/ mitä teidän sijtä palcka on? eikö Publicanit nijn myös tee?

5:47 Ja jos te ainoastans weljein cansa soweliat oletta/ mitä te sen cansa erinomaista teettä? eikö Publicanit myös nijn tee?

5:48 Olcat sijs täydelliset nijncuin teidän taiwallinen Isängin täydellinen on.

Vers.2. Opetti heitä) Ei Christus täsä puhu mailmalisen esiwallan wirast ja hallituxest/ mutta hän opetta Christicunnallens oikian elämän hengesä Jumalan edes. V. 5. Periä) Mailma luule omistawans maan ja saawans pitä tawarans/ cosca hän wäkiwalda teke: Waan Christus opetta/ että maa peritän ja asutan siweydes. V. 9. Rauhan tekiät) Owat enä cuin rauhalliset/ nimittäin/ jotca rauhan tekewät/ saattawat/ pitawät ja muitakin

Pyhän Marcuxen Evangelium

sowittawat: nijncuin Christus on meille Jumalan cansa rauhan tehnyt. V. 13. Suola) Cosca Opettajat unhottawat Jumalan sanat/ nijn he ihmisten opin cautta mauttomaxi ja poljetuxi tulewat. V. 19. Päästä) Nijn Pawin joucko teke/ cosca he sanowat: ei nämät Christuxen käskyt ole käskyt/ waan neuwot. V. eod. Wähimmäxi) se on/ ei hänestä pidä paljo pidettämän/ waan pois heitettämän. V. eod. Suurexi) se on/ hänestä pitä paljo pidettämän. V. 20. Phariseusten) Joinenga wanhurscaus oli ainoastans ulconaisis töis/ mutta Christus ano sydämen wanhurscautta vscon cautta hänen päällens. V. 22. Racha) Tällä ymmärretän caicki wihan merkit. Muutamat luulewat sen tulewan Hebrean sanasta Rick , id est , vanum & nihil , joca ei mihingän kelpa. Mutta (Tyhmä) on cowembi/ joca ei ainoastans ole kelwotoin/ waan on myös wahingolinen. V. 25. Sowi nopiast) Nijncuin se on welcapää sopiman/ joca muita wistan rickonut on: nijn hän on myös welcapää andexi andaman/ ja hywä tahtons osottaman/ jota wistan ricottu on/ että caicki wiha molemmilda puolilda pois pannaisin. V. 29. Puhkaise) Täsä on käsketty hengellinen puhcaiseminen/ se on/ cosca silmäin himot estetän ja sydämes cuoletetan V. 34. Wannoco) Caicki wannomiset ja walat owat täsä kielyt/ jotca ihminen idzestäns wanno: mutta cosca rackaus/ hätä/ lähimmäisen tarwe eli Jumalan cunnia sitä ano/ nijn se sallitan: nijncuin myös wiha on kieltyt/ ja on cuitengin luwallinen/ cosca se rackaudest ja Jumalan cunnian tähden tapahtu. V. 39. Paha wistan) se on/ ei kenengän pidä idze wääryttä costaman/ mutta esiwallan/ jolla miecka on/ Rom. 13:4. V. 46. Publicanit) Olit jotca Ruomalaisten wero otit/ jotca enimmäst olit jumalattomat pacanat/ sentähden Ruomalaisilda pannut.

VI. Lucu.

Jesus opetta oikein almu andaman/ v. 1. rucoileman/ v. 5. paastoman/ v. 15. tawarata cocoman/ v. 19. cohtullisest ruumillisia tarpeita murhettiman/ v. 24.

6:1 CAwattacat ettet te anna almuisatan ihmisten edes/ että te heildä nähtäisin/ nijn et te saa palcka teidän Isäldän/ joca on taiwais.

6:2 Coscas sijs almu annat/ nijn älä edelläs torwella soita/ nijncuin wieckat Synagogis ja cujilla tekewät/ että he ihmisildä cunnioitetaisin. Totisest sanon minä teille: he owat saanet palckans.

6:3 Mutta cosca sinä almu annat/ nijn älkön sinun wasen kätes tietkö mitä oikia kätes teke.

6:4 Että sinun almus olis salaudes/ ja sinun Isäs/ joca salaisudet näke/ maxais sinulle julkisest.

6:5 JA coscas rucoilet/ nijn ei sinun pidä oleman nijncuin wieckat: sillä he rucoilewat Synagogis ja cujain culmis/ että he ihmisildä nähdäisin. Totisest sanon minä teille: he owat saanet palckans.

6:6 Waan cosca sinä rucoilet/ nijn mene Camarijs ja sulje owi/ ja rucoile sinun Isäs salaisest/ ja sinun Isäs/ joca salaudet näke/ maxa sinulle julkisest.

6:7 Ja cosca te rucoiletta/ nijn älkät olco paljo puhuwaiset nijncuin pacanat: sillä he luulewat heidäns paljon puhens tähden cuulduxi.

6:8 Sentähden älkät olco heidän caltaisens: sillä teidän Isän tietä kyllä mitä te tarwidzetta/ ennen cuin te häneldä rucoilettacan.

6:9 Näin teidän sijs pitä rucoileman: ISä meidän joca olet taiwais. Pyhitetty olcon sinun nimes.

6:10 LäHes tykön sinun waldacundas. Olcon sinun tahtos nijn maasa cuin taiwais.

6:11 Anna meille tänäpäni meidän jocapäiwäinen leipäm.

6:12 Ja anna meille meidän welcam andexi/

Pyhän Marcuxen Evangelium

nijn cuin mekin annam meidän welgollistem. Ja älä johdata meitä kiusauxeen. Mutta päästä meitä pahasta.

6:13 Sillä sinun on waldacunda/ ja woima/ ja cunnia/ ijancaickisest/ Amen.

6:14 Sentähden/ jos te andexi annatte ihmisille heidän ricoxens/ nijn myös teidän taiwallinen Isän anda teillen andexi.

6:15 Waan jollet te andexi anna ihmisille heidän ricoxitans/ nijn ei myös teidän Isän andexi anna teidän ricoxitan.

6:16 MUtta cosca te paastotta/ nijn älkät olco surulliset cuin wieckat: sillä he muuttawat muotons/ että he ihmisildä nähdäisin paastowan. Totisest sanon minä teille: he owat saanet palckans.

6:17 Waan coscas paastot/ nijn woitele pääs ja pese caswos:

6:18 Ettei se nähdäis ihmisildä että paastot/ mutta sinun Isäldäs joca on salaisudes. Ja sinun Isäs/ joca salaisudes näke/ maxa sinulle julkisest.

6:19 Älkät tawarata cootco maan päällä/ cusa ruoste ja coit raiscawat/ ja cusa warcat caiwawat ja warastawat.

6:20 Waan cootcat teillen tawarata taiwas/ cusa ei ruoste eikä coi raisca/ ja cusa ei warcat caiwa eikä warasta:

6:21 Sillä cusa teidän tawaran on siellä on myös teidän sydämen.

6:22 Silmä on ruumin walkeus/ jos sijs sinun silmäs on yxikertainen/ nijn coco ruumis on walaistu.

6:23 Waan jos sinun silmäs on paha/ nijn sinun coco ruumis on pimiä. Jos sijs se walkeus joca sinus on/ on pimeys/ cuinga suuri on idze pimeys?

6:24 EI kengän woi palwella cahta Herra: sillä taicka hän tätä wiha/ ja toista racasta/ taicka hän tähän suostu ja toisen ylöncadzo: et te woi palwella Jumalata ja Mammonat.

6:25 Sentähden sanon minä teille: älkät murhettico teidän hengenne tähden/ mitä te

syöttä eli juotta: eikä teidän ruuminne tähden/ millä waattella te teidän werhotta.

Eikö hengi enämbi ole cuin ruoca? ja ruumis parembi cuin waate?

6:26 Cadzocat taiwan linduja/ ei he kylwä/ eikä nijtä/ ei myös coco rijheen/ ja teidän taiwallinen Isän ruocki heidän. Ettäkö te paljo enämbi ole cuin he?

6:27 Eli cuca teistä woi surullans lisätä kynärän hänen pitudellens?

6:28 Ja/ mitä te suretta waatteista? cadzocat cuckaisita kedolla: cuinga he caswawat/ ei he työtä te eikä kehrä.

6:29 Cuitengin sanon minä teille: ettei Salomon caikes cunniasans ollut nijn waatetettu/ cuin yxi heistä.

6:30 Jos Jumala näin waatetta pellon ruohon/ joca tänäpäni seiso ja huomen pädzijn heitetän/ eikö hän paljo enemmän teidän sitä tee te wähäuscoiset?

6:31 Älkät sijs surulliset olco/ sanoden: mitä me syömme/ taicka mitä me juomma? eli millä me meitäm werhoitam? sillä caickia näitä pacanat edziwät.

6:32 Teidän taiwallinen Isän kyllä tietä teidän caickia näitä tarwidzewan.

6:33 Edzikät ensin Jumalan waldacunda ja hänen wanhurscauttans/ ja nijn caicki nämät teille annetan.

6:34 Älkät sentähden sureco huomenisesta päiwästä: sillä huomenisella päiwällä on suru idzestäns. Tytykän cukin päiwä surullens.

Vers.24. Mammon) Syrian kielellä cudzutan tawarat Mammonaxi/ nijncuin Hieronymus sano. V. 34. Surullens) se on/ hänen jocapäiwäinen työns. Nijn cuin hän sanois: sijnä on kyllä/ että me jocapäiwä työtä teemme/ ja em enämbi murehdi.

VII. Lucu.

Ei pidä wäärin duomittaman/ waan cukin

Pyhän Marcuxen Evangelium

tutkicon oma wirhiäns/ v. 1. Ei coirille pidä pyhä annettaman/ v. 6. Mutta pitä ahkera oldaman rucouxes/ v. 7. tehtämän oikein/ että autuuden tie löytäisin/ v. 12. wälttämän wäärä oppia ja wieckautta/ ja usco pitä perustettaman Jumalan sanas/ joca ei wiettele/ v. 15.

7:1 Älkät duomitco/ ettei teitä duomitais:
7:2 Sillä millä duomiolla te duomidzetta/ pitä teitä duomittaman. Ja sillä mitalla jolla te mittatta/ pitä teille myös mitattaman.
7:3 Mixis sijs näet raiscan weljes silmäs/ ja et äckä malca omas silmäsäs?
7:4 Taicka/ cuinga sinä sanot weljelles: pidäs/ minä otan raiscan silmästäs/ ja cadzo/ malca on omas silmäsäs?
7:5 Sinä wieras/ heitä ensin malca ulos sinun silmästäs/ ja cadzo sijtte/ cuingas saisit raiscan ulos sinun weljes silmäst.
7:6 Älkät andaco coirille pyhä/ ja älkät teidän Pärlyjänne heittäkö sicain eteen/ ettei he niittä joscus talla jalgoillans/ ja käändäwät nijn idzens teitä wastan/ ja repelewät teitä.
7:7 ANocat/ nijn teille annetan: edzikät nijn te löydätte: colcuttacat nijn teille awatan:
7:8 Sillä jocainen joca ano/ hän saa: ja cuca ikänäns edzi/ hän löytä/ ja colcuttawalle awatan.
7:9 Eli ongo teisä jocu ihminen/ jolda hänen poicans anois leipä/ annaisco hän hänelle kiwen?
7:10 Eli jos hän cala anois/ annaisco hän hänelle kärmen?
7:11 Jos te/ jotca pahat oletta/ taidatte hywiä lahjoja anda teidän lapsillen/ cuinga paljo enä/ teidän Isän joca on taiwais/ anda nijlle hywiä jotca häneldä anowat.
7:12 CAicki sijs mitä te tahdotta että ihmiset pitä teille tekemän/ nijn te myös heille tehkät: sillä nämät owat Laki ja Prophetat.
7:13 MEngät ahtast portist sisälle/ sillä lawia portti ja awara tie wie cadotuxen/ jota monda

waeldawat.

7:14 Ja se portti on ahdas ja tie caita/ joca wie elämähän/ ja harwat sen löytäwät.
7:15 CAwahtacat sijs teidän wääristä Prophetaista/ jotca teidän tygön lammasten waatteilla tulewat/ mutta sisäldä he owat raatelewaiset sudet.
7:16 Heidän hedelmistäns te tunnetta heidän. Hakeco jocu wijnamarjoja orjantappuroist? taicka ficunita ohdackeista?
7:17 Nijn jocainen hywä puu caswa hywät hedelmät/ mutta mädänny puu häijyt hedelmät.
7:18 Hywä puu ei taida häijyjä hedelmitä caswa/ eikä mädänny puu hywiä hedelmitä.
7:19 Jocainen puu cuin ei caswa hywä hedelmät/ hacatan pois ja tuleen heitetän.
7:20 Sentähden tutcat heitä hedelmistäns.
7:21 Ei jocainen cuin sano minulle: Herra/ Herra/ pidä tuleman Taiwan waldacundaan/ mutta joca teke minun Isäni tahdon/ cuin on Taiwais.
7:22 Monda sano minulle sinä päiwänä: Herra/ Herra/ emmäkö me sinun nimes cautta ennustanet/ ja sinun nimelläs ajanet ulos Perkeleitä/ ja olemma sinun nimes cautta monda wäkewätä työtä tehnet?
7:23 Ja silloin minä heille tunnustan: en minä teitä ikänäns tundenut/ mengät pois minun tyköni te wäärintekiät.
7:24 SEntähden jocaidzen/ cuin minulda nämät puhet cuule ja ne teke/ wertan minä toimelliseen mieheen/ joca huonens calliolle rakensi.
7:25 Ja sade langeis/ ja wirrat tulit/ ja tuulet puhalsit/ ja sitä huonetta sysäisit/ joca ei cuitengan cukistunut: sillä hän oli calliolle perustettu.
7:26 Ja jocainen cuin cuule minulda nämät puhet/ ja ei tee niittä/ hän werratan tyhmän mieheen/ joca huonens sannalle rakensi.
7:27 Ja sade langeis/ ja wirrat tulit/ ja tuulet puhalsit/ ja sitä huonetta sysäisit/ joca

Pyhän Marcuxen Evangelium

cukistui/ ja sen langemus oli suuri.

7:28 Ja se tapahtui/ koska Jesus lopetti nämät puheet/ että Canssat hämmästyit hänen oppians: sillä hän opetti heitä woimallisest/ ja ei nijncuin Kirjanoppenet.

Vers.1. Älkät duomitco) Jumalan on duomio/ sentähden se joca duomidze ilman Jumalan käskytä/ hän omista Jumalan cunnian. v. 6. Pyhä) Tämä pyhyys on Jumalan sana/ jonga cautta caicki pyhitetän. Coirat owat jotca wainowat Jumalan sana. Siat owat jotca idzens lihallisijn himoihin upottawat/ ettei he taida sanasta waaria otta. v. 24. Teke) Täsä Christus waati usco/ sillä cusa ei usco ole/ sijnä ei käskyjä pidetä/ Rom.3:30. ja caicki hywät työt ilman uscota tehdyt/ ehkä cuinga hywäxi he näkywät/ owat syndi. Taas/ cusa usco on/ nijn hywät työt seurawat. Sen Christus cudzu tekemisexi/ että ne puhtast sydämest tehtäisin/ mutta usco puhdista sydämen/ Act. 15:9. Ja tämä wanhurscaus on wahwa caickinaisia tuulia watan/ se on/ caicke helwetin woima. Sillä wanhurscaus on raketu wahwan perustuxen/ Christuxen/ päälle/ uscon cautta. Mutta hywät työt owat ilman uscota/ tyhmäin neidzytten lamput.

VIII. Lucu .

Jesus paranda spitalisen/ v. 1. ja Päämiehen palwelian Capernaumis/ v. 5. Petarin anopin/ ja monda muuta/ v. 14. Mene meren ylidzen/ ja asetta tuulen/ v. 18. Ylidze tulduans/ autta hän cahta Piruilda rijwattua/ mutta saastaiset henget menewät sicalaumaan/ v. 28.

8:1 COsca hän astui alas wuorelda/ seurais händä paljo Canssa.

8:2 Ja cadzo/ nijn tuli yxi spitalinen mies/ cumarsi händä/ ja sanoi: Herra/ jos sinä tahdot/ nijn sinä voit minun puhdista.

8:3 Nijn Jesus ojensi kätens/ ja rupeis häneen/

sanoden: Minä tahdon/ ole puhdas.

8:4 Ja hän puhdistettin cohta spitalista. Ja Jesus sanoi hänelle: cadzo/ ettes kellekän sano/ mutta mene ja näytä idzes Papille/ ja uhra lahjas/ jonga Moses on heille käsenyt todistuxexi.

8:5 MUtta koska Jesus meni Capernaumijn/ tuli yxi Päämies hänen tygöns ja rucoili händä/ sanoden:

8:6 Herra/ minun palwelian sairasta cotona halwattuna/ ja cowin waiwatan.

8:7 Ja Jesus sanoi hänelle: minä tulen ja parannan hänen.

8:8 Nijn Päämies wastais/ ja sanoi: Herra/ en ole minä mahdollinen/ että sinä tulet minun cattoni ala/ waan sano ainoastans sana/ nijn minun palwelian parane.

8:9 Sillä minä olen myös ihminen toisen wallan alla/ ja minun allani on sotamiehiä: ja sanon tälle: mene: ja hän mene. Ja toiselle: tule/ ja hän tule/ Ja minun palwelialleni: tee tämä/ ja hän teke.

8:10 Cosca Jesus tämän cuuli/ ihmetteli hän/ ja sanoi heille jotca händä seuraisit: totisest sanon minä teille: en ole minä löynnyt sencaltaist usco Israelis.

8:11 Mutta minä sanon teille: monda tulewat idäst ja lännest/ ja pitä Abrahamin/ Isaachin ja Jacobin cansa Taiwan waldacunnas istuman.

8:12 Mutta waldacunnan lapset heitetän ulconaiseen pimeyteen/ siellä pitä oleman itcu ja hammasten kiristys.

8:13 Ja Jesus sanoi Päämiehelle: mene/ ja nijncuins uscot/ nijn sinulle tapahtucon. Ja sillä hetkellä parani hänen palwelians.

8:14 Ja koska Jesus tuli Petarin huonesen/ ja näki hänen anoppins wuotella sairastawan wilutautia.

8:15 Nijn hän rupeis sen käteen/ ja wilutauti luowui hänestä: Ja hän nousi/ ja palweli heitä.

8:16 MUtta koska ehto tuli/ nijn he toit hänen tygöns monda Pirulda rijwattuta/ ja hän ajoi ulos sanalla henget/ ja teki caickinaisia

Pyhän Marcuxen Evangelium

sairaita terwexi.

8:17 Että täytetäisin/ cuin sanottu oli Esaian Prophetan cautta/ joca sanoi: hän on ottanut meidän heickoudem/ ja hän candoi meidän tautim.

8:18 COsca Jesus näki paljon Canssa ymbärilläns/ käski hän mennä sille puolelle merta.

8:19 Ja yxi Kirjanoppenut tuli ja sanoi hänelle: Mestari/ minä tahdon sinua seurata cuhungas ikänäns menet.

8:20 Nijn Jesus sanoi hänelle: ketuilla on luolat ja Taiwan linnuilla on pesät/ mutta ihmisen Pojalla ei ole cuhunga hän pääns cumarta.

8:21 Toinen hänen Opetuslapsistans sanoi hänelle: Herra/ salli minun ensin mennä hautaman Isäni.

8:22 Nijn Jesus sanoi hänelle: seura minua/ ja anna cuollet haudata cuolluitans.

8:23 JA cuin hän oli hahten astunut/ seuraisit händä hänen Opetuslapsens.

8:24 Ja cadzo/ suuri ilma nousi merellä/ njin että haaxi alloilda peitetin/ ja hän macais.

8:25 Nijn tulit Opetuslapset/ ja herätit hänen/ ja sanoit: Herra/ auta meitä/ me hucumme.

8:26 Nijn hän sanoi heille: te heickouscoiset/ mitä te pelkät? Hän nousi ja asetti tuulen ja meren. Ja tuli juuri tywenexi.

8:27 Nijn ihmiset ihmettelit/ sanoden: millinen tämä on? sillä tuulet ja meri owat myös hänelle cuuliaiset.

8:28 Ja cuin hän tuli sille puolelle merta/ Gergesenererein maacundaan/ njin händä wastan juoxi caxi Pirulda rijwattuta/ jotca olit haudoista lähtenet/ ja olit sängen hirmuiset/ njin ettei kengän tainnut sitä tietä waelda.

8:29 Ja cadzo/ he huusit/ ja sanoit: Jesu Jumalan Poica/ mitä meidän on sinun cansas?

8:30 Oletcos tullut meitä waiwaman ennen aica? Ja caucana heistä käwi sängen suuri sicajoucko laituumella.

8:31 Nijn Perkelet rucoilit händä/ ja sanoit: jos

sinä ajat meidän ulos/ njin salli meidän mennä sicalaumaan. Hän sanoi heille: mengät.
8:32 Nijn he läxit ulos ja menit sicalaumaan: ja cadzo/ coco lauma syöxi idzens äkist mereen ja uppoisit.

8:33 Mutta paimenet pakenit/ ja menit Caupungijn/ ja sanoit caicki/ ja cuinga Pirulda rijwatuille oli tapahtunut.

8:34 Ja cadzo/ coco Caupungi meni ulos Jesusta wastan. Ja cosca he hänen näit/ rucoilit he händä menemän pois heidän maacunnastans.

Vers.Jos sinä tahdot) Ei usco mitän muuta tiedä/ waan turwa sulaan Jumalan armohon. v. 9. Ja sanon tälle) se on/ Jos minun sanani owat njin wäkewät/ cuinga paljo wäkewämmät sinun sanas owat? v. 11. Idäst ja Lännest) se on/ pacanat pitä corjattaman uscons tähden/ mutta Judalaiset ja tecoin pyhät pitä heitettämän pois. v. 19. Cuhungas ikänäns) Ei muutammat tahdo seurata Christusta/ ellei he wahwast tiedä/ cuhunga päin. Sentähden Christus tämän Kirjanoppenen hylkä/ njincuin epäuscoisen/ joca ennen wahwast tahdoi asian tietä. v. 20. Luolat.) se on/ jos sinä minus mailmaisias edzit/ njin et sinä nijtä löydä. v. 22. Haudata) Muutammat wetäwät hywät työt estexi/ ettei ne tahdo seurata/ eikä tahdo usco/ mutta Christus sano ne cuollexi ja kelwottomixi töixi. v. 32. Mengät) Cadzo/ ei Perkele taida siallengan wahingota tehdä/ ilman Jumalan tiedota ja tahdota/ Hiob. 1:11:

IX. Lucu .

Jesus paranda Capernaumijn palates/ halwatun/ v. 1. cudzu Mattheuxen/ v. 9. Wasta Johannexen Opetuslasten kysymyksen/ paastosta/ v. 14. Autta waimo punaisest taudist/ ja herättä Päämiehen tyttären cuolluista/ v. 18. Anda cahdelle sokialle

Pyhän Marcuksen Evangelium

*näköns/ pelasta Perkeleldä rijwatun/ ja Saarna
Caupungeis ja cocouxis Jumalan
waldacunnast/ v. 27.*

9:1 JA hän astui hahten/ meni jällens ylidzen/
ja tuli omaan Caupungijns.

9:2 Ja cadzo/ he toit halwatun/ joca macais
wuotella. Cosca Jesus näki heidän uscons/
sanoi hän halwatulle: poican ole hywäs
turwas/ sinun syndis annetan andexi sinulle.

9:3 Ja cadzo/ muutamat Kirjanoppenuist
sanoi keskenäns: tämä pilcka Jumalata.

9:4 Cosca Jesus näki heidän ajatuxens/ sanoi
hän:

9:5 Mixi te ajattelette paha teidän sydämisän?
cumbi on kewiämbi sano? synnit annetan
andexi sinulle/ taicka sano: nouse ja käy?

9:6 Mutta että teidän pitä tietämän ihmisen
Pojalla olewan wallan maasa synnit andexi
anda.

9:7 Sanoi hän halwatulle: nouse ja ota
wuotes/ ja mene cotias. Ja hän nousi ja meni
cotians.

9:8 Ja cosca Canssa sen näki/ ihmettelit he ja
cunnioitit Jumalata/ joca oli ihmisille andanut
sencaltaisen wallan.

9:9 JA cuin Jesus sieldä käwi ohidze/ näki hän
ihmisen istuwan tulli huones/ nimeldä
Mattheus. Ja hän sanoi hänelle: seura minua.
Nijn hän nousi/ ja seurais händä.

9:10 Ja tapahtui/ että Jesus atrioidzi hänen
huonesans/ cadzo/ njin tuli monda Publicani
ja syndistä/ ja atrioidzit Jesuxen ja hänen
Opetuslastens cansa.

9:11 Cosca Phariseuxet sen näit/ sanoi he
hänen Opetuslapsillens: mixi teidän Mestarin
syö Publicanein ja synneisten cansa?

9:12 Cosca Jesus sen cuuli/ sanoi hän heille: ei
terwet tarwidze parandajata/ waan sairat.

9:13 Waan mengät parammin ja oppecat se:
laupietta minä tahdon ja en uhria: sillä en
minä tullut wanhurscaita cudzuman/ mutta
syndisitä parannuxeen.

9:14 Silloin tulit Johannexen Opetuslapset
hänen tygöns/ ja sanoit: mingätähden me ja
Phariseuxet njin paljo paastomma/ mutta ei
sinun Opetuslapses paasto?

9:15 Nijn Jesus sanoi: Taitawatco yljän pojat
nijncauwan murhettia/ cuin ylkä on heidän
cansans? mutta päiwät tulewat/ että ylkä
otetan heidä pois/ ja silloin heidän pitä
paastoman.

9:16 Ei kengän paicka wanha waatetta vden
weran tilgalla: sillä se paicka rewäise cuitengin
hänens pois waattesta/ ja läpi tule
pahemmaxi.

9:17 Ei pane kengän myös tuoretta wijna
wanhoin leileihin/ sillä leilit pacahtuwat/ ja
wijna wuota pois/ ja leilit turmellan: mutta
tuore wijna lasketan vsijn leileihin/ ja njin he
molemmat tähdellä owat.

9:18 COSca hän nämät heille puhunut oli/
cadzo/ njin yxi Päämies tuli ja cumarsi händä/
sanoden: Herra/ nyt cuoli minun tyttären/
mutta tule ja pane kätes hänen päällens/ njin
hän tule eläwäxi.

9:19 Nijn Jesus nousi ja seurais händä/ ja
hänen Opetuslapsens.

9:20 JA cadzo/ waimo/ joca oli
caxitoistakymmendä ajastaica punaista tautia
sairastanut/ käwi hänen tacanans/ ja rupeis
hänen waattens liepesen: Sillä hän oli
idzelläns sanonut:

9:21 jos minä ainoastans rupen hänen
waattesens/ njin minä tulen terwexi.

9:22 Nijn Jesus käänsi hänens/ näki hänen ja
sanoi: ole hywäs turwas tyttären/ sinun uscos
on sinun terwexi tehnyt. Ja waimo tuli sillä
hetkellä terwexi.

9:23 Ja cosca Jesus tuli Päämiehen huonesen/
ja näki huiluin soittajat/ ja Canssan
hymisewän.

9:24 sanoi hän heille: Mengät pois/ ei pijca
ole cuollut/ mutta hän maca: ja he nauroit
händä

9:25 Cosca Canssa oli ajettu ulos/ meni hän

Pyhän Marcuxen Evangelium

sisälle/ ja rupeis hänen käteens/ ja pijca nousi.

9:26 Ja se sanoma cuului caicken maahan.

9:27 JA cosca Jesus siellä läxi/ seurais händä caxi sokiata/ huusit ja sanoit: Dawidin Poica armada meitä. Ja cosca hän tuli huonesen/ tulit sokiat hänen tygöns.

9:28 Ja Jesus sanoi heille: uscottaco minun sen woivan teille tehdä? he sanoit hänelle: Herra/ me uscomma.

9:29 Nijn hän rupeis heidän silmijns/ sanoden: tapahtucon teille teidän usconne jälkeen. Ja heidän silmäns aukenit.

9:30 Nijn Jesus haasti heitä/ sanoden: cadzocat/ ettei kengän tätä saa tietä.

9:31 Waan cosca he menit pois/ njin he julistit hänen sanomans caikesa sijnä maasa.

9:32 COsca nämät olit mennet ulos/ cadzo/ njin he toit mykän ja Pirulda rijwatun ihmisen hänen eteens: ja cosca Perkele oli ajettu ulos/ njin myckä puhui.

9:33 Ja Canssa ihmetteli/ ja sanoi: ei sencaltaista ole ikänäns Israelis nähty.

9:34 Mutta Phariseuxet sanoit: hän aja ulos Perkelet/ Perkeleitten Pääruhtinan cautta.

9:35 JA Jesus käwi caickia Caupungeita ja kyliä ymbärins/ ja opetti heidän Synagogisans/ ja Saarnais waldacunnan Ewangeliumi/ ja paransi caickinaisia taudeja/ ja caickia sairautta Canssas.

9:36 Ja cosca hän näki Canssat/ armahti hän heitä/ että he olit njin hyljätyt ja hajotetut cuin lambat ilman paimenda.

9:37 Silloin hän sanoi Opetuslapsillens: elo on tosin paljo/ mutta työwäke on wäähä:

9:38 Rucoilcat sentähden elon Herra/ että hän työwäke lähetäis hänen eloons.

Vers.1. Omaan Caupungijns) Capernaumijn. V. 13. Synnisitä) se on/ caickia ihmisiä: sillä ei kengän ole hurscas Rom.3:23. Phariseuxet pidit idzens hurscana/ jotca ei cuitengan olletcan 1. Tim.1:15. sano Paulus: Christus on tullut mailmaan wapahtaman syndisiä. V. 15.

Murhettia) Suru ja waiwa on cahtalainen: yxi joca omast ehdost otetan/ nijncuin Munckein elämä: nijncuin Baalin papit pistelit idzens/ 3. Reg. 18:28. sencaltaista kärsimistä coco mailma pitä/ sen pidit myös Phariseuxet/ ja Johannexen opetuslapset suurna. Mutta Jumala cadzo sen ylön: Toinen kärsimys on/ jonga Jumala meille lähettä/ ilman meidän ehdotam/ että me sen mielelläm kärsimme/ se on oikein ja Jumalalle otollinen: Sentähden sano Christus/ ettei hänen Opetuslapsens paasto/ cosca ylkä on heidän tykönäns/ se on/ ettei Jumala vielä ole lähettänyt heille ristiä/ ja Christus oli vielä heidän tykönäns/ ja suojeli heitä: ei he myös idzellens waiwa walinnet: sillä ei se kelpa Jumalalle/ mutta sijtten täydyi heidän paastota ja kärsiä/ cuin Christus cuoli: Sentähden Christus hyljä sen teeskeldyn kärsimisen ja paaston/ jonga he ehdollans walinnet olit. Nijn myös cosca Christus idzens ystäwälistäns pitä/ nijncuin ylkämies/ sijnä on ilo/ mutta cusa hän toisin idzens osotta/ siellä on murhe. V. 16. Ei kengän paicka) se on/ ei kengän taida tätä vttä Evangeliumin oppia wanhalla lihallisella sydämellä käsittä. Ja cosca se lihallisille ihmisille Saarnatan/ njin tulewat ainoastans pahemmaxi. Nijncuin nyt tapahtu/ että cosca hengelist wapaudest Saarnatan/ njin liha tahto elä oman pahan sisuns jälkeen. V. 23. Huiluin soittajat) huiluja soitettin cusa ruumit olit.

X. Lucu .

CHristus cudzu caxitoistakymmendä Apostolit/ ja anda heille woiman tehdä tunustähtejä/ ja Saarnata hänen nimens/ v. 1. Opetta heitä/ cuinga heidän pitä elämän hurscasten/ njin myös Jumalan sanan wihollisten cansa/ v. 9. heidän pitä oleman toimelliset ja toiwoman Jumalan Hengen apua hädäsä/ v. 16. walmistaman idzens

Pyhän Marcuxen Evangelium

wainoihin ja oleman kärsiwäiset/ v. 22. Nijn he ja caicki jotca heitä ottawat wastan/ saawat ijäisen palcan/ v. 32.

10:1 JA hän cudzui tygöns
caxitoistakymmendä Opetuslastans/ ja andoi
heille wallan riettaisita hengejä wastan/ nijtä
aja ulos/ ja paranda caickinaisia taudeja/ ja
caickia sairautta.
10:2 Mutta nämät owat
cahdentoistakymmenen Apostolein nimet:
ensimäinen Simon/ joca Petarixi cudzutan/ ja
Andreas hänen weljens/ Jacobus Zebedeuxen
poica/ ja Johannes hänen weljens,
10:3 Philippus/ ja Bartholomeus/ Thomas/ ja
Mattheus/ joca Publicani oli ollut/ Jacobus
Alpheuxen poica/ ja Lebbeus/ lijalda nimeldä
Taddeus/
10:4 Simon Cananeus/ ja Judas Ischariotes/
joca hänen petti.
10:5 NÄmät caxitoistakymmendä lähetti
Jesus/ joille hän oli käseny/ sanoden: älkät
mengö pacanain teille/ ja Samaritanein
Caupungeihin älkät mengö:
10:6 Mutta mengät parammin cadotettu
lammasten tygö Israelin huonesta.
10:7 Nijn mengät ja Saarnatcat/ sanoden:
Taiwan waldacunda on lähes tynyt.
10:8 Kipiöitä tehkät terwexi/ Spitalisia
puhdistacat/ cuolleita herättäkät/ Perkeleitä
ulosajacat. Lahjaksi te saitte/ nijn myös lahjaksi
andacat.
10:9 Ei teidän pidä culda/ eikä hopena/ eikä
waske pitämän teidän wyöllän/ eikä
ewässäckiä matcalla/ eikä cahta hametta/ eikä
kengiä/ eikä sauwa:
10:10 Sillä työmies on ruocans ansainnut.
10:11 Waan cuhunga ikänäns Caupungijn
taicka kylään te menette/ nijn kyselkät cuca
sijnä on otollinen/ ja olcat siellä siihenasti
cuiin te lähdette.
10:12 Mutta cosca te huonesen menette/ nijn
terwettäkät sitä/ ja sanocat: rauha olcon tälle

huonelle.

10:13 Ja jos se huone on otollinen/ nijn tulcan
teidän rauhan hänelle: jollei hän ole otollinen/
nijin teidän rauhan teille palaja.

10:14 Ja cusa ei kengän rupe teitä wastan/
eikä cuule teidän sanojan/ nijn mengät ulos
nijstä huoneista/ taicka sijtä Caupungista: ja
pudistacat tomukin teidän jalgoistan.

10:15 Totisest sanon minä teille/ huokembi
pitä oleman Sodomian ja Gomorran maalle
duomio päiwänä/ cuiin sille Caupungille.

10:16 CADzo minä lähetän teidän/ nijncuiin
lambat sutten keskelle/ olcat sentähden
taitawat nijncuiin kärmet/ ja wacat nijncuiin
mettiset.

10:17 Mutta cawattacat ihmisiä/ sillä he
wiewät teidän heidän Rastupijns/ ja heidän
Synagogisans he hosuwat teitä.

10:18 Te wiedzän myös Päämiesten ja
Cuningasten eteen minun tähteni/ heille ja
pacanoille todistuxexi.

10:19 Cosca he teitä eteen wetäwät/ älkät
murhettico/ cuinga ja mitä teidän pitä
puhuman/ sillä teille annetan sillä hetkellä
mitä teidän pitä puhuman.

10:20 Et te ole jotca puhutta/ waan teidän
Isän Hengi/ joca teisä puhu.

10:21 Weli saatta toisen weljen cuoleman/ ja
Isä poicans/ ja lapset carcawat wanhembians
wastan/ ja tappawat heitä.

10:22 Ja caicki teitä wihawat minun nimeni
tähden. Mutta joca loppun asti wahwana
pysy/ hän tule autuaxi.

10:23 Cosca he teitä yhdes Caupungis
wainowat/ nijn paetcat toiseen. Totisesta
sanon minä teille: et te woi caickia Israelin
Caupungeita toimitta/ siihenasti cuiin ihmisen
Poica tule.

10:24 Ei ole Opetuslapsi parembi
Opettajatans/ eikä palwelia parembi
isändätäns. Tytykön Opetuslapsi/ jos hän on
nijncuiin hänen Opettajans/ ja palwelia
nijncuiin hänen isändäns.

Pyhän Marcuxen Evangelium

10:25 Jos he owat idze Isännän Beelzebubixi cudzUNET/ cuinga paljo enämmin he hänen perhens cudzuwat?
10:26 Älkät sentähden heitä peljätkö. Sillä ei ole mitän peitetty/ joca ei pidä ilmoitettaman/ ja ei ole mitän salattu/ joca ei tule tiettäwäxi.
10:27 Jota minä teille pimeis sanon/ sitä sanocat walkeudes/ ja mitä teidän corwaanne sanotan/ sitä Saarnatcat cattoin päällä.
10:28 JA älkät peljätkö niytä/ jotca ruumin tappawat/ ja ei woi sielua tappa/ mutta peljätkät enämmin sitä/ joca woi sekä sielun että ruumin Helwettin hucutta.
10:29 Eikö caxi warpuista yhten ropoin myydä? ja yxi heistä ei puto maan päälle ilman teidän Isätän.
10:30 Nijn owat nyt myös caicki teidän pään hiuxet luetut.
10:31 Älkät sijs peljätkö/ te oletta parammat/ cuin monda warpuista.
10:32 Sentähden/ jocainen cuin minun tunnusta ihmisten edes/ sen tunnustan myös minä minun Isäni edes/ joca on Taiwais.
10:33 Mutta joca minun kiellä ihmisten edes/ hänen minä myös kiellän minun Isäni edes/ joca on Taiwais.
10:34 Älkät luulco/ että minä olen tullut rauha lähettämän maan päälle/ en ole minä tullut rauha/ mutta miecka lähettämän.
10:35 Sillä minä tulin ihmistä Isäns wastan rijdaisexi tekemän/ ja tytärtä äitiäns wastan/ ja miniän hänen anoppians wastan.
10:36 Ja ihmisen oma perhe tule hänen wihamiehexas.
10:37 Joca racasta Isäns taicka äitiäns enä cuin minua/ ei hän ole minulle otollinen. Ja joca racasta poicans/ taicka tytärtäns enä cuin minua/ ei se ole minulle otollinen.
10:38 Ja cuca ei ota oma ristiäns/ ja seura minua/ ei se ole minulle otollinen.
10:39 Joca löytä hengens/ hänen pitä sen hucuttaman/ ja joca hengens hucutta minun tähteni/ hänen pitä sen löytämän.

10:40 JOca teitä holho/ hän holho minua/ ja joca minua holho/ hän holho sitä/ joca minun lähetti.
10:41 Joca Prophetan holho Prophetan nimellä/ hän saa Prophetan palcan. Ja joca wanhurscasta holho wanhurscan nimellä/ hän saa wanhurscan palcan.
10:42 Ja cuca ikänäns juotta yhden näistä wähimmist kylmällä wesipicarilla/ ainoastans Opetuslapsen nimellä/ totisesta sanon minä teille/ ei hän pidä palcata oleman.

Vers.3. Lebbeus) On se hurscas Judas. v. 9. Pitämän) Tämä pitäminen on nijncuin ahnet pitäwät heidän Mammonans/ jotca sijnä sydämellä rippuwat/ ja sitä murehtiwat/ joca Saarna wiran estä. Mutta tarpexi ja oikiaxi elatuxexi piti myös Christus rahan/ cuckaron ja leiwän. v. 14. Pudistacat) Nijn ei teidän pidä mitän heildä ottaman/ että te jalgoistannekin ja kengistän tomun pudistatte/ että he ymmärräisit/ ettet te edzi teidän parastan/ waan heidän autuuttans. v. 34. Rauha lähettämän) Muutammat wastan ottawat Evangeliumin ja sijhen heidäns wahwast kijnnittäwät/ olis Isä taicka äiti/ sisar eli weli wastan. Muutammat wainowat oikeita Christityitä/ eikä säästä Isä eli äitiä/ tästä tule tämä rijta ja eripuraisus. v. 38. Ristiäns) Se on walmis wastoinkäymistä kärsimän Jumalan sanan tähden.

XI. Lucu .

JOhannexen Opetuslapset tulewat Jesuxen tygö/ joille hän ilmoitta idzens Messiaxexi/ v. 1. Ja hän ylistä Johannesta suurest Canssan edes/ v. 7. Ja walitta Judan Canssa ja soima heidän epäuscons/ v. 16. Ja hän ylistä Jumalata ja hänen ihmellisiä duomioitans/ v. 25.

11:1 JA se tapahtui/ cosca Jesus lackais

Pyhän Marcuxen Evangelium

sencaltaisia cahdelle toistakymmenelle
Opetuslapsellens käskemäst/ meni hän siellä
edemmä opettaman ja Saarnaman heidän
Caupungeihins.

11:2 COsca Johannes/ joca silloin fangeuxes
oli/ cuuli Christuxen työt/ lähetti hän caxi
Opetuslastans kysymän häneldä:

11:3 Oletcos se tulewa/ eli pitäcö meidän
toista odottaman?

11:4 Nijn Jesus wastais/ ja sanoi heille:
mengät ja sanocat Johannexelle/ ne cuin te
cuuletta ja näettä.

11:5 Sokiat saawat näköns/ onduwat käywät/
spitaliset puhdistetan/ ja cuuroit cuulewat/ ja
cuollet herätetän/ ja köyhille Saarnatan
Evangelium.

11:6 Ja autuas on se/ joca ei pahene minusta.

11:7 Cosca he menit pois/ rupeis Jesus
sanoman Canssalle Johannexest: Mitä te
läxitte corpeen cadzoman? ruococo joca
tuulelda häälytetän?

11:8 Taicka mitä te läxitte cadzoman?
ihmistäkö waatetetettua pehmiöllä waatteilla?
Cadzo/ jotca pehmeitä candawat/ ne owat
Cuningasten huoneisa.

11:9 Taicka mitä te läxitte cadzoman?
Prophetaco? totisest/ sanon minä teille: tämä
on jalombi cuin Propheta:

11:10 Sillä tämä on se/ josta kirjoitettu on:
cadzo minä lähetän minun Engelini sinun
caswos eteen/ joca on walmistapa sinun ties
sinun etees.

11:11 Totisesta sanon minä teille/ caickein
nijden seas/ jotca waimoist syndynet owat/ ei
ole yhtäkän surembata Johannes Castajata
tullut. Mutta cuitengin se cuin wähin on
Taiwan waldacunnas/ hän on händä
suurembi.

11:12 Mutta hamast Johannes Castajan
päiwästä/ nijn tähän päiwän asti/ kärsi Taiwan
waldacunda wäkiwalda/ ja wäkwät repiwät
sen heillens.

11:13 Sillä caicki Prophetat ja Laki/ owat

Johannexen asti ennustanet.

11:14 Ja jos te tahdotta otta wastan/ hän on
se Elias/ joca tulewa oli.

11:15 Jolla on corwat cuulla/ hän cuulcan.

11:16 WAan mingä werraxi minä tämän sugun
wedän? hän on nijden lasten wertainen/ jotca
turulla istuwat/ ja huutawat cumpaneillens/ ja
sanowat:

11:17 Me huilua soitimma teidän edesän/ ja
et te hypännet/ me olemma weisannet teille
murhen wirsiä/ ja et te itkenet.

11:18 Sillä Johannes tuli/ ei syöden/ eikä
juoden/ ja he sanowat: hänellä on Perkele.

11:19 Ihmisen Poica tuli syöden ja juoden/ ja
he puhuwat/ cadzo sitä syömäritä ja wijnan
juomarita/ Publicanein ja Synnisten ystäwätä.
Ja wijsaudella annetan oikeus hänen
lapsildans.

11:20 Silloin hän rupeis soimaman nijtä
Caupungeita/ joisa hän olit tehnyt usiammast
wäkwemmät työt: ja ei he heitäns cuitengan
parandanet.

11:21 Woi sinuas Chorazi/ woi sinuas
Bethsaida/ jos sencaltaiset wäkwät työt olisit
tehdyt Tyros ja Zidonis/ cuin teisä tehdyt
owat/ nijn he olisit aica säkis ja tuhwas tehnet
parannuxen.

11:22 Mutta cuitengin minä sanon teille:
Tyrolle ja Zidonille pitä oleman huokiamman
duomio päiwänä cuin teille.

11:23 Ja sinä Capernaum/ joca olet corgotettu
taiwasen asti/ sinun pitä haman Helwettin
sysättämän. Sillä jos Sodomas olisit
sencaltaiset wäkwät työt tehdyt/ cuin sinus/
nijn he wielä tänäpä seisoisit.

11:24 Mutta cuitengin sanon minä teille:
Sodomalle pitä huokiamman oleman duomio
päiwänä cuin sinulle.

11:25 Sillä ajalla/ wastais Jesus/ ja sanoi: Minä
kijtän sinua Isä/ Taiwan ja maan Herra/ että
olet kätkenyt nämät wijsailda ja toimellisilda/
ja olet nämät ilmoittanut pienille:

11:26 Tosin Isä/ nijn oli sinun hywä tahtos.

Pyhän Marcuxen Evangelium

11:27 Caicki owat minulle annetut minun Isäldäni/ ja ei kengän tunne Poica mutta Isä/ eikä Isä tunne yxikän mutta Poica/ ja kelle ikänäns Poica tahto sen ilmoitta.

11:28 Tulcat caicki minun tygöni/ jotca työtä teette ja oletta rascautetut/ ja minä tahdon teitä wirgotta.

11:29 Ottacat minun iken teidän päällen/ ja oppecat minusta/ että minä olen siwiä ja nöyrä sydämešt/ ja te löydätte lewon teidän sieluillen:

11:30 Sillä minun iken on sowelias/ ja minun cuorman on kewiä.

Vers.12. Wäkiwaldä) Cosca murhellinen sydän Evangeliumin ymmärtä/ nijn hän sitä nijn himoidze/ ettei yxikän händä sijtä taida estä. v. 25. Nämät) Evangeliumin ja uscon. v. 28. Caicki) Ei Jumala ketän eroita autuuden tilasta: Waan tahto että caicki ihmiset autuaxi tulisit: Sillä hän on caikille hywä: ja armahta caicke hänen tecoans/ 1. Tim.2:4. Psal. 145:9. Mutta syy mingätähden moni hucku/ on se cuin Christus täsä ennen sanoi. v. 18. & seq. v. 30. Minun iken) Risti on juuri kewiä cuorma nijlle/ jotca Evangeliumi maista saawat ja oikein tundewat.

XII. Lucu .

Christuxen Opetuslapset hakewat tähkäpäitä Sabbathina/ jota Phariseuxet napisewat/ mutta Jesus wasta heidän edestäns. v. 1. ja paranda miehen cuiwetun käden Sabbathina/ v. 9. ja monda muuta autti hän/ Esaian sanan perän/ v. 14. aja Perkelen ulos rijwatusta. Phariseuxet sanowat/ että hän teke tätä Perkelen woimalla/ v. 22. Mutta hän nuhtele heitä sencaltaisen häwäistyksen ja synnin tähden/ joca oli P. Henge watan. v. 25. ilmoitta cutca hänen äitins ja oikiat weljens owat/ v. 46.

12 :1 Sijhen aican/ käwi Jesus Sabbathina laihoin läpidze. Nijn hänen Opetuslapsens isoisit/ ja rupeisit tähkäpäitä nouckiman ja syömän.

12:2 Cosca Phariseuxet sen näit/ sanoit he hänelle: cadzo/ sinun Opetuslapses tekewät sitä/ cuin ei sowi Sabbathina tehdä.

12:3 Mutta hän sanoi heille: ettäkö te lukenet/ mitä Dawid teki cosca hän isois/ ja ne jotca hänen cansans olit?

12:4 Cuinga hän meni Jumalan huonesen/ ja söi näkyleiwät/ joita ei hänen sopinut syödä/ ei nijdengän jotca hänen cansans olit/ mutta ainoastans Pappein.

12:5 Taicka ettäkö te Lais lukenet/ että Sabbathina rickowat Papit Templis Sabbathin/ ja owat cuitengin nuhtettomat?

12:6 Mutta minä sanon teille: täsä on se/ joca on suurempi cuin Templi.

12:7 Mutta jos te tiedäisitte mikä se on: laupiutta minä tahdon/ ja en uhria/ sijtte et te suingan duomidzis wiattomia.

12:8 Sillä ihmisen Poica on myös Sabbathin Herra.

12:9 JA hän meni siellä edemmä/ ja tuli heidän Synagogans.

12:10 Ja cadzo/ siellä oli ihminen/ jolla oli cuiwettu käsi. Ja he kysyit hänelle/ sanoden: sopico Sabbathina parata? että he olisit saanet canda hänen päällens.

12:11 Nijn hän sanoi heille: cuca on teistä ihminen/ jolla olis lammas/ ja jos se Sabbathina putois caiwon/ eikö hän tartuis sijhen/ ja wedäis ylös?

12:12 Cuinga paljo jalombi on ihminen cuin lammas? Sentähden sopi kyllä Sabbathina hywä tehdä.

12:13 Nijn hän sanoi ihmiselle: ojenna kätes: ja hän ojensi. Ja se tuli terwexi nijncuin toinengin.

12:14 Silloin menit Phariseuxet/ ja neuwo pidit händä watan/ cuinga he hänen hucutaisit.

Pyhän Marcuxen Evangelium

12:15 Mutta cosca Jesus sen ymmärsi/ meni hän siellä pois. Ja paljo Canssa seurais händä.

12:16 Ja hän teki caicki terwexi/ ja haastoi heitä händäns ilmoittamast.

12:17 Että täytetäisin/ cuin sanottu oli Esaian Prophetan cautta/ joca sanoi.

12:18 Cadzo/ minun Poican/ jonga minä walidzin/ minun rackahan/ johonga minun sielun mielistyi/ minä panen häneen minun Hengeni/ ja hänen pitä duomion pacanoille julistaman.

12:19 Ei hän rijtele/ eikä huuda/ eikä yhdengän pidä cuuleman hänen ändäns cujilla.

12:20 Murettua ruocoa ei hänen pidä särkemän/ ja suidzewaista pellawaista ei hänen pidä sammuttaman/ sijhenasti cuin hän saatta duomion woitoxi.

12:21 Ja hänen nimens päälle pitä pacanat toiwoman.

12:22 Silloin tuotin hänen tygöns Pirulda rijwattu/ sokia ja myckä/ ja hän paransi hänen/ nijn että sokia ja myckä sekä puhui/ että näki.

12:23 Ja Canssa hämmästyti/ ja sanoi: olleco tämä se Dawidin Poica?

12:24 Mutta cosca Phariseuxet sen cuulit/ sanoit he: ei hän aja ulos Perkeleit/ waan Beelzebubin Perkelitten päämiehen wäellä.

12:25 Cosca Jesus tunki heidän ajatuxens/ sanoi hän heille: jocainen waldacunda idze wastans erinnyt/ tule kylmille/ jocainen Caupungi taicka huone idzens wastan erainnut/ ei seiso.

12:26 Ja jos Satan aja ulos Satanan/ nijn hän on erinnyt idzens wastan/ cuinga sijs hänen waldacundans seisois?

12:27 Ja jos minä Beelzebubin wäellä ajaisin Perkeleitä ulos/ kenengä wäellä sijs teidän poicanna ajawat nijtä ulos? sentähden pitä heidän teitä duomidzeman.

12:28 Mutta jos minä ajan ulos Perkeleitä Jumalan Hengellä/ nijn Jumalan waldacunda

tuli teidän tygön.

12:29 Mutta cuinga jocu taita jongun wäkewän huonesen mennä/ ja hänen taloins ryöstä/ ellei hän ensin sido wäkewätä/ ja sijtte ryöstä hänen huonettans?

12:30 Joca ei ole minun cansani/ hän on minua wastan: ja joca ei minun cansani coco/ hän hajotta.

12:31 Sentähden sanon minä teille: Caicki synnit ja pilcka annetan ihmisille andexi/ mutta pilcka Henge wastan/ ei andexi anneta ihmisille.

12:32 Ja cuca ikänäns sano jongun sanan ihmisen Poica wastan/ se hänelle andexi annetan: mutta joca sano jotakin Pyhä Henge wastan/ ei sitä hänelle andexi anneta/ eikä täsä/ eikä tulewaisesa mailmasa.

12:33 Taicka tehkät hywä puu/ nijn hänen hedelmäns tule hywäxi/ taicka tehkät häijy puu/ nijn hänen hedelmäns tule häijyxi: sillä hedelmästä puu tutan.

12:34 Te kärmen sugut/ cuinga te woitte hywä puhua/ cosca te idze pahat oletta? Sillä sydämen kyllydest suu puhu.

12:35 Hywä ihminen tuo hywäst sydämen tawarast hywiä. Ja paha ihminen tuo pahast sydämen tawarast pahoja.

12:36 Mutta minä sanon teille: jocaidzest turhast sanast cuin ihmiset puhuwat/ pitä heidän duomiopäiwänä lugun tekemän.

12:37 Sillä sanoistas sinä hurscaxi tehdän/ ja sanoistas sinä duomitan.

12:38 Silloin wastaisit hänelle muutammat Kirjanoppeneist ja Phariseuxist/ sanoden: Mestari/ me tahdomma nähdä sinulda ihmeitä.

12:39 Nijn hän wastais/ ja sanoi heille: tämä häijy ja huorintekiä sucu edzi merckiä/ waan ei hänelle anneta/ muuta cuin Jonan Prophetan mercki.

12:40 Sillä nijncuin Jonas oli walascalan wadzas colme päiwä ja colme yötä/ nijn pitä myös ihmisen Pojan maan sydämes colme

Pyhän Marcuxen Evangelium

päiwä ja colme yötä oleman.

12:41 Niniwen miehet pitä nouseman duomiolle tämän sugun cansa/ ja hänen duomidzeman: sillä he paransit heidäns Jonaxen Saarnasta. Ja cadzo/ täsä on enämbi cuin Jonas.

12:42 Drötingin etelästä pitä nouseman duomiolle tämän sugun cansa/ ja hänen duomidzeman: sillä hän tuli maan äristä cuuleman Salomonin wijsautta. Ja cadzo/ täsä on enämbi cuin Salomon.

12:43 Cosca rietas hengi on lähtenyt ihmisest/ nijn hän waelda läpidze cuiwia paickoja/ edzi lepo/ ja ei löydä.

12:44 Silloin hän sano: minä palajan jällens minun huoneseni/ custa minä läxin/ ja cuin hän tule/ nijn hän löytä sen tyhjäxi/ käwäistyxi/ ja caunistetuxi.

12:45 Sijtte hän mene/ ja otta seidzemen muuta henge/ idzens pahembata/ ja he menewät ja asuwat siellä. Ja sen ihmisen wijmeiset tulewat pahemmaxi cuin ensimmäiset. Näin myös tapahtu tälle pahalle sucucunnalle.

12:46 COsca hän wielä Canssalle puhui/ cadzo/ hänen äitins ja weljens seisoit ulcona ja pyysit händä puhutella.

12:47 Nijn yxi sanoi hänelle: cadzo/ sinun äitis ja sinun weljes owat ulcona/ ja tahtowat sinua puhutella.

12:48 Nijn hän wastais/ ja sanoi sille sanansaattajalle: cuca on minun äitin/ taicka cutca owat minun weljeni?

12:49 Ja hän ojensi kätens Opetuslastens puoleen/ ja sanoi: cadzo/ minun äitin/ ja minun weljeni.

12:50 Sillä jocainen cuin teke minun Isäni tahdon/ joca on Taiwais/ hän on minun weljen/ ja sisaren/ ja äitin.

Vers.8. Sabbathin Herra) Se on/ joca Christuxen päälle usco/ hän on woittanut Lain/ ja ei Laki taida händä nuhdella/ ehkä hän rickois/ cosca rackaus ja hätä sitä waati ja

ano. v. 31. Henge wastan.) Syndi Pyhä Henge wastan on/ cosca Evangelium hyljätän/ ja caicki autuuden tilat/ joilla Pyhä Hengi waicutta käändymisen Jumalan tygö/ uscon ja synnin andexi saamisen/ joca ei ota näitä wastan täsä mailmas/ ei hänelle anneta syndiä andexi/ waan hän tule ijancaickisest hucutetuxi. v. 32. Eikä tulewaises) Että Mattheus täsä sano: Ei täsä eikä tulewaises mailmas: Nijn Marcus sano: hän tule wicapääxi ijancaickisen cadotuxen/ Marc.3:28.

XIII. Lucu .

Jesus sano Canssalle wertauxen kylwäjäst/ v. 1. ja selittä sen Opetuslapsillens/ v.10. sano monda wertaust/ pascaruohost/ sinapist ja hapatuxest/ v.24. salatust tawarast/ Pärlyst ja nuotast/ v.44. tule jällens Capernaumijn ja opetta heidän Synagogasans/ mutta he ylöncadzowat hänen/ v. 53.

13 :1 Sinä päiwänä läxi Jesus huonesta/ ja istui meren tykönä.

13:2 Ja hänen tygöns cocondui paljo Canssa/ nijn että hän meni hahteen/ ja istui/ ja caicki Canssa seisoit rannalla:

13:3 Ja hän sanoi heille monella wertauxella/ sanoden:

13:4 Cadzo/ kylwäjä meni kylwämän/ ja cosca hän kylwi/ langeisit muutamat tien ohen/ ja linnut tulit/ ja söit ne.

13:5 Muutamat taas langeisit kiwistön/ cusa ei heillä ollut paljo maata/ ja nousit pian päälle/ ettei heillä ollut sywä maata.

13:6 Mutta cosca Auringo coitti/ nijn he poudittin/ ja ettei heillä ollut juurta/ nijn he cuiwetuit.

13:7 Muutamat langeisit orjantappuroihin/ ja orjantappurat caswoit/ ja tucahutit heidän.

13:8 Muutamat taas langeisit hywän maahan/ ja teit hedelmän/ muutamat satakertaisen/ muutamat cuudenkymmenen kertaisen/ ja

Pyhän Marcuxen Evangelium

muutamat colmenkymmenen kertaisen.

13:9 Jolla on corwat cuulla/ hän cuulcan.

13:10 Nijn Opetuslapset tulit/ ja sanoit hänelle: mixi sinä puhut heille wertauxilla:

13:11 Nijn hän wastais/ ja sanoi heille: teille

on annettu tuta Taiwan waldacunnan

salaisudet/ waan ei heille ole annettu.

13:12 Sillä jolla on/ hänelle pitä annettaman/ ja hänellä pitä kyllä oleman. Mutta sildä/ jolla ei ole/ pitä sekin otettaman pois/ kuin hänellä on.

13:13 Sentähden minä puhun heille wertauxilla: Ettei he nähden näe/ eikä cuullen cuule/ ei myös ymmärrä.

13:14 Ja heisä täytetän Esaian ennustus/ joca sanoi: Corwillan pitä teidän cuuleman/ ja ei ymmärtämän/ ja nähden näkemän/ ja ei äckämän.

13:15 Sillä tämän Canssan sydän on cowettu/ ja he ei corwillans cuullet/ ja silmäns panit umben. Ettei he jocus näkis silmilläns/ ja cuulis corwillans/ ja ymmärräis sydämelläns/ ja palajaisit/ ja minä parannaisin heitä.

13:16 MUTta autuat owat teidän silmän/ sillä he näkewät/ ja teidän corwanna/ sillä he cuulewat.

13:17 Totisesta sanon minä teille: monda Prophetat/ ja wanhurscast pyysit nähdä/ joita te näettä/ ja ei nähnet/ ja cuulla/ joita te cuuletta/ ja ei saanet cuulla.

13:18 Nijn cuulcat sijs kylwäjän wertaus:

13:19 Cosca jocu cuule waldacunnan sanan/ ja ei ymmärrä/ nijn tule pahus/ ja temma sen pois kuin hänen sydämehens kylwettin. Tämä on se/ joca tien ohen oli kylwetty.

13:20 Mutta kiwistön kylwetty on se/ joca cuule sanan/ ja cohta ilolla sen otta.

13:21 Mutta ei ole hänellä juurta idzesäns/ eikä pysy: cosca waiwa ja tusca tule sanan tähden/ nijn hän cohta pahane.

13:22 Mutta orjantappurain secan kylwetty/ on se/ joca cuule sanan/ ja tämän mailman suru/ ja rickauden petos tucahutta sanan/ ja

hän tule hedelmättömäxi.

13:23 Mutta hywän maahan kylwetty/ on se/ joca cuule sanan/ ja ymmärtä/ ja tuotta myös ja teke hedelmän/ muutamat satakertaiset/ muutamat cuudenkymmenen kertaiset/ muutamat colmenkymmenen kertaiset.

13:24 Toisen wertauxen pani hän heidän eteens/ sanoden: Taiwan waldacunda on ihmisen wertainen/ joca kylwi hywän siemenen peldons.

13:25 Mutta ihmisten maates/ tuli hänen wihollisens/ ja kylwi ohdackeita nisuin secaa/ ja meni pois.

13:26 Cosca oras rupeis caswaman/ ja hedelmöidzemän/ nijn näyit myös ohdacket.

13:27 Silloin tulit perhenisännän palweliat/ ja sanoit hänelle: Herra/ etkös hywä siemendä kylwänyt peldos/ custa sijs sijhen on ohdacket tullet?

13:28 Nijn sanoi hän heille: wihollinen sen teki. Sanoit palweliat hänelle: tahdotcos että me menem/ ja rewimme ne pois.

13:29 Mutta hän sanoi: en/ sillä cosca te ohdacket rewittä pois/ nijn te myös temmatte nisut pois.

13:30 Sallicat caswa molemmat elon aican asti: ja elon ajalla sanon minä elomiehille: cootcat ensin ohdacket/ ja sitocat heitä lyhteisin poldetta/ mutta nisut cootcat minun aittani.

13:31 Toisen wertauxen pani hän heidän etens/ sanoden: Taiwan waldacunda on Sinapin siemenen wertainen/ jonga ihminen otti ja kylwi peldoos/ joca on pienin caickia siemenitä.

13:32 Mutta cosca se caswoi/ nijn hän on suurin taimein seas/ ja tule puuxi/ nijn että taiwan linnut tulewat/ ja tekewät pesäns sen oxille.

13:33 Toisen wertauxen sanoi hän heille: Taiwan waldacunda on hapatoxen wertainen/ jonga waimo otti/ ja secoitti colmeen wackan jauhoi/ sijhenasti kuin caicki happani.

Pyhän Marcuxen Evangelium

13:34 Nämät caicki puhui Jesus Canssalle wertauxilla/ ja ilman wertauxita ei hän mitän puhunut: että täytetäisin cuin oli Prophetan cautta sanottu/ joca sanoi:

13:35 Minä awan suuni wertauxis/ ja puhun salatut mailman algusta.

13:36 Silloin laski Jesus Canssan/ ja tuli cotia. Ja hänen Opetuslapsens tulit/ sanoden: selitä meille se wertaus pellon ohdackeist.

13:37 Nijn hän wastais/ ja sanoi heille: ihmisen poica on hyvän siemenen kylwänyt/ peldo on mailma/ hyvä siemen on waldacunnan lapset.

13:38 Mutta ohdacket owat pahan lapset.

13:39 Wihollinen joca ne kylwi/ on Perkele/ elon aica on mailman loppu: elomiehet owat Engelit.

13:40 Nijn cuin ohdacket haetan cocon/ ja tulella poltetan/ nijn pitä myös tämän mailman lopulla oleman.

13:41 Ihmisen Poica lähettä Engelins/ ja heidän pitä cocoman caicki pahennoxet/ ja ne jotca wääryttä tekewät/ hänen waldacunnastans.

13:42 Ja heittäwät heidän cuumaan pädzijn/ siellä pitä oleman itcu ja hammasten kiristys.

13:43 Silloin pitä wanhurscat kijldämän/ nijncuin Auringo heidän Isäns waldacunnas. Jolla on corwat cuulla/ hän cuulcan.

13:44 Taas on Taiwan waldacunda tawaran wertainen/ joca on peldoon kätkeyty/ jonga ihminen löysi/ ja kätki sen: ja ilon tähden/ cuin hänellä sijtä oli/ meni hän pois/ ja myi caicki mitä hänellä oli/ ja osti sen pellon.

13:45 Taas on Taiwan waldacunda cauppamiehen wertainen/ joca edzei hywiä Pärlyjä.

13:46 Ja cuin hän löysi callin Pärlyn/ meni hän pois/ ja myi caicki mitä hänellä oli/ ja osti sen.

13:47 TAas on Taiwan waldacunda wercon wertainen /joca on mereen heitetty/ cocoman caickinaisia caloja/ cosca se täyten tuli.

13:48 Wedit he sen rannalle/ ja istuit ja eroitit

hywät astioihins/ mutta pahan he heitit pois.
13:49 Näin myös on tapahtuwa mailman lopulla/ Engelit tulewat/ ja eroittawat pahat wanhurscaista.

13:50 Ja heittäwät heidän cuumaan pädzijn/ siellä pitä oleman itcu ja hammasten kiristys.

13:51 Sanoi Jesus heille: ymmärsittäkö te nämät caicki? He sanoit hänelle/ ymmärsimme Herra.

13:52 Nijn hän sanoi heille: sentähden jocainen kirjanoppenut/ joca on Taiwan waldacunnan oppenut/ se on perhenisännän wertainen/ joca hänen tawarastans tuo edes utta ja wanha.

13:53 Ja tapahtui/ cosca Jesus lopetti nämät puhet/ läxi hän sieldä.

13:54 Ja tuli hänen syndymä maallens/ ja opetti heidän Synagogasans/ nijn että he hämmästyit/ ja sanoit: Custa tällä on tämä wijsaus/ ja woima?

13:55 Eikö tämä ole se sepän poica? Eikö hänen äitins cudzuta Mariaxi? ja hänen weljens Jacob ja Joses/ ja Simon ja Judas.

13:56 Ja hänen sisarens/ eikö ne caicki ole meidän tykönäm? custa tällä on nämät caicki?

13:57 Ja he pahenit hänes. Nijn sanoi Jesus heille: Ei Propheta cusacan halwembana pidetä/ cuin Isäns maalla ja cotonans.

13:58 Ja ei hän siellä monda ihmettä tehnyt heidän epäuscons tähden.

Vers.12. Jolla on) Cusa Jumalan sana ymmärretän/ siellä se idzens enändä/ ja ihmiset paranda: mutta cusa ei sitä ymmärretä/ siellä ihmiset pahetan. v. 31. Sinapin siemen) Ei yhtän sana näy nijn ylöncadzotuxi cuin Evangelium/ ja ei cuitengan ole yhtän sana wäkewämbä cuin se. Sillä se teke caicki ne wanhurscaxi/ jotca sen päälle uscowat. Mutta Laki ja työt ei sitä tee. v. 44. Tawaran) Tämä salattu tawara on Evangelium/ joca meille armon ja wanhurscauden anda ilman meidän ansiotam.

Pyhän Marcuxen Evangelium

Sentähden cosca se löytän/ nijn se ilahutta/ se on/ saatta iloisen sydämen/ jota ei yxikän työ taida toimitta. Tämä on myös se callis Pärly. v. 52. Taiwan waldacundan oppenut) se on/ muita opetta ja autta Taiwaseen. Utta ja wanha) on Evangelium ja Laki.

XIV. Lucu .

HErodes cuule sanoman Jesuxest/ luule hänen olewan Johannes Castajan/ jonga caulan hän andoi leicata/ Herodian tyttären mielen noutexi/ v. 1. Jesus mene corpeen/ joisa hän rawidze 5000. miestä wijdellä leiwällä ja cahdella calalla/ v. 13. sieldä palates/ tule hän käyden wetten päällä Opetuslasten tygö wenHesen/ v. 22. Petari mene hänen tygöns/ mutta hän rupe uppoman. Ja he rucoilewat händä/ v. 28. ja hän teke monda sairasta terwexi/ v. 34.

14:1 Siihen aican/ cuuli Herodes Tetrarcha

Jesuxen sanoman/ ja sanoi palwelioilles:

14:2 Tämä on Johannes Castaja/ hän on nosnut cuolluista/ sentähden teke hän sencaltaisia wäkewitä töitä.

14:3 Sillä Herodes oli ottanut Johannexen kijnni/ sitonut ja fangiuxeen pannut/ Herodixen/ hänen weljens Philippuxen emännän tähden.

14:4 Että Johannes oli hänelle sanonut: ei sowi sinun händä pitä.

14:5 Ja cuin hän tahdoi hänen tappa/ pelkäis hän Canssa: sillä he pidit hänen Prophetana.

14:6 COsca Herodexen syndymä Juhla pidettin/ hyppäis Herodian tytär heidän edesäns. Ja se kelpais Herodexelle.

14:7 Sentähden lupais hän hänelle walalla/ anda mitä ikänäns hän anois.

14:8 Nijn hän sanoi: nijncuin hänen äitins ennen hänen oli opettanut: anna minulle täsä astias Johannes Castajan pää.

14:9 Ja Cuningas tuli murhellisexi. Mutta

cuitengin walan tähden/ ja nijden jotca sijnä atrioidzit/ käski hän anda hänelle.

14:10 Ja lähetti leickaman Johannexen caula tornisa.

14:11 Ja hänen pääns cannettin astias/ ja annettin pijcalle/ ja hän wei sen äitillens.

14:12 Ja hänen Opetuslapsens tulit/ ja otit pois hänen ruumiins/ hautaisit sen/ ja menit ja ilmoitit Jesuxelle.

14:13 COsca Jesus sen cuuli/ meni hän sieldä pois hahdella erimaahan yxinäns. Ja cosca Canssa sen cuuli/ noudatit he händä jalcaisin Caupungeista.

14:14 Ja Jesus käwi/ ja näki paljon Canssa/ ja armahti heidän päällens/ ja paransi sairaita.

14:15 MUtta ehtona tulit Opetuslapset hänen tygöns/ ja sanoit: tämä on erimaa/ ja yö tule/ laske Canssa tykös kylijn menemän heillens ruoca ostaman.

14:16 Nijn Jesus sanoi heille: Ei tarwita heidän menemän pois/ andacat te heidän syödä.

14:17 He sanoit hänelle: ei meillä ole täsä enä cuin wijsi leipä/ ja caxi cala.

14:18 Hän sanoi/ tuocat minulle ne tänne. Ja käski Canssan istua ruohon päälle.

14:19 Ja otti ne wijsi leipä/ ja caxi cala/ cadzahti ylös Taiwasen/ kijtti/ mursi ja andoi leiwät Opetuslapsillens/ ja Opetuslapset annoit Canssalle.

14:20 Ja he söit caicki/ ja rawittin.

14:21 Nijn he cocoisit muruja/ ja täytit caxitoistakymmendä coria tähteistä. Mutta nijtä cuin olit syönet/ oli läHes wijsi tuhatta miestä ilman waimoita ja lapsita.

14:22 JA cohta Jesus waati Opetuslapsians hahten menemän hänen edelläns toiselle rannalle/ nijncauwan cuin hän Canssan olis händäns laskenut.

14:23 Ja cosca hän oli Canssan laskenut/ astui hän yxinäns wuorelle rucoileman. Ja cosca ehto joudui/ oli hän siellä yxinäns.

14:24 Mutta haaxi oli jo keskellä merta/ ja ahdistettin alloilda: sillä wasta tuuli oli.

Pyhän Marcuxen Evangelium

14:25 Mutta yöllä neljännes wartios/ tuli Jesus heidän tygöns/ käyden merellä.

14:26 Ja cosca Opetuslapset näit hänen merellä käywän/ peljästyit he/ ja sanoit: Köpeli se on/ ja huusit pelgon tähden.

14:27 Nijn Jesus puhui cohta heille/ ja sanoi: olcat hywäs turwas/ minä olen/ älkät peljästykö.

14:28 NIin wastais Petari händä/ ja sanoi: Herra/ jos sinä olet/ nijn kāske minun tulla tygös wetten päällä.

14:29 Nijn hän sanoi/ tule. Ja Petari astui ulos hahdest/ ja käwi wetten päällä/ että hän menis Jesuxen tygö.

14:30 Ja cosca hän näki angaran tuulen/ nijn hän peljästy.

14:31 Ja rupeis wajoman/ huusi sanoden: Herra/ auta minua. Nijn Jesus ojensi cohta kätens/ ja tartui häneen.

14:32 Ja sanoi hänelle/ o sinä heickouscainen/ mixis epäilit? cosca he astuit hahten/ nijn tuuli tyweni.

14:33 Mutta ne/ jotca olit hahdesa/ tulit ja cumarsit händä/ ja sanoit: totisesta olet sinä Jumalan Poica.

14:34 JA cosca he olit mennet ylidze/ tulit he Genezaretin maalle.

14:35 Ja cosca sen paican Canssa tunsit hänen/ lähetit he ymbärins caicke sitä maata sanansaattajat/ ja toit hänelle caickinaisia kipeitä.

14:36 Ja rucoilit händä/ että he ainoastans hänen waattens paltesen saisit ruweta. Ja caicki jotca siihen rupeisit/ tulit terwexi.

Vers.1. Tetrarcha) Judea oli maacundinens jaettu neljän wallan ala/ sentähden cudzuttin jocainen waldamies Tetrarchaxi/ se on/ neljännescunnan Ruhtinas. v.25. Neljännes wartios) Muinan jaettin yö neljän wartian/ ja cullakin oli colme hetke.

XV. Lucu .

Jesus aja tacaperin Phariseusten ajatuxet wanhain säädyist/ joilla ei ollut perustus Jumalan sanas/ v. 1. Opetta Opetuslapsillens mikä ihmisen saastutta/ v. 15. autta Cananean waimon tyttären Perkelestä/ ja monda muuta heidän taudeistans/ v. 21. ruocki 4000. miestä seidzemellä leiwällä ja wähillä caloilla/ v. 32.

15:1 Silloin tulit Jesuxen tygö Kirjanoppenet ja Phariseuxet Jerusalemist/ ja sanoit:

15:2 Mixi sinun Opetuslapses rickowat wanhinden säädyt? sillä ei he pese käsiäs leipä syödesäns.

15:3 Nijn hän wastaten sanoi heille: Mixi myös te ricotte Jumalan käskyn teidän säätyinne tähden? Sillä Jumala käski/ sanoden:

15:4 Cunnioita Isäs ja äitiäs/ ja joca kiroile Isäns eli äitiäns/ hänen pitä totisest cuoleman.

15:5 Mutta te sanotta oikiaxi joca sano Isälle taicka äitille/ se on Jumalalle annettu/ jolla minun piti sinua auttaman.

15:6 Ja nijn ei ensingän cunnioita Isäns eikä äitiäns/ ja te olette rickonet Jumalan käskyn teidän säätyin tähden.

15:7 Te wieckat/ Esaias ennusti teistä oikein/ sanoden:

15:8 Tämä Canssa läHes ty minua suullans/ ja cunnioitta minua huulillans/ mutta heidän sydämens on caucana minusta.

15:9 Waan turhan he minua palwelewat/ opettain sitä opetust joca ihmisten käsky on.

15:10 Ja hän cudzui Canssan tygöns/ ja sanoi heille: cuulcat ja ymmärtäkät.

15:11 Ei se ihmistä saastuta kuin suuhun pannan/ mutta se kuin suusta tule/ se saastutta ihmisen.

15:12 Nijn tulit hänen Opetuslapsens/ ja sanoit hänelle: tiesitkös että Phariseuxet pahenit/ cosca he tämän puhen cuulit?

15:13 Mutta hän wastais ja sanoi: jocainen istutus/ jota ei minun taiwallinen Isän

Pyhän Marcuxen Evangelium

istuttanut/ pitä juurinens rewittämän ylös.
15:14 Andacat heidän olla/ he owat sokiats ja sokiain taluttajat/ jos sokia sokiata talutta/ nijn he molemmat cuoppa langewat.
15:15 Niin wastais Petari ja sanoi hänelle: selitä meille tämä wertaus.
15:16 Nijn Jesus sanoi: wieläkö te oletta taitamattomat?
15:17 Ettäkö te wielä ymmärrä? että caicki mitä suuhun pannan/ se mene wadzaan/ ja sillä on luonnolinen uloskäyminen.
15:18 Mutta jotca suusta tulewat/ ne lähtewät sydämestä/ ja saastuttawat ihmisen:
15:19 Sillä sydämestä tulewat pahat ajatuxet/ murhat/ salawuoteudet/ haureudet/ warcaudet/ wäärät todistuxet/ pilcat.
15:20 Nämät saastuttawat ihmisen/ mutta pesemättömillä käsillä syödä/ ei saastuta ihmistä.
15:21 JA Jesus läxi siellä/ ja tuli Tyrin ja Sidonin maan ären.
15:22 Ja cadzo/ Cananean waimo/ joca nijstä maan äristä oli tullut/ huusi händä sanoden: Herra/ Dawidin poica/ armada minun päälleni/ minun tyttären waiwatan hirmuisest Perkeleldä.
15:23 Mutta ei hän sanacan händä wastannut. Nijn hänen Opetuslapsens tulit/ ja rucoilit händä sanoden: eroita händä sinustas: sillä hän huuta meidän jälkem.
15:24 Nijn hän wastaten sanoi: en ole minä lähetetty/ waan cadotettu in lammasten tygö Israelin huonesta.
15:25 Mutta se tuli ja cumarsi händä/ sanoden: Herra auta minua.
15:26 Nijn hän wastaten sanoi: ei ole soweljas/ otta lasten leipä ja heittä penicoille.
15:27 Nijn se wastais: totta Herra/ syöwät cuitengin penicatkin nijstä muruista/ jotca heidän Herrains pöydäldä putowat.
15:28 Silloin Jesus wastaten sanoi hänelle: O waimo/ suuri on sinun uscos/ tapahtucon sinulle nijncuin sinä tahdot/ ja hänen tyttärens

tuli sillä hetkellä terwexi.
15:29 JA Jesus meni siellä edemmä/ ja tuli Galilean meren tygö/ astui wuorelle/ ja istui siihen.
15:30 Ja paljo Canssa tuli hänen tygöns/ ja toit cansans onduwita/ sokioita cuuroja/ myckiä/ raajarickoja/ ja paljo muita/ ja saatit Jesuxen jalcain eteen.
15:31 Ja hän paransi heitä/ nijn että Canssa ihmetteli/ cosca he näit mykät puhuwan/ raajaricot/ terwenä olewan/ onduwat käywän/ sokiats näkewän/ ja cunnioidzit Israelin Jumalata.
15:32 JA Jesus cudzui Opetuslapsens tygöns/ ja sanoi: minä armahdan Canssa/ että he owat jo colme päiwä minun tykönäni wijpynet/ ja ei ole heillä syötäwätä/ ja en minä tahdo heitä tyköäni syömätä pois laske/ ettei he tiellä waipuis.
15:33 Nijn sanoit hänen Opetuslapsens hänelle: custa me saamme täsä erimaas nijn paljo leipä/ cuin me rawidzemma tämän Canssan.
15:34 Ja Jesus sanoi heille: monda leipä teillä on? He sanoit: seidzemen/ ja wäähä calaisita.
15:35 Nijn hän käski Canssan maan päällä atrioidzeman.
15:36 Ja hän otti ne seidzemen leipä/ ja calat/ kijtti/ mursi/ ja andoi Opetuslastens/ ja Opetuslapset annoit Canssalle/ ja he söit caicki/ ja rawittiin.
15:37 Ja otit ylös mitä lijaxi jäi/ seidzemen täysinäistä coria muruja.
15:38 Mutta nijtä cuin söi/ oli neljä tuhatta miestä/ ilman waimoita ja lapsita.
15:39 Ja cuin hän oli Canssan tyköäns laskenut/ astui hän hahteen/ ja tuli Magdalan rajoille.

Vers.5. Jumalalle annettu) Alij sic : Tuleco se sinun hywäxes/ cuin minä uhran? Sinua auttaman) se on/ kyllä Jumala anda sinulle sen siaan. v. 13. Istutus) Se on/ caicki oppi ja

Pyhän Marcuxen Evangelium

waicutus/ cuin ei Jumala waicutta ihmises/ se on syndi. Ja tästä nähdän/ että oma ehto on juuri woimatoim Jumalisiin asiois.

XVI. Lucu .

Phariseuxet ja Saduceuxet anowat ihmeitä Taiwast/ waan Jesus muistutta heille Jonan Prophetan merkin/ v. 1. opetta cuinga hänen Opetuslapsens pitä cawattaman Phariseusten erhetysiä/ v. 5. Petari tunnusta jalost Christuxest caickein Opetuslasten nimellä/ ja saa woiman päästä ja sitoa/ v. 13. Jesus ilmoitta hänen kärsimisestän/ ja caickein jotca händä seurawat/ v. 20.

16:1 Niin tulit hänen tygöns Phariseuxet ja Saduceuxet ja anoit häneldä kiusaten merckiä Taiwasta.

16:2 Nijn hän wastais ja sanoi heille: ehtolla te sanotta: seijes tule: sillä Taiwas ruscotta.

16:3 Ja huomeneltain/ tänäpäin tule cowa ilma: sillä Taiwas ruscotta/ ja on pimiä. Te wieckat/ Te taidatte Taiwan muodon duomita/ ettäkö te taida myös tämän ajan merckiä duomita?

16:4 Tämä häijy ja huorintekiä sucucunda edzi merckiä/ ja ei hänelle anneta muuta merckiä/ waan Jonan Prophetan mercki/ ja hän jätti heidän/ ja meni pois.

16:5 Ja cosca hänen Opetuslapsens olit tullet ylidze toiselle rannalle: olit he unhottanet otta leipä myötäns.

16:6 Nijn Jesus sanoi heille: cadzocat ja cawahtacat teidän Phariseusten ja Saduceusten hapatuxest.

16:7 Nijn he ajattelit idzelläns/ sanoden: En me ottanet leipiä cansam.

16:8 Cosca Jesus sen ymmärsi/ sanoi hän heille: te wäähä uscoiset/ mitä te suretta keskenän/ etet te leipiä cansan ottanet?

16:9 Ettäkö wielä ymmärrä? taicka ettekö te muista wijttä leipä/ ja wijttä tuhatta ihmistä/

ja mittoman coria te corjaisitta?

16:10 Nijn mös nijtä seizendä leipä/ ja neljä tuhatta ihmistä/ ja mittoman coria te corjaisitta?

16:11 Cuinga et te ymmärrä (etten minä leiwäst teille sitä sanonut/ että teidän pitäis cawattaman Phariseusten ja Saduceusten hapatuxest?)

16:12 Silloin he ymmärsit/ ettei hän käsenyt cawatta leiwän hapatuxest/ mutta Phariseusten ja Saduceusten opetuxest.

16:13 Silloin tuli Jesus Cesarean maan äreen/ joca cudzutan Philippuxen/ ja kysyi Opetuslapsillens/ ja sanoi: Kenengä sanowat ihmiset minun ihmisen Pojan olewan?

16:14 Nijn he sanoit: Monicahdat Johannes Castajan: Mutta muutamat Helian: Muutamat taas Jeremian/ taicka jongun Prophetaista.

16:15 Sanoi hän heille: mutta kenengä te sanotta minun olewan?

16:16 Wastais Simon Petari ja sanoi: sinä olet Christus eläwän Jumalan Poica.

16:17 Ja Jesus wastaten sanoi hänelle: Autuas olet sinä Simon Jonan poica/ sillä ettei liha eikä weri ilmoittanut sitä sinulle/ mutta minun Isän joca on Taiwais.

16:18 Mutta minä myös sanon sinulle: sinä olet Petari/ ja tämän callion päälle tahdon minä raketa minun Seuracundani/ ja helwetin portit ei pidä händä woittaman.

16:19 Ja minä annan sinulle Taiwan waldacunnan awaimet/ ja caicki cuin sinä maan päällä sidot/ pitä sidotut oleman Taiwais/ ja caicki cuin sinä päästät maan päällä/ ne pitä myös oleman päästetyt Taiwais.

16:20 Nijn hän haasti Opetuslapsians kellengän sanomast/ että hän oli Jesus Christus.

16:21 Siitä ajasta rupeis Jesus julistaman Opetuslapsillens/ että hänen piti Jerusalemijn menemän/ ja paljon wanhimmilda ja Pappein päämiehildä ja Kirjanoppeneilda kärsimän/ ja

Pyhän Marcuxen Evangelium

piti tapettaman ja colmanden päivänä
ylösnouseman.

16:22 Ja cuin Petari otti hänen erinäns/ rupeis
hän händä nuhteleman/ sanoden: armada
idzes Herra/ älkön sinulle nijn tapahtuco.

16:23 Ja hän käänsi hänen ymbärins/ ja
sanoi: mene pois minun tyköäni Satan/ sinä
pahennat minun/ ettes ymmärrä nijtä/ jotca
Jumalan owat/ mutta ne jotca ihmisten owat.

16:24 Silloin Jesus sanoi Opetuslapsillens: jos
jocu tahto seurata minua/ hän kielläkän
idzens/ ja ottacan ristins päällens/ ja
seuratcan minua.

16:25 Sillä joca tahto hengens kätke/ hän
hucutta sen. Mutta joca hengens hucutta
minun tähteni/ hän löytä sen.

16:26 Mitä se autta ihmisen/ jos hän caiken
mailman woitta/ ja sielullens teke wahingon?
taicka mitä anda ihminen/ jolla hän sieluns
lunasta?

16:27 Sillä se tosin tapahtu/ että ihmisen
Poica on tulewa Isäns cunnias Engeleittens
cansa/ ja silloin hän maxa cullekin töidens
jälken.

16:28 Totisest minä sanon teille: muutamat
seisowat täsä/ jotca ei pidä cuolemata
maistaman/ siihenasti cuin he näkewät
ihmisen Pojan tulewan/ hänen
waldacunnasans.

*Vers.3. Ajan merckiiä) Näillä merkeillä
ymmärtä Christus hänen ihmens/ jotca olit
ennustetut/ tapahtuwan Christuxen aicana/
Esa. 35:5. v. 18. Sinä olet Petari) Cepha Syriaxi/
Petros Grekixi/ suomexi callio. Ja caicki
Christityt owat Petarit/ sen tunnustuxen
cautta/ jonga Petari täsä teke/ joca tunnustus
on se callio/ jonga päälle idze Petari ja caicki
Christityt raketut owat/ nijn ettei caicki
helwetin portit/ se on Syndi/ cuolema/
helwetti/ mailmalinen wijsaus/ walda/ etc.
taida sitä woitta. v. 18. Tämän callion päälle)
Se on/ tämän uscon ja tunnustuxen/ eli idze*

*Christuxen päälle/ jonga Petari tunnusti/ sillä
hän idze on Prophetain ja Apostolein
perustus/ ja culmakiwi/ Eph.2:20 ja
hengellinen callio/ 1. Cor. 10:4. Nijn myös
Augustinus nämät sanat ymmärtä Retract.
cap. 21. v. 28. Cuolemata) Se on/ joca usco
minun päälleni/ ei hänen pidä cuolemata
näkemän/ Ioh. 8:51. & 11:25. et 12:47.*

XVII. Lucu .

*Jesus mene Opetuslastens cansa wuorelle ja
kircastetan suurella cunnialla/ v. 1. puhu Elian
tulemisest/ v. 9. aja Perkelen ulos/ ja sano
syyn/ mixei hänen Opetuslapsens taida sitä
tehdä/ v. 14. puhu wielä kärsimisestäns/ v. 22.
ja lähettä Petarin andaman werorahan nijlle
jotca sitä anoit/ v. 24.*

17:1 Ja cuuden päivän peräst/ otti Jesus
Petarin/ Jacobin ja Johannexen hänen
weljens/ ja wei heidän erinäns corkialle
wuorelle ja kircastettin heidän edesäns.

17:2 Ja hänen caswons paisti nijncuin
Auringoinen/ ja hänen waattens tulit walkiaxi
nijncuin walkeus.

17:3 Ja cadzo/ heille ilmestyit Moses ja Elias/
ja puhuit hänen cansans.

17:4 Nijn wastais Petari/ ja sanoi Jesuxelle:
Herra/ meidän on täsä hywä olla/ jos sinä
tahdot/ nijn me teemme tähän colme maja/
sinulle yhden/ Mosexelle yhden ja Elialle
yhden.

17:5 Wielä hänen puhuisans/ cadzo/ walkia
pilwi ymbäriwarjois heidän. Ja cadzo/ äni
pilwest sanoi: Tämä on minun racas Poican/
johonga minä mielistyn/ cuulcat händä.

17:6 Ja cuin Opetuslapset sen cuulit/ langeisit
he caswoillens/ ja peljästyit sangen cowin.

17:7 Ja Jesus tuli/ ja rupeis heihin/ ja sanoi:
noscat ja älkät peljätkö.

17:8 Cosca he silmäns nostit/ ei he ketän
nähet/ mutta Jesuxen yxinäns.

Pyhän Marcuksen Evangelium

17:9 Ja cuin he menit wuorelda alas/ haasti Jesus heitä/ sanoden: älkät kellekän tätä näkyä sanoco/ siihenasti cuin ihmisen Poica cuolluista nouse.
17:10 Nijn hänen Opetuslapsens kysyt hänelle/ sanoden: Mixi sijs Kirjanoppenet sanowat/ että Elian pitä ennen tuleman?
17:11 Nijn Jesus wastaten/ sanoi heille: Elias tosin tule ennen/ ja cohenda caicki.
17:12 Mutta minä sanon teille: Elias on jo tullut/ ja ei he tundenet händä/ mutta teit hänen mitä he tahdoit. Nijn myös ihmisen Poica on heildä kärsiwä.
17:13 Silloin ymmärsit Opetuslapset hänen Johannes Castajast sanonen.
17:14 Ja cuin he Canssan tygö tulit/ tuli yxi mies hänen tygöns/ ja langeis polwillens hänen eteens/ sanoden:
17:15 Herra/ armada minun poicani/ sillä hän on cuutaudillinen/ ja cowin waiwatan/ sillä hän lange usein tuleen/ ja usein myös weteen.
17:16 Ja minä toin hänen sinun Opetuslastes tygö/ ja he ei woinet händä parata.
17:17 Nijn Jesus wastaten/ sanoi: epäuscoinen ja cangia sucucunda/ cuinga cauwan minun pitä teidän cansan oleman? cuinga cauwan minun pitä teitä kärsimän? tuocat händä tänne.
17:18 Ja Jesus rangais sen/ ja Perkele meni hänestä ulos. Ja poica parani sillä hetkellä.
17:19 Silloin menit Opetuslapset Jesuxen tygö erinäns/ ja sanoit: Mixen me woinet sitä aja ulos?
17:20 Nijn Jesus sanoi heille: teidän epäuscon tähden. Totisesta minä sanon teille: jos teillä olis usco nijncuin sinapin siemen/ nijn te taidaisitta sano tälle wuorelle: sijrrä sinus tästä sinne/ nijn se sijrtyis: ja ei teillä mitän olis mahdotoinda.
17:21 Waan tämä sucu ei mene muutoin ulos/ cuin rucouxella/ ja paastolla.
17:22 Cosca he asuit Galileas/ sanoi Jesus heille: tapahtuwa on/ että ihmisen Poica

annetan ylön ihmisten käsijn.
17:23 Ja he tappawat hänen/ ja colmandena päiwänä hän nouse ylös. Ja he tulit sangen murhellisexi.
17:24 Ja cosca he menit Capernaumijn/ tulit werorahan ottajat Petarin tygö/ ja sanoit: eikö teidän Mestarin ole harjandunut weroraha maxaman:
17:25 Sanoi hän: on. Ja cuin hän tuli huonesen/ ennätti hänen Jesus/ ja sanoi: mitäs luulet Simon? cuilda maan Cuningat ottawat weron: omilda lapsildans/ taicka wierailda?
17:26 Petari sanoi hänelle: wierailda. Sanoi Jesus hänelle:
17:27 Nijn lapset owat wapat/ mutta etten me heitä pahennais: nijn mene merelle/ ja heitä onges/ ja se cala/ jongas ensin saat/ ota ja awa hänen suuns/ nijn sinä löydät rahan/ ota se/ ja anna heille/ minun ja sinun edestäs.

Vers.27. Lapset owat wapat) Waicka Christus oli wapa/ cuitengin hän andoi weron/ lähimmäisens mielen noutexi: nijn myös on Christitty mones asias wapa idze puolestans. Mutta cuitengin hän mielelläns lähimmäistäns autta ja palwele.

XVIII. Lucu .

Opetuslapset kysywät/ cuca on suurin Jumalan waldacunnas/ Jesus cudzu lapsen eteens/ neuwo heitä wälttämän ylpeyttä ja yxikerraisten pahennusta/ v. 1. hän opetta heitä cuinga heidän pitä oleskeleman lewottomain ja rijtaisten cansa/ v. 15. Petari kysy cuinga usiast lähimmäiselle pitä annettaman andexi/ Jesus wasta wertauxella palweliast/ joca oli Herrallens kymmenen tuhatta leiwiskätä welca/ v. 21.

18:1 Sillä hetkellä tulit Opetuslapset Jesuxen tygö/ sanoden: cuca on suurin Taiwan

Pyhän Marcuxen Evangelium

waldacunnas?

18:2 Ja Jesus cudzui tygöns lapsen/ ja asetti sen heidän keskellens/ ja sanoi:

18:3 Totisest minä sanon teille: ellet te käänny ja tule nijncuin lapset/ nijn et te tule Taiwan waldacundaan.

18:4 Joca idzens alenda nijncuin tämä lapsi/ se on suurin Taiwan waldacunnas.

18:5 Ja joca holho yhden sencaltaisen lapsen minun nimeeni/ hän holho minun.

18:6 Mutta joca pahenda yhden näistä pienimmist/ jotca uscowat minun päälleni/ parambi hänen olis/ että myllyn kiwi ripustettaisin hänen caulaans/ ja upotettaisin meren sywyteen.

18:7 Woi mailma pahennuxen tähden: sillä pahennus cummingin tule. Woi cuitengin sitä ihmistä/ jonga cautta pahennus tule.

18:8 Mutta jos sinun kätes/ taicka jalcas pahenda sinun/ nijn leicka se pois/ ja heitä pois tykö. Parambi on sinun elämään onduwana mennä/ taicka raajarickona/ cuin sinulla olis caxi kättä ja caxi jalca/ ja heitetäisin ijancaickiseen tuleen.

18:9 Ja jos sinun silmäs pahenda sinun/ nijn puhcaise se ulos/ ja heitä pois tykö. Parambi on sinun elämään mennä silmäpuolla/ cuin sinulla olis caxi silmä/ ja heitetäisin helwetin tuleen.

18:10 Cadzocat/ ettet te cadzo ylön yhtäkän näistä pienimmist: sillä minä sanon teille: heidän Engelins Taiwais näkewät aina minun Isäni caswon/ joca on Taiwais.

18:11 Sillä ihmisen Poica tuli autuaxi tekemän/ sitä cuin cadonnut oli.

18:12 Mitä te luuletta? jos jollakin ihmisellä olis sata lammast/ ja yxikin heistä exyis? eikö hän jätäis yhdexänkymmendä ja yhdexän wuorille/ ja menis ja edzeis sitä exynyttä?

18:13 Ja jos nijn tapahtu/ että hän löytä hänen/ totisest sanon minä teille: hän iloidze enämmin sijtä/ cuin yhdexästäkymmenestä ja yhdexäst/ jotca ei exynet.

18:14 Nijn ei ole myös teidän taiwallisen Isänne tahto/ että jocu näistä pienimmist huckuis.

18:15 Mutta jos sinun weljes ricko sinua wastan/ nijn mene ja nuhtele händä cahden kesken. Jos hän sinua cuule/ nijns olet weljes woittanut.

18:16 Jos ei hän sinua cuule/ nijn ota yxi eli caxi cansas/ että caicki asiat cahden eli colmen todistajan suus olisit.

18:17 Ellei hän nijtä cuule/ nijn sano seuracunnalle/ ellei hän seuracunda cuule/ nijn pidä händä pacanana ja Publicanina.

18:18 Totisest sanon minä teille: Caicki mitä te maan päällä sidotta/ pitä myös oleman sidotut Taiwais: Ja caicki mitä te päästättä maan päällä/ pitä myös oleman päästetyt Taiwais.

18:19 Taas sanon minä teille: misä ikänäns asias caxi teistä sopiwat maan päällä/ jota he rucoilewat/ sen heidän pitä saaman minun Isäldäni/ joca on Taiwais.

18:20 Sillä cusa caxi taicka colme tulewat cocon minun nimeeni/ sijnä minä olen heidän keskelläns.

18:21 Silloin Petari tuli hänen tygöns/ ja sanoi: Herra/ cuinga usein minun pitä weljelleni/ joca ricko minua wastan/ andaman andexi? Ongo seidzemes kerras kyllä?

18:22 Sanoi Jesus hänelle: en minä sano sinulle ainoastans seidzemen kerta/ mutta seidzemenkymmendä kerta seidzemen.

18:23 Sentähden on Taiwan waldacunda Cuningahan werrattu/ joca tahdoi lucua laske palweliains cansa.

18:24 Ja cuin hän rupeis laskeman/ tuli yxi hänen eteens/ joca oli hänelle welca kymmenen tuhatta leiwiskätä.

18:25 Ja ettei hänellä ollut wara maxa/ käski Herra hänen myytä/ ja hänen emändäns/ ja lapsens/ ja caicki mitä hänellä oli/ ja maxetta.

18:26 Nijn se palwelia langeis maahan/ ja rucoili händä/ sanoden: Herra/ ole

Pyhän Marcuxen Evangelium

kärsiwäinen minun cansani/ ja minä maxan caicki sinulle.

18:27 Nijn armahti Herra sitä palweliata/ ja päästi hänen/ andoi hänelle welan andexi.

18:28 Nijn se palwelia meni ulos/ ja löysi yhden cansapalwelioistans/ joca hänelle oli welca sata penningitä. Ja hän tartui häneen/ ja otti hänen caulasta/ sanoden: maxa welcas.

18:29 Nijn hänen cansapalwelians langeis maahan/ ja rucoili händä/ sanoden: ole kärsiwäinen minun cansani/ ja minä maxan caicki sinulle.

18:30 Mutta ei hän tahtonut/ waan meni ja heitti hänen tornijn/ siihenasti cuin hän welan maxais.

18:31 Cosca muut hänen cansapalwelians sen näit mitä tehtin/ murehdit he sangen cowin/ tulit ja ilmoitit Herrallens caiken mitä tehty oli.

18:32 Silloin cudzui Herra hänen eteens/ ja sanoi hänelle: sinä paha palwelia/ minä annoin sinulle andexi caiken welan/ ettäs minua rucoilit.

18:33 Eikö myös sinun pitänyt armahtaman sinun cansapalweliatas/ nijncuin minäkin armahdin sinua?

18:34 Ja hänen Herrans wihastui/ ja annoi hänen böweleille/ siihenasti cuin hän maxais caicki mitä hän oli hänelle welca.

18:35 Nijn myös minun taiwallinen Isän teke teille/ jollet te cukin anna sydämestäns andexi weljens rioxita.

Vers.19. He rucoilewat) Ei caicki mitä cukin hembeydest rucoile Jumalalda/ waan mitä me anomme Jumalan mielen jälken ja hänen lupauxens perän/ 1. Ioh. 5:14. Iacob.4:3. v. 20. Minun nimeeni) se on/ minun käskyni jälken/ ja minun cunniaxeni/ nijn se caicki hywin menesty ja aicoin tule.

XIX. Lucu .

Jesus wasta Phariseusten kysymyksen/ jos

emännästä pitä eriämän ja mingä syyn tähden/ v. 1. he tuowat lapsia hänen tygöns/ ja hän siuna heitä/ v. 13. Nuoruainen kysy cuinga hän sais ijancaickisen elämän. Jesus käske hänen pitä käskyt/ myydä caicki ja anda waiwaisten/ v. 16. hän ilmoitta Opetuslapsillens/ mingä palcan heidän pitä saaman/ jotca Evangeliumin tunnustuxen tähden jotain täsä mailmas kärsiwät/ v. 27.

19:1 Ja tapahtui/ cosca Jesus oli lopettanut nämät puhet/ läxi hän Galileast/ ja tuli Judean maan rajoille/ sille puolelle Jordanin.

19:2 Ja paljo Canssa seurais händä/ ja siellä hän heitä paransi.

19:3 Ja Phariseuxet tulit hänen tygöns/ kiusaman händä/ ja sanoit hänelle: saaco mies eritä waimostans caickinaisen syyn tähden?

19:4 Nijn hän wastais/ ja sanoi heille: ettäkö te ole lukenet/ joca algusta ihmisen teki/ miehexi ja waimoxi hän heidän teki.

19:5 Ja sanoi: sentähden pitä ihmisen luopuman Isästäns ja äitistäns/ ja waimons tykönä pysymän/ ja caxi tulewat yhdexi lihaxi:

19:6 Nijn ei he ole enä caxi/ mutta yxi liha. Jonga sijs Jumala yhten sowitti/ ei pidä ihmisen sitä eroittaman.

19:7 Nijn he sanoit hänelle: mixi sijs Moses käski anda erokirjan/ ja waimon hyljätä?

19:8 Sanoi hän heille: teidän sydämen cowuden tähden salli Moses eritä teitä teidän waimoistan. Waan ei algusta nijn ollut.

19:9 Mutta minä sanon teille: cuka ikänäns hylkä waimons muutoin cuin huoruden tähden/ ja nai toisen/ hän teke huorin. Ja joca sen hyljätyn otta/ hän teke huorin.

19:10 Hänen Opetuslapsens sanoit hänelle: jos miehen asia nijn on waimons cansa/ ei sijtte ole hywä naida.

19:11 Hän sanoi heille: ei tätä sana caicki käsitä/ mutta ne joille se annettu on.

19:12 Sillä muutamat owat cuohitut/ jotca äitins cohdust nijn syndynet owat. Ja owat

Pyhän Marcuxen Evangelium

cuohitut/ jotca ihmisildä cuohitut owat. Ja owat cuohitut/ jotca Taiwan waldacunnan tähden idze heidäns cuohidzit. Joca woi otta/ se ottacan.

19:13 Silloin wietin hänen tygöns lapsia/ että hän laskis kätens heidän päällens ja rucoilis/ mutta Opetuslapset nuhtelit heitä.

19:14 Waan Jesus sanoi heille: sallicat lasten tulla minun tygöni/ ja älkät kieldäkö heitä/ sillä sencaltaisten on Taiwan waldacunda.

19:15 Ja cuin hän oli pannut kätens heidän päällens/ meni hän siellä pois.

19:16 Ja cadzo/ yxi tuli ja sanoi hänelle: hywä Mestari/ mitä minun pitä tekemän/ että minä saisin ijancaickisen elämän?

19:17 Nijn hän sanoi hänelle: mixi sinä cudzut minun hywäxi? Ei ole kengän hywä/ waan ainoa Jumala. Mutta jos sinä tahdot elämään tulla/ njin pidä käskyt.

19:18 Nijn hän sanoi hänelle: cutca? Jesus sanoi: älä tapa: älä tee huorin: älä warasta: älä wäärin todista.

19:19 Cunnioita Isäs ja äitiäs/ ja racasta lähimmäistäs njincu in idze sinuas.

19:20 Sanoi nuorucainen hänelle: caicki nämät pidin minä nuorudestani/ mitä wielä minulda puuttu.

19:21 Sanoi Jesus hänelle: jos sinä tahdot olla täydellinen/ njin mene ja myy mitä sinulla on/ ja anna waiwaisten/ ja sinun pitä saaman tawaran Taiwasa/ ja tule ja seura minua.

19:22 Cosca nuorucainen cuuli sen puhen/ meni hän pois murehisans: sillä hänellä oli paljo tawarata.

19:23 Mutta Jesus sanoi Opetuslapsillens: totisest sanon minä teille: Ricas tule työläst Taiwan waldacundan.

19:24 Ja taas sanon minä teille: kewiämbi on Camelin käydä neulan silmän läpidze/ cuin rickan tulla Jumalan waldacundan.

19:25 Cosca Opetuslapset ne cuulit/ peljästyit he sangen cowin/ ja sanoit: cuca sijs woi autuaxi tulla?

19:26 Nijn Jesus cadzahti heidän päällens/ ja sanoi heille: ihmisten tykönä on se mahdotoin/ mutta Jumalan tykönä owat caicki mahdolliset.

19:27 Silloin wastais Petari ja sanoi hänelle: cadzo/ me luowuimma caickista/ ja seuramma sinua/ mitä sijs meidän sijtä on?

19:28 Nijn sanoi Jesus hänelle: totisest sanon minä teille/ te jotca minua seuratta sijtä vdes syndymises/ cosca ihmisen Poica istu hänen cunnians istuimella/ pitä myös teidän istuman cahdellatoistakymmenellä istuimella duomiten caxitoistakymmendä Israelin sucucunda.

19:29 Ja jocainen cuin luopui huoneistans/ taicka weljistäns/ taicka sisaristans/ taicka Isästäns/ taicka äitistäns/ taicka emännästäns/ taicka lapsistans/ taicka pellostans/ minun nimeni tähden/ hänen pitä satakertaisest saaman/ ja ijancaickisen elämän perimän.

19:30 Mutta monda ensimmäist tule wijmeisexi/ ja wijmeistä ensimmäisexi.

Vers.8. Sydämen cowuden) Muutamat käskyt opettawat hywiä/ ja muutamat kieldäwät pahoja/ ettei pahemmin pidäis tapahtuman. Sentähden toisinans paljo paha sallitan/ njincu in se mailmainen miecka myös teke. v. 12. Idze heidäns) Ei ruumillinen waan hengellinen cuohidzeminen/ joca on erinomainen Jumalan lahja/ nimittäin/ juuri puhdas elämä/ ilman caickinaista riettautta. v. 17. Hywäxi) Christus puhu ihmisen luonnon puolesta/ jonga cautta hän meitä Jumalan tygö alati wetä. Ja sano Ioh. 7:16. Minun oppin ei ole minun: njin myös täsä: en minä ole hywä. v. 21. Täydellinen) Täydellisyys on coco Lain täyttämys. Sentähden selkiäst näky/ ettei tämä nuorucainen ole Lakia sydämestäns pitänyt/ njincu in hän cuitengin luuli. Sen Christus hänelle sijtä osotta/ että hän pane hänen eteens oikiat Lain työt/ ja duomidze ettei yxikän ricas taida autuaxi tulla/ joca enä

Pyhän Marcuxen Evangelium

racasta tawarata cuin Jumalata/ joista tämä nuorucainen yxi on. Cuitengin he tulisit autuaxi/ jotca woisit täydellisestä Lain täyttä.

XX. Lucu .

Jesus sano heille wertauxen perhenisännäst/ joca palckais työwäke wijnamäkeens/ v. 1. ja Jerusaleminj mennes/ ilmoitta hänen kärsimisens/ v. 17. Zebedeuxen poicain äiti rucoile händä/ että hänen poicans corgotettaisin hänen waldacunnasans. Mutta Opetuslapset napisewat sitä/ v. 20. Tiellä Jerichon tykönä anda hän cahdelle sokialle heidän näköns/ v. 29.

20:1 Sillä Taiwan waldacunda on Perhenisännän wertainen/ joca warhain huomeneldain läxi ulos palckaman työwäke wijnamäkeens.
20:2 Ja cuin hän oli sopinut työmiestens cansa määrätyst päiwä palcast/ lähetti hän heidän wijnamäkeens.
20:3 Ja hän meni ulos liki colmannella hetkellä/ näki hän muita seisowan Turulla joutilasna/ ja sanoi heille:
20:4 Mengät myös te minun wijnamäkeni/ ja mitä cohtullinen on/ nijn minä annan teille: Nijn he menit sinne.
20:5 Ja taas hän meni ulos liki cuudennella ja yhdexännellä hetkellä/ ja teki myös nijn.
20:6 Mutta yhdellätoistakymmenellä hetkellä läxi hän ulos/ ja löysi muita joutilasna seisomast/ ja sanoi heille: mixi te täsä caiken päiwän joutilasna seisotte?
20:7 He wastaisit: ei ole kengän meitä palcannut. Hän sanoi heille: mengät te myös minun wijnamäkeeni/ ja mitä cohtus on/ sen pitä teidän saaman.
20:8 Cosca ehto tuli/ sanoi wijnamäen isändä Perhenshaldialle: cudzu työwäki/ ja maxa heidän palckans/ ruweten wijmeisist ensimmäisin asti.

20:9 Ja cuin ne tulit/ jotca liki yhdellätoistakymmenellä hetkellä tullet olit/ ja sait cukin päiwän palcan.
20:10 Cosca ensimmäiset tulit/ luulit he enemmän saawans.
20:11 Ja he myös sait cukin päiwä palcan. Ja cuin he sait/ napsit he Perhenisändätä wastian/ ja sanoit:
20:12 Nämät wijmeiset olit ainoastans yhden hetken työsä/ ja sinä teit heidän meidän werraxem/ jotca olemma candanet päiwän cuorman ja helden.
20:13 Nijn hän wastais yhdelle heistä/ ja sanoi: ystävän/ en tee minä sinulle wääryttä/ etkös sopinut minun cansani määrätyst palcast?
20:14 Ota se cuin sinun tule/ ja mene matcas: minä tahdon myös tälle wijmeiselle anda nijncuin sinullengin.
20:15 Wai engö minä saa tedä minun calustani mitä minä tahdon? taicka cadzotcos sentähden carsast/ että minä hywä olen?
20:16 Nijn wijmeiset tulewat ensimmäisixi/ ja ensimmäiset wijmeisixi. Sillä monda owat cudzutut/ mutta harwat walitut.
20:17 Ja Jesus meni ylös Jerusaleminj/ ja otti caxitoistakymmendä Opetuslastans/ erinäns tiellä tygöns:
20:18 Ja sanoi heille: cadzo/ me menemmä Jerusaleminj/ ja ihmisen Poica ylönannetan Pappein päämiehille/ ja Kirjanoppenuille/ ja he duomidzewat hänen cuolemaan.
20:19 Ja ylönandawat pacanoille pilcatta/ ja ruoskitta/ ja ristinnaulitta/ ja colmandena päiwänä hän ylösnoise.
20:20 Silloin tuli hänen tygöns Zebedeuxen poicain äiti poikinens/ cumarsi ja anoi jotain häneldä.
20:21 Ja hän sanoi hänelle: mitäs tahdot? Sanoi hän hänelle: sano/ että nämät caxi minun poicani istuisit/ yxi sinun oikialla kädellä/ ja toinen wasemallas sinun waldacunnasas.

Pyhän Marcuxen Evangelium

20:22 Nijn Jesus wastaten sanoit: et te tiedä mitä te anotta/ woittaco juoda sen Calkin/ jonga minun pitä juoman? ja castetta sillä Castella/ jolla minä castetan?

20:23 He sanoit hänelle: me woimma. Hän sanoit heille: Minun Calckini tosin te juotta/ ja sillä Castella/ jolla minä castetan te castetan. Mutta istua minun oikialla kädelläni/ taicka wasemalla/ ei ole minun andamisellani/ mutta joille se on walmistettu minun Isäldäni.

20:24 Cosca ne kymmenen sen cuulit/ närkestyit he nijstä cahdesta weljexestä.

20:25 Mutta Jesus cudzui heidän tygöns/ ja sanoit: te tiedätte/ että mailmalliset Päämiehet wallidzewat heitä/ ja jotca jalot owat/ he hallidzewat heitä.

20:26 Ei nijn pidä oleman teidän keskenän/ mutta cuca tahto teidän seasan jaloin olla/ se olcan teidän palwelian.

20:27 Ja joca tahto teidän seasan ensimmäinen olla/ se olcan teidän palwelian.

20:28 Nijn cuin ei ihmisen Poica tullut että händä piti palweldaman/ mutta että hän palwelis/ ja andais hengens lunastuxexi monen edestä.

20:29 Ja heidän lähteisäns Jerichost/ seurais händä paljo Canssa.

20:30 Ja cadzo/ caxi sokiata istuit tien oHes . Cosca he cuulit/ että Jesus käwi/ huusit he sanoden: Herra Dawidin Poica armada meitä.

20:31 Nijn Canssa waadei heitä waickeneman. Mutta he huusit enemmän/ sanoden: Herra Dawidin Poica armada meitä.

20:32 Ja Jesus seisatti/ ja cudzui heidän tygöns/ ja sanoit: Mitä te tahdotta/ että minun pitä teidän tekemän?

20:33 Sanoit he hänelle: Herra/ että meidän silmän aukenisit.

20:34 Nijn Jesus armahti heitä/ ja rupeis heidän silmijns: Ja he sait cohta näköns/ ja seuraisit händä.

Vers.10. Päiwäpalcan) Päiwäpalcalla

ymmärretän caicki Jumalan hywät tegot cuin hän ihmisille teke ruumin puolest/ ja erinomaisest ymmärretän Christuxen ja hänen Pyhän Evangeliumins Saarnat ja ilmestyxet/ jotca sekä Judalaisille että pacanoille tapahtunet owat. v. 22. Juoda Calkin) se on/ kärsiä. Mutta liha tahto aina ennen cunnialisexi tulla/ cuin hän ristinnaulitan ja waiwatan/ ja ennen pyytä idziäns ylendellä cuin hän aletan.

XXI. Lucu

Christus aja Jerusalemijn Asilla/ ja Canssa huuta Hosianna/ v. 1. aja ostajat ja myyjät ulos Templist/ jonga tähden Papit napisewat/ v. 10. Huomeneldain kiro hän ficunapuuta/ nijn että se cuiwettu/ v. 18. Sijtte hän puhu ylimmäisten Pappain cansa wirastans/ v. 23. ja sano heille wertauxen mieHes t/ jolla oli caxi poica/ v. 28. Wijnamäest/ v. 33. Culmakiwest/ Dawidin 118. Psalmist/ v. 42.

21:1 JA cuin he läHes tyit Jerusalemita ja tulit Bethphagen Öllymäen tygö/ lähetti Jesus caxi Opetuslastans/ sanoden heille:

21:2 Mengät kylään joca on teidän edesän/ ja te löydätte cohta Asintamman sidottuna/ ja warsan hänen cansans/ päästäkät ne ja tuocat minulle.

21:3 Ja jos jocu teille jotakin sano/ nijn sanocat: Herra nijtä tarwidze/ ja cohta hän laske heidän.

21:4 Mutta nämät tapahduit caicki/ että täytetäisin/ cuin sanottu oli Prophetan cautta/ joca sanoit:

21:5 Sanocat Zionin tyttäreille: cadzo/ sinun Cuningas tule sinulle siwiä istuin Asintamman päällä/ ja iken alaisen Asin warsan päällä.

21:6 Opetuslapset menit/ ja teit nijncuin Jesus heille käsenyt oli/ ja talutit hänen tygöns Asintamman ja warsan.

21:7 Ja panit nijden päälle heidän waattens/ ja

Pyhän Marcuxen Evangelium

istutit hänen nijden päälle:

21:8 Nijn monda Canssast hajotti waattens tielle. Ja muutamat carseit oxia puista/ ja hajotit tielle.

21:9 Mutta Canssa/ joca edellä käwi/ ja jotca seuraisit/ huusit sanoden: Hosianna Dawidin Pojalle/ kijtetty olcon se joca tule Herran nimeen/ Hosianna corkiudes.

21:10 Ja cuin hän tuli Jerusalemijn/ nousi coco Caupungi/ sanoden: cuca on tämä?

21:11 Nijn Canssa sanoi: tämä on Jesus se Propheta Galilean Nazarethist.

21:12 JA Jesus meni Jumalan Templijn/ ja ajoi ulos caicki jotca myit ja ostit Templis.

21:13 Ja waihattajain pöydät ja mettisten caupidziain istuimet hän cukisti. Ja sanoi heille: kirjoitettu on/ minun huonen pitää rucous huonexi cudzuttaman/ mutta te oletta sen tehnet ryöwäritten luolaxi.

21:14 Ja hänen tygöns tulit sokiak ja onduwat Templis/ ja hän paransi heitä.

21:15 Cosca Pappein päämiehet ja Kirjanoppenet näit ne ihmet/ cuin hän teki/ ja cuulit lapset Templis huutawan/ ja sanowan: Hosianna Dawidin Pojalle: närkästyit he ja sanoit hänelle:

21:16 Cuuletcos mitä nämät sanowat? Nijn Jesus sanoi heille: Cuulen kyllä? ettekö te coscan lukenet? Lasten ja imewäisten suusta olet sinä kijtoxen walmistanut.

21:17 Ja hän luowui heistä/ ja meni Caupungista Bethaniaan/ ja oli siellä.

21:18 Mutta huomeneltain Caupungihin palaitesans/ isois hän.

21:19 Ja hän näki ficunapuun tien oHes / meni hän sen tygö/ ja ei löynnyt hänesä mitän muuta cuin lehdet: ja hän sanoi hänelle: älkön ikänäns tästäkän edes sinust hedelmätä caswaco. Ja ficunapuu cohta cuiwettui.

21:20 Ja cuin Opetuslapset sen näit/ ihmettelit he sanoden: cuinga se ficunapuu nijn cohta cuiwettin?

21:21 Jesus wastaten sanoi heille: totisest

sanon minä teille: jos teillä olis usco/ ja et te epäilis/ nijn et te ainoastans tätä tekis/ cuin ficunapuulle tapahtui/ mutta myös jos te sanoisitta tälle wuorelle: siirrä sinus/ ja cukistu mereen/ nijn se taphtuis.

21:22 Ja caicki mitä te anotte rucouxes uscolla/ sen te saatte.

21:23 JA cuin hän meni Templijn/ tulit hänen tygöns Pappein päämiehet ja Canssan wanhimmat/ hänen opettaisans/ sanoden: millä woimalla sinä näitä teet? taicka cuca andoi sen woiman?

21:24 Nijn Jesus wastaten sanoi heille: minä tahdon myös teille kysyä sanan/ jos te sen minulle sanotte/ nijn minä myös teille sanon/ millä woimalla minä näitä teen.

21:25 Custa Johannexen Caste oli/ olico se Taiwasta/ taicka ihmisistä? Nijn he ajattelit idzelläns sanoden: jos me sanomme Taiwast/ nijn hän sano meille:

21:26 Mixette sijs händä usconet? Mutta jos me sanomme: se oli ihmisildä/ nijn me pelkämme Canssa: sillä caicki pidit Johannexen Prophetana.

21:27 Ja he wastaten sanoit Jesuxelle: En me tiedä. Sanoi hän heille: En minä myös sano teille/ millä woimalla minä näitä teen.

21:28 MUtta cuinga te luuletta: Yhdellä miehellä oli caxi poica/ ja hän meni ensimäisen tygö/ ja sanoi: poican mene tänäpä tekemän työtä minun wijnamäkeni.

21:29 Nijn hän wastaten sanoi: En minä mene. Mutta sijtte hän cadui/ ja meni.

21:30 Nijn hän meni toisen tygö/ ja sanoi myös nijn. Mutta hän wastaten sanoi: kyllä minä menen Herra/ ja ei mennytkän.

21:31 Cumbi näistä cahdesta teki Isäns tahdon? Ja he sanoit hänelle: se ensimäinen. Sanoi Jesus heille: Totisest sanon minä teille: Publicanit ja portot käywät teidän edellä Taiwan waldacundaan.

21:32 Sillä Johannes tuli teidän tygön wahhurscauden tietä opettain/ ja et te händä

Pyhän Marcuxen Evangelium

usconet/ mutta Publicanit ja portot uscoit hänen. Waicka te sen näittä /nijn et te sijttekän parannusta tehnet/ että te hänen päällens olisit vsconet.

21:33 Cuulcat toinen wertaus: Oli yxi Perhen isändä joca istutti wijnapuita ja pani aidan nijden ymbärins/ ja asetti wijnacuopan/ ja rakensi tornin/ ja andoi sen wijnamäen miehille/ ja meni wieralle maalle.

21:34 Cosca hedelmäin aica läHes tyi/ lähetti hän palwelians wijnamäen miesten tygö/ ottaman sen hedelmitä.

21:35 Ja wijnamäen miehet otit kijnni hänen palwelians/ yhden he piexit/ toisen he tapoit/ colmannen he kiwitiit.

21:36 Taas hän lähetti toiset palweliat usiammat cuin ensimmäiset/ ja he teit heidän myös nijn.

21:37 Mutta wijmein lehetti hän heidän tygöns poicans/ sanoden: He pelkävät minun poicani.

21:38 Cosca wijnamäen miehet näit pojan/ sanoit he keskenäns: tämä on perillinen/ tulcat/ tappacam händä/ ja nijn me saamme hänen perindöns.

21:39 Ja he otit hänen kijnni/ sysäisit ulos wijnamäest/ ja tapoit.

21:40 Cosca wijnamäen isändä tule/ mitä hän nijden wijnamäen miesten teke?

21:41 He sanoit hänelle: Että he pahat owat/ nijn hän pahasti heidän hucutta/ ja anda wijnamäkens toisille wijnamäen miehille/ jotca hänen andawat hedelmän ajallans.

21:42 Sanoi Jesus heille: Ettekö te ikänäns Ramatuisa lukenet. sen kiwen/ jonga rakendajat hylkäisit/ se on tehty culmakiwexi.

21:43 Herralda on tämä tehty/ ja on ihmellinen meidän silmäim edes. Sentähden sanon minä teille: Jumalan waldacunda pitä teildä otettaman pois/ ja annettaman pacanoille/ jotca sen hedelmän tekewät.

21:44 Ja joca lange tähän kiween/ hän runnellan. Mutta jonga päälle hän lange/ sen

hän murenda.

21:45 Ja cuin Pappein päämiehet/ ja Phariseuxet cuulit hänen wertauxens/ ymmärsit he/ että hän heistä sanoi.

21:46 Ja he pyysit händä otta kijnni/ mutta he pelkäisit Canssa/ sillä he pidit hänen Prophetana.

Vers.9. Hosianna) Auta eli anna onne ja terweyttä. v: 31 Käywät: Paljo mahdollisempi on että portot ja ajeluxet tulewat autuaxi/ sillä ne heidän syndins wijmeingin tundewat/ Mutta corjat pyhät cuolewat omasa pyhydesäns/ ellei he ihmellisest käätyxi tule. v. 44. Lange) Caicki heidän louckawat Christuxeen/ muutammat parannuxexi/ ja muutammat pahennuxexi.

XXII. Lucu .

WErtaus Cuningast/ joca teke häitä pojallens/ v. 1. Christus wasta Phariseuxia ja Herodianeita werorahast/ v. 15. Ja Saduceusten kysymyxeen waimosta/ jolla oli seidzemen miestä/ ja opetta heitä ylösousemisest/ v. 23. Lain parhast käskyst/ ja Christuxest/ kenengä Poica hän on/ v. 34 & 41.

22:1 Ja Jesus puhui taas heille wertauxilla/ ja sanoi:

22:2 TAIwan waldacunda on Cuningan wertainen/ joca teki häitä Pojallens.

22:3 Ja lähetti palwelians cudzuman cudzutuita häihin/ ja ei he tahtonet tulla.

22:4 Taas hän lähetti toiset palweliat/ sanoden: sanocat cudzutuille/ cadzo/ minä walmistin minun atrian/ minun härkäni ja syöttiläni owat tapetut/ ja caicki owat walmistetut/ tulcat häihin.

22:5 Mutta he cadzoit ylön. Ja menit pois yxi pellollens/ toinen caupallens.

22:6 Mutta muut otit kijnni hänen palwelians/

Pyhän Marcuxen Evangelium

ja pilckaisit heitä/ ja tapoit.

22:7 Cosca Cuningas sen cuuli/ wihastui hän/
ja lähetti sotawäkens/ ja hucutti ne
murhamiehet ja heidän Caupungins poltti.

22:8 Silloin hän sanoi palwelioillens: Häät
tosin owat walmistetut/ mutta cudzutut ei
ollet mahdolliset.

22:9 Mengät sijs teiden haaroin/ ja caicki jotca
te löydätte/ cudzucat häihin.

22:10 Ja hänen palwelians menit teille/ ja
cocoisit caicki cuin he löysit/ pahat ja hywät/
ja häähuone täytettin wierahista.

22:11 Nijn Cuningas meni cadzoman
wieraitans. Cosca hän näki siellä yhden
ihmisen/ joca ei ollut waatetettu
hääwaatteilla.

22:12 Ja hän sanoi hänelle: ystävän/ cuingas
tänne tulit/ ja ei sinulla ole hääwaatteita? Nijn
hän waickeni.

22:13 Silloin sanoi Cuningas palwelioillen:
sitocat hänen kätens ja jalcans/ ottacat ja
heittäkät händä ulcoiseen pimeyteen/ siellä
pitä oleman itcu ja hammasten kiristys.

22:14 Sillä monda on cudzuttu/ mutta harwat
owat walitut.

22:15 Silloin Phariseuxet menit pitämän
neuwo/ cuinga he hänen sanoisa solmeisit.

22:16 Ja he lähetit hänen tygöns heidän
Opetuslapsens Herodianein cansa/ sanoden:
Mestari/ me tiedämme sinun totisexi/ ja sinä
opetat Jumalan tien totudes/ et myös tottele
ketän/ sillä et sinä cadzo ihmisten muoto.

22:17 Sano sijs meille/ cuingas luulet? sopico
Keisarille anda wero taicka ei?

22:18 Cosca Jesus ymmärsi heidän pahudens/
sanoi hän: mitä te ulcocullatut kiusatta
minua? Osottacat minulle weromynti.

22:19 Nijn he annoit hänelle werorahan.

22:20 Ja hän sanoi heille: Kenengä on tämä
cuwa ja päällekirjoitus? He sanoit: hänelle
Keisarin.

22:21 Nijn hän sanoi heille: Andacat Keisarille/
cuin Keisarin owat/ ja Jumalalle cuin Jumalan

owat.

22:22 Ja cosca he nämät cuulit/ ihmettelit he/
ja luowuit hänestä ja menit pois.

22:23 Sinä päivänä tulit Saduceuxet hänen
tygöns/ jotca ei sano olewan
ylösnousemusta/ ja kysyit hänelle/ sanoden:

22:24 Mestari/ Moses sanoi: jos jocu cuole
lapsitoin/ nijn hänen weljens pitä hänen
emändäns naiman/ ja herättämän weljens
siemenen.

22:25 Nijn olit meidän seasam seidzemen
weljestä/ cosca ensimmäinen nai/ nijn se cuoli.
Ja ettei hänellä ollut siemendä/ jätti hän
emändäns weljellens.

22:26 Nijn myös toinen ja colmas/ haman
seidzemenden asti.

22:27 Mutta caickein wijmein cuoli se waimo.
Kenengä emännän sijs nijstä seizemest pitä
hänen ylösnousemises oleman?

22:28 Sillä jocainen piti händä.

22:29 Nijn Jesus wastaten sanoi heille: te
exytte/ ja et te ymmärrä Ramatuita/ eikä
Jumalan woima.

22:30 Sillä ylösnousemises ei naida eikä
huolla/ mutta caicki owat nijncuin Jumalan
Engelit Taiwas.

22:31 Ettekö te ole lukenet cuolluitten
ylösnousemisest/ jota teille on Jumalast
sanottu/ joca sanoi:

22:32 Minä olen Abrahamin Jumala/ Isaachin
Jumala/ ja Jacobin Jumala. Ei ole Jumala
cuolluitten Jumala/ mutta eläwitten.

22:33 Ja cuin Canssa sen cuuli/ hämmästyit he
hänen oppians.

22:34 COsca Phariseuxet sen cuulit/ että hän
oli Saduceusten suun tukinnut/ cocounsit he
yhten.

22:35 Ja yxi Lain opettaja heistä kysyi hänelle
kiusaten händä/ ja sanoi:

22:36 Mestari/ cuca on suurin käsky Laisa:
Jesus sanoi hänelle:

22:37 Racasta sinun Herras Jumalatas/
caikesta sinun sydämestäs/ ja caikesta sinun

Pyhän Marcuxen Evangelium

sielustas/ ja caikesta sinun mielestäs.

22:38 Tämä on suurin ja ensimmäinen käsky.

Toinen on tämän caltainen:

22:39 Racasta sinun lähimmäistäs nijncuin idze sinuas.

22:40 Nijssä cahdesa käskysä caicki Laki ja Prophetat rippuwat.

22:41 Cosca Phariseuxet coosa olit/ kysyi heille Jesus/ sanoden:

22:42 Mitä teille näky Christuxest/ kenengä Poica hän on? He sanoit Dawidin.

22:43 Hän sanoi heille: cuinga sijs Dawid cudzu hänen Herraxi hengesä? sanoden:

22:44 Herra sanoi minun Herralleni/ istu minun oikialle kädelleni/ sijhenasti cuin minä panen sinun wihollises jalcais astinlaudaxi.

22:45 Jos sijs Dawid cudzu hänen Herraxi/ cuingast hän on hänen poicans?

22:46 Ja ei tainnut kengän händä mitän wastata. Ja ei myös yxikän rohgennut sen päiwän peräst hänelle enämbätä kysyä.

Vers.12. Hääwaatteit) se on/ usco. Jolla ei usco ole/ ei se taida milläkän omalla työlläns Jumalan kelwata/ Heb. 11:6. v. 21. Andacat Keisarille) se on/ että te oletta wieralle Esiwallalle alammaiset/ nijn andacat hänelle se wero/ cuin teidän päällenne pandu on/ ja älkät ottaco pois/ mitä Jumala on säätänyt Templijn ja Jumalan palweluxeen.

XXIII. Lucu .

Christus walitta Phariseusten ja Kirjanoppenuitten ylpeyttä/ petollista oppia/ ahneutta/ ulcocullaisutta ja murha/ v. 1. Ja ennusta sijtä onnettomudesta/ rangaistuxest ja häwityxest cuin Jerusalemin Caupungille ja heille caikille pitä tapahtuman/ v. 33.

23:1 Silloin Jesus puhui Canssalle/ ja hänen Opetuslapsillens/ sanoden:

23:2 Mosexen istuimella istuwat

Kirjanoppenet/ ja Phariseuxet.

23:3 Caicki sijs mitä he teidän käskewät pitä/ se pitäkät/ ja tehkät/ mutta heidän töidens jälken älkät te tehkö: sillä he sanowat/ ja ei tee.

23:4 He sitowat rascat cuormat/ joita ei woida canda/ ja panewat ihmisten olgille/ mutta ei he sormellansatkan idze tahdo nijtä lijcutta.

23:5 Caicki heidän työns tekewät he/ että ne ihmisildä nähdäisin.

23:6 He lewittewät heidän muistokirjans/ ja tekewät suurexi heidän waattens liepet/ ja racastawat ylimmäisiä istuimita pidoisa/ ja Synagogisa ylimmäisiä sioja.

23:7 Ja terwetyxiä Turulla/ ja myös tahtowat cudzutta ihmisildä Rabbixi.

23:8 Mutta älkät te andaco teitän cudzutta Rabbixi: sillä yxi on teidän Mestarin/ joca on Christus/ mutta te oletta caicki weljexet.

23:9 Ja älkät ketäkän cudzucu Isäxen maan päällä: sillä yxi on teillä Isä/ joca on Taiwais.

23:10 Ja älkät andaco teitän cudzua Mestarixi/ sillä yxi on teidän Mestarin/ joca on Christus.

23:11 Joca teistä suurin on/ se olcan teidän palwelian.

23:12 Mutta joca idzens ylendä/ se aletan/ ja joca idzens alenda se yletän.

23:13 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet/ te ulcocullatut/ jotca suljette Taiwan waldacunnan ihmisildä: sillä et te idze sinne mene etkä salli menewäisiä sinne mennä.

23:14 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet/ te ulcocullatut/ jotca syötte leskein huonet/ sanoden: me pidämme pitkät rucouxet/ sentähden te saatte sitä cowemman cadotuxen.

23:15 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet/ te ulcocullatut/ jotca merta ja Mannerta ymbäri waellatte tehdäxenne yhtä Proselitiä. Ja cosca se tehty on/ nijn te hänestä teette caxikerta enemmän Helwetin lapsen/ cuin te idze oletta.

23:16 Woi teitä te sokiat taluttajat/ jotca

Pyhän Marcuxen Evangelium

sanotte: Joca wanno Templin cautta/ ei se mitän ole/ mutta joca wanno Templin cullan cautta/ se on welgollinen.

23:17 Te hullut ja sokiät/ sillä cumbi on suurembi/ culda eli Templi? Joca cullan pyhittä?

23:18 Ja joca wanno Altarin cautta/ ei se mitän ole/ mutta joca wanno sen lahjan cautta/ kuin sen päällä on/ se on welgollinen.

23:19 Te hullut ja sokiät/ cumbi on parembi/ lahja eli Altari/ joca lahjan pyhittä?

23:20 Joca sijs wanno Altarin cautta/ nijn hän wanno hänen cauttans/ ja caickein kuin sen päällä on.

23:21 Ja joca wanno Templin cautta/ se wanno hänen cauttans/ ja sen cautta/ joca sijnä asu.

23:22 Ja joca wanno Taiwan cautta/ se wanno Jumalan istuimen cautta/ ja sen joca hänes istu.

23:23 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet te ulcocullatut/ jotca kymmenexet teette Minduista/ Tilleistä/ ja Cuminoista/ ja jätätte pois ne rascammat Laista/ kuin owat: Duomio/ laupius/ ja usco: näitä pidäis tehtämän/ ja toisia ei jätettämän.

23:24 Te sokiät taluttajat/ te cuurnidzette hyttyisen/ ja Camelin nielette.

23:25 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet te ulcocullatut/ jotca puhdistatte juomaastian ja ruocaastian ulcoiselda puolelda/ mutta sisäldä oletta te täynäns raatelemista/ ja tytymättömyttä.

23:26 Sinä sokia Phariseus/ puhdistista ensin juomaastia ja ruocaastia sisäldä/ että nijn ulcoisetkin puolet puhdistetuxi tulisit.

23:27 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet te ulcocullatut/ jotca oletta walkiaxi siwuttuin hautain caltaiset/ jotca ulco caunit owat/ mutta sisäldä owat he täynäns cuolluitten luita/ ja caicke riettautta.

23:28 Nijn myös te oletta ulco nähdä ihmisten edes hurscat/ mutta sisäldä te oletta täynäns

petosta ja wääryttä.

23:29 Woi teitä Kirjanoppenet ja Phariseuxet te ulcocullatut/ jotca rakennatte Prophetain hautoja/ ja caunistatte wanhurscasten muiston merckiä/ ja sanotte:

23:30 Jos me olisimme ollet meidän Isäim aigoilla/ en me olis ollet osalliset heidän cansas Prophetain weres.

23:31 Nijn te sijs idze teidän päällenne tunnustatte/ että te oletta nijden lapset/ jotca tapoit Prophetat.

23:32 Nijn tekin täyttäkät teidän Isäinne määrät.

23:33 Te kärmet/ te kyykärmekten sikiät/ cuinga te wäldätte Helwetin cadotuxen.

23:34 Sentähden/ cadzo/ minä lähetän teille Prophetat ja wijsat/ ja Kirjanoppenet/ ja nijstä te muutamit tapatte/ ja ristinnaulidzetta/ ja muutamit te piexette teidän Synagogisan/ ja wainotta Caupungista Caupungihin.

23:35 Että teidän päällen pitä tuleman caicki wanhurscas weri/ joca wuodatettu on maan päälle hamast wanhurscan Abelin werestä/ nijn Zacharian Barachian pojan weren asti/ jonga te tapoitta Templin ja Altarin waihella.

23:36 Totisest sanon minä teille: caicki nämät pitä tuleman tämän sugun päälle.

23:37 Jerusalem/ Jerusalem/ sinä joca tapat Prophetat/ ja kiwillä surmat ne/ jotca sinun tygös lähetetyt owat/ cuinga usein minä tahdoin coota sinun lapses/ nijncuin Cana coco poicans sijpeins ala/ ja et te tahtonet?

23:38 Cadzo/ teidän huonen pitä teille jäämän kylmille.

23:39 Sillä minä sanon teille: et te suingan minua tästedes näe/ siihenasti kuin te sanotte: kijtetty olcon se/ joca tule Herran nimeen.

Vers.2. Mosexen istuimella) Mosexen opetus oli Jumalan sana/ sentähden ei sanota kengän istuwan Mosexen istuimella/ mutta ne jotca Jumalan sanoja opettawat/ ja cosca he sen tekewät/ nijn me olemma welcapäät heitä

Pyhän Marcuxen Evangelium

cuuleman cuin Christus täsä kāske/ waan jos he jotakin muuta opettawat/ lijatengin jolla Jumalan käsky cadzotan ylön/ nijn en me ole nijtä welcapäät cuuleman/ cuin ennen sanottu on/ Matth. 15:3. v. 13. Suljette) Nämät awaimet/ on se woima/ jolla Taiwan waldacunnast opetetan/ ei he sitä opettanet/ mutta estit ne ihmisten opilla/ jotca oikiata oppia cuullet olisit. v. 15. Proselitiä) Nijn ne cudzuttin/ jotca pacanoista Judalaisten oppihin käätyxi tulit. v. 24. Cuurnidzette) se on/ te teette ihmisten mielen carwaxi wāhisä asioisa/ ja suuret asiat te unohdatte. v. 25. Tytymättömyttä) se on/ että he caicki puoleens temmawat/ ja suures hecumas eläwät/ eikä tottele Jumalata/ eikä sieluans. Ruoca ja juomaastiat owat caunit/ mutta ruoca ja juoma joca nijsä on/ owat wäärys ja tytymättömyys. v. 34. Minä lähetän) Cadzo/ custa Prophetat/ wijsat ja opettajat tulewat. v. 35. Barachian) Tällä Barachialla on caxi nime: sillä/ 2. Par. 24:20. hän cudzutan Jojadaxi.

XXIV. Lucu .

CHristus ilmoitta Opetuslapsillens Templist lähteis/ mitkä merkit pitä tapahtuman Jerusalemin häwityxen ja mailman lopun edellä: Nimittäin/ sodat/ taudit ja caickinaiset ahdistuxet. Christittyin ahdistuxet/ epäjumalan palweluxet/ petolliset Christuxet/ ja wäärät Prophetat/ v. 1. Ihmet Taiwas/ ja ihmisen Pojan ihme pilwis/ mutta päiwän ja hetken tietä Jumala ainoastans/ v. 28. Meidän pitä sentähden walwoman ja odottaman meidän Herram pelgolla/ v. 42.

24:1 Ja Jesus meni ulos/ läxi pois Templist/ ja hänen Opetuslapsens tulit osottaman hänelle Templin rakennuxia.

24:2 Nijn sanoi Jesus heille: ettäkö te caickia näitä näe? Totisest sanon minä teille: ei pidä täsä jätettämän kiwe kiwen päälle/ joca ei

maahan jaoteta.

24:3 Mutta cosca hän istui öljymäellä/ menit Opetuslapset hänen tygöns erinäns/ ja sanoit: Sanos meille cosca tämä tapahtu? Ja mikä sinun tulemises/ ja mailman lopun mercki olle?

24:4 Mutta Jesus wastais/ ja sanoi heille: cadzocat/ ettei kengän teitä wiettele.

24:5 Sillä monda tulewat minun nimeeni/ sanoden: minä olen Christus/ ja wiettelewät monda.

24:6 Nijn te saatte cuulla sotia/ ja sanomita sodista/ cadzocat/ ettet te cauhistu.

24:7 Sillä caicki nämät pitä tapahtuman/ mutta ei wielä ole loppu. Sillä Canssan pitä Canssa wastian nouseman/ ja waldacunnan waldacunda wastian/ ja tule ruttotauti/ ja nälkä/ ja maan järistys moneen paickan.

24:7 Mutta caicki nämät owat murehten alcu.

24:8 Silloin he ylönandawat teitä waiwaan/ ja tappawat teidän/ ja te tulette ylöncadzotuxi caikilda pacanoilda/ minun nimeni tähden.

24:10 Ja silloin monda pahenewat/ ja keskenäns pettäwät toinen toisens/ ja wihawat toinen toistans keskenäns.

24:11 Ja monda wäärä Prophetat nouse/ ja wiettelewät monda.

24:12 Ja että wäärys saa wallan/ nijn rackaus monesa kylmene.

24:13 Mutta joca wahwana pysy loppun asti/ se tule autuaxi.

24:14 Ja waldacunnan Evangelium pitä Saarnattaman caikesa mailmasa/ caikille pacanoille tunnustuxexi/ ja silloin tule loppu.

24:15 Cosca te sijs näette häwityxen cauhistuxen/ josta sanottu on Daniel Prophetalda/ seisowan sijnä pyhäsä sias/ joca tämän luke hän ymmärtäkön.

24:16 Silloin ne cuin Judeas owat/ paetcan wuorille.

24:17 Ja jotca caton päällä owat/ älkön astuco alas ottaman mitän huonestans.

24:18 Ja joca pellolla on/ älkön palaitco

Pyhän Marcuxen Evangelium

waatteitans ottaman.

24:19 Woi rascaita ja imettäwäisiä nijnä päiwinä.

24:20 Rucoilcat/ ettei teidän paconna tapahduis talwella eikä Sabbathina.

24:21 Sillä silloin pitä suuren waiwan oleman/ jonga caltainen ei ole ollut mailman algusta nijn tähän asti/ ei myös tule.

24:22 Ja ellei ne päiwät lyhetäis/ nijn ei yxikän liha tulis autuaxi/ mutta walittuin tähden ne päiwät lyhetän.

24:23 Silloin jos jocu teille sanois: cadzo/ täsä on Christus/ taicka siellä/ nijn älkät uscoco.

24:24 Sillä wäärät Christuxet/ ja wäärät Prophetat nousewat ja tekewät suuria ihmeitä ja merckejä/ nijn että myös/ jos taidais tapahtua walitutkin exytettäisin.

24:25 Cadzo/ minä olen teille ennen sanonut:

24:26 Jos he sijs teille sanowat: cadzo/ hän on corwes/ nijn älkät mengö ulos: cadzo/ hän on Camaris/ älkät uscoco:

24:27 Sillä nijncuin pitkäisen tuli leimahta idästä ja näky haman länden/ nijn on myös ihmisen Pojan tulemus.

24:28 Mutta cusa raato on/ siihen cotcatkin coconduwat.

24:29 Mutta cohta nijden waiwa päiwäin jälken/ Auringo pimene/ eikä Cuu walista/ ja Tähdet putowat Taiwast/ ja Taiwan woimat wapisewat.

24:30 Ja silloin näky ihmisen Pojan mercki Taiwasa. Ja silloin caicki sucucunnat maasa parcuwat/ ja saawat nähdä ihmisen Pojan tulewan Taiwan pilwis/ suurella woimalla ja cunnialla.

24:31 Ja hän lähettä Engelins suurella Basunan änellä/ ja he cocowat hänen walittuns neljäst tuulest/ yhdestä Taiwan ärestä nijn toiseen.

24:32 Oppicat Ficunapuusta wertaus/ cosca sen oxa on tuore ja lehdet pacahtawat/ nijn te tiedätte suwen läsnä olewan.

24:33 Nijn myös te/ cosca te näette nämät

caicki/ tietäkät että se on juuri owen edes.

24:34 Totisest sanon minä teille: Ei tämän sucucunnan pitä huckuman/ ennen kuin caicki nämät tapahtuwat:

24:35 Taiwas ja maa hucku/ mutta minun sanani ei pidä huckanduman.

24:36 Waan sitä päiwä ja hetke ei tiedä kengän/ ei Engelitkät Taiwas/ waan minun Isän yxinäns.

24:37 Mutta nijncuin Noahn ajalla oli/ nijn pitä myös ihmisen Pojan tulemus oleman.

24:38 Sillä nijncuin he nijnä päiwinä wedenpaisumisen edellä olit/ söit ja joit/ nait ja huolit/ haman siihen päiwän asti/ jona Noah Arckin meni:

24:39 Ja ei tiennet ennen kuin wedenpaisumus tuli/ ja otti pois caicki. Nijn pitä myös ihmisen Pojan tulemus oleman.

24:40 Silloin on caxi kedolla/ yxi ylösotetan/ ja toinen jätetän.

24:41 Caxi jauhawat yhdellä myllyllä/ yxi ylösotetan/ ja toinen jätetän.

24:42 Walwocat sijs/ sillä et te tiedä/ millä hetkellä teidän Herran on tulewa.

24:43 Mutta se tietäkät/ jos Perhenisändä tiedäis/ millä hetkellä waras olis tulewa/ caiketi hän walwois/ ja ei sallis caiwa huonettans.

24:44 Sentähden olcat te myös walmit/ sillä millä hetkellä et te luuletcan/ tule ihmisen Poica.

24:45 Cuca on uscollinen ja nopsa palwelia/ jonga Herra pani perhens päälle/ andaman heille ruoca ajallans.

24:46 Autuas on se palwelia/ jonga Herra löytä nijn tehnexti/ cosca hän tule.

24:47 Totisest sanon minä teille: Hän pane hänen caiken hywydens päälle.

24:48 Mutta jos se paha palwelia sano sydämesäns:

24:49 Minun Herran wijpy tulemast/ Ja rupe piexemän leipäweljiäns/ nijn myös syömän ja juoman juomaritten cansa.

Pyhän Marcuxen Evangelium

24:50 Nijn sen palwelian Herra tule sinä päiwänä/ jona ei hän luuleckan/ ja sillä hetkellä/ jolla ei hän tiedä/
24:51 Ja hän leicka hänen ricki/ ja anda hänelle palcan ulcocullattuun cansa: siellä pitä oleman itcu ja hammasten kiristys.

Vers.15. Cauhistuxen) Tämä taisi olla jalo ulconaisen pyhyden cauneus ja muoto ihmisten edesä/ joca cuitengin oli julmuus ja cauhistus Jumalan edesä: Nijn cuin Pawin hallitus/ ja endisen aican Judalaisten ja pacanain epäjumalan palwelus on ollut. v. 21. Talwella) se on/ paetcat oikialla ajalla. Sillä ei talwella ole hywä waelda: ja Sabbathin waellus oli Judalaisilda kieltä. v. 23. Täsä on Christus) Ne owat eriseurat ja säädyt/ jotca hywä elämätä ulconaisista töistä edziwät. Waan Camarit/ owat nyt caicki hengelliset Clostarit: mutta corwet owat Pelegrimin waelluxet ja Ärmätit. v. 28. Raato) Se on sananlascu/ ja on nijn paljo: Kyllä me cocon tulemme: cusa minä olen/ sijnä myös te oletta. Nijn cuin raato ja Cotcat yhdest löytän/ ilman paican määrämätä. v. 34. Tapahtuwat se on/ Caicki nämät rupewat tapahtuman jo tällä ajalla/ teidän eläisän

XXV. Lucu .

Jesus werta Taiwan waldacunnan kymmeneen Neidzeen/ joista wijsi olit tyhmä/ ja wijsi taitawat/ v. 1. Ja miehen/ joca waelsi ulcomaalle/ ja andoi tawarans palwelioillens corgolle/ v. 14. Anda tietä/ cuinga wijmeisellä duomiolla pitä tapahtuman/ että jocainen saa palcan työns jälkeen/ v. 31.

25:1 Silloin pitä Taiwan waldacunda oleman kymmenen Neidzen caltainen/ jotca otit lampuns/ ja menit ylkä wastan.
25:2 Mutta wijsi heistä oli tyhmä/ ja wijsi taitawata.

25:3 Tyhmät otit lampuns/ ja ei öljy myötäns.
25:4 Mutta taitawat otit öljyä astiaans ynnä lampun cansa.
25:5 Cosca ylkä wijwyi/ tulit he caicki uneliaksi ja macaisit.
25:6 Mutta puoli yönä tuli huuto: cadzo/ ylkä tule/ mengät händä wastan.
25:7 Nijn nousit caicki nämät Neidzet/ ja walmistit lampuns.
25:8 Ja tyhmät sanoit taitawille: Andacat meille teidän öljyistä/ sillä meidän lampum sammuwat.
25:9 Nijn wastaisit taitawat/ sanoden: Ei suingan/ ettei meidän ja teidän puutu/ mutta mengät parammin niiden tygö/ jotca myywät/ ja ostacat idzellen.
25:10 Cosca he menit ostaman/ tuli ylkä. Ja jotca walmit olit/ ne menit hänen cansans häihin/ ja owi suljettin.
25:11 Wijmein tulit nekin toiset Neidzet/ ja sanoit: Herra/ Herra/ awa meidän eteem.
25:12 Mutta hän wastais/ ja sanoi: Totisest sanon minä teille: En tunne minä teitä.
25:13 Walwocat sentähden/ sillä et te tiedä päiwä eikä hetke/ jona ihmisen Poica tule.
25:14 Sillä nijn cuin ihminen muille maille lähteisäns/ cudzui palwelians/ ja andoi heille tawarans.
25:15 Yhdelle andoi hän wijsi leiwiskätä/ toiselle caxi/ ja colmannelle yhden/ ja jocaidzelle warans jälkeen/ ja meni cohta matcans.
25:16 Nijn meni se/ joca wijsi leiwiskätä oli ottanut/ teki nijllä cauppa/ ja woitti toiset wijsi leiwiskätä.
25:17 Nijn myös se/ joca caxi oli ottanut/ woitti toiset caxi.
25:18 Mutta joca yhden oli ottanut/ meni pois ja caiwai maahan/ ja kätki Herrans rahan.
25:19 Nijn pitkän ajan peräst/ tuli niiden palwelian Herra/ ja laski lucua heidän cansans.
25:20 Ja tuli se/ joca oli ottanut wijsi leiwiskätä/ ja toi toiset wijsi leiwiskätä/

Pyhän Marcuxen Evangelium

sanoden: Herra/ wijsi leiwiskätä sinä annoit minulle/ cadzo/ minä olen toiset wijsi leiwiskätä nijllä woittanut.

25:21 Sanoi hänen Herrans hänelle: sinä hyvä ja vscollinen palwelia/ wähan päällä sinä olit vscollinen/ minä panen sinun palion päälle/ mene sinun Herras iloon.

25:22 Nijn tuli se/ joca oli caxi leiwiskätä ottanut/ ja sanoi: Herra/ caxi leiwiskätä sinä annoit minulle/ cadzo/ toiset caxi olen minä nijllä woittanut.

25:23 Sanoi hänen Herrans hänelle: sinä hyvä ja vscollinen palwelia/ wähan päällä sinä olit vscollinen/ minä panen sinun paljon päälle/ mene sinun Herras iloon.

25:24 Nijn myös se tuli/ joca yhden leiwiskän oli ottanut/ ja sanoi: Herra/ minä tiesin sinun angaraxi miehexi/ sinä nijtät cuhungas et kylwänyt/ ja sijtä sinä cocot/ cuhungas et hajottanut.

25:25 Ja minä peljäten menin pois ja kätkin sinun leiwiskäs maahan. Cadzo/ täsä on sinun omas.

25:26 Mutta hänen Herrans wastais/ ja sanoi hänelle: Sinä paha ja laisca palwelia/ tiesitkös minun sijtä nijttäwän/ cuhunga en minä kylwä/ ja siellä cocowan/ johonga en minä ole hajottanut.

25:27 Nijn sinun sijs olis tullut anda minun rahan wahettajille/ ja cosca minä olisin tullut/ nijn minä olisin tosin omani jällens saanut corgolla.

25:28 Ottacat sijs häneldä se leiwiskä/ ja andacat sille/ jolla on kymmenen leiwiskätä.

25:29 Sillä jocaidzella/ jolla on/ sille pitä annettaman/ ja hänellä pitä kyllä oleman. Mutta jolla ei ole/ sekin cuin hänellä on/ pitä häneldä otettaman pois.

25:30 Ja heittäkät se kelwotoin palwelia ulconaiseen pimeyteen/ siellä pitä oleman itcu ja hammasten kiristys.

25:31 Cosca ihmisen Poica tule hänen cunniasans/ ja caicki pyhät Engelit hänen

cansans. Silloin hän istu cunnians istuimella/ ja hänen eteens cootan caicki Canssat.

25:32 Ja hän eroitta toiset toisistans/ nijncuin paimen eroitta lambat wuohista.

25:33 Ja asetta lambat oikialle puolellens/ mutta wuohet wasemallens.

25:34 Silloin sano Cuningas nijlle/ jotca hänen oikialla puolellans owat: Tulcat minun Isäni siunatut/ omistacat se waldacunda/ joca teille on walmistettu mailman algusta.

25:35 Sillä minä isoisin/ ja te ruokitte minun: minä janoisin/ ja te juotitte minun: minä olin outo/ ja te minun huonesen otitte.

25:36 Minä olin alasti/ ja te waatetitte minun. Sairasna/ ja te opitte minua: minä olin fangina/ ja te tulitta minun tygöni.

25:37 Silloin wanhurscat händä wastawat/ ja sanowat: Herra/ cosca me näimme sinun isowan/ ja ruokimme sinun/ taicka janowan/ ja annoimme sinun juoda?

25:38 Cosca me näimme sinun outona/ ja huonesen otimme sinun? taicka alaistoinna/ ja waatetim sinua?

25:39 Eli cosca me näimme sinun sairasna/ taicka fangina/ ja tulimme sinun tygös?

25:40 Nijn wasta Cuningas/ ja sano heille: totisest sanon minä teille: Sen cuin te oletta tehnet yhdelle näistä wähimmist minun weljistäni/ sen te teitte minun.

25:41 Silloin hän myös sano nijlle/ jotca hänen '77asemallens owat: mengät pois minun tyköni te kirottut ijancaickiseen tuleen/ joca walmistettu on Perkelelle ja hänen Engeleillens.

25:42 Sillä minä isoisin/ ja et te minua ruockinet. Minä janoisin/ ja et te minua juottanet.

25:43 Minä olin outo/ ja et te minua huonesen ottanet: alastoin/ ja et te minua waatettanet: minä olin sairasa/ ja fangina/ ja et te minua oppinet.

25:44 Silloin myös nekin händä wastawat/ sanoden: Herra/ cosca me näimme sinun

Pyhän Marcuxen Evangelium

isowan/ taicka janowan/ taicka outona/ eli alastoinna/ eli sairasna/ taicka fangina/ ja en me sinua palwellet?

25:45 Nijn hän wasta heitä sanoden: Totisest sanon minä teille/ mitä et te tehnet yhdelle näistä vähimmist/ sitä et te tehnet minulle.

25:46 Ja nijden pitä silloin menemän ijancaickiseen waiwaan: mutta wanhurscat ijancaickiseen elämään.

Vers.3. Lamput) Lamput ilman öljytä/ owat hywät työt ilman uscota/ ne caicki pitä sammuman. Mutta öljyastiat/ on usco sydämes Jumalan armon päälle: joca teke pysyväisiä hywiä töitä. Mutta nijncuin täsä ei anna kengän toisen öljyä/ nijn pitä cungin cohdastans uscoman. v. 15. Leiwiskä) Tämä leiwiskä on Jumalan käsketty sana/ joca sitä hywin ajattele ja opetta monelle muulle/ hänelle sijtä on paljo hyödytystä/ mutta joca jättä ajattelemat/ sille on sijtä wähä. Sillä se on idzestäns yxikertainen sana/ mutta muutamain cautta se enemmän hedelmätä saatta/ cuin muutamain/ sentähden se cudzutun toisinans wijdxi/ toisinans cahdxi leiwiskäxi.

XXVI. Lucu .

BEthanias woitele waimo Jesuxen callilla woitella/ v. 1. Judas mene ylimmäisten Pappein tygö händä pettämän/ v. 14. Jesus syö Pääsiäis lammasta Jerusalemis Opetuslastens cansa/ ja asetta ehtolisen/ v. 17. Mene Öljymäen tygö kryydimahan rucoileman/ v. 30. Siellä hän otetan kijnni/ ja wiedän Caiphaxen tygö/ v. 47. Tunnusta idzens olewan Christuxen Jumalan Pojan/ duomitan heildä cuolemaan/ v. 59. Petari wanno ei händä tundewans/ v. 69.

26:1 Ja se tapahtui/ cosca Jesus oli lopettanut caicki nämät puhet/ sanoi hän

Opetuslapsillens:

26:2 Te tiedätte/ että cahden päiwän peräst tule Pääsiäinen/ ja ihmisen Poica ylönnannetan ristinnaulitta.

26:3 Silloin cocounsit Pappein päämiehet/ ja Kirjanoppenet/ ja Canssan wanhimmat ylimmäisen Papin salijn/ joca cudzuttin Caiphas:

26:4 Ja neuwo pidi/ cuinga he Jesuxen cawaluxella kijnniottaisit/ ja tappaisit.

26:5 Mutta he sanoit: ei Juhla päiwänä/ ettei Canssas tule meteli.

26:6 Cosca Jesus oli Bethanias/ Spitalisen Simonin huones.

26:7 Tuli yxi waimo hänen tygöns/ jolla oli Clasi callist woidet/ ja caasi sen hänen pääns päälle atrioitesans.

26:8 Cosca Opetuslapset sen näit/ narkästyit he/ ja sanoit: mihingä kelpa tämä haascaus?

26:9 Tämä woide olis kyllä callist taittu myytä/ ja anetta waiwaisten.

26:10 Mutta cosca Jesus sen ymmärsi/ sanoi hän heille: mitä te waiwatte tätä waimoa? Sillä hän teki hywän työn minun cohtani.

26:11 Teidän tykönän on aina waiwaiset/ mutta en minä teillä aina ole.

26:12 Sillä sen woiten cuin hän caasi minun ruumini päälle/ sen on hän tehnyt minun hautamisexeni.

26:13 Totisest sanon minä teille: cusa ikänäns tämä Evangelium Saarnatan caikes mailmas/ nijn tämä myös cuin hän teki/ pitä mainittaman hänen muistoxens.

26:14 Silloin läxi pois yxi cahdestatoistakymmenest/ joca cudzuttin Judas Ischarioth/ Pappejn päämiesten tygö/ ja sanoi heille:

26:15 Mitä te tahdotte minulle anda/ ja minä teille hänen saatan? Ja he määräisit hänelle colmekymmendä hopenningitä.

26:16 Ja sijtä ajasta edzei hän tila/ saadaxens händä pettä.

26:17 Mutta ensimmäisnä makian leiwän

Pyhän Marcuxen Evangelium

päiwänä tulit Opetuslapset Jesuxen tygö/
sanoden hänelle: cusas tahdot että meidän
pitä sinulle walmistaman Pääsiäis lamban
syötä?

26:18 Nijn hän sanoi: mengät Caupungijn
yhden tygö/ ja sanocat hänelle: Mestari käski
sinulle sano/ minun aican on läsnä/ sinun
tykönäs tahdon minä Pääsiäistä pitä minun
Opetuslasteni cansa.

26:19 Ja Opetuslapset teit nijncuin Jesus oli
heitä käskeny/ ja walmistit Pääsiäis lamban.

26:20 Mutta ehtona istui hän pöydän tykönä
cahdentoistakymmenen cansa.

26:21 Ja heidän syödesäns sanoi hän:

26:22 Totisest sanon minä teille: yxi teistä
minun pettä.

26:23 Ja he tulit sangen murhellisexi ja
rupeisit jocainen sanoman: Herra/ lienengö
minä se? Hän wastais/ ja sanoi: joca minun
cansani pistä kätens fatijn/ se pettä minun.

26:24 Ihmisen Poica tosin mene/ nijncuin
hänestä on kirjoitettu. Mutta woi sitä ihmistä/
jonga cautta ihmisen Poica petetän/ parambi
olis hänelle ollut/ ettei hän olis syndynyt.

26:25 Nijn wastais Judas/ joca hänen petti/ ja
sanoi: Mestari/ olengo minä se? Hän sanoi
hänelle: sinäpä sen sanoit.

26:26 Cosca he söit/ otti Jesus leiwän/ kijtti/ ja
mursi/ ja andoi Opetuslapsillens/ ja sanoi:
ottacat/ syökät/ tämä on minun ruumin.

26:27 Ja hän otti Calkin/ kijtti/ ja andoi heille/
ja sanoi: juocat tästä caicki:

26:28 Tämä on minun weren/ sen Uden
Testamendin/ joca wuodatetan monen
tähden syndein andexi andamisexi.

26:29 Minä sanon teille: en minä sillen juo
tästä wijnapuun hedelmästä/ siihen päiwän
asti/ cuin minä juon teidän cansan vden
minun Isäni waldacunnas.

26:30 Ja cosca he olit kijtoswirren weisannet/
menit he Öljymäelle.

26:31 Silloin sanoi Jesus heille: tänä yönä te
caicki pahenette minusa/ sillä kirjoitettu on:

Minä lyön paimenda/ ja lambat laumasta
hajowat.

26:32 Mutta sijtte cuin minä ylösnousen/ käyn
minä teidän edellän Galileaan.

26:33 Nijn wastais Petari/ ja sanoi hänelle: jos
wielä caicki muut sinusa pahenisit/ en minä
cuitengan ikänäns pahene.

26:34 Jesus sanoi hänelle: totisest sanon minä
sinulle: tänä yönä ennen cuin Cuckoi laula/
colmasti sinä minun kiellät.

26:35 Petari sanoi hänelle: ja waicka minun
pidäis sinun cansas cuoleman/ en kiellä minä
sinua. Nijn sanoit myös caicki Opetuslapset.

26:36 Silloin tuli Jesus heidän cansans kylään/
joca cudzutan Gethsemanexi/ ja sanoi
Opetuslapsillens: istucat täsä/ nijncauwan
cuin minä menen tuonne/ ja rucoilen.

26:37 Ja hän otti Petarin cansans/ ja caxi
Zebedeuxen poica/ ja rupeis murehtiman ja
wapiseman.

26:38 Nijn sanoi Jesus heille: minun sielun on
murehisans cuoleman asti. Olcat täsä/ ja
walwocat minun cansani.

26:39 Ja hän meni wäähä taemma heistä/
langeis caswoillens/ rucoillen ja sanoden:
Minun Isän/ jos mahdollinen on/ nijn mengän
pois minulda tämä Calcki/ ei cuitengan
nijncuin minä tahdon/ mutta nijncuin sinä.

26:40 Ja hän tuli Opetuslastens tygö/ ja löysi
heidän macamast/ ja sanoi Petarille: Nijngö?
Ettäkö te woinet yhtä hetke walwo minun
cansani?

26:41 Walwocat ja rucoilcat/ ettet te
kiousauxeen langeis/ hengi tosin on aldis/
mutta liha on heicko.

26:42 Taas meni hän toisen kerran/ ja rucoili
sanoden: Minun Isän/ ellei tämä Calcki mene
pois minulda/ muutoin etten minä sitä juo/
nijn tapahtucon sinun tahtos.

26:43 Ja hän tuli/ ja löysi taas heidän
macamast/ sillä heidän silmäns olit rascat.

26:44 Ja hän jätti heidän/ meni taas/ ja rucoili
colmannen kerran/ ja puhui endiset sanat.

Pyhän Marcuxen Evangelium

26:45 Nijn hän tuli Opetuslastens tygö/ ja sanoi heille: maatcat ja lewätkät? cadzo/ hetki on läHes tynyt/ ja ihmisen Poica ylönannetan syndisten käsijn.

26:46 Noscat ja käykäm/ cadzo/ se läHes ty joca minun pettä.

26:47 Wielä hänen puhuesans/ cadzo/ Judas yxi cahdestatoistakymmenest tuli/ ja hänen cansans paljo wäke miecoilla ja seipäillä/ Pappein päämiehildä ja Canssan wanhimmilda.

26:48 Mutta joca hänen petti/ oli andanut heille merkin sanoden: kenengä minä suuta annan/ se on/ ruwetcat häneen.

26:49 Ja hän astui cohta Jesuxen tygö/ ja sanoi: terwe Rabbi. Ja suuta andoi hänen. Nijn sanoi Jesus hänelle: Ystäwän/ mitä warten sinä tulit?

26:50 Silloin ne astuit edes/ ja laskit kätens Jesuxen päälle/ ja otit hänen kijnni.

26:51 Ja cadzo/ yxi nijstä jotca olit Jesuxen cansa/ ojensi kätens/ weti mieckans/ löi ylimmäisen Papin palweliata ja hackais pois hänen corwans.

26:52 Nijn Jesus sanoi hänelle: pistä mieckas siallens: sillä caicki jotca mieckan rupewat/ ne miecalla hucatan.

26:53 Taicka luuletcos/ etten minä woisi wielä rucoilla minun Isäni/ lähettämän minulle enemmän kuin caxitoistakymmendä Legiot Engeleit?

26:54 Cuinga sijs Ramatut täytetän/ että nijn pitä oleman?

26:55 Sillä hetkellä sanoi Jesus joucolle/ nijncuin ryöwärin tygö te läxitte miecoilla ja seipäillä minua kijnniottaman/ minä istuin teidän tykönän jocapäiwä opettain Templis/ ja et te minua kijnniottanet.

26:56 Mutta tämä on caicki tehty/ että Prophetain kirjoituxet täytetäisin. Silloin caicki Opetuslapset jätit hänen ja pakenit.

26:57 Mutta ne jotca Jesuxen olit kijnniottanet/ weit hänen Caiphan ylimmäisen

Papin tygö/ cusa Kirjanoppenet ja Canssan wanhimmat olit heidäns coonnet.

26:58 Mutta Petari seurais händä jäljestätaambana/ haman ylimmäisen Papin Salin porstuan/ ja meni sisälle/ ja istui palweliain secan/ näkemän loppua.

26:59 Mutta Pappein päämiehet ja wanhimmat/ ja caicki Radi/ edzeit wäärä todistusta Jesusta wastian/ saadaxens händä tappa/ ja ei löynnet.

26:60 Waicka monda wäärä todistaja tulit/ nijn ei he sijttekän löynet. Mutta wijmein tulit caxi wäärä todistaja/ ja sanoit:

26:61 Tämä on sanonut/ minä woin maahan ricko Jumalan Templin/ ja colmena päiwänä sen jällens rakenda.

26:62 Ja Pappein päämies nousi/ ja sanoi hänelle: etkös mitän wasta? Mitä nämät sinua wastian todistawat?

26:63 Mutta Jesus oli äneti. Ja Pappein päämies wastais/ ja sanoi hänelle: minä wannotan sinua eläwän Jumalan cautta/ että sanot meille/ jos sinä olet Christus Jumalan Poica?

26:64 Sanoi Jesus hänelle: sinäpä sen sanoit. Cuitengin sanon minä teille: tästedes pitä teidän näkemän ihmisen Pojan istuwan Jumalan woiman oikialla puolella/ ja tulewan Taiwan pilwisä.

26:65 Silloin rewäis Pappein päämies waattens/ sanoden: Hän on pilcannut Jumalata/ mitä me sillen todistust tarwidzem? Cadzo/ nyt te cuulitta hänen pilckans/ mitä te luuletta?

26:66 He wastaisit/ ja sanoit/ hän on wicapää cuolemaan.

26:67 Silloin he syljeskelit hänen caswoillens/ ja löit händä rusicoillans.

26:68 Ja muutamat piexit händä poscelle/ ja sanoit: arwa meille Christe/ cuca sinua löi?

26:69 Mutta Petari istui ulcona Salist/ ja hänen tygöns tuli yxi pijca/ ja sanoi: Sinä olit myös Jesuxen cansa Galileasta.

Pyhän Marcuxen Evangelium

26:70 Mutta hän kielsi caickein cuulden/ ja sanoi: en minä tiedä mitäs sanot.

26:71 Cosca hän läxi ulos owest/ näki hänen toinen pijca/ ja sanoi nijlle/ jotca siellä olit: ja tämäkin oli Jesuxen Nazarenin cansa.

26:72 Ja hän kielsi taas wannotulla walalla/ en tunne minä sitä ihmistä.

26:73 Ja wäähän hetken peräst tulit ne/ jotca siellä seisoit/ ja sanoit Petarille: totisest olet sinä yxi heistä/ sillä sinun puHes ilmoitta sinun.

26:74 Nijn hän rupeis idzens sadatteleman/ ja wannoman: en tunne minä sitä ihmistä. Ja cohta Cuckoi lauloi.

26:75 Nijn Petari muisti Jesuxen sanan/ joca oli hänelle sanonut: ennencuin Cuckoi laula/ colmasti sinä minun kiellät. Ja hän meni ulos/ ja itki catkerast.

Vers.10. Hywän työn) Täsä nähdän/ että usco ainoastans työt hywäxi saatta: sillä caicki toimi olis tämän työn duominnut pahaxi/ nijncuin idze Apostolitkin teit. v. 12. Hautamisexeni) se on/ anna sen nijn olla/ hän on se wijmeinen/ joca minulle jotakin anda/ sillä minun pitä pian cuoleman. v. 29. Juo) se on/ ei meillä sillen ruumillist meno ole toinen toisem cansa/ mutta tämä pitä nyt oleman läxiäisexi. v. 41. Liha) Cuin hän tahdois sano: tahto on kyllä hywä/ mutta ruumin heickous ei mielisty siihen. v. 52. Mieckas) Mieckan ruweta on/ cosca jocu sitä pitele ilman käskytä. v. eod. Hucatan) se on/ hän on miecan duomion ala joutunut/ waicka ne joidenga hallus miecka on/ sen duomion jälkeen ei aina rangaise/ sen parannuxen eli jongun muun syyn tähden. Ja nijn Christus wahwista miecan. v. 53. Legiot) se on/ Cuusi tuhatta.

XXVII. Lucu .

Jesus annetan Pilatuxen haldun/ ja Judas hirttä idzens/ v. 1. Pilatus cuuldele Jesust ja

duomidze hänen cuolemaan/ v. 11. Ja he ristinnaulidzewat hänen/ jacawat hänen waattens keskenäns ja pilckawat händä/ v. 27. Hänen cuollesans tapahtu monda ihmettä/ v. 45. Joseph Arimathiast hauta hänen omaan hautaans/ mutta ylimmäiset Papit ja Pilatus lukidzewat sinetilläns haudan/ v. 57.

27:1 Mutta huomeneldain pidit caicki Pappein päämiehet ja Canssan wanhimmat neuwo Jesusta wasthan/ händä cuolettaxens.

27:2 Ja sidoit hänen/ weit pois/ ja ylönannoit hänen MaanHerralle Pontius Pilatuxelle.

27:3 Cosca Judas/ joca hänen petti/ näki hänen cuolemaan duomituxi/ catui hän/ ja toi jällens ne colmekymmendä hopenningitä Pappein päämiehille ja wanhimille/ ja sanoi: 27:4 Minä pahasti tein/ että minä petin wiattoman weren. Nijn he sanoit: Mitä meidän siihen tule? cadzo idzes.

27:5 Ja hän heitti hopenningit Templijn/ läxi siellä/ meni pois/ ja hirtti idzens.

27:6 Mutta Pappein päämiehet otit hopenningit/ ja sanoit: ei näitä sowi panna uhriarckun/ sillä se on weren hinda.

27:7 Nijn he pidit neuwo/ ja ostit nijllä sawenwalajan pellon/ wierasten hautamisexi.

27:8 Sentähden se peldo cudzutan wielä tähän päiwän asti weripelloxi.

27:9 Silloin täytettin se cuin sanottu oli Jeremialda Prophetalda/ joca sanoit:

27:10 Ja he otit colmekymmendä hopenningitä/ jolla se myyty maxettin/ jonga he ostit Israelin lapsilda/ ja annoit sawenwalajan pellostä/ nijncuin Herra on minun käsenyt.

27:11 Mutta Jesus seisoit MaanHerran edesä/ nijn MaanHerra kysyi hänelle sanoden: oletcos Judalaisten Cuningas?

27:12 Jesus sanoit hänelle: sinäpä sen sanot. Ja cuin hänen päällens cannettin Pappein päämiehildä/ ja wanhimilda/ ei hän mitän wastannut.

Pyhän Marcuxen Evangelium

27:13 Silloin sanoi Pilatus hänelle: etkös cuule/ cuinga cowasti he sinun päälles candawat?
27:14 Ja ei hän wastannut händä yhtäkän sana/ nijn että MaanHerrakin suurest ihmettä.
27:15 Mutta Juhlana oli MaanHerra tottunut päästämän Canssalle jongun fangin irralle/ jonga he tahdoit.
27:16 Nijn oli heillä silloin yxi cuuluisa fangi sidottuna/ joca cudzuttin Barrabas.
27:17 Ja cosca he coosa olit/ sanoi Pilatus heille: cumman te tahdotte/ että minä päästän teille/ Barraban taicka Jesuxen/ joca cudzutan Christus?
27:18 Sillä hän tiesi/ että he hänen cateuden tähden olit ylönandanet.
27:19 Mutta cuin hän duomio istuimelle istui/ lähetti hänen emändäns hänen tygöns/ ja käski hänelle sanoa: älä sinä mitän tee sille wanhurscale: sillä minä olen paljo kärsinyt tänäpä unesani hänen tähtens.
27:20 Mutta Pappein päämiehet ja wanhimmat yllytit Canssa anoman Barrabast/ mutta Jesusta huckaman.
27:21 Nijn wastais MaanHerra/ ja sanoi heille: cumman näistä cahdesta te tahdotte/ että minä päästän teille?
27:22 Mutta he sanoit: Barraban. Pilatus sanoi heille: mitästä sijs minun pitä tekemän Jesuxelle/ joca cudzutan Christus? Sanoit he caicki hänelle: Ristinnaulittacan.
27:23 Nijn sanoi MaanHerra/ mitästä hän paha teki? Mutta he huusit sitä enemmän/ ja sanoit: Ristinnaulittacan.
27:24 Cosca Pilatus näki/ ettei mitän auttanut/ mutta enä huhu tuli/ otti hän wettä ja pesi kätens Canssan edes/ sanoden: wiatoin olen minä tämän wanhurscan wereen/ cadzocat teitän.
27:25 Ja caicki Canssa wastais/ ja sanoi: hänen werens tulcan meidän päällem/ ja meidän lastem päälle:

27:26 Silloin päästi hän Barraban/ mutta Jesuxen andoi hän ruoskitta/ ja ristinnaulitta.
27:27 Silloin MaanHerran huowit otit Jesuxen Rastupan/ ja cocoisit hänen tygöns caiken joucon.
27:28 Ja cuin he olit hänen rijsunet/ puetit he hänen Purpuraiseen Caapuun.
27:29 Ja panit orjantappuroista Cruunun hänen päähäns/ ja annoit ruogon hänen oikiaan käteens/ ja cumarsit polwians hänen edesäns/ ja pilckaisit händä/ ja sanoit: Terwe Judalaisten Cuningas.
27:30 Ja cuin he olit sylkenet hänen päällens/ pilckaisit he händä/ otit ruogon/ ja löit händä päähän.
27:31 Ja sijtte cuin he olit händä pilcannet/ rijsuit he hänelä Caapun/ ja puetit hänen omijn waatteisins/ ja weit hänen ristinnaulitta.
27:32 Ja löysit yhden miehen Kyrenest/ joca cudzuttin Simon/ sen he waadit hänen ristiäns candaman.
27:33 Ja tulit sijhen paickan/ joca cudzutan Golgatha/ se on pääcalloin paicka.
27:34 Ja he annoit hänelle etickat juoda sapella secoitettua/ ja cuin hän maisti/ nijn ei hän tahtonut juoda.
27:35 MUtta sijtte cuin he olit hänen ristinnaulinnet/ jaoit he hänen waattens/ ja heitit arpa/ että täytetäisin/ cuin sanottu oli Prophetalda: he owat heillens minun waatteni jacanet/ ja minun waatteistani owat he heittänet arpa.
27:36 Ja he istuit sijnä ja wartioidzit händä.
27:37 Ja he kirjoitit hänen pääns päälle hänen syyns:
27:38 Tämä on Jesus Judalaisten Cuningas.
Silloin ristinnaulittin caxi ryöwäritä hänen cansans/ yxi oikialle puolelle/ ja toinen wasemalle.
27:39 Mutta ohidzekäywäiset pilckaisit händä/ wäändelit päätäns/ ja sanoit:
27:40 Sinäkö se olet/ joca särjet Jumalan Templin/ ja colmena päiwänä sen jällens

Pyhän Marcuxen Evangelium

rakennat/ auta idzes: jos sinä olet Jumalan Poica/ nijn astu alas rististä.

27:41 Nijn myös Pappein päämiehet/ Kirjanoppenet/ ja wanhimmat pilckaisit händä/ ja sanoit:

27:42 Muita on hän auttanut/ mutta ei hän woi idzens autta. Jos hän on Israelin Cuningas/ nijn astucan alas rististä/ ja me uscom hänen.

27:43 Hän turwais Jumalaan/ päästäkäm nyt händä/ jos hän tahto. Sillä hän sanoi: Jumalan Poica minä olen.

27:44 Sitä myös ryöwärit hänelle soimaisit/ jotca olit ristinnaulitut hänen cansans.

27:45 Mutta cuudennest hetkest haman yhdexänden asti/ oli pimiä caikesa maasa.

27:46 Ja liki yhdexättä hetke huusi Jesus corkialla änellä/ sanoden: Eli/ Eli/

lamaasabahtani/ se on/ minun Jumalan/ minun Jumalan/ mixis minun ylönnöit?

27:47 Mutta muutamit/ jotca sijnä seisoit/ cosca he sen cuulit/ sanoit he: Heliasta hän huuta.

27:48 Ja cohta juoxi yxi heistä/ cuin hän oli ottanut sienen/ ja täyttänyt eticalla pani sen ruogon päähän/ ja annoi hänen juoda.

27:49 Mutta muut sanoit: pidäs/ cadzocam/ jos Helias tule händä päästämän.

27:50 Nijn Jesus taas huusi corkialla änellä/ ja ylös annoi hengens.

27:51 Ja cadzo/ Templin esiwaate repeis cahtia/ ylhähdä haman alas/ ja maa järis/ ja kiwet halkeisit.

27:52 Ja haudat aukenit/ ja monda pyhain ruumist/ jotca maannet olit/ nousit.

27:53 Ja läxit haudoistans/ hänen ylösnousemisens jälkeen: tulit pyhään Caupungijn/ ja ilmestyit monelle.

27:54 Mutta cosca Päämies/ ja ne jotca hänen cansans olit wartioidzemas Jesusta/ näit maan järinän/ ja ne cuin siellä tapahtui/ peljästyit he suurest/ ja sanoit: totisest oli tämä Jumalan Poica.

27:55 Ja siellä oli paljo waimoja taambana cadzelemas/ jotca Jesusta olit seurannet Galileasta/ palwellen händä.

27:56 Joiden seas oli Maria Magdalena/ ja Maria Jacobi/ ja Josen äiti/ ja Zebedeuxen poicain äiti.

27:57 Ehtona tuli yxi ricas mies Arimathias/ jonga nimi oli Joseph/ joca myös oli Jesuxen Opetuslapsi: tämä meni Pilatuxen tygö/ ja pyysi Jesuxen ruumista.

27:58 Silloin Pilatus käski anda hänelle Jesuxen ruumin.

27:59 Ja cosca Joseph oli ruumin ottanut/ käärei hän sen puhtasen lijnaan.

27:60 ja pani omaan vteen hautaans/ jonga hän oli hacannut calliohon/ ja wieritti suuren kiwen haudan owelle/ ja pois meni.

27:61 Silloin olit siellä Maria Magdalena/ ja toinen Maria/ ja istuit haudan cohalla.

27:62 MUtta toisna päiwänä walmistuxen päiwäst/ cocounsit Pappein päämiehet/ ja Phariseuxet Pilatuxen tygö/ sanoden:

27:63 Herra me muistimme sen wietteljän sanonen eläisäns/ colmen päiwän peräst minä ylösnousen.

27:64 Käske sijs warjelda hauta colmanden päiwän asti/ ettei hänen Opetuslapsens tulis yöllä ja warastais händä/ ja sanois Canssalle:

hän nousi cuolluista/ ja nijn jälkimmäinen willitys tule pahemmaxi cuin ensimmäinen.

27:65 Pilatus sanoi heille: sijnä on wartiat: mengät wartioitcat nijncuin te taidatte.

27:66 Mutta he menit pois/ ja wartioidzit hauta wartiain cansa/ ja lukidzit kiwen sinetilläns.

Vers.16. Cuuluisa) Mattheus tahto sano/ että Pilatus on tahtonut asetta pahemman murhajan heidän eteens/ ettei Judalaiset pitännyt taitaman rucoilla hänen edestäns: Mutta he olisit ennen Perkelen anonet wallallens/ cuin he olisit andanet Jumalan Pojan päästä: Sic & hodie agitur , & semper .

Pyhän Marcuxen Evangelium

V. 17. Cudzutan Christus) Pilatus pilcka Judalaisia/ ja sano: te sanotte/ että tämä on Christus/ se on Cuningas (nijncuin te hänen cudzutta) mutta minä näen/ että hän on wiatoin mies parca/ Marc. 15:5 V. 22. Cudzutan Christus) Johannes selittä nämät sanat näin: pitäkö minun ristinnaulidzeman teidän Cuningan? V. 51. Ja cadzo) Täsä se nyt käändy ja peräti vdella tawalla tapahtu.

XXVIII. Lucu .

Muutamat waimot tulewat haudalle/ Herran Engeli wierittä kiwen haudan owelda ja tiettäwäxi teke heille Christuxen ylösnosnemi/ v. 1. Heidän palaitesans cohta heitä Jesus/ v. 8. Mutta wartiat ottawat raha ja salawat mitä tapahtunut oli/ v. 11. Jesus ilmesty Opetuslapsillens Galileas ja lähettä heitä Saarnaman/ castaman ja cudzuman parannuxeen/ v. 16.

28:1 Mutta Sabbathin päiwän ehtona/ joca rupeis walaiseman toista Sabbathia/ tuli Maria Magdalena/ ja toinen Maria cadzoman hauta.

28:2 Ja cadzo/ sijnä tapahdui suuri maan järjestös: sillä Herran Engeli astui alas Taiwast/ tuli ja wieritti kiwen owelda/ ja istui sen päälle.

28:3 Ja hän oli nähä nijncuin pitkäisen tuli/ ja hänen waattens olit walkiat nijncuin lumi.

28:4 Mutta wartiat hämmästyit peljäten händä/ ja tulit nijncuin he olisit cuollet.

28:5 Mutta Engeli wastais/ ja sanoi waimoille: älkät peljätkö/ sillä minä tiedän teidän edziwän ristinnaulittua Jesusta.

28:6 Ei hän ole täsä/ hän on ylösnosnut nijncuin hän sanoi. Tulcat/ cadzocat sia cuhunga Herra pandu oli.

28:7 Ja mengät pian ja sanocat hänen Opetuslapsillens: että hän nousi cuolluista. Ja cadzo/ hän mene teidän edellän Galileaan/ siellä teidän pitä hänen näkemän/ cadzo minä

sen teille sanoin.

28:8 Ja he menit nopiast haudalda suurella pelgolla ja ilolla/ ja juoxit ilmoittaman hänen Opetuslapsillens.

28:9 Mutta heidän mennesäns/ Cadzo/ nijn cohdais Jesus heidän/ ja sanoi: Terwe teille. Nijn he tulit ja rupeisit hänen jalcoins/ ja cumarsit händä.

28:10 Silloin sanoi Jesus heille: älkät peljätkö: mengät ja ilmoittacat minun weljilleni/ että he menisit Galileaan/ siellä he saawat minun nähä.

28:11 Cosca he menit pois/ cadzo/ nijn tulit muutamat wartioista Caupungihin/ ja ilmoitit ylimmäisille Papeille caicki mitä tapahtunut oli.

28:12 Nijn he cocounsit wanhimbain cansa/ ja neuwo pidit/ ja annoit sotamiehille paljon raha/ ja sanoi:

28:13 Sanocat: että hänen Opetuslapsens tulit yöllä/ ja warastit hänen meidän maatesam.

28:14 Ja jos se tule MaanHerran corwille/ nijn me tahdomme hänen lepyttä/ ja saatam teidän suruttomaxi.

28:15 Ja he otit rahan/ ja teit nijncuin he olit opetetut. Ja tämä puhe on änixi otettu Judalaisten seas haman tähän päiwän asti.

28:16 Mutta ne yxitoistakymmendä Opetuslasta menit Galileaan/ sille mäelle/ johonga Jesus oli heitä määrännyt.

28:17 Ja cosca he näit hänen/ cumarsit he händä/ mutta muutamat epäilit.

28:18 Ja Jesus tuli ja puhutteli heitä/ sanoden: Minulle on annettu caicki woima Taiwas ja maan päällä.

28:19 Mengät sijs ja opettacat caicke Canssa/ ja castacat heitä nimeen Isän/ ja Pojan/ ja Pyhän Hengen.

28:20 Ja opettacat heitä pitämän caicki/ cuin minä olen teille käsenyt. Ja cadzo/ minä olen teidän tykönän jocopäiwä mailman loppun asti.

Pyhän Marcuxen Evangelium

Vers.1. Sabbathin ehtona) Ramattu alca päivän sijtä ehtosta cuin culunut on/ ja sen ehton loppu on toisen päivän amu. Nijn sano myös P. Mattheus täsä/ että Christus oli ylösnosnut huomeneldain/ joca oli ehton loppu/ ja ensimmäisen pyhä päivän alcu: Sillä

*he pidit ne cuusi päiwä sen corkeimman Pääsiäisen jälken/ pyhänä/ ja algoit ensimmäisen cohta jälken corkeimman Pääsiäisen.
P. Mattheuxen Evangeliumin loppu.*

P. Marcuxen Evangelium .

Esipuhe P. Marcuxen Evangeliumist .

Pyhä Marcus kirjoitta ensist Johannes Castajast/ cuinga hän casti Christuxen: ja että Christus rupeis Saarnaman ja ihmeitä tekemän/ cap. 1. II. Cuinga hän cudzui Opetuslapsia: puhui/ opetti/ ja teki suuria ihmeitä Galileas/ Gadaras ja Isäns maalla/ cap. 2. 3. 4. 5. 6. III. Cuinga hän lähetti Opetuslapsens. Hän kirjoitta myös Johannexen cuolemast/ Christuxen ihmeist/ puHes t/ Phariseusten ja Opetuslastens cansa: Christuxen Kircastamisest/ ja mitä sijtte seurais/ cap. 7. 8. 9. IV. Christuxen wijmeisest matcustamisest Judeaan ja Jerusalemijn/ ja mitä tiellä tapahtui: Hänen puHes tans Phariseusten ja Saduceusten cansa Jerusalemis/ cap. 10. 11. 12. Ennustuxestans Jerusalemis häwityxest/ ja wijmeisestä päivästä. cap. 13. V. Hänen Kärsimisestäns/ cuolemastans/ hautamisestans/ ylösnousemisestans/ ja cuinga hän Opetuslapsillens ilmestyi/ ja lähetti heidän coco mailmaan/ cap. 14. 15. 16.

I. Lucu .

JOhannes mene corpeen/ Saarna/ casta/ ja julista Christuxen läsnä olewan/ v. 1. Tule myös Jesus/ ja anda idzens casta: Sijtte hän kiusatan Perkeleldä/ rupe Saarnaman ja cudzuman Opetuslapsia/ v. 9. Cuin hän tule Capernaumijn/ opetta Synagogis/ aja siellä ulos Perkelen/ päästä Petarin anopin wilutaudista/ ja monda muuta heidän taudeistans/ v. 21. Mene sieldä ja Saarna lähimmäisis Caupungeis: Cusa yxi spitalinen tule hänen eteens ja puhdistetan taudistans/ v. 35.

1:1 Jesuxen Christuxen Jumalan Pojan Evangeliumin alcu nijncuin Prophetais kirjoitettu on:

1:2 Cadzo/ minä lähetän minun Engelini sinun

caswos eteen/ joca on walmistapa sinun ties sinun etees.

1:3 Huutawan äni on corwes/ walmistacat Herran tietä/ ojendacat hänen polcuns.

1:4 Johannes oleskeli corwes/ casti/ ja Saarnais parannuxen Castetta syndein andexi andamisexi.

1:5 Ja hänen tygöns tulit coco Judean maacunda/ ja ne Jerusalemist/ ja castettin caicki hänelä Jordanin wirrasa/ tunnustain heidän syndins.

1:6 Ja Johannes oli puetettu Camelin carwoilla/ ja ymbäri hänen suolians oli hihnainen wyö/ ja söi heinäsirkoja ja medzähunajata.

1:7 Ja Saarnais/ sanoden: Se tule minun jälken/ joca on minua wäkwämbi/ jonga en minä ole kelwollinen cumarruxis kengäin rihma päästämän.

Pyhän Marcuxen Evangelium

1:8 Minä tosin castan teitä wedellä/ mutta hän casta teitä Pyhällä Hengellä.
1:9 Ja se tapahtui nijnä päiwinä/ että Jesus tuli Galileaan Nazaretist/ ja castettin Johannexelda Jordanis.
1:10 Ja cohta cuin hän astui wedestä ylös/ näki hän Taiwat aukenewan/ ja Hengen tulewan alas hänen päällens nijncuin kyhkyisen.
1:11 Ja äni tuli Taiwahist: Sinä olet minun racas Poican/ johonga minä mielistyn.
1:12 Ja Hengi ajoi hänen cohta corpeen.
1:13 Ja hän oli sijnä corwes neljäkymmendä päiwä/ ja kiusattin Perkeleldä/ ja oli petoin seas: ja Engelit palwelit händä.
1:14 Mutta sijte cuin Johannes oli otettu kijnni/ tuli Jesus Galileaan/ Saarnaten Jumalan waldacunnan Evangeliumi/ ja sanoi:
1:15 Aica on täytetty/ ja Jumalan waldacunda on läHes tynyt/ tehkät parannust/ ja uscocat Evangeliumi.
1:16 Ja cosca Jesus käwi Galilean meren tykönä/ näki hän Simonin ja Andreaxen hänen weljens werckojans mereen heittäwän: sillä he olit calamiehet.
1:17 Ja Jesus sanoi heille: seuratcat minua/ ja minä teen teidän ihmisten calamiehixi.
1:18 Ja he jätit cohta werckons/ ja seuraisit händä.
1:19 Ja cuin hän sieldä wähän edemmä meni/ näki hän Jacobin Zebedeuxen pojan ja Johannexen hänen weljens/ parandawan wenHes heidän werckojans/ ja hän cudzui cohta heitä.
1:20 Ja he jätit Isäns Zebedeuxen wenHesen palcollisten cansa/ ja seuraisit händä.
1:21 Ja he menit Capernaumijn/ ja hän meni cohta lepopäiwänä Synagogaan/ ja opetti.
1:22 Ja he hämmästyit hänen opetustans: sillä hän opetti heitä woimallisest/ ja ei nijncuin Kirjanoppenet.
1:23 Ja heidän Synagogasans oli yxi ihminen rijwattu saastaiselda hengeldä/ ja hän huusi/

sanoden:
1:24 Pidäs/ mitä meidän on tekemist sinun cansas Jesu Nazarene: Tulitcos meitä hucuttaman ? Minä tiedän mikäs olet/ Jumalan pyhä.
1:25 Ja Jesus nuhteli händä sanoden: waickene ja mene ulos hänestä.
1:26 Ja cuin se saastainen hengi rewäis händä ja huusi suurella änellä/ nijn hän läxi hänestä.
1:27 Ja he hämmästyit caicki/ nijn että he kyselit keskenäns/ sanoden: mikä tämä on ? mikä vsi oppi tämä on ? Sillä hän kärke myös woimalla saastaisita hengiä/ ja he cuulewat händä ?
1:28 Ja hänen sanomans cuului cohta ymbäri caiken Galilean lähi maacunnan.
1:29 Ja he menit cohta ulos Synagogasta/ ja tulit Simonin ja Andreaxen huonesen/ Jacobin ja Johannexen cansa.
1:30 Mutta Simonin anoppi macais wilutaudis/ ja he sanoit hänestä cohta hänelle:
1:31 Ja hän meni/ ja nosti händä/ ja rupeis hänen käteens/ ja wilutauti jätti hänen/ ja hän palweli heitä.
1:32 Mutta ehtona cosca Auringo laski/ toit he hänen tygöns caickinaisia sairaita ja Perkeleildä rijwatuita.
1:33 Ja coco Caupungi tuli cocon owen eteen.
1:34 Ja hän paransi monda/ jotca sairastit moninaisia tautia/ ja hän ajoi ulos paljo Perkeleitä/ eikä sallinut Perkeleitten puhua: Sillä he tunsit hänen.
1:35 Ja huomeneldain sangen warhain ennen päiwä/ cuin hän nousi/ meni hän ulos: Ja Jesus meni erinäiseen siaan/ ja rucoili siellä.
1:36 Ja Petari riensi hänen jälkensä/ ja ne jotca hänen cansans olit.
1:37 Ja cosca he löysit hänen/ sanoit he hänelle:
1:38 Jocainen edzi sinua. Ja hän sanoi heille: Mengäm lähimmäisijn kylijn/ että minä sielläkin Saarnaisin/ sillä sitä warten olen minä tullut/

Pyhän Marcuxen Evangelium

1:39 Ja hän Saarnais heidän Synagogisans coco Galileas/ ja ajoi ulos Perkeleitä.

1:40 Ja hänen tygöns tuli yxi spitalinen/ rucoili händä/ langeis polwillens hänen eteens/ ja sanoi hänelle: Jos sinä tahdot/ sinä voit minun puhdista.

1:41 Ja Jesus armahti händä/ ja ojensi kätens/ rupeis häneen/ ja sanoi hänelle: Minä tahdon/ ole puhdas.

1:42 Ja cuin hän sen oli sanonut/ nijn spitali läxi hänestä cohta pois/ ja hän tuli puhtaxi.

1:43 Ja Jesus haasti händä/ ja lähetti cohta pois tyköäns/ ja sanoi hänelle:

1:44 Cadzo/ ettes kellengän mitän sano/ mutta mene/ osota idzes Papille/ ja uhra puhdistuxes edestä/ cuin Moses on heille käskenyt todistuxexi.

1:45 Mutta cosca hän meni ulos/ rupeis hän paljo Saarnaman ja ilmoittaman sitä työtä/ nijn ettei hän sijtte tainnut julkisesta Caupungijn mennä/ mutta oli ulcona erinäisis paicois/ ja joca tahwolda tuldin hänen tygöns.

Vers.22. Woimallisest) se on/ caicki hänen Saarnans oli nijncuin sen/ joca todest jotakin teke/ ja mitä hän sanoi/ se oli woimallinen ja elävä.

II. Lucu .

Christus paranda Capernaumis halwatun/ v. 1. Cudzu Mattheuxen/ ja syö hänen huonesans Publicanein ja synneisten cansa/ v. 13. Wasta Phariseusten kysymyxeen/ ettei hänen Opetuslapsens paastonnet/ v. 18. mixi hän myös sallei Opetuslastens Sabbathina catcoja tähkäpäitä/ v. 23.

2:1 JA taas muuttamain päiwäin jälken/ meni hän Capernaumijn/

2:2 Ja cohta cocounsit monda/ nijn ettei heillä sia ollut/ ei ulcommaisellacan puolella owe/ ja hän puhui heille.

2:3 JA hänen tygöns tulit/ jotca toit yhtä halwattua/ joca neljäldä cannettin.

2:4 Ja cuin ei he woinet händä läHes tyä Canssan tähden/ nijn he kiscoit huonen caton/ josa hän oli/ ja caiwoit caton läpidze/ ja laskit wuoten alas/ josa halwattu macais.

2:5 Cosca Jesus näki heidän vscons/ sanoi hän halwatulle: poican/ sinun syndis annetan sinulle andexi.

2:6 Nijn siellä olit muutamat Kirjanoppenuist/ istuit ja ajattelit sydämisäns: mitä tämä näin pilcka puhu ?

2:7 Cuca woi synnit anda andexi paidzi ainoata Jumalata ?

2:8 Ja cohta cuin Jesus tunsi Hengesäns/ että he nijn idzelläns ajattelit/ sanoi hän heille: mitä te näitä ajattelette teidän sydämisän ?

2:9 Cumbi on kewiämbi sano halwatulle/ synnit annetan sinulle andexi/ taicka sanoa: nouse/ ota sinun wuotes/ ja mene ?

2:10 Mutta että te tiedäisitte ihmisen Pojalla olewan woiman maan päällä syndiä anda andexi/ nijn hän sanoi halwatulle:

2:11 Minä sanon sinulle: nouse/ ota wuotes/ ja mene cotias.

2:12 Ja hän nousi cohta/ otti wuotens ja meni ulos caickein nähden/ että he caicki hämmästyit ja cunnioidzit Jumalata/ sanoden: En me ole ikänäns sen muotoista nähnet.

2:13 JA hän läxi taas ulos meren puoleen/ ja paljo Canssa tulit hänen tygöns/ ja hän opetti heitä.

2:14 Ja cuin Jesus meni ohidze/ näki hän Lewin Alphein pojan/ istuwan Tulli ottamas/ ja hän sanoi hänelle: Seura minua.

2:15 Ja hän nousi/ ja seurais händä. Ja se tapahtui/ cosca hän atrioidzi hänen huonesans/ atrioidzi myös monda Publicani ja syndistä Jesuxen ja hänen Opetuslastens cansa: sillä nijtä oli paljo cuin händä olit seurannet.

2:16 Ja cuin Kirjanoppenet ja Phariseuxet näit hänen syöwän Publicanein ja syndisten cansa/

Pyhän Marcuxen Evangelium

sanoit he hänen Opetuslapsillens: mixi hän syö ja juo Publicanein ja synneisten cansa ?
2:17 Cosca Jesus sen cuuli/ sanoi hän heille: Ei terwet tarwidze Läkäritä/ mutta sairat: en minä ole tullut cudzuman wanhurscaita/ mutta syndisitä parannuxeen.
2:18 JA Johannexen ja Phariseusten Opetuslapset paastoisit paljo/ nijn he tulit ja sanoit hänelle: mixi Johannexen ja Phariseusten Opetuslapset paastowat/ mutta ei sinun Opetuslapses paasto ?
2:19 Ja Jesus sanoi heille: Cuinga hääjoucko taita paastota/ nijncauwan cuin ylkä on heidän cansans ? Nijncauwan cuin ylkä on heidän cansans/ ei he woi paastota.
2:20 Mutta ne päiwät tulewat/ että ylkä heidä otetan pois/ ja nijnä päiwinä piti heidän paastoman.
2:21 Ei ombele kengän vtta paicka wanhaan waattesen/ sillä vsi paicka rewäise idzens cuitengin sijtä wanhasta/ ja läpi tule pahemmaxi.
2:22 Ja ei pane kengän tuoretta wijna wanhoin leileihin/ sillä tuore wijna särke leilit ja nijn wijna haascandu/ ja leilit huckanduwat/ mutta tuore wijna pitä vsijn leileihin pandaman.
2:23 JA se tapahtui/ että hän käwi Sabbathina laihoin läpidze/ nijn hänen Opetuslapsens rupeisit tien oHes tähkäpäitä catcoiman.
2:24 Ja Phariseuxet sanoit hänelle: Cadzo/ he tekewät sitä cuin ei Sabbathina sowi ?
2:25 Ja hän sanoi heille: Ettekö te ole ikänäns lukenet/ mitä Dawid teki hädilläns cosca hän isois/ ja ne jotca hänen cansans olit ?
2:26 Cuinga hän meni Jumalan huonesen/ ylimmäisen Papin AbJatharin aicana/ ja söi näkyleiwät/ joita ei kengän tohtinut syödä/ waan Papit/ ja hän andoi myös nijlle/ jotca hänen cansans olit.
2:27 Ja hän sanoi heille: Sabbathi on ihmistä warten tehty/ ja ei ihminen Sabbathia warten.
2:28 Ihmisen Poica on myös Sabbathin Herra.

Vers.21. Paicka) Lue Matth. 9:16. V. 26. AbJatharin) Tämä oli Abimelech in poica/ sentähden sano Ramattu sen tapahtunen Abimelech in aicana/ että he olit yhtähaawa Pappina. V. eod. Näkyleiwät) Cudzutan Hebrean tawalla/ Panis facierum , se on se leipä/ joca aina silmäin edes on/ nijncu in Jumalan sanat aina meidän sydämen edes yöllä ja päiwällä oleman pitä/ Psal. 23:5. Parasti iu conspectu meo mensam .

III. Lucu .

Christus paranda yhden miehen Sabbathina/ v. 1. Phariseuxet pyytävät händä tappa: sentähden mene hän erinäns meren tygö/ ja paranda monda/ v. 6. Walidze caxitoistakymmendä Apostolita/ v. 13. Wasta Phariseusten häwäistyxeen/ ja osotta cuinga he rickowat Pyhä Henge wasta/ v. 20. Opetta/ cutca hänen oikiat weljens ja sisarens owat/ v. 35.

3:1 JA hän meni jällens Synagogaan/ ja siellä oli yxi ihminen/ jolla oli cuiwettu käsi.
3:2 Ja he otit hänestä waarin/ jos hän hänen Sabbathina parannais candaxens hänen päällens.
3:3 Ja hän sanoi sille ihmiselle/ jolla cuiwettu käsi oli: astu edes.
3:4 Ja hän sanoi heille: Cumbi sopi Sabbathina tehdä/ hywin eli pahoin ? henge wapahta taicka tappa ? Mutta he waickenit.
3:5 Nijn hän cadzoi heidän päällens wihaisest/ ja oli murheisans heidän sydämens cowuden tähden/ ja sanoi ihmiselle: ojenna kätes: ja hän ojensi/ ja se käsi tuli terwexi/ nijncu in toinengin.
3:5 JA Phariseuxet menit/ ja pidit Herodianein cansa neuwo händä wasta/ cuinga he hänen hucutaisit.
3:6 Mutta Jesus poickeis Opetuslastens cansa meren tygö/ ja paljo Canssa seurais händä

Pyhän Marcuxen Evangelium

Galileasta.

3:7 ja Judeasta/ ja Jerusalemista/ ja Idumeasta/ ja tuolda puolen Jordanin/ ja jotca Tyron ja Sidonin ymbärillä asuit/ suuri joucko/ jotca hänen tecons cuulit/ ne tulit hänen tygöns.

3:8 Ja hän käski Opetuslastens toimitta hänellens yhden wenhen Canssan tähden/ ettei he händä ahdistais:

3:9 Sillä hän oli monda parandanut/ ja caicki joita waiwattin/ tungit hänen päällens/ rupeman häneen.

3:11 Ja cuin saastaiset henget näit hänen/ langeisit he hänen eteens maahan/ huusit ja sanoit: sinä olet Jumalan Poica.

3:12 Ja hän haastoi heitä cowin händäns ilmoittamast.

3:13 JA hän astui ylös wuorelle/ ja cudzui tygöns jotca hän idze tahdoi/ ja he tulit hänen tygöns.

3:14 Ja hän sääsi ne caxitoistakymmendä oleman hänen tykönäns/ että hän heitä lähetäis Saarnaman.

3:15 Ja että heillä piti woima oleman tautia parata/ ja Perkeleitä ulos aja.

3:16 Ja annoi Simonille Petarin nimen/

3:17 Ja Jacobille Zebedeuxen pojalle ja Johannexelle Jacobin weljelle/ annoi hän nimexi Boanerges/ se on/ pitkäisen pojat/

3:18 Ja Andreaxen/ ja Philippuxen/ ja Bartholomeuxen/ ja Mattheuxen/ ja

Thomaxen/ ja Jacobin Alphein pojan/ ja Taddeuxen/ ja Simonin Cananeuxen/

3:19 Ja Judas Ischariothin/ joca hänen petti.

3:20 JA he tulit huonesen ja Canssa taas cocounsi/ nijn ettei heillä ollut tila syödäckän.

3:21 Ja cosca hänen omaisens sen cuulit/ menit he ja tahdoit hänen otta kijnni: sillä he sanoit: hän on mielettömäxi tullut.

3:22 MUtta Kirjanoppenet/ jotca Jerusalemist olit tullet alas/ sanoit: hänellä on Beelzebub/ ja Perkeleitten päämiehen woimalla hän aja ulos Perkeleitä.

3:23 Ja hän cudzui heidän tygöns/ ja sanoi heille wertauxilla: Cuinga taita Satanas toisen aja ulos ?

3:24 Ja jos waldacunda ercane idzens wastan/ nijn ei se waldacunda woi seiso:

3:25 Ja jos huone ercane idzens wastan/ ei se huone woi seiso:

3:26 Ja jos Satanas carca ja eroitta hänen idzens wastan/ nijn ei hän woi seiso/ mutta häwiä.

3:27 Ei woi kengän wäkwän huonesen mennä ja hänen caluans ryöstä/ ellei hän ensin sitä wäkwätä sido kijnni/ ja sijtte ryöstä hänen huonettans.

3:28 Totisest sanon minä teille: caicki synnit annetan andexi ihmisten lapsille/ pilcatkin/ joilla he Jumalata pilckawat:

3:29 Mutta joca puhu pilcka Pyhä Henge wastan/ ei hän saa ijancaickisest andexi/ mutta hän on wicapää ijancaickiseen duomioon.

3:30 Sillä he sanoit: hänellä on saastainen hengi.

3:31 JA hänen äitins ja weljens tulit/ ja seisoit ulcona/ ja lähetit händä cudzuman ulos.

3:32 Ja Canssa istui hänen ymbärilläns/ ja sanoit hänelle: Cadzo/ sinun äitis ja weljes kysywät sinua ulcona.

3:33 Hän wastais heitä/ sanoden: cuca on minun äitin ja weljen ?

3:34 Ja cosca hän oli cadzonut caickein nijden päälle/ jotca hänen ymbärilläns istuit/ sanoi hän: Cadzo minun äitin ja weljeni.

3:35 Sillä joca teke Jumalan tahdon/ hän on minun weljeni ja sisareni ja äitini.

Vers.17. Boanerges) Pitkäisen lapset/ se tietä/ että Johannexen piti erinomaisest kirjoittaman oikian Evangeliumin/ nijncuin wäkwän Saarnan/ joca caicki peljättä/ särke/ käändä/ ja maan hedelmälisexi saatta. V. 21.

Mielettömäxi) He pelkäisit/ että hän olis ylöns paljo händäns waiwannut/ nijncuin me

Pyhän Marcuxen Evangelium

sanomma: sinä tulet hocarixi. V. 22.

Beelzebub) On isoi kärwäinen/ wapsainen/ eli kärwäisten Cuningas. Sillä nijn Perkele saldi hänens hänen omildans ylöncadzo/ nijncuin suurilda pyhildä.

IV. Lucu .

Jesus istu hahdes ja opetta Canssa Jumalan waldacunnan menost wertauxilla/ ensin kylwäjäst/ v. 1. Sijten kyntiläst/ v. 21. Taas siemenest/ ja Sinapist/ v. 26. Mene meren ylidzen/ cusa nouse suuri rajuilma/ mutta hän nuhtele tuulda/ ja tule tywenäxi/ v. 35.

4:1 JA hän rupeis taas opettaman meren tykönä/ ja paljo Canssa cocounsi hänen tygöns/ nijn että hänen piti astuman hahten/ ja istuman merellä.

4:2 Ja caicki Canssa jäi maalle meren tygö/ ja hän opetti heitä paljo wertauxilla/ ja sanoi Saarnasans:

4:3 cuulcat: Cadzo/ kylwäjä läxi kylwämän.

4:4 Ja kylwäis tapahdui/ että muutamat langeisit tien oheen/ nijn tulit Taiwan linnut ja söit sen.

4:5 Muutamat langeisit kiwistöhön/ josa ei paljo maata ollut/ joca cohta nousi päälle: sillä ei hänellä ollut sywä maata.

4:6 Cosca Auringo coitti/ nijn se poudittin/ sillä ei hän ollut juurtunut/ ja cuiwetui.

4:7 Ja muutamat langeisit orjantappuroihin/ ja orjantappurat caswoit/ ja tucahutit ne/ eikä candanet hedelmätä.

4:8 Ja muutamat langeisit hywän maahan/ ja se candoi hedelmän/ joca enäni ja caswoi. Ja muutamat caswoit colmenkymmenen kertaiset/ ja muutamat cuudenkymmenen kertaiset/ ja muutamat sadan kertaiset:

4:9 Ja hän sanoi heille: Jolla on corwat cuulla/ hän cuulcan.

4:10 JA cuin hän rupeis yxinäns oleman/ nijn ne/ jotca hänen ymbärilläns cahden

toistakymmenen cansa olit/ kysyit häneldä sijtä wertauxest.

4:11 Ja hän sanoi heille: Teille on annettu tuta Jumalan waldacunnan salaisudet: mutta nijlle/ jotca vlcona owat/ tapahtuwat caicki wertauxen cautta/

4:12 Että he näkewäisillä silmillä näkewät/ ja ei sijttekän tunne/ ja cuulewaisilla corwilla cuulewat/ ja ei sijttekän ymmärrä/ ettei he jocus palajais/ ja heille annetaisin synnit andexi.

4:13 Ja sanoi heille: Ettekö te ymmärrä tätä wertauستا/ cuinga sijs te tahdotte muut wertauxet ymmärtä.

4:14 Kylwäjä kylwä sanan/ mutta nämät owat ne jotca tien wieres owat:

4:15 Cusa sana kylwetän/ ja cuin he sen owat cuullet/ tule Satan ja otta pois sanan/ joca heidän sydämijns kylwetty oli.

4:16 Ja muutamat owat sencaltaiset/ jotca kiwistöhön kylwetyt owat: cosca he sanan cuullet owat/ ottawat he sen cohta ilolla wastan/

4:17 Ja ei ole heisä juurta/ mutta owat ajalliset/ waan cosca murhe taicka waiwa sattu sanan tähden/ nijn he cohta pahenewat.

4:18 Ja muutamat owat/ jotca orjantappuroihin kylwetyt owat:

4:19 Ne cuulewat sanan/ tämän mailman suru/ ja rickauden wiettelys/ ja muut himot tulewat ja tucahuttawat sanan/ ja saatetan hedelmättömäxi.

4:20 Ja muutamat owat/ jotca hywän maahan kylwetyt owat/ ne cuulewat sanan/ ja ottawat sen wastan/ ja hedelmöidzewät/ muutamat colmenkymmenin/ ja muutamat cuusinkymmenin/ ja muutamat sadoin kerroin.

4:21 JA hän sanoi heille: sytytetängö kyntilä panda wacan ala/ eli pöydän ala ? waan kyntiläjalcaan.

4:22 Sillä ei ole mitän peitetty/ joca ei ilmoiteta/ eikä ole salaista/ jota ei julisteta.

Pyhän Marcuxen Evangelium

4:23 Jolla on corwat cuulla/ hän cuulcan.
4:24 Ja hän sanoi heille: cadzocat mitä te cuuletta. Jolla mitalla te mittatte/ sillä muut teille mittawat/ ja wielä lisäten/ jotca tämän cuuletta:
4:25 Sillä jolla on/ hänelle annetan/ ja jolla ei ole/ sekin cuin hänellä on/ otetan hänelä pois.
4:26 JA hän sanoi: nijn on Jumalangiwaldacunda/ jos ihminen heittäis siemenen maahan/
4:27 Ja macais/ ja nousis yöllä ja päiwällä/ ja laiho wihotais/ ja caswais/ cosca ei hän tiedäckän.
4:28 Sillä maa hedelmöidze idzestäns/ ensin oraxen/ sijtte tähkäpään/ ja nijn täyden jywän tähkäpääs.
4:29 Mutta cosca hedelmä kypsy/ lähettä hän cohta sirpin/ sillä elon aica on läsnä.
4:30 JA hän sanoi: keneen me Jumalan waldacunnan wertamme ? eli millä wertauxella me sen wertamme ?
4:31 Se on nijncuin sinapin siemen/ cosca se kylwetän/ nijn on se wähin caickia siemenitä/ cuin maasa on/
4:32 Ja cuin hän kylwetty on/ nijn hän nouse/ ja tule suremmaxi cuin caicki ruohot/ ja teke suuret oxat/ nijn että Taiwan linnut hänen warjons alla pesiä tekewät.
4:33 Ja semmuotoisella monella wertauxella puhui hän heille: sen peräst cuin he voit cuulla/
4:34 Mutta ei hän ilman wertauxita mitän heille puhunut/ waan hän selitti caicki Opetuslapsillens erinäns.
4:35 JA sen päiwän ehtona sanoi hän heille: mengäm ylidze.
4:36 Ja he laskit Canssan/ ja otit hänen/ cuin hän oli hahdes: oli myös muita haaxia hänen cansans.
4:37 Ja suuri tuulispää nousi/ ja allot löit hahten/ nijn että se täytettin.
4:38 Ja hän oli perällä ja macais päänalaisen

päällä. Ja he herätit hänen/ ja sanoit hänelle: Mestari/ etkös tottele/ että me hucumme ?
4:39 Ja cuin hän herätettin/ nuhteli hän tuulda/ ja sanoi merelle: waickene ja asetu.
4:40 Nijn tuuli asetui ja tuli juuri tywenexi. Ja hän sanoi heille: mitä te pelkätte ? Cuinga se tule/ ettei teillä ole vsco ? Ja he peljästyit sangen suurest/ ja sanoit keskenäns: cuca tämä on ? sillä tuuli ja meri owat hänelle cuuliaiset.

V. Lucu .

Christus tulduans meren ylidze Gadarenein maalle/ cohta hänen rijwattu monelda Perkeleldä: jotca hän aja ulos/ ja saldi mennä sicalauman/ v. 1. Palaja taas meren ylidzen/ ja päästä yhden waimon punataudist/ v. 21. Herättä sijtte Jairuxen tyttären cuolluist. v. 35.

5:1 JA he tulit ylidze meren Gadarenein maacundaan/
5:2 Ja cuin hän läxi hahdest/ cohtais händä cohta haudoist yxi ihminen saastaiselda hengeldä rijwattu/ jolla oli maja haudois.
5:3 Ja ei woinut kengän händä cahleillacan sitoa:
5:4 Sillä hän oli vsein jalcapuis ja cahleis sidottuna/ ja hän oli särkenyt cahlet/ ja jalcapuut rickonut/ ja ei kengän woinut händä asetta.
5:5 Ja hän oli aina yötä ja päiwä wuorisa ja haudoisa/ parcui/ ja hosui idzens kiwillä.
5:6 Cosca hän näki taambana Jesuxen/ juoxi hän/ ja cumarsi händä/ huutain suurella änellä/ ja sanoi:
5:7 Mitä minun on sinun cansas Jesu/ sen corkeiman Jumalan Poica ? minä wannotan sinua Jumalan cautta/ ettes minua waiwa.
5:8 Hän sanoi hänelle: lähde vlos sinä saastainen hengi ihmisest.
5:9 Ja hän kysyi hänelle: mikä sinun nimes on ? hän wastais sanoden: Legio minun nimen

Pyhän Marcuxen Evangelium

on: sillä meitä on monda.

5:10 Ja hän rucoili händä suurest/ ettei hän lähetäis händä pois sijtä maacunnasta.

5:11 Nijn oli sijnä wuorten tykönä suuri sicalauma laitumellans.

5:12 Ja caicki ne Perkelet rucoilit händä/ sanoden: laske meitä sicoihin/ että me heihin menisim.

5:13 Ja Jesus salli cohta heidän. Ja saastaiset henget läxit vlos/ ja menit sicoihin. Ja lauma syöxi idzens cohdastans mereen. Ja heitä oli läHes caxi tuhatta/ jotca uppoisit mereen.

5:14 Mutta sicain caidziat pakenit/ ja saatit sanoman Caupungihin ja kylijn. Ja he menit cadzoman mitä tapahtunut oli:

5:15 Ja tulit Jesuxen tygö/ ja näit sen joca Perkeleldä rijwattu oli/ istuwan waatetettuna/ ja toimellisna/ josa Legio oli ollut/ ja he pelkäisit.

5:16 Ja ne sanelit heille jotca sen nähnet olit/ mitä sille Perkeleldä rijwatulle tapahtunut oli/ ja sigoista.

5:17 Ja he rucoilit menemän händä pois heidän maaldans.

5:18 Ja cuin hän astui hahten/ nijn se joca Perkeleldä rijwattu oli/ rucoili että hän sais hänen cansans olla.

5:19 Mutta ei Jesus händä sallinut/ waan sanoi hänelle: mene cotias omaistes tygö/ ja ilmoita heille/ cuinga suuren hywän tegon Herra on sinulle tehnyt/ ja on sinua armahtanut.

5:20 Ja hän meni/ ja rupeis Saarnaman nijsä kymmenes Caupungis/ cuinga suuren hywän tegon Jesus oli hänelle tehnyt/ ja he caicki ihmettelit.

5:21 JA cuin Jesus taas meni hahdella ylidze/ cocondui paljo Canssa hänen tygöns/ ja hän oli läsnä merta.

5:22 Ja cadzo/ yxi Synagogan Päämies/ Jairus nimeldä/ ja cuin hän näki hänen/ langeis hän hänen jalcains tygö:

5:23 Ja rucoili händä suurest/ sanoden: minun

tyttären on wijmeiselläns/ tule/ ja pane kätes hänen päällens/ että hän paranis ja eläis.

5:24 Nijn hän meni hänen cansans/ ja paljo Canssa seurais händä/ '6Aa ahdistit händä.

5:25 JA yxi waimo/ joca oli sairastanut punaist tautia caxitoistakymmendä ajastaica:

5:26 Ja oli paljo kärsinyt monelda Läkärildä/ ja oli culuttanut caiken hywydens/ eikä mitän apua tundenut/ waan tullut paljo pahemmaxi.

5:27 Cosca hän cuuli Jesuxesta/ tuli hän joucon seas taca/ ja rupeis hänen waatteisins:

5:28 Sillä hän sanoi: jos minä ainoastans saan ruweta hänen waatteisins/ nijn minä paranen.

5:29 Ja hänen werilähtens cohta cuiwettui/ ja hän tunki rumisans/ että hän oli hänen widzaukestans parattu.

5:30 Ja Jesus tunki cohta idzesäns woiman/ joca hänestä lähtenyt oli/ ja käänsi hänens Canssan seas/ ja sanoi: cuca rupeis minun waatteisin?

5:31 Ja hänen Opetuslapsens sanoit hänelle: Sinä näet että Canssa sinua ahdista ymbärins/ ja sinä sanot: cuca minuun rupeis ?

5:32 Ja hän cadzoi ymbärins/ että hän sen näkis:

5:33 Mutta waimo pelkäis ja wapis/ sillä hän tiesi mitä hänen cohtans tapahtunut oli: Nijn hän tuli ja langeis hänen eteens/ ja sanoi caiken totuden.

5:34 Mutta hän sanoi hänelle: tyttären/ sinun uscos paransi sinun/ mene rauhaan ja ole terwe widzaukestas.

5:35 COSca hän wielä puhui/ tulit muutamat Synagogan Päämieheldä: Jotca sanoit: sinun tyttäres on cuollut/ mitäs sillen Mestarita waiwat ?

5:36 Cosca Jesus cuuli sen sanan sanottawan/ sanoi hän cohta Synagogan Päämiehelle: älä pelkä/ ainoastans usco.

5:37 Ja ei hän sallinut/ että jocu händä piti seuraman/ waan Petari ja Jacobus/ ja Johannes Jacobin weli.

5:38 Ja hän tuli Synagogan Päämiehen

Pyhän Marcuxen Evangelium

huonesen/ ja näki tohun/ ja ne jotca itkit ja parguit:

5:39 Ja hän meni huonesen/ ja sanoi heille: mitä te hymisettä ja itkettä ? Ei ole lapsi cuollut/ waan maca.

5:40 Ja he nauroit händä. Mutta cosca hän oli caicki ajanut ulos/ otti hän lapsen Isän ja äitin cansans/ ja ne jotca hänen cansans olit/ ja menit sinne/ cusa lapsi macais/ rupeis lapsen käteen/ ja sanoi hänelle:

5:41 Talitha cumi / se on sanottu/ pijcainen/ minä sanon sinulle/ nouse ylös. Ja cohta pijca nousi/ ja käwi.

5:42 Ja hän oli cahdentoistakymmenen ajastaicainen. Ja he hämmästyit suurella hämmästyellä. Ja hän haastoi heitä cowin/ ettei kengän sitä sais tietä/ ja hän käski anda hänelle syötäwätä.

Vers.6. Huutain) Perkelet peljästyvät Christuxen läsnä olemisest/ jonga he tietäwät olewan heidän Duomarins/ ja että hän oli tullut särkemän heidän töitäns/ 1. Ioh.3:8.

VI. Lucu .

Jesus tule Isäns maalle/ cusa hän cadzotan ylön/ v. 1. Saarna jocapaicas/ ja lähettä Apostolins Saarnaman ja ihmeitä tekemän/ v. 7. Cuin Herodes sen cuule/ luule hän sen Johannexexi/ jonga caulan hän oli andanut leicata fangiudes/ v. 14. Jesus mene meren ylidzen corpeen/ cusa hän ruocki wijsi tuhatta miestä wäällä waralla/ v. 30. tule heidän tygöns käyden weden päällä/ v. 45. Tulduans Genezarethin maalle paranda monda sairasta/ v. 53.

6:1 JA hän läxi siellä ja meni Isäns maalle/ ja hänen Opetuslapsens seuraisit händä.

6:2 Ja cuin Sabbathi oli/ rupeis hän Synagogas opettaman/ ja monda jotca cuulit/ hämmästyit/ sanoden: custa tällä nämät owat

? ja mikä wijsaus hänelle annettu on/ että sencaltaiset wäkewät työt hänen kättens cautta tapahtuwat ?

6:3 Eikö tämä ole se seppä/ Marian poica/ Jacobin ja Josen ja Judan ja Simonin weli ? eikö myös hänen sisarens ole täsä meidän cansam ? Ja he pahenit hänesä.

6:4 Mutta Jesus sanoi heille: ei Prophetat mualla cadzota ylön cuin Isäns maalla/ ja langoins seas/ ja cotonans.

6:5 Ja ei hän woinut siellä yhtän wäkewätä työtä tehdä/ waan ainoastans pani kätens harwain sairasten päälle/ ja paransi heitä.

6:6 Ja ihmetteli heidän epäuscoans. Ja hän waelsi ymbärins kyliä opettain ymbäristöllä.

6:7 JA cudzui ne caxitoistakymmendä/ ja rupeis niytä caxin ja caxin lähettämän/ ja andoi heille woiman saastaisia hengiä wastan.

6:8 Ja kielsi heitä mitän ottamast tielle cansans/ mutta ainoastans sauwan/ ei lauckua/ ei leipä/ ei raha cuckaroon/ mutta oleman kengäs:

6:9 Ja ettei he pukis cahta hametta päällens.

6:10 Ja hän sanoi heille: cuhunga huonesen te tuletta/ nijn olcat sijnä/ nijncauwan cuin te siellä menette pois.

6:11 Ja jotca ei teitä hywäile/ eikä cuule/ nijn mengät pois siellä/ ja pyhkikät tomukin/ cuin teidän jalcain alla on/ heille todistuxexi.

Totisest sanon minä teille: Sodomalle ja Gomorralle on duomio päiwänä huokiambi/ cuin sille Caupungille.

6:12 Ja he läxit ja Saarnaisit parannusta tekemän.

6:13 Ja ajoit ulos monda Perkelettä/ ja woitelit öljyllä monda sairasta/ ja paransit.

6:14 JA Cuningas Herodes sai sen cuulla (sillä hänen nimens oli jo julistettu) ja sanoi:

Johannes joca casti on nosnut cuolleista/ ja sentähden woima waicutta hänesä.

6:15 Muutamat sanoit: se on Elias: mutta muutamat sanoit: se on yxi Propheta taicka nijncuin jocu Prophetaista.

Pyhän Marcuxen Evangelium

6:16 Cosca Herodes sen cuuli/ sanoi hän: se on Johannes/ jonga caulan minä annoin leicata/ hän on cuolleista nosnut.
6:17 Sillä Herodes oli lähettänyt Johannest ottaman kijnni/ ja pani hänen tornihin/ Herodiaxen hänen weljens Philippuxen emännän tähden/ jonga hän oli nainut.
6:18 Sillä Johannes oli Herodexelle sanonut: ei sowi sinun pitä weljes emändätä.
6:19 Ja Herodias wäijyi händä tappaxens/ mutta ei hän saanut.
6:20 Sillä Herodes pelkäis Johannest/ että hän tiesi hänen hurscaxi ja pyhäxi miehixi/ ja otti waarin hänestä/ ja cuuli händä mones asias/ ja cuuldeli händä mielelläns.
6:21 JA cosca sowelias päiwä tuli/ että Herodes syndymä päiwänäns teki ehtolisen ylimmäisillens ja Päämiehille/ ja esimiehille Galileas/
6:22 Ja Herodiaxen tytär tuli sisälle/ ja hyppäis/ ja se kelpais Herodexelle ja ynnä atrioidzewille. Nijn Cuningas sanoi pijcalle: ano minulda mitäs tahdot/ ja minä annan sinulle.
6:23 Ja hän wannoi hänelle: mitä ikänäns sinä minulda anot/ nijn minä annan sinulle/ ehkä puolen waldacunnastani.
6:24 Hän meni ja sanoi äitillens: mitä minun pitä anoman ? se sanoi: Johannes Castajan päätä.
6:25 Ja hän taas meni kijrust Cuningan tygö/ anoi ja sanoi: minä tahdon/ että minun annat cohta Johannes Castajan pään fatis.
6:26 Nijn Cuningas tuli murhellisexi/ cuitengin walans ja ynnä atrioidzewaisten tähden/ ei hän tahtonut häneldä kieldä.
6:27 Ja Cuningas lähetti cohta murhajan ja käski hänen pääns tuoda sisälle.
6:28 Nijn hän meni ja leickais hänen caulans tornis/ Ja toi pään fatis/ ja annoi pijcalle/ ja pijca andoi äitillens.
6:29 Cosca hänen Opetuslapsens sen cuulit/ tulit he ja otit hänen ruumins/ ja panit

hautaan.
6:30 JA Apostolit coconnuit Jesuxen tygö/ ja ilmoitit hänelle caicki mitä he teit ja opetit.
6:31 Ja hän sanoi heille: tulcat te ainoastans erinäns corpeen/ ja lewätkät wähä sillä siellä oli monda/ jotca menit ja tulit/ nijn ettei he syödäckän joutanet.
6:32 Ja hän meni hahdella erinäiseen siaan/ ja Canssa näki hänen matcustawan/ ja moni tunki hänen.
6:33 Ja juoxit sinne jalcaisin caikista Caupungeista/ ja he ennätit heitä/ ja he coconnuit hänen tygöns.
6:34 Ja Jesus läxi ulos/ ja näki paljo Canssa/ ja hän armahti heitä: sillä he olit nijncuin lambat ilman paimeneta: Ja rupeis heille opettaman.
6:35 JA cosca päiwä paljo culunut oli/ tulit Opetuslapset hänen tygöns/ sanoden:
6:36 Tämä on erimaa/ ja aica on jo culunut/ laske heitä menemän kylijn ja majoin/ ostaman heillens leipä: sillä ei heillä ole syötäwätä. Mutta hän sanoi heille: Andacat te heille syötäwätä.
6:37 Ja he sanoit hänelle: pitäkö meidän menemän cahdella sadalla penningillä leipä ostaman/ ja andaman heidän syödä ?
6:38 Mutta hän sanoi heille: mondaco leipä teillä on ? mengät ja cadzocat. Ja cosca he cadzoit/ sanoit he: wijsi/ ja caxi cala.
6:39 Ja hän käski heidän caicki istutta atrioidzeman/ erijouckoihin wiherjäisen ruohon päälle.
6:40 Ja he istuit joucois sadoin ja wijsinkymmenin.
6:41 Ja cuin hän otti he wijsi leipä ja caxi cala/ cadzoi hän Taiwasen/ kijtti ja mursi leiwät/ ja andoi Opetuslapsillens panna nijden eteen/ ja ne caxi cala jacoi hän caikille.
6:42 Ja he söit caicki ja rawittin.
6:43 Ja he corjaisit caxitoistakymmendä täysinäistä Coria muruja/ ja myös caloista.
6:44 Ja nijtä cuin söit/ oli wijsi tuhatta miestä.
6:45 JA hän käski cohta Opetuslapsens astu

Pyhän Marcuxen Evangelium

hahteen menemän meren ylidze Bethsaidaan/
sijhenasti cuin hän päästäis Canssan.

6:46 Ja cosca hän oli päästänyt heidän
tyköäns/ meni hän mäelle rucoileman.

6:47 Ja ehtona oli haaxi keskellä merta/ ja hän
yxinäns maalla.

6:48 Ja hän näki heidän hädäs soutawan/ sillä
heillä oli wastainen. Ja liki neljäntenä yön
wartiona tuli hän heidän tygöns käyden
weden päällä.

6:49 Ja tahdoi mennä heidän ohidzens.

6:50 Ja cuin he näit hänen käywän weden
päällä/ luulit he olewan Köpelin/ ja huusit:
sillä caicki näit hänen ja hämmästyit.

6:51 Ja hän puhui cohta heidän cansans/ ja
sanoi heille: olcat hywäs turwas/ Minä olen/
älkät peljätkö. Ja hän astui heidän tygöns
hahteen/ ja tuuli heikeni. Ja he hämmästyit/ ja
ihmettelit suurest:

6:52 Sillä ei he ymmärtänet leiwistäkän/ waan
heidän sydämens oli soennut.

6:53 JA cuin he olit mennet ylidze/ tulit he
Genezarethin maalle/ ja laskit satamaan.

6:54 Ja cuin he menit ulos hahdesta/ nijn he
cohta tunsit hänen:

6:55 Ja juoxit ymbäri caiken sen maacunnan/
ja rupeisit sairaita wiemän wuoteisans sinne/
cusa he cuulit hänen olewan/

6:56 Ja cuhunga hän meni sisälle kylihin eli
Caupungeihin/ taicka majoihin/ nijn he panit
cujille sairaita/ ja rucoilit händä/ että he
ainoastans hänen waatteins palteseen saisit
ruweta. Ja nijn monda cuin häneen rupeis/
parani.

*Vers.13. Öljyllä) Öljy paransi sairait/ josta sijtte
hullust yxi Sacramenti tehtein cuolewaisten
tähden. Joca parammin pidäis cudzuttaman
Magdalenan woitexi: sillä hän woiteli myös
Christusta hautamisexi/ Matth. 26:7. V. 52.
Ymmärtänet) se on/ Sencaltaisist tegoist/ piti
heidän wahwistaman uscons/ ja ei pelkämän
köpeliä.*

VII. Lucu .

*Jesus puhu Phariseusten cansa wanhimmiten
säädystä/ jotca he owat ottanet pitäxens/
unhottain Jumalan käskyt/ v. 1. Opetta heitä/
millä ihminen saastutetan/ v. 14. Tulduans
Tyruksen ja Sidonin rajoihin/ autta Grekin
waimon tyttären Perkelestä/ v. 24. Tule taas
Galilean meren tygö/ cusa hän paranda
cuuroin/ joca myös myckä oli/ v. 32.*

7:1 JA hänen tygöns cocounsi Phariseuxet/ ja
muutamat Kirjanoppenuista/ jotca
Jerusalemist tullet olit:

7:2 Ja cuin he näit muutamat hänen
Opetuslapsistans yhteisillä/ se on/
pesemättömillä käsillä syöwän leipä/ laitit he
sitä:

7:3 Sillä ei Phariseuxet eikä Judalaiset syö ellei
he usein pese käsiäns/ pitäin wanhembain
säätjä/ ja cuin he Turuldakin tulewat/ ei he
syö pesemätä.

7:4 Ja he otit paljo muutakin pitäxens/ cuin
on: juomaastiain/ kiwiastiain/ ja waskiastiain/
ja pöytäin pesemiset.

7:5 Sijtte kysyit Phariseuxet ja Kirjanoppenet
hänelle: mixei sinun Opetuslapses waella
wanhembain säädyst/ mutta syöwät
pesemättömillä käsillä leipä ?

7:6 Nijn hän sanoi heille: Esaias on hywästi
teistä ulcocullaisista ennustanut/ nijncuin
kirjoitettu on: Tämä Canssa cunnioidze minua
huulilla/ mutta heidän sydämens on caucana
minusta.

7:7 Turhan he minua palwelewat/ opettain
sitä oppia/ cuin on ihmisten käsky.

7:8 Te hyljätte Jumalan käskyt/ ja pidätte
ihmisten säädyst/ kiwiastiain ja juomaastiain
pesemisestä/ ja teettä monda muuta
sencaltaista.

7:9 Ja hän sanoi heille: aiwa peräti te hyljätte
Jumalan käskyn/ ja teidän säätyn te pidätte/

7:10 Sillä Moses sanoi: sinun pitä

Pyhän Marcuxen Evangelium

cunnioidzeman Isäs ja äitiäs/ ja joca kiroile
Isäns ja äitiäns/ hänen pitä totisest cuoleman.

7:11 Mutta te sanotta: jos jocu sano Isällens
taicka äitillens/ Corban/ se on/ Jumalalle on
se annettu/ cuin sinun olis pitänyt minulda
tarpexes saaman/ hän teke hywin/

7:12 Ja nijn et te salli hänen mitän tehdä
Isällens taicka äitillens:

7:13 Ja ricotta Jumalan käskyn teidän
säädüllän/ cuin te säätänet oletta. Ja
sencaltaista te teettä monda muuta.

7:14 JA hän cudzui tygöns caiken Canssan/ ja
sanoi heille: cuulcat caicki minua ja
ymmärtäkät/

7:15 Ei mene ulco mitän ihmiseen/ cuin hänen
saastutta taita/ mutta ne cuin ihmisest
tulewat ulos/ ne saastuttawat ihmisen.

7:16 Jos jollakin on corwat cuulla/ se cuulcan.

7:17 Ja cosca hän Canssan tykö meni
huonesen/ kysyit hänen Opetuslapsens
häneldä tästä wertauxesta.

7:18 Ja hän sanoi heille: olettaco tekin nijn
ymmärtämättömät ? ettekö wielä ymmärrä ?
että caicki cuin ulco mene ihmiseen/ ei se
händä saastuta ?

7:19 Sillä ei se mene hänen sydämehens/
mutta wadzaan/ ja mene luonnollisest ulos/
joca caicki ruat puhdista.

7:20 Ja hän sanoi: mitä ihmisest tule ulos/ se
saastutta ihmisen/

7:21 Sillä ihmisten sydämest tulewat ulos
pahat ajatuxet/ huorus/ salawuoteus/
miestappo/

7:22 warcaus/ ahneus/ petos/ wiettelys/
häpemättömys/ pahansuomus/ Jumalan
pilcka/ coreus ja hulluus.

7:23 Caicki nämät sisäldä tulewat ulos/ ja
saastuttawat ihmisen.

7:24 Nijn hän nousi/ ja meni sieldä Tyrin ja
Sidonin maan ärijn/ ja meni huonesen/ eikä
tahtonut sitä kenellekän anda tietä.

7:25 Ja ei hän tainnut cuitengan sala olla/ sillä
cohta cuin yxi waimo cuuli hänestä/ jonga

wähä tytär saastaiselda hengeldä rijwattu oli/
tuli ja langeis hänen jalcains juuren/

7:26 Joca oli Grekiläinen/ Syrophenisias
syndynyt/ ja hän rucoili händä ajaman pois
Perkelettä hänen tyttärestäns.

7:27 Nijn Jesus sanoi hänelle: Salli ensin lapset
rawita. Sillä ei ole se cohtullinen/ otta lasten
leipä/ ja heittä penicoille.

7:28 Hän wastais ja sanoi hänelle: tosin Herra/
syöwät penicatkin pöydän alla lasten
muruista.

7:29 Ja hän sanoi hänelle: tämän puhen
tähden mene/ jo Perkele läxi sinun tyttärestäs.

7:30 Ja cuin hän meni cotians/ löysi hän
Perkelen lähtenexi/ ja tyttärens macawan
wuotes.

7:31 JA taas cuin hän läxi Tyrin ja Sidonin
maan äristä/ tuli hän Galilean meren tygö/
kymmenen Caupungin maan ärten keskizde.

7:32 Ja he toit hänen tygöns cuuroin/ joca
myös myckä oli/ ja he rucoilit händä paneman
kätens hänen päällens.

7:33 Ja hän otti hänen erinäns Canssasta/ ja
pisti sormens hänen corwijns/ sylki ja rupeis
hänen kieleens/

7:34 Cadzahtain Taiwasen/ huocais ja sanoi
hänelle: hephethah / se on/ aukene.

7:35 Ja cohta aukenit hänen corwans/ ja
hänen kielens side pääsi wallallens/ ja puhui
selkiäst.

7:36 Ja hän haasti heidän kellengän sanomast.
Mutta jota enemmän hän haasti/ sitä
enemmän he ilmoitit.

7:37 Ja he suurest hämmästyit/ sanoden:
hyvästi hän caicki teki/ cuuroit hän teki
cuuleman/ ja mykät puhuman.

*Vers.2. Yhteisillä) Laki cudzu sen pyhäxi/ joca
on eroitettu Jumalan palweluxeen: Taas sitä
wastan cudzuit he sen yhteisexi/ joca
saastainen ja sopimatoin Jumalan
palweluxeen oli. v. 11. Corban) On uhri/ ja
tärkimmäst sanottu: racas Isä/ minä annan*

Pyhän Marcuxen Evangelium

*sinulle sen mielelläni: mutta se on Corban/
minä annan sen paremmaxi hyödytyxexi/
andain sen Jumalalle/ ja ei sinulle/ joca sinua
myös enemmän autta. v. 22. Hulluus) Se on/
ilkeys ja häpemättömyys lähimmäistäns
wastan: nijncuin ne jotca coreudella/ ja
ylpeydellä muita ylöncadzowat.*

VIII. Lucu .

*Jesus ruocki neljä tuhatta ihmistä ihmellisest/
v. 1. Phariseuxet anowat häneldä merckiä/
waan se kieldän heildä pois/ v. 10. Hän wara
Opetuslapsians Phariseusten hapatuxest/ v.
14. Anda sokelle näköns Bethsaidas/ v. 22.
Tulduans Cesareaan/ kysy hän Opetuslastens
usco hänestä/ v. 27. Ilmoitta heille
kärsimisens/ neuwoden heitä kärsimyheen ja
tunnustuxes lujana pysymän/ v. 31.*

8:1 Nijnä päiwinä/ cosca sangen paljo Canssa oli/ eikä ollut heillä mitän syömist/ cudzui

Jesus Opetuslapset tygöns/ ja sanoi heille:

8:2 Minä armahdan Canssa: sillä he owat jo colme päiwä wijpynet minun tykönäni/ ja ei ole heillä mitän syömist/

8:3 Ja jos minä päästän heidän minun tyköni cotians syömätä/ nijn he waipuwat tielle: sillä muutamat olit heistä cauca tullet.

8:4 Wastaisit händä Opetuslapset: custa jocu woi näitä rawita leiwillä täsä erämaas ?

8:5 Ja hän kysyi heille: mondaco leipä teillä on ? he sanoit: seidzemen.

8:6 Ja hän käski Canssan istua atrioidzeman maan päälle. Ja hän otti ne seidzemen leipä/ cuin hän kijttänyt oli/ mursi hän ja andoi Opetuslastens/ ja he panit Canssan eteen.

8:7 Ja heillä oli myös wäähä calaisita/ ja hän kijtti/ ja käski ne myös panda eteen.

8:8 Nijn he söit/ ja rawittin. Ja he corjaisit tähtet/ cuin jäänet olit/ seidzemen coria muruja.

8:9 Ja nijtä cuin söit oli liki/ neljä tuhatta. Ja

hän päästi heidän.

8:10 JA hän astui cohta Opetuslastens cansa hahten/ ja tuli Dalmanuthan maan ärijn.

8:11 Ja Phariseuxet tulit ja rupeisit häneldä kysymän/ kiusaisit händä/ pyyten häneldä merckiä Taiwast.

8:12 Ja hän huocais henges ja sanoi: mixi tämä sucu merckiä pyytä ? totisest sanon minä teille: Ei tälle sugulle anneta merckiä.

8:13 Ja hän jätti heidän/ ja astui taas hahteen/ ja meni ylidze meren.

8:14 JA he olit unohtanet otta leipä cansans/ eikä ollut heillä enä cuin yxi leipä hahdes myötäns.

8:15 Ja hän käski heitä/ sanoden: cadzocat ja carttacet Phariseusten hapatuxest/ ja Herodexen hapatuxest.

8:16 Ja he ajattelit keskenäns/ sanoden: ei meillä ole leipä.

8:17 Ja cuin Jesus sen ymmärsi/ sanoi hän heille: mitä te kyselettä/ ettei teillä ole leipä ? ettäkö te wielä ymmärrä ? wieläkö teillä nyt on cowettu sydän ?

8:18 Silmät teillä on/ ja et te näe/ corwat teillä on/ ja et te cuule:

8:19 Ettäkö te muista/ cosca minä wijsi leipä mursin/ wijdelle tuhannelle ihmiselle/ cuinga monda täysinäistä coria te silloin tähteitä corjaisitta.

8:20 He sanoit: caxitoistakymmendä. Nijn myös cosca minä ne seidzemen mursin/ neljälle tuhannelle/ cuinga monda täysinäistä coria tähteitä te silloin corjaisitta ? he sanoit: seidzemen.

8:21 Ja hän sanoi heille: mixet te sijs ymmärrä ?

8:22 JA hän tuli Bethsaidaan/ ja he toit yhden sokian/ ja rucoilit händä/ että hän rupeis häneen.

8:23 Ja hän rupeis sen sokian käteen/ ja ulos wei hänen kyläst: ja sylki hänen silmijs/ ja pani kätens hänen päällens/ ja kysyi hänelle/ jos hän jotakin näkis.

Pyhän Marcuxen Evangelium

8:24 Nijn hän cadzoi ylös ja sanoi: Minä näen ihmiset käyskendalewän nijncuin minä puita näkisin.

8:25 Sijtte hän taas pani kätens hänen silmäins päälle/ ja andoi hänen taas cadzoa. Ja se tuli paratuxi/ nijn että hän näki caicki selkiäst.

8:26 Ja hän lähetti hänen cotians/ sanoden: älä kylään mene/ älä myös kellengän tätä siellä sano.

8:27 JA Jesus meni Opetuslastens cansa nijhin kylijn Cesarean tygö/ joca cudzutan Philippi. Ja hän kysyi tiellä Opetuslapsillens/ sanoden: kenengä sanowat ihmiset minun olewan ?

8:28 He wastaisit: Johannes Castajan/ muutamat Elian/ muutamat jongun Prophetaista.

8:29 Ja hän sanoi heille: kenengästä te sanotta minun olewan ? Petari wastais/ ja sanoi hänelle: sinä olet Christus.

8:30 Ja hän haasti heitä kellengän hänestä sanomast.

8:31 Ja hän rupeis heitä opettaman/ ja sanoi: ihmisen Poica on paljo kärsiwä/ ja hyljätän wanhimmilda ja ylimmäisildä Papeilda/ ja Kirjanoppeneilda/ ja tapetan/ ja colmandena päiwänä hän ylösouse: nijn hän puhui tämän puhen julkisest.

8:32 Ja Petari otti hänen tygöns/ rupeis händä nuhteleman.

8:33 Mutta hän käänsi idzens/ ja cadzoi Opetuslastens puoleen/ nuhteli Petarita/ sanoden: mene pois minun tyköni Satan/ sillä et sinä ymmärrä mitkä Jumalan owat/ waan mitä ihmisten on.

8:34 Ja hän cudzui tygöns Canssan ja Opetuslapsens/ ja sanoi heille: cuca minua tahto seurata/ hän kielläkän idzens/ ja ottacan ristins päällens/ ja seuratcan minua.

8:35 Sillä cuca ikänäns tahto hengens hucutta minun ja Evangeliumin tähden/ se hänen wapahta:

8:36 Sillä mitä se autta ihmistä/ jos hän

woitais caiken mailman/ ja sais sielullens wahingon ?

8:37 Eli mitä ihminen anda sieluns lunastuxexi ?

8:38 Mutta joca häpe minua ja minun sanani täsa pahas ja syndises sugus/ sitä myös pitä ihmisen Pojan häpemän/ cosca hän tule Isäns cunnias pyhäin Engelitten cansa.

Vers.24. Puita) Hän näke wielä nyt pimiäst/ nijncuin cosca jocu näke ihmisen caucana nijncuin puun eli cannon. Nijn on myös meidän alcum tuta Christust/ heicko/ mutta se tule aina wahwemmaxi ja selwemmäxi.

IX. Lucu .

Jesus kircastetan heidän nähtens wuorella: hän opetta heitä Elian tulemisest ennen Herran päiwä/ v. 1. hänen eteens tuodan rijwattu mykäldä hengeldä/ jota Opetuslapset ei taitanet aja ulos: mutta hän aja/ v. 14. hän sano heille kärsimisestäns/ ja neuwo heitä yximielisyyteen ja nöyryteen/ v. 30. Silloin sanotan hänelle yhdest/ joca teki ihmeitä hänen nimeens/ v. 38. Käske heidän wälttä pahennusta/ ja olla yximielisnä/ v. 42.

9:1 Ja hän sanoi heille: totisest sanon minä teille: muutamat näistä/ jotca täsä seisowat/ ei pidä cuolemata maistaman/ siihenasti cuin he näkewät Jumalan waldacunnan woimalla tulewan.

9:2 JA cuuden päiwän peräst/ otti Jesus tygöns Petarin ja Jacobin ja Johannexen/ ja wei heidän corkialle wuorelle erinäns/ ja hän kircastettin heidän nähtens/

9:3 Ja hänen waattens tulit kijldäwäxi ja sangen walkiaxi nijncuin lumi/

9:4 ettei yxikän waatten painaja taida nijn walkiaxi paina maan päällä. Ja heille ilmestyi Elias ja Moses/ jotca puhelit Jesuxen cansa.

9:5 Ja Petari sanoi Jesuxelle: Rabbi/ hywä on

Pyhän Marcuksen Evangelium

meidän täsä olla/ tehkämme tähän colme maja/ sinulle yxi/ Mosexelle yxi ja Elialle yxi.
9:6 Waan ei hän tiennyt mitä hän puhui: sillä he olit hämmästyneet.
9:7 Ja pilwi tuli ja warjois heitä. Ja äni tuli pilwest/ sanoden: Tämä on minun racas Poican/ cuulcat händä.
9:8 Ja cohta cuin he ymbärins cadzahdit/ ei he ketän nähnet/ mutta Jesuxen yxinäns heidän cansans.
9:9 Cosca he menit alas wuorelda/ kielsi Jesus heidän kellengän nijtä sanomast cuin he näit/ siihenasti cuin ihmisen Poica cuolleista ylönousis.
9:10 Ja he pidit sen sanan mielesäns/ ja tutkeit keskenäns/ mitä se olis cuin hän sanoi: ylönosta cuolluista.
9:11 Ja he kysyit hänelle/ sanoden: mikä se on cuin Kirjanoppenet sanowat: Elian pitä ensin tuleman ?
9:12 Hän wastais/ ja sanoi heille: Elias tosin tule ensin ja toimitta caicki. Ja nijncuin on ihmisen Pojasta kirjoitettu/ hänen pitä paljo kärsimän/ ja ylöncahzottaman.
9:13 Mutta minä sanon teille: Elias on tullut/ ja he teit hänelle mitä he tahdoit/ nijncuin hänestä kirjoitettu oli.
9:14 JA cuin hän tuli Opetuslastens tygö/ näki hän paljo Canssa heidän ymbärilläns ja Kirjanoppenet kyselewän heildä.
9:15 Ja cuin caicki Canssa näit hänen/ hämmästyit he/ ja wastan juosten terwetit händä.
9:16 Ja hän kysyi Kirjanoppenuilda/ mitä te kyselittä keskenän ?
9:17 Nijn yxi Canssan seast wastais/ ja sanoi: Mestari/ minä toin sinun tygös poicani/ jolla on myckä hengi:
9:18 Ja cosca hän rupe hänen kimpuuns/ nijn hän repele händä/ ja hän wahtu/ ja kiristele hambaitans/ ja cuiwettu. Ja minä sanoin sinun Opetuslapsilles/ että he ajaisit hänen ulos/ ja ei he woinet.

9:19 Nijn hän wastais ja sanoi: sinä uscotoin sucucunda/ cuinga cauwan minun pitä oleman teidän cansan ? cuinga cauwan minä teitä kärsin ? tuocat händä minun tygöni.
9:20 Ja he toit sen hänen tygöns. Ja cohta cuin hengi näki hänen/ rewäis hän händä/ ja langeis maahan ja kieritteli händäns ja wahtui.
9:21 Ja hän kysyi hänen Isällens: cuinga paljo aica sijtte on/ cuin tämä on hänelle tullut ? hän sanoi/ lapsudest.
9:22 Ja hän heitti hänen usein tuleen ja wesijn/ että hän hucutais hänen. Mutta jos sinä jotakin voit/ nijn armahda meidän päällem ja auta meitä.
9:23 Nijn sanoi Jesus hänelle: jos sinä sen uscot/ sillä caicki owat uscowaisille mahdolliset.
9:24 Ja cohta pojan Isä huusi itkein/ ja sanoi: Herra/ minä uscon/ auta minun epäuscoani.
9:25 Cosca Jesus näki/ että Canssa juoxi tygö/ nuhteli hän sitä saastaist henge/ sanoden: sinä myckä ja cuuroi hengi/ minä käsken sinua/ mene ulos hänestä/ ja älä enä hänen sisällens mene.
9:26 Nijn se hengi parcuu/ ja repeli cowan händä/ ja ulos läxi. Ja se tuli nijncuin cuollu/ nijn että moni sanoi: hän on cuollut.
9:27 Mutta Jesus tartui hänen käteens/ ja nosti hänen/ ja se nousi.
9:28 Ja cuin hän oli huonesen mennyt/ kysyit hänen Opetuslapsens händä salaisest: mixemme woinet händä aja ulos ?
9:29 Ja hän sanoi: tämä lai ei taida millän muulla cuin rucouxella ja paastolla ulosmennä.
9:30 JA he läxet sieldä ja waelsit Galilean läpidze/ eikä tahtonet sitä kellengän sanoa.
9:31 Nijn hän opetti Opetuslapsians/ ja sanoi heille: ihmisen Poica ylönannetan ihmisten käsijn/ ja he tappawat hänen/ ja cuin hän on tapettu/ nijn hän colmandena päiwänä ylönouse.
9:32 Mutta ei he ymmärtänet sitä cuin hän

Pyhän Marcuxen Evangelium

sanoi: ja pelkäisit myös häneldä kysyä.

9:33 JA hän tuli Capernaumijn/ ja cotona olles/ kysyi hän heille: mitä te tiellä keskenän kyselittä ?

9:34 Mutta he waickenit: sillä he olit kysynet keskenäns/ cuca heistä suurin olis.

9:35 Ja cuin hän istui/ cudzui hän ne caxitoistakymmendä/ ja sanoi heille: joca tahto ensimmäinen olla/ sen pitä oleman caickein wijmeisen/ ja caickein palwelian.

9:36 Ja nijn hän otti yhden lapsen/ ja asetti heidän keskellens.

9:37 Ja cuin hän otti sen syljins/ sanoi hän heille: Cuca yhden taencaltaisen lapsen corja minun nimeni tähden/ se corja minun/ ja joca minun corja/ ei hän minua corja/ mutta sen joca minun lähetti.

9:38 MUtta Johannes wastais hänelle/ sanoden: Mestari/ me näimme yhden sinun nimelläs Perkeleitä ulosajawan/ ja ei hän seura meitä/ ja me kielsim händä meitä seuramast.

9:39 Nijn Jesus sanoi: ei teidän pitänyt händä kieldämän: sillä ei kengän tee jotacuta woimallista työtä minun nimeni cautta/ joca cohta pahast puhu minusta.

9:40 Sillä joca ei ole meitä wastan/ se on meidän cansam.

9:41 Ja cuca juotta teitä wesi picarilla minun nimeeni/ että te oletta Christuxen/ totisest sanon minä teille: ei hänelle suingan sitä pidetä maxamat.

9:42 Ja cuca yhden nijstä vähimmist/ jotca uscaltawat minun päälleni/ pahenda/ parambi olis hänelle/ jos myllyn kiwi hänen caulaans ripustettu olis/ ja mereen heitetty olis.

9:43 JOs sinun kätes on sinulle pahennuxexi/ nijn hacka se pois/ parambi on sinun käsipuolna elämähän mennä/ cuin sinulla olis caxi kättä ja mennä Helwettijn/ ijancaickiseen tuleen/

9:44 Cusa ei heidän matons cuole/ eikä tuli sammuteta.

9:45 Ja jos sinun jalcas on sinulle pahennuxexi/ hacka se pois/ parambi on sinun että onduwana elämään menet/ cuin sinulla olis caxi jalca/ ja heitetäisin Helwettijn/ ijancaickiseen tuleen/

9:46 Cusa ei heidän matons cuole/ eikä tuli sammuteta.

9:47 Ja jos sinun silmäs on sinulle pahennuxexi/ nijn puhcais se/ parambi on sinun silmäpuolla Jumalan waldacundan mennä/ cuin sinulla olis caxi silmä/ ja heitetäisin Helwetin tuleen/

9:48 Cusa ei heidän matons cuole/ eikä tuli sammuteta.

9:49 Sillä caicki pitä tulella suolattaman/ ja jocainen uhri pitä suolalla suolattaman.

9:50 Suola on hyvä/ mutta jos suola tule mauttomaxi/ millä te sen höystätte ? pitäkät idze teisänne suola/ ja rauha teidän keskenän.

Vers.49. Suolattaman) Wanhas Testamendis caicki uhrin suolattin/ ja jocaidezta uhrista jotakin poltettin. Sen Christus tähän hengellisest sowitta/ se on/ Evangeliumin opilla/ nijncuin tulella ja suolalla/ pitä wanha Adam/ se on ihmisen paha sisu/ asetetuxi ja suolatuxi tuleman/ cuhunga ei se oppi tule/ sijhen caswawat madot/ se on/ sijnä on paha tundo. Ja nijncuin suola leicka/ nijn tarwitan kärsimys ja rauha/ nijncuin Christus täsä käske.

X. Lucu .

Jesus wasta kysymyheen paricunnan erost/ v. 1. Otta lapset tygöns ja siuna heitä/ v. 13. wasta myös rickan nuorucaisen kysymyheen hywistä töistä/ v. 17. Nijn myös Petarita/ nijden palcast/ jotca Christuxen tunnustuxen tähden jotakin kärsiwät/ v. 28. Sano taas heille hänen kärsimisestäns/ v. 33. Zebedeuxen pojat anowat/ että he pandaisin ylimmäisixi hänen waldacunnasans/ josta muut

Pyhän Marcuxen Evangelium

*napisewat: mutta hän neuwo heitä nöyryteen/
v. 35. Jerichon teillä anda hän sokialle näkyns.
v. 46.*

10:1 JA cuin hän siellä läxi/ tuli hän Judan maan ärille/ sen maacunnan cautta/ joca on sillä puolella Jordanin. Ja Canssa coconnui taas hänen tygöns/ ja nijncuin hän oli tottunut/ nijn hän taas opetti heitä.

10:2 JA Phariseuxet tulit ja kysyit hänelle: sopico miehen waimons hyljätä ? kiusaten händä.

10:3 Mutta hän wastaten sanoi heille: cuinga Moses teille käski ?

10:4 He sanoit: Moses salli erokirjan kirjoitta ja eroitta.

10:5 Jesus wastaten sanoi heille: teidän sydämen cowuden tähden kirjoitti hän teille sen käskyn.

10:6 Mutta luonnon algusta on Jumala heidän luonut miehexi ja waimoxi.

10:7 Sentähden pitä ihmisen eriämän Isästans ja äitistäns/ ja pitä idzens waimoons yhdistämän/ ja nijn tulewat caxi yhdexi lihaxi.

10:8 Ja ei he ole sillen caxi/ mutta yxi liha.

10:9 Mitä sijs Jumala on yhten sowittanut/ ei ihmisen pidä sitä eroittaman.

10:10 Ja hänen Opetuslapsens kysyit taas cotona sijtä asiasta.

10:11 Ja hän sanoi heille: joca hänens eroitta waimostans/ ja nai toisen/ se teke huorin händä watan.

10:12 Ja jos waimo eria mieHes täns/ ja huole toiselle/ hän teke huorin.

10:13 JA he toit hänen tygöns lapsia/ että hän heihin rupeis. Nijn Opetuslapset nuhtelit heitä/ jotca nijtä toit.

10:14 Cosca Jesus sen näki/ närkästyi hän/ ja sanoi heille: sallicat lasten tulla minun tygöni/ ja älkät kielläkö heitä: sillä sencaltaisten on Jumalan waldacunda.

10:15 Totisest sanon minä teille: jocainen cuin ei Jumalan waldacunda ota nijncuin lapsi/ ei

hän suingan sinne tule.

10:16 Ja hän otti heitä sylijns/ ja pani kätens heidän päällens/ ja siunais heitä.

10:17 JA cuin hän tielle lähtenyt oli/ tuli yxi juosten/ cumarsi händä/ kysyi hänelle ja sanoi: hywä Mestari/ mitä minun pitä tekemän/ että minä ijancaickisen elämän perisin ?

10:18 Nijn Jesus sanoi hänelle: mixis sanot minun hywäxi ? Ei kengän ole hywä/ mutta ainoa Jumala.

10:19 Kylläs käskyt tiedät: Älä tee huorin/ älä tapa/ älä warasta/ älä wäärä todistust sano/ älä wiettele/ cunnioita Isäs ja äitiäs.

10:20 Se wastais/ ja sanoi hänelle: Mestari/ nämät caicki olen minä pitänyt hamast minun nuorudestani.

10:21 Mutta cosca Jesus cadzahti hänen päällens/ racasti hän händä/ ja sanoi hänelle: yxi sinulda puuttu/ mene ja myy caicki mitä sinulla on ja anna waiwaisten/ ja sinä saat tawaran Taiwas/ ja tule minua seuraman/ ottain risti.

10:22 Mutta hän tuli sijtä puHes ta murhellisexi/ ja meni pois murehisans: sillä hänellä oli paljo tawarata.

10:23 JA cuin Jesus cadzahti ymbärins/ sanoi hän Opetuslapsillens: cuinga työläst rickat tulewat Jumalan waldacundan.

10:24 Mutta Opetuslapset hämmästyit hänen sanastans. Nijn Jesus taas wastaten sanoi heille: rackat pojat/ cuinga työläs on nijden tulla Jumalan waldacundan/ jotca tawaroihins uscaldawat.

10:25 Huokiambi on Camelin käydä neulan silmän läpidze/ cuin rickan Jumalan waldacundan.

10:26 Mutta he ihmettelit wielä sijtte sangen suurest keskenäns/ sanoden: cuca taita autuaxi tulla ?

10:27 Nijn Jesus cadzahti heidän päällens/ ja sanoi: ihmisten tykönä on se mahdotoin/ mutta ei Jumalan tykönä: sillä caicki cappalet

Pyhän Marcuxen Evangelium

owat Jumalan tykönä mahdolliset.

10:28 Nijn Petari rupeis sanoman hänelle:
cadzo/ me olemma caicki ylönandanet/ ja seurannet sinua.

10:29 Jesus wastais/ ja sanoi: totisest sanon minä teille: ei ole kengän/ joca jätti huonens/ taicka weljens eli sisarens/ taicka Isäns eli äitins/ taicka waimons eli lapsens/ taicka peldons/ minun ja Evangeliumin tähden.

10:30 Ellei hän saa jällens nyt tällä ajalla satakertaisest huoneita ja weljiä/ sisarita ja äitiä/ lapsia ja peldoja/ wastoinkäymisellä/ ja tulewaises mailmas ijancaickisen elämän.

10:31 Mutta monda ensimmäistä tule jälkimäisexi/ ja jälkimäistä ensimmäisexi.

10:32 JA he olit tiellä menemäs Jerusalemiijn/ ja Jesus käwi heidän edelläns/ ja he hämmästyit/ ja seuraisit händä ja pelkäisit.

10:33 Ja Jesus otti taas ne caxitoistakymmendä tygöns/ ja rupeis heille sanoman/ mitä hänelle tapahtuwa oli. Cadzo/ me menem ylös Jerusalemiijn/ ja ihmisen Poica ylönannetan Pappein päämiehille ja Kirjanoppenuille/ ja he duomidzewat hänen cuolemaan/ ja ylönandawat pacanoille.

10:34 Ja he pilckawat händä/ ja piexewät hänen ja sylkewät hänen päällens ja tappawat hänen/ ja colmandena päiwänä hän ylönouse.

10:35 Nijn tuli hänen tygöns Jacobus ja Johannes Zebedeuxen pojat/ sanoden: Mestari/ me tahdomma/ ettäs meille tekisit mitä me anomma.

10:36 Hän sanoi heille: mitä te tahdotta minua teillen tekemän ?

10:37 He sanoit hänelle: Anna toisen meistä istua sinun oikialla/ ja toisen wasemalla puolellas sinun cunniasas.

10:38 Jesus sanoi heille: et te tiedä mitä te anotta/ woitteco juoda sen Calkin/ cuin minä juon: ja sillä Castella castetta/ jolla minä castetan ?

10:39 He sanoit: woimma. Sanoi Jesus heille:

sen Calkin tosin te juotta/ jonga minäkin juon: ja sillä Castella te castetan/ jolla minäkin castetan:

10:40 Mutta istua minun oikialla ja wasemalla puolellani/ ei ole minun andamisellani/ mutta se tapahtu nijlle/ joille se walmistettu on.

10:41 JA cuin ne kymmenen sen cuulit/ rupeisit he narkästymän Jacobin ja Johannexen tähden.

10:42 Mutta cosca Jesus cudzui heidän tygöns/ sanoi hän heille: te tiedätte että mailmaiset päämiehet hallidzewat/ ja ne jotca woimalliset owat heidän seasans/ nijllä on walda/

10:43 Mutta ei nijn pidä oleman teidän keskenän/ waan joca teidän seasan tahto suurin olla/ sen pitä teidän palwelian oleman:

10:44 Ja joca teistä tahto olla ensimmäinen/ hänen pitä caickein orja oleman.

10:45 Sillä ei ihmisen Poica ole tullut palwelda/ mutta palweleman/ ja andaman hengens lunastuxexi monen edestä.

10:46 JA he tulit Jerichoon. Ja cuin hän läxi Jerichost/ ja hänen Opetuslapsens/ ja suuri joucko Canssa. Nijn istui tien oHes yxi sokia/ Bartimeus Timein poica/ ja kerjäis.

10:47 Ja cosca hän cuuli että se oli Jesus Nazaretist/ rupeis hän huutaman ja sanoman: Jesu Dawidin Poica/ armahda minua.

10:48 Ja moni nuhteli händä/ että hän olis ollut äneti. Mutta hän huusi sitä enemmän: Dawidin Poica/ armahda minua.

10:49 Ja Jesus seisatti ja käski cudzua händä. Ja he cudzuit sen sokian/ ja sanoit hänelle: ole hywällä mielellä/ nouse/ hän cudzu sinua.

10:50 Nijn hän heitti pois waattens yldäns/ nousi/ ja tuli Jesuxen tygö.

10:51 Ja Jesus sanoi hänelle: mitäs tahdot/ että minä sinulle tekisin ? Sokia sanoi hänelle: Rabboni/ että minä saisin näkyäni.

10:52 Jesus sanoi hänelle: mene/ sinun uscos teki sinun terwexi. Ja hän sai cohta näkyäns jällens/ ja seurais Jesusta tiellä.

Pyhän Marcuxen Evangelium

Vers.18. Ei ole kengän hywä) Jumala on ainoa hywä ja wanhurskas: mutta caicki ihmiset owat syndiset luonnostans/ ja tämä on sanottu Phariseuxia wastan/ jotca luulit ihmiset olewan nijn hywät luonnosta/ että he woisit täyttä Lain: sitä teki myös tämä nuorucainen. v. 21. Yxi sinulda puuttu) Se on/ Sinulle on se caiketi turha: sillä sinä tahdot olla hurskas/ ja et tahdo luopua tawarastas minun tähteni/ etkä tahdo minun cansani jotain kärsiä. Sentähden on Mammona tosin sinun jumalas/ jongas parembana pidät kuin minun. v. 30. Nyt tällä ajalla) Se on: Joca huonens hyljä Christuxen tunnustuxen tähden/ hän otetan wuoroin Christilliseen seuracundaan/ ja saa uscomattomain weljein edest/ jotca hän on hyljännyt/ monda sata sisarta ja welje Christuxes: Nijncuin Christus sen idze selittä/ Matth. 12:50. Ja peldoins edest saa hän uscon/ joca aina enäne/ jonga hedelmä on ijancaickinen elämä. v. eod. Wastoinkäymisellä) Joca usco/ hänen pitä kärsimän waino ja wiha/ ja aldixi andaman caicki. Ja hänellä on cuitengin kyllä/ ehkä cuhunga hän joutu/ ja löytä Isän/ sisaren/ weljen/ lapset/ maan/ enä kuin häneldä taita pois tulla.

XI. Lucu

Jesus tulduans Jerusalemijn/ lähettä noutaman Asin warsa/ ja aja sillä Jerusalemijn/ v. 1. Mene ehtona Bethaniaan. Toisna huomena mennesäns Caupungijn/ kiro ficunapuuta/ nijn että se cuiwettu/ v. 11. tule sijtte Templijn/ ja aja sieldä ulos caupidziat Templis/ v. 15. Opetta Opetuslapsillens rucouxen woimasta/ v. 19. Taas colmandena päiwänä tulduans Jerusalemijn/ kysywät häneldä Phariseuxet/ millä woimalla hän näitä caickia teke/ v. 27.

11:1 JA kuin he läHes tyit Jerusalemi/ ja tulit

Bethphageen/ ja Bethanian Öljymäen tygö/ lähetti hän caxi Opetuslastans/ ja sanoi heille:
11:2 Mengät kylään/ joca on teidän edesän/ ja te löydätte cohta tulduan warsan sidottuna/ jonga päällä ei yxikän ihminen istunut ole/ päästäkät se/ ja tuocat tänne.
11:3 Ja jos jocu kysy teille: mixi te sen teette ? nijn sanocat: Herra sitä tarwidze/ ja cohta hän laske hänen tänne.
11:4 Nijn he menit/ ja löysit warsan sidottuna ulcona owen tykönä tien haaras/ ja he päästit hänen.
11:5 Ja muutamat nijstä/ jotca siellä seisoit/ sanoit heille: mitä te warsa päästätte ?
11:6 Mutta he sanoit heille/ nijncuin Jesus oli käskenyt. Nijn he salleit heidän.
11:7 Ja he toit warsan Jesuxen tygö/ ja heitit waattens hänen päällens/ ja hän istui sen päälle.
11:8 Mutta moni hajotti waattens tielle/ ja muutamat carseit oxia puista/ ja hajotit tielle.
11:9 Ja jotca edellä käwit/ ja myös seuraisit/ huusit sanoden:
11:10 Hosianna/ kijtetty olcon se/ joca tule Herran nimeen: kijtetty olcon Dawidin meidän Isäm waldacunda/ joca tule Herran nimeen/ Hosianna corkeudes.
11:11 Ja Herra meni Jerusalemijn/ ja Templijn/ ja kuin hän caicki cadzeli/ läxi hän ehtona Bethaniaan cahdentoistakymmenen cansa.
11:12 JA toisna päiwänä/ cosca he Bethaniasta läxit/ isois hän.
11:13 Ja näki taambana ficunapuun/ josa olit lehdet/ nijn hän meni läHes / jos hän jotakin hänestä löytänyt olis. Ja kuin hän tuli sen tygö/ ei hän muuta löynnyt kuin lehdet: Sillä ei ollut wielä ficunain aica.
11:14 Ja Jesus sanoi ficunapuulle: älkön tästedeskän kengän sinusta syökö hedelmätä ijancaickisest. Ja hänen Opetuslapsens cuulit sen.
11:15 JA he tulit Jerusalemijn. Ja Jesus meni Templijn/ ja rupeis ajaman ulos caupidzioita

Pyhän Marcuxen Evangelium

ja ostaita Templis ja waihattajain pöydät/ ja kyhkyisten myyjäin istuimet hän cukisti.

11:16 Ei hän myös sallinut jongun canda jotakin Templin läpidze.

11:17 Ja hän opetti/ ja sanoi heille: eikö kirjoitettu ole ? minun huonen pitä cudzuttaman Rucous huonexi caikelle Cansalle/ mutta te oletta sen tehnet ryöwärein luolaxi.

11:18 Ja Kirjanoppenet ja Pappein päämiehet cuulit sen/ ja edzeit händä hucuttaxens/ sillä he pelkäisit händä/ että caicki Canssa ihmetteli hänen oppians.

11:19 JA ehtona/ meni Jesus ulos Caupungista.

11:20 Ja cuin he huomeltain ohidzekäwit/ näit he ficunapuun cuiwetuxi juurins.

11:21 Ja Petari muisti/ ja sanoi hänelle: Rabbi/ cadzo se ficunapuu/ jotas kiroisit/ on cuiwettunut.

11:22 Nijn wastais Jesus ja sanoi hänelle: uscocat Jumalan päälle.

11:23 Totisest sanon minä teille: jocainen cuin tälle wuorelle sanois/ nouse ja cukistu mereen/ eikä epäile sydämesäns/ mutta usco sen tapahtuwan cuin hän sano/ nijn hänelle tapahtu mitä hän sano.

11:24 Sentähden sanon minä teille: mitä te rucoillen anotta/ se uscocat teidän saawan/ nijn se tapahtu teille:

11:25 Ja cosca te seisotta ja rucoilletta/ nijn andexiandacat/ jos teille on jotakin jotacuta wastan/ että teidän Isän/ joca on Taiwahis/ annais myös andexi teidän ricoxen.

11:26 Jos et te andexianna/ ei myös teidän Isän joca on Taiwahis/ anna andexi teidän ricoxitan.

11:27 JA he tulit taas Jerusalemijn/ ja cuin hän käweli Templis/ tulit hänen tygöns Pappein päämiehet/ Kirjanoppenet/ ja wanhimmat/ ja sanoit hänelle:

11:28 Millä woimalla sinä näitä teet ? ja cuca andoi sinulle sen woiman/ että näitä teet ?

11:29 Jesus sanoi heille: wielä minäkin teidän jotakin kysyn/ wastacat sijs minua: nijn minäkin sanon teille/ millä woimalla minä näitä teen.

11:30 Johannexen Caste/ olico se Taiwast eli ihmisildä ? wastacat minua.

11:31 Nijn he ajattelit keskenäns/ sanoden: Jos me sanomma: Taiwast/ nijn hän sano: Mixet te sijs händä usconet ?

11:32 Mutta jos me sanomma: ihmisildä/ nijn me pelkämme Canssa: sillä caicki pidit Johannexen totisna Prophetana.

11:33 Ja he wastaisit/ sanoden Jesuxelle: En me tiedä. Ja Jesus wastais/ ja sanoi heille: en minä myös sano teille/ millä woimalla minä näitä teen.

Vers.10. Hosianna) Se on: onni ja autuus Dawidin Pojalle: Nijn cuin tapa on Cuningaille toiwotta onne heidän cruunattaisans/ 2. Reg. 11:12. Ja nämät sanat owat otetut 118. Dawidin Psalmist/ 25. versust.

XII. Lucu .

Jesus sano wertauxen Wijnamäen miehistä/ jotca tapoit Isändäns palweliat ja hänen poicans/ v. 1. Wasta kysymyxeen werorahast/ v. 13. Ja Saduceusten kysymyxeen ylösousemisest/ v. 18. Ja Kirjanoppenuita ylimmäisest Lain käskyst/ v. 28. Kysy heille wuoroin/ kenen Poica Christus on/ v. 35. Nuhtele Phariseusten ylpeyttä ja ahneutta/ v. 38. ylistä köyhän lesken uhria/ v. 41.

12 :1 JA hän rupeis heille puhuman wertauxilla: yxi ihminen istutti wijnapuuta/ ja pani aidan sen ymbärins/ ja caiwoi cuopan/ ja rakensi tornin/ ja pani sen wuorolle wijnamäen miehille/ ja matcusti muille maille. 12:2 Ja cosca aica tuli/ lähetti hän palwelians wijnamäen miesten tygö/ ottaman hedelmä wijnamäen miehildä.

Pyhän Marcuksen Evangelium

12:3 Mutta he otit hänen kirjini/ hosuit hänen ja lähetit hänen tyhjänä.

12:4 Taas lähetti hän heidän tygöns toisen palwelian/ jonga pään he kiwillä särjit ja lähetit hänen pois pilcattuna.

12:5 Ja hän lähetti taas toisen/ sen he tapoit: ja monda muuta/ muutamit he hosuit/ ja muutamit tapoit.

12:6 Nijn hänellä oli wielä ainoa poica/ jota hän racasti/ sen hän wijmein lähetti heidän tygöns/ sanoden: he carttawat minun poicani.

12:7 Mutta wijnamäen miehet sanoit keskenäns: tämä on perillinen/ tulcat/ tappacam händä/ nijn perindö jää meille.

12:8 Ja he otit hänen ja tapoit/ ja heitit hänen ulos wijnamäestä.

12:9 Mitästä wijnamäen Herra on tekewä ? Hän tule ja hucka ne wijnamäen miehet/ ja anda wijnamäen muille.

12:10 Ettekö te ole lukenet tätä kirjoitust: se kiwi jonga rakendajat owat hyljännet/ se on tehty nurckakiwexi.

12:11 Herralda on tämä tehty/ ja on ihmellinen meidän silmisäm.

12:12 Ja he edzeit händä kirjiniottaxens/ ja pelkäisit cuitengin Canssa. Sillä he ymmärsit/ että hän heitä watan tämän wertauxen sanonut oli. Ja he jätit hänen ja menit pois.

12:13 JA he lähetit hänen tygöns muutamit Phariseuxist ja Herodianeist/ solmeman händä sanoisa.

12:14 Ja he tulit ja sanoit hänelle: Mestari/ me tiedämme/ että olet waca/ ja et tottele ketän: sillä et sinä cadzo ihmisen muoto/ mutta opetat Jumalan tien totudes. Ongo se oikein/ että me annamme Keisarille weron/ taicka ei ?

12:15 Pitäkö meidän andaman/ taicka ei ? nijn hän tiesi heidän cawaluxens/ ja sanoit heille: mitä te kiusatte minua ? Tuocat minulle raha nähdäxeni. Ja he toit.

12:16 Nijn hän sanoit heille: kenengä on tämä cuwa/ ja päällekirjoitus ? He sanoit hänelle: Keisarin.

12:17 Nijn Jesus wastais ja sanoit heille: andacat Keisarille se cuin Keisarin tule/ ja Jumalalle se cuin Jumalan tule. Ja he ihmettelit händä.

12:18 Nijn hänen tygöns tulit Saduceuxet/ jotca ei sano olewan ylös nousemista/ ja kysyit hänelle/ sanoden: Mestari/ Moses kirjoitti meille:

12:19 Jos jongun weli cuolis/ ja jättäis waimon/ ja ei lapsia/ nijn hänen weljens pitä ottaman sen waimon/ ja saattaman weljellens siemenen.

12:20 Seidzemen welje owat ollet/ ja ensimmäinen otti waimon/ ja ei jättänyt cuoltuans hedelmätä.

12:21 Ja toinen otti hänen/ ja cuoli/ ja ei hängän jättänyt hedelmätä.

12:22 Nijn myös colmas/ ja hänen otit caicki seidzemen/ ja ei jättänet siemendä.

12:23 Caickein wijmein cuoli se waimo. Cosca sijs he ylösnousemises ylösnousewat/ kenengä heistä se waimo pitä oleman ? Sillä seidzemen pidit sitä waimo.

12:24 Ja Jesus wastaten sanoit heille: te exytte: sillä et te tiedä Kirjoituxia/ eikä Jumalan woima.

12:25 Cosca he cuolluista nousewat/ ei he nai/ eikä huole/ mutta owat nijncuin Engelit Taiwasa.

12:26 Mutta he cuolluista että herätetän/ ettäkö te ole lukenet Mosexen Ramatus/ cuinga Jumala pensas hänelle puhui/ sanoden: Minä olen Abrahamin Jumala/ ja Isaachin Jumala/ ja Jacobin Jumala ?

12:27 Mutta ei hän ole cuolluitten/ waan eläwitten Jumala/ sentähden te suurest exytte.

12:28 JA cuin yxi Kirjanoppenuista tuli/ ja cuuli heidän kyselewän keskenäns/ ja näki että hän hywästi wastais heitä/ kysyi hän häneldä: Cuca on caickein suurin käsky ?

12:29 Jesus wastais händä: tämä on caickein suurin käsky: Cuule Israel/ Herra meidän

Pyhän Marcuxen Evangelium

Jumalam/ on ainoa Jumala/

12:30 Ja sinun pitä racastaman sinun Herras Jumalatas/ caikesta sinun sydämestäs/ ja caikesta sinun sielustas/ ja caikesta sinun mielestäs/ ja caikesta sinun wäestäs. Tämä on suurin käsky.

12:31 Ja se toinen on tämän caltainen: sinun pitä racastaman sinun lähimmäistäs nijncuin idze sinuas. Ei ole näitä suurembata käskyä.

12:32 Ja Kirjanoppenut sanoi hänelle: Mestari/ sinä olet totisest oikein puhunut/ yxi on Jumala/ ja ei ole toista paidzi händä.

12:33 Ja racasta sitä caikesta sydämestä/ ja caikesta ymmärrykestä/ ja caikesta sielusta/ ja caikesta wäestä/ ja racasta lähimmäistä nijncuin idzens/ se on enä cuin caicki polttouhrit/ ja muut uhrit.

12:34 Cosca Jesus näki/ että hän toimellisest wastais/ sanoi hän hänelle: et sinä ole caucana Jumalan waldacunnasta. Ja ei tohtinut kengän sijtte hänelle enämbätä kysyä.

12:35 JA Jesus wastais/ ja sanoi opettain Templis: cuinga sanowat Kirjanoppenet Christuxen olewan Dawidin Pojan ?

12:36 Sillä Dawid sanoi idze Pyhän Hengen cautta: Herra sanoi minun Herralleni/ istu minun oikialle kädelleni/ siihenasti cuin minä panen sinun wihollises sinun jalcais astinlaudaxi.

12:37 Sijnä Dawid cudzu hänen Herraxens/ cuingast hän on hänen Poicans ? Ja paljo Canssa cuuli händä mielelläns.

12:38 JA hän opetti heitä/ ja sanoi heille: cawattacat teitän Kirjanoppenuista/ jotca pitkisä waatteisa käywät/ ja andawat mielelläns heitäns Turulla terwehtä.

12:39 Ja mielelläns istuwat ylimmäisnä cocouxisa/ ja ensimmäisis siois ehtolisis.

12:40 Jotca syöwät leskein huonet/ että he cauwan rucoilewat. Nämät saawat sitä rascamman cadotuxen.

12:41 JA cuin Jesus istui uhriarcun cohdalla/ ja

cadzeli/ cuinga Canssa pani raha uhriarckun. Ja monda ricasta panit paljon.

12:42 Nijn tuli yxi köyhä leski/ ja pani caxi ropoja/ ne tekewät yhden cuusinaisen.

12:43 Nijn hän cudzui Opetuslapsens tygöns/ ja sanoi heille: totisest sanon minä teille: tämä köyhä leski pani enemmän uhriarckun/ cuin caicki ne jotca siihen panit:

12:44 Sillä he owat caicki pannet sijtä/ cuin heillä lijaxi oli/ mutta tämä on hänen köyhydestäns/ mitä hänellä oli/ caiken hänen tawarans pannut.

Vers.43. pani enemmän) Christus luke meidän työm uscon ja rackauden jälkeen meidän lähimmäisem cohtan/ 2. Cor. 8:7. ja 12. että sillä on suurempi rackaus/ joca anda caicki mitä hänellä on/ cuin sillä joca anda suurest tawarast: Ei ole cuitengan Jumalan tahto/ että meidän pitä sengin andaman/ cuin me idze kyllä hywin tarwidzemme: Nijncuin Paulus opetta Corinthereitä/ 2. Cor. 8:13.

XIII. Lucu .

LÄhteisäns Templist/ julgista Opetuslapsillens Jerusalem häwityxen/ ja wijmeisen päiwän/ v. 1. Jonga merkit owat wäärät Christuxet/ v. 3. sodat ja tuscat/ v. 7. Christittyin waino ja eripuraisuus/ v. 9. Häwityxen cauhistus pyhästä siasa/ v. 14. Wäärät Prophetat/ v. 21. Luonnon muutos/ ja ihmisen Pojan mercki pilwisä/ v. 24. Silloin pitä Christittyin iloidzeman/ walwoman ja rucoileman/ v. 28.

13 :1 JA cuin hän meni ulos Templist/ sanoi yxi hänen Opetuslapsistans: Mestari/ cadzo/ mingämuotoiset kiwet/ ja mingäcaltaiset rakennuxet owat nämät ?

13:2 Ja Jesus wastaten sanoi hänelle: näetkös nämät suuret rakennuxet ? Ei näistä jätetä kiwe kiwen päälle/ jota ei särjetä.

13:3 JA cosca hän istui Öljymäellä/ Templin

Pyhän Marcuxen Evangelium

cohdalla/ kysyt häneldä erinomattain Petari ja Jacobus ja Johannes ja Andreas/ sanoden: Sanos meille cosca nämät tapahtuwat ?
13:4 Ja mikä mercki on/ cosca nämät caicki päätetän ?
13:5 Nijn Jesus wastaten rupeis heille sanoman:
13:6 Cadzocat/ ettei jocu teitä petä: sillä monda tulewat minun nimeeni/ sanoden: minä olen Christus/ ja pettävät monda.
13:7 MUtta cosca te cuuletta sotia/ ja sotain sanomita/ nijn älkät peljätkö: sillä ne pitä tapahtuman/ waan ei cohta loppu ole.
13:8 Canssa circa Canssa wastan/ ja waldacunda waldacunda wastan. Ja maan järistyhet pitä oleman jocaidzes paicas/ ja tule nälkä/ ja pelgot/ nämät owat murehten algut.
13:9 MUtta cawahtacat teitän: sillä he ylönandawat teidän Rastupijn ja Synagogijn. Ja te piexetän ja johdatetan Päämiesten ja Cuningasten eteen minun tähteni/ heille todistuxexi.
13:10 Ja ennen pitä Saarnattaman Evangeliumi caikesa Canssasa.
13:11 Cosca he nijn teitä wiewät ja ylönandawat/ nijn älkät murehtico/ mitä teidän puhuman pitä/ älkät myös ennen ajatelco/ waan mitä teille sillä hetkellä annetän/ se puhucat: sillä et te ole jotca puhuwat/ waan Pyhä Hengi.
13:12 Nijn on weli ylönandawa weljens cuolemaan/ ja Isä poicans/ ja lapset carcawat wanhembians wastan/ ja saattawat heitä cuolemaan.
13:13 Ja caicki wihawat teitä minun nimeni tähden/ waan joca pysy loppun asti/ se tule autuaxi.
13:14 NIin cosca te saatta nähdä häwityxen cauhistuxen/ josta Daniel Prophetan cautta sanottu on/ seisowan cusa ei sopis/ (joca sen luke hän ymmärtäkön) silloin jotca Judeas owat/ ne paetcan wuorille.
13:15 Ja joca caton päällä on/ älkön astuco

alas huonesen/ ja älkön mengö jotakin hakeman huonestans.
13:16 Ja joca pellolla on/ älkön palaitco nijden jälken/ cuin hän tacans jätti/ ottaman hänen waatettans.
13:17 Woi wastoinolewaisia ja imettäväisiä nijnä päiwinä.
13:18 Mutta rucoilcat/ ettei teidän packon tapahduis talwella.
13:19 Sillä nijnä aicoina pitä oleman sencaltainen waiwa/ ettei ole ollut luonnon algusta/ cuin Jumala tähän asti luonut on/ eikä tulewa ole.
13:20 Ja ellei Herra lyhennäis nijtä päiwiä/ nijn ei yxikän ihminen tulis wapahdexi. Mutta walittuiden tähden/ jotca hän on walinnut/ lyhensi hän ne päiwät.
13:21 JA jos jocu silloin sano teille: Cadzo/ täsä on Christus/ taicka siellä on Christus/ nijn älkät uscoco.
13:22 Sillä wäärät Christuxet ylönousewat/ ja wäärät Prophetat/ jotca merckiiä ja ihmeitä tekewät/ walituita pettäxens/ jos mahdollinen olis.
13:23 Mutta cawahtacat/ cadzo/ minä olen teille caicki jo ennen sanonut.
13:24 MUtta nijnä päiwinä/ pitä Auringon tämän waiwan jälken pimenemän/ ja Cuu ei anna waloans.
13:25 Tähdet putowat Taiwahast/ ja Taiwan woimat sysätän.
13:26 Ja silloin heidän pitä näkemän ihmisen Pojan tulewan pilwis suurella woimalla ja cunnialla.
13:27 Ja silloin hän lähettä Engelins/ ja coco walittuns neljästä tuulesta/ hamast maan lopusta/ nijn Taiwan loppun asti.
13:28 Mutta Ficunapuusta oppicat wertaus/ cosca hänen oxans tuorehtiwat/ ja lehdet puhkewat/ nijn te tiedätte että suwi on läsnä.
13:29 Nijn myös te/ cosca te nämät näette tapahtuwan/ nijn tietkät että se on läsnä jo owen edes.

Pyhän Marcuxen Evangelium

13:30 Totisest sanon minä teille: ei tämä sucucunda hucu ennen kuin caicki nämät tapahtuivat.

13:31 Taiwan ja maan pitää huckuman/ mutta minun sanani ei pidä huckuman.

13:32 Mutta sijtä päivästä ja ajasta ei tiedä kengän/ ei Engelitkän jotca owat Taiwahas/ ja ei Poicacan/ waan ainoa Isä.

13:33 CAwahtacat/ walwocat ja rucoilcat/ sillä et te tiedä cosca se aica tule.

13:34 Nijn cuin ihminen/ joca muille maille waelsi/ jätti huonens/ ja andoi palweliains haldun/ ja cullengin hänen ascarens/ ja käski owen wartian walwo.

13:35 Nijn walwocat sijs/ sillä et te tiedä cosca huonen Herra tulewa on/ ehtona taicka puoli yönä/ eli cucoin laulais eli huomeneldain.

13:36 Ettei hän äkistä tulis/ ja löydäis teitä macamast.

13:37 Mutta mitä minä teille sanon/ sen minä myös caikille sanon/ walwocat.

Vers.14. Häwityxen cauhistuxen) Lue Matth. 24:15. selitys.

XIV. Lucu .

WAimo woitele Christuxen Bethanias/ v. 1. Judas rupe ajatteleman/ cuinga hän hänen pettäis/ v. 10. Jesus lähettä walmistaman idzellens Jerusalemis/ cusa hän syö Pääsiäis lamban. v. 12. Säätä ehtolisen/ v. 22. Mene Krydimaahan rucoileman/ v. 32. Petetän Judalda/ wiedän fangittuna Caiphan tygö/ v. 42. Cusa hän cuullan ja duomitan cuolemahan/ v. 53.

14:1 NIin oli cahden päivän perästä Pääsiäinen/ ja makianleiwän päivät. Ja ylimmäiset Papit ja Kirjanoppenet edzeit/ cuinga he cawaludella hänen kijnniottaisit/ ja tappaisit.

14:2 Nijn he sanoit: ei Juhla päivänä/ ettei

capina nousis Canssasa.

14:3 JA kuin hän oli Bethanias/ sen spitalisen Simonin huonesa ja atrioidzi/ nijn tuli yxi waimo/ jolla oli Clasi turmelematoinda ja callist Narduxen woidet/ ja hän särki Clasin/ ja wuodatti hänen pääns päälle.

14:4 Nijn muutammat närkästyit idzelläns/ ja sanoit: mihingä on tapahtunut tämä woiten haascaus ?

14:5 Sillä tämä olis taittu myytä enämbän kuin colmeen sataan penningijn/ ja annetta waiwaisten/ ja he napisit händä.

14:6 Nijn Jesus sanoi: sallicat hänen olla rauhas/ mixi te händä waiwatte.

14:7 Hän teki hywän työn minun cohtani: sillä teillä owat aina waiwaiset/ ja cosca ikänäns te tahdotte/ nijn te saatte heille hywä tehdä.

14:8 Mutta en minä teillä aina ole: Tämä teki mitä hän woi/ ja ennätti woiteleman minun ruumistani hautamisexi.

14:9 Totisest sanon minä teille: cusa tämä Evangelium Saarnatan caikes mailmas/ nijn myös tämä kuin hän teki/ pitää Saarnattaman hänen muistoxens.

14:10 JA Judas Ischarioth yxi cahdestatoistakymmenest meni ylimmäisten Pappain tygö/ että hän pettäis hänen heille: 14:11 Cosca he sen cuulit/ ihastuit he ja lupaisit hänelle raha anda. Ja hän edzei/ cuinga hän soweliasti hänen pettäis.

14:12 JA ensimmäisnä makian leiwän päivänä/ cosca Pääsiäis lammasturastettin/ sanoit hänelle hänen Opetuslapsens: Cusas tahdot että me menemme/ ja walmistam syödäxes Pääsiäis lamban ?

14:13 Ja hän lähetti caxi hänen Opetuslapsistans/ ja sanoi heille: mengät Caupungijn/ ja yxi ihminen cohta teidän/ candain wesiastiata/ noudattacat händä.

14:14 Ja cuhunga hän mene/ sanocat perhen isännälle: Mestari käski sinulle sano: cusa on wierasten huone/ josa minä Opetuslasteni cansa söisin Pääsiäis lamban ?

Pyhän Marcuxen Evangelium

14:15 Ja hän osotta teille suuren Salin/
raketun ja walmistetun/ walmistacat siellä
meille.
14:16 Ja hänen Opetuslapsens menit/ ja tulit
Caupungijn/ ja löysit nijncuin hän oli heille
sanonut. Ja walmistit Pääsiäis lamban.
14:17 Nijn hän tuli ehtona
cahdentoistakymmenen cansa.
14:18 Ja cuin he istuit pöydän tykönä ja söit/
sanoi Jesus: totisest sanon minä teille: yxi
teistä/ joca syö minun cansani/ on minun
pettäwä.
14:19 Ja he tulit murhelligexi/ ja rupeisit
idzecukin sanoman: ollengo minä ? Ja toinen:
ollengo minä ?
14:20 Hän wastais/ ja sanoi heille: yxi
cahdestatoistakymmenest joca minun cansani
fatijn rupe.
14:21 Ihmisen Poica mene tosin nijncuin
hänestä on kirjoitettu/ mutta woi sitä ihmistä/
jonga cautta ihmisen Poica petetän/ se olis
hänelle parambi/ jos ei se ihminen olis
syndynyt.
14:22 JA heidän syödesäns otti Jesus leiwän/
kijtti ja mursi/ ja andoi heille/ ja sanoi:
ottacat/ syökät/ tämä on minun ruumin.
14:23 Ja otti Calkin/ kijtti/ ja andoi heille. Ja he
joit sijtä caicki.
14:24 Ja hän sanoi heille: tämä on minun
weren/ sen Uden Testamendin/ joca monen
edest wuodatetan.
14:25 Totisest sanon minä teille: en minä
sillen juo wijnapuun hedelmästä/ siihenasti
cuin minä sen vden juon Jumalan
waldacunnas.
14:26 JA cuin he kijoswirren olit sanonet/
menit he Öljymäelle.
14:27 Ja Jesus sanoi heille: caicki te tänä yönä
pahenetta minusa/ nijncuin kirjoitettu on:
Minä lyön paimenda ja lambat hajotetan.
14:28 Mutta sijtte cuin minä ylös nousen/ nijn
minä käyn teidän edellän Galileaan.
14:29 Nijn Petari sanoi hänelle: jos wielä caicki

muut pahenisit/ en cuitengan minä pahene.
14:30 Ja Jesus sanoi hänelle: totisest sanon
minä sinulle: tänäpän/ ennen cuin cuckoi
cahdesti laula/ sinä colmast minun kiellät.
14:31 Mutta hän sanoi wielä enämmin: jos
minun pidäis cuoleman sinun cansas/ en minä
sijttekän kielläis sinua. Nijn sanoit myös caicki.
14:32 JA he tulit siihen paickan/ jonga nimi oli
Gethsemane. Ja hän sanoi Opetuslapsillens:
istucat täsä/ nijncauwan cuin minä menen
tuonne rucoileman.
14:33 Ja hän otti Petarin ja Johannexen ja
Jacobin cansans/ ja rupeis wapiseman ja
cauhistuman/ ja sanoi heille:
14:34 Minun sielun on murehisans cuoleman
asti/ olcat täsä ja walwocat.
14:35 Ja hän käwi wäähä edemmä/ langeis
maahan ja rucoili/ jos mahdollinen olis/ että
se aica hänen ohidzens käwis.
14:36 Ja sanoi: Abba minun Isän/ caicki owat
sinulle mahdolliset/ ota pois minulda tämä
Calcki/ ei cuitengan nijncuin minä tahdon/
mutta nijncuin sinä.
14:37 Ja hän tuli ja löysi heidän macamast/ ja
sanoi Petarille: Simon macatcos ? Etkös
woinut yhtä hetke walwo ?
14:38 Walwocat/ ja rucoilcat/ ettet te tulis
kiousauxeen. Hengi tosin on aldis/ mutta liha
on heicko.
14:39 Nijn hän taas meni pois ja rucoili/ ja
puhui endisen puhen.
14:40 Ja löysi taas palaitesans heidän
macamast: sillä heidän silmäns olit uneliat/
eikä tiennet mitä heidän piti händä wastaman.
14:41 Ja hän tuli colmannen kerran/ ja sanoi
heille: nytkö te maata tahdotta ja lewätä ? Jo
nyt kyllä on/ se hetki on tullut/ cadzo/
ihmisen Poica ylönannetan syndisten käsijn.
14:42 Noscat ja mengäm/ cadzo/ joca minun
pettä/ se läHes ty.
14:43 JA wielä hänen puhuisans tuli Judas/
joca oli yxi cahdestatoistakymmenest/ ja
hänen cansans paljo wäke miecoilla ja

Pyhän Marcuxen Evangelium

seipäillä/ ylimmäisildä Papeilda ja Kirjanoppenuilda ja Wanhimmilda.

14:44 Nijn pettäjä oli andanut heille yhteisen merkin/ sanoden: kenengä minä suuta annan/ se on/ kijnniottacat händä/ ja wisust poiswiekät.

14:45 Ja cuin hän tuli/ astui hän äkist hänen tygöns ja sanoi hänelle: Rabbi/ Rabbi/ ja andoi hänen suuta.

14:46 Mutta ne panit kätens hänen päällens/ ja otit hänen kijnni.

14:47 Nijn yxi nijstä/ jotca sijnä olit/ weti ulos mieckans/ ja löi ylimmäisen Papin palweliata/ ja hackais pois hänen corwans.

14:48 JA Jesus sanoi heille: te oletta lähtenet minua nijncuin ryöwäriä miecoilla ja seipäillä kijnniottaman.

14:49 Minä olen jocupäiwä ollut teidän tykönän/ ja opettanut Templis/ ja et te minua kijnniottanet. Mutta nämät tapahtuwat/ että Ramattu täytetäisin.

14:50 Nijn caicki Opetuslapset ylönannoit hänen ja pakenit.

14:51 Ja yxi nuorucainen seurais händä/ jolla oli lijnainen waate paljan ihon päällä.

14:52 Ja nuoret miehet kijnniotit hänen/ mutta hän jätti sen lijnaisen waattens ja pakeni alasti heildä.

14:53 JA he weit pois Jesuxen ylimmäisen Papin tygö/ johonga caicki ylimmäiset Papit ja wanhimmat ja Kirjanoppenet olit cocondunet.

14:54 Mutta Petari noudatti händä taambana/ sijhenasti cuin hän tuli ylimmäisen Papin Salijn/ ja hän istui siellä palweliain seas/ ja lämmitteli walkian tykönä.

14:55 MUtta ylimmäiset Papit/ ja caicki Raadi edzei todistusta Jesusta wastan/ että he hänen cuolemahan saataisit:

14:56 Ja ei löynnet/ ja moni todisti wäärin händä wastan/ mutta ei heidän todistuxens ollet soweliat.

14:57 Ja muutamat tulit ja todistit wäärin händä wastan/ sanoden:

14:58 Me olemma cuullet hänen sanowan/ minä tahdon tämän Templin/ joca käsillä tehty on/ särke ja colmena päiwänä toisen jällens rakenda/ joca ei ole käsillä tehty.

14:59 Ja ei nijdengän todistus ollut sowelias.

14:60 Ja ylimmäinen Pappi nousi/ ja kysyi Jesuxelle/ sanoden: etkös näihin mitän wasta cuin nämät sinua wastan todistawat ?

14:61 Mutta hän oli äneti/ eikä mitän wastannut. Taas ylimmäinen Pappi kysyi ja sanoi hänelle: oletcos Christus sen siunatun Poica ?

14:62 Nijn Jesus sanoi: Minä olen. Ja teidän pitä näkemän ihmisen Pojan istuwan woiman oikialla puolella/ ja tulewan Taiwan pilwisä.

14:63 Nijn ylimmäinen Pappi rewäis waattens/ ja sanoi: Mitä me sillen todistuxia tarwidzem:

14:64 Te oletta cuullet Jumalan pilcan. MItä te luuletta ? Nijn he caicki duomidzit hänen cuolemaan.

14:65 Ja muutamat rupeisit sylkemän hänen päällens/ ja peittämän hänen caswojans ja rusicoidzeman händä ja sanoman hänelle: Arwa. Ja palweliat löit händä poskelle.

14:66 JA Petari oli alhalla Salis/ nijn tuli ylimmäisen Papin pijca.

14:67 Ja cosca hän näki Petarin lämmittewän/ cadzahti hän hänen päällens/ ja sanoi: Ja sinäkin olit Jesus Nazarenuxen cansa ?

14:68 Mutta hän kielsi sanoden: en tunne minä händä/ engä tiedä mitäs sanot. Ja hän meni porstuaan/ ja Cuckoi lauloi.

14:69 Ja se pijca/ cosca hän näki hänen/ rupeis taas sanoman nijlle/ jotca sijnä seisoit: tämä on yxi heistä.

14:70 Mutta hän kielsi jällens. Ja taas hetken peräst/ sanoit ne Petarille/ jotca läsnä seisoit: totisest olet sinä yxi heistä: sillä sinä olet Galileus/ cuin sinun puHes takin cuulu.

14:71 Nijn hän rupeis idziäns sadatteleman/ ja wannoman: en tunne minä '73itä miestä/ josta te puhutta. Ja Cuckoi lauloi toisen

Pyhän Marcuxen Evangelium

kerran.

14:72 Nijn Petari muisti sen sanan/ cuin Jesus hänelle sanonut oli: ennen cuin Cuckoi cahdesti laula/ sinä colmasti minut kiellät. Ja hän rupeis itkemän.

Vers.5. Colmeen satan penningijn) Tämä raha taitan arwatta colmenkymmenen Cruunuun. v. 36. ota pois) Ei nijn että Christus tahdoi wälttä cuolemata ja autuuden työtä/ jota warten hän oli mailmaan tullut: waan että hän oli totinen ihminen/ nijn hänellä oli myös luonnolinen cuolema/ ja Jumalan wihan pelco/ andoi idzens cuitengin Jumalan cuuliaisuden ala.

XV. Lucu .

CHristus annetan Pilatuxen haldun/ v. 1. Anotan Barrabast wallallens/ ja Jesusta ristinnaulitta/ v. 6. Pilatus anda ruoskitta ja ristinnaulitta Jesuxen cahden ryöwärin keskelle: Ja hänen waatteistans heitetän arpa/ häwäistän ja pilcatan händä/ v. 15. Hän anda hengens/ ihmeillä ja suurella änellä/ v. 33. Ja Joseph Arimathiast hauta hänen/ v. 42.

15:1 JA cohta huomeneltain pidit ylimmäiset Papit neuwo/ wanhimbain/ Kirjanoppenuin/ ja caiken Raadin cansa/ ja sidottuna poisweit Jesuxen/ ja ylönannoit Pilatuxelle.

15:2 Ja Pilatus kysyi hänelle: oletcos Judalaisten Cuningas ? Hän wastais ja sanoi hänelle: sinäpä sen sanot.

15:3 Ja ylimmäiset Papit cannoit cowin hänen päällens.

15:4 Nijn Pilatus kysyi taas hänelle/ ja sanoi: etkös mitän wasta ? Cadzo/ cuinga paljo he sinun päälles candawat.

15:5 Mutta ei Jesus sijtte ensingän wastannut/ nijn että Pilatus ihmetteli.

15:6 MUtta Pääsiäis Juhlana päästi hän heille jongun fangin/ kenengä he anoit.

15:7 Nijn oli yxi Barrabas nimeldä/ joca

capinan nostaitten cansa sidottu oli/ ja capinas murhan tehnyt oli.

15:8 Ja Canssa meni ja rupeis händä rucoileman/ tekemän heille nijncuin hän aina tottunut oli.

15:9 Nijn Pilatus wastais heitä/ sanoden: tahdottaco/ että minä päästän teille Judalaisten Cuningan ?

15:10 Sillä hän tiesi/ että ylimmäiset Papit olit hänen cateudest ylönandanet.

15:11 Mutta ylimmäiset Papit yllytit Canssa/ että hän heille päästäis Barraban.

15:12 Nijn Pilatus taas wastais/ ja sanoi heille: mitä te sijs tahdotta että minun pitä tälle tekemän/ jonga te Judalaisten Cuningaxi cudzutta ? nijn he huusit: ristinnaulidze händä.

15:13 Ja Pilatus sanoi heille: mitäst hän paha on tehnyt ?

15:14 Mutta he huusit wielä cowemmin: ristinnaulidze händä.

15:15 Mutta Pilatus tahdoi Canssan mielen nouta/ ja päästi Barraban. Ja andoi Jesuxen ruoskitta ja ristinnaulitta.

15:16 NIin huowit weit hänen Rastupan/ ja cudzuit cocon caiken joucon.

15:17 Ja puetit hänen Purpuraan/ ja wäänsit orjantappuraisen Cruunun/ ja panit hänen päähäns.

15:18 Ja rupeisit händä terwehtämän: Terwe Judalaisten Cuningas.

15:19 Ja he löit hänen päähäns ruogolla/ ja syljit hänen päällens/ panit polwillens ja cumarsit händä.

15:20 JA cuin he olit händä pilcannet/ rijsuit he häneldä Purpuran/ ja puetit hänen omijn waatteisijns/ ja weit hänen ristinnaulitta.

15:21 Ja nijn he waadeit yhtä joca ohidzekäwi ja tuli pellolda/ nimeldä Simon Cyreneus (Alexandrin ja Rufin Isä) candaman hänen Ristiäns.

15:22 Ja he weit hänen siehen siaan/ joca cudzutan Golgatha/ se on/ Pääcalloin paicka.

Pyhän Marcuxen Evangelium

15:23 Ja he annoit hänelle wijna juoda Myrrhalla secoitettua. Waan ei hän ottanut.
15:24 JA cosca he olit hänen ristinnaulinnet/ jaoit he hänen waattens/ ja heitit nijstä arpa/ mitä cungin piti saaman.
15:25 Ja se oli colmas hetki cuin he hänen ristinnaulidzit.
15:26 Ja hänen pääns päälle oli kirjoitettu hänen syyns/ nimittäin: Judalaisten Cuningas.
15:27 Ja he ristinnaulidzit caxi Ryöwäritä hänen cansans/ yhden oikialle/ ja toisen wasemalle puolelle.
15:28 Ja nijn täytettin se kirjoitus joca sano: hän on pahantekiäin secan luettu.
15:29 JA ne jotca sijtä ohidzekäwit/ pilckaisit händä/ ja wäändelit päätäns/ sanoden: Woi sinuas/ cuinga jalost sinä Templin maahan jaotat/ ja colmena päiwänä sen jällens rakennat:
15:30 Wapahda nyt idzes/ ja astu alas rististä.
15:31 Nijn myös ylimmäiset Papit pilckaisit händä keskenäns Kirjanoppenuitten cansa/ ja sanoit: muita hän autti/ mutta ei hän woi idzens autta.
15:32 Jos hän on Christus/ ja Israelin Cuningas/ nijn astucan alas Rististä/ että me näkisim/ ja uscoisim. Ja ne jotca hänen cansans ristinnaulitut olit/ pilckaisit myös händä.
15:33 JA cuudennen hetken perästä/ tuli pimeys caiken maan päälle hamann yhdexänden hetken asti.
15:34 Nijn yhdexännellä hetkellä huusi Jesus suurella änellä/ sanoden: Eli / Eli / lamasabthani / se on: minun Jumalan/ minun Jumalan/ mixis minun/ ylönannoit ?
15:35 Ja cuin muutamat jotca sijnä seisoit sen cuulit/ sanoit he: cadzo hän huuta Eliast.
15:36 Nijn juoxi yxi ja täytti sienen eticalla/ ja pani sen ruogon päähän/ taridzi hänen juoda/ sanoden: pidäs/ cadzocam jos Elias tule händä poisottaman.
15:37 Mutta Jesus huusi suurella änellä/ ja

andoi hengens.
15:38 Ja Templin waate repeis cahtia/ ylhäldä hamann alhalle.
15:39 Cosca Päämies/ joca sijnä hänen cohdallans seisoit/ näki että hän sen muotoisella huudolla hengens andoi/ sanoit hän: totisest oli tämä ihminen Jumalan Poica.
15:40 Ja siellä oli myös waimoja/ jotca taambana cadzelit/ joiden seas oli Maria Magdalena ja Maria wähemnän Jacobin ja Josen Äiti ja Salome:
15:41 Jotca myös händä Galileas seurannet ja palwellet olit/ ja monda muuta jotca hänen cansans Jerusalemijn mennet olit.
15:42 JA ehtona/ että walmistus päiwä oli/ joca on esisabbathi/
15:43 Tuli Joseph Arimathias/ yxi cunnialinen Raadimies/ joca myös odotti Jumalan waldacunda/ hän rohkeis mennä Pilatuxen tygö/ ja anoi hänelä Jesuxen ruumista.
15:44 Nijn Pilatus ihmetteli että hän jo cuollut oli/ ja cudzui tygöns Päämiehen ja kysyi hänelä/ jos hän jo aica cuollut oli.
15:45 Ja cuin hän asian Päämieheldä ymmärsi/ andoi hän Josephille ruumin.
15:46 Ja hän osti lijnawaatten/ otti hänen/ ja kääri lijnawaatteisin. Ja pani hänen hautaan/ joca calliohon hacattu oli/ ja wieritti kiwen haudan owelle.
15:47 Mutta Maria Magdalena/ Ja Josen Maria cadzelit cuhunga hän pandin.

Vers.25. Colmas hetki) Se on/ he rupeisit sitä toimittaman/ että Christuxen piti ristinnaulittaman: mutta cuudennella hetkellä on hän ristinnaulittu/ nijncuin muut Evangelistat kirjoittawat.

XVI. Lucu .

WAIMOT tulewat haudalle/ ja näkewät Herran Engelin/ joca heille ilmoitta Christuxen ylösnousemisen/ v. 1. Sijtte ilmaundu hän idze

Pyhän Marcuxen Evangelium

Marialle Magdalenalle/ ja nijlle jotca menit Cmauxeen/ v. 9. Wijmeiseldä Apostoleille: jotca hän lähettä mailmaan Saarnaman/ v. 14. Ja nijn hän astu heildä ylös taiwaseen. v. 19.

16:1 JA cosca Sabbathi culunut oli/ osti Maria Magdalena ja Maria Jacobi ja Salome hywän hajulisia woiteita/ woidellaxens händä.

16:2 Ja tulit haudalle ensimmäisnä Sabbathin päiwänä sangen warhain Auringon coittais.

16:3 Ja puhuit keskenäns: cuca meille wierittä kiwen haudan owelda ?

16:4 Ja cuin he cadzoit/ näit he kiwen wieritetyxi/ joca oli sangen suuri.

16:5 Ja cuin he olit hautaan mennet/ näit he yhden nuorucaisen istuwan oikialla puolella/ joca oli waatetettu pitkillä walkeilla waatteilla/ ja he hämmästyit.

16:6 Mutta hän sanoi heille: älkät hämmästykö/ te edzittä Jesusta Nazarenusta/ joca ristinnaulittu oli/ hän ylösnousi/ ei hän ole täällä/ cadzo sia/ cuhunga he hänen panit.

16:7 Mutta mengät ja sanocat hänen Opetuslapsillens ja Petarille/ että hän käy teidän edellä Galileaan/ siellä te hänen näettä/ nijncuin hän sanoi teille.

16:8 Ja he menit nopiast ulos/ ja pakenit haudalda/ sillä wapistus ja hämmästys oli heidän päällens tullut/ ei he myös kellekän mitän sanonet/ sillä he pelkäisit.

16:9 MUtta cuin Jesus oli warhain ensimmäisnä Sabbathin päiwänä ylösnosnut/ ilmestyi hän ensin Marialle Magdalenalle/ josta hän seidzemen Perkelettä ulosajanut oli.

16:10 Joca meni ja ilmoitti nijlle jotca hänen cansans ollet olit/ jotca murehitit ja itkit.

16:11 Ja cuin he cuulit hänen eläwän/ ja että hän häneldä nähty oli/ ei he wielä usconet.

16:12 Sijtte/ cosca caxi heistä waelsit/ ilmestyi hän heille toisen muotoisna/ cosca he maalle menit.

16:13 Jotca menit ja julistit muille. Ja ei he nijtäkän usconet.

16:14 WIimein/ cosca yxitoistakymmendä atrioidzit/ ilmestyi hän/ ja soimais heidän epäuscoans ja heidän sydämens cangiutta/ ettei he usconet nijtä jotca hänen nähnet olit ylösnosnemi.

16:15 Ja sanoi heille: mengät caicken mailmaan/ ja Saarnatcat Evangeliumi caikille luoduille.

16:16 Joca usco ja castetan/ se tule autuaxi/ mutta joca ei usco/ se cadotetan.

16:17 Mutta nämät owat ne merkit/ jotca nijtä noudattawat cuin uscowat: Minun nimeni cautta pitä heidän Perkelet ulosajaman/ vsilla kielillä puhuman/ kärmet poisajaman.

16:18 Ja jos he jotakin myrcky juowat/ nijn ei heille mitän wahingoita. Sairasten päälle pitä heidän kätens paneman/ ja ne paranewat.

16:19 Ja Herra sijtte cuin hän oli heille puhunut/ otettin ylös Taiwaseen/ ja istu Jumalan oikialla kädellä.

16:20 Mutta he menit/ ja Saarnaisit jocapaicas/ ja Herra waicutti heidän cansans/ ja wahwisti Sanan noutawaisten merckein cautta.

P. Marcuxen Evangeliumin loppu.

P. Johannexen Evangelium.

Esipuhe P. Johannexen Evangeliumist .

I. PYhä Johannes Kirjoitta caickein ensist Christuxen Jumaludest/ ja ijancaickisest olemisest/ ja mitä Johannes Castaja hänest todisti: cuinga hän rupeis Opetuslapsia cudzuman ja ihmeitä tekemän.

Pyhän Johannexen Evangelium

Sijtte hänen puhens Judalaisten cansa Jerusalemis Pääsiäisestä/ ja Nicodemuxen cansa/ ja mitä hän sijtte Judeas teki/ cap. 1. 2. 3. II. Hänen matcuxestans Samaritan cautta Galileaan ja Jerusalemijn Pääsiäis juhlalle/ ja mitä sijnä tapahtu/ cap. 4. 5. III. Cuinga hän ruocki wijsi tuhatta miestä corwes/ käy weden päällä/ Saarnais Capernaumis/ cap. 6. meni Jerusalemijn Lehtimajan juhlalle/ puhui Kirjanoppenuin cansa/ awais yhden miehen silmät/ joca sokiana syndynyt oli/ cap. 7. 8. 9. IV. Hänen matcuxestans Kirckomessun juhlalle Jerusalemijn/ ja mitä sijnä tapahtui/ cap. 10. cuinga hän cuolleista Lazaruxen herätti/ ja Maria hänen jalcans woiteli: hänen ajamisestans Jerusalemijn/ ja Ehtolisestans Opetuslasten cansa/ nijn myös heidän jalcains pesemisest/ cap. 11. 12. 13. V. Hänen opettamisestans ja lohutusSaarnastans Opetuslastens edes ennen hänen cuolematans/ ja rucouxestans seuracunnan edestä/ cap. 14. 15. 16. 17. VI. Christuxen kärsimisest/ cuolemast/ hautamisest/ ja ylösousemisest/ nijn myös moninaisest ilmoittamisest Opetuslastens edes/ että hän totisest oli cuolluista nosnut/ cap. 18. 19. 20. 21.

I. Lucu.

Jesus Christus on Jumala ijancaickisest/ hänen cauttans on mailma luotu/ hän anda elämän ja walista caickia/ v. 1. Johannes syndy/ tätä todistaman/ että Jumala on Ihmisexi tullut/ v. 6. tämän todista hän Phariseusten ja Canssan edes: ja että hän cuule Jumalan änen hänest/ ja näke Jumalan Hengen tulewan hänen päällens Castesa/ v. 35. Jesus cudzu tygöns muutammat Opetuslapset/ ja mene Galileaan/ v. 43.

1:1 Algusa oli Sana/ ja se Sana oli Jumalan tykönä/ ja Jumala oli se Sana:
1:2 Tämä oli algusa Jumalan tykönä.
1:3 Caicki owat sen cautta tehdyt/ ja ilman sitä ei ole mitän tehty/ joca tehty on.
1:4 Hänes oli Elämä/ ja Elämä oli ihmisten Walkeus:
1:5 Ja se Walkeus pimeydes paista/ jota ei pimeydet käsittänet.
1:6 YXi mies oli lähetetty Jumalalda/ jonga nimi oli Johannes.
1:7 Se tuli sijtä Walkeudesta todistaman/ että caicki uscoisit hänen cauttans.
1:8 Ei hän ollut se Walkeus/ mutta hän oli lähetetty Walkeudesta todistaman.
1:9 Se oli totinen Walkeus/ joca walista caicki ihmiset/ jotca mailmaan tulewat.

1:10 Se oli mailmas/ ja mailma on hänen cauttans tehty/ ja ei mailma händä tundenut.
1:11 Hän tuli omillens/ ja ei hänen omans händä ottanet wastan.
1:12 Mutta nijlle jotca hänen otit wastan/ andoi hän woiman Jumalan lapsixi tulla/ jotca uscowat hänen nimens päälle.
1:13 Jotca ei werest eikä lihan tahdost/ ei myös miehen tahdost/ mutta Jumalast syndynet owat.
1:14 Ja Sana tuli Lihaxi/ ja asui meidän seasam/ ja me näimme hänen cunnians nijncuin ainoan Pojan cunnian Isäst/ täynäns armoja ja totutta.
1:15 Johannes todista hänest/ huuta/ ja sano: tämä oli se josta minä sanoin: minun jälkeni on tulewa/ joca minun edelläni on ollut: sillä hän oli ennen kuin minä.
1:16 Ja me olemma caicki hänen täydellisyydestäns saanet/ ja armon armosta.
1:17 Sillä Laki on Mosexen cautta annettu/ armo ja totuus on Jesuxen Christuxen cautta tullut.
1:18 Ei ole kengän coscan Jumalata nähnyt/ ainocainen Poica/ joca on Isän helmas/ hän on meille sen ilmoittanut.
1:19 JA tämä on Johannexen todistus/ cosca Judalaiset lähetit Jerusalemist Papit ja Lewitat kysymän häneldä: cucas olet?
1:20 Ja hän todisti ja ei kieldänyt. Ja hän

Pyhän Johannexen Evangelium

todisti/ sanoden: en minä ole Christus.

1:21 Ja he kysyit hänelle: cucast sijs? Oletcos Elias? Hän sanoi: en. Oletcos Propheta? Hän wastais: en.

1:22 Nijn he sanoit hänelle: cucastas sijs olet? että me andaisimme nijlle wastauxen/ jotca meidän lähetit. Mitäs sanot idzestäs?

1:23 Hän sanoi: minä olen huutawan äni corwes/ walmistacat Herran tietä/ nijncuin Esaias Propheta sanoi.

1:24 Ja jotca lähetetyt olit/ olit Phariseuxet.

1:25 Ja he kysyit hänelle/ ja sanoit: mixi sijs sinä castat/ jos et sinä ole Christus/ etkä Elias/ etkä Propheta?

1:26 Johannes wastais heitä/ ja sanoi: minä castan wedellä/ mutta teidän keskellän on/ jota et te tunne.

1:27 Hän on se joca minun jälkeni tule/ joca minun edellänikin on ollut/ jonga kengän rihmoja en minä ole kelwollinen päästämän.

1:28 Nämät tapahduit Bethabaras/ sillä puolella Jordanin/ cusa Johannes castoi

1:29 Toisna päivänä näki Johannes Jesuxen tygöns tulewan/ ja sanoi: Cadzo/ Jumalan Caridza/ joca otta pois mailman synnin.

1:30 Tämä on se josta minä sanoin: minun jälkeni tule mies/ joca ennen minua on ollut: sillä hän oli ennen kuin minä.

1:31 Ja en minä händä tundenut/ mutta että hänen piti ilmestymän Israelis/ tulin minä wedellä castaman.

1:32 Ja Johannes todisti/ ja sanoi: minä näin Hengen taiwast tulewan alas nijncuin mettisen/ ja seisattawan hänen päällens.

1:33 Ja en minä händä tundenut/ mutta joca minun lähetti wedellä castaman/ se sanoi minulle: jonga päälle sinä näet Hengen tulewan ja seisattawan/ hän on se joca casta Pyhällä Hengellä.

1:34 Ja minä näin sen/ ja todistin hänen olewan Jumalan Pojan.

1:35 TOisna päivänä seisoj Johannes taas/ ja caxi hänen Opetuslastans.

1:36 Ja kuin hän näki Jesuxen waeldawan/ sanoi hän: Cadzo/ Jumalan Caridza.

1:37 Ja caxi hänen Opetuslastans cuulit hänen puhuwan/ ja seuraisit Jesusta.

1:38 Mutta Jesus käänsi idzens ja näki ne händäns seurawan/ ja sanoi heille: mitä te edzittä?

1:39 Nijn he sanoit hänelle: Rabbi/ se on/ opettaja/ cusas asut? Hän sanoi heille: tulcat ja cadzocat/ ja he tulit ja näit cusa hän asui/ ja olit sen päivän hänen tykönäns/ ja jo oli läHes kymmenes hetki.

1:40 Yxi nijstä cahdest/ jotca Johannexelda cuulit ja Jesusta seuraisit/ oli Andreas Simon Petarin weli.

1:41 Se löysi ensin hänen weljens Simonin/ ja sanoi hänelle: me löysimme Messian/ se on/ Woidellun.

1:42 Ja he toit en Jesuxen tygö. Cosca Jesus hänen näki/ sanoi hän: sinä olet Simon Jonan poica/ ja sinä pitä cudzuttaman Cephas/ se on/ callio.

1:43 Toisna päivänä tahdoi Jesus taas mennä Galileaan/ ja löysi Philippuxen/ ja sanoi hänelle: seura minua:

1:44 Mutta Philippus oli Bethsaidasta/ Andreaxen ja Petarin Caupungist.

1:45 Philippus löysi Nathanaelin/ ja sanoi hänelle: me olema sen löynnet/ josta Moses Lais ja Prophetat kirjoitit/ Jesuxen Josephin Pojan Nazarethist.

1:46 Ja Nathanael sanoi hänelle: tulleco Nazarethist jotain hywä? Philippus sanoi hänelle: tule ja cadzo.

1:47 Cosca Jesus näki Nathanaelin tygöns tulewan/ sanoi hän: cadzo/ totisest oikia Israelita/ josa ei petost ole. Nathanael sanoi hänelle: mistäs minun tunnet?

1:48 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: ennen kuin Philippus cudzui sinua ficunapuun alla ollesas/ näin minä sinun.

1:49 Wastais Nathanael/ ja sanoi hänelle: Rabbi/ sinä olet Jumalan Poica: sinä olet

Pyhän Johannexen Evangelium

Israelin Cuningas.

1:50 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: sinä uscot että minä sanoin sinulle: minä näin sinun ficunapuun alla: Sinä saat wielä suurembita nähdä.

1:51 Ja sanoi hänelle: totisest/ totisest sanon minä teille: tästedes pitä teidän näkemän Taiwan awoi/ ja Jumalan Engelit ylösastuwan ja alastulewan ihmisen Pojan päälle.

Vers.9. Caicki ihmiset) se on/ Christus on mailman Walkeus/ joca caicki ihmiset Evangeliumin cautta walaise: sillä se Saarnatan caikille luondocappaleille/ jotca ihmisexi tulewat taicka owat. v. 16. Armon armosta) Meille on annettu armo Christuxen armon tähden/ että me hänen cauttans täytämme Lain ja tunnemme Isän/ josa wieckaus lacka/ ja me tulemma toimellisixi ihmisixi. v. 28. Bethabaras) eli Bethbaras/ Iud. 7:24. v. 41. Messian) Christus Grekixi/ Messias Ebreaxi/ on suomexi woideltu.

II. Lucu .

Galilean Canas pidetän häät/ josa Christus muutta weden wijnaxi ja ilmoitta cunnians/ v. 1. Mene Jerusalemijn Pääsiäis juhlaalle/ mene Templijn ja ulosaja caupidziat/ v. 13. Wasta Judalaisille tunnustähtiä anowaisille/ että he maahan lyöwät hänen ruumins Templin/ jonga hän tahto colmena päiwänä jällens raketa/ v. 18.

2:1 Ja colmandena päiwänä olit häät Galilean Canas/ ja Jesuxen äiti oli siellä.

2:2 Nijn Jesus ja hänen Opetuslapsens cudzuttin myös häihin.

2:3 Ja cosca wijna puuttui/ sanoi Jesuxen äiti hänelle: ei heillä ole wijna.

2:4 Jesus sanoi hänelle: waimo/ mitä minun on sinun cansas? ei minun aican ole wielä tullut.

2:5 Hänen Äitins sanoi palwelioille: mitä hän teille sano/ se tehkät.

2:6 Nijn siellä oli cuusi kiwistä wesiastiat panduna/ Judalaisten puhdistamisen tawan jälkeen/ ja cukin weti caxi eli colme mitta.

2:7 Nijn Jesus sanoi heille: täyttäkät wesiastiat wedellä. Ja he täytit ne ylön täyten.

2:8 Ja hän sanoi heille: pangat nyt sisälle/ ja wiekät edeskäywälle. Ja he weit.

2:9 Mutta cosca edeskäypä maisti sitä wijna/ joca wesi ollut oli/ eikä tiennyt custa se tuli/ mutta palweliat tiesit/ jotca weden ammunsit: cudzui edeskäypä yljän/ ja sanoi hänelle:

2:10 Jocainen anda ensist hywä wijna/ ja cuin juowutan/ nijn sijtte huonombata sinä kätkit hywän wijnan tähänasti.

2:11 Tämä on ensimmäinen tunnustähti/ jonga Jesus teki Galilean Canas/ ja ilmoitti cunnians. Ja hänen Opetuslapsens uscoit hänen päällens.

2:12 Sijtte meni hän alas Capernaumijn/ ja hänen äitins/ ja hänen weljens/ ja hänen Opetuslapsens/ eikä siellä cauwan wijpynet.

2:13 JA Judalaisten Pääsiäinen oli juuri läsnä/ ja Jesus meni ylös Jerusalemijn:

2:14 Ja löysi Templis istuwan ne jotca carja/ lambaita ja mettisiä myyskendelit/ ja waihetajat.

2:15 Ja hän teki ruoscan köysistä/ ja ulosajoi ne caicki Templist/ ja lambat ja Carjan. Ja poisheitti waihettajain rahan/ ja maahan cukisti pöydät.

2:16 Ja sanoi nijlle jotca mettisiä myit: wiekät nämät täädä pois/ ja älkät tekö minun Isäni huonetta cauppahuonexi.

2:17 Mutta hänen Opetuslapsens muistit kirjoitetuxi: sinun huones kijwaus on minun syönyt.

2:18 Nijn wastaisit Judalaiset/ ja sanoit hänelle: mitä merckiä sinä meille osotat/ että näitä teet?

2:19 Jesus wastais ja sanoi heille: rickocat tämä Templi/ ja minä tahdon sen colmandena

Pyhän Johannexen Evangelium

päiwänä ylösraketa.

2:20 Nijn Judalaiset sanoit: tätä Templi on rakettu wijdettäkymmendä ajastaica/ ja sinä rakennat sen colmenä päiwänä?

2:21 Mutta hän sanoit hänen ruumins Templist.

2:22 Cosca hän sijs oli cuolleista nosnut/ muistit hänen Opetuslapsens hänen sen sanonexi ja uscoit Ramatut/ ja sen puhen cuin Jesus oli puhunut.

2:23 COsca hän Pääsiäis juhlapäiwänä oli Jerusalemis/ uscoit monda hänen nimens päälle/ cosca he näit ne tunnustähdet cuin hän teki.

2:24 Mutta ei Jesus usconut idzens heille: sillä hän tunki heidän caicki.

2:25 Ja ei tarwinnut että jocu olis ihmisist todistanut: sillä hän tiesi kyllä mitä ihmises oli.

Vers.4. Mitä minun) Taicka/ mitä minun eli sinun siihen tule/ v. 6. Mitta) Metreta Grekixi/ caxi Mitretat tekewät meillä läHes Amin wijna.

III. Lucu .

Jesus puhu Nicodemuxen cansa vdesta syndymisestä/ v. 1. kärsimisestäns/ v. 13. Jumalan armollisest tahdost ihmisen autuudest: heidän epäuscostans/ pahudestans: sokeudestans/ ja duomiostans/ v. 16. Jesus oleskele Judeas ja casta/ nijn myös Johannes/ v. 22. joca neuwo Opetuslapsians Jesuxen tygö/ nijncuin sen oikian seuracunnan yljän tygö/ ja Jumalalda sixi lähetetyn/ v. 25.

3:1 Niin oli yxi mies Phariseuxist/ Nicodemus nimeldä/ Judalaisten ylimmäinen.

3:2 Se tuli yöllä Jesuxen tygö/ ja sanoit hänelle: Mestari/ me tiedämme/ että sinä olet Jumalast opettajaxi tullut/ sillä ei taida kengän nijtä tunnustähtejä tehdä/ cuin sinä teet/ jollei Jumala ole hänen cansans.

3:3 Jesus wastais/ ja sanoit hänelle: totisest/ totisest sanon minä sinulle: ellei jocu wastaudest synny/ ei hän taida Jumalan waldacunda nähdä.

3:4 Nicodemus sanoit hänelle: cuinga taita ihminen vanhana syndy/ taitaco hän äitins cohtuun jällens mennä/ ja syndyä?

3:5 Jesus wastais: totisest/ totisest sanon minä sinulle: ellei jocu synny wedest ja Hengest/ ei hän taida Jumalan waldacundaan tulla.

3:6 Mitä lihast syndynyt on/ se on liha: ja mitä Hengest syndynyt on/ se on Hengi.

3:7 Älä ihmettele että minä sanoin sinulle: teidän pitä udest syndymän.

3:8 Tuuli puhalda cusa hän tahto/ ja sinä cuulet hänen humuns/ ja et tiedä custa hän tule taicka cuhunga hän mene: näin on jocainen cuin Hengest syndynyt on.

3:9 Nicodemus sanoit hänelle: cuinga se taita tapahtua?

3:10 Jesus wastais/ ja sanoit hänelle: oletcos Mestari Israelis/ ja et näitä tiedä?

3:11 Totisest/ totisest sanon minä sinulle: me puhumme mitä me tiedämme/ ja todistamme mitä me näimmä/ ja et te ota wastian meidän todistustam.

3:12 Jos minä maalisia teille sanoin/ ja et te usco/ cuinga te uscoisitta jos minä taiwallisia teille sanoisin?

3:13 Ei astu kengän ylös Taiwasen/ waan joca Taiwast alas astui/ ihmisen Poica/ joca on Taiwas.

3:14 Ja nijncuin Moses ylönsi kärmen corwes:

3:15 Nijn myös ihmisen Poica yletän/ Että jocainen cuin usco hänen päällens/ ei pidä huckuman/ mutta ijancaickisen elämän saaman.

3:16 Sillä nijn on Jumala mailma racastanut/ että hän andoi hänen ainoan Poicans/ että jocainen cuin usco hänen päällens/ ei pidä huckuman/ mutta ijancaickisen elämän saaman.

3:17 Sillä ei Jumala lähettänyt Poicans

Pyhän Johannexen Evangelium

mailmaan/ duomidzeman mailma/ mutta että mailma piti hänen cauttans wapadettaman.

3:18 Joca hänen päällens usco/ ei händä duomita/ mutta joca ei usco/ jo se on duomittu: sillä ei hän usconut Jumalan ainoan Pojan nimen päälle.

3:19 Mutta tämä on duomio: Walkeus tuli mailmaan/ ja ihmiset racastit enemmän pimeyttä kuin Walkeutta: sillä heidän työns olit pahat.

3:20 Sillä jocainen joca paha teke/ hän wiha Walkeutta/ eikä tule Walkeuten/ ettei hänen töitäs pitäis laitettaman.

3:21 Mutta joca totuuden teke/ hän tule Walkeuten/ että hänen työns nähdäisin: sillä ne owat Jumalas tehdyt.

3:22 Siitte tuli Jesus ja hänen Opetuslapsens Judean/ ja asui siellä heidän cansans/ ja casti.

3:23 Ja Johannes casti vielä myös Enonis läsnä Salimi: sillä siellä oli paljo wettä/ ja he tulit ja annoit idzens casta:

3:24 Sillä ei Johannes ollut vielä silloin fangiuten heitetty.

3:25 Niin tuli kysymys Johannexen Opetuslasten ja Judalaisten wälillä puhdistuxest.

3:26 Ja he tulit Johannexen tygö/ ja sanoit hänelle: Opettaja/ se joca sinun cansas oli toisella puolella Jordani/ josta sinä todistit/ cadzo/ hän casta/ ja jocainen mene hänen tygöns.

3:27 Johannes wastais/ ja sanoi: ei ihminen taida mitän otta/ ellei hänelle anneta Taiwahast.

3:28 Te oletta idze minun todistajani/ että minä olen sanonut: en minä ole Christus/ waan minä olen hänen edellens lähetetty.

3:29 Jolla on morsian/ nijn hän on ylkä/ mutta yljän ystäwä seiso ja cuuldele händä/ ja iloitta idzens yljän änestä sangen suurest/ tämä minun iloni on nyt täytetty.

3:30 Hänen tule caswa/ mutta minun pitä wähenemän.

3:31 Joca ylhähdä tule/ se on caickein päällä/ ja joca maasta on/ se on maasta/ ja puhu maasta.

3:32 Joca Taiwasta tule/ hän on caickein ylin ja todista mitä hän nähnyt ja cuullut on/ ja ei kengän ota hänen todistustans.

3:33 Mutta joca hänen todistuxens otti/ hän päätti Jumalan olewan totisen.

3:34 Sillä se jonga Jumala lähetti/ hän puhu Jumalan sanoja: sillä ei Jumala anna Henge mitalla.

3:35 Isä racasta Poica/ ja andoi caicki hänen kätens.

3:36 Joca usco Pojan päälle/ hänellä on ijancaickinen elämä/ mutta joca ei usco Pojan päälle/ ei hänen pidä elämätä näkemän/ mutta Jumalan wiha pysy hänen päälläns.

Vers.6. Lihast syndynyt) Ihmisen järki/ luondo ja wapaehto/ ei tiedä mitän Jumalan armosta/ tahdosta ja työstä/ waan wälittäwät nijtä/ eikä suostu ilman uscota sanaan/ nijncuin täsä selkiäst osotetan.v. 8. Puhalda) Nämät caxi tulewat yhten: Sana ja Hengi/ nijncuin tuules puhallus ja humina. v. 33. Päätti) se on/ hän löytä sydämesäns nijncuin painetun sinetin/ nimittäin/ uscon/ cuinga Jumala on hurscas ja waca/ ja sen myös ulconaisest tunnusta ja todista/ Nijncuin hän sano/ cap. 7:17. joca teke Isän tahdon/ hän tunde jos tämä oppi on Jumalasta.

IV. Lucu .

Jesus puhu Jacobin caiwon tykönä Samarias Galileast tulduans/ Samarialaisen waimon cansa/ eläwäst wedest/ v. 1. oikiast rucouxen tawast/ v. 19. ilmoitta idzens olewan Messian/ v. 25. sano Opetuslapsillens taiwalisen Isäns tahdosta olewan ajan nyt Saarnata Evangeliumita/ v. 27. Samarialaiset uscowat hänen päällens/ v. 39. Jesus tule taas Galilean Canaan ja paranda päämiehän Pojan/ joca oli

Pyhän Johannexen Evangelium

cuolemallans/ v. 43.

4:1 COsca Herra ymmärsi Phariseusten cuullexi/ että Jesus teki enemmän Opetuslapsia ja casti/ cuin Johannes.
4:2 (Waicka ei Jesus idze castanut/ mutta hänen Opetuslapsens).
4:3 Jätti hän Judean/ ja meni Galilean.
4:4 Nijn hänen piti Samarian cautta waeldaman.
4:5 JA hän tuli yhten Samarian Caupungijn/ joca cudzutan Sichar/ läHes sitä maancartanota/ jonga Jacob oli pojallens Josephille andanut.
4:6 Nijn siellä oli Jacobin lähde. Cosca Jesus matcast oli wäsnynt/ istui hän lähten päälle: ja se oli liki cuudetta hetke.
4:7 Nijn tuli yxi Samarian waimo wettä ammundaman: ja Jesus sanoi hänelle: anna minun juodaxeni:
4:8 Sillä hänen Opetuslapsens olit mennet Caupungijn ruoca ostaman:
4:9 Sanoi Samarian waimo hänelle: cuinga sinä minulda juoma anot/ joca olet Judalainen/ ja minä olen Samarialainen? sillä ei Judalaisilla ole yhtän sowindo Samarialaisten cansa.
4:10 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: jos sinä tiedäisit Jumalan lahjan/ ja cuca se on joca sinulle sanoi: anna minun juodaxeni/ tosin sinä anoisit häneldä/ ja hän annais sinulle eläwätä wettä.
4:11 Sanoi waimo hänelle: Herra/ eipä sinulla ole milläs ammunnat/ ja lähde on sywä/ custas sijs saat sitä eläwätä wettä?
4:12 Oletcos suurembi cuin meidän Isäm Jacob/ joca meille tämän caiwon andoi? ja joi idzekin sijtä lapsinens ja carjoinens?
4:13 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: jocainen cuin juo tästä wedestä/ hän jano jällens:
4:14 Mutta joca sijtä wedestä juo cuin minä hänelle annan/ ei hän jano ijancaickisest. Waan se wesi/ jonga minä hänelle annan/ tule

hänes yhdexi lähten wedexi/ joca cuohu ijancaickiseen elämän.
4:15 Sanoi waimo hänelle: Herra/ anna minulle sijtä wedestä/ etten minä janois/ engä tarwidzis tulla tänne ammundaman.
4:16 Jesus sanoi hänelle: mene/ cudzu sinun mieHes / ja tule tänne.
4:17 Waimo wastais/ ja sanoi hänelle: ei minulla ole miestä.
4:18 Sanoi Jesus hänelle: oikein sinä sanoit: ei minulla ole miestä: sillä wijsi miestä on sinulla ollut/ ja se cuin sinulla nyt on/ ei ole sinun mieHes / sen sinä oikein sanoit.
4:19 Waimo sanoi hänelle: Herra/ minä näen että sinä olet Propheta.
4:20 Meidän Isäm owat tällä wuorella cumartanet/ ja te sanotta: Jerusalemis on se sia josa pitä cumartaman.
4:21 Jesus sanoi hänelle: waimo/ usco minua/ se aica tule/ ettet te tällä wuorella eikä Jerusalemis Isä cumarra.
4:22 Et te tiedä mitä te cumarratte/ mutta me tiedäm mitä me cumarram: sillä autuus on Judalaisista.
4:23 Mutta se hetki tule/ ja jo nyt on/ että totiset cumartajat cumartawat Isä Henges ja Totuudes: sillä Isä tahto myös sencaltaisita/ jotca händä cumartawat.
4:24 Jumala on Hengi/ ja jotca händä cumartawat/ nijden pitä Henges ja Totuudes händä cumartaman.
4:25 Waimo sanoi hänelle: minä tiedän että Messias on tulewa/ joca cudzutan Christus: cosca se tule/ nijn hän ilmoitta meille caicki.
4:26 Jesus sanoi hänelle: Minä olen se/ joca sinun cansas puhun.
4:27 Silloin tulit hänen Opetuslapsens ja ihmettelit että hän sitä waimo puhutteli/ ei cuitengan kengän sanonut: mitäs kysyt/ eli mitäs händä puhuttelet?
4:28 Nijn waimo jätti wesiastians ja meni Caupungijn/ ja sanoi nijlle ihmisille:
4:29 Tulcat cadzoman sitä ihmistä/ joca

Pyhän Johannexen Evangelium

minulle sanoi caicki mitä minä tehnyt olet:
Olleco hän Christus?
4:30 Nijn he läxit Caupungist/ ja menit hänen tygöns.
4:31 Mutta sillä wälillä rucoilit Opetuslapset händä/ sanoden: Rabbi/ syö.
4:32 Hän sanoi heille: minulla on ruoca syödäxeni/ jota et te tiedä.
4:33 Nijn Opetuslapset sanoit keskenäns: lienekö jocu hänelle syötäwätä tuonut.
4:34 Jesus sanoi heille: minun ruocan on se/ että minä teen hänen tahtons joca minun lähetti/ ja täytän hänen tecons.
4:35 Ettäkö te sano: wielä owat neljä Cuucautta elonaican? cadzo/ minä sanon teille: nostacat silmän ja cadzocat wainioita: sillä elo on jo walkia.
4:36 Joca nijttä/ hän saa palcan/ ja coco hedelmän ijancaickiseen elämään/ että kylwäjä ja nijttäjä saawat ynnä iloita:
4:37 Sillä täsä on se tosi: yxi kylwä/ mutta toinen nijttä.
4:38 Minä lähetin teidän nijttämän/ josa et te ole työtä tehnet/ muuta owat työtä tehnet/ mutta te oletta heidän työhöns osallisexi tullet.
4:39 NIin monda Samaritani sijtä Caupungist uscoit hänen päällens/ sen waimon puhen tähden/ joca sanoi: hän on minulle caicki sanonut mitä minä tehnyt olen.
4:40 Cosca Samaritanit tulit hänen tygöns/ rucoilit he wijpymän händä heidän tykönäns.
4:41 Ja hän wijpyi siellä caxi päiwä. Ja paljo usiammat uscoit hänen sanans tähden/ ja sanoit sille waimolle:
4:42 En me nyt sillen usco sinun puHes tähden: sillä me olemma jo idzekin cuullet/ ja tiedämme että hän on totisest Christus mailman Wapahtaja
4:43 MUtta cahden päiwän peräst läxi hän sieldä ja meni Galilean:
4:44 Sillä Jesus todisti idze/ ettei jocu Propheta maxa isäns maalla mitän.

4:45 Cosca hän tuli Galilean wastanotit ne Galilealaiset hänen: sillä he olit nähnet caicki mitä hän Jerusalemis juhlana tehnyt oli/ jotca olit myös juhlalla olet.
4:46 Ja Jesus tuli taas Galilean Canaan/ cusa hän wedest wijnan tehnyt oli.
4:47 JA siellä oli yxi Cuningan mies/ jonga poica sairasti Capernaumis. Cosca hän cuuli että Jesus oli tullut Judeast Galilean/ meni hän hänen tygöns/ ja rucoili händä alastuleman ja parandaman hänen poicans/ joca oli cuolemallans.
4:48 Sanoi sijs Jesus hänelle: ellet te näe tunnustähtiä ja ihmeitä/ nijn et te usco.
4:49 Sanoi Cuningan mies hänelle: Herra/ tule alas ennen kuin minun poican cuole.
4:50 Jesus sanoi hänelle: mene/ sinun poicas elä. Ja mies uscoi sanan/ jonga Jesus sanoi hänelle/ ja meni.
4:51 Nijn hänen mennesäns/ cohtaisit hänen palwelians hänen/ ilmoitit hänelle/ ja sanoit: sinun poicas elä.
4:52 Nijn hän tutki heildä hetke jolla hän parani. Ja he sanoit hänelle: eiläin seidzemennellä hetkellä ylönandoi wilutauti hänen.
4:53 Nijn Isä ymmärsi sen sixi hetkexi/ jolla Jesus sanoi hänelle: sinun poicas elä. Ja hän uscoi ja caicki hänen huonens.
4:54 Tämä on toinen tunnustähti/ jonga Jesus teki/ tullesans Judeasta Galilean.

Vers.27. Waimo puhutteli) Joca oli Samarialainen ja pacana. v. 34. Minun ruocan) Minun ruocan on tehdä minun Isäni tahto. Isän tahto on/ että hänen pijnans cautta piti Evangelium coco mailmas Saarnattaman/ joca silloin käsisi oli/ ja silloin myös elonaica läHes tyi. v. 38. Muut) Prophetat owat kylwänet/ 1. Pet.1:12. jolla ei he idze heitäns/ waan meitä owat palwellet.

Pyhän Johannexen Evangelium

V. Lucu .

Jesus paranda yhden miehen BetHes dan lammicon tykönä/ joca 38. vuotta oli sairastanut/ v. 1. Judalaiset napisewat että se Sabbathina tapahtu/ v. 10. Jesus sano hänellens annetun woiman/ anda elä/ duomita ja cuolleista herättä/ v. 19. osotta Johannexen todistuxest ja Ramatust/ hänens olewan Isäldä lähetetyn Messian/ v. 30.

5:1 Siitte oli Judalaisten Juhlapäiwä/ ja Jesus ylösmeni Jerusalemijn.

5:2 Mutta Jerusalemis lammasten huonen tykönä on yxi lammicko/ BetHes da nimeldä/ josa oli wijsi waja/

5:3 Joisa macais paljo sairaita/ sokeita/ ramboja/ halwatuita/ jotca weden lijcuttamist odotit:

5:4 Sillä Engeli alastuli määrätyllä ajalla lammickon/ ja lijcutti weden: joca ensimäisnä weteen astui/ cosca se lijcutettu oli/ nijn hän parani/ ehkä misä ikänäns taudis hän oli.

5:5 Nijn oli siellä yxi mies joca cahdexan neljättäkymmendä ajastaica oli kipiänä maannut.

5:6 Cosca Jesus sai hänen nähdä macawan/ ja tunki hänen jo cauwan sairastanen/ sanoi hän hänelle: tahdotcos tulla terwexi?

5:7 Sairas wastais händä: Herra/ ei ole yhtän ihmist/ joca minun wie weden lijcutuxes lammickon/ ja ennen kuin minä kerkiän/ nijn on jo toinen siihen astunut.

5:8 Jesus sanoi hänelle: nouse/ ota wuotes ja mene.

5:9 Ja cohta se ihminen parani/ otti wuotens ja meni.

5:10 Ja se päiwä oli Sabbathi. Sanoit sijs Judalaiset paratulle: tänäpä on Sabbathi/ ei nyt ole lupa wuodetta canda.

5:11 Hän wastais heitä: joca minun paransi/ se sanoi minulle: ota wuotes ja mene.

5:12 He kysyt hänelle: cuca ihminen sinulle

sanoi: ota wuotes ja mene.

5:13 Mutta ei parattu tiennyt cuca se oli: sillä Jesus lymyis paljon Canssan tähden/ joca siinä oli.

5:14 Sijtte löysi Jesus hänen Templis/ ja sanoi hänelle: Cadzo/ sinä olet parattu/ älä sillen syndi tee/ ettei pahembi cohtais sinua.

5:15 Nijn se ihminen pois meni/ ja ilmoitti Judalaisille/ että Jesus oli hänen parandanut.

5:16 Ja Judalaiset wihaisit sentähden Jesusta/ ja edzeit händä tappaxens/ että hän sencaltaisita Sabbathina teki.

5:17 Nijn Jesus wastais heitä: minun Isän waicutta haman tähän asti/ ja minä myös waicutan.

5:18 Sentähden edzeit Judalaiset händä wielä enämmin tappaxens/ ettei hän ainoastans Sabbathi rickonut/ mutta myös sanoi Jumalan Isäxens/ ja teki idzens Jumalan caltaisexi.

5:19 Niin Jesus wastais/ ja sanoi heille: totisest totisest sanon minä teille: ei taida Poica idzestäns mitän tehdä/ waan mitä hän näke Isäns tekewän: sillä mitä hän teke/ sitä myös Poica teke.

5:20 Sillä Isä racasta Poicans/ ja osotta hänelle caicki mitä hän idze teke/ ja hän on wielä suurembita töitä hänelle osottawa/ kuin nämät owat/ että teidän pitä ihmettelemän.

5:21 Sillä nijncuin Isä herättä ja wirgotta cuolleita:

5:22 Nijn myös Poica wirgotta joita hän tahto:

5:23 Sillä ei Isä ketän duomidze/ waan andoi caiken duomion Pojalle/ että caicki Poica cunnioitaisit/ nijncuin he Isäkin cunnioidzewat.

5:24 Joca ei Poica cunnioidze/ ei hän myös Isäkän cunnioidze/ joca hänen lähetti. Totisest totisest sanon minä teille: Joca cuule minun sanani/ ja usco sen joca minun lähetti/ hänellä on ijancaickinen elämä/ ja ei hän tule duomioon/ waan mene cuolemast elämähän.

5:25 Totisest totisest sanon minä teille: hetki tule ja nyt jo on/ että cuollet saawat cuulla

Pyhän Johannexen Evangelium

Jumalan Pojan änen/ ja jotca sen cuulewat ne saawat elä:

5:26 Sillä nijncuin Isällä on elämä idzesäns/ nijn andoi hän myös elämän Pojalle idzesäns oleman.

5:27 Ja on hänelle myös andannut woiman duomita: sillä hän on ihmisen Poica.

5:28 Älkät ihmetelkö/ sillä hetki tule jona caicki ne jotca haudois owat/ saawat cuulla hänen änen.

5:29 Ja pitä edestuleman ne jotca hywä tehnet owat elämän ylösnousemiseen/ mutta jotca paha tehnet owat duomion ylösnousemiseen.

5:30 En minä idzestäni woi mitän tehdä: nijncuin minä cuulen/ nijn minä duomidzen/ ja minun duomion on oikia: sillä en minä edzi minun tahtoani/ waan Isän tahto joca minun on lähettänyt.

5:31 Jos minä idzestäni todistaisin/ nijn ei minun todistuxen olis tosi.

5:32 Toinen todista minusta/ ja minä tiedän että hänen todistuxens on tosi cuin hän minusta todista.

5:33 Te lähettitte Johannexen tygö/ ja hän todisti totuuden.

5:34 Mutta en minä ihmiseldä todistust ota/ waan minä sanon sen/ että te autuaxi tulisitta.

5:35 Hän oli palawainen ja paistawainen Kyntilä/ mutta te tahdoitta ainoastans wähän aica riemuita hänen walkeudesans.

5:36 Mutta minulla on suurempi todistus/ cuin Johannexen todistus: sillä ne tegot jotca Isä andoi minulle täyttäxeni/ ne työt jotca minä teen/ todistawat minusta että Isä minun lähetti.

5:37 Ja Isä joca minun lähetti/ todista minusta. Ettäkö te ole coscan hänen ändäns cuullet eli hänen muotons nähnet?

5:38 Ei hänen Sanans ole teisä asuwa: sillä et te usco sitä jonga hän lähetti.

5:39 Tutkicat Ramatuita: sillä nijsä te luuletta teillen ijancaickisen elämän olewan/ ja ne todistawat myös minusta.

5:40 Ja et te tahdo tulla minun tygöni/ että te saisitta elämän.

5:41 En minä pyydä cunniata ihmisildä:

5:42 Sillä minä tunnen teidän ettei teisä ole Jumalan rackaus.

5:43 Minä tulin Isäni nimeen/ ja et te rupe minua watan/ jos jocu tule omalla nimelläns/ nijn te rupetta händä watan.

5:44 Cuinga te taidatte usco/ jotca otatte cunnian toinen toiseldan? ja sitä cunniata joca ainoalda Jumalalda tule/ et te edzi.

5:45 Älkät luulco että minä kannan Isän edes teidän päällen/ on se joca canda/ Moses/ johonga te turwatte:

5:46 Sillä jos te olisitta Mosexen usconet/ nijn te myös olisitta minungin usconet: sillä minusta on hän kirjoittanut.

5:47 Jos et te hänen Kirjoituxians usco/ cuingast te minun sanani uscotta?

Vers.2. BetHes dast) Suomexi Spitali/ josa waiwaisita corjatan/ ab Hesed. id est , Eleemosyna , misericordia , nijncuin lammicon tykönä oli/ josa uhrattawat caridzat pidettin/ josta myös sairat jotacuta osa odotit. v. 17. Waicutta) se on/ ei minun Isän Sabbathia pidä/ sentähden en minäkän pidä/ waan teen alati työtä nijncuin Isängin. v. 27: On ihmisen Poica) Duomio pitä julkisest caickein ihmisten nähden pidettämän/ sentähden pitä Duomaringin ihmisen oleman/ ja cuitengin Jumalan: sillä hän on Jumala duomio istuimella istuwa.

VI. Lucu .

Jesus ruocki wijsi tuhatta miestä wijdellä leiwällä ja cahdella calalla/ v. 1. tule käyden weden päällä/ v. 16. puhu pitkäldä Canssalle Capernaumis/ lihans syömisest/ joca on se catomatoin ruoca/ ja anda elämän ja autuuden/ v. 24. Sitä pahaxu monda hänen Opetuslapsistans ja luopuwat hänestä/ mutta

Pyhän Johannexen Evangelium

*ei ne caxitoistakymmendä hänestä luowu/
waan todistawat että hän on Christus Jumalan
Poica/ v. 59.*

6:1 Sijtte meni Jesus Galilean meren ylidze/
joca on Tyberian Caupungin tykönä.
6:2 Ja händä seurais paljo Canssa/ että he näit
hänen merckins/ cuin hän teki sairaisa.
6:3 Nijn Jesus meni ylös wuorelle/ ja istui
siellä Opetuslastens cansa.
6:4 Ja läHes tyi Judalaisten Pääsiäis
juhlapäiwä.
6:5 COsca Jesus nosti silmäns/ ja näki tulewan
paljo Canssa tygöns/ sanoi hän Philippuxelle:
custa me ostamme leipiä näiden syödä?
6:6 Mutta se hän sanoi kiusaten händä: sillä
hän tiesi mitä hän tekewä oli.
6:7 Wastais Philippus händä: cahden sadan
penningin leiwät ei täydyis heille/ että cukin
wähängin sais.
6:8 Sanoi xyi hänen Opetuslapsistans hänelle/
Andreas Simon Petarin weli:
6:9 Täsä on xyi nuoruainen/ jolla on wijsi
ohraista leipä ja caxi cala/ waan mitä ne owat
näin paljolle?
6:10 Mutta Jesus sanoi: asettacat Canssa
atrioidzeman. Ja sijnä paicas oli paljon ruoho.
Nijn atrioidzi läHes wijsi tuhatta miestä.
6:11 Ja Jesus otti leiwät/ kijtti ja andoi
Opetuslapsille/ mutta Opetuslapset jagoit
atrioidzewille: njin myös caloista njin paljo
cuin hän tahdoi.
6:12 Cosca he rawitut olit/ sanoi hän
Opetuslapsillens: cootcat murut cuin jäit/ ettei
ne huckuis.
6:13 Nijn he cocoisit/ ja täytit
caxitoistakymmendä coria muruilla/ wijdestä
ohraisesta leiwästä/ jotca nijldä lijaxi olit cuin
atrioidzit.
6:14 Cosca ne ihmiset sen merkin näit cuin
Jesus teki/ sanoit he: tämä on totisest se
Propheta joca mailmaan tulewa oli.
6:15 Cosca Jesus ymmärsi että he tahdoit tulla

ja tehdä hänen Cuningaxi/ lymyi hän taas
wuorelle yxinäns.
6:16 MUtta cosca ehto tuli/ menit hänen
Opetuslapsens meren tygö/ ja astuit hahten:
6:17 Ja meni ylidzen meren Capernaumi päin/
ja jo oli pimiä tullut/ eikä Jesus ollut wielä
heidän tykönäns.
6:18 Nijn paisui suuri ilma ja allot nousit.
6:19 Ja cosca he olit soutanet läHes
wijsicolmattakymmendä eli colmekymmendä
wacomitta/ näit he Jesuxen käywän meren
päällä ja lähenewän hahte/ ja he peljästyit.
6:20 Nijn hän sanoi heille: Minä olen/ älkät
peljätkö.
6:21 Nijn he tahdoit otta hänen hahten: ja
haaxi oli jo sen maan tykönä/ johonga he
tahdoitkin.
6:22 TOisna päiwänä/ cosca Canssa joca sillä
puolella merta oli/ näki ettei siellä muuta
hahte ollut cuin xyi/ johonga hänen
Opetuslapsens olit astunet/ ja ettei Jesus ollut
astunut hahten Opetuslastens cansa/ waan
hänen Opetuslapsens olit ainoastans matcan
lähtenet.
6:23 Mutta muut hahdet tulit Tyberiaista läHes
sitä paicka/ josa he olit leipä syönet/ sijttecuin
Herra oli kijttänyt.
6:24 Cosca Canssa sen näki/ ettei Jesus siellä
ollut/ eikä hänen Opetuslapsens/ astuit he
myös hahten ja menit Capernaumijn Jesusta
edzimän.
6:25 Ja cuin he hänen sildä puolen merta
löysit/ sanoit he hänelle: Rabbi/ coscas tänne
tulit?
6:26 Jesus wastais heitä/ ja sanoi: totisest
totisest sanon minä teille: et te edzi minua/
että te näitte ihmen/ waan että te saitte leipä
syödä ja olette rawitut.
6:27 Tehkät ruoca joca ei cato/ waan pysy
ijancaickiseen elämään/ jonga ihmisen Poica
teille andawa on: sillä Isä Jumala on sen
eroittanut.
6:28 Nijn he sanoit hänelle: mitä meidän pitä

Pyhän Johannexen Evangelium

tekemän/ että me taidaisim Jumalan töitä tehdä?
6:29 Jesus wastais/ ja sanoi heille: se on Jumalan työ/ että te uscotte sen päälle jonga hän lähetti.
6:30 Sanoit he hänelle: mitä ihmettä sijs sinä teet/ että me näkisim ja uscoisim sinun päälles? Mitä sinä teet?
6:31 Meidän Isäm söit Manna corwes/ nijncuin kirjoitettu on: hän andoi heille leipä Taiwast syödäxens.
6:32 Jesus sanoi heille: totisest totisest sanon minä teille: ei Moses sitä leipä andanut teille Taiwast/ mutta minun Isän anda totisen leiwän Taiwast:
6:33 Sillä Jumala on se leipä joca Taiwast tule alas/ ja anda mailmalle elämän.
6:34 He sanoit hänelle: Herra/ anna meille aina sitä leipä.
6:35 Jesus sanoi heille: minä olen elämän leipä/ joca tule minun tygöni/ ei hän iso: ja joca usco minun päälleni/ ei hän coscan jano.
6:36 Mutta minä sanoin teille/ että te näitte minun/ ja et te sijttekän usco.
6:37 Caicki mitä minun Isän anda minulle/ se tule minun tygöni/ ja joca minun tygöni tule/ sitä en minä hyljä:
6:38 Sillä en minä tullut Taiwast alas tekemän mitä minä tahdoin/ waan mitä se tahto joca minun lähetti.
6:39 Se on minun Isäni tahto/ joca minun lähetti/ ettei minun pidä yhtäkän nijstä caikista cadottaman/ cuin hän minulle andoi/ mutta olen ne herättävä wijmeisnä päiwänä.
6:40 Tämä on sen tahto joca minun lähetti/ että jocainen cuin näke Pojan ja usco hänen päällens/ hänellä pitä ijancaickinen elämä oleman/ ja minä herätän hänen wijmeisnä päiwänä.
6:41 Nijn Judalaiset napsit sitä cuin hän sanoi: minä olen se leipä joca tuli alas Taiwast:
6:42 Ja sanoit: eikö tämä ole Jesus Josephin Poica/ jonga Isän ja Äitin me tunnemme?

Cuingast hän sano? minä olen tullut Taiwast alas.
6:43 Jesus wastais/ ja sanoi heille: älkät napsico keskenän.
6:44 Ei taida kengän minun tyköni tulla/ ellei Isä/ joca minun lähetti/ wedä händä/ ja minä herätän hänen wijmeisnä päiwänä.
6:45 Se on Prophetais kirjoitettu: heidän pitä caicki Jumalalda opetetuxi tuleman.
Sentähden jocainen cuin sen on Isäldä cuullut ja oppenut/ hän tule minun tygöni.
6:46 Ei nijn että jocu on Isän nähnyt/ waan joca on Jumalast/ se on Isän nähnyt.
6:47 Totisest totisest sanon minä teille: joca usco minun päälleni/ hänellä on ijancaickinen elämä.
6:48 Minä olen elämän leipä.
6:49 Teidän Isänne söit Manna corwes/ ja cuolit.
6:50 Tämä on se leipä/ joca tuli Taiwast alas/ ja joca sijtä syö/ ei hänen pidä cuoleman.
6:51 Minä olen se elävä leipä/ joca tuli Taiwast alas/ se cuin tästä leiwästä syö/ hän elä ijancaickisest. Ja se leipä jonga minä annan/ on minun lihan/ jonga minun pitä andaman mailman elämän edestä.
6:52 Nijn Judalaiset rijtelit keskenäns/ sanoden: cuinga tämä taita anda lihans meille syödä?
6:53 Jesus sanoi heille: totisest totisest sanon minä teille: ellet te syö ihmisen Pojan liha ja juo hänen wertans/ nijn ei ole elämä teisä.
6:54 Joca syö minun lihani/ ja juo minun wertani/ hänellä on ijancaickinen elämä/ ja minä olen herättävä hänen wijmeisnä päiwänä.
6:55 Sillä minun lihan on se totinen ruoca/ ja minun weren on se totinen juoma.
6:56 Joca syö minun lihani/ ja juo minun wertani/ hän on minus ja minä hänes.
6:57 Nijnncuin elävä Isä minun lähetti/ ja minä elän Isäni tähden: nijn myös se joca minua syö/ hän elä myös minun tähteni.

Pyhän Johannexen Evangelium

6:58 Tämä on se leipä/ joca Taiwast tuli alas.
Ei nijncuin teidän Isän söit Manna ja cuolit:
Joca tätä leipä syö/ hän saa elä ijancaickisest.

6:59 Näitä sanoi hän Synagogas/ opettaisans
Capernaumis.

6:60 Mutta monda hänen Opetuslapsistans/
cuin he tämän cuolit/ sanoit: tämä on cowa
puhe/ cuca woi sitä cuulla?

6:61 Mutta cuin Jesus tiesi idzestäns että
hänen Opetuslapsens sijtä napolisit/ sanoi hän
heille: pahoittaco tämä teitä?

6:62 Mitä sijtte/ jos te näette ihmisen Pojan
sinne menewän ylös/ cusa hän ennengin oli?

6:63 Hengi wirwotta/ ja ei liha mitän auta. Ne
sanat cuin minä teille puhun/ owat hengi ja
elämä.

6:64 Mutta ei muutamat teistä usco: sillä Jesus
tiesi kyllä jo algusta ne jotca ei usconet ja joca
hänen oli pettäwä.

6:65 Ja hän sanoi: sentähden sanoin minä
teille: ei woi kengän tulla minun tygöni/ ellei
se anneta hänelle minun Isäldäni.

6:66 Sijtä ajasta luowuit monda hänen
Opetuslastans hänestä ja menit pois/ eikä
hänen cansans enä waeldanet.

6:67 Nijn Jesus sanoi nijlle
cahdelletoistakymmenelle: tahdottaco tekin
myös mennä pois?

6:68 Simon Petari wastais händä: Herra/
kenengästä tygö me menemme? sinulla on
ijancaickisen elämän sanat.

6:69 Ja me uscomme ja olemme ymmärtänet/
että sinä olet Christus eläwän Jumalan Poica.

6:70 Jesus wastais heitä: engö minä ole
cahtatoistakymmendä walinnut/ ja yxi teistä
on Perkele?

6:71 Mutta sen hän sanoi Judast Simonin
pojast Ischariotist/ joca hänen oli pettäwä/ ja
oli yxi nijstä cahdestatoistakymmenestä.

*Vers.27. Tehkät ruoca) se on/ pyytäkät
sencaltaista ruoca. v. eod. Eroittanut) se on/
Pyhällä Hengellä lahjoittanut ja walmistanut/*

*nijn että hän on yxinäns caickein Mestarixi ja
auttajaxi asetettu ja annettu/ jonga perän
jocaidzen pitä hänens ojendaman ja
sowittaman. v. 53. Ellet te syö) Ei tämä lucu
puhu leiwän eikä wijnan Sacramentist/ waan
hengellisest syömisest/ se on/ uscost/ että
Christus totinen Jumala ja totinen Ihminen
wuodatti werens meidän edestäm. Supr. v. 35.
ja 47. v. 61. Pahoittaco) Jos tämä teitä
pahoitta/ että minä nyt näitä puhun maan
päällä teidän cansan/ cuingasta sijtte tapahtu/
cosca minä Taiwahis hallidzen ja nämät sanat
päättän?*

VII. Lucu.

*Jesuxen weljet neuwowat händä menemän
lehtimajan juhlalle/ v. 1. Jesus mene sala/ v. 9.
keskellä juhla tule hän Templijn ja opetta/ v.
11. Canssa rijtele keskenäns/ jos hän on
Christus/ v. 14. Sentähden tahtowat/
ylimmäiset Papit anda hänen otta kijnni/
mutta hän puhu wielä lewemmäldä heidän
cansans/ v. 32. Heidän keskenäns on paljo
eripuraisutta/ mutta ei cuitengan kengän
häneen ruwennut/ v. 40.*

7:1 Sijtte waelsi Jesus Galileas/ eikä tahtonut
waelda Judeas/ että Judalaiset pyysit händä
tappa.

7:2 Nijn Judalaisten lehtimajan juhla oli juuri
läsnä.

7:3 Ja hänen weljens sanoit hänelle: lähde
tääldä ja mene Judean/ että sinun
Opetuslapset näkisit sinun työs: sillä ei
kengän tee mitän sala/ ja tahto idze julki olla.

7:4 Jos sijs sinä näitä teet/ nijn julista idzes
mailman edes.

7:5 Sillä ei hänen weljenskän usconet hänen
päällens.

7:6 Nijn Jesus sanoi heille: ei ole minun aican
wielä tullut/ waan teidän aican on aina
walmis.

Pyhän Johannexen Evangelium

7:7 Ei mailma teitä wiha/ mutta minua hän wiha: sillä minä todistan hänest/ että hänen työns owat pahat.
7:8 Mengät te ylös juhlalle/ en minä wielä tälle juhlalle mene: sillä ei minun aican ole wielä täytetty.
7:9 Ja cosca hän näitä heille puhui/ nijn hän meni Galilean.
7:10 Mutta cosca hänen weljens olit mennet ylös/ meni hän myös juhlalle/ ei julki waan sala.
7:11 Nijn Judalaiset edzeit händä juhlanan/ ja sanoit: cusa hän on?
7:12 Ja suuri rijta oli Canssan seas: sillä muutamat sanoit: hän on hywä: mutta muutamat sanoit: ei/ waan hän wiettele Canssa.
7:13 Mutta ei cuitengan yxikän hänestä julkisest puhunut: sillä he pelkäisit Judalaisia.
7:14 MUtta cosca jo puoli juhla oli culunut/ meni Jesus ylös Templijn/ ja opetti.
7:15 Ja Judalaiset ihmettelit/ sanoden: cuinga tämä taita Kirja/ joca ei ole oppenut?
7:16 Wastais Jesus/ ja sanoi heille: ei minun opetuxen ole minun/ mutta sen joca minun lähetti.
7:17 Jos jocu tahto nouta hänen mielens/ nijn hänen pitä tietämän jos tämä opetus on Jumalast/ eli jos minä idzestäni puhun.
7:18 Joca idzestäns puhu/ se edzi oma cunniatans: mutta joca edzi sen cunniata joca hänen lähetti/ se on waca ja ei hänes ole wääryttä.
7:19 Eikö Moses andanut teille Lakia/ ja ei kengän teistä sitä töilläns täyttänyt? Mixi te edzittä minua tappaxen?
7:20 Wastais Canssa/ ja sanoi: sinulla on Perkele/ cucast sinua edzi tappaxens?
7:21 Jesus wastais/ ja sanoi heille: yhden työn minä tein/ ja sitä te caicki ihmettelettä.
7:22 Sentähden andoi Moses teille ymbärinsleickauxen/ ei että se Mosexelda oli/ waan Isildä/ ja cuitengin te ymbärinsleickatte

Sabbathina ihmisen?
7:23 Jos ihminen Sabbathina ymbärinsleicatan/ ettei Mosexen Laki ricotais: närkästyttkö te minusta/ että minä coco ihmisen Sabbathina paransin?
7:24 Älkät duomitco näkemisenne jälkeen/ waan sanocat oikia duomio.
7:25 SAnoit sijs muutamat Jerusalemin asuwaisist: eikö tämä se ole/ jota he edzeit tappaxens.
7:26 Ja cadzo/ hän puhu rohkiast/ ja ei he hänelle mitän puhu. Tietänewätkö meidän ylimmäisem että hän on totisest Christus?
7:27 Mutta me kyllä tiedämme custa tämä on: waan custa Christus tule ja custa hän on/ ei kengän tiedä.
7:28 Nijn Jesus huusi Templis/ opetti ja sanoi: Ja/ te tunnetta minun/ ja tiedätte custa minä olen/ ja en minä ole tullut idze minustani/ mutta hän on waca joca minun lähetti/ jota et te tunne.
7:29 Mutta minä tunnen hänen: sillä minä olen hänestä/ ja hän lähetti minun.
7:30 Sijtte edzeit he händä käsittäens/ waan ei kengän laskenut kättäns hänen päällens: sillä ei hänen aicans ollut wielä tullut.
7:31 Mutta paljo Canssast uscoit hänen päällens/ ja sanoit: cosca Christus tule/ tehnekö hän enemmän ihmeitä cuin tämä on tehnyt?
7:32 COsca Phariseuxet cuulit Canssan hänestä sencaltaisita napisewan/ lähetit Phariseuxet ja ylimmäiset Papit palwelians händä kijnniottaman.
7:33 Nijn Jesus sanoi heille: minä olen wielä wähän aica teidän cansan/ ja menen sijtte hänen tygöns joca minun lähetti:
7:34 Teidän pitä minua edzimän ja ei löytämän/ ja cusa minä olen/ et te woi sinne tulla.
7:35 Ja Judalaiset sanoit keskenäns: cuhungasta hän menne/ etten me händä löydä? mennekö hän Grekiläisten secan/ jotca

Pyhän Johannexen Evangelium

sinne ja tänne hajotetut owat/ nijtä opettaman.

7:36 Mikä puhe se on cuin hän sanoit: teidän pitä edzimän minua ja ei löytämän: ja cusa minä olen/ et te woi sinne tulla?

7:37 MUtta wijmeisnä suurna juhlapäiwänä/ seisoit Jesus ja huusi/ sanoden: joca jano/ se tulcan minun tygöni juoman.

7:38 Joca usco minun päälleni/ nijncuin Ramattu sano/ hänen cohdustans pitä wuotaman eläwän weden wirrat.

7:39 Mutta sen hän sanoit sijtä Hengest/ jonga hänen uscollisens piti saaman: sillä ei Pyhä Hengi wielä silloin saapuilla ollut/ ettei Jesus ollut wielä kircastettu.

7:40 Monda sijs Canssasta/ jotca tämän puhen cuulit/ sanoit: Tämä on totisest jocu Propheta.

7:41 Ja muutamat sanoit: tämä on Christus: mutta muutamat sanoit: tulleco Christus Galileast?

7:42 Eikö Ramattu sano Christuxen tulewan Dawidin siemenest Bethlehemin Caupungist/ cusa Dawid oli/ josta Christus on tulewa?

7:43 Nijn nousi rijta Canssan seas hänestä.

7:44 Mutta muutamat tahdoit hänen otta kijnni/ ja ei cuitengan kengän laskenut kättäns hänen päällens.

7:45 Nijn palweliat tulit Phariseusten ja ylimmäisten Pappein tygö. Ja he sanoit heille: mixette händä tänne tuonet?

7:46 Palweliat wastaisit: ei ole ihminen ikänäns nijn puhunut cuin se mies puhu.

7:47 Phariseuxet wastaisit heitä: olettaco te myös wietellyt?

7:48 Olleco jocu Päämiehistä taicka Phariseuxista usconut hänen päällens.

7:49 Waan tämä Canssa joca ei taida Lakia/ on kirottu.

7:50 Nijn sanoit heille Nicodemus/ joca yöllä oli hänen tygöns tullut/ ja oli heidän lugustans:

7:51 Duomidzeco meidän Lakim jongun

ihmisen/ ennencuin cuullan eli tietä saadan mitä hän teki?

7:52 He wastaisit/ ja sanoit hänelle: oletco sinä myös Galilealainen? tutki ja näe ettei Galileast ole yhtän Prophetat tullut.

7:53 Ja nijn cukin meni cotians.

Vers.19. Töilläns) Sillä pitä eli tehdä Lakia täydellisest/ on ihmiselle mahdotoin/ Rom. 8:3. v. 22. Isildä) Jumala on ymbärinsleickauxen Lain Isille andanut/ Gen. 17:10. mutta Sabbathin Lain on hän Mosexen cautta andanut/ Lev. 12:13. Sabbathina) Sabbathia pitä on Mosexen Laki/ mutta ymbärinsleickaus on Isäin Laki. Ne tosin owat wastoin toinen toistans/ cosca jocu idzens Sabbathina anda ymbärinsleicata/ nijn hän sillä työllä ricko Sabbathin/ ja nijn he sijnä owat toinen toistans wastan. Sentähden ei Lain täyttymys ole Bokstawis/ waan Henges. v. 39. Pyhä Hengi) Pyhän Hengen erinomaiset lahjat/ Act. 2:3. & 4.

VIII. Lucu .

Jesus päästä menemän salawuoteisen waimon/ v. 1. Puhuttele cauwan Kirjanoppeneita hänen opistans ja cudzumisestans/ v. 12. hänen olemisestans ja kärsimisestäns/ v. 25. Uscost/ ja cutca ne oikiat Abrahamin lapset owat/ v. 31. osotta hänens olewan Jumalast/ ja ilman synnitä/ v. 40. mutta he ylöncadzowat hänen/ ja tahtowat wijmein kiwittä/ v. 46.

8:1 MUtta Jesus meni Öljymäelle.

8:2 Ja tuli warahin huomeneldain jällens Templijn/ ja caicki Canssa tuli hänen tygöns/ ja hän istui ja opetti heitä.

8:3 MUtta Kirjanoppenet ja Phariseuxet toit yhden waimon hänen tygöns huoris kijnniotetun.

8:4 Ja cuin he olit sen hänen eteens asettanet/

Pyhän Johannexen Evangelium

sanoit he hänelle: Mestari/ tämä waimo on juuri nyt huoris kijnniotettu.

8:5 Mutta Moses on Lais meitä käskenyt sencaltaiset kiwillä surmata.

8:6 Mitästä sinä sanot? Mutta sen he sanoit kiusaten händä/ candaxens hänen päällens.

8:7 Nijn Jesus cumarsi idzens ja kirjoitti sormellans maahan. Cosca he aina hogit kysymystäns/ ojensi hän idzens/ ja sanoit heille: joca teistä on synnitöin/ se heittäkän ensin händä kiwellä.

8:8 Ja hän cumarsi taas idzens ja kirjoitti maahan.

8:9 Cosca he tämän cuulit/ läxit he ulos järjestäns yxi toisens jälken/ wanhimmist ruweten: ja Jesus jäi yxinäns ja waimo seisoman.

8:10 Mutta cosca Jesus idzens ojensi/ ja ei nähnyt ketän paidzi waimoa/ sanoit hän hänelle: waimo/ cusa owat sinun päällecandajas? Ongo sinua kengän duominnut? Hän sanoit: Herra/ ei kengän.

8:11 Nijn Jesus sanoit: en minä myös sinua duomidze/ mene/ ja älä sillen syndiä tee.

8:12 Jesus puhui taas heille/ ja sanoit: Minä olen mailman Walkeus/ joca minua seura/ ei hän pimeydes waella/ mutta hän saa elämän Walkeuden.

8:13 Phariseuxet sanoit hänelle: sinä todistat idzestäs/ ei sinun todistuxes ole tosi.

8:14 Jesus wastais/ ja sanoit heille: waicka minä idzestäni todistan/ nijn minun todistuxen on cuitengin tosi: sillä minä tiedän/ custa minä tulin/ ja cuhunga minä menen:

8:15 Mutta et te tiedä custa minä tulin/ ja cuhunga minä menen.

8:16 Te duomidzetta lihan jälken/ en minä ketän duomidze: Ja waicka minä duomidzisin/ nijn minun duomion on tosi: sillä en minä ole yxinäni/ waan minä ja Isä joca minun lähetti.

8:17 Ja teidän Laisan on myös kirjoitettu/ että cahden ihmisen todistus on tosi.

8:18 Minä olen se joca idzestäni todistan/ ja Isä joca minun lähetti todista myös minusta.

8:19 He sanoit hänelle: cusast sinun Isäs on? Jesus wastais: et te tunne minua etkä minun Isäni: jos te tundisitta minun/ nijn te tundisitta myös minun Isäni.

8:20 Nämät sanat puhui Jesus uhriarcun tykönä opettain Templis: ja ei händä kengän ottanut kijnni: sillä ei hänen aicans ollut wielä tullut.

8:21 Nijn Jesus sanoit taas heille: minä menen pois/ ja te edzittä minua/ ja teidän pitä cuoleman teidän synnisän. Cuhunga minä menen/ et te sinne woi tulla.

8:22 Nijn sanoit Judalaiset: tappaneco hän idzens: sillä hän sano: cuhunga minä menen/ et te sinne woi tulla?

8:23 Ja hän sanoit heille: te oletta alhalda/ ja minä olen ylhäldä: te oletta mailmasta/ en minä ole mailmasta.

8:24 Sentähden sanoin minä teille: teidän pitä cuoleman teidän synnisän: sillä jos et te usco että minä se olen/ nijn teidän pitä cuoleman teidän synnisän.

8:25 Nijn he sanoit hänelle: cucasta sinä olet?

8:26 Jesus sanoit heille: joca ensist puhun teille. Minulla on paljo teistä puhumist ja duomidzemist/ waan se on waca joca minun lähetti/ ja mitä minä olen häneldä cuullut/ nijtä minä mailmas puhun.

8:27 Mutta ei he ymmärtänet/ että hän puhui heille Isäst.

8:28 Sanoit sijs Jesus heille: cosca te oletta ihmisen Pojan ylöndänet/ nijn te ymmärrätte että minä se olen/ ja etten minä tee idzestäni mitän/ waan mitä Isä on minulle opettanut/ sitä minä puhun.

8:29 Ja se joca minun lähetti/ on minun cansani. Ei Isä jätä minua yxinäni: sillä minä teen aina mitä hänelle kelpa.

8:30 Mutta cosca hän näitä puhui/ nijn moni uscoi hänen päällens.

8:31 Nijn Jesus sanoit nijlle Judalaisille/ jotca

Pyhän Johannexen Evangelium

hänen päällens uscoit: jos te pysytte minun puHesani/ nijn te totisest minun Opetuslapseni oletta/ ja teidän pitä totuuden ymmärtämän:

8:32 Ja totuuden pitä teidän wapahtaman.

8:33 Nijn he wastaisit händä: me olemma Abrahamin siemen/ ja en me ole coscan kenengän orjana ollet/ cuinga sijs sinä sanot? teidän pitä wapahaxi tuleman.

8:34 Jesus wastais heitä/ ja sanoi: totisest totisest sanon minä teille: jocainen cuin teke syndi/ hän on synnin orja.

8:35 Mutta ei orja pysy ijancaickisest huonesa/ waan poica pysy ijancaickisest.

8:36 Jos sijs Poica teidän wapaxi teke/ nijn te totisest oletta wapat.

8:37 Minä tiedän että te oletta Abrahamin siemen/ waan te edzitte cuolettaxen minua: sillä ei minun puheni ole teisä sia.

8:38 Minä puhun mitä minä olen Isäni tykönä nähnyt/ ja te teettä mitä te oletta nähnet teidän Isänne tekewän.

8:39 He wastaisit/ ja sanoit hänelle: Abraham on meidän Isäm. Jesus sanoi heille: jos te olisitta Abrahamin lapset/ nijn te tekisittä Abrahamin töitä.

8:40 Mutta te edzittä nyt minua tappaxen/ sitä ihmist joca totuuden on teille puhunut/ jonga hän on Jumalalda cuullut: ei Abraham nijn tehnyt/ te teettä teidän Isän tecoja.

8:41 He sanoit hänelle: en me ole äpäränä syndynet/ meillä on yxi Isä/ Jumala.

8:42 Jesus sanoi heille: jos Jumala olis teidän Isän/ nijn te tosin racastaisitte minua: sillä minä läxin ja tulin Jumalasta/ en minä idzestäni tullut/ waan hän lähetti minun.

8:43 Mixette ymmärrä minun puhettani? sillä et te woi cuulla minun puhettani.

8:44 Te oletta Isäst Perkelest/ ja teidän Isän himoja te tahdotte nouta. Hän on ollut murhaja algusta/ ja ei pysynyt totuudes: sillä ei hänes ole totuutta. Cosca hän puhu walhetta/ nijn hän puhu omastans: sillä hän

on walehtelia/ ja sen Isä.

8:45 Mutta että minä sanon teille totuuden/ nijn et te usco minua.

8:46 CUca teistä nuhtele minua synnin tähden? jos minä sanon teille totuuden/ mixette usco minua?

8:47 Joca on Jumalast/ hän cuule Jumalan sanan/ sentähden et te cuule/ ettet te Jumalast ole.

8:48 Nijn wastaisit Judalaiset/ ja sanoit hänelle: engö me oikein sano? sinä olet Samaritani/ ja sinulla on Perkele.

8:49 Jesus wastais/ ja sanoi: ei minulla ole Perkele: waan minä cunnioidzen minun Isäni/ ja te häwäisette minua.

8:50 En minä edzi oma cunniatani/ yxi on joca sitä kysy ja duomidze.

8:51 Totisest/ totisest sanon minä teille: joca kätke minun sanani/ ei hänen pidä näkemän cuolemata ijancaickisest.

8:52 Judalaiset sanoit hänelle: nyt me ymmärsim että sinulla on Perkele. Abraham on cuollut/ ja Prophetat/ ja sinä sanot: joca kätke minun sanani/ ei hänen pidä maistaman cuolemata ijancaickisest.

8:53 Oletcos suurembi cuin meidän Isäm Abraham/ joca cuollut on? Prophetat owat myös cuollet/ mixi sinä idzes teet?

8:54 Jesus wastais: jos minä idziäni cunnioidzen/ nijn ei minun cunnian ole mitän/ mutta minun Isän cunnioidze minua/ jonga te teidän Jumalaxenne sanotta/ jota et te tunne/ mutta minä tunnen hänen.

8:55 Ja jos minä sanoisin etten minä händä tundis/ nijn minä olisin walehtelia cuin tekin/ mutta minä tunnen hänen ja kätken hänen sanans.

8:56 Abraham teidän Isän iloidzi/ nähdäxens minun päiwäni/ hän näki sen ja ihastui.

8:57 Judalaiset sanoit hänelle: et sinä ole wielä wijdenkymmenen ajastajan wanha/ ja sinä olet nähnyt Abrahamin?

8:58 Jesus sanoi heille: ennencuin Abraham

Pyhän Johannexen Evangelium

olican/ olen minä.

8:59 Nijn he poimit kiwiä laskettaxens händä.
Mutta Jesus lymyi ja läxi Templist.

Vers.11. Duomidze) Ei Christus ole mailmallinen Duomari/ sentähden ei hän tätä waimocan duomidze/ mutta hän on tullut cudzuman syndistä parannuxeen: cuin hän täsäkin teke/ tiettäwäxi tehden että sisälliset synnit/ joita ei Phariseuxet synnixi lukenet/ ansaidzewat myös rangaistuxen. v. 52. Minun sanani) Se on sanottu uscon ja Evangeliumin sanasta. v. 56. Näki) Caicki pyhät owat mailman algusta juuri sen uscon Christuxen päälle pitänet cuin mekin/ ja owat oikiat Christityt ollet.

IX. Lucu.

Jesus anda sokiana syndynelle näkyns/ v. 1. Phariseuxet pahaxuwat sitä/ että se Sabbathina tapahtu: muutamat pitäwät Christuxen Prophetana/ v. 13. ei he usco sitä miestä sokiana syndynen/ waan kysywät sijtä hänen wanhemmillens ja idze hänelle/ nijn myös Jesuxest/ v. 18. Mutta mies/ jonga Jesus paransi/ ihmettele ettei he tunne Jesusta/ waan he ajawat hänen pois tyköns/ v. 30. Jesus löytä hänen/ ja wahwista hänen uscons/ v. 35.

9:1 JA Jesus ohidze käyden näki ihmisen/ joca oli sokiana syndynyt.

9:2 Ja hänen Opetuslapsens kysyit hänelle/ ja sanoit: Mestari/ cumbi syndiä teki/ tämä eli hänen wanhemmans/ että hänen piti sokiana syndymän?

9:3 Jesus wastais: ei tämä syndiä tehnyt eikä hänen wanhemmans/ mutta että Jumalan työt hänes ilmoitettaisin.

9:4 Minun tule tehdä hänen töitäs/ joca minun lähettänyt on/ nijn cauwan cuin päiwä on. Yö tule/ cosca ei kengän taida työtä

tehdä.

9:5 Nijncauwan cuin minä olen mailmas/ nijn olen minä mailman Walkeus.

9:6 Cosca hän tämän sanonut oli/ sylki hän maahan/ ja teki loan syljest/ ja woiteli sen sokian silmät loalla:

9:7 Ja sanoi hänelle: mene ja pese sinus Silohan lammicos/ se on/ lähetetty. Nijn hän meni ja pesi idzens/ ja tuli näkemän.

9:8 Nijn cansaasujamet/ jotca hänen ennen olit nähnet kerjäwän/ sanoit: eikö tämä se ole joca istui ja kerjäis? muutamat wastaisit: hän se on.

9:9 Mutta muutamat sanoit: hän on hänen muotoisens/ waan hän sanoi idze: minä se olen.

9:10 Nijn he sanoit hänelle: cuinga sinun silmäs aukenit?

9:11 Wastais hän/ ja sanoi: se Ihminen joca Jesuxexi cudzutan/ teki loan/ ja woiteli minun silmäni/ ja sanoi minulle: mene ja pese sinus Silohan lammicos.

9:12 Ja cuin minä menin/ ja pesin minuni/ nijn minä sain näkyni. He sanoit hänelle: cusasta hän on? Hän sanoi: en minä tiedä.

9:13 Nijn he weit sen/ joca cauwan sokiana ollut oli/ Phariseusten eteen.

9:14 Ja se oli Sabbathin päiwänä jona Jesus teki loan ja awais hänen silmäns.

9:15 Phariseuxet kysyit hänelle/ cuinga hän näkyns saanut oli? Hän sanoi heille: hän pani loan minun silmäini päälle/ ja minä pesin minuni ja nyt näen.

9:16 Nijn muutamat Phariseuxist sanoit: ei se ihminen ole Jumalast/ joca ei pidä Sabbathia: mutta muutamat sanoit: cuinga taita jocu syndinen ihminen näitä ihmeitä tehdä? Ja he rijtelit keskenäns.

9:17 Nijn he sanoit taas sokialle: mitä sinä hänestä sanot/ joca sinun silmäs awais? Hän sanoi: Hän on Propheta.

9:18 MUtta ei Judalaiset sitä usconet/ että hän oli sokiana ollut/ ja näkemän tullut/ Siihenasti

Pyhän Johannexen Evangelium

cuin he cudzuit sen wanhemmat/ joca näkyns saanut oli:

9:19 Ja he kysyit heildä/ sanoden: tämäkö teidän poican on/ jonga te sanotta sokiana syndynen? Cuinga hän on näkyns saanut?

9:20 Hänen wanhemmans wastaisit/ ja sanoit: me tiedämme hänen meidän pojaxem ja että hän sokiana syndynyt on:

9:21 Mutta cuinga hän on näkyns saanut/ sitä en me tiedä/ ja kengä hänen silmäns awais/ en me tiedä: hänellä on kyllä ikä/ kysykät häneldä/ puhucan idze edestäns.

9:22 Näin wastaisit hänen wanhemmans: sillä he pelkäisit Judalaisia: jotca nijn jo olit keskenäns päättänet: että jos jocu hänen tunnustais Christuxexi/ sen he olisit heittänet ulos Synagogista.

9:23 Sentähden sanoit hänen wanhemmans: hänellä on kyllä ikä/ kysykät häneldä.

9:24 Nijn he cudzuit taas sen ihmisen/ joca sokiana oli ollut/ ja sanoit hänelle: anna Jumalalle cunnia/ me tiedämme sen ihmisen syndisexi.

9:25 Hän wastais/ ja sanoit: jos hän on syndinen/ sitä en minä tiedä: waan sen minä tiedän/ että minä sokia olin/ ja nyt näen.

9:26 He sanoit taas hänelle: mitästä hän sinulle teki? cuinga hän sinun silmäns awais?

9:27 Hän wastais: jo minä sanoin teille/ ettäkö te cuullet? Mixi te taas sitä tahdotta cuulla? Tahdottaco te myös hänen Opetuslapsexens?

9:28 Nijn he kiroilit händä/ ja sanoit: ole sinä hänen Opetuslapsens/ me olemma Mosexen Opetuslapset.

9:29 Me tiedämme Jumalan Mosesta puhutellen/ mutta custa tämä on/ en me tiedä.

9:30 Nijn se ihminen wastais/ ja sanoit: se on sangen ihmellinen/ ettet te tiedä custa hän on/ ja cuitengin hän awais minun silmäni.

9:31 Mutta me tiedämme ettei Jumala cuule syndisitä/ waan joca on Jumalan palwelia ja teke hänen tahtons/ sitä hän cuule.

9:32 Ei ole mailman algusta cuultu/ että jocu on sen silmät awannut/ joca sokiana syndynyt on.

9:33 Ellei hän olis Jumalast/ nijn ei hän taidais mitän tehdä.

9:34 He wastaisit/ ja sanoit hänelle: sinä olet päänäns synnis syndynyt/ ja sinä opetat meitä? Ja he ajoit hänen ulos.

9:35 JA Jesus sai sen cuulla/ että he olit hänen ulosajanet. Ja cuin hän löysi hänen/ sanoit hän hänelle: uscotcos Jumalan Pojan päälle?

9:36 Hän wastais/ ja sanoit: Herra/ cuca se on? että minä hänen päällens uscoisin?

9:37 Jesus sanoit hänelle: sinä olet hänen nähnyt/ ja hän puhu sinun cansas.

9:38 Nijn hän sanoit: Herra/ minä uscon. Ja hän cumarsi händä.

9:39 Ja Jesus sanoit: minä tulin duomiolle tähän mailmaan/ että ne jotca ei näe/ pitä näkemän: ja ne jotca näkewät/ pitä sokiaxi tuleman.

9:40 Ja muutamat Phariseuxist/ jotca hänen tykönäns olit/ cuulit nämät/ ja sanoit: olemmaco mekin sokiat?

9:41 Jesus sanoit heille: jos te sokiat olisitta/ nijn ei olis teillä syndiä: mutta että te sanotte: me näemmä/ sentähden teidän syndinne pysywät.

X. Lucu .

Jesus puhu heidän cansans tapauxella/ lambaist ja hywistä paimenist: sano idzens olewan hywän paimenen/ v. 1. Jerusalemis pidetän Kirckomessu/ johonga Jesus mene ja Judalaiset kysywät/ jos hän on Messias/ v. 22. Ja cosca hän sen tunnusta/ nijn he tahtowat hänen kiwittä/ että hän/ nijncuin he ajattelit/ puhui pilcka/ v. 25.

10:1 TOTisest/ totisest sanon minä teille: joca ei owesta mene lammashuonesen/ waan mualda/ hän on waras ja ryöwäri.

Pyhän Johannexen Evangelium

10:2 Mutta joca owesta mene/ hän on lammasten paimen. Sillen owen wartia awaja/ ja lambat cuulewat hänen änen.
10:3 Ja omia lambaitans cudzu hän nimeldäns/ ja wie heidän ulos.
10:4 Ja cuin hän omat lambans ulospäästä/ käy hän heidän edelläns/ ja lambat seurawat händä: sillä he tundewat hänen änen.
10:5 Mutta ei he muucalaista seura/ waan pakenewat händä: sillä ei he tunne muucalaisen ändä:
10:6 Tämän tapauxen sanoi Jesus heille/ mutta ei he sitä ymmärtänet/ cuin hän heille sanoi.
10:7 Nijn Jesus sanoi taas heille: totisest/ totisest sanon minä teille: minä olen lammasten owi.
10:8 Caicki jotca minun edelläni owat ollet/ owat warcat ja ryöwärit/ ja ei lambat cuullet heitä.
10:9 Minä olen owi/ joca minun cauttani sisällemene/ hän tule wapaxi/ ja mene sisälle ja ulos/ ja löytä laituimen.
10:10 Ei waras tule muuta cuin warastaman/ ja tappaman/ ja cadottaman: waan minä tulini/ että heillä pitä elämä oleman/ ja yldäkyllä oleman.
10:11 Minä olen hywä paimen/ hywä paimen anda hengens lammasten edest.
10:12 Mutta palcollinen/ joca ei ole paimen/ eikä lambat ole hänen omans/ cosca hän näke suden tulewan/ nijn hän jättä lambat ja pakene/ ja susi raatele ja haasca lambat.
10:13 Mutta palcollinen pakene: Sillä hän on palcollinen/ eikä tottele lambaista.
10:14 Minä olen hywä paimen/ joca tunnen lambani/ ja minä tutan myös lambaidani.
10:15 Nijn cuin Isä minun tunde/ nijn tunnen minä myös Isän/ ja minä panen hengeni lammasten edestä.
10:16 Ja minulla on myös muita lambaita/ jotca ei ole tästä lammashuonesta: ne tahdon minä myös tänne saatta/ ja he saawat cuulla

minun äneni. Ja nijn pitä oleman yxi lammashuone/ ja yxi paimen.
10:17 Isä racasta minua että minä panen hengeni ja sen jällens otan.
10:18 Ei ota kengän sitä minulda/ waan minä panen sen idze tahdostani. Minulla on woima sitä panna/ ja minulla on woima sitä taas otta: ja minä sain sen käskyn Isäldäni.
10:19 Nijn Judalaiset rupeisit taas rijtelemän keskenäns näiden puhetten tähden:
10:20 Ja moni heistä sanoi: hänellä on Perkele/ ja hän on mieletöin/ mitä te händä cuuldeletta?
10:21 Mutta muutamat sanoit: ei ne ole rijwatun puhet/ woico Perkele sokia in silmät awata?
10:22 Ja Jerusalemis oli Kirckomessu talwella.
10:23 Ja Jesus käweli Templis Salomonin esihuones.
10:24 Nijn Judalaiset pijritit hänen/ ja sanoit hänelle: cuinga cauwan sinä juonittelet meitä? Jos sinä olet Christus/ nijn sano meille selkiäst.
10:25 Jesus wastais heitä: minä olen sen teille sanonut/ ja et te usco/ ne työt cuin minä teen Isäni nimeen/ todistawat minusta.
10:26 Mutta et te usco/ sillä et te ole minun lambaistani/ nijn cuin minä jo teille sanoin.
10:27 Minun lambani cuulewat minun äneni/ ja minä tunnen heidän/ he seurawat minua/
10:28 Ja minä annan heille ijancaickisen elämän/ ei he hucu ijancaickisest/ eikä yxikän repele heitä minun kädestäni.
10:29 Minun Isän/ joca ne minulle andoi/ on caickein suurin/ ja ei kengän taida heitä rewäistä minun Isäni kädestä.
10:30 Minä ja Isä olemma yhtä.
10:31 Nijn Judalaiset poimit taas kiwiä händä kiwittäens.
10:32 Mutta Jesus wastais heitä: minä osotin teille Isäldäni monda hywä työtä/ cuidenga tähden nijstä te sijs tahdotta minua kiwittä?
10:33 Judalaiset wastaisit händä/ sanoden: en

Pyhän Johannexen Evangelium

me sinua hyvän työn tähden kiwitä/ waan pilcan tähden: ja että sinä/ joca ihminen olet/ teet idzes Jumalaxi.

10:34 Jesus wastais heitä: eikö teidän Laisanne ole kirjoitettu?

10:35 Minä sanoin: te oletta jumalat. Jos hän ne cudzui jumalixi/ joille Jumalan sana tapahdui/ ja ei Kirjoitus ole cuitengan ricottu?

10:36 Ja te sanotte hänelle: jonga Isä on pyhittänyt ja lähettänyt mailmaan: sinä pilckat Jumalata/ että minä sanoin: minä olen Jumalan Poica.

10:37 Ellen minä tee minun Isäni töitä/ nijn älkät minua uscoco:

10:38 Mutta jos minä nijtä teen/ ja jos et te minua usco/ nijn uscocat ne työt/ että te tundisit ja uscoisit Isän olewan minus/ ja minun hänes.

10:39 Nijn he edzeit taas händä kijnniottaxens/ mutta hän läxi heidän tyköns:

10:40 Ja meni jäl lens toiselle puolelle Jordani/ siihen josa Johannes ensin casti/ ja jäi sinne.

10:41 Ja monda tuli hänen tygöns/ ja sanoi: ei Johannes yhtäkän ihmettä tehnyt:

10:42 Mutta caicki cuin Johannes tästä sanoi/ ne owat todet. Ja monda uscoi siellä hänen päällens.

Vers.8. Minun edellän) Ei hän täsä puhu Mosexest ja Prophetaist/ jotca owat myös owest käynet/ se on/ Christuxen cautta/ ja ei muuta tietä autuuten tiennet/ Sup. 8:56. waan hän ymmärtä täsä wääriä Prophetaita ja Phariseuxia/ jotca osotit toisen tien autuuten/ nimittäin/ Lain työt V. 24. Cuinga cauwan) Täsä he puhuwat petollisest/ candaxens hänen päällens ja surmataxens händä/ jos hän olis kieldo watan tunnustanut idzens Christuxexi.

XI. Lucu .

Lazarus/ jota Jesus racasti/ sairasta Bethanias/

v. 1. ja cuole/ v. 7. Jesus mene Marthan/ Marian ja monen muun Judalaisen cansa haudalle/ ja herättä hänen cuolluista/ joca neljä yötä ja päiwä oli jo haudas maannut/ v. 17. ylimmäiset Papit pitäwät tämän tähden neuwo: mutta Caiphas neuwo händä cuolettaman/ v. 46.

11:1 Nijn yxi mies sairasti/ nimeldä Lazarus Bethaniasta/ Marian ja hänen sisarens Marthan Caupungista.

11:2 Mutta Maria oli Herran witella woidellut/ ja jalat hiuxillans cuiwannut/ jonga weli Lazarus sairasti.

11:3 Nijn hänen sisarens lähetit hänen tygöns/ ja sanoit: Herra/ cadzo/ se sairasta jotas racastat.

11:4 Cosca Jesus sen cuuli/ sanoi hän: ei tämä tauti ole cuolemaan/ waan Jumalan cunniaxi/ että Jumalan Poica sen cautta cunniotetaisin.

11:5 Mutta Jesus racasti Martha/ ja hänen sisartans/ ja Lazarusta.

11:6 Cosca hän cuuli hänen sairastawan/ wijwyi hän sijnä paicas caxi päiwä.

11:7 Sijtte sanoi hän Opetuslapsillens: mengämme jäl lens Judeaan. Sanoit hänelle Opetuslapset: äsken edzeit Judalaiset sinua kiwittäxens/ ja sinä menet taas sinne.

11:8 Wastais Jesus: eikö caxitoistakymmendä ole päiwän hetke?

11:9 Joca päiwällä waelda/ ei hän loucka idziäns: sillä hän näke tämän mailman walkeuden.

11:10 Mutta joca yöllä waelda/ hän loucka idzens: sillä ei walkeus ole hänes.

11:11 Näitä hän puhui/ ja sanoi sijtte heille: meidän ystäwäm Lazarus maca/ mutta minä menen händä unest herättämän.

11:12 Nijn sanoit hänen Opetuslapsens: Herra/ jos hän maca kyllä hän parane.

11:13 Mutta Jesus sanoi hänen cuolemastans/ waan he luulit hänen sanowan ruumillisest unest.

Pyhän Johannexen Evangelium

11:14 Nijn Jesus sanoi heille selkiäst: Lazarus on cuollut.

11:15 Ja minä iloidzen teidän tähtenne/ etten minä siellä ollut/ että te uscoitte:

11:16 Mutta mengämme hänen tygöns. Nijn sanoi Thomas/ joca cudzutan caxoisexi/ Opetuslapsille: mengäm me myös cuoleman hänen cansans.

11:17 Nijn Jesus tuli/ ja löysi hänen jo neljä päiwä maannen haudas.

11:18 Mutta Bethania oli läsnä Jerusalemita/ läHes wijsitoistakymmendä wacomitta.

11:19 Ja monda Judalaista oli tullut Martha ja Maria lohduttaman heidän weljens tähden.

11:20 Cosca Martha cuuli Jesuxen tulewan/ juoxi hän händä watan: mutta Maria jäi cotia istuman.

11:21 Nijn Martha sanoi Jesuxelle: Herra/ jos sinä olisit täällä ollut/ nijn ei minun weljen olis cuollut.

11:22 Mutta minä tiedän wielä/ että caicki mitä sinä anot Jumalalda/ ne Jumala sinulle anda.

11:23 Jesus sanoi hänelle: sinun weljes on ylösousewa.

11:24 Martha sanoi hänelle: minä tiedän hänen nousewan ylösousemises wijmeisnä päiwä.

11:25 Sanoi Jesus hänelle: Minä olen ylösousemus ja elämä/ joca usco minun päälleni/ hän elä ehkä hän olis cuollut.

11:26 Ja joca elä ja usco minun päälleni/ ei hänen pidä cuoleman ijancaickisest/ uscotcos sen?

11:27 Hän sanoi hänelle: ja Herra/ minä uscon sinun Christuxexi Jumalan Pojaxi/ joca tulewa oli mailmaan.

11:28 JA cuin hän näitä sanonut oli/ meni hän pois/ ja cudzui sisarens Marian sala/ sanoden: Mestari on tullut/ ja cudzu sinua.

11:29 Cosca hän sen cuuli/ nousi hän cohta ja tuli hänen tygöns:

11:30 Sillä ei Jesus ollut wielä kylään tullut/

waan oli siinä paicas/ josa Martha oli hänen cohdannut.

11:31 Cosca Judalaiset/ jotca hänen cansans huones olit lohduttamas händä/ näit Marian nopiast nousewan ja ulosmenewän/ seuraisit he händä/ sanoden: hän mene haudalle itkemän.

11:32 Cosca Maria sinne tuli cusa Jesus oli ja näki hänen/ langeis hän hänen jalcains juureen/ ja sanoi hänelle: Herra/ jos sinä olisit täällä ollut/ ei olis minun weljen cuollut.

11:33 Cosca Jesus näki hänen itkewän/ ja Judalaiset/ jotca hänen cansans tullet olit/ itkewäiset/ haikiutti hän idzens Hengens/ ja oli surullinen idzelläns/ ja sanoi: cuhunga te hänen panitte?

11:34 He sanoit hänelle: Herra/ tule ja cadzo.

11:35 Ja Jesus itki.

11:36 Nijn sanoit Judalaiset: cadzo/ cuinga hän racasti händä.

11:37 Mutta muutamat heistä sanoit: eikö tämä/ joca sokian silmät awais/ tainnut tehdä/ ettei tämän cuollut olis?

11:38 Nijn Jesus haikiutti taas idzens/ ja tuli haudan tygö/ josa oli cuoppa/ ja kiwi sen päälle pandu.

11:39 Jesus sanoi: ottacat kiwi pois. Sanoi Martha hänelle/ sen sisar joca cuollut oli: Herra/ jo hän haise: sillä hän on neljä päiwä cuolluna ollut.

11:40 Jesus sanoi hänelle: engö minä sinulle sanonut: jos sinä uscoisit/ nijn sinä näkisit Jumalan cunnian.

11:41 Ja he otit kiwen pois sialdans/ johon cuollut pandu oli.

11:42 Ja Jesus nosti silmäns ylös/ ja sanoi: Isä/ minä kijtän sinua ettäs minua cuulit: Ja tiedän myös ettäs aina minua cuulet/ waan Canssan tähden/ joca täsä ymbäri seiso/ sanon minä/ että he uscoisit sinun minua lähettänexi.

11:43 Ja cuin hän tämän puhunut oli/ huusi hän corkialla änellä: Lazare tule ulos.

11:44 Ja se cuollut tuli ulos sidottuna käsist ja

Pyhän Johannexen Evangelium

jalgoist kääriijnalla/ ja hänen caswons oli peitetty hikilijnalla.

11:45 Jesus sanoi heille: päästäkät händä ja sallicat hänen mennä. Nijn monda Judalaist/ jotca olit Marian tygö tullet ja näit Jesuxen työt/ uscoit hänen päällens.

11:46 Mutta muutamat heistä menit Phariseusten tygö/ ja ilmoitit heille mitä Jesus oli tehnyt.

11:47 Nijn ylimmäiset Papit ja Phariseuxet cocoisit Neuwon/ ja sanoit: mitä me teemmä? sillä tämä ihminen teke monda ihmettä.

11:48 Jos me sallimma hänen nijn olla/ nijn caicki uscowat hänen päällens/ ja Romalaiset tulewat ja ottawat pois sekä meidän maamme että Canssam.

11:49 Mutta yxi heistä Caiphas nimeldä/ joca oli sinä vuonna ylimmäinen Pappi/ sanoi heille:

11:50 Et te mitän tiedä etkä taida ajatella/ se on meille parambi/ että yxi ihminen cuole Canssan tähden/ cuin caicki Canssa huckuis.

11:51 Mutta ei hän sitä idzestäns sanonut/ waan että hän oli sinä vuonna ylimmäinen Pappi/ nijn hän ennusti:

11:52 Sillä Jesus piti cuoleman Canssan tähden/ ei ainoastans Canssan tähden/ mutta että hänen piti ne Jumalan lapset yhten cocoman/ jotca hajotetut olit.

11:53 Mutta sijtä päiwäst pidit he neuwo cuolettaxens händä.

11:54 Ei sijs Jesus waeldanut enä Judalaisten seas julkiset/ waan meni siellä yhten maan paickan läHes corpe/ Ephremin Caupungijn/ ja oleskeli siellä Opetuslastens cansa.

11:55 Mutta silloin läHes tyi Judalaisten Pääsiäinen. Ja monda sielläkin meni Pääsiäisen edellä Jerusalemijn/ puhdistaman idziäns.

11:56 Nijn he edzeit Jesusta ja puhuit keskenäns/ seisoin Templis: mitä te luuletta/ ettei hän ole juhlalle tullut?

11:57 Ja ylimmäiset Papit ja Phariseuxet olit

käskyn andanet/ että jos jocu tietäis cusa hän olis/ nijn hänen piti sen ilmoittaman/ että he saisit hänen otta kijnni.

Vers.51. Ennusti) Jumala käänsi että Caiphan sanat todexi tulit/ mutta toisella tawalla cuin hän ajatteli. Mutta ei sentähden ole caicki hänen sanans ja duomions todet: sillä ei monen päiwän peräst/ hän duomidzi Christuxen Jumalan pilckajaxi ja cuoleman ansainnxi/ Matth. 26:65.

XII. Lucu.

Jesus tule Bethaniaan/ ja Maria woitele hänen jalcans callilla woitella/ josta Judan mieli on paha/ v. 1. toisna päiwänä aja hän Jerusalemijn/ ja Canssa huuta/ Hosianna/ v. 12. sano mitä heidän pitä kärsimän/ jotca händä seurata tahtowat/ v. 20. hänen rucoillesans cuulu äni Taiwast/ v. 27. sano heille hänen kärsimisestäns/ v. 31. Ei Judalaiset usco hänen päällens/ waicka hän Saarnais ja monda ihmettä teki/ v. 41.

12 :1 CUutta päiwä ennen Pääsiäistä/ tuli Jesus Bethaniaan/ josa Lazarus oli cuollut/ jonga hän cuolluista herätti.

12:2 Ja he walmistit hänelle siellä ehtolisen/ ja Martha palweli/ mutta Lazarus oli yxi niistä cuin hänen cansans atrioidzi.

12:3 Nijn Maria otti naulan woidetta/ callist ja turmelematoinda Nardust/ ja woiteli Jesuxen jalat/ ja cuiwais hänen jalcans hiuxillans. Ja huone täytettin woiten hajusta.

12:4 Nijn sanoi yxi hänen Opetuslapsistans/ Judas Simonin poica Ischariotes/ joca hänen sijtte petti:

12:5 Mixei tätä woidetta myyty colmeen sataan penningihin/ ja annettu waiwaisten?

12:6 Ei hän sitä sanonut waiwaisten tähden/ mutta hän oli waras/ ja hänellä oli cuckaro/ josa hän sen candoi cuin annettin.

Pyhän Johannexen Evangelium

12:7 Nijn Jesus sanoi: salli hänen olla/ hän on sen kätkenyt minun hautamiseni päiwäxi:

12:8 Sillä teidän cansan on aina waiwaiset/ mutta en minä aina teillä ole.

12:9 Nijn paljo Canssa Judalaisist ymmärsi hänen siellä olewan/ ja menit sinne/ ei ainoastans Jesuxen tähden/ waan että he olisit myös Lazaruxen nähnet/ jonga hän oli cuolluista herättänyt.

12:10 Nijn ylimmäiset Papit pidit neuwo Lazarusta tappaxens:

12:11 Sillä monda Judalaista meni sinne hänen tähtens/ ja uscoi Jesuxen päälle.

12:12 TOisna päiwänä/ cosca Canssa/ jota paljo juhlalle tullut oli/ cuuli Jesuxen tullen Jerusalemijn:

12:13 Otit he palmuoxia/ menit händä wastan ja huusit: Hosianna/ siunattu on se joca tule Herran nimeen/ Israelin Cuningas.

12:14 Mutta Jesus sai yhden Asintamman/ ja istui sen päälle/ nijncuin kirjoitettu on:

12:15 Zionin tytär älä pelkä/ cadzo/ sinun Cuningas tule ja istu Asin warsan päällä.

12:16 Mutta ei hänen Opetuslapsens näitä ensist ymmärtänet/ waan sijttecuin Jesus oli kircastettu/ nijn he muistit/ että nämät olit hänestä kirjoitetut/ ja että he näitä hänelle tehnet olit.

12:17 Se Canssa myös ylisti händä/ cuin hänen silloin cansans oli/ cosca hän Lazaruxen haudast cudzui/ ja cuolluista herätti.

12:18 Sentähden Canssa meni myös händä wastan/ että he cuulit hänen ihmen tehnexi.

12:19 Nijn Phariseuxet sanoit keskenäns: te näette/ ettet te mitän toimita/ cadzo/ coco mailma juoxe hänen tygöns.

12:20 OLit myös muutamat Grekiläiset/ jotca olit mennet Juhlana rucoileman.

12:21 Ne menit Philippuxen tygö/ joca oli Bethsaidast Galileast/ ja rucoilit händä/ sanoden: Herra/ me tahdomme nähdä Jesusta.

12:22 Philippus meni ja sanoi sen Andreaxelle:

ja Andreas taas ja Philippus sanoit sen Jesuxelle.

12:23 Nijn Jesus wastais heitä/ ja sanoi: aica on tullut/ että ihmisen Poica pitää kircastettaman.

12:24 Totisest/ totisest sanon minä teille: ellei maahan heitetty nisun jywä cuole/ nijn se jää yxinäns: mutta jos hän cuole/ nijn hän tuo paljo hedelmätä.

12:25 Joca racasta hengens/ nijn hän cadotta sen: mutta joca täsä mailmas wiha hengens/ nijn hän tuotta sen ijancaickiseen elämään.

12:26 Joca minua palwele/ hän seuratcan minua: ja cusa minä olen/ siellä pitää myös minun palweliani oleman. Ja joca minua palwele/ händä on minun Isän cunnioidzewa.

12:27 Nyt on minun sielun murehisans. Ja mitä minun pitää sanoman? Isä/ auta minua tästä hetkestä: cuitengin olen minä sentähden tähän hetkeen tullut. Isä/ kircasta sinun nimes.

12:28 Nijn äni tuli Taiwast/ ja sanoi: minä olen sen kircastanut/ ja tahdon wielä nyt kircasta.

12:29 Nijn Canssa sanoi/ joca läsnä seisoj ja sen cuuli: pitkäinen paucku. Waan ne muut sanoit: Engeli puhutteli händä.

12:30 Jesus wastais/ ja sanoi: ei tämä äni tullut minun/ waan teidän tähten.

12:31 Nyt tämä mailma duomitan: ja tämän mailman Päämies pitää heitettämän ulos.

12:32 Ja jos minä maasta ylönostetan/ nijn minä wedän caicki minun tygöni.

12:33 Mutta sen hän sanoi muistuttain millä cuolemalla hänen piti cuoleman.

12:34 Nijn Canssa wastais händä/ ja sanoi: me olemma Laista cuullet Christuxen pisywän ijancaickisest/ ja cuinga sinä sanot: ihmisen Poica pitää ylönostettaman?

12:35 Cuca ihmisen Poica se on? Jesus sanoi heille: Walkeus on wielä wähän aica teidän cansan/ waeldacat nijncauwan cuin teillä Walkeus on/ ettei pimeys teitä käsitäis.

12:36 Joca pimeydes waelda/ ei hän tiedä cuhunga hän mene. Uscocat Walkeuden

Pyhän Johannexen Evangelium

päälle/ nijncauwan cuin teillä Walkeus on/
että te olisit Walkeuden lapset.

12:37 Näitä puhui Jesus ja poismeni/ ja lymyi
heidä.

12:38 Ja waicka hän teki monda ihmettä
heidän nähtens/ ei he cuitengan usconet
hänen päällens.

12:39 Että se puhe täytetäisin/ cuin Esaias
Propheta sanoi: Herra/ cuca usco meidän
Saarnam? ja kenelle on Herran käsiwarsi
ilmoitettu?

12:40 Sentähden ei he tainnet usco/ sillä
Esaias on taas sanonut: hän on sogaisnut
heidän silmäns/ ja heidän sydämens
paaduttanut/ ettei heidän pidä näkemän
silmilläns/ eikä sydämelläns ymmärtämän/ ja
heitäns palauttaman/ että minä heitä
parannaisin.

12:41 Nämät sanoi Esaias/ cosca hän näki
hänen cunnians/ ja puhui hänestä.

12:42 Cuitengin monda ylimmäisist uscoit
hänen päällens/ waan ei he Phariseusten
tähden sitä tunnustanet/ ettei he olis Pannan
cuulutetut:

12:43 Sillä he racastit enemmän ihmisten
cunniata/ cuin Jumalan cunniata.

12:44 MUtta Jesus huusi/ ja sanoi: joca usco
minun päälleni/ ei se usco minun päälleni/
waan sen päälle joca minun lähetti.

12:45 Ja joca minun näke/ hän näke sen joca
minun lähetti.

12:46 Minä tulin mailmaan Walkeudexi/ että
jocainen joca usco minun päälleni/ ei pidä
pimeis oleman.

12:47 Ja joca minun sanani cuule/ ja ei usco/
en minä händä duomidze: sillä en minä tullut
mailma duomidzeman/ waan wapahtaman.

12:48 Joca minun ylöncadzo ja ei cuule minun
sanojani/ hänellä on se joca hänen duomidze:
se puhe jonga minä puhuin/ pitä hänen
duomidzeman wijmeisnä päiwänä.

12:49 Sillä en minä ole idzestäni puhunut/
waan Isä/ joca minun lähetti/ on minulle

käskyn andanut/ mitä minun tekemän ja
puhunan pitä.

12:50 Ja minä tiedän että hänen käskyns on
ijancaickinen elämä. Sentähden mitä minä
puhun/ sen minä puhun/ nijncuin Isä on
minulle sanonut.

*Vers.24. Cuole) Christuxen cuolemast on paljo
hedelmätä: nijn myös ne jotca tahtowat
Christusta seurata/ cosca he paljo Christuxen
cansa kärsiwät ja hänen cansans cuolewat/
nijn he paljo hedelmätä candawat/ Rom.6:4. v:
40. Sogaisnut) Mattheus sen nijn selittä:
heidän silmäns owat he sulkenet/ cap. 13. 15.*

XIII. Lucu .

*Jesus pese Opetuslastens jalat/ v. 1. ilmoitta
pettäjäns Judan/ v. 10. neuwo heitä keskenäns
pitämän nöyryttä ja sowindo/ v. 12. rupe
murehtiman/ ja sano heille selkemmin Judast/
että hän oli hänen pettäwä/ v. 21. Neuwo
heitä taas rackauten/ ilmoitta Petarille hänen
läHes tywäisen langemisens/ v. 33.*

13 :1 MUtta ennen Pääsiäis juhla/ cuin Jesus
tiesi hänen hetkens tullexi/ että hänen piti
tästä mailmast Isän tygö menemän: Nijncuin
hän oli racastanut omians mailmas/ nijn hän
myös heitä loppun asti racasti.

13:2 Ja Ehtolisen jälkeen/ cosca Perkele oli jo
Judan Simonin Ischariothin sydämehen
lykännyt/ että hänen piti hänen pettämän.

13:3 Tiesi Jesus Isän caicki hänen käsijns
andanen/ ja että hän oli Jumalast lähtenyt/ ja
oli Jumalan tygö menewä:

13:4 Nousi hän Ehtoliselda/ rijsui waattens ja
otti esilijnan/ ja wyötti idzens.

13:5 Pani sijtte wettä waskimaljaan/ ja rupeis
pesemän Opetuslastens jalcoja/ ja cuiwais ne
sillä esilijnalla/ jolla hän wyötetty oli.

13:6 Nijh hän tuli Simon Petarin tygö/ ja
Petari sanoi hänelle: Herra/ sinäkö minun

Pyhän Johannexen Evangelium

jalcani peset?

13:7 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: mitä minä teen/ et sinä sitä nyt tiedä/ mutta tästedes saat sinä sen tietä.

13:8 Petari sanoi hänelle: et ikänäns sinä pese minun jalcojani? Wastais Jesus: ellen minä sinua pese/ nijn ei sinun ole osa minun cansani.

13:9 Petari sanoi hänelle: Herra/ ei ainoastans minun jalcojani/ mutta myös käteni ja pääni.

13:10 Sanoi Jesus hänelle: joca pesty on/ ei se tarwidze pesemistä/ waan että jalat pestän/ ja nijn hän on coconans puhdas.

13:11 Ja te oletta puhtat/ ette cuitengan caicki: sillä hän tiesi pettäjäns? sentähden hän sanoi: et te caicki ole puhtat.

13:12 Sijttecuin hän oli pesnyt heidän jalcans/ otti hän waattens/ istui ja sanoi taas heille: tiedättekö mitä minä teille tehnyt olen:

13:13 Te cudzutta minun Mestarixi ja Herraxi/ ja te sanotte oikein: sillä minä myös olen.

13:14 Jos minä/ joca olen teidän Herran ja Mestarin/ olen teidän jalcanne pesnyt: nijn pitä myös teidängin toinen toisenne jalat pesemän:

13:15 Sillä minä annoin teille esicuwan/ että te nijn tekisitte/ cuin minäkin teille tein.

13:16 Totisest/ totisest sanon minä teille: ei ole palwelia suurembi hänen Herrans/ eikä sanansaattaja suurembi/ cuin se joca hänen lähetti.

13:17 Jos te nämät tiedätte/ te oletta autuat jos te nijtä teettä. En minä caikista teistä puhu/ kyllä minä tiedän ne jotca minä walidzin.

13:18 Mutta että Ramattu täytetäisin: joca syö leipä minun cansani/ hän tallais minun jalallans.

13:19 Nyt minä sanon teille ennen cuin se tapahtu/ että sijttecuin se tapahtunut on/ te uscoisitte minun sixi.

13:20 Totisest/ totisest sanon minä teille: joca corja sen cuin minä lähetän/ hän corja minun?

mutta joca minun corja/ hän corja sen joca minun lähetti.

13:21 COsca Jesus nämät oli sanonut/ cauhistui hän hengesä/ todisti ja sanoi: totisest/ totisest sanon minä teille: yxi on teistä minun pettäwä.

13:22 Nijn Opetuslapset cadzelit toinen toisens päälle/ ja epäilit kenestä hän sanoi.

13:23 Ja yxi Jesuxen Opetuslapsist atrioidzi hänen helmasans/ jota Jesus racasti.

13:24 Jolle Simon Petari wijttais/ kysymän kenestä hän puhui.

13:25 Cosca hän macais Jesuxen rinnalla/ sanoi hän hänelle:

13:26 Herra/ cuca se on? Jesus wastais: jolle minä castetun palan cocotan. Ja cuin hän oli castanut leiwän/ andoi hän sen Judalle Simon Ischariotille.

13:27 Ja sen palan jälkeen meni hänehen Perkele.

13:28 Nijn Jesus sanoi hänelle: mitäs tehdä tahdot/ nijn tee pikemmin: mutta ei atrioidzewist yxikän ymmärtänyt mingätähden hän sitä hänelle sanoi.

13:29 Muutamat luulit/ että Judalla oli cuckaro/ Jesuxen käskenen händä ostaman mitä juhlapäiwän waraxi piti tarwittaman/ eli jos hänen piti jotakin waiwaisille andaman.

13:30 Cosca hän sen palan ottanut oli/ meni hän cohta ulos/ ja yö oli.

13:31 Cosca Judas oli ulosmennyt/ sanoi Jesus: nyt on ihmisen Poica kircastettu/ ja Jumala on kircastettu hänen cauttans:

13:32 Jos Jumala on kircastettu hänen cauttans/ nijn on myös Jumala kircastawa hänen idzesäns/ ja kircasta hänen pian.

13:33 RACKat lapsucaiset/ minä olen wielä wähän aica teidän cansan/ te oletta minua edzinet? ja nijncuin minä sanoin Judalaisille: et te woi sinne tulla cuhunga minä menen.

13:34 Nijn minä sanon myös nyt teille: vden käskyn minä teille annan/ että te racastatte teitän keskenän/ nijncuin minäkin teitä

Pyhän Johannexen Evangelium

racastin:

13:35 Että te myös teitän racastaisitte keskenän/ ja nijn jocainen tundis teidän minun Opetuslapsixeni/ jos te keskenän yhteisen rackauden pidätte.

13:36 Nijn sanoi Simon Petari hänelle: Herra/ cuhungastas menet? Jesus wastais händä: cuhunga minä menen/ nijn et sinä woi nyt seurata/ mutta tästälähin sinä noudatat.

13:37 Petari sanoi hänelle: Herra/ mixengästä minä nyt woi sinua noudata? minä panen hengen sinun edestäs.

13:38 Jesus wastais: panetcos henges minun edestäni? totisest/ totisest sanon minä sinulle: ei laula cuckoi ennen kuin sinä olet colmasti minun kiellänyt.

Vers.8. Osa) Ei Petarin autuus sijnä ollut/ että Christus pesi hänen jalcaus/ mutta Christuxen weresä/ 1. Ioh.1:7. Heb. 9:13. Mutta ei meidän pidä näisä asiois Jumalata wastoin oleman/ jotca meille halwaxi näkywät/ ja nijn meidän mielisäm ylöncaadzoman Jumalan tecoja ja aiwoituxia/ ja pitämän hulludena/ nijncuin Naeman teki/ 2. Reg. 5:11. sillä Jumalan hulluus on taitawambi ihmisiä/ 1. Cor.1:25. v. 34. Uden käskyn) Embä minä tahdo teitä rascautta monella Lain käskyllä/ nijncuin Moses Wanhas Testamendis teki: mutta täsä pitä oleman caicki Uden Testamendin käskyt/ että te toinen toistanne racastatte. Sentähden on tämä vsi/ ja Uden Testamendin käsky/ Wanhasta peräti eroitettu.

XIV. Lucu.

Jesus lohduutta Opetuslapsians lähtemisens hyödytyxest/ v. 1. Opetta heille autuuden tien/ v. 5. wahwista heidän uscons/ ja lupa heille Pyhän Hengen/ v. 12. Neuwo heitä rackauteen Jumalata ja hänen käskyäns wastan/ nijn he saawat Pyhän Hengen ja täydellisen ymmärryxen/ v. 15. cuulutta heille

rauhan/ v. 27.

14:1 JA hän sanoi Opetuslapsillens: älkön teidän sydämen wawahtuco/ jos te uscotte Jumalan päälle/ nijn uscocat myös minungin päälleni.

14:2 Minun Isäni huones on monda asuinsia: Jos ei nijn olis/ nijn minä sanoisin teille: minä menen walmistaman teille sia.

14:3 Ja waicka minä poismenen walmistaman teille sia/ nijn minä tulen cuitengin jällens/ ja otan teidän tygöni/ että cusa minä olen/ siellä pitä myös teidän oleman.

14:4 Ja cuhunga minä menen/ te tiedätte/ ja tien te myös tiedätte.

14:5 Sanoi Thomas hänelle: Herra/ en me tiedä cuhungas menet/ cuingasta sijs me tiedämme tien?

14:6 Jesus sanoi hänelle: Minä olen tie/ totuus ja elämä. Ei kengän tule Isän tygö/ waan minun cauttani.

14:7 Jos te tundisitte minun/ nijn te tosin myös tundisitte minun Isäni: ja nyt te tunnette hänen/ ja te näitte hänen.

14:8 Philippus sanoi hänelle: Herra/ osota meille Isä/ nijn me tydymme. Jesus sanoi hänelle: minä olen cauwan aica teidän tykönän/ ja et sinä minua tunne?

14:9 Philippe/ joca näke minun/ hän näke myös Isän: cuingas sijs sanot? osota meille Isä.

14:10 Etkös usco minua olewan Isäs/ ja Isä minus? Ne sanat kuin minä teille puhun/ en minä idzestäni puhu/ mutta Isä/ joca minus on/ teke työt.

14:11 Uscocat minua/ että minä olen Isäs ja Isä minus: eli uscocat minua töistäkin kuin minä teen.

14:12 Totisest/ totisest sanon minä teille: joca usco minun päälleni/ ne työt kuin minä teen/ hän on myös tekewä/ ja wielä suurembita: sillä minä menen Isäni tygö/ ja mitä te Isäldä rucoilleta minun nimeeni/ sen minä teen.

14:13 Että Isä cunnioittetaisin Pojan cautta.

Pyhän Johannexen Evangelium

14:14 Mitä te anotte minun nimeeni/ sen minä teen.
14:15 JOs te racastatte minua/ nijn pitäkät myös minun käskyni.
14:16 Ja minä olen rucoilewa Isä/ että hän andais teille toisen lohduttajan/ joca teidän cansan olis ijancaickisest.
14:17 Totuuden Hengen/ jota ei mailma taida saada: sillä ei he näe eikä tunne händä: mutta te tunnetta hänen/ ja hän pysy teidän tykönänne/ ja on teisä olewa.
14:18 En minä jätä teitä orwoixi/ waan minä tulen teidän tygönne.
14:19 Wielä on wähä aica/ ja ei mailma sillen minua näe/ mutta te näettä minun: sillä minä elän/ ja te myös elätte.
14:20 Sinä päiwänä pitä teidän ymmärtämän minun olewan Isäs/ ja te minus/ ja minä teisä.
14:21 Jolla minun käskyni owat ja ne kätke/ se racasta minua: mutta joca minua racasta/ hän racastetan minun Isäldäni. Ja minä tahdon händä racasta ja ilmoitan idzeni hänelle.
14:22 Sanoi hänelle Judas/ ei se Ischariot: Herra/ cuingastas sijs idzes meille ilmoitat/ ja et mailmalle?
14:23 Jesus wastais/ ja sanoi hänelle: joca minua racasta/ se pitä minun sanani/ ja minun Isäni racasta händä/ ja me tulemma hänen tygöns/ ja asumma hänen tykönäns.
14:24 Mutta joca ei minua racasta/ ei se minun sanojani kätke. Ja ne sanat cuin te cuuletta/ ei ole minun/ waan Isän/ joca minun lähetti.
14:25 Näitä olen minä teille puhunut/ ollesani teidän cansan.
14:26 Mutta lohduttaja Pyhä Hengi/ jonga Isä on lähettäwä minun nimeeni/ opetta teille caicki/ se muistutta myös teille caicki cuin minä teille sanonut olen.
14:27 Rauhan minä jätän teille/ minun rauhani minä annan teille: en minä anna teille nijncuin mailma anda. Älkön teidän sydämen wawahtuco/ älkät myös peljästykö.

14:28 Te cuulitta minun sanowan: minä menen pois ja tulen taas teidän tygönne. Jos te minua racastaisitte/ nijn te tosin iloidzissitte/ että minä sanoin: minä menen Isäni tygö: sillä Isä on suurempi minua.
14:29 Ja tämän minä sanon teille ennen cuin se tapahtu/ että te uscoisitte cosca se tapahtunut on.
14:30 En minä tästedes puhu paljo teidän cansan: sillä tämän mailman päämies tule/ jolla ei ole mitän minus.
14:31 Mutta että mailma ymmärräis minun Isä racastawan/ ja nijncuin Isä minulle käski/ nijn minä myös teen. Noscat ja lähtekäm tääldä.

Vers.17. Toisen lohduttajan) Paracletus , cudzutan Advocatus , edestwastaja/ eli joca syypäättä holho/ lohdutta/ wahwista ja autta. Nijn myös Pyhä Hengi teke meidän omasa tunnosam Jumalan duomion edes/ syndiä ja Perkelen cannetta wastan. V. 31. Minä myös teen) Mailman tule oppia/ että Christus ainoastans teki meidän edestäm Isän tahdon/ Rom. 5:19. Per unius inobedientiam justii.

XV. Lucu .

WErtaus wijnapuust/ jolla opetetän Evangeliumin opin saattawan paljo hedelmätä/ v. 1. Neuwotan racastaman Jumalata/ pitämän hänen sanans ja racastaman toinen toistans/ v. 9. annetan heille tiettäwäxi se waino/ joca heille mailmalda tarjona oli/ jota wastan Pyhä Hengi heitä oli lohduttawa/ v. 18.

15:1 MINä olen totinen wijnapuu/ ja minun Isän on wijnamäen haldia.
15:2 Jocaidzen oxan hän carsi minusta/ joca ei canna hedelmätä: ja jocaidzen cuin hedelmän canda/ hän puhdistu/ että se cannais runsamman hedelmän.
15:3 Te oletta nyt puhtat/ sen puhen tähden

Pyhän Johannexen Evangelium

cuin minä teille puhuin.

15:4 Olcat te minusa ja minä teisä. Nijn cuin ei oxa woi idzestäns hedelmätä canda/ ellei hän wijnapuus kijnni ole/ nijn myös te jollet te minus kijnni ole.

15:5 Minä olen wijnapuu ja te oletta oxat/ joca minus pysy ja minä hänes/ hän canda paljo hedelmätä: sillä ilman minuta et te woi mitän tehdä.

15:6 Joca ei ole minusa/ hän poisheitetän nijncuin oxa/ ja cuiwettu/ ja cocon sidotan/ ja heitetän tuleen palaman.

15:7 Jos te minusa pysytte/ ja minun sanani pysywät teisä: caicki mitä te tahdotte nijn anocat/ ja te saatte.

15:8 Sijnä minun Isäni cunnioitetan/ että te paljon hedelmätä cannatte/ ja tulette minun Opetuslapsixeni.

15:9 Nijn cuin Isä racasti minua/ nijn minä myös racastin teitä/ pysykät sijs minun rackaudesani.

15:10 Jos te minun käskyni pidätte/ nijn te myös pysytte minun rackaudesani: nijncuin minäkin pidin Isäni käskyn/ ja pysyin hänen rackaudesans.

15:11 Näitä olen minä teille puhunut/ että minun iloni teisä pysyis/ ja teidän ilon tulis täydellisexi.

15:12 Se on minun käskyn että te racastatte teidän keskenän/ nijncuin minäkin teitä racastin.

15:13 Ei ole kellän suurembata rackautta/ cuin että jocu pane hengens ystäväins '65destä.

15:14 Te oletta minun ystäväni/ jos te teette mitä minä teidän käsken.

15:15 En minä tästedes sano teitä palwelioixi: sillä ei palwelia tiedä mitä hänen Herrans teke: mutta minä cudzun teitä ystävixeni: sillä caicki cuin minä Isäldäni cuulin/ ne minä teillen ilmoitin.

15:16 Et te minua walinnet/ waan minä walidzin teidän/ ja sääsin teidän menemän hedelmätä tekemän/ joca pitä pysywäinen

oleman. Mitä te anotta Isäldä minun nimeeni/ sen hän anda teille.

15:17 SEn minä sanon teille: racastacat teidän keskenän.

15:18 Jos mailma teitä wiha/ nijn tietkät hänen ennen minua wihannen cuin teitä.

15:19 Jos te mailmast olisitte/ nijn mailma omans racastais/ mutta et te ole mailmast: sillä minä walidzin teidän mailmast/ sentähden mailma wiha teitä.

15:20 Muistacat minun sanani cuin minä teille sanoin: ei ole palwelia suurembi Herrans. Jos he minua wainoisit/ nijn he myös teitä wainowat: jos he minun sanani kätkit/ nijn he teidängin sanan kätkewät.

15:21 Mutta caickia näitä tekewät he teille minun nimeni tähden: sillä ei he tunne sitä joca minun lähetti.

15:22 Jos en minä olis tullut heitä puhutteleman/ nijn ei heillä olis syndiä/ mutta ei heillä nyt ole millä he syndins werhowat.

15:23 Joca minua wiha/ hän wiha myös minun Isäni.

15:24 Ellen minä olis nijtä töitä heidän seasans tehnyt/ joita ei kengän muista ole tehnyt/ nijn ei heillä olis syndiä.

15:25 Mutta nyt he näit/ ja wihaisit sekä minua/ sekä minun Isäni. Waan se tapahdui/ että se täytetäisin cuin heidän Laisans on kirjoitettu: he wihaisit minua ilman syytä.

15:26 Mutta cosca lohduttaja tule/ jonga minä teille Isäldä lähetän/ totuuden Hengi/ joca Isästä uloskäy/ se on minusta todistawa.

15:27 Ja te oletta myös todistajat: sillä te oletta algusta minun cansani ollet.

Vers.9. Minun rackaudesani) se on/ Että te ymmärräisitte cuinga rackana minä teidän pidän: joca tapahtu/ jos te pysytte minusa/ ja minun sanani pidätte/ ehkä cuinga pahasti teidän cansan mennäisin. V. 24. Syndiä) Se on sanottu/ nijncuin Hesekielikin 18. cap. v. 20. sano/ että jocaidzen pitä omain syndeins

Pyhän Johannexen Evangelium

tähden cuoleman: sillä Christuxen cautta on perisyndi poisotettu/ ja ei woi Christuxen tulemisen jälkeen sillen ketän cadotta/ paidzi sitä joca ei synnistäns luowu/ se on/ joca ei tahdo usco.

XVI. Lucu .

Jesus ilmoitta Opetuslapsillens/ cuinga heitä pitä wainottaman/ v. 1. ja hänen lähtemisens hedelmän/ v. 3. lupa heille Pyhän Hengen/ joca mailma nuhtele/ ja wie heidän totuuten/ v. 5. puhu hänen lähtemisestäns ja tulemisestans heidän tygöns jällens/ ja että heidän murhens on käändywä iloxi/ v. 15. neuwo heitä ahkerast rucoileman/ nijn he saawat awun hädäsä/ v. 23.

16:1 Näitä olen minä puhunut teille/ ettet te pahenis.

16:2 He panewat teitä pannaan. Ja aica tule/ että joca teidän tappa/ se luule tehens Jumalalle palweluxen.

16:3 Ja näitä he tekewät teidän/ ettei he tunne Isä eikä minua.

16:4 Waan minä sanon näitä teille/ että cosca se aica tule/ nijn muistacat että minä sen teille sanonut olen.

16:5 Mutta nyt minä menen sen tygö/ joca minun lähetti/ ja ei teistä minulle kengän kysy: cungas menet?

16:6 Waan että minä olen tämän teille sanonut/ nijn murhe täyttä teidän sydämen.

16:7 Cuitengin sanon minä teille totuuden: se on teille tarpellinen että minä poismenen: sillä ellen minä poismene/ nijn ei Lohduttaja tule teidän tygön: mutta jos minä poismenen/ nijn minä hänen teille lähetän.

16:8 Ja cosca hän tule/ nijn hän nuhtele mailma synnin tähden/ ja wanhurscauden tähden/ ja duomion tähden.

16:9 Synnin tähden tosin: ettei he usco minun päälleni.

16:10 Mutta wanhurscauden tähden/ että minä menen Isäni tygö/ ja ette te minua sillen näe.

16:11 Mutta duomion tähden: että tämän mailman päämies on jo duomittu.

16:12 Minulla olis wielä paljo sanomist/ mutta et te woi nyt canda.

16:13 Waan cosca totuuden Hengi tule/ hän johdatta teitä caicken totuuteen: sillä ei hän puhu idzestäns/ waan mitä hän cuule/ sitä hän puhu/ ja tulewaisia hän teille ilmoitta.

16:14 Hän on minua cunnioittawa: sillä hän otta minun omastani ja ilmoitta teille.

16:15 Caicki mitä Isällä on/ ne owat minun sentähden minä sanoin: hän otta minun omastani/ ja ilmoitta teille.

16:16 WÄhän ajan peräst et te näe minua/ ja taas wähän ajan peräst te näettä minun: sillä minä menen Isäni tygö.

16:17 Nijn muutamat hänen Opetuslapsistans puhuit keskenäns: mikä se on cuin hän sano meille: wähän ajan peräst et te näe minua/ ja taas wähän ajan peräst te näettä minun/ ja että minä menen Isäni tygö.

16:18 Nijn he sanoit: mikä se on cuin hän sano: wähän ajan peräst? en me tiedä mitä hän puhu.

16:19 Nijn Jesus ymmärsi että he tahdoit kysyä hänelle. Ja sanoi heille: te kysytte keskenän/ että minä sanoin: wähän ajan peräst et te näe minua/ ja taas wähän ajan peräst/ te näette minun.

16:20 Totisest/ totisest sanon minä teille: teidän pitä itkemän ja parcuman/ mutta mailma iloidze: te tuletta murhellisxi/ mutta teidän murhenna kätän iloxi.

16:21 Cosca waimo synnyttä/ nijn hänellä on kipu: sillä hänen hetkens tuli. Mutta cosca hän on lapsen synnyttänyt/ nijn ei hän muista enä waiwans/ waan iloidze syndynexi ihmisen mailmaan.

16:22 Nijn teillä on myös nyt murhe/ mutta minä tahdon teitä jällens nähdä/ ja teidän

Pyhän Johannexen Evangelium

sydämen on iloidzewa/ ja ei kenengän pidä teidän iloan teidän poisottaman. Ja sinä päivänä et te mitän kysy minulda.

16:23 Totisest/ totisest sanon minä teille: mitä ikänäns te anotta Isäldä minun nimeeni/ nijn hän anda teille.

16:24 Et te ole mitän minun nimeeni tähän asti anonet/ rucoilcat/ nijn te saatte/ että teidän ilon olis täydellinen.

16:25 Näitä olen minä teille puhunut tapauxis/ mutta aica tule/ etten minä sillen puhu teille tapauxis/ mutta ilmoitan julkisest teille minun Isästäni.

16:26 Sinä päivänä pitä teidän rucoileman minun nimeeni. Ja en minä sano teille: että minä rucoilen Isä teidän tähten:

16:27 Sillä Isä racasta idze teitä/ että te minua racastitte/ ja uscoitta minun Jumalasta lähtenen.

16:28 Minä läxin Isästä/ ja tulini mailmaan: taas minä jätän mailman/ ja menen Isäni tygö.

16:29 Sanoit hänen Opetuslapsens hänelle: cadzo/ nyt sinä julkisest puhut/ ja et yhtän tapaust sano.

16:30 Nyt me tiedämme sinun caicki tietävän/ eikä tarwita että jocu sinulle kysy/ sentähden me uscomme sinun Jumalasta lähtenen.

16:31 Jesus wastais heitä: nyt te uscotte/ cadzo/ aica lähes ty/ ja jo tuli/ että jocainen hajotetan erinäns/ ja minun te yxinäni jätätte.

16:32 En minä cuitengan yxinäni ole: sillä Isä on minun cansani.

16:33 Näitä olen minä teille puhunut/ että teillä minus rauha olis: mailmas on teille tusca/ mutta olcat hywäs turwas/ minä voitini mailman.

Vers.9 Synnin tähden) Mailma ja ihmisen järki eli toimi ei ymmärrä epäusco synnixa/ ja usco wanhurscaudexi/ ja että Jumalan duomio on cowa ja cadotta caicki: mutta he tahtowat idzestäns olla hywät/ ja wanhurscaxi tulla.

Sentähden nuhtelee Pyhä Hengi Evangeliumis caicke sitä cuin ilman uscota tehdän/ ja nijn cudzu sen synnixa/ ja pitä Jumalan duomion cautta cadotettaman. V. 30. Kysy) se on/ ei sinulda tarwita kysymän: sillä sinä ennätät wastauxen cansa ennencuin kysytän/ nijncuin caiken salaisuden tietäjä/ ja sydämen tutkia.

XVII. Lucu .

Jesus rucoile että Jumala tahdois händä kircasta/ v. 1. ja warjelis myös hänen Opetuslapsians pahudest/ ja pyhitäis heitä totuudes/ v. 9. nijn myös caickia nijtä cuin heidän Saarnans cautta uscowat/ v. 24.

17:1 Näitä puhui Jesus/ ja nosti silmäns Taiwasta päin/ ja sanoi: Isä/ hetki tuli/ kircasta sinun Poicas/ että sinun Poicas kircastais myös sinun.

17:2 Nijncuin sinä annoit hänelle woiman caiken lihan päälle/ andaman ijancaickisen elämän caikille cuins hänelle annoit.

17:3 Mutta tämä on ijancaickinen elämä/ että he sinun ainoan totisen Jumalan tundisit/ ja jongas lähetit Jesuxen Christuxen.

17:4 Minä kircastin sinun maan päällä/ minä täytin sen työn jongas minulle annoit tehdäxeni.

17:5 Ja Isä/ kircasta minua idze tykönäs sillä kirckaudella/ joca minulla sinun tykönäs oli/ ennencuin tämä mailma olican.

17:6 Minä julistin sinun Nimes ihmisille/ jotcas minulle mailmasta annoit: he olit sinun/ ja minulle sinä ne annoit/ jotca myös sinun sanas kätkit.

17:7 He tiesit nyt caicki olewan sinusta/ cuins minulle annoit.

17:8 Sillä ne sanat cuins minulle annoit/ annoin minä heille/ jotca he otit/ ja totisest tunsit minun sinusta lähtenen/ ja uscoit että sinä minun lähetit.

17:9 Minä rucoilen heidän edestäns/ mutta en

Pyhän Johannexen Evangelium

minä mailman edest rucoile/ waan nijden edest cuins minulle annoit/ jotca owat sinun omas.

17:10 Ja caicki minun omani owat sinun/ ja sinun omas owat minun/ joisa minä olen kircastettu.

17:11 En minä sillen ole mailmas/ mutta he owat mailmas/ ja minä tulen sinun tygös. Pyhä Isä/ kätke nijtä/ cuins minulle annoit/ sinun Nimes tähden/ että he olisit yxi nijncuin mekin.

17:12 Cosca minä olin heidän cansans mailmas/ nijn minä kätkin heitä sinun Nimesäs: ne jotcas minulle annoit kätkin minä/ ja ei nijstä kengän cadonnut/ waan se cadotuxen lapsi/ että Ramattu täytetäisin.

17:13 Mutta nyt minä tulen sinun tygös/ ja puhun näitä mailmas/ että heisä olis minun ilon täydellinen.

17:14 Minä annoin heille sinun sanas: ja mailma wihais heitä: sillä ei he ole mailmast/ nijncuin en minäkän mailmast ole.

17:15 En minä rucoile heitä poisotta mailmast/ waan että heitä pahast warjelist.

17:16 Ei he ole mailmast/ nijncuin en minäkän mailmast ole.

17:17 Pyhitä heitä totudesas. Sinun puHes on totuus.

17:18 Nijncuin sinä minun lähetit mailmaan/ nijn minä myös lähetin heidän mailmaan.

17:19 Ja minä pyhitän idzeni heidän edesäns/ että hekin olisit totuudes pyhitetyt.

17:20 MUtta en minä ainoastans heidän edestäns rucoile/ waan myös nijden edest/ jotca heidän sanans cautta uscowat minun päälleni.

17:21 Että he caicki yhtä olisit: nijncuin sinä Isä minus olet ja minä sinus: että hekin meisä nijn yhtä olisit/ ja mailma uscois sinun minua lähettänexi.

17:22 Ja minä annoin heille sen kirckauden/ cuin sinäkin minulle annoit/ että he yhtä olisit/ nijncuin mekin yhtä olemma.

17:23 Minä olen heisä ja sinä minus/ että he nijn yhdes täydelliset olisit/ ja mailma tiedäis sinun lähettänen minun: ja että sinä heitä racastit/ nijncuins minuakin racastit.

17:24 Isä/ minä tahdon/ että cusa minä olen/ siellä nekin olisit/ cuins minulle andanut olet: että he minun cunniani näkisit/ jongas minulle annoit: sillä sinä racastit minua ennen mailman alcua.

17:25 Wanhurscas Isä/ ei mailma sinua tundenut/ mutta minä tunsin sinun: ja nämät ymmärsit että sinä minun lähetit.

17:26 Ja minä julistin heille sinun nimes/ ja wielä julistan/ että se rackaus/ jolla sinä minua racastit/ heisä olis/ ja minä myös heisä olisin.

V. 9. Mailman edest) Minä eroitan mailman ja ne epäuscoiset Seuracunnast ja Christityistä/ jotca suottans huckua tahtowat/ nijncuin Moses Num. 16:15 rucoile/ ettei Jumala cadzois Corahn uhrin päälle. Ja Psal: 69:26. Non miserearis omnibus operantibus iniquitatem . Muutoin tule mailman edest rucoilla/ että hän parannuxen cautta Jumalan tygö palajais. V. 21. Mailma uscois) Täsä hän rucoile myös mailman edest/ että hän sais Apostolein Saarnan cautta oikian uscon.

XVIII. Lucu.

Jesus petetän Judalda krydimaas/ v. 1. Petari lyö pois ylimmäisen Papin palwelian corwan/ v. 10. Jesus wiedän ensist Hannan ja sijtte Caiphan tygö/ siellä kieldä Petari Christuxen/ v. 12. Jesus cuulellan Caiphalda/ ja Petari kieldä taas Christuxen/ v. 19. Jesus wiedän Rastupaan ja cuulellan Pilatuxelda/ v. 28. Pilatus todista hänen wiattomaxi/ ja tahto hänen päästä: mutta he anowat Barrabast/ v. 38.

18:1 COsca Jesus nämät oli sanonut/ meni

Pyhän Johannexen Evangelium

hän Opetuslastens cansa Kedron ojan ylidze: siellä oli krydimaa/ johon hän meni ja hänen Opetuslapsens.

18:2 Mutta Judas/ joca hänen petti/ tiesi myös sen paican: sillä Jesus meni sinne usein Opetuslastens cansa.

18:3 Cosca Judas oli joucon cansans ottanut/ ja ylimmäisten Pappein ja Phariseusten palweliat/ tuli hän sinne tuli soitoilla/ lyhtyillä ja aseilla.

18:4 COsca Jesus tiesi caicki mitä hänelle tapahtuman piti/ tuli hän ja sanoi heille: ketä te edzittä? He wastaisit: Jesusta Nazarenusta.

18:5 Sanoi Jesus heille: Minä olen. Mutta Judas/ joca hänen petti/ seisoi myös heidän cansans.

18:6 Cosca Jesus sanoi heille: Minä olen: Astuit he tacaperin/ ja langeisit maahan.

18:7 Nijn hän taas kysyi heille: ketä te edzittä? He sanoit: Jesusta Nazarenusta.

18:8 Jesus wastais: Minä sanoin teille: Minä olen: jos te sijs minua edzittä/ nijn sallicat näiden mennä:

18:9 Että se puhe täytetäisin/ cuin hän oli sanonut: en minä nijstä yhtän cadottanut/ cuins minulle annoit.

18:10 NIjn Simon Petarilla oli miecka/ jonga hän weti ulos/ ja löi ylimmäisen Papin palwelia/ ja hackais pois hänen oikian corwans: jonga palwelian nimi oli Malchus.

18:11 Nijn Jesus sanoi Petarille: pistä mieckas tuppen: eikö minun pidä juoman sitä Calckia cuin Isä minulle andoi?

18:12 MUtta joucko/ ja ylimmäinen päämies/ ja Judalaisten palweliat kijnniotit Jesuxen ja sidoit hänen:

18:13 Ja weit ensin Hannaxen tygö/ joca oli Caiphan appi/ ja oli sinä wuotena ylimmäinen Pappi.

18:14 Ja Caiphas oli se/ joca Judalaisille oli neuwo andanut/ että yhtä ihmistä olis tarpellinen cuoletta Canssan edestä.

18:15 JA Simon Petari seurais Jesusta/ ja

toinen Opetulapsi/ joca oli ylimmäisen Papin tuttawa/ ja hän meni Jesuxen cansa ylimmäisen Papin salijn: mutta Petari jäi owen eteen.

18:16 Nijn se toinen Opetulapsi/ joca ylimmäisen Papin tuttawa oli/ meni ja puhui owenwartialle/ ja toi Petarin sisälle.

18:17 Nijn sanoi owenwartia pijca Petarille: etkö sinä myös ole tämän miehen Opetuslapsista?

18:18 Hän sanoi: en. Mutta palweliat/ jotca hijlistä olit tulen tehnet/ sillä kylmä oli/ seisoit ja lämmittelit.

18:19 Ja Petari seisoi myös heidän cansans ja lämmitteli.

18:20 NIjn ylimmäinen Pappi kysyi Jesuxelle hänen Opetuslapsistans ja opetuxestans. Jesus wastais händä: Minä olen mailman edes julkisest puhunut/ Minä olen Synagogas opettanut/ ja Templis/ johonga caicki Judalaiset coconduwat/ ja en ole mitän sala puhunut.

18:21 Mitäs minulle kysyt? kysy nijlle/ jotca cuulit mitä minä heille puhunut olen. Cadzo/ ne tietäwät mitä minä sanonut olen.

18:22 Ja cuin hän nämät puhui/ andoi yxi/ nijstä palwelioista cuin läsnä seisoit/ Jesuxelle corwapuustin/ ja sanoi: nijngö sinun pitä wastaman ylimmäistä Pappia?

18:23 Jesus wastais: jos minä pahasti puhuin/ nijn tunnusta se pahaxi/ mutta jos minä oikein puhuin/ mixis minua lyöt?

18:24 Ja Hannas lähetti hänen sidottuna ylimmäisen Papin Caiphan tygö.

18:25 Mutta Simon Petari seisoi ja lämmitteli. Nijn he sanoit hänelle: etkö sinä ole myös hänen Opetuslapsistans? Hän kielsi/ ja sanoi: en.

18:26 Sanoi hänelle yxi ylimmäisen Papin pelwelioist/ sen lango/ jonga Petari corwan poishackais: engö minä sinua nähnyt krydimaas hänen cansans?

18:27 Taas Petari kielsi: ja cohta Cuckoi lauloi.

Pyhän Johannexen Evangelium

18:28 Nijn he weit Jesuxen Caiphan eteen Rastupaan. Mutta se oli amulla/ ja ei he mennet Rastupaan/ ettei he idzens saastutais/ waan söisit Pääsiäis lamban.

18:29 Nijn Pilatus meni heidän tygöns/ ja sanoi: mitä cannetta te tuotte tätä miestä wastan?

18:30 He wataisit/ ja sanoi hänelle: ellei hän pahantekiä olis/ en me olis händä sinun haldus andanet.

18:31 Nijn Pilatus sanoi heille: nijn ottacat te händä/ ja duomitcat teidän Lakinne jälkeen.

18:32 Judalaiset sanoi hänelle: ei meidän tule ketän tappa: että Jesuxen puhe täytetäisin/ cuin hän sanoi/ merkiten millä cuolemalla hänen piti cuoleman.

18:33 Nijn Pilatus taas meni Rastupaan/ cudzui Jesuxen/ ja sanoi hänelle: oletcos Judalaisten Cuningas?

18:34 Jesus watais: sanotcos sen idzestäs/ eli owatco muut sen minusta sinulle sanonet?

18:35 Pilatus watais: olengo minä Judalainen? Sinun Canssas ja ylimmäiset Papit ylönannoit sinun minulle: mitäs tehnyt olet?

18:36 Jesus watais: ei minun waldacundan ole tästä mailmasta: jos minun waldacundan olis tästä mailmasta/ nijn tosin minun palweliani sen edest sotisit/ etten minä tulis Judalaisille ylönannetuxi/ mutta ei minun waldacundan ole täädä.

18:37 Pilatus sanoi hänelle: nijns olet Cuningas? Jesus watais: sinä sen sanot/ että minä olen Cuningas. Sitäwarten olen minä syndynyt ja mailmaan tullut/ että minä totuuden tunnustan: jocainen sijs joca on totuudest/ se cuule minun äneni.

18:38 Pilatus sanoi hänelle: mikä on totuus? JA cuin hän sen sanonut oli/ meni hän taas Judalaisten tygö/ ja sanoi heille: en minä löydä yhtän syytä hänen cansans.

18:39 Mutta teillä on tapa/ että minun pitä teille päästämän yhden Pääsiäisnä/ tahdottaco sijs että minä päästän teille

Judalaisten Cuningan?

18:40 Nijn he huusit caicki/ ja sanoit: ei/ waan Barraban. Mutta Barrabas oli ryöwäri.

Vers.29. Tätä miestä wastan) Se on ihmellinen/ että te taidatte canda tämän miehen päälle/ joca nijn hywä ja cuuluisa mies on. V. 38. Mikä on totuus) Ironia est : jos sinä tahdot totuudest puhua/ nijns hucas olet.

XIX. Lucu .

Pilatus anda ruoskitta Jesuxen/ tahto hänen sijtte päästä/ mutta ei Canssa sitä tahdo/ v. 1. duomidze Christuxen/ ja anda hänen ristinnaulitta/ v. 13. Sotamiehet heittäwät arpa hänen waatteistans/ v. 22. Jesus anda Äitins Johannexen haldun/ v. 25. hän juotetan eticalla/ v. 28. cuollunna awatan kylki keihällä/ v. 31. haudatan Josephilda Arimathiast/ v. 38.

19:1 Nijn Pilatus otti Jesuxen/ ja ruoskidzi hänen.

19:2 Ja sotamiehet wäänsit Cruunun orjantappuroist/ ja panit sen hänen päähäns: ja puetit hänen purpura waatteisin/ ja sanoi: o terwe Judalaisten Cuningas.

19:3 Ja annoit hänelle corwapuusteja.

19:4 Taas tuli Pilatus/ ja sanoi heille: cadzocat/ minä tuon hänen teille ulos/ että te tiedäisitte etten minä löydä yhtän syytä hänesä.

19:5 Nijn Jesus ulosmeni/ candain orjantappuraista Cruunua ja purpuraista waatetta. Ja hän sanoi heille: cadzo/ mingä muotoinen ihminen.

19:6 Cosca ylimmäiset Papit ja palweliat hänen näit/ huusit he/ ja sanoi: ristinnaulidze/ ristinnaulidze händä. Pilatus sanoi heille: ottacat te händä ja ristinnaulitcat: sillä en minä löydä yhtän syytä hänesä.

19:7 Wataisit händä Judalaiset: meillä on Laki/ ja meidän Lakim jälkeen pitä hänen cuoleman/ että hän teki idzens Jumalan

Pyhän Johannexen Evangelium

Pojaxi.

19:8 Cosca Pilatus tämän puhen cuuli/ pelkäis hän wielä enämmin.

19:9 Ja meni taas Rastupaan/ ja sanoi Jesuxelle: custa sinä olet?

19:10 Mutta ei Jesus wastannut händä. Nijn Pilatus sanoi hänelle: etkös mitän minulle wasta? tiedätkös etä minulla on walda sinua ristinnaulita/ ja minulla on walda sinua päästä?

19:11 Jesus wastais: ei sinulla olis yhtän walda minua wasta/ jos ei se olis sinulle annettu ylhäldä: sentähden on hänellä suurempi syndi/ joca minun sinulle ylönandoi. Ja sijtä ajasta pyysi Pilatus händä päästä.

19:12 Mutta Judalaiset huusit/ ja sanoit: jos sinä hänen päästät/ nijn et sinä ole Keisarin ystäwä: sillä joca idzens teke Cuningaxi/ hän on Keisarita wasta.

19:13 MUtta cosca Pilatus tämän puhen cuuli/ wei hän Jesuxen ulos/ ja istui duomioistuimelle/ siihen paickan joca cudzutan Lithostrotos/ mutta Hebreaxi Gabatha.

19:14 Ja se oli Pääsiäisen walmistus päiwä/ läHes cuudennella hetkellä. Ja hän sanoi Judalaisille: cadzocat teidän Cuningastan.

19:15 Nijn he huusit: ota pois/ ota pois/ ristinnaulidze händä. Pilatus sanoi heille: pitäkö minun ristinnaulidzeman teidän Cuningan? Ylimmäiset Papit wastaisit: ei meillä ole Cuningast/ waan Keisari.

19:16 Nijn hän andoi hänen heille ristinnaulitta.

19:17 Mutta he otit Jesuxen ja poisweit/ ja hän cannoi ristiäns/ ja meni sinne joca cudzutan pääcalloin paicaxi/ mutta Hebreaxi Golgatha.

19:18 Siellä he ristinnaulidzit hänen/ ja caxi muuta hänen cansans cahden puolen/ mutta Jesuxen keskelle.

19:19 Nijn Pilatus kirjoitti päällekirjoituxen/ ja pani ristin päälle/ ja oli näin kirjoitettu: Jesus

Nazarenus Judalaisten Cuningas.

19:20 Tämän päällekirjoituxen luki monda Judalaisista: sillä se paicka oli läsnä Caupungita/ josa Christus ristinnaulittin.

19:21 Ja oli kirjoitettu Hebreaxi/ Grecaxi ja Latinaxi. Nijn sanoit Judalaisten ylimmäiset Papit Pilatuxelle: älä kirjoita/ Judalaisten Cuningas/ waan että hän on sanonut: minä olen Judalaisten Cuningas.

19:22 Pilatus wastais: mitä minä kirjoitin/ sen minä kirjoitin.

19:23 MUtta cosca sotamiehet olit Jesuxen ristinnaulinnet/ otit he hänen waattens/ ja teit neljä osa/ cullengin sotamiehelle osan/ siihen myös hamen/ joca oli umbinainen caicki cudottu/ ylhäldä haman alas.

19:24 Ja he sanoit keskenäns: älkäm tätä rickoco/ waan heittäkäm arpa kenengä se pitä oleman/ että Ramattu täytetäisin/ joca sano: he owat minun waatteni idzellens jacanet/ ja owat arpa heittänet minun hameni päälle. Ja sotamiehet tosin näin teit.

19:25 MUtta Jesuxen ristin tykönä seisoit hänen Äitins/ ja hänen Äitins sisar Maria/ Cleophan emändä/ ja Maria Magdalena.

19:26 Cosca sijs Jesus Äitins näki/ ja Opetuslapsens/ jota hän racasti/ sanoi hän Äitillens: Waimo/ cadzo poicas.

19:27 Sijtte sanoi hän Opetuslapselle: cadzo sinun Äitiäs. Ja sijtä hetkest otti Opetuslapsi hänen tygöns.

19:28 Ja cuin Jesus tiesi jo caicki täytetyxi: ja että Ramattu täytetäisin/ sanoi hän: Minä janon. Oli sijs yxi astia pandu etickata täyten.

19:29 Ja he täytit sienen eticalla/ ja panit sen ymbärille Isoppia/ ja pidit sitä hänen suuns edes.

19:30 Cosca Jesus oli etickata juonut/ sanoi hän: se on täytetty: callisti pääns ja andoi hengens.

19:31 MUtta että walmistus päiwä oli/ ja ei ruumit pitänyt risticä oleman Sabbathina/ sillä se Sabbathin päiwä oli suuri: rucoilit

Pyhän Johannexen Evangelium

Judalaiset Pilatusta/ että heidän reitens piti ricottaman/ ja poisotettaman.

19:32 Nijn sotamiehet tulit ja ricoit ensimmäisen luut/ ja toisen/ jotca hänen cansans olit ristinnaulitut.

19:33 Mutta cosca he tulit Jesuxen tygö/ ja näit hänen cuollexi/ nijn ei he rickonet hänen luitans:

19:34 Waan yxi sotamiehist awais hänen kylkens keihällä/ josta wuoti Weri ja Wesi.

19:35 Ja joca tämän näki/ hän on sen todistanut/ ja hänen todistuxens on tosi/ ja hän tietä hänens totta sanowan/ että te myös uscoisitta.

19:36 Sillä nämät owat tapahtunet että Ramattu täytetäisin: ei teidän pidä luuta rickoman hänes:

19:37 Ja taas toinen Kirjoitus sano: he saawat nähdä/ cuhunga he owat pistänet.

19:38 JA Joseph Arimathiast/ joca oli Jesuxen Opetuslapsi sala Judasten pelgon tähden/ rucoili Pilatusta/ että hän olis saanut otta Jesuxen ruumin:

19:39 Ja Pilatus sallei. Nijn tuli myös Nicodemus/ joca ennengin oli yöllä Jesuxen tygö tullut/ ja toi Mirrhamit ja Aloeta/ secoitettua/ lähes sata naula.

19:40 Nijn he otit Jesuxen ruumin/ ja kääreit sen lijnawaatteisin/ hywin hajullisilla yrteillä nijncuin Judalaisten tapa oli haudata.

19:41 Mutta sijnä cuin hän ristinnaulittin/ oli krydimaa/ ja krydimaas oli vsi hauta/ johonga ei wielä kengän ollut pandu.

19:42 Siihen he panit Jesuxen Judalaisten walmistus päivän tähden/ että se hauta oli läsnä.

Vers.31. Walmistus päivä) Oli se jonga me perjandaixi cudzumma: sillä hän käwi juuri Pääsiäis juhlan edellä/ joca Sabbathina oli/ ja me lauwandaixi cudzumma. Mutta me Christityt pidämme meidän Pääsiäisjuhlam Sunnuntaina/ jona Christus nousi cuolluist/

Euseb . lib. 3. de vita Constantini.

XX. Lucu .

Jesus löytän nosnexi cuolluista ensimmäisnä Sabbathin päivänä/ v. 1. Maria näke caxi Engelitä haudas/ ja cohta myös Jesus ilmoitta idzens hänelle/ v. 11. Ehtona ilmesty hän cahdelletoistakymmenelle/ ja anda heille wallan synnit andexi anda/ v. 19. cahdexan päivän perästä ilmoitta hän idzens Opetuslapsille/ ja erinomattain Thomaxelle/ v. 26.

20:1 MUtta ensimmäisnä päivänä wijcos/ tuli Maria Magdalena warahin/ wielä pimeis haudalle/ ja näki kiwen poisotetuxi haudalda.

20:2 Nijn hän juoxi Simon Petarin/ ja sen Opetuslapsen tygö/ jota Jesus racasti/ ja sanoi heille: he owat Herran poisottanet haudasta/ ja en me tiedä cuhunga he hänen panit.

20:3 Nijn Petari ja se toinen Opetuslapsi menit haudalle.

20:4 Mutta ne caxi juoxit ynnä/ ja se toinen Opetuslapsi juoxi nopemmin cuin Petari/ ja tuli edellä haudalle.

20:5 Ja cuin hän siihen curkisti/ näki hän siellä käärilijnät/ mutta ei hän cuitengan mennyt sisälle.

20:6 Nijn Simon Petari tuli hänen jäljesäns/ ja meni hautaan/ ja näki käärilijnät panduna:

20:7 Ja sen hikilijnan/ joca hänen pääns päällä oli ollut/ ei käärilijnän cansa/ waan erinäns käärittynä yhten paickan.

20:8 Nijn meni myös toinen Opetuslapsi sisälle/ joca edellä haudalle tullut oli/ ja näki sen ja uscoi:

20:9 Sillä ei he wielä Ramattua ymmärtänet/ että hän oli ylösousewa cuolleista.

20:10 Nijn ne Opetuslapset menit taas cocon.

20:11 MUtta Maria seiso ulcona haudan edes/ ja itki. Ja cosca hän nijn itki/ curkisti hän

Pyhän Johannexen Evangelium

hautaan:

20:12 Ja näki caxi Engelitä walkeisa waatteisa istuwan/ yxi pään ja toinen jalcain puoles/ johon he Jesuxen ruumin pannet olit.

20:13 Ne sanoit hänelle: waimo/ mitäs itket? Hän sanoi: he owat minun Herrani poisottanet/ engä tiedä cuhunga he hänen owat pannet.

20:14 COsca hän nämät sanonut oli/ käänsi hän idzens/ ja näki Jesuxen seisowan/ eikä tiennyt että se oli Jesus.

20:15 Sanoi Jesus hänelle: Waimo/ mitäs itket? ketäs edzit? mutta hän luuli sen krydimaan haldiaksi/ ja sanoi hänelle: Herra/ jos sinä hänen poiscannoit/ nijn sano minulle cuhungas hänen panit/ ja minä menen hänen ottaman.

20:16 Jesus sanoi hänelle: Maria: nijn hän käänsi/ ja sanoi hänelle: Rabboni/ se on/ Mestari.

20:17 Jesus sanoi hänelle: älä minuun rupe: sillä en minä ole wielä mennyt minun Isäni tygö. Waan mene minun weljeini tygö/ ja sano heille: Minä menen ylös minun Isäni tygö/ ja teidän Isänne tygö/ ja minun Jumalani tygö/ ja teidän Jumalanne tygö.

20:18 Nijn Maria Magdalena meni ja ilmoitti Opetuslapsille/ sanoden: minä olen Herran nähnyt/ ja näitä hän minulle puhui.

20:19 MUTta sen Sabbathin ehtona/ cosca owet olit jo suljetut/ josa Opetuslapset cogos olit Judalaisten pelgon tähden/ tuli Jesus/ ja seisoit heidän keskelläns/ ja sanoi: Rauha olcon teille.

20:20 Ja cuin hän sen sanonut oli/ osotti hän heille kätens ja kylkens: nijn Opetuslapset ihastuit/ että he näit Herran.

20:21 Ja Jesus taas sanoi: Rauha olcon teille: nijncuin Isä minun lähetti/ nijn minä myös lähetään teidän.

20:22 Ja cuin hän nämät sanonut oli/ puhalsi hän heidän päällens/ ja sanoi heille:

20:23 Ottacat Pyhä Hengi/ joille te synnit

andexi annatte/ nijlle ne andexi annetan: ja joille te ne pidätte/ nijlle ne owat pidetyt.

20:24 Mutta Thomas yxi cahdestatoistakymmenest/ joca caxoisexi cudzutan/ ei ollut heidän cansans cosca Jesus tuli.

20:25 Nijn muut Opetuslapset sanoit hänelle: me näimme Herran. Mutta hän sanoi heille: ellen minä näe hänen käsisäns naulain reike/ ja pistä sormeani naulain siaan/ ja pane kättäni hänen kylkeens/ en minä usco.

20:26 JA cahdexan päiwän perästä/ olit Opetuslapset taas siellä/ ja Thomas heidän cansans. Nijn Jesus tuli/ cuin owet suljetut olit/ ja seisoit heidän keskelläns/ ja sanoi: Rauha olcon teille.

20:27 Sijtte sanoi hän Thomaxelle: pistä sormes tänne/ ja cadzo minun käsiäni: ja ojenna tänne kätens/ ja pistä minun kylkeeni/ ja älä ole epäuscoinen/ waan uscowainen.

20:28 Thomas wastais/ ja sanoi hänelle: minun Herran ja minun Jumalan.

20:29 Jesus sanoi hänelle: että näit minun Thomas/ nijn sinä uscoit: autuat owat ne jotca ei näe/ ja cuitengin uscowat.

20:30 Teki myös Jesus monda muuta merckiä Opetuslastens nähden/ jotca ei täsä Kirjas ole kirjoitetut.

20:31 Mutta nämät owat kirjoitetut/ että te uscoisitta/ että Jesus on Christus Jumalan Poica: ja että te saatte elämän/ uscon cautta/ hänen Nimeens.

Vers.8. Uscoi) se on/ hän uscoi hänen poisotetuxi/ nijncuin Maria hänelle sanonut oli. v. 17. Mennyt) Ettei hän wielä händä usconut Jumalaxi/ nijn ei hän tahdo anda ruweta häneens/ sillä ruweta merkidze usco. Ja P. Johannes lijaxi muista Evangelistaista sijtä hengellisest selityxest otta waarin/ ehkä Mattheuskin kirjoitta hänen andanen waimoin idzens ruweta/ Cap. 28:9. v. 19. Sabbathin) Joca v. 1. nimitetän/ se on/ Sunnuntaina/ joca

Pyhän Johannexen Evangelium

oli ensimmäinen Sabbathi wijcosa/ suuren Sabbathin jälkeen.

XXI. Lucu .

Jesus ilmesty Opetuslapsille Tyberian Meren tykönä/ caloja pyytäväisille/ ja käske heidän laske werckons oikialle puolelle/ v. 1. kysy colmast Petarille/ jos hän händä racasta/ ja sano mitä hänelle tapahtuwa on/ v. 15. Petari kysy Johannexest/ joca tämän Evangeliumin on kirjoittanut/ mitä hänest tulis/ v. 20. Monda Christuxen ihmettä ei ole kirjoitettu/ v. 25.

21:1 Sijtte ilmoitti Jesus taas idzens Tyberian meren tykönä/ ja hän ilmoitti idzens näin:

21:2 Simon Petari ja Thomas/ joca caxoisexi cudzutan olit ynnä/ ja Nathanael/ joca oli Galilean Canast/ ja Zebedeuxen pojat/ ja cazi muuta hänen Opetuslapsistans.

21:3 Sanoi Simon Petari heille: minä menen calaan: ne sanoit hänelle: me menemmä cansas. Nijn he menit ja astuit cohta wenHesen/ ja ei he sinä yönä mitän saanet.

21:4 MUtta cosca jo amu oli/ nijn Jesus seisoi rannalla: mutta ei Opetuslapset tiennet että se oli Jesus.

21:5 Sanoi Jesus heille: lapset/ ongo teillä mitän syötäväitä? he wastaisit händä: Ei.

21:6 Hän sanoi heille: laskecat werckonne oikialle puolelle wenehtä/ nijn te löydätte. Nijn he laskit/ ja tuli nijn paljo caloja/ ettei he woinet wetä.

21:7 Nijn sanoi se Opetuslapsi/ jota Jesus racasti/ Petarille: Herra se on. Cosca Simon Petari sen cuuli/ että se oli Herra/ wyötti hän hamen ymbärillens/ sillä hän oli alasti/ ja heitti idzens mereen.

21:8 Mutta muut Opetuslapset tulit wenhellä: sillä ei he ollet caucana maalda/ waan läHes caxi sata kynärätä/ ja wedit werckoja caloinens.

21:9 Cosca he olit maalle tullet/ näit he hijlet/ ja calat nijden päällä/ ja leiwän.

21:10 Jesus sanoi heille: tuocat tänne nijstä caloista cuin te nyt saitte:

21:11 Simon Petari meni ja weti wercot maalle/ täynäns suuria caloja/ sata ja colme cuudettakymmendä. Ja waicka nijtä nijn monda oli/ ei cuitengan wercko rewennyt.

21:12 Jesus sanoi heille: tulcat rualle: mutta ei yxikän Opetuslapsista uscaldanut händä kysyä: cucas olet? sillä he tiesit sen olewan Herran.

21:13 Nijn Jesus tuli/ otti leiwän ja andoi heille/ nijn myös calan.

21:14 Tämä on colmas kerta/ cuin Jesus Opetuslapsillens ilmestyi/ sijtte cuin hän oli ylösnosnut cuolleista.

21:15 COsca he syönet olit/ sanoi Jesus Simon Petarille: Simon Joannis/ racastackos minua enämbi cuin nämät? Hän sanoi: Ja Herra/ sinä tiedät että minä sinua racastan. Hän sanoi hänelle: ruoki minun caridzojani.

21:16 Ja sanoi taas hänelle: Simon Joannis/ racastackos minua? Hän wastais: Ja Herra/ sinä tiedät että minä sinua racastan. Sanoi hän hänelle: ruoki minun lambaitani.

21:17 Ja Jesus sanoi colmannen kerran hänelle: Simon Joannis/ racastackos minua? Petari tuli murhellisexi/ että hän colmannen kerran kysyi hänelle: racastackos minua: ja sanoi hänelle: Herra/ sinä tiedät caicki/ sinä tiedät myös että minä racastan sinua. Jesus sanoi hänelle: ruoki minun lambaitani.

21:18 Totisest/ totisest sanon minä sinulle: cosca sinä olit nuori/ nijn sinä wyötit idzes/ ja menit cuhungas tahdoit: mutta coscas wanhenet/ nijn sinä ojennat kätes/ ja toinen wyöttä sinun/ ja wie sinun cuhunga et sinä tahdo.

21:19 Mutta sen hän sanoi/ andain tietä/ millä cuolemalla hänen piti cunnioidzeman Jumalata.

21:20 JA cuin hän sen sanonut oli/ sanoi hän

Pyhän Johannexen Evangelium

hänelle: seura minua. Nijn Petari käänsi idzens/ ja näki sen Opetuslapsen seurawan/ jota Jesus racasti/ ja oli Jesuxen rinnoilla Ehtolises maannut: ja oli sanonut: Herra/ cuca se on joca sinun pettä?

21:21 Cosca Petari hänen näki/ sanoi hän Jesuxelle: Herra/ mitästä tämän?

21:22 Jesus sanoi hänelle: jos minä tahdoisin hänen siihenasti olewan cuin minä tulen/ mitä sinun siihen tule? seura sinä minua.

21:23 Nijn weljesten seas luultin/ ettei sen Opetuslapsen pitänyt cuoleman. Mutta ei Jesus hänelle sanonut: ei hän cuole: waan/ jos minä tahdon hänen siihenasti olewan cuin minä tulen/ mitä sinun siihen tule?

21:24 Tämä Opetuslapsi todista näistä/ ja on nämät kirjoittanut/ ja me tiedämme hänen todistuxens todexi.

21:25 On myös monda muuta cuin Jesus teki: jos ne nyt caicki kirjoitettaisin/ en minä luulis coco mailman wetävän nijtä Kirjoja/ cuin pidäis kirjoitettaman.

Vers.15. Simon) Että Christus erinomaisest Petarista murhen pitä/ tahdoi hän näin händä lohduutta hänen suuren langemisens tähden/ wahwistaxens hänen uscoans. v. eod. Enämbi cuin nämät) Sillä Petari oli rascammin syndiä tehnyt/ ja hänelle oli enämbi annettu andexi/ nijncuin Christus sano/ Luc. 7:47. v. 25. Monda muuta) Ei caicki ole kirjoitettu cuin Jesus teki/ mutta nijn paljo on kirjoitettu/ cuin me autuuten tarwidzem ja tulemma Jesuxen Christuxen uscos wahwistetuxi/ Ioh. 20:30. 2. Tim.3:15. P. Johannexen Evangeliumin loppu .

P. Lucan Evangelium .

Esipuhe P. Lucan Evangeliumist .

PYhä Lucas Kirjoitta Evangeliumins Historiasa/ Ensin/ Johannes Castajan wanhimmist: cuinga Gabriel Engeli ilmoitti hänen ja Christuxen syndymisen/ cap. 1. mitä Christuxen syndymises ja lapsudes on tapahtunut/ cap. 2. II. Johannexen Saarnast/ Christuxen Castest ja polwilugust/ cap. 3. Cuinga hän kiusattin Perkeleldä/ rupeis Saarnaman/ ihmeitä tekemän ja Opetuslapsia cudzuman/ cap. 3. 4. 5. III. Cuinga hän walidzi caxitoistakymmendä Apostolita ja neuwoi heitä: Johannexen kysymisest ja Christuxen wastauxest hänen Saarn oistans ja ihmeistäns Galileas/ cap. 6. 7. 8. IV. Cuinga Christus lähettä caxitoistakymmendä Apostolita ja seidzemenkymmendä Opetuslasta: kysy ja puhu Phariseusten cansa/ neuwo Opetuslapsia/ teke ihmeitä/ pitä parannus Saarnan ja neuwo Phariseuxia/ cap. 9. 10. 11. 12. 13. oleskele syndisten cansa ja neuwo ajallisia tawaroita oikein pitämän/ cap. 14. 15. 16. V. Christuxen wijmeisest matcustamisest Jerusalemijn/ ja mitä tiellä tapahtu/ cap. 17. 18. 19. Hänen ajamisestans Jerusalemijn/ puHes tans Phariseusten cansa/ ennustuxestans wijmeisest duomiost/ cap. 19. 20. 21. VI. Cuinga hän Ehtolisen asetti/ petetän/ wainotan/ cuoletetan ja haudatan: Hänen ylösnousemisestans ja Taiwasen astumisestans/ cap. 22. 23. 24.

I. Lucu .

CUningas Herodexen aicana tule Engeli

Gabriel ilmoittaman Zacharialle Johannexen syndymistä/ v. 1. Merkixi tule Zacharias mykäxi/ v. 18. Cuudendena Cuucautena

Pyhän Lucan Evangelium

ilmoitta Engeli taas Marialle Christuxen syndymisen/ v. 26. Maria mene cadzoman Elizabethi/ ja weisa sen caunin Magnificat, v. 39. Colmen Cuucauden perästä syndy Johannes: ja hänen isäns ylistä Jumalata caunilla kijtoswirrellä/ v. 59.

1:1 Että moni on ruwennut kirjoittaman järjestäns näistä asioista jotca meidän seasam tapahtunet owat/
1:2 Nijncuin ne meille sanonet owat/ jotca sen algusta idze nähnet owat/ ja sanan palweliat ollet owat:
1:3 Näky myös minulle se cohtullisexi olewan/ sijtte cuin minä algusta caicki cappalet wisust tutkinut olen/ että minä sinullekin (hywä Teophile) sijtte järjestäns kirjoitaisin:
1:4 Ettäs ymmärräisit selkiäst ne asiat/ joista sinä opetettu olet.
1:5 Herodexen Judean Cuningan aicana oli yxi Pappi Zacharias nimeldä/ Abian wuorosta/ ja hänen emändäns Aaronin tyttärestä/ ja hänen nimens oli Elizabeth.
1:6 Ja he olit molemmat hurscat/ Jumalan edes waeldawaiset caikisa HERran käskyisä ja säädyisä laittamattomat.
1:7 Ja ei heillä ollut lasta: sillä Elizabeth oli hedelmätöin/ ja he olit molemmat ijälliset.
1:8 JA tapahtui/ cosca hän wuorollans Papin wirca piti Jumalan edes Pappiuden tawan jälkeen:
1:9 Ja arpa langeis hänelle/ että hänen piti suidzuttaman/ nijn hän meni HERran Templijn.
1:10 Ja caicki Canssan paljous oli ulcona ja rucoili suidzutuxen aicana.
1:11 Niin ilmestyi hänelle HERran Engeli seisoin suidzutusaltarin oikialla puolella.
1:12 Ja cuin Zacharias hänen näki/ hämmästyi hän/ ja pelco langeis hänen päällens.
1:13 Mutta Engeli sanoi hänelle: älä pelkä Zacharia/ sillä sinun rucouxes on cuulttu. Ja sinun emändas Elizabeth synnyttä sinulle

pojan/ jonga nimen sinun pitä cudzuman Johannes.
1:14 Ja sinulle tule ilo ja ihastus. Ja monda iloidzewat hänen syndymisestäns.
1:15 Sillä hän tule suurexi HERran edes. Wijna ja wäkwätä juoma ei hän juo. Ja hän täytetän Pyhällä Hengellä jo Äitins cohdu.
1:16 Ja hän käändä monda Israelin lapsist heidän HERrans Jumalans tygö.
1:17 Ja käy hänen edelläns Elian hengellä ja woimalla/ käändäin Isäin sydämet lastens tygö/ ja tottelemattomat hurscasten toimen tygö/ ja walmista HERralle walmin Canssan.
1:18 Ja Zacharias sanoi Engelille: mistä minä sen ymmärrän? sillä minä olen wanha/ ja minun emändän on jo ijällinen.
1:19 Nijn Engeli wastais/ ja sanoi hänelle: minä olen Gabriel joca seison Jumalan edes/ ja olen lähetetty puhuman sinun cansas/ ja saattaman näitä iloisia sanomita sinulle.
1:20 Ja cadzo/ sinä tulet mykäxi/ ja et saa puhua haman sijhen päiwän asti/ jona nämät tapahtuwat/ ettes usconut minun sanojani/ jotca ajallans täytetän.
1:21 JA Canssa odotti Zachariast/ ja ihmetteli että hän nijn Templis wijwyi.
1:22 Ja cuin hän tuli ulos/ nijn ei hän saanut puhua. Ja he ymmärsit että hän oli jongun näyn Templis nähnyt. Ja hän wijttais heille/ ja jäi mykäxi.
1:23 Ja cosca hänen wircans päiwät olit täytetyt/ nijn hän meni cotians.
1:24 Ja nijden päiwäin jälkeen tuli hänen emändäns Elizabeth rascaxi/ ja salais idzens wijsi Cuucautta/ sanoden:
1:25 Näin on HERra minulle tehnyt nijnä päiwinä/ cuin hän minun puoleni cadzoi/ että hän poisottais minun ylöncadzeni ihmisten seas.
1:26 Mutta cuudendena Cuucautena/ lähetettin Gabriel Engeli Jumalalda yhteen Galilean Caupungijn/ jonga nimi oli Nazareth:
1:27 Yhden Neidzen tygö/ joca oli kihlattu

Pyhän Lucan Evangelium

miehelle/ jonga nimi oli Joseph/ Dawidin huonesta/ ja Neidzen nimi oli Maria.
1:28 Ja Engeli tuli hänen tygöns/ ja sanoi: Terwe armoitettu/ HERra on sinun cansas/ siunattu olet sinä waimoin seas.
1:29 Mutta cuin hän näki hänen/ hämmästyi hän hänen puHes tans/ ja ajatteli millinen se terwetys oli.
1:30 Ja Engeli sanoi hänelle: älä pelkä Maria: sillä sinä löysit armon Jumalan tykönä.
1:31 Ja cadzo/ sinä sijtät cohduzas ja synnytät Pojan/ ja sinun pitä cudzuman hänen nimens JESUS.
1:32 Sen pitä oleman suuren/ ja pitä cudzuttaman ylimmäisen Pojaksi. Ja HERra Jumala anda hänelle Dawidin hänen Isäns istuimen.
1:33 Ja hänen pitä Jacobin huonen Cuningas ijancaickisest oleman/ ja hänen waldacunnallans ei pidä loppua oleman.
1:34 Nijn sanoi Maria Engelille/ cuinga tämä tule: sillä en minä mieHes tä mitän tiedä?
1:35 Ja Engeli wastais/ ja sanoi hänelle: Pyhä Hengi tule sinun päälles/ ja sen ylimmäisen woima warjo sinun. Sentähden myös se Pyhä cuin sinusta syndy/ pitä cudzuttaman Jumalan Pojaksi.
1:36 Ja cadzo/ Elizabeth sinun langos sijtti myös pojan hänen wanhalla ijälläns/ ja tämä on cuudes Cuucausi hänelle/ joca sanottin hedelmättömäxi:
1:37 Sillä ei Jumalan edes ole yhtän asiata mahdotoinda.
1:38 Nijn sanoi Maria: cadzo HERran pijca/ tapahtucon minulle sinun sanas jälken. Ja Engeli läxi hänen tyköäns.
1:39 MUtta Maria nousi nijnä päiwinä/ ja meni kijrust ylös mäkiyliijn Judan Caupungijn.
1:40 Ja tuli Zacharian huonesen/ ja terwehti Elizabethi.
1:41 Ja tapahtui/ sijtte cuin Elizabeth cuuli Marian terwetyxen/ hyppäis lapsi hänen cohduzas. Ja Elizabeth täytettin Pyhällä

Hengellä/ huusi suurella änellä/ ja sanoi:
1:42 Siunattu olet sinä waimoin seas/ ja siunattu on sinun cohtus hedelmä.
1:43 Ja custa se minulle tule/ että minun HERrani Äiti tule minun tygöni?
1:44 Sillä cadzo/ sijtte cuin sinun terwetyxes äni tuli minun corwihini/ hyppäis lapsi ilost minun cohduvani.
1:45 Ja autuas olet sinä joca uscoit: sillä ne täytetän/ cuin sinulle owat sanotut HERralda.
1:46 Ja Maria sanoi: MInun sielun ylistä HERra/
1:47 Ja minun hengen iloidze Jumalasa minun wapahtajasani.
1:48 Että hän cadzoi pijcans nöyryttä/ cadzo/ tästedes pitä caickein sucucundain minua autuaxi cudzuman.
1:49 Sillä hän on suuria ihmeitä tehnyt minun cohtani/ ja hänen nimens on pyhä.
1:50 Ja hänen laupiudens pysy sugusta sucuhun/ nijllä jotca händä pelkävät.
1:51 Hän osotti woiman käsiwarrellans/ ja hajotti corjat heidän sydämens mielestä.
1:52 Woimalliset on hän cukistanut istuimelda/ ja corgotti nöyrät.
1:53 Isowat täytti hän hywydellä/ ja rickat jätti tyhjäxi.
1:54 Hän corjais Israelin hänen palwelians/ muistain oma laupiuttans.
1:55 Nijn cuin hän on puhunut meidän Isillem/ Abrahamille ja hänen siemenellens ijancaickisest.
1:56 Ja Maria oli hänen tykönäns läHes colme Cuucautta/ ja palais cotians.
1:57 JA Elizabethin synnyttämisen aica täytettin/ ja hän synnytti pojan.
1:58 Cosca hänen kylälisens ja langons cuulit/ että HERra oli tehnyt suuren laupiuden hänen cansans/ iloidzit he hänen cansans.
1:59 Ja tapahtui cahdexandena päiwänä/ että he tulit lasta ymbärinsleickaman/ ja cudzuit hänen Zacharias hänen Isäns nimeldä.
1:60 Nijn wastais hänen Äitins/ ja sanoi: ei

Pyhän Lucan Evangelium

suingan/ waan hän pitä cudzuttaman Johannes.

1:61 Ja he sanoit hänelle: ei ole ketän sinun sugusas/ joca cudzutan sillä nimellä.

1:62 Nijn he wijttaisit hänen Isällens/ millä nimellä hän tahtoi hänen cudzua.

1:63 Ja hän anoi taulua/ ja kirjoitti: Johannes on hänen nimens. Ja jocainen ihmetteli sitä.

1:64 Nijn cohta aukeni hänen suuns ja hänen kielens ja puhui/ kijttäin Jumalata. Ja pelco tuli caickein heidän kylällistens päälle.

1:65 Ja caikisa Judean Mäkicanssas ilmaunsit caicki nämät tegot.

1:66 Ja caicki jotca tämän cuulit/ panit he sen heidän sydämihins/ sanoden: mingäs luulet tästä lapsesta tulewan? sillä HERran käsi oli hänen cansans.

1:67 Ja hänen Isäns Zacharias täytettin Pyhällä Hengellä/ ja ennusti sanoden:

1:68 Kiitetty olcon HERra Israelin Jumala/ sillä hän on edzinyt ja lunastanut hänen Canssans.

1:69 Ja on meille corgottanut autuuden sarwen/ Dawidin hänen palwelians huonesa.

1:70 Nijn cuin hän on muinen puhunut/ hänen pyhain Prophetains suun cautta.

1:71 Wapahtaxens meitä meidän wihollisildam/ ja caickein kädest/ jotca meitä wihawat.

1:72 Ja osottaxens laupiutta meidän Isillem/ ja muistaxens hänen pyhä lijttos.

1:73 Ja sitä wala/ jonga hän wannoi Abrahamille meidän Isällem/ meille andaxens.

1:74 Että me lunastetut/ meidän wihollistem kädest/ händä pelkämät palwelisim:

1:75 Pyhydes ja hurscaudes hänen edesäns caickena meidän elinaicanam.

1:76 Ja sinä poicainen pitä cudzuttaman ylimmäisen Prophetaxi: sillä sinun pitä käymän HERran caswon edes/ walmistaman hänen teitäns.

1:77 Ja andaman autuuden tunnon hänen Canssallens/ heidän syndeins andexi saamisexi.

1:78 Meidän Jumalam sydämelisen laupiuden cautta/ jolla meitä on edzinyt Coitto ylhäldä.

1:79 Walistaman nijtä/ jotca pimeis ja cuolon warjos istuwat/ ja ojendaman meidän jalcam rauhan tielle.

1:80 Ja lapsi caswoi ja wahwistui Henges/ ja asui corwes/ sijhenasti että se päiwä tulis/ jona hänen piti Israelin Canssan eteen tuleman.

Vers.28. Siunattu) Se on/ corkiasti cunnioitettu. v. 30. Löysit armon) Se on/ Jumala on sinulle armollinen. v. 69. Sarwen) Se on/ wäki eli woima. Nijn on Christus autuuden sarwi/ se on/ hän on se jonga cautta Jumala on wäkewäst toimittanut meidän autuudem/ nijncuin hän Prophetain cautta luwannut oli. v. 77. Autuuden tunnon) että he taitawat tietä cuinga heidän autuaxi pitä tuleman: ei Lain töiden cautta/ waan syndein andexi andamisen. v. 78. Coitto) Christus Jumaludens puolest on se coitto corkeudes/ Isäldä/ Mich. 5:2. jonga uloskäymys on algusta ollut ja ijancaickisest/ Prov. 8:23. Ioh.1:1.

II. Lucu .

JOseph Marian cansa/ menewät Bethlehemijn/ andaman idzens arwatta/ v. 1. Marian aica täytetän ja synnyttä Christuxen mailman wapahtajan: Jumalan Engeli ilmoittasen paimenillen kedolla/ v. 6. ymbärinsleicatan/ v. 21. Wiedän HERran eteen Lain jälken/ v. 11. Simeon ja Hanna Prophetissa tulewat sijhen/ v. 25. Cahdentoistakymmenen ajastajan wanhana kysele opettajilda Templis/ nijn että caicki ihmettelewät/ v. 41.

2:1 Niinä päiwinä käwi yxi käsky Keisarilda Augustuxelda/ että caicki mailma piti werollisexi laskettaman.

Pyhän Lucan Evangelium

2:2 Ja tämä weron laskemus oli ensimmäinen/
joca tapahtui silloin cosca Kyrenius oli
Maanherra Syrias.

2:3 Ja cukin meni Caupungihins andaman
idziäns arwatta.

2:4 Nijn myös Joseph Galileast/ Nazarethin
Caupungist/ ylösmeni Judean/ Dawidin
Caupungijn/ joca cudzutan Bethlehem: Sillä
hän oli Dawidin huonest ja sugust/ andaman
idzens arwatta/

2:5 Marian hänen kihlatun emändäns cansa/
joca rascas oli.

2:6 Nijn tapahtui heidän siellä ollesans/ että
synnyttämisen päiwät tulit täytetyxi.

2:7 Ja hän synnytti Pojan hänen esicoisens/ ja
capaloidzi hänen/ ja pani seimeen/ ettei heille
ollut sia majas.

2:8 Ja paimenet walwoit sijnä paickacunnas
pellolla heidän laumans/ ja wartioidzit yöllä
heidän carjans.

2:9 Ja cadzo/ HERran Engeli seisoit heidän
tykönäns/ ja HERran kirckaus walais heitä/
että he suurest peljästyit.

2:10 Ja Engeli sanoi heille: älkät peljätkö: sillä
cadzo/ minä ilmoitan teille suuren ilon/ joca
tulewa on caikelle Canssalle:

2:11 Teille on tänäpäen syndynyt Wapahtaja/
HERra Christus Dawidin Caupungis.

2:12 Ja tämä on teille merkixi: te löydätte
lapsen capaloittuna seimes.

2:13 Ja Engelin cansa oli suuri taiwalisen
sotawäen joucko/ jotca kijtit Jumalata ja
sanoit:

2:14 Cunnia olcon Jumalalle corkiudes/ ja
maasa rauha/ ja ihmisille hywä tahto.

2:15 JA tapahtui/ että Engelit menit heidän
tyköns Taiwasen/ nijn paimenet puhuit
keskenäns: käykämme Bethlehemijn/ ja
cadzocam sitä cuin tapahtunut on/ jonga
HERra meille ilmoitti.

2:16 Ja he tulit kijruhtain/ ja löysit Marian/ ja
Josephin/ nijn myös lapsen/ joca macais
seimes.

2:17 Cosca he tämän nähnet olit/ julistit he
sen sanoman/ cuin heille tästä lapsesta
sanottu oli.

2:18 Ja caicki jotca sen cuulit/ ihmettelit nijtä
puheita cuin heille Paimenilda sanottu oli.

2:19 Mutta Maria kätki caicki nämät sanat/
tutkistellen hänen sydämesäns.

2:20 Ja paimenet palaisit/ ylistäin ja
cunnioittain Jumalata/ caikista cuin he cuullet
ja nähnet olit/ nijncuin heille sanottu oli.

2:21 JA sijttecuin cahdexan päiwä culunut oli/
että lapsi piti ymbärinsleicattaman/ cudzuttin
hänen nimens JEsus/ joca nijn oli Engelildä jo
ennen cudzuttu/ cuin hän sikis Äitins
cohdua.

2:22 JA sijtte cuin heidän puhdistus päiwäns
olit täytetyt Mosexen Lain jälkeen/ weit he
hänen Jerusalemijn/ seisattaxens händä
HERran eteen.

2:23 Nijncuin kirjoitettu on HERran Lais: caicki
miehen puoli/ joca ensin awa äitins cohdu/
pitä cudzuttaman HERralle pyhäxi.

2:24 Ja uhraman/ nijncuin sanottu on HERran
Lais: pari Mettisiä/ eli caxi Kyhkyläisen poica.

2:25 Ja cadzo/ yxi mies oli Jerusalemis/ jonga
nimi oli Simeon: tämä oli hurscas ja Jumalinen
mies/ odottain Israelin lohduitusta: ja Pyhä
Hengi oli hänes.

2:26 Ja hänelle oli wastaus annettu Pyhäldä
Hengeldä/ ettei hänen pitänyt ennen
cuoleman/ cuin hän näkis HERran Christuxen.

2:27 Ja hän tuli Hengen cautta Templijn.

2:28 Ja cuin wanhemmat lapsen Jesuxen toit
Templijn/ tehdäxens hänen edestäns Lain
tawan jälkeen: otti hän hänen syljins/ kijtti
Jumalata ja sanoi:

2:29 LAske nyt HERra palwelias rauhaan
menemän/ sanas jälkeen.

2:30 Sillä minun silmäni owat nähnet sinun
autuudes.

2:31 Jonga sinä caikille Canssoille walmistit.

2:32 Walkeudexi/ walistaman pacanoita/ ja
sinun Canssas Israelin cunniäxi.

Pyhän Lucan Evangelium

2:33 JA Joseph ja hänen Äitins ihmettelit nijtä
cuin hänestä sanottin.

2:34 Ja Simeon siunais heitä/ ja sanoi Marialle
hänen Äitillens: Cadzo/ tämä on pandu
langemisexi/ ja nousemisexi monelle Israelis/
ja merkixi/ jota wastan sanotan:

2:35 Ja sinungin sielus läpidze pitä miecan
myös käymän/ että monen sydämen ajatuxet
ilmoitettaisin.

2:36 Ja Hanna Prophetissa Phanuelin tytär/
Asserin sugusta/ oli joutunut pitkälle ijälle/ ja
oli elänyt miehens cansa seidzemen ajastaica
hänen Neidzydestäns.

2:37 Ja oli leskenä läHes neljä
yhdexättäkymmendä ajastaica/ ja ei lähtenyt
Templis palwelemast Jumalata/ paastoisa ja
rucouxisa yötä ja päiwä.

2:38 Ja tämä tuli myös sillä hetkellä siihen/ ja
cunnioidzi HERra ja puhui hänestä caikille/
cuin wapautta Jerusalemis odotit.

2:39 Ja sijttecuin he olit caicki tehnet HERran
Lain jälken/ palaisit he Galilean heidän
Caupungins Nazaretijn.

2:40 Mutta lapsi caswoi ja wahwistui Henges/
ja täytettin wijsaudella/ ja Jumalan armo oli
hänen cansans.

2:41 JA hänen wanhemmans waelsit joca
vuosi Pääsiäis juhlalle Jerusalemijn:

2:42 Ja cuin hän jo caxitoistakymmendä
ajastaica wanha oli/ menit he Jerusalemijn
juhlapäiwän tawan jälken:

2:43 Ja cuin ne päiwät olit culunet/ palaisit he
cotians/ ja poicainen Jesus jäi Jerusalemijn/
jota ei hänen wanhemmans huomannet/
waan luulit hänen olewan seuras.

2:44 Ja he käwit yhden päiwäcunnan/ ja
edzeit händä langoins ja tutawains seas.

2:45 Ja cuin ei he händä löytänet/ palaisit he
Jerusalemijn händä edzimän.

2:46 Ja tapahtui colmannen päiwän perästä/
että he löysit hänen istuwan Templis
opettajain keskellä/ cuuldelewan heitä/ ja
kysywän heille.

2:47 Ja caicki jotca hänen cuulit/ hämmästyit
hänen ymmärrystäns ja wastaustans.

2:48 Ja cuin he hänen näit/ nijn he ihmettelit/
ja hänen Äitins sanoi hänelle: Poican/ mixis
meille näin teit? cadzo/ sinun Isäs ja minä
olemma murehtien edzinet sinua.

2:49 Ja hän sanoi heille: mitästä te minua
idzitte? Ettäkö tiennet/ että minun pitä nijsä
oleman/ jotca minun Isäni owat?

2:50 Ja ei he ymmärtänet sitä sana cuin hän
heille sanoi.

2:51 Ja hän meni alas heidän cansans/ ja tuli
Nazarethijn/ ja oli heille alammainen. Mutta
hänen äitins kätki caicki nämät sanat
sydämehens.

2:52 Ja Jesus menestyi wijsaudes/ ja ijäs/ ja
armos/ Jumalan ja ihmisten edesä.

*Vers.1. Werollisexi) se on/ että jocainen piti
andaman kirjoitta mitä hänellä oli. V. 14. Hywä
tahto) se on/ että ihmisillä olis ilo sijtä/ ja
rackaus Jumalan puoleen ja toinen toistans
wastan: olisit nijn Jumalalle sen edest
kijtolliset/ ja caicki sentähden iloisest kärsisit.
v. 29. Rauhan) se on/ nyt minä tahdon iloisest
cuolla: sillä minä olen sen nähnyt/ jongas
minulle lupaisit.*

III. Lucu .

*JOhannes rupe Saarnaman ja castaman/ v. 1.
Neuwo mitä cungin wirasans tekemän pitä/ v.
10. Herodes pane hänen fangiuteen/ v. 14.
Christus Johannexelda castettu rupe
Saarnaman colmenkymmenen ajastajan
wanhana/ v. 21. Hänen sucuns Josephist
tacaperin Adamin asti/ on seidzemen
wijdettäkyymmendä polwe/ v. 24.*

3:1 WIidennellä toistakymmenellä wuodella
Keisar Tiberiuxen wallan alla/ cosca Pontius
Pilatus Judean Maanherra oli/ ja Herodes
Galileas Tetrarcha oli/ ja hänen weljens

Pyhän Lucan Evangelium

Philippus oli Tetrarcha Itureas/ ja Trachonitin maacunnas/

3:2 Ja Lysanias oli Tetrarcha Abilenes/ cosca Hanna ja Caiphas ylimmäiset Papit olit: silloin tapahtui Jumalan käsky Johannexelle Zacharian pojalle corwes.

3:3 Ja hän tuli caickijn maan paickoihin Jordanin ymbärins/ ja Saarnais parannuxen castetta syndein andexi andamisexi.

3:4 Nijn cuin kirjoitettu on Esaian Prophetan Saarna ramatus/ joca sano: huutawa äni on corwes/ walmistacat HERran tietä/ ja tehkät hänen polcuns oikiaxi.

3:5 Caicki laxot pitä täytettämän/ ja caicki wuoret ja mäet alettaman/ wäärät pitä ojettaman/ ja coleat tasaiseixi teixi tehtämän/

3:6 Ja caicki liha pitä näkemän Jumalan autuden.

3:7 Niin hän sanoi Canssalle/ joca tuli andaman idziäns casta häneldä: te kärmen sikiät/ cuca on teidän opettanut wälttämän tulewaista wiha?

3:8 Tehkät otolliset parannuxen hedelmät/ ja älkät ruwetco sanoman idzellän: Abraham on meidän Isäm: sillä minä sanon teille: Jumala woi näistä kiwistä herättä Abrahamille pojat.

3:9 Mutta jo on kirwes pandu puiden juurelle/ jocainen puu joca ei tee hywä hedelmätä/ se hacatan poicki/ ja heitetän tuleen.

3:10 JA Canssa kysyi hänelle/ sanoden: mitästä meidän pitä tekemän?

3:11 Nijn hän wastaten sanoi heille: jolla on caxi hametta/ andacan sille jolla ei yhtän ole/ ja jolla on ruoca/ hän tehkän myös nijn.

3:12 Publicanit tulit myös andaman heitäns casta/ ja sanoit hänelle: Mestari/ mitästä meidän pitä tekemän?

3:13 Hän sanoi heille: älkät enämbi waatico/ cuin teille säättö on.

3:14 Niin kysyt myös häneldä sotamiehet/ sanoden: mitästä meidän pitä tekemän? hän sanoi heille: älkät kenengän wäkiwalda taicka wääryttä tehkö/ ja tytykät teidän palckaan.

3:15 MUtta cuin Canssa odotti/ ja caicki ajattelit sydämisäns Johannexest: lienekö hän Christus.

3:16 Wastais Johannes/ sanoden jocaidzelle: minä tosin castan teitä wedellä/ waan wielä tule minua wäkewämbi/ jonga kengän nauhoja en minä ole kelwollinen päästämän/ hän casta teitä Pyhällä Hengellä ja tulella.

3:17 Jonga on wiskin kädesä/ ja hän puhdistu hänen luwans/ ja coco nisuns aittans/ mutta acanat hän poltta sammumattomalla tulella.

3:18 Ja hän julisti Canssalle neuwoin myös paljon muuta.

3:19 MUtta cosca Herodes Tetrarcha rangaistin häneldä/ Herodiaxen hänen weljens emännän tähden.

3:20 Paidzi muuta paha cuin Herodes Johannexelle teki/ salpais hän hänen päälisexi tornijn.

3:21 JA tapahtui/ cosca caicki Canssa castettin/ ja Jesus myös castettin/ ja rucoili/ nijn Taiwas aukeni.

3:22 Ja Pyhä Hengi tuli alas ruumillisella muodolla hänen päällens nijn cuin Mettinen/ ja äni sanoi taiwasta: Sinä olet minun racas Poican/ sinuun minä mielistyn.

3:23 Ja Jesus oli lähes colmenkymmenen wuotinen/ ja luultin Josephin pojaxi/ joca oli Elin poica.

3:24 Joca oli Mathatian poica. Joca oli Levin poica. Joca oli Melchin poica. Joca oli Jannan poica. Joca oli Josephin poica.

3:25 Joca oli Mathatian poica. Joca oli Amoxen poica. Joca oli Naumin poica. Joca oli Eslin poica. Joca oli Naggen poica.

3:26 Joca oli Maathin poica. Joca oli Mathatian poica. Joca oli Semein poica. Joca oli Josephin poica. Joca oli Judan poica.

3:27 Joca oli Joannan poica. Joca oli RHesan poica. Joca oli Zorobabelin poica. Joca oli Salathielin poica. Joca oli Nerin poica.

3:28 Joca oli Melchin poica. Joca oli Addin poica. Joca oli Kosamin poica. Joca oli

Pyhän Lucan Evangelium

Elmodamin poica. Joca oli Herrin poica.
3:29 Joca oli Josenin poica. Joca oli Eliezerin poica. Joca oli Joramin poica. Joca oli Matthatin poica. Joca oli Levin poica.
3:30 Joca oli Simeonin poica. Joca oli Judan poica. Joca oli Josephin poica. Joca oli Jonan poica. Joca oli Eliachimn poica.
3:31 Joca oli Melean poica. Joca oli Menanin poica. Joca oli Mathatan poica. Joca oli Nathanin poica. Joca oli Dawidin poica. Joca oli Jessen poica.
3:32 Joca oli Obedin poica. Joca oli Boozin poica. Joca oli Salmonin poica. Joca oli Naasonin poica.
3:33 Joca oli Aminadabin poica. Joca oli Aramin poica. Joca oli Esromin poica. Joca oli Pharesin poica. Joca oli Judan poica.
3:34 Joca oli Jacobin poica. Joca oli Isaachin poica. Joca oli Abrahamin poica. Joca oli Tharan poica. Joca oli Nachorin poica.
3:35 Joca oli Zaruchin poica. Joca oli Ragahun poica. Joca oli Phalechin poica. Joca oli Heberin poica. Joca oli Salan poica. Joca oli Cainan poica.
3:36 Joca oli Arphaxadin poica. Joca oli Semin poica. Joca oli Noen poica. Joca oli Lamechin poica.
3:37 Joca oli Mathusalan poica. Joca oli Enochin poica. Joca oli Jaredin poica. Joca oli Malaleelin poica. Joca oli Cainan poica. Joca oli Enoxen poica. Joca oli Sethin poica. Joca oli Adamin poica. Joca oli Jumalan poica.

Vers.6. Caicki liha pitä näkemän) se on: Evangelium pitä Saarnattaman caikille ihmisille. v. 14. Wäkiwalda) se on: julkista wääryttä. Wääryys) cosca petosta tehdän ja toisen oikeus alaspoljetan/ ja hänen asiants käättä. v. 24. Jannan) Näistä Philo ja Iosephus kirjoittawat/ joista Mattheus muutammat poisjättä.

IV. Lucu .

Jesus kiusatan Perkeleldä/ v. 1. opetta Galilean Synagogis/ ja selittä Nazarethis Esaian Prophetan sanat/ v. 14. Waan he wihastuwat hänen päällens ja ajawat pois tyköns/ v. 23. Mene Capernaumijn/ ja autta Perkeleldä rijwattua/ v. 31. Ja Petarin anoppia wilutaudista/ v. 38. Ja monda muuta heidän taudeistans/ v. 40.

4:1 Niin Jesus täynäns Pyhä Henge palais Jordanist/ ja wietin Hengeldä corpeen/
4:2 Ja kiusattin neljäkymmendä päiwä Perkeleldä/ eikä syönyt mitän nijnä päiwinä/ mutta nijden lopus hän isois.
4:3 Nijn Perkele sanoi hänelle: jos sinä olet Jumalan Poica/ nijn sanos tälle kiwelle/ että hän leiwäxi tulis.
4:4 Jesus wastais/ sanoden: kirjoitettu on: ei ihminen elä ainoastans leiwäst/ waan jocaidzesta Jumalan sanasta.
4:5 Ja Perkele wei hänen corkelle wuorelle/ ja osotti hänelle caicki maan pijrin waldacunnat/ silmän räpäyxellä.
4:6 Ja Perkele sanoi hänelle: caiken tämän wallan/ ja heidän cunnians minä annan sinulle: sillä minun haldun owat ne annetut/ ja minä annan ne kelle minä tahdon:
4:7 Jos sinä sijs cumarrat ja rucoilet minua/ nijn he owat caicki sinun.
4:8 Ja Jesus wastaten sanoi henelle: mene matcas minun tyköni Satan: sillä kirjoitettu on: sinus HERras Jumalatas pitä sinun cumartaman/ ja händä ainoata palweleman.
4:9 Ja hän wei hänen Jerusalemijn/ ja asetti Templin harjalle/ ja sanoi hänelle: jos sinä olet Jumalan Poica/ nijn laske tästä idzes alas:
4:10 Sillä kirjoitettu on: hän on Engeleidens käskenyt sinusta/ warjeleman sinua.
4:11 Ja käsisäns candaman sinua/ ettes jalcas kiwen loucka.
4:12 Ja Jesus wastaten sanoi hänelle: sanottu

Pyhän Lucan Evangelium

on: älä kiusa sinun HERras Jumalatas.
4:13 Ja cuin caicki kiusaus oli päätetty/ meni Perkele pois hetkexi hänen tyköns.
4:14 Ja Jesus palais Hengen wäes taas Galileaan/ ja sanoma cuului hänestä ymbäri caiken lähi maacunnan.
4:15 Ja hän opetti heidän Synagogasans/ ja cunnioitettin caikilda.
4:16 JA hän tuli Nazaretijn/ cusa hän caswatettu oli/ ja meni tawans jälkeen Sabbathin päiwänä Synagogaan/ ja nousi lukeman.
4:17 Ja hänelle annettin Esaian Prophetan Ramattu. Ja cuin hän Ramatun awais/ löysi hän sen paican cusa kirjoitettu on:
4:18 HERran Hengi on minun päälläni/ ja hän woiteli minun/ ja lähetti Saarnaman waiwaisille Evangeliumi/ ja parandaman särjetyitä sydämitä/
4:19 Ja ilmoittaman Fangeille lunastusta/ ja sokeillen nägyn andaman/ ja fangituita wapaxi saattaman/ ja että minä HERran vuoden julistaisin.
4:20 Ja cuin hän pani Ramatun kijnni/ andoi hän sen palwelialle/ ja istui: ja caickein silmät cuin Synagogas olit/ cadzelit hänen päällens.
4:21 Ja hän rupeis heille sanoman: tänäpä on tämä kirjoitus teidän corwisan täytetty.
4:22 Ja caicki annoit hänelle todistuxen/ ja ihmettelit nijtä armollisia sanoja/ cuin hänen suustans tulit/ ja sanoit: eikö tämä ole Josephin poica?
4:23 Ja hän sanoi heille: sanocat caiketi minulle tämä sananlascu: Lääkäri paranna idzes: Cuinga suuria töitä me cuulimma sinun tehnen Capernaumis/ tee myös nijn täsä Isäs maalla.
4:24 Nijn hän sanoi: totisest sanon minä teille: ei yxikän Propheta ole Isäns maalla otollinen.
4:25 Waan minä sanon teille totudes: monda leske oli cuitengin Israelis Elian ajalla/ cosca Taiwas oli suljettu colme vuotta ja cuusi cuucautta: ja cosca suuri nälkä tapahtui caikes

maacunnas.
4:26 Ja ei Elias lähetetty yhdengän heidän tygöns/ waan yhden leski waimon tygö Sidonialaisten Sarephtan.
4:27 Ja monda spitalista oli Israelis Heliseus Prophetan ajalla/ ja ei yxikän heistä puhdistettu/ waan Naaman Syrialainen.
4:28 Ja caicki cuin Synagogas olit/ tulit wihoja täyten cosca he nämät cuulit.
4:29 Ja nousit händä wasthan/ ajoit hänen ulos Caupungist/ ja weit hänen haman wuoren cuckulalle/ jonga päälle heidän Caupungins rakettu oli/ syöstäxens händä alas.
4:30 Mutta hän käwi heidän keskizdens/
4:31 Ja meni Capernaumijn Galilean Caupungihin/ ja opetti heitä sijnä Sabbathin päiwänä.
4:32 Ja he hämmästyit hänen opetustans: sillä hänen puhens oli woimallinen.
4:33 JA Synagogas oli yxi ihminen/ jolla oli riettaisen Perkelen hengi/ Ja hän huusi suurella änellä/ sanoden:
4:34 pidäs mitä sinun on meidän cansam Jesu Nazarene? tulickos meitä hucuttaman? minä tiedän cucas olet/ juuri Jumalan pyhä.
4:35 Ja Jesus nuhteli händä/ sanoden: waickene/ ja mene pois hänestä. Ja cuin Perkele oli hänen heidän keskellens heittänyt/ nijn hän meni ulos hänest/ ja ei händä wahingoittanut mitän.
4:36 Ja pelco tuli caickein päälle/ ja puhuit keskenäns/ sanoden: mikä tämä lienekän? sillä hän haasta wäellä ja woimalla riettaisitakin hengejä/ ja he ulos lähtewät.
4:37 Ja se sanoma cuului hänest caickijn sen maacunnan lähi paickoihin.
4:38 JA cuin hän läxi Synagogast/ meni hän Simonin huonesen/ mutta Simonin anoppi sairasti cowin wilutautia/ ja he rucoilit händä hänen edestäns.
4:39 Ja hän meni hänen tygöns/ ja haastoi wilutautia: ja wilutauti luopui hänestä/ ja hän nousi cohta ja palweli heitä.

Pyhän Lucan Evangelium

4:40 JA cuin Auringo laski/ nijn caicki/ joilla oli sairaita moninasis taudeis/ weit ne hänen tygöns: Ja hän pani jocaidzen päälle kätens/ ja paransi heitä.

4:41 Ja monesta läxit myös Perkelet huutain/ ja sanoden: Sinä olet Christus Jumalan Poica. Nijn hän rangais nijtä/ eikä sallinut heidän puhua/ sillä he tiesit hänen olewan Christuxen.

4:42 MUtta cuin päiwä tuli/ meni hän erimaahan/ ja Canssa edzeit händä ja menit hänen tygöns/ ja estelit händä/ ettei hänen pitänyt siellä lähtemän.

4:43 Ja hän sanoi heille: minun pitä myös muillekin Caupungeille Evangeliumi Jumalan waldacunnast Saarnaman: sillä sitä warten minä olen lähetetty.

4:44 Ja hän Saarnais Galilean Synagogisa.

Vers.22. Josephin poica) se on/ cuinga Josephin köyhän työmiehen poica näin taita opetta ja puhua.

V. Lucu .

Jesus astu wenHesen ja opetta wenHes tä Canssa/ siuna Petarin calan saalin/ ja cudzu hänen cumpaninens Apostolin wircaan/ v. 1. paranda spitalisen/ v. 12. ja halwatun/ v. 16. cudzu myös Mattheuxen/ v. 27. Ja wasta mingä tähden ei hänen Opetuslapsens paastonnet nijncuin Johannexen Opetuslapset ja Phariseuxet/ v. 33.

5:1 Nijn tapahtui/ cosca Canssa tungi hänen tygöns/ cuuleman Jumalan sana/ että hän seiso Genezarethin meren tykönä.

5:2 Ja näki caxi wenhettä olewan meren tykönä/ joista calamiehet olit lähtenet ja pesit heidän werckojans.

5:3 Nijn hän meni yhten wenHesen/ joca oli Simonin/ ja käski hänen wähä maasta uloslaske: ja hän istui wenHes ja opetti

Canssa.

5:4 Ja cuin hän lackais puhumast/ sanoi hän Simonille: wie sywälle/ ja heittäkät werckon apajalle.

5:5 Ja Simon wastaten sanoi hänelle: Mestari/ me olemma caiken yön työtä tehnet/ ja en mitän saanet/ mutta sinun käskystäs minä cuitengin heidän ulos wercon.

5:6 Ja cuin he sen teit/ suljit he suuren calain paljouden/ ja heidän werckons repeisit.

5:7 Ja wijttaisit cumpanillens/ jotca olit toises wenHes / tuleman ja auttaman heitäns. Ja he tulit/ ja täytit molemmat wenhet/ nijn että he rupeisit wajoman.

5:8 Cosca Simon Petari sen näki/ langeis hän Jesuxen polwein tygö/ sanoden: HERra mene pois minun tyköni/ sillä minä olen syndinen ihminen:

5:9 Sillä hämmästys oli hänen käsittänyt/ ja caicki jotca hänen cansans olit/ calan saalin tähden/ jonga he saanet olit.

5:10 Nijn myös Jacobin ja Johannexen/ Zebedeuxen pojat/ jotca olit Simonin cumpanit. Ja Jesus sanoi Simonille: älä pelkä/ tästedes sinä saat ihmisiä.

5:11 Ja he wedit wenhens maalle ja ylönannoit caicki/ ja seuraisit händä.

5:12 JA tapahtui/ cosca hän oli yhdes Caupungis/ Cadzo/ nijn sijnä oli yxi mies spitalita täynäns/ cuin hän näki Jesuxen/ langeis hän caswoillens/ rucoili händä/ sanoden: HERra/ jos sinä tahdot/ nijn sinä voit minun puhdista.

5:13 Ja hän ojensi kätens ja rupeis häneen/ ja sanoi: minä tahdon/ ole puhdas. Ja cohta spitali läxi hänestä.

5:14 Ja hän kielsi hänen kellengän sanomast: waan mene/ sanoi hän/ ja osota idzes Papille/ ja uhra sinun puhdistuxes edest/ nijncuin Moses heille käski/ todistuxexi.

5:15 Nijn sanoma lewis enämmin hänestä/ ja paljo Canssa cocondui cuuleman händä/ ja että he parataisin häneldä heidän taudeistans.

Pyhän Lucan Evangelium

5:16 Mutta hän meni corpeen/ ja rucoili.
5:17 JA tapahtui yhtenä päivänä/ cosca hän opetti/ että siellä istuit myös Phariseuxet ja Lainopettajat/ jotca tullet olit jocaidzest Caupungist/ Galileast/ Judeast ja Jerusalemist. Ja HERran woima oli parandaman heitä.
5:18 Ja cadzo/ muutamat miehet cannoit yhden halwatun ihmisen wuotesa/ ja he pyysit händä wiedä sisälle ja panna hänen eteens.
5:19 Ja cuin ei he löynnet Canssan tähden/ custa puolesta he olisit hänen parahin sisälle saanet/ astuit he caton päälle/ ja laskit hänen läpidze caton wuoteinens juuri Jesuxen eteen.
5:20 Ja cuin hän näki heidän uscons/ sanoi hän sille: ihminen/ sinun syndis andexi annetan sinulle.
5:21 Ja Kirjanoppenet ja Phariseuxet rupeisit ajatteleman/ sanoden: cuca tämä Jumalan pilckaja on? cuca woi synnit anda andexi/ mutta ainoa Jumala.
5:22 Cosca Jesus ymmärsi heidän ajatuxens/ sanoi hän heille: mitä te ajatteletta teidän sydämisän?
5:23 Cumbi on kewembi? sanoa/ sinun syndis andexi annetan sinulle/ taicka sanoa/ nouse ja käy?
5:24 Että te tiedäisitte ihmisen Pojalla olewan wallan maan päällä synnit andexi anda/ sanoi hän halwatulle: minä sanon sinulle: nouse ja ota wuotes/ ja mene cotias.
5:25 Ja hän nousi cohta heidän nähdens/ ja corjais wuotens/ josa hän maannut oli/ ja meni cotians/ cunnioittain Jumalata.
5:26 Ja he hämmästyit caicki/ ja cunnioidzit Jumalata/ ja he täytettin caicki pelgolla/ sanoden: me näimmä tänäpä camaloita.
5:27 Sijtte läxi hän/ ja näki Publicanin nimeldä Lewin istuwan Tullihuones/ ja sanoi hänelle: seura minua.
5:28 Ja hän ylönandoi caicki/ nousi ja seurais händä.
5:29 Ja Lewi teki hänelle cotonans suuren pidon/ ja paljo Publicaneja/ ja muita atrioidzit

heidän cansans.
5:30 Mutta Kirjanoppenet ja Phariseuxet napsit hänen Opetuslapsians/ sanoden: Mixi te Publicanein ja synneisten cansa syötte ja juotte?
5:31 Ja Jesus wastaten sanoi heille: ei terwet tarwidze Läkäritä/ waan sairat.
5:32 En ole minä tullut wanhurscaita cudzuman/ waan syndisitä parannuxeen.
5:33 Nijn he sanoit hänelle: mixi Johannexen Opetuslapset ja Phariseusten Opetuslapset vsein paastowat ja rucoilewat/ mutta sinun Opetuslapses syöwät ja juowat?
5:34 Hän sanoi heille: et te woi häēcanssa nijncauwan paastoman waatia cuin ylkä on heidän cansans.
5:35 Waan cosca ylkä otetan pois heildä/ nijnä päiwinä pitä heidän paastoman.
5:36 Ja hän sanoi myös heille wertauxen: ei paicka kengän vdella weran tilgalla wanha waatetta/ sillä hän rewäise vden/ ja vsi paicka ei sowi wanhaan.
5:37 Ja ei pane kengän nuorta wijna wanhoin leileihin/ sillä nuori wijna ricko leilit/ ja se uloswuota/ ja leilit turmellan.
5:38 Mutta nuori wijna pitä pandaman vsijn leileihin/ nijn he molemmat tallella owat.
5:39 Ja ei tahdo kengän/ joca juo wanha wijna cohta nuorta juoda/ sillä hän sano/ wanha on parambi.

Vers.24. Että te tiedäisitte) Tällä ihmellä hän näytti hänelläns olewan wallan syndiä andexi anda: sillä siihen tarwitan Jumalan woima.

VI. Lucu .

Christuxen Opetuslapset repiwät tähkäpäitä Sabbathina/ jota Phariseuxet napisewat/ mutta hän pane heidän eteens Dawidin tegon/ v. 1. Paranda yhden miehen cuiwetun käden Sabbathina/ v. 6. Mene corkialle wuorelle ja walidze caxitoistakymmendä

Pyhän Lucan Evangelium

Opetuslasta/ v. 12. Opetta heitä oikiasta autuudesta/ misä se on/ v. 17. Neuwo rauhaan/ v. 27. Laupiuten/ andexi andaman ja ei picaisest muita duomidzeman/ v. 36. Sillä nijncuin usco on/ nijn owat myös työt/ v. 43.

6:1 JA tapahtui jälki Sabbathina/ että hän käwi laihon läpidze/ ja hänen Opetuslapsens catcoit tähkäpäitä ja hiersit käsilläns/ ja söit.
6:2 Nijn muutamat Phariseuxist sanoit heille: mixi te teettä/ jota ei sowi Sabbathina tehdä?
6:3 Ja Jesus wastaten sanoi heille: ettekö te ole lukenet/ mitä Dawid teki/ cosca hän isois/ ja ne jotca hänen cansans olit?
6:4 Eikö hän mennyt Jumalan huonesen/ ja otti näkyleiwät/ ja söi/ ja andoi myös nijlle jotca hänen cansans olit/ joita ei muiden cuin Pappein syödä sopinut.
6:5 Ja hän sanoi heille: ihmisen Poica on myös Sabbathin HERra.
6:6 Nijn tapahtui toisna Sabbathina/ että hän meni Synagogan ja opetti/ ja siellä oli yxi ihminen/ jonga oikia käsi oli cuiwettu.
6:7 Nijn Kirjanoppenet ja Phariseuxet wartioidzit händä/ jos hän myös Sabbathina parannais/ että he saisit hänen päällens canda.
6:8 Mutta hän tiesi heidän ajatuxens/ ja sanoi sille ihmiselle/ jolla cuiwettu käsi oli: nouse ja tule edes.
6:9 Nijn hän nousi ja seiso. Nijn Jesus sanoi heille: Minä kysyn teille: cumba sopi Sabbathina tehdä/ hywä taicka paha? henge wapahta eli cadotta?
6:10 Ja cuin hän cadzahti ymbärins heidän caickein päällens/ sanoi hän sille ihmiselle: ojenna kätes: nijn hän ojensi. Ja hänen kätens tuli terwexi/ nijncuin toinengin.
6:11 Mutta he tulit mielettömäxi/ ja puhuit keskenäns/ mitä heidän pidäis Jesuxen tekemän.
6:12 MUtta nijnä päiwinä tapahdui/ että hän meni mäelle rucoileman/ ja hän oli yli yötä

Jumalan tygö rucouxis.

6:13 Ja cuin päiwä oli tullut/ cudzui hän Opetuslapsens/ ja walidzi heistä caxitoistakymmendä/ jotca hän Apostolixi nimitti:
6:14 Simonin/ jonga hän Petarixi cudzui/ ja Andreaxen hänen weljens/ Jacobuxen ja Johannexen/ Philippuxen ja Bartholomeuxen/
6:15 Mattheuxen ja Thomaxen/ Jacobuxen Alphein pojan ja Simonin/ joca cudzutan Zelotes/
6:16 Ja Judan Jacobuxen pojan/ ja Judas Ischariothin sen pettäjän.
6:17 Ja cosca hän meni alas heidän cansans/ ja seiso yhdellä lakialla paicalla/ ja hänen Opetuslastens joucko/ ja Canssan paljous caikest Judeast ja Jerusalemist/ ja randalaiset Tyrost ja Sidonist/
6:18 Jotca olit tullet händä cuuleman/ ja että he parataisin heidän taudeistans. Ja jotca waiwattin riettaisilda hengildä/ ja he paranit.
6:19 Ja caicki Canssa pyysi häneen ruweta: sillä woima läxi hänest/ ja paransi caicki.
6:20 JA hän nosti silmäns Opetuslastens päin/ ja sanoi: autuat oletta te waiwaiset: sillä teidän on Jumalan waldacunda.
6:21 Autuat oletta te/ jotca isotte: sillä te rawitan. Autuat oletta te/ jotca itkettä: sillä teidän pitä nauraman.
6:22 Autuat oletta te/ cosca ihmiset wihawat teitä/ ja eroittawat teidän/ ja pilckawat teitä/ ja hyljäwät teidän nimen ihmisen Pojan tähden/ nijncuin kelwottoman.
6:23 Iloitcat sinä päiwänä/ ja ihastucat: sillä cadzo/ teidän palckan on suuri Taiwahas. Nijn teit myös heidän wanhemmans Prophetaille.
6:24 Mutta woi teitä rickat: sillä teillä on teidän lohduituxenne.
6:25 Woi teitä/ jotca rawitut oletta: sillä teidän pitä isoman. Woi teitä/ jotca nyt nauratte: sillä teidän pitä itkemän ja parcuman.
6:26 Woi teitä/ cosca caicki ihmiset teitä kijttäwät: sillä nijn teit myös heidän

Pyhän Lucan Evangelium

wanhemmans wäärille Prophetaille.

6:27 MUtta minä sanon teille: jotca cuuletta: racastacat wihollisian: tehkät hywä nijlle jotca teitä wihawat: puhucat nijstä hywin/ jotca teitä kiroilewat.

6:28 Rucoilcat nijden edest/ jotca teidän wääryttä tekewät.

6:29 Ja joca sinua lyö yhdelle poskelle/ taridze myös hänelle toinen/ ja joca sinulda wie caapun/ älä myös häneldä kiellä hametta.

6:30 Anna jocaidzelle cuin sinulda ano/ ja sildä joca sinun omas otta/ älä jällens ano.

6:31 Ja nijncuin te tahdotta/ että ihmisten pitä teille tekemän/ nijn tehkät te heillekin.

6:32 Ja jos te racastatte nijtä jotca teitä racastawat/ mikä kijtos teille sijtä on? sillä racastawat syndisetkin nijtä joilda he racastetan.

6:33 Ja jos te teettä hywä teidän hywintekijllen/ mikä kijtos teille sijtä on? sillä syndiset sen myös tekewät.

6:34 Ja jos te lainatte nijlle/ joilda te toiwotta jällens saawan/ mikä kijtos teille sijtä on? sillä syndisetkin lainawat syndisille/ että he tasan jällens saawat.

6:35 Mutta parammin racastacat teidän wihollisian/ ja hywä tehkät ja lainatcat/ ja älkät mitän sijtä toiwoco/ nijn teidän palckan on suuri/ ja teidän pitä oleman ylimmäisen pojat: sillä hän on laupias kijttämättömiä ja pahoja cohtan.

6:36 OLcat sentähden laupiat/ nijncuin teidän Isängin laupias on.

6:37 Älkät duomitco/ ettei teitä duomitais: älkät sadatelco/ ettei teitä sadatellais: andexi andacat/ nijn teillengin andexi annetan.

6:38 Hywän mitan/ likistetyn/ sullotun/ ja ylidze wuotawan he andawat teidän helmanne: sillä juuri sillä mitalla/ jolla te mittatte/ pitä muutkin teille mittaman.

6:39 Ja hän sanoi heille wertauxen: taitaco sokia toista sokiata talutta? eikö he molemmat hautaan lange?

6:40 Ei ole Opetuslapsi parembi Mestaritans: mutta cosca Opetuslapsi on nijncuin hänen Mestarins/ nijn hän on täydellinen.

6:41 Wai cuingas raiscan näet weljes silmäs/ mutta et hawaidze malca omas silmäsäs?

6:42 Eli cuingas taidat sano weljelles: weljen pidä/ minä otan raiscan silmästäs/ ja et näe malca omas silmäsäs? Sinä ulcocullattu/ ota ensin malca omast silmästäs/ ja cadzo sijtte/ jos taidat otta raiscan weljes silmästä.

6:43 Sillä ei ole se hywä puu/ joca teke pahan hedelmän/ eikä paha puu tee hywä hedelmätä.

6:44 Waan jocainen puu tutan hedelmästäns. Ei orjantappuroist coota ficunita/ eikä ohdakeist haeta wijnamarjoja.

6:45 Hywä ihminen tuotta edes sydämens hywäst tawarast hywä: Ja paha ihminen hänen sydämens pahast tawarast tuotta edes paha. Sillä millä sydän on täytetty/ sitä puhu myös hänen suuns.

6:46 Mitä te sijs minua cudzutta HERra/ HERra/ ja et tee mitä minä sanon?

6:47 Cuca ikänäns tule minun tygöni ja cuule minun puheni ja teke ne/ sen minä osotan teille kenengä caltainen hän on.

6:48 Hän on sen ihmisen caltainen/ joca huonens rakenda/ ja caiwa sywään ja pane perustuxen callion päälle. Cosca sijs wuo tuli/ ja wirta sysäis sitä huonetta/ ei woinut händä lijcutta: sillä se oli perustettu callion päälle.

6:49 Joca taas cuule/ ja ei tee/ se on sen ihmisen caltainen joca huonens rakensi maan päälle ilman perustusta/ jota wirta sysäis/ ja se cohta cukistui/ jonga huonen langemus oli suuri.

Vers.1. JälkiSabbathina) Nijn cudzuttin toinen päiwä corkeimman Sabbathin jälkeen/ Matth. 28:1. v. 29. Taridze myös hänelle toinen) se on/ walmista sinus paljon kärsimän/ ja älä idze costa. Lue Matth. 5:39. 1. Cor.6:7. v. 35. Teidän wihollisian) joca wihollisillens laina eli

Pyhän Lucan Evangelium

hywä teke/ hän opetta idzens/ ettei hän sijtä mitän toiwo: mutta ei tätä kengän muu tee/ cuin oikia Christitty. v. 40. Opetuslapsi) se on/ cosca Opetuslapsen nijn tapahtu/ cuin Mestaringin/ nijn sijnä kyllä on.

VII. Lucu .

Jesus tule Capernaumijn/ autta siellä yhden Päämiehen palwelian terweyteens/ v. 1. Nainis herättä Lesken pojan cuolluista/ v. 11. Johannes lähettä kysymän jos hän on Messias: hän wasta sijhen/ ja ylistä Johannesta Canssan edes/ v. 18. Nuhtele catumattomia/ että he cadzowat ylön Jumalan neuwon heidän autuudestans/ v. 29. Mene Phariseuxen huonesen rualle/ cusa syndinen waimo pese kyynelillä hänen jalcans/ ja woitele ne/ v. 36. anda hänelle hänen syndins andexi/ v. 44.

7:1 COsca hän Canssan edes oli puhunut caicki sanans/ meni hän Capernaumijn.
7:2 Ja yhden Sadanpäämiehen palwelia sairasti cuolemallans/ jota hän racasti.
7:3 Cosca hän sijs Jesuxesta cuuli/ lähetti hän Judalaisten wanhimmat hänen tygöns rucoileman händä/ että hän tulis ja parannais hänen palwelians.
7:4 Cosca he tulit Jesuxen tygö/ rucoilit he händä hartast/ ja sanoit: hän on ansiolinen/ että hänelle sen teet:
7:5 Sillä hän racasta meidän Canssam/ ja rakensi meille Synagogan. Nijn Jesus meni heidän cansans.
7:6 Ja cuin ei hän sillen ollut caucan huonesta/ lähetti Sadanpäämies ystäwistäns hänen tygöns/ ja käske sanoa: HERra/ älä waiwa sinuas/ en ole minä kelwollinen että minun cattoni ala tulet/
7:7 Sentähden en minä myös idziänikän lukenut kelwollisexi tuleman sinun tygös/ mutta sano sanalla/ nijn minun palwelian parane.

7:8 Sillä minä olen myös Esiwallalle alammainen/ ja minun allani on sotamiehiä/ ja sanon tälle: mene/ nijn hän mene: ja toiselle: tule/ ja hän tule: ja minun palwelialleni: Tee se/ ja hän teke.
7:9 Cosca Jesus sen cuuli/ ihmetteli hän händä/ käänsi hänens/ ja sanoi Canssalle/ joca händä seurais: minä sanon teille: en ole minä tosin sencaltaista usco Israelisäkän löynnyt.
7:10 Ja cuin lähetetyt cotia palaisit/ löysit he palwelian terwenä/ joca sairastanut oli.
7:11 JA tapahtui sen jälkeen/ että hän meni yhten Caupungijn/ joca Nain cudzuttin/ ja hänen cansans meni paljo hänen Opetuslapsians/ ja ylön paljo wäke.
7:12 Cosca hän Caupungin porttia lähes tyi/ cadzo/ cuollut uloscannettin/ joca oli äitins ainoa poica/ ja se oli leski. Ja paljo Caupungin Canssast käwi hänen cansans.
7:13 Cosca HERra sen näki/ armahti hän hänen päällens/ ja sanoi hänelle: Älä itke.
7:14 Ja meni ja rupeis paarijn: ja candajat seisatit: ja hän sanoi: nuorucainen/ minä sanon sinulle: nouse ylös.
7:15 Ja cuollu nousi istualle/ ja rupeis puhuman.
7:16 Ja hän andoi sen äitillens. Ja pelco tuli caikille/ ja cunnioidzit Jumalata/ sanoden: suuri Propheta on nosnut meidän secam/ ja Jumala on hänen Canssans edzinyt.
7:17 Ja tämä sanoma cuului hänestä caiken Judean ymbärins/ ja caickein lähimaacundain.
7:18 JA Johannexen Opetuslapset ilmoitit hänelle nämät caicki.
7:19 Ja hän cudzui tygöns caxi Opetuslastans/ ja lähetti Jesuxen tygö/ sanoden: Oletcos se tulewa/ eli pitäkö meidän toista odottaman?
7:20 Cosca nämät miehet tulit hänen tygöns/ sanoit he: Johannes Castaja lähetti meidän sinun tygös/ sanoden: oletcos se tulewa/ eli pitäkö meidän toista odottaman?
7:21 Sillä hetkellä paransi hän monda

Pyhän Lucan Evangelium

taudeista ja widzauksista ja pahoista hengistä/
ja andoi monelle sokialle nägyn.

7:22 Ja Jesus wastais/ ja sanoi heille: mengät
ja sanocat Johannexelle/ mitä te nähnet ja
cuullet oletta: sokiat näkewät/ rambat käywät/
spitaliset puhdistetan/ cuuroit cuulewat/
cuollet ylösousewat/ ja waiwaisille Saarnatan
Evangeliumi.

7:23 Ja autuas on se joca ei pahene minusta.

7:24 JA cosca Johannexen lähetys meni pois/
rupeis hän sanoman Johannexest Canssalle:
mitä te menitte corpeen cadzoman?

Tahdoittaco nähdä ruoco/ joca tuulelda
häällytetän?

7:25 Eli mitä te menitte cadzoman?
tahdoittaco nähdä ihmistä hienoijn waatteisin
puetettua? Cadzo/ ne jotca kirckailla
waatteilla puetetan/ ja hercullisest eläwät/
owat Cuningasten cartanois.

7:26 Taicka mitä te menitte cadzoman?
tahdoittaco nähdä Prophetata? minä sanon
teille: hän on enämbi kuin Propheta. Tämä on
se/ josta kirjoitettu on:

7:27 Cadzo/ minä lähetän Engelini sinun
caswos eteen/ walmistaman sinun tietäs sinun
edelles:

7:28 Sillä minä sanon teille: nijden seas jotca
waimosta syndynet owat/ ei ole suurembata
Prophetata/ kuin Johannes Castaja. Cuitengin
se joca wähembi on Jumalan waldacunnas/
on händä suurembi.

7:29 Ja caicki Canssa kuin hänen cuuli/ ja
Publicanit annoit Jumalalle oikeuden/ ja
annoit heidäns casta Johannexen Castella.

7:30 Mutta Phariseuxet ja Lainoppenet
cadzoit ylön Jumalan neuwon idze heitäns
wastan/ ja ei andanet idziäns casta hänelä.

7:31 NIjn HERra sanoi: keneen minä tämän
sugun wertan? Ja kenengä caltaiset he owat?

7:32 He owat nijden lasten caltaiset/ jotca
Turulla istuwat/ huutawat toinen toisellens/ ja
sanowat: me olemma teille huiluilla soittanet/
ja et te hypännet: me olemma teille weisannet

surullisest/ ja et te itkenet:

7:33 Sillä Johannes Castaja tuli/ ja ei syönyt
leipä/ eikä juonut wijna/ ja te sanotta: hänellä
on Perkele.

7:34 Ihmisen Poica on tullut/ syö ja juo/ ja te
sanotta: Cadzo/ se ihminen on syömäri/ ja
wijnan juomari/ Publicanein ja synneisten
ystäwä.

7:35 Ja wijsaudelle annettin oikeus caikilda
hänen lapsildans.

7:36 NIjn yxi Phariseus rucoili händä rualle
cansans. Ja hän meni Phariseuxen huonesen/
ja atrioidzi.

7:37 Ja cadzo/ yxi waimo oli Caupungis/ joca
oli syndinen/ ja kuin hän sai cuulla/ että hän
atrioidzi Phariseuxen huoneses/ toi hän Clasin
callista woidetta/

7:38 Ja seisoi tacana hänen jalcains juures
itkein/ ja rupeis kyyneleilläns castaman hänen
jalcojans/ ja nijtä pääns hiuxilla cuiwaman/ ja
suuta andoi hänen jalcains/ ja woiteli ne
woitella.

7:39 Cosca Phariseus sen näki/ joca hänen
cudzunut oli/ sanoi hän idzelläns: jos tämä
olis Propheta/ nijn hän tiedäis mikä ja millinen
tämä waimo on/ joca häneen rupe: sillä hän
on syndinen.

7:40 Jesus wastaten sanoi hänelle: Simon/
minulla on jotakin sinulle sanomist. Hän sanoi:
Mestari/ sanos.

7:41 Caxi welcamiestä oli yhdellä lainajalla/ yxi
oli welca wijsi sata penningitä/ ja toinen
wijsikymmendä.

7:42 Cosca ei heillä ollut wara maxa/ andoi
hän molembain andexi. Sanos sijs/ cumbi
näistä händä enemmän racasti?

7:43 Simon wastaten sanoi: minä luulen/ että
se jollen hän enemmän andexi andoi: hän
sanoi hänelle: oikein sinä duomidzit.

7:44 Ja hän käänsi idzens waimo päin/ ja
sanoi Simonille: näetkös tämän waimon?
Minä tulin sinun huoneses/ et sinä andanut
wettä minun jalgoilleni/ mutta tämä

Pyhän Lucan Evangelium

kyyneleillä casti minun jalcani/ ja ne hiuxillans cuiwais.

7:45 Et sinä minun suuta andanut/ mutta tämä/ sijttecuin hän tähän tuli/ ei ole lacannut minun jalcaini suuta andamast.

7:46 Et sinä minun päätäni Öljyllä woidellut/ tämä voitella minun jalcanikin voiteli.

7:47 Sentähden minä sanon sinulle: hänelle paljo syndiä andexi annetan: sillä hän paljon racasti: mutta jollen taas wähembi andexi annetan/ se vähemmän racasta.

7:48 Nijn hän sanoi hänelle: sinun synnis owat andexi annetut. Nijn rupeisit ne jotca myös atrioidzit/ sanoman keskenäns: cuca tämä on/ joca synnitkin andexi anda?

7:49 Nijn hän sanoi waimolle: sinun uscos on sinun wapaxi tehnyt/ mene rauhaan.

Vers.28. Wähembi) se on/ minä/ joca tähän asti olen vähembänä pidetty/ cuin Johannes. v. 47. Paljo racasti) Ei Christus täsä cadzo erinomaisest rackauden puoleen/ waan uscon/ sentähden hän sijtte sano waimolle: sinun uscos on sinun wapahtanut. Mutta tämä on oikia ymmärrys: Phariseuxet pitäwät idzens wanhurscana omasta wanhurscaudestans/ sentähden ei heillä ole usco eikä rackautta Jumalan puoleen. Mutta waiwaiset catuwaiset syndiset turwawat ainoastans Jumalan armoon/ eikä mitän kelwollisutta tyköns löydä. Sentähden on heidän turwans/ uscons ja rackaudens Jumalan tygö sitä suurembi/ ja owat sitä lähembänä Jumalan waldacunda/ Matth. 9:13. Cap. 21:21.

VIII. Lucu .

Jesus waelda ymbärins Caupungeis ja Saarna/ v. 1. Sano wertauxen kylwäjästä/ ja selittä sen Opetuslastens edes/ v. 4. Sijtte kyntilästä/ v. 16. Mene meren ylidze Gadaraan/ asetta tuulen matcalla/ v. 22. Ylidze tulduans/ aja ulos monda Perkelettä rijwatust/ ja salli

heidän mennä sicalaumaan/ v. 27. Paranda palatesans waimon punaisest taudist/ ja herättä Jairuxen tyttären cuolluist/ v. 40.

8:1 JA sijtte tapahtui/ että hän waelsi läpidze Caupungeita ja kyliä Saarnaten ja ilmoittain Evangeliumita Jumalan waldacunnasta/ ja ne caxitoistakymmendä hänen cansans.

8:2 Nijn myös muutamat waimot/ jotca hän oli parandanut pahoista hengistä/ ja taudeista/ nimittäin: Maria/ joca cudzuttin Magdalena/ josta seidzemen Perkelettä oli uloslähtenyt:

8:3 Ja Johanna Chusan Herodexen Foudin emändä/ ja Susanna/ ja monda muuta/ jotca händä heidän tawarastans palwelit.

8:4 COsca paljo Canssa coconnui/ ja riensit jocaidzest Caupungist hänen tygöns/ sanoi hän wertauxen:

8:5 Kylwäjä meni ulos siemenitäns kylwämän/ ja cuin hän kylwi/ langeisit muutamat tien oheen/ ja ne tallattin/ ja taiwan linnut söit sen.

8:6 Ja muutamat langeisit kiwistöhön/ ja cosca ne tulit ylös cuiwetuit ne/ ettei ollut märkyttä.

8:7 Ja muutamat langeisit orjantappuroihin/ ja orjantappurat ynnä ylöskäwit ja tucahutit ne.

8:8 Ja muutamat langeisit hywän maahan/ ja ne tulit ylös ja teit satakertaisen hedelmän. Cosca hän tämän sanoi/ huusi hän: jolla on corwat cuulla/ se cuulcan.

8:9 Nijn hänen Opetuslapsens kysyit häneldä/ sanoden: mikä olis tämä wertaus?

8:10 Hän sanoi: teille on annettu tuta Jumalan waldacunnan salautta/ mutta muille wertausten cautta/ ettei heidän sitä pidäis näkemän/ waicka he näkisit/ eikä ymmärtämän/ waicka he cuulisit.

8:11 Tämä on se wertaus: Siemen on Jumalan sana.

8:12 Mutta jotca tien oheen langeisit owat ne/ jotca cuulewat/ sijtte tule Perkele ja otta

Pyhän Lucan Evangelium

sanan heidän sydämistäns/ ettei he uscois ja wapaxi tulis.

8:13 Mutta jotca kiwistöhön/ owat ne/ cosca he cuulewat/ ottawat he sanan ilolla wastan/ ja ei heillä ole juurta/ hetkexi he uscowat/ ja kiusauxen ajalla poislangewat.

8:14 Mutta jotca orjantappuroihin langeisit/ owat ne/ jotca cuulewat/ ja poismenewät/ ja tucahunetan surusta/ rickaudesta/ ja elämän hecumasta/ eikä canna hedelmätä.

8:15 Mutta jotca hywän maahan/ owat ne/ jotca sanan cuulewat ja kätkewät hywällä ja toimellisella sydämellä/ ja saattawat hedelmän kärsimises.

8:16 EI sytytä kengän kyntilätä/ ja pane astian eli pengin ala/ mutta hän pane sen kyntilälajcan/ että sisälletulewaiset näkisit walkeuden.

8:17 Sillä ei ole mitän salattu/ joca ei ilmei tule/ eikä peitetty/ joca ei tiettäwäxi ja julki tule.

8:18 Nijn cadzocat sijs/ cuinga te cuuletta: sillä jolla on/ hänelle pitä annettaman/ jolla taas ei ole/ sekin jonga hän luule hänens olewan/ otetan häneldä pois.

8:19 Nijn tulit hänen äitins ja weljens/ eikä pääsnet hänen tygöns Canssaldä.

8:20 Ja se sanottin hänelle: sinun äitis ja weljes seisowat ulcona/ ja tahtowat sinua nähdä.

8:21 Nijn hän wastais/ ja sanoi heille: minun äitin ja weljen owat ne/ jotca Jumalan sanan cuulewat ja tekewät.

8:22 JA yhtenä päiwänä tapahtui/ että hän hahten astui Opetuslastens cansa/ ja sanoi heille: mengämme ylidzen toiselle rannalle: ja he laskit maalda.

8:23 Cosca he purjetit nijn hän nuckui/ ja tuulispää nosti allon meres/ ja lainet löit heidän ylidzens/ ja he olit suures hädäs.

8:24 Nijn he menit hänen tygöns/ ja herätit händä/ sanoden: Mestari/ Mestari/ me hucumma. Nijn hän nousi ylös/ nuhteli

tuulda/ ja aldo/ ja ne lackaisit/ ja tuli tywenexi.

8:25 Nijn hän sanoi heille: cusa teidän uscon on? mutta he peljästyit ja ihmettelit keskenäns/ sanoden: cuca tämä on? sillä hän käske myös tuulda ja wettä/ ja nekin owat hänelle cuuliaiset?

8:26 Ja he purjetit Gadarenin maan puoleen/ joca on Galilean cohalla.

8:27 JA cuin hän maalle meni/ cohtais hänen Caupungist yxi mies/ jolla oli Perkelet jo cauwan aica ollut/ ja ei pukenut waatteita päällens/ eikä ollut huones/ waan haudois.

8:28 Cuin hän näki Jesuxen/ huusi hän ja langeis hänen eteens maahan/ ja sanoi suurella änellä: mitä minun on tekemist sinun cansas Jesu/ ylimmäisen Jumalan Poica? Minä rucoilen sinua/ älä minua waiwa.

8:29 Sillä hän oli käsenyt riettaisen hengen ihmisest ulosmennä/ joca usein oli händä waiwannut. Ja hän oli cahleilla sidottu/ ja jalcapuisa pidetty/ ja rickoi sitet/ ja wietin Perkeleldä corpeen.

8:30 JA Jesus kysyi händä ja sanoi: mikä sinun nimes on? hän sanoi: Legio: sillä monda Perkelettä oli häneen mennyt.

8:31 Ja he rucoilit händä/ ettei hänen pitänyt käskemän heitä sywyteen mennä.

8:32 Nijn siellä oli isoi lauma sicoja syömäs/ wuoren paldas. Ja he rucoilit händä/ että hänen piti salliman heidän nijhin mennä. Ja hän salli heitä.

8:33 Nijn Perkelet menit ulos sijtä ihmisest/ ja menit sicoihin. Ja lauma syöxi idzens mereen/ ja läkähtyi.

8:34 Cosca paimenet näit mitä tapahtui/ pakenit he ja ilmoitit sen Caupungis ja kylis.

8:35 Nijn he menit cadzoman mitä tapahtunut oli/ ja tulit Jesuxen tygö/ ja löysit sen ihmisen/ josta Perkelet lähtenet olit/ istuwan Jesuxen jalcain juures waatetettuna/ ja oli mielesäns/ ja he pelkäisit.

8:36 Ja ne jotca sen nähnet olit/ ilmoitit heille/

Pyhän Lucan Evangelium

cuinga rijwattu oli terwexi tullut.

8:37 Ja caicki Gadarenin culmacunnan wäki rucoili händä menemän pois heidän tyköns: sillä heidän päällens oli tullut suuri pelco. Nijn hän meni hahten/ ja palais jällens.

8:38 Ja se mies/ josta Perkelet olit lähtenet/ rucoili händä/ että hän sais olla hänen cansans. Mutta Jesus lähetti hänen pois/

8:39 Ja sanoi: palaja cotias/ ja sano/ cuinga suuren awun on Jumala sinulle tehnyt. Ja hän meni pois/ ja Saarnais ymbäri caiken Caupungin/ mitä Jesus oli hänelle tehnyt.

8:40 JA tapahtui/ cosca Jesus palais/ rupeis Canssa händä wastan: sillä caicki odotit händä:

8:41 Ja cadzo/ yxi mies tuli/ jonga nimi oli Jairus/ Synagogan Päämies/ ja langeis Jesuxen jalcain juuren ja rucoili händä/ tuleman hänen huonesens:

8:42 Sillä hänellä oli ainoa tytär läHes cahdentoistakymmenen wuotinen/ joca oli cuolemallans. Ja Canssa ahdisti händä mennes.

8:43 JA yxi waimo/ joca oli punatautia caxitoistakymmendä wuotta sairastanut/ ja oli caiken tawarans Läkäreille culuttanut/ ja ei woitu keldän paratta.

8:44 Hän käwi tacana/ ja rupeis hänen waattens paldesen/ ja cohta hänen werens juoxu asetui.

8:45 Ja Jesus sanoi: cuca on minuun ruwennut? Cosca he caicki kielsit/ sanoi Petari/ ja jotca hänen cansans olit: Mestari/ Canssa ahdista ja tunge sinua/ ja sinä sanot: cuca minuun rupeis?

8:46 Jesus sanoi: cuitengin jocu minuun rupeis: sillä minä tunsin woiman minustani lähtewän.

8:47 Cosca waimo näki ettei se sala ollut/ tuli hän wäristen/ ja langeis hänen jalcains eteen/ ja julisti caikelle Canssalle/ mingä syyn tähden hän oli häneen ruwennut/ ja cuinga hän cohta terwexi tuli.

8:48 Mutta hän sanoi hänelle: ole hywäs turwas tyttären/ sinun uscos on sinua auttanut/ mene rauhan.

8:49 COsca hän wielä puhui/ tuli yxi Synagogan Päämiehen huonest/ sanoden: sinun tyttäres on cuollut/ älä Mestarita waiwa.

8:50 Cosca Jesus tämän cuuli/ sanoi hän lapsen Isälle: älä pelkä: usco ainoastans/ njn hän parane.

8:51 Mutta cuin hän huonesen tuli/ njn ei hän sallinnut ketän sinne tuleman cansans/ waan Petarin ja Jacobuxen ja Johannexen/ ja sen lapsen Isän ja äitin.

8:52 Ja he caicki itkit ja parguit händä. Nijn hän sanoi: älkät itkekö/ ei hän ole cuollut/ waan maca.

8:53 Ja he nauroit händä/ tieten että hän cuollut oli.

8:54 Nijn hän ajoi caicki ulos/ rupeis hänen kätens/ ja huusi/ sanoden: Pijca nouse ylös.

8:55 Ja hänen hengens palais/ ja cohta ylösnousi. Ja hän käski hänelle anda ruoca. Ja hänen wanhemmans hämmästyit. Mutta hän haasti heitä kellengän sanomast/ mitä siellä tapahtunut oli.

IX. Lucu .

LÄhettä Apostolit Saarnaman/ anda heille woiman ihmeitä tehdä/ v. 1. Ei se kelpa Herodexelle/ v. 7. Jesus mene corpeen/ ruocki siellä wijsi tuhatta miestä/ v. 10. Kysy Opetuslapsillens/ cuinga he uscoit hänestä/ ja neuwo heitä lujuten Evangeliumin tunnustuxes/ v. 18. Cahdewan päiwän perästä kircastetan hän heidän edesäns/ v. 28. Toisna päiwänä aja ulos Perkelen/ v. 37. Sano myös heille hänen kärsimisestäns/ nuhtelee Opetuslapsians heidän ylpeydens tähden/ v. 44. Mene njn Jerusalemijn/ v. 51.

9:1 SIjtte cudzui Jesus cocon ne caxitoistakymmendä Opetuslastans/ ja andoi

Pyhän Lucan Evangelium

heille wäen ja wallan caickein Perkeleitten päälle/ ja että he myös taudit parannaisit:
9:2 Ja lähetti heitä Saarnaman Jumalan waldacunda/ ja parandaman sairaita.
9:3 Ja sanoi heille: älkät ottaco mitän myötän tielle/ ei sauwa/ ei lauckua/ ei leipä/ eikä raha/ älkät myös cahta hametta pitäkö.
9:4 Ja johon huonesen te tuletta/ nijn olcat siellä sijhenasti cuin te siellä poismenette.
9:5 Ja cuca ikänäns ei teitä wasterupe/ nijn mengät pois sijtä Caupungist/ ja tomukin pudistacat teidän jalgoistanne/ heidän wastans todistuxexi.
9:6 Ja he menit/ ja waelsit kylis/ Saarnaten Evangeliumi/ ja paransit jocapaicas.
9:7 MUTta Herodes Tetrarcha cuuli caicki mitä hän teki. Ja hän pelkäis/ että muutamat sanoit Johannxen ylösnosneci cuolleista.
9:8 Muutamat taas Elian ilmandunen/ ja muutamat että jocu wanhoista Prophetaista oli ylösnosnut.
9:9 Ja Herodes sanoi: Johannxen caulan minä leickaisin/ cuca tämä liene/ josta minä sencaltaisita cuulen? Ja hän pyysi nähdä händä.
9:10 JA Apostolit palaisit/ ja luettelit hänelle caicki mitä he olit tehnet. Ja hän otti heidän tygöns/ ja meni harhan erämaahan/ Bethsaidan Caupungin tygö.
9:11 Cosca Canssa sen ymmärsi /noudatit he händä/ ja hän otti heitä wasterupe/ ja puhui heille Jumalan waldacunnasta/ ja jotca terweyttä tarwidzit/ teki hän terwexi. Nijn päiwä rupeis jo laskeman.
9:12 JA ne caxitoistakymmendä tulit ja sanoit hänelle: päästä Canssa menemän Caupungijn ja lähikylijn/ majoihin ja ruoca saaman: sillä me olemma täällä erämaasa.
9:13 Nijn hän sanoi heille: andacat te heille syötawätä: mutta he sanoit: ei meillä enämbi ole cuin wijsi leipä/ ja caxi cala/ ellen me mene/ ja osta ruoca tälle suurelle wäelle:
9:14 Sillä heitä oli lähes wijsi tuhatta miestä.

Nijn hän sanoi Opetuslapsillens: pangat heitä istuman/ cuhungin jouckon wysikymmendä.
9:15 Ja he teit nijn/ ja asetit heidän caicki atrioidzeman.
9:16 Nijn hän otti ne wijsi leipä ja ne caxi cala/ ja cadzoi Taiwasen/ ja siunais nijtä/ mursi ja andoi Opetuslapsille panna Canssan eteen.
9:17 Ja he söit ja rawittin caicki. Ja coottin tähteitä cuin jäi/ caxitoistakymmendä coria.
9:18 JA tapahtui cosca hän yxinäns rucoilemas oli/ olit myös Opetuslapset hänen cansans/ nijn hän kysyi heille/ sanoden:
9:19 Kenengä sanowat Canssa minun olewan? he wastaisit/ ja sanoit: he sanowat Johannes Castajaxi/ ja muutamat Eliaxi/ muutamat taas jongun wanhoista Prophetaista ylösnosneci.
9:20 Nijn hän sanoi heille: Kenengästä te sanotta minun olewan? Wastais Simon Petari/ ja sanoi: sinä olet Jumalan Christus.
9:21 Ja hän haasti heitä/ ja kielsi ettei heidän kellengän pitänyt sitä sanoman/ ja sanoi:
9:22 Ihmisen Pojan tule paljo kärsiä/ ja hän ylöncadzotan wanhimmilda ja Pappein päämiehildä ja Kirjanoppenuilda/ ja tapetan/ ja colmandena päiwänä hän on ylösnousewa.
9:23 Nijn hän sanoi caikille: joca minua tahto seurata/ hän kiöldäkän idzens/ ja ottacan ristins jocapäiwä/ ja seuratcan minua.
9:24 Sillä joca hengens tähdellä pitä tahto/ hänen pitä sen cadottaman: mutta joca hengens cadotta minun tähteni/ se hänen pitä tallella.
9:25 Mitä se hyödyttä ihmistä/ jos hän caiken mailman voitais/ ja idzens cadotais eli wahingon saattais?
9:26 Mutta cuca ikänäns minua häpe/ ja minun sanojani/ sitä myös ihmisen Pojan pitä häpemän/ cosca hän on tulewa hänen/ ja hänen Isäns/ ja pyhäin Engelitten cunniasa.
9:27 Mutta minä totisesta sanon teille: muutamat täsä seisowat/ jotca ei maista cuolemata/ sijhenasti cuin he näkewät Jumalan waldacunnan.

Pyhän Lucan Evangelium

9:28 JA tapahtui cahdexan päiwän perästä/
näiden sanain jälkeen/ että hän otti tygöns
Petarin ja Johannexen ja Jacobuxen/ ja meni
wuorelle rucoileman.

9:29 Ja cuin hän rucoili/ muutui hänen
caswons/ ja hänen waattens tulit walkiaksi ja
kijldäwäxi.

9:30 Ja cadzo/ caxi miestä puhui hänen
cansans/ nimittäin/ Moses ja Elias/

9:31 Jotca ilmestyit kirckaudes/ ja puhuit
hänen menostans/ jonga hän täyttävä oli
Jerusalemis. Mutta Petari/ ja jotca hänen
cansans olit/ olit unesta rascautetut.

9:32 Mutta cosca he heräisit/ näit he hänen
kirckaudens/ ja ne caxi miestä hänen
tykönäns seisowan.

9:33 Ja tapahtui/ cosca he läxit hänen tyköns/
sanoi Petari Jesuxelle: Mestari/ hywä on
meidän täsä olla/ tehkämme tähän colme
maja/ sinulle yxi/ Mosexelle yxi/ ja Elialle yxi:
mutta ei hän tiennyt mitä hän sanoi.

9:34 Ja hänen puhuisans/ tuli pilwi ja
ymbäriwarjois heidän/ ja he peljästyit/ cosca
pilwi peitti heitä.

9:35 Ja äni tuli pilwest/ sanoden: Tämä on
minun racas Poican/ cuulcat händä.

9:36 Ja cuin äni parhallans cuului/ äckäisit he
Jesuxen yxinäns. Ja he waickenit/ eikä mitän
kellengän nijnä päiwinä sanonet/ nijstä cuin
he nähnet olit.

9:37 MUtتا se tapahtui toisna päiwänä/ cosca
he menit alas wuorelda/ cohtais heitä paljo
wäke.

9:38 Ja cadzo/ yxi mies huusi Canssast/
sanoden: Mestari/ minä rucoilen sinua/ cadzo
minun poicani puolen:

9:39 Sillä hän on minulle ainocainen/ cadzo/
hengi otta hänen/ ja hän huuta cohta/ ja hän
repi händä/ nijn että hän wahtu/ ja hän luopu
tuscalla hänest/ cosca hän händä on repinyt.

9:40 Ja minä rucoilin sinun Opetuslapsias
händä ulosajaman/ mutta ei he woinet.

9:41 Nijn Jesus wastais/ ja sanoi: O

uscomatoin ja häjy sucucunda/ cuinga
cauwan minun pitä teidän tykönän oleman/ ja
teitä kärsimän? tuo poicas tänne.

9:42 Ja cosca hän wielä menos oli/ repeli
händä Perkele/ ja muserteli: mutta Jesus
nuhteli sitä riettaista henge/ ja paransi pojan/
ja andoi hänen jällens Isällens.

9:43 Ja he caicki hämmästyit Jumalan cunnia.

9:44 COsca he caicki ihmettelit caickia nijtä
cuin hän teki/ sanoi hän Opetuslapsillens:
pangat nämät puhet corwijn: sillä tulewa on/
että ihmisen Poita ylönnannetan ihmisten
käsijn.

9:45 Mutta ei he ymmärtänet sitä sana/ ja se
oli heidän peitetty/ ettei he sitä ymmärtänet: ja
he pelkäisit kysyä sitä sana häneldä.

9:46 NIjn tuli myös kysymys heidän
keskenäns/ cuca heistä suurin olis.

9:47 Cosca sijs Jesus näki heidän sydämens
ajatuxen/ otti hän lapsen/ ja asetti tygöns/ ja
sanoi heille:

9:48 Cuca ikänäns tämän poicaisen otta
wastan minun nimeeni/ hän wastan otta
minun. Ja cuca ikänäns minun otta/ hän otta
sen joca minun lähetti. Sillä joca wähin on
teidän keskenän/ hän tule suurimmaxi.

9:49 NIjn Johannes wastais/ ja sanoi: Mestari/
me näimme yhden sinun nimes cautta
Perkeleitä ulosajawan/ ja me kielsimme
händä/ sillä ei hän seura meitä.

9:50 Jesus sanoi hänelle: älkät kielläkö: sillä
joca ei ole meitä wastan/ hän on meidän
cansam.

9:51 JA tapahtui/ cosca aica täytetty oli/ että
hänen piti tääldä otettaman/ käänsi hän
caswons menemän Jerusalemin puolen.

9:52 Ja lähetti sanansaattajat edelläns/ ja he
menit yhten Samaritanein Caupungijn/ maja
hänelle walmistaman.

9:53 Ja ei ne händä ottanet wastan/ että
hänen caswons oli käätty menemän
Jerusalemita päin.

9:54 Cosca hänen Opetuslapsens Jacobus ja

Pyhän Lucan Evangelium

Johannes sen näit/ sanoit he: HERra/
tahdotcos/ nijn me sanomma/ että tuli tule
Taiwast/ ja cadotta heidän nijncuin Eliaskin
teki?

9:55 Mutta Jesus käänsi hänens ja nuhteli
heitä/ sanoden: ettäkö te tiedä/ kenengä
hengen pojat te oletta?

9:56 Sillä Ihmisen Poica ei ole tullut
cadottaman ihmisten sieluja/ mutta
wapahtaman.

9:57 JA he menit toiseen kylään. Ja tapahtui
heidän tiellä waeldaisans/ että yxi sanoi: minä
seuran sinua cunga ikänäns sinä menet.

9:58 Ja Jesus sanoi hänelle: ketuilla owat
luolat/ ja Taiwan linnuilla pesät/ mutta ei
ihmisen Pojalla ole cuhunga hän pääns
cumarta.

9:59 JA hän sanoi toiselle: seura minua: se
sanoi: HERra/ salli minun ennen mennä
hautaman Isäni.

9:60 Nijn Jesus sanoi hänelle: salli cuollet
haudata cuolleitans/ mutta mene sinä ja
julista Jumalan waldacunda.

9:61 JA toinen sanoi: HERra/ minä seuran
sinua/ mutta salli minun ennen mennä
terweyxiä luoman nijlle jotca cotonani owat.

9:62 Jesus sanoi hänelle: cuca ikänäns kätens
Auraan laske ja tacans cadzo/ ei se ole
soweljas Jumalan waldacundan.

*Vers.27. Jumalan waldacunnan) Nimittäin
Evangeliumin waldacunda. V. 55. Hengen)
Jumala on laupias ja anda Auringons paista
nijn hywäin cuin pahaingin päälle: Jotca
Jumalan lapset owat/ nijllä on Jumalan hengi/
eikä pyydä costa/ waan owat laupiat/ Matth.
5:44. V. 60. Salli cuollet) Haudata cuolluita on
Christillinen työ/ joca Jumalalle kyllä kelpa:
Mutta cosca meillä on Jumalan erinomainen
cudzumus/ että meidän pitä palweleman
Jumalan cunniaxi/ ja ilmoittaman Jumalan
waldacunda/ silloin meidän pitä caicki
mailmaliset jättämän.*

X. Lucu .

*TAas lähettä hän seidzemenkymmendä
Opetuslasta Saarnaman Jumalan
waldacunnasta/ v. 1. Walitta Chorazin ja
Bethsaidan tähden/ v. 13.*

*Seidzemenkymmendä palajawat iloisans/ v.
17. Iloidze henges ja kijttä Jumalan ihmellisiä
duomioita/ iloidze myös Opetuslasten
autuudesta/ jotca sillä autualla ajalla elit/ v.
21. Lainoppenut kiusa händä: Jesus wasta
wertauxella yhdestä mieHes tä joca
ryöwäritten käsijn joutui/ v. 25. Tule Marthan
wieraxi/ joca paljon ascaroidze/ waan hänen
sisarens cuule Jumalan sana/ v. 38.*

10:1 Nijn eroitti HERra toiset
seidzemenkymmendä/ ja lähetti heistä caxin
ja caxin edellens caickijn Caupungeihin ja
paickoihin cuihin hän idzekin oli tulewa/ ja
sanoi heille:

10:2 Elo tosin on suuri/ waan työwäke on
wähä/ rucoilcat sijs elon HERra/ työwäke
lähettämän eloons.

10:3 Mengät/ cadzo/ minä lähetän teidän
nijncuin caridzat sutten keskelle.

10:4 Älkät ottaco lauckua/ eikä cuckarota/
eikä kengiä/ ja älkät ketän terwehtäkö
matcalla.

10:5 Cuhunga huonesen te menettä/ nijn
sanocat ensist: rauha olcon tälle huonelle. Ja
jos siellä on rauhan lapsi/ nijn teidän rauhan
jää hänen päällens.

10:6 Mutta jos ei oleckan/ nijn teidän rauhan
palaja teillen.

10:7 Sijnä huones wijpykät/ syökät ja juocat
mitä teille annetan: sillä työmies on palckans
ansiolinen.

10:8 Älkät huonest huonesen käykö: ja
cuhunga Caupungijn te tuletta ja he teitä
ottawat wastan/ nijn syökät mitä teidän eteen
pannan:

10:9 Ja paratcat sairaita cuin sijnä on/ ja

Pyhän Lucan Evangelium

sanocat heille: Jumalan waldacunda on teitä lähes tynyt.

10:10 Mutta cunga Caupungijn te menettä/ ja ei teitä oteta wasthan/ nijn mengät sen caduille/ ja sanocat:

10:11 Tomungin/ joca teidän Caupungistan tartui meihin/ me pudistamme teidän päällen: cuitengin se tietkät/ että Jumalan waldacunda oli teitä lähes tynyt.

10:12 Minä sanon teille: Sodomalle pitä sinä päiwänä huokiambi oleman/ cuin sille Caupungille.

10:13 WOi sinuas Chorazin/ woi sinuas Bethsaida: sillä jos Tyros ja Sidonis olis sencaltaiset woimalliset työt tehdyt/ cuin täsä owat tehdyt/ nijn he olisit jo aica säkis ja tuhwas istunet ja parannuxen tehnet.

10:14 Cuitengin Tyrolle ja Sidonille pitä huokiambi Duomiolla oleman cuin teille.

10:15 Ja sinä Capernaum/ joca olet Taiwasen asti corgotettu/ sinun pitä helwettin sysättämän.

10:16 Joca teitä cuule/ se minua cuule/ ja joca teitä ylöncadzo/ se ylöncadzo minun/ joca taas minun ylöncadzo/ hän ylöncadzo sen joca minun lähetti.

10:17 Nijn ne seidzemenkymmendä palaisit ilolla/ sanoden: HERra/ Perkeletkin owat sinun Nimes cautta meidän alamme annetut.

10:18 Nijn hän sanoi heille: minä näin Sathanin Taiwast langewan nijncuin pitkäisen leimauxen.

10:19 Cadzo/ minä annan teille woiman tallata kärmet ja Scorpionit/ ja caicke wihollisen wäke/ ja ei teille mikän ole wahingoidzewa.

10:20 Cuitengin älkät iloitco/ että henget teidän alanne annetan: waan iloitcat parammin/ että teidän nimen owat kirjoitetut Taiwahis.

10:21 Sillä hetkellä riemuidzi Jesus Henges/ ja sanoi: Minä kijtän sinua Isä/ Taiwan ja Maan HERra/ että nämät salaisit wijsailda ja

toimellisilda/ ja olet ne ilmoittanut tyhmille/ ja tosin/ näin olet sinä Isä mieldynyt:

10:22 Caicki owat minulle annetut Isäldäni/ ja ei tiedä kengän cuca on Poica/ waan Isä/ ja cuca on Isä/ waan Poica/ ja kellen Poica tahto ilmoitta.

10:23 JA hän käänsi hänens Opetuslastens puoleen/ ja sanoi: Autuat owat ne silmät jotca näkewät jota te näettä:

10:24 Sillä minä sanon teille: monda Prophetat ja Cuningast tahdoit nähdä jota te näettä/ ja ei nähnet/ ja cuulla jota te cuulletta/ ja ei cuullet.

10:25 Ja cadzo/ Lainoppenut nousi/ ja kiusais händä/ sanoden: Mestari/ mitä minun pitä tekemän että minä ijancaickisen elämän perisin?

10:26 Hän sanoi hänelle: mitä Lais kirjoitettu on? cuingas luet?

10:27 Hän wastais/ ja sanoi: Racasta sinun HERras Jumalatas caikesta sinun sydämestäs ja caikesta sinun sielustas/ ja caikesta sinun woimastas/ ja caikesta sinun mielestäs/ ja sinun lähimmäistäs/ nijncuin idziäs.

10:28 Nijn hän sanoi hänelle: oikein sinä wastaisit/ tee se/ nijns saat elä.

10:29 Mutta hän tahdoi idzens wanhurscaxi tehdä/ ja sanoi Jesuxelle: cucasta minun lähimmäisen on?

10:30 Jesus wastais/ ja sanoi: yxi ihminen waelsi Jerusalemist Jerichoon/ ja tuli ryöwäritten käsijn/ jotca hänen alasti rijsuit/ ja haawoitit/ poismenit/ ja jätit hänen puolicuolluxi.

10:31 Nijn tapahtui että yxi Pappi sitä tietä waelsi/ ja cuin hän hänen näki/ meni hän ohidze.

10:32 Nijn myös Levita/ cuin hän tuli sille paicalle/ käwi hän ja näki hänen/ ja meni ohidze.

10:33 Mutta yxi Samaritanus waelsi/ ja tuli hänen tygöns/ ja cuin hän näki hänen/ armahti hän händä.

Pyhän Lucan Evangelium

10:34 Ja tuli ja sidoi hänen haawans/ ja wuodatti sijehen Öljyä ja wijna/ ja pani juhtans päälle/ ja wei hänen majaan ja corjais händä.

10:35 Ja toisna päiwänä matcusti hän/ ja otti caxi penningitä/ ja andoi Isännälle/ ja sanoi hänelle: corja händä/ ja jos sinä enemmän culutat/ nijn minä palaitesan maxan sinulle.

10:36 Cuca näistä colmesta oli sinun nähdäxes hänen lähimmäisens/ joca ryöwäritten käsijn oli tullut?

10:37 Hän sanoi: joca laupiuden teki hänen cohtans. Nijn sanoi Jesus hänelle: mene ja tee myös nijn.

10:38 Nijn tapahtui cosca he waelsit/ meni hän yhten wähän kylän ja yxi waimo Martha nimeldä/ otti hänen huonesens.

10:39 Ja hänellä oli sisar/ joca cudzuttin Maria/ hän istui Jesuxen jalcain juuren/ ja cuuldeli hänen puhettans.

10:40 Mutta Martha teki paljo ascareita palwellen heitä. Hän tuli ja sanoi: HERra etkös tottele että minun sisareni jätti minun yxinäni ascaroidzeman? sano sijs että hän minua auttais.

10:41 Nijn Jesus wastais ja sanoi hänelle: Martha/ Martha/ paljo sinä suret ja pyrgit/ waan yxi on tarpellinen.

10:42 Maria on hywän osan walinnut/ joca ei häneldä oteta pois.

Vers.36. Lähimmäisens) Lähimmäinen ei ole ainoastans se cuin hywin teke/ mutta se myös joca hywä työtä tarwidze: sillä me olemma caicki toisemma lähimmäiset.

XI. Lucu .

Yxi hänen Opetuslapsistans rucoile händä/ opettaman heitäns rucoileman. Hän opetta heille rucouxen tawan ja mikä woima oikialla rucouxella on/ v. 1. Aja Perkelen ulos yhdest ihmisest: Phariseuxet sanowat hänen

Beelzebubin woimalla sen tekewän/ v. 14. Mutta hän wasta edestäns toimellisest/ eikä tee ihmeitä heidän anomisens perän/ v. 17. Walitta suurest Phariseusten wieckautta ja jumalattomutta/ v. 32.

11:1 JA tapahtui/ että hän rucoili yhdes paicas. Ja cuin hän lackais/ sanoi hänelle yxi hänen Opetuslapsistans: HERra opeta meitä rucoileman/ nijncuin Johanneskin opetti hänen Opetuslapsens.

11:2 Sanoi hän heille: cosca te rucoiletta/ nijn sanocat: Isä meidän/ joca olet Taiwahis. Pyhitetty olcon sinun Nimes. LäHes tykön sinun waldacundas. Tapahtucon sinun tahtos/ nijn maasa cuin Taiwasa.

11:3 Anna meille tänäpäni meidän jocapäiwäinen leipäm.

11:4 Ja anna meidän syndimme andexi/ sillä mekin caikille meidän welgollisillem andexi annamme. Ja älä saata meitä kiusauxeen. Mutta päästä pahasta.

11:5 JA hän sanoi heille: culla teistä on ystäwä/ ja mene puoli yöstä hänen tygöns/ ja sano hänelle: ystäwän/ lainas minulle colme leipä:

11:6 Sillä minun ystäwän tuli matcast minun tygöni/ ja ei minulla ole mitä minä panen hänen eteens.

11:7 Ja hän wasta huonestans: älä minua waiwa/ owi on jo suljettu/ ja minun lapseni minun cansani macawat/ ja en minä woi nosta sinulle andaman.

11:8 Minä sanon teille: ellei hän nouse ja anna hänelle/ että hän on hänen ystäwäns/ nijn hän cuitengin hänen ahkerudens tähden nouse/ ja anda hänelle nijn monda cuin hän tarwidze.

11:9 Nijn minä myös sanon teille: anocat/ nijn teille annetan: edzikät/ nijn te löydätte: colcuttatcat/ nijn teille awatan:

11:10 Sillä jocainen cuin ano/ se saa/ ja joca edzi/ se löytä/ ja joca colcutta/ sille awatan.

Pyhän Lucan Evangelium

11:11 Cuca teistä on se Isä/ jolda poica ano leipä/ andaco hän hänelle kiwen? eli jos hän ano cala/ andaco hän hänelle kärmen?
11:12 Eli jos hän ano muna/ andaco hän hänelle Scorpionin?
11:13 Jos te/ jotca pahat oletta/ taidatte hywiä lahjoja anda teidän lapsillen/ paljo enemmän teidän taiwallinen Isän anda Pyhän Hengen sitä anowaisille.
11:14 JA hän ajoi ulos yhden Perkelen/ joca oli myckä. Ja cosca Perkele oli ajettu ulos/ nijn myckä puhui: ja Canssa ihmetteli.
11:15 Mutta muutamat heistä sanoit: hän ulos aja Perkeleitä Beelzebubin Perkeleitten päämiehen woimalla.
11:16 Mutta muutamat kiusaisit händä/ ja anoit hänelä tunnustähte Taiwast:
11:17 Mutta että hän tiesi heidän ajatuxens/ sanoi hän heille: jocainen waldacunda joca ercane idzens wasthan/ se tule kylmille/ ja huone lange huonen päälle.
11:18 Jos Sathan on erinnyt idzens wasthan/ cuinga sijs hänen waldacundans on seisowainen? että te sanotta minun Perkeleitä Beelzebubin woimalla ulosajawan.
11:19 Mutta jos minä Perkeleitä Beelzebubin woimalla ulosajan/ kenengästä woimalla teidän poicanne nijtä ulosajawat? Sentähden heidän pitä oleman teidän Duomarin:
11:20 Mutta jos minä Jumalan sormella Perkeleitä ulosajan/ nijn tosin on Jumalan waldacunda teidän tygönne tullut.
11:21 Cosca wäkewä haarniscoittu hänen cotons warjele/ nijn hänen omans owat rauhas.
11:22 Mutta cosca händä wäkewämbi tule ja woitta hänen/ nijn hän otta pois caicki hänen asens/ joihin hän turwais/ ja jaca hänen saalins.
11:23 Joca ei ole minun cansani/ se on minua wasthan/ ja joca ei minun cansani coco/ hän hajotta.
11:24 Cosca rietas hengi lähte ihmisest/ nijn

hän waelda carkeita paickoja/ edzi lepo/ ja ei löydä: nijn hän sano: minä palajan minun huoneseni/ josta minä läxin.
11:25 Ja cuin hän sinne tule/ löytä hän sen luudilla lacaistuxi ja caunistetuxi.
11:26 Silloin hän mene ja otta cansans seidzemen muuta pahembata henge/ ja cuin he sinne tulewat/ asuwat he siellä/ ja sen ihmisen wijmeiset tulewat pahemmaxi cuin ensimmäiset.
11:27 JA tapahdui/ cosca hän näitä sanoi: corgotti yxi waimo Canssan seast änen/ ja sanoi: autuas on se cohtu/ joca sinun candanut on/ ja ne nisät joitas imit.
11:28 Nijn hän sanoi: autuat owat ne jotca cuulewat Jumalan sanan ja kätkewät sen.
11:29 MUtتا cosca Canssa tungi/ rupeis hän sanoman: tämä sucucunda on paha/ he anowat merckiä/ ja ei heille anneta merckiä: waan Jonan Prophetan mercki.
11:30 Sillä nijncuin Jonas oli Niniviteille merkixi: nijn pitä myös ihmisen Poica oleman tälle sucucunnalle.
11:31 Etelän Drötningi pitä tuleman duomiolle tämän sucucunnan miesten cansa/ ja pitä heitä duomidzeman: sillä hän tuli mailman äristä cuuleman Salomonin wijsautta: ja cadzo/ täsä on enämbi cuin Salomon.
11:32 Ninivitiä pitä tuleman duomiolle tämän sucucunnan cansa/ ja sen cadottaman: sillä he teit parannuxen Jonan Saarnast/ ja cadzo/ täsä on enämbi cuin Jonas.
11:32 EI sytytä kengän kyntilätä/ ja pane kätköön/ eikä wacan ala/ mutta kyntiläljalcaan/ että sisälletulewaiset walkeuden näkisit.
11:34 Silmä on ruumin walkeus/ cosca sijs sinun silmäs on yxikertainen/ nijn sinun coco ruumis tule walkiaksi: mutta jos se on paha/ nijn myös sinun ruumis on pimiä.
11:35 Cadzo sijs/ ettei se walkeus cuin sinus on tulis pimeydexi.

Pyhän Lucan Evangelium

11:36 Jos sinun ruumis on päänäns walkeus/
ja ei ole hänesä yhtän osa pimeydest/
nijn se tule coconans walkeudexi/
ja walista sinun nijncuin kircas leimaus.

11:37 JA hänen puhuisans/ rucoili händä yxi
Phariseus rualle cansans: nijn Jesus meni ja
atrioidzi.

11:38 Mutta cosca Phariseus näki/
ihmetteli hän/ ettei hän ennen ruan aica pesnyt

11:39 Nijn sanoi HERra hänelle: te Phariseuxet
puhdistatte ulcoisen puolen maljoista ja
astioista/ mutta sisälliset teisä owat täynäns
raatelust ja pahutta.

11:40 Te hullut/ luulettaco ettei se joca
ulcoisen puolen teki/ tehnyt myös sisälmäistä
puolda?

11:41 Cuitengin andacat almu nijstä cuin teillä
on/ ja cadzo/ nijn teille owat caicki puhtat.

11:42 WOi teitänne te Phariseuxet/ että te
kymmenexet teette Minduist ja Rutast/
ja caickinaisest Caalist/ ja te jätätte pois
duomion ja Jumalan rackauden: näitä tosin
tulis tehdä/ ja sitä toista ei jättä.

11:43 WOi teitänne te Phariseuxet/ jotca
pyydätte ylimmäisiä istuimita Synagogisa/
ja tahdotta terwetettä Turulla.

11:44 WOi teitänne te Kirjanoppenet ja
Phariseuxet/ te ulcocullatut: sillä te oletta
nijncuin peitetyt haudat/ joiden päällä ihmiset
tietämätä käywät.

11:45 NIjn wastais yxi Lainoppenuista/
ja sanoi hänelle: Mestari/ näillä sanoilla sinä
myös meitä pilckat.

11:46 Nijn hän sanoi: ja/ woi teitän te
Lainoppenet: sillä te rascautatte ihmiset nijllä
cuormilla/ joita ei he woi canda/ ja et te idze
sormellacan tahdo nijhin ruweta.

11:47 WOi teitä että te rakennatte Prophetain
hautoja/ mutta teidän Isänne tapoit ne.

11:48 Nijn te tosin todistatte ja suostutte
teidän Isänne töihin: sillä he tapoit ne/
mutta te rakennatte nijden haudat.

11:49 SEntähden myös Jumalan wijsaus sanoi:

minä lähetän heidän tygöns Prophetat ja
Apostolit/ ja muutamat nijstä he tappawat ja
wainowat:

11:50 Että tästä sucucunnasta pitä kysyttämän
caickein Prophetain weri/ joca on wuodatettu
mailman algusta:

11:51 Abelin werestä/ haman Zacharian weren
asti/ joca hucattin Templin ja Altarin waihella:
tosin sanon minä teille: se kysytän täldä
sucucunnalda.

11:52 WOi teitän Lainoppenet: sillä te oletta
ottanet taidon awaimen idze sisälle
mennäxenne/ ja sisälle menewäisiä oletta te
torjunet.

11:53 MUtta cosca hän oli nämät sanonut:
rupeisit Lainoppenet ja Phariseuxet cowin
händä ahdistaman ja cawalast häneldä
monialle kysymän:

11:54 Ja wäjyit händä ja edzeit jotakin hänen
suustans/ josta he olisit saanet canda hänen
päällens.

*Vers.34. Ruumin walkeus) Opettaja on
seuracunnan silmä: cosca ei he oikein
ymmärrä Jumalan sana/ nijn he wiettelewät
coco seuracunnan: Mutta cosca he oikein
ymmärtäwät/ nijn caicki heidän cuulians
walistetan. V. 41. Andacat almu) se on: Te
luuletta että te almulla eli muilla hywillä töillä/
taidatte caicki nämät pahat peittä.*

XII. Lucu .

*Jesus neuwo Opetuslapsians wälttämän
ulcocullaisutta/ v. 1. Ei pelkämän ihmisitä/
waan Jumalata/ ja olemän lujana todistuxes/
v. 4. Yxi rucoile händä duomarixi perinnösäns/
waan ei hän tahdo: Mutta estä heitä pois
ahneudest/ wertauxella rickast poldomieHes
t/ v. 13. Ei heidän pidä murhettiman ajallisist/
v. 22. Waan olemän andiat palawat uscosa/
walpat nijncuin palweliat/ jotca HERrans aina
cotia odottawat/ v. 32. Sillä Christuxen opista*

Pyhän Lucan Evangelium

oli paljo eripuraisutta tulewa/ v. 49. Heidän tule arwata aicain merkeistä/ v. 54. Ja oleman rauhalliset/ v. 58.

12 :1 COsca sangen paljo Canssa olit cocondunet/ nijn että he toinen toistans ahdistit/ rupeis hän sanoman ensin Opetuslapsillens: cawahtacat teitän Pahariseusten hapatuxest/ cuin on wieckaus: 12:2 Sillä ei ole mitän peitetty/ joca ei ilmei tule/ eikä ole salattu/ cuin ei tiettäwäxi tule. 12:3 Sentähden mitä te pimeis sanotta/ ne walkeudes cuullan: ja mitä te corwaan puhutta cammios/ se pitä Saarnattaman cattoin päällä. 12:4 MUtta minä sanon teille minun ystäwilleni: älkät nijtä peljätkö jotca ruumin tappawat/ ja ei ole heidän sijtte enämbätä tekemist. 12:5 Mutta minä tahdon osotta teille/ ketä teidän tule peljätä: peljätkät sitä jolla on wäki/ sijtte cuin hän tappanut on/ myös helwettijn sysätä: totta minä sanon teille: sitä te peljätkät. 12:6 Eikö wijsi warpulaista osteta cahdella ropoilla? Ja ei yxikän heistä ole Jumalan edes unohdettu. 12:7 Owat myös caicki teidän päänne hiuxet luetut: älkät sijs peljätkö/ sillä te oletta parammat/ cuin monda warpulaista. 12:8 Mutta minä sanon teille: jocainen cuin minun tunnusta ihmisten edes/ sen myös ihmisen Poica on tunnustawa Jumalan Engelitten edes. 12:9 Joca taas minun kieldä ihmisten edes/ se kieldän Jumalan Engelitten edes. 12:10 Ja joca puhu sanan ihmisen Poica wastan/ se hänelle andexi annetan: mutta joca Pyhä Henge pilcka/ ei se hänelle andexi anneta. 12:11 COsca he teitä wiettelewät heidän Synagogijns/ Esiwallan ja waldamiesten eteen/ nijn älkät murehtico/ cuinga taicka

mitä te wastatta/ eli mitä teidän pitä sanoman: 12:12 Sillä Pyhä Hengi opetta teitä sillä hetkellä/ mitä teidän tule sanoa. 12:13 NIjn sanoi hänelle yxi Canssast: Mestari/ sanos minun weljelleni/ että hän jacais minun cansan perinnön. 12:14 Mutta hän sanoi hänelle: ihminen/ cuca pani minun Duomarixi eli jacomiehexi teidän wälillen? 12:15 Ja hän sanoi heille: cadzocat/ ja cawahtacat ahneutta: sillä ei sijtä eletä/ että paljo tawarata on. 12:16 NIjn hän sanoi heille wertauxen/ sanoden: 12:17 Oli Ricas mies/ jonga peldo paljo laiho cannoi/ ja hän ajatteli idzelläns/ ja sanoi: mitä minä teen ettei minulla ole/ cuhunga minä cocon eloni? 12:18 Ja sanoi: sen minä teen: minä purgan minun aittani ja rakennan suuremman/ ja cocon sinne caiken minun tuloni/ ja hywydeni. 12:19 Ja sanon sielulleni: sielu/ sinulla on suuri wara monexi wuodexi pandu/ lewä/ syö/ juo/ riemuidze. 12:20 Mutta Jumala sanoi hänelle: sinä tompeli/ tänä yönä sinun sielus sinulda pois cudzutan/ cuca ne sijtte saa cuins walmistanut olet? 12:21 Näin myös hänelle käy/ joca idzellens tawarata coco/ ja ei ole ricas Jumalas. 12:22 NIjn hän sanoi Opetuslapsillens: sentähden sanon minä teille: älkät murehtico teidän elämästän/ mitä teidän pitä syömän/ eikä ruumistan/ millä te sen waatetatte. 12:23 Elämä on enämbi cuin ruoca/ ja ruumis parembi cuin waate. 12:24 Cadzelcat carneita/ ei he kylwä/ eikä nijtä/ ei heillä ole myös kellarita/ eikä aitta/ ja Jumala heidän cuitengin elättä/ cuinga paljo parammat te oletta cuin linnut? 12:25 CUca teistä hänen murehellans woi lisätä hänen warrellens yhdengän kyynärän?

Pyhän Lucan Evangelium

12:26 Ellet te sijs woi sitä cuin wähin on/ mixi te muista murehditta?

12:27 Cadzelcat cuckaisita/ cuinga he caswawat/ ei he työtä tee/ eikäkehrä: ja minä sanon teille: ettei Salomon caikes hänen cunniasans nijn ollut waatetettu cuin yxi heistä.

12:28 JOs sijs ruohon/ joca tänäpäin kedolla seiso/ ja huomena totton heitetän/ Jumala nijn waatetta/ cuinga paljo enämmin hän teidän waatetta te heickouscoiset?

12:29 Sentähden myös/ älkät edzikö/ mitä teidän syömän eli juoman pitä/ ja älkät epäilkö:

12:30 Sillä näitä caickia pacanat mailmas pyytävät.

12:31 Mutta teidän Isän tietä että te näitä tarwidzetta. Waan parammin edzikät Jumalan waldacunda/ nijn nämät caicki teille tapahtuwat.

12:32 Älä pelkä piscuinen lauma/ sillä teidän Isällän on hywä tahto anda teille waldacunda.

12:33 Myykät mitä teillä on/ ja andacat almua. Tehkät teillen Säkit jotca ei wanhane/ tehkät puuttumatoin tawara Taiwahis/ cuhunga ei waras ulotu/ eikä coi raisca.

12:34 Sillä cusa teidän tawaran on/ siellä myös on teidän sydämen.

12:35 OLcon teidän cupen wyötetyt/ ja teidän kyntilänne sytytetyt:

12:36 Ja olcat nijden ihmisten caltaiset jotca heidän Herrans odottawat häistä palajawan/ että cosca hän tule ja colcutta/ nijn he cohta hänelle awawat.

12:37 Autuat owat ne palweljat jotca HERra tulduans löytä walwomast. Totisest sanon minä teille: hän sonnusta hänens ja asetta heidän atrioidzeman/ ja käyden palwele heitä.

12:38 Ja jos hän tule toises wartios/ eli colmannes wartios/ ja näin löytä/ autuat owat ne palweliat.

12:39 Mutta tietkät/ että jos perhenisändä tiedäis millä hetkellä waras tulis/ tosin hän

walwois/ eikä sallis huonettans awata.

12:40 Sentähden olcat walmit: sillä ihmisen Poica tule sillä hetkellä/ jolla et te luuleckan.

12:41 NIjn sanoi Petari hänelle: HERra/ sanockos tämän wertauxen meille/ eli myös caikille?

12:42 HERra sanoi/ cuca on uscollinen ja toimellinen Perhenhaldia/ jonga hänen Herrans asetta perhens päälle/ oikialla ajalla tarpeita andaman?

12:43 Autuas on se palwelia/ jonga Herra tulduans näin löytä tehnen:

12:44 Totisest sanon minä teille: hän asetta hänen caiken tawarans päälle/ mitä hänellä on.

12:45 Mutta jos se palwelia sano sydämesäns: minun Herran wijpy tulemast/ ja rupe palcollisia hosuman/ ja syömän ja juoman ja juopuman/

12:46 Nijn tule sen palwelian Herra sinä päiwänä/ jona ei hän luuleckan/ ja sillä hetkellä/ cuin ei hän tiedäckän/ ja leicka hänen cappaleixi/ ja pane hänen osans uscomattomain cansa.

12:47 Mutta se palwelia joca tiesi Herrans tahdon/ ja ei idzens walmistanut eikä tehnyt hänen tahdons jälkeen/ hänen täyty paljo haawoja kärsiä.

12:48 Joca taas ei tiennyt/ ja cuitengin teki haawain ansion/ sen pitä wäheemmän haawoja kärsimän: sillä kelle paljo annettu on/ hänen tacans paljo myös edzitän/ ja kelle paljo on haldun annettu/ sildä myös paljo kysytän.

12:49 MInä tulin sytyttämän tulda maan päälle/ ja minä parammin tahtoisin että se jo palais/

12:50 Mutta minun pitä ennen Castella castettaman/ ja cuinga minä ikäwöidzen sijhenasti että se täytetän?

12:51 Luulettaco että minä tulin rauha lähettämän maan päälle? En/ sanon minä: mutta eripuraisutta

12:52 Sillä tästedes pitä wijsi oleman eroitetut

Pyhän Lucan Evangelium

yhdesä huonesä/ colme cahta wastian/ ja caxi colme wastian.

12:53 Isä eroitetan poicans wastian/ ja poica Isäns wastian/ äiti tytärtäns wastian/ ja tytär äitiäns wastian/ anoppi miniätäns wastian/ ja miniä anoppians wastian.

12:54 Nijn hän sanoi myös Canssalle: cosca te näettä pilwen länneest nousewan/ nijn te cohta sanotta: sade tule/ ja nijn myös tulekin.

12:55 Ja cosca te näettä etelän tuulewan/ nijn te sanotta: helle tule/ ja nijn myös tulekin.

12:56 Te ulcocullatut/ Taiwan ja maan muodon te taidatte coetella/ mixette sijs tätä aica coettele?

12:57 Mingä tähden sijs et te idzestän duomidze mikä oikein on.

12:58 Sillä cosca sinä menet rijtaweljes cansa Esiwallan eteen/ nijn pyydä tiellä hänestä päästä/ ettei hän sinua Duomarin eteen wedäis/ ja Duomar ylönannais sinua

Böwelille/ ja Böweli heittä sinun tornijn.

12:59 Minä sanon sinulle: et sinä siellä ennen ulospääse/ cuins wijmeisen Ropoin maxat.

Vers.22. Murehtico) Ei Jumala cohtullista murhetta ole kieldänyt/ waan sen cuin meidän estä Jumalan waldacunnast/ V. 31. V. 29. älkät epäilkö) Non pendeatis animis . Nijn cuin uscottomat ahdistuxes huikendelewat ja häälywät sinne ja tänne/ ja epäilewät/ ja edziwät warjelusta ja apua Turkeilda/ Judalaisilda ja muilda jumalattomilda. V. 33. Myykät) Myydä/ jättä/ ylöncadzo/ wihata/ ei asua/ ei tawaroita coota/ ei mitän omista/ etc. ne caicki opettawat ettei kenengän pidä mitän enä cuin Jumalata ja hänen sanans racastaman/ eli edzimän/ waan nijn cuin P. Pawali sano/ 1. Cor. 7:29. Tanquam non habentes . V. 49. Tulda) se on sen sananlascun tawalla: Minä tahdon tulen sytyttä: se on minä tahdon nosta rijdan Evangeliumin cautta/ ja soisin sen jo olewan/ mutta minun pitä Hengeni ennen

andaman/ ja sitä minä ikäwöidzen. V. 56. Te taidatte nähdä luondocappalitten meno/ mixettengö sijtte näe mitä teildä puuttu.

XIII. Lucu .

CHristus sano heille/ mitä Pilatus teki Galilealaisille/ joita hän oli andanut tappa/ neuwoin heitä parannukseen/ pane myös wertauxen ficunapuusta/ v. 1. Paranda Sabbathina yhden ramman waimon/ ja wasta Synagogan Päämiestä hänen napinahans/ v. 10. Werta Jumalan waldacunnan Sinapin jywään/ v. 18. Taikinaan/ v. 20. Opetta heitä käymän sisälle ahtasta portista/ v. 23. Hänelle ilmoitetan Herodexen tahtowan tappa händä/ v. 31. Walitta Jerusalemi/ joca aina tappa Prophetaita/ v. 34.

13 :1 JA olit muutamat sillä ajalla sijnä/ jotca ilmoitit hänelle Galilealaisist/ joiden weren Pilatus oli heidän uhreins cansa secoittanut.

13:2 Ja Jesus wastais/ ja sanoi heille: luulettaco että nämät Galilealaiset olit syndiset caickein Galilealaisten suhten/ että heidän sencaltaista täydyi kärsiä?

13:3 Ei/ sanon minä: waan ellet te paranna teitän/ nijn te caicki näin huckan tuletta/

13:4 Taicka luulettaco/ että ne cahdexantoistakymmendä/ joiden päälle Silohan Torni langes ja tappoi/ olit wialliset caickein ihmisten suhten/ cuin Jerusalemis asuwat?

13:5 Ei/ sanon minä/ waan ellet te paranna teitän/ nijn te caicki näin huckan tuletta.

13:6 SAnoi hän myös tämän wertauxen: yhdellä oli Ficunapuu/ hänen wijnamäesäns istutettu/ ja hän tuli ja edzei hedelmätä hänestä/ ja ei löytänyt.

13:7 Nijn hän sanoi wijnamäen haldialle: cadzo/ jo minä olen colmetkin vuotta tullut/ ja edzinyt hedelmätä tästä ficunapuusta/ ja en ole löytänyt/ hacka händä pois/ mixi hän

Pyhän Lucan Evangelium

maata estä?

13:8 Mutta hän wastais/ ja sanoi hänelle:
HERra/ salli hänen wielä tämä vuosi olla/
nijncauwan cuin minä caiwan ymbärins ja
sonnitan hänen:

13:9 Jos hän sijttekin hedelmöidzis: jollei/ nijn
hacka händä sijtte pois.

13:10 JA hän opetti Sabbathina yhdes
Synagogas:

13:11 Ja cadzo/ siellä oli yxi waimo/ jolla oli
sairauden hengi cahdexan toistakymmendä
vuotta ollut/ ja oli rammittu/ eikä woinut
päätäns ylösnosta.

13:12 Mutta cosca Jesus sen näki/ cudzui hän
hänen tygöns/ ja sanoi hänelle: waimo/ ole
wapa sinun taudistas.

13:13 Ja hän pani kätens hänen päällens/ ja
cohta se ojensi idzens ja kijtti Jumalata.

13:14 Nijn Synagogan Päämies närkästyi että
Jesus paransi Sabbathina/ ja sanoi Canssalle:
cuusi päiwä owat joina sopi työtä tehdä/ nijnä
te tulcat ja andacat teitän parata/ ja ei
Sabbathina.

13:15 Nijn wastais händä HERra/ ja sanoi: sinä
ulcocullattu/ eikö cukin teistä päästä nautans
eli Asians Sabbathina seimestä ja johdata
juomalle?

13:16 Eikö myös pidäis tämä Abrahamin tytär
Sabbathina päästettämän tästä sitestä/ jolla
Sathan on jo cahdexantoistakymmendä
vuotta sitonut?

13:17 Ja cuin hän näitä sanoi/ nijn häpeisit
caicki jotca händä wastan olit. Ja caicki Canssa
iloidzi caikista cunnialisista töistä cuin häneldä
tehtin.

13:18 Nijn hän sanoi: kenengä wertainen on
Jumalan waldacunda/ ja kenengä caltaisexi
minä sen teen?

13:19 Se on Sinapin siemenen wertainen/
jonga ihminen otti/ ja kylwi krydimaahans/ ja
se caswoi ja tuli suurexi puuxi/ ja Taiwan
linnut pesiwät sen oxisa.

13:20 JA hän taas sanoi: kenengä wertaisexi

minä Jumalan waldacunnan teen?

13:21 Se on hapatuxen caldainen/ jonga yxi
waimo otti/ ja pani sen colmen jauhowacan
secan/ sijhenasti cuin se caicki happani.

13:22 Ja hän waelsi Caupungeita ja kyliä/ ja
opetti/ ja matcusti Jerusalemi päin.

13:23 Nijn sanoi yxi hänelle: HERra/
wähäköstä nijtä on cuin autuaxi tulewat?

13:24 Hän sanoi heille: pyytäkät ahtasta
portista mennä sisälle? sillä monda on (sanon
minä teille) jotca pyytävät mennä sisälle/ ja ei
woi.

13:25 Cosca Perhenisändä on nosnut ja owen
sulkenut/ nijn teidän pitä ulcona seisoman/ ja
owen päälle colcuttaman/ ja sanoman: Herra/
Herra/ awa meille: ja hän wasta ja sano teille:
en minä teitä tunne/ custa te oletta.

13:26 Nijn te rupiatte sanoman: me olemma
syönet ja juonet sinun edesäs/ ja catuilla sinä
meitä opetit.

13:27 Ja hän on wastawa: minä sanon teille:
en minä teitä tunne custa te oletta/ mengät
pois minun tyköni caicki te pahantekiät.

13:28 Siellä pitä oleman itcu ja hammasten
kirstys/ cosca te näettä Abrahamin ja Isaachin
ja Jacobin/ ja caicki Prophetat Jumalan
waldacunnas/ mutta teitänne ulosajettawan.

13:29 Ja heidän pitä tuleman idäst ja lännest/
pohjaisest ja eteläst/ ja Jumalan waldacunnas
istuman. Ja cadzo/ ne owat wijmeiset/ jotca
tulewat ensimmäisixi/ ja ne owat ensimmäiset/
jotca tulewat wijmeisixi.

13:30 SInä päiwänä tulit muutamat
Phariseuxist/ ja sanoit hänelle: riennä/ ja
mene täaldä pois: sillä Herodes tahto sinua
tappa.

13:31 Hän sanoi heille: mengät ja sanocat sille
ketulle/ cadzo/ minä ulosajan Perkeleitä/ ja
parannan tänäpä ja huomena/ ja
colmandena päiwänä minä lopetan.

13:32 Cuitengin pitä minun tänäpä ja
huomen ja sen huomenisen päiwän peräst
waeldaman: sillä ei taida tapahtu/ että

Pyhän Lucan Evangelium

Propheta mualla hucatan/ cuin Jerusalemis.
13:33 Jerusalem/ Jerusalem/ joca tapat
Prophetat/ ja kiwität heitä/ jotca sinun tygös
lähetetän/ cuinga usein minä tahdoin coota
sinun lapses nijncuin cana coco poicans
sijpeins ala/ ja et te tahtonet?
13:34 Cadzocat teidän huonen jätetän teille
kylmille: sillä minä sanon teille: et te minua
ennen näe/ cuin se aica tule cosca te sanotta:
siunattu olcon se joca tule HERran nimeen.

*Vers.3. Huckan) Judalaiset luulit jollen käsi
hyvästi käwi/ että se oli Jumalalle otollinen/
ja taas jollen wastoin käwi/ se syndisexi
luultin. V. 24. Pyytäwät) Ne owat ne jotca
ilman uscota/ töillä pyytäwät Taiwasen tulla.
V. 33. Cuitengin) En minä Herodexen tähden
pakene/ mutta minun tule muutoin waelda ja
minun wircani toimitta.*

XIV. Lucu .

*Jesus pöydän tykönä ollesans Phariseuxen
huones paranda Sabbathina wesitautisen/ v.
1. Opetta cudzutuillen pöydän tykönä
tarwittawat tawat/ v. 7. Ja Perhen isändä/
cuita hänen cudzuman pitä/ v. 12. Sano
heillen wertauxen yhdest mieHes t/ joca teki
suuren Ehtolisen/ v. 15. Neuwo nijtä jotca
händä seurata tahtowat/ mailmallisia
hyljämän/ ja walmistaman heitäns waiwa
näkemän/ v. 25.*

14:1 JA tapahdui/ että hän tuli yhden
Phariseusten Päämiehen huonesen
Sabbathina rualle: ja he wartioidzit händä.
14:2 Ja cadzo/ sijnä oli wesitautinen ihminen
hänen edesäns.
14:3 Ja Jesus sanoi Lainoppenuille ja
Phariseuxille: sopico Sabbathina paranda?
Nijn he waickenit.
14:4 Mutta hän rupeis häneen/ ja paransi
hänen ja päästi menemän.

14:5 Ja hän sanoi heille: jonga nauta eli Asi
puto caiwoon/ eikö hän cohta Sabbathingan
päiwänä händä ylösota?

14:6 Ja ei he tainnet händä tähän wastata.

14:7 MUTta hän sanoi wierahille wertauxen/
cosca hän ymmärsi cuinga he walidzit
ylimmäisiä istuimita:

14:8 Coscas joldaculda häihin cudzutan/ nijn
älä ylimmäisexi istu/ ettei jocu cunnialisembi
sinua ole hänelä cudzuttu:

14:9 Ja nijn tule se joca sekä sinun että hänen
on cudzunut/ ja sano sinulle: anna tälle sia: ja
nijn sinä häpiällä menet alemma istuman.

14:10 Mutta parammin coscas cudzuttu olet/
nijn mene ja istu alemmaiseen siaan/ että se
joca sinun cudzunut on/ tulis ja sanois sinulle:
ystäwän/ nouse ylemmä/ silloin on sinulle
cunnia nijldä/ jotca myös atrioidzewat.

14:11 Sillä joca idzens ylöndä/ hän aletan: ja
joca idzens alenda/ se ylötän.

14:12 Sanoi hän myös sille/ joca hänen
cudzunut oli: coscas päiwälist taicka ehtolist
teet/ nijn älä cudzu ystäwitäs/ eli weljejäs/ ei
langojas/ taicka rickaita kylänmiehiäs/ ettei he
sinua taas wuoroin cudzu/ ja sinulle maxa.

14:13 Mutta parammin coscas pidon teet/ nijn
cudzu köyhiä/ sairaita/ onduwita/ ja sokeita:

14:14 Nijn sinä olet autuas: sillä ei heillä ole
wara sinulle maxa/ mutta sinulle pitä
maxettaman wanhurscasten ylönousemises.

14:15 MUTta cosca yxi nijstä ynnä
atrioidzewist nämät cuuli/ sanoi hän hänelle:
autuas on se joca syö leipä Jumalan
waldacunnas.

14:16 Nijn hän sanoi hänelle: ihminen oli
walmistanut suuren Ehtolisen/ ja cudzui
monda.

14:17 Ja lähetti palwelians Ehtolisen hetkellä
sanoman cudzutuille: tulcat/ sillä caicki owat
walmistetut.

14:18 Ja he rupeisit järjestäns caicki heitäns
estelemän: ensimmäinen sanoi: minä ostin
pellon/ ja minun pitä menemän sitä

Pyhän Lucan Evangelium

cadzoman/ minä rucoilen sinua/ sano minun esteni.

14:19 Toinen sanoi: minä ostin wijsi paria härkiä/ ja menen nijtä coetteleman/ minä rucoilen sinua/ sano minun esteni

14:20 Colmas sanoi: minä olen emännän nainut/ ja en taida sentähden tulla. Ja palwelia palais/ ja sanoi caicki nämät Herrallens.

14:21 NIjn perhen isändä wihastui/ ja sanoi palwelialleng: mene nopiast Caupungin catuille ja kujille/ ja saata tänne waiwaiset ja sairat/ onduwat ja sokiat.

14:22 Ja palwelia sanoi: Herra/ minä olen tehnyt nijncuins käskit/ ja wielä nyt sia on.

14:23 Herra sanoi palwelialle: mene maan teille ja aidoille/ ja waadi heitä tuleman/ että minun huoneni täytetäisin.

14:24 Mutta minä sanon teille: ettei yxikän nijstä miehistä cuin cudzuttin/ pidä maistaman minun Ehtolistani.

14:25 NIjn waelsi paljo wäke hänen cansans/ ja hän käänsi hänens/ ja sanoi heille:

14:26 Jos jocu tule minun tygöni ja ei wiha Isäns/ äitiäns/ emändätäns/ lapsians/ weljejäns/ sisaritans/ ja päälisexi oma hengens/ ei se taida olla minun Opetuslapseni.

14:27 Ja joca ei canna ristiäns ja seura minua/ ei se taida myös olla minun Opetuslapseni.

14:28 Sillä cuca teistä on joca tahto Tornia raketa/ ja ei ennen laske culutusta/ jos hänellä on wara sitä täyttä?

14:29 Ettei hän/ cosca hän perustuxen laskenut on ja ei woi täyttä/ tule caickein nijden pilcaxi jotca sen näkewät/ ja sanowat:

14:30 Tämä ihminen rupeis rakendaman ja ei woinut täyttä.

14:31 Taicka cuca Cuningas tahto mennä sotiman toista Cuningasta wastan/ eikö hän ennen ajattele/ jos hän woi kymmenellä tuhannella cohdata sen joca händä wastan tule cahdella kymmenellä tuhannella?

14:32 Muutoin/ cosca hän wielä caucana on/

nijn hän lähettä hänelle sanan/ ja rucoile rauha.

14:33 Nijn myös jocainen teistä joca ei luowu caikista cuin hänellä on/ ei se taida olla minun Opetuslapseni.

14:34 SUola on idzestäns hywä/ mutta jos suola tule mauttomaxi/ milläst sijtte suolatan?

14:35 Ei se maasa/ eikä sonnasa ole tarpellinen/ mutta poisheitetän. Jolla on corwat cuulla/ se cuulcan.

Vers.26. Ei wiha) Se pitä ymmärrettämän/ nijncuins se Mattheuxes on/ Cap. 10:37. joca racasta Isäns/ äitiäns/ sisartans eli weljens enämbi cuin minua/ ei se ole minulle kelwollinen. Ja sen cudzu hän täsä/ wihata/ sijnä että hän enämbi tottele Jumalata cuin heitä. V. 33. Luowu) Ei kengän Jumalan Duomiolla pysywäinen ole/ ellei hän kiellä caicke hänen woimans ja edzi armo/ ja rucoile Christuxelda apua.

XV. Lucu .

PHariseuxet napisewat Jesusta wastan/ että hän Publicanein ja syndisten cansa oli/ v. 1. Wasta heitä sijhen wertauxilla/ yhdestä mieHes tä jolla oli sata lammasta/ v. 3. Waimosta jolla oli kymmenen Penningitä/ v. 8. MieHes tä jolla oli caxi poica: Joista toinen mene muille maille/ ja tuhla caicki Porttoin cansa/ v. 11.

15:1 JA hänen tygöns tulit caicki Publicanit ja syndiset/ cuuleman händä.

15:2 Nijn Phariseuxet ja Kirjanoppenet napisit ja sanoit: tämä syndisiä wastanotta/ ja syö heidän cansans.

15:3 Nijn hän sanoi heille tämän wertauxen/ sanoden:

15:4 Cuca on teistä se ihminen/ jolla on sata lammasta/ ja jos hän yhdengin nijstä cadotta/ eikö hän jätä yhdexänkymmendä ja yhdexän

Pyhän Lucan Evangelium

corpeen/ ja mene sen jälkeen joca cadonnut on/ siihenasti että hän sen löytä?

15:5 Ja cuin hän sen löytä/ nijn hän pane sen olallens/ iloiten.

15:6 Ja cosca hän tule cotians/ nijn hän cocon cudzu ystäwäns ja kylänsmiehet/ ja sano heille: iloitcat minun cansani: sillä minä löysin minun lambani joca cadonnut oli.

15:7 Minä sanon teille: nijn myös ilo pitä oleman Taiwas yhdest syndisest/ joca hänen paranda/ enemmän cuin yhdexästkymmenest ja yhdexäst hurscast/ jotca ei parannusta tarwidze.

15:8 Taicka cuca waimo on/ jolla on kymmenen penningitä/ jos hän yhdengin nijstä cadotta/ eikö hän sytytä kyntilätä/ ja lacaise huonehta/ ja edzi wisust nijncauwan cuin hän sen löytä?

15:9 Ja cosca hän sen löytänyt on/ cocon cudzu hän ystäwäns ja kylänswaimot/ ja sano: iloitcat minun cansani: sillä minä löysin penningini/ jonga minä cadotin.

15:10 Nijn myös/ sanon minä teille/ pitä ilo oleman Jumalan Engeleillä yhdest syndisest/ joca hänen paranda.

15:11 JA hän sanoi: yhdellä miehellä oli caxi poica:

15:12 Ja nuorembi sanoi Isällens: Isä/ anna minulle osa tawarast cuin minun tule.

15:13 Ja hän jacoi heille tawaran. Ja ei cauwan sen jälkeen/ cosca nuorembi poica oli caicki coonnut/ meni hän caucaiselle maacunnalle ja huckais siellä caiken tawarans ylön syömises.

15:14 Cosca hän caicki oli tuhlannut/ nijn tuli suuri nälkä caicken siihen maacundan/ ja hän rupeis hätäyndymän.

15:15 Ja poismeni/ ja suostui yhten sen maacunnan cauppamiehen/ joca hänen lähetti pellollens caidzeman sicojans.

15:16 Ja hän pyysi wadzans rawalla täyttä/ jota siat söit/ ja ei kengän hänelle sitäkän andanut.

15:17 Nijn hän ajatteli idzelläns/ ja sanoi:

cuinga monella minun Isäni palcollisella on kyllä leipä/ ja minä cuolen nälkän?

15:18 Minä nousen/ ja käyn minun Isäni tygö/ ja sanon hänelle: Isä/ minä olen syndiä tehnyt Taiwan ja sinun edesäs:

15:19 Ja en ole sillen mahdollinen sinun pojaxes cudzutta/ tee minulle nijncuin yhdelle sinun palcollisistas. Ja hän nousi/ ja tuli Isäns tygö.

15:20 Cosca hän wielä taambana oli/ näki hänen Isäns hänen/ ja armahti hänen päällens/ juoxi ja langeis hänen caulaans/ ja suuta andoi hänelle.

15:21 Nijn sanoi poica: Isä/ minä olen syndiä tehnyt Taiwan ja sinun edesäs/ ja en ole mahdollinen tästedes sinun pojaxes cudzutta.

15:22 Nijn sanoi Isä palwelioillens/ tuocat tänne parhat waattet/ ja puettacat hänen päällens/ ja andacat sormus hänen käteens/ ja kengät hänen jalcoihins/

15:23 Ja tuocat se syötetty wasicka/ ja tappacat/ syökäm/ riemuitcam:

15:24 Sillä tämä minun poican oli cuollut/ ja wircois jällens/ hän oli cadonnut/ ja on taas löytyt: Ja he rupeisit riemuidzeman.

15:25 MUtta hänen wanhembu poicans oli pellolla. Ja cuin hän tuli/ ja huonetta lähes tyi/ cuuli hän laulun ja dantzit.

15:26 Nijn hän cudzui yhden palwelioistans ja kysyi/ mikä se on?

15:27 Hän sanoi hänelle: sinun weljes tuli/ ja Isäs andoi tappa sen syötetyn wasican/ että hän sai hänen terwenä jällens.

15:28 Nijn hän wihastui/ eikä tahtonut sisälle mennä. Ja hänen Isäns meni ulos/ ja rucoili händä.

15:29 Mutta hän wastais/ ja sanoi Isällens: cadzo/ nijn monda vuotta minä palwelen sinua/ ja en ole coscan sinun käskyäs ylidzekäynyt/ ja et sinä ole minulle wohlacan andanut/ riemuitaxeni ystäwäni cansa.

15:30 Mutta nyt/ että tämä sinun poicas tuli/ joca hänen tawarans on tuhlannut porttoin

Pyhän Lucan Evangelium

cansa/ tapoit sinä hänelle sen syötetyn wasican.

15:31 Nijn sanoi hän hänelle: poican/ sinä olet aina minun tykönäni/ ja caicki mitä minun on/ se on sinun.

15:32 Nijn pidäis sinungin riemuidzeman ja iloidzeman: sillä tämä sinun weljes oli cuollut/ ja wircois jäl lens/ hän oli cadonnut/ ja on taas löytty.

XVI. Lucu .

WErtaus wäärästä huonenhaldiasta ja wäärästä Mammonasta/ v. 1. Christus opetta cuinga mailmaliset tawarat oikein käytettämän pitä/ v. 9. Phariseuxet pitäwät sen naurona/ waan hän nuhtelee heitä/ tietä andain Lain opin pysywän Johannexen asti/ v. 14. Sano sijtte heille wertauxen rickasta mieHes tä ja Lazaruxesta/ v. 19.

16:1 SAnoi hän myös Opetuslapsillens: oli yxi ricas mies/ jolla oli huonenhaldia/ ja hänen edesäns cannettin/ että hän oli hucuttanut hänen hywydens.

16:2 Ja hän cudzui hänen/ ja sanoi hänelle: mixi minä sinusta sen cuulen? tee lucu hallituswirastas: sillä et sinä saa tästedes hallita.

16:3 Nijn huonenhaldia sanoi idzelläns: mitä minä teen? Sillä minun Herran otta minulda pois wiran/ en minä woi caiwa/ häpen minä kerjätä.

16:4 Minä tiedän mitä minä teen: cosca minä wiralda poispannan/ nijn he corjawat minun heidän huonesens.

16:5 Ja hän cudzui tygöns caicki Herrans welgolliset/ ja sanoi ensimäiselle: cuinga paljo sinä olet minun Herralleni welca?

16:6 Se sanoi/ sata tynnyritä Öllyä. Hän sanoi hänelle: Ota kirjas ja istu pian/ ja kirjoita wijsikymmendä.

16:7 Sijtte hän sanoi toiselle paljoco sinä olet

welca? Hän sanoi: sata punda nisuja. Hän sanoi hänelle: ota kirjas/ ja kirjoita cahdexankymmendä.

16:8 Ja Herra kijtti sitä wäärä huonenhaldiata/ että hän toimellisest teki: sillä tämän mailman lapset owat toimellisemmat kuin walkeuden lapset/ heidän sugusans.

16:9 Ja minä myös sanon teille: tehkät teillen ystäwitä wäärästä Mammonasta/ että cosca te tarwidzetta/ nijn he corjawat teitä ijancaickisijn majoihin.

16:10 Joca wähe mmäs on uscollinen/ hän on myös paljos uscollinen/ ja joca wähe mmäs on wäärä/ se myös paljos on petollinen.

16:11 Jollet te sijs ollet uscolliset sijnä wääräs Mammonas/ cuca teille sitä usco kuin totinen on?

16:12 Ja ellet te ole toisen omas uscolliset/ cuca teille anda sen kuin teidän oman on?

16:13 Ei yxikän palwelia taida cahta Herra palwella/ sillä taicka hän yhtä wiha/ ja toista racasta/ eli yhdes hän kijnnirippu/ ja toisen ylöncadzo. Et te taida palwella Jumalata ja Mammonat.

16:14 CAicki nämät cuulit nekin Phariseuxet jotca ahnet olit/ ja nauroit händä.

16:15 Ja hän sanoi heille: te oletta ne jotca idzen hurscaxi teette ihmisten edes/ mutta Jumala tunde teidän sydämen: sillä se kuin ihmisille on corkia/ se on Jumalalle cauhistus.

16:16 Laki ja Prophetat ennustit Johannexen asti/ ja sijtä ajasta on ilmoitettu Jumalan waldacunda Evangeliumin cautta/ ja jocainen siihen idziäns wäellä tunge.

16:17 Pikemmin Taiwas ja maa hucku/ kuin rahtucan Laista.

16:18 Joca emändäns hyljä/ ja nai toisen/ hän teke huorin: ja joca sen miehellä hyljätyn nai/ hän teke myös huorin.

16:19 Nijn oli ricas mies/ joca puetettin Purpuralla ja calleilla lijnawaatteilla/ ja eli jocapäiwä ilos herculisest.

16:20 Oli myös kerjätä/ nimeldä Lazarus/ joca

Pyhän Lucan Evangelium

macais hänen porttins edes täynäns
paisumita:

16:21 Ja pyysi rawita nijstä muruista/ jotca
rickan pöydäldä putoisit. Mutta coirat tulit/ ja
nuolit hänen paisumans.

16:22 Nijn tapahtui että kerjäjä cuoli/ ja wietin
Engeleildä Abrahamin helmaan: cuoli myös
ricas/ ja haudattin.

16:23 Cosca hän Helwetis waiwas oli/ nosti
hän silmäns/ ja näki Abrahamin taambana/ ja
Lazaruxen hänen helmasans/ huusi hän/ ja
sanoi:

16:24 Isä Abraham/ armahda minun päälleni/
ja lähetä Lazarus castaman sormens pää
weteen/ että hän jähdytäs minun kieleni/ sillä
minä waiwatan täsä liekisä.

16:25 Nijn sanoi Abraham: poican/ muista
ettäs sait hywä eläisäs/ ja Lazarus sitä watan
paha.

16:26 Mutta nyt hän lohduitetan/ ja sinä
waiwatan. Ja paidzi caickia näitä/ on meidän
ja teidän wälillä suuri juopa kijnnitetty/ että
ne/ jotca tahtowat täälä sinne teidän
tygönne mennä/ ei he woi/ eikä siellä
tännekän tulla.

16:27 Nijn hän sanoi: minä rucoilen sijs sinua
Isä/ ettäs lähetät hänen minun Isäni cotoon:

16:28 Sillä minulla on wijsi welje/ todistaman
heille/ ettei hekän tulis tähän waiwan siaan.

16:29 Sanoi hänelle Abraham: heillä on Moses
ja Prophetat/ cuulcan nijtä.

16:30 Mutta hän sanoi: ei Isä Abraham/ jos
jocu cuolleista menis heidän tygöns/ nijn he
parannuxen tekisit.

16:31 Hän sanoi hänelle: ellei he Mosest ja
Prophetaita cuule/ nijn ei he myös usco/ jos
jocu cuolleista ylösnousis.

*Vers.9. Mammon) Owat rickaudet/ ja ne
cudzutan wääräxi rickaudexi/ cosca ne wäärin
käytetän: nijn ne sanotan toisen omaksi/ eli
muucalaisixi/ sillä ei ne pysy meidän tykönäm
ijancaickisest/ nijncuin hengelliset ja totiset*

*rickaudet pysywät. Olla uscollinen wäärin
tawarois/ cosca ne hywin käytetän
lähimmäisen tarpexi. Joca ei sitä tee/ hän on
paljo wähempi uscollinen hengellisis tawarois:
Se on/ ei hän nijtä saa. v. 31. Ellei he cuule)
Ettei täsä sallita Lazarusta jällens tuleman ja
ilmoittaman wijdelle weljelle/ on selkiä: ettei
cuollet jällens palaja/ waan cusa se tapahtu/
on ainoastans Perkelen juoni/ ja ei pidä
sentähden uscottaman/ cosca he owat jotakin
meille ilmoittawanans meidän autuudestam:
sillä kyllä meillä on Ramatus mitä meidän
autuutem tarwitam.*

XVII. Lucu .

*Jesus opetta pahennuxista/ ja cuinga
rickowaisille andexi annettaman pitä/ v. 1.
Uscosta/ v. 5. Meidän töidem
kelwottomudest/ v. 7. Mennesäns
Jerusalemijn paranda kymmenen spitalista
miestä/ v. 11. Opetta Jumalan waldacunnan ja
Christuxen tulemisen menosta/ v. 20.*

17:1 Nijn hän sanoi Opetuslapsillens: se on
mahdotoin ettei pahennuxet tule.

17:2 Woi händä/ jonga cautta ne tulewat/ se
olis hänelle parambi/ että myllyn kiwi
ripustettaisin hänen caulaans/ ja heitetäisin
mereen/ cuin hän jongun näistä pienistä
pahennais.

17:3 Carttatcat teitänne. Jos weljes ricko sinua
watan/ nijn nuhtele händä/ ja jos hän idzens
paranda/ nijn anna hänelle andexi.

17:4 Ja jos hän seidzemen kerta päiwäs ricko
sinua watan/ ja seidzemen kerta päiwäs
sinun tygös palaja/ sanoden: minä cadun/ nijn
anna hänelle andexi.

17:5 JA Apostolit sanoit HERralle/ lisä meille
usco.

17:6 Mutta HERra sanoi: jos teillä olis usco
nijncuin Sinapin siemen/ ja te sanoisitte tälle
medzäficunapuulle: nouse ja siirrä sinus

Pyhän Lucan Evangelium

mereen/ nijn hän cuulis teitä.

17:7 MUtta kenellä teistä on palwelija/ joca kyndä taicka carja caidze/ ja cosca hän medzäst cotia tule/ että hän sano hänelle: mene cohta atrioidzeman?

17:8 Eikö hän pikemmin sano hänelle: walmista ehtolist/ sonnusta sinus/ ja palwele minua/ nijncauwan cuin minä syön ja juon/ ja syö ja juo sinä sijtte.

17:9 Wai kijttäkö hän palweliatans/ että hän teki mitä hänelle käsketty oli?

17:10 En luule. Nijn myös te/ cosca te oletta caicki tehnet/ cuin teille käsketty on/ nijn sanocat: me olemma kelwottomat palweliat/ me teimme nijncuin meidän pitikin tekemän.

17:11 JA tapahtui/ että hän meni Jerusalemita päin/ ja matcusti keskeldä Samarian ja Galilean.

17:12 Ja cuin hän tuli yhten kylän/ cohtaisit händä kymmenen spitalista miestä/ jotca taambana seisoit:

17:13 Ja corgotit änen/ sanoden: Jesu racas Mestari/ armahda meidän päällem.

17:14 Ja cosca hän ne näki/ sanoi hän heille: mengät/ ja osottacat teitän Papeille. Ja tapahtui/ että he mennesäns tulit puhtaxi.

17:15 Nijn yxi heistä/ cosca hän näki että hän parattu oli/ palais jällens ja cunnioitti Jumalata suurella änellä:

17:16 Ja langeis caswoillens hänen jalcains juuren/ ja kijtti händä.

17:17 Ja se oli Samaritanus. Mutta Jesus sanoi: eikö kymmenen puhdistettu? cusasta yhdexän owat?

17:18 Ei ole muita palainnut Jumalata cunnioidzeman cuin tämä muucalainen?

17:19 Ja hän sanoi hänelle: nouse ja mene/ sinun uscos on sinun wapahtanut.

17:20 JA Phariseuxilda kysyttin: cosca Jumalan waldacunda olis tulewa? Wastais hän heille/ ja sanoi: ei Jumalan waldacunda tule ulconaisella menolla/ eikä myös sanota:

17:21 Cadzo täsä/ cadzo siellä: sillä cadzo/

Jumalan waldacunda on teidän sisällänne.

17:22 Nijn hän sanoi Opetuslapsillens: se aica tule/ että te halajatte nähdä yhtäkin ihmisen Pojan päiwä/ ja et te saatcan nähdä.

17:23 Ja he sanowat teille: cadzo täsä/ cadzo siellä/ älkät mengö/ älkät seuratco:

17:24 Sillä nijncuin pitkäisen leimaus Taiwan alla leimahta/ ja paista caickein päälle/ cuin Taiwan alla owat: nijn myös pitä ihmisen Pojan päiwänä oleman.

17:25 Mutta ennen tule hänen paljo kärsiä/ ja hyjättä täldä sucucunnalda.

17:26 Ja nijncuin tapahdui Noen päiwinä/ nijn myös tapahtu ihmisen Pojan päiwänä.

17:27 He söit/ joit/ nait ja huolit/ haman siihen päiwän asti/ cuin Noe Arckijn meni/ ja wedenpaisumus tuli/ ja hucutti caicki.

17:28 Nijn myös tapahdui Lothin päiwinä: he söit/ joit/ ostit/ myit/ istutit ja rakensit.

17:29 Mutta sinä päiwänä/ cuin Loth Sodomast läxi/ satoi tulda ja tulikiwe Taiwahast/ ja hucutti caicki.

17:30 Näin pitä myös sinä päiwänä tapahtuman/ jona ihmisen Poica ilmoitetan.

17:31 Joca sinä päiwänä caton päällä on/ ja hänen caluns owat huones: nijn älkön astuco alas nijtä ottaman. Ja joca pellolla on/ älkön palaitco jätettyiden jälken.

17:32 Waan muistacat Lothin emändätä.

17:33 Jocainen cuin pyytä sieluans wapahta/ hän sen cadotta/ ja jocainen cuin sen cadotta/ hän saatta hänen elämän.

17:34 Minä sanon teille: sinä yönä caxi macawat yhdellä wuotella/ yxi ylösotetan/ ja toinen jätetän.

17:35 Caxi ynnä jauhawat/ yxi ylösotetan/ ja toinen jätetän.

17:36 Ja he sanoit hänelle: HERRA/ cusa sijs? Nijn hän sanoi heille? cusa raato on/ sinne myös Cotcat coconduwat.

Vers.10. Tehnet) Täsä puhu Christus ihmisten tawalla/ juuri yxikertaisest ulconaisista töistä:

Pyhän Lucan Evangelium

*muutoin Jumalan edes ei taida yxikän tehdä
nijn paljo cuin hän welcapää on/ sillä ei
Jumala tydy paljaisin töihin. v. 20.
Ulconaisella) se on: Jumalan waldacunda ei
ole nijsä töisä/ cuin owat sidotut paickoihin/
ruokihin/ waatteisin/ aicoihin ja ihmisijn:
Waan nijhin cuin owat wapat uscosa ja
rackaudesa.*

XVIII. Lucu .

*WErtaus wääräst Duomarist/ ja köyhäst
Leskest/ v. 1. Nijstä jotca wanhurscauteens
luottawat: wertaus Phariseuxest ja Publicanist.
v. 9. Otta lapsia tygöns ja siuna heitä/ v. 15.
Wasta sen rickan nuorucaisen kysymyheen
hywistä töistä/ v. 18. Petarin kysymyheen/ v.
28. ilmoitta nijlle cahdellentoistakymmenellen
hänen kärsimisestäns/ v. 31. Jerichoon
tulduans/ anda kerjäjälle sokialle näkyns/ v.
35.*

18:1 Nijn hän sanoi myös heille wertauxen/
että aina tule rucoilla ja ei wäsyä/ ja sanoi:
18:2 Yxi Duomari oli yhdes Caupungis/ joca ei
peljännyt Jumalata/ eikä häwennyt ihmisiä.
18:3 Nijn oli myös yxi Leski sijnä Caupungis/
joca tuli hänen tygöns/ sanoden: auta minua
rijtaweljeldäni.
18:4 Ja ei hän tahtonutcan. Mutta wijmein/
sanoi hän idzelläns: waicka en minä Jumalata
pelkä/ engä häpe ihmisiä:
18:5 Cuitengin että tämä Leski waiwa minua/
tahdon minä händä autta/ ettei hän tulis/ ja
nurisis minua.
18:6 Nijn HERra sanoi: cuulcat mitä tämä
wäärä Duomari sano:
18:7 Eiköstä Jumalan pidäis hänen walituitans
auttaman/ jotca yötä ja päiwä händä
huutawat/ pidäiskö hänen sitä kärsimän?
18:8 Minä sanon teille: hän autta heitä pian.
Cuitengin cosca ihmisen Poica on tulewa/
löytänekö hän usco maan päälädä.

18:9 Niin hän sanoi muutamille/ jotca idze
päällens uscalsit/ että he olit hurscat/ ja muita
ylöncadzoit/ tämän wertauxen:
18:10 Caxi ihmistä menit Templijn
rucoileman/ yxi Phariseus ja toinen Publicani.
18:11 Phariseus seiso ja rucoili näin idzelläns:
minä kijtän sinua Jumala/ etten minä ole
nijncuin muut ihmiset/ ryöwäri/ wäärä/
huorintekiä/ taicka nijncuin tämä Publicani.
18:12 Cahdesti wijckos minä paaston/ ja
annan kymmenexet caikista cuin minulla on.
18:13 Ja Publicani seiso taambana/ eikä
tahtonut silmiäns nosta Taiwasen päin/ mutta
löi rindoijs/ ja sanoi: Jumala armahda minun
syndisen päälleni.
18:14 Minä sanon teille: tämä meni cotians
hurscambana cuin toinen: sillä jocainen cuin
idzens ylöndä/ hän aletan: ja joca hänens
alenda/ se ylötän.
18:15 HE toit myös hänen tygöns lapsia/ että
hän heihin rupeis. Cosca Opetuslapset sen
näit/ nuhtelit he nijtä.
18:16 Mutta cuin Jesus oli heitä cudzunut
tygöns/ sanoi hän: sallicat lasten tulla minun
tygöni/ ja älkät heitä kiöldäkö:
18:17 Sillä sencaltaisten on Jumalan
waldacunda: totisest sanon minä teille: joca ei
ota Jumalan waldacunda nijncuin lapsi/ ei hän
sinne taida tulla.
18:18 JA hänelle kysyi Päämies ja sanoi: hywä
Mestari/ mitä minun pitä tekemän/ että minä
ijancaickisen elämän saisin?
18:19 Jesus sanoi hänelle: mitäs minua hywäxi
cudzut? Ei ole kengän hywä/ waan ainoa
Jumala.
18:20 Käsky sanat sinä tiedät: älä huorin tee:
älä tapa: älä warasta: älä sano wäärä
todistusta: cunnioita Isäs ja äitiäs.
18:21 Nijn hän sanoi: Nämät caicki olen minä
minun nuorudestani pitänyt.
18:22 Cosca Jesus sen cuuli/ sanoi hän
hänelle: yxi sinulda wielä puuttu: myy caicki
mitä sinulla on/ ja jaa waiwaisten/ nijn sinä

Pyhän Lucan Evangelium

saat tawaran Taiwas/ ja tule ja seura minua.

18:23 Cosca hän sen cuuli/ tuli hän murhellisexi: sillä hän oli sangen ricas.

18:24 Cosca Jesus näki hänen murheisans olewan/ sanoi hän: cuinga työlästä rickat tulewat Jumalan waldacundan:

18:25 Pikemmin käy Cameli neulan silmästä/ cuin ricas tule Jumalan waldacundan.

18:26 Nijn he sanoit/ jotca sen cuulit: cucasta taita autuaxi tulla?

18:27 Hän sanoi: mitä ihmisille on mahdotoin/ se on Jumalalle mahdollinen.

18:28 Nijn Petari sanoi: cadzo/ me jätimme caicki ja seuraisimme sinua.

18:29 Hän sanoi heille: totisest sanon minä teille: ei ole kengän/ joca jätti huonens/ wanhemmans/ weljens/ emändäns/ ja lapsens Jumalan waldacunnan tähden?

18:30 Joca ei paljo enämbätä saa tällä ajalla jällens/ ja tulewaises mailmas ijancaickisen elämän.

18:31 JA hän otti tygöns ne caxitoistakymmendä/ ja sanoi heille: Cadzo/ me menemme Jerusalemijn/ ja caicki pitä täytettämän cuin Prophetailda ihmisen Pojasta kirjoitetut owat:

18:32 Sillä hän ylönannetan pacanoille/ ja pilcatan ja häwäistä ja syljetän/

18:33 Ja cuin he owat hänen ruoskinet/ tappawat he hänen/ ja colmandena päiwänä on hän ylönousewa. Ja ei he yhtän sana näistä ymmärtänet. Ja tämä puhe oli heildä nijn peitetty/ ettei he ymmärtänet mitä sanottin.

18:34 Nijn tapahtui/ cosca hän Jerichota läHes tyi/ että yxi sokia istui tien wieres kerjäten.

18:35 Ja cuin hän cuuli Canssan ohidzekäywän/ kysyi hän mikä se olis.

18:36 He sanoit hänelle: Jesus Nazarens tästä meni.

18:37 Ja hän huusi/ ja sanoi: Jesu Dawidin Poica/ armahda minua. Nijn ne jotca ohidzemenit/ toruit händä waickeneman.

18:38 Mutta hän huusi sitä enämmin: Dawidin Poica/ armahda minua.

18:39 Nijn Jesus seisatti/ ja käski händä talutta tygöns. Ja cuin hän läHes tyi/ kysyi hän hänelle: ja sanoi:

18:40 Mitäs tahdot/ että minun pitä sinulle tekemän? Hän sanoi: HERra/ että minä näkisin.

18:41 Ja Jesus sanoi hänelle: ole näkewä: sinun uscos autti sinua.

18:42 Ja hän sai cohta näkyns/ ja seurais händä/ ja cunnioidzi Jumalata. Ja caicki Canssa/ cuin sen näit/ kijtiti Jumalata.

Vers.14. Hurscambana cuin) Se on/ ei ole toinen wanhurscana cotia mennyt/ waan duomittuna. Ebraismus est, negative dicitur, sicut Psal. 118:8. Se on hyvä luotta HERran päälle/ paremmin cuin Ruhtinasten päälle. Hoc efficit Ebrea litera Mem. Nijn cuin myös/ Matth. 21:31. Publicanit ja portot pitä käymän teidän edellän Taiwan waldacundan. Teidän edellän) se on/ et te. v. 22. Wielä sinulda yxi puuttu) se on/ sinulda puuttu caicki/ ut supra Matth. 19:21. Marc. 10:21. Mutta myydä on nijn cuin/ Luc. 12:33. v. 30. Tähän aican) Lue Marc. 10:20.

XIX. Lucu .

ZAcheus otta Jesuxen wieraxens ja käättän Christuxen uscoon/ v. 1. Wertaus yhdest mieHes t/ joca rahans andoi caswoille/ v. 11. Öljymäen tygö tulduans anda tuoda yhden Asin warsan/ ja aja Jerusalemijn/ v. 28. Itke Caupungita ja ennusta hänen häwityxens/ v. 41. Templijn tulduans aja sieldä ulos caupidziat/ opettain jocapäiwä siellä/ v. 45.

19:1 JA hän meni sisälle/ ja waeli Jerichon läpidze.

19:2 Ja cadzo/ yxi mies/ nimeldä Zacheus/ joca oli Publicanein päämies/ ja oli ricas.

Pyhän Lucan Evangelium

19:3 Ja hän pyysi nähdä Jesusta/ eikä saanut Canssaldä: sillä hän oli lyhyt warttans.
19:4 Ja hän samois edelle/ ja meni yhten medzäficuna puuhun/ että hän olis saanut hänen nähdä: sillä sen cautta oli hän waeldapa.
19:5 Ja cuin Jesus tuli sijhen paickan/ cadzoi hän ylös/ ja näki hänen/ ja sanoi hänelle: Zachee/ astu nopiast alas: sillä minä tulen tänäpäen sinun huoneses.
19:6 Ja hän astui nopiast alas/ ja otti hänen iloisest wastan.
19:7 Cosca he sen näit/ napsit he caicki/ että hän syndisen tygö poickeis.
19:8 Mutta Zacheus meni/ ja sanoi HERrälle: cadzo HERra/ puolen minun tawaratani annan minä waiwaisille: ja jos minä jongun pettänyt olen/ sen minä neli kertaisest jällens annan.
19:9 Nijn Jesus sanoi hänelle: tänäpäen on tälle huonelle autuus tapahtunut: sillä hängin on Abrahamin poica.
19:10 Ja ihmisen Poica tuli wapahtaman sitä cuin cadonnut oli.
19:11 COSca he nämät cuullet olit/ sanoi hän wielä yhden wertauxen: että hän oli juuri läsnä Jerusalemita/ ja he luulit Jumalan waldacunnan cohta ilmoitettawan.
19:12 Sanoi hän sijs: yxi Adelsmies matcusti caucaiseen maacundaan/ idzellens waldacunda ottaman/ ja aicoi taas palaita.
19:13 Nijn hän cudzui tygöns kymmenen palweliatans/ ja andoi heille kymmenen leiwiskätä/ ja sanoi heille: caupitcat nijn cauwan cuin minä palajan.
19:14 Mutta hänen kyläläisens wihaisit händä/ ja lähetit sanoman hänen jälkensä/ sanoden: en me tahdo/ että sinä meitä wallidzet.
19:15 Ja tapahtui cosca hän palais/ sijtte cuin hän sai waldacunnan/ käski hän cudzua ne palweliat tygöns/ joille hän oli rahans andanut/ tietäxens/ mitä cukin caupinnut oli.
19:16 Nijn tuli ensimmäinen/ ja sanoi: Herra/ sinun leiwiskäs on kymmenen leiwiskätä

caswattanut.
19:17 Ja hän sanoi hänelle: oikein hywä palwelia/ että wähäs olit uscollinen/ sinulla pitä walda kymmenen Caupungin päällä oleman.
19:18 Toinen myös tuli/ ja sanoi: Herra/ sinun leiwiskäs on wijsi leiwiskä caswattanut.
19:19 Hän sanoi hänelle: Ole sinäkin wijden Caupungin haldia.
19:20 Ja colmas tuli/ ja sanoi: Herra: cadzo/ täsä on sinun leiwiskäs/ joca minulla hikilijnas kätketty oli:
19:21 Sillä minä pelkäisin sinua/ että cowa mies olet/ sinä otat/ jotas et pannut/ ja nijtät cuin ets kylwänyt.
19:22 Hän sanoi hänelle: sinun suustas minä sinun sinä paha palwelia duomidzen: tiesitkös minun cowaxi miehexi/ joca otan jota en minä pannut/ ja leickan johonga en minä kylwänyt:
19:23 Ja mixet sinä andanut minun rahani waihetos pöydälle? Ja minä olisin tulduani sen corgon cansa jällens saanut.
19:24 Nijn hän sanoi tykönä seisowille: ottacat pois se leiwiskä hänelä/ ja andacat sille jolla kymmenen leiwiskätä on.
19:25 Nijn he sanoit hänelle: Herra tällä on kymmenen leiwiskätä.
19:26 Minä sanon teille: jolla on/ hänelle pitä annettaman: ja hänelä/ jolla ei ole/ sekin cuin hänellä on/ pitä poisotettaman.
19:27 Sijttekin ne minun wiholliseni/ jotca ei tahtonet minun anda wallita heitäns/ tuocat tänne/ ja mestacat heitä täsä minun nähteni.
19:28 Ja cuin hän nämät puhunut oli/ meni hän cohdistans ja waeli ylös Jerusalemi päin.
19:29 JA tapahdui/ cosca hän läHes tyi Bethphaget ja Bethaniat/ ja tuli Öljymäen tygö/ lähetti hän caxi Opetuslastans:
19:30 Ja sanoi: Mengät kylän/ joca on teidän edesän/ ja cuin te sijhen tuletta/ nijn te löydätte warsan sidottuna/ jonga päällä ei yxikän ihminen coscan istunut ole/ päästäkät se/ ja tuocat tänne.

Pyhän Lucan Evangelium

19:31 Ja jos jocu teille kysy: mixi te sitä päästätte? nijn sanocat hänelle: HERra tätä tarwidze.
19:32 Nijn lähetetyt menit/ ja löysit nijncuin hän oli heille sanonut.
19:33 Cosca he nyt päästit warsa/ sanoi sen isändä heille: mixi te päästätte warsa:
19:34 He sanoit: HERra tätä tarwidze.
19:35 Ja he weit sen Jesuxen tygö/ ja panit waattens warsan päälle/ ja istutit Jesuxen sen päälle.
19:36 Ja cosca hän matcusti/ lewitit he waattens tielle.
19:37 Ja cuin hän jo lähes tyi/ ja waelsi Öljymäeldä alaspäin/ rupeis coco Opetuslasten joucko iloiten kijttämän Jumalata suurella änellä caiken woiman tähden cuin he nähnet olit/ sanoden:
19:38 Siunattu olcon se joca HERran Nimeen Cuningasna tule/ Rauha Taiwahas/ ja cunnia corkeuxes.
19:39 Ja muutamat Phariseuxist/ jotca Canssan seas olit/ sanoit hänelle: Mestari/ aseta Opetuslapses.
19:40 Hän wastais/ ja sanoi heille: Minä sanon teille: jos nämät waickenewat/ nijn kiwet pitä huutaman.
19:41 JA cuin hän lähemmä tuli/ cadzoi hän Caupungin päälle/ itki händä ja sanoi:
19:42 Jos sinäkin tiedäisit/ nijns ajattelisit tosin tällä sinun ajallas/ mitä sinun rauhas sosis. Mutta nyt owat ne kätketyt sinun silmäis edestä.
19:43 Sillä ne päiwät pitä tuleman sinun ylidzes/ että sinun wihollises scandzawat sinun/ ja pijrittäwät sinun:
19:44 Ja ahdistawat sinun jocaculmalda/ ja maahan tasoittawat sinun/ ja sinun lapses/ jotca sinus owat/ ja ei jätä sinus kiwe kiwen päälle/ ettes sinun edzickos aica tundenut.
19:45 JA hän meni Templijn/ rupeis ajaman ulos ostaita ja myypiä/ sanoden: kirjoitettu on:

19:46 Minun huonen on Rucoushuone/ mutta te oletta sen tehnet ryöwäritten luolaxi.
19:47 Ja hän opetti jocapäiwä Templis. Mutta Pappein päämiehet ja Kirjanoppenet/ ja Canssan wanhimmat edzeit händä surmataxens.
19:48 Ja ei tiennet mitä heidän piti tekemän: sillä caicki Canssa ripui hänes/ ja cuulit händä.

Vers.4. Medzä ficunapuuhun) Supr. 17:6. a ficu & moro .

XX. Lucu .

PHariseuxet kysywät Jesuxelle/ millä woimalla hän näitä teke: Hän kysy heillen Johannexen Castesta/ v. 1. Sano heille wertauxen wijnamäen miehistä/ jotca tapoit isändäns palweliat/ ja pojan wijmein/ v. 9. Wasta sijtte Phariseusten lähetetyille/ werorahasta/ v. 20. Ja Saduceusten kysymyxeen ylösousemisest/ v. 27. Kysy Kirjanoppenuillen Christuxest/ kenengä poica hän on: Nuhtele heidän ylpeyttäns ja ahneuttans Canssan läsnä olles/ v. 41.

20:1 JA tapahdui yhtenä nijstä päiwistä/ cosca hän Canssa opetti Templis/ ja Saarnais Evangeliumi. Nijn ylimmäiset Papit/ ja Kirjanoppenet ja wanhimmat tulit/
20:2 Ja sanoit hänelle: Sanos meille millä wallalla sinä tätä teet? Eli cuca sinulle tämän wallan on andanut?
20:3 Nijn Jesus wastais/ ja sanoi heille: Minä kysyn myös teille yhtä asiata/ wastatcat minua.
20:4 Olico Johannexen caste Taiwast/ taicka ihmisildä?
20:5 Nijn he ajattelit idzelläns/ sanoden: jos me sanomma: Taiwast/ nijn hän sano: mixette sijs händä usconet?
20:6 Eli jos me sanomma: ihmisildä/ nijn caicki Canssa kiwittäwät meidän:

Pyhän Lucan Evangelium

20:7 Sillä he owat uscotetut että Johannes oli Propheta. Ja he wastaisit/ ettei he tiennet custa se oli.

20:8 Nijn sanoi Jesus heille: en minä myös sano teille/ millä woimalla minä näitä teen.

20:9 Nijn hän rupeis sanoman Canssalle tämän wertauxen: yxi mies istutti wijnapuita/ ja pani ne palcoille wijnamäen miehille/ ja meni matcan cauwaxi aica.

20:10 Cosca nijn sowelias oli/ lähetti hän palwelians wijnamäen miesten tygö/ että he andaisit hänelle wijnamäen hedelmästä.

Mutta he piexit hänen/ ja lähetit tyhjänä.

20:11 Ja hän lähetti taas toisen palwelian/ jonga he myös piexit ja pilckaisit/ ja poislähetit.

20:12 Taas lähetti hän colmannen/ sen he myös haawoitit/ ja ulossyöxit.

20:13 Nijn wijnamäen isändä sanoi: mitä minä teen? minä lähetän minun rackan poicani/ cosca he sen näkewät/ nijn he carttawat händä.

20:14 Mutta cosca wijnamäen miehet sen näit/ ajattelit he idzelläns/ sanoden: tämä on perillinen/ tulcat tappacam händä/ että perindö tulis meidän omaxem.

20:15 Ja he ulossyöxit hänen wijnamäestä ja tapoit. Mitästä wijnamäen isändä on tekewä heillen.

20:16 Hän tule/ ja hucka nämät wijnamäen miehet/ ja anda wijnamäkens muille. Cuiin he sen cuulit/ sanoit he: pois se.

20:17 Mutta hän cadzahti heidän päällens/ ja sanoi: mitästä se on/ cuiin kirjoitettu on? Se kiwi jonga rakendajat hylkäisit/ on tullut nurckakiwexi?

20:18 Jocainen cuiin lange sen kiwen päälle/ se muretan/ mutta jonga päälle se lange/ sen hän muserta.

20:19 Ja Pappain päämiehet ja Kirjanoppenet pyysit händä sillä hetkellä kirjniotta/ waan he pelkäisit Canssa: sillä he ymmärsit/ että hän heille tämän wertauxen sanonut oli.

20:20 JA he wartioidzit händä/ ja lähetit wäijywäisiä/ jotca piti heidäns hurscaxi teettelemän/ että he hänen puHesa kirjnnisaisit/ ja ylönannaisit Esiwallalle ja Maanwanhimman haldun.

20:21 Ja he kysyit hänelle/ ja sanoit: Mestari/ me tiedämme että oikein sanot ja opetat/ ja et cadzo ihmisen muoto/ waan opetat Jumalan tien totudes.

20:22 Olleco se oikein/ että me annamme Keisarille weron/ taicka ei?

20:23 Mutta cuiin hän ymmärsi heidän cawaluxens/ sanoi hän heille: mitä te minua kiusatte?

20:24 Osottacat minulle weroraha/ kenengä cuwa ja päällekirjoitus sijnä on? He wastaisit ja sanoit hänelle: Keisarin.

20:25 Nijn hän sanoi heille: andacat Keisarille mitä Keisarin tule/ ja Jumalalle mitä Jumalan tule.

20:26 Ja ei he tainnet hänen puhettans Canssan edes laitta/ waan ihmettelit hänen wastaustans/ ja waickenit.

20:27 Nijn tulit muutamat Saduceuxist (jotca kieldäwät ylönousemisen) ja kysyit hänelle/ sanoden:

20:28 Mestari/ Moses kirjoitti meille/ jos jongun weli cuole/ jolla emändä oli/ ja se cuolis lapsitoin/ nijn hänen weljens piti sen waimon ottaman/ ja weljellens siemenen herättämän.

20:29 Nyt olit seidzemen welje/ ensimmäinen otti emännän ja cuoli lapsitoina.

20:30 Ja toinen otti sen waimon/ ja se myös cuoli lapsitoina.

20:31 Ja colmas otti myös sen. Ja nijn caicki seidzemen/ eikä jättänet lapsia/ ja cuolit.

20:32 Caickein wijmein cuoli myös se waimo.

20:33 Kenengä sijs ylönousemises heistä se waimo on? Sillä caicki seidzemen owat sen waimonans pitänet.

20:34 Jesus wastais/ ja sanoi heille: tämän mailman lapset naiwat ja huolewat.

Pyhän Lucan Evangelium

20:35 Mutta ne jotca otolliset owat sille mailmalle/ ja ylösnouseman cuolluista/ ei he nai eikä huole:
20:36 Ja ei he sillen cuolla taida: sillä he owat Engelitten caltaiset/ ja Jumalan lapset/ että he owat ylösnousemisen lapset.
20:37 Mutta että ne cuollet ylösnousewat/ sen on myös Moses pensan tykönä osottanut/ cosca hän cudzui HERran/ Abrahamin Jumalaxi/ ja Isaachin Jumalaxi/ ja Jacobin Jumalaxi.
20:38 Ei Jumala ole cuolluitten Jumala/ waan eläwitten: sillä caicki he häneldä eläwät.
20:39 Nijn wastaisit muutamat Kirjanoppenuista/ ja sanoit: Mestari/ oikein sinä sanoit.
20:40 Ja ei he rohgennet häneldä mitän enämbätä kysyä.
20:41 Nijn hän sanoi heille: cuinga he sanowat Christuxen Dawidin Pojaxi:
20:42 Ja Dawid sano Psaltarramatus: HERra sanoi minun HERralleni/ istu minun oikialle kädelleni:
20:43 Nijncauwan cuin minä panen sinun wihollises sinun jalcais astinlaudaxi?
20:44 Cosca Dawid cudzu hänen HERraxens/ cuinga sijs hän on hänen Poicans?
20:45 Mutta cosca caicki Canssa sen cuuli/ sanoi hän Opetuslapsillens:
20:46 Cawahtacat teitän Kirjanoppenuista/ jotca tahtowat käydä pitkis waatteis/ ja ottawat hywäxi terwetyxet Turulla/ ja mielelläns istuwat Synagogis ylimmäisnä ja pöydille.
20:47 Jotca syöwät leskein huonet/ ja pitäwät pitkiä rucouxia/ waan sitä suuremman cadotuxen he saawat.

Vers.25. Andacat) Templijn ja Jumalan palweluxeen pitä teidän andaman Jumalan käskyn jälkeen: Ja jos Keisari on teidän päällen weron pannut/ nijn teidän pitä myös sen andaman/ sillä te oletta hänen alemmaisens

ja teillä on hänen rahans. Wahwistain näin tällä hänen wastauxellans mailmallisen hallituxen: jonga hän myös työllä osotti/ cosca hän idze andoi weron/ Matth. 17:27.

XXI. Lucu .

HEidän uhratesans ylistä hän köyhän lesken uhria/ v. 1. Ennusta Jerusalemin häwityxest/ v. 5. Ja mailman lopusta/ v. 25.

21:1 JA hän cadzoi cuinga rickat panit lahjojans uhri arckuun.
21:2 Hän näki myös köyhän lesken panewan sinne caxi ropoja.
21:3 Ja hän sanoi: totisest sanon minä teille: tämä köyhä leski pani enemmän cuin nämät caicki.
21:4 Sillä nämät panit heidän kyllydestäns Jumalan uhrixi waan tämä pani köyhydestäns caiken hänen tawarans cuin hänellä oli.
21:5 JA cuin muutamat sanoit hänelle Templist: cuinga caunilla kiwillä ja cappaleilla se caunistettu oli/ nijn hän sanoi:
21:6 Se aica tule/ cosca caikista cuin te näettä/ ei pidä kiwi kiwen päälle jätettämän/ jota ei ricota.
21:7 Nijn he kysyit hänelle/ ja sanoit: Mestari/ coscasta nämät tapahtuwat? ja mikä mercki on/ cosca nämät tulewat?
21:8 Hän sanoi: cadzocat/ ettei teitä petetä: sillä moni tule minun Nimeeni/ ja sano: minä se olen: aica on kyllä läsnä/ älkät cuitengan heitä seuratco.
21:9 Mutta cosca te cuuletta sotia ja capinoita/ nijn älkät peljätkö: sillä nämät pitä ensin tuleman/ waan ei cohta loppu ole.
21:10 Nijn hän sanoi heille: Canssa nouse Canssa watan/ ja waldacunda waldacunda watan:
21:11 Ja suuret maan wapistuxet pitä jocapaicas tuleman/ nälkä ja rutto/ cauhistuxet ja suuret ihmet Taiwast

Pyhän Lucan Evangelium

tapahtuivat.

21:12 MUtta ennen näitä caickia heittäwät he kätens teidän päällenne/ wainowat ja ylönandawat teitä Rastupijn ja fangiuxeen/ ja wetäwät teitä Cuningasten ja Esimiesten eteen/ minun Nimeni tähden:

21:13 Mutta se tapahtu teille todistuxexi.

21:14 Nijn pangat nyt se sydämeen/ ettet te murehdis/ cuinga teidän pitä edestänne wastaman:

21:15 Sillä minä annan teille suun ja wijsauden/ jota ei he woi wastan puhua/ eikä caicki teidän wastanseisojan taida wastan olla:

21:16 Nijn te myös ylönannetan wanhimmildanne/ weljildänne/ langoildanne/ ja ystäwildänne/ ja muutamat teistä he tappawat.

21:17 Ja te ylöncazotan caikilda minun Nimeni tähden:

21:18 Waan ei hiuscarwacan pidä teidän päästänne huckuman.

21:19 Pitäkät teidän sielunne kärsimises.

21:20 COsca te näettä Jerusalemin sotawäeldä pijritettäwän/ njin tietkät että hänen pericatons on läHes tynyt.

21:21 Silloin ne jotca Judeas owat/ paetcan mäkein puoleen: ja jotca hänen keskelläns owat/ ne siellä pois mengän: ja jotca maalla owat/ älkän sisälle mengö.

21:22 Sillä ne owat costopäiwät/ että caicki pitä täytettämän cuin kirjoitetut owat.

21:23 Mutta woi rascaita ja imettäwäisiä njinä päiwinä. Sillä suuri waiwa pitä maan päällä oleman/ ja wiha tämän Canssan päällä.

21:24 Ja heidän pitä langeman miecan terän edesä/ ja he wiedzän fangixi caickinaisen Canssan secaa. Ja Jerusalem pitä tallattaman pacanoilda/ sijhenasti cuin pacanain aica täytetän.

21:25 JA merkit pitä oleman Auringos ja Cuus ja Tähdeis. Ja maasa Canssalla ahdistus epäillyxen tähden. Ja Meri ja Allot pitä pauhaman.

21:26 Ja ihmiset maasa pitä cuiwettuman pelgon tähden/ ja odottamisen tähden/ nijtä cuin maan pijrin päälle tulewat: sillä Taiwan woimat pitä lijcutettaman.

21:27 Ja silloin heidän pitä näkemän ihmisen Pojan tulewan pilwis/ suurella woimalla ja cunnialla.

21:28 Cosca nämät rupewat tapahtuman/ njin cadzocat/ ja nostacat pääanne ylös: sillä teidän lunastuxenne silloin läHes ty.

21:29 Ja hän sanoi heille wertauxen: cadzocat ficunapuuta/ ja caickia puita/ cosca ne puhkewat/

21:30 Nijn te idze niistä näette ja ymmärrätte/ että suwi on läsnä.

21:31 Nijn myös te/ cosca te näette nämät tapahtuwan/ sijtä tietkät että Jumalan waldacunda on läsnä.

21:32 Totisest minä sanon teille: ei tämän sucucunnan pidä ennen huckuman/ cuin nämät caicki tapahtuwat.

21:33 Taiwas ja maa on huckuwa/ waan minun sanani ei pidä huckanduman.

21:34 MUtta cawahtacat teitä/ ettei teidän sydämen coscan rascauteta syömisest ja juomisest/ ja elatuxen murHes t/ ja se päiwa tule äkist teidän päällen.

21:35 Sillä njincuin paula tule caickein ylidze/ jotca coco maan päällä asuwat.

21:36 Nijn olcat nyt aina walpat/ ja rucoilcat/ että te mahdolliset olisitta caickia näitä wälttämän jotca pitä tapahtuman/ ja seisoman ihmisen Pojan edes.

21:37 Ja hän opetti päiwällä Templis/ mutta yöllä meni hän ulos/ ja oli Öljymäellä yötä.

21:38 Ja caicki Canssa tuli warhain hänen tygöns Templijn händä cuuleman.

Vers.24. Pacanain) Jerusalem pitä oleman Pacanain alla/ sijhenasti cuin pacanat uscoon käändywät/ se on mailman loppuhun: Sillä ei Templi enämbi raketa/ Hagg. 2.10. Dan. 9.

Pyhän Lucan Evangelium

XXII. Lucu .

Pääsiäisen edellä mene Judas ylimmäisten Papein tygö ja lupa pettä Jesuxen/ v. 1. Jesus mene Jerusalemijn/ syö siellä Pääsiäislamban v. 7. Asetta Ehtolisens/ v. 17. Sano heille pettäjäns/ v. 22. Asetta heidän rijtans/ ja opetta heitä läHes tywäisest waarast/ v. 24. Mene Öljymäelle rucoileman: Siellä hän otetan kijnni ja ylimmäisen Papin huonesen wiedän/ v. 39. Petari tule sinne ja wanno ettei hän tunne händä/ v. 55. Jesus pilcatan ja duomitan cuolemaan/ v. 63.

22:1 Niin läHes tyi makian leiwän juhla päiwä/ joca Pääsiäisexi cudzutan.

22:2 Ja ylimmäiset Papit ja Kirjanoppenet edzeit/ cuinga he olisit hänen saanet tappa. Mutta he pelkäisit Canssa.

22:3 Nijn Sathan oli Judan sisälle mennyt/ jonga lijca nimi oli Ischarioth/ joca oli cahdentoistakymmenen lugusta.

22:4 Ja hän meni pois/ ja puhutteli ylimmäisiä Papeja ja Päämiehiä/ cuinga hän oli hänen heille pettävä.

22:5 Ja he ihastuit/ ja lupaisit hänelle raha.

22:6 Ja hän lupais sen heille/ ja edzei tila saadaxens händä pettä ilman hasuta.

22:7 Niin makian leiwän päiwä tuli/ jona Pääsiäislammas piti uhrattaman.

22:8 Ja hän lähetti Petarin ja Johannexen/ sanoden: mengät walmistaman meille Pääsiäislammas syödäxem.

22:9 Nijn he sanoit hänelle: cusas tahdot meitä walmistaman?

22:10 Hän sanoi heille: cadzo/ cosca te Caupungijn tuletta/ cohta teidän yxi ihminen candain wesiastiata/ noudattacat händä siihen huonesen johonga hän mene:

22:11 Ja sanocat perhen isännälle/ Mestari käski sinulle sano: cusa on maja/ josa minä saan Pääsiäislamban Opetuslasteni cansa syödä.

22:12 Ja hän osotta teille suuren awaran Salin walmistacat siellä.

22:13 He menit/ ja löysit nijncuin hän heille sanonut oli/ ja walmistit Pääsiäis lamban.

22:14 Ja cuin jo aica tullut oli/ istui hän/ ja caxitoistakymmendä Apostolita hänen cansans.

22:15 Ja hän sanoi heille: minä olen halulla halainnut syödä tätä Pääsiäislammasista teidän cansan/ ennen cuin minä kärsin:

22:16 Sillä minä sanon teille: en minä sillen hänest enämbi syö/ sijhenasti cuin se täytetän Jumalan waldacunnas.

22:17 Ja hän otti Calkin/ kijtti/ ja sanoi: ottacat ja jacacat keskenän:

22:18 Sillä minä sanon teille: en minä juo wijnapuun hedelmästä/ ennen cuin Jumalan waldacunda tule.

22:19 JA hän otti leiwän/ kijtti ja mursi/ ja andoi heille/ sanoden: tämä on minun Ruumin/ joca teidän edestän annetan/ se tehkät minun muistoxeni.

22:20 Nijn myös Calkin ehtolisen jälken/ sanoden: tämä Calcki on se Usi Testamenti/ minun weresäni/ joca teidän edestän wuodatetan.

22:21 Cuitengin cadzo/ minun pettäjäni käsi on minun cansani pöydällä:

22:22 Ja tosin ihmisen Poica mene nijncuin päätetty on/ cuitengin woi sitä ihmistä/ jolda hän petetän.

22:23 Ja he rupeisit kyselemän keskenäns: cuca se heistä olis/ joca sen tekemän piti.

22:24 JA heidän wälillens tuli rijta/ cuca heistä suurin piti oleman.

22:25 Nijn hän sanoi heille: mailmalliset Cuningat wallidzewat/ ja waldamiehet cudzutan armollisixi Herroixi.

22:26 Mutta et te nijn/ waan joca teistä suurin on/ se olcon nijncuin nuorin/ ja joca ylimmäinen on/ se olcon nijncuin palwelia:

22:27 Sillä cumbi suurembi on? se joca atrioidze/ taicka se joca palwele? eikö se joca

Pyhän Lucan Evangelium

atrioidze? mutta minä olen teidän keskellä
nijncuin palwelia.

22:28 Mutta te oletta ne/ jotca minun
kiousauxisani minun cansani pysytte.

22:29 Ja minä säädän teille waldacunnan/
nijncuin minun Isäni sääsi minulle:

22:30 Että teidän pitä syömän ja juoman
minun pöydälläni/ minun waldacunnasani/ ja
istuman istuimella/ ja duomidzeman
caxitoistakymmendä Israelin sucucunda.

22:31 NIin HERra sanoi: Simon/ Simon/
cadzo/ Sathan on teitä pyytänyt seuloxens
nijncuin nisuja.

22:32 Waan minä rucoilin sinun edestäs/ ettei
sinun uscos puuttuman pidä. Ja cuin sinä
kerran palajat/ nijn wahwista weljejäs.

22:33 Nijn hän sanoi hänelle: HERra/ minä
olen walmis sinun cansas fangiuxen ja
cuoleman menemän.

22:34 Hän sanoi: Petari/ minä sanon sinulle/ ei
laula tänäpä Cuckoi ennen/ cuin sinä
colmasti minun kiellät/ et tundewas minua.

22:35 JA hän sanoi heille: cosca minä lähetin
teidän ilman säkitä/ ja cuckarota ja kengitä/
puuttuico teildä mitän? He sanoit: Ei mitän.

22:36 Nijn hän sanoi heille: waan nyt/ jolla
säcki on/ ottacan sen/ nijn myös cuckaron/ ja
jolla ei ole/ se myykän hamens/ ja ostacan
miecan.

22:37 Sillä minä sanon teille: wielä sekin cuin
kirjoitettu on/ pitä minus täytettämän: Hän on
pahain tekiän cansa luettu: sillä mitä minusta
kirjoitettu on/ ne pitä loppuman.

22:38 Nijn he sanoit: HERra/ cadzo/ täsä on
caxi miecka. Hän sanoi heille: Kyllä sijnä on.

22:39 JA hän läxi ulos/ cuin hänen tapans oli/
Öljymäelle/ ja hänen Opetuslapsens seuraisit
händä sijhen paickan.

22:40 Ja cuin hän sinne tuli/ sanoi hän heille:
rucoilcat ettet te langeis kiousauxeen.

22:41 Ja hän ercani heistä läHes kiwellä
heittä/ ja laski polwillens/ rucoili ja sanoi:

22:42 Isä/ jos sinä tahdot/ nijn ota pois

minulda tämä Calcki/ cuitengin ei minun
tahton/ mutta sinun olcon.

22:43 Nijn Engeli Taiwast ilmestyi hänelle/ ja
wahwisti händä.

22:44 Ja se joutui/ että hän cuoleman cansa
sodei/ ja rucoili hartamman. Ja oli hänen
hikens nijncuin weren pisarat/ jotca maahan
wuosit.

22:45 Ja cuin hän nousi rucoilemast/ ja tuli
Opetuslastens tygö/ löysi hän ne murhen
tähdens macamast:

22:46 Ja sanoi heille: Mitä te macatte? noscat
ja rucoilcat/ ettet te kiousauxeen langeis.

22:47 WIELä hänen puhuisans/ cadzo/ joucko
ja yxi cahdestatoistakymmenestä/ joca
cudzuttin Judas/ käwi heidän edelläns ja

läHes tyi Jesusta/ suuta andaman hänen.

22:48 Nijn Jesus sanoi hänelle: Juda/ suun
andamisellaco sinä ihmisen Pojan petät?

22:49 COSca ne jotca hänen ymbärilläns olit/
näit mitä tulewa oli/ sanoit he hänelle: HERra/
emmekö me lyö miecalla?

22:50 Ja yxi heistä löi Pappein päämiehen
palweliata/ ja hackais pois hänen oikian
corwans.

22:51 Mutta Jesus sanoi: sallicat tähän asti/ ja
cuin hän rupeis hänen corwaans/ paransi hän
sen.

22:52 MUTta Jesus sanoi ylimmäisille Papeille/
ja Templin haldioille ja wanhimmille/ jotca
hänen tygöns tullet olit.

22:53 Te läxitte nijncuin ryöwärin tygö/
miecoilla ja seipäillä/ minä olin teidän cansan
jocapäiwä Templis/ ja et te ojendanet kättä
minun päälleni/ mutta tämä on teidän
hetkenne/ ja pimeyden walda.

22:54 NIin he kijnniotit hänen ja tulutit/ ja toit
hänen ylimmäisen Papin huonesen. Mutta
Petari seurais taambana.

22:55 Nijn he wiritit walkian keskelle
cartanota/ ja istuit/ istui myös Petari heidän
seasans.

22:56 Cosca yxi pijca näki hänen walkian

Pyhän Lucan Evangelium

tykönä istuwan/ cadzoi hän hänen päällens/
ja sanoi: tämä oli myös hänen cansans.

22:57 Waan hän kielsi ja sanoi: waimo/ en
minä tunne händä.

22:58 Ja wähän hetken perästä näki toinen
hänen/ ja sanoi: sinä myös olet yxi heistä.

Petari sanoi: ihminen/ en minä ole.

22:59 Ja lähes hetken perästä todisti myös
toinen/ sanoden: totisest tämä oli myös
hänen cansans: Sillä hän on Galileus.

22:60 Nijn Petari sanoi: ihminen/ en minä
tiedä mitäs sanot. Ja wielä hänen puhuisans/
Cuckoi lauloi.

22:61 Ja HERra käänsi/ ja cadzoi Petarin
päälle/ ja Petari muisti HERran puhen/ joca oli
hänelle sanonut: ennencuin Cuckoi laula/
colmasti sinä minun kiellät.

22:62 Ja Petari meni ulos/ ja itki catkerast.

22:63 Mutta miehet/ jotca Jesusta kijnnipidit/
pilckaisit händä ja löit händä:

22:64 Peitit hänen silmäns/ ja hosuit händä
caswoille/ ja kysyit hänelle/ sanoden: Arwa/
cuca se on joca sinua löi?

22:65 Ja paljo muuta pilcka sanoit he händä
wastan.

22:66 Ja cuin päiwä coitti/ coconnuit Canssan
wanhimmat/ ja Pappain päämiehet ja
Kirjanoppenet/ ja weit hänen Raadin eteen:

22:67 Ja sanoit: Oletcos Christus? nijn sano
meille? Hän sanoi heille: jos minä sanon teille/
et te usco?

22:68 Ja jos minä myös kysyn/ nijn et te
wasta/ et te myös päästä minua.

22:69 Sentähden tästedes istu ihmisen Poica
Jumalan woiman oikialla puolella.

22:70 Nijn he sanoit caicki: sinäkö sijs olet
Jumalan Poica? Hän sanoi heille: tepä sen
sanotta/ että minä olen.

22:71 Nijn he sanoit: mitä me sillen todistusta
tarwidzemma? me olemma sen cuullet hänen
omasta suustans.

Vers.16. En minä syö) Hän näyttä aina cuinga

*hän cuolemata muistele. v. 38. Kyllä sijnä on)
Se on/ ei se sillen kelpa/ että me rautaisilla
miecoilla tappelemma/ mutta tästedes tule
teidän kärsiä Evangeliumin tähden/ ja pitä
ristiä candaman/ sillä ei taita muilla Perkelettä
wastan sotia/ cuin hengellisellä miecalla/ se
on/ Jumalan sanalla/ jolla hän woitetan/ ja ei
raudalla. v. 51. Sallicat tähänasti) Se on/
Andacat heidän nyt tehdä pahan ajatuxens
jälken/ nijn paljo cuin heille sallittu on/ heillä
on kyllä heidän Duomarins/ nijn ettei meidän
sitä idze tarwita costaman. v. 52. Haldioille)
Ne olit Judalaiset asettanet waarin ottaman
Templist/ ja pitämän siellä rauha.*

XXIII. Lucu .

*Jesus wiedän Pilatuxen tygö/ v. 1. Waan
Pilatus lähettä hänen Herodexen tygö/ v. 7.
Taas hän wiedän Pilatuxen tygö/ ja cosca hän
cuule hänen/ tahto hän hänen päästä/ v. 11.
Caicki Canssa huuta ja canda hänen päällens/
Pilatus duomidze hänen cuolemaan/ v. 18.
Hän ristinnaulitan cahden ryöwärin keskellen
ja paljon häwäistän/ v. 27. Hän cuole suurella
huudolla ja monella ihmellä/ v. 44. Joseph
Arimathiast hauta hänen vten hautan/ v. 50.*

23:1 JA caicki joucko ylösnousi/ ja he weit
hänen Pilatuxen eteen/ ja rupeisit candaman
hänen päällens ja sanoit:

23:2 Tämän me löysimme Canssa
wiettelemäst/ ja kiellämäst Keisarille wero
andaman/ ja sanomast hänens olewan
Cuningan Christuxen.

23:3 Nijn Pilatus kysyi hänelle/ sanoden:
oletcos Judalaisten Cuningas? Hän wastais
händä/ ja sanoi: sinäpä sen sanot:

23:4 Pilatus sanoi Pappain Päämiehille ja
Canssalle: en minä löydä yhtän wica täsä
MieHes ä.

23:5 Nijn he hogit ja sanoit: Hän kehoitta
Canssan/ opettain coco Judeas/ ja on

Pyhän Lucan Evangelium

ruwennut Galileast haman tähän asti.

23:6 COsca Pilatus cuuli Galileata mainittawan/ kysyi hän/ jos hän Galileast oli.

23:7 Ja cuin hän ymmärsi/ että hän Herodexen läänistä oli/ lähetti hän hänen Herodexen tygö: sillä hän oli myös silloin Jerusalemis.

23:8 Cosca Herodes näki Jesuxen/ ihastui hän sangen suurest: sillä hän oli jo cauwan aica händä halainnut nähdäxens/ että hän oli paljon hänestä cuullut/ ja toiwoi häneldä jongun ihmien näkewäns.

23:9 Ja hän kysyi hänelle moninaisista/ mutta ei hän mitän händä wastannut.

23:10 Nijn ylimmäiset Papit ja Kirjanoppenet seisoit ja cannoit cowin hänen päällens.

23:11 Mutta Herodes huowinens ylöncadzoit hänen/ ja pilckaisit händä/ pani hänen päällens walkian waatten/ ja lähetti jällens Pilatuxen tygö.

23:12 Sinä päiwänä tuli Pilatus ja Herodes ystäwäxi keskenäns/ joiden wälillä ennen oli waino ollut.

23:13 NIin Pilatus cudzui cocon ylimmäiset Papit ja waldamiehet ja Canssan: ja sanoi heille:

23:14 Te oletta tämän ihmisen minulle tuonet/ nijncuin Canssan häiridziän/ ja cadzo/ minä olen händä tutkinut teidän edesän/ ja en löydä yhtän wica hänesä/ josta te cannatte hänen päällens/ eikä Herodescan:

23:15 Sillä minä lähetin teidän hänen tygöns/ ja cadzo/ ei hänestä yhtän hengen ricosta löytty:

23:16 Sentähden tahdon minä hänen rangaistuna päästä.

23:17 Sillä hänen piti joca juhlana päästämän heille yhden wallallens.

23:18 Nijn coco joucko huusi/ ja sanoi: ota tämä pois/ ja päästä meille Barrabas.

23:19 Joca oli capinan ja miestapon tähden/ cuin Caupungis tapahtunut otl/ fangiuxeen heitetty.

23:20 Nijn Pilatus taas puhui heille/ ja tahdoi Jesuxen päästä.

23:21 Mutta he huusit/ ja sanoit: ristinnaulidze/ ristinnaulidze händä.

23:22 Mutta hän sanoi colmannen kerran heille: mitästä hän paha tehnyt on? en minä löydä yhtän hengen ricosta hänes: sentähden tahdon minä hänen rangaistuna päästä.

23:23 Mutta he hogit suurella änellä/ pyytäin händä ristinnaulitta. Ja heidän ja ylimmäisten Pappain äni sai wallan.

23:24 JA Pilatus duomidzi heidän anomisens jälkeen:

23:25 Ja päästi sen heille joca capinan ja miestapon tähden oli fangiuxeen heitetty/ jota he anoitkin. Mutta Jesuxen andoi hän heidän halduns.

23:26 JA cuin he hänen ulosweit/ käsitit he Simonin Kyrenist/ joca pellolda tuli/ ja panit hänen ristiä Jesuxen jäljes candaman.

23:27 MUtta händä seurais suuri joucko Canssa ja waimoja/ jotca händä itkit ja parguit.

23:28 Nijn Jesus käänsi idzens heidän puoleens/ ja sanoi: Jerusalemin tyttäret/ älkät minua itkekö/ waan itkekät idze teitän/ ja teidän lapsianne.

23:29 Sillä cadzo/ päiwät tulewat/ cosca he sanowat: autuat owat ne hedelmättömät/ ja ne cohdut/ jotca ei synnyttänet/ ja ne nisät/ jotca ei imettänet.

23:30 Silloin he rupewat sanoman wuorille: langetcat meidän päällem/ ja cuckuloille: peittäkät meitä.

23:31 Sillä jos nämät tapahtuwat tuoresa puusa/ mitä sijtte cuiwetusa tapahtu.

23:32 NIin wietin myös hänen cansans caxi muuta pahan tekiätä surmatta.

23:33 Ja cuin he siehen siaan tulit/ joca Pääcalloin paicaxi cudzutan/ sijnä he hänen ristinnaulidzit/ ja ne pahantekiät hänen cansans/ yhden oikialle ja toisen wasemalle puolelle.

Pyhän Lucan Evangelium

23:34 Nijn sanoi Jesus: Isä/ anna heille andexi: sillä ei he tiedä mitä he tekewät. Ja he jagoit hänen waattens/ ja heitit nijstä arpa.

23:35 Ja Canssa seisoj ja cadzeli/ ja Päämiehet pilckaisit händä heidän cansans/ ja sanoit: muita hän wapahti/ mutta wapahtacan nyt idzens/ jos hän on Christus Jumalan walittu.

23:36 Ja huowit myös pilckaisit händä/ menit ja cocotit hänella etickata/ sanoden:

23:37 Jos sinä olet Judalaisten Cuningas/ nijn wapahda idze sinus.

23:38 Oli myös hänestä päällekirjoitus Grecan/ Latinan/ ja Ebrean bookstaweilla kirjoitettu: Tämä on Judalaisten Cuningas.

23:39 NIin yxi pahantekijst/ jotca myös ripustetut olit/ pilckais händä/ ja sanoi: jos sinä olet Christus/ nijn wapahda sinus/ ja meitä.

23:40 Mutta toinen wastais/ ja nuhteli händä/ sanoden: ja et tosin sinäkän Jumalata pelkä? ettäs olet yhdes cadotuxes?

23:41 Ja tosin me olemma oikein sijnä: sillä me saamme meidän töidemme ansion jälken/ mutta ei tämä mitän paha tehnyt.

23:42 Ja sanoi Jesuxelle: HERra muista minua coscas waldacundas tulet.

23:43 Nijn Jesus sanoi hänelle: totisest sanon minä sinulle: tänäpäni pitä sinun oleman minun cansani Paradisis.

23:44 Ja se oli läHes cuudes hetki/ ja pimeys tuli caiken maan päälle/ haman yhdexänden hetken asti: Ja Auringo pimeni.

23:45 Ja Templin esirippu repeis cahtia.

23:46 Ja Jesus huusi suurella änellä/ ja sanoi: Isä/ sinun käsijis minä annan hengeni. Ja cuin hän sen oli sanonut/ ylösannoi hän hengens.

23:47 COsca Päämies näki mitä siellä tapahdui/ cunnioitti hän Jumalata ja sanoi: totisest tämä ihminen oli hurscas.

23:48 Ja caicki Canssa cuin sinne cadzeleman meni/ cosca he näit mitä siellä tapahdui/ löit rindoihins/ ja palaisit cotians.

23:49 Ja caicki hänen tuttwans seisoit

taambana/ nijn myös waimot/ jotca händä Galileast seurannet olit/ ja näit nämät caicki.

23:50 JA cadzo/ yxi Raadimies/ nimeldä Joseph/ joca oli hywä ja hurscas mies:

23:51 Eikä ollut mieldynyt heidän neuwons ja tecoons/ joca oli syndynyt Arimathias Judalaisten Caupungis/ tämä odotti Jumalan waldacunda:

23:52 Hän meni Pilatuxen tygö/ ja anoi Jesuxen ruumista.

23:53 Ja otti sen alas/ ja käärei lijnawaatteisin/ ja pani hautan/ joca calliohon hacattu oli/ johonga ei yxikän ennen pandu ollut.

23:54 Ja se oli walmistuspäiwä/ ja Sabbathi rupeis läHes tymän.

23:55 Nijn waimot seurasit jäljest/ iotca hänen cansans tullet olit Galileast/ ja cadzelit hauta/ ja cuinga hänen ruumins pandu oli.

23:56 Mutta he palaisit ja walmistit hywän hajuisia yrtejä ja woiteita/ waan Sabbathina he lewäisit Lain käskyn jälken.

Vers. 7. Herodexen läänistä) Sillä Herodes oli Tetracha Galileas/ ja Pontius Pilatus oli Maanwanhin Judeas/ cuin Lucas tietä anda/ Cap. 3:1. v. 44. Cuudes hetki) Nimittäin Auringon nousemisest: sillä sijtä Ebrerit rupeisit hetket lukeman.

XXIV. Lucu .

ENSimmäisnä Sabbathina tulewat waimot haudalle/ Jumalan Engeli ilmoitta heillen Jesuxen ylösnosnexi/ v. 1. Joca sijtte ilmoitta idzens nijlle cuin Emauxeen menewät/ v. 13. Ja Apostoleille Jerusalemis/ v. 36. Selittä heillen Kirjoituxet/ lupa heillen Pyhän Hengen/ siuna heitä: Ja nijn mene hän heildä ylös Taiwasen/ v. 51.

24:1 MUtta ensimmäisnä Sabbathin päiwänä sangen warhain/ tulit he haudalle ja cannoit hywän hajuisia yrtejä/ jotca he olit

Pyhän Lucan Evangelium

walmistanet/ ja muutamat heidän cansans.
24:2 Nijn he löysit kiwen haudalda
poiswieritetyxi.
24:3 Ja menit siihen sisälle/ eikä löynnet
HERran Jesuxen ruumista.
24:4 Ja se tapahdui/ cosca he sijtte epäilit/
cadzo/ caxi miestä seiso i heidän tykönäns
kijldäwisä waatteisa. Nijn he peljästyit/ ja löit
caswons maata päin.
24:5 Nijn he sanoit heille: mixi te eläwätä
cuolluitten seas edzitte?
24:6 Ei hän ole täällä/ mutta ylösnousi.
Muistacat cuinga hän teille sanoit/ cosca hän
wielä Galileas oli/ sanoden:
24:7 Ihmisen Pojan pitä ylönnannettaman
synnisten ihmisten käsijn/ ja
ristinnaulittaman/ ja colmandena päiwänä
ylösnouseman.
24:8 Ja he muistit hänen sanans.
24:9 JA he palaisit jällens haudalda/ ja ilmoitit
caicki nämät yhdelletoistakymmenelle/ nijn
myös caikille muille.
24:10 Ja ne olit Maria Magdalena/ ja Johanna/
ja Maria Jacobi/ ja muita heidän cansans/
jotca näitä Apostoleille ilmiotit.
24:11 Ja heidän sanans näwyit hielle
hourauxexi/ eikä usconet heitä.
24:12 Nijn Petari nousi ja juoxi haudalle/ ja
curkisti sisälle/ ja näki ainoastans lijnawaattet
panduna/ ja poismeni ihmetellen idzelläns
sitä cuin tapahtunut oli.
24:13 JA cadzo/ caxi heistä menit sinä
päiwänä yhten kylän/ joca oli Jerusalemist
cuudenkymmenen wacomitan pääsä/ Emaus
nimeldä.
24:14 Ja puhuit keskenäns caikista nijstä cuin
tapahtunut oli.
24:15 Ja tapahdui heidän puhuisans ja
tutkistellesans keskenäns/ että Jesus idze
heitä läHes tyi/ ja matcusti heidän cansans.
24:16 Mutta heidän silmäns pidettin/ ettei he
händä tundenet.
24:17 Nijn hän sanoit heille: mitkä puhet ne

owat cuin te pidätte keskenän käydesän/ ja
oletta murhelliset?
24:18 Nijn Cleophas nimeldä wastais/ ja sanoit
hänelle: oletcos ainoa muucalainen
Jerusalemis/ joca et tiedä mitä siellä näinä
päiwinä tapahdui?
24:19 Hän sanoit heille: mitä? He sanoit
hänelle: Sijtä Jesuxesta Nazarenuxesta/ joca
oli wäkewä Propheta töisä ja sanoisa/
Jumalan ja caiken Canssan edes.
24:20 Cuinga meidän ylimmäiset Papit ja
Päämiehet ylönnannoit hänen cuoleman
cadotuxeen/ ja ristinnaulidzit hänen.
24:21 Mutta me luulimma hänen sixi/ joca
Israelin piti lunastaman. Ja sijtte on jo colmas
päiwä tänäpäin cuin nämät tapahtuit.
24:22 Owat myös muutamat waimot meistä
meitä peljättänet/ jotca warahin amulla tulit
haudalle/ ja cuin ei he löytänet hänen
ruumistans/
24:23 Tulit he ja sanoit: että he Engelingin
näyn nähnet olit/ jotca sanoit hänen eläwän.
24:24 Ja muutamat meistä menit haudalle/ ja
löysit nijncuin waimot olit sanonet/ mutta ei
he händä löynnet.
24:25 Ja hän sanoit heille: O te tompelit ja hitat
sydämeest uscoman nijtä caickia/ cuin
Prophetat puhunet owat.
24:26 Eikö Christuxen pitänyt näitä kärsimän/
ja hänen cunniaans sisällekäymän.
24:27 Ja hän rupeis Mosexest/ ja caikist
Prophetaist ja selitti heille caicki Kirjoituxet/
cuin hänestä sanotut olit.
24:28 Ja he läHes tyit kylä/ johonga he menit/
ja hän teetteli hänens edemmä käymän.
24:29 Ja he waadit händä/ ja sanoit: ole
meidän cansam/ sillä ehto joutu/ ja päiwä on
laskenut/ ja hän meni oleman heidän cansans.
24:30 Ja se tapahdui/ cosca hän atrioidzi
heidän cansans/ otti hän leiwän/ kijtti/ mursi
ja andoi heille.
24:31 Nijn heidän silmäns aukenit/ ja he tunsit
hänen. Ja hän catois heidän edestäns.

Pyhän Lucan Evangelium

24:32 Ja he sanoit keskenäns: eikö meidän sydämem meisä palanut/ cosca hän tiellä meitä puhutteli/ ja selitti meille Kirjoituxet?
24:33 Ja he nousit sillä hetkellä ja palaisit Jerusalemiin/ ja löysit ne yxitoistakymmendä coosta/ ja ne jotca nijden cansa olit:
24:34 Jotca sanoit: HERra on totisest ylösnotnut/ ja ilmannui Simonille.
24:35 Ja he juttelit heille mitä tiellä tapahtunut oli/ ja cuinga hän heidä oli tuttu leiwän murtamisesta.
24:36 COsca he näistä puhuit/ seisoi Jesus heidän keskelläns/ ja sanoi heille: rauha olcon teille.
24:37 Nijn he hämmästyit/ ja pelkäisit/ ja luulit hengen näkewäns.
24:38 Ja hän sanoi heille: mitä te pelkätte? Ja mixi sencaltaiset ajatuxet tulewat teidän sydämeen?
24:39 Cadzocat minun käsiäni ja jalcojani/ että minä idze olen/ ruwetcat minuun/ ja cadzocat: sillä ei hengellä ole liha eikä luita/ nijncuin te näettä minulla olewan.
24:40 Ja cuin hän nämät sanonut oli: osotti hän heille kätens ja jalcans.
24:41 Mutta cosca ei he wieläkän usconet ilon tähden/ waan ihmettelit/ sanoi hän heille: Ongo teillä täsä mitän syötävättä?
24:42 Ja he panit hänen eteens cappalen paistettua cala/ ja wähän kimalaisen hunajata.
24:43 Ja hän otti sen/ ja söi heidän nähtens.
24:44 NIin hän sanoi heille: nämät owat ne sanat/ cuin minä puhuin teille/ cosca minä

wielä teidän cansanne olin/ Sillä caicki pitä täytettämän/ mitä kirjoitettu on Mosexen Lais/ ja Prophetais/ ja Psalmeis/ minusta.
24:45 Silloin hän awais heidän ymmärryxsens/ Kirjoituxia ymmärtämän/ ja sanoi heille:
24:46 Nijn on kirjoitettu/ ja näin tuli Christuxen kärsiä/ ja ylösnotta cuolluista colmandena päiwänä.
24:47 Ja että hänen Nimeens piti parannusta Saarnattaman/ ja syndein andexiandamusta caikis Canssois/ ruweten Jerusalemist.
24:48 Mutta te oletta caickein näiden todistajat.
24:49 Ja cadzo/ minä lähetän minun Isäni lupauxen teidän päällen. Mutta teidän pitä oleman Jerusalemis/ siihenasti cuin te puetetan woimalla corkeudesta.
24:50 Nijn hän wei heidän hamen Bethanian/ nosti kätens/ ja siunais heitä.
24:51 Ja se tapahdui/ cosca hän heitä siunannut oli/ ercani hän heistä/ ja meni ylös Taiwasen.
24:52 Cosca he händä cumartanet olit/ palaisit he Jerusalemiin suurella ilolla.
24:53 Ja olit aina Templis/ kijttämäs ja cunnioittamas Jumalata.

*Vers.13. Wacomitta) Stadium on cappale matca/ 125. askeletta pitkä. Cuitengin enimmäst luetan. 32 Stadiat peniculmaxi. v. 49. Corkeudesta) Se tapahtui cosca he sait Pyhän Hengen/ Act. 2:2.
P. Lucan Evangeliumin loppu.*

Toinen osa P. Lucan Evangeliumist / Apostolitten Tegoista .

Esipuhe Apostolitten Tegoista .

ENSist/ kirjoitta P. Lucas täsä Kirjasa/ Christuxen Taiwasen astumisen/ ja Pyhän Hengen lahjan jacamisen Apostoleille: Petarin Saarnan ja ihmet Templis/ cap. 1. 2. 3. jonga tähden hän

Apostolitten Tegot

Johannexen cansa pandin kijnni/ ja Raadin eteen asetettin/ cap. 4. 5. II. Seidzemest EsimieHes t eli toimittajast/ joista Stephanus yxi oli/ joca Evangeliumin wainollisten cansa rijteli/ ja kiwitettin/ cap. 6. 7. Sijtä Noidast Simonist/ ja Candacexen Drötingin Camarererarist/ cap. 8. ja Pawalin käändymisestä/ cap. 9. III. Cuinga Petari/ Jumalan ilmoituxen cautta lähetetän Corneliuxen tygö: Christuxen usco lewitetän Antiochias/ cap. 10:11. Herodes tappa Jacobuxen: pane Petarin fangiuteen: Pawali ja Barnabas Saarnawat Cypruxes/ Paphos ja Pisidias: ajetan ulos Iconiumist: tulewat Lystraan ja Derbenijn/ cap. 12. 13. 14. Sijtä cocoucest cuin Apostolit pidit Jerusalemis/ ymbärins leickauxest ja Lain Ceremonijst/ cap. 15. IV. Pawalin matcoist/ cuinga hän waelda ymbärins/ wahwista seuracunnat/ joisa hän ennengin Saarnannut oli/ ja mitä hän Troadas/ Macedonias/ THessalonicas/ Athenis/ Corinthos/ Kenchros ja EpHes os opettanut ja tehnyt oli/ cap. 16. 17. 18. 19. hänen matcastans Jerusalemijn/ ja cuinga hän otettin kijnni/ cap. 20. 21. V. Cuinga Pawali wiedän Jerusalemijn/ cap. 22. 23. Felixen/ Festuxen ja Agrippan eteen Cesareas/ cap. 24. 25. 26. siellä hän lähetetän hahdella Romijn syxyllä/ suurella hengen waaralla/ josa hän caxi ajastaica oli/ cap. 27. 28. Täsä Historiasa on 24. Wuoden aica Christuxen ylösousemisest/ nijn sijhenasti cuin Pawali wiedän fangina Romijn. Sillä Christuxen ylösousemisest/ nijn Pawalin käändymiseen oli 1. ajast. Pawalin käändymisestä Apostolitten cocouxeen Jerusalemis oli 15. ajast. Sijhenasti cuin Pawali wietin fangina Romijn/ oli 9 ajast. Joca oli toisna Neron vuonna. Euseb . in Chron. Hieronimus in vita Pauli .

I. Lucu .

Sijttecuin HERra Jesus cuolluist nosnut oli/ ja Opetuslapsillens idzens ilmoittanut/ käske hän heidän odotta Jerusalemis Pyhän Hengen lahja/ v. 1. hän otetan ylös hänen nähdens/ ja hän mene ylös Taiwasen/ v. 9. Opetuslapset palajawat Jerusalemijn/ ja owat cogos rucouxisa/ v. 12. Petari neuwo walidzeman yhtä Apostolixi Judan siaan/ v. 15. ja Matthias walitan/ v. 23.

1:1 ENnen olen minä/ Theophile/ puhunut caikista nijstä/ cuin Jesus rupeis sekä tekemän että opettaman:

1:2 Haman sijhen päivän asti/ jona hän ylösotettin: sijtte cuin hän Apostoleille/ jotca hän walinnut oli/ Pyhän Hengen cautta oli käskyn andanut.

1:3 Joille hän myös kärsimisens jälkeen oli idzens eläwäxi osottanut moninlaisella opettamisella/ ja näytteli heille hänens neljäkymmendä päivä/ ja puhui heille Jumalan waldacunnasta.

1:4 Ja cuin hän heidän oli coonnut/ kielsi hän heitä lähtemäst Jerusalemist/ waan että he Isän lupausta odotaisit/ josta te oletta/ sanoi hän/ cuullet minulda:

1:5 Sillä Johannes tosin casti wedellä/ mutta te castetan Pyhällä Hengellä ei monen päivän perästä.

1:6 COsca he sijs cocondunet olit/ kysyit he hänelle/ sanoden: HERra/ nytkös Israelin waldacunnan rakennat?

1:7 Hän sanoi heille: ei teidän tule tietä aica eli hetke/ jotca Isä on hänen woimaans pannut.

1:8 Waan teidän pitä saaman Pyhän Hengen woiman/ joca on tulewa teidän päällemme. Ja teidän pitä minun todistajani oleman/ ei ainoastans Jerusalemis/ mutta myös coco Judeas ja Samarias/ ja sijtte mailman äreen.

1:9 JA cuin hän nämät sanonut oli/ otettin hän ylös heidän nähdens/ ja pilwi wei hänen ylös heidän silmäins edestä.

1:10 Ja cuin he cadzelit Taiwasen hänen mennesäns/ cadzo/ nijn heidän tykönäns seisoi caxi miestä walkeisa waatteisa/ jotca sanoit:

Apostolitten Tegot

1:11 Te Galilean miehet/ mitä te seisotta ja cadzotta Taiwasen? tämä Jesus/ joca teildä otettin Taiwasen/ on nijn tulewa/ cuin te hänen Taiwasen menewängin näitte.

1:12 Nijn he palaisit Jerusalemijn wuorelda/ joca Öljymäexi cudzutan/ ja on Jerusalemist liki Sabbathin matcan.

1:13 Ja cuin he sinne tulit/ nijn he menit siihen Salijn/ cusa nämät olit: Petari ja Jacobus/ Johannes ja Andreas/ Philippus ja Thomas/ Bartholomeus ja Mattheus/ Jacobus Alphein poica ja Simon Zelotes/ ja Judas Jacobi.

1:14 Nämät olit yximielisest rucouxes ja anomises/ waimoin ja Marian Jesuxen Äitin ja hänen weljeins cansa.

1:15 JA nijnä päiwinä nousi Petari Opetuslasten seast/ ja sanoi (ja joucko oli lähes caxikymmendä toista sata)

1:16 Te miehet ja weljet/ se Kirjoitus piti täytettämän/ jonga Pyhä Hengi oli Dawidin suun cautta Judasta ennen sanonut: joca nijden johdattaja oli/ cuin Jesuxen otit kijnni:

1:17 Sillä hän oli meidän lucuum luettu/ ja on tämän wiran meidän cansam saanut.

1:18 Ja hän on ansainnut pellon wääryden palcaxi/ ja hirtti idzens/ ja on keskeldä cahtia pacahtunut/ että caicki hänen sisällyxens putoisit vlos.

1:19 Ja se ilmoitettin caikille cuin Jerusalemis asuwat/ että se peldo heidän kielelläns cudzutan: Hakeldama/ se on/ weripeldo.

1:20 Sillä se on kirjoitettu Psaltariramatus: hänen cotons pitä kylmille tuleman/ eikä sijnä pidä asujanda oleman: ja hänen pispaudens pitä toisen saaman.

1:21 Nijn pitä nyt näistä miehistä/ jotca meidän cansamme ollet owat/ (caiken sen ajan cuin HERra Jesus meidän cansamme ulos ja sisälle käwi:

1:22 Ruweten Johannexen Castesta/ haman siihen päiwän asti/ jona hän meildä ylösotettin) xxi otettaman hänen

ylösnousemisens todistajaxi/ ynnä meidän cansam.

1:23 Ja he asetit caxi ehdolle/ Josephin joca cudzuttin Barsabas/ ja lijalda nimeldä Justus/ ja Matthian.

1:24 Ja he rucoilit/ ja sanoit: sinä HERra/ joca caickein sydämet tiedät/ osota cumman sinä näistä cahdesta olet walinnut.

1:25 Että hän tulis arwan perän tähän palweluxeen ja Apostolin wircaan/ josta Judas on poiswilpistynyt/ ja poismeni siallens.

1:26 Ja he heitit heistä arwan/ ja arpa langeis Matthian päälle: joca sijtte luettin yhdentoistakymmenen Apostolin secaa.

Vers.2. Käslyn andanut) Josta hän tahdoi kärke/ nimittäin: että he olisit hänen Apostolins/ ja Saarnaisit coco mailmas. v. 8. Todistajani) Ei Mosexen todistajat/ waan ainoastans sen armon/ joca Christuxes caikille tarjona on.

II. Lucu .

HEluntaina saawat Apostolit Pyhän Hengen näkywäisellä muodolla/ ja rupewat puhuman muilla kielillä/ että moni sitä ihmettele/ v. 1. Petari Saarna Canssan edes/ Jumalan Hengen lahjast/ v. 14. Christuxest/ hänen cuolemastans/ ylösnousemisestans/ ja Taiwasen astumisestans/ v. 22. Cuin he sen cuulewat/ sytty heidän sydämens/ ja andawat idzens sinä päiwänä casta liki colme tuhatta/ v. 37. Pitäwät caicki yhteisnä/ owat yximielisest cogos rucouxes/ ja lisändywät jocapäiwä/ v. 42.

2:1 JA cuin wijdeskymmenes päiwä täytettin/ olit he caicki yximielisest coosa.

2:2 Ja humaus tapahdui äkist Taiwast/ nijncuin suuri tuulispää olis tullut/ ja täytti huonen/ cusa he olit istumas.

2:3 Ja heille näyt wijleskellyt kielet/ nijncuin

Apostolitten Tegot

tuliset/ ja istuit cugin heidän päällens.
2:4 Ja he täytettin caicki Pyhällä Hengellä/ ja rupeisit puhuman muilla kielillä/ senjälken cuin Hengi andoi heidän puhua.
2:5 NIjn Jerusalemis asui Judalaisia/ Jumalata pelkäväisiä miehiä/ caickinaisesta Canssasta/ cuin Taiwan alla on.
2:6 Ja cosca tämä äni tapahdui/ nijn coconnui suuri Canssan paljous/ ja hämmästyit: sillä cukin cuuli nijden puhuwan heidän kielilläns.
2:7 Ja he tyhmistyit caicki/ ja ihmettelit keskenäns/ sanoden: cadzo/ eikö nämät caicki/ jotca puhuwat/ ole Galilealaiset?
2:8 Ja cuinga me cukin cuulemma heidän puhuwan meidän kielillä/ josa me syndynet olemma?
2:9 Parthit ja Medit/ ja Elamitit/ ja Mesopotamian asuwait/ ja Judeas/ ja Cappadocias/ Pontos ja Asias.
2:10 Phrygias ja Pamphilias/ Egyptis ja Libian maan rajoilla/ liki Kyreni/ ja muucalaiset Romista/ Judalaiset ja vdet Judalaiset/ Cretit ja Arabit.
2:11 Me cuulemma heidän puhuwan meidän kielillä/ Jumalan suuria teoja.
2:12 Nijn he caicki tyhmistyit/ ja ihmettelit keskenäns/ sanoden: mitäs luulet tämän olewan?
2:13 Waan muut nauroit heitä/ ja sanoit: he owat täynäns makiata wijna.
2:14 NIjn Petari nousi yhdentoistakymmenen cansa/ corgotti änen/ ja puhui heille: te Judalaiset ja caicki jotca asutte Jerusalemis/ tämä olcon teille tiettäwä: ja ottacat minun sanani teidän corwijn.
2:15 Ei nämät juowuxis ole/ nijncuin te luletta: sillä nyt on colmas hetki päiwästä.
2:16 Waan se on/ cuin ennen sanottu on Joelin Prophetan cautta:
2:17 Ja pitä tapahtuman wijmeisinä päiwinä/ sano Jumala/ että minä wuodatan minun Hengestäni caiken lihan päälle/ ja teidän poicanne ja tyttären pitä propheteraman/ ja

teidän nuorucaisenne pitä näwyjä näkemän/ ja teidän Wanhimban pitä unia unexuman.
2:18 Ja myös minun palweliaini päälle/ ja minun pijcaini päälle/ nijnä päiwinä wuodatan minä minun Hengestäni/ ja heidän pitä Propheteraman.
2:19 Ja minä annan ihmeitä ylhäldä Taiwahast/ ja merckejä alhalda maan päällä/ weren ja tulen ja sawun suidzun.
2:20 Auringon pitä muuttuman pimeydexi/ ja Cuu werexi/ ennen cuin se suuri ja julkinen HERran päiwä on tulewa.
2:21 Ja pitä tapahtuman/ että jocainen cuin rucoile HERran nime/ hän tule autuaxi.
2:22 TE Israelin miehet/ cuulcat näitä sanoja Jesuxesta Nazarenuxesta/ sijtä mieHes tä/ joca teille on Jumalalda ilmoitettu/ tecoin/ ihmetten/ ja merckein cansa/ jotca Jumala hänen cauttans teidän keskelläne teki (nijncuin te idzekin tiedätte)
2:23 Sen (joca Jumalan aiwoitun neuwon ja säännön jälken ulosannettu oli) te otitta wääräin miesten kätten cautta/ ja ristinaulidzitte ja surmaisitte.
2:24 Sen on Jumala herättänyt/ ja päästi cuoleman kiwuista/ ettei hän taittu sildä pidettä.
2:25 Sillä Dawid sano hänestä: Minä olen aina minun HERrani caswoni eteen pannut: sillä hän on minun oikialla puolellani/ etten minä wawahduis.
2:26 Sentähden iloidze minun sydämeni/ ja minun kieleni riemuidze/ ja minun lihan on myös lewäwä toiwosa.
2:27 Sillä et sinä ylönanna minun sieluani helwetis/ etkä salli sinun Pyhäs mätänewän.
2:28 Sinä olet minulle tiettäwäxi tehnyt elämän tiet/ sinä täytät minun ilolla sinun caswostas.
2:29 Te miehet/ rackat weljet/ että lupa on rohkiast teille puhua Patriarchast Dawidist: hän on cuollut ja haudattu/ ja hänen hautans on meidän tykönäm haman tähän päiwän asti.

Apostolitten Tegot

2:30 Että hän oli Propheta/ ja tiesi että Jumala oli hänelle walalla luwannut/ että hänen cupeins hedelmästä pidäis hänen istuimellans istuman.

2:31 Nijn hän ennen näki ja puhui Christuxen ylösnousemisest/ ettei hänen sieluans pitänyt ylönnannettaman Helwetis/ eikä hänen lihans pitänyt mätänemän.

2:32 Tämän Jesuxen on Jumala herättänyt/ jonga todistajat me caicki olemma.

2:33 Että hän on nyt Jumalan oikialle kädelle corgotettu/ ja on Isäldä saanut lupauxen Pyhästä Hengestä/ hän on nyt tämän wuodattanut/ cuin te näettä ja cuuletta.

2:34 Sillä ei Dawid ole Taiwasen astunut/ waan hän sanoi: HERra sanoi minun HERralleni/ istu minun oikialle kädelleni/

2:35 Sijhenasti cuin minä panen sinun wihollises/ sinun jalcais astinlaudaxi.

2:36 Nijn pitä nyt totisest caiken Israelin huonen tietämän/ että Jumala on sen Jesuxen/ jonga te ristinnaulidzitta/ HERraxi ja Christuxexi tehnyt.

2:37 COsca he nämät cuulit/ käwi se läpi heidän sydämens/ ja sanoit Petarille/ ja muille Apostoleille: te miehet/ rackat weljet/ mitä meidän pitä tekemän?

2:38 Petari sanoi heille: tehkät parannus/ ja andacan jocainen hänens casta Jesuxen Christuxen nimeen/ syndein andexi andamisexi/ nijn te saatte Pyhän Hengen lahjan:

2:39 Sillä teille ja teidän lapsillen on tämä lupaus annettu/ ja caikille jotca taambana owat/ ja HERRa meidän Jumalamme cudzu.

2:40 Ja monilla muillakin sanoilla todisti hän/ ja neuwoi heitä/ sanoden: andacat teidän autta tästä pahanelkisestä sugusta.

2:41 Jotca sijs mielelläns hänen sanans otit wasan/ ne annoit heidän casta/ ja sinä päiwänä lisändyi läHes colme tuhatta sielua.

2:42 JA he pysyit alati Apostolitten opis ja osallisudes/ ja leiwän murtamises ja rucouxis.

2:43 Ja jocaidzelle sielulle tuli pelco/ ja tehtin Apostoleilda monda ihmettä ja merckiä.

2:44 Ja caicki jotca uscoit/ olit yhdessä/ ja pidit caicki yhteisnä/ mitä heillä oli.

2:45 He myit heidän hywydens ja tawarans/ ja jaoit caikille/ sen jälkeen cuin cukin tarwidzi.

2:46 Ja he olit jocapäiwä yximielisest Tempelis/ ja mursit leipä/ muunna täsä/ muunna toises huones/ ja söit toinen toisens cansa.

2:47 Ja kijtit Jumalata/ riemulla ja sydämen yxikertaisudella/ ja olit caiken Canssan suosiosa. Ja HERra lisäis jocapäiwä nijlle Seuracunda/ jotca autuaxi tulit.

Vers.15. Päiwästä) se on/ sijtte cuin Auringo nousi. v. 17. Lihan päälle) Sekä Laista että muutoin/ sillä he owat caicki Christuxes yhdencaltaiset/ ilman työtä ja ansiota armoon cudzutut. v. 23. Neuwon ja säännön) Jumalan neuwo oli/ että hän tahdoi anda Poicans cuolemaan/ ihmisille autuudexi: Mutta se wiha ja paha mieli cuin Judan Canssalla oli Jesusta wasan/ se oli heistä idze/ jonga Jumala cuitengin ennen näki/ nijncuin Petari täsä sano/ ja on heidän pahan aicoimises käändänyt ihmisen autuudexi/ ja catuwaisille Judalaisille andanut heidän syndins andexi: mutta nijtä/ jotca pahas aicoimises pysyit/ on hän ajallisella ja ijancaickisella rangastuxella curittanut. v. 38. Parannus) Cadzo/ nämät tulewat sanan cautta/ ilman töitä/ wanhurscaxi/ ja parandawat endisen pyhydens.

III. Lucu .

PEtari ja Johannes Tempelijn mennesäns/ tekewät ramman terwexi/ nijn että hän käy ja kijttä Jumalata/ v. 1. Jota Canssa suurest ihmettele/ v. 9. Petari sano hänen terwexi tehdyn Jesuxen nimeen/ jonga he olit ristinnaulinnet/ v. 12. Hän cudzu heitä parannuxeen/ ja selittä heille Kirjoituxet/ v. 17.

Apostolitten Tegot

3:1 Nijn Petari ja Johannes menit Templijn/ yhdexännellä rucouxen hetkellä.
3:2 Ja oli yxi mies saattamatoin hamast äitins cohdusta/ jota cannettin ja pandin jocapäiwä sen Templin owen eteen/ joca cudzutan Caunis/ anoman nijldä almua jotca Templijn menit.
3:3 Cosca hän näki Petarin ja Johannexen tahtowan mennä Templijn/ anoi hän heildä almua.
3:4 Nijn Petari ja Johannes cadzoit hänen päällens/ ja sanoit: cadzo meidän päällem.
3:5 Ja hän cadzeli heidän päällens/ toiwoin heildä jotakin saapans.
3:6 Nijn Petari sanoi: hopena ja culda ei minulla ole/ waan sitä cuin minulla on/ tahdon minä anda sinulle: Jesuxen Christuxen Nazarenuxen nimeen nouse ja käy.
3:7 Ja hän rupeis hänen oikiaan käteens ja ojensi hänen: ja nijn hänen säärens ja candans wahwistuit:
3:8 Ja hän carcais ylös/ seisoi ja käwi/ ja meni heidän cansans Templijn/ käyden ja hypäten ja kijttäin Jumalata.
3:9 Ja caicki Canssa näki hänen käywän ja kijttäwän Jumalata: ja tunsit hänen sixi/ joca almun tähden istui Templin Caunin owen edes.
3:10 Ja he ihmettelit suurest/ ja hämmästyit sijtä cuin hänelle tapahtunut oli.
3:11 Cosca tämä saattamatoin/ joca jo terwe oli/ piti idzens Petarin ja Johannexen tygö/ juoxi caicki Canssa heidän tygöns porstoan/ joca Salomonin cudzutan/ ja ihmettelit.
3:12 COsca Petari sen näki/ sanoi hän Canssalle: te Israelin miehet/ mitä te tätä ihmettelettä: eli mitä te meidän päällemme cadzotte/ nijncuin me olisimma meidän woimallam eli ansiollam tämän käymän saattanet.
3:13 Abrahamin ja Isaachin ja Jacobin Jumala/ meidän Isäim Jumala/ on hänen Poicans Jesuxen kircastanut/ jonga te ylönnöitit ja

kielsitte Pilatuxen edes/ cosca hän duomidzi että hän piti päästettämän.
3:14 Mutta te kielsitte sen Pyhän ja Hurscan/ ja anoitte teillenne murhamiestä annetta.
3:15 Mutta elämän Pääruchtinan te tapoitte: sen on Jumala cuolleista herättänyt/ jonga todistajat me olemma.
3:16 Ja sen uscon cautta hänen nimens päälle/ on hän tämän päällä/ jonga te näettä ja tunnetta/ hänen nimens wahwistanut. Ja se usco hänen cauttans/ on tälle andanut hänen terweydens/ caickein teidän nähtenne.
3:17 NYt rackat weljet/ minä tiedän että te sen tyhmydest tehnet oletta/ nijncuin teidän ylimmäisennekin.
3:18 Mutta Jumala/ joca caickein Prophetains suun cautta oli ennustanut/ että Christuxen piti kärsimän/ sen hän näin nyt täytti.
3:19 Nijn tehkät parannus ja palaitcat:
3:20 Että teidän syndinne poispyhitäisin/ ja silloin wirwottamisen ajat tulisit HERran caswon eteen/ cosca hän sen teille lähettä/ josta nyt ennen Saarnatan/ Jesuxen Christuxen.
3:21 Jonga tosin tule Taiwas omista/ siihenasti että ne caicki jällens asetetan/ cuin Jumala on puhunut caickein pyhäin Prophetains suun cautta/ hamasta mailman algusta.
3:22 Sillä Moses on Isille sanonut: HERra teidän Jumalanne/ on teille herättäwä Prophetan teidän weljistän/ nijncuin minun/ cuulcat händä caikis mitä hän teille sano.
3:23 Ja pitä tapahtuman/ että jocainen sielu joca ei tätä Prohetata cuule/ se pitä häwitettämän Canssastans.
3:24 Ja caicki Prophetat hamasta Samuelista/ ja sijtte edespäin/ nijn monda cuin puhunut on/ owat myös caicki näitä päiwiä ilmoittanet.
3:25 Te oletta Prophetain/ ja sen lijton lapset/ jonga Jumala meidän Isäimme cansa teki/ cosca hän Abrahamille sanoi: sinun siemenes cautta pitä caicki Canssat maan päällä siunattaman.

Apostolitten Tegot

3:26 Teille on Jumala ensin hänen Poicans Jesuxen herättänyt/ ja on teitä lähettänyt siunaman/ että cukin pahudestans palajais.

Vers.12. Ansiollam) se on/ pyhydelläm ja mahdollisudellam. v. 15. Pääruhtinan) Joca pää ja ensimmäinen on/ joca myös cuolleista herätetty on/ jonga cautta me caicki eläwäxi tulemma. v. 16. Hänen cauttans) Sillä Christuxen cautta me Jumalan päälle uscommma. v. 20. Wirwottamisen ajat) Ei hämmästyxexi eikä häpiäxi. v. 25. Lijton lapset) Ei hän puhu Mosexen lijtosta/ mutta Abrahamin lijtosta/ joca oli armon ja ei tecoin lijtto. v. 26. Pahudestans) Ilman uscota cudzu hän caickinaiset pyhityxet sulaxi pahudexi: sillä hän puhu caikille Judalaisille/ nijn hywin pahoille/ cuin hywillekin.

IV. Lucu .

PApit ja Templin haldiat panewat Apostolit kijnni/ v. 1. Toisna päivänä wiewät he heidän oikeuden eteen. Petari tunnusta/ että he sen teit Jesuxen nimeen/ v. 5. He kielläwät heitä enä opettamast Jesuxen nimeen/ v. 13. Ja he menewät matcans/ ylistäin ja rucoillen Jumalata/ v. 27. Saarnawat Christuxest: ja caicki andawat tawarans yhteisexi tarpexi/ ja Apostolit jacawat jocaidzelle/ nijncuin he tarwidzewat/ v. 32.

4:1 COsca he Canssalle puhuit/ nijn Papit ja Templin Esimies/ ja Sadduceuxet tulit sinne
4:2 (Ja närkästyit että he Canssa opetit/ ja ilmoitit Jesuxen cautta ylösnousemisen cuolleista)

4:3 Ja heitit kätens heidän päällens/ ja panit heidän huomenexi kijnni: sillä jo oli ehto.

4:4 Mutta monda nijstä/ jotca sanan cuulit/ uscoit/ ja miesten lucu tuli wijsi tuhatta.

4:5 MUtta toisna päivänä tapahdui/ että heidän ylimmäisens ja wanhimbans/ ja

Kirjanoppenet Jerusalemis.

4:6 Ja Hannas ylimmäinen Pappi/ ja Caiphas/ ja Johannes/ ja Alexander/ ja nijn monda cuin ylimmäisten Pappein sugusta oli/ cocoisit heidäns.

4:7 Ja asetit heidän keskelläns/ ja kysyit heille/ sanoden: millä woimalla taicka kenengä nimeen te oletta tämän tehnet?

4:8 Niin Petari/ täynäns Pyhä Henge/ sanoi heille: Te Canssan ylimmäiset ja Israelin wanhimmat:

4:9 Että me tänäpäns duomitamme sen hywän tegon edest/ cuin me teimme sille sairalle miehelle/ jonga cautta hän parattu on:

4:10 Nijn olcon teille ja caikelle Canssalle tiettäwä/ että Jesuxen Christuxen Nazarenuxen nimeen/ jonga te ristinaulidzitte/ ja Jumala cuolleista herätti: hänen cauttans tämä seiso terwenä teidän edesän.

4:11 Hän on se kiwi/ joca teidän rakendailda hyljätty on/ ja on culmakiwexi tullut/ eikä yhdesäkän toises ole autuutta.

4:12 Ei myös ole muuta Nime Taiwan alla ihmisille annettu/ josa me autuaxi tulemma.

4:13 CUin he näit Petarin ja Johannexen puhen rohkeuden/ nijn he ihmettelit: sillä he kyllä tiesit heidän oppemattomixi ja kirjantaitamattomixi miehixi/ ja hywäst heidän tunsit/ että he Jesuxen cansa ollet olit

4:14 Ja he näit seisowan sen ihmisen heidän cansans/ joca parattu oli/ ja ei tainnet mitän sitä wastan puhua.

4:15 Mutta he käskit heitä Raadista poismennä/ ja pidit neuwo keskenäns/ sanoden:

4:16 Mitä me näille miehille temme? Sillä julkinen mercki on heidän cauttans tehty/ joca caikille Jerusalemin asuwaisille tiettäwä on/ jota en me myös taida kiellä.

4:17 Mutta ettei se enämbi Canssan keskelle hajo/ nijn haastacam heitä cowin/ ettei he tästedes yhdellengän ihmiselle tästä nimestä

Apostolitten Tegot

puhuis.

4:18 Ja he cudzuit heidän/ ja kielsit heitä puhumast ja opettamast Jesuxen nimeen.

4:19 Mutta Petari ja Johannes wastaisit/ ja sanoit: duomitcat idze/ jos se on oikia Jumalan edes/ että me teitä enemmän cuulemma cuin Jumalata:

4:20 Sillä en me taida sijtä wait olla/ cuin me nähnet ja cuullet olemma.

4:21 Mutta he uhcaisit heitä/ ja annoit heidän mennä/ ja ei löynnet mitän/ josta he olisit heitä waiwannet/ Canssan tähden/ jotca caicki kijtit Jumalata/ sen edest cuin tapahtunut oli.

4:22 Sillä se ihminen oli ylidze neljänkymmenen ajastajan wanha/ josa tämä terweyden mercki tehty oli.

4:23 MUtta cuin he päästettin/ tulit he omains tygö/ ja ilmoitit nijlle mitä Pappain Päämiehet ja wanhimmat heille sanonet olit.

4:24 Cosca he sen cuulit/ corgotit he yximielisest ämens Jumalan tygö/ ja sanoit: HERra/ sinä olet Jumala/ joca Taiwan/ ja maan/ ja meren/ ja caicki mitä nijsä on/ tehnyt olet:

4:25 Sinä joca Dawidin sinun palwelias suun cautta puhunut olet: mixi pacanat kiucuidzewat/ ja Canssat turha aicoiwat?

4:26 Maan Cuningat yhten menewät/ ja päämiehet cocowat heitäns/ HERra ja hänen Christustans wastan?

4:27 He owat nyt tosin cocondunet sinun pyhä Poicas Jesusta wastan/ jonga sinä woitelit: sekä Herodes että Pontius Pilatus/ pacanain ja Israelin Canssan cansa:

4:28 Tekemän mitä sinun kätes ja neuwos ennen aicoinut oli/ että tapahtuman pitäis.

4:29 Ja HERra/ cadzo nyt heidän uhcaustans/ ja anna sinun palwelias caikella uscalluxella sinun sanas puhua.

4:30 Ja ojenna kätes/ että terweys/ ja merkit/ ja ihmet sinun pyhän lapses Jesuxen nimen cautta tehdäisin.

4:31 Ja cuin he rucoillet olit/ lijkui se paicka

josa he coosa olit/ ja he täytettin caicki Pyhällä Hengellä/ ja puhuit Jumalan sana uscalluxella.

4:32 JA uscollisten paljoudes oli yxi sydän ja yxi sielu/ ei myös kengän heistä sanonut mitän omaxens/ cuin hänellä oli/ waan caicki oli heillä yhteiset.

4:33 Ja Apostolit todistit suurella woimalla HERran Jesuxen ylösnousemisesta/ ja suuri armo oli caickein heidän päälläns.

4:34 Ja ei myös ollut yhtän tarwidzepa heisä: sillä nijn monda/ joilla peldo eli huone oli/ ne he myit:

4:35 Ja panit sen myydyn tawaran hinnan Apostolitten jalcain eteen.

4:36 Ja jocaidzelle annettin nijncuin cukin tarwidzi.

4:37 MUtta Joses/ joca myös lijalda nimeldä Apostoleilda cudzutan Barnabas (se on/ lohdutuxen poica) Lewita/ Cyprist sucuisin/ hänellä oli peldo/ sen hän myi/ ja toi hinnan/ ja pani Apostolitten jalcain eteen.

Vers.12. Muuta nime) Täsä töiden wanhurscaus peräti poissuljetan. v. 38. Aicoinut oli) Jumala oli määrännyt Christuxen kärsimän) mutta Judan ja Judalaisten pahudest oli hän säätänyt sen/ että hän (nijncuin Jumala/ joca caicki tietä/ ennen cuin ne tapahtuwatcan) näki/ mitä he tulewaisilla aigoilla tekewät olit/ tahdoi hän heidän pahan tahtons nijn käätä/ että sijtä seurais ihmisten autuus/ ja ei mitä he aicoinet olit. v. 33. Woimalla) se on/ hywällä mielellä/ sangen lohdullisest ja rohkiast.

V. Lucu .

ANanias ja hänen emändäns tuowat tawarans edes/ joista he muutamia kätkewät/ ja langewat molemmin cuoliaksi maahan/ v. 1. Apostolit tekewät suuria ihmeitä: Papit ja Saduceuxet panewat heidän kijnni/ mutta

Apostolitten Tegot

HERran Engeli päästä heidän/ v. 12. taas he wiewät heitä Raadin eteen/ ja ettei he heille mitän tehdä taida/ pitävät he neuwo/ cuinga he heidän hucutaisit/ v. 25. Gamaliel neuwo heitä päästämän/ v. 34. He hosuwat heidän/ ja andawat mennä/ v. 40.

5:1 MUtta yxi mies/ ja Ananias nimeldä/ ja Saphira hänen emändäns/ myi tawarans/
5:2 Ja kätki jotain hinnasta hänen emändäns tieten/ ja toi osan edes/ ja pani Apostolitten jalcain eteen.
5:3 Nijn Petari sanoi: Anania/ mixi Perkele täytti sinun sydämes/ Pyhän Hengen edes walehteleman/ ettäs jotakin pellon hinnasta kätkit?
5:4 Sinä olisit kyllä sen saanut pitä/ ja cosca se myytykin oli/ nijn se oli wielä sijtte sinun hallusas/ mixis sencaltaista olet sydämees päästänyt?
5:5 Et sinä ole ihmisten/ waan Jumalan edes walehdellut. Cosca Ananias nämät sanat cuuli/ langeis hän maahan/ ja andoi hengens.
5:6 Ja suuri pelco tuli caickein nijden päälle jotca tämän cuulit. Nijn nuoret miehet nousit ja corjaisit hänen/ poisweit ja hautaisit hänen.
5:7 JA wähän ajan perästä/ liki colme hetke/ tuli myös hänen emändäns sisälle/ eikä tiennyt mitä tapahtunut oli.
5:8 Nijn Petari sanoi hänelle: sanos/ olettaco sen pellon sijhen hindaan myynet? Hän sanoi: olemma sijhen hindaan.
5:9 Sanoi Petari hänelle: mixi te oletta mielistynet keskenänne HERran Henge kiusaman? Cadzo nijden jalcoja/ jotca sinun miehes hautaisit/ ne owat owen edes/ ja pian wiewät myös sinun.
5:10 Ja hän cohta langeis maahan hänen jalcains eteen/ ja andoi hengens. Nijn nuoret miehet tulit sisälle/ ja löysit hänen cuolluexi/ ja he weit hänen ulos ja hautaisit miehens tygö.
5:11 Ja suuri pelgo tuli coco Seuracunnalle/ ja

caikille nijlle jotca tämän cuulit.
5:12 JA Apostolitten cautta tehtin monda merckiä ja ihmettä Canssan seas. Ja he olit caicki yximielisest Salomonin esihuonesa.
5:13 Mutta ei nijstä muista uscaldanut yxikän idzens anda heidän secans/ waan Canssa piti paljo heistä.
5:14 Ja joucko enäni miehistä ja waimoista/ jotca HERran päälle uscoit:
5:15 Ja cannoit sairaita catuille/ ja panit nijtä wuoteille ja paareille/ että Petarin tulles ainoastans hänen warjons jongun heistä olis warjonnut.
5:16 Ja tuli myös suuri joucko cocon lähimmäisistä Caupungeista Jerusalemijn/ ja toit sairaita/ ja saastaisilda hengeildä rijwatuita/ jotca caicki parattin.
5:17 NIin nousi ylimmäinen Pappi/ ja caicki jotca hänen cansans olit/ se Sadduceusten lahco/ ja oli täynäns kijwautta
5:18 Ja paiscaisit kätens Apostolitten päälle/ ja panit heidän yhteiseen fangihuoneseen. Mutta HERran Engeli awais yöllä tornin owen/ ja wei heidän sieldä ulos/
5:19 Ja sanoi: mengät/ seisocat ja puhucat Templis Canssalle/ caicki tämän elämän sanat.
5:20 Cosca he sen cuulit/ menit he warahin amulla Templijn ja opetit.
5:21 Nijn ylimmäinen Pappi tuli/ ja ne jotca hänen cansans olit/ cudzuit Raadin cocon/ ja caicki Israelin lasten wanhimmat/ ja lähetit fangihuonen tygö/ heitä noutaman.
5:22 Cosca palweliat menit/ eikä heitä tornista löytänet/ nijn he palaisit ja ilmoitit heille/ sanoden:
5:23 Tornin me tosin löysimme kyllä wisust suljetuxi/ ja wartiat owen edes seisowan/ mutta cosca me sen awaisim/ nijn en me ketän sieldä löytänet.
5:24 Cosca ylimmäinen Pappi/ ja Templin Esimies/ ja muut päämiehet nämät cuulit/ epäilit he mitä heistä wijmeingin tulis.
5:25 Nijn tuli yxi ja ilmoitti heille/ sanoden:

Apostolitten Tegot

cadzo/ ne miehet jotca te tornijn panitta/
owat Templis/ ja seisowat opettamas Canssa.

5:26 NIin Esimies meni palwelioinens/ ja toi
heidän suosiolla siellä: sillä he pelkäisit
Canssan heitäns kiwittäwän. Ja cuin he toit
heidän/ asetit he heidän Raadin eteen.

5:27 Ja ylimmäinen Pappi kysyi heitä/ ja sanoi:
emmengö me ole cowast teitä kiellänet
puhumast Canssalle tähän nimeen?

5:28 Ja cadzo/ te oletta Jerusalemin täyttänet
teidän opetuxellan/ ja tahdotta tämän
ihmisen weren wetä meidän päällem.

5:29 MUtta Petari ja muut Apostolit wastaisit/
ja sanoi: enä tule cuulla Jumalata cuin
ihmisiä.

5:30 Meidän Isäim Jumala herätti Jesuxen/
jonga te tapoitta ja ripustitta puuhun.

5:31 Sen on Jumala corgottanut oikialle
kädellens Päämiehexi ja Wapahtajaxi/
andaman Israelille parannusta ja syndein
andexi andamusta.

5:32 Ja me olemma hänen todistajans näiden
sanain puolesta/ ja myös Pyhä Hengi/ jonga
Jumala on nijlle andanut jotca händä
cuulewat.

5:33 Cosca he nämät cuulit/ käwi se läpidze
heidän sydämens/ ja pidit neuwo tappaxens
heitä.

5:34 NIin nousi Raadist yxi Phariseus/ nimeldä
Gamaliel/ Lainopettaja/ josta caicki Canssa
paljo piti/ se käski Apostoleita erinäns.

5:35 Ja sanoi heille: Israelin miehet/
cawahtacat mitä te teettä näille miehille.

5:36 Ennen näitä päiwiä ylisti Theudas idzens/
ja sanoi hänens joxikin/ nijn hänen tygöns tuli
läHes neljä sata miestä/ joca sijtte tapettiin/ ja
caicki jotca häneen turwaisit/ ne hajotettiin ja
häwitettiin.

5:37 Nijn myös Judas Galileast ylisti hänens
weronlaskemisen päiwinä/ ja käänsi paljo
Canssa jälkens/ hän myös huckui/ ja caicki
jotca händä cuulit/ hajotettiin.

5:38 Sentähden sanon minä teille: lacatcat

näistä miehistä/ ja sallicat heidän olla: sillä jos
tämä neuwo eli teco on ihmisist/ nijn se kyllä
tyhjän rauke.

5:39 Waan jos se on Jumalalda/ nijn et te woi
sitä alaspaina/ ettet te löytäis sotinen
Jumalata wastan. Nijn caicki mielistyit hänen
neuwoons.

5:40 Ja cuin he Apostolit sisälle cudzuit/ nijn
he hosuit heitä/ ja kielsit heitä Jesuxen
nimeen puhumast/ ja päästit heidän
menemän.

5:41 Nijn he menit iloiten pois Raadin edest/
että he olit otolliset pilcka kärsimän hänen
nimens tähden. Ja ei lacannet jocapäiwä
Templis ja joca huones opettamast ja
Saarnamast Evangeliumi Jesuxest Christuxest.

*Vers.17. Ylimmäinen Pappi) Cadzo/ Hannas
sen wuotinen ylimmäinen Pappi/ oli myös
Sadduceus.*

VI. Lucu .

*APostolit ja yhteinen Canssa walidzewat
seidzemen miestä tawaran ja elatuxen
toimittajaxi/ v. 1. Stephanus yxi nijstä
seidzemenest/ teke suuria ihmeitä Canssan
seas/ v. 8. muutamat rijtelewät hänen
cansans/ v. 9. ja candawat hänen päällens
wanhinden edes/ wiewät hänen Raadin
eteen/ ja todistawat wäärin händä wastan/ v.
11.*

6:1 MUtta nijnä päiwinä/ cosca Opetuslasten
lucu enäni/ napisit Grekiläiset Hebrerejä
wastan/ että heidän leskens ylöncadzottin
jocapäiwäises palweluxes.

6:2 Nijn ne caxitoistakymmendä cudzuit
cocon Opetuslasten joucon/ ja sanoi: ei se
ole cohtullinen että me ylönannamme
Jumalan sanan/ ja pöytäin edes palwelemma.

6:3 Sentähden rackat weljet/ walitca teistän
seidzemen toimellista miestä/ jotca owat Pyhä

Apostolitten Tegot

Henge ja wijsautta täynäns/ joiden halduun me tämän wiran annamme.

6:4 Mutta me tahdomma rucouxes ja sanan palweluxes olla.

6:5 Ja se puhe kelpais caikelle joucolle: ja he walidzit Stephanin/ joca oli täynäns usco ja Pyhä Henge/ ja Philippuxen/ ja Prochorumin/ ja Nicanorin/ ja Timonin/ ja Parmenan/ ja Nicolaumin sen vden Judalaisen Antiochiasta.

6:6 Nämät he asetit Apostolitten eteen/ ja rucoilit/ ja panit kätens heidän päällens.

6:7 Ja Jumalan sana caswoi/ ja Opetuslasten lucu tuli sangen suurexi Jerusalemis: ja suuri joucko Pappeja tuli myös uscolle cuuliaisexi.

6:8 MUtta Stephanus joca oli usco täynäns ja wäkewyttä/ ja teki ihmeitä ja suuria tunnustähtiä Canssan seas.

6:9 Nijn nousit muutamat Libertinein Synagogasta/ ja Kyreneusten/ ja Alexandriten/ ja jotca Ciciliasta ja Asiasta olit/ ja rijtelit Stephanin cansa.

6:10 Ja ei he woinet sitä wijsautta wastan olla/ ja Henge/ joca puhui.

6:11 Nijn he sääsit miehiä/ jotca sanoit: me olemma hänen cuullet puhuwan pilckasanoja Mosesta ja Jumalata wastan.

6:12 Nijn he yllytit Canssan ja Wanhimmat ja Kirjanoppenet/ ja menit ja kijnniotit hänen/ ja weit hänen Raadin eteen.

6:13 Ja asetit wäärät todistajat sanoman: ei tämä mies lacka puhumast pilckasanoja tätä pyhä sia ja Lakia wastan: sillä me olemma cuullet hänen sanowan:

6:14 Jesus Nazarens häwittä tämän sian/ ja muutta Säädyt/ jotca Moses meille andoi.

6:15 Ja caicki ne jotca Raadis istuit/ cadzoit hänen päällens/ ja näit hänen caswons nijncuin Engelin caswot.

VII. Lucu .

Stephanus muistutta heille Jumalan lupauxet Isille/ ruweten Abrahamist/ v. 1. nijn Mosexen

asti/ v. 17. ja sen lupauxen cuin hän sai/ v. 30. Ja cuinga heidän Isäns olit aina Jumalan änelle/ ja hänen palweliollens cowacorwaiset/ v. 35. epäjumalita palwelit/ v. 40. Osotta/ ettei Jumala asu sencaltaises huones/ joca käsillä tehty on/ ja nuhtele heitä sijtä cowast/ että he aina owat Jumalata wastan/ nijncuin heidän Isänskin olit/ v. 44. Jongatähden he ajoit hänen ulos Caupungist ja kiwiteit/ v. 54.

7:1 Niin ylimmäinen Pappi sanoi: Lienewätkö nämät näin?

7:2 Hän sanoi: miehet rackat weljet/ ja Isät/ cuulcat: cunnian Jumala ilmestyi Abrahamille meidän Isällem/ cosca hän oli Mesopotamias/ ennencuin hän Haramis asui/ ja sanoi hänelle:

7:3 Lähde sinun maaldas ja sugustas/ ja mene sijhen maahan cuin minä sinulle osotan.

7:4 Nijn hän läxi Chaldeast ja meni asuman Haramijn. Ja cosca hänen Isäns cuollut oli/ toi hän hänen sielä tähän maahan/ josa te nyt asutte.

7:5 Ja ei andanut hänelle sijnä perindötä/ ei jalangan leweyttä/ jonga hän lupais hänelle andawans asua/ ja hänen siemenellens hänen jälkens/ cosca ei hänellä wielä lasta ollut.

7:6 Ja Jumala sanoi hänelle näin: sinun siemenes pitä oleman muucalainen wieralla maalla/ jotca heidän pitä orjaxi tekemän/ ja pahasti heidän cansans neljä sata ajastaica menemän.

7:7 Ja sen Canssan/ jota he palwelewat/ tahdon minä duomita/ sanoi Jumala: ja sijtte pitä heidän lähtemän/ ja minua täsä siasa palweleman

7:8 Ja hän andoi hänelle ymbärinsleickauxen lijton/ ja hän sijtti Isaachin/ ja ymbärinsleickais hänen cahdexandena päiwänä: ja Isaach sijtti Jacobin/ ja Jacob sijtti caxitoistakymmendä Patriarchata.

7:9 JA ne Patriarchat myit cateudest Josephin Egyptijn.

7:10 Ja Jumala oli hänen cansans/ ja pelasti

Apostolitten Tegot

caikesta tuscasta/ ja andoi hänelle armon ja wijsauden Pharaon Egyptin Cuningan caswon edes/ ja hän pani hänen Egyptijn waldamiehexi/ ja caiken hänen huonens päälle.

7:11 Niin tuli nälkä caicken Egyptijn ja Canaan maahan/ ja suuri tusca/ ja ei meidän Isämmengän löynnet rawindota.

7:12 Mutta cosca Jacob cuuli Egyptis jywiä olewan/ lähetti hän sinne meidän Isämme?

7:13 Ja cosca hän toistamisen heidän lähetti/ tuttin Joseph weljildäns: ja Josephin sucu tuli Pharaolle tiettäwäxi.

7:14 Nijn Joseph lähetti ja andoi tuoda Isäns Jacobin/ ja caiken hänen sucuns/ wijsi henge cahdexattakymmendä.

7:15 Ja Jacob meni alas Egyptin ja cuoli/ nijn myös meidän Isäm.

7:16 Ja wietin Sichemijn/ ja pandin sijhen hautaan/ jonga Abraham oli Hemorin lapsilda rahalla ostanut Sichemis.

7:17 COsca lupauxen aica läHes tyi/ josta Jumala oli Abrahamille wannonut/ caswoi ja enäni Canssa Egyptis:

7:18 Sijhenasti cuin toinen Cuningas tuli/ joca ei Josephist mitän tiennyt.

7:19 Tämä meidän sucumme cawalast wietтели/ ja meni pahasti meidän Isäimme cansa/ ja toimitti että heidän piti nuoret lapsens poisheittämän/ ettei he olis elänet.

7:20 Siihen aican syndyi Moses/ ja hän oli Jumalalle otollinen lapsi/ ja elätettin colme Cuucautta Isäns huonesa.

7:21 Cosca hängin ulosheitetty oli/ otti Pharaon tytär hänen ja caswatti idzellens pojaxi.

7:22 Ja Moses opetettin caikes Egyptin wijsaudes/ ja oli woimallinen töisä ja sanoisa.

7:23 MUtta cosca hän oli neljäkymmendä ajastaica wanha/ joucahtui hänen mieleens/ että hän tahtoi cadzo weljejäns Israelin lapsia.

7:24 Ja cuin hän yhdelle heistä näki wääryttä tehtäwän/ autti hän händä/ ja costi hänen

puolestans/ joca wääryttä kärsei/ ja löi Egyptin miehen.

7:25 Mutta hän luuli weljens sen ymmärtäwän/ että Jumala tahtoi heitä wapahta hänen kätens cautta: waan ei he ymmärtänet.

7:26 Ja hän tuli toisna päiwänä heidän tygöns/ cosca he keskenäns rijtelit/ ja sowitti heitä/ sanoden: rackat miehet/ te oletta weljexet/ mixi te toinen toisenne wääryttä teette?

7:27 Mutta se joca lähimmäisellens wääryttä teki/ lyckäis händä/ sanoden: cuca sinun on pannut meidän Päämiehexem ja Duomarixem?

7:28 Wai tahdotcos minungin nijn tappa/ cuins Egyptin miehen eiläin tapoit?

7:29 Ja Moses pakeni tämän puhen tähden/ ja oli Madian maacunnas muucalainen/ josa hän caxi poica sijtti.

7:30 JA neljäkymmenen ajastajan perästä/ ilmestyi hänelle HERran Engeli corwesa/ Sinain wuorella/ tulises pensas.

7:31 Cosca Moses sen näki/ ihmetteli hän sitä näky/ mutta cuin hän meni läHes cadzoman/ nijn cuului HERran äni hänelle:

7:32 Minä olen sinun Isäis Jumala/ Abrahamin Jumala/ Isaachin Jumala ja Jacobin Jumala/ nijn Moses wapisi/ eikä tohtinut sinne cadzoa.

7:33 Ja HERRa sanoi hänelle: rijsu kengäs jalgoistas: sillä sia/ josas seisot/ on pyhä maa.

7:34 Minä olen kyllä nähnyt minun Canssani tuscan Egyptis/ ja olen heidän huocauxens cuullut/ ja alastulin heitä wapahtaman/ tule sijs nyt tänne/ minä lähetän sinun Egyptijn.

7:35 Tämän Mosexen/ jota he kielsit ja sanoit: cuca sinun on pannut Päämiehexi ja Duomarixi? on Jumala lähettänyt Päämiehexi ja wapahtajaxi/ Engelin käden cautta/ joca hänelle pensas ilmestyi.

7:36 Tämä johdatti heitä/ ja teki ihmeitä ja merckejä Egyptis/ ja punaises meres ja corwes/ neljäkymmendä ajastaica.

Apostolitten Tegot

7:37 Tämä Moses sanoi Israelin lapsille: HERra Jumala herättä teille teidän weljistänne yhden Prophetan/ nijncuin minun/ jota teidän pitä cuuleman.

7:38 Tämä oli seuracunnas Engelin cansa corwes/ joca puhui hänen cansans Sinain wuorella/ ja meidän Isäimme cansa.

7:39 Tämä sai elämän puhen meille andaxens/ jota ei teidän Isän totellet/ waan poissysäisit sen heidän tyköns/ ja palaisit sydämesäns Egyptijn.

7:40 Ja sanoit Aaronille: tee meille jumalita jotca meidän edellämme käwisit: sillä en me tiedä mitä Mosexelle/ joca meidän Egyptist ulostoi/ on tapahtunut.

7:41 Ja nijnä päiwinä teit he wasican ja uhraisit epäjumalille uhria/ ja riemuidzit kättens töistä.

7:42 Nijn Jumala käänsi hänens/ ja ylönandoi heidän/ palweleman Taiwan sotajoucko/ nijncuin Prophetain Ramatuis on kirjoitettu: olettaco te Israelin huonesta minulle uhria uhrannet/ ja eläimitä neljänäkymmenenä ajastaicana corwesa?

7:43 Ja te otitta Molochin majan/ ja teidän jumalanne Remphan tähden/ nijtä cuwia joita te teitte teillenne cumartaxenne/ ja minä tahdon teidän eroitta edemmä Babelita.

7:44 MEidän Isillä oli Todistuxen maja corwesa/ nijncuin se oli heille säätänyt/ joca Mosexen cansa puhui/ että hänen piti sen tekemän sen cuwan perän/ jonga hän nähnyt oli.

7:45 Jonga myös meidän Isämme wastanotit/ ja weit Josuan cansa sijhen maahan/ josa pacanat asuit/ jotca Jumala häwitti meidän Isäimmä caswon edestä/ haman Dawidin aican asti.

7:46 Joca löysi armon Jumalan tykönä/ ja anoi että hän olis majan löytänyt Jacobin Jumalalle.

7:47 Mutta Salomon rakensi hänelle huonen.

7:48 Waan se caickein ylimmäinen ei asu käsillä tehdyis Templeis.

7:49 Nijncuin Propheta sano: Taiwas on minun istuimeni/ ja maa jalcaini astinlauta.

7:50 Mingä huonen te sijs tahdotte minulle raketa/ sano HERra: eli/ cuca on minun leposiani? Eikö minun käteni ole caickia näitä tehnyt.

7:51 TE niscurit ja ymbärinsleickamattomat sydämestä ja corwista/ te oletta aina Pyhä Henge wastan/ nijncuin teidän Isännekin/ nijn myös tekin.

7:52 Cuta Prophetaista ei teidän Isän wainonnet? ja ei tappanet nijtä jotca tämän wanhurscan tulemisen ennustit/ jonga pettäjät ja murhajät te nyt olitta.

7:53 Te jotca saitte Lain Engelin andamisen cautta/ jota et te pitänet.

7:54 COsca he nämät cuulit/ käwi se läpi heidän sydämens/ ja kiristelit hambaitans hänen päällens.

7:55 Mutta että hän oli täynäns Pyhä Henge/ cadzahti hän ylös Taiwasen/ ja näki Jumalan cunnian/ ja Jesuxen seisowan Jumalan oikialla kädellä/ ja sanoi:

7:56 Cadzo/ minä näen Taiwat awoi/ ja ihmisen Pojan seisowan oikialla kädellä.

7:57 Nijn he huusit täydellä curculla/ ja tukidzit corwians/ ja carcaisit caicki yximielisest hänen päällens:

7:58 Ja ajoit hänen ulos Caupungist/ ja kiwiteit. Ja todistajat panit waattens yhden nuorucaisen jalcain juuren/ joca cudzuttin Saulus.

7:59 Ja he kiwiteit Stephanin/ joca rucoili/ ja sanoi: HERra Jesu ota minun hengeni.

7:60 Nijn hän pani polwillens/ ja huusi suurella änellä: HERra/ älä lue heille tätä syndiä/ ja cuin hän tämän sanonut oli/ nijn hän nuckui.

VIII. Lucu .

SAulus waino usiata Jerusalemis/ v. 1.

Philippus Saarna Samarias/ josa moni anda

Apostolitten Tegot

*idzens casta/ nijn myös Simon Noita/ v. 4.
Petari ja Johannes rucoilewat/ ja panewat
kätens heidän päällens/ ja he saawat Pyhän
Hengen: Simon taridze raha/ että hän sais sen
woiman/ mutta Petari nuhtelee sijtä händä/ v.
14. Jumalan Hengi wie Philippuxen Ethiopian
Drotningin Camarpalwelian tygö/ jonga hän
käändä Christuxen uscoon/ v. 26. ja casta
hänen/ v. 36.*

8:1 JA Saulus oli myös mielistynyt hänen
cuolemaans. Nijn sinä päiwänä nousi suuri
waino Seuracunda wastan/ joca oli
Jerusalemis/ ja hajoisit caicki ymbäri Judan ja
Samarian maacunda/ paidzi Apostoleita.
8:2 Ja muutamat Jumalata pelkäwäiset miehet
corjaisit Stephanin/ ja walitit händä suurest.
8:3 Mutta Saulus raateli Seuracunnan/ ja käwi
huone huonelda otti miehet ja waimot ja
panetti fangiuten.
8:4 JA ne hajonnet waelsit ymbärins ja
Saarnasit Jumalan sana/
8:5 Nijn Philippus tuli yhten Samarian
Caupungijn/ ja Saarnais sijnä Christuxest.
8:6 Mutta Canssa otti waarin yximielisest ja
wisust Philippuxen sanoista/ ja näit ne merkit
cuin hän teki:
8:7 Sillä rumatkin henget monesta läxit/ ulos/
hutain suurella änellä.
8:8 Ja monda ramba ja saattamatoinda
paranit: ja suuri ilo tuli sijhen Caupungijn.
8:9 Niin siellä oli yxi mies Simon nimeldä/ joca
sijnä Caupungis ennen noituuxen wirca piti/ ja
oli Samarian Canssan willinnyt/ sanoden
idzens joxicuxi jaloxi/ jota sekä pienet että
suuret cuuldelit/ sanoden:
8:10 Tämä on Jumalan wäki/ joca suuri on.
8:11 Mutta he cuuldelit händä mielelläns/ että
hän cauwan aica oli heitä noituudellans
wietellyt.
8:12 Cosca he uscoit Philippuxen Saarnawan
Jumalan waldacunnast/ ja Jesuxen Christuxen
nimestä/ annoit he heidäns casta sekä miehet

että waimot.
8:13 Nijn tuli Simon myös uscollisexi/ ja cuin
hän castettu oli/ oli hän Philippuxen tykönä.
Ja cuin hän näki ne ihmet ja tegot
tapahtuwan/ nijn hän ihmetteli.
8:14 Cosca Apostolit cuulit Jerusalemis
Samarian Jumalan sanan wastanottanen/
lähetit he heidän tygöns Petarin ja
Johannexen.
8:15 Cosca he sinne alas tulit/ rucoilit he
nijden edest/ että he olisit saanet Pyhän
Hengen:
8:16 Sillä ei hän ollut wielä yhdengän nijden
päälle alaslaskettu/ waan olit ainoastans
Jesuxen Christuxen nimeen castetut.
8:17 Nijn he panit kätens heidän päällens/ ja
he sait Pyhän Hengen.
8:18 Cosca Simon näki/ että Apostolitten
käden päällepanemisest Pyhä Hengi annettin/
taridzi hän heille raha/ ja sanoi:
8:19 Andacat minullengin se woima/ että
kenengä päälle minä käteni panen/ se sais
myös Pyhän Hengen.
8:20 Petari sanoi hänelle: sinun rahas olcon
sinun cansas cadotuxes/ että Jumalan lahjan
luulet olewan rahoilla ostettawan.
8:21 Ei sinun ole osa eikä arpa täsä sanas: sillä
ei sinun sydämes ole oikia Jumalan edes.
8:22 Sentähden tee parannus sinun
pahudestas ja rucoile Jumalata/ että sinun
sydämes ajatuxet sinulle andexi annetaisin:
8:23 Sillä minä näen sinun olewan catkerata
sappe täynäns/ ja solmitun wäärydellä.
8:24 Nijn Simon wastais/ ja sanoi: rucoilcat te
HERra minun tähteni/ ettei mitän näistä/ cuin
te sanoitta/ minun päälleni tulis.
8:25 Mutta cosca he olit todistanet ja puhunet
HERran sanan/ palaisit he Jerusalemijn/ ja
Saarnasit Evangeliumi mones Samarian kyläs.
8:26 MUTta HERRan Engeli puhui
Philippuxelle/ ja sanoi: nouse/ ja mene
lounasen päin/ sitä tietä cuin Jerusalemist
mene alas Gazan puoleen/ joca kylmillä on/

Apostolitten Tegot

nijn hän nousi ja meni.

8:27 Ja cadzo/ yxi Etiophian mies/ Etiophian Drotningin Candacen uscollinen Camaripalwelia/ jonga hän oli pannut caiken tawarans päälle/ se oli tullut Jerusalemijn rucoileman.

8:28 Ja palais cotians/ istuen waunuisans/ ja luki Esaiata Prophetata.

8:29 Nijn Hengi sanoi Philippuxelle? käy ja mene lähemmä tätä waunua.

8:30 Nijn Philippus juoxi lähemmä/ ja cuuli hänen lukewan Esaiata Prophetata/ ja sanoi: ymmärräköös mitäs luet?

8:31 Hän sanoi: cuinga minä taidan ymmärtä/ ellei jocu minua opeta? Ja hän rucoili Philippusta/ että hän tulis ja istuis hänen tygöns.

8:32 Mutta se cuin hän Ramatusta luki/ oli tämä: Hän on nijncuin lammaš teuraxi talutettu/ ja hän oli äneti nijncuin caridza keridziäns edesä/ eikä awannut suutans.

8:33 Hänen nöyrydens tähden poisotettin hänen duomions/ mutta cuca taita sano hänen ikäns pituuden? Sillä hänen elämäns on poisotettu maasta.

8:34 Nijn Camaripalwelia sanoi Philippuxelle: minä rucoilen sinua/ sanos kenestä Propheta näitä puhu? Idzestäns eli jostakin toisesta?

8:35 Nijn Philippus awais suuns ja rupeis tästä Kirjoituxest hänelle Saarnaman Evangeliumita Jesuxest.

8:36 Ja cuin he tiellä waelsit/ tulit he weden tygö/ ja Camaripalwelia sanoi: cadzo/ täsä on wesi/ mikä estä minua castamast?

8:37 Philippus sanoi: jos sinä caikest sydämest uscot/ nijn tapahtucon. Hän wastais/ ja sanoi: minä uscon Jesuxen Christuxen Jumalan Pojaxi.

8:38 Nijn hän seisatti waunun/ ja he astuit weteen/ Philippus ja Camaripalwelia/ ja hän casti hänen.

8:39 Mutta cosca he wedestä ylösastuit/ temmais HERran Hengi Philippuxen/ ja nijn ei

Camaripalwelia händä enä nähnyt/ waan meni iloiten tietäns myöden.

8:40 Mutta Philippus löyttin Asotis: ja hän waelsi ymbärins ja Saarnais joca Caupungis Evangeliumi/ siihenasti cuin hän tuli Cesareaan.

Vers.1. Seuracunda) Täsä ja enimmäst jocapaicas tämän jälkeen/ Seuracunnalla ymmärretän Jumalan Seuracunda/ jonga muutammat Kircoxi cudzuwat/ ja Christityt cudzutan toisinans weljixi/ toisinans Opetuslapsixi. v. 4. Saarnaisit) Se hyödytys oli wainomisella/ että Christityt/ jotca Jerusalemist pakenit/ ilmoitit Evangeliumin coco mailmas/ Act 11:19. v. 18. Taridzi hän heille raha) Tämän Simonin caltaiset nekin owat/ jotca laittomast wirca pyytäwät/ ja tungewat idzens Jumalan Seuracunnan palweluxeen/ ylöncadzowat Saarnawiran cudzumisen/ ja laillisen walidzemisen/ Nijn myös ne/ jotca Jumalan lahjoja/ Christillisen uscon/ ja caicki rahaan myywät v. 33. Ikäns pituuden) se on/ cuinga cauwan hän on hallidzewa/ nimittäin/ ijancaickisest.

IX. Lucu .

SAulus waino cowin Jumalan Seuracunda Jerusalemis/ ja mene Damascuun/ v. 1. käättä tiellä Christuxelda oikiaan vsoon/ v. 3. castetan Ananiaxelda Damascus/ v. 10. rupe cohta Saarnaman Christuxest/ v. 20. Judalaiset tahtowat händä tappa/ hän mene Jerusalemijn/ ja sijtte Tarsuxeen/ v. 23. Petari tule Lyddaan/ ja paranda halwatun/ v. 32. ja herättä Joppes Tabean cuollusit/ v. 36.

9:1 MUTta Saulus aicoi wielä waiwata ja murhata HERran Opetuslapsia.

9:2 Ja meni ylimmäisen Papin tygö/ ja anoi hänelä Kirja Damascun Synagogain tygö/ jos hän jongun miehistä eli waimoista sildä tiellä

Apostolitten Tegot

löydäis/ nijn hän olis wienyt sidottuna Jerusalemiin.
9:3 Mutta cuin hän matcusti ja Damascua lähes tyi/ leimahti walkeus äkidzeldä Taiwast ymbärins händä.
9:4 Ja hän langeis maahan/ ja cuuli änen hänellens sanowan: Saul/ Saul/ mixis wainot minua? Hän sanoi: cuca sinä olet HERra?
9:5 Sanoi HERra: minä olen Jesus/ jota sinä wainot/ työläs on sinun potkia tutcainda wastan.
9:6 Nijn hän wapisi/ hämmästyti/ ja sanoi: HERra/ mitäs minua tahdot tekemän? HERRa sanoi hänelle: nouse ja mene Caupungijn/ siellä sinulle sanotan/ mitä sinun pitä tekemän.
9:7 Mutta ne miehet/ jotca hänen seurasans olit/ seisoit hämmästyxis: sillä he cuulit ainoastans hänen änen/ mutta ei he ketän nähnet.
9:8 Nijn Saulus nousi maasta/ ja ei nähnyt ketän awojomilla silmillä:
9:9 Mutta he talutit händä kädestä/ ja weit Damascuun. Ja hän oli colme päiwä näkemätä/ syömätä ja juomata.
9:10 Niin yxi Opetuslapsi oli Damascus/ Ananias nimeldä/ jolle HERra sanoi näys: Anania/ hän wastais: HERra/ täsä minä olen.
9:11 HERra sanoi hänelle: nouse ja mene sille cadulle/ joca Oikiaxi cudzutan/ ja kysy Judan huonesa sitä joca Saulus Tarsilaisexi cudzutan/ cadzo/ hän rucoile.
9:12 Ja hän näki näys yhden miehen/ nimeldä Ananias/ sisälletulewan ja panewan kätens hänen päällens/ että hän sais näkyns jällens.
9:13 Nijn Ananias sanoi: HERra/ minä olen cuullut monelda tästä miehes tä/ cuinga paljon paha hän sinun pyhilles on tehnyt Jerusalemis.
9:14 Ja hänelle on nytkin walda ylimmäisildä Papeilda annettu/ täällä kijnni sito caicki ne/ jotca sinun nimes rucoilewat.
9:15 Nijn sanoi HERra hänelle: mene: sillä hän

on minulle walittu Ase/ candaman minun nimeni pacanain ja Cuningasten ja Israelin lasten eteen.
9:16 Ja minä sanon hänelle/ cuinga paljo hänen pitä kärsimän minun nimeni tähden.
9:17 Ja Ananias meni sinne/ ja tuli huonesen ja pani kätens hänen päällens ja sanoi: racas weljen Saul. Se HERra lähetti minun/ joca sinulle tiellä ilmestyi jotas waelsit/ että sinä saisit näkys jällens ja Pyhällä Hengellä täytetäisin.
9:18 Ja hänen silmistäns putoisit cohta nijncuin suomuxet/ ja hän sai näkyns jällens/ nousi ja andoi hänens casta.
9:19 Ja cuin hän otti ruoca/ nijn hän wahwistui.
9:20 JA Saulus oli muutamat päiwät Opetuslasten cansa Damascus/ ja Saarnais cohta Synagogas Christuxen olewan Jumalan Pojan.
9:21 Nijn caicki jotca sen cuulit/ hämmästyit ja sanoit: eikö tämä caickia nijtä häwittänyt Jerusalemis/ jotca sitä nime rucoilit? Ja tuli myös tänne nijtä sidottuna wiemän ylimmäisille Papeille?
9:22 Mutta Saulus tuli aina jalommaxi/ ja ajoi Judalaisia tacaperin/ jotca Damascus olit/ todistain että se oli Christus.
9:23 JA monen päiwän perästä/ pidit Judalaiset neuwo keskenäns/ tappaxens händä.
9:24 Mutta Sauluxelle sanottin/ että he wäyjyt händä. Ja he wartoidzit portis yötä ja päiwä/ tappaxens händä.
9:25 Nijn Opetuslapset otit hänen yöllä/ ja laskit hänen Coris ylidze muurin maahan.
9:26 Cosca Saulus tuli Jerusalemiin/ taridzi hän idziäns Opetuslasten secan/ mutta he pelkäisit caicki händä/ eikä usconet händä Opetuslapsexi.
9:27 Waan Barnabas otti hänen/ ja wei Apostolitten tygö/ ja jutteli cuinga hän tiellä HErran nähnyt oli/ ja cuinga hän oli puhunut

Apostolitten Tegot

hänen cansans: ja sijtte oli rohkiast Damascus Jesuxen nimest puhunut.

9:28 Ja nijn hän oli heidän cansans

Jerusalemis/ käwi sisälle ja ulos/ ja Saarnais pelkämätä HERran Jesuxen nimeen.

9:29 Hän puhui myös ja kyseli Grekiläisildä/ jotca pyysit händä tappa:

9:30 Cosca weljet sen ymmärsit/ nijn he weit hänen Cesareaan/ ja lähetit Tarsumijn.

9:31 Ja nijn Seuracunnalla oli rauha caikes Judeas/ ja Galileas/ ja Samarias/ ja enäni waeldain HERran pelgos/ ja täytettin Pyhän Hengen lohduituxella.

9:32 NIin tapahdui cosca Petari waelsi jocapaicas/ että hän myös tuli nijden pyhän tygö jotca Lyddas asuit.

9:33 Nijn hän löysi siellä yhden miehen/ Eneas nimeldä/ joca jo cahdexan ajastaica oli wuotesa halwattuna maannut.

9:34 Ja Petari sanoi hänelle: Enea/ HERra Jesus Christus sinun paratcon/ nouse ja tee idze wuotes: joca cohta nousi.

9:35 Ja caicki Lyddan ja Saronan asuwaiset näit hänen/ ja tulit käätyxi HERran tygö.

9:36 MUtta Joppes oli yxi Opetuspijca/ nimeldä Tabita/ se on/ medzäwuohi/ tämä oli täynäns hywiä töitä ja Almua/ cuin hän teki.

9:37 Nijn tapahdui sijhen aican/ että se sairasti/ ja cuoli/ jonga he pesit/ ja panit Salijn.

9:38 Ja että Lydda oli läsnä Joppeta/ nijn Opetuslapset cuulit Petarin siellä olewan/ lähetit he hänen tygöns caxi miestä rucoileman/ jos hän wijdzeis sinne tulla.

9:39 Nijn Petari nousi ja meni heidän tygöns/ ja cuin hän sinne tuli/ weit he hänen Salijn. Ja hänen ymbärilläns seisoit caicki lesket/ jotca itkit ja osotit hänelle nijtä hameita ja waatteita cuin Tabita heille tehnyt oli/ ollesans heidän cansans.

9:40 Ja cosca Petari oli heidän caicki ulosajanut/ laski hän polwillens/ rucoili ja käänsi idzens ruumin puoleen/ ja sanoi:

Tabita/ nouse ylös/ nijn se awais silmäns.

9:41 Ja cuin hän Petarin näki/ nousi hän istualle. Ja hän andoi hänen kättä ja ojensi hänen/ ja cudzui pyhät ja lesket/ ja andoi hänen heillen eläwänä.

9:42 Ja se tuli caikelle Joppelle tiettäwäxi/ että moni uscoi HERran päälle.

9:43 Ja hän wijwyi Joppes cauwan aica Simon Parckarin tykönä.

Vers.4. Mixis wainot) Paulus sine operibus vocatur v. 6. Ja mene) v. 12. Sais näkynt) v. 27. Barnabas) v. 35. Tulit käätyxi) v. 36. Opetuspijca) Ensist hän usco/ ja on Opetuslapsi/ sitte teke hän paljo hywä.

X. Lucu .

JUmala käske Corneliuxen lähettä Petarin perän/ opettaman händäns/ v. 1. Petari näke näyn/ ja cuule änen kielläwän mitän ruoca hyljämäst/ v. 10. Hän mene Corneliuxen palweliain cansa Cesareaan/ v. 17. cuin hän cuule Corneliuxen puhen/ v. 24. Saarna hän heidän edesäns Jesuxest Nazarenuxest v. 34. he saawat Pyhän Hengen/ ja castetan/ v. 44.

10:1 NIin oli Cesareas yxi mies/ nimeldä Cornelius/ Sadanpäämies/ Italian joucosta/ 10:2 Jumalinen ja Jumalata pelkäwäinen caiken hänen huonens cansa/ joca jacoi paljo Almua Canssalle/ ja rucoili Jumalata.

10:3 Hän näki julkisest näys liki yhdexättä hetke päiwästä Jumalan Engelin tulewan hänen tygöns/ ja sanowan hänelle: Corneli. Ja hän cadzeli hänen päällens/ peljästy ja sanoi: Herra/ mikä on:

10:4 Hän sanoi hänelle: sinun rucouxes ja Almus owat muistetut Jumalalda.

10:5 Sentähden lähetä miehiä Joppeen/ ja cudzuta Simon/ joca Petarixi cudzutan/

10:6 hän pitä maja Simon Parckarilla/ jonga huone on meren tykönä/ hän sano sinulle

Apostolitten Tegot

mitä sinun pitä tekemän.

10:7 Ja cuin Engeli/ joca Corneliusta puhutteli/ poismeni/ cudzui hän caxi hänen palweliatans/ ja yhden Jumalata pelkäväisen sotamiehen/ nijstä jotca händä wartioidzit/

10:8 Ja hän jutteli caicki nämät nijlle/ ja lähetti ne Joppeen.

10:9 TOisna päiwänä/ cosca he matcas olit/ ja Caupungita läHes tyit/ meni Petari ylös Salin ullackon rucoileman/ liki cuudetta hetke/ ja cuin hän isois/ tahdoi hän suurusta.

10:10 Cosca he hänelle walmistit/ tuli hän horroxijn:

10:11 Ja näki Taiwan auki/ ja alas tulewan tygöns yhden astian nijncuin suuren lijnaisen waatten neliculmaisen/ sidottuna/ joca alaslaskettin Taiwast maan päälle.

10:12 Josa oli caickinaisia nelijalcaisia maan eläimitä ja medzillisiä/ ja matelewaisia/ ja lendäwäisiä Taiwan alla.

10:13 Ja yxi äni sanoi hänelle: Petari/ nouse/ tapa ja syö.

10:14 Petari wastais: en suingan HERra/ sillä en ole minä ikänäns syönyt mitän yhteist eli saastaista.

10:15 Ja äni sanoi taas hänelle: mitä Jumala on pudistanut/ älä sinä sano sitä yhteisxi.

10:16 Ja se tapahdui myös colmannen kerran. Ja astia otettin jällens ylös Taiwasen.

10:17 JA cuin Petari idzelläns ajatteli sitä näkyä cuin hän näki/ cadzo/ nijn miehet kyselit/ jotca Corneliuxelda lähetetyt olit/ Simonin huonetta.

10:18 Jotca seisoit owen edes/ ja cudzuit yhden ulos/ ja kysyit jos Simon/ joca lijalda nimeldä Petarixi cudzutan/ siellä maja pidäis?

10:19 Mutta cuin Petari sitä näkyä ajatteli/ sanoi Hengi hänelle: cadzo/ miehet edziwät sinua:

10:20 Nouse sijs/ astu alas ja mene ilman epäilemät heidän cansans/ jotca minä lähetin.

10:21 Nijn Petari astui alas miesten tygö/ jotca hänen tygöns Corneliuxelda lähetetyt

olit/ ja sanoi: cadzo/ minä se olen jota te edzittä/ mitä warten te tullet oletta?

10:22 He wastaisit: Sadanpäämies Cornelius/ hurscas ja Jumalata pelkäväinen mies/ jolla on todistus caikelda Judan Canssalda/ on Pyhäldä Hengeldä käskyn saanut/ että hänen piti sinun andaman cudzua huonesens/ sinulda sanoja cuullaxens.

10:23 Nijn hän cudzui heidän majaan/ ja piti heitä siellä. Toisna päiwänä meni Petari heidän cansans/ ja muutamat weljet Joppesta seuraisit myös händä.

10:24 Mutta toisna päiwänä tulit he Cesareaan: ja Cornelius odotti heitä/ ja oli cudzunut cocon langons ja parhat ystäväns.

10:25 Mutta cosca Petari sinne tuli/ meni Cornelius händä wastan/ ja langeis hänen jalcains juuren/ ja cumarsi händä.

10:26 Mutta Petari nosti händä/ ja sanoi: nouse/ sillä minä olen myös ihminen.

10:27 Ja cuin hän oli händä puhutellut/ meni hän sisälle/ ja löysi monda cocontullen.

10:28 Ja hän sanoi heille: te tiedätte/ ettei ole ollut luwallinen Judalaisen olla jongun pacanan tykönä eli hänen tygöns mennä/ mutta minulle sanoi Jumala/ etten minä ketän ihmistä yhteisnä eli saastaisna pidäis:

10:29 Sentähden minä myös epäilemätä tulin/ sijnccuin minä teildä cudzuttu olin. Nijn minä sijs teildä kysyn: mitä warten te minua tänne cudzuitta?

10:30 Cornelius sanoi: minä olen neljä päiwa paastonnut tähän hetken asti/ ja rucoilin huonesani yhdexännellä hetkellä/ ja cadzo/ yxi mies seisoij kildäwis waatteis minun edesäni/

10:31 Ja sanoi: Corneli/ sinun rucouxes on cuultu/ ja sinun almus owat Jumalalda muistetut.

10:32 Nijn lähetä Joppeen/ ja cudzuta Simon/ joca Petarixi cudzutan/ ja pitä maja Simon Parckarin huonesana/ joca meren tykönä on/ se puhuttele sinua cosca hän tule.

Apostolitten Tegot

10:33 Nijn minä lähetin cohta sinun tygös/ ja sinä teit hywin ettäs nyt tulit. Ja me olemma sijs caicki nyt cuulemas/ mitä sinulle on Jumalalda käsketty.

10:34 NIin Petari awais suuns/ ja sanoi: nyt minä todexi löydän/ ettei Jumala cadzo ihmisen muoto/

10:35 Waan caikisa Canssoisa/ joca händä pelkä ja teke wanhurscautta/ se on Jumalalle otollinen.

10:36 Kyllä te tiedätte sen Saarnan/ jonga Jumala Israelin lapsille lähetti/ ja julisti rauhan Jesuxen Christuxen cautta (joca caickein HERra on)

10:37 Josta Saarnasta on sanoma cuulunut ymbärins caiken Judean/ ensin aljettin Galileast (sen Casten jälkeen/ josta Johannes Saarnais)

10:38 Cuinga Jumala oli woidellut Jesuxen Nazarethist Pyhällä Hengellä ja woimalla/ joca waelsi ymbärins/ teki hywä ja paransi caicki jotca Perkeleldä waiwattin: sillä Jumala oli hänen cansans.

10:39 Ja me olemma caickein nijden todistajat cuin hän Judean maacunnas ja Jerusalemis teki.

10:40 Sen owat he tappalet/ ja ripustit puuhun/ jonga Jumala herätti colmandena päiwänä/ ja ilmoitti hänen/

10:41 Ei caikelle Canssalle/ waan meille/ jotca Jumala oli ennen todistajaxi walinnut/ me jotca söimme ja joimme hänen cansans/ sijtte cuin hän nousi cuolluista.

10:42 Ja hän käski meitä Canssalle Saarnaman/ ja todistaman että hän on se/ joca Jumalalda on säättö eläwitten ja cuolluitten Duomarixi.

10:43 Hänestä caicki Prophetat todistawat/ että jocainen cuin usco hänen päällens/ pitä hänen nimens cautta synnit andexi annettaman.

10:44 COsca Petari wielä näitä puhui/ langeis Pyhä Hengi caickein nijden päälle jotca puhen

cuulit.

10:45 Nijn ne uscowaiset ymbärinsleickauest/ jotca Petarin cansa tullet olit hämmästyit: että pacanaingin päälle Pyhän Hengen lahja wuodatettin:

10:46 Sillä he cuulit heidän kielillä puhuwan/ ja Jumalata ylistäwän.

10:47 Nijn Petari sanoi: taitaco jocu kieldä näitä/ jotca owat nijn Pyhän Hengen saanet cuin mekin/ wedellä castamasta?

10:48 Ja hän andoi heidän casta HERran Nimeen/ nijn he rucoilit händä siellä muutamita päiwiä wijpymän.

Vers.1. Cornelius) Cadzo tämä Cornelius on ymbärinsleickamatoim pacana ilman Laita/ ja hänellä on cuitengin Christillinen usco/ joca hänen opetta hywiä töitä tekemän/ waicka hän on sotamies/ ja walistetan uscoon Christuxen päälle/ joca tullut oli. v. 2. Jumalinen) Tämä Cornelixen Jumalan palwelus/ rucous/ ja hywät työt ei millän muoto taitanet kelwata Jumalalle ilman uscota/ Ebr. 11:6. ei hän taitanut myös usco eikä Jumalata rucoilla/ jolleica hän olis jotain cuullut hänestä/ Rom. 10:14. Hän rucoili myös yhdexännellä hetkellä/ v. 30. joca oli asetettu rucous hetkexi Judalaisten seas/ Act. 3:1. Josta ymmärretän/ että hän oli käändynyt Judalaisten Jumalan palwelukseen ja uscoon/ ja oli opetettu lupauxest ja Messian tulemisest/ Mosexesta ja Prophetaista. Oli myös cuullut Christuxest ja hänen ihmeistäns/ nijncuin Petari tiettäwäxi teke/ v. 37.

XI. Lucu .

PEtari sano Opetuslapsille syyn/ mingätähden hän oli pacanain tygö mennyt/ v. 1. Ne jotca hajotetut olit Stephanin wainomisen tähden/ Saarnawat jocapaicas/ ja Grekiläistengin Antiochias/ v. 19. Barnabas lähetetän myös sinne heitä wahwistaman/ ja otta Sauluxen

Apostolitten Tegot

*cansans/ ja siellä Opetuslapset ensin
Christityxi cudzutan/ v. 22. Agabus ennusta
callist ajast/ joca Keisar Claudiuxen aican oli/
v. 27.*

11:1 Tuli siis Apostolitten ja weljein corwille/
jotca Judeas olit/ että pacanatkin Jumalan
sanan watan otit.

11:2 Ja cuin Petari tuli Jerusalemiin/ rupeisit
ne/ jotca ymbärinsleickauxesta olit/ rijtelemän
hänen cansans/ sanoden:

11:3 Sinä olet mennyt niiden miesten tygö/
joilla esinahca on/ ja soit heidän cansansi.

11:4 Niin Petari rupeis heille algusta järjestäns
luetteleman/ sanoden:

11:5 Minä olin Joppen Caupungis rucouxis/ ja
tulin horroxijn/ ja näin yhden näyn/ nimittäin/
yhden astian alastulewan/ nijncuin suuren
neliculmaisen lijnaisen waatten alaslasketun
Taiwast/ joca tuli minun saacka.

11:6 Minä cadzoin siihen ja äckäisin/ ja näin
maan nelijalcaisia eläimitä/ ja petoja/ ja
matelewaisia/ ja Taiwan linduja.

11:7 Ja minä cuulin myös änen minulleni
sanowan: Petari/ nouse/ tapa ja syö.

11:8 Mutta minä sanoin: en suingan HERra:
sillä ei ole mitän yhteistä eli saastaista minun
suuhuni coscan tullut.

11:9 Mutta äni wastais taas minua Taiwast:
mitä Jumala on puhdistanut/ älä sinä sano
yhteiseksi.

11:10 Ja se tapahdui colmasti/ ja wietin taas
caicki ylös Taiwasen.

11:11 Ja cadzo/ colme miestä seisoit cohta
sen huonen owen edes/ josa minä olin/ jotca
Cesareast olit minun peräni lähetetyt.

11:12 Käski siis Hengi minun epäilemät
mennä heidän cansans/ ja nämät cuusi welje
seuraisit myös minua/ ja me menimmä caicki
ynnä sen miehen huonesen.

11:13 Ja hän jutteli meille/ cuinga hän oli
Engelin nähnyt huonesans seisowan ja
sanowan: lähetä miehiä Joppeen/ ja anna

nouta Simon/ joca Petarixi cudzutan/

11:14 Hän sano sinulle ne sanat/ joiden cautta
sinä wapaxi tulet/ ja caicki sinun huones.

11:15 Cosca minä parhallans puhuin/ langeis
Pyhä Hengi heidän päällens/ nijncuin hän
algus meidängin päällemme langeis.

11:16 Nijn minä muistin sen cuin HERra
sanonut oli: Johannes tosin casti teitä
wedellä/ mutta te castetan myös Pyhällä
Hengellä.

11:17 Että nyt Jumala sen armon heille andoi
cuin meillengin/ jotca HERran Jesuxen
Christuxen päälle uscoimma: mikästä minä
olisin/ joca seisoisin Jumalata watan?

11:18 Cosca he nämät cuulit/ waickenit he ja
cunnioitit Jumalata/ sanoden: nijn on siis
Jumala andanut pacanoillengin parannuxen
elämähän.

11:19 JA ne jotca sijtä wainosta hajonnet olit/
cuin Stephanin tähden tapahdui/ waelsit
ymbärins haman Phenician ja Cyprumin/ nijn
Antiochian asti/ eikä kellengän sitä sana
puhunet/ waan ainoastans Judalaisille.

11:20 Ja oli muutamita miehiä heidän seasans
Cyprist ja Cyrenest/ cosca ne tulit
Antiochiaan/ puhuit he Grekeillekin/ ja
Saarnaisit Evangeliumi HERrasta Jesuxesta
Christuxesta.

11:21 Ja HERran käsi oli heidän cansans/ ja
suuri joucko uscoi ja käännäi HERran tygö.

11:22 Nijn tämä sanoma heistä tuli
Seuracunnan corwille/ joca Jerusalemis oli/ ja
he lähetit Barnaban Antiochiaan.

11:23 Cosca hän sinne tuli/ ja sai nähdä
Jumalan armon/ ihastui hän/ ja neuwoi caickia
wahwalla sydämellä HERrasa pysymän:

11:24 Sillä hän oli jalo mies/ ja täynäns Pyhä
Henge ja usco/ ja suuri joucko Canssa enäni
HERralle.

11:25 Nijn Barnabas meni Tarsijn Saulusta
edzimän/ ja cuin hän löysi hänen/ toi hän
hänen Antiochiaan cansans.

11:26 Ja he olit sijnä Seuracunnas coco

Apostolitten Tegot

ajastajan ja opetit wiriäst Canssa. Ja Opetuslapsia ruwettin ensin Antiochias Christityxi cudzuman.

11:27 Ja nijnä päiwinä tuli Prophetaita Jerusalemist Antiochiaan.

11:28 Ja yxi heistä Agabus nimeldä/ nousi ja ilmoitti heille Hengen cautta/ caicken mailmaan suuren näljän tulewan/ joca myös Claudius Keisarin alla tapahdui.

11:29 Mutta Opetuslapset sääsit jotakin lähettä/ cuin cullakin wara oli/ nijden weljein awuxi cuin Judeas asuit:

11:30 Nijn cuin he teitkin/ ja lähetit Wanhimille Barnaban ja Sauluxen kätten cautta.

Vers.15. Meidängin päällem) Ilman ansiot/ ja Lain eroitusta. v. 21. Käännyj) Nimittäin/ he tulit ilman Laita Christuxen tygö.

XII. Lucu .

HErodes tappa Jacobin/ Johannexen weljen/ v. 1. Pane Petarin fangeuteen/ mutta HERran Engeli päästä hänen ulos/ v. 3. hän tule Marian/ Johannexen äitin/ huonesen/ ja ilmoitta sen weljille/ ja mene sieldä pois/ v. 11. Herodes on Tyrille ja Sidonille wihainen/ waan he tekewät sowinnon hänen cansans/ v. 20. Cosca Herodes puhuttele istuimelda Canssa/ nijn HERran Engeli lyö händä/ ja hän cuole/ v. 21.

12 :1 Sillä ajalla otti Cuningas Herodes muutamita Seuracunnasta kijnni/ waiwataxens.

12:2 Ja mestais Jacobin Johannexen weljen miecalla.

12:3 Ja cuin hän näki sen Judalaisille kelpawan/ pyysi hän myös Petarita käsittä/ ja se oli makianleiwän päiwänä.

12:4 Cosca hän oli hänen käsittänyt/ pani hän hänen fangiuteen/ ja andoi hänen neljän

sotamiesten neljännexen haldun wartioita/ ja ajatteli hänen Pääsiäisen jälken asetta Canssan eteen.

12:5 Ja Petari pidettin tornis: mutta Seuracunda rucoili lackamata hänen edestäns Jumalata.

12:6 Ja cuin Herodes tahdoi hänen edesotta/ macais Petari sinä yönä cahden sotamiehen waihella/ sidottuna caxilla cahleilla ja wartiat olit owen edes/ ja wartoidzit tornia.

12:7 JA cadzo/ HERran Engeli seisoi hänen tykönäns/ ja kirckaus paisti huonesä/ lyckäis Petarita kylkeen/ herätti hänen/ ja sanoi: nouse nopiast. Ja cahlet putoisit hänen käsistäns.

12:8 Nijn Engeli sanoi hänelle: sonnusta ja kengitä sinus/ ja hän teki nijn. Ja hän sanoi wielä hänelle? pue idzes waatteisis/ ja seura minua.

12:9 Ja hän meni ulos/ ja seurais händä/ eikä usconut sitä todexi cuin Engelildä tehtin/ waan hän luuli näyn näkewäns.

12:10 Nijn he menit ensimmäisen ja toisen wartion läpidze/ ja tulit rautaiseen porttijn/ joca wie Caupungijn/ ja se aukeni heille idzestäns/ he menit sijtä ulos/ käyden yhtä catua myöden/ ja Engeli ercani cohta hänestä.

12:11 Ja cuin Petari toindui endisellens/ sanoi hän: nyt minä totisest tiedän/ että HERra on Engelins lehettänyt/ ja minun Herodexen käsist päästänyt/ nijn myös caiken Judan Canssan toiwosta.

12:12 JA cuin hän tätä ajatellut oli/ tuli hän Marian/ Johannexen äitin/ huonen tygö/ joca Marcuxexi cudzuttin/ josa monda oli coosa/ ja rucoilit.

12:13 Cosca Petari porstuan owen colcutti/ meni pijca/ Rhode nimeldä/ cuuldeleman.

12:14 Ja cuin hän Petarin änen tunki/ ei hän owe ilon tähden awainnutcan/ waan juoxi ja ilmoitte heille Petarin owen edes seisowan.

12:15 Nijn he sanoit hänelle: oletcos hullu? Nijn hän sanoi totisest hänen olewan. Waan

Apostolitten Tegot

he sanoit: se on hänen Engelins.

12:16 Mutta Petari colcutti lackamat. Cosca he awaisit/ nijn he näit hänen ja hämmästyit/ mutta hän wijttais kädelläns heitä waickeneman.

12:17 Ja hän jutteli heille/ cuinga HERra oli heidän tornista wapahtanut/ ja sanoi: ilmoittacat näitä Jacobille ja weljille. Ja meni sijtte toiseen paickan.

12:18 COsca päiwä tuli/ nijn ei sotamiehillä ollut wähin suru/ cunga Petari tullut oli.

12:19 Ja cuin Herodes piti sanan hänen peräsäns/ eikä händä löytänyt/ andoi hän wartiat tutkia ja käski poiswiedä.

12:20 Ja meni Judeast/ alas Cesarean/ ja wijwyi siellä. Ja Herodes oli Tyrolle ja Sidonille wihoisans: jotca yximielisest tulit hänen tygöns/ ja lepytit Cuningan Camaripalwelian Blastuxen/ ja anoit rauha: sillä heidän maacundans sai Cuningan maalda elatuxens.

12:21 MUTta määrättnä päiwänä oli Herodes puetettu Cuningalisisa waatteisa/ istuen duomioistuimella/ ja puhui heidän cansans.

12:22 Mutta Canssa huusi: se on Jumalan äni/ ja ei ihmisen.

12:23 Ja HERran Engeli löi cohta händä/ ettei hän sitä cunniata Jumalalle andanut. Ja hän syötin madoilda/ ja andoi hengens.

12:24 Mutta Jumalan sana caswoi ja enäni.

12:25 Ja Barnabas ja Pawali palaisit Jerusalemiijn/ cosca he olit palweluxens päättänet/ ja otit Johannexen cansans/ joca myös Marcuxexi cudzuttin.

Vers.4. Neljännexen) Sotamiesten joucko jaetan neljän osaan/ ja jocainen osa walwo neljännexen yötä. v. 5. Lackamata) Nimittäin/ he rucoilit hellittämät/ eikä lacannet/ nijncuin oikein pitäkin rucoildaman/ v. 15: Engelins) Hi esse

XIII. Lucu .

BArnabas ja Saulus lähetetän Antiochiast Jumalan käskyst Cypreen/ v. 1. Sergius Paphon Maanherra tahto cuulla heitä/ mutta Elimas Noita estä sen/ jonga Pawali teke sokiaksi/ v. 5. he tulewat Antiochiaan ja Saarnawat Pisidian Synagogas/ osottain Christuxen Messiaksi/ joca Ramatus luwattu on/ v. 13. Ja ettei he tahdo heitä wastanotta/ nijn he menewät sieldä Iconiumiijn/ v. 42.

13 :1 JA Antiochian Seuracunnas oli muutamita Prophetaita ja opettaita/ joista olit Barnabas ja Simon/ joca Nigerixi cudzuttin/ ja Lucius Cyreniast/ ja Manahen/ joca Herodes Tetrarchan cansa caswatettu oli/ ja Saulus.

13:2 Cosca sijs nämät HERra palwelit ja paastoisit/ sanoi Pyhä Hengi heille: eroittacat minulle Barnabas ja Saulus/ siihen wircan cuin minä heidän olen cudzunut.

13:3 Ja cuin he olit paastonnet ja rucoillet/ ja kätens heidän päällens pannet/ päästit he heidän menemän.

13:4 Ja cuin he Pyhäldä Hengeldä lähetetyt olit/ menit he Seleuciaan/ ja purjehdit sieldä Cyprijn.

13:5 Ja cuin he Salaminan Caupungis olit/ ilmoitit he Jumalan sanoja Judalaisten Synagogisa/ ja heillä oli Johannes palweliana.

13:6 JA cuin he sen luodon läpidze matcustanet olit/ haman Paphon Caupungihin/ löysit he yhden welhon ja wäärän Prophetan/ Judalaisen/ jonga nimi oli Bar Jehu/

13:7 Ja oli Maanherran Sergius Pauluxen/ sen toimellisen miehen cansa. Se cudzui Barnaban ja Sauluxen tygöns/ ja halais cuulla Jumalan sana.

13:8 Mutta heitä wastan oli se welho Elimas (jonga näin nimi käätn) ja pyysi käändä Maanherra pois uscosta.

13:9 Mutta Saulus/ joca myös Pawalixi

Apostolitten Tegot

cudzutan/ oli täynäns Pyhä Henge/ cadzoi hänen päällens/ ja sanoi:

13:10 Sinä Perkelen poica/ täysi caicke wilpiä ja petosta/ ja caiken oikeuden wihamies/ et sinä lacka wäändelemäst HERran oikeita teitä.

13:11 Ja cadzo/ HERran käsi on sinun päälläs/ ja sinun pitä sokiana oleman/ ja ei näkemän Auringota hetkes aica.

13:12 Ja hänen päällens langeis cohta syngveys ja pimeys/ ja hän käwi ymbärins edzein cuca händä kädestä talutais. Cosca Maanherra sen näki/ uscoi hän ja ihmetteli HERran opetusta.

13:13 COsca Pawali/ ja ne jotca hänen cansans olit Paphost purjehdit/ tulit he Pamphilin Pergeen/ mutta Johannes ercani heistä/ ja palais Jerusalemijn.

13:14 Mutta he waelsit Pergest ja tulit Antiochiaan/ Pisidian maacundan/ ja menit Sabbathina Synagogan/ ja istuit.

13:15 Ja sijtte cuin Laki ja Prophetat olit luetut/ lähetti Synagogan Päämies heidän tygöns/ sanoden: miehet/ rackat weljet/ ongo teillä mitän Canssa neuwomist/ nijn sanocat?

13:16 PAwali nousi ja wijttais kädelläns heitä waickeneman/ ja sanoi: Israelin miehet/ ja jotca Jumalata pelkätte/ cuulcat:

13:17 Tämän Canssan Jumala/ walidzi meidän Isämme/ ja ylisti tämän Canssan/ muucalaisna olles Egyptin maalla.

13:18 Ja toi heidän siellä ulos corkialla käsiwarrella/ ja kärsei heidän tapojans corwes/ läHes neljäkymmendä ajastaica.

13:19 Ja peräti cadotti Canaan maalda seidzemen laista Canssa/ ja jacoi nijden maan heille arwalla.

13:20 Ja läHes neljän sadan ja wijdenkymmenen ajastajan perästä/ andoi hän heille Duomarit/ haman Samuel Prophetan asti.

13:21 Ja he pyysit sijtte Cuningasta/ ja Jumala andoi heille Saulin/ Kisin pojan/ yhden miehen Ben Jaminin sugusta/ neljäxikymmenexi wuodexi.

13:22 Ja cuin hän oli sen pois pannut/ asetti hän Dawidin heidän Cuningaxens/ josta hän todisti/ ja sanoi: Minä löysin Dawidin Jessen pojan/ yhden miehen/ joca on minun sydämeni jälkeen/ hän oli caicki minun tahtoni tekewä.

13:23 Hänen siemenestäns on nyt Jumala lupauxens perän/ edestuottanut Jesuxen Israelin Canssan Wapahtajaxi.

13:24 Nijn cuin Johannes Saarnais Israelin Canssalle/ Castetta parannuxexi/ ennencuin hän rupeis.

13:25 Cosca Johannes juoxuns täyttänyt oli/ sanoi hän: en minä se ole jonga te luuletta minun olewan/ mutta cadzo/ hän tule minun jälkeni/ jonga kengiä en minä ole kelwollinen jalgoista rijsuman.

13:26 MIEhet/ rackat weljet/ Abrahamin sugun lapset/ ja muut Jumalata pelkäwäiset/ teille on tämän autuuden puhe lähetetty.

13:27 Sillä Jerusalemijn asuwait ja heidän ylimmäisens/ ettei he händä tundenet/ eikä Prophetain äniä/ joita cunakin Sabbathina luetan: owat he nämät heidän duomiollans täyttänet.

13:28 Ja waicka ei he yhtän cuoleman syytä hänes löynnet/ anoit he cuitengin Pilatuxelda händä tappaxens.

13:29 Ja cuin he caicki olit täyttänet/ mitä hänestä kirjoitettu oli/ otit he hänen puun päädä/ ja panit hautan.

13:30 Mutta Jumala herätti hänen cuolluista.

13:31 Ja hän on nijldä nähty monda päiwä/ jotca hänen cansans Galileast Jerusalemijn mennet olit/ jotca owat hänen todistajans Canssan edes.

13:32 Ja me ilmoitamme myös teille sen lupauxen/ cuin meidän Isillemme luwattin/ jonga Jumala on meille heidän lapsillens täyttänyt.

13:33 Sijnä/ että hän herätti Jesuxen/ nijn cuin toisesa Psalmisa kirjoitettu on: Sinä olet minun Poican/ tänäpä minä sinun synnytin.

Apostolitten Tegot

13:34 Mutta sijtä että hän hänen cuolluista herätti/ eikä sillen tule turmeluxeen/ sanoi hän näin: Minä tahdon teille anda uscollisest sen Armon/ cuin Dawidille luwattin.
13:35 Sentähden hän myös sano toises paicas: et sinä salli sinun Pyhäs turmelusta näkewän.
13:36 Mutta cosca Dawid ajallans oli Jumalan tahto palwellut/ nuckui hän ja pandin Isäins tygö/ ja näki turmeluxen.
13:37 Mutta se/ jonga Jumala herätti/ ei ole turmelusta nähnyt.
13:38 Sentähden olcon teille tiettäwä miehet/ rackat weljet: että teille tämän cautta ilmoitetan syndein andexiandamus/ caikista nijstä joista et te woinet Mosexen Lain cautta wapahdexi tulla.
13:39 Mutta joca tämän päälle usco/ se tule wanhurscaxi.
13:40 Cadzocat sijs/ ettei teidän päällenne se tule cuin Prophetan cautta sanottu on:
13:41 Cadzocat te ylöncadzojat/ ihmetelkät ja cadzocat: sillä minä teen yhden työn teidän aicananne/ jota et te usco/ ehkä jocu sijtä sanois teille.
13:42 COsca Judalaiset Synagogasta läxit/ rucoilit pacanat Sabbathin wälis heillens nijtä sanoja puhuman.
13:43 Ja cosca Synagogan joucko ercani/ seurais Pawalita ja Barnabasta monda Judalaista/ ja myös monda Jumalata pelkäwäistä vttä Judalaista/ joita he neuwoit Jumalan armosa pysymän.
13:44 MUtta sijtte lähimmäisnä lepopäiwänä cocounsi läHes caicki Caupungi Jumalan sana cuuleman.
13:45 Cosca Judalaiset sen näit/ täytettin he cateudesta/ ja sanoit juuri wastan nijtä cuin Pawalilda sanottin/ wastan sanoden ja pilcaten.
13:46 Nijn Pawali ja Barnabas puhuit rohkiast/ ja sanoit: teille pidäis ensin Jumalan sana puhuttaman/ waan että te sen teildänne hyljätte/ ja idzennä pidätte kelwotoinna

ijancaickiseen elämän/ cadzo/ nijn me käännämme meidäm pacanain tygö:
13:47 Sillä nijmbä on HERra meitä käsenyt: Minä panen sinun pacanoille walkeudexi/ että olisit autuus/ haman maan ärin asti.
13:48 Ja cuin pacanat sen cuulit/ iloidzit he ja cunnioitit HERran sana/ ja nijn monda uscoi cuin ijancaickiseen elämän sääty oli.
13:49 Ja HERran sana lewitettin caicken siihen maacundan.
13:50 Mutta Judalaiset yllytit jumalisia ja cunnialisia waimoja/ nijn myös Caupungin ylimmäisiä Pawalita ja Barnabasta wainoman: ja he sysäisit heidän ulos maacunnistans.
13:51 Mutta he pudistit tomungin jalgoistans heidän tähtens/ ja menit Iconioon. Nijn Opetuslapset täytettin ilolla ja Pyhällä Hengellä.

Vers.6. BarJehu) se on/ Jumalan Poica: sillä Ebrean kielellä cudzutan Jumala Jehuxi: se on se nimi Tetragrammaton , josta Judalaiset monda ihmettä ajattelawat: Nijn on myös tämä Noita tätä nime maininnut/ nijncuin noidat wielä ristiä ja pyhä sana ja merckiä pitäwät. v. 8. Elimas) Cuulu läHes Ebreaxi/ nijncuin se olis idzens cudzunut: Eli Messiaxi) se on Jumalan Cuningaxi eli woidelluxi: sillä Judalaiset/ ja lijatengin sencaltainen joucko/ totuit corkeita jumalalisia nimiä pitämän. v. 12. Maanherra) Hän tule myös ilman Lait ja ansiot Christityxi ja pyhäxi/ waicka hän pacana ja mailmallinen Herra on. v. 20. Neljän sadan) Muutamis texteis on colme sata/ joca paremmin vuosilugun cansa sopi/ ja on kirjoittajalda tapahtunut/ joca on neljä colmesta kirjoittanut/ nijncuin se pian Grecan kiales tapahtu. v. 48. Uscoi) v. eod. sääty) Jumala ilmoitti sanans toiselle Canssalle ensin/ toiselle peräst/ hänen jumalisen tahtons jälken/ ja hän anda hänen Hengens ja armons/ kenelle hän tahto/ toiselle ensin ja toiselle peräst nijncuin nähdän/ että hengi

Apostolitten Tegot

kielsi siihen aican Pawalin Asias sana puhumast/ Act. 16:6. Ja jos Jumala tahto jongun uppimiscaisen anda pysyä hänen pahudesans/ cuca taita häneldä sitä kieldä/ eli cuca on täsä Jumalan neuwonandaja/ Rom. 9:16. & 11:33. Sentähden ei pidä kenengän Jumalast hembistä luopuman/ ja syndijn ja suruttomuteen langeman: sillä ei ole meidän woimasam/ palaita taas oikialle tielle/ waan ainoastans Jumalan. Cuitengin owat caicki ijancaickisehen elämähän aiwoitut/ jotca Jumalan sanan cuulewat/ ja andawat sille heidän sydämesäns sia/ eikä aseta idziäns sitä wastan/ nijncuin nämät Judalaiset teit. v. 44. Infr. v. 50.

XIV. Lucu .

Iconiumis Pawalin ja Barnaban Saarnates/ nouse capina Caupungis/ jonga tähden heidän täyty paeta/ v. 1. Pawali teke Lystras yhden miehen jalat terwexi: Caupungin Canssa luulewat heidän jumalixi/ ja tahtowat heille uhrata/ v. 8. Mutta Apostolit menewät Canssan secaa sitä estämän/ v. 14. Muutamat Judalaiset yllyttävät Canssa Pawalita kiwittämän: he menewät Derbenijn/ Lystraan/ Pisidiaan/ Pamphiliaan ja Pergemijn/ ja sijtte Antiochiaan/ v. 19.

14:1 NIjn Iconiumis tapahdui/ että he cocounsit/ ja Saarnaisit Judalaisten Synagogasa/ että sangen suuri joucko uscoi Judalaisista ja Grekistä.

14:2 Mutta uscomattomat Judalaiset yllytit ja pahoitit pacanain sielut weljejä wastan.

14:3 Cuitengin olit he sijttekin siellä cauwan aica/ ja opetit rohkiast HERrasa/ joca andoi todistuxen hänen armons sanoihin/ ja andoi merkit ja ihmet heidän kättens cautta tapahtua.

14:4 Nijn sen Caupungin wäki ercani/ muutamat pidit Judalaisten cansa/ ja

muutamat Apostolitten cansa.

14:5 COsca pacanoilda ja Judalaisilda capina nousi/ ja heidän Päämiehildäns/ pilckaman ja kiwittämän heitä.

14:6 Ja he sen ymmärsit/ pakenit he Lycaonian maan Caupungeihin/ Lystraan ja Derbenijn/

14:7 Ja ymbärins sitä lähimaacunda/ Saarnaten nijsä Evangeliumita.

14:8 JA yxi mies oli Lystras sairas jalgoista/ ja istui rambana/ hamast äitins coh dusta/ joca ei ikänäns ollut käynyt/ cuuli Pawalin puhuwan.

14:9 Ja cuin hän cadzahti hänen päällens/ ja näki hänellä uscon olewan terwexi tulla/ sanoi hän suurella änellä: ojenna sinus jalcais päälle.

14:10 Ja hän carcais ylös ja käwi.

14:11 Cosca Canssa sen näki/ mitä Pawali tehnyt oli/ corgotit he ämens Lycaoniaxi/ sanoden: jumalat owat ihmisten hahmolla meidän tygömme tullet.

14:12 Ja he cudzuit Barnaban Jupiterixi/ ja Pawalin Mercuriuxexi: sillä hän oli sanansaattaja.

14:13 Ja Jupiterin Pappi/ joca heidän Caupungins edes oli/ toi Härkiä ja Seppeleitä owen eteen/ ja tahdoi Caupungin wäen cansa uhrata.

14:14 Cosca Apostolit/ ja Barnabas ja Pawali sen cuulit/ rewäisit he waattens ja carcaisit Canssan secaa/ huusit ja sanoit:

14:15 Miehet/ mixi te tätä teette? me olemma cuolewaiset ihmiset/ nijncuin tekin. Ja me Saarnamma teille Evangeliumi/ että te teidänne näistä turhista käännäisitte eläwän Jumalan tygö/ joca teki Taiwan/ maan/ meren ja caicki mitä nijsä on.

14:16 Joca endisillä aigoilla andoi caicki pacanat waelda omilla teilläns.

14:17 Waicka ei hän idziäns andanut olla ilman todistuxeta/ cosca hän paljo hywä teki meidän cohtam/ andain meille Taiwast saten ja hedelmäiset ajat/ täyttäin meidän sydämem rualla ja ilolla.

Apostolitten Tegot

14:18 Ja cuin he näitä sanoit: sait he Canssan tuscalla hillityxi/ ettei he heille uhrannet.

14:19 NIjn sinne myös tuli muutamita Judalaisia Antiochiast ja Iconiumist/ ja cuin he Canssan olit saattanet Pawalita kiwittämän/ riepoitit he hänen ulos Caupungista/ ja luulit hänen cuollexi.

14:20 Mutta cosca Opetuslapset hänen ymbärilläns seisoit/ nousi hän ja meni taas Caupungihin: ja waelsi toisna päiwänä Barnaban cansa Derbenijn/ ja Saarnais sijnä Caupungis Evangeliumi.

14:21 Ja cuin he olit monda siellä opettanet/ palaisit he Lystraan ja Iconiumijn/ ja Antiochiaan:

14:22 Wahwistain Opetuslasten sieluja/ ja neuwoit heitä uscosa alati pysymän/ ja sanoit: meidän pitä monen waiwan cautta Jumalan waldacundaan tuleman.

14:23 Ja cuin he olit walinnet wanhimmat jocaidzelle Seuracunnalle ja rucoillet ja paastonnet/ annoit he heidän sen HERran haldun/ jonga päälle he uscoit.

14:24 JA he waelsit läpidze Pisidian ja tulit Pamphiliaan:

14:25 Ja cuin he olit Saarnannet Perges/ menit he alas Attaliata päin.

14:26 Ja purjehdit siellä Antiochiaan/ josa he olit Jumalan armo in haldun annetut/ sijhen wircan cuin he toimittanet olit.

14:27 Mutta cuin he sinne tulit ja Seuracunnan cocoisit/ ilmoitit he nijllekin/ cuinga paljo Jumala oli heidän cansans tehnyt/ ja pacanoillengin uscon owen awainnut.

14:28 Ja he wijwyit siellä Opetuslasten cansa hetken aica.

Vers.17. Todistuxeta) Sentähden ei pacanatcan ole syyttömät: sillä he taisit luondocappalist arwata/ että yxi Jumala on/ joca sencaltaiset on luonut/ ja taita ne woimasans pitä/ Rom.1:20.

XV. Lucu .

WEljein wälillä tule eripuraisus/ jos Udes Testamendis pitä ymbärinsleickaust ja Lain Ceremoniat pidettämän/ sentähden lähettäwät he Pawalin ja Barnaban Jerusalemijn/ v. 1. Apostolit coconduwat ja sanowat/ ettei niittä tarwita autuuteen/ waan ainoastans Jumalan armo ja usco Christuxen päälle/ v. 6. He lähettäwät muutamita miehiä heidän cansans/ ja kirjoittawat heille wastauxen/ v. 22. Pawali ja Barnabas tulewat keskenäns eripuraisexi/ eikä tahdo Marcusta otta cansans Seuracundijn/ ja ercanewat nijn toinen toisestans/ v. 36.

15:1 JA muutamit tulit alas Judeasta ja opetit weljejä: ellei teitä ymbärinsleicata Mosexen tawan jälkeen/ nijn et te taida autuuxi tulla.

15:2 Cosca capina nousi/ ja ei Pawali eikä Barnabas wähindä rijta pitänet heitä wastaan: suositit he että Pawali ja Barnabas/ ja muutamita muita/ piti menemän ylös Jerusalemijn/ tämän kysymyksen tähden/ Apostolitten ja Wanhimbain tygö.

15:3 Ja he saatettin Seuracunnalda/ ja waelsit Phenician ja Samarian läpidze/ julistain heille pacanain palausta/ jolla he suuren ilon saatit caikille weljille.

15:4 Cosca he tulit Jerusalemijn/ otettin he wastaan Seuracunnalda ja Apostoleilda ja Wanhimmilda. Ja he ilmoitit heille cuinga paljo Jumala heidän cansans tehnyt oli.

15:5 Nijn nousit muutamit Phariseusten eriseurasta/ jotca usconet olit/ sanoden: caicki pitä ymbärinsleicattaman ja käskettämän Mosexen Lakia pitä.

15:6 Nijn Apostolit ja Wanhimmat cocon tulit tätä puhetta tutkiman.

15:7 COSca he monella kysymyxellä tutkinet olit/ nousi Petari/ ja sanoi heille: miehet/ rackat weljet/ te tiedätte/ että Jumala cauwan/ ennen tätä aica/ walidzi meidän

Apostolitten Tegot

seasamme/ että pacanatkin piti minun suuni
cautta Evangeliumin sanan cuuleman ja
uscoman.

15:8 Ja Jumala/ sydämen tutkia/ todisti
heistä/ ja andoi heille Pyhä Hengen nijncuin
meillengin:

15:9 Ja ei tehnyt yhtän eroitusta meidän ja
heidän wälillens/ mutta puhdisti uscolla
heidän sydämens.

15:10 Mixi te sijs nyt kiusatte Jumalata/ että te
tahdotta Opetuslasten caulaan panna sen
iken/ jota ei meidän Isäm/ engä me woinet
canda?

15:11 Waan me uscomma HERran Jesuxen
Christuxen armon cautta meidäm autuaxi
tulewam/ nijncuin hekin.

15:12 Ja caicki joucko waickeni/ ja cuuldeli
Pawalita ja Barnabast/ jotca juttelit/ cuinga
suuret merkit ja ihmet on Jumala heidän
cauttans pacanoisa tehnyt.

15:13 Sijtte cuin he waickenit/ wastais
Jacobus/ ja sanoi: miehet/ rackat weljet/
cuulcat minuakin:

15:14 Simon jutteli cuinga Jumala ensin on
edzinyt omistaxens yhtä Canssa hänen
nimellens pacanoista.

15:15 Ja hänen cansans Prophetaingin sanat
yhtä pitäwät/ nijncuin kirjoitettu on:

15:16 Sen jälkeen minä palajan/ ja rakennan
jällens Dawidin majan/ joca langennut on/ ja
paickan hänen reikens ja ylösojennan
hänen0par

15:17 Että ne jotca ihmisistä jäänet owat/ pitä
HERran jälkeen kysymän/ nijn myös pacanat/
joisa minun nimeni mainittu on/ sano HERra/
joca nämät caicki teke.

15:18 Jumalalle owat caicki nämät hänen
työns tiettäwät mailman algusta.

15:19 Sentähden minä päätän/ etten me nijtä/
jotca pacanoista Jumalan tygö käändynet
owat/ häiridzis:

15:20 Waan kirjoitaisimme nijlle/ että he
wäldäisit epäjumalain saastaisutta/ ja

salawuotesta/ ja läkähtynestä ja werestä.

15:21 Sillä Mosexella on muinaiselda
jocaidzes Caupungis nijtä cuin händä
Saarnawat/ ja joca Sabbathina Synagogas
luetan.

15:22 Nijn Apostoleille ja wanhimmille/ ja
coco Seuracunnalle kelpais walita heistäns
miehiä/ ja Antiochiaan lähettä/ Pawalin ja
Barnaban cansa/ nimittäin/ Judan/ joca
cudzuttin Barsabas/ ja Silan/ jotca miehet olit
weljesten seas opettajat/ ja lähetit Kirjan
heidän kättens cautta/ tällä tawalla:

15:23 ME Apostolit ja Wanhimmat/ ja Weljet/
toiwotamme nijlle weljille/ jotca pacanoista
Antiochias ja Syrias ja Cilicias owat/ terweyttä.

15:24 Että me olemma cuullet/ cuinga
muutammat meildä lähtenet/ owat teitä
opillans exyttänet/ ja teidän sielujanne
wietellet/ sanoden: teidän pitä idzenne
andaman ymbärinsleicata/ ja Lain pitämän:
joille en me ole käskenet.

15:25 Sentähden kelpais meille yximielisest/
meidän Seuracunnasam/ walita miehiä ja
teidän tygönne lähettä:

15:26 Meidän rackan Barnaban ja Pawalin/
jotca miehet owat heidän sieluns meidän
HERramme Jesuxen Christuxen nimen tähden
aldixi andanet.

15:27 Ja olemma myös lähettänet Judan ja
Silan/ jotca myös sen suullans teille
ilmoittawat.

15:28 Sillä nijn kelpais Pyhälle Hengelle/ ja
meille/ ettei yhtän enämbätä rascautta pidä
teidän päällenne pandaman/ cuin nämät
tarpelliset:

15:29 Että te wäldätte epäjumalitten uhria/ ja
werda/ ja läkähtynyttä ja Salawuoteutta: jos te
nijtä wäldätte/ nijn te teette hywin. Olcat
hywästi.

15:30 Cosca he olit lähtenet/ tulit he
Antiochiaan/ ja cocoisit Seuracunnan/ ja
annoit heille Kirjan.

15:31 Cuin he sen olit lukenet/ ihastuit he sijtä

Apostolitten Tegot

lohdutuxesta.

15:32 Mutta Judas ja Silas/ että hekin olit Prophetat/ neuwoit myös monilla sanoilla weljejä/ ja wahwistit heitä.

15:33 Ja cuin he siellä hetken aica wijwyit/ lähetettin he weljildä jällens Apostolitten tygö rauhas.

15:34 Nijn Silan kelpais siellä olla/ mutta Pawali ja Barnabas wijwyit Antiochias:

15:35 Opettamas ja ilmoittamas HERran sana/ monen muun cansa.

15:36 MUtta muutamain päiwäin perästä/ sano Pawali Barnaballe: palaitcamme taas tacaperin weljejä cadzoman caickijn Caupungeihin/ joisa me HERran sana ilmoittanet olemma/ cuinga he heidäns käyttäwät.

15:37 Mutta Barnabas neuwoi heitä Johannest ottaman cansans/ joca myös Marcuxexi cudzuttin.

15:38 Mutta ei Pawali tahtonut sen heitäns seurawan: sillä hän oli Pamphilius heistä ennen luopunut/ eikä tahtonut mennä siihen wircan heidän cansans.

15:39 Ja he rijtelit njin cowin keskenäns/ että he toinen toisestans ercanit. Ja Barnabas otti Marcuxen cuitengin myötäns/ ja purjehti Cyprumijn.

15:40 Mutta Pawali walidzi Silan/ ja matcusti/ Jumalan armon haldun annettuna/ weljildä.

15:41 Ja hän waelsi ymbäri Syrian ja Cilician/ ja wahwisti Seuracunnat.

Vers.9. Eroitusta) se on/ he owat ilman Laita ja ansiota autuaxi tullet. v. 12. Pacanoisa) Jotca cuitengin ymbärinsleickamattomat ja ilman Laita olit v. 17. Minun nimeni) se on/ jotca minun nimelleni nimitetyxi tulewat/ nijncuין yxi Jumalan Canssa/ yxi Christillinen Seuracunda/ ja yhden HERran palwelia. v. 24. Lähtenet) Cadzo/ ei Pyhä Hengi Lain Saarnaita lähetä/ waan cudzu heidän Christittyiden häiridziäxi ja pettäjixi. v. 29. Uhria) Sillä se oli

wahingolinen/ 1. Cor. 8:9. v. eod. Werda) Sillä se oli siihen aican pahennuxexi/ nijden tähden jotca Laisa opetetut olit/ Num. 14:2. v. eod. Salawuoteutta) Sillä se oli syndi cuudetta käskyä watan/ jota siihen aican paljo tehtin/ ja pidettin monelda ehdollisna asiana/ 1. Cor.6:15. Lue Luth. lib. de Concilijs v. 31. Sijtä lohdutuxesta) Nimittäin/ että he Laist wapahdettin.

XVI. Lucu .

PAwali ymbärinsleicka Timotheuxen Lystras/ v. 1. Ja cuin hän Seuracunnat Asias wahwistanut oli/ mene hän Macedoniaan/ ja käändä Lydian Christilliseen uscoon Philippis/ v. 4. Aja noituden hengen ulos yhdest pijcasta/ ja pannan sentähden fangiuteen: Mutta HERra autta händä siellä maan järistyxellä ulos/ ja wartia käändy Jumalan tundon/ v. 25. Raadi laske heidän irralle/ ja päästä heitä menemän/ v. 35.

16:1 Nijn hän tuli Derbenijn ja Lystraan. Ja cadzo/ siellä oli yxi Opetuslapsi/ Timotheus nimeldä/ uscowaisen Judan waimon poica: mutta Isä oli Greki.

16:2 Sillä oli hywä todistus weljildä/ jotca Lystras ja Iconiumis olit.

16:3 Tätä tahdoi Pawali cansans waeldaman/ otti ja ymbärinsleickais hänen Judalaisten tähden/ jotca najsä paicoisa olit: sillä he tiesit caicki hänen Isäns Grekixi.

16:4 Mutta cosca he Caupungeita waelsit/ neuwoit he heitä pitämän nijtä säädyjä cuin Apostoleilda ja Wanhimmilda Jerusalemis säätyt olit.

16:5 Nijn Seuracunnat wahwistuit uscosa/ ja lucu enäni jocupäiwä.

16:6 COSca he Phrygian ja Galatian maacunnan läpidze waelsit/ kieltin heitä Pyhäldä Hengeldä puhumast Jumalan sana Asias/

Apostolitten Tegot

16:7 Sentähden menit he Mysiaan/ ja kiusaisit waelda Bithynian läpidze/ mutta ei Hengi sitä sallinut.

16:8 Cosca he Mysian läpidze waeldanet olit/ menit he ales Troadan.

16:9 Ja Pawali näki näyn yöllä/ että yxi Macedonian mies seisoi/ rucoili händä ja sanoi: matcusta alas Macedoniaan ja auta meitä.

16:10 Ja sijtte cuin hän näyn näki/ hangidzimma me cohta Macedoniaan menemän/ tietten täydellisest HERran meitä cudzunen heille Evangeliumita Saarnaman.

16:11 COsca me sijs Troadast waelsimme/ menimmä me cohta Samotraciaan: ja toisna päiwänä Neapolijn.

16:12 Ja siellä Philippijn/ joca on Macedonian maacunnan pääcaupungi/ ja on wapa Caupungi/ josa me muutamita päiwiä oleskelimma.

16:13 Ja me menimmä lepopäiwinä ulos Caupungist/ wirran tygö/ josa myös toisins rucoildin: ja me istuimma ja puhuttelimma waimoja/ jotca sinne tullet olit.

16:14 Ja yxi Jumalata pelkäväinen waimo/ Lydia nimeldä/ Purpurain myyjä Tyatiron Caupungist/ cuuldeli: ja HERra awais hänen sydämens ottaman waari/ mitä Pawalilda sanottin.

16:15 Ja cuin hän ja hänen huonens castettu oli/ neuwoi hän meitä/ sanoden: jos te minun HERran uscollisna pidätte/ nijn tulcat minun huoneseni ja olcat sijnä. Ja hän waati meitä.

16:16 JA tapahdui/ cosca me rucouheen menimmä/ cohtais meitä yxi pijca/ jolla noituxen hengi oli/ joca Isännillens saatti suuren saalin noitumisellans.

16:17 Tämä noudatti alati meitä ja Pawalita huutain: nämät miehet owat corkeimman Jumalan palweliat/ jotca meille autuuden tien opettawat. Ja näin hän huusi monda päiwä.

16:18 Mutta Pawali otti sen pahaxi/ käänsi idzens/ ja sanoi sille hengelle: minä käsken

sinun Jesuxen Christuxen nimeen hänestä ulosmennä: joca myös sillä hetkellä läxi.

16:19 COsca hänen Isändäns sen näit/ että heidän saalins poistuli/ otit he Pawalin ja Silan kijnni/ ja wedit heidän Turulle Päämiesten tygö:

16:20 Ja weit heidän Esiwallan eteen/ ja sanoit: nämät miehet meidän Caupungin häiridzewät/ jotca owat Judalaiset:

16:21 Ja opettawat nijtä säätyjä/ jotca ei meille ole soweliat: sillä me olemma Romalaiset.

16:22 Ja Canssa coconnui heitä wasta/ ja Esiwalda andoi heidän waattens repiä/ ja käski heitä piestä.

16:23 Cosca he olit heidän juuri pahoin piesnet/ heitit he heidän tornijn/ ja käskit wartian wisusti heitä wartioita.

16:24 Ja cosca se sencaltaisen käskyn cuuli/ heitti hän heidän alimmaiseen tornijn/ ja pani heidän jalcapuuhun.

16:25 Mutta puoli yön aican/ oli Pawali ja Silas rucouxes/ kijttäin Jumalata: ja fangit/ jotca siellä olit/ sen myös cuulit.

16:26 Nijn tapahdui cohta suuri maanjäristys/ nijn että cohta tornin perustus wapisi: ja cohta caicki owet aukenit/ ja jocaidzen sitet pääsit.

16:27 Cosca wartia heräis/ ja näki tornin owet awoi olewan/ weti hän ulos mieckans/ ja tahdoi idzens surmata/ ja luuli fangit poismennen.

16:28 Nijn Pawali huusi suurella änellä/ ja sanoi: älä sinus mitän paha tee: sillä me olemma wielä caicki täällä.

16:29 Nijn hän anoi kyntilätä/ meni sisälle ja langeis peljästyxis Pawalin ja Silan jalcain juuren/ toi heidän ulos/ ja sanoi:

16:30 Herrat/ mitä minun pitä tekemän/ että minä autuaxi tulisin?

16:31 He sanoit: usco HERran Jesuxen Christuxen päälle/ nijn sinä ja sinun huones autuaxi tule.

16:32 Ja he puhuit hänelle HERran sana/ ja

Apostolitten Tegot

caikille cuin hänen huonesans olit.

16:33 Ja hän otti heidän sillä hetkellä yöstä tygöns/ ja pesi heidän haawans: ja andoi cohta idzens casta/ ja caicki hänen perhens.

16:34 Ja wei heidän cotians/ ja walmisti heille pöydän/ ja iloidzi perheinens/ että hän tuli Jumalan päälle uscowaisexi.

16:35 JA cuin päiwä tuli/ nijn Esiwalda lähetti kylänlapset sanoman: päästäkät ne miehet.

16:36 Nijn tornin wartia ilmoitti nämät sanat Pawalille/ sanoden: Esiwalda on käsenyt teidän päästä/ mengät sijs matcan rauhas.

16:37 Pawali sanoi heille: he owat meidän syyttömäst ja duomidzemat julkisest piesnet/ jotca cuitengin Romalaiset olemma: ja owat meidän päälisexi tornijn heittänet/ ja tahtowat nyt meidän taas sysätä sala ulos? Ei nijn/ waan tulcan idze meidän ottaman täädä ulos.

16:38 Nijn kylänlapset menit ja ilmoitit nämät sanat Esiwallalle jällens: ja he pelkäisit/ että he heidän Romalaisexi cuulit: ja tulit ja rucoilit heitä.

16:39 Ja weit heidän ulos/ ja käskit heidän mennä pois Caupungista.

16:40 Nijn he läxit tornista/ ja menit Lydian tygö. Ja cuin he weljet nähnet olit/ ja heitä lohduuttanet/ waelsit he matcans.

Vers.1. Opetuslapsi) Ilman Laita ja ymbärinsleickamatoin/ aiwa pacana ja cuitengin Christitty. v. 4. Säätyt olit) Wapaudest Laist/ Act. 15:28. v. 30. Autuaxi tulisin) Tämä mies myös tule autuaxi uscon cautta/ ilman Lain töitä.

XVII. Lucu .

PAwali Saarna THessalonican Synagogas Christuxest/ v. 1. Judalaiset nostawat metelin/ ja tahtowat carata hänen päällens/ v. 5. Weljet päästäwät Pawalin ja Silan ulos/ he menewät Bereaan/ ja Saarnawat siellä/ v. 10. Judalaiset kehoittawat Canssan heitä wastan/ v. 13.

Pawali pakene Athenijn/ ja Saarna Christuxest/ v. 14. Duomiosialla/ tundemattomast jumalast/ cuolluitten nousemisest/ ja wijmeisestä duomiost/ v. 22.

17:1 JA cosca he Amphipolin ja Appollonian läpidze waeldanet olit/ tulit he THessalonicaan/ josa Judalaisten Synagoga oli.

17:2 Ja Pawali/ tawans jälken/ meni heidän tygöns/ ja puhutteli heitä colmetkin lepopäiwä järjestäns Ramatuista:

17:3 Selitti ne heille ja todisti/ että Christuxen tuli kärsiä/ ja ylösnosta cuolluista: ja että tämä Jesus/ jota minä (sanoi hän) teille ilmoitan/ on Christus.

17:4 Ja muutamat suostuit heihin/ andain heitäns Pawalin ja Silan seuraan/ nijn myös suuri joucko Jumalisista Grekeistä/ ja juuri monda jaloimmista waimoista.

17:5 MUtta ne epäuscoiset Judalaiset cadetit sitä/ ja saatit tygöns muutamita coiranparisita joutowäestä/ ja cocoisit heidän yhten/ ja nostit capinan Caupungis/ ja tungit heidän Jasonin huonen eteen/ ja tahdoit heitä siellä ulos Canssan eteen.

17:6 Ja ettei he heitä löynnet/ riepoitit he Jasonin/ ja muutamita weljiä Caupungin Päämiesten eteen/ ja huusit:

17:7 Nämät coco maan pijrin wietteliiät owat myös tänne tullet/ jotca Jason sala corjais.

17:8 Ja caicki nämät tekewät Keisarin käskyä wastan/ sanoden: toinen on Cuningas/ nimittäin Jesus.

17:9 Ja he kehoitit Canssan/ ja Caupungin Päämiehet/ jotca näitä cuuldelit: ja cuin he Jasonilda ja nijldä muilda olit puhdistuxen ottanet/ päästit he heidän.

17:10 MUtta weljet laskit cohta yöllä Pawalin ja Silan menemän Bereaan. Cosca he sinne tulit/ menit he Judalaisten Synagogaan:

17:11 Sillä ne olit jaloimmasta sugust THessalonicas syndynet/ jotca olit juuri

Apostolitten Tegot

mielelläns ottanet sanan watan/ ja tutkit
jocapäiwä Ramatuita/ jos ne niijn olisit.

17:12 Joista monda uscoit/ niijn myös
cunnialisista Grekin waimoista ja miehistä
sangen usiat.

17:13 COsca Judalaiset THessalonicas
ymmärsit/ että Jumalan sana oli myös Bereas
Pawalilda ilmoitettu/ tulit he sinnekin/ ja
kehoitit Canssan.

17:14 Mutta weljet laskit cohta Pawalin
menemän haman meren asti: mutta Silas ja
Timotheus jäit sinne alallens.

17:15 Ja ne jotca Pawalita saatit/ seuraisit he
händä haman Athenin. Ja cuin he sait käskyn
Silan ja Timotheuxen tygö/ riensit he heitäns
nopiast hänen tygöns/ ja läxit matcan.

17:16 JA cosca Pawali heitä odotti Athenis/
syttyi hänen hengens hänes/ että hän näki
Caupungin jumalattomaxi.

17:17 Ja puhui Judalaisten ja muiden
jumalisten cansa Synagogasa/ niijn myös
Turulla jocapäiwä niijden cansa/ jotca tulit
hänen tygöns.

17:18 Ja muutamat Epicureit ja Stoici
Philosophi rijtelit hänen cansans/ joista
muutamat sanoit: mitä tämä lipilari tahto
sanoa? Ja muutamat sanoit: hän näky
tahtowan vsia jumalita ilmoitta: Että hän
Saarnais heille Evangeliumi Jesuxesta/ ja
ylösnousemisen cuolluista.

17:19 Ja he otit hänen ja weit oikeuden
paickan/ ja sanoit: emmekö me mahda tietä/
mikä vsi opetus tämä on/ jotas opetat?

17:20 Sillä sinä tuotat jotakin vtta meidän
corwillem. Sentähden tahdomma me nyt
tietä/ mitä ne owat.

17:21 Ja caicki Athenist ja muucalaiset ja
wierat/ ei ollet mihingän muuhun walmimmat
cuin jotakin vtta sanoman ja cuuldeleman.

17:22 NIijn Pawali seisoi keskellä oikeus
paicka/ ja sanoi: Athenan Miehet/ minä näen
teidän olewan caikisa cappalisa epäjumalisixi:

17:23 Sillä minä käwelin täsä ymbärins/

cadzelin teidän jumalan palwelustan/ ja löysin
yhden Altarin/ josa oli kirjoitettu:
tundemattoman Jumalan. Nyt minä sen teille
ilmoitan/ jolle te tietämätä Jumalan
palwelusta teette.

17:24 JUmlala/ joca mailman teki/ ja caicki
mitä sijnä on/ että hän on Taiwan ja maan
HERra/ niijn ei hän asu käsillä raketuis
Templeis/

17:25 Eikä saada ihmisten käsillä siwellä/ että
hän jotakin tarwidzis: sillä hän anda
jocaidzelle elämän ja hengen.

17:26 Ja on tehnyt caicki ihmisten sikiät
yhdestä werestä caiken maan pijrin päälle
asuman/ ja määräis aiwoitut ajat/ ja asetti
rajat cuinga pitkäldä ja awaralda heidän
asuman piti:

17:27 Että heidän piti Jumalata edzimän/ jos
he hänen taidaisit löytä ja tuta/ waicka ei hän
tosin ole caucana yhdestäkän meistä:

17:28 Sillä hänesä me elämme/ ja lijcumme/
ja olemma: niijn cuin muutamat teidän
Poetaistannekin sanonet owat.

17:29 Me olemma myös hänen sucuans/ jos
me sijs Jumalan sucua olemma/ niijn ei
meidän pidä luuleman että Jumala on cullan/
hopian/ caunistettuun kiwein/ ja cuwain
caltainen/ eli ihmisten ajatuxen jälken
tehtävä.

17:30 Ja ehkä Jumala on tämän exytyxen ajan
tähän asti wijwyttänyt/ niijn hän nyt cuitengin
ilmoitta caikille ihmisille/ että jocainen
jocapaicas parannuxen tekis/

17:31 Sillä hän on yhden päiwän säätänyt/
jona hän on maan pijrin oikeudella
duomidzepa/ sen miehen cautta/ josa hän on
sen säätänyt/ ja jocaidzelle ilmoitta uscon/
sijnä että hän hänen cuolluista herätti.

17:32 COsca he cuulit cuolluitten
ylösnousemisesta mainittawan/ nauroit he
sitä muutamat/ ja muutamat sanoit:

17:33 Me tahdomme sinua sijtä wielä
cuullella. Mutta Pawali läxi heidän keskeldäns.

Apostolitten Tegot

17:34 Ja muutamat miehet ripuit hänesä/ ja uscoit/ Joidenga seas myös Dionisius oli/ yxi Raadista/ ja yxi waimo nimeldä Damaris/ ja muita heidän cansans.

Vers.29. Sucuans) se on/ me olemma hänestä tullet/ nijncuin Isästä eli Luojasta. v. 30. Jocainen jocapaicas) Että meidän pidäis tietämän/ ettei Jumala keneldäkän autuuden tietä sulje/ waan täydellä todella pyytä caickia ihmisiä autuaxi ilman yhtän eroitust/ jota ne lupauxet wahwistawat cuin caikille ihmisille annetut owat/ Ezech. 18:23. & 33:11. Matth. 11:28. Ioh.3:16.

XVIII. Lucu .

PAwali teke työtä Corinthis teldain tekiän tykönä/ ja Saarna Synagogas/ v. 1. Mutta Judalaiset pilckawat händä/ ja moni pacanoista usco/ v. 5. Judalaiset candawat hänen päällens Maanherran edes/ mutta ei hän tahdo cuulla heitä/ v. 12. Siellä hän mene Syriaan/ ja anda Kenchreis ajella pääns/ waelda EpHes on/ Cesarean/ Antiochian/ Galatian ja Phrygian läpidze/ v. 18. ja EpHes oon tule yxi Judalainen/ Apollo nimeldä/ joca puhu rohkiast Synagogas/ osotta että Jesus on Christus/ v. 24.

18:1 SEnjälken läxi Pawali Athenast/ ja tuli Corinthijn/

18:2 Ja löysi siellä yhden Judalaisen Aquila nimeldä/ Pontost sucuisin/ joca äsken Italiast tullut oli/ ja Priscillan hänen emändäns: Että Claudius oli käsenyt caicki Judalaiset Romista poismennä: joiden tygö hän meni.

18:3 Ja että hän oli yhdes wiras/ wijwyi hän heidän tykönäns/ ja opetti joca lepopäiwä Synagogas ja teki työtä.

18:4 Ja heidän wircans oli teldoja tehdä: ja hän uscotti sekä Judalaiset että Grekit.

18:5 COsca Silas ja Timotheus Macedoniast

tulit/ waati Hengi Pawalita todistaman Judalaisille/ että Jesus oli Christus.

18:6 Cosca he wastanpuhuit ja pilckaisit/ pudisti hän waattens/ ja sanoi heille: teidän weren olcon teidän päänne päälle: Tästedes minä menen wiatoinna pacanain tygö.

18:7 Ja hän sijrsi idzens siellä/ ja meni yhden huonesen/ jonga nimi oli Justus/ se oli jumalinen/ jonga huone oli läsnä Synagogata.

18:8 Mutta Crispus Synagogan ylimmäinen uscoi HERran päälle caiken hänen huonens cansa. Ja monda Corinthist/ jotca pääldä cuulit/ uscoit ja annoit heidäns casta.

18:9 JA HERra sanoi yöllä Pawalille näwyn cautta: älä pelkä/ waan puhu ja älä waickene/ 18:10 Sillä minä olen sinun cansas/ ja ei yhdengän pidä carcaman sinua wahingoittaman/ sillä minulla on paljo Canssa täsä Caupungis.

18:11 Nijn hän istui siellä yhden vuoden ja cuusi Cuucautta/ ja opetti heille Jumalan sanoja.

18:12 MUtta cosca Gallio Maanwanhin oli Achajas/ carcaisit Judalaiset yximielisest Pawalita wastan/ ja weit hänen Duomioistuimen eteen/ ja sanoit:

18:13 Tämä neuwo Canssa palweleman Jumalata wastoin Lakia.

18:14 Cosca Pawali rupeis suutans awaman/ sanoi Gallio Judalaisille: jos olis jotakin wääryttä/ eli jotakin hirmuista työtä tehty (Judalaiset) nijn olis cohtullinen/ että minä teitä cuulisin.

18:15 Mutta jos kysymys on opista/ ja sanoista/ eli teidän Laistan/ nijn cadzocat idze/ en minä tahdo nijstä Duomari olla: ja poisajoi heidän Duomioistuimen edest.

18:16 Nijn caicki Grekit otit kijnni Sosthenen Synagogan Päämiehen:

18:17 Ja piexit hänen Duomioistuimen edes/ ja ei Gallio nijtä mitän totellut.

18:18 MUtta Pawali oli vielä siellä pitkän ajan/ ja loi terweyxiä weljille/ ja purjehdi Syriaan/ ja

Apostolitten Tegot

hänen cansans Priscilla ja Aquila.

18:19 Ja hän ajeli pääns Kenchreis/ sillä hänellä oli lupaus. Ja tuli alas EpHes on/ ja jätti ne sinne: mutta idze hän meni Synagogaan/ ja puhui Judalaisten cansa:

18:20 Ja he rucoilit händä/ että hän enämängin aica wijwyis heidän tykönäns.

18:21 Waan ei hän tahtonut/ mutta loi heille terweyxiä/ sanoden: minun tule mennä Jerusalemijn tälle juhalle cuin nyt läHes ty. Mutta sijtte minä palajan (Jumalan awulla) teidän tygönne.

18:22 Ja nijn hän läxi matcan EpHes ost/ ja tuli Cesareaan/ ylösmeni/ ja terwehti Seuracunda/ ja meni alas Antiochian.

18:23 Ja wietti siellä hetken aica/ ja meni sijtte matcans/ ja waelsi Galatian ja Phrygian maacunnan läpidze/ wahwistain caickia Opetuslapsia.

18:24 NIjn tuli EpHes oon yxi Judan mies/ Apollo nimeldä/ Alexandriast sucuisin/ puhelias mies/ ja taitawa Ramatus.

18:25 Tämä oli opetettu HERran teille/ ja puhui palawalla hengellä/ ja opetti wisust HERrasta/ ja tiesi ainoastans Johannnexen Castesta.

18:26 Tämä rupeis rohkiast Synagogas opettaman. Cosa Aquila ja Priscilla sen cuulit/ otit he hänen tygöns/ ja selitit tarkemmast hänelle HERran tien. Mutta cuin hän tahdoi mennä Achajaan/ kirjoitit weljet ja neuwoit Opetuslapsia händä corjaman.

18:27 Ja cosca hän sinne tuli/ autti hän palju heitä armon cautta/ jotca uscoit.

18:28 Sillä hän woitti miehullisest Judalaiset/ ja osotti julkisest Ramatuista/ että Jesus oli Christus.

Vers.8. Monda Corinthist) He tulit myös uscoon ilman Lain töitä. v. 26. Kirjoitit) Ettei heidän pidäis uscoman juoxiamia ilman kirjata.

XIX. Lucu .

PAwali tule EpHes oon/ pane kätens nijden päälle jotca castetut olit Johannnexen Castella/ ja he saawat Pyhän Hengen/ v. 1. opetta Synagogas ja Tyrannuxen Schoulus ja teke suuria ihmeitä/ v. 8. Noidat tahtowat Perkeleitä ulosaja: mutta ei he woi/ v. 13. Moni poltta Kirjans/ joisa noituxet kirjoitetut olit/ v. 18. Demetrius hopenaseppä nosta metelin: sillä hän pelkä wiricans ja Dianan Templiä/ Pawalin Saarnan tähden/ v. 23. Canceleri puhu Canssalle ja asetta capinan/ v. 35.

19:1 COsca Apollo oli Corinthis/ matcusti Pawali ylimaacundia/ ja tuli EpHes oon/ löysi muutamia Opetuslapsia/ ja sanoi heille:

19:2 Olettaco te saanet Pyhän Hengen/ sijttecuin te uscoitte? He sanoit hänelle: en me ensingän ole cuullet/ jos jocu Pyhä Hengi lienekän.

19:3 Ja hän sanoi heille: Millästä te olette castetut? He sanoit: Johannnexen Castella.

19:4 Nijn sanoi Pawali: Johannes tosin casti parannuxen Castella/ ja sanoi Canssalle/ että heidän piti uscoman sen päälle joca hänen jälkens tulewa oli/ se on/ Jesuxen päälle/ että hän on Christus.

19:5 Ne jotca näitä cuulit/ castettin he HERran Jesuxen Nimeen.

19:6 Ja cuin Pawali pani kätens heidän päällens/ tuli Pyhä Hengi heidän päällens/ ja he puhuit kielillä ja propheteraisit.

19:7 Ja näitä oli läHes caxitoistakymmendä miestä.

19:8 NIjn hän meni Synagogaan/ ja Saarnais rohkiast colmeckin Cuucautta/ opetti ja neuwoi heitä Jumalan waldacunnast.

19:9 Mutta cuin muutamit heistä paaduit/ ja ei usconet/ waan panettelit HERran tietä yhteidzen Canssan edes/ meni hän pois heidän tyköns/ ja eroitti Opetuslapset ja

Apostolitten Tegot

puhui jocapäiwä yhden miehen Schoulus/
jonga nimi oli Tyrannus.
19:10 Ja sitä tehtin caxi ajastaica/ nijn että
caicki ne/ jotca Asias asuit/ sait cuulla HERRan
Jesuxen sanan/ sekä Judalaiset että Grekit
19:11 Ja Jumala teki Pawalin kätten cautta/ ei
wähemiä töitä:
19:12 Nijn että he hikilijnat ja esilijnat hänen
iholdans sairasten päälle panit/ ja taudit
luowuit heistä/ ja rumatkin henget heistä läxit.
19:13 Nijn muutamat Judalaiset waelsit
ymbärins/ jotca olit lumojat/ ja kiusaisit
mainita HERRan Jesuxen Nime nijden päälle
joilla rumat henget olit/ ja sanoit: me
wannotamme teitä Jesuxen puolesta/ jota
Pawali Saarna.
19:14 Ja muutamat nijden seas cuin tätä teit/
olit seidzemen Sceuan Judalaisten ylimmäisen
Papin poica
19:15 Mutta ruma hengi wastais/ ja sanoi:
Jesuxen minä kyllä tunnen/ ja Pawalin hywästi
tiedän/ mutta mitkä te oletta?
19:16 Ja se ihminen/ josa paha hengi oli/
carcais heidän päällens/ ja woitti heidän/ ja
paiscais heidän alans/ nijn että he alasti/ ja
haawoitettuna pääsit sijtä huonesta
pakeneman.
19:17 Ja tämä tuli tiettäwäxi sekä caikille
Judalaisille että Grekeille jotca EpHes os asuit/
ja pelco tuli caickein päälle. Ja HERRan Jesuxen
nimi suurna pidettin.
19:18 JA tuli myös monda nijstä/ jotca uscoit/
tunnustit ja ilmoitit heidän tecons.
19:19 Ja monda nijstä jotca noitana ollet olit/
toit kirjat/ ja poltit caickein nähden. Ja cosca
heidän hindans laskettu oli/ nijn löyttin rahan
lucu/ wijsikymmendä tuhatta
hopiapenningitä.
19:20 Nijn jalosti caswoi HERRan sana/ ja
wahwistui.
19:21 COSca nämät toimitetut olit/ aicoi
Pawali Henges Macedonian ja Achajan
läpidze waelda Jerusalemijn/ ja sanoi:

sijttecuin minä siellä ollut olen/ täyty minun
myös Romijn mennä.
19:22 Nijn hän lähetti Macedoniaan caxi
nijstä/ jotca händä palwelit/ Timotheuxen ja
Erastuxen/ mutta idze hän jäi hetkexi aica
Asiaan.
19:23 SILLä ajalla nousi/ ei wähin capina sijtä
tiestä:
19:24 Sillä yxi Hopiaseppä Demetrius
nimeldä/ teki Dianalle hopiaisia Templitä/
josta nijlle oli suuri woitto/ jotca sitä wirca
pidit:
19:25 Ne hän cudzui cocon/ ja sanoi nijlle
wircamiehille: Miehet/ te tiedätte että meillä
on tästä wirasta elatus:
19:26 Ja te näette ja cuuletta/ ettei ainoastans
EpHes os/ mutta läHes caikesa Asian maasa
on tämä Pawali uscottanut ja paljo Canssa
käändänyt pois/ sanoden: ei ne ole jumalat/
cuin ihmisten käsillä tehdän:
19:27 Joca ei ainoastans meidän wircam
turhan saata/ ettei se mitän maxa: mutta
myös sen suuren naisjumalan Dianan Templi
ei minäkän pidetä/ ja hänen cunnians hucku/
jolle cuitengin caicki Asia/ ja coco mailma
jumalan palwelusta tekewät.
19:28 Cosca he nämät cuulit/ wihastuit he/ ja
huusit/ sanoden: suuri on EpHeserein Diana.
19:29 Nijn caicken Caupungihin tuli meteli/ ja
he carcaisit yximielisest Cadzelluspaickan/ ja
otit kijnni Gajuxen ja Aristarchuxen/ jotca olit
Macedoniasta Pawalin cumpanit.
19:30 Mutta cuin Pawali tahdoi Canssan secan
mennä/ nijn ei Opetuslapset händä laskenet.
19:31 Ja muutamat Päämiehet Asiast/ jotca
hänen ystäwäns olit/ lähetit hänen tygöns/ ja
rucoilit ettei hänen pitänyt Cadzelluspaicallen
menemän.
19:32 Ja muutamat muuta huusit/ nijn että
joucko oli peräti secaseuraisin. Ja ei enin osa
tiennyt mingätähden he olit tullet cocon.
19:33 Nijn muutamat Canssasta wedit edes
Alexandrin/ jonga Judalaiset eteen syöxit. Nijn

Apostolitten Tegot

Alexander wijttais kädelläns/ ja tahdoi edestäns wastata Canssan edes.

19:34 Cosca he sijs ymmärsit/ että hän Judalainen oli/ huusit he caicki yhten suuhun/ läHes caxi hetke/ ja sanoit: Suuri on EpHeserein Diana.

19:35 COsca Canceleri hillidzi Canssan/ sanoi hän: EpHes on miehet/ cuca on se ihminen/ joca ei tiedä/ että EpHes on Caupungi palwele sitä suurta naisjumalata Dianata/ ja sitä Taiwallista Cuwa?

19:36 Nyt/ ettei yxikän taida sano sitä wastan/ nijn asettacat sijs teidän/ ja älkät mitän tyhmästä toimittaco.

19:37 Te oletta nämät miehet wetänet edes/ jotca ei Kircon warcat/ eikä teidän naisjumalan pilckajat ole.

19:38 Mutta jos Demetriuxella ja jotca hänen cansans yhdes wiras owat/ on jotakin jotacuta wastan/ nijn pidetän Laki ja oikeus/ owat myös Maanwanhimmatt/ candacan siellä ja wastatcan keskenäns.

19:39 Mutta jos teillä on muuta candamista/ nijn ratcaiscan toimellises cocouxes:

19:40 Sillä se on waarallinen/ että me nuhtesen tulemme tämän päiwäisen capinan tähden/ ja ettei yhtän syytä ole/ josta me taidaisimma tämän metelin tilan nimittä/ ja cuin hän nämät puhunut oli/ laski hän Canssan menemän.

Vers.5. Ne jotca näistä cuulit) Nimittäin/ he uscoit mitä Johannes Saarnais/ ja annoit idzens casta. v. 18. Heidän tecons) Saarnalla/ opilla ja muulla Evangeliumin hedelmällä. v. 19. Wijsikymmendä tuhatta) Se teke enä puoldacuudetta tuhatta culdapenningitä. v. 24. Dianalle) Joca oli epäjumala jota Asias palweldin/ hänen Kirckons oli EpHes os suurella culutuxella rakettu.

XX. Lucu .

PAwali waelda Macedonian/ Grecian ja Asian ymbärins/ v. 1. Troadas herättä hän nuorucaisen/ joca ackunasta putois cuoliaksi/ v. 7. mene Assoon ja siellä Miletumijn/ v. 13. cudzu tygöns EpHes on Papit/ ja muistutta heille mitä hän Asias kärsinyt oli ja wielä pitä Jerusalemis kärsimän/ v. 17. Neuwo heitä pysymän sijnä opis cuin hän heille ilmoittanut oli/ ja Seuracunnast pitämän waaria/ v. 25. anda heidän Jumalan haldun/ ja cuin he rucoillet olit/ mene hän hahten/ v. 32.

20:1 Sijttecuin capina lackais/ cudzui Pawali Opetuslapset tygöns ja terwehti heitä/ ja läxi matcans Macedoniaan.

20:2 Ja cuin hän ne maacunnat waelsi/ ja oli heitä monilla sanoilla neuwonut/ tuli hän Grecan maalle/ ja wijwyi siellä colme Cuccautta.

20:3 Ja että Judalaiset wäjyit händä/ cosca hänen piti Syriaan menemän/ aicoi hän palaita Macedonian cautta.

20:4 Mutta Sopater Berreast seurais händä Asian asti/ waan THessalonicast Aristarchus ja Secundus/ ja Gajus Derbenist/ ja Timotheus.

20:5 Mutta Asiasta Tychicus ja Trophimus. Nämät läxit edellä/ ja odotit meitä Troadas.

20:6 Mutta me purjehdimma jälkeen Pääsiäisen Philippistä/ ja tulimma heidän tygöns Troadaan wijdesä päiwäsä/ ja wijwyimme siellä seidzemen päiwä.

20:7 MUtta ensimmäisnä lepopäiwänä/ cosca Opetuslapset cocounsit leipä taittaman/ Saarnais heille Pawali. Ja toisna päiwänä tahdoi hän matcusta/ ja pidensi Saarnans haman puoli yöhön asti.

20:8 Ja monda kyntilätä oli sytytetyt Salisa/ josa me olimma cogosa.

20:9 Nijn yxi nuorucainen/ nimeldä Eutychus/ istui ackunalla/ ja raukeis sikiään uneen/ Pawalin cauwan puhues/ ja raukeis wielä

Apostolitten Tegot

enämmin uneen/ ja langeis alas colmannest
ullacost/ ja otettin cuolluna ylös.
20:10 Nijn Pawali astui alas/ ja laski idzens
hänen päällens ja otti syljins/ ja sanoi: älkät
capinoitco/ sillä hänen sieluns on wielä hänes.
20:11 Nijn hän nousi/ ja taitti leipä/ ja söi/ ja
puheli cauwan heidän cansans/ haman
päiwän coittaman asti/ ja nijn läxi hän
matcans.
20:12 Nijn he toit sen nuorucaisen eläwänä/ ja
tulit sijtä suurest lohdutetuxi.
20:13 MUtta me astuimma hahten/ ja
purjehdimma Assonijn/ ja tahdoimma siellä
Pawalin otta sisälle: sillä hän oli hanginnut
maata myöden menemän.
20:14 Cosca me Assonis yhdyimme/ otimma
me hänen sisälle/ ja tulimma Mitylanaan.
20:15 Siellä me purjehdimma/ ja tulimma
toisna päiwänä Chion coh dalle. Ja taas päiwä
jälken tulimma me Samoon/ ja wijwyimme
Trogiliosa.
20:16 Ja lähimmäistä päiwä jälken tulimma
me Miletumijn: sillä Pawali oli aicoinut
purjehtia EpHes on ohidze/ ettei hän Asia
aica culutais: sillä hän kijruhti (jos hänelle olis
mahdollinen ollut) Heluntaixi Jerusalemijn.
20:17 MUtta hän lähetti Miletumist sanan
EpHes oon/ ja cudzutti Seuracunnan
wanhimmat tygöns.
20:18 Cosca he tulit/ sanoi hän heille: te
tiedätte cuinga minä olen ollut aina teidän
tykönän/ ensimmäisestä päiwäst asti/ cuin minä
Asiaan tulin:
20:19 Palwellen HERra caikella sydämen
nöyrydellä/ ja monilla kyneleillä/ ja
kiausaxilla/ jotca minun cohtani Judalaisten
wäjymisestä tulit:
20:20 En ole minä myös mitän tarpellista
teidän salannut/ jota en minä ole teille
ilmoittanut/ mutta olen teitä opettanut
julkisest ja erinäns.
20:21 Todistain sekä Judalaisten että Grekein
edes sitä parannust/ cuin Jumalan edes on/ ja

sitä usco/ joca meidän HERran Jesuxen
Christuxen päälle on.
20:22 Ja cadzo/ minä sidottuna Hengesä
matcustan Jerusalemijn/ engä tiedä mitä
minulle siellä tapahtu:
20:23 Waan että Pyhä Hengi jocaidzes
Caupungis ennusta/ ja sano sitet ja murhet
minua siellä odottawan.
20:24 Mutta en minä nijstä lucua pidä/ engä
tottele paljo hengestäni/ että minä juoxuni
täytäisin ilolla/ ja sen wiran jonga minä olen
HERralda Jesuxelda ottanut/ todistaxeni
Evangeliumi Jumalan armosta.
20:25 Ja cadzo/ minä tiedän ettet te sillen saa
nähdä minun caswojani/ caicki te joidenga
cautta minä olen waeldanut/ ja Jumalan
waldacunda Saarnannut.
20:26 Sentähden minä todistan teille tänäpäni/
että minä olen wiatoin caickein werestä:
20:27 Sillä en minä ole mitän teidän salannut/
waan olen teille caiken Jumalan neuwon
ilmoittanut.
20:28 Nijn ottacat sijs idzestänne waari/ ja
caikesta laumasta/ johon Pyhä Hengi on
teidän Pispaxi pannut/ caidzeman Jumalan
Seuracunda/ jonga hän werelläns on
woittanut.
20:29 Sillä minä tiedän minun lähtemiseni
jälken tulewan teidän secaa hirmuiset sudet/
jotca ei lauma armahda.
20:30 Ja teidän seastan nousewat miehet/
jotca wäärä opetusta puhuwat/ ja wetäwät
Opetuslapsia tygöns.
20:31 Sentähden olcat walpat ja muistacat/
etten minä colmena ajastaicana ole lacainnut
öillä '6Aa päiwillä cutakin teitä kyneleillä
neuwomasta.
20:32 Ja rackat weljet/ minä annan teidän
Jumalan/ ja hänen armons sanan halduun/
joca wäkewä on teitä rakendaman/ ja
andaman teille perinnön caickein pyhitettyin
seasa.
20:33 En minä ole yhdengän hopiata eli culda

Apostolitten Tegot

elickä waatteita pyytänyt:

20:34 Sillä idze te kyllä tiedätte että nämät kädet owat minun tarpeni/ ja nijden/ jotca minun cansani olit/ saattanet.

20:35 Minä olen teille caicki ilmoittanut/ että nijn pitä työtä tehtämän: corjaman heickoja/ ja muistaman HERran Jesuxen sanoja/ cuin hän sanoi: autuambi on anda cuin otta.

20:36 Ja cuin hän nämät sanonut oli/ langeis hän polwillens/ ja rucoili caickein heidän cansans.

20:37 Ja suuri itcu tuli heille caikille/ ja langeisit Pawalin caulaan/ ja suuta annoit hänelle/ murehtien/ enimmitten sen sanan tähden/ cuin hän oli sanonut:

20:38 Ettei heidän pitänyt enämbi hänen caswojans näkemän. Ja saatit händä hahten.

Vers.28. Pispaxi) Grecan kieles on Episcopus , se on cadzoja/ ja ei Papit ainoastans cudzuta Papeixi/ waan (nijncuin täsä on) Pispaxi ja cadzojaxi.

XXI. Lucu .

PAwali purjehti Tyroon/ v. 1. sieldä Ptolemaixeen ja Cesareaan ja tule Philippuxen Evangelistan huonesen/ Agabus ennusta mitä Pawalille Jerusalemis tapahtuwa oli/ v. 7. ei hän sijttekän esty/ waan mene Jerusalemijn ja terwehtä weljiä/ v. 12. jotca neuwowat händä idziäns puhdistaman/ muutamain cansa/ ja menemän Templijn/ v. 20. cuin Judalaiset saawat hänen nähdä/ nostawat he capinan ja ottawat hänen kijnni. v. 27. Päämies otta hänen heidän käsistäns/ v. 31.

21:1 COsca sijs me heistä luowuimme/

menimmä me cohdastans Coon/ ja toisna päiwänä Rodumijn/ ja sieldä Pataraan.

21:2 Ja cuin me sieldä hahden saimma/ joca Pheniciaan hangidzi/ sijhen me astuimme/ ja lähimme matcan.

21:3 Ja cuin Cyprus rupeis näkymän/ jätimme me sen wasemmalle puolelle/ ja purjehdimma Syriaan/ ja tulimme Tyroon: sillä siellä piti se haaxi tyhjättämän.

21:4 Ja cuin me löysimmä Opetuslapsia/ nijn me olimma siellä seidzemen päiwä. Ja ne sanoit Pawalille Hengen cautta/ ettei hänen pitänyt Jerusalemijn menemän. Ja tapahdui/ cosca me ne päiwät olimma wiettänet/ nijn me lähimme matcan.

21:5 Ja he saatit caicki meitä emändäins ja lastens cansa Caupungist ulos/ ja me langeisimma rannas polwillem/ ja rucoilimma.

21:6 Ja sijtte cuin me toinen toistam terwehdimmä/ nijn me astuimme hahten/ ja he palaisit cotians.

21:7 MUtta me päätimmä meidän purjehdus retkemme Tyrosta/ ja tulimme Ptolomaidaan/ ja terwehdimmä weljiä/ ja olimma päiwän heidän tykönäns.

21:8 Toisna päiwänä lähimmä me matcan/ jotca Pawalin cansa olimma/ ja tulimme Cesareaan. Ja menimmä Philippus Evangelistan huonesen/ joca oli yxi nijstä seidzemest. Ja jäimme hänen tygöns.

21:9 Ja hänellä oli neljä tytärtä Neidzyttä/ jotca Propheteraisit.

21:10 Ja että me olimma siellä monda päiwä/ tuli alas Judeasta yxi Propheta/ Agabus nimeldä. Cosca hän tuli meidän tygömmä:

21:11 Otti hän Pawalin wyön/ ja sitoi jalcains ja kättens ymbärins/ ja sanoi: nijn sano Pyhä Hengi: että sen miehen/ jonga tämä wyö on/ pitä Judalaiset nijn Jerusalemis sitoman/ ja andawat hänen ylön pacanain käsijn.

21:12 Mutta cosca me sen cuulimma/ rucoilimma/ sekä me/ että muut jotca sijnä olit/ ettei hänen pitänyt Jerusalemijn menemän.

21:13 Nijn Pawali wastais: Mitä te teette/ että te itkette/ ja rascautate minun sydändäni? Sillä minä olen walmis/ en ainoastans sidotta/ mutta myös cuoleman Jerusalemis HERran

Apostolitten Tegot

Jesuxen Nimen tähden.

21:14 Ja ettei händä woitu uscotetta/ nijn me siihen tydyimme/ sanoden: tapahtucon HERran tahto.

21:15 JA nijden päiwäin jälken tulimma me walmixi/ ja menimmä Jerusalemijn.

21:16 Ja tulit muutamat Opetuslapset Cesareasta meidän cansam/ ja toit yhden wanhan Opetuslapsen cansans Cyprumist/ nimeldä Mnason/ joca meitä piti huonesens ottaman.

21:17 Ja cosca me saimma Jerusalemijn/ nijn weljet mielelläns meidän watanotit.

21:18 TOisna päiwänä meni Pawali meidän cansam Jacobin tygö/ cuhunga caicki wanhimmat coconnuit.

21:19 Cosca hän heitä oli terwehtänyt/ jutteli hän järjestäns/ mitä Jumala oli hänen wircans cautta pacanain seas tehnyt.

21:20 Mutta cuin he nämät cuulit/ cunnioitit he HERra/ ja sanoit hänelle: sinä näet racas weli/ cuinga monda tuhatta Judalaista owat usconet/ ja ne caicki ahkerast Lain puolda pitävät.

21:21 He owat sinusta cuullet/ että sinä opetat luopumista Mosexest/ caikille Judalaisille jotca pacanain seas asuwat/ ja sanot: ei heidän pidä ymbärinsleickaman heidän lapsians/ eikä enä sen tawan jälken waeldaman.

21:22 Mikä sijs on? caiketi pitä Canssan tuleman cocon/ jotca kyllä saawat tietä sinun tullexi.

21:23 Nijn tee sijs mitä me sinulle sanomma.

21:24 MEillä on täsä neljä miestä/ joilla on lupaus/ ota ne tygös/ ja puhdistu sinus heidän cansans/ ja culuta jotakin siihen/ että he ajelisit pääns/ ja sijtä he caicki ymmärtävät/ ettei se mitän ole cuin he sinusta cuullet owat/ mutta että sinäkin waellaisit/ nijncuins olisit Lain pitävä.

21:25 Mutta uscowaisille pacanoista olemma me kirjoittanet ja päättänet/ ettei heidän

tarwita näistä mitän pitämän. Waan että he nijtä wäldäisit/ jotca epäjumalille owat uhratut/ ja werta/ ja läkähtynyitä/ ja salawuoteutta.

21:26 Nijn Pawali otti ne miehet tygöns/ ja puhdisti idzens toisna päiwänä heidän cansans/ ja meni Templijn/ ja annoi hänens nähtä/ että puhdistus päiwät olit täytetyt/ haman siihenasti cuin jocaidzen edestä heidän seasans uhri oli uhrattu.

21:27 COsca jo läHes seidzemen päiwä culunut oli/ näit hänen ne Judalaiset/ jotca Asiasta olit/ Templis/ ja kehoitit caiken Canssan/ paiscaisit kätens hänen päällens/ ja huudit/ Israelin miehet/ auttat.

21:28 Tämä on se mies joca caickia ihmisiä caikis paicois opetta/ wastoin tätä Canssa/ wastoin Lakia/ ja wastoin tätä sia. Ja semmengin hän on wienyt Grekit Templijn/ ja rijwais tämän pyhän sian.

21:29 Sillä he olit nähnet Trophimuxen EpHes ost hänen cansans Caupungis/ ja he luulit että Pawali oli hänen Templijn wienyt.

21:30 Ja coco Caupungi nosti metelin/ ja wäki juoxit cocon. Nijn he otit Pawalin kijnni/ ja riepoitit hänen ulos Templist/ ja cohta owet suljettin.

21:31 JA cuin he tahdoit hänen tappa/ nijn ylimmäinen sotajoucon Päämies sai sanan/ että coco Jerusalem oli kehoitettu.

21:32 Se otti cohta sotawäke ja Sadanpäämiehiä/ ja tuli juosten heidän tygöns. Mutta cosca he näit Sodanpäämiehen ja sotawäen/ lackaisit he Pawalita hosumast:

21:33 Cosca päämies läHes tyi/ kijnniotti hän hänen ja käski sitoa cahdella cahlella: ja kysyi/ cuca hän olis/ eli mitä hän oli tehnyt?

21:34 Mutta Canssast huusi yxi sitä/ toinen tätä. Cosca ei hän oikein tainnut ymmärtä huminan tähden/ käski hän hänen wiedä Scantzijn.

21:35 Ja cuin hän trappuin eteen tuli/ cannettin hän sotamiehildä/ Canssan

Apostolitten Tegot

wäkiwallan tähden/

21:36 Sillä paljo Canssa noudatit händä/ ja parguit: poisota händä.

21:37 Ja cosca Pawali oli Scantzijn tullut/ sanoi hän Sodanpäämiehelle/ saango minä sinua puhutella?

21:38 Hän sanoi: taidatcos Grecan kielen? etkös ole se Egyptin mies/ joca ennen näitä päiwiä capinan nosti/ ja wei corpeen neljä tuhatta murhamiestä?

21:39 Nijn Pawali sanoi: minä olen Judalainen Tarsist/ yxi cuuluisan Caupungin asuwainen Ciliciasta/ minä rucoilen sinua/ salli minun puhua Canssalle. Ja hän salli sen.

21:40 Nijn Pawali seisoj trapuilla/ ja wijttais kädelläns Canssan puoleen. Cosca suuri waikitus tuli/ puhui hän heille Ebrean kielellä/ ja sanoi:

XXII. Lucu .

PAwali juttele Judalaisille/ cusa hän syndynyt ja caswatettu on/ ja cuinga hän Christityitä wainois/ v. 1. Cuinga Jesus hänelle näyi/ ja cuinga hän castettin Ananialda/ v. 6. Ja cuinga HERra näyi hänelle Jerusalemis ja lähetti hänen Saarnaman pacanoille/ v. 17. Nijn Judalaiset taas huutawat händä: Mutta Päämies kāske händä hosua ja coetelda/ ja cuin hän cuuli hänen olewan Romalaisen/ laske hän hänen wallallens ja anda Raadin eteen wiedä/ v. 22.

22:1 Mİehet/ rackat weljet ja Isät/ cuulcat minun wastaustani/ cuin minä teille sanon.

22:2 Cosca he cuulit hänen Ebrean kielellä heillens puhuwan/ waickenit he enämmin.

22:3 Ja hän sanoi: minä olen Judan mies/ Tarsos Cilicias syndynyt/ ja tāsä Caupungis caswatettu Gamalielin jalcain juures/opetettu wisust Wanhimbain Laisa/ ja oli Jumalan puolda pitäväinen/ nijncuin tekin caicki oletta tänäpä:

22:4 Ja olen tätä tietä wainonnut hamen cuoleman asti/ minä sidoin heitä ja tornijn panin/ sekä miehiä että waimoja:

22:5 Nijn cuin ylimmäinen Pappi/ ja coco Wanhimbain joucko minun todistajani owat/ joilda minä otin lähetysskirjat weljein tygö/ ja walsin Damascuun/ että minä ne/ jotca siellä olit sidottuna/ olisin tuonut Jerusalemijn rangaista.

22:6 Nijn tapahdui minun matcas ollesani/ cosca minä puolipäiwän aican Damascua läHes tyin/ walais suuri kirckaus Taiwahast minua ymbärins.

22:7 Ja minä langeisin maahan/ ja cuulin änen minulleni sanowan:

22:8 Saul/ Saul/ mixis minua wainot: Nijn minä wastaisin: cuca sinä olet HERra? Hän sanoi minulle: minä olen Jesus Nazarethist/ jota sinä wainot.

22:9 Mutta ne jotca minun cansani olit/ näit kyllä kirckauden ja peljästyit/ waan ei he hänen ändäns cuullet joca minua puhutteli.

22:10 Nijn minä sanoin: HERra/ mitä minun pitä tekemän? HERra sanoi minulle: Nouse ja mene Damascuun/ ja siellä sinulle sanotan caicki mitä sinun on sääty tehdäxes.

22:11 Ja cosca en minä nähnyt sen walkeuden kirckauden tähden/ talutettin minä käsistä minun cumpaneildani/ ja tulin Damascuun.

22:12 JA siellä oli yxi jumalainen mies Lain jälken/ Ananias nimeldä/ hänestä oli hywä sanoma caickein Judalaisten seasa/ jotca siellä asuit/

22:13 Hän tuli minun tygöni/ seisoj ja sanoi minulle: racas weljen Saul/ cadzo ylös. Ja minä cadzoin sillä hetkellä hänen päällens.

22:14 Nijn hän sanoi: Meidän Isäim Jumala on sinun walmistanut/ että sinun pitä tundeman hänen tahtons/ ja näkemän sen wanhurscan/ ja cuuleman ändä hänen suustans:

22:15 Sillä sinun pitä oleman hänen todistajans caickein ihmisten edes/ nijstä cuins nähnyt ja cuullut olet.

Apostolitten Tegot

22:16 Ja mitäs nyt wijwyttelet? Nouse/ ja anna sinus casta ja pestä pois sinun syndis ja rucoile HERran nime.

22:17 NIjn tapahdui/ cosca minä Jerusalemin palaisin/ ja rucoilin Templis/ että minä tulin horroxijn:

22:18 Ja näin hänen minulle sanowan: riennä ja kijrust lähde Jerusalemist: sillä ei he ota wastan sinun todistustas minusta.

22:19 Ja minä sanoin: HERra/ idze he tietävät/ että minä panin tornijn ja piexin jocaidzes Synagogas niytä cuin sinun päälles uscoit/

22:20 Ja cosca Stephanin sinun palwelias weri wuodatettin/ olin minä myös sijnä läsnä/ ja mielistyin hänen cuolemaans/ ja wartioidzin nijden waatteita/ cuin hänen tapoit.

22:21 Ja hän sanoi minulle: mene: sillä minä lähetän sinun cauwas pacanain tygö.

22:22 JA he cuulit händä haman tähän sanan asti: nijn he corgotit änen ja sanoit: ota pois sencaltainen ihminen maan päädä: sillä ei hänen ole luwallinen elä.

22:23 Ja cuin he nijn parguit/ heittelit waatteitans ja nackaisit tomua tuulen:

22:24 Andoi Sodanpäämies hänen wiedä Scantzijn/ ja käski piestä ja tutkia/ että hän sais tietä/ mingätähden hänen päällens nijn huuttin.

22:25 Cosca hän händä nuorilla sidoi/ sanoi Pawali Sadanpäämiehellä/ joca läsnä seisoit: ongosta teidän cohtullinen Romalaista hosua ilman oikeudeta ja duomiota?

22:26 Cosca Sadanpäämies sen cuuli/ meni hän Sodanpäämiehen tygö/ ilmoitti hänelle/ ja sanoi: Mitäs tahdot tehdä? sillä tämä mies on Romalainen.

22:27 Nijn Sodanpäämies meni hänen tygöns/ ja sanoi hänelle: sanos minulle/ jos sinä olet Romalainen? Hän sanoi: olen nijngin.

22:28 Ja Sodanpäämies wastais: minä olen suurella rahalla tämän Caupungin oikeuden woittanut. Mutta Pawali sanoi: minä olen myös Romalainen.

22:29 Ja he läxiti cohta hänen tyköns tutkimast. Ja Sodanpäämies rupeis pelkämän sijttecuin hän sai tietä hänen Romalaisen olewan/ että hän hänen sitonut oli.

22:30 TOisna päivänä tahdoi hän wisummast tietä/ mingätähden hänen päällens Judalaisilda cannettin/ ja päästi hänen siteistä/ ja käski ylimmäiset Papit/ ja caiken Raadin tulla cocon/ ja andoi Pawalin tulla heidän eteens.

XXIII. Lucu .

COsca Pawali puhu Raadin edes/ käske ylimmäinen Pappi lyödä händä wasta suuta/ v. 1. Ja että Pawali sano hänen Phariseuxexi/ ja toiwowans ylösousemusta/ tulewat Phariseuxet ja Sadduceuxet eripuraisexi/ v. 6. sentähden anda hänen taas päämies wiedä Leirijn/ ja Herra lohdutta händä yöllä näysä/ v. 10. Toisna päivänä wäjäwät händä Judalaiset ja tahtowat tappa/ v. 12. Päämies pane muutamat sotawäest menemän hänen cansans/ ja kirjoitta Felixen/ Cesarean Maanherran tygö/ v. 22.

23:1 NIin Pawali cadzahti Raadin päälle/ ja sanoi: Miehet rackat weljet/ minä olen hywällä tunnolla waeldanut Jumalan edes tähän päivän asti.

23:2 Nijn ylimmäinen Pappi Ananias käski niytä cuin läsnä seisoit/ lyödä händä wasta suuta.

23:3 Pawali sanoi hänelle: lyökön sinua Jumala/ sinä walkexi tehty seinä/ istutco sinä ja duomidzet minua Lain jälkeen/ ja käsket minua lyödä wastoin Lakia?

23:4 Mutta ne cuin läsnä seisoit/ sanoit: kiroiletco sinä ylimmäistä Jumalan Pappia?

23:5 Pawali sanoi: en minä tienny/ rackat weljet/ händä ylimmäisexi Papixi: sillä kirjoitettu on: sinun Canssas ylimmäistä ei sinun pidä kiroileman.

Apostolitten Tegot

23:6 COsca Pawali tiesi/ että heitä oli yxi osa Sadduceuxista/ ja toinen osa Phariseuxista/ huusi hän Raadin edes: miehet rackat weljet/ minä olen Phariseus/ ja Phariseuxen poica/ minun päälleni cannetan toiwon ja cuolluitten ylönousemisen tähden.

23:7 Ja cuin hän sen sanonut oli: tuli rijta Phariseusten ja Sadduceusten wälille/ ja he ercanit.

23:8 Sillä ei Sadduceuxet sano olewan cuolluitten ylönousemista/ eikä Engelitä/ eikä Hengiä: mutta Phariseuxet tunnustawat molemmat olewan.

23:9 Nijn tuli suuri parcu/ ja Kirjanoppenet Phariseusten Lahgosta nousit/ kilwoittelit ja sanoit: en me mitän wääryttä löydä täsä miehes ä/ jos Hengi taicka Engeli on hänelle puhunut/ nijn en me taida Jumalata wastan sotia.

23:10 Ja että suuri capina nousi/ pelkäis Sodanpäämies/ ettei he Pawalita ricki rewäisis/ ja käski sotawäen alasmennä/ ja poistemmata händä heidän seastans/ ja Scantzijn wiedä.

23:11 MUtta yöllä sen jälkeen/ seisoit HERra hänen tykönäns/ ja sanoit: ole wahwas turwas Pawali/ Sillä nijncuin sinä olet minusta Jerusalemis todistanut/ nijn sinun pitä Romisakin todistaman.

23:12 JA cosca päiwä tuli/ cocoisit heidän muutamat Judalaisista/ ja sadattelit idzens/ ettei heidän pitänyt ennen syömän eikä juoman/ cuin he Pawalin tappaisit.

23:13 Ja nijtä oli enämbi cuin neljäkymmendä miestä/ jotca walan tehnet olit.

23:14 Ne menit ylimmäisten Pappain/ ja wanhimbain tygö/ ja sanoit: me olemma sadatuxilla meitäm kironnet/ ei ennen einettä maistawam/ cuin me Pawalin tapamme.

23:15 Nijn ilmoittacat sijs Sodanpäämiehelle ja Raadille/ että hän huomenna tois hänen teidän eteen/ nijncuin te tahdoisitta jotakin todembata häneldä tiedusta/ mutta

ennencuin hän pääse edes/ olemma me walmit händä tappaman.

23:16 COsca Pawalin sisaren poica heidän wäjymisens cuuli/ meni hän Scantzijn/ ja ilmoitti nämät Pawalille.

23:17 Nijn Pawali cudzui yhden Sadanpäämiehistä tygöns/ ja sanoit: wie tämä nuorucainen Sodanpäämiehen tygö: sillä hänellä on jotakin hänelle sanomist.

23:18 Nijn hän otti sen/ ja saatti hänen Sodanpäämiehen tygö/ ja sanoit: sidottu Pawali cudzui minun tygöns/ ja rucoili minua tätä nuorucaista sinun tygös saatta/ jolla on sinulle jotakin sanomist.

23:19 Nijn Sodanpäämies rupeis hänen käteens/ ja wei hänen erinäns/ ja kyseli häneldä: mitä hän hänelle tahdois sanoa?

23:20 Nijn hän sanoit: Judalaiset owat wannonet sinua rucoilla/ että huomenna tuotaisit Pawalin Raadin eteen/ nijncuin he jotakin todembata häneldä cuuldelisit.

23:21 Mutta älä heitä tottele? sillä enämbi cuin neljäkymmendä miestä wäjä händä/ jotca owat heitäns sadattanet/ ei ennen syöwäns eikä juowans/ cuin he hänen tappaisit/ ja he owat nyt walmit/ odottamas sinun lupamistas.

23:22 NIin Sodanpäämies laski nuorucaisen matcans/ ja haasti händä kellengän sanomast/ että hän nämät hänelle ilmoittanut oli.

23:23 Ja hän cudzui tygöns caxi Sadanpäämiestä/ ja sanoit: walmistacat caxi sata sotamiestä menemän Cesareaan/ ja seidzemenkymmendä radzasmiestä/ ja caxi sata keihäsmiestä colmannella hetkellä yöstä:

23:24 Ja walmistacat muutamita juhtia/ että he Pawalin nijden päälle istuttawat/ ja wiewät terwenä Felixen Maanwanhimman tygö:

23:25 Ja kirjoitti Kirjan tällä tawalla.

23:26 CLaudius Lysias/ sille jalolle Maanwanhimmalle Felixelle/ ilo:

23:27 Tämän miehen olit Judalaiset kijnniottanet/ ja tahdoit hänen tappa. Nijn

Apostolitten Tegot

tulin minä parhallans sotawäellä secaa/ ja temmaisain hänen pois/ että minä ymmärsin hänen Romalaisen olewan.

23:28 Ja cosca minä pyysin syytä tietä/ mistä he händä nuhtelit/ nijn minä wein hänen heidän Raadins eteen:

23:29 Ja löysin cannettawan hänen päällens heidän Lakins kysymyxiä. Ja ei cuitengan heillä ollut yhtän cuoleman eli sitehin syytä.

23:30 Ja cuin minulle sijtä wäjymisestä ilmoitettin/ jota Judalaiset hänelle walmistit/ lähetin minä cohta hänen sinun tygös/ ja sanoin hänen rijtaweljillens: mitä teillä on händä wasta/ nijn sanocat Maanwanhimman edesä. Ole hywästi.

23:31 JA Sotamiehet otit Pawalin/ nijncuin heille käsketty oli/ ja weit hänen yöllä Antipatrideen.

23:32 Ja toisna päivänä annoit he radzasmiesten händä seurata/ ja palaisit Scantzijn.

23:33 Cosca he tulit Cesareaan/ ja annoit Kirjan Maanwanhimmalle/ nijn he asetit myös Pawalin hänen eteens.

23:34 Cosca Maanwanhin oli Kirjan lukenut/ ja kysynyt custa maacunnasta hänen piti oleman/ ja että hän ymmärsi hänen Ciliciasta olewan/ sanoi hän:

23:35 Minä tahdon sinua cuulla sinun rijtaweljeis läsnä olles. Ja käski hänen kätke Herodexen Raadihuonesen.

XXIV. Lucu .

Wiiden päivän perästä canda ylimmäinen Pappi muiden cansa Pawalin päälle Cesareas/ v. 1. Pawali wasta/ että hän usco caicki mitä Lais ja Prophetais kirjoitettu on/ v. 10. ja sano idzens wiattomaxi caickin cuin he hänen päällens candawat. v. 1.7. Felix wijwyttete asiata ja usiast tutki händä/ v. 22. Pitä hänen fangeuxes caxi ajastaica/ ja jättä sijtte hänen Portius Festuxen haldun/ joca hänen siaans

Maanherraxi tule/ v. 27.

24:1 Wiiden päivän perästä meni Ananias ylimmäinen Pappi/ wanhimbain ja sen selwäkielisen Tertulluxen cansa

Maanwanhimman tygö/ Pawalita wasta.

24:2 Ja cuin Pawali oli eteen cudzuttu/ rupeis Tertullus candaman/ ja sanoman: me elämme hywäs rauhas sinun allas/ ja täsä Canssas päätetän monda hywä asiata sinun toimellas/ caickein jaloin Felix:

24:3 Jota me aina ja jocapaicas mielelläm caikella kijtoxella ylistämme.

24:4 Waan ettes täsä cauwan wijwyttetäis/ rucoilen minä sinua että pikimmäldäs meitä cuulisit/ sinun wacudes tähden.

24:5 Me olemma löynnet tämän miehen wahingolisexi/ joca nosta capinan caikille Judalaisille ymbäri coco maan pijrin/ ja on Nazareusten eriseurain ylimmäinen:

24:6 Hän on kiusannut Templiäkin rijwata/ jongatähden me otimma hänen kijnni/ ja tahdoimma duomita hänen meidän Lakimme jälken.

24:7 Mutta Sodanpäämies Lysias tuli suurella wäellä sijhen secaa/ ja päästi hänen meidän käsistäm.

24:8 Ja käski hänen rijtaweljens tulla sinun tygös/ josta sinä taidat ymmärtä/ jos sinä tahdot idze wisust kysellä/ mistä me hänen päällens cannamme.

24:9 Ja Judalaiset tähän myös lisäisit/ sanoden nijn olewan.

24:10 Niin Pawali wasta/ cosca Maanwanhin händä wijttais puhuman: että minä tiedän sinun monda ajastaica ollen tämän Canssan Duomarina/ tahdon minä pelkämät edestäni wastata.

24:11 Sillä sinä taidat ymmärtä/ ettei enämbi ole cuin caxitoistakymmendä päivä/ sijttecuin minä ylösmenin Jerusalemijn rucoileman.

24:12 Ja ei he ole minua löytänet puhumast yhdengän cansa/ ei capinata nostamast

Apostolitten Tegot

Canssan seas/ ei Synagogis/ eikä Caupungis.
24:13 Ei he myös ensingän taida nijtä wahwista/ cuin he minun päälleni candawat.
24:14 Mutta sen minä cuitengin sinulle tunnustan/ että minä tämän tien cautta/ jonga he eriseuraxi cudzuwat/ nijn palwelen minun Isäini Jumalata/ että minä uscon caicki cuin Laisa ja Prophetais kirjoitetut owat/
24:15 Ja pidän sen toiwon Jumalan puoleen/ jota hekin odottawat/ cuin on: että cuolluitten ylösousemus pitä oleman/ sekä hurscasten että wääräin:
24:16 Ja sentähden minä harjoitan aina idziäni pitämän caikis hieromattoman omantunnon/ Jumalan ja ihmisten edes.
24:17 Mutta cosca minä monen ajastajan perästä tulin Almuista ja uhria Canssalleni tekemän:
24:18 Löysit he minun puhdistettuna Templis/ ilman yhdetäkän capinata ja metelitä.
24:19 Mutta muutamat Judalaiset Asiasta/ joidenga nyt tulis täsä olla wastamas ja candamas/ jos heillä jotakin on minua wastan:
24:20 Eli sanocan nämät/ jos he jotakin wääräyttä owat minusa löytänet/ että minä nyt täsä Raadin edes seison.
24:21 Mutta tämän sanan tähden/ cuin minä heidän seasans seisoisani cuolluitten ylösousemisest huudin/ minä teidä tänäpä duomitan.
24:22 COsca Felix tämän cuuli/ wijwytti hän heitä: sillä hän tiesi tämän tien menon: Ja sanoi: cosca Lysias Sodanpäämies alastule/ nijn minä tahdon tutkia teidän asian.
24:23 Ja käski Sadanpäämiehen kätke Pawalin/ ja andoi hänen saada lewon/ eikä yhdengän hänen omians kieldänyt händä palwelemast/ taicka käymäst hänen tykönäns.
24:24 MUtta muutamain päiwäin perästä tuli Felix emändäns cansa Drusillan/ joca Judalainen oli/ ja cudzutti Pawalin eteens/ ja cuuldeli händä uscosta Christuxen päälle.
24:25 Cosca Pawali puhui wanhurscaudest ja

puhtast elämäst/ ja tulewaisesta Duomiosta/ peljästy Felix/ ja sanoi: Mene tällä haawalla matcas/ cosca minä saan tilan/ nijn minä sinun tygöni cudzutan.
24:26 Ja nijn hän toiwoi Pawalin hänellens raha andawan/ että hän olis hänen päästänyt/ jongatähden hän myös usein hänen tygöns cudzutti/ ja puheli hänen cansans.
24:27 Cosca caxi ajastaica culunut oli/ tuli Portius Festus Felixen siaan. Mutta Felix tahdoi Judalaisten miellä nouta/ ja jätti Pawalin siteihin.

Vers.25. Peljästy) Cusa usco ei ole/ sijnä ei myös hywät työt ole/ waan pelco ja paha omatundo.

XXV. Lucu .

JUdalaiset candawat Festuxen edes Pawalin päälle/ mutta hän cudzu heitä Cesareaan/ v. 1. he tulewat sinne/ ja candawat hänen päällens/ v. 6. Festus tahto hänen lähettä Jerusalemijn/ mutta Pawali pyytä Keisarin tygö/ v. 9. Cuningas Agrippa tule Festuxen tygö/ hänelle hän juttele Pawalin asian/ v. 13. ja tuo Pawalin hänen eteens/ v. 22.

25:1 COsca Festus oli tullut maacundan/ waelsi hän Cesareasta colmannen päiwän perästä Jerusalemijn.
25:2 Nijn ylimmäinen Pappi/ ja ylimmäiset Judalaisista tulit hänen eteens Pawalita wastan/ rucoilit händä/
25:3 Ja pyysit häneldä suosiota händä wastan/ että hän cudzutais hänen Jerusalemijn. Ja wäjyit händä tappaxens tiellä.
25:4 Nijn Festus wastais: että Pawali piti hywin kätkeämän Cesareas/ ja että hän tahdoi idze pian sinne waelda/
25:5 Jotca sijs teidän seasan (sanoi hän) woiwat sinne tulla/ ne tulcan alas meidän cansam/ ja jos jotakin syytä on täsä miehes /

Apostolitten Tegot

nijn candacat hänen päällens.

25:6 COsca hän sijs oli heidän tykönäns wijpynyt enemmän kuin kymmenen päivä/ läxi hän alas Cesarean. Ja toisna päivänä istui hän Duomioistuimella/ ja käski Pawalin edestuada.

25:7 Cosca hän sinne tuotin/ astuit ne Judalaiset edes/ jotca olit Jerusalemista tullet/ ja edestoit monda ja suurta wica Pawalita wastan/ joita ei he woinet wahwista:

25:8 Sillä Pawali wastais edestäns: En minä ole mitän rickonut/ en Judalaisten Lakia/ en Templiä/ engä Keisarica wastan.

25:9 NIin Festus tahdoi Judalaisten mielä nouta/ wastais Pawalita/ ja sanoi: tahdotcos mennä ylös Jerusalemiin/ ja siellä näistä oikeudella seiso minun edesäni:

25:10 Mutta Pawali sanoi: minä tahdon seiso Keisarin oikeuden edes/ ja siinä minä duomittacon/ en minä ole Judalaisille mitän wääryttä tehnyt/ kuin sinä idzekin tiedät.

25:11 Sillä jos minä olen jongun wahingoittanut/ eli minun hengeni rickonut/ nijn en minä tahdo wälttä cuolemata/ jos ei taas mitän niistä ole/ kuin he minun päälleni candawat/ nijn ei yxikän taida minua anda heidän käsijns/ minä turwan Keisarihin.

25:12 Nijn Festus puhutteli Raadia/ ja wastais: Keisarihin sinä turwaisit/ Keisarin tygö pitä myös sinun menemän.

25:13 MUtta kuin muutamat päivät olit culunet/ tuli Cuningas Agrippa ja Bernice alas Cesarean Festusta terwehtämän.

25:14 Ja kuin he siellä monda päivä wijwyit/ jutteli Festus Pawalin asian Cuningalle/ ja sanoi: Felix jätti tähän yhden miehen Fangixi:

25:15 Josta/ kuin minä Jerusalemis olin/ ylimmäiset Papit/ ja Judalaisten wanhimmat ilmoitit minulle/ pyytäin duomiota hänen päällens.

25:16 Joille minä wastaisin: ei se ole Romarein tapa/ että ihminen ennen mestatan/ kuin se/ jonga päälle cannetan/ saa rijtaweljens siwuns

seisoman/ ja saa idzens warjella candeista.

25:17 Sentähden cosca he tänne tulit/ istuin minä cohta toisna päivänä ilman wijwyttelemät oikeuteen/ ja käskin miehen edestuada.

25:18 Cosca päällecandajat tulit/ nijn ei he yhtän syytä edestuoet kuin minä taisin luulla:

25:19 Mutta heillä oli muutamita kysymyxiä händä wastan heidän taicauxistans/ ja yhdest cuolluest Jesuxest/ jonga Pawali todisti elävän.

25:20 Ja että minä sijtä kysymyxest epäilin/ kysyin minä ios hän olis tahtonut mennä Jerusalemijn/ ja siellä olis näistä duomittu.

25:21 Mutta cosca Pawali lyckäis asians Keisarin ala/ annoin minä hänen kätkettä/ siihenasti kuin minä hänen Keisarin tygö lähetäisin.

25:22 NIin Agrippa sanoi Festuxelle: minä cuulisin myös mielelläni sitä miestä. Hän sanoi: huomena saat sinä händä cuulla.

25:23 Ja toisna päivänä tuli Agrippa ja Bernice suurella coreudella Rastupan/ Päämiesten ja Caupungin ylimmäisten cansa. Ja Pawali tuotin edes Festuxen käskyn jälkeen.

25:24 Ja Festus sanoi: Cuningas Agrippa ja caicki miehet/ jotca täsä meidän cansam oletta/ te näette nyt sen miehen/ josta caicki Judalaisten cocous on minua rucoillut/ Jerusalemis ja myös täällä huutain/ ettei hänen pidäis enämbi elämän.

25:25 Mutta kuin minä cuulin/ ettei hän ollut mitän paha tehnyt/ josta hän olis hengens rickonut.

25:26 Ja että hän myös turwais Keisarijn/ nijn minä aiwoin hänen sinne lähettä. Josta ei minulla ole mitän wahwa Herralle kirjoitta: sentähden tuotin minä hänen teidän eteen/ ja enimmitten sinun etees Cuningas Agrippa/ että cosca hänen asians wisummast tutkitaisin nijn minäkin saisin jotakin kirjoittamista:

25:27 Sillä se on minun nähdäxeni wäärin/ että hän sidottuna lähetetän/ ja ei hänen

Apostolitten Tegot

syytäns ilmoiteta/ josta hänen päällens
cannetan.

XXVI. Lucu .

*PAwali puhu Agrippan edes uscostans ja
toiwostans ylösousemisest/ v. 1. Ja cuinga
hän Christityitä wainonnut oli/ v. 9. ja mitä
hänelle Damascun tiellä tapahdui/ cuinga hän
lähetettin Saarnaman/ v. 12. Tämä hänen
puhens on Festuxelle camala: Agrippa
duomidze/ että hän pidäis wallallens
laskettaman/ jollei hän olis Keisarijn
turwannut/ v. 24.*

26:1 AGrippa sanoi Pawalille: sinun on lupa
puhua edestäs. Nijn Pawali ojensi kätens ja
puhui edestäns/ sanoden:

26:2 Se on sangen minun mieleeni/ racas
Cuningas Agrippa/ että minä tänäpäan saan
sinun edesäs wastata caikista nijstä asioista/
joista minun päälleni Judalaisilda kannetan/
26:3 Lijatengin/ että sinä tiedät caicki tawat ja
Judalaisten kysymyxet. Sentähden rucoilen
minä sinua/ että kärsiwäisestä minua cuulisit.

26:4 CAicki tosin Judalaiset tietäwät minun
elämäni hamast nuorudest/ nijn cuin se
algusta ollut tämän Canssan seas Jerusalemis:
26:5 Jotca minun ennen owat tundenet/ jos
he tahdoisit todista: Sillä minä olen yxi
Phariseus/ joca on caickein cowin eriseura
meidän jumalan palweluxesam.

26:6 Ja minä seison nyt täsä/ ja minun
päälleni kannetan sijtä toiwost/ sen lupauxen
tähden/ joca Jumalalda on meidän Isillem
tapahtunut:

26:7 Johonga toiwoon ne
caxitoistakymmendä meidän suculaistam
toiwoit tulewans/ palwellen Jumalata yötä ja
päiwä. Tämän toiwon tähden kannetan
Judalaisilda minun päälleni/ racas Cuningas
Agrippa.

26:8 Mixi se on ihmeteldäwä teidän tykönän/

että Jumala cuollet herättä.

26:9 JA minäkin tosin luulin myös idzelläni
paljo tekewäni/ cosca minä Jesuxen
Nazarenuxen Nime wastan olin:

26:10 Nijn cuin minä tein Jerusalemis/ ja
salpaisin monda Pyhä Tornijn/ jonga päälle
minä ylimmäisildä Papeilda olin saanut
wallan/ ja cosca he tapettin/ autin minäkin
sijhen duomioon.

26:11 Ja rangaisin heitä usein jocaidzes
Synagogas/ ja waadein heitä pilckaman/ ja
olin heitä wastan ylönpaldisest wimmattu/ ja
wainoisin heitä haman muihingin
Caupungeihin.

26:12 Jongatähden minä myös matcustin
Damascuun ylimmäisen Papin woimalla ja
käskyllä:

26:13 Mutta puolipäiwän aican (racas
Cuningas) näin minä tiellä yhden kirckauden
Taiwasta/ kirckamman cuin Auringon paisten/
joca ymbärins walais minun/ ja ne jotca
minun cansani waelisit.

26:14 Cosca me sijs caicki maahan
langeisimma/ cuulin minä änen puhuwan
minulle Ebrean kielellä/ sanoden: Saul/ Saul/
misis minua wainot? työläs on sinun tutcainda
wastan potkia.

26:15 Nijn minä sanoin: HERra/ cucas olet?
Hän sanoi: Minä olen Jesus jota sinä wainot.

26:16 Mutta nouse ylös/ ja seiso jalgoillas:
sillä sitäwarten minä sinulle ilmestyin/ että
minä asetan sinun palweliaksi/ ja nijden
todistajaxi cuins näit/ nijn myös/ nijden cuin
minä wielä sinulle ilmoittawa olen.

26:17 Ja tahdon sinun päästä Canssoista ja
pacanoista/ joiden tygö minä nyt sinun
lähetän/

26:18 Heidän silmiäns awaman/ että he
heidäns pimeydest walkeuteen käännäisit/ ja
eriäisit Perkelen wallast Jumalan tygö/
saaman syndein andexiandamista/ ja
perimistä ynnä heidän cansans/ jotca
pyhitetän uscon cautta minun päälleni.

Apostolitten Tegot

26:19 Niin sijs (racas Cuningas Agrippa) en minä '6llut sille taiwalliselle näylle cowacorwainen/
26:20 Waan ilmoitin ensin nijlle/ jotca Damascus ja Jerusalemis owat/ ja caikes Judan maacunnas/ ja pacanoille/ että he parannuxen tekisit/ ja käänyisit Jumalan puoleen ja tekisit parannuxen kelwollisia töitä.
26:21 Tämän tähden owat Judalaiset minun Templis kijnniottanet/ ja tahdoit minun mestata:
26:22 Mutta Jumalan awun cautta olen minä holhottu/ ja seison wielä tänäpä/ ja todistan sekä pienille että suurille/ engä minä muuta sano cuin Prophetat ja Moses owat sanonet tulewaxi.
26:23 Että Christuxen piti kärsimän/ ja oleman ensimäisen cuolluitten ylösousemisest julistamas walkeutta Canssalle ja pacanoille.
26:24 COsca hän sencaltaisen wastauxen andoi/ sanoi Festus suurella änellä: Pawali/ sinä hulluttelet/ se suuri oppi hullutta sinua.
26:25 Nijn Pawali sanoi: en minä hulluttele (woimallinen Feste) waan totuden ja toimen sanoja puhun:
26:26 Sillä kyllä Cuningas nämät tietä/ jonga tykönä minä myös rohkias puhun/ ja minä luulen hänen caicki nämät tietäwän: sillä ei nämät ole salaisest tapahtunet.
26:27 Uscotcos Cuningas Agrippa Prophetat? minä tiedän/ että uscot.
26:28 Nijn Agrippa sanoi Pawalille: ei paljo puutu ettes minua saa Christityxi. Pawali sanoi:
26:29 Minä anoisin Jumalalda/ ettei se puuttuis wäähä eikä paljo/ ettet ainoastans sinä/ mutta myös caicki jotca minua tänäpä/ cuulewat/ tulisit sencaltaisexi cuin minäkin olen/ paidzi näitä siteitä.
26:30 Ja cuin hän nämät puhunut oli/ nousi Cuningas ylös/ ja Maanwanhin/ ja Bernice/ ja jotca heidän cansans istunet olit.
26:31 Ja cuin he ercanit/ puhuit he

keskenäns/ sanoden: eipä tämä mies ole mitän tehnyt/ cuin cuoleman eli sitet ansainnut on.

26:32 Nijn Agrippa sanoi Festuxelle: kyllä tämä mies taitaisin päästä/ ellei hän olis Keisarihin turwannut.

XXVII. Lucu .

PAwali lähetetän Romijn hahdella/ v. 1. ja että paljo wuodest oli culunut ja waarallinen oli purjehtia/ tahto hän että he asetaisit idzens talwisialle/ v. 9. Mutta he purjehtiwat merelle ja tulewat suureen waaran/ v. 11. Pawali lohduutta heitä/ v. 21. cuin he maata läHes tywät/ heittäwät he Anckurin ulos/ v. 27. ottawat ruoca/ v. 33. andawat laiwan huomeneldain culke rannalle ja tulewat caicki ilman wahingota maalle/ v. 39.

27:1 MUtta sijttecuin päätetty oli/ että meidän piti Italiaan purjehtiman/ annoit he Pawalin muiden fangein cansa yhden Sadanpäämiehen haldun joca cudzuttin Julius/ Keisarin sotajoucosta.

27:2 Cosca me sijs astuimma Adramytin hahten/ ja meidän piti purjehtiman Asian ohidze/ laskimma me maalda. Ja meidän cansam oli Aristarchus/ Macedonian mies/ Tessalonicasta/

27:3 Ja me tulimma toisna päiwänä Sidonijn. Ja Julius meni hywäst Pawalin cansa/ ja salli hänen mennä ystäwäins tygö/ ja heidän holhotta.

27:4 Ja cuin me siellä laskimma/ nijn me purjehdimma Cyprin ohidze: että wasta tuulet olit/

27:5 Ja cuin me sen meren/ joca Cilician ja Pamphilian cohdalla on/ ylidze purjehdimma/ ja tulimma Myraan/ joca Lycias on.

27:6 Ja siellä sai Sadanpäämies kijnni yhden Alexandrian hahden/ joca Italiaan purjehti/ johon hän pani meidän.

Apostolitten Tegot

27:7 Cosca me monda päiwä hitast purjehdimma ja tuscalla Gnidumijn saawutimma (wastatuulen tähden) nijn me purjehdimma Cretan ala/ Salmonen tykönä/
27:8 Ja tulimma tuscalla sen ohidze/ nijn me tulimma yhten paickan joca caunixi satamaxi cudzutan/ ja oli läsnä Lasean Caupungita.
27:9 COsca paljo aica oli culunut/ ja purjehdus oli jo waarallinen/ ja Paaston aica oli jo culunut/ neuwoi Pawali heitä/ sanoden:
27:10 Armat miehet/ minä näen/ että purjehdus tahto olla waarallinen ja wahingolinen ei ainoastans calulle ja hahdelle/ mutta myös meidän hengellem.
27:11 Mutta Sadanpäämies uscoi enämmin Hahdenhaldiata ja Peränpitäjätä/ cuin Pawalin sanoja.
27:12 Ja cuin ei satama ollut sowelias yli talwe olla/ nijn he enimmitten mielistyit siihen neuwoon/ että siellä piti poislaskettaman/ jos he jollakin muoto olisit woinet tulla Phenician talwimaahan. Joca on Cretan satama etelä lände ja luodepohja päin.
27:13 Mutta cuin Etelätuuli rupeis puhaldaman/ luulit he heilläns myödaïsen olewan. Ja cosca he läxit Assosta/ purjehdit he Cretan ohidze.
27:14 Mutta ei cauwan aica jälkeen/ nousi taas meitä wastan Itäpohjast tuulispää/
27:15 Ja cuin haaxi tuli waldan/ eikä woinut tuulen tähden ojendua/ laskimma me sen tuulen haldun culkeman.
27:16 Ja tulimma yhden saaren tygö/ joca cudzutan Clauda/ ja saimme tuscalla wenHesen ruweta/ jonga me otimme awuxem/
27:17 Ja sidoimme hahten/ peljäten ettei hänen pitänyt carijn sattuman/ ja he ulosheitit astiat/ ja annoit culke.
27:18 Cosca suuri ilma päällekäwi/ heitit he toisna päiwänä calun ulos.
27:19 Ja colmandena päiwänä heitimme me omilla käsillä ulos hahden caluja.

27:20 Mutta cuin en me monena päiwänä Auringota engä tähte nähnet/ eikä wähin ilma meitä wastan ollut/ nijn meidän elämämme toiwo oli jo caicki pois.
27:21 JA cosca me cauwan aica olimma syömätä nousi Pawali heidän keskellens/ ja sanoi: Miehet/ se olis ollut cohtullinen/ että te olisitta minua cuullet/ ja ette Cretasta poislaskenet/ ja saatitte meille taincaltaisen tuscan ja wahingon.
27:22 Ja nytkin minä neuwon teitä/ olcat hywäs uscalluxes/ ei teistä yxikän huckan tule/ mutta ainoastans haaxi.
27:23 Sillä minun tykönäni seisoï tänä yönä Jumalan Engeli/ jonga oma minä olen/ jota minä palwelen/ ja sanoi: älä pelkä Pawali/ sinun pitä Keisarin eteen asetettaman.
27:24 Ja cadzo/ Jumala on sinulle lahjoittanut ne caicki cuin sinun cansas purjehtiwat.
27:25 Sentähden miehet/ älkät peljätkö: sillä minä uscon Jumalan päälle/ että se nijn tapahtu cuin minulle sanottu on:
27:26 Mutta yhten luoton pitä meidän culkeman.
27:27 COsca neljästoistakymmenes yö joudui/ tulimma me puolijön aican Adriaan/ ja haaximiehet luulit näkewäns jongun maacunnan.
27:28 Ja he heitit ulos luodirihman/ ja löysit caxikymmendä kynärätä sywäxi/ cosca he tulit wähä edemmä/ nackaisit he taas ulos luodirihman/ ja löysit wijsitoistakymmendä kynärätä.
27:29 Nijn he pelkäisit louckanduwans johongun carihin/ ja heitit ulos neljä Anckurita peräldä hahtia/ ja toiwoit päiwän coittawan.
27:30 Mutta cuin haaximiehet pyysit hahdest paeta/ lyckäisit he wenhen mereen/ sillä ajatuxella/ että he tahdoit Anckurita wiedä ulos hahden keulasta.
27:31 Nijn Pawali sanoi Sadanpäämiehelle/ ja sotamiehille: ellei nämät hahdes pysy/ et te suingan hengenne päästä.

Apostolitten Tegot

27:32 Nijn sotamiehet hackaisit pois wenhen pestin/ ja annoit sen pudota.

27:33 JA cuin päiwä rupeis walkeneman/ neuwoi Pawali caickia heitä ruoca ottaman/ sanoden: tänäpä on neljästoistakymmenes päiwä/ cuin te odottanet oletta/ ja syömätä ollet/ ja ette mitän ole tygönne ottanet/ 27:34 Sentähden neuwon minä teitä ruoca ottaman/ joca on teille terweydexi/ sillä ei yhdengän teidän päästän pidä hiuscarwacan catoman.

27:35 Ja cosca hän sen oli sanonut/ otti hän leiwän/ ja kijtti Jumalata caickein nähden/ mursi/ ja rupeis syömän.

27:36 Nijn he caicki wircoisit/ ja rupeisit myös syömän.

27:37 Mutta meitä oli hahdesa caicki yhten/ caxi sata seidzemenkymmendä ja cuusi henge.

27:38 Ja cosca he olit rawitut/ kewensit he hahte/ ja heitit jywät mereen.

27:39 COsca päiwä oli/ nijn ei he tundenet maata/ mutta astaitzit yhden lahden/ jonga randan he ajattelit hahden culkewan/ jos mahdollinen olis.

27:40 Ja cuin he Anckurit olit ylösottanet/ läxit he mereen/ ja päästit styrin sitet/ ja asetit purjen tuuleen/ ja annoit juosta randa cohden.

27:41 Ja cosca me tulimma yhden niemen tygö/ louckandui haaxi/ ja sen keula jäi carin päälle. Mutta castari tuli wallallens aldoin wäestä.

27:42 Mutta sotamiesten neuwo oli fangeja tappa/ ettei jocu uiden poiscais.

27:43 Mutta Sadanpäämies tahdoi Pawalita wapahta/ ja asetti heidän sijtä neuwosta. Ja käski ne cuin uida taisit ensin idzens maan puoleen anda.

27:44 Ja muita laitain päälle/ muutamita taas hahden cappalilla. Ja tapahdui että jocainen hengi tuli terwenä maalle.

Vers.17. Carijn) Grecan textis nimitetän Syrtis/ ja on waarallinen sannan cocous Affrican alla.

XXVIII. Lucu .

CUin he tulit maalle Meliten luotoon/ pane kärke Pawalita/ mutta hän pudista hänen tuleen ilman wahingota/ v. 1. Hän paranda Publiuxen Isän wilutaudista/ v. 7. Colmen cuucauden perästä/ purjehtiwat he Syracuseaan/ siellä Rhegioon ja Puteolijn ja sijtte Romijn/ v. 11. siellä cudzu Pawali Judalaiset cocon/ ja ilmoitta mingätähden hän sinne tullut oli/ v. 17. selittä heille kirjoituxet Jesuxest/ osottain hänen olewan Christuxen/ v. 21. ja Saarna ilman estetä Romis caxi ajastaica/ v. 30.

28:1 JA cosca me pääsnet olimma/ tunsimma me sen luodon Melitexi. Mutta ei se Canssa osottanut meille wähindä cunniata:

28:2 Sillä he teit meille walkian/ ja caicki meidän wananotit/ sen saten ja wilun tähden cuin meidän päällemme tuli.

28:3 COsca Pawali cocois risuja ja pani walkialle/ tuli yxi kärke palawudesta/ ja carcais Pawalin käteen.

28:4 Cosca Canssa näki kärmen rippuwan hänen kädesäns/ sanoit he keskenäns: Caiketi tämä ihminen on miehentappaja/ jota ei costo salli elä/ waicka hän on meren hädästä pääsnyt.

28:5 Mutta hän pudisti kärmen tuleen/ eikä mitän kipua tundenut.

28:6 Mutta he odotit hänen ajettuwan eli cohta maahan langewan ja cuolewan. Ja cuin he cauwan sitä odotit/ näit he ettei hänen mitän wahingota tapahtunut/ ja nijn he sait toisen mielen/ ja luulit hänen Jumalaxi.

28:7 MUtta wähän matcan tacana sijtä oli sen luodon Päämiehellä Publiuxella yxi maancartano/ joca meitä wananotti/ ja piti meidän cunnialisest wierasnans colme päiwä.

Apostolitten Tegot

28:8 Nijn tapahdui että Publiuxen Isä sairasti wilutautia ja wadzankipua. Jonga tygö Pawali meni/ rucoili ja pani kätens hänen päällens/ ja paransi hänen.

28:9 Cosca se oli tehty/ tulit myös muut sairait sijtä luodosta ja parattin.

28:10 Jotca meille teit suuren cunnian. Ja cuin me siellä purjehdimma/ ewästit he meitä.

28:11 Mutta colmen Cuucauden perästä/ purjehdimma me matcam Alexandrian hahdesa/ joca sen luodon tykönä oli talwe pitänyt/ josa caxoisen mercki oli.

28:12 Ja cuin me tulimma Syracusaan/ olimma me siellä colme päiwä.

28:13 Ja cuin me siellä ymbäri purjehdimma/ ja tulimma Rhegioon/ ja päiwä jälken puhalsi Lounat tuuli/ nijn että me toisna päiwänä tulimma Puteolijn.

28:14 Siellä me löysimmä weljet/ ja meitä rucoildin oleman heidän tykönäns seidzemen päiwä/ ja nijn me tulimma Romijn.

28:15 Ja cosca siellä weljet cuulit meistä/ tulit he meitä wastan/ haman Appiforun ja Tretabernijn. Cosca Pawali heidän näki/ kijtti hän Jumalata/ ja sai uscalluxen.

28:16 Mutta cuin me Romijn tulimma/ andoi Sadanpäämies fangit Sodanpäämiehen haldun. Mutta Pawali sallittin oleman idzelläns yhden sotamiehen cansa/ joca hänestä otti waarin.

28:17 Nijn tapahdui colmannen päiwän jälken/ että Pawali cudzui cocon ylimmäiset Judalaisista. Ja cosca he tulit cocon/ sanoi hän heille: Miehet weljet/ waicka en minä ole mitän tehnyt Canssa wastan/ eli Isäin säätyä wastan/ cuitengin olen minä sidottuna annettu Jerusalemista Romarein käsijn/

28:18 Jotca/ cosca he olit minun tutkinet/ tahdoit minua päästä/ ettei he mitän hengen ricosta minusa löynnet.

28:19 Cosca Judalaiset sitä wastan olit/ täydyi minun turwata Keisarijn/ ei että minulla oli candamist jotakin minun Canssani päälle.

28:20 Sentähden olen minä cudzunut teitä cocon/ että minä saisin teitä nähdä ja puhutella: sillä minä olen Israelin toiwon tähden tällä cahlella sidottu.

28:21 Nijn he sanoit hänelle: en me ole kirja saanet Judeasta sinun puolestas/ ei myös yxikän weljistä ole siellä tullut/ ja meille ilmoittanut/ eikä jotacuta pahutta sinusta puhunut.

28:22 Cuitengin tahdomma me sinulda cuulla mitäs aigoit: sillä tästä seurasta on meille kyllä tiettäwä/ että sitä jocapaicas wastan ollan.

28:23 Ja cuin he olit hänelle päiwän määrännet/ nijn tuli monda hänen tygöns majaan/ joille hän selitti ja todisti Jumalan waldacunnast/ ja opetti heille Jesuxest/ Mosexen Laist ja Prophetaist/ huomenest haman ehtosen asti.

28:24 Ja muutamat uscoit hänen sanans/ mutta muutamat ei usconetcan.

28:25 MUtta cuin he tulit rijtaisexi keskenäns/ menit he matcans/ että Pawali oli yhden sanan sanonut: Pyhä Hengi on oikein meidän Isillem Esaian Prophetan cautta sanonut:

28:26 Mene tämän Canssan tygö/ ja sano: corwillanne pitä teidän cuuleman/ ja ei ymmärtämän/ ja silmillänne pitä teidän näkemän/ ja ei tundeman:

28:27 Sillä tämän Canssan sydän on cowettu/ ja he cuulewat rascast corwillans/ ja panewat silmänsä umben. Ettei he coscan silmilläns näkis eikä corwillans cuulis/ ei myös ymmärräis sydämelläns/ eikä käändäis heitäns/ että minä heitä autaisin.

28:28 Nijn olcon se teille tiettäwä/ että tämä Jumalan autuus on lähetetty pacanoille/ jotca sen cuulewat.

28:29 Ja cuin hän näitä puhunut oli/ läxit Judalaiset pois/ ja kyselit paljo keskenäns.

28:30 Mutta Pawali oli täyttä caxi ajastaica omas palckahuonesans/ ja otti caicki wastan cuin hänen tygöns tulit/

28:31 Ja Saarnais Jumalan waldacunnast/ ja

Apostolitten Tegot

opetti HERrasta Jesuxesta Christuxesta
caikella uscalluxella/ ja ei händä yxikän
kieljännyt.

Vers.11. Caxoisen mercki) Owat tähdet

*Taiwas/ jotca pacanoilda jumalina pidettin/
jotca erinomaisest purjehtiwaisille piti oleman
armolliset.
Apostolitten Tecoin loppu.*

P. Pawalin Epistola Romarein tygö .

Esipuhe P. Pawalin Epistolast / Romarein tygö .

*Tämä Epistola on oikia pääcappale Udesta Testamendistä/ ja caickein selkein Evangelium/ joca olis
kelwollinen/ ettei jocainen Christitty ihminen ainoastans sitä sana sanasta muistais: mutta myös sitä
jocapäiwä harjoittelis/ nijncuin sielun jocapäiwäistä leipä: sillä ei hän taita coscan täydellisest eli
cohtullisest luetta eikä pideldä. Ja jota enemmän sitä luetan/ nijn sen caunemmaxi se tule.
Sentähden on tämä Esipuhe tehty/ jolla nijncuin owi tähän Epistolahan walmistetan/ sitä sen
paremmin ymmärrettä. Sillä tähänasti on hän moninaisilla selityxillä pimitetty/ joca on cuitengin
idzestäns kircas paiste/ ja woi caiken Ramatun walaista ja selittä. Ensin tule meidän puhen parsi
ymmärtä ja tietä/ mitä P. Pawali näillä sanoilla ajattele: Laki/ Syndi/ Armo/ Usco/ Wanhurscaus/
Liha/ Hengi/ ja muut sencaltaiset: ei hänestä muutoin ole mitän hywä/ sille joca händä luke. SE
sana/ Laki/ ei pidä täsä ymmärrettämän/ cuin jocu tahdois sen cansa ymmärtä jongun opetuxen/
mitä ihmisen tekemän eli jättämän pitä. Nijncuin mailmallises Lais tapahtu/ josa Laki töillä täytetän/
ehkei se sydämeest tapahduis: mutta Jumala duomidze sydämen pohjan jälkeen. Sentähden myös
hänen Lakins waati sydämen pohja/ eikä tydy töihin/ mutta pikemmin laitta nijtä töitä/ cuin ei
sydämeest tehdä/ nijncuin ulcocullaisus ja walhe. Jongatähden caicki ihmiset walehteliäxi cudzutan/
Psal: 116:11. Sillä ei yxikän ihminen taida pitä Lakia sydämens pohjasta/ mutta caicki löytäwät
idzesäns ylönmielisyden sijhen cuin hywä on: ja himon sijhen cuin paha on. Cusa ei ole wahwa halu
hywään/ ei siellä myös ole sydämen pohja Jumalan Lakijn. Ja sentähden siellä totisest syndiä
tehdän ja Jumalan mieli ricotan/ ehkä cuinga cunnialinen elämä ja hywät työt ulconaisest kijldäwät.
Sijtä P. Pawali toises Lugus päättä Judalaiset caicki syndisexi/ ja sano: ne jotca Lain täyttäwät/ owat
ainoastans wanhurscat Jumalan edes: jonga cansa hän tahto/ ettei yxikän taida Lakia töillä täyttä/
mutta sano parammin heille: sinä opetat ettei pidä huorin tehtämän/ ja cuitengin sinä idze teet
huorin. Item : joisa sinä toista duomidzet/ nijsä sinä idzes duomidzet. Nijncuin hän tahdois sanoa:
kyllä sinä hywästi ja caunisti Lain töisä elät/ ja duomidzet nijtä jotca ei nijn tee/ taidat myös jocaista
opetta: Sinä näet raiscan toisen silmäsä/ mutta et sinä äckä malca omasa silmäsäs. Sillä ehkä
ulconaisest Lain työt pidät pelgon tähden/ ettes nuhdellais: eli palcan tähden/ cuins sijtä toiwot:
nijns cuitengin caicki nämät teet ylönmielen/ ja ilman rackautta Lain puoleen/ suurella pacolla/
waiwalla ja waatimisella/ ja et tosin ensingän tekiskän/ ellei Laki olis. Josta ymmärretän/ että sinä
sydämeestä Lakia wihat. Mikästä se on/ cuins kiellät muita warastamast/ coscas idze waras
sydämesäs olet/ ja sen mielelläs tekisit idze työllä/ jos tohtisit. Nijncuin ei sencaltainen ulconainen
työ/ pysy cauwan sala ulcocullatuis/ ennencuin se idze töihin puhke. Sinä opetat muita/ ja et idziäs
opeta/ etkä tiedä mitäs opetat: ja etpäs idzekän ole coscan Lakia oikein ymmärtänyt. Laki lisä*

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

syndiä/ nijncuin P. Pawali 5. lugus 20. versys/ sano: sillä ihminen tule ainoastans Lain cautta sen wihollisexi/ jota enemmän Laki waati sitä cuin ei ihminen woi ensingän tehdä. Sentähden hän sano 7. lugus: Laki on hengellinen. Mikä se on? Jos Laki olis lihallinen/ nijn hän taitaisin töillä täyttä/ mutta että hän on hengellinen/ nijn ei taida händä yxikän täyttä/ ellei caicki cuins teet sydämen pohjasta tapahdu. Mutta sencaltaista sydändä ei saata kengän paidzi ainoa Jumalan Hengi/ joca ihmisen Lain caltaisexi teke/ että hän sydämelisen himon saa Lain puoleen/ ja sijtte teke caicki/ ei pelgosta eikä pacosta/ waan wapast sydäimest. Ja nijn on Laki hengellinen/ sijnä/ että hän tahto hengellisellä sydämellä racastetta ja täytettä/ ja waati sencaltaista Henge. Cusa sydämes ei se ole/ sijnä on syndi/ ylönmielisys/ waino ja wiha Lakia wastan/ joca cuitengin hywä/ oikia ja pyhä on. Nijn totuta sijs tähän puHesen/ että sijnä on paljo wäliä: tehdä Lain töitä/ ja täyttä Lakia. Lain työt owat caicki ne cuin ihminen teke/ eli Laista tehdä taita/ omasta wapast ehdostans ja omasta woimastans. Waan nijncauwan cuin ylönmielisys ja packo on sydämes Lain puoleen/ sencaltaisita töitä tehdes/ owat caicki sencaltaiset työt cadotetut/ eikä mihingän kelpa. Sitä P. Pawali 3. lugus 20. versys/ ajattele/ sanoisans: ei yxikän ihminen tule Lain töiden cautta Jumalan edes wanhurscaxi. Tästä näet ettei se ole muu cuin wiettelys cuin muutamat opettawat/ että ihmisen pitä idzens walmistaman omilla töilläns armo saaman. Cuinga se taita idziäns töillä walmista siihen cuin hywä olis/ joca ei yhtän hywä työtä tee muutoin cuin ylönmielen ja pacolla? Cuinga se työ taita Jumalalle kelwata/ joca ylönmielisest ja cangiast sydäimest tehdän? Mutta Lakia täyttä/ on himon ja rackauden cansa Lain töitä tehdä/ elä hywin ja cunnialisest/ wapana ilman Lain waatimista/ nijncuin ei yhtän Lakia eikä rangaistusta oliscan. Mutta sencaltaisen himon ja rackauden anda Pyhä Hengi sydämehen/ nijncuin hän 5. Lugun 5. versys/ sano. Mutta ei Hengi anneta waan ainoastans uscos/ uscon cautta ja uscon cansa Jesuxen Christuxen päälle/ nijncuin hän 1. Lugus sano. Sentähden ei usco tule/ mutta ainoastans Jumalan sanan taicka Evangeliumin cautta/ joca Christuxest Saarna/ cuinga hän/ Jumalan Poica ja Ihminen/ on meidän tähdemme cuollut ja ylösnosnut/ nijncuin hän cap. 3:38. cap. 4:13. ja 10:4. sano. Tästä sijs tule/ että ainoa usco ihmisen wanhurscaxi teke/ ja täyttä Lain: sillä hän myötäns tuo/ Hengen Christuxen ansiost/ joca ihmisen teke iloisexi ja wapamielisexi/ nijncuin Lakikin waati: ja nijn hywät työt usco mielelläns seurawat. Sitä hän 3. Lugun 30. versys ajattele/ sijttecuin hän Lain työt hyljännyt oli/ joca nijn cuulu/ että hän Lain työt caicki tahdois peräti uscon cautta maahan laske. Ei/ sano hän/ waan me wahwistamme uscon cautta Lain/ se on/ me täytämme Lain uscon cautta. SYnnixi/ cudzutan Ramatus/ ei ainoastans ulconainen työ eli teco/ mutta caicki cuin sen wetä ja käändä ulconaisin töihin/ nimittäin/ sydämen pohja/ caickein woimain cansa/ nijn ettei yxikän ulconainen työ taida pahaxi luetta/ eikä synnixi cudzutta/ ellei se tapahdu sydämen pohjasta. Ja Ramattu cadzo erinomattain sydändä/ ja juurta/ ja caickein syndein alcua/ nijncuin epäusco sydämen pohjas. Nijn että ainoastans usco wanhurscaxi teke ja saatta hengen ja himon ulconaisin hywin töihin: mutta epäusco teke syndiä/ kehoitta lihan/ ja saatta himon ulconaisin pahoin töihin/ nijncuin Adamille ja Evalle Paradiesis tapahdui/ Gen. 3:6. Tästä sijs tule/ että Christuskin ainoastans epäuscon synnixi luke/ Ioh. 16:8. sanoden: Hengi on rangaisewa Mailma synnin tähden/ ettei he minun päälleni usconet. Sentähden on sydämes/ ennencuin hywät eli pahat työt tapahtuwat/ usco taicka epäusco/ nijncuin hywä eli paha hedelmä/ nijncuin juuri/ nesi ja paras woima caickijn syndeihin. Joca sentähden Ramatus kärmen ja wanhan Drakin pääxi cudzutan/ jonga waimon sikiä/ Christus/ särkewä oli/ nijncuin Adamille luwattin. ARmo ja Lahja näin eroitetan. Armo on oikein Jumalan suosio ja hywä tahto/ cuin meihin on hänellä idzesäns/ josta hän idze on walmis meille andaman Christuxen/ ja wuodattaman meihin hänen Hengens

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

lahjoinens/ nijncuin 15. Lugus selitetän/ sanottais: Armo ja Lahja Christuxes/ etc. Waicka Lahja ja Hengi meisä päiwä päiwäldä lisändywät/ nijn ei ole ne wielä täydelliset: sillä paha himo ja syndi jääwät meihin wielä alallens/ ja sotiwat Henge wastan/ nijncuin hän 7. lugus sano/ ja Galaterein 5. lugus. Ja nijncuin Gen. 3:15. sanottu on/ että rijta pitä oleman waimon siemenen ja kärmen siemenen wälillä: nijn cuitengin Armo nijn paljo teke ja saatta/ että me peräti Jumalan edes wanhurscaxi luetan: Sillä ei hänen armons eroita eikä hajota idziäns/ nijncuin lahjat tekewät/ waan otta meidän peräti Jumalan suosiohon Christuxen tähden/ joca on meidän Edeswastajam/ Sowittajam ja Wälimiehem: nijn myös sentähden/ että ne lahjat owat jo meisä alcanet. Näin sinä sijs ymmärrät 7. lugun/ josa P. Pawali wielä idze hänenskin syndisexi laitta/ ja sano cuitengin 8. lugus/ ettei nijsä/ cuin Christuxes owat/ ole mitän duomittapa. Waan lihan tähden/ joca ei wielä ole cuoletettu/ olemma me wielä syndiset/ mutta että me uscomma Christuxen päälle/ ja meillä on Hengen vtiset/ on Jumala meille nijn lepyinen ja armollinen/ ettei hän sencaltaisita synnejä duomidze eikä tottele/ mutta teke meidän cansam uscon jälkeen Christuxen päälle/ siihenasti cuin syndi peräti cuoletetan. USco ei ole jocu inhimillinen luulo eli uni/ jonga muutamat uscoxi sanowat: Ja cuin he näkewät ettei yhtän elämän parannust/ eikä hywä työtä usco noudata/ ja cuitengin paljo uscosta cuulewat ja puhuwat: langewat he siihen erhetyxeen/ että he sanowat: ei uscosa kyllä ole/ ihmisen pitä töitäkin tekemän/ jos hän wapaxi ja autuaxi tulla tahto. Sijtä tule/ cosca he Evangeliumin cuulewat/ rupewat he tekemän ajatuxen omasta woimastans heidän sydämesäns/ joca sano: Minä uscon: jonga he sijtte oikiana uscona pitäwät. Mutta nijncuin se on inhimillinen teco ja ajatus/ nijn ei se myös taida mihingän hywyten sydändä käändä eli muutta/ ei myös sijtä yhtän elämän parannust seura. Mutta usco on Jumalan teco ja waicutus meisä/ joca meidän muutta/ ja Jumalasta wastudest synnyttä/ Joh. 1:13. ja cuoletta wanhan Adamin/ ja teke meidän peräti toisixi ihmisixi sydämestä/ mielestä ja taidosta/ ja Pyhä Hengi on hänen cansans. Hän on eläwä/ ja wäkewä. Nijn ettei hän ikänäns taida olla hywä tekemät/ eikä kysy jos hywiä töitä tehtämän pitä. Mutta ennencuin jocu sitä kysy/ on hän sen jo tehnyt/ ja on aina töisä. Waan joca ei sencaltaisita töitä tee/ se on uscotoin ihminen/ joca usco ymbärillens edzi ja coperoidze/ nijn myös hywiä töitä/ eikä tiedä cummastacan/ mikä usco eli hywät työt owat. Usco on eläwä ja wahwa toiwo Jumalan armoihin/ nijn luja että jocu sen edest tuhannen kerta cuolis. Ja sencaltainen uscallus Jumalan armohon/ teke ihmisen iloisexi ja rohkiaxi Jumalan ja caickein luondocappalden puoleen/ jonga Pyhä Hengi uscosa teke. Sijtte on ihminen waatimat walmis ja iloinen caikille hywä tekemän/ jocaista palweleman/ caickinaista kärsimän Jumalan mielen jälkeen/ ja kijtoxexi joca hänelle sencaltaisen armon andanut on. Nijn ettei kengän taida hywiä töitä vscosta eroitta: nijn työläst/ cuin palawus ja paiste taitan tulesta eroitta. Sentähden carta oma wäärä ajatustas/ ja turhan puhuwaisi/ jotca heidäns ylön wijsaxi tekewät/ duomidzeman uscosta ja hywistä töistä/ ja owat cuitengin caickein tyhmimmät tompelit. Rucoile Jumalata sinusas waicuttaman usco/ muutoins kyllä jäät uscottomaxi ijancaickisest: hae ja tee nijn paljo cuins tahdot ja taidat. WANhurscaus on sencaltainen usco/ joca cudzutan Jumalan wanhurscaudexi/ eli se joca Jumalalle kelpa: sillä Jumala anda sen/ ja luke sen wanhurscaudexi/ Christuxen meidän wälimiehemme tähden/ ja saatta ihmisen andaman sen cuin cungin tule. Sillä uscon cautta ihminen tule wapaxi synnistä/ ja saa halun Jumalan käskyihin/ ja anda sen cansa Jumalalle cunnian/ ja maxa mitä hän on hänelle welca. Palwele myös ihmisiä mielelläns nijncuin hän taita/ ja maxa nijn jocaidzelle. Ei meidän luondom eli oma ehtomma/ eikä woimam taida sencaltaista Wanhurscautta matcan saatta. Sillä nijncuin ei yxikän taida idzellens vsco anda/ nijn ei myös taida yxikän vsco idzeldäns poisotta:

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

Sentähden on caicki ulcocullaisus wäärä ja syndi/ mitä ilman uscota taicka epäuscos tapahtu/ Rom. 14:23. kijldäkän se nijncuin parahin tahto. Liha ja Hengi ei pidä täsä nijn ymmärrettämän/ että Liha on ainoastans/ mitä haureuten tule: ja Hengi ainoastans joca sydämes waicutta. Waan Lihaxi Pawali cudzu/ nijncuin Christuskin Ioh.3:6. Caiken sen cuin lihasta syndynyt on/ coco ihmisen Sielun ja Ruumin/ toimen ja caiken taidon: jotca caicki lihallisia pyytävät. Nijn että sekin mahdetan cudzua lihallisexi/ joca ilman Armota corkeista hengellisistä asioista paljon puhu ja opetta: nijncuin ymmärtä taitan Lihan tegoista/ jotca Pawali Gal. 5:19. luettele/ cusa hän eriseurat ja cateuden myös cudzu Lihan tegoxi. Ja Rom. 8:3. sano hän: Laki tule Lihan tähden heicoxi. Joca ei ainoastans ole sanottu haureudest/ mutta myös caikist muista synneist/ erinomattain epäuscost/ sijtä caickein hengellisimmästä synnistä. Mutta hengellisexi ihmisexi cudzutan se/ joca caicki asiat hengellisest toimitta/ waicka hän on ulconaisisakin asiois/ nijncuin Christus Opetuslasten jalcoja pestesäns/ ja Petari wenhettä soutesans ja caloja pyytesäns. Nijn että Liha on se ihminen/ joca sisällisellä ja ulconaisella työllä elä/ ja toimitta sitä cuin Ruumin ja ajallisen elämän tarpexi tule. Hengi on se ihminen/ joca sisällisellä ja ulconaisella työllä toimitta sitä cuin Hengen ja tulewaisen elämän tarpexi tule. Paidzi sencaltaista näiden sanain ymmärrystä/ cuin tähänasti selitetyt owat/ et sinä ikänäns tätä Epistolata/ eli jotacuta muuta pyhän Ramatun Kirja ymmärrä. Sentähden carta caickia nijtä opettaita/ cuin näitä sanoja toisin wäändelewät/ olis se cuca ikänäns tahdois. Nyt me tahdomma idze Epistolata cadzo. ETtä oikian Saarnajan tule ensist nuhdella ja syndisexi osotta Jumalan Lain ilmoituxen cautta/ caicki jotca ilman Hengetä ja uscota Christuxen päälle eläwät/ jolla ihminen saatetan idzens tundeman/ se on/ hänen oman heickoudens ja waiwans/ joca sijtte nöyryttä idzens/ ja halaja apua. Nijncuin P. Pawalikin täsä teke/ ja rupe ensimmäises Lugus epäusco laittaman/ ja nijtä suuria julkisyndejä/ jotca pacanaingin synnit olit/ ja wielä nyt monen owat/ jotca ilman Jumalan Armota eläwät. Ja sano: Jumalan wiha ilmesty Taiwast Evangeliumin cautta/ caickein ihmisten päälle/ heidän jumalattoman ja häpiälisen menons tähden: Sillä ehkä he tietäwät/ ja jocapäiwä edesäns löytäwät olewan yhden Jumalan/ nijn on cuitengin luondo idzestäns ilman Armota nijn paha/ ettei hän kijtä eikä cunnioita händä/ mutta socaise idzens/ ja lange lackamat pahemban menoon/ sijhenasti cuin hän joutu epäjumalan palweluxeen/ ja myckin syndeihin/ ja caickin wicoihin/ eikä semmengän sencaltaisia nuhtelee muisa. TOises Lugus/ lewittä hän sencaltaisen nuhten lewemmälle nijtä wastan/ jotca ulconaisest hurscaxi näkywät/ mutta cuitengin sala syndiä tekewät/ Nijncuin Judalaiset olit/ ja wieläkin caicki ulcocullatut/ jotca ylönmielen hywä tekewät/ mutta sydämest he owat Jumalan Lain wiholliset/ ja owat cuitengin walmit muita duomidzeman/ nijncuin caickein ulcocullattuina tapa on/ jotca idzens cunnias ja puhtana pitäwät/ mutta owat cuitengin täynäns Ahneutta/ Cateutta/ Coreutta ja caicke Pahutta/ Matth. 23:26. Ne ylöncadzowat Jumalan Armon ja Laupiuden/ ja cocowat päällens Jumalan wihan/ heidän sydämens cowuden tähden. Nijn että Pawali nijncuin jalo Lain selittäjä ei jätä ketän ilman synnitä/ mutta ilmoitta Jumalan wihan caikille nijlle jotca omasta luonnostans eli woimastans hywä elämätä pitä tahtowat/ ja nijn ei heitä jätä paremmaxi cuin julkisyndisexi/ ja sano heidän paatunexi ja catumattomaxi. COlmannes Lugus teke hän ne molemmat yhtäläisexi/ ja sano yhden olewan nijncuin toisengin: Caicki syndiset Jumalan edes/ paidzi että Judalaisilla oli Jumalan sana/ waicka ei sitä monda heistä usconet/ mutta ei cuitengan sentähden ole Jumalan totuus ja wacuus huckunut. Ja sano sijtte 51. Psalmista/ Jumalan olewan wagan sanasans. Tule nijn taas sijhen endiseen/ osottain Ramatust caicki syndisexi/ ja ettei kengän tule Lain töiden cautta wanhurscaxi: mutta Laki/ sano hän/ on annettu/ että ihminen tundis syndins. Sijtte rupe hän opettaman oikiasta tiestä/

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

cuinga ihminen autuaxi ja wapaxi tule/ sanoden: he owat caicki syndiset/ eikä taida kerscata Jumalan edes: mutta he tulewat ilman omat ansiotans wanhurscaxi uscon cautta Christuxen päälle/ joca meille sen werelläns on ansainnut/ ja tullut meille Armonistuimexi Jumalasta/ joca meille caicki endiset synnit anda andexi. Jolla hän osotta/ että hänen wanhurscaudens/ jonga hän meille uscost anda/ ainoastans meitä autta: Joca tällä ajalla Evangeliumin cautta julistetan/ ja endisen aican Lain ja Prophetain cautta todistettin. Ja nijn Laki uscon cautta wahwistetan/ waicka Lain tegot sen cansa maahan lasketan/ nijn ettei kengän nijstä kehua taida. Nijncuin hän edellisis colmes Lugus on ilmoittanut synnin/ ja opettanut uscon tietä wanhurscauteen: nijn hän neljännes Lugus cohta muutamita wastahacoisita puheita: Ja rupe ensin sijtä/ joca caickein enimmäst nijden suusa on/ jotca uscost puhuttawan cuulewat/ cuinga se ilman töitä wanhurscaxi teke/ ja sanowat: eiköst ihmisen pidä hywiä töitä tekemän? Nijn hän myös täsä puhu Abrahamist/ ja sano: Mitästä Abraham on töilläns tehnyt? Owatco ne caicki turhat? Olitco hänen työns caicki kelwottomat? Ja päättä nijn Abrahamin paljasta Uscosta/ paidzi yhtäkän työtä/ tullen wanhurscaxi/ nijn selkiäst/ että ennencuin hän ymbärinsleickauxen työn täyttännyt oli/ kijtettin händä ennen Ramatus uscon cautta wanhurscaxi tullen/ Gen. 15:6. Jos ei hänen ymbärinsleickauxens työ hänen wanhurscauteens mitän auttanut/ jonga cuitengin idze Jumala hänen tehdä käski/ ja hän teki hywin/ että hän Jumalalle cuuliainen oli: nijn ei tosin myös yxikän muu hywä työ auta mitän wanhurscauteen. Mutta nijncuin Ymbärinsleickaus oli Abrahamille ulconainen mercki/ jolla hän wanhurscaudens uscosa osotti: nijn myös caicki muut hywät työt/ ei ole muut kuin ulconaiset merkit/ jotca usco noudattawat/ ja osottawat ihmisen myös sisällisest olewan Jumalan edes wanhurscasna/ nijncuin hywäkin hedelmä puun hywäxi osotta. Ja näin P. Pawali wahwista Ramatuista endisen opetuxens/ kuin hän uscosta colmannes Lugus opettanut oli: ja lisä wielä Dawidin todistuxen/ Psal. 32:1. joca myös sano ihmisen ilman töitä wanhurscaxi tulewan: waicka ei hän ilman töitä ole/ cosca hän on wanhurscaxi tullut. Sijtte lewittä hän tämän caickia muita Lain töitä wastan/ ja päättä ettei Judalaiset taida ainoastans olla Abrahamin perilliset sugun puolesta/ paljo vähemmin Lain töiden tähden: mutta heidän pitä perimän Abrahamin uscon/ jos he oikiat perilliset olla tahtowat. Että Abraham/ ennencuin Mosexen taicka ymbärinsleickauxen Laki tuli/ oli uscon cautta wanhurscaxi tullut/ ja caickein uscowaisten Isäxi cudzuttin. Ja myös paljo enämmin/ että Laki saatta pikemmin wihan kuin Armon/ ettei yxikän täytä Lakia rackaudella ja mielelläns. Sentähden pitä ainoan Uscon sen Armon hakeman/ joca Abrahamille luwattu oli. Ja nijn sencaltaiset owat meidän tähtemmä kirjoitetut/ että mekin uscoisimma. Wjydennes Lugus puhu hän Uscon hedelmästä ja tegoist/ kuin owat Rauha/ Ilo/ Rackaus Jumalan ja jocaidzen ihmisen puoleen/ suruttomus/ rohkeus/ ja wahwa Toiwo murHes ja kärsimises: sillä sencaltaiset aina oikiata usco noudattawat/ sen sanomattoman hywyden tähden/ kuin Jumala on meille Christuxes osottanut/ että hän on andanut hänen cuolla meidän tähtem ennencuin me sitä häneldä taisimmacan rucoilla/ Ja/ cosca me wielä hänen wihollisens olimma. Nijn tietkäm sijs Uscon/ ilman yhdetäkän työtä/ wanhurscaxi tekewän: mutta ei sijtä cuitengan seura/ ettei ensingän pidä hywiä töitä tehtämän/ waan ettei oikiat työt jäis tacaperin/ joista Tecopyhät ei mitän tiedä/ jotca omia tecojans ajattelewat/ joisa ei Rauha/ Riemu/ Lepo/ Rackautta/ Toiwo/ eikä jongun Christillisen työn taicka Uscon muoto ole. Sijtte lewittä hän tämän suloisest/ ja luettele/ custa molemmat sekä syndi että Wanhurscaus/ Cuolema ja Elämä tulewat/ ja asetta nämät caxi toinen toistans wastan: Adamin ja Christuxen. Nijncuin hän tahdois sano: Christus/ nijncuin toinen Adam/ tuli meille omistaman hänen wanhurscaudens/ vden syndymisen cautta uscosa: nijncuin toinen Adam oli synnin/ wanhan lihallisen syndymän cautta/ meidän päällemme

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

saattanut. Nijn sen cansa nyt saadan tietä ja wahwistetan/ ettei yxikän taida hänen töilläns idziäns synnistä autta wanhurscauten/ nijncuin ei yxikän myös taida idziäns estä/ ettei hän lihallisest synny. Tällä myös osotetan/ että Jumalan Laki/ joca oikeutta myöden auttaman pidäis/ jos muutoin jotakin olis cuin wanhurscauten auttais/ ei ole ainoastans ilman awuta tullut/ mutta on myös enändänyt syndiä/ että paha luondo sais sitä suuremman mielicarwauden Lain puoleen/ ja sitä enemmän sammutais himons/ jota enemmän Laki sitä kiellä. Sillä jota paremmin ihminen Lain ymmärtä/ sitä enemmän tunde jocainen hänen tuscans/ ja että cullekin on paljo tarpellisempi Armo ja Christus/ joca meidän heicko luondom autta. CUudennes Lugus/ otta hän eteens ylimmäiset Uscon tegot/ cuin on: Hengen sota Liha wastan täydellisest cuolettaman jääneitä synnejä ja himoja/ sijtte cuin ihminen on tullut wanhurscaxi. Ja opetta meitä/ etten me ole peräti wapahdetut uscon cautta synnistä/ nijn että me saamme aiwa joutilasna olla ja irtast elä/ nijncuin ei sillen yhtän syndiä oliscan: sillä synnit owat wieläkin/ waicka ei nijtä lueta cadotuxeen/ uscon tähden/ joca soti sitä wastan. Sentähden meidän on kyllä idze cansamme tekemist/ nijncauwan cuin me elämme/ että me meidän ruumimma hillitä taidaisim/ ja cuoletaisimma hänen himons/ ja waatisimma hänen jäsenitäs cuuliaisexi Hengelle/ ja ei himolle. Joiden cautta me tulemma Christuxen cuoleman ja ylösousemisen caltaisexi/ ja meidän Castemma täytämme (joca myös synnin cuolemata/ ja Armon vttä elämätä tietä) sijhenasti cuin me aiwa puhtaxi tulemma synnistä/ ja Christuxen cansa ruumilisest ylösousemma/ ja ijancaickisest elämme. Ja sen me taidamme tehdä/ sano hän/ että me olemme Armon ja en Lain alla. Jonga hän nijn selittä/ että ilman Laita olla/ ei nijn ole sanottu/ ettei meillä ensingän Lakia olis/ ja nijn jocainen tekis oman tahtons perän: mutta olla Lain olla/ on/ cosca me ilman armota Lain töisä waellamme. Ja sillä tawalla on syndi Lain tähden wäkewä/ sentähden/ ettei yxikän luonnostans suostu Lakijn/ joca on suuri syndi/ mutta Armo teke meille Lain rackaxi: Nijn ei sijs siellä enä syndiä ole/ ei myös Laki ole sillen meitä wastan/ waan se on meidän puoleldam. Tämä sijs on se oikia wapaus synnistä ja Laista/ josta hän täsä Lugus aina loppun asti kirjoitta/ että se on ainoastans wapaus/ ilolla hywä tehdä/ ja elä hywin ilman Lain waatimata. Sentähden se wapaus on Hengellinen wapaus/ joca ei Lakia poisota/ waan anda sen cuin Laki ano/ nimittäin/ suosion ja hywän tahdon/ jolla Lain caipaus asetetan/ nijn ettei hänellä sillen ole mitän päällecandamist eli waatimist. Nijncuin jos sinun olis jolleculle welca/ jota et sinä wois maxa: hänestä sinä cahdella tawalla päästä taidaisit: ensin/ ettei hän mitän sinulda ota/ waan särke welcakirjans: toisella tawalla/ jos jocu hywä mies sinun edestäs maxais/ ja annais sinulle/ jollas hänen welcans maxaisit. Tällä tawalla on Christus meitä Laista wapahtanut: sentähden ei se ole jocu lihallinen wapaus/ jonga ei mitän pidä tekemän: mutta se on sencaltainen wapaus/ joca paljo ja caickinaista teke/ ja joca Lain welcoimisesta ja welasta wapa on. SEidzemennes Lugus/ wahwista hän sencaltaiset wertauxella Awioskäskystä/ nimittäin/ cosca jocu mies cuole/ nijn waimo on wallallans/ ja molemmat owat toinen toisestans eroitetut/ ei nijn/ ettei se waimo saa otta toista miestä/ waan että hän paljo enemmän on sijtten wapa toiselle miehelle huoleman/ jota ei hän ennen saanut tehdä/ cuin hän endisestä pääsi: Nijn on myös meidän omatundom sidottu Lakijn/ sen wanhan ihmisen ala/ cosca se hengen cautta cuolettettu on/ nijn omatundo on wapa/ ja owat toinen toisestans wallallans/ ei nijn/ ettei omantunnon pidä mitän tekemän/ mutta hänen pitä nyt äsken pitämän idzens toisen miehen tygö/ joca on Christus/ ja elämän hedelmitä candaman. Sijtte selittä hän lawiamalla synnin ja Lain luonnon/ cuinga syndi ainoastans Lain cautta woimallisexi tule: sillä wanha ihminen tule ainoastans wihaisemmaxi Lakia wastan/ ettei hän woi maxa mitä Laki ano. Sillä hänen luondons on aina syndiä tehdä/ joca ei idzestäns muutacan taida/ sentähden on

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

Laki hänen surmans ja tautins. Ei/ että Laki on paha/ mutta ettei se paha luondo taida kärsiä Lain häneldäns hywä waatiwan. Nijn cuin jocu sairas ei taida kärsiä/ jos jocu waati händä juoxeman ja hyppämän ja muuta sencaltaista tekemän/ jota ainoastans terwe ihminen tehdä taita. Sentähden P. Pawali täsä päättä/ että cusa Laki oikein tutan ja ymmärretän/ sijnä ei hän muuta tee cuin ilmoitta meidän syndimme/ ja sillä meitä cuoletta/ tehden meitä welcapääxi Jumalan ijancaickisen wihan ja rangaistuxen ala. Nijn cuin se caicki omastunnos tuta ja tietä saadan/ cosca ainoastans Laki oikein sattunut on/ että jotakin muuta pitä ihmisellä oleman/ ja wielä enä cuin Laki/ jolla hän hurscaxi ja autuaxi tule. Mutta ne jotca ei oikein Lakia tunne/ owat sokiat/ ja käywät ylpiäst/ luullen töilläns Lain täyttäwäns: sillä ei he tiedä cuinga paljo Laki heildä waati/ nimittäin/ hywä/ wapat/ mielellistä ja iloista sydändä. Hän ilmoitta myös/ cuinga Hengi ja Liha ihmises keskenäns rijtelewät/ ja pane idzens todistuxexi/ että me oppisimme sen tegon oikein tundeman/ jolla synnit meisä cuoletetan. Ja cudzu sekä Hengen että Lihan Laixi: sillä njn cuin Jumalan Lain tapa on waatia ja anoa: njn myös Liha waati ja ano Henge wastan/ ja tahto pitä oman waldans. Taas/ Hengi waati ja ano Liha wastan/ ja tahto myös pitä oman waldans. Tämä rijta ja sota ppsy meisä njncauwan cuin me elämme/ muutamis enämmin ja muutamis wähemmin/ sen jälkeen cuin Hengi taicka Liha on wäkwämbi/ ja njn idze coco ihminen on sekä Hengi että Liha/ joca idzesäns soti/ sijhenasti cuin hän tule coconans hengellisexi. CAhdexannes Lugus/ wahwista hän sencaltaisia sotiwaisia/ ettei Lihan pidä heitä duomidzeman/ ja opetta lawiammalda Lihan ja Hengen luonnosta/ cuinga myös Hengi tule Christuxest/ joca hänen Pyhän Hengens meille on andanut/ se saatta meidän hengellisexi ja alaspaina Lihan. Ja wahwista meitä/ että me wielä silloingin olemma Jumalan lapset/ ehkä cuinga cowin syndi pyrki meisä/ njncauwan cuin me Henge seuramma/ ja syndiä wastan sodimma/ cuolettaman händä. Ja ettei yxikän ole njn hywä Liha hallidzeman/ cuin Risti ja kärsimys: wahwista hän meitä kärsimises/ Hengen awusta/ Rackaudesta ja caikista luondocappaleista/ nimittäin/ että Hengikin huoca meisä/ ja luondocappalet ikäwöidzewät meidän cansam/ että me Lihasta ja synnistä pääsisimme. Ja njn me näemmä/ että nämät colme Lucua kijruhtawat ainoastans uscon tecoon/ nimittäin/ wanha Adami cuolettaman/ ja liha alaspainaman. YHdexännes/ X. ja XI. Lugus/ opetta hän meitä Jumalan ijancaickisest edescadzomisest/ josta njn cuin algusta se tule/ cuca usco eli cuca ei usco/ cuca synnistä pääse eli cuca ei pääse: ja sentähden on se caicki poisotettu meidän käsistäm/ ja asetettu Jumalan käsijn/ jos me hywät olemma ja wapaxi tulemma. Joca myös meille on sangen tarpellinen: sillä me olemma njn heicot ja tietämättömät/ että jos se meillä olis/ njn ei yxikän ihminen autuaxi tulis/ waan Perkele caiketi caickia meitä voitais. Mutta Jumala on waca/ jonga edescadzomus ei wilpisty/ ei myös yxikän händä estä taida/ sentähden meillä on toiwo syndiä wastan. Mutta täsä on njlle tarcoille ja ylpeille hengille maali eteen pandu/ johon he heidän ymmärryxens wetäwät/ ruweten cohta algusta tutkiman Jumalan edescadzomisen sywyttä/ ja heitäns sijnä turhan waiwawat/ jos he owat Jumalalda walitut. Nämät idzens alassysäwät ja epäuscoon langewat/ taicka heitäns juuri wallallens laskewat/ eikä lucua pidä mitä jäljestä seura. Mutta noudata sinä tämän Epistolan toime/ ja pidä murhe Christuxest ja Evangeliumist/ että syndis ja hänen Armons tundisit. Njn myös/ että syndiä wastan sotisit/ njn cuin tämän Epistolan 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. Lucu opetta. Coscas 8. Lucuun tullut olet/ Ristin ja kärsimisen ala/ njn se sinua oikein Jumalan edescadzomisest opetta: 9. 10. ja 11. Lucu taas/ cuinga lohdullinen se on: Sillä ilman kärsimistä/ Ristiä ja cuoleman hätä/ ei taida yxikän edescadzomisest selkiäst tutkia/ ilman wahingota/ ja salaista wiha Jumalata wastan. Sentähden pitä wanha Adam ennen hywästi cuolettaman/ cuin hän näitä kärsi ja juo tätä wäkwätä wijna/ cuin on Risti: carta sijs ettes juo

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

wijna wielä nisästä imeisäs/ se on/ älä ennen Jumalan salaista edescadzomist cowin tutki/ cuins wastoinkäymisen cautta hywästi harjoitettu olet. Jocaidzella opilla on hänen määräns/ aicans ja ikäns. XII. Lugus/ opetta hän oikiast Jumalan palweluxest/ ja teke caicki Christityt ihmiset Papeixi/ uhraman/ ei raha eikä carja/ nijncuin Laki käske/ waan oman Ruumins himoin cuolettamises. Sijtte kirjoitta hän Christittyiden ulconaisen menon hengellises hallituxes: cuinga Christillisten ihmisten pitä opettaman/ Saarnaman/ hallidzeman/ palweleman/ andaman/ kärsimän/ racastaman/ elämän ja tekemän ystäwitä/ wihollisia ja caickia ihmisiä wastan. Näitä töitä Christitty teke: sillä sanottu on: ei Usco ole joutilas. XIII. Lugus/ opetta hän meidän mailmallist Esiwalda cuuleman ja totteleman/ joca sentähden on säättö/ ja waicka ei se taida ketän Jumalan edes hywäxi tehdä/ nijn hän cuitengin saatta hywille ulconaisen Rauhan ja warjeluxen/ ja pahoille pelgon/ ettei he nijn irtat ole paha tekemän: jonga tähden se on hywille iloxi/ ehkei he sitä tarwidze. Mutta lopus sulke hän caicki rackauteen/ ja päättä/ että nijncuin Christus meille tehnyt on/ nijn pitä meidängin tekemän/ ja händä seuraman. XIII. Lugus/ opetta hän meidän nijden cansa siwiästi menemän/ joilla on heicko omatundo Uscosa/ ja heitä armahtaman/ etten me Christillistä wapautta heidän wahingoxens harjoitais/ mutta pikemmin heickouden parannuxexi: jos ei nijn tapahdu/ nijn sijtä nouse rijta ja Evangeliumin ylöncadzomus/ joisa cuitengin paljo on. On sijs parambi jotakin wälttä heicon tähden/ siihenasti cuin hän wahwistu/ ettei coco Evangeliumin oppi poistulis. XV. Lugus/ asetta hän Christuxen opetuxexi/ että mekin muita heickoja kärsisimme/ jotca wielä julki synneis ja pahois tawois wialliset owat/ nijtä pitä meidän kärsimän/ eikä hyljäman/ nijncauwan cuin he paremmaxi tulewat: sillä nijn on Christuskin meidän cansamme tehnyt/ ja wielä jocapäiwä teke/ kärssein meisä paljo häpiätä ja pahutta/ josta hän meitä aina autta. Sijtte päättä hän/ ja rucoile nijden edestä/ kijttäin heitä ja andain heitä Jumalan haldun/ ja ylistä hänen Wircans. Hän rucoile myös nijldä sangen siwiäst apua/ nijlle köyhille cuin Jerusalemis olit. Tämä on caicki sula rackaus cuin hän puhu/ jota hän myös teke. XVI. Ja wijmeises Lugus on yxi terwehdys/ josa hän ystäwitäns terwehtä/ secoittain siihen jalon neuwon ihmisten opista/ joca ajallans Evangeliumin ja Christillisen opin secaa tulewa oli/ ja pahoituxen saattawa. Nijncuin hän jo ennen wisusti nähnyt olis ne moninaiset ihmisten säädyt ja käskyt/ cuin Romista ja Romarein cautta piti tuleman: ja heidän petolliset Kirjans ja opetuxens/ jotca nyt caiken mailman likimmitten upottanet owat/ ja sekä tämän Epistolan ja coco pyhän Ramatun/ että myös caiken Hengen ja Uscon sammuttanet/ nijn ettei sillen muuta ole/ cuin se epäjumala/ wadza/ jonga palwelixi P. Pawali heidän cudzu ja nimittä. Jumala meitä heistä warjelcon/ Amen. Näin me täydellisest tästä Epistolasta löydämme/ mitä Christityn ihmisen tietämän pitä/ nimittäin/ mikä Laki/ Evangelium/ Syndi/ Rangaistus/ Armo/ Usco/ Wanhurscaus/ Christus/ Jumala/ hywät tygöt/ Rackaus/ Toiwo ja Risti on. Ja cuinga meidän pitä meitä käyttämän jocaista wastan/ mikä hän on/ hywä eli paha/ hurscas eli syndinen/ wäkwä eli heicko/ ystäwä eli wihollinen/ ja cuinga meidän pitä myös idzemme wastan käyttämän: Caicki nämät on hän Ramatulla wäkwästi wahwistanut/ nijn myös omilla ja Prophetain töillä/ nijn ettei tästä sillen mitän puutu. Sentähden on nähtäwä/ että P. Pauli tahdoi tähän Epistolaan caicki ne lyhykäisest päättä ja sulke/ cuin Christilliseen ja Evangeliumin oppijn tule/ ja nijn hän walmista tien Wanhaan Testamentijn: Sillä ilman epäilemät/ joca tämän Epistolan pitä hywin sydämesäns/ hänellä on caiken Wanhan Testamendin kirckaus ja woima. Sentähden pitä jocaidzen Christityn idzens aina tähän totuttaman ja harjoittaman. Johonga Jumala armons andacon/ AMEN.

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

I. Lucu .

PAwali terwehtä Romareita/ v. 1. kijttä Jumalata heidän käändymisens ja uscons edest/ v. 8. sano ikäwöinnens tulla heidän tygöns/ Saarnaman heillen Christuxen Evangeliumita/ v. 9. Jota ei hän häpe: sillä se on Jumalan woima/ caikille uscowaisille autuudexi/ v. 16. josa Jumalan wanhurscaus uscosta ilmoitetan/ v. 17. Sano caicki ihmiset syndisexi/ ja Jumalan wihan alla olewan/ v. 18. Ensist pacanat/ jotca Jumalan hyljännet olit/ ja käändänet idzens epäjumalden tygö/ v. 19. Ne owat taas sentähden caickinaseen syndijn ja wääryteen hyljätyt/ v. 24.

1:1 PAwali Jesuxen Christuxen Palwelia/ cudzuttu Apostolixi/ eroitettu Jumalan Evangeliumita Saarnaman/
1:2 Jonga hän on ennen Prophetains cautta pyhisä Ramatuisa luwannut.
1:3 Hänen Pojastans/ joca on Dawidin siemenestä lihan puolesta syndynyt.
1:4 Ja on wäkewästi ilmoitettu Jumalan Pojaksi sildä Hengeldä joca pyhittä/ että hän on ylösnosnut cuolluista/ se on/ Jesus Christus meidän HERram:
1:5 Jonga cautta me olemma Armon ja Apostolin wiran saanet/ caickein pacanain seas/ Uscon cuuliaisudexi hänen Nimens päälle.
1:6 Joidenga lugusta tekin oletta/ jotca Jesus Christus on cudzunut.
1:7 Caikille/ jotca Romisa owat/ Jumalan rackaille/ ja cudzutuille Pyhille. Armo olcon teidän cansan/ ja Rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda.
1:8 ENSin kijtän minä Jumalatani/ Jesuxen Christuxen cautta/ teidän caickein tähtenne/ että teidän uscoan caikesa mailmasa mainitan:
1:9 Sillä Jumala on minun todistajan (jota minä hengesäni hänen Poicans Evangeliumis

palwelen) että minä aina lackamat teitä muistan.

1:10 Ja pyydän rucouxisani/ että minä saisin kerrangin/ jos Jumala tahto/ onnellisen tien tulla teidän tygönne.

1:11 Sillä minä ikäwöidzen teitä nähdä/ että minä jotain hengellistä lahja teille jacaisin/ wahwistaxeni teitä.

1:12 Se on/ että minä saisin ynnä teidän cansan lohduituxen/ Uscon cautta/ sekä teidän että minun.

1:13 Mutta en minä tahdo teildä salata/ rackat weljet/ että minä olen usein ajatellut tulla teidän tygönne/ waicka minä olen tähänasti estetty/ että minä teidängin seasan jongun hedelmän saisin/ nijncuin pacanaingin seas.

1:14 Minä olen welcapää Grekeille ja ei Grekeille/ wijsaille ja tyhmille.

1:15 Sentähden nijn paljo cuin minusa on/ olen minä teillekin walmis Romisa Evangeliumita Saarnaman.

1:16 Sillä en minä häpe Christuxen Evangeliumita/ joca on Jumalan wäki/ idzecullengin uscowaiselle autuudexi.

1:17 Ensin Judalaiselle ja sijtte Grekille: sillä sijnä julistetan se wanhurscaus/ joca Jumalan edes kelpa/ cuin uscosta uscohon tule/ nijncuin kirjoitettu on: Wanhurscas elä hänen uscostans.

1:18 Sillä Jumalan wiha ilmesty Taiwast caickein ihmisten jumalattomuden ja wääryden tähden/ jotca totuuden wäärydes pitäwät.

1:19 Sentähden se cuin taitan Jumalasta tuta/ on heille tiettäwä/ jonga Jumala heille ilmoitti/

1:20 Sijnä/ että hänen näkymättömät menons/ se on/ hänen ijancaickinen woimans ja jumaludens nähdäisin/ cosca nijtä hänen tegoisans tutkitan/ nimittäin/ mailman luomises.

1:21 Nijn ettei heillä ole yhtän estelemyst: sillä he tiesit olewan yhden Jumalan/ ja ei ylistänet

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

händä nijncuin Jumalata/ eikä kijttänet/ waan wilpistelit omisa ajatuxisans/ ja heidän järjetöin sydämens on piminnyt.

1:22 Cosca he idzens wijsaxi luulit/ nijn he owat tyhmäxi tullet.

1:23 Ja owat catomattoman Jumalan cunnian muuttanet cuwaxi/ ei ainoastans tehdyn catowaisten ihmisten/ mutta myös linduin/ neljäjalcaisten ja matelewaisten eläinden muotoisexi.

1:24 Sentähden on myös Jumala heidän laskenut sydämens himoihin/ saastauten/ häwäisemän keskenäns oma ruumistans/

1:25 Jotca Jumalan totuuden owat walhexi muuttanet/ ja owat cunnioittanet ja palwellet enemmän luoduja cuin idze Luoja/ jota pitä ijancaickisest kijtettämän/ Amen.

1:26 Sentähden on myös Jumala heidän ylönandanut häpiälisijn himoihin/ että heidän waimons owat muuttanet luonnollisen tawan luondo watan.

1:27 Nijn myös miehet owat ylönandanet waimoin luonnollisen pitämisen/ ja owat toinen toisens puoleen himoisans palainnet/ ja miehet owat miesten cansa riettauden tehnet/ ja owat saanet/ nijncuin pitikin/ exymisens palcan idze heisäns.

1:28 Ja nijncuin ei he tahtonet Jumalata tuta/ nijn Jumala laski myös heidän häijjyn mielehen/ tekemän nijtä cuin ei pidäis tehtämän:

1:29 Täynäns caickia wääryttä/ Salawuoteutta/ Coirutta/ Ahneutta/ Pahutta/ täynäns Cateutta/ Murha/ Rijta/ Petosta.

1:30 Pahantawaiset/ corwancuiscutteliat/ panetteliat/ Jumalan ylöncadzojat/ wäkiwallaiset/ corjat/ öyckärit/ pahain neuwoin pesät/ wanhemmillens tottelemattomat.

1:31 Tompelit/ wilpisteljä/ julmat/ sopimattomat/ haluttomat.

1:32 Jotca Jumalan wanhurscauden tietäwät (että ne cuin näitä tekewät/ owat cuoleman

ansainnet) ei he ainoastans nijtä tee/ mutta myös suostuwat nijhin/ jotca nijtä tekewät.

Vers.4. Hengeldä) P. Hengi on annettu jälkeen Christuxen Taiwasen astumisen. Aina sijtä ajasta on hän pyhittänyt Christityt/ ja kircasta Christuxen caikes mailmas/ että hän on Jumalan Poica/ caikella wäellä/ sanois/ merkeis ja ihmeis. v. 14. Ei Grekeille) Caicki wieras Canssa cudzuttin Barbareixi/ jotca ei Grekiläiset ollet. v. 17. Wanhurscaus joca Jumalan edes kelpa) On se wanhurscaus joca Jumalalle kelpa. v. eod. Uscosta uscohon) Sijtä aljetusta ja heicosta uscosta sijhen wahwaan: sillä ei usco ole joutilas v. 18. Taiwahast) Se ilmoitetan Taiwast/ muutoin ei caicki mailma sijtä mitän tiedäis: ettei yxikän ihminen ole wanhurscas Jumalan edes/ mutta caicki owat jumalattomat/ syndiset ja wäärät/ se on/ wihan lapset/ ut infra, cap. 3:11. non est justus. etc. Ja waicka he jotakin Jumalast tietäwät eli cuulewat/ owat he cuitengin nijn pahat/ ettei he händä kijtä eikä palwele/ sentähden he myös rangaistuxexi caickinaisijn syndeihin langewat. v. 21. Ajatuxisans) Cusa ei usco ole/ sijnä toimi horju yhdestä toiseen/ sijhenasti cuin hän hänen ajatuxisans peräti sokiaxi tule/ nijncuin caikille wijsaille ja tarcoille tapahtu. v. 25. Totuuden) se on/ he owat oikiasta Jumalasta epäjumalan tehnet. v. 28. Laski heidän häijjyn mieleen) Tradiditillos mittere Diabolo Sicut non hunc locum medicus inepteq gerum deferit minime relevetur. Nijn myös Jumala idze puhu/ Psal. 81:13. Ja Pawali/ Actor. 14:15.

II. Lucu .

PAwali osotta myös nijstä/ jotca ulconaisest näkywät olewan hywät ja nuhtettomat/ ja nijn owat olewanans muita paremmat/ että he muita duomidzewatkin/ nijn ei he ole sentähden wapat: waan että he himoidzewat

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

tehdä sitä sala cuin he muisa laittawat/ owat hekin sijs Jumalan wihan ja Lain kirouxen alla/ v. 1. Ja waicka ei caikilla ole Jumalan kirjoitettu Laki/ nijncuin Judalaisilla: tietäwät he cuitengin luonnosta jollakin tawalla Lain/ ja pitä sentähden sen jälkeen duomittaman/ v. 11. Mutta Judalaiset/ joilla on Jumalan kirjoitettu Laki/ ja ei sitä cuitengan pidä/ pitä Lain jälkeen duomittaman/ v. 17.

2:1 SEntähden/ ihminen/ et sinä taida idziäs syyttömäxi tehdä/ waicka cuca sinä olet joca duomidzet: Sillä josa sinä toista duomidzet/ sijnä sinä idzes duomidzet/ ettäs juuri sitä teet/ jotas duomidzet.

2:2 Sillä me tiedämme että Jumalan duomio on oikia/ nijden päälle jotca sencaltaista tekewät.

2:3 Eli luuletcos/ ihminen/ sinä joca nijtä duomidzet jotca sencaltaista tekewät/ ja sinä myös sitä teet/ että sinä wäldät Jumalan duomion?

2:4 Eli cadzotcos ylön hänen hywydens/ kärsimisens ja pitkämielisydens rickauden? Etkös tiedä että Jumalan hywys wetä sinua parannukseen?

2:5 Mutta sinun cowudes ja catumattoman sydämes jälkeen/ cartutat sinä wihan idzelles wihan päiwänä/

2:6 Cosca Jumalan oikia duomio ilmaundu/ joca anda idzecullengin hänen töidens perän:

2:7 Nimittäin/ jotca pyytäwät ylistystä/ cunniata ja catomatoinda meno kärsimisellä hywisä töisä/ ijancaickisen elämän.

2:8 Mutta nijlle jotca rijtaiset owat/ eikä cuule totuutta/ waan wääryttä/ on tulewa närkästys ja wiha:

2:9 Murhe ja waiwa caickein ihmisten sieluin päälle/ jotca paha tekewät: ensist Judalaisille/ nijn myös Grekeille.

2:10 Mutta kijtos/ cunnia ja rauha caikille nijlle jotca hywä tekewät: ensist Judalaisille/ nijn myös Grekeille.

2:11 Sillä ei Jumala cadzo ihmisen muodon jälkeen.

2:12 Caicki jotca ilman Laita owat syndiä tehnet/ ne myös ilman Laita duomitan: ja caicki jotca Lais owat syndiä tehnet/ ne Lain cautta duomitan:

2:13 Sillä ei ne ole Jumalan edes wanhurscat/ jotca Lain cuulewat: mutta ne jotca Lain töilläns täyttäwät/ ne wanhurscana pidetän.

2:14 Sillä jos pacanat/ joilla ei Lakia ole/ tekewät luonnostans sitä cuin Laki ano/ nijn he/ waicka ei heillä Laki ole/ owat idze heillens Laki/

2:15 Että he osottawat Lain työt olewan kirjoitetut heidän sydämihins/ ja nijn heidän omatundons todista/ ja nijden ajatuxet/ jotca keskenäns candawat ja heitäns syyttömäxi tekewät:

2:16 Sinä päiwänä/ cosca Jumala ihmisten salaisudet on duomidzewa Jesuxen Christuxen cautta/ minun Evangeliumini perästä.

2:17 CADzo/ sinä cudzutan Judalaisexi/ ja sinä luotat idzes Lakijn/ ja kerscat sinuas Jumalasta/ ja tiedät hänen tahtons.

2:18 Ja että sinä olet Laista neuwottu/ nijn sinä coettelet mitä paras tehdä olis.

2:19 Ja luulet idzes sokiain johdattajaxi/ ja nijden walkeudexi/ jotca pimeis owat.

2:20 Ja tyhmäin curittajaxi/ ja yxikertaisten opettajaxi/ ja sinullas olewan muodon ja totuuden tunnon Laista.

2:21 Sinä opetat muita ja et idziäs opeta. Sinä Saarnat: ei pidä warastaman/ ja sinä idze warastat. Sinä sanot: ei pidä huorin tehtämän/ ja sinä idze teet huorin.

2:22 Sinä cauhistut epäjumalita/ ja raatelet sitä Jumalalda cuin hänen tule.

2:23 Sinä kerscat idziäs Laista/ ja häwäiset Jumalata Lain ylidzekäymisellä:

2:24 Sillä teidän tähtenne tule Jumalan nimi pilcatuxi pacanain seas/ nijncuin kirjoitettu on.

2:25 YMBäriinsleickaus kelpa/ jos sinä Lain pidät? mutta jollet sinä Lakia pidä/ nijn sinun

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

ymbärinsleickaues on esinahaxi käändynyt.

2:26 Jos sijs esinahca Lain wanhurscauden

pitä/ etkös luule hänengän esinahcans

luettawan hänelle ymbärinsleickauesxi?

2:27 Ja nijn se joca luonnostans esinahca on

ja täyttä Lain/ pitä sinua duomidzeman/ joca

bookstawin ja ymbärinsleickaues Lain

ylidzekäyt.

2:28 Sillä ei se ole Judalainen/ joca ulconaisest

Judalainen on: ei myös se ole

ymbärinsleickaues cuin ulconaisest lihas

tapahtu.

2:29 Mutta se on Judalainen/ joca sisällisest

salattu on/ ja sydämen ymbärinsleickaues/ on

ymbärinsleickaues/ joca Henges tapahtu ja ei

bookstawis/ jonga ylistys ei ole ihmisildä/

waan Jumalalda.

*Vers.4. Pitkämielisydens) Se on hyvä tapa/
että jocu hitast wihastu/ ja wääryttä nuhtele:*

*mutta kärsimys on/ cosca paha kärsitän
tawaran/ ruumin eli cunnian puolesta/ waicka*

*se oikeudellakin tapahduis: hywys on/
caickinainen ruumillinen hyvä työ/ ja*

ystwälinen meno. v. 13. Jotca Lain töilläns

täyttäwät) Cadzo Lev. 18:5. v. 14.

*Luonnostans) Luonnollinen Laki on: mitä sinä
sinulles tahdot tehtäwän/ eli wäldettä muilda/
nijn tee sinäkin se/ ja wälda toista. Johon coco*

*Mosexen Laki suljetan/ nijncuin Christus sano/
Matth. 7. josta Laista ei pacanat muuta tee*

cuin ulconaisia töitä/ nijncuin Judalaisetkin

*Mosexen Laista: Ja tämä on se walitus ja syy/
että yxi syndi on suurembi toista/ cuin Lakia*

*wastan tehdän. v. 22. Raatelet) Jumalan on
cunnia/ sen caicki tecopyhät häneldä*

*warastawat. v. 26. Esinahca) Nijn P. Pawali
cudzu pacanat/ ettei he ollet*

ymbärinsleicatut/ nijncuin Judalaiset olit. v.

*29. Henges) Hengexi cudzutan se cuin Jumala
ylönluonnollisest waicutta: Bookstawixi/ caicki*

*cuin ihminen idzestäns ilman Hengen awuta
teke.*

III. Lucu .

SEn hän myös osotta Judalaisista/ että waicka

he olit jalommat pacanoita/ sijnä/ että heille

oli Jumalan sana ja lupauxet uscotut/ v. 1. nijn

ei he cuitengan ollet Jumalan edes ensingän

paremmat/ waan olit syndiset nijncuin

pacanatkin/ v. 9. Sulke sijs/ ettei kengän tule

Lain töista wanhurscaxi/ v. 20. waan

ainoastans Jumalan armosta/ sen pelastuxen

cautta cuin Jesuxes Christuxes tapahtu/ ja

uscon cautta hänen päällens/ v. 21.

3:1 MIstä Judalainen on parambi? Eli mitä
ymbärinsleickaues autta? Tosin/ sangen paljo.

3:2 Ensin/ että heille on uscottu mitä Jumala
idze puhunut on.

3:3 Mutta ettei muutamat nijtä usconet/ mikä
sijtä on? Pidäiskö heidän epäuscons Jumalan
uscon turhaxi tekemän? Pois se.

3:4 Waan parammin/ olcon Jumala totinen/ ja
caicki ihmiset walehteliat. Nijncuin kirjoitettu
on: sinun pitä totisen sanoisas oleman/ ja
woitat cosca sinä duomitan.

3:5 Jos sijs se nijn on/ että meidän wäärydem
Jumalan oikeutta ylistä/ mitästä me
sanomma? Ongo sijs Jumala wäärä/ että hän
sijtä wihastu? (minä puhun ihmisten tawalla)
pois se.

3:6 Cuinga Jumala sijtte taidais mailma
duomita?

3:7 Sillä jos Jumalan totuus minun walheni
cautta cunnialisemmaxi tulis/ hänen
ylistryxens/ mingätähden minun pitäis wielä
sijtte nijncuin syndinen duomittaman?

3:8 Ja ei parammin tehdä (nijncuin meitä
häwäistä/ ja muutamat puhuwat meidän
sanowan) tehkämme paha/ että sijtä hyvä
tulis. Joiden cadotus on päänäns oikia.

3:9 MIstä me nyt siihen sanomma?

Olemmaco me parammat cuin he? Emme
ensingän: sillä me olemma ennen osottanet/
että sekä Judalaiset/ ja Grekit owat caicki

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

synnin alla.

3:10 Nijn cuin kirjoitettu on: Ei ole kengän wanhurscas/ ei yxikän.

3:11 Ei ole yhtäkän ymmärtäväistä/ ei edzi kengän Jumalata.

3:12 Caicki owat poikennet/ ja caicki owat kelwottomaxi tullet. Ei ole yhtän joca hywä teke/ ei yhtäkän.

3:13 Heidän curckuns on awojoin hauta/ heidän kielilläns he pettäwät.

3:14 Heidän huuldens alla on kykärmen wiha/ heidän suuns on täynäns kirousta ja haikeutta.

3:15 Heidän jal cans owat nopiat werta wuodattaman.

3:16 Heidän teisäns on sula tusca ja sydämen kipu.

3:17 Ei he rauhan tietä tundenet:

3:18 Ei ole Jumalan pelco heidän silmäins edes.

3:19 Mutta sen me tiedämme/ että caicki cuin Laki sano/ sen hän sano nijlle jotca Lain alla owat/ että jocainen suu pitä tukittaman/ ja caiken mailman pitä Jumalan edes wicapään oleman:

3:20 Ettei yxikän Liha taida Lain töiden cautta hänen edesäns wanhurscaxi tulla: sillä ainoastans Lain cautta synnin tundo tule.

3:21 Mutta nyt on se wanhurscaus joca Jumalan edes kelpa ilman Lain awuta julistettu/ ja Lain ja Prophetain cautta todistettu.

3:22 Se Jumalan wanhurscaus (sanon minä) joca tule Jesuxen Christuxen uscosta/ caickein tygö/ ja caickein päälle/ jotca uscowat.

3:23 Sillä ei täällä ole yhtän eroitusta/ caicki owat he syndiset/ ja ei he taida mistän kerscata Jumalan edes.

3:24 Ja tulewat ilman ansiotans wanhurscaxi/ hänen armostans/ sen lunastuxen cautta cuin on Jesuxes Christuxes.

3:25 Jonga Jumala on armonistuimexi asettanut/ uscon cautta hänen weresäns. Joille hän sen wanhurscauden/ cuin hänen

edesäns kelpa/ taridze/ sijnä/ että hän ne synnit andexi anda.

3:26 Jotca tähän saacka jäänet olit Jumalan kärsimisen ala/ että hän tällä ajalla taridzis/ sen wanhurscauden/ joca hänen edesäns kelpa/ että hän ainoa wanhurscas olis ja sen wanhurscaxi tekis/ joca Jesuxen uscosta on.

3:27 CUsa sijs nyt on kerscaus? Se on pois. Mingä Lain cautta? Töiden Lain cautta? Ei/ waan uscon Lain cautta

3:28 Nijn me sijs sen sixi pidämme/ että ihminen tule wanhurscaxi ilman Lain töitä/ ainoastans uscon cautta.

3:29 Eli ongo Jumala ainoastans Judalaisten Jumala? Eikö hän ole myös pacanain Jumala? Ja totisest/ hän on pacanaingin Jumala.

3:30 Sillä yxi ainoa on Jumala/ joca ymbärinsleickauxen teke wanhurscaxi uscosta/ ja esinahan uscon cautta.

3:31 Cuinga? Teemmäkö me Lain tyhjäxi uscon cautta? Pois se/ waan me wahwistamme Lain.

Vers.4. Walehteliat) Jumala kyllä pitä sanans: mutta joca ihmisiin turwa/ se lange. V. 7. Cunnialisemmaxi tulis) Dawid sano: Sinun ainoan wastas minä syndiä tein/ ja pahasti sinun edesäs tein/ että sinun sanoisas wanhurscas olisit/ ja woittaisit cosca sinä duomitan/ etc. Se cuulu nijncuin syndiä pidäis tehtämän/ että Jumalan wanhurscaus sen cautta ylistettäisin/ nijncuin P. Pawalikin täsä osotta (wääräin Apostolitten luulon jälkeen) joca ei cuitengan nijn ole. Mutta meidän pitä syndimme tundeman/ joiden tähden Jumala meitä nuhtele/ että hän Laisans wagaxi ja hurscaxi tunnustettaisin. Mutta tästä tundemisest rijtelewät tecopyhät Jumalan cansa/ eikä tahdo heidän töitän sanottawan synnixi/ mutta Jumalan pitä oleman heidän walehtelians/ ja heildä duomittaman. Sentähden tahto P. Pawali/ ettei synnit Jumalata ylistä (muutoin olis parambi syndiä

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

tehdä/ cuin hyvä) mutta synnin tundemus ylistä Jumalata/ ja hänen Armons. Nijn Jumala tule wanhurscaxi/ ja caicki ihmiset walehteliaxi/ joca ei sitä tunnusta tahdo. Ja ei heidän epäuscons tee Jumalan Usco tyhjäxi: sillä hän woitta cuitengin ja pysy totisna. V. 20. Liha) On täsä ihminen. v. 23. Caicki owat he syndiset) Ota täsä waari/ että hän sano: caicki owat he syndiset/ joca on tämän Epistolan ja coco Ramatun pääcappale/ että caicki owat syndiset/ jotca ei ole Christuxen weren cautta uscosa wanhurcaxi tehdyt. Mutta ymmärrä tämä Texti hywin: sillä täsä alapainetan caicki tecoin ansiot ja töiden kerscaus/ nijncuin P. Pawali täsä sano/ ja nijn jää ainoastans Jumalan Armo/ jonga cautta me wanhurscaxi tulemma. v. 31. Me wahwistamme Lain) Nijn Laki uscon cautta kijnnitetän eli täytetän/ että ihminen tule ainoastans uscosta wanhurscaxi ja teke sijtte hywäst sydämeist mitä Laki käske.

IV. Lucu .

P. Pawali puhu Abrahamist/ joca on uscosta wanhurscaxi tullut/ v. 1. Cuningas Dawidin todistuxest/ joca myös meidän autuudem pane syndein andexi saamiseen/ v. 6. Sano myös/ että Abraham oli wanhurscas ennen cuin hän ymbärinsleicattin/ elickä sai jongun Lain/ v. 9. että Abraham sai lupauxen/ uscon wanhurscauden cautta/ v. 13. Ja että se on armosta/ nijn se on sitä wahwembi/ v. 16. Kirjoitta myös Uscon omaisuden Abrahamin uscosta/ että hän on wahwa luottamus Jumalan lupauxijn/ ehkä cuinga ne meidän silmäim edes mahdottomixi näkywät/ v. 18.

4:1 Mitästä me sijs sanomma meidän Isäm Abrahamin Lihan puolesta löynnen?
4:2 Me sanomma: jos Abraham on töiden cautta wanhurscaxi tullut/ nijn hänellä on kyllä kerscamist/ waan ei Jumalan edes.

4:3 Mutta mitä Ramattu sano? Abraham uscoi Jumalan päälle/ ja se luettin hänelle wanhurscaudexi.

4:4 Mutta sille joca työtä teke/ ei maxeta palcka armosta/ waan ansiosta.

4:5 Mutta joca ei työtä tee/ waan usco sen päälle joca jumalattoman wanhurscaxi teke/ hänen uscons luetan hänelle wanhurscaudexi.

4:6 Nijn cuin Dawid sano: Autuus on ainoastans sen ihmisen/ jonga Jumala ilman töiden awuta wanhurscaxi luke/ cosca hän sano:

4:7 Autuat owat ne/ joidenga wäärydet owat andexiannetut:

4:8 Ja joidenga synnit peitetyt owat: autuas on se mies jolle Jumala ei syndiä lue.

4:9 Lienekö tämä autuus ainoastans ymbärinsleickauxelle tullut/ elickä esinahalle? Nijmbä me sanomma: Abrahamille luettin hänen uscons wanhurscaudexi.

4:10 Cuingasta se hänelle luettin? ymbärinsleickauxes eli esinahas? Ei ymbärinsleickauxes/ waan esinahas.

4:11 Mutta ymbärinsleickauxen merkin otti hän wahwistuxexi/ että hän oli uscon cautta wanhurscaxi tehty/ joca hänellä esinahas oli/ että hänen piti oleman caickein Isä/ jotca esinahasa uscoit/ että se nijllekin pitäis wanhurscaudexi luettaman.

4:12 Ja hän tulis myös ymbärinsleickauxen Isäxi/ ei ainoastans nijden jotca ymbärinsleicatuista syndynet owat: mutta myös nijden/ jotca sen uscon jälkiä waeldawat/ joca meidän Isämme Abrahamin esinahas oli.

4:13 Sillä ne lupauxet/ että hänen piti mailman perillisexi tuleman: ei ole Abrahamille/ eikä hänen siemenillens Lain cautta tapahtunet/ waan uscon wanhurscauden cautta:

4:14 Sillä jos ne/ jotca Laista owat/ owat perilliset/ nijn usco on turha ja lupaus on huckan tullut:

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

4:15 Sillä Laki kehoitta wihan. Mutta cusa ei Lakia ole/ ei siellä ole myös Lain ylidzekäymistä.

4:16 Sentähden wanhurscaus tule uscosta/ että sen pitä armosta oleman. Ja se lupaus pitä wahwa oleman caikille siemenille/ ei nijlle ainoastans cuin Lain alla owat: mutta myös nijlle jotca Abrahamin uscosta owat/ joca on meidän caickein Isäm.

4:17 Nijn cuin kirjoitettu on: Minä asetin sinun monen pacanan Isäxi Jumalan edes/ jonga päälle sinä usconut olet/ joca cuollet eläwäxi teke/ ja cudzu sen joca ei oleckan nijncuin olis.

4:18 Ja hän uscoi sen toiwon/ josa ei ensingän toiwottapa ollut/ että hänen piti oleman monen pacanan Isän/ nijncuin hänelle sanottu oli: nijn sinun siemenes pitä oleman.

4:19 Ja ei hän tullut heicoxi uscosa/ eikä totellut puolicuollutta ruumistans/ ehkä hän jo läHes sata ajastaica wanha oli/ eikä Saran cuollutta cohtua.

4:20 Sillä ei hän epäillyt ensingän Jumalan lupauxesta epäuscon tähden:

4:21 Waan oli wahwa uscos/ ja andoi Jumalalle cunnian/ ja oli caickein wahwin sijtä/ että mitä Jumala lupa/ sen hän myös woi täyttä.

4:22 Sentähden se on myös hänelle wanhurscaudexi luettu. Nijn ei se ole ainoastans hänen tähtens kirjoitettu/ että hänelle se luettu oli/

4:23 Mutta myös meidän tähtem/ joille se myös luetan/ jos me sen päälle uscommat/ joca meidän HERran Jesuxen cuolleista herätti:

4:24 Joca meidän syndeimme tähden on ulosannettu/ ja meidän wanhurscaudemme tähden ylösherätetty.

Vers.11. Esinahas) Abraham uscoi ja tuli wanhurscaxi ennencuin hän ymbärinsleicattigan/ Gen. 15:5. että armo

olis ennen ollut cuin teco. V. 16. Caikille siemenile) se on/ Judalaisille ja pacanoille: sillä pacanat/ jotca uscowat/ owat nijn Abrahamin siemen/ cuin Judalaisetkin. V. 21. Cunnian) Joca Jumalan päälle usco/ se hänelle cunnian anda: sillä hän on totinen/ caickiwaldias/ hurscas/ wijsas/ hywä/ etc. Ja nijn Usco täyttä ne colme ensimmäistä käskyä/ ja teke ihmiset wanhurscaxi Jumalan edes: ja se on se oikia Jumalan palwelus.

V. Lucu .

PAwali kirjoitta wielä Uscon wanhurscauden hyödytyxest ja hedelmäst/ joca on: rauha ja wapa käyminen Jumalan tygö/ toiwon tulewaisest cunniast/ kerscaus murHesa ja Pyhän Hengen osallisuus/ v. 1. Teke caunin wertauxen Christuxen ja Adamin waihelle: Että nijncuin syndi ja cuolema owat Adamin cautta mailmaan tullet: nijn myös on armo ja elämä tullut Christuxen cautta/ v. 12.

5:1 ETtä me sijs olemme Uscon cautta wanhurscaxi tullet/ nijn meillä on rauha Jumalan cansa/ meidän HERramme Jesuxen Christuxen cautta/

5:2 Jonga cautta meidän on wapa käymys Uscosa/ tähän Armohon/ josa me olemme/ ja kerscamme meitäm toiwosta/ joca meillä on sijtä tulewaisesta cunniasta/ cuin Jumala meille anda.

5:3 Mutta ei ainoastans sijtä: '77aan me kerscamme myös meitäm waiwasa/ sillä me tiedämme/ että waiwa saatta kärsimisen:

5:4 Mutta kärsimys saatta coetuxen/ coetus saatta toiwon/ muttta toiwon ei anna häpiään tulla.

5:5 Sillä Jumalan rackaus on wuodatettu meidän sydämihin/ Pyhän Hengen cautta/ joca meillen annettu on.

5:6 Sillä myös Christus/ cosca me wielä heicot olimme ajan jälken/ on meidän syndisten

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

edestäm cuollut.

5:7 Tuscalla nyt jocu cuolis wanhurscangan edestä/ ehkä hywän edest jocu taidais cuolla.

5:8 Sentähden Jumala ylistä hänen rackauttans meidän cohtamme/ että Christus on meidän edestämme cuollut/ cosca me wielä syndiset olimma.

5:9 Nijn me sijs paljo enämmin warjellan hänen cauttans wihan edestä/ että me hänen cauttans wanhurscaxi tullet olemma.

5:10 Sillä jos me Jumalan cansa olemma sowitetut/ hänen Poicans cuoleman cautta/ cosca me wielä hänen wihollisens olimma: paljo enämmin me autuaxi tulemma hänen elämäns cautta/ että me sowitetut olemma.

5:11 Mutta ei ainoastans sijtä/ waan me kerscamma myös meitä Jumalasta/ meidän HERran Jesuxen Christuxen cautta/ jonga cautta me olemma sowinnon saanet.

5:12 SEntähden/ nijncuin yhden ihmisen cautta on syndi mailmaan tullut/ ja synnin tähden cuolema/ ja nijn on cuolema yldynyt caickein ihmisten päälle/ että caicki owat syndiä tehnet:

5:13 Sillä syndi oli mailmas haman Lakin asti. Mutta cusa ei Lakia ole/ ei siellä myös syndiä totella.

5:14 Waan cuolema wallidzi Adamista haman Mosexen asti/ nijtäkin jotca ei syndiä tehnet ollet/ sencaltaisella ylidzekäymisellä cuin Adam/ joca on sen cuwa/ cuin jälkeen tulewa oli.

5:15 MUtta ei nijn lahjan cansa ole cuin synnin: sillä jos monda owat yhden ihmisen synnin tähden cuollet: nijn on paljo enämmin Jumalan Armo ja lahja monelle runsast Jesuxen Christuxen cautta tapahtunut/ joca ainoa Ihminen armosa oli.

5:16 Ja ei lahja ole ainoastans yhden synnin päälle/ nijncuin caickein cadotus on yhden syndisen/ yhden synnin tähden tullut: sillä duomio on tullut yhdestä synnistä cadotuxexi/ mutta lahja autta monesta

synnistä wanhurscauten.

5:17 Sillä jos cuolema on yhden synnin tähden wallinnut/ sen yhden cautta: paljon enämmin ne/ jotca saawat Armon ja lahjan täyttämisen wanhurscaudexi/ pitä wallidzeman elämäs yhden Jesuxen Christuxen cautta.

5:18 Sillä nijncuin yhden ihmisen synnin tähden on cadotus tullut caickein ihmisten päälle: nijn on myös yhden wanhurscauden cautta/ elämän wanhurscaus tullut caickein ihmisten päälle.

5:19 Sillä nijncuin yhden ihmisen cuulemattomuden tähden monda owat syndisexi tullet: nijn myös monda tulewat yhden cuuliaisuden tähden wanhurscaxi.

5:20 MUtta Laki on myös tähän tullut/ että syndi wäkwämmäxi tulis/ mutta cusa syndi on wäkwä/ siellä on cuitengin Armo paljo wäkwämmäxi tullut:

5:21 Että nijncuin syndi on wallinnut cuolemaxi/ nijn myös Armo on wallidzewa wanhurscaudes/ ijancaickisexi elämäxi/ Jesuxen Christuxen meidän HERramme cautta.

Vers.11. Jumalasta) Että Jumala on meidän omam/ ja me olemma hänen omans/ ja hywydet owat meille yhteiset/ hänestä ja hänen cansans/ caikesa edescadzomises. v. 14. Cuwa) Nijncuin Adam on meidän synnilläns/ ilman meidän rioxitam/ cadottanut: nijn on myös Christus hänen wanhurscaudellans/ ilman meidän ansiotam/ meidän wapahtanut. v. 17. Yhden synnin) Täsä puhutan perisynnistä/ joca on Adamin cuulemattomudest tullut/ josta caicki se cuin meisä on/ on syndi. v. 19. Yhden ihmisen) Nijncuin Adamin syndi on meidän omaxemma tullut/ nijn on myös Christuxen wanhurscaus meidän omaxemma tullut.

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

VI. Lucu .

*APostoli neuwo ja opetta nijtä jotca uscon
cautta owat wanhurscaxi tullet/ ettei heidän
enä pidä synneisä elämän/ jolle he owat
cuollet/ waan elämän vdes elämäs Jumalalle/
ja caickia hywistä töistä ahkeroidzeman/ jota
hän täsä erinomaisest waati ja osotta/ v. 1.
etc.*

6:1 MItästä me sijs tähän sanomma? Pitäkö
meidän wielä synnis oleman/ että Armo sitä
wäkewämbi olis? Pois se.

6:2 Cuingasta meidän wielä pidäis synnis
elämän/ josta me cuollet olemma?

6:3 Ettäkö te tiedä/ että me caicki/ jotca
olemma Jesuxes Christuxes castetut/ me
olemma hänen cuolemahans castetut?

6:4 Nijn me olemma sijs hänen cansans
haudatut Casten cautta cuolemahan/ että
nijncuin Christus on cuolleista Isän cunnian
cautta ylösherätetty: nijn pitä meidängin vdes
elämäs waeldaman:

6:5 Sillä jos me hänen cansans olemma
istutetut yhdencaltaiseen cuolemaan/ nijn me
myös tulemma yhdencaltaisexi
ylösnousemisesa:

6:6 Tieten/ että meidän wanha ihminen on
ristinnaulittu hänen cansans/ ja syndinen
ruumis pitä turmeldaman/ etten me tästedes
syndiä palwelis.

6:7 Sillä se joca cuollut on/ hän on synnistä
wanhurscaxi tehty.

6:8 Mutta jos me olemma Christuxen cansa
cuollet/ nijn me usomma/ että me saamme
myös elä hänen cansans:

6:9 Ja tiedämme/ ettei Christus/ joca
cuolleista ylösherätetty on/ sillen cuole/ eikä
cuolema saa tästedes hänen päällens walda.

6:10 Sillä se cuin hän cuollut on/ sen hän
wihdoin cuoli synnille/ waan se cuin hän elä/
sen hän elä Jumalalle.

6:11 Nijn myös te/ sixi tekin teitän pitäkät/

että te oletta cuollet synnille/ mutta elätte
Jumalalle/ Jesuxen Christuxen meidän
HERramme cautta.

6:12 NIin älkät sallico synnin wallita teidän
cuolewaises ruumisanne/ nijn että te händä
cuuletta hänen himoins perän.

6:13 Ja älkät andaco teidän jäsenitän synnin
asexi wääryten/ mutta andacat teitän
Jumalalle/ nijncuin ne jotca cuolleista
wirgonnet owat/ ja teidän jäsenenne
Jumalalle/ wanhurscauden asexi.

6:14 Sillä ei synnin pidä teitä wallidzeman/
ettet te ole Lain/ waan Armon alla.

6:15 CUIngasta sijs? Pitäkö meidän syndiä
tekemän/ etten me Lain alla ole/ waan
Armon?

6:16 Pois se. Ettekö te tiedä/ jolle te annatte
idzenne palweliäxi cuuleman/ sen palweliat te
oletta/ jolle te cuuliaiset oletta/ taicka synnille
cuolemaxi/ eli cuuliaisudelle wanhurscaudexi?

6:17 Mutta Jumalan olcon kijtos/ te olitta
synnin palweliat/ mutta nyt te oletta
sydämestänne cuuliaiset/ sen opin cuwasa/
johonga te wedetyt oletta.

6:18 Ja että te oletta wapadetut synnistä/ nijn
te oletta nyt wanhurscauden palweliäxi tullet.

6:19 Minä puhun näistä ihmisten tawalla/
teidän lihallisen heickoudenne tähden.

Nijncuin te ennen annoitta teidän jäsenen
saastaisutta ja wääryttä palweleman/ yhdestä
wäärydestä nijn toiseen/ nijn andacat myös
nyt teidän jäsenen wanhurscauden
palwelukseen/ että te pyhäxi tulisitta.

6:20 Sillä cosca te olitta synnin palweliat/ nijn
te olitta taambana wanhurscaudesta.

6:21 Mitä hedelmätä teidän silloin nijstä oli/
cuin te nyt häpettä? Sillä sencaltaisten loppu
on cuolema.

6:22 Mutta että te nyt oletta synnistä wapat/
ja oletta Jumalan palweliäxi tullet/ nijn teillä
on teidän hedelmänne/ että te pyhäxi tuletta/
mutta lopuxi/ ijancaickinen elämä:

6:23 Sillä cuolema on synnin palcka/ mutta

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

ijancaickinen elämä on Jumalan lahja/ Jesuxes Christuxes meidän HERrasamme.

Vers.3. Hänen cuolemahans) Että meidän pitä cuoleman/ nijncuin hängin cuoli: sillä en me ennen nijn aiwa tyynni cuole synnist/ cuin Liha cuole ruumillisest. v. 7. Synnistä wanhurscaxi tehty) se on/ wapa synnistä. v. 12. Hänen himoins perän) Näes/ että pyhilläkin ihmisillä on wielä pahat himot/ joita ei he cuitengan seura. v. 14. Armon alla) Nijn cauwan cuin Armo wallidze/ nijn omatundo on wapa/ ja ahdista Lihäs syndiä. Mutta cusa ei Armo ole/ siellä syndi wallidze/ ja Laki omantunnon duomidze.

VII. Lucu .

APostoli wahwista/ että ne jotca Christuxen cautta owat Laista wapahdetut/ ja wanhurscaxi tullet/ pitä vdes elämäs Christuxelle elämän: nijncuin waimo/ joca endisestä mieHes täns pääsnyt on/ ja toisen saanut/ pitä elämän hänen mielens jälken/ v. 1. kirjoitta/ mikä Lain wirca on/ nimittäin/ ilmoitta ja nuhdella syndiä/ v. 7. Nijn myös Lihan ja Hengen sodan/ nijncauwan cuin ihminen täsä mailmas elä. Ja osotta caicki nämät idzesäns/ v. 14.

7:1 ETtekö te tiedä/ rackat weljet (minä puhun Lain taitawille) että Laki wallidze ihmistä/ nijncauwan cuin hän elä?

7:2 Sillä waimo/ joca miehen hallus on/ nijncauwan cuin mies elä/ nijn on hän häneen Lailla sidottu: mutta jos mies cuole/ nijn hän on miehen Laista wapa.

7:3 Waan jos hän toiseen mieheen secaundu miehens eläis/ nijn hän huoraxi cudzutan. Mutta jos mies cuole/ nijn hän on Laista wapa/ ettei hän huoraxi tule/ jos hän toiseen mieheen secaundu.

7:4 Nijn oletta te myös/ minun weljeni/ Lailla

cuoletetut/ Christuxen Ruumin cautta/ että teidän pitä toiseen secaunduman/ nimittäin siihen/ joca on ylösnosnut cuolluista/ että me Jumalalle hedelmöidzsim.

7:5 Sillä cosca me Lihäs olimma/ nijn ne syndiset himot (jotca Lain cautta kehoitit heidäns) olit meidän jäsenisäm wäkwät/ cuolemalle hedelmöidzemän.

7:6 Mutta nyt me olemma Laista wapahdetut/ ja hänestä cuollet/ joca meitä fangina piti/ nijn että meidän pitä palweleman Hengen vdes menos/ ja ei wanhas bookstawin menos.

7:7 Mitästä me sijs sanomma? Ongost Laki syndi? Pois se. Mutta en minä muutoin syndiä tundis/ ellei Laki olis: sillä en minä olis himost mitän tiennyt/ ellei Laki olis sanonut: älä himoidze.

7:8 Mutta nijn otti syndi tilan käskystä/ ja kehoitti minusa caickinaisen himon: sillä ilman Laita oli syndi cuollut/ mutta minä elin muinen ilman Laita.

7:9 Cosca sijs käsky tuli/ nijn syndi taas wircois/ ja minä cuolin.

7:10 Ja nijn löyttin/ että se käsky cuin minulle oli elämäxi luotu/ se saatti minun cuolemaan.

7:11 Sillä syndi otti tilan käskystä ja petti minun/ ja tappoi minun sillä käskyllä.

7:12 Laki on cuitengin idzestäns pyhä/ ja käsky on myös pyhä/ oikia ja hywä.

7:13 Ongo sijs se cuin hywä on/ minulle cuolemaxi tullut? Pois se. Mutta että syndi nähtäisin/ cuinga hän syndi olis/ on hän minulle sen hywän cautta cuoleman synnyttänyt/ että syndi ylidze määrän synnixa tulis/ käskyn cautta.

7:14 Sillä me tiedämme että Laki on hengellinen/ waan minä olen lihallinen/ synnin ala myyty.

7:15 Sillä en minä tiedä mitä minä teen/ etten minä tee sitä cuin minä tahdon/ waan sitä cuin minä wihan/ teen minä.

7:16 Mutta jos minä teen jota en minä tahdo/ nijn minä olen suostunut Lakijn/ että hän on

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

hywä.

7:17 Nijn en minä sitä tee/ waan syndi joca minus asu.

7:18 Sillä minä tiedän ettei minusa/ se on/ minun lihasani mitän hywä asu. Kyllä minulla tahto on/ waan täyttä hywä/ en minä sitä löydä:

7:19 Sillä sitä hywä jota minä tahdon/ en minä tee/ waan paha/ jota en minä tahdo/ teen minä.

7:20 Mutta jos minä teen/ jota en minä tahdo/ nijn en minä sitä tee/ waan syndi/ joca minus asu.

7:21 Ja minä löydän idzesäni yhden Lain/ joca tahto hywä tehdä/ että minusa pahus kijnnirippu:

7:22 Sillä minulla on halu Jumalan Lakijn/ sisällisen ihmisen puolesta.

7:23 Mutta minä näen toisen Lain minun jäsenisäni/ joca soti minun mieleni Lakia wasan/ ja otta minun fangixi synnin Laisa/ joca minun jäsenisäni on.

7:24 Minä wihelijäinen ihminen/ cuca päästä minun tästä cuoleman ruumista?

7:25 Minä kijtän Jumalata/ Jesuxen Christuxen meidän HERramme cautta. Nijn minä idze palwelen nyt mielelläni Jumalan Lakia/ mutta Lihallani synnin Lakia.

Vers.4. Lailla cuoletetut) Se wanha ihminen pitä omantunnon synnin cansa orjanans/ nijncuin mies waimons. Mutta cosca wanha ihminen/ cuin on syndi/ Armon cautta cuole/ nijn omatundo tule wapaxi synnistä/ nijn ettei Lakican taida sillen kehoitta omantunnon päälle candaman. v. 16. Minä teen) Ei täsä tekemisexi cudzuta/ Lakia töillä täyttä/ waan tuta ne himot jotca ihmisis tunduwat: Mutta Lakia täyttä on/ ilman pahata sisuta ja himota elä sängen puhtasta/ joca ei täsä elämäs tapahdu. v. 22. Sisällisen ihmisen) Sisällisexi ihmisexi cudzutan täsä se Hengi joca Armosta on syndynynt/ ja soti pyhis ihmisis ulcoista

ihmistä wasan. Ulconainen ihminen on/ cosca ihminen on ilman Armota/ paljasta luonnosta/ mitä ikänäns se on/ olisco se toimi/ järki eli muut/ mitä ihmises luonnostans on/ sillä ne owat caicki synnillä tahratut. v. 24. Cuoleman) Täsä cudzutan cuolemaxi se tusca ja waiwa syndiä wasan soties/ nijncuin Pharao/ Exod. 8. sano: ota pois tämä cuolema minulda/ nimittäin/ heinäsiicat.

VIII. Lucu .

Päättä sijs Pawali nämät/ ja sano: waicka wanhurscailla Christuxes on aina Lihan cansa sota/ nijn ei heisä ole cuitengan laitettapa: sillä ei he seura Liha waan Henge/ ja Christus on heidän wapahtanut synnin ja cuoleman Lain alda/ v. 1. Neuwo heitä aina Lihan töitä Hengellä cuolettaman/ että he olisit Jumalan lapset/ ja Christuxen cansaperilliset/ v. 12. Lohdutta heitä ristin alla/ että heidän pitä täsä mailmas Christuxen cansa jotakin kärsimän/ v. 17.

8:1 Niin ei ole nijsä mitän laitettapa/ jotca Jesuxes Christuxes owat/ ja ei waella Lihan/ waan Hengen jälkeen.

8:2 Sillä Hengen Laki/ joca Christuxes Jesuxes eläwäxi teke/ on minun synnin ja cuoleman Laista wapahtanut.

8:3 Sillä se cuin Laille oli mahdotoin (että hän Lihan cautta oli heicoxi tullut) sen Jumala teki/ ja lähetti Poicans syndisen Lihan hahmos/ ja duomidzi synnin Lihans/ synnin cautta.

8:4 Että se wanhurscaus/ jota Laki waati/ meisä täytetyxi tulis/ jotca emme sillen Lihan jälkeen waella/ waan Hengen jälkeen.

8:5 Sillä ne jotca lihalliset owat/ owat lihallsis ajatuxis/ mutta ne jotca hengelliset owat/ ajattelewat hengellisiä:

8:6 Sillä Lihan halu on cuolema/ ja Hengen halu on elämä ja rauha.

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

8:7 Että Lihan halu on wiha Jumalata wastan/
ettei se ole Jumalan Laille cuuliainen/ eikä
woickan.

8:8 Mutta jotca lihalliset owat/ ei ne taida olla
Jumalalle otolliset.

8:9 Waan et te ole lihalliset/ mutta
hengelliset/ jos muutoin Jumalan Hengi asu
teisä: mutta jolla ei ole Christuxen Hengi/ ei
se ole hänen omans.

8:10 Jos sijs Christus teisä on/ nijn ruumis
tosin on cuollut synnin tähden/ mutta Hengi
on elämä wanhurscauden tähden.

8:11 Jos nyt sen Hengi/ joca Jesuxen
cuolluista ylösherätti/ asu teisä: nijn myös se/
joca Christuxen cuolluista herätti/ on teidän
cuolewaisen ruuminne eläwäxi tekewä/
sentähden että hänen Hengens teisä asu.

8:12 NIin en me nyt ole/ rackat weljet/
welcapäät Lihalle/ että me Lihan jälkeen
eläisimme:

8:13 Sillä jos te Lihan jälkeen elätte/ nijn te
cuoletta: mutta jos te Lihan sisun Hengen
cautta cuoletatte/ nijn te saatte elä.

8:14 Sillä caicki jotca Jumalan Hengellä
waicutetan/ ne owat Jumalan lapset.

8:15 Sillä et te ole saanet orjuden Henge/ että
teidän wielä pidäis pelkämän: mutta te oletta
saanet walittuin lasten Hengen/ josa me
huudamme: Abba racas Isä.

8:16 Se Hengi todista meidän Hengellemme/
että me olemma Jumalan lapset.

8:17 Jos me olemma Lapset/ nijn me olemma
myös perilliset/ nimittäin/ Jumalan perilliset/
ja Christuxen cansaperilliset. Jos me muutoin
ynnä kärsimme/ että me hänen cansans
cunniaan tulisimma.

8:18 Sillä/ sixi minä sen pidän/ ettei tämän
nykyisen ajan waiwat/ ole sen cunnian werta/
cuin meille ilmoitetan:

8:19 Sillä ikäwä luondocappalden
ikäwöidzemys/ odotta Jumalan lasten
ilmoitusta.

8:20 Että luondocappalet owat turmeluxen ala

annetut/ wastoin oma tahtoans/ waan hänen
tähtens/ joca ne alaandanut on/ toiwoxi.

8:21 Sillä luondocappalet pitä myös
turmeluxen orjudesta wapaxi tuleman/
Jumalan lasten cunnialiseen wapauteen.

8:22 Sillä me tiedämme/ että jocainen
luondocappale huoca ja ikäwöidze aina
tähänasti meidän cansamme.

8:23 Mutta ei ainoastans ne/ waan myös me/
joilla Hengen vdistus on/ huocamme idzelläm
sitä lasten walidzemista/ ja odotamme
meidän ruumisten lunastusta.

8:24 Sillä me olemma jo wapadetut/ cuitengin
toiwosa. Mutta jos toiwo näky/ nijn ei se ole
toiwo: sillä cuinga jocu taita toiwo/ jonga hän
näke?

8:25 Mutta jos me sitä toiwomma/ jota en me
näe/ nijn me odotamme sitä kärsimises.

8:26 JA myös Hengi autta meidän
heickouttam. Sillä embä me tiedä mitän
rucoilla/ nijncuin tulis/ waan Hengi rucoile
meidän edestämme/ sanomattomilla
huocauxilla.

8:27 Mutta joca sydämen cadzo/ hän tietä
mitä Hengen mieles on: sillä hän rucoile
Pyhäin edestä/ Jumalan mielen jälkeen.

8:28 Mutta me tiedämme/ nijlle jotca
Jumalata racastawat/ caicki cappalet parhaxi
käändywän/ nijlle jotca aiwoituxen jälkeen
cudzutut owat:

8:29 Sillä jotca hän on edescadzonut/ ne hän
on Poicans cuwan caltaisexi säätänyt/ että
hän olis esicoinen monen weljen keskellä.

8:30 Jotca hän on säätänyt/ ne hän on myös
cudzunut/ ja jotca hän cudzunut on/ ne hän
on myös wanhurscaxi tehnyt/ ja jotca hän
'77anhurscaxi teki/ ne hän on myös
cunnialisexi tehnyt.

8:31 MItästä me sijs tähän sanomma? Jos
Jumala on meidän edestäm/ cuca woi meitä
wastan olla?

8:32 Joca ei omacan Poicans armahtanut/
waan andoi hänen caickein meidän edestäm/

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

Eiköstä hän myös anna meille caickia hänen cansans?

8:33 Cuca tahto Jumalan walittuin päälle canda? Jumala teke wanhurscaxi.

8:34 Cuca tahto cadotta? Christus on cuollut. Ja/ hän on myös ylösherätetty/ ja on Jumalan oikialla kädellä rucoilemas hywä meidän edestäm.

8:35 Cuca tahto meitä Jumalan rackaudesta eroitta? waiwaco/ eli ahdistus? eli waino? eli nälkä? eli alastomus? eli hätä? eli miecka?

8:36 Nijn cuin kirjoitettu on: Sinun tähtes me cuoletetan yli päiwä/ me pidetän nijncuin teurastettawat lambat.

8:37 Mutta njsä caikisa me woitamme hänen cauttans/ joca meitä on racastanut.

8:38 Sillä minä olen wahwa sijtä/ ettei cuolema eikä elämä/ ei Engelit eikä Esiwallat/ ei wäkwedyet/ eikä nykyiset taicka tulewaiset/ ei corkeus eikä sywyys/ eli jocu muu luondocappale/ taida meitä Jumalan rackaudesta eroitta/ joca on Jesuxes Christuxes meidän HERrasam.

Vers.1. Laitettapa) Waicka syndi wielä lihas kiucuidze/ nijn ei hän cuitengan taida ihmistä cadotta: sillä Hengi on wanhurscas joca soti sitä wastian Mutta cusa ei Hengi ole/ sijnä Laki Lihan cautta heicoxi tule/ ja ylidzekäydän/ nijn että Lain on mahdotoin ihmistä autta/ mutta ainoastans Syndihin ja Cuolemahan.

Sentähden lähetti Jumala Poicans/ ja sälytti meidän syndimme hänen päällens/ ja autti nijn meitä Lakia täyttämän hänen Hengens cautta. v. 3. Synnin cautta) Syndi on täsä ricosuhri/ ionga Christus Ristin päällä teki/ ja sen cautta poisotti ja cadotti synnin Nijn cuin se myös on/ Esa. 53:10. 2. Cor. 5:21. v. 5. Lihalliset) Lihallisia ajatella/ se on/ ei mitän Jumalasta lucua pitä/ ei totella händä/ ei minäkän händä pitä ja ei mitän hänestä ymmärrä: Mutta Hengellisiä ajatella/ on taas tätä wastian. v. 21. Turmeluxen orjudesta)

Nimittäin/ ettei heidän pidä jumalattomia/ heidän pahan haluns jälkeen/ enä palweleman/ caickinaises pahudes. v. 22. Ikäwöidze) Nijn cuin Waimo lasta synnyttäisäns waiwatan. v. 29. Jotca hän on edescadzonut) Nimittäin/ jotca hänen armons cautta Christuxen päälle olit uscowat.

IX. Lucu .

PAwali sano idzens olewan murhellisen/ että hänen sunculaisens Judalaiset olit hyljätyt/ joilla cuitengin parembi meno oli cuin pacanoilla/ v. 1. Wasta kysymyksen/ ja osotta ettei walidzemus ole tapahtunut jongun sugun jälkeen/ v. 6. eli ansiost/ waan armost/ v. 10. Wasta myös nijtä/ jotca Jumalan sentähden wääräxi sanowat/ v. 14. Mutta hylkäminen on tapahtunut Jumalan oikeudest/ nijtä wastian jotca hänen kärsimyxsen ylöncadzowat/ v. 22. Näyttä Prophetaista pacanat otettawan/ mutta Judalaiset hyljättävän/ v. 25. Syy on: että pacanat ottawat uscon wastian Christuxen päälle/ ja tulewat sen cautta wanhurscaxi: mutta Judalaiset edziwät wielä nyt heidän wanhurscauttans Lain cautta/ v. 30.

9:1 MInä sanon totuuden Christuxes/ ja en walehte/ nijncuin minun omatundon minulle Pyhäs Henges todista/

9:2 Että minulla on suuri murhe ja alinomainen kipu sydämesäni.

9:3 Minä olen pyynnyt kirotxi tulla Christuxelda minun weljeini tähden/ jotca lihan puolesta minun langoni owat.

9:4 Jotca owat Israelitat/ joiden on Lasten Oikeus ja Cunnia/ ja Lijtot/ ja Laki/ ja Jumalan palvelus/ ja lupauxet.

9:5 Joiden myös Isät owat/ joista CHRISTUS lihan puolesta syndynyt on/ joca on caickein Jumala/ ylistetty ijancaickisest/ Amen.

9:6 MUtta en minä näitä sentähden puhu/

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

että Jumalan sana on huckunut: sillä ei ne ole caicki Israelitat/ jotca Israelist owat.

9:7 Ei myös ne ole caicki lapset/ jotca

Abrahamin siemen owat: Waan Isaachis pitä sinulle siemen cudzuttaman.

9:8 Se on/ ei ne ole Jumalan Lapset/ jotca

Lihan puolesta Lapset owat: mutta ne jotca Lupauxen puolesta Lapset owat/ ne siemenexi luetan:

9:9 Sillä tämä on Lupauxen sana: tällä ajalla minä tulen/ ja Saralla pitä poica oleman.

9:10 MUtta ei se ainoastans nijn tapahtunut/ waan Rebecka synnytti myös Isaachist meidän Isästä.

9:11 Sillä ennen cuin lapset synnyitkän/ ja cosca ei he wielä hywä eikä paha tehnet ollet: Että Jumalan aiwoitus pitäis walidzemisen jälken seisowainen oleman:

9:12 Ei töiden ansiost/ waan cudzumisen armost/ sanottin hänelle näin:

9:13 Suuremman pitä wähebbätä palweleman. Nijncuin kirjoitettu on: Jacobia minä racastin/ mutta Esauta wihaisin.

9:14 MItästä me tähän sanomma? Ongo sijs Jumala wäärä:

9:15 Pois se: Sillä hän sano Mosexelle: Jollen minä olen armollinen/ sillen minä olen armollinen/ ja ketä minä armahdan/ sitä minä armahdan.

9:16 Nijn ei se nyt ole jongun tahdos eli juoxus/ waan Jumalan armos:

9:17 Sillä Ramattu sano Pharaolle: juuri sentähden olen minä sinun herättänyt/ osottaxeni minun wäkeäni sinusa/ että minun nimen caikesa maasa julistettaisin.

9:18 Ja nijn hän armahta ketä hän tahto/ ja paadutta kenengä hän tahto.

9:19 NIin sinä sanot minulle: mixi hän sijs meitä nuhtele? Cuca taita hänen tahtons wastan olla? O ihminen parca! cuca sinä olet/ joca Jumalan cansa rijdellä tahdot?

9:20 Sanoco jongunlainen työ tekiällens?

9:21 Mixis minun sencaltaisexi tehnyt olet?

Eikö Sawenwalajalla ole walda/ yhdestä sawencappalesta tehdä yhtä astiata cunniaxi/ ja toista häpiäxi?

9:22 Sentähden jos Jumala tahto wihans osotta ja woimans ilmoitta/ on hän suurella kärsimisellä kärsinyt hänen wihans astioita/ jotca owat cadotuxeen walmistetut:

9:23 Että hän tiettäwäxi tekis hänen cunnians rickauden/ hänen laupiudens astioille/ jotca hän cunniahan on walmistanut.

9:24 Jotca hän myös cudzunut on/ nimittäin/ meitä ei ainoastans Judalaisista/ waan myös pacanoista.

9:25 Nijncuin hän Osean cautta sano: Minä tahdon cudzua sen minun Canssaxeni/ joca ei minun Canssan ollutcan: ja minun rackaxeni/ joca ei minun rackan ollutcan.

9:26 Ja pitä tapahtuman/ että siellä cuin heille sanottin: et te ole minun Canssan: pitä heitä eläwän Jumalan lapsixi cudzuttaman.

9:27 Mutta Esaias huuta Israelin edestä: jos Israelin lasten lucu olis nijncuin sanda meresä/ nijn cuitengin tähtet autuaxi tulewat.

9:28 Sillä culuttamus ja lyhendämys pitä tapahtuman wanhurscaudexi. Ja idze HERra on sen häwityxen maan pääldä hillidzewä.

9:29 Nijncuin Esaias ennen sanoi: ellei HERra Zebaoth olis meille siemendä jättänyt/ nijn me olisimma ollet cuin Sodoma/ ja sencaltaiset cuin Gomorra.

9:30 MItästä me tähän sanomma? Me sanomma: pacanat/ jotca ei ole wanhurscautta pyytänet/ owat saanet wanhurscauden/ mutta minä sanon sijtä wanhurscaudest joca uscosta tule.

9:31 Mutta Israel joca wanhurscauden Lakia on pyytänyt/ ei ole wanhurscauden Lakia saanut.

9:32 Mingätähden? Ettei he sitä uscosta/ mutta Lain töistä edzeit: sillä he owat loucannet idzens Louckauskiween. Nijncuin kirjoitettu on:

9:33 Cadzo/ minä panen Zionijn

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

louckauskiwen/ ja pahennuxen callion: joca hänen päällens usco/ ei händä pidä häwäistämän.

Vers.13. Wihaisin) Ei Jumala mitän wiha caikista hänen tegoistans/ Sap. 11:25. waan wihata on täsä/ halwembana pitä. Nijn cuin Christus/ Luc. 14:26. puhu: Joca ei wiha Isäns ja Äitiäns/ etc. ei hän taida olla minun Opetuslapsen/ se on/ joca ei halwembana pidä Isä ja äitiä/ etc. cuin minua. v. 18. Paadutta) Cadzo/ Exod. 7:3. ja 9:16. v. 22. Jotca owat walmistetut) Täsä tule wisu waari otta sijtä eroituxest: että wihan astiat owat hyljätyt/ sano hän/ ja että Jumala on heitä suurella kärsimisellä kärsinyt/ ja että ne owat cadotuxeen walmistetut: Mutta laupiuden astiat owat walitut/ sano hän/ ja että Jumala on idze heidän walmistanut. Josta nähdän/ ettei Jumala ole nijn cadotettuja cuin walittuja walmistanut/ waan he owat idzens sijhen eroittanet ja owat Perkeleldä walmistetut/ Hos. 13:9. v. 28. Hillidzewä) Waicka suurin osa lange/ ja uscottomaxi tulewat/ nijn ei hän cuitengan tahdo caickia anda langeta/ waan pitä tähtet tähdellä/ ja lewittä nijden cautta sitä runsammin hänen Sanans ja Armons/ jonga cautta he wanhurscaxi ja pyhäxi tulewat. v. 30. Uscosta) Cadzos tätä cuin Pawali kertoi ja päättä täsä puhens pacanain wanhurscaudest ja heidän walidzemisestans/ nijncuin ne olisit yxi cappale/ asia/ syy ja tila molembijn. Ja sano heidän uscon cautta wanhurscaxi tullen/ sentähden owat he myös walitut/ sijnä cuin Jumala on nähnyt heidän uscons Christuxen päälle/ ei nijncuin jongun työn eli ansion/ waan nijncuin sen jonga cautta heidän piti hänen armons käsittämän. v. 33. Louckauskiwen) Ei usco että Christus teke ihmiset wanhurscaxi/ paidzi töidän ansiota/ sentähden he idzens hänehen louckawat jn pahenewat.

X. Lucu .

PAwali opetta wielä/ mingätäden Judalaiset owat hyljätyt/ ja ei ole wanhurscaxi tullet/ v. 1. Nijn myös mikä Lain ja Uscon wanhurscauden eroitus on/ v. 5. Mingä cautta me saamme autuaxi tekewäisen uscon/ v. 4. Ja cuinga Prophetat owat aica ennen Judalaisten hyljämisest/ ja pacanain cudzumisest/ ennustanet/ v. 19.

10:1 WEljet minun sydämeni halu ja rucous on Jumalan tygö Israelin edestä/ että he autuaxi tulisit:

10:2 Sillä minä annan heille todistuxen/ ettäi heillä on ahkerus Jumalan puoleen/ mutta tyhmydes.

10:3 Sillä ei he ymmärrä sitä wanhurscautta joca Jumalan edes kelpa/ waan pytäwät oma wanhurscauttans wahwista/ eikä ole sille wanhurscaudelle cuuliaiset/ cuin Jumalan edes kelpa:

10:4 Sillä Christus on Lain loppu/ joca hänen päällens usco/ se on wanhurscas.

10:5 Moses kyllä kirjoitta sijtä wanhurscaudest cuin Laista tule/ että cuca ihminen sen teke/ hänen pitä sijnä elämän.

10:6 Mutta se wanhurscaus cuin uscosta tule/ sano näin: älä sano sydämesäs: cuca tahto ylösastua taiwasen?

10:7 (Se on Christusta tänne alas hakea) Eli/ cuca tahto alasastua sywyten? se on Christusta hake cuolleista.

10:8 Waan mitä se sano? Se sana on juuri sinun tykönäs/ nimittäin/ sinun suusas ja sydämesäs. Tämä on se sana uscosta/ jota me Saarnamma.

10:9 Sillä/ jos sinä suullas Jesuxen tunnustat HERraxi/ ja uscot sydämesäs/ että Jumala on hänen cuolluista herättänyt/ nijn sinä tulet autuaxi:

10:10 Sillä sydämen uscolla me wanhurscaxi tulemma/ ja suun tunnustuxella me autuaxi

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

tulemma.

10:11 Ja Ramattu sano: jocainen cuin usco hänen päällens/ ei hän tule häpiän.

10:12 Ei ole yhtän eroitusta Judalaisen ja Grekin wälillä: sillä yxi on caickein HERra/ ricas caickein cohtan/ jotca händä rucoilewat.

10:13 Ja jocainen cuin HERran Nime auxens huuta/ hän tule autuaxi.

10:14 Mutta cuinga he sitä auxens huutawat/ jonga päälle ei he usconet? Ja cuinga he sen uscowat/ josta ei he ole cuullet?

10:15 Mutta cuinga he cuulewat ilman Saarnajita? Ja cuinga he Saarnawat/ ellei heitä lähetetä? Nijn cuin kirjoitettu on: O cuinga suloiset owat nijden jalat cuin rauha julistawat/ nijden cuin hywä julistawat.

10:16 Mutta ei he ole caicki Evangeliumille cuuliaiset: sillä Esaias sano:

10:17 HERra/ cuca usco meidän Saarnam? Nijn tule sijs Usco Saarnasta/ mutta Saarna tule Jumalan sanan cautta.

10:18 Mutta minä sanon: eikö he sitä ole cuullet? Heidän änen tosin on lähtenyt caicken mailmaan/ ja heidän sanans mailman ärijn.

10:19 Waan minä sanon: eiköst Israel ole sitä tietä saanut? Ensimmäinen Moses sano: Minä tahdon teitä yllyttä cateuteen sen Canssan cautta/ joca ei minun Canssan ole/ ja tyhmän Canssan cautta tahdon minä teitä härsytellä.

10:20 Ja Esaias kehta myös sano: Minä olen nijldä löytty/ jotca ei minua edzinet/ ja olen nijlle ilmandunut/ jotca ei minua kysynet.

10:21 Mutta Israelille hän sano: coco päiwän olen minä käteni ojendanut tottelemattoman ja wastahacoisen Canssan tygö.

Vers.5. Sijnä elämän) se on/ hän wälttä ulconaisilla töillä ulconaisen rangaistuxen/ jonga Laki tuo myötäns: mutta ei se Jumalan edes mitän ole. v. 6. Taiwasen) Joca ei usco/ että Christus on cuollut ja ylösnosnut/ meitä synnistä wanhurscaxi tekemän/ se sano

sydämesäns: cuca on ylöastunut Taiwasen/ taicka alasmennyt? Näitä ne puhuwat jotca töilläns wanhurscaxi tulla tahtowat/ ja ei Uscolla.

XI. Lucu .

PAwali lohduutta Judalaisia/ ettei hekän ole peräti hyljätyt/ waan osa heistä wielä nyt tallella pidetän/ v. 1. Neuwo pacanoita/ ettei he cudzumisestans ylpeilis v. 17. jotca myös taitan kyllä hyljättä/ ja Judalaiset taas otetta/ jollei he heidän epäuscosans pysy/ v. 21. Ihmettele Jumalan tutkistelemattomia Duomioita täsä asias/ v. 33.

11:1 NĪin minä sijs sanon: ongosta Jumala Canssans hyljännyt? Pois se: sillä minä olen myös Israeliteri/ Abrahamin siemenestä/ ja BenJaminin sugusta.

11:2 Ei Jumala ole Canssans hyljännyt/ jonga hän ennen on edescadzonut. Ettekö te tiedä mitä Ramattu Eliasta sano? Cuinga hän mene Jumalan eteen Israeli watan/ ja sano:

11:3 HERra/ he owat tappanet sinun Prophetas/ ja sinun Altaris cukistanet/ ja minä olen ainoastans jäänyt/ ja he wäjywät minungin hengeni.

11:4 Mutta mitä Jumalan wastaus sano hänelle? Minä olen minulleni jättänyt seidzemen tuhatta miestä/ jotca ei ole Baalin edesä polwens taiwuttanet.

11:5 Nijn on jäänyitten cansa tälläkin ajalla tapahtunut/ Armon walidzemisen jälkeen.

11:6 Mutta jos se armosta on/ nijn ei se ole töiden ansiosta: sillä ei armo muutoin armo oliscan. Mutta jos se on töiden ansiosta/ nijn ei se sillen armo ole/ muutoin ei ansio olis ansio.

11:7 CUingasta sijs? Jota Israel edzi/ sitä ei hän saa/ mutta walitut sen saawat/ ja ne muut owat paatunet.

11:8 Nijn cuin kirjoitettu on: Jumala on

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

andanut heille vppiniscaisen Hengen/ silmät ettei he näkis/ ja corwat ettei he cuulis/ haman tähän päiwän asti.

11:9 Ja Dawid sano: heidän pöytäns tulcon heille paulaxi/ ja satimexi/ ja pahennuxexi/ ja costoxi.

11:10 Heidän silmäns soetcon ettei he näkis/ ja heidän selkäns aina taipucon.

11:11 Niin minäkin sanon: owatco he sentähden heidäns loucannet/ että heidän pidäis langeman? Pois se/ waan heidän langemisestans tapadui pacanoille autuus/ että hän sais heitä kijwaxi heidän tähtens.

11:12 Mutta jos heidän langemisens on mailman rickaus/ Ja heidän wähennöxens on pacanain rickaus cuinga paljo enemmän cosca heidän lucuns täytetäisin?

11:13 Teille pacanoille minä puhun/ että minä pacanain Apostoli olen/ ylistän minä minun wircani.

11:14 Ja jos minä taidaisin jollakin tawalla/ nijtä jotca minun lihani owat/ kijwaxi saada/ ja muutamatkin heistä autuaxi saatta.

11:15 Sillä jos heidän cadotuxens mailman sowindo olis/ mitästä heidän corjamisens muuta olis cuin elämä cuolleista?

11:16 Sillä jos alcu on pyhä/ nijn on myös coco taikina pyhä: ja jos juuri on pyhä/ nijn owat myös oxat pyhät.

11:17 MUtta jos muutamat oxista owat murtunet/ ja sinä/ joca medzäöljypuu olit/ olet nijhin jällens istutettu/ ja olet sijtä juuresta osallisexi tullut/ ja sen öljypuun höystöstä/ nijn älä ylpeile oxia wastan.

11:18 Mutta jos sinä heitä wastan ylpeilet/ nijn tiedä ettet sinä juurta canna/ waan juuri canda sinua.

11:19 Ja sinä sanot: oxat owat murtunet/ että minun piti sijhen jällens istutettaman.

11:20 Se on oikein sanottu: he owat murtunet heidän epäuscons tähden/ mutta sinä pysyt uscon cautta.

11:21 Älä ole röyckiä/ waan pelkä: Sillä jos ei

Jumala luonnolisia oxia armahtanut/ cadzo/ ei hän sinuacan armahda.

11:22 Sentähden cadzo täsä Jumalan hywyttä ja angarutta: angarutta nijsä/ jotca langeisit/ mutta hywyttä idze sinusas/ jos sinä ainoastans hywydes pysyt/ muutoin sinäkin poisleicatan.

11:23 Ja ne jällens istutetan/ ellei he heidän epäuscosans pisy: sillä kyllä Jumala woi heidän jällens istutta.

11:24 Sillä jos sinä olet luonnolisesta medzäöljypuusta carsittu/ ja olet wastoin luondo hywään öljypuuhun istutettu: cuinga paljo enemmän ne/ jotca luonnoliset owat/ heidän omaan öljypuuhuns istutetan?

11:25 Sillä en minä tahdo salata teidän/ rackat weljet/ tätä salaisutta/ ettet te olis ylpiät/ että paatumus on puolittain Israelille tullut/ siihenasti cuin pacanain täyttämys tulis:

11:26 Ja nijn caicki Israel autuaxi tule. Nijn cuin kirjoitettu on: se tule Zionista/ joca päästä/ ja jumalattoman menon Jacobista poiskäändä.

11:27 Ja tämä on minun Testamentin heidän cansans/ cosca minä poisotan heidän syndins.

11:28 Evangeliumin puolesta minä tosin heitä teidän tähten wihollisna pidän: mutta walidzemisen puolesta minä heitä Isäin tähden racastan.

11:29 Sillä ei Jumala lahjojans ja cudzumistans cadu:

11:30 Sillä et tekän muinnen Jumalan päälle usconet/ waan nyt te oletta laupiuden heidän epäuscons cautta saanet.

11:31 Nijn ei he ole tahtonet sitä laupiutta usco/ cuin teille on tapahtunut/ että heillengin laupius tapahduis:

11:32 Sillä Jumala on caicki epäuscon ala sulkenut/ että hän caickia armahdais.

11:33 O sitä Jumalan rickauden/ wijsauden ja tunnon sywyttä: cuinga tutkimattomat owat hänen duomions/ ja käsittämättömät hänen tiens.

11:34 Cuca on HERran mielen tiennyt? Eli cuca

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

on hänen neuwonandajans ollut?
11:35 Eli cuca on hänelle jotakin ennen andanut/ jota hänelle pitäis jällens maxettaman? Sillä hänestä/ ja hänen cauttans/ ja hänesä/ owat caicki: jolle olcon cunnia/ ijancaickisest/ Amen.

Vers.2. Edescadzonut) Ei ne caicki ole Jumalan Canssa/ jotca Jumalan Canssaxi cudzutan/ sentähden waicka enin osa hyljätäisin/ jotca ei edescadzotut ole/ nijn cuitengin Jumalan Canssa jää tallelle edescadzotuisa. v. 7. Walitut) se on/ jotca owat walitut Jumalan Canssaxi. v. 15. Heidän cadotuxens) Nijn cuin ei Laki ole sitäwarten sääty/ että syndi sen cautta enänis/ waan että se tuttais/ nijn ei myös Judalaiset ole pacanain parannuxen tähden langennet/ mutta että he sen cautta saatetaisin pacanoita uscosa seuraman. Nijn cuin ennengin sanottin: Laki on hywä/ ja on cuitengin tila enimbijn syndeihin: nijn on myös Judalaisten langemus paha/ ja on cuitengin pacanoille hywäxi. v. 16. Alcu) Alguxi cudzutan täsä se cuin ensin taikinasta otetan. v. 20. Epäuscons tähden) Cadzo taas syytä/ mingätähden muutamat owat hyljätyt/ ja muutamat walitut. v. 26. Caicki Israel) Nimittäin/ oikia Israel/ jotca uscolliset ja walitut Jumalan lapset owat/ Judalaisista ja pacanoista cootut. v. 32 Epäuscon ala sulkenut) Tämä on caiken sen päätös/ cuin Pawali on täsä Epistolas opettanut/ että caicki ihmiset owat idzestäns epäuscoiset/ eikä tottele Jumalata/ nijn cuin 14. Psal. on kirjoitettu/ ja nijn cuin 3. Lugus ennen sanottu on: Että caicki owat syndiset/ ja ei yxikän taida omalla ansiollans autuaxi tulla/ mutta caicki tarwidzewat Jumalan Armo.

XII. Lucu .

Sijtte cuin Apostoli oli opettanut/ cuinga ihmisen Jumalan edes wanhurscaxi tule/ ja

mingätähden muutamat hyljätän/ ja muutamat taas walitan/ nijn hän nyt opetta hywistä töistä/ joista hän jo 6. 7. ja 8. Lugus rupeis puhuman. Ja neuwo täsä ensin yhteisest vteen ja Jumalalle kelpawaiseen elämään/ v. 1. Sijtte/ erinomaisijn hywijn tapoihin ja hywijn töihin/ jotca textistä nähdä saadan/ v. 3.

12 :1 Nijn neuwon minä teitä/ rackat weljet/ Jumalan laupiuden cautta/ että te annaisitte teidän ruuminne/ eläwäxi/ pyhäxi/ ja Jumalalle otollisexi uhrixi/ joca on teidän toimellinen Jumalan palweluxenne.

12:2 Ja älkät sowittaco teidän tämän mailman muodon jälkeen/ waan muuttacat teidän teidän mielen vdistuxen cautta/ että te coettelisitta/ mikä Jumalan hywä/ otollinen ja täydellinen tahto olis.

12:3 Sillä minä sanon sijtä armosta/ cuin minulle annettu on/ joca idzelle teistä: ettei yxikän idzestäns enämbi pitäis cuin hänen tule pitä/ waan pitäkän cohtulisest idzestäns/ sen jälkeen cuin Jumala on cullengin uscon mitan jacanut.

12:4 Sillä nijn cuin meillä on yhdessä ruumis monda jäsendä/ mutta ei caikilla jäsenillä ole yhtäläinen wirca: nijn mekin olemma monda yxi ruumis Christuxes:

12:5 Mutta keskenäm olemma me toinen toisemme jäsenet/

12:6 Ja meillä owat moninaiset lahjat/ sijtä Armosta/ cuin meille annettu on. Jos jollakin on Prophetia/ nijn olcon uscon cansa yhteinen.

12:7 Jos jollakin on jocu wirca/ nijn pitäkän wirastans waarin. Jos jocu opetta/ nijn ottacan opetuxestans waarin.

12:8 Jos jocu anda/ nijn andacan yxikertaisudes. Jos jocu hallidze/ nijn pitäkän sijtä murhen. Jos jocu armahta/ nijn tehkän sen ilolla.

12:9 OLcon rackaus wilpitöin. Wihatcat paha/

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

ja kijnnirippucat hywäsä.

12:10 Weljellinen rackaus olcon sydämelinen teidän keskenän. Ennättäkän toinen toisens cunniata tekemäs.

12:11 Älkät olco hitat töisänne. Olcat palawat hengesä. Sowittacat teitän ajan jälkeen.

12:12 Olcat toiwosa iloiset. Kärsiwäiset murHesa. Olcat alati rucouxisa.

12:13 Jacacat oman Pyhäin tarpexi. Ottacat mielellän huonesen.

12:14 Siunatcat wainollisian:

12:15 Siunatcat ja älkät sadatelco. Iloitcat iloisten cansa/ ja itkekät itkewäisten cansa.

12:16 Olcat keskenän yximielisit. Älkät pyytäkö corkeita/ waan pitäkät teitän alimmaisten caltaisna.

12:17 Älkät idziän ylön wijsana pitäkö. Älkät paha pahalla costaco. Ahkeroitcat sitä cuin cunnialinen on jocaidzen edes.

12:18 Jos mahdollinen on/ nijn paljo cuin teisä on/ nijn pitäkät rauha caickein ihmisten cansa.

12:19 Älkät idze costaco/ minun rackani/ waan andacat Jumalan wihan sia saada. Sillä kirjoitettu on: Minun on costo/ minä tahdon costa/ sano HERra.

12:20 Jos sinun wihollises iso/ nijn syötä händä/ ja jos hän jano/ nijn juota händä. Coscas tämän teet/ nijn sinä tuliset hijlet hänen pääns päälle cocot.

12:21 Älä anna sinuas woitetta pahalda/ waan woita sinä paha hywällä.

Vers.1. Toimellinen) Pawali cudzu täsä caicki uhrit/ työt ja Jumalan palweluxet/ toimettomaxi/ cosca ne ilman uscota ja Jumalan tunnota tapahtuwat. v. 7. Yhteinen) Caicki Prophetia ja ilmoitus/ joca töihin ja ei Christuxehen tule/ nijncuin ainoaan turwahan: ehkä cuinga callis se olis/ nijn ei se cuitengan tule uscon cansa yhten. Nijncuin Mennigäisten ilmoituxet/ sielumessut/ anetiet/ paastot/ jaket/ Ucoinwacat/ Pyhäin ja

muiden luotuin päälle turwa. v. eod. Jos jocu opetta) Nijtä opetetän jotca ei taida/ mutta nijtä neuwotan/ jotca jo ennen tiesit. v. 18. Jos mahdollinen on) Theoph. Pulchre non certamen v. 20. Hijlet) Tulda paneminen wihollisen pään päälle/ on/ että wihollinen hywän työn cautta idze päällens wihastu/ että hän meitä wastan nijn pahasti tehnyt on.

XIII. Lucu .

APostoli neuwo wielä hywijn töihin/ nimittäin/ cuuliaisuteen Eliwalda wastan/ v. 1. racastaman meidän lähimmäistäm/ v. 8. ja cunnialisest ja raitist elämän/ v. 11.

13 :1 Jocainen olcon Esiwallalle/ jolla walda on/ alammainen: sillä ei Esiwalda ole muutoin cuin Jumalalda/ ne wallat jotca owat/ Jumalalda ne säätyt owat.

13:2 Sentähden jocainen cuin idzens Esiwalda wastan asetta/ se on Jumalan säätyä wastan. Mutta ne jotca wastan owat/ saawat duomion päällens.

13:3 Sillä ne jotca wallan päällä owat/ ei ole hywintekiöille/ waan pahointekiöille pelgoxi. Elles tahdo Esiwalda peljätä/ nijn tee hywä/ sijttes saat händä kijtoxen: sillä hän on Jumalan palwelia/ sinun hywäxes.

13:4 Waan jos sinä paha teet/ nijn pelkä: sillä ei hän miecka huckan canna/ mutta on Jumalan palwelia ja costaja/ sille rangaistuxexi joca paha teke.

13:5 Sentähden tule alammainen olla/ ei ainoastans nuhten tähden: waan myös omantunnon tähden.

13:6 Sentähden pitä teidän myös weron andaman: sillä he owat Jumalan palweliat/ joiden sencaltaisista tule lucua pitä.

13:7 Nijn andacat sijs jocaidzelle mitä te welgolliset oletta: sille wero/ jolle wero tule: sille tulli/ jolle tulli tule: sille pelco/ jolle pelco tule: sille cunnia/ jolle cunnia tule.

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

13:8 Älkät kellengän welgolliset olco/ waan ainoastans että te toinen toistanne racastatte: sillä joca toista racasta/ se on täyttänyt Lain.

13:9 Sentähden/ se cuin sanottu on: Älä huorintee: älä tapa: älä warasta: älä wäärä todistust sano: älä himoidze. Ja muut sencaltaiset käskyt/ ne tähän sanaan suljetan: sinun pitä racastaman lähimmäistäs/ nijncuin idziäskin.

13:10 Ei rackaus tee lähimmäiselle mitän paha: sentähden on rackaus Lain täyttämys.

13:11 JA että me sencaltaisia tiedämme/ nimittäin ajan/ että nyt on aica unesta nosta (sillä meidän autuudem on nyt lähembänä cuin silloin cosca me uscoimma)

13:12 Yö on culunut/ ja päiwä on tullut/ sentähden hyljätkäm pimeyden töyt/ ja pukecam meitäm walkeuden sotaaseilla.

13:13 Waeldacam soweliast nijncuin päiwällä/ ei ylönsyömises eikä ylönjuomises: ei cammiois eikä haureudes.

13:14 Ei rijdas ja cateudes: waan pukecat teidän päällen HERra Jesus Christus. Ja holhotcat ruumistan/ waan ei haureuten.

Vers.5. Omantunnon tähden) Mailmallinen Esiwolda pidetän sentähden/ että meillä ulconainen rauha olis/ sentähden on omatundo welcapää rackauden puolesta heitä cuuleman. v. 6. Weron) Cadzocat/ cuinga tarpellinen on wero anda/ ja olla cuuliainen: sillä nijn te autatte hywiä holhoman/ ja pahoja rangaiseinan. Älkät sijs sitä pahaxenne pango. v. 11. Cuin silloin cosca me uscoimma) se on/ cosca ei lupauxet Christuxest wielä ollet täytetyt: waan me uscoimme ja odotimme ainoastans nijtä. v. 14. Holhotcat) Älkät ylidze määrän teidän ruumistan waiwatco ylönpaldisella pyhydellä/ nimittäin/ walwomisella/ paastolla ja wilulla/ nijncuin ulcocullatut tekewät.

XIV. Lucu .

PAwali neuwo ettei Christillistä wapautta pidä käytettämän wäärin/ heickoin ylöncadzexi ja pahennuxexi/ v. 1. ettei toisen pidä toista duomidzeman/ ulconaisen säätyin tähden/ jotca idzesäns wapat ja ehdolliset owat/ v. 3. waan että jocainen tekis sitä cuin sowinnoxixi ja lähimmäisen parannuxexi tulis/ ja joca ei yhdengän omatundo pahennais/ v. 19.

14:1 HEickouscoista corjatcat/ ja älkät omatundo pahoittaco.

14:2 Yxi usco saawans caickinaista syödä/ waan heicko syö caalia.

14:3 Joca syö/ älkän sitä ylöncadzoco/ joca ei syö: ja se joca ei syö: älkän duomidco sitä cuin syö: sillä Jumala on händä corjannut.

14:4 Cuca sinä olet joca toisen palweliata duomidzet? Omalle Isännällens hän seiso eli lange/ mutta kyllä hän taitan tuetta seisoman: sillä Jumala on wäkwä händä tukeman.

14:5 Yxi eroitta yhden päiwän toisesta: toinen pitä caicki päiwät yhtäläisnä. Jocainen olcon wahwa mielesäns.

14:6 Joca päiwä tottele/ sen hän HERralle teke: ja joca ei päiwä tottele/ se myös sen HERralle teke. Joca syö/ hän syö HERralle/ sillä hän kijttä Jumalata: ja joca ei syö/ se ei syö HERralle/ ja kijttä Jumalata.

14:7 Sillä ei yxikän meistä idzellens elä/ eikä yxikän idzellens cuole.

14:8 Jos me elämme/ nijn me HERralle elämme: jos me cuolemma/ nijn me HERralle cuolemma. Sentähden joco me elämme eli cuolemma/ nijn me HERran omat olemma.

14:9 Sillä sentähden on myös Christus cuollut ja ylösnosnut/ ja jällens eläwäxi tullut/ että hän olis cuolluitten ja eläwitten HERra.

14:10 MUTta mixi sinä weljiäs duomidzet? Eli sinä mixis weljes ylöncadzot? sillä me asetetan caicki Christuxen duomioistuimen eteen/ nijncuin kirjoitettu on:

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

14:11 Nijn totta cuin minä elän/ sano HERra/
minua pitä caicki polwet cumartaman/ ja
caicki kielet pitä Jumalan tunnustaman.

14:12 Sentähden jocaidzen meistä pitä
edestäns Jumalalle lugun tekemän.

14:13 Älkäm sijs tästedes toinen toistam
duomitco/ waan duomitcam parammin nijn/
ettei yxikän weljens eteen pane louckausta eli
pahennuxen tila.

14:14 MInä tosin tiedän/ ja olen wahwa
HERras Jesuxes/ ettei mitän idzestäns yhteistä
ole/ waan joca jotakin yhteiseksi luule/ hänelle
se on yhteinen.

14:15 Mutta jos sinun weljes sinun ruastas
pahene/ nijn et sinä sijtte waella rackaudes.
Älä sitä ruallas cadota/ jonga tähden Christus
on cuollut.

14:16 Sentähden sowittacat nijn/ ettei teidän
hywyttän laitetais:

14:17 Sillä ei Jumalan waldacunda ole ruoca
eli juoma/ mutta wanhurscaus/ rauha ja ilo
Pyhäs Henges.

14:18 Joca nijsä Christusta palwele/ hän on
Jumalalle otollinen/ ja ihmisille kelwollinen.

14:19 Sentähden noudattacam sitä cuin
rauhan sopi/ ja sitä cuin cullengin
parannuxexi tule: älä ruan tähden Jumalan
työtä turmele.

14:20 Caicki tosin owat puhtat/ waan ei se
sille ole hywä/ joca syö omantundons
pahennuxen cansa.

14:21 Se on paljo parambi ettes ensingän liha
söis/ etkä wijna jois/ eli jotakin josta weljes
louckandu taicka pahene elickä heicoxi tule.

14:22 Jos sinulla on usco/ nijn pidä se idzesäs
Jumalan edes. Autuas on/ joca ei tee idzellens
omatundo/ nijsä cuin hän coettele.

14:23 Mutta joca sijtä epäile ja cuitengin syö/
se on cadotettu: sillä ei hän syönyt uscosa: ja
caicki cuin ei uscosta ole/ se on syndi.

*Vers.1. Pahoittaco) Christityt owat cahtalaiset:
muutammat owat wahwat uscosa/ ja muutammat*

*heicot: taita tapahtua ettei cumbican puoli
käytä idziäns soweliast toistans wastan:
Wahwemmat ylöncadzowat heicombita
ylpeydest/ ja heicot pahoittawat idzens taas
wähimmistäkin syistä. Sentähden Pawali
opetta täsä/ että he toimittawat idzens
rackauden jälken/ ettei cumbican toistans
wastan mitän tee eikä duomidze/ waan että
cukin tekis ja wäldäis/ nijncuin toisen tarpexi
ja parhaxi sopis. v. 5. Wahwa) se on/ älkän
horjuco eli epäilkö omasatunnosans/ waan
olcan irstas ja wahwa sijtä/ ettei se ole
Jumalan edes syndi/ joca hän syö eli ei. v. 11.
Minua) On sijs Christus totinen Jumala/ että
sencaltaisia on tapahtuwa hänen
duomioistuimens edes. v. 14. Yhteinen) se on/
saastainen/ joca ei pyhitetty ole. v. 15.
Cuollut) Cadzo/ Christus on nijdengin edest
cuoleman kärsinyt/ jotca cadotetuxi tulewat.
v. 16. Hywyttän) Evangelium on meidän
hywydem/ mutta että sitä laitetan/ tekewät ne
jotca Christillisen wapauden heickoin
pahennuxexi toimittawat. v. 23. Uscosta)
Cadzo/ tämä on paras yhteinen cappale/
caickia töitä wastan/ jotca ilman uscota
tehdän.*

XV. Lucu .

*APostoli neuwo wielä heickoja kärsimän/ ja
ahkeroidzeman että caicki yximielisest
Jumalata palwelisit: Nijncuin Christus/ waicka
hän yxinäns Judalaisille Saarnais/
wahwistaxens Isille lupausta: nijn on hän
cuitengin wastanottanut ne sokiä pacanat/
ennustusten jälken/ v. 1. Sano hänen rohken
kirjoituxens syyn/ että hän oli heidän
Apostolins/ ja sentähden teki hän parhain
heidän cansans/ v. 14. Sano myös tulewans
Romijn/ Hispaniaan matcustaisans/ ja cuin
hän ensin olis jotain Jerusalemis toimittanut/
v. 22. Ano/ että he muistaisit händä
rucouxisans Jumalan tygö/ v. 30.*

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

15:1 MUtta meidän/ jotca wäkwät olemma/
tule heickoin woimattomutta kärsiä/ eikä
idzellemme kelwata.
15:2 Nijn sowittacan jocainen meistä idzens/
että hän kelpais lähimmäisellens sijnä cuin
hywä on/ parannuxexi:
15:3 Sillä ei Christuscan idzellens kelwannut/
waan nijncuin kirjoitettu on: heidän pilckans/
jotca sinua pilckaisit/ langeisit minun päälleni.
15:4 Sillä mitä ennen kirjoitettu on/ se on
meille opixi kirjoitettu/ että meillä kärsimisen
ja Ramattuon lohduksen cautta toiwo olis.
15:5 Mutta kärsimisen ja lohduksen Jumala/
andacon että te keskenän yximielisit olisitta/
Jesuxen Christuxen perän:
15:6 Että te yximielisest yhdestä suusta
kijttäisitte Jumalata/ ja meidän HERran Jesuxen
Christuxen Isä.
15:7 Sentähden corjatcat toinen toistan/
nijncuin Christuskin on meitä Jumalan
cunniaxi corjannut.
15:8 MUtta minä sanon: Jesus Christus on
ollut ymbärinsleickauxen palwelia Jumalan
totuuden tähden/ wahwistaman sitä lupausta
cuin Isille tapahtunut oli.
15:9 Mutta että pacanat laupiuden edestä
Jumalata kijttäisit/ nijncuin kirjoitettu on:
sentähden kijtän minä sinua pacanain seas/ ja
weisan sinun Nimees.
15:10 Ja taas hän sano: iloitcat pacanat hänen
Canssansa cansa.
15:11 Ja taas: kijttäkät HERRA caicki pacanat/
ja caicki Canssa ylistäkän händä.
15:12 Ja taas sano Esaias: sen pitä oleman
Jessen juuren/ joca on nousewa pacanoita
hallidzeman/ jonga päälle pacanat toiwoman
pitä.
15:13 Mutta toiwon Jumala täyttäkön teitä
caikella riemulla ja rauhalla/ uscosa/ että teillä
Pyhän Hengen woiman cautta täydellinen
toiwo olis.
15:14 MInä tiedän hywästi/ rackat weljeni/
että te oletta hywyttä täynäns/ caikella

tundemisella täytetyt/ että te woitta toinen
toistanne neuwo.
15:15 Minä olen cuitengin puolittain rohkiast
teidän tygön/ rackat weljet/ kirjoittanut/
muistuttain teille sen armon puolesta/ cuin
minulle Jumalalda on annettu.
15:16 Että minun pitä oleman pacanain seas
Jesuxen Christuxen palwelian/ Jumalan
Evangeliumita uhramas/ että pacanatkin olisit
Jumalalle otollinen uhri/ Pyhän Hengen cautta
pyhitetyt.
15:17 Sentähden minulla on/ josta minä
Jesuxes Christuxes kerscan/ että minä
Jumalata palwelen:
15:18 Sillä en minä rohke mitän puhua/ ellei
Christus sitä minun cauttani waicutais/
saattaman pacanoita cuuliaisexi/ sanan ja
työn cautta/ merckein woimalla ja ihmetten
cautta/ ja Jumalan Hengen wäellä.
15:19 Nijn että minä hamasta Jerusalemist/ ja
nijsä ymbärins/ Illyricumin asti/ olen caicki
Christuxen Evangeliumilla täyttänyt.
15:20 Ja minä olen ollut ahkera Evangeliumita
Saarnaman/ joisa Christuxen nimi ei ennen
mainittucan ollut/ etten minä muucalaisen
perustuxen päälle rakennais/ waan nijncuin
kirjoitettu on:
15:21 Joille ei ensingän hänestä julistettu
ollut/ nijden pitä sen näkemän: ja jotca ei
hänestä mitän cuullet ole/ nijden pitä
ymmärtämän.
15:22 Se myös on syy/ mingätähden minä
olen usein estetty teidän tygön tulemast.
15:23 Nyt ettei minun ole näisä maacunnisa
enä sia/ ja minä olen jo monda vuotta
halainnut teidän tygönne tulla.
15:24 Sentähden cosca minä Hispaniaan
waellan/ nijn minä tulen teidän tygön: sillä
minä toiwon/ että cosca minä sen cautta
matcustan/ nijn minä saan teidän nähdä/ ja
nijn teidä sinne saatetaisin. Cuitengin/ että
minä ennen saisin kerran minuni teistä
ilahutta.

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

15:25 MUtta nyt minä waellan täaldä
Jerusalemijn/ Pyhille palwelusta tekemän:
15:26 Sillä ne Macedoniasta ja Achajasta owat
mielelläns Jerusalemien köyhiä Pyhiä warten
yhteidzen awun coonnet.

15:27 He owat sen mielelläns tehnet/ nijncuin
he sijhen heille welcapäätkin owat: Sillä jos
pacanat owat heidän hengellisestä
tawarastans osallisexi tullet/ nijn on
cohtullinen/ että he myös heitä heidän
ruumillisella tawarallans palwelewat.

15:28 Cosca minä sijs sen asian päättänyt
olen/ ja heille tämän hedelmän lukinnut/
tahdon minä teidän cauttan Hispaniaan
palata.

15:29 Mutta minä tiedän/ cosca minä teidän
tygönne tulen/ että minä tulen Christuxen
Evangeliumin täydellisellä siunauxella.

15:30 Mutta minä neuwon teitä/ rackat
weljet/ meidän HERran Jesuxen Christuxen
cautta/ ja Hengen rackauden cautta/ että te
minun cansani kilwoittelisitte rucouxis minun
edestäni Jumalan tygö/ että minä Judeas
epäuscoisista pelastettaisin.

15:31 Ja että minun palweluxen/ cuin minä
teen Jerusalemis/ olis Pyhille otollinen.

15:32 Että minä ilolla teidän tygönne tulisin/
Jumalan tahdon cautta/ ja minuani ynnä
teidän cansan toiwutaisin.

15:33 Mutta rauhan Jumala olcon teidän
caickein cansan/ Amen.

*Vers.1. Heickoin) Tämä Lucu puhu heicoista
heidän elämäsäns/ nijncuin ne jotca julki
synneihin ja rioxijn langewat/ että nijtäkin
pitä kärsittämän ja ei hyljättämän/ sijhenasti
cuin he taas wahwistuisit. Nijncuin
edellinengin Lucu neuwo heickoin
omantunnon cansa oleman. v. 8.
Ymbärinsleickauxen palwelua) se on/ että hän
oli Apostoli/ käskyläinen/ Saarnaja ja
Judalaisten opettaja/ waan erinomattain
pacanoille lähetetty. v.14. Minä tiedän) se on/*

*waicka et te minun kirjoitustani tarwidze/ nijn
cuitengin minun wircan/ joca minulla Jumalan
armosta on/ minua waati sekä teitä että
jocaista opettaman ja neuwoman. v. 17. Että
minä Jumalata palwelen) se on/ että minä
olen Jumalan Pappi. v. 20. Mainittucan) Että te
ennen oletta opetetut/ sentähden olen minä
sitä hitammin teidän tygönne riendänyt/ sillä
mualla oli sia/ jos ei Christus ennen Saarnattu
ollut. v. 28. Lukinnut) se on/ uscollisest ja
hywästi warjelduna andanut.*

XVI. Lucu .

*PAwali ylistä kirjancandajatans/ v. 1. käske
terwettä muutamita Christityitä Romis/ v. 3.
Neuwo heitä caickia wälttämän wääriä
opettaita/ v. 17. käske myös terwettä
muutamia cansapalwelioitans ja cuulioitans
Corinthos/ v. 27. Päättä coco Epistolans
kijtoxella/ josa hän Pyhän Evangeliumin
caunist kirjoitta/ v. 25.*

16:1 MINä annan teidän haldun Pheben
meidän sisarem/ joca palwele Seuracunda
Kenchreas.

16:2 Että te händä corjaisitta HERrasa/
nijncuin Pyhain sopi. Ja olcat hänelle caikis
asiois awulliset/ joisa hän teitä tarwidze: sillä
hän on ollut monelle/ ja lijatengin minulle
awullinen.

16:3 TERwettäät Priscat ja Aquilat/ minun
auttaitani Christuxes Jesuxes/ jotca owat
caulans minun hengeni tähden aldixi andanet.

16:4 Joita en minä ainoastans kijtä/ waan
caicki pacanaingin Seuracunnat.

16:5 Terwettäät myös sitä Seuracunda/ joca
heidän huonesans on. Terwettäät
Epenetusta/ minun rackaindani/ joca on
vtinen Christuxes/ Achajasta.

16:6 Terwettäät Mariat/ joca paljo waiwa
meistä näki.

16:7 Terwettäät Andronicust ja Juniat/ minun

P. Pawalin Epistola Romarein tygö

langojani ja cansafangejani/ jotca owat cuuluisat Apostolit/ ja olit jo ennen minua Christuxes.

16:8 Terwettäkät Ampliat/ minun racastani HERrasa.

16:9 Terwettäkät Urbanusta/ meidän auttajatam Christuxes/ ja Stachyt minun racastani.

16:10 Terwettäkät Apellat/ joca on coeteldu Christuxes. Terwettäkät Aristobulin perhettä.

16:11 Terwettäkät Herodiat/ minun langoani. Terwettäkät Narcissuxen perhettä HERrasa.

16:12 Terwettäkät Tryphenat ja Tryphosat/ jotca työtä tehnet owat HERrasa. Terwettäkät Persidat minun racastani/ joca paljo työtä tehnyt on HERrasa.

16:13 Terwettäkät Ruffust/ walittua HERrasa/ ja hänen ja minun äitiäni.

16:14 Terwettäkät Asincritust ja Phlegontat/ Hermani/ Patrobat/ Hermest/ ja weljejä jotca heidän cansans owat.

16:15 Terwettäkät Philologust ja Juliat/ Nereust ja hänen sisartans/ ja Olimpat/ ja caickia Pyhiä heidän tykönäns.

16:16 Terwettäkät teitän keskenän pyhällä suunandamisella. Christuxen Seuracunnat terwettäwät teitä.

16:17 MUtta minä neuwon teitä/ rackat weljet/ että te cawataisitta nijtä cuin eripuraisudet ja pahennuxet saattawat/ sitä oppia wastan/ cuin te oppenet oletta: ja wälttäkät nijtä:

16:18 Sillä ei sencaltaiset HERra Jesusta Christusta palwele/ waan oma wadzans/ ja wiettelewät makeilla puheillans ja liehacoidzemisellans yxikertaisten sydämet.

16:19 Sillä teidän cuuliaisuden on caikille

julistettu/ jongatähden minä suurest iloidzen. Mutta minä tahdon/ että teidän pitä hywäsä wijsat oleman/ ja pahudes yxikertaiset.

16:20 Mutta rauhan Jumala tallatcon Satanan pian teidän jalcainne ala. Meidän HERran Jesuxen Christuxen Armo olcon teidän cansanne.

16:21 TERwettä teitä Timotheus/ minun auttajan/ ja Lucius/ ja Jason/ ja Sosipater/ minun Langoni.

16:22 Minä Tertius/ joca tämän Lähetyskirjan kirjoitin/ terwetän teitä HERrasa.

16:23 Teitä terwettä Gajus/ minun ja caiken Seuracunnan holhoja. Teitä terwettä Erastus/ Caupungin rahanhaldia/ ja Quartus/ weli.

16:24 Jesuxen Christuxen meidän HERran Armo/ olcon teidän caickein cansan/ Amen.

16:25 Mutta hänelle/ jolla woima on teitä wahwista/ minun Evangeliumini ja Saarnani jälken Jesuxes Christuxes/ jonga cautta se

salaus on ilmoitettu/ cuin mailman algusta nijn tähän asti on salattu ollut/

16:26 Mutta nyt ilmoitettu ja tiettäwäxi tehty Prophetain Ramattuin cautta/ ijancaickisen Jumalan käskyn jälken/ että Usco cuuliaisuden sais/ caickein pacanaingin seasa.

16:27 Sen Jumalan/ joca yxinäns wijsas on/ olcon kijtos ja cunnia/ Jesuxen Christuxen cautta/ ijancaickisest/ Amen. Romarein tygö. Lähetetty Corinthost/ Phebenin cansa/ joca Kenchrean Seuracunnas palweluxes oli.

Vers.17. Eripuraisudet ja pahennuxet) Tämä on sanottu caickia ihmisten opetusta wastan. Tämän Epistolan ylistys: että hän on paras cappale Udest Testamendist.

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

Esipuhe / edellisest P. Pawalin Epistolast / Corintherein tygö .

TÄsä Epistolas neuwo P. Pawali Corinthereitä: että he uscosa/ ja sijnä opisa cuin he häneldä cuullet olit/ yximielisest pysyisit/ ja enimmäst ahkeroidzisit/ hywin ja täydellisest oppiman sen/ cuin parhain tarwitan ja pääcappale asias on/ nimittäin: että Christus on meidän autuudem/ johonga caickein ihmisten järki ja wijsaus loucka ja pahendu. Sillä nijncuin myös nyt meidän aicanam/ että pyhä Evangelium on ilmei tullut/ monda löytän/ jotca ennen cuin he tämän hywin ja täydellisest oppinet owat/ tahtowat olla wijsat ja taitawat/ caickinaisista puhuman ja duomidzeman/ ja cuitengin sangen wähän asiast tietäwät. Josta tule/ että he mones paicas eripuraisutta/ eriseuroja ja caicke paha kehoittawat ja saattawat. Nijn tapahdui myös Corintherein seas: joista/ cosca Pawali heillen Christillisen uscon ja wapauden opettanut oli/ löyttin cohta muutamita äkildä wijsaita/ jotca idzestäns paljon pidit/ jotca ei cuitengan muuta tehnet eli toimittanet Christillises Seuracunnas/ waan eripuraisutta ja capinata. Nijn että yxi tahdoi olla Pawalin/ toinen Apollon: yxi Cephani/ toinen Christuxen: yxi tahdoi ymbärinsleickauxen/ toinen ei. Muutamat tahdoit Awioskäskyn/ muutamat ei: muutamat tahdoit sitä cuin epäjumalillen uhrattu oli/ muutamat ei: muutamat tahdoit pitä mailmallisen wapauden. Oli myös muutamita waimoja/ cuin tahdoit käydä awoipäin; ja muita sencaltaisita. Nijn cauwan cuin siihen joudui/ että yxi heidän seasans wapaudesta tilan sai/ ja otti äitipuolens awioxens. Ja muutamat ei pitänet mitän cuolluitten ylösousemisest: muutamat ei Sacramenteistä. Ja nijni tapahdui sangen pahoin ja secaseuraisin/ että jocainen tahdoi olla Mestari ja opetta/ laitta ja tehdä Evangeliumin/ Sacramentein ja uscon cansa/ nijncuin hän tahdoi. Mutta pääcappalen/ cuin on: että Christus on meidän autuudem/ wanhurscaudem ja lunastuxem/ he ylöncadzoit ja poisjätit/ nijncuin he ne jalosti jo oppinet olisit. Sencaltaisita wahingolisia wijsaita nuhtelee ja duomidze P. Pawali sangen cowan/ ja sano rohkiast: ettei se muuta ole cuin hulluus/ cusa ei mitän ymmärretä eikä oikein tietä/ eikä Christust/ Henge/ eli jotacuta Jumalan lahja: cuin meille Christuxes annettu on: Waan tarwidze/ ja pitä nyt sencaltaisita ensist oppiman. Näitä hän teke ensimmäis/ 4. Cap. Wijdennes nuhtelee hän sen riettaista työtä/ cuin äitipuolens awioxens otti/ ja tahto/ että se Pannan pandaisin ja Perkelen haldun annetaisin. Ja tällä tawalla anda tietä oikian Pannan panemisen tawan: Joca julkisten pahain töiden tähden/ Seuracunnan suosiosta tapahtuman pitä: Nijncuin myös Christus/ Matth. 18. opetta. Cuudennes nuhtelee hän toria ja riitoja oikeuden edes/ erinomaisest cosca se tapahtui pacanain ja uscottomain edes: ja opetta että he idze keskenäns sowitaisit asiat/ eli kärseisit wääryttä. Seidzemennes opetta hän puhtast elämäst ja Awioskäskyst/ ylistä puhtautta ja Neidzyttä/ sijnä/ että se on tarpellinen siihen/ että Evangeliumist sitä irstammast waariotetaisin. Nijn myös Christus/ Matth. 19. opetta nijstä puhtaista/ jotca Taiwan waldacunnan eli Evangeliumin tähden nijni owat. Mutta P. Pawali tahto/ että puhtaus pitä waatimatoin oleman/ ja ilman waarata suurembin syndeihin pidettämän: Muutoin on Awioskäsky parempi cuin se puhtaus/ joca pala alinomaisisa himoisa. Cahdexannes nijni 12. asti/ opetta hän monella tawalla/ cuinga meidän pitä idzem käyttämän heickoja omiatundoja wasta/ ulconaisis asiois/ cuin on ruas/ juomas/ waatteis/ Sacramenteis. Ja kiellä jocapaicas/ ettei wahwemmat ylöncadzois heicombita/ nijncuin myös hän idze (waicka hän Apostoli oli) maltti cuitengin idzens monesa/ jota hän kyllä tehdä saanut olis. Jongatähden wäkwät nyt hywästä syystä peljätkän/

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

cosca muinen nijn monda Israelis hucuit/ jotca cuitengin caicki ihmetten ja tunnustähtein cautta Egyptin maalda johdatetut olit/ ja luulit idzens wäkwäxi. Ja tällä tawalla hän poicke tarpellisin opetuxin. Cahdestoistakymmenennes nijn 14. asti puhu hän Jumalan lahjoista/ että ne owat moninaiset/ joista cuitengin rackaus paras on. Ettei he ylpeilis/ waan palwelisit toinen toistans yximielisest: että yxi Jumala on/ yxi HERra/ yxi Hengi/ ja caicki yxi/ ehkä cuinga moninainen se sijtte olis. Neljästoistakymmenennes opetta hän Saarnaita/ Prophetaita/ ja weisaita/ että toimellisest heidän lahjans käyttäisit/ ei muuxi cuin parannuxexi/ ja ei omaxi cunniaxens/ olis se Saarna/ taito eli ymmärrys/ etc. Wijdennestoistakymmenennes nuhtele hän nijtä jotca wäärin opettanet ja usconet owat cuolluitten ylösousemista. Cuudennestoistakymmenennes eli wijmeises/ neuwo hän heitä weljelliseen apuun köyhiä ja tarwidzepia cohtan Jerusalemis.

I. Lucu .

PAwali terwettä Corinthereitä/ v. 1. Kijttä Jumalata sen armon ja lahjan edest cuin hän heillen andanut oli/ Christuxen cautta/ v. 4. Neuwo heitä yximielisytten ja ei eroittaman heitäns cuin he teit/ että yxi piti Pawalist toinen toisesta/ ja cukin kerscais hänen opettajastans/ v. 10. Sillä ei Pawali ollut ristinnaulittu heidän edestäns/ ei he myös ollet castetut hänen nimeens/ v. 13. Waan hän oli lähetetty yxikertaisest/ Saarnaman Evangeliumit Christuxest/ wijsaille hulludexi/ waan uscowaisille woimaxi autuuten/ v. 17. Ettei he kenestäkän kerscais: waan Christuxest Jesuxest/ jonga Jumala oli heille tehnyt wijsaudexi ja autuudexi/ v. 30.

1:1 PAwali cudzuttu Jesuxen Christuxen Apostolixi Jumalan tahdosta/ ja Sosthenes weli.

1:2 Sille Jumalan Seuracunnalle/ joca on Corinthos/ pyhitetyille Jesuxen Christuxen cautta/ cudzutuille Pyhille/ ynnä caickein nijden cansa/ jotca meidän HERran Jesuxen Christuxen nimeen rucoilewat/ jocaidzes heidän ja meidän siasam.

1:3 Armo olcon teille ja Rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda.

1:4 MINä kijtän Jumalatani aina teidän tähtenne/ sen Jumalan armon edestä cuin

teille Jesuxen Christuxen cautta annettu on/ 1:5 Että te oletta caikisa hänen cauttans rickaxi tehdyt/ caikesa opisa ja tundemises.

1:6 Sillä Saarna Christuxesta on teisä wäkwäxi tullut/

1:7 Nijn ettei teidän josacusa lahjasa mitän puutu/ ainoastans odottacat meidän HERran Jesuxen Christuxen ilmoitusta.

1:8 Joca myös teitä loppun asti wahwista/ että te olisitta nuhtettomat meidän HERran Jesuxen Christuxen päiwänä:

1:9 Sillä Jumala on wahwa/ jonga cautta te cudzutut oletta hänen Poicans Jesuxen Christuxen meidän HERramme yhteyten.

1:10 MUTta minä neuwon teitä/ rackat weljet/ Jesuxen Christuxen meidän HERram nimen cautta/ että te caicki yhdencaltaisen puhen pidäisittä/ ja ettei teidän seasan eriseuroja olis/ waan pitäkät wäkwästä yhtä toinen toisenne cansa/ yhdes mieles ja yhtäläises luulos.

1:11 Sillä minun corwini on tullut teistä/ rackat weljet/ Chloen perhen cautta/ että rijdat owat teidän keskenän.

1:12 Nijn minä sanon sitä/ että cukin teistä sano: Minä olen Pawalin: se toinen: Minä olen Apollon: colmas: Minä olen Cephaxen: neljäs: Minä olen Christuxen.

1:13 Cuingasta? Lienekö Christus jaettu? wai ongo Pawali teidän edestän ristinnaulittu? Eli olettaco te Pawalin nimeen castetut?

1:14 Minä kijtän Jumalata/ etten minä ole

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

yhtän teistä castanut/ waan Chrispuxen ja Gajuxen:

1:15 Ettei kengän saa sanoa/ että minä minun nimeeni ketän castoin.

1:16 Minä castoin myös Stephanin perhen/ sijtte en minä tiedä jos minä jongun castanut olen.

1:17 Sillä ei Christus minua lähettänyt castaman/ waan Evangeliumi Saarnaman/ ei cawaloilla sanoilla/ ettei Christuxen risti turhan menis.

1:18 Sillä puhe rististä/ on nijlle hulluus/ jotca cadotetan. Mutta meille/ jotca autuaxi tulemma/ on se Jumalan wäki.

1:19 Sillä kirjoitettu on: Minä cadotan wijsasten wijsauden/ ja ymmärtäwäisten ymmärryksen minä hyljän.

1:20 Cusasta wijsat owat? Cusasta Kirjanoppenet owat? Cusasta tämän mailman tutkiat owat? Eikö Jumala ole tämän mailman wijsautta hulludexi tehnyt.

1:21 Sillä ei mailma tundenut Jumalata wijsaudellans hänen wijsaudesans/ nijn kelpais Jumalalle tyhmän Saarnan cautta nijtä wapahta/ jotca sen uscowat.

1:22 Sentähden/ että Judalaiset merckiä anowat/ ja Grekit wijsautta edziwät.

1:23 Mutta me Saarnamme ristinnaulitun Christuxen Judalaisille pahennuxexi/ ja Grekeille hulludexi.

1:24 Mutta cudzutuille sekä Judalaisille: että Grekeille Saarnamma me Christuxen Jumalan woimaxi ja Jumalan wijsaudexi/

1:25 Sillä Jumalan hulluus on wijsambi cuin ihmiset/ ja Jumalan heickous on wäkewämbi cuin ihmiset.

1:26 Cadzocat/ rackat weljet/ teidän cudzumistan/ ei monda lihallista wijsast/ ei monda jalo/ ei myös monda suuresta sugusta cudzuttu ole.

1:27 Waan se cuin mailman edes hullu on/ sen on Jumala walinnut/ että hän wijsat häpiään saattais. Ja se cuin heicko oli mailman

edes/ sen Jumala on walinnut/ että hän wäkewät häpiään saattais.

1:28 Ja se cuin oli wapahtoin ja ylöncadzottu mailmasa/ on Jumala walinnut: ja se cuin ei mitän ole/ että hän ne jotca jotakin owat/ turhaxi tekis.

1:29 Ettei hänen edesäns yxikän liha kerscais.

1:30 Joista te myös oletta Christuxes Jesuxes/ joca meille on Jumalalda tehty wijsaudexi/ ja wanhurscaudexi/ ja pyhydexi/ ja lunastuxexi.

1:31 Nijncuin kirjoitettu on: joca idziäns kersca/ hän kerscatcan händäns HERrasta.

Vers.2. Caickein cansa) Tästä nähdän/ ettei Pawali ole kirjoittanut hänen Epistolaitans nijllen ainoastans opixi/ joiden tygö ne ensist ja erinomaisest kirjoitetut olit/ mutta myös muillen ja caikillen Christityillen mailman loppun asti. v. 9. Yhteyten) se on: Te oletta Christuxen cansaperilliset ja osalliset caikes hänen hywydesäns. v. 17. Ei minua lähettänyt castaman) Nimittäin/ ei nijn erinomaisest: waan Evangeliumi Saarnaman/ johon enä wireyttä ja työtä tarwitan. Sillä Apostolit owat monda sencaltaista asiat muiden käskenet toimita/ että he sitä paremmin ja ilman estetä olisit saanet opetta ja Saarnata sana. Nijncuin nähdän/ Act. 6:3. v. eod. Turhan menis) Nimittäin/ jos sijtä ruwetaisin paljon ihmisen wijsauden ja taidon jälkeen jutteleman. v. 19 Wijsasten) Nimittäin/ nijden jotca järjelläns tahtowat edziä totutta/ ja ei enämbi usco cuin he idze ymmärtäwät. v. 25. Jumalan hulluus) Jumalan hulluus ja heickous on Evangelium. Se pidetän ylönwijsailda hulluudena/ ja tecopyhät cudzuwat sen eriseuraxi. Mutta oikeilda Christityildä luetan se Jumalan wäexi ja wijsaudexi.

II. Lucu .

Sijtte kirjoitta hän/ ettei hän muuta heille ole Saarnannut/ cuin Evangeliumita

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

ristinnaulitusta Christuxesta/ ei coreilla sanoilla ihmisen wijsauden jälkeen/ waan Hengen ja wäen osottamisella/ v. 1. Joca on Jumalan salainen wijsaus/ jota ei tämän mailman Päämiehet ole ymmärtänet/ v. 6. Waan Jumala on sen ilmoittanut Hengens cautta/ v. 10. Ettei luonnollinen ihminen sencaltaista ymmärtä eikä käsittä taida/ v. 14.

2:1 JA/ rackat weljeni/ cosca minä teidän tygönne tuln/ en minä tullut corkioilla sanoilla/ engä sywällä wijsaudella/ ilmoittaman teille Jumalan todistusta.

2:2 Sillä en minä idziäni pitänyt teidän seasan nijncuin minä olisin jotakin tiennyt/ waan ainoastans Jesuxen Christuxen ja sen ristinnaulitun.

2:3 Ja minä olin teidän cansan heickoudes/ pelgos/ ja suures wapistuxes.

2:4 Ja minun puhen ja Saarnan/ ei ollut caunistetuis jutuis ihmisten wijsauden jälkeen/ mutta Hengen ja wäen osotuxes/

2:5 Ettei teidän uscon olis ihmisten wijsaudes/ mutta Jumalan wäes.

2:6 Mutta se josta me puhumma/ on cuitengin wijsaus/ täydellisten tykönä. Ei tämän mailman/ eikä tämän mailman Päämiesten wijsaus/ joca hucku.

2:7 Waan me puhumma sijtä salatusta Jumalan wijsaudesta/ jonga Jumala on ennen mailman alcuu säätänyt meidän cunniagem/

2:8 Jota ei yxikän tämän mailman Päämiehistä tundenut: Sillä jos he olisit hänen tundenet/ nijn ei he olis Cunnian HERra ristinnaulinnet.

2:9 Waan nijncuin kirjoitettu on: Ei yxikän silmä ole nähnyt/ eikä yxikän corwa ole cuullut/ ja ei yhdengän ihmisen sydämeen ole astunut/ sijtä cuin Jumala on nijlle walmistanut/ jotca händä racastawat.

2:10 Mutta meille on Jumala sen ilmoittanut Hengens cautta: sillä Hengi tutkistele caicki cappalet/ Ja/ Jumalan sywydet.

2:11 Sillä cuca ihminen sen tietä mitä ihmises

on/ waan ihmisen Hengi joca hänesä on? Nijn myös/ ei yxikän tiedä mitä Jumalas on/ waan Jumalan Hengi.

2:12 Mutta en me ole saanet tämän mailman henge: waan sen Hengen/ joca Jumalasta on/ että me taidaisimma tietä/ mitä meille Jumalalda annettu on.

2:13 jota me myös puhumma/ ei sencaltaisilla sanoilla cuin inhimillinen wijsaus opetta: waan sencaltaisilla sanoilla cuin Pyhä Hengi opetta/ ja me duomidzemma hengelliset asiat hengellisest.

2:14 Mutta ei luonnollinen ihminen ymmärrä Jumalan Hengestä mitän: sillä se on hänelle hulluus/ ja ei taida sitä käsittä/ joca hengellisest duomittaman pitä.

2:15 Mutta hengellinen duomidze caickia asioita/ ja ei hän keldäkän duomita.

2:16 Sillä cuca on tiennyt HERran mielen? Eli cuca tahdo hänen neuwo anda? Mutta meillä on Christuxen mieli.

Vers.5. Olis) Sentähden ei taida ihmisten oppi olla omantunnon ja uscon perustus. v. 7. Salatusta) Sillä se on peitetty hulluden ja ristin alla/ ja ei näy paljon cunnias ja rickaudes. v. 14. Luonnollinen) Luonnollinen ihminen on/ nijn paljon cuin ihminen ilman armota on/ sekä järjellä/ taidolla/ tiedolla ja woimalla/ ja cuin hän idzestäns taita parahin laitettu olla. v. 15. Hengellinen) Hän ymmärtä/ tunde/ on luja/ etc. jota järki ei woi/ ja ei tiedäckän mikä usco ja Evangelium on.

III. Lucu .

Apostoli nuhtelee Corinthereitä/ että he olit wielä lihalliset/ rijtelit/ ja cukin kerscais opettaistans: nijncuin yxi olis parembi ollut toista/ v. 1. Jotca ei cuitengan muuta ollet cuin palweljat/ joiden cautta he olit uscon saanet/ v. 5. Ainoastans että toinen oli istuttanut ja toinen castanut/ v. 6. Toinen

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

perustuxen pannut ja toinen sen päälle rakendanut/ v. 9. Waan perustus johonga heidän turwaman piti/ oli Christus Jesus/ v. 11. Neuwo/ cosca he olit P. Hengen Templit/ ettei he sitä turmelis lihallisilla töillä/ v. 16. Waan joca wijsammaxi näkyi/ hän pitäkän idzens yxikertaisembana/ että hän ainoastans kerscais Christuxes/ v. 18.

3:1 JA/ rackat weljeni/ en minä tainnut teidän cansan puhua nijncuin hengellisten/ waan nijncuin lihallisten cansa/ nijncuin nuorten lasten cansa Christuxes.

3:2 Riesca minä olen teille juoda andanut/ ja en ruoca: sillä et te sitä wielä woinet. Ja et te myös nytkän woi/ että te oletta wielä lihalliset.

3:3 Sillä nijncauwan cuin teidän seasan cateus/ rijta/ ja eripuraisus on/ ettekö te ole lihalliset/ ja waella ihmisten tawan jälkeen?

3:4 Sillä cosca jocu sano: Minä olen Pawalin: ja toinen sano: Minä olen Apollon/ ettekö te sijs ole lihalliset?

3:5 Mikästä Pawali on? Ja mikä Apollo on? He owat palweliat/ joiden cautta te oletta uscowaisexi tullet. Ja semmengin nijncuin Jumala cullengin andanut on.

3:6 Minä olen istuttanut: Apollo on castanut: Mutta Jumala on caswon andanut.

3:7 Nijn ei se mitän ole joca istutta/ eikä se joca casta/ waan Jumala joca caswon anda.

3:8 Mutta se joca istutta/ ja se joca casta/ owat yhtä molemmat/ cumbikin saa palckans työns jälkeen.

3:9 Sillä me olemma Jumalan apulaiset/ te oletta Jumalan peldo/ ja Jumalan rakennus.

3:10 Minä Jumalan armosta/ joca minulle annettu on/ olen perustuxen laskenut/ nijncuin taitawa rakendaja/ toinen sen päälle rakendacon: mutta cadzocan jocainen/ cuinga hän rakenda sen päälle.

3:11 Sillä muuta perustusta ei taida yxikän panna/ waan sen cuin pandu on/ joca on Jesus Christus.

3:12 Jos nyt jocu rakenda tämän perustuxen päälle/ culda/ hopiata/ callita kiwiä/ puita/ heiniä/ corsia.

3:13 Nijn jocaidzen teco tule julkisexi: Sillä se päiwä on sen selittäwä/ joca tulesa ilmandu/ ja mingäcaltainen cungin teco on/ sen tuli coettele.

3:14 Jos jongun teco pysy/ nijncuin hän sen päälle rakendanut on/ nijn hän saa palckans.

3:15 Mutta jos jongun teco pala/ nijn hän saa wahingon. Mutta hän tule idze autuaxi/ cuitengin nijncuin tulen cautta.

3:16 Ettekö te tiedä teitänne Jumalan Templixi/ ja Jumalan Hengi asu teisä?

3:17 Jos jocu Jumalan Templin turmele/ sen Jumala turmele. sillä Jumalan Templi on pyhä/ nijncuin tekin oletta.

3:18 Älkän kengän idziäns pettäkö. Jos jocu teistä idzens luule wijsaxi/ se tulcon hulluxi täsä mailmasa/ että hän wijsas olis.

3:19 Sillä tämän mailman wijsaus/ on hulluus Jumalan tykönä. Nijncuin kirjoitettu on: Hän käsittä wijsat cawaluxisans.

3:20 Ja taas: HERra tietä wijsasten ajatuxet turhaxi.

3:21 Sentähden älkän yxikän ihmisistä kerscatco.

3:22 Caicki owat teidän oman: Olis Pawali eli Apollo/ Cephas taicka mailma/ olis elämä eli cuolema/ taicka nykyiset eli tulewaiset/ caicki owat teidän omanna:

3:23 Mutta te oletta Christuxen: waan Christus on Jumalan.

Vers.4. Minä olen Pawalin/ etc.) Täsä P. Pawali duomidze caicki eriseurat Christicunnas/ ja tahto etä meillä caikilla olis yxi Christus/ joca meidän edestäm ristihin naulittu on. v. 12. Culda/ hopiata) Se on sanottu Saarnasta ja opetuxesta/ cuin uscon parannuxexi eli wähenyuxexi opetetan. Cuoleman hetkellä ei taida yxikän oppi kestä: Duomiopäiwänä ja caikes hädäs/ se culutetan: waan se on selkiä

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

*Jumalan sana/ joca omastunnos kyllä löytän.
v. 13. Sen tuli coettele) Tulen cautta ei täsä
ymmärretä tämän mailman tulda/ eli
kijrastulda: waan wertauxen cautta/
tutkiskelemista/ tusca ja kiusausta/ joilla oppi
eli luulo coetellan/ jos hän kestäwäinen on/
nijncuin culda tulesa. Sentähden sano myös
Pawali cohta/ 15. versys: Nijncuin tulen cautta.
v. 21. Caicki owat teidän) Sentähden ei ole
kellän woima Christityillen Lakia tehdä/ jolla
omatundo sidotta taitan.*

IV. Lucu .

*APostoli opetta heitä wielä/ minä heidän pitä
opettajans pitämän/ nimittäin/ Christuxen
palwelioina/ ja haldioina/ etc. Sentähden ei
heidän pidä heitä duomidzeman/ v. 1. eikä
kerscaman heidän tähdens/ eli jongun muun
tähden: sillä mitä heillä oli/ sen he olit saanet
HERralda/ v. 6. Apostolit myös idze/ joista he
kerscaisit/ pidettin muilda hylkyinä/ v. 9. Sano
syy/ mingätähden hän nijn rohkiast neuwo
heitä: että hän oli heidän Isäns/ ja oli
synnyttänyt Christuxesa Evangelumin cautta/
v. 14. Päätoxexi anda heille Timotheuxen/ v.
17. ja lupa tulla heidän tygöns/ v. 18.*

4:1 JOcainen pitäkön meitä Christuxen
palweliana/ ja Jumalan salaisuden haldiana.

4:2 Ainoastans se haldioilda edzitän/ että he
löyttäisin uscollisixi.

4:3 Mutta wähän minä sijtä tottellen/ etä minä
teildä duomitan/ eli inhimiliseldä päiwäldä. En
minä idzekän duomidze minuani.

4:4 En minä tiedä mitän cansani/ mutta en
minä sentähden wanhurscas ole/ waan HERra
on se joca minun duomidze.

4:5 Sentähden älkät duomitco ennen aica/
sijhenasti cuin HERra tule/ joca sengin
walkeuten saatta/ cuin pimeydes peitetty on/
ja julgista sydänden aiwoituxet: silloin cukin
saa cunnian Jumalalda.

4:6 MUtta näitä/ rackat weljet/ olen minä
minustani ja Apollosta tapauxis puhunut
teidän tähdenne/ että te meistä oppisitta/
ettei kengän enämä idzestäns pidäis/ cuin
nyt kirjoitettu on/ ettei yxikän toinen toistans
wastan pidä jongun tähden idziäns
ylöspaisuttaman.

4:7 Sillä cuca on sinun corgottanut? Taicka
mitä sinulla on/ jota et sinä ole saanut? Jos
sinä sijs saanut olet? Mitäs kerscat/ nijncuin et
sinä ensingän saanut olis?

4:8 Jo te oletta rawitut: jo te oletta hyötynet:
ilman meitä te wallidzetta/ ja josca Jumala
että te wallidzisitta/ että mekin teidän cansan
wallidzisim.

4:9 Sillä minä luulen/ että Jumala on meitä
Apostoleita lähettänyt nijncuin caickein
huonombita/ nijncuin surmattawia: sillä me
olemma mailman/ Engelein/ ja ihmisten
ihmexi tullet.

4:10 Me olemma tompelit Christuxen tähden/
mutta te oletta wijsat Christuxes: me heicot/
mutta te wäkwät: te cunnialiset/ mutta me
ylöncadzotut.

4:11 Haman tähän hetken asti kärsimmä me
nälkä ja jano/ ja olemma alasti/ ja meitä
lyödän corwalle/ ja ei meille ole wahwa
asuinsia/ ja me näemme waiwa työtä tehden
omilla käsilläm.

4:12 Cosca meitä soimatan/ nijn me hywästi
lausumma: cosca meitä wainotan/ nijn me
kärsimme.

4:13 Cosca meitä pilcatan/ nijn me
rucoilemma: me olemma nijncuin mailman
kirus/ ja jocaidzen ihmisen hylky tähän
päiwän asti.

4:14 Embä minä tätä kirjoita häwäistäxeni
teitä/ waan minä neuwon teitä/ nijncuin
minun rackaita lapsiani:

4:15 Sillä ehkä teillä olis kymmenen tuhatta
Mestarita Christuxes/ nijn ei teillä cuitengan
ole monda Isä: sillä minä olen teitä Christuxes
Jesuxes synnyttänyt Evangeliumin cautta.

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

4:16 Sentähden neuwon minä teitä/ olcat minun tawottajani.

4:17 Sentähden/ lähetin minä Timotheuxen teille/ minun rackan poicani/ ja uscollisen HERrasa/ muistuttaman teille minun tieni/ jotca owat Christuxes/ nijncuin minäkin caikisa Seuracunnis opetan.

4:18 MUtta muutamat owat teistä paisunet/ nijncuin en minä ensingän teidän tygönne tulewa oliscan.

4:19 Mutta ennen paljo aica tulen minä teidän tygön (jos HERra tahto) ja tahdon tietä/ ei nijden paisunuitten sanoja/ mutta woima.

4:20 Sillä Jumalan waldacunda ei ole puHesa/ waan woimasa.

4:21 Cumman te tahdotta? Jos minä tulen widzalla teidän tygönne/ taicka rackaudella/ ja Hengen siweydellä?

Vers.1. Salaisuden) Se on: Evangeliumin päälle/ josa Jumalan sanan salatut tawarat taritan. v. 3. Inhimiliseldä päiwäldä) Se on: Ihmisten duomio. v. 8. Te oletta hyötynet) Täsä hän pilcka heitä ja toisin ajattele. v. 13. Hylky) Se on: me pidetän kirottuina ihmisinä/ ja jotca ei ole kelwolliset elämän maan päällä.

V. Lucu .

Täsä lugus nuhtele hän heitä huoruden tähden/ että he sen kärkeit seasans/ joca oli ottanut oman äitipuolens/ v. 1. Hänen pane hän Pannaan heidän suosioistans/ ja sulke hänen ulos Seuracunnast/ v. 3. Ettei wäähä hapatus hapatais caicke taikinata/ v. 6. Waan he pitäkän Pääsiäistä puhtauden happamattomas taikinas/ v. 9. Opetta ja neuwo heitä eroittaman heitäns jumalattomista/ etc. v. 9.

5:1 JULkisest cuulu teidän keskenän huoruus/ ja sencaltainen huoruus/ josta ei pacanatcan sanoa tiedä/ että jocu Isäns emändä pitä.

5:2 Ja te oletta paisunet/ josta teidän parammin tulis itke/ että se joca sencaltaisen työn tehnyt on/ teidän seastan poisotetaisin.

5:3 Mutta minä tosin/ joca ruumin puolest poisolen/ cuitengin Henges tykönä olen/ nijn olen minä jo/ nijncuin tykönä olewa/ sijtä päättänyt/ että hän/ joca sencaltaisen tehnyt on/

5:4 Meidän HERran Jesuxen Christuxen Nimeen/ teidän cocontulemisesan/ ynnä minun Hengeni cansa/ ja meidän HERran Jesuxen Christuxen woimalla/

5:5 Annetan Perkelen haldun lihan cadotuxexi/ että hengi autuaxi tulis HERran Jesuxen päiwänä.

5:6 Eli ole teidän kerscauxenne hywä: ettekö tiedä/ että wäähä hapatus caiken taikinan hapatta?

5:7 Sentähden peratcat se wanha taikina/ että te tulisitta vdexi taikinaxi/ nijncuin te myös happamattomat oletta. Sillä meillä on myös Pääsiäis Lammas/ joca on Christus/ meidän edestämme uhrattu.

5:8 Sentähden pitäkäm meidän Pääsiäisem/ ei wanhas hapatuxes/ eikä pahuden ja wääryden hapatuxes/ waan puhtauden ja totuden happamattomas taikinas.

5:9 MINä olen teille Epistolas kirjoittanut/ ettei teidän pidäis secanduman portoihin.

5:10 En minä ajattele tämän mailman portoista/ engä ahneista/ engä raateljista/ engä epäjumalden palwelioista/ sillä nijn tulis teidän mailmasta poispaeta.

5:11 Mutta nyt minä olen kirjoittanut/ ettei teidän pidä nijhin secanduman. Jos jocu/ joca weljexi cudzutan/ olis salawuoteinen/ taicka ahne/ eli epäjumalden palwelia/ taicka pilckaja eli juomari/ taicka raatelia/ älkät sencaltaisen cansa syökö:

5:12 Sillä mitä minun tule duomita nijtä/ jotca ulcona owat? Ettekö te nijtä duomidze/ jotca sisällä owat?

5:13 Mutta Jumala ne duomidze/ jotca ulcona

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

owat. Ajacat idzekin paha pois tyköne.

Vers.7. Udexi taikinaxi) Pyhisäkin ihmisis on wielä aina syndi/ joca ulos pyhittämän pitä. Sentähden hän sano: te oletta happamattomat/ se on/ te oletta pyhät. Mutta sowittacat nijn/ että te caicki tynnni poispyhgitte/ ja tulcat peräti puhtaxi/ ja udexi taikinaxi. v. 10. Mailmasta poispaeta) Joca ei tahdo pahain ihmisten seas olla/ hänen pitä coco mailmasta poispakeneman. Sentähden hän tahto meidän pakeneman pahoja Christityitä/ että he taicka sijtä nimestä luopuisit eli heidäns parannaisit. Sillä ei Christittömiä weljixi cudzuta. v. 12. Ulcona owat) Näillä hän ymmärtä Christittömät.

VI. Lucu .

PAwali nuhtele Corinthereitä/ että he weit heidän rijtojans ja eripuraisita asioitans pacanalisten Duomaritten eteen/ v. 1. Ja ei parammin toinen toistans kärsinet/ v. 7. Ja että he teit toinen toisellens wääryttä/ v. 8. Cusa he cuitengin tiesit/ ettei wäärät/ eli muut sencaltaiset pidä Jumalan waldacunda perimän/ v. 9. Nuhtele nijtä/ jotca Christillisen wapauden warjolla teit mitä he tahdoit/ v. 12. Ja neuwo wälttämän huorutta: että he olit Christuxen jäsenet/ ja P. Hengen Templi/ etc. v. 13.

6:1 Mİxi jocu teistä/ jolla on toisen cansa jotakin asiata/ malta riidellä wääräin/ ja ei pyhain edesä? Ettekö te tiedä/ että pyhät pitä mailma duomidzeman?

6:2 Jos sijs mailma pitä teidä duomittaman? Ettekö te sijs kelpa pienembitä asioita duomidzeman?

6:3 Ettekö te tiedä/ että meidän pitä Engeleitäkin duomidzeman? Cuinga paljo enämmin ajallisia asioita?

6:4 Mutta te/ cosca teillä on jotacuta asiata

ajallisest hywydest/ nijn te otatte ne jotca Seuracunnas ylöncadzotut owat/ ja asetatte Duomarixi.

6:5 Teille minä sanon näitä häpiäxi. Eikö yhtän wijsasta ole teidän seasan? Eli jocu cuin taidais duomita/ weljen ja weljen keskellä?

6:6 Waan weli rijtele weljens cansa/ ja sijttekin uscomattomain edes.

6:7 Nijn on sijs caiketi wica teidän seasan/ että te toinen toisenne cansa käyttte oikeuden eteen: Mixet te parammin wääryttä kärsi? Mixet te ennen suo teitän wahingoitta?

6:8 Ja te idze wääryden ja wahingon teette/ ja semmengin teidän weljillen.

6:9 Ettekö te tiedä/ ettei wäärät pidä Jumalan waldacunda perimän?

6:10 Älkät andaco teitän wietellä: sillä ei salawuoteisten/ eikä epäjumalden palweliain/ eikä huorintekiäin/ eikä pehmiäin/ eikä nijden jotca wastoin luondo syndiä tekewät/ eikä warasten/ eikä ahnetten/ eikä juomaritten/ eikä pilckaitten/ eikä raateliain pidä Jumalan waldacunda perimän.

6:11 Ja sencaltaiset te muutammat olitta/ mutta te oletta pestyt/ te oletta pyhitetyt/ te oletta wanhurscaxi tullet HERran Jesuxen Christuxen nimen cautta/ ja meidän Jumalamme Hengen cautta.

6:12 CAikisa on minulla walda/ waan ei caicki ole hywäxi: Caikisa on minulla walda/ mutta en minä kenengän alammainen ole.

6:13 Ruoca on wadzalle sääty/ ja wadza rualle/ mutta Jumala on tämän ja sen hucuttawa. Ei ruumis ole sääty huoruteen/ waan HERralle/ ja HERra ruumille.

6:14 Mutta Jumala on HERran herättänyt/ nijn hän on myös meitäkin woimallans herättäwä.

6:15 Ettekö tiedä/ että teidän ruuminne owat Christuxen jäsenet? Pidäiskö sijs minun Christuxen jäsenet porton jäsenixi tekemän? Pois se.

6:16 Taicka/ ettekö te tiedä/ että se joca porttohon ryhty/ nijn hän on yxi ruumis sen

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

cansa? Sillä he tulewat (sano hän) caxi yhdexi lihaxi.

6:17 Mutta joca HERraan ryhty/ se on yxi hengi hänen cansans.

6:18 Wälttäkät huorutta. Caicki synnit cuin ihminen teke/ owat ulcona ruumista/ waan joca huorin teke/ se teke syndiä omas ruumisans.

6:19 Wai ettekö te tiedä/ että teidän ruumin on Pyhän Hengen Templi/ joca teisä on/ jonga te Jumalalda saitta/ ja ettepä te ole teidän omanne? Sillä te oletta callista ostetut.

6:20 Cunnioittacat sijs Jumalata teidän ruumisan/ ja teidän hengesän/ jotca Jumalan owat.

Vers.4. Ylöncadzotut) Owat Pacanat/ joita ei sallita Cristillisten seas olla Christillisis asiois/ cuin on Sacramentin nautidzemus/ etc. v. 7. Että te käytte oikeuden eteen) Ei täsä Pawali peräti kiellä/ että he oikeuden eteen menit: waan että he sen teit pacanalisten Duomaritten edes/ idze heillens ylöncadzexi: Sillä heistä huuttin panaingin seas/ että he rijtelit/ ja teit toinen toisellens wääryttä: Jotca cuitengin sijtä tuttaman piti/ että he racastit keskenäns toinen toistans/ Ioh. 13. Sillä täsä olis se parambi ollut/ että he keskenäns olisit sopinet/ taicka kärsinet jotakin toinen toiseldans/ ennen cuin he nijn olisit huudoxi tullet. v. 12. Caikisa) Nimittäin/ luwallisis ja wapahis asiois/ jotca ei käsketyt eikä kielyt ole. v. 19. Teidän ruumin owat Pyhän Hengen Templi/ ja 20. Sentähden ylistäkät Jumalata teidän ruumisanne) Tästä/ nijncuin myös c. 3:16. ennen nähdän/ että P. Hengi myös on totinen Jumala/ yhtä Isän ja Pojan cansa/ että meidän ruumim cudzutan Jumalan Templixi sijtä/ että P. Hengi asu meisä/ Nijncuin Basil. 1. de Trin. c. 6. täsä päättävät.

VII. Lucu .

Apostoli wasta wielä Corintherein kirjoitukseen/ Awioskäskyst/ Leskein ja Neidzytten elämäst: että hywä olis elä ilman Awioskäskytä: mutta huorutta wälttä/ on parambi naidha/ v. 1. Nijn myös/ että ne jotca jo yhten annetut olit/ ei saa eritä/ waicka toinen puoli olis pacana/ jos hän muutoin tahto toisen tykönä pysyä/ v. 10. Opetta yhteisest/ että misä säädys cukin on/ sijnä hän pysykän/ ei se kenengän sielun autuutta estä/ v. 18. Wijmeiseldä ylistä Neidzytten säätyä. Ei cuitengan tahdo hän sijhen ketäkän waaditta: waan olcan cullengin aldis naida: elickä ei/ jos hänellä on lahja elä puhtast ilman naimata/ v. 25.

7:1 MUtta nijhin cuin te minulle kirjoititta/ wastan minä. Hywä on ihmiselle/ ettei hän waimoon ryhdy.

7:2 Mutta cuitengin huorutta carttain/ pitäkön cukin oman waimons/ ja jocainen pitäkön oman miehens.

7:3 Mies andacan waimolle cohtullisen mielisuosion/ nijn myös waimo miehellens.

7:4 Ei ole waimolla walda omalle ruumillens/ waan miehellä. Ei myös miehellä ole walda ruumillens/ waan waimolla.

7:5 Älkät toinen toistanne wälttökö/ jollei se ole molembain suosiosta/ hetkexi/ että teille jouto olis paastota ja rucoilla: Ja tulcat jällens yhten/ ettei Satan teitä kiusais haureuden puolesta.

7:6 MUtta sencaltaista sanon minä teille suomisen/ ja ei käskyn jälkeen.

7:7 Waan minä tahdoisin/ että caicki ihmiset nijn olisit cuin minäkin olen. Mutta jocaidzella on erinomainen lahja Jumalalda/ yhdellä nijn/ ja toisella näin.

7:8 Minä sanon tosin naimattomille ja Leskille: Se on heille hywä/ jos he owat nijncuin minäkin.

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

7:9 Waan ellei he woi heitäns pidättä/ nijn naican: Sillä parambi on naida/ cuin pala.

7:10 MUtta naineille kāske/ en minä/ waan HERra: ettei waimon pidä mieHes täns eriämän.

7:11 Mutta jos hän eriä/ nijn olcon naimata/ taicka sopican miehens cansa. Ja älkön mies hyljätkö waimoans.

7:12 Waan muille sanon minä/ ja ei HERra: jos jollakin weljellä on uscomatoin waimo/ ja se mielisty hänen cansans asuman/ älkön sitä idzestäns eroittaco.

7:13 Ja jos jollakin waimolla on uscomatoin mies/ ja hän tahto sen cansa asua/ älkön händä idzestäns eroittaco.

7:14 Sillä uscomatoin mies on waimons cautta pyhitetty/ ja uscomatoin waimo pyhitetän miehens cautta/ muutoin olisit teidän lapsenna saastaiset/ waan nyt owat pyhitetyt.

7:15 Mutta jos uscomatoin idzens eroitta/ nijn anna hänen eritä. Eipä weli taicka sisar ole sidottu orjuteen semmuotoisis menois/ mutta rauhas on Jumala meitä cudzunut:

7:16 Sillä cuingas tiedät waimo/ jos sinä mieHes taidat autuaxi saatta? Eli sinä mies cuingas tiedät/ jos sinä taidat waimos autuaxi saatta?

7:17 Cuitengin nijncuin Jumala cullengin on jacanut: Jocainen nijn waeldacan/ cuin HERra on hänen cudzunut/ ja nijn minäkin caikisa Seuracunnisa säädän.

7:18 Jos jocu ymbärinsleicattu on cudzuttu/ älkän se esinahca pyytäkö. Jos jocu on esinahas cudzuttu/ älkän se andaco idziäns ymbärinsleicata.

7:19 Ymbärinsleickaas ei ole mitän/ eikä esinahca mitän ole/ waan Jumalan käskyn pitämys.

7:20 Jocainen olcon sijnä cudzumises/ johonga hän cudzuttu on.

7:21 Jos sinä olet orjaxi cudzuttu/ älä sitä murehdi/ cuitengin jos sinä taidat wapaxi tulla/ nijn pyydä sitä parammin.

7:22 Sillä joca orjaxi on HERrasa cudzuttu/ se on HERran wapa. Nijn myös/ joca wapaxi on cudzuttu/ hän on Christuxen palwelia.

7:23 Te oletta callista ostetut/ älkät ihmisten orjat olco.

7:24 Idzecukin (rackat weljeni) josa hän cudzuttu on/ sijnä hän olcan Jumalan tykönä.

7:25 MUtta neidzeist ei ole minulla HERran käskyä/ cuitengin sanon minä minun neuwoni/ nijncuin laupiuden saanut HERralda uscollisna ollaxeni.

7:26 Minä luulen sijs sen hywäxi/ nykyisen tuscan tähden/ että ihmisen on nijn hywä olla. Jos sinä olet waimoon sidottu/ älä pyydä eroitusta.

7:27 Mutta jos sinä olet waimotoin/ nijn älä pyydä waimoa.

7:28 Mutta jos sinä nait/ et sinä syndiä tee. Ja jos neidzy huole/ ei hängän syndiä tee. Cuitengin sencaltaiset saawat waiwan ruumiseens. Mutta minä säästäisin mielelläni teitä.

7:29 Ja sanon teille/ rackat weljet/ aica on lyhyt. Mitä enä? joilla waimot on/ olcan nijncuin ei heillä oliscan.

7:30 Ja jotca itkewät/ nijncuin ei he itkisickän: Ja jotca iloidzewat/ nijncuin ei iloidziscan/ Ja jotca ostawat/ nijncuin ei nautidziscan.

7:31 Ja joilla mailmallisia on/ ettei he nijtä wäärin käyttäis: sillä tämän mailman meno on menewä.

7:32 Mutta minä tahdoisin/ että te ilman murheta olisitta: naimatoin tottele nijtä cuin HERran on/ cuinga hänen pitä HERralle kelpaman.

7:33 Mutta joca nai/ hän sure mailmallisist/ cuinga hän emännällens kelpais.

7:34 Nämät caxi olcan eritetyt: waimo ja neidzy: naimatoin murehti nijtä cuin HERran owat/ että hän pyhä olis sekä ruumilla että hengellä. Mutta joca nai/ hän murehti mailmallisist/ cuinga hänen pitä miehellens kelpaman.

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

7:35 Mutta sencaltaista sanon minä teidän tarpexene: ei että minä paulan teidän päällenne heittäisin/ waan että te siihen cuin cunnialinen olis/ taiwuisitte/ ja alati ilman estetä HERra palwelisitte.

7:36 Mutta jos jocu luule/ ettei se sowi hänen neidzellens/ sijtte cuin hän jo naitawis on/ eikä saa toisin olla/ nijn tehkän mitä hän tahto/ ei hän syndiä tee/ sallican hänen huolla.

7:37 Mutta joca vaatimata sitä aicoi sydämesäns/ ja hänellä on oma ehtons/ ja päättä sen sydämesäns/ ja hän tahto hänen neidzens näin pitä/ se teke hywin.

7:38 Joca taas naitta/ hän teke hywin/ mutta joca ei naita/ hän teke paremmin.

7:39 Waimo on sidottu Lakijn/ nijncauwan cuin hänen miehens elä: waan cosca hänen miehens cuollut on/ nijn hän on wapa toiselle huoleman/ kelle hän tahto/ cuitengin että se HERrasa tapahtu.

7:40 Waan hän olis autuambi/ minun luullaxeni/ jos hän silläns pysyis: sillä minä luulen/ että minullakin on Jumalan Hengi.

Vars. 1. Hywä on) Nimittäin/ sen tilan tähden/ cuin silloin Christityillä oli/ nijncuin nähdän 26. versyst: Sillä heitä cowin silloin ahdistettin ja täydyi usein paeta yhdestä Caupungista toiseen/ eli heidän cansans surkiast mendin. Silloin oli hywä olla yxinäns/ ettei waimo/ lapsia eli huonehta olis murhettimist ollut. v. 7. Minä tahdoisin/ etc.) Cadzo supra ad v. 1. v. 11. Taicka sopican) Ei mikän syy eroita miestä ja waimo toinen toisestans/ waan huuruus/ Matth. 19:3. Sentähden pitä heidän muisa asioisa/ eli sopiman eli oleman ilman puolisata/ jos he muutoin eriäwät. v. 12. Uscomatoin) se on/ Christimätöin waimo. v. 14. Pyhitetty) Nijncuin puhtaille caicki owat puhtat/ Tit. 1. Nijn myös on Christitylle Christimätöin waimo puhdas/ että he ilman synnitä saawat olla toinen toisens tykönä/

eikä sentähden hyljätä lapsia nijncuin saastaisita/ ja joita ei hänen kärsimän pidäis: Sillä Awioskäskystä ja lapsista pitä murhe pidettämän sekä pacanoilda että Christityildä. v. 18. Esinahca pyytäkö) Se on: älkön kengän sitä murehtico/ että ymbärinsleickaus eli esinahca pidäis tarpellinen oleman: Waan andacan molemmat jocaidzelle wapana ja aldisna olla. v. 25. Ei ole minulla HERran käskyä) Nimittäin selkiäst/ että jocu nijn yxinäisnä eläis. Josta nähdän heidän häpemättömydens/ jotca owat andanet sencaltaisita käskyjä/ että Papit caikella muoto pitäis ilman Awioskäskytä elämän. Item , ne jotca muutoin heidän nuorella ijälläns siihen wietellyxi/ waadituxi/ taicka taitamattomudest lupaman saadut owat. v. 32. Naimatoin tottele nijtä cuin HERran on) Ei hän sano/ että se aina jocaidzelle tapahtu: Waan nijncuin usein tapahtu: että moni hänen puolisans tähden luopu oikiudesta/ enimmitten/ cosca ei he molemmat ole yhdestä uscosta taicka Jumalan palweluxesta/ eikä ole molemmilla yhtäläinen mieli. v. 35. Sanon teidän tarpexenne) Se on: että te walidzisitta mikä teille parahaxi olis v. eod. Että minä paulan teidän päällen heittäisin) Se on: en minä tahdo teitä sito siihen. Ei P. Pawali tahdo keneldäkän kiellä Awioskäskyä/ cuin nyt tapahtu/ sekä käskyillä että lupauxilla. v. 37. Oma ehtons) Nimittäin/ suostuman siihen. Hän on vaatimata/ ei Jumalan käsky waadi händä siihen. v. 38. Teke paremmin) Ei että hän sen cautta corkemmaxi tule Jumalan tykönä/ jonga edes ainoastans usco corgotta: Waan (nijncuin sanottu on) hän taita paremmin täsä elamäs Jumala palwella.

VIII. Lucu .

Täsä opetta Apostoli heitä/ cuinga heidän pitä idzens käyttämän oikian Christillisen wapauden jälkeen epäjumalian uhreisa/ v. 1.

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

Nimittäin/ ettei he pahennais heickoja/ v. 9.

8:1 EPäjumalden uhreista me tiedämme: sillä caikilla meillä on tieto. Tieto paisutta/ mutta rackaus rakenda.

8:2 Mutta jos jocu luule hänenst tietävän/ ei hän vielä nijn tiedä/ cuin hänen tulis tietä.

8:3 Mutta jos jocu Jumalata racasta/ se on tuttu häneldä.

8:4 Nijn me nyt tiedämme/ sijtä ruasta cuin epäjumalille uhratan/ ettei yhtän epäjumalata mailmas oleckan/ ja ettei yhtän muuta Jumalata ole/ cuin yxi.

8:5 Ja waicka muutamat owat jotca jumalixi cudzutan/ olcon se Taiwasa eli maan päällä (nijncuin monda jumalata/ ja monda Herra on.)

8:6 Nijn on cuitengin meillä yxi ainoa Jumala/ Isä/ josta caicki owat/ ja me hänenst/ yxi HERra Jesus Christus/ jonga cautta caicki owat/ ja me hänen cauttans.

8:7 Mutta ei jocaizella ole tieto: sillä muutamat tekewät heillens omantunnon epäjumalista/ ja syöwät nijncuin se olis epäjumalille uhrattu. Ja että heidän omatundos on heicko/ nijn hän sen cautta saastutetan.

8:8 Mutta ei ruoca meitä saata otollisexi Jumalan edes: jos me syömme/ en me sitä paremmaxi tule/ ellen me taas syö/ embä me sentähden pahemmaxi tule.

8:9 Waan cadzocat/ ettei tämä teidän wapauden tulis heicoille pahennuxexi:

8:10 Sillä jos sinun (jolla tieto on) jocu näke atrioidzewan epäjumalden huoneisa/ eikö sijtä hänen omatundos/ joca heicko on/ yllytetä epäjumalden uhria syömän?

8:11 Ja nijn sinun tietos cautta sinun weljes huckandu/ joca heicko on/ jonga tähden cuitengin Christus on cuollut.

8:12 Mutta cosca te nijn syndiä teette weljiän wastan/ ja särjette heidän heicon omantundons/ nijn te Christusta wastan

syndiä teette.

8:13 Sentähden jos ruoca minun weljeni pahennais/ nijn en minä ikänäns söis liha/ etten minä weljiäni pahennais.

Vers.1. Caikilla meillä on tieto) Se on/ me luulemma kyllä nijn/ että meillä caikilla on ymmärrys: mutta sijtä puuttu paljon/ cuin nähdän/ Infr. v. 7. v. eod. Paisutta) Täsä rupe hän opettaman/ cuinga meidän rackaudes waeldaman pitä nijden cansa/ jotca heicot uscosa owat. v. 6. Yxi ainoa Jumala) Dominus v. 11. Jonga tähden Christus cuollut on) Cadzo/ Rom. 14:15.

IX. Lucu .

Apostoli opetta vielä omasta tawastans/ cuinga Christillistä wapautta nautittaman pitä. Ja näyttä ensist idzens Apostolixi/ v. 1. Jolla oli lupa syödä mitä hän tahdoi/ v. 4. Pitä waimo myötäns/ v. 5. Otta palcka Evangeliumin Saarnamisen edest/ v. 7. ja 13. Mutta ei hän sitä tehnyt: waan kärkei caickinaist/ ettei Christuxen Evangeliumi sen cautta estyis/ v. 12. ja hän on tehnyt idzens jocaizden palweliixi/ että hän sitä usiammat autuaxi saattais/ v. 19. Neuwo sijtte raitiuteen/ että me olisimma nijden caltaiset/ jotca kilwoittelewat/ v. 24.

9:1 ENGö minä ole Apostoli? Engö minä wapa ole? Engö minä meidän HERra Jesust Christust nähnyt? Ettekö te ole minun työni HERrasa?

9:2 Ellen minä ole muille Apostoli/ nijn minä olen cuitengin teille Apostoli. Sillä te oletta minun Apostolin wircani sinetti HERrasa.

9:3 Cosca jocu minulle kysy/ nijn minä hänelle näin wastan:

9:4 Eikö meillä ole walda syödä ja juoda?

9:5 Eikö meillä myös ole walda sisarta waimoxi cansamme ymbärins wiedä. Nijncuin

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

muutkin Apostolit/ ja HERran weljet/ ja Cephas?

9:6 Eli minulla yxinäns ja Barnaballa ei ole walda ei työtä tehdä?

9:7 Cuca soti coscan omalla culutuxellans?

Cuca wijnapuita istutta/ ja ei syö nijden hedelmistä? Eli cuca carja caidze/ ja ei syö carjan riescasta.

9:8 Puhunengo minä tätä ihmisten tawalla? Eikö myös Laki sitä sano?

9:9 Sillä Mosexen Lais on kirjoitettu: Ei sinun pidä sitoman kijnni rihtätappawan härjän suuta. Sureneco Jumala härkiä?

9:10 Taicka/ eikö hän sitä caiketi meidän tähdemme sano? Sillä meidän tähtemme on se kirjoitettu: Että se joca kyndä/ hänen pitä toiwosa kyndämän/ ja joca rihtätappa/ hänen pitä toiwosa rihtätappaman/ että hän toiwostans osallisexi tulis.

9:11 Jos me teille hengellisiä kylwämme/ paljoco se on/ jos me teidän ruumillisia nijtämme?

9:12 Mutta jos muut owat täsä wallas osalliset teidän tykönän/ mixem me sijs paljo enämmin? Mutta embä me ole sencaltaista walda pitänet/ waan me kärsimme caickinaisia/ etten me Christuxen Evangeliumille mitän estettä tekis:

9:13 Ettekö te tiedä/ että ne jotca uhrawat/ ne syöwät uhrista? Ja ne jotca Altarita walmistawat/ ne Altarista hyötywät?

9:14 Nijn on myös HERra säännyt/ että ne jotca Evangeliumita ilmoittawat/ pitä Evangeliumista elatuxens saaman.

9:15 Mutta en minä ole cuitengan mitän mistäkän tehnyt.

9:16 En minä myös sentähden sitä kirjoita/ että nijn pitäis minun cansani tapahtuman. Parambi olis minun cuolla/ cuin että jocu minun kerscamiseni tyhjäxi tekis. Mutta että minä Evangeliumi Saarnan/ nijn ei minun tarwita sijtä öyckämän: sillä minun tule se tehdä. Woi minua/ ellen minä Evangeliumi

ilmoita.

9:17 Jos minä sen mielelläni teen/ nijn minun palckan maxetan. Mutta jos minä ylönmielen sen teen/ nijn on se wirca cuitengin minulle uscottu.

9:18 Mikästä sijs minun palckan on/ että minä Christuxen Evangeliumi Saarnan/ ja teen sen ilman mitäkän? etten minä turmelis wapauttani Evangeliumis.

9:19 Sillä ehkä minä olen wapa jocaidzesta/ nijn minä olen cuitengin minuni tehnyt jocaidzen palwelixi/ että minä sitä usiammat woittaisin.

9:20 Judalaisille olen minä tehty/ nijncuin Judalainen/ että minä Judalaiset woittaisin. Nijlle cuin Lain alla owat/ olen minä tehty Lain alaisexi/ että minä nekin/ jotca Lain alla owat/ woittaisin.

9:21 Nijlle cuin ilman Laita owat/ olen minä tehty nijncuin minä ilman Laita olisin (waicka en minä ilman Laita Jumalan edes ole/ waan olen Christuxen Lais) että minä ne/ jotca ilman Laita owat/ woittaisin.

9:22 Heicoille olen minä tehty/ nijncuin heicko/ että minä heicot woittaisin. Minä olen jocaidzelle tehty caickinaisexi/ että minä caiketi muutamat autuaxi tekisin.

9:23 Mutta sencaltaista minä teen Evangeliumin tähden/ että minä sijtä osallisexi tulis.

9:24 Ettekö te tiedä/ että ne/ jotca kijstasa juoxewat/ caicki tosin he juoxewat/ waan yxi palcan ennättä? Juoscat sijs nijn että te käsitäisitte.

9:25 Mutta jocainen cuin kilwoittele/ caikista hän idzens wälttä. Ne tosin sitäwarten/ että he catowaisen Cruunun saisit: Mutta me/ että me ijancaickisen saisimma.

9:26 Mutta en minä nijn juoxe/ cuin tietämättömän puoleen: ja en minä nijn kilwoittele/ cuin tuulda piexäin.

9:27 Waan minä curitan ruumistani/ ja alaspainan sitä/ etten minä muille Saarnais/ ja

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

idze hyljättäwäxi tulisin.

Vers.5. Waimoxi) Nimittäin/ Awiowaimons. Tästä on selkiä/ että Pawalilla oli walda pitä waimo/ ja että Petarilla ja muutamilla muuilla Apostoleilla on heidän Awiowaimons ollut: Ja ei tämä muista waimoista/ jotca heitä tawaroillans palwelit/ taita ymmärrettä: Sillä ei he olis nijn ollet Seuracunnalle rasiuxexi: waan paljo enämmin huojennuxexi: joca on sitä wastoin cuin Pawali täsä waati. v. eod. Sisarta) Se on/ joca Christitty on. v. 8. Puhunengo minä ihmisten tawalla) Se on: olleico minulla ainoastans Philosophiast sijhen wahwistus? Ei/ mutta minulla on myös wahwistus sijhen Jumalan Laista. v. 9. Sureneco) Jumala surun pitä caikist/ mutta ei hän nijn sure häristä/ että hän sencaltaista on heidän tähtens kirjoittanut v. 12. Pitänet) Cadzo/ cuinga paljo Apostoli muinen heickoutta armahta/ että hän caikista nijstä idzens pidättä/ jotca hänelle cuitengin luwalliset olisit/ joista hänelle muidengin Apostolein esicuwa oli. v. 18. Palckani) Ei hän idziäns kersca Saarnastans: sillä hän oli sijhen welcapää/ waan että hän ilman palcata Saarnais/ sen hän luke ylimmäisexi palcaxi ja kerscamisexi. v. 26. Tietämättömän) Nijn cuin jocu kilwan juoxewa/ joca ohidze juoxe/ ei hän määrä ennätä: ja kilwoittelia joca tuuleen hacka: Nijn myös caikille nijlle tapahtu/ jotca ilman uscota hywiä töitä tekewät: sillä he epäilewät cuinga he nijden cautta taitawat pysyä Jumalan edes. Sentähden on se caicki turha juoxu/ turha kilwoitus ja turha teco.

X. Lucu .

Täsä Lugus juttele Apostoli/ cuinga wanhat Isät Corwes/ olit caicki osalliset Jumalan hywistä töistä ja Sacramenteist cuin silloin olit: mutta ettei moni totellut/ waan teit mitä he tahdoit/ hucuit he/ v. 1. Sentähden piti heidän

carttaman sencaltaisia syndejä/ v. 6. Erinomaisest epäjumalan palwelusta/ ettei he huckuis nijncuin nekin/ v. 11. Ja että he HERran Ehtolises olit osallisexi tullet hänen ruumistans ja werestäns: Sentähden ei heidän pitänyt idzens epäjumalista osallisexi tekemän/ eli Perkeleistä/ eikä syömän heidän uhreistans/ v. 15. Hän saldi myös heidän Christillisen wapaudens/ ruas ja juomas/ cuitengin ettei he ketän pahennais/ waan parandais/ v. 23.

10:1 EN minä tahdo sitä teidä/ rackat weljet/ salata/ että meidän Isäm owat caicki pilwen alla ollet/ caicki owat he meren läpidze waeldanet.

10:2 Ja caicki Mosexelda castetut pilwesä ja meresä.

10:3 Ja owat cacki yhtäläistä hengellistä ruoca syönet.

10:4 Ja owat myös caicki yhtäläistä hengellistä juoma juonet. Sillä he joit sijtä hengellisestä calliosta/ joca heitä seurais/ joca callio oli Christus.

10:5 Mutta ei heistä monda ollet Jumalalle otolliset: sillä he maahan lyötin corwesa.

10:6 MUtta tämä on meille esicuwaxi tapahtunut/ etten me paha himoidzis/ nijncuin he himoidzit.

10:7 Älkät olco epäjumalden palweliat/ nijncuin heistä muutamit olit/ nijncuin kirjoitettu on: Canssa istui syömän ja juoman/ ja nousit mässämän.

10:8 Älkämme huorintehkö/ nijncuin muutamit heistä idzens huorudella saastutit/ ja lamgeisit yhtenä päiwänä colmecolmattakymmendä tuhatta.

10:9 Älkämme Christusta kiusatco/ nijncuin muutamit heistä händä kiusaisit/ ja surmattin kärmeildä.

10:10 Älkät napisco/ nijncuin muutamit heistä napsit/ ja mestattin cadottajalda.

10:11 Caicki sencaltaiset tulit heidän cohtans

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

esicuwaxi/ mutta se on kirjoitettu meille carttamisexi/ joidenga päälle mailman loput tullet owat.

10:12 Sentähden joca luule seisowans/ cadzocan ettei hän lange.

10:13 Eipä yxikän kiusaus ole teitä käsittänyt/ waan inhimillinen. Mutta Jumala on waca/ joca ei salli teitä kiusatta ylidze teidän woiman/ waan hän teke kiusauxest lopun/ että te sen woisitta kärsiä.

10:14 Sentähden/ minun rackani/ paetcat epäjumalden palvelusta.

10:15 MInä puhun nijncuin wijsaille/ duomitcat te mitä minä sanon:

10:16 Se siunattu Calcki/ jonga me siunamma/ eikö se ole Christuxen weren osallisuus?

10:17 Se leipä/ jonga me murramme/ eikö se ole Christuxen Ruumin osallisuus? Sillä se on yxi leipä/ nijn mekin monda olemma yxi ruumis/ että me caicki yhdestä leiwästä olemma osalliset.

10:18 Cadzocat Israeli lihan jälkeen/ eikö ne jotca uhria syöwät/ ole Altarista osalliset.

10:19 Mitästä minun pitä sanoman? Sanongo minä/ että epäjumalat jotakin owat? Eli jos epäjumalden uhri jotakin on? Ei.

10:20 Mutta sen minä sanon: mitä pacanat uhrawat/ sen he Perkeleille uhrawat ja ei Jumalalle. Nyt minä en tahdo/ että teidän pitä oleman Perkeleistä osalliset. Et te taida HERran Calckia juoda/ ja Perkelen Calckia.

10:21 Et te taida osalliset olla HERran pöydästä/ ja Perkelen pöydästä.

10:22 Eli tahdommaco me HERra härsytellä? Ollemmaco me händä wäkewämmät?

10:23 Caicki tosin owat minulle luwalliset/ waan ei caicki ole tarpelliset.

10:24 Caicki owat minulle luwalliset/ mutta ei caicki tapahdu parannuxexi. Älkän kengän oma parastans cadzoco/ waan toisen.

10:25 Caicki mitä teurashuonesa myydän/ nijn syökät/ ja älkät omantunnon tähden kyselkö:

10:26 Sillä maa on HERran/ ja caicki mitä sijnä on.

10:27 Mutta cosca jocu uscomatoin teitä wieraxi cudzu/ ja te mennä tahdotta/ nijn syökät caickia mitä teidän eteenne tuodan/ ja älkät omantunnon tähden kyselkö.

10:28 Mutta jos jocu silloin teille sanois: tämä on epäjumalden uhri/ nijn älkät syökö/ hänen tähtens/ joca sen ilmoitti/ ja omantunnon tähden (Sillä maa on HERran/ ja caicki mitä sijnä on)

10:29 Mutta minä sanon omastatunnosta: ei sinun omastas/ waan toisen: sillä mingätähden minun wapauden duomitan toisen omaldatunnolda.

10:30 Sillä cosca minä sen kijtoxella nautidzen/ mixistä minua nuhdellan sen edestä cuin minä kijtän.

10:31 Jos te nyt syötte eli juotte/ eli mitä te teette/ nijn tehkät caicki Jumalan cunniaxi.

10:32 Olcat sencaltaiset/ ettet te ketän pahenna ei Judalaisia/ eikä Grekejä/ ei Jumalan Seuracunda.

10:33 Nijncuin minä caikisa caikille kelpan/ ja en edzi oma parastani/ waan monen/ että he autuaxi tulisit.

Vers.3. Caicki yhtäläistä ruoca syönet) Ei yhtäläistä meidän cansam/ waan he keskenäns: sillä ei Christus wielä ollut lihaan tullut/ oli hän/ eli hänen ruumins ja werens heillä ainoastans warjos heidän Sacramentisäns. Mutta meidän Sacramenteisäm on hän ruumillisest/ sijtte cuin hän ihmisexi tuli. Sentähden on eroitus heidän ja meidän Sacramentein wälillä. v. eod. Hengellistä) Manna cudzutan hengellisexi ruaxi/ ja wesi calliosta hengellisexi juomaxi/ sekä sentähden/ että ne ylönluonnollisesta annetut olit/ sekä sen hengellisen merkidzemisen tähden: että ne ennustit Christusta taiwallista leipä/ ja sitä eläwätä wettä/ etc. v. 12. Etei hän lange) Sentähden

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

ätkän yxikän toinen toistans ylöncadzo/ ehkä cuinga wäkewä eli heicko hän on: sillä ei hän tiedä/ cuinga cauwan se hänellä pysy. v. 17. Murramme) Se on Ebrean puhen parren jälkeen: jagamme eli annamme. Nijn cuin nähdän/ Esa. 58:7. taita isowalle sinun leipäs/ se on: jaga/ eli coco leipä eli muru. v. eod. Se on yxi leipä/ etc. Item yhdestä leiwästä) Ei hän yhdexi leiwäxi sentähden cudzu/ että he söit caicki yhdestä leiwästä/ nijn paljo cuin alkeisin tuli/ ja että se caicki oli yhten leipän leiwottu: sillä se olis aiwa suuri ollut/ jos Pawali Philippis/ ja ne Corinthus olisit nijn caicki syönet yhdestä leiwästä/ cuin täsä on: Waan cudzutan yhdexi nautidzemisen tähden. Että se caicki oli siunattu yhdexi hengellisexi tarpexi. Näin syöwät myös ne yhdestä leiwästä/ jotca Ehtolises ottawat cukin wähän leiwän/ eli oblatin: sillä se on caicki yhten tarpesen pyhittety: juuri nijncuin he castetan caicki yhdellä Castella/ nijn nekin cuin eri paicois castetan. v. 21. Et te taida) Nimittäin/ oikein ja hywällä omallatunnolla: muutoin taisit he kyllä/ mutta heillens wähäxi hywäxi. v. 26. On HERran) Christus on HERra ja wapa/ nijn myös owat caicki Christityt caikis. v. 29. Duomitcan) Duomitcan hän minua/ mutta minun omatundoni pitä duomidzemata oleman/ ehkä minä wäldän/ hänen mielens noutexi.

XI. Lucu .

Täsä Apostoli opetta Corinthereitä/ heitäns caunista käyttämän Seuracunnasans. Nimittäin/ ettei miehet rucoilis eli Propheterais peitetyllä päällä/ eikä waimot peittämättömällä/ etc. v. 1. Nuhtele heidän pahoja tapojans/ HERran Ehtoliselle mennesäns/ v. 17. Juttele cuinga Christus idze on tämän Ehtolisen asettanut/ v. 23. Ja sijtte opetta ja neuwo heitä/ cuinga heidän sitä mahdollisest pitä nautidzeman/ v. 26.

11:1 Olcat minun seurajani/ nijncuin minäkin Christuxen.

11:2 MINä kijtän teitä/ rackat weljeni/ että te minua caikisa cappaleisa muistatta/ ja että te pidätte ne säädyt/ jotca minä teille annoin.

11:3 Mutta minä tahdon/ että teidän pitä tietämän/ että Christus on jocaidzen miehen pää: mutta mies on waimon pää/ ja Jumala on Christuxen pää.

11:4 Jocainen mies cuin rucoile eli Prophetera/ ja pitä jotakin pääns päällä/ se häwäise pääns.

11:5 Mutta jocainen waimo cuin rucoile eli Prophetera/ peittämättömällä päällä/ se häwäise pääns: Sillä se on nijncuin se ajeldu olis.

11:6 Ellei hän tahdo händäns peittä/ nijn keritkän hiuxens. Waan että se on ruma/ että waimon pitäis pitämän kerityt eli leicatut hiuxet/ nijn peittäkän pääns.

11:7 Mutta ei miehen pidä päätäns peittämän: sillä hän on Jumalan Cuwa ja Cunnia. Mutta waimo on miehen cunnia.

11:8 Sillä ei mies ole waimosta/ mutta waimo on miehes tä.

11:9 Ja ei mies ole luotu waimon tähden/ mutta waimo on luotu miehen tähden.

11:10 Sentähden pitä waimon pitämän woiman pääns päällä/ Engelitten tähden.

11:11 Muutoin ei ole mies paidzi waimoa/ eikä waimo paidzi miestä HERrasa.

11:12 Sillä nijncuin waimo on miehes tä/ nijn on myös mies waimosta: mutta caicki cuitengin owat Jumalasta.

11:13 Duomitcat idze keskenänne/ jos se on caunis/ että waimo awoipäin Jumalata rucoile.

11:14 Eikö luondocan sitä teille opeta/ että se on miehelle häpiäxi/ jos hänellä on pitkät hiuxet.

11:15 Mutta waimon on se cunniaxi/ että hänellä on pitkät hiuxet? Hiuxet owat hänelle peittexi annetut.

11:16 Jos jocu teidän seasan rijdainen on/ se

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

tietkän/ ettei meillä eikä Jumalan Seuracunnalla se tapa ole.

11:17 MUtta näitä tule minun käskeä: en minä taida kijttä/ ettet te cocon tule parannuxexi/ waan pahennuxexi.

11:18 Ensin/ cosca te Seuracundan tuletta/ nijn minä cuulen eripuraisudet olewan teidän seasan/ jonga minä myös puolittain uscon.

11:19 Sillä teidän seasan pitä myös eriseuratur oleman/ että wagat teisä julistettaisin.

11:20 COsca te cocon tuletta/ nijn ei HERran Ehtolista pidetä.

11:21 Sillä jocainen ennättä syödä oman ehtolisens. Yxi iso/ ja toinen juoxis on.

11:22 Wai eikö teillä huoneita ole/ joisa te syödä ja juoda saatte? Taicka/ ylöncadzottaco te Jumalan Seuracunnan/ ja häwäisettä ne/ joilla ei mitän ole? Mitä minun pitä teille sanoman? Pitäkö minun teitä kijttämän? täsä en minä teitä kijtä.

11:23 MInä olen sen HERralda saanut/ jonga minä teille annoin: Sillä HERra Jesus/ sinä yönä jona hän petettin/ otti leiwän/ kijtti/ mursi/ ja sanoi.

11:24 Ottacat/ syökät/ tämä on minun Ruumin/ joca teidän edestän muretän/ se tehkätte minun muistoxeni.

11:25 Nijn myös Calkin Ehtolisen jälkeen/ ja sanoi: tämä Calcki on se usi Testamenti minun weresäni/ se tehkät/ nijn usein cuin te juotta/ minun muistoxeni.

11:26 Sillä nijn usein cuin te syötte tästä leiwästä/ ja juotta tästä Calkista/ pitä teidän HERran cuoleman julistaman/ sijhenasti cuin hän tule.

11:27 Mutta joca kelwottomast syö tästä leiwästä/ ja juo HERran Calkista/ se on wicapää HERran ruumisen ja wereen.

11:28 Nijn coetelcan ihminen idziäns/ ja sijtte syökän tästä leiwästä ja juocan tästä Calkista.

11:29 Sillä joca syö taicka juo kelwottomast/ hän syö ja juo duomion idzellens/ ettei hän HERran ruumista eroita.

11:30 Sentähden owat myös nijn monda heicko ja sairasta teidän seasan/ ja moni maca.

11:31 Sillä jos me idzemme duomidzemme/ nijn en me ensingän duomitut olis.

11:32 Waan cosca me duomitan/ nijn me HERralda rangaistan/ ettei meidän pidäis mailman cansa duomitut oleman.

11:33 Sentähden/ rackat weljeni/ cosca te cocon tuletta syömän/ nijn odottacat toinen toistan.

11:34 Mutta jos jocu isoa/ hän syökön cotonans/ ettet te cocon tulis cadotuxexi. Ne muut minä tulduani toimitan.

Vers.3. Jumala on Christuxen pää) Nimittäin/ ihmisen luonnon puolesta/ jonga puolesta hän Isä wähembi on. Ja sijnä että hän on lähettänyt ja pannut hänen meillen wälimiehexi ja ylimmäisexi Papixi v. 7. Miehen cunnia) Sijnä että hän nöyryttä idzens miehen edes/ ja pitä hänen Herranans ja päänäns. v. 10. Woiman) Se on pääljina/ eli nätty/ jotca täsä woimaxi cudzutan/ jolla opetetan waimon miehen hallus olewan/ Gen. 3. v. eod. Engelitten tähden) Jotca Jumalan Seuracunnas läsnä owat/ ja näkewät jos sijnä toimellisest eli toisin tapahtu. v. 19. Pitä oleman) Nimittäin/ Perkelen ja mailman pahuden tähden/ jotca ei lacka sencaltaisia eriseuroja kehoittamast. v. 27. Se on wicapää HERran ruumisen Item v. 29. Ettei hän HERran ruumista eroita) Ymmärrä myös tästä/ että Ehtolises ei ainoastans jaeta ja nautita leipä ja wijna/ waan myös idze HERran ruumis ja weri: sillä ei ilman taidais catumatoim ja uscotoim sijtä wicapääxi tulla. Augustinus sano: lib. non accipit Domini v. 28. Coetelcan) Se on/ Jocainen cadzocan cuinga hän täsä Ehtolises usco/ mitä ja mingätähden hän sen otta. V. 29. Eroita) se on/ joca ei Christuxen ruumista enämbänä pidä cuin muutacan ruoca. v. 30. Moni maca) Se on: cuolewat. v. 34. Muut minä

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

*toimitan) Ei tästä seura ettei P. Ramattu
täydellinen ole: waan ainoastans se: että
monicahtoja wicoja wielä taisi olla
Corintherein tykönä/ heidän Kircon
menoisans/ joita ei hän tarpellisexi luullut täsä
kirjoituxes ojeta.*

XII. Lucu .

*PAwali muistutta Corinthereille/ että he owat
pacanat ollet ja myckäin epäjumalden tygö
mennet: waan nyt he owat tullet oikiaan
uscoon/ ja sen cautta saanet monda
hengellistä lahja/ v. 1. Opetta ensist/ keldä
nämät lahjat owat/ nimittäin/ Jumalan
Hengeldä/ joca caicki caikisa waicutta/ v. 4.
Sijtte cuinga heidän nämät lahjat käytmän
pitä: ei muiden ylöncadzexi waan hyödytyxexi
ja hywäxi/ ja coco Seuracunnan rakennuxexi/
v. 7. Nijn cuin yxi jäsen ruumisa ei ylöncadzo
toista: Waan autta ja holho händä/ että coco
ruumis woimasans pysis/ v. 12.*

12 :1 HEngellisistä lahjoista/ rackat weljet/ en
minä tahdo teildä salata.

12:2 Te tiedätte että te oletta pacanat ollet ja
käynet myckäin epäjumalden tygö/ nijncuin
te wiedyt olitta.

12:3 Sentähden teen minä teille tiettäwäxi/
ettei yxikän joca Jumalan Hengen cautta
puhu/ Jesusta kiroile. Ja ei yxikän taida
Jesusta cudzua HERraxi/ waan Pyhän Hengen
cautta.

12:4 LAhjat owat moninaiset/ mutta yxi on
Hengi.

12:5 Ja wirgat owat moninaiset/ mutta yxi on
HERra.

12:6 Ja woimat owat moninaiset/ mutta yxi on
Jumala/ joca caikisa caickinaiset waicutta.

12:7 Mutta Hengen lahjat osottawat heidäns
jocaidzes yhteisexi tarpexi.

12:8 Sillä yhdelle annetan Hengen cautta
puhua wijsaudesta: toiselle annetan puhua

tiedosta/ sen yhden Hengen cautta: toiselle
usco sijtä yhdestä Hengestä.

12:9 Toiselle lahjat terwexi tehdä/ sijtä yhdes
Henges: Toiselle ihmellisiä töitä tehdä.

12:10 Toiselle Prophetia. Toiselle henget
eroitta: Toiselle moninaiset kielet. Toiselle
moninaisten kielden selitys.

12:11 Jotca caicki se yxi Hengi waicutta/
jacain cullengin omans/ nijncuin hän tahto.

12:12 Sillä nijncuin ruumis on yxi/ ja hänellä
on cuitengin monda jäsendä/ mutta caicki
yhden ruumin jäsenet/ ehkä heitä on usia/
owat cuitengin yxi ruumis: nijn myös Christus.

12:13 Sillä me olemma yhdes Henges caicki
yhdexi ruumixi castetut/ waicka me olemma
Judalaiset eli Grekit/ orjat eli wapat/ ja caicki
me olemma yhdestä Hengestä juotetut.

12:14 Sillä ei ruumis ole yxi jäsen/ waan usia.

12:15 Jos jalca sano: en minä ole käsi/
sentähden en minä ole ruumin jäsen. Eikö
hänen senwuoxi pitäis oleman ruumin
jäsenen?

12:16 Ja jos corwa sanois: en minä ole silmä/
sentähden en minä ole ruumin jäsen. Eikö
hänen senwuoxi pitäis ruumin jäsenen
oleman?

12:17 Jos coco ruumis silmänä olis/ cusast sijs
cuulo on? Jos se taas caicki cuulona on/
cusast sijs haisto on?

12:18 MUtta Jumala on pannut jäsenet
erinäns idzecungin ruumihis/ nijncuin hän on
tahtonut.

12:19 Wai jos caicki jäsenet olisit yxi jäsen/
cusa sijtte ruumis olis?

12:20 Mutta jäsendä on monda/ ja yxi ruumis.
Ei silmä taida kädelle sano: en minä sinua
tarwidze.

12:21 Eli pää jalgoille/ en minä teitä tarwidze.

12:22 Mutta paljo parammin ne jäsenet/ jotca
heicommaxi näkywät/ owat ruumille
tarpellisemmat:

12:23 Ja jotca me luulemma häpiälisemmäxi
ruumisa/ nijden päälle me enimmän cunnian

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

panemma. Ja jotca häjymmäxi näkywät/ nijtä me enimmä caunistamma.

12:24 Sillä jotca caunit owat/ ei ne mitän tarwidze. Mutta Jumala on nijn ruuwin cocon lijttänyt/ ja nijlle tarwittawille jäsenille enemmän cunniata andanut/

12:25 Ettei eripuraisutta ruumijs olis/ waan caicki jäsenet pitä toinen toisestans surun pitämän.

12:26 Ja jos yxi jäsen kärsi jotakin/ nijn caicki muut jäsenet cansa kärsiwät: Ja jos yxi jäsen cunniasa pidetän/ nijn caicki jäsenet myös riemuidzewat.

12:27 MUtta te oletta Christuxen ruumis ja jäsenet/ jocainen osans jälken.

12:28 Ja Jumala on pannut Seuracundan/ ensin Apostolit/ sijtte Prophetat/ senjälken opettajat/ sijtte ihmetten tekiät/ parandamisen lahjat/ auttajat/ haldiat/ moninaiset kielet.

12:29 Owatco he caicki Apostolit? Owatco he caicki Prophetat?

12:30 Owatco he caicki Opettajat? Owatco he caicki ihmetten tekiät? Ongo heillä caikilla parandamisen lahjat? Puhuwatco he caicki moninaisilla kielillä? Taitawatco he caicki selittä.

12:31 Mutta noudattacat te parahita lahjoja/ ja wielä minä teille corkiamman tien osotan.

Vers.2. Pacanat ollet) se on/ cosca te olitta pacanat/ nijn et te mitän tiennet puhua/ ei Christuxest eikä Pyhästä Hengestä/ waan nyt te tiedätte Hengen lahjat/ jota paidzi ei yxikän Christusta tunne/ waan pikemmin pahasti hänestä puhu. v. 4. Lahjat owat moninaiset) Caikis Christityis on yxi Hengi/ wijsaus/ ymmärrys/ usco/ woima/ etc. Mutta harjoitella ja näyttä caickia nijtä muillen/ ei ole jocamiehen: Waan ne puhuwat wijsaudesta/ jotca opettawat ulconaisesta menosta ja Christillisestä wapaudesta. Ne uscon näyttäwät/ jotca hänen julkisest

sanoilla ja töillä tunnustawat/ nijncuin Martyrit teit: Ne henget eroittawat/ jotca coettelewat Prophetiat ja opit. v. 6. Joca caikis waicutta caickinaiset) Ei Jumala syndiä ja pahutta kenesäkän waicuta: sillä täsä puhutan ainoastans hywistä lahjoista. v. 11. Nijncuin hän tahto) Tästä nähdän/ ettei P. Hengi ole luotu lahja eli lijckumus ihmises: waan idzestäns olewainen persona Jumaludes/ joca sencaltaiset jaca ihmisten seas nijncuin hän tahto. v. 13. Juotetut) Me juomme yhtäläistä Sacramentiä/ yhdencaltaista Henge saadaxem: nijncuin me olemma myös yhtäläisen Casten saanet/ yhdexi ruumixi tullaxem.

XIII. Lucu .

PAwali ylistä rackautta/ ettei muita lahjoja/ joista sanottu on/ pidäis rackautta watan käytettämän/ idzellens kerscauxexi/ ja muiden ylöncazexi: waan nijncuin rackaus waati/ muiden hywäxi: sillä paidzi rackautta ei muut lahjat kelpa/ v. 1. Sen jalot omaisudet/ v. 4. Joca myös pysy/ cosca muut lahjat lackawat/ v. 8.

13 :1 JOs minä ihmisten ja Engelein kielillä puhuisin/ ja ei minulla olis rackautta/ nijn minä olisin cuin helisepä waski/ taicka kilisepä culcuinen.

13:2 Ja jos minä propheterata taidaisin/ ja caicki salaisudet tiedäisin/ ja caiken tiedon/ ja minulla olis caicki usco/ nijn että minä wuoret sijrräisin/ ja ei olis minulla rackautta/ nijn en minä mitän olis.

13:3 Ja jos minä caiken tawarani culutaisin köyhäin rawinnox: ja jos minä annaisin ruumini poldetta/ ja ei olis minulla rackautta/ nijn ei se olis minulle mitän hyödyllinen.

13:4 Rackaus on kärsiwäinen ja laupias. Ei rackaus cadehdi/ ei rackaus ole ylpiä/ ei hän paisu:

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

13:5 Ei hän ole sickuri/ ei hän omans edzi/ ei hän anna idzens wihaan kehoitta/ ei hän wahingota ajattele/ ei hän wäärydestä iloidze/

13:6 Mutta hän iloidze totudesta.

13:7 Caicki hän wedättä/ caicki hän usco/ caicki hän toiwo/ caicki hän kärsi.

13:8 Ei rackaus coscan wäsy. Waicka Prophetiat lackawat/ ja kielet waickenisit/ ja tieto catois.

13:9 Sillä me ymmärrämme puolittain/ ja propheteramma puolittain.

13:10 Mutta cosca täydellinen tule/ sijtte waja lacka.

13:11 Cosca minä olin lapsi/ nijn minä puhuin cuin lapsi/ ja pidin lapselliset menot/ ja ajattelin cuin lapsi. Mutta sijtte cuin minä miehexi tulin/ nijn minä hyljäisin lapselliset.

13:12 Sillä nyt me näemmä tapauxisa/ nijncuin Speilisä/ mutta silloin caswosta caswohon. Nyt minä tunnen puolittain/ waan silloin minä tunnen/ nijncuin minä jo tuttu olen.

13:13 Mutta nyt jäävät Usco/ Toiwo/ Rackaus/ nämät colme: waan rackaus on suurin nijstä.

Vers.2. Ja olis caicki usco) Waicka usco ainoastans ihmisen wanhurscaxi teke: nijncuin P. Pawali jocapaicas sano: Cuitengin cusa ei rackaus seura/ sijnä ei totisest ole oikia usco/ waicka hän ihmeitäkin tekis. Sillä meidän pitä tietämän/ että usco on colmilainen/ yxi Historiallinen usco/ toinen autuaxi tekewäinen usco/ ja colmas ihmeitä tekewäinen usco. Tästä colmannesta puhu Pawali täsä/ cuin hänen kirjoituxestans nähdä taitan. Tämä ja Historiallinen usco taita ihmisellä kyllä olla/ ja cuitengin cadotetuxi tulla/ Matth. 7:22. v. 3. Poldetta) Nimittäin/ Evangeliumin tunnustuxen tähden. v. 5. Ei hän ole sickuri) Nijncuin wihaiset/ ynsiät ja kärsimättömät tekewät. v. 8. Ei wäsy) Se on/ ei hän lacka hyvä tekemäst/ ja jos händä wastan

tehdän pahoin eli hywin/ nijn hän aina cuitengin hywin teke. v. 9. Puolittain) Ehkä me uscon cautta caicki tiedämme mikä Jumala on/ ja mitä hän meille anda/ nijn paljo cuin meidän autuutem tarwitan/ nijn ei cuitengan sencaltainen meidän ymmärrysem ole täydellinen/ tulewaisen cunnian ehton. v. 11. Cosca minä lapsi olin) Näillä sanoilla selittä Pawali/ mitä hän ennen kymmenennes Versys sanoi. v. 13. Mutta nyt jäävät usco/ etc.) Nimittäin/ usco jolla me todexi uscomme mitä tapahtunut on/ ja autuaxi tekewäinen usco pitä pysymän Jumalan Seuracunnas/ sijtte cuin Prophetiat/ kielet ja ihmeitä tekewäinen usco lackawat/ nijncuin tapahtunut on. v. eod. Suurin) Ei rackaus ihmisiä autuaxi tee/ waan usco/ Rom. 3. Mutta cuitengin/ että uscolla ja toiwoolla on paljo Jumalan tykönä tekemist/ ja häneldä ainoalda caicki hywät saawat ja cuitengin sijtte wijmein lackawat: Mutta rackaudella on tekemist lähimmäisen cansa/ ja sille alati teke hyvä/ ja pysy sijttekin ijancaickisest. Sentähden hän cudzutan täsä suurimmaxi/ se on/ lewiämmäxi/ wäkewämmäxi/ ja pysyväisemmäxi.

XIV. Lucu .

APostoli neuwo rackautta noudattaman/ nijn myös ahkeroidzeman muita lahjoja/ erinomaisest propheteramisen/ v. 1. Sillä (nijncuin hän lewiäldä wahwista) propheteramisen lahja on jalombi ja tarpellisembi/ cuin moninaisilla kielillä puhua: muutoin/ jos jocu on cuin selittä/ v. 2. etc. Opetta cuinga molemmat lahjat oikein käytettämän pitä/ muiden rakennuxexi ja parannuxexi/ v. 26. Wijmeiseldä kieldä hän waimot puhumast Kircosa: waan he saawat kysyä miehillsens cotona/ jos he jotakin tietä tahtowat; että caicki oikias järjestyxes tapahtuisit/ v. 34.

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

14:1 NOudattacat rackautta/ olcat ahkerat hengellisten lahjain jälken/ mutta enimmän Propheteraman.
14:2 Sillä joca kielellä puhu/ ei hän ihmisille puhu/ waan Jumalalle.
14:3 Jota ei kengän cuuldele/ waan hän puhu salaisudet Hengesä: mutta joca prophetera/ se puhu ihmisille parannuxexi/ ja neuwoxi/ ja lohduxexi.
14:4 Joca kielillä puhu/ hän paranda idzens/ mutta joca Prophetera/ hän Seuracunnan paranda.
14:5 Minä tahdoisin että te caicki taidaisitta kielillä puhua/ mutta paljo enämmin/ että te propheteraisitta: sillä se joca prophetera/ on suurempi kuin se joca kielillä puhu/ ellei hän sitä selitä/ että Seuracunda sais sijtä parannuxen.
14:6 Waan/ rackat weljeni/ jos minä tulen teidän tygönne kielillä puhuin/ mitä minä olisin teille tarpellinen? Ellen minä puhuis teille ilmoituxen cautta/ eli tiedon cautta/ eli Prophetian cautta/ taicka opin cautta?
14:7 Eikö se nijn ole? nijsä jotca helisewät/ ja ei cuitengan ole eläwät/ joco hän on huilu eli candeale/ cosca ei he anna eri ändä idzestäns/ cuinga jocu taita sen tietä/ mitä huilulla eli candeella soitettu on?
14:8 Ja jos Basuna anda ymmärtämättömän änen idzestäns/ cuca tietä sotaan hangita?
14:9 Nijn myös te/ jos te kielillä puhutta/ ja ette puhu selkiäst/ cuinga se ymmärretän/ mitä puhuttu on? Sillä te puhutta tuulehen.
14:10 Moninaiset tosin owat änet mailmas/ ja ei yhtän nijstä cuitengan ole änetöindä.
14:11 Sentähden/ ellen minä tiedä änen toinda/ nijn minä olen puhujalle outo/ ja se joca puhu/ on myös minulle outo.
14:12 Nijn tekin että te ahkerast hengellisiä lahjoja edzitte/ sijtte ahkeroitcat/ että te Seuracunan parannaisitta/ että teillä kyllä olis.
14:13 Sentähden/ joca kielillä puhu/ se

rucoilcan/ että hän sen taidais myös selittä.
14:14 Cosca minä kielellä rucoilen/ nijn minun hengen rucoile/ mutta minun mielen ei saata kellengän hedelmätä.
14:15 Cuingasta sen sijs pitä oleman? Nimittäin näin: minä rucoilen hengesä/ ja rucoilen myös mielesäni. Minä weisan hengesä/ ja weisan myös mielesäni.
14:16 Mutta cosca sinä hengesä siunat/ cuingasta se joca oppemattoman sias on/ pitä sinun kijtoxeHes Amen wastaman: sillä ei hän ymmärrä mitäs sanot?
14:17 Sinä tosin hywästi kijtit/ waan ei se toinen sijtä parattu ole.
14:18 Minä kijtän minun Jumalatani/ että minä taidan usiammalla kielellä puhua/ kuin teistä yxikän.
14:19 Mutta minä tahdon Seuracunnas parammin wijsi sana puhua minun mielestäni/ muita neuwoxeni/ ennen kuin kymmenen tuhatta sana kielillä.
14:20 RACKat weljet/ älkät olco lapset taidosa/ waan olcat lapset pahudesa/ mutta olcat taidosa täydelliset.
14:21 Laisa on kirjoitettu: Minä tahdon puhua tälle Canssalle toisilla kielillä/ ja toisilla huulilla/ ja ei he sijttekän minua cuule/ sano HERra.
14:22 Nijn sijs kielet owat merkixi/ ei nijlle jotca uscowat/ waan nijlle jotca ei usco. Mutta ei Prophetiat ole uscottomain/ waan uscollisten tähden.
14:23 Cosca coco Seuracunda yhten paickan cocondu/ ja caicki puhuisit kielillä/ ja sinne tulis jocu oppematoin/ taicka uscomatoin/ eikö hän teitä mielipuolixi sanois?
14:24 Mutta jos te caicki propheteraisitta/ ja sinne tulis jocu uscomatoin taicka oppematoin/ ja hän nuhdellaisin caikilda/ ja duomitaisin caikilda.
14:25 Nijn hänen sydämens salaudet julki tulisit/ ja hän langeis caswoillens/ ja rucoilis Jumalata/ tunnustain että Jumala olis totisest

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

teisä.

14:26 CUingasta se on/ rackat weljet? cosca te cocon tuletta/ nijn cullakin teistä on Psalmi/ hänellä on opetus/ hänellä on kieli/ hänellä on ilmoitus/ hänellä on selitys: ne tapahtuon caicki parannuxexi.

14:27 Jos jocu kielellä puhu/ se puhucan idze toisna/ taicka eninnäkin idze colmandena/ wuorottain/ ja yxi sen sijtte selittäkän.

14:28 Ellei hän selittäjä ole/ nijn olcan Seuracunnasa äneti/ ja puhucan idzellens ja Jumalalle.

14:29 Mutta Prophetat puhucan idze toisna/ eli idze colmandena/ ja ne muut duomitcan.

14:30 Ja jos jolleculle tykönä istuwalle ilmoitus tapahtu/ nijn olcan ensimmäinen äneti.

14:31 Sillä/ kyllä te caicki propheterata taidatte/ yxi toisenne perän/ että caicki oppisit/ ja tulisit neuwotuxi.

14:32 Ja Prophetain Henget owat Prophetain alammaiset.

14:33 Sillä ei Jumala ole secaseuraisuden/ waan rauhan Jumala/ nijncuin caikisa Pyhain Seuracunnisa.

14:34 TEidän waimon pitä Seuracunnisa äneti oleman: sillä ei heille ole sallittu puhua/ waan että he owat alammaiset/ nijncuin Laki sano.

14:35 Mutta jos he jotain oppia tahtowat/ nijn kysykän miehildäns cotona.

14:36 Häjysti se waimoille sopi/ että he Seuracunnas puhuwat: eli ongo Jumalan sana teistä tullut? Taicka ongo se ainoastans teidän tygönne tullut?

14:37 Jos jocu luule hänens Prophetaxi/ eli Hengellisexi/ se tutkican mitä minä teille kirjoitan: sillä ne owat HERran käskyt.

14:38 Mutta jos jocu on taitamatoin/ se olcon taitamatoin.

14:39 Sentähden/ rackat weljet/ ahkeroitcat propheterata/ ja älkät kielkö kielillä puhumast.

14:40 Andacat caicki soweliast ja säädyllisest tapahtua.

Vers.1. Propheteraman. Item . v. 2. Kielillä puhu) Kielillä puhua/ on luke ja weisata Psalmia ja Prophetaita seuracunnas/ ja ei perästä selittä/ ehkä lukia idze ymmärtä mitä hän luke. Propheterata/ on saada taito Jumalalda anda muillen. Selittä eli toimitta/ on anda muillen taito. Nijn luule P. Pawali/ että kielillä puhua/ ei paranna seuracunda: Mutta Propheterata ja selittä/ paranda seuracunnan. v. 6. Ellen minä puhuis teillen ilmoituxen cautta) se on: Jollen minä teillen ilmoita jotakin cuin Jumala minulle ilmoittanut on. Eli tiedon cautta) se on: Minä andaisin teille jotakin toimellista neuwo/ nijsä asioisa joita tehtämän taicka jätettämän pitä. Eli Prophetian) Se on: Eli toimitaisin kirjoista jotakin teidän edesän. Taicka opin cautta) se on: taicka opetaisin teitä uscon cappaleisa. v. 14. Minun mielen ei saata hedelmätä) se on: Ettei kengän ymmärrä minun mieldäni eli ajatustani/ nijn ei kengän sijtä myös parane. v. 15. Mielesäni) Mielestä puhua/ on nijn paljo cuin toimitta ja selittä muille mieldäns: Mutta hengesä puhua on/ cosca ihminen ymmärtä mielen/ ja ei selitä. v. 19. Mielestäni) se on: selittä mieldä Saarnamisella. v. 22. Merkixi) se on: Christittömät käändywät uscon moninaisten kielden cautta/ nijncuin muinengin merckein ja ihmetten cautta: Mutta Propheteramisen cautta tulewat Christityt paremmaxi ja wahwemmaxi/ nijncuin jongun ihmen cautta/ cosca he uscons coettelewat/ ja sen wahwaxi ja todexi löytäwät. v. 24. Caicki Propheteraisitte) Ei caicki yhtä haawa/ waan toinen toisens perän. v. 29. Idze toisna eli colmandena) Ei yhtä haawa/ waan yxi ensin toinen jälken. v. eod. Muut duomitcan) Tästä nähdän ettei opettajalla/ ehkä mikä nimi/ ja wirca hänellä olis/ ole walda Ramatuita nijn selittä/ ettei kengän sitä tutkia saa: waan hänen selityxens on annettu muiden duomita/ että he

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

coettelewat/ jos hän uscon cansa yhten sopi. v. 32. Alemmaiset) Muutamat luulewat/ jos jollaculla on tieto ja Hengen lahjat/ nijn ei hänen tule kellengän myötä anda/ josta sijtte Eriseurat tulewat: Mutta P. Pawali sano täsä/ että sencaltaisten tule sentähden myötä anda/ waicka Hengen lahjat heille annetut owat/ ja nijn ei heidän pidä nijtä käyttämän yximieliyittä wastan/ ettei he sais sanoa: Hengi meitä siihen waati/ ja aja. NB. Ymmärrä coco tästä Lugusta/ ettei ole luwallinen (waan suuri pahennus) weisata/ rucoilla/ messua pitä eli Saarnata muucalaisella kielellä/ cusa ei kengän/ eli harwat owat jotca sen ymmärtäwät. Ja taas/ että luwallinen on jotakin muucalaisella kielellä opetta/ cusa muutamatkin sen ymmärtäwät: ainoastans että se kielen parsi pidetän/ jonga enin osa ymmärtä/ että caicki nijn parannuxexi tapahtuisit.

XV. Lucu .

APostoli opetta cuolluitten ylösousemisest/ ja muistutta Corinthereille/ cuinga hän opettanut ja cuinga he usconet olit/ nimittäin: että Christus oli cuollut ja ylösosnut kirjoitusten jälkeen/ v. 1. Sano myös cuollet totisest ylösousewan/ v. 12. ja wahwista sen monella todistuxella/ v. 21. etc. Kirjoitta/ cuinga cuolluitten ylösousemus on tapahtuwa/ ja mingäcaltaiset cuollet pitä ylösousemisen jälkeen oleman/ v. 35. Neuwo heitä lujuten täsä opisa/ v. 58.

15:1 Minä teen teille tiettäwäxi/ rackat weljet/ sen Evangeliumin cuin minä teille ilmoitin/ jonga te ottanet oletta.

15:2 Josa te myös pysytte/ jonga cautta te autuaxi tuletta/ cuinga minä sen teille olen ilmoittanut/ jos te sen oletta pitänet/ ellei nijn ole/ että te huckan oletta usconet.

15:3 Sillä minä olen sen algusta teille

andanut/ jonga minä myös saanut olen/ että Christus on cuollut meidän syndeimme tähden Ramattuun jälkeen.

15:4 Ja että hän oli haudattu/ ja ylösnousi colmandena päiwänä/ Ramattuun jälkeen.

15:5 Ja että hän nähtin Cephaxelda/ ja sijtte nijldä cahdeldatoistakymmeneldä:

15:6 Sen jälkeen hän nähtin usiammalda cuin wijdeldä sadalda weljeldä yhdellä haawalla/ joista monda wielä eläwät/ mutta muutamat owat nuckunet.

15:7 Sitälähin nähtin hän Jacobilda/ ja sen jälkeen caikilda Apostoleilda.

15:8 Wijmeiseldä caickein jälkin/ on hän minulda nähty nijncuin kesken syndyneldä.

15:9 Sillä minä olen caickein huonoin Apostolitten seas/ engä ole kelwollinen Apostolixi cudzutta/ että minä olen Seuracunda wainonnut.

15:10 Mutta Jumalan armosta minä olen/ se cuin minä olen/ ja hänen armons ei ole minun cohtani tyhjä ollut/ waan minä olen enämmän tehnyt/ cuin muut caicki: mutta en cuitengan minä/ waan Jumalan armo/ joca minusa on.

15:11 Olisin sijs minä eli he/ näin me Saarnamme/ ja näin te oletta myös usconet.

15:12 MUtta jos Christus Saarnatan cuolleista ylösosnexi/ mixi sijs teidän seasan muutamat sanowat? Ei cuolluitten ylösousemista olewan?

15:13 Mutta ellei cuolluitten ylösousemus ole/ nijn ei Christuscan ylösosnut.

15:14 Mutta jollei Christus ylösosnut/ nijn on meidän Saarnamme turha/ ja teidän uscon on myös turha.

15:15 Ja me löytän Jumalan wääräxi todistajaxi/ että me Jumalata wastan todistanet olemma/ että hän on

ylösherättänyt Christuxen: jota ei hän ole ylösherättänyt/ ellei cuollet ylösouse.

15:16 Sillä jollei cuollet ylösouse/eipä Christuscan ylösosnut ole.

15:17 Mutta ellei Christus ole ylösosnut/ nijn

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

on teidän uscon turha.

15:18 Ja te oletta wielä teidän synneisän: Nijn owat myös ne jotca Christuxes nuckunet owat/ cadotetut.

15:19 Jos meillä ainoastans täsä elämäs on toiwo Christuxen päälle/ nijn me olisimma wihelijäisemmät caickia muita ihmisiä.

15:20 Mutta Christus on cuolleista ylösnosnut/ ja on tullut utisexi nuckunuitten seasa.

15:21 Ja että ihmisen cautta cuolema on/ nijn on myös ihmisen cautta cuolluitten ylösnousemus.

15:22 Sillä nijncuin caicki Adamis cuolewat: nijn he myös caicki pitä Christuxes eläwäxi tehtämän.

15:23 Mutta cukin säädysäns/ utinen Christus/ sijtte ne jotca Christuxen omat owat/ cosca hän tule.

15:24 Silloin on loppu/ cosca hän anda waldacunnan Jumalan ja Isän haldun/ ja pane pois caiken herrauden/ ja caiken Esiwallan ja wäen.

15:25 Sillä/ hänen tule hallita/ sijhenasti cuin hän caicki wihollisens pane jalcains ala.

15:26 Wijmeinen wihollinen/ joca poispannan/ on cuolema/ sillä hän on caicki hänen jalcains ala heittänyt.

15:27 Cosca/ hän sano/ että caicki hänen alansheitetyt owat/ nijn on julki/ että se on eroitettu/ joca hänelle caicki alaheitti.

15:28 Cosca nyt caicki hänen alansheitetyxi tulewat/ silloin myös idze Poicakin hänen alansheitetän/ joca caicki hänen alansheitti/ että Jumala caicki caikisa olis.

15:29 Eli mitä ne tekewät/ jotca heitäns casta andawat cuolluitten päälle/ jollei cuollet ylösnouse? Mixi he sijs andawat cuolluitten päälle heitäns casta?

15:30 Ja mixi me aina waaras olemma?

15:31 Meidän kerscamisemme puolesta/ cuin minulla on Christuxes Jesuxes meidän HERrasam/ minä cuolen jocapäiwä.

15:32 JOs minä olen ihmisten tawalla EpHes os petoin cansa sotinut? Mitä se minua autta/ ellei cuollet ylösnouse? Syökäm ja juocam/ sillä huomena me cuolemma.

15:33 Älkät andaco pettä teitän: pahat jaarituxet turmelewat hywät tawat.

15:34 Ylösherätkät hurscast ja älkät syndiä tehkö: sillä ei muutamat Jumalasta mitän tiedä. Häpiäxi minä näitä teille sanon.

15:35 JOs jocu sano: cuingasta cuollet ylösnousewat? Ja mingäcaltaisilla ruumilla he tulewat?

15:36 Sinä tompeli/ se cuins kylwät/ ei tule eläwäxi/ ellei hän ensin cuole.

15:37 Ja jonga sinä kylwät/ ei se ole se ruumis joca tulewa on/ waan paljas jywä/ nimittäin/ nisun jywä eli jocu muu sencaltainen.

15:38 Mutta Jumala anda hänelle ruumin sencaltaisen cuin hän tahto/ ja cullengin siemenelle oman ruumins.

15:39 Ei caicki liha ole yhtäläinen/ waan toinen on ihmisen liha/ toinen on carjan/ toinen on calain/ toinen on linduin.

15:40 Owat taiwalliset ruumit/ ja owat maaliset ruumit. Mutta toinen cunnia on taiwallisilla/ ja toinen maalisilla.

15:41 Toinen kirckaus on Auringolla/ toinen kirckaus on Cuulla/ toinen kirckaus Tähdeillä: Sillä yxi Tähti woitta toisen kirckaudes/ nijn myös cuolluitten ylösnousemus.

15:42 Se kylwetän turmeluxes/ ja ylösnouse turmelematoin. Se kylwetän huonona/ ja ylösnouse cunniasa.

15:43 Se kylwetän heickoudesa/ ja ylösnouse wäkeyydesä.

15:44 Se kylwetän luonnollinen ruumis/ ja ylösnouse hengellinen ruumis/ nijn meillä on myös hengellinen ruumis. Että meillä on luonnollinen ruumis/ njin meillä on myös hengellinen ruumis.

15:45 Nijncuin kirjoitettu on: Ensimmäinen ihminen Adam on tehty eläwäxi sieluxi: ja wijmeinen Adam eläwäxi tekewäisexi Hengexi.

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

15:46 Mutta hengellinen ruumis ei ole se ensimmäinen/ waan se luonnollinen/ senjälken se hengellinen.

15:47 Ensimmäinen ihminen on maasta ja maalinen/ toinen ihminen on idze HERra Taiwasta.

15:48 Mingäcaltainen se maalinen on/ sencaltaiset owat myös maaliset/ ja mingäcaltainen taiwallinen on/ sencaltaiset owat myös taiwalliset.

15:49 Ja nijncuin me olemma candanet maalisen cuwa: nijn pitä myös meidän candaman taiwallisen cuwa.

15:50 Mutta minä sanon: rackat weljet/ ei liha ja weri taida Jumalan waldacunda periä/ ja ei turmeldu pidä turmelematoinda perimän.

15:51 CADzo/ minä sanon teille salaisuden: en me tosin caicki nucu/ waan caicki me ajan rahdusa muutetan/ silmän räpäykses/ wijmeisellä Basunalla:

15:52 Sillä Basuna soi/ ja cuollet pitä turmelematoinna ylösouseman/ ja me tulemma muutetuxi.

15:53 Sillä tämä catowa puke päällens catomattomuden/ ja cuolewa puke päällens cuolemattomuden.

15:54 Mutta cosca catowa puke päällens catomattomuden/ ja cuolewa puke päällens cuolemattomuden/ silloin täytetän se sana cuin kirjoitettu on: Cuolema on nieltty woitosa.

15:55 Cuolema/ cusa on sinun otas? Helwetti/ cusa on sinun woittos?

15:56 Mutta cuoleman ota on syndi/ ja synnin woima on Laki.

15:57 Mutta kijtos olcon Jumalan/ joca meille woiiton andanut on/ meidän HERran Jesuxen Christuxen cautta.

15:58 Sentähden minun rackat weljeni/ olcat wahwat/ järkähtymätä/ ja aina wiriät HERran töisä/ että te tiedätte/ ettei teidän työn ole turha HERrasa.

Vers.3. Ramattuun jälkeen) Sillä toimen jälkeen/ paidzi Ramatuita uscoa/ eli sencaltaisita sanoa tapahtunexi/ on hulluus. v. 6. Weljeldä) Nimittäin/ uscosa. v. 24. Cosca hän anda waldacunnan Jumalan) se on: Cosca hän näyttä Isällens Christillisen Seuracundans/ ettei hän enä händä nijncuin lähetetty/ ristin ja wastoinkäymisen alla/ sanalla ja Sacramenteillä hallidzewa ole: Waan pitä toisella tawalla idze Jumalalda Colmyxydeldä caickein suurimmas ilos ja cunniasa pidettämän v. 28. Silloin myös idze Poicakin hänen alans heitetän) Nimittäin/ ihmisen luonnon puolesta/ jonga puolesta hän tämän waldacunnan/ nijncuin Läänin/ Isäldäns saanut oli. Deitatem erat subjecietur ; v. 29. Cuolluitten päälle casta andawat) wahwistaxens ylösousemusta/ annoit Christityt casta heitäns cuolluitten hautain päällä/ ja annoit sen cansa tietä/ että ne totisest nouseman piti. v. 33. Pahat jaarituxet) se on: paha seura/ joisa usein sangen pahendawaiset sanat pääsewät/ usco wastoin/ ja turmelewat omantunnon. v. 44. Luonnollinen) Luonnollinen ruumis on se cuin syö/ juo/ maca/ caswa ja wähendy/ caswatta lapsia/ etc. Hengellinen ruumis on/ joca ei sencaltaista tarwidze/ ja on cuitengin totinen ruumis/ eläwä hengestä/ nijncuin nähdän/ Gen. 2:9. v. 50. Liha ja weri/ etc.) se on: Ihminen nijncuin hän nyt on turmeldu synnin cautta/ ei taida osallisexi tulla taiwallisesta cunniasta: Jollei hän muuteta/ ja puhtaxi tehdä synnistä. v. 55. Nieltty) Se on: Cuolema on alla ja ei ole mitän woima enä hänellä: waan elämällä on woitto ja sano: se on woitettu/ cusas olet cuolema?

XVI. Lucu .

PAwali neuwo Corinthereitä cocoman jotakin waiwaisten ja wainottuiden awuxi Jerusalemis/ v. 1. Lupa tulla heidän tygöns/ v.

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

5. rucoile Timotheuxen/ v. 10. ja muutamain muiden edest/ jotca Jumalan Seuracunda uscollisest palwellet olit/ v. 15. Neuwo heitä lujuteen/ v. 13. Päättä terwetyxillä/ v. 19. ja kiroile nijtä/ jotca ei racasta Jesusta Christusta/ v. 22.

16:1 MUtta awun hakemisest pyhiä warten/ cuin minä Galatian Seuracunnille säännyt olen: nijn te myös tehkät.

16:2 Ensimmäisnä Sabbathina ottacan jocainen tygöns jotakin/ ja cootcan oman mielens jälken/ ettei äsken silloin cosca minä tulen/ nijtä hakeman ruweta.

16:3 Mutta cuin minä tullut olen/ jotca te sijtte kirjoillanne sijhen walidzetta/ nijn minä tahdon lähettä/ wiemän heitä teidän lahjojan Jerusalemijn.

16:4 Jos taas nijn tapahtu/ että minä idze sinne waellan/ nijn he saawat minun cansani waelda.

16:5 Mutta minä tahdon teidän tygönne tulla/ cosca minä Macedonian cautta waellan. Sillä minun pitä Macedonian läpidze waeldaman.

16:6 Mutta teidän tykönänne minä/ mitämax/ wijwyn/ eli talwe pidän/ että te awulliset olisitta minua saattaman cuhunga minä matcustan. En minä nyt mennesäni tahdo teitä nähdä:

16:7 Sillä minä toiwon saapani jongun ajan wijpyä teidän tykönän/ jos HERra salli.

16:8 Mutta minä tahdon EpHes os wijpyä/ haman Helundain asti:

16:9 Sillä minulle on suuri ja wäkewä owi awattu/ ja siellä on monda wastanseisojata.

16:10 JOs Timotheus tule/ nijn cadzocat että hän pelkämät olis teidän tykönän: sillä hän teke myös HERran työtä/ nijncuin minäkin.

16:11 Älkän händä kengän ylöncadzoco/ mutta saattacat rauhas minun tygöni tuleman: sillä minä odotan händä weljein cansa.

16:12 APollosta meidän weljestämme tietkät/ että minä olen händä neuwonut weljein cansa

teidän tygönne tuleman/ mutta ei hän nyt tahtonut tulla/ cuitengin on hän tulewa/ cosca hänelle nijn sopi.

16:13 WALwocat/ pysykät uscosa/ olcat urholliset/ olcat wahwat:

16:14 Caicki tapahtucon rackaudes.

16:15 Mutta minä neuwon teitä/ rackat weljet/ te tunnetta Stephanan perehen/ että he owat alket Achajas/ ja owat ruwennet pyhiä palweleman.

16:16 Että te myös olisitta sencaltaisten alammaiset/ ja jocaidzen apulaisen ja auttajan.

16:17 Mutta minä iloidzen Stephanan/ Fortunatuxen/ ja Achaicuxen tulemisesta: sillä mitä teille puuttui minulda/ sen he täyttävät.

16:18 Ne wirwotit minun hengeni ja teidän/ sentähden tutcat sencaltaiset.

16:19 TEitä terwettä Asian Seuracunda. Teitä terwettäwät suurest Aquila ja Priscilla HERrasa/ ja Seuracunda/ joca heidän '68uonesans on.

16:20 Teitä terwettäwät caicki weljet.

Terwettäwät toinen toistan pyhällä suunandamisella.

16:21 Minä Pawali terwetän teitä omalla kädelläni.

16:22 Joca ei HERRa Jesusta Christusta racasta/ se olcon Anathema Maranatha .

16:23 HERran Jesuxen Christuxen armo olcon teidän cansan.

16:24 Minun rackauden olcon caickein teidän cansan Christuxes Jesuxes/ Amen. Ensimmäinen Epistola Corintherein tygö. Lähetetty Philippist Stephanan/ Fortunatuxen/ Achaicuxen ja Timotheuxen cansa.

Vers.9. Suuri ja wäkewä owi) Se on: Siellä on monda/ jotca mielelläns cuulewat ja watan ottawat Evangeliumin: Nijn että siellä on nijn cuin yxi owi eli porti awoi/ cusa Jerusalemis näpiäst ackuna eli raco awoi oli. v. 22. Anathema) Panna Suomexi/ Anathema

P. Pawalin edellinen Epistola Corintherein tygö

Grekixi/ maranatha Hebreaxi. Nijn P. Pawalikin sano: joca ei Christusta racasta/ hän olcon

kirottu ja cuolemahan sadatettu. Vide Levit. Cap. 29.

P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö .

Esipuhe Toisest P. Pawalin Epistolast / Corintherein tygö .

ENsimäises Epitolas on P. Pawali monesta asiasta Corinthereitä cowin nuhdellut/ ja wäkwätä wijna heidän haawoihins wuodattanut/ ja peljätti heidän. Mutta että Apostolin wirca on olla yxi uscollinen opettaja/ ojendaman heickomielisiä ja surullisia omiatundoja/ enemmän kuin peljättämän. Sentähden hän heitä täsä Epistolasa kijttä/ ja wuodatta Öjyä heidän haawoihins/ ja on sängen ystäwälinen heidän cansans/ ja käske rackaudella sitä syndistä jällens corjata/ jonga he olit pois tyköns ajanet. I. ja II. Lugus osotta hän heille rackaudens/ cuinga hän on caikista puhunut/ tehnyt ja kärsinyt heidän tarpexens ja terweydexens/ että heidän pitäis häneldä aina caickinaista hywä toiwoman. III. IV. ja V. Ylistä hän Evangeliumin wirca/ joca on corkein/ lohdullisin/ ja turwallisin omantunnon tarpexi/ ja terweydexi. Ja todista että se on parempi kuin Lain wirca. Ja sitä enemmän kuin sitä wainotan/ sitä parammin se uscollisis menesty/ ja saatta toiwon Ristin cautta jjancaickisehen cunniaan. Mutta näillä caikilla hän wääriä Apostoleita kylken lyckä/ jotca Lakia Evangeliumita wastan opetit/ eikä muuta opettanet kuin ulconaista pyhyttä/ se on/ Ulcocullaisutta/ ja jätit pois sisällisen epäuscon wian. VI. ja VII. Neuwo hän heitä/ sencaltaista Saarna töillä ja kärsimisellä seuraman/ ja päättä sen kijtoxellans/ ylyttäin heitä aina wireyten. VIII. ja IX. Neuwo hän heitä/ ajallisella rawinnolla/ elatuxella ja awulla auttaman köyhiä pyhiä Jerusalemis cowalla ajalla/ että he olit algustakin caiken tawarans ylönananet Christityxi tulduans/ Act. 4. X. XI. ja XII. Kirjoitta hän ja opetta wääriä Apostoleita wastan. XIII. Uhca nijtä jotca olit syndiä tehnet/ ja ei heitäns parandanet.

I. Lucu .

PAwali terwettä Corinthereitä/ v. 1. Kijttä Jumalata joca händä hänen murHesans lohduttanut oli/ v. 3. Luettele misä tuscas ja murHes hän ollut oli/ v. 8. Waicka hänellä hywä omatundo oli/ että hän caikes yxikertaisudes ja puhtaudes Jumalan edes waelsi/ v. 12. Sano estens mingätähden hän oli muuttanut neuwons/ ja ei tullut heidän tygöns/ hänen lupauxens perän/ v. 15. ei hänen Saarnans ja Jumalan lupauxet sentähden ollet Christuxesa muutetut: Waan ne olit/ Ja ja Amen hänesä/ v. 18.

1:1 PAwali Jesuxen Christuxen Apostoli

Jumalan tahdon cautta/ ja Timotheus weli.

Sille Seuracunnalle/ joca on Corinthos/ ja caikille Pyhille/ jotca coco Achajas owat.

1:2 Armo olcon teille ja Rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda.

1:3 Kijtetty olcon Jumala/ meidän HERran Jesuxen Christuxen Isä/ laupiuden Isä/ ja caiken lohdutuxen Jumala/

1:4 Joca meitä lohdutta caikesa meidän waiwasam/ että mekin taidaisimma lohdutta nijtä/ jotca caickinaises waiwas owat/ sillä lohdutuxella jolla Jumala meitä lohdutta.

1:5 Sillä nijncuin Christuxen kärsimisest on meille paljo: nijn myös meille tule paljo

P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö

lohdutust Christuxen cautta.

1:6 Mutta ehkä mikä meillä olis waiwa eli lohdutus/ nijn se tule teidän hywäxen: jos se on waiwa/ nijn tapahtu teille lohdutuxexi ja autuudexi.

1:7 (Joca idzens osotta/ jos te nijn kärsiwälisest kärsitte/ cuin me kärsimme) Jos se on lohdutus/ nijn se myös tule teille lohdutuxexi ja autuudexi. Meillä on myös wahwa Toiwo teistä/ että me tiedämme/ että nijncuin te oletta kärsimisist osalliset/ nijn te myös tuletta lohdutuxest osallisexi.

1:8 Sillä en me tahdo salata teidän/ rackat weljet/ meidän waiwam/ cuin meille Asias tapahdui: sillä me olimma sangen suurest rasitetut/ ylidze meidän woimam/ nijn että me jo meidän hengestäm epäilimme:

1:9 Ja idzellämme juuri nijn päätimme/ että meidän piti cuoleman. Mutta se tapahdui/ ettei meidän pitäis idze päällem uscaldaman/ waan Jumalan päälle/ joca cuolletkin herättä.

1:10 Joca meitä sencaltaisesta päästi/ ja wielä jocapäiwä päästä/ ja me turwamma hänen päällens/ että hän tästedeskin meitä aina päästä/

1:11 Teidän rucouxenne cautta meidän edestäm/ että meidän tähtemme/ sijtä lahjasta/ cuin meille annettu on/ pitäis monelda ihmiseldä suuri kijtos tapahtuman.

1:12 Sillä se on meidän kerscauxem/ nimittäin/ meidän omantundom todistus/ että me yxkertaisudes/ ja Jumalan wacuudes/ ei lihallses wijsaudes/ waan Jumalan Armos olemma mailmas elänet/ mutta enimmäst teidän tykönän.

1:13 Sillä embä me muuta teille kirjoita/ waan sitä cuin te luetta/ ja jo ennen tiesittä. Mutta minä toiwon/ että te meidän nijn löydätte/ haman loppun asti/ nijncuin te puolittain meidän löynnetkin oletta.

1:14 Sillä me olemma teidän kerscamisenne/ nijncuin tekin meidän kerscauxem HERran Jesuxen päiwänä oletta.

1:15 Ja sencaltaisella uscalluxella/ tahdoin minä ennen tulla teidän tygön/ että te toisengin kerran saisitta minulda jongun hywän työn/

1:16 Ja minä waellaisin teidän cauttan Macedoniaan/ ja Macedoniast teidän tygön tacaperin tulisin/ ja nijn teidän Judeaan johdatettaisin.

1:17 Cosca minä tätä ajattelin/ lienengö minä sen tehnyt hembeydestä? Eli owatco minun aiwoituxeni lihallsiset? Ei nijn/ waan minun tykönäni on Nijn/ Nijn: ja Ei/ on Ei.

1:18 Mutta Jumala on waca/ ettei meidän puhem ole teille Nijn ja Ei ollut.

1:19 Sillä Jumalan Poica Jesus Christus/ joca teidän seasan meidän Saarnattu on/ nimittäin/ minulda ja Silwanuxelda ja Timotheuxelda ei ollut Nijn ja Ei/ waan oli hänesä Nijn.

1:20 Sillä caicki Jumalan lupauxet owat Nijn hänesä/ ja owat Amen hänesä/ Jumalan kijtoxexi meidän cauttam.

1:21 Mutta Jumala on se/ joca meitä teidän cansan Christuxes wahwista/ ja on meitä woidellut.

1:22 Ja lukinnut/ ja andoi Hengen pandixi meidän sydämihim.

1:23 Mutta minä otan Jumalan todistajaxi sieluni päälle/ että minä olen säästännyt teitä/ sijnä/ etten minä wielä ole Corinthijn tullut.

1:24 Ei nijn/ että me hallidzisimme teidän uscoan/ waan me olemma auttajat teidän ilohon: sillä te pysytte uscosa.

Vers.6. Teidän hywäxen. Item . teillen lohdutuxexi) Että he taisit lohdutta heitäns sijtä: että cosca Jumala Pawalin ja muut hänen pyhäns ristin alla piti/ joita hän cuitengin suurest racasti/ jotca hän jällens pelasti/ ja sitte suurella cunnialla ja ilolla tahdoi caunista: Nijn ei tainnet he myös toiwo wapautta rististä/ eli sijtä ajatella/ että Jumala oli heille wihainen/ eli epäillä hänen awustans ja tugestans.1 v. 20. Amen) Se on: ne owat

P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö

*totiset ja lujat.1 v. 21. & 22. Woidellut/
lukinnut/ andoi pandixi) Nämät colme sana/
owat caicki yhtä/ nimittäin/ että Jumala on
wahwistanut lupauxes meisä hänen Hengens
cautta/ jonga hän meidän sydämihim on
andanut.*

II. Lucu .

*APostoli sano syyn/ mixei hän Corintherein
tygö tullut/ cuin hän luwannut oli/ v. 23.
Liewittä ja estä cowan duomions
huorintekiätä wastan/ joca äitipuolens ottanut
oli/ v. 1. ja käske händä armoihin otta ja
jällens Seuracundaan päästä/ v. 6. Tietä anda
heidän/ cuinga hän suuren hyödytyxen ja
hedelmän cansa oli Christuxen Evangeliumita
Saarnanut/ v. 12.*

2:1 Mutta sitä minä olen idzelläni aicoinut/
etten minä taas murhella teidän tygön tulis:
2:2 Sillä jos minä teidän murHesen saatan/
cucasta minua ilahutta/ waan se joca minulda
on murhellisexi tehty.

2:3 Ja sen minä olen teille kirjoittanut/ etten
minä tulduani sais nijstä murhetta/ joista
minun tulis ilo saada: sillä minulla on
sencaltainen uscallus caickein teidän tygönne/
että minun ilon caickein teidän ilon on.

2:4 Sillä minä kirjoitin teille suuresa waiwas ja
sydämen kiwus/ ja monilla kyneleillä/ ei että
teidän pidäis murhettiman/ waan että te
ymmärräisitte sen erinomaisen rackauden/
cuin minulla on teidän cohtanne.

2:5 Jos jocu on murhen matcan saattanut/ ei
hän ole minua murhellisexi saattanut/ waan
puolittain/ etten minä teitä caickia rasitais.

2:6 Mutta kyllä sijnä on/ että se monelda nijn
rangaistu on.

2:7 Että te tästedes sitä enemmän händä
armahdaisitta/ ja lohdutaisitta/ ettei hän
uppois ylönpaldises murHes .

2:8 Sentähden neuwon minä teitä/ että te

hänen cohtans rackautta osotaisitta:

2:9 Sillä sentähden minä myös olen teidän
tygönne kirjoittanut/ coetellaxen teitä/ jos te
oletta caickihin cuuliaisit.

2:10 Mutta joille te jotain andexi annatte/ sen
minä myös andexi annan: sillä jolla taas minä
jotain andexi annan/ sen minä andexi annan
teidän tähtenne/ Christuxen puolesta.

2:11 Ettei Perkele sais tahtons täyttä meidän
päällem: sillä eipä meildä ole salattu/ mitä
hänen mielesäns on.

2:12 MUtta cuin minä tulin Troadaan
Christuxen Evangeliumita Saarnaman/ ja
minulle awattin owi HERrasa/

2:13 Nijn ei minulla ollut yhtän lepo
hengesäni/ etten minä Titust minun weljeni
löynnyt/ sentähden minä eroitin siellä idzeni/
ja menin Macedoniaan.

2:14 Mutta kijtetty olcon Jumala/ joca aina
anda meille woiton Christuxes/ ja julista
jocapaicas hänen tundemisens hajun meidän
cauttam:

2:15 Sillä me olemma Jumalalle yxi hywä haju
Christuxes/ sekä nijden seas jotca autuaxi
tulewat/ että myös nijden seas jotca
huckuwat.

2:16 Näille yxi surman haju cuolemaxi/ mutta
toisille elämän haju elämäxi.

2:17 Ja cuca nyt tähän kelwollinen? Sillä embä
me ole sencaltaiset cuin muutamat/ jotca
Jumalan sana myyskendelewät/ waan
puhtaudesta/ ja nijncuin Jumalasta/ me
puhumma Jumalan caswon edes Christuxes.

*Vers.5. Murhellisexi saattanut) Se on/ ei hän
ole minua teidän tähtenne murHesen
saattanut/ mutta idze teitä: sillä mitä minä
olen murhettinut/ ei se ole minun idze tähteni
tapahtunut/ waan teidän tähtenne. v. 6. Kyllä
sijnä) Täsä hän sijtä puhu/ jonga hän edellises
Epistolas 5. Lugus rangais/ ja Perkelen haldun
andoi: ja nyt käske että sitä jällens corjataisin/
joca nijn rangaistu oli. v. 17. Myyskendelewät)*

P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö

*Wadzan ja ahneuden tähden/ nijncuin
wijnanlaskia turmele wijnan.*

III. Lucu .

*APostoli wasta täsä edestäns: että waickei hän
muilda ottanut ylistyskirja sijhen (cuin wäärät
Apostolit teit) nijn olit he (nimittäin
Corintherit) kyllä todistajat sijhen mitä hän
toimittanut oli/ v. 1. Waickei hän idzestäns/
waan Jumalan armosta sen tehnyt oli/ v. 4.
Rupe nijn ylistämän Evangeliumita ja sen
wirca Lain ja Lain wiran suhten monesa/ v. 6.
erinomaisest ettei kengän taida Lakia
ymmärtä/ muutoin jollei hän tule käätyxi/ ja
usco Evangeliumita/ v. 12.*

3:1 RUpemmaco me sijs idziämme taas
kehuman? Eli tarwidzemmaco me/ nijncuin
muutamat/ kijoskirja teidän tygönne/ eli
kijoskirja teidä?

3:2 Te oletta meidän kirjam meidän
sydämihimme kirjoitetut/ joca caikilda
ihmisildä tutan ja luetan:

3:3 Joille te oletta ilmoitetut/ että te
Christuxen lähetykskirja oletta/ Saarnawiran
cautta walmistettu/ ei Pläkillä kirjoitetut/
waan elävän Jumalan Hengellä/ ei kiwisijn
tauluihin/ waan lihallsijn sydämen tauluihin.

3:4 Mutta sencaltainen uscallus on meillä
Christuxen cautta Jumalan puoleen:

3:5 Ei nijn/ että me olemma idze meistäm
soweliat jotakin ajatteleman/ nijncuin idze
meistä/ waan jos me olemma johongun
soweliat/ nijn on se Jumalalda.

3:6 Joca meitä soweliaksi tehnyt on uden
Testamendin wirca pitämän/ ei bookstawin/
waan Hengen: sillä bookstawi cuoletta/ waan
Hengi teke eläwäxi.

3:7 Mutta jos sillä wirgalla joca bookstawin
cautta cuoletta ja kiwihin cuwattu oli/ oli
sencaltainen kirckaus/ nijn ettei Israelin lapset
tainnet cadzoa Mosexen caswoihin/ hänen

caswoins kirckauden tähden/ joca cuitengin
cato.

3:8 Mixei sijs paljo enemmän sillä wirgalla/
joca Hengen anda/ pitäis kirckaus oleman?

3:9 Sillä/ jos wirgalla/ joca cadotuxest Saarna/
kirckaus oli/ paljo enemmän sillä wirgalla joca
wanhurscaudest Saarna/ on ylönpaldinen
kirckaus.

3:10 Sillä se toinen joca kircastettu oli/ ei ole
ensingän kirckaudexi luettapa/ sen
ylönpaldisen kirckauden suhten.

3:11 Sentähden jos sillä oli kirckaus/ joca
cato/ paljo enemmän on sillä kirckaus/ joca
pysy.

3:12 Että meillä sencaltainen toiwo on/ nijn
me puhumme rohkiast/

3:13 Ja en me tee nijncuin Moses joca
caswoillens peitten pani/ ettei Israelin lapset
tainnet sen loppua cadzo joca cato/

3:14 Waan heidän taitons oli paadutettu. Sillä
haman tähän päivän asti/ pysy se peite
ottamata/ cosca wanha Testamentiä luetan/
joca Christuxes lacka.

3:15 Mutta haman tähän päivän asti/ cosca
Mosest luetan/ rippu se peite heidän
sydämens edesä.

3:16 Mutta cosca he palajawat HERran
puoleen/ nijn peite poisotetan:

3:17 Sillä HERra on Hengi.

3:18 Mutta cusa HERran Hengi on/ sijnä on
wapaus. Mutta me cadzelemma HERran
kirckautta/ nijncuin Speilisä/ awoimella
caswolla/ ja me muutetan siehen cuwaan/
kirckaudesta nijn kirckauten/ nijncuin HERran
Hengestä.

*Vers.2. Meidän Kirjam) Nimittäin/ meidän
kijoskirjam/ joca todista meidän cansam/
mitä me toimittanet olemma. v. 4.*

*Sencaltainen uscallus) Että me olemma teidän
walmistanet yhdexi Kirjaksi. v. 6. Bookstawin)
Opetta bookstawi/ on opetta aiwa Lakia ja
tecoja ilman Jumalan armon tundemista/ jolla*

P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö

tutan ja ymmärretän/ että caicki mitä ihminen idzestäns on/ eli teke/ on duomittu ja cuoleman ansainnut: sillä ei hän taida mitän hywä ilman Jumalan armota tehdä. v. eod. Hengen) On opetta Jumalan armo ilman Laita ja oma ansiota/ jonga cautta ihminen eläwäxi ja autuaxi tule. v. 13. Peitten) Mosexen peitet on/ bookstawi ja hänen oppians ei tuta: mutta awattu HERran caswo/ on julkisest tuta Jumalan Armo ja Henge/ joca meidän Laista wapahta/ bookstawista ja hänen tegoistans/ että heidän kirckaudens/ ja tecons lackaisit. v. 8. Speilisä) Nijn cuin Speili otta hänehens cuwan: nijn otta myös meidän sydämem hänehens Christuxen tunnon:

IV. Lucu .

APostoli sano toimittanens hänen wircans uscollisest ja ahkerast/ v. 1. Waan jos ei se muutamain tykönä mitän toimittanut/ nijn se tapahtui nijden tykönä jotca Perkele sogais/ ettei he näkis totuutta/ v. 3. Cuitengin (sano hän) ne jotca täsä wirgas olit/ olit heicot/ että woima Jumalalle annetaisin/ v. 7. Ja heidän piti paljon sentähden kärsimän/ v. 8. Nijn oli cuitengin se heidän lohduxens/ että jos he kärselit Christuxen cansa/ nijn heidän piti myös elämän hänen cansans/ etc. v. 10. Jos se ulconainen ihminen huckuis/ nijn cuitengin sisällinen udistettaisin/ v. 16. Ja että heidän kärsimisens oli ajallinen: waan se cunnia jota he odotit/ oli ijancaickinen/ v. 17.

4:1 Että sijs meillä sencaltainen wirca on/ sen jälkeen cuin Armo meidän cohtam tapahtunut on/ nijn en me wäsy/
4:2 Waan wäldämme ne salaisetkin häpiät/ ja emme waella cawaludella/ engä petoxella Jumalan sana pitele/ waan me ilmoitamme totuden/ ja meitä julkisest caickein ihmisten omatundo cohtan Jumalan edes osotamme.
4:3 Jos nyt meidän Evangeliumim on peitetty/

nijn se on nijlle peitetty jotca cadotetan
4:4 Joisa tämän mailman Jumala/ on uscomattomitten taidot sowaisnut/ ettei Evangeliumin paiste heille pitäis Christuxen kirckaudesta walgistaman/ joca on Jumalan cuwa.

4:5 Sillä en me idze meistämme Saarna/ waan Christuxest Jesuxest/ että hän on HERra: mutta teidän palwelianna olemma me Jesuxen tähden:

4:6 Sillä Jumala/ joca käski walkiuden pimeydestä paista/ on kirckan walkeuden meidän sydämihim andanut/ että meidän cauttam se walkeus paistais/ cuin Jumalan kirckauden tundemisesta tule/ Jesuxen Christuxen caswoisa.

4:7 Mutta meillä on sencaltainen tawara sawisis astiois/ että se ylönpaldinen woima pitä Jumalalda ja ei meistä oleman.

4:8 Meillä on jocapaicas ahdistus/ mutta en me sitä sure: meillä on packo/ mutta en me epäile.

4:9 Me kärsimme waino/ mutta ei meitä ylönannetta: me alaspainetan/ mutta en me hucu.

4:10 Me ymbärinswiemmä aina HERran Jesuxen cuoleman meidän ruumisam/ että HERran Jesuxen elämäkin meidän ruumisam ilmoitettaisin.

4:11 Sillä me/ jotca elämme/ ylönannetan aina cuolemaan/ Jesuxen tähden/ että Jesuxengin elämä meidän cuolewaises lihasam ilmoitettaisin.

4:12 Sentähden on cuolema meisä woimallinen/ mutta teisä elämä.

4:13 Mutta että meillä on yxi uscon Hengi/ (nijn cuin kirjoitettu on: Minä uscon/ sentähden minä puhun.) Nijn me myös uscomma/ ja sentähden myös puhumma/
4:14 Ja tiedämme sen joca HERran Jesuxen herätti/ että hän meidängin Jesuxen cautta herättä/ ja asetta meitä teidän secaa.

4:15 Sillä caicki teidän tähtenne tapahtu/ että

P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö

se ylönpaldinen Armo/ monein kijtoxen
cautta runsast Jumalan ylistyxi tulis.
4:16 Embä me sijs wäsy/ waicka meidän
ulconainen ihminen turmellan/ nijn sisällinen
cuitengin päiwä päiwäldä udistetan:
4:17 Sillä meidän waiwam (joca ajallinen ja
kewiä on) saatta ijancaickisen ja määrättömän
cunnian:
4:18 Meille jotca emme näkywäisiä cadzo/
waan näkymättömiä: sillä näkywäiset owat
ajalliset/ mutta näkymättömät ijancaickiset.

*Vers.2. Salaisetkin) Täsä hän puhu wäaristä
opettaista ja Apostoleista/ jotca ulco caunist
kijldäwät: mutta sisäldä he owat täynäns
ilkeyttä/ Matth. 25:25. v. 4. Mailman Jumala)
Perkele on mailman Päämies/ ja jumala: Sillä
mailma palwele händä/ ja on hänen allans. v.
6. Caswoisa) Se on Christuxen tundemus/ ja ei
Mosexen caswo/ joca on Lain tundemus: sillä
Christuxen cautta me tunnemma Jumalan/
Ioh. 6. v. 7. Sawisis astiois) Se on: me
Apostolit/ jotca täsä corkias wirgas olemma/
olemme idzestäm/ nijn paljo cuin meidän
tule/ heicot ja wiheljäiset ihmiset. v. 10. Me
ymbärinswiemme Jesuxen cuoleman/ etc.) Se
on: Nijn cuin Christus paljon kärsei: nijn mekin
kärsim hänen tawallans. v. 17. Saatta) Ei
Apostoli sano/ että meidän kärsimsem on syy
eli hinda/ jolla me tulewaisen cunnian
ansaidzemme: Waan ainoastans millä tawalla
me sinne tulemme/ nimittäin/ että meidän
pitä ensin kärsimän/ ja sijtte tulemme
cunniahan ja kirckauten. Sillä nijn cuin
Augustinus sano in Psal. 93. non aeterna
timere*

V. Lucu .

*Apostoli lohdutta: että waicka tämä
catowainen ruumis poistulis/ nijn heillä on
catomatoim toiwosa Taiwasa/ jota he myös
ikäwöidzewät/ v. 1. Ja sentähden (sano hän)*

*ahkeroidzit he aina waelda Jumalalle
kelwollisest: että heidän caickein pitä
Christuxen Duomion eteen tuleman/ ja
jocainen saaman sen jälkeen cuin hän elänyt
on/ v. 9. Wasta taas hänen wircaans ja
kerscauxeens/ että mitä hän sijnä teki/ sen
teki hän Jumalan cunniaksi/ ja heille
rakennuxexi/ v. 11. Cuin hän Christuxelle
welca oli/ v. 14. Sano mikä hänen wircans on:
nimittäin/ Saarnata sitä sowindota joca on
Christuxes tapahtunut/ v. 17. Sentähden hän
myös neuwo heitä Jumalan cansa sopiman/ v.
20.*

5:1 MUtta me tiedämme/ että jos tämän
majan mailmallinen huone purjetan/ meillem
olewan rakennuxen Jumalalda raketun/
huonen/ ei käsillä tehdyn/ joca on
ijancaickinen Taiwahisa.
5:2 Jota me myös huocamma/ meidän
majam/ joca Taiwasta on/ ja ikäwöidzemmä/
että me sillä puetuxi tulisimma:
5:3 Jos me muutoin puetettuna/ ja ei alasti
löyttäisi.
5:4 Sentähden nijncauwan cuin me täsä
ajallises majas olemma/ nijn me huocamma ja
olemma rasitetut/ etten me tahdo rijsuttuna/
waan puetettuna olla/ että se cuolewainen
elämästä nieltäisin.
5:5 Mutta joca meitä siihen walmista/ se on
Jumala/ joca hengen on meille pandixi
andanut.
5:6 Nijn me olemma sentähden aina hywäs
turwas/ ja tiedämme/ että nijncauwan cuin
me ruumisa asumma/ nijn me olemma oudot
HERrasa:
5:7 Sillä me waellamma uscosa/ ja en
cadzomises.
5:8 Mutta meillä on turwa/ ja paljo halamma
enämmin olla pois ruumista/ ja olla cotona
HERran tykönä.
5:9 Sentähden waicka me cotona olemma/ eli
ulcona waellamma/ nijn me ahkeroidzemma/

P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö

että me hänelle kelpaisim.

5:10 Sillä meidän caickein pitä tuleman Christuxen Duomioistuimen eteen/ että jocainen sais sen jälkeen cuin hän eläisäns tehnyt on/ olcon se hyvä eli paha.

5:11 ETtä me sijs tiedämme/ että HERra pitä peljättämän/ nijn me olemma siwiät ihmisten cansa/ mutta Jumalalle olemma me julkiset. Cuitengin minä toiwon/ että me olemma myös julki teidängin omasatunnosan.

5:12 En me taas kersca idziäm teidän edesän/ waan me annamme teille tilan kerscataxen meistä/ että teilläkin olis kerscamist nijtä wasta/ jotca idziäns caswoin jälkeen kerscawat/ ja ei sydämen jälkeen.

5:13 Sillä jos me ylönangarat olemma/ nijn me sen Jumalasa teemme: eli jos me olemma siwiät/ nijn me olemma teille siwiät.

5:14 Sillä Christuxen rackaus waati meitä sen pitämän/ että jos yxi on cuollut caickein edestä/ nijn he caicki owat cuollet.

5:15 Ja hän on sentähden caickein edestä cuollut/ että ne jotca eläwät/ ei eläis idzellens/ waan hänelle/ joca heidän edestäns cuollut ja ylösnosnut on.

5:16 Sentähden embä me tästedes lihan puolesta ketän tunne. Ja ehkä me olisimma Christuxengin lihan puolesta tundenet/ nijn en me cuitengan händä sillen tunne.

5:17 Sentähden jos jocu on Christuxes/ nijn hän on usi luondocappale: sillä wanha on cadonnut/ ja cadzo/ caicki owat udexi tullet.

5:18 Mutta ne caicki owat Jumalasta/ joca meitä on idze cansans sowittanut Jesuxen Christuxen cautta/ ja andoi wirgan/ sowinnosta Saarnata.

5:19 Sillä Jumala oli Christuxes/ ja sowitti mailman idze cansans/ ja ei soimannut heille heidän syndiäns/ ja on meidän seasam sowindoSaarnan säännyt.

5:20 Nijn olemma me Christuxen puolesta käskyläiset:

5:21 Sillä Jumala neuwo meidän cauttam. Nijn

me rucoilemma sijs Christuxen puolesta/ että te Jumalan cansa sowitta. Sillä hän on sen/ joca ei mitän synnistä tienyt/ meidän edestäm synnixi tehnyt/ että me hänes tulisimma sixi wanhurscaudexi/ joca Jumalan edes kelpa.

Vers.3. Puetettuna/ etc.) Nimittäin/ Christuxen wanhurscaudella/ jonga me päällemme puem uscon cautta hänen päällens. v. 4. Etten me tahdo rijstutuna) Se on: että me mielellämme näkisimme/ etten me cuolis: waan paremmin (jos se olis Jumalan tahto) että me Taiwasen cohdastans tulisimme. v. 11. Olemma siwiät) Se on: Emme kiucuidze/ eli waadi ihmisiä wäärillä Pannan panemisilla/ taicka muilla turhilla hallituxilla: sillä me pelkäm Jumalata. v. 12. Nijtä wasta) Nimittäin/ wääriä Apostoleita. v. 13. Olemme ylönangarat) Se on/ Jos me olemma cowat heidän cansans/ nijn me cuitengin sijnä palwelem Jumalata: jos me taas olemma siwiät/ nijn me teem heille palweluxexi ja mielen noutexi/ jotca owat caicki oikein ja hywin tehdyt. v. 14. Waati meitä sen nijn pitämän) Seurawaisilla sanoilla/ wahwista hän idzens olewan welcapään palweleman Christusta uscollisest/ hänen wirasans. v. 16. Lihan puolesta) Christusta ei tuta enä lihan jälkeen/ on/ ei mitän lihallista enä eziä eli odotta hänesä/ cuin Opetuslapset teit ennen hänen kärsimistäns: Waan tytyä hänen sanoihins/ joisa on caicki mitä hengellistä ja ijancaickista on. v. 21. Synnixi tehnyt) Se on: uhrixi syndein edestä. Cadzo Rom. 8:3.

VI. Lucu .

APostoli neuwo Corinthereitä/ soweliast waeldaman Evangeliumis/ v. 1. Erinomaisest kärsimisen caickinasis tuskis ja wastoinkäymisis/ etc. v. 5. Lohdutta heitä/ ettei he murhedis hänen tähtens (waicka hän jotakin cowin oli endises kirjas kirjoittanut/

P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö

etc.) v. 11. Ettei he myös wedäis ijestä/ se on: ei seurais paljo uscomattomia ja heidän elämätäns/ v. 14.

6:1 JA me neuwomme teitä nijncuin apulaisia/ ettet te Jumalan Armo huckan ottais:

6:2 Sillä hän sano: Minä olen otollisella ajalla sinua cuullut/ ja olen sinua autuuden päiwänä auttanut. Cadzo/ nyt on otollinen aica/ cadzo/ nyt on autuuden päiwä.

6:3 Älkäm kellengän josacusa pahennusta andaco/ ettei meidän wircam laitetais:

6:4 Waan osottacam meitä caikisa asioisa/ nijncuin Jumalan palweliat.

6:5 Suuresa kärsimisesä/ waiwoisa/ hädisä/ suruisa/

6:6 Hosumisesa/ fangiuxisa/ capinoisa/ töisä/ walwomisisa/ paastoisa/ puhtas elämäs/ taidosa/ pitkämielisydesä/ suloisudes/ Pyhäsä Hengesä/ wilpittömäsä rackaudesa/

6:7 Totuuden sanoisa/ Jumalan wäesä/ wanhurscauden sotaasetten cautta/ oikialla kädellä ja wasemalla/

6:8 Cunnian cautta ja pilcan/ panetuxen ja kijtoxen cautta.

6:9 Nijncuin wietteliät/ ja cuitengin wagat: nijncuin tundemattomat/ ja cuitengin tutut: Nijncuin cuolewaiset/ ja cadzo/ me elämme.

6:10 Nijncuin rangaistut/ ja ei cuitengan tapetut: nijncuin murhelliset/ ja cuitengin aina iloiset: nijncuin köyhät/ mutta cuitengin monda hyödyttäväiset: nijncuin ne joilla ei mitän ole/ ja joiden cuitengin caicki omat owat.

6:11 TE Corintherit/ meidän suum on hänens awannut teidän cohtanne/ meidän sydämem on turwasa.

6:12 Ei tarwita että teitä meidän tähtem ahdistetan. Mutta että teitä ahdistetan/ sen te teettä sydämelisestä tahdosta.

6:13 Minä puhuttelen teitä/ nijncuin omia lapsiani/ että te myös minua wastan teitänne nijn asetaisitta/ ja olcat tekin turwasa.

6:14 Älkät wetäkö ijestä epäuscoisten cansa: sillä mitä oikeuden on wääryden cansa tekemist? Eli mitä osallisutta on walkeudella pimeyden cansa?

6:15 Eli mikä sowindo on Christuxella Belialin cansa? Taicka mitä osa on uscollisella uscomattoman cansa?

6:16 Eli cuinga Jumalan Templi sopi epäjumalden cansa? Sillä te oletta eläwän Jumalan Templit/ nijncuin Jumala sano: Minä tahdon heisä asua/ ja heisä waelda/ ja minä tahdon olla heidän Jumalans/ ja heidän pitä oleman minun Canssan.

6:17 Sentähden paetcat heidän seastans/ ja eroittacat teitän heistä/ sano HERra/ ja älkät saastaisehen ruwetco/ ja nijn minä corjan teitä/

6:18 Ja olen teidän Isän/ ja teidän pitä oleman minun poicani ja tyttäreni/ sano Caickiwaldias HERra.

*Vers.12. Ei tarwita/ etc. ahdistetan)
Ensimmäisest Epistolast hämmästyit Corintherit ja olit pahalla mielellä/ että he Apostolin wihoittanet olit. Nyt hän lohdutta heitä/ ja sano hänen suuns ja sydämes iloisexi.
Sentähden ei heidän pidä murheisans eikä pahalla mielellä oleman/ nijncuin hän heille wihoisans olis/ joca ei ollut heidän syyns että he sijtä pahalla mielellä olit/ mutta nijncuin hywät lapset he hywästä sydämestä närkestyit/ cusa ei tarwittucan olis.*

VII. Lucu .

APostoli neuwo carttaman caickinaista saastaisutta/ ja ahkeroidzeman pyhä elämätä/ v. 1. Ja tietä anda/ cuinga paljo hän oli lohdutettu heildä/ että hän cuuli heidän nijn tekewän/ v. 3. Ja että hän ennen jotakin cown heidän tygöns kirjoittanut oli/ oli heidän parannuxexens tullut/ v. 8. Nijn myös sijtä/ ettei hän turhan heitä Tituxen edes

P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö

kerscannut ollut: waan Titus oli löytänyt heidän sencaltaisexi cuin hän sanonutkin oli/ v. 13.

7:1 ETtä meillä nyt sencaltaiset lupauxet owat/ minun rackani/ puhdistacam sijs idzem caikesta Lihan ja Hengen saastaisudesta/ täyttäin pyhyttä Jumalan pelgosa.

7:2 Seuratcat meitä/ en me ketän wastan rickonet/ en me kellengän lijca tehnet/ en me ketän wietellet.

7:3 Sencaltaista en sano minä teille cadotuxexi: Sillä minä olen teille tästä jo ennengin sanonut/ että te oletta meidän sydämisiä ynnä cuolla ja elä.

7:4 Minä puhun teille suurella rohkeudella. Minä kerscan paljo idziäni teistä: minä olen lohdatuxella täytetty: minä olen ylönpaldises ilos caikesa meidän waiwasam.

7:5 Sillä cosca me Macedoniaan tulimma/ ei meidän lihallem ollut yhtän helpo/ waan caikisa paicoisa olimma me waiwasa/ ulcoisest sota/ sisällisest pelco.

7:6 Mutta Jumala joca nöyriä lohduutta/ hän lohduutti myös meitä Tituxen tulemisella.

7:7 Ei ainoastans hänen tulemisellans/ waan myös sillä lohduduxella jonga hän teidän saanut oli/ ja ilmoitti meille teidän halun/ teidän itcun ja teidän ahkerudenne minusta/ nijn että minä wielä enemmän ihastuin.

7:8 Sillä se cuin minä teitä minun lähetykskirjallani murHesen saatin/ embä minä sitä cadu ja ehkä minä caduisin/ cuitengin että minä näen sen lähetykskirjan teitä hetken aica murHesa pitänen/

7:9 Nijn minä cuitengin sijtä iloidzen/ en sijtä että te murehisa olitta/ waan että te olitta murehisa parannuxexi. Sillä te oletta murhelliset ollet Jumalan mielen jälkeen/ nijn ettei teille pidäis meistä jocus wahingota oleman.

7:10 Sillä se murhe/ joca Jumalan mielen jälkeen tapahtu/ saatta catumisen autuudexi/

jota ei yxikän cadu. Mutta mailman murhe saatta cuoleman.

7:11 Cadzocat/ että te olitta Jumalan mielen jälkeen murhelliset/ cuinga suuren ahkeruden se on teistä waicuttanut. Ja tosin wastamisen/ närkästyxen/ pelgon/ halamisen/ kijwauxen ja coston. Te oletta caikisa teidänne puhtaxi osottanet työsä.

7:12 Sentähden waicka minä teille kirjoitin/ nijn ei se ole cuitengan sen tähden tapahtunut joca rickonut oli/ eikä sen tähden jolle wääräys tehtin/ mutta sentähden/ että teidän ahkeruden meidän cohtam Jumalan edes julkisexi tulis.

7:13 Sentähden me olemma saanet lohduuxen/ että tekin oletta lohduutetut. Mutta wielä enemmän iloidzisimma me Tituxen ilosta: Sillä hänen Hengens on teidän caikilda wirwotettu.

7:14 Ja mitä minä hänen edesäns teistä kerscannut olen/ embä minä sitä häpe/ waan nijncuin caicki owat todet/ cuin minä teille puhunut olen: nijn on myös meidän kerscauxem Tituxen edesä todexi tullut.

7:15 Ja hänellä on sangen suuri sydämelinen halu teidän puoleen/ cosca hän caickein teidän cuuliaisuttan muista/ cuinga te pelgolla ja wapistuxella händä wastan rupeisitta.

7:16 Minä iloidzen/ että minä caikisa asioisa teihin saan turwata.

Vers.1. Hengen saastaisudesta) Se on: opin ja uscon saastaisus/ nijncuin wäärät Apostolit opetit. v. 2. Seuratcat meitä) Se on: ymmärtäkät cuinga uscollisest me teidän ja ei meidän parastam cadzonet olem/ ja ottacat meidän neuwom. v. 10. Murhe Jumalan mielen jälkeen) On se/ joca tule tehdyist synneist/ etc. Mailman murhe on/ joca tule muusta ruumillisest wahingost eli wastoinkäymisest.

P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö

VIII. Lucu .

*APostoli juttele cuinga jalon awun
Macedonialaiset coonnet olit nijlle köyhillen
Christityillen/ jotca Judeas ja Jerusalemis olit/
v. 1. Ja neuwo Corinthereitä/ että hekin nijn
tekisit/ v. 7. Titus muutamain muiden cansa
oli asetettu sitä ottaman/ jotca kyllä
uscollisesta sen olit toimittawat/ v. 16.*

8:1 Minä teen teille tiettäwäxi/ rackat weljet/
Jumalan Armon/ joca Macedonian
Seuracundijn annettu on:
8:2 Sillä heidän ilons oli ylönpaldinen/ cosca
heitä monen waiwan cautta coeteldin/ ja
waicka he sangen köyhät olit/ owat he
cuitengin runsast caikes yxikertaisudes
andanet.
8:3 Sillä he olit caikesta woimastans/ ja
ylidzekin woimans (Sen minä todistan)
walmit/
8:4 ja meitä suurella ahkerudella rucoilit/ että
me ottaisimma wastan sen hywän työn/ ja sen
palweluxen osallisuden cuin Pyhäin waraxi
coottu oli.
8:5 Ja ei nijn cuin me toiwomma/ waan he
annoit idzens ensist HERralle/ ja sijtte meillen/
Jumalan tahdon cautta/
8:6 Että meidän pitäis Titusta neuwoman/
että nijncuin hän oli ennen ruwennut/ hänen
pidäis sencaltaisen hywän työn nijn teidän
seasan päättämän.
8:7 Mutta nijncuin te oletta caikisa rickat/
uscosa/ sanasa ja taidosa/ ja caickinaises
ahkerudes/ ja teidän rackaudesan meidän
tygö/ nijn sowittacat sijs/ että te myös täsä
hywäs tegos rickat olisitta.
8:8 Embä minä sitä sano/ että minä waadin
teitä siihen/ waan että muut nijn ahkerat
owat/ kiusan minä myös teitä rackauteen/ jos
se waca olis.
8:9 Sillä te tiedätte meidän HERran Jesuxen
Christuxen Armon/ että hän ricasna ollesans

tuli cuitengin teidän tähten köyhäxi/ että te
hänen köyhydens cautta rickaxi tulisitta.
8:10 Minun neuwoni minä tästä annan: sillä se
on teille tarpellinen/ että te jo oletta ajastaica
ennen ruwennet/ ei ainoastans sitä tekemän/
waan jo tahdoittakin sitä.
8:11 Täyttäkät sijs se työ cuin te rupeisitta/
että nijncuin tahto walmis oli/ te myös sen
woimanna perästä täytäisitte.
8:12 Sillä jos jocu mielellinen on/ nijn hän on
otollinen hänen warans jälkeen/ ja ei sen jälkeen
jota ei hänellä ole.
8:13 Ei nijn luullen/ että muilla pitä oleman
huojistus/ ja teillä ahdistus/ waan että se
tasan olis/ nijn palwelcan teidän rickauden
heidän köyhyttäns/ tällä cowalla ajalla/
8:14 Että heidän rickaudens tästedes teidän
puuttumistan palwelis/ että tasan tapahduis:
8:15 Nijncuin kirjoitettu on: Joca paljo cocois/
ei hänellä ollut lijaxi/ ja joca wähän cocois/ ei
häneldä mitän puuttunut.
8:16 Mutta Jumalan olcon kijtos/ joca
sencaltaisen ahkeruden annoi Tituxen
sydämeen teidän tähten.
8:17 Sillä hän otti sen neuwon/ ja tosin/ hän
oli nijn ahkera/ että hän läxi mielelläns teidän
tygönne.
8:18 Mutta me olemma yhden weljen hänen
cansans lähettänet/ jota Evangeliumis kijtetän
caikisa Seuracunnisa.
8:19 Mutta ei ainoastans sitä/ waan hän on
myös säättö Seuracunnilda oleman meidän
matcacumpaninam täsä hywäsä tegosa/ joca
meidän cauttam HERran cunniaxi toimitetan/
ja teidän hywän mielen walmistuxen ylistyxexi.
8:20 Ja cawahtacat/ ettei kengän meitä
panettelis sencaltaisen rickan awun puolesta/
jota meidän cauttam toimitetan.
8:21 Ja cadzocat/ että se wagasti tapahduis/
ei ainoastans HERran edes/ waan ihmisten
edes.
8:22 JA me olemma hänen cansans lähettänet
meidän weljem/ jonga me monesa olemma

P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö

kiusannet/ että hän ahkera on/ ja wielä nyt paljo ahkerambi.

8:23 Ja sen me olemma tehnet sen suuren uscalluxen tähden/ cuin meillä teidän tygön on/ sekä Tituxen puolesta (joca minun cumpanin on/ ja apulaisen teidän seasan) ja nijn myös meidän weljeimme tähden (jotca owat Seuracundain Apostolit/ ja Christuxen cunnia)

8:24 Osottacat sijs teidän rackauden mercki ja meidän kerscamisen teistänne/ nijden cohtan/ ja julkisest Seuracunnangin edes.

Vers.10. Ruwennet) Olitta ne ensimäiset/ jotca sitä tahdoit ja teit. v. 14. Heidän rickaudens) Nijden rickaudella Jerusalemis ei hän ymmärrä suurembata ansiota eli pyhyttä Jumalan tykönä/ jota he olisit jacanet pacanoille: Waan Evangeliumin Saarna/ joca siellä oli pacanoitten tygö tullut.

IX. Lucu .

APostoli neuwo heitä wielä sitä apua andaman: sillä hän jo oli heitä kehunut Macedonialaisillengin/ heidän lupauxens tähden/ v. 1. Ja/ että Jumala heillen sen on runsast maxawa/ v. 6. Hengelliselläkin siunauxella/ v. 8. Nijn myös/ että Jumala sen cautta tulis kijtetyxi ja ylistetyxi/ v. 12.

9:1 JA sijtä awusta/ cuin pyhille annetan/ ei tarwita minun teille kirjoittaman:

9:2 Sillä minä tiedän teidän hywän tahtonna/ josta minä kehun Macedonialaistengin seas/ ja sanon: Ahaja on ollut jo ajastajan walmis/ ja te oletta monda siihen kijwaudellanne kehoittanet.

9:3 Cuitengin minä olen tämän weljen sentähden lähettänyt/ ettei meidän kerscamisen täsä asias tyhjäxi tulis/ ja että te walmit olisitta/ nijncuin me teistä sanonetkin olemma/

9:4 Että cosca Macedonialaiset minun cansani tulewat/ ja ei löydä teitä walmisna/ etten me silloin (en minä sano/ te) sencaltaisest kerscamisest häpiään tulis.

9:5 Mutta se näky minulle tarpellisexi/ weljiä neuwo/ että he ensin menewät teille walmistaman tätä luwattua siunausta/ että se walmis olis/ nijn että se olis siunaus/ ja ei ahneus.

9:6 Mutta sen minä sanon: joca tiwist kylwä/ se myös tiwist nijttä/ ja joca siunauxes kylwä/ hän myös siunauxes nijttä.

9:7 Cukin sydämens ehdon jälkeen/ ei ylönmielden eli waatein: Sillä että iloista andajata Jumala racasta.

9:8 Mutta Jumala on wäkwä nijn sowittaman/ että caickinaiset Armot teidän seasan rickast owat/ että teillä caikista yldäkyllä olis/ ja olisitta rickat caickinaisisa hywisä töisä.

9:9 Nijn cuin kirjoitettu on: Hän on hajottanut ja andanut köyhille/ hänen wanhurscaudens pysy ijancaickisest.

9:10 (Mutta joca siemenen kylwäjälle anda/ hän teillekin anda leiwän syödäxenne/ ja lisä teidän siemenen/ ja caswatta teidän wanhurscaudenne hedelmän)

9:11 Että te caikisa rickaxi tulisitta/ caikella yxikertaisudella/ joca meidän cauttam Jumalalle kijtoxen waicutta.

9:12 Sillä tämä apu cuin Pyhille tehdän/ei ainoastans täytä sitä cuin Pyhildä puuttu/ waan on siihen yldäkylläinen/

9:13 Että moni kijttä Jumalata tämän meidän wagan palweluxemme tähden/ ja ylistä Jumalata teidän nöyrän tunnustuxenne tähden Christuxen Evangeliumis/ ja myös teidän yxikertaisen tasajagon tähden/ heidän ja caickein cohtan/

9:14 Ja heidän rucouxisans teidän tähtenne/ jotca myös teitä ikäwöidzewät/ sen sanomattoman Jumalan Armon tähden cuin teisä on.

P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö

9:15 Mutta Jumalan olcon kijtos hänen sanomattoman lahjans edestä.

Vers.10. Teidän wanhurscaudenne hedelmän) Se on: Teidän wanhurscasten töiden hedelmät. Sillä ei hän täsä puhu ihmisten wanhurscaudesta/ joca ainoastans uscosta tule: Nijncuin hän Romarein Epistolas näyttänyt oli. v. 11. Yxikertaisudella) Ettei hywät työt tehdä jongun hyödytyxen/ palcan eli cunnian tähden: waan paljast ja wapast rackaudesta.

X. Lucu .

Täsä Apostoli wasta edestäns wääriä Apostoleita wasta/ jotca hänen ylöncadzoit hänen nöyrän menons tähden/ heidän tykönäns olles/ ja panettelit händä/ nijncuin hän lihallisesta halusta jotacuta tekis/ ja sano: ettei hän lihallisilla aseilla ja miecoilla/ waan hengellisillä warustettu oli/ cukistaman caicke sitä cuin idzens asetta Christusta ja hänen waldacundans wasta/ sijhen hän oli woiman saanut/ v. 1. Ja että hän idze oli nijn töillä läsnä/ cuin hän oli kirjoituxella pois/ v. 9. Waickei hän idzestäns kerscata tahdo ja muiden töistä/ cuin hänen wastanseisojans teit/ v. 12.

10:1 Mutta minä Pawali neuwon teitä Christuxen siweyden ja kärsimisen tähden/ minä joca teidän tykönän ollesani keho olen/ waan poisollesani olen minä rohkia teitä wasta.

10:2 Mutta minä rucoilen teitä/ ettei minua waaditais rohkiaxi tykönä ollesani/ ja nijncuin minulla luullan rohkeus muutamita wasta olewan/ jotca meitä luulewat/ meidän lihamma jälkeen waeldawan.

10:3 Sillä ehkä me lihasa waellamme/ embä me sentähden lihan jälkeen sodi.

10:4 Sillä ei meidän sotaasem ole lihalliset/

waan wäkwät Jumalan edes/ cukistaman nijtä warjeluxia/ joilla me aiwoituxet lyömme maahan/

10:5 Ja caiken corkeuden/ cuin hänens corgotta Jumalan tundemista wasta/ ja fangixi otamme caiken ajatuxen Christuxen cuuliaisuden ala:

10:6 Ja olemma walmit costaman caickia cowacorwaisutta/ cosca teidän cuuliaisuden täytetän. Duomidzettaco te näkywäisten jälkeen.

10:7 Jos jocu uscalda sen päälle/ että hän on Christuxen oma/ se ajatelcan idzelläns/ että nijncuin hän on Christuxen oma/ nijn olemma me myös Christuxen omat.

10:8 Ja jos minä wielä enemmän idziäni kerscaisin meidän wallastam/ cuin HERra meille andanut on teidän parannuxexen/ ja ei pahennuxexen/ embä minä sijttekän häpiäis.

10:9 (Mutta minä sanon) ettei teidän pitä luuleman/ nijncuin minä teitä Lähetyskirjallani peljätäisin.

10:10 Sillä Lähetyskirjat (sanowat he) owat rascat ja wäkwät/ mutta ruumillinen läsnäolemus on heicko/ ja puhe on ylöncadzottu.

10:11 Sencaltainen ajatelcan/ että nijncuin me olemma Lähetyskirjan sanois poisolduani: nijn me myös kyllä tohdimma olla idze työllä läsnäolduam.

10:12 Sillä embä me julke meitäm luke eli werrata nijhin/ jotca idziäns ylistäwät/ mutta että he idze heidäns mittawat/ ja pitäwät ainoastans idze heistäns/ nijn ei he mitän ymmärrä.

10:13 Mutta embä me meitäm kersca ylidze määrän/ waan ainoastans cohtullisen määrätyn mitan jälkeen/ cuin Jumala meille mitannut on/ joca myös teihingin ulottu.

10:14 Sillä embä me idziämme wenyttä/ nijncuin en me oliscan teihin ulottunet: sillä me olemma jo haman teidän tygön Christuxen Evangeliumilla tullet/

P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö

10:15 Ja en me kersca meitäm ylidze määrän wieraisa töisä. Ja me toiwomma/ cosca teidän uscon caswa teisä/ että mekin meidän määrän jälkeen tahdomma lewetä/

10:16 Ja sitä Evangeliumita Saarnata/ nijlle cuin tuolla puolen teitä asuwat/ engä meitäm kersca sijtä/ cuin wierasten määrän jälkeen walmistettu on.

10:17 MUtta joca idziäns kersca/ se kerscatcan idziäns HERrasa:

10:18 Sillä joca idziäns kijttä/ ei se ole coeteldu/ waan se jota HERra kijttä.

Vers.13. Ylidze määrän) En me tahdo aiwa awaralda kerscata meitäm/ jollen me hamas teidän tygön tullet olis nijncuin muut tekewät/ ja kerscawat muiden työstä/ joca meidän on.

XI. Lucu .

APostoli wasta wielä edestäns wääriä Apostoleita watan/ että hän oli se joca heillen oli Evangeliumin Saarnanut/ ja kihlannut heidän Christuxelle Jesuxelle: waicka hän pelkäis/ että he annoit heidäns wietellä hänen tyköäns/ nijldä jotca ei cuitengan muuta Christusta eikä Evangeliumita Saarnata taida cuin endisen/ v. 1. Ja että hän oli Saarnanut heillen ilman palcata: waicka se pahaxi käättin/ sen perän piti wäärät Apostolit tekemän/ v. 7. Sano syyn että hänen nijn täyty idzens kehua/ ja ano että he kärsisit sen/ että he muilda enämmän kärseit/ v. 16. Nijn myös/ että hän oli nijn jalosta sugusta cuin hekin/ oli enämmän työtä tehnyt/ enämmän kärsinyt/ etc. Christuxen Evangeliumin tähden/ cuin jocu muu/ etc. v. 22.

11:1 Josca te wähängin minun tyhmyttäni hywäxi ottaisitta. Kyllä tosin te minua kärsitte:

11:2 Sillä minä kijwan teitä Jumalan kijwauksella. Ja minä olen teille kihlannut

yhden miehen/ että minä puhtain neidzen Christuxelle tuottaisin.

11:3 Mutta minä pelkän/ että nijncuin kärme wietтели Hewan cawaluxellans: nijn myös teidän taiton käändy pois Christuxen yxikertaisuudesta:

11:4 Sillä jos se joca teidän tygön tule/ toisest Jesuxest teille Saarna/ josta en me Saarnannet/ taicka jos te toisen Hengen saatta/ jota et te ole saanet/ eli toisen Evangeliumin/ jota et te ole watanottanet/ nijn te oikein heitä kärsitte.

11:5 Sillä minä arwan/ etten minä ole halwembi/ cuin corkemmatkin Apostolit owat/

11:6 Ja ehkä minä olen puHesa yxikertainen/ nijn en minä ole tiedosa yxikertainen/ cuitengin olemma me kyllä caikille teille tiettäwät.

11:7 ELi/ olengo minä syndiä tehnyt/ että minä oeln idzeni alendanut/ että te yletäisint? Sillä minä olen teille Jumalan Evangeliumita ilman palcata ilmoittanut/

11:8 Ja olen muut Seuracunnat ryöstänyt/ ja heildä palcan ottanut/ jolla minä teitä palwelin.

11:9 Ja cosca minä olin teidän tykönän/ ja minulda jotakin puuttui/ embä minä ketän rasittanut: sillä mitä minulda puuttui/ sen weljet täytit/ jotca Macedoniasta tulit. Ja nijn minä pidin idzeni caikisa/ etten minä kenengän cuormana ollut/ ja tahdon wieläkin minuni nijn pitä.

11:10 Nijn totta cuin Christuxen totuus minusa on/ nijn ei tämä kerscaus pidä minulda Achajan maacunnisa poisotettaman.

11:11 Mingätähden? Sengötähden etten minä teitä racasta? Sen Jumala tietä.

11:12 Mutta mitä minä teen/ sen minä tahdon tehdä/ että minä heildä tilan poisottaisin/ jotca edziwät tila heitäns kerscata/ että he owat nijncuin me.

11:13 Sillä sencaltaiset wäärät Apostolit/ ja

P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö

wieckat työntekiät/ teeskelewät idzens
Christuxen Apostoleixi.

11:14 Ei myös ihmeckän ole: Sillä idze Satanas
muutta idzens walkeuden Engelixi/

11:15 Ei sijs ole ihme/ että hänen palwelians
myös sixi heitäns asettelewat/ nijncuin he
olisit wanhurscauden Saarnajat/ joiden loppu
pitä oleman heidän töidens perän.

11:16 TAas sanon minä: ettei yhdengän pidä
minua tyhmäxi luuleman/ waan ellei nijn ole/
nijn pitäkät minua tyhmänä/ että minä
wähäisengin idziäni kerscaisin.

11:17 Sitä cuin minä nyt puhun/ en minä
puhu nijncuin HERrasa/ waan nijncuin
tyhmydes/ että me nyt kerscaman ruwennet
olemma/

11:18 Sillä moni kersca idziäns lihan jälkeen/
nijn minäkin tahdon idziäni kerscata.

11:19 Sillä te kärsittä mielellän tyhmiä/ että te
idze wijsat oletta.

11:20 Te kärsittä jos jocu teitä orjuten waati/
jos jocu teitä nylke/ jos jocu teitä repele/ jos
jocu teidän ylidzenne idzens corgotta jos jocu
teitä lyö caswoille.

11:21 Sen minä sanon häwäistyksen tähden/
nijncuin me heicot olisimma. MIhingä jocu
uscalda (minä puhun tyhmydes) siihen
minäkin uscallan.

11:22 He owat Ebrerit/ minä myös. He owat
Israelitit/ minä myös. He owat Abrahamin
siemen/ minä myös.

11:23 He owat Christuxen palweliat/ (minä
puhun tyhmästi) paljo enemmän minä olen.
Minä olen enemmän työtä tehnyt. Minä olen
enemmän haawoja kärsinyt. Minä olen
usemmin fangina ollut. Usein olen cuoleman
hädäs ollut.

11:24 Judalaisilda olen minä wijdesti
neljäkymmendä haawa saanut/ yhtä wailla.

11:25 Colmasti olen widzoilla piesty. Olin
wihdoin kiwitetty. Colmasti olen minä tullut
haaxi rickohon. Yösen ja päiwän olin minä
meren sywydes.

11:26 Minä olen usein waeldanut. Minä olen
ollut weden hädäsä. Hädäsä ryöwärein
keskellä. Hädäsä Judalaisten keskellä. Hädäsä
pacanain keskellä. Hädäsä Caupungeisa.
Hädäsä corwesa. Hädäsä merellä.

11:27 Hädäsä wiecasten weljein seas. Työsä ja
tuscas. Suuresa walwomises. Isomises ja
janosa. Paljosa paastosa. Wilusa ja
alastomudesa.

11:28 ILman nijtä cuin muutoin tapahtuwat/
nimittäin/ että minua jocupäiwä waiwatan/ ja
pidän surun caikista Seuracunnista.

11:29 Cuca on heicko/ ja en minä myös
heicoxi tule? Cuca pahoitetan/ ja en minä
pala?

11:30 Että minun pitä nyt idziäni kerscaman/
nijn minä kerscan idziäni minun
heickoudestani.

11:31 Jumalan ja meidän HERran Jesuxen
Christuxen Isä/ joca olcon ylistetty
ijancaickisest/ tietä etten minä walehtele.

11:32 Damascus/ Arethan Cuningan
Maanwanhin/ wartioidzi Damascun
Caupungita/ ja tahdoi minun otta kijnni.

11:33 Ja minä laskettin maahan muurin
ackunast corisa/ ja pääsin nijn hänen
käsistäns.

*Vers.10. Poisotettaman) Nijncuin juoxewa
wesi pitä myös minun kerscauxen pysymän ja
estämätä culkeman v. 21. Häwäistyksen
tähden) Se on: me laitam idzem nyt nijncuin
heicot/ joita teidän kärsimän pitä/ joca
cuitengin meille häpiä on/ että meidän pitä
kärsimän teitä. v. 29. Cuca on heicko) Heidän
tähtens/ jotca uscosa heicot olit/ jätta hän
monda asiata/ cuin hän kyllä muutoin olis
tainnut tehdä/ nijncuin hän myös sano/ 1.
Cor. 9:2. ja 12:27. v. eod. En minä pala) Se on:
se teki hänen sydämens paha/ cosca heickoja
pahettin.*

P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö

XII. Lucu .

PAwali sano/ että hän oli saanut suuria näkyjä ja ilmestyxiä HERralda/ v. 1. Waicka ei hän nijstä kerscata tahtonut/ waan paremmin hänen heickoudestans/ v. 5. Päättä nijn tämän hänen wastauxens/ että hän on waadittu sitä tekemän/ ja turwa heihin/ ettei hän misäkän ollut halwembi/ cuin jocu nijstä corkeistakin Apostoleista/ kärsimises eli woimallis töisä. v. 11. Paidzi sitä/ ettei hän ollut heitä rasittanut/ v. 13. Lupa nijn wielä colmannen kerran tulla heidän tygöns/ v. 14. Jos hän ainoastans löydäis heidän nijncuin hän toiwois/ v. 20.

12 :1 EI minun ole hywä minun kerscamisestan/ tulen cuitengin näkyihin ja HERran ilmoituxihin.

12:2 Minä tunnen yhden ihmisen Christuxes ennen neljätoistakymmendä ajastaica/ olico hän ruumisa/ en minä tiedä/ eli olico hän ulcona ruumista/ en minä sitäkän tiedä/ Jumala sen tietä. Se ylöstemmattin haman colmanden Taiwasen.

12:3 Ja minä tunnen sen ihmisen. Jos hän ruumisa/ taicka ulcona ruumista oli/ en minä tiedä/ Jumala sen tietä.

12:4 Hän ylöstemmatmin Paradisijn/ ja cuuli sanomattomita sanoja/ joita ei yxikän ihminen taida puhua.

12:5 Sijtä minä idziäni kerscan/ mutta en minä idzestäni kersca/ waan minun heickoudestani.

12:6 Ja jos minä idziäni kerscaisin/ nijn en minä tekis tyhmästi: sillä minä tahdon totuden tunnusta. Mutta cuitengin minä idzeni sijnä pidätän/ ettei jocu minua corkiammaxi lukis cuin hän minun näke/ eli minusta cuule.

12:7 Ja/ ettei ilmoitusten ylönpaldisus minua corgotais/ on pistin annettu minun lihaani/ nimittäin/ Satanan engeli/ rusicoidzeman minua/ etten minä idziäni corgotais:

12:8 Sentähden olen minä colmasti HERra rucoillut/ että hän läxis minusta.

12:9 Ja hän sanoi minulle: tydy minun Armoni: sillä minun woiman on heicoisa wäkwä.

12:10 Sentähden minä tahdon enimmitten kerscata idziäni minun heickoudestani/ että Christuxen woima minusa asuis. Ja olen hywäs turwas/ heickoudes/ ylöncadzes/ hädäs/ wainos/ ja ahdistuxes Christuxen tähden: sillä cosca minä heicko olen/ nijn minä wäkwäkin olen.

12:11 MInä olen tällä kerscamisella tyhmäxi tullut. Te oletta minua sijhen waatinet: Sillä minua piti teildä kijtettämän/ etten minä ensingän wähembi ole cuin corkemmatcan Apostolit/ ehken minä mitän ole

12:12 Nijn owat cuitengin Apostolin merkit teidän seasan tapahtunet/ caikella kärsimisellä/ merkeillä/ ihmeillä/ ja wäkwellä töillä.

12:13 Mitästä te muita Seuracundia huonommat oletta? Paidzi sitä/ etten minä idze teidän cuormanen ollut. Andacat minulle se wäärys andexi.

12:14 Cadzo/ minä olen walmis colmannen kerran teidän tygönne tuleman/ ja en tahdo ensingän teitä rasitta. Sillä embä minä edzi teidän oman/ waan teitä: Sillä ei lasten pidä tawarata cocoman wanhembains waraxi/ waan wanhemmat lapsillens.

12:15 Mutta mielellän minä tahdon idzeni aldixi anda/ ja idzeni ulosannetta teidän sieluinne edestä/ waicka te wähä minua racastatte/ joca cuitengin sangen paljo teitä racastan.

12:16 Mutta olcon silläns/ etten minä ole teitä rascauttanut/ mutta että minä olin cawala/ nijn minä olen teidän juonilla saawuttanut.

12:17 Olengo minä keldän mitän waatinut/ nijden tähden cuin minä teille lähettänyt olen?

12:18 Minä olen Titusta neuwonut/ ja lähetin hänen cansans yhden weljen/ ongosta Titus

P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö

jotakin teidä waatinut? Engö me ole yhdesä Hengesä waeldanet? Engö me ole yxiä jälkiä myöden käynet?

12:19 Luulettaco että me wastamme edestäm teidän edesän? Me puhumma Christuxes/ Jumalan edes.

12:20 Mutta caicki nämät/ rackat weljet/ tapahtuwat teille parannuxexi: Sillä minä pelkän/ etten minä tulduani teitä löydä sencaltaisna/ cuin minä tahdon/ ja et te myös löydä minua/ nijncuin te tahdoisitta: Ettei siellä Rijdat/ Cateudet/ Wihat/ Torat/ Panetuxet/ Parjauhet/ Paisumiset/ ja Capinat olis/

12:21 Ettei taas minun palaittuani/ minun Jumalan teidän tykönän minua nöyrytäis/ ja minun pitäis monen tähden murehtiman/ jotca ennen rickonet owat/ ja ei ole idziäns parandanet/ sijtä saastaisuudest ja huorudest ja häpiäst/ cuin he tehnet owat.

Vers.7. Pistin) Ei tämä ole lihan campaus irtauxijn/ waan jocu suuri waiwa ja cauhistus Perkeleldä v. 9. Minun woiman on wäkewä) Tällä sanalla Christus lohdutta caickia/ jotca heickoudes eli kärsimises owat: sillä ei hän woimans meisä muutoin osota/ ellen me heicot ole/ ja kärsi. v. 15. Ulosannetta teidän sieluinne edestä) Ei pelastaman heitä heidän synneistäns eli cuolemasta: waan että heille Saarnataisin Christuxen Evangeliumi. moriamur peccatorum Deus faceret ut

XIII. Lucu .

APostoli uhca/ ettei hän tahdo tulduans säästä suuria catumattomia syndisitä heidän seasans/ v. 1. Neuwo sentähden heitä parannuxeen/ ettei hän waaditais nijn angarast ja sen woiman peräst cuin hänelle annettu oli/ heidän cansans tekemän/ v. 5. Lohdutta heitä/ terwehtä/ ja toiwotta heille caicke hywä Jumalalda/ v. 11.

13 :1 JOs minä colmannen kerran tulen teidän tygönne/ nijn pitä cahden eli colmen suun cautta caickinaiset asiat kijnnitettämän.

13:2 Minä olen ennengin sen teille sanonut/ ja wieläkin edellä sanon/ nijncuin toisella kerralla/ läsnä olduani/ ja kirjoitan nyt poisollesani nijlle jotca ennen syndiä tehnet olit/ ja muille caikille/ että jos minä sinne tulen/ nijn en minä armahda.

13:3 Että te kerran saatte tietä/ cuca minusa puhu/ nimittäin Christus/ joca ei suingan ole heicko teidän seasan/ waan hän on wäkewä teidän seasan.

13:4 Ja ehkä hän oli ristinnaulittu heickoudes/ nijn hän cuitengin elä Jumalan woimasa/ ja waicka me olemma heicot hänesä/ nijn me cuitengin elämme hänen cansans/ Jumalan woimasa teidän tykönän.

13:5 Coetelcat teitän jos te oletta uscosa/ cokecat teitän. Eli ettekö te idziänne tunne/ että Jesus Christus on teisä? Ellei nijn ole että te kelwottomat oletta.

13:6 Mutta minä toiwon että te tunnetta/ etten me kelwottomat ole.

13:7 Ja rucoilen Jumalata/ ettet te mitän paha tekis/ ei että me kelwollisexi näkyisimme/ waan että te hywä tekisittä/ ja me olisimma nijncuin kelwottomat.

13:8 Sillä en me mitän woi totutta wastan/ waan totuden puolesta.

13:9 Mutta me iloidzemma/ cosca me heicot olemma ja te wäkewät/ jota me myös toiwotamme/ nimittäin/ teidän täydellisyytän.

13:10 Sentähden minä myös poisollesani näitä kirjoitan/ ettei minun pitäis läsnä ollesani cowa oleman/ sen woiman jälkeen cuin HERra andoi minulle parannuxexi/ ja ei pahennuxexi.

13:11 Wlimein/ rackat weljet/ iloitcat/ olcat täydelliset/ lohduttacat teitän/ olcat yximieliset/ olcat rauhalliset/ nijn rackauden ja rauhan Jumala on teidän cansan. Terwettäkät teitän keskenän/ pyhällä suunandamisella.

P. Pawalin Toinen Epistola Corintherein tygö

Caicki Pyhät teitä terwettävät.
13:12 Meidän HERran Jesuxen Christuxen
Armo/ ja Jumalan Rackaus/ ja Pyhän Hengen
osallisuus/ olcon caickein teidän cansan/
Amen. Toinen Epistola Corintherein tygö.
Lähetetty Philippist Macedonias/ Tituxen ja
Lucan cansa.

*Vers.4. Elämme) se on/ cosca minä tulen/ nijn
minä tahdon näyttä että minä elän*

*Christuxesa: waicka muutamat teidän seasan
ei minäkän minua pidä. v. 7. Kelwottomat) se
on/ nijncuin ei meillä ensingän walda/ eikä
woima olis rangaista/ ja ketän Pannan panna/
ettei ketän ollut josa me sen woiman
näyttänet olisimma.*

Edellisen ja tämän Epistolan eroitus.

P. Pawalin Epistola Galaterein tygö .

Esipuhe P. Pawalin Epistolast Galaterein tygö .

*Galaterit olit P. Pawalin cautta Christilliseen uscoon ja Evangeliumijn Lain alda saatetut. Mutta
cosca hän oli heistä erannut/ tulit wäärät Apostolit/ jotca olit oikiain Apostolein Opetuslapset ollet/
ja palautit Galaterit uscoman/ että heidän Lain töiden cautta piti autuaxi tuleman/ ja että he syndiä
teit/ ellei he Lain töitä pitänet/ nijncuin Act. 15. muutamat cuuluisatkin miehet Jerusalemis opetit ja
neuwoit. Näitä wastan P. Pawali hänen wircans corgotta/ eikä tahdo ensingän muita Apostoleita
halwembi olla/ ja kersca hänen oppins ja wircans olewan ainoalda Jumalalda/ että hän olis wääräin
Apostolein kerscamisen alaslyönyt/ jotca heitäns kerscaisit oikiain Apostolein töillä ja nimellä. Ja
sano: ettei se ole oikein/ ehkä jocu Engeli/ taicka hän idze Saarnais/ ja paljo wähemmin/ jos
Apostolein Opetuslapset/ eli he idze toisin opetaisit. Täsä hän opetta/ I. ja II. Lugus/ ja päättä/ että
ilman ansiota/ ilman töitä/ ilman Laita/ ainoastans Christuxen cautta/ on jocainen wanhurscaxi
tulewa. III. ja IV. Lugus/ Kijnnittä hän nämät caicki Ramattuun wertauxilla ja tunnustuxilla. Ja osotta/
cuinga Laki paljo enämmin synnin ja kirouxen matcan saatta cuin wanhurscauden/ joca ilman Laita/
sulan Armon cautta täytetän/ jonga Jumala Christuxen cautta meille luwannut ja andanut on. V. ja
VI. Opetta hän rackauden töistä/ jotca usco pitä seuraman. P. Pawalin Epistola Galaterein tygö .*

I. Lucu .

*PAwali terwettä Galatereita/ v. 1. nuhtele heitä
että he nijn pian olit andanet wietellä idzens
oikiast Evangeliumist/ jota hän heille
Saarnannut oli/ v. 6. sadattele nijtä jotca sen
toisin Saarnaisit cuin hän/ v. 8. wahwista sen
cuin hän oli Saarnannut/ ettei se ollut
ihmisten oppi: sillä hän oli sen saanut idze
Christuxelda/ v. 11. ja oli jo ennen Saarnannut
cuin hän muita Christuxen Apostoleita*

puhutellutcan oli/ eli heildä kysynyt/ v. 15.

*1:1 PAwali Apostoli/ ei ihmisistä/ eikä ihmisen
cautta/ waan Jesuxen Christuxen cautta/ ja
Isän Jumalan/ joca hänen cuolleista
ylösherättänyt on.*

1:2 Ja caicki weljet/ jotca minun cansani owat.

*1:3 Nijlle Seuracunnille Galatias. Armo olcon
teidän cansan/ ja Rauha Isäldä Jumalalda/ ja
meidän HERralda Jesuxelda Christuxelda/*

1:4 Joca idzens meidän syndeim edestä

P. Pawalin Epistola Galaterein tygö

andanut on/ että hän meitä waphadais tästä nykyisestä pahasta mailmasta/ Jumalan/ ja meidän Isäm tahdon jälken/

1:5 Jolle olcon kijos ijancaickisest ijancaickiseen/ Amen.

1:6 Minä ihmettelen/ että te nijn pian annatte teidän toiseen Evangeliumijn wietellä/ sijtä joca teitä Christuxen Armoon cudzunut on/ 1:7 Joca ei muuta ole/ waan että muutamat/ exyttäwät teitä/ ja tahtowat Christuxen Evangeliumita toisin käätä.

1:8 Mutta ehkä me/ taicka jocu Engeli Taiwast/ Saarnais teille toisin Evangeliumi/ cuin me olemma teille Saarnannet/ se olcon kirottu.

1:9 Nijn cuin me nyt sanoimma/ nijn minä wielä sanon: Jos jocu teille toisin Saarna Evangeliumi/ cuin te ottanet oletta/ se olcon kirottu.

1:10 Saarnango minä ihmisten eli Jumalan mielen jälken? Eli/ pyydängö minä ihmisille kelwata? Sillä jos minä tähänasti olisin tahtonut ihmisille kelwata/ nijn en minä olis Christuxen palwelia.

1:11 MUtta minä teen teille tiettäwäxi/ rackat weljet/ ettei se Evangelium cuin minulda Saarnattu on/ ole inhimillinen.

1:12 Sillä en minä ole sitä ihmisildä saanut engä oppenut/ waan Jesuxen Christuxen ilmoituxesta.

1:13 Sillä kyllä te oletta cuullet minun muinaisen olendoni Judalaisten tawoisa/ cuinga ylönpaltisesta minä Jumalan Seuracunda wainoisin ja häwitin/

1:14 Ja menestyin Judalaisten menoista/ ylidze monen minun wertaidzeni minun sugusani/ ja ahkeroidzin idziäni ylönpaltisest Isäin säätyin tähden.

1:15 Cosca Jumala tahdoi/ joca minun oli eroittanut äitini cohdusta/ ja Armostans minun cudzui sijhen/

1:16 Että hän Poicans minun cauttani ilmoitais/ ja minä julistaisin hänen

Evangeliumin cautta pacanain seasa/ nijn minä cohta idzeni aldixi annoin/ engä lihan ja weren cansa tutkinut/

1:17 En myös Jerusalemijn nijden tygö palainnut/ jotca ennen minua Apostolit olit/ waan matcustin Arabiaan/ ja palaisin Damascuun.

1:18 Colmen wuoden perästä tulin minä Jerusalemijn/ Petarita cadzoman/ ja olin hänen cansans wijsitoistakymmendä päiwä.

1:19 En minä muita Apostoleita yhtän nähnyt/ paidzi Jacobi HERran welje.

1:20 Mutta sen cuin minä teille kirjoitan/ cadzo/ Jumala tietä etten minä walehtelee.

1:21 Sijtte tulin minä Syrian ja Cilician maacundijn.

1:22 Ja minä olin tundematoin caswoista sille Christilliselle Seuracunnalle Judeas.

1:23 Mutta he olit ainoastans cuullet/ että se joca meitä muinen wainois/ hän Saarna nyt usco/ jota hän muinen häwitti/ ja kijtiti minun tähteni Jumalata.

Vers.4. Joca idzens) Cadzo/ cuinga hän caicki sanat asetta oma wanhurscautta watan. v. 8. Saarnais teille toisin) Aug. ejus viramq Angelus Legalibus

II. Lucu .

Ei Pawali mitän wähimmäskän hänen opisans muiden Apostolein läsnäolles muuttanut/ v. 1. eikä heildä mitän oppenut/ waan sopi heidän cansans nijn/ että hänen pidäis Saarnaman nijn tästedes pacanoille/ cuin he Judalaisille Saarnaisit/ v. 6. ja wielä päälisexi/ cosca hän näki Petarin/ ettei hän muutamis asiois nijn toimellinen ollut cuin piti/ on hän händä nuhdellut ja ojendanut/ v. 11. Apostoli wahwista ettei yxikän tule wanhurscaxi Lain töiden cautta/ mutta uscon cautta Christuxen päälle/ v. 16.

P. Pawalin Epistola Galaterein tygö

2:1 Siitte neljäntoistakymmenen vuoden perästä/ menin minä taas Barnaban cansa Jerusalemijn/ ja otin Tituxen cansani.

2:2 Ja minä ylösmenin ilmoituxen jälken/ ja tiedustelin heidän cansans Evangeliumist/ jota minä pacanain seas julistan/ mutta erinomaisest nijden cansa/ jotca jonakin pidettin. Etten minä huckan juoxis/ elickä olis jo juosnut.

2:3 Mutta ei Tituscan/ joca minun cansani oli/ ollut idziäns waadittu ymbärinsleickauttaman/ ehkä hän Grekiläinen oli.

2:4 Sillä cosca muutamat wäärät weljet heitäns sisälle tungit/ ja jo olit sisälle tullet/ coetteleman meidän wapauttam/ joca meillä Christuxes Jesuxes on/ että he meitä orjuten waatisit/

2:5 Embä me tosin nijtä tahtonet hetkekän alammaiset olla/ että Evangeliumin totuus teisä pysywäinen olis.

2:6 Mutta nijhin/ jotca jonakin pidettin/ mingäcaltaiset he muinen olit/ ei minun mitän tule: Sillä ei Jumala cadzo ihmisen muoto/ mutta ne jotca jonakin pidettin/ ei minulle mitän opettanet.

2:7 Waan cosca he näit/ että minulle Evangelium esinahan puoleen uscottu oli/ nijncuin Petarillengin Evangelium ymbärinsleickauxen puoleen/

2:8 (Sillä joca Petarin cansa oli woimallinen Apostolin wirgas ymbärinsleickauxen seas/ se on minungin cansani pacanain seas woimallinen ollut)

2:9 Ja cuin he tunsit se Armon/ cuin minulle annettu oli/ nijn Jacobus ja Cephas ja Johannes/ jotca padzana pidettin/ annoit minulle ja Barnaballe kättä/ ja sowitit heidäns meidän cansam/ että meidän pacanain seas/ ja heidän ymbärinsleickauxen seas Saarnaman piti.

2:10 Ainoastans että meidän piti waiwaisita muistaman/ joca minä myös olen ahkeroinnut tekemän.

2:11 MUtta cuin Petari Antiochiaan tuli/ nijn minä olin julkisest händä watan: että canne oli tullut hänen päällens.

2:12 Sillä ennen cuin jocu Jacobin tykö tuli/ söi hän pacanain cansa/ waan cuin ne tulit/ wältti hän idzens/ ja eroitti hänens heistä/ sillä hän pelkäis nijtä cuin ymbärinsleickauxesta olit.

2:13 Ja muutkin Judalaiset wiecastelit hänen cansans/ nijn että Barnabas myös sijhen wieteldin.

2:14 Mutta cuin minä sen näin/ ettei he oikein waeldanet Evangeliumin totuden jälken/ sanoin minä Petarille julkisest caickein cuulden: jos sinä joca Judalainen olet/ pacanan tawalla elät/ ja et Judalaisten/ mixis sijs waadit pacanoita Judalaisten tawalla elämän?

2:15 Waicka me olemma Judalaiset luonnon puolesta/ ja emme syndiset pacanoista:

2:16 Cuitengin että me tiedämme/ ettei ihminen Lain töiden cautta wanhurscaxi tule/ waan uscon cautta Jesuxen Christuxen päälle. Nijn me myös uscomma Jesuxen Christuxen päälle/ että me wanhurscaxi tulemma uscon cautta Christuxen päälle/ ja emme Lain töiden cautta: Sillä ei yxikän Liha tule Lain töiden cautta wanhurscaxi.

2:17 Mutta jos me/ jotca tahdomma Christuxen cautta wanhurscaxi tulla/ wielä idzemme syndisexi löydämme/ nijn Christus olis synnin palwelia.

2:18 Pois se: Sillä jos minä sitä taas rakennan/ jota minä särkenyt olen/ nijn minä teen idzeni ylidzekäywäxi.

2:19 Mutta minä olen Lain cautta Laista poiscuollut/ että minä Jumalasa eläisin/ minä olen Christuxen cansa ristinnaulittu.

2:20 Mutta minä elän/ waicka en minä/ waan Christus cuitengin elä minusa: sillä jota minä nyt elän Lihasa/ sen minä elän Jumalan Pojan uscosa/ Joca on minua racastanut/ ja annoi idzens minun edestäni.

P. Pawalin Epistola Galaterein tygö

2:21 En minä hyljä Jumalan Armo: Sillä jos wanhurscaus tule Laista/ nijn on Christus huckan cuollut.

Vers.2. Huckan juoxis) Nimittäin/ jos hän muilda Apostoleilda eriseuraisexi luuldaisin. v. 4. Meitä orjuten waatisit) Pitämän Mosexen Laki/ nijncuin tarpellista autuuten. v. 6. Mingäcaltaiset he muinen olit) Wäärät Apostolit sanoit/ että ne 12. jotca Christuxen cansa waeldanet olit/ piti sentähden Pawalita paremmat oleman: sijhen P. Pawali täsä wasta/ ja sano: ei sijtä lucua ole/ ehkä cuinga jalot ja cunnialiset he owat/ cuitengin on Evangeliumis yxi Saarnaja nijn hywä cuin toinengin/ 1. Cor. 3:8. v. 7. Esinahan) Nijn hän cudzu pacanat/ että he ymbärinsleickamattomat olit. v. 12. Söi) Nimittäin/ sencaltaista ruoca/ cuin Mosexen Laisa kieltä oli. v. 16. Yxikän Liha) se on/ ei yxikän ihminen. v. 17. Synnin palwelija) Joca töilläns tahto autuaxi tulla/ hän teke nijncuin Christus meitä tekis palweluxellans/ wirgallans/ Saarnallans/ pijnallans ja kärsimiselläms syndisexi/ jotca sijtte Lain cautta pidäis wanhurscaxi tuleman. Se olis nijncuin poiskieldä ja pilcata Christusta/ ja jällens wahwista syndiä/ joca ennen Uscon Saarnamisen cautta poiscuulutettu oli. v. 19. Lain cautta) se on Uscon cautta/ joca on hengellinen Laki/ ja me olemma Bookstawin Laista cuollet/ nijn etten me hänelle enämbi welca ole/ Rom. 7:5.

III. Lucu .

MOnella todistuxella wahwistetän/ ettei ihminen Lain töistä hurscaxi tule/ v. 1. 6. 10. 11. 13. 15. 18. Opetetan mingätähden Laki oli annettu/ nimittäin/ rioxen tähden/ että hän olis opettaja Christuxen tygö/ v. 19. jonga alla en me sillen ole/ että Christus tuli/ v. 25.

3:1 TE hullut Galaterit/ cuca teidän on wimmannut totutta uscomast? Joiden silmäin eteen Jesus Christus kirjoitettu oli/ ja nyt teidän seasan ristinnaulittu.

3:2 Sen tahdon minä ainoastans teidän tietä: cummasta te oletta Hengen saanet/ Lain töiden cautta/ eli uscon Saarnamisen cautta?

3:3 Olettaco te nijn tompelit? Hengesä te oletta alcanet/ tahdottaco te nyt lihasa lopetta?

3:4 Olettaco te nijn paljo huckan kärsinet? Jos se muutoin hucas on.

3:5 Joca sijs teille Hengen anda/ ja teke sencaltaiset työt teidän seasan/ tekekö hän sen Lain töiden cautta/ eli uscon Saarnamisen cautta?

3:6 Nijncuin Abraham oli Jumalan usconut/ ja se on luettu hänelle wanhurscaudexi.

3:7 Nijn te myös jo tiedätte/ että jotca uscosa owat/ ne owat Abrahamin lapset.

3:8 Mutta Ramattu oli sitä jo ennen cadzonut/ että Jumala pacanatkin uscon cautta wanhurscaxi teke/ sentähden ilmoitti hän Abrahamille: Sinusa (sano hän) caicki pacanat pitä siunatut oleman.

3:9 Nijn tulewat caicki ne/ jotca uscosa owat/ siunatuxi/ sen uscowaisen Abrahamin cansa.

3:10 Sillä nijn monda cuin Lain töisä rippuwat/ owat kirouxen alla: Ja kirjoitettu on: Kirottu olcon jocainen/ joca ei pysy caikisa cuin Lakiramatus kirjoitettu on/ että hän nijtä tekis.

3:11 Mutta ettei kengän wanhurscaxi tule Jumalan edes Lain cautta/ se on tiettäwä: sillä wanhurscan pitä elämän uscostans.

3:12 Mutta Laki ei ole uscosta/ waan ihminen joca sen teke/ hän elä sen cautta.

3:13 Mutta Christus on meitä lunastanut Lain kirouxesta/ cosca hän oli kirous meidän edestäm (Sillä kirjoitettu on: kirottu on jocainen joca puusa rippu)

3:14 Että Abrahamin siunaus pidäis pacanaingin ylidze Jesuxes Christuxes tuleman/ ja me nijn saisimma uscon cautta

P. Pawalin Epistola Galaterein tygö

sen luwatun Hengen.

3:15 RACKat weljet/ minä puhun ihmisten tawalla: Ei yxikän ylöncadzo yhdengän ihmisen Testamentiä (cosca se jo wahwistettu on) eikä siihen mitän lisä.

3:16 Lupauxet owat tosin Abrahamille/ ja hänen siemenellens annetut: ei hän sano: siemenille/ nijncuin monelle/ waan nijncuin yhden cautta: sinun siemenesäs/ joca on Christus.

3:17 Mutta minä sanon: Testamenti/ joca Jumalalda oli wahwistettu Christuxen päälle/ ei ricota/ ettei lupaus Lain cautta turhan raukeis/ joca sijtte neljänsadan ja colmenkymmenen vuoden perästä annettu oli.

3:18 Sillä jos perindö Lain cautta ansataisin/ nijn ei se olis lupauxen cautta annettu: Mutta Jumala on sen Abrahamille lupauxen cautta lahjoittanut.

3:19 MIhingä sijs Laki? Hän on tullut ylidzekäymisten tähden/ siihenasti cuin Siemen oli tulewa/ jolle lupaus tapahtunut oli/ ja on Engeleildä asetettu wälimiehen kätten cautta

3:20 Mutta ei wälimies ole yhden ainoan wälimies/ waan Jumala on ainoa.

3:21 Ongo sijs Laki Jumalan lupausta wastaan? Pois se. Jos Laki olis annettu eläwäxi tekemän/ nijn tosin wanhurscaus tulis Laista.

3:22 Mutta Ramattu on caicki sulkenut synnin ala/ että lupaus annetaisin uscon cautta Jesuxen Christuxen päälle uscowaisille.

3:23 Mutta ennencuin usco tuli/ olimma me Lain alla kätkeytyt/ ja siihen uscoon suljetut/ jonga piti ilmei tuleman.

3:24 Nijn on Laki ollut meidän opettajam Christuxen tygö/ että meidän pitä uscon cautta wanhurscaxi tuleman.

3:25 Mutta sijtte cuin usco tuli/ nijn emme enämbi ole sen opettajan alla:

3:26 Sillä te oletta caicki Jumalan lapset uscon cautta Jesuxen Christuxen päälle.

3:27 Ja nijn monda cuin te castetut oletta/ nijn te oletta Christuxen päällenne pukenet.

3:28 Ei ole täsä Judalainen eli Grekiläinen: Ei orja eli wapa/ ei mies eli waimo: Sillä te oletta caicki yxi Christuxes Jesuxes.

3:29 Mutta jos te oletta Christuxen nijn te oletta myös Abrahamin siemen/ ja lupauxen jälken perilliset.

Vers.3. Lihasa lopetta) se on/ sijnä opisa/ joca ihmisen jättä hänen lihalliseen taitoons. v. 19. Mihingä sijs) Jumala on sulasta armosta Abrahamille perinnön luwannut/ se on/ wanhurscauden ja ijancaickisen elämän. Mitästä sijs Laki autta? Laki ilmoitta synnin/ ja waati paljon/ jota en me woi täyttä: ja ilmoitta myös synnin/ sentähden että me tiedäisim Jumalan meitä sulast Armosta wanhurscaxi tehnen. Jos Laki ainoastans ihmisen wanhurscaxi tekis/ mitästä me sijs Armolla tekisim/ joca meille luwattu on? v. eod. Wälimiehen) se on/ Mosexen joca Jumalan ja Israelin Canssan wälillä wälimies oli/ johon ei wälimiestä tarwittu olis/ jos Canssa olis muutoin Lakia cuulla tahtonut/ Exod. 20:18. Deut. 5:5. Ellei he Lakia cuulla taida/ cuingasta sijs Laki heitä wanhurscaxi teke? Waan Jumala on yxi/ hän on yxinäns/ ja ei yxikän ole hänen wertans/ sentähden ei taida yxikän hänen cansans ilman Wälimiehetä olla/ nijncuin myös P. Job todista.

IV. Lucu .

ETten me ole enä Lain alla/ sijttecuin Christus tuli/ selittä Apostoli wertauxella perillisest/ joca lasna on esimiesten alla/ ja sijtte wapaxi pääse/ v. 1. joca ei myös enä idzens nijden ala anna/ v. 8. Muistutta/ millä mielellä Galaterit otit hänen wastaan/ cosca hän heille ensist Saarnais/ ja ettei he nytkän wihastuis/ jos hän heille totuuden sanois/ v. 13. Wahwista taas endisen puhens/ cahden Abrahamin pojan/

P. Pawalin Epistola Galaterein tygö

Ismaelin ja Isaachin Historiast/ v. 21.

4:1 MUtta minä sanon: nijñ cauwan cuin perillinen on lapsi/ ei ole hänen ja palwelian wälillä eroitusta/ waicka hän on caiken tawaran Herra/
4:2 Waan hän on Esimiesten ja haldiañ hallus/ haman Isäldä määrättyñ aican asti.
4:3 Nijñ myös me/ cosca me olimma lapset/ nijñ me olimma waaditut ulconaisten säätyin ala.
4:4 Mutta cosca aica oli täytetty/ lähetti Jumala Poicans syndynen waimosta/ Lain alaisexi tehdyn/ että hän ne/ jotca Lain alaiset olit/ lunastais.
4:5 Että me hänen lapsixens luetaisin.
4:6 Mutta että te oletta lapset/ lähetti Jumala Poicans Hengen teidän sydämihin/ joca huuta/ Abba/ racas Isä.
4:7 Nijñ ei sillen ole orja/ waan lapsia: mutta jos lapsia/ nijñ he owat Jumalan perilliset/ Christuxen cautta.
4:8 MUtta sillä ajalla cosca et te Jumalata tundenet/ palwelitta te nijtä jotca ei luonnostans jumalat olletcan.
4:9 Mutta sijttecuin te Jumalan tundenet oletta (ja paljo enämmin te Jumalalda tutut oletta) cuinga te sijs teidän käännätte jällens heickoin ja köyhijñ säätyihin/ joita te wastudest palwella tahdotta?
4:10 Te otatte waarin päiwäst ja Cuucaudest/ ja juhlast/ ja wuoden ajast:
4:11 Minä pelkän teitä/ etten minä turhan olis teidän tähtenne työtä tehnyt.
4:12 Olcat nijñcuin minä olen/ että minäkin olen nijñcuin te.
4:13 Rackat weljet/ minä rucoilen teitä/ et te ole mitän minua wastan tehnet. Te tiedätte/ että minä olen lihan heickoudes teille ensist Evangeliumi Saarnannut/
4:14 Ja minun kiusaustani/ cuin minä lihan puolesta kärsin/ et te ole ylöncadzonet etkä hyljännet/ waan corjaisitta minun nijñcuin

Jumalan Engelin/ Ja/ nijñcuin Christuxen Jesuxen.
4:15 Cuinga autuat te silloin olitta? Minä olen teidän todistajan/ jos se olis mahdollinen ollut/ nijñ te olisitta teidän silmänne uloscaiwanet/ ja minulle andanet.
4:16 Olengo minä sijs nyt teidän wihollisixen tullut/ että minä teille totuden sanon?
4:17 Ei he teitä wastan oikein kijwaele/ waan he tahtowat teitä minusta poiskäätä/ että te heitä kijwaisitte.
4:18 Kyllä kijwata hywä on/ jos se aina hywyden puoleen tapahtu/ ja ei ainoastans silloin/ cosca minä teidän tykönän olen.
4:19 Minun rackat lapseni/ jotca minun täyty wastaudest kiwulla synnyttä/ sijhenasti cuin Christus teisä jongun muodon sais.
4:20 Mutta minä soisin olewani teidän tykönän/ että minä taidaisin änenikin muutta/ embä minä tiedä mitä minä tästedes teen teidän cansan.
4:21 SANocat te minulle/ jotca Lain alla olla tahdotta: ettekö te Lakia cuullet ole?
4:22 Sillä kirjoitettu on: Abrahamilla oli caxi poica/ yxi palckawaimosta ja toinen wapasta.
4:23 Mutta joca palckawaimosta oli/ se oli Lihasta syndynyt/ ja joca wapast oli/ se lupauxen cautta syndynyt oli.
4:24 Nämät sanat jotakin merkizewät: ja owat ne caxi Testamentiä/ yxi Sinain wuoresta/ joca orjuteen synnyttä/ joca on Agar:
4:25 Sillä Sinain wuori Arabias Agarixi cudzutan/ ja ulottu haman Jerusalemin/ joca nyt on/ ja on lastens cansa orjana.
4:26 Mutta se Jerusalem joca ylhäldä on/ on wapa/ hän on caickein meidän äitim:
4:27 Sillä kirjoitettu on: iloidze sinä lapsitoin/ joca et synnytä/ pacahda ja huuda sinä/ joca et rascas ole: Sillä yxinäisellä on paljo enämbi lapsia/ cuin sillä jolla mies on.
4:28 Mutta me (rackat weljet) olemma lupauxen lapset/ Isaachin jälken.

P. Pawalin Epistola Galaterein tygö

4:29 Ja nijncuin se joca silloin Lihan jälkeen syndynyt oli/ wainois sitä joca Hengen jälkeen syndynyt oli: nijn se nytkin tapahtu.

4:30 Mutta mitä Ramattu sano? aja palckawaimo poikinens ulos. Sillä ei palckawaimon pojan pidä perimän wapan pojan cansa.

4:31 Nijn me sijs olemma/ rackat weljet/ en palckawaimon pojat/ waan wapan.

Vers.12. Nijncuin minä) se on/ olcat minun cohtani/ cuin minäkin teidän cohtan/ minä suon teille caicke hywä: sillä minä olen nijncuin tekin/ nimittäin/ nijncuin te olitta ennen minun cohtani/ ja toiwon wielä monda teistä olewan. v. 17. Kijwaele) Nimittäin/ wäärät Apostolit.

V. Lucu .

ETtä Christus on meitä Lain alda päästänyt: neuwo Apostoli meitä sijnä wapaudes pysymän/ eikä meitäm sillen saldiman tulla Lain orjuden ala/ v. 1. cuitengin etten me salli wapauden Lihalle tila anda/ waan racastamme toinen toistam/ v. 13. Cuoletamme Lihan töitä/ v. 16. ja ahkeroidzemme Hengen hedelmitä/ v. 22.

5:1 Nijn pysykät sijs sijnä wapaudes/ jolla Christus meitä wapahtanut on/ ja älkät taas teitän secoittaco orjuden ikesen.

5:2 Cadzo/ minä Pawali sanon teille: jos te annatte teidän ymbärinsleicata/ nijn ei ole Christus teille hyödyllinen.

5:3 Mutta minä taas todistan/ jocainen cuin hänens ymbärinsleickautta/ hän on caicke Lakia welcapää pitämän.

5:4 Te oletta Christuxen cadottanet jotca Lain töillä tahdotta wanhurscaxi tulla/ ja oletta Armosta luopunet.

5:5 Mutta me odotamme Hengesä/ uscon cautta/ sitä wanhurscautta joca toiwottapa

on.

5:6 Sillä ei Christuxes Jesuxes ymbärinsleickaust/ eikä esinahca mitän kelpa/ waan usco/ joca rackauden cautta työtä teke.

5:7 Te juoxitta hywin/ cucasta teidän esti totutta uscomast?

5:8 Ei sencaltainen yllytys ole hänestä/ joca teitä cudzunut on.

5:9 Wähä hapatus caiken taikinan hapatta.

5:10 Minä turwan teihin HERrasa/ ettet te toista miellä ottais. Mutta joca teitä exyttä/ hänen pitä duomions candaman/ olcan cuca hän olis.

5:11 Jos minä wielä/ rackat weljet/ ymbärinsleickausta Saarnan/ mingätähden minä sijs waino kärsin? Ja nijn olis ristin pahennus häwinnyt.

5:12 Josca ne eroitettaisin/ jotca teitä hucuttelewat.

5:13 Mutta te/ rackat weljet/ oletta wapauteen cudzutut/ ainoastans carttaca/ ettet te salli sen wapauden Lihalle tila anda/ waan palwelcat rackaude toinen toistanne:

5:14 Sillä caicki Laki yhdes sanas täytetän/ nimittäin: Racasta lähimmäistäs nijncuin idziäs.

5:15 Mutta jos te toinen toistan puretta ja syötte/ nijn cadzocat/ ettet te toinen toiseldan syödyxi tule.

5:16 MUTta minä sanon: waeldacat Hengesä/ nijn et te Lihan himo täytä:

5:17 Sillä Liha himoidze Henge wastan/ ja Hengi Liha wastan. Nämät owat wastan toinen toistans/ nijn ettet te tee/ mitä te tahdotta.

5:18 Mutta jos te Hengeldä hallitan/ nijn et te ole Lain alla.

5:19 Mutta Lihan työt owat julkiset: cuin on: Huoruus/ Salawuoteus/ Saastaisuus/

5:20 Haureus/ Epäjumalden palwelus/ Noituus/ Waino/ Rijta/ Cateus/ Wiha/ Torat/ Eripuraisuus/ Eriseura/ Pahansuomus/

5:21 Murha/ Juopumus/ Ylönsyömys/ ja muut

P. Pawalin Epistola Galaterein tygö

sencaltaiset/ joista minä olen teille ennengin sanonut/ ja wielä nytkin edellä sanon: että ne jotca sencaltaisia tekewät/ ei pidä Jumalan waldacunda perimän.

5:22 Mutta Hengen hedelmä on: Rackaus/ Ilo/ Rauha/ Pitkämielisys/

5:23 Ystäwys/ Hywys/ Usco/ Hiljaisus/ Puhtaus: Sencaltaisia wastan ei ole Lakia.

5:24 Mutta jotca Christuxen omat owat/ ne ristinnaulidzewat Lihans/ himoins ja haluins cansa. Jos me Hengesä elämme/ nijn waeldacam myös Hengesä.

5:25 Älkäm turha cunniata pyytäkö/ wihoittain ja cadehtien toinen toistam.

Vers.3. Welcapää) Sillä ei sydän ole ilman uscota puhdas/ eikä ilman sydämen puhtaudeta yxikän työ ole oikia ja puhdas. v. 6. Joca rackauden cautta työtä teke) Ei täsä rackaudelle omisteta/ että hän taita Usco täyttä/ eikä saata meitä wanhurscaxi: waan että hän on oikian eläwäisen Uscon mercki/ nijn että oikia Usco aina rackauden cautta waicutta. Mutta se Usco joca ei sitä tee/ ei se ole oikia Usco/ waan wäärä ja cuollut. v. 11. Waino) Nimittäin/ minun maan miehildäni Judalaisilda/ jotca Laist ja ymbärinsleickauest paljo pitäwät. v. eod. Nijn olis ristin pahennus häwinnyt) se on/ nijn se pahennus lackais/ cuin monda ottawat meidän rististäm ja wainostam/ jota me nijldä/ jotca Laisa rippuwat/ kärsimmä. v. 13. Lihalle tila anda) Sen ne tekewät jotca sanowat: että Usco caicki teke/ nijn ei meidän tarwita mitän hywä tekemän/ waan luottacam ainoastans meidän uscomme päälle. v. 14. Caicki Laki) Nimittäin/ mitä meidän lähimmäiseem tule/ cuinga meidän pitä idzemme händä wastan käyttämän.

VI. Lucu .

APostoli neuwo wielä usiambijn hywijin

tapoihin/ kärsimiseen nijden cansa jotca horjahtuwat/ v. 1. kijtollisuteen Saarnajita wastan/ v. 6. Hywyteen caickia wastan/ v. 9. Päättäisäns ilmoitta/ mingätähden wäärät Apostolit ymbärinsleickausta waadeit/ v. 11. Jota ei hän hänen Saarnallans tahtonut/ v. 14. Waan sano: ei ymbärinsleickaust eikä esinahca mixikän lueta Christuxes/ mutta vsi luondocappale/ v. 15. Ja terwettä nijtä rackast/ jotca tämän opin pidit/ v. 16.

6:1 Rackat weljet/ jos ihminen osa johongun wicaan tulla/ nijn te jotca Hengelliset oletta/ ojetcat sencaltaista siweyden Hengesä/ ja cadzo idziäs/ ettes myös kiusatais.

6:2 Candacat toinen toisenne cuorma/ ja nijn te Christuxen Lain täytätte.

6:3 Sillä jos jocu luule idzens jotakin olewan/ joca ei cuitengan mitän ole/ hän wiettelee idzens.

6:4 Mutta coetelcan cukin oman tecons/ ja sijtte hän taita ainoastans idzestäns kerscata/ ja ei yhdesäkän muusa:

6:5 Sillä cungin pitä oman cuormans candaman.

6:6 JOca sanalla neuwotan/ se jacacan caickia hywä sille/ joca hända neuwo.

6:7 Älkät exykö/ ei Jumala anna idziäns pilcata. Sillä mitä ihminen kylwä/ sitä hän myös nijttä/

6:8 Joca Lihansans kylwä/ se Lihastans turmeluxen nijttä. Mutta joca Hengesä kylwä/ se Hengestä ijancaickisen elämän nijttä.

6:9 Ja cosca me hywä teemme/ nijn älkäm suuttuco: Sillä aicanans mekin saamme nijttä ilman lackamat.

6:10 Cosca sijs meillä tila on/ nijn tehkäm jocaizelle hywä/ mutta enimmitten nijlle jotca meidän cansaweljem uscosa owat.

6:11 CADzocat/ cuinga suuren Lähetyskirjan minä olen teille omalla kädelläni kirjoittanut/

6:12 Jotca tahtowat caswon jälkeen Lihasa kelwata/ ne teitä ymbärinsleickauxeen

P. Pawalin Epistola Galaterein tygö

waatiwat/ ainoastans ettei heitä Christuxen Ristillä wainotais.

6:13 Sillä ei nekän/ jotca ymbärinsleicatan/ Lakia pidä/ waan he tahtowat teitä ymbärinsleicata/ että he teidän Lihastan idziäns kerscata saisit.

6:14 Mutta pois se/ että minun pitäis jostacusta idziäni kerscaman/ waan ainoastans meidän HERran Jesuxen Christuxen Rististä/ jonga cautta mailma minulle ristinnaulittu on/ ja minä mailmalle.

6:15 Sillä Christuxes Jesuxes ei ymbärinsleicka/ eikä esinahca mitän kelpa/ waan usi luondo.

6:16 Ja nijn monda cuin tämän ojennusnuoran jälken waeldawat/ heidän päälläns olcon Rauha ja Laupius/ ja Jumalan Israelin päällä.

6:17 Älkön yxikän tästälähin minua sillen waiwatco: sillä minä kannan minun ruumisani meidän HERran Jesuxen Christuxen arwet.

6:18 Meidän HERran Jesuxen Christuxen Armo olcon teidän hengenne cansa/ rackat weljet/ Amen. Lähetetty Galatereille/ Romista.

Vers.2. Christuxen Lain) Ioh. 13:34. v. 4. Ei yhdesäkän muusa) se on/ ei pidä yhdengän idziäns sijtä ylistämän/ että hän on wäkwämbi ja hurscambi hänen lähimmäistäns/ waan cadzocan idze päällens/ ja kerscatcan omasta uscostans/ ja sijtä armosta cuin hänelle Jumalalda annettu on. v. 12. Lihasa) Nimittäin/ Judalaisille/ heidän ylimmäisille Papeillens ja Kirjanoppenuille/ että he muutamita ymbärinsleickauxeen/ Lakijn ja heidän säätyihins wedäisit/ joisa he ripuit wielä kijnni. v. 14. Minä mailmalle) Minä pidän mailman duomittuna caiken hänen oppins/ töidens ja tecoins cansa/ joca myös minungin oppini nijn pitä/ ja nijn me toinen toisem ristinnaulidzem. v. 16. Ojennusnuoran) Ei tämä ojennusnuora ole ihmisten opetus/ waan Evangelium ja Usco Christuxen päälle. Ja ne Christuxen arwet/ joista hän täsä puhu/ ei ollet haawat Christuxen ruumis/ waan caickinaiset kärsimiset/ cuin meidän on Christuxen tähden kärsiminen.

P. Pawalin Epistola EpHeserein tygö .

Esipuhe P. Pawalin Epistolast EpHeserein tygö.

TÄsä Epistolas opetta P. Pawali/ ensin/ mikä Evangelium on/ cuinga se ainoalda Jumalalda on ijancaickisudest aigoittu/ ja Christuxen cautta ansaittu/ ja lähteny: että caicki jotca sen päälle uscowat/ ne tulewat wanhurscaxi/ wagaxi/ eläwäxi/ autuaxi/ ja wapaxi Laista/ synnistä ja cuolemasta. Ja näistä on colmes ensimmäisis Luguis. Sijtte hän opetta wälttämän caickia wääriä opetuxia/ jotca owat opin liset ja ihmisen säädyt/ että me caicki yhdesä Pääsä pysymme wahwana/ lujana/ toimellisna ja täydellisnä ainoas Christuxes/ josa meille caicki ne owat/ nijn etten me mitän tarwidze paidzi ja ulco hänestä. Ja näistä on neljännes Lugas. Opetta myös hywillä töillä Usco osottaman/ ja syndiä wälttämän. Ja hengellisillä aseilla Perkelettä wastian sotiman. Jolla me ristin alla toiwos wahwana pysisimme.

I. Lucu .

PAwali terwettä EpHesereitä/ v. 1. Kijttä

Jumalata joca hänen ja muut on cudzunut hänen tundoons ja armoons Jesuxen Christuxen cautta/ v. 3. Jonga cautta myös

P. Pawalin Epistola Epheserein tygö

hekin olit oikiaan tundoon tullet/ v. 13. Kijttä sentähden Jumalata/ ja rucoile/ että hän wieläkin tahdois heitä sijnä walista/ v. 16. Ja he ymmärräisit Jumalan hywyden ja woiman/ v. 18. Joca hänen Poicans Christuxen on herättänyt/ ja pannut caickein HERraxi/ cuin täsä ja tulewaises mailmas nimittä taitan/ v. 20.

1:1 PAwali Jesuxen Christuxen Apostoli/ Jumalan tahdosta. Pyhille/ jotca EpHes os asuwat/ ja Jesuxen Christuxen päälle uscowat.

1:2 Armo olcon teidän cansan/ ja Rauha Jumalalda/ meidän Isäldäm/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda.

1:3 Kijtetty olcon Jumala/ ja meidän HERran Jesuxen Christuxen Isä/ joca meitä on siunannut caickinaisella hengellisellä siunauxella/ Taiwaisa/ Christuxen cautta.

1:4 Nijn cuin hän meitä on sen cautta walinnut/ ennencuin mailman perustus laskettu oli/ että meidän piti pyhät ja laittamattomat rackaudes hänen edesäns oleman.

1:5 Ja on säätänyt meitä corjatta lapsixens/ Jesuxen Christuxen cautta/ hänen hywän tahtons jälkeen.

1:6 Hänen cunnialisen Armons kijtoxexi/ jonga cautta hän on meitä sen rackan cautta otollisexi tehnyt.

1:7 Jonga weren cautta meillä lunastus on/ nimittäin/ syndein andexiandamus/ hänen Armons rickauden jälkeen.

1:8 Joca meille runsast caickinaisen wijsauden ja taidon cautta tapahtunut on.

1:9 Ja on meille hänen tahtons salaisuden hywästä suomastans tiettäwäxi tehnyt/ ja on sen hänen cauttans edestuottanut/ Saarnatta:

1:10 Cosca aica täytetty oli/ että hän caicki cappalet pääldiskein Christuxes yhdistäis/ sekä ne jotca Taiwasa/ että myös ne jotca maan päällä owat/ idze cauttans.

1:11 Jonga cautta me perillisixi tullet olemma/

jo ennen hänen aiwoituxens jälkeen säätyt/ joca caicki cappalet oma tahtons neuwon jälkeen waicutta/

1:12 Että me olisimma hänen cunnians kijtoxexi/ me jotca ennen Christuxen päälle toiwoimma.

1:13 Jonga cautta te myös totuuden sanan cuullet oletta/ nimittäin/ Evangeliumin teidän autuudestan/ jonga cautta te/ sijttecuin te uscoitta/ kijnnitetyt oletta/ lupauxen Pyhällä Hengellä.

1:14 Joca meidän perindömmen pantti on/ meidän lunastuxehem/ että me hänen omaidzens olisimma/ hänen cunnians kijtoxexi.

1:15 SEntähden minäkin/ sijttecuin minä cuulin sijtä uscosta cuin teillä HERran Jesuxen päälle on/ ja teidän rackaudestan caickein Pyhäin tygö:

1:16 En lacka kijttämäst Jumalata teidän edestän/ ajatellen aina teitä minun rucouxisani.

1:17 Että meidän HERran Jesuxen Christuxen Jumala/ cunnian Isä/ andais teille wijsauden ja ilmoituxen Hengen hänen tundemiseens/

1:18 Ja walaisis teidän ymmärryxenne silmät/ tundeman mingäcaltainen teidän cudzumisenne toiwo olis/ ja mingämuotoinen rickaus hänen cunnialisest perimisestäns olis hänen Pyhisäns.

1:19 Ja cuinga suuri hänen woimans meidän cohtamme on/ jotca hänen wäkwän woimans waicuttamisen päälle uscommma.

1:20 Jonga hän Christuxes waicutti/ cosca hän hänen cuolluista herätti/ ja pani istuman oikialle kädellens Taiwaisa.

1:21 Caiken hallituxen/ wallan/ wäkwäyden/ HERrauden päälle/ ja caiken sen päälle cuin nimittä taitan/ ei ainoastans täsä mailmasa/ mutta myös tulewaises.

1:22 Ja on caicki pannut hänen jalcains ala/ ja on myös hänen pannut Seuracunnalle Pääxi caickein päälle.

P. Pawalin Epistola Epheserein tygö

1:23 Joca on hänen ruumins/ nimittäin/
täyttämys/ joca caicki caikisa täyttä.

*Vers.4. Walinnut) Nimittäin/ Christuxes. Tästä
nähdän/ ettei Jumala Absolute, se on/ ilman
caickein cappalden cadzomist/ ole muutamita
walinnut ja muutamita hyljännyt/ mutta hän
on Christuxen päälle cadzonut/ ja Uscon/ jolla
me hänen meillem omistam/ ja hänen
ansions. v. 10. Yhdistäis) Jumala tahto/ että
caicki olisit Christuxen ala annetut/ ja että hän
nijden HERrana ja päänä pidetäisin/ Psal. 8.
nijn että jolla ei hän ole/ ei sillä myös oikia
Jumala ole. v. 11. Waicutta) Nimittäin/ mitä
meidän autuutemme tule. v. 20. Oikialle
kädellens) Nimittäin/ hänen ihmisen luondons
puolesta. Ambros. secundum quam v. 21.
Caickein) Sencaltainen Seuracunnan Pää on
Christus/ joca myös caickein cappalden HERra
on/ Perkelen/ mailman/ etc. v. 23. Joca caicki
caikisa täyttä) Christus caiken wircomisen
caikis luondocappaleis waicutta/ sentähden
caicki cappalet owat hänestä täytetyt: njncuin
Christillinengin Seuracunda on Christuxen
täyttämys/ nijn että hän on Christuxen cansa
täydellinen ruumis ja coconainen joucko.*

II. Lucu .

*APostoli luettele hywiä tecoja/ että hän on
heitä/ cosca he synnisä cuollet olit/ ja
luonnostans wihan lapset nijncuin muutkin/
Christuxen cautta eläwäxi tehnyt/ ja
taiwalliseen majaan saattanut/ v. 1. 4. armost
ja ei ansiost/ v. 8. Neuwo heitä muistaman
endistä radolisuttans/ v. 11. ja sitä cunniata/
johonga he nyt tullet owat/ nimittäin/ että he
olit Jumalan Canssan cansa yhdistetyt/ ja olit
saanet rauhan ja wapan tilan tulla hänen
tygöns/ nijncuin hänen oma perhens/ v. 13.*

2:1 JA myös te/ cosca te cuollet olitta
ylidzekäymisen ja syndein tähden.

2:2 Joisa te muinen waelsitta/ tämän mailman
juoxun jälkeen: ja sen Pääruchtinan/ jolla
tuulesa walda on/ nimittäin/ sen Hengen
jälken/ joca tälläkin ajalla epäuscois is lapsis
waicutta.

2:3 Joiden seas me caicki muinen meidän
Lihamma himois waelsimma/ ja teimme Lihan
ja Toimen tahdon jälkeen/ Ja olimma
luonnostam wihan lapset nijncuin muutkin.

2:4 Mutta Jumala/ joca ricas on laupiudest/
hänen suurest rackaudestans/ jolla hän on
meitä racastanut/

2:5 Cosca me wielä synnis cuollet olimma/ on
hän meitä Christuxen cansa eläwäxi tehnyt/
(sillä Armosta oletta te autuaxi tullet)

2:6 Ja on meidän ynnä hänen cansans
herättänyt/ ja istuttanut taiwallisijn menoihin/
Christuxes Jesuxes.

2:7 Että hän tulewaisella ajalla/ hänen
ylönpaldisen Armons rickauden/ hänen
hywydestäns meidän cohtam Christuxes
Jesuxes osotais.

2:8 Sillä Armosta te oletta autuaxi tullet/
Uscon cautta/ ja et te idze teistän/ Jumalan
lahja se on/ ei töistä/

2:9 Ettei yxikän idziäns kerscais.

2:10 Sillä me olemma hänen tecons/ luodut
Christuxes Jesuxes hywijn töihin/ joihin
Jumala meidän on jo ennen waeldaman
walmistanut.

2:11 SEntähden ajatelcat että te olitta muinen
pacanat Lihan jälkeen/ ja nijldä cudzuttin
esinahaxi/ jotca Lihan jälkeen
ymbärinsleickauxexi cudzuttin/ joca käsillä
tehdän.

2:12 Ja että te siihen aican ilman Christuxeta
olitta/ ulcona Israelin kyläcunnast/ ja
muucalaiset lupauxen Testamendistä/ josta ei
teillä toiwoacan ollut/ ja olitta mailmas ilman
Jumalata.

2:13 Mutta nyt te Christuxes Jesuxes oletta/ ja
muinen taambana olitta/ nyt te Christuxen
weren cautta oletta läHes pääsnet:

P. Pawalin Epistola Epheserein tygö

2:14 Sillä hän on meidän rauham/ joca molemmista on yhden tehnyt ja on waiheadan särkenyt/ että hän Lihans cautta wihan poisotti:

2:15 Nimittäin/ Lain/ joca käskyihin päätetty oli. Että hän cahdesta yhden vden ihmisen lois idze hänesäns/ ja tekis rauhan.

2:16 Ja että hän ne molemmat Jumalan cansa yhdexi ruumixi ristin cautta sowitais: ja on sen wihan idze cauttans cuolettanut.

2:17 Ja on tullut Evangeliumin cautta rauha ilmoittaman/ teille jotca taambana olitta/ ja nijlle jotca läsnä olit.

2:18 Sillä hänen cauttans me molemmin yhdes Henges saamme Isä läHes tyä.

2:19 Nijn etpä te sillen ole wierat ja muucalaiset/ waan Pyhäin kylänmiehet ja Jumalan perhe:

2:20 Prophetain ja Apostolein perustuxen päälle raketut/ josa Jesus Christus paras culmakiwi on.

2:21 Jonga päälle caicki rakennus toinen toiseens lijtetän/ ja caswa pyhäxi Templixi HERrasa.

2:22 Jonga päälle te myös raketan/ Jumalalle asuinsiaxi/ Henges.

Vers.1. Cuollet) Tästä nähdän/ ettei ihminen taida idzestäns sijhen mitän autta/ että hän käätyxi tulis/ ja nousis synnistäns/ enä cuin cuolluckan ihminen. v. 14. Molemmista) Nimittäin/ Judalaisist ja pacanoist. v. 15. Nimittäin/ Lain) Laki on ollut rijdaxi pacanain ja Judalaisten wälillä: sillä Judalaiset tahdoit sentähden parammat olla. Mutta nyt että Hengi on caikilla/ Christuxen cautta/ ilman Laita/ nijn se rijta loppu/ ja caicki owat yhtäläiset.

III. Lucu .

PAwali sano idzens sentähden fangixi/ että hän pacanoille Saarnannut oli/ v. 1. sijtä

cauwan peitetyst/ ja nyt ilmoitetust salaisudest/ että pacanatkin sijtä Armost osallisexi tulisit/ joca Christuxes Jesuxes luwattu oli/ v. 2. Neuwo heitä/ ettei he hänen kärsimisens tähden waiwuis/ v. 13. Rucoile Jumalan wahwistaman heitä Uscoon ja tundoon ja muihin lahjoihin/ v. 14. Päättä kijtoxella Jumalan tygö/ v. 20.

3:1 SEntähden/ minä Pawali olen Jesuxen Christuxen fangi teidän/ pacanain/ tähden.

3:2 Nijn cuin te cuullet oletta Jumalan Armon wirgasta/ joca minulle teidän puoleen annettu on.

3:3 Että minulle on tämä salaus/ ilmoituxen cautta tiettäwäxi tehty/ nijncuin minä jo ennen lyhykäisest kirjoitin.

3:4 Joista te lukein taidatte minun ymmärryxi Christuxen salaisuades tuta.

3:5 Joca ei ole endisijn aicoin nijn ihmisten lapsille tiettäwäxi tehty/ cuin se nyt hänen pyhille Apostoleillens ja Prophetaillens Hengen cautta ilmoitettu on.

3:6 Nimittäin/ että pacanat pitä cansaperilliset oleman/ ja yhdes ruumis/ ja osalliset hänen lupauxestans/ Christuxes/ Evangeliumin cautta:

3:7 Jonga palweliaxi minä tullut olen/ Jumalan armon lahjan cautta/ joca hänen woimallisest waicutuxestans minulle annettu on.

3:8 Minulle/ joca caickein wähin Pyhäin seas olen/ on tämä Armo annettu/ että minä pacanain seas tutkimattoman Christuxen rickauden julistaisin:

3:9 Ja jocaista walistaisin/ mingämuotoinen osallisuus sijnä salaisuades on/ joca tähänasti mailman algusta on salattu ollut/ Jumalas/ joca caicki Jesuxen Christuxen cautta luonut on.

3:10 Että nyt haldioille ja herraudelle Taiwahis Jumalan moninainen wijsaus Seuracundain cautta tiettäwäxi tulis.

3:11 Sen aiwoituxen jälkeen hamast mailman

P. Pawalin Epistola Epheserein tygö

algusta/ jonga hän Christuxes Jesuxes meidän HERrasam osottanut on.

3:12 Jonga cautta meillä on uscallus/ ja me pääsemmä/ caikella rohkeudella/ uscon cautta hänen tygöns.

3:13 SEntähden minä rucoilen/ ettet te minun waiwaini tähden wäsys/ cuin minä teidän edestän kärsin/ joca teidän cunnian on.

3:14 Sentähden cumarran minä polweni meidän HERran Jesuxen Christuxen Isän puoleen:

3:15 Joca caickein oikia Isä on/ cuin Taiwahas ja maasa lapsixi cudzutan.

3:16 Että hän annais teille woima hänen cunnians rickauden jälken/ että te hänen Hengens cautta wäkwäxi tulisitta/ sisällises ihmises.

3:17 Ja että Christus asuis vscon cautta teidän sydämisen/ ja te olisitta rackauden cautta kijnnitetyt ja perustetut.

3:18 Että te ymmärräisittä caickein Pyhain cansa/ mikä leweys/ pituus/ sywyys ja corkeus olis.

3:19 Ja sen cautta Christuxen rackauden tundisitta/ joca caiken tundemisen woitta/ että te olisitta caickinaisella Jumalan täydellisydellä täytetyt.

3:20 Mutta hänelle (joca caicki ylönpaldisest woi tehdä/ caiken sengin ylidze cuin me rucoilemma taicka ymmärrämme:

3:21 Sen woiman jälken/ joca meisä waicutta) olcon cunnia Seuracunnasa/ joca on Christuxes Jesuxes/ caikin aigoin/ ijancaickisest nijn ijancaickiseen/ Amen.

Vers.10. Haldioille) Waicka Jumalan Engelit owat Jumalasta täynäns/ nijn he cuitengin äckäwät jocapäiwä Christicunnas vdet Armot ja lahjat/ joita Jumala alati jaca/ nijncuin Christuskin sano/ Luc. 15. että Engelit iloidzewat syndisen tähden/ joca hänens paranda. v. 18. Leweys) Rackaus osotta cosca vsco oikia on/ joca sijtte käsittä ettei mitän

lewiätä/ pitkä/ sywä ja corkiata ole/ josa ei Christus taida eli woi autta/ ei myös ensingän pelkä syndiä/ cuolemata ja Helwettiä/ olis se nijn lewiä/ pitkä/ sywä/ etc. cuin tahdois. Nijncuin Psal. 139. sanotan: v. 19. Woitta) Paljo suurempi asia on Christusta racasta cuinpaljon Saarnata: sillä ymmärrys saatta ylpeyden/ mutta rackaus paranda. Item , joca Jumalata racasta/ hän on häneldä tuttu/ 1. Cor. 8:1. & 3. Ioh. 22:1. v. eod. Jumalan täydellisydellä täytetyt) Että Jumala teisä yxinäns wallidzis/ ja waicutais/ ja te hänestä täydelliset olisitta.

IV. Lucu .

APostoli neuwo heitä wielä/ tämän cudzumisen jälken soweliast waeldaman/ lijatengin että he nöyrydellä/ siweydellä ja kärsimisellä Christillist yximielisyttä ahkeroidzisit/ v. 1. Sillä sentähden oli Christus Taiwasen astunut/ ja andoi ihmisille erinomaisia lahjoja/ ja erinomaiset wirat/ että me palwelisimma toinen toistam/ hänen ruumins rakennuxexi/ v. 7. ja että endist pacanalista elämätä wäldetäisin/ pitäin vtta elämätä Christuxes Jesuxes/ v. 17.

4:1 Nijn minä fangittu HERrasa neuwon teitä/ että te sijnä cudzumises/ johon te cudzutut oletta/ nijn waellaisitte cuin sopi:

4:2 Caikella siweydellä/ nöyrydellä ja kärsimisellä/ ja kärsikät toinen toistan rackaudes.

4:3 Ahkeroitcat myös pitämän Henges yhteyttä/ rauhan siten cautta.

4:4 Yxi Ruumis ja yxi Hengi/ nijncuin tekin oletta teidän cudzumisesan yhdencaltaiseen toiwoon cudzutut.

4:5 Yxi HERra/ yxi Usco/

4:6 Yxi Jumala caickein Isä/ joca caickein teidän päällänne on/ ja teidän caickein cauttan/ ja teisä caikisa.

P. Pawalin Epistola Epheserein tygö

4:7 MUtta jocaizelle meille on Armo annettu Christuxen lahjan mitan jälkeen.

4:8 Sentähden hän sano: hän on ylösastunut corkeuten/ ja on fangiuden fangixi wienyt/ ja ihmisille lahjoja andanut.

4:9 Mutta se cuin hän ylösastui/ ei ole mikän muu/ cuin että hän ennen tänne alesastui/ alimmaisijn maan paickoihin?

4:10 Joca alesastunut on/ hän on se joca caickein Taiwasten päälle astui/ että hän caicki täyttäis.

4:11 Hän on pannut muutamat Apostoleixi/ muutamat Prophetaixi/ muutamat Evangelistereixi/ muutamat Paimenixi ja opettajixi.

4:12 Että Pyhät wirgan työhön hangitut olisit/ jonga cautta Christuxen ruumis raketuxi tulis.

4:13 Sijhenasti cuin me caicki yhdencaltaiseen uscoon tulemma/ ja Jumalan Pojan tundemiseen/ ja täydellisexi miehixi/ joca täydellises Christuxen ijän mitas on.

4:14 Etten me sillen lapset olis/ jotca horjuisim ja caickinaisilda opetuxen tuulilda wietelläisin/ ihmisten coiruden ja cawaluden cautta/ joilla he meitä ymbärikäywät/ saadaxens pettä.

4:15 Mutta olcam toimelliset rackaudes/ ja caswacam caikis/ hänesä/ joca Pää on/ Christus.

4:16 Josta coco ruumis yhten lijtetän/ ja yxi jäsen rippu toisesta/ caikisa jäsenisä/ ja nijn cukin toistans palwele/ sen työn perän cuin cullakin jäsenällä on/ tawallans/ ja saatta ruumin caswaman idzellens parannuxexi caikes rackaudes.

4:17 NIjn minä nyt sanon/ ja todistan HERrasa/ ettet te sillen waella nijncuin muut pacanat/ mielens tyhmydes.

4:18 Joiden ymmärrys pimitetty on/ ja owat wierandunet sijtä elämästä/ joca Jumalasta on/ tyhmyden cautta cuin heisä on/ ja heidän sydämens sokeuden cautta.

4:19 Jotca catomattomudesans ylönannoit

heidäns haureuteen ja teit caickinaista saastaisutta ahneudes.

4:20 Mutta et te nijn Christusta ole oppenet:

4:21 Jos te muutoin hänest cuullet oletta/ ja hänes opetetut olitta/ cuinga toimellinen meno Jesuxes on.

4:22 NIjn pangat tyköne pois se wanha ihminen/ jonga cansa te ennen waelsitta/ joca himoin cautta/ exyxis idzens turmele.

4:23 Mutta udistacat teidän teidän miellennä Henges.

4:24 Ja pukecat päällen usi ihminen/ joca Jumalan jälkeen luotu on/ toimellises wanhurscaudes ja pyhydes.

4:25 Sentähden pangat pois walhe/ ja puhucan jocainen lähimmäisens cansa totuutta/ sillä me olemma jäsenet keskenäm.

4:26 Wihastucat/ ja älkät syndiä tehkö: älkät andaco Auringon laske ylidze teidän wihan:

4:27 Älkät andaco laittajalle sia.

4:28 Joca warastanut on/ älkän sillen warastaco/ waan paremmin tehkän työtä/ ja toimittacan käsilläns jotakin hywä/ että hänellä olis tarwidzewalle jacamist.

4:29 Älkät riettaisita puheita puhuco/ waan mitä tarpellinen on parannuxexi/ jos nijn tarwitan/ että se kelwollinen cuulla olis.

4:30 Ja älkät Jumalan Pyhä Henge murhellisexi saattaco/ jolla te lunastuxen päiwän asti kijnnitetyt oletta.

4:31 Caicki picaisus/ ja julmuus/ ja wiha/ ja huuto/ ja sadatus/ olcon caucana teistä/ caiken pahuden cansa.

4:32 Mutta olcat toinen toisellenne ystäwäliiset ja laupiat/ ja andexi andacat toinen toisellen/ nijncuin Jumala teillekin Christuxen cautta andexi andanut on.

Vers.1. Cudzumises) On se yhteinen cudzumus/ jolla he Jumalan Armoon ja ystäwyteen cudzutut olit. v. 8. Fangiuden) se on/ Syndi/ cuolema ja omatundo/ ettei ne meitä sillen woi käsittä eikä kijnnipitä. v. 10.

P. Pawalin Epistola Epheserein tygö

Caicki täyttäis) Että hän caicki caikis waicutta/ ja ei mitän paidzi hänetä tehdä/ puhuta eli ajatella. Joca ihmisen luonnon puolesta tapahtu: sillä Jumalisuden luonnon puolesta hän jo ennen caicki täyttänyt on. Nijncuin wanha Kircon opettaja Theophylactus tästä kirjoitta: dominatione Nijn Oecumenius myös tästä kirjoitta. v. 12. Hangitut) se on/ hywin walmistetut/ ja caickialda edescadzotut ja sowitetut/ nijn ettei mitän Christicunnan wiras puutuis. v. 14. Ihmisten coiruden cautta) Nijncuin jocu pyörä ymbäriinsjuoxutetan/ nijn myös ne jotca ihmisten opetuxia edestuwat/ Pyhän Ramatun toimet ymbäri wijpoittelewat ja kändelewät.

V. Lucu .

APostoli neuwo heitä yhteisest/ Christilliseen elämään/ ja erinomaisijn hywijn tapoihin/ ja kieldä myös muutamist wioist ja pahoist tawoist/ v. 1. Opetta nijtä jotca Awioskäskys owat/ cuinga heidän pitä toinen toistans wastan oleman/ Christuxen ja hänen Seuracundans menost/ v. 22.

5:1 Nijn olcat sijs Jumalan seurajat/ nijncuin rackat lapset.
5:2 Ja waeldacat rackaudes: nijncuin Christus meitä racasti/ ja ulosandoi hänen meidän edestäm/ lahjaxi/ uhrixi ja Jumalalle makiaxi hajuxi.
5:3 Mutta huorutta ja caicke riettautta/ eli ahneutta/ älkät andaco teidän seasan ensingän mainita/ nijncuin pyhain sopi.
5:4 Ja häpiälisiä sanoja/ ja hulluja puheita eli jaarituxia/ jotca ei mihingän kelpa/ waan parammin kijtossanoja:
5:5 Sillä se te tietkät/ ettei yxikän salawuoteinen/ taicka saastainen/ eli ahne (joca epäjumalan palwelua on) ole Christuxen ja Jumalan waldacunnan perillinen.
5:6 Älkät andaco yhdengän pettä teitän

turhilla puheilla: sillä sentähden Jumalan wiha epäuscoisten lasten päälle tule.
5:7 Älkät sentähden olco heidän osaweljens:
5:8 Sillä muinen te olitta pimeys/ mutta nyt te oletta walkeus HERrasa.
5:9 Waeldacat nijncuin walkeuden lapset: sillä Hengen hedelmä on caikes hywydes ja wanhurscaudes/ ja totuudes.
5:10 Ja coetelcat mikä HERralle otollinen olis.
5:11 Älkät olco osalliset hedelmättömäin pimeyden töistä/ waan parammin nuhdelcat heitä:
5:12 Sillä mitä sala tapahtu/ se olis häpiä ilmoitta.
5:13 Mutta caicki nämät ilmei tulewat/ cosca he walkeudelda rangaistan: sillä caicki cuin ilmei tule/ se on walkeus. Sentähden hän sano:
5:14 Heräjä sinä joca macat/ ja nouse cuolleista/ nijn Christus sinua walaise.
5:15 Nijn cadzocat/ että te wisusti waellatte/ ei nijncuin tyhmät/ waan nijncuin wijsat:
5:16 Ja hangitcat teitän ajallans: sillä aica on paha.
5:17 Älkät sentähden olco taitamattomat/ waan taitawat/ mikä HERran tahto on.
5:18 Ja älkät juopuco wijnasta/ josta paha meno tule.
5:19 Waan olcat täytetyt Pyhällä Hengellä/ ja puhucat keskenän Psalmeista/ ja kijtoswirsistä/ ja hengellisistä lauluista/ weisaten ja soittain HERralle teidän sydämesän.
5:20 Kijttäin aina Jumalata ja Isä/ jocaidzen edestä/ meidän HERran Jesuxen Christuxen nimeen:
5:21 Ja olcat toinen toisenne alammaiset Jumalan pelgosa.
5:22 WAimot olcan miehillsen alammaiset/ nijncuin HERralle:
5:23 Sillä mies on waimon pää/ nijncuin Christus on Seuracunnan pää/ ja hän on hänen ruumins holhoja.

P. Pawalin Epistola Epheserein tygö

5:24 Mutta nijncuin Seuracunda on Christuxelle alammainen/ nijn myös waimot pitä miehills caikis alammaiset oleman.
5:25 MIEhet/ racastacat teidän waimojan/ nijncuin myös Christus Seuracunda racasti/ ja ulosannoi idzens hänen tähtens.
5:26 Että hän sen pyhitäis/ ja on sen jo puhdistanut weden pesos sanan cautta.
5:27 Että hän saatais idzellens cunnialisen Seuracunnan/ jolla ei pilckua eikä ryppyä ole/ eli jotacuta muuta sencaltaista/ waan että hän pyhä ja laittamaton olis.
5:28 MIEhet pitä waimojans racastaman/ nijncuin omia ruumitans.
5:29 Joca hänen waimoans racasta/ hän racasta idziäns: sillä ei yxikän ole oma lihans coscan wihannut/ waan elättä ja rawidze sitä. Nijncuin myös HERra Seuracunda:
5:30 Sillä me olemma hänen ruumins jäsenet/ hänen lihastans/ ja luistans.
5:31 Sentähden ylönanda ihminen Isäns ja äitins/ ja pysy waimons tykönä/ ja nijn caxi tulewat yhdexi lihaxi.
5:32 Tämä salaisus on suuri/ mutta minä puhun Christuxesta ja Seuracunnasta.
5:33 Cuitengin racastacan cukin teistä waimoans nijncuin idziäns/ mutta peljätkän waimo miestäns.

Vers.8. Pimeys) Te istuitta pimeydes ja erhetyxes/ ja et tietänet Jumalan tahdosta/ mutta nyt te oletta Jumalan Evangeliumilla walaistut/ että te tiedätte/ cuinga teidän pitä elämän. v. 13. Walkeudelda) se on/ Jumalan sanalda. v. 16. Paha) Christittyä ihmistä moninaiset cohtawat/ ja händä hywistä töistä estäwät/ että hän idzens pitä toisinans nijncuin orjan/ irralle päästämän/ ja ottaman tilan hywijn töihin/ nijncuin hän parhain taita ja woi. Nijncuin sanotan: Amici fures temporis , se on ystäwitten tähden paljo tehdän. v. 18. Paha meno tule) Sillä me näemmä juomarit kyllä tawattomaxi/ hulluxi/ tuimaxi/

häwyttömäxi ja pahantawaisexi caikis asiois: sanois/ huudos/ pargus ja muisa tawois. v. 32. Tämä salaisus) Sacramenti eli mysterion cudzutan/ salaisus/ eli jocu salattu cappale/ joca ciutengin ulconaisest jotakin tietä: nijn myös Christus ja hänen Seuracundans/ on salaisus/ suuri/ jalo ja pyhä salattu cappale/ joca uscotan/ ja ei nähdä. Se nyt miehes ja wimos ulconaisest ymmärretän: Että nijncuin mies ja waimo owat yxi ruumis/ ja caicki heidän tawarans on yhteinen: nijn myös Christillisellä Seuracunnalla on caicki mitä Christuxella on/ ja hän idze on.

VI. Lucu .

Apostoli opetta wielä lapsia oikein idzens käyttämän wanhembitans wastan: ja cuinga nijden lapsians wastan oleman pitä/ v. 1. palwelioita ja Isänditä/ v. 5. cuinga caicki pitä idziäns warustaman Perkelettä ja hänen päällecarcamistans wastan/ v. 10. ano heidän rucoustans Jumalan tygö/ että hän wielä Christuxen Evangeliumita rohkiast Saarnais/ v. 19. Sano Tychicuxen lähettänens/ heille tiettäwäxi tekemän hänen tilans/ v. 21. ja luo terweyxiä/ v. 23.

6:1 LAPset/ olcat cuuliaiset teidän wanhemmillen HERrasa: sillä se on oikein.
6:2 Cunnioita Isäs ja äitiäs/ joca on ensimmäinen käsky/ jolla lupaus on.
6:3 Että menestyisit ja cauwan eläisit maan päällä.
6:4 Ja te Isät/ älkät yllyttäkö teidän lapsian wihaan/ waan caswattacat heitä rangaistuxes ja HERran nuhtesa.
6:5 PALweliat/ olcat cuuliaiset teidän ruumillisille Isännillen/ pelgolla ja wapistuxella/ teidän sydämenne yxikertaisudes/ nijncuin Christuxelle.
6:6 Ei ainoastans silmäin edes palwellen/ nijncuin ihmisten mielen noutexi: waan

P. Pawalin Epistola Epheserein tygö

nijn cuin Christuxen palweliat/ tehden sydämeest hywällä mielellä mitä Jumala tahto.
6:7 Ja tietkät/ että te palweletta HERra/ ja ei ihmistä.
6:8 Tietkät myös/ mitä hywä cukin teke/ sen hän on jäl lens HERralda saapa/ olcon orja eli wapa.
6:9 JA te Isännät/ tehkät myös nijn heitä wasta/ ja pangat pois uhcauxet/ tieten/ että teidän HERran on myös Taiwahis/ jonga edes ei ole ihmisen muodon cadzomusta.
6:10 WIjmein/ rackat weljeni/ olcat wä kewät HERrasa/ ja hänen wä kewydens woimasa.
6:11 Pukecat pääl len Jumalan sotaaset/ että te Perkelen cawalita pääl lecarcamisia woisitta wastaanseisoa:
6:12 Sillä ei meillä ole sota Liha eikä werta wasta/ waan Pääruchtinoita ja waldoja wasta/ se on/ mailman Herroja wasta/ jotca tämän mailman pimeydes wallidzewat: pahoja hengiä wasta Taiwan alla.
6:13 Sentähden ottacat Jumalan sotaaset/ että te woisitta pahana päiwänä wastaanseisoa/ ja caikis asiois pysywäiset olisitta.
6:14 NIjn seisocat wyötetyt cupeista totuudella/ ja wanhurscauden rindaraudalla puetetut.
6:15 Ja jalat walmixi kengitetyt/ Saarnaman rauhan Evangeliumita.
6:16 Mutta caikis/ ottacat Uscon kilpi/ jolla te woitta sammutta caicki sen ruman tuliset

nuolet.
6:17 Ja ottacat päähän terweyden rautalacki: ja Hengen miecka/ joca on Jumalan sana.
6:18 Ja rucoilcat aina caikes waaras/ rucoilemisella ja anomisella/ Hengesä: ja walwocat caikella ahkerudella ja rucouxella/ caickein Pyhain tähden/ ja minungin tähteni.
6:19 Että minulle puhetta annetaisin awoiomella suulla puhuaxeni/ ja nijn tiettäwäxi tekisin Evangeliumin salaisuden.
6:20 Jonga käskyläinen minä näisä cahleisa olen/ että minä nijsä rohkiast puhuisin/ nijncuin minun puhuaxeni tulekin.
6:21 Mutta että te myös tiedäisitte/ cuinga minun käteni käy/ ja mitä minä teen/ caiken sen on Tychicus/ minun racas weljen/ ja uscollinen palwelia HERrasa/ teille tiettäwäxi tekewä.
6:22 Jonga minä teidän tygönne lähetin/ että te saisitta tietä/ cuinga minun käten käy/ ja että hän teidän sydämenne lohduais.
6:23 Rauha olcon weljille/ ja rackaus Uscon cansa/ Isäldä Jumalalda/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda.
6:24 Armo olcon caickein cansa/ jotca meidän HERra Jesusta Christusta wilpittömäst racastawat/ Amen. Kirjoitettu Romist/ EpHeserein tygö/ Tychicuxen cansa.

Vers.15. Walmixi kengitetyt) Evangeliumita Saarnaman/ sitä tunnustaman ja caicke mitä siihen tarwitan tekemän.

P. Pawalin Epistola Philipperein tygö .

Esipuhe P. Pawalin Epistolast Philipperein tygö .

TÄsä Epistolas P. Pawali kijttä Philippereitä/ ja neuwo heitä pitämän ja waeldaman oikias Uscoa ja rackaudes caswaman. Mutta että wäärät Apostolit/ ja tecoin opettajat aina Uscoa wahingoitta pyytäwät/ waara hän heitä nijsä. Ja osotta heille moninaiset Saarnajat/ hywät ja pahat: sano myös idzestäns ja Opetuslapsistans: nijn myös Timotheuxest ja Epaphrodituxest/ 1. ja 2. Lugas. III. Hylkä

P. Pawalin Epistola Philipperein tygö

hän uscottomain ja ihmisten wanhurscauden/ josta wäärät Apostolit opettawat. Ja sano idzestäns/ että hän oli sencaltaises wanhurscaudes ennen myös cunnialisest elänyt/ mutta ei cuitengan nyt sijtä lucua pidä/ Christuxen wanhurscauden suhten/ jonga hän Uscon cautta saanut on: sillä se toinen teke ainoastans wadzan jumalaxi/ ja saatta Christuxen ristin wihollisexi. IV. Neuwo hän heitä rauhaan/ ja hywään ulconaiseen menoon jocaista wastan: ja kijttä heidän lahjans edest/ cuin he hänelle lähettänet olit.

I. Lucu .

TErwetyxen jälken/ v. 1. kijttä Apostoli Jumalata Philipperein tähden/ että he Christuxen Evangeliumist olit osallisexi tullet/ ja rucoile että hän heitä wielä sijnä walista ja wahwista tahdois/ v. 3. Ilmoitta/ cuinga Evangelium hänen fangiudens cautta on enämmin ja enämmin menestynyt/ v. 12. Sano idzens tahtowan cuollakin sentähden/ mutta heidän tähtens tahdois hän wielä wähän aica elä/ v. 22. Neuwo heitä waeldaman/ nijncuin Evangeliumille sopi/ ja sijnä yximielisest ja lujast pysymän/ v. 27.

1:1 PAwali ja Timotheus/ Jesuxen Christuxen palweliat. Caikille Pyhille Christuxes Jesuxes/ jotca Philippis owat/ nijn myös Pispoille ja palwelioille.

1:2 Armo olcon teille/ ja Rauha meidän Isäldäm/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda.

1:3 MINä kijtän minun Jumalatani/ nijn usein cuin minä teitä ajattelen

1:4 (Jota minä caikisa minun rucouxisani aina teen teidän edestän/ ja rucoilen ilolla)

1:5 Että te oletta Evangeliumist osallisexi tullet/ hamast ensimmäisest päiwästä nijn tähän asti.

1:6 Sen minä totisest tiedän/ että se joca teisä on hywän työn alcanut/ sen hän myös Jesuxen Christuxen päiwän asti päättä.

1:7 Nijncuin minulle on myös cohtullinen/ teistä caikista nijn ajatella/ että minä caicki teidän minun sydämesäni pidän/ näisä minun cahleisani/ (joisa minä Evangeliumin puolesta wastan ja wahwistan) nijncuin nekin caicki/

jotca minun cansani Armosta osalliset owat.

1:8 Sillä Jumala on minun todistajan/ että minä sydämen pohjasta caickia teitä Jesuxes Christuxes halajan:

1:9 Ja rucoilen/ että teidän rackauden enämmin ja enämmin hyötyis caickinaises tundemises ja ymmärrykses.

1:10 Että te coettelisitta mikä paras olis/ ja olisitta selkiät/ ei kellengän pahennuxexi/ Christuxen päiwän asti/

1:11 Täytetyt wanhurscauden hedelmillä/ jotca Jesuxen Christuxen cautta teisä tapahtuwat/ Jumalan kijtoxexi ja cunniaxi.

1:12 MUTta minä tahdon/ että te (rackat weljet) tiedäisitte sen cuin minulle tapahtunut on/ joca ainoastans Evangeliumille awuxi tullut on.

1:13 Nijn että minun siteni owat ilmei tullet Christuxes/ coco Rastuwas/ ja myös caikille muille.

1:14 Ja että monda welje HERrasa/ minun siteistäni wahwistetut/ owat paljo rohkiammaxi tullet pelkämät sana puhuman.

1:15 Muutamat tosin Saarnawat Christust cateudest ja wihast: mutta muutamat hywästä tahdosta.

1:16 Ne ilmoittawat Christusta eripuraisudest/ ja ei oikein/ ja luulewat nijn lisäwäns minun sitehini murhetta.

1:17 Mutta nämät rackaudest: sillä he tietäwät minun täsä Evangeliumin wastamisen tähden olewan.

1:18 Mitästä sijs se on ? että Christus cuitengin ilmoitetan/ ehkä cuinga se sijtte tapahtu/ teeskellen eli oikein/ josta minä iloidzen ja wielä tahdon iloita:

1:19 Sillä minä tiedän sen minulleni joutuwan

P. Pawalin Epistola Philipperein tygö

autuudexi/ teidän rucouxenne/ ja Jesuxen
Christuxen Hengen awun cautta.

1:20 Nijn cuin minä odotangin ja toiwon/
etten minä misän häpiään tule/ waan että
Christus nyt/ nijncuin ainakin/ caikella
wapaudella minun ruumisani ylistetän/
tapahtucon se elämän eli cuoleman cautta:

1:21 Sillä Christus on minulle elämä/ ja
cuolema on minulle woitto.

1:22 Mutta jos minä saan Lihasa elä/ nijn se
enemmän hedelmätä tuotta: waan en minä
tiedä cumman minä walidzen:

1:23 Sillä molemmilda minä ahdistetan. Minä
halajan täädä eritä/ ja olla Christuxen cansa/
joca myös paljo parambi olis.

1:24 Mutta paljo tarpellisembi on Lihasa olla
teidän tähtenne.

1:25 Ja minä tiedän totisest/ että minun pitä
oleman/ ja teidän caickein cansan pysymän/
teidän parhaxen/ ja usconne iloxi.

1:26 Että te teitän sangen Christuxes Jesuxes
kerscaisitte/ minun palajamiseni cautta teidän
tygön.

1:27 WAeldacat ainoastans nijncuin
Christuxen Evangeliumille sowelias olis/ että
jos minä tulen ja näen teidän/ eli poisollesani
saan cuulla teistä/ että te oletta yhdes henges
ja yhdes sielus/ ja nijn meidän cansam
Evangeliumin Uscosa kilwoittelettä.

1:28 Ja älkät andaco misän peljätettä teitän
teidän wastanseisojildan/ joca tosin heille
cadotuxen mercki on: mutta teille autuudexi/
ja se on Jumalasta:

1:29 Sillä teille on annettu Christuxen
puolesta/ ei ainoastans että te hänen päällens
uscotta/ mutta myös kärsittä hänen tähtens.

1:30 Ja pysytte sijnä kilwoituxes cuin te
minusa näitte/ ja nyt minusta cuuletta.

*Vers.16. Lisäwäns) Hän puhu uscomattomist
Judalaisist/ jotca Evangeliumita wainoisit/ ja
sentähden täydyi hänen sijtä usein puhua/ ja
muillekin ilmoitta. Jonga cautta se myös*

*lewitetyxi tuli/ ja monelda Saarnatuxi: nijn
myös monelda wastanotetuxi/ cosca he
ymmärsit/ että Judalaiset cateudest sitä
wainoisit.*

II. Lucu .

*APostoli neuwo Philippereitä yximielisyyteen/
rackauteen ja nöyryteen/ Christuxen tawalla/
v. 1. joca hänen alendamisens jälkeen on tullut
caickein corkeimban cunniaan ja Majestetijn/
v. 5. Nijn myös cuuliaisuteen/ ja murhetta
pitämän heidän autuudestans/ v. 12.
Kärsimiseen ja nuhtettomaan elämään/
Evangeliumis/ täsä mailmas/ v. 14. Lohdutta
heitä/ että hän toiwoi pian saapans lähettä
Timotheuxen/ ja myös idzekin tulla heidän
tygöns/ v. 19. Sano lähettäwäns
Epaphrodituxen/ ja ilmoitta syyn/
mingätähden hän wijpynyt on/ ja rucoile heitä
hänen edestäns/ v. 25.*

2:1 ONgo nyt neuwo teidän tykönän/
Christuxes/ ongo lohdutust rakaudes/ ongo
Hengen osallisutta/ ongo sydämelist
rackautta ja laupiutta ?

2:2 Nijn täyttäkät minun ilon/ että teillä olis
yxi mieli/ yhtäläinen rackaus/ ja te olisitta
yximielisit ja yhtäpitäwäiset.

2:3 Älkät tehkö mitän rijdan eli turhan
cunnian cautta/ waan nöyryden/ pitäin toinen
toisens parembana cuin idzens.

2:4 Ja älkän jocainen oma parastans cadzoco/
waan toisen parasta.

2:5 Cullakin olcon se ajatus cuin Christuxella
Jesuxella oli/

2:6 Joca/ waicka hän oli Jumalan muodos/ ei
lukenut saalihixi Jumalan muotoinen olla:

2:7 Waan alensi idzens/ otti orjan muodon
päällens/ ja tuli muiden ihmisten wertaisexi/
ja löyttin menoisa nijncuin ihminen.

2:8 Nöyrytti idzens/ ja oli cuoleman saacka
cuuliainen/ ja Ristin cuoleman asti.

P. Pawalin Epistola Philipperein tygö

2:9 Sentähden on Jumala hänen myös corgottanut ja andanut hänelle nimen/ joca caickia nimiä suurin on/
2:10 Että Jesuxen nimeen pitä caicki polwet heidäns cumartaman/ jotca Taiwasa/ ja maan päällä/ ja maan alla owat.
2:11 Ja caicki kielet pitä tunnustaman/ että Jesus Christus on HERra/ Isän Jumalan cunniaxi.
2:12 SEntähden/ minun rackani/ nijncuin te aina oletta cuuliaiset ollet/ ei ainoastans minun läsnä ollesani/ mutta myös paljo enämmin minun poisollesani/ laittacat pelgolla ja wapistuxella/ että te autuaxi tulisitta:
2:13 Sillä Jumala waicutta teisä/ sekä tahdon että toimituxen/ hänen hywän suosions jälken.
2:14 Tehkät caicki napisemata ja epäilemätä:
2:15 Että te olisitta paidzi panetusta/ selkiät ja laittamattomat Jumalan lapset/ sen äpärän ja häijyn sugun keskellä/ ja paistacat heidän seasans nijncuin kyntilät mailmasa/ sijnä/ että te elämän sanasa pysytte.
2:16 Minulle Christuxen päiwänä kerscamisexi/ etten minä huckan juosnut olis/ eli turhan työtä tehnyt.
2:17 Ja jos minä uhrataisin teidän usconna uhrin ja Jumalan palweluxenne tähden/ nijn minä iloidzisin ja riemuidzisin caickein teidän cansan.
2:18 Sentähden pitä teidängin minun cansani iloidzeman ja riemuidzeman.
2:19 MUtta minä toiwon HERras Jesuxes/ että minä pian Timotheuxen teidän tygönne lähetän/ että minäkin ihastuisin/ cosca minä tietä saan/ cuinga teidän kätenne käy:
2:20 Sillä ei minulla ole ketän/ jolla yxi mieli minun cansani on/ ja joca nijn wisust murhen teistä pitä.
2:21 Sillä he edziwät caicki omaistans/ ja ei Jesuxen oma.
2:22 Mutta te tiedätte hänen kiusauxens: sillä

nijncuin lapsi Isäns cansa on/ nijn on hän minun cansani Evangeliumis palwellut.
2:23 Sen minä toiwon cohta teille lähettäwäni/ cosca minä olen asiani toimittanut.
2:24 Mutta minä uscallan HERran päälle/ että minä idzekin olen pian sinne tulewa.
2:25 WAan/ minun nähdäxeni/ olis tarpellinen teidän tygönne lähettä welje Epaphroditusta/ joca minun apulaisen/ ja sotacumpanin/ ja teidän myös Apostolin on: joca minua hädäs palweli:
2:26 Sillä hän ikäwöidze caickia teitä/ ja oli suruisans/ että te hänen kipiäxi cuullet olitta/ nijncuin hän jo cuolema kielis olikin.
2:27 Mutta Jumala armahti hänen päällens/ ei ainoastans hänen päällens/ waan myös minun päälleni/ etten minä murhetta murhen päälle olis saanut.
2:28 Mutta minä olen hänen sitä pikemmin lähettänyt/ että te hänen saisitta nähdä/ ja wastudest iloidzisitta: ja minulla myös wähemi murhetta olis.
2:29 Nijn ottacat händä HERrasa wastaan/ caikella ilolla/ ja pitäkät sencaltaiset cunniasa.
2:30 Sillä Christuxen asian tähden oli hän nijn cuolemata läHes tynyt/ että hän wäähä kyllä hengens puoleen ajatteli/ waan olis minua teidän puolestanne palwellut.

Vers.9. Corgottanut) Tämä cunnia on Christuxelle ihmisen luonnon puolesta tapahtunut: sillä ei jumalus aletta eikä ylöttä taita. Athanasius Excelsus nomen Vnde est Nijncuin myös se sana: Echarisato , osotta/ ja on sanottu: lahjoitettu eli annettu. v. 10. Maan alla) Owat cadotetut/ jotca myös wijmeisnä päiwänä Christuxelle sen cunnian tekewät/ ja tunnustawat hänen HERraxens. v. 13. Jumala waicutta) Tästä nähdän/ että ihmisen wapa ehto/ wäkwewys ja woima/ ei kelpa mitän sijhen cuin hywä on/ ja hänelle autudexi tule: mutta mitä hän sijhen teke/ nijn se on caicki

P. Pawalin Epistola Philipperein tygö

Jumalalda. Aug. v. 14. Epäilemätä) Ettei he Jumalata watan napolis eli nurisis/ ei myös huikendelis uscos/ kärsimättömyden tähden. v. 17. Jos minä uhrataisin) se on/ jos minun wielä sentähden cuolla täydyis/ että minä Evangeliumin ja Uscon cautta olen teitä Jumalan palwelioixi ja uhrixi tehnyt/ nijn minä tahdon sen ilolla tehdä/ ja teidän pitä myös minulle sen ilolla suoman.

III. Lucu .

WÄäriä Apostoleita pitä cawahtaman/ jotca Lakia ja ymbärinsleickausta Saarnaisit/ v. 1. Tiettäwäxi tehdän/ cutca oikiat ymbärinsleicatut owat/ v. 3. Apostoli sano: jos jocu turwa Lakijn ja Lain wanhurscauteen/ nijn ei hän saa sitä tekemät olla/ v. 4. mutta hän luke sen wahingoxi ja loaxi: että hän sais sen wanhurscauden joca tule Uscost ja Christuxen päälle/ v. 7. Waicka ei hän täsä täydellinen ollut/ nijn hän cuitengin sijnä pysyi/ v. 12. Neuwo nijn tekemän/ ja oleman hänen seurajans/ v. 15. Kirjoitta wääräin Apostolitten/ v. 18. ja oikiain Christittyin menon ja elämän/ v. 20.

3:1 Rackat weljet/ riemuitcat wielä HERrasa: Että minä teille yhdellä tawalla kirjoitan/ en minä sijtä suutu: sillä se teke teidän wahwemmaxi.

3:2 Cawahtacat teitän coirilda/ cawahtacat teitän pahoilda työmiehildä/ cawahtacat poisleickamisesta:

3:3 Sillä me olemma se ymbärinsleickaus/ jotca Jumalata Henges palwelemma/ ja kerscamma meitäm Christuxes Jesuxes: ja emme turwa lihaan.

3:4 Ehkä minulla olis josta minä lihasa kerscaisin. Jos jocu tahto lihaan uscalda: minä paljo enemmän/

3:5 Joca cadexandena päiwänä ymbärinsleicattu olen/ ja olen Israelin

Canssast Benjaminin sugusta: Hebreri Hebrereistä:

3:6 Lain jälken Phariseus/ kijwaudest Seuracunnan wainoja/ wanhurscaudes/ joca Laista tule/ olen minä nuhtetoin.

3:7 Mutta minun woittoni olen minä Christuxen tähden wahingoxi lukenut:

3:8 Sillä minä luen caicki wahingoxi/ sen ylönpaldisen Christuxen Jesuxen minun HERrani tundemisen suhten/ jonga tähden minä olen caicki wahingoxi lukenut/ ja ne raiscana pidän.

3:9 Että minä Christuxen woittaisin/ ja hänesä löyttäisin/ ettei minun wanhurscaudeni Laista olis/ waan joca tule Uscosta Christuxen päälle/ nimittäin/ se wanhurscaus joca Jumalalda Uscolle omistetän.

3:10 Händä tutaxeni/ ja hänen ylösnousemisen woima/ ja kärsimisen osallisutta/ ja tulen hänen cuolemans caltaisexi.

3:11 Jolla minä myös hänen cuolluitten ylösnousemises cohtawa olen.

3:12 Ei nijn että minä sen jo käsittänyt olen/ eli jo täydellinen olen/ mutta minä ahkeroidzen suurest/ että minä sen myös käsittäisin/ nijncuin minäkin Jesuxes Christuxes käsitetty olen.

3:13 Minun weljeni/ embä minä taida sanoa/ että minä sen jo käsittänyt olen/ mutta minä sanon: minä unohdan sen cuin tacaperin on/ ja wenyttä minuni sen perän cuin edes on.

3:14 Ja samon eteen pannun määrän jälken/ sen callin tawaran jälken/ joca Jumalan cudzumisen cautta/ ylhäldä Christuxes Jesuxes ilmoitetän.

3:15 Nijn monda cuin meistä täydellistä on/ ajatelcamme nijn/ ja jos te toisin ajatteletta/ nijn andacat se Jumalan teillenne ilmoitta.

3:16 Cuitengin että me yhden mitan jälken sijnä waellamme/ johon me joutunet olemma/ ja että me yximieliset olisimma.

3:17 SEuratcat/ rackat weljet/ minua/ ja

P. Pawalin Epistola Philipperein tygö

cadzocat nijtä/ jotca nijn waeldawat/ cuin te meidän idze näitte:

3:18 Sillä monda waeldawat/ joista minä jo usein olen teille sanonut/ ja nytkin itkein sanon/ he owat Christuxen Ristin wiholliset/ joidenga loppu on cadotus/ ja heidän wadzans on heidän jumalans/ ja heidän cunnians joutu heille häpiäxi/ jotca mailmallisia racastawat.

3:19 Mutta meidän menomme on Taiwahis/ josta me Lunastajata HERra Jesusta Christusta odotamme/ joca meidän heicon ruumimma kircasta/ että se hänen kirckan ruumins caltainen olis.

3:20 Sillä woimalla/ jolla hän myös woi caicki idzellens alammaisexi tehdä.

Vers.2. Poisleickamisesta) Hän cudzu wäärät opettajat poisleickamisexi: sillä he opetit ymbärinsleickauxen olewan tarpellisen wanhurscauteen/ jonga cautta ihmisten sydämet uscosta poisleicatan. v. 3. & 4. Lihaan) se on ymbärinsleickauheen/ ja muihin ihmisten säätyihin. v. 6. Nuhtetoin) Ihmisten seas. v. 12. Käsitetty olen) Se on/ Christus on minun cudzunut ja andanut tulla armohons: händä minä mielelläni seuraisin ja käsitäisin. v. 15. Täydellistä on) Ne jotca ahkerudella ja totuudella Jumalata palwella tahtowat. v. 16. Mitan) Nijn ettei tämä ilmoitus olis usco eikä hengellistä yximielisyyttä wastan.

IV. Lucu .

APostoli neuwo pysymän puhtas Evangeliumin opis/ v. 1. yximielisyyteen/ v. 2. laupiuteen/ v. 3. iloon HERrasa/ v. 4. Siweyteen/ v. 5. Rucouheen ja anomiseen/ v. 6. ja muihin Christillisijn tapoihin/ v. 8. Kijttä heitä heidän hyväin tecoins edest/ ja sen awun edest/ cuin he hänelle usein olit osottanet/ erinomaisest Epaphrodituxen cautta/ v. 10. Päättä terwetyxillä/ v. 21.

4:1 MInun rackat ja ihanat weljeni/ minun ilon ja minun Cruunun/ olcat nijn HERrasa/ minun rackani.

4:2 Euodiat minä neuwon/ ja Syntyches t minä neuwon/ että he HERrasa yximielisit olisit.

4:3 Ja minä rucoilen sinua minun toimellinen cumpanin/ ole nijlle awullinen/ jotca minun cansani Evangeliumis kilwoitellet owat/ Clemetin ja muiden minun auttajaini cansa/ joiden nimi elämän Kirjas on.

4:4 ILoitcat aina HERrasa/ ja taas minä sanon: iloitcat.

4:5 Olcon teidän siweydenne caikille ihmisille tiettäwä.

4:6 HERra on läsnä/ älkät murehtico/ waan olcon teidän anomuxen caikis asiois Jumalalle tiettäwä/ caikella rucouxella/ pyytämisellä ja kijtoxella.

4:7 Ja Jumalan Rauha/ joca caiken ymmärryksen ylidzekäy/ warjelcon teidän sydämen ja taiton/ Christuxes Jesuxes.

4:8 WIELä/ rackat weljet/ mikä tosi/ mikä cunnialinen/ mikä oikein/ mikä puhdas/ mikä sowelias on/ ja mikä hywin cuulu/ ongo jotacuta hywä tapa ja ongo kijtos/ ajatelcat nijtä.

4:9 Mitä te myös opitta/ ja saitta/ ja cuulitta/ ja nähnet oletta minusa/ se tehkät/ nijn rauhan Jumala on teidän cansan.

4:10 MUtta minä olen suurest iloinen HERrasa/ että te oletta taas wirwonnet minun tähteni sureman/ ehkä teidän jocapaicas on kyllä suremista ollut/ waan ei teillä ollut tila:

4:11 Embä minä sitä sentähden sano/ että minulda jotakin puuttui: sillä minä olen oppenut joisa minä olen/ nijhin tytymän.

4:12 Minä taidan nöyrä olla/ ja taidan myös corkia olla. Minä olen caikis jocaidzelle sowelias/ taidan rawittu olla ja isota/ hyötyä ja köyhtyä.

4:13 Minä woin caicki/ sen cautta joca minun wäkewäxi teke/ Christus.

P. Pawalin Epistola Philipperein tygö

4:14 Cuitengin te teittä hywin/ että te minun murheni päälennet otitta.
4:15 Mutta te Philipperit tiedätte/ ettei ensin Evangeliumin algusta/ cosca minä Macedoniasta läxin/ yxikän Seuracunda minun cansani mitän ollut jacanut andamisen ja ottamisen lugun jälkeen/ waan ainoastans te:
4:16 Sillä cosca minä THessalonicas olin/ lähetitte te wihdoin minun tarpeni/ ja taas toisen kerran.
4:17 Ei nijn että minä lahjoja pyysin/ waan ahkeroidzin sitä/ että teidän lugusan ylidzenwuotawa hedelmä olis.
4:18 Sillä minulla on caicki/ ja yldäkyllä/ ja minä olen täytetty/ sijtte cuin minä Epaphrodituxen cansa sain sen cuin teidän minulle lähetetty oli/ makian hajun/ otollisen ja Jumalalle kelwollisen uhrin.
4:19 Mutta minun Jumalan on teille andawa hänen rickaudestans caicki teidän tarpenne/ Cunnias/ Jesuxen Christuxen cautta.
4:20 Mutta Jumalalle ja meidän Isällem olcon kijtos ijancaickisest ijancaickisehen/ Amen.
4:21 Terwettäkät caickia Pyhiä Christuxes

Jesuxes.
4:22 Teitä terwettäwät ne weljet/ jotca minun cansani owat.
4:23 Teitä terwettäwät caicki Pyhät/ erinomattain ne jotca Keisarin perHes tä owat.
4:24 Meidän HERran Jesuxen Christuxen armo olcon caickein teidän cansan/ Amen.
Kirjoitettu Romista/ Epaphrodituxen cansa.

Vers.2. Cumpanin) Tästä näky/ että Pawalilla on emändä ollut/ Nijn cuin Ignat. ad Philadel. ja Clemens hänestä ja muista Apostoleista kirjoittawat. Lutherus luule/ että hän täsä puhu jostacusta hänen uscollisest weljestäns Evangeliumis/ joca olis ollut ylimmäinen Pispä Philippis. v. eod. Elämän Kirjas) On Christus/ johonga Jumala kirjoitta/ ja on kirjoittanut eli walinnut caicki/ jotca hän ijancaickisudest cadzonut uscowaisixi hänen päällens/ ja sijnä uscos pysywäisexi aina loppun asti. v. 8. Mikä tosi) Cosca caicki tehdän mitä tämä käsky waati/ jos sijtte enä taita tehdyxi tulla cuin tämä käsky waati/ se luettacon lijaxi työxi/ ja myytäkön muille. Ja nijn se tule wähemmäxi cuin ei mitän.

P. Pawalin Epistola Colosserein tygö

Esipuhe P. Pawalin Epistolast Colosserein tygö.

Nijn cuin Epistola Galaterein tygö/ sopi Epistolans cansa Romarein tygö/ ja juuri lyhykäisest sen käsittä/ cuin se toinen lewiämmäldä opetta: nijn myös tämä Colosserein tygö/ jalost sopi sen cansa cuin EpHeserein tygö kirjoitettu on/ ja sen lyhykäisest opetta. I. Lugus/ kijttä Apostoli Colossereita/ ja toiwotta että he Usco pisyisit ja enänisit/ opetta myös mikä Evangeliumi ja Usco on/ nimittäin/ Wijsaus/ joca Christuxen HERraxi ja Jumalaxi tunnusta/ meidän edestämme ristinnaulituxi/ joca mailmas tähänasti salattu oli/ waan nyt hänen wircans cautta julistettu. II. Waara hän heitä ihmisten opetuxist/ jotca aina uscolle wastahacoiset owat/ ja nämät hän nijn selkiäst kirjoitta/ ettei he cusan Ramatus nijn kirjoitetuxi löytä/ ja sängen taitawast nijtä nuhtelee. III. Neuwo heitä/ että he kirckas Usco hedelmäliset olisit caickiniaisillä hywillä töillä keskenäns/ ja kirjoitta jocaidzen Säädyn omaisudet. IV. Luotta hän idzens heidän rucouxijns/ terwettä ja wahwista heitä.

P. Pawalin Epistola Colosserein tygö

I. Lucu .

PAwali terwettä Colossereitä/ v. 1. sano cuullens heidän Uscons Christuxen päälle/ ja kijttä sen edest Jumalata/ v. 4. rucoile Jumalata/ että hän tahdois wieläkin heitä sijnä wahwista ja walista/ v. 9. Sano/ mikä armo ja hywä teco meille on Jumalalda Christuxen cautta osotettu/ v. 12. Mikä Christus Personans/ v. 15. hänen wircans/ toimituxens ja hywäin tecoins puolest on/ v. 20. Jotca Evangeliumis ilmoitetut owat/ jonga palwelia hän oli/ sitä opettaman ja Saarnaman/ v. 23.

1:1 PAwali/ Jesuxen Christuxen Apostoli/ Jumalan tahdosta/ ja weli Timotheus.
1:2 Pyhille ja uscollisille weljille/ jotca owat Colossis.
1:3 Armo olcon teidän cansan/ ja Rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda.
1:4 ME kijtämme Jumalata/ ja meidän HERran Jesuxen Christuxen Isä/ ja rucoilemma aina teidän edestän/ sijttecuin me cuulimma teidän uscon Christuxen Jesuxen päälle/ ja teidän rackauden caickia pyhiä cohtan.
1:5 Sen toiwon tähden/ joca teille Taiwas tallelle pandu on.
1:6 Josta te ennen sen totisen Evangeliumin Saarnan cautta cuullet oletta/ joca teidän tygönne tullut on/ nijncuin myös caicken mailmaan/ ja on hedelmälinen/ nijncuin teisäkin hamast sijtä päiwäst/ cuin te sen cuullet oletta/ ja Jumalan Armon totuudes tunsitta.
1:7 Nijncuin te meidän rackalda cansapalwelialdam Epaphralda opitta/ joca teidän edestän Christuxen uscollinen palwelia on.
1:8 Ja on meille ilmoittanut teidän rackaudenne Hengesä.
1:9 Sentähden myös me/ sijtä päiwästä cuin me sen cuulimma/ emme lacannet teidän

edestän rucoilemast ja anomast/ että te hänen tahtons tundemisella täytetäisin caickinaises hengellises wijsaudes ja toimes.
1:10 Että te otollisest waellaisitta/ kelwaten caikisa HERralle.
1:11 Ja hedelmäidzisitte caikisa hywisä töisä/ ja caswaisitte Jumalan tundemises/ ja wahwistetuxi tulisitte caikella woimalla/ hänen cunnians wäkeyyden jälkeen/ caikes kärsimises ja pitkämielisydes/ ilon cansa.
1:12 Ja kijttäkät Isä/ joca meitä soweliaksi tehnyt on/ osallisexi oleman Pyhain perimiseen/ walkeudes.
1:13 Joca meitä pimeyden Esiwallasta pelasti/ ja on meidän sijrtänyt rackan Poicans waldacundaan.
1:14 Jonga cautta meillä lunastus on/ hänen werens cautta/ nimittäin/ syndein andexi andamus.
1:15 Joca näkymättömän Jumalan cuwa on/ esicoinen ennen caickia luondocappaleita:
1:16 Sillä hänen cauttans owat caicki luodut/ jotca Taiwas ja maan päällä owat/ näkywäiset ja näkymättömät/ Thronit ja Herraudet/ Wallat ja Hallituxet.
1:17 Ne owat caicki hänen cauttans ja hänehen luodut/ ja hän on ennen caickia ja caicki owat hänesä.
1:18 Ja hän on Ruumin/ nimittäin/ Seuracunnan Pää/ joca on alcu ja esicoinen cuolleista.
1:19 Että hän caikisa edellä käwis: sillä nijn kelpais Isälle/ että hänesä olis coconainen täydellisys asunut.
1:20 Ja caicki olis hänen cauttans idze cansans sowitetut/ cuin maasa ja Taiwasa owat: sillä hän teki werens cautta ristin päällä rauhan/ idze cauttans.
1:21 JA te olitta muinen oudot ja wiholliset ymmärryksen puolesta/ pahoisa töisä:
1:22 Mutta nyt hän on teidän sowittanut Lihans Ruumisa/ cuoleman cautta/ että hän teidän saattais pyhäxi/ laittamattomaxi ja

P. Pawalin Epistola Colosserein tygö

nuhtettomaxi hänen caswons edes.

1:23 Jos te muutoin uscosa pysytte/
perustettuna/ wahwana ja horjumattomana/
Evangeliumin toiwosta/ jonga te cuulitta/ joca
on Saarnattu caickein luondocappalden edes
cuin Taiwan alla owat/ jonga/ minä Pawali/
palweljaxi tullut olen.

1:24 Nyt minä minun waiwastani iloidzen/
jonga minä kärsin teidän edestän/ ja sen
palkidzen Lihasani/ cuin Christuxen kärsimises
puuttui/ hänen Ruumins edestä/ joca on
Seuracunda.

1:25 Jonga palweljaxi minä tullut olen
Jumalan Saarnawiran cautta/ joca minulle
teidän seasan annettu on:

1:26 Että minä Jumalan sana runsast
Saarnaisin/ nimittäin/ sijtä salaisudest/ joca
mailman algusta ja sucucunnista on salattu
ollut.

1:27 Mutta nyt on hänen Pyhillens ilmoitettu/
joille Jumala tahdoi sen julista/
mingäcaltainen tämän salaisuuden cunnialinen
rickaus pacanoitten seas olis (joca on Christus
teisä) se cunnian toiwö.

1:28 Jonga me ilmoitamme/ ja caickia ihmisiä
neuwomme/ ja caickia ihmisiä caickinaises
wijsaudes opetamme/ että me jocaidzen
ihmisen Christuxes Jesuxes täydellisexi
saataisimme. Jota minä myös ahkeroidzen/ ja
sen waicutuxen jälkeen kilwoittelen/ joca
minusa wäkewästi waicutta.

*Vers.15. Esicoinen) Ei nijñ että hän on luotu
Jumalan luonnon puolesta/ mutta nijñcuin
Ambrosius ja Chrysostomus tästä kirjoittawat/
että hän ennen caickia luondocappalita oli. v.
13. Pää) Ei usiammast Seuracunnan päästä
lueta/ ei myös hänellä taidackan usiambata
olla/ ettei hän caxipäisexi köpelixi tulis. v. 19.
Täydellisys) Nimittäin/ caicki Jumalan luonnon
täydellisys/ nijñcuin cap. seq. v. 9. on. v. 24.
Cuin Christuxen kärsimises puuttui)
Christuxen kärsiminen on cahtalainen: yxi on/*

*cuin hän omasa luonollises ruumisans kärsinyt
on/ meidän syndeim ja lunastuxen tähden.
Sen hän on yxinäns kärsinyt/ Esa. 63:3. ja on
Ristin päällä täytetty/ Ioh. 19:30. Hebr. 10:14.
Sentähden ei Pawali eikä jocu muu meidän
edestäm ole kärsinyt/ nijñcuin hän todista/ 1.
Cor.1:13. Toinen on/ cuin hän hengellises
ruumisans kärsi/ se on/ hänen Seuracunnans
jäsenis/ josta hän Act. 9. puhu: Saul/ Saul/
mixis wainot minua ? Tämä kärsiminen ei lopu
ennen wijmeistä päiwä/ ja ei tapahdu syndein
andexi andamisen tähden/ mutta muiden
hyödytysten tähden: tämän sano Pawali idze
täyttäwäns nijñ paljo cuin hänen osaans tule/
Christuxen Seuracunnan tähden/ hänelle
Evangeliumita Saarnatesans/ että hän sen
cautta raketaisin ja wahwistettaisin.*

II. Lucu .

*APostoli ilmoitta heille suruns heistä/ että he
Christuxen tundemises caswaisit/ v. 1. ja ei
sijtä wilpistelis/ v. 4. Philosophian eli ihmisten
säätöin cautta/ v. 8. Sillä heillä olit caicki
Christuxes/ v. 9. he olit hänes castetut/ v. 11.
haudatut ja nosnet/ v. 12. hänen cansans
eläwäxi tehdyt: että he sencaltaisist säädöist
wapat olisit/ v. 13. Nijñ myös nijstä/ jotca
Lakia waadeit/ joca oli ainoastans warjo
Christuxeen/ v. 16. Eli nijstä/ jotca
ulcocullaisudest opetit idze ajateldua nöyryttä
eli hengellisyttä/ ja nijñ Päästä Christuxesta
harhaelit/ v. 18. joca ainoastans oli muoto
wijsauteen/ v. 22.*

2:1 MInä soisin teidän tietäwän sen
kilwoituxen cuin minulla on teistä/ ja nijstä
jotca Laodiceas owat/ ja caikista nijstä/ jotca
ei minun caswojani Lihasa nähnet:

2:2 Että heidän sydämens saisit lohdutuxen/
ja lijtetyxi tulisit rackaudes caicken rickauten/
täydellises ymmärryxes/ joca on Jumalan ja
Isän/ ja Christuxen salaisuuden tundemises.

P. Pawalin Epistola Colosserein tygö

2:3 Josa caicki wijsauden ja taidon tawarat peitetyt owat.

2:4 Mutta minä sanon/ ettei jocu teitä wiettelis makeilla puheilla:

2:5 Sillä waicka en minä Lihäs läsnä ole/ nijn minä cuitengin Henges teidän tykönän olen/ iloidzen ja näen teidän toimellisuden/ ja teidän wahwan Usconna Christuxen päälle.

2:6 Että te nyt HERran Jesuxen Christuxen oletta wastan ottanet/ nijn waeldacat hänes/ ja olcat häneen juuritetut ja raketut.

2:7 Ja olcat uscosa pisywäiset/ nijncuin te oppenet oletta/ ja olcat runsast hänesä kijtolliset.

2:8 Cadzocat ettei jocu teitä wiettele Philosophian ja turhain jaaritusten cautta/ ihmisten opin ja mailmallisten säätyin jälkeen/ ja ei Christuxen jälkeen:

2:9 Sillä hänes asu ruumillisest coco jumaluden täydellisyys.

2:10 Ja te oletta hänesä täydelliset/ joca caiken Herrauden ja Esiwallan pää on.

2:11 Jonga cautta te myös ymbärinsleicatut oletta/ sillä ymbärinsleickauxella joca käsitä tapahtu/ syndisen ruumin poispanemisen cautta/ lihasa/ nimittäin/ Christuxen ymbärinsleickauxella:

2:12 Sijnä/ että te hänen Cansans oletta Casten cautta haudatut. Josa te myös ylösnosnet oletta uscon cautta/ jonga Jumala waicutta/ joca hänen cuolleista herättänyt on.

2:13 Ja on teidän hänen cansans eläwäxi tehnyt/ cosca te synnisä cuollet olitta/ ja teidän lihanne esinahas. Ja on meille caicki synnit andexi andanut.

2:14 Ja on pois pyhkinyt sen käsikirjoituxen/ joca meitä wastan oli/ joca säätyin cautta tuli/ ja oli meille wastahacoinen/ sen hän keskeldä poisotti ja ristinnaulidzi.

2:15 Ja on rijsunut wallituxet ja wäkewydet/ ja toi heidän näkywin/ ja sai heistä woiton cunnian idze cauttans.

2:16 NIin älkät sijs saldico yhdengän tehdä

oma tundo ruast eli juomast/ taicka määrätyistä pyhäpäiwistä/ ei udesta Cuusta/ eikä Sabbatheista.

2:17 Jotca olit tulewaisen warjo/ mutta idze ruumis on Christuxes.

2:18 Älkät saldico teidän palckan kenengän poistemmata/ jotca oman ehdons jälkeen waeldawat/ nöyrydes ja Engelein hengellisydes:

2:19 Joita ei hän coscan nähnyt ole/ ja on turhan hänen lihallises mielesäns paisunut. Ja ei hän pidä händäns Pääsä/ josta coco ruumis/ jäsenistä ja raadioista saa wäkewyden/ ja toinen toisesans coosa rippu/ ja nijn sijnä lisämises caswa/ cuin Jumala anda.

2:20 NIin että te jo oletta Christuxen cansa mailman säädyistä cuollet: mixi te sijs teitän annatte säädyillä solmita/ nijncuin te wielä mailmas eläisitte ?

2:21 Jotca sanowat: Älä sijhen rupe. Älä tätä maista. Älä sitä pitele.

2:22 Jotca cuitengin caicki culumises huckuwat/ ja ihmisten käskyt ja opit owat.

2:23 Joilla kyllä wijsauden muoto on/ idzewalitus hengellisydes ja nöyrydes/ ja sentähden/ ettei he ruumistans armahda/ eikä tee lihallens hänen cunniatans hänen tarpeisans.

Vers.4. Puheilla) Jotca järki ja toimi selkiäxi ja wahwaxi duomidze/ nijncuin se oppi töistä ja ihmisen omast ansiost. v. 8. Philosophian) Joca tapahtu/ cosca Uscon asiois enämmin nijsä perustuxis ja todistuxis riputan/ cuin Philosophiast ja omast järjest otetut owat/ cuin Jumalan selkiätä sana uscotan ja seuratan. Mutta cosca Jumalan sana caickein totisna pidetän/ ja ei sitä selitetä eikä ymmärretä järjen jälkeen/ mutta nijncuin sanat saldiwat/ että Philosophia on ainoastans cohtullisna apuna/ että sen cautta Jumalan sana selkemmin ja paremmin ymmärrettäisin/

P. Pawalin Epistola Colosserein tygö

ja nijñ ei Philosophialda kengän petetä/ mutta Jumalan sana terwellisembään ymmärryheen autetan. Paidi sitä/ on myös Philosophia callis Jumalan lahja/ ja ei ylöncadzottapa/ nimittäin/ cosca se oikias arwos pidetän/ cosca hän pysy rajoisans/ nijsä asiois cuin hänelle erinomattain tulewat/ ja ei omista idzellens hallitusta Pyhä Ramatus/ mutta pysy nöyränä pijcana. v. 9. Hänes) se on/ Inhimillises luonnosans. v. eod. Ruumillisest dictum v. 10 Täydelliset) se on/ cosca teillä Christus on/ silloin teillä on caicki/ nijñ ettei teidän enämbi tarwita jotacuta edzimän. v. 14. Käsikirjoituxen) Ei ole meitä watan mitän nijñ cowa/ cuin meidän omatundom/ jolla me nijñcuin omalla kirjoituxella woitetan/ cosca Laki ilmoitta meidän syndim/ josta tämä kirjoitus kirjoitettu on/ mutta Christus ristilläns meidän caikista sencaltaisista pelasta/ ja aja Perkelen synnin cansa pois v. 23. Cunniatans) Jumala tahto että ruumis pitä cunnias pidettämän/ se on/ hänellä pitä oleman hänen elatuxens/ waattens/ etc. mitä hän tarwidze/ ja ei pidä ylönpaldisella paastolla/ työllä/ walwomisella eli mahdottomalla puhtaudella turmeldaman/ nijñcuin ihmisten oppi teke.

III. Lucu .

APostoli neuwo heitä/ että cosca he olit Christuxen cansa cuolluist nosnet/ v. 1. cuolettaman lihans/ v. 5. rijsuman wanhan ihmisen himoinens/ v. 8. ja tekemän idzens vdexi ihmisexi caikis Christillisis tawois/ v. 10. erinomattain rackaudes/ v. 14. ja Jumalan sanan harjoituxes/ v. 16. Erinomattain neuwo hän pariscundia/ v. 18. lapsia ja wanhembita/ v. 20. palwelioita ja Herroja/ cuinga heidän tule toinen toisens cansa elä/ v. 22.

3:1 JOs te Christuxen cansa ylösosnet oletta/ nijñ edzikät nijtä cuin ylhällä owat/ cusa

Christus istu Jumalan oikiällä kädellä.

3:2 Pyrkikät nijden perän cuin ylhällä owat/ ja ei nijden perän cuin maan päällä owat:

3:3 Sillä te oletta cuollet/ ja teidän elämänne on kätkeyty Christuxen cansa/ Jumalasa.

3:4 Mutta cosca Christus/ teidän elämän ilmoitetuxi tule/ silloin tekin hänen cansans cunniasa ilmoitetan.

3:5 Niin cuolettacat sentähden teidän jäsenen/ jotca maan päällä owat/ huoruus/ saastaisuus/ häpiäinen himo/ rietta halaus ja ahneus (joca on epäjumalain palwelus)

3:6 Jongatähden Jumalan wiha epäuskoisten lasten päälle tule.

3:7 Joisa tekin muinen walsitta/ cosca te nijsä elittä.

3:8 Mutta pangat pois teistän caickinainen wiha/ hirmuisuus/ pahuus/ pilcka/ ilkiät sanat teidän suustan/ älkät walehtelco keskenän.

3:9 Poisrijsucat teistän wanha ihminen tecoinens/

3:10 Ja päällen pukecat usi/ joca hänen tundemiseens udistetan/ hänen cuwans jälken joca sen luonut on.

3:11 Cusa ei ole Grekiläinen/ ei Judalainen/ ei ymbärinsleiskaus/ ei esinahca/ ei Barbarus/ ei Schyta/ ei orja/ ei wapa/ waan caicki caikisa Christus.

3:12 Nijñ pukecat sijs teidän nijñcuin Jumalan walitut/ pyhät ja rackat/ sydämelises laupiudes/ ystäwydes/ nöyrydes/ hiljaisudes ja kärsimises.

3:13 Ja kärsikät toinen toistan: ja andexi andacat toinen toisellen/ jos jollakin on cannetta toista watan. Nijñcuin Christus teille on andexi andanut/ nijñ myös tekin tehkät.

3:14 Mutta ennen caickia pukecat päällenne rackaus/ joca on täydellisyden side.

3:15 Ja Jumalan rauha hallitcon teidän sydämisen/ johonga te cudzutut oletta/ yhten ruumisen. Ja olcat kijtolliset.

3:16 Asucan Jumalan sana runsast teisä/ caikella wijsaudella. Opettacat ja neuwocat

P. Pawalin Epistola Colosserein tygö

teitän keskenän/ Psalmeilla ja kijtoswirsillä/ ja hengellisillä lauluilla/ weisaten armon cautta HERralle teidän sydämisänne.

3:17 Ja caicki mitä te teette puhella eli työllä/ nijn tehkät caicki HERran Jesuxen nimeen/ ja kijttäkät Jumalata ja Isä hänen cauttans.

3:18 WAimot/ olcat miehilleen alammaiset HERrasa/ nijncuin cohtullinen on.

3:19 Miehet/ racastacat teidän waimojan/ ja älkät olco tylt heitä watan.

3:20 LAPset/ olcat cuuliaiset wanhimmilleen caikisa: sillä se on HERralle hywin otollinen.

3:21 Isät/ älkät kehoittaco teidän lapsian/ ettei he araxi tulis.

3:22 PALweliat/ olcat cuuliaiset caikis teidän ruumillisille isännilleen/ ei silmäin edes palwellen/ nijncuin ihmisten miellä noutain/ waan sydämen yxikertaisudes/ ja Jumalan pelgosa.

3:23 Caicki mitä te teette/ se tehkät sydämestän/ nijncuin HERralle/ ja ei ihmisille.

3:24 Ja tietkät että te saatte HERralda perimisen palcan: sillä te palweletta HERra Christusta.

3:25 Mutta joca wäärin teke/ sen pitä saaman sen jälkeen cuin hän wäärin tehnyt on: sillä ei pidä muotoa cadzottaman.

Vers.1. Edzikät nijtä cuin ylhällä owat) Ei tämä ylhällä oleminen ole joca paicka Taiwas/ mutta cuin muutoin corkia/ taiwallinen ja hengellinen on: nijncuin Jumalan waldacunda/ joca on uscos/ udes elämäs/ wanhurscaudes/ rauhas ja ilos/ Pyhäsä Hengesä/ Rom. 14:8. Nijncuin myös seurawaisist nähdän/ joisa hän sen wanhan ihmisen rijsumisexi ja uden ihmisen pukemisexi cudzu. igitur audiendum dicta Sed v. 14. Täydellisyyden side) Nijn cudzutan rackaus/ että hänen cauttans Christityt yhdes rippuwat/ nijncuin coconaises ja täydellises ruumis/ jonga cautta rijta ja eripuraisus catke ja särjetän. v. 15. Jumalan rauha hallitcon) Se

on/ hän olcon teidän opettajan/ ja warjelcon teitä caikes kiusauxes/ ettet te Jumalata watan nurisis/ mutta luotaisit idzen hänen päällens.

IV. Lucu .

Apostoli neuwo rucoileman ja kijttämän/ erinomattain Evangeliumin menestyxen edest/ v. 2. että he myös eläisit toimellisest uscomattomain cansa/ v. 5. Lupa lähettä Tychicuxen ja Onesimuxen sanoman/ cuinga hänen kätens käy/ v. 7. Päättä terwetyxellä/ v. 10.

4:1 ISännät/ se cuin oikeus ja cohtuus on/ nijn osottacat palweliolle/ tietten että teilläkin on HERra Taiwas.

4:2 OLcat alinomaisest rucouxisa/ walwain nijsä kijtoxella/ ja rucoilcat meidängin edestäm/

4:3 Että Jumala meille sanans owen awais/ Christuxen salaisutta puhuman/ jongatähden minä myös sidottu olen:

4:4 Että minä sen julistaisin/ nijncuin minun puhua tulis.

4:5 Waeldacat wijsast nijden cansa cuin ulcona owat/ ja asettacat idzen ajan jälkeen.

4:6 Teidän puhen olcon aina sowelias/ ja suolalla secoitettu/ että te tiedäisitte/ cuinga teidän pitä jocaista wastaman.

4:7 CAikista minun menoistani pitä Tychicuxen/ sen rackan weljen ja uscollisen palwelian ja apulaisen HERrasa/ teille tiettäwäxi tekemän.

4:8 Jonga minä sitäwarten lähetin/ että minä saisin tietä cuinga teidän käten käy/ ja että hän teidän sydämenne lohduais:

4:9 Ynnä Onesimuxen/ uscollisen ja rackan weljen cansa/ joca yxi teistä on. Cuinga caicki täällä owat/ he teille tiettäwäxi tekewät.

4:10 ARistarchus minun cansafangin/ terwettä teitä/ ja Marcus/ Barnabaxen newa/ joista te

P. Pawalin Epistola Colosserein tygö

muutamat käskyt saanet oletta/ ja jos hän tule teidän tygön/ niijn ottacat händä watan.
4:11 Ja Jesus/ joca Justuxexi cudzutan/ jotca ymbärinsleickauxesta owat. Nämät ainoastans owat minun auattajani Jumalan waldacundaan/ jotca minulle lohduwuxexi ollet owat.
4:12 Teitä terwettä Epaphras/ joca on Christuxen palwelia yxi teistä/ ja rucoile ahkerast teidän edestän/ että te täydelliset olisitta/ caikella Jumalan tahdolla täytetyt.
4:13 Sillä minä todistan hänestä/ että hän suuren kijwauden teistä pitä/ ja niijstä jotca Laodiceas ja Hierapolis owat.
4:14 Teitä terwettä Lucas Lääkäri/ se rackahin/ ja Demas.

4:15 TERwettäkäät weljiä Laodiceas/ ja Nimphat/ ja sitä Seuracunda cuin hänen huonesans on.
4:16 Ja cosca tämä Epistola on teidän edesänne luettu/ niijn laittacat että se Laodiceangin Seuracunnas luetaisin/ ja että tekin sen Epistolän lukisitte/ joca Laodiceasta on.
4:17 Ja sanocat Archippuxelle: pidä wirastas waari/ jongas HERrasa saanut olet/ että sen toimitat.
4:18 Terwetys minun/ Pawalin/ kädelläni. Muistacat minun siteitäni. Armo olcon teidän cansan/ Amen. Kirjoitettu Romista Tychicuxen ja Onesimuxen cansa.

P. Pawalin Edellinen Epistola THessalonicerein tygö .

Esipuhe P. Pawalin Edellisest Epistolast THessalonicerein tygö .

Tämän Epistolän kirjoitta P. Pawali erinomaisest rackaudest/ ja Apostolisest surust: sillä hän kijttä heitä cahdes ensimmäises Lugus/ että he olit häneldä Evangeliumin sencaltaisella todella watan ottanet/ että he wainos ja waiwas sijnä pysyit/ ja olit caikille näyttänet Uscons. Ja olit Judalaisilda/ heidän omilda langoildans/ waino kärsinet/ niijn cuin Christus ja hänen Apostolins: Niijn cuin hän idzekin heidän tykönäns kärsinyt oli/ heille opixi ja oli pyhä elämätä heidän tykönäns pitänyt. Sijtte kijttä hän Jumalata/ että hänen Evangeliumins Saarna oli sencaltaisen hedelmän heidän tykönäns saattanut. III. Osotta hän hänen ahkerudens ja suruns/ ettei sencaltainen hänen työns/ ja heidän kijtettäpä alcuns/ pitänyt Perkelen ja hänen Apostoleins cautta/ ihmisten opilla turmeldaman. Sentähden oli hän Timotheuxen ennen heidän tygöns näitä ilmoittaman lähettänyt. Ja kijttä Jumalata/ että se löyttin heidän tykönäns oikein tapahtunen/ ja toiwotta että he wielä hyödyisit ja lisäyndyisit. IV. Neuwo hän heitä syndiä cawahtaman/ ja toinen toisellens hywä tekemän. Wasta myös heidän kysymyxeens/ cuin he Timotheuxen cautta häneldä kysynet olit/ cuolluitten ylösnousemisest: jos he caicki yhtä haawa elickä toinen toisens jälken ylösnousewat? V. Kirjoitta hän wijmeisest päiwästä/ cuinga se picaisest ja äkist tulewa on. Anda heille muutamat tarpelliset säädyt/ muita hallita/ ja cuinga heidän toinen toistans opettaman/ ja toinen toisens cansa elämän pitä.

I. Lucu .

Pawali terwettä THessalonicereitä/ v. 1. sano

kijttäwäns ja rucoilewans Jumalata heidän tähtens/ muistain heidän wahwudens uscosa/ rackaudens ja toiwäns Christuxes/ cuin he

P. Pawalin Edellinen Epistola THessalonicerein tygö

hänen Saarnans cautta saanet olit/ v. 3. ja että he händä täsä/ monelle opixi/ seurannet olit/ v. 6.

1:1 Pawali/ Siluanus ja Timotheus.

THessalonican Seuracunnalle/ Isäs Jumalas/ ja Herras Jesuxes Christuxes. Armo olcon teidän cansan/ ja rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja Herralda Jesuxelda Christuxelda.

1:2 Me kijtämme aina Jumalata caickein teidän edestän/ ja muistamme lackamat meidän rucouxisam teitä:

1:3 Ja muistamme myös teidän tecojan uscosa/ ja teidän töitän rackaudes/ ja teidän kärsimistän toiwosa/ joca on meidän Herram Jesuxen Christuxen päälle:

1:4 Jumalan ja meidän Isäm edes: Sillä/ rackat weljet/ Jumalalda racastetut/ me tiedämme cuinga te walitut oletta.

1:5 Että meidän Evangeliumim on teidän tykönänne ollut/ ei ainoastans sanoisa/ waan sekä wäes että Pyhäsä Hengesä/ ja wahwas lujudes/ cuin te myös kyllä tiedätte/ mingäcaltaiset me teidän tykönän teidän tähten olimma.

1:6 Ja te oletta meitä ja Herra/ seuraman ruwennet/ ja oletta sanan mones waiwas/ ilolla Pyhäs Henges wastanottanet:

1:7 Nijn että te oletta tullet opixi caikille uscollisille Macedonias ja Achajas:

1:8 Sillä teistä on Herran sana ulos cajahtanut/ ei ainoastans Macedonias ja Achajas/ mutta myös jocapaicas on teidän uscon Jumalan tygö cuulunut/ njn ettei teistä tarwita jotacuta sanoman.

1:9 Sillä he idze imoittawat teistä/ mingäcaltainen tulemus meillä on ollut teidän tygönne/ ja cuinga te Jumalan tygö epäjumalista käätyt oletta/ eläwätä ja totista Jumalata palweleman:

1:10 Ja hänen Poicans Taiwasta odottaman/ jonga hän on cuolleista herättänyt/ Jesuxen/ joca meitä tulewaisesta wihasta wapahta.

II. Lucu .

Apostoli muistutta heille/ cuinga uscollisest ja wiriäst hän oli heille Christuxen Evangeliumita Saarnanut/ v. 1. Kijttä taas Jumalata/ että he hänen olit wastanottanet/ ei nijncuin ihmisen/ waan (nijncuin se olikin) nijncuin Jumalan sanan/ jongatähden he myös paljo kärsinet olit/ v. 13. Sano tahtonens tulla heidän tygöns/ mutta hän estettin Satanalda/ v. 17.

2:1 Sillä te idzekin tiedätte/ rackat weljet/ meidän tulemistem teidän tygön/ ettei se ole turha ollut.

2:2 Waan nijncuin me ennen kärsinet olemma/ ja me Philippis häwäistin (nijncuin te tiedätte) cuitengin olimma me rohkiat meidän Jumalasang/ puhuman teille Jumalan Evangeliumita/ suures kilwoittelemises.

2:3 Sillä ei meidän neuwom ollut exytyxes eikä saastaisudes/ ei myös cawaluxes.

2:4 Waan nijncuin me Jumalalda coetellut olemma/ ja meille on Evangelium uscottu Saarnata/ njn me myös puhumma. Ei njn että me tahdoisim ihmisille kelwata/ waan Jumalalle/ joca meidän sydämemme coettele.

2:5 Sillä embä me coscan waeldanet liuckailla sanoilla (nijncuin te tiedätte) engä ahneuden tilalla/ Jumala on sijhen todistaja.

2:6 En me myös ole ihmisildä cunniata pyytänet eikä teildä eikä muilda.

2:7 Waicka meillä olis kyllä walda teitä rasitta/ ninuin Christuxen Apostoleilla/ cuitengin olemma me ollet hienot teidän cansan.

2:8 Nijncuin jocu imettjä lapsens hellikeinä pitä/ njn oli myös meidän sydämem halu teihin/ jacaman teille/ ei ainoastans Jumalan Evangeliumita/ mutta myös meidän hengem: sillä te oletta meille rackaxi tullet.

2:9 Te muistatte/ rackat weljet/ meidän työm ja waiwam: sillä yöllä ja päiwällä me työtä teimme/ etten me ketän teistä rasitais/ ja Saarnaisim Jumalan Evangeliumi teidän

P. Pawalin Edellinen Epistola THessalonicerein tygö

edesän.

2:10 Sijhen te oletta todistajat/ ja Jumala/ cuinga pyhäst/ oikiast ja nuhtettomast me teidän tykönän (jotca uscoitta) waelsimme.

2:11 Te tiedätte/ että me/ nijncuin Isä lastans olemma jocaista teitä neuwonet/ lohduuttanet ja todistanet.

2:12 Että te otollisest Jumalan edes waellaisitta/ joca teitä hänen waldacundaans ja cunniaans cudzunut on.

2:13 Sentähden me myös lackamat kijtämme Jumalata/ että cosca te meildä saitte sen jumalisen Saarnan sanan/ nijn et te sitä ottanet nijncuin ihmisen sana/ waan (nijncuin se myös totisest on) nijncuin Jumalan sanan/ joca teisä uscollisis waicutta.

2:14 Sillä te oletta tullet/ rackat weljet/ Jumalan Seuracunnan Judeas tawoittajaxi/ Christuxes Jesuxes/ että te oletta ne kärsinet juuri teidän omilda langoildan/ jota he owat Judalaisilda kärsinet.

2:15 Jotca tapoit Herran Jesuxen/ heidän oman Prophetans/ ja owat meitä wainonnet/ jotca ei Jumalalle kelpa/ ja owat caikille ihmisille wastahacoiset.

2:16 Jotca meidän kieldäwät pacanoille puhumast/ jolla he autuaxi tulisit/ että he aina heidän syndins täyttäisit: sillä wiha on jo peräti heidän päällens tullut.

2:17 Mutta me/ rackat weljet/ sijtte cuin me hetkexi olemma teidä poistemmatut/ näkywistän ja emme sydämestän/ nijn me olemma sitä enemmän suurella halulla riendänet teidän caswojan näkemän.

2:18 Sentähden tahdoimma me tulla teidän tygönne (minä Pawali) jo cahdesti/ mutta Satanas esti meitä.

2:19 Sillä/ mikä on meidän toiwom taicka ilom/ eli meidän kerscauxemme Cruunu?

2:20 Ettekö te ole meidän Herran Jesuxen Christuxen edes hänen tulemisesans ? totisest te oletta meidän cunniamma ja riemumma.

Vers.7. Rasitta) Nimittäin/ palcan anomisella/ meidän Saarnam edest.

III. Lucu .

Apostoli sano lähettänens Timotheuxen heitä lohduuttaman heidän murHesans/ v. 1. Mingä ilon ja lohduuxen hän sai/ Timotheuxen ilmoituxest/ heidän uscostans/ rackaudestans ja wahwudestans/ v. 6. Tahto tulla wielä kerran heidän tygöns/ että Herra heitä rackaudes ja pyhäs elämäs hänen päiwäns asti tukeis ja wahwistais/ v. 11.

3:1 Sentähden/ en me saanet sitä enä wijwyttä/ waan olemma mielistynet jäämän Athenaan yxinäns.

3:2 Ja lähetimme meidän weljem Timotheuxen/ Jumalan palwelian/ ja meidän apulaisem Christuxen Evangeliumis/ wahwistaman ja lohduuttaman teitä teidän uscosan:

3:3 Ettei jocu näisä waiwoisa heikenis: sillä te tiedätte että me olemma sitäwarten pannut.

3:4 Ja cuin me olimma teidän tykönän/ nijn me sen teille sanoimma/ että meidän piti waiwa kärsimän/ nijncuin te tapahtunengin tiedätte.

3:5 Sentähden en tainnut minä enämbi odotta/ mutta lähetin tutaxeni teidän uscoan/ ettei kiusaja olis teitä kiusannut/ ja nijn meidän työmme olis turhaxi tullut.

3:6 Mutta cosca Timotheus teidän tykönnä palais/ ja ilmoitti teidän uscon ja rackauden/ että te aina meitä caikella hywällä muistatte ja halajatte meitä nähdä/ nijncuin mekin teitä.

3:7 Silloin me saimma teistä/ rackat weljet/ lohduuxen/ caikesa meidän waiwasam ja tuscasam/ teidän usconne tähden.

3:8 Sillä nyt me elämme/ että te Herrasa pysytte.

3:9 Mingä kijtoxen sijs me taidamme Jumalalle anda teidän tähtenne/ caikesta tästä

P. Pawalin Edellinen Epistola THessalonicerein tygö

ilosta cuin meillä teistä meidän Jumalam edes on ?

3:10 Me rucoilemma yötä ja päiwä ahkerast/ että me teidän caswon näkisim/ ja täyttäisim/ jos teidän uscostan jotakin puuttuis.

3:11 Mutta idze Jumala ja meidän Isäm/ ja meidän Herram Jesus Christus/ asettacon meidän tiem teidän tygön.

3:12 Mutta Herra lisätkön teitä/ ja andacon rackauden täydellisyden olla teidän seasan/ ja jocaista cohtan (nijncuin mekin teille olemma)

3:13 Että teidän sydämen wahwistettu ja laittamatoin olis pyhydes/ Jumalan edes ja meidän Isäm/ meidän Herran Jesuxen Christuxen tulemises/ ynnä caickein hänen pyhäins cansa.

Vers.3. Sitäwarten pannut) Se on/ ei se taida toisin olla. v. 10. Teidän Uscostan) Ei tästä seura/ ettei Pawali ole täydellisest kirjoittanut eli opettanut/ mitä THessalonicerit heidän autuudens puolesta tarwidzit: sillä ei hän sano yhtän uscon cappalda heidän puuttuwan/ josta hän vielä heitä tahdois opetta/ waan että hän olis heitä wahwistanut/ jos he vielä olisit heicot ollet/ eikä caickia ymmärtänet/ nijncuin coco Lugus osotetan. Ja jollei täsä Epistolas ole caicki cuin autuuteen tarwitan/ nijni ei sentähden coco Ramattu ole puuttuwainen/ eikä ihmisten säätyjä awuxi tarwidze: sillä mitä täsä puuttu/ se muisa Pyhän Ramatun Kirjois löytän.

IV. Lucu .

Apostoli neuwo heitä Christilliseen menoon/ lijatengin wälttämän salawuoteutta/ oleman rackat toinen toisellens/ ja ei toinen toistans sortaman/ hiljaisuteen/ ja kättens töillä idzens elättämän/ v. 11. opetta heidän cohtullisest cuolluita murhettiman: sillä he nousewat jäl lens/ v. 13. ilmoitta cuolluitten nousemisen menon/ v. 15.

4:1 Wielä/ rackat weljet/ rucoilemma me teitä/ ja neuwomme Herras Jesuxes/ nijncuin te meildä cuullet oletta/ cuinga teidän waeldaman ja Jumalalle kelpaman pitä/ että te täydellisemmäxi tulisitta:

4:2 Sillä te tiedätte ne käskyt/ jotca me Herran Jesuxen cautta teille annoimma:

4:3 Sillä se on Jumalan tahto/ teidän pyhydenne/ että te huorutta wäldätte/ ja että jocainen pidäis hänen astians pyhydes ja cunnias.

4:4 Ei himoin halauxis/ nijncuin pacanat/ jotca ei Jumalasta mitän tiedä.

4:5 Ja ettei yxikän sorrais eikä pettäis weljens josacusa asias:

4:6 Sillä idze Herra on caickein näiden costaja/ cuin me teille sanonet ja todistanet olemma.

4:7 Sillä ei Jumala ole meitä cudzunut saastaisuteen/ waan pyhyteen.

4:8 Joca sijs ylöncadzo/ hän ylöncadzo/ ei ihmistä/ waan Jumalan/ joca Pyhän Hengens teihin andanut on.

4:9 Mutta weljellisest rackaudest ei minun tarwita teille kirjoittaman: sillä te oletta idze Jumalalda opetetut racastaman toinen toistanne.

4:10 Ja sen te myös caikille weljille teette/ jotca coco Macedonias owat.

4:11 Mutta me neuwomme teitä/ rackat weljet/ että te vielä täydellisemmäxi tulisitta: ja pyytäkät olla lewolliset/ ja ottacat waari omista ascareistanne/ tehden työtä käsillän/ nijncuin me käskenet olemma.

4:12 Että te idzen cunnialisest ulconaisten cohtan käyttäisitte/ ettet te mitän heidän tarwidzis.

4:13 En me myös tahdo teildä salata/ rackat weljet/ nijstä jotca nuckunet owat/ ettet te murehdis nijncuin muut/ joilla ei toiwo ole:

4:14 Sillä jos me uscommma että Jesus on cuollut ja ylösnosnut/ nijni on Jumala myös

P. Pawalin Edellinen Epistola THessalonicerein tygö

ne/ jotca nuckunet owat/ Jesuxen cautta edestuopa hänen cansans.

4:15 Sillä sen me sanomma teille nijncuin Herran sanan: että me jotca elämme ja jälkeen jäämme Herran tulemiseen/ emme suingan ennätä nijtä jotca nuckunet owat:

4:16 Sillä Herra astu alas Taiwast suurella humulla/ ja ylimmäisen Evangelin änellä/ ja Jumalan Basunalla/ ja cuollet ensin Christuxes ylönousewat.

4:17 Sijtte me jotca elämme ja jälkeen jäämme/ temmatam heidän cansans ylös pilwihin/ Herra wastian tuulihin/ ja nijn me aina Herran cansa olemma. Lohduttacat sijs teitän keskenän näillä sanoilla.

Vers.12. Tarwidzis) Se on/ elättäkät idze teitän/ ja älkät muiden caulat rippuco/ nijncuin laiscat Mungit/ kerjäjät ja maan juoxiat tekewät/ jotca owat kelwottomat ihmiset/ ja ne uscottomat pahendawat.

V. Lucu .

Apostoli puhu wijmeisestä päiwästä/ ja oikiast walmistuxest sijhen/ v. 1. neuwo heitä rackauteen ja rauhallsuteen/ heidän opettaitans wastian/ v. 12. ja erinomaisijn hywijn tapoihin/ jocaista wastian/ v. 14. päättä sijtte toiwotuxella ja terwetyxellä/ v. 23.

5:1 Mutta aigoista ja hetkistä/ rackat weljet/ ei teille tarwita kirjoittaman:

5:2 Sillä te idze tiedätte/ että Herran päiwä on tulewa nijncuin waras yöllä:

5:3 Sillä cosca he sanowat: nyt on rauha/ ei ole mitän hätä/ silloin cadotus lange äkist heidän päällens/ nijncuin raskan waimon kipu/ ja ei he saa paeta.

5:4 Mutta te/ rackat weljet/ ettepä te ole pimeydes/ ettei se päiwä teitä käsitäs nijncuin waras.

5:5 Te oletta caicki walkiuden ja päiwän

lapset. En me ole yösta engä pimeydestä.

5:6 Niin älkäm sijs maatco nijncuin muut/ waan olcam raitit ja walpat:

5:7 Sillä jotca macawat/ ne yöllä macawat/ ja ne jotca juoxis owat/ ne yöllä juoxis owat.

5:8 Mutta me jotca päiwän omat olemma/ meidän tule raitit olla/ puetut uscon ja rackauden rindaraudalla/ ja toiwon rautalakilla/ autuuteen.

5:9 Sillä ei Jumala ole meita pannut wihaan/ waan autuutta omistaman/ meidän Herran Jesuxen Christuxen cautta.

5:10 Joca meidän edestäm cuollut on/ että/ jos me walwom eli macam/ me ynnä hänen cansans eläisimme.

5:11 Sentähden neuwocat teitän keskenän/ ja raketcat toinen toistan/ nijncuin te myös teette.

5:12 Mutta me rucoilemma teitä/ rackat weljet/ että te ne tundisitta/ jotca teidän seasan työtä tekewät/ ja teidän Esimiehenne owat/ Herrasa/ ja teitä neuwowat.

5:13 Pitäkät heitä sitä rackambana heidän tecons tähden/ ja olcat rauhallsiset heidän cansans.

5:14 Mutta me neuwomme teitä/ rackat weljet/ neuwocat tawattomia/ lohduccat heickomielisiä/ kärsikät heickoja/ olcat kärsiwäiset jocaidzen cansa.

5:15 Cadzocat/ ettei jocu paha pahalla costa/ waan noudattacat hywä/ sekä keskenän että jocaista wastian.

5:16 Olcat aina iloiset/ rucoilcat lackamat.

5:17 Kijttäkät caickein edestä: Sillä se on Jumalan tahto teistä/ Christuxes Jesuxes.

5:18 Älkät Henge sammuttaco.

5:19 Älkät Prophetiata ylöncazoco.

5:20 Mutta coetelcat caicki!

5:21 ja pitäkät se cuin hywä on.

5:22 Wälttäkät caicke cuin pahaxi näky.

5:23 Mutta rauhan Jumala pyhittäköön teitä caikis/ että teidän hengen/ sielun ja ruumin/ meidän Herran Jesuxen Christuxen tulemises

P. Pawalin Edellinen Epistola THessalonicerein tygö

nuhtettomaxi löyttäisin.

5:24 Hän on uscollinen/ joca teitä cudzunut on/ ja sen myös täyttä.

5:25 Rackat weljet/ rucoilcat meidän edestäm.

5:26 Terwettäkät caickia weljiä pyhällä suunannolla.

5:27 Minä wannotan teitä Herran cautta/ että te tämän Epistolan/ caickein pyhain weljein edes luke annatte. Meidän Herran Jesuxen Christuxen Armo olcon teidän cansan/ Amen. Ensimmäinen Epistola THessalonicerein tygö. Kirjoitettu Athenistä.

Vers.13. Rauhalliset) Älkät heille paha tehkö/ älkät heitä duomitco ja älkät heitä watan naphisco. v. 19. Sammuttaco) Waicka Henget täyty idzens saldia Seuracunnalda duomita/ 1. Cor. 14. nijn sitä watan/ ei pidä heitä poisheittämän eli ylöncadzoman/ mutta cuuldeleman ja coetteleman/ nijncuin Prophetiat ja caicki muut opit. v. 23. Että teidän Hengen) Se on/ caikis/ uscos/ rackaudes/ toiwos/ sanois ja töis/ etc.

P. Pawalin Toinen Epistola THessalonicerein tygö

Esipuhe Toisest P. Pawalin Epistolast THessalonicerein tygö .

EDellises Epistolas oli P. Pawali THessalonicereille yhten kysymyksen wijmeisestä päivästä watanut/ että se äkist ja tapaturmast/ nijncuin waras yöllä/ on tulewa. Josta he olit wäärään luuloon langennet/ luullen sen jo juuri käs is olewan/ nijncuin toisinans tapahtu/ että yhdest kysymykest toinengin seura/ sentähden hän tämän Epistolan kirjoitta ja idzens parammin täsä selittä. I. Lugus/ lohduutta hän heitä ijancaickisella palcalla/ heidän Uscons edest ja kärsimisens/ caickinaises waiwas: ja sano sen rangaistuxen/ cuin heidän wainollistens pitä ijancaickises waiwas kärsimän. II. Opetta hän/ cuinga Romarein Waldacunda pitä ennen wijmeistä päiwä häwiämän/ ja Antichristus idzens Christicunnan Jumalaxi corgottaman/ ja uscottoman mailman wäärillä opilla ja merkeillä wiettelemän/ siihenasti cuin Christus tule/ ja hänen/ hänen cunnialisella tulemisellans/ maahan lyö/ ja ennen hengellisellä Saarnalla cuoletta. III. Neuwo hän joutilaita nuhteleman/ jotca ei idziäns omilla käsilläns elätä/ ja ellei he heitäns paranna/ nijn heidän piti heitä wälttämän. Joca on sangen cowa nijtä watan/ jotca nyt hengellisixi cudzutan.

I. Lucu .

THessalonicerein Usco/ rackaus ja kärsimys/ ristin ja wainomisen alla/ ylistetän/ v. 5. lohdu tetan heitä Christuxen cunnialisella tulemisella wijmeisnä päiwänä/ että he saawat lewon/ mutta heidän wainojans ijäisen wahingon/ v. 7. toiwotetan/ että Jumala täyttäis sen hywän cuin hän heisä alkanut oli/ v. 11.

1:1 Pawali/ Siluanus ja Timotheus.

THessalonicerein Seuracunnalle Jumalas meidän Isäsäm/ ja Herras Jesuxes Christuxes.

1:2 Armo olcon teille ja Rauha/ Jumalalda meidän Isäldäm/ ja Herralda Jesuxelda Christuxelda.

1:3 Meidän pitä aina teidän edestän/ rackat weljet/ Jumalata kijttämän/ nijncuin cohtulinen on/ sillä teidän Uscon caswa jalost/ ja caickein teidän rackauden lisäyndy jocaista cohtan.

P. Pawalin Toinen Epistola THessalonicerein tygö

1:4 Nijn että me meitäm teistä Jumalan Seuracunnis kerscamme/ teidän kärsimisestän ja Uscostan/ caikes teidän waiwasan ja wainosan/ cuin te kärsitte.

1:5 Jotca osottawat että Jumala on oikein duomidzepa/ ja te Jumalan waldacundaan otollisexi tuletta/ jongatähden te myös kärsitte.

1:6 Että se on oikein Jumalan edes/ nijtä taas waiwata jotca teitä waiwawat:

1:7 Mutta teille/ jotca waiwatan/ anda lewon meidän cansam/ cosca Herra Jesus Taiwast ilmandu/ hänen woimans Engelitten cansa:

1:8 Ja tulen leimauksella/ joca nijlle costa jotca ei Jumalata tundenet/ ja nijlle jotca ei meidän Herran Jesuxen Christuxen Evangeliumita tottele.

1:9 Jotca waiwa kärsimän pitä/ ijancaickisen cadotuxen/ Herran caswosta/ ja hänen cunnians wäkeydestä:

1:10 Cosca hän tulewa on/ kircastetta hänen Pyhäins cansa/ ja ihmellisexi tuleman caickein uscollisten cansa: sillä meidän todistuxem teidän tygön/ sijtä päiwästä oletta te usconet.

1:11 Ja sentähden me myös aina rucoilemma teidän edestän/ että meidän Jumalam teitä otollisexi tekis siihen cudzumiseen/ ja täytäis caiken hywyden suosion/ ja uscon waicutuxen woimasa:

1:12 Että meidän Herran Jesuxen Christuxen Nimi teisä ylistettäisin/ ja te taas hänesä/ meidän Jumalan/ ja Herran Jesuxen Christuxen armon cautta.

Vers.5. Jumalan waldacundaan) Ei omasta kelwollisudest/ mutta Jumalan armosta/ Christuxen ansion tähden joca meille uscon cautta omistetän. Sillä mitä meidän kärsimsem kelwollisuten tule/ sano Apostoli/ Rom. 8:16. Minä luulen että tämän ajan tusca/ ei ole sen cunnian wertainen cuin meille pitä ilmoitettaman. Ja 2. Cor.4:17. Meidän murhem cuin me kärsimme/ on ajallinen: mutta se

cunnia cuin peräst seura/ on ijällinen. Cadzo ibid. enä. Item. 2. Tim.4:8.

II. Lucu .

Apostoli neuwo heitä/ ettei he andais wietellä idziäns nijldä jotca sanoit wijmeisen päiwän jo läsnä olewan/ v. 1. Kijttä Jumalata/ joca heitä on autuuten walinnut/ uscon cautta Christuxen päälle/ v. 13. Neuwo heitä wahwuten/ v. 15. ja rucoile että Jumala heitä wahwistais caicken totuuten ja pyhään elämään/ aina loppun saacka/ v. 16.

2:1 Mutta me rucoilemma teitä/ rackat weljet/ meidän Herran Jesuxen Christuxen tulemisen cautta/ ja meidän Seuracundamme hänesä:

2:2 Ettet te aiwa nopiast teitän salli teidän mielestän poiskäätä eli peljätettä/ ei Hengen eikä puhen eli Kirjan cautta/ nijncuin se meidän lähetetty olis/ että Christuxen päiwä jo käsis on.

2:3 Älkät andaco kenengän teitän wietellä millän tawalla. Sillä ei hän ennen tule cuin luopumus tapahtu/ ja synnin ihminen ilmoitetan/ se cadotuxen lapsi.

2:4 Joca on wastanseisoja/ ja corgotta idzens caickein päälle/ cuin Jumalaxi taicka Jumalan palweluxexi cudzutan/ nijn että hän istutta idzens Jumalan Templijn nijncuin Jumala/ ja teke idzens Jumalaxi.

2:5 Ettekö te muista/ että minä teidän tykönän ollesani näitä jo teille sanoin?

2:6 Ja mikä wielä estä/ te tiedätte: että hänen pitä ajallans ilmoitettaman.

2:7 Joca jo nyt pahutta waicutta salaisest/ ainoastans että sen cuin nyt estä/ pitä poistuleman.

2:8 Ja silloin se pahanelkinen ilmoitetan/ jonga Herra suuns Hengellä tappa/ ja teke hänen cansans lopun/ hänen tulemisen ilmoituxen cautta.

2:9 Jonga tulemus Satanan waicutuxen jälkeen

P. Pawalin Toinen Epistola THessalonicerein tygö

tapahtu/ caickiniaisilla petollisilla merkeillä ja woimalla.

2:10 Ja caickiniaisilla ihmeillä ja wiettelyxillä wääryteen/ nijden seas jotca cadotuxeen tulewat: ettei he rackautta totuuden puoleen ottanet/ autuaxi tullaxens.

2:11 Sentähden on Jumala heille lähettävä wäkewän exytyxen/ nijn että he walhen uscowat:

2:12 Että ne caicki duomitaisin/ jotca ei totuutta usconet/ waan wääryteen suostuwat.

2:13 Mutta meidän pitä aina teidän edestän Jumalata kijttämän/ rackat/ weljet/ Herrasa/ että Jumala on teidän algusta autuuteen walinnut/ Hengen pyhityxen cautta/ totuuden uscosa:

2:14 Johonga hän teitä meidän Evangeliumim cautta cudzunut on/ meidän Herran Jesuxen Christuxen omaisuteen.

2:15 Nijn olcat sijs/ rackat weljet/ pysywäiset/ ja pitäkät ne säädyt cuin te oppenet oletta/ olcon se meidän Saarnastam taicka Kirjastam.

2:16 Mutta idze meidän Herram Jesus Christus/ ja Jumala meidän Isäm/ joca meitä racasti/ ja andoi meille ijancaickisen lohdutuxen ja hywän toiwon/ armon cautta:

2:17 Se lohduucon teidän sydämen/ ja teitä caickiniais opis ja hywäsä työsä wahwistacon.

Vers.2. Hengen cautta) Se on/ jongun cautta/ joca idzelläns sijtä ilmestyxen sano olewan. v. 3. Luopumus) Se on/ ennencuin suurin osa sijtä ihmisten oppin luopu/ nijncuin myös 1. Tim. 4. on. v. eod. Synnin ihminen) Ei nijn että Antichristus olis ainoast yxi ihminen ollut/ mutta nijncuin Ramattu muisakin paicois puhu/ että yxi coco joucost nimitetän. Deut. 17:16. Minä asetan Cuningan. 1. Tim. 3. Pispan pitä oleman/ etc. nimittäin yhden Pispan toisen perän. v. 4. Jumalan Templijn) Tämä istuminen on Antichristuxen hallitus/ jolla hän oman käskyns teke corkiammaxi cuin Jumalan

käskyn ja palweluxen. Lue tästä lewiämmäldä/ Dan. 12. cap. v. 7. Waicutta) Se on/ Wielä nytkin nijtä on/ jotca sencaltaista hallitusta Jumalan Seuracunnas pitä pytäwät/ mutta se estä heitä/ että Romin waldacunda on wielä woimallisembi/ ettei he nijn hywin sitä taida ruweta/ mutta nijn pian cuin se heicommaxi tule/ nijn se on kyllä saapuilla/ joca tämän asian aja: joca tapahdui/ cosca se Keisarin tappaja Phocas andoi Bonifacio III. Romin Pispalle/ wallan caickein Seuracundain päälle/ wahwistaxens taas hänen waldacundans. v. 8. Suuns Hengellä) Se on/ Hänen sanans selkiän ja wäkewän Saarnan cautta. v. 9. Woimalla) Tästä nähdän cuinga paljo nijtä ihmeitä pitä toteldaman/ cuin Pawilaisilda pyhäin cuwain tykönä/ hautain/ lähdetten ja jätösten tykönä tehdän/ wahwistaxens sillä heidän epäjumalan palwelustans ja muita erhetyxiäns. v. 10. Ettei he) Syy/ mingätähden Jumala saldi sencaltaiset erhetyxet ja wietellyxet tulla. v. 13. Totuuden uscosa) Cadzo EpHes .1:4. v. 15. Pitäkät ne säädyt) Ei nämät säädyt muut ole cuin hän muisakin Kirjoisans kirjoittanut on/ nijncuin nähdän/ 1. Cor. 11:23. cap. 15:3. jotca hän kirjoittanut on/ ja ne jotca ei kirjoitetut ole/ cuca/ taita wahwista että ne hänen owat sano Augustinus.

III. Lucu .

Neuwotan rucoileman hänen ja hänen cumpaneins edestä/ että Jumalan sana menestyis/ v. 1. wälttämän nijtä cuin cuwattomast eläwät/ v. 6. ei oleman laiscudes/ mutta elättämän idzens cunnialla/ työstäns/ v. 8. eroittaman idzens nijstä jotca Jumalan sanan ylöncadzoit/ v. 14. päättä toiwotuxella/ v. 16.

3:1 Wielä rackat weljet/ rucoilcat meidän edestäm/ että Herran sana menestyis/ ja nijn

P. Pawalin Toinen Epistola THessalonicerein tygö

cunnoitettaisin cuin teidängin tykönän:

3:2 Ja että me häijyistä ja pahoista ihmisistä pelastettaisin: sillä ei usco ole joca miehen.

3:3 Mutta Herra on uscollinen/ joca teitä wahwista ja pahasta warjele.

3:4 Mutta me toiwomme meidän Herramme cautta teistä/ että te teette ja tekewäiset oletta/ mitä me teille olemma käskenet.

3:5 Mutta Herra ojendacon teidän sydämen Jumalan rackauteen/ ja Christuxen kärsimiseen.

3:6 Mutta me käskemme teitä/ rackat weljet/ meidän Herran Jesuxen Christuxen Nimeen/ että te teidänne eroitaisitta jocaidzesta weljestä/ joca häijyist idzens käyttöä/ ja ei sen säädyn jälkeen cuin hän meildä saanut on:

3:7 Sillä te tiedätte/ cuinga teidän meitä seuraman pitä. Embä me ole tawattomast teidän seasan ollet.

3:8 En me myös ole leipä keldän ilman ottanet/ waan työllä ja hiellä/ yöllä ja päiwällä olemma me työtä tehnet/ etten me kellengän teidän seasan cuormaxi olis.

3:9 Ei/ ettei meillä se walda olis/ waan että me idzemme opixi teille andaisim/ seurataxenne meitä.

3:10 Ja cosca me teidän tykönän olimma/ nijn me sencaltaisia teille käskimme/ että jos ei

jocu tahdo työtä tehdä/ nijn ei hänen syömängän pidä.

3:11 Sillä me cuulemma/ että muutamat teidän seasan tawattomast waeldawat/ ja ei tee työtä/ waan joutilasna owat.

3:12 Mutta sencaltaisia me käskemmä ja neuwomme/ meidän Herran Jesuxen Christuxen cautta/ että he hiljaisudes työtä tekisit/ ja oma leipäns söisit.

3:13 Mutta te/ rackat weljet/ älkät wäsykö hywä tekemäst.

3:14 Ellei sijs jocu meidän sanam tottele/ nijn kirjoittacat se Kirjaan/ ja älkät olco hänen cansans/ että hän häpiäis.

3:15 Älkät cuitengan händä pitäkö nijncuin wihollista/ waan neuwocat händä nijncuin welje.

3:16 Mutta idze Rauhan Herra/ andacon teille Rauhan aina ja caikella tawalla.

3:17 Herra olcon teidän caickein cansan. Terwetys minun Pawalin kädelläni/ joca on mercki caikis kirjois/ näin minä kirjoitan.

3:18 Meidän Herran Jesuxen Christuxen Armo olcon caickein teidän cansan/ Amen.
Lähetetty Athenista.

Vers.2. Häijyistä) Owat kiuckuiset/ tuimat ja camalat wääräin opettajain päät.

P. Pawalin Edellinen Epistola Timotheuxen tygö .

Esipuhe P. Pawalin Edellisest Epistolast Timotheuxen tygö .

Tämän Epistolan on P. Pawali caikille Pispoille opixi kirjoittanut/ cuinga heidän pitä Christicunda caickinaisis säädyis opettaman ja hallidzeman/ ettei Christityitä tarwitais ihmisten oman luulon jälkeen hallita. I. Lugus kāske hän Pispan oikiata Uscoa ja rackautta alati opetta/ ja wääriä Lain Saarnaita wastan olla/ jotca Christuxen ja Evangeliumin cansa Lain töitä waatiwat. Ja sulke nijn cocosen Christillisen opin lyhykäiseen puHeseen: mihingä Laki kelpa/ ja mikä Evangelium on/ ja asetta idzens caikille syndisille ja murhellisille omille tunnoille lohduituxexi. II. Kāske hän rucoilla caickein säätyin edestä. Kieldä waimoja Saarnamast/ ja ettei he ylönpaldisest idziäns caunistelis/ waan olisit miehillens cuuliaisest. III. Kirjoitta hän/ mingäcaltaiset Pispat eli Papit/ ja heidän emändäns oleman

P. Pawalin Edellinen Epistola Timotheuxen tygö

pitä/ nijn myös muut Kirconpalweliat/ ja heidän emändäns. Ja ylistä sijtte sitä joca nijn Pispana olla pyytä. IV. Ilmoitta hän/ wäärät Pispat jouckoinens/ jotca tulewat olit/ ja sekä Awioskäskyn että ruan olit kiöldäwät/ ja piti opettaman ihmisten oppia/ wastoin sitä cuin P. Pawali oli opettanut. V. Neuwo hän mitä Leskein ja nuorten waimoin cansa tehtämän piti/ ja cutca Lesket Seuracunnan awulla elätettämän piti/ cuinga myös hywät Pispat eli Papit pitä cunnias pidettämän/ ja syyppät rangaistaman. VI. Neuwo hän Pispoja puhtas Evangeliumis pysymän/ sitä Saarnalla ja elämällä osottaman/ ja hylkämän turhat ja kelwottomat kysymyhet/ joita ainoastans mailmallisen kerscamisen ja rickauden tähden tehtin.

I. Lucu .

Pawali terwettä Timotheust/ v. 1. Neuwo händä waaroiman cuulioitans wälttämän wäärä oppia ja kelwottomia juttuja/ v. 3. ilmoitta parhan cappalen Laista/ v. 5. Mingätähden se annettu on/ v. 8. Kijttä Jumalata/ joca hänen on wainojast Evangeliumin palwelixi tehnyt/ v. 12. Sano mikä paras cappale Evangeliumis on/ v. 15. kärke Timotheuxen sitä kätke/ ja sen edest wastata/ v. 18.

1:1 Pawali Jesuxen Christuxen Apostoli/ Jumalan meidän lunastajam käskyn jälkeen/ ja Herran Jesuxen Christuxen/ joca meidän toiwom on.
1:2 Timotheuxelle/ minun wagalle pojalleni uscosa. Armo/ laupius ja rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja meidän Herralda Jesuxelda Christuxelda.
1:3 Niincuin minä Macedoniaan lähteisän käskin sinun olla EpHes os/ nijn myös ole/ muutamia neuwomas/ ettei he toisin opetais.
1:4 Eikä juttuja tottelis ja polwilucuja/ joilla ei loppua ole/ jotca enemmän tutkimiset matcan saattawat/ cuin parannuxen Jumalan tygö/ vscosa.
1:5 Sillä käskyin pääcappale on: rackaus puhtasta sydämestä/ ja hywästä omasta tunnosta/ ja wilpittömästä uscosta.
1:6 Joista muutamat owat häirähtynet/ ja owat turhijn jaarituxijn käändynet:
1:7 Ja tahtowat Lain opettajat olla/ ja ei

yymmärrä mitä he puhuwat eli päättäwät.

1:8 Mutta me tiedämme Lain hywäxi/ jos se oikein opetetan/ ja tietän.

1:9 Ettei wanhurscale ole yhtän Lakia pandu: waan wäärille ja tottelemattomille/ jumalattomille ja syndisille/ saastaisille ja sijwottomille:

1:10 Isäns tappaille ja äitins tappaille/ miehentappaille ja salawuoteisille/ poicain macajille/ ihmisten warcaille/ walehteljille/ walapattoisille/ ja mitä muuta sencaltaista sitä terwellistä oppia wastan on.

1:11 Sen autuan Jumalan cunnialisen Evangeliumin jälkeen/ joca minulle uscottu on.

1:12 Ja minä kijtän meidän Herra Christusta Jesusta/ joca minun woimallisexi tehnyt on/ ja luki minun uscollisexi/ asettain tähän wircaan.

1:13 Minun joca ennen pilckaja/ wainoja ja häwäisiä olin: mutta minulle on laupius tapahtunut:

1:14 Sillä minä tein sitä tietämät/ epäuscosa: mutta meidän Herran Armo oli sitä runsambi/ uscon ja rackauden cautta/ joca Christuxes Jesuxes on.

1:15 Sillä se on totinen tosi/ ja callis sana/ että Christus Jesus on tullut mailmaan/ syndisitä wapahtaman/ joista minä suurin olen.

1:16 Mutta sentähden on minulle laupius tapahtunut/ että Jesus Christus minusa ensin osotais caiken pitkämielisyden/ nijlle opixi/ jotca hänen päällens piti uscoman ijancaickiseen elämään.

1:17 Mutta Jumalalle/ ijancaickiselle Cuningalle/ cuolemattomalle ja

P. Pawalin Edellinen Epistola Timotheuxen tygö

näkymättömälle/ ja ainoalle wijsalle/ olcon
cunnia ja ylistys ijancaickisudes/ Amen.
1:18 Tämän käskyn minä annan sinulle/ minun
poican Timothee/ endisten ennustusten
jälken sinusta/ ettäs nijsä sosisit nijncuin jalo
sotamies/ ja pidäisit uscon ja hywän oman
tunnon.
1:19 Jotca muutamat owat hyljännet/ ja owat
uscon puolesta haaxirickon tullet.
1:20 Joista on Hymeneus ja Alexander/ jotca
minä olen Satanan haldun andanut/ että he
tulisit curitetuxi/ enämbi pilckamast.

*Vers.9. Lakia pandu) Nimittäin/ waatiman eli
kiroileman händä: sillä hän teke mielelläns
Pyhän Hengen armost ja hallituxest/ mitä Laki
ano. Ja waicka hän hembeydest Lakia wastan
ricko/ nijn ei Laki taida hänelle mitän tehdä:
sillä hänellä on andexiandamus Christuxes. v.
18. Tämän käskyn minä annan) Saarnata
Christuxest/ nijncuin hän täsä sano: että hän
mailmaan tullut on. v. eod. Ennustusten)
Nimittäin/ nijncuin muutamat sinusta owat
ennustanet/ ettäs Christuxen Seuracunnan
jaloxi opettajaxi tulewa olet.*

II. Lucu .

*Apostoli neuwo caickein ihmisten edest
rucouxia pitämän/ lijatengin Esiwallan edest/
v. 1. sillä Jumala tahto caickia ihmisiä autuaxi/
v. 4. opetta rucoileman/ v. 8. erinomattain
cuinga waimot pitä Jumalan palweluxes ja
Awioskäskys oleman ja elämän/ v. 12.
lohdutta heitä heidän tilasans/ v. 15.*

2:1 Nijn minä sijs neuwon/ että ennen caickia
pidetäisin rucouxet/ anomiset/ toiwotuxet ja
kijtoxet/ caickein ihmisten edestä/
Cuningasten ja caiken Esiwallan edestä.
2:2 Että me rauhas ja lewos eläisimme/ caikes
jumalisudes ja cunnialisudes:
2:3 Sillä se on hywä ja otollinen Jumalan

meidän wapahtajam edes.
2:4 Joca tahto caickia ihmisiä autuaxi/ ja että
he totuuden tundon tulisit.
2:5 Sillä yxi on Jumala/ ja yxi Wälimies/
Jumalan ja ihmisten wälillä/ nimittäin/
Ihminen Jesus Christus.
2:6 Joca idzens caickein edestä/ Lunastuxen
hinnaxi on andanut/ että sencaltaista piti
ajallans Saarnattaman.
2:7 Johonga minä myös olen Saarnajaxi ja
Apostolixi asetettu (minä sanon toden
Christuxes/ ja en walehtelee) pacanain
opettaja/ vscos ja totuudes.
2:8 Nijn minä tahdon sijs/ että miehet
rucoilisit jocapaicas/ ja nostaisit ylös pyhät
kädet/ ilman wihata ja epäilystä.
2:9 Nijn myös että waimot cohtulisis waateis
olisit/ ja caunistaisit heitäns häwyllä ja
cainoudella/ ei palmicoituilla hiuxilla/ ei
cullalla/ ei Pärlyillä eikä calleilla waatteilla.
2:10 Waan nijncuin nijlle waimoille sopi/ jotca
jumalisuden hywäin töiden cautta osottawat.
2:11 Oppican waimo hiljaisudes/ caikella
nöyrydellä.
2:12 Mutta en minä salli waimon opetta/ engä
miestäns wallita/ waan että hän on hiljaisudes.
2:13 Sillä Adam on ensin luotu/ ja sijtte Hewa.
2:14 Ja ei Adami petetty/ mutta waimo
petettin/ ja saatti ylidzekäymisen.
2:15 Mutta cuitengin hän lasten
synnyttämisen cautta autuaxi tule/ jos hän
pysy uscos ja rackaudes/ ja pyhydes/
siweyden cansa.

*Vers.8. Epäilystä) Ettei he napolis Jumalata
wastan/ eikä hänen armostans heidän
omastunnosans epäilis/ Phil.2:14. 1. Petr.1:13.
v. 12. Opetta) Nimittäin/ julkisest
Seuracunnas/ nijncuin hän/ 1. Cor. 14:34.
sano. v. 14. Petetty) Nimittäin/ ensin
kärmeldä: mutta sijtte waimolda. v. 15.
Synnyttämisen cautta) Ei nijn että lapsen
synnyttämisen cautta autuaxi tullan/ waan*

P. Pawalin Edellinen Epistola Timotheuxen tygö

että he taitawat sijnä myös autuaxi tulla/ nijn ettei se sijhen mitän estenä ole. Nijn cuin tämä sana , taicka cautta Hebrean tawalla myös muallakin ymmärretän/ Rom.4:12. Että hän olis caickein nijden Isä/ jotca Esinahan uscoit. Grecan Textis on , taicka esinahan cautta.

III. Lucu .

Luetellan hywän Pispan tawat/ v. 1. nijn myös muiden Jumalan palweliain/ v. 8. & 12. Heidän emändäns/ v. 11. että Timotheus tiedäis/ cuinga hän Jumalan Seuracunda hallidzis/ jolle Jumala totuuden/ ja sen corkian salaisuden Christuxest on ilmoittanut/ v. 14.

3:1 Se on totinen tosi/ jos jocu Pispan wirca pyytä/ hän hywä työtä halaja.
3:2 Nijn pitä sijs Pispan oleman nuhtettoman/ yhden emännän miehen/ walpan/ raitin/ siwiän/ wierasten holhojan/ opettawaisen:
3:3 Ei juomarin/ ei tappelian/ ei ilkiän woiton pyytäjän/ waan armelian/ ei rijtaisen eikä ahnen.
3:4 Joca huonens hywin hallidze/ jolla cuuliaiset lapset owat/ caikella siweydessä.
3:5 (Mutta jos ei jocu taida oma huonettans hallita/ cuingast hän Jumalan Seuracunnan taita hallita?)
3:6 Ei äskenchristityn/ ettei hän paisununa laittajan duomioon langeis.
3:7 Mutta hänellä pitä myös hywä todistus oleman/ nijldä cuin ulcona owat/ ettei hän laittajan pilckan ja paulaan langeis.
3:8 Nijn pitä myös palweliat toimelliset oleman/ ei caxikieliset/ ei juomarit/ ei häpiälisen woiton pyytäjät.
3:9 Jotca vscon salaisuden puhtas omastunnos pitäwät.
3:10 Jotca pitä ensin coeteldaman/ ja palwelcan sijtte cuin he nuhtettomaxi löytän.
3:11 Heidän emändäns pitä myös siwiät

oleman/ ei laittajat/ raitit/ caikis uscolliset.
3:12 Palweliat olcon yhden emännän miehet/ jotca heidän lapsens ja perhens hywin hallidzewat.
3:13 Mutta jotca hywin palwelewat/ he heillens hywän menestyxen ansaidzewat/ ja suuren wapauden uscosa/ Christuxes Jesuxes.
3:14 Näitä minä kirjoitan sinulle/ ja toiwon pian tulewani sinun tygös.
3:15 Mutta jos minä wijwyn: että tiedäisit cuinga sinun pitä Jumalan huones waeldaman/ joca on eläwän Jumalan Seuracunda/ totuuden padzas ja perustus.
3:16 Ja se on julkisest suuri jumalinen salaisus/ että Jumala on ilmoitettu lihasa/ wanhurscautettu Hengesä/ nähty Engeleildä/ Saarnattu pacanoille/ uscottu mailmasa/ ja ylösotettu cunniaan.

Vers.1. Pyytä) Lailisest/ ja ei omaxi parhaxens ja hyödytyxexens/ mutta Jumalan Seuracunnan palweluxexi ja rakennuxexi. v. 7. Ulcona owat) Ne jotca ei Jumalan Seuracunnast ole: että he myös hänelle andawat todistuxen/ totuuden puolesta/ että hän nuhtetoin ihminen on. v. 15. Totuuden padzas ja perustus) Nimittäin/ että hänellä on Jumalan sana ja pyhä Ramattu/ joca idze totuus on. Tästä seura/ ettei Jumalan Seuracunda taida autuuden perustuxes taicka Christillisen uscon pääcappalis exyä: mutta jos jocu Seuracunda exy/ nijn hän luopu Jumalast/ ja ei ole enä hänen Seuracundans. Ja tämä on puhuttu jocaidezest Jumalan Seuracunnast/ cusa ikänäns se olis/ ja ei Romin Seuracunnast ja sen Pispoist ja Cardinaleist/ taicka erinomattain jostacusta muusta Seuracunnast. v. 16. Wanhurscautettu Hengesä) Pyhä Hengi ylistä Christust Evangeliumis ja vscosa/ jota coco mailma muutoin laitta ja duomidze.

P. Pawalin Edellinen Epistola Timotheuxen tygö

IV. Lucu .

Wijmeisillä aigoilla nousewat wäärät opettajat/ Awioskäskyn kieldäjät ja ruan eroittajat/ v. 1. Joista hän käske Timotheuxen Saarnata/ cuulioille tiedoxi/ v. 6. Ja että hän wälttäis turhia juttuja/ ja ahkeroidzis jumalisutta/ josta ainoastans hyödytys on/ v. 7. Neuwo händä uscollisuten ja ahkeruten wirasans/ että hän olis muille opixi parannuxeen/ elämäsä ja opisa/ v. 12.

4:1 Mutta Hengi sano selkiäst: että wijmeisillä aigoilla muutamat luopuwat uscosta/ ja ottawat waarin wiettelewistä Hengistä/ ja perkeleitten opetuxesta.

4:2 Nijden cautta jotca ulcocullaisudes walhenpuhujat owat/ joiden omatundo on poldinraudalla merkitty:

4:3 Ja kielläwät naimast ja ruoca ottamast/ cuin Jumala loi uscollisten kijtoxella nautita/ ja nijlle jotca totuuden ymmärtänet owat.

4:4 Sillä caicki mitä Jumala luonut on/ on hywä/ ja ei ole mitän hyljättäpä/ cuin kijtoxella nautitan.

4:5 Ja Jumalan sanalla ja rucouxella pyhitetän.

4:6 Coscas nyt sencaltaista weljille opetat/ nijns Jesuxen Christuxen uscollinen palwelia olet/ vscon sanois ja hywäs opis caswatettu/ jonga tykönä sinä alati ollut olet.

4:7 Mutta wäldä kelwottomia ämmän juttuja.

4:8 Ja harjoita sinuas jumalisuteen: sillä ruumillinen harjoitus wähän kelpa. Mutta Jumalisus on tarpellinen caikis asiois/ jolla owat sekä nykyisen että tulewaisen elämän lupauxet.

4:9 Tämä on juuri totinen sana/ ja otollinen caikella muodolla watanotta:

4:10 Sillä sitäwarten me työtäkin teemme ja meitä pilcatan/ että me eläwän Jumalan päälle toiwonet olemma/ joca caickein ihmisten wapahtaja on: mutta erinomattain uscollisten.

4:11 Näitä sinä neuwo ja opeta.

4:12 Älkön kengän sinun nuoruttas ylöncadzoco/ waan ole sinä uscollisille opixi/ sanasa/ menosa/ rackaudesa/ hengesä/ uscosa ja puhtaudesa.

4:13 Ota lukemisesta/ neuwosta ja opista waari/ siihenasti cuin minä tulen.

4:14 Älä unohda sitä lahja cuin sinulle Prophetian cautta annettu on/ wanhemmitten kätten päälle panemises.

4:15 Ota näistä waari/ pysy näisä/ että sinun menestyxes caikille julistetuxi tulis.

4:16 Ota idzestäs waari/ ja opista/ pysy alati näisä: sillä jos sinä sen teet/ nijn sinä idzes autuaxi saatat/ ja ne jotca sinua cuulewat.

Vers.2. Walhenpuhujat) Se on/ jotca ulconaisella pyhällä elämällä/ walhetta ja omia ajatuxians Jumalan sana watan Saarnawat/ ja heillä on sijtä paha omatundo.

V. Lucu .

Cuinga wanhoja ja nuoria on neuwominen/ v. 1. cutca lesket owat Seuracunnalda ruokittawat/ ja cutca wielä idzens pitä awioskäskyyn andaman ja talolliset oleman/ v. 4. Cuinga Papit owat pidettäwät/ v. 17. Opetetan myös muutamista muista tarpellisista asioista/ v. 20.

5:1 Älä wanha cowin nuhtele/ waan neuwo händä nijncuin Isä:

5:2 Nuoria/ nijncuin weljejä. Wanhoja waimoja nijncuin äitejä. Nuoria nijncuin sisarita/ caikella siweydellä.

5:3 Cunnioita nijtä leskiä cuin oikiat lesket owat.

5:4 Mutta jos jollaculla leskellä lapsia on/ eli lasten lapsia/ ne oppican ensin oman huonens jumalisest hallidzeman/ ja wanhemmittens welan maxaman: sillä se on hywin tehty ja Jumalalle otollinen.

P. Pawalin Edellinen Epistola Timotheuxen tygö

5:5 Ja se on oikia leski/ joca yxinäns on/ ja asetta toiwons Jumalan päälle/ pysyin aina rucouxis yötä ja päiwä.
5:6 Mutta joca hecumas elä/ se on eläwäldä cuollut.
5:7 Sencaltaisia neuwo/ että he nuhtettomat olisit.
5:8 Mutta jos ei jocu omians/ lijatengin perhettäns/ murehdi/ se on vscon kieldänyt/ ja on pacanata pahembi.
5:9 Älä salli nuorembata leske otetta/ cuin cuusikymmendä ajastaicaista/ joca yhden miehen emändä on ollut/ ja jolla on hywistä töistä todistus.
5:10 Jos hän lapsia caswattanut on: jos hän wierasten holhoja ollut on: jos hän Pyhain jalcoja pesnyt on: jos hän murhellisia auttanut on. Jos hän on caikisa hywisä töisä ahkera ollut.
5:11 Mutta nuoret lesket hylkä: sillä cosca he suuttuwat Christukseen/ nijn he tahtowat huolla:
5:12 Joilla on heidän duomions/ että he sen ensimäisen vscon rickonet owat.
5:13 Joutilasna ollesans/ oppewat he huoneita ymbärins juoxendeleman: Ja/ ei he ainoastans ole joutilat/ mutta myös kielewät/ hembet ja puhuwat luwattomia.
5:14 Sentähden minä tahdon että nuoret lesket huolisit/ eikä annais tila wastanseisoille pahoin puhua.
5:15 Sillä muutamat owat jo Perkelen jälken palainnet.
5:16 Jos nyt jollakin uscollisella miehellä eli waimolla leskejä on/ se heitä cadzocon/ ja älkän Seuracunda rasittaco/ että oikeille leskille täytyis.
5:17 Wanhimmat/ jotca hywin hallidzewat/ pitä caxikertaises cunnias pidettämän/ erinomattain ne jotca sanas ja opis työtä tekewät.
5:18 Sillä Ramattu sano: ei sinun pidä rihtätappawan härjän suuta sitoman kijnni: ja

työmies on palckans ansainnut.
5:19 Älä salli Wanhinda wastan yhtän cannetta/ waan cahden eli colmen todistuxen cautta.
5:20 Nuhtele nijtä cuin syndiä tekewät/ caickein cuulden/ että muutkin pelkäisit.
5:21 Minä todistan Jumalan/ ja Herran Jesuxen Christuxen/ ja walittuin Engelitten edes/ että nämät pidät/ paidzi oma hywä tahtoas/ ja älä myös mitän tee hembeydestäs.
5:22 Älä nopiast jongun päälle kättäs pane: ja älä ole muiden synneistä osallinen: pidä idzes puhdasna.
5:23 Älä sillen wettä juo/ waan nautidze jotakin wijna/ wadzas tähden/ ja että myös usein sairastat.
5:24 Muutamain ihmisten synnit owat kyllä julkiset/ että me ne ennengin duomita taidamme:
5:25 Mutta muutamain äsken jälistä julkisexi tulewat. Nijn myös muutamat hywät työt owat jo ennen julkiset: ja ne cuin muutoin tapahtuwat/ ei nijtäkän taita salata.

Vers.5. Yxinäns) Se on/ joca ei kenestäkän murhetta pidä/ mutta on yxinäns. v. 10. Pyhain jalcoja pesnyt) Se on/ joca pyhille ja jumalisille on jotakin cunniata ja palwelusta tehnyt. v. 11. Tahtowat huolla) Se on/ cariaxi tulewat nijstä hywistä päiwist/ cuin heillä on Almusast ja Canssan awust/ owat joutilasna ja laiscana. v. 12. Uscon) Se on/ sen lupauxen/ jonga he Christuxelle Castes luwannet owat puhtast ja jumalisest elämäst ja Seuracunnan palweluxest heidän elinaicanans. v. 15. Palainnet) Nimittäin/ sijwottomaan ja saastaiseen elämään/ ja pacanaliseen menoon. v. 21. Paidzi oma hywä tahtoas) Ettet sinä yhtäkän asiata eli ihmistä auta elickä corgota tämän opin säätyä wastan/ suosion eli ystäwyden tähden. v. 24. Julkiset) Se on/ muutamain pahain ihmisten meno on nijn julkinen/ ettei yxikän sitä taida jollaculla

P. Pawalin Edellinen Epistola Timotheuxen tygö

*ulcocullaisudella peittä/ ja ehkä muutamat
jongun ajan sen peittäwät/ nijn se cuitengin
wijmein ilmei tule. Ja taas: Muutamat eläwät
ja opettawat jumalisest/ nijn että se on
tiettäwä ja tule jocaidzen parannuxexi: mutta
muutamain puhetta ja työtä ei minäkän
pidetä/ siihenasti cuin se ajan cululla
wijmeingin ilmei tule/ ja hywäxi löytän.*

VI. Lucu .

*Cuinga orjain pitä idzens isänditäs watan
käyttämän/ v. 1. Kirjoitetan wäärist opettaist:
ja neuwotan Timotheust/ ettei hän yhteyttä
pidäis heidän cansans/ v. 3. Ei myös olis ahne/
v. 6. waan parammin ahkeroidzis
wanhurscaudest/ jumalisudest ja muista
kijjettäwistä atwoista/ v. 11. Käsketään myös
hänen rickaita opetta/ että he oikein heidän
rickaudens käyttäisit/ v. 17. ja että hän puhtan
opin uscollisest tallella pidäis/ v. 20.*

6:1 Palweliat/ jotca iken alla owat/ pitä
Isändäns caikes cunnias pitämän/ ettei
Jumalan nimi pilcatuxi tulis.

6:2 Mutta joilla uscolliset Isännät owat/ nijn
älkön nijtä ylöncadzoco/ että he weljexet
owat/ waan olcan sitä cuuliaisemmat/ että he
uscolliset/ rackat ja hywistä töistä osalliset
owat.

6:3 Opetä näitä ja neuwo. Jos jocu toisin
opetta/ ja ei pysy meidän Herran Jesuxen
Christuxen terwellis sanois/ ja sijnä opis/
cuin jumalisudest on.

6:4 Hän on piminnyt ja ei taida mitän/ waan
on sairas kysymyxis ja sanain kilwoituxis/
joista cateus/ rijta/ häwäistys ja pahat luulot
tulewat:

6:5 Nijn myös turhat rijdat nijden ihmisten
seas/ jotca heidän mielesäns rijwatut owat/ ja
joilda totuus poisotettu on: jotca jumalisuden
woitoxi luulewat. Eritä sinus nijstä.

6:6 Mutta se on suuri woitto/ olla jumalainen ja

tytyä onnens:

6:7 Sillä embä me ole mitän mailmaan tuonet/
on sijs tiettäwä/ etten me myös mitän täälä
taida uloswiedä.

6:8 Mutta cosca meillä on elätös ja waattet/
nijn tytykäm nijhin.

6:9 Mutta ne jotca ricastua tahtowat/
langewat kiusauxeen ja paulaan/ ja monihin
tyhmijn ja wahingolisijn himoihin/ jotca
ihmiset wahingoon ja cadotuxeen upottawat.

6:10 Sillä ahneus on caiken pahuden juuri:
jota muutamat owat himoinnet/ ja owat
uscosta exynet ja idzellens paljon murhetta
saattanet.

6:11 Mutta sinä Jumalan ihminen/ carta sitä ja
noudata wanhurscautta/ jumalisutta/ uscoa/
rackautta/ kärsiwälisyttä ja hiljaisutta.

6:12 Kilwoittele hywä kilwoitus uscosa/ käsitä
ijancaickinen elämä/ johonga sinä cudzuttu
olet: ja sinä olet tunnustanut hywän
tunnustuxen monen todistajan edes.

6:13 Minä käsken sinua Jumalan edes/ joca
caicki eläwäxi teke/ ja Jesuxen Christuxen
edes/ joca Pontius Pilatuxen alla hywän
todistuxen tunnusti.

6:14 Ettäs käskyn saastatoinna ja nuhtetoinna
pidät/ haman meidän Herran Jesuxen
Christuxen ilmoituxen asti:

6:15 Jonga meille aicanans osotta se autuas ja
ainoa waldias/ Cuningasten Cuningas ja
caickein Herrain Herra.

6:16 Jolla ainoalla on cuolemattomus/ joca
asu kirckaudes/ johon ei yxikän tulla taida/
jota ei yxikän ihminen nähnyt ole eikä taida
nähdä/ jolle olcon cunnia ja ijancaickinen
waldacunda/ Amen.

6:17 Käske nijtä cuin rickat täsä mailmas
owat/ ettei he ylpeilis/ eikä panis toiwoans
catowaisen rickauden/ mutta eläwän Jumalan
päälle/

6:18 Joca meille anda nautitaxem runsast
caickinaist. Että he tekisit hywä ja hywisä töisä
ricastuisit/ andaisit hywällä mielellä/ olisit

P. Pawalin Edellinen Epistola Timotheuxen tygö

awulliset.

6:19 Ja tawaroidzisit idzellens hywän perustuxen hätäwaraxi/ käsittäxens ijancaickista elämätä.

6:20 O Timothee/ kätke se cuin sinulle uscottu on: ja wäldä turhia ja kelwottomia juttuja/ ja nijtä rijtoja cuin wäärin kerscatust taidost tulewat/ joista muutamat paljo pitäwät/ ja uscosta exywät.

6:21 Armo olcon sinun cansas/ Amen.
Lähetetty Laodiceasta/ joca on Phrygias Pacatianas Pääcaupungi.

Vers.2. Hywistä töistä) Se on/ sen autuuden cuin Christus saattanut on. v. 4. Piminnyt) Se on/ hän on wajonnut hänen ajatuxisans/ ja ei kenestäkän lucua pidä. v. eod. Sairas) Walhe on alati sairas/ ja tarwidze monda juonda/ paicka ja neuwoa. v. 5. Woitoxi) Se on/ nijncuin jumaligus caupan wirca olis/ jolla cunniata ja rickautta pyyttäisin/ ja ei ainoastans sen cautta Jumalata palwellais. v. 10. Murhetta) Se on/ Murhella/ tuscalla ja ahdistuxella yötä ja päiwä raha ahnettiwat/ eikä coscan tydy: Nijncuin Christus myös rickauden werta ohdackein/ Matth. 13.

Toinen P. Pawalin Epistola Timotheuxen tygö .

Esipuhe Toisest P. Pawalin Epistolast Timotheuxen tygö .

TÄsä Epistolas neuwo P. Pawali Timotheust/ että hän nijn lujana pysyis/ cuin hän Evangeliumita lewittämän ruwennut on: sillä se oli myös tarpellinen/ sillä monda poislangeisit. Ja owat myös wäärät opettajat lijckeillä/ joidenga tähden Pispan pitä alati walwoman/ ja Evangeliumis työtä tekemän. Erinomattain III. ja IV. Lugus/ ilmoitta hän sen waarallisen ajan/ mailman lopulla/ että petollinen hengellinen elämä on caiken mailman ulconaisella kirckaudella wiettelewä/ jonga alla caickinainen pahuus ja häpiä löytän peitetyxi.

I. Lucu .

PAwali terwettä Timotheust/ v. 1. ylistä hänen wilpitöindä uscoans/ v. 3. Neuwo händä wiriäxi nijsä lahjoisa cuin hänelle Jumalalda annetut olit/ v. 6. kärke jotakin kärsiä Evangeliumin tähden/ v. 8. ja pitä idzens nijhin terwellisijn sanoihin/ cuin hän häneldä cuullut oli/ v. 13. kätke myös wisust sitä tawarata cuin hänelle uscottu oli/ v. 14. Walitta nijtä jotca hänestä luopunet olit/ v. 15. Ylistä Onesiphorin wahwutta/ v. 16.

1:1 Pawali Jesuxen Christuxen Apostoli/
Jumalan tahdon cautta/ elämän lupauxen jälken/ Christuxes Jesuxes.

1:2 Minun rackalle Pojalleni Timotheuxelle.
Armo/ Laupius ja Rauha Isäldä Jumalalda/ ja Jesuxelda Christuxelda meidän Herraldam.
1:3 Minä kijtän Jumalata/ jota minä hamast minun wanhemmistan palwelen/ puhtalla omalla tunnolla/ että minä lackamat sinua yöllä ja päiwällä minun rucouxisani muistan.
1:4 Ja halan sinua nähdä (cosca minä sinun kyynes muistan) että minä ilolla täytetäisin:
1:5 Cosca se wilpitöin usco cuin sinusa on/ minun mieleeni tule/ joca ennen sinun isois äitisäs Loidas myös asui/ ja sinun äitisäs Eunicas/ ja cuin minä totisest tiedän/ sinusakin.
1:6 Jonga tähden minä sinua neuwon/ että herätät sen Jumalan lahjan joca sinusa on/

P. Pawalin Toinen Epistola Timotheuxen tygö

minun kätteni päälle panemisen cautta:

1:7 Sillä ei Jumala ole meille andanut pelgon Henge/ waan wäkewyden/ rackauden ja raitiuden.

1:8 Sentähden älä häpe meidän Herran Jesuxen Christuxen todistusta/ eikä minua/ joca hänen fangins olen: Waan ole osallinen Evangeliumin waiwas/ Jumalan wäen peräst.

1:9 Joca meitä on autuaxi tehnyt/ ja pyhällä cudzumisella cudzunut/ ei meidän töidemme perästä/ waan hänen aiwoituxens ja armons jälken/ cuin meille Christuxes Jesuxes ennen ijancaickisita aicoja annettu on.

1:10 Mutta nyt hän on meidän Wapahtajam Jesuxen Christuxen ilmestyxen cautta julistettu/ joca cuolemalda wäen poisotti/ ja elämän ja cuolemattomuden menon toi Evangeliumin cautta walkeuteen.

1:11 Johonga minä olen pandu Saarnajaxi ja Apostolixi/ ja pacanain opettajaxi.

1:12 Jonga tähden minä myös näitä kärsin/ ja en cuitengan häpe: sillä minä tiedän kenen päälle minä uscon/ ja olen luja/ että hän woi minulle kätke minun uscotun caluni/ siihen päiwän asti.

1:13 Pysy sijs terwellisten sanain muodos/ cuins minulda cuullut olet/ Uscost ja Rackaudest/ Christuxes Jesuxes.

1:14 Tämä hywä uscottu calu kätke Pyhän Hengen cautta/ joca meisä asu.

1:15 Sinä tiedät että caicki/ cuin Asias owat/ luowuit minusta/ joista on Phigellus ja Hermogenes.

1:16 Herra andacon laupiudens Onesiphorin perhelle/ joca minun usein wirgottanut on/ ja ei minun cahlejani häwennynt.

1:17 Waan edzei minua wisust Romis olduans/ ja löysi minun.

1:18 Herra andacon hänen löytä laupiuden sinä päiwänä Herran tykönä. Ja cuinga mones asias hän minulle EpHes os oli awullinen/ sinä parhain tiedät.

Vers.6. Päällepanemisen cautta) Cosca jocu Saarnan wircan asetettin/ nijn se tapahdui kätten päällepanemisen cautta/ nijncuin wielä tänäpänä tapahtu. Sillä Ceremonialla andoi Jumala ensimäisesä Seuracunnas Pyhän Hengens lahjan. Joca ei nytkän ole turha/ mutta cosca se totisella Seuracunnan rucouxella tapahtu/ nijn Jumala/ ilman epäilemät/ cuule hänen rucouxens/ ja lisä sille cudzutulle lahjans. v. 7. Raitiuden) Cadzo/ Tit.2:2. v. 9. Christuxes) Cadzo/ Eph.1:4. v. 12. Uscotun caluni) Se on/ sen taiwallisen perinnön/ joca minulle aiwoittu on.

II. Lucu .

Apostoli neuwo wielä Timotheust/ että hän nijtä/ cuin hän hänelä oppenut oli/ muidengin käskis mualla opetta/ v. 1. Neuwo myös händä kärsiwälisyteen ja lujuteen wirasans/ v. 3. waara händä rijdoist ja turhist kysymyxi/ v. 14. 16. ja 23. Neuwo wielä ahkeruteen ja toimellisuteen hänen wirasans/ v. 15. Lohdutta händä pahennuxia watan/ jotca muiden luopumisest ja sijwottomudest tulla taitawat/ v. 19. Neuwo wijmein moninaijijn hywijjn tapoihin/ cuin hänen wirasans tarwitan/ v. 22.

2:1 Wahwista sijs sinus/ minun poican/ sen armon cautta cuin Jesuxes Christuxes on.

2:2 Ja mitä sinä olet minusta monen todistajan cautta cuullut/ nijn käske uscollisille/ jotca muita olisit soweliat opettaman.

2:3 Kärsi waiwa nijncuin luja Jesuxen Christuxen sotamies.

2:4 Ei yxikän sotamies secoita idziäns elatuxen menoihin/ sille kelwataxens joca hänen sotaan ottanut on.

2:5 Ja jos jocu kilwoittele/ nijn ei hän cruunata ellei hän toimellisest kilwoittele.

2:6 Peldomiehen/ joca pellon rakenda/ pitä

P. Pawalin Toinen Epistola Timotheuxen tygö

ensin hedelmästä nautidzeman.

2:7 Ymmärrä mitä minä sanon. Herra andacon sinulle ymmärryksen caikis.

2:8 Muista Jesuxen Christuxen päälle/ joca cuolleista nosnut on: Dawidin siemenestä minun Evangeliumini jälkeen:

2:9 Josa minä waiwa kärsin/ cahleisin asti/ nijncuin pahantekiä/ waan ei Jumalan sana ole sidottu.

2:10 Sentähden minä kärsin caicki/ walittuin tähden/ että hekin saisit Jesuxes Christuxes autuuden/ ijancaickisella cunnialla.

2:11 Se on totinen tosi: jos me ynnä olemma cuollet/ nijn me myös ynnä elämme.

2:12 Jos me kärsimme/ nijn me myös ynnä hallidzemma. Jos me hänen kiellämme/ nijn hän meidängin kieldä.

2:13 Ellen me usco/ nijn hän jää uscollisexi/ joca ei idziäns kieldä taida.

2:14 Sencaltaista neuwo/ ja todista Herran edes/ ettei he sanoista rijtelis/ jotca ei mihingän kelpa/ waan ainoastans luowuttaman nijtä jotca cuulewat.

2:15 Pyydä idzes Jumalalle osotta toimellisexi ja laittamattomaxi työntekiäxi/ joca oikein totuuden sanan jaca:

2:16 Mutta sijwottomat ja kelwottomat sanat hyljä/ jotca paljo jumalatoinda meno saattawat:

2:17 Ja heidän puhens syö ymbärildäns nijncuin ruumin mato.

2:18 Joista on Hymeneus ja Philetus/ jotca totuudest owat erannet/ sanoden ylönousemisen jo tapahtunen/ ja owat muutamat uscost kääändänet.

2:19 Mutta Jumalan wahwa perustus cuitengin pisy/ joca tällä kijnnitetty on: Herra tunde omans: ja lacaitcan jocainen wäärydest/ joca Christuxen nime mainidze.

2:20 Mutta suures huones ei ole ainoastans cullaiset ja hopiaiset astiat/ waan myös puiset ja sawiset: ja muutamat tosin cunniaxi/ mutta muutamat häpiäxi.

2:21 Jos jocu idzens sencaltaisist ihmisist puhdista/ se tule pyhitetyxi astiaxi/ cunniaxi/ perhenisännälle tarpellisexi/ ja caickijn hywijn töihin walmistetuxi.

2:22 Nuoruden himot wäldä: mutta noudata wanhurscautta/ usco/ rackautta ja rauha/ caickein nijden cansa jotca puhtast sydämest Herra rucoilewat.

2:23 Hullut ja turhat kysymyhet hyljä/ tieten että ne ainoastans rijdat synnyttäwät:

2:24 Mutta ei Herran palwelian tule rijdaisen olla/ waan siwiän jocaista watan/ opettawaisen/ joca pahoja hiljaisudes kärsiä taita/ ja nuhtelewaisen wastahacoisia.

2:25 Jos Jumala heille jocus andais parannuxen/ totuutta ymmärtämän:

2:26 Ja he jällens Perkelen paulasta pääsisit/ jolda he hänen tahtons jälkeen fangitut owat.

Vers.10. Walittuin tähden) Cadzo/ Coloss.1:24. v. 15. Oikein jaca) Nijn ettei hän Lakia ja Evangeliumit secoita/ waan opetta Lakia uppiniscaisille/ ja heittä mailmallisen oikeuden eli Lain ala: mutta surullisia ja hywiä Evangeliumilla lohduutta. v. 23. Hullut)

III. Lucu .

Apostoli ilmoitta wijmeisillä aigoilla pahoja ihmisiä tulewan/ v. 1. jotca ymbärins juosten yxikertaiset uscost poiswiettelewät/ v. 6. ja totuutta wainowat/ v. 8. mutta heidän hulludens pitä ilmei tuleman/ v. 9. Neuwo Timotheuxen sencaltaisia wälttämän/ v. 10. Olla hiljaisen/ v. 11. wahwan/ v. 14. Pyhä Ramatus kijnnirippuman/ jonga hän wähest lapsudest oppenut oli/ v. 15.

3:1 Mutta sen sinun pitä tietämän/ että wijmeisinä päiwinä waaralliset ajat lähenewät:
3:2 Sillä ne ihmiset tulewat jotca idziäns racastawat/ ahnet/ kerscajat/ corjat/ pilckajat/ wanhemmillens tottelemattomat:

P. Pawalin Toinen Epistola Timotheuxen tygö

3:3 Kijttämättömät/ jumalattomat/
haluttomat/ sopimattomat/ laittajat/ irtaliset/
kiuckuiset/ catet/ pettäjät/ tuimat/ paisunet,
3:4 Jotca enämmin hecumata cuin Jumalata
racastawat.

3:5 Joilla on jumalinen meno olewanans/
mutta sen woiman he poiskieldäwät.

3:6 Carta sijs sencaltaisia: sillä ne owat nijstä
jotca huonesta huonesen juoxewat/ ja
waimowäen fangixi wiewät/ jotca synneillä
rasitetut owat ja moninaisten himoin cansa
käywät.

3:7 Aina oppiwaitset/ ja ei coscan totuuden
tundoon tulewaitset.

3:8 Mutta nijncuin Jannes ja Jambres olit
Mosesta wasan/ nijn nämätkin owat totuutta
wasan: ne owat ihmiset taidosta turmellut ja
kelwottomat Uscoon.

3:9 Mutta ei heidän pidä sillen menestymän:
sillä heidän hulludens pitä caikille julki
tuleman/ nijncuin nijdengin oli.

3:10 Mutta sinä olet minun opetustani
seurannut/ minun säätyäni/ minun
aiwoitustani/ minun usconi/ minun
pitkämielisyttäni/ minun rackauttani.

3:11 Minun kärsimistäni/ minun
wainomistani/ minun waiwojani/ jotca minulle
Antiochias tapahduit/ Iconias ja Lystras/ ja
caikista on minun cuitengin Herra päästännyt.

3:12 Caicki jotca jumalisest Jesuxes Christuxes
elä tahtowat/ nijden tule waino kärsiä.

3:13 Mutta pahoille ja petollisille ihmisille on
tapahtuwa/ jota edemmä sitä pahemmin/ että
he exywät/ ja idzens exymän saattawat.

3:14 Mutta pysy sinä nijsä cuins oppenut olet/
ja sinulle uscottu on:

3:15 Sillä sinä tiedät keneldäs oppenut olet/ ja
että jo lapsudest olet pyhän Ramatun
tainnut/ joca sinun taita autuuten neuwoa/
uscon cautta Jesuxen Christuxen päälle.

3:16 Sillä caickinainen Kirjoitus/ Jumalalda
annettu/ on tarpellinen opixi/ nuhtexi/
ojennuxexi/ curituxexi/ wanhurscaudes:

3:17 Että Jumalan ihminen täydellinen olis/ ja
caickijn hywijn töihin sowelias.

*Vers.17. Jumalan ihminen) Se on/ Jumalan
Seuracunnan opettaja. Jos sijs pyhä Ramattu
taita opettajan täydellisexi saatta hänen
wircans puolesta/ nijncuin tässä on: on hän
sentähden idzekin täydellinen/ ja ei sijhen
tarwita ihmisten säätyjä: nimittäin/ opettaman
mitä meidän autuutem tule. Cadzo/ Col.2:8.*

IV. Lucu .

*Apostoli neuwo wielä caikella ahkerudella
Jumalan sana Saarnaman ja wircans
toimittaman/ v. 1. sillä se aica on tulewa/ jona
ei terwellistä oppia kärsitä/ v. 3. Ja hänen
aicans on käsis/ eritä täädä/ v. 6. Käske hänen
tulla tygöns/ v. 9. ja otta Marcuxen ja muita
cansans/ v. 11. walitta Alexandrin pahutta/ v.
14. ja muiden huikendelewaisutta/ v. 16.
päättä terwetyxillä/ v. 19.*

4:1 Nijn minä sijs todistan/ Jumalan edes/ ja
Herran Jesuxen Christuxen/ joca on tulewa
duomidzeman eläwitä ja cuolluita/ hänen
ilmestyxesäns ja waldacunnasans.

4:2 Saarna sana/ pidä päälle/ sekä hywällä
että sopimattomalla ajalla/ rangaise/ nuhtelee/
neuwo/ caikella siweydellä ja opetuxella:

4:3 Sillä aica tule/ jona ei he woi terwellistä
oppia kärsiä: Waan he cocowat idzellens
Opettajat oman himons jälkeen:

4:4 Että heidän corwans syhywät/ mutta he
käändäwät corwans pois totuudesta/ ja
heidäns turhijn juttuihin käändäwät.

4:5 Mutta walwo sinä caikisa/ kärsi ja kestä
waiwoisa/ tee Evangeliumin Saarnajan työ ja
toimita wircas täydellisest.

4:6 Sillä minä jo uhratan/ ja minun
pääsemiseni aica läHes ty.

4:7 Minä olen hywän kilwoituxen kilwoitellut/
juoxun päättänyt ja uscon pitännyt.

P. Pawalin Toinen Epistola Timotheuxen tygö

4:8 Tästedes on minulle tallelle pandu wanhurscauden Cruunu/ jonga Herra wanhurscas Duomari sinä päiwänä minulle anda: ei ainoastans minulle/ waan caickille jotca hänen ilmestystäns racastawat.
4:9 Ahkeroidze ettäs pian minun tygöni tulet:
4:10 Sillä Demas ylönandoi minun/ ja halais tätä mailmata/ ja meni THessalonicaan/ Crescens Galatiaan/ Titus Dalmatiaan.
4:11 Ainoastans Lucas on minun cansani. Ota Marcus tygös/ ja tuo händä tänne cansas:
4:12 Sillä hän on sangen tarpellinen minun palweluxeen.
4:13 Tichicuxen minä lähetin EpHes oon. Se hame cuin minä Troadas Carpuxen tygö jätin/ tuo tullesas/ ja kirjat/ mutta lijatengin pärmät.
4:14 Alexander waskiseppä on minulle paljo paha tehnyt/ Herra maxacon hänelle hänen työns jälkeen.
4:15 Josta sinä myös idziäs cawata: sillä hän on cowin meidän Saarn ojam wastan ollut.
4:16 Minun ensimmäises wastauxesani/ ei yxikän minun cansani ollut/ waan caicki ylönannoit minun: älkön se heille olco soimattu.

4:17 Mutta Herra oli minun puolellani ja wahwisti minua/ että Saarna minun cauttani piti wahwistettaman/ ja caicki pacanat piti sen cuuleman. Ja minä Lejonin suusta pelastettin.
4:18 Mutta Herra pelasta minun caikesta pahasta/ ja autta hänen taiwalliseen waldacundaans/ jolle olcon cunnia ijancaickisest ijancaickiseen/ Amen.
4:19 Terwetä Priscat ja Aquilat/ ja Onesiphorin perhettä.
4:20 Erastus jäi Corinthijn: mutta Trophimuxen minä jätin Miletoon sairastaman.
4:21 Ahkeroidze ennen talwe tulla. Sinua terwettä Eubulus/ ja Pudens/ ja Linus/ ja Claudia/ ja caicki weljet.
4:22 Herra Jesus Christus olcon sinun Henges cansa. Armo olcon teidän cansan/ Amen.
4:23 Toinen Epistola Timotheuxen tygö/ kirjoitettu Romista/ cosca Pawali toisen kerran Keisar Neron eteen seisatettin.

Vers.8. Anda) Ei ansion jälkeen/ waan armost lupauxen jälkeen. hac sed in Psal. tibi v. 14. Herra maxacon hänelle) Cadzo/ Ier. 11:20.

P. Pawalin Epistola Tituxen tygö

Esipuhe P. Pawalin Epistolast/ Tituxen tygö .

Tämä on lyhykäinen Epistola/ mutta cuitengin sangen caunis opetus: josa caickinaiset jalost tiettäwäxi tehdän/ mitä jocu Christitty tarwidze tietäxens ja sen jälkeen eläxens. I. Hän opetta/ mildisen Pispan eli pitäjän Papin oleman pitä/ nimittäin/ hywän/ toimellisen ja oppenen Evangeliumita Saarnaman: ja joca wääräin töiden ja ihmisten säätyin opettajat tacaperin aja/ jotca aina vsco wastan sotiwat/ ja omattunnot Christillisest wapaudest erittäwät ihmisten töiden fangeuteen/ nijncuin ne Jumalan edes wanhurscaxi tekisit/ jotca ei cuitengan mihingän kelpa. II. Hän caickinaisia säätyjä opetta/ wanhoja/ nuoria/ waimoja/ miehiä/ Isänditä ja palwelioita/ cuinga cungin pitä hänens käyttämän/ nijncuin ne jotca Christus cuolemallans omaxens saanut on. III. Opetta hän mailmalliselle Esiwallalle cuuliaiset oleman. Nijn myös opetta hän wielä sijtä Armost cuin Christus meille ansainnut on: ettei jocu luulis sijnä kyllä olewan/ että Esiwalda cuullan ja cunnioitetan: sillä ei meidän wanhurscaudem kelpa mitän Jumalan edes. Hän neuwo myös

P. Pawalin Tituxen tygö

eriseuraisita carttaman.

I. Lucu.

PAwali terwettä Titusta/ v. 1. Sano sentähden hänen Cretaan jättänens/ että hän Caupungeihin Papeja toimitais/ v. 5. Kirjoitta/ millisen Pispan eli Papin pitä oleman/ v. 6. ja hänen wircans/ v. 9. Mingäcaltaiset myös pettäjät ja wäärät opettajat owat/ v. 10. Käske hänen nijtä rangaista/ että he hyljäisit heidän juttuns ja ihmisten käskyt/ v. 13.

- 1:1 PAwali Jumalan palwelia/ Jesuxen Christuxen Apostoli/ Saarnaman Jumalan walituille Usco ja totuden tundo:
1:2 Joca saatta jumalisuteen/ toiwos/ ijancaickiseen elämään: jonga Jumala/ joca ei walehdella taida/ ennen mailmallisia aicoja lupais.
1:3 Mutta ajallans on hän sanans ilmoittanut Saarnan cautta: joca minulle uscottu on/ Jumalan/ meidän Wapahtajam käskyn jälkeen.
1:4 Tituxelle minun toimelliselle pojalleni/ meidän molembaidem uscom jälkeen. Armo/ laupius/ rauha Isäldä Jumalalda/ ja meidän Wapahtajaldam HERralda Jesuxelda Christuxelda.
1:5 SEntähden minä sinun Cretaan jätin/ että sinun pitä toimittaman mitä wielä puuttu/ ja Papeja cuhungijn Caupungijn asettaman/ nijncuin minä sinulle käsenyt olen.
1:6 Sen joca nuhtetoin ja yhden emännän mies on: jolla uscolliset lapset owat/ ei juomarixi ja cangeixi soimatut.
1:7 Sillä Pispan tule nuhtettoman olla/ nijncuin Jumalan huonen haldian: ei röyckiän/ ei tylyn/ ei juomarin/ ei tappelian/ ei ilkiän woiton pyytäjän:
1:8 Mutta wierasten holhojan/ hywäntahtoisen/ sijwollisen/ hurscan/ pyhän ja puhtan.
1:9 Ja kijnnipitäwän puhtasta ja

- opettawaisesta sanasta/ että hän olis wäkewä terwellisen opin cautta neuwoman/ ja wastanseisoita woittaman.
1:10 Sillä monda on julma/ turhan puhujata ja mielen käändäjätä/ enimmäst ne jotca ymbärinsleickauxesta owat.
1:11 Joidenga suu pitä tukittaman/ jotca coco huonet käändäwät/ ja häpiälisen woiton tähden kelwottomia opettawat.
1:12 Yxi heidän Prophetaistans sanoi: Cretalaiset owat aina walehteliat/ pahat pedot ja laiscat wadzat.
1:13 Tämä on tosi/ sentähden nuhtelee heitä cowin/ että he uscosa terwet olisit.
1:14 Eikä Judalaisten turhia juttuja ja ihmisten käskyjä tottelis/ jotca idzens totuudest poiskäändäwät.
1:15 Caicki puhtat puhtaille owat/ mutta saastaisille ja uscottomille ei mikän puhdas ole/ waan sekä heidän mielens että omatundons saastainen on.
1:16 He sanowat tundewans Jumalan/ mutta töilläns he sen kieldäwät/ ja owat cauhistus/ ja cowacorwaiset ja caickijn hywijn töihin kelwottomat.

Vers.15. Puhtaille) Muutammat/ jotca Christuxen tygö olit Judalaisista käätyt/ luulit että wieläkin Mosexen säätyjä pitä toteldaman/ ei syötämän saastaisia eläimitä eikä mihingän pascaiseen ruwettaman/ etc. nijtä wastan Apostoli sano/ ettei sencaltaisia ollut tarpellinen pitä.

II. Lucu.

APostoli opetta/ cuinga cutakin pitä säädysäns hywijn töihin neuwottaman/ v. 1. ja omalla elämällä sen näyttämän/ v. 7. Sillä sentähden on Jumala meille armon Christuxen cautta osottanut/ että me caikesta

P. Pawalin Tituxen tygö

jumalattomudesta luowuisimma/ ja jumalist elämätä ja caickia hywiä töitä ahkeroidzisimma/ v. 11.

2:1 MUtta puhu sinä soweliast/ sen terwellisen opin jälken.

2:2 Että wanhat olisit raitit/ cunnialiset/ sijwolliset/ lujat uscosa/ rackaudesa ja kärsimisesä.

2:3 Että wanhat waimot myös käyttäisit idzens/ nijncuin Pyhain sopi/ ei panetteliat/ eikä juomarit/ mutta hywin opettawaiset.

2:4 Joilda nuoret waimot tawoja oppisit/ että he heidän miehiäns racastaisit/ lapsens rackana pidäisit/ olisit siwiät ja puhtat:

2:5 Talolliset/ hywät/ ja heidän miehillsens alammaiset/ ettei Jumalan sana pilcatuxi tulis.

2:6 Neuwo myös nuoria miehiä siwiäst oleman.

2:7 Caikis aseta idzes hywäin töiden cuwaxi/ wilpittömällä opetuxella/ cunnialisudella/ terwellisellä ja nuhtettomalla sanalla.

2:8 Että wastahacoiset häpeisit/ eikä mitän löydäis meistä pahoin puhuaxens.

2:9 Neuwo palwelioita Isännillens alammaiset oleman/ ja caikisa kelwollisexi/ ei nurisiat eikä wäärät:

2:10 Mutta että he uscolliset olisit/ ja Jumalan meidän wapahtajam opin caikis caunistaisit.

2:11 Sillä caikille ihmisille on Jumalan Armo ilmestynyt:

2:12 Joca meidän opetta caiken jumalattoman menon hyljämän ja mailmalliset himot/ ja täsä mailmas raitist/ hurscast ja jumalisest elämän.

2:13 Ja odottaman autualista toiwo/ ja suuren Jumalan/ ja meidän Lunastajam Jesuxen Christuxen ilmestystä.

2:14 Joca idzens andoi meidän edestäm/ että hän meitä caikesta wäärydestä lunastais/ ja idzellens erinomaisexi Canssaxi puhdistais/ ahkeraxi hywijin töihin.

2:15 Näitä sinä puhu ja neuwo/ ja caikella todella nuhtele: ei myös kenengän pidä sinua

ylöncadzoman.

Vers.2. Sijwolliset) Tällä sanalla ymmärretän enimmitten toimellisuus/ siweys ja cohtullisuus/ että caunist/ toimellisest ja siwiäst toinen toisen cansa eletäisin. v. 15. Todella) Että he tiedäisit Jumalan käskyxi/ ja ei leikixi.

III. Lucu .

KÄsketän cuuliaisuteen Esiwalda wastan/ ja caickijn hywijin töihin neuwotan/ v. 1.

Erinomattain siweyteen caickia wastan/ v. 2. sillä he olit muinen taitamattomat ja

jumalattomat ollet/ v. 3. Mutta nyt he olit Jumalan Armosta Casten cautta autuaxi

tehdyt/ Christuxen tähden/ että he hywisä töisä ahkerat olisit/ v. 4. Wäärä oppia ja

opettaita on wälttäminen/ v. 9. Käske Tituxen tulla tygöns/ v. 11. ja päättä terwetyxillä/ v. 15.

3:1 NEuwo heitä/ että he Päämiehillens ja Esiwallallens alammaiset ja cuuliaiset olisit/ että he caickijn hywijin töihin walmit olisit.

3:2 Ettei he kenestäkän pahoin puhuis/ eikä rijtaiset olis/ waan sopiwaiset/ osottain caikille ihmisille caicke siweyttä.

3:3 Sillä me olimma myös muinen taitamattomat/ cowacorwaiset ja exywäiset/ palwellen himoja ja moninaisia hecumita/ ja waelsimma pahudes ja cateudes/ wainoten ja wihaten toinen toistam.

3:4 MUtta sijttecuin Jumalan meidän Wapahtajam hywyys ja rackaus ihmisille ilmestyi:

3:5 Ei wanhurscauden töiden cautta/ cuin me tehnet olemma: waan hänen laupiudens cautta hän meidän autuaxi teki/ vden syndymisen peson/ ja Pyhän Hengen vdistuxen cautta.

3:6 Jonga hän meidän päällemme/ Jesuxen Christuxen meidän Wapahtajamme cautta/

P. Pawalin Tituxen tygö

runsast wuodattanut on:

3:7 Että me hänen Armons cautta wanhurscaxi tulisim/ ja ijancaickisen elämän perillisexi/ toiwon jälken. Tämä on totinen tosi.

3:8 Näitä minä tahdon sinun wahwast opettaman/ että ne jotca Jumalan päälle usconet owat/ ahkeroidzisit cukin wirasans/ hywisä töisä olla: sillä ne owat ihmisille hywät ja tarpelliset:

3:9 Mutta hulluja tutkimisia/ polwiluguja/ rijtoja ja kilwoituxia wäldä/ jotca turhat ja kelwottomat owat.

3:10 Eriseuraista ihmistä pakene/ cosca händä kerta taicka cahdesti neuwottu on.

3:11 Tieten että sencaltainen on poiskääty/ ja syndiä teke/ nijncuin se joca idzens duominnut on.

3:12 Cosca minä Arteman eli Tychicuxen sinun tygös lähetän/ nijn riennä sinuas minun tygöni Nicopolijn: sillä minä olen aicoinut siellä talwe pitä.

3:13 Lähetä Zena Lainoppenut/ ja Apollo wisusti matcan/ ettei heildä mitän puuttuis.

3:14 Mutta anna myös nijdengin/ cuin meidän

owat/ oppia hywisä töisä wircans toimittaman/ cusa nijn tarwitan/ ettei hekän hedelmättömät olis.

3:15 Sinua terwettäwät caicki cuin minun cansani owat. Terwetä sinä nijtä cuin meitä uscosa racastawat. Armo olcon teidän caickein cansan/ Amen. Kirjoitettu Tituxen Cretan ensimmäisen Pispan tygö/ Macedonian Nicopolista.

Vers.2. Sopiwaiset) Owat ne jotca caicki paremmin puolin ottawat/ toimittawat ja käändäwät. v. 8. Wahwast) Että ihmiset sen wahwaxi ja todexi ymmärräisit mitäs opetat/ eikä kelwotoinna ja turhana pidäis/ ei myös sijtä epäilis/ nijncuin se turha juttu eli jaaritus olis. Christus myös wäkewäst opetta/ mutta Phariseuxet toisin/ Matth. 7:29. v. 14. Meidän owat) Se on/ jotca Cretas owat Christityxi tullet/ anna heidän myös Evangeliumin menestystä enätä/ sijnä että he heidän warastans auttaisit nijtä cuin sinä minun tygöni lähettä tahdot.

P. Pawalin Epistola Philemonin tygö

Esipuhe P. Pawalin Epistolast Philemonin tygö .

Tämä Epistola osotta sangen jalon ja caunin cuwan Christillisest rackaudest: sillä täsä me näemme/ cuinga P. Pawali Onesimus paran otta wastan/ ja rucoile hänen puolestans hänen Isändätäns/ ja ei idzinäs toisin aseta/ waan nijncuin hän idze se Onesimus ollut olis/ joca rickonut oli. Cuitengin ei hän sitä wäellä eli waatein tee/ nijncuin hänellä kyllä oikeus olis ollut/ waan myönnyttä hänen oikeudens/ ja nijn puolittain waati myös Philemonia hänen oikeudestans myöndymän. Nijncuin myös Christus on tehnyt Isän Jumalan ja meidän waihellam: nijn teke P. Pawalikin Philemonin cansa Onesimuxen puolesta: Sillä Christus on myös myönnyttänyt oikeudens/ ja rackaudella ja nöyrydellä Isäns woitti/ paneman pois wihans ja oikeudens/ ja ottaman meitä Armoihins/ Christuxen tähden/ joca nijn uscollisest meidän puolestam rucoile ja meistä sangen suuren surun ja murhen pitä.

I. Lucu .

APostoli terwettä Philemoni/ v. 1. Kijttä Jumalata hänen rackaudens ja vscons tähden/

P. Pawalin Epistola Philemonin tygö

Christuxen päälle/ v. 4. rucoile/ että hän ottais hänen poisjuosnen palwelians Onesimuxen/ joca Evangeliumin osallisuten kääty oli/ ja tullut heidän molembain weljexens Christuxes/ v. 8. rucoile myös hänen walmista idzellens maja/ v. 22. ja päättä terwetyxillä/ v. 23.

1:1 Pawali Jesuxen Christuxen sidottu/ ja weli Timotheus.

1:2 Rackalle Philemonille/ ja meidän apulaisellemme/ ja rackalle Apphialle/ ja Archippuxelle meidän cansaweljellem/ ja sille Seuracunnalle/ cuin sinun huonesas on.

1:3 Armo olcon teidän cansan/ ja rauha Jumalalda meidän Isäldäm/ ja Herralda Jesuxelda Christuxelda.

1:4 Minä kijtän minun Jumalatani/ ja muistan aina sinua minun rucouxisani:

1:5 Että minä cuulen sijtä rackaudesta ja uscosta cuin sinulla Herran Jesuxen päälle on/ ja caickein Pyhäin tygö:

1:6 Että sinun uscos/ joca meille yhteinen on/ tulis sinusa caiken hywyden tundemisen cautta woimallisexi/ joca teillä Jesuxes Christuxes on.

1:7 Sillä meillä on suuri ilo ja lohdotus sinun rackaudestas/ että pyhäin sydämet sinun cauttas/ racas weljen/ wirwotetut owat.

1:8 Sentähden/ waicka minulla on suuri uscallus Christuxes/ kärke sinua mitä sinun tehdä tule:

1:9 Nijn minä cuitengin tahdon rackauden puolesta ainoastans neuwoa/ minä joca taincaltainen olen/ nimittäin/ wanha Pawali: mutta nyt semmengin Jesuxen Christuxen fangi.

1:10 Nijn minä sijs neuwon sinua/ minun lapsen/ Onesimuxen puolesta/ jonga minä siteisäni synnytin:

1:11 Joca sinulle muihen kelwotoin oli/ mutta nyt sinulle ja minulle kyllä tarpellinen.

1:12 Jonga minä nyt olen lähettänyt jällens/

mutta ota händä wastan: sillä hän on minun oma sydämen.

1:13 Minä kyllä tahdoin händä pitä minun tykönäni/ että hän minua sinun puolestas näisä Evangeliumin siteisä palwelis:

1:14 Mutta en minä tahtonut mitän ilman sinun suosiotas tehdä/ ettei sinun hywydes pitänyt oleman nijncuin waadittu/ waan nijncuin wapanmielisen.

1:15 Sillä sentähden hän hetkexi sinulda läxi/ että hänen ijäxi saisit jällens.

1:16 Ei nyt sillen nijncuin jongun palwelian/ waan enämmin cuin palwelian/ ja/ nijncuin rackan weljen: erinomattain minulle: mutta cuinga paljo enämmin sinulle/ sekä lihan cautta/ että Herrasa.

1:17 Jos sinä sijs nyt minun weljenäs pidät/ nijn ota händä wastan/ nijncuin minuakin.

1:18 Mutta jos hän jotakin sinua wahingoittanut on/ eli on sinulle welca/ nijn sano minun syyxeni:

1:19 Minä Pawali olen tämän omalla kädelläni kirjoittanut/ ja tahdon sen sinulle maxa/ etten minä sanois/ että sinä minulle sinus idze welcapääxi tehnyt olet.

1:20 Armas weljen/ suo minun ihastua sinusta Herrasa: Wirwota minun sydämen Herrasa.

1:21 Minä kirjoitin sinun tygös/ luottain minuani sinun cuuliaisutees: tietten sinun enämmin tekewän/ cuin minä sanongan.

1:22 Walmista myös minulle maja: Sillä minä toiwon/ että minä teidän rucouxenne awulla teille lahjoitetan.

1:23 Terwettäwät sinua Epaphras/ minun cansafangin Christuxes Jesuxes:

1:24 Marcus/ Aristarchus/ Demas ja Lucas minun apulaiseni.

1:25 Meidän Herran Jesuxen Christuxen Armo olcon teidän hengenne cansa/ Amen.

Kirjoitettu Philemonin tygö Romista/ palwelian Onesimuxen cansa.

Vers.10. Onesimuxen) Suomexi/ tarpellinen.

P. Pawalin Epistola Philemonin tygö

Sitä P. Pawali ajattele sanoisans: hän on sinulle ja minulle tarpellinen/ se on/ Onesimus. v. eod. Siteisäni synnytin) Nimittäin/ Evangeliumin Saarnan cautta. v. 16. Lihan cautta) Se on/ hän on mailmallisis asiois

sinuun/ nijncuin palwelia/ sidottu. v. eod. Että Herrasa) Se on/ hän on myös uscon puolesta sinun weljes/ nijn että sinä molembain näiden syiden tähden händä racastaisit.

Epistola Ebrerein tygö .

Esipuhe Epistolast / Ebrerein tygö .

TÄhänasti on meillä idze Pääkirjat Udes Testamendis ollet. Mutta nämät neljä jälkimmäistä ei ole muiden wertana pidetyt. Ja ensin/ ettei tämä Epistola Ebrerein tygö ole P. Pawalin/ eli jongun muun Apostolin/ wahwistetan sillä/ että toisesa Lugus näin on: Tämä oppi on nijldä/ jotca idze sencaltaista HERralda cuullet owat/ meille tullut ja jäänyt. Josta on selkiä/ että hän sijnä puhu Apostoleista/ nijncuin Opetuslapsi/ jolle sencaltainen opetus Apostoleilda jäänyt on/ mitämax cauwan jälkeen. Mutta P. Pawali Gal. 1. todista julkisest/ ettei hänen Evangeliumins ole yhdeldäkän ihmiseldä/ eikä ihmisten cautta/ mutta idze Jumalalda. Ja päälisexi on täsä Epistolasa yxi cowa solmu/ joca työläst päästä taitan/ se on/ että 6. ja 10. Lugus/ Synnin parannus Casten jälkeen peräti poiskieldän/ ja sano 12. Esau on parannusta edzinyt/ ja ei cuitengan löynnyt. Joca on caike Evangeliumita ja P. Pawalin Epistolita wastan. Ehkä ne jollakin muoto selittä taitaisin/ nijn ne sanat owat cuitengin nijn selkiät/ että semmuotoiseen selityxeen tuscalla tydytän. Näky myös/ että tämä Epistola olis nijncuin monesta cappalesta coottu/ ja ei yhdest asiast järjestäns puhu. Olisit nämät cuinga tahtons/ nijn cuitengin on hän sangen jalo Epistola/ joca Christuxen Pappedeut selwäst ja sywäst Ramatuista puhu/ ja juuri caunist/ ja awaralda Wanhan Testamendin selittä. Nijn että nähdän/ sen ollen sangen oppenen miehen/ joca Apostolitten Opetuslapsi on ollut/ ja paljo heistä oppenut/ on myös ollut uscosa harjoitettu/ ja Ramatuita wisust tutkinut. Ja waicka ei hän uscon perustusta pane (nijncuin hän idzekin 6. Lugus sano) joca cuitengin oikia Apostolin wirca on. Cuitengin rakenda hän caunist sijhen culda/ hopena ja callita kiwiä. Nijncuin P. Pawali/ 1. Cor. 3. sano. Sentähden älkäm totelco/ jos hän joscus puita/ corsia eli heiniä sijhen secoitta/ waan sencaltainen caunis oppi caikella cunnialla wastanottacam. Ainoastans/ etten me sitä muiden Apostolein Epistolain caltaisna pidä. Mutta cuca sen kirjoittanut on/ on tietämätöin/ ja taita wielä hetken aica tietämätöin olla. Wähä myös sijtä lucua on. Tytykäm oppijn/ jonga hän wahwast Ramatuista perustanut on. Ja osotta/ oikian ja caunin tawan ja muodon Ramatuita luke ja selittä.

I. Lucu .

UDen Testamendin oppi ylistetän Wanhan suhten: sillä Wanhas Testamendis on Jumala puhunut Prophetain cautta: Mutta Udes/ Poicansa cautta/ v. 1. Joca nijn paljo corkiambi muita on/ että hän caickein

perindö HERra on/ ja hänen cauttans on mailma luotu/ v. 2. ja 10. Hän on Isäns cuwa/ ja pitä caicki woimasans/ hän puhdistu meitä meidän synnistäm/ ja istu Jumalan oikialla kädellä/ v. 3. & 13. Hän on corkembi caickia Engeleitä/ v. 4. Ja caickein Engelitten pitä händä rucoileman/ etc. v. 6.

Epistola Epherein tygö

1:1 Jumala puhui muinen vsein ja monella muoto Isille/ Prophetain kautta/ mutta näinä wijmeisinä päiwinä on hän meille puhunut Poicansa kautta.

1:2 Jona hän on caickein perillisexi pannut/ ja on hänen kauttans mailman tehnyt.

1:3 Joca/ että hän on hänen cunnians kirckaus/ ja hänen olemuxens juuricuwa/ ja canda caicki sanans woimalla/ ja on idze kauttans meidän syndeimme puhdistuxen tehnyt/ ja istu Majestetin oikialla puolella corkiuxisa/

1:4 On tullut nijn paljo parammaxi Engeleitä/ että hän ylimmäisemmän nimen on heidän suhtens perinyt.

1:5 Sillä/ kenelle hän on coscan Engeleistä sanonut: Sinä olet minun Poican/ tänäpä minä sinun synnytin? Ja taas: Minä olen hänen Isäns/ ja hän on minun Poican.

1:6 Ja taas: cosca hän tuo esicoisen mailmaan/ sano hän: händä pitää caicki Jumalan Engelit cumartaman.

1:7 Mutta Engeleistä hän sano: hän teke Engelins hengixi/ ja hänen palwelians tulenleimauxexi.

1:8 Mutta Pojallens: Jumala/ sinun istuimes pysy ijancaickisest ijancaickiseen: Sinun Waldacundas Waldicka/ on oikeuden Waldicka.

1:9 Sinä racastit wanhurscautta/ ja wihaisit wääryttä/ sentähden on sinun/ O Jumala/ sinun Jumalas woidellut iloöljyllä/ enä cuin sinun osaweljes.

1:10 Ja sinä HERra olet algusta maan perustanut/ ja Taiwat owat sinun käsialas.

1:11 Ne catowat/ mutta sinä pysyt.

1:12 Ja he caicki wanhenewat nijncuin waate/ ja nijncuin pugun sinä heitä muuttelet/ ja he muuttuwat. Mutta sinä cohdallans pysyt/ ja ei sinun ajastaicas puutu.

1:13 Mutta kelle Engeleistä on hän coscan sanonut: Istu minun oikialle kädelleni/

sijhenasti cuin minä panen wihollises sinun jalcais astinlaudaxi?

1:14 Eikö he caicki ole palwelewaiset Henget/ palweluxeen lähetetyt nijlle jotca autuuden periwät?

Vers.2. Perillisexi) mundi Dominum Et v. 3. Istu Majestetin) Item , v. 13. Istu minun oikialle kädelläni) Tämä myös on Christuxelle tapahtunut hänen miehuden puolesta.

Oecum aeternum accepit v. 4.

Ylimmäisemmän nimen) Miehuden puolesta. Nomen intelligendum .

II. Lucu .

Etä Uden Testamendin oppi on parembi Wanha/ joca Pojan kautta annettu on/ ja monella ihmellä wahwistettu/ nijn meidän pitä myös enä sijtä waariottaman/ v. 1.

Christuxen corkeus ja Majesteti ylistetän/ että hän on tullut caickein Jumalan tecoin HERraxi/ v. 5. Osotetan/ ettei hänen corkeudens tullut wähemmäxi/ että hän otti miehuden ja kärsei cuoleman meidän edestäm/ v. 10.

2:1 Sentähden pitää meidän sitä wisummin nijstä waarin ottaman/ cuin meille sanotut owat/ etten me joscus pahenis:

2:2 Sillä jos se sana oli wahwa cuin Engelitten kautta puhuttin/ ja caicki ylidzekäymys ja tottelemattomus on jo ansaitun palckans saanut/

2:3 Cuingasta me wältäisim/ jos me sencaltaisen autuuden ylöncadzomma? Joca sijtte/ cuin se ensin HERralda Saarnattu oli/ meisä wahwistetuxi tuli/ nijden kautta jotca sen cuullet olit.

2:4 Ja Jumala on siihen todistuxens andanut sekä ihmeillä että tunnustähdeillä/ nijn myös moninaisilla woimallisilla töillä/ ja Pyhän Hengen jacamisella hänen tahtons jälkeen.

2:5 Sillä ei hän ole tulewaista mailmata

Epistola Epherein tygö

Engelitten ala andanut/ josta me puhumma.

2:6 Mutta yxi sen todista toises paicas/ ja sano: Mikä on ihminen/ että sinä händä ajattelet?

2:7 Ja ihmisen Poica/ että händä edziskelet? Sinä olet hänen wähäxi hetkexi Engelitten suhten alendanut: sinä olet hänen cunnialla ja ylistyxellä caunistanut/ ja asettanut kättes töiden päälle/

2:8 Caicki olet sinä heittänyt hänen jalcains ala: Sillä sijnä/ että hän caicki on hänen alans heittänyt/ ei hän mitän jättänyt/ jota ei hän ole hänen alans heittänyt/ mutta en me wielä näe caickia hänen alans heitetyxi.

2:9 Waan Jesuxen joca wähäxi hetkexi Engelitten suhten alettu oli/ näemmä me cuolemans kärsimisen cautta caunistetuxi cunnialla ja ylistyxellä/ että hänen piti Jumalan Armosta caickein edestä cuolemata maistaman.

2:10 Sillä se sowei hänen/ jonga tähden caicki owat/ ja jonga cautta caicki owat/ joca paljo lapsia cunnialisuteen saatti/ että hän heidän autuudens Pääruchtinan/ kärsimisen cautta täydellisexi tekis.

2:11 Että ne caicki yhdestä olisit/ sekä se joca pyhittä/ että ne jotca pyhitetän/ jonga tähden ei hän myös häpe heitä weljexens cudzua/ sanoden:

2:12 Minä julistan sinun nimes minun weljilleni/ ja keskellä Seuracunda sinua weisulla ylistän.

2:13 Ja taas: Minä panen uscalluxeni häneen. Ja taas: Cadzo/ minä ja ne lapset jotca Jumala minulle andanut on.

2:14 Että lapsilla on liha ja weri/ on hän sijs myös nijstä osallisexi tullut/ että hän olis cuoleman cautta woiman poisottanut/ sildä jolla cuoleman walda oli/ se on/ Perkeleldä.

2:15 Ja päästäis ne jotca cuoleman pelgost piti caiken ikäns orjana olemän/

2:16 Sillä ei tosin hän coscan Engeleitä päällens ota/ waan Abrahamin Siemenen hän

päällens otta/

2:17 Josta hän caiketi hänen weljens caltainen olis/ että hän armollinen ja uscollinen ylimmäinen Pappi Jumalan edes olis/ sowittaman Canssan syndejä.

2:18 Sillä että hän kärsinyt on/ ja on kiusattu/ woi hän myös nijtä autta jotca kiusatan.

Vers. 7. Alendanut) Se on: Sinä hyljäisit hänen nijxi colmexi päiwäxi/ joina hän kärkei/ nijncuin ei yhtän Jumalata olis hänen tykönäns ollut. Mutta cusa ei Jumalata ole/ ei sijnä Engelitäkän ole/ eli jotacuta apua Jumalalda/ nijncuin silloin cosca hän suuria ihmeitä teki. v. eod. Kättes töiden päälle) Supr. 1:2. v. 11. Caicki yhdestä olisit) Nimittäin/ yhdest luonnost.

III. Lucu .

ETtä Christus on Jumalan Apostoli ja ylimmäinen Pappi/ uscollinen caikis nijncuin Moses/ ja paljo enä cuin Moses/ nijncuin rakendaja/ huonen herra ja poica huones/ on parembi huonetta eli palweliata/ nijn pitä meidängin ahkeroidzeman/ wahwana pysymän sijnä uscos ja toiwos/ cuin meillä hänen päällens on/ v. 1. 95. Psalmist muodon eteem pane/ Israelin lapset/ cuinga he heidän cowacorwaisudens ja luopumisens tähden rangaistin/ v. 7.

3:1 SEntähden pyhät weljet/ jotca taiwallises cudzumises osalliset oletta/ ottacat waari sijtä Apostolista ja ylimmäisestä Papista/ jonga me Christuxesta Jesuxesta tunnustam/

3:2 Joca on uscollinen/ sille joca hänen tehnyt oli (nijncuin Moses) coco hänen huonesans.

3:3 Mutta tämä on sitä suuremman cunnian ansainnut cuin Moses/ että sillä suurembi cunnia huonestä olis joca sen rakensi/ cuin idze huonella.

3:4 Sillä jocainen huone on joldakin rakettu/

Epistola Epherein tygö

mutta joca caicki rakensi/ se on Jumala.
3:5 Ja Moses tosin oli uscollinen caikes hänen huonesans/ nijncuin palwelia/ nijden todistuxexi/ joista sijtte sanottin/
3:6 Mutta Christus nijncuin poica hallidzi huonens/ jonga huone me olemma/ jos me muutoin sen uscalluxen ja toiwon kerscamisen loppun asti wahwana pidämme.
3:7 SEntähden/ nijncuin Pyhä Hengi sano:
3:8 Tänäpän/ jos te saatta cuulla hänen ämens/ nijn älkät paaduttaco teidän sydämitän.
3:9 Nijncuin haikeudesa tapahdui/ kiusauxen päiwänä corwesa/ cosca teidän Isän minua kiusaisit/
3:10 He coettelit/ ja näit minun työni neljäkymmendä ajastaica. Sentähden minä narkästyin tämän sucucunnan päälle/ ja sanoin: aina he exywät sydämelläns: mutta ei he tundenet minun tietäni/
3:11 Nijn että minä wannoin minun wihasani/ ettei heidän pidä minun leponi tuleman.
3:12 Cadzocat/ rackat weljet/ ettei teisä joscus olis kelläkän paha uscotoin sydän/ ja eläwästä Jumalasta luowuis/
3:13 Waan neuwocat teitän keskenän jocapäiwä/ nijncauwan cuin Tänäpän sanotan/ ettei jocu teistä synnin petoxen cautta paaduis.
3:14 Sillä me olemma Christuxest osallisexi tullet/ jos me muutoin sen aljetun uscon loppun asti wahwana pidämme/
3:15 Cosca sanotan: Tänäpän/ jos te saatte cuulla hänen ämens/ nijn älkät paaduttaco teidän sydämitän/ nijncuin haikeudesa tapahdui.
3:16 Mutta cosca muutamat sen cuulit/ nijn he wihoitit hänen/ waan ei caicki jotca Egyptistä Mosexen cansa läxit.
3:17 Mutta cuillen hän neljäkymmendä ajastaica wihasinen oli? Eikö nijlle jotca syndiä teit/ joiden ruumit corwesa hucuit?
3:18 Cuillen hän wannoi/ ettei heidän pitänyt

hänen lepoons tuleman/ eikö uscomattomille?
3:19 Ja me näemme/ ettei he woinet epäuscons tähden sinne tulla.

Vers.6. ja 14. Jos me muutoin) Tästä me näemme/ että Christuxen huone/ Kircko ja Seuracunda taita erhettyä ja tulla Satanan Kircoxi: Nimittäin/ jos hän poicke pois oikiast uscost ja toiwost/ Christuxen päälle. v. 11. Minun leponi) Se on/ sijhen jaloon luwattun Canaan maahan. v. 13. Nijncauwan cuin Tänäpän sanotan) Se on: Caicki se aica cuin Evangelium Saarnatan/ haman mailman loppun.

IV. Lucu .

SE Neuwo joca edellises Lugus aljettin/ ja 95. Psalmilla wahwistetän/ nyt lawiammalda sijtä Psalmist opetetän/ sijtä lewosta josta sijnä puhutan/ nimittäin/ että Jumala on wielä luwannut hänen lepons/ nijlle jotca hänen sanans uscowat: nijn ei meidän pidä sitä meidän epäuscollam unhottaman/ v. 1. ja 11. Sijtte osotetan että yxi lepo wielä tarjona on Jumalan Canssalle/ nijlle jotca hänen sanans uscowat/ v. 4. Jota täsä/ hänen woimans tähden ylistetän ja cunnioitetän/ v. 12. Seura myös lohдутus heicoille vscosa sijtä että Christus on sencaltainen ylimmäinen Pappi/ jolla on cansakärsimys heicoista/ v. 14.

4:1 Nijn peljätkäm sijs etten me hänen lepoons tulemisen lupausta unhodais/ ja ettei kengän meistä tacaperin jäis:
4:2 Sillä se on meille ilmoitettu nijncuin heillekin.
4:3 Mutta ei heitä sanan cuulo mitän auttanut/ cosca ei he nijtä usconet/ cuin sen cuulit. Sillä me jotca uscoimma/ tulemma lepoon/ nijncuin hän sanoi: minä wannoin minun wihasani/ ei heidän pidä minun

Epistola Epherein tygö

lepooni tuleman.

4:4 Ja tosin/ cosca ne työt mailman algusta täytetyt olit/ sanoi hän yhdes paicas/ sijtä seidzemennestä päiwästä/ näin: Ja Jumala lepäis seidzemendenä päiwänä caikista hänen töistäns.

4:5 Ja taas täsä: ei heidän pidä minun lepooni tuleman.

4:6 Että sijs se wielä edespäin on/ että muutamat pitä siihen tuleman. Ja ne joille se ensin ilmoitettu oli/ ei ole siihen epäuscons tähden tullet/

4:7 Määrä hän yhden päiwän/ pitkän ajan perästä/ ja Dawidin cautta sano: Tänäpäni/ nijncuin sanottu on/ tänäpäni/ jos te cuuletta hänen änen/ nijn älkät paaduttaco teidän sydämitän:

4:8 Sillä jos Josua olis heidän lepoon saattanut/ nijn ei hän olis toisesta päiwästä puhunut.

4:9 Sentähden on Jumalan Canssalle yxi lepo wielä tarjona:

4:10 Sillä joca hänen lepoons jo tullut on/ hän lewäjä töistäns/ nijncuin Jumalakin hänen töistäns.

4:11 Nijn ahkeroitcam sijs siihen lepoon tulla/ ettei jocu epäuscoon langeis.

4:12 Sillä Jumalan sana on eläwä ja woimallinen/ ja teräwämbi cuin caxiteräinen miecka/ ja tunge läpidze/ siihenasti cuin se sielun ja hengen eroitta/ ja ytymen ja luut: Ja on ajatusten ja sydämen aiwoitusten Duomari.

4:13 Ja ei ole yhtän luondocappalda hänen edesäns näkymätä/ mutta caicki owat hänen silmäins edes paljat ja julki. Hänestä me puhumma.

4:14 Että nyt meillä yxi suuri ylimmäinen Pappi on/ Jesus Jumalan Poica/ joca Taiwaisijn mennyt on. Nijn pysykäm sijnä tunnustuxes:

4:15 Sillä ei meillä ole se ylimmäinen Pappi/ joca ei taida meidän heickouttam armahta/

waan se joca caikis kiusattu on/ nijncuin mekin/ cuitengin ilman synnitä.

4:16 Sentähden käykäm edes uscalluxella Armonistuimen tygö/ että me laupiuden saisimme ja löydäisimme silloin Armon/ cosca me apua tarwidzemma.

V. Lucu .

Täsä ruwetan Christuxen Pappeudest pidemmäldä opettaman: ensist wertauxilla Levitain Pappeudest/ ettei Christus ole cudzumat tullut/ waan on hänen taiwalliselda Isäldäns cudzuttu meidän ylimmäisexi Papixemme/ Melchisedekin tawalla: Ja mikä wirca tämä on/ ja mitä hän meille sen cautta toimittanut on/ v. 1. Sijtte nuhdellan Ebrerejä heidän ymmärtämättömydens tähden täsä opis/ v. 11.

5:1 Sillä jocainen ylimmäinen Pappi ihmisistä/ panna ihmisien edest nijsä asiois/ jotca Jumalalle tulewat/ uhraman lahjoja ja uhreja syndein edestä.

5:2 Joca nijtä armahdais/ jotca taitamattomat ja exywäiset owat/ että hän idzekin heickoudella ymbärikäärity on.

5:3 Sentähden tule hänen nijn Canssan edestä/ cuin idzekin edestäns uhrata/ syndein edestä.

5:4 Ja ei yxikän omista idzellens cunniata/ waan se joca Jumalalda cudzutan/ nijncuin Aaron.

5:5 Nijn myös Christus ei ole idziäns cunnioittanut/ että hän ylimmäisexi Papixi oli tulewa/ mutta se joca hänelle sanoi: Sinä olet minun Poican/ tänäpäni minä sinun synnytin.

5:6 Ja hän sano toises paicas: Sinä olet Pappi ijancaickisest/ Melchisedekin säädyn jälkeen.

5:7 Ja hän on hänen lihans päiwinä uhrannut rucouxet ja nöyrät anomiset/ wäkewällä huudolla ja kyyneleillä/ sen tygö joca hänen olis woinut cuolemasta pelasta/ ja on myös

Epistola Epherein tygö

cuultu/ että hän Jumalata cunnioitti.

5:8 Ja waicka hän Jumalan Poica oli/ on hän cuitengin nijstä/ cuin hän kärsei/ cuuliaisuuden openut.

5:9 Ja cosca hän täydellisexi tuli/ on hän caikille nijlle/ jotca hänelle cuuliaiset owat/ syy ijancaickiseen autuuteen:

5:10 Ja on Jumalalda ylimmäisexi Papixi nimitetty/ Melchisedekin säädyn jälkeen.

5:11 Josta meillä olis kyllä sanomist/ mutta se on työläs selittä: sillä te oletta cowacorwaiset.

5:12 Ja te/ joiden piti aica opettajat oleman/ tarwidzetta taas/ että me teille ensimmäiset Bookstawit Jumalan sanan opista opetaisimme/ ja että teille annetaisin riesca/ ja ei wäkewätä ruoca.

5:13 Sillä joca riescasta wielä on osallinen/ hän on harjoittamaton wanhurscauden sanaan: sillä hän on lapsi.

5:14 Mutta täydellisten sopi wäkewä ruoca/ joilla owat tottumisen cautta/ harjoitetut mielet/ hywä ja paha eroittaman.

Vers.6. Melchisedekin säädyn jälkeen) Christus cudzutan Papixi Melchisedekin tawalla/ että hän oli mones hänen caltaisens. v. 7. Lihansa päiwinä) Se on: Hänen alendamisens aicana/ cosca hän wielä oli näkywäisellä ja ruumillisella muodolla täällä maan päällä.

VI. Lucu .

NEuwotan ahkeroidzeman Evangeliumin opis ja Christuxen tunnos/ v. 1. Cawahtaman poislangemisest/ sen hirmuisen rangaistuxen tähden cuin sijtä seura/ v. 4. Ja wijmein pysymän uscos/ ja toiwos sijtä luwatusta perinnöstä/ v. 9. Abrahamin tawalla/ v. 12. Ja Jumalan wilpittömällä walalla/ v. 17.

6:1 SEntähden andacam Christillisen elämän algun opin silläns olla/ ja ruwetcam nijhin/ jotca täydellisyyteen saattawat/ ei wastudest

perustusta laskein/ parannuxen cuolewaisista töistä/ uscosa Jumalan päälle/

6:2 Casten opista/ kännen päällepanemisest/ cuolluitten ylösnousemisest/ ja ijancaickisesta Duomiosta.

6:3 Ja sen me tahdomma tehdä/ jos Jumala muutoin saldi.

6:4 Sillä ei se ole mahdollinen/ että ne jotca wihdoin walaistut owat/ ja taiwallisia lahjoja maistanet/ ja owat Pyhästä Hengestä osallisexi tullet/

6:5 Ja maistanet Jumalan hywä sana/ ja tulewaisen mailman woima/

6:6 Jos he poislangewat (ja toistamisen idzellens Jumalan Pojan ristinnaulidzewat/ ja pilckana pitäwät) että he wastaudest parannuxeen udistettaisin.

6:7 Sillä maa/ joca saten sisällens särpä/ nijn usein cuin hänen päällens sata/ ja caswa tarpellisia ruohoja/ nijlle jotca sitä wiljelewät/ se saa siunauxen Jumalalda.

6:8 Mutta joca orjantappuroita ja ohdackeita caswa/ se on kelwotoin/ ja lähene kirousta/ jonga loppu on/ että se poldetan.

6:9 MUtta me toiwomme teildä/ rackahimmat/ parambata/ ja cuin te autuutta lähembänä olisitta/ ehkä me näin puhumma.

6:10 Sillä ei Jumala ole wäärä/ että hän unhodais teidän tecon ja työn/ rackaudes/ jonga te hänen nimellens osotitte/ cosca te pyhiä palwelitte/ ja wielä palweletta.

6:11 Mutta me halajamme/ että jocainen teistä sen ahkeruden osotais/ pitäin toiwon wahwuden/ haman loppun asti.

6:12 Ettet te hitaxi tulis/ waan olisitta nijden seurajat/ jotca uscon ja kärsimisen cautta/ luwatun perimisen saawat.

6:13 Sillä/ nijncuin Jumala lupais Abrahamille/ cosca ei hän woinut yhdengän suuremman cautta wanno/ nijn hän wanoi idze cauttans/ ja sanoi:

6:14 Totisest tahdon minä sinua siunata/ ja enätä.

Epistola Epherein tygö

6:15 Ja että hän kärsiwälisest odotti/ nijn hän sai lupauxen.

6:16 Ihmiset tosin wannowat sen cautta/ joca suurembi on cuin he/ ja se wala caiken rijdan ratcaise/ jos se walalla wahwistetan.

6:17 Mutta cosca Jumala tahdoi lupauxen perillisille/ neuwons wahwuden osotta/ wannoi hän walan/

6:17 Että me cahden lijckumattoman cappalen cautta (sillä mahdotoin on Jumalan walehdella) juuri wahwan uscalluxen pidäisimme/ me jotca sijhen turwamme/ että me taritun toiwon saisimma/

6:18 Jonga me pidämme nijncuin wagan ja wahwan meidän sielum Anckurin/ joca sisällen ulottu/ haman nijhingin asti/ jotca esiripun sisälmäisellä puolella owat/

6:19 Johonga se edelläjuoxia on meidän edelläm mennyt/ Jesus/ ylimmäisexi Papixi ijancaickisudest Melchisedekin säädyn jälken tehty.

Vers.6. Jos he poislangewat) Ei täsä puhuta caikist suurist synneist/ jotca omatundo wastan tapahtuwat/ cuin jocu Casten jälken langeta taita/ ja on totuden tundoon tullut: Waan wapast ja ehdollisest langemisest totuden tunnosta: nijncuin hänen ylöncadzens ja pilckans: Joca on syndi P. Henge wastan/ ja ei ole parambi Epicuruxen suruttomutta/ eli epäilyst Jumalan armost. Jonga tähden ei se taita andexi annetta.

VII. Lucu .

Wielä puhutan Christuxen ylimmäisen Papin wirasta/ ja Christus werratan täsä Melchisedekijn/ v. 1. Ja osotetan/ että Melchisedek oli ylömbi Abrahami ja Lewitain Pappeja: sillä hän siunais Abrahami ja otti hänelä kymmenexet/ josta seura että Christus myös on ylömbi heitä/ v. 4. Näytetän myös Lewitan Papeus Lakinens loppunen:

sillä Jumala on andanut toisen Papin Melchisedekin säädyn jälken/ v. 11. Joca on täydellisembi ja pysywäisembi Pappi/ v. 15. Ja on sen walalla luwannut/ v. 20. Christus on myös täydellisembi Pappi cuin Lewitat/ heidän ja Christuxen wertamisest/ v. 23.

7:1 Sillä tämä Melchisedek oli Salemin Cuningas/ caickein corkeimman Jumalan Pappi/ joca Abrahami wastan meni/ cosca hän palais Cuningasten taposta/ ja siunais händä/

7:2 Jolle Abraham andoi kymmenexet caikesta hywydestäns. Ensin hän käättän

wanhurscauden Cuningaxi: Nijn hän on Salemin Cuningas/ se on/ rauhan Cuningas.

7:3 Ilman Isätä/ ilman äititä/ ilman suguta/ ja ei hänellä ole päiwäin alcua eikä elämän loppua/ mutta hän on Jumalan Poican werrattu/ ja pysy Pappina ijancaickisest.

7:4 Mutta cadzocat/ cuinga suuri tämä on/ jolle Abrahami Patriarcha saalista kymmenexet andoi.

7:5 Mutta cosca Lewin pojat Papin wirgan ottawat/ nijn heillä on käsky kymmenexiä Canssaldä otta/ se on heidän weljildäns/ Lain jälken:

7:6 Waicka nekin Abrahamin cupeista tullet owat. Mutta se/ jonga sucua ei heidän seasans lueta/ otti Abrahamilda kymmenexet/ ja siunais händä/ jolla lupauxet oli.

7:7 Mutta ei yxikän sitä kiellä/ että wähembi otta siunauxet sildä cuin enämbi on.

7:8 Ja täsä tosin cuolewaiset ihmiset/ kymmenexiä ottawat/ mutta siellä hän todista hänen eläwän.

7:9 Ja jos minä nijn puhelisin: Lewi joca tottui kymmenexiä ottaman/ täydyi myös Abrahamis kymmenexiä anda/

7:10 Sillä hän oli wielä Isäns cupeisa/ cosca Melchisedek händä wastan meni.

7:11 Sentähden jos täydellisys on Lewin Pappeuden cautta tapahtunut (Sillä sen alla on Canssa Lain saanut) mitä sijtte oli tarwetta

Epistola Epherein tygö

sanoa/ että toinen Pappi oli Melchisedekin säädyn jälkeen tulewa/ ja ei Aaronin säädyn jälkeen?
7:12 Sillä cusa Pappius muutetan/ sijnä piti myös Laki muutettaman.
7:13 Sillä se josta näitä sanotan/ on toisesta sugusta/ josta ei yxikän Altarita palwellut.
7:14 Ja nijn on juuri julkinen/ että meidän HERram on Judan sucucunnasta tullut/ jolle sucucunnalle ei Moses ole mitän Pappiudesta puhunut.
7:15 Ja se on selkemi: jos Melchisedekin säädyn jälkeen toinen Pappi tule/
7:16 Joca ei lihallisen Lain käskyn jälkeen tehty ole/ waan loppumattoman elämän woiman jälkeen: Sillä Näin hän todista:
7:17 Sinä olet Pappi ijancaickisest Melchisedekin säädyn jälkeen.
7:18 Sillä sen cansa ensimmäinen Laki lacka/ että se heicko ja kelwotoin oli
7:19 (Sillä ei se Laki tainnut täydellisexi tehdä) waan se oli sisälle johdatus paramban toiwon/ jonga cautta me Jumalata lähenemmä.
7:20 Ja sijttekin cuin enämbi on/ ettei se ole ilman walata tehty: sillä ne olit tosin ilman walata Papixi tehdyt.
7:21 Mutta tämä walalla/ hänen cauttans/ joca hänelle sanoi: HERra on wannonut/ ja ei hän sitä cadu/ sinä olet Pappi Melchisedekin säädyn jälkeen ijancaickisest.
7:22 Ja näin paljo paramman Testamendin toimittajaxi on Jesus tehty.
7:23 Ja nijtä tosin monda Papixi tehtin/ ettei heitä sallittu cuoleman tähden pysyä.
7:24 Mutta tämä/ että hän pysy ijancaickisest/ ja hänellä on catomatoin Pappius.
7:25 Josta hän myös taita ne ijancaickisest autuaxi tehdä/ jotca hänen cauttans Jumalan tygö tulewat/ ja elä aina/ ja rucoile alati heidän edestäns.
7:26 Sillä sencaltainen ylimmäinen Pappi meille sopi/ joca on pyhä/ wiatoin/

saastatoin/ synneisistä eritetty/ ja corkemmaxi Taiwaita tehty/
7:27 Jolla ei olis jocapäiwä tarwe/ nijncuin muut ylimmäiset Papit/ ensin omain syndeins edestä uhraman/ sijtte Canssan syndein edestä:
7:28 Sillä sen hän on jo silloin tehnyt/ cosca hän idzens uhrais. Sillä Laki asetta ihmiset ylimmäisixi Papeixi/ joilla heickous on: mutta wala/ joca Lain jälkeen sanottin/ asetta Pojan ijancaickisest ja täydellisexi.

Vers.1. Melchisedek) On Suomexi/ wanhurscauden Cuningas/ ja Melchisalem on rauhan Cuningas: sillä Christus anda wanhurscauden ja rauhan/ ja hänen waldacundans on wanhurscaus ja rauha Jumalan edes/ uscon cautta/ Rom.1:17. ja 5:18. v. 3. Ilman Isätä/ ilman äititä) Nimittäin/ ettei hänen wanhimmitans/ syndymätäns ja cuolematans Ramatus mainita/ nijncuin muiden P. Patriarchain. v. 16. Lihallisen Lain käskyn) Ulconaiset Lewitain Ceremoniat cudzutan lihallisixi/ ettei he taitanet anda Henge ja woima Lakia täyttä. v. 18. Heicko ja kelwotoin oli) Ceremonialinen Laki oli heicko ja kelwotoin/ ettei hän taitanut meitä Jumalan tykönä autuaxi tehdä. Muutoin oli se kyllä tarpellinen/ nimittäin/ että hän Christuxen osotti.

VIII. Lucu .

Wielä osotetan/ että Christus on täydellisembi ylimmäinen Pappi cuin Lewitain/ ensist sijtä/ että hän on taiwallinen ylimmäinen Pappi/ pyhäin lahjain ja totisen Tabernaclin päällä/ v. 1. Mutta Lewitain Papit owat maalisten lahjain ja Tabernaclin päällä/ jotca ainoastans sen taiwallisen warjo olit/ v. 4. Sijtte/ sijtä että hän on paremman Testamendin/ nimittäin/ Uden Testamendin wälimies/ v. 6. Joca osotetan paremmaxi cuin Wanha/ ja että Wanha pitä

Epistola Epherein tygö

ylöspandaman/ Jeremiaxen todistuxen jälken/ v. 7.

8:1 TÄmä on pääcappale/ joista me puhumma. Meillä on sencaltainen ylimmäinen Pappi/ joca istu oikiällä kädellä Majestetin istuimella Taiwaisa/

8:2 Ja on pyhain lahjain palwelia/ ja sen totisen majan/ jonga Jumala asetti/ ja ei ihminen.

8:3 Sillä jocainen ylimmäinen Pappi pitä uhraman lahjoja ja uhreja. Sentähden tarwitan/ että tälläkin olis jotakin uhramista.

8:4 Jos hän nyt maan päällä olis/ nijn ei hän olis Pappi/ sillä Papit Lain jälken lahjoja uhrawat/

8:5 Jotca palwelewat sen cuwas/ ja taiwallisen warjos. Nijn cuin se Jumalalinen wastaus Mosexelle sanoi/ cosca hänen piti Majan päättämän: Cadzo (sano hän) että caicki teet sen cuwan jälken/ cuin sinulle wuorella osotettu on.

8:6 Mutta nyt on hän paremman wirgan saanut/ nijn cuin hän paremman Testamendingin wälimies on/ joca paremman lupauxen päällä seiso.

8:7 Sillä jos endinen olis nuhtetoin ollut/ nijn ei toiselle olis sia tehty: Sillä hän nuhtelee heitä/ ja sano:

8:8 Cadzo/ Päiwät tulewat/ sano HERra/ että minä Israelin huonelle costan/ ja Judan huonelle tahdon Uden Testamendin päättä.

8:9 En sen Testamendin jälken/ cuin minä heidän Isillens sinä päiwänä annoin/ cosca minä heidän kätens rupeisin/ ja johdatin heidän Egyptin maalda. Sillä ei he pysynet minun Testamendisäni/ nijn en minäkän ole heistä lucua pitänyt/ sano HERra.

8:10 Sillä tämän Testamendin tahdon minä sääätä Israelin huonelle/ näiden päiwain jälken/ sano HERra: Minä tahdon anda minun Lakini heidän mieleens/ ja tahdon ne kirjoitta heidän sydämijns: Ja olen heidän Jumalans/ ja heidän

pitä oleman minun Canssan.

8:11 Ja ei yhdengän pidä lähimmäistäns opettaman/ eikä weljens/ ja sanoman: tunne HERra: sillä caicki pitä minun tundeman/ hamast pienestä heidän seasans/ nijn suurimban asti.

8:12 Sillä minä tulen lepytetyxi heidän wäärydestäns ja heidän synneistäns/ ja heidän wääryttäns en minä tahdo enä muista.

8:13 Sijnä cuin hän sano: Usi wanhensi endisen/ sillä joca wanha ja ijällinen on/ se on läsnä loppuans.

Vers.2. Pyhain lahjain/ Jotca hän meille waiwallans ja cuolemallans ansainnut on/ cuin on/ syndein andexi saaminen/ Jumalan armo/ ja ijancaickinen elämä. v. eod. Totisen Majan) Se on/ Taiwas/ joca Lewitain Tabernaclijn oli werrattu. v. 4. Nijn ei hän olis Pappi) Nimittäin/ se totinen: joca maalisilla awistettin. v. 6. Paremman Testamendingin) Sillä Wanhas Testamendis oli Jumala luwannut Israelin lapsille Canaan maan/ jos he olisit hänen Laisans waeldanet: Mutta Udes on hän luwannut Taiwan waldacunnan/ joca Canaan maalla awistettin/ että se armosta Christuxen tähden annetan caickille jotca idzens parandawat/ ja hänen lupauxens uscowat. v. 11. Ei yhdengän pidä opettaman) Cadzo/ Ier. 31:34.

IX. Lucu .

Wielä osotetan: ensist Wanhan Testamendin Tabernacli/ v. 1. Uhri/ v. 6. ja mitä sillä toimitettin/ v. 8. Sijtte kirjoitetan Uden Testamendin Tabernacli/ Uhri/ ja mitä sillä toimitettu on/ nimittäin/ että caicki ne owat täydellisemmät/ sekä Tabernacli/ ja Uhri/ sekä se hywä cuin sillä saatu on/ v. 11. Erinomaisest osotetan/ että Christuxen pitä cuoleman/ ja hänen werens wuodatuxella meitä meidän synneistäns puhdistaman: joca

Epistola Epherein tygö

yhden Testamendin tästä tehnyt oli/ v. 15. Ja että Wanha Testamenti wahwistettin ja hänen caluns caicki werellä puhdistettin/ v. 18. Nijn myös Usi ja taiwalliset calut/ jotca Wanhalla awistettin/ v. 23.

9:1 Oli myös endisellä Majalla hänen oikiudens ja Jumalan palweluxens/ ja hänen ulconainen pyhydens.
9:2 Sillä sijnä oli rakettu esipuoli Majaan/ josa olit Kyntiläjalat/ ja pöytä/ ja Cadzelmusleiwät/ joca Pyhäxi cudzuttin.
9:3 Mutta toisen esiripun tacana oli se Maja/ joca caickein Pyhimmäxi cudzuttin.
9:4 Josa oli se cullainen Pyhän sawun astia/ ja Testamendin Arcku/ caickialda Cullalla silattu/ sijnä myös oli cullainn astia/ Taiwallinen leipä/ cucoistawainen Aaronin sauwa ja Testamendin Taulut.
9:5 Mutta sen päällä olit cunnialisuden Cherubimit/ jotca Armonistuimen warjoisit/ joista ei nyt ole erinomattain sanomist.
9:6 Cosca ne näin asetetut olit/ menit Papit aina siihen ensimäiseen Majaan/ ja toimitit Jumalan palweluxen.
9:7 Mutta toiseen meni ainoastans ylimmäinen Pappi kerran wuodes yxinäns/ ei weretä/ jonga hän uhrais omain ja Canssan ricosten edestä:
9:8 Jolla Pyhä Hengi ilmoitti/ ettei pyhityxen tietä nincauwan julistettu/ cuin se endinen Maja oli.
9:9 Joca sillä ajalla oli yxi cuwa/ josa lahjat ja uhrin uhrattin/ ja ne ei woinet omantunnon perän täydellisest tehdä/ jotca sitä Jumalan palwelusta teit:
9:10 Ainoastans rualla ja juomalla/ ja moniniaisella pesemisellä ja ulconaisella pyhityxellä/ cuin ojennuxen aican asti olit päälle pannut.
9:11 Mutta Christus on tullut/ tulewaisten tawarain ylimmäisexi Papixi/ suuremman ja täydellisemmän Majan cautta/ joca ei käsillä

tehty ole/ se on/ joca ei näin ole rakettu/
9:12 Eikä cauristen taicka wasickain weren cautta/ waan hän on oman werens cautta/ mennyt Pyhään/ ja ijancaickisen lunastuxen löynnyt.
9:13 Sillä jos härkäin ja cauristen weri/ ja prijscotettu ehkoisen tuhca/ pyhittä saastaiset lihalliseen puhtauteen:
9:14 Cuinga paljo enemmän Christuxen weri/ joca idzens ilman caiketa wiata/ ijancaickisen Hengen cautta Jumalalle uhrannut on/ puhdistaxens meidän omantunnom cuolewaisista töistä/ eläwätä Jumalata palweleman?
9:15 Ja sentähden on hän myös Uden Testamendin wälimies/ että ne jotca cudzutut owat/ sen luwatun ijancaickisen perimisen saisit/ että hänen cuolemans sijnä wälillä käwi/ joca on nijstä ylidzekäymisist lunastuxexi tapahtunut/ cuin endisen Testamendin alla olit.
9:16 Sillä cusa Testamenti on/ sijnä pitä myös hänen cuolemans oleman/ joca Testamendin teki:
9:17 Sillä/ cuolemalla Testamenti wahwistetän/ joca ei ole nijn cauwan wahwa/ cuin se elä joca sen teki.
9:18 Sentähden ei se endinengän weretä säättö:
9:19 Sillä cosca Moses oli puhunut caikelle Canssalle jocaidzen käskyn Lain jälkeen/ otti hän wasickain ja cauristen werta weden cansa/ ja Purpura willoja/ ja Isoppia/ ja prijscotti sekä Ramatun/ että caiken Canssan/ ja sanoi:
9:20 Tämä on se Testamendin weri/ cuin Jumala teille käsenyt on.
9:21 Ja sen Majan/ ja caicki sen Jumalan palweluxen astiat/ prijscotti hän myös werellä.
9:22 Ja caicki läHes werellä Lain jälkeen puhdistetan/ ja paidzi weren wuodatust/ ei yhtän andexiandamust tapahdu.
9:23 Nijn sijs tarwitan/ että taiwallisten cuwat/

Epistola Epherein tygö

sencaltaisilla puhdistetan: mutta idze taiwalliset pitä paremmilla uhreilla puhdistettaman/ cuin ne olit.

9:24 Sillä ei Christus mennyt käsillä tehtyn Pyhään (jotca totisten cuwat owat) Waan hän meni taiwalliseen/ että hän Jumalan caswon edes meidän tähtem ilmestyis.

9:25 Ei/ että hänen piti usemmin idzens uhraman/ nijncuin ylimmäinen Pappi jocawuosi meni muucalaisella werellä Pyhään/

9:26 Muutoin olis hänen usemmin tullut jo mailman algusta kärsiä. Mutta mailman lopulla on hän oman vhrins cautta ilmestynyt syndein poispanemisexi.

9:27 Ja nijncuin caickein ihmisten pitä wihdoin cuoleman/ mutta sen jälkeen Duomio:

9:28 Nijn on myös Christus wihdoin uhrattu monen sydejä poisottaman. Mutta toisella haawalla on hän ilman synnitä ilmestywä/ nijlle jotca händä odottawat/ autuudexi.

Vers.1. Endisellä majalla) Se on/ Wanha Testamenti. v. 8. Ettei pyhityxen tietä nijncauwan julistettu) Se on/ Tie caickein Pyhimbän/ ja Taiwasen/ joca sillä awistettin/ ei ollut wielä awoi/ ennen cuin Christus tuli ja kärsi cuoleman/ silloin Templin esirippu repeis/ ja tie Taiwasen aukeni. v. 11. Suuremman ja täydellisemmän Majan cautta) Se on/ Taiwan Waldacunda/ cuin 24. versyst nähän. v. 14. Cuolewaisist töistä) Se on: synnist/ joca tehdän nijldä jotca hengellisest cuollet owat/ ja cuoleman ansainnet. v. 15. Cuin endisen Testamendin alla olit) Se on: Jotca Lakiä watan owat tehdyt ja wielä tehdän: joca on Wanha Testamenti. v. 23. Taiwallisten cuwat) Se on: Lewitain Tabernacli caluinens. v. 28. Monen sydejä) Moni täsä panna caickein edest/ nijncuin/ Dan. 12:2. Rom. 5:19. Sillä hän on idzens caickein lunastuxexi andanut/ 1. Tim.2:16.

X. Lucu .

Wielä puhutan Christuxen uhrin ristin päällä/ ja osotetan että Lewitain uhrin owat ainoastans warjo tähän/ eikä taida syndiä poisotta/ joilla nyt loppu on: Mutta Christuxen uhri on täydellinen/ joca meitä caikista synneistä puhdistat: Sillä Lewitain uhri piti usein kerroittaman/ v. 1. Mutta Christus teki wihdoin hänen uhrin/ ja istu nyt Jumalan oikiällä kädellä/ v. 11. 40. Psalmist/ v. 5. Ja Jeremiaxest/ v. 15. Neuwotan sijs täsä opis pysymän/ nijn myös Christilliseen elämään/ v. 19. Ja uhgatan nijtä jotca sijtä luopuwat/ v. 26. Lohdutetan ja neuwotan ristiä ja waiwa tämän opin tähden kärsimän/ v. 32.

10:1 Sillä/ Lailla on tulewaisten tawarain warjo/ ja idze hywyden olendo. Jocawuosi pitä yhtäläistä uhria uhrattaman/ ja ei ne taida nijtä täydellisexi tehdä jotca uhrawat.

10:2 Muutoin olis uhramast lacattu/ jos ei nijllä jotca uhraisit/ synneist sillen omatundo olis/ cosca he wihdoin puhdistetut owat.

10:3 Waan sillä tapahtu ainoastans jocawuosi synnin muistuttamus.

10:4 Sillä mahdotoin on härkäin ja cauristen weren cautta sydejä poisotta.

10:5 Sentähden/ cosca hän mailmaan tuli/ sanoi hän: Uhria ja lahja et sinä tahtonut/ mutta ruumin olet sinä minulle walmistanut/

10:6 Polttouhrit ja syndiuhrit ei ole sinun mieleidzes.

10:7 Nijn minä sanoin: Cadzo/ minä tulen/ Ramatus on lijatengin minusta kirjoitettu: että minun pitä tekemän sinun tahtos Jumala.

10:8 Nijncuin hän ennen sanoi: Uhria ja lahja/ polttouhria ja syndiuhria et sinä tahtonut/ ei myös ne sinulle kelwannet (jotca Lain jälkeen uhratan)

10:9 Nijn hän myös sanoi: Cadzo/ minä tulen tekemän Jumala sinun tahtos. Sijnä hän poisotta endisen/ että hän toisen panis/

Epistola Epherein tygö

10:10 Jonga tahdon cautta me wihdoin pyhitetyt olemma/ Jesuxen Christuxen ruumin uhramisella.

10:11 Ja jocainen Pappi on sijhen pandu/ että hänen jocapäiwä Jumalan palwelusta tekemän pitä/ ja useimmin yhtäläistä uhria uhraman/ jotca ei coscan woi syndejä poisotta.

10:12 Mutta cosca tämä oli yhden ijancaickisest kelpawan uhrin syndein tähden uhrannut/ istu hän nyt Jumalan oikialla kädellä/

10:13 Ja odotta sitä/ että hänen wihollisens panna hänen jalcains astinlaudaxi.

10:14 Sillä yhdellä uhrilla/ on hän ijancaickisest täydellisexi tehnyt ne jotca pyhitetän.

10:15 Sen todista myös meille idze Pyhä Hengi/ sanoden:

10:16 Tämä on se Testamenti/ jonga minä tahdon heille tehdä nijden päiwäin jälken/ sano HERra: Minä tahdon anda minun Lakini heidän sydämijns/ ja heidän mielijns minä ne kirjoitan.

10:17 Ja heidän syndejäns ja wääryttäns en minä enämbi tahdo muista.

10:18 Mutta cusa näiden andexi andamus on/ sijnä ei sillen uhria syndein edestä ole.

10:19 ETtä sijs meillä/ rackat weljet/ on wapaus mennä Pyhään/ Jesuxen weren cautta/

10:20 Jonga hän meille on walmistanut udexi ja eläwäxi tiexi/ esiripun cautta/ se on/ hänen lihans cautta/

10:21 Ja meillä on yxi suuri Pappi/

10:22 Jumalan huonen haldia/ Nijn käykäm hänen tygöns totisella sydämellä/ täydellä uscolla/ prijscotetut meidän sydämisäm/ ja päästetyt pahasta omasta tunnosta/ ja pestyllä ruumilla puhtalla wedellä/

10:23 Ja pitäkäm horjumatoin toiwon tunnustus: Sillä hän on uscollinen/ joca ne lupais.

10:24 Ja ottacam waari toinen toisestam/ että

me ahkeroidzem meitäm rackauteen ja hywijn töihin/

10:25 Ei ylönandain yhteistä Seuracunda.

Nijn cuin muutamain tapa on/ waan neuwocat teitän keskenän/ sitä enämmin cuin te näette sen päiwän läHes tywän.

10:26 Sillä jos me ehdollam sijtte syndiä teem cuin me olemma totuden tundoon tullet/ nijn ei meillä ole enä yhtän uhria syndein edestä/

10:27 Waan hirmuinen Duomion odotus/ ja tulen kijwaus/ joca wastahacoiset syöpä on.

10:28 Jos jocu Mosexen Lain ricko/ hänen pitä ilman armota cuoleman/ cahden/ taicka colmen todistajan cautta.

10:29 Cuinga paljo enämmän rangaistuxen te luuletta sen ansainnen/ joca Jumalan Pojan jalgoilla talla/ ja Testamendin weren saastutta/ jonga cautta hän pyhitetty on/ ja armon Henge pilcka?

10:30 Sillä me tunnemme hänen/ joca sanoi: Minun on costo/ minä tahdon costa/ (sano HERra) Ja taas/ HERra on Canssans duomidzewa.

10:31 Hirmuinen on langeta eläwän Jumalan käsijn.

10:32 MUistacat sijs endisiä päiwiä/ joina te walistetut olitta/ ja kärseitte monein waiwain kilwoituxen:

10:33 Puolittain silloin/ cosca te sekä pilckain että tuscain cautta caikille ihmexi olitta: Puolittain cosca te nijden cansa osalliset olitta/ joiden käsi myös nijn käwi.

10:34 Sillä te oletta nijstä waiwoista/ jotca minun siteistäni tapahtuit/ osalliset ollet. Ja teidän hywyden raatelemisen oletta te ilolla kärsinet. Tieten että teillä on parambi ja pysywäisembi tawara Taiwais.

10:35 Älkät sijs poisheittäkö teidän uscallustan/ jolla suuri palcan maxo on.

10:36 Sillä kärsimys on teille tarpellinen/ täyttäxenne Jumalan tahtoa/ että te lupauxen saisitta.

10:37 Sillä wähän hetken perästä tule se/ joca

Epistola Epherein tygö

tulewa on/ ja ei wijwyttle.

10:38 Mutta wanhurscas elä uscostans/ ja joca wälttä/ hänehen en minä mielisty.

10:39 Mutta en me nijstä ole/ jotca heidäns cadotuxeen wälttävät/ waan nijstä/ jotca uscowat/ ja sieluns tallelle saattawat.

Vers.5. Mutta ruumin olet sinä minulle walmistanut) Nämät sanat owat tähän pannut/ nijncuin ne owat Greca Biblias/ joca silloin enimmäst käsis oli/ mutta Ebrean kielen jälken on näin: Mutta corwat sinä olet minulle awainnut. v. 14. Yhdellä uhrilla on hän täydellisexi tehnyt/ etc. Ja v. 18. Ei sillen vhrä syndein edestä ole) Nimittäin/ tarpellinen. Ota waari näistä ja muista sanoista täsä ja endises Lugus/ Pawin Messu uhria wastan/ josa he sanowat uhrawans jocapäiwä Christuxen eläwitten ja cuolluitten edestä. v. 22. Pestyllä ruumilla) Se on: Puhdistetut Castella meidän synnistäm. v. 26. Jos me ehdollam syndiä teem) Mitä syndiä täsä ymmärretän/ Cadzo/ Infr. v. 29. & Supr. cap. 6:6. v. eod. Nijn ei meillä ole enä yhtän uhria) Se on: Ei meillä ole toista Christusta odottaminen/ joca cuolis meidän edestäm: (nijncuin Ambros. ja Chrysost. sen selittäwät) Ei hän myös usemmin cuole meidän edestäm v. 38. Wälttä) Joca ei urhollisest pysy/ waan wälttä ja wetä idzens tacaperin ja luopu sijtä.

XI. Lucu .

ETtä uscos wahwan pysytäisin/ seura wielä wastutinen wahwistus: Usco kirjoitetan hänen wilpittömydestäns: Nimittäin/ että usco on wahwa luottamus nijhin joita ei nähdä/ ja cuitengin owat Jumalan sanas ilmoitetut/ v. 1. Wahwistuxexi luetellan monda P. Isä/ jotca uscon cautta owat wahwast luottanet Jumalan sanaan ja lupauxeen/ ja sen cautta monda wäkwätä työtä tehnet/ ja paljo kärsinet/ v. 3.

11:1 MUtta vsco on wahwa uscallus nijhin joita toiwotan/ ja ei näkymättömistä epäile.

11:2 Sen cautta owat wanhemmat todistuxen saanet.

11:3 Uscon cautta me ymmärrämme/ että mailma on Jumalan sanan cautta walmistettu/ ja että caicki cuin me näemme/ ne owat tyhjämästä tehdyt.

11:4 Uscon cautta Abel uhrais Jumalalle suuremman uhrin cuin Cain/ jonga cautta hän sai todistuxen/ että hän oli wanhurscas/ cosca Jumala hänen lahjoistans todistuxen cannoi/ ja sen cautta hän wielä puhu/ waicka hän cuollut on.

11:5 Uscon cautta Enoch otettin pois/ ettei hän cuolemata nähnyt. Ja ei ole löytty/ että Jumala hänen poisotti. Sillä ennencuin hän poisotettin/ oli hänellä todistus/ että hän kelpais Jumalalle.

11:6 Sillä ilman uscota on mahdotoin kelwata Jumalalle. Sillä joca Jumalan tygö tulla tahto/ sen pitä uscoman/ että Jumala on nijden costaja/ jotca händä edziwät.

11:7 Uscon cautta on Noe Jumalata cunnioittanut/ ja Arkin walmistanut/ huonens terweydexi/ cosca hän sai Jumalan käskyn/ nijstä cuin ei näkynet/ jonga cautta hän mailman duomidzi/ ja on perinyt sen wanhurscauden/ joca uscon cautta tule.

11:8 UScon cautta tuli Abraham cuuliaisexi/ cosca hän cudzuttin menemän sijhen maahan jonga hän oli periwä/ ja hän meni/ eikä tienny/ cuhunga hän tulewa oli.

11:9 Uscon cautta oli hän muucalainen luwatusa maasa/ nijncuin wieralla maalla/ ja asui majoisa Isaachin ja Jacobin lupauxen cansaperillisten cansa.

11:10 Sillä hän oli odottanut sitä Caupungita/ jolla perustus oli/ jonga rakendaja ja luoja on Jumala.

11:11 Uscon cautta myös Saara sai woiman sijttäxens/ ja synnytti jälken hänen ikäns ajan: Sillä hän piti sen uscollisna/ joca sen hänelle

Epistola Epherein tygö

luwannut oli.

11:12 Sentähden myös yhdestä/ waicka cuolewaisesta ruumista/ synnyit monda: nijncuin tähtiä on Taiwasa/ ja nijncuin sanda meren rannasa/ joca epulucuinen on.

11:13 Nämät caicki owat uscosa cuollet/ ja ei ole nijstä lupauxista saanet/ waan ainoastans taamba nähnet/ ja cuitengin nijhin turwannet/ ja hywin tydyit ja tunnustit/ että he wierat ja muucalaiset maan päällä olit.

11:14 Sillä ne cuin näin sanowat/ he osottawat heidäns yhta Isän maata edziwän.

11:15 Ja jos he sijtte muistanet olisit/ custa he lähtenet olit/ olis heillä kyllä aica palaita ollut.

11:16 Mutta he pyytävät parambata/ se on/ taiwallista. Sentähden ei Jumalacan häpe cudzutta heidän Jumalaxens: joca heille yhden Caupungin walmistanut on.

11:17 Uscon cautta uhrais Abraham Isaachin/ cosca hän kiusattin/ ja uhrais ainocaisens/ cosca hän jo oli lupauxet saanut/

11:18 Josta sanottu oli: Isaachis cudzutan sinulle siemen.

11:19 Ja ajatteli: Jumala woi cuolleistakin herättä/ josta hän myös hänen cuwaxi otti.

11:20 Uscon cautta siunais Isaac tulewaisista asioista Jacobit ja Esaut.

11:21 Uscon cautta siunais Jacob cuollesans molemmat Josephin pojat/ ja cumarsi hänen sauwans pään päälle.

11:22 Uscon cautta puhui Joseph cuollesans Israelin lasten lähtemisest/ ja andoi käskyn hänen luistans.

11:23 Uscon cautta Moses/ cosca hän syndynyt oli/ salattin colme Cuucautta hänen wanhem mildans/ että he näit/ cuinga caunis poicainen hän oli/ ja ei peljännet Cuningan haastoa.

11:24 Uscon cautta Moses/ cosca hän jo suurexi tuli/ kielsi cudzutta idzens sillen Pharaon tyttären pojaxi.

11:25 Ja walidzi paljo parammaxi kärsiä waiwa Jumalan joucon cansa/ cuin ajallista tarwetta

synnisä nautita.

11:26 Ja luki suuremmaxi rickaudexi Christuxen pilcan/ cuin Egyptin tawarat: sillä hän cadzoi palcan maxo.

11:27 Uscon cautta jätti hän Egyptin/ ja ei peljännyt Cuningan hirmuisutta: sillä hän rippui hänes/ jota ei hän nähnyt/ nijncuin hän jo olis hänen nähnyt.

11:28 Uscon cautta piti hän Pääsiäistä/ ja weren wuodatusta/ ettei se joca esicoiset tappoi/ olis ruwennut heihin.

11:29 Uscon cautta käwit ne punaisen meren läpidze/ nijncuin cuiwa maata myöden/ jota myös Egyptiläiset coettelit/ ja uppoisit.

11:30 Uscon cautta Jerichon muurit langeisit/ cosca nijtä seidzemen päiwä ymbärinskäytin.

11:31 Uscon cautta ei portto Rahab huckunut uscomattomain cansa/ cosca hän wacojat rauhallisest huonesens corjais.

11:32 Mitä sijs minun pitä enämbi puhuman? aica tulis minulle lyhyäxi/ jos minun pidäis luetteleman/ Gedeonist/ Barachist/ Samsonist/ Jephthast/ Dawidista/ Samuelist/ ja Prophetaista.

11:33 Jotca uscon cautta owat Waldacunnat woittanet/ tehnet wanhurscautta/ saanet lupauxet/ tukinnet Lejonein suut/

11:34 Sammuttanet tulen woiman/ wälttänet miecan terän/ owat wäkewämmäxi heickoudesta tullet/ owat woimallisexi sodasa tullet/ owat lyönet muucalaiset sotawäet.

11:35 Waimot owat heidän cuollens/ ylönousemisest jällens saanet. Mutta muut owat särjetyt/ ja lunastuxen hyljännet/ että heidän paramman ylönousemisen saaman piti.

11:36 Muutamat taas owat pilckoja ja haawoja kärsinet/ ja wielä sijttekin fangiuxet ja tornit.

11:37 He owat kiwitetyt/ ricki hacatut/ läpidze pistetyt/ miecalla surmatut/ he owat ymbärins waeldanet lammasten ja wohten nahgoisa/ owat ollet köyhät/ ahdistetut/ waiwatut.

11:38 Joille mailma oli mahdotoin/ ja owat

Epistola Epherein tygö

radollisudes waeldanet/ corweisa/ wuorilla/
mäen rotcoisa/ ja maan cuopisa/
11:39 Ja caicki nämät owat uscon cautta
todistuxen ansainnet/ eikä saanet lupausta/
11:40 Että Jumala on jotakin parammin meille
edescadzonut/ ettei he ilman meitä
täydellisexi tullet olis.

*Vers.2. Todistuxen saanet) Nimittäin/
Jumalalda/ että he owat ollet wanhurscat ja
hänelle otolliset. Nijn cuin 4. ja 5. versyst näky.
v. 4. Wielä puhu) Abel sanotan puhuwan sijtte
cuin hän cuoli: Sillä hän on wielä muistos/ ja
ylistetän hänen uscons tähden/ nijncuin hän
wielä puhuis/ ja neuwois muita hänen
uscoans seuraman. v. 13. Cuollet) Nimittäin/
Abraham/ Isaac ja Jacob ei ole mitän saanet
ajallisest lupauxest Canaan maasta. v. 19.
Cuwaxi) Nimittäin/ Christuxen/ joca meidän
syndeimme edest piti uhrattaman ja
colmandena päiwänä jällens ylösnouseman. v.
21. Sauwans pään päälle) Cadzo/ Gen. 47:31.
v. 26. Christuxen pilcan) Se on: se pilcka/ cuin
hän ja hänen Cansans piti oikian opin ja
Christuxen tähden kärsimän/ cuin heille
luwattu oli. v. 32. Gedeonist) Lue/ Iud. 6.
Barac) Iud. 4. Samson) Iud. 13:14. etc Jephtha)
Iud. 11. Dawid ja Samuel) Samuelin Kirjois. v.
33. Saanet lupauxet) Nijn cuin Abraham
Canaan maasta/ Gen. 15:18. v. eod. Tukinnet
Lejonein suut) Nijn cuin/ Dan. 6. v. 34.
Sammuttanet tulen woiman) Nijn cuin Danielin
cumpanit/ Dan. 2. v. eod. Wälttänet miecan
terän) Nijn cuin Eliseus/ 2. Reg. 6. v. eod.
Wäkewämmäxi heickoudest tullet) Sijnä
kärsimises owat he wäkewämmäxi tullet/ 2.
Cor. 12. Minun woiman on heicoisa
woimallinen. Eli nijncuin C. Hiskia 2. Reg. 20.
Jos se ruumillisest heickoudest ymmärretän. v.
eod. Woimallisexi sodasa) Nijn cuin Josaphat/
2. Par. 20. v. 35. Jällens saanet) Nijn cuin
Sarpathin Leski/ 1. Reg. 17. Ja waimo
Sunamis/ 2. Reg. 4. v. 36. Pilckoja kärsinet)*

*Nijn cuin Amos/ cap. 7. v. eod. Fangiuxet ja
tornit) Nijn cuin Micha/ 3. Reg. 22. Ja Jeremia/
cap. 37. v. 37. Kiwitetyt) Nijn cuin Zacharia/ 2.
Par. 24. etc v. eod. Lammasten ja wohten
nahgois) Ja 38. corweisa/ wuorilla ja mäen
rotcoisa) Ei että he idze owat heillens walinnet
sencaltaisen elämän/ sen cansa jotakin
ansaitaxens: Waan ettei heillä ollut parembata
tila/ heidän ja totuden wihaitten tähden/ owat
he nämät hywäxens ottanet/ ennen cuin he
tahdoit hyljätä heidän uscons/ toiwons ja
tunnustuxens. v. 40. Ettei he ilman meitä
täydellisexi tullet olis) Se on: Ettei he ruumin
ja sielun cansa saisi täydellistä cunniata/ cuin
heille luwattu oli/ waan heidän ruumins cansa
lewäisit maasa/ siihen asti/ että me myös
sijhen tulemma/ ja nijn pitä meidän ynnä
ylösnouseman/ ja toinen toisemme cansa sijtä
osallisexi tuleman: Vt omnium*

XII. Lucu .

*NEuwo wäkewillä wahwistuxilla/ kärsimän ja
pysymän wahwana ristic ja wainomises/ oikian
uscon ja tunnustuxen tähden/ v. 1. Nijn myös
rauhallisuteen ja pyhyteen/ v. 14. Waaroi
suruttomudest/ synnist ja pahennuxest/ v. 15.
Erinomaisest Christuxen sanan ylöncadzest/ v.
25.*

12 :1 SEntähden myös me/ että meillä on näin
suuri todistusten joucko meidän ymbäriillä/
nijn poisangam syndi/ joca aina meihin
tarttu ja hitaxi teke/ ja juoscam kärsimisen
cautta sijnä kilwoituxes/ cuin meidän eteem
pandu on/

12:2 Ja cadzocam Jesuxen/ uscon alcajan ja
päättäjän päälle. Joca/ cosca hän olis kyllä
tainnut iloita/ kärsei ristiä/ ja ei totellut pilcka/
ja nyt istu oikialla kädellä Jumalan istuimella.

12:3 Muistacat händä/ joca sencaltaisen
wastahacoisuden on synneisildä idze wastans
kärsinyt/ ettet te wäsy teidän mielisän ja

Epistola Epherein tygö

lacka.

12:4 Sillä et te ole wielä/ haman weren asti
kilwoitellen/ syndiä wastian ollet/

12:5 Ja te oletta jo unhottanet sen uscalluxen/
jonga hän teille nijncuin lapsillens puhu:
Minun poican/ älä ylöncadzo HERran
rangaistusta/ ja älä näänny coscas häneldä
rangaistan.

12:6 Sillä jota HERra racasta/ sitä hän myös
rangaise. Mutta jocaista poica hän piexä/ cuin
hän corja.

12:7 Jos te sen rangaistuxen kärsitte/ nijn
Jumala taridze teille idzens/ nijncuin
lapsillens: Sillä cuca on se poica/ jota ei Isä
rangaise?

12:8 Mutta jos te oletta ilman rangaistusta/
josta caicki owat osalliset ollet/ nijn te oletta
äpäret ja ette lapset.

12:9 Ja cosca meillä owat lihallsiset Isät ollet
rangaidziana/ nijn me olemma nijtä
cawahtanet/ eikö meidän sijs paljo enämmin
pidä sille hengelliselle Isälle alammaiset
oleman/ että me eläisimme?

12:10 Ja ne tosin owat meitä rangaisnet
harwoina päiwinä heidän luulons jälkeen/
mutta tämä rangaise meitä meidän tarpexem/
että hän meille pyhydens jacais.

12:11 Mutta cosca caickinainen rangaistus
käsis on/ nijn ei se ole meille iloxi/ waan
murhexi/ mutta sijtte anda hän rauhallsisen
wanhurscauden hedelmän nijlle jotca sijnä
harjoitetut owat.

12:12 SEntähden ojetcat teidän joutilat
kätenne/ ja wäsynet polwenne/

12:13 Ja astucat wilpittömät askelet teidän
jalgoillan/ ettei jocu combastuis nijncuin
onduwa/ waan paljo enämmin terwexi tulis.

12:14 Noudattacat rauha caickein cansa ja
pyhyttä/ paidzi joita ei yxikän saa HERra
nähdä.

12:15 Ja ottacat waari/ ettei jocu Jumalan
Armoa unhodais/ ettei jocus caswais jocu
carwas juuri/ jotacuta wastahacoisutta

tekemän/ ja monda sen cautta tulisit
saastutetuxi.

12:16 Ettei jocu olis salawuoteinen eli
jumalatoimijncuin Esau/ joca yhden atrian
tähden myi pois esicoisudens oikeuden.

12:17 Sillä te tiedätte/ että cosca hän sitte
tahdoi oikeudella periä perindö siunausta/ tuli
hän hyljätyxi: sillä ei hän löynnyt yhtän
parannuxen sia/ waicka hän sitä kyyneleillä
edzei.

12:18 Sillä et te ole käynet sen wuoren tygö/
johon ruweta saa/ ja tulesta paloi/ et te myös
käynet siihen syngeyteen ja pimeyteen/ ja sen
hirmuisen ilman tygö/

12:19 Sen Basunan helinän ja sanain änen
tygö/ jota ne jotca sen cuulit cartit/ anoin
ettei se sana pitänyt heille millän muoto
sanottaman.

12:20 Sillä ei he woinet kärsiä nijtä cuin sijnä
sanottin/ ja jos jocu peto siihen wuoren
sattui/ nijn sen piti kiwitettämän/ eli nuolilla
ammuttaman läpidze.

12:21 Nijn hirmuinen sen näky oli/ että
Moseskin sanoi: minä olen hämmästyxis/ ja
wapisen.

12:22 Waan te oletta käynet Sionin wuoren
tygö/ sen eläwän Jumalan Caupungin tygö/
taiwallisen Jerusalemin tygö/ ja monen
tuhannen Engelisten joucon tygö/

12:23 Ja esicoisten Seuracunnan tygö/ jotca
Taiwaisa kirjoitetut owat/ ja Jumalan/ caickein
Duomarin tygö/ ja täydellisten wanhurscasten
Hengein tygö/

12:24 Ja Uden Testamendin wälimiehen
Jesuxen tygö/ ja sen prijscotus weren tygö/
joca parembita puhu cuin Abelin weri.

12:25 CADzocat/ ettet te händä ylöncadzo/
joca teidän cansan puhu: sillä jos ei ne heitäns
wälttänet hänestä/ joca maan päällä puhui/
jotca carttelit: Paljo wähemmin me/ jos me
sitä pyydämme cartta/

12:26 Joca Taiwasta puhu/ jonga äni silloin
maata järästi. Mutta nyt hän lupa ja sano:

Epistola Epherein tygö

wielä minä nytkin kerran tahdon järjestä/ en ainoastans maata/ mutta myös Taiwasta.
12:27 Mutta cosca hän sano: wielä kerran tahto hän osotta/ että ne järiseväiset pitä muutettaman/ nijncuin sekin joca rakettu on/ että ne järiseväiset pysyisit.
12:28 Sentähden saamme me sen waldacunnan joca ei järjestä taida/ meillä on Armo/ jonga cautta me Jumalata palwelemme/ hänen miels noutexi/ siweydellä ja pelgolla.
12:29 Sillä meidän Jumalam on culuttawainen tuli.

Vers.13. Ettei jocu combastuis) Se on: ettei jocu wilpistelis eikä huikendelis hänen uscons tunnustuxesa: eli hänen elämäsäns/ waan on wahwa uscosans/ ja cuinga hänen elämän pitä. v. 17. Tuli hän hyljätyxi) Se on: häneldä kieltin esicoisen oikeus hänen Isäldäns Isaachilda: Nijncuin Historiast selkiä on/ Gen. 17. v. eod. Parannuxen sia) Nimittäin/ hänen Isäns Isaachin tykönä/ joca ei tahtonut catua/ että hän Jacobille oli paremman siunauxen andanut. Ei myös Esau tehnyt sydämelist catumust/ waicka hän itki/ nijncuin Lutherus/ Gen. cap. 27. selittä: Sillä ei hän catunut eikä itkenyt syndejäns/ waan wahingotans/ että hän oli esicoisen oikeuden cadottanut/ joca näky uhcauxest Jacobi wastan/ cosca hän itki. Mutta catumuxest Jumalan edes/ ja mingä armon hän saanut on/ ei täsä mitän puhuta. v. 23. Esicoisten Seuracunnan tygö) Se on: P. Isäin ja Patriarchain Seuracunda/ jotca ensist hänen Seuracundans algusa Jumalan lapsixi syndynet olit. v. 24. Joca parambita puhu) Sillä Christuxen weri ei huuda costo/ nijncuin Abelin weri: waan julista Jumalan armon ja syndein andexi saamisen/ jos me idzemme parannam ja Jumalan cansa sowimme. v. 27. Joca rakettu on) Nimittäin: käsillä/ nijncuin Mosexen Tabernacli/ joca täsä ymmärtetän.

XIII. Lucu .

LOpulla cootan muutamit tarpelliset neuwot/ joista waari pitä otettaman: Nijncuin weljellisest rackaudest/ cansakärsimisest/ v. 1 Puhtast Awioskäskyst/ v. 4. Ahneudest/ v. 5. Kijtollisudest Jumalan sanan opettaita cohtan/ v. 7. Lujana pysymisest oikias opis/ v. 8. Uhramisest Jumalalle otollista uhria/ v. 15. Cuuliaisudest Opetusisille/ v. 17. Ja rucouxist Apostolitten edest/ v. 18. Ja nijn tämä Epistola päätetän hywällä toiwotuxella/ v. 20. Sano hänen estens/ että hän lyhykäisest kirjoitta/ v. 22. Lupa heidän tygöns tulla/ v. 23. Luo terweyxiä/ v. 24.

13 :1 PYsykät wahwana weljellises rackaudes. Huonesen ottamist älkät unhottaco:
13:2 Silläs sen cautta owat muutamit tietämät Engelitkin huonesens ottanet.
13:3 Muistacat sidotuita/ nijncuin te heidän cansans sidotut olisitta/ ja nijtä jotca murhetta kärsiwät/ nijncuin te idze wielä lihasa olisitta.
13:4 Awioskäsky pitä cunnialisest caickein seas pidettämän/ ja Awio wuode saastatoinna. Mutta huorintekiät ja salawuoteiset Jumala duomidze.
13:5 Teidän menon olcon ilman ahneutta/ ja tytykät njihin cuin teillä on: Sillä hän on sanonut: en minä sinua ylönanna/ engä unhoda.
13:6 Nijn että me rohkemme sanoa: HERra on minun auttajan/ ja en minä pelkä mitä ihminen minulle tekis.
13:7 Muistacat teidän Opettaitan/ jotca teille Jumalan sana puhunet owat/ joiden uscoa te seuracat/ ja ottacat waari/ millinen loppu heidän menollans oli.
13:8 JEsus Christus/ eilein ja tänäpä/ ja se on myös ijancaickisest.
13:9 Älkät andaco teitä wietellä moninaisilla ja muucalaisilla opetuxilla. Sillä se on hywä

Epistola Epherein tygö

että sydän wahwistu Armolla ja ei rualla/
joista ei ne mitän hyötynet jotca nijsä waelsit.

13:10 Meillä on Altari/ josta ei ole nijden lupa
syödä jotca majasa palwelewat:

13:11 Sillä cuiden eläinden weren ylimmäinen
Pappi wie Pyhään/ syndein edestä/ nijden
ruumit ulcona Leiristä poldetan.

13:12 Sentähden myös Jesus/ että hän oli
pyhittävä Canssan/ hänen omalla werelläns/
on hän ulcona portista kärsinyt.

13:13 Nijn mengäm sijs hänen tygöns ulos
Leiristä/ candain hänen pilckans.

13:14 Sillä ei meillä täsä ole pysyväistä
Caupungita/ waan tulewaista me edzimmä.

13:15 Nijn uhratcam sijs aina Jumalalle
kijtosuhri hänen cauttans/ se on/ huulden
hedelmä/ jotca hänen nimens tunnustawat.

13:16 Älkät myös hywin tekemist ja jacamist
unhottaco: sillä sencaltaiset uhrin lepyttävät
Jumalan.

13:17 Olcat teidän Opettaillen cuuliaiset/ ja
seuratcat heitä: sillä he walwowat teidän
sielujan/ nijncuin ne jotca lugun nijstä
tekemän pitä/ että he sen ilolla tekisit/ ja ei
huocauxella: sillä ei se ole teille tarpellinen.

13:18 Ruoilcat meidän edestäm. Se on
meidän uscalluxem/ että meillä on hywä
omatundo/ ja että me ahkeroidzemma pitä
hywä menoa caickein seas.

13:19 Mutta enimmitten minä neuwon teidän
näitä tekemän/ että minä sitä pikemmin
teidän tygönne tulisin.

13:20 Mutta rauhan Jumala/ joca on cuolleista
jällens tuottanut/ sen suuren lammasten
paimenen/ ijancaickisen Testamendin weren
cautta/ meidän HERran Jesuxen.

13:21 Joca teidän caikesa hywäsä työsä
toimellisexi tehkön/ tekemän hänen tahtons/
ja saattacon teisä mitä hänen edesäns
otollinen on/ Jesuxen Christuxen cautta/ jolle
olcon cunnia ijancaickisest ijancaickiseen/
Amen.

13:22 Minä neuwon teitä (rackat weljeni)
ottacat tämä neuwon sana hywäxi: sillä minä
olen lyhykäisest teille kirjoittanut.

13:23 Tietkät että meidän weljem Timotheus
on pääsnyt/ jonga cansa/ jos hän pian tule/
minä tahdon teitä nähdä.

13:24 Terwettäkät caickia teidän Opettaitan ja
caickia Pyhiä. Teitä terwettävät weljet
Italiasta.

13:25 Armo olcon caickein teidän cansan/
Amen. Kirjoitettu Italiast Timotheuxen cansa.

*Vers.9. Ja ei rualla) Se on: ei ruan eroituxen
säädyyllä/ jotca ei hyödytä nijtä/ jotca nijllä
Jumalata palwella tahtowat: Waan Uscon
opilla. v. 10. Meillä on Altari) Se on: meillä on
Christus/ jonga ansiosta ja hywistä töistä ei
yxikän tule osallisexi/ joca Tabernaclis
palwele/ se on: pyytä Lewitain säädyyllä
autuaxi tulla. v. 13. Hänen pilckans) Se on: risti
ja häwäistys/ jonga Christittyin pitä hänen
tunnustuxens tähden kärsimän.*

P. Petarin edellinen Epistola .

Esipuhe edellisest P. Petarin Epistolast .

*Tämän Epistolan on P. Petari kirjoittanut pacanoille/ jotca Christityxi tullet olit/ ja neuwo heitä
uscosa wahwana pysymän/ ja alati caswaman caickinaises kärsimises/ ja hywisä töisä.*

*I. Lugus/ wahwista hän heidän uscons/ Jumalan lupauxen ja woiman cautta/ sijtä saatawasta
autuudesta/ ja osotta/ ettei se luwattu autuus meildä ole ansaittu/ waan jo ennen Prophetain*

P. Petarin edellinen Epistola

cautta ilmoitettu. Sentähden heidän pitä nyt udes ja cunnialises elämäs waeldaman/ ja sen wanhan unhottaman/ nijncuin sen elävän ijancaickisen sanan cautta udesta syndynet.

II. Lugus/ opetta hän Pään ja Culmakiwen tundeman/ joca on Christus. Ja että he nijncuin toimelliset ja oikiat Papit idzens Jumalalle uhrasit/ cuin Christus hänens uhrannut on. Ja neuwo caickinaisia Säädystä: ensin/ opetta cuuliaiset oleman mailmalliselle Esiwallalle. Sijtte erinomattain käske Palweliat heidän omais Isändäins alammaiset oleman ja wääryttä heidä kärsimän/ Christuxen tähden/ joca myös meidän tähtemme on wääryttä kärsinyt.

III. Opetta hän waimoja cuuliaisexi/ uscomattomillekin miehilleen/ ja että he idzens enämmin caunistaisit pyhällä menolla/ cuin ulconaisella muodolla: Nijn myös miehiä/ waimojans kärsimän. Ja että he myös keskenäns nöyrät olisit/ kärsiwäiset/ ja ystäwäiset/ nijncuin Christuskin meidän syndimme tähden on kärsiwäinen ollut.

IV. Opetta hän Liha waiwaman raitiudella/ walwomisella/ cohtuudella/ rucouxilla/ ja Christuxen Kärsimisen muistolla cungi idziäns lohduttaman ja wahwistaman. Ja neuwo hengellisiä haldioita/ cuinga Jumalan sana ja tecoja tule edespanna/ ja että jocaidzen pitä lahjoillans muita palweleman/ ja ei ihmettelemän/ waan iloidzeman/ jos me jotakin Christuxen Nimen tähden kärsimme.

V. Neuwo hän Pispoja ja Pappeja/ cuinga heidän pitä elämän/ ja Canssa Jumalan sanalla ruockiman. Ja waroi meitä Perkeleldä/ joca lackamata meitä jocapaicas wäijy ja tacaaja.

I. Lucu .

PEtari terwettä walituita muucalaisia muutamisa maacunnisa/ v. 1. Kijttä Jumalata/ joca hänen ja heidän wastudest on synnyttänyt elävään toiwohon Christuxes catomattomaan perindöhön/ v. 3. Lohdutta heitä sillä/ että heidän ristins ja murhens/ jota he kärselit uscons coettelemisexi wähän aica/ on sanomattomalla ilolla ja cunnialla loppuwa/ v. 6. Neuwo heitä toiwosa pysymän/ v. 13. ja pyhään elämähän/ monella wahwistuxella. v. 14. Erinomaisest/ wilpittömään rackauteen toinen toistans cohtan/ v. 22.

1:1 PEtari Jesuxen Christuxen Apostoli.

1:2 Walituille oudoille hajalla asuwaisille Pontos/ Galatias/ Cappadocias/ Asias ja Bithynias/ Isän Jumalan aiwoituxen jälken/ Hengen pyhityxen cautta/ cuuliaisuteen ja Jesuxen Christuxen weren prijscottamiseen. Jumala andacon teille suuren Armon ja Rauhan.

1:3 KIJtetty olcon Jumala ja meidän HERran

Jesuxen Christuxen Isä/ joca meitä suurest laupiudestans on synnyttänyt jällens/ elävään toiwohon/ Jesuxen Christuxen ylösnousemisen cautta cuolleista/ 1:4 Catomattomaan/ puhtaseen ja turmelemattomaan perindöön/ joca Taiwahas teitä warten tähdelle pandu on/ 1:5 Jotca Jumalan wäellä/ uscon cautta autuuteen kätketän/ joca sitäwarten walmistettu on/ 1:6 Että se wijmeisellä ajalla ilmei tulis/ josa te saatte iloita/ te/ joita nyt wähä aica (jos tapahtu) moninaisilla kiusauxilla waiwatan/ 1:7 Että teidän uscon wilpittömäxi ja paljo callimaxi löyttäisän/ cuin catowa culda (joca tulesa coetellan) kijtoxexi/ ylistyxexi ja cunniaxi/ silloin cosca Jesus Christus ilmandu/ 1:8 Jota te racastatte/ waicka et te händä näe/ jonga päälle te myös uscotta/ ehket te händä näe/ nijn te cuitengin saatte iloita sanomattomalla ja cunnialisella ilolla/ 1:9 Ja käsitätte teidän usconna lopun/ nimittäin/ sieluin autuuden. 1:10 JOta autuutta owat Prophetat edzinet ja tutkinet/ jotca tulewaista armo teille

P. Petarin edellinen Epistola

ennustanet owat/

1:11 Ja owat tutkinet/ cosca taicka mingäcaltaisella ajalla Christuxen Hengi ilmoitti/ joca heisä oli/ ja oli jo ennen todistanut sijtä waiwasta/ cuin Christuxes on/ ja sijtä cunniasta cuin sen jälkeen tapahtuwa oli/

1:12 Joille se ilmoitettukin oli. Sillä ei he idze heitäns/ sen cautta palwellet/ waan meitä/ jotca nyt teille nijden cautta julistetut owat/ cuin teille Evangeliumi Saarnannet owat/ Pyhän Hengen cautta Taiwasta lähetetyn/ jota Engelitkin nähdä ikäwöidzewät.

1:13 SEntähden wyöttäkät teidän mielenne cupet/ ja olcat raitit/ ja pangat teidän täydellinen toiwon sijhen armohon/ cuin teille Jesuxen Christuxen ilmestyxen cautta taritan/ nijncuin cuuliaiset lapset.

1:14 Ja älkät asettaco teitän nijncuin ennen/ cosca te tyhmydes himoisa elittä.

1:15 Waan sen jälkeen joca teitä cudzunut on/ ja on pyhä/ olcat te myös pyhät caikisa teidän menoisan.

1:16 Sillä kirjoitettu on: Teidän pitä pyhät oleman.

1:17 Ja että te rucoiletta sitä Isä/ joca duomidze cugin töidens jälkeen/ ilman ihmisten muodon cadzomista/ nijn cadzocat/ että te teidän radollisudesan pelgosa waellaisitte.

1:18 Ja tietkät ettet te ole catowaisella cullalla eli hopialla lunastetut/ teidän turhasta menostan/ jonga te Isäin säädystä saitte/

1:19 Waan callilla Christuxen werellä/ nijncuin wiattoman ja puhtan Caridzan/

1:20 Joca tosin jo ennen oli aiwoittu cuin mailman perustuscan pandu oli/ mutta ilmoitettu wijmeisinä aicoina teidän tähten/ jotca hänen cauttans uscotte Jumalan päälle/

1:21 Joca hänen cuolleista herättänyt on/ ja hänelle sen cunnian andoi/ että teille olis vsco ja toiwu Jumalan päälle.

1:22 Ja tehkät puhtaxi teidän sielunna totuden

cuuliaisudes/ Hengen cautta/ weljelliseen rackauteen/ joca wilpitöin olis/ ja olcat keskenän palawaises rackaudes/ puhtasta sydämestä/

1:23 Nijncuin ne jotca jäl lens syndynet owat/ ei catowaisesta/ waan catomattomasta siemenestä/ nimittäin/ eläwästä Jumalan sanasta/ joca ijancaickisest pysy.

1:24 Sillä caicki liha on nijncuin ruoho/ ja caicki ihmisen cunnia/ nijncuin ruohon cuckaiset. Ruoho on pois cuiwanut/ ja cuckaiset lacastunet.

1:25 Mutta HERran sana pysy ijancaickisest. Ja se on se sana/ joca teidän seasan Saarnattu on.

Vers.4. Catomattomaan) Josa ei pelco eikä murhetta ole/ että se loppuis. Puhtaseen) Joca ei surulla eli murhella ole secoitettu. Turmelemattomaan) Johonga ei ikänäns suututa: waan ijäisest puhtana ja tuorena pysy/ mutta mailman ilo toisin on. v. 13. Pangat teidän täydellinen) Se on/ älkät huikennelco eli epäilkö teidän autuudestan. v. 17. Cugin töidens jälkeen) Ei nijncuin ansion/ waan nijncuin heidän uscons todistuxen.

II. Lucu .

PEtari waara synnist ja lihallisest himost/ v. 1. & 11. Ja neuwo pyytämän elä Christuxen opin jälkeen/ v. 2. Että he owat hänen hywyttäns maistanet/ v.3. Owat hänen päällens raketut/ v. 4. & 6. Owat pyhä Pappius/ v. 5. & 9. ja Pacanoista Jumalan Canssaxi tullet/ v. 10. että muut Jumalata ylistäisit/ v. 12. Neuwo myös caickia cuuleman Esiwalda/ etc. v. 13. Ja palwelioita alemmaisexi Isännillens/ etc. v. 18. Ja kärsimän wääryttä/ v. 19. Christuxen tawalla/ v. 21.

2:1 Nijn pois pangat nyt caicki pahuus ja caicki petos/ ja ulcocullaisus ja cateus/ ja caicki

P. Petarin edellinen Epistola

panetus.

2:2 Ja halaitcat selkiätä järjellistä riesca/
nijncuin äsken syndynet lapsucaiset/ että te
sen cautta caswaisitte.

2:3 Jos te muutoin maistanet oletta/ että
HERra on suloinen/

2:4 Jonga tygö te myös tullet oletta/ nijncuin
eläwän kiwen tygö/ joca ihmisildä hyljätty on/
mutta Jumalalda on hän walittu ja callis.

2:5 Ja myös te/ nijncuin eläwät kiwet raketcat
teitän hengellisexi huonexi/ ja pyhäxi
Pappiudexi uhraman hengellisiä uhreja/ jotca
Jumalalle/ Jesuxen Christuxen cautta otolliset
olisit.

2:6 SEntähden on myös Ramatus: Cadzo/
minä panen Zionihin walitun callin
culmakiwen/ joca usco hänen päällens/ ei hän
tule häpiään.

2:7 Teille jotca nyt uscotte/ on hän callis:
mutta uscottomille (on se kiwi jonga
rakendajat hyljännet owat/ ja on culmakiwexi
tullut)

2:8 On hän louckauskiwexi/ ja pahennuxen
callioxi/ nimittäin/ nijlle jotca idzens sanaan
louckawat/ ja ei sitä usco/ johonga he
asetetut olit.

2:9 MUtta te oletta walittu sucu/ Cuningalinen
Pappius/ pyhä Canssa/ erinomaisuden
Canssa/ ilmoittaman sen woima/ joca teitä
pimeydestä hänen ihmelliseen walkeuteens
cudzunut on.

2:10 Te jotca et muinen Canssa ollet/ mutta
nyt te oletta Jumalan Canssa. Ja te jotca et
muinen Armosa ollet/ mutta nyt te Armosa
oletta.

2:11 RAckat weljet/ minä neuwon teitä/
nijncuin oudoja ja muucalaisia/ wälttäkät
lihallisia himoja/ jotca sotiwat sielua wastan.

2:12 Ja pitäkät hywä meno pacanain seas/
että ne jotca teitä panettelewat/ nijncuin
pahointekijtä/ tundisit teidän/ teidän hywistä
töistän/ ja kijttäisit Jumalata sinä päiwänä/
jona hän caicki julista.

2:13 SEntähden olcat alammaiset caikille
ihmisille/ ja säädyille/ HERran tähden/ olisco
se Cuningalle/ nijncuin ylimmäiselle/ taicka
Päämiehille/

2:14 Nijncuin nijlle jotca häneldä lähetetyt
owat/ pahointekijlle rangaistuxexi/ ja
hurscaille kijtoxexi.

2:15 Sillä se on Jumalan tahto/ että te hywällä
työllä tukidzetta hulluin ja tyhmäin ihmisten
suun.

2:16 Nijncuin wapat/ ja ei nijn että se wapaus
olis nijncuin pahuden peitos/ waan nijncuin
Jumalan palweliat.

2:17 Olcat cunnialiset jocaista wastan.
Racastacat weljiä/ peljätkät Jumalata/
cunnioittacat Cuningasta.

2:18 TE palweliat/ olcat alammaiset caikella
pelgolla teidän Isännillen/ ei ainoastans
hywille ja siwiöille/ waan myös tuimille.

2:19 Sillä se on armo/ jos jocu omantundons
tähden Jumalan tygö waiwa kärsi/ ja
syyttömäst kärsi/

2:20 Sillä mikä kijtos se on/ jos te pahain
tecoinne tähden piestän/ ja te kärsitte? Mutta
cosca te hywin teette/ ja cuitengin waiwatan
ja te sen kärsitte/ nijn se on armo Jumalan
edes.

2:21 Sillä sitä warten oletta te cudzutut/ että
Christus myös kärsei meidän edestäm/ ja jätti
meille cuwan/ että teidän pitä hänen
askeleitans noudattaman.

2:22 Joca ei yhtän syndiä tehnyt/ eikä yhtän
petosta ole hänen suustans löytyy.

2:23 Joca ei kironnut cosca hän kirottin/ ei
uhgannut cosca hän kärsei/ mutta andoi
hänelle coston/ joca oikein duomidze.

2:24 Joca meidän syndimme idze uhrais omas
ruumisans puun päällä/ että me synneistä
poiscuollet eläisimme wanhurscaudelle. Jonga
haawain cautta te oletta terwexi tullet:

2:25 Sillä te olitta nijncuin exywäiset lambat/
waan nyt te oletta palainnet/ teidän sieluin
Paimenen ja Pispan tygö.

P. Petarin edellinen Epistola

Vers.2. Järjellistä riesca) Se on/ hengellinen riesca/ Evangelium/ joca uscolla käsitetän/ ja ei ruumillisella taidolla/ josta saastainen riesca tule. v. 5. Hengellisiä uhreja) Cadzo/ Malach.1:11. v. 12. Caicki julista) Ei wijmeiseldä ole mitän salattu hywä eli paha/ 1. Tim. 5:15. Ei mitän ole kätkeyty/ jota ei ilmoiteta/ Matth. 10:16. v. 19. Omantundons tähden) Se on: että hywä omatundo pidetäisin Jumalan tygö.

III. Lucu .

PEtari neuwo waimoja miehiäns cuuleman/ v. 1. sano/ mikä waimon oikia caunistus on/ v. 3. Neuwo miehiä asuman emändäins cansa toimella/ v. 7. ja caickia Christityitä hywijn töihin/ v. 8. erinomattain hiljaisuteen ja kärsimiseen/ v. 9. et 17. ja walmiseen uscon tunnustukseen/ v. 16. Christuxen kärsimisest/ cuolemast/ ylösnousemisest/ ja Taiwasen astumisest. Cusa hän myös puhu Noen ajast ja Castest/ v. 18.

3:1 Olcan waimot myös miehillens alammaiset/ että nekin jotca ei sana usco/ waimoin tawoist ilman sanata woitetuxi tulisit/
3:2 Cosca he teidän puhtan menon näkewät/ pelgosa.
3:3 Joidenga caunistus ei pidä oleman ulconaisis hiusten palmicois/ ja cullan ymbärins ripustamises/ eli waattein pugusa.
3:4 Waan jos se salainen ihminen on ilman wiata sydämes/ lakialla ja hiljaisella hengellä/ se on callis Jumalan silmäin edes.
3:5 Sillä näin owat pyhätkin waimot muinen heidäns caunistanet/ jotca toiwons panit Jumalan päälle/ ja olit miehillens alemmaiset.
3:6 Nijn cuin Sara oli Abrahamille cuuliainen/ ja cudzui hänen Herraxens. Jonga tyttärixi tekin tullet oletta/ jos te hywin teettä/ ja

pelkämät oletta.

3:7 TE miehet myös/ asucat heidän cansans taidolla/ ja andacat waimolliselle nijncuin heicommalle astialle hänen cunnians/ nijncuin myös elämän armon cansaperillisille/ ettei teidän rucouxen estetyxi tulis.

3:8 Mutta wijmein olcat caicki yximieliiset/ ynnäkärsiwäiset/ pitäin weljellistä rackautta keskenän/ laupiat/ ystäwäliiset/

3:9 Ei costain paha pahalla/ eikä kirouxella kirousta/ waan paremmin siunatcat/ tieten että te oletta cudzutut siunausta perimän.

3:10 Sillä/ joca elä tahto/ ja hywiä päiwiä nähdä/ hän hillitkän kielens paha puhumast/ ja huulens petoxesta.

3:11 Hän wälttäkän paha/ ja tehkän hywä. Hän edzikän rauha/ ja noudattacan sitä.

3:12 Sillä HERran silmät owat wanhurscasten päälle/ hänen corwans heidän rucouxisans. Mutta HERran caswo on pahointekiäin päälle.

3:13 Ja cuca wahingoitta/ jos te hywä pyydätte?

3:14 Ja/ jos te wielä oikiudengin tähden kärsisitte/ nijn te cuitengin autuat oletta. Mutta älkät peljätkö heidän waatimistans/ älkät myös heitä hämmästykö.

3:15 Mutta pyhittäkät HERra Jumala teidän sydämisän.

3:16 Olcat myös aina walmit wastaman jocaista/ cuin teidän toiwonne perustusta tutkistele/ joca teisä on hiljaisudella ja pelgolla/ ja pitäkät hywä omatundo/ että ne jotca teitä panettelewat/ nijncuin pahantekijtä/ häpeisit/ että he owat teidän hywän menonna Christuxen häwäisnet.

3:17 Sillä se on parambi (jos Jumalan tahto nijn on) että te hywän työn tähden kärsitte/ cuin pahan.

3:18 Sillä Christus myös kärkei meidän syndeimme tähden/ hurscas wääräin edestä/ että hän meitä Jumalalle uhrais/ joca lihan cautta cuoletettin/ mutta Hengen cautta eläwäxi tehty.

P. Petarin edellinen Epistola

3:19 Josa hän myös poismeni/ ja Saarnais fangituille hengille/

3:20 Jotca ei silloin usconet/ cosca Jumala Noen aicana odotti ja kärsiwäinen oli/ cosca Arcki walmistettin/ josa harwat (se on/ cahdexan sielua) weden cautta päästetyxi tulit/

3:21 Se nyt meitäkin Castesa autuaxi teke/ joca sitä awisti/ ei että lihan saastaisudet sillä pannan pois/ waan että se on hywän omantunnon lijtto/ Jumalan tykönä/ Jesuxen Christuxen ylönousemisen cautta.

3:22 Joca on Jumalan oikialle kädelle Taiwasen ylösmennyt/ ja hänelle owat Engelit/ ja wallat/ ja woimat alammaiset.

Vers.1. Ilman sanata/ Ei että he taitawat peräti ilman Jumalan sanan cuulota käätyxi tulla: sillä usco tule cuulost/ Rom. 10:14. Waan että he heidän Christillisten emändittens toimellisest menost rupiaisit racastaman Christillist elämät/ ja nijn sanan cuulon cautta täydellisemäst sijhen käättäisin. v. 4. Ilman wiata) Nijn että hän on uscosa wilpitöin. v. 6. Pelkämät) Waimot owat luonnostans argat/ ja pian peljätetyt. Mutta heidän pitä oleman wahwat/ jos jotakin kärsimän pidäis/ ja ei picaisest hämmästyvän. v. 7. Waimolliselle astialle) Caicki Christityt owat Jumalan käsiala. Mutta waimo on sekä ruumista että mielestä miestä heicombi/ sentähden hänen pitä sitä toimes armahtaman/ ettei paha wäli ja rijta nousis/ jolla caicki rucouxet estetän. v. 19. Josa hän myös poismeni) Boni Theologi inquirere 13:9. Augustinus Scriptura v. 21. Hywän omantunnon lijtto) Nimittäin sijtä/ että jocu on otettu lijtton Jumalan cansa/ ja hänen syndins owat hänelle annetut andexi/ jotca ei hänelle enä taida wahingota tehdä/ Christuxen tähden.

IV. Lucu .

PEtari neuwo Christuxen tawalla kärsimän ristiä ja waino/ ja osotta sen hyödytyxen/ nimittäin/ että sen cautta lacataisin synnist/ v.

1. Wara endisest pacanalisest elämäst/ Christilliseen elämähän/ v. 3. Neuwo ahkeraan rucouxeen/ palawaan rackauteen/ nöyryteen ja muihin hywijn tapoihin/ v. 8. Neuwo wieläkin lujast ristiä kärsimän.

4:1 ETtä Christus lihasa meidän edestäm on kärsinyt/ nijn warustacat teitän sillä mielellä:

Sillä joca lihasa kärsi/ se lacka synnistä/

4:2 Ettei hän sitä aica cuin hän lihasa edespäin on/ ihmisten himon jälkeen/ waan Jumalan tahdon jälkeen eläis.

4:3 Sillä kyllä sijnä on/ että me culunen ajan elämäst culutimme pacanain mielen jälkeen/ waeldaisam irtaudes/ himois/ juopumises/ ylönsyömises lainomises/ ja hirmuisis epäjumalden palweluxisa.

4:4 He ihmettelewät/ ettet te heidän cansans juoxe säädyttömäs hecuman menosa/ jotca teistä pahasti puhuwat/

4:5 Nijden pitä lugun tekemän hänelle/ joca on walmis duomidzeman eläwitä ja cuolleita:

4:6 Sillä sitäwarten Evangelium cuolleillekin Saarnattu on/ että he duomitaisin ihmisten jälkeen lihasa:

4:7 Mutta Hengesä he eläwät/ Jumalasa. Mutta nyt caickein loppu läHes ty.

4:8 NIin olcat sijs raitit ja walpat rucoileman/ mutta ennen caickia pitäkät palawa rackaus: Sillä rackaus peittä paljo ricoxita.

4:9 Olcat wierasten holhojat keskenän napisemata.

4:10 Ja palwelcat toinen toistan/ jocainen sillä lahjalla cuin hän saanut on/ nijncuin hywät moninaisen Jumalan armon huonenhaldiat.

4:11 Jos jocu puhu/ hän puhucan nijncuin Jumalan sanoja. Jos jollakin on jocu wirca/ hän tehkän nijncuin sijtä woimasta/ jonga

P. Petarin edellinen Epistola

Jumala anda. Että Jumala caikisa Jesuxen Christuxen cautta cunnioitettaisin. Jolle olcon cunnia ja walda ijancaickisest ijancaickiseen/ Amen.

4:12 MI nun rackahani/ älkät oudoxuco sitä hellehtä (cuin teille tapahtu/ että teitä coetellan) nijncuin teille jotakin utta tapahduis/

4:13 Waan parammin iloitcat/ että te Christuxen cansa kärsitte/ että tekin ajallans hänen cunnians ilmestyxes iloidzsisitte ja riemuidzsisitte.

4:14 Autuat oletta te/ jos teitä Christuxen Nimen tähden pilcatan: Sillä se Hengi/ joca on cunnian ja Jumalan Hengi/ lewäjä teidän päällänne. Heildä hän pilcatan/ waan teildä hän cunnioitetan.

4:15 Älkän yxikän teistä kärsikö nijncuin murhaja eli waras/ taicka pahantekiä/ eli nijncuin se joca toisen wircaan rupe.

4:16 Mutta jos hän kärsi nijncuin Christitty/ älkön häwetkö/ waan kijttäkän Jumalata sen osan tähden.

4:17 Sillä aica on/ että duomion pitä Jumalan huonesta alcaman. Mutta jos se ensin meistä alca/ mingästä lopun ne saawat/ jotca ei Jumalan Evangeliumita usco?

4:18 Ja jos hurscas tuscalla wapaxi tule/ cusa sijtte jumalatoim ja syndinen näky?

4:19 Sentähden ne jotca Jumalan tahdon jälken kärsiwät/ andacan sieluns nijncuin uscolliselle luojalle hywäin töiden cansa.

Vers.6. Cuolleillekin Saarnattu) Se on: Pacanoille/ jotca olit cuollet ja haudatut heidän synneisäns ja pahas menosans/ ettei he tiennet sijtä hengellisest elämäst Christuxes/ (Että he duomitaisin) Se on: että he ajallisest heidän endisen jumalattomudens tähden jotain kärsisit ja rangaistaisin. v. 7. Hengesä he eläwät) Se on: Jos he cuulewat Evangeliumin Saarnan/ nijn he cuitengin wircowat eli heräjäwät hengelliseen ja ijäiseen

elämän Christuxes. v. 8. Peittä) Joca lähimmäistäns racasta/ ei sen miellä ricota/ waan caicki mitä händä watan ricotan/ se täsä cudzutan/ peittäwän caiken rioxen. v. 12. Sitä hellehtä) Se on/ waino/ joca meitä coettele/ nijncuin tuli cullan. v. 15. Toisen wircaan) Tämän wigan Perkele enimmäst wääräin Christittyin cautta waicutta/ jotca aina paljo hallita ja wallita tahtowat/ cusa ei Jumala ole heitä käsenyt.

V. Lucu .

PEtari neuwo Pispoja ja Pappeja wircaans/ nuoria ja alammaisia nöyryteen/ v. 1. Caickia yhteisest cuuliaisuteen/ v. 1. & 5. Jumalahan turwaman/ v. 7. Raitiuteen ja walwoman Perkelen petosta watan/ v. 8. Toiwotta että Jumala täytäis sen hywän/ jonga hän heisä alcanut oli: kijttä Jumalata/ v. 10. Kertoi neuwons ja päättä terwetyxellä/ v. 12.

5:1 WANhoja Pappeja/ teidän seasan/ minä neuwon/ joca myös Pappi olen/ ja Christuxen kärsimisen tunnustaja/ ja osallinen sijtä cunniasta joca ilmestywä on.

5:2 Caitcat Christuxen lauma/ joca teidän hallusan on/ ja pitäkät sijtä waari/ ei waaditut/ waan mielelliset/ ei turhan woiton tähden/ waan hywästä tahdosta/

5:3 Ei nijncuin Herrat Canssans päälle/ waan olcat laumalle opixi/

5:4 nijn te (ylimmäisen Paimenen ilmestyis) catomattoman cunnian Cruunun saatte.

5:5 Niin myös te nuoret/ olcat wanhoille alammaiset. Olcat caicki toinen toisellenne alammaiset/ ja pitäkät teitänne kijndiäst nöyryteen/ sillä Jumala on coreita watan. Mutta nöyrille hän anda armon.

5:6 Nöyryttäkät sijs teitän Jumalan wäkekän käden ala:

5:7 Että hän teitä ajallans corgotais/ caicki teidän murhen pangat hänen päällens: Sillä

P. Petarin edellinen Epistola

hän pitä murhen teistä.

5:8 Olcat raitit ja walwocat: sillä teidän wihollisen Perkele ymbärinskäy/ nijncuin kiljuwa Lejon/ ja edzi kenen hän nielis.

5:9 Sitä te wastian seisocat/ wahwat uscosa. Ja tietkät/ että ne waiwat tapahtuwa teidän weljillengin mailmasa.

5:10 Mutta Jumala/ jolda caicki armo tule/ joca meitä on cudzunut ijancaickiseen cunniahans/ Christuxes Jesuxes/ teitä/ jotca wähän aica kärsitte/ walmista/ wahwista ja perusta.

5:11 Sille olcon cunnia ja walda ijancaickisest ijancaickiseen/ Amen.

5:12 Siluanuxen teidän uscollisen weljenne cansa (nijncuin minä luulen) olen minä teidän tygönne harwoilla sanoilla kirjoittanut/ neuwoden ja tunnustain/ että tämä on se oikia Jumalan armo/ josa te oletta.

5:13 Terwettäwät teitä walitut Babylonias/ ja minun poican Marcus.

5:14 Terwettäkät toinen toistan rackauden suun annolla: Rauha olcon teille caikille/ jotca Christuxes Jesuxes oletta/ Amen.

Vers.3. Herrat Canssans päälle) Cleros , on arpa eli osa/ jonga jocu arwalla saa. Nijn P. Petari täsä cudzu pitäjän wäen arwaxi/ se on: se osa joca pitäjän Papille uscottu on. v. 13. Babylonias) Yxi Babylon on Chaldeas/ ja toinen Egyptis joca myös Alcairixi cudzutan. Jos jocu sano tämän Babylonian Romixi/ osottaxens Petarin ollen Romisa/ cosca hän tämän kirjoitti: Nijn ei hänen pidä myös kieldämän mitä Johannes Ilmestyxesäns kirjoitta/ cap. 17:5. etc. Babyloniast/ joca pitä Romist ymmärrettämän.

P. Petarin Toinen Epistola .

Esipuhe Toisest P. Petarin Epistolast .

Tämä Epistola on kirjoitettu nijtä wastian/ jotca luulewat Christillisen uscon ilman töitä taitawan olla/ sentähden neuwo hän nijtä harjoitteleman heitäns hywisä töisä/ ja oleman lujana uscosans/ nijncuin puu hedelmäst tutan. Sijtte rupe hän Evangeliumita kijttämän/ ihmisten opetuxen suhten/ että ainoastans sitä/ ja ei yhdengän ihmisen oppia cuultaman pidä/ sillä nijncuin hän sano: ei yxikän Prophetia ole wielä ihmisen mielen jälkeen tapahtunut. Sentähden hän waara heitä toisesa Lugus petollisilda tulewaisilda opettailda/ jotca töitä waatiwat ja nijllä Christuxen kieldäwät. Ja uhca heitä colmella hirmuisella rangaistuxella/ ja näyttä heidän juuri nijncuin he owatkin/ heidän ahneudens/ ylpeydens/ coirudens/ huorudens ja ulcocullaisudens cansa/ että jocainen kyllä ymmärtä/ ketä hän sillä luule/ cuin nyt Christicunnas tapahtu. Colmannes osotta hän: että Duomiopäiwä on pian tulewa/ ja waicka se ihmisten mielestä näky olewan tuhat ajastaica/ nijn se on cuitengin Jumalan edes/ nijncuin yxi päiwä/ sentähden sanotan jocaidzen Duomiopäiwä olewan tullut/ cohta cuin hän cuollut on. Ja sijtte kirjoitta hän/ cuinga Duomiopäiwänä pitä tapahtuman/ että caicki pitä tulella culutettaman. Mutta hän ennusta myös/ että sijhen aican pitä ihmiset oleman pilckajat/ ja ei uscosta lucua pitämän/ waan oleman cuin Epicurerit. Lyhykäisest sanottu: Ensimmäinen Lucu osotta/ cuinga Christicunda on Evangeliumin aicana puhdas olewa. Toinen Lucu näyttä/ cuinga ihmisten opin aicana on olewa. Colmas/ cuinga ihmiset sijtte sekä Evangeliumin että caickinaisen opin ylöncadzowat/ eikä tahdo uscoa. Se aica on nyt käsís ja Christuxen tulemisen asti

P. Petarin Toinen Epistola

pysy.

I. Lucu .

PEtari terwettä caickia Christityitä/ v. 1. ja että Jumala oli heille/ uscon cautta runsast lahjoittanut ja luwannut caicki cuin elämään ja jumalisuteen tule/ v. 3. neuwo hän heitä osottaman Uscons/ jumalisella elämällä/ ja Christillisillä awuilla/ v. 5. wahwistaxens nijn heidän cudzumisens ja walidzemisens/ v. 10. Neuwo wielä sengintähden heitä/ että hänen cuolemans aica oli jo läHes tywä/ v. 12. ja että hän oli idze sen silmilläns nähnyt/ cuin hän Christuxest Saarnais/ v. 16. Nijn myös että Prophetatkin olit sijtä ennustanet/ joiden sanoihin heidän idzens piti luottaman/ v. 19.

1:1 Simon Petari Jesuxen Christuxen palwelija ja Apostoli. Nijlle jotca owat saanet meidän cansamme yhdencaltaisen uscon wanhurscaudes/ jonga meidän Jumalam/ ja wapahtajam Jesus Christus anda.
1:2 Armo ja Rauha lisändykön teisä/ Jumalan ja meidän HERran Jesuxen Christuxen tundemisen cautta.
1:3 Etä hänen jumalinen wäkens meille caickinaiset (jotca elämän ja jumalisen menon sopiwat) on lahjoittanut/ hänen tundemisens cautta/ joca meitä hänen cunnians ja woimans tähden cudzunut on/
1:4 Joidenga cautta meille ne callit ja suurimmat lupauxet lahjoitetut owat/ nimittäin/ että te nijden cautta Jumalan luonnosta osallisexi tulisitta/ jos te catowaisen mailman himon wäldätte.
1:5 Nijn ahkeroitcat/ teidän usconne woima osottaman/ 2 Piet1:6 Ja woimasa toinda/ ja toimesa cohtulisutta ja kärsimistä/ ja kärsimises jumalisutta/ 2 Piet1:7 Ja jumalisudes weljellistä rackautta/
1:8 Ja weljellises rackaudes yhteistä rackautta. Sillä cosca nämät täydellisest teisä owat/ nijn

ei he teitä salli löyttä joutilasna eli hedelmättöminä meidän HERran Jesuxen Christuxen tundemises.
1:9 Mutta jolla ei näitä ole/ hän on sokia/ ja coperoidze tietä kädelläns/ ja on unhottanut idzens ollen puhdistetun endisist synneistäns.
1:10 Sentähden rackat weliet/ ahkeroitcat parammin sitä/ että te teidän cudzumisen ja walidzemisen wahwistaisitte.
1:11 Sillä jos te sen tette/ nijn et te coscan combastu/ ja silläns teidän sallitan aldist sisällekäydä/ meidän HERran ja wapahtajan Jesuxen Christuxen ijancaickiseen waldacundan.
1:12 SEntähden en minä tahdo unhotta teitä aina nijstä neuwoa/ waicka te tiedätte/ ja wahwistetut oletta täsä nykyisesä totuudesä:
1:13 Sillä minä arwan sen cohtulisexi/ nijncauwan cuin minä täsä majasa olen/ herättä teitä ja muistutta teille:
1:14 Sillä minä tiedän/ että minun pitä pian tämän minun majani poispaneman/ nijncuin meidän HERra Jesus Christus minulle ilmoitti.
1:15 Mutta minä tahdon ahkeroita/ että te nämät minun lähtemiseni jälkeen muistosa pidätte.
1:16 Sillä embä me ole cawaloita juttuja noudatellet/ teille tiettäwäxi tehdesäm meidän HERran Jesuxen Christuxen woima ja ja tulemista. Waan me olemma idze nähnet hänen cunnians/
1:17 Cosca hän Isäldä Jumalalda sai cunnian ja ylistyxen/ änen cautta/ joca hänelle näin sildä wäkewäldä Herraudelda tapahdui/ Tämä on minun racas Poican/ johon minä mielistyn.
1:18 Ja tämän änen me cuulimma Taiwast/ cosca me pyhällä wuorella hänen cansans olimma.
1:19 Meillä on wahwa Prophetalinen sana/ ja te teettä hywin että te sijtä warin otatte nijncuin kyntilästä joca pimeis walista/

P. Petarin Toinen Epistola

nijncauwan cuin päiwä walkene/ ja Cointähti coitta teidän sydämisän.

1:20 Ja se tule teidän ensin tietä/ ettei yxikän Prophetia Ramatusa tapahdu omasta selityxestä/

1:21 Sillä ei yxikän Prophetia ole wielä ihmisen tahdosta edestuoitu/ waan pyhät Jumalan ihmiset owat puhunet/ waicutetut Pyhäldä Hengeldä.

Vers.20. Omasta selityxestä) Se on/ jongun oman pään eli mielen jälkeen/ waan pitä Pyhän Hengen selityst muihin Ramatun paickoihin cadzottaman ja häneldä oikiat ymmärryst rucoildaman.

II. Lucu .

PEtari julista/ että nijncuin Wanhas Testamendis oli wääriä Prophetaita: nijn oli Udes Testamendiskin wääriä opettaita olewa/ jotca Jumala aicanans rangaise/ v. 1. Nijncuin hän erannet Engelit/ edellisen mailman/ nijn myös Sodomian ja Gomorran rangais/ v. 4. Kirjoitta sijtte sencaltaisten wääräin opettain/ ja heidän jumalattoman jouckons muodon/ että he sen paremmin tuttais/ v. 10.

2:1 Oli myös wääriä Prophetaita Canssan seas/ nijncuin teidängin secan wääriä opettait tule/ jotca wahingoliset eriseuraturuovat/ ja kiöldawät sen HERran joca heidän ostanut on/ saattain heillens nopian cadotuxen.

2:2 Ja monda noudatta heidän hucutustans. Joiden cautta totuden tie pilcatan/

2:3 Ja ahneudest ajatetuilla sanoilla/ pitä heidän teitä cauppaman. Joiden Duomio ei sillen cauwan wijwy/ eikä cadotuxens maca.

2:4 Sillä jos ei Jumala nijtä Engeleitä/ jotca syndiä teit/ armahtanut/ waan on pimeyden cahleilla helwettin syösnyt/ ja ylönnannoi heidän Duomioon kätkettä.

2:5 Ja ei ole armahtanut endistä mailmat/

waan wapahti Noen wanhurscauden Saarnajan idze cahdexandena/ ja toi wedenpaisumuxen jumalattoman mailman päälle.

2:6 Ja on ne Caupungit Sodomian ja Gomorran tuhaxi tehnyt/ cukistanut ja cadottanut/ ja teki ne jumalattomille peljätyxexi/ jotca sijtte tulewat olit.

2:7 Ja on pelastanut hurscan Lothin/ joca riettaisilda ihmisilda heidän haureudens menolla waiwattin.

2:8 Sillä hän oli hurscas ja asui heidän seasans/ ja cuitengin sencaltaisia piti näkemän ja cuuleman/ he waiwaisit sitä hurscasta sielua jocapäiwä heidän wäärillä töilläns.

2:9 HERra taita jumaliset kiusauxista pelasta/ mutta wäärät hän kätke Duomiopäiwän asti waiwatta.

2:10 Mutta enimmäst ne jotca lihan jälkeen saastaisisa himoisa waeldawat/ ja Herrauden ylöncadzowat/ tuimat/ tylyt/ jotca ei pelkä waldojacan pilcata.

2:11 Waicka ne Engelit/ jotca wäes ja woimas suuremmat owat/ ei tahdo kärsiä tätä HERran pilcallista duomiota.

2:12 Cuitengin owat he nijncuin tyhmät pedot/ jotca luonnostans kijnniotetta ja teurastetta syndynet owat. Pilckawat sitä jota ei he ymmärrä/ ja huckuwat heidän turmellus menoisans ja saawat wääryden palcan.

2:13 He pitawät sen hecumana/ että he ajallisis hercuis eläwät/ he owat ilkeydet ja pilcat/

2:14 He kerscawat teidän lahjoistan/ coreilewat teidän omillan/ ja heillä on silmät huorutta täynäns/ jotca ei salli heitäns synnistä torjua/ he haucuttelewat tygöns horjuwat sielut/ he owat heidän sydämens ahneudes ylönnharjandunet/ kirottu Canssa/

2:15 Jotca ylönnannoit oikian tien ja exyit/ he noudattawat Balaamin Bosorin pojan tietä/ joca wääryden palcka racasti.

P. Petarin Toinen Epistola

2:16 Mutta hän rangaistin hänen wäärydestäns/ myckä työjuhta puhui ihmisen änellä/ ja esti sen Prophetan hulluden.

2:17 Ne owat wedettömät lähtet/ ja pilwet jotca tuulispäädä ymbärins ajetan/ joille on kätketty syngiä pimeys ijancaickisest.

2:18 Sillä he puhuwat röykeitä sanoja/ jotca turhat owat/ ja yllyttävät tawattomuden cautta lihallisijn himoin nijtä jotca idze olisit wältänet.

2:19 Ja wielä nytkin exyxis waeldawat/ ja lupawat heille wapauden/ waicka he idze turmeluxen palweliat owat: sillä jolda jocu woitetan/ sen palwelia hän myös on.

2:20 Ja sijtte cuin he owat paennet mailman saastaisuudest HERran ja wapahtajan Jesuxen Christuxen tundemiseen/ nijn he cuitengin heidäns nijhin kääriwät/ ja woitetan/ ja on heille wijmeinen pahemmaxi tullut/ cuin ensimmäinen:

2:21 Sillä se olis heille parambi ollut/ ettei he wanhurscauden tietä tundenetcan olis/ cuin että he tunsit sen/ ja poickeisit pois pyhästä käskystä/ joca heille annettu oli.

2:22 Nijlle on tapahtunut se totinen sananlascu: Coira syö oxennuxens/ ja/ pesty sica rype ropacosa jällens.

Vers.1. Kieldäwät sen HERran/ joca heidän ostanut on) Cadzo/ Rom. 14:15. v.13. Kerscawat teidän lahjoistan) Nijn cuin Pispat ja Papit Paawin Lahcocunnas tekewät/ nijstä codoista ja cartanoista/ jotca Jumalan palweluxen hywäxi lahjoitetut owat. Ja ei mitän sen edest tee/ ei Saarna eikä Sacramentejä jaga. v. 18. Tawattomuden) Nijn cuin tapahtu Awioskäskyn kieldämisellä/ että coco mailma ilkiällä elämällä ja hirmuisilla lihallisilla synneillä täytetän.

III. Lucu .

Ilmoitta wielä/ että mailman lopulla tulewat

pilckajat/ jotca wijmeisen duomion kieldäwät/ v. 3. Joita hän wasta/ v. 5. Ja sano mingätähden Jumala näky duomion cansa wijpywän/ v. 8. Cuinga se on tapahtuwa/ v. 10. & 12. Cuinga meidän pitä sen läHes tyis elämän/ v. 11. Neuwo cutakin sijhen idziäns mahdollisest walmistaman/ etc. v. 14. Ja ei andaman sencaltaisilda pilckailda wieteldä/ v. 17. Päättä kijtoxella/ v. 18.

3:1 Tämä on se toinen Epistola/ cuin minä teille minun rackani kirjoitan/ jolla minä herätän ja neuwon teidän puhdasta mielän.

3:2 Että te muistaisitte ne sanat jotca teille ennen pyhildä Prophetailda sanotut owat/ ja myös meidän käskym/ jotca olemma HERran ja wapahtajan Apostolit.

3:3 JA tietkät se ensin/ että wijmeisinä päiwinä tulewat pilckajat/ jotca oman himons jälkeen waeldawat/ ja sanowat: Cusa nyt on lupaus hänen tulemisestans?

3:4 Sillä/ sijtä päiwästä cuin Isät owat nuckunet/ pysywät caicki nijncuin ne luonnon algustakin ollet owat.

3:5 Mutta tietens ei he tahdo tietä/ että Taiwas muinen oli/ ja maa wedestä/ joca wedesä Jumalan sanan cautta seiso.

3:6 Cuitengin oli sijhen aican/ se mailma nijden cautta/ weden paisumisella turmeldu.

3:7 Nijn myös ne Taiwat ja maat cuin nyt owat/ hänen sanans cautta säästetän/ tulen waraxi Duomiopäiwälle pidettä/ cosca jumalattomat ihmiset cadotetan.

3:8 Mutta tätä ei pidä teildä salattaman/ minun rackani: yxi päiwä on HERran edes nijncuin tuhannen ajastaica/ ja tuhannen ajastaica nijncuin yxi päiwä.

3:9 Ei HERra wijwytä lupaustans/ nijncuin muutamat sen wijpywän luulewat/ waan hän on meidän cansam kärsiwäinen/ ja ei tahdo että jongun pidäis huckuman/ waan että jocainen idzens parannuxeen käännäis.

3:10 MUTta HERran päiwä on tulewa/ nijncuin

P. Petarin Toinen Epistola

waras yöllä/ ja silloin Taiwat suurella kirjulla
poismenewät/ mutta Elemendit pitää
palawudesta sulaman/ ja maa/ ja rakennuxet/
jotca hänesä owat/ pitää palaman.

3:11 Että caicki nämät pitää catoman/ nijn
teidän tule silloin pyhisä menoisa ja
jumalisudesa olla:

3:12 Nijn että te odotatte ja ikäwöidzette
Jumalan päiwän tulemista. Jona Taiwat tulesta
catowat/ ja Elemendit palawudesta sulawat.

3:13 Mutta me odotamme usia Taiwaita/ ja
utta maata/ hänen lupauxens jälken/ joisa
wanhurscaus asu.

3:14 SEntähden minun rackani/ että te näitä
tiedätte/ nijn ahkeroitcat/ että te hänen
edesäns puhtaxi ja nuhtettomaxi/ rauhas
löyttäisin/

3:15 Ja lukecat meidän HERran Jesuxen
Christuxen kärsimys teidän autuudexenne.
Nijn cuin meidän racas weljem Pawali/ sijtä
wijsaudest cuin hänelle annettu on/ teille on

kirjoittanut.

3:16 Ja jocaidzesakin Epistolasans näistä
puhu/ joisa monda on/ cuin työlät ymmärtä
owat/ jotca taitamattomat ja irtaliset
pahendawat/ nijncuin muutkin Ramatut/
omaxi cadotuxexens.

3:17 Mutta minun rackani/ että sen jo ennen
tiedätte/ nijn carttacat/ ettet te wietelläis
jumalattomain ihmisten exytyxellä/ ynnä
heidän cansans/ ja nijn te poislangette teidän
omasta wahwudestan.

3:18 Waan caswacat meidän HERran ja
Wapahtajan Jesuxen Christuxen armos ja
tundemises. Jolle olcon cunnia sekä nyt että
ijancaickiseen aican/ Amen.

*Vers.3. Pilckajat) Jotca ei mitän usco/ waan
eläwät oman mielens jälken. v. 16. Työlät
ymmärtä) Grecan textis on: jotakin cuin työläs
on ymmärtä.*

P. Johannexen Ensimmäinen Epistola.

Esipuhe P. 1 Johannexen Colmest Epistolast .

*ENSimmäinen Pyhän 1 Johannexen Epistola on yxi toimellinen Apostolinen Epistola ja piti paremmin
cohta hänen Evangeliumitans seuraman : Sillä nijncuin hän Evangeliumisans vscost selkiäst opetta,
nijn hän myös täsäkin Epistolas nuhtele nijtä, jotca heitäns vscost kerscawat ilman töitä ja opetta
ahkerast, ettei työt sijtä poisjää, josa vsco on. Mutta jos ne poisjääwät nijn ei usco ole oikia waan
walhe ja pimeys. Waan ei hän tätä tee Lain waatimisella nijncuin pyhän Jacobin Epistola : mutta
herättä ia suosittele meitä rackauteen, että me toinen toistam racastaisim nijncuin Jumalakin meitä
racasti. Kirjoitta myös cowast Cerinthereitä ja Antichristuxen Henge wastan joca jo silloin rupeis
kielämän ettei Christus ollut lihaan tullut. Joca nyt enimmäst käsís on : sillä ehkei nyt julkisest
suulla kieldä Christust lihaan tullexi nijn he cuitengin kieldäwät sen sydämesäns opillans ja
elämälläns. Sillä joca töilläns tahto hurscaxi ja autuxi tulla, hän kieldä Christuxen. Mutta Christus on
sitä warten lihaan tullut että hän meitä ilman meidän töitäm hänen werens cautta hurscaxi ja
autuaxi tekis. Ja nijn tämä Epistola soti molembita wastan, sekä nijtä jotca tahtowat ilman töitä
vscosa olla: ja myös nijtä wastan jotca töilläns tahtowat hurscaxi tulla ja pitää meitä oikialla
keskimmäisellä tiellä. Että me uscon cautta hurscaxi ja synnistä wapaxi jouduisimma ja sijtte cosca
me hurscat olemma, pitää meidän hywiä töitä ja rackautta Jumalan tähden ahkeroidzeman wapast*

P. Johannexen Ensimmäinen Epistola

mielest ilman maxon toiwota. Mutta ne caxi seurawaist Epistolat ei ole opettawaiset waan rackauden ja vscon cuwat joilla myös on oikia Apostolinen Hengi.

I. Lucu .

PYhä 1 Johannes tiettäwäxi teke, että hän idze on nähnyt ja cuullut Christuxen Jumalan Pojan, ja mitä hän hänestä on Saarnanut v. 1. Hän Saarnais sitä muille että hekin saisit yhteyden hänen ja hänen taiwallisen Isäns cansa v. 3. Sano mitä hän Saarnais : Nimittäin että Jumala on walkeus ja jos me tahdomma tulla hänen yhteyteens, nijn meidän pitä walkeudes waeldaman että me meidän synneistäm Christuxen hänen Poicans werellä puhdistettaisim v. 5. Joca tapahtu jos me tunnustam meidän syndim v. 9. Mutta jos me ne kiellämme : nijn me teemme Jumalan walhetteliäxi ja tulemma idze sixi v. 8. & 10

1:1 JOca algusta oli, jonga me cuulimma, jonga me silmillämme näimme, jota me cadzellet olemma, ja meidän kättem pidellet owat elämän sanasta,

1:2 Ja elämä on ilmestynyt, ja me olemma nähnet, ja todistamme ja ilmoitamme teille sen elämän, joca ijancaickinen on, joca oli Isän tykönä, ja on meille ilmestynyt.

1:3 Mitä me nähnet ja cuullet olemma, sen me teille ilmoitamme, että teilläkin meidän cansamme osallisuus olis, ja meidän osallisudem Isän ja hänen Poicans Jesuxen Christuxen cansa olis.

1:4 Ja näitä me teille kirjoitamme, että teidän ilonna täydellinen olis.

1:5 Ja tämä on se ilmoitus, jonga me häneldä cuullet olemme ja teille ilmoitamme : Jumala on walkeus ja ei hänesä ole pimeyttä.

1:6 Jos me sanomme, että meillä on osallisuus hänen cansans, ja waellamme pimeydes, nijn me walehtelemme ja emme tee totuutta.

1:7 Mutta jos me walkeudes waellamme nijncuin hängin walkeudes on nijn meillä on

osallisuus keskenäm, ja Jesuxen Christuxen hänen Poicans weri puhdistu meitä caikista meidän synneistäm.

1:8 Jos me sanomme: ei meisä ole syndiä, nijn me petämme idzem ja ei ole totuus meisä.

1:9 Mutta jos me tunnustamme syndim, nijn hän on uscollinen ja hurscas, joca meille synnit andexi anda, ja puhdistu meitä caikesta wäärydestä.

1:10 Jos me sanomme: embä me syndiä tehnet ole, nijn me teemme hänen walehteliäxi ja ei hänen sanans ole meisä.

Vers.5. Jumala on walkeus) Se on Hän on pyhä wanhurscas waca josa ei mitän paha eikä wääryttä ole.

II. Lucu.

1 Johannes sano että Christus Jumalan Poica on sowindo meidän syndeimme edestä ja että se joca sano hänen tundewans sen pitä hänen käskyns pitämän v. 1. racastaman lähimmäistäns v. 7. puhu sijtte nuorist ja wanhoist v. 12. Kiellä tätä mailma racastamast joca on pahutta täynnäns v. 15. Ilmoitta Antichristuxen tulewan joista jo muutammat tullet olit v. 18. Ja osotta cutca ne owat v. 22. Neuwo pysymän tutus totudes v. 24.

2:1 MIun lapsucaiseni näitä minä teille kirjoitan ettet te syndiä tekis. Ja jos jocu syndiä teke nijn meillä on edeswastaja Isän tykönä Jesus Christus joca wanhurscas on

2:2 Ja hän on sowindo meidän syndeimme edestä : ei ainoastans meidän waan caiken mailman edestä.

2:3 Ja sijtä me ymmärrämme että me hänen tunnemme jos me hänen käskyns pidämme.

P. Johannexen Ensimmäinen Epistola

2:4 Joca sano : minä tunnen hänen ja ei pidä hänen käskyjäns hän on walehtelia ja ei hänes ole totuus.

2:5 Mutta joca hänen sanans pitä totisest on Jumalan rackaus hänes täydellinen : Sijtä me tiedämme että me hänesä olemme.

2:6 Joca sano idzens hänes olewans hänen pitä nijn waeldaman cuin hängin waelsi.

2:7 Rackat weljeni en minä vttä käskyä teille kirjoita waan wanhan käskyn joca teillä algusta oli.

2:8 Wanha käsky on se sana jonga te algusta cuulitte minä kirjoitan teille taas vden käskyn se cuin hänes totinen on ja teisä myös : Sillä pimeys on poismennyt ja totinen walkeus paista.

2:9 Joca sano walkeudes olewans ja wiha weljens hän on wielä pimeydes.

2:10 Joca weljens racasta se pysy walkeudes ja ei hänesä ole pahennusta.

2:11 Mutta joca weljens wiha hän on pimeydes ja waelda pimeydes eikä tiedä cuhunga hän mene : sillä pimeydet owat hänen silmäns sogaisnet.

2:12 Rackat poicaiseni minä kirjoitan teille että teille synnit andexi annetan hänen Nimens tähden.

2:13 Minä kirjoitan teille Isät : sillä te tunsitte hänen joca algusta on. Minä kirjoitan teille nuorucaiset : sillä te voititte pahan. Minä kirjoitan teille lapsucaiseni : sillä te tunsitte Isän.

2:14 Minä kirjoitin teille Isät : sillä te tunsitte sen joca algusta on. Minä kirjoitin teille nuorucaiset : sillä te oletta wäkwät ja Jumalan sana pysy teisä ja te oletta pahan woittanet.

2:15 Älkät mailma racastaco eli mitän cuin mailmas on. Jos jocu mailma racasta ei hänes ole Isän rackaus.

2:16 Sillä caicki cuin mailmas owat (lihan himo silmäin pyyndö ja elämän coreus) ei ne ole Isäst waan mailmast.

2:17 Ja mailma cato himoinens mutta joca teke Jumalan tahdon se pysy ijancaickisest.

2:18 Lapsucaiset nyt on wijmeinen aica ja nijncuin te oletta cuullet että Antichristus tule nijn nyt myös monda Antichristust rupea oleman sijtä me tunnemme että wijmeinen aica on.

2:19 He owat meistä lähtenet mutta ei he ollet meistä : sillä jos he meistä ollet olisit nijn he olisit meidän cansamme pysynet. Mutta se tuli julki ettei he caicki ole meistä.

2:20 Ja teillä on woide häneldä joca pyhä on ja te tiedätte caicki.

2:21 En minä teille kirjoittanut nijncuin totuden tietämättömille waan nijncuin sen tietäwille ja tietkät ettei yxikän walhe ole totudesta.

2:22 Cuca on walehtelia mutta se joca kieldä Jesuxen olewan Christuxen? Se on Antichristus joca kieldä Isän ja Pojan.

2:23 Jocainen cuin kieldä Pojan ei hänellä Isäkän ole.

2:24 Mitä te sijs algusta cuulitte se teisä ppsykän : jos se teisä pysy cuin te algusta cuulitte nijn te Pojas ja Isäs ppsytte.

2:25 Ja tämä on se lupaus jonga hän meille luwannut on sen ijancaickisen elämän.

2:26 Nämät minä teille nijstä kirjoitin jotca teitä wiettelewät.

2:27 Ja se woide jonga te häneldä saanet oletta pysy teisä ja et te tarwidze että jocu teitä opetta waan nijncuin woide teitä caickinaisist opetta nijn on se tosi ja ei walhe ja nijncuin se teitä opetti nijn myös te hänes ppsykät.

2:28 Lapsucaiseni ppsykät hänes että cosca hän ilmesty meillä olis turwa etten me hänen edesäns häpiään tulis hänen tulemisesans

2:29 Jos te tiedätte että hän hurscas on nijn tietkät myös että jocainen cuin oikeutta teke hän on syndynyt hänestä.

Vers.3. Jos me hänen käskyns pidämme) Se

P. Johannexen Ensimmäinen Epistola

on Jos me oikiast uscosta wilpittömäst rackaudest pyydämme elä hänen sanans jälken : Waicka meidän Pawalin cansa Rom. 7. täyty tunnusta etten me tee hywä jota me tahdom waan paha jota emme tahdo. v. 5. Täydellinen) Se on : täydellä todella ja wilpittömäst v. 13. Te voititte pahan) Nimittäin Perkelen vscon cautta Christuxen päälle. v. 15. Mailma) Nimittäin nijncuin hän nyt turmeldu on caikella pahudella ja synnillä. v. 18. Wijmeinen aica) Cadzo Esa.2:2. v. eod. Antichristus) Se on : Wäärät opettajat nijncuin silloin oli Ebion ja Cerinthus. v 20. Teillä on woide) Se on : te oletta woidellut eli lahjoitetut P. Hengellä Christuxelda Castes : Sentähden owat nämät caicki teille endiseldä tiettäwät. v. 24. Pojas pysyttä) Se on hänen oikias tunnosans armosans ja yhteydesäns.

III. Lucu .

1 Johannes ylistä Jumalan rackautta meidän cohtam että hän meitä lapsixens ottanut on v. 1. Ja Jumalan lasten tulewaista cunniata v. 2. Jumalan lapset tutan sijtä että he puhdistawat idzens ja wälttäwät syndiä ja wääryttä v. 3. Ja että he racastawat toinen toistans v. 11. Josta heillä on hywä omatundo ja toiwo saada Jumalalda mitä he häneldä anowat v. 19. Sillä he pitäwät hänen käskyns v. 22. Ja heillä on hänen Hengens v. 24.

3:1 CADzocat mingäcaltaisen rackauden Isä on meille osottanut että me Jumalan lapsixi nimitetän. Sentähden ei mailma teitä tunne : sillä ei hän händäkän tunne.

3:2 Minun rackani me olemma Jumalan lapset ja ei ole se wielä ilmestynyt mixi me tulemme mutta me tiedämme cosca se ilmesty nijn me hänen caltaisexens tulemme : Sillä me saamme hänen nähdä nijncuin hän on.

3:3 Ja jocainen jolla tämä toiwo on hänen tygöns hän puhdistista idzens nijncuin hängin

puhdas on.

3:4 Jocainen cuin syndiä teke se myös teke wääryttä ja syndi on wäärys.

3:5 Ja te tiedätte hänen ilmestynen että hän meidän syndim oli poisottawa ja ei hänesä ole yhtän syndiä.

3:6 Jocainen cuin hänes pysy ei hän syndiä tee mutta jocainen cuin syndiä teke ei se ole händä nähnyt eikä tundenut.

3:7 Lapsucaiset älkät andaco kenengän teitän wietellä. Joca oikeutta teke se on hurscas nijncuin hängin hurscas on.

3:8 Joca syndiä teke hän on Perkelest : sillä Perkele teke syndi algusta Sitäwartan Jumalan Poica ilmestyi että hän Perkelen työt särkis.

3:9 Jocainen cuin Jumalasta syndynyt on ei hän syndiä tee : Sillä hänen siemenens pysy hänesä ja ei hän tee syndiä : sillä hän on Jumalasta syndynyt. Sijtä Jumalan lapset tutan eli Perkelen lapset.

3:10 Jocainen cuin ei tee wanhurscautta ei hän ole Jumalasta ja joca ei racasta hänen weljens.

3:11 Sillä tämä on ilmoitus jonga te algusta cuulitte että me toinen toistam racastaisimme. Ei nijncuin Cain joca pahasta oli ja tappoi weljens.

3:12 Mingätähden hän tappoi hänen? Hänen työns olit pahat ja hänen weljens oikiat.

3:13 Älkät ihmetelkö minun weljeni jos teitä mailma wiha.

3:14 Me tiedämme että me olemme cuolemasta elämään sijrtyt : Sillä me racastamme weljiämme. Joca ei weljens racasta se pysy cuolemasa

3:15 Jocainen cuin weljens wiha hän on murhaja. Ja te tiedätte ettei murhajas ole ijancaickinen elämä pysywä.

3:16 Sijtä me tunsimme rackauden että hän on hengens meidän edestäm pannut nijn pitä meidän weljeimme edestä meidän hengemme paneman.

3:17 Mutta jos jollakin on tämän mailman

P. Johannexen Ensimmäinen Epistola

hywyttä ja näkis weljens tarwidzewan ja sulke sydämens häneldä cuingast Jumalan rackaus pysy hänesä?

3:18 Lapsucaiseni älkäm racastaco sanalla eli kielellä waan työllä ja totudella.

3:19 Siitä me tiedämme että me totudest olemma ja taidamme hänen edesäns meidän sydämem hillitä

3:20 Että jos meidän sydämem meitä duomidze nijn on Jumala suurempi kuin meidän sydämem ja tietä caicki.

3:21 Te rackahimmat jos ei meidän sydämem meitä duomidze nijn meillä on turwa Jumalaan

3:22 Ja mitä me häneldä anomme nijn me saamme että me hänen käskyns pidämme ja teemme mitä hänelle kelpa.

3:23 Ja tämä on hänen käskyns että me hänen Poicans Jesuxen Christuxen Nimen päälle uscoisim ja racastaisim toinen toistam nijncuin hän käskyn andoi.

3:24 Ja joca hänen käskyns pitä se pysy hänes ja hän hänes. Ja sijtä me tiedämme että hän meisä pysy sijtä Hengestä jonga hän meille andoi.

Vers.3. Hän puhdistaa idzens) Se on hän racasta puhtautta pyhyttä ja wiattomutta. v. 7. Joca oikeutta teke se on hurscas) Ei että hän tule hurscaxi oikein tekemisest waan että hän oikein teke näky että hän on hurscas : Nijncuin puu hedelmistäns tutan ja 10. versyst nähdän. v. 9. Ei hän syndiä tee) Se on : ei hän anna synnille ohjia eikä walda : waan caikella wäellä soti händä wastan että hän ylönmielen syndiä teke : Ja jos hän osa syndijn langeta nijn ei hän cauwan sen alla maca waan nouse jällens ja soti wastavdest hänen cansans. v. 19. Sijtä) Nimittäin etten me racasta ainoastans kielellä waan työllä ja totudella. v. eod. Että me totudest olemma) Se on että me olemma okiat ja totiset Christityt ja en ulcocullatut engä teeskeljät.

IV. Lucu .

1 Johannes neuwo coetteleman nijtä jotca Jumalan Seuracunnis opettawat jos he Jumalast owat : sillä monda on wäärä opettajata v. 1. Käske racasta toinen toistans : että Jumala on nijn suuresti racastanut meitä että hän on lähettänyt Poicans mailmaan meidän tähtem. v. 7.

4:1 TE rackaimmat älkät jocaista Henge uscoco waan coetelcat Henget jos he Jumalasta owat : sillä monda wäärä Prophetat owat tullet mailmaan.

4:2 Sijtä te tutcat Jumalan Hengi että jocainen Hengi joca tunnusta Jesuxen Christuxen Lihaan tullen se on Jumalasta.

4:3 Ja jocainen Hengi joca ei tunnusta Jesusta Christusta Lihaan tullexi ei se ole Jumalasta. Ja se on Antichristuxen Hengi josta te cuulitta että hän on tulewa ja on jo parhallans mailmasa.

4:4 Lapsucaiseni te oletta Jumalasta ja oletta heidän woittanet. Sillä se joca teisä on hän on suurempi kuin se joca mailmasa on.

4:5 He owat mailmasta sentähden he puhuwat mailmasta ja mailma cuule heitä.

4:6 Me olemma Jumalasta ja joca Jumalan tunde hän cuule meitä. Joca ei Jumalasta ole ei hän cuule meitä. Sijtä me tunnemma totuden Hengen ja exytyxen Hengen.

4:7 TE rackahimmat racastacam toinen toistam : Sillä rackaus on Jumalasta ja jocainen kuin racasta se on Jumalasta syndynyt ja tunde Jumalan.

4:8 Joca ei racasta ei hän tunne Jumalata : sillä Jumala on rackaus.

4:9 Sen cautta ilmestyi Jumalan rackaus meidän cohtam että Jumala lähetti ainoan Poicans mailmaan että me hänen cauttans eläisim.

4:10 Sijnä on rackaus ei että me racastimme Jumalata waan että hän racasti meitä ja lähetti

P. Johannexen Ensimmäinen Epistola

hänen Poicans meidän syndeimme sowinnoxii.
4:11 Te rackahimmat jos Jumala meitä niijn racasti niijn meidän pitä myös toinen toistam racastaman.

4:12 Ei ole yxikän Jumalata coscan nähnyt. Jos me racastam toinen toistam niijn Jumala pysy meisä ja hänen rackaudens on täydellinen meisä.

4:13 Sijtä me tunnemme että me pysymmä hänes ja hän meisä ja että hän andoi meille hänen Hengestäns.

4:14 Ja me näimme ja todistimme että Isä on lähettänyt Poicans mailman wapahtajaxi.

4:15 Jocainen cuin tunnusta Jesuxen Jumalan Pojaxi hänesä pysy Jumala ja hän Jumalasa.

4:16 Ja me tunsimme ja uscoimme sen rackauden jolla Jumala meitä racasta.

4:17 Jumala on rackaus ja joca rackaudes pysy hän pysy Jumalasa ja Jumala hänesä.

4:18 Sijnä on rackaus täydellinen meisä että meille olis turwa Duomiopäiwänä : sillä niijn cuin hän on niijn olemma me myös täsä mailmasa.

4:19 Ei pelco ole rackaudesa waan täydellinen rackaus aja pois pelgon : sillä pelgolla on waiwa. Mutta joca pelkä ei hän ole täydellinen rackaudesa.

4:20 Racastacam händä : sillä hän racasti meitä ensin. Jos jocu sano : minä racastan Jumalata ja wiha weljens hän on walehtelia. Sillä joca ei racasta weljens jonga hän näke cuinga hän taita Jumalata racasta jota ei hän näe? Ja tämä käsky on meillä häneldä : joca Jumalata racasta hänen pitä myös weljens racastaman.

Vers.1. Jocaista henge) Se on : Jocaista opettajata joca sano hänelläns Jumalan Hengeldä ilmoituxen olewan. v. 5. Puhuwat mailmasta) Se on : He puhuwat ihmisten jaarituxia jotca ainoastans ihmisen järjen cansa sopi joita mielellä cuullan ja wahwistetan. v. 10. Ei että me racastimma

Jumalata) Ja niijn olem ansainnet että hän meitä racastais joca olis ollut halpa ja ostettu rackaus : Waan oikia rackaus on : että hän on racastanut meitä cosca me hänen wihollisens olimma. v. 12. Täydellinen) Cadzo Supr. 2:3. v. 15. Jocainen cuin tunnusta Jesuxen Jumalan Pojaxi) Sen hän sano Ebionitereitä watan jotca silloin sen kielsit.

V. Lucu .

1 Johannes opetta täsä mitä usco ja vsi syndymys meisä waicutta : Nimittäin että me racastamme Jumalata ja meidän lähimmäistäm ja että me pidämme Jumalan käskyt ja woitamme mailman v. 1. Opetta myös cuinga wahwat meidän Christillisen uscom todistuxet meillä on nimittäin : Caste Christuxen oma käsky ja P. Hengi. Ja coco P. Colminaisus etc. v. 6. Sano cuille ja mingä syyn tähden hän tämän Epistolans on kirjoittanut v. 13. Mikä woima rucouxella on v. 14. Cuiden edest meidän pitä rucoileman v. 16. Ja taas mitä usi syndymys meisä waicutta ja niijn päättä Epistolans v. 18.

5:1 JOCainen cuin usco että Jesus on Christus hän on Jumalasta syndynyt. Ja jocainen cuin racasta sitä joca synnytti hän racasta myös sitä joca hänestä syndynyt on.

5:2 Sijtä me tunnemme että me racastam Jumalan lapsia cosca me Jumalata racastam ja hänen käskyns pidämme

5:3 Sillä rackaus Jumalan tygö on että me hänen käskyns pidämme ja hänen käskyns ei ole rascat.

5:4 Sillä caicki mitä Jumalasta syndynyt on se woitta mailman ja meidän uscom on se woitto joca mailman woitti.

5:5 Cuca sijs on joca woitta mailman mutta se joca usco että Jesus on Jumalan Poica?

5:6 Tämä on se joca wedellä ja werellä tule Jesus Christus ei ainoastans wedellä waan

P. Johannexen Ensimmäinen Epistola

wedellä ja werellä. Ja Hengi todista että Hengi totuus on.

5:7 Sillä colme todistawat Taiwasa : Isä Sana ja Pyhä Hengi ja ne colme yxi owat.

5:8 Ja colme todistawat maan päällä : Hengi Wesi ja Weri ja ne colme yxi owat.

5:9 Jos me ihmisten todistuxen otamme nijn on Jumalan todistus suurempi : Sillä tämä on Jumalan todistus jolla hän Pojastans todisti.

5:10 Joca usco Jumalan Pojan päälle hänellä on todistus idzesäns. Joca ei usco Jumalata hän teke hänen walehteliaksi : Sillä ei hän usconut sitä todistusta jonga Jumala on Pojastans todistanut.

5:11 Ja tämä on se todistus että Jumala on meille ijancaickisen elämän andanut ja se elämä on hänen Pojasans.

5:12 Jolla Jumalan Poica on hänellä on elämä jolla ei Jumalan Poica ole ei hänellä ole elämä.

5:13 Näitä minä teille kirjoitin jotca Jumalan Pojan Nimen päälle uscotta että te tiedäisitte teidän ijancaickisen elämän olewan ja että te uscoisitte Jumalan Pojan Nimen päälle.

5:14 Ja tämä on se turwa cuin meillä on häneen että jos me jotakin anomme hänen tahdons jälkeen nijn hän meitä cuule.

5:15 Ja että me tiedämme että hän meitä cuule mitä ikänäns me anomme nijn me tiedämme että meillä owat ne anomiset cuin me häneldä anoimma.

5:16 JOs jocu näke weljens tekewän jongun synnin ei cuolemahan hän rucoilcan nijn hän on andawa nijlle elämän jotca syndiä tekewät ei cuolemahan. Jos syndi on cuolemahan sencaltaisist en minä sano että jocu rucoilis.

5:17 Caicki wäärys on syndi mutta muutamat synnit ei ole cuolemahan.

5:18 Me tiedämme että jocainen cuin Jumalasta syndynyt on ei hän syndiä tee waan joca Jumalasta syndynyt on hän warjele

hänens ja se paha ei rupe häneen.

5:19 Me tiedämme että me olemma Jumalasta ja coco mailma on pahudes.

5:20 Mutta me tiedämme että Jumalan Poica tuli ja on meille mielen andanut että me sen totisen tunnemma ja olemma sijnä totisesa hänen Pojasans Jesuxes Christuxes.

5:21 Tämä on se totinen Jumala ja se ijancaickinen elämä. Lapsucaiset cawahtacat teitän epäjumalista Amen.

Vers.3. Hänen käskyns ei ole rascat) Nimittäin nijlle jotca wastudest syndynet ja wanhurscat owat : Sillä P. Hengi waicutta heisä että he racastawat Jumalan käskyjä ja jos ei he nijn täydellisest taida nijtä pitä nijn he pitäwät sen käskyn Supr. 3:23. Tämä on hänen käskyns että meidän pitä hänen Poicans Jesuxen Christuxen Nimen päälle uscoman ja racastaman toinen toistam. Nijn se kelpa Jumalalle Poicans Christuxen tähden jonga päälle he uscowat. v. 4. Woitta mailman) Se on : Perkelen mailman Förstin ja caicki hänen kiusauxens waatimisens wäkiwaldans ja petoxens. v.6. Hengi totuus on) Cusa Hengi on siellä ei ulcocullaisutta ole ja hänen cansans on tomi ja totuus jota hän puhu ja teke waan cusa ei Hengi ole siellä on ulcocullaisus ja walhe. v. 8. Colme yxi owat) Se on : Cusa yxi on siellä on myös toinen : sillä Christuxen Weri Caste ja P. Hengi todista ja Saarna Evangeliumi mailmalle ja jocaidzen omastunnos jotca uscowat. Nijn että jocainen tunde ja ymmärtä hänenens olewan Weden ja Hengen cautta Christuxen ansion tähden lunastetun ja wanhurscautetun. v. 16. Syndi on cuolemahan) On syndi P. Henge wastan josta puhutan Matth. 12:31. ettei sitä andexi anneta v. 18. Ei hän syndi tee) Supr. 3:9.

P. Johannexen Toinen Epistola

P. Johannexen Toinen Epistola .

P. Johannes terwettä jumalista Frouwa/ v. 1. Sano iloidzewans/ että hänen Lapsistans löyttin/ jotca oikias uscosa pysywät/ v. 4. Neuwo händä rackauteen Jumalata ja lähimmäistäns cohtan/ v. 5. Waaroi händä wäärist opettaist/ v. 7. Puhu hänen tulemisestans/ v. 12. Terwettä händä hänen sisarens lasten puolesta/ v. 13.

1:1 SE wanhin/ sille walitulle Frouwalle ja hänen lapsillens/ joita minä totudes racastan/ ja en ainoastans minä/ mutta myös caicki jotca totuden tundenet owat/

1:2 Sen totuden tähden/ joca meisä pysy/ ja meidän cansam on ijancaickisest.

1:3 Armo/ Laupius/ Rauha Isäldä Jumalalda/ ja HERralda Jesuxelda Christuxelda Isän Pojalda/ totudesa ja rackaudesa olcon teidän cansan.

1:4 MINä olen suurest ihastunut/ että minä löysin sinun lapsistas nijtä/ jotca totudes waeldawat/ nijncuin me käskyn Isäldä saanet olemma.

1:5 Ja rucoilen sinua Frouwa/ en että minä vtta käskyä sinulle kirjoitaisin/ waan sen cuin meillä algusta oli. Että me toinen toistam racastaisim.

1:6 Ja tämä on se rackaus/ että me hänen käskyns jälkeen waellamme. Tämä on se käsky cuin te algusta cuulitta/ että te sijnä waellaisitta:

1:7 Sillä monda wietтелиä on mailmaan tullut/ jotca ei tunnusta Jesusta Christusta/ että hän on Lihaan tullut. Tämä on wietтелиä ja Antichristus.

1:8 Cadzocat wisust teitän/ etten me cadotais/ mitä me työtä tehnet olemme/ waan että me täyden palcan saisimme.

1:9 Jocainen cuin harhaele/ ja ei pysy Christuxen opisa/ ei hänellä ole Jumalata. Joca pysy Christuxen opisa/ hänellä on sekä Isä että Poica.

1:10 Jos jocu tule teidän tygön/ ja ei tuo tätä opetusta cansans: nijn älkät händä huonesen ottaco/ älkät myös händä terwettäkö:

1:11 Sillä joca händä terwettä/ hän on osallinen hänen pahoista töistäns.

1:12 Olis minulla paljon teille kirjoittamist/ mutta en minä tahtonut paperilla ja pläkillä/ waan minä toiwon tulewani teidän tygön/ ja tahdon läsnä olduani teidän cansan puhua/ että meidän ilom täydellinen olis.

1:13 Terwettäwät sinua sinun walitun sisares lapset/ Amen.

Vers.2. Totuden tähden) Se on/ sen oikian opin tähden/ jota hän oli wastian ottanut. v. 9. Ei hänellä ole Jumalata) Cadzo/ ilman uscota Christuxen päälle on caicki Jumalan palwelus coco mailmas turha.

P. Johannexen Colmas Epistola .

Johannes terwettä Gajusta/ v. 1. Ja ylistä händä että hän waelsi tutus totuudesa/ v. 3. Osotti rackaudens weljille/ v. 5. walitta Diotrephixen ylpeyttä ja pahutta/ v. 9. Ylistä Demetriust/ v. 12. Lupa tulla hänen tygöns/ v. 13. Päättä terwetyxillä/ v. 15.

P. Johannexen Toinen Epistola

1:1 SE wanhin/ rackalle Gajuxelle/ jota minä totuudes racastan.
1:2 Minun rackani/ minä toiwotan että caikisa menestyisit/ ja terwenä olisit/ nijncuin sinun sieluskin menesty.
1:3 Mutta minä ihastuin suurest/ cosca weljet tulit ja todistit sinun totuudestas/ nijncuin sinä totudesa waellat.
1:4 Ei minulla ole suurembata iloa/ cuin se/ että minä cuulen minun lapseni totuudesa waeldawan.
1:5 Minun rackamban/ sinä teet uscollisest/ mitkäs weljille ja wieraille teet/
1:6 Jotca myös sinun rackaudestas Seuracunnan edes todistanet owat. Ja sinä olet hywin tehnyt/ että heidän caunist lähettänyt olet/ Jumalan puolesta:
1:7 Sillä hänen nimens tähden he owat lähtenet/ ja ei ole Pacanoilda mitän ottanet.
1:8 Nijn meidän pitä sencaltaisia corjaman/ että me totuden apulaiset olisimma.
1:9 Minä kirjoitin Seuracunnalle/ mutta DiotrepHes / joca heidän seasans tahto jalo

olla/ ei corja meitä.
1:10 Sentähden jos minä tulen/ nijn minä tahdon ilmoitta hänen työns cuin hän teke/ joca pullicoidze meitä wastan pahoilla sanoilla/ ja ei nijhingän pysänny. Ei hän idze weljiä corja/ estä myös muita/ jotca nijtä corjata tahtowat/ ja aja heitä pois Seuracunnasta.
1:11 Minun rackan/ älä seura paha/ waan hywä/ ja joca hywin teke/ se on Jumalasta: mutta joca paha teke/ ei hän näe Jumalata.
1:12 DEmetriuxella on jocaidzelda todistus/ ja idze totudesta: Ja me myös todistamme/ ja te tiedätte että meidän todistuxem on tosi.
1:13 Minulla olis paljo sinun tygös kirjoittamist/ waan en minä tahtonut pläkillä ja kynällä kirjoitta.
1:14 Mutta minä toiwon sinun pian näkewäni/ ja läsnä olduani me saamme toinen toistam puhutella.
1:15 Rauha olcon sinun cansas. Ystävät terwettäwät sinua. Terwetä ystäwitä/ cutakin nimeldäns.

P. Jacobin Epistola.

Esipuhe P. Jacobin Epistolast .

Tämä P. Jacobin Epistola on wanhoilda hyljätty ollut/ ja ei oikiana Apostolisna Epistolana pidetty/ että hän muutamis näky Kirjoituxelle wastahacoinen olewan/ ja Jumalan Lain oppia cowin waatiwan/ etc. Ehkä P. Pawali/ Rom. 4. ja mualla/ sitä wastan juuri selkiäst opetta/ että ainoa Usco ihmisen wanhurscaxi teke. Ei täsä paljo wiriäst Christuxest puhuta/ nijncuin pitäis/ ja Apostolin wirca waatis: waan cowin ja angarast Lain oppia liki coco Kirjas waaditan. Ettei sijs täsä ihmisten säätyi/ waan Jumalan käskyjä ja Lakia puhtast opetetan/ jota myös Christillises Seuracunnas tarwitan: nijn ei tätä Epistolata peräti poisheitetä/ ehkei händä muiden Pyhän Ramatun Kirjain caltaisna pidetä.

I. Lucu .

JAcob terwettä hajotettuja weljiä Israelist/ v. 1. Ja opetta heitä ristiä ja kiusausta kärsimän/ v.

2. Custa heidän pitä wijsautta saaman/ v. 5. mikä heidän oikia ylistyxens on/ v. 9. mitä hyödytyst kärsiwälisydest on/ v. 12. Custa caicki hywät lahjat tulewat/ v. 16. mikä

P. Jacobin Epistola

wahingo wihast on/ v. 19. Cuinga heidän pitä Jumalan sana cuuleman/ v. 22. Ja cuinga heidän oikein Jumalata palweleman pitä/ v. 26.

1:1 JAcob Jumalan ja HERran Jesuxen Christuxen palwelia.
Cahdelletoistakymmenelle sucucunnalle/ jotca hajalla owat/ toiwotta terweyttä.
1:2 MInun rackat weljeni/ pitäkät se sulana riemuna/ cosca te moninaisijn kiusauxijn langette/
1:3 Tieten että teidän vsconne coettelemus/ jos se muutoin toimellinen on/ waicutta kärsimisen:
1:4 Mutta kärsimys haman loppun asti wahwana pysy/ että te täydelliset ja coconaiset olisitta/ ja ei misän puuttuwaiset.
1:5 MUtta jos joldain teisä wijsautta puuttuis/ hän anocan sitä Jumalalda/ joca jocaidzelle anda yxikertaisest/ ja ei soima/ nijn se hänelle annetan.
1:6 Mutta hän anocan vscos/ epäilemät: sillä joca epäile/ se on meren allon caltainen/ joca tuulelda ajetan ja lijcutetan.
1:7 Älkän sencaltainen ihminen luulco/ jotain HERralda saawans.
1:8 Epäilewä horju caikis hänen teisäns.
1:9 Mutta yxi weli/ joca nöyrä on/ kehucan hänen corgotuxestans.
1:10 Ja taas/ joca ricas on/ hän kehucan hänen alendamisestans. Sillä nijncuin ruohon cucoistus poiscatoa.
1:11 Auringo coitta helten cansa/ ja ruoho taipu/ ja hänen cuckaisens warise/ ja hänen cauneudens lacastu/ nijn myös sen rickan pitä tawaroistans taipuman.
1:12 Autuas on se mies joca kiusauxen kärsi: sillä cosca hän coeteldu on/ nijn hänen pitä elämän Cruunun saaman/ jonga Jumala nijlle luwannut on/ jotca händä racastawat.
1:13 Älkän kengän sanoco cosca hän kiusatan/ että hän Jumalalda kiusatan: Sillä ei

Jumala ole kiusaja pahuteen: Ei hän ketän kiusa.
1:14 Waan jocainen kiusatan/ cosca hän omast himost wietellän ja hucutellan:
1:15 Sijtte cosca himo on sijttänyt/ nijn hän synnyttä synnin/ mutta cosca syndi täytetty on/ nijn se synnyttä cuoleman.
1:16 Älkät exykö/ rackat weljeni: Caickinainen hywä ando/
1:17 Ja caickinainen täydellinen lahja tule ylhäldä walkeuden Isäldä/ jonga tykönä ei ole walkeuden ja pimeyden muutosta/ eikä waihetusta.
1:18 Hän on meidän synnyttänyt hänen tahtons jälkeen totuuden sanalla/ että me utiset hänen luondocappaleistans olisimma.
1:19 Sentähden rackat weljeni/ olcon jocainen ihminen nopia cuuleman/ mutta hidas puhuman/ ja hidas wihaan:
1:20 Sillä ei ihmisen wiha tee mitän Jumalan edes sitä cuin oikein on.
1:21 Sentähden pangat pois caickinainen saastaisus ja caickinainen pahuus/ ja ottacat sana siweydellä watan/ joca teisä istutettu on/ ja woi teidän sielun autuaxi saatta.
1:22 Mutta olcat myös sanan tekiät/ ja ei ainoastans cuuliat/ pettäin teitän.
1:23 Sillä jos jocu on sanan cuulia/ ja ei tekiä/ hän on sen miehen caltainen/ joca ruumillisen caswons speilis curkistele.
1:24 Ja sijttecuin hän idzens curkistellut on/ nijn hän mene pois/ ja unhotta cohta millinen hän oli.
1:25 Mutta joca cadzo wapauden täydelliseen Lakijn/ ja pysy/ ja ei ole unhottawa cuulia/ waan tekiä/ se tule hänen tegosans autuaxi.
1:26 Mutta jos jocu teistä näky Jumalinen olewan/ ja ei suista kieldäns/ waan wiettele sydämens/ sen Jumalan palwelus on turha.
1:27 Se on Isälle ja Jumalalle puhdas ja saastatoin Jumalan palwelus: edziä Orwoja ja Leskejä heidän murheisans/ ja idzens saastatoinna mailmasta pitä.

P. Jacobin Epistola

Vers.4. Wahwana pysy) Se on: ettet te ainoastans yhdesti eli cahdesti kärsiwäliset ole/ ja sijtten lacka: Waan että te aina ja lackamat nijn olisit/ siihen asti kuin te caicki kiusauxet voitatte. v. 6. Joca epäile) Joca ei ole wahwa uscosa/ aicoi paljo ja ei sijnä pysy/ 2. Tim. 3. opetta aina ja ei tule totuteen. v. 9. Hänen corgotuxestans) Että hän on Jumalan lapseksi ja perillisiksi otettu/ etc. v. 10. Hänen alendamisestans) Että hän on oppenut idzens tundeman ja hänen wiheljäisen tilans/ josa caicki owat jotca ilman Jumalan armota owat. v. 15. Synnyttä synnin) Ei tästä seura/ ettei himo ole syndi/ waan että hän on syndi/ sillä sencaltaiset kuin hedelmät owat/ nijn puukin on. v. 25. Wapauden täydelliseen Lakijn) Se on: Evangeliumis/ joca myös Laixi cudzutan. Nijncuin Esa.2:3. ja mualla. v. eod. Autuaxi hänen tegosans) Nimittäin: sijnä työsä kuin Evangelium waati. Josta Christus puhu/ Ioh. 6. Tämä on Jumalan teco/ että te uscotta hänen päällens/ jonga hän lähetti. Ja Ioh. Ep. 1. c. 3. Tämä on Jumalan käsky/ että me uscom hänen Poicans päälle/ etc. muutoin se olis Pawalin oppia wastan/ Rom. 3. etc.

II. Lucu .

JAcob opetta/ ettei uscon menois pidä kenengän muoto cadzottaman/ muutoin Jumalan käsky ricotan/ joca sen kiellä/ ja tule coco Lais wicapääxi/ v. 1. Opetta myös ettei eläwä ja autuaxi tekewä usco taida olla ilman hywiä töitä/ v. 14. Jotca meille osottawat olewan oikian uscon/ joca meidän wanhurscaxi teke/ v. 18.

2:1 Rackat weljeni/ älkät sitä sixi pitäkö/ että usco Jesuxen Christuxen meidän HERran päälle cunnialisuteen/ taita muodon cadzomist kärsiä.

2:2 Sillä jos teidän Seuracundaan tulis jocu mies/ candain culdasormusta/ ja kijldäwällä

waattella puetettu.

2:3 Ja tulis yxi köyhä/ ryysyllä/ ja te cadzoisitta sitä joca kijldäwis waatteis on/ ja sanoisitta hänelle: istu täsä hywästi. Ja sille köyhälle sanoisitta: seiso sinä siellä/ taicka istu täsä minun jalgoisani.

2:4 Nijn et te sitä oikein ajattele/ waan te tulette Duomarixi/ ja teette pahan eroituxen.

2:5 Cuulcat rackat weljeni/ eikö Jumala ole tämän mailman köyhiä walinnut/ jotca uscosa rickat ja waldacunnan perilliset owat/ jonga hän nijlle lupais/ joilda hän racastetan?

2:6 Mutta te oletta häwäisnet köyhän. Eikö rickat ole wäkiwallaiset wetämän teitä oikeuden eteen?

2:7 Eikö he puhu pahoin sijtä hywästäkän nimestä/ josta te nimitetyt oletta?

2:8 Jos te Cuningalisen Lain/ Ramatun jälkeen täytätte. Racasta sinun lähimmäistäs/ nijncuin idziäs/ ja nijn te hywin teette.

2:9 Mutta jos te ihmisten muotoa cadzotte/ nijn te syndiä teette/ ja rangaistan Lailda/ nijncuin sen rickojat.

2:10 Sillä jos jocu coco Lain pitä/ ja ricko yhdes/ hän on wikapää caikis.

2:11 Sillä se joca sanoi: Ei sinun pidä huorin tekemän: hän on myös sanonut: Ei sinun pidä tappaman. Jos et sinä huorin tee/ mutta tapat/ nijn sinä olet Lain rickojaxi tullut.

2:12 Näin te puhucat/ ja näin te tehkät/ nijncuin ne jotca wapauden Lain cautta pitä duomittaman.

2:13 Mutta yxi angara duomio pitä hänen päällens tuleman/ joca ei ole laupiutta tehnyt. Sillä laupius kehu duomiota wastan.

2:14 MItä se autta/ rackat weljeni/ jos jocu sano hänelläns vscon olewan.

2:15 Ja ei hänellä cuitengan ole töitä? Taitaco vsco hänen autuaxi saatta?

2:16 Mutta jos yxi weli taicka sisar alasti olis/ ja puuttuis jocapäiwäistä rawindota/ ja jocu teistä heille sanois: Jumala teitä auttacon/ lämmittäkät teitä/ ja rawitcat teitä/ ja et te

P. Jacobin Epistola

cuitengan anna heille mitän ruumin tarwetta.
2:17 Mitä se heitä auttais? Näin myös vsco/
cosca ei hänellä töitä ole/ nijn hän on cuollu
idzesäns.

2:18 Mutta sanocan jocu: sinulla on vsco/ ja
minulla on työt. Osota minulle sinun vsco
sinun töillä/ nijn minäkin tahdon minun
vsconi osotta minun töilläni

2:19 Sinä uscot että yxi Jumala on/ sen sinä
oikein teet/ ja/ Perkelet myös sen uscowat ja
wapisewat.

2:20 Mutta tahdotcos tietä/ sinä turha
ihminen/ että vsco ilman töitä cuollut on.

2:21 Eikö Abraham meidän Isäm töiden cautta
wanhurscaxi tullut/ cosca hän Poicans
Isaachin Altarille uhrais?

2:22 Sijnä sinä näet/ että vsco on myös
waicuttanut hänen töisäns/ ja että vsco on
töistä täydellisexi tullut.

2:23 Ja se Ramattu on täytetty/ joca sano:
Abraham vscoi Jumalan/ ja se luettin hänelle
wanhurscaudexi/ ja Jumalan ystäväxi
cudzuttin.

2:24 Nijn te sijs näette/ että ihminen töistä
wanhurscaxi tule/ ja ei ainostans vscosta.

2:25 Nijn myös portto Rahab/ eikö hän töistä
wanhurscaxi tullut/ cosca hän corjais ne
wacojat/ ja toista tietä heidän ulospäästi?

2:26 Sillä nijncuin ruumis ilman hengetä on
cuollut/ nijn myös vsco on ilman töitä cuollut.

*Vers.1. Muodon cadzomist kärsiä) Ei Jacobus
kiellä wanhemmille/ Esiwallalle ja muille
cunnialisille/ cohtullist cunniata andamast/
waan ettei rickaita ja woimallisia mailmas
cunnioitetais ja suurna pidetäis/ jotca
cuitengin owat jumalattomat eli epäuscoiset
pakanat/ nijn että he asetetan siwiän ja
köyhän eteen Seuracunnas: nijncuin he
rickaudens ja jaloudens tähden olit armos ja
suuremmas arwios Jumalan tykönä/ cuin
köyhät. v. 5. Cadzo/ Eph.1:4 v. 15. Taitaco
vsco/ etc.) Nimittäin/ vsco ilman töitä/ se on*

*Historialinen eli ulcocullattu vsco. v. 21.
Töiden cautta) Se on: hän on pidetty
wanhurscana: Sillä hän oli ennen wanhurscas
vscoista/ nijncuin Historia todista/ Gen. 15:6.
Mutta sijtte hän tuttin ja tiettin wanhurscaxi
töistä: cosca hän tahdoi uhrata poicans
Jumalan käskyn jälkeen: cuin hän sijtte teki/
Gen. 22. v. 22. Usco on täydellisexi tullut) Se
on: hän on löytty wagaxi ja wilpittömäxi. v. 24.
Töistä wanhurscaxi tule/ ja ei ainoastans
uscosta) Sillä sanalla wanhurscaxi tule/
ymmärtä Pawali/ syndein andexi saamisen/ ja
olla wanhurscana Jumalan edes/ ja nijn
ihminen ainoastans vscoista wanhurscaxi tule:
Mutta Jacobus ymmärtä sillä sanalla: tuta ja
tietä wanhurscaxi ihmisildä/ nijncuin 18.
versyst nähdän. Ja niin tullan wanhurscaxi ei
ainoastans uscosta (sillä ei vsco taida kengän
nähdä) waan myös töistä. v. 25. Wanhurscaxi
tullut) Cadzo/ Sup. 24.*

III. Lucu .

*Jacobus waaroi turhasta cunnian pyynnöstä/
v. 1. Opetta hillidzemän meidän kielem/ ettei
sen cautta meidän lähimmäistäm duomitais/
panetellais/ torutais/ eli häwäistäis/ v. 3.
Neuwo hiljaisuteen/ v. 13. Etten me
kijwoittelis ja rijtelis/ v. 14. Waan olisim
puhat/ rauhalliset/ siwiät ja laupiat/ etc. Sillä
se on se oikia taiwallinen wijsaus/ v. 17.*

3:1 Älkät rackat weljeni/ jocainen pyytkö
opettajana olla/ tietten/ että me sitä
suuremman duomion saamme:

3:2 Sillä moninaises me cukin puutumma.
Mutta joca ei puHes lange/ se on täydellinen
mies/ joca woi coco ruumins suista.

3:3 Cadzo/ me panemma hewoisten suuhun
suidzet/ että he meitä cuulisit/ ja heidän coco
ruumins me ymbärinskäännämme.

3:4 Cadzo/ Laiwat myös/ ehkä cuinga suuret
he omat/ ja jaloilda tuulilda ajetan/ cuitengin

P. Jacobin Epistola

he ymbärinskäätän pienellä styrillä/ cuhunga se tahto joca sitä hallidze:

3:5 Nijn myös kieli on piscuinen jäsen/ ja cuitengin suuria asioita toimitta.

3:6 Cadzo/ wäähä tuli/ suuren medsän syyttä. Ja kieli on myös yxi tuli/ mailma wääryttä täynäns. Nijn on myös kieli meidän jäsendem seas/ joca coco ruumin saastutta/ ja syyttä caiken meidän menom/ cosca se helwetistä sytty.

3:7 Sillä caicki luonnot sekä petoin että linduin/ ja kärmetten ja merellisten tehdän lakiaksi/ ja owat lakiaksi tehdyt inhimillisestä luonnosta.

3:8 Mutta kiellä ei taida yxikän ihminen lakiaksi tehdä/ sitä lewotoinda pahutta/ cuolettawaista myrckyä täynäns.

3:9 Sen cautta me kijtämme Jumalata ja Isä/ ja sen cautta me myös kiroilemma ihmisiä/ jotca Jumalan cuwan jälkeen luodut owat.

3:10 Yhdestä suusta kijtos ja kirous uloskäy. Ei sen nijn (rackat weljet) oleman pidä.

3:11 Cuohuco jocu lähde yhdestä huogosta makiata ja carwasta wettä?

3:12 Taitaco myös/ rackat weljet/ yxi Ficunapuu canda Öljyä/ taicka wijnapuu ficunita? Nijn ei taida myös yxikän lähde suolaista ja makiata wettä wuota.

3:13 Cuca wijsas ja cawala on teidän seasan? Se osottacan hänen hywällä menollans hänen työns/ siweydes ja wijsaudes.

3:14 Mutta jos teillä on catkera kijwaus/ ja rijta sydämesän/ nijn älkät kerscatco/ ja älkät walehtelco totuutta watan.

3:15 Sillä ei se ole se wijsaus joca ylhähdä tullut on/ waan maallinen/ inhimillinen/ ja Perkelelinen.

3:16 Sillä cusa kijwaus ja rijta on/ siellä on myös secaseuraisus/ ja caicki paha meno.

3:17 Mutta se wijsaus joca ylhähdä on/ se on puhdas/ rauhallinen/ siwiä/ uscowa/ täynäns laupiuutta/ ja hywiä hedelmitä/ eriseuratoin ja ulcocullatoin.

3:18 Mutta wanhurscauden hedelmät rauhasa kylwetän/ nijlle jotca rauhan pitävät.

Vers.2. Me cugin puutumma) Tästä nähdän/ ettei caickein pyhimmätjän täsä mailmas ole täydelliset/ waan owat monella heickoudella rasitetut/ Psal. 32:6. v. 6. Helwetistä) Se on: Pahalda helwetin hengeldä.

IV. Lucu .

JAcob opetta ja neuwo/ custa tora ja tappelus tule/ v. 1. mixei aina saada mitä Jumalalda anotan/ v. 3. misä waaras huorintekiät ja portot Jumalan edes owat/ v. 4. Ja että Jumalata pitä cuultaman ja Perkelettä watan seisottaman/ v. 7. Elämä parattaman/ catumuxella ja kyynleillä/ v. 8. Nöyrytettämän Jumalan edes/ v. 10. Ei lähimmäistä paneteldaman/ v. 11. Ei mitän ilman Jumalan tahdota aiwoittaman/ v. 13. Ei mitän hywä tekemät jätettämän/ v. 17.

4:1 Custa sodat ja rijdat tulewat teidän seasan? Eikö sijtä? nimittäin/ teidän himoistan/ jotca teidän jäsenisän sotiwat?

4:2 Te himoidzetta/ ja ette saa sen cansa mitän. Te cadetitta ja kijwatte/ ja ette sen cansa woita mitän. Te soditta ja tappeletta/ ja ei teillä mitän ole/ ettet te mitän anockan.

4:3 Te anotta ja et te saa/ että te kelwottomast anotta/ nimittäin/ että te teidän himoisan sen culutaisitta.

4:4 Te huorintekiät ja huorat/ ettekö te tiedä/ että mailman ystäwys saatta Jumalan wihaisexi? Joca sijs tahto mailman ystäwä olla/ hän tule Jumalalda wihattawaxi.

4:5 Eli luulettaco/ että Ramattu sano turhan? Hengi joca teisä asu/ himoidze cateutta watan.

4:6 Ja anda runsast Armon.

4:7 Nijn olcat sijs Jumalalle alammaiset/ mutta watanseisocat Perkelettä/ nijn hän teistä

P. Jacobin Epistola

pakene.

4:8 Lähes tykät Jumalata/ nijn hän lähes tyteitä. Puhdistacat käten te synneiset/ ja peratcat teidän sydämen te caximieliset.

4:9 Olcat radolliset/ ja kärsikät cowa/ ja itkekät. Teidän nauron käändykön itcuxi/ ja teidän ilon murhexi.

4:10 Nöyryttäkät teitän Jumalan caswon edes/ nijn hän teitä cohenda.

4:11 Älkät toinen toistan panetelco/ rackat weljet. Sillä joca weljens panettele/ ja duomidze/ hän panettele Lakia/ ja duomidze Lain. Mutta jos sinä duomidzet Lain/ nijn et sinä ole Lain tekiä/ waan Duomari.

4:12 Sillä yxi on Lain andaja/ joca woi wapautta ja cadotta. Cusa sinä olet/ joca toista duomidzet.

4:13 Te cuin sanotta: mengäm tänäpäni taicka huomen sijhen eli sijhen Caupungijn/ ja wiettäkäm sijnä yxi wuosi/ ja tehkäm cauppa ja woittacam.

4:14 Jotca ei tiedä mitä huomena tapahtu. Sillä mikä on teidän elämän? Se on yxi löyhäys/ joca wähäxi hetkexi ilmesty/ mutta cohta cato. Mutta teidän piti sanoman.

4:15 Jos HERra tahto/ ja me elämme/ nijn me sitä taicka tätä tekisim.

4:16 Mutta nyt te kerscatta teitän teidän coreudesan. Caicki sencaltainen kerscaus on paha.

4:17 Sillä joca taita hywä tehdä ja ei tee/ nijn se on hänelle synnixa.

Vers.1. Jäsenisänne) Ei se ole oikia tila ja meno hywyttä saada taicka ricastua/ cosca jocu toista wiha ja cadetti/ toinen raatele toiselda/ sotiwat keskenäns/ ahnettiwat/ pettawät ja wiettelewät. v. 6. Anda runsast Armon) Nimittäin: kijwauxella/ ahneudella/ tappeluxella/ ryöwyllä/ warcaudella/ petoxella/ sodilla/ et te saa mitä te pyydätte/ waan seuratcat Hengiä/ nijn te caiken Armon ja muuta yldäkyllä saatte. v. 8. Lähes tykät

Jumalata) Nimittäin: Uscolla ja cuuliaisudella.

V. Lucu .

Sjitte nuhtelee hän rickaita/ jotca wäärydellä cocowat/ ja ne hecumas nautidzewat/ v. 1. Neuwo sortuja kärsimiseen/ v. 7. Waaroi huikendelewaisia turhista waloista/ v. 12. Opetta surullisia rucoileman/ v. 13. iloisia weisaman/ v. eod. Sairaita tygöns cudzuman Pappaja/ ja andaman rucoilla edestäns/ v. 14. Jotca rickonet owat/ tunnustaman/ ja andaman edestäns rucoilla: sillä rucous paljo woi/ v. 16. jotca exynen käändawät/ ne hywän työn tekewät/ v. 19.

5:1 Te rickat/ itkekät ja ulwocat teidän wihelijäisyttän/ joca teidän päällen tulewa on.

5:2 Teidän rickauden owat mädännet.

5:3 Teidän waatten owat coidellut/ teidän culdan ja hopian owat ruostunet/ ja heidän ruostens pitä oleman teille todistuxexi/ ja pitä syömän teidän lihan/ nijncuin tuli.

5:4 Te oletta rickauden ahnettinet teillen wijmeisinä päiwinä. Cadzo/ työmiesten palcka jotca teidän maacundain elon nijttänet owat/ joca petoxella ei ole teidän maxettu/ elonleickaitten pargut ja huudot owat tullet HERran Zebaothin corwijn.

5:5 Te oletta hercuis elänet maan päällä/ ja oletta teidän hecuman pitänet/ ja teidän sydämen syötelleet nijncuin teuraspäiwäxi.

5:6 Te oletta duominnet wanhursan/ ja tappanet/ joca ei ole teitä wastaan ollut.

5:7 Niin olcat sijs kärsiwäiset/ rackat weljet/ haman HERran tulemisen asti. Cadzo peldomies odotta sitä callista maan hedelmätä/ ja on kärsiwäinen sijhenasti cuin hän saa warhaisen ja hiljaisen saten.

5:8 Nijn olcat te myös kärsiwäiset/ ja wahwistacat sydämen:

5:9 Sillä HERran tulemus lähes ty. Älkät huogatco/ rackat weljet/ toinen toistan

P. Jacobin Epistola

wastan/ ettet te cadotetuxi tulis.

5:10 Cadzo/ Duomari on owen edes. Ottacat/ rackat weljeni waiwan ja kärsimisen cuwa/ nijstä Prophetaista/ jotca teille HERran nimen puhunet owat.

5:11 Cadzo/ me sanomma ne autuaxi/ jotca kärsinet owat. Hiobin kärsiwäisyyden te oletta cuullet/ ja HERran lopun te nähnet oletta: Sillä HERra on sangen laupias ja armollinen.

5:12 ENnen caickia/ rackat weljet/ älkät wannoco/ eikä Taiwan cautta eikä maan/ ei myös yhtän muuta wala: mutta olcon teidän puhen Nijn/ cuin Nijn on/ ja se olcon Ei/ cuin Ei ole/ ettet te ulcocullaisuteen langeis.

5:13 Jos jocu kärsi teidän seasan: hän rucoilcan/ jos jocu on hywällä mielellä/ se weisatcan wirsiä.

5:14 Jos jocu sairasta teidän seasan/ hän cudzucan tygöns Seuracunnan Papit/ ne rucoilcan hänen edestäns/ woidellen händä öljyllä HERran nimeen.

5:15 Sillä Uscon rucous paranda sairant/ ja HERra cohenda händä. Ja jos hän on syndiä tehnyt/ nijn ne hänelle andexi annetan.

5:16 Tunnustacat toinen toisellen teidän rioxen/ ja ruoilcat toinen toisenne edestä/ että te terwet olisitta. Sillä wanhurscan rucous woi paljo/ cosca se totinen on.

5:17 Elias oli ihminen njsä haluisa wicapää cuin mekin/ hän rucoili/ ettei pitänyt sataman/ ja ei satanutcan maan päälle/ colmena wuotena/ ja cuutena Cuucautena.

5:18 Ja hän taas rucoili/ ja Taiwan andoi saten/ ja maa caswoi hedelmän.

5:19 Rackat weljeni/ jos jocu teistä exyis totudest/ ja jocu sen palauttais.

5:20 Se tietkän että joca synneisen exyistä palautta/ se on wapahtanut sielun cuolemasta/ ja peittä syndein paljouden.

Vers.5. Teuraspäiwäxi) Nijn cuin häixi eli juhlan waraxi teurastetan/ Luc. 15. Matth. 21. v. 9. älkät huogatco) Nimittäin että te toinen toistan sadatteletta. v. 12. älkät wannoco) Turhast cosca ei Esiwalda sitä ano/ eli teidän lähimmäisen suuri tarwe/ ja totuden wastuus ei sitä erinomattain waadi. v. 14. Woidellen öljyllä) Jacobus puhu sijtä woitelemisest/ cuin Apostolit ja heidän Opetuslapsens ensimmäises Uden Testamendin Seuracunnas pidit/ josta puhutan/ Marc.6:13. Jonga cautta he Christuxen nimeen annoit sairaille heidän terweydens jäl lens. Mutta ettei nyt sillen ihmeitä sen cautta tapahdu: nijn ei myös sitä woitelemist tarwita Eikä taita osotetta/ että se oli Sacramenti/ jonga Christus asetti/ josa armo luwatan. v. 15. Andexi annetan) Ei woitelemisen tähden/ waan uscollisen rucouxen tähden. v. 16. Tunnustacat) Ei täsä käsketä lueskella caickia syndejä/ Rippiisän edes: waan käsketän yhteisest tunnusta synnit/ erinomattain ymmärtetän täsä mitä jocu on toista wastan rickonut/ että hän sen tunnustais/ ja he jäl lens sopisit.

P. Judan Epistola

Judas terwettä caickia Christityitä/ v. 1. Neuwo heitä pysymän wahwana uscosa/ v. 3. Että myös petollisia/ huikendelewaisia/ ja wiitteliöitä opettaita on/ v. 4. Osotta sijtte cuinga Jumala sencaltaiset petolliset ja jumalattomat rangaisnut on/ v. 5. Kirjoitta wäärät opettajat/ heidän hembeydestäns/ jotca Esiwalda duomidzewat/ ja ei ylimmäinen Engeli Michael tahtonut Perkelettä duomita/ cosca hän hänen cansans Mosexen ruumist rijteli/ v. 8. Ja muista heidän menoistans/ v. 10. Puhu Enohist/ v. 14. Ja Apostolitten ennustuxist/ v. 17. Neuwo parannuxeen/ v. 20. ja auttaman

P. Judan Epistola

exyneitä tallelle/ v. 22. Lopetta kijtoxella/ v. 24.

1:1 JUdas Jesuxen Christuxen palwelija/ mutta Jacobin weli. Nijlle cudzutuille/ jotca Isäs Jumalas pyhitetyt owat/ ja Jesuxes Christuxes wapahdetut.

1:2 Jumala lisätkön teille paljo laupiutta ja rackautta.

1:3 TE rackat/ että minulla oli suuri ahkerus teille yhteisest autuudest kirjoittaman/ pidin minä sen tarpellisna/ teitä kirjoituxella neuwoa/ että te uscon puolesta kilwoittelisitta/ joca wihdoin Pyhille annettu on.

1:4 Sillä muutamat jumalattomat ihmiset owat myös sisälle luicahtanet/ joista muinen kirjoitettu oli/ sencaltaiseen rangaistuxeen: He owat jumalattomat/ ja wetävät meidän/ Jumalan Armon irtauteen/ ja kieldävät Jumalan/ joca ainoa haldia on/ ja meidän HERran Jesuxen Christuxen.

1:5 MUTta minä tahdon teille muistutta/ että te aina sen tiedäisitte/ että cosca HERra Cansans Egyptistä terwenä pelastanut oli/ taas ne jotca ei usconet hän huckais.

1:6 Ja ne Engelit/ jotca ei Esiwaldans pitänet/ waan ylönannoit cotons/ on hän kätkenyt pimeyteen ijancaickisilla cahleilla/ sen suuren päiwän Duomion asti.

1:7 Nijncuin Sodoma ja Gomorra/ ja ne lähicaupungit/ jotca myös heidän cansans haureudes syndiä tehnet olit/ ja owat muucalaisen lihan jälkeen mennet. Ne owat pannut muille opixi ijancaickisen tulen waiwa kärsimän.

1:8 Nijn owat myös nämät unennäkiät/ jotca lihan saastuttawat/ hallituxet ylöncazowat/ ja Majestetin pilckawat.

1:9 Mutta ylimmäinen Engeli Michael/ cosca hän Mosexen ruumista Perkelen cansa rijteli/ ei hän rohjennut sanoa sen pilcan duomiota/ waan sanoi: HERra sinun rangaiscon.

1:10 Mutta nämät pilckawat nijtä joista ei he

mitän tiedä/ ainoastans mitä he luonnon cautta tietävät/ nijncuin muutkin järjettömät pedot/ joisa he turmelduwat.

1:11 Woi heitä: sillä he käywät Cainin tiellä/ ja langewat Balaamin exytyxen palcan tähden/ ja huckuwat Choren capinasa.

1:12 Nämät häpiän pilcut/ coreilewat teidän lahjoistan pelkämät/ caiten idziäns irtalisest/ he owat wedettömät pilwet jotca tuulelda ymbärinsajetan/ paljat hedelmättömät puut/ cahdesti cuollet/ ja juurinens ylösrewäistyt.

1:13 Meren julmat allot/ jotca heidän oman häpiääns wahtuwat/ exywäiset tähdet/ joille pimeyden cauhius on ijancaickisest tähdelle pandu.

1:14 NIin on myös Enoch/ seidzemes Adamist sencaltaisita ennustanut ja sanonut: Cadzo/ HERra tule monen tuhannen Pyhän cansa:

1:15 Tekemän caickein duomiota/ ja rangaiseman caickia jumalattomia/ caickein heidän jumalattomain töidens tähden/ joilla he paha tehnet owat/ ja caicke sitä cowa/ cuin ne jumalattomat syndiset händä wastan puhunet owat.

1:16 Nämät owat napsiat ja walittajat/ omain himoins jälkeen waeldawaiset ja heidän suuns puhu röyckiöitä sanoja/ ja he ihmettelewät ihmisiä/ tarpens tähden.

1:17 MUTta te minun rackani/ muistacat nijtä sanoja/ cuin teille ennen meidän HERran Jesuxen Christuxen Apostoleilda sanottin:

1:18 Että wijmeisellä ajalla tulewat pilckajat/ jotca omisa himoisans ja jumalattomas menos waeldawat.

1:19 Nämät owat ne/ jotca eriseurat tekewät/ lihallsit/ joilla ei Henge ole.

1:20 Mutta te minun rackani/ rakendacat idziän/ teidän caickein pyhimmän usconna päälle/ Pyhän Hengen cautta/ ja rucoilcat/ pitäin teidän Jumalan rackaudesa.

1:21 Ja odottacat meidän HERran Jesuxen

P. Judan Epistola

Christuxen laupiutta ijancaickiseen elämään.

1:22 Ja pitäkät se eroitus/ että te muutamita armahdaisitte:

1:23 Mutta muutamita pelgon cansa autuaxi tekisitte/ ja ulostemmatcat heitä tulesta/ ja wihatcat sitä saastutettua lihallista hametta.

1:24 Mutta hänelle/ joca teidän woi wiasta warjella/ ja asetta teidän nuhtetoinna/ caswoins cunnialisuden eteen/ riemulla.

1:25 Jumalalle/ joca yxinäns wijsas on/ meidän wapahtajallem/ olcon cunnia/ ja Majestetii/ ja walda/ ja woima/ nyt ja caikes ijancaickisudes/ Amen.

Vers.7. Muucalaisen lihan) Se on: synnit/ jotca synnixa luondo waskan cudzutan. v. 16.

Napisiat ja walittajat) Ei nijn coscan käy cuin he tahtowat/ he taitawat caicki asiat duomita ja sowitta/ ja ei heitä mikän tydytä/ waan he toimittawat caicki omasta ajustans/ heidän häjyn luulons jälken. v. 22. Armahdaisitte) Se on: wahwistacat muutamita/ ja rangaiscat muutamita/ cuitengin pelgon cansa/ ei ylpeydellä/ että te heidän ijancaickisen tulen ja cadotuxen waarasta poistemmaisitte.

Terwetys.

P. Johannexen Theologin Ilmestys .

Esipuhe P. Johannexen Ilmestyxest .

MOninaiset ennustuxet Christicunnas löytän. Muutamat owat sencaltaiset/ jotca Prophetain kirjoituxia selittäwät. Josta Pawali 1. Cor. 12. ja 14. ja myös mualla usemmas paicas puhu. Tämä on caickein tarpellisin/ joca pitä meillä jocapäiwä oleman/ nijncuin se joca meille Jumalan sana opetta/ Christicunnan perusta/ ja uscon edest wasta. Ja tärkeimmäst/ joca Saarnawiran tuke/ toimitta ja laitta. Muutamat ennustawat tulewaisist asioist/ joita ei Ramatusa ennen ole. Ja tämä on colmilainen: Ensimmäinen teke sen ymmärrettäwillä sanoilla/ ilman cuwita. Nijncuin Moses/ Dawid ja sencaltaiset muut Prophetat Christuxest ennustawat. Ja nijncuin Christus ja Apostolit/ Antichristuxest ja wääristä opettaista/ etc. Toinen teke sen cuwilla/ pane cuitengin sen tygö selityxen ymmärrettäwillä sanoilla. Nijncuin Joseph selitti unet/ ja Daniel sanoi sekä unet että nägyt. Colmas/ teke sen ilman sanoita ja selitystä/ ainoastans cuwain cansa. Nijncuin tämä Ilmestys Kirja/ ja monen pyhän miehen unet/ nägyt ja cuwat tekewät/ jotca he owat P. Hengeldä saanet. Nijncuin Petari Apostolitten Tegois/ c. 2:17. etc. Joelist Saarna: Teidän poicanne ja tyttärenne pitä ennustaman/ ja teidän nuorucaisenne pitä näkyjä näkemän/ ja teidän wanhimmanna pitä unia näkemän. Ja nijn cauwan cuin sencaltainen ennustus ei selitetyxi tule/ ja ei saa wahwa selitystä: nijn se on myckä ja salattu ennustus/ ja ei ole wielä tullut hänen hyödytyxeens ja hedelmäns/ cuin hänen Christicunnas saattaman pitä. Nijncuin myös tämän Kirjan cansa on tapahtunut: Moni on sitä kiusannut/ ja ei cuitengan ole jotain wahwa tähän päiwän asti löytänyt. Moni taas on monda sopimatoinda asiata omasta päästäns siihen kehrännyt. Sencaltaisen turhan selityxen ja salatur ymmärryksen tähden/ olemma me myös tähän asti sen andanet silläns olla. Erinomaisest/ ettei muutamat wanhoista Isistä ole tätä pitänet P. Johannes Apostolin Kirjoitusna. Nijncuin 3. sta kirjasta/ Kircon Historiasta c. 25. nähdän. Josa epäillyxes me myös meidän puolestam wielä sen olla annamme. Waan ei pidä cuitengan ketän kieltämän sitä P. Johannes Apostolin omana pitämäst/ eli nijncuin jocu tahto. Cuitengin/ että me mielelläm tämän päälle tahdoisimma wahwa selitystä:

P. Johannexen Theologin Ilmestys

tahdomma me muille/ joilla corkembi Hengi on/ anda tilan sitä ajatella/ ja meidän ajatuxemme myös tiettäwäxi tehdä. Nimittäin näin: Että tämä on tulewaisten asiain ilmestys/ erinomaisest Christicunnan lähes tywäisest murhes ta ja onnettomudesta: pidämme sen parhana ja wahwimbana tienä oikiata selitystä löytä: Jos ne asiat ja waiwat/ jotca tähän asti Christicunnas tapahtunet owat/ Historiasta näihin näkyihin suuta suuxin panna/ ja myös idze sanoihin sowitetan. Jos ne toinen toiseens sopiwat/ nijn se taitan pidettä wahwana/ eli caickein wähhimmäxikin/ hylkämättömänä selitysnä. Me pidämme sijs/ nijncuin idze Textikin/ sano/ ne colme ensimmäistä Lucua/ nijstä seidzemestä Asian Seuracunnasta ja heidän Engeleistäns puhuwat/ yxikertaisest ilmoittawan/ cuinga heidän sijhen aican käwi/ ja neuwowan heitä/ eli nijn pysymän ja enänemän/ eli myös parandaman idzens. Paidzi sitä/ opehma me sijtä että meidän sen sanan cautta/ Engeli/ pitä tästälähin muisakin cuwisa ja nägyisä/ ymmärtämän Pispat ja Opettajat Christicunnasa/ muutamat hywät/ nijncuin P. Isät ja Pispat/ muutamat pahat/ nijncuin wäärät opettajat ja Pispat. Joista täsä Kirjasa enä puhutan cuin muista. Neljännes ja wijdennes Lugus coco Christicunda kirjoitetan/ jonga sencaltaisia tulewaisia murheita ja waiwoja kärsimän piti. Sijnä owat 24. Wanhinda Jumalan edes/ (se on: caicki Pispat ja Opettajat yximielisest) Uscolla cruunatut. Jotca kijttäwät Christusta Jumalan Caridzata/ candeileilla (se on: Saarnalla) ja palwelewat händä culdamaljoilla täynäns suidzutusta/ (se on: rucouxia ja anomuxia) Nämät caicki Christittyin lohduxexi/ että heidän pitäis tietämän. Christicunnan wielä sencaltaisiakakin waiwoisa woimasans pysywän. Cuudennes Lugus rupewat tulewaiset waiwat. Ja ensin ruumilliset: Nijncuin waino mailmalliselda Esiwallalda: joca on se cruunattu Radzasmies joudzinens walkian hewoisen päällä. Nijn myös/ sota ja weren wuodatus: joca on se Radzasmies mieckoinens ruskean hewoisen päällä. Nijn myös/ callis aica ja nälkä: joca on se Radzasmies waacoinens mustan hewoisen päällä. Nijn myös/ rutto ja paisuma: joca on se Radzasmies cuoleman cuwalla hijrencarwaisen hewoisen päällä. Sillä nämät neljä waiwa noudattawat alati kijttämättömiä Jumalan sanan ylöncadzoita/ wielä muillakin häwityxillä ja Hallituxen muutoxilla/ wijmeisen päiwän asti. Nijncuin tämän 6. Lugus lopulla tietä annetan: Jota Martyritten sielut myös heidän huudollans pyytäwät. Seidzemenes ja 8. Lugus rupe hengellisten waiwain ilmestys/ cuin owat moninaiset wäärät opetuxet. Ja täsä taas ensin näydetän lohdux cuwa/ cusa Engeli Ehristencyt merkidze/ ja ne neljä paha Engelitä estä. Että taas wahwana oldaisin/ Christityillä olewan wääräin opettajain alla muutamita hywiä Engeleitä/ ja puhdas Jumalan sana. Nijncuin myös Engeli suidzutusastialla/ se on/ rucouxella/ tietä anda. Sencaltaiset hywät Engelit owat P. Isät/ nijncuin Spiridion/ Athanasius/ Hilarius/ ja Nicenan consilium muiden sencaltaisten cansa. Ensimmäinen paha Engeli on Tatianus Encratitereins cansa/ jotca kielsit Awioskäskyn/ ja tahdoit hywistä töistä autuaxi tulla nijncuin Judalaiset. Sillä tecopyhyden oppi oli ensin Evangeliumita wastaan tulewa/ joca myös wijmeisexi pysy: Ja saa kyllä ainijan wastutisia opettaita ja wastutisia nimejä. Nijncuin Pelagtanit/ etc. Toinen on Marcion/ Cataphrygereins Manichereins ja Montanistererns/ etc. cansa/ jotca heidän hengellistä menoans ylidzen caickia Ramatuja kerscaisit/ ja samoisit nijncuin tämä palawainen wuori Taiwan ja maan wälillä/ nijncuin meidän aicanam Muntzerus ja muut kiucuidziat. Colmas on Origenes/ joca Philosophian ja järjen cautta on Ramatun saastuttanut ja turmellut. Nijncuin myös Scholastici Doctores , ennen tätä päiwä tehnet owat. Neljäs on Novatus/ Cathareins cansa. Jotca kielsit langennuille catumuxen ja parannuxen/ ja tahdoit muiden suhten olla puhtaimmat. Josta Laist oli myös Donatisterit. Mutta meidän hengelliset owat liki caicki nämät neljä. Oppenet/ jotca historiat tietäwät/ taitawat tämän kyllä todista. Sillä pitkäxi tulis caickia luetella ja osotta. Yhdexännes ja 10.

P. Johannexen Theologin Ilmestys

Lugus alca täysi tusca/ jonga suhten sekä ruumilliset että hengelliset waiwat/ joista tähän asti puhuttu on/ owat ainoastans leicki ollet. Nijn cuin Engeli 8. Lugun lopulla idze tiettäwäxi teke: Colme woi pitä tuleman/ jotca woi ne muut colme Engelitä/ nimittäin/ wijdes/ cuudes/ ja seidzemes pitä toimittaman/ ja silläns mailma on loppuwa. Täsä tulewat sekä hengelliset ja ruumilliset wainot cocon/ joita pitä colme oleman: ensimmäisen suuren/ toisen suuremman/ colmannen caickein suurimman. On sijs ensimmäinen woi se wijdes Engeli/ Arius/ se suuri wäärä opettaja ja hänen weljens. Jotca nijn julmast owat Christicunda coco mailmas waiwannet: että Texti täsä sano. Hurscat ihmiset olisit ennen ollet cuollet/ cuin sencaltaista nähnet/ ja piti cuitengin näkemän ja ei cuoleman. Ja/ hän sano: Engeli helwetist/ joca häwittäjäxi cudzutan/ on heidän Cuningans/ nijncuin he tahdoisit sanoa: idze Perkele heitä aja. Sillä ei he ole ainoastans hengellisest/ waan myös ruumillisest miecalla oikeita Christityitä wainonnet. Lue Arianerein menoja/ nijns kyllä tämän cuwan ja sanat ymmärtä taidat. Toinen woi on cuudes Engeli/ se häpemätöin Mahometh hänen jouckons Saraceneritten cansa. Jotca molemmat heidän opetuxellans ja miecallans owat Christicunda paljo wainonnet. Sijtte myös sen Engelin cansa/ (että tämä woi sitä suuremmaxi tulis) tule se wäkewä Engeli/ Taiwan Carella ja carwalla Kirjalla: Se on: Se pyhä Pawicunda/ suuren hengellisydens paistella. Jotca Templin säädyilläns mittawat ja käsittäwät/ sysäwät Chuorin sijtä ulos/ ja asettawat sen siaan Kircon hahmon/ eli ulconaisen pyhyden. Yhdestoistakymmenennes ja 12. tuodan sencalaisten pahain waiwain seas caxi lohдутуссуwa: yxi cahdesta Saarnajasta/ ja toinen rascasta waimosta/ joca Poicalapsen ilman Drakin suosiota synnyttä. Joca awista että muutamat hywät Opettajat ja Christityt pitä wielä sijttekin oleman/ sekä nijden cahden edellisten woi alla/ ja sen tulewaisen colmannen woi alla. Ja ne caxi wijmeistä woi samowat toinen toisens cansa/ ja hyöckywät wijmein Christicunnan päälle yhtä haawa/ ja nijn Perkele potcaise wijmeiseldä pohjan pois tynnyristä. Tule sijs 13. Lugus (nijstä seidzemest Engelist sen wijmeisen soittamisest/ joca 11. Lugus soittaman rupeis) sen seidzemennen Engelin työt/ Se colmas woi/ nimittäin Pawillinen Keisarin Waldacunda/ ja se Keisarillinen Pawicunda. Täsä saa Pawi myös mailmallisen miecan halduns/ ja ei nyt ainoastans wallidze Kirjalla/ sijnä toisesa woi/ waan myös miecalla sijnä Colmannesa woi. Nijn cuin he Pawilla olewangin kerscawat/ sekä hengellisen että mailmallisen miecan. Täsä owat nyt ne caxi eläindä/ yxi on Keisarin waldacunda/ se toinen cahdella sarwella/ on Pawin waldacunda. Joca nyt myös on mailmallisexi Waldacunnaxi joutunut/ cuitengin Christuxen Nimen paistella. Sillä Pawi on sen häwinnyn Romi waldacunnan taas rakendanut/ ja Grekiläisildä Saxalaisille saattanut. Ja on pikemmin Romi waldacunnan cuwa/ cuin idze ruumis/ nijncuin se ollut on. Cuitengin anda hän tälle cuwalle hengen ja elämän/ nijn että sillä wielä nyt on hänen säätyns/ oikiat jäsenet ja wirgat/ ja jollakin tawalla wahwana pysy. Tämä on se cuwa/ joca oli haawoitettuna ollut/ ja jällens terwexi tuli. Mutta mitä cauhistusta/ ja wahingota sencaltainen Keisarillinen Pawicunda on tuottanut/ ei taita ensingän luetella: Sillä ensist on mailma hänen Kirjans cautta tullut täytetyxi epäjumalan palweluxella/ Clostareilla/ Hijppacunnilla/ pyhillä Pelagrimein matcustamisilla/ Kijrastulella/ aneilla/ Huorudella/ ja muilla epäluoisilla menoilla ihmisten töistä ja opetuxista/ etc. Sixi toisexi: cuca woi luetella/ cuinga paljo werta/ murha/ sota ja cauhiutta Pawit owat nostanet ja tehnet/ sekä sijnä että he owat idze sotinet/ ja sijnä että he owat Keisarit/ Cuningat ja Förstit toinen toistans wastan kehoittanet. Täsä Perkelen wijmeinen wiha saa wallan ja toinen toisens cansa samo. Idäisellä maalla toinen woi/ Mahomet ja Saracenerit: täällä Lännens/ colmas woi Pawicunda ja Keisarin waldacunda. Joidenga tygö nijncuin hywään Pitoon/ tule myös Turcki/ Gog ja Magog/ nijncuin 20. Lugus on seurawa. Ja nijn tule Christicunda coco

P. Johannexen Theologin Ilmestys

mailmas ja joca tahwolda wäärällä opetuxella ja sodalla/ Kirjalla ja miecalla caickein cauhiammast ja surkiammast waiwatuxi. Tämä on ruoppu wijmeinen waiwa. Sijtte seura aiwa lohdutus cuwat: caickein sencaltaisten waiwain lopusta. Neljännestoistakymmenennens Lugus rupe Christus/ ensin hänen suuns Hengellä (nijncuin P. Pawali sano) cuolettaman hänen Antichristuxens. Ja tule Engeli Evangeliumilla/ sen wäkewän Engelin catkerata Kirja wastan. Ja taas seisowat Pyhät ja neidzet Caridzan ymbärillä ja oikein Saarnawat. Jota Evangeliumita seura sen toisen Engelin äni: että Babylonin pitä cautuman/ ja sen hengellisen Pawicunnan häwiämän. Wielä seura: että elonaica pidetän/ ja ne jotca Pawin waldacunnas Evangeliumita wastan jääwät/ pitä Christuxen Caupungist ulosheitettämän/ Jumalan wihan cuurna. Se on: He tulewat Evangeliumin cautta/ nijncuin Christicunnasta eroitetuxi duomitut Jumalan wihaan/ jota on paljo/ ja cuurna anda paljo werta/ taita myös kyllä wielä meidän syndeim angara rangaistus ja duomio käsis olla/ joita ylön muodottomast monda ja aiwa kypsää on. Sijtten 15. ja 16. Lugus tulewat seidzemen Engelitä seidzemellä maljalla. Silloin Evangelium caswa/ ja Pawin waldacunnan päälle caikilda ärildä carca monen oppenen ja hywän Saarnamiehen cautta. Ja nijn eläimen istuin/ Pawin woima tule pimexi/ waiwaisexi ja ylöncadzotuxi. Mutta he wihastuwat caicki/ ja idzens urhollisest warjelewat: Sillä colme sammackota/ colme saastaista henge käywät Pedon suusta/ ja nijllä Cuningat ja Förstit Evangeliumi wastan kehoittawat. Mutta ei se mitän auta: Heidän sotans on Harmageddonin tykönä. Nämät sammacot owat Sophistat: Nijncuin Faber/ Eccius/ Emserus/ etc. jotca paljo huutawat/ Evangeliumi wastan. Ja ei cuitengan mitän toimita: waan sammackona pysywät. Seidzemennes toistakymmenennes/ Keisarillinen Pawicunda/ ja Pawillinen Keisarin walda/ aina algusta nijn loppuun/ yhdesä cuwasa pannan. Ja on lyhykäisest kirjoitettu/ ettei se sillen mitän ole. (Sillä wanha Romi Waldacunda on jo aica pois/ ja on cuitengin (että wielä on muutamita maita/ ja Romi Caupungi) Täsä pannan sencaltainen cuwa/ nijncuin pahantekiä julkisest oikeuden eteen duomitta pannaisin. Että tietäisin cuinga tämä Peto pitä myös jo pian duomituxi/ ja nijncuin P. Pawali sano/ Christuxen tulemisen ilmestyxen cautta häwitetyxi tuleman. Jota myös (nijncuin hän Textis sano) Pawicunnan Holhojat alcawat. Jotca sitä nijn nyt warjelewat/ että ne Hengelliset pian alastoinna istuwat. Cahdexannestoistakymmenennes/ sencaltainen häwitys rupe/ ja hänen jalo coreudens cukistu/ ja ne Hijppacundain ryöstäjät/ Prebendiwarcat ja Cortisanerit lackawat. Jonga tähden piti myös Romi ryöstettämän/ ja hänen omat warjelus Herrans wijmeisen häwityxen alguxi hänen päällens carcaman. Ei he sijttekän lacka edzimäst/ lohduttamast/ warustamast ja warjelemast idzens. Ja nijncuin hän täsä 19. Lugus sano/ cosca ei he Ramatuilla ja Kirjoilla enä taida/ ja sammacot huutamast lackawat: rupewat he täydellä todella sijhen/ ja tahtowat sen wäkiwallalla toimitta/ cooten Cuningoita ja Förstejä sotaan. Mutta he louckawat idzens: Sillä walkian hewoisen ajaja/ joca Jumalan sanaxi cudzutan/ woitta. Sijhen asti cuin sekä Peto että Propheta kijnniotetan ja helwettijn heitetän. Että nyt caicki nämät menestywät/ tule sijs 20. Lugus/ se wijmeinen sieme Gog ja Magog/ Turcki/ ne ruskiat Judalaiset/ jotca Satan/ joca ennen tuhannen vuotta on fangina ollut/ ja tuhannen vuoden peräst taas wallallens pääsnyt/ myötäns tuo. Mutta heidän pitä hänen cansans pian myös sijhen palawaiseen merehen: Sillä me pidämme tämän cuwan olewan pannuxi Turkin tähden/ nijncuin nijstä endisistä/ erinomaisen. Ja että tuhannen vuotta jo sijhen aican algoit/ cuin tämä Kirja kirjoitettin/ ja myös Perkele silloin sidottin. Ei cuitengan lucu taida nijn tarcast caickia minuteja osotta. Turckia seura cohta wijmeinen duomio/ tämän Lugun lopulla/ nijncuin Daniel. 7:26. myös tietä anda. Wijmeiseldä 21. Lugus wijmeinen lohdutus kirjoitetan/ että se P. Caupungi pitä täydellisest walmistettaman ja nijncuin morsian

P. Johannexen Theologin Ilmestys

ijancaickisijn häihijn wietämän/ ja että Christus on ainoa HERra/ ja caicki jumalattomat duomitut/ Perkelen cansa helwettijn menewät. Tällä selityxellä me taidamme tämän Kirjan meillem hyödyllisexi tehdä ja hywäxem nauttia. Ensin lohduxexi: sillä me tiedämme ettei yxikän woima eli walhe/ ei yxikän tieto eli pyhyys/ ei yxikän waiwa eli murhe taida Christicunda woitta: Waan hän on wijmein woittawa. Toisen kerran/ neuwoxi sitä suurta/ waarallista/ ja moninaista pahennusta watan/ cuin Christicunnas tapahtu: Sillä nijn woimallisen wallan ja paisten soteis/ Christicunda watan/ on se peräti ilman yhdetäkän muodota monen murhen/ wäärän opin/ ja muun heickouden cautta salattu: että järjen ja luonnon on mahdotoin Christicunda tuta: Waan se luopu ja pahene hänestä/ ja cudzu sen Christillisexi Kircoxi/ joca on Christillisen Kircon pahin wihollinen/ ja cudzu ne duomituxi ja wäerixi opettaixi/ jotca oikiast Christillisest Kircost owat. Nijncuin tähän saacka Pawin ja Mahometin alla/ ja caickein wääräin opettajain tykönä on tapahtunut: ja nijn tämän Articuluxen cadottawat: Minä uscon yhden pyhän Christillisen Kircon. Nijncuin nytkin muutamat/ jotca wijsat olewanans owat/ tekewät: että he näkewät wäärän opetuxen/ eripuraisuden ja moninaiset puuttumuxet/ ja että monda wäärä/ ja paha Christittyä on: Duomidzewat he cohta ja wapasti/ ettei yhtän Christittyä ole: Sillä he owat cuullet/ että Christittyin pitä oleman/ pyhän/ rauhallisen/ yximielisen/ rackan ja hywän tapaisen Canssan: Sentähden he luulewat ettei yhtän pahennusta/ ei yhtän wäärä oppia/ eikä yhtän puuttumust oleman pidä/ waan päänäns rauha ja hywä tapa. Näiden pitä tätä Kirja lukeman/ ja Christicunda toisilla silmillä cadzeleman ja ei järjellä: Sillä tämä Kirja (luulen minä) näyttä kyllä cauheita ja julmia petoja/ peljättäpiä ja wihaisita Engeleitä/ häwittäwäisiä ja waarallisia waiwoja. En minä tahdo puhua nijstä muista suurista wirheistä ja puuttumuxista/ jotca cuitengin caicki Christicunnas/ ja Christittyin seas ollet owat. Että tosin sencaltaiset menot caiken järjen Christicunnast peräti cadottawat. Me näemmä sijs tästä selkiästä/ cuinga cauhia pahennus ja puuttumus on ennen meidän aicojam ollut: cosca Christicunda cuitengin parhain olewan luultin: että meidän aicam sen suhten olis culdaisexi wuodexi luettapa. Etkös luule Pacanain idziäns sijtä pahendanen/ ja Christityt wastahacoisna/ ilkiänä ja rijtelewäisnä Canssana pitänen. Tämä cappale: (Minä uscon yhden pyhän Christillisen Seuracunnan) on nijn uscon cappale cuin muutkin/ jonga tähden ei järki taida sitä tuta: waicka wielä caicki nenäclasiit päälle asetettaisin/ kyllä Perkele sen pahennuxella ja eriseuralla peittä taita/ nijn että sinun pitä idzes sijtä pahendaman. Jumala myös taita caickinaisella wirhellä ja puuttumuxella sen salata/ että sinä sijtä hocarixi tulet/ ja wäärin sitä duomidzet. Ei se tahdo nähtä/ waan vscotta: Mutta usco on nijstä/ cuin ei nähdä/ Hebr. 11:1. Ja hän laula HERrans cansa myös tätä wirtä: Autuas on se joca ei pahene minus. Christitty on kyllä idzelläns salattu/ nijn ettei hän oma pyhyttäns ja hywiä tapojans näe: Waan näke ainoastans caickia wicoja ja saastaisutta idzesäns: ja sinä olet wijsas olewanans/ ja tahdot nähdä Christicunnan sinun sokialla järjellä ja saastaisilla silmilläs. Tärkimmästä/ meidän pyhydem on Taiwasa/ cusa Christus on/ ei silmäin edes täsä mailmas/ nijncuin myytävä calu Turulla. Sentähden anna pahennuxen/ eriseurana/ wäärän opin ja puuttumuxet olla/ ja tehdä mitä he woiwat: cosca Evangeliumin sana ainoastans meidän tykönäm puhtana pysy/ ja me sijtä pidämme ja racastamme: nijn meidän pitä tietämän/ että Christus on meidän cansam ja tykönäm/ jos wielä caickein nurjammast käy. Nijncuin me täsä Kirjasa näemmä/ että Christus caickein waiwain/ petoin ja pahain Engelitten seas on/ on cuitengin hänen Pyhäins cansa ja tykönä/ ja saa wijmein woiton.

P. Johannexen Theologin Ilmestys

I. Lucu .

JOhannes juttele/ kenen/ ja mistä tämä Ilmestys on/ cuinga hän on sen saanut/ ja mihin se kelpa/ v. 1. terwettä seidzendä Asian Seuracunda/ armolla ja rauhalla Jumalalda/ hänen Hengeldäns/ ja Pojalda Jesuxelda Christuxelda: jonga Majestetin/ hywät työt ja tulemisen duomiolle hän täsä kirjoitta/ v. 4. Rupe näitä ilmestyxiä luetteleman. Nimittäin/ ensimmäisxi/ cuinga hän Christuxen Jumalan Pojan cuullut oli/ v. 9. Ja nähnyt seidzemen cullaisen Kyntiläjalan keskellä olewan/ erinomaisest caunistetun/ v. 12. Ja cuinga hän oli käskenyt hänen sitä kirjoitta/ v. 19. ja sanonut/ mitä se awisti/ v. 20.

1:1 Tämä on Jesuxen Christuxen Ilmestys/ jonga Jumala hänelle ilmoitti/ julista palweliollens/ mitä pian tapahtuman pitä. Ja on Engelins cautta tiettäwäxi tehnyt/ ja Palweliallens Johannexelle lähettänyt.

1:2 Joca Jumalan sana todistanut oli/ ja sen todistuxen Jesuxesta Christuxesta/ cuin hän nähnyt oli.

1:3 Autuas on se/ joca luke/ ja cuule tämän Prophetian sanat/ ja pitä ne cuin sijnä kirjoitetut owat: sillä aica on läsnä.

1:4 JOhannes nijlle seidzemelle Asian Seuracunnille. Armo olcon teille ja rauha/ sildä joca on/ ja joca oli/ ja joca tulewa on/ ja nijldä seidzemeldä Hengeldä/ jotca hänen istuimens edes owat:

1:5 Ja Jesuxelda Christuxelda/ joca se uscollinen todistaja on/ ja esicoinen cuolleista/ ja maan Cuningasten Päämies/ joca meitä racasti/ ja on meitä werelläns meidän synneistäm pesnyt/

1:6 Ja teki meidän Cuningaixi ja Papeixi Jumalan ja hänen Isäns edes: Hänelle olcon cunnia ja walda ijancaickisest ijancaickiseen/ Amen.

1:7 Cadzo hän tule pilwein cansa/ ja jocaidzen

silmän pitä hänen näkemän/ ja ne jotca händä pistänet owat/ ja caicki maan sucucunnat pitä parcuman/ Nijn/ Amen.

1:8 Minä olen A ja O/ Alcu ja Loppu/ sano HERra/ joca on/ joca oli/ ja joca tulewa on/ Caickiwaldias.

1:9 MINä Johannes teidän weljen/ ja osallinen waiwasa ja waldacunnasa/ ja kärsimises/ Jesuxes Christuxes/ olin sijnä luodosa joca cudzutan Pathmos/ Jumalan sanan ja Jesuxen Christuxen todistuxen tähden.

1:10 Minä olin Hengesä yhtenä Sunnundaina/ ja cuulin minun jäljesäni suuren änen/ nijncuin Basunan/ sanowan:

1:11 Minä olen A ja O/ ensimmäinen ja wijmeinen.

1:12 Mitäs näet/ kirjoita Kirjaan/ ja lähetä Asian Seuracunnille/ jotca EpHes os owat/ ja Smyrnas/ ja Pergamos/ ja Thyatiras/ ja Sardis/ Philadelphias/ ja Laodiceas.

1:13 Ja minä käänsin sitä ändä cadzoman cuin minun cansani puhui. Ja minun käätesäni/ näin minä seidzemen cullaista Kyntiläjälca/

1:14 Ja nijden cullaisten Kyntiläjälcain keskellä ihmisen Pojan muotoisen/ waatetetun pitkällä hamella/ ja wyötetyn rinnoilda/ cullaisella wyöllä.

1:15 Mutta hänen pääns ja hiuxens olit walkiat/ nijncuin walkiat willat/ ja nijncuin lumi.

1:16 Ja hänen silmäns nijncuin tulen leimaus/ ja hänen jalcans nijncuin cuuma waski/ joca pädzis hehcu. Ja hänen änen oli nijncuin wäkewän weden cuohina.

1:17 Ja seidzemen Tähte olit hänen oikiasa kädesäns. Ja hänen suustans uloskäwi caxiteräinen miecka/ ja hänen caswons paistit/ nijncuin kircas Auringo.

1:18 JA cuin minä hänen näin/ langeisin minä hänen jalcains eteen/ nijncuin cuollut. Ja hän pani oikian kätens minun päälleni/ ja sanoi minulle:

1:19 Älä pelkä/ minä olen ensimmäinen ja

P. Johannexen Theologin Ilmestys

wijmeinen/ ja elävä. Minä olin cuollut/ ja cadzo/ minä elän ijancaickisest ijancaickiseen/ ja minulla on Helwetin ja cuoleman awaimet. Kirjoita mitä nähnyt olet/ mitä nyt on/ ja mitä tästälähin tapahtuwa on.

1:20 Se salaisuus nijstä seidzemestä Tähdest/ cuins minun oikiasa kädesäni nähnyt olet/ ja ne seidzemen cullaista kyntiläljalca.

1:21 Ne seidzemen Tähte/ owat nijden seidzemen Seuracundain Engelit/ ja ne seidzemen kyntiläljalca cuins nähnyt olet/ owat seidzemen Seuracunda.

Vers.4. Nijldä seidzemeldä Hengeldä) P. Hengi on yxi olemisens puolesta/ mutta hänen lahjans owat moninaiset: Sentähden cudzutan hän sekä yxinäisexi/ ja moninaisexi/ Sap. 7:22. Ja täsä cudzutan hän seidzemexi Hengexi/ hänen seidzemen/ se on: moninaisten ja täydellisten lahjains tähden. v. 19. Kirjoita) Cadzo/ Esa. 8:1. Ier. 30:2.

II. Lucu .

Johannes sano wielä että Christus oli hänen käskenyt kirjoitta EpHes on Opettajain tygö/ mitä hänelle kelpa/ eli ei kelpa/ ja mitä hän wielä häneldä waati/ jos ei hän sitä tee/ nijn hän oli rangaistuxens näkewä/ ja taas/ jos hän sen teke/ mingä palcan hän sijtte saapa oli/ v. 1. Nijn myös Smyrnan Seuracunnan Engelin tygö/ v. 8. Pergamenin/ v. 12. Ja Thyatiran/ v. 18.

2:1 JA kirjoita EpHes on Seuracunnan Engelille: Näitä sano se joca nijtä seidzemettä Tähte pitä oikiasa kedesäns/ joca käy seidzemen cullaisen kyntiläljalan keskellä:

2:2 Minä tiedän sinun työs ja tecos/ ja sinun kärsimises/ ettet sinä woi kärsiä pahoja/ sinä olet nijtä jo kiusannut/ jotca heidäns Apostolixi sanowat/ ja ei cuitengan ole/ ja löysit heidän walehteliäxi.

2:3 Ja sinä cannoit ja kärseit/ ja minun Nimeni tähden sinä työtä teit ja et wäsynyt.

2:4 Mutta minulla on sinua wastan/ että sinä sen sinun ensimmäisen rackaudes ylönannoit.

2:5 Muista sijs custas poislangeisit/ ja tee parannus/ ja tee nijtä ensimmäisiä töitä. Jos muutoin/ nijn minä tulen pian/ ja poissyöxän sinun kyntiläljalcas sialdans/ ellet sinä tee parannusta.

2:6 Mutta se sinulla on/ että wihaisit Nicolaiterein töitä/ joita minäkin wihan.

2:7 Jolla corwa on/ hän cuulcan/ mitä Hengi Seuracunnille sano. Woittajalle annan minä elävän puusta syödä/ cuin keskellä Jumalan Paradisiä on.

2:8 JA Smyrnan Seuracunnan Engelille kirjoita: Näitä sano ensimmäinen ja wijmeinen/ joca oli cuollut/ ja on eläväxi tullut:

2:9 Minä tiedän sinun tecos ja waiwas ja köyhydes (mutta sinä olet ricas) ja nijden pilcan/ jotca heidäns Judalaisixi sanowat/ ja ei oleckan/ waan owat Satanan joucko.

2:10 Älä sinä nijtä ensingän pelkä/ cuin sinun kärsimän pitä. Cadzo/ Perkele on muutamita teistä heittäwä fangiuteen/ kiusatta/ ja waiwatta kymmenen päiwä. Ole uscollinen cuoleman asti/ nijn minä sinulle elämän Cruunun annan.

2:11 Jolla corwa on/ hän cuulcan mitä Hengi Seuracunnille sano. Joca woitta/ ei se toiselda cuolemalda wahingoita.

2:12 JA Pergamenon Seuracunnan Engelille kirjoita: Näitä sano se/ jolla on se caxiteräinen teräwä miecka:

2:13 Minä tiedän sinun tecos ja cusas asut/ ja cusa Satanan istuin on/ ja sinä pidät minun Nimeni/ ja et kieldänyt minun uscoani/ ja minun päiwinäni on Antipas/ minun uscollinen Todistajan/ teidän tykönän tapettu/ cusa Satanas asu.

2:14 Mutta minulla on wäähä sinua wastan: että sinulla siellä on nijtä jotca Balaamin oppia pitäwät/ joca Balachin cautta pahennusta

P. Johannexen Theologin Ilmestys

opetti andaman/ Israelin lasten epäjumalden uhria syödä/ ja salawuoteudes maata.

2:15 Nijn myös sinulla on nijtä jotca Nicolaiterein oppia pitävät/ jota minä wihan.

2:16 Tee parannus/ muutoin minä tulen pian/ ja tappelen heidän cansans minun suuni miecalla.

2:17 Jolla corwa on/ hän cuulcan mitä Hengi Seuracunnille sano. Woittajan annan minä syödä sijtä salatusta Mannasta/ ja tahdon hänelle hywän todistuxen anda/ ja sillä todistuxella uden kirjoitetun Nimen/ jota ei yxikän tiedä/ waan se joca sen saa.

2:18 JA sille Thyatiran Seuracunnan Engelille kirjoita: Näitä sano se Jumalan Poica/ jonga silmät owat nijncuin tulen leimaus/ ja hänen jalcans nijncuin cuuma waski.

2:19 Minä tiedän sinun tecos/ ja rackaudes/ ja palweluxes/ ja uscos/ ja sinun kärsimises ja sinun tecos. Ja ne wijmeiset owat usiammat cuin ensimmäiset/

2:20 Waan minulla on wähä sinua wastan/ ettäs sallit sitä waimo Jesabeli/ joca hänens Prophetissaxi sano/ opettawan/ ja minun palwelioitani wiettelewän/ salawuoteudes macawan/ ja epäjumalain uhria syöwän.

2:21 Ja minä annoin hänelle ajan parannusta tehdä hänen salawuoteudestans/ mutta ei hän tehnytkän.

2:22 Cadzo/ minä panen hänen wuotesen/ ja ne jotca hänen cansans huorin tekewät/ pitää suuremban waiwaan tuleman/ ellei he tee parannusta heidän töistäns/ ja hänen lapsens minä tapan cuolemalla.

2:23 Ja jocaidzen Seuracunnan pitää tietämän/ että minä munascuut ja sydämet tutkin. Ja minä annan cullekin teistä/ oman työns jälkeen.

2:24 Mutta teille minä sanon ja muille jotca Thyatiras oletta/ joilla ei tämä oppi ole/ ja jotca ei Satanan sywyttä tundenet (nijncuin he sanowat) en minä laske teidän päällenne muuta cuorma.

2:25 Cuitengin se cuin teillä on/ pitäkät siihen asti cuin minä tulen.

2:26 Ja joca woitta ja minun teconi haman loppun asti pitä/ sille minä annan woiman pacanoitten päälle/

2:27 Ja hänen pitä heitä rautaisella widzalla hallidzeman/ ja nijncuin Sawenwalajan astioita heitä särkemän:

2:28 Nijncuin minäkin Isäldäni sain/ ja annan hänelle Cointähden.

2:29 Jolla corwa on/ hän cuulcan mitä Hengi Seuracunnille sano.

Vers.5. Tee ensimmäisiä töitä) Se on: Pidä sencaltainen wireys/ murhe ja kijwauus minusta ja minun opistani cuin sinulla ensingin oli. v. 6. Nicolaiterein) Ne olit wäärät opettajat joidenga nimi ja alcu on Nicolauxesta/ josta Act. 6. Jotca irstast ja ilkiäst elänet owat. Joista lujettacan/ Epiph. I. 1. Tom. 2. v. 7. Elämän puusta) Se on: minä annan hänelle ijancaickisen elämän ja autuuden. v. 10. Kymmenen päiwä) Se on/ Kymmenen vuotta/ eli määrätty aican/ nijncauwan cuin Jumala aicoinut on. v. 11. Toiselda cuolemald) On se ijancaickinen cuolema/ Apoc. 21:8. v. 12. Caxiteräinen teräwä miecka) Josta Hebr.4:12. puhutan. v. 13. Satanan istuin) Cusa Satanalla on suuri woima ja wallitus.

III. Lucu .

JOhannexen käsketään myös kirjoitta Sardin/ v. 1. Philadelphian/ v. 7. ja Laodicean Seuracunnan opettajain tygö/ v. 14.

3:1 JA kirjoita Sardin Seuracunnan Engelille: Näitä sano se jolla ne seidzemen Jumalan Henge/ ja ne seidzemen Tähte owat: Minä tiedän sinun tecos: sillä sinulla on nimi/ ettäs elät ja olet cuollut.

3:2 Ole walpas ja wahwista nijtä muita jotca cuolemallans owat. Sillä en minä löynnyt

P. Johannexen Theologin Ilmestys

sinun tecojas täydellisexi Jumalan edes.

3:3 Nijn ajattele sijs cuingas saanut ja cuullut olet/ ja pidä se/ ja tee parannus. Ettet sinä sijs walwo/ nijn minä tulen sinun päälles nijncuin wargas/ ja et sinä tiedä millä hetkellä minä sinun päälles tulen.

3:4 Sinulla on myös muutamit nimet Sardis/ jotca ei ole heidän waatteitans hieronet/ nijden pitä minun cansani walkeis waatteis waeldaman: sillä he owat sen ansainnet.

3:5 Joca woitta/ se pitä myös nijn walkeilla waatteilla puetettaman/ ja en minä pyhi hänen nimiäns elämän Kirjasta/ ja minä tahdon tunnusta hänen nimens minun Isäni edes/ ja hänen Engeleins edes.

3:6 Jolla corwa on/ hän cuulcan mitä Hengi Seuracunnille sano.

3:7 JA Philadelphian Seuracunnan Engelille kirjoita: Näitä sano se Pyhä/ se totinen/ jolla on Dawidin awain/ joca awa ja ei yxikän sulje/ joca sulke ja ei yxikän awaja.

3:8 Minä tiedän sinun tecos/ cadzo/ minä annoin sinun etees aukian owen/ ja ei yxikän woi sitä sulke: sillä sinulla on wäähä woima/ ja minun sanani pitänyt olet/ etkä minun Nimeni kieldänyt.

3:9 Cadzo/ minä annan sinulle Satanan joucosta/ ne jotca heidäns Judalaisixi sanowat/ ja ei olekan/ waan he walehtelewat. Cadzo/ minä tahdon waatia heitä sijhen/ että heidän pitä tuleman ja cumartaman sinun jalcais edes/ ja heidän pitä tietämän/ että minä sinua racastin.

3:10 Ettäs pidit minun kärsimiseni sanat/ tahdon minä myös sinun pitä kiusauxen hetkestä/ joca caiken mailman pijrin päälle tulewa on/ nijtä kiusaman/ jotca maan päällä asuwat.

3:11 Cadzo/ minä tulen pian/ pidä mitä sinulla on/ ettei kengän sinun Cruunuas ota.

3:12 Joca woitta/ hänen minä teen padzaxi minun Jumalani Templisä/ ja ei hänen pidä sillen siellä uloslähtemän. Ja tahdon kirjoitta

häneen minun Jumalani Nimen/ ja sen uden Jerusalemin Nimen/ sen minun Jumalani Caupungin/ joca Taiwast minun Jumalaldani alastuli/ ja minun uden Nimeni.

3:13 Jolla corwa on/ hän cuulcan mitä Hengi Seuracunnille sano.

3:14 JA Laodicean Seuracunnan Engelille kirjoita: Nijtä sano/ Amen/ se uscollinen ja totinen Todistaja/ se Jumalan luondocappalden alcu.

3:15 Minä tiedän sinun tecos/ ettet sinä kylmä etkä lämmin ole/ joscas kylmä taicka lämmin olisit.

3:16 Mutta ettäs pensiä olet/ ja et kylmä etkä lämmin/ rupean minä sinua minun suustani ulosoxendaman.

3:17 Ettäs sanot: Minä olen ricas/ minä olen ricastunut/ ja en minä mitän tarwidze/ mutta etpäs tiedä ettäs culkia ja radollinen olet/ köyhä/ sokia/ ja alastoin.

3:18 Minä neuwon sinua minuldani ostaman Culda tulella selitettyä/ ettäs ricastuisit/ ja walkiat waattet/ joillas sinus pukisit/ ettei sinun alastomudes häpy näkyis/ ja woitele silmäs silmänwoitella/ ettäs näkisit.

3:19 Joita minä racastan/ nijtä minä myös nuhtelen ja rangaisen. Nijn ole sijs ahkera/ ja tee parannus.

3:20 Cadzo/ minä seison owesa/ ja colcutan/ jos jocu minun äneni cuule/ ja awa owen/ sen tygö minä sisällemenen/ hänen cansans ehtolista pitämän/ ja hän minun cansani.

3:21 Joca woitta/ sen minä annan istua minun cansani minun istuimellani/ nijncuin minäkin woitin ja olen minun Isäni cansa hänen istuimellans istunut/ Jolla corwa on/ hän cuulcan mitä Hengi Seuracunnille sano.

Vers.1. Olet cuollut/ Hengellisellä tawalla. v. 2. Täydellisexi) Se on: totisexi ja ilman ulcocullaisutta. v. 4. Ansainnet) Ei oikeudesta/ ja idzestäns: waan Jumalan armost/ hänen lupauxens jälken. v. 7. Dawidin awain) Se on:

P. Johannexen Theologin Ilmestys

jolla on walda ijancaickisen waldacunnan päälle/ joca Dawidin waldacunnalla awistettin/ ja hänen pojallens luwattin. v. eod. Ja ei yxikän awa) Sillä ei kengän taida tulla Isän tygö/ waan Pojan cautta/ Ioh. 14:6. v. 8. Aukean owen) Taiwasen. v. 9. Annan sinulle Satanan joucost) Muutamat ymmärtävät ne nijxi cuin piti käätyxi tuleman/ ja anowat otetta hänen Seuracundaans. v. 12. Minun uden nimeni) Että hänen piti oikiaxi Christityxi cudzuttaman. v. 14. Jumalan luondocappalden alcu) Ei nijn että hän on jocu luondocappale (Paidzi Ihmisen luondo) waan että hänen cauttans owat caicki luondocappalet luodut ja hänestä alcuns saanet/ Ioh. 1. Col. 1. v. 17. Ricas/ etc.) Hengellisellä tawalla/ v. 18. Culda) Oikiata uscoa. v. eod. Walkiat waatet) Christuxen wanhurscautta v. eod. Silmän woitella) P. Hengen lahjalla ja walistuxella ymmärtämän Jumalan sana. v. 21. Minun istuimellani) Ei Jumalan oikialla puolella. Waan Taiwasa: Joca myös Jumalan istuimexi cudzutan/ Esa. 66:1. Matth. 5:34. Ja cudzutan täsä Christuxen istuimexi/ että Christus on sen uscowille ansainnut/ Ioh. 14:2. ja 3.

IV. Lucu .

TOinen Näky: cuinga hän näki Taiwan awoi/ v. 1. ja Jumalan hänen Majestetins istuimella istuwan/ v. 2. nijden 24. Wanhimman cansa hänen ymbärilläns/ heidän istuimillans/ etc. v. 4. Ja yhden clasisen meren/ ja neljä erinomaista eläindä/ jotca ilman lackamat lauloit: Pyhä/ Pyhä/ Pyhä on HERra/ etc. v. 6. Ja cuinga wanhimmat langeisit sen eteen maahan/ joca istuimella istui/ rucoillen ja ylistäin händä/ v. 9.

4:1 Sijtte näin minä/ ja cadzo/ yxi owi awattin Taiwas/ ja se ensimmäinen äni/ jonga minä cuulin minun cansani puhuwan nijncuin

Basunan/ sanoit: astu tänne ylös ja minä osotan sinulle mitä tästälähin tapahtuwa on.
4:2 Ja cohta minä olin Hengesä/ ja cadzo/ yxi istuin oli pandu Taiwasen/ ja istuimella oli yxi istuwa.
4:3 Ja se joca istui/ oli näkyäns sen kiwen Jaspixen ja Sardin caltainen.
4:4 Ja Taiwan Caari oli hänen istuimens ymbärins/ Smaragdin caltainen. Ja sen istuimen ymbärillä oli neliäcolmattakymmendä istuinda/ joilla istuit neljäcolmattakymmendä wanhinda/ walkeilla waatteilla puetetut/ ja heidän pääsäns olit cullaiset Cruunut.
4:5 Ja istuimesta uloskäwit leimauzet/ ja Pitkäiset/ ja änet/ ja seidzemen tulista lampua paloit istuimen edes/ jotca seidzemen Jumalan Henge owat.
4:6 Ja istuimen edes oli nijncuin clasinen meri Christallin muotoinen/ ja keskellä istuinda/ ja ymbärins istuinda olit neljä eläindä/ edestä ja taca silmiä täynäns.
4:7 Ja ensimmäinen eläin oli Lejonin muotoinen/ ja toinen eläin oli wasican muotoinen/ ja colmannella eläimellä olit nijncuin ihmisen caswo/ ja neljäs eläin oli lendäwäisen Cotcan muotoinen.
4:8 Ja nijllä neljällä eläimellä olit cullakin cuusi sijpiä ymbärillä/ ja he olit ulcoa ja sisäldä silmiä täynäns. Ja ei heillä ollut lepoa päiwällä eikä yöllä/ waan sanoit: Pyhä/ Pyhä/ Pyhä on HERra Jumala Caickiwaldias/ joca oli/ joca on/ ja joca tulewa on.
4:9 Ja cosca eläimet sitä ylistit/ kijtit ja cunnioitit/ cuin istuimella istui/ joca elä ijancaickisest ijancaickiseen:
4:10 Nijn ne neljäcolmattakymmendä Wanhinda/ langeisit sen istuimella istuwaisen eteen/ ja cumarsit sitä joca elä ijancaickisest ijancaickiseen: ja heitit heidän Cruununs istuimen eteen/ ja sanoit:
4:11 HERra/ sinä olet mahdollinen ylistyksen/ ja cunnian/ ja woiman saaman: Sillä sinä olet

P. Johannexen Theologin Ilmestys

caicki luonut/ ja sinun tahdostas heidän olemisens on/ ja luodut owat.

V. 1. Taiwas) Tällä näyllä Christicunda maan päällä awistetan/ hänen oikiasa tilasans/ ja rauhallises menosans/ joca oli kyllä tulewaisia waiwoja kärsiwä/ mutta cuitengin tallella pysywä. v. 2. Istuin) Jumalan woima ja hallitus. v. 3. Jaspixen) On wiherjäinen/ ja Jumalan laupiutta awista. v. eod. Sardin) On punainen/ ja awista Jumalan wanhrscautta. v. eod. Taiwan Caari) Jumalan Armo/ Gen. 9. v. 4. 24. Wanhinda) Jumalan Seuracunnan opettajat. v. 5. Leimauzet/ Pitkäiset ja änet) Jumalan sanan woima. Seidzemen lampua) Pyhän Hengen lahja. Seidzemen Jumalan Henge) Supr. 1:4. V. 6. Clasinen Meri) Jumalan Seuracunda. Neljä Eläindä) Neljä Evangelistata.

V. Lucu .

CUinga hän on nähnyt sen kädesä yhden lukitun Kirjan/ joca istuimella istui/ jota ei yxikän awata tainnut/ v. 1. Waan Lejon Judast/ Dawidin juuresta/ joca on Christus Jumalan Caridza/ v. 5. Ja cuinga ne 24. Wanhinda/ v. 8. Epälucuiset Jumalan Engelit/ v. 11. Ja caicki Jumalan luondocappalet/ v. 13. Nijn myös ne neljä eläindä ylistit ja kijtit sen edest Jumalata/ v. 14.

5:1 Ja minä näin istuimella istuwaisen oikias kädes/ Kirjan/ sisäldä ja ulcoa kirjoitetun/ seidzemellä sinetillä lukitun.

5:2 Ja minä näin wäkewän Engelin suurellä änellä Saarnawan: Cuca on mahdollinen tätä Kirja awaman/ ja hänen sinettiäns päästämän?

5:3 Ja ei yxikän woinut/ eikä Taiwasa/ eikä maasa/ eikä maan alla sitä Kirja awata/ ja siihen cadzoa.

5:4 Ja minä itkin cwin/ ettei yxikän löytty mahdollisexi sitä Kirja awaman/ eikä näkemän.

5:5 Ja yxi niystä Wanhimmista/ sanoi minulle: älä itke/ cadzo Lejon woitti/ joca Judan sucucunnasta Dawidin juuri on/ awaman sitä Kirja/ ja päästämän sen seidzendä sinettiä.

5:6 Ja minä näin/ ja cadzo/ keskellä istuinda/ ja neljän eläimen/ ja Wanhimmitten keskellä/ seisoi yxi Caridza/ nijncuin se olis tapettu ollut/ jolla oli seidzemen sarwe ja seidzemen silmä/ jotca owat seidzemen Jumalan Henge caikelle maalle lähetetyt.

5:7 Ja se tuli ja otti Kirjan istuimella istuwaisen oikiasta kädestä. Ja cosca hän Kirjan ottanut oli/ langeisit ne neljä eläindä/ ja neljäcolmattakymmendä Wanhinda Caridzan eteen/ ja jocaidzella oli candeles ja cullaiset maljat makiata hajua täynäns/ jotca pyhain rucouxet owat:

5:8 Ja weisaisit vttä wirtä/ sanoden: sinä olet mahdollinen Kirja ottaman/ ja sen sinetteitä awaman: sillä sinä olet tapettu/ ja werelläs meidän lunastit/ caickinaisista Seuracunnista/ ja kielistä/ ja Canssoista/ ja pacanoista:

5:9 Ja sinä olet meidän tehnyt/ meidän Jumalallem Cuningaixi ja Papeixi/ että me maan päällä saamma wallita.

5:10 Ja minä näin ja cuulin monen Engelin änen istuimen ymbärillä/ ja eläinden ymbärillä/ ja Wanhimmitten ymbärillä/ ja heidän lucuns oli monda kerta tuhannen tuhatta.

5:11 Ja sanoit suurella änellä: Caridza/ joca tapettu on/ on mahdollinen ottaman wäkewyden ja rickauden/ ja wijsauden/ ja woiman/ ja cunnian/ ja ylistyksen ja kijtoxen.

5:12 Ja caicki luondocappalet/ jotca Taiwas owat/ ja maan päällä/ ja maan alla/ ja meresä/ ja caicki cuin nijsä owat/ cuulin minä sille sanowan joca istuimella istui/ ja Caridzalle: Kijtos ja cunnia/ ja ylistys/ ja woima/ ijancaickisest ijancaickiseen.

5:13 Ja ne neljä eläindä sanoit. Amen. Ja ne neljäcolmattakymmendä Wanhinda langeisit maahan/ ja cumarsit sitä eläwätä/

P. Johannexen Theologin Ilmestys

ijancaickisesta ijancaickiseen.

*Vers.5. Kirjan) Täsä Kirjasa olit ne cappalet
cuiin tapahtuman piti/ joita Christus täsä
sijttten ilmoitta. v. 3. Ei yxikän) se on/ ei Engeli
eikä ihminen tiennyt mitä tapahtuwa oli. v. 5.
Lejon Judan) Christus/ Gen. 49:9. joca myös
Dawidin juuresta on/ Esa. 11:1. v. 6. Keskellä
istuin) Sillä hänelle on annettu caicki woima
Taiwasa ja maasa/ Matth. 28:18. Neljän
eläimen) Sillä hän on myös hänen
Seuracundans tykönä mailman loppun asti/
Matth. 28:20. Seidzemen sarwe) Caicki woima.
Seidzemen silmä) Caicki wijsauden Hengi
ilman määrätä. Seidzemen Jumalan Henge)
Supr. 1:4. v. 9. Sen sinetteitä awaman)
Jumalan Seuracunnalle julistaman mitä
tapahtuwa oli.*

VI. Lucu .

*Wielä/ cuinga hän oli nähnyt Caridzan ne
seidzemen sinettiä awawan: Ja cuiin hän
ensimmäisen awais/ näki hän radzasmiehen
walkella hewoisella tulewan/ v. 1. Toisen/
ruskella hewoisella/ v. 3. Colmannen/ mustalla
hewoisella/ v. 5. Neljännen/ hijren carwaisella/
v. 7. Wijdennen perän/ pyhain Martyritten
sielut Altarin alla/ jotca Jumalalda heidän
werens costoa anoit/ v. 9. Cuudennen jälken/
yhden maan järinän/ muiden cauhiaain asiain
ja muutosten cansa/ v. 12.*

6:1 JA minä näin/ cosca Caridza ensimmäisen
sinetin awais: ja minä cuulin yhden nijstä
neljästä eläimestä sanowan/ nijncuin Pitkäisen
jylinän: tule ja cadzo.

6:2 Ja minä näin/ ja cadzo/ yxi walkia Orhi/ ja
se joca sen päällä istui/ piti joustu: ja hänelle
annettin Cruunut/ ja hän läxi woittaman/ ja
saaman woitto.

6:3 JA cosca hän toisen sinetin awais/ cuulin
minä toisen eläimen sanowan: tule ja cadzo.

6:4 Ja ruskia Orhi ulosmeni/ ja se joca sen
päällä istui/ hänen annettin rauha maasta
poisotta/ että heidän piti keskenäns toinen
toisens tappaman/ ja hänelle oli suuri miecka
annettu.

6:5 JA cosca hän colmannen sinetin awais/
cuulin minä colmannen eläimen sanowan: tule
ja cadzo. Ja minä näin/ ja cadzo/ yxi musta
Orhi/ ja sillä joca sen päällä istui/ oli waaca
kädes.

6:6 Ja minä cuulin änen nijden neljän eläimen
keskeldä sanowan: mitta nisuja yhten
penningijn/ ja colme mitta ohria yhten
penningijn: ja älä wijna elickä öljyä
wahingoita.

6:7 JA cosca hän awais neljännen sinetin/
cuulin minä neljännen eläimen änen sanowan:
tule ja cadzo:

6:8 Ja minä näin/ ja cadzo/ yxi
hijrencarwainen Orhi/ ja joca sen päällä istui/
sen nimi oli cuolema/ ja Helwetti noudatti
händä. Ja hänelle annettin woima tappa
neljättä osa maan päädä/ miecalla ja näljällä/
ja surmalla/ ja pedoilda maan päällä.

6:9 JA cosca hän wijdennen sinetin awais/
näin minä Altarin alla nijden sielut jotca
Jumalan sanan tähden tapetut olit: ja sen
todistuxen tähden cuiin heillä oli.

6:10 Ja he huusit suurella änellä/ sanoden:
sinä pyhä ja totinen HERra/ cuinga cauwan et
sinä duomidze ja meidän wertamme costa/
nijlle jotca maan päällä asuwat?

6:11 Ja cullekin heistä annettin walkia waate:
ja sanottin että heidän piti wielä wähän aica
lewämän/ siihenasti cuiin heidän weljeins ja
cansapalweliains lucu täytetyxi tuli/ jotca
myös piti tapettaman nijncuin hekin.

6:12 JA minä näin/ cosca hän cuudennen
sinetin awais/ cadzo/ nijn tapahdui suuri
maan järjestys/ ja Auringo tuli mustaxi nijncuin
carwasäcki/ ja Cuu tuli coconans nijncuin weri.

6:13 Ja tähdet putoisit Taiwast maan päälle/
nijncuin ficunapuu ficunans warista/ cosca

P. Johannexen Theologin Ilmestys

hän suurelda tuulelda häälytetän.

6:14 Ja Taiwas pakeni nijncuin kämärtynyt Kirja/ ja caicki luodot ja wuoret sijrtin sioistans.

6:15 Ja Cuningat maan päällä/ ja ylimmäiset/ ja rickat ja Päämiehet/ ja wäkwät/ ja caicki orjat ja caicki wapat/ kätkit heidäns luolijn ja rotcoihin.

6:16 Ja sanoit wuorille ja cuckuloille: langetcat meidän päällem/ ja peittäkät meitä sen caswoin edestä joca istuimella istu/ ja Caridzan wihasta:

6:17 Sillä hänen suuren wihans päiwä on tullut/ ja cuca woi pysyä?

Vers. Ensimmäisen sinetin awais) Hän ilmoitti salatun asian/ jonga tapahtuman piti. v. 2. Walkia Orhi) Tämä on ensimmäinen waiwa/ nimittäin/ waino Tyranneilda. v. 4. Ruskia Orhi) Toinen waiwa/ Sota ja weren wuodatus. v. 5. Musta Orhi) Nälkä ja callis aica. v. 6. Colme mitta) Chenix on nijn suuri mitta cuin meidän Stuoppi. Penningi/ josta täsä puhutan/ on liki colme äyriä. v. 8. Hijrencarwainen Orhi) Rutto ja cuolema. v. 9 Altarin alla) Christuxen/ Hebr. 13:10. v. 11. Ja sanottin) Täsä Christityitä heidän kärsimisestäns lohdutetan. v. 12. Suuri maan järjestys) Se on/ capina ja eripuraisus/ maan/ ja hallituxen muutokset/ ja ne waiwat cuin sen cansa corkeille ja alemmaisille mailman loppun asti tulewat.

VII. Lucu .

CUinga hän näki neljä Engelitä/ jotca olit woiman saanet/ maata/ merta ja puita wahingoitta: mutta toinen Engeli esti sen/ siihenasti cuin hän Jumalan palweliat merkidzi/ v. 1. Ensin/ jocaidzest Israelin sugust mittoman tuhatta/ v. 4. Sijtte jocaidzest canssast ja pacanoist yhden joucon/ jota ei yxikän luke tainnut/ joca

Jumalan istuimen edes suures cunnias seisoi/ ja ylisti händä/ v. 9. Ja yxi wanhimmist neuwo ja opetta Johannesta nijstä/ ja heidän cunniastans/ v. 13.

7:1 JA sijtte näin minä neljä Engelitä seisowan/ neljän maan culman päällä/ ja neljä maan tuulda pitäwän/ ettei tuuli olis puhaldanut maan päälle/ eikä meren päälle/ eikä yhdengän puun päälle.

7:2 Ja minä näin toisen Engelin Auringon coitosta ylöstulewan/ jolla oli eläwän Jumalan sinetti: ja hän huusi suurella änellä nijlle neljälle Engelille/ joiden maata ja merta oli annettu wahingoitta/

7:3 Ja sanoi: älkät maata eikä merta eikä puita wahingoittaco/ siihenasti cuin me merkidzemmä meidän Jumalamme palweliat heidän odzisans.

7:4 Ja minä cuulin että merkittyin lucu oli sata ja neljä wijdettäkymmendä tuhatta/ jotca caickein Israelin lasten sucucunnista merkityt olit.

7:5 Judan sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Rubenin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Gadin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt.

7:6 Asserin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Nephtalin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Manassen sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt.

7:7 Simeonin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Lewin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Isascharin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt.

7:8 Zabulonin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. Josephin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt. BenJaminin sucucunnasta/ caxitoistakymmendä tuhatta merkityt.

P. Johannexen Theologin Ilmestys

7:9 SEn jälkeen näin minä/ ja cadzo/ suuri joukko/ jota ei yxikän luke tainnut/ caikista pacanoista/ ja sucucunnista/ ja Canssoista ja kielistä/ seisowan istuimen edes/ ja Caridzan edes/ walkeilla waatteilla puetetut/ ja palmut heidän käsisäns:

7:10 Ja he huusit suurella änellä/ sanoden: Autuus olcon sille joca istuimella istu/ meidän Jumalallen ja Caridzalle.

7:11 Ja caicki Engelit seisoit istuinda ymbärins/ ja wanhimbita ymbärins/ ja neljä eläindä/ ja langeisit caswoillens istuimen eteen/ ja cumarsit Jumalata/ sanoden: Amen.

7:12 Siunaus/ ja wijsaus/ ja kijtos/ ja cunnia/ ja wäkwys/ ja woima/ olcon meidän Jumalallem/ ijancaickisest/ Amen.

7:13 Ja yxi wanhimmista wastais/ ja sanoi minulle: cutca nämät walkeilla waatteilla puetetut owat? ja custa he tullet owat?

7:14 Ja minä wastaisin hänelle: HERra/ sinäpä sen tiedät. Ja hän sanoi minulle: nämät owat ne/ jotca suuresta waiwasta tulit/ ja he owat heidän waattens pesnet/ ja ne Caridzan weresä walgistanet.

7:15 Sentähden owat he Jumalan istuimen edes/ ja palwelewat händä päiwällä ja yöllä hänen Templisäns. Ja se joca istuimella istu/ hän asu heidän päälläns.

7:16 Ei he sillen iso eikä jano/ eikä Auringo lange heidän päällens/ ei myös yxikän palawus:

7:17 Sillä se Caridza/ joca istuimen keskellä on/ caidze heitä/ ja johdatta heitä eläwän wesilähten tygö: ja Jumala on cuiwawa caicki kynelet heidän silmistäns.

Vers.1. Neljä Engelitä) Täsä alcawat Hengelliset tuscat ja waiwat/ wääristä opettaista. Cuitengin tulewat Christityt ensin lohdutetuxi/ että he merkitän ja warjellan. v. eod. Ettei tuuli olis puhaldanut) Se on/ ettei Pyhän Hengen pitänyt Saarnawiran cautta ihmisten sydämitä lijcuttaman ja waicuttaman:

eikä heitä caickijn hywijn töihin soweliaksi tekemän. v. eod. Maan päälle) Se on/ yhteisen Canssan. v. eod. Meren päälle)

Cauppamiesten. v. eod. Eikä yhdengän puun päälle) Corkeitten ja Waldamiesten. v. 2.

Toisen Engelin) Taitan ymmärrettä Jumalan Poica/ joca hänen walituistans murhen pitä/ ettei he petetyxi tulis.

VIII. Lucu .

COsca Caridza seidzemennen sinetin awais/ oltin äneti Taiwasa/ v. 1. Seura colmas Näky/ cuinga hän näki seidzemen Engelitä/ joille seidzemen Basunata annettin/ v. 2. Nijn myös sen Engelin/ joca Jumalalle Pyhain rucouxet cullaisella Altarilla uhrais/ cuin hänen istuimens edes oli/ v. 3. Ja mitä tapahdui/ cosca ensimmäinen Engeli Basunalla soitti/ v. 6. Toinen/ v. 8. Colmas/ v. 10. Ja neljäs/ v. 12.

8:1 JA cosca hän seidzemennen sinetin awais/ oldin äneti Taiwasa läHes puoli hetke.

8:2 Ja minä näin seidzemen Engelitä Jumalan eteen astuwan/ joille seidzemen Basunata annettin.

8:3 Ja yxi toinen Engeli tuli/ ja seisoit Altarin edes/ ja hänellä oli cullainen pyhänsawun astia/ jolle paljo makiata hajua annettin/ caickein Pyhain rucouxista/ sille cullaiselle Altarille andaxens/ istuimen edes.

8:4 Ja se makian hajun sawu/ pyhain rucouxista/ nousi Engelin kädestä Jumalan eteen.

8:5 Ja Engeli otti pyhänsawun astian/ ja täytti Altarin tulesta/ ja heitti alas maan päälle. Ja njin tapahdui änet ja Pitkäisen jylinät/ ja leimauxet/ ja maan järistyhet.

8:6 JA ne seidzemen Engelitä nijllä seidzemellä Basunalla/ hangidzit Basunilla soittaman.

8:7 Ja ensimmäinen Engeli Basunalla soitti/ ja tuli rakehita ja tulda werellä secoitettua/ jotca

P. Johannexen Theologin Ilmestys

maan päälle heitettiin. Ja colmas osa puista paloit/ ja caicki wiherjäinen ruoho paloi.
8:8 JA toinen Engeli Basunalla soitti/ ja mereen heitettiin nijncuin suuri wuori tulesa palawa.

8:9 Ja colmas osa merestä werexi tuli/ ja colmas osa eläwistä luondocappaleista meresä cuolit: ja colmas osa hahdeista huckui.

8:10 JA colmas Engeli Basunalla soitti/ ja suuri Tähti langeis Taiwast/ paistawa nijncuin tulisoitto/ ja langeis colmannen osan ojain ja wesilähdetten päälle.

8:11 Ja se Tähti cudzutan Coiruohoxi. Ja colmas osa muutui Coiruohoxi/ ja monda ihmistä cuoli wetten tähden/ että he nijn haikiaxi tehdyt olit.

8:12 JA neljäs Engeli Basunalla soitti/ ja colmas osa Auringosta lyötiin/ ja colmas osa Cuusta/ ja colmas osa tähdeistä/ nijn että colmas osa heistä pimeni/ ja ei colmas osa päiwästä walaisnut/ eikä yöstä.

8:13 Ja minä näin ja cuulin yhden Engelin/ keskelle Taiwasta lendäwän/ ja suurella änellä sanowan: Woi/ Woi/ Woi asuwaisia maan päällä/ nijden muiden colmen Engelin Basunan änestä/ jotca wielä Basunilla soittaman pitä.

Vers.2. Seidzemen Engelitä) Täsä ne seidzemen wäärä opettajata toinen toisens perän tulewat: cuitengin on pyhain rucouxista edellä lohдутus/ jotca hywä Engeli wie Jumalan eteen. v. 5. Ja nijn tapahduit pitkäisen jylinät) Awista/ että ennen cuin wäärät opettajat tulewat/ Jumalan sana woimalla Saarnatan/ pyhain anomuxen jälkeen. v. 7. Ensimmäinen Engeli) Tatianus ja Encratiterit/ jotca Awioskäskyn kielsit/ ja tecopyhät olit: nijncuin sijtte myös Belagianit. v. eod. Puista: wiherjäinen ruoho) Corkiat ja matalat/ jotca sijtä erhetyxestä turmelluxi tulit. v. 8. Toinen) Marcion/ Manicheit/ ja Cataphrygerit. v. 10. Colmas) Origenes. v. 12.

Neljäs) Novatus ja Catharit/ jotca nijldä catumuxen kielsit/ cuin Casten jälkeen langennet olit/ ja tahdoit erinomaisest pyhäxi muiden suhten näkyä.

IX. Lucu .

Mitä tapahdui cosca wijdes Engeli Basunalla soitti/ v. 1. ja cuudes/ v. 3.

9:1 JA wijdes Engeli Basunalla soitti/ ja minä näin Tähden Taiwasta maan päälle putowan/ ja hänelle annettiin sywyden caiwoin awain.

9:2 Ja hän awais sywyden caiwon/ ja caiwon sawu ylös käwi nijncuin suuren pädzin sawu/ ja Auringo ja ilma pimis caiwon sawusta.

9:3 Ja sawusta läxit medzäsircat maan päälle/ ja heille annettiin woima/ nijncuin Scorpioilla on woima maan päällä.

9:4 Ja heille sanottin ettei heidän pitänyt wahingoittaman ruohoa maan päällä/ eikä mitän wiherjäistä/ ei myös yhtän puuta/ waan ainoastans ihmisiä/ joiden odzisa ei Jumalan Sinetti ole.

9:5 Ja se annettiin heille/ ettei heidän pitänyt heitä tappaman/ waan wijsi Cuucautta waiwaman: ja heidän waiwamisens oli nijncuin Scorpionin waiwaminen/ cosca hän on ihmistä pistänyt.

9:6 Ja nijnä päiwinä ihmiset cuolemata edziwät/ ja ei löydä händä: pyytäwät cuolla/ waan cuolema pakene heitä.

9:7 Ja ne medzäsircat owat nijden Orihten caltaiset/ jotca sotaan walmistetut owat/ ja heidän pääsäns nijncuin Cruunut/ cullan muotoiset/ ja heidän caswons nijncuin ihmisten caswot.

9:8 Ja heillä olit hiuxet/ nijncuin waimoin hiuxet/ ja heidän hambans olit nijncuin Lejonin:

9:9 Ja heillä oli Pantzari nijncuin rautapantzarit/ ja heidän sijpeins hawina nijncuin ratasten kituma/ cusa monda

P. Johannexen Theologin Ilmestys

hewoista sotaan juoxewat.

9:10 Ja heillä olit pyrstöt nijncuin Scorpioilla/ ja heidän pyrstöisäns olit neulaiset/ ja heidän woimans oli ihmisiä wijsi Cuucautta wahingoitta.

9:11 Ja heidän Cuningans on sywyden Engeli/ jonga nimi Ebrean kielellä on Abaddon/ ja Grekan kielellä on hänen nimens Apollyon.

9:12 Yxi Woi on edesmennyt/ cadzo/ wielä caxi Woi sen jälkeen tulewat.

9:13 Ja cuudes Engeli Basunalla soitti/ ja minä cuulin änen nijldä neljäldä cullaisen Altarin culmalda/ joca Jumalan edes on:

9:14 Sanowan sille cuudennelle Engelille/ jolla Basuna oli: päästä ne neljä Engelitä/ jotca sijnä suures Euphratin wirrasa sidottuna owat.

9:15 Ja ne neljä Engelitä päästettin/ jotca olit walmit hetkexi/ päiwäxi/ Cuucaudexi ja Wuodexi/ tappaman colmatta osa ihmisistä.

9:16 Ja radzasmiesten sotawäen lucu oli monda tuhannen kerta tuhatta/ ja minä cuulin heidän lucuns.

9:17 Ja nijn minä näin ne Orhit näösä/ ja nijllä cuin heidän päälläns istuit/ olit tuliset/ ja kellaiset/ ja tulikiwiset Pantzarit/ ja Orhitten päät olit nijncuin Lejonein päät: ja heidän suustans käwi ulos tuli/ ja sawu/ ja tulikiwi.

9:18 Näillä colmella widzauxella tapettin colmas osa ihmisistä/ tulella/ sawulla ja tulikiwellä/ jotca käwit ulos heidän suustans:

9:19 Sillä heidän woimans oli heidän suusans ja pyrstöisäns: ja heidän pyrstöns olit kärmetten muotoiset/ ja he wahingoitit nijden päillä.

9:20 Ja muut ihmiset/ jotca ei näillä widzauxilla ole tapetut/ eikä heidän kättens töistä parannusta tehnet: ettei he Perkeleitä cumartanet/ ja cullaisia/ hopiaisia/ waskisia/ kiwisiä ja puisia epäjumalita/ jotca ei nähdä taida/ eikä cuulla/ ei myös käydä.

9:21 Ja ei tehnet parannusta heidän murhistans/ welhoudestans/ haureuxestans/ ei myös warcaudestans.

Vers.1. Wijdes) Ensimmäinen Woi on se suuri wäärä opettaja Arius/ joca ei Christusta totisexi Jumalaxi usconut. v. 11. Abaddon/ Apollyon) Suomexi/ häwittäjä. v. 13. Cuudes) Toinen Woi on Mahometh Saracenerein cansa.

X. Lucu .

Wielä tuli yxi wäkewä Engeli alas Taiwast/ pilwellä waatetettu/ ja Taiwan Caari käwi hänen pääns ylidzen/ jolla oli awojoin Kirja kädesä/ v. 1. ja Johannexen käskettin otta se Kirja häneldä ja syödä: ja ennusta wielä Canssalle ja pacanoille/ v. 8.

10:1 JA minä näin toisen wäkewän Engelin tulewan alas Taiwast/ joca pilwellä puetettu oli/ ja Taiwan Caari hänen pääns päällä/ ja hänen caswons oli nijncuin Auringo/ ja hänen jalcans nijncuin tulen padzat.

10:2 Ja hänen kädesäns oli awojoin Kirja/ ja hän pani oikian jalcans meren päälle/ ja waseman maan päälle/ ja huusi suurella änellä nijncuin Lejonin kiljunalla.

10:3 Ja cosca hän huusi/ puhuit ne seidzemen Pitkäistä änen.

10:4 Ja cosca ne seidzemen Pitkäistä olit änen puhunet/ tahdoin minä sen kirjoitta. Ja minä cuulin änen Taiwast sanowan minulleni: lukidze se mitä ne seidzemen Pitkäistä puhuit/ ja älä sitä kirjoita.

10:5 Ja se Engeli/ jonga minä meren päällä ja maan päällä näin seisowan/ nosti kätens Taiwasen päin:

10:6 Ja wannoi ijancaickisest ijancaickiseen eläwäisen cautta/ sen joca Taiwan luonut oli/ ja ne cuin sijnä on: ja maan/ ja ne cuin sijnä on: ja meren/ ja ne cuin sijnä on/ ettei sillen aica enämbi oleman pidä.

10:7 Waan sen seidzemennen Engelin änen päiwänä: cosca hän rupe Basunalla soittaman/

P. Johannexen Theologin Ilmestys

nijn pitä Jumalan salaisuden täytettämän/
nijncuin hän on palweliains ja Prophetains
cautta ilmoittanut.

10:8 Ja minä cuulin taas änen Taiwast minun
cansani puhuwan/ ja sanowan: mene ja ota se
awojoin Kirja Engelin kädestä/ joca meren ja
maan päällä seiso.

10:9 Ja minä menin Engelin tygö/ ja sanoin:
anna se Kirja minulle: ja hän sanoi minulle: ota
ja syö/ ja se on carwastelewa sinun wadzasas/
waan sinun suusas pitä hänen makian nijncuin
hunajan oleman.

10:10 Ja minä otin sen Kirjan Engelin kädestä
ja söin/ ja se oli makia minun suusani nijncuin
hunaja. Ja cuin minä sen syönyt olin/
carwasteli se minun wadzasani.

10:11 Ja hän sanoi minulle: taas tule sinun
propheterata Canssoille/ ja pacanoille/ ja
kielille/ ja monelle Cuningalle.

*Vers.1. Wäkewän Engelin) Se on/ Pawi Romis/
hänen hengellises menosans. v. 6. Ettei sillen
aica enämbi pidä oleman) Caicki pitä Pawin
ale/ jotca autuaxi tulla tahtowat: ilman
Pawicunnata ei ole yhtän Christittyä/ hän
tahto caickein pää olla. v. 9. Makian) Ajattele/
ihmisen opetus on ulconaisest makia/ ja
hywin maistawa: mutta se turmele
omantunnon. v. 1. Mitta Jumalan Templi) Täsä
he Christicunnan sencaltaisilla säädyillä
ulconaisest käsittäwät.*

XI. Lucu .

*Nijn myös/ että Jumala andoi cahdelle hänen
todistajallens woiman cauwan ennusta/ v. 3.
jotca sijtte suurelda Pedolda tapettin/ joca
ylös sywydestä astui/ v. 7. Mutta he wircoisit
jällens/ ja otettin ylös Taiwasen/ v. 11. Ja mitä
wijmein tapahdui/ cosca seidzemes Engeli
Basunalla soitti/ v. 15.*

11:1 JA minulle annettin yxi ruoco nijncuin

sauwa/ ja sanottin: nouse ja mitta Jumalan
Templi ja Altari/ ja ne cuin sijnä cumartawat.
11:2 Mutta syövä sisälmäinen Chuori ulos
Templistä/ ja älä sitä mitta: sillä se on
pacanoille annettu/ ja he tallawat pyhä
Caupungita caxiwijdettäkyymmendä
Cuucautta.

11:3 JA minä annan cahdelle minun
todistajalleni/ ja heidän pitä tuhannen/ caxi
sata ja cuusikymmendä päiwä
propheteraman/ säkeisä puettettuna.

11:4 Nämät owat caxi öljypuuta/ ja caxi
kyntilätä/ jotca maan Jumalan edesä seisowat.

11:5 Ja jos jocu heitä tahto wahingoitta/ nijn
tuli käy ulos heidän suustans/ ja syö heidän
wihollisens. Ja jos jocu tahto heitä
wahingoitta/ nijn hän tapetan.

11:6 Näillä on woima Taiwasta sulkea/ ettei
nijnä päiwinä/ joina he propheterawat/
sataman pidä. Ja heillä on woima wesiä werexi
muutta/ ja lyödä maata caickinaisella
widzauksella/ nijn usein cuin he tahtowat.

11:7 JA cosca he heidän todistuxens
lopettanet owat/ nijn se Peto/ joca astui ylös
sywydest/ on heidän cansans sotiwa/ ja heitä
woittawa ja tappawa.

11:8 Ja heidän ruumins pitä macaman sen
suuren Caupungin catuilla/ joca hengellisest
cudzutan Sodoma ja Egypti/ cusa myös
meidän HERram ristinnaulittu on.

11:9 Ja muutamat sucucunnista/ ja
Canssoista/ ja kielistä/ ja pacanoista/ pitä
näkemän heidän ruumins colme päiwä ja
puolen/ ja ei he salli heidän ruumitans
haudata.

11:10 Ja jotca maan päällä asuwat/ ne
iloidzewat ja riemuidzewat heistä/ ja
hercullisest eläwät/ ja lahjoja keskenäns
lähettelewät: sillä nämät caxi Prophetat/
ahdistelit nijtä cuin maan päällä asuit.

11:11 Ja colmen päiwän perästä ja puolen/
meni Jumalalda elämän Hengi heihin/ ja he
seisoit jalgoillans/ ja suuri pelco tuli nijden

P. Johannexen Theologin Ilmestys

päälle jotca heidän näit.

11:12 Ja he cuulit suuren änen Taiwast sanowan heille: astucat tänne. Ja he astuit Taiwasen pilwesä/ ja heidän wihollisens näit heidän.

11:13 Ja sillä hetkellä tapahdui suuri maanjäristys/ ja kymmenes osa Caupungist langeis maahan. Ja sijnä maanjäristyxes tapettiin seidzemen tuhannen ihmisten nimi/ ja ne muut hämmästyit/ ja annoit cunnian Taiwan Jumalalle.

11:14 Ja toinen Woi on edes mennyt/ cadzo/ colmas Woi pian tule.

11:15 JA seidzemes Engeli Basunalla soitti/ ja suuret änet cuuluit Taiwasa/ sanoden: tämän mailman waldacunnat owat meidän HERrallem ja hänen Christuxellens tullet/ ja hän on hallidzewa ijancaickisest ijancaickiseen.

11:16 Ja neljäcolmattakymmendä Wanhinda/ jotca Jumalan edes heidän istuimillans istuit/ langeisit caswoillens/ ja cumarsit Jumalata/ sanoden:

11:17 Me kijtämme sinua HERra Caickiwaldias Jumala/ joca olet/ ja olit/ ja tulewa olet/ että sinä olet ottanut sinun suuren woimas hallitaxes/ ja pacanat owat wihastunet.

11:18 Ja sinun wihans on tullut/ ja cuolluitten aica/ heitä duomitta: ja että sinun palweliais palcka maxetan/ Prophetain ja Pyhain/ ja nijden jotca sinun nimes pelkävät/ pienden ja suurten: ja cadottaman nijtä jotca maan turmellet owat.

11:19 Ja Jumalan Templi aukeni Taiwasa/ ja hänen Testamentins Arcku nähtin hänen Templisäns/ ja tapahdui leimauxet/ ja änet/ ja pitkäiset/ ja maanjäristyxet/ ja suuret raket.

Vers.3. Cahdelle minun todistajalleni) Nämät owat caicki oikiat ja hywät opettajat/ jotca Jumalan sanan puhtana pitävät/ Christityille lohdutuxexi. v. 7. Peto (On mailmallinen Pawi/ Infr. v. 15. v. 15. Seidzemes Engeli) Täsä tule

se mailmallinen Pawi: mutta cuitengin Christityt lohdutetan ennen/ sencaltaisia cauhistuxia wastan.

XII. Lucu .

NEljäs Näky: Cuinga hän näki yhden rascan waimon/ joca kitui/ ja piti synnyttämän/ v. 1. Ja cuinga yxi suuri ruskia Draki tahdoi niellä hänen lapsens/ v. 3. Mutta hän pelastettin lapsinens hänestä/ v. 6. Ja se suuri Michael sodei hänen cansans/ ja paiscais hänen ulos Taiwasta/ v. 7. Jonga edest Jumalata corkiasta ylistettin/ v. 10. Cuitengin/ cosca Draki sen näki/ wainois hän wielä waimoa ja hänen siemendäns/ v. 13. Mutta hän autettin taas hänestä/ v. 14.

12 :1 JA suuri ihme Ilmestyi Taiwasa/ yxi waimo oli puetettu Auringolla/ ja Cuu hänen jalcains alla/ ja hänen pääsäns yxi Cruunu cahdestatoistakymmenestä tähdestä.

12:2 Ja hän oli rascas/ ja huusi/ ja oli synnyttämisen kiwusa/ a kärkei synnyttäisäns suurta waiwa.

12:3 JA toinen ihme nägyi Taiwasa/ cadzo/ suuri ruskia Draki/ jolla oli seidzemen päätä ja kymmenen sarwe/ ja hänen päisäns seidzemen Cruunua.

12:4 Ja hänen pyrstöns weti colmannen osan Taiwan tähdistä/ ja heitti ne maan päälle.

12:5 Ja se Draki seiso i waimon edesä/ joca oli synnyttämälläns/ että cosca hän olis synnyttänyt/ hän olis saanut syödä hänen lapsens. Ja hän synnytti poicalapsen/ joca oli caicki pacanat hallidzewa rautaisella widzalla. Ja hänen poicans temmattin Jumalan tygö/ ja hänen istuimens tygö.

12:6 Ja se waimo pakeni corpeen/ cusa hänelle oli sia Jumalalda walmistettu/ sijnä ruokitta caxi sata ja cuusikymmendä päiwä.

12:7 JA suuri sota tapahdui Taiwas/ Michael ja

P. Johannexen Theologin Ilmestys

hänen Engelins sodeit Drakin cansa. Ja Draki sodei/ ja hänen Engelins.

12:8 Ja ei he woittanet/ eikä heidän sians enämbi löytty Taiwas.

12:9 Ja se suuri Draki/ se wanha mato/ joca Perkelexi ja Satanaxi cudzutan/ oli ulosheitetty: ja coco mailman pijrin wiettele/ ja hän oli maan päälle heitetty/ ja hänen Engelins olit myös hänen cansans sinne heitetyt.

12:10 Ja minä cuulin suuren änen Taiwasa sanowan: nyt on autuus/ ja woima/ ja waldacunda/ ja wäki meidän Jumalam/ ja hänen Christuxens/ että se on ulosheitetty joca meidän weljeimme päälle yötä ja päiwä Jumalan edes candoi.

12:11 Ja he owat hänen Caridzan weren cautta woittanet/ ja hänen todistuxens sanan tähden/ ja ei he heidän hengens cuoleman asti racastanet.

12:12 Sentähden te Taiwat iloitcat/ ja jotca nijsä asutta. Woi maan ja meren asuwita: sillä Perkele astu alas teidän tygönne/ pitäin suurta wiha/ tieten hänelläns wähän aica olewan.

12:13 JA sijttecuin Draki näki hänens maahan heitetyxi/ wainois hän sitä waimoa/ joca sen pojan synnytti.

12:14 Ja sille waimolle annettin caxi sijpe/ nijncuin suuren Cotcan/ että hän olis corpeen hänen siaans lendänyt/ cusa hän elätetän ajan/ ja caxi aica/ ja puolen aica/ sen kärmen caswon edestä.

12:15 Ja se kärme puuscais wettä suustans sen waimon jälken/ nijncuin cosken/ upottaxens händä.

12:16 Mutta maa autti sitä waimoa/ ja awais suuns/ ja särpi sen weden/ jonga se Draki suustans puuscannut oli.

12:17 Ja se Draki wihastui sen waimon päälle/ ja meni sotiman muiden cansa hänen siemenistäns/ jotca Jumalan käskyt kätkewät/ ja Jesuxen Christuxen todistuxen pitäwät.

12:18 Ja hän seisoit meren sannalla.

Vers.1. Yxi waimo) Tämä waimo on Jumalan Seuracunda/ Christuxen Morsian/ joca Castes on Christuxen päällens pukenut/ wanhurscauden Auringon/ Gal.3:27. v. eod. Cuu hänen jalcains alla) se on/ hän cadzo ylön caicki nämät mailmalliset ja catowaiset. v. 3. Draki) Perkele. v. 5. Poicalapsen) Christuxen. v. 7. Michael) On myös Christus/ se suuri lijton Engeli.

XIII. Lucu .

Sijtte yhden Pedon seidzemellä päällä/ astuwan ylös merestä/ jolle Draki woimans andoi/ v. 1. Se puhui paljo häwäistystä Jumalata wastan/ v. 5. Wainois hänen Pyhiäns/ v. 7. ja tuli corkiasti nijldä cunnioitetuxi/ jotca maan päällä asuwat/ v. 8. Ja wielä toisen caxisarwisen Pedon/ nijncuin Caridzan/ ylös maasta astuwan/ v. 11. joca caiken endisen Pedon woiman teki/ v. 12. ja suurilla tunnustähdillä petti monda/ v. 13. Käski tehdä endiselle Pedolle cuwan/ v. 14. jolle hän hengen andoi/ v. 15. ja ei andanut kenengän mitän ilman hänen merkitäns toimitta/ v. 16.

13 :1 JA minä näin Pedon merestä ylösastuwan/ jolla oli seidzemen päätä ja kymmenen sarwia/ ja hänen sarwisans kymmenen Cruunua/ ja hänen päisäns pilcan nimi.

13:2 Ja se peto/ jonga minä näin/ oli Pardin muotoinen/ ja hänen jalcans olit nijncuin Carhun kápälät/ ja hänen suuns oli nijncuin Lejonin suu. Ja se Draki andoi sille woimans/ ja hänen istuimens/ ja suuren wäkens.

13:3 Ja minä näin yhden hänen päistäns/ nijncuin se olis cuoliaxi haawoitettu ollut/ ja hänen cuolemahaawans parani. Ja coco mailman pijri ihmetteli sitä Petoa/ ja cumarsit

P. Johannexen Theologin Ilmestys

Drakia/ joca Pedolle woiman andoi.

13:4 Ja he cumarsit Petoa/ ja sanoit: cuca on tämän Pedon caltainen? Ja/ cuca woi sotia händä watan?

13:5 Ja hänelle annettin suu puhuaxens suuria ja pilckoja/ ja hänelle oli annettu woima/ että se hänellä pysyis caxiwijdetäkymmendä Cuucautta.

13:6 Ja hän awais suuns pilckoja puhuman Jumalata watan/ pilckaman hänen Nimiäns ja majans/ ja niytä kuin Taiwas asuwat.

13:7 Ja hänen sallittin sotia Pyhäin cansa/ ja woitta heitä. Ja hänelle annettin woima caickein sucucundain päälle/ ja Canssain/ ja kielden/ ja pacanain.

13:8 Ja caicki/ jotca maasa asuwat/ cumarsit händä/ joiden nimi ei ole kirjoitettu Caridzan elämän kirjasa/ joca mailman algusta tapettu on.

13:9 Jos jollakin corwa on/ se cuulcan.

13:10 Joca fangeuteen wie/ se fangeuteen mene: ja joca miecalla tappa/ se miecalla tapetan. Täsä on Pyhäin kärsimys ja usco.

13:11 JA minä näin toisen Pedon maasta ylösastuwan/ ja hänellä oli caxi sarwea nijncuin lamballa/ ja puhui nijncuin Draki.

13:12 Ja se teki caiken sen endisen Pedon woiman/ sen nähden/ ja teki maan ja sen asuwaiset sitä ensimmäistä Petoa cumartaman/ jonga cuolemahaawat parannet olit.

13:13 Ja teke suuria ihmeitä/ että tulikin Taiwast lange hänen tecons cautta ihmisten eteen.

13:14 Ja wiettele maan asuwita nijllä ihmeillä kuin hänen olit annetut Pedon edes tehdä/ ja sano maan asuwille/ että he tekisit Pedon cuwan/ jolla miecan haawa olis/ ja oli eläwäxi tullut.

13:15 Ja se sallittin hänelle/ että hän sai hengen Pedon cuwalle anda/ ja että Pedon cuwa olis puhunut/ ja tehnyt että jocainen kuin ei Pedon cuwa cumarra/ pidäis tapettaman.

13:16 Ja saatti caicki/ pienet ja suuret/ rickat ja köyhät/ wapat ja palweliat/ ottaman lijcamerkin oikiaan käteens taicka odzijns.

13:17 Ja ettei kengän tainnut osta eikä myydä/ jolla ei se mercki ollut/ taicka Pedon nimi eli hänen nimens Lucu. Täsä on wijsaus.

13:18 Jolla on ymmärrys se laskecan Pedon lugun: sillä se on ihmisen lucu/ ja hänen lucuns on cuusi sata/ cuusikymmendä ja cuusi.

Vers.1. Pedon) Colmas woi oli Pawin cauhistus mailmallises menos. Tämä edellinen Peto on Romin Waldacunda/ cosca se wielä pacanainen oli. v. 3. Ja hänen cuolema haawans parani) Imperium ad v. 8. Joca mailman algusta tapettu on) Ensin/ hänen cuwisans: sillä caicki uhrin kuin mailman algusta teurastetut owat/ owat awistanet tämän Jumalan Caridzan cuolemata/ ja uhria ristin päällä. Sijtte/ mitä sen cuoleman woimaan ja ansioon tule: sillä sen cuoleman ja uhramisen tähden owat caicki autuaxi tullet/ jotca mailman algusta autuaxi tullet owat. v. 11. Toisen Pedon) Tämä Peto on Pawicunda/ joca taas Romin Waldacunnan rakendanut on. v. 15. Että hän sai hengen Pedon cuwalle anda) Se on/ että se taita jotain toimitta/ eikä ole jocu cuollut cuwa: waan että hän hänen oikeudens ja wircans wahwana pitä. v. 18. Cuusi sata) Se on/ Cuusi sata/ cuusi kymmendä ja cuusi vuotta: nijn cauwan se mailmallinen Pawin walda pysy.

XIV. Lucu .

Wielä: Cuinga hän näki ensist/ yhden Caridzan seisowan Zionin wuorella monen tuhannen Pyhän cansa/ jotca sen edes lauloit/ etc. v. 1. Sijtte yhden Engelin keskeldä Taiwasta lendäwän/ jolla ijancaickinen Evangelium oli/ etc. v. 6. ja toisen/ joca sanoit: Babylon on langennut/ v. 8. ja colmannen/

P. Johannexen Theologin Ilmestys

joca uhcais nijtä ijancaickisella waiwalla/ jotca Petoa ja sen cuwa rucoilit/ v. 9. Nijn myös yhden änen nijden autuudest/ jotca HErrasa cuollet owat/ v. 13. Ja yhden ihmisen Pojan caltaisen tulewan sirpillä/ jonga käskettin elo nijttä maan pääldä/ v. 14. ja toisen/ jonga käskettin leicata wijnapuun oxia/ ja heittä Jumalan wihan cuurnaen/ v. 17.

14:1 JA minä näin/ ja cadzo/ Caridza seisoi Zionin wuorella/ ja hänen cansans sata ja neljä wijdettäkymmendä tuhatta/ joilla oli heidän Isäns nimi kirjoitettu heidän odzisans.
14:2 Ja minä cuulin änen Taiwasta/ nijncuin suuren Pitkäisen änen. Ja se äni/ jonga minä cuulin/ oli nijncuin candelen soittajain/ jotca heidän candeleitans soittawat.
14:3 Ja weisaisit nijncuin utta wirttä istuimen edes/ ja neljän eläimen edes/ ja wanhinden. Ja ei yxikän woinut sitä wirttä oppia/ paidzi nijtä sata ja neljä wijdettäkymmendä tuhatta/ jotca maasta ostetut owat.
14:4 Nämät owat ne/ jotca ei waimoin cansa ole saastutetut: sillä he owat neidzet/ ja seurawat Caridzata cuhunga hän mene. Nämät owat ihmisildä ostetut/ Jumalalle ja Caridzalle utisexi/
14:5 Joiden suusa ei ole petosta löytty: sillä he owat ilman saastaisutta Jumalan istuimen edes.
14:6 JA minä näin toisen Engelin lendäwän Taiwan keskidze/ jolla ijancaickinen Evangelium oli/ jota hänen pitä nijlle ilmoittaman cuin maan päällä asuwat/ ja caikille pacanoille ja Seuracunnille/ ja kielille/ ja Canssoille.
14:7 Ja sanoi suurella änellä: peljätkät Jumalata ja andacat hänelle cunnia: Sillä hänen duomions hetki on tullut/ ja cumartacat sitä/ joca Taiwan ja maan ja meren ja wesilähtet teki.
14:8 Ja toinen Engeli seurais/ sanoden: Langeis/ langeis Babylon/ se suuri Caupungi:

Sillä hän oli hänen huorudens wijnalla caicki pacanat juottanut.
14:9 Ja colmas Engeli seurais nijtä/ sanoden suurella änellä: jos jocu Petoa ja hänen cuwans cumarta/ ja otta sen merkin hänen odzahans taicka käteens.
14:10 Sen pitä Jumalan wihan wijnasta juoman/ joca hänen wihans Calckin caattu on/ ja on selkiä/ ja händä pitä tulella ja tulikiwellä pyhäin Engelitten/ ja Caridzan edes waiwattaman.
14:11 Ja heidän waiwans sawu pitä ijancaickisest ijancaickiseen ylösastuman. Ja ei heillä ole lepoa päiwällä eikä yöllä/ cuin Petoa ja hänen cuwans cumartawat: ja jos jocu on hänen nimens merkin ottanut.
14:12 Täsä on Pyhäin kärsimys: Täsä ne owat jotca Jumalan käskyt ja Jesuxen uscon pitäwät.
14:13 JA minä cuulin änen Taiwasta minulleni sanowan: kirjoita/ Autuat owat ne cuollet/ jotca tästälähin HERrasa cuolewat/ Ja/ Hengi sano: heidän pitä lewämän heidän töistäns: sillä heidän tecons noudattawat heitä.
14:14 JA minä näin/ ja cadzo/ walkia pilwi/ ja pilwen päällä istui ihmisen Pojan muotoinen/ jonga pääsä oli cullainen Cruunu/ ja teräwä sirppi hänen kädesäns.
14:15 Ja toinen Engeli läxi Templist/ huutain suurella änellä sen pilwen päällä istuwaisen tygö: siwalla sirpilläs ja leicka: sillä sinulle tuli hetki leicataxes/ ja elo on maan päällä cuiwaxi tullut.
14:16 Ja se joca pilwen päällä istui/ siwalsi sirpilläns maan pääldä/ ja maa tuli leicatuxi.
14:17 JA toinen Engeli läxi Templist/ joca Taiwas on/ jolla myös teräwä sirppi oli.
14:18 Ja toinen Engeli läxi Altarista/ jolla oli woima tulen päälle/ ja huusi suurella änellä sen tygö jolla se teräwä sirppi oli/ ja sanoi: siwalla sinun teräwällä sirpilläs ja leicka ne wijnaoxan wersot maan pääldä: sillä hänen marjans owat kypsynet.

P. Johannexen Theologin Ilmestys

14:19 Ja se Engeli siwalsi teräwällä sirpilläns maan päälle/ ja nijtti maan wijnamäen/ ja heitti ne Jumalan wihan suureen cuoppaan.

14:20 Ja se cuoppa poljettin ulcona Caupungista/ ja weri cuopasta ulospursui/ haman Orihten suidzin asti/ tuhannen ja cuusi sata wacomitta.

Vers.1. Caridza/ etc.) Tällä nägyllä taas Christityitä lohduetaan/ että sencaltaiset cauhistuxet pitä Evangeliumin cautta poistuleman. v. 4. He owat neidzet) Se on: he tundewat ainoastans Christuxen heidän yljäxens/ ja carttawat caicke epäjumalan palwelusta: joca se saastaisus eli huoruus on/ cuin täsä puhutan. v. 14. Ja teräwä sirppi on hänen kädesäns) Duomion cuwa.

XV. Lucu .

Wjdes Näky: cuinga hän oli nähnyt seidzemen Engelitä/ seidzemen wijmeisen waiwan cansa/ v. 1. Sijtte yhden clasisen meren/ ja ne Pyhät jotca olit Pedost woiton saanet/ seisowan sen päällä/ ja laulawan Jumalalle caunist kijoswirttä/ v. 2. Ja taas/ cuinga nijlle seidzemelle Engelille annettin täynäns maljat Jumalan wiha/ v. 5.

15:1 JA minä näin toisen merkin Taiwasa/ joca suuri ja ihmellinen oli. Seidzemen Engelitä/ joilla ne seidzemen wijmeistä widzausta olit: Sillä nijllä on Jumalan wiha täytetty.

15:2 Ja minä näin nijncuin clasisen meren/ tulella secoitetun/ ja ne jotca Pedosta woiton saanet olit/ ja hänen cuwastans ja hänen merkistäns/ ja hänen nimens luguista/ seisowan se clasisen meren päällä.

15:3 Ja pidit Jumalan candeletta/ ja weisaisit Mosexen ja Jumalan palwelian wirttä/ ja Caridzan wirttä/ sanoden: Suuret ja ihmelliset owat sinun tecos/ HERra Jumala Caickiwaldias/ oikiat ja totiset owat sinun ties

sinä Pyhäin Cuningas.

15:4 Cuca ei pelkä sinua HERra/ ja sinun Nimes ylistä? Sillä sinä yxinäns laupias olet/ ja caicki pacanat tulewat/ ja sinun caswos edesä cumartawat/ että sinun duomios julistetut owat.

15:5 Sijtte näin minä/ ja cadzo/ Todistuxen majan Templi awattin Taiwasa.

15:6 Ja Templistä läxet ne seidzemen Engelitä/ joilla ne seidzemen widzausta olit/ puetetut puhtalla ja kirckalla lijnawaattella/ ja wyötetyt rinnoilda/ cullaisilla wöillä.

15:7 Ja yxi nijstä neljästä eläimestä andoi nijlle seidzemelle Engelille seidzemen cullaista malja Jumalan wiha täynäns/ joca elä ijancaickisest ijancaickiseen.

15:8 Ja se Templi täytettin sawusta/ Jumalan cunniasta/ ja hänen woimastans/ ja ei yxikän woinut Templijn siihen asti mennä/ cuin ne seidzemen Engelin widzausta täytetyxi tulit.

Vers.1. Seidzemen Engelitä) Nämät owat caicki ne Saarnajat ja Opettajat/ jotca Evangeliumi Saarnawat Peto ja sen cauhistuxia wastan

XVI. Lucu .

CUinga ne (seidzemen Engelitä) saawat käskyn caata heidän maljojans/ ja mitkä waiwat sijtä seurawat/ v. 1. Sekä/ cuinga colme saastaista henge/ nijncuin sammacot/ Pedon suusta lähtewät/ v. 13.

16:1 JA minä cuulin suuren änen Templistä/ nijlle seidzemelle Engelille sanowan/ mengät ja wuodattacat ne Jumalan wihan maljat maan päälle.

16:2 JA ensimäinen Engeli meni/ ja wuodatti maljans maan päälle. Ja nijden ihmisten päälle tuli pahat ja häijyt haawat/ joilla Pedon mercki oli/ ja nijlle jotca sen cuwa cumarsit.

16:3 JA toinen Engeli wuodatti maljans

P. Johannexen Theologin Ilmestys

mereen/ ja se tuli nijncuin cuollen weri/ ja caicki eläwäiset sielut cuolit meresä.

16:4 JA colmas Engeli wuodatti maljans ojihin/ ja wesilähteisin/ jotca werexi tulit.

16:5 Ja minä cuulin sen Engelin sanowan: HERra sinä olet wanhurscas/ joca olet/ ja joca olit: ja Pyhä/ ettäs nämät duomidzet:

16:6 Sillä he owat Pyhain ja Prophetain weren wuodattanet/ ja sinä annoit heille werta juoda: sillä he owat sen ansainnet.

16:7 Ja minä cuulin toisen Engelin Altarista sanowan: Ja HERra Caickiwaldias Jumala/ sinun duomios owat totiset ja oikiat.

16:8 JA se neljäs Engeli wuodatti maljans Auringohon/ ja hänelle annettin ihmisiä waiwata heldellä/ tulen cautta.

16:9 Ja ihmiset tulit palawaxi sijtä suuresta heldestä/ ja pilckaisit Jumalan nime/ jolla nijden widzausten päälle woima oli/ ja ei tehnet parannusta synneistä/ andaxens hänelle cunniata.

16:10 JA wijdes Engeli wuodatti maljans/ sen Pedon istuimelle/ ja hänen waldacundans tuli pimiäxi/ ja he pureskelit heidän kielens ricki kiwuillans:

16:11 Ja pilckaisit Jumalata Taiwasta/ heidän kipuns ja haawains tähden/ ja ei tehnet parannusta heidän tegoistans.

16:12 JA cuudes Engeli wuodatti maljans/ sen suuren wirran Euphratin päälle/ ja sen wesi cuiwui/ että tie olis walmistettu idäisille Cuningaille.

16:13 Ja minä näin sen Drakin suusta/ ja sen Pedon suusta/ ja sen wäärän Prophetan suusta/ lähtewän colme riettaista Henge/ sammackoin muotoista:

16:14 Sillä he owat Perkeleitten Henget/ jotca ihmeitä tekewät/ ja menewät Cuningasten tygö maan päälle/ ja coco mailman pijrin päälle/ cocoman heitä sotaan/ sinä suurna Caickiwaldian Jumalan päiwänä.

16:15 Cadzo/ minä tulen nijncuin waras: Autuas on se joca walwo ja kätke waattens/

ettei hän alasti waella/ ja ettei hänen häpiätäns nähdäis.

16:16 Ja hän on coonnut heitä sijhen siaan/ joca Ebreaxi Harmageddon cudzutan.

16:17 JA seidzemes Engeli wuodatti maljans ilmahan ja Taiwasta läxi suuri äni/ istuimesta/ joca sanoi: Se on tehty.

16:18 Ja änet tulit/ ja Pitkäiset/ ja leimauzet ja suuri maanjäristys tapahtui/ jonga caltaista ei ole ollut sijttecuin ihmiset tulit maan päälle/ sencaltainen suuri maanjäristys.

16:19 Ja se suuri Caupungi tuli colmexi osaxi/ ja pacanain Caupungit langeisit. Ja se suuri Babylon muistettin Jumalan edes/ että hän annais hänelle wijnacalkin/ hänen hirmuisen wihans wijnasta.

16:20 Ja caicki luodot pakenit/ ja ei yhtän wuorta löytty.

16:21 Ja suuri raje nijncuin leiwiskän rascaus/ langeis alas Taiwasta ihmisten päälle. Ja ihmiset pilckaisit Jumalata raken widzauxen tähden: sillä sen widzaus oli sangen suuri.

Vers.13. Sammackoin muotoista) Owat ne kielikellot jotca wielä tänäpäinäkin Förstein tykönä liehacoidzewat/ ja Evangeliumita wastan pullicoidzewat/ mutta ei he cuitengan saa mitän aicoin. v. 16. Harmageddon) Owat duomitut sotiä/ kirottu sodan warustus/ eli onnetoin sotawäki: Herem ja Gad.

XVII. Lucu .

CUudes Näky: Cuinga yxi Engeli näytti hänelle yhden suuren porton/ jota maan Cuningat maannet owat/ v. 1. joca istui weren carwaisen Pedon päällä/ v. 3. Callist caunistettuna/ v. 4. Ja oli juopunut Christuxen Martyreitten werestä/ v. 6. Ja cuinga hän sanoi hänelle/ mitä se Peto ja portto awisti/ v. 7. Sekä heidän sotans Caridzan cansa/ ja heidän loppuns/ v. 14.

P. Johannexen Theologin Ilmestys

17:1 JA tuli yxi niistä seidzemestä Engeleistä/ joilla ne seidzemen malja olit/ ja puhui minun cansani/ ja sanoi minulle: tule/ minä osotan sinulle sen suuren porton duomion/ joca paljoin wetten päällä istu.

17:2 Jonga cansa maan Cuningat hauristellet owat/ ja ne jotca maan päällä asuwat/ owat hänen huorudens wijnasta juopunet.

17:3 Ja hän wei minua Hengesä corpeen. Ja minä näin waimon istuwan weren carwaisen Pedon päällä täynäns pilckanimejä/ jolla oli seidzemen päätä ja kymmenen sarwe.

17:4 Ja se waimo oli waatetettu Purpuralla/ ja weren carwaisella/ ja cullalla oli cullattu ja calleilla kiwillä ja Pärlyillä/ ja piti kädesäns cullaisen maljan cauhistusta täynäns/ ja hänen huorudens riettautta.

17:5 Ja hänen odzasans oli nimi kirjoitettu: Salaus se suuri Babylon/ huoruden Äiti/ ja caiken cauhistuxen maan päällä.

17:6 Ja minä näin sen waimon juopununna/ Pyhäin ja Jesuxen todistajain werestä. Ja minä ihmettelin suurest/ cosca minä sen näin.

17:7 JA se Engeli sanoi minulle/ mixi sinä ihmettelet? Minä sanon sinulle sen waimon salaisutta/ ja sijtä Pedosta joca händä canda/ jolla on seidzemen päätä ja kymmenen saarwe.

17:8 Se Peto jongas näit/ on ollut/ ja ei ole/ ja se on jällens sywydest ylostulewa/ ja pitää cadotuxeen menemän/ ja ne ihmettelewät jotca maan päällä asuwat/ joidenga nimet ei ole elämän Kirjasa mailman algusta kirjoitetut/ cosca he sen Pedon näkewät joca oli/ ja ei ole/ waicka hän cuitengin on.

17:9 Ja täsä on mieli johonga wijsaus tarwitan. Ne seidzemen päätä owat seidzemen wuorta/ joidenga päällä se waimo istu/ ja ne owat seidzemen Cuningasta.

17:10 Wijsi owat langennet/ ja yxi on/ ja toinen ei ole vielä tullut/ ja cosca hän tule/ niijn hänen pitää wähän aica pysymän/

17:11 Ja se Peto joca oli/ ja ei ole/ se on

cahdexas/ ja on niistä seidzemest/ ja mene cadotuxeen.

17:12 Ja ne kymmenen sarwea/ jotcas näit/ owat kymmenen Cuningasta/ jotca ei vielä waldacunda saanet ole/ mutta nijncuin Cuningat saawat woiman yhdelle hetkelle sen Pedon cansa.

17:13 Näillä on yxi neuwo/ ja he andawat sille Pedolle heidän woimans ja wäkens.

17:14 Nämät sotiwat Caridzan cansa/ ja Caridza on heidän woittawa: Sillä hän on caickein HERrain HERra/ ja caickein Cuningasten Cuningas/ ja hänen cansans/ cudzutut uloswalitut ja uscolliset.

17:15 JA hän sanoi minulle/ ne wedet jotcas näit/ cusa se portto päällä istu/ owat Canssat ja joucot/ ja pacanat ja kielet.

17:16 Ja ne kymmenen sarwea/ jotca sinä Pedosa näit/ ne pitää sitä porttoa wihaman/ ja pitää hänen häwittämän/ ja alastomaxi tekemän/ ja heidän pitää syömän hänen lihans/ ja sen tulella polttawat/

17:17 Sillä Jumala on andanut heidän sydämihins/ että he hänen suosions jälkeen tekewät/ ja että he sen yhdest tahdost tekewät/ ja andawat heidän waldacundans Pedolle siihenasti cuin Jumalan sanat täytetyxi tulewat.

17:18 Ja se waimo jonga sinä näit/ on se suuri Caupungi/ jolla on walda maan Cuningasten päälle.

Vers.1. Suuren porton) Täsä näytetän Romin Kircko/ hänen tilasans/ ja menosans/ joca duomittaman pitää. v. eod. Paljoin wetten) Infr. v. 15. v. 3. Weren carwaisen Pedon) Romin waldacunnan. v. 8. On ollut/ ja ei ole/ etc.) Romin waldacunda on/ ja cuitengin ei mitän ole: Sillä ei se ole coco waldacunda: waan langemisen jälkeen Pawilda yxi osa rakettu. v. 10. Wijsi) Itä päin Grekin maalla. v. eod. Yxi on: Se on: Saxan maa. v. eod. Toinen) Se on: Hispania. v. 11. Cahdexas) Romi eli Italia. v. 12.

P. Johannexen Theologin Ilmestys

Kymmenen Cuningasta) Ne owat ne muut Cuningat/ nijncuin Ungeris/ Bemis/ Puolas/ Franckrijkis. v. 16. Hänen häwittämän) Ne pitäwät Pawin cansa ja warjelewat händä: mutta he ryöstäwät hänen/ nijn että hänen pitä alastomaxi tuleman ja tawaroistans pääsemän. Defensores Papae ,

XVIII. Lucu .

Sijtte cuinga hän toisen Engelin näki/ joca huusi täydellä curculla: Langennut/ langennut on se suuri Babylon/ etc. v. 1. Ja hän cuuli änen Taiwast/ joca neuwoi Jumalan Canssa/ Babylonist lähtemän/ ettei he tulis osallisexi hänen waiwoistans/ v. 4. Joca myös hänen rangaistuxens julisti/ v. 5. Nijn myös/ cuinga maan Cuningat/ v. 9. Cauppamiehet/ v. 11. Laewan haldiat ja haaxi miehet piti hänen langemistans walittaman ja sureman/ v. 17. Mutta Taiwas/ P. Prophetat ja Apostolit piti riemuidzeman sijtä/ v. 20 Jonga toinen Engeli taas yhdellä merkillä wahwisti/ v. 21.

18:1 JA sijtte näin minä toisen Engelin alastulewan Taiwast/ jolla oli woima/ ja maa walistui hänen kirckaudestans.

18:2 Ja hän huusi wäellä ja suurella änellä/ ja sanoi: langennut on/ langennut on se suuri Babylon/ ja on tullut Perkeleitten asumasiaksi/ ja caickein rietasten Hengein kätköxi/ ja caickein rietasten ja tylkiäin linduin kätköxi:

18:3 Sillä hänen huorudens wihan wijnasta owat caicki pacanat juonet/ ja Cuningat maan päällä owat hänen cansans hauristellet/ ja cauppamiehet maan päällä owat ricastunet hänen suurista hecumistans.

18:4 JA minä cuulin toisen änen Taiwasta sanowan: Te minun Canssani/ mengät ulos hänestä/ ettet te hänen synneistäns osallisexi tulis/ ettet te myös jotakin hänen widzauxistans sais.

18:5 Sillä hänen syndins owat ulottunet

haman Taiwasen asti: ja Jumalan muista hänen wäärydens.

18:6 Maxacat hänelle/ nijncuin hängin maxoi teille/ ja kertoicat hänelle caxikertaisest hänen töidens jälkeen. Ja millä Calkilla hän teille sisälle pani/ nijn sisälle pangat hänelle taas caxikertaisest.

18:7 Nijn paljo cuin hän idzens cunnialisexi teki/ ja coreili/ nijn hänelle myös sisälle pangat waiwa ja itcua. Sillä hän sano sydämesäns: minä istun ja olen Drötningi ja en leski/ ja en minä itcua näe.

18:8 Sentähden pitä hänen widzauxens yhtenä päivänä tuleman: Cuolema/ itcu ja nälkä/ ja hän pitä tulella poldettaman: Sillä HERra Jumala on wäkewä/ joca hänen duomidze.

18:9 JA händä pitä itkettämän/ ja Cuningat maan päällä parcuwat händä/ jotca hänen cansans hauristelit ja hecumas elit/ cosca he hänen palons sawun näkewät.

18:10 Ja pitä taambana seisoman hänen waiwans pelgon tähden/ ja sanoman: Woi/ Woi sitä suurta Caupungita Babyioniata/ sitä wäkewätä Caupungita:

18:11 Sillä yhdellä hetkellä tuli sinun Duomios. Ja cauppamiehet maan päällä itkewät ja murehtiwat idzelläns/ ettei kengän enämbi heidän calujans osta:

18:12 Culda ja hopiacaluja/ ja calleita kiwiä ja Pärlyjä/ ja calleita waatteita/ ja Purpurata ja Silckiä/ ja Rosunpunaista/ ja caickinaisia callita puita/ ja caickinaisia astioita/ Elephantin luista/ ja caickinaisia astioita callimmista puista/ ja waskesta/ ja raudasta/ ja marmorista/

18:13 Ja Caneli/ ja hywin hajullisi/ ja woidetta/ ja Pyhä sawua ja wijna/ ja Öllyä/ ja sämbylitä/ ja nisuja/ ja carja/ lambaita/ ja Orihita/ rattaita/ ja ruumita/ ja ihmisten sieluja.

18:14 Ja hedelmät joita sinun sielus himoidze/ owat sinulda paennet/ ja caicki cuin lihawat ja caunit olit/ ne owat sinusta poisoljennet/ ja et

P. Johannexen Theologin Ilmestys

sinä heitä sillen löydä.

18:15 Näiden caluin cauppamiehet/ jotca hänestä ricastunet owat/ pitä taambana seisoman hänen waiwans pelgon tähden/ itkemän/ murehtiman/ ja sanoman:

18:16 Woi/ Woi sitä suurta Caupungita/ joca puetettu oli Silkillä ja Purpuralla/ ja Rosunpunaisella/ ja Cullalla yldäcullattu/ ja callilla kiwillä/ ja Pärlyillä:

18:17 Sillä yhdellä hetkellä owat sencaltaiset rickaudet häwitetyt.

18:18 Ja caicki hahdenhaldiat/ ja caicki haaxiwäke/ jotca laiwoisa asuwat/ ja merimiehet/ ja jotca merellä waeldawat/ seisoit taambana: Ja huusit/ cosca he sawun hänen palostans näit/ ja sanoit: Cuca on tämän suuren Caupungin werta?

18:19 Ja he heitit mulda päidens päälle/ huusit/ itkit ja murehdit/ sanoden: Woi/ Woi sitä suurta Caupungita/ josa caicki ricastunet owat/ joilla laiwat meresä olit/ hänen caluistans: Sillä yhdellä hetkellä on hän häwitetty.

18:20 IHastu Taiwas hänestä ja te pyhät Apostolit ja Prophetat: Sillä Jumala duomidze teidän duomion hänen päällens.

18:21 Ja yxi wäkewä Engeli ylösnosti isoin kiwen/ nijncuin myllynkiwen/ ja heitti sen mereen/ ja sanoi: Näin wäkisin pitä se suuri Caupungi Babylon poisheitettämän ja ei händä pidä enämbi löyttämän.

18:22 Ja candelein soittajain/ ja laulajain/ ja huiluin/ ja Basunan soittajain äni/ ei pidä enämbi sinusa cuuluman/ ja jocainen wircamies mistä custakin wirasta/ ei pidä enämbi sinusa löyttämän. Ja myllyn äni ei pidä enämbi sinusa cuuluman.

18:23 Ja kyntilän walkeus ei pidä sinusa walistaman. Ja yljän ja morsiamen äni/ ei pidä enämbi sinusa cuuluman/ Sillä sinun cauppamiehes olit Päämiehet maan päällä/ ja sinun noitumises cautta owat caicki pacanat exynet: Ja hänesä on Prophetain ja Pyhäin

weri löytyt/ ja caickein nijden jotca maan päällä tapetut owat.

Ver. 2. Langennut on/ langennut on) Se on se riemuhuuto Pawin langemuxen tähden. v. 3. Hercuistans) Eli wastahacoisudestans.

XIX. Lucu .

Wielä/ cuinga hän cuuli suuren joucon Taiwasa iloidzewan ja kijttävän Jumala/ että hän oli andanut sen Babylonian porton saada rangaistuxens/ v. 1. Ja toisen/ joca myös iloidzi että Caridzan häät olit tullet/ v. 6. Nijn myös sen Engelin/ joca sanoi ne autuaxi jotca sijhen cudzutut olit/ v. 9. Ja cosca Johannes tahdoi rucoilla händä/ esti hän sen/ ja käski hänen rucoilla Jumalata/ v. 10. Sijtte näki hän Jumalan Pojan walkian hewoisen päällä/ Taiwan joucolla sotaan warustetun/ v. 11. Ja cuinga Peto tuli händä wastan/ v. 19. Joca fangittin ja paiscattin sijhen mereen joca tulesta ja tulikiwestä pala/ v. 20.

19:1 Sijtte cuulin minä suuren änen nijncuin paljolda Canssalda Taiwas/ sanowan: Halleluja. Autuus ja ylistys/ cunnia ja woima olcon meidän HERran Jumalan.

19:2 Sillä hänen Duomions owat totiset ja wanhurscat/ että hän on sen suuren porton duominnut/ joca huorudellans maan turmeli/ ja on hänen palwelians weren sen kädestä costanut.

19:3 Ja taas he sanoit: Halleluja. Ja se sawu ylöskäwi ijancaickisest ijancaickiseen.

19:4 Ja ne neljä colmattakymmendä wanhinda/ ja ne neljä eläindä maahan langeisit/ ja cumarsit Jumalata istuimella istuwaista/ ja sanoit: Amen/ Halleluja.

19:5 Ja yxi äni cuului istuimesta/ sanoden: Kijttäkät meidän Jumalata caicki hänen palwelians/ ja caicki jotca händä pelkätte/ sekä pienet/ että suuret.

P. Johannexen Theologin Ilmestys

19:6 JA minä cuulin paljon Canssan änen/ ja nijncuin suuren weden änen/ ja nijncuin suurten Pitkäisten änet/ jotca sanoit: Halleluja. Sillä Caickiwaldias Jumala meidän HERram on waldacunnan omistanut.

19:7 Iloitcam ja riemuitcam/ ja andacam cunnia hänelle: sillä Caridzan häät owat tullet/ ja sen emändä walmisti idzens.

19:8 Ja hänen annettin hänens puke puhtalla ja kijldäwällä Silkillä (joca Silcki on Pyhain wanhurscaus)

19:9 Ja hän sanoi minulle: Kirjoita/ autuat owat ne jotca owat Caridzan ehtoliselle cudzutut. Ja hän sanoi minulle: Nämät Jumalan sanat owat totiset.

19:10 Ja minä langeisin hänen jalcains eteen händä cumartaman. Mutta hän sanoi minulle: Cadzo/ ettes sitä tee/ minä olen sinun/ ja sinun weljeis cansapalwelia/ ja nijden joilla Jesuxen todistus on: Cumarra Jumalata (Sillä Jesuxen todistus on Prophetian Hengi.)

19:11 JA minä näin Taiwan awatuxi/ ja cadzo/ yxi walkia Orih/ ja se joca sen päällä istui/ cudzuttin uscollisexi ja totisexi/ ja hän duomidze/ ja soti wanhurscaudella.

19:12 Ja hänen silmäns owat nijncuin tulen liecki/ ja hänen pääsäns on monda Cruunua/ ja hänellä oli kirjoitettu nimi/ jota ei kengän tienny/ waan hän idze.

19:13 Ja hän oli waatetettu werellä prijscotetulla waattella. Ja sen nimi cudzutan Jumalan sanaxi.

19:14 Ja ne sotawäet cuin Taiwasa owat/ seuraisit händä walkeilla hewoisilla/ waatetetut walkialla puhtalla Silkillä.

19:15 Ja hänen suustans uloskäwi caxiteräinen miecka/ jolla hänen pitä pacanoita lyömän/ joita hän on hallidzewa rautaisella widzalla. Ja hän on polkewa Caickiwaldian Jumalan hirmuisen wihan wijnacuopan.

19:16 Ja hänellä on waatteisans nimi näin kirjoitettu: Cuningasten Cuningas ja caickein Herrain HERra.

19:17 JA minä näin yhden Engelin seisowan Auringos/ joca huusi suurella änellä/ ja sanoi caikille linnuille jotca Taiwan alla lendäwät:

19:18 Tulcat ja coconducat sen suuren Jumalan ehtoliselle/ syömän Cuningasten liha ja Päämiesten liha/ ja wäkewitten liha/ ja Orhitten liha/ ja nijllä ajawaisten/ ja caickein wapain liha/ ja palwelioitten/ sekä pienden että suurten liha.

19:19 JA minä näin sen Pedon/ ja maan Cuningat/ ja heidän sotawäkens coottuna sotiman sen cansa/ joca Orhin päällä istui/ ja myös hänen sotawäkens.

19:20 Ja se Peto otettin kijnni/ ja wäärä Propheta hänen cansans/ joca nijtä ihmeitä hänen edesäns teki/ joilla hän nijtä wietтели cuin Pedon merkin otit/ ja jotca Pedon cuwa cumarsit. Nämät caxi owat eläwäldä tuliseen järween heitetyt/ joca tulikiwestä paloi.

19:21 Ja ne muut tapettin sen miecalla joca sen suusta uloskäwi cuin Orhin päällä istui/ ja caicki linnut rawittin heidän lihastans.

Vers.10. Cumarra Jumalata) Cadzo sitä cuin on kirjoitettu wijmeisen Lugun perän. v. 9. v. 13. Jumalan sanaxi) Jumalan sana woitta Pawin warjelus herrat/ ei heidän auta mitän heitäns warjeleman.

XX. Lucu .

WIelä/ näki hän yhden Engelin tulewan Taiwasta/ joca sito sen wanhan Drakin/ Perkelen/ tuhannexi wuodexi/ v. 1. Ja että pyhillä Christuxen palwelioilla oli sillä wälillä walda/ ja hallidzit hänen cansans/ v. 4. Sijtte pääsi Draki taas wallallens/ ja herätti Gogin ja Magogin Pyhain leiriä wasta/ v. 7. Mutta HERra häwitti ne/ ja paiscais Drakin palawaiseen mereen/ v. 9. Wijmein tuli wijmeinen duomio/ cuollet nousit ylös/ ja duomittin Kirjain jälken/ nijncuin he elänet olit/ v. 11.

P. Johannexen Theologin Ilmestys

20:1 JA minä näin yhden Engelin astuwan alas Taiwasta/ jolla oli sywyden awain/ ja suuri cahle oli hänen kädesäns.

20:2 Ja hän otti Drakin kijnni/ sen wanhan madon/ joca on Perkele ja Satan/ ja sidoi hänen tuhannexi wuodexi.

20:3 Ja heitti hänen sywyteen/ ja sulki hänen ja lukidzi pääldä/ ettei hänen enämbi pidäis pacanoita wiettelemän/ siihenasti cuin tuhannen wuotta culu/ ja sijtte pitä hän wähäxi hetkexi päästettämän.

20:4 JA minä näin istuimet/ ja he istuit nijden päällä/ ja heille annettin duomio/ ja nijden sielut jotca Jesuxen todistuxen ja Jumalan sanan tähden mestatut olit/ ja jotca ei Petoa cumartanet/ eikä hänen cuwansa/ ja ei ottanet hänen merckiäns heidän odzjys taicka käsijns/ nämät elit ja hallidzit Christuxen cansa tuhannen wuotta.

20:5 Mutta ne muut ei cuolluista wirgonnet/ siihenasti cuin tuhannen ajastaica cului. Tämä on ensimmäinen ylösnousemus.

20:6 Autuas ja pyhä on se/ jolla on osa sijnä ensimmäises ylösnousemises. Nijden päälle ei ole toisella cuolemalla yhtän woima: Waan he tulewat Jumalan ja Christuxen Papixi/ ja hallidzewat hänen cansans tuhannen wuotta.

20:7 JA cosca tuhannen wuotta culunet owat/ nijn Satan päästetän fangiudestans/ ja hän mene pacanoita wiettelemän/ jotca neljällä maanculmalla owat/ Gogi ja Magogi/ että hän heitä sotaan cocois/ joidenga lucu on nijncuin meren sanda.

20:8 Ja he astuit maan awaruden päälle/ ja pijritit nijden Pyhain leirit/ ja rackan Caupungin.

20:9 Ja tuli langeis Jumalalda Taiwasta/ ja söi heidän.

20:10 Ja se Perkele joca heitä wietтели/ heitettin tuliseen ja tulikiwiseen järween/ josa sekä se Peto että se wäärä Propheta oli/ ja pitä waiwattaman päiwä ja yötä ijancaickisest

ijancaickiseen.

20:11 Ja minä näin suuren walkian istuimen/ ja sen päällä istuwan/ jonga caswon edestä maa ja Taiwas pakeni/ ja ei heille löytty sia.

20:12 Ja minä näin ne cuollet/ sekä suuret että pienet/ seisowan Jumalan caswon edes/ ja Kirjat awattin/ ja toinen Kirja awattin/ joca on elämän/ ja cuollet duomittin nijstä kirjoituxista cuin Kirjoisa kirjoitetut olit/ heidän töidens jälkeen.

20:13 Ja meri annoi ne cuollet cuin hänesä olit/ ja cuolema ja Helwetti annoi ne cuollet cuin heisä olit/ ja ne duomittin/ jocainen heidän töidens jälkeen.

20:14 Ja cuolema ja Helwetti heitettin tuliseen järween. Tämä on se toinen cuolema.

20:15 Ja joca ei löytty elämän Kirjasa kirjoitetuxi/ se tuliseen järween heitettin.

Vers.2. Tuhannexi wuodexi) Nämät tuhannen wuotta silloin ajettin/ cosca tämä Kirja tehtin: Sillä Turcki tuli äsken tuhannen wuoden perästä. Sillä wälillä owat Christityt pysynet/ ja ilman Perkelen suosiota hallinnet. Mutta nyt tahto Turcki tulla Pawin awuxi ja häwittä Christityt/ ettei muutoin auta. v. 7. Gogi ja Magogi) Nämät owat Turkit/ jotca owat tullet Tartareista/ ja nijstä jotca ruskeixi Judalaisixi cudzutän.

XXI. Lucu .

SEidzemes ja wijmeinen Näky/ cuinga hän näki caicki cappalet vdistettawan/ v. 1. Erinomaisest Uden Jerusalemin/ nijncuin morsiamen miehellens walmistetuxi/ v. 2. Ja on cuullut Jumalalda mikä cunnia ja riemu sijnä on olewa/ v. 3. Ja cutca sijtä osallisexi tulewat eli ei/ v. 6. ja 26. Sijtte/ cuinga yxi Engeli on hänen wienyt corkialle wuorelle/ ja osottanut caiken Caupungin tilan/ hänen muurins/ owens/ lawiuden ja pituden/ sekä hänen perustuxens/ catuns/ Templins ja

P. Johannexen Theologin Ilmestys

suuret tawarans/ v. 9. etc.

21:1 JA minä näin vden Taiwan ja vden maan: sillä endinen maa catois/ ja ei meri sillen ole.

21:2 Ja minä Johannes näin sen pyhän Caupungin/ vden Jerusalemin alasastuwan Taiwasta/ Jumalalda walmistetun/ nijncuin morsiamen caunistetun hänen miehellens.

21:3 Ja cuulin suuren änen istuimelda sanowan: Cadzo/ Jumalan maja ihmisten seas/ ja hän on asuwa heidän cansans/ ja he tulewat hänen Canssaxens/ ja idze Jumala heidän cansans/ on olewa heidän Jumalans.

21:4 Ja Jumala on pyhkiwä pois caicki kyynelet heidän silmistäns/ ja ei cuolemata pidä sillen oleman/ eikä parcuu/ eikä kipua pidä sillen oleman: sillä ne endiset poismenit.

21:5 Ja se joca istuimella istui/ sanoi: Cadzo/ minä udistan caicki. Ja hän sanoi minulle: Kirjoita: Sillä nämät sanat owat totiset ja wahwat.

21:6 Ja hän sanoi minulle: se on tehty. Minä olen A ja O/ Alcu ja Loppu: Minä annan janowan sijtä eläwän weden lähtestä andimexi.

21:7 Joca woitta/ hänen pitä caicki nämät perimän/ ja minä olen hänen Jumalans/ ja hänen pitä oleman minun Poican.

21:8 Mutta nijlle pelcureille ja uscottomille/ ja hirmuisille/ ja murhaille/ ja salawuoteisille/ ja welhoille/ ja epäjumalalisille/ ja caikille walehteljille/ pitä osa oleman sijnä järwesä/ joca tulesta ja tulikiwestä pala/ joca toinen cuolema on.

21:9 JA minun tygöni tuli nijstä seidzemestä Engelistä/ joilla oli ne seidzemen malja täynäns seidzemestä wijmeisestä widzauxesta/ ja hän puhui minun cansani/ sanoden: tule ja minä osotan sinulle morsiamen/ sen Caridzan emännän.

21:10 Ja hän wei minun Hengesä suurelle ja corkialle wuorelle/ ja osotti minulle sen suuren Caupungin/ pyhän Jerusalemin

alasastuwan Taiwasta/ Jumalalda.

21:11 Jolla oli Jumalan kirckaus. Ja sen walkeus oli caickein callimman kiwen muotoinen/ nijncuin kircas Jaspis.

21:12 Ja hänellä oli suuri ja corkia muuri/ jolla oli caxitoistakymmendä porttia/ ja porteisa caxitoistakymmendä Engelitä/ ja nimet kirjoitetut/ jotca owat cahdentoistakymmenen Israelin lasten sucucundain nimet.

21:13 Idäsä colmet porttia/ pohjaisesa colme porttia/ eteläsä colme porttia/ lännesä colme porttia:

21:14 Ja sen Caupungin muurilla oli caxitoistakymmendä perustusta/ ja nijsä Caridzan cahdentoistakymmenen Apostolin nimet.

21:15 Ja sillä/ cuin minun cansani puhui/ oli cullainen ruoco/ Caupungita mitataxens/ ja hänen portejans/ ja muurians.

21:16 Ja se Caupungi on pandu neliculmaisexi/ ja hänen pituudens on nijn suuri cuin myös hänen leweydens. Ja hän mittais sen Caupungin sillä cullaisella ruogolla/ caxitoistakymmendä tuhatta wacomitta. Ja hänen pituudens ja leweydens/ ja corkeudens owat yhtäläiset.

21:17 Ja hän mittais hänen muurins/ sata ja neljä wijdettäkymmendä kynnärätä ihmisen mitan jälkeen cuin Engellillä oli.

21:18 Ja sen muurin rakennus oli Jaspixesta/ ja idze Caupungi puhtasta cullasta/ puhtan clasin caltainen.

21:19 Ja sen Caupungin muurin perustuxet/ olit caickinaisilla calleilla kiwillä caunistetut: ensimäinen perustus oli Jaspis/ toinen Saphirus/ colmas Calcedonius/

21:20 Neljäs Smaragdus/ wijdes Sardonix/ cuudes Sardius/ seidzemes Chrysolitus/ cahdexas Berillus/ yhdexäs Topazius/ kymmenes Chrysoprasus/ yxitoistakymmenes Hyacinthus/ toinentoistakymmenes Ametystus.

21:21 Ja ne caxitoistakymmendä porttia olit

P. Johannexen Theologin Ilmestys

caxitoistakymmendä Pärlyä/ ja cukin portti oli yhdestä Pärlystä/ ja sen Caupungin catut olit aiwa cullasta/ nijncuin paistawaisesta clasista. 21:22 Ja en minä hänesä Templiä nähnyt/ sillä HERra Caickiwaldias Jumala on hänen Templins/ ja Caridza.

21:23 Ja ei se Caupungi tarwidze Auringota eikä Cuuta/ hänesäns walistaman/ sillä Jumalan kirckaus walista hänes/ ja hänen walkeudens on Caridza.

21:24 Ja ne pacanat jotca autuaxi tulewat/ pitä hänen walkeudesans waeldaman/ ja Cuningat maan päällä tuowat heidän cunnians sijhen.

21:25 Ja ei sen porttia suljeta päiwällä: sillä ei siellä yötä pidä oleman. Ja pacanain cunnia ja ylistys sinne tuodan.

21:26 Ja ei pidä hänehen mitän saastuttapa tuleman/ taicka sitä cuin cauhistuxen eli walhen saatta/ waan ne jotca Caridzan elämän Kirjasa kirjoitetut owat.

Vers.2. Uden Jerusalemin) Tällä Caupungilla ymmärretän Jumalan Seuracunda/ jongacaltaisen hänen tulewaises elämäs pitä oleman. v. 14. Cahdentoistakymmenen Apostolin nimet) Sillä P. Apostolit owat heidän opetuxellans Jumalan Seuracunnan perustanet/ nijncuin Pawali idzestäns sano/ 1. Cor.3:10. v. 17. Sata ja neljäwijdettäkymmendä kyynärätä) Tämä on muurin paxuus.

XXII. Lucu .

Wielä/ cuinga se Engeli osotti hänelle Caupungis elävän weden wirran/ ja sen tykönä elämän puun/ v. 1. Ja wijmeiseldä todisti hänelle näiden näkyen wahwudest/ v. 6. Cusa Johannes tahdoi rucoilla Engelitä: mutta hän kielsi sen/ v. 7. Ja kielsi sulkemast näitä ennustuxia: sillä nijden piti pian tapahtuman/ v. 10. Lupa sijtte Christuxen puolesta pian tahtowans tulla/ v. 12. Ja hänen

Seuracundans rucoile händä pian tuleman/ v. 17. ja 20. Johannes kieldä jotakin tähän lisämäst/ eli tästä Kirjast poisottamast/ v. 18. Ja päättä terwetyxellä/ v. 21.

22:1 JA hän osotti minulle puhtan elävän weden wirran/ selkiän nijncuin Chrystallin/ wuotawan Jumalan ja Caridzan istuimesta/ keskelle hänen catujans.

22:2 Ja molemmilla puolilla wirta seiso elämän puu/ joca candoi caxitoistakymmeniset hedelmät/ ja andoi hedelmäns cunakin Cuucaunna/ ja sen puun lehdet kelpaisit pacanoitten terweydexi.

22:3 Ja ei kirousta pidä sillen ensingän oleman/ waan Jumalan ja Caridzan istuin pitä hänes oleman/ ja hänen palwelians pitä händä palweleman.

22:4 Ja näkemän hänen caswons/ ja hänen nimensä pitä heidän odzisans oleman.

22:5 Ja ei enämbi yötä pidä oleman/ ei he myös tarwidze kyntilätä/ taicka Auringon walkeutta: Sillä HERra Jumala walaise heitä/ ja he hallidzewat ijancaickisest ijancaickiseen.

22:6 JA hän sanoi minulle: Nämät sanat owat wahwat ja totiset: Ja Jumala pyhäin Prophetain HERra/ on hänen Engelins lähettänyt/ osottaman palwelioillens/ mitkä pian tapahtuman pitä.

22:7 Ja cadzo/ minä tulen nopiast. Autuas on se/ joca kätke tämän Kirjan Prophetian sanat.

22:8 Ja minä olen se Johannes joca näitä cuulin ja näin: Ja cosca minä näitä cuulin ja näin/ langeisin minä Engelin jalcain eteen rucoileman/ sitä cuin minulle näitä osotti.

22:9 Ja hän sanoi minulle: cadzo/ ettes sitä tee: Sillä minä olen sinun cansapalwelias/ ja sinun weljeis Prophetain/ ja nijden jotca tämän Kirjan sanat kätkewät: cumarra Jumalata.

22:10 Ja hän sanoi minulle: Älä tämän Kirjan Prophetian sanoja lukidze: Sillä aica on läsnä.

22:11 Joca paha on/ hän olcon paha/ ja joca

P. Johannexen Theologin Ilmestys

saastainen on/ hän olcon saastainen: Mutta joca wanhurskas on/ hän olcon wielä hurscambi/ ja joca pyhä on/ hän olcon wielä pyhä.

22:12 Ja cadzo/ minä tulen pian/ ja minun palckan on minun cansani/ andaman cullengin nijncuin heidän työns owat.

22:13 Minä olen A ja O/ Alcu ja Loppu/ Ensimmäinen ja Wijmeinen.

22:14 Autuat owat ne/ jotca hänen käskyns pitävät/ että heidän woimans elämän puusa olis/ ja porteista Caupungijn menisit.

22:15 Sillä ulcona owat coirat ja welhot/ ja salawuoteiset/ ja murhajat/ ja epäjumalain palweliat/ ja caicki ne jotca walhetta racastawat ja tekewät.

22:16 Minä Jesus lähetin minun Engelini/ todistaman näitä teille Seuracunnisa: Minä olen Dawidin juuresta ja sugusta/ kircas Cointähti.

22:17 Ja Hengi ja morsian sanowat: Tule. Ja joca cuule/ se sanocan Tule. Joca jano/ se tulcan/ ja joca tahto/ se ottacan elämän

wettä/ andimexi.

22:18 Mutta minä todistan/ jocaidzelle cuin tämän Kirjan Prophetian sanoja cuulewa on: Jos jocu lisä nijhin/ nijn Jumala on panewa hänen päällens ne widzauzet cuin täsä Kirjasa kirjoitetut owat.

22:19 Ja jos jocu tämän Kirjan Prophetian sanoista poisotta/ nijn Jumala poisotta hänen osans elämän Kirjasta/ ja sijtä pyhästä Caupungista/ ja nijstä cuin täsä Kirjasa kirjoitetut owat.

22:20 Sen sano se joca tästä todistuxen canda/ Totisest/ minä tulen pian/ Amen/ Nijn tule HERra Jesu.

22:21 Meidän HERran Jesuxen Christuxen Armo olcon teidän caickein cansan/ Amen.

Vers.8. Langeisin minä rucoileman) Täsä me näemme/ ettei Jumalan P. Engelit tahdo/ että meidän pitä heitä rucoileman: paljo wähemmin edesmenneitä Pyhiä. Cadzo/ Supr. 19:10. v. 18. Jocu lisä nijhin) Cadzo Deut. 4:2. ja 12:32. P. Johannexen Ilmestyxen loppu.

Judithan Kirja

Esipuhe Judithan Kirjasta .

JOs jocu taidais totisista ja wagoista Historiaista osotta/ ne cuin täsä Kirjas kirjoitetan/ nijn tämä olis jalo ja callis Kirja: Mutta hän näky työläst sopiwan ajan ja Ramatun Historiain cansa/ joca on ollut suurin syy/ ettei hän ole nijn täydellisexi luettu/ eikä Ebreaan Bibliiaan ole kirjoitettu. Muutamat luulewat ettei se ole Historia/ mutta muutoin jalo/ pyhän ja hengellisen miehen teco/ joca on tahtonut kirjoitta ja osotta sen suuren onnen ja woiton/ cuin Jumala Judan Canssalle jocapaicas andoi caickia heidän wihollisians wastan. Nijncuin Salomo corkias weisusans morsiamesta weisa/ jolla hän ei ketän muuta ajattele cuin coco Israelin Canssa: ja nijncuin P. Johannes ilmestyskirjasans/ ja Daniel monda cuwa ja eläindä/ kirjoittawat: joilla ei he sencaltaisia ihmisiä/ mutta coco Christillist seuracunda ja waldacunda ymmärtäwät. Ja Christus idze puhu usiast mielelläns wertauxilla Evangeliumis; nijncuin hän taiwan waldacunnan wetä kymmenen Neidzen. Item / Cauppamiehen ja Pärlyn/ sinapin siemenen/ calamiehen ja nuotan/ paimenen ja lamban/ etc. werraxi. Cuitengin owat Isät wanhan aican saldinet tämän kirjan Christillises seuracunnas luetta ja pidettä/ sen suuren ja moninaisen hyödyllisen opin tähden/ joca täsä löytän/ erinomattain/ että täsä nijn jalost opetetan/ cuinga ihmisen pitä uscos lujast Jumalaan turwaman ja händä rucoileman/ cosca kiusaus ja waiwa ahdista. Jonga tähden myös Wijsauden Kirja/ joca Tyranneja cowast rangaise/ ja Jumalan laupiutta ylistä/ sängen jalost ja soweliast tätä seura/ jota myös tämäkin Kirja caunist opetta.

I. Lucu .

ARphaxad woimallinen Cuningas Medis/ v. 1. woitetan NebucadNezarilda Niniwen Cuningalda/ v. 5. NebucadNezar tule ylpiäxi/ ja tahto hallita Judalaisia ja ymbäriolewaisia maacundia/ v. 7. waan he cadzowat hänen ylö/ v. 11.

1:1 ARphaxadilla Medein Cuningalla oli monda maacunda ja Canssa: ja hän rakensi jalon ja suuren Caupungin/ jonga hän cudzui Ecbathanaxi.

1:2 Hänen muurins teki hän aiwan wuojon kiwistä/ seidzemenkymmendä kynärätä corkiaxi ja colmekymmendä kynärätä paxuxi.

1:3 Hän teki tornin sata kynärätä corkiaxi/ ja caxikymmendä kynärätä paxuxi/ neliculmaisexi: Ja Caupungin portit teki hän nijn corkiaxi cuin tornitkin.

1:4 Ja luotti idzens hänen suureen sotawäkeens ja woimaans.

1:5 MUtta NebucadNezar Assyrian Cuningas hallidzi sijnä suures Caupungis Niniwes/ ja sodei toisna toistakymmendenä wuotena hänen hallituxens ajalla/ Arphaxadia wastan.

1:6 Ja Canssa joca asui Euphratin/ Tygrin ja Hydaspes wirran tykönä/ autti händä/ ja löi hänen sillä suurella Raganin kedolla/ joca muinen Ariochin Elassarin Cuningan oli ollut.

1:7 Silloin tuli NebucadNezarin waldacunda woimallisexi/ ja hänen sydämens ylpiäxi.

1:8 Ja hän lähetti sanan caikille nijlle/ jotca asuwat Cicilias/ Damascus/ Libanonilla/ Carmelis ja Kedaris/ ja nijlle Galileas/ ja sillä suurella Esdrelomin kedolla.

1:9 Ja caikille nijlle jotca olit Samarias/ ja toisella puolella Jordanita/ haman Jerusalemin asti: ja coco Gesemin maalle/ haman Ethiopian wuoren asti.

Judithan kirja

1:10 Caickein nijden tygö lähetti
NebucadNezar Assyrian Cuningas
sanansaattajat.

1:11 Mutta he cadzoit ne caicki ylön/ ja annoit
sanansaattajat häpiällä cotia palaita.

1:12 Silloin wihastui Cuningas NebucadNezar
sangen cowin caickein nijden maacundain
päälle/ ja wannoi Cuningalisen istuimens ja
waldacundans cautta/ että hän caikille näille
maacunnille tahtoi costa.

II. Lucu .

*NEbucadNezar pitää neuwo caickein
Ruhtinastens ja woimallistens cansa/ v. 1. ja
lähettä Holofernexen hänen sotaruhtinans
paljolla Canssalla/ Cameleillä/ rualla/ cullalla
ja rahalla/ matcan/ v. 4. joca woitta caicki
maacunnat ja wahwat Caupungit/ hamast
Mesopotamiast Cicilian/ ja Joppen tygö/ ja
mene sjitte Damascuun/ v. 12.*

2:1 Colmandena toistakymmendenä
Cuningas NebucadNezarin wuotena/ toisna
colmattakymmendenä päiwänä/ ensimmäisellä
cuulla/ tuli päätetyxi NebucadNezarin
Assyrian Cuningan huonesa/ että hänen piti
costaman.

2:2 Ja hän cudzutti tygöns caicki
neuwonandajans/ Ruhtinans ja Päämiehens/
ja neuwo piti salaisest heidän cansans.

2:3 Ja ilmoitti heille cuinga hän oli aicoinut
caicki nämät maacunnat saatta hänen
waldacundans ala.

2:4 Cosca se heille caikille nijn kelpais: cudzui
Cuningas NebucadNezar hänen sotaruhtinans
Holofernexen/

2:5 Ja sanoi: mene caickia waldacundia
wastan/ jotca lännesä owat/ ja erinomattain
nijtä wastan/ jotca owat cadzonet ylön minun
sanani.

2:6 Ei sinun pidä yhtän waldacunda
säätämän/ mutta caicki wahwat Caupungit

pitä sinun minulle alammaisexi tekemän.

2:7 Nijn Holofernes cudzui cocon
sodanpäämiehet/ ja Assyrian sotawäen
Ruhtinat/ ja walmisti wäke sotaan/ nijncuin
Cuningas hänelle käsenyt oli/ sata ja
caxikymmendä tuhatta jalcamiestä/ ja
caxitoistakymmendä ambuwaista
hewoismiestä.

2:8 Ja andoi caiken sotawäen mennä edelläns/
epälucuiset Camelit/ ärettömän wiljan/ härjät
ja lambat/ hänen Canssallens.

2:9 Ja andoi tuoda caikest Syriast jywiä leirijns.

2:10 Mutta culda ja raha otti hän sangen paljo
myötäns/ Cuningan Camarista.

2:11 Ja meni matcan coco sotajoucon cansa/
waunuin/ radzasmiesten ja ambujitten cansa/
jotca peitit maan nijncuin heinäsiicat.

2:12 Sijttecuin hän oli waeldanut Assyrian
maan ären ylidzen/ tuli hän sen suuren Angen
wuoren tygö/ wasemalle puolelle Ciciliata/ ja
woitti caicki heidän kyläns ja wahwat
Caupungins.

2:13 Ja cukisti sen cuuluisan Caupungin
Melothin/ ja ryösti caiken wäen Tharsis: ja
Ismaelin lapset jotca corwes asuit lounan päin
Chellonin maasa.

2:14 Ja hän waeli Phrathin wirran ylidze/ ja
tuli Mesopotamiaan/ ja cukisti caicki corkiat
Caupungit cuin hän löysi/ Mamren ojasta
haman meren asti.

2:15 Ja woitti siellä Cicilian rajat/ Joppen
rajoihin asti/ jotca lounasta päin owat.

2:16 Ja wei myös Madianin lapset pois/ ja
ryösti caicki heidän tawarans: ja tappoi caicki
ne/ jotca olit händä wastan/ miecan terällä.

2:17 Sijtte meni hän alas Damascun maalle
elonaicana/ ja poltti caiken heidän elons/ ja
andoi hacata maahan caicki heidän puuns ja
wijnapuuns.

2:18 Ja coco maacunda pelkäis händä.

Judithan kirja

III. Lucu .

Holofernes woitta Mesopotamian/ Syrian/ Lybian ja Cicilian/ v. 1. ja otta heidän parhat nuorucaisens ja sotawäkens: josta caicki Canssa hämmästywät/ ja andawat idzens hänen alans/ v. 7. Mutta hän cukista heidän Caupungins ja lyö maahan heidän epäjumalans/ v. 11. ja mene Gabaan Edomerein tygö/ ja saatta heidän alans/ v. 14.

3:1 Silloin lähetit Cuningat ja Ruhtinat Syriast/ Mesopotamiast/ Syrian Sobalist/ Lybiast ja Ciliciast heidän sanansaattajans caikista Caupungeista ja maacunnista.

3:2 Jotca tulit Holofernexen tygö/ ja sanoit: käännä wihas pois meidän päädäm: sillä se on parembi/ että me palwelemma sitä suurta Cuningasta NebucadNezarita/ ja olemma sinulle cuuliaiset/ ja jäämme elämän/ kuin että me hucumme/ ja en me cuitengan mitän woita.

3:3 Caicki meidän Caupungim/ tawaram/ wuorem/ cuckulam/ peldom/ härkäm/ lambam/ wuohem/ hewoisem ja Camelim/ ja mitä meillä on.

3:4 Nijn myös meidän perhem owat caicki sinun/ tee nijden cansa mitäs tahdot.

3:5 Me myös ja meidän lapsen olemma sinun palwelias.

3:6 Tule meidän tygöm/ ja ole meidän armollinen Herram/ pidä meitä palwelianas nijncuins tahdot.

3:7 Nijn läxi Holofernes alas wuorelda caiken sotawäkens cansa/ ja woitti wahwat Caupungit ja coco maacunnan.

3:8 Ja otti siellä parhan wäen palweluxeens/ kuin hän heidän seastans löysi.

3:9 Josta caicki maacunnat suurest hämmästyit/ nijn että Ruhtinat ja ylimmäiset caikista Caupungeista/ ynnä Canssan cansa tulit händä watan.

3:10 Ja otit hänen watan Crantzeilla/

kyntelillä/ dantzilla/ trumbuilla ja huiluilla.
3:11 Ja ei cuitengan taitanet nijngän armo löytä:

3:12 Sillä hän cukisti heidän Caupungins/ ja hackais maahan heidän medzistöns.

3:13 Sillä NebucadNezar oli hänen käsenyt häwittä caicki jumalat maacunnista/ että caicki Canssa/ jotca Holofernes oli waatiwa alans/ pitäis hänen ainoana jumalana.

3:14 Cosca hän oli Syrian Sobalin/ Apamean ja Mesopotamian läpidze waeldanut/ tuli hän Edomerein tygö Gabaan maalle:

3:15 Ja woitti heidän Caupungins/ ja oli sijnä colmekymmendä päiwä/ sillä wälillä andoi hän caicki sotawäkens tulla cocon.

Vers.12. Nämät maacunnat owat ollet Judan maan wierellä/ ja waicka heillä oli tila oppia oikiata Jumalan palwelusta/ nijn he cuitengin owat epäjumalita palwellet/ sentähden saldi Jumala tulla rangaistuxen heidän päällens.

IV. Lucu .

ISraelille tule hämmästys: sillä he pelkäwät Holofernexen tekewän myös nijn Judalle/ Jerusalemille ja Templille/ v. 1. Mutta he warjelewat wuoret ja tiet Jerusalemita päin/ ja rucoilewat Jumalata/ v. 3. Papin Jojakimin sanan jälkeen/ v. 11.

4:1 COsca Israelin lapset/ jotca Judan maalla asuit/ sen cuulit/ pelkäisit he händä suurest.

4:2 Ja wapistus ja hämmästys oli heidän päällens tullut: sillä he pelkäisit hänen nijn tekewän Jerusalemille ja HERran Templille/ kuin hän muillekin Caupungeille/ ja heidän epäjumalains huoneille tehnyt oli.

4:3 Sentähden lähetit he coco Samarian maan ymbärins haman Jerihon asti/ ja wahwistit linnat wuorilla.

4:4 Ja teit muurit kyläins ymbärille/ ja toimitit heillens wilja sodan waraxi.

Judithan kirja

4:5 Ja Pappi Jojakim kirjoitti caickein tygö jotca asuit Esdrelomia päin/ se on/ sitä suurta keto päin Dothaimis.

4:6 Ja caickein nijden tygö joiden cautta wihollinen sai tulla/ että he warjelist cuckulat wuorilla/ Jerusalemita päin.

4:7 Ja Israelin lapset teit nijncuin Jojakim HERran Pappi heille oli käsenyt.

4:8 JA caicki Canssa huusi hartast HERran tygö/ ja nöyrytit heitäns/ he ja heidän waimons/ paastolla ja rucouxella.

4:9 Mutta Papit pugit säkit päällens/ ja lapset macaisit HERran Templin edes/ ja he peitit HERran Altarin säkillä.

4:10 Ja he huudit HERran Israelin Jumalan tygö yximielisest/ ettei heidän lapsens ja waimons wiedäis pois/ ja ettei heidän Caupungins häwitettäis/ ja Pyhäns saastutetais/ ja ettei he pacanoilda häwäistyxi tulis.

4:11 Ja Jojakim/ HERran ylimmäinen Pappi/ käwi ymbärins/ neuwoi coco Israelin Canssa/ ja sanoi:

4:12 Teidän pitä tietämän että HERra on teidän rucouxen cuulewa/ jos et te lacka paastomast ja rucoilemast HERran edes.

4:13 Ajatelcat Mosesta HERran palwelia/ joca ei miecalla/ mutta pyhällä rucouxella löi Amalechin/ joca luotti idzens hänen woimaans/ ja wäkeens ja sotajouckoons/ kilpeens/ waunuihins ja radzasmiehijns.

4:14 Nijn se myös pitä tapahtuman caikille Israelin wihollisille/ jos te nijn idzenne parata tahdotta cuin te nyt ruwennet oletta.

4:15 Tämän neuwon jälkeen rucoilit he HERra/ ja jäit HERran eteen:

4:16 Nijn että Papit käwit säkis/ ja pidit tuhca pääns päällä/ ja teit HERralle polttouhria.

4:17 Ja rucoilit caicki HERra caikest sydämest/ että hän tahdois edziä hänen Canssans Israeli.

Vers.12. Totinen parannus ja sydämelinen rucous/ on paras wälicappale hädäsä/ nijn

Moses woitti Amalechin rucouxella/ Exod. 17:11. Jehiskia myös rucoili Assyrialaisia wastan/ 4. Reg. 19:18.

V. Lucu .

Holofernes cuule Israelin idziäns warustawan/ wihastu ja kysy mikä Canssa tämä on/ v. 1. Achior wasta ja juttele coco heidän Historian hamast Abrahamist/ v. 5. cuinga he läxit Egyptist/ cuinga taiwan Jumala autti heitä/ että he sait Canaan maan/ ja taas rangais heitä cosca he syndiä teit/ v. 10. Mutta Holofernexen palweliat pitävät NebucadNezarin ylimmäisnä jumalana/ ja uhcawat Achioria ja Judalaisia/ v. 26.

5:1 JA se sanottin Holofernexelle Assyrian sodanpäämiehelle/ että Israelin lapset warustit idzens/ ja tahdoit idzens warjella/ ja cuinga he olit ottanet waarin cuckuloista mäjillä.

5:2 Silloin julmistui Holofernes/ ja cudzui caicki Moabiterein ja Ammoniterein ylimmäiset ja Päämiehet/ ja sanoi heille:

5:3 Sanocat/ mikä Canssa se on/ joca wuorilla asu? Cutca heidän suuret Caupungins owat/ mitä he woiwat/ ja mitkä heidän sotawäkens ja Cuningans owat?

5:4 Että he ainoastans muista idäisellä maalla cadzowat meitä ylon/ ja ei ole tullet meitä wastan/ ottaman meitä wastan rauhalla.

5:5 Silloin wastais Achior caickein Ammonin lasten Päämies/ ja sanoi: minun Herran/ jos sinä tahdot mielelläs cuulla/ nijn minä sanon sinulle totuuden/ mikä Canssa wuorilla asu/ ja en minä tahdo walhetella sinun edesäs.

5:6 Tämä Canssa on Chaldeast tullut: Ja on ensist asunut Mesopotamias/ ettei he tahtonet seurata heidän Isäins jumalita Chaldeas.

5:7 Sentähden hyljäisit he heidän Isäins säädyt/ joilla paljo jumalita oli/

Judithan kirja

5:8 että he palwelisit yhtä ainoata taiwan Jumalata/ joca heidän käski mennä siellä pois/ ja asua Haranis.

5:9 Cosca caikisa nijsä maacunnis callis aica oli/ waelsit he alas Egyptin maalle/ siellä owat he paljoxi tullet neljäs sadas ajastajas/ ettei heitä taittu luke.

5:10 Mutta cosca Egyptin Cuningas waiwais heitä sawen candamisella ja tijlein tegolla/ raketta hänen Caupungitans. Huusit he heidän HERrans tygö/ joca löi Egyptin moninaisilla widzauksilla.

5:11 Cosca Egyptiläiset olit ajanet pois heidän tyköns/ ja waiwa lackais heistä/ ja he tahdoit heitä taas rasitta ja wiedä orjuteen jäl lens.

5:12 Awais taiwan Jumala meren/ nijn että wedet cahden puolen seisoit nijncuin muurit/ ja he käwit cuiwin jalwoin meren pohjas ja pääsit pois.

5:13 Mutta cosca Egyptiläiset kijrutit heidän peräns coco jouckons cansa/ tulit he caicki upotetuxi mereen/ nijn ettei yxikän jäänyt/ joca sen muille olis ilmoittanut.

5:14 Ja cosca tämä Canssa tuli punaisesta merestä/ sioitit he idzens Sinain wuoren corpeen/ josa ei yxikän ihminen ennen asua eli elä taitanut.

5:15 Siellä tuli haikia wesi makiaxi/ nijn että he sait juoda/ ja he sait leipä taiwast neljäkymmendä ajastaica.

5:16 Ja cuhunga he menit ilman joudzita/ nuolita/ kilwitä ja miecata/ siellä soti Jumala heidän edestäns/ ja he sait woiton.

5:17 Ja ei yxikän tainnut tätä Canssa wahingoitta: mutta ainoastans silloin/ cosca he luowuit heidän HERrans Jumalans käskyistä:

5:18 Sillä nijn usein cuin he rucoilit muita cuin heidän Jumalatans/ nijn he lyötin ja wietin pois häpiällä.

5:19 Mutta nijn usein cuin he caduit/ että he heidän Jumalans käskyistä poikennet olit/ andoi taiwan Jumala heille taas woiton heidän

wihollisians wastan.

5:20 Sentähden häwitit he Cananerein Cuningat/ Jebuserit/ Phereserit/ Hetherit/ Hewerit/ Amorrerit/ ja caicki woimalliset Hes bonis/ ja otit heidän maans ja Caupungins.

5:21 Ja he menestyit nijncauwan cuin ei he syndiä tehnet heidän Jumalatans wastan: sillä heidän Jumalans wiha wääryttä.

5:22 He owat myös usein ennen tätä aica ollet ajetut pois monelda Canssaldä/ ja wiedyt pois wieralle maalle/ että he olit poikennet sijtä käskystä/ jonga Jumala heille oli andanut/ että heidän piti sijnä waeldaman.

5:23 Mutta he owat äsken tullet sijtä wiheljäisydestä/ josa he ollet olit/ sijttecuin he olit kääändänet idzens HERran heidän Jumalans tygö/ ja nijn owat asettanet idzens tälle wuorelle: ja asuwat Jerusalemis/ josa heidän Pyhäns on.

5:24 Sentähden/ minun Herran/ anna kysellä/ jos tämä Canssa on syndi tehnyt Jumalatans wastan/ nijn me menemmä sinne ylös/ ja heidän Jumalans anda totisest heitä sinun käsijs/ nijn että sinä heitä saat waatia.

5:25 Mutta jos ei he ole syndiä tehnet heidän Jumalatans wastan/ nijn en me woi mitän heitä wastan: sillä heidän Jumalans warjele heidän/ ja me tulemma häpiään caikesa maasa.

5:26 COSca Achior näitä sanonut oli/ tulit caicki Holofernexen Päämiehet wihaisexi/ ja ajettelit händä tappa/ ja sanoit toinen toisellens:

5:27 Cuca tämä on/ joca sitä sano tohti/ että Israelin lapset taitawat warjella idzens Cuningas NebucadNezarita ja hänen sotajouckons wastan? Eikö he caicki ole alastomat/ ja ei yxikän ole sotamies?

5:28 Mutta että Achior näkis hänen walhetellexi/ nijn käykämme sinne ylös/ ja cosca me heidän parhan wäkens käsitämme/ nijn me annam Achiorin ynnä heidän cansans pistä läpidzen/ että caicki Canssa ymmärräis

Judithan kirja

NebucadNezarin olewan Jumalan/ ja ei yhdengän muun.

Vers.23. äsken tullet) Cahdesti tulit Israelin lapset wiedyxi pois ennen Christuxen aica: ensist Salmanasserilda/ joca woitti Samarian/ ja wei Israelin Assyriaan/ nämät ei tullet tacaperin/ mutta toiset tulit heidän siaans/ jotca asuit Samarias/ 4. Reg. 17:6. Toisen kerran voitettin Jerusalem NebucadNezarilda/ ja Canssa wietin Babelin fangeuteen/ josa he olit 70. ajastaica/ 4. Reg. 25. 2. Par. 36.

VI. Lucu .

HOfernes wihastu suurest Achiorin päälle/ ja jättä hänen sidottuna Israeliterein käsijn/ v. 1. cosca hän tule Betuliaan/ sano hän heille caicki Holofernexen sanat ja aicoimisen/ v. 10. mutta Canssa itke/ ja rucoile HERra/ v. 14.

6:1 Silloin julmistui Holofernes Achiorin päälle/ ja sanoi:
6:2 Cuinga sinä rohkot ennusta/ että Israelin Canssalla on warjelu heidän Jumalaldans? cosca me nyt lyömme heidän nijncuin yhden miehen/ pitä sinun näkemän/ ettei yhtän muuta Jumalata ole paidzi NebucadNezarita.
6:3 Ja päälisexi pitä myös sinungin Assyrian miecalla pistettämän läpidze/ ja coco Israelin pitä sinun cansas huckuman.
6:4 Nijns saat ymmärtä/ että NebucadNezar caiken mailman Herra on/ cosca sinä minun miecallani pistetän läpidze/ ja macat Israelin lyötyin cansa cuolluna/ ja sinun täyty cuolla ja huckua.
6:5 Mutta jos sinä luulet/ että sinun ennustuxes on tosi/ nijn et sinä tarwidze hämmästyä eli walistua.
6:6 Nijncuin heille käy/ nijn pitä myös sinulle käymän: sillä minä lähetän nyt sinun heille/ että minä rangaisisin sinua ynnä heidän

cansans.

6:7 Nijn käski Holofernes palwelians Achiorin otta kijnni/ ja wiedä Betuliaan Israelin lasten käsijn. Ja Holofernexen palweliat otit hänen kijnni.

6:8 Ja cosca he tulit kedon ylidze/ wuoren tygö/ menit ambujat heitä wastan.

6:9 Silloin poickeisit he wuoren siwulle/ ja sidoit Achiorin käsist ja jalgoist puuhun/ sysäisit maahan ja jätit hänen rippuman/ ja menit Herrans tygö jällens.

6:10 Mutta Israelin lapset tulit alas Betuliasta hänen tygöns/ ja päästit hänen wallallens/ ja weit hänen Betuliaan/ ja asetit hänen Canssan keskelle/ ja kyselit häneldä/ cuinga hänen cansans mendy oli/ ja mingätähden Assyrialaiset olit hänen hirttänet.

6:11 Silloin olit Caupungin Päämiehet/ Ozia Michan poica/ Simeonin sugusta/ ja Charmi/ joca myös Othonielixi cudzuttin.

6:12 Achior sanoi wanhinden ja caiken Canssan edes/ caicki mitä Holofernes hänelle kysynyt/ ja hän hänelle wastannut oli/ ja cuinga Holofernexen wäki sijtä wastauxest tahdoit hänen tappa.

6:13 Mutta Holofernes oli käskenyt hänen anda Israelin lasten käsijn/ että cosca hän Israelin lapset sais lyödyxi/ rangaisis ja surmais hän myös hänen/ nimittäin/ Achiorin/ että hän oli sanonut: taiwan Jumala on heidän warjeluxens.

6:14 Cosca Achior caickia näitä puhunut oli/ langeis caicki Canssa caswoillens/ rucoilit HERra ja itkit yhten suuhun.

6:15 Ja rucoilit yximielisest HERra/ ja sanoit: HERra taiwan ja maan Jumala/ cadzo heidän ylpeyttäns/ ja meidän wiheljäisyttäm/ ja cadzo armollisest sinun pyhiäs/ ja osota ettes nijtä hyljä/ jotca toiwowat sinun päälles/ ja että sinä cukistat ne maahan/ jotca idzeens ja heidän wäkeens luottawat.

6:16 Ja nijn he itkit ja rucoilit caiken sen päiwän/ ja lohduit Achiorita/ ja sanoit:

Judithan kirja

6:17 Meidän Isäim Jumala/ jonga woima sinä ylistänyt olet/ on sinulle nijn costawa/ ettei he saa iloita sinusta/ mutta sinä saat nähdä cuinga he lyödyxi ja maahan caatuxi tulewat.

6:18 Ja cosca HERra meidän Jumalam pelasta meidän/ nijn olcon Jumala sinun cansas meidän seasam/ ja jos sinä tahdot/ nijn sinä saat caickein sinun omaistes cansa asua meidän seasam.

6:19 COsca nyt Canssa toinen toisestans ercanit/ otti Ozia hänen cansans huonesens/ ja walmisti suuren ehtolisen:

6:20 Ja cudzui tygöns caicki wanhimmat/ ja wirwotit idzens/ että he cauwan olit ennen paastonnet.

6:21 Nijn Canssa taas cudzuttin cocon/ ja he rucoilit apua Israelin Jumalalda/ heidän cocouxisans caiken yösen.

Vers.4. Mailman Herra) Turhan cunnian pyyndö on epäjumalan palweluxen alcu/ joca myös on juuri caicken pahuteen/ Sap. 14:27. ja siihen wijmein joutu/ että he rupewat Tyranneja ja jumalattomia ihmisiä jumalalans pitämän.

VII. Lucu .

Holofernes mene Betulian eteen/ ja pijrittä sen/ v. 1. socaise heidän wesilähtens caikilda haaroilda/ v. 6. cosca wesi rupe puuttuman/ ja suuri hätä on Caupungis/ tahtowat he anda Caupungin wihollisille/ v. 11. Mutta Ozia lohduutta heitä/ ja kärke heidän wielä odotta wijsi päiwä/ v. 22.

7:1 TOisna päiwänä käski Holofernes sotawäkens olla walmisna Betuliata wastan.

7:2 Ja hänellä oli sata ja caxikymmendä tuhatta jalcamiestä/ ja caxitoistakymmendä tuhatta hewoismiestä: paidzi sitä joucko cuin hän oli ottanut joca Caupungista/ cusa hän jongun maacunnan saanut oli.

7:3 Tämä sotajoucko walmisti idzens Israelin lapsia wastan/ ja sioitti idzens wuorelle/ Dothaimin cohdalle/ aina Belmast haman Chelmonin asti/ joca on Esdrelomin cohdalla.

7:4 Cosca Israelin lapset näit Assyrian Canssan paljouden/ langeisit he maahan/ ja prijscotit tuhca pääns päälle/ ja rucoilit caicki yximielisest/ että Israelin Jumala tahdois näyttä laupiudens Canssallens.

7:5 Ja he warustit idzens aseinsens/ ja pidit waarin wuorten cuckuloist/ ja warjelit nijtä yöt ja päiwät.

7:6 Mutta cosca Holofernes waelsi sijtä ymbärins/ ymmärsi hän että ulcoisella puolella Caupungita oli caiwo/ joca toreilla Caupungijn johdatettu oli/ nämät torit andoi hän poicki hacata.

7:7 Ja waicka ei wähät caiwot ollet caucana muurista/ joista he sala wettä toit/ nijn nijsä oli tuskin nijn paljo cuin he idzens wirwotta taisit.

7:8 Sentähden tulit Ammoniterit ja Moabiterit Holofernexen tygö/ ja sanoit: ei Israelin lapset tohdi warjella idzens meitä wastan/ mutta owat wuorilla ja cuckuloilla/ joisa he rauhas owat.

7:9 Sentähden anna warjelda caiwot/ ettei he sais wettä/ nijn täyty heidän cuolla miecata/ eli hätä waati heidän andaman Caupungin/ jonga he luulewat woittamattoman olewan/ että se on wuorilla.

7:10 Tämä neuwo kelpais Holofernexelle ja hänen sotawäellens/ ja asetit sata miestä joca caiwon tygö.

7:11 COsca he caxikymmendä päiwä olit caiwo wartioinnet/ ja Betulias ei ollut enä wettä/ ei caiwois eikä mualla/ nijn ettei he yhtän päiwä sillen idzens tainnet wirwotta/ ja heidän täydyi jocapäiwä mitata wettä Canssalle.

7:12 Silloin tulit miehet ja waimot/ nuoret ja wanhat Ozian tygö/ ja wanhimmat walitit/ ja sanoit:

Judithan kirja

7:13 Jumala olcon teidän ja meidän waihellam Duomari/ että te saatatte meidän sencaltaiseen hätään/ ettet te anna meidän tehdä rauha Assyrialisten cansa.

7:14 Että Jumala on meitä cuitengin tahtonut anda heidän käsijns/ ja ei meillä ole yhtän apua/ mutta täyty näändyä janoon heidän silmäins edes/ ja huckua surkiast.

7:15 Sentähden Canssa cudzucat cocon/ että me annaisim idzem Holofernexen halduun:

7:16 Sillä se on parembi että me annamme meidän ja pääsemme hengijn cunnioittain Jumalata/ cuin että me hucumme/ ja tulemme caikelle mailmalle häpiäxi/ ja täyty nähdä että meidän waimom ja lapsem surkiast meidän silmäim edes cuoleman pitä.

7:17 Me todistamme tänäpäni taiwan ja maan ja meidän Isäim Jumalan edes/ joca meitä rangaise meidän syndeim tähden/ että me olemma rucoillet teitä andaman Holofernexelle Caupungita/ etten me äkist cuolis miecalla/ ja ettem me caicki näändyis janosta.

7:18 Silloin oli suuri itcu ja walitus caikella Canssalla/ muutammat seisoit cauwan ja huusit Jumalan tygö/ ja sanoit:

7:19 Me olemma syndiä tehnet ynnä meidän Isäim cansa/ me olemma wäärin tehnet ja ollet jumalattomat.

7:20 Mutta sinä olet laupias/ sentähden ole meille armollinen/ ja rangaise idze meitä/ ja että me sinun tunnustamme/ nijn älä meitä hyljä pacanain käsijn/ jotca ei sinua tunne.

7:21 Ettei he kerscais/ sanoden: cusast nyt on heidän Jumalans.

7:22 COsca he cauwan huutanet ja itkenet olit/ ja jo jotakin jällens waickenit:

7:23 Nousi Ozia/ itki ja sanoi: hywät weljet/ olcat cuitengin kärsiwäiset/ ja odottacam wielä wijsi päiwä Jumalan apua.

7:24 Jos hän tahto meille armon osotta/ ja hänen nimens cuuluisaxi tehdä.

7:25 Jos ei meitä näinä wijtenä päiwänä

auteta/ nijn me teemme nijncuin te anonet oletta.

VIII. Lucu .

Judith yxi leski Betulias cuule nämät/ v. 1. ja lähettä Caupungin wanhinden tygö/ ja nuhtele heitä/ että he panit Jumalalle ajan ja määrän/ v. 9. neuwo heitä nöyryttämän idzens HERran edes/ ja rucoileman händä/ ja nijn lohduuttaman Canssa pyhist ihmisist/ v. 16. ja anda tietä/ että hän tahto mennä wihollisten tygö/ ja anda idzens weljeins edestä hengen waaraan/ v. 28.

8:1 Tämä tuli Judithan eteen/ joca leski oli/ Merarin tytär/ Uzin pojan/ Josephin pojan/ Ozian pojan/ Elain pojan/ Jamnorin pojan/ Gedeonin pojan/ Raphaimin pojan/ Achitobin pojan/ Malchian pojan/ Enanin pojan/ Nathanian pojan Sealthielin pojan/ Simeonin pojan.

8:2 Ja hänen miehens nimi oli ollut Manasse/ joca elonaicaca cuollut oli:

8:3 Sillä cosca hän oli kedolla työwäen tykönä/ tuli hän heldestä sairaxi/ ja cuoli Betulias omas Caupungisans/ ja haudattin Isäins cansa.

8:4 Hän jätti Judithan jälkensä/ joca colme ajastaica oli leskenä ollut/ ja cuusi cuucautta.

8:5 Ja oli tehnyt hänen huonens päälle erinomaisen Camarin/ josa hän pijcoinens oleskeli.

8:6 Ja oli puetettu säckijn/ ja paastois jocapäiwä paidzi Sabbathia/ vttä cuuta/ ja muita Israelin huonen juhlia.

8:7 Ja hän oli ihana ja ricas/ ja hänellä oli paljo palcollisia/ ja tarhat täynäns härkiä ja lambaita.

8:8 Ja hänestä puhui jocainen hywin/ että hän pelkäis Jumalata/ ja ei yxikän tietänyt hänestä mitän pahutta sano.

8:9 Cosca tämä Judith cuuli/ että Ozia oli

Judithan kirja

luwannut anda Caupungin wijden päiwän perästä Assyrialaisille: lähetti hän wanhinden/ Cambrin ja Carmin perän.

8:10 Ja cosca he tulit hänen tygöns/ sanoi hän heille: mikä se pitä oleman että/ Ozia on luwannut anda Caupungin Assyrialaisille/ jos ei meitä wijdes päiwäs auteta.

8:11 Mitkä te oletta/ että te kiusatte Jumala?

8:12 Ei nijn sowi armo kerjätä/ mutta pikemmin wiha ja waino.

8:13 Tahdattaco te asetta HERralle ajan ja päiwän teidän mielen jälkeen/ cosca hänen pitäis auttaman?

8:14 Cuitengin on HERra kärsiwäinen/ sentähden pitä meidän sitä catuman/ ja edzimän armo kyyneleillä.

8:15 Sillä ei Jumala wihastu nijncuin jocu ihminen/ ettei hän idzens anna lepyttä.

8:16 Sentähden pitä meidän nöyryttämän idziäm/ sydämest/ ja händä palweleman.

8:17 Ja meidän pitä itkein händä rucoileman/ että hän suosions peräst tahdois osotta meille laupiuden. Ja nijncuin meidän nyt täyty murhetti heidän ylpeydens tähden: että me tämän surun jälkeen taas iloidzisim.

8:18 Etten me meidän Isäim syndiä ole seurannet/ jotca heidän Jumalans hyljäisit/ ja palwelit wieraita jumalita. J

8:19 ongatähden he heidän wihollisillens annettin/ lyötin/ fangittin ja häwäistin/ mutta en me tunne muuta jumalata/ cuin hänen ainoan.

8:20 Ja tahdomme nöyrydellä toiwo häneldä apua ja lohduitusta/ nijn HERra meidän Jumalam wapahta meidän werem meidän wihollisildam/ ja sorta ja häpiään saatta caicki pacanat/ jotca meitä wainowat.

8:21 JA te rackat weljet/ jotca wanhimmat oletta/ lohduccat Canssa puheillan/ ajatteleman cuinga meidän Isäm myös kiusattin/ että heitä coetellaisin/ jos he palwelisit Jumalata sydämestäns.

8:22 Muistuttacat heille/ cuinga meidän Isäm

Abraham monella tawalla coeteldin/ ja tuli Jumalan ystäwäxi/ sijtte cuin hän moninaisella ahdistuxella coeteldu oli.

8:23 Nijn on myös Isaac/ Jacob/ Moses/ ja caicki jotca Jumalalle owat otolliset ollet/ pysynet wahwana/ ja owat monda murhetta woittanet.

8:24 Mutta muut jotca ei tahtonet otta murhetta wastan Jumalan pelgosa/ mutta owat kärsimättömydest nurisnet Jumalata wastan/ ja pilcannet.

8:25 Ne cadotettin turmelialda ja kärmeildä.

8:26 Älkäm sentähden olco kärsimättömät täsä waiwas.

8:27 Mutta tunnustacamme/ että tämä rangaistus on Jumalalda paljo wähembi cuin meidän syndim owat/ ja uscocam/ että meitä curitetan nijncuin hänen palwelioitans parannuxeen/ ja ei codotuxeen.

8:28 SIjhen wastais Ozia/ ja wanhimmat: se on caicki tosi cuin sinä sanonut olet/ ja sinun sanoisas ei ole mitän wilppi/

8:29 Rucoile sentähden meidän edestän HERra: sillä sinä olet pyhä ja jumalinen waimo.

8:30 Ja Judith sanoi: että te luuletta sen olewan Jumalalda/ cuin minä sanonut olen:

8:31 Nijn coetelcat nyt/ jos se/ jota minä olen aicoinut tehdä/ on Jumalalda/ että Jumala andais sen menestyä.

8:32 Olcat tämä yö portin tykönä/ cosca minä menen sijtä ulos pijcoineni/ ja rucoilcat että HERra näinä wijtenä päiwänä/ cuin te sanonet oletta/ tahdois lohduitta hänen Canssans Israeli.

8:33 Mutta mitä minä aicoinut olen/ nijn ei teidän pidä sitä tutkiman/ waan rucoilcat ainoastans minun edestäni HERra meidän Jumalata/ siihenasti cuin minä ilmoitan teille mitä teidän pitä tekemän.

8:34 Ja Ozia/ Judan Försti/ sanoi hänelle: mene rauhaan/ HERra olcon sinun cansas/ ja costacon meidän tähtem wihollisille. Ja nijn he läxit pois hänen tyköns.

Judithan kirja

IX. Lucu .

Judith rucoile että Jumala tahdois lyödä Assyrialaiset/ nijncuin hän muinen löi Sichimiterit/ v. 1. ja Egyptiläiset/ v. 6. että hän annais myös hänelle rohkeutta hänen aicoimisesans/ v. 14. Että Jumalan palwelus pysyis woimasans/ ja Jumalan nimi ainoastans ylistettäisin/ v. 19.

9:1 Sijtte meni Judith Camarijns/ ja puetti idzens säckijn/ ja prijscotti tuhca pääns päälle/ ja langeis HERran eteen/ huusi händä/ ja sanoi:

9:2 HERra minun Isäni Simeonin Jumala/ joca annoit hänelle miecan/ rangaista pacanoita/ jotca neidzeitä häväisit ja häpiään saatit.

9:3 Ja annoit fangita heidän waimons ja tyttärens/ ja ryöstäytit heitä sinun palweliais cautta/ jotca sinun kijwaukses palawat olit.

9:4 Auta minua köyhä leske/ HERra minun Jumalan: sillä caicki apu joca muinen ja sijtte jocus on tapahtunut/ on sinulda tullut/ ja mitä sinä tahdot/ sen pitä tapahtuman.

9:5 Sillä jos sinä autta tahdot/ nijn ei se taida olla puuttuwainen/ ja sinä tiedät hywin/ cuinga wihollisia pitä rangaistaman.

9:6 Cadzo Assyrialisten sotajoucko/ nijncuins muinen Egyptiläisten sotajoucko cadzoit/ cosca he sinun palwelioitas ajoit taca suurella joucolla/ ja luotit heitäns waunuihins/ radzasmiehins/ ja paljoon wäkeens.

9:7 Mutta cosca sinä cadzoit heidän päällens/ nijn he tulit epäilewäisxi.

9:8 Ja sywyys kiruhti heidän ylidzens/ ja wedet upotit heidän.

9:9 Nijn myös nyt näillekin tapahtucon/ HERra/ jotca idzens luottawat heidän wäkeens/ waunuihins/ keihäisins ja joudzijns.

9:10 Ja ei tunne sinua/ eikä muista/ että sinä HERra meidän Jumalam/ olet se joca sodat asetat algusta/ ja sinä cudzutan oikialla toimella HERraxi.

9:11 Ojenna käsiwartes nijncuin endisinä aicoina/ ja lyö wihollisia sinun woimallas/ että he sinun wihahas huckuisit/ jotca kehuwat että he tahtowat sinun Pyhäcukista/ ja rijwata sinun nimes Tabernaclin/ ja lupawat miecallans lyödä maahan sinun Altaris.

9:12 Rangaise heidän ylpeydens omalla miecallans.

9:13 Että hän omain silmäins cautta käsitettäisin/ cosca hän cadzo minun päälleni/ ja nijn minun suloisten sanaini cautta wietellyxi tulis.

9:14 Anna minulle rohkeus/ etten minä händä eli hänen wäkens hämmästyis/ mutta että minä hänen cukistaisin.

9:15 Se on sinun nimelles cunniaxi/ että waimo on caatanut hänen maahan.

9:16 Sillä sinä HERra taidat ilman wäen paljoutta anda woiton/ ja ei ole sinun halua hewoisten wäkewyteen/ ei myös ylpiät ole coscan sinulle otolliset ollet: mutta sinulle owat aina otolliset radollisten ja nöyräin rucouxet.

9:17 O HERra taiwan Jumala/ wetten luoja ja caickein luotuin HERra/ cuule minun köyhän rucouxen/ joca ainoastans minuni sinun laupiutes luotan.

9:18 Ajattele sinun lijtos HERra/ ja anna minun suuhuni sanat/ mitä minun puhuman ja ajatteleman pitä/ anna minulle siihen onni.

9:19 Että sinun huones pysyis/ ja caicki pacanat ymmärräisit sinun Jumalaxi/ ja ei yhtäkän muuta/ waan sinun ainoan.

Vers.2. Annoit hänelle miecan) Tämän Simeonin tecoja nuhtele Pyhä Hengi sangen cowin Patriarchan Jacobin cautta/ Gen. 34:30. cap. 49:5. Mutta että Hemorin poica/ joca Dinan häwäis/ tapettin/ ynnä hänen Isäns ja monen muun cansa/ sen on Jumala nijn andanut tapahtua/ että hän tahdoi osotta hänen angaran wihans syndiä wastan.

Judithan kirja

X. Lucu .

*Judith riisu pois leskiwaattens/ ja anda
pijcallens wijna/ öljy ja ruoca lauckun/ ja
mene hänen cansans ulos Caupungin
portista/ v. 1. Amulla tule hän Assyrialisten
wartiain tygö/ v. 11. jotca hänen wiewät
Holofernexen majaan/ joca sangen callis on/
v. 17.*

10:1 COsca hän rucoilemast lacannut oli/
nousi hän ja cudzui pijcans:

10:2 Ja meni huonesen alas/ ja rijsui säkin/ ja
pani pois leskiwaattens.

10:3 Ja pesi idzens ja woiteli calleilla wesillä/
ja palmicoidzi hiuxens/ ja pani pääljnan
pähäns/ ja otti caunit waattet päällens/ ja
caunisti idzens odzarihmoilla ja sepeleillä/ ja
puki päällens caicki hänen caunistuxens.

10:4 Ja HERra andoi hänelle armon/ että hän
oli sangen ihana nähdä: sillä ei hän
caunistanut idzens hecumasta/ mutta
Jumalan cunniaxi.

10:5 Ja hän andoi pijcallens wijnaleilin ja
öljyastian/ ja laucun josa oli ficunoita/ jauhoja
ja leipiä/ joita hänen syömän piti/ ja hän meni
matcan.

10:6 Ja hän löysi portin tykö Ozian ja
wanhimmat jotca händä odotit/ nijncuin
määrätty oli.

10:7 Ja he ihmettelit hänen cauneuttans.

10:8 Mutta ei he kysynet mitä hän aicoinut
oli/ waan päästit hänen ulos/ ja sanoit:
meidän Isäim Jumala andacon sinulle armons/
ja sinun aicoimises menestyä/ että Israel
iloidzis sinusta/ ja sinun nimes tulis luetuxi
pyhain secaa.

10:9 Ja caicki jotca signä olit/ sanoit: Amen/
Amen.

10:10 Mutta Judith rucoili/ ja meni matcans
hänen pijcans cansa.

10:11 Ja cosca hän warahin amulla meni alas
wuorelda/ cohtaisit händä Assyrialisten

wartiat/ ja carcaisit hänen päällens/ ja kysyit
hänelle/ custa hän oli tullut/ ja cunga hän
tahdoi mennä:

10:12 Hän wastais: minä olen Hebrealainen
waimo/ ja olen heidän tyköns paennut: sillä
minä tiedän heidän tulewan teidän käsijn.

10:13 Että he owat cadzonet teitä ylön/ ja ei
tahdo armo edziä/ ja idzens mielelläns anda.

Sentähden olen minä aicoinut tulla Förstin
Holofernexen eteen/ että minä ilmoitaisin
hänelle heidän salaudens/ ja sanoisin hänelle/
cunga huokiast hän heidän taidais woitta/
nijn ettei hän yhtän miestä tarwidze sijnä
hucata.

10:14 Cosca he nijn puhuit/ cadzoit he hänen
päällens/ ja ihmettelit sangen suurest/ että
hän oli nijn ihana/ ja sanoit:

10:15 Se sinua kyllä auttawa on/ että sen
neuwon löytänyt olet/ tullaxes meidän herram
tygö.

10:16 Sillä cosca sinä tulet hänen eteens/ nijn
on hän sinulle armollinen/ ja sinä olet sangen
sydämeest hänelle otollinen.

10:17 Ja he weit hänen Holofernexen majaan/
ja sanoit hänest hänelle: ja cosca hän tuli
hänen eteens/ syttyi hän händä wastan.

10:18 Ja hänen palwelians sanoit toinen
toisellens: Hebrean Canssa ei ole suingan
ylöncadzottapa/ josa nijn ihanat waimot
owat/ engöst me sencaltaisten ihanaisten
waimoin tähden sotis?

10:19 Cosca Judith näki Holofernexen istuwan
teldans alla/ joca caunist cudottu oli/
purpurast ja cullast/ Smaragdilla ja monella
callilla kiwellä caunistettu:

10:20 Langeis hän hänen eteens maahan/ ja
cumarsi händä: ja Holofernes käski hänen
nosta.

*Vers.12. Hän wastais) Nijn owat ne pyhät
toisinans Jumalan ja hänen seuracundans
wiholliset pettänet/ ja se on luwallinen/
ainoastans ettei jocu puhu eli tee hänen*

Judithan kirja

uscons ja oma tundons wastan/ eli walans ja lupaustans wastan.

XI. Lucu .

Judith ylistä Holofernexen ja NebucadNezarin walda/ ja hywä hallitusta/ v. 1. ja sano hänelle mingäcaltaisen hädän ja wapistuxen alla Judalaiset olit/ että he Jumalan wihoittanet olit/ v. 8. ilmoitta hänens olewan Jumalalda lähetetyn/ että hänen pitä julistaman heidän cadotuxens/ v. 13. tämä kelpa Holofernexelle ja Assyrialaisille sangen hywin/ v. 18.

11:1 JA Holofernes sanoi hänelle: ole hywäs turwas ja älä pelkä: sillä en minä ikänäns ole kellengän wahingota tehnyt/ joca idzens Cuningas NebucadNezarin ala mielelläns andanut on.

11:2 Ja jos ei sinun Canssas olis cadzonut minua ylön/ nijn en minä coscan yhtäkän asetta heitä wastan ylöndänyt olis.

11:3 Sano sijs/ mingätähden sinä olet heidän tyköns paennut ja tullut minun tygöni?

11:4 JUdith wastais/ ja sanoi: cuule sinun palweliatas armollisest: jos sinä nijn tehdä tahdot/ cuin sinun pijcas sinulle sanowa on/ nijn HERra anda sinulle onnen ja woiton.

11:5 Jumala andacon NebucadNezarille onne ja terweyttä: coco maan Cuningalle/ joca on sinun lähettänyt caickia uppiniscaisia rangaiseman: sillä sinä taidat hänelle alemmaisexi tehdä/ ei ainoastans Canssa/ mutta myös caicki pedot kedolla.

11:6 Sinun toimes ja wijsaudes on cuuluisa coco mailmasa/ ja joca mies tietä sinun olewan jaloimman Ruhtinan coco waldacunnasa/ ja sinun hywä hallituxes ylistetän caickein ylidze.

11:7 Me tiedämme myös mitä Achior sanonut on/ ja cuinga sinä sitä wastan hänelle tehnyt olet:

11:8 Sillä meidän Jumalam on nijn wihainen

meidän syndeim tähden/ että hän on Prophetais cautta andanut ilmoittan tahtowans rangaista Canssa syndeins tähden. 11:9 Että nyt Israelin Canssa tietä wihoittanens heidän Jumalans/ nijn he owat sinua hämmästynet:

11:10 Kärsiwät myös päälisexi suurta nälkä/ ja heidän täyty janon tähden näändyä.

11:11 He owat nyt aicoinet teurasta heidän carjans/ juodaxens nijden werta.

11:12 Ja syödäxens sitä pyhä uhria/ jywistä/ wijnasta/ öljystä/ josta Jumala heildä kiellänyt on/ ettei heidän sijnhen pidäis ryhtymän. Sentähden on se tosi/ että heidän pitä huckuman/ jotca sencaltaista tekewät.

11:13 Ja että minä sen tiedän/ olen minä heildä paennut/ ja HERra on minun lähettänyt sinun tygös näitä sinulle sanoman.

11:14 Sillä waicka minä olen tullut sinun tygös/ nijn en minä ole cuitengan sentähden Jumalasta luopunut/ mutta tahdon wielä nyt minun Jumalatani palwella sinun tykönäs/ ja sinun pijcas pitä menemän ulos Jumalata rucoileman.

11:15 Joca minulle ilmoitta/ cosca hän tahto heitä rangaista heidän syndeins tähden/ nijn minä tulen ja teen sinulle tiettäwäxi/ ja wien sinun keskelle Jerusalemita/ nijn että sinä saat haldus caiken Israelin Canssan/ nijncuin lambat/ joilla ei paimenda ole/ ja ei coiracan tohdi hauckua sinua:

11:16 Sillä Jumala on minulle nämät ilmoittanut:

11:17 Että hän on heille wihainen/ ja nijn on minun tänne lähettänyt sinulle sanoman.

11:18 Tämä puhe kelpais Holofernexelle ja hänen palwelioillens/ ja he ihmettelit hänen wijsauttans/ ja sanoit keskenäns:

11:19 Ei ole tämän waimon caltaista maan päällä cauneudes ja wijsaudes.

11:20 Ja Holofernes sanoi hänelle: sen on Jumala nijn laittanut/ ja lähettänyt sinun tänne/ ennencuin Canssa minun käsijni

Judithan kirja

tulewat.

11:21 Jos sinun Jumalas tämän nijn teke cuin sinä sanot/ nijn hänen pitä myös oleman minun Jumalan/ ja sinä olet isoixi tulewa Cuningas NebucadNezarin tykönä/ ja sinun nimes tule ylistetyxi coco waldacunnas.

Vers.12. Sitä pyhä uhria) Dawid söi sijtä leiwästä cuin Jumalalle oli uhrattu/ 1. Sam. 21:6. ja ettei se tapahtunut ehdosta ja Jumalan ylöncazesta/ mutta hädästä ja ahdistuxesta: sentähden ei sitä luettu hänelle synnixi/ nijncuin Christus sano/ Matth. 12:3. V. 21. Oleman minun Jumalan) Tämä on caickein wiecasten tapa/ että he tahtowat palwella Jumalata/ jos heille sijtä jocu woitto olis: mutta jos hätä tule päälle/ nijn he caicki hyljäwät.

XII. Lucu .

Holofernes anda hänen olla tawaramajas/ tahto händä rawita pöydäldäns/ mutta ei Judith tahdo/ v. 1. saldi myös hänen mennä colme päiwä ulos ehtona ja amulla rucoileman/ v. 4. cudzu neljändenä päiwänä ylimmäiset palwelians/ ja Judithan wieraxens/ v. 10. joca tule ja syö hänen tykönäns mitä hänen pijcans oli hänelle walmistanut/ v. 13. Ja Holofernes juopui peräti/ v. 20.

12 :1 Silloin andoi hän hänen mennä tawaramajaans oleman/ ja käski ruockia händä hänen omalda pöydäldäns.

12:2 Mutta Judith wastais/ ja sanoi: en minä wielä tohdi syödä sinun ruastas/ etten minä syndiä tekis/ mutta minulla on idze wäähä myötäni/ josta minä tahdon syödä.

12:3 Holofernes sanoi: coscas sen syöt cuin sinun myötäs on/ custasta me sijtte enä saamme sinulle?

12:4 Judith wastais: minun herran/ nijn totta cuin sinä elät/ ennen cuin sinun pijcas sen

caiken on syönyt/ nijn Jumala on minun cauttani toimittawa/ mitä hänen mielesäns on.

12:5 Ja cosca palweliat tahdoit hänen wiedä majaan/ nijncuin käsketty oli: Rucoili hän että he saldisit hänen mennä ulos ehtona ja amulla/ rucoileman HERra.

12:6 Nijn Holofernes käski Camarerins saldi hänen colme päiwä wapast käydä ulos ja sisälle/ rucoileman Jumalata.

12:7 Ja hän läxi ehtona ulos sijhen orcoon Betulian eteen/ ja pesi idzens wedesä.

12:8 Sijtte rucoili hän HERra Israelin Jumalata/ että hän tahdois anda hänelle menestystä/ wapahtaman hänen Canssans.

12:9 Ja meni jäl lens majaan/ ja piti hänens puhtana/ eikä syönyt mitän ennen ehtota.

12:10 Ja neljändenä päiwänä teki Holofernes lähimmäisille palwelioillens ainoastans ehtolisen/ ja sanoi Bagaolle Camarerillens: mene ja puhu sille Hebrean waimolle/ ettei hän estele tullaxens minun tygöni.

12:11 Sillä se olis suuri häpiä Assyrialaisille/ että sencaltainen waimo pääsis ilman macamat meidän tyköäm/ ja nijn wiettelis miehen.

12:12 Nijn tuli Bagao Judithan tygö/ ja sanoi: o ihanainen waimo/ älä estele tulla minun herrani tygö/ cunniaxi/ ja syömän/ ja juoman ja iloidzeman hänen cansans.

12:13 Silloin sanoi Judith: cuinga minä tohdin sen kieldä minun herraldani?

12:14 Caicki mitä hänelle otollinen on/ tahdon minä mielelläni tehdä/ caickena minun elinaicanani.

12:15 Ja hän nousi ja caunisti idzens/ meni hänen eteens/ ja seisoi hänen edesäns.

12:16 Silloin lijckui Holofernexen sydän: sillä hän syttyi himohon hänen tygöns.

12:17 Ja sanoi hänelle: istu/ juo ja ole iloinen: sillä sinä olet löytänyt armon minun tykönäni.

12:18 Judith wastais: ja Herra/ minä tahdon olla iloinen: sillä en minä ole ollut minun

Judithan kirja

alinaicanani nijñ corkiast cunnioitettu.

12:19 Ja hän söi ja joi hänen cansans/ mitä hänen piñcans hänelle walmistanut oli.

12:20 Ja Holofernes oli iloinen hänen cansans/ ja joi nijñ paljon/ ettei hän ikänäns nijñ paljon juonut ollut.

Vers.11. Se olis suuri häpiä) Moni nijstä/ jotca woimalliset owat mailmas/ lange suruttomuteen/ irtauteen/ ja muihin pahoijn wicoihin/ ettei he pelkä ihmisten rangaistuxia/ ja löytäwät usein sijhen soweliat palweliat. Ja heille näky se olewan häpiäinen/ että sencaltainen tila käy heitä ohidzen. Mutta Jumala costa ja wihastu/ ja ei anna sitä olla rangaisemata. Luc 2. Sam. 11. selitys.

XIII. Lucu .

Judith jää yxinäns hänen majaans/ ja cosca hän nucku/ wetä Judith miecan/ hacka poicki hänen caulans ja anda pään piñcallens/ v. 6. menewät Caupungin portin eteen/ huutawat wartiata/ ja cudzuwat wanhimmat/ v. 11. Cosca he näkewät mitä tapahtunut oli/ ylistäwät Jumalata ja kijttäwät Judithata/ v. 18. Achior cudzutan näkemän mitä HERra hänen wihollisillens tehnyt oli/ v. 26.

13 :1 EHtona hiljan menit hänen palwelians heidän majoihins/ ja olit caicki juopunet.

13:2 Ja Bagao lukidzi Holofernexen majan/ ja meni matcans.

13:3 Ja Judith jäi yxinäns hänen tygöns majahan.

13:4 Cosca Holofernes macais wuotes ja oli juoxis nuckunut:

13:5 Sanoi Judith piñcallens/ että hän seisois owen edes ja wartioidzis.

13:6 JA Judith astui wuoten tygö/ ja rucoili salaisest kyynelillä/ ja sanoi:

13:7 HERra Israelin Jumala wahwista minua/ ja auta minua armollisest täyttämän sitä työtä/

jota minä sinuun luottain olen aicoinut tehdä/ että sinä corgotaisit Caupungis Jerusalemin/ nijñcuin sinä luwannut olet.

13:8 Sencaltaisen rucouxen jälkeen meni hän pään puoleen wuodetta/ ja otti miecan joca siñnä ripui ja weti sen ulos/ ja tarttui hänen hiuxijns/ ja sanoi taas:

13:9 O HERra Jumala wahwista minua tällä hetkellä.

13:10 Ja hän hackais händä cahdesti curckuun caikella woimalla: sijtte leickais hän pois hänen pään/ ja wieritti ruumin wuotesta ulos/ ja otti waattens cansans.

13:11 Sijtte meni hän ulos/ ja andoi piñcallens Holofernexen pään/ ja käski pistä lauckuun.

13:12 Ja menit ynnä ulos nijñcuin heidän tapans oli/ nijñcuin he olisit tahtonet mennä rucoileman läpi leirin/ ja käwit ymbärins sen orgon/ että he olisit salaisest tullet Caupungin portin tygö.

13:13 Ja Judith huusi wartioita: awatcat portti: sillä Jumala on meidän cansam/ joca Israelille on andanut woiton.

13:14 Cosca wartiat cuulit hänen änen/ cudzuit he cohta sinne Caupungin wanhimmat.

13:15 Jotca caicki tulit hänen tygöns: sillä he epäilit jo ettei hänen pitänyt palajaman.

13:16 Ja he wiritit tulisoittoja/ ja käwit händä ymbärins/ nijñcauwan cuin hän lakialle tuli.

13:17 Ja hän käski heidän olla wait/ ja cuulla/ ja sanoi näin: KIjttäkät HERra meidän Jumalata/ joca ei nijtä hyljä/ jotca hänen päällens uscowat.

13:18 Hän on osottanut laupiuden hänen piñcans cautta/ nijñcuin hän Israelin huonelle on luwannut/ ja on tänä yönä maahan lyönyt hänen Cansans wihollisen/ minun kätteni cautta.

13:19 Ja hän weti ulos Holofernexen pään/ osotti heille sen/ ja sanoi: cadzocat/ tämä on Holofernexen pää Assyrialisten sodan päämiehen/ ja cadzocat/ täsä on waate/

Judithan kirja

jonga alla hän macais juopununna/ josa HERra meidän Jumalam waimon käden cautta on hänen surmannut.

13:20 Nijn totta cuin HERra elä/ nijn on hän minua Engelins cautta warjellut/ etten minä ole saastutetuxi tullut/ nijncauwan cuin minä olen ulcona ollut: ja on andanut minun tänne ilman synnitä jällens palaita suurella voitolla ja ilolla.

13:21 Sentähden kijttäkät händä caicki: sillä hän on hywä ja autta aina.

13:22 JA he caicki kijtit HERra/ ja sanoit hänelle: kijtetty olcon HERra/ joca tänäpä on sinun cauttas saattanut meidän wihollisem häpiään.

13:23 Ja Ozia Israelin Canssan Ruhtinas sanoi hänelle: siunattu loet sinä tytär HERralda/ caickein ylimmäiseldä Jumalalda/ ylidzen caickia waimoja maan päällä.

13:24 Ja kijtetty olcon HERra joca taiwan ja maan luonut on/ joca sinulle onnen on andanut tappa meidän wihollistem Päämiestä.

13:25 Ja on tehnyt sinun nimes cuuluisaxi/ ylistettä caikilda jotca HERran töitä tutkiwat/ ettes ole säästännyt henges sinun Canssas murhes ja hädäs/ mutta olet sen wapahtanut HERran meidän Jumalamme edes.

13:26 Ja caicki Canssa sanoi: Amen/ Amen.

13:27 Sijtte toit he Achiorin edes/ jolle Juditha sanoi: Israelin Jumala/ jota sinä cunnioitit/ että hän sinun wihollisilles costa taita/ hän on tänä yönä jumalattoman pään särkenyt minun kätteni cautta.

13:28 Ja että sinä sen näkisit/ nijn on täsä Holofernexen pää/ joca Israelin Jumalata ylpeydes häwäis/ ja sinua cuolemalla uhcais/ sanoden: cosca Israelin Canssa käsitetän/ nijn tahtoi hän sinun ynnä heidän cansans anda pistä läpidzen.

13:29 Ja cosca Achior näki Holofernexen pään/ hämmästyi hän nijn ettei hän parembi cuollutta ollut.

13:30 Mutta cosca hän jällens toipui/ langeis

hän hänen jalcains juureen/ ja sanoi:

13:31 Siunattu olet sinä sinun Jumalaldas caikisa Jacobin majoisa: sillä Israelin Jumala tule sinun cauttas ylistetyxi caickein Canssain seas/ jotca sinusta cuulla saawat.

Vers.8. Otti miecan) Tämä Judithan työ on luettapa nijden secaa/ jotca cudzutan facta Heroica , joita ei sowi caickein seurata: sillä sijhen tarwitan Jumalan ilmestys ja erinomainen waicutus/ joca on perustettu Jumalan lupaxen päälle: muutoin taita pian tapahtua/ että se joca idzens anda waaraan/ taita myös sijnä tulla pois. Lue 1. Sam. 17. selitys.

XIV. Lucu .

Judith neuwo Canssa ripustaman Holofernexen päätä muurin päälle/ ja carcaman Assyrialaisen päälle/ v. 1. jotca nijn tekewät/ v. 7. mutta Assyrialaiset rupewat capinoidzeman Holofernexen majan owen edes/ että hän olis herännyt/ v. 8. Cosca he sijhen tulewat/ näkewät he ruumin päätöinnä macawan weresäns/ v. 13. josta suuri walitus ja huuto tule Assyrialaisen leirijn/ v. 15.

14:1 Sijtte sanoi Judith caikelle Canssalle: rackat weljet/ cuulcat minua/ nijn pian cuin päiwä '74ule/ nijn ripustacat pää ulos muurin ylidzen.

14:2 Ja ottacat teidän mieckan/ ja caratcat caicki ulos yhdesä joucosa suurella huudolla.

14:3 Nijn wartiat pakenewat herättämän heidän herrans sotiman.

14:4 Ja cosca Päämiehet tulewat Holofernexen majaan/ ja saawat nähdä ruumin macawan weresäns/ nijn he hämmästywät.

14:5 Ja cosca te ymmärrätte/ että he owat epäykses/ ja pakenewat/ nijn seuratcat wahwast peräs: sillä HERra on andanut heitä

Judithan kirja

teidän jalcain ala.

14:6 COsca Achior näki että Israelin Jumala auttanut oli/ hyljäis hän sen pacanalisen menon/ ja uscoi Jumalan päälle/ ja andoi idzens ymbärinsleicata/ ja tuli Israelin jouckoon luetuxi/ hän ja caicki hänen jälkentulewaisens/ aina haman tähän päiwän asti.

14:7 JA cosca päiwä coitti/ ripustit he pään muurin päälle/ ja otit mieckans ja carcaisit ulos yhdesä joucosa suurella riecunalla.

14:8 Cosca wartiat sen näit/ juoxit he Holofernexen majan tygö.

14:9 Ja ne jotca siellä olit/ nostit capinan hänen majans edes/ josta hänen piti heräjämän.

14:10 Sillä ei he tohtinet colcutta/ eikä mennä sisälle Assyrian Förstin majaan.

14:11 Mutta cosca Assyrian Päämiehet tulit/ sanoit he majan wartialle:

14:12 Mengät sisälle ja herättäkät händä: sillä hijret owat juosnet ulos heidän läwistäns/ ja owat nijn rohkiaxi tullet/ että he uscaldawat meitä härsytellä.

14:13 Nijn Bagao meni sisälle/ ja astui waatten tygö/ ja colcutti kädelläns: sillä hän luuli hänen macawan Judithan tykönä.

14:14 Ja hän cuuldeli jos hän lijckuis: cosca ei hän sitä cuullut/ nijn hän nosti waatetta. Ja cosca hän näki ruumin päätöinnä weresä macawan maan päällä/ huusi hän ja walitti suurella änellä/ ja rewäis waattens ricki.

14:15 Ja cadzoi Judithan majaan/ ja cosca ei hän löytänyt händä/ juoxi hän ulos sotawäen tygö/ ja sanoit:

14:16 Yxinäinen Hebrean waimo on coco NebucadNezarin huonen Assyriast häwäisnyt/ ja saattanut nauroxi coco mailman edes: sillä Holofernes maca siellä cuolluna maasa/ ja hänen pääns on häneldä hacattu pois.

14:17 Cosca Assyrian Päämiehet sen cuulit/ rewäisit he ricki heidän waattens/ ja hämmästyit sangen suurest/ ja heidän

seasans oli suuri huuto.

XV. Lucu .

ASsyrialaiset pakenewat hämmästyxestä/ v. 1. Israelin miehet ajawat heitä taca caikista Caupungeista/ ja saawat suuren saalin/ v. 3. Jojachim tule cadzoman Juditha/ ja he ylistäwät händä/ v. 9. Judithalle annetan saalin jaos paljon calleita caluia/ jotca Holofernexen ollet olit/ v. 13.

15:1 COsca sotawäki sen cuuli/ että Holofernexen pää oli pois/ hämmästyit he ja tyhmistyit/ ja ei tietänet mitä heidän piti tekemän/ ja nijn catois heidän rohkeudens.

15:2 Ja pakenit/ että he heidäns pelastaisit Hebrereildä/ jotca he näit tulewan wastans.

15:3 JA cuin Israelin lapset näit wiholliset pakenewan/ kijrutit he heidän peräns/ suurella huudolla ja trometeillä.

15:4 Mutta että Assyrialaisen joucko hajotettu oli/ ja Israelin lapset heidän jouckoons tulit/ löit he caicki jotca he käsitit.

15:5 Ja Ozia lähetti caickijn Caupungeihin Israelin maalle:

15:6 Että heidän piti walmit oleman jocaidzes Caupungis wihollisia ajaman taca maacunnasta ulos.

15:7 Mutta se wäki joca jäi Betuliaan/ tuli Assyrian leirijn/ ryösti ja wei pois mitä Assyrialaiset siihen jättänet olit/ ja sait sijtä paljo calua.

15:8 Mutta cosca ne toiset palaisit/ toit he myötäns caicki mitä he olit cansans wienet eläimistä ja muista caluista. Ja coco maacunda tuli rickaxi sencaltaisesta saalista.

15:9 Sijtte tuli Jojakim ylimmäinen Pappi Jerusalemist Betuliaan/ caickein Pappein cansa/ cadzoman Juditha.

15:10 Ja hän meni heidän tygöns. Nijn caicki ylistit händä/ ja sanoit:

15:11 Sinä olet Jerusalemin Cruunu/ Israelin

Judithan kirja

ilo: sinä olet caiken Canssan cunnia/ joca niijn jalon työn tehnyt olet/ ja niijn suuren hywän työn Israelille osottanut olet/ että Jumala on taas heitä lunastanut. Siunattu olet sinä Jumalan edes ijancaickisest.

15:12 Ja caicki Canssa sanoi: Amen/ Amen.

15:13 Ja cosca he colmekymmendä päiwä saalista jacanet olit:

15:14 Annoit he Judithalle callit cappalet/ jotca Holofernexellä olit/ cullast/ hopiast/ waatteist ja calleista kiwistä.

15:15 Ja jocainen oli iloinen/ weisaisit ja hyppäisit sekä nuoret että wanhat.

XVI. Lucu .

Judith weisa HERralle kijtoswirren/ sen jalon woiton edest/ jonga hän oli hänen kätens cautta andanut/ v. 1. he menewät Jerusalemijn ja ripustawat Holofernexen sotaaset Templijn/ uhrawat ja iloidzewat/ v. 22. Judith oli leskenä Betulias caiken elinaicans/ ja haudatan hänen miehens Manassen tygö/ v. 26.

16:1 NIjn weisais Judith HERralle tämän weisun/ ja sanoi:

16:2 SOittacat HERralle trumbuilla/ ja helistäkät hänelle Cymbaleilla. Weisatcat hänelle usi wirsi: olcat iloiset/ ja huutacat hänen nimens.

16:3 HERra on se joca sodat asetta taita/ HERra on hänen nimens.

16:4 Hän soti hänen Canssans edestä/ että hän meitä wapahdais caikilda meidän wihollisildam.

16:5 Assur tuli sildä wuorelda pohjasta/ suurella wäellä. Hänen paljoudens peitti wedet/ ja hänen hewoisens peitit maan.

16:6 Hän uhcais poltta minun maani/ ja tappa minun nuoret mieheni/ lapset ja neidzet wiedä pois.

16:7 Mutta HERra Caickiwaldias Jumala on

hänen rangaisnut/ ja andanut hänen waimon käsijn.

16:8 Sillä ei yxikän mies/ eikä Sangari ole händä lyönyt maahan/ ja ei yxikän uljas ole häneen ruwennut. Mutta Judith Merarin tytär on cauneudellans hänen lyönyt maahan.

16:9 Sillä hän rijsui pois lesken waattet/ ja otti päällens caunit waattet/ Israelin lasten iloxi.

16:10 Hän pesi hänens callilla wedellä/ ja palmicoidzi hiuxens/ pettämän händä.

16:11 Hänen caunit kengäns teit hänen sokiaxi/ hänen ihana muotons käänsi hänen sydämens: mutta hän hackais pois hänen pääns.

16:12 Nijn että Persianit ja Medit hämmästyit sencaltaista miehullista työtä.

16:13 Ja Assyrialaistaen joucko murhetit/ cosca minun wiheljäiseni tulit edes/ jotca janosta näändynet olit.

16:14 Nuoret poicaiset pistit heitä läpidzen/ ja löit heitä pacoon nijncuin lapsia. He owat lyödyt maahan HERran minun Jumalani joucolda.

16:15 WEisatcamme utta wirtä HERralle meidän Jumalallem.

16:16 HERra Jumala/ sinä olet woimallinen Jumala/ joca teet suuria töitä/ ja ei yxikän taida olla sinua wastan.

16:17 Caicki cappalet pitä sinua palweleman/ ja mitä sinä sanot/ sen pitä tapahtuman.

Cosca sinä annat jolleculle rohkeuden/ sen täyty käydä edes/ ja ei yxikän taida olla sinun sanas wastan.

16:18 Wuorten täyty wäristä/ ja kiwet sulawat sinun edesäs nijncuin medenwaha.

16:19 Mutta ne jotca sinua pelkawät/ nijlle sinä tahdot osotta suuren armon.

16:20 Sillä caicki uhri ja lihawus on ylön huono sinun edesäs: mutta HERran pelco se on sangen suuri. Woi pacanoita/ jotca minun Canssani wainowat: Sillä Caickiwaldias HERra costa heille/ ja edzi heitä costopäiwänä.

16:21 Hän on costawa heidän ruumisans

Judithan kirja

tulella ja madoilla/ ja heidän pitä palaman ja kituman ijancaickisest.

16:22 SEncaltaisen woiton jälkeen/ meni caicki Canssa Betuliast Jerusalemijn rucoileman HERra/ ja puhdistit idzens/ ja uhraisit polttouhria/ ja mitä he luwannet olit.

16:23 Ja Judith ripusti caicki Holofernexen sotaaset Templijn: ja sen waatten/ jonga hän hänen wuotestans ottanut oli/ että sen piti oleman annettu HERralle aldixi ijancaickisest.

16:24 Ja Canssa oli iloinen Jerusalemis/ Judithan cansa Pyhän tykönä/ colme Cuucautta/ ja pidit juhla woitosta.

16:25 Sijtte meni cukin cotians jällens.

16:26 Ja Judith tuli myös cotians jällens Betuliaan/ ja tuli suurest cunnioitetuxi coco Israelin maalla.

16:27 Ja ei hän ottanut miestä hänen ensimmäisen miehens Manassen cuoleman jälkeen.

16:28 Ja hän tuli sangen wanhaxi/ ja oli hänen

miehens huones/ siihenasti cuin hän tuli sadan ja wijden ajastajan wanhaxi. Ja hän teki hänen pijcans wapaxi. Sijtte cuoli hän Betulias/ ja haudattin hänen miehens Manassen wiereen.

16:29 Ja Canssalla oli murhe ja walitus hänestä seidzemen päiwä. Ja hän jacoi caicki hänen caluns hänen miehens ystäwille.

16:30 Ja nijncauwan cuin hän eli/ ja wielä cauwan sen jälkeen/ ei kengän rohjennut mennä Israelii watan. Ja he pidit sen woittopäiwän Ebrerein seas suurna juhlanan ja pyhänä ijancaickisest.

Vers.22. Ja uhraisit) Cosca Jumala on meitä wapahtanut meidän wihollisildam/ ja on andanut meille woiton/ nijn händä pitä sen edest suurest kijtettämän: Ja annettaman Jumalan palweluxen awuxi/ ja Saarnamiesten ylöspitämisexi/ ja Jumalan cunniaxi. Judithan Kirjan loppu.

Salomon Wijsaus

Esipuhe Salomon Wijsaudest .

TÄstä kirjasta on cauwan epäildy/ jos se pitä luettaman Pyhän kirjoituxen secaa/ eli ei: Erinomaisest/ että hänen tekiänsä anda cuulla 19. lugusa/ nijncuin Cuningas Salomon puhuis coco kirjas/ jonga wijsaus myös Cuningan kirjas corkiast ylistetän: Waan wanhat Isät owat hänen peräti sijtä Pyhäst Ramatust eroittanet/ ja luullet/ että hän Cuningas Salomon nimen alla tehty on: että hän sencaltaisen cuuluisan Cuningan nimellä sitä jalombana pidetäisin woimallisten tykönä maan päällä/ joiden tygö hän ensist ja erinomaisest kirjoitettu on. Ja olis ilman epäilemät jo aica tullut pois/ jos hänen tekiäns (joca idzestäns ylöncadzottu oli) olis omalla nimelläns sen tehnyt. Mutta he luulewat/ että Philo on ollut tämän kirjan tekiä/ joca ilman epäilemät/ oli yxi caickein oppenummist/ jotca Judan Canssan seas Prophetain jälkeen ollet owat/ nijncuin hän muilla kirjoilla ja tegoilla on kyllä osottanut: Sillä Keisarin Caligulan aican/ cosca Judalaiset Grekiläisildä nijncuin Appionilda Alexandriast/ ja monelda muilda häwäistys kirjoilla ja häpiällisillä sanoilla pilcatuxi tulit/ ja sijtte Keisarin edes häpiälisest heidän päällens cannettin ja walheteldin: Oli ennen nimitetty Philo Judan Canssaldä lähetetty Keisarin tygö wastaman Judalaisten puolesta. Cosca Keisari oli nijn carwalla mielellä Judalaisia watan/ että hän heidän tyköns ajoi pois/ ja ei tahtonut heitä cuulla: Annoi Philo (nijncuin yxi pelkämätöin ja rohkia mies) idzens cuulla: ja sanoi hänen Judalaisillens:

Salomon Wijsaus

Rackat weljet/ älkät sentähden hämmästykö/ mutta olcat hywäs turwas: Että ihmisten apu on meildä kielty: Nijn cuitengin Jumala totisesta tule meitä auttaman. Sencaltaisella tilalla ja syyllä on tämä kiria alcuns saanut: Että Philo, joca hänen ja Judalaisten asian ja oikiuden cansa ei löytänyt sia Keisarin tykönä/ käänsi idzens Jumalan tygö/ ja uhca woimallisia/ ja häpiälisiä walhettelioita Jumalan angaralla duomiolla: Sentähden puhu hän myös njin woimallisest ja angarast/ ensimmäisesä ja toisesa lugusa myrkyllisiä ja pahoja kieliä watan/ jotca totuden tähden wainowat ja tappawat wanhurscat ja wiattomat/ ja tuo woimallisia watan Jumalan duomion/ cuin Jumala on tehnyt Cuningas Pharaolle ja Egyptiläisille/ Israelin lasten tähden. Tätä hän myös teke sencaltaisilla jaloilla ja angaroilla sanoilla/ että hän jocaidzella sanalla tahto mielelläns Keisarin/ Ruomarein ja Grekiläisten myrkyllisten kielten päälle tarcoitta/ jotca Judalaisia watan njin haikiat olit: ja pyytä sencaltaisilla cauheille asioilla heitä peljättä/ ja Judalaisia lohdutta. Waan sijtte on tämä kirja monelda oikiana pyhän Ramatun kirjana pidetty/ ja erinomaisest on hän Ruomin Kircos njin corkias arwos/ ettei tuskin yhdestäkän kirjasta ole njin monda weisua tehty/ cuin tästä. Ilman epäilemät/ että Tyrannit täsä sanoilla njin cowin rangaistan/ ja sitä watan/ pyhät Martyrit njin corkiast lohdutetan. Ja owat he Ruomisa (josa Christityt enä cuin josacusa muisa paicois mailmas wainottin ja pijnattin) enimmäst pitänet tätä kirja/ että hän sangen hywin asian cansa sopi/ josa hän njin uhca Tyranneja/ ja lohdutta Jumalisia: waicka ei he monda cappaletta sijnä oikein ymmärtänet/ mutta owat usein sowittanet wäärin ja hiuxista wetänet/ njincuin he myös coco pyhän Ramatun cansa tehnet owat/ ja wielä jocapäiwä tekewät. Paidzi näitä/ on myös täsä paljon hywä/ joita pitäis luettaman/ mutta erinomaisest pitäis woimallisten tätä lukeman jotca heidän alimmaisians ja nuhtettomia watan/ Jumalan sanan tähden owat haikiat ja tylyt. Sillä hän puhu njiden tygö 6. lugus/ ja tunnusta/ että tämä kirja heidän tygöns kirjoitettu on/ cusa hän sano: teille Tyrannit on tämä puhe sanottu/ etc. Ja osotta sangen jalost että mailmallisella Esiwallalla on hänen waldans Jumalalda/ ja owat Jumalan käskyläiset/ joilla se on/ uhca hän njitä/ että he sencaltaisia Jumalan käskyjä julmast wäärin käändäwät. Mutta tämä kirja cudzutan Salomon Wijsaudexi: että hän (njincuin sanottu on) Salomon nimellä tehty on/ ja njin jalost ylistä wijsautta: Tiettäwäxi tehden/ mikä hän on/ mitä hän woi/ ja custa hän tule: Mutta se on täsä caickein paras/ että hän corkiast ylistä ja kijttä Jumalan sana/ ja omista caicki Jumalan sanalle/ mitä Jumala jocus woimallisest tehnyt on/ sekä wihamiesten että ystäwitten cansa. Josta selkiäst ymmärretän/ ettei hän täsä wijsaudexi cudzu/ pacanalisten wijsasten sywiä ja toimellisia ajatuxia/ ja ihmisten ymmärrystä/ mutta Jumalan pyhän sanan. Ja mitä täsä wijsaudesta ylistetän ja kijtetän/ sen sinun pitä Jumalan sanast ymmärtämän/ sillä hän idze sano/ 16. lugus: ettei Israelin lapset tullet ruokituxi taiwallisesta leiwästä eli terwexi tehdyxi sen waskikärmen cautta/ mutta Jumalan sanalla/ Njincuin Christus sano/ Matth.4:4. Sentähden oppetta hän/ ettei wijsaus tule mualda cuin Jumalalda/ ja otta kirjoituxesta monda asiata sen päälle: ja omista wijsaudelle/ jonga Ramattu Jumalan sanalle omasta. Wijmeiseldä on tämä kirja yxi oikia ensimmäisen käskyn selitys: sillä täsä sinä näet/ että hän aina opetta Jumalata pelkämän/ ja hänen päällens toiwoman: peljättä Jumalan wihalla njitä/ jotca ei pelkä Jumalata. Sitä watan lohdutta ja wahwista Jumalan armolla njitä/ jotca hänen päällens uscowat/ ja hänen tygöns turwawat/ joca on oikia ensimmäisen käskyn ymmärrys. Josta myös ymmärretän/ että ensimmäisest käskystä/ njincuin luondolähtestä cuohu/ ja wuota caicki wijsaus/ ja on totisest se käsky oikia Auringo/ josta caicki wijsat näkewät mitä he näkewät: Sillä joca Jumalata pelkä ja hänen päällens usco/ hän on täynäns wijsautta/ caiken mailman opettaja/ woimallinen puheis ja töis/ caiken opin ja elämän Duomari/ joca Jumalalle kelpa. Sitä watan/ jolla ei sitä

Salomon Wijsaus

ensimäistä käskyä ole/ eikä pelkä Jumalata eli turwa häneen/ hän on täynäns hullutta/ ei taida mitän/ eikä ole mitän/ ja se on erinomainen syy: mingätähden tätä kirja pitä luettaman/ että me oppisimma Jumalata pelkämän/ ja häneen luottaman/ johon hän myös meitä auttacon armons cautta/ Amen.

I. Lucu .

WOimallisia neuwotan oikeuteen ja Jumalan pelcoon/ v. 1. Sillä Jumalan Hengi pakene wäärintekiäin tykö/ hän näke caicki/ v. 5. ja on heitä duomiolle tuopa/ v. 9. Ei pidä kenengän idziäns totuttaman suruttomuteen ja häwäistyheen eli ehdollans idziäns cadotuxeen syöxemän/ v. 11.

1:1 RAcastacat oikeutta/ te jotca maata hallidzetta. Ajatelcat että HERra autta taita/ ja peljätkät händä totudes.

1:2 Sillä hän anda idzens löytä nijldä/ jotca ei händä coettele/ ja ilmoitta idzens nijlle/ jotca ei epäile hänestä.

1:3 Waan wäärät ajatuxet owat Jumalasta caucana/ ja cosca rangaistus tule/ osotta se/ mildiset tyhmät he owat ollet.

1:4 Sillä ei wijsaus tule häijyn sieluun/ ja ei asu sijnä ruumijs/ joca synnin ala annettu on.

1:5 Pyhä Hengi joca oikein opetta/ pakene epäjumalan palwelioita/ ja lähte pois wääräin tykö/ jotca synnillä rangaistan/ joihin he joutuwat.

1:6 Sillä wijsaus on nijn hywä/ ettei hän anna laittajan rangaisemat olla: sillä Jumala on caickein ajatusten todistaja/ ja tunde totisest caicki sydämet/ ja cuule caicki sanat:

1:7 Sillä maan pijri on täynäns HERRAN Hengiä/ ja joca puhet tunde/ on jocapaicas.

1:8 Sentähden ei taida se salattu olla/ joca wääräyttä puhu/ ja oikeus joca händä rangaiseman pitä/ ei pidä häneldä puuttuman/

1:9 Sillä jumalattoman aiwoitus pitä duomiolle tuleman/ ja hänen puhens HERran eteen/ että hänen pahudens rangaistaisin.

1:10 Sillä kijwas corwa cuule caicki/ ja laittajan häwäistys ei ole sala.

1:11 Nijn ottacat nyt waari/ ettet te häwäise/ ja pitäkät teidän kielen pois kirouxista/ sillä mitä te salaisest puhutte toinen toisen cansa corwaan/ ei pidä nijn turhan menemän: sillä se suu/ joca walhettele/ tappa sielun.

1:12 Älkät nijn pyytäkö cuolemata teidän erhetyxellän/ ja älkät edzikö cadotusta teidän kätten töillä.

1:13 Sillä ei Jumala ole tehnyt cuolemata/ ja ei hänelle kelpa eläwitten cadotus.

1:14 Mutta hän on caicki luonut/ että he heidän olemisesans oleman pidäis/ ja mitä mailmas luodan/ se on hywä/ ja ei sijnä ole mitäkän wahingolista:

1:15 Sitälikin ei ole helwetin waldacunda maan päällä (sillä oikeus on cuolematoin)

1:16 Mutta jumalattomat pyytävät sitä sekä sanalla että työllä/ sillä he pitävät hänen ystävänäns/ menewät pois/ ja yhdistävät idzens hänen cansans/ sillä he owat myös sen ansainnet/ että he owat hänen omans.

Vers.10. Kijwas corwa) Se on Jumalan corwa/ sillä hän on kijwas costaja/ Deut. 5:9. v. 15. Helwetin waldacunda) Ei ihminen ole tullut sentähden mailmaan/ että hänen pidäis palweleman perkelettä/ ja wahwistaman hänen waldacundans. V. 16. He pitävät hänen) Cuoleman.

II. Lucu .

JUmalattomat cadzowat Jumalan sanan ylön: Jumalasta/ ihmisen autuudesta/ ja cadotuxesta/ v. 1. Culuttawat heidän elinaicans hecumas/ wäkiwallas/ wääräydes/ ja

Salomon Wijsaus

wanhurscasten ahdistuxes/ v. 6. Ei tunne Jumalan duomiota/ ja mingä syyn tähden he luodut owat: mutta auttawat idzens cadotuxeen/ v. 21.

2:1 Sillä he owat jumalattomat/ ja sanowat: meidän elämäm on lyhykäinen ja waiwalloinen/ ja cosca ihminen on cuollut/ nijn on hän peräti loppunut/ ja en minä tiedä ketän helwetistä palainen.

2:2 Me olemma tapaturmast syndynet/ ja menemme pois nijncuin en me ikänäns olletcan olis: sillä hengen wetämys meidän sieramisam on sawu/ ja meidän puhem on kipinä/ joca meidän sydämeštäm käy.

2:3 Cosca se sammutettu on/ nijn on hengi pois nijncuin nöhtä/ ja hengi cato nijncuin löhkä.

2:4 Ja meidän nimem tule ajan jälkeen unhotetuxi/ ja ei yxikän ajattele mitä me tehnet olemma/ meidän elämäm mene nijncuin pilwi/ ja cato nijncuin sumu/ joca Auringon paistella ajetan pois/ ja hänen palawudellans hajotettu on:

2:5 Meidän aicamme on nijncuin warjo/ ja cosca me tulemma pois/ nijn ei tulla jällens: sillä se on nijn päätetty/ ettei yxikän pidä tuleman jällens.

2:6 Nijn tulcamme sijs/ ja eläkäm hywäst/ nijn cauwan cuin me taidamme/ ja nautitcamme nijn cauwan cuin me nuoret olemma.

2:7 Me tahdomma täyttä meitä parhalla wijnalla ja woitella/ älkäm unhottaco kewätcuckaista:

2:8 Candacam Seppeleitä nuorista cuckaisista ennencuin he lacastuwat.

2:9 Älkön yxikän olco osatoin meidän ilostam/ että jocapaicas cuulla saadaisin/ cuinga me olemma iloiset ollet: sillä ei meille tästä muuta ole cuin tämä.

2:10 Tulcat ja ahdistacam köyhä wanhurscasta/ ja älkäm säästäkö leskiä eli ijällistä miestä/ älkäm lucua pitäkö wanhain

harmapäiden rangaistuxista.

2:11 Caicki mitä me tehdä taidamme/ pitä oikein oleman: sillä joca ei taida tehdä mitä hänen mielesäns on/ ei hän mitän maxa.

2:12 Wäjäkäm wanhurscasta/ sillä hän teke meille paljo waiwa/ ja asetta idzens meidän töitäm wastan/ ja nuhtele meitä/ että me syndiä teem Lakia wastan/ ja soima meidän menom synnixa.

2:13 Hän sano tundewans Jumalan/ ja kehu että hän on Jumalan poica:

2:14 Ja nuhtele mitä meidän sydämesäm on:
2:15 Työläst me woimma hänen nähdä: sillä ei hänen elämäns sowi muiden cansa/ ja hänen menons on peräti wastahacoinen.

2:16 Hän pitä meitä tyhminä/ ja wälttä meidän töitäm nijncuin pahutta/ ja sano wanhurscaille hywin käywän/ '6Aa kehu että Jumala on hänen Isäns.

2:17 Nijn cadzocam sijs/ jos hänen sanans owat todet/ ja coetelcam/ mikä loppu hänellä on.

2:18 Jos hän on totinen Jumalan poica/ nijn hän händä autta/ ja wapahta händä hänen wainomiestens käsistä.

2:19 Häpiällä ja pilcalla me kidutamme händä/ että me näkisimme/ cuinga jumalinen hän on/ ja ymmärräisimme/ cuinga kärsiwäinen hän on:

2:20 Me tahdomma händä duomita häpiäliseen cuolemahan: silloin hän tutan hänen sanoistans.

2:21 SEncaltaisia he aicoiwat ja menewät wäärin/ heidän pahudens on sokiaxi tehnyt heidän/ ettei he tunne Jumalan salaisita neuwoja:

2:22 Eikö he ole toiwonet/ että pyhä elämä pitä palcan saaman: ja cadzowat ylön sen cunnian/ jonga pyhäin sielut saaman pitä.

2:23 Sillä Jumala on luonut ihmisen ijancaickiseen elämään: ja on hänen luonut hänen caltaisexens.

2:24 Mutta perkelen cateudesta on cuolema

Salomon Wijsaus

mailmaan tullut/ ja ne jotca hänen puoldans pitävät/ auttavat myös idzens siihen.

Vers.2. Tapaturmast) Se on/ ilman Jumalan neuwota. v. 7. Kewät cuckaista) Se on meidän parasta nuorudem ikä/ ennencuin me tulemma wanhaxi ja kelwottomaxi. v. 21. Pahudens) Suruttomudesta ja pahudesta tule sokeus/ ettei he taida tuta Jumalan duomiota/ eli nähdä sitä waara/ joca heitä läHesty.

III. Lucu .

WAnhurscasten sielut owat Jumalan kädes/ v. 1. Hän curitta heitä parannuxeen/ hän coettele heitä ja anda heidän cunniaan tulla/ v. 5. Mutta jumalattomat hän rangaise/ v. 10. Hedelmättömät/ jotca HERra pelkävät/ he owat Jumalalle ja ihmisille otolliset/ mutta äpärät/ ja jumalattomain monet sikiät owat ilman siunausta/ v. 13.

3:1 MUtta wanhurscasten sielut owat Jumalan kädes/ ja ei cuoleman waiwa läHesty heitä.
3:2 Taitamattomain mielestä näkyvät he cuolewan/ ja heidän lähdendöns luetan kiwuxi/
3:3 Ja heidän loppuns cadotuxexi/ mutta he owat rauhas.
3:4 Jos he wielä ihmisten silmäin edesä paljo kärsiwät/ nijn on heillä cuitengin wahwa toiwo/ ettei heidän ikänäns cuoleman pidä.
3:5 He tulewat wäähä waiwatuxi/ mutta heille pitä paljo hywä tapahtuman: sillä Jumala coettele heitä/ ja löytä heidän mahdollisexi.
3:6 Hän coettele heitä nijncuin culda ahjos/ ja heitä otta wastan nijncuin täydellisen uhrin.
3:7 Ja siihen aican cosca Jumala cadzo sitä/ nijn he kirckast paistawat/ ja menewät nijncuin tulen leimaus corsis:
3:8 Heidän pitä duomidzeman pacanoita/ ja hallidzeman caicke Canssa/ ja HERra hallidze

heitä ijancaickisest.

3:9 Sillä jotca häneen turwawat/ ymmärtävät hänen wahwaxi/ ja jotca lujat owat rackaudes/ ei pidä hänestä luowutettaman: Sillä hänen pyhäns owat armos ja laupiudes/ ja hän cadzo hänen walituitans.

3:10 MUtta jumalattomat rangaistan nijncuin he pelkäisitkin: sillä ei he jumalisest lucua pitänet/ ja luowuit HERrasta.

3:11 Sillä joca wijsauden ja curituxen cadzo ylön/ hän on onnetoin/ ja heidän toiwons on tyhjä/ heidän työns on turha/ ja heidän tecons on hedelmätöin.

3:12 Heidän waimons owat hullut/ ja heidän lapsens pahan elkiset: kirottu on caicki mitä heistä on syndynyt.

3:13 Sillä autuas on hedelmätöin/ joca on saastuttamaton/ ja ei ole ryhtynyt syndisen wuotesen/ se hänelle silloin hywäxi tule/ cosca sielut duomitan.

3:14 Nijn myös hedelmätöin/ joca ei wääryttä tee kädelläns/ eikä mitän paha ajattele HERra wastan/ hänelle annetan uscons edestä erinomainen lahja/ ja parembi osa HERran Templis:

3:15 Sillä hywä työ anda hywän palcan/ ja ymmärryksen juuri ei häwiä.

3:16 Mutta äpärät ei pidä menestymän/ ja salawuoteisen siemenen pitä huckuman:

3:17 Ja jos he wielä cauwan elävät/ nijn täyty heidän cuitengin wijmein häpiän tulla/ ja heidän ikäns pitä cuitengin lopulla ilman cunniata oleman.

3:18 Jos he warhain cuolewat/ nijn ei heille ole toiwo/ eli lohdutusta duomio päiwänä:

3:19 Sillä jumalattomat saawat pahan lopun.

Vers.7. Corsis) Ne owat pacanat ja jumalattomat. v. 15. ymmärryksen juuri) Joca Jumalan sanalla on coeteldu ja on paljo kärsinyt/ hän cucoista ja wihotta ijancaickisest/ Psal.1:3. v. 16. äpärät) Ei tämä ymmärretä heidän ijancaickisesta

Salomon Wijsaus

*cadotuxestans: sillä cuca ikänäns huuta
HERran nime/ hän tule autuaxi/ Act. 2:21. Eikä
lapset taida sielullans maxa wanhemittens
paha teco/ waan ruumillisella tawalla/ ei he
saa cauwan elä/ eikä heidän sikiäns paljo
lisändy/ eli cauwan olla maan päällä/ Infr. v.
3. & 4. Nijn cuin se tapahtui Dawidin lapselle/
joca synnyi Bathsebast/ 2. Sam. 12:25.
cuitengin armahta Jumala monda catuwaista
täsä asias hänen jumalisesta tahdostans. v. 18.
Sillä jumalattomat) Mitä täsä puhutan duomio
päiwäst/ ja ijancaickisest rangaistuxest/ se
tapahtu ainoastans jumalattomille ja
catumattomille.*

IV. Lucu .

*JUmalala cudzu usiast jumalisen warhain
mailmast pois/ että hän racasta händä/ ja ei
salli pahoilda wieteldä/ v. 7. ei jumalattomat
ymmärrä sitä/ waicka heitä läHesty paha
loppu/ Jumalan rangaistus ja ijancaickinen
duomio/ v. 15.*

4:1 PAREmbi on lapsitoin olla puhtaudes: sillä
sille on loppumatoin ylistys ja sijtä Jumala ja
ihmiset paljo pitävät.

4:2 Cusa se on/ sitä seuratan/ cusa ei se ole/
nijn sitä toiwotan ja sitä coreillan
ijancaickisella caunistuxella/ ja saadan woitto
puhtauden kilwoittelemises.

4:3 Mutta jumalattomain suuri hedelmälinen
joucko on kelwotoin/ ja mitä huorudes
istutetan/ ei se sywäldä juurru/ eikä wahwast
perusteta.

4:4 Jos he hetken aica oxis wihottawat/ njn
he lijcutetan tuulelda/ ja että he owat
waldoimet/ njn he tulewat myrskyldä
häwitetyxi.

4:5 Hyötywesat murtuwat/ ja heidän
hedelmäns on kelwotoin/ jäwät röhkäleixi ja
ei kelpa syödä:

4:6 Sillä ne lapset jotca ei awiowuotesta

synnytetä/ tunnustawat wanhemittens
pahuden/ cosca heille kysytän.

4:7 MUTta jos wanhurscas warahin cuole/ njn
hän on cuitengin lewos.

4:8 (Sillä ei ikä sijtä cunnialinen ole/ että hän
cauwan elä/ ja hänellä on monda vuotta:

4:9 Toimi ihmisten seas owat oikiat harmat
carwat/ ja wirhitöin elämä on oikia ikä)

4:10 Sillä hän kelpais Jumalalle ja on hänelle
racas:

4:11 Tule otetuxi pois elämäst synnisten seast
ja temmatan pois/ ettei pahus hänen
ymmärrystäns käännäis eli wäärä oppi hänen
sieluans wiettelis.

4:12 Sillä paha tapa wiettele ja turmele hywän:
ja paha himo käändä wiattoman sydämen.

4:13 Hän on nopiast täydellisexi tullut/ ja on
täyttänyt monda vuotta:

4:14 Sillä hänen sieluns kelpais Jumalalle/
sentähden kijruhti hän hänen pois tästä
pahasta elämästä.

4:15 Mutta ihmiset/ jotca sen näkewät/ ei sijtä
lucua pidä/ eikä sydämijns pane/ että Jumalan
pyhät armos ja laupiudes owat/ ja että hän
cadzo hänän walittuidens puoleen:

4:16 Sillä cuollu wanhurscas duomidze eläwitä
jumalattomia/ ja nuori joca pian täydellisexi
tullut on/ duomidze wääräin pitkä elämätä.

4:17 He näkewät kyllä wijsan lopun/ mutta ei
he tiedä mitä HERra hänestä ajattele/ ja
mingätähden hän händä warjele.

4:18 He kyllä sen näkewät/ ja ei pidä lucua:
sillä HERra naura heitä.

4:19 Ja heidän pitä sentähden häpiällä
langeman/ ja oleman häwäistys cuolluitten
seas ijancaickisest/ ja hän cukista heitä
maahan tapaturmaisest/ ja repi heitä pois
perustuxen asti/ että he peräti häwitetän.

4:20 Heidän pitä oleman ahdistuxes/ ja
heidän muistons pitä huckuman/ mutta
heidän pitä tuleman epäilewäisexi heidän
syndins tunnustuxes/ ja heidän syndins pitä
heitä nuhteleman wastoin heidän silmiäns.

Salomon Wijsaus

V. Lucu .

Pyhain palcka on ijancaickinen autuus/ v. 1. cosca pahat sen näkewät/ nijn he hämmästywät/ walittawat ja ihmettelewät heidän hulluttans/ v. 2. heidän pahuttans ja lyhyttä aicans/ v. 13. Wanhurscat caunistetan ijancaickisella ilolla ja cunnialla/ v. 16. Mutta Jumalan wiha caickinaisella widzauksella tule jumalattomain päälle/ v. 18.

5:1 Silloin wanhurscas seiso suurella rohkeudella nijtä wastan/ jotca händä ahdistanet/ ja hänen työns hyljännet owat.
5:2 Cosca he sen näkewät/ nijn he hämmästywät sangen hirmuisest sitä autuutta/ jota ei he toiwonet.
5:3 Puhuwat toinen toisellens/ ja catuwat/ ja huocawat hengens ahdistuxest: tämä on se/ jonga me ennen pidimme pilckana ja naurona:
5:4 Me hullut pidimme hänen elämäns tyhmänä/ ja hänen loppuns häpiänä.
5:5 Cuinga hän nyt on luettu Jumalan lasten secaa/ ja hänen perindöns pyhain secaa?
5:6 SEntähden olemma me exynet oikialda tiellä ja wanhurscauden kyntilä ei ole meitä walistanut/ eikä ymmärryksen Auringo ole meille coittanut.
5:7 Me olemma caicki käynet wääriä ja wahingolisia teitä: Ja olemma waeldanet harhoja retkiä: mutta HERran teitä emme ole tietänet.
5:8 Mitä autta meitä meidän coreudem? mitä hyödyttä meitä nyt rickaus ja ylpeys?
5:9 Caicki owat mennet ohidzen nijncuin warjo/ ja nijncuin sanoma joca mene:
5:10 Nijncuin laiwa joca allois juoxe/ jonga jälke ja wana/ sijttecuin se on mennyt ohidze/ allois ei löytä/
5:11 Eli nijncuin lindu joca tuules lendä/ jonga rata ei enä löytä/ sillä hän laucuele ja pieksä tuulda/ aja ja eroitta sitä liehuwaisilla

sijwilläns/ ja sijtte ei löytä mercki sencaltaisest lennost.
5:12 Eli nijncuin nuoli/ joca jotacuta cohden lasketan/ hajotta tuulen/ joca cohta cocondu jällens/ ettei tuta taita/ custa hän mennyt on.
5:13 Nijn myös me/ cohta cuin me syndynet olimma/ saimme lopun/ ja en mitän hywä työtä ole tehnet/
5:14 Waan me olemma culutetut meidän pahudesam.
5:15 Sillä jumalattoman toiwon on cuin tomu tuulelda hajotettu/ ja nijncuin wetelä wahto/ joca myrskyldä on ajettu/ ja nijncuin sawu/ joca tuulelda on puhallettu pois/ ja nijncuin se cohta unhotetan/ joca ainoastans päiwän wierasna on ollut.
5:16 Mutta wanhurscat eläwät ijancaickisest/ ja HERra on heidän palckans/ ja caickein corkein pitä heistä murhen:
5:17 Sentähden saawat he cunnialisen waldacunnan/ ja caunin Cruunun HERran kädestä: sillä hän warjele heitä oikialla kädelläns/ ja suojele heitä käsiwarrellans.
5:18 Hän otta hänen kijwaudens haarniscaxi/ ja warusta wihollisen costoxi.
5:19 Hän puke päällens wanhurscauden pandzarixi/ ja pane angaran duomion kilwexi:
5:20 Hän otta pyhyden woittamattomaxi turwaxi/
5:21 Hän teroitta hänen julman wihans miecaxi/ mailman pitä menemän sotan hänen cansans taitamattomita wastan/
5:22 Pitkäisen tulen ambuma pitä osaman oikein/ ja pitä pilwistä tuleman/ nijncuin cowan jännitetyn joudzen jotacuta cohden:
5:23 Ja tajat raket/ jylinän saten wihasta langeman/ nijn pitä myös meren wedet julmistuman heidän päällens/ ja wirrat pitä suurest cuohuman/
5:24 Ja suuren myrskyn pitä puhaldaman heitä wastan ja lennättämän heitä nijncuin tuulispään.

Salomon Wijsaus

Vers.1. Hänen työns) Oppins ja tecons.

VI. Lucu .

*CUningaita ja haldioita neuwotan oikeuteen/
että he Jumalan rangaistuxen wäldäisit/ v. 1.
ja wijsauteen/ joca anda lewollisest ja cauwan
hallita/ v. 10. sillä wijsaus on algusta ollut/ ja
monen wijsaus on maacunnan autuus/ v. 24.*

6:1 WÄäryys caicki maacunnat häwittä/ ja paha elämä cukista woimallisten istuimet.

6:2 Nijn cuulcat te Cuningat ja ottacat waari/ oppicat te Duomarit maan päällä.

6:3 Ottacat corwijn te cuin monda hallidzetta/ te jotca corgotatte teitän Canssain päälle.

6:4 Sillä teille on annettu Esiwalda HERralda ja walda caickein corkeimmalda: joca tahto kysyä cuinga te hallidzetta/ ja coetella cuinga te asetatte.

6:5 Te oletta hänen waldacundans wircamiehet/ mutta et te tee oikein teidän wircan töitä/ ja et te pidä oikeutta/ et te myös tee nijncuin HERra asettanut on.

6:6 Hän tule hirmuisest ja äkist teidän päällen/ ja Esiwallan pitä cowan duomion saaman:

6:7 Sillä huonoille tapahtu armo/ waan woimalliset woimallisest rangaistan.

6:8 Sillä joca caickein päälle HERra on/ ei hän pelkä ketän/ eikä carta kenengän woima/ hän on tehnyt sekä pienet että suuret/ ja hänellä on yhtäläinen suru caikista/

6:9 Mutta woimallisist pitää cowa duomio pidettämän.

6:10 TEille Tyranneille minä puhun/ että te oppisitta wijsautta ja ettet te wilpistelis.

6:11 Sillä joca pyhä oppia pyhänä pitää/ hän pidetän pyhänä/ ja joca hänen hywin oppe/ hän on kyllä pysywäinen.

6:12 Nijn andacat minun puhen teille kelwata/ pyytäkät sitä ja andacat teitän opetetta.

6:13 Sillä wijsaus on ihana ja catomatoin/ ja osotta mielelläns idzens nijlle/ jotca händä

racastawat/ ja anda idzens nijldä löyttä/ jotca händä edziwät:

6:14 Hän cohta/ ja ilmoitta idzens nijlle/ jotca händä mielelläns pyytävät/

6:15 Joca händä cohta pyytä/ ei hän näe paljo waiwa/ hän löytä hänen owens edest wartioidzemast:

6:16 Sillä händä pyytä/ on oikia taito/ ja joca händä walwo/ ei hän kärsi pitkällistä murhetta:

6:17 Sillä hän käy ymbärins/ ja edzi joca hänelle on mahdollinen: ja näyttä idzens mielelläns tiellä/ wartioiten händä/ että hän hänen cohtais.

6:18 Sillä joca idzens anda mielelläns opetetta/ sijnä on wijsauden alcu/ ja joca händä tottele/ hän anda idzens mielelläns opetetta.

6:19 Joca idzens anda mielelläns opetetta/ hän pitä hänen käskyns/

6:20 Mutta cusa käskyt pidetän/ sijnä on totisest pyhä elämä. Mutta joca pyhä elämätä pitää/ hän läHesty Jumalata.

6:21 Joca wijsautta racasta/ hänen hän teke Herraxi.

6:22 Tahdottaco te Tyrannit Canssan Cuningat ja Ruhtinat olla/

6:23 Nijn pitäkät wijsaus silmäin edes/ että te ijancaickisesta hallidzisitta.

6:24 Mutta mikä wijsaus on/ ja custa hän tule/ tahdon minä teille ilmoitta/ ja en tahdo salata teidä salautta: mutta tahdon tutkistella luotuin algusta/ ja tahdon julkisest hänen tuoda edes/ ja en totutta säästä.

6:25 Ei minun ole mitän tekemist myrkyllisen cateuden cansa/ sillä ei sencaltaisen ole osa wijsaudes:

6:26 Mutta cusa monda wijsasta on/ siellä hywin on mailmas/ ja toimellinen Cuningas on Canssan onni. Sentähden andacat idzen opetetta minun sanoillan/ ja sen pitää tuleman teidän hywäxen.

Salomon Wijsaus

VII. Lucu .

CAikilla ihmisillä on yhtäläinen tulemus mailmaan/ ja yhtäläinen lähdendö/ v. 1. Caikille annetan wijsaus/ jotca sitä anowat/ edziwät ja racastawat: Joca taas hänen saa/ se on Jumalalle otollinen/ v. 7. Wijsaus on Jumalan lahja ja hänen cansans on Jumalan Hengi/ joca caicki tietä/ ja on arwamatoin tawara/ v. 15.

7:1 MINä myös olen cuolewainen ihminen nijncuin muutkin/ syndynyt sen ihmisen sugusta/ joca ensist luotin.
7:2 Ja olen saanut lihan hahmon/ kymmenes Cuucaudes weresä juosnut cocon miehen siemenest/ himosa secoitettu.
7:3 Ja olen myös/ cosca minä synnyin/ hengen saanut yhteisest tuulest/ ja olen pudonnut maan päälle/ joca meitä caickia canda/ ja on myös minungin ensimmäinen äneni ollut itcu/ nijncuin caickein muidengin.
7:4 Ja olen caswatettu capalois murhella.
7:5 (Sillä ei Cuningallacan ole muuta alcu hänen syndymiseens)
7:6 Waan caikilla on yhtäläinen tulemus elämään/ ja yhtäläinen lähdendö.
7:7 SEntähden minä rucoilin ja minulle annettiin ymmärrys/ minä huudin ja wijsauden Hengi tuli minuun.
7:8 Minä pidin hänestä enä cuin Cuningan waldacunnast/ ja Förstin maacunnast/ ja rickauden minä pidin tyhjänä hänen suhtens.
7:9 En minä pitänyt callista kiwe hänen wertanans: sillä caicki culda on hänen suhtens/ nijncuin huono tomu/ ja hopia on nijncuin loca hänen ehtons arwattapa.
7:10 Minä racastin händä enä cuin terweyttä ja cauneutta/ ja walidzin hänen minulleni walkeudexi/ sillä se paiste/ joca hänestä tule/ ei sammu.
7:11 Mutta caicki hywys on minulle tullut hänestä/ ja lukematoin rickaus on hänen

kädesäns.

7:12 Minä olin iloinen caikisa/ että wijsaus käwi minun edesäni caikisa nijsä/ mutta en minä tietänyt/ että sencaltaiset tulit hänestä.
7:13 Yxikertaisille olen minä hänen opettanut/ laupiaast minä händä jagan/ hänen rickauttans en minä sala: sillä hän on ihmisille äretöin tawara.
7:14 Jotca händä pitävät/ tulewat Jumalan ystäwäxi/ ja owat otolliset/ että heille on annettu saldi idzens opetetta.
7:15 JUmala on andanut minun wijsast puhua/ ja sencaltaisen wijsauden lahja oikein ajatella: sillä hän johdatta wijsauden tielle/ ja hallidze wijsaita:
7:16 Sillä hänen kädesäns me olemma sekä myös meidän puhem/ nijn myös caicki toimi ja taito caikis asiois:
7:17 Sillä hän on andanut minulle wahwan tiedon caikis asiois/ että minä tiedän/ cuinga mailma on tehty/ ja Elementeingin woiman:
7:18 Ajan algun/ lopun ja wälin/ cuinga päiwä pitene ja lyhene/ cuinga vuoden ajat idzens muuttawat/
7:19 Ja cuinga ajastaica culu/ cuinga tähdet owat.
7:20 Mikä luondo aljuilla ja medzän pedoilla on/ cuinga tuuli nijn hymise ja mitä ihmisten mieles on moninaisten ruohoin luonnon/ ja juurten wäen.
7:21 Minä tiedän caicki mitä salattu ja kätketty on: sillä wijsaus/ joca caiken taidon opetta/ hän on minulle sen opettanut.
7:22 Sillä hanesä on ymmärtäväinen hengi/ pyhä/ ainoa/ monilainen/ teräwä/ nopsa/ puhelias/ puhdas/ kircas/ hiljainen/ ystäwälinen/ waca/ wapa/ hywän tahtoinen/ suloinen/ luja/ wahwa/ surutoin:
7:23 Caicki woipa/ caicki näkewä/ joca käy caickein hengein läpidzen/ ehkä cuinga toimelliset/ kirckat/ ja teräwät he olisit.
7:24 Sillä wijsaus on caickein selwin/ hän mene ja käy caickein läpidze/ hän on aiwa

Salomon Wijsaus

kircas:

7:25 Sillä hän on Jumalan woiman suidzu/ ja Caickiwaldian cunnian paiste.

7:26 Sentähden ei taida mitän saastaist tulla hänen tygöns: sillä hän on ijancaickisen walkeuden walu/ Jumalan woiman saastuttamatoin speili/ ja hänen hywydens cuwa.

7:27 Hän on ainoa/ ja teke cuitengin caicki/ hän pysy sinäns/ ja udista caicki/ ja waicutta alati pyhain sieluisa/ hän teke Jumalan ystäwixi ja Prophetaxi:

7:28 Sillä ei Jumala racasta ketän/ jousei pysytä wijsaudesa.

7:29 Hän on jalombi Auringota ja caickia tähtiä/ cosca händä walkeuteen werratan/ nijn hän on wielä parembi.

7:30 Sillä walkeuden täyty yötä paeta/ mutta pahus ei ikänäns woita wijsautta.

Vers.17. Caikis asiois) Coco mailma tunde nämät enimmäst/ mutta uscowaiset ainoastans tietäwät/ että ne owat Jumalan luondocappalet/ luodut Jumalan sanalla ja wijsaudella. v. 25. Paiste) Jumalan wijsaus on idze Jumala/ mutta se wijsaus/ jonga Jumala meille anda/ on Jumalan tundo/ ja totinen Jumalan pelco/ Iob. 28:28. Cadzo/ Jumalan pelco on wijsaus/ ja wälttä pahutta/ on ymmärrys.

VIII. Lucu .

Wijsautta pitä edzittämän nuorudesta: sillä hän opetta meille Jumalan tahdon/ ja caicki Christilliset menot/ v. 1. Hän anda hywät neuwot/ että caicki menestyisit/ ja taitawast toimitettaisin/ v. 9. Hänestä tule puhdas ilo ja ijancaickinen kijtos/ v. 17.

8:1 Hän ulottu päästä päähän woimallisest/ ja hallidze caicki hywin.

8:2 Sitä minä olen racastanut/ ja edzinyt

händä hamast minun nuorudestani/ ja ajattelin händä otta minun morsiamexeni: sillä minä olen ruwennut racastaman hänen cauneuttans:

8:3 Hän on jalost Adelist: sillä hänen menons on Jumalan tykönä/ ja caickein cappalden HERra racasta händä.

8:4 Hän on salainen neuwo Jumalan tunnos/ ja hän pane hänen eteens/ mitä hänen tekemän pitä.

8:5 Jos rickaus on callis cappale elettäis/ mikä on rickambi wijsautta/ joca caicki teke?

8:6 Jos taito sen teke/ cuca on taitawambi opettaja/ cuin hän?

8:7 Jos jocu racasta wanhurscautta/ hänen työns owat sula hywät tawat: sillä hän opetta curituxen/ toimen/ oikeuden ja wäkeyyden/ jotca caickein tarpellisemmat owat ihmisten elämäs.

8:8 Jos jocu pyytä paljo tietä/ nijn hän osa sekä mennet että tulewaiset/ hän ymmärtä pimiät puhet/ ja arwa työlät tapauxet/ ihmet ja camalat hän edellä tietä/ mitä tapahtu cullakin ajalla ja hetkellä.

8:9 Minä olen aicoinut ottaxeni händä seurani: sillä minä tiedän hänen minulle andawan hywä neuwo/ ja että hän lohduutta minua surus ja murhes :

8:10 Hänen cauttans on nuorucaisella cunnia Canssan seas/ ylistys wanhain tykönä.

8:11 Minä löytän ymmärtäwäisexi duomios/ ja ihmellisexi woimallisten seas.

8:12 Cosca minä waickenen/ odottawat he minua/ cuin minä puhun/ ottawat he waarin/ ja jos minä cauwan puhun/ pitäwät he kätens suuns edes.

8:13 Hänen cauttans minä saan cuolemattoman nimen/ ja jätän ijäisen muiston minun jälkentulewaisilleni.

8:14 Minä hallidzen Canssa/ ja pacanat tulewat minulle alemmaisexi.

8:15 Julmat Tyrannit pelkäwät/ cosca he minun cuulewat/ Canssan seas minä olen

Salomon Wijsaus

hywä/ ja sodasa Sangari.

8:16 Jos minä cotia jään/ nijn minä culutan aicani hänen cansans: sillä ei häneen suututa/ eikä hänest ole mielen carwautta/ waan paremmin ilo ja riemu.

8:17 Sencaltaist minä ajattelin/ ja panin sydämeen: sillä jotca hänen cansans owat/ pysywät ijancaickisest:

8:18 Ja jotca hänen ystäwydesäns owat/ heillä on puhdas ilo/ ja äretöin rickaus tule hänen kättens töistä/ ja toimi hänen läsnäolemisestans/ ja puHestans/ ja hywä ylistys hänen seurastans/ ja sanoistans/ minä menin ymbärins edzimän ja saattaman händä minun tygöni.

8:19 Minä olin hywän curinen lapsi/ ja sain hywän sielun.

8:20 Mutta cuin minä hywin caswatettin/ caswoin minä saastuttamattomaxi ruumixi:

8:21 Ja minä ymmärsin/ etten minä muutoin taitanut puhdas olla/ jollei Jumala annais (ja se myös oli taito/ tuta kenengä armo se on) menin minä HERran tygö/ ja rucoilin händä/ ja sanoin sydämestäni.

Vers.7. Wäkewyden) se on/ olla urhollisna/ rohkiana/ hywäs turwas/ pelkämätä. v. 18. Puhdas ilo) Hywä oma tundo/ sisällinen ilo ja riemu/ joca tule oikiast uscost ja wagast/ cunnialisest ja Christillisest elämäst. v. 18. Töistä) se on hänen opistans ja neuwostans.

IX. Lucu .

JALO rucous wijsaudest/ joca anda woima/ ymmärryst ja toimellisutta. v. 1. Hallidze/ warjele ja toimitta että meidän työm kelpawat Jumalalle/ ja saatta autuuteen/ v. 10.

9:1 O Minun Isäini Jumala/ ja caiken laupiuden HERra/ sinä joca caicki sanallas tehnyt/

9:2 Ja ihmiset sinun wijsaudellas walmistanut

olet.

9:3 Että hän hallidze caicki luondocappalet/ jotca sinulda luodut owat: että hän mailma hallidzis cunnialla ja wanhurscaudella/ ja duomidzis oikialla sydämellä.

9:4 Anna minulle wijsautta/ joca on jocapaicas sinun istuimes ymbärillä/ ja älä hyljä minua sinun lastes seast:

9:5 Sillä minä olen sinun palwelias ja sinun pijcas poica/ heicko ihminen/ joca ei cauwan elä/ jolla on wähä ymmärryst sinun Laisas ja oikeudesas.

9:6 Ja jos jocu wielä ihmisten lapsist olis täydellinen/ nijn ei hän mitän maxa/ josei hänellä ole sitä wijsautta/ joca sinulda tule.

9:7 Sinä olet minun walinnut sinun Canssas Cuningaxi/ ja sinun poicais ja tytärtes Duomarixi:

9:8 Ja käskit minun raketa sinulles Templin sinun pyhälle wuorelles/ ja Altarin sinun asuin Caupungijs/ joca olis sinun pyhän Tabernaclis caltainen/ jonga sinä muinen annoit walmista:

9:9 Ja sinun wijsaudes sinun cansas/ joca sinun tecos tietä/ ja oli tykönäs cosca sinä mailman teit/ ja tietä mikä sinulle kelpa/ ja mikä oikia sinun käskyisäs.

9:10 Lähetä händä alas sinun pyhästä taiwastas/ ja sinun cunnias istuimelda/ lähetä händä/ että hän olis minun tykönäni/ ja työtä tekis minun cansani/ että minä ymmärräisin/ mikä sinulle otollinen on:

9:11 Sillä hän tietä caicki/ ja ymmärtä sen: Ja anna hänen talutta minua minun töisäni toimellisest/ ja warjella minua hänen woimasans.

9:12 Nijn minun työni tulewat sinulle otollisexi/ ja nijn minä duomidzen sinun Canssas oikein ja tulen mahdollisexi istuman minun Isäni istuimella:

9:13 Sillä cuca ihminen tietä Jumalan neuwon/ eli cuca taita ajatella mitä Jumala tahto?

9:14 Sillä cuolewaisen ihmisen ajatuxet owat epäilewäiset/ ja meidän aiwoituxem owat

Salomon Wijsaus

huikendelewaiset.

9:15 Sillä cuolewainen ruumis waiwa sielua/ ja maallinen asuinsia rasitta miellä/ joca paljo ajattele.

9:16 Tuskin me osamme maallisia/ ja työläst löydämme nijtä/ jotca käsillä owat.

9:17 Cuca tahto tutki taiwallisia? cuca taita tietä sinun neuwos? jos et sinä anna wijsautta/ ja lähetä sinun Henges corkeudest:

9:18 Ja nijn työt menestywät maan päällä ja ihmiset opettawat mitä sinulle on otollinen/

9:19 Ja wijsaudella autuaxi tulewat.

Vers.1. O minun Isäini Jumala) Täsä hän puhu ja rucoile nijncuin Salomo/ caikille Försteille opixi/ että heidän pitä myös rucoileman/ ja on sangen jalo rucous. v. 6. Sitä wijsautta) Cadzo wijsaus tule ainoastans Jumalalda ja ilman händä ei kelpa kengän mitän. v. 10. Otollinen on) Ilman Jumalan sanata ei taida ihminen tietä mikä Jumalalle kelpa/ ja teke caicki epäilyxes ja tietämätä.

X. Lucu .

Täsä ylistetän pyhain Isäin woima ja tegot ennen weden paisumist/ v. 1. ja weden paisumisen jälkeen/ v. 5. ja cosca Israelin lapset läxit Egyptist/ v. 15.

10:1 Wijsaus suojeli hänen/ joca ensist tehtin ja luotin mailman Isäxi/ ja pelasti synnistäns.

10:2 Ja andoi hänelle woiman hallita caickia.

10:3 Cosca jumalatoim luopui hänen wihasans/ nijn hän tuli cadotetuxi/ hänen weljens julman murhan tähden.

10:4 Ja cosca maa sen synn tähden weden paisumisella turmeltin/ autti wijsaus taas/ ja hallidzi wanhurscasta ja halwalla puulla.

10:5 Cosca caicki pacanat erhetyxes irstast elit/ löysi hän wanhurscan/ ja piti hänen nuhtetoina Jumalan edes/ ja wahwisti händä wastoin Isällist sydändä poicans cohtan.

10:6 Hän pelasti myös wanhurscan/ cosca jumalattomat hucuit/ cosca hän tulda pakeni/ joca wijden Caupungin päälle langeis:

10:7 Joca maa autiana on/ ja wielä suidze pahuden todistuxexi/ ja puut jotca raaca hedelmätä candawat/ ja suolapadzas/ joca seiso epäuscoisen sielun muistoxi:

10:8 Sillä jotca ei tottele wijsautta/ heille ei ole ainoastans se wahingoxi/ ettei he tunne hywä/ waan jättäwät jälkens eläwille muiston/ ettei salata taita/ misä he erhettynet owat:

10:9 Mutta wijsaus wapahta heitä caikest tuscant/ jotca häneen turwawat.

10:10 SE johdatti myös wanhurscasta/ jonga hänen weljens wihan tähden täydyi paeta oikia tietä/ ja osotti hänelle Jumalan waldacunnan/ ja tiettäwäxi teki mikä pyhä on:

10:11 Autti händä hänen työsäns/ ja hän menestyi ja sai paljo tawarata työlläns/

10:12 Ja hän oli hänen cansans/ cosca hänelle wääryttä tehtin/ nijldä jotca hänelle teit wäkiwalda/ ja hän teki hänen rickaxi/ ja suojeli händä hänen wihamiehildäns/ ja piti hänen surutoina nijldä/ jotca händä ajoit taca: hän andoi hänelle woiton/ wäkwäs taistelemises/ että hän symmäreis jumalisuden olewan woimallisemman caickia.

10:13 EI hän hyljännyt wanhurscasta/ cosca hän myytin pois/ waan warjeli händä synnist/ hän seurais händä synnist/ hän seurais händä fangihuonesen.

10:14 Ja ei hyljännyt händä siteis: siihenasti että hän andoi hänen saada waldacunnan waldican/ ja wallan nijden päälle/ jotca hänelle teit wäkiwalda/ ja saatti heitä walhetteliaxi/ jotca händä rangaisit/ ja annoi hänelle ijancaickisen cunnian.

10:15 Hän wapahti pyhän Canssan ja nuhtettoman siemenen pacanoista/ jotca heitä waiwaisit:

10:16 Hän tuli HERran palwelian sieluun/ ja seisoi julma Cuningasta wastan ihmeillä ja tunnustähdeillä.

Salomon Wijsaus

10:17 Hän maxoi pyhille heidän työnsä palcan/
ja johdatti heitä ihmellisiä teitä/ ja oli heille
päiwällä warjelus/ ja yöllä liecki nijncuin
tähdet.

10:18 Hän wei heitä punaisen meren läpidze/
talutti heitä suurten wetten keskeldä.

10:19 Mutta heidän wihollisens hän upotti/ ja
nämät hän weti sywyden pohjast

10:20 Sentähden otit wanhurscat saalin
jumalattomilda/ ja ylistit sinun pyhä nimes
HERra/ ja kijtiti yximielisest sinun voitollista
kättäs:

10:21 Sillä wijsaus awais myckäin suun/ ja teki
kielet puhuman/ jotca ei puhua taitanet.

*Vers.1. Synnistäns) Sen sanan cautta/ Gen. 3:7
Sen siemen on sinun pääs musertawa ricki. v.
4. Wijsaus) Se oli Jumalan sana ja käsky
rakendaman Arckia. v. 5. Caicki) Se on/ cunga
hän tuli/ löysi hän epäjumalisen ja pahan
Canssan/ nijncuin Abrahamin elämä näyttä/
Gen. 22:2. v. 7. Raaca hedelmätä) Owat ne
omenat cuollen meren tykönä/ jotca pääldä
owat caunit/ waan sisäldä tuhca. v. 12.
Jumalisuden) Jumalisus on usco Jumalan
sanan eli wijsauden päälle.*

XI. Lucu .

*Wijsaudella Jumala pelasta wanhurscat
cadotuxest/ v. 1. Rangaise omians
laupiudella/ mutta Jumalattomat hän ilman
armota hucutta/ v. 10. Hän warusta
luondocappalet costaman/ ja tundemattomat
pedot tyhmäin päälle/ v. 16. Sillä caicki owat
Jumalan kädes/ mutta hän on laupias/ ja
racasta caickia mitä hän on tehnyt/ v. 22.*

11:1 Hän wei heidän tekons pyhän Prophetan
käden cautta.

11:2 Ja johdatti heitä syngiän corwen
läpidzen/ nijn että he majans rakensit kedolle.

11:3 Ja seisoit wihollisians wastan/ ja costit

heidän wihamiehillens/

11:4 Cosca he janoisit/ rucoilit he sinua/ ja
heille annettin wettä corkiasta wuoresta/ ja he
sammutit janons cowasta kiwestä:

11:5 Ja jolla heidän wihamiehens waiwattin/

11:6 Se tuli heille hywäxi/ cosca he hätä
kärseit.

11:7 Sillä nijncuin he hämmästyit werta/ joca
tuli wuotawan weden siaan käskyn
rangaistuxexi/ että lapsia tapettaman piti:

11:8 Nijn sinä annoit näille wettä
yldäkylläisest tietämät/

11:9 Ja annoit nähdä heidän janostans/
cuinga sinä wihollisia waiwaisit.

11:10 Sillä cosca nämät kiusattin/ ja armolla
curitettin/ ymmärsit he cuinga jumalattomat
wihasa duomittin ja rangaistin.

11:11 Näitä sinä olet neuwonut ja coetellut
isällisest/ mutta nijtä muita nijncuin angara
Cuningas rangaisnut ja duominnut:

11:12 Ja tulit rangaistuxi/ sekä ne jotca läsnä
että taambana olit:

11:13 Sillä heille tuli caxikertainen murhe ja
huocaus/ cosca he ajattelit mitä ollut oli.

11:14 Sillä cosca he cuulit/ näille hywäxi
tapahtuwan/ jonga cautta he waiwattin/
ymmärsit he HERran:

11:15 Sillä joita he ennen ajoit pois
ylöncadzest/ hyljäisit ja pilckaisit/ nijtä täydyi
heidän wijmein ihmetellä/ cosca nijn tapahtui/
ettei heidän janons ollut nijncuin
wanhurscasten.

11:16 Nijn myös heidän wäärän menons
tyhmäin ajatusten tähden/ jonga cautta he
nijn petetyxi tulit/ että he rucoilit järjettömiä
madoja ja ylöncadzotuita petoja/ lähetit sinä
heidän secaans suuren joucon medzän petoja
rangaistuxexi:

11:17 Että he ymmärräisit/ että millä jocu
syndi teke/ sillä hän myös waiwatan.

11:18 Sillä sinun Caickiwaldialla kädellä/ (jolla
sinä mailman walmistamattomast cappalest
luonut olet) ei ollut mahdotoin lähettä heidän

Salomon Wijsaus

päällens/ carhujoucko ja rohkeita Lejoneita:

11:19 Eli wastudest luoda julmia ja tundemattomita petoja/ taicka nijtä jotca tulda syljit/ taicka jotca julman sawun puhalsit/ taicka jotca hirmuisita kipenitä silmistäns laskit:

11:20 Jotca ei ainoastans haavoittamisella heitä hucutta taidais/ mutta myös hirmuisella cadzomisellans heitä tappaisit:

11:21 Ja/ he olisit tainnet paidzi sitä langeta puhalluxella/ coston wainosta/ ja sinun woimas hengellä huckua.

11:22 MUtta sinä olet caicki asettanut mitalla/ lugulla/ ja painolla/ sillä suuri woima on aina sinus/ ja cuca woi olla sinun kättes wäkewyttä watan?

11:23 Sillä coco mailma on sinun edesäs/ nijncuin waagan kieli/ ja nijncuin amucasten pisara/ joca puto maan päälle.

11:24 Mutta sinä armahdat caickia: sillä sinulla on woima caickein ylidzen ja kärsit ihmisten syndiä/ että he idzens parannaisit: Sillä sinä racastat caickia cuin on/ ja et wiha mitäs tehnyt olet.

11:25 Sillä et sinä mitän walmistanut/ jota sinä wihata taidaisit. Cuinga taita mitän olla/ jota et sinä tahdois? eli cuninga se taidais pysyä/ jota et sinä cudzunut ole?

11:26 Mutta sinä säästät caickia/ sillä ne owat sinun HERra/ sinä joca elämätä racastat.

Vers.7. Hämmästyit) Cosca wesi werexi muuttui Egyptis/ Exod. 7:19. v. 23. Kieli) Nijncuin se on wäähä joca waagasa kielen callista/ nijn on myös mailma wäähä Jumalan suhten/ Esa. 40:15. v. 24. Et wiha mitäs) v. 25. Et sinä ole mitän walmistanut) Nijn ei Jumala ole luonut yhtän ihmistä cadotuxeen: sillä ei hän nijn olis caikille hywä/ Psal. 145:9.

XII. Lucu .

JUmala rangaise hiljaxens jumalisia

parannuxeen/ pahoja ja epäjumalan palwelioita myös/ v. 1. Hän taidais äkist jumalattomat hucutta/ ja ei kellän ole woima händä estä/ v. 9. Sillä hän on oikia/ woimallinen ja hiljainen/ v. 15. Hän kärsi omians/ että he parannaisit idzens/ ja catumattomita/ että heillä olis aica parannuxeen/ jos neuwo auttais/ v. 19.

12 :1 Ja sinun catomatoin henges on caickis.

12:2 SEntähden sinä witcan rangaiset heitä/ jotca langewat/ ja neuwot heitä curituxella/ misä he syndi tekewät/ että he pahudest pelastettaisin/ ja uscoisit sinun päälles HERra.

12:3 Sillä cosca sinä olit wihainen sinun pyhän maas endisille asuville.

12:4 Että he cauheita töitä teit noitumisella.

12:5 Ja tahdoit meidän Isäim käsillä häwittä jumalattomat uhrin candajat/ ja jotca heidän lapsens haluttomast tapoit/ jotca söit ihmisen liha ja joit hirmuisest werta/ jolla he luulit sinullen tekewäns palweluxen.

12:6 Ja ne jotca wanhemmat olit/ tapoit ne sielut/ joilla ei yhtän apua ollut.

12:7 Että se maa/ joca caickein seas jaloin oli/ tulis Jumalan lasten mahdollisexi asuinsiaxi.

12:8 Cuitengin säästit sinä heitä nijncuin ihmisiä/ ja lähetit edellä sinun edelläjuoxias/ nimittäin/ sinun jouckos/ hörhöläiset/ että heidän pitäis heitä wähittäin häwittämän.

12:9 Ei tosin ollut sinulle mahdotoin anda jumalattomia wanhurscasten ala sodasa/ eli hucutta heitä hirmuisten petoin cautta/ taicka cowalla sanalla caickia tyynni:

12:10 Mutta sinä duomidzit heitä witcan/ ja annoit heille sia parannuxeen/ waicka sinä tiesit heidän pahan sisuisexi/ ja heidän pahudens ynnä syndynexi/ ettei he ikänäns pitänyt toista mielta saaman:

12:11 Sillä he olit kirottu siemen algusta. Nijn et sinä myös olis peljännyt ketän/ jos sinä heille olisit andanut andexi heidän ricoxens:

12:12 Sillä cuca sano sinulle/ mitäs teet? Eli

Salomon Wijsaus

cuca seiso sinun duomiotas wastan/ eli cuca nuhtele sinua poisajettuin pacanain tähden/ jotca sinä luonut olet/ eli cuca asetta idzens costajaxi sinua wastan jumalattomain ihmisten tähden?

12:13 Sillä paidzi sinua ei ole yhtän Jumalata/ sinä joca murhen pidät caikist/ osottaxes/ ettes duomidze wäärin.

12:14 Sillä ei Cuningat eikä tylyt taida astua sinua wastan/ cosca sinä rangaiset.

12:15 ETtäs wanhurscas olet/ nijn sinä hallidzet myös caicki oikein/ ja tiedät ettei se sinun Majestetilles sowi/ ettäs jongun duomidzisit/ joca ei rangaistust ansainnut olis:

12:16 Sillä sinun wäkeyydes on oikeuden walda/ ja ettäs caickia hallidzet/ nijn sinä säästät myös caickia.

12:17 Sillä sinä olet osottanut sinun wäkeyydes heisä/ jotca ei usconet/ ettäs nijn caiketi woimallinen olit/ ja osotit idzes nijsä/ jotca ylpiät olit:

12:18 Mutta sinä wäkwä hallidzia duomidzet hiljaisudes/ ja hallidzet meitä paljolla kärsimisellä: sillä sinä voit tehdä mitäs tahdot.

12:19 MUtta sinä opetat sinun Canssas/ sencaltaisilla töillä/ että wanhurscasna ja hywänä oldaman pidäis/ ja sinä annat sinun lapses tietä/ että he olisit hywäsä toiwosa/ ettäs otat parannuxen syndein edestä.

12:20 Sillä sinun lastes wiholliset/ ja jotca cuolemaan wicapääät olit/ sinä sencaltaisella säästämisellä ja kärsimisellä rangaisit/ ja annoit heille aica ja tila idzens parata:

12:21 Cuinga paljo enä sinä olet pitkämielinen/ coscas duomidzet sinun lapsias/ joiden Isäin cansa sinä walan ja lijton monest hywäst lupauxest tehnyt olet.

12:22 Sentähden nijn usiast cuin sinä meidän wihollisiam waiwat/ teet sinä sen meille curituxexi/ että me otaisim wisust waarin sinun hywydestäs/ jos me duomitut olisimme/ että me cuitengin turwaisimme sinun laupiutees.

12:23 SEntähden sinä rangaisit jumalattomat heidän cauhistuxellans/ jotca järjetöindä elämätä pidit.

12:24 Sillä he olit nijn peräti sywälle tullet erhetyxeen/ että he myös pidit ne pedot/ cuin heidän wihollisens cadzoit ylön/ jumalinans/ petetyt nijncuin taitamattomat lapset.

12:25 Sentähden olet sinä myös lähettänyt heidän secaans häpiälisen rangaistuxen/ nijncuin järjettömille lapsille/

12:26 Ja cosca ei he sencaltaista häpiälist rangaistusta totellet/ tulit he Jumalan angaran rangaistuxen ala:

12:27 Sillä he waiwattin nijldä/ jotca he jumalinans pidit/ joca heille oli suurexi ylöncadzexi/ cosca he näit hänen/ jota ei he ennen tuta tahtonet ja täydyi Jumalaxi tunnusta. Sentähden tuli cadotus wijmein heidän päällens.

Vers.3. Maas asuville) Cananerit jotca heidän lapsens uhraisit/ Psal. 106:36 v. 14. Tylyt) Cadzo/ cuin hän käändä ja wetä caicki sanat Tyranneja wastan/ peljättäxens heitä. v. 15. Sowi) nijncuin Tyrannit luulewat/ että heidän täyty woimans näyttä/ muita wahingoidzeman ja waatiman. v. 17. Ylpiät) Egyptiläiselle punaises meres. v. 23. jumalattomat) Egyptiläiset jotca palwelit petoja/ joita heidän wihollisens Judalaiset cadzoit ylön. v. 26. Häpiälisen) Se oli häpiälinen rangaistus/ että he nijldä eläimildä waiwattin/ jotca he jumalinans pitit.

XIII. Lucu .

TUrha meno on caikilla ihmisillä/ jotca ei tunne Jumalata/ waan pitäwät luondocappalet jumalinans/ joiden cadzelemisest heidän pidäis tundeman luojan/ v. 1. Mutta ne owat wiheljäisemmät jotca palwelewat celda/ hopiata/ cuwia/ heidän kättens tecoja/ jotca ei autta taida/ v.

Salomon Wijsaus

10.

13 :1 CAicki ihmiset owat luonnostans turhat/ jotca ei Jumalast mitän tiedä/ ja ei tunne händä näkywäisest hywydest/ eikä cadzo tegoista/ cuca tekiä on:

13:2 Waan pitäwät taicka tulen/ eli tuulen/ eli puuscauxen/ eli tähdet/ eli wäkwät wedet/ Auringon ja Cuun taiwas/

13:3 Jotca mailma hallidzewat/ jumalina: mutta jos heillä olis hyvä suosio heidän cauniseen muotoons/ nijn että he sentähden pitäisit heitä jumalain sias/ pitäis heidän oikeutta myöden ymmärtämän/ cuinga paljo parembi hän on/ joca nijden HERra on: sillä se joca caiken cauneuden tekiä on/ hän on nämät luonut/

13:4 Ja jos he ihmettelisit heidän woimans ja wäkens/ pitäis heidän myös oikeulla ajatteleman/ cuinga paljo woimallisembi hän on/ joca caicki nämät walmistanutt on:

13:5 Sillä sencaltaisest suurest cauneudest ja luomisest/ taita luoja nijncuin cuwas tutuxi tulla.

13:6 Waicka ei näitä nijn suuresti pidä walitettaman: sillä he myös taitawat erhettyä/ cosca he edzeit Jumalata ja pyysit mielelläns händä löytä:

13:7 Sillä cosca he cadzelit hänen luondocappalitans/ ja tutkistelit nijtä/ tulit he petetyxi heidän cadzelemisesans/ että luondocappalet/ jotca he näit/ olit nijn ihanat.

13:8 Cuitengin ei he sentähden ole ilman syytä:

13:9 Sillä jos he owat nijn paljo ymmärtänet/ että he taisit luondocappalen nijn corkias arwos pitä/ mixei he pikemmin händä löytänet/ joca sen HERra on.

13:10 MUtta he owat wihelijäiset/ ja heidän toiwons on luettapa cuolluitten secaa/ jotca sen jumalaxi cudzuwat/ jonga ihmiset tehnet owat/ nijncuin cullan ja hopian/ joca taitawast walmistettu on: Ja petoin cuwan eli

kelwottomat kiwet/ jotca wanhan aican walmistetut olit.

13:11 Nijncuin puuseppä/ cosca hän työtä edzi/ hacka puun/ weistä ja silittä sen hywin/ ja sitä wisua ja taitawata työtä teke/ jota mailman tarpeis tarwitan.

13:12 Mutta sen työn lastut coco hän/ ja keittä ruoca syödaxens/

13:13 Waan mitä lijaxi on/ ja ei mihingän kelpa/ se cuin wäärä ja oxainen on/ otta hän ja wisust leicka/ cosca hän jouta/ leicka taitawast/ ja teke ihmisen/ eli jongun järjettömän eläimen muotoisexi:

13:14 Ja pane sen punaisexi ja walkiaxi/ ihon carwaisexi ja ihanaxi/ ja jos sijnä jocu ricka on/ sen hän wasta siwu:

13:15 Sijtte teke hän hänelle caunin huonen/ ja kijnittä hänen seinään raudalla/

13:16 Nijn ettei hän puto/ ja nijn hywin cadzo hänen: sillä hän tietä hywin/ ettei hän idzens autta taida/ sillä ei se muu ole cuin cuwa/ ja tarwidze apua.

13:17 Ja cosca hän rucoile tawarans/ emändäns ja lastens edest/ ei hän häpe puhutella sitä/ jolla ei henge ole:

13:18 Ja ano heildä terweyttä/ rucoile cuolluelda elämätä/ ja pyytä hänelä apua/ joca ei mitän woi/

13:19 Ja sildä joca ei käydä taida/ hywä matca/ ja että hänen ascarans/ asians ja tecons menestyis/ pyytä hän woimattomalda.

Vers.4. Woimans) Se on moninaiset tegot ja menot cuin luondocappales owat.

XIV. Lucu .

PArembi on laiwaan turwata cuin epäjumalan Cuwaan/ sillä sijhen hän uscalda hengens ja tule autetuxi/ v. 1. Nijncuin Noah wedenpaisumises/ v. 6. Sillä sekä epäjumalat että heidän tekiäns owat kirotut/ v. 8. Turhan cunnian pyyndö/ on epäjumalan palweluxen

Salomon Wijsaus

alcu/ v. 13. Sillä jotca tahtowat Tyrannein mielen nouta/ heidän täyty cumarta heidän cuwans nijncuin jumalata/ v. 16. Nijn myös he owat tappanet lapsens epäjumalille/ ja langennet cauhaan kiuckuun/ huoruteen/ murhaan/ warcauteen/ wäärän walaan/ ja caickinaisijn hirmuisijn syndeihin/ v. 22. ja coonnet päällens caxicertaisen rangaistuxen/ v/ 30.

14:1 NIjn myös hän teke/ joca tahto purjehtia/ ja on aicoinut waelda julmis allois/ hän rucoile puuta/ joca heicombi sitä on jonga päällä hän waelda:

14:2 Sillä se on sentähden tehty/ että sillä pitä rawindota edzittämän/ ja tekiä on sen taidolla walmistanut.

14:3 Mutta sinun toimes/ o Isä hallidze sitä/ sillä sinä annat tien meresä/ ja aldoin keskellä pelkämättömän juoxun.

14:4 Jollas osotat cuinga sinä caikis paicois woimallinen olet auttaman/ waicka jocu idzens annais merelle ilman laiwata.

14:5 Cuitengin ettes tahdo sitä turhana pitä/ jota sinä wijsaudesas luonut olet/ tapahtu se/ että ihmiset uscaldawat hengens sencaltaisen huonon puun päälle tulewat laiwas taldeen/ josa he waeldawat aldoin läpidzen.

14:6 Sillä muinen cosca uljat Sangarit hucutettin/ pakenit ne joilla toiwo oli/ että heidän piti lisämän mailma jällens/ laiwaan/ jonga sinun kätes hallidzi/ ja jätit nijn mailmalle siemenen jälkens:

14:7 Sillä sencaltainen puu on mahdollinen siunatta/ jos se oikein pidetän:

14:8 Mutta sitä pitä kirottaman/ joca käsillä walmistetän/ ja se myös joca sen teke/ tämä sentähden/ että hän sen teki/ se sentähden/ että se jumalaxi cudzutan/ ja cuitengin on catowainen cappale.

14:9 Sillä Jumala wiha yhtäläisestä molemmita/ jumalatoinda/ ja hänen jumalatoinda työtäns/

14:10 Ja työ tule tekiäns cansa waiwatuxi.

14:11 Sentähden pacanain epäjumalat curitetän/ sillä he owat Jumalan luondocappalilda tullet cauhistuxexi/ ja ihmisten sieluille pahennuxexi/ ja ymmärtämättömille paulaxi.

14:12 Sillä epäjumalten asetukset on suurin huoruus/ ja heidän alcuns on wahingolinen pahennus mailmas.

14:13 EI ne algusta ollet/ eikä ijancaickisest pysy.

14:14 Waan ihmisten turhalla cunnioittamisella he owat tullet mailmaan/ ja sentähden ajatellut/ ettei ihmiset saa cauwan elä.

14:15 Sillä Isä cosca hän murhetti ja itki poicans/ joca häneldä warhain tuli pois/ annoi hän tehdä cuwan/ ja rupeis pitämän hänen/ joca cuollut ihminen oli/ jumalana/ ja asetti palwelioillens Jumalan palweluxen ja uhrin:

14:16 Sijtte ajan cululla pidettin sencaltainen jumalatoindin tapa Lakina/ että myös cuwa täydyi cunnioitta Tyrannein käskystä.

14:17 Nijn myös Canssa/ joca ei läsnä olles saanut cunnioitta/ että he nijn caucana asuit/ annoit tehdä caswot caucaisella maalla/ ja teetit caunit woimallisten Cuningasten cuwat/ että he ahkerast olit heille mielen noutexi/ sekä pois että läsnä olles.

14:18 Nijn autti myös tekiän suuri ahkerus wahwistaman ymmärtämättömitä sencaltaisen jumalan palweluxen:

14:19 Sillä cosca jocu tahdoi palwella Ruhtinan mielixi/ teki hän cuwan caikella taidolla caickein caunimmaxi.

14:20 Mutta Canssa/ joca sencaltaisella caunilla työllä oli kehoitettu/ rupeis sitä jumalana pitämän/ joca wäähä ennen ihmisnä cunnioitettin.

14:21 Sencaltaisest asiast tuli petollisuus mailmaan/ cosca ihmisiä jotakin ahdistettin/ eli he tahdoit tehdä Tyrannille jotain mielennoutexi/ annoit he kiwelle ja puulle sencaltaisen nimen/ cuin ei pitänyt.

Salomon Wijsaus

14:22 Sijtte ei he siihen tytynt/ että he Jumalan tunnusta erhetyit/ waan waicka he elit sencaltaises tyhmäs ja hullus menos/ cudzuit he cuitengin sencaltaisen sodan ja wahingon rauhaxi:

14:23 Sillä taicka he lapsens tappawat uhrixi/ eli pitäwät jongun jumalan palweluxen/ jota ei tarwita mainitta/ taicka harjoittawat idzens ylönsyömises pahalla tawalla.

14:24 Ja ei ole heillä enä puhdasta elämätä awioskäskys/ waan toinen tappa toisen petoxella/ eli murhellisexi teke huorudella:

14:25 Ja heidän seasans käy edestacaisin/ weri/ murha/ warcaus/ petos/ wilpi/ waatimus/ wäärä wala/

14:26 Wanhurscasten lewottomus/ kijttämättömys/ nuorten sydänden pahennus/ mykät synnit/ sucurudzaus/ huoruus/ ja salawuoteus:

14:27 Sillä häpiälisten epäjumalain palwelus on alcu/ syy ja loppu caicken pahuteen.

14:28 Jos he pyhä päiwä pitäwät/ nijn he idzens pitäwät kuin hullu wäki/ jos he ennustawat/ nijn se on caicki walhe/ ei he oikein elä/ ja owat nopsat walalla pettämän:

14:29 Sillä he uscowat hengettömäin jumalten päälle/ nijn ei he pelkä wahingota/ cosca he wannowat wäärin.

14:30 Cuitengin oikein heille se tapahtu/ sekä ettei heillä ole oikia tieto Jumalast/ että he epäjumalist ottawat waarin/ ja että he wannowat wäärin/ ja ei he pyhäst lucua pidä.

14:31 Sillä jumalattomain pahuus saa lopun/ ei sijtä wallast/ kuin heillä on/ wannoisans/ waan sijtä rangaistuxest/ kuin he synnilläns ansaidzewat.

Vers.26. Lewottomus) Se on/ he tekewät hywille caickea waiwa ja ahdistusta. v. 30. Pyhäst) Ensist he cadzowat ylön ja hyljäwät oikian Jumalan/ ja langewat epäjumalan palweluxeen/ sijtte cosca he näkewät/ ettei he taida heitä autta/ cadzowat he myös heidän

ylön/ wannowat wäärin heidän cauttans pettäin heidän lähimmäisens/ ettei he ketän pelkä/ nijncuin ei Jumalata oliscan/ ja nijn epäjumalan palweluxen cautta caicki curitus ja cunnia rauke.

XV. Lucu .

JOca Jumalata pelkä/ hän on hänen omans/ jos hän lange ja warjellan epäjumalan palweluxest/ v. 1. Suuri tyhmys on caikilla epäjumalan tekiillä/ v. 7. jotca ei huole mitä cauhiata työtä he tekewät/ edzein sillä picaista hyödystä/ v. 12. ja nijn rucoilewat heidän kättens työtä/ jolla ei henge ole/ ja on halwembi cuin he jotca heitä rucoilewat/ v. 14.

15:1 MUtta sinä meidän Jumalam olet armollinen/ waca/ ja kärsiwäinen/ ja hallidzet caicki laupiudella:

15:2 Ja jos me syndiä teemme/ olemma me cuitengin sinun/ ja tunnemma sinun woimas/ että me sen tiedämme/ emme syndiä tee: sillä me pidetän sinun omanas.

15:3 Mutta tuta sinua/ on täydellinen wanhurscaus/ ja tietä sinun woimas/ on ijancaickisen elämän juuri.

15:4 Sillä ei ihmisen pahat aiwoituxet meitä nijn wiettele/ eikä maalarin turha työ/ nimittäin/ kirjawa ja monen carwainen cuwa:

15:5 Jonga muoto pahenda ymmärtämättömät/ ja jotca paha mielelläns tekewät/ racastawat hengettömiä ja cuolleita cuwia.

15:6 Sencaltaisia hedelmitä owat he mahdolliset saaman/ sekä ne jotca nijtä tekewät/ että ne jotca nijtä ikäwöidzewät ja palwelewat.

15:7 JOs sawenwalaja/ joca pehmetä sawe waiwalla walmista/ teke caickinaiset astiat meidän tarpexemme/ mutta hän teke yhtäläisest sawest/ sekä ne astiat jotca

Salomon Wijsaus

puhtauteen/ että saastaisuteen sopiwat:
Mutta mihingä cukin pitä pandaman/ on sawenwalajalla.

15:8 Mutta se on wiheljäinen työ/ cosca hän sijtä sawest woimattoman jumalan teke/ ja on cuitengin idze/ ei paljo ennen maasta tehty/ ja wähän hetken perästä mene sinne jällens/ josta hän otettu on/ cosca sielu/ joca hänellä oli/ häneldä otetan pois:

15:9 Mutta ei hänen murhens sijnä ole/ että hänen työtä tekemän pitä/ eikä että hänellä on nijn lyhy ikä/ waan että hän kilwoittelis culda ja hopiaseppäin cansa/ että hän tekis waskenwalajan tawalla/ ja pitä sen cunniana/ että hän petollista työtä teke.

15:10 Sillä hänen sydämens ajatuxet owat cuin tuhca/ ja hänen toiwons on huonombi maata/ ja hänen elämäns ylöncadzottu cuin sawi:

15:11 Ettei hän tundenut joca hänen tehnyt oli/ ja annoi hänelle sielun/ joca hänesä waicutta/ ja puhalsi häneen elävän hengen.

15:12 HE pitävät ihmisen elämän tyhjänä/ ja ihmisen menon caupan tecona/ sanoden: aina pitä woitto edzittämän pahallakin calulla.

15:13 Nämät tietävät caiketi kyllä/ että he syndiä tekewät/ cosca he sencaltaisia turhia cappaleita ja cuwia maasta ja sawesta tekewät.

15:14 Mutta he owat tyhmemmät ja wiheljäisemmät cuin lapsi (nimittäin sinun Canssas wiholliset/ jotca heitä sortawat)

15:15 Että he caicki pacanain epäjumalat jumalana pitävät/ joiden silmät ei näe/ ja heidän nenäns ei haista/ eikä heidän corwans cuule/ heidän sormens käsisäns ei tunne/ ja heidän jalcans owat sangen hitat käymän.

15:16 Sillä ihminen on tehnyt heidän/ ja jolla hengi hengeldä on/ on walmistanut heitä: Mutta ihminen ei taida tehdä/ joca hänen caltaisens on/ paljo wähemmin Jumalata:

15:17 Ja että hän cuolewainen on/ nijn hän totisest cuollun teke/ hänen jumalattomilla

käsilläns/ hän on idze parembi/ cuin se jota hän palwele: sillä hämbä elä/ mutta se ei coscan.

15:18 Sitälikin palwelewat he myös caickein cauhibita petoja/ jos he muihin järjettömin luondocappaleihin werratan/ nijn he owat paljo pahemmat:

15:19 Sillä ei he ole aljut nijncuin muut eläimet/ jotca owat suloiset nähdä/ ja ei ole Jumalalda ylistetyt eli siunatut.

Vers.5. Paha mielelläns tekewät) Jotca mielelläns tekewät wäkiwalda ja wääryttä/ harjoittelewat idzens caickinaisis synneis ja elävät suruttomast/ he soisit ettei Jumalat olis. Sentähden palwelewat he sencaltaisia myckiä epäjumalita/ jotca heitä ei autta eikä rangaista taida/ ja unhottawat oikian Jumalan. v. 19. Siunatut) Ne owat kärmet/ jotca myös kirotot olit/ Gen. 3:14.

XVI. Lucu .

Widzauxet/ jotca Jumala lähettä pahoille rangaistuxexi/ tulewat Jumalisten parannuxexi/ v. 1. Ja HERra suojele omans ihmellisest. v. 20.

16:1 SEntähden he sencaltaisilla rangaistin cuin he ansainnet olit/ nijn että he paljoilda pahoilda madoilda waiwattin.

16:2 Jota widzausta wastan sinä teit sinun Canssalles hywä/ ja walmistit heille himoruoca/ nimittäin/ peldocanoja rawinnoxii/ jota he himoidzit:

16:3 Että ne/ jotca sitä ruoca himoinnet olit/ pidäis sencaltaisten annettuun ja säätyin peldocanain cautta oppiman idzens pitämän pois luonollisist tarpeist/ mutta muut/ joilla wähä aica puuttumus oli/ piti udestä elatuxesta osallisixi tuleman.

16:4 Sillä sen piti nijn tapahtuman/ että heille jotca nijn julmast teit/ piti sencaltainen

Salomon Wijsaus

puuttumus tuleman/ joca ei lackaman
pitänyt/ mutta näille ainoastans osotettin/
cuinga heidän wihollisens tulit waiwatuxi.
16:5 Tulit myös näille pahat ja julmat pedot/
ja pahoilda madoilda pistettin ja turmeltin.
16:6 Ei cuitengan ollut se widzaus cauwan/
waan he olit wähän aica peljätetyt
parannuxeen: sillä heillä oli terwellinen
mercki/ että heidän piti ajatteleman sinun
käskyjäs sinun Laisas.
16:7 Sillä jotca käänsit idzens sen merkin
puoleen/ he tulit terwexi/ ei cadzomisella/
16:8 Waan sinun cauttas/ joca olet caickein
wapahtaja/ ja sillä sinä osotit meidän
wihollisillem/ että sinä olet se joca autat
caikesta pahasta.
16:9 Mutta ne heinäsircoilda ja kärwäsildä
cuoliaxi purtin/ ja ei taitanet apua löytä
hengellens: sillä he olit sen ansainnet/ että
heidän piti sillä waiwatuxi tuleman.
16:10 Mutta sinun lapsias ei taitanet ne
myrkylliset Drakin hambat wahingoitta.
16:11 Sillä sinun laupiudes tuli heille awuxi ja
paransi heitä:
16:12 Sillä sentähden he nijn rangaistin ja
cohta parattin jällens/ että he oppisit
ajatteleman sinun sanas/ ja ei nijn sywäldä
unhotuxeen tuleman/ waan pysymän
huikendelemata sinun hywisä töisäs:
16:13 Sillä ei yrtit eikä woitet heitä
parandanet/ waan sinun sanas HERra/ joca
caicki paranda/ sillä sinun hallusas on sekä
elämä että cuolema/ ja johdatat helwetin
portille ja ylös jällens.
16:14 Mutta jos ihminen jongun tappa hänen
pahudellans/ nijn ei hän taida tuoda jällens
henge/ joca sijtä on lähtenyt/ eli palautta
sielua/ joca eroitettu on.
16:15 Mutta mahdotoin on wälttä sinun
kättäs:
16:16 Sillä jumalattomat/ jotca ei tahtonet
sinua tuta/ hosutan sinun woimallisella
käsiwarrellas/ cosca he hirmullisella satella/

rakella/ wedellä/ jota ei he paeta taitanet/
waiwattin/ ja tulelda culutettin.
16:17 Ja se oli caickein camalin/ että tuli
enimmäst paloi wedes/ joca cuitengin caicki
sammutta: sillä mailma soti wanhurscasten
edest.
16:18 Toisinans oli tulen liecki nijn masia/
ettei hän polttanut nijtä petoja/ jotca
jumalattomille lähetettin/ waan että heidän
idze nähdä täytyi/ heitäns Jumalan duomiolda
nijn rangaistawan:
16:19 Toisinans paloi liecki wedes wastoin
tulen woima/ että hän wäärän sugun hucutais.
16:20 Sitä wastan ruokit sinä sinun Canssas
Engelein rualla/ ja lähetit leipä taiwast ilman
työtä walmistettu/ joca taisi anda caickinaista
himoa/ ja oli jocaidzelle hänen macuns jälkeen
16:21 (Sillä jos sinuun turwatan/ ilmoitta se
sinun lapsilles cuinga makia sinä olet) Sillä
jocainen teki sijtä mitä hän tahtoi/ nijncuin
hänen himons oli/ että se nijn ja nijn maisti:
16:22 Mutta näille pysyi lumi ja jää sulamat
tulesa/ että he ymmärräisit/ cuinga tuli joca
rakeis paloi/ ja sates leimahti/ turmeli
wihollisten hedelmät.
16:23 Että wanhurscat olisit rawituxi tullet/
täydyi tulen hänen woimans unhotta:
16:24 Sillä cosca luondocappale sinua
palwele/ nijncuin luojans/ on se woimallinen
rangaiseman wääriä/ ja asetta idzens nijlle
hywäxi/ '6Aotca uscowat sinun päälles.
16:25 Sentähden se annoi idzen silloin monexi
muutta/ ja oli sinun lahjalles cuuliainen/ joca
caicki rawidze/ idzecungin tahtons jälkeen/
nijncuin jocu sitä tarwidzi:
16:26 Että sinun lapses/ joita sinä HERra
racastit/ oppisit/ ettei caswanut hedelmä
elätä ihmistä/ waan sinun sanas ne rawidze/
jotca uscowat sinun päälles.
16:27 Sillä se joca ei tulelda culutettu/ cosca
se palawaxi tuli wähäst Auringon paistest/ suli
se cohta:
16:28 Että ilmoitettaisin/ että sinua pitä

Salomon Wijsaus

kijttämän jo ennencuin Auringo nouse/ ja astuttaman sinun etees päiwän waljetes: sillä kijttämättömän ihmisen toiwon pitä huckuman nijncuin härmän talwella/ ja wuotaman pois nijncuin kelwottoman weden.

Vers.7. Merkin) Waskikärme oli tämä mercki tulisia kärmeitä wasta/ Num. 21:8. V. 12. Hywisä töisäs) ettei he unhotais ihmeitä/ jotca heille tapahtunet olit. V. 17. Wedes) se on/ suures sates/ Exod. 9:24. V. 20. Caickinaista himoa) se on/ he taisit sijtä tehdä mitä he tahdoit/ leipo/ paista ja keittä/ cuiwatai etc. Num. 11:7. V. 27. Culutettu) se on/ joca ei tullella culutetuxi tullut/ cosca se paistettin eli keitettin/ se tuli wähällä Auringon paistella/ cosca ei sitä huomandain haettu/ Exod. 16:21.

XVII. Lucu .

JUmalan duomiot owat tutkimattomat/ joca nähdän Egyptiläisis/ jotca pimeydellä ja hämmästyellä waiwattin/ v. 1. Noitus ei taitanut heitä autta heidän hädästäns/ pelwostans/ ja oman tunnon waiwasta. v. 7. Ahdistus ja caickinainen cauhistus widzais heitä. v. 14.

17:1 SUuret ja sanomattomat owat sinun duomios HERra/ sentähden erhettywät myös tyhmät ihmiset:

17:2 Sillä/ cosca he luulit polkewans pyhä Canssa/ tulit he nijncuin wäärät pimeydellä sidotuxi/ ja pitkäldä yöldä fangituxi/ ja nijncuin carcurit/ olit he suljetut caton alla ijancaickiselda wijsaudelda.

17:3 Ja cosca he luulit heidän syndins salatuxi ja sokian peiton alla unhotetuxi/ tulit he hirmuisest hajotetuxi/ ja peljätyxellä cauhistetuxi.

17:4 Ettei loucascan/ josa he olit/ taitanut heitä ilman pelgota kätke/ silloin oli hyminä

heidän ymbärilläns/ josta he peljästyit/ ja hirmuiset nägyt näit/ joista he hämmästyit: 17:5 Ja tuli ei taitanut millän muoto walista heitä/ eikä kircasten tähtein paiste taitanut hirmuista yötä walista.

17:6 Mutta heille näyi palawainen tuli täynäns cauhistusta/ silloin hämmästyit he sencaltaista peljätystä/ joca cuitengin tyhjä oli/ ja ajattelit wielä pahembata tarjona olewan cuin he näit.

17:7 NOitain tieto oli tyhjä/ ja hänen ylistyxens tuli häpiäxi:

17:8 Sillä ne jotca olit tottunet ajaman pois pelco ja hämmästyistä sairaista sieluista/ he tulit idze sairaxi/ nijn että heidän pelcoans pilcattin.

17:9 Ja jos ei sencaltaiset cauhistuxet olis peljättänet heitä/

17:10 Nijn heidän olis cuitengin täytynt huckua hämmästyxestä/ cosca pedot heidän secans tulit/ ja kärmet joucosa nijn hawisit/ ettei he mielelläns cadzonet tuuleen/ jota ei he cuitengan hywin saanet paidzi olla:

17:11 Sillä joca nijn epäilewäinen on/ sen teke hänen oma pahudens/ joca hänestä todista/ ja duomidze/ ja paha oma tundo aina pahimmin päin ajattele.

17:12 Sillä pelco tule sijtä/ ettei wastata rohjeta/ ja ei tietä custan apua.

17:13 Mutta cusa wähä lohduitust on sydämes/ nijn epäily teke enä waiwa cuin idze rangaistus.

17:14 Mutta jotca ynnä macawat sinä yönä/ (joca hirmuinen ja oikia yö oli/ ja sijtä cauhiasta ja sywästä helwetistä tullut oli)

17:15 Muutamat waiwattin hirmuisilla nägyillä/ muutamat nijn jouduit/ ettei he muuta toiwonet cuin cuolemata: sillä äkillinen ja tapaturmainen pelco tuli heidän päällens.

17:16 Nijn että cusa jocu löyttin/ sijnä hän oli nijncuin hän olis ollut pandu kijnni/ ja ilman cahleita kätketty/

17:17 Joco hän oli peldomies/ eli paimen/ eli työn tekiä corwesa/ waan hänen täytyi/ ehkä

Salomon Wijsaus

custa hän löyttin/ kärsiä sancaltaista
ahdistusta/ jota ei paeta saada:
17:18 Sillä he olit caicki yhtäläisillä pimeyden
cahleilla sidotut.

17:19 Jos tuuli cuului puhaldawan/ eli linnut
suloisest wisertelewän paxuilla oxilla/ eli jocu
töminä juoxewaisest wedestä eli putowaisista
ja colisewaisista kiwistä/ eli että indaiset
eläimet juoxit/ joita ei he nähnet/ eli että
hirmuiset pedot ulwoit/ eli cajuus käwi
wuoren raoista. Silloin he hämmästyit sijtä/
nijn että he peräti tyhmistyit.

17:20 Coco mailmalla oli kircas walkeus/ ja oli
ilman estetä hänen töisäns: Ainoast näillä oli
syngiä yö/ joca oli sen pimeyden cuwa/ joca
heille tulewa on/ mutta he olit idze heillens
suuremmaxi rasiuxexi cuin pimeys.

*Vers.1. Erhettywät) se on/ heidän aicoimisens
hurscait wastan ei menesty/ Psal. 86:15. V. 7.
Tyhjä) Noidilla myös olit paisumet nijncuin
muillakin/ Exod. 9:11.*

XVIII. Lucu .

*ISraelin lapsia säästettin Egyptis/ v. 1. ja cosca
Egyptiläiset tahdoit tappa pyhain lapsia/
andoi HERra murhata suuren joucon heidän
lapsistans/ jotca Engelildä lyötin ja muutamat
punaiseen mereen upotettin/ v. 3. Nijn tuli
myös widzaus Israelin lapsille corwes/ joca ei
cauwan ollut/ v. 20.*

18:1 MUtta sinun pyhilläs oli suuri walkeus/ ja
wiholliset cuulit kyllä heidän änens/ mutta ei
he nähnet heitä:

18:2 Ja he ylistit sinua/ ettei he sancaltaista
kärsinet/ ja kijtit/ ettei he/ jotca heildä
wahingoittin/ heille costanet/ ja toiwotit/ että
he olisit caucana heistä.

18:3 Sitä wastan annoit sinä näille tulipadzan/
joca heitä walisti oudolla tiellä/ ja et andanut
Auringon wahingoitta sillä jalolla matcalla.

18:4 Sillä ne olitkin mahdolliset oleman ilman
walkeutta/ ja pitikin pimeydesä nijncuin
cahleisa macaman/ että he sinun lapsias
fangina pidit/ jonga cautta Lain catomatoin
walkeus mailmalle annettaman piti:

18:5 Ja cuin he ajattelit tappa pyhain lapsia
(mutta yxi ulosheitetyistä/ kätketin heille
rangaistuxexi) otit sinä suuren joucon heidän
lapsistans/ ja hucutit heidän yhtä haawa
woimallises wedes.

18:6 SE yö oli meidän Isillem ennen
ilmoitettu/ että he wahwistettaisin ja iloidzisit
lupauxest/ jota he uscoit.

18:7 Ja sinun Canssas toiwoit nijn
wanhurscasten autuutta/ ja wihollisten
cadotusta:

18:8 Sillä cosca sinä wihollisia waiwaisit/ teit
sinä meitä/ joitas tygös cudzuit/ jaloixi:

18:9 Ja cosca jumalisten pyhät lapset uhraisit
sinulle salaisest/ ja yximielisest pidit Jumalan
Lakia/ silloin he tahdoit nijncuin pyhät kärsiä
paha ja hywä toinen toisens cansa. Ja Isät
weisaisit kijtoswirsiä heidän edesäns.

18:10 MUtta sitä wastan cuului wihollisten
huuto paljo toisin/ ja cuultin waikia walitus
siellä ja täällä lapsista:

18:11 Sillä yhtäläinen widzaus oli herralla ja
palwelialla/ ja Cuningangin täydyi sitä kärsiä
cuin alimaistengin.

18:12 Ja jocaidzella heillä oli sangen monda
cuollutta/ jotca yhdencaltaisella cuolemalla
cuolit/ nijn ettei eläwät kerjennet heitä
hautaman: Sillä yhdellä hetkellä tulit heidän
parhat sikiäns pois.

18:13 Ja jotca ei ennen tahtonet uscoa/
estetyt noidilda/ täydyit nyt/ sijttecuin caicki
esicoiset tapetut olit/ tunnusta/ että tämä
Canssa oli Jumalan lapsi.

18:14 Sillä cosca caicki alallans ja wait olit ja
juuri puoli yö oli/

18:15 Tuli sinun caickiwaldias sanas alas
taiwast cuningalisesta istuimesta/ nijncuin
woimallinen sotamies/ keskelle maata/ joca

Salomon Wijsaus

piti häwitettämän:

18:16 Nimittäin/ se cowa miecka/ joca angarata käskyä candoi/ seisoj ja täytti caicki paicat cuolluilla/ ja waicka se seisoj maasa/ ulotui se cuitengin taiwasen.

18:17 Silloin peljätti heitä äkist hirmuinen unen näky/ ja tapaturmainen hämmästys tuli heidän päällens/

18:18 Ja täsä macais yxi/ ja toinen siellä puoli cuolluna/ nijn että kyllä hänesä nähtin/ mingä syyn tähden hän cuoli:

18:19 Sillä unet/ jotca heitä peljätit/ annoit heille kyllä tietä/ mingä tähden he nijn pahoin rangaistin.

18:20 Tuli myös cuoleman waiwa wanhurscaille ja corwesa tapahtui wahingo Canssas/ mutta wiha ei ollut cauwan:

18:21 Sillä äkist se nuhtetoin mies/ joca heidän edestäns sodei/ ja cannoi hänen wircans kilwen/ nimittäin/ rucouxen ja sowinnon suidzutuxella/ ja seisoj wiha wastan ja lopetti sen surkeuden/ jolla hän osotti/ että hän oli sinun palwelias.

18:22 Mutta hän woitti sen hirmuisen menon/ ei ruumillisella wäellä eli miecan woimalla/ waan sanalla paiscais hän waiwajan alans/ cosca hän ilmoitti walan ja lijton cuin Isille luwattu oli.

18:23 Sillä cosca cuollet langesit toinen toisens päälle/ seisoj hän siellä keskellä/ ja asetti wihan/ ja esti ettei hän pääsnyt eläwitten tygö:

18:24 Sillä hänen pitkäs hamesans oli caicki caunistus/ ja Isäin cunnia neljäs kiwiriwis caiwettu/ ja sinun jaloudes hänen pääns lakis.

18:25 Sencaltaisist täydyi turmelian paeta ja sitä peljätä/ sillä sijnä oli kyllä/ että wiha ainoastans sillä coeteldin.

*Vers.5. Yxi) Moses/ Exod. 2:5. V. 9. Uhraisit)
Pääsiäis lamban uhraisit he idze edestäns
ainoastans ilman Egyptiläisiä. V. 24. Caunistus)
Caunit Papin waattet/ (Cunnia)*

*Cahdentoistakymmenen Israelin sucucundain
caxitoistakymmendä nime.*

XIX. Lucu .

*Egyptiläisten tyhmä aiwoitus/ v. 2. Israelin
lasten warjelus ja ihmellinen pelastus/ v. 6.
heidän wihollistens rangaistus ja moninaiset
widzauxet/ v. 12.*

19:1 MUtta jumalattomille tuli wiha ilman laupiutta loppun asti/ sillä kyllä hän ennen tiesi/ mitä heidän tästedes tekemän piti/
19:2 Nimittäin/ että heidän pidäis käskemän heidän mennä matcans/ ja johdattaman heitä wisust/ että heidän pidäis sitä caturan/ ja ajaman heitä taca:

19:3 Sillä cosca he wielä murhetit ja walitusitcua pidit cuolluitten hautain tykönä/ jouduit he toiseen pahaan aiwoitukseen/ että he tahdoit heitä otta kijnni nijncuin carcureita/ joita he cuitengin olit ajanet pois suurella rucouxella.

19:4 Mutta sen piti nijn käymän/ että he sencaltaisella lopulla tulisit hucatuxi cuin he ansainnet olit/ ja unhotaisit mitä heille oli tapahtunut/ että he saisit täydellisen widzauxen/ joca heille wielä tarjon oli:

19:5 Ja sinun Canssas piti waeldaman ihmellistä matca/ mutta nämät piti uden cuolemisen tawan löytämän.

19:6 Sillä caicki luondocappalet/ joilla oma luondo oli/ muutit idzens sinun käskys perän/ jota he palwelit/ että sinun lapses ilman wahingota waellaisit.

19:7 Pilwi oli siellä ja warjois leirin/ josa ennen wesi oli/ näkyi cuiwa maa/ punaisesta merestä tuli tie ilman estetä/ ja wäkewistä alloista wiherjäinen keto:

19:8 Josta caicki Canssa käwi/ jotca sinun kätes alla suojeltin/ nähden sencaltaista ihmellistä ihmettä/

19:9 Ja käwit nijncuin hewoiset laituumella/ ja

Salomon Wijsaus

hyppäisit nijncuin caridzat/ ja kijtit sinua
HERra joca heitä pelastit.
19:10 Sillä he johdatit mieleens mitä heille oli
tapahtunut heidän wihelijäisydesäns/ cuinga
maa sen sias cuin hän ennen annoi eläimitä/
nyt annoi kärwäisiä/ ja wesi annoi paljo
sammacoita calain edest.
19:11 Senjälken näit he myös uden linduin
lain/ cosca he himoidzit ja anoit hercullista
ruoca:
19:12 Sillä peldocanat tulit heidän tygöns
merestä/ lackauttaman heidän himoans. Tuli
myös rangaistus syndisille ihmen cansa/ joca
wäkwällä pitkäisen leimauxella tapahtui: sellä
se oli oikein/ että he sencaltaista kärseit
heidän tuimudens tähden/ että he olit pahoin
tehnet wieraita wastan.
19:13 Muutamat cosca ne tulit/ jotca ei
tiennet cunga heidän piti menemän/ ei
ottanet heitä wastan: Mutta muutamat
waadeit wieraita/ jotca heille olit hywä tehnet/
orjuteen.
19:14 Ja ei sijnä ainoastans/ waan ei he myös
kärsinet että jocu cadzelis heidän päällens/
että he paha teit muucalaisille)
19:15 Mutta muutamat waiwaisit suurella
tuscalla nijtä/ jotca he otit ilolla wastan/ ja

annoit cansans nautita Caupungin oikeutta.
19:16 Mutta he myös tulit sokeudella lyödyxi
(nijncuin he wanhursan owen edesä) paxulla
pimeydellä saawutettin/ että jocainen edzei
tietä omaan oweens.
19:17 Elemäntit käwit toinen toisens secaa
edestacaisin/ nijncuin candelen kielet soiwat
toinen toisen jälken/ ja caunist cuuluwat/
nijncuin silmäin edesä nähdän:
19:18 Sillä joca tottunut oli maalla oleman/ se
oli wedesä/ ja joca wedesä oli tottunut
oleman/ se käwi maalla.
19:19 Tuli oli woimallinen wedesä hänen
luondons wastan/ wesi unhotti woimans
sammutamises.
19:20 Sitä wastan tulen liecki ei culuttanut
cuolewaisten eläimitten liha/ jotca sijnä käwit/
eikä suluttanut cuolematoinda ruoca/ joca
cuitengin nijncuin jää cohta suli.
19:21 HERra/ sinä olet caikisa cunnioittanut ja
jaloxi tehnyt sinun Canssas/ ja et cadzonut
heitä ylön/ waan aina ja jocapaicas olet ollut
heille awullinen.

*Vers.20. Cuolematoinda ruoca) on taiwallinen
leipä/ jonga Auringo sulais/ Sup. 16:27.
Wijsauden Kirjan loppu.*

Tobian Kirja

Esipuhe Tobian Kirjasta .

*Mitä Judithan kirjast sanottu on/ se taitan myös tästä Tobian Kirjasta sanotta. Jos se on Historia/
nijn se on caunis pyhä Historia: Mutta jos se on ajateldu/ nijn on se totisest corkialla lahjalla
lahjoitetun Poetan oikia/ caunis/ terwellinen ja tarpellinen ajatus. Ja on tiettäwä/ että Judalaisten
seas on ollut monda sencaltaista Runoin ajatusta/ joita he owat harjoitellet Pyhä päiwinä ja
Sabbathina/ ja nijn iloisest nuoruden mieleen Jumalan sanan ja työt muistuttanet/ erinomaisest/
cosca he hywäs rauhas ja hallituxes ollet owat. Sillä heillä on sangen jaloja miehiä ollut/ nijncuin:
Prophetaita/ weisaita/ Runoja ja sencaltaisita/ jotca Jumalan sana wiriäst ja caikilla tawoilla
opettanet owat. Ja Jumala tekis/ että Grekiläiset heidän Commaedians ja Tragaedians tawat olisit
Judalaisilda ottanet/ nijncuin myös paljo muutakin taito ja Jumalan palwelust. Sillä nijncuin Judith*

Tobian kirja

anda hyvän ja totisen Tragaedian: Nijn anda myös Tobia/ jalon/ suloisen/ jumalisen Commaedian. Sillä nijncuin Judithan kirja näyttää cuinga maacunnalle ja Canssalle usein surkiast tapahtu/ cuinga Tyrannit ensist tuimast kiucuidzewat/ ja wijmeiseldä häpiälisestä maahan langewat: Nijn näyttää myös tämä kirja/ cuinga toisinans jumalisen talonpojan ja Borgarin pahoin käy/ mitä wastoinkäymistä awiosädys on: Taas/ cuinga Jumala aina armollisesta autta/ ja wijmeiseldä ilolla päättä. Että Awioväki oppisit kärsimisen/ ja mielelläns kärsisit caickinaista waiwa/ toiwos/ oikias Jumalan pelgos ja lujas uscos. Ja näyttää Grecan Exemplar enimmäst/ cuin tämä olis ollut Leicki: sillä se puhu caicki Tobian nimellä/ nijncuin Leikeis ihmisten tapa on. Sijtte on yxi oppenut mies sen muotoisen sowittanut toimelliseen puHesen Tähän myös nimet sopiwat yhten: Sillä Tobia on nijn paljo cuin hurscas mies/ se sijttä taas toisen Tobian/ ja täyty elä murHes ja waaras/ sekä Tyrannein että kylänmiestens tähden. Tule päälisexi (ettei yxikän cowa onni yxinäns olis) sokiaxi/ wijmeiseldä hänen rackan Hannans cansa eripuraisexi/ he lähettävät pois heidän poicans/ ja on tosin surkia ja murhellinen elämä. Hanna on armollinen/ se on/ racas taloin emändä/ joca sowinnos ja rackaudes elä miehens cansa. Perkele Asmodeus cudzutan tappajaxi eli turmeliaxi/ se on coco Perkele/ cuin caicki estä ja turmele/ ettei ihminen lasten ja perhen cansa cuhungan joudu. Sara/ on taistelia eli woittaja/ joca wijmeiseldä wallan saa ja woitta. On sijnä Engeli Raphael/ se on/ Läkizdiä eli parandaja/ hän cudzu hänens Asariaxi/ se on/ Auttajaxi eli turwaxi/ sen suuren Asarian pojaxi/ se on/ Jumalan (joca on corkein turwa) käskyläisexi eli lähdetyxexi. Sillä Jumala autta taloja pitämän/ ja on awioväen apu/ muutoin ei he cusan täldä Asmodeuxelda wapat olis. On sentähden myös tämäkin kirja meille Christityille tarpellinen ja hyvä luke/ nijncuin cuuluisan Hebrean Runoin/ joca ei turhia/ waan parhaita cappaleita mainidze/ ja nijtä sängen Christillisest toimitta ja kirjoitta. Sencaltaista kirja oikein seura Jesus Sirach/ nijncuin oikia yhteisen Canssan ja Perhen Isännän opettaja ja lohduuttaja cakis asiois/ ja on Tobia juuri cuwa sencaltaiseen kirjaan. Tobian Historia sopi/ 3232. wuoteen/ ennen Christuxen syndymät: 739. 4. Reg. 17:6.

I. Lucu .

Tobia yxi nijstä fangeista/ jotca Salmanasser wei pois/ jumalinen/ andelias ja hurscas mies/ v. 1. Tule emändäns Hannan ja poicans Tobian cansa Niniween/ elä siellä jumalisesta/ ja wälttä epäjumalita/ ja löytä armon Cuningan tykönä/ v. 9. Pakene pois Sanheribin tyranniuden tähden/ sijhenasti että Cuningas cuoliaxi lyötin pojildans v. 18.

1:1 Oli yxi mies nimeldä Tobia/ Naphthalin sugusta/ yhdestä ylimmäisen Galilean Caupungista/ ylembänä Asserita tien wieres wasemalle kädelle merta cohden.

1:2 Se myös fangixi wietin Salmanasserin Assyrian Cuningan aicana. Ja waicka hän nijn muucalaisten seas fangina oli/ ei hän

cuitengan Jumalan sanasta luopunut.

1:3 Ja caicki mitä hänellä oli/ jacoï hän weljillens ja tutawillens/ jotca hänen cansans fangina olit.

1:4 Ja ehkä hän nuorin mies oli Naphtathalin sugusta/ ei cuitengan hän idzens lapsillisest käyttänyt.

1:5 Ja cosca muutoin jocainen palweli cullaisita wasicoita/ jotca Jerobeam Israelin Cuningas oli tehdä andanut/ wältti hän cuitengin sitä cauhistusta.

1:6 Ja piti idzens Templijn ja Jerusalemin Jumalan palweluxeen/ ja palweli siellä HERra/ ja rucoili Israelin Jumalata/ andoi myös hänen esicoisens ja kymmenexens aiwa uscollisest.

1:7 Nijn että hän aina colmandena wuonna/ muucalaisillen/ Leskillen ja orwoillen heidän kymmenexens andoi.

Tobian kirja

1:8 Ne hän piti nuorudestans HERran Lain jälken.

1:9 COsca hän nyt caswanut oli/ otti hän waimon Naphthalin sugusta Hannan nimeldä/ ja sijtti yhden pojan/ jonga hän myös Tobiaxi nimitti.

1:10 Ja opetti hänen nuorudest Jumalan sanas/ Jumalata pelkämän ja syndiä wälttämän.

1:11 Ja cosca hän caiken sucuns/ waimons ja lapsens cansa wietin pois fangein seas. Niniwen Caupungijn.

1:12 Ja jocainen söi pacanain uhrista ja ruasta/ wältti hän ja ei saastuttanut idzens sencaltaisella rualla.

1:13 Ja että hän coco sydämestäns HERra pelkäis/ andoi Jumala hänelle armon Salmanasserin Assyrian Cuningan edes.

1:14 Että hän andoi hänelle luwan käydäxens cunga hän tahdoi/ ja toimitta mitä hänellä tekemistä oli.

1:15 Nijn hän meni caickein tygö/ jotca fangina olit/ ja lohduutti heitä Jumalan sanalla.

1:16 Ja hän tuli Medinin Caupungijn Ragexeen/ ja hänen myötäns oli kymmenen Leiwiskä hopena/ jotca Cuningas hänelle andanut oli.

1:17 Ja cosca hän muinen Israelitain seas näki yhden/ Gabel nimeldä hänen sugustans/ joca sangen köyhä oli/ andoi hän hänelle sen rahan/ ja otti kirjoituxen häneldä.

1:18 Sijtte pitkän ajan perästä/ Salmanasserin cuoleman jälken/ cosca hänen poicans Sennaherib hänen jälkens hallidzi/ joca Israelin lasten wihamies oli.

1:19 Käwi Tobia jocabäiwä caickein Israelitain tykönä/ ja lohduutti heitä/ ja jaco i idzecullengin hänen hywydestäns woimans jälken.

1:20 Isowaisia hän ruockei/ alastomia hän waatetti/ tapetuita ja cuolleita hän hautais.

1:21 Mutta Cuningas Sennaherib oli paennut Judeast/ cosca Jumala hänen lyönyt oli/

hänen pilckamisens tähden. Cosca hän nyt palais/ oli hän kiucuisans/ ja andoi paljo Israelin lapsia tappa/ nijden ruumit toimitti Tobia hautaan.

1:22 Mutta cosca Cuningas sen tietä sai/ käski hän hänen tapetta/ ja otti häneldä caiken hänen tawarans.

1:23 Waan Tobia pakeni waimons ja poicans cansa/ ja piti idzens sala hywäin ystäwäins tykönä.

1:24 Waan wijden päiwän perästä wijdettäkymmendä tapettin Cuningas omilda pojildans.

1:25 Ja Tobia tuli jälkens cotians/ ja caicki hänen tawarans annettin hänelle jälkens.

II. Lucu .

Tobia hauta cuolleita/ jotca catuilla lyödyt olit/ eikä anna idzens estä sijtä/ v. 1. Tule sokiaksi ja hänen ystäwäns pilckawat händä/ v. 10. Neuwo myös emändätäns/ ettei hän ryhtyis toisen caluun/ josta hän wihastu ja häwäise händä/ v. 19.

2:1 SENjälken HERran juhlapäiwänä/ cosca Tobia huonesans culuisan wieraspidon walmistanut oli.

2:2 Sanoi hän pojallens: mene ja cudzu ne jumaliset meidän sugustam meidän cansam rualle.

2:3 Ja cosca hän palais/ sanoi hän Isällens Tobialle: yxi Israelita on cuolluna catulla.

2:4 Nijn nousi Tobia cohta pöydän tykö/ ennen kuin hän söi/ ja meni sen cuolluen ruumin tygö/ ja otti sen/ ja candoi hänen sala huonesens/ että hän sen sala hautais yöllä.

2:5 Ja cosca hän ruumin sala kätkenyt oli/ söi hän leipäns murheisans/

2:6 Ja ajatteli sitä sana kuin HERra Amos Prophetan cautta puhunut oli. Teidän juhlapäiwän pitä murhepäiwixi tuleman.

2:7 Ja meni yöllä ja hautais sen cuolluen:

Tobian kirja

2:8 Mutta hänen ystäväs nuhtelit händä/ ja sanoit: Äsken käski Cuningas sinun tapetta sen asian tähden/ ja sinä olet sijtä siihen sijtä pääsnyt/ ja cuitengin hautat cuolleita.
2:9 Mutta Tobia pelkäis Jumalata enemmän kuin Cuningasta/ ja candoi salaisest cocon ne tapetut/ ja piti sala huonesans/ ja yöllä hän hautais heidän.
2:10 Mutta se tapahtui yhtenä päivänä/ cosca hän cotia tuli cuolleita hautamast/ ja oli wäsyxis/ ja nojais seinuxelle/ ja nuckui.
2:11 Pascansi pääskyinen pesästäs/ se putois palawana hänen silmijns/ josta hän tuli sokiaxi.
2:12 Mutta sencaltaisen waiwan andoi Jumala tulla hänen päällens/ että jälkentulewaiset oppisit kärsimän: nijncuin pyhästä Hiobista.
2:13 Ja että hän nuorudestans Jumalata peljännyt/ ja hänen käskyns pitänyt oli/ ei hän wihastunut eikä napsinut Jumalata wastan/ että hän oli andanut hänen sokiaxi tulla:
2:14 Waan pysyi lujana Jumalan pelgos/ ja kijtti Jumalata caiken elinaicans.
2:15 Ja nijncuin Cuningat pyhä Hiobi nauroit/
2:16 Nijn myös Tobiat nauroit hänen ystäväs/ ja sanoit: Cusa nyt sinun uscalluxes on/ jonga tähden sinä sinun almuisas andanut/ ja nijn paljo cuolluita haudannut olet?
2:17 Ja Tobia nuhteli heitä/ ja sanoit: älkät sanoco nijn:
2:18 Sillä me olem pyhain lapset/ ja odotam elämätä/ jonga Jumala anda nijlle/ jotca uscos wahwana ja lujana pisywät hänen edesäs.
2:19 MUtta Hanna hänen emändäns teki wiriäst työtä käsilläns/ ja ruockei hänen kehrämisellä.
2:20 Mutta se tapahtui/ että hän nuoren wuohen toi cotia.
2:21 Ja cosca hänen miehens Tobia cuuli sen määkywän/ sanoit hän: Cadzocat/ ettei se warastettu ole/ andacat händä isännällens jäl lens: sillä ei meidän sowi syödä

warastetusta calusta/ eikä siihen ryhtyä.
2:22 Sijtä puHesta wihastui hänen emändäns/ wastais ja sanoit: Tästä nähdän/ että sinun uscalluxes ei ole mitän/ ja sinun almuisas owat huckunet.
2:23 Sencaltaisilla ja muilla sanoilla/ soimais hän hänelle hänen wiheljäisyyttäns.

III. Lucu .

Tobia rucoile Jumalalda syndiäns andexi/ ja että hän hänen rauhas corjais mailmasta/ v. 1. Juuri sinä päivänä/ kuin Sara Raguelin tytär häwäistin Isäns pijcalda/ paasto hän ja rucoile/ että Jumala käännäis pois hänestä sen häwäistyksen/ v. 7. Lohdutta idzens Jumalan hywydellä/ v. 21. Jumala cuule molembain heidän rucouxens lähettäin Engelins Raphaelin heille awuxi sillä hetkellä/ v. 24.

3:1 Silloin huocais Tobia rascast/ ja rupeis itkemän/ ja rucoileman/ ja sanoit:
3:2 HERra sinä olet hurscas/ ja caicki sinun työs owat oikiat ja sula hywyys ja uscollisus.
3:3 Ja nyt minun HERran ole minulle armollinen/ ja älä costa minun syndiäni/ älä muistele minun eikä minun Isäini pahoja tecoja.
3:4 Sillä en me sinun käskyjäs pitänet/ nijn me myös olem annetut meidän wihollisillem/ että he meitä ryöstäwät/ fangina pitäwät ja tappawat/ ja olem häwäistyxexi/ nauroxi ja pilcaxi tullet muucalaisille/ cuhungas meidän hajottanut olet.
3:5 Ja nyt HERra/ hirmuiset owat sinun duomios/ etten me sinun käskyjäs pitänet ole/ engä oikein sinun edesäs waeldanet.
3:6 Ah HERra osota minulle armo/ ja corja minun hengen rauhas: sillä minä tahdoisin paremmin cuolla/ kuin elä.
3:7 JA se tapahtui sinä päivänä/ että Sara Raguelin tytär Mederein Caupungist Ragexest

Tobian kirja

myös pahoin häväistin ja soimattin hänen Isäns pijcalda.

3:8 Se oli annettu seidzemelle miehelle toinen toisens jälkeen/ ja yxi paha hengi Asmodi nimeldä/ oli heidän caicki tappanut/ cohta cuin he wuotesen tulit hänen tygöns.

3:9 Sentähden soimais händä hänen Isäns pijca/ ja sanoi: Jumala tehkön/ etten me ikänäns sinusta näkis yhtäkän poica/ eli tytärtä maan päällä/ sinä miestes murhaja.

3:10 Tahdotcos minungin tappa/ nijncuin sinä he seidzemen miestä tappanut olet? Nijden sanain tähden meni hän camarijn huonen päälle/ ja ei syönyt eikä juonut colmena päiwänä.

3:11 Ja ei lacannut rucoilemast ja itkemäst/ ja rucoili Jumalata/ että hän hänen sijtä häväistyxest wapahdais.

3:12 Sijtte colmandena päiwänä/ cosca hän rucouxens päättänyt oli/ kijtti hän Jumalata ja sanoi:

3:13 Kijtetty olcon sinun nimes HERra meidän Isäim Jumala: sillä cosca sinä wihastut/ osotat sinä armon ja hywyden/ ja ahdistuxes sinä synnit andexi annat nijlle/ jotca sinua rucoilewat.

3:14 Sinun puoles minun HERran/ käännän minä caswoni.

3:15 Sinun tygös minä nostan silmäni/ ja rucoilen sinua/ että minun pelastaisit tästä rascast häväistyxest/ eli minun tääldä corjaisit.

3:16 Sinä tiedät HERra/ etten minä miestä himoinnut ole/ ja olen minun sieluni puhdasna pitänyt caikista pahoista himoista.

3:17 Engä ole coscan häpemättömäin ja riwoin joucos ollut.

3:18 Miestä ottaman olen minä mielistynyt sinun pelgosas/ ja en hembeydestä.

3:19 Taicka en ole minä heidän/ elickä ei he minun wertaiseni ollet/ ja sinä olet minua mitämax/ säästänyt toiselle miehelle:

3:20 Sillä sinun neuwos ei ole ihmisen

woimas.

3:21 Mutta sen minä kyllä todexi tiedän/ joca Jumalata palwele/ se kiusauxen jälkeen lohduitetan/ ja murhest pelastetan/ ja curituxen jälkeen löytä armon.

3:22 Sillä et sinä mielisty meidän cadotuxem: sillä saten peräst annat sinä Auringon paista/ ja pargun ja itcun peräst täytät sinä meidän ilolla.

3:23 Sinun nimelles/ Israelin Jumala/ olcon ijancaickinen kijtos ja ylistys.

3:24 Sillä hetkellä cuultin heidän molembain rucouxens HERralda taiwas.

3:25 Ja se pyhä Raphael/ HERran Engeli lähetettin heitä molembita auttaman/ että heidän rucouxens yhtä haawa tuotin HERran eteen.

Vers.9. Soimais) Cosca jumalattomat ihmiset meitä häväisewät/ pitä meidän sen kärsiwälisest kärsimän nijncuin Jumalan rangaistuxen/ ja andaman Jumalalle coston. Nijn teki Dawid/ 2. Sam. 16:9.

IV. Lucu .

Tobia luule cuolewans/ cudzu poicans ja neuwo cuuliaisuten wanhembitans wastan/ Jumalan pelcoon/ v. 1. ja laupiuteen waiwaisita wastan/ v. 7. Puhtauteen/ siweyteen ja wacuuteen/ v. 13. Käske hänen ano Gabelilda Ragexest sitä hopiata/ cuin hän hänelle lainannut oli. v. 21.

4:1 COsca Tobia luuli rucouxens cuulduxi/ että hänen cuoleman piti/ huusi hän poicans tygöns ja sanoi hänelle:

4:2 Racas poican/ cuule minun sanani/ ja pidä ne lujast sinun sydämesäs.

4:3 Cosca Jumala minun sieluni corja/ nijn hauta minun ruumini/ ja cunnioita sinun äitiäs caickena elinaicanas.

Tobian kirja

4:4 Muista mitä waara hän kärsei/ cosca hän sinun sydämens alla candoi.

4:5 Ja cosca hän cuole/ nijn hauta händä minun wiereeni.

4:6 Ja caickena sinun elinaicanas pidä Jumala silmäis edes ja sydämesäs/ ja carta ettes mihingän syndijn mielisty/ ja Jumalan käskyä wastan tee.

4:7 Sinun tawarastas auta köyhiä/ ja älä käännä idzes pois köyhästä/ nijn Jumala taas armollisesta cadzo sinun päälles.

4:8 Cusas taidat/ nijn auta tarwidzepa:

4:9 Jos sinulla paljo on/ nijn anna runsast/ jos sinulla wähä on/ nijn anna sijtä wähästä hywällä mielellä.

4:10 Sillä sinä cocot sinulles hywän palcan tuscasa.

4:11 Sillä almu pelasta caikesta synnistä ja cuolemasta/ ja ei hyljä hädäsä:

4:12 Almu on hywä lohdotus corkeimman Jumalan edes.

4:13 Carta poican caickinaista salawuoteutta/ ja paidzi sinun oma waimos/ älä kenengän muuhun suostu.

4:14 Älä anna ylpeyden hallita eikä sinun sydämesäs eli sinun sanoisas/ sillä se on caiken cadotuxen alcu.

4:15 Joca sinun työtäs teke/ anna hänelle cohta hänen palckans/ ja älä kiellä keldäkän ansaittua palckans.

4:16 Jotes tahdo sinulles tehtä/ älä sitä myös toiselle tee.

4:17 Jaa leipäs isowaiselle/ ja peitä alastomia waatteillas:

4:18 Anna almua sinun leiwästä ja wijnastas jumalisten hautamisis/ ja älä syö elickä juo synnisten cansa.

4:19 Kysy aina neuwo wijsaille.

4:20 Ja kijtä aina Jumalata/ ja rucoile/ että hän sinun hallidzis/ ja että caikis sinun töisäs seuraisit hänen sanans.

4:21 Sinun pitä myös tietämän poican/ että minä kymmenen leiwiskä hopiata lasna

ollesas/ lainaisin Gabelille Ragexes Medenis/ ja hänen kirjoituxens on minulla.

4:22 Sentähden ajattele cuingas hänen tygöns tulisit/ ja anoisit sen rahan ja andaisit hänen kirjoituxens.

4:23 Älä murheti poican/ me olemma tosin köyhät/ mutta me saamme paljo hywä/ jos me Jumalata pelkämme/ wältäm syndiä/ ja teemme hywä.

Vers.11. Almu pelasta caikesta synnistä) Lue Infr. c. 12:9.

V. Lucu .

NUori Tobia otta kirjoituxen Isäldäns/ v. 1. Mene ulos ja löytä Engelin/ jonga hän luule nuorexi miehexi/ joca walmis on waeldaman sitä tietä/ v. 5. Cudzu sen Isäns tygö/ v. 10. Cosca Isä cuule hänen/ lähettä hän heidän matcan/ v. 16. Hänen äitins murhetti että hän mene pois/ mutta Tobia hänen miehens lohdotta händä. v. 22.

5:1 Silloin wastais nuori Tobia Isällens/ ja sanoi: Caicki mitäs minulle sanonut olet/ minun Isän/ tahdon minä tehdä.

5:2 Mutta cuinga minun tätä raha anoman pitä/ en minä tiedä/ ei hän minua tunne/ engä minä händä. Mitä minun pitä merkixi wiemän/ että hän minun uscois? En tiedä minä myös tietä sinne.

5:3 Nijn wastais händä Isäns ja sanoi: Hänen kirjoituxens on minulla/ coscas sen hänelle näytät/ nijn hän cohta sinulle anda rahan.

5:4 Mene nyt pois ja edzi sinulles uscollinen cumpani/ joca palcan edest sinun cansas menis/ että ne rahat minun eläisäni jällens saisit.

5:5 Nijn meni nuori Tobia ulos/ ja löysi yhden caunin nuorucaisen cumpanin seisomast/ joca oli pukenut ja walmistanut waeldaman/ ja ei tietänyt/ että se Jumalan Engeli oli.

Tobian kirja

5:6 Terwetti händä/ ja sanoi: Custas olet hyvä cumpanin?

5:7 Ja hän sanoi: Minä olen yxi Israelita.

5:8 Tobia sanoi hänelle: Tiedätkös tien Medenin maalle? Hän wastais: Tiedän kyllä/ ja olen usein waeldanut/ ja olen maja ollut meidän weljem Gabelin tykönä/ joca asu Ragexes Medenis/ joca on Egbathanan wuorella.

5:9 Ja Tobia sanoi hänelle: Odotas wähä aica/ siihenasti että minä sen Isälleni sanon.

5:10 Ja Tobia meni ja sanoi sen Isällens/ ja Isä ihmetteli/ ja rucoili että se nuorucainen tulis sisälle.

5:11 Ja hän meni sisälle wanhan tygö/ ja terwetti händä/ ja sanoi: Jumala andacon sinulle ilo.

5:12 Ja Tobia sanoi hänelle: mikä ilo minulla oleman pidäis/ jonga pimeydes istuman pitä/ ja taiwan walkeutta en nähdä taida?

5:13 Ja nuorucainen sanoi hänelle: Ole kärsiwäinen/ Jumala sinua pian autta.

5:14 Ja Tobia sanoi hänelle: tahdotcos minun poicani johdatta Ragexen Medenijn Gabelin tygö? Nijn minä annan sinulle sinun palckas coscas palajat. Ja Engeli sanoi hänelle:

5:15 Minä tahdon hänen sinne wiedä/ ja jällens sinun tygös tänne tuoda.

5:16 Ja Tobia sanoi hänelle/ minä rucoilen sinua/ sano minulle/ mistä sugusta ja kenengä sucunnasta sinä olet?

5:17 Ja Engeli Raphael sanoi: ole äneti/ eikö sijnä kyllä ole/ että sinulla on sanansaattaja/ mitä sinun tarwitan tietämän custa minä olen?

5:18 Cuitengin että sitä wähemmin pelkäisit/ nijn minä sanon sinulle: Minä olen Azaria/ suuren Ananian poica.

5:19 Ja Tobia sanoi: sinä olet hyvästä sugusta/ minä rucoilen sinua/ ettes wihastuis/ että minä sinun sucuas kysynyt olen.

5:20 Ja Engeli sanoi: minä tahdon sinun poicas terwenä sinne ja jällens tänne saatta.

5:21 Tobia wastais: nijn mengät matcan/

Jumala olcon teidän cansan tiellä/ ja hänen Engelins johdattacon teitä.

5:22 Silloin walmisti Tobia idzens/ ja caicki mitä hän cansans otta tahdoi/ ja siunais Isäns ja äitins/ ja meni matcans cumpaninens.

5:23 Ja hänen äitins rupeis itkemän/ ja sanoi:

5:24 Meidän wanhudem lohduuxen olet sinä ottanut ja lähettänyt pois/ minä soisin ettei se raha ikänäns olis ollut/ jonga tähden sinä hänen olet lähettänyt pois.

5:25 Me olisim tytynt meidän köhyhteem/ se olis suuri rickaus/ että meidän poicam tykönäm olis.

5:26 Ja Tobia sanoi: älä itke/ meidän poicam mene raitina ja palaja terwenä/ ja sinun silmäs näkewät hänen.

5:27 Sillä minä uscon/ että Jumalan hyvä Engeli johdatta hänen/ ja caicki hywin toimitta mitä hänen toimittamist on/ nijn että hän ilolla jällens meidän tygöm palaja.

5:28 Nijn hänen äitins waickeni/ ja tytyi siihen.

Vers.18. Azaria) Mitä nämät ja muut nimet merkidzewät/ annetan EsipuHestietä.

VI. Lucu .

TYgrixen wirran tygö tulduans saa Tobia suuren calan/ v. 1. Sijtä hän otta sydämen/ sapan/ ja maxan/ Engelin käskyst woitexi/ v. 5. sijtte neuwotan häneldä ottaman Sara Raguelin tytärtä emännäxens/ v. 10. Mutta että Tobia estele/ v. 14. Opetta Engeli händä/ cuinga hänen täsä asias idzens käyttämän pitä. v. 16.

6:1 JA Tobia meni matcans/ ja yxi coira juoxi hänen cansans. Ja ensimmäisen päiwän matcana tulit he Tygrixen wirran tygö.

6:2 Ja hän meni pesemän jalcojans/ ja cadzo/ suuri cala hyppäis sieldä/ ja tahdoi niellä hänen.

6:3 Jota Tobia hämmästyi/ ja huusi täydellä

Tobian kirja

änellä/ ja sanoi: Herra/ hän tahto minun syödä.

6:4 Ja Engeli sanoi hänelle: tartu hänen kiduximins/ ja wedä händä ylös. Ja hän weti hänen maalle/ nijn hän pyrisi hänen jalcains edes.

6:5 Silloin sanoi Engeli: Halcaise cala cahtia/ sydän/ sappi ja maxa pidä sinulles: sillä ne owat sangen hywät woitexi.

6:6 Ja monicahdat cappalet calasta he paistoit/ ja otit cansans matcalle: ne muut he suolaisit ewäxi matcalle/ sijhenasti että he tulisit Ragexen Medenijn.

6:7 Nijn Tobia kysyi Engelille/ ja sanoi hänelle: Minä rucoilen sinua Azaria weljen/ että sanoisit minullen/ mitä woiteita nijstä cappaleista tehdä taitan/ jotcas minun käskit tähdellä pitä?

6:8 Nijn Engeli sanoi: Coscas cappalen sydändä panet tulisten hijlden päälle/ nijn se carcotta caickinaiset köpelit miehen ja waimon tykö/ nijn ettei he enä wahingoitta taida.

6:9 Ja calan maxa on hywä silmiä woidella/ että calwo pois culuis.

6:10 JA Tobia sanoi: cuhunga me poickemme:

6:11 Ja Engeli wastais ja sanoi: Täsä on yxi mies Raguel nimeldä/ sinun langos sinun sugustas/ hänellä on ainoastans yxi tytär/ Sara nimeldä/ ja ei yhtän muuta lasta.

6:12 Sinulle on caicki hänen tawarans aiwoitut/ ja sinä otat hänen tyttärens.

6:13 Ano sijs händä hänen Isäldäns/ nijn hän anda hänen sinulle emännäxi.

6:14 Nijn sanoi Tobia: minä olen cuullut/ että hän jo ennen seidzemelle miehelle annettu on/ ne caicki owat cuollet/ päälisexi sanotan/ että paha hengi on heidän tappanut.

6:15 Sentähden pelkän minä/ ettei minun myös nijn käwis/ nijn cuolisit minun wanhembani murheisins/ että minä ainoa poica olen.

6:16 Silloin sanoi Engeli Raphael/ cuule minä

sanon sinulle/ keiden päälle Perkeleellä walda on.

6:17 Nimittäin/ nijden päälle/ jotca cadzowat Jumalan ylöns/ ja waiwoin haureuden tähden waimoja ottawat/ nijncuin järjettömät eläimet.

6:18 Mutta sinä/ coscas morsiames cansa camarijn tulet/ pitä sinun colme päiwä pitämän sinus pois hänestä/ ja hänen cansans rucoileman.

6:19 Ja sinä yönä coscas panet calan maxan tulisten hijlden päälle/ nijn Perkele tule carcotetuxi.

6:20 Toisna yönä pitä sinun hänen tygöns menemän sijwollisest nijncuin pyhät Patriarchat.

6:21 Colmandena yönä sinä saat siunauxen/ että terwet lapset teistä syndywät.

6:22 Mutta cosca colmas yö culunut on/ nijn sinun pitä neidzen tygö Jumalan pelgos menemän/ enä hedelmän himosta cuin pahasta halusta/ että sinä ja sinun lapses siunauxen saisit/ joca Abrahamin siemenelle luwattu on.

Vers.19. Maxan) Jos Jumala tahto tämän caltaisilla näkywäisillä cappaleilla autta/ nijn hän taita heille kyllä anda ylöns luonollisen woiman/ nijncuin hän andoi ficunalle woiman paranda Jehiskian cuolematautia/ 4. Reg. 20:7. Ja Christus syljellä ja tomulla paransi sokian silmät/ Ioh. 9:6. Marc. 8:23. Muutoin ei auta mikän ruumillinen cappale/ juuret/ wedet eli woitet/ ajaman pois Perkelettä: Waan sydämelinen rucous Jumalan tygö uscosa taita sen ainoastans toimitta/ jonga Christus näyttä/ Marc. 9:29.

VII. Lucu .

RAguel otta Tobian ystäwäisest huonesens/ v. 1. Joca ano häneldä hänen tyttärens Sara/ v. 9. Raguel anda tyttärens emännäxi/ siuna heitä ja kijttä Jumalata/ v. 13.

Tobian kirja

7:1 JA he menit Raguelin tygö/ ja Raguel otti wastan heidän iloisesta.
7:2 Ja hän cadzoi Tobian päälle/ ja sanoi Hannalle emännällens: cuinga tämä nuori mies on meidän langom muotoinen.
7:3 Ja cosca hän sen puhunut oli/ sanoi hän: custa te oletta minun weljeni? He sanoit: Me olem Naphthalin sugusta/ nijstä fangeista cuin Niniwes owat.
7:4 Raguel sanoi: Tunnettaco minun weljeni Tobian? Ja he sanoit: Me tunnem hänen hywin.
7:5 Ja cuin hän nyt paljo hywä puhui Tobiasta/ sanoi Engeli Raguelille: Tobia jongas perän kysyt/ on tämän nuoren miehen Isä.
7:6 Ja Raguel nojais hänen puoleens/ itki/ rupeis hänen caulaans/ ja suuta andoi hänen/ ja sanoi:
7:7 Hywästi siunattu ole sinä minun racas poican: sillä sinä olet juuri jolon miehen poica.
7:8 Ja Hanna hänen emändäns/ ja Sara hänen tyttärens rupeisit myös itkemän.
7:9 Siitte käski Raguel tappa lamban ja walmista ruoca. Ja cuin he heitä rucoilit pöydän tygö istuman/ sanoi Tobia:
7:10 En minä tänäpäen syö engä juo/ ellet sinä myötä anna minulle minun rucoustani/ ja lupa minulle Sara sinun tytärtäs.
7:11 Cosca Raguel sen cuuli/ peljästyi hän muistain mitä nijlle seidzemelle miehelle tapahtunut oli/ jolle hän ennen hänen tyttärens andanut oli/ ja pelkäis/ että tällen myös nijn tapahtuman piti.
7:12 Ja cosca ei hän wastata tahtonut/ sanoi Engeli hänelle: Älä pelkä hänelle anda pijca/ sinun tyttäres on hänelle aiwoittu waimoxi: sillä hän pelkä Jumalata/ sentähden ei pitänyt yxikän muista sinun tytärtäs saaman.
7:13 Silloin sanoi Raguel: en minä epäile/ ettei Jumala minun catkeroita kyynelitäni ja rucouxiani cuullut ole.
7:14 Ja uscon/ että hän sitä warten on teidän

andanut minun tygöni tulla/ että minun tyttären tämän sais hänen sugustans/ Mosexen Lain jälken/ ja älä nyt mitän epäile/ minä annan hänen sinulle.
7:15 Ja otti tyttärens käden/ ja löi sitä Tobian käteen/ ja sanoi: Abrahamin Jumala/ Isaachin Jumala/ Jacobin Jumala/ olcon teidän cansan/ ja auttacon teitä yhten/ ja andacon hänen siunauxens runsast teille.
7:16 Ja he otit kirjan ja kirjoitit Awiolijton/
7:17 Ja kijtit Jumalata ja pidit wieraspito.
7:18 Ja Raguel cudzui tygöns Hannan hänen waimons/ ja käski hänen toisen camarin walmista.
7:19 Ja weit sinne Saran heidän tyttärens/ ja hän itki.
7:20 Ja hän sanoi hänelle? Ole rohkia minun tyttären/ taiwan HERra andacon sinulle ilon/ sijtä murHesta cuin sinä kärsinyt olet.

VIII. Lucu .

Ehtollisen jälken cosca Tobia tule Camarijn Neidzen cansa/ pane hän maxa hijlille/ v. 1. Ja he molemmin nousewat ja rucoilewat hartast Jumalata/ v. 4. Waan Raguel on cowan murhellinen heidän tähtens/ v. 11. Mutta cosca hän löytä heidän terwenä macamast toinen toisens cansa/ ihastu hän/ v. 13. Hän kijttä emändinens Jumalata/ v. 16. Anda walmista pidon/ ja iloidze ystäwäins cansa/ v. 19.

8:1 JA ehtollisen jälken weit he nuoren Tobian neidzen tygö Camarijn.
8:2 Ja Tobia muisti Engelin sanat/ ja otti säkistäns cappalen maxa/ ja pani sen tulisille hijlille.
8:3 Ja Raphael Engeli otti sen hengen fangixi/ ja satoi hänen cauwas Egyptin corpeen.
8:4 Sijtte neuwoi Tobia neidzyttä/ ja sanoi: Sara/ nouse ja rucoilcam Jumalata tänäpäen ja huomena/ sillä nämät colme yötä me

Tobian kirja

rucoilcam/ ja olcam yhdes nijncuin Awiowäki.
8:5 Sillä me olem pyhain lapset/ ei meidän
sowi sitä säätyä nijn alca cuin pacanain/ jotca
Jumalan cadzowat ylön.

8:6 Ja he nousit ylös ja rucoilit hartast/ että
Jumala heitä warjelis.

8:7 Ja Tobia rucoili/ ja sanoi: HERra minun
Jumalan/ sinä meidän Isäim Jumala/ sinua
kijttäkän/ taiwas/ maa/ meri/ caicki wedet ja
lähtet/ ja caicki luodut/ mitä nijssä on.

8:8 Sinä olet tehnyt Adamin maan tomusta/ ja
olet hänelle andanut Hewan apulaisexi.

8:9 Ja nyt HERra/ sinä tiedät/ etten minä
pahasta himosta tätä minun sisartani
waimoxeni ottanut ole/ waan että minä lapsia
sijttäisin/ jonga cautta sinun pyhä nimes
ijancaickisest kijtetäisin ja ylistettäisin.

8:10 Ja Sara sanoi: HERra armahda meidän
päällem/ että me molemmin terwenä
mahdaisim meidän wanhudem saawutta.

8:11 Puoli yöstä huusi Raguel palweliatans/ ja
meni hauta tekemän.

8:12 Sillä hän sanoi: mitämax/ hänelle on nijn
tapahtunut/ cuin muillengin seidzemelle/
jotca hänen kihlannet olit.

8:13 Ja cuin he haudan tehnet olit/ tuli Raguel
waimons tygö/ ja sanoi:

8:14 Lähetä pijca/ ja anna cadzo/ jos hängin
cuollut on/ että me hänen ennen päiwä
hautaisim.

8:15 Ja pijca meni Camarijn löysi heidän
molemmat terwenä ja raidisna/ macawan
toinen toisens tykönä.

8:16 Ja se toi heille sen hywän sanoman. Ja
Raguel waimoinens kijtit Jumalata/ ja sanoi:

8:17 Me kijtäm sinua HERra Israelin Jumala/
ettei se tapahtunut jota me pelkäisim. Sillä
sinä olet laupiudes meillen näyttänyt/ ja olet
meidän wihollisem/ joca meidän paha teki/
pois ajanut. Sinä olet armahtanut näitä cahta
ainocaista lasta.

8:18 Ja nyt HERra/ anna heidän aina sinua
kijttä sencaltaisen armon edestä/ ja sinulle

aina kijtost uhrata/ että muut ihmiset heisä
tundisit/ että sinä ainoa Jumala olet caikes
mailmas.

8:19 Ja Raguel käski cohta täyttä haudan/
ennencuin päiwä tulis.

8:20 Ja käski waimons taas walmista
ehtolisen/ ja toimitti heille caickinaiset tarpet
tielle.

8:21 Ja hän andoi tappa caxi lihawata härkä ja
neljä lammasta ja cudzui caicki lähimmäisens
ja ystäväns wieraxi.

8:22 Ja Raguel neuwoi ja rucoili suurest
Tobiat/ wijpymän tykönäns caxi wijcko. Ja
caikesta hänen tawarastans andoi hän puolen
Tobialle/ ja teki kirjoituxen/ että hänen
cuolemans jälken/ se toinen puoli myös
Tobian olis.

*Vers.3. Otti sen hengen) Näin lähettä Jumala
pyhät Engelit hywillen warjeluxexi/ ja anda
heille woiman häijyin hengein päälle/ ettei he
wahingota tekis/ Psal. 91:11.*

IX. Lucu .

*Tobia rucoile Engelitä menemän Gabelin tygö
Ragexeen ottaman raha häneldä/ ja
cudzuman händä häihin/ v. 1. Hän teke nijn/
v. 6. Cosca he tulewat Raguelin huonesen/
terwettäwät heitä/ ja iloidzewat heidän
cansans Jumalan pelgos. v. 8.*

9:1 Silloin huusi Tobia Engelin tygöns (sillä
hän luuli hänen ihmisexi) ja sanoi hänelle:
Azaria weljen/ minä rucoilen sinua/ cuule
minun sanan.

9:2 Waicka minä idzeni sinulle omaksi
palweliaxes andaisin/ nijn ei cuitengan se
mitän olis sinun hywäin tecois suhten.

9:3 Cuitengin rucoilen minä/ ota tämä
palwelia ja Cameli ja mene Gabelin tygö
Ragexeen Medenis/ ja anna hänelle tämä
kirjoitus/ ja ota häneldä se raha/ ja rucoile

Tobian kirja

händä minun häihini tuleman.

9:4 Sillä sinä tiedät/ minun Isän luke hetket ja päiwät/ ja jos minä päiwängin enä wijwyn/ nijn hänen sieluns tule murhellisexi.

9:5 Ja sinä tiedät cuinga hartast Raguel minua rucoillut on/ etten minä häneldä kiellä taida.

9:6 Silloin otti Engeli Raphael neljä Raguelin palweliata/ ja caxi Cameliä/ ja meni Ragexeen/ ja löysi Gabelin/ ja andoi hänelle kirjoituxen/ ja sai rahan häneldä.

9:6 Ja ilmoitti hänelle caicki mitä tapahtunut oli Tobian pojalle ja cudzui händä häihin.

9:7 Ja cosca he ynnä tulit Raguelin huonesen/ löysit he Tobian pöydän tykönä/ ja cadzo/ hän nousi heidän tähtens/ ja annoit suuta toinen toisens.

9:8 Ja Gabel itki/ ja kijtti Jumalata/ ja sanoi: Israelin Jumala siunatcon sinua/ sillä sinä olet cunnialisen/ hurscan ja jumalisen miehen poica/ joca waiwaisille paljo hywä tehnyt on.

9:9 Siunatut olcon sinun waimos ja teidän wanhemban.

9:10 Ja Jumala andacon teidän nähä teidän lapsen/ ja lasten lapset colmanden ja neljännen polween/ ja siunattu olcon sinun sucus Israelin Jumalalda/ joca hallidze ja wallidze ijancaickiseen.

9:11 Ja cuin he caicki Amen sanonet olit/ istuit he pöydän tygö/ waan he atrioidzit ja iloidzit Jumalan pelgos.

X. Lucu .

Tobian wijpymisestä rupe wanha Tobia emändinens suurest murhettiman/ äiti caickein enimmä/ v. 1. Tobia lohdutta händä/ mutta ei mitän auta/ v. 6. Raguel nähtyäns ettei hän enä taitanut nuorta Tobiata tykönäns pidättä/ anda hän hänelle tyttären ja puolen hänen tawaratans/ siuna heitä ja päästä tyköns/ v. 8.

10:1 COsca nuori Tobia häidens tähden

cauwan oli pois/ rupeis wanha Tobia hänen Isäns murhettiman ja sanoi: mixi minun poican nijn cauwan pois on/ ja mikä händä wijwyttä.

10:2 Mitämax/ Gabel on cuollut/ ja ei kengän tahdo hänelle raha maxa.

10:3 Ja tulit sängen murhellisexi/ Tobia ja Hanna hänen emändäns/ ja itkit molemmin/ ettei heidän poicans määrätüllä ajalla cotia palannut.

10:4 Ja hänen äitins itki nijn ettei hän tahtonut idzens lohdutta anda/ ja sanoi: Woi minun poican/ Woi minun poican/ mixi me olem päästänet sinun waeldaman/ meidän ainoan ilom/ meidän ainoan lohdutuxem wanhudesam/ meidän sydämem ja meidän perillisem.

10:5 Meillä olis kyllä tawarat ollut/ jos en me sinua olis pois päästänet.

10:6 Ja Tobia sanoi hänelle/ ole äneti ja hywäs turwas/ ei meidän poicam Jumalan awulla hätä ole/ hänellä on uscollinen cumpani cansans.

10:7 Waan ei hän tahtonut idzens anda lohdutta/ ja juoxi jocapäiwä ulos ja cadzoi joca cujalle/ custa hänen tuleman piti/ jos hän josacusa hänen näkis.

10:8 MUtta Raguel sanoi wäwyllens Tobialle: pysy meidän tykönäm/ minä tahdon sanan lähettä Tobialle sinun Isälles/ ja hänen tietä anda/ ettäs terwenä olet.

10:9 Ja Tobia sanoi: minä tiedän että minun Isän ja äitin parhallans lukewat jocaidzen päiwän ja hetken/ ja owat minun tähteni cowin murheisans.

10:10 Ja cosca Raguel monilla sanoilla rucoili Tobiata/ ettei hän millän muotoa sitä tekis/ andoi hän hänelle Saran/ ja andoi hänelle puolen caikesta hänen tawarastans/ palwelioista/ pijcoista/ carjasta/ Cameleistä ja härjistä ja paljon raha/ ja andoi hänen terwenä ja iloisna tyköns mennä pois/ ja sanoi:

Tobian kirja

10:11 HERran pyhä Engeli olcon sinun cansas tiellä/ ja saattacon sinun terwenä cotia jällens/ ettäs löytäisit sinun wanhembas terwenä/ ja Jumala andacon minun silmäni nähdä teidän lapsen ennen cuin minä cuolen.

10:12 Ja wanhemmat otit tyttärens/ ja suuta annoit hänen/ ja päästit hänen tyköns.

10:13 Ja neuwoit händä että hän pidäis miehens wanhemmat cunnias/ nijncuin omatkin wanhembans/ racastais miestäns/ hallidzis wisust perhen/ pidäis idzens cunnialisest.

XI. Lucu .

Haranijn tulduans/ mene Tobia Engelin cansa edellä woittain/ v. 1. Äiti äkätyäns heidän ilmoitta sen miehellens/ v. 5. Raphael neuwo mitä hänen tekemän pitä/ v. 7. Hänen wanhembans tulewat händä wastan/ v. 9. Tobia otta calan sappe/ woitele Isäns silmät/ ja hän saa näköns/ v. 13. Ja Sara tule jouckoinens seidzemen päiwän perästä. v. 18.

11:1 JA tiellä cosca he tulit Haranijn/ joca on puoli wälis Niniwet/ ensimmäisnä päiwänä toistakymmendä/ sanoi Engeli.

11:2 Weljen Tobia/ sinä tiedät/ mihingä tilaan sinä jätit Isäs.

11:3 Jos sinun tahtos on/ nijn käykäm edellä/ ja andacam sinun waimos carjan cansa jäljestä tulla.

11:4 Ja cosca se Tobialle kelpais/ sanoi Raphael/ ota myötäs calan sappe/ ja he menit nijn edellä.

11:5 MUtta Hanna istui jocapäiwä tien wieres mäellä/ nijn että hän sai cadzo cauwas ymbärillens.

11:6 Ja cosca hän sijnä paicas cadzeli/ näki poicans cauca ja tunki cohta hänen/ ja juoxi ilmoittaman miehellens/ ja sanoi: Cadzo/ sinun poicas tule.

11:7 Ja Raphael sanoi Tobialle/ cohta cuin

sinä huonesen tulet/ nijn rucoile ja huuda HERran tygö/ ja kijtä händä/ ja mene sijtte Isäs tygö/ ja anna suuta hänen.

11:8 Ja woitele cohta hänen silmäns calan sapella/ cuin sinulla on/ nijn hänen silmäns cohta aukenewat/ ja sinun Isäs taas näke ja suurest iloidze.

11:9 Nijn juoxi coira edellä/ jonga he cansans ottanet olit/ ja liehacoidzi hännälläns/ hyppeli ja oli iloinen.

11:10 Ja hänen sokia Isäns nousi äkist/ ja kijruhti nijn cowin/ että hän louckais idzens. Nijn hän cudzui palwelian tygöns/ joca händä talutti kädestä cohtaman poicans.

11:11 Sitä teki myös äiti/ ja he suuta annoit hänen ja itkit molemmin ilosta.

11:12 Ja cosca he rucoillet olit ja kijttänet Jumalata/ istuit he caicki maahan.

11:13 Silloin otti Tobia calan sappe/ ja woiteli Isäns silmät.

11:14 Ja hän kärsi sitä puolen hetke/ ja caihi läxi hänen silmistäns/ nijncuin munan calwo.

11:15 Ja Tobia otti sen/ ja rewäis pois hänen silmistäns/ ja sai cohta hänen näköns jällens.

11:16 Ja he kijtit Jumalata/ hän ja hänen emändäns ja caicki cuin sen tietä sait.

11:17 Ja Tobia sanoi: minä kijtän sinua HERra sinä Israelin Jumala/ ettäs minua curitit ja autit minua jällens/ nijn että minä rackan poicani saan nähdä jällens.

11:18 Ja seidzemen päiwän perästä tuli Sara hänen poicans waimo/ caiken hänen perhens/ carjans ja Cameleins cansa/ ja toi paljo raha cansans/ nijn myös sen rahan/ cuin hän Gabelilta saanut oli.

11:19 Ja Tobia jutteli wanhemmillens cuinga paljo hywä Jumala hänelle tehnyt oli/ sen cumpanin cautta/ cuin hänen cansans waeldanut oli.

11:20 Ja Achior ja Nabath Tobian langot/ tulit hänen tygöns ja toiwotit hänelle onne/ iloidzit hänen cansans caikesta sijtä hywästä/ cuin HERra hänelle andanut oli:

Tobian kirja

11:21 Ja he söit yhdes seidzemen päiwä ja olit iloiset.

Vers.13. Calan sappe) Lue selitys/ Supr. cap. 6:19.

XII. Lucu .

Tobia Isäns cansa ehdoittele mitä heidän pidäis andaman sille nuorelle miehelle/ joca händä seurannut oli/ v. 1. Taridzewat puolen caikesta sijtä cuin he myötäns tuonet olit/ v. 4. Waan hän käske heidän kijttä Jumalata/ sencaltaisen armon edestä/ v. 6. Ilmoitta heille/ cuinga Jumala oli cuullut heidän rucouxens/ ja että hän on HERran Engeli/ v. 11. Lohdutta heitä/ ja cato heidän silmäins edest/ v. 16.

12 :1 Sijtte cudzui Tobia poicans tygöns/ ja sanoi: mitä me annam sille pyhälle miehelle/ joca sinun cansas waeldanut on.

12:2 Ja Tobia wastais Isäns: cuinga me taidam maxa hänelle ne hywät työt cuin hän minulle tehnyt on?

12:3 Hän on minun terwenä wienyt pois/ ja tuonut cotia jällens: hän toi sen rahan Gabelilda idze/ ja autti minua tälle emännälle/ nijn hän myös ajoi pois pahan hengen/ ja teki hänen wanhembans iloisexi/ Ja/ hän autti minua idze/ cosca minun suuri cala niellä tahdoi/ ja andoi sinulle näkös jällens/ ja on tehnyt meille sangen paljon hywä:

12:4 Cuinga sijs me taidam maxa hänelle sencaltaiset hywät työt? Mutta minä rucoilen sinua Isän/ taridze hänelle puoli caikesta sijtä tawarasta cuin me myötäm tuonet olem/ että hän ne ottais.

12:5 JA molemmat sekä Isä että poica/ cudzuit hänen erinäns/ ja rucoilit händä ottaman puolen caikesta sijtä tawarasta/ cuin he myötäns tuonet olit.

12:6 Ja hän sanoi heille salaisest: kijttäkät ja

cunnioittacat taiwan Jumalata jocaidzen edes/ että hän teille sencaltaisen armon näyttänyt on.

12:7 Cuningasten ja Förstein neuwo ja salaisuutta pitä salattaman/ mutta Jumalan töitä pitä corkiasti ylistettämän ja julistettaman.

12:8 Sencaltainen rucous paastolla ja almuisalla on parembi cuin paljo culda/ coota tawaraxi.

12:9 Sillä almuisat wapahtawat cuolemasta/ pyhkiwät pois synnit/ ja pitäwät elämäs.

12:10 Mutta jumalattomat saattawat idzens pois hengeldäns.

12:11 Nijn minä nyt ilmoitan teille totuden/ ja en sala sitä salaista käskyä.

12:12 Cosca sinä nijn catkerasti itkit ja rucoilit ja nousit rualda/ ja hautaisit cuolleita/ kätkit ruumit sala huoneses/ ja hautaisit ne yöllä/ silloin minä kannoin sinun rucouxes HERran eteen.

12:13 Ja että Jumalalle kelpaisit/ nijn sen piti nijn oleman/ ilman kiusausta ei sinun pitänyt oleman/ että coetelluxi olisit tullut.

12:14 Ja Jumala on minun lähettänyt parandaman sinua/ ja ajaman pois sitä paha henge/ joca Saran sinun poicas emännän tykönä oli.

12:15 Ja minä olen Raphael/ yxi nijstä seidzemest Engelist/ jotca seisomme HERran edes.

12:16 JA cosca he sen cuulit/ hämmästyit he/ wapisit ja langeisit maahan caswoillens.

12:17 Ja Engeli sanoi heille: olcat hywäs turwas/ ja älkät peljätkö:

12:18 Sillä se cuin minä teidän tykönän ollut olen/ sen on Jumala nijn tahtonut/ kijttäkät ja cunnioittacat händä.

12:19 Minä olin syöpänäni ja juopanani teidän cansan/ mutta minä nautidzen näkymätöindä ruoca/ jota ei yxikän ihminen nähdä taida.

12:20 Ja nyt on aica/ että minä menen taas hänen tygöns/ joca minun on lähettänyt/

Tobian kirja

cunnioittacat te Jumalata ja ilmoittacat hänen ihmeitäns.

12:21 Ja cosca hän sen sanonut oli/ catois hän heidän silmäins edest/ ja ei he händä enämbi nähnet.

12:22 Ja he langeisit maahan colmexi hetkexi/ ja cunnioitit Jumalata: sijtte nousit he ja sanelit nijtä/ ja ilmoitit hänen suuria ihmeitäns.

Vers.9. Almuissat wapahtawat) Tämä pitä nijn ymmärrettämän/ että ne hywät työt/ jotca uscost tapahtuwat/ oikiasta Christillisestä rackaudesta Jumalata ja lähimmäistä wasta/ estäwät usein ruumilliset rangastuxet/ Dan.4:24. Cuitengin nijn/ että Jumala enimmäen cadzo meidän uscoam/ josta sen caltaisten töiden alcu on. Mutta elämä/ syndein andexiandamus ja autuus tulewat Jumalan armosta/ Christuxen weren ja ansion tähden ainoastans/ uscon cautta ja ei töiden. Nijn cuin Canonici kirjoituxet opettawat/ Act. 4:12. Rom.3:20. Gal.2:16. Eph.2:8. 1. Ioh.1:8.

XIII. Lucu .

Tobia weisa kijtost HERralle hänen hywydens tähden/ joca rangaise ja otta jällens armoihins. Kehoitta myös muita Jumalan ihmellisiä töitä ilmoittaman/ v. 1. Sijtte ennusta hän Jerusalemin jällens rakettawan/ v. 11.

13 :1 MUtta Tobia awais suuns/ kijtti Jumalata/ ja sanoi: HERra/ sinä olet suuri ja wäkewä Jumala/ ja sinun waldacundas pysy ijancaickisehen/ sinä curitat ja lohduat jällens.

13:2 Sinä taidat sysätä Helwettijn/ ja taas otta sieldä ulos/ sinun kättäs ei taida kengän wälttä.

13:3 Te Israelin lapset/ kijttäkät HERra/ ja ylistäkät händä pacanain edes.

13:4 Sillä sentähden on hän teidän hajottanut pacanain secaa/ jotca ei händä tunne/ ilmoittaman hänen ihmeitäns/ ja että pacanat ymmärräisit/ ettei kengän ole Caickiwaldias Jumala/ waan hän ainoastans.

13:5 Hän on curittanut meitä meidän syndeim tähden/ ja hänen laupiudestans hän meitä jällens autta.

13:6 Cadzocat mitä hän meidän cansam tehnyt on/ ja kijttäkät händä pelgolla ja wapistuxella/ kijttäkät händä hänen töisäns/ ja ylistäkät händä joca ijancaickisest hallidze.

13:7 Ja minä myös tahdon kijttä händä täsä maasa/ josa me fangina olemme: sillä hän on näyttänyt ihmens syndiselle Canssalle.

13:8 Sentähden palaitcat te syndiset/ ja tehkät jotakin hywä Jumalan edes/ ja uscoat että hän teille hywä osotta.

13:9 Ja minä tahdon nyt sydämestäni iloita Jumalas.

13:10 Kijttäkät HERra te hänen walittuns/ pitäkät ilopäiwiä ja kijttäkät händä.

13:11 JErusalem sinä Jumalan Caupungi/ Jumala rangaise sinua sinun töides tähden/ mutta hän taas armahta sinua.

13:12 Kijtä HERra hänen lahjains edest/ ja ylistä ijancaickista Jumalata/ että hän taas rakennais sinun majas/ ja tois jällens caicki sinun fangis/ nijn että iloidzisit ijancaickisest.

13:13 Sinun pitä paistaman nijncuin kircas walkeus/ ja caickis mailman äris pitä sinua cunnioitettaman.

13:14 Caucaiselda maalda pitä sinun tygös tuldaman/ ja lahjoja cannettaman.

13:15 Sinusa pitä rucoildaman HERra/ ja sinua pitä pyhäxi cudzuttaman/ HERran suurta nime pitä sinusa rucoildaman.

13:16 Kirottut pitä oleman caicki/ jotca cadzowat sinua ylön/ cadotetuxi pitä tuleman caicki/ jotca sinua pilckawat/ siunatut pitä oleman caicki/ jotca sinua rakendawat.

13:17 Mutta sinun pitä iloidzeman sinun lapsistas: sillä he tulewat caicki siunatuxi/ ja

Tobian kirja

pitä coottaman HERran tygö.

13:18 Autuat owat ne jotca sinua racastawat/
ja jotca sinulle onne toiwottawat.

13:19 Minun sielun kijttäkän HERra: sillä
HERra meidän Jumalam lunasta Jerusalemin
Caupungin caikista hänen murheistans.

13:20 Autuas minäkin olen/ jos tähtet minun
sugustani saawat nähdä Jerusalemin hänen
cunniasans.

13:21 Jerusalemin portit pitä Saphirist ja
Smaragdist raketut oleman/ ja caicki hänen
muurins calleista kiwistä/ joca curilda.

13:22 Walkiasta ja puhtasta Marmorista pitä
caicki hänen catuns lasketut oleman/ ja joca
catulla pitä weisattaman Hallelujah.

13:23 Kijtetty olcon Jumala/ joca hänen on
corgottanut/ ja hänen waldacundans ppsykön
ijancaickisest hänen päälläns/ Amen.

XIV. Lucu .

*Tobia elä sijtte neljäkymmendä vuotta/ ja
cuole/ v. 1. cudzu cuolemans edellä poicans ja
poicans lapset/ ilmoitta heille Niniwen
häwitettävän ja Jerusalemin rakettawan
jällens/ v. 5. neuwo heitä lähtemän Niniwestä/
cosca he hänen ja hänen emändäns
haudannet olit/ v. 10. Tobia mene Niniwest/
cosca hän äitins haudannut oli/ Medenijn
appens tygö/ josa myös hängin cuole/ cosca
hän 99. ajastaica elänyt oli/ v. 14.*

14:1 COsca nämät olit tapahtunet/ ja Tobia oli
näkyns saanut jällens/ eli hän wielä sijtte caxi
wijdettäkyymmendä ajastaica/ ja näki lapsens
lapset.

14:2 Ja cosca hän sadan ja cahden ajastajan
wanha oli/ haudattin hän Niniwes
cunnialisest:

14:3 Sillä cosca hän cuusi cuudetakymmendä
ajastaica wanha oli/ tuli hän sokiaxi/ ja
cuudendenakymmendenä vuonna sai hän
näkyns jällens.

14:4 Ja sen muun ikäns culutti hän iloisest/ ja
menestyi Jumalan pelgos/ ja cuoli hywäs
raugas.

14:5 MUtta ennen cuolematans/ cudzui hän
poicans Tobian eteens/ ja seidzemen nuorta
poicaista/ hänen poicans lasta/ ja sanoi heille:

14:6 Niniwe pitä pian häwitettämän: sillä ei
HERran sana puutu. Mutta Medenis pitä wielä
sijtte cauwan rauhan oleman/ ja meidän
weljem/ jotca Israelin maalda hajotetut owat/
pitä tuleman jällens.

14:7 Ja meidän maam/ joca nyt kylmillä on/
pitä jocapaicas asutuxi tuleman/ ja Jumalan
huone/ joca poldettu on/ pitä rakettaman
jällens/ ja caicki jotca Jumalata pelkävät/ pitä
sinne tuleman jällens.

14:8 Ja pacanat pitä myös hylkämän heidän
epäjumalans/ ja pitä tuleman Jerusalemijn/ ja
siellä asuman.

14:9 Ja caicki pacanat ja Cuningat pitä siellä
iloidzeman/ ja palweleman Israelin Jumalata.

14:10 Nijn cuulcat nyt minun poicani teidän
Isänne: palwelcat HERra totudes/ ja olcat
wagat hänes/ ja turwatcat häneen täydellisest.

14:11 Tehkät mitä hän käsenyt on/ ja
opettacat sencaltaisita teidän lapsillen/ että
he myös almua andaisit/ että he aina
Jumalata pelkäisit/ ja luottaisit hänen päällens
caikesta sydämestäns.

14:12 Ja/ rackat lapset/ cuulcat minua/ ja
älkät ppsykö täsä Niniwes/ waan cosca te
teidän äitin haudannet oletta minun tyköni
minun hautaani/ nijn noscat menemän täälä
pois.

14:13 Sillä minä näen/ että Niniwen syndi
lopetta hänen.

14:14 JA cohta äitins cuoleman jälken meni
Tobia Niniwest emändäns/ lastens ja lasten
lastens cansa Medenijn appens ja hänen
emändäns sucuin tygö/ ja löysi heidän
raidisna ja terwenä hywäsä woimasans/ ja hän
holhois heitä.

14:15 Ja cosca he cuolit/ painoi hän myös

Tobian kirja

heidän silmäns kijnni/ ja sai nijn caiken perinnön ja Raguelin tawaran/ ja eli haman wijdenden polween/ ja näki lapsens ja lastens lapset.

14:16 Ja cosca hän yhdexänkymmenen ja yhdexän wuotinen oli/ jotca hän Jumalan pelgos ilolla elänyt oli/ hautaisit hänen hänen

sucuns.

14:17 Ja caicki hänen sucuns elit jumalisest/ ja cunnialisest: Nijn että he sekä Jumalalle että ihmisille/ ja caikille cuin maacunnas asuit otolliset olit.

Tobian Kirjan loppu.

Jesus Sirach

Esipuhe Jesus Sirachin Kirjasta .

Tämä Kirja cudzutan latinaxi/ Ecclesiasticus , joca cuitengin paremmin hänen tekiäns nimest pidäis Jesus Sirach cudzuttaman/ nijncuin Mosexen/ Josuan/ Jesaian ja caickein Prophetain Kirjat heidän tekijstäns owat saanet nimen. Ja ei ole wanhoilda Isildä luettu Pyhän Ramatun secaa: mutta muutoin caunin ja wijsan miehen kirjaxi/ silläns se myös taita olla. Tämä Jesus Sirach/ nijncuin hän EsipuHesans tunnusta/ oli tullut Egyptijn/ Cuningas Euergetexen aicana/ ja siellä on hän tämän Kirjan lopettanut/ jonga hänen isoisäns ensin alcanut oli: ja näky nijncuin hän olis monesta Kirjasta tähän coonnut parhat/ cuin hän löytänyt on: sillä ei täsä seura yxi cappale toista järjestäns/ nijncuin jongun tekiän työ/ mutta owat secoitetut toinen toiseens/ nijncuin se olis monelda tekiäldä/ ja usiasta Kirjasta coottu: nijncuin hunaja imetän ja monest cuckaiset cootan. Ja on nähdä/ että tämä Jesus Sirach on ollut Cuningas Dawidin sugusta/ ja on ollut Amos Sirachista/ joca oli ylimmäinen Päämies Judan huones: nijncuin Philo osotta/ läHes cahta sata ajastaica ennen Christuxen syndymätä/ ei aica ennen Maccaberejä. Tämä on tarpellinen Kirja yhteisen Canssan tähden: sillä täsä ahkeroitän tekemän ihmisiä/ erinomattain perhen isännitä/ jumalisixi/ hywixi ja nopsixi/ cuinga heidän idzens pitä käyttämän/ Jumalata/ Jumalan sana/ Pappaja/ wanhembita/ waimo/ lapsia/ oma ruumistans/ tawaratans/ palwelioitans/ kylänmiehiäns/ ystäwitäns/ wihamiehiäns/ Esiwaldans ja jocaista watan/ nijn että hän kyllä hywin taitan cudzutta huonen curituxen Kirjaxi/ eli hywän perhen isännän hywäin tapain Kirjaxi/ joca myös oikia hengellinen curitus on/ ja pitä sixi cudzuttaman. Sirach on elänyt Ptolomeus Euergetexen aicana/ A. M. 3740. ennen Christuxen aica liki 231. ajastaica. Jesus Sirachin esipuhe Kirjastans . MOna jalo miestä owat ollet/ jotca meille Laista/ Prophetaista ja muista heidän jälkenseurawaisistans wijsautta opettanet owat/ ja ilman epäilemät sencaltainen wijsauden oppi tule Israelin Canssalle cunniaxi: Sentähden pitä nijden/ joilla se on ja taitawat luke/ ei ainoastans idze sijtä wijsaxi tuleman/ mutta myös kirjoittamisella ja lukemisella palweleman muita. Minun isoisän Jesus/ sijttecuin hän erinomattain ahkerast luki Lakia/ Prophetaita ja wielä sijtte muita Kirjoja/ jotca meille Isildä jätetyt owat/ ja hywin nijsä idzens harjoittanut oli/ Kirjoitti hän myös jotakin wijsaudesta ja hywistä tawoista/ että ne jotca mielelläns tahdoit oppia ja taitawaxi tulla/ piti sijtä ymmärtäwäisemmäisexi/ ja hywään elämään soweljammaxi tuleman. Mingätähden minä rucoilen/ että te sen hywäxi ottaisitte ja wisusti lukisitte/ ja andaisitte meille andexi/ jollem me ole nijn puheliat cuin tarwitaisin: sillä se cuin Hebrean kielellä on kirjoitettu/ ja käättän toisella kielellä/ nijn ei se cuulu nijn caunist; ei ainoastans

Jesus Sirach

tämä minun Kirjan/ mutta myös Laki/ Prophetat ja muut Kirjat cuuluwat paljo toisin/ cuin he omalla kielelläns cuuluwat. Cosca minä tulin Egyptijn cahdaxandena neljätkymmendä Cuningas Ptolomeus Euergetexen vuonna/ ja olin siellä nijncauwan cuin hän eli/ sain minä siellä tilan paljon hywä lukeaxeni ja kirjoittaxeni. Sentähden näkyi minulle hywäxi ja tarpellisexi ahkeroita käändämän tätä Kirja. Ja että minulla oli siihen aica/ tein minä työtä/ täyttäxeni sitä ja andaxeni tulla walkeuteen/ että muucalaisetkin/ jotca oppia tahtowat/ sijtä hywijn tapojin harjanduisit/ ja eläisit HERran Lain jälkeen.

I. Lucu .

*CAiken wijsauden alcu on HERralda/ v. 1.
Jumalan sanasta saa ihminen oikian
ymmärryksen Jumalast ja hänen töistäns/ v. 5.
HERran pelco on paras wijsaus/ v. 11.
ulcocullaisus/ turhan cunnian pyyndö ja
kehumus ei kelpa HERralle/ waan cowin
rangaistan/ v. 36.*

1:1 CAicki wijsaus on HERralda Jumalalda/ ja pysy hänen tykönäns ijancaickisest.

1:2 Cuca on ennen ajatellut/ cuinga paljo sanda meresä/ cuinga monda pizarata sates/ ja cuinga monda mailman päiwä oleman piti? Cuca on ennen mitannut/ cuinga corkia taiwas/ cuinga awara maa/ ja cuinga sywä meri oleman piti?

1:3 Ja cuca on Jumalalle opettanut/ mitä hänen tekemän piti?

1:4 Sillä hänen wijsaudens on ennen caickia.

1:5 Jumalan/ sen caickein corkeimman/ sana on wijsauden caiwo?

1:6 Ja ijancaickinen käsky/ on hänen lähtens.

1:7 Cuca taidais muutoin tietä/ cuinga ihmisen wijsauden ja toimen pitä käsittämän?

1:8 Yxi on caickein corkein/ caickein luoja/ Caickiwaldias/ wäkewä Cuningas ja sangen hirmuinen/ joca istu istuimellans/ hallidzewa Jumala.

1:9 Hän on Pyhän Hengens cautta ilmoittanut hänen/ hän on caicki cappalet ennen tutkinut/ tietänyt ja mitannut.

1:10 Ja on wuodattanut wijsauden caickein tecoins päälle/ ja caiken lihan päälle/ hänen

armons perästä/ ja anda sen nijlle/ jotca händä racastawat.

1:11 HERran pelco on cunnia ja ylistys/ riemu ja caunis Cruunu.

1:12 HERran pelco ilahutta sydämen/ ja teke riemun ja ilon ijancaickisest.

1:13 Joca HERra pelkä/ hänelle käy hywin wijmeisesä hädäsä/ ja hän saa lopulla siunauxen.

1:14 Racasta Jumalata on caickein caunin wijsaus: ja joca hänen näke/ se racasta händä:

1:15 Sillä hän näke/ cuinga suuria ihmeitä hän teke.

1:16 HERran pelco on wijsauden alcu/ joca on uscollisten sydänten pohjas/ ja asu ainoastans walittuin waimoin tykönä: ja hän löytän ainoastans wanhurscasten ja uscollisten tykönä.

1:17 HERran pelco on oikia Jumalan palwelus/

1:18 Joca sydämet warjele/ ja teke hywäxi/ ja anda ilon ja riemun.

1:19 Joca HERra pelkä/ hänelle käy hywin/ ja cosca hän lohduitusta tarwidze/ nijn hän tule siunatuxi.

1:20 Peljätä Jumalata on wijsaus/ joca teke rickaxi/ ja tuo myötäns caicke hywyttä.

1:21 Hän täyttä coco huonen lahjallans/ ja caicki paicat tawaroillans.

1:22 HERran pelco on wijsauden Cruunu/ ja anda rickalle rauhan ja terweyden.

1:22 Tämä wijsaus teke ihmiset oikein toimellisexi:

1:23 Ja joca hänesä wahwast rippu kijnni/ hän autta händä cunnialla.

1:24 Sillä HERran pelco on wijsauden juuri:

Jesus Sirach

1:25 Ja hänen oxans cucoista ijancaickisest.
1:26 HERran pelco otta synnit pois:
1:27 Sillä se joca on ilman pelgota/ ei hän kelpa Jumalalle/ ja hänen ylpeydens maahan cukista hänen.
1:28 Mutta siwiä odotta sitä aica/ cuin händä lohduais.
1:29 Sillä waicka hänen asians on sorttu ajaxi/ nijn cuitengin kijttäwät toimelliset hänen wijsauttans.
1:30 Jumalan sana on jumalattomalle cauhistus:
1:31 Sillä se on wijsauden tawara/ joca hänelä kätkeyty on.
1:32 Minun poican/ jos sinä tahdot wijsaxi tulla/ nijn ope käskysanat/ ja Jumala anda sinulle wijsauden.
1:33 Sillä HERran pelco on oikia wijsaus/ curitus/ usco ja kärsimys kelpa Jumalalle.
1:34 Cadzo/ ettei sinun Jumalan pelcos ole ulocullaisus/ ja älä palwele händä petollisella sydämellä.
1:35 Älä edzi kijtost ihmisten tykönä ulcocullaisest:
1:36 Ja cadzo mitä sinä puhut/ uscot ja aigoit/ ja hyljä idzes/ ettes langeis ja häpiään tulis.
1:37 Ja HERra ilmoitta sinun pahudes/ ja maahan cukista sinun julkisest/ ihmisten nähden. Ettes ole palwellut oikias Jumalan pelgos/ ja sinun sydämes on ollut petollinen.

Vers.31. Cauhistus) Jumalattomat wihawat Jumalan sana/ että se ilmoitta ja nuhtele heidän syndejäns/ Infr. 6:21.

II. Lucu .

Oikian Jumalan palwelian pitä oleman kiusauxes kärsiwäisen/ ja ei poickeman/ v. 1. luottaman idzens häneen/ ja ei epäilemän/ v. 8. Jotca HERra pelkäwät/ ne pitäwät hänen käskyns/ ja turwawat hänen päällens/ v. 19.

2:1 POican/ jos sinä tahdot olla Jumalan palwelian/ nijn walmista sinuas kiusauxeen.
2:2 Pysy wahwana ja kärsi/ ja älä ole nopia seuraman/ jos sinua sijtä haucutellan.
2:3 Pidä sinuas Jumalan tygö/ ja älä poicke/ että wahwistuisit.
2:4 Kärsi caickia cuin sinun päälles tule/ ja ole kärsiwäinen caikesa murHesa.
2:5 Sillä nijncuin culda tulen cautta: nijn myös ne jotca Jumalalle kelpawat/ murhen tulen cautta coetellan.
2:6 Luota idzes Jumalaan/ nijn hän autta sinua/ ojenna ties ja toiwo hänen päällens.
2:7 Te jotca HERra pelkätte/ luottacat idzen häneen: sillä ei hän puutu teildä.
2:8 Te jotca HERra pelkätte/ toiwocat hänelä hywä/ nijn te löydätte armon ja lohduuxen.
2:9 Te jotca HERra pelkätte odottacat hänen armons:
2:10 Ja älkät poiketco/ ettet te huckuis.
2:11 Cadzelcat wanhoja/ cuca on coscan häpiään tullut/ joca on toiwonut hänen päällens?
2:12 Cuca on coscan hyljätty/ joca Jumalan pelgos on pysynyt? eli cuca on coscan hänelä hyljätty/ joca händä on rucoillut?
2:13 Sillä HERra on armollinen ja laupias/ hän anda synnit andexi/ ja autta hädäsä.
2:14 Woi nijtä/ jotca Jumalasta epäilewät/ ja ei pysy wahwana: woi sitä jumalatoinda/ joca idzens sinne ja tänne käändä.
2:15 Woi nijtä epäuscoisita/ ettei he usco/ sentähden ei pidä heidän myös warjelluxi tuleman.
2:16 Woi nijtä jotca ei ole pysywäiset:
2:17 Cuinga heidän silloin käy/ cosca HERra on heitä edziwä.
2:18 Jotca HERra pelkäwät ne uscowat hänen sanans/ ja jotca händä racastawat/ ne pitäwät hänen käskyns.
2:19 Jotca HERra pelkäwät/ he tekewät mitä hänelle on otollinen/ ja jotca händä racastawat/ ne pitäwät Lain oikein.

Jesus Sirach

2:20 Jotca HERra pelkwät/ ne ojendawat sydämens/ ja nöyryttävät idzens hänen eteens/ ja sanowat:

2:21 Me tahdomme parammin langeta HERran käsijn/ cuin ihmisten käsijn: sillä hänen laupiudens on nijn suuri/ cuin hän idzekin on.

Vers.13. Anda andexi) Ei hän sitä cadzo/ cuinga pahat ja kelwottomat me olemma. v. 14. Sinne ja tänne) Nijn cuin Ahabin aicana/ 3. Reg. 18:21.

III. Lucu .

JOCA Isäns ja äitiäns cunnioitta/ ja palwele heitä/ hän siunatan/ ja wälttä rangaistuxen/ v. 1. ei kengän mahda pyytä corkiata wirca: sillä hän taita työläst sengin toimitta/ cuin hänellä on/ v. 19. ja suuri sydän saattamaan onnettomuteen/ v. 26.

3:1 RACKat lapset cuulcat minua teidän Isän/

3:2 Ja eläkät näin/ että teille hywin käwis.

3:3 Sillä HERra tahto/ että lapset Isäns cunnioittawat/ ja mitä äiti kāske lapsille/ sitä hän tahto pidettä.

3:4 Joca Isäns cunnioitta/ hänen syndiäns ei Jumala rangaise:

3:5 Ja joca äitiäns cunnioitta/ se coco idzellens hywän tawaran.

3:6 Joca Isäns cunnioitta/ se saa ilon lapsistans: ja cosca hän rucoile/ nijn hän tule cuulduxi.

3:7 Joca Isäns cunnioitta/ se saa cauwan elä: ja joca HERran tähden on cuuliainen/ hän lohduutta äitins.

3:8 Joca HERra pelkä/ se cunnioitta myös Isäns/ ja palwele vanhembians/ ja pitää heitä Herranans.

3:9 Cunnioita Isäs ja äitiäs työllä/ puhella ja kärsimisellä:

3:10 Että heidän siunauxens tulis sinun

päälles:

3:11 Sillä Isän siunaus rakenda lapsille huonet/ mutta äitin kirous ne cukista.

3:12 Älä naura Isäs syndiä: sillä ei sinun ole sijtä cunniata.

3:13 Cunnioitta Isä on sinun oma cunnias/ ja cadzo ylön äitiä/ on sinun oma häpiäs.

3:14 Racas lapsi corja Isäs wanhalla ijälläns/ ja älä saata händä murhellisexi nijncauwan cuin hän elä.

3:15 Kärsi händä/ jos hän tule lapsillisexi/ ja älä cadzo händä ylön/ waicka sinä olet jalombi.

3:16 Sillä se hywä cuin wanhemmille tehdän/ ei ikänäns unhoteta: ja jos sinä olet syndinen/ nijn sinulle cuitengin hywin tapahtu.

3:17 Sinua pitä tuscas muistettaman/ ja sinun syndis pitä huckuman nijncuin jää Auringon paistesa.

3:18 Joca Isäns hyljä/ hän pitä häwäistämän/ ja se joca äitins murhellisexi saatta/ hän on kirottu HERralda.

3:19 RACas lapsi/ pysy mielelläs alammaisesa säädysä/ se on parembi cuin caicki/ jota mailma pyytä.

3:20 Jota sinä olet corkiambi/ sitä enämbi nöyrytä sinuas/ nijn on HERra sinulle armias:

3:21 Sillä HERra on caickein corkein/ joca teke suuria töitä nöyräin cautta.

3:22 Älä pyydä corkemba wirca/ ja älä ajattele ylidze sinun woimas:

3:23 Mutta mitä Jumala on sinulle käskeny/ ota sijtä waari.

3:24 Sillä ei se hyödytä sinua/ jos sinä sitä pyydät/ jota ei sinun ole käsketty.

3:25 Joca sinun wircaas ei sowi/ älä sijtä tottele: sillä sinun on enä käsketty/ cuins taidat toimitta.

3:26 Sencaltainen mieli on monda pettänyt/ ja heidän ylpeydens on heitä cukistanut.

3:27 Sillä se joca mielelläns anda idzens waaraan/ hän hucku sijnä:

3:28 Ja ylönannetun ihmisen käy lopulla

Jesus Sirach

pahoin.

3:29 Ylpiä ihminen teke idzellens paljon paha/ ja saatta yhden murhen toisen perän:

3:30 Sillä corja sydän/ ei tee mitän hywä/ ja ei matcan saata muuta cuin paha.

3:31 TOimellinen ihminen oppi mielelläns Jumalan sana/ ja se joca wijsautta racasta/ hän cuuldele mielelläns.

3:32 Nijn cuin wesi tulen sammutta/ nijn myös ando pyhki synnit.

3:33 Ylimmäinen costaja on sen muistawa/ ja warjele hänen wahingosta.

Vers.4. Ei Jumala rangaise) Nimittäin/ häpiällä ja kirouxella/ Infr. v. 18. v. 17. Huckuman) se on/ ruumillinen rangaistus otetan sen cautta pois/ ja sinä lahjoitetan onnella ja pitkällä ijällä/ lupauxen jälkeen/ Exod. 20:12. v. 20. Nöyrytä) Älä pyydä corkiaksi tulla/ nijncuin mailma teke.

IV. Lucu .

MEidän pitä mielelläm andaman/ ja auttaman tarwidzepa/ v. 31. wälttämän rijta ja tekemän oikein/ v. 7. joca wijsautta racasta/ se corgotetan/ v. 12. Parambi on jotakin kärsiä totuden tähden/ cuin sallia tapahtua wääryttä/ eli tehdä toiselle ylöllistä/ v. 23.

4:1 RAcas lapsi/ älä köyhä hätäytä/ ja älä ole cowa tarwidzewalle.

4:2 Älä isowaista cadzo ylön/ ja älä tee murhellisexi tarwidzepa hänen waiwaisudesans.

4:3 Murhellista sydändä älä tee enä murhellisexi/ ja älä wijwytä lahja köyhäldä.

4:4 Älä cadzo wiheljäisen rucousta ylön/ ja älä käännä caswos pois köyhän puolesta.

4:5 Älä käännä pois silmiäs tarwidzewalda/ ettei hän sinun tähtes walitais.

4:6 Sillä se joca hänen tehnyt on/ cuule hänen rucouxens/ cosca hän murhellisella sydämellä

sinun tähtes walitta.

4:7 Älä ole rijtainen oikeuden edes/ ja pidä Duomari cunniasa.

4:8 Cuule köyhä mielelläs/ ja wasta händä suloisest ja siwiäst.

4:9 Jolle wäkiwalda tehdän/ nijn auta händä sildä/ joca hänelle teke wääryttä: ja älä hämmästy/ cosca pitä duomidzeman.

4:10 Ole isättömille Isä/ ja heidän äitillens nijncuin perhen isändä.

4:11 Nijn sinä olet nijncuin caickein corkeimman poica/ ja hän on sinua racastawa enä cuin sinun oma äitis.

4:12 WIjsaus ylöndä lapsens/ ja corgotta ne/ jotca händä edziwät.

4:13 Joca händä racasta/ se elämätä racasta: ja joca händä ahkerast edzi/ hän on saapa suuren ilon.

4:14 Joca hänes idzens wahwana pitä/ hän on saapa suuren cunnian: ja mitä hän aicoi/ sen HERra anda menestyä.

4:15 Joca Jumalan sana cunnioitta/ se teke oikian Jumalan palweluxen: ja joca sitä racasta/ händä myös HERra racasta.

4:15 Joca wijsautta cuule/ hän taita muitakin ihmisiä opetta/ ja joca pitä hänen puoldans/ hän saa asua lewos.

4:16 Joca on wilpitöin/ se saa hänen/ ja hänen jälkentulewaisens pitä menestymän.

4:17 Ja jos hän ensin idzens toisin käyttöä händä watan:

4:19 Ja teke hänelle waiwan ja ahdistuxen/ ja coettele händä widzallans/ ja tutki curituxellans/ siihenasti cuin hän löytä hänen wilpittömäxi.

4:20 Nijn hän tule jällens hänen tygöns/ oikialla tiellä:

4:21 Ja ilahutta händä/ ja ilmoitta hänelle saastaisudens.

4:22 Mutta jos hänes löytän wilppi/ nijn hän hyljä hänen ja hänen täyty huckua.

4:23 Racas lapsi ota ajasta waari/ ja wältä wääriä asioita.

Jesus Sirach

4:24 Älä häpe tunnusta henges edestä sitä
cuin oikein on.

4:25 Sillä ihminen taita nijn häwetä/ että hän
sen cansa syndiä teke: ja ihminen taita myös
nijn häwetä/ että hänen sijtä armo ja cunnia
on.

4:26 Älä anna yhdengän sinuas kehoitta
wahingoon/ eli peljättä sinuas cadotuxeen.

4:27 Mutta tunnusta rohkiast/ se kuin oikein
on/ cosca sinun Canssa auttaman pitä:

4:28 Sillä tunnustuxen cautta totuus ja oikeus
ilmei tule.

4:29 Älä puhu totuutta wastan/ mutta anna
häpiän tulla päälles/ jos sinä wiallinen olet.

4:30 Älä häpe tunnustaisas/ jos sinä rickonut
olet/ ja älä sodi wirta wastan.

4:31 Älä tyhmä palwele hänen asiasans/ ja älä
cadzo hänen jalouttans.

4:32 Mutta wasta totuden puolest cuoleman
asti/ nijn HERRA Jumala on sotiwa sinun
edestäs.

4:33 Älä ole nijncuin ne jotca paljon lupawat/
ja cuitengin ei saa mitän aicoin.

4:34 Älä ole Lejoni sinun huonesas/ ja julma
perhettäs wastan.

4:35 Ei sinun kätes pidä oleman aina awoi
ottaman/ ja piwottu andaman.

*Vers.27. Auttaman pitä) Wanhurscasta pitä
autettaman/ ja ei wahingota eli waara
peljättämän. v. 29. Anna häpiän) Ei ne nijn
tee/ jotca heidän willityxesäns ja wäärydesäns
owat woitetut/ ja ei cuitengan häpiän tähden
tahdo anda myötä/ mutta pysywät
hulludesans: sillä yxi hullu pitä toisen cansa. v.
33. Lupawat) Ensin tahtowat he oikeuden
puolda pitä hengens edest/ mutta wähä
jälken ei se muu ole/ kuin paljas sana. v. 35.
Andaman) Ne owat ahnet taloin isännät/ jotca
paljon työtä andawat perhellens/ mutta
wähän ruoca.*

V. Lucu .

*Ei pidä kenengän ylpeilemän rickaudest eli
woimast/ eikä syndiä tekemän Jumalan
laupiuden tähden/ v. 1. ei wijwyttämän
catumusta/ v. 8. Wäärä tawara ei ole
hyödyllinen/ v. 10. wahwa puhe sopi miehelle
hywin/ v. 11. mutta panettelia on pahembi
warasta/ v. 16.*

5:1 Älä luota idzes rickautes: ja älä ajattele:
minulla on kyllä.

5:2 Älä seura oma ylpeyttäs/ waickas jotakin
taidat matcan saatta: ja älä tee mitäs tahdot.

5:3 Älä ajattele idzelläs: cuca sen minulda
kieldä: sillä HERra se ylimmäinen costaja/ on
sen costawa.

5:4 Älä ajattele: jo minä olen ennengin syndiä
tehnyt/ ja ei minulle mitän paha tapahtunut:
sillä HERra on tosin kärsiwäinen/ mutta ei hän
pidä sinua rangaisemata.

5:5 Älä ole surutoin/ jos sinun syndis on wielä
rangaisemata/ ja tahdot aina sentähden
syndiä tehdä.

5:6 Älä ajattele: Jumala on ylön laupias/ ei hän
rangaise minua/ minä teen syndiä nijn paljo
cuin minä tahdon.

5:7 Hän taita nijn pian olla wihainen kuin
armollinengin/ ja hänen wihans ei lacka
jumalattomista.

5:8 Sentähden älä wijwyttele sinuas
käändämäst HERran tygö/ ja älä lyckä yhdestä
päiwästä toiseen:

5:9 Sillä hänen wihans tule nopiast/ ja costa
sinulle ja cadotta sinun.

5:10 Älä luota sinuas wäärään caluhun: sillä ei
se auta sinua/ cosca kiusauxet tulewat.

5:11 Älä anna sinuas ymbärins wietellä
caickinailsilda tuulilda/ älä myös jocaista tietä
seura nijncuin huikendelewaiset sydämet
tekewät.

5:12 Mutta ole wahwa sanoisas/ ja pysy
yhdesä puHesa.

Jesus Sirach

5:13 Ole walmis cuuleman ja wastaman mitä oikein on/ ja älä hoputa.

5:14 Jos sinä asian ymmärrät/ nijn neuwo lähimmäistäs: jos et/ nijn ole äneti.

5:15 Sillä puhe saatta cunnian/ ja puhe myös saatta häpiän: ja oma kieli ihmisen langetta.

5:16 Älä ole panettelia/ älä myös wäijy kielelläs.

5:17 Waras on häpiäinen/ mutta panettelia on paljo pahempi.

5:18 Älä mitän pidä halpana/ joco se olis wähä eli paljo.

VI. Lucu .

JOca idzens ylön wijsana pitä/ ja muut cadzo ylön/ hän tule häpiään/ v. 1. Ei pidä caickia ystäwitä uscottaman/ mutta uscollinen ystäwä on Jumalan lahja/ v. 6. Joca wijsautta racasta/ hän cunnioitetan/ v. 18. Ihminen oppi Jumalan sanast wijsauden/ v. 36.

6:1 Älä ole sencaltainen/ ettäs ystäwäs päällen wihastut: sillä panetteliat tulewat wijmein häpiään.

6:2 ÄLä idziäs ylön wijsasna pidä joca miestä nuhteleman:

6:3 Ettei sinun lehtes surcastu/ ja sinun hedelmäs turmella/ ettäs wijmein tulet nijncuin cuiwa puu:

6:4 Sillä sencaltainen myrkyllinen ihminen wahingoitta idzens/ ja tule wihamiestens pilcaxi.

6:5 Mutta se joca caicki asiat parhain toimitta/ hän saa idzellens monda ystäwätä: ja se joca asian parhain päin puhu/ hänestä muut jällens hywin puhuwat.

6:6 PIDä idzes joca miehen cansa ystäwälistest/ mutta usco tuskin yxi tuhannesta.

6:7 Älä usco yhtäkän ystäwätä/ jolles ole händä coetellut hädäsä.

6:8 Sillä monda on ystäwätä nijncauwan cuin

heidän sijtä hywä on/ mutta ei he pysy wahwana hädäsä.

6:9 Moni on ystäwä/ ja tule pian wihamiehexi/ ja jos hän tiedäis murhan sinun cansas/ kyllä hän sanois.

6:10 Muutamat owat myös pöytäystäwät/ jotca ei myös pysy hädäsä.

6:11 Cosca sinun käy hywin/ nijn hän on sinun cumpanis/ ja elä sinun huonesas/ nijncuin hän siellä cotomies olis:

6:12 Mutta jos sinun käy pahoin/ nijn hän on sinua wistan/ ja ei händä myös custan löytä.

6:13 Eroita sinus wihamiehistäs ja carta sinuas ystäwildäs.

6:14 Uscollinen ystäwä on wahwa turwa/ jolla se on/ hänellä on suuri tawara.

6:15 Uscollinen ystäwä ei taita maxetta paljolla calulla ja rahalla.

6:16 Uscollinen ystäwä on elämän turwa: joca Jumalata pelkä/ hän saa sencaltaisen ystäwän.

6:17 Joca Jumalata pelkä/ hänellä on menestys ystäwäin cansa/ ja nijncuin hän idze on/ nijn on myös hänen ystäwäns.

6:18 RAcas lapsi/ anna opetta sinulles wijsautta nuorudesta/ nijn sinusta tule wijsas mies.

6:19 Suostu häneen/ nijncuin kyndäjä eli kylwäjä/ ja odota hänen hywiä hedelmitäns.

6:20 Wähä aica pitä sinun hänen tähtens työtä ja waiwa kärsimän/ mutta juuri pian saat sinä nautita hänen hedelmitäns.

6:21 Carwas on hän nijlle/ jotca ei ole händä coetellet/ ja idzewaldainen ei pysy hänen tykönäns:

6:22 Sillä se on hänelle cowa coetuskiwi/ ja hän heittä sen pian pois tyköäns.

6:23 Moni kersca idzens wijsaudest/ mutta wähän sijtä tietä.

6:24 Racas lapsi cuule minun oppiani/ ja älä cadzo ylön minun neuwoni.

6:25 Anna jalcas hänen cahleisins/ ja caulas hänen ikens ala.

6:26 Callista olcas ja canna händä/ ja älä ole

Jesus Sirach

hänen siteitäns wastan.

6:27 Pidä sinuas hänen tygöns caikest sydämeest/ ja pysy caikella woimalla hänen teilläns.

6:28 Kysy händä ja edzi händä/ ja nijn sinä löydät hänen: ja coscas hänen saanut olet/ nijn älä pane händä pois tykö:

6:29 Sillä sinä olet lopulla saapa lohduituxen hänestä/ ja sinun murHes on iloxi käändywä.

6:30 Hänen cah lens pitä oleman sinulle wahwa turwa/ ja hänen ikens caunis pucu.

6:31 Hänellä on cullainen Cruunu ja Purpurainen Hiippa.

6:32 Sen pugun pitä sinun pukeman ylläs/ ja sen caunin Cruunun pitä sinun päähäs paneman.

6:33 Racas lapsi/ jos sinä tottelet/ nijn sinä tulet wijsaxi: ja jos sinä panet sydämees/ nijn sinä tulet toimellisexi.

6:34 Jos sinä mielelläs cuulet/ nijns saat hänen: ja jos sinä corwas callistat/ nijns tulet wijsaxi.

6:35 Ole mielelläs wanhain tykönä/ ja cusa wijsas mies on/ nijn ole hänen seurasans.

6:36 Cuule mielelläs Jumalan sana/ ja ota waari wijsauden sananlascuista.

6:37 Cusas näet toimellisen miehen/ nijn riennä sinuas hänen tygöns/ ja käy jocapaicas ulos ja sisälle hänen cansans.

6:38 Tutki aina Jumalan käskyjä/ ja muista hänen sanans: se teke sinun sydämes täydellisexi/ ja anda sinulle wijsauden jotas anot.

Vers.2. Ylön wijsasna) Owat ne jotca näkewät raiscan toisen silmäs: mutta ei hawidze malca omasa silmäsäns/ Luc.6:41. v. 20. Työtä ja waiwa) Nimittäin nuorella ijällä coscas opit: nijn on myös suuri waiwa miellä hallita/ harjoitta idzens työhön ja woitta himot. Mutta sijtte cuin wihdoin on totuttu/ nijn se on suloinen ja kewiä.

VII. Lucu .

MOnda caunista ja tarpellista opetusta/ jumaliseen ja cunnialiseen elämään.

7:1 Älä tee paha/ nijn ei myös sinulle paha tapahdu.

7:2 Wältä wääryttä/ nijn ei sinulle wahingota tapahdu.

7:3 Älä kylwä wääryden peldo/ nijn et sinä sijtä seidzemen kertaisest jällens nijtä.

7:4 Älä tunge sinuas mihingän wircan Jumalan edes/ ja älä pyydä Cuningalda walda.

7:5 Älä Jumalan edes ole olewanans ylön hywä sijhen: älä myös Cuningan nähden ole olewanans ylön wijsas sijhen.

7:6 Älä pyydä Duomarin wirca: sillä sinä taidat sen woimallas tehdä oikiaxi/ cuin wäärä on.

Taita tapahtua/ ettäs pelkät corkiata/ ja annat oikeuden häpiällä poljetta.

7:7 Älä capinoidze Caupungis/ älä myös ripu kijnni yhteisesä Canssasa.

7:8 Etei cahtalainen syy tule sinun päälles: sillä ei kengän pääse rangaisemata.

7:9 Älä myös ajattele: Jumala otta sentähden minun uhrini otollisexi: Ja cosca minä uhran Jumalalle sille caickein corkeimmalle/ nijn hän otta sen otollisexi.

7:10 Coscas rucoilet/ nijn älä epäile/ älä myös ole hidas almua andaman.

7:11 Älä häwäise murhellista: sillä yxi on joca taita aleta ja yletä.

7:12 Älä walhetta ajattele ystävätäs eli weljes wastan.

7:13 Älä totuta sinuas walHesen: sillä se on wahingolinen tapa.

7:14 Älä ole suupaltti wanhain cuulden.

7:15 Ja coscas rucoilet/ nijn älä paljo puhu.

7:16 Jos sinä työläst elatuxes saat peldos wiljelemisest/ nijn älä sitä pane pahaxes: sillä Jumala on sen nijn säätänyt.

7:17 Älä luota sinuas sijhen/ että se joucko on suuri/ jonga cansa sinä paha teet:

Jesus Sirach

7:18 Mutta muista ettei rangaistus ole caucana sinusta.
7:19 Sentähden nöyrytä idzes sydämeest: sillä tuli ja mato on costo jumalattomille.
7:20 Älä hyljä ystävätäs calun tähden/ ja sinun uscollista weljes parhan cullan tähden.
7:21 Älä eroita sinuas toimellisesta ja hywästä waimosta: sillä hän on callimbi culda.
7:22 Uscollista orja ja hywän tahtoista työn tekiätä älä pidä pahoin.
7:23 Racasta hywä orja/ ja jos hän wapaxi tulla taita/ nijn älä estä händä.
7:24 Jos sinulla on carja/ nijn holho heitä/ ja jos he owat sinulle tarpelliset/ nijn pidä heitä.
7:25 Jos sinulla on lapsia/ nijn curita heitä/ ja notkista heidän caulans nuorudest.
7:26 Jos sinulla on tyttäritä/ nijn holho heidän ruumistans/ ja älä salli heille idzewallaisutta.
7:27 Naita tyttäres/ nijns olet suuren työn tehnyt/ ja anna händä toimelliselle miehelle.
7:28 Jos sinulla on waimo/ joca sinua racasta/ nijn älä anna sinuas hänestä käätä pois/ ja älä usco wihansuopa.
7:29 Cunnioita Isäs caikest sydämeest/ ja älä unhota/ cuinga rascas sinä olet ollut äitilles.
7:30 Muista että sinä olet heistä syndynyt/ ja mitä sinä taidat heille sijtä tehdä/ cuin he sinulle tehnet owat.
7:30 PEIkä HERra caikesta sydämeestä/ ja cunnioita hänen Pappins.
7:31 Racasta händä caikesta woimastas joca sinun tehnyt on/ ja älä hyljä hänen palweliatans. Lyhykäisest.
7:32 PEIkä HERra ja cunnioita Pappia/ ja anna heille heidän osans/ nijncuin sinulle käsketty on.
7:33 Esicoisista ja syndiuhrista/ ja ylönnyshrista/ ja caikista jotca uhrixi pyhitetän/ ja caikista esicoisista.
7:34 Ojenna köyhälle kätēs/ että runsasti siunatuksi tulisit.
7:35 Ja sinun hywä työs tekis sinun otollisexi caickein eläwäin ihmisten edes. Ja osota myös

hywät työs cuolluitten päälle.
7:36 Lohduta itkewäisiä/ ja murhedi murhettiwaisten cansa.
7:37 Älä wäsy sairaita tutcamast: sillä sentähden sinä racastetan.
7:38 Mitä sinä ikänäns teet/ nijn ajattele loppua/ ja nijn et sinä coscan syndiä tee.

Vers.7. Capinoidze) Se joca mielelläns tahto suuri olla/ hän saatta wäke tygöns/ ja teke capinan/ ja tahto caicki asiat parata/ ja caicki wäärät oikiaxi saatta/ ja luule että Jumala cadzo hänen rucoustans ja hywä aiwoitustans. v. 19. Jumalattomille) Waicka cuinga monda heitä on. v. 28. Wihansuopa) Se on sanottu Judalaisten tawan jälkeen/ cusa yxi waimo toista wihais: mutta meillä on se nijn paljo sanottu: älä usco mitä pahat kielet sanowat sinulle sinun waimostas/ jotca kieldä piexewät sinun edesäs/ ja wihawat händä. v. 37. Cuolluitten) Nimittäin/ käärimän ja hautaman heitä cunnialisest/ nousemisen tähden cuolluista.

VIII. Lucu .

JAlon cansa ei pidä rijtelemän/ v. 1. ei wanhoja eikä wijsaita cadzoman ylön/ v. 7. ei härsyttelemän jumalatoinda/ v. 13. toimellisest pitä lainaman ja tacaman/ v. 15. ei rijtelemän Duomarin cansa/ ei wihollisen eikä hullun cansa/ v. 16. ei ilmoittaman salaisuttans oudoille/ v. 17.

8:1 ÄLä rijtele woimallisen cansa/ ettes lange hänen käteens.
8:2 ÄLä rijtele rickan cansa/ ettei hän tule sinulle rascaxi.
8:3 Sillä moni anda idzens lahjoja rahalla: ja lahjat käändäwät Cuningastengin sydämet.
8:4 ÄLä rijtele rijtaisen cansa/ ettes candais puita hänen walkiallens.
8:5 ÄLä tee leickiä taitamattoman cansa/ ettei

Jesus Sirach

hän häwäisis sinun sucuas.

8:6 Älä sen syndiä soima/ joca hänens paranda: mutta muista että me caicki wielä nyt olemma wialliset.

8:7 Älä cadzo wanhutta ylön: sillä me aiwoimma myös wanhaxi tula.

8:8 Älä iloidze wihollises cuolemast/ waan muista/ että meidän pitä myös caickein cuoleman.

8:9 Älä cadzo ylön mitä wijsat puhuwat/ mutta aseta sinuas heidän sananlascuns jälkeen:

8:10 Sillä sinä taidat heildä jotain oppia/ ja cuinga sinun ihmisten seas oleman pitä.

8:11 Älä ajattele että sinä olet taitawambi wanhoja: sillä he owat myös oppenet heidän Isistäns:

8:12 Ja sinä taidat heistä oppia/ cuinga sinun pitä wastaman/ cosca tarwitan.

8:13 Älä wiritä jumalattoman walkiata/ ettes myös sijnä poldetais.

8:14 Älä härsyttele pilckajata/ ettei hän sinun sanojas käändäis.

8:15 Älä laina woimallisemmille sinua/ mutta jos sinä lainat heille/ nijn pidä se cadotettuna.

8:16 Älä taca ylön woimas/ jos sinä sen teet/ nijn ajattele maxawas.

8:17 Älä rijtele Duomarita watan: sillä hän sano duomion nijncuin hän tahto.

8:18 Älä waella ylönannetun cansa/ ettei hän saata sinua wahingoon.

8:19 Sillä hän teke mitä hän tahto/ ja hänen hulludens tähden pitä sinun wahingota kärsimän.

8:20 Älä rijtele wihaisen cansa/ älä myös mene kedolle yxinäns hänen cansans: sillä hän wuodatta weren/ ja ei hän sitä minän pidä: cosca ei myös sinulla ole apua/ nijn tappa hän sinun.

8:21 Älä pidä hullun cansa neuwo: sillä ei hän pane sitä sydämeens.

8:22 Älä tee wieran nähden/ mitäs salata tahdoisit: sillä et sinä tiedä mitä sijtä seura.

8:23 Älä jocamiehelle sydändäs ilmoita/ taita tapahtua/ että sinua pahoin kijtetän.

Vers.13. Walkiata) Älä yllytä händä syyttömäst häwäisemän. v. 21. Hulluin) se on/ huikendelewaisten ihmisten cansa/ jotca ei mitän tottele.

IX. Lucu .

CUinga miehen pitä oikein emändäns cansa oleman/ v. 1. wälttämän porttoja/ v. 3. racastaman wanhoja ystäwitä/ v. 14. Cuinga ja kenen cansa jocaidzen pitä oleman/ v. 16.

9:1 ÄLä kijwoittele sinun hywä emändätäs: sillä sencaltainen kijwaus ei saata mitän hywä.

9:2 ÄLä anna waimon sinun päälles walda/ ettei hän tule sinun Herraxes.

9:3 Wältä portto/ ettes tule hänen paulaans.

9:4 ÄLä harjoita sinuas laulajan tygö/ ettei hän käsitä sinua liehacoidzemisellans.

9:5 ÄLä cadzele pijcoja/ ettes heihin syttyis.

9:6 ÄLä ryhdy porttoihin/ ettes omastas pääsis.

9:7 ÄLä curkistele sinne ja tänne Caupungis/ ja älä juoxe joca louckasen.

9:8 Käännä pois caswos caunista waimosta/ ja älä cadzo muiden waimoin cauneutta.

9:9 Sillä caunit waimot owat monda hulluxi tehnet:

9:10 Ja paha himo sytty nijncuin tuli.

9:11 ÄLä istu toisen miehen emännän tykönä:

9:12 ÄLä myös hala händä.

9:13 ÄLä pidä pito hänen cansans/ ettei sinun sydämes suostuis häneen/ ja ettei sinun mieles willitä.

9:14 ÄLä cadzo wanha ystäwätä ylön: sillä et sinä tiedä cuingas paljon sijtä woitat.

9:15 Usi ystäwä on nijncuin usi wijna/ anna hänen wanheta/ nijn hän sinulle hywin maista.

9:16 ÄLä tottele jumalatoinda hänen suuresa cunniasans: sillä et sinä tiedä hänen onnens loppua.

Jesus Sirach

9:17 Älä mielisty jumalattomain aiwoituxijn: sillä ei he tule coscan hywäxi/ ei Helwettingän asti.

9:18 Wältä sitä jolla on woima tappa/ nijn ei sinun tarwita pelkämän/ että hän sinun tappa.

9:19 Jos sinun täyty olla hänen cansans/ nijn älä loucka sinuas/ ettei hän ottais sinun henges/ coscas vähemmän sijtä ajattelet.

9:20 Tiedä/ että waellat paulain keskellä/ ja käyt ylhällä corkiain tutcainden päällä.

9:21 Opi caikella wireydellä tundeman lähimmäistäs: ja jos sinä neuwo tarwidzet/ nijn edzi sitä wijsailda ihmisildä.

9:22 Ja kysele toimellisilda/ ja toimita caicki asias Jumalan sanan jälkeen.

9:23 Ole hywänlaisten ihmisten seurasa/ ja ole iloinen: mutta cuitengin Jumalan pelgosa.

9:24 TYö tekiäns kijttä/ ja toimellista Päämiestä hänen työns.

9:25 Se on waarallinen hallituswiras/ cosca jocu pyytä paljon puhua: ja se joca nopsa on puhuman/ hän tule häpiään.

Vers.3. Wältä) Joca tahto syndiä wälttä/ hänen pitä ensin wälttämän synnin tila: sillä moni tule tilan cautta petetyxi/ joca muutoin olis sijtä pois ollut. v. 16. Älä tottele) Älä lyö nippa/ älä myös ripu hänesä. Iud. 9:3. 2. Sam. 15. v. 50. Corkiain tutcainden) Nijncuin corkiain tornein päällä on waarallinen.

X. Lucu .

Mikä eroitus on pahain ja hywäin haldia in wälillä/ v. 2. Päämiehet pitä siwiäst hallidzeman/ ei wäkiwallalla/ ylpeydellä ja julmudella/ mutta Jumalan pelgosa/ v. 6. Wijsat pitä cunnias pidettämän/ waicka he köyhät olisit/ v. 26. ei secoittaman idzens toisen wircaan/ v. 30. hädäsä lohduuttaman heitäns laillisella cudzumisella/ v. 33. ei coreileman heidän cauneudestans: sillä Jumala on wäkewä/ v. 4. ei ylön picaisest ja

wäärin duomidzeman/ v. 7.

10:1 Toimellinen haldia on yxiwacainen/ ja cusa wijsas Esiwalda on/ siellä caicki soweliast toimitetan.

10:2 Nijncuin haldia on/ nijn owat myös hänen käskyläisens.

10:3 Nijncuin Raadimiehet owat/ nijn owat myös Caupungin asuwaiset. Taitamato in Cuningas turmele maan ja Canssan/ mutta cosca Päämiehet owat toimelliset/ silloin Caupungi on hywin.

10:4 Hallituswirca maan päällä on Jumalan kädesä/ joca hänelle toisinans anda kelwollisen haldian.

10:5 Jos haldia menesty/ se on Jumalan kädestä/ hän anda myös hänelle jalon Cantzlerin.

10:6 Älä ylönpaldisest caickia tyhmyttä costa/ ja älä pyydä wihäs sammutta/ cosca sinun pitä rangaiseman.

10:7 Jumala ja ihmiset wihawat ylpeitä/ sillä he tekewät wäärin molembita wastian.

10:8 Wäkiwallan/ wäärysten ja ahneuden tähden sijrtän waldacunnan hallitus Canssasta Canssaan.

10:9 Mitäs coreilet sinä waiwainen tuhca ja mulda:

10:10 Joca et cuitengan mitän muuta ole cuin ilkiä loca eläisäs.

10:11 Ja waicka Läkärit cauwan heitäns sijtä waiwawat:

10:12 Nijn se cuitengin sijhen loppu: tänäpä n Cuningas/ huomona cuollut.

10:13 Ja cosca ihminen on cuollut/ nijn hänen syöwät madot ja toucat.

10:14 Sijtä tule caicki ylpeys: cosca ihminen luopu Jumalast/ ja hänen sydämens käändy pois hänen luojastans.

10:15 Ylpeys yllyttä caickijn synneihin/ jolla hän on/ se monda cauhistusta saatta.

10:16 Sentähden on HERra andanut aina ylpeyden tulla häpiään/ ja on sen wijmeiseldä

Jesus Sirach

cukistanut.

10:17 Jumala on ylpiät Päämiehet istuimelda cukistanut/ ja corgottanut nöyrät.

10:18 Jumala on häwittänyt tyhmäin pacanain juuret/ ja on siihen siaan istuttanut nöyrät.

10:19 Jumala on pacanain maan ylisalaisin kääändänyt/ ja peräti häwittänyt.

10:20 Hän on andanut heidän cuiwettua ja häwitä/ ja on pyhkinyt pois heidän nimens maan päälä.

10:21 Että ihmiset owat ylpiät ja julmat/ ei se ole luotu Jumalalda.

10:22 Mutta joca pelkä Jumalata/ hän pysy cunnialla wahwana.

10:23 Mutta joca Jumalan käskyn ricko/ se tule häpiään.

10:24 Jotca Jumalata pelkäwät/ ne pitäwät haldians cunnias/ sentähden warjele hän heitä.

10:25 Ei yxikän ricas eikä köyhä/ ei suuri eikä pieni/ pidä muusta kerscaman cuin sijtä että hän pelkä Jumalata.

10:26 Ei se kelpa mitän että ihminen toimellista köyhä ylöncazdo: ja jumalatoinda ricasta cunnioitta.

10:27 Päämiehet/ Herrat ja haldiat owat suures cunnias/ mutta ei he ole nijn suuret cuin se joca Jumalata pelkä.

10:28 Wijsasta palweliata täyty Herran palwella/ ja toimellinen Herra ei nurise sitä.

10:29 Älä tee wirasas oman pääs perän/ älä ylpeile cosca sinua tarwitan.

10:30 Se on parembi että ihminen otta waarin ascaristans/ joilla hän idzens autta: cuin se että hän paljon aicoi/ ja tule sen cautta kerjäjäxi.

10:31 Poican/ ole rohkia wastoinkäymises/ ja luota idzes wircaas.

10:32 Sillä se joca epäile wirastans/ cuca tahto händä autta? ja cuca tahto händä cunnias pitä? joca oman wircans häwäise.

10:33 Köyhä cunnioitetan wijsaudens tähden/ ja ricas tawarans tähden.

10:34 Mutta jos wijsaus on ylistettävä köyhäsä/ cuinga paljo enemmän rickasa? Ja mitä rickan pahoin sopi/ se sopi köyhän paljo pahemmin.

Vers.25. On nopsa puhuman) Joca luule olewans täynäns neuwo ja wijsautta/ ja puhu muiden edestä. v. 5. Cantzlexi) se on/ hänen lähimmäinen Neuwonandajans/ nijncuin Naeman oli Syrian Cuningalle/ 4. Reg. v. 14. Luopu) se on/ cadzo ylön Jumalan sanan. v. 28. Ei nurise) se on/ ei hän wihastu sijtä että alammaisempi händä ojenda/ eikä sentähden händä waino. v. 4. Cunniasas) Cosca sinun Majestetisäs ja woimasas coreileman pitä.

XI. Lucu .

TUrha on pyytä rickautta/ ja corkiata cunniata paljolla waiwalla ja ahkerudella: sillä Jumala anda sen kenelle hän tahto/ v. 10. joca pelkä Jumalata/ hän siunatan/ v. 21. Suruttomus on wahingolinen: sillä jocaidzelle maxetan wijmeim nijncuin hän on elänyt/ v. 25.

11:1 HALwan miehen wijsaus saatta hänen cunniaan/ ja istutta hänen Päämiesten siwuun.

11:2 Ei sinun pidä ketän kijttämän jaloudens tähden/ eikä ketän cadzoman ylön huonoudens tähden:

11:3 Sillä mettiäinen on pieni lindu/ ja anda cuitengin caickein makeimman hedelmän.

11:4 Älä coreile waatettes tähden/ ja älä ole ylpiä sinun cunniasas: sillä HERra on töisäns ihmellinen/ ja ei kengän tiedä/ mitä hän tehdä tahto.

11:5 Monen Cuningan ja Tyrannin täyty istua maahan/ ja Cruunu on pandu sen päähän/ jota ei ajatella taittu.

11:6 Monda suurta Herra on langennut/ ja jalot Cuningat owat muiden käsijn joutunet.

11:7 Älä ketän duomidze ennen cuins asian

Jesus Sirach

tiedät/ tutki ensin ja rangaise sijtte.
11:8 Älä duomidze ennen cuins asian cuullut olet/ ja anna Canssan ensin puhua.
11:9 Älä secoita idzes toisen miehen asioihin/ ja älä istu wääräs duomios.
11:10 POican/ älä anna idzes moneen asiaan: sillä jos sinä otat moninaista etees/ nijn et sinä sijtä paljon woita. Jos sinä wielä cowin pyydät sitä/ nijn et sinä cuitengan saa: ja waicka cuhunga sinä sinus käännät/ nijn et sinä cuitengan pääse.
11:11 Moni pyrki ja pyytä rickautta/ mutta ei hän muuta saa/ cuin wijwyttä sillä idzens.
11:12 Mutta moni taas hiljaxens oleskele/ joca aina on tarwidzewainen/ ja on myös heicko ja köyhä.
11:13 Händä cadzo Jumala armollisest/ ja autta händä wiheljäisydest/ ja saatta hänen cunniahan/ nijn että moni händä ihmettele.
11:14 Caicki tule Jumalalda/ onni ja onnettomus/ elämä ja cuolema/ köyhys ja rickaus.
11:15 Hywille anda Jumala pysywäiset rickaudet:
11:16 Ja mitä hän aicoi/ nijn se aina menesty.
11:17 Moni on saita ja säästä/ ja tule sen cautta rickaxi:
11:18 Luule kyllä idzellens cocowans/ ja sano:
11:19 Nyt minä tahdon elä hywin/ syödä ja juoda minun tawarastani.
11:20 Ja ei hän tiedä/ että hetki on tullut/ jona hänen pitä caicki muille jättämän/ ja cuoleman.
11:21 Pysy Jumalan sanas/ ja harjoita idzes sijnä/ ja pysy wirasas.
11:22 Älä tottele cuinga jumalattomat calua pyytävät/ turwa sinä Jumalaan/ ja pysy wirasas:
11:23 Sillä HERra anda huokiasti köyhän ricastua.
11:24 Jumala siuna hywäin tawaran/ ja cosca aica tule/ nijn he äkist costuwat.
11:25 Älä sano: mitä se autta minua/ ja mitä

minun sijtä on?
11:26 Älä sano: minulla on kyllä/ cuinga minulda taita jotakin puuttua?
11:27 Cosca sinulle myöden käy/ nijn ajattele/ että sinulle taita myös pahoin käydä.
11:28 Ja cosca sinulle pahoin käy/ nijn ajattele/ että sinulle taita myös hywin käydä: sillä HERra taita jocaidzelle costa cuolemas nijncuin ansaittu on.
11:29 Paha hetki teke/ että ihminen caiken ilons unhotta/ ja cosca ihminen cuole nijn hän saa tietä/ cuinga hän on elänyt.
11:30 Sentähden ei sinun pidä ketän ennen loppua kijttämän: millinen hän on ollut/ se löytän hänen jäänyttens tykönä.
11:31 ÄLä joca miestä ota huoneses: sillä mailma on täynäns wieckautta ja petosta.
11:32 Petollinen sydän on nijncuin haucuttelia lindu satimes/ ja wartioidze sitä cuinga hän taidais sinun otta kijnni.
11:33 Sillä se hywä cuin hän näke/ sen hän käändä pahemmaxi/ ja sitä cuin caickein paras on/ hän enimmäen laitta.
11:34 Kipinästä tule suuri tuli/ ja jumalatoim ei lacka ennen cuin hän werta wuodatta.
11:35 Wältä sencaltaisia pahanjuonisia/ ei ole heillä hywä sydämes/ ettei he saata sinulle ijäistä häpiätä.
11:36 Jos sinä otat muucalaisen sinun tygös/ nijn hän teke sinun rauhattomaxi/ ja carcotta sinun omaisudestas pois.

Vers.25. Älä sano) Ei köyhän pidä epäilemän/ eikä rickan ylpeilemän.

XII. Lucu .

MEidän pitä wisust ottaman waarin/ cuinga me teemme hywiä töitä/ etten me idzem nijllä wahingoita/ v. 1. ystävät tutan parhain hädäs/ v. 9. ei pidä wihollisia uscoman waicka sowindo on tehty: sillä heillä taita olla wiha sydämes. v. 10.

Jesus Sirach

12 :1 Jos sinä tahdot hywä tehdä/ nijn cadzo kenelles teet/ ja sinä saat kijtoxen.

12:2 Tee hywä hywälle/ joca sinulle runsast maxetan jällens/ jos ei häneldä/ nijn cuitengin totisest HERralda.

12:3 Mutta pahanjuonisten/ jotca ei hywän työn edestä kijtä/ ei pidä hywin käymän.

12:4 Anna jumaliselle/ ja älä jumalatoinda armahda.

12:5 Tee hywä waiwaiselle/ mutta älä jumalattomalle anna mitän.

12:6 Pidä idze leipäs/ ja älä anna hänelle/ ettei hän sijtä wihastu ja talla sinua alans: hän teke sinulle nijn paljon paha/ cuin sinäkin olet hänelle hywä tehnyt.

12:7 Sillä caickein corkein wiha jumalatoinda/ ja tahto hänen rangaista.

12:8 Cosca muutamille hywin käy/ nijn ei he taida ystävätä oikein tuta: mutta cosca pahoin käy/ nijn ei wihansuopa taida idzens salata.

12:9 Sillä cosca hywin käy/ nijn wihansuopa cadetti sitä: mutta jos pahoin käy/ nijn ystävät myös suuttuwat.

12:10 Älä wihamiestäs ikänäns usco: sillä nijncuin rauta taita jällens ruostua/ nijn ei hän myös lacka pahudestans.

12:11 Jos hän wielä cumarta ja lyykistä/ nijn cadzo cuitengin ja pidä waaris. Jos sinä hänen kircastat nijncuin speilin/ nijn hän cuitengin ruostu jällens.

12:12 Älä ota händä sinun tygös/ ettei hän sinua aja pois/ ja astu sialles. Älä händä wieres istuta/ ettei hän rupe sinun istuindas pyytämän/ ja sinä muistat wijmein minun sanani ja cadut.

12:13 Nijncuin cosca mato pane rupiata/ ei händä kengän armahda. Nijncuin myös cosca jocu petoin cansa seura pitä/ ja nijldä rewitän: juuri nijn myös sille käy/ joca suostu jumalattomahan/ ja tahra idzens hänen syndijns.

12:14 Kyllä hän hetken pysy sinun tykönäs/ mutta jos sinä combastut/ nijn ei hän odota sinua.

12:15 Wihamies anda hywiä sanoja/ ja walitta sinua/ ja on olewanans sinun ystäväs/ taita myös itkeä:

12:16 Mutta sydämesäns ajattele hän/ cuinga hän sinun hautaan langetta/ ja jos hän saa tilan/ nijn ei hän taida tulla rawituxi sinun werestäs.

12:17 Jos jocu tahto wahingoitta sinua/ nijn on hän ensimmäinen.

12:18 Hän on tahtowanans autta sinua/ ja cuitengin sinun salaisest lyckä maahan: hän wäändä päätäns ja naura salaisest/ pitittä sinua ja suutans ammottele.

Vers.5. Älä anna) Ei täsä peräti kiellä wiholliselle andamast: sillä se on Christuxen käsky/ Matth. 5. ja on Christillistä rackautta wastan/ joca ulottu caickijn ihmisijn. Mutta hän opetta meitä wajsast cadzoman eteem/ nijn etten me ylön paljo pahain cansa ystäwyttä pidä/ ja nijn wahwistam ja autam meidän hywillä töilläm pahoja/ meille ja muille wahingota tekemän.

XIII. Lucu .

Ei pidä ystäwyttä pidettämän woimallisten cansa/ jotca ainoastans oma parastans cadzowat/ v. 1. mutta jos se nijn cummingin pitä oleman/ nijn meidän pitä ottaman ahkera waari/ v. 12. Joca tahto wälttä wahingota/ hänen pitä ystävälisest wertaisens cansa elämän/ v. 19. Paha tutan cadzannostans ja tegoistans/ v. 31.

13 :1 JOca terwaan rupe/ hän saastutta idzens/ ja joca anda idzens ylpiäin seuraan/ hän oppi ylpiäxi.

13:2 Älä anna idziäs woimallisen ja rickan seuraan: sillä silloin sinä otat rascan cuorman

Jesus Sirach

päälles.

13:3 Mitä on sawiastia waskipadan tykönä?
sillä jos he louckawat toinen toistans/ nijn hän
rickandu.

13:4 Ricas teke wääryttä ja öyckä sitä/ mutta
köyhän täyty kärsiä/ ja päälisexi kijttä.

13:5 Nijncauwan cuin hänen on sinusta hywä/
nijn hän tahto sinua/ mutta cosca et sinä
enämbi woi/ nijn hän hyljä sinun.

13:6 Nijncauwan cuin sinulla on jotakin/ nijn
hän nautidze sinun cansas: mutta jos sinä
häwiät/ nijn ei hän sitä tottele.

13:7 Cosca hän sinua tarwidze/ nijn hän taita
kyllä suositella sinua ja naura sinulle/ lupa
sinulle paljon/ anda hywiä sanoja/ ja sano:
tarwidzetcos mitän?

13:8 Ja cudzu sinun petollisest sydämest
wieraxens/ cahdesti eli colmasti/ nijncauwan
cuin hän saa sinun omas sinulda pois.

13:9 Mutta wijmeiseldä häwäise hän sinun.

13:10 Ja jos hän näke sinun hätäs/ nijn hän
laske sinun menemän ja wäändelevä päätäns.

13:11 Ota sentähden waari/ ettei sinun
yxikertaisudes petä sinua/ ja saatta sinun
wahingon.

13:12 Jos woimallinen tahto wetä sinua
tygöns/ nijn kiellä/ ja hän wetä sitä enemmän.

13:13 Älä tunge sinuas hänen tygöns/ ettes
ajetais pois: älä myös sinuas ylön cauwas
sijrrä/ että sinua tarpen aicana nautita
saadaisin.

13:14 Älä kiellä/ jos hän sinun jotakin kärke:
mutta älä luota idziäs häneen/ waicka hän on
ystäwälinen sinun cansas:

13:15 Sillä hän coettele sinua/ ja tutki sinua
suloisella käyttämiselläns.

13:16 Cosca hän sinulle wihastu/ nijn ei hän
enä pidä ystäwälistä puhetta:

13:17 Eikä tee leickiä rangaistuxella ja
fangiuxella.

13:18 Ota sentähden waari/ ja cadzo hywin
etees: sillä sinä elät suuresa waarasa.

13:19 Jocainen eläin racasta wertaistans:

13:20 Nijn myös jocainen ihminen pitä
wertaisens tygö pitämän.

13:21 Se on juuri nijn/ cuin susi menis
lammasten jouckon/ cosca jumalatoim tule
hywäin seuraan.

13:22 Nijn cuin Hyena anda idzens coiran
seuraan: nijn teke ricas köyhän cansa.

13:23 Nijn cuin Lejon syö williasin medzäs: nijn
myös rickat syöwät köyhiä.

13:24 Nijn cuin ylpiä suuttu halpaan: nijn myös
ricas suuttu köyhän.

13:25 Cosca ricas lange/ nijn hänen ystäwäns
auttawat händä ylös: mutta cosca köyhä
lange/ lyckäwät hänen ystäwäns händä
peräst.

13:26 Cosca ricas teke wäärin/ nijn on monda
händä auttamas/ ja cosca hän puhu wäärin/
nijn se annetan olla nijn cuin se oikein olis.

13:27 Mutta jos köyhä osa tehdä wäärin/ nijn
se punnitan ylön tarcast/ ja waicka hän vielä
wijsast puhuis/ nijn ei se cuitengan löydä
sians.

13:28 Cosca ricas puhu/ nijn caicki
waickenewat ja corgottawat hänen puhens
taiwasen asti.

13:29 Mutta jos köyhä puhu/ nijn he sanowat:
cuca tämä on? Ja jos hän jotakin horjahta/
nijn hänelle pahoin costetan.

13:30 Rickaus on tosin hywä/ cosca se ilman
synnitä nautitan/ mutta jumalattoman köyhys
opetta hänen paljon paha puhuman.

13:31 Mitä ihmisen sydämes on/ se nähdän
hänen silmistäns/ olcon se paha eli hywä.

13:32 Jos hywä on hänen mielesäns/ nijn hän
cadzo suloisest:

13:33 Mutta jolla on paha sydämes/ nijn ei
hänellä ole lepo.

*Vers.22. Hyena) On yxi eläin Egyptis/ joca
oppe cudzuman coiran nimeldäns nijn cuin
ihminen/ ja syö sen.*

Jesus Sirach

XIV. Lucu .

AHne ricas ei tee idzens eikä muiden hywä/ v. 3. ei saa ikänäns kyllä/ v. 9. tehkän cukin omastans idzellens hywä/ ja andacan Jumalalle hänen osans/ v. 11. ystäwille pitä hywä tehtämän/ eikä köyhä pidä unhotettaman: sillä cuolema tule nopiast/ ja meidän caickein täyty cuolla/ v. 11.

14:1 Autuas on se/ joca ei anna paha neuwo/ ja ei hänellä ole paha tundo sijtä.
14:2 Autuas on se/ jolla ei ole paha tundo/ ja ei hänen toiwons ole turha.
14:3 SAidan ei sowi rickan olla/ ja mixi calu ja raha olis saidalle?
14:4 Joca paljon coco/ ja ei tee idzellens sijtä hywä/ hän coco muille/ ja muut pitä sen tuhlaman.
14:5 Joca ei tee idzellens hywä/ cuingast hän taita muille hywä tehdä: ei hänen ole ikänäns ilo calustans.
14:6 Ei ole yhtäkän pahembata cuin se on/ cosca ei ihminen suo idzellens hywä/ ja se on oikia rangaistus hänen pahudens tähden.
14:7 Jos hän jotakin hywä teke/ nijn ei hän ymmärrä sitä/ ja hän tule wijmein kirrixi.
14:8 Se on paha ihminen/ joca ei tahdo/ että ihmisten hywä tehdän/ mutta käändä caswons pois/ ja ei armahda ketän.
14:9 Ei ahne ihminen ikänäns tydy osallens/ eikä taida ahneuden tähden menestyä.
14:10 Ei saita tahdo mielelläns/ että ihminen söis/ ja se teke hänen paha/ että hänen ruoca andaman pitä.
14:11 Poican/ tee omastas idzelles hywä/ ja anna HERralle uhri nijn paljo cuin hänen tule.
14:12 Muista ettei cuolema wijwyttel/ ja sinä kyllä tiedät/ mikä lijtto sinulla on cuoleman cansa.
14:13 Tee ystäwilles hywä ennen loppuas/ ja anna köyhälle waras jälken.
14:14 Älä unohda köyhiä cosca sinulla on

iloinen päiwä/ nijn sinulle myös ilo tapahtu jotas halajat.
14:15 Sinun täyty cuitengin waiwalloisen hikes muille jättä/ ja sinun työs perillisille anda.
14:16 Anna mielelläs/ nijn sinulle myös annetan/ ja pyhitä sinun sielus:
14:17 Sillä cosca sinä cuollut olet/ nijn on se caicki pois culutettu.
14:18 Caicki liha culu pois nijncuin waate/ sillä se on wanha lijtto: sinun pitä cuoleman.
14:19 Nijncuin se tapahtu wiherjäisen lehden cansa caunisa puusa/ muutamat putowat pois/ muutamat caswawat jäl lens: nijn myös se tapahtu ihmisten cansa/ muutamat cuolewat ja muutamat syndywät jäl lens.
14:20 Caicki turmellut cappalet saawat lopun/
14:21 Ja ne jotca nijsä owat/ he myös huckuwat ynnä.
14:22 AUtuas on se joca aina Jumalan sana racasta/ ja sitä selittä ja opetta.
14:23 Tutki sitä sydämesäns ja oppi oikein ymmärtämän/ ja edzi enämmin ja enämmin wijsautta:
14:24 Ja riendä idzens hänen jälkensä/ ehkä cuhunga hän mene/ curkistele ackunasans ja cuuldele owens edes.
14:25 Pyytä maja läHes hänen huonettans/ ja asetta majans hänen seinäns tygö.
14:26 Joca hänelle on hywä asuinsia/ hän pane lapsens hänen suojaans/ ja pysy hänen oxains alla.
14:27 Sen alla hän warjellan palawudelda/ ja siellä on hänellä caunis asuinsia.

Vers.16. Pyhitä) Anna Papeille heidän oikia uhrins/ nijncuin Lais käsketty on.

XV. Lucu .

JOca Jumalan sana ja oikiata wijsautta racasta/ hän warjellan waaras/ corgotetan ja saa ijäisen Cruunun/ v. 22. Ei jumalatoim opeta Jumalan tahdon jälken/ v. 9. Ei hänen pidä

Jesus Sirach

*wäärin lausuman Jumalan sana/ peittäens
wäärä oppians/ v. 11. sillä cuinga cungin pitä
elämän/ on Jumalan sanas ilmoitettu/ v. 14.*

15:1 Ei sitä tee yxikän paidzi se cuin HERra
pelkä/ ja joca idzens pitä Jumalan sanasa/ se
löytä hänen.

15:2 Ja hän cohta händä nijncuin äiti/ ja otta
hänen wastan nijncuin nuoren morsiamen.

15:3 Hän rawidze hänen ymmärryksen leiwällä/
ja anda hänen wijsauden wettä juoda.

15:4 Sijtä hän wahwistu/ että hän taita
wahwana olla. Hän pitä idzens hänen tygöns/
ettei hän tule häpiään.

15:5 Hän ylöndä hänen lähimmäisensä ylidze/
ja awa hänen suuns seuracunnasa.

15:6 Hän Cruuna hänen ilolla ja riemulla/ ja
lahjoitta hänen ijancaickisella nimellä.

15:7 Mutta ei tompelit löydä händä/ ja ei
jumalattomat saa nähdä händä:

15:8 Sillä hän on ylpeistä caucana/ ja ei
ulcocullatut tiedä mitän 15:8 511c31 hänestä.

15:9 Ei jumalatoiminta taida oikein opetta: sillä ei
se tule Jumalalta.

15:10 Oikias opis tarwitan wijsaus/ ja Jumala
anda siihen armonsa.

15:11 Ei sinun pidä sanoman: jos minä olen
opettanut wäärin/ nijn sen on Jumala tehnyt:
sillä jota hän wiha/ sitä ei pidäis sinun
tekemän.

15:12 Ei sinun pidä sanoman: jos minä olen
opettanut wäärin/ nijn hän on minun
pettänyt: sillä ei hän tarwidze jumalatoiminta.

15:13 Sillä HERra wiha caicke epäjumalan
palwelusta/ ja se joca händä pelkä/ hän wälttä
sitä.

15:14 Hän loi ihmisen algusta/ ja andoi
hänelle ehdon:

15:15 Jos sinä tahdot/ nijn pidä käskyt/ ja tee
hywäs uscalluxes sitä cuin hänelle kelpa.

15:16 Hän pani tulen ja weden sinun etees/
15:17 Ota cumbis tahdot.

15:18 Ihmisen edes on elämä ja cuolema/

cumman hän tahto/ se hänelle annetaan.

15:19 Sillä Jumalan wijsaus on suuri/ hän on
woimallinen ja näke caicki.

15:20 Ja hänen silmäns cadzowat händä
pelkäwäisiäns/ hän tietä kyllä mikä oikein on
tehty/ ja mikä ulcocullaisus on.

15:21 Ei hän kärke yhdengän olla
jumalattoman/ eikä anna kenengän lupa
syndiä tehdä.

*Vers.11. Jumala tehnyt) Owat wäärät
opettajat/ jotca myywät heidän willityxiäns
Jumalan nimen alla/ ja wannowat sen Jumalan
sanaxi/ eli ettei Jumala opeta oikein.*

XVI. Lucu .

*Hywä lapsi on parempi cuin monda
hillimätöindä/ v. 1. Jumala autta hywiä/ mutta
jumalattomia hän rangaise/ nijn nyt cuin
endisinäkin aicoina/ v. 5. ei pidä kenengän
oleman suruttoman/ sillä HERra näke ja
duomidze caicki asiat/ v. 15.*

16:1 Älä iloidze/ että sinulla on monda
hillimätöindä lasta/ ja älä luota idzes siihen/
että sinulla on monda lasta/ jos ei he pelkä
Jumalata.

16:2 Älä sinuas luota heihin/ älä myös uscalla
heidän waraans.

16:3 Parempi on yxi hywä lapsi/ cuin
tuhannen jumalatoiminta.

16:4 Parempi on cuolla lapsitoiminta/ cuin
hänellä olis jumalattomia lapsia.

16:5 Hywänlainen mies taita Caupungita
autta/ mutta waicka monda olis
jumalatoiminta/ nijn he cuitengin hänen
häwittäwät.

16:6 Sijtä olen minä elinaicanani paljon
nähty/ ja wielä enemmän cuullut.

16:7 Tuli poltti caiken jumalattoman joucon/
ja wiha sattui jumalattomihin.

16:8 Ei hän säästänyt nijtä wanhoja Hijsiä/

Jesus Sirach

jotca hucuit wäkewydesäns.

16:9 Ei hän nihtäkän säästännyt/ joiden tykönä Loth muucalainen oli/ mutta cadotti heitä heidän sydämens coreuden tähden.

16:10 Ja häwitti caiken sen maacunnan armottomasti/ jonga he synneilläns täyttänet olit: Nijn hän myös hucutti cuusi sata tuhatta/ että he olit cowacorwaiset.

16:11 Cuinga hän sijs pidäis cowacorwaisen rangaisemata?

16:12 Hän on tosin laupias/ mutta hän on myös julma. Hän leppy kyllä/ mutta hän rangaise myös cauhiasti. Nijn suuri cuin hänen laupiudens on/ nijn suuri on myös hänen rangaistuxens/ ja hän duomidze jocaidzen ansions jälkeen.

16:13 Jumalattoman ei pidä wäärydens cansa pääsemän rangaisemata/ ja hyvän toiwo ei pidä turha oleman.

16:14 Jocainen hyvä työ pitä sians löytämän/ ja cullekin pitä tapahtuman ansions jälkeen

16:15 Älä sano: ei HERra cadzele minua/ cuca kysy minua taiwaisa?

16:16 Ei hän muista minua nijn suures joucos/ mitä minä olen suuren mailman suhten?

16:17 Sillä cadzo/ taiwas/ meri ja maa wapisewat/ wuoret ia laxot wärisewät/ cosca hän edzi heitä:

16:18 Eiköstä sijs hänen pidäis näkemän sinun sydändäs?

16:19 Mutta mitä hän tehdä tahto/ sitä ei yxikän näe/ ja tuulda/ joca on hänen kädesäns/ ei näe yxikän ihminen.

16:20 Hän taita paljon tehdä/ jota ei kengän näe:

16:21 Ja cuca taita puhua ja kärsiä/ cosca hän duomidze? mutta sencaltainen vaatimus on caucana silmäin edestä.

16:22 Cosca tyhmä ihminen sen cuule/ nijn hän cuitengin pisy hulludesans ja erhetyxesäns.

16:23 POican/ cuule minua/ opi wijsautta/ ja tottele minun sanani täydellä todella.

16:24 Minä tahdon anda sinulle totisen opin/ ja neuwon sinua selkiäst.

16:25 JUmala on algusta hywin asettanut hänen työns/ ja on andanut heille jocaidzelle oman työns.

16:26 Hän pitä heitä ijäti sencaltaisesa järjestyxesä:

16:27 Että he aina wircans toimittawat/ ja ei yxi estä toistans.

16:28 Mutta owat aina hänen käskyllens cuuliaiset.

16:29 Wielä sijtte on hän myös cadzonut maan päälle/ ja on sen hywydelläns täyttännyt.

16:30 Ja täytti maan eläimillä/ jotca maaxi jällens tulewat.

XVII. Lucu .

*JUmala on caicki hywin luonut/ v. 23.
erinomattain ihmisen/ jonga hän on tehnyt caickein luotuin herraxi/ ja ilmoitti hänelle oikeudens/ v. 1. hallidze caicki ihmiset/ warjele heitä ja duomidze heidän työns/ v. 13.
sentähden pitä ihmisen kääntämän idzens HERran tygö/ ja palweleman händä/ v. 21.*

17:1 JUmala loi ihmisen maasta/ ja teki hänen jällens maaxi.

17:2 Ja määräis heille heidän elinaicans:

17:3 Ja loi heidän molemmat/ ja andoi luondons cummallengin/ ja teki heitä omaxi cuwaxens.

17:4 Hän andoi heitä caiken lihan peljätä/ ja että heidän piti hallidzeman caickia eläimitä ja linduja.

17:5 Hän andoi heille järjen/ puhen/ silmät/ corwat/ ymmärryksen ja tunnon:

17:6 Ja osotti heille sekä pahan että hyvän.

17:7 Hän cadzoi heidän puoleens erinomaisest muiden eläinden suhten.

17:8 Osottaxens heille hänen suuren Majestetins.

17:9 Hän opetti heitä/ ja andoi heille elämän

Jesus Sirach

Lain.

17:10 Hän teki heidän cansans ijancaickisen lijton/ ja ilmoitti oikeudens.

17:11 He näit silmilläns hänen Majestetins/ ja cuulit hänen julkisen änen corwillans.

17:12 Ja hän sanoi heille: carttatat caicke wääryttä/ ja hän andoi myös jocaidzelle käskyn lähimmäisestäns.

17:13 Heidän menons on jocapaicas hänen edesäns/ ja ei ole mitän salattu.

17:14 JOcaidzeen maacundaan asetti hän haldian:

17:15 Mutta idze on hän Israelin HERra.

17:16 Caicki heidän tecons owat julki hänen edesäns nijncuin Auringo/ ja hänen silmäns näkewät lackamat caickein heidän menons.

17:17 Caicki heidän pahudens on ilmei hänen edesäns/ ja caicki heidän syndins owat julki hänen edesäns.

17:18 Hän kätke ihmisten hywät työt nijncuin sinetti sormuxen/ ja hywät tegot nijncuin silmäterän.

17:19 Wijmeiseldä heräjä hän/ ja costa jocaidzen pään päälle/ nijncuin hän on ansainnut.

17:20 Mutta jotca parandawat idzens/ ne anda hän tulla armoihin/ ja niytä jotca wäsynet owat/ lohdutta hän/ ettei he epäilis.

17:21 Nijn käännä sijs nyt sinuas HERran tygö ja hyljä syndinen elämäs:

17:22 Rucoile HERra ja lacka pahasta.

17:23 Pidä sinuas sen corkeimman tygö/ eriä wäärydest:

17:24 Ja wiha epäjumalan palwelust totudella.

17:25 Cuca tahto sitä Corkeinda kijttä helwetis: sillä eläwät taitawat ainoastans kijttä.

17:26 Cuollet jotca ei sillen ole/ ei taida kijttä.

17:27 Sentähden kijtä HERra nijncauwan cuins elät ja terwenä olet.

17:28 O Cuinga suuri on HERran laupius/ hän on caikille armollinen/ jotca idzens käändäwät hänen tygöns:

17:29 Sillä mikä taita ihminen olla/ ettei hän

ole cuolematoin?

17:30 Mikä on kirckambi Auringota/ jonga cuitengin täyty huckua. Ja mitä liha ja weri ajattele/ se on paha.

17:31 Hän näke mittamattoman taiwan corkeuden/ mutta caicki ihmiset owat tuhca ja mulda.

Vers.2. Luondons) se on/ miehen puolen ja waimon puolen. v. 10. Heidän) se on/ Israelin cansa Sinain wuorella.

XVIII. Lucu .

JUmalan työt owat mittamattomat ja käsittämättömät: mutta ihmisten työt ja elämä ei ole mitän sen suhten/ v. 28. sentähden Jumala heitä armahta/ v. 9. Sirach neuwo runsast andaman/ v. 15. oppiman catumuxen ja wilpittömän Jumalan palweluxen/ v. 19.

18:1 Mutta se joca elä ijancaickisest/ caicki cuin hän teke/ se on täydellinen. HERra on yxinäns wanhurscas/ ei taida kengän puhua hänen töitäns.

18:2 Cuca woi käsittä hänen suuret ihmens?

18:3 Cuca taita mitata hänen suuren woimans?

18:4 Cuca taita luetella hänen suuren laupiudens?

18:5 Ei ihminen taida sitä wähetä eikä enätä/ ja hänen suuria ihmeitäns ei taida hän käsittä.

18:6 Mutta ihminen/ cosca hän parhans tehnyt on/ nijn on se tuskin aljettu/ ja cosca hän luule sen päättänens/ silloin se wielä paljon puuttu:

18:7 Sillä mikä on ihminen? mihingä hän kelpa? mitä hän taita autta eli wahingoitta?

18:8 Jos hän cauwan elä/ nijn hän elä sata ajastaica: Nijncuin pisara wettä on coco merta wasta/ ja nijncuin sannan hiucka on caicke sanda wasta: nijn harwat owat hänen wuotens ijancaickisuden suhten.

Jesus Sirach

18:9 Sentähden kärsi Jumala heitä/ ja
wuodatta laupiudens heidän päällens.
18:10 Hän näke kyllä ja tietä/ cuinga he caicki
owat cuoleman omat:
18:11 Sillä hän armahta heitä sitä runsammin.
18:12 Ihmisen laupius ulottu ainoastans
lähimmäisellens/ mutta Jumalan laupius käy
caiken mailman ylidze.
18:13 Hän curitta ja rangaise/ hän opetta ja
caidze/ nijncuin paimen laumans.
18:14 Hän armahta caickia nijtä jotca idzens
opetta andawat/ ja ahkerast cuulewat
Jumalan sana.
18:15 POican/ coscas jongun hywä teet/ nijn
älä nurise/ ja coscas jotakin annat/ nijn älä tee
händä murhellisexi cowilla sanoilla.
18:16 Caste palawuden jähdyttä/ nijn myös
hywä sana on parembi cuin lahja/ ja yxi sana
on toisinans parembi cuin suuri lahja.
18:17 Toimellinen anda ne molemmat:
18:18 Mutta tyhmä soima toista häwyttömäst/
ja ylönmielinen lahja ei ole otollinen.
18:19 Ope ensin idze ennen cuins muita
opetat.
18:20 Auta ensin idziäs/ ennen cuins muita
autat.
18:21 Nuhtele ensin idziäs/ ennen cuins muita
duomidzet/ nijn sinä löydät armon cosca
muita rangaistan.
18:22 ÄLä wijwytä catumustas sijhen asti cuins
sairaxi tulet/ mutta paranna sinus coscas wielä
syndiä tehdä taidat. Älä wijwytä hywäxi tulla/
ja älä wijwytä catumustas cuoleman asti.
18:23 Jos sinä tahdot Jumalata palwella/ nijn
tee se wilpittömäst/ ettes kiusais Jumalata.
18:24 Muista sitä wiha/ cuin lopulla pitä
tuleman/ ja costo/ cuin lopulla pitä tuleman.
18:25 Sillä cosca ihminen rawittu on/ nijn
muistacan että hän jällens isoa/ ja cosca
ihminen ricas on/ nijn ajatelcan että hän
jällens köyhäxi tulla taita.
18:26 Sillä ehtona taita toisin olla cuin amulla
oli/ ja caicki nämät äkist Jumalan edes

tapahuwat.

18:27 Wijsas ihminen pitä näisä caikisa
waarins/ ja wälttä syndiä/ costa hän wielä
syndiä tehdä taita. J
18:28 oca toimellinen on/ hän otta
sencaltaisen wijsauden tygöns/ ja joca sen
saa/ hän kijttä händä.
18:29 Joca sen opin oikein oppenut on/ hän
taita wisust idzens käyttä/ ja puhua
parannuxexi.
18:30 ÄLä seura paha himos/ mutta käännä
pois sinun tahtos.
18:31 Sillä jos sinä seurat paha himos/ nijn
sinä saatat idzes wihamiestes pilcaxi.
18:32 Älä ole tuhlaja/ älä myös harjoita sinuas
tuhlaman/ ettes tulis kerjäjäxi.
18:33 Ja cosca ei sinulla ole sillen raha
cuckaros/ nijn sinun täyty caswolle lainaxi
otta.

XIX. Lucu .

*PAhat himot/ tuhlaus ja hecuma saattawat
ihmisen wahingoon/ v. 30. ei ihmisen pidä
oleman hemben uscoman/ ja sitä taas pian
puhuman/ v. 4. wieckaus ja cawalus ei pidä
wijsautena pidettämän/ v. 19.*

19:1 Juomari työmies ei ricastu/ ja se joca ei
wähäkän kätke/ hän enämmin ja enämmin
häwiä.
19:2 Wijna ja waimot tekewät wijsat miehet
hulluxi/ ja ne jotca porttoin cansa yhtyttä
pitäwät/ tulewat mielipuolixi.
19:3 Coi ja mato on heidän palckans/ ja he
cuiwettuwat/ muille julkisexi opixi.
19:4 Joca picaisest usco/ hän on köykäinen/ ja
cosca hän anda hänens wietellä/ nijn hän
wahingoitta idzens.
19:5 Joca coirudestans iloidze/ hän tule
ylöncadzotuxi/ mutta joca wiha kelwottomia
panetteljitä/ hän warjele idzens wahingost.
19:6 JOs sinä jotakin paha cuulet/ nijn älä

Jesus Sirach

sano sitä: sillä wait olla ei wahingoidze ketän.
19:7 Ei sinun pidä sanoman ystävälle/ eikä wihamiehelle.

19:8 Älä myös ilmoita sitä/ jos sinä sen taidat tehdä ilman pahata omata tunnota.

19:9 Sillä kyllä sinua cuullellan ja otetan waari sinun puHestas/ ja cuitengin sinua sentähden wihatan.

19:10 Jos sinä olet jotakin cuullut/ nijn anna sen cuolla sinusas/ nijn sinulla on lewollinen sydän/ ja et sinä sentähden cahtia pacahdu.

19:11 Mutta tyhmä tahto sen cansa ulos/ nijncuin täysi aicainengin lapsi tahto ulos.

19:12 Cosca tyhmä sanangin cuule/ nijn se on nijncuin nuoli istuis kijnni hänen reidesäns.

19:13 Ilmoita tätä lähimmäiselles/ mitämax/ ettei hän ole sencaltaista puhunut/ mutta jos hän on sen sanonut/ ettei hän sitä enä tee.

19:14 Puhu sitä ystävälles: sillä kyllä paljo ihmisten päälle walehdellan.

19:15 Älä sijs usco caickia mitäs cuulet.

19:16 Toisinans pääse ihmiseldä sana tapaturmast/ jonga hän toisin ymmärtä: sillä cuca on se joca ei toisinanscan sanoisans exy.

19:17 Puhu sitä lähimmäiselles ennen cuins rijtelet hänen cansans/ ja muista Jumalan käskyt.

19:18 Sillä Jumalan pelco teke ihmisen idzens caikis asiois wisust käyttämän/ ja Jumalan käsky opetta caicki asiat toimellisest tekemän.

19:19 Cawalus ei ole wijsaus/ ja jumalattomain petos ei ole toimellisuus:

19:20 Mutta on pahus ja epäjumalan palwelus/ ja on caicki hullus ja tyhmys.

19:21 Parembi on wäähä ymmärrys Jumalan pelgos/ cuin suuri ymmärrys Jumalan ylöncadzen cansa.

19:22 Moni on terävä ymmärrykestä/ ja on cuitengin pahanjuoninen/ ja taita wäätä asian cunga hän tahto.

19:23 Hän callista pääns/ ja cadzo tuimasti/ ja on cuitengin caicki petos.

19:24 Hän laske silmäns alas/ ja cuuldele

corwillans/ ja jos et sinä ota waari/ nijn hän sinun pettä.

19:25 Ja jos hän on hiecko sinua wahingoittaman/ ei hän cuitengan tottele sitä/ jos hän tilans näke/ kyllä se hänestä nähdän. Ja se joca on toimellinen/ hawaidze hänen käyttämisens: sillä hänen waattens/ naurons ja käymisens ilmoittawat hänen.

Vers.13. Ilmoita lähimmäiselles) Jos hän on wiation/ eli jos hän on nijn sanonut/ neuwo händä ettei hän usemmin nijn sano/ taicka se on walheteldu hänestä eli hän on jotakin sanonut/ ja se on toisin kääty: sillä Jumalan käskyn tähden/ joca käske meitä racastaman meidän lähimmäistäm/ pitä meidän käändämän caicki ystäwyteen/ ennencuin me rupemme rijtelemän lähimmäisemme cansa/ Matth. 18:15.

XX. Lucu .

OPetus rangaistuxesta ja oikeudesta/ v. 1. lahjoista/ v. 10. tyhmän puHesta/ hulludesta ja walHesta/ v. 17. wijsasten puhet ja työt/ v. 29.

20:1 IHminen nuhtelee usein lähimmäistäns sopimattomalla ajalla/ ja tekis wijsammin/ jos hän olis wait.

20:2 Parembi on julki nuhdella/ cuin sala wihata/ ja jollei se kelpa/ nijn se hänelle hywäxi.

20:3 Joca wäkiwalda teke oikeuden edesä:

20:4 Hän on nijncuin se huonen wartia:

20:5 Joca sen neidzen häwäise jota hänen piti warjeleman.

20:6 Muutamat owat äneti/ ettei he taida edestäns wastata.

20:7 Muutamat owat wait/ ja wartioidzewat aicans.

20:8 Wijsas on sijhenasti äneti cuin hän aicans näke/ mutta rohkia tyhmä ei taida odotta

Jesus Sirach

aicans.

20:9 Joca suupalitti on/ hän suututta ihmiset idzens/ ja joca paljon walda otta idzellens/ händä wihatan. Monelle käy pahas asias myöden/ mutta se tapahtu hänelle wahingoxi.

20:10 Moni anda usein/ ja ei hän sijtä hyödy/ mutta sitä watan/ moni myös anda/ joca hänelle tule parhaxi.

20:11 Joca paljo coreile/ hän saa sijtä wahingon/ mutta joca idzens alenda/ hän yletän.

20:12 Moni ensin osta halwasti/ mutta sijtte maxa sen callist.

20:13 Wijsas teke lahjans otollisexi suloisella sanalla/ mutta mitä tyhmät andawat/ sen he idze tekewät kelwottomaxi.

20:14 Ei tyhmän lahja tule paljon sinun hywäxes: sillä yhdellä silmällä hän anda/ mutta seidzemellä silmällä hän cadzo mitä hänen sijtä jällens saaman pitä.

20:15 Hän anda wähän ja sano paljon andanens/ ja huuta sijtä nijncuin wijnanlaskia.

20:16 Tänäpä'n hän laina ja huomen tahto jällens/ nämät owat ne ihmiset/ joita ei woida kärsiä.

20:17 Tyhmä walitta: ei yxikän ole minulle uscollinen/ ei kengän kijtä minua hywästä työstä/ ja jotca minun leipäni syöwät/ ei puhu minusta hywin.

20:18 O cuinga usein ja monelda hän häwäistä'n.

20:19 Sencaltainen puhe teke hänelle pahembata/ cuin jos hän putois ales corkiasta huonesta.

20:20 Juuri nijn tapahtu pahoille/ jotca wijmein äkist langeman pitä.

20:21 Häpemättömällä ihmisellä on suuri suu/ hän puhu ajattelemata caicki cuin hänen mieleens joutu.

20:22 Waicka tyhmä jotakin hywä puhuis/ ei se cuitengan kelpa: sillä ei hän sitä puhu oikiaalla ajalla.

20:23 Köyhys estä monda paha tekemäst/

sijtä on hänelle se woitto/ ettei hänellä ola paha tundo.

20:24 Moni teke paha/ että hän pidäis cunnians/ ja teke sitä jumalattoman ihmisen tähden.

20:25 Moni palwele toista wääräs asias/ ja saatta nijn hänen wihamiehexens.

20:26 Walhe on suuri häpiä ihmiselle/ ja se löytän enimmäst pahain ihmisten tykönä.

20:27 Ei waras ole nijn paha cuin walehtelia/ mutta wijmeiseldä he wahingoon tulewat.

20:28 Walhe on ihmisille häpiäinen/ ja ei hän tule ikänäns cunniaan.

20:29 Wijsas mies cunnioitta idzens wijsalla puhellans/ ja toimellisest miehest Päämiehet paljon pitäwät.

20:30 Joca peldons hywin rakenda/ hän täyttä salwons/ ja joca idzens pitä Päämiesten tygö/ nijn että hän heille kelpa/ ja hän taita paljon paha estä.

20:31 Andimet ja lahjat sowaisewat wijsat/ ja panewat suidzet heidän suuhuns/ ettei he taida rangaista.

20:32 Wijsas mies joca ei pyydä autta/ ja kätkeyty tawara/ mihingä ne molemmat kelpawat.

20:33 Parembi on että tyhmä kätke idzens cuin wijsas.

Vers.12. Osta halwasti) Moni ricastu huokiast wäärydellä/ ja on kirottu. Moni hywän työn otta toiselda watan/ ja pitä sen caxikertaisest jällens maxaman. v. 17. Walitta) Ei hän taida täydellisest luke hywiä töitäs.

XXI. Lucu .

WÄltä syndiä ja ylöllisyttä: sillä sencaltaiset saawat pahan lopun/ v. 2. wijsas otta opin ja opetta muitakin/ mutta tyhmä ei pidä sijtä lucua/ v. 12. tyhmäin puHesen suuttu ihmisen/ mutta wijsasten puhe on suloinen ja tarpellinen/ v. 19. tyhmät owat

Jesus Sirach

*cowacorwaiset/ häpemättömät/
taitamattomat ja kelwottomat/ v. 22.*

21:1 POican/ jos sinä olet syndiä tehnyt nijn lacka/ ja rucoile/ että ennen tehty sinulle annetaisin andexi.
21:2 Pakene syndiä nijncuin kärmettä: sillä jos sinä tulet händä läHes / nijn hän pistä sinua.
21:3 Hänen hambans owat nijncuin Lejonin hambat/ ja tappawat ihmisen.
21:4 Jocainen syndi on nijncuin teräwä miecka/ ja teke sencaltaisen haawan/ jota ei kengän parata taida.
21:5 Joca wäkiwalda ja wääryttä teke/ se tule wijmein kerjäjäxi/ ja se joca on ynsiä/ hän tule wijmeiseldä pois huonestans ja taloistans:
21:6 Sillä cosca radollinen huuta/ nijn Jumala cuule/ ja costo tule nopiast.
21:7 Joca ei salli neuwo idzens/ hän on jo parhallans jumalattoman tiellä.
21:8 Joca Jumalata pelkä/ hän taltta idzens/ mutta joca niscuri on/ sen Jumala taamba näke/ ja taitawa hawaidze hänen huckuwan.
21:9 Joca huonens rakenda toisen miehen rahalla/ hän coco kiwiä haudaxens.
21:10 Jumalattomain joucko on nijncuin rohtimet/ jotca tulella pitä poldettaman.
21:11 Jumalattomat käywät tosin tasaista tietä/ jonga loppu on helwetin sywyys.
21:12 JOca Jumalan keskyt pitä/ ei hän seura oma päätäns.
21:13 Peljätä yxittotisest Jumalata on wijsaus.
21:14 Cusa ei järke ole/ ei siellä oteta oppia wastan.
21:15 Muutamat owat kyllä toimelliset/ mutta he matcan saattawat sen cansa paljon paha.
21:16 Wijsan miehen oppi wuota nijncuin wirta/ ja nijncuin eläwä lähde.
21:17 Tyhmäin sydän on nijncuin wuotawa astia/ ja ei taida pitä oppia.
21:18 Cosca toimellinen cuule hywän opin/ nijn hän kijttä sitä/ ja lewittele händä. Mutta jos tyhmä sen cuule/ nijn ei se kelpa hänelle/

ja hän heittä sen taansa.
21:19 Tyhmän puhe paina nijncuin tacka tien päällä/ mutta cosca wijsas puhu/ se on suloinen cuulla.
21:20 Neuwon pitämises otta mies waarin wijsan puHesta/ ja mitä hän neuwo/ se on seisowainen.
21:21 Tyhmän puhe on nijncuin caatunut huone/ ja taitamattoman neuwest ei tiedä kengän mitän.
21:22 Cosca jocu tahto neuwo tyhmä/
21:23 nijn hän asetta idzens nijncuin jocu tahdois sito hänen kätens ja jalcans.
21:24 Mutta wijsas luke sen hänellens cullaisexi caunistuxi/ ja rannerengaxi hänen oikias kädesäns.
21:25 Tyhmä juoxe rohkiast toisen huonesen/ mutta toimellinen pitä suuren eroituxen.
21:26 Tyhmä curkistele rohkiast toisen ackunast/ mutta toimellinen seiso ulcona.
21:27 Tyhmä cuuldele owen tacana/ mutta toimellinen pitä sen häpiänä.
21:28 Paljopuhuwaiset sanowat paljon sitä cuin ei sowi asiaan/ mutta wijsat punnidzewat sanans culda waagalla.
21:29 Tyhmäin sydän on suusa/ mutta wijsasten suu on sydämes.
21:30 Tyhmä naura corkiast/ mutta wijsas naura cohtullisest.
21:31 Cosca jumalatoimiroile sitä paha/ silloin hän kiroile idziäns.
21:32 Corwan cuiscuttelia wahingoidze idzens/ ja ei kengän pidä händä mielelläns tykönäns.

Vers.5. Wäkiwalda) Nijncuin julmat tekewät. v. 7. Tiellä) se on duomittuin tie/ jotca pitä rangaistaman. v. 16. Wuota) se on/ hän wuota nijncuin lähde/ että monen sijtä hywä on. v. 25. Juoxe rohkiast) Sencaltaiset käwelewät unnan candelda huonetten tacana/ cuullellen mitä ihmiset puhuwat.

Jesus Sirach

XXII. Lucu .

LAiscudest/ v. 1. pahoist ja pahan tawaisit lapsist/ v. 3. Soweliat neuwot owat tarpelliset/ mutta ei tyhmät nijtä tottele/ v. 6. Ihminen murhetti enämmin tyhmä cuin cuollutta/ mutta wijsas ihminen pakene händä/ v. 10. Ystäwitä ei pidä murhellisexi tehtämän/ ei pilcattaman eikä cadzottaman ylön/ v. 22. mutta oleman uscollisen ja auttaman hädäsä/ v. 28.

22:1 LAisca ihminen on nijncuin kiwi joca loas maca:

22:2 Joca otta ylös hänen/ nijn sen pitä sijtte kätens pyhkimän.

22:3 Häwytoin poica on Isällens häpiäxi.

22:4 Toimellinen tytär kyllä naidan/ mutta pahan tawainen tytär annetan olla/ ja hän saatta Isäns murhellisexi.

22:5 Joca ylön rohkia on/ hän on sekä Isällens että miehellens häpiäxi/ ja heildä molemmilda wihatan.

22:6 Puhe joca sopimattoman aican puhutan/ on nijncuin harpun soitto murhelliselle.

22:7 Oikialla ajalla pitä ihmistä curitettaman ja opetettaman/ mutta joca tyhmä opetta/ se tahto lijtä ricotun cruusin cappalda/ ja teke nijncuin se joca jongun rascast unest herättä.

22:8 Joca tyhmä puhuttele/ hän puhu macawan cansa:

22:9 Mutta cosca se on loppunut/ nijn hän kysy/ mikä se on?

22:10 Cuolutta itketän/ ettei hänellä enä ole walkeutta:

22:11 Mutta tyhmä pitä sinun itkemän/ ettei hänellä ole ymmärrystä.

22:12 Ei ihmisen pidä ylön paljo cuoluita itkemän/ sillä he owat lepoon tullet. Mutta tyhmän elämä on pahembi cuin cuolema.

22:13 Seidzemen päiwä cuollutta itketän/ mutta tyhmä ja jumalatoinda coco hänen elinaicans.

22:14 Älä tyhmän cansa paljon puhu/ älä myös ole taitamattoman seuras.

22:15 Wältä händä ettes tulis tuscaan hänen cansans/ ja tahratuxi hänen saastaisudestans.

22:16 Pakene händä/ nijns olet rauhas/ ja et tule ahdistukseen ja hätään hänen tyhmydens tähden.

22:17 Mikä on rascambi Blyijyä? ja cuinga pitä ihmisen cudzuman tyhmä muuxi cuin Blyijyxi?

22:18 Kewembi on canda sanda/ suola ja rauta/ cuin taitamatoinda ihmistä.

22:19 Nijncuin huone/ joca toisen huonen cansa on wahwast sidottu yhten/ ei tuulispäädä cukisteta:

22:20 Nijn on myös se sydän joca asians hywin tietä/ ei hän pelkä yhtäkän peljätystä.

22:21 Nijncuin caunist calkilla siwuttu tasainen seinä/ ei pysy sates caunisna: eli aita corkella wuorella/ tuulen edesä:

22:22 Nijn myös tyhmän sydämen huono aiwoitus/ ei ole seisowainen peljätystä watan.

22:23 Jos ihminen silmäns painottele/ nijn sijtä kynelet wuotawat.

22:24 Jos ihminen osa toista sydämeen/ nijn se ilmoitta hänen aiwoituxens.

22:25 Joca lasketta linduin secaa/ hän peljättä heidän pois: ja joca ystäwätäns häwäise/ hän ricko ystäwyden.

22:26 Waickas wedäisit mieckas ystäwätäs watan/ et sinä cuitengan sen cansa nijn pahoin tee cuin häwäistyxellä.

22:27 Sillä sinä taidat jällens kyllä tulla ystäwäxi/ cosca et sinä pakene händä/ mutta puhut hänen cansans: sillä caicki asiat taitan kyllä sowitta paidzi häwäistystä/ ylöncadzetta/ salaisuden ilmoitusta ja pahoja juonia/ näillä ystäwys ajetan pois.

22:28 Ole uscollinen ystäwälles hänen köyhydesäns/ ettäs hänen cansans iloidzisit/ cosca hänen hywin käy.

22:29 Ole wahwa hänen cansans cosca hänelle pahoin käy/ että sinäkin nautidzisit hänen onnens hywäxes.

Jesus Sirach

22:30 Sawu ja tomu käy edellä cusa tuli pala tahto/ nijn myös häväistykestä tule weren wuodatus.

22:31 Älä häpe wastata ystäväs edest/ älä myös händä pakene.

22:32 Jos sinulle jotakin paha häneldä tapahtu/ joca sen cuule/ se wälttä myös händä. COsca minä taitaisin panna lucun suuni eteen/ ja paina wahwan sinetin huuldeni päälle/ etten minä sen cautta langeis/ ja minun kieleni wahingoitais minua.

Vers.15. Ettes tulis tuscaan) Hywät cumpanit ja ystävät saattawat monelle ahdistuxen.

XXIII. Lucu .

Sirach rucoile Jumalata warjeleman händä synnistä/ v. 33. opetta cuinga ihmisen pitä wälttämän panetusta/ wannomista ja kirousta/ v. 7. saastaisutta ja huorutta: sillä Jumalan silmät näkewät jocapaicas/ v. 22. Ja portot periwät kirouxen ja ijäisen häpiän/ v. 32.

23:1 HERra Isä Jumala/ ja minun elämäni HERra/ älä anna minun joutua pilckaitten keskelle/ ja älä anna minua heidän seasans turmelda.

23:2 Josca minä taidaisin hillitä minun ajatuxeni suidzilla/ ja curitta minun sydämeni Jumalan sanalla: ja etten minä säästäis minuani/ jos minulda jotakin puuttuis.

23:3 Etten minä syndiä tekis/ ja tulis suureen erhetyxeen/ ja tekis paljon paha/ jolla minun täytyis langeta wihamiesteni edesä/ ja olla heidän nauronans.

23:4 HERra Isä Jumala/ ja minun elämäni HERra/ warjele minua häwyttömistä silmistä:

23:5 Ja käännä minusta pois caicki pahat himot/ älä salli minun tulla tuhlejaksi ja saastaisexi:

23:6 Ja warjele minua häpemättömästä

sydämestä.

23:7 RACKat lapset/ oppecat suunne pitämän kijnni: sillä joca suuns pitä kijnni/ ei se exy sanoisa.

23:8 Nijn cuin jumalattomat pilckajat ja ynsiät sen cautta langewat.

23:9 Älä harjoita suutas wannoman/ ja lausuman turhan Jumalan nime:

23:10 Sillä nijncuin palwelia/ joca usein widzalla piestän/ ei ole ilman wandeita:

23:11 Nijn ei myös se taida olla synnistä puhdas/ joca usein wanno/ ja Jumalan nime turhan lausu.

23:12 Joca usein wanno/ hän usein syndiä teke/ ja ei rangaistus pidä hänen huonestans luopuman.

23:13 Jos hän wanno ja ei ymmärrä sitä/ nijn hän cuitengin syndiä teke:

23:14 Jos hän sen ymmärtä ja cadzo ylön/ nijn hän syndiä teke caxikertaisest.

23:15 Mutta jos hän turhan wanno/ nijn ei hän cuitengan ole ilman synnitä/ ja hänen huonettans pitä cowin rangaistaman.

23:16 Se on myös cuolettawainen kiroilemus/ josta Jumala Jacobin huonetta warjelcon: ja jumaliset sencaltaista kyllä wälttävät/ eikä tahra idzens sijnä synnisä.

23:17 Älä harjoita suutas kewiästi wannoman: sillä se tule pahasta aiwoituxesta.

23:18 Älä unohda Isäs ja ätis oppia/ nijns olet Herrain seas istuwa/ eikä sinua pidä unhotettaman

23:19 Ettes harjannuis tyhmyteen/ ja soisit wijmeiseldä/ ettes syndynytkän olis/ ja sinä kirot syndymä päiwäs.

23:20 Joca idzens harjoitta panetteleman/ ei hän paranna idzens caickena elinaicanans.

23:21 Toistamisen syndiä tehdä on ylönpaljon: sillä colmannella kerralla tule rangaistus.

23:22 JOca haureudesta on syytynyt/ hän on nijncuin palawa tuli/ eikä lacka sijhenasti cuin hän idzens poltta.

23:23 Hecumalisella ihmisellä ei ole lepo

Jesus Sirach

hänen ruumisans/ siihenasti cuin hän tulen sytyttä.

23:24 Hecumalisen ihmisen on caicki ruoca makia/ ja ei lacka ennen cuin hän himons täyttä.

23:25 Mies joca awioskäskyns ricko/ ja ajattele idzelläns: cuca minun näke?

23:26 Pimeys on minun ymbärilläni/ ja seinät werhottawat minun/ nijn ettei kengän näe minua.

23:27 Ketä minun pitäis carttaman/ se corkein ei tottele minun syndiäni.

23:28 Tämä wälttä ainoastans ihmisten silmät/ ja ei muista HERran silmiä paljo kirckammaxi Auringota/ joca näke caicki mitä ihmiset tekewät/ ja cadzo salaisingijn louckaisihin.

23:29 Hän tietä caicki cappalet ennen cuin ne luoduxi tulewat/ nijncuin sijttekin cosca he luodut owat.

23:30 Se mies pitä julkisest Caupungis rangaistaman:

23:31 Ja pitä otettaman kijnni/ cosca hän vähemmän eteens cadzo.

23:32 Juuri nijn pitä myös sille waimolle tapahtuman/ joca miehens hylkä/ ja saa toisesta perillisen:

23:33 Ensist on hän cowacorwainen Jumalan käskylle: ja teke myös syndiä miestäns wastan/ ja saa nijn huorudestans lapsen.

23:34 Nämät pitä eroitettaman seuracunnasta/ ja hänen lapsens pitä sen maxaman.

23:35 Ei hänen lapsens pidä juurtuman/ eikä hänen oxans pidä hedelmätä candaman.

23:36 Hän jättä kirokun muiston jälkensä/ ja hänen häpiäns ei pidä ikänäns pyhittämän pois. Sijtä oppewat jälkentulewaiset/ ettei mitän ole parambata/ cuin peljätä Jumalata/ ja ei ole mitän makiamba/ cuin otta waari Jumalan käskystä.

Vers.14. Turhan) Ilman lähimmäisens wahingota. v. 15. Kiroilemus) Nijncuin pacanat

wannowat epäjumalain cautta. V. 24. Caicki ruoca) Hän otta mitä hän löytä/ ja usein tiettäwän porton caunin emändäns edestä.

XXIV. Lucu .

Oikia wijsaus on Jumalalda ja hänen pyhästä sanastans/ v. 1. joca asu Zionis Jumalan seuracunnas/ v. 12. ja lewittä idzens coco mailmaan/ v. 22. hän on kirjoitettu Jumalan Lakijn/ ja pyhään Ramattuun/ joca on mittamatoim meri ja walkeus/ joca caicki ihmiset walista/ v. 32.

24:1 WIjsaus kijttä idziäns/ ja öyckä händäns Canssan seas.

24:2 Hän Saarna Jumalan seuracunnas/ ja ylistä idziäns waldacunnasans/ ja sano:

24:3 Minä olen Jumalan sana/ ja lijacun ymbäri caicke maata nijncuin pilwi.

24:4 Minun asuinsian on ylhällä corkeudes.

24:5 Minun istuimen on pilwisä.

24:6 Minä olen yxinäns jocapaicas: Nijn awaralda cuin taiwas on:

24:7 Ja nijn sywäldä/ cuin sywyden perustus on.

24:8 Jocapaicas meresä.

24:9 Jocapaicas maan päällä/ caickein Canssain seas/ ja caickein pacanain seas.

24:10 Näiden caickein tykönä olen minä edzinyt asuinsia/

24:11 löytäxeni siani johongun paickan.

24:12 Silloin käski minua caickein luoja/ ja se joca minun luonut on/ sääsi minulle asuinsian/ ja sanoi:

24:13 Jacobis pitä sinun asuman/ ja Israel pitä sinun perindös oleman.

24:14 Ennen mailma/ algusta olen minä luotu/ ja pysyn ijancaickisest/ ja olen majasa palwellut hänen edesäns/ ja olen sijtte saanut Zionis wahwan paican.

24:15 Ja hän pani minun pyhään Caupungijn/ Jerusalemi hallidzeman.

Jesus Sirach

24:16 Minä olen juurtunut cunnioitetus
Cansas/ joca Jumalan perindö on.
24:17 Minä olen corkiaksi caswanut/ nijncuin
Cedripuu Libanonis/ ja nijncuin Cypressi
Hermonin wuorella.
24:18 Minä olen caswanut nijncuin Palmupuu
wirran tykönä/ ja nijncuin ruusun wesat/ jotca
Jerihosa caswawat.
24:19 Nijncuin caunis öljypuu lakialla kedolla.
24:20 Minä olen caswanut nijncuin wahder/
minä annoin idzestäni suloisen hajun nijncuin
Caneli ja callit yrtit/ ja nijncuin paras Mirrham.
24:21 Nijncuin Galbaan ja Onich ja Mirrham/
ja nijncuin pyhä sawu Templis.
24:22 Minä ojensin minun oxani nijncuin
tammi/ ja minun oxani olit caunit ja suloiset.
24:23 Minä annoin makian hajun minustani
nijncuin wijnapuu:
24:24 Ja minun cuckaiseni cannoit/
24:25 Joca wuosi runsan hedelmän.
24:26 Tulcat tänne minun tygöni caicki jotca
minua anotta:
24:27 Ja rawitcat teitän minun hedelmästäni.
24:28 Minun Saarnani on makiambi hunajata:
24:29 Ja minun lahjani owat makiammat cuin
mesileipä.
24:30 Joca minusta syö/ hän enämmin iso
minua: ja joca minusta juo/ hän jano
enämmin minua.
24:31 Joca cuule minua/ ei hän tule häpiään:
ja joca seura minua/ hänen pitä nuhtetoinna
oleman.
24:32 CAicki nämät owat lijton kirja/ joca
caickein corkeimman Jumalan cansa tehty on.
24:33 Nimittäin Laki/ jonga Moses Jacobin
huonelle tawaraxi andanut on.
24:34 Josta wijsaus on wuotanut/ nijncuin
Pisonin wirta/ cosca hän suuri on/
24:35 Ja nijncuin Tigris/ cosca hän kewäillä
cuohu.
24:36 Sijtä on ymmärrys wuotanut/ nijncuin
Euphrates/ cosca hän suuri on: ja nijncuin
Jordani elonaicana.

24:37 Sijtä curitus on tullut nijncuin kyntilä/ ja
nijncuin Niluxen wirta syryllä.
24:38 Ei ole yhtän ollut joca hänen peräti
oppenut on/ ei tule myös yxikän ikänäns/ joca
hänen täydellisest tutkia taita.
24:39 Sillä hänen mielens on rickambi merta:
24:40 Ja hänen sanans sywyyttä sywemmät.
24:41 Minusta wuota monda oja krydimaihin/
nijncuin sinne wettä johdatettaisin.
24:42 Sillä minä castan minun krydimaani/ ja
juotan minun nijttäjäni.
24:43 Siellä minun ojani suurexi wirraxi
tulewat:
24:44 Ja minun wirtani isoixi merexi.
24:45 Sillä minun oppin walista nijn awaralda
cuin amun walkeus/ ja taamba paista:
24:46 Ja minun oppin wuodatta Prophetian/
joca on ijancaickisest pysyvä.
24:47 Siellä te näettä/ etten minä ainoastans
idzelleni työtä tee/ mutta myös caikille jotca
wijsautta anowat.

*Vers.1. Wijsaus) Tämä lucu näky olewan
ymmärrettävä Jumalan sanasta ja autuuden
tunnosta/ jonga Jumala on ihmisille andanut
caickina mailman aicoina: ja on andanut
ilmoitta hänen seuracunnasans ja caiken
mailman ärisä. V. 20. Paras Mirrham) On se
ensimäinen märkys cuin myrtelpuusta wuota:
se toinen cudzutan waan Mirrhamixi/ joca
wuota/ cosca puu leicatan poicki.*

XXV. Lucu .

*MOninaisista hywistä ja pahoista cappalista/
v. 1. cawalista ja pahoista waimoista/ v. 17.*

25:1 COLme caunista cappalda/ jotca
Jumalalle ja ihmisille kelpawat.
25:2 Cosca weljexet owat yximieliset/
kylänmiehet racastawat toinen toistans/ ja
mies ja waimo keskenäns hywin sopiwat.
25:3 Colme cappalda minä sydämestäni

Jesus Sirach

wihan/ ja heidän menons saatta minulle mielicarwauden:

25:4 Cosca köyhä on coria/ ja ricas mielelläns walhettele/ ja wanha on tyhmä ja huorintekä.

25:5 Jos et sinä coco nuorna ollesas/ mitäs tahdot löytä vanhalla ijällä.

25:6 O cuinga caunis se on/ cosca harmapäät wijsat owat/ ja wanhat taitawat/

25:7 Ja Herrat toimelliset ja ymmärtäväiset.

25:8 Se on vanhain cunnia/ että he paljon coetellut owat/ ja se on heille cunniaksi/ että he Jumalata pelkävät.

25:9 Yhdexätä cappalda minä sydämesäni pidän corkiast ylistettävänä/ ja kymmenettä minä suullani kijtän:

25:10 Ihmistä jolla on ilo lapsistans: joca nijncauwan elä/ että hän näke wihamiehens olewan maahan lyödyt.

25:11 Autuas on se jolla on toimellinen waimo/ joca ei puhellans ketän wahingoidze/ jonga ei sitä pidä palweleman joca ei sijhen ole mahdollinen.

25:12 Autuas on se/ jolla on uscollinen ystävä.

25:13 Autuas on se joca on taitawa/ ja joca silloin opetta cosca händä mielelläns cuullan.

25:14 O cuinga suuri se on joca wijsas on:

25:15 Mutta joca Jumalata pelkä/ ei händä ylembänä ole kengän:

25:16 Sillä Jumalan pelco woitta caicki:

25:17 Joca hänen wahwast omista/ keneengä taidan minä hänen werrata.

25:18 Ei yxikän kipu ole nijn suuri cuin sydämen murhe.

25:19 Ei yhdengän cawalus woita waimoin cawalutta.

25:20 Ei yhdengän wäijyminen woita wihamiehen wäijymistä.

25:21 Ei yxikän costo ole pahembi wihamiehen costo.

25:22 Ei yxikän pää ole nijn cawala cuin kärmen pää: ei yhdengän wiha ole nijn catkera cuin waimon wiha.

25:23 Ennen minä asuisin Lejonein ja Drakein keskellä/ cuin pahan waimon cansa.

25:24 Cosca hän wihastu/ nijn hän muutta hahmons/ ja tule rymäxi cuin säcki.

25:25 Hänen miehellens on häpiä hänestä/ ja cosca hänelle sitä soimatan/ nijn se teke hänen sydämens kipiäxi.

25:26 Caicki wieckaus on wähä waimoin wieckauden suhten/ hänelle tapahtucon nijncuin jumalattomallengin tapahtu.

25:27 Suupaalitti waimo siwiällä miehellä:

25:28 On nijncuin sandainen tie ylöspäin wanhalle miehelle.

25:29 Älä hänen cauneudens anna sinuas pettä/ älä myös sentähden himoidze händä.

25:30 Jos waimo saatta miehen rickaxi/ nijn ei sijtä seura muuta cuin rijta/ tora/ ylöncadze ja suuri pilcka.

25:31 Paha waimo saatta murhellisen sydämen/ surkian cadzannon ja sydämen ahdistuxen.

25:32 Waimo/ josta ei miehen ilo ole/ se suututta hänen caickijn cappaleihin.

25:33 Syndi on tullut waimosta/ ja sentähden täyty meidän caickein cuolla.

25:34 Nijncuin ihmisen ei pidä andaman wedelle sia/ nijn ei pidä myös miehen salliman waimolle hänen tahtons.

25:35 Jos ei hän tahdo olla sinun mieläs myöden/ nijn eroita händä sinustas.

Vers.35. Eroita) Se on sanottu Mosexen Lain jälken/ Deut. 24:1. mutta wapahtaja Christus sano sijtä toisen duomion/ Matth. 5:32.

XXVI. Lucu .

HYwän tawainen waimo on Jumalan lahja/ v. 1. Pahat ja kelwottamat waimot owat synnin rangaistus/ v. 5. rohkia tytär pitä pidettämän curituxen alla/ v. 13. hywä ja taitawa waimo iloitta miehens/ v. 16.

Jesus Sirach

26:1 A Utuas on se mies/ jolla on toimellinen waimo/ sijtä hän caxi sen werta elä.
26:2 Hywä taloin waimo on miehellens iloxi/ ja teke hänen elämäns lewollisexi.
26:3 Toimellinen waimo on callis lahja/ ja annetan sille joca pelkä Jumalata.
26:4 Joco hän on ricas eli köyhä/ nijn hän on cuitengin hänelle lohdu tuxexi/ ja aina händä ilahutta.
26:5 COlme on hirmuista cappaletta/ ja neljäs on cauhia:
26:6 Petos/ capina/ wiattoman weren wuodatus:
26:7 Jotca caicki owat pahemmat cuolemata.
26:8 Mutta se on sydämen murhe/ cosca luulia waimo toisen cansa rijtele/ ja häwäise händä jocaidzen cuulden.
26:9 Cosca miehellä on paha waimo/ nijn he owat nijncuin sopimatoin pari härkiä/ jotca ynnä wetämän pitä:
26:10 Joca sen saa/ hän saa Scorpionin.
26:11 Juoppoi waimo on suuri rangaistus/ sillä ei hän taida peittä häpiätäns.
26:12 Portto tutan häwyttömäst cadzannostans ja silmistäns.
26:13 JOs ei tytäres ole häweliäs/ nijn pidä händä curituxes/ ettei hän paha tekis/ cosca hänelle tila annetan.
26:14 Coscas ymmärrät hänen ylön rohkiast cadzowan ymbärillens/ nijn ota waari: ja jos et sinä sitä tee/ ja hän sijtte teke sinua wastan/ nijn ei sinun sitä tarwita ihmettelemän.
26:15 Nijncuin matcstawainen joca jano/ awa suuns/ ja juo wettä cusa lähin on/ ja istu cusa hän cannon löytä/ ja otta mitä hän saada taita.
26:16 Suloinen waimo ilahutta miehens/ ja cosca hän pitä hänens toimellisest/ nijn hän wirgotta hänen sydämens.
26:17 Waimo joca taita wait olla/ on Jumalan lahja:
26:18 Ja hywin opetettu waimo ei taita maxetta.

26:19 Ei ole mitän rackambata maan päällä/ cuin häweliäs waimo:
26:20 Ja ei ole mitän callimbata cuin puhdas waimo.
26:21 Nijncuin Auringo/ cosca hän on nosnut/ caunista HERran corkian taiwan: nijn myös hywän tawainen waimo cauista huonens.
26:23 Caunis waimo/ joca hywä on/ on nijncuin kircas lampu pyhäsä kyntiläjalas.
26:24 Yxiwaldainen waimo/ on nijncuin cullaiset padzat hopia jalcain päällä.
26:25 CAxi saattawat minulle mielicarwauden/ ja colmas wihoitta minun:
26:26 Cosca wahwa sotamies wijmeiseldä köyhyttä kärsi/ ja wjسات Neuwonandajat wijmeiseldä cadzotan ylön:
26:27 Ja joca oikiast uscost luopu wäärään uscoon: sen on Jumala duominnut miecan ala.
26:28 Cauppamies wälttä työläst wääräden/ ja myyjä synnin:

Vers.9. Sopimatoin pari) Ne tulewat harwoin rickaxi. V. 22. Kircas lampu) Hän puhu kyntiläjalast ja padzaist Mosexen majas.

XXVII. Lucu .

Kijttämättömyys ja uscosta luopumus owat suuret synnit/ v. 25. Cauppa seura syndi/ mutta joca Jumalata pelkä/ hän warjellan/ v. 28. Ei ihmisen pidä riwoja puhuman ja wannoman/ eikä salaisutta ilmoittaman/ v. 12. Petollisutta wiha sekä Jumala että ihmiset/ v. 15.

27:1 Sillä rahan tähden teke moni wääräyttä/ ja jotca rickaxi tulla tahtowat/ käändäwät pois silmäns.
27:2 Nijncuin waaja cahden kiwen wälille tungetan muurijn:
27:3 Nijn myös syndi tunge ostajan ja myyjän wälille:
27:4 Jos ei hän idzens pidä ahkerast HERran

Jesus Sirach

pelgos/ nijn hänen huonens pian cukistetän.
27:5 Cosca ihminen seulo/ nijn caunat jääwät:
nijn myös mitä ihminen aicoi tehdä/ nijn
sijhen aina jotakin saastaista tarttu.
27:6 Nijncuin pädzi coettele udet padat/ nijn
myös murhe coettele ihmisen mielen.
27:7 Hedelmistä tundu/ cuinga puu on
cadzottu: nijn myös puHesta ymmärretän
millinen sydän on.
27:8 Ei sinun pidä ketän kijttämän ennen
cuins hänen cuullut olet: sillä mies tutan
puHestans.
27:9 Jos sinä oikeutta seurat/ nijns hänen
saawutat/ ja puet hänen päälles nijncuin
caunin hamen.
27:10 Linnut lähistelewät wertaistans: nijn
myös totuus pitä idzens sen tygö joca händä
cuule.
27:11 Nijncuin Lejon wartioidze saalista: nijn
myös syndi wijmein otta kijnni pahantekiän.
27:12 Jumalinen puhu aina terwellisiä/ mutta
tyhmä muuttu nijncuin Cuu.
27:13 Coscas taitamattomain seas olet/ nijn
ota waari mitä aica saldi: mutta ole wijsasten
seas rohke.
27:14 Tyhmäin puhe on ylön nurja/ ja heidän
naurons on aiwa syndi/ ja cuitengin he sitä
ailacoidzewat.
27:15 Cusa ihminen cuule paljon
wannottawan/ siellä hänen carwans nouse/ ja
heidän rijtans saatta ihmiset corwans
tukidzeman.
27:16 Cosca ylpiät rijtelewät/ sijtä seura weren
wuodatus/ ja se on nurja cuulla/ cosca he
toistans häwäisewät.
27:17 Joca salaisuden ilmoitta/ se cadotta
uscon/ eikä saa sijtte uscollist ystävätä.
27:18 Pidä ystäväs silmäis edes/ ja ole hänelle
uscollinen.
27:19 Mutta jos sinä ilmoitat hänen
salaisudens/ nijn et sinä saa händä jällens.
27:20 Jolda ystävä tule pois/ hänen on sijtä
nijn paljon paha/ cuin sille jonga wihamies

pääse.
27:21 Nijncuins linnun päästät kädestäs: nijn
on myös se/ coscas pääset ystävästäs/ nijn et
sinä saa händä jällens.
27:22 Ei sinun tarwita juoxeman hänen
peräns/ hän on taambana/ ja on hypännyt
pois nijncuin medzäcauris wercosta.
27:23 Haawa taitan sito/ ja ylpiät sanat taitan
sowitta:
27:24 Mutta joca salaisuden ilmoitta/ ei
hänestä sijtte mitän ole.
27:25 Joca silmä iske/ hänellä on paha
sydämes/ ja ei hän anna käätä pois idzens.
27:26 Sinun edesäs taita hän kyllä makiast
puhua/ ja lupa wahwast mitäs anot/ mutta
tacana puhu hän toisella tawalla/ ja käändä
sinun sanas.
27:27 En minä taida mitän nijn pahoin kärsiä
cuin sitä/ ja ei HERracan händä kärsi.
27:28 JOca kiwen heittä corkialle/ se puto
hänen omaan päähäns/ ja joca jongun
salaisest pistä/ hän haawoitta idzens.
27:29 Joca haudan caiwa/ hän puto idze
sijhen:
27:30 Joca paulan wirittä toisen eteen/ hän
kietoi idzens. Joca toista tahto wahingoitta/
nijn se tule tietämät hänen oman caulans
päälle.
27:31 Ylpiät pilckawat ja häwäisewät/ mutta
costo wartioidze heitä nijncuin Lejon.
27:32 Jotca iloidzewat cosca hywille pahoin
käy/ he fangitan paulalla/ ja sydämen murhe
calwa heidän ennen cuin he cuolewat.
27:33 Wiha ja julmus on cauhia/ jotca
jumalattomalla molemmat owat.

*Vers.1. Käändäwät pois silmäns) se on/ ei he
tottele omacan tundons. V. 2. Tungetan) Sillä
ne jotca cauppa tekewät/ ahkeroidzewat
cuinga he toisen toisellens wääryttä saisit
tehdä/ walhella/ waloilla ja Jumalan nimen
turhan lausumisella. V. 14. Ailacoidze) se on/
se kelpa heille jalost/ että he saattawat muille*

Jesus Sirach

murhetta ja wahingota. V. 19. Saa händä jällens) se on/ jos sinä nijn ricot händä waskan/ nijn ei hän ikänäns enä tule sinun ystäväxes/ waicka cuinga sinä sijtä ahkeroidzisit.

XXVIII. Lucu .

Ei ihmisen pidä ikäwöidzemän toiselle wahingota/ v. 28. ei wihastuman eikä idze costaman/ v. 30. mutta andexi andaman/ v. 33. ei pitämän capinata ja pitkällistä rijta/ v. 3. Kielikellot ja panetteliat saattawat paljon paha matcan/ v. 15. hywät tulewat sijtä warjelluxi/ mutta jumalattomille tule paha nimi/ v. 26.

28:1 Joca idze costa/ hänelle HERra jällens costa/ ja hän pitä myös hänen syndins hänelle.

28:2 Anna andexi lähimmäiseselles mitä hän on rickonut sinua waskan/ ja rucoile sijtte/ nijn sinun syndis annetan sinulle andexi.

28:3 Ihminen wiha toista/ ja edzi armo HERralda.

28:4 Hän on armotoin wertaistans waskan/ ja tahto rucoilla syndeins tähden.

28:5 Ei hän ole ilman lihata ja weretä/ ja pitä wiha. Cuca tahto silloin anda hänelle andexi hänen syndins?

28:6 Muistuttele loppua/ ja pane pois wiha/ joca cuoleman ja cadotuxen edzi.

28:7 Ja pysy käskysanoisa.

28:8 Muista käskyt/ ja hyljä sinun uhcauxes lähimmäistäs waskan.

28:9 Muista corkeimman lijtto/ ja anna ricos andexi.

28:10 Wältä rijta/ nijn monda syndi jää tacaperin:

28:11 Sillä wihainen ihminen saatta capinan/ ja jumalatoim sytyttä secannuxen hywäingin ystäväin wälille: ja hytyttä ne toinen toistans waskan/ joilla hywä rauha on.

28:12 Cosca paljo puita on/ silloin tuli enäne/

ja cosca ihmiset uljat owat/ nijn wiha tule suuremmaxi. Ja jos ihmiset owat rickat/ nijn wiha tule sitä wäkewemmäxi: ja jos rijta cauwan pysy/ nijn se sitä enemmän pala.

28:13 Olla walmis rijtelemän/ sytyttä tulen/ ja olla nopia capinaan/ se wuodatta werta.

28:14 Jos sinä kipinätä puhallat/ nijn se tule suurexi liekixi: mutta jos sinä syljet kipinän päälle/ nijn se sammuu/ ja nijn ne molemmat taitawat sinun suustas tulla.

28:15 COwancuiscutteliat ja wäärät wieckat suut owat kiroitut: sillä he saattawat rijdan nijden wälille/ joilla on hywä rauha.

28:16 Paha kieli teke monda ihmistä eripuraisexi/ ja ängä heitä yhdestä maasta nijn toiseen.

28:17 Hän cukista wahwat Caupungit/ ja särke waldacunnat.

28:18 Paha kieli aja pois jalot waimot/ ja tyhjäxi teke heitä sijtä josta heidän waiwa ja työtä on ollut.

28:19 Joca händä cuule/ ei hänellä ole ikänäns lepo:

28:20 Eikä saa cusan olla rauhas.

28:21 Ruosca teke wandet/ mutta paha kieli särke luut/ ja caicki tyynni.

28:22 Monda on langennut miecan terän cautta/ mutta ei ikänäns nijn usia/ cuin pahain kielden cautta.

28:23 Hywin sille tapahtu/ joca on pahoilda kielildä warjeldu/ ja ei nijldä waiwata/ eikä täydy canda heidän ijestäns/ ei myös ole sidottu heidän cahleisins.

28:24 Sillä hänen ikens on rautainen/ ja hänen cahlens owat waskesta.

28:25 Hänen kipuns on catkerambi cuolemata/ ja pahembi helwettiä.

28:26 Mutta jumalista ei woi hän polke alas/ ja ei sen pidä hänen tulesans palaman.

28:27 Joca HERran hyljä/ hänen pitä sijhen langeman ja palaman/ jota ei pidä sammutettaman.

Sen pitä hänen päällens hyöcköämän nijncuin Lejon/ ja turmeleman

Jesus Sirach

hänen nijncuin Pardi.

28:28 Sinä aitat sinun tawaras
orjantappuroilla/ mixes paremmin tee owe ja
telke suus eteen?

28:29 Sinä punnidzet hopias ja culdas/ mixes
myös sanojas culda waagalla punnidze?

28:30 Ota waari ettes sen cautta horjahda/ ja
lange wihamiestes käsijn/ jotca sinua
wäijywät.

*Vers.18. Jalot waimot) Mosexen Lain jälken/
cosca erokirja annettin/ ajettin pois monda
waimo syyttömäst pahain kielden cautta.*

XXIX. Lucu .

*Lainasta/ hywästä ja pahasta maxosta/ v. 1.
laupiudesta/ hätäyndynyttä wastan/ v. 10.
almusta/ v. 15. tacauxesta/ cuinga monda sen
cautta petetän/ v. 18. oma pidetän soimamat/
v. 28.*

29:1 JOca lähimmäisellens laina/ hän teke
laupiuden työn/ ja jolla tawarata on/ hänen
tule se tehdä.

29:2 Laina lähimmäiselles cosca hän tarwidze/
ja anna sinä lähimmäiselles jällens määrätyllä
ajalla.

29:3 Pidä mitäs puhunut olet/ ja älä ole
petollinen hänen cansans/ nijns aina saat
sinun tarpes.

29:4 Moni luule sen löytyxi/ jonga hän lainaxi
otta/ ja teke sen murhellisexi/ joca händä on
auttanut.

29:5 Hän anda kätens suuta/ häneldä lainan
ottaisans/ ja puhu nöyräst lähimmäisens
rahan tähden:

29:6 Mutta cosca hänen pitäis maxaman
jällens/ nijn hän wijwyttete ja walitta suurest:

29:7 Aica on callis: ja waicka hän wielä wois/
nijn hän anda työläst puolen jällens/ ja luke
sen hänelle woitoxi.

29:8 Jos ei hän woi/ nijn hän teke hänen

tyhjäxi rahastans:

29:9 Silloin on se idzellens ostanut
wihamiehen rahallans/ ja hän maxa hänelle
kirouxella ja häwäistyxellä/ ja anda hänelle
kijtoxesta pilckasanat.

29:10 Moni laina ylönmielen/ ei pahast
ajatuxest/ mutta hän pelkä tyhjäxi jääwäns
omastans.

29:11 Kärsi cuitengin lähimmäistäs hädäsä/ ja
tee myös se armo/ ettäs annat hänelle aica.

29:12 Auta köyhä käskyn tähden/ ja älä anna
hänen tykös lähte tyhjänä hänen hädäsäns.

29:13 Ole mielelläs rahas paidzi weljes ja
lähimmäises tähden/ ja älä kätke heitä kiwein
ala/ cusa he huckanduwat.

29:14 Coco idzelles tawarata ylimmäisen
käskyn jälken/ se on sinulle parembi cuin
culda.

29:15 Pane almus erinomaiseen paickan/ joca
sinua on wahingosta auttawa.

29:17 Ja on sotiwa sinun puolestas sinun
wihamiehiäs wastan/ paremmin cuin kilpi ja
keihäs.

29:18 Hywän tahtoinen mies taca
lähimmäisens:

29:19 Mutta häpemätöin ihminen jättä hänen.

29:20 Älä unohda tacausmieHes hywä työtä/
sillä hän on pannut idzens sinun edestäs.

29:20 Jumalatoin wie tacausmiehens
wahingoon/

29:21 Ja kijttämätöin anda wapahtajans istua
wahingos.

29:22 Tacaus on monda ricasta ihmistä
häwittänyt/ ja on heitä heittänyt sinne ja
tänne/ nijncuin allot meresä.

29:23 Se on ajanut pois jalot miehet/ joiden
täyty wieralla maalla culkiana käydä.

29:24 Jos jumalatoin on taannut/ ja juonittele
sijtä päästäxens/ cuitengin ei hänen pidä
rangaistusta wälttämän.

29:25 Auta lähimmäistäs woimas perästä/ ja
cadzo/ ettes idze sentähden tule wahingoon.

29:26 Sijnä on kyllä tähän elämän/ että

Jesus Sirach

ihmisellä on wettä ja leipä/ waattet ja huone/
joilla hän tarpens peittä taita.

29:27 Parembi on köyhän elo lautacaton alla/
joca oma on/ cuin hercullinen pöytä
muucalaisten seasa.

29:28 Tydy sijhen mitä sinulla on wähä eli
paljo: sillä se on häpiäläinen elämä/ käydä
huonesta huonesen.

29:29 Cusa jocu on muucalainen/ ei hän siellä
tohdi suutans awata/

29:30 Hänen täyty heitä tygöns päästä/ ja
anda heidän juoda cansans/ ja ei saa yhtän
kijtosta.

29:31 Hänen täyty myös cuulla catkerat sanat:

29:32 Nimittäin sinä muucalainen/ pakene ja
walmista pöytä:

29:33 Anna minun syödä cansas/ mitä sinulla
on.

29:34 Item : Mene tästä ulos/ minä olen
saanut cunnialisemman wieran/ minun weljen
tule minun tygöni.

29:35 Sencaltaiset owat toimelliselle miehelle
työlät/ että hänen asuinsian tähden nijtä
sanoja cuuleman pitä: ja että hänelle
soimatan sitä cuin hänelle lainattu oli.

*Vers.15. Erinomaiseen paickan) Nimittäin/
eroita se muusta calusta cuins olet aicoinut
anda/ nijncuin Moses opetti kymmenexet
erinäns paneman: ja eroittaman sitä
tulewaisexi hywäxi työxi. Ja Paulus/ 2. Cor.
8:14. ja 9:6. v. 26. Tarpens) Cosca elämän
tarpexi lainatan/ se on oikein tehty/ ja se on
sencaltainen tusca/ josa meidän pitä
auttaman/ ja ei silloin cosca coreudexi
lainatan/ nijn myös suurijn huoneisijn ja
cauppoihin/ nijncuin moni paljon aicoi/ ja
tahto caicki lainamisella ja toisen wahingolla
tehdä. v. 35. Työlät) Se tapahtu nijlle jotca
lainaxi ottawat/ ja alcawat suuret caupat ja
rakennuxet/ ja täyty cuitengin sijtte kesken
muille jättä.*

XXX. Lucu .

*JOca lastans curitta/ hän saa sijttä cunnian/
hyödytyxen ja ilon/ v. 1. Joca lapsen
idzewaldaisudes caswatta/ hän saa sijtä
murhen/ v. 7. Raidis ruumis on parembi cuin
suuret tawarat/ v. 12. Tautiwwuode on pahembi
cuolemata/ sillä kiwulloisen ihmisen ei ole
hywä rickaudestans/ v. 17. Sentähden eläkän
ihminen hywin/ ja wälttäkän murhetta ja
wiha/ v. 22.*

30:1 JOca lastans racasta/ hän pitä hänen aina
curituxen alla/ että hän sijtte saa ilon hänestä.

30:2 Joca lapsens pitä pelgon alla/ hän saa
ilon hänestä/ eikä tarwita hänen tähtens
tuttawains tykönä häwetä.

30:3 Cosca jocu poicans curitta/ hän teke
wihamiehens murhellisexi/ ja iloitta ystäwäns:

30:4 Sillä jos hänen Isäns cuole/ nijn se on
nijncuin ei hän oliscan cuollut: sillä hän on
caltaisens jälkens jättänyt.

30:5 Cosca hän eli/ nijn hän näki riemuns/ ja
ilo oli hänestä.

30:6 Cosca hän cuoli/ nijn ei hänen tarwittu
murehtiman: sillä hän jätti jälkens wastuxen
wihamiehiäns watan/ ja sen joca ystäwäin
mielen jällens nouta taita.

30:7 Mutta joca lapsillens pehme on/ hän
walitta sen wandeita: ja nijn usein cuin se itke/
nijn hän peljästy.

30:8 Curittamatoin lapsi tule nijn cangiaksi cuin
hillimätöin hewoinen.

30:9 Ole pehme pojalles/ nijn sinun täyty
edespäin peljätä händä/ liehacoidze hänen
cansans/ nijn hän sinun wijmein saatta
murhellisexi.

30:10 Älä tee leickiä hänen cansans/ ettei
sinun sijtte pidä hänen cansans murhettiman/
ja nijn sinun täyty wijmein hänen tähtens
hambaitas kiristä.

30:11 Älä anna hänen walda nuorella ijälläns/
ja älä wasta hänen tyhmydens edest.

Jesus Sirach

30:12 Cumarra hänen caulans nuorna/ ja lyö händä selkän wähänä/ ettei hän tulis sinulle niscurixi ja tottelemattomaxi.
30:13 Opetä lastas ja älä anna hänen joutilasna käydä/ ettes tulis häpiään hänen tähtens.
30:14 Parembi on jongun olla köyhänä/ raidisna ja terwenä/ cuin rickana ja kipiänä.
30:15 Olla raidisna ja terwenä on parembi cuin culda/ ja raidis ruumis on parembi cuin paljo calua.
30:16 Ei mikän rickaus ole werrattapa raitisen ruumisen/ ja ei yxikän ilo ole sydämelisen ilon wertainen.
30:17 Cuolema on parembi cuin kiwulloinen elämä ja alanomainen sairaus.
30:18 Se on nijncuin hywä hercku/ sen suun edes joca ei woi syödä/ ja nijncuin se ruoca/ joca cuolluen haudalle pannan.
30:19 Sillä/ mitäst uhri on tarpellinen epäjumalalle? joca ei taida syödä eikä haista?
30:20 Nijn se on myös rickalle/ jonga Jumala sairaxi teke.
30:21 Kyllä hän näke sen silmilläns ja huoca sitä/ ja on nijncuin cuohittu/ joca neidzen oHes maca ja huoca.
30:22 Älä tee idzelles murhetta/ älä myös waiwa sinuas omilla ajatuxillas:
30:23 Sillä iloinen sydän on ihmisen elämä/ ja hänen ilons on hänen pitkä ikäns.
30:24 Tee idzelles hywä ja wahwista sydändäs/ ja aja murhe cauwas tykös:
30:25 Sillä murhe tappa monda ihmistä/ ja ei kelpa mihingän.
30:26 Kijwaus ja wiha lyhendä elämän/ ja murhe teke ihmisen ennen aicans wanhaxi.
30:27 Iloiselle sydämelle maistawat caicki hywin mitä hän syö.

Vers.25. Mihingän) Ei hän auta mitän/ eikä tee yhtän aisiata paremmaxi/ mitäst sijks hänen sijtä on.

XXXI. Lucu .

AHneus syö ruumin/ ja saatta wahingon/ v. 1. Joca rickauden oikein käyttä/ hän on kijtettäpä/ v. 8. Rickan pöydän tykönä pitä oldaman siwiäst ja syötämän cohtullisest/ v. 12.

31:1 WALwo rickautta/ syö ruumin/ ja sijtä murhetta/ ei anna maata.
31:2 Cosca jocu maca ja murhetti/ nijn hän aina herä/ nijncuin suuri sairauskin aina herättä.
31:3 Se on ricas/ joca aina työtä teke ja raha coco/ ja wälistä lacka ja nautidze nijtä.
31:4 Mutta se on köyhä/ joca työtä teke ja ei mitän menesty/ ja waicka hän wielä lacka/ nijn on hän cuitengin waiwainen.
31:5 Joca raha racasta/ ei hän ole synnitöin/ ja joca catowaista edzi/ hänen täyty ynnä huckua.
31:6 Moni rahan tähden tule wahingoon/ ja sen cautta turmellan oman silmäins nähden.
31:7 Jotca hänelle uhrawat/ ne hän cukista maahan/ ja taitamattomat hän otta kijnni.
31:8 Autuas on se ricas joca nuhtettomaxi löytän/ ja ei edzi raha.
31:9 Cuca se on/ ja me tahdomma kijttä händä: sillä hän teke wäkwitä töitä hänen Canssans seas.
31:10 Joca täsä coetelluxi ja yxiwacaisexi löytän/ händä syystä ylistetän.
31:11 Hän taisi kyllä paha tehdä/ ja ei cuitengan tehnyt: hän taisi wahingoitta/ ja ei wahingoittanutcan/ sentähden pisy hänen tawarans/ ja pyhät ylistäwät hänen almuans.
31:12 Coscas istut rickan pöydän tykönä/ nijn älä suutas ammottele/
31:13 Älä myös ajattele/ kyllä täsä syömist on.
31:14 Mutta muista paha silmä saidaxi (sillä mikä on tiwimbi cuin sencaltainen silmä)
31:15 Joca itke cosca hän näke jongun ottawan.

Jesus Sirach

31:16 Älä rupe caickijn cuins näet:
31:17 Älä myös siihen rupe joca hänen edesäns fatis on.
31:18 Ajattele idzelläs/ mitä sinun lähimmäises mielelläns eli ylönmielen hyvänä pitä/ ja käytä idzes toimellisest caikis cappaleis.
31:19 Syö nijncuin ihminen mitä etees pandu on/ älä myös ylön paljon syö/ ettei ihmiset sinulle wihastuis.
31:20 Lacka ensin cunnian tähden syömäst/ älä ole myös syömäs tytyvätöin/ ettes woittais wiha.
31:21 Coscas istut monen keskellä/ nijn älä ensin ota.
31:22 Hyvän tapainen ihminen tyty wähängin/ sentähden ei hän tarwidze nicutta wuotesans.
31:23 Ja cosca wadza cohtullisest rawitan/ silloin ihminen suloisest lewäjä/ ja taita warahin amulla nosta ja olla iloinen.
31:24 Mutta tytyvätöin syömäri maca lewottomast/ ja hänellä on wäänne ja wadzan tauti.
31:25 Jos sinä olet ylön paljon syönyt/ nijn nouse ja mene ja pane lewätä.
31:26 POican/ cuule minua/ ja älä cadzo minua ylön/ ettei minun sanani wijmein sinulle jällens palajais.
31:27 Ota jotakin tehdäxes/ ettei tauti tulis sinun päälles.
31:28 Andiasta miestä kijttävät ihmiset/ ja sanowat: hän on cunnialinen mies/ ja sencaltainen puhe on hyvä kijtos.
31:29 Mutta tylystä ja nälkäisestä puhu coco Caupungi pahoin/ ja sen hän oikein sano.
31:30 Älä ole wijnan juomari: sillä wijna turmele monda ihmistä.
31:31 Ahjo coettele juotetun raudan/ nijn coettele myös wijna ylönannetut sydämet/ cosca ne juoxis owat.
31:32 Wijna wirwotta ihmisen ruumin/ jos sitä cohtullisest juodan:

31:33 Ja mikä elämä se on/ cusa ei wijna ole?
31:34 Wijna on sitä warten luotu/ että sen pitää ihmistä iloittaman.
31:35 Wijna/ tarpexi juotu/ iloitta ihmisen ruumin ja sielun.
31:36 Mutta jos sitä paljon juodan/
31:37 Nijn se tuo paljon paha myötäns.
31:38 Juopumus teke hullun wielä hullummaxi:
31:39 Nijn että hän haasta ja uhca:
31:40 Sijhenasti cuin hän loucatan/ lyödän ja haawoitetan.
31:41 Älä nuhtele lähimmäistäs juowuxis/ älä myös pilcka händä iloisans.
31:42 Älä anna hänen paha sana/ älä myös cohta händä cowalla puhella.

Vers.7. Uhrawat) Jotca Mammonata palwelewat/ nijncuin Pawali sano/ ahneus on epäjumalan palwelus/ ja ahnet owat Mammonan palweliat ja papit. v. 19. Nijncuin ihminen) Ei nijncuin sica.

XXXII. Lucu .

Aina pitä ahkeran ja andian oldaman/ v. 26. ei lijaxi juotaman/ mutta wirgotuxexi/ v. 30. Ei tora saattaman pidois/ v. 42. Toinen tapa on wanhain/ toinen nuorten cocouxes/ v. 4. Aicanans pitä cotia mendämän/ v. 15.

32:1 MUtta pidä idzes heidän caltaisnans/ ja aseta idzes nijncuin hekin/ nijn sinä istut oikein.
32:2 Ja anna siihen mitä sinun tule/ jos sinä tahdot sijnä cansa istua.
32:3 Että he olisit iloiset sinun cansas/ nijn sinä saat cunnian/ ja cudzutan taitawaxi ja hywin elänexi miehxi.
32:4 Wanhimman pitä puhuman: sillä se tule hänen tehdä/ nijncuin sen joca coetellut on.
32:5 Älä estä soittaita:
32:6 Jos myös wirsiä weisatan/ nijn älä secoita

Jesus Sirach

idzes nijden secaa/ mutta säästä wijsaudes toisexi ajaxi.

32:7 Nijn cuin Rubijn walista caunisa cullasa/ nijn myös weisu caunista pidon.

32:8 Nijn cuin Smaragdi on caunisa cullasa ihana:

32:9 Nijn myös wirret owat hywän wijnan tykönä.

32:10 Puhucan nuorucainen kerran eli caxi/ cosca nijn tarwitan:

32:11 Ja cosca hänelle kysytän/ nijn hänen pitä wastaman lyhykäisest:

32:12 Ja hänen pitä pitämän idzens nijn cuin se joca ei paljon tiedäis/ ja paremmin wait oleman.

32:13 Ei hänen pidä idzens Herrain wertaisna pitämän/ ja cosca wanha puhu/ ei idzens secoittaman hänen puHesens.

32:14 Uckoisella on suuri tulen leimaus myötä: häweljäisys teke suuren mielisuosion.

32:15 Nouse pöydän tykö aicanans/ ja älä ole/

32:16 Mutta mene nopiast cotias/ iloidze siellä ja tee mitäs tahdot. Cuitengin ettes mitän paha tee/ ja pullicoidze kenellengän suuta.

32:17 Mutta kijtä händä caickein nijden edest/ joca sinun luonut ja hywydelläns rawinnut on.

32:18 JOca HERra pelkä/ hän anda idziäns mielelläns opetta/ ja joca aicanans idzens sen tygö sowitta/ hän löytä armon.

32:19 Joca kysy Jumalan sana/ hän on sen runsast saapa: mutta joca ei sitä täydest todest ajattele/ hän pahene sijtä.

32:20 Joca HERra pelkä/ hän osa oikian opin/ ja saatta wanhurscauden walistaman nijn cuin kyntilän.

32:21 Ei jumalatoiminnan anna idziäns curitta/ ja tietä cuitengin autta idziäns toisen elämällä hänen aiwoituxesans.

32:22 Ei toimellinen mies cadzo ylön hywä neuwo:

32:23 Mutta ylönannettu ja ylpiä ei pelkä/ waicka hän on tehnyt mitä hän on tahtonut.

32:24 Älä tee mitän ilman neuwota/ nijn et sinä cadu sitä sijtte cuin se tehty on.

32:25 Älä käy sitä tietä jolla sinä langet/ taicka nijsä joisas idzes kiwijn louckat.

32:26 Älä siihen idzes luota/ että tie on tasainen/ ja cawahda omia lapsias.

32:27 Ehkä mitä sinä teet/ nijn turwa Jumalaan caikesta sydämestäs: sillä se on pitä Jumalan käskyjä.

32:28 Joca usco Jumalan sanan/ hän pitä käskysanat/ ja joca HERraan luotta/ ei häneldä pidä mitän puuttuman.

Vers.14. Tulen leimaus) Joca äkist uckoisen edellä walista: nijn myös hiljaisuus saatta jocaidzen ystäväxi: sillä caicki pitävät paljon nuorest ihmisest/ cosca hän on hiljainen: ja sitä wastan/ caicki taas häpemätöindä wihawat. v. 16. Pullicoidze suuta) Nijn että perhettäs lyöt eli emändäs. Mutta iloidze) se on/ ole iloinen heidän cansans.

XXXIII. Lucu .

JOca HERra pelkä/ hän walaistan ja warjellan: mutta ei jumalatoiminnan tottele neuwo/ waan on surutoiminnan ja huikendelewainen/ v. 1. Ei ota waari Jumalan säädystä eikä aicain eroituxesta/ ei ihmisist/ ei hywäst eli pahast/ v. 6. Ihmisen pitä hallidzeman rickauttans caiken elinaicans ja palwelians eli alammaisens hallidzeman toimella/ v. 19.

33:1 JOca HERra pelkä/ ei hänen tapahdu mitän paha: mutta cosca hän kiusattu on/ nijn hänen pitä jällens wapahdetuxi tuleman.

33:2 Wijsas mies ei wiha Jumalan sana/ mutta ulcocullattu häälly nijn cuin haaxi suures ilmas merellä.

33:3 Ymmärtäväinen ihminen pitä idzens Jumalan sanasa/ ja Jumalan sana on hänelle wahwa nijn cuin kircas puhe.

33:4 Tutki asia ja puhu sijtte sijtä/ anna idzes

Jesus Sirach

ensin hywin opetetta/ nijns wastata taidat.
33:5 Tyhmän sydän on nijncuin waunuin ratas/ ja heidän ajatuxens juoxe ymbärins nijncuin rattan pyöra.
33:6 Nijncuin suodanhaldia hirnu jocaista tamma wastan: nijn myös ulcocullattu rippu jocaidzes pilckajas/ ja sano:
33:7 Mixi pitä yxi päiwä oleman pyhemi toista? sillä Auringo käy jocapäiwä vuosicaunna yhtäläisest.
33:8 HERran wijsaus on ne nijn eroittanut/ ja hän on nijn asettanut wuoden ajat ja pyhä päiwät.
33:9 Hän on muutamit walinnut ja pyhittänyt muiden päiwäin suhten.
33:10 Nijncuin caicki ihmiset owat maasta/ ja Adam on mullasta luotu.
33:11 Ja HERra on cuitengin eroittanut heitä hänen sanomattomast wijsaudestans/ ja on asettanut moninaiset tawat heidän seasans.
33:12 Muutamit on hän siunannut/ corgottanut ja pyhittänyt/ ja palweluxeens cudzunut: mutta muutamit on hän kironnut/ alendanut ja heittänyt pois heidän säädystäns:
33:13 Sillä he owat hänen kädesäns nijncuin sawi walmistajans kädesä/ hän teke caicki hänen työns nijncuin hän tahto.
33:14 Juuri nijn owat myös ihmiset hänen kädesäns/ joca heidän tehnyt on/ ja hän anda jocaidzelle nijncuin hänelle näky hywäxi.
33:15 Nijn on myös hywä asetettu paha wastan/ ja elämä cuolemata wastan/ ja jumalinen jumalatoinda wastan. Cadzo näin sen ylimmäisen töitä/ nijn on caxi asetettu cahta wastan/ ja yxi yhtä wastan.
33:16 Minä olen jälkinnä herännyt/ nijncuin se joca syxyllä jälis poime.
33:17 Ja Jumala andoi minulle siunauxen/ että minä olen myös täyttänyt minun wijnacurnani/ nijncuin täydellä syxyllä.
33:18 Cadzocat/ etten minä ole idzelleni työtä tehnyt/ mutta caikille nijlle/ jotca oppia tahtowat. CUulcat minua te suuret Herrat/ ja

te Canssan haldiat pangat sitä sydämeen.
33:20 Älä anna poicas/ emändäs/ weljes ja ystäwäs wallita sinuas nijncauwan cuins elät/ älä myös anna tawaratas kenengän haldun/ ettes cadu sitä/ ja sinun täyty sentähden heitä rucoilla.
33:21 Nijncauwan cuins elät nijn älä anna idziäs yhdengän ihmisen haldun.
33:22 Se on parempi että sinun lapses tarwidzewat sinua/ cuin se että sinun pitä heidän käsijns cadzeleman.
33:23 Ole idze sinun tawaras haldia/ älä myös anna otetta pois sinun cunniatas.
33:24 Cosca sinun loppus tule/ ja sinun pitä tääldä eriämän/ nijn jaa silloin sinun perindös.
33:25 Asin tule saada hänen elons/ ruosca ja cuorma: nijn myös palwellan hänen leipäns/ rangaistuxens ja työns.
33:26 Pidä palwelias työsä/ nijns saat häneldä lewon: mutta jos sinä annat hänen käydä joutilasna/ nijn hän tule ylpiäxi.
33:27 Ijes ja ohjat notkistawat caulan/ ja pahan palwelian haawat ja widzauzet.
33:28 Aja händä työhön ettei hän käy joutilasna/ käydä joutilasna opetta paljon paha.
33:29 Pane aina työ hänen eteens/ se cuin palwelialle sopi/ josei hän cuule sinua/ nijn pane händä jalcapuuhun.
33:30 Älä cuitengan kellengän ylön paljo pane/ mutta pidä cohtuus caikis asiois.
33:21 Jos sinulla on palwelia/ nijn pidä hänestä waari nijncuin idze sinustas: sillä se joca hänen jotakin teke/ se wäijy sinun henges ja elämätäs. Jos sinulla on palwelia/ nijn anna händä pidettä nijncuin sinä idze olisit: sillä sinä tarwidzet händä nijncuin sinun oma henges. Jos sinä pidät hänen pahana/ nijn että hän carca sinun tygös/ custas tahdot händä edziä?

Vers.21. Toisen) En minä näe että hänelle pahoin käy/ joca cuitengin cadzo ylön

Jesus Sirach

Jumalan sanan/ ja jota huonombi sitä onnellisempi. v. 6. Ulcocullattu) Tämä on olewanans taitawa Pyhäs Kirjoituxes/ joca kysele: mixi sitä ja tätä on opetettu/ ja yxi päiwä on pyhä ja toinen ei ole? mixi wesi on sielun caste? mixi leipä ja wijna on Christuxen ruumis ja weri? v. 31. Sinä idze) Että ne muut palcolliset pitä hänen sanans/ sinun käskys tähden.

XXXIV. Lucu .

OMat ajatuxet ja unet saattawat monda exyxijn/ v. 1. sencaltaista turhutta ei tarwita opetettais Jumalan tahto/ mutta harjoitus Jumalan sanas ja HERran pelgos andawat ymmärryksen ja miehuden kiusauxes/ v. 8.

34:1 TYhmät ihmiset pettävät idzens hullulla toiwolla/ ja hullut luottawat idzens hourauxijn.

34:2 Joca unia tottele/ hän rupe warjoon/ ja edzi tuulda ottaxens kijnni.

34:3 Ei unet ole muuta kuin cuwat ilman olendota.

34:4 Joca saastainen on/ cuinga se taita puhdas olla? ja joca petos on/ cuinga taita se tosi olla?

34:5 Oma arwo ja selitys ja unet ei ole mitän/ ja ne saattawat cuitengin rascat ajatuxet.

34:6 Ja jos ei se tule sen corkeimman ilmoituxest/ nijn älä sijtä pidä mitän:

34:7 Sillä unet pettävät monda ihmistä/ ja se puuttu nijldä/ jotca siihen rakendawat.

34:8 Ei siihen tarwita walhetta/ että ihmisen pitä Jumalan käskyt pitämän/ ja Jumalan sanas on kyllä/ cosca ihminen oikein opetta tahto.

34:9 Hywin harjoitettu mies ymmärtä paljon/ ja hywin coeteldu mies taita puhua wijsaudest.

34:10 Mutta joca ei ole mitän harjoitettu/ se vähän ymmärtä.

34:11 Ja willidzewäiset henget saattawat

paljon paha.

34:12 Cosca minä wielä exyxis olin/ taisin minä myös paljon oppia/ ja olin nijn oppenut/ etten minä taitanut caickia sanoa.

34:13 Ja tulin sentähden usein cuoleman waaraan/ siihenasti kuin minä sijtä wapahdettin.

34:14 Nyt minä näen/ että jumalisilla on oikia hengi:

34:15 Sillä heidän toiwons on hänen tygöns/ joca autta taita.

34:16 Joca HERra pelkä/ ei hänen tarwita hämmästyvän eli wapiseman: sillä hän on hänen toiwons.

34:17 Autuas on joca HERra pelkä: mihingä hän uscalda/ ja mikä on hänen lohduituxens?

34:18 HERran silmät cadzowat nijden päälle/ jotca händä racastawat.

34:19 Hän on woimallinen turwa/ suuri wäkewys/ warjo palawutta wastan/ pilwi cuuma puolipäiwä wastan/

34:20 Warjelus combastusta wastan/ apu langemusta wastan: joca sydämen iloitta/ caswot ihastutta/ anda myös terweyden/ elämän ja siunauxen.

34:21 JOca wäärin saatua calua uhra/ sen uhri on saastainen:

34:22 Ja sencaltainen jumalattomain häwäistys ei millän muoto kelpa Jumalalle.

34:23 Jumalattomain lahjat/ ei kelpa ensingän sille corkeimmalle/ ja synnit ei tule sowitetuxi uhrein paljoudella.

34:24 Joca uhra köyhän tawarasta/ hän teke nijncuin se joca pojan teurasta Isän silmäin nähden.

34:25 Ei köyhällä ole mitän muuta kuin wähäinen leipä/ joca sen otta häneldä pois/ hän on murhaja.

34:26 Joca toiselda otta pois hänen elatuxens/ hän tappa lähimmäisens.

34:27 Joca ei anna työn tekiälle hänen palckans/ hän on tappaja.

34:28 Cosca jocu rakenda ja jällens ricko

Jesus Sirach

maahan/ mitä hänen sijtä muuta on cuin työtä?

34:29 Cosca jocu rucoile ja jällens kiroile/ cuinga HERra cuule hänen rucouxens?

34:30 Joca idzens pese cosca hän cuolluesen sattunut on/ ja tule ja rupe häneen jällens: mitä hänen pesons autta händä?

34:31 Juuri nijn on se ihminen/ joca syndeins tähden paasto/ ja aina jällens syndiä teke/ kenen pitäis hänen rucouxens cuuleman/ ja mitä hänen paastons händä autta?

Vers.4. Saastainen) Unet owat petolliset ja saastaiset/ cuingasta he sijs pyhitäisit eli puhdistaisit. v. 6. Ilmoituxest) Sencaltaiset cuin Prophetain näyt olit ja unet/ joista/ Ioel.2:28. puhutan. v. 8. Walhetta) Ei sinun tarwita unia kysymän/ mitä tekeminen on: sinulla on Jumalan sana.

XXXV. Lucu .

Ei Jumala mielisty jumalattomain uhrijn/ eikä nijden rucouxeen/ jotca cohta jällens syndi tekewät/ v. 21. mutta hän mielisty nijhin/ jotca händä pelkäwät/ ja jotca laupiutta ja wanhurscautta harjoittawat/ v. 1. jotca mielelläns Jumalalle hänen osans andawat/ v. 10. ja ei sitä wähenä/ v. 14. jotce ei tee leskille ja waiwaisille paha: sillä Jumala cuule heidän huutons/ ja on sen costaja/ v. 16.

35:1 Pitä Jumalan käskyt/ se on ricas uhri:

35:2 Corkiana pitä Jumalan käskyt/ se uhri autta hywin.

35:3 Joca Jumalata kijttä/ se on oikia sämbyläuhri.

35:4 Joca laupiutta harjoitta/ hän teke oikian kijtosuhriin.

35:5 Hyljätä syndiä/ on Jumalan palwelus/ joca HERralle kelpa: ja lacata paha tekemäst/ on oikia sowindowhri.

35:6 Mutta ei sinun pidä sentähden hänen

eteens tyhjänä tuleman:

35:7 sillä sencaltaista pitä myös meidän tekemän HERran käskyn tähden.

35:8 Wanhurscan uhri teke Altarin rickaxi/ ja hänen suidzuttamisens on makia sen corkeimman edesä.

35:9 Wanhurscan uhri on otollinen/ ja ei händä pidä ikänäns unhotettaman.

35:10 Anna Jumalalle cunnia iloisella mielellä/ ja sinun esicoises ilman puuttumuxeta.

35:11 Mitäs annat nijn anna mielelläs/ ja pyhitä sinun kymmenexes iloisest.

35:12 Anna sille corkeimmalle nijncuin hän sinulle andanut on/ ja mitäs voit/ nijn anna se iloisella mielellä:

35:13 Sillä HERra/ joca maxa jällens/ on sen sinulle maxawa seidzemen kertaisest.

35:14 Älä wähenä sinun lahjas: sillä ei se ole kijtollinen.

35:15 Älä edzi oma parastas/ cosca sinun pitä uhraman: sillä HERra on costaja/ joca ei cadzo muoto.

35:16 Hän autta köyhä/ ja ei cadzo kenengän muoto/ joca myös cuule sen sortun rucouxen.

35:17 Ei hän cadzo ylön orwoin rucousta/ eikä lesken walitusta.

35:18 Lesken kyynelet tosin wuotawat sasupäihin:

35:19 Mutta ne huutawat ylöspäin sitä wastan cuin heitä wuodattanut on.

35:20 Joca Jumalata mielelläns palwele/ hän on otollinen: ja hänen rucouxens ulottu haman pilwihin.

35:21 Wiheljäisen rucous tunge idzens pilwein läpidze/ sijhenasti cuin hän tule eteen/ eikä lacka ennen cuin se corkein cadzo sitä.

35:22 Ja HERra on oikein duomidzewa ja rangaisewa/ eikä wijwy/ eli kärsi wijwytystä/

35:23 Sijhenasti cuin hän ricko armottomain landet/ ja costa sencaltaisille ihmisille/ ja cadotta caicki/ jotca owat händä wastan/ ja cukista maahan pahan tekiäin woiman.

35:24 Ja anda jocaidzelle heidän töidens

Jesus Sirach

jälken/ ja maxa heille nijncuin he ansainnet owat.

35:25 Ja costa hänen Canssans puolesta/ ja ilahutta heitä laupiudellans.

35:26 Nijncuin sade on poudalla tarpellinen/ nijn myös laupius tule hädäs oikian aican.

Vers.21. Wäärin saatu calu) Nijncuin sijtä joca warastettu/ eli petoxella ja lähimmäisen wahingolla saatu on. Nijncuin ne jotca paljon owat warastanet eli wäärydellä saanet/ ja sijtä tahtowat anda jotakin Jumalan cunniaxi. Porton palcka) Salawuoteiset/ jotca jotakin sijtä uhrawat cuin he ansainnet owat/ ja cuitengin aina synnisä pysywät. v. 28. Rakendawa) He tahtowat uhrata ja olla hywät/ ja ei cuitengan lacka syndiä tekemäst/ se on caicki yhtä haawa raketa ja ricko/ rucoilla ja kiroilla. v. 6. Tuleman) Nijncuin he sanowat: jos ei hywät työt auta/ nijn en me tahdo mitän tehdä/ mitä meille Papeista on. v. 11. Anna) Papeille ja Lewitaille. v. 15. Oma parastas) Nijncuin ne jotca jotakin salawat kymmenexist/ jotca heidän tekemän pitä/ eli andawat huonombita/ ja pitäwät idze paremmat/ ja ne jotca sen osan wähendäwät/ joca Jumalan cunniaxi aiwoittu on.

XXXVI. Lucu .

Sirach rucoile Jumalata rangaiseman ja peljättämän hänen Canssans wihollisia/ v. 1. ja ottaman Israelin armoihin/ että hänen sanans Saarnataisin ja lupaus täytetäisin/ v. 13.

36:1 HERra Caickiwaldias Jumala/ armahda meitä/

36:2 Ja cadzo tänne ja peljätä caicki Canssat.

36:3 Nosta kätes muucalaisten päälle/ että he sinun woimas näkisit.

36:4 Nijncuins heidän nähtens meidän seasam pyhitetän: nijn näytä myös idzes cunnialisexi heidän päällens meidän nähdem.

36:5 Että he tundisit nijncuin me tunnemma/
36:6 Ettei yhtän muuta jumalata ole cuin sinä HERra.

36:7 Tee udet ihmet ja tunnustähdet.

36:8 Osota kätes ja oikia käsiwartes cunnialisest: herätä wiha ja wuodata julmus.

36:9 Temma pois wastanseisowa/ muserra wihamies ja riennä.

36:10 Ja muista sinun walas/ että ihmiset ylistäisit sinun ihmellistä työtäs.

36:11 Tulen wiha culuttacon ne/ jotca suruttomast eläwät/ ja ne huckucon/ jotca sinun Canssalles paha tekewät.

36:12 Särje Päämiesten pää/ jotca meidän wihamiehew owat ja sanowat: me olemma yxinäns.

36:13 Coco caicki Jacobin sucucunnat/ ja anna heidän olla sinun pericundanas nijncuin algustakin.

36:14 Armahda sinun Canssas/ jolla sinusta nimi on/ ja Israeli/c jonga sinä cudzut sinun esicoisexes.

36:15 Armahda Jerusalemin Caupungita/ josa sinun Pyhäs on/ ja josas asut.

36:16 Rakenna taas Zion/ että sinun sanas siellä Saarnataisin/ ja cunnias tulis Canssan seas suurexi.

36:17 Osota sinus heille/ jotca algusta sinun omas ollet owat/ ja täytä ne ennustuxet/ jotca sinun nimes ilmoitetut owat.

36:18 Costa nijlle jotca sinua odottawat/ että sinun Prophetas totisexi löyttäisin.

36:19 Cuule HERra nijden rucous jotca sinua rucoilewat/ Aaronin siunauxen jälkeen sinun Canssas ylidze/ että caicki jotca asuwat maan päällä/ tundisit sinun olewan HERran ijancaickisen Jumalan.

36:20 WAdza otta caickinaista ruoca tygöns/ cuitengin on yxi ruoca parembi cuin toinen.

36:21 Nijncuin kieli maista kypsän/ nijn myös toimellinen sydän ymmärtä petolliset sanat.

36:22 Wiecas ihminen taita toisen saatta wahingoon/ mutta joca hywin coeteldu on/

Jesus Sirach

hän taita otta waarin idzestäns.

36:23 Caicki äitit racastawat poikians/
cuitengin on tytär toisinans parembi cuin
poica.

36:24 Caunis waimo iloitta miehens/ ja ei
miehelle ole mitän rackambata.

36:25 Jos hän on myös ystälinen ja hywä/ nijn
ei löytä sen miehen werta.

36:26 Jolla emändä on/ sen hywys enäne/ ja
hänellä on uscollinen apu ja tuki/ johon hän
taita idzens nojata.

36:27 Cusa ei ole aita ymbärillä/ sijnä calu
hajotetan/ ja cusa ei emändätä ole/ siellä
isändä epätiedos käwele.

36:28 Nijncuin ei ihminen usco ryöwäritä/ joca
yhdestä Caupungista toiseen juoxe/ eikä sitä
miestä uscota/ jolla ei pesä ole/ mutta täyty
sijhen mennä cusa pimeys hänen käsittä.

*Vers.1. Tämä lucu on ennustus Christuxen
waldacunnast ja Evangeliumin opista/ nijncuin
Augustinuskin sen sinä pitä de Civit. Dei , lib.
17. cap. 20. v. 12. Me olemma) Nijncuin he
tahdoisit sanoa: me olemme herrat yxinäns. v.
19. Aaronin siunauxen) Num. 6:23. on/ että
heidän piti Canssa siunaman Jumalan nimeen.*

XXXVII. Lucu .

*Ei caickia sanoja pidä uscottaman/ v. 20. hywä
emändä on wahwa ystäwä/ v. 24. muut
pettäwät usein cosca tarwitan/ v. 1. Pahat
neuwojat cadzowat enemmän oma parastans/
cuin toisen wahingota/ v. 8. jumalisten/
hywäin ja wijsasten neuwo on terwellinen/ v.
15.*

37:1 JOcainen ystäwä tosin sano: minä olen
myös ystäwä/ mutta muutamat owat
ainostans nimellä ystäwät.

37:2 Cosca ystäwät toinen toisens cansa
wihastuwat/ nijn wiha pysy haman cuoleman
asti.

37:3 Woi custa sijs se pahuus tule/ että coco
mailma on petosta täynäns.

37:4 Cosca ystäwälle hywin käy/ iloidzewat he
hänen cansans/ mutta cosca hänelle pahoin
käy/ tulewat he hänen wihamiehens.

37:5 He murhettiwat hänen cansans wadzan
tähden/ mutta cosca hätä tule/ turwawat he
kilpeens.

37:6 Älä unhota ystäwätäs iloisas/

37:7 Ja muista händä coscas ricastut.

37:8 Jocainen neuwonandaja tahto anda
neuwo/ mutta muutamat neuwowat omaksi
hywäxens.

37:9 Ota sentähden waari neuwonandaista/
ajattele ensin jos se hywä on: sillä mitämax/
hän ajattele neuwoxens idzellens parhaxi/ ja
anda sinun coetella/ ja sano:

37:10 Sinä olet oikialla tiellä/ ja hän on
cuitengin sinua wastan/ ja cadzo cuinga se
menesty.

37:11 Älä neuwo sen cansa pidä/ jolla paha
ajatus on sinua wastan/ ja älä ota nijtä
neuwo/ jotca sinua cadehtiwat.

37:12 Nijncuins waimolle kysyisit: cuinga
sinun pidäis ystäwälisest oleman hänen
rijtasisarens cansa? eli pelcurille: cuinga sinun
pitä sotiman? eli cauppamiehelle: cuinga
callixi hän tahto arwata rijstas hänen caluans
wastan?

37:13 Taicka ostajalle: cuinga callista sinun
omas andaman pidäis? eli tiwijlle: cuinga
hywä pidäis tehtämän?

37:14 Eli armottomalle: cuinga
armahdettaman pitä? eli laiscalle rascasta
työstä: eli Päämiehelle jolla ei asuinsia ole:
cuinga ei pidä mendämän pois työstä? eli
laiscalle palwelialle/ monesta ascaresta.

37:15 Älä näiden ihmisten cansa neuwo pidä/
mutta pidä idzes joca paicas jumalisten
ihmisten tygö cusas taidat/ sillä he pitäwät
Jumalan käskyn.

37:16 Jotca sillä mielellä owat cuin sinäkin/ ja
kärsiwät sinun cansas/ jos sinä osat horjahta/

Jesus Sirach

37:17 Nijn pysy heidän neuwosans: sillä et sinä löydä uscollisemba neuwo.
37:18 Ja sencaltainen taita usein paremmin nähdä asian/ cuin seidzemen wartiata jotca wartioidzewat.
37:19 Cuitengin caikisa näisä rucoile sitä caickein corkeinda auttaman sinun työtäs/ ja ettei hän sinulda annais mitän puuttua.
37:20 Ennen cuins jotakin algat/ njin kysele/ ja ennen cuins jotakin teet/ njin ota neuwo:
37:21 Sillä jos jotakin vtta aljetan/ njin siihen tule yxi näistä neljästä: hywä eli paha/ elämä eli cuolema/ jotca caicki kieli aina hillidze.
37:22 Moni on sowelias muita neuwoman/ mutta idzelles on hän kelwotoin.
37:23 Moni tahto wajsast neuwo/ ja ei cuitengan ihminen cuule händä mielelläns/ joca tule kerjäjäxi:
37:24 Sillä ei hänellä ole HERralda armo siihen/ ja ei hänesä ole wajsautta.
37:25 Moni on wjasas oman harjoituxens cautta/ ja saatta neuwollans hyödytyxen/ ja osa oikein.
37:26 Wjasas mies taita opetta wäkens/ tuotta hyödytyxen neuwollans ja osa oikein.
37:27 Wjasas mies corkiast cunnioitetan/ ja caicki jotca hänen näkewät/ ne ylistawät händä.
37:28 Jocaidzella on hänen määrätty elinaicans/ mutta Israelin aica on määrätöin.
37:29 Wjasas on Canssans edes suures cunnias/ ja hänen nimens pysy iajncaickisest.
37:30 POican/ coettele mitä ruumilles terwellinen on/ ja cadzo/ mikä ei hänelle ole terwellinen/ älä hänen sitä anna.
37:31 Sillä ei caickinainen sowi jocamiehelle/ ei jocamies woi caickinaista.
37:32 Älä täytä idzes ylön täyten caickinaisilla hercullisilla ruilla/ ja älä syö ylön ahnesti.
37:33 Sillä ylönsyömys teke ihmisen kipiäxi ja tytymätöin syömäri saa taudin.
37:34 Moni on idzens cuoliaksi syönyt/ mutta joca cohtuden pitä/ hän sitä enemmän elä.

Vers.5. Kilpeens) se on/ sinne cusa he tietawät idziäns warjeldawan ja oldawan ystäwydes/ jos se kelpa Jumalalle eli ei. v. 19. Caikisa) Ei hywäs neuwos kyllä ole/ josei Jumala anna siihen onne/ ei se taida muutoin menestyä: sillä hän myös tahto olla cansa ja että händä rucoillaisin.

XXXVIII. Lucu .

RAitius on terwellinen/ v. 30. Parandajat ja woitet owat Jumalan lahja/ mutta cuitengin pitä sairaudes ensin Jumalan tygö paettaman/ v. 1. Cuolleita pitä murehdittaman/ annettaman haudata ja lacattaman taas murhettimast/ v. 16.

38:1 Cunnioita Parandajata cohtullisest/ ettäs saisit hänen hädän aicana:
38:2 Sillä HERra on luonut hänen/ ja parannus tule sildä corkeimmellda/ ja Cuningat cunnioittawat händä.
38:3 Parandajan taito corgotta hänen/ ja teke hänen suurexi Päämiesten ja herrain tykönä.
38:4 HERra anda ruohot caswa maasta/ ja toimellinen ei cadzo niytä ylön.
38:5 Carwas wesi tuli puusta makiaksi/ että sen woima piti tuttaman.
38:6 Hän on sencaltaisen taidon andanut ihmiselle/ että hänen piti ylistetyxi tuleman hänen ihmellisis töisäns.
38:7 Sen cansa hän paranda ja aja pois kiwun/ ja Apotechari teke sijtä woiten.
38:8 Lyhykäisest/ caickia Jumalan töitä ei taida ihminen luetella/ joca caicke hywä anda maan päälle.
38:9 Poican/ coscas sairas olet/ njin älä cadzo näitä ylön/ mutta rucoile HERra/ njin hän teke sinun terwexi.
38:10 Lacka syndiä tekemäst/ jaa tee kätes nuhtettomaxi/ ja puhdistas sydämes caikista pahoista töistä.

Jesus Sirach

38:11 Uhra makiata sawua ja sämbylöitä ajatushrixi/ ja anna lihawa uhri/ nijncuin sinun pidäis pois täädä.
38:12 Sijtte salli Parandaja tulla tygös: sillä HERra on hänen luonut: ja älä päästä händä pois tykös/ ettäs cuitengin tarwidzet händä.
38:13 Sillä hetki taita tulla/ että sairas ainoastans hänen cauttans tule autetuxi.
38:14 Cosca he rucoilewat HERra että hän parannais/ ja saisit terweydens/ cauwan eläxens.
38:15 Joca luojans edes syndiä teke/ hänen täyty tulla Parandajan käsijn.
38:16 Poican/ cosca jocu cuole/ nijn itke händä/ ja walita nijncuin se joca suuren surun on saanut/ ja kääri hänen ruumins cohtullisest/ ja anna hänen cunnialisest tulla hautan.
38:17 Sinun pitä catkerast itkemän/ ja sydämest murhellinen oleman/ ja walitusitcua pitämän/ senjälken cuin hän on ollut/ vähimmäxikin yxi päiwä eli caxi/ ettei sinua paneteldais.
38:18 Ja ota jällens lohdotus/ ettes murhella täytetäis: sillä murHesta tule cuolema/ ja sydämen ahdistus teke woimattomaxi.
38:19 Murhe ja köyhys saattawat sydämen walittaman ylidze määrän kiusauxes.
38:20 Älä päästä murhetta sydämes/ mutta estä händä tykös.
38:21 Ajattele loppua ja älä unhota sitä:
38:22 Sillä ei siellä ole palajawata/ eikä se auta händä mitän/ mutta sinä teet idzelles wahingon.
38:23 Muista/ nijncuin hän on cuollut/ nijn pitä myös sinungin cuoleman: Eilän piti minun/ tänäpäpä sinun.
38:24 Sijtte cosca cuollut rauhas maca/ nijn lacka myös sinäkin händä ajattelemast/ ja lohduta sinuas hänen tähtens/ että hänen hengens on täädä nijn wieroitettu.
38:25 JOnga pitä Ramatusta opettaman/ ei se saa muuta työtä tehdä/ ja cosca pitä

opetettaman/ nijn ei silloin pidä muuta tekemist oleman.
38:26 CUinga se taita opista waaria otta jonga pitä kyndämän/ ja joca härkiä mielelläns ruoscalla aja/ ja muuta sencaltaista työtä teke/ eikä tiedä muusta cuin härjistä puhua?
38:27 Hänen pitä ajatteleman cuinga hän pellow rakenda/ ja hänen täyty hiljain ja warahin lehmiä ruockia.
38:28 Juuri nijn myös rakendajat ja puusepät/ jotca yötä ja päiwä työtä tekewät ja cuwia leickawat/ ja nijn ahkeroidzewat heitäns moninaista työtä tekemän. Heidän pitä ajatteleman että se tulis oikein tehdyxi/ ja warahin ja hiljain sijtä ahkeroidzeman/ että se tulis tehdyxi.
38:29 Nijn myös seppä/ hänen pitä oleman alaisimens tykönä/ ja ottaman warin pajastans/ hän tule woimattomaxi liekistä/ ja teke työtä idzens wäsyxijn ahjon tykönä.
38:30 Wasara lukidze hänen corwans:
38:31 Hän ahkeroidze sijtä/ cuinga hän työns taidais oikein tehdä/ ja pitä ajatteleman cuinga hän sen saa walmixi/ ja warahin ja hiljain ahkeroidze sijtä/ cuinga hän sen taidais hywin lopetta.
38:32 Nijn myös sawen walmistaja: hänen pitä työstäns ottaman warin/ jalgoillans pitä hänen pyörä käändämän/ ja pitä aina tekemän työns murhella/ ja hänellä on hänen määrätty päiwätyöns.
38:33 Hänen pitä käsiwarrellans sawesta astian walmistaman/ ja täyty cumarta idzens jalcains tygö wäsyxijn.
38:34 Hänen pitä ajatteleman/ cuinga hän sen hywin siliäxi siwu sisäldä/ ja pitä warahin ja hiljain käwäisemän pädzin.
38:335 Caicki nämät turwawat wircaans/ ja jocainen ahkeroidze että hän taidais työns tehdä.
38:36 Ei nijtä saada olla paidzi Caupungis.
38:37 Mutta ei heitä taita cuhungan lähettä/ ei heille taita myös walda annetta/ ja ei he

Jesus Sirach

taida hallita yhteistä Canssa.

38:38 Ei heillä ole ymmärryst opettaman Ramatust/ eikä Saarnaman oikeutta ja wanhurscautta.

38:39 Ei he taida luke sananlascuja/ mutta heidän täyty otta waari ajallisesta elatuxesta/ eikä edemmä ajattele kuin he työlläns woitta taitawat.

Vers.10. Syndiä tekemäst) Tule ensin hywäxi/ anna sijtte rucoilla edestäs ja nijn ota Parandaja tygös. v. 13. Hänen) Rucous autta enemmän kuin woide) ja Pappi teke enemmän kuin Läkäri/ mutta/ sen pahembi/ ei olla hywä/ sentähden wähä rucousta ja Pappia totellan. v. 20. Tykö) Nijncuin Dawid sanoi lapsestans: minun täyty hänen tygöns mennä/ ei hän tule minun tygöni/ 2. Sam. 12:22.

XXXIX. Lucu .

OPettaja ei taida muuta työtä tehdä kuin tutkia Ramatuita: sillä peldomiesten ja seppäin täyty pitä waari työstäns/ ja ei ole heillä aica luke/ v. 25. Mutta opettajan pitä edzimän wijsautta Jumalan sanasta ja Historiaista/ ja suostuman suurijn ja pienijn/ ja waeldaman wieralla maalla/ v. 1. Hänen pitä rucoileman idze edestäns ja Canssan edestä/ tutkiman Jumalan sana idzeltäns/ ja sijtte sitä muille selittämän/ v. 7.

39:1 MUtta joca pyytä sen corkeimman Lakia opettaman/ hänen pitä edzimän caickein wanhain wijsauden/ ja tutkiman ennustuxia.

39:2 Hänen pitä cadzeleman jaloin miesten tecoja/ ja ottaman waarin mitä ne selittäwät ja opettawat.

39:3 Hänen pitä oppiman hengelliset sananlascut/ ja harjoitteleman idzens sywisä puheisa.

39:4 Hän taita palwella Päämiehiä/ ja olla

Herrain seas/ hän tietä idzens käyttä wieralla maalla:

39:5 Sillä hän on coetellut mitä ihmisten seas kelpa ja ei kelpa.

39:6 Ja ajattele/ cuinga hänen pitä warahin nouseman HERra edzimän/ joca hänen luonut on/ ja rucoileman sen corkeimman edesä.

39:7 Hän awa suuns rohkiast/ ja rucoile caiken Canssan syndein tähden.

39:8 Ja cosca HERra lepytetty on/ nijn hän anda hänelle runsast wijsauden hengen:

39:9 Että hän taita anda wijsasta neuwo/ ja opetta woimalla.

39:10 Sentähden kijttä hän HERra rucouxesans/ ja HERra anda armon että hänen neuwons ja oppins menesty.

39:11 Jonga hän ensin ajattele idzelläns/ ja sano sijtte neuwons ja oppins ulos/ ja wahwista sen pyhällä Kirjoituxella.

39:12 Ja moni ihmettele hänen wijsauttans/ jonga ei ikänäns pidä huckuman.

39:13 Ei händä coscan unohdeta/ mutta hänen nimens pysy ijancaickisest.

39:14 Mitä hän on opettanut/ pitä wastakin Saarnattaman/ ja seuracunnan pitä händä ylistämän.

39:15 Nijn cauwan kuin hän elä/ nijn hänellä on suurembi nimi kuin tuhannella muilla/ joca myös hänellä hänen cuolemanskin jälken pysy.

39:16 MIInulla on wielä jotakin sanomist: sillä minä olen nijncuin täysi Cuu.

39:17 Cuulcat minua te pyhät lapset/ ja caswacat nijncuin istutetut cuckaiset juoxewan ojan reunalla.

39:18 Ja andacat makia haju teistän nijncuin pyhä sawu.

39:19 Cucoistacat nijncuin walmut ja hywällä hajatcat/ weisatcat kijtoswirttä ja kijttäkät HERra caikis hänen töisäns/ ylistäkät hänen nimens caunist.

39:20 kijttäkät händä ja ylistäkät weisamisella ja helisemisellä/ ja sanocat näin kijtos.

Jesus Sirach

39:21 CAicki HERran tegot owat sangen hywät/ ja mitä hän kāske/ se tapahtu oikialla ajalla/ ja ei kengän rohke sanoa: mihingä tämä? sillä he tulewat ajallans toiwotettuna.
39:22 Nijncuin silloin cosca wesi seiso i hänen kāskestāns nijncuin muurit/ ja wedet seisoit hänen sanans jälkeen/ nijncuin he olisit ollet suljetut:
39:23 Sillä mitä hän kāskeyllāns toimitta/ se on suloinen/ ja ei ihminen rohke walitta että jotakin hänen awustans puuttu.
39:24 Caicki ihmisten työt owat hänen edesāns/ ja ei hänen silmäins edestä ole mitān salattu.
39:25 Hän näke caicki cappalet mailman algusta/ haman mailman loppun asti/ ja ei hänen edesāns ole yhtäkān cappalda vttā.
39:26 Ei ihmisen pidā sanoman: mihingä tämä? sillä hän on luonut jocaidzen/ nijn että ne johongun kelpawat.
39:27 Sillä hänen siunauxens wuota nijncuin wirta/ ja tuoreutta maan nijncuin juoxewa wesi.
39:28 Sitā wāstan/ hänen wihans sattu pacanoihiin/ nijncuin silloin cosca hän anda wetisen maan cuiwua.
39:29 Hänen tyōns owat pyhāin edes oikiat/ mutta jumalattomat louckawat idzens nijhin.
39:30 Caicki cuin algusta luotu on/ se on hywille hywā/ mutta jumalattomille on se wahingolinen.
39:31 Ihminen tarwidze elāmāns/ wettā/ walketa/ rauta/ suola/ jauho/ hunajata/ riesca/ wijna/ öljyā ja waatteita.
39:32 Caicki nämät tulewat hywille hywāxi/ ja jumalattomille wahingoxi.
39:33 Tuulet owat myös puolittain luodut costoxi/ ja heidān puhalluxellans tekewät he wahingota.
39:34 Ja cosca rangaistus pitā tuleman nijn owat he julmat/ ja täyttāwät heidān luojans wihan.
39:35 Tuli/ raket/ nälkä/ cuolema/ caicki

nämät owat luodut costaman.
39:36 Medzān pedot/ Scorpionit/ kärmet ja miecka/ owat myös luodut costoxi/ wahingoittaman jumalattomia.
39:37 Ne tekewät ilolla hänen kāskeyns/ ja owat walmit cunga hän heitā tarwidze maan päällä/ ja cosca hetki tule/ nijn ei ne ole joutilat.
39:38 Tämä on se josta minā rupeisin ja ajattelin kirjoitta/ nimittäin/ että caicki HERran tegot owat hywät:
39:39 Ja cukin on ajallans tarpellinen/ nijn ettei ihmisen tarwita sanoman:
39:40 Ei ne caicki ole hywät: sillä jocainen on ajallans callis.
39:41 Sentāhden pitā ihmisen kijttāmān ja ylistāmān HERran nime sydāmellä/ ja suulla.

Vers.25. Ei muutta työtā) Sentāhden owat Saarnamiehet ja ne jotca Schouluis opettawat aina Christicunnas ollet/ ja wielā nyt owat enimmitten wapat työstā ja werosta/ että heillä olis tila luke ja otta waari opista/ Malach2:7. Rom. 12:8. 1. Tim.4:13. v. 1. Opettaman) Pitājān Pappi ja Saarnamies pitā lukeman ja harjoittaman idzens caickinais kirjois/ nijn Jumala anda hänelle ymmāryxen. Mutta jotca ei tahdo luke/ waan palwelewat wadzans/ ne hän jättā tyhjāxi.

XL. Lucu .

Sirach neuwo caickia kijttāmān Jumalata/ joca caicki hywin säätä ja asetta ihmisen hywāxi/ v. 16. hän on caicki asettanut hywille parhaxi/ ja warusta luondocappalet pahaille costaman/ v. 27. Sijtte muistuttele hän sitā wiheljāisyttā/ murhetta/ lewottomutta/ pelco ja waara/ jonga ala caicki tāsā mailmas annetut owat/ v. 1.

40:1 WIheljäinen ja surkia meno on caickein ihmisten elāmällä/ hamast äitin cohdsta/ nijn

Jesus Sirach

sijhen asti kuin he jälle maahan haudatan:
40:2 Joca on meidän caickein äitim/ täällä on aina murhe/ pelco ja wijmein cuolema odottaminen:

40:3 Nijn sen kuin suures cunnias istu/ kuin halwimmangin maan päällä:

40:4 Nijn sen joca silckiä ja Cruunua canda/ kuin sengin joca rohtimihin on puetettu.

40:5 Täällä on aina wiha/ kijwaus/ tusca/ sota ja cuoleman waara/ rijta ja tora. Ja cosca ihminen yöllä lewä ja maca wuotesans/ njin tulewat monet ajatuxet eteen.

40:6 Ja waicka hän wähän lepo saa/ njin ei se cuitengan mitän ole: sillä hän peljätetän unisans/ njin kuin hän wihamiehet näkis.

40:7 Ja cosca hän heräjä/ ja näke hänens suruttomaxi/ njin se on hänelle njin kuin sille joca sodasta on pääsnyt/ ja ihmettele ettei siellä hätä ollut.

40:8 Sencaltaista tapahtu caikelle lihalle/ sekä ihmisille että eläimille/ mutta jumalattomille seidzemen kerta enä.

40:9 Murha/ weri/ rijta/ miecka/ wahingo/ nälkä/ hucka ja waiwa/ caicki nämät owat asetetut jumalattomia watan:

40:10 Sillä weden paisumus piti myös heidän tähtens tuleman.

40:11 CAicki kuin maasta tule/ pitä maaxi jälle tuleman/ njin kuin caicki wedet mereen jälle juoxewat.

40:12 Caicki lahjat ja wäärin saatu calu pitä huckuman/ mutta totuus pisy ijancaickisest.

40:13 Jumalattomain calu rauke tyhjän ja cuiwa njin kuin oja/ ja njin kuin uckoinen satest lacka.

40:14 He owat iloiset njincauwan kuin he lahjoja ottawat/ mutta wijmeiseldä pitä heidän cuitengin huckuman.

40:15 Jumalattomain jälkentulewaisten ei pidä wesoiman/ ja wäärintekiäin juuri pitä seisoman paljalla carilla.

40:16 Ja waicka hän wielä seisois jotakin sywäs ja weden tykönä/ njin hänen pitä

cuitengin häwitettämän/ ennen kuin hän kypsyy.

40:17 Mutta hywin tehdä on njin kuin siunattu krydimaa/ ja laupius pisy ijancaickisest.

40:18 Joca idzens työlläns elättä ja tyty siihen/ hänellä '6Fn lewollinen elämä/ se on löytä parhan tawaran.

40:19 Lapsia synnyttä ja Caupungita parata/ saatta ijäisen muiston/ mutta cunnialinen waimo on enämbi kuin nämät molemmat.

40:20 Wijna ja candeled iloittawat sydämen/ mutta wijsaus on suloisempi niittä molembita.

40:21 Pillit ja harput cuuluwat hywin/ mutta ystäwälinen puhe on niittä parempi.

40:22 Sinun silmäs cadzowat mielelläns sitä kuin otollinen ja caunis on/ mutta wiherjäinen kylwö on parempi niittä.

40:23 Ystäwä tule ystäwäns tygö tuscas/ mutta mies ja waimo paljo enemmän.

40:24 Weli autta weljens hädäs/ mutta laupius autta paljo enemmän.

40:25 Culda ja hopia tukewat miehen/ mutta hywä neuwo paljo enemmän.

40:26 Raha ja rijsta rohwiseawat/ mutta HERran pelco paljo enemmän.

40:27 Ei HERran pelgolda mitän puutu/ eikä se tarwidze yhdengän miehen apua.

40:28 HERran pelco on siunattu krydimaa/ ja ei ole mitän njincaunista kuin se on.

40:29 Poican/ älä pyydä kerjätä/ parempi on cuolla kuin kerjätä.

40:30 Joca idzens luotta toisen pöytän/ ei hän ajattele idziäns elättä cunnialisest: Sillä hänen täyty tehdä syndiä toisen miehen ruan tähden.

40:31 Mutta toimellinen mies cawahta sitä.

40:32 Kerjäys maista häpemättömän suulle hywin/ mutta se tule wijmein hänelle pahaxi.

XLI. Lucu .

Wääritys tuotta kirouxen/ v. 11. mutta siweys/ cunnialisus töis/ hywä huonen hallitus/

Jesus Sirach

Christillinen Awioskäsky/ ystäwälistys/ wijsaus/ on HERran pelgolla autuus/ v. 17. kerjäys ja elo toisen pöydäldä/ on ylöncadzottapa/ v. 29. Cuolema on rickaille cauhia/ ja murhellisille lohdullinen/ v. 1.

41:1 O cuolema cuinga catkera sinä olet/ cosca ihminen sinua ajattele/ jolla on hywät päiwät ja paljon calua/ ja elä ilman suruta/
41:2 Ja jolle caicki asiat hywin käywät/ ja woi wielä syödä.
41:3 O cuolema cuin hywin sinä teet tarwidzewalle/ joca heicko ja wanha on:
41:4 Ja caikesa murHesa elä/ eikä ole parembata toiwottapa eli odotettawa.
41:5 Älä pelkä cuolemata/ johdata mielees että tämä on näin asetettu HERralda caikelle lihalle/ sekä nijlle jotca sinun edelläs ollet owat/ että nijlle jotca sinun jälkes tuleman pitä.
41:6 Mitäs olet Jumalan tahto wastan/ jocos elät kymmenen/ sata eli tuhannen ajastaica:
41:7 Sillä ei cuolemas kysytä/ cuinga cauwan ihminen elänyt on.
41:8 JUmalattomain lapset/ ja jotca idzens jumalattomain seuran andawat/ tulewat cauhistuxexi.
41:9 Jumalattomain lasten perindöcalu pitä huckuman/ ja heidän jälkentulewaisens pitä oleman ylöncadzotut.
41:10 Lasten täyty walitta jumalatoinda Isä: sillä he owat hänen tähtens ylöncadzotut.
41:11 Woi teitä te jumalattomat/ jotca hyljätte sen corkeimman Lain:
41:12 Joco te elättä eli cuoletta/ nijn te oletta kirotut.
41:13 Nijn cuin caicki cuin on maasta/ tule jällens maaxi: nijn tulewat myös jumalattomat kirouxesta cadotuxeen.
41:14 Ihmisen kärsimys olcon täällä nijncauwan cuin hän elä/ mutta jumalattomain nimi pitä pyhittämän pois/ joca ei mitän kelpa.

41:15 Cadzo että pidät hywän nimen/ joca wahwembana pysy cuin tuhannen cullaista tawarata.
41:16 Olcon elämä nijn hywä cuin hän on/ cuitengin se pysy wähän aica/ mutta hywä nimi pysy ijancaickisest.
41:17 Poicani/ cosca teille hywin käy/ nijn cadzocat/ ja pysykät Jumalan pelgosa.
41:18 Mixi te häpette minun sanojani?
41:19 Ihminen häpe silloin usein/ cosca ei hänen pitäis häpemän/ ja mielisty usein sijhen cuin ei hänen pitäis mielistymän.
41:20 Häwetkän Isä ja äiti huorudest/ Päämies ja Herra walHest:
41:21 Duomari ja neuwonandaja wäärydest/ ja yhteinen Canssa cowacorwaisudest.
41:22 Lähimmäinen ja ystäwä wahingota tekemäst/ ja kylänmies warcaudest.
41:23 Häpe/ että käsiwarrellas macat pöydällä leiwän päällä.
41:24 Häpe/ ettes kestä lucua laskemas/ ja ettes kijtä cosca sinua terwetetän.
41:25 Häpe/ että porttoja cadzot/ ja että käännät caswos pois sugustas.
41:26 Häpe/ että muutat perinnön ja huomenlahjan/ ja että himoidzet toisen emändätä.
41:27 Häpe sinuas himoitaxes toisen pijca/ ja seisoaxes hänen wuotens tykönä.
41:28 Häpe/ että soimat ystäwätäs/ ja cosca sinä hänelle jotakin annat/ nijn älä sitä soima hänelle.
41:29 Häpe sanoa caickia mitäs cuullut olet/ ja ilmoitta salaista ja uscottua puhetta. Nijn sinä oikein häpet ja tulet racastetuxi ja ylistetyxi caikilda ihmisildä.

Vers.7. Tehdä hywin) Autuas on se joca hywä teke/ ja idzens cunnialla elättä/ ja jonga Jumala lahjoitta hywillä lapsilla/ hywän tapaisella puolisalla/ wijsaudella/ ystäwydellä/ caickinaisella tawaralla/ hywillä ystäwillä ja sugulla/ rickaudella ja ymmärryellä: ja cosca

Jesus Sirach

*ihminen myös pelkä HERra/ nijn hän on oikein
siunattu/ nijncuin Sirach täsä sanoa tahdois
29. versyn asti. v. 29. Kerjätä) nijncuin ne
tekwät jotca ei wijdzi työtä tehdä. v. 30.
Tehdä syndiä) Hänen täyty olla mielin kielin/
puhua ja luwata mitä isändä tahto.*

XLII. Lucu .

*JUmalattomat owat ylöncadzotut ja kirotut/
hywillä on ijäinen nimi/ ja ei tule ikänäns
häpiään/ v. 8. Joca häpiän teke/ hän on wäärä
ja sijwotoin/ hänen täyty häwetä/ v. 20. Joca
Jumalan käskyn pitä/ teke oikein ja otta
waarin omastans/ ei hänen tarwita häpemmän/
v. 1. Tyttärist on suuri waara/ sentähden pitä
heitä wisust cadzottaman/ v. 9. Waimot
taitawat huokiast pettä/ v. 12.*

42:1 Mutta älä näiden tähden ensingän häpe/
älä myös tee kenengän tähden wäärin.

42:2 Nimittäin: Jumalan Laista ja sen
corkeimman lijtosta/ pitä jumalista oikeudes.

42:3 Olla uscollinen lähimmäiselle
cumpanillens: anda suculaisten saada
perindöns.

42:4 Ahkeroita pitämän oikiata mitta ja
waaca/ tytyä jocos woitat paljon eli wähän.

42:5 Oikein tehdä ajallisen calun ostamises ja
myymises: opetta lapsia ahkerast: lyödä
pahoja palwelioita.

42:6 Kätke hywin omas pahalda waimolda:
caicki hywin lukita/ cusa paljon ottamist on.

42:7 Mitä heille on andaminen/ caicki luke ja
punnita: caicki ando ja otto kirjoitta.

42:8 Neuwo taitamattomia ja pöhköjä ja
peräti wanhoja ihmisiä/ ettei he nuorten
cansa rijtelis: Näin sinä tulet soweljaxi
ihmisexi/ ja joca mieheda kijtetyxi.

42:9 NAittamatoin tytär saatta Isäns paljon
walwoman/ ja murhe hänestä/ otta paljon
unda häneldä pois. Cosca hän nuori on/ että
hän wanhenis/ eli cosca hän miehen saa/ ettei

se olis hänelle tyly: eli cosca hän wielä neidzy
on/ mahtais häwäistyxi ja Isäns huones rascaxi
tulla.

42:10 Eli cosca hän miehens tykönä on/ ettei
hän pidä idzens cunnialisest/ eli ettei hän saa
lasta hänen cansans.

42:11 Jos ei sinun tyttäres ole häweljäs/ nijn
ole cowa hänen cansans/ ettei hän tee sinua
wihamieHes pilcaxi/ ja coco Caupungi saa
sinusta puhumist/ ja sinun pitä jocaizelda
häpiän cuuleman/ ja joca miehen edes
häpemmän.

42:12 Älä cadzele ymbärins caunita ihmisiä/ ja
älä mielelläs ole waimowäen seas:

42:13 Sillä nijncuin waatteista tule coi/ nijn
myös paljon paha tule waimoista.

42:14 Lewollisembi on asua pahan miehen
cansa/ cuin silittelewän waimon/ joca idzens
nauroxi ja pilcaxi saatta.

42:15 MInä ylistän HERran töitä/ ja pyhästä
Ramatusta nijtä ilmoitan/ nijncuin minä nijstä
lukenut olen.

42:16 Auringo walista caiken mailman/ jonga
walkeus on caickein kirckain.

42:17 EI se ole wielä nytkän annettu pyhille
HERralda/ että he caicki hänen ihmens sanoa
taitawat: sillä Caickiwaldias HERra on tehnyt
heitä nijn suurexi/ ja caicki cappalet owat ylön
suuret ylistettä nijncuin kyllä sapis.

42:18 Hän tutki yxinäns sywyden ja ihmisten
sydämet/ ja tietä mitä he ajattelewat: sillä
HERra tietä caicki cappalet/ ja näke millä ajalla
cukin pitä tapahtuman.

42:19 Hän ilmoitta mitä tapahtunut on/ ja
mitä tapahtuwa on/

42:20 Ja ilmoitta mitä salattu on/ hän
ymmärtä caiken salaisuden/ ja ei yxikän asia
ole häneldä peitetty.

42:21 Hän osotta suuren wijsaudens caunist/
ja hän pisy ijancaickisest ijancaickiseen.

42:22 Ei ihminen taida tehdä händä
suuremmaxi eikä wähemmäxi/ ei hän myös
tarwidze yhtäkän neuwo.

Jesus Sirach

42:23 O cuinga iloiset owat caicki hänen työns/ waicka ihminen työläst taita ainostans kipinän sijtä ymmärtä.
42:24 He eläwät caicki/ ja nijn myös ijancaickisest pysywät: ja mihingä hän heitä tarwidze/ nijn he owat hänelle cuuliaiset.
42:25 Caikis paicois owat caxi cahta wastan/ ja yxi yhtä wastan.
42:26 Ja mitä hän teke/ nijn ei sijtä mitän puutu/ ja hän on asettanut jocaidzen/ cuhunga se tarpellinen oleman pitä.

XLIII. Lucu .

Sirach kijttä Jumalata/ joca caicki on tehnyt/ cadzo ja hallidze/ v. 15. taiwas/ v. 1. pilwisä ja tuulesa/ v. 12. ja meresä/ v. 25. jonga sanan cautta caicki cappalet pysywät/ jongatähden hänen herrauttans pitä caicki ylistämän/ v. 28.

43:1 JA cuca suuttu cadzomast hänen jalouttans? Ihminen näke hänen jaloudens sijnä suuresa corkeudes/ sijnä selkiäs perustuxes/ ja caunis taiwas.
43:2 COsca Auringo nouse/ nijn hän ilmoitta päiwän/ joca yxi on sen corkeimman ihmellinen työ.
43:3 Puolipäiwäst cuiwa hän maan/ ja cuca woi olla hänen palawudesans?
43:4 Hän on palawambi cuin monda pädziä/ ja poltta wuoret/ ja hohta palawutta tyköns/ ja anda nijn kirckan paisten idzestäns/ että se silmät häikäise.
43:5 Se on suuri HERra joca hänen tehnyt on/ ja on käskenyt hänen nijn nopiast juosta.
43:6 JA Cuun pitä caikes mailmas ajallans paistaman/ ja eroittaman Cuucaudet/ ja jacaman wuoden.
43:7 Cuun jälken luke ihminen juhlapäiwät/ hän on walkeus joca wähene ja caswa jällens.
43:8 Hän teke Cuucauden/ caswa ja muutta idzens ihmellisest.
43:9 Hän walista caiken taiwan sotawäen

ylhällä wahwudes/ ja kirckat tähdet caunistawat taiwan.
43:10 Nijn on HERra corkeudes käskenyt heidän mailma walista.
43:11 Jumalan sanan cautta pitäwät he heidän säätyns/ ja ei wäsy walwomast.
43:12 Cadzo taiwan caarta/ ja kijtä händä/ joca sen tehnyt on: sillä hän on sangen caunis.
43:13 Hän on tehnyt taiwan caunist ymmyrjäisexi/ caiken ymbärins/
43:14 Ja sen corkeimman käsi on wenyttänyt hänen.
43:15 Hänen sanans cautta sata paljo lunda/ ja hän anda ihmellisest tulen leihmahta secaisin/ nijn että taiwas awa idzens.
43:16 Ja pilwet häälwywät nijncuin linnut lendäwät.
43:17 Hän teke woimallans pilwet paxuxi/ nijn että raket siellä satawat. Hänen Uckoisens jylinä peljättä maan/ että wuoretkin hänen edesäns wärisewät.
43:18 Hänen tahdostans puhalda etelätuuli ja pohjatuuli.
43:19 Ja nijncuin linnut lendäwät/ nijn käändäwät myös tuulet idzens/ ja puhaldawat lunda cocon/ nijn että hän aja cocon/ ja se puto alas nijncuin heinäsiicat.
43:20 Hän on nijn walkia että hän häikäise silmät/ ja sydämen täyty ihmetellä sancaltaista camalata sadetta.
43:21 Hän wuodatta härmän maan päälle nijncuin suolan/ ja cosca se kylmetty/ nijn sitä tule jää/ nijncuin teroitetet puicot.
43:22 Ja cosca kylmä pohjatuuli puhalda/ nijn wesi tule jääxi.
43:23 Cusa wettä on/ siellä se puhalda/ ja puke weden päällens/ nijncuin haarniscan.
43:24 Hän turmele wuoret ja poltta corwet/ ja cuiwa caickinaisen wiherjäisen nijncuin tuli. Sitä wastan autta syngiä pilwi/ ja caste wirwotta caicki jällens poudan jälken.
43:25 Hänen sanallans estä hän meren pysymän siasans ettei se edemmä pääse/ ja

Jesus Sirach

hän on pannut luodot siihen.

43:26 Jotca merellä waeldawat/ ne juttelewat sen waaroista/ ja me jotca sitä cuulemma/ ihmettelemme.

43:27 Siellä owat camalat ihmet/ moninaiset eläimet ja Walascalat/ jonga läpidzen täyty ihmisten purjehtia.

43:28 LYhykäisest/ hänen sanallans pysywät caicki cappalet:

43:29 Ja jos me wielä paljongin sanoisimme/ nijn en me cuitengan kerkiä caickijn lyhykäisestäkän.

43:30 Hän on caicki tyynni. Ja waicka me wielä caickia corkiast cunnioitam/ mitäst se on? hän on wielä sijttengin paljo corkiambi cuin caicki hänen työns.

43:30 HERra on sanomattomast suuri/ ja hänen woimans on ihmellinen.

43:31 Kijttäkät ja cunnioittacat HERra teidän woimanne perästä:

43:32 Hän on sijttekin corkiambi.

43:33 Ylistäkät händä caikesta woimasta ja älkät lacatco/ et te cuitengan sinne kerkiä.

43:34 Cuca on hänen nähnyt/ että hän hänestä sanois?

43:35 Cuca taita händä nijn corkiast ylistä cuin hän on? me näemme ainoastans wähimmän hänen töistäns: sillä paljo ihmellisemmät owat meildä wielä peitettyt. Sillä caicki on HERra tehnyt/ jotca hän anda jumalisten tietä.

Vers.25. Caxi cahta wastian) Jumala on nijn asettinganut että toinen luondocappale on toista wastian/ wesi ja walkia/ kylmä ja lämmin/ etc. V. 25. Ettei se edemmä pääse) Ettei se paisu ylidze rannan maan päälle. V. 36. Wähimmän) Cuingast me sijs taidamme tutkia caicki Jumalan töiden syyt/ ja cuinga paljon hän woi/ taicka sano mitä ei hän woi/ ja sijtä meidän järjelläm päättä: sillä Jumala woi tehä ylidze meidän ajatuxem/ EpHes .3:20.

XLIV. Lucu .

Sirach ylistä pyhiä Isiä/ heidän hywä hallitustans/ wijsasta neuwons/ ennustuxia ja hengellisiä lauluja/ v. 1. jotca sentähden owat HERralda siunatat/ v. 10. luettele nijn yhden toisen jälken/ Enochin/ Noahn/ Abrahamin/ Isaachin ja Jacobin/ v. 16.

44:1 Kijttäkäm cunnialisia miehiä ja meidän Isiäm/ yhtä toisens jälken.

44:2 Monda cunnialista työtä on HERra tehnyt heidän cansans algusta/ hänen suurella woimallans.

44:3 He owat waldacundans hywin hallinnet/ ja jaloja töitä tehnet.

44:4 He owat wijsast neuwonet/ ja ennustanet.

44:5 He owat maacundia ja Canssoja hallinnet neuwolla ja Ramatun ymmärryxellä.

44:6 He owat lauluja opettanet/ ja hengellisiä weisuja ajatellet. He owat ollet rickat/ ja heillä on ollut paljon tawarata/ ja owat rauhasa hallinnet nijncauwan cuin he täällä olit.

44:7 Näin owat he caicki aicanans ollet kijtettäwät/ ja nijncauwan he elit suures cunnias pidetyt.

44:8 Ja jätit cunnialisen nimen.

44:9 Mutta muilla ei ole yhtän kijtosta/ jotca owat huckunet/ nijncuin ei he ensingän olis elänet/ nijn myös heidän lapsens heidän jälkens.

44:10 Mutta pyhille ihmisille/ joiden wanhurscaus ei unohdeta/ on hywä perindö jäänyt/ ynnä heidän lastens cansa.

44:11 Heidän jälkentulewaisens pysyit lijtos/ ja heidän tähtens owat heidän lastens lapset pysynet ijancaickisest.

44:12 Ja heidän kijtoxens ei pidä huckuman.

44:13 He owat rauhas haudatat/ mutta heidän nimens elä ijancaickisest.

44:14 Canssa puhu heidän wijsaudestans:

44:15 ja seuracunda ilmoitta heidän kijtoxens.

Jesus Sirach

44:16 ENoch kelpais HERralle/ ja otettiin pois:
Että hän olis mailmalle neuwo catumuxeen.
44:17 NOah löyttin nuhtettomaxi/ ja hän löysi
wihan aicana armon.
44:18 Ja tallella pidettiin maan päällä cosca
wedenpaisumus tuli.
44:19 Hän sai lijton mailman puolest/ ettei
yxikän liha pidä sillen weden paisumisella
huckuman.
44:20 ABraham corkiast cunnioitettu monen
Canssan Isä/ jolla ei ole werta cunniasa.
44:21 Hän piti sen corkeimman Lain/ ja
Jumala teki hänen cansans lijton/ jonga hän
asetti hänen lihaans: ja hän löyttin silloin
uscollisexi cosca hän kiusattin.
44:22 Sentähden lupais Jumala hänelle
walalla/ että hänen siemenens cautta piti
caicki pacanat siunattaman/ ja hänen piti
nijncuin tuhca maasa enättämän.
44:23 Ja hänen siemenens corgotettaman
nijncuin tähdet/ ja oleman perilliset yhdestä
merestä nijn toiseen/ ja wirrasta hamen
mailman ären asti.
44:24 JA se siunaus caickein ihmisten päälle:
44:25 Ja hän wahwisti lijton Isaachin cansa/
hänen Isäns Abrahamin tähden/ ja andoi sen
tulla ja pysyä Jacobis. Hänen siunais hän
armollisest/ andoi hänelle perinnön/ eroitti
hänen osans/ ja jacoï hänen
cahtentoistakymmenen sucucundaan.

XLV. Lucu .

*Sirach puhu Mosexest ja hänen wirastans/ v.
1. Aaronist/ hänen waatteistans ja
Pappeudestans/ v. 7. Dathanin capinast ja
Aaronin perinnöst/ v. 22. Pinehaxen
kijwaudest synnin tähden/ joca tuli
wahwistetuxi Pappeuden lijton/ v. 28.*

45:1 HÄn andoi hänestä tulla pyhän miehen
Mosexen/ joca caikelle mailmalle racas ja
otollinen oli/ ja jolle sekä Jumala että ihmiset

armeliat olit/ jonga nimi corkiast cunnioitetan.
45:2 Händä cunnioitti hän nijncuin pyhiäkin
Isiä/ ja corgotti hänen suurest/ nijn että
wihamiesten täydyi händä peljätä:
45:3 Ja andoi hänen tehdä monda ihmettä
sanoilla. Hän teki hänen cunnialisexi
Cuningasten edes/ ja andoi hänelle käskyn
Canssastans/ ja osotti hänelle jaloudens.
45:4 Hän walidzi hänen pyhään säätyyn/
hänen uscons ja siweydens tähden/ ja walidzi
hänen caikist ihmisist.
45:5 Hän andoi hänen cuulla oman änen/ ja
otti hänen syngiään pilween.
45:6 Hän andoi hänelle läsnä ollesans
käskysanat/ nimittäin/ elämän ja wijsauden
Lain/ että hänen piti opettaman Jacobille
hänen lijttos ja Israelille hänen oikeudens.
45:7 HÄn corgotti Aaronin hänen weljens
myös Lewin sucucunnasta/ hänen caltaisens.
45:8 Hän teki ijancaickisen lijton hänen
cansans/ ja andoi hänelle pappiuden Canssan
seas.
45:9 Hän waatetti hänen cunnialisest ja
caunist/ ja puetti jalon hamen hänen
päällens/ ja caunisti hänen caickinaisilla
caunistuxilla.
45:10 Hän walmisti hänelle callin käädyn/ hän
puki alaisen waatten hänen päällens/ sen
pitkän hamen ja päälisshamen.
45:11 Ja ripusti monda cullaista culcuista ja
nasta hänen päällens/ aina ymbärins/
helisemän cosca hän käwi ulos ja sisälle.
45:12 Ja se helinä piti cuuluman Pyhään/ jolla
piti Jumalan edes hänen Canssans
muistutettaman. Ja pyhän hamen/ cullalla/
kellaisella silkillä ja purpuralla neulotun/
wäkikilwen rinnalle/ walkeuden ja oikeuden.
45:13 Taitawast ommellun calleilla kiwillä/
joihin cahdentoistakymmenen Israelin
sucucunnan nimet caiwetut olit/ ja kiwein
wuolialda culdaan sioitellut/ että heitä
Jumalan edes piti muistettaman.
45:14 Culdaladi lakis/ johon Pyhys caiwettu

Jesus Sirach

oli/ joca caicki oli caunis/ callis ja ihanainen.
45:15 Jongacaltaista ei ennen ole nähty.
45:16 Ei sitä saanut kengän panna päällens/
mutta ainoastans hänen poicans ja hänen
poicans pojat ijancackisen asti.
45:17 Hänen uhrins tehtin cahdesti jocapäiwä:
45:18 Moses täytti hänen kätens/ ja woiteli
hänen pyhällä öljyllä.
45:19 Hänen cansans tehtin lijtto/ että hän ja
hänen poicans piti händä palweleman
ijancaickisest/ nijncauwan kuin taiwan päiwät
olit/ piti Papit oleman siunamas hänen
Canssans hänen nimens.
45:20 Hän walidzi hänen caikista eläwistä/
ruocauhria ja sawuuhria uhraman HERralle
makiaxi hajuxi ja muistoxi Canssa sowittaman.
45:21 Hän haldun andoi hänen sanans wiran/
opetta Jacobille hänen todistuxens/ ja hänen
Laillans Israeli walista.
45:22 Muut asetit tosin idzens händä watan/
ja cadetit händä corwes/ nimittäin/ jotca
Dathanin ja Abiramin cansa olit/ ja
kiucuidzewa Corahn joucko.
45:23 Mutta HERra näki sen/ ja ei se
kelwannut hänelle/ ja he nieltin julmas wihas.
45:24 Hän andoi nähdä heisä cauhian ihmien/
ja söi heitä tulellans.
45:25 Hän cunnioitti myös wielä Aaronin/ ja
andoi hänelle perinnön/ nimittäin/ hän jaco
hänelle caicki esicoiset: caickein muiden
suhten lähetti hän hänelle caickein ensin leipä
kyllä:
45:26 Sillä heidän piti syömän HERran uhrin/
jonga hän hänelle ja hänen siemenelles andoi.
45:27 Mutta ei heillä pitänyt osa maasa
oleman/ eikä perindötä ottaman Canssan
seas/ mutta HERra idze oli heidän osans ja
perindöns.
45:28 Pinehas Eleazarin poica oli colmas täsä
cunnias/ hänellä oli kijwaus Jumalan pelgosa.
45:29 Ja cosca Canssa pois langeis/ oli hän
uscollinen/ wahwa ja rohkia/ ja sowitti
Israelin.

45:30 Sentähden annettin hänelle rauhan
lijtto/ hallidzeman Pyhä ja Canssa/ joca myös
piti ynnä hänen siemenens cansa pitämän
papillisen cunnian ijancaickisest.
45:31 Nijn cuin lijtto tehtin Dawidin cansa
Judan sucucunnasta/ että hänen pojistans piti
ainoastans yxi Cuningaxi tuleman.
45:32 Nijn myös Aaron ja hänen siemenens/
piti oleman sen perilliset/ opettamas meille
wijsautta ja hallidzemas hänen Canssans
oikein: ettei heidän säätyns ja cunnians olis
huckunut/ mutta pysynyt heillä ijancaickisest.

*Vers.4. Pyhä sääty) se on/ hänen piti
ainoastans toimittaman/ mitä Jumalalle tulis.*

XLVI. Lucu .

*JOsuan ihmet ja miehulliset työt kirjoitetan/ v.
1. Chalebin/ v. 9. Duomarein/ v. 13. ja
Samuelin usco ja wacuus/ v. 15.*

46:1 JEsus Nave oli uljas sodas/ ja Propheta
Mosexen jälken/ joca (oman nimens perän)
sai suuren woiton Jumalan walittuin edes.
46:2 Ja he costit wihamiehillens/ jotca nousit
heitä watan/ että Israel olis saanut
perimisens.
46:3 Hän sai cunnian cosca hän ojensi kätens/
ja weti mieckans Caupungeita watan.
46:4 Cuca on ennen nijn miehullinen ollut?
hän otti fangixi HERran wiholliset: hänen
tähtens seisoi Auringo:
46:5 Ja yxi päiwä oli nijn pitkä kuin caxi.
46:6 Hän rucoili sitä corkeinda ja wäkewindä/
cosca hän wihollisens ahdisti caikelda curilda/
ja se suuri HERra cuuli hänen rucouxens.
46:7 Ja andoi suuret kiwiraket langeta
wihollisten päälle/ ja tappoi ne uppiniscaiset
mennesäns alas.
46:8 Ja pacanat hawaidzit mitkä sotaaäset
näillä olit/ ja että HERra idze oli läsnä sodas/
ja ajoi jaloja taca.

Jesus Sirach

46:9 JA Mosexen aicana teki hän myös Caleph Jephunnen pojalle hyvän työn/ cosca he olit joucko watan/ ja estit Canssa syndiä tekemäst/ ja asetit wahingolisen capinan.

46:10 Sentähden wapahdettin ainoastans caxi nijstä cuudesta sadasta tuhannesta mieHestä/ jotca Canssan johdatit perindööns/ siihen maahan josa riesca ja hunajata cuohu.

46:11 Ja HERra piti Calephin wäesäns haman wanhuten asti/ menemän wuorelle maacunnas/ jonga siemen myös piti perinnön:

46:12 Että caickein Israelin lasten piti näkemän/ cuinga hywä on cuulla HERra.

46:13 JA Duomarit jocainen nimeldäns/ jotca ei epäjumalita palwellet/ eikä HERrasta luopunet/ myös ylistetän.

46:14 Heidän luuns wielä nytkin wiherjöldzewät/ cusa he macawat:

46:15 Ja heidän nimens ylistetän heidän lapsians/ jotca sen perinet owat.

46:16 Ja Samuel HERran Propheta/ joca hänen Jumalaldans racastettin: hän ojensi waldacunnan/ ja woiteli Päämiehet hänen Canssans.

46:17 Hän duomidzi Canssa HERran Lain jälken/ ja HERra cadzoi jällens Jacobin puoleen.

46:18 Ja löyttin wagaxi ja uscollisexi Prophetaxi/ että ihmiset ymmärsit hänen olewan ennustuxesans totisen.

46:19 Hän rucoili sitä wäkwätä HERra/ cosca hän wihollisians joca haaralda ahdisti/ ja uhrais nuoria caridzoita.

46:20 Ja HERra jylisi alas taiwasta/ ja andoi cuulla idzens suuresa tuulesa:

46:21 Löi Tyrin Päämiehet/ ja Philisterein herrat.

46:22 Ja hänen loppuns edellä ennen cuolematans/ tunnusti hän HERran ja hänen woideltuns edes/ ettei hän yhdeldäkän ihmiseldä ollut raha ottanut/ ei yhtän kengäkän/ nijn ettei yxikän ihminen tainnut

händä laitta.

46:23 Ja cosca hän pois nuckunut oli/ ennusti hän ja ilmoitti Cuningalle loppuns/ ja andoi idzens cuulla maasta/ ja awisti jumalattoman Canssan huckuwan.

Vers.1. Jesus) On Wapahtaja eli woittaja. V. 23. Ennusti) Että Samuel noita waimolda herätettin/ ja että hän sijtte ennusti cuin hän cuollut oli/ on ollut Sathanan haucutus (nijncuin Jumalan seuracunda sen sixi pitä) sillä pyhäin sielut ei ole Sathanan woimas: ja cuinga Samuel wastais cuollena/ joca ei eläisäns tahtonut Saulia wastata/ Aug. lib. 2. de mirab. scribit . Ei Samuel sitä tehnyt/ nijncuin Sirach täsä luule Judalaisten ymmärrykest/ mutta jocu hengi Samuelin nimellä/ 1. Sam. 28:15.

XLVII. Lucu .

DAwidin ylistettäwistä töistä ja pyhistä weisuista/ v. 1. Salomost/ hänen wijsaudestans sananlascuistans ja horjahtamisestans/ v. 14. Robeamista/ v. 27. ja Jerobeamista/ v. 29.

47:1 Sijtte ennusti Dawidin aicana Nathan:

47:2 Ja Dawid oli Israelin lapsist walittu/ ja nijncuin lihawa uhri Jumalalle omistettu.

47:3 Hän oli Lejonein cansa nijncuin wohlain/ ja Carhuin cansa/ nijncuin caridzain.

47:4 Nuorella ijälläns tappoi hän Sangarin/ ja otti pois häpiän Canssastans.

47:5 Hän nosti kätens ja paiscais lingolla/ ja löi maahan ylpiän Goljathin:

47:6 Sillä hän rucoili HERra sitä corkeinda/ hän wahwisti kätens lyömän sitä wäkwätä sotamiestä/ ja corgotti nijn Canssans sarwen.

47:7 Hän andoi händä ylistä kymmenen tuhannen edestä/ ja cunnioitti Jumalan siunauxella/ että hän sai Cuningan Cruunun.

47:8 Hän löi wiholliset jocapaicas/ ja löi

Jesus Sirach

maahan wastanseisojans Philisterit/ ja musersi
ricki heidän sarwens/ nijncuin se wielä
tänäpän rickimuserrettu on.

47:9 Jocaidezesta työstä kijtti hän Pyhä/ sitä
corkeinda cauneilla weisuilla.

47:10 Hän weisais caikest sydämeest/ ja racasti
sitä joca hänen tehnyt oli.

47:11 Hän asetti laulajat Altarin tygö/ ja andoi
heidän weisata hänen suloisia weisujans.

47:12 Hän asetti cunnialisest pidettä
pyhäpäiwät/ että coco ajastajas pidäis caunist
wuoden ajat muistettaman HERran nimen
kijtoxella/ weisaten amulla Pyhä.

47:13 HERra andoi hänen syndins andexi/ ja
corgotti hänen sarwens ijancaickisest: ja teki
lijton hänen cansans/ että waldacunda ja
Cuningalinen istuin Israelis piti hänellä
pysymän.

47:14 HÄnen jälkens tuli hänen wijsas poicans
Salomo Cuningaxi/ jolle Isä oli saattanut
lewon/ hallidzeman rauhas:

47:15 Sillä Jumala oli caicki asettanut
ymbäristöllä/ että hän olis rakendanut hänen
nimellens huonen/ ja ojendanut Pyhän/
pysymän ijancaickisest.

47:16 O cuinga hywin sinä olet oppenut
nuorella ijälläs/ ja sinä olit täynäns
ymmärrystä/ nijncuin wesi joca maan peittä.

47:17 Ja sinä olet caicki täyttännyt sanan
lascuilla ja opetuxilla/ ja sinun nimes cuulu
caucana luodois/ ja sinun rauhas tähden
racastettin sinua/ ja paljon sinusta pidettin.

47:18 Caicki maacunnat ihmettelit sinun
weisujas/ sananlascujas/ wertauxias ja
selityxiäs.

47:19 Ja kijtit HERra/ joca Israelin Jumalaxi
cudzutan.

47:20 Sinä saatit culda nijn paljon cuin tina/ ja
hopiata nijn paljon cuin Blyjyä.

47:21 Sinun sydämes suostui waimoihin/ ja
sinä annoit exyttä sinus/ ja annoit wirhen tulla
cunniahas.

47:22 Sinä teit että sinun lapses hyljättin/ ja

wiha sattui sinun jälkentulewaisijs/ sinun
tyhmydes rangaistuxexi.

47:23 Cosca waldacunda hajotettin/ ja
Ephraimis epäjumalalinen waldacunda tuli.

47:24 Mutta ei HERra palainnut
laupiudestans/ eikä muuttanut luwattua
työtäns/ ei myös peräti cadottanut walittuins
jäkentulewita/ eikä hyljännyt racastajans
siemendä.

47:25 Mutta tallella piti jotakin Jacobin
Canssasta/ ja juuren Dawista.

47:26 Ja Salomo nuckui Isäins cansa:

47:27 Ja jätti siemenestäns Roboamin/
taitamattoman miehen/ Canssa hallidzeman:

47:28 Jolla ei ymmärrystä ollut/ joca
mielelläns saatti Canssan luopuman.

47:29 Ja Jerobeam Nebathin poica/ joca
Israelin wei epäjumalan palweluxeen/ ja saatti
Ephraimin syndiä tekemän.

47:30 Joiden synnit olit monet/ että he
wijmein ajettin pois maaldans.

47:31 Sillä he sääsit caickinaiset epäjumalan
palweluxet/ siihenasti että costo tuli heidän
päällens.

XLVIII. Lucu .

*ELiat ylistetän/ hänen kijwaustans/ ihmeitäns/
ja ennustustans/ v. 1. Elisat/ v. 13. Jehiskiat/ v.
19. jonga aicana Jesaia eli/ v. 26.*

48:1 JA Prophetha Elia tuli edes nijncuin tuli/
ja hänen sanans paloi nijncuin tulisoitto.

48:2 Hän andoi heille cowat wuodet tulla/ ja
wähensi heitä kijwauxesans:

48:3 Sillä hän sulki HERran sanalla taiwan/ ja
andoi colmasti tulen tulla alas.

48:4 O cuinga cuuluisa sinä olet Elia sinun
tunnustähdeilläs/ cuca on nijn cuuluisa cuin
sinä olet?

48:5 Sen corkeimman sanalla olet sinä
herättännyt cuolluen/ ja toit hänen haudasta
jällens.

Jesus Sirach

48:6 Sinä cukistit ylpiät Cuningat wuoteistans/ ja hucutit heitä.

48:7 Sinä cuulit Sinain wuorella tulewaisen rangaistuxen/ ja coston Horebilla.

48:8 Sinä ennustit Cuningaille/ jotca piti rangaiseman/ ja asetit sinun jälkes Prophetat.

48:9 Sinä otettin pois tuules tulisilla rattaila ja hewoisilla.

48:10 Sinä lähetettin rangaiseman ajallans/ ja asettaman wiha ennencuin hirmuisus tuli.

Käändämän Isäin sydämet lasten tygö/ ja saattaman Jacobin sugulle oikian menon.

48:11 Autuat owat ne jotca sinun näkewät/ ja sinun ystäwydes tähden cunnioitetuxi tulit: siellä me saamme oikian elämän.

48:12 COosca Elia oli pois tuules/ tuli hänen hengens Elisan päälle runsast.

48:13 Ei hän peljännyt aicanans yhtän Päämiestä/ ei myös kengän händä woittanut.

48:14 Ei hän andanut idziäns waatia/ ja cosca hän jo cuollut oli/ nijn hänen ruumins wielä sijtte ennusti.

48:15 Hän teki eläisäns tunnustähtiä/ ja cuolluna ihmeitä.

48:16 Ei cuitengan nämät caicki auttanet Canssan parannuxeen ja lackaman heidän synneistäns/ mutta he ajettin ulos omasta maastans/ ja hajotettin caickijn maacundiijn ymbärins.

48:17 Cuitengin jäi piscainen joucko/ ja Päämies Dawidin huonesen/ joiden seas muutamit teit sitä cuin Jumalalle kelpais/

48:18 mutta muutamit teit syndiä sangen rascasti.

48:19 JEhiskia wahwisti Caupungins/ ja johdatti sinne weden: hän andoi caiwa callioita ja tehdä caiwoja.

48:20 Hänen ajallans meni Sanherib ylös/ ja lähetti Rabsasexen/ joca nosti kätens Zionita wastan/ ja uhcais sitä suurella ylpeydellä.

48:21 Silloin wärisi heidän sydämens ja kätens/ ja he surcuttelit heitäns nijncuin waimo lapsen kiwusa.

48:22 He rucoilit sitä laupiasta HERra/ ja nostit kätens hänen tygöns.

48:23 Ja se pyhä taiwast cuuli nopiast heidän rucouxens/ ja pelasti heitä Jesaian cautta.

48:24 Hän löi Assyrialaisen sotajoucon/ ja hänen Engelins hucutti heidän.

48:25 Sillä Jehiskia teki sitä cuin HERralle kelpais/ ja pysyi Isäns Dawidin tiellä/ nijncuin Jesaia hänen opettanut oli/ joca oli suuri ja totinen Propheta hänen ennustuxisans.

48:26 Sillä ajalla kävi Auringo tacaperin/ ja hän pidensi Cuningan ijan.

48:27 Hän ennusti rickalla hengellä/ mitä wijmeiseldä tapahtuwa oli/ ja andoi murhellisille Zionis lohduwuxen/ jolla he heitäns ijancaickisest piti lohduwuttaman.

48:28 Hän ilmoitti tulewaiset ja salaiset asiat/ ennencuin ne tapahdui.

Vers. 7. Rangaistuxen) 3. Reg. 19. on cuinga Hasael/ Jehu ja Elisa piti cuolettaman sen jumalattoman Canssan/ tuulella/ maan järinällä ja tulella. V. 4. Hänen ruumins) Nijncuin on kirjoitettu/ 4. Reg. 13:21. että Jumala tahdoi nijn anda tapahtua/ wahwistaxens Cuningas Joasta/ ettei hänen pitänyt epäilemän sijtä lupauxesta cuin hänelle annettu oli Syrialaisia wastan/ Elisan sanan jälkeen: lue selitys 4. Reg. 13:21. V. 16. Auttanut) Mitäst siis silloin piti auttaman? Cuolema ja helwetin tuli.

XLIX. Lucu .

JOsiat ylistetän/ v. 1. Jeremiat/ v. 9. Hesekieli/ v. 10. Cahtatoistakymmendä Prophetat/ v. 12. Sorobabelit/ Nehemiat/ Enochi/ Josephi/ Sethi/ Semi/ Adami/ v. 13.

49:1 JOsian nimi on nijncuin jalo sawu Apotechist:

49:2 Joca on makia suus nijncuin hunaja: ja nijncuin candelen soitto wijna juotais.

Jesus Sirach

49:3 Hänellä oli suuri lahja käändä Canssa/ ja panna pois epäjumalan cauhistusta.
49:4 Hän piti sydämens HERran tygö/ ja ojensi jällens oikian Jumalan palweluxen/ cosca maacunda oli täynäns epäjumalan palwelusta.
49:5 CAicki Cuningat/ paidzi Dawidita/ Jehiskiata ja Josiata owat rickonet:
49:6 Sillä he hyljäisit sen corkeimman Lain.
49:7 Senjälken sait Judan Cuningat lopun: sillä heidän täydyi waldacundans anda muille/ ja heidän cunnians muucalaiselle Canssalle.
49:8 Jotca poldit walitun pyhän Caupungin/ ja teit hänen cujans autiaxi.
49:9 Nijn cuin Jeremia oli ennustanut/ jota he pahoin waiwaisit/ joca äitins cohduus Prophetaxi walittu oli/ häwittämän/ särkemän ja cukistaman/ nijn myös rakendaman ja jällens istuttaman.
49:10 Hesekiel näki HERran cunnian näys/ jonga hän näytti hänelle Cherubimin rattais.
49:11 Hän ennusti wihollisia wastan/ ja ilmoitti lohduuxen nijlle jotca teit oikeuden.
49:12 JA cahdentoistakymmenen Prophetan luut wielä nyt wiherjöldzewät cusa he macawat: sillä he owat lohduuxen Jacobi/ ja luwannet wapauden/ johon heidän lujast idzens luottaman piti.
49:13 CUinga me ylistäm Sorobabelita? joca oli nijncuin sormus oikias kädes.
49:14 Ja Jesusta Josedechin poica/ jotca aicanans Templin rakensit/ ja HERralle pyhän huonen jällens teit/ ijancaickisexi cunniaxi pysymän.
49:15 JA Nehemiat pitä aina kijtettämän/ joca meille cukistetut muurit jällens rakensi/ ja sioitti portit ja teljet/ ja rakensi meidän huonem jällens.
49:16 EI ole maan päälle yhtän luotu Enochin wertaisexi/ joca on otettu pois maasta.
49:17 Ei Josephingan/ joca weljeins herra oli/ ja hänen Canssans holhoja/ jonga luut wietin cotia jällens. Seth ja Sem olit suures cunnias Canssan seas.

49:18 MUtta Adam on cunnioitettu caickein eläwitten seas/ joca caickein ensin Jumalalda luotin.

Vers.12. Wiherjöldzewät) Owat cunnias ja suures arwos.

L. Lucu .

SImonin/ ylimmäisen Papin töitä ylistetän/ v. 1. hänen waatteitans ja palwelustans Templis/ v. 6. sijtte nuhdellan caickia wieckaita/ julmia ja tottelemattomia/ v. 27. wijmein seura tämän kirjan päätös/ v. 29.

50:1 SImon Onian poica ylimmäinen Pappi/ joca aicanans rakensi käytävät huonen ymbärille/ ja teetti sinne padzat.
50:2 Ja corgotti perustuxen caxi sen werta ylemmä/ ja walmisti ymbärinskäytävän Templin päälle.
50:3 Hänen aicanans olit lähtet soennet/ jotca hän waskella warusti.
50:4 Hän murhetti Canssans wahingota/ ja wahwisti Caupungin wihollista wastan.
50:5 Hän teki cunnialisen työn/ joca andoi Canssan tulla jällens oikiaan järjestyseen.
50:6 Cosca hän tuli esiripun eteen/ nijn hän walisti cuin cointähti pilwen läpidze/ nijncuin täysi Cuu.
50:7 Nijn cuin Auringo paista sen corkeimman Templin päälle/ ja nijncuin taiwan Caari on hänen cauneudesans.
50:8 Nijn cuin caunis cuckainen kewäillä/ ja nijncuin cuckaiset weden reunalla/ nijncuin pyhän sawun puu kewäillä.
50:9 Nijn cuin sytytetty pyhä sawu astiasans:
50:10 Nijn cuin cullainen astia/ caickinaisilla calleilla kiwillä caunistettu.
50:11 Nijn cuin hedelmälinen öljypuu/ ja nijncuin corkia Cypressipuu.
50:12 Cosca hän puki päällens sen caunin pitkän hamen/ ja coco pugun/ ja tuli pyhän

Jesus Sirach

Altarin tygö/ silloin caunisti hän caiken Pyhän.
50:13 Mutta cosca hän otti uhrin cappalet
Pappein käsistä/ ja seisoit tulen tykönä joca
Altarilla paloi.
50:14 Silloin seisoit hänen weljens hänen
ymbärilläns/ nijncuin istutettu Cedripuu
Libanonis/ ja pijiritit hänen nijncuin
palmupuun oxat.
50:15 Ja caicki Aaronin pojat heidän
cunniasans/ ja HERran uhrin olit heidän
käsissäns coco Israelin sucucunnan edes.
50:16 Ja hän päätti wircans Altarin edes/ ja
teki nijn sille corkeimmalle ja Caickiwaldialle
caunin uhrin.
50:17 Hän ojensi kätens juomauhrin cansa/ ja
uhrais punaista wijna/ ja wuodatti Altarin
pohjaan makiaxi hajuxi sille corkeimmalle/
joca on caickein Cuningas.
50:18 Silloin huusit Aaronin pojat corkiast/ ja
puhalsit waskitorwijn ja teit suuren huminan/
heitä muistetta sen corkeimman edes.
50:19 Silloin caicki Canssa langeis äkist
maahan caswoillens/ ja rucoili HERra
Caickiwaldiasta heidän corkeinda Jumalata.
50:20 Ja weisajat kijtit händä Psalmeilla/ että
se cajahti coco huones sijtä suloisesta änestä.
50:21 Ja Canssa rucoili Jumalata sitä
corkeinda/ oleman armollisen/ siihenasti cuin
Jumalan palwelus loppui/ ja he wircans
päättänet olit.
50:22 Cosca hän jällens meni alas/ nijn hän
ojensi kätens coco Israelin seuracunnalle ja
andoi heille suullans HERran siunauxen/ ja
toiwotti heille terweyden hänen nimens.
50:23 Taas rucoilit he jällens/ ja otit wistan
siunauxen sildä corkeimmelda/ ja sanoit:
50:24 Kijttäkät nyt caicki Jumalata/ joca suuria
töitä teke caikis paicis/ joca meitä eläwitä
warjele hamast äitin cohdusta/ ja teke meille
caicke hywä.
50:25 Hän andacon meille iloisen sydämen/ ja
lainatcon rauhan jocapaicas Israelis meidän
elinaicanam.

50:26 Ja että hänen armons aina pysyis
meidän tykönäm/ ja wapahdais meitä/
nijncauwan cuin me eläm.
50:27 CAhtalaista wäke wihan minä
sydämeistäni/ ja colmannelle olen minä nijn
julma/ etten minä ole kellengän nijncuin
heille:
50:28 Samaritereille/ Philistereille/ ja sille
hullulle wäelle Sichemis.
50:29 TÄmän '6Fpin ja wijsauden on tähän
kirjan kirjoittanut Jesus Sirachin poica
Jerusalemist/ ja on wuodattanut sydämeistäns
tämän opetuxen.
50:30 Autuas on se joca idzens tähän
harjoitta/ ja se joca tämän pane sydämeens/
hän tule wijsaxi.
50:31 Ja jos hän sen jälkeen teke/ nijn hän on
caickijn kelwollinen: sillä HERran walkeus
johdatta händä.

*Vers.26. Iloisen sydämen) On hywä tundo. V.
28. Cahtalaista) Samariterit owat ulcocullatut
pyhät Jumalan lasten seas. Philisterit owat
pahat kylänmiehet/ ja Tyrannit/ jotca ei lacka
Jumalan sana wihamast. Sichemiterit owat
cowacorwaiset/ capinan nostajat/ joilla on
Jumalan sana ja sen cadzowat ylön.*

LI. Lucu .

*Jesus Sirachin pojan rucous . Sirach kijttä
Jumalata/ joca händä on auttanut monesta
waarasta/ v. 1. opetta myös hänestäns/
cuinga hän nuorudest on edzinyt wijsautta ja
löytänyt hänen/ v. 18. neuwo caickia että he
sitä myös tekisit/ ja eläisit sen jälkeen/ v. 31.*

51:1 Minä kijtän sinua HERra Cuningas/ ja
ylistän sinua Jumala minun wapahtajani.
51:2 Minä kijtän sinun nimes/ että minun
warjeluxen ja apun olet/ ja olet lunastanut
minun ruumin cadotuxesta.
51:3 Sen wieckan kielen paulasta/ ja nijstä

Jesus Sirach

jotca walhella lijckuwat.

51:4 Ja olet auttanut minua wihollisia wastan/
ja wapahtanut minua sinun suuren ja corkiast
ylistettävän laupiudes jälkeen:

51:5 Nijden kiljunasta/ jotca minun niellä
tahdoit/ nijden kädestä/ jotca minun hengeni
perän seisoit/ ja suuresta murHesta/ josa
minä macaisin.

51:6 Tulisista kekälistä jotca minun olit
pijrittänet: keskeldä tulda/ etten minä sijnä
palanut.

51:7 Sywästä helwetin juowasta/ petollisista
panettelioista/ walhettelioista Cuningan edes
ja wäärästä duomiosta.

51:8 Minä olin sangen läsnä cuolemata/ ja
minun elämän tahdoi wajota helwettijn.

51:9 Minä olin pijritetty/ ja ei kengän auttanut
minua.

51:10 Minä edzein ihmisildä apua/ ja en
löytänyt.

51:11 Silloin minä ajattelin sinun laupiuttas
HERra/ ja cuinga sinä aina auttanut olet.

51:12 Sillä sinä autat caickia nijtä jotca sinua
odottawat/ ja pelastat heitä pacanain käsistä.

51:13 Minä rucoilin Jumalata heidän
julmuttans wastan/ ja rucoilin lunastusta
cuolemasta.

51:14 Ja auxihuusin HERra minun Isäni ja
hallidziatani/ ettei hän hyljäis minua tuscasa/
cosca ne cowat sydämestä puckailit/ ja ei
minulla yhtän apua ollut.

51:15 Minä kijtän sinun nimes lackamat/ ja
ylistän ja kijtän sinua.

51:16 Sillä minun rucouxen tuli cuulduxi/ ja
sinä olet auttanut minua cadotuxest ja caikest
pahast.

51:17 Sentähden tahdon minä kijttä ja ylistä
sinua HERra/ ja cunnioitta sinun nimes.

51:18 COsca minä wielä nuori olin/ ennencuin
minä tulin wietellyxi/ edzein minä wijsautta
julkisest minun rucouxellani.

51:19 Templis rucoilin minä sijtä/ ja tahdon
edziä haman loppuni asti.

51:20 Minun sydämen iloidzi hänestä/
nijncuin silloin cosca wijnamarjat kypsywät.
Minä käwin oikiata tietä hänen tygöns/ ja
edzein händä jo nuorudesta.

51:21 Minä edzein händä/ ja otin hänen
wastan.

51:22 Silloin opin minä hywin ja enänsin
minuani wahwast hänen cauttans.

51:23 Sentähden minä kijtän händä/ joca
minulle andoi wijsauden.

51:24 Minä aigoin tehdä sen jälkeen/ ja
ahkeroita hywä/ ja en tullut sijtä häpiään.

51:25 Minä pyysin sitä sydämestäni/ ja
ahkeroidzin tekemän sen jälkeen.

51:26 Minä nostin käteni taiwasen päin.

51:27 Silloin walaistin minun sieluni
wijsaudesta/ että minä tunsin hulludeni.

51:28 Minä pyysin händä wacuudella/ hän ja
minä olimma yxi sydän algusta/ ja minä löysin
hänen puhtana.

51:29 Sentähden en minä tule hyljätyxi: minun
sydämen ikäwöidze händä/ ja minä sain
hywän tawaran.

51:30 HERra on andanut minulle hänen
cauttans uden kielen/ jolla minä händä kijtän.

51:31 LÄHestykät tänne minun tygöni/ te
jotca ette mitän coetellet ole:

51:32 Ja tulcat minun Schouluni/ jos teildä
jotain puuttu/ nijn te taidatte täällä oppia:
sillä te oletta tosin suuresti janowaiset.

51:33 Minä olen awainnut suuni ja olen
opettanut/ ajatelcat nyt händä saada rahata.

51:34 Ja andacat teidän niscan hänen ikens
ala/ ja andacat opetta teitän.

51:35 Nyt löytän hän sangen lästä: cadzocat
minua: minulla on wäähä aica ollut waiwa ja
työtä/ ja olen löytänyt cuitengin suuren
lohdutuxen.

51:36 Ottacat oppi/ nijncuin suuri
hopiatawara/ ja käskekät händä nijncuin
suurta culdaläjää.

51:37 Iloitcat Jumalan laupiudest/ ja älkät
häwetkö hänen kijtoxestans.

Jesus Sirach

51:38 Tehkät mitä teille on käsketty/
nijncauwan cuin teillä aica on/ nijn hän teille
ajallans hywin maxa.

*Vers.3. Wieckan kielen paulasta) Ihmisten pitä
Jumalan sanan tähden caickinaista kärsimän/
nimittäin/ wääriä opettaita/ ylöncadzoita/
wäkiwalda/ tulda/ fangeutta/ joista caikista
Jumala autta uscollisest.V. 29. Hyljätyxi) Mutta*

*olen walittu/ racas ja paljon pidetty Jumalan
ja ihmisten edes. V. 33. Saada rahata) Taito
edzi leipä/ mutta leiwän pitä jällens taito
edzimän/ ja ei löytämän händä. V. 37. Älkät
häwetkö) Tunnusta Jumalan sana/ on häpiä
mailman edes/ wahingo-ja-caickinainen
waara.*

Jesus Sirachin pojan kirjan loppu.

Propheta Baruch .

Esipuhe Baruchist .

*Tämä kirja on kyllä nöyrä/ waicka cuca tämä Baruch on ollut/ sillä ei se ole uscottapa/ ettei
Prophetan Jeremian palwelian/ joca myös Baruchixi cudzuttin/ jolle tämä lähetyskirja omistetan/
pitänyt oleman corkiamman ja rickamman hengesä/ cuin tämä Baruch on: ei myös sowi wuosi lucu
yhten tecoin cansa. Ei cuitengan ole tämä ilman hyödytystä tähän pandu muiden cansa/ että hän
kirjoitta nijn cowin epäjumalan palwelusta watan/ ja muistuttele Mosexen Lakia.*

I. Lucu .

*BARuch luke kirjans fangein edes Babelis/ v. 1.
Jotca itkewät/ paastowat/ ja rucoilewat/ ja
lähettäwät Jerusalemijn Jumalan huonen
astiat/ v. 5. Raha coon cansa/ että heidän pitä
uhraman ja rucoileman heidän edestäns/ v.
10. Tunnustawat syndins ja
tottelemattomudens Jumalan Prophetait
watan/ joca on oikia syy tähän
rangaistukseen/ v. 14.*

1:1 Tämä on puhe/ jonga Baruch Nerian
poica/ Mahasian pojan/ Sedechian pojan/
Zedein pojan/ Helchian pojan/ kirjoitti kirjaan
Babelis/

1:2 Wijdendenä wuotena/ seidzemendenä
päiwänä Cuucaudesa/ sijhen aican cuin
Chalderit olit woittanet/ ja tulella polttanet
Jerusalemin.

1:3 Ja Baruch luki tämän kirjan JechanJan

Joakimin pojan Judan Cuningan edes/ ja
caiken Canssan corwain cuulden/ joca sijhen
tuli/ ja Förstein corwain edes/ ja Cuningan
poicain edes/ ja wanhimmitten edes/
1:4 Ja caiken Canssan edes/ sekä pienden että
suurten/ jotca asuit Babelis Suddin wirran
tykönä.

1:5 Ja he itkit/ paastoisit ja rucoilit totisest
HERran edes/

1:6 Ja panit yhten mitä cukin woi/

1:7 Ja lähetit Jerusalemijn Joakimille Helchian
pojalle Salomin pojan/ Papille/ ja (muille)
Papeille/ ja caikelle Canssalle joca hänen
cansans oli Jerusalemis:

1:8 Hänen wiedäxens Judan maalle ne HERran
huonen astiat/ jotca muinen olit otetut
Templistä pois/ Sibanin Cuun kymmendenä
päiwänä/ nimittäin/ ne hopia astiat jotca
Zedechia Hosian poica/ Judan Cuningas oli
andanut tehdä/

1:9 Sijtte cuin NebucadNazar Babelin

Propheta Baruch

Cuningas oli wienyt pois JechanJan/ ja Förstit/
ja fangit/ ja jalot/ ja maan Canssan
Jerusalemist/ ja tuonut Babelijn.

1:10 JA kirjoitit heidän tygöns näin: Cadzo/
me lähetämme teille raha/ ostacat sillä
polttohria/ ricosuhria/ suidzutusta ja
ruocauhria/ ja uhratcat se meidän HERram
Jumalam Altarille:

1:11 Ja rucoilcat NebucadNezarin Babelin
Cuningan hengen edest/ ja hänen poicans
Beltsazerin hengen edest/ että heidän
päiwäns pidenisit maan päällä/ nijncauwan
cuin taiwan päivät owat:

1:12 Nijn HERra toimitta meille kyllä ja hywiä
päiwiä/ ja me saamme elä Babelin Cuningan
NebucadNezarin warjon alla/ ja palwella heitä
cauwan/ ja löydäm armon heidän edesäns.

1:13 Ja rucoilcat meidän edestäm HERra
meidän Jumalatom: sillä me olemme rickonet
HERra meidän Jumalatom wastan/ ja hänen
julmudens ja wihans ei ole käätyt meistä pois/
aina tähän päiwän asti.

1:14 Ja lukecat tämä kirja: sillä sentähden
olemma me sen lähettänet teille/ että teidän
pidäis sitä lukeman HERran huones pyhä
päiwinä ja wuoden aigoilla/ ja sanocat:

1:15 HERra meidän Jumalam on wanhurscas/
mutta me cannamme meidän häpiäm oikein.
Nijn cuin se nyt tapahtu nijlle Judast/ ja nijlle
Jerusalemist/

1:16 Ja meidän Cuningaillem/ ja meidän
Försteillem/ ja meidän Papeillem/ ja meidän
Prophetaillem/

1:17 Että me HERran edes rickonet/ ja emme
händä usconet ole.

1:18 Ja emme totellet HERran meidän
Jumalam ändä/ että me olisimme waeldanet
hänen käskyns jälken/ cuin hän meille oli
andanut.

1:19 Ja sijtä ajasta cuin hän meidän Isäm toi
Egyptin maalda/ aina tähän päiwän asti/
olemma me ollet HERralle meidän Jumalallem
cowacorwaiset/ ja em ole totellet hänen

ändäns.

1:20 Sentähden on nyt meidän päällem tullut
se rangaistus ja kirous/ jonga HERra oli
julistanut hänen palwelians Mosexen cautta/
cosca HERra johdatti meidän Isäm Egyptin
maalda/ andaxens meille maan/ joca wuoti
riesca ja hunajata:

1:20 Ja emme totellet HERran meidän
Jumalam ändä/ nijncuin Prophetat meille
sanoit/ ne jotca hän meille lähetti: Waan
jocainen meni hänen pahan sydämens
ajatuxen jälken/ ja palwelim wieraita jumalita/
ja teimme paha HERran meidän Jumalam
edes.

II. Lucu .

*NE tunnustawat wielä heidän rioxens/ v. 1.
Rucoilewat syndins andexi/ v. 11. ja ylistäwät
Jumalan laupiat/ v. 27.*

2:1 JA HERra on pitänyt sanans/ jonga hän
puhui meille ja meidän Duomareillem/
Cuningaillem ja Försteillem/ jotca piti
hallidzeman Israeli/ ja nijlle Israelist ja Judast.

2:2 Ja on andanut sencaltaisen suuren
rangaistuxen tulla meidän päällem/ nijn ettei
sen werta taiwan alla ole tapahtunut cuin
Jerusalemille.

2:3 Nijn cuin Mosexen Lais on kirjoitettu/ että
ihmisen piti syömän hänen poicans ja
tyttärens liha.

2:4 Ja hän andoi heidän pois orjixi caickin
waldacundin/ jotca joca paicas ymbärillä owat/
häwäistyxexi ja kirouxexi caickein Canssain
seas/ jotca owat meidän ymbärillä/
joidenga secaa HERra heidän hajottanut on.

2:5 Ja he tulewat ainijan poljetuxi/ ja ei taida
nosta jällens: sillä me olemme rickonet HERra
meidän Jumalatom wastan/ sijnä etten me ole
totellet hänen ändäns.

2:6 HERra meidän Jumalam on wanhurscas/
mutta me ja meidän Isäm cannamme meidän

Propheta Baruch

häpiäm oikein/ nijncuin se nyt on:
2:7 Caicki se paha cuin HERra on puhunut
meitä wastian/ on tullut meidän päällem.
2:8 Ja emme ole rucoillet HERra/ että
jocaidzen pidäis käändämän idzens hänen
pahan sydämens ajatuxista.
2:9 Ja HERra on walwonut meidän
onnettomudexem/ jonga hän on andanut
meidän päällem tulla: sillä HERra on
wanhurscas caikisa hänen töisäns/ cuin hän
on meille käsenyt:
2:10 Mutta emme totellet hänen ändäns/
waeldaxem HERran käskyn jälkeen/ cuin hän
meille oli andanut.
2:11 JA nyt HERra Israelin Jumala/ joca sinun
Canssas Egyptin maalda olet wienyt
wäkewällä kädellä/ suurella woimalla ja
corkialla wallalla/ tunnustähtein ja ihmetten
cautta/ ja olet tehnyt sinun nimes nijncuin se
nyt on/
2:12 Me olemma rickonet/ ja olemma (sen
pahemmin) ollet jumalattomat/ ja olemma
tehnet caicki sinun käskyäs wastian.
2:13 Woi HERra meidän Jumalam/ lacka sinun
julumdestas meidän päällem/ sillä me juuri
wähäxi olemme joutunet pacanain seasa/
joihins meidän hajottanut olet.
2:14 Cuule HERra meidän rucouxem ja
meidän anomuxem/ ja auta meitä sinun
tähtes/ ja anna meidän löytä armo heidän
tykönäns/ jotca meidän owat wienet pois:
2:15 Että coco mailma tiedäis sinun HERran
olewan meidän Jumalam: sillä Israel ja hänen
siemenens on nimitetty sinusta.
2:16 Cadzo HERra sinun pyhästä huonestas/
ja ajattele cuitengin meidän päällem/ cumarra
HERra corwas/ ja cuule cuitengin.
2:17 Awa silmäs HERra/ ja näe cuitengin/ sillä
cuolluet helwetis/ joiden hengi on lähtenyt
ruumista/ ei puhu HERran cunniasta ja
wanhurscaudesta:
2:18 Waan sielu joca on sangen murhellinen/
ja käy cumarruxis surkiasti/ ja on likimmitten

silmäns itkenyt puhki/ ja iso/ se puhu HERra
sinun cunniastas ja wanhurscaudestas.
2:19 Ja nyt HERra meidän Jumalam/ me
olemma edesäs meidän rucouxillam/ en
meidän Isäim ja meidän Cuningastem tähden/
waan sinun laupiudes tähden/
2:20 Että sinä olet andanut sinun julmudes ja
wihas tulla meidän päällem/ nijncuin sinä
sinun palweliais Prophetain cautta olet
puhunut/ ja sanonut: Näin sano HERra:
2:21 Cumartacat teidän olcanne/ ja andacat
teitän Babelin Cuningan ala/ nijn te saatte olla
maalla/ jonga minä teidän Isillen olen
andanut.
2:22 Mutta jollet te HERran ändä cuule/
andain teitän Babelin Cuningan ala/ nijn minä
Judan Caupungeista
2:23 ja Jerusalemist otan pois ilon ja riemun
änen/ ja yljän ja morsiamen änen/ ja coco
maan pitä oleman autiana/ ja ei kenengän
sijnä asuman.
2:24 Mutta en me totellet sinun ändäs/ että
me olisimme andanet idzem Babelin
Cuningan ala/ sentähden olet sinä wahwa
ollut sanoisas/ jotcas olet puhunut sinun
palweliais Prophetain cautta/ nijn että meidän
Cuningastem luut ja meidän Isäim luut heidän
hautoistans poisheitetyt ja hajotetut owat/
2:25 Nijn että he päiwällä Auringosa ja yöllä
castesa maannet owat/ ja owat juuri
hirmuisest ja cauhiast cuollet näljän/ miecan
ja fangiuden cautta.
2:26 Ja Israelin huonen ja Jumalan huonen
pahan tegon tähden/ olet sinä sinun huones/
cusa sinun nimes rucoillan/ nijn andanut
cukistetta/ nijncuin nyt nähtävä on.
2:27 JA sinä HERra meidän Jumalam olet
meidän cansam juuri armollisest ja caiken
sinun suuren laupiudes jälkeen tehnyt/
2:28 Nijn cuin sinä sinun palwelias Mosexen
cautta puhunut olet/ sinä päiwänä/ cuin sinä
käskit hänen kirjoitta sinun Lakis Israelin
lasten edes/ ja sanoit:

Propheta Baruch

2:29 Jollet te cuule minun äändäni/ niijn pitä totisesta tämän joucon/ joca on kyllä suuri/ sangen wähäxi joutuman pacanain seas/ cunga minä heidän hajotan:

2:30 Sillä minä kyllä tiedän/ ettei he tottele minua: sillä se on cangia Canssa. Mutta heidän pitä käändämän idzens maalla/ cusa he owat fangina/ ja pitä oppiman tietämän/ minun HERran olewan heidän Jumalans.

2:31 Ja minä annan heille ymmärtäwäisen sydämen/ ja corwat jotca cuulewat.

2:32 Niijn pitä heidän sijs ylistämän minua maalla/ cusa he owat fangina/

2:33 Ja pitä ajatteleman minun nimeäni/ ja käändämän idzens heidän cangeista niscoistans ja heidän ricoxistans: sillä heidän pitä ajatteleman cuinga heidän Isäins käsi käwi/ jotca olit rickonet HERran edes.

2:34 Ja minä wien heidän jäl lens sijhen maahan/ jonga minä heidän Isillens/ Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille wannonut olin/ ja heidän pitä siellä wallidzeman/ ja minä tahdon enändä heitä ja en wähetä/ 2:35 Ja tahdon tehdä ijancaickisen lijton heidän cansans/ niijn että minä tahdon olla heidän Jumalans ja heidän pitä oleman minun Canssani/ ja en tahdo enä aja pois minun Canssani maalda/ jonga minä heille andanut olen.

Vers.27. Armollisest) Jumala on armollinen wihasansackin. v. 35. Ijancaickisen lijton/ Josta Jeremia puhu/ Cap. 31:33.

III. Lucu .

BARuch rucoile että Jumala andais Israelille andexi hänen pahat tecons/ v. 1. Opetta heille syyn heidän onnettomuteens/ nimittäin/ että he owat hyljännet sen oikian wijsauden/ v. 9. Joca on ainoastans Jumalan seuracunnasa ja hänen pyhäsä sanasans v. 22.

3:1 CAickiwaldias HERRA Israelin Jumala/ täsä suurea ahdistuxesa ja tuscasa huudan minä sinua.

3:2 Cuule ja ole armollinen HERra/ sillä me olemma rickonet sinua wastan/

3:3 Sinä hallidzet ijancaickisesta/ mutta me hucumme jocapaicas.

3:4 Ijancaickinen HERra Israelin Jumala/ cuule nyt Israelin rucous/ joca on cuoleman kidas/ ja heidän lastens rucous/ jotca rickonet owat sinua wastan/ ja ei ole totellet HERran heidän Jumalans ändä/ sentähden on myös rangaistus ollut jocapaicas meidän päälläm.

3:5 Älä ajattele meidän Isäim pahoja tecoja/ waan ajattele nyt sinun kättäs/ ja sinun nimes:

3:6 Sillä sinä HERra olet meidän Jumalam/ niijn me tahdom HERra sinua kijttä.

3:7 Sillä sentähden olet sinä andanut sinun pelcos meidän sydämijm/ että me huudaisimme sinun nimes/ ja sinua meidän fangiudesam ylistäisimme/ sillä caicki meidän Isäim pahat tegot/ jotca owat sinun edesäs rickonet/ waiwawat meidän sydändäm/ 3:8 Me jotca nyt olemma meidän fangiudesam/ johons meidän ajanut olet/ häwäistyxexi/ kirouxexi ja cauhistuxexi caickein meidän Isäim pahain tecoin tähden/ jotca HERrasta heidän Jumalastans poikennet owat.

3:9 Cuule Israel elämän käskyä/ ota sijtä ahkera waari/ ja pidä ne hywin.

3:10 Cuinga se tule Israelijn/ että sinä näännyt pacanain maalla?

3:11 Ettäs olet wieralla maalla? ettäs saastutat idzes cuollutten seasa? ettäs nijden jouckon luettu olet/ jotca helwettijn menewät?

3:12 Se on syy/ ettäs olet hyljännyt wijsauden caiwon.

3:13 Jos sinä olisit pysynyt Jumalan tiellä/ niijn sinä olisit jocapaicas rauhas asunut.

3:14 Opi sijs oikia wijsaus/ ettäs coettelisit/ cuca se on joca pitkän ijän/ tawaran/ riemun ja rauhan anda.

Propheta Baruch

3:15 Cuca tietä cusa hän asu? Cuca on ollut hänen Camareisans?
3:16 Cusa owat pacanain Förstit/ jotca maan petoja hallidzewat?
3:17 Jotca leikidzewät taiwan linduin cansa/ jotca cocowat hopena ja cula/ joihinga ihmiset idzens luottawat/ ja ei ikänäns sijtä taida rawituxi tulla.
3:18 (Sillä he cocowat idzellens raha/ ja pyytävät sitä/ ja on cuitengin caicki turha)
3:19 He owat syöstyt pois ja helwettijn mennet/ ja muut owat tulleet heidän siaans.
3:20 Jälkentulewaiset näkewät kyllä walkeuden/ ja asuwat maan päällä/ ja ei osa cuitengan/ sitä tietä/ cusa wijsaus löytän:
3:21 Sillä he cadzowat hänen ylön/ nijn myös owat heidän lapsens exynet.
3:22 Ei hänestä mitän cuulu Canaas/ Themanis ei händä näy.
3:23 Hagarin lapset edziwät kyllä mailmallista wijsautta/ nijn myös Meranin cauppamiehet ja ne Themanis/ jotca luulewat idzens taitawaxi: Mutta ei he osa cuitengan tietä/ cusa wijsaus löytän.
3:24 Woi Israel/ cuinga caunis on HERran huone/ cuinga awara ja isoi on sen asumasia?
3:25 Ei sillä ole yhtän loppua ja on määrämättömän corke.
3:26 Muinen olit Sangarit/ isoit cuuluisat miehet/ ja jalot sotamiehet/
3:27 Ei HERra nijtä walinnut/ eikä ilmoittanut heille ymmärryksen tietä:
3:28 Ja ettei heillä ollut wijsautta/ owat he heidän hulludesans huckunet.
3:29 Cuca on astunut taiwasen/ ja on hänen tuonut/ ja on hänen pilwistä temmannut alas?
3:30 Cuca on waeldanut meren ylidzen ja löytänyt hänen/ ja callin cullan werost hänen cotia tuonut?
3:31 Tärkimmäst/ ei ole ketän/ joca sinne tien tietä josa wijsaus löytän.
3:32 Mutta se cuin caicki tietä/ hän tunde hänen/ ja on ymmärryhelläns löytänyt hänen/

joca maan ijancaickisest ajast on walmistanut/ ja täyttänyt sen caickinaisilla eläimillä.
3:33 Joca anda walkeuden coitta/ ja cosca hän sen cudzu jällens/ nijn sen pitä händä totteleman:
3:34 Tähdet paistawat heidän järjestyxestäns ilolla.
3:35 Ja cosca hän heitä cudzu/ nijn he wastawat/ täsä me olemma/ ja paistawat ilolla hänen tähtens joca heidän on luonut.
3:36 Tämä on meidän Jumalam/ ja ei kengän taita werratta häneen.
3:37 Hän on löytänyt wijsauden/ ja andanut sen hänen palweliallens Jacobille ja Israelille hänen rackallens.
3:38 Sijtte on hän näkynyt maan päällä/ ja ihmisten cansa asunut.

Vers.32. Ijancaickisest ajast) Se on/ mailman algust/ eli ennen paljo aica. Nijn cuin se sana ijancaickinen usein pannan pitkän ajan edest/ Gen. 13:15. etc. ja muutoin usein Ramatusa.

IV. Lucu .

BARuch opetta synnin olewan syyn Israelin fangiuteen/ v. 5. Ja kirjoitta Jerusalemin walituxen hänen lastens tähden/ ja heidän suuren murhens/ v. 8. Lohdutta heitä taas ja neuwo heitä kärsimyxteen ja rucouxeen Jumalan tygö/ että he autetuxi tulisit/ v. 22. Mutta heidän wainojans pitä tuleman häpiään/ v. 32.

4:1 Tämä wijsaus on Jumalan käskykirja ja Laki joca on ijancaickinen: Caicki jotca hänen pitävät/ saawat elä/ mutta jotca sen unhottawat/ nijden pitä cuoleman.
4:2 Palaja sijhen Jacob jällens/ ja rupe sijhen/ waella sencaltaisen walkeuden jälken/ joca edesäs paista.
4:3 Älä muille jätä sinun cunniatas/ ja sinun rijstas muucalaiselle Canssalle. O autuat

Propheta Baruch

olcamma me Israelis:

4:4 Sillä Jumala on meille hänen tahtons ilmoittanut.

4:5 Ole hywällä mielellä minun Canssan/ sinä Israelin ylistys/

4:6 Te oletta myydyt pacanoille/ ei häwityxexi/ mutta että te oletta Jumalan wihoittanet/ olet te teidän wihollisten haldun annetut.

4:7 Sillä te oletta wihoittanet sen cuin teidän on luonut/ sijnä/ ettet te ole Jumalalle/ mutta perkeleille uhrannet.

4:8 Te oletta unhottanet ijancaickisen Jumalan/ joca teidän on luonut/ ja oletta murhellisexi tehnet Jerusalemin/ joca teidän on caswattanut.

4:9 Sillä hän on nähnyt Jumalan wihan/ joca teidän päällen piti tuleman/ ja sanonet: Cuulcat te Zionin asuwaiset/ Jumala on andanut minulle suuren murhen:

4:10 Sillä minä olen nähnyt minun poicaini ja tytärteni fangiuden/ jonga se ijancaickinen heidän päällens on andanut tulla/

4:11 Minä olen caswattanut heidän ilolla/ mutta itculla ja murhella olen minä nähnyt heitä wietäwän pois.

4:12 Älkön kengän iloitco minusta/ että minä leski ja monelda hyljätty olen/ minä olen autiaxi tehty/ minun lasteni ricosten tähden:

4:13 Sillä he owat poikennet Jumalan Laista/ ja ei ole hänen oikeuttans tundenet/ ei he ole elänet Jumalan käskyn jälkeen/ eikä ole pitänet hänen käskyjäns.

4:14 Tulcat tänne Zionin asuwaiset/ ja julistacat minun poicaini ja tytärteni fangius/ cuin se ijancaickinen on andanut tulla heidän päällens:

4:15 Sillä hän on andanut Canssan cauca tulla heidän päällens/ julman Canssan/ tundemattomast kielest/

4:16 Joiden ei pidä säästämän wanha/ eli armahtaman lapsia. Ne owat wienet pois lesken rackat (pojat) ja murhellisexi tehnet yxinäisten tyttäret:

4:17 Mutta cuinga minä taidan teitä autta?

4:18 Sillä joca tämän onnettomuden on saattanut teidän päällen/ hän on pelastawa teitä teidän wihollisten käsistä.

4:19 Lähtekät pois te rackat lapset/ lähtekät pois/ mutta minä olen hyljätty yxinäisexi.

4:20 Minä olen rijsunut minun ilowaatteni ja pukenut päälleni murhewaattet/ minä tahdon huuta ijancaickisen tygö caickena minum elinaicanani.

4:21 Olcat hywällä mielellä lapset/ huutacat Jumalan tygö/ nijn hän pelasta teitä wihollisten wallast ja käsist:

4:22 Sillä wielä minä toiwon sen ijancaickisen auttawan teitä/ ja minä olen saapa ilon Pyhäldä/ sen laupiuden tähden/ joca teille pian meidän ijancaickiselda wapahtajaldam on tapahtuwa.

4:23 Minä olen andanut teidän mennä murhella ja itculla/ mutta Jumala on andawa teidän minulle jällens ilolla ja riemulla ijancaickisest.

4:24 Ja nijncuin Zionin asuwaiset owat nähnet teidän fangiudenne/ nijn pitä myös heidän pian näkemän awun teidän Jumalaldan/ joca on tulewa teidän päällen suurella cunnialla ja ijancaickisella lohduxella.

4:25 Te lapset/ kärsikät kärsiwälisest sitä wiha/ joca Jumalalda teidän päällen tule/ sillä sinun wihollises on wainonnut sinua/ ja sinä olet pian näkewä hänen häwityxens/ ja polkewa hänen caulans.

4:26 Minun lapsucaiseni pitä käymän paha tietä/ he owat wiedyt pois nijncuin lauma/ wihollisilda ryöstetyt.

4:27 Olcat hywällä mielellä te lapset/ ja huutacat Jumalan tygö: sillä hän/ joca on andanut teitä wietä pois/ ei ole teitä unhottawa.

4:28 Sentähden/ nijncuin te oletta ahkeroinet poickeman Jumalasta pois/ juuri nijn myös nyt palaitcat/ ja ahkeroitcat kymmenen kerta enä edzimän HERra:

Propheta Baruch

4:29 Sillä joca tämän rangaistuxen on andanut tulla teidän päälles/ hän on auttawa teitä/ ja ijancaickisen ilon toimittawa.

4:30 Jerusalem ole hyvällä mielellä/ sillä se on sinua lohduttawa/ jostas nimitetty olet.

4:31 Olcon ne waiwaiset/ jotca sinua waiwannet/ ja sinun langemisestas iloinnet owat. Olcon ne Caupungit waiwaiset/ joita sinun lapses palwellet owat/

4:32 Ja waiwainen/ joca sinun lapses fangina pitä: sillä nijncuin hän sinun langemisestas iloinnut/ ja sinun häwityxestäs riemuinnut on/

4:33 Juuri nijn pitä hänen murhellisexi tuleman/ cosca hän tule häwitetyxi.

4:34 Ja minä otan pois hänen woimans/ johonga hän idzens luotta/ ja käännän hänen kerscauxens walitusitcuxi:

4:35 Sillä tulen pitä hänen päällens tuleman sildä ijancaickiselda monda päiwä/ ja perkeleillä pitä siellä cauwan asumasian oleman.

4:36 CADzo ymbärilles Jerusalem itän päin/ ja cadzo sitä lohdutusta/ joca sinulle tule Jumalalda:

4:37 Cadzo/ sinun lapses/ jotca owat wiedyt pois/ tulewat/ Ja/ he tulewat cootut sekä idästä että lännestä/ pyhän sanan cautta/ ja ylistäwät Jumalan cunniata.

Vers.6. Ei häwityxexi) Tahto nijn paljo sanoa: rioxen tähden Jumala rangaise lapsians/ että he käännäisit idzens ja huudaisit hänen tygöns/ totutaisit idzens kärsimän/ edzisit HERra wiresti/ nijn he tulewat pelastetuxi/ mutta Jumalan seuracunnan wihollisten pitä huckuman.

V. Lucu .

BARuch lohdutta fangituuta Israelist/ ja lupa heille pelastuxen.

5:1 Rijsu pois pääldäs Jerusalem sinun

murhewaattes/ ja pue päälles pyhä caunistus Jumalalda ijancaickisest.

5:2 Pue päälles Jumalan wanhurscauden hame/ ja pane sen ijancaickisen cunnian Cruunu päähäs:

5:3 Sillä Jumala on julistawa sinun cunnias coco taiwan alla:

5:4 Sillä sinun nimes pitä oleman Jumalalda ijancaickisesta. Rauha/ wanhurscaus/ cunnia ja jumalibus.

5:5 Nouse Jerusalem/ ja astu corkeuteen/ ja cadzo ymbärilles itän päin/ ja cadzo sinun lapsias/ jotca sekä idästä että lännestä cootut owat/ pyhän sanan cautta/ ja iloidzewat/ että Jumala on taas ajatellut heidän päällens.

5:6 He owat jalcaisin wihollisilda wiedyt pois sinun tykö/ mutta Jumala tuo heitä sinun tygös corgotettuna cunnialla/ nijncuin waldacunnan lapset.

5:7 Sillä Jumala tahto aleta caicki corkeat wuoret/ ja pitkät rannat ja laxot täyttä maan tasalle/ että Israel sais lewollisest waelda ja kijttä Jumalata.

5:8 Mutta medzät ja caicki hywin hajawaiset puut/ pitä Jumalan käskyst Israeli warjoman:

5:9 Sillä Jumala on tuowa Israeli tänne jällens ilolla/ hänen jalolla lohdutuxellans/ laupiudellans/ ja hänen wanhurscaudellans.

VI. Lucu .

Jeremian kirja/ josa hän julista heille Babylonian fangiuden/ v. 1. Sijtte neuwo hän heitä/ ettei heidän pidä palweleman Babylonialaisten jumalita/ ja näyttä monella wahwistuxella/ ettei he taida autta eikä idze heitänskän/ paljo vähemmin muita. v. 5. Tämä on kirjoitettu sijtä kirjoituxesta/ cuin Jeremia lähetti heille/ jotca piti wietämän pois fangittuna Babelijn Babelin Cuningalda/ josa hän heille sencaltaista julista/ cuin Jumala oli hänen käskeny.

Propheta Baruch

6:1 TEidän ricostenne tähden/ cuin te oletta tehnet Jumalata wastan/ pitä teidän wietämän fangittuna Babelijn NebucadNezarilda Babelin Cuningalda:

6:2 Ja Babelisa pitä teidän oleman cauwan aica/ nimittäin seidzemenkymmendä vuotta/ sijtte minä taas wien teitä siellä rauhasa ulos.

6:3 Mutta sillä wälillä pitä teidän näkemän Babelis olgilla cannettawan hoipata/ culda ja puujumalita/ joita pacanat pelkävät.

6:4 Sentähden cawattacat teidän/ ettet te tee sencaltaisia heidän peräns/ ja ettet te tule pacanain wertaisexi:

6:5 Ja cosca te saatte nähdä Canssan/ joca edellä ja perästä käy/ rucoilewan epäjumalita/ nijn sanocat teidän sydämisän: HERra/ sinua pitä rucoildaman:

6:6 Sillä minun Engelinei pitä oleman teidän tykönänne/ ja minä costan teidän sieluillenne.

6:7 HEidän kielens on tekiäldä hywin rakettu/ ja he owat caunistetut cullalla ja hopiaalla/ ja heillä on leicatut kielet/ mutta ei ne ole oikiat kielet/ eikä taida puhua.

6:8 He caunistawat heidän cullalla/ nijncuin neidzen dantzijn/ panewat Cruunun heidän päähäns/

6:9 Ja Papit warastawat epäjumalilda hopiaata ja culda/ ja culuttawat/ syöwät ja juowat porttoin cansa huorahuonesa/

6:10 Ja caunistelewat hopiaata/ culda ja puujumalita waatteilla/ nijncuin ne olisit ihmiset:

6:11 Mutta ei ne taida warjella idzens ruostesta ja coista.

6:12 Ja jos purpura hame puetetan heidän päällens/ nijn pitä tomu pyhittämän pois/ joca laske idzens sen päälle.

6:13 Ja hän canda waldican kädesäns nijncuin Cuningas/ ja ei taida rangaista yhtän/ joca teke händä wastan/

6:14 Hänellä on myös miecka ja kirwes kädesä/ mutta ei hän taida idzens warjella warcailda ja ryöstäildä/ sijtä kyllä nähdän/

ettei ne ole jumalat/ sentähden älkät heitä peljätkö.

6:15 Nijncuin astia jota tarwitan/ on kelpamatoin/ cosca se on särjetty/ juuri nijn on heidän epäjumalans.

6:16 Cosca he pannaan heidän huonesijns/ nijn he tulewat täyten tomu/ nijden jalgoista cuin tulewat sisälle:

6:17 Ja Papit pitävät waarin epäjumalain Templin oweilla/ lucuilla ja teljillä/ ettei ne ryöstäildä warastettais/ nijncuin cosca jocu pannaan fangiuteen/ ja tallella pidetän/ se cuin on tehnyt Cuningasta wastan/ ja on cuolemaan duomittu.

6:18 He sytyttävät heidän eteens lampuja/ ja paljo enämbi heidän eteens cuin idze eteens/ ja ei ne cuitengan näe/ ne owat nijncuin malat huonesa/

6:19 Ja matelewaitet madot maan päällä syöwät heidän sydämens ja waattens/ ja ei he cuitengan tunne.

6:20 Heidän caswons owat mustat huonen sawusta.

6:21 Yököit/ Pääskyiset/ ja muut linnut istuwat heidän pääns päälle/ nijn myös catit.

6:22 Josta te ymmärrätte ettei ne ole jumalat/ sentähden älkät heitä peljätkö.

6:23 Culda joca heidän päällens ripustetan heidän caunistuxexens/ ei se paista/ cosca ei ruostesta perata/ Ja cuin ne walettin/ ei he mitän tundenet.

6:24 Caickinaisest callist ainest owat he tehdyt/ ja ei cuitengan ole heisä henge.

6:25 Ettei he taida käydä/ nijn pitä heitä oljilla cannettaman/ josta ihmiset kyllä taitawat nähdä/ että he owat häpiäliset jumalat.

6:26 JA pitä heidän häpemän heistä/ jotca heitä cunnioittawat/ ettei he eikä idze nosta taida/ cosca he putowat maahan/ eikä lijcutta idzens/ cosca jocu pane heidän johungun paickan pystyälle/ ja jos hän callistu/ ei hän taida ojeta idzens ylös. Ja nijncuin uhri pannaan cuoluitten eteen/ juuri nijn pannaan

Propheta Baruch

myös heidän eteens.

6:27 Mutta heidän Pappins tuhlawat heidän uhrins jotca heille annetan/ nijn myös heidän waimons coreilewat nijstä/ eikä anna sijtä jotain waiwaiselle eli sairalle:

6:28 Saastaiset waimot/ ja ne jotca macawat lapsen wuotes/ sattuwat heidän uhrijns/ josta te kyllä ymmärrätte/ ettei ne ole jumalat/ sentähden älkät heitä peljätkö.

6:29 Ja mistä nijtä pidäis jumaloixi cudzuttaman: sillä waimot corjawat culda/ hopia ja puujumalita.

6:30 Ja Papit istuwat heidän Tempelisäns lewiällä Chuoricapalla/ ajelewat partans/ ja heille on tucka pääsäns/ istuwat paljaspäänä/

6:31 Ulwowat ja huutawat heidän epäjumalains edes/ nijncuin tapa on cuolluitten hautamises.

6:32 Papit warastawat heidän waattens/ ja waatettawat nijllä heidän emändäns ja lapsens.

6:33 Joco hywä eli paha heille tehdän/ nijn ei he cuitengan taida costa/ eikä taida asetta ketän Cuningan wircaan eli panna pois.

6:34 Ei he taida anda raha eli calua. Jos jocu jotain heille lupa/ ja ei sitä pidä/ nijn ei he welgoi sitä.

6:35 Ei he taida yhtäkän ihmistä pelasta cuolemast eikä autta heicko wäkewäldä/ ei he taida yhtäkän sokiata tehdä näkemän.

6:36 Ei he taida ensingän ihmistä autta hädäsä.

6:37 Ei he armahda leskejä/ eikä auta orwoja:

6:38 Sillä he owat puu/ cullalla ja hopialla caunistetut/ nijden kiwein caltaiset/ jotca wuoresta lohwaistan sentähden pitä heidän häpiään tuleman/ jotca nijtä cunnioittawat.

6:39 Cuinga sijs pitä ne jumalina pidettämän/ eli nijxi cudzuttaman?

6:40 Ettei myös Chalderitkän heistä paljo pidä? Sillä cosca he näkewät mykän/ joca ei taida puhua/ sen he wiewät Belin eteen/ ja sanowat: mykän pitä händä rucoileman/

6:41 Nijnncuin hän sen ymmärräis/ ja waicka he tietäwät/ ettei sillä ole henge/ cuitengin juoxewat he heidän tygöns.

6:42 Mutta waimot istuwat kircon edes wyötetyt köydellä/ ja candawat hedelmitä uhrixi:

6:43 Ja jos jocu joca mene ohidzen/ otta yhden heistä/ ja maca hänen/ nijn se kehu sitä muita wastan/ ettei he ole nijn mahdolliset ollet cuin hän/ että köysi olis heistä kirwotetuxi tullut.

6:44 Caicki mitä heildä tapahtu/ se on sula petos/ cuinga sijs ne pitä jumalina pidettämän/ eli nijn cudzuttaman?

6:45 Taitawilda culdasepildä owat he nijn tehdyt. JA mitä taitawat tahtowat/ se pitä sijtä tuleman/ ja ei muuta mitän.

6:46 Ja jotca ne tehnet owat/ ei taida cauwan elä/ cuingast ne owat jumalat/ jotca heildä tehdyt owat?

6:47 Sentähden ei he muuta anna jälkentulewaisillens cuin pahennuxen ja tilan häpiäliseen epäjumalan palweluxeen:

6:48 Sillä cosca sota eli muutoin jocu paha nousis/ nijn Papit neuwo pitäwät keskenäns/ cunga he heitäns epäjumalinens lymyttämän pitä.

6:49 Sentähden kyllä taitan ymmärtä/ ettei ne ole jumalat/ jotca heitäns/ eikä sodast eikä muusta onnettomudest/ warjella taida.

6:50 Sillä ei he cuitengan muu ole/ cuin puujumalat/ cullatut ja hopialla silatut/ sentähden taitan tästälähin kyllä tietä/ että se on petos/ caikille pacanoille ja Cuningaille ilmoitettu/ ja ei Jumalan/ waan ihmisten käsillä tehdyt/ ja ei yhtän jumalutta ole heisä.

6:51 Sentähden taita jocainen ymmärtä ettei ne ole jumalat:

6:52 Sillä ei ne pane yhtän Cuningast maalles/ eikä anna ihmisille sadetta/

6:53 Ei he hallidze eikä rangaise/ ei lindujacan/ jotca tuulesa sinne ja tänne lendelewät.

Propheta Baruch

6:54 Cosca puujumalain cullatut ja hoiolla silatut huonet tulelda poltetuxi tulewat/ nijn Papit juoxewat sijtä pois/ ja warjelewat idzens wahingosta/ mutta ne palawat nijncuin muutkin malat.

6:55 Ei he taida olla Cuningaita eli jotacuta sotawäke wasthan/ cuinga sijs heitä pitä jumalina pidettämän eli nijxi cudzuttaman?

6:56 Puujumat/ hoiolla silatut ja cullatut jumalat/ ei taida idzens warcailda ja ryöstäildä warjella/ sillä ne owat heitä wäkewemmät.

6:57 Nijn että he ryöstäwät heidän ja rijsuwat heidän alasti/ ottawat heidän culdans/ hopians/ waattens/ ja pakenewat/ nijn ei he taida autta heitäns.

6:58 Sentähden on yxi Cuningas paljo parembi/ joca taita osotta hänen woimans/ eli tarpellinen taloin cappale/ joca talois tarwitan/ eli owi/ joca warjele huonen/ eli puupadzas Cuningalises salis/ cuin sencaltainen woimatoim epäjumala.

6:59 Auringo/ Cuu ja tähdet paistawat/ ja owat cuuliaiset sijnä/ cuin Jumala heitä kärke/

6:60 Nijn myös pitkäisen leimaus walaise/ nijn että se nähdän/

6:61 Tuuli puhalda caikesa maasa/ ja cosca Jumala kärke pilwet juoxeman coco mailman ylidzen/ nijn he tekewät mitä hän heille kärke:

6:62 Nijn myös tuli ylhäldä poltta ja culutta wuoret ja medzät/ ja teke mitä hänen on käsketty: Mutta epäjumalat ei taida lijcutta idzens/ eikä jotain tehdä.

6:63 Sentähden ei pidä nijtä pidettämän jumalina/ eikä heitä nijxi cudzuttaman/ sillä ei he taida rangaista eikä autta.

6:64 ETtä te nyt tiedätte/ ettei he ole jumalat/ nijn älkät heitä peljätkö/

6:65 Sillä ei he taida Cuningaita kirota eikä siunata.

6:66 Ei he myös taidä näyttä pacanoille jotain ihmettä taiwas/ ei he taida walaista nijncuin Auringo/ eikä walo anda nijncuin Cuu.

6:67 Järjettömät luondocappalet owat paremmat heitä/ ne taitawat juosta luolaan ja warjella idzens.

6:68 Sentähden on se peräti selke/ ettei he ole jumalat.

6:69 Sillä nijncuin ei peljätys taida mitän warjella krydimaasa/ nijn owat myös heidän epäjumalans/ cullatut ja hoiolla silatut jumalat/ ei mihingän kelpawaiset.

6:70 Ja nijncuin pensas krydimaasa/ jonga päällä caickinaiset linnut istuwat/ eli nijncuin cuollut/ joca on haudasa/ nijn owat heidän puujumalans/ cullatut ja hoiolla silatut jumalat.

6:71 Ja sijtä taitan ymmärtä/ ettei he ole jumalat/ sillä purpurawaate/ joca heidän päälläns on/ syödän coilda/ ja ne idze cansa wijmein/ nijn että jocainen heitä sylke.

6:72 O sitä onnellista ihmistä/ joca on wanhurscas/ jolla ei myös yhtän epäjumalata ole/ ei se tule nauroxi eikä pilcaxi.

Prophetan Baruchin loppu.

Ensimmäinen Maccaberein Kirja .

Esipuhe ensimmäisestä Maccaberein Kirjasta .

Tämä Kirja on myös yxi nijstä/ joita ei löytä Ebrean Biblias/ ehkä hän on puheis ja sanois nijncuin muutkin Pyhän Ramatun Kirjat/ ja ei olis ollut mahdotoin luetta nijden secaa/ että hän nijn hywä ja tarpellinen on/ ymmärtä Propheta Danieli sijnä 11. lugus: sillä mitä Daniel sijnä lugus ennusta sijtä cauhistuxest/ ja Israelin Canssan tuscast/ sijtä wähestä awusta (cuin hän sijnä sano) ja suuresta

Ensimäinen Maccaberein Kirja

wainosta sekä Pakanoilta että petollisilta Judalaisilta/ sen tämä Kirja näyttää olewan täytetyn Cuningas Antiochus Epiphanexen alla/ joca Maccaberein aicana nijn julmasti toimitti Judalaisi/ ja Jumalan palweluxen/ jonga hän aicoi peräti häwittä. Jongatähden on tämä Kirja myös meille Christityille tarpellinen lukea: Ensin/ että se Antiochus pidetän Antichristuxen cuwana/ joca sencaltaisen julmuden/ ja Jumalan palweluxen häwityxen eteens otti/ ei paljo ennen Christuxen ensimmäistä tulemista; opemme sijtä tundeman sen oikian Antichristuxen/ joca sen toisen ja wijmeisen Christuxen tulemisen edellä Jumalan Canssa (se on Christityitä) ja sitä oikiata ja totista Jumalan palwelusta häwittä ja pyytä lyödä maahan. Että cosca sencaltaista tapahtu/ ja meille on silmäin edes/ etten me hämmästyis/ waan wahwistaisim meitäm sillä toiwolla/ että me ynnä caickein Christittyiden cansa wielä lopullakin ylös pidetyxi tulemma/ ehkä cuinga suuri waino ja Perkelen hirmuisus joscus tarjona olla taidais: sillä me näemme kyllä sen awun/ waicka hän näky wähä ja pieni olewan/ jonga Jumala jo alcanut on meille osotta. Ja pyhä Evangelium on se miecka/ jolla Antichristuxen cansa meidän aicanam urhollisesta taistellan/ ehkä se tapahtu suurella weren wuodatuxella ja waiwalla/ nijn ei cuitengan ilman hänen julkista wahingotans ja langemustans. Nijn cuin Jumala Maccaberein miecan cautta hänen Canssallens awun teki/ waicka ei se tapahtunut ilman wainota ja suurta sydämen surua/ cuitengin puhdistit he wielä sijtte Templin/ ja asetit jällens Jumalan palweluxen ja saatit Canssan yhten/ sen endisen hallituxen alla: Nijn myös Evangelium tähän aican puhdisti caiken epäjumalan palweluxen/ ja nijn cuin Christus sano/ että hänen Engelin pitä percaman caicki pahennuxet hänen waldacunnastans/ ja cocoman jällens oikiat Christityt yhten sijhen oikian wanhan Christilliseen uscoon/ totisijn hywijn töihin/ ja Jumalan palweluxeen. Sitälikin: että me myös meitäm sillä lohdutaisimme/ että Jumala autti heitä ei ainoastans Antiochusta ja pacanoita wastian/ mutta myös pettäitä ja luopuneita Judalaisia wastian/ jotca heidäns annoit pacanain puolelle/ ja kehoitit heitä wainoman/ waiwaman ja tappaman heidän oma Canssans ja weljiänsä/ nijn että jos ne wäärät Christityt ja eriseuraiset wielä nyt asettawat idzens meitä wastian/ waiwaman ja wahingoittaman Antichristuxen tawalla/ nijn cuitengin pitä meidän oleman hywäs turwas ja ei pelkämän. Sillä Daniel on nämät caicki sanonut ja ilmoittanut/ meille lohduduxexi/ että se nijn on tapahtuwa/ että meidän omangin Canssam lapset pitä osottaman petoxens/ ja kehoittawat muitakin meitä wainoman. Sentähden en me taida parembata meno saada/ cuin oli jumalisilla Judan Canssan seas/ heidän petollisten weljeins keskellä Antiochuxen/ eli heidän Antichristuxens wallan aicana. Mutta wijmeiseldä cuitengin ne wihamiehet ja pettäjät sangen woimallisesta Jumalalda rangaistan/ ja heidän Tyranneudens ja petoxens ei ole ilman costota: että me iloisest ja wahwalla uscalluxella cadzoisimme meidän Antichristuxitam/ Tyranneja ja wääriä opettaita/ ja odotaisim heidän suuria ja ylpeitä uhcauxians/ ollen wahwat ja lujat/ ettei he cauwan nijn saa tehdä/ paljo wähemmin sitä täyttä/ mitä he mieliwät. Mutta (nijn cuin Antiochus ja ne pettäjät) kyllä hopus heidän ansaitun palckans saawat/ nijn cuin se jo enimmitten tapahtunut on/ ja wielä nyt päiwä päiwäldä enämmin tapahtuwan näky/ waicka paatunet ja sokiät ei sitä tottele/ ei myös sijtä mitän ole/ sillä he tahtowat kiusata/ nijn cuin muut ennen tehnet owat/ jonga Jumala pian tapahtuwan suocon/ Amen. Tämä Kirja alca lyhykäisest hänen Historians sijtä ajast cuin Alexander Magnus rupeis wallidzeman Asias: ja on täsä 198. wuoden aica/ haman Simon Maccabeuxen cuoleman asti. Sillä sijtä ajast cuin Alexander löi Dariuxen ja sai Persian waldacunnan/ nijn Seleucuxen asti joca ensimmäinen Cuningas oli Syrias 20. wuotta. Sijtä ajast nijn Antiochus Magnuxen asti/ 88. wuotta. Sijtä nijn Antiochus Epiphanexen asti/ 49. wuotta. Sijtte Judan Maccabeuxen asti/ 9. wuotta. Sijtä ajast cuin Judas alcoi sodan Antiochusta wastian/ nijn

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

Simon Maccabeuxen cuoleman asti/ 32. vuotta. Ja sijnä loppuwat Maccaberein Kirjat. Simonin cuolemast/ Christuxen syndymään 133. vuotta. Sillä cosca Simon cuollut oli/ wallidzi hänen poicans Johannes/ joca myös Hircanuxexi cudzuttin 31. vuotta. Hänen poicans Aristobulus 1. vuoden. Hänen jälkins hänen weljens Alexander 27. vuotta. Hänen emändäns Alexandra 9. vuotta. Sijtte Alexandrin poica Aristobulus 4. vuotta Sijhen aican tuli Pompejus ja sai Jerusalemin ja Templin/ cosca mailman algusta oli culunut 3909. ennen Christuxen syndymätä 62. vuotta. Hän teki Hircanuxen Aristobuluxen weljen ylimmäisexi Papixi: Se hallidzi Gabiniuxen Antipatrin ja hänen poicains wallan aicana/ (jotca sen wallan Ruomalaisilda olit saanet) 26. vuotta/ Herodexen waldan asti. Silloin Herodes (joca oli Antipatrin Idumerein Cuningan poica) sai Jerusalemin/ ynnä hallituxen cansa/ ja wallidzi 37. vuotta. Sijtte ei Judalaiset saanet enä yhtän Cuningasta omasta Canssastans/ Jacob Patriarchan sanan jälkeen.

I. Lucu .

Sijtte cuin Alexander Magnus oli saanut Persian/ ja monda maata ja waldacunda ja cuoli/ v. 1. Jacawat hänen Päämiehens ja Sangarins waldacunnan idze keskenäns/ joista tule Antiochus/ v. 9. Sijhen aican lange Israel epäjumalan palweluxeen/ v. 12. Mutta Antiochus wahwista hänens/ ja saa Egyptin ja suuren saalin/ tule myös Jerusalemin ja ryöstä Templin/ v. 17. Cahden vuoden perästä lähettä hän sodan Päämiehen/ joca ryöstä Caupungin ja wahwista linnan ja häwittä Jumalan palweluxen/ v. 30. Sijtte kärke Antiochus/ että yhdencaltainen Jumalan palwelus pitä oleman coco waldacunnas/ ja asetta pacanalisen jumalan palweluxen Jerusalemis/ v. 43.

1:1 Alexander/ Philippuxen poica Macedonian Cuningas/ joca ennen Grecan maalla hallinut oli/ läxi Chitimin maacunnasta suurella sotajoucolla/ otti wahwat Caupungit:
1:2 Ja löi Dariuxen Persian ja Medein Cuningan/ ja sen jälkeen muut Cuningat caikis maacunnis woitti alans.
1:3 Ja aina waelsi edemmä/ ja otti caicki maat/ ja waldacunnat/ ja ei kengän rohjennut idzens asetta händä watan.
1:4 Ja hän tuli yldynexi/ oli myös hänellä sangen jalo sotajoucko.

1:5 Cosca hän ne waldacunnat oli saanut alans/ tuli hän sairaxi.

1:6 Waan cuin hän hawaidzi/ että hänen piti cuoleman:

1:7 Cudzui hän tygöns hänen Förstins/ jotca nuorudest olit hänen cansans caswanet/ ja sääsi heidän eläisäns maacundain Ruhtinoixi.

1:8 Ja Alexander cuoli cosca hän caxitoistakymmendä vuotta oli wallinut.

1:9 Jälken hänen cuolemans tuli waldacunda hänen Ruhtinoillens/ he otit maacunnat cukin paickans/ ja teit heidäns Cuningoixi.

1:10 Ja he/ ja heidän jälkentulewaisens hallidzit cauwan aica/ ja suuri sota oli heidän wälilläns/ ja paljon tusca jocapaicas mailmas.

1:11 JA yhdestä näistä Ruhtinoista syndyi wahingolinen pahuden juuri/ nimeldä Antiochus Epiphanes/ joca Ruomisa oli ollut tacauxena hänen Isäns sen suuren Antiochuxen edestä. Ja tämä Antiochus Epiphanes rupeis hallidzeman sadalla colmelkymmenellä ja seidzemellä wuodella Grekin waldacunnasta.

1:12 Nijhin aicoin olit Israelis wäärät miehet/ jotca yllytit Canssa/ ja sanoit: tehkämme lijtto ymbäriasuwaisten pacanain cansa/ ja ruwetcam heidän jumalan palweluxens: Sillä meidän on täytynyt kärkeä paljo pahutta sijtä ajasta/ cuin me olemma nosnet pacanoita watan.

1:13 Tämä neuwo kelpais heille hywin/ ja he

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

lähetit muutamita Canssasta Cuningan tygö:
1:14 Joca käski heidän otta pacanain säädyt.
1:15 Silloin he asetit Jerusalemis pacanalisen harjoitus huonen/
1:16 Eikä ymbärileickausta pitänet/ ja langeisit pois pyhästä ljtosta/ ja pidit idzens nijncuin pacanat/ ja olit peräti paadutetut tekemän caickinaista syndiä ja häpiätä.
1:17 Cosca Antiochus oli wahwistanut hänens waldacunnasans/ aicoi hän myös saada Egyptin waldacunnan/ ja nijn pitä molemmat waldacunnat.
1:18 Ja hän meni Egyptijn sangen wahwana/ waunuin/ Elephantein/ Hewoismiesten/ ja laiwain paljoudella.
1:19 Waan Ptolomeus pelkäis ja pakeni/ ja langeis monda Egyptin miehistä haawoitettuna.
1:20 Ja Antiochus sai wahwimmat Caupungit Egyptis/ ja kiscoi suuren saalin ja wei pois.
1:21 Mutta cosca Antiochus Egyptis tämän woiton saanut oli/ ja palais cotians sadalla ja colmannella wuodella wijdettäkymmendä/ ja waelsi Israelin läpidze/ ja tuli Jerusalemin suurella joucolla/
1:22 Ja meni röyckiästi Pyhään/
1:23 Ja andoi otta pois cullaisen Altarin/ kyntiläjalan/ ja ne cappalet cuin sen päällä olit/ ja leipäuhri pöydän/ ja picarit/ ja maljat/ cullaiset lusicat/ Esiripun ja Cruunut/ ja cullaiset Templin caunistuxet/ ja löi caicki ricki:
1:24 Ja otti hopian ja cullan/ ja caicki callit astiat ja kätketyt tawarat ne cuin hän löysi/ ja wei myötäns omalle maallens:
1:25 Ja andoi paljo wäke surmata/ ja puhui röyckiästä.
1:26 Ja suuri sydämen suru oli coco Israelis/ ja caikis paicois/ joisa he asuit:
1:27 Ja Päämiehet murhedit/ ja wanhimmat ja nuorucaiset/ neidzet ja waimot suurest surcastuit/ miehet ja waimot walitit.
1:28 Ja coco maacunda oli surullinen sijtä

julmudesta/ cuin siellä tapahdui:
1:29 Ja coco Jacobin huone oli täytetty catkerudella.
1:30 JA cahden wuoden perästä lähetti Cuningas Päämiehen (joca ennen weron päällä oli ollut) Judeaan/ hän tuli Jerusalemin suurella wäellä:
1:31 Ja andoi ystäwälistest/ että hänen piti pääsemän sisälle/ ja ei luwannut mitän wahingota tehdä/ waan se oli caicki petos.
1:32 Cosca he uscoit hänen ja salleit tulla sisälle/ carcais hän petoxella Caupungin päälle.
1:33 Ja löi paljon Canssa Israelist ja ryöstäis Caupungin:
1:34 Ja poltti huonet/ cukisti muurit/ ja wei pois waimot/ lapset ja carjan.
1:35 Ja Dawidin Linnan hän wahwisti wahwoilla muureilla ja torneilla:
1:36 Ja asetti siihen jumalattoman joucon/ joca sijnä caickia pahutta teki/
1:37 Ja ryöwäisit aset ja elatuxen Jerusalemin Caupungista/ ja andoi sinne tuota.
1:38 Ja he pijritit Pyhän/ ja wäijyit Canssa/ jotca Templijn menit/ ja löit Caupungin asuwaitet pyhäs sias/ että he olisit estänet Jumalan palweluxen/ ja wuodatit pyhäs sias paljon wiatoinda werta ja saastutit sen.
1:39 Ja Jerusalemin asuwaitet pakenit ja muucalaiset jäit siaan:
1:40 Waan ne jotca sijnä syndynet olit/ piti lähtemän pois.
1:41 Pyhä sia oli kylmillä/ pyhä päiwät tulit caicki murhepäiwixi/ ja Sabbathit ei ollet muuta cuin tusca/ ja caicki heidän cunnians tyhjän raukeis:
1:42 Nijn cuuluusa cuin Jerusalem oli ennen ollut/ nijn surkian ja waiwalloisen täydyi sen siihen aican olla.
1:43 JA Antiochus annoi myös ymbäri caiken waldacundans käskyn/ että caicki Canssa yximielisestä piti yhdencaltaisen Jumalan palweluxen pitämän.

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

1:44 Silloin hyljäisi caicki Canssa heidän Lakins/ ja mielistyit Antiochuxen käskyyn:
1:45 Ja monda Israelist sijhen langeisit/ ja uhraisit epäjumalille ja rijwaisit Sabbathin.
1:46 ANtiochus lähetti myös kirjat Jerusalemiin/ ja caickijn Judan Caupungeihin/ josa hän käski että heidän piti pacanain jumalan palweluxen ottaman vastaan.
1:47 Ja polttouhrin ja ruocauhrin ja syndiuhrin pyhäs sias/ Sabbathin/ ja muut juhlapäivät maahan lyömän:
1:48 Ja käski että Pyhän ja sen pyhän Canssan piti saastutettaman:
1:49 Ja andoi panna Altarit/ kircot/ ja epäjumalat:
1:50 Ja uhrata sian lihoja ja muita saastaisia eläimitä:
1:51 Ja kielsi ymbärisleickausten pois/ ja käski Canssan totutetta caickijn cauhistuxijn/ että heidän piti Jumalan Lain ja oikeuden unhottaman/ ja toiset tawat ottaman:
1:52 Ja cuca ikänäns ei ollut täsä asias Antiochuxelle cuuliainen/ se piti surmattaman.
1:53 Tämän käskyn andoi hän käydä ulos caickijn waldacundijns ja asetti Päämiehet/ jotca Canssa piti vaatiman caickia sencaltaisia pitämän:
1:54 Nämät toimitit että Judan maalla uhrattin/ ja käskit että nijn piti pidettämän: Ja monda Canssast luowuit Jumalan Laist heidän tygöns/ he teit caicke pahutta maacunnas.
1:55 Ja carcotit Israelin Canssan pois/ että heidän täydyi lymyttä idzens ja kätke luolijn/ nijncuin muutkin juoxiamet.
1:56 SAdalla ja wijdennellä wuodella wijdettäkymmendä/ wijdendenä päiwänä toistäkymmendä Casleun Cuulla annoi Cuningas Antiochus panda häwityxen julman cuwan Jumalan Altarille.
1:57 Ja andoi panda Altarit ylös joca Judan Caupungis/ nijn että jocamies catuilla julkisest ja huonens edes suidzuttaman ja uhraman

piti.
1:58 Ja andoi repiä ricki HERran Lakikirjat ja poldetta:
1:59 Ja murhata caicki ne joiden tykönä Jumalan lijton Kirjat löyttin/ ja jotca HERran Lain pidit.
1:60 Ja tätä he teit heidän sotawäkens cansa joca Cuu/ cosca Canssa tuli cocon Caupungeisa.
1:61 Ja wijdendenä päiwänä colmattäkymmendä Cuusta/ uhraisit he Altarilla/ jonga he rakendanet olit HERran Altarita vastaan.
1:62 Ja ne waimot/ jotca heidän lapsens ymbärileickaisit/ tapettin/ nijncuin Antiochus oli käskenytt:
1:63 Wanhimmat tapettin huoneisans/ ja lapset hirtettin.
1:64 Mutta monda Israelin Canssast olit wahwat/ ja ei tahtonet syödä saastaista/ ja annoit ennen idzens tapetta/ cuin he idzens saastutit.
1:65 Eikä tahtonet luopua Jumalan pyhästä Laista/ sentähden tulit he surmatuxi.

Vers.11. Grekin waldacunnasta) Seleucus oli ensimmäinen Cuningas Syrias Alexandrin cuoleman jälken. Hän rupeis wallidzeman A. M. 3661. Sijtä ajast nijn Antiochus Epiphanexen asti olit 137. wuotta: Nijn cauwan oli Syrian waldacunda/ ja täsä Kirjas aljetan caicki wuosilugut Syrian waldacunnan algust: se on/ sijtä ajasta/ cosca Seleucus rupeis wallidzeman. Josta Iosephuskin alca wuosilugun/ lib. 12. cap. 6.

II. Lucu .

PAppi Matathias ja hänen poicans surewat Jerusalemin wahingota/ v. 1. ei tahdo hyljätä Lakia eikä uhrata epäjumalille/ waan pakenewat wuorille/ v. 15. Monda nijstä jotca pakenewat/ tapetan Cuningan wäeldä/ ettei

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

*he tahdo idzens warjella Sabbathina/ v. 31.
Mutta Matathias wahwista hänens ja woitta
pakanat/ ja asetta Jumalan palweluxen/ v. 39.
Cosca hän tule wanhaxi/ ja pitä cuoleman/
neuwo hän poicans miehullisest sotiman Lain
ja Jumalan Canssan edestä/ v. 49.*

2:1 Nijnä päiwinä nousi Pappi Matathias
Johannexen poica/ Simeonin pojan/ Joarimin
sugusta Jerusalemist:
2:2 Joca asui Modin wuorella/ ja hänellä oli
wijsi poica:
2:3 Johannes lijalda nimeldä Gaddis/
2:4 Simon lijalda nimeldä Thasi/
2:5 Judas lijalda nimeldä Maccabeus/ Eleazar
lijalda nimeldä Aaron/
2:6 ja Jonathas lijalda nimeldä Apphus.
2:7 Nämät murhetit sangen cowin sitä suurta
surkeutta/ cuin Judeas ja Jerusalemis oli. Ja
Matathias walitti ja sanoi: woi että minä sitä
warten synnyin/ että minun pitä näkemän
minun Canssani ja pyhän Caupungin
häwityxen/ ja wielä sijttekin alallans oleman/
ja andaman wihollisen tehdä nijncuin hän idze
tahto.
2:8 Muucalaiset pitäwät hallusans Pyhän/ ja
Jumalan Templi on nijncuin duomittu
ihminen:
2:9 Sen caunistuxet owat wiedyt pois/ wanhat
owat catuilla lyödyt/ ja nuoret miehet
muucalaisilda syösty läpidze:
2:10 Waldacunda on tullut caickein pacanain
saalixi/ ja he tekewät sen autiaxi.
2:11 Caicki sen cunnia on tullut pois: joca oli
Drotningi/ nyt on hän pijca:
2:12 Cadzo/ meidän Pyhäm ja meidän
kerscauxem/ ja cunniam on pois/ pacanat
owat sen häwittänet/ kellengä ilo enä elä olis?
2:13 Ja Matathias rewäis waattens:
2:14 Hän ja hänen poicans/ ja puit säkit
päällens/ ja murhedit sangen rascasti.
2:15 Cosca Antiochuxen käskyläiset sinne
tulit/ waatiman myös nijtä jotca Modin

Caupungijn paennet olit/ luopuman Jumalan
Laista/ ja epäjumalille uhraman/ ja pyhä
sawua suidzuttaman:
2:16 Silloin luopui monda Israelin Canssast
heidän tygöns: mutta Matathias ja hänen
poicans pysyit wahwana.
2:17 Ja Antiochuxen käskyläiset sanoit
Matathiaxelle: sinä olet ylimmäinen ja
woimallisin täsä Caupungis/ ja sinulla on
monda poica ja suculaista/
2:18 Sentähden astu sinä ensin edes/ ja tee
mitä Cuningas on käsenyt/ nijncuin caicki
maacunnat/ nijn myös Judan miehet/ jotca
wielä Jerusalemis owat/ tehnet owat: nijn
Cuningas leppy sinulle ja sinun pojilles/ ja
lahjoitta sinulle hopiata ja culda/ ja suuria
lahjoja.
2:19 Ja Matathias wastais lujast/ ja sanoi: jos
wielä caicki maacunnat Antiochuxelle
cuuliaiset olisit/ ja jocainen heidän Isäins
laista luowuisit/ ja mielistyisit Cuningan
käskyyn:
2:20 En cuitengan minä/ ja minun poicani ja
weljeni tahdo hyljätä Isäin Lakia/ sijtä meitä
Jumala warjelcon:
2:21 Ei se olis meille hyvä/ että me Jumalan
sanasta ja Laista luowuisimme.
2:22 En me tahto mielistyä Antiochuxen
käskyyn/ ja uhrata: engä luopua meidän
Laistam ja toisia säätyjä otta.
2:23 Cosca hän nämät sanat puhunut oli/ tuli
yxi Judalainen caickein silmäin nähden/ ja
uhrais epäjumalalle Altarille Modin
Caupungis/ nijncuin Cuningas oli käsenyt.
2:24 Ja Matathias näki sen/ ja se pisti hänen
sydämeens/ ja hänen kijwauxens syttyi Lain
tähden.
2:25 Ja hän carcais ja tappoi sen Judalaisen
Altarin edes/ ja Antiochuxen käskyläisen/ joca
uhraman waadei.
2:26 Ja cukisti kijwauxen Lain tähden/ nijncuin
Phinees teki Zambrille Salomin pojalle.
2:27 Ja Matathias corgotti änen caiken

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

Caupungin edes/ sanoden: jolla on kijwaus
Laista/ ja tahto pitä lijton/ hän käykän minun
cansani Caupungista ulos.
2:28 Nijn pakeni hän ja hänen poicans
wuorille/ ja jätti Caupungijn caicki mitä
hänellä oli.
2:29 Ja monda hurscast ihmist läxit erimaihin.
2:30 Ja olit siellä waimoinens/ lapsinens ja
carjoinens/ sillä julmus oli sangen suurexi
paisunut.
2:31 Mutta cosca Cuningan wäki Jerusalemis
Dawidin Caupungis cuulla sait/ että
muutammat olit idzens asettanet Cuningan
käskyä wastan/ ja andanet heidäns
Caupungist ulos erimaihin salaisijn paickoijn/
että he olisit heidäns lymyttänet ja pelastanet/
ja että paljo Canssa oli heidän seuraans
mennyt.
2:32 Kijrutit he heitäns carcaman heidän
päällens Sabbathin päiwänä/ ja annoit heille
sanoa: wieläkö te nyt tahdotte cowacorwaiset
olla?
2:33 Käykät ulos ja tehkät mitä Cuningas on
käskenyt/ ja te saatte olla rauhas. Ja he
wastaisit: en me tahdo lähte/ engä rickoa
Sabbathi nijncuin Cuningas kärke.
2:34 Ja he hyökköisit sodalla heidän päällens/
ja ne jotca siellä olit/ ei heitäns warjellet.
2:35 Eikä kiwekän heittänet/ eikä myös
luolangan suuta tukinnet/ waan sanoit:
2:36 Me tahdomme näin cuolla meidän
wiattomudesam.
2:37 Taiwas ja maa pitä todistaman/ että te
meitä wäärin ja wiattomast tapatte.
2:38 Ja nijn he langeisit heidän päällens
Sabbathina/ ja tapoit heidän/ ja heidän
waimons ja lapsens tuhannen ihmistä/ ja
heidän carjans.
2:39 Cosca Matathias ja hänen ystäväns sen
cuulla sait/ murhedit he sangen cowin/ ja
sanoit toinen toisellens:
2:40 Jos me caicki nijn tehdä tahdom/ cuin
meidän weljemme tehnet owat/ ja emme sodi

pacanoita wastan/ että me warjelisim meidän
hengem ja Lakim/ nijn ei heidän ole työtä
meitä peräti hucutta.
2:41 Ja he päätit keskenäns/ sanoden: jos he
tulewat meidän päällem Sabbathina/ nijn
warjelcam meitä/ etten me caicki huckuis/
nijncuin meidän weljem wuorten rotcois
murhatut owat.
2:42 Ja suuri joucko hurscaita ihmisiä cocoisit
heitäns yhten/ jotca caicki Laisa olit
pysywäiset.
2:43 Ja caicki jotca julmuden tähden paennet
olit/ tulit heidän tygöns.
2:44 Ja he myös nousit ja löit monda
jumalatoinda ja eriseuraista heidän
kijwauxesans ja wihasans: mutta ne muut
pakenit ja pääsit pacanain secaa.
2:45 Sijtte Matathias ja hänen ystäväns
waelsit lujasti Israelin maata ymbärins ja
cukistit jällens Altarit:
2:46 Ja ymbärinsleickaisit lapset/ jotca wielä
ymbärinsleickamat olit/ ja hyökköisit
jumalattomitten päälle.
2:47 Ja se menestyi heille/ nijn että he pysyit
Laisa caickein pacanain ja Cuningasten woima
wastan.
2:48 Ettei jumalattomat yhtäkän woimutta
heisä saanet.
2:49 MUtta cosca Matathias juuri wanha oli/
sanoi hän ennen cuolematans pojillens: nyt
on tullut meidän päällem suuri ahdistus ja
waino/ ja suuri julmus ja rascas rangaistus:
2:50 Sentähden rackat poicani/ pitäkät
kijwaus Lain tähden/ ja älkät säästäkö teidän
hengen meidän Isäim lijton tähden/ ja
mielenne johdattacat mitkä tegot meidän
Isäm heidän aicanans tehnet owat.
2:51 Nijn te voitatte suuren cunnian ja
ijancaickisen nimen.
2:52 Abraham kiusattin/ ja oli wahwa uscos/
se luettin hänelle wanhurscaudexi.
2:53 Joseph hänen waiwasans piti käskyn/ ja
tuli Egyptin Herraxi.

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

2:54 Phinees meidän Isäm piti kijwaxen HERran cunnian tähden/ ja sai todistuxen/ että Pappius piti hänelle ijäti oleman.
2:55 Josua toimitti sen käskyn/ kuin hänelle annettu oli/ sentähden tuli hän ylimmäisexi Päämiehexi Israelis.
2:56 Caleb annoi todistuxen ja nuhteli Canssa/ sentähden sai hän erinomaisen perimisen.
2:57 Dawid oli uscollinen/ ja oikiamielinen Jumalan edes/ sentähden pereit hän Cuningalisen waldacunnan ijancaickisest.
2:58 Elia piti kijwaxen Laista/ ja otettiin ylös taiwasen.
2:59 Anania/ Azaria ja Misael uscoit/ ja tulesta pelastettiin.
2:60 Daniel wiattomudens tähden pelastettiin Lejonin kidasta.
2:61 Näin mieleen johdattacat mitä cullakin ajalla tapahtunut on/ nijn te löydätte/ että caicki ne/ jotca Jumalaan uscaldawat/ pysywät wahwana.
2:62 Sentähden älkät peljätkö jumalattomain uhcauxia/ sillä heidän cunnians on loca ja toucka:
2:63 Tänäpäen hän on corgotettu/ huomen hän maasa maca/ ja ei mitän ole cosca hän on tullut maaxi jällens/ ja hänen ajatuxens on huckunut.
2:64 Sentähden rackat lapset/ olcatte rohkiat ja wahwat Lais/ nijn Jumala teitä corgotta jällens.
2:65 Teidän weljen Simon on wijsas/ cuulcat händä aina nijncuin Isä.
2:66 Judas Maccabeus on wäkewä ja jalo sotamies/ hänen pitä oleman Päämiehen ja sotiman:
2:67 Ja ottacat teidän tygön caicki ne/ jotca Lain pitävät: Costacat se wäkiwalda kuin teidän Canssallen tehty on/
2:68 Ja maxacat pacanoille senjälken kuin he ansainnet owat/ ja lujasti pisykät Laisa.
2:69 Sijtte hän siunais heitä ja tuli cudzutuxi hänen Isäins tygö/ kuin hän oli sadan ja

cuuden wijdettäkyminen ajastaicainen/ Ja hänen poicans hautaisit hänen/ hänen Isäns hautaan Modin Caupungis/ ja coco Israel murhedi händä rascast.

Vers.34. Ricko Sabbathi) Sabbathi pitä pyhitettämän Jumalan käskyn jälken/ nijn cuitengin/ että me ajattelem Christuxen newo/ Marc.2:27. Että Sabbath on tehty ihmisen tähden/ että hän idzens lewätäis/ ja mieleens johdatais Jumalan työt/ cunnioitais Jumalata/ ja oppis tundeman hänen. Mutta hywä tehdä Sabbathina ei ole kieltyt/ autta ihmist/ ja corjata waarast tulo/ eli muuta kuin ihmiselle on sääty rawinnox/ ettei se tulis turmelluxi/ Matth. 12:2. Marc.3:2. Luc.6:9. v. 69. Ajastaicainen) nimittäin/ Syrian waldacunnast.

III. Lucu .

JUdas Maccabeus tule Päämiehexi hänen Isäns siaan/ v. 1. Lyö Apolloniuxen/ ja Seronin Syrian Päämiehen/ v. 10. Antiochus wihastu sentähden sangen cowin/ ja lähettä Lysian Judan maacunda häwittämän/ v. 27. Mutta Judas yhdistä hänens weljeins cansa/ cocowat wäen/ ja mene Misphatijn/ siellä he rucoilewat/ ja huutawat HERra/ v. 42. Sijtte hän asetta wäen ja mene matcan/ v. 54.

3:1 JA Judas joca cudzuttin Maccabeuxexi tuli hänen Isäns siaan/ ja hänen weljens.

3:2 Ja caicki jotca hänen Isäns cansa yhtä pitänet olit/ autit händä wihollisia wastaan/ ja sodeit Israelin edest ilolla.

3:3 Ja Judas saatti suuren cunnian hänen Canssallens: hän oli hänen harniscoisans nijncuin Sangari/ ja warjeli miecallans hänen sotajouckons:

3:4 Hän '6fli rohkia nijncuin Lejoni/ ja pelkämätöin nijncuin nuori kiljuwa Lejoni/ cosca hän juoxe saalin jälken.

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

3:5 Hän edzei luopuneita ja jumalattomia/
jotca waadeit Canssa luopuman Laista/
rangais ja poltti heidän/
3:6 Nijn että hänen wihollisens pelkäisit händä
caikis paicois/ ja pakenit/ ja luopunet tulit
poljetuxi/ ja hän sai onnen ja woiton.
3:7 Tästä sai moni Cuningas carwan mielen/
waan Jacobille oli se iloxi/ ja hänelle idze
ijancaickisexi muistoxi ja cunniaxi.
3:8 Hän waelsi Judan Caupungein läpidze/ ja
surmais jumalattomia/ ja poisti wihan
Israelist/
3:9 Ja hän oli cuuluisa jocapaicas maacunnis/
nijn että caicki maahan poljetut pakenit hänen
tygöns.
3:10 Sitä wastan cocois Apollonius pacanoist/
ja Samariast suuren sotawäen/ sotiman Israeli
wastan.
3:11 Cosca Judas sen cuuli/ meni hän händä
wastan/ ja sodei hänen cansans/ ja tappoi
hänen ja suuren joucon wihollisia ynnä hänen
cansans/ waan ne jotca pääsit/ pakenit/ ja
Judas sai heidän caluns:
3:12 Ja otti Apolloniuxen miecan/ jonga hän
sijtte cannoi caiken elinaicans.
3:13 Senjälken/ cosca Seron sodanpäämies
Syriasta sai cuulla hurscat pitäwän yhtä Judan
cansa/ ja siellä olewan cogos suuren
sotawäen joucon/ sanoi hän:
3:14 Minä tahdon woitta cunnian/ että minä
ylistettäisin coco waldacunnas/ ja tahdon
lyödä Judan ja hänen jouckons/ jotca
Cuningan käskyn owat cadzonet ylön.
3:15 Sentähden hangidzi hän hänens/ ja suuri
wäki meni hänen cansans/ costaman Israelille/
ja tulit haman BethHoronin asti.
3:16 Silloin meni Judas händä wastan wähällä
joucolla: mutta cosca he sait nähdä wiholliset/
sanoit he Judalle:
3:17 Meitä on wähä/ ja me olemma myös
heicot paastosta/ cuinga sijs me woimme
lyödä/ njn suurta ja wäkewätä joucko?
3:18 Mutta Judas sanoi/ se taita kyllä

tapahtua/ että wähä joucko woitta suuren:
sillä Jumala taita kyllä anda woiton/ njn
wähän joucon cuin paljongin cautta.
3:19 Sillä woitto tule taiwast/ ja ei wäen
paljoudesta.
3:20 He uscaldawat heidän suureen wäkeens/
ja aicoiwat tappa ja häwittä meitä/ meidän
waimom ja lapsem:
3:21 Waan meidän pitä meitäm warjeleman/
ja sotiman meidän hengem edest ja meidän
Lakim edest:
3:22 Sentähden on Jumala heitä maahan
lyöpä meidän silmäim edes: ei teidän pidä
heitä pelkämän.
3:23 Cosca hän näin puhunut oli/ hyöcköis
hän hopust wihollisten päälle/ ennen cuin he
sen äckäisit/ ja löi Seronin ja hänen wäkens
pacoon/
3:24 Ja ajoi heitä taca BethHoronist alaspäin
nijn lakialle kedolle/ ja löi heistä cuoliaxi
cahdexan sata/ ja ne jotca pääsit/ pakenit
Philisterein maalle.
3:25 Nijn tuli suuri pelco caikille Canssoille
ymbäristöllä Judan ja hänen weljens edes/
3:26 Ja caikis maacunnis puhuttin Judast ja
hänen tegoistans/ ja se tuli myös Cuningan
corwille.
3:27 COsca Antiochus nämät caicki cuulla sai/
julmistui hän ylönpaldisest/ lähetti ja annoi
käskyn caicken hänen waldacundaans/ ja
cocois suuren wäen/
3:28 Ja otti hänen tawarastans/ ja walmisti
wuoden palcan/ ja andoi käskyn/ että caikis
paicois piti oldaman walmina sotaan.
3:29 Mutta cosca hän näki/ ettei hänellä ollut
raha täydexi/ ja ettei maacunda njn paljon
anda woinut/ sen sodan tähden cuin hän
cauwan oli pitänyt Lakia wastan/ pelkäis hän/
ettei hän woinut sencaltaista culutusta wasta
tehdä/ cuin sijhen päiwän asti:
3:30 Sillä hän palcka ja lahjoja enemmän oli
andanut ulos/ cuin caicki Cuningat hänen
edelläns:

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

3:31 Sentähden tuli hän surullisexi/ ja matcusti Persian maata werollisexi laskeman/ ja cocoman paljon raha.
3:32 Ja hän jätti siaans yhden Päämiehen Cuningan asiain päälle coco waldacundaans/ ruweten Euphratist/ nijn haman Egyptin asti.
3:33 Ja andoi hänen caswatta hänen poicans nuoren Antiochuxen/ siihen asti cuin hän palajawa oli.
3:34 Ja andoi hänelle puolen sotawäestä/ ja Elephanteista/ ja käski händä caikista asioista/ ja Judan ja Jerusalemin asuwaisista:
3:35 Että hänen piti sinne lähettämän enä sotawäke/ jotca olisit surettanet ja häwittänet jäänen Canssan Israelis ja Jerusalemis/ ja asettanet muucalaiset sinne asuman:
3:36 Ja että pacanoille piti maa jaettaman.
3:37 Sillä seidzemendenä wuotena wijdettäkymmendä toista sata/ läxi Cuningas hänen Caupungistans Antiochiasta/
3:38 Ja meni Euphraten wirran ylidze/ ja waelsi ylimmäises maacunnas.
3:39 Mutta Lysias walidzi muutamita Cuningan ystävistä Päämiehixi/ nimittäin/ Ptolomeuxen Dorimenin pojan/ Nicanorin ja Gorgian/ ja andoi heille neljä tuhatta jalcamiestä/ ja seidzemen tuhatta hewoismiestä/ että heidän piti menemän Judan maahan/ ja häwittämän Judalaisia/ nijncuin Cuningas oli käskenyt.
3:40 Cosca he nyt tällä wäellä lähtenet olit/ tulit he ja sioitit heidäns Ammaonin tygö/ tasaiselle kedolle.
3:41 Cosca sen maacunnan cauppamiehet ymbäristöllä sen cuulit/ tulit he leirijn/ ja toit myötäns paljon raha/ ostaxens Israelin lapsia orjaxens. Ja Syriast/ ja muista pacanoista meni enä sotawäke heidän tygöns.
3:42 COsca nyt Judas ja hänen weljens näit/ että waino enäni ja wihollinen macais heidän rajoillans/ ja he sait ymmärtä/ että Cuningas oli käskenyt hucata caiken Judean:
3:43 Rohwaisit he idzens ja olit yhtä

pitäwäiset/ että he tahdoit heidän Canssans awuxi ehtiä/ ja sotia Pyhän edest:
3:44 Mingätähden cocoisit he heidän sotawäkens yhten/ että he olisit aicanans walmit sotiman/ ja rucoileman Jumalalda armo ja apua.
3:45 Mutta sijhen aican oli Jerusalem autia/ ja ei siellä yxikän Israelin lapsist enä asunut/ ja Pyhä oli saastutettu epäjumalalla/ joca sinne pandu oli/ ja pacanat asuit linnas/ ja caicki cunnia oli Jacobist otettu pois/ ei myös siellä cuulunut huilua eikä candeletta.
3:46 Sentähden tulit Canssa yhten Mizpas/ joca on Jerusalemin cohdalla: sillä Mizpas piti endisin aicoin Israelin rucoileman.
3:47 Täsä paicas tulit he myös nyt cocon/ paastoisit/ ja puit säkit heidän päällens/ ja panit tuhca pääns päälle/ ja rewäisit waattens ricki.
3:48 Ja toit Lakikirjat edes/ jotca pacanat olit edziä andanet/ kirjoittaxens njihin heidän epäjumalans cuwat.
3:49 He weit myös sinne Pappein waattet/ esicoiset ja kymmenexet: teit Nazareuxia/ jotca määrätyst ajast piti ottaman waarin/ ja huusit surkiast taiwasen/ sanoden:
3:50 Mitä me nyt näille teemme? ja cuhunga me nämät wiemme?
3:51 Sillä sinun Pyhäs on saastutettu ja papit owat ajetut pois:
3:52 Ja cadzo/ pacanat cocowat heitäns meitä wastan/ että he meidän peräti cadotaisit.
3:53 Sinä tiedät mitä heidän mielesäns on meitä wastan. Cuinga me taidamme heidän edesäns olla/ jollet sinä meitä auta meidän Jumalam.
3:54 Senjälken annoi Judas cudzua Canssan Basunalla cocon/
3:55 Ja asetti hallituxen Päämiehet/ Esimiehet/ wäen asettajat/ ja tuhannein/ satain/ wijdenkymmenein/ ja kymmendein johdattajat:
3:56 Ja andoi cuulutta/ että jotca cartanoita

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

rakendanet olit/ ja waimon kihlannet/ ja wijnapuita istuttanet/ eli jotca pelcurit olit/ piti cotians palajaman/ nijncuin Laki anda myötä.

3:57 Sijtte he läxit matcan/ ja sioitit idzens myös Ammaonin tygö/ etelän puolelle.

3:58 Ja Judas neuwoi wäkens ja sanoi: Hangitcat ja älkät hämmästykö/ että te huomenexi walmit olisitta sotiman pacanoita waskan/ jotca meitä/ ja meidän Pyhäm aicoiwat maahan lyödä.

3:59 Sillä se on meille parambi/ että me cuolemme sodas/ cuin se että me näemme sencaltaista tusca/ joca on tullut meidän Canssam ja Jumalan palweluxem päälle. Mutta nijncuin Jumalan tahto on taiwaisa/ nijn tapahtucon.

Vers.37. Seidzemendenä) Nimittäin/ Syrian waldacunnast. v. 49. Mizpas) Iud. 20:2. 1. Sam. 7:9.

IV. Lucu .

GOrgias tule händä waskan/ wijdellä tuhannella miehellä/ jotca Judas lyö ja ryöstä leirin/ v. 1. Lysias coco paljon wäke händä waskan: waan Judas rucoile HERra/ carca hänen päällens/ ja lyö hänen pacoon/ v. 26. Sijtte hän mene Jerusalemin/ ja puhdisti Pyhän/ udista Altarin/ asetta Jumalan palweluxen/ v. 36. Ja he uhrawat suurella ilolla ja kijtoxella/ rakendawat ja wahwistawat Pyhän ja Bethzuran/ v. 52.

4:1 JA Gorgias otti wijsi tuhatta jalcamiestä/ ja tuhannen parasta radzasmiestä/ ja meni yöllä salaisest Judalaisten leirijn/ että hän olis tietämätä langennut heidän päällens:

4:2 Ja muutamat nijstä cuin Linnas maannet olit/ olit heidän johdattajans.

4:3 Waan Judas sai sen ymmärtä/ nijn hän nousi/ ja wahwin wäki hänen cansans/

ennättämän ja pettämän wihollisia:

4:4 Ja lyömän heitä cosca he wielä siellä ja täällä hajalla olit.

4:5 Cosca Gorgias Judan leirin tygö tuli/ ja ei siellä ketän löynnyt/ edzei hän heitä wuorten päällä: sillä hän luuli heidän paennen hänen edestäns.

4:6 Mutta Judas riensi/ että hän warhain amulla olis joutunut kedolle wäliään colmella tuhannella miehellä/ joilla ei cuitengan harniscoita ollut/ waan ainoastans heidän waattens ja asens.

4:7 Cosca he näit että wiholliset hywin hangitut ja raudoitettut olit/ ja että heillä olit jalot sotaaset/ ja harjoitettu sotawäki/ sanoi Judas wäellens:

4:8 Älkät peljätkö tätä suurta joucko/ ja älkät hämmästykö heidän woimans:

4:9 Muistacat cuinga meidän Isäm punaises meres tulit pelastetuxi/ cosca Pharao suurella sotajoucolla heitä ajoi taca:

4:10 Ja nyt huutacam taiwasen/ nijn HERra myös meitä armahta/ ja muista sen lijton/ jonga hän meidän Isillem tehnyt on/

4:11 Ja lyö meidän wihollisem maahan meidän silmäim edes tänäpä/ ja caicki pacanat pitä ymmärtämän/ että se Jumala on/ joca autta ja pelasta Israelin.

4:12 Cosca pacanat näit että Judas tuli heitä waskan:

4:13 Läxit he myös leiristäns sotiman Judasta waskan.

4:14 Mutta Judas annoi puhalda waskitorwijn ja löi wihollisia/ ja pacanat lyötin pacoon/ ja he pakenit sildä wäliäldä/ ja ne jälkimmäisit langeisit miecan edes:

4:15 Sillä Judas ajoi heitä taca haman Assaremotin ja Edomin asti/ Asdotin ja Jamnian asti/ ja heistä langeis siellä colme tuhatta miestä.

4:16 Mutta cuin Judas ja hänen sotawäkens palais heitä taca ajamast/ haastoi hän wäkens/ ja sanoi: ei teidän pidä mitän saalista

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

ottaman:

4:17 Sillä meidän pitä vielä kerran sotiman wihollisia wasan.

4:18 Gorgias on wäkinens meidän edesäm mäellä/ sentähden seisocat nyt nijn cuin te asetetut oletta wihollista wasan/ ja warjelcat teitän ja cuin te oletta wiholliset lyönet/ nijn te saatte pelkämät ja ilman waarata saalin otta.

4:19 Cosca Judas näitä puhui/ näyi yxi joucko:

4:20 Ja Gorgias näki että hänen wäkens lyöty oli/ ja heidän leirins poldettu/ sillä hän näki sawun/ josta hän ymmärsi/ mitä tapahtunut oli:

4:21 Näit he myös Judan ja hänen sotawäkens wäliällä olewan hangitut sotaan:

4:22 Sentähden hämmästyi Gorgias sangen cowan/ ja pakeni pacanain maalle.

4:23 Ja niin käänsi Judas hänens tacaperin saalin päälle/ cuin leiris oli/ ja sai suuren tawaran/ paljon celda/ hopiata/ Silckä/ Purpurata/ ja paljon muuta rijsta.

4:24 Sijtte menit he cotians/ kijtit ja cunnioitit Jumalata weisuilla/ ja sanoit: kijttäkät HERra/ sillä hän on laupias/ ja hänen laupiudens pysy ijancaickisest.

4:25 Tänäpäni sai Israel cuuluisan woiton.

4:26 MUtta ne pacanat jotca pääsnet olit/ tulit Lysian tygö/ ja sanoit hänelle cuinga heillen tapahtunut oli.

4:27 Cosca Lysias sen cuuli/ tuli hän sangen murhellisexi/ ettei se nijn tapahtunut/ cuin Cuningas oli käskeny.

4:28 Sentähden cocois Lysias taas toisna vuonna cohta sen perästä paljon sotawäke/ cuusikymmendä tuhatta jalcamiestä/ ja wijsi tuhatta radzasmiestä lyömän Judalaisia.

4:29 Tämä sotajoucko meni Idumeaan/ ja sioitti idzens Bethzuran tygö: Sinne tuli myös Judas kymmenellä tuhannella miehellä.

4:30 Mutta cosca hän näki että wihollisella nijn paljo wäke oli/ rucoili hän ja sanoi:

4:31 Kijtos olcon sinulle sinä Israelin

wapahtaja/ sinä joca sinun palwelias Dawidin käden cautta löit sen suuren Sangarin/ ja coco pacanain sotajoucon annoit Jonathanin Saulin pojan ja hänen palwelians käsijn/ minä rucoilen sinua/ että myös tahdoisit nämät meidän wihollisem anda sinun Canssas Israelin käsijn/ että he heidän wäkens ja radzasmiestens cansa häpiään tulisit:

4:32 Anna heille hämmästynyt ja wapisewa sydän/ ja lyö heitä nijden miecalla cuin sinua racastawat:

4:33 Että caicki mahdaisit sinua kijttä ja cunnioitta/ jotca sinun nimes tundewat.

4:34 Sijtte löi hän heitä/ ja Lysian wäestä langeis wijsi tuhatta miestä.

4:35 Mutta cosca Lysias näki että hänen wäkens pakenit/ ja Judalaiset olit rohkiat/ ja walmit sekä cunnialisest elämän/ että cunnialisest cuoleman/ meni hän Antiochiaan ottaman sotawäke jällens/ että hän vielä wahwembana olis tullut Judalaisia wasan.

4:36 Mutta Judas ja hänen weljens sanoit: että meidän wihollisem on carcotettu/ nijn käykäm puhdistaman ja udistaman pyhä sia.

4:37 Sentähden tuli sotawäki yhten/ ja menit caicki ylös Zionin päälle.

4:38 Ja cosca he näit/ että pyhä sia oli häwitetty/ ja Altari saastutettu/ portit poldetut/ ja esicartanois wesat ja ruohot caswoit/ nijncuin medzäs ja mäellä/ ja Pappein asumasiat maahan rauwennexi.

4:39 Silloin he rewäisit waattens/ ja itkit catkerast/ ja panit tuhca pääns päälle/

4:40 Langeisit maahan caswoillens/ ja annoit soitta waskitorwella/ ja huusit taiwasen.

4:41 Ja Judas asetti yhden joucon/ estämän wihollisia/ jotca Linnasa olit/ cosca hän oli puhdistawa pyhä sia.

4:42 Ja asetti sijhen Papit/ jotca ei idzens saastuttanet/ waan olit ollet pysywäiset Laisa.

4:43 Nämät puhdistit pyhän sian/ ja weit pois cauhistuxen/ ja saastaiset kiwet saastaiseen paickan.

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

4:44 Ja että polttouhrin Altari myös saastutettu oli/ pidit he neuwo cuinga sen cansa piti heidän tekemän/ ja löysit hywän neuwon/ nimittäin:
4:45 Että sen piti peräti maahan purjettaman/ ettei sijtä pahennusta pitänyt tuleman/ että pacanat olit saastuttanet sen/ sentähden lyötin se caicki maahan.
4:46 Ja panit tallelle kiwet mäelle läHes huonetta/ erinomaiseen paickan/ siihen asti cuin jocu Propheta olis tullut/ ja sanonut mitä nijllä piti tehtämän.
4:47 Mutta he otit toiset udet wuolemattomat kiwet Lain jälkeen/ ja teit uden Altarin/ sencaltaisen cuin se endinengin oli ollut:
4:48 Ja rakensit pyhän huonen jällens ja istuimet ja Pappain olinsiat huoneisa:
4:49 Ja annoit udet pyhät astiat tehdä/ cullaisen kyntiläjalan/ SuidzutusAltarin ja pöydän/ ja weit ne jällens Templijn:
4:50 Ja panit sawucalun Altarille/ ja sytytit lamput kyntiläjalas walistaman Templisä/
4:51 Panit leiwät pöydälle/ ja ripustit esiripun/ ja toimitit Templin caunist jällens.
4:52 Ja wijdendenä päivänä colmattakymmendä yhdexännes Cuucaudes/ joca cudzutan Casleu/ cahdexandena wuotena wijdettäkymmendä toista sata/
4:53 Nousit he warhain ylös/ ja uhraisit Lain jälkeen polttouhrin Altarilla.
4:54 Tämä oli se ensimmäinen uhri sijtte cuin pacanat Pyhän saastuttanet olit/ ja tämä uhri uhrattin weisuilla/ huiluilla/ candeileilla/ ja Cymbaleilla.
4:55 Ja caicki Canssa langeis caswoillens/ rucoilit ja kijtit HERra taiwast/ joca heille onnen ja woiton andanut oli:
4:56 Ja pidit uden Altarin juhla cahdexan päiwä/ ja uhraisit sen päällä polttouhria/ ja kijtosuhria ilolla.
4:57 Ja caunistit Templin cullaisilla krantzeilla/ ja kilweillä/ ja teit udet portit/ ja asuinhuonet.
4:58 Ja suuri ilo oli Canssan seas/ että se

häpiä heidä otettin pois/ jonga pacanat olit saattanet heidän päällens.
4:59 Ja Judas ja hänen weljens/ ja caicki Israelin Canssa mielistyit joca wuosi pidettä/ wijdennest päiwäst colmattakymmendä Casleun Cuucaudella cahdexan päiwä/ sen uden Altarin juhla ilolla ja kijtoxella.
4:60 Ja he rakensit lujat muurit ja tornit Templin ymbärins Zionin wuorella/ nijn ettei pacanat taitanet saada ja häwittä Pyhä nijncuin ennen.
4:61 Ja Judas pani sotawäke warjeleman Pyhä/ hän wahwisti myös Bethzuran/ että Canssalla olis linna Idumeat wastan/ josa he olisit taitanet warjella heitäns.

Vers.8. Sanoi Judas) v. 24. Kijttäkät HERra) v. 30. Rucoili hän) Judas on täsä opixi caikille sodan Päämiehille/ sijnä ettei hän waatimisella/ sadatuxella eli toralla hänen wäkens sotaan aseta wihollisia wastan: waan jumalisilla manauxilla/ kijtoxilla ja rucouxilla Jumalan tygö. Ja cuin Jumala hänelle woiton andoi wihollisistans/ nijn se oli hänen ensimmäinen ja suurin ahkerudens/ cuin hän piti Templist/ uhrist ja Jumalan palweluxest. v. 43. Saastaiset kiwet) Epäjumalan Altarit/ jotca Templijn raketut olit. v. 52. Casleu) On meille November, cuun jälkeen laskein. v. 59. Uden Altarin Juhla) Tästä Juhlapäiwästä puhu Johannes Evangelista/ cap. 10. v. 12.

V. Lucu .

Judas lyö Idumerit/ Beanin ja Ammonin lapset/ v. 1. ja ne pacanat jotca olit Galaadijn ja Galileaan tullet/ v. 9. Sijtte autta hän weljejäns/ jotca pijritetyt olit: ja woitta wahwat Caupungit Galaadis/ v. 24. Hän lyö myös Timotheuxen jouckoinens/ cukista Carnaimin/ johonga he paennet olit/ ja Ephronin/ v. 37. Mutta Joseph ja Azaria lyötin/ ettei he Judan sana totellet/ v. 55. Nijn Judas

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

meni Esaun lapsia wastan/ woitti Hebronin ja Asdodin/ Philisterein maacunnas/ v. 65.

5:1 MUtta cosca pacanat ymbäristöllä cuulit/ että Altari oli jällens pandu ylös/ ja Pyhä puhdistettu/ julmistuit he sangen cowin:
5:2 Ja ajattelit cuinga he woisit häwittä coco Jacobin sucucunnan/ ja rupeisit tappaman caickia Judalaisia heidän rajoisans.
5:3 Mutta Judas waelsi Idumeaan Esaun lapsia wastan/ ja hyökköis heidän päällens Arabathis/ cusa he Israelin lapset pijrittänet olit/ ja löi monda Idumereistä cuoliaksi/ ja otti heidän caluns pois.
5:4 Ja että myös Beanin lapset olit tiellä pettänet ja murhannet Israelin lapsia:
5:5 ajatteli Judas myös sitä/ ja peräti hucutti heidän/ ja poltti heidän linnans/ caickein nijden cansa jotca sijnä olit.
5:6 Senjälken waelsi hän Ammonin lapsia wastan/ jotca hywin warustetut olit/ ja heillä oli paljo sotawäke ja heidän Päämiehens oli Timotheus.
5:7 Sentähden wuodatti Judas paljon werta heidän cansans/ ja sai woiton/
5:8 Ja woitti Jazerin Caupungin ja muut ymbäriolewaiset kylät/ ja palais Judean jällens.
5:9 Mutta pacanat Galaadis hangidzit myös Israeli wastan heidän rajoisans/ heitä surettaman.
5:10 Waan Canssa pakeni Datheman linnaan/ ja kirjoitit Judan ja hänen weljeins tygö/ näin: Caicki pacanat täsä ymbäristöllä owat coonnet idzens meitä wastan/ meitä caickia häwittämän/ ja heidän Päämiehens on Timotheus.
5:11 Nämät tahtowat tulla wäkiryynnäköllä meidän linnaam/ johonga me olemma paennet:
5:12 Sentähden me rucoilemma/ että sinä tulisit meille awuxi warjeleman meitä/ meitä on wähä:
5:13 Sillä wiholliset owat monda maahan

lyönet/ ja Tubis tappanet liki tuhatta miestä ja wienet pois heidän waimons/ lapsens ja tawarans.

5:14 Cosca tämä Kirja luettin/ tulit toiset sanan saattajat Galileast/ jotca rewäisit ricki heidän waattens/ surcuttelit ja sanoit/ että pacanat caikista Caupungeista sijnä ymbäri owat waeldanet suurella woimalla Galilean läpidzen:
5:15 Ptolomaist/ Tyrost ja Zidonist/ ja että coco Galilea oli täynäns wihollisia/ jotca tullet olit Israeli häwittämän.
5:16 COsca Judas ja Canssa tämän cuulit/ pidit he neuwo/ cuinga he olisit woinet autta heidän weljejäns täsä waiwas.
5:17 Ja Judas käski hänen weljens Simonin walita idzellens erinomaisen wäen/ ja menemän Galileaan auttaman weljejäns: nijn tahdoi hänen weljens Jonathan matcusta Galaadijn.
5:18 Ja teki Josephin Zaharian pojan/ ja Azarian sen wäen Päämiehixi/ cuin cotia jäi warjeleman Judat/ ja käski heidän hallita Canssa/
5:19 Ja kielsi lähtemäst wihollisia käsittelemän/ sijhen asti cuin hän olis tullut jällens.
5:20 Ja Simon waelsi Galileaan colmella tuhannella miehellä: Judas Galaadijn cahdexalla tuhannella.
5:21 Cosca Simon tuli Galileaan/ tappeli hän monasti pacanain cansa/ ja woitti/ ja ajoi heitä taca haman Ptolomain portin eteen/
5:22 Nijn että liki colme tuhatta pacanata tapettin/ ja Simon otti heidän tawarans.
5:23 Sijtte tuli hän jällens hänen weljeins tygö Galileaan ja Arabathijn/ ja käski heidän waimoinens ja lapsinens matcusta hänen cansans Judeaan/ ja wei heidän sinne suurella ilolla.
5:24 MUtta Judas Maccabeus ja Jonathan hänen weljens matcustit Jordanin ylidze erimaahan/ colmen päiwäcunnan matcan.

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

5:25 Silloin tulit heidän tygöns ne Nabatherit/ ja otit heidän ystävälisest wastan/ ja juttelit heille cuinga weljillens Galaadis käwi:

5:26 Ja että monda oli wiety fangina pois Barasaan/ Bosorijn/ Alimaan/ Casboon/ Magetijn/ ja Carnaimijn/ jotca caicki olit suuret ja lujat Caupungit/ että myös monda nijsä muisa Galaadin Caupungeis fangina olit.

5:27 Sentähden he mielistyit/ että he cohta huomeneltain senjälken tahdoit matcusta nijtä wahwoja Caupungeita wastan/ nijtä wäkins ottaman.

5:28 Ja Judas palais päiwäcunnan matcan/ ja meni Bosorin Caupungin päälle/ ennen cuin he taisit pitä waarins/ ja sai sen wäkins/ ja annoi sijnä tappa caicki miehenpuolen/ ja otti heidän tawarans/ ja poltti Caupungin.

5:29 Senjälken meni hän cohta yöllä linnaan johon hänen weljens ahdistetut olit:

5:30 Ja cuin hän huomeneltain sinne tuli/ näki hän siellä sangen suuren joucon wäke/ joiden ei lucua tietty/ jotca ticapuita ja sotaaseita cannoit/ ja algoit rinarynnäköllä hyöckömän sisälle.

5:31 Ja Caupungis oli surkia huuto/ nijn että se cajahti ylös taiwasen.

5:32 Silloin neuwoi Judas wäkens sotiman weljeins edestä ja auttaman heitä.

5:33 Ja teit colme joucko ja löit taca heidän päällens/ ja andoi waskitorwet soida/ waan Canssa huusi corkiast/ ja rucoilit Jumalata.

5:34 Mutta cosca Timotheuxen sotajoucko näit/ että Judas oli heidän tacanans/ pakenit he/ ja lyötin cowin/ nijn että heistä cuoli sinä päiwänä liki cahdexan tuhatta.

5:35 Sijtte matcusti Judas Masphaan ja käwi sen päälle wäkiryynnäköllä/ ja sai sen/ ja annoi myös sijnä tappa caicki miehenpuolen/ otti tawaran/ ja poltti Caupungin.

5:36 Sijtte woitti hän Casbonin/ Magetin/ Bosorin ja muut Caupungit Galaadis.

5:37 Mutta Timotheus cocois taas suuren joucon/ ja sioitti idzens Raphonin cohдалle/

sillä puolella oja.

5:38 Nijn lähetti Judas miehet sinne tutkiman ja cadzoman cuinga wahwa wihollinen oli/ ja cuinga he macaisit.

5:39 Nämät toit hänelle tiedon/ että se oli sangen suuri joucko caikista pacanoista ymbäristöldä/ ja heillä oli myös palckawäke Arabiast/ ja tämä wäki macais toisella puolella oja/ ja olit warustetut tappeleman: sentähden meni Judas ylös heitä wastan.

5:40 Ja Timotheus sanoi Päämiehillens: jos Judas tule ojan tygö/ ja on nijn rohkia/ että hän tohti tänne tulla ylidzen/ nijn emme woi olla händä wastan/ waan hän lyö meidän:

5:41 Mutta jos hän pelkä ja ei uscalla tänne ojan ylidze/ nijn me tahdomme weden ylidze hänen tygöns/ hyökötä hänen päällens/ ja lyömme hänen.

5:42 Cosca Judas tuli ojan tygö/ asetti hän Papit randaan/ ja annoi heille käskyn caicke wäke waatiman/ ettei yxikän olis jäänyt/ waan ollet awulliset lyömän wihollisia.

5:43 Cosca Judas tuli jouckoinens weden ylidze/ pakenit wiholliset/ ja pudotit heidän asens/ ja tulit yhten Templijn Carnaimin Caupungis.

5:44 Mutta Judas sai Caupungin/ ja poltti Templin/ ja caicki ne jotca sijnä olit. Näin Carnaim cukistettin/ ja ei woinut olla Judasta wastan.

5:45 Sijtte annoi Judas tulla cocon caiken Israelin Canssan cuin Galaadis oli/ pienet ja suuret/ waimot ja lapset/ menemän hänen cansans Judeaan.

5:46 Ja heidän matcasans tulit he yhden suuren wahwan Caupungin tygö Ephron nimeldä/ joca oli walda maanties/ jonga ymbäri ei he tainnet mennä/ waan heidän piti waeldaman sen läpidze:

5:47 Ja ne Ephronist ei tahtonet päästä Judasta sen läpidze/ waan olit Caupungis ja pidit portit kijnni.

5:48 Mutta Judas lähetti heidän tygöns/ sanoi

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

heille rauhan/ ja rucoili ystäväisest/ että he olisit heidän laskenet läpidze/ ja ei heille pitänyt yhtän wahingota tapahtuman hänen Cansaldans. Ei hän mitän muuta anonut/ waan ainoastans waelda läpidze/ mutta ne Ephronis ei tahtonet heitä päästä sisälle.
5:49 Nijn Judas cuulutti/ ja sanoi caikelle sotawäelle/ että idzecungin heistä piti astuman siallens/ ja hyökkömän wäkiryynnäköllä Caupungijn/ cukin joucko paicastans.
5:50 Ja nijn he teit coco sen päiwän/ ja caiken sen yön/ ja sait Caupungin.
5:51 Ja Judas annoi sijnä tappa caiken miehenpuolen/ otti heidän tawarans/ ja cukisti Caupungin/ ja waelsi sen läpidze cuolluitten ruumisten ylidze/
5:52 Ja tulit Jordanin ylidze tasaiselle kedolle.
5:53 Ja Judas waadei joutuman Canssa/ joca peräs oli/ ja lohduutti heitä caiken sen matcan sijhen asti/ cuin hän wei heidän Judan maahan.
5:54 Silloin menit he ylös Zionin wuorelle suurella ilolla/ ja uhraisit polttouhria/ että Jumala oli heille woiton andanut/ ja saattanut ilolla cotians jällens
5:55 Mutta cosca Judas ja Jonathan wielä Galaadis olit/ ja Simon heidän weljens Galileas Ptolemain edes:
5:56 Ja Joseph Zacharian poica/ ja Azaria Päämiehet/ cuulit heidän woitostans/ ja suurista töistäns/ sanoit he:
5:57 Me tahdomma myös woitta cunnian/ ja lyödä pacanoita/ jotca täsä ymbäri asuwat/
5:58 Ja annoit käskyn sotawäellens/ että heidän piti nouseman/ ja matcustit Jamniaan.
5:59 Nijn Gorgias käwi ulos heitä wastan sotawäkinens/ ja löi Josephin ja Azarian pacoon/ ja ajoi heitä taca haman Judan maalle.
5:60 Ja Israelist tuli pois sinä päiwänä paljon wäke/ nimittäin/ liki caxi tuhatta miestä.
5:61 Ettei he Judan ja hänen weljens käskyä

totellet/ ja olit sen tehnet omast röyckeydestäns woittaxens cunniata:
5:62 Ehkei he ollet ne miehet jotca Jumalalda suodut olit/ että Israel heidän cauttans piti autetuxi tuleman.
5:63 Mutta Judasta ja hänen weljistäns pidettin paljo coco Israelis/ ja caickein pacanain seas/
5:64 Ja cusa heidän nimens mainittin/ sijnä he ylistettin.
5:65 Ja Judas meni ulos weljinens Esaun lapsia wastan lounan päin/ ja sai Hebronin ja ne kylät ymbäristöldä/ ja poltti hänen muurins ja tornins/
5:66 Ja palais jällens pacanain maalle Samariaan/
5:67 Josa oli monda Pappia tapettu/ jotca myös röyckiät olit ollet/ ja käsitellet pacanoita neuwomat ja ilman käskytä.
5:68 Sijtte waelsi Judas Asdodijn/ pacanain maalle/ ja epäjumalan Altarit cukisti/ ja poltti epäjumalat/ ja otti saalin Caupungeista ja tuli jällens cotians Judan maalle.

VI. Lucu .

*AN*tiochus Elemaidin edes olles/ sai cuulla cuinga asiat Judeas olit käyнет/ tule hän cuolamatautijns/ v. 1. Anda poicans Philippuxen haldun/ ja cuole ja hänen poicans tule Cuningaxi hänen siaans/ v. 10. Mutta Judas ahdista Zionin linna/ ja cuin se cannetan Antiochuxen edes/ tule hän Bethzuraan suurella wäellä/ v. 18. Judas mene händä wastan/ ja lyö hänelä cuusi sata miestä/ v. 42. Ja ne Bethzuras andawat myötä näljän tähden: sijtte hän ahdista Pyhä/ ja teke rauhan Judalaisten cansa/ ja matcusta Philippusta wastan/ joca oli Antiochias metelin nostanut/ v. 49.

6:1 MUtta cosca Cuningas Antiochus waelsi sinne ja tänne ylinäises waldacunnas/ sanottin

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

hänelle sijtä cuuluisasta Caupungista
Elimadist/ joca oli Persian maacunnas/ että
sijnä oli paljo culda ja hopiata/ ja suuret
rickaudet/
6:2 Ja että Templis olit suuret tawarat ja
cullaiset waattet/ harniscat ja kilwet/ jotca
Philippuxen poica/ Cuningas Alexander
Macedoniast/ siihen andanut olit.
6:3 Tuli sentähden Antiochus sen Caupungin
ala/ saaman ja ryöstämän sitä/ mutta ne jotca
Caupungis olit/ olit warustetut/
6:4 Sentähden olit he walmit warjeleman
heitäns. Ja ei Antiochus tainnut mitän
toimitta/ waan täydyi palata jällens tietäns
myöden Babelita päin suurella murhella.
6:5 Silloin sai hän sanoman/ että hänen
sotawäkens/ jonga hän Judan maalle
lähettänyt oli/ lyöty oli/ ja Lysian oli täytynyt
paeta.
6:6 Ja että Judalaiset olit woittanet hänen
leiristäns suuret tawarat/ ja paljon kilpiä/ joilla
he sijtte olit idzens paremmin warustanet/ ja
tullet woimallisemmaxi:
6:7 Ja olit heittänet ulos cauhistuxen
Jerusalem in Templistä/ ja wahwistanet Pyhän
jällens wahwalla muurilla/ nijncuin ennengin/
ja owat myös wahwistanet Bethzuran.
6:8 Cosca Antiochus tämän cuuli/ hämmästy
hän sangen suurest/ ja tuli ylönpaldisesta
murhellisexi/ ja laski hänens wuotelle/ ja tuli
murHesta sairaxi/ ettei hänen aicoimisens
menestynyt/ ja wijpyi cauwan sijnä
Caupungis.
6:9 Sillä murhe/ jota se oli pidemmäldä/ sitä
se oli rascambi hänellä/ ja teki hänen nijn
heicoxi/ että hän ymmärsi hänens sen cautta
cuolewan.
6:10 Sentähden cudzui hän ystäväs tygöns/
ja sanoi heille: En minä taida enä unda saada
suuren murhen ja sydämen surun tähden/
cuin minulla on.
6:11 Woi cuinga caicki minun menoni toisin
päin käändynyt on. Nijncauwan cuin minä

olen hallinnut/ on minulla ilo ja woitto ollut/
ja olen minun omildani racastettu ja suurna
pidetty.
6:12 Mutta nyt olen minä nijn sydäimestä
murhellinen/ ja minun mieleni johtu se paha/
cuin minä Jerusalemis tehnyt olen/ cosca
minä caicki culda ja hopiaastiat Templistä
wein pois/ ja annoin tappa wiattomat ihmiset
Judeas.
6:13 Sijtä tule nyt minulla caicki tämä
onnettomus ja täyty wieralla maalla täsä surus
cuolla.
6:14 Ja hän cudzui yhden hänen ystäväs
Philippuxen/ sen hän asetti coco
waldacunnan Päämiehexi/ ja annoi hänelle
Cruunun/ caapun ja sormuxen.
6:15 Ja käski hänen caswatta hänen poicans
nuoren Antiochuxen/ ja asetta waldacundaan.
6:16 Ja nijn Antiochus cuoli sijnä Caupungis/
yhdexändenä ajastaicana wijdettäkymmendä
toista sata.
6:17 Cosca Lysias cuuli että Cuningas cuollut
oli/ teki hän Antiochus Epiphanexen pojan
Cuningaxi/ sen nuoren Antiochuxen/ jonga
opetuisä hän oli ollut/ ja nimitti hänen
Eupatorixi.
6:18 Ja pacanat joiden Zionin linna wielä oli
hallus/ teit Israelin Canssalle paljon wahingota
Pyhäs/ sillä heillä oli hywä luja linna:
6:19 Sentähden ajatteli Judas ahdistä heitä/
että hän olis heidän surettanut.
6:20 Ja Canssa tuli cocon wijdendenä
kymmendenä wuotena toista sata/ ja toit
eteen caickinaisia sodan ja ambumisen aseita.
6:21 Ja muutamat pacanoista läxit linnasta
menemän Cuningan tygö apua anoman.
6:22 Heidän seuraans annoit idzens monda/
jotca Israelist luopunet olit/ ja menit heidän
cansans Cuningan tygö/ ja sanoit:
6:23 Mixes tahdo costa meidän weljillem/ ja
mixes rangaise heitä? Sillä me tahdomme olla
sinun Isälles alimmaiset/ ja hänen käskyllens
cuuliaiset:

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

6:24 Sentähden meidän Canssa luowuit
meistä/ ja cusa he sait meistä jongun kijnni/
nijn he tapoit ja jagoit meidän perimsem
keskenäns.
6:25 Ja ei ainoastans ole waiwannet meitä/
mutta sencaltaista owat he tehnet coco
maacunnasa.
6:26 Ja owat ahdistanet linnan Jerusalemis/
ottaxens sitä/ ja owat wahwaxi rakendanet
Pyhän ja Bethzuran.
6:27 Ellet sinä nyt riennä sinuas estämän
heitä/ nijn he tulewat wahwemmaxi/ ja
tekewät enä wahingota/ ja et sinä taida sijtte
enä heitä hillitä.
6:28 Cosca Cuningas sencaltaisita cuuli/
julgistui hän sangen suuresti/ ja annoi
cudzua cocon hänen Ruhtinans/ ja jalcawäen
ja hewoiswäen Päämiehet/
6:29 Ja otti muucalaista palckawäke
luotocunnista/
6:30 Ja cocois sata tuhatta miestä jalcawäke/
ja caxikymmendä tuhatta radzsmiestä/ ja
caxi neljättäkymmendä Elephantia/ jotca
sotaan olit harjoitetut.
6:31 Tämä sotawäki waelsi Idumean läpidze/
ja cosca he tulit maalle/ pijritit he Bethzuran
ja asetit sen alla monencaltaiset
sodanneuwot/ mennäxens wäkiryynnäköllä
sisälle. Mutta Judalaiset tulit ulos ja poldit ne
rakennuxet/ ja sodeit miehullisest.
6:32 Ja Judas läxi Zionin linnasta/ ja tuli
sotawäen cansa Bethzacharaan Cuningan
leiriä watan.
6:33 Silloin oli Cuningas huomeneltain
warhain ylhällä ennen päiwä/ ja johdatti
sotawäen Bethzacharan tielle/ ja andoi asetta
rindasodan/ ja waskitorwe soitta/
6:34 Ja prijscotta Elephantit punaisella wijnalla
ja Morin marjan nestellä/ kehoittaxens heitä
käymän edes ja wihastuman.
6:35 Ja jaoi Elephantit jouckoin keskelle/ että
cungin Elephandin tygö oli asetettu tuhannen
jalcamiestä rautalakeilla ja harniscoilla/ ja wijsi

sata hewoismiestä.
6:36 Nämät otit waarin Elephantista/ nijn ettei
he wälttänet pois hänen tyköns/ ja cuhunga
Elephanti käättin/ sinne myös heidän piti
idzens käändämän.
6:37 Ja cukin Elephanti cannoi tornia puusta/
josa caxi neljättäkymmendä sotamiestä oli/ ja
sen miehen joca eläindä ajoi ja hallidzi.
6:38 Ne muut hewoismiehet asetti hän
molemmille puolille estämän jalcawäke/
toinen toisestans hajomast.
6:39 Ja cosca Auringo coitti ja paisti nijden
cullaisten kilpein päälle/ leimahti coco wuori
sijtä/ nijncuin se caicki olis ollut tuli.
6:40 Ja Cuningan sotawäest meni yxi osa
wuorelle/ ja yxi osa alahalle lakialle kedolle/
hywäs asetuxes ja wisust/
6:41 Ja joca heidän cuuli/ se peljästyij sijtä
hirmuisest pauhinast/ ja suurest wäen
paljoudest/ ja sijtä helinäst/ jonga heidän
harniscans ja rautans heistäns annoit sillä se
oli sangen suuri ja hywin warrustettu wäki.
6:42 Ja Judas myös käwi edes jouckoinens
warjeleman händäns/ ja löi cuusi sata cuoliaxi
Cuningan wäestä.
6:43 Ja Eleazar nimeldä/ Sauran poica/ otti
waarin yhdestä Elephantista/ että se oli suurin
ja jalommast hangittu cuin muut/ ja luuli
Cuningan sen päällä olewan/
6:44 Ja rohkeis sen kimpuun/ että hän olis
awun saattanut Canssallens Israelille/ ja
saanut ijancaickisen nimen/
6:45 Ja juoxi sen tygö suurella rohkeudella/ ja
tungi idzens wihollisten läpidze/ ja tappoi
monda heistä/ molemmilda puolildans/
6:46 Ja annoi idzens Elephandin ala/ ja pisti
sen nijn että Elephanti langeis hänen päällens
ja cuoli/ cuoli hän myös idze sen alla.
6:47 Mutta että Judalaiset näit/ että Cuningan
sotawäki nijn wäkewä oli/ wältit he siwulle ja
hyljäisit wiholliset sillä erällä.
6:48 Mingätähden meni Cuningan sotawäki
Jerusalemijn/ ja tulit Judeaan.

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

6:49 Mutta ne jotca Bethzuras olit/ ei woinet enä sijnä olla näljän tähden/ sillä se oli seidzemes wuosi/ jolla piti maalle lewon andaman. Ja he sait luwan Cuningalda että heidän piti menemän ulos pelkämätä.

6:50 Nijn Cuningas otti Bethzuran/ ja pani siihen sotawäen/ warjeleman linna/

6:51 Ja waelsi Zionijn/ ja pijritti Pyhän cauwaxi aica/ ja walmisti sijnä caickinaiset ambumus aset.

6:52 Mutta Israelin Canssa warjeli idzens Pyhäs monda päiwä/ ja teit he myös ambumus ja sotaaseita wihollisia wastan.

6:53 Mutta ei heillä myös ollut mitän syötawätä/ että se oli seidzemes wuosi/ ja ne wierat Judalaiset/ jotca pacanain maalda

Judeaan tuodut olit/ että he olisit siellä ollet suruttomat/ olit caiken rawinnon culuttanet/

6:54 Ja pyhät olit sangen harwat: sillä he cuolit näljästä/ sentähden täytyi heidän erata toinen toisestans/ ja idzens jaca muihin Caupungeihin.

6:55 Sillä wälillä sai Lysias ymmärtä/ että Philippus/ jolle Cuningan Isä sen nuoren Cuningan ja waldacunnan hänen eläisäns oli haldun andanut/

6:56 Oli jällens tullut Persiast ja Medist/ sillä sotawäellä/ jonga Cuningas sinne wienyt oli: ja Philippus rupeis hallidzeman.

6:57 Sentähden riensi hän pois Judeasta cotians jällens waldacundaan/ ja sanoi Cuningalle ja Päämiehille: Me kärsimme waiwa/ ja ei ole meillä mitän syötawätä/ ja meildä on paljo wäke tullut pois/ ja tämä sia on sangen wahwa/ ja meillä on kyllä cotona waldacunnas toimittamist/ jotca asiat corkemmat owat.

6:58 Tehkäm rauha tämän Canssan cansa/ ja sallicam heidän pitä heidän Lakins/ nijncuin he ennengin pitänet owat.

6:59 Sillä ainoastans sentähden he wihaiset owat ja sotiwat/ että me tahdomme panna pois heidän Lakins.

6:60 Tämä puhe kelpais Cuningalle ja Päämiehille hywin.

6:61 Ja Cuningas lähetti heidän tygöns/ tekemän rauha heidän cansans: Mutta cuin he tulit ulos heidän linnastans/ meni Cuningas sinne sisälle:

6:62 Ja cuin Cuningas näki että se nijn wahwa oli/ nijn ei hän pitänyt walans/ waan käski caicki muurit ymbärildä lyödä jällens maahan.

6:63 Sijtte waelsi hän kijrusta Antiochiaan. Silloin sai hän ymmärtä että Philippus oli siellä idzens tehnyt Cuningaxi/ sentähden sodei hän hänen cansans/ ja otti Caupungin jällens.

VII. Lucu .

DEmetrius Seleucuxen poica tule jällens waldacundans/ ja Antiochus tapetan sotawäeldäns/ v. 1. Demetrius teke Bacchidexen sodan Päämiehexi/ ja Alcimuxen ylimmäisexi Papixi/ v. 5. He pettawät ja surmawat monda/ ja candawat Judan päälle/ v. 10. Sentähden lähettä Demetrius Päämiehens Nicanorin/ joca pyytä käsittä Judast/ ja syljeskele Pappia/ ja wanno Pyhän polttawans/ v. 26. Mutta Papit rucoilewat HERra: ja Nicanor mene BethHoronijn/ siellä hän lyödän Judalda jouckoinens/ v. 36.

7:1 ENSimäisnä vuonna cuudettakymmendä toista sata/ tuli Demetrius Seleucuxen poica Ruomista jällens hänen waldacundans/ ja sai yhden mericaupungin wähällä wäellä/ ja hallidzi sijnä nijncuin Cuningas.

7:2 Ja cosca hän Pääcaupungijn Antiochiaan tuli/ otti sotawäki Antiochuxen ja Lysian kijnni/ andaxens heitä Demetriuxen haldun.

7:3 Waan cosca se Demetriuxelle sanottin/ kielsi hän heitä andamasta tulla hänen silmäins eteen:

7:4 Sentähden tappoi sotawäki heidän.

7:5 Cosca Demetrius oli waldacunnan saanut/ tuli hänen tygöns monda jumalatoinda ja

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

luopunutta Israelist/ ja ylimmäinen heistä oli Alcimus/ joca olis mielelläns ollut ylimmäinen Pappi:

7:6 Nämät candelit Judan ja heidän oman Canssans päälle/ ja sanoit: Judas ja hänen weljens owat tappanet/ eli ajanet ulos meidän maaldam caicki jotca sinulle tahdoit cuuliaisit olla.

7:7 Sentähden lähetä sinne jocu jonga sinä uscot/ ja anna cadzoa cuinga he meidän ja Cuningan maan owat häwittänet/ ja anna heitä rangaista ja caickia cuin pitäwät heidän cansans.

7:8 Sentähden teki Cuningas Bacchidexen hänen ystäwäns (joca jalo oli waldacunnas/ ja jonga Cuningas paljon uscoi) coco sen maacunnan Päämiehexi/ tuolla puolen Euphratin wirran/

7:9 Ja lähetti hänen cansans sen luopunen Alcimuxen/ jonga hän myös ylimmäisexi Papixi teki/ ja käski hänen Israelin Canssa rangaista.

7:10 Ja he menit Judaan maalle suurella wäellä/ ja lähetti sanansaattajat Judan ja hänen weljeins tygö sowindo toimittaman/ ja teettelit idzens nijncuin he olisit tahtonet pitä rauhan heidän cansans: Waan se oli caicki petos:

7:11 Sentähden ei Judas heitä usconut/ sillä hän näki että he nijn jalost hangitut olit/ ja näin suurella wäellä waelisit.

7:12 Mutta monda Pappia tuli Alcimuxen ja Bacchidexen tygö/ ja monda muuta hurscasta/ jotca Israelis olit/ ja toiwoit hywä Alcimuxesta/

7:13 Ja anoit rauha/ ja sanoit:

7:14 Alcimus on Pappi Aaronin sugusta/ ei hän meitä petä.

7:15 Alcimus lupais heille rauhan/ ja teki walan/ ja sanoit: En me tahdo teille/ engä teidän ystäwillen mitän paha tehdä.

7:16 Cosca he nijn uscoit hänen/ annoi hän otta kijnni cuusikymmendä heistä/ ja tappoi

caicki yhtenä päiwänä/ nijncuin kirjoitettu on:
7:17 Sinun Pyhäis lihat owat he pedoille andanet/ he owat wuodattanet werta ymbäri Jerusalemin/ nijncuin wettä/ ja ei ollut siellä ketän/ joca heitä hautais.

7:18 Sentähden tuli sangen suuri pelco ja cauhistus Canssalle/ jotca walitit/ ettei Alcimuxes ollut totutta eikä uscollisutta/ sillä ei hän pitänyt walans.

7:19 Ja Bacchides waeli matcans Jerusalemist ja pijritti Bethzechan/ ja lähetti ja andoi otta monda kijnni/ jotca ensin olit idzens andanet hänen tygöns/ waan petoxen tähden jällens luopunet hänestä/ ja andoi monda heistä tappa/ ja heittä suureen luolaan.

7:20 Sijtte annoi Bacchides maan Alcimuxen huldun/ ja jätti sotawäke hänelle/ ja hän meni jällens Cuningan tygö.

7:21 Ja Alcimus aicoi wäkiwallalla olla ylimmäinen Pappi/

7:22 Ja weti tygöns caicki luopunet Israelist/ ja otti wäkisin Judan maan alans/ ja waiwais Israelin Canssa sangen rascasti.

7:23 Cosca Judas näki/ että Alcimus ja ne luopunet Israelist teit paljon wahingota Israelis/

7:24 Meni hän taas ymbäri coco Judan/ ja rangais ne luopunet/ ja esti ettei he enä sinne eikä tänne rohjennet maacunnas waelda.

7:25 Mutta cosca Alcimus näki/ että Judas ja hänen wäkens jällens woimaans tulit/ ja ettei hän tainnut olla heitä wastan/ meni hän jällens Cuningan tygö/ ja cannoi cowin heidän päällens.

7:26 Sentähden lähetti Cuningas sinne yhden suuren Ruhtinan Nicanorin/ joca Israelin Canssalle juuri armotoin oli/ ja käski hänen peräti Israelin Canssan häwittä.

7:27 Ja Nicanor meni suurella wäellä Jerusalemiin/ ja lähetti sanan Judan ja hänen weljens tygö petoxella/ joca piti teettelemän nijncuin hän tahtonut olis rauha heidän cansans tehdä/ ja sanoa:

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

7:28 Minä tahdon pitää rauhan teidän cansan/ ja vähällä wäellä tulla sowinnos puhutteleman sinua.

7:29 Näin tuli Nicanor Judan tygö/ ja otit toinen toisens wastan/ ja puhuttelit keskenäns sowinnolla: waan se oli toimitettu/ että Judan piti siellä otettaman kijnni.

7:30 Se tuli Judalle tiettäwäxi/ että Nicanor oli tullut ottaman händä kijnni petoxella/ sentähden cartti hän händä/ eikä tahtonut enämbi tulla hänen tygöns.

7:31 Ja cosca Nicanor sen hawaidzi/ että hänen aiwoituxens oli julki tullut/ meni hän Judasta wastan/ ja tappeli hänen cansans CapharSalaman tykönä.

7:32 Sijnä tuli pois Nicanorilda wijsi tuhatta miestä/ ja hänen wäkens täydyi paeta Dawidin linnaan.

7:33 Tuli myös Nicanor senjälken ylös Pyhään Zionin wuorelle: ja Papit ja wanhimmat menit ulos ottaman händä rauhallisest wastan/ ja andaman hänen nähdä/ että he Cuningan tähden suuren uhrin tehnet olit.

7:34 Mutta Nicanor sylki heitä/ ja heidän Jumalan palwelustans/ häwäis ja saastutti uhrin/ ja wannoi walan/ ja sanoi:

7:35 Ellet te saata Judasta ja hänen wäkens minun käsijni/ nijn minä tahdon poltta tämän huonen/ nijn pian cuin minä rauhas tähän jällens tulen: Ja waelsi matcans suures julmudes.

7:36 Mutta Papit menit sisälle/ ja astuit Altarin eteen Templis/ itkit ja sanoit:

7:37 HERra/ että sinä tämän huonen walinnut olet/ sinua täsä rucoilda ja sinusta Saarnatta:

7:38 Nijn me rucoilemma/ että tahdoisit costa Nicanorille/ ja hänen joucollens/ ja muista/ että he sinun Pyhä/ ja sinua pilcannet owat/ ja että tahdoisit heitä carcotta pois maasta/ ja sorta heitä maahan.

7:39 Ja Nicanor waelsi matcans Jerusalemist/ ja sioitti hänens BethHoronin tygö: Sijhen tuli myös yxi joucko Syriast händä auttaman.

7:40 Mutta Judas asetti hänen wäkens händä wastan Adasaris/ colme tuhatta miestä/ rucoili Jumalata/ ja sanoi:

7:41 HERra Jumala/ cosca Cuningas Sennaheribildä lähetetyt miehet sinua pilckaisit/ lähetit sinä Engelin joca löi maahan sata cahdexankymmendä ja wijsi tuhatta miestä.

7:42 Nijn lyö myös tänäpängin nämät meidän wihollisem meidän nähtem/ ja duomidze Nicanor hänen suurten pahain tecoins jälken/ että muut ymmärräisit sinun händä sentähden rangaisnen/ että hän sinun Pyhä/ häwäisnyt on.

7:43 Ja colmandena päiwänä toistakymmendä Adarin Cuusta tappelit he toinen toisens cansa/ ja Nicanor tuli caickein ensimmäisnä lyödyxi.

7:44 Ja cosca hänen wäkens sen näit/ heitit he asens pois ja pakenit.

7:45 Mutta Judas ajoi heitä taca päiwäcunnan matcan Adasarast haman Gasaran asti/ ja andoi waskitorwella soitta/

7:46 Että caicki Canssa caikista kylistä ymbärins sen maacunnan/ olisit tullet hänen tygöns händä auttaman/ ja lyömän wihollisia:

7:47 Ja he tulit Judan tygö/ ja pidit taas yhtä hänen cansans. Näin tuli Nicanorin wäki lyödyxi/ ettei yxikän heistä pääsnyt. Ja Judas otti heidän rijstans/ ja wei myötäns: Waan Nicanorista andoi hän pään hacata pois/ ja oikian käden/ jonga hän walasans nostanut oli/ cosca hän pilckais ja uhcais Pyhä/ ja annoi sekä pään että käden wiedä pois/ ja Jerusalemis ripusta ylös.

7:48 Silloin Canssa tuli jällens suurest iloisexi/ ja pidit tämän päiwän pyhänä suurella ilolla/

7:49 Ja sääsit että sinä päiwänä joca wuosi/ nimittäin colmandena päiwänä toistakymmendä Adarin Cuulla piti pyhä pidettämän. Ja näin tuli rauha jällens Israelin maalle vähäxi ajaxi.

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

Vers.1. Seleucus) On ollut Antiochus Magnuxen poica/ ja Demetrius Seleucuxen poica on ollut panttina Ruomis Isäns edestä: siellä hän carais pois/ nijncuin Iosephus kirjoitta Antiquit I. 12. Cap. 15. Ja Iustin. I. 34 ja tuli waldacundaans/ josa hän perillinen oli Isäns Seleucuxen jälkeen/ joca oli Cuningas ollut Syrias caxitoistakymmendä ajastaica. Mutta Antiochus Epiphanes/ josta cap. 1. 11. puhutan: on ollut Seleucuxen weli. v. 43. Adar) On Februarius / Cuucautten lucuin jälkeen.

VIII. Lucu

COsca Judas saa cuulla Ruomalaisten toimellisudest/ suuresta woimast/ ja woitost Hispaniast/ Frankrijkist/ Macedoniast/ Asiast ja Greciast/ v. 1. Lähettä hän Eupolemuxen ja Jasonin/ ja teke lijton heidän cansans/ v. 17. Ruomalaiset kirjoittawat myös Demetriuxen tygö/ että hänen piti salliman Judalaiset olla rauhas/ v. 31.

8:1 MUtta Judas cuuli/ että Ruomalaiset olit sangen woimalliset/ ja mielelläns otit muucalaisia heidän warjeluxens ala/ jotca heildä apua edzeit/ ja pidit heidän sanans uscollisudes ja toimellisudes.
8:2 Sillä hän cuuli/ cuinga woimallisia töitä he olit Frankrijkin asuwaisia wastan tehnet/ jotca he waatinet/ ja alans saattanet olit.
8:3 Ja cuinga suurta sota he Hispanias pitänet olit/ ja sen wuoren josta culda ja hopiata caiwetan/ olit heildä ottanet pois/ ja että he monda caucaista maacunda Ruomista suurella toimella ja wahwudella olit woittanet/ ja alans saattanet.
8:4 Että he myös monda jalo Cuningasta/ jotca heidän maacundaans olit woimallisest astunet/ maahan lyönet olit ja ajanet pois/ ja heidän waldacundans ottanet alans.
8:5 Ja että he äsken Philippuxen Kithimin Cuningan/ ja senjälken hänen poicans Persen

olit woittanet.

8:6 Cuuli hän myös sijtä suuresta Antiochuxesta/ Asian Cuningasta/ joca Ruomalaisia wastan oli mennyt sadalla ja cahdella kymmenellä Elephandilla/ jalosti hangituilla sotaneuwoilla ja waunuilla:
8:7 Waan Ruomalaiset löit hänen sotawäkens/ ja ahdistit hänen nijn että hänen täydyi rauha rucoilla: ja laskit hänen/ ja hänen jälkentulewaisten perillistens päälle suuren weron/ jonga heidän piti Ruomalaisille joca wuosi andaman/ ja wielä päälisexi täydyi lähettä Ruomalaisille weron pandixi ja tacauxexi yhden corkian miehen.
8:8 Otit he myös häneldä pois Jonian/ Asian ja Lydian/ ne caickein parhat maacunnat/ ja annoit ne Cuningas Eumenille.
8:9 Nousit myös Grekiläiset heitä wastan suurella wäellä:
8:10 Waan he lähetit yhden Päämiehen heitä wastan/ joca löi heidän ja sai maan/ ja andoi Caupungeisa muurit jaotta/ että heidän täydyi rauhan pitä/ ja cuuliaisit olla.
8:11 Sencaltaisen miehuden osotit he caickia wihollisians wastan/ nijn että he caickia nijtä ahdistit/ jotca heitä wastan idzens asetit.
8:12 Mutta ystäwittens ja lijttoweljeins cansa pidit he hywän rauhan uscollisest/ ja olit nijn waldiat että heitä caikis maacunnis peljättin.
8:13 Jota he autit/ se tuli warjeluxi/ ja sai olla maallans: waan jota he tahdoit sorta/ hän tuli ajetuxi pois maaldans ja waldacunnastans: he olit sangen waldiat.
8:14 He olit nijn yxiwacaiset/ ettei yxikän heistä tehnyt idziäns Cuningaxi.
8:15 Ja ei heillä myös ollut Cuningasta/ mutta Neuwonandajat/ colme sata ja caxikymmendä miestä/ jotca hywin hallidzit:
8:16 Ja joca wuosi he walidzit yhden Päämiehen/ jonga hallus oli caicki heidän maacundans/ ja händä piti caicki cuuleman. Ei myös siellä ollut coreutta/ wiha taicka eripuraisutta heidän keskenäns.

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

8:17 JA Judas walidzi Eupolemumin Johannexen pojan/ joca oli Jacobin poica/ ja Jasonin/ Eleazarin pojan/ ja lähetti heidän Ruomijn tekemän ystäwyttä ja lijtto Ruomalaisten cansa/ että he olisit heille awulliset ollet/
8:18 Ettei Israelin Cuningan waldacunda olis tullut poljetuxi alas Grekin cautta.
8:19 Nämät waelsit Ruomijn sangen pitkän matcan/ ja tulit Radin eteen/ ja sanoit:
8:20 Judas Maccabeus ja hänen weljens/ ja Judan Canssa owat lähettänet meidän teidän tygön/ tekemän rauha ja lijtto teidän cansan/ että te tahdoisitte meitä otta teidän warjeluxen ala/ nijncuin ystäwitä ja lijttoweljiä.
8:21 Se kelpais Ruomalaisille hywin/
8:22 Ja annoit kirjoitta lijton waskisijn tauluijn/ jotca he lähetit Jerusalemijn muistoxi sencaltaisesta rauhasta ja lijtosta/ ja oli näin kirjoitettu:
8:23 JUmala andacon Ruomalaisille ja Judalaisille onne ja rauha/ sekä wedellä että maalla/ ja warjelcon heitä sodista ja wihollisista ijancaickisest.
8:24 Mutta jos Ruomalaisille sota tapahtu/ taicka Ruomis/ eli heidän maacunnisans/ ia paickacunnisans:
8:25 Nijn Judalaiset pitä uscollisest auttaman Ruomalaisia/ senjälken cuin tarwe on/ ja ei pidä heidän Ruomin wihollisille mitän elatust/ aseita/ raha/ laiwoja/ eli muuta tarwetta salliman.
8:26 Näitä anowat Ruomalaiset Judalaisilda/ ja Judalaisten tule nämät cappalet uscollisest pitä/ ilman petoxeta ja wilpitä.
8:27 Sitä wastan: Jos Judalaisille sota tarjona on/ nijn pitä Ruomalaiset uscollisest heitä auttaman/ senjälken cuin tarwe waati/
8:28 Ja ei pidä heidän Judasten wihollisille elatusta/ aseita/ raha/ laiwoja/ taicka muita tarpeita lähettämän.
8:29 Tätä lupawat Ruomalaiset Judalaisille/ ja tahtowat sencaltaisen lijton uscollisest ja

ilman petosta pitä. Näin on lijtto Ruomalaisten ja Judalaisten wälille tehty.
8:30 Mutta jos tästedes jombicumbi puoli ajattele sijhen enämbätä lisätä/ taicka jotakin muutta/ eli sijtä wähendä/ sijhen pitä molemmille puolille woima olemän. Ja mitä he sijhen lisäwät/ taicka sijtä wähendäwät/ se pitä caicki lujana ja wahwana pidettämän.
8:31 JOs myös Cuningas Demetrius Judan Canssalle wäkiwalda teke/ sijtä me olemma kirjoittanet hänen tygöns tällä tawalla: Mixi sinä waiwat meidän ystäwitäm ja lijttoweljiäm?
8:32 Jos he tästälähin candawat sinun päälles/ nijn meidän pitä heitä warjeleman/ ja tahdomme sinun kimpuus sekä wedellä että maalla.

Vers.5. Kithimin) Se on Macedonia.

IX. Lucu .

DEmetrius lähettä Bacchidexen ja Alcimuxen suurella sotajoucolla Judasta wastan: mutta Judas mene ulos cahdexalla sadalla miehellä/ ja soti heidän cansans/ ja tule lyödyxi/ v. 1. Judan cuoleman jälken tule Jonathan sodan päämiehexi hänen siaans/ v. 23. Hän costa hänen weljens Johannexen cuoleman/ v. 35. Ja lyö Bacchidexen pacoon Jordanin tykönä/ v. 43. Alcimus cuole/ v. 54. Bacchides tule jällens ja maca Bethbesenin alla: Mutta Simon lyö hänen pacoon/ ja Jonathan teke rauhan hänen cansans/ v. 58.

9:1 Sillä wälillä/ cuin Demetrius ymmärsi että Nicanor sotajouckoinens lyöty ja voitettu oli/ lähetti hän jällens Judeaan nämät caxi/ Bacchidexen ja Alcimuxen ja heidän cansans parhan sotawäkens/ jotca sodisa alati oikialla puolella pidettin.

9:2 Nämät menit Galgala päin/ ja annoit heidäns Maslothin ala Arbelas/ ja sait sen/ ja

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

tapoit paljon wäke.

9:3 Senjälken toisna vuonna
cuudettakymmendä toista sata matcustit he
Jerusalemijn/

9:4 Ja siellä Bereaan cahdella kymmenellä
tuhannella jalcamiehellä/ ja cahdella
tuhannella hewoismiehellä.

9:5 Ja Judas oli Laisan tykönä colmella
tuhannella miehellä.

9:6 Waan cosca hänen wäkens näki/ että
wihollisia nijn suuri joucko oli/ hämmästyit he
ja pakenit/ nijn ettei enämbi Judan tygö
jäänyt cuin cahdexan sata miestä.

9:7 Cosca Judas tämän näki/ ettei hänen
sotawäkens yhdesä pysynyt/ ja wiholliset
cummingin täytit hänen päällens/ tuli hän
surullisexi: Ja cosca hän näki/ ettei hänellä tila
ollut rohgaista wäkens/ ja saatta heitä yhten
jällens:

9:8 Sanoi hän täsä ahdistuxes jäänyille: ylös/
ja coetelcam/ jos me wihollisten kimpuun
tohdim/ ja heitä lyödä taidamme.

9:9 Mutta ei he tahtonet/ waan estelit sen
pois/ ja sanoit: Ei se ole mahdollinen että me
jotain taidamme tehdä: mutta anna meidän
tällä erällä wälttä/ ja palaita pois/ ja hakea
meidän weljem yhten/ jotca meidän paennet
owat: Sijtte me tahdomme jällens tulla
wihollisten tygö/ ja lyödä heitä: nyt on meitä
sangen wähä.

9:10 Mutta Judas sanoi: pois se/ että meidän
pitä pakeneman: jos meidän aicam on tullut/
nijn me tahdom cunnialisest cuolla meidän
weljeim tähden/ ja ei sallia meidän cunniatam
häpiäxi tulla.

9:11 JA wiholliset nousit/ ja asetit heidäns
cukin paickans näin: Ensimmäiset olit ambujat/
ja parhat sotamiehet seisoit ensimmäisnä.

9:12 Hewoismiehet olit jaetut cahten jouckon/
yxi joucko cummallengin puolellen:

Päaruhtinas Bacchides oli oikialla puolella.
Tällä järjestyxellä astuit he edes/ suurella
huudolla/ ja trometin änellä.

9:13 Nijn annoi myös Judas trometijn
puhalda/ ja meni heidän tygöns/ ja tappeli
heidän cansans/ huomenesta haman ehtosen
asti/ nijn että maa järisi sijtä suuresta
metelistä.

9:14 Cosca Judas näki/ että Bacchides idze ja
suuri joucko oli oikialla puolella/ nijn hän
carcais idze sen päälle/ hän ja ne muut jotca
ei hengens säästänet/ ja peljätit heidän/

9:15 Ja löit sen joucon oikialda puolelda
pacoon/ ja ajoit heitä taca aina Asdodin
wuoren tygö.

9:16 Mutta cosca ne/ jotca wasemalla puolella
olit/ näit sen että Judas ajoi heitä taca/ riensit
he myös Judan perän.

9:17 Nijn täytyi Judan käändä hänens nijtä
wastan/ ja warjeli idzens cauwan. Ja sijnä
tapahdui suuri weren wuodatus/ nijn että
monda tuli haawoitetuxi/ ja cuoliäxi lyödyxi
molemmilda puolilda.

9:18 Ja Judas myös wijmeiseldä tuli lyödyxi/
nijn pakenit ne jotca jäänet olit.

9:19 Ja Jonathan ja Simon otit heidän weljens
Judan ruumin/ ja hautaisit hänen Isäns hautan
Modin Caupungis.

9:20 Ja Israelin Canssa surit Judast cauwan
aica/ ja walitit händä sangen rascast/ ja
sanoit:

9:21 Woi että se Sangari langennut on/ joca
Israeli warjellut ja wapahtanut on.

9:22 Tämä on Historia Judasta/ mutta hän on
wielä monda muuta suurta miehullista asia
tehnyt/ jotca ei caicki paljouden tähden ole
kirjoitetut.

9:23 Judan cuoleman jälken/ tulit
jumalattomat ja huikendelewaiset jällens
woimallisexi coco Israelin maalla.

9:24 Ja sijhen aican oli suuri nälkä maalla/ nijn
että caicki Canssa andoi idzens Bacchidexen
ala.

9:25 Silloin walidzi Bacchides jumalattomia
miehiä/ jotca hän teki wircamiehixi/

9:26 Ja andoi joca paicas edziä Judan

Ensimäinen Maccaberein Kirja

cumpaneita/ ja ystäwitä/ ja eteens tuoda/ että hän olis costanut heille/ ja pilcannut heitä.

9:27 Ja Israelis oli sencaltainen suru ja ahdistus/ ettei sen werta ole ollut jälken Prophetain ajan.

9:28 Sentähden tulit Judan cumpanit cocon/ ja sanoit Jonathanille:

9:29 Sinun weljes Judan cuoleman jälken/ ei ole meillä yhtän enä hänen caltaistans/ joca meitä warjelis meidän wihollisildam ja Bacchidexen käsistä/ jotca meitä wainowat:

9:30 Sentähden walidzemma me sinun hänen siaans Esimiehexi ja Pääruhtinaxi/ pitämän tätä sota:

9:31 Ja nijn tuli Jonathan heidän Esimiehexens ja hallidzi hänen weljens sias.

9:32 Cosca Bacchides tämän ymmärsi/ annoi hän edziä händä/ että hän olis surettanut hänen.

9:33 Cosca Jonathan ja Simon hänen weljens sen ymmärsit/ pakenit he/ ja caicki ne jotca heidän cansans olit Thecoen corpeen/ ja sioitit idzens Asparin weden tygö.

9:34 Tämän sai Bacchides tietä/ joca nousi/ ja meni heitä wastan.

9:35 JA Jonathan oli lähettänyt hänen weljens Johannexen yhden Päämiehen hänen ystäwäins Nabatherein tygö/ rucoileman heitä/ että he heidän rijstans ja tawarans heidän Caupungijns ottanet olisit/ ja tallella pitänet.

9:36 Mutta Jambrin pojat läxit ulos Magdabanin Caupungista ja langeisit Johannexen päälle/ ja otit hänen kijnni/ ja otit hänelä caicki mitä hänen myötäns oli/ ja weit heidän Caupungijns.

9:37 Senjälken ilmoitettin Jonathanille ja Simonille hänen weljellens/ että Jambrin pojat walmistit suuret häät ja piti tuoman morsiamen Nadabast suurella coreudella/ sillä se oli Päämiehen tytär Canaan maalda.

9:38 Nijn Jonathan ja Simon ajattelit sitä/ että nämät heidän weljens Johannexen tappanet

olit/ sentähden menit he ylös/ ja kätkit heidäns wuoren ongaloihin ja wartioidzit Jambrin lapsia.

9:39 Cosca ylkä sijtä matcusti ystäwinens/ ja paljolla wäellä ja tawaralla/ huiluilla ja trumbuilla/ ja calleilla caunistuxilla/

9:40 Carcais Simon ja Jonathan alas wuorelda/ ja löit heitä ja tapoit monda/ nijn että ne jotca pääsit/ täytyi paeta wuorelle/ ja otit pois heidän rijstans.

9:41 Silloin häät murhexi muutuit/ ja huiluin ilo itcuxi.

9:42 Näin costit he sen murhan/ joca heidän weljellens tehty oli/ ja palaisit jällens/ ja walsit Jordanin tygö.

9:43 Nijn tuli myös Bacchides Jordanin tygö suurella sotajoucolla Sabbathina.

9:44 Ja Jonathan sanoi hänen Canssallens:

9:45 Ylös/ ja warustacat teidän tappeleman/ sillä et te saa täsä nyt lewos olla/ nijncuin ennen/ sillä wiholliset owat saapuilla/ meidän täyty warjella meitäm/ emme cuitengan taida wälttä: sillä meillä on wiholliset/ sekä edesäm/ että peräsäm: nijn on Jordanin wirta yhdellä puolella/ toisella owat suot ja wuoret.

9:46 Sentähden pitä teidän huutaman taiwasen/ että te wihollisten käsist autetaisin.

9:47 Ja he tulit tappeleman/ ja Jonathan löi Bacchidestä: mutta Bacchides annoi hänens tacaperin.

9:48 Silloin carcais Jonathan ja hänen wäkens Jordanijn/ ja tulit wirran ylidze: waan Bacchidexen wäki ei tohtinut anda idzens wirtaan.

9:49 Ja sinä päiwänä langeis Bacchidexen puolelda tuhannen miestä.

9:50 Sentähden palais Bacchides Jerusalemijn/ ja rupeis wahwistaman Caupungeita maasa/ hän andoi raketa portit/ ja corkiat muurit/ Jerihon ymbäri/ Amaonin/ BethHoronin/ Bethelin/ Tamnatanin/ Pharanin ja Toponin/

9:51 Ja pani nijhin sotawäke wartioixi/ jotca Israeli waiwaman piti.

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

9:52 Nijn myös andoi hän wahwista Bethzuran/ Gazan ja linnan Jerusalemis/ ja pani myös siihen sotawäke ja toimitti heille rawinnon/
9:53 Ja otti ne ylimmäisten lapset pandixi/ ja piti ne kijnni Jerusalemin linnas.
9:54 Colmandena vuonna cuudetta kymmendä toista sata/ toisella Cuucaudella/ käski Alcimus myös maahan jaotta sisälliset muurit cartanosta/ joca caickein likin Templin edes oli/ jotca pyhät Prophetat olit andanet raketa.
9:55 Ja cosca tähän työhön ruwettin/ löi Jumala Alcimuxen/ nijn että tämä aiwoitus tuli taas estetyxi: sillä hän halwattin nijn/ ettei hän saanut mitän puhua/ taicka jotain toimitta ja laitta hänen asioistans/
9:56 Ja nijn hän cuoli suuresa kiwusa.
9:57 Mutta cosca Bacchides näki että Alcimus cuoli/ matcusti hän jällens Cuningan tygö: nijn oli rauha ja lepo maasa caxi vuotta.
9:58 Mutta ne huikendelewaiset maalla pidit neuwo/ ja sanoit: Jonathan ja hänen seurans istuwat alallans/ heillä on rauha/ ja owat suruttomat/ cudzucam nyt taas Bacchides/ hän taidais caicki heidän otta kijnni yhtenä yönä.
9:59 Ja he menit Bacchidexen tygö/ ja sanoit hänelle heidän neuwons.
9:60 Nijn Bacchides nousi ylös suurella wäellä/ ja lähetti kirjat salaisesta hänen cumpanittens tygö Judan maalle/ että he Jonathanin/ ja caicki ne jotca hänen cansans olit/ piti ottaman kijnni. Mutta tämä neuwo tuli Jonathanille tiettäwäxi/ sentähden ei he mitän matcan saanet:
9:61 Waan Jonathan otti kijnni liki wijsi kymmendä ylimmäistä huikendelewaisten ja jumalattomitten joucost/ ja andoi heidän tappa.
9:62 Sijtte poickeisit Jonathan ja Simon wäkinens corpeen yhten alascukistettun kylähän Bethbesenijn/ sen hän rakensi jällens/

ja teki wahwaxi.
9:63 Cosca nyt Bacchides sen tietä sai/ nousi hän caiken hänen wäkens cansa/ siihen myös ajoi Judalaiset nouseman cansans/
9:64 Ja meni Bethbesenijn/ ja oli sen alla cauwan aica/ ja käwi wäkiryynnäköllä sen päälle/ ja teki ambumus ja muut sotaaset eteen.
9:65 Mutta Jonathan annoi Caupungin weljens Simonin haldun/ ja meni yhdellä joucolla ulos/
9:66 Ja löi Odarenin ja hänen weljens ja Phaseronin lapset heidän majoisans. Waan että se menestyi hänelle/ langeis enä Canssa hänen tygöns/ nijn että hän tuli wäkewemmäxi.
9:67 Silloin tuli myös Simon Caupungista wihollisten leirijn/ ja poltti sodan rakennuxet/ ja löi Bacchidexen pacoon.
9:68 Ja Bacchides sai sangen catkeran sydämen/ että hänen aiwoituxens ja neuwons oli turha/
9:69 Ja wihastui petollisten Judalaisten päälle/ jotca hänelle sitä neuwo olit andanet/ että hän jällens tuli siihen maacundan/ ja annoi heistä monda tappa/ ja walmisti hänens menemän matcans jällens omalle maallens.
9:70 COsca Jonathan sen ymmärsi/ lähetti hän sanan hänelle tehdäxens rauha hänen cansans/ ja rucoili händä/ että hän olis andanut saalin jällens/ ja fangit irralle.
9:71 Sijhen mielistyi Bacchides mielelläns/ ja teki nijncuin Jonathan anoi/ ja wannoi hänelle walan/ ettei hän enä tahtonut tehdä hänelle paha caickena elinaicanans/ ja annoi hänelle jällens calun/ ja Judan fangit irrallen/ ja palais omalle maallens/ ja ei enä tullut Judan maalle.
9:72 Näin taas tuli rauha Israelijn/ ja Jonathan asui Machmas/ ja hallidzi sijnä Canssa/ ja häwitti luopunet Israelist.

Vers.18. Lyödyxi) Judas olis ilman epäilemät täsä paremmin tehnyt/ että hän olis

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

*wälttänyt/ että hänellä oli nijn wäähä wäke:
Mutta me näemme tästä/ ettei yxikän ihminen
ole nijn täydellinen/ että hän aina taita
ymmärtä mikä hywä neuwo olis.*

X. Lucu .

*Alexander Antiochus Epiphanexen poica tule
Ptolemaidijn/ Demetrius walmista hänens ja
edzi Jonathanin ystäwyttä/ v. 1. mutta
Alexander kirjoitta Jonathanin tygö/ ja teke
hänen ylimmäisexi Papixi/ v. 15. Cosca
Demetrius sen cuule/ lupa hän Judalaisille
paljon wapautta/ waan ei he usco händä/ v.
22. Demetrius mene Alexandri wastan/ ja
lyödän/ v. 48. ja Alexander otta Cleopatran
Ptolemeuxen tyttären waimoxens: ja hän ja
Ptolemeus teit Jonathanille paljo cunniata/ v.
59. Demetriuxen poica tule Apolloniuxen
cansa Jonathani wastan/ waan Jonathan lyö
heidän pacoon/ saa monda Caupungita ja
palaja Jerusalemijn/ v. 76.*

10:1 CUudendena kymmendenä vuonna
toista sata/ tuli Alexander Antiochus
Epiphanexen poica/ ja sai Ptolemain
Caupungin/ ja hallidzi sijnä.

10:2 Mutta cosca Demetrius sen tietä sai/
cocoisi hän suuren sotawäen/ ja meni
Alexandri wastan/ ajaman händä pois.

10:3 Sentähden kirjoitti Demetrius Jonathanin
tygö/ ja sanoi hänelle/ että hän tahdoi pitä
rauhan hänen cansans/ ja tehdä hänelle
caickia hywä.

10:4 Sillä hän ajatteli: se on parembi/ että
minä wedän hänen minun tygöni ennen kuin
hän mene Alexandrin puolelle minua wastan/

10:5 Että minä tapoin hänen weljens/ ja
hänelle ja hänen Canssallens paljo paha
tehnyt olen.

10:6 Ja Demetrius kirjoitti Jonathanin tygö/ ja
annoi hänelle luwan otta ylös ja pitä
sotawäke/ ja tehdä sotaaseita/ ja että hän

hänen lijttoweljens piti oleman/ ja käskei että
Jonathanille piti annettaman ne pantifangit
jällens irralle/ jotca linnas olit.

10:7 Sentähden tuli Jonathan Jerusalemijn/ ja
annoi luke tämän kirjan caiken Canssan edes/
ja nijden jotca linnasa olit.

10:8 Cosca he nyt cuulit/ että Cuningas
hänelle annoi luwan ja wallan otta sotawäke/
ja tehdä sotaaseita/ ja että Cuningas piti
hänen lijttoweljenä/ pelkäisit he händä
sangen suurest/

10:9 Ja annoit hänelle pantifangit irralle/ ja
Jonathan andoi ne jällens heidän
wamhimmillens.

10:10 Näin rupeis Jonathan asuman
Jerusalemis/ ja rakendaman ja parandaman
Caupungita/

10:11 Ja annoi raketa muurit/ ja wahwista
Zionin wuoren hywillä wahwoilla muureilla/
caicki hacatuista kiwistä.

10:12 Näin tuli Jerusalem jällens wahwaxi
raketuxi/

10:13 Ja pacanat wähista Caupungeista/ jotca
Bacchides oli andanut wahwaxi tehdä/
pakenit omalle maallens/

10:14 Mutta pidit ainoastans Bethzuran/ ja ne
luopunet juoxit sinne/ sillä se oli heidän
asuinsians.

10:15 Cosca Alexander ymmärsi/ että
Demetrius pyyti ystäwyttä pitä Jonathanin
cansa/ ja cuuli ne kijtettäwät työt kuin
Jonathan ja hänen weljens tehnet olit/ sanoi
hän:

10:16 Sencaltaista jalo miestä en me taida
löytä/ sentähden tahdomma me kirjoitta
hänen tygöns/ että hän meidän ystäwäm ja
lijttoweljem oleman pitä/

10:17 Ja kirjoitti näin:

10:18 Cuningas Alexander toiwotta weljellens
Jonathanille terweyttä.

10:19 Me cuulemma sinua ylistettäwän jaloxi
miehexi/ ja mahdollisexi meidän ystäwäxem/

10:20 Sentähden asetamma me sinun/ sinun

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

Canssas ylimmäisexi Papixi/ ja sinun pitä cudzuttaman Cuningan ystäwäxi/ ja nyt lähetämme sinulle purpurawaatten/ ja cullaisen Cruunun/ sentähden pidä uscollisesta meidän cansam/ ja ole meidän ystäwäm.

10:21 Ja nijn puki Jonathan päällens Papin waattet/ cuudendena kymmendenä vuonna toista sata/ seidzemennellä Cuucaudella Lehtimajan Juhlapäiwänä/ ja cocois sotajoucon ja annoi paljo sotaaseita tehdä.

10:22 Mutta cosca Demetrius tämän ymmärsi/ tuli hän sangen surullisexi/

10:23 Että Alexander häneldä Judalaiset poiswäänsi tygöns/ ja sen cautta tuli woimallisemmaxi/

10:24 Ja ajatteli hän myös ystäwälisestä kirjoitta heidän tygöns/ ja cunniata ja tawarata luwata/ että heidän piti hänellen apua lupaman.

10:25 Ja kirjoitti näin:

10:26 Cuningas Demetrius toiwotta Judalaisille terweyttä:

10:27 Me olemma cuullet/ ettet te meistä luowu/ meidän wihollistem puolelle/ waan caikella uscollisudella meidän cansam pidätte/ josta meille on hywä mieli ja suuri ilo.

10:28 Sentähden rucoilemma me/ että te wielä nyt nijn tästedes tahdoisitte meille uscolliset olla/ ja ei anda teitän wäätä pois minun puoleldani.

10:29 Tämän teidän uscollisuden me tahdom maxa/ ja kewittä teildä monet rascaudet/ ja anda enä wapautta/ ja armo tehdä.

10:30 Ja nyt minä annan caikille Judalaisille weron wapaxi/ suolatullin/ Cruunun tegon/ colmannen mitan jywistä/ ja puolen caickinaisest puun hedelmästä/ joca minulle tulis: tämän cuorman alda pitä tästedes Judan maa/ ja ne colme kihlacunda/ jotca siihen lisätyt owat Samariast ja Galileast/ aina wapad oleman/

10:31 Ja Jerusalem pitä pyhä ja wapa oleman

caikesta tegosta/ werosta/ ja kymmenexistä. 10:32 Minä tahdon myös Jerusalemin linnan teille jällens awata/ ja ylimmäisen Papin haldun anda/ että hänen pitä sen saaman/ ja pitä paneman wäke sinne/ jotca hän tahto/ sitä warjeleman.

10:33 Ja caicki ne Judalaiset/ jotca minun waldacunnasani fangina owat/ pitä wallallens annettaman ja wapad oleman/ ja he ja heidän carjans pitä tegosta wapad oleman. J

10:34 a pitä heille wapaus oleman caikesa minun waldacunnasani/ pitä heidän Sabbathins/ udet Cuunsa/ ja muut määrätyt pyhäpäiwät:

10:35 Ja colme päiwä sekä edellä että jälken juhlapäiwän/ joca miehettä estämätä oleman heidän Jumalan palweluxesans.

10:36 Ja pitä colmekymmendä tuhatta miestä Judeas walittaman/ nijlle minä tahdon palcan anda/ nijncuin muillengin minun sotawäelleni/ ja ne pitä Cuningan wahwoin Caupungeihin asetettaman.

10:37 Ja nijstä pitä muutamat walittaman/ jotca Cuningalle hänen corkeimmis asioisans nijncuin hänen hywin uscotut Neuwonandajans oleman pitä. Ei pidä myös Judalaisilla yhtän muucalaista/ waan omasta Canssast walitut Päämiehet oleman/ että he heidän Lakins pitäisit/ nijncuin Judangin maalla.

10:38 Ja ne colme kihlacunda Samarian maasa/ ja Galileasa jotca Judean omat owat/ ei pidä yhdengän ala annetut oleman/ waan ainoastans ylimmäisen Papin/ että se tiettäwä olis/ että hän yxinäns sen Herra on.

10:39 Ptolemain Caupungin/ ja ne maacunnat ymbärillä/ jotca siihen tulewat/ annan minä Jerusalemin Templijn/ siihen culutuxeen cuin uhrijn tarwitan.

10:40 Ja tahdon myös toimitta Templin rakennuxeen joca wuosi wijsitoistakymmendä tuhatta Sicli hopiata minun omastani:

10:41 Ja mitä minä wanhasta minun wircani

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

puolest olen welcapää ollut andaman
Templijn/ se pitä tästedes myös annettaman.
10:42 Ja ne wijsi tuhatta Sicli hopia/ jotca
minun wircamieheni Templin ylöscannost
owat ottanet pois/ ne pitä taas wuosi
wuodelda Pappein omat oleman.
10:43 Ja pitä Templillä tämä wapaus oleman/
että caikes minun waldacunnasani/ joca
jongun rangaistuxen ansainnut on/ ja pakene
Templijn/ hänen pitä siellä murhetoin oleman
hengens ja tawarans puolest.
10:44 Templin rakennuxeen/ ja muurein ja
tornein parannuxeen Jerusalemis ja mualla/
tahto Cuningas myös omasta otostans
culutuxen anda.
10:45 MUtta cosca tämä kirja luettin
Jonathanin ja Canssan edes/ ei he tahtonet
usco händä/ eikä sijtä tietäwänäns ollet/
10:46 sillä he tiesit hywin mingäcaltaisen
petoxen/ Ja hirmuisen tyranniuden hän ennen
Israeli watan tehnyt oli/
10:47 ja mielistyit/ että he Alexandria piti
auttaman/ joca ennen jo ystäwyttä heildä
anoi/ ja rauhan luwannut oli: händä he autit
jocapaicas.
10:48 Cosca nyt Alexander ja Demetrius
toinen toistans watan menit tappeleman/
10:49 Nijn pakeni Demetriuxen sotawäki/ ja
Alexander kijruhti heidän jälkens/
10:50 Ja teki hirmuisen weren wuodatuxen
huomenest haman ehtosen asti/ ja Demetrius
tuli lyödyxi sinä päiwänä.
10:51 SEnjälken lähetti Alexander sanan
Egyptin Cuningan Ptolomeuxen tygö/ tämän
asian cansa:
10:52 Että minä olen tullut minun
waldacundani jällens/ ja istun Cuningalisella
istuimella/ ja saanut hallituxen minulleni/ ja
olen carcottanut Demetriuxen/ ja
perindömaani woittanut/
10:53 Nijn minä pyydän sinulda ystäwyttä/ ja
rucoilen sinua/ että sinä tahdoisit anda sinun
tyttäres minulle awioxi/

10:54 Nijn minä tahdon pitä minuni sinua
wastan/ nijncuin wäwyn tule/ ja kijtollinen
olla/ ja anda hänelle Cuningalisen
huomenlahjan.
10:55 Sijhen wastais Ptolomeus/ ja toiwotti
Alexandrille onne/ että hän hänen Isäns
maalle jällens tullut/ ja hänen waldacundans
woittanut oli/
10:56 Ja lupais hänelle nijn tehdä nijncuin hän
kirjoittanut oli/ ja käski hänen tulla
Ptolemaidijn hänen tygöns/ siellä he tahdoit
keskenäns toinen toistans puhutella/ ja sen
naimisen päättä.
10:57 TOisna vuonna seidzemettäkymmendä
toista sata/ waeli Ptolomeus hänen tyttärens
Cleopatran cansa Egyptistä ja tuli
Ptolemaidijn.
10:58 Sijhen tuli myös Cuningas Alexander/ ja
Cleopatra annettin Alexandrille/ ja häät
pidettin suurella Cuningalisella coreudella.
10:59 JA Cuningas Alexander kirjoitti
Jonathanin tygö/ ja cudzui hänen tygöns:
10:60 Nijn tuli Jonathan suurella cunnialla
Ptolemaidijn molembain Cuningasten tygö/ ja
lahjoitti heille ja heidän ystäwillens callita
lahjoja/ cullast ja hopiast/ ja sai ystäwyden
heildä.
10:61 JA muutamat luopunet Israelist tulit
sinne candaman Jonathanin päälle/
10:62 Waan ei Cuningas tahtonut cuulla
heitä/ mutta käski Jonathanin panna pois
waattens ja puke purpurawaattet päällens/
joca myös nijn tapahtui.
10:63 Silloin istutti Cuningas hänen siwuuns/
ja andoi käskyn ylimmäisillens/ että he hänen
cansans ymbäri Caupungita käymän piti ja
cuuluttaman/ ettei kenengän pitänyt
candaman hänen päällens/ taicka muutoin
händä waiwaman.
10:64 Mutta cosca hänen päällecdandajans
näit/ että Cuningas händä nijn corkiasti
cunnioidzi/ sekä purpuralla että tällä
cuulutuxella/ nijn pakenit he caicki matcans.

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

10:65 Ja Cuningas teki hänelle suuren
cunnian/ ja annoi hänen kirjoitta ylimmäisten
ystäwittens secaa/ ja teki hänen Päämiehexi/
ja lähimmäisexi Neuwonandajaxens.
10:66 Sijtte waelsi Jonathan jällens
Jerusalemijn ilolla/ ja hywäs rauhas.
10:67 Wİjdennellä wuodella
seidzemettäkymmendä toista sata/ tuli
Cuningas Demetrius sen endisen Demetriuxen
poica Cretast hänen perindö waldacundans.
10:68 Silloin Alexander peräti suurest
hämmästy/ ja tuli Antiochiaan.
10:69 Mutta Demetrius saatti Apolloniuxen
tygöns/ joca oli Päämies alimmaises Syrias/
hän cocois sodan/ ja tuli Jamniaan/ ja lähetti
Jonathanin ylimmäisen Papin tygö/ ja andoi
sanoa hänelle:
10:70 Ei yxikän tee meille wastusta/ waan sinä
ainoa/ ja saatat sen/ että minä cadzotan ylön.
10:71 Sinä olet röyckiä wuorilla/ mutta jos
sinä tahdot urhollisen työn tehdä/ nijn tule
alas lakialle kedolle/ sijnä coetelcam toinen
toistam.
10:72 Jos sinä tahdot kysyä cuinga wahwat
me olemma/ minä ja ne muut jotca minua
seurawat/ ja minua auttawat/ nijn pitä sinulle
sanottaman: Et te taida seisowaiset olla tämän
Canssan edes/ joilda teidän Isän cahdesti
lyödyt owat omasa maasans/
10:73 Paljon wähemmin taidat sinä lakialla
kedolla sencaltaisen wäkewän Canssan edes
sekä hewoismiehist että jalcamiehistä
seisowainen olla/ sijnä paicas/ josa ei yhtän
wuorta eikä waha ole/ joidenga warjoo jocu
paeta taidais.
10:74 COsca Jonathan sencaltaisen
kerscauxen cuuli/ wihastui hän ja walidzi
kymmenen tuhatta miestä/ ja läxi
Jerusalemist/ tuli myös hänen tygöns Simon
hänen weljens auttaman händä/ ja sioitit
idzens Joppen eteen.
10:75 Mutta Joppen Caupungin asuwaiset ei
päästänet heitä sisälle/ sillä Apollonius oli

pannut siihen wäke warjeluxexi: sentähden
Jonathan langeis heidän päällens
wäkiryssäköllä/ ja ne Caupungit peljästyit/ ja
awaisit portit.
10:76 Näin sai Jonathan Joppen Caupungin.
10:77 Cosca Apollonius tämän cuuli/ asetti
hän hänens Joppen eteen colmella tuhannella
hewoismiehellä/ ja paljolla jalcawäellä/
10:78 Ja teetteli idzens nijncuin hän olis
tahtonut waelda Asdodijn/ että hän olis
hucutellut Jonathanin ulos wäliään/ sillä
hänellä oli suuri joucko hewoiswäke/ joihin
hän uscalsi. Jonathan riensi hänen peräns
Asdodijn/ ja waelsi cukin joucko siasans
walmisna tappeleman.
10:79 Mutta Apollonius oli salaisesta jättänyt
leirijn tuhannen radzasmiestä:
10:80 Nijn ymmärsi Jonathan/ että wäki oli
salattuna hänen tacanans/ sentähden cosca
ne hänen wäkens lähenit/ pidätti Jonathan
jouckons nijncuin hän oli heidän sioittanut.
10:81 Silloin ambuisit radzasmiehet wäen
päälle coco sen päiwän/ huomenesta nijn
ehtosen/ siihen asti että heidän hewoisens
wäsyit.
10:82 Sijtte otti Simon hänen wäkens ja löi
wihollisia/ nijn radzasmiehet pakenit: sillä he
olit wäsynet/
10:83 Ja tulit sinne ja tänne wäliällä
hajotetuxi/ ja pakenit Asdodijn/ ja riensit
epäjumalan Dagonin Templijn/ että he siellä
olisit pelastanet hengens.
10:84 Mutta Jonathan häwitti Asdodin
Caupungin/ ja ne kylät ymbärildä/ ja poltti ne.
Hän poltti myös epäjumalan Templin caickein
nijden cansa/ jotca sinne paennet olit.
10:85 Ja nijden lucu jotca lyödyt ja poltetut
olit/ oli yhten liki cahdexan tuhatta miestä.
10:86 SENjälken waelsi Jonathan sotawäellä
Ascalonin tygö/ ja cauppamiehet läxit
Caupungist händä watan/ ja annoit idzens/
ja otit hänen watan suurella cunnialla.
10:87 Näin palais taas Jonathan Jerusalemijn

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

sotawäkens ja saalins cansa.

10:88 JA cuin Alexander nämät cuuli/
cunnioitti hän Jonathani wielä suuremmast/
10:89 Ja lähetti hänelle cullaisen wyön/
nijncuin tapa on anda ainoastans Cuningasten
langoille. Sijhen myös annoi hän hänelle
lahjaksi ja omaxi Accaronin/ ja mitä sen alla oli.

XI. Lucu .

*PTolomeus tule taas ja tahto Alexandrin aja
pois/ v. 1. Alexander pakene/ ja Zabdel
Arabialainen tappa hänen: Ptolomeus myös
cuole cohta/ ja Demetrius saa waldacunnan/
v. 14. Jonathan pijritä Jerusalemin linnan/
mene sijtte Demetriuxen tygö/ ja anda
hänelle colme sata leiwiskä celda/ jonga
edestä hän sai coco Judan wapaxi/ v. 20.
Mutta Tryphon ja Antiochian sotawäki
asettawat idzens Demetriusta wastan/ nijn
Jonathan autta händä colmella tuhannella
miehellä/ v. 39. Cuitengin tule Tryphon/ ja
teke Antiochuxen Alexandrin pojan
Cuningaxi/ joca pitä Jonathanin corkiasa
cunniasa/ v. 54. Ja Jonathan woitta Ascalonin
ja Gazan/ ja lyö Demetriuxen sodan
päämieheldä colme tuhatta miestä/ v. 60.*

11:1 JA Egyptin Cuningas cocois wäke/ nijn
paljon cuin sanda on meren pohjasa/ ja
monda hahtia/ meni Alexandrin waldacunda
saaman alans/ ja molembita waldacundia
hallidzeman.

11:2 Sentähden meni hän Syriaan/ ja oli hyvä
ystävä olewanans. Nijn awattin hänen eteens
caickein Caupungein portit/ ja käytin händä
wastan/ ja otettin cunnialisest wastan/
nijncuin Alexander oli käskenyt: sillä hän oli
hänen appens.

11:3 Mutta cuhunga Caupungijn Ptolomeus
tuli/ sijhen hän myös jätti sotajoucon wartiaksi

11:4 Ja cuin hän Asdodijn tuli/ osotit he
hänelle/ cuinga Jonathan Dagonin Templin ja

Caupungin polttanut ja maahan lyönyt oli/ ja
cuinga cuolluitten ruumit siellä ja täällä
hajotettuna macaisit ja teidein wierin suurin
jouckoin haudatut olit.

11:5 Ja sanoit Cuningalle/ että Jonathan sen
wahingon oli tehnyt/ saattaxens händä
Cuningan wihoin.

11:6 Mutta ei Cuningas sijhen mitän
wastannut.

11:7 Ja Jonathan meni myös Cuningasta
wastan Joppeen/ siellä he puhuttelit toinen
toistans/ ja olit yhdes caiken sen yösen. Ja
Jonathan seurais Cuningasta haman
Eleutheruxen wirtan asti/ sijtten meni hän
jällens Jerusalemijn cotians.

11:8 Ja Cuningas Ptolomeus sai Caupungit
haman Seleucian asti läHes merta/ ja ajatteli
Alexandrita aja pois.

11:9 Ja lähetti sanan Demetriuxen tygö/ että
hän olis tullut hänen tygöns tekemän lijtto
hänen cansans. Ja lupais hänelle tyttärens/
joca Alexandrilla oli/ lupais myös autta händä
Cuningaxi.

11:10 Ja sanoi catuwans sitä/ että hän
Alexandrille tyttärens oli andanut.

11:11 Ja sanoi Alexandrin syyn/ ja sanoi
hänen seisonen hänen hengens ja
waldacundans jälkeen.

11:12 Ja osotti wihans julkisest ja eroitti
hänens Alexandrin ystäwydestä/ ja otti
häneldä tyttärens pois ja annoi Demetriuxelle.

11:13 Ja cuin Ptolomeus tuli Antiochiaan/ pani
hän molemmat Cruunut päähäns/ sekä
Egyptin että Asian Cruunun.

11:14 Mutta Cuningas Alexander oli sijhen
aicen Cilicias/ sillä muutamat Caupungit olit
siellä hänestä erinnet.

11:15 Cosca hän sai cuulla Ptolomeuxesta/
meni hän sotiman händä wastan hänen
cansans/ mutta Ptolomeus oli paremmin
warustettu/ ja meni händä wastan ja ajoi
hänen pois.

11:16 Ja Alexander pakeni Arabiaan/ että hän

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

siellä olis saanut rauhas olla/ mutta Cuningas Ptolomeus oli sangen woimallinen.

11:17 Mutta Zabdiel Arabiast/ andoi Alexandrin hänen wierans pään hacata pois/ ja lähetti sen Cuningas Ptolomeuxelle/ ja Ptolomeus cuoli colmandena päivänä senjälken.

11:18 Nijn myös ne sotamiehet/ jotca Ptolomeus oli asettanut Caupungeihin/ tapettiin nijldä jotca Caupungeis asuit.

11:19 Näin sai Demetrius waldacunnan/ seidzemendenä wuotena seidzemettäkymmendä toista sata.

11:20 Sijhen aican cocois Jonathan wäkens Judeas omistaxens Jerusalem linna jäl lens/ ja andoi sen eteen panna rakennuxet ja sotaaset.

11:21 Nijn muutamat luopuneista menit Cuningas Demetriuxen tygö/ ja cannoit Jonathanin päälle/ ja sanoit/ että hän oli linnan pijrittänyt.

11:22 Silloin wihastui Cuningas suuresti ja meni kijrusti Ptolomaidijn/ ja kirjoitti Jonathanin tygö/ ettei hän linna olis ahdistanut/ mutta cohta tullut hänen tygöns Ptolomaidijn/ siellä hän '74ahdoi händä muutamista asioista puhutella.

11:23 Mutta cosca tämä sana tuli Jonathanin tygö/ andoi hän linnan olla pijritettynä/ ja walidzi muutamia wanhimmista Israelis ja Papeist/ jotca händä seuraman piti/ ja nousi ja annoi hänens hengen waaran.

11:24 Ja otti monda callista cappalda myötäns/ cullasta/ hopenasta ja waatteista/ ja meni Ptolomaidijn Cuningan tygö/

11:25 ja löysi armon ja ystäwyden hänen tykönäns.

11:26 Cosca sijs ne jotca hänen Canssastans luopunet olit/ candelit hänen päällens/ piti Cuningas hänen cunnias/ nijncuin hän myös ennengin pidetty oli/ ja corgotti hänen caickein Päämiestens edes/

11:27 Ja wahwisti hänen ylimmäisen Papin

wircan/ ja caickinaiseen muuhun cunniaan/ joca hänellä siihen päivän asti oli ollut/ ja piti hänen ylimmäisnä ystäwänäns.

11:28 Jonathan rucoili myös Cuningast/ että hän caiken Judean/ ja ne colme kihlacunda Samarias ja Galileas olis andanut werotoinna olla/ ja lupais hänelle sen wapauden edestä colme sata leiwiskätä culda.

11:29 Se kelpais Cuningalle ja andoi Jonathanille kirjan näin:

11:30 Cuningas Demetrius toiwotta weljellens Jonathanille ja Judan Canssalle terweyttä:

11:31 Me lähetämme teille kirjoituxen yhdestä kirjasta/ jonga me meidän Isällem Lasthenexelle teidän tähten kirjoittanet olemma/ että teidän sen tietämän pitä.

11:32 Cuningas Demetrius toiwotta Isällens Lasthenexelle terweyttä:

11:33 Me olemma ajatellet meidän ystäwillem ja uscollisille lijtoweljillem Judalaisille tehdä hywä heidän uscollisen ystäwydens tähden meitä watan.

11:34 Sentähden me wahwistam/ että Papit Jerusalemis caiken Judean ja ne colme Caupungita/ Lydan ja Ramathan/ rajoinens piti omistaman.

11:35 Me teemme heidän myös wapaxi caikesta sijtä cuin he ennen piti Cuningalle vuosittain andaman:

11:36 Ohrista/ hedelmistä/ kymmenexistä/ werosta/ suoloista/ Tulleista/ ja muista Cruunun tegoista pitä heidän tästedes wapat oleman/ ja sencaltainen wapaus pitä heille wahwana ja lujana pidettämän.

11:37 Tämän caltainen kirja pitä annettaman Jonathanille/ jonga hänen pitä paneman pyhälle wuorelle cunnialiseen ja julkiseen siaan.

11:38 Cosca Cuningas Demetrius näki/ että caikes waldacunnas rauha oli/ ja ettei yxikän enämbi asettanut idzens händä watan/ päästi hän caiken oman maan sotawäen menemän cungin majallens. Mutta

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

muucalaisen sotawäen/ jonga hän pacanoilda luodoista ottanut oli/ piti hän tykönäns/ jonga tähden myös oman maacunnan sotawäki händä suurest wihaisit.

11:39 Mutta cosca Tryphon yxi Päämiehistä/ joca muinen Alexandrin ystävä oli ollut/ näki että sotawäki Cuningas Demetriusta wihais/ meni hän Emalcuelin/ Arabialaisen tygö/ joca sen nuoren Antiochuxen Alexandrin pojan caswattanut oli.

11:40 Sitä hän neuwoi nuorucaista hänen halduns andaman/ ja lupais hänen asetta Isäns waldacundan jällens. Ja jutteli sillä Arabialaiselle/ cuinga ja mingätähden sotawäki rupeis wihaman Cuningas Demetriusta/ ja nijn wijwyi sen Arabialaisen tykönä cauwan aica.

11:41 Silloin Jonathan kirjoitti Demetriuxen tygö/ ja rucoili händä käskemän nijtä jotca linnas olit/ menemän pois/ ja linna hänellens andaman/ sillä he teit Israelin paljo paha.

11:42 Silloin kirjoitti Demetrius Jonathanin tygö näin: ei ainoastans tätä/ jota sinä anot/ mutta paljo suuremman cunnian ja hywyden minä tahdon sinulle ja sinun Canssalles tehdä/ nijn pian cuin minä taidan.

11:43 Mutta nyt minä olen suures waaras. Sentähden tee nijn hywin minua wastan/ ja lähetä minullen apua. Sillä caicki minun sotawäkeni on minun hyljännyt ja asettanut hänens minua wastan.

11:44 Sentähden lähetti Jonathan hänelle colme tuhatta miestä. Ne tulit Antiochiaan Cuningan tygö/ ja Cuningas ihastui heidän tulemisestans sangen suurest.

11:45 Nijn Canssa nosti Caupungis capinan/ joita oli sata ja caxikymmendä tuhatta miestä/ ja tahdoit tappa Cuningan:

11:46 Mutta Cuningas pakeni linnaans. Silloin sotawäki omisti Caupungin cujat ja tahdoi wäkisellä linna saada.

11:47 Sentähden Cuningas cudzui Judalaiset händäns warjeleman.

11:48 Nijn juoxit caicki Judalaiset Cuningan awuxi/ ja jagoit heidäns Caupungin cujille/ ja löit sinä päiwänä sata tuhatta miestä/ ja sytytit tulen Caupungis/ ja otit heidän tawarans. Näin he autit Cuningasta.

11:49 Cosca Caupungin Canssa näki/ että Judalaiset Caupungin sait halduns/ myönnyt he/ ja huusit Cuningan tygö/ ja rucoilit rauha/ että Judalaiset olisit asetetut/ ettei he myös enämbi wäke tappanet olis/ ja Caupungita peräti häwittänet.

11:50 Nijn tehtin rauha ja Judalaiset heitit asens pois/ ja suurest cunnioitettin Cuningalda/ ja sait corkian nimen coco waldacunnas.

11:51 Ja menit jällens cotians Jerusalemijn/ ja weit myötäns paljon hywyttä/jonga he olit sodisa woittanet.

11:52 Cosca sijs Demetrius taas surutoin oli/ ja rauha oli caikis paicois hänen waldacunnasans/

11:53 Ei hän ensingän pitänyt sitä/ mitä hän Jonathanille luwannut oli/ mutta peräti eroitti idzens hänestä/ ja oli hänelle kijttämätöin hänen hywäin tecoins edestä/ ja osotti hänelle petollisudens.

11:54 WÄhä jälkeen tuli Tryphon jällens nuoren Antiochuxen cansa/ Tämä Antiochus tuli Cuningaxi/ ja pandin Cruunu hänen päähäns/

11:55 Ja caicki se sotawäki jollen Cuningas Demetrius oli luwan andanut/ tuli hänen tygöns. Cosca he sodeit Demetriuxen cansa/ löit he hänen pacoon ja ajoit händä taca.

11:56 Ja Tryphon otti Elephantit ja woitti Antiochian.

11:57 Ja nuori Antiochus kirjoitti Jonathanin tygö/ ja wahwisti hänen ylimmäisen Papin wircan/ ja myötä andoi että hänen ne neljä Caupungita piti omistaman ja pitämän/ ja oleman Cuningan ystäwänä/

11:58 Ja lähetti hänelle cullaisia astioita/ ja annoi luwan hänelle pitä culda pöydälläns/ ja purpura ja cullaisen wyön canda suolisans.

Ensimäinen Maccaberein Kirja

11:59 Ja Simonin Jonathanin weljen teki hän sen maacunnan Päämiehexi/ Tyrost nijh haman Egyptin asti.

11:60 JA Jonathan läxi ja meni Euphraten ylidze/ ja tuli nijhin Caupungeihin/ jotca olit ymbäristöllä. Ja hänen tygöns meni caicki sotawäki Syriast auttaman händä. Ja cuin hän tuli Ascalonin ala/ käwit cauppamiehet ja cunnialisesti otit hänen wastan/ ja annoit heidäns hänen alans.

11:61 Senjälken meni hän Gazan eteen/ Mutta ne jotca Gazas olit/ ei tahtonet händä päästä sisälle: Sentähden pijritti hän sen Caupungin/ ja poltti ne lähiset esicaupungit ja otti saalin.

11:62 Nijn rucoilit Gazan asuwaiset rauha/ ja Jonathan teki rauhan heidän cansans/ ja otti muutamita heidän lapsians pandixi/ ja lähetti Jerusalemijn/ Mutta hän meni läpidzen maacunnan Damascun asti.

11:63 MUtta cosca hän cuuli/ että Cuningas Demetriuxen Päämiehet olit suurella sodalla tullet Kedexeen/ joca on Galileas/ omistaman sitä maacunda/ jonga Cuningas oli hänelle andanut/

11:64 Meni hän heitä wastan ja jätti weljens Simonin sians.

11:65 Ja Simon meni Bethzuraan/ ja sitä nijh cowin ahdisti cauwan aica/ ettei sijtä yxikän tohtinut tulla ulos.

11:66 Sentähden ne rucoilit rauha/ ja hän teki heidän cansans rauhan/ ja andoi heidän pelkämätä käydä ulos ja omisti Caupungin/ ja pani sijhen sotawäke sitä warjeleman.

11:67 Mutta Jonathan meni sotawäkinens Genesarethin meren tygö/ ja oli huomenneltain warhain ylhällä/ ja tulit Hazarin kedolle/

11:68 Nijn menit pacanat händä wastan lakialle/ ja heillä oli salainen joucko wuorella.

11:69 Cosca Jonathan löi sitä toista jouckoa/ nijh tuli salainen joucko wuorelda hänen päällens.

11:70 Nijn pakeni caicki Jonathanin sotawäki/ nijh ettei muita jäänyt hänen tygöns/ cuin

ainoastans sodan Päämiehet/ Matathias

Absolomin poica/ ja Judas Calphin poica/

11:71 Silloin repeli Jonathan waattens/ ja pani mulda pääns päälle/ rucoili/

11:72 Ja meni jällens wihollisten tygö/ ja löi heidän pacoon.

11:73 Cosca hänen wäkens/ cuin ennen olit paennet/ sen näit/ käänsit he heidäns

auttaman Jonathani jällens/ ja ajoit wihollisians taca haman Kedexen leirin asti.

11:74 Ja he myös sijhen sioitit idzens/ ja signä tuli sinä päiwänä tapetuxi liki colme tuhatta pacanata. Senjälken meni Jonathan Jerusalemijn jällens.

Vers.28. Leiwiskä) Centner on colme sata leiwiskä/ teke sata ja cahdexan kymmendä tuhatta Cruunua.

XII. Lucu .

JOnathan udista lijton Ruomalaisten cansa/ v.

1. ja Spartalaisten cansa/ v. 5. Demetriuxen

Päämiehet tulewat Jonathani wastan/ Dcosca

he näkewät hänen walmin olewan sotaan/

pakenewat he/ ja Jonathan palaja

Jerusalemijn/ v. 24. Tryphon ajattele cuinga

hän sais alans Asian waldacunnan/ sentähden

hucutteli hän Jonathani petoxella

Ptolemaidijn/ lyö portit kijnni/ ja otta hänen

kijnni/ v. 39. Canssa palaja cotians ja itkewät

Jonathani/ v. 51.

12 :1 MUtta cosca Jonathan näki hänelläns

tilan olewan/ walidzi hän muutamita/ jotca

hän Ruomijn lähetti/ udistaman ja

wahwistaman lijtto jällens Ruomalaisten

cansa.

12:2 Hän kirjoitti myös Spartan asuwaisten

tygö/ ja muihin maan paickoihin.

12:3 Cosca lähetetyt miehet tulit Ruomijn/

menit he Raadin eteen/ ja sanoit: Jonathan

ylimmäinen Pappi/ ja Judan Canssa owat

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

meitä tänne lähettänet/ udistaman jälle sitä
lijtto/ joca meidän wälillem muinen tehtin.

12:4 Ja Ruomalaiset annoit heille tiekirjan/
että heidän piti saaman rauhas cotians
palaita.

12:5 JA Jonathan kirjoitti Spartan asuwaisten
tygö/ näin:

12:6 Jonathan ylimmäinen Pappi/ Canssan
wanhimmat ja muut Papit/ ja Judan Canssa/
toiwottawat wejillens/ jotca Spartas owat/
terweyttä.

12:7 Ennen muutamita ajastaicoja teidän
Cuningan Areus/ kirjoitti meidän ylimmäisen
Papin Onian tygö/ että te oletta meidän
weljem/ nijncuin se kirja sen toden osotta.

12:8 Ja Onia teidän lähetetyt miehet otti
cunnialisest wastan/ ja otti teidän ystäwyden
ja lijttonne nijncuin kirjas oli kirjoitettu.

12:9 Ja waicka en me tällä erällä muucalaisten
apua tarwidze: sillä me turwam meidän
Jumalam sanaan/ jota me jocapäiwä luumme:

12:10 Nijn cuitengin me lähetäm teille sanan/
että te udistaisitte ja wahwistaisitte weljellisen
ja ystäwälisen lijton meidän wälillem/ etten
me sitä unhotais/ sillä sijtte on suuri aica cuin
te meidän tygöm lähetitte.

12:11 Se te myös tietkät/ että me aina
Juhlapäiwinä ja muina päiwinä cosca uhratan/
meidän rucouxisam ja uhreisam teitä
ajattelem/ nijncuin myös weljiä tulekin
ajatella.

12:12 Ja teidän cunnian ja terweyden on
meidän ilom.

12:13 Mutta wälin aicoina on meillä suuri
waiwa ollut/ ja suuri sota Cuningasten cansa
tästä ymbäristöldä.

12:14 Mutta en me ole tahtonet teitä/ ja
muita meidän ystäwitäm ja lijttoweljiäm
waiwata njsä sodisa.

12:15 Sillä meillä on apu ollut taiwasta/ ja
Jumala on meitä warjellut ja maahan lyönyt
meidän wihollisem.

12:16 Mutta että me nyt lähetäm nämät

meidän asianajajat Numeniuxen Antiochuxen
pojan/ ja Antipatrin Jasonin pojan
Ruomalaisten tygö/ udistaman ystäwyttä ja
lijtto heidän cansans.

12:17 Nijn me olem myös sijnä heille käskyn
andanet/ että heidän pidäis myös tuleman
teidän tygönne/ ja terwettämän teitä meidän
puolestam/ ja andaman teille tämän
lähetyskirjan udistetta meidän weljelist
lijttom/

12:18 Ja rucoileman tähän wastausta.

12:19 Mutta tämä on kirjoitus sijtä
lähetyskirjasta/ jonga Areus Spartan Cuningas
muinen meidän tygöm lähetti:

12:20 Areus Spartan Cuningas/ toiwotta
Onialle ylimmäiselle Papille terweyttä.

12:21 Me löydäm wanhoista kirjoista/ että
Spartan asuwaitset/ ja Judalaiset owat
keskenäns ollet weljexet/ (Sillä molemmat
Canssat Abrahamista owat tullet)

12:22 Että me nyt sencaltaisita tiedämme/
rucoilemma me teitä/ että te kirjoitaisitte
meidän tygöm/ cuinga teidän käy.

12:23 Ja jos teille nijn kelpa/ nijn pitä meidän
carjam/ hywydem ja tawaram ja mitä meillä
on/ oleman nijncuin se olis teidän oman. Ja
mitä teillä on/ pitä oleman nijncuin se meidän
omam olis. Tämän me olem käskenet teille
tiettäwäxi tehdä.

12:24 Sijtten cuuli Jonathan/ että
Demetriuxen sodanpäämiehet jälle tulit
paljo suuremmalla woimalla cuin ennen/ ja
tahdoit händä wastan.

12:25 Sentähden meni hän ulos Jerusalemista
heitä wastan Hemathin maalle. Sillä ei hän
tahtonut odotta nijncauwan/ cuin he olisit
kerjinnet hänen maacundans.

12:26 Cosca he wacojat lähetit wihollisten
leirijn/ tulit ne jälle sitä sanoit/ että wiholliset
olit aicoinet sinä yönä langeta heidän
päällens.

12:27 Sentähden andoi Jonathan käskyn
sotawäellens ehtona/ että heidän piti

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

walwoman/ ja caiken sen yön oleman harniscoisa ja asetettuna/ ja asetti wäke ymbärins leiri wartiaksi.

12:28 Mutta cosca wiholliset näit/ että Jonathan oli hänens walmistanut sotiman/ tuli heille pelco/ nijn että he nousit ja menit matcans. Ja ettei kengän sitä olis ymmärtänyt/ annoit he walkian tehdä usian paickan leirijns.

12:29 Sentähden Jonathan ei luullut heidän menewän pois huomenisen asti/ sillä hän näki tulen olewan usias paicas heidän leirisäns.

12:30 Mutta huomeneltain ajoi hän heitä taca/ waan ei hän käsittänyt heitä: sillä he ennätit päästä ylidzen Eleutheruxen wirran.

12:31 Silloin palais Jonathan Arabialaisten tygö/ jotca cudzutan Zabideixi/ löi heidän ja otti heidän caluns/

12:32 Nijn hän myös palais siellä/ ja meni Damascuun/ ja häwitti maacunnat caikis paicois sen ymbärildä.

12:33 Mutta Simon meni Ascalonijn ja muihin wahwoin Caupungeihin jotca läsnä olit.

12:34 Sijtten käänsi hän hänens Joppen: sillä hän ymmärsi että ne tahdoit heidäns anda Demetriuxen haldun. Sentähden tuli hän ennäköllä ja omisti Joppen Caupungin/ ja asetti sotawäke siihen warjeleman Caupungita.

12:35 Senjälken tuli Jonathan cotia jällens/ ja piti neuwo Canssan wanhimmitten cansa/ että muutamat Caupungit Judeas olisit tullet wahwistetuxi/

12:36 Ja Jerusalemin muurit corgotetuxi/ ja yxi corkia muuri linnan ja Caupungin wälillä raketuxi/ että Caupungi linnasta olis tullut eroitetuxi/ nijn ettei ne jotca linnas asuit/ olis saanet tulla nijden päälle jotca Caupungis asuit: Ja ettei kengän olis saanut heidän tygöns wiedä/ eikä heille mitän myydä.

12:37 Cosca wäki tuli yhten/ nijn he rupeisit rakendaman Caupungita. Ja että se muuri cuin oli idän puolella ojan ylidzen/ oli maahan langennut/ rakensit he sen cappalen jällens/

joca cudzutan Caphnata.

12:38 Ja Simon rakensi sen linnan joca cudzutan Adida Sephelas/ ja teki sen wahwaxi/ ja warusti sen wahwalla portilla.

12:39 Nijn aicoi Tryphon Asian waldacunda otta alans/ ja panna Cruunun päähäns/ ja tappa Cuningan sen nuoren Antiochuxen.

12:40 Mutta että hän pelkäis/ että Jonathanin piti sen estämän ja händä wastan oleman/ edzei hän myös tila cuinga hän olis saanut otta Jonathanin kijnni ja surmata.

12:41 Sentähden meni hän Bethsaan/ sinne tuli myös Jonathan neljälläkymmenellä tuhannella hywin warustetulla miehellä.

12:42 Mutta cosca Tryphon näki/ että Jonathanilla nijn suuri wäki oli/ pelkäis hän/ ja ei tohtinut julkisest olla händä wastan/

12:43 Mutta otti hänen wastan cunnialla/ ja käski myös ystäwäns hänen cunnias pitä/ ja annoi hänelle lahjoja/ ja käski sotawäkens nijn Jonathanille cuuliaisest olla/ cuin idze hänellens.

12:44 Ja sanoi Jonathanille: Mixi sinä teet Canssalle nijn suurta waiwa/ cosca ei meidän wälillä ole yhtän sota?

12:45 Anna heidän palaita cotians/ ja ota sinulles wähe wäke/ jotca sinun tykönäs owat/ ja käy minun cansani Ptolemaidijn. Sen Caupungin minä tahdon anda sinulle/ ja ne muut wahwat Caupungit/ ja tahdon sinun haldus anda caiken sotawäen/ ja Päämiehet. Sillä minun pitä menemän tacaperin jällens/ ja ainoastans sen syyn tähden minä olen tänne tullut/ sentähden cuitengin seura minua.

12:46 Jonathan uscoi hänen ja annoi wäkens mennä pois tyköäns Judeaan cotians/

12:47 Ja piti colme tuhatta waiwoin tykönäs/ joista hän caxi tuhatta lähetti Galileaan/ mutta se yxi tuhat ainoastans seurais händä.

12:48 Cosca Jonathan tuli Ptolemaidin Caupungijn/ annoi Tryphon portit sulke/ ja Jonathanin otta kijnni ja hänen wäkens tappa/

12:49 Ja lähetti sekä jalcamiehiä että

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

radzasmiehiä Galileaan/ lewiälle kedolle hucuttaman sitä Jonathanin toista sotajoucko.

12:50 Mutta cosca he ymmärsit/ että Jonathan oli fangixi otettu wäkinens/ neuwoit he toinen toistans walmistaman heitäns sotaan/ ja menemän rohkiast wihollisia wastan.

12:51 Mutta cosca wiholliset näit heitäns sijnä olewan hengen waaras/ ja että nämät tahdoit heitäns warjella/ käänsit he heitäns/ ja menit matcans.

12:52 Nijn se wäki meni cotians jällens rauhas/ ja itkit Jonathani ja muita jotca hänen seurasans tapetut olit/ ja caicki Israelis olit surulliset Jonathanin tähden.

12:53 Ja caicki pacanat ymbäristöldä rupeisit langeman heidän päällens ja waiwaman Canssa/ ja sanoit:

12:54 Ei heillä ole yhtän Päämiestä eikä holhojata enämbi/ käykäm nyt heitä wastan/ ja häwittäkäm heitä/ ja pyhkikäm pois heidän nimens maan pääldä.

Vers.19. Areus) Areus on ollut colmas Cuningas Spartas sen wijmeisen edellä/ ja on suuren sodan pitänyt Macedonian Cuningasten cansa/ ja hänellä on ollut menestys. Hän on myös auttanut nijtä Athenist Antigonusta wastan/ ja on elänyt Antiochus Magnuxen aican asti. Wähä tämän Areuxen jälken/ on Sparta tullut Ruomalaisten ala.

XIII. Lucu .

Simon tule Päämiehexi Jonathanin siaan/ hän wahwista Jerusalemin ja saa Joppen/ v. 1. Tryphon pitä tarjona Simonille jos hän olis tahtonut lunasta Jonathanin/ hän teke nijn/ waan Tryphon pitä Jonathanin ja tappa hänen/ v. 14. Hän surmais myös sen nuoren Antiochuxen/ ja oli idze Cuningasna/ v. 31. Simon wahwista Caupungit/ ja lähettä sanan

Demetriuxelle/ ja saa Judan Maacunnan wapaxi/ v. 33. saa Gazan/ ja woitta Jerusalemin linnan/ v. 41. Ja hänen poicans Johannexen teke hän ylimmäisexi Papixi/ v. 54.

13 :1 COsca Simon cuuli/ että Tryphon suuren sotawäen coonnut oli/ menemän Judalaisia wastan ja häwittämän heitä.

13:2 Ja näki Canssan peljästyne ja hämmästyne/ tuli hän Jerusalemin/ wahwisti heitä ja sanoit:

13:3 Te tiedätte cuinga suurta sota minä ja minun weljen/ ja Isän/ Lain ja Pyhän edestä olemma pitänet/ ja olemma nähnet sen waiwan/

13:4 Josa caicki Israel on ollut/ josa myös caicki minun weljeni Israelin tähden owat huckunet/ ja ei yxikän heistä sillen muita elä cuin minä yxinäni.

13:5 Nyt en minä tahdo säästä minun hengeni täsä surus ja waiwas/ sillä en minä ole parembi cuin minun weljenikän/ engä myös pyydä parembata meno cuin heillä oli.

13:6 Mutta minä tahdon warjella minun Canssani/ meidän Pyhäm/ meidän waimom ja lapsem: sillä caicki pacanat täsä ymbärins owat julmistunet meidän päällem/ ja cocowat heitäns meitä lyömän.

13:7 Tästä puHesta sai Canssa lohduituxen jällens/ wahwistuit ja wastaisit/ huusit ja sanoit:

13:8 Sinun pitä oleman meidän Päämiehem Judan ja Jonathanin sinun weljeis sias/ sotiman wihollisia wastan/

13:9 Ja me tahdomme olla sinulle cuuliaiset nijsä caikis cuin sinä meildä anot.

13:10 Nijn cudzui Simon sotawäen yhteen/ ja andoi käskyn/ että Jerusalemin muurit olisit äkidzeldä paratut/ ja Caupungi caicki ymbärins nijden cautta wahwistettu/

13:11 Ja lähetti Jonathanin Absolomin pojan sotajoucon cansa Joppen/ ja Jonathan ajoi

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

wiholliset ulos Joppesta/ ja omisti Caupungin.
13:12 Silloin meni ulos Tryphon Ptolomaidista suurella sotawäellä/ ja aicoi mennä Judeaan/ ja wei Jonathanin fangina myötäns.
13:13 Mutta Simon käwi händä wastan/ ja asetti leirins lakialle kedolle läHes Addusta.
13:14 Mutta cosca Tryphon ymmärsi/ että Simon weljens Jonathanin sian oli tullut Päämiehexi/ ja ajatteli tapella hänen cansans/ lähetti hän sanan Simonille/ ja annoi hänelle sano:
13:15 Minä olen Jonathanin pitänyt kijnni rahan tähden/ jonga hän wircans puolesta on Cuningalle welca.
13:16 Jos sinä tahdot lähettä minulle sata leiwiskätä hopiata/ ja anda caxi hänen poicans pandixi/ ettei hän meidän tyköäm pakenis pois/ eikä asettelis idziäns meitä wastan/ cosca hän wallallens pääse/ nijn minä tahdon hänen irralle päästä ja sinulle anda.
13:17 Waicka Simon ymmärsi sen caiken olewan petoxen/ cuitengin hän nijn toimitti/ että raha ja lapset tulit Tryphonille lähetetyxi/ ettei Canssa olis cannellut hänen päällens/ ja sanonut:
13:18 Että Jonathanin piti sentähden huckuman/ ettei hän tahtonut händä lunasta.
13:19 Sentähden lähetti hän hänelle ne lapset/ ja sata leiwiskätä hopiata/ mutta Tryphon ei pitänyt lupaustans/ eikä Jonathani irralle päästänyt.
13:20 Ja vielä sijtte Tryphon meni edemmä/ että hän olis taitanut tulla maalle wahingota tekemän/ ja waeli Hadorin tietä. Mutta Simon sotawäkinens oli jocapaicas hänen siwullans/ ja cunga hän tahdoi mennä/ sen ennätti häneldä Simon.
13:21 Niin myös ne jotca linnas olit lähetit sanan Tryphonille/ että hän olis waeldanut heidän tygöns corwen läpidzen/ ennen kuin Simon olis ennättänyt/ ja että hän olis andanut heille wilja tuoda.
13:22 Sentähden kijrutti Tryphon caickein

radzasmiestens cansa menemän heidän tygöns/ mutta sinä yönä tuli sangen suuri lumi ja esti hänen sieldä.
13:23 Sijtte hän meni Galaadijn/ ja Bascaman tykönä annoi tappa Jonathain poikinens/ jotca sijnä haudattin.
13:24 Ja Tryphon meni jällens omalle maallens.
13:25 Niin Simon lähetti noutaman weljens ruumin/ ja pani sen oman Isäns hautaan Modin Caupungis.
13:26 Ja coco Israel walitti cauwan ja itki Jonathani.
13:27 Ja Simon annoi tehdä Isällens ja weljillens corkian haudan wuolduista kiwistä/
13:28 Jonga päälle hän pani seidzemen padzasta/ liki toinen toistans/ Isällens/ äitillens ja neljälle weljellens.
13:29 Ja andoi suuret padzat sen ymbärille tehdä/ ja asetti nijden päälle heidän asens ijancaickisexi muistoxi/ ja asetten siwun annoi panna hacatut hahdet/ jotca purjehtiwaiset meresä näkemän piti.
13:30 Tämä hauta on Modis wielä tänäpäpä.
13:31 Mutta Tryphon johdatteli sitä nuorta Antiochusta petollisest sinne ja tänne maacunnis/ sijhen asti kuin hän salaisest hänen tappoi.
13:32 Ja sijtte idze Cruunun pani päähäns/ tuli Asian Cuningaxi/ ja waiwais Judan maacunda sangen cowan.
13:33 Mutta Simon rakensi monda Caupungita Judeas/ paxuilla muureilla/ corkeilla torneilla ja wahwoilla porteilla/ ja toimitti wilja wahwimbin Caupungeihin/
13:34 Ja walituita miehiä lähetti Cuningas Demetriuxen tygö/ rucoileman häneldä liewitystä sijtä cuormasta/ jonga Tryphon oli laskenut hänen päällens: sillä ei Tryphon muuta tehnyt maacunnas/ waan wäkiwalda ja murha.
13:35 Sijhen wastais Demetrius ja kirjoitti näin:
13:36 Cuningas Demetrius toiwotta

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

ylimmäiselle Papille Simonille/ ja
wanhimmille/ ja Judan Canssalle terweyttä.
13:37 Sen cullaisen Cruunun ynnä Palmun
cansa/ jonga te minulle lähetitte/ olen minä
saanut/ ja olemma walmit tekemän rauha
teidän cansan/ ja kirjoittaman meidän
käskyläistem tygö/ että heidän piti andaman
teitä caikesta sijtä cuormasta wapan olla/
josta me ennen olemme luwannet teille
wapauden anda.
13:38 Ja mitä me teille luwannet olem/ sen
pitä uscollisest lujana ja wahwana pidettämän.
Caicki ne linnat jotca te olette rakendanet/
pitä teidän pitämän ja nautidzeman.
13:39 Ja annam andexi caicki/ mitä te
toisinans oletta tehnet meitä wasthan/
Cruunun tegot ja muut werot/ jotca Jerusalem
piti tekemän/ ne annam teille andexi/
13:40 Ja jotca meitä tahtowat palwella/ ne me
tahdom otta wasthan/ ja meidän wälillä pitä
hywä rauha ja yhteys oleman.
13:41 Seidzemendenä kymmendenä vuonna
toista sata tuli Israel ensin wapadetuxi
pacanain iken alda jällens/
13:42 Ja rupeis kirjoittaman Asiakirjoihins
näin: Ensimmäisnä Simonin ylimmäisen Papin ja
Judalaisten Päämiehen vuonna.
13:43 NIjnä päiwinä pijritti Simon Gazan
Caupungin/ ja asetti sen eteen wahwat sodan
rakennuxet/ ja wäkisellä woitti Caupungin/ ja
sai yhden Tornin/
13:44 Ja ne jotca tulit Tornin päälle/ hyppäisit
Caupungijn. Ja Canssa/ joca oli Caupungis/
hämmästyti ja peräti peljästyti/
13:45 Ja juoxit waimoinens ja lapsinens
muurein päälle/ repelit waattens ja huusit
corkiast/ anoit armo ja sanoit:
13:46 Älä meitä rangaise meidän pahudem
jälken/ mutta ole meille armollinen/ nijn me
tahdom hywällä mielellä cuuliaiset olla.
13:47 Tämä lepytti Simonin nijn/ ettei hän
andanut heitä tappa: Mutta käski heitä mennä
Caupungista pois/ ja annoi puhdistista ne

huonet/ joihin epäjumalat pannut olit.
13:48 Sijttten meni hän Caupungijn/ kijtti ja
cunnioitti Jumalata/ ja andoi caicki
cauhistuxet otta pois ja häwittä/ ja pani sijhen
Canssa/ joca Jumalan Lain piti/ ja teki
Caupungin wahwaxi/ ja rakensi jällens sijhen
idzellens huonen.
13:49 JA ne jotca Jerusalemin linnas olit/
suljettin nijn ettei yxikän saanut käydä/ ulos
taicka sisälle/ eikä mitän osta taicka myydä/
mutta kärkeit suurta nälkä/ nijn että monda
piti näljäst cuoleman.
13:50 Ja sentähden he huusit Simonin tygö ja
rucoilit rauha ja lannistuit. Nijn teki Simon
armon heidän cansans ja andoi heidän elä.
Mutta heidän piti linnasta menemän pois/ ja
Simon andoi linnan jällens puhdistista caikista
cauhistuxista.
13:51 Ja sai sen colmandena päiwänä
colmattakymmendä toisna Cuunna/
ensimmäisnä wuotena cahdexattakymmendä
toista sata/ ja meni sinne Kijoswirsillä/
Palmuoxilla ja caickinaisilla Candeleilla/ kijtti
Jumalata/ että he sijtä suuresta julmudesta/
joca Israelin päällä oli/ tulit wapadetuxi.
13:52 Ja käski sen päiwän joca wuosi ilolla
pyhitettä.
13:53 Ja rakensi wuorella muurit ymbärins
Templi/ joca oli läsnä linna/ ja teki ne wielä
wahwemmaxi ja asui idze siellä/ ja ne jotca
hän tykönäns piti.
13:54 Ja että hän näki poicans Johannexen
toimellisen ja kelwollisen miehen olewan/
asetti hän hänen caiken sotawäen
Päämiehexi/ ja pani asuman Gazan.

*Vers.16. Leiwiskä) Sata Talenta tekewät
cuusikymmendä tuhatta Cruunua. v. 51.
Wuotena) Antiochus saa linnan/ wijdendenä
wuonna wijdettäkymmendä toista sata/ nijn
on tämä pacanoilla ollut/ wijsi
colmattakymmendä ajastaica/ satan ja
ensimmäisen wuoten asti*

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

cahdexattakymmendä.

XIV. Lucu .

DEmetrius saadan fangixi Persiaan/ ja Simon piti maan lewos ja hywäs rauhas/ v. 1. Ruomalaiset ja Spartalaiset udistawat lijton hänen cansans/ v. 16. Waan Judan Canssa ja wanhimmat kirjoitit Simonin ja hänen weljeins miehulliset tegot kirjaan/ ja teit hänen Päämiehexi/ v. 27. Sen wahwisti myös Cuningas Demetrius/ v. 38.

14:1 TOisna vuonna cahdexatta kymmendä toista sata/ cocois Cuningas Demetrius sotawäkens/ ja meni Medijn apua saaman Tryphoni wastan.

14:2 Mutta cosca Arsaces Persian ja Medin Cuningas ymmärsi/ että Demetrius oli mennyt hänen waldacundans/ lähetti hän yhden Päämiehistäns händä wastan/ ja käski hänen fangixi otta ja eläwänä tygöns tuoda.

14:3 Se Päämies löi Demetriuxen sotawäen/ otti hänen kijnni ja wei Cuningas Arsacexen tygö/ nijn piti Arsaces hänen fangina/ ja andoi hänestä otetta waarin.

14:4 Silloin oli Judeas lepo ja hywä rauha/ nijncauwan cuin Simon oli/ ja Simon hallidzi sängen hywin/ ja teki maacunnalle paljon hywä/ nijn että hän hywällä mielellä pidettin Herrana caickina hänen ikäpäiwinäns.

14:5 Ja hän sai suurella cunnialla Joppen Caupungin/ ja sen sataman/ josta hän sai purjehtia merelle luotolaisten tygö/

14:6 Ja woitti alans maacundia/ ja rajat omasa maasans sijrsi edemmä/ ja päästi monda/ jotca ennen olit poljetut alas ja fangina ollet.

14:8 Hänellä myös oli Gaza ja Bethzura ja Jerusalemin linna/ jonga hän wastudesta puhdisti/ ja ei yxikän tohtinut olla händä wastan.

14:9 Jocainen kyndi peldojans hywäs rauhas/ maa caswoi wiljan/ ja puut hedelmän cannoit.

14:10 Wanhimmat hallidzit ilman estetä ja toimitit caicki hywin/ Cauppalaiset menestyit ja hyödyit caupoisans/ ja walmistit heillens aseita ja neuwoja wihollisia wastan.

14:11 Simon myös toimitti jywiä ja wilja Caupungeihin/ nijn että myös tarpen aicana piti heillä kyllä oleman/ ja hän oli cuuluisa mies caikes mailmas.

14:12 Hän piti rauhan maacunnas/ nijn että caicki Israel iloidzi/

14:13 Ja jocainen nautidzi wijnamäkens ja Krydimans rauhas/ ja ei he ketän peljännet/ sillä ei yxikän tohtinut heitä waiwata.

14:14 Ja ei Syrian Cuningat tohtinet sijhen aican heille mitän paha tehdä.

14:15 Ja hän teki oikeuden maacunnas/ ja warjeli köyhiä Canssans seas wäkiwalda wastan/ ja rangais caicki wäärät/ ja hucutti jumalattomat.

14:15 Pyhän saatti hän jällens cunniaan/ ja annoi pyhä calua sijhen lisätä.

14:16 Ja cosca se sanoma cuului Ruomis ja Spartas/ että Jonathan tapettu oli/ tulit he caicki surullisexi.

14:17 Mutta cosca Ruomalaiset cuulit/ että Simon hänen weljens oli ylimmäinen Pappi/ ja oli maacunnan omistanut ja wiholliset ajanut pois/

14:18 Nijn he udistit sen lijton/ cuin he ennen Judan ja hänen weljens Jonathanin cansa tehnet olit/ ja kirjoitit waskitauluihin ja lähetit hänelle.

14:19 Se kirjoitus luettin julkisest Canssan edes Jerusalemis.

14:20 Ja Spartast kirjoitettin Simonin tygö näin: Neuwonandajat/ ja Spartan asuwaiset toiwottawat ylimmäiselle Papille Simonille/ ja wanhimmille/ ja Papeille/ ja Judan Canssalle/ omille weljillens/ terweyttä.

14:21 Teidän asianajajat tulit meidän tygöm/ ja sanoit/ että te teidän wihollisen oletta lyönet suurella cunnialla/ ja oletta nyt hywäs rauhas/ josta meille on suuri ilo/ me olemma

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

myös meidän Caupungin kirjoihin andanet kirjoitta/ mitä he sanoit/ näin:

14:22 Judalaisten asianajajat/ Numenius Antiochuxen poica/ ja Antipater Jasonin poica/ tulit meidän tygöm udistaman ystäwyttä Judalaisten ja meidän wälillem.

14:23 Ja me yximielisest toimitimma/ että ne cunnialisest piti otettaman wastan/ ja heidän puhens Caupungin Kirjaan kirjoitettaman ijancaickisexi muistoxi. Tämän wastauxen he kirjoitit Simonille ylimmäiselle Papille.

14:24 Senjälken lähetti Simon Numeniuxen jällens Ruomijn/ wiemän suurta cullaista kilpe/ joca painoi tuhannen leiwiskätä/ ja udistaman lijtto heidän cansans.

14:25 Cosca Ruomalaiset cuulit hänen asians/ sanoit he: Meidän pitä ilman estet tekemän Simonille ja hänen lapsillens cunniata:

14:26 Sillä hän ja hänen weljens owat miehulliset ollet/ ja Israelin warjellet/ ja wiholliset ajanet pois/ Sentähden wahwistit sen Ruomalaiset yximielisest/ että Judalaiset piti wapat oleman/ ja he annoit sen kirjoitta waskitauluihin/ jotca piti Padzaisin lyötämän Zionin wuorelle.

14:27 Tämä seurawainen kirjoitus on tehty cahdexandena päiwänä toistakymmendä Elulin Cuulla/ toisna vuonna cahdexatta kymmendä toista sata ylimmäisen Papin Saramelist colmandena hallituxen vuonna/

14:28 Suures wanhimmitten/ Pappein ja caiken Judan Canssan cocouxes.

14:29 Jocaidzelle olcon tiettäwä ja julkinen/ että nijsä suuris sodis/ cuin meidän maacunnis owat ollet/ Simon Matathiaxen poica/ Jaribin sugusta/ ja hänen weljens/ owat hengens andanet waaran/ ja ollet oman Canssans wihollisia wastan/ ettei Pyhä ja Jumalan Laki olis tullut maahan lyödyxi ja häwitetyxi/ ja owat saattanet Canssans suureen cunniaan.

14:30 Sillä Jonathan cocois Canssan jällens/ ja otti hallituswiran ja tuli ylimmäisexi Papixi.

14:31 Mutta cosca hän cuoli/ tulit wiholliset jällens ja tahdoit häwittä maacunnan ja Pyhän.

14:32 Nijn Simon nousi ja sodei meidän wihollisiam wastan/ ja toimitti meidän sotawäelle aseita/ ja maxoi heidän palckans omasta rahastans ja hywydestäns.

14:33 Ja wahwisti Caupungit Judeas/ ja Bethzuran rajacaupungin/ josa wiholliset ennen asens ja sodan walmistuxet pidit/ ja pani Judalaisia sitä warjeleman.

14:34 Hän wahwisti myös Joppen/ joca on mericaupungi/ ja Gazan/ joca on Asdodin rajoilla: Sillä Gaza oli ennen ollut wihollisten linna/ mutta Simon omisti sen/ ja pani siihen Judalaisia/ ja asetti siihen hywän hallituxen.

14:35 Cosca Canssa Simonin uscollisuden ymmärsi/ ja tiesi ne hywät työt cuin hän heille tehnyt oli/ walidzit he hänen Päämiehexens ja ylimmäisexi Papixens hänen hywydens ja uscollisudens tähden/ jonga hän caikelle Canssalle osotti/ ja ahkeroidzi alimmaisillens caicke hywä tekemän.

14:36 Sillä hänen aicanans andoi Jumala menestyxen hänen kättens cautta/ njin että pacanat meidän maacunnasta ja Jerusalemista ja linnasta tulit ajetuxi pois/ josa he olit/ josta he myös läxit ja häwitit Pyhän/ ja puhtan Jumalan palweluxen socaisit.

14:37 Mutta Simon omisti linnan/ ja pani siihen Judalaisia warjeleman Jerusalemien Caupungita ja maacunda/ ja corgotti Jerusalemien muurit.

14:38 Ja Cuningas Demetrius wahwisti hänen ylimmäisen Papin wircan/

14:39 Ja piti ystäwänäns/ ja teki hänelle suuren cunnian.

14:40 Sillä hän ymmärsi/ että Ruomalaiset Judalaisten asiamiehiä cunnialisest otit wastan/ ja olit tehnet lijton heidän cansans ja ottanet heitä warjeluxens/

14:41 Ja että Judan Canssalla ja heidän Papeillans yximielisest se neuwo oli/ että Simon piti heidän Päämiehens/ ja ylimmäinen

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

Pappins alinomaisest oleman/ siihenasti että Jumala heille sen oikian Prophetan olis herättänyt.

14:42 Ja että hänen piti Päämiehen oleman ja Pyhän warjeleman/ ja asettaman käskyläiset maacundan/ ja caicki sodan neuwot ja linnat pitämän hallusans ja woimasans.

14:43 Ja että jocaidzen piti händä cuuleman/ ja caicki käskyt hänen nimelläns käymän ulos/ ja että hänen piti Purpuras ja Cullas käymän.

14:44 Caicki nämät piti uscollisest ja wahwast caikelda Canssaldä ja caikilda Papeilda pidettämän/ ja ei yhdengän pitänyt asettaman idzens tätä wastan/ eikä yhdelläkän pitänyt oleman woima maacunnas Canssa yhten cudzua/ eikä Purpurata taicka cullaista wyötä canda/ waan hänen ainoastans.

14:45 Mutta joca teki tätä wastan ja tämän säädyn rickoi/ hänen piti wicapään oleman.

14:46 Näin lupais caicki Canssa Simonille olla cuuliainen.

14:47 Sijhen myös Simon tydyi ja tuli ylimmäisexi Papixi ja Judan Canssan Päämiehexi.

14:48 Ja yhteinen Canssa käskei tämän Päätohen waskisin tauluihin kirjoitta/ ja panda Templin läpikäytävän julkisen paickan/

14:49 Ja yhden sencaltaisen kirjoituxen sijtä panna weroarckun/ josta Simon ja hänen jälkentulewaisens piti sen aina löytämän.

Vers.2. Arsaces) Tästä ajasta owat Parthit woimallisexi tullet Idäisellä maalla/ ja Grekildä on tämä maa tullut pois: Sillä Arsaces oli Parthilainen. v. 24. Tuhannen leiwiskätä) Tekewät sata tuhatta Cruunua. v. 27. Elulin) On Augustus. v. 41. Sen oikian Prophetan) Se on/ Messias: sillä he tiesit Prophetaista/ että Messias oli pian tulewa.

XV. Lucu .

ANTiochus Demetriuxen poica kirjoitta Simonin tygö ja wahwista hänelle wapauden ja hallituxen/ se saa waldacunnan/ aja Tryphonin pois/ ja pijrittä hänen Doras/ v. 1. Ruomalaiset kirjoittawat caickin ymbäriolewaisin maacundijn/ ja hallidziain tygö/ kieldäin heidän tekemäst Judalaisille jotain estet heidän wapaudesans/ v. 15. Antiochus pijrittä Tryphonin wielä cowemmin/ ja luopu Simonist eikä pidä endistä lupaustans: Hän lähettä Athenobiuxen ja cuulutta sodan. v. 25. Tryphon pakene merelle/ ja Cendebeus lähetetän Judalaisia wastan. v. 37.

15:1 JA Cuningas Antiochus Demetriuxen poica/ kirjoitti luodoista Simonin ja Judan Canssan tygö/ näin:

15:2 Cuningas Antiochus toiwotta Simonille ylimmäiselle Papille ja Judan Canssalle terweyttä.

15:3 Että muutamat capinan nostajat owat ottanet minulda pois minun perindö waldacundani/ nijn minä tahdon sen jällens alani otta/ ja saatta sen oikian perillisen ala.
15:4 Ja sentähden olen minä muucalaista wäke ottanut/ ja haaxia teetellyt/ ja tahdon waldacundaani käydä/ että minä capinan nostajat rangaisisin/ jotca minun waldacunnasani paljon wahingota tehnet owat/ ja monda Caupungita häwittänet.

15:5 Sentähden minä annan sinulle caicki ne/ cuin Cuningat ennen sinulle andanet owat.

15:6 Ja annan sinulle woiman myndätä omas maacunnasas. Ja Jerusalem ja Pyhä pitä wapa oleman.

15:7 Sinun omas pitä myös oleman caicki ne linnat jotcas rakendanut olet/ ja caicki mitäs tähän asti pitänyt olet/ ja caicki ne sotaaset jotca sinä tehnyt olet.

15:8 Ja annan sinulle wapauden caikista nijstä

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

cuin Cuningalle tekemän pidäis/ ja muutoin Cuningan omat owat/ tästä ajast ruweten/ nijn ijäxi päiwäxi.

15:9 Ja cosca me meidän waldacundam jällens saamme/ nijn me tahdom sinulle/ ja sinun Canssalles ja Templille wielä suureman cunnian tehdä/ nijn että teidän pitä caikes waldacunnas cuuluisat oleman.

15:10 Neljändenä vuonna cadexattakymmendä toista sata/ tuli Antiochus jällens perindö waldacundans/ ja caicki sotawäki hyljäis Tryphonin/ ja meni hänen tygöns/ ja sangen harwat jäit Tryphonin tygö.

15:11 Cosca Cuningas Antiochus meni hänen jälkens/ pakeni hän Doraan/ joca on meren tykönä:

15:12 Sillä hän näki hänens olewan waaras/ että sotawäki hänen jätti.

15:13 Mutta Antiochus meni hänen jälkens Doraan/ sadalla ja cahdellakymmenellä tuhannella jalcamiehellä/ ja cahdexalla tuhannella radzasmiehellä/

15:14 Ja pijritti Caupungin sekä maalda että wedeldä/ nijn ettei yxikän saanut sijtä käydä ulos taicka sisälle.

15:15 Sijhen aican tuli Numenius Ruomista/ ja muut jotca hänen cansans lähetetyt olit/ ja toit kirjoja Cuningasten tygö ja maacundijn/ joisa oli kirjoitettu näin:

15:16 Lucius Ruomin Borgmestari toiwotta Cuningas Ptolomeuxelle terweyttä.

15:17 Simon ylimmäinen Pappi ja Judan Canssa/ owat lähettänet asians ajajat meidän tygöm/ udistaman ystäwyttä ja lijtto meidän wälillem.

15:18 Ja owat myös lähettänet meille cullaisen kilwen/ joca paina tuhannen leiwiskätä.

15:19 Sentähden me kirjoitam Cuningasten ja muiden Herrain tygö/ ettei heidän Judalaisia wastan mitän tekemän pidä/ eikä heidän taicka heidän Caupungeihins ja maacundijns menemän. Eikä myös pidä heidän ketän

auttaman sotiman heitä wastan.

15:20 Sillä me olemma ottanet heidä sen kilwen tygöm.

15:21 Ja jos muutamia cowacorwaisia heidän maacunnastans teidän tygön on paennut/ ne teidän pitä lähettämän ylimmäisen Papin Simeonin tygö/ että hän heitä lains jälkeen sais rangaista.

15:22 Näin olemma me myös kirjoittanet Cuningas Demetriuxen tygö/

15:23 Ja Attalumin/ Arethan/ ja Arsacexen tygö/ ja caickijn maacundijn/ ja Sampsamexen/ ja Spartalaisten tygö/ ja nijden jotca Delos/ Myndos/ Sicyonis/ Carias/ Samos/ Pamphylas/ Lycias/ Halicarnassos/ Rhodis/ Faselis/ Coos/ Sidenis/ Gortynas/ Gnidos/ Cypris ja Cyrenis asuwat.

15:24 Ja tämän caltaisen kirjan me olemma lähettänet ylimmäiselle Papille Simonille/ ja Judan Canssalle.

15:25 Silloin wei Antiochus wielä toisen sotawäen Doran ala/ cowemmin sitä pijrittämän/ ja pani sodan rakennuxet sen eteen/ ja Caupungin joca tahwolda ahdisti ja Tryphonin sinne sulki/ ettei hän saanut käydä ulos eli sisälle.

15:26 Ja Simon lähetti Antiochuxen awuxi tuhannen hywä ja walittua miestä/ ja paljon culda/ ja hopiata/ ja aseita.

15:27 Mutta Antiochus ei ottanut nijtä wastan/ eikä sitä pitänyt mitä hän ennen luwannut oli/ waan peräti kylmeni Simonita wastan.

15:28 Ja lähetti yhden ystäwistäns hänen tygöns/ nimeldä Athenobiuxen/ händä puhutteleman/ ja sanoman: te oletta Joppen/ ja Gazan ja Jerusalemin linnan omistanet/ jotca caicki minun waldacundani tulewat/

15:29 Ja oletta maacunnan nijden ymbäristöldä häwittänet/ ja suuren wahingon tehnet minun waldacunnasani/ ja oletta omistanet minun perindöni.

15:30 Sentähden anon minä teildä nämät

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

Caupungit jällens/ jotca te oletta ottanet
minulda pois/ ja caiken weron nijstä
Caupungeista cuin teillä on paidzi Judata.
15:31 Mutta jos et te sitä tahdo tehdä/ nijn
andacat minulle nijden Caupungein edestä/
wijsi sata leiwiskätä hopiata/ ja sen wahingon
ja weron edestä toiset wijsi sata leiwiskätä/
mutta jos et te sitä tottele/ nijn me tahdom
sotia teitä watan.
15:32 Cosca Athenobius Cuningan ystäwä tuli
Jerusalemijn/ ja näki Simonin jalouden/ ja sen
corkeuden cuin hänellä oli cullasta ja
hopiasta/ ja cuinga hän muutoingin oli jalost
walmistettu/ ihmetteli hän sitä sangen
suurest/ ja jutteli hänen edesäns mitä
Cuningas oli käsenyt. Sijhen annoi Simon
hänelle tämän wastauxen:
15:33 Se maacunda cuin me jällens omistanet
olem/ on meidän Isäim perindö/ ja ei se
kenengän muiden oma ole/ mutta meidän
wihollisem owat sen cauwan aica wäkiwallalla
ja wäärydellä omanans pitänet.
15:34 Sentähden olemma me nyt meidän
omam jällens ottanet/ ja emme kenengän
toisen oma.
15:35 Mutta että sinä sitä walitat/ että me
Joppen ja Gazan olem ottanet/ sijhen oli se
syy/ että nijstä tehtin meidän maacunnallem
ja Canssallem suuri wahingo: Mutta cuitengin
me tahdom nijden edestä anda sata
leiwiskätä.
15:36 Sijhen ei Athenobius mitän wastannut/
waan wihastui/ ja meni matcans Cuningan
tygö/ ja ilmoitti hänelle Simonin wastauxen/
ja hänen cunnians ja jaloudens ja caicki mitä
hän nähnyt oli. Silloin Cuningas wihastui
sangen hirmuisest.
15:37 Mutta Tryphon pääsi pois siellä ja
hahdella pakeni Orthosiaan.
15:38 Nijn Cuningas teki Cendebeuxen
merimaacunnan Päämiehexi/ ja andoi hänelle
sotawäke sekä radzasmiehiä että jalcamiehiä/
15:39 Ja käski hänen sioitta idzens Judan

maan rajoille/ ja wahwista Cedronin
Caupungin/ ja rakenda linnan wuorelle/ josta
heidän piti Judeaan menemän/ Mutta
Cuningas ajoi Tryphonita taca/ käsittäens
händä.
15:40 Cosca sijs Cendebeus tuli Jamniaan/ löi
hän Judalaisia ja raateli heidän maacundans/
ja annoi paljon Canssa tappa/ ja otti monda
kijnni ja wei pois.
15:41 Ja rakensi Cedronin Caupungin/ ja pani
sijhen sotawäke/ että he siellä rajoilda
lähtenet olisit/ ja sulkenet Judalaisten
sotawäen tien/ nijncuin Cuningas heidän
käsenyt oli.

*Vers.1. Antiochus) Tämä Antiochus cudzutan
lijalda nimeldä Gryphus/ ja sodei Judalaisten
cansa/ waicka ei hän paljo toimittanut. v. 31.
Wijsi sata leiwiskätä) Tämä caicki teke yhten
cuusi tynnyriä celda v. 35. Sata leiwiskätä)
Sata leiwiskätä tekewät cuusikymmendä
tuhatta Cruunua.*

XVI. Lucu .

*Simon teke Judan ja Johannexen hänen
poicans Päämiehixi/ he lyöwät Cendebeuxen
pacoon/ v. 1. Mutta Ptolomeus Jerihon
Päämies/ Simonin wäwy pyytä hallita/ ja tule
Simonin päälle Jerihos/ ja lyö hänen poikinens
cuoliaxi/ v. 11. Tahto myös tappa
Johannexen/ joca oli Gazas/ waan se
ilmoitetan hänelle/ sentähden otta hän
heidän kijnni/ jotca lähetetyt olit/ ja tappa
heidän. v. 18.*

16:1 SEntähden Johannes meni Gazasta Isäns
Simonin tygö/ ja ilmoitti hänelle että
Cendebeus oli maalalle tullut/ ja paljon
wahingota tehnyt.
16:2 Silloin Simon cudzui caxi wanhinda
poicans tygöns/ Judan ja Johannexen/ ja
sanoi heille: Minä ja minun weljeni ja coco

Ensimmäinen Maccaberein Kirja

minun Isäni huone/ olemma hamasta
nuorudesta nijn tähän aican asti/ sotinet
Israelin wihollisia wastan/ ja Jumala on meille
onnen andanut/ ja Israel on monasti meidän
kättem cautta holhottu.

16:3 Mutta että minä wanha ja heicko olen/
nijn teidän pitä nyt astuman minun ja minun
weljeni siaan/ ja menemän sotiman teidän
Canssan edestä/ Jumala taiwasta auttacon
teitä ja olcon teidän cansan.

16:4 Nijn hän annoi walita maacunnasta
caxikymmendä tuhatta sotamiestä/ ja
muutamita hewoismiehiä: Tällä joucolla meni
Johannes ja Judas Cendebeusta wastan/ ja olit
yötä Modinis.

16:5 Mutta huomeneltain cosca he Modinist
tulit lakialle kedolle/ tuli suuri sotawäki heitä
wastan/ sekä radzasmiehiä että jalcawäke. Ja
siellä oli wirta heidän wälilläns.

16:6 Nijn Johannes meni wirran tygö/ ja
käänsi hänens wihollisia wastan/ ja cuin hän
näki ettei sotawäki tahtonet wirtaan mennä/
nijn hän rohvais idzens ja meni ensist ylidzen/
ja cuin muu wäki sen näit/ menit he myös
ylidzen hänen peräsäns.

16:7 Nijn Johannes asetti wäkens rinnan
wihollisia wastan/ ja pani hewoismiehet
jalcawäen tygö/ mutta wihollisilla oli paljo
enämbi sotawäke:

16:8 Cosca sijs Johannes annoi Pappein
Basunaan puhalda/ ja löi wihollista/ nijn
Cendebeus pakeni/ ja sijnä tuli monda
haawoitetuxi ja lyödyxi/ ja ne muut pakenit
wahwaan kylään/

16:9 Sijnä sodas tuli myös Judas Johannexen
weli haawoitetuxi/ mutta Johannes ajoi taca
wihollisia Cedronin linnan asti.

16:10 Ja wiholliset pakenit Azodin paicoille
linnoihin. Silloin Johannes poltti ne linnat/ nijn
että wihollisista liki caxi tuhatta miestä tuli
surmatuxi. Senjälken Johannes meni rauhas
cotians Judeaan.

16:11 Mutta siellä oli yxi asetettu Jerihon

maan Päämiehexi/ nimeldä Ptolomeus
Abobin poica/ joca oli sangen ricas.

16:12 Ja ylimmäinen Pappi Simon oli hänelle
andanut tyttärens awioxi/

16:13 Jonga tähden hän myös oli ylpiä
sydämeest/ ja pyyti maan Ruhtinaxi ja edzei tila
Simonita ja hänen poicans petoxella päiwildä
otta pois.

16:14 Cosca Simon waelsi ymbärins Judata/
caickia paickoja cadzelemas/ asioita
tutkistelemas/ ja hallitusta hywin toimittamas/
ja tuli Jerihoon cahden poicans Matathian ja
Judan cansa/ seidzemendenä vuonna
cahdexattakymmendä toista sata/ ensimmäisnä
Cuunna toistakymmendä/ joca cudzutan
Sabat:

16:15 Silloin otti Abobin poica heidän wastan
linnas/ joca cudzutan Doch/ ja walmisti heille
suuren pidon/ mutta se oli petosta täynäns/
sillä hänellä oli sijnä sotawäki kätkettynä.

16:16 Ja cosca Simon ja hänen poicans tulit
iloisexi ja juopunexi/ nousi Ptolomeus
palwelioinens/ ja otti asens ja carcais Simonin
päälle/ sijnä ucsa hän istui/ ja löi hänen ja caxi
hänen poicans/ ja heidän palwelians cuoliaxi.

16:17 Tämän häpiälisen petoxen teki
Ptolomeus Israelis/ ja osotti pahudens hywäin
töiden edestä.

16:18 Senjälken kirjoitti hän Cuningas
Antiochuxen tygö/ ja rucoili häneldä
sotawäkiä awuxens/ omistaxens maacunda ja
Caupungeita ja mitä nijsä oli.

16:19 Hän lähetti myös joucon Gazaan/
surmaman Johannesta/ ja kirjoitti Päämiesten
tygö/ ja cudzui heitä tygöns/ ja lupais heille
anda suuren palcan ja lahjat.

16:20 Ja lähetti sotawäkens Jerusalemita ja
Templiä omistaman.

16:21 Mutta yxi sanansaattaja joudui edellä
Gazaan/ joca ilmoitti Johannexelle/ että
hänen Isäns ja weljens tapetut oli/ ja että
myös händä oli aiwoittu tappa.

16:22 Cosca Johannes nämät cuuli/ peljästy

Ensimäinen Maccaberein Kirja

hän sängen cown/ ja annoi otta kijnni ne jotca lähetetyt olit händä tappaman/ ja cuin hän ymmärsi/ että tämä oli heidän ajatuxens/ nijn hän annoi heidän tappa.

16:23 Mutta mitä Johannes senjälken muuta teki/ ja millisiä sotia hän piti wihollisia wastan/ ja cuinga hän hallidzi ja muurit rakensi/

16:24 Se on kirjoitettu erinomaiseen kirjaan/ hänen aicans hallituxesta nijncauwan cuin hän Isäns jälken ylimmäinen Pappi oli.

Vers.14. Sabat) On Tammi Cuu.

Ensimäisen Maccaberein Kirjan loppu.

Toinen Maccaberein Kirja .

Esipuhe toisest Maccaberein Kirjast .

Tämä on olewanans toinen Maccaberein Kirja/ nijncuin nimi osotta/ mutta ei se taida oikein olla/ että hän monicahtoja asioita luettele jotca ennen ensimmäisen Kirjan asioita tapahtunet owat/ eikä edemmä ulotu cuin Judas Maccabeuxeen/ se on/ seidzemenden Lucun asti ensimmäisest Kirjast/ että hän paremmin ensimmäisexi cuin toisexi pidäis cudzuttaman. Eli jos hän pitä cudzuttaman eri Kirjaxi/ ja ei toisexi Maccaberein Kirjaxi/ Alium Mutta me annam tämän nijn olla/ sen caunin Historian tähden seidzemest Martyrist Maccabereist/ ja heidän äitistäns ja monen muun asian tähden. Mutta se näky/ ettei se ole caicki yhden teco/ mutta cocon haettu monesta Kirjasta. On hänes myös cowa solmu. 14. Lugus. v. 37. Rasiaxest/ joca idzens surmais/ jolla myös P. Augustinus ja muut wanhat Isät idzens waiwannet owat. Sillä sencaltaiset työt ei kelpa/ ja ei ole kijtettävät/ ehkä ne kärsittä ja hywin selitettä taittais. Nijn Kirjoitta hän myös Antiochuxen cuoleman paljo toisin/ cuin ensimmäinen Kirja. Ja pian sanottu/ nijncuin ensimmäinen Kirja pyhän Ramatun secaa otettapa on/ nijn on tämä toinen sijtä hyljättäpä/ ehkä jotain hywä sijnä on. Mutta nämät caicki olcon Christillisen lukian haldun annettu/ duomita ja tutkia. Täsä toises Maccaberein Kirjas pidetän wuotten lucu nijncuin ensimmäisesäkin/ että sijnä on enimmäst endiset Historiat: ja ei ulotu edemmä cuin Judas Maccabeuxen wijmeiseen wuoteen.

I. Lucu .

Judalaiset Jerusalemist kirjoittawat weljeins tygö Egyptijn/ kijttävät Jumalata joca heidän oli auttanut wihollisistans ja surmannut Antiochuxen/ v. 1. Anda myös heidän tietä minä päiwänä he tahdoit Juhlana pitä Templin pyhityst/ v. 18. Jutellen cuinga tuli Templist kätkettin/ ennen Babelin fangiusta/ ja sijtte Nehemialda löyttin/ v. 19. Nijn myös Nehemian rucous ja Pappin kijtoswirsi. v. 24.

1:1 ME Judalaiset teidän weljen/ jotca

Jerusalemis ja coco Judan maalla asumme/ toiwotamme teille Judalaisille meidän weljillem/ jotca Egyptis oletta/ onne ja terweyttä.

1:2 Jumala siunatcon teitä/ ja muistacon hänen lijttos/ jonga hän Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille uscollisille palwelioillens luwannut on.

1:3 Ja andacon teille wagan sydämen/ että te hänen Laisans lujana ja wahwana pysyisitte/ 1:4 Ja lainatcon teillen että te wiriät olisitte hänen käskyisäns/ ja lohduttacon teitä.

1:5 Hän cuulcon teidän rucouxen/ ja älkön

Toinen Maccaberein Kirja

teitä hyljätkö tuscasa.

1:6 Nijn me alati teidän edestän rucoilem.

1:7 Me olem teidän tygön kirjoittanet suurimmas tuscasam/ cosca Jason ja hänen jouckons pyhästä maasta ja waldacunnasta ercani/

1:8 Ja poltit meidän porttim ja wuodatit wiatoinda werta. Nijn me rucoilim ja HERra cuuli meitä/ ja me uhraisim hänelle sämyläjauhoja/ ja sytytim lamput/ ja panim näkyleiwät edes.

1:9 Ja anom/ että te nyt meidän cansam pitäisitte Kircon wihkimyst Casleun Cuulla.

1:10 Kirjoitettu yhdexändenä vuonna seidzemettäkymmendä toista sata Cuningas Demetriuxen aicana.

1:11 Me Jerusalemis ja caikes Judeas wanhimbain cansa/ ja Johannes/ toiwotamme Aristobuluxelle Cuningas Ptolomeuxen opetuisälle/ joca Papillisest sugust on/ ja muille Judalaisille cuin Egyptis owat/ onne ja terweyttä. Me kijtämme hywästä syystä Jumalata/ että hän meidän nijn suuresta tuscasta pelastanut on/ jotca idzem nijn wäkwätä Cuningasta watan warjeleman piti.

1:12 Sillä Jumala on meidän wihollisem sijtä pyhästä Caupungista ajanut pois Persian asti.

1:13 Siellä Cuningas hänen woittamattomalla joucollans Nanen Kircos tapettin/ Nanen Pappein cawaludest.

1:14 Sillä cosca Antiochus sinne tuli ystäwinens/ naisjumalan Dianan tygö/ nijncuin naiman händä/ ja caiken rahan Templistä huomenlahjaksi ottaman.

1:15 Ja cosca Nanen Papit sen ymmärsit/ ja hän muutamain cansa Cappelijn mennyt oli/ lukidzit he hänen peräns Kircon/

1:16 Ja lasketit hänen ja caicki cuin hänen cansans olit/ kiwillä cuoliaxi/ sijtte hackaisit he hänen cappaleixi/ ja heitit heidän siellä ulos.

1:17 Jumalan olcon alati kijos/ että hän jumalattomat nijn on poisottanut.

1:18 Että me wijdendenä

colmattakymmendenä päivänä Casleun Cuulla ajattemme Templin wihkimystä pitä/ olemma me tahtonet teille tietä anda/ että te myös meidän cansam sitä Juhla pitäisitte/ Nijn cuin se päivä pidetän/ jona Nehemia tulen löytänyt on/ cosca hän Templin ja Altarin rakensi/ ja taas uhrais.

1:19 Sillä cosca meidän Isäm Persiaan wietin/ owat Papit tulen Altarilda sywään cuiwaan cuoppa kätkenet ja tähdellä pitänet/ ettei sitä kengän tietänyt.

1:20 Cosca nyt Nehemia/ ei monda vuotta sijtte/ Jumalan tahdosta Cuningalda cotia lähetettin/ lähetti hän nijden Pappein jäänyet suculaiset/ jotca sen tulen kätkenet olit/ että he sen jällens edzisit. Waan/ nijncuin he meille ilmoittanet owat/ ei he löytänet tulda/ waan sakian weden/ sitä hän on käskenytt ammunda ja tuoda.

1:21 Cosca nyt caicki uhrixi walmistettu oli/ on Nehemia käskenytt/ että heidän piti weden halcoin ja uhrin päälle/ joca halcoin päällä oli/ walaman.

1:22 Cosca he sen tehnet olit/ ja Auringo hywin nosnut oli/ ja pilwet cadonnet pois/ nijn syttyi suuri tuli/ jota he caicki ihmettelit.

1:23 Nijn rupeisit Papit ja Canssa rucoileman/ sijhenasti cuin uhri palanut oli/ ja Jonathan weisais edellä/ mutta muut wastaisit händä Nehemian cansa.

1:24 Mutta tämä oli Nehemian rucous: HERra meidän Jumalam/ joca caicki cappalet luonut olet/ ja olet peljättäpä/ wäkwä ja hurscas/ ja laupias/ ja ainoastans se oikia Cuningas ja woideltu.

1:25 Joca ainoastans caicki lahjat annat/ joca ainoastans hurscas/ Caickiwaldias ja ijancaickinen olet/ joca Israelin pelastat caikesta pahasta/ joca meidän Isäm walinnut ja pyhittänyt olet.

1:26 Ota tämä uhri coco Israelin edest/ ja warjele ja pyhitä sinun perindös.

1:27 Coco meitä hajotettuja jällens yhten/

Toinen Maccaberein Kirja

pelasta heitä jotca pacanoita palweleman
pitä/ ja näe meidän ylöncadzettam/ jota
jocainen hämmästy/ että pacanat
ymmärräisit/ että sinä meidän Jumalam olet.
1:28 Rangaise heitä jotca meitä sortawat/ ja
suurella pilcalla meitä häwäisewät/
1:29 Istuta jällens sinun Canssas sinun pyhään
paickas/ nijncuin Moses sanonut on.
1:30 Sitälikin weisaisit Papit Kijtoswirren/
sijhenasti cuin uhri culunut oli.
1:31 Sijtte käski Nehemia sen lijan weden
suurten kiwein päälle caata/
1:32 Siellä myös käwi liecki ulos.
1:33 Mutta se culutettin Altarin tulen liekildä.
Se on cohta ilmei tullut/ ja Persian Cuningan
corwijn/ cuinga sijtä paicast cuhunga tuli
kätkeyty oli/ wesi löytty ja se uhrin sytyttännyt
oli.
1:34 Nijn coetteli sitä myös Cuningas/ ja
andoi sen paican eroitta ja pyhittä/
1:35 Ja andoi paljo raha sijhen.
1:36 Ja Nehemian cumpanit nimitit sen
paican/ Nechparixi/ suomexi puhdistus/
muutamat cudzuwat hänen myös Nephtarixi.

*Vers.13. Tapettin) Tämä näky camalaxi/ että
Antiochuxen cuolema täsä toisella tawalla
kirjoitetan/ cuin. 1. Macc.6:16. ja 2. Macc. 9:28.
v. 19. Puhutan cuinga tuli on kätkeyty ja sijtte
jällens löytty. Item , cap. 2:1. ja 4. cuinga
Jeremia oli kätkenyt tulen/ Tabernaclin ja
Arkin/ josta Jeremia/ Nehemia ja Esra ei mitän
puhu.*

II. Lucu .

*JUdalaisten wietäis Babelijn/ anda Jeremia
kätke tulen/ Tabernaclin ja Arkin Nebon
wuorelle/ v. 1. Tästä ja Templin wihkimisest
on kirjoitettu nijsä kirjoisa cuin Nehemia ja
Judas annoi coota/ v. 9. Mutta täsä Kirjas
Maccaberein Historia lyhykäisest cocon
wedetän nijstä wijdestä Kirjasta cuin Jason on*

kirjoittanut. v. 20.

2:1 RAmatuista myös löytän/ että Jeremia
Propheta/ nijden jotca wietin pois/ käskenynt
oli tulen otta myötäns/ cuin ennen sanottu
on.
2:2 Ja andanut heille Lain/ ja käskenynt/ ettei
he HERran käskyjä unhotais/ eikä annais
idzens wietellä/ cosca he culdaiset ja
hopiaiset jumalat ja heidän caunistuxens
näkwät.
2:3 Ja on sencaltaisita muita paljon heille
käskenynt/ ettei he Lakia heidän sydämestäns
unhotais.
2:4 Nijn oli se myös sijnä Kirjoituxes/ että
Propheta Jumalan käskystä heille käskenynt oli/
että he todistuxen majan ja Arkin myötäns
ottaisit.
2:5 Cosca he nyt wuoren tygö tulit/ jonga
päällä Moses ollut oli/ ja HERran
perindömaan nähnyt/ löysi Jeremia yhden
luolan/ sinne hän pisti majan ja Arkin ja
sawuuhrin Altarin/ ja peitti luolan.
2:6 Mutta muutamat jotca cansa menit/
tahdoit sen luolan merkitä/ mutta ei tainnet
löytä.
2:7 Cosca Jeremia sen ymmärsi/ nuhteli hän
heitä/ ja sanoi: Tätä paicka ei pidä yhdengän
ihmisen tietämän/ sijhen asti cuin HERra
hänen Canssans coco/ ja heillen leppy/ silloin
HERra heillen sen kyllä ilmoitta.
2:8 Ja HERran cunnia nähdän pilwesä/
nijncuin se Mosexen aican näkyi/ ja cuin
Salomo rucoili/ että hän sen paican pyhitäis.
2:9 Ja Jeremia luetteli myös heille/ cuinga
Salomo uhrannut oli/ cosca Kircko wihittin ja
Templi walmis oli.
2:10 Cuinga Moses HERra rucoillut/ ja tuli
taiwast uhrin culuttanut oli. Nijn rucoili myös
Salomo/ ja tuli culutti myös polttouhrin.
2:11 Ja cuin Moses sanonut oli/ että hänen
uhrin oli tulelda culutettu ja ei syöty/
2:12 Nijn myös Salomo on cahdexan päiwä

Toinen Maccaberein Kirja

uhrannut.

2:13 Ne caicki löytän nijsä kirjoituxis/ jotca Nehemian aicana kirjoitetut owat/ Ja nijncuin hän Cuningasten/ Prophetain ja Dawidin Kirjat/ ja Cuningasten kirjoituxet/ uhrista hakenut oli/ ja yhden Kirjaläjän nijsä coonnut:

2:14 Nijn myös Judas on tehnyt/ ja mitä Kirjoja sodan olles maalla oli tullut pois/ on jällens hakenut cocon.

2:15 Ja ne meillä täsä owat/ tahdotteco nijsä luke/ nijn andacat meildä tuoda.

2:16 Että me nyt sencaltaista Juhla pitä tahdomme/ tahdoimme me kirjoitta teidän tygön/ sillä teidän tule myös sitä pitä.

2:17 Mutta me toiwomme Jumalan tygö/ että HERra joca Canssans autta/ ja perinnön meille jällens anda.

2:18 Nimittäin/ waldacunnan ja Pappiuden/ nijncuin hän Laisa luwannut on/ pian meidän päällem armahta/ ja coco meidän jällens yhten awarasta mailmasta pyhän paickan.

2:19 Nijncuin hän jo suuresta tuscasta meitä pelastanut/ ja sen paican puhdistanut on.

2:20 MUtta Historia Judas Maccabeuxest/ ja hänen weljistäns/ ja ylimmäisen Papin puhdistuxest/ ja Altarin wihkimisest:

2:21 Ja sodasta Antiochus Epiphanesta wastan/ ja hänen poicans Eupatori:

2:22 Ja sijtä merkistä taiwasa/ joca nijlle/ jotca Judalaisten menoja urhollisest warjelit/ ilmandunut on/ että heitä nijn wäähä joucko coco maan ryöstit/ ja suuren pacanain paljouden pacoon lyönyt/ ja heidän peräns kijruhtanet owat.

2:23 Ja päälisexi Templistä/ cuinga se jällens raketin/ nijncuin jocapaicas jo sijtä tietän/ ja Caupungi hänen wapaudens jällens saanut/ että caicki muut Lait kielyt/ ja ainoastans HERran pidettämän pitä/ joca meille nyt hywä suo/ ja armollinen on.

2:24 Nämät ja monda muuta/ jotca Jason wijdes Kirjas kirjoittanut on/ aiwoimma me

täsä lyhykäisest coota.

2:25 Sillä me näemme/ cuinga lucu secoitettu on/ että työläs on Historiat oikein ymmärtä/ että se nijn on secoitettu yhten.

2:26 Sentähden olemma me tahtonet tehdä/ että sitä mielellä luetaisin/ paremmin ymmärrettäisin/ ja jocaidzelle tarpellinen olis.

2:27 Ja tosin me tiedäm/ että meidän myös nijn työläxi tule/ että me sijhen waiwan ruwennet olemma/ sillä sijhen tarwitan paljon työtä ja suuri wireys.

2:28 Nijncuin ei se ilman waiwata tapahdu/ joca pidon walmista tahto ja wierasten hywä tehdä. Cuitengin en me sijtä lucua pidä/ waan mielelläm tähän työhön rupemme muiden hywäxi.

2:29 Idze Historias en me mitän muuta/ waan annam olla nijncuin se ennen kirjoitettu on/ ainoastans että me lyhemmäxi tahdom coota.

2:30 Ja nijncuin puuseppä/ cosca hän uden huonen rakenda/ ei muusta lucua pidä/ waan että hän tekis että se wahwa olis/ cuinga se maalattaman ja caunistettaman pitä/ sijtä anda hän muiden murhettia.

2:31 Nijn myös me teem/ ja sen/ joca tämän Historian ensist kirjoittanut on/ sijtä murhen pitä/ cuinga hän caicki puhunut/ ja caicki cappalet wiriäst tehnyt on.

2:32 En me muuta tahdo tehdä/ waan lyhemmäxi coota.

2:33 Ja rupemme nyt Historian/ ja tahdomme tämän ainoastans Esipuhexi sano/ ettei Esipuhe enämbi olis cuin coco Historia.

III. Lucu .

Templin rickaus ilmoitetan Apolloniuxelle/ v. 1. Cuningas lähettä Heliodoruxen ottaman Templin raha: waan ylimmäinen Pappi estä ja coco Caupungi rucoile HERra ja murhetti/ v. 7. Helioborus näke Jumalan arcun tygö tulduans harniscoitetun sotamiehen/ ja caxi nuorta miestä/ jotca lyöwät hänen maahan/ v. 22.

Toinen Maccaberein Kirja

Onias ylimmäinen Pappi rucoile Jumalata hänen edestäns/ että hän hengens pitäis. v. 31.

3:1 COsca nyt jällens Jerusalemis hywäs rauhas asuttin/ ja Laki woimasans oli/ että se ylimmäinen Pappi Onia nijn jumalinen oli/ ja nijn wajsust sijtä waarin piti.

3:2 Myönnyit myös Cuningat Caupungita cunnioittaman/ ja lähetit jaloja lahjoja Templijn/

3:3 Nijn että Seleucus Asian Cuningas hänen tawaroistans määräis/ caiken culutuxen cuin uhrijn tarwittin.

3:4 Sijhen aican oli yxi Templin haldia/ Simon nimeldä/ yxi BenJamiteri/ se oli ylimmäisen Papin wihamies/ ettei hän hänen elkiwallaisuttans Caupungis sallinut.

3:5 Mutta että Onias oli händä wäkwämbi/ meni hän Apolloniuxen Thrasein pojan tygö/ alemmaisen Syrian ja Phenician Päämiehen/ ja sanoi hänelle:

3:6 Cuinga Jumalan arcku Jerusalemis määrätöin ricas oli cullast/ ja sangen paljon lijaxi cuin uhrixi tarwittin/ ja Cuningas sen kyllä sais otta.

3:7 Cosca nyt Apollonius tuli Cuningan tygö/ sanoi hän hänelle/ mitä Simon hänelle rahasta ilmoittanut oli.

3:8 Silloin määräis Cuningas Heliodoruxen Camarerins/ ja käski hänen sen rahan tuoda. Hän walmisti idzens/ ja sanoi: että hän alemmaises Syrias ja Phenicias tecoja wastan ottawa oli/ mutta hänen aiwoituxens oli/ että hän Cuningan käskyn toimitta tahdoi.

3:9 Cosca nyt Heliodorus Jerusalemijn tuli/ ja ylimmäinen Pappi oli hänen ottanut ystäwälisest wastan/ jutteli hän hänelle/ mitä hänen Herrans hänelle käskenyt oli/ ja mitä warten hän siellä oli/ Ja kysyi/ jos nijn olis taicka ei.

3:10 Nijn ylimmäinen Pappi wastais: yxi osa on meidän tacam pandu/ joca on leskein ja

orwoin: toinen on Tobias Hircanuxen/ joca cuuluusa mies oli.

3:11 Ja ei ensingän nijn ollut/ cuin se pettäjä Simon sanonut on/ sillä ei enämbi ole/ cuin neljä sata Leiwiskätä hopiata/ ja caxi sata lewiskätä culda.

3:12 Nijn olis se suuri cauhistus/ jos se nijn otetaisin pois/ ja ne/ jotca heidän caluns usconet owat pyhään Templijn/ joca caikes mailmas nijn corkiast cunnioitettu ja pelastettu on/ tulis omans paidzi.

3:13 Mutta Heliodorus piti Cuningan käskyn/ hänen piti sen ottaman/ ja tuli määrättyinä päiwänä Templijn/ ja tahdoi sitä nähdä.

3:14 Nijn nousi suuri walitus Caupungis/

3:15 Papit olit pyhäs caunistuxesans Altarin edes/ ja huusit Jumalan tygö taiwasen/ joca idze käskenyt on/ ettei tallella pandua calua tuhlatais/ että hän nijllen/ jotca sijhen paickan tallelle pannet olit/ tallella pitäis.

3:16 Mutta ylimmäinen Pappi käytti idzens surkiast/ ettei kengän händä ilman armahtelemata nähdä woinut/ sillä se nähtin hänesä/ cosca hän nijn caswoilda muuttunut oli.

3:17 Sillä hän oli nijn peräti hämmästynyt/ että hän coconans wapisi/ josta kyllä ymmärrettin/ cuinga paha hänen mielens oli.

3:18 Mutta Canssa juoxit sinne ja tänne cocon huoneis/ ja rucoilit keskenäns: Sillä he näit Templin ylöncadzotuxi tulewan.

3:19 Ja waimot puit säkit päällens/ juoxendelit ymbärins catuja/ ja neidzet/ jotca ei muutoin ihmisten seas ollet/ juoxit porttein ja muurein päälle.

3:20 Monicahdat ackunoilla olit/ ja nostit caicki heidän kätens taiwasen päin/ ja rucoilit.

3:21 Molemmat olit surkiat/ että Canssa nijn keskenäns hämmästyxis oli/ ja ylimmäinen Pappi nijn murhellinen oli.

3:22 Cosca he näin Caickiwaldiasta Jumalata rucoilit/ että hän heidän tawarans/ jotca sen sinne pannet olit/ warjelis.

Toinen Maccaberein Kirja

3:23 Aicoi Helidorus aiwoituxens päättä.
3:24 Ja cosca hän Jumalan arcun tykönä seisoit sotawäen cansa/ teki Caickiwaldias Jumala suuren ihmen/ että hän/ ja ne jotca hänen ymbärilläns olit hämmästyit Jumalan woimasta/ ja tulit suureen pelcoon ja wapistukseen.
3:25 Sillä he näit hywin walmistetun hewoisen/ sen seljäs istui hirmuinen radzasmies/ carcais caikella woimallans Heliodoruxen päälle/ ja löi händä molemmilla etisillä jalgoillans/ ja sillä miehellä cuin hewoisen seljäs oli/ oli coconainen culdainen harnisca päällä.
3:26 He näit myös caxi nuorta miestä/ jotca olit wäkwät ja caunit/ ja sangen jalost waatetetut/ ne seisoit Heliodoruxen cahden puolen/ ja löit wahwast händä/
3:27 Että hän näändynnä maahan putois/ ja näky catois häneldä.
3:28 Nijn he otit hänen/ joca äsken suures cunnias/ ja caiken hänen sotawäkens cansa/ tawarahuonesen mennyt oli/ ja cannoit hänen sieldä pois istuimella/ ja hänen woimans ei händä mitäkän auttanut.
3:29 (Että julkisesta HERran woima tuta taittin) ja hän oli nijn cuolema kielis/ eikä yhtän sana puhunut.
3:30 Mutta Judalaiset kijtit Jumalata/ että hän Templins nijn cunnioittanut oli.
3:31 JA Templi joca ennen pelco ja wapistusta täynnä oli/ tuli ilo ja riemua täyten/ tästä Caickiwaldian Jumalan ihmest: Mutta muutamat Heliodoruxen ystävät tulit/ ja rucoilit Oniat rucoileman HERra/ että hän Heliodoruxelle/ joca parhallans wijmeises hengen hädäs oli/ elämän lainais.
3:32 Ja että ylimmäinen Pappi pelkäis pahan luulon Judalaisist tulewan/ nijncuin he olisit Heliodoruxelle jotain tehnet/ uhrais hän hänen edestäns/ että hän terwexi tulis.
3:33 Ja että hän rucoili/ näyi ne caxi nuorta miestä jällens heidän endisis waatteisans/ ja

sanoit Heliodoruxelle: kijtä ylimmäistä Pappia Oniat suuresta: Sillä hänen tähtens on HERra sinulle elämän andanut.
3:34 Ja ilmoita jocapaicas HERran suurta woima/ että taiwasta piesty olet. Ja cosca he sen puhunet olit/ catoisit he.
3:35 Mutta Heliodorus uhrais HERralle/ ja kijtti händä suurest/ että hän hänelle elämän andanut oli/ ja kijtti Oniat.
3:36 Ja meni sijtte jällens Cuningan tygö/ ja sanoi jocaidzelle/ cuinga hän silmilläns corkeimman Jumalan työt nähnyt oli.
3:37 Mutta cosca Cuningas kysyi hänelle/ kenengä hän lähetäis Jerusalemijn/ joca jotain toimitta taidais.
3:38 Wastais händä Heliodorus: Jos sinulla jocu wihamies on/ taicka jocu joca sinua tahto sysätä pois waldacunnast/ lähetä se sinne/ cosca se nijn piestän cuin minä/ ja eläwänä sieldä palaja/ nijns hänen jällens kyllä mahdat otta.
3:39 Sillä Jumala on woimallisest sijnä paicas/ ja jonga asuinsia taiwas on/ cadzele sitä/ ja warjele sen/ ja jotca sitä wahingoitta tahtowat/ rangaise hän/ ja lyö heidän cuoliaksi. Täsä olcon kyllä tawarahuonesta/ ja Heliodoruxest.

Vers.29. Woima tuta) Tämän työn pitäkän silmäins edes caicki ne/ cuin nijn rohkiast ryöstävät mitä Kirckoin ja Jumalan palwelukseen annettu on: Sillä Jumala ei cadzo kenengän wäke eli woima/ ja löytä kyllä neuwon sencaltaista Jumalan ylöncadzetta rangaistaxens/ nijncuin se ansainnut on.

IV. Lucu .

SImon alca suuren riiden Oniat ylimmäistä Pappia wastan/ v. 1. Seleucuxen cuoleman jälken/ lupa Jason Antiochuxelle sangen paljon/ että hän pääsis ylimmäisexi Papixi/ anda raketa harjoitushuonet ja pacanaliset

Toinen Maccaberein Kirja

tawat Jerusalemis: Lähettä myös colme sata drachmat Tyrumijn uhraman Herculexelle/ v. 7. Antiochus Egyptist tulduans otetan Jasonilda hywin wasan: Mutta colmen vuoden peräst saa Menelaus ylimmäisen Papin wiran häneldä pois/ joca pannan cohta pois/ ja Lysimachus tule siaan jällens/ v. 21. Tharsis tapahtu capina/ ja Menelaus toimitta Andronicuxen ja anda tappa Onian/ Antiochus anda mestata Andronicuxen sijnä paicas/ v. 30. Lysimachuxen päällen cannetan Templin warcauden tähden/ ja ne jotca candawat hänen päällens/ duomitan wiatoinna cuolemahan/ v. 39.

4:1 MUtta Simon/ joca sen tawaran ilmoittanut ja Isäns maan pettänyt oli/ panetteli Oniat/ cuinga hän sen muotoisen onnettomuden matcan saattanut oli/ cuin Heliodoruxelle tapahtunut oli.
4:2 Ja andoi hänelle syyn/ että hän hangidzi Herraxi maalle/ joca cuitengin Caupungille hywä teki/ ja hänen Canssallens uscollisest hywä soi/ ja lujast piti Jumalan Lain:
4:3 Cosca nyt wiha ja waino nijn suuri oli/ että Simonin joucko monicahtoja sentähden surmais/
4:4 Ja Onia näki/ että paljon pahutta sijtä eripuraisudesta tulewa oli/ että Apollonius alemmaisena Syrian Päämies nijn kiucuidzi/ ja Simonin coirutta wahwisti:
4:5 Meni hän Cuningan tygö/ ei candaman Canssan päälle/ waan maacunnan ja Canssan hywäxi:
4:6 Sillä hän näki/ että jollei Cuningas siihen mitän tekis/ nijn ei olis mahdollinen pitkäldä rauha pitä/ eikä Simonin coirutta estä.
4:7 Mutta cosca Seleucus cuollut oli/ ja hallitus Antiochus Epiphanexelle tuli/ pyyti Jason Onian weli ylimmäisexi Papixi.
4:8 Ja lupais Cuningalle/ jos hän sen toimitais/ colme sata ja cuusikymmendä leiwiskätä

hopiata/ ja muusta saalistans cahdexankymmendä leiwiskätä/
4:9 Ja päälisexi lupais hän myös muutoin hänelle kirjoituxella sata ja wijsikymmendä leiwiskätä/ jos hänen sallitaisin harjoitushuoneita raketa/ ja nijtä Jerusalemijn Antiochuxen tawalla wiedä.
4:10 Cosca Cuningas siihen mielistyi/ ja Jason Pappiuden sai/ harjoitti hän cohta Canssans pacanoitten taiwois.
4:11 Ja ne hywät cunnialiset tawat/ jotca wanhoilda Cuningailda asetetut olit/ pani hän peräti pois Johannexen Eupolemuxen Isän cautta/ joca Ruomijn lähetetty oli/ Ruomalaisten cansa lijtto tekemän/ ja häwitti wanhat cunnialiset Lait/ ja asetti toiset häpiäliset tawat siaan.
4:12 Linnan ala rakensi harjoitushuonet/ ja sääsi/ että ne wäkekewimmät nuoret miehet siellä idzens harjoittelisit.
4:13 Ja pacanalinen meno nijn sai wallan:
4:14 Ettei Papit enä uhrista eikä Tempelistä lucua pitänet/ waan juoxit harjoitushuonesen/ ja cadzoit cuinga pallia lyötin/ ja muita coiran paria tehtin:
4:15 Ja hyljäisit nijn Isäins tawat/ ja pidit pacanaliset parembana.
4:16 Heidän täytyi myös sen kyllä maxa: sillä Jumala lähetti heidän päällens juuri ne/ joidenga perän he nijtä harjoituxia tehdä tahdoit/ rangaiseman heitä.
4:17 Sillä ei Jumalan sanasta pidä leickiä tehtämän/ kyllä se wijmein maxetan.
4:18 Cosca nyt se suuri harjoitus Tyros pidettin/ ja Cuningas idze tykönä oli:
4:19 Lähetti se pahan elkinen Jason monicahtoja Antiochenereitä/ nijncuin he olisit ollet Jerusalemist/ että he myös harjoituxia cadzelisit/ ja lähetti heidän myötäns colme sata Drachmat/ että sijtä Herculexelle uhrataisin. Mutta ne joiden se käsketty oli/ näit ettei se sowelias ollut eikä tahtonet siihen panna/ waan johongun

Toinen Maccaberein Kirja

muuhun:

4:20 Sentähden waicka hän Herculexelle uhrixi lähettänyt oli/ toimitit he cuitengin laiwat sen edestä.

4:21 Mutta että Ptolomeus Philometor/ se nuori Egyptin Cuningas/ hänen ensimmäisen Herran päiwäns kirjoittanut oli/ Silloin lähetti Antiochus Apolloniuxen Mnestein pojan/ nijlle Herran päiwille Egyptijn. Mutta cosca hän ymmärsi/ ettei händä tahdottu Esimiehexi/ palais hän tacaperin/ ja ajatteli cuinga hän waldacundans rauhasa pitäis.

4:22 Ja tuli Joppeen ja siellä Jerusalemiijn/ ja otettin Jasonilda ja Caupungilda cunnialisest wastan/ ja johdatettin sisälle tulisoitoilla ja suurella ilolla/ sijtte waelsi hän jällens Pheniciaan.

4:23 Mutta colmen vuoden perästä lähetti Jason Menelauxen/ ennen nimitetyn Simonin weljen/ Cuningalle raha wiemän/ ja hänelle monicahtoja tarpellisia asioita muistuttaman.

4:24 Ja cosca hän Cuningan tykönä armoon tuli/ liehacoidzi hän hänen edesäns/ ja saatti ylimmäisen Papin wiran idzellens/ ja andoi Cuningalle colme sata leiwiskätä hopiata enämbi cuin Jason:

4:25 Ja tuli nijn Cuningan käskyst Jerusalemiijn/ ja teki/ ei nijncuin ylimmäinen Pappi/ waan nijncuin kiuckuinen ja tyly mies/ ja nijncuin julma medzän peto.

4:26 Näin Jason/ joca oli sysännyt pois wirasta hänen weljens/ toisen cautta jällens tuli sijtä sysätyxi pois/ ja täytyi Ammorrerein maalle paeta/

4:27 Ja Menelaus piti wallan/ mutta cosca ei hän sitä raha/ cuin hän Cuningalle luwannut oli/ woinut anda/ cosca Sostratus linnan Päämies häneldä sitä anoi.

4:28 Nijncuin Cuningas hänen käskenytt oli/ andoi Cuningas heidän molemmat cudzua eteens/

4:29 Ja pani Menelauxen pois/ ja pani hänen weljens Lysimachuxen hänen siaans/ ja

Sostratuxen hän pani Cyprijn Päämiehexi.

4:30 Cosca se nijn toimitettu oli/ nostit Tharsiterit ja Malloterit capinan/ että he Cuningan waimolle annetut olit.

4:31 Nijn Cuningas kijrust walmisti idzens sitä capinata asettaman/ ja jätti siaans Förstin Andronicuxen linnan isännäxi.

4:32 Cosca Menelaus sen tietä sai/ ajatteli hän hänelläns tilan olewan wanhan wircans päästä/ ja warasti monicahtoja culda Clenodiait Kircost/ ja andoi Andronicuxelle ja monicahtoja myi Tyroon/ ja muihin ymbäriasiuwaisijn Caupungeihin.

4:33 Cosca Onia sen cuuli/ meni hän yhten rauhalliseen paickan Daphneen/ joca Antiochian edes on/ ja nuhteli händä.

4:34 Mutta Menelaus tuli Andronicuxen tygö yxin/ ja neuwoi händä ottaman Oniat kijnni:

4:35 Hän teki nijn/ ja meni hänen tygöns/ ja puhui hänen cansans petollisest/ andoi hänelle myös kätens ja walan/ että hän olis saanut pois hänen wapasta paicastans/ sillä hän tiesi/ ettei Onia mitän hywä häneldä toiwonut. Ja cosca hän nijn makioilla sanoilla wietelleyt oli/ pisti hän hänen cuoliaksi/ wastoin caicke Lakiä/ se ei ainoastans ollut Judalaisten mielestä paha/ mutta oli myös mielicarwaus monellen pacanoista/ että hän sen hurscan miehen nijn surmannut oli.

4:36 Cosca nyt Cuningas Cilicias caicki toimittanut oli/ ja jällens cotia waelsi/ juoxit Judalaiset joca Caupungis hänen tygöns/ ja monicahtat pacanoista/ ja walitit hänen edesäns/ että Onia wiatoinna murhattu oli:

4:37 Ja Antiochus murhetti sydämestäns/ ja surcutteli/ että se hurscas cunnialinen mies oli tullut pois nijn surkiast.

4:38 Ja julmistui Andronicuxen päälle/ ja andoi Purpura waatten/ ja muut caunistuxet rijsua pois/ ja wietä hänen nijn caiken Caupungin läpidze/ ja wijmein mestata sijnä paicas/ cusa hän Onian pistänyt olit. Nijn on hänen Jumala jällens ansions jälkeen

Toinen Maccaberein Kirja

rangaisnut.

4:39 Mutta cosca Lysimachus hänen weljens Menelauxen neuwosta paljon Templistä warastanut oli/ ja se Canssan seas ilmei tullut oli/ cocois Canssa idzens Lysimachusta watan/ cosca cullaiset Clenodiat jo olit tullet pois.

4:40 Cosca Canssa coonnut ja sangen wihoisans oli/ walmisti Lysimachus colme tuhatta miestä/ ja tahtoi idzens wäkiwallalla warjella/ ja pani heidän päällens yhden wanhan cawalan Päämiehen.

4:41 Cosca Borgarit sen näit/ otit monicahdat kiwiä/ monicahdat wahwat corennot/ monicahdat heitit tuhca silmillen.

4:42 Että nijn monda heistä haawoitettin/ ja monicahdat peräti maahan lyötin/ ne muut caicki juoxit siellä pois/ ja otit Kircon ryöstäjän kijnni tawaraarcun tykönä.

4:43 Sijtte otit he hänen oikeuden eteen/

4:44 Ja että Cuningas Tyron päin tullut oli/ annoit ne colme wanhimmilda lähetetyt asian tulla hänen etens/ että hän sijtä duomidzis.

4:45 Cosca Menelaus woitettin/ lupais hän Ptolomeuxelle paljon raha/ jos hän hänen Cuningan tykönä wallallens rucoilis.

4:46 Nijn meni Ptolomeus yxinäns Cuningan tygö hänen Salijns/ josa hän idzens wilwoitteli/ ja wietтели Cuningan.

4:47 Että hän Menelauxen/ joca caicke pahutta matcan saattanut oli/ wallallens päästi/ ja ne köyhät cuolemaan duomidzi/ jotca cuitengin Tattarittengin tykönä wiattomaxi löytyt ja tutut olisit.

4:48 Nijn surmattin wiattomast ne/ jotca Canssan ja Templin asioita uscollisest toimittanet olit.

4:49 Sitä oli monicahtain mieli Tyros paha/ ja saatoit heidän cunnialisest maahan.

4:50 Mutta Menelaus pysyi wiras monicahtain woimallisten awusta/ cuin huowis olit/ joiden hänestä hyödytys oli/ ja tuli päiwä päiwäldä pahemmaxi/ ja toimitti Borgareille paljon

paha.

Vers.7. Pyyti Jason) Cusa epäjumalan palwelus wallan saa/ siellä ei oikeudest/ cunnialisudest/ walast/ uscollisudest eli lupauxest lucua pidetä: waan ahneus/ ylpeys/ petos ja wäärys wallidze caicki/ nijncuin täsä nähdän/ Jasonis/ Antiochuxes/ Menelauxes/ Andronicuxes/ Lysimachuxes: Sillä epäjumalan palwelus on alcu/ syy ja caicken pahuteen loppu/ Sap. 14:27.

V. Lucu .

ANTiochus toisen kerran mennesäns Egyptijn/ näke ihmellisen sodan merkin ilmas. Ja Jason tule tuhannella miehellä ottaman Jerusalemi/ waan hänen täyty jällens paeta ja cuolla maan culkiana/ v. 1. Taas tule Antiochus/ otta Jerusalemin ja tappa caicki ne cuin hän löytä ja ryöstä Templin/ v. 11. Mene ryöstölläns Antiochiaan/ jättäin monicahtoja coiran parisia Jerusalemin/ lähettä myös Apolloniuxen sinne/ joca monda tappa: Waan Judas Maccabeus pääse/ ja pakene corpeen/ v. 22.

5:1 Silloin meni Antiochus toisen kerran Egyptijn.

5:2 Mutta coco Caupungis nähtin neljäkymmendä päiwä järjestäns ilmas/ radzasmiehet cullaisis harniscois pitkäin keihästen cansa sodas.

5:3 Ja nähtin cuinga he toinen toisens cansa taistelit/ ja kilwillä ja keihäillä heitäns warjelit/ ja cuinga he mieckans wedit/ ja toinen toisens päällen ambuisit/ ja cuinga ne cullaiset harniscat kijlsit/ ja cuinga heillä moninaiset harniscat olit.

5:4 Silloin jocainen rucoili/ ettei se mitän paha awistais.

5:5 Mutta walhehuuto nousi/ cuinga Antiochus piti cuollen. Silloin otti Jason

Toinen Maccaberein Kirja

tuhannen miestä tygöns/ ja löi äkistä
Caupungin päälle.

5:6 Ja cosca hän wäkinens muurin päälle
nosnut oli/ ja Caupungin woittanut/ pakeni
Menelaus linnaan. Mutta Jason tappoi hänen
Borgareitans surkiast/ ja ei ajatellut/ waicka
hänen menestyi ystäwitäns wastan/ että se
suuri onnettomus oli/ waan ajatteli/ hän
woitti wihollisens/ ja woitti omat Borgarins.
5:7 Ei cuitengan saanut hän waldacunda/
waan sai hänen palckans/ cuin hän
ansainnutkin oli/ ja pakeni häpiällä jällens
Ammoriterein maalle.

5:8 Siellä wijmein cannettin hänen päällens
Aretan Arabian Cuningan edes/ että hänen
Caupungista Caupungijn paeta täydyi/ eikä
cusacan rauha saanut: Ja jocainen händä
wihais/ nijncuin sitä/ joca hänen Laistans
luopui/ ja jocainen händä kiroili/ nijncuin
pettäjätä ja oman Isäns maan wihamiestä/ ja
on nijn Egyptijn ajettu.

5:9 Ja nijncuin hän paljo wäke Isäns maalda
oli ajanut pois/ nijn hänen myös täytyi
wiheljäisydes cuolla Lacedemonias/ cusa hän
idzens luuli turwis olewan/ että he keskenäns
ystäwät olit.

5:10 Mutta nijncuin hän monda hautamata oli
heittänyt pois/ nijn on hän myös cuollut/ ettei
kengän händä murhettinut/ ja ei ole
ainoastans nijn onnetoin ollut/ että hän
omalle Isäns maalle haudataisin/ mutta ei ole
myös muallacan hauta saanut.

5:11 COsca Cuningas sen cuuli/ ajatteli hän
Judean peräti hänestäns luopuwan/ ja meni
kiucusans Egyptist/ ja otti Jerusalemin
wäkiwallalla/

5:12 Ja käski sotamiehet cuoliaksi lyödä ilman
armota/ jotca he löysit catuilda ja huoneista.

5:13 Nijn tapettin yxi toisens cansa nuoret ja
wanhat/ miehet ja waimot/ lapset ja neidzet/
nijn myös kehdos olewaiset lapset.

5:14 Nijn että colmena päiwänä teloitettin
cahdexankymmendä tuhatta/ neljäkymmendä

tuhatta fangixi otettin/ ja liki
cahdexankymmendä tuhatta myytin.

5:15 Mutta ei Antiochus näihin wielä tytynyt/
waan sattui myös caicken pyhimbän siaan
maan päällä/ ja Menelaus se pettäjä wei
hänen sinne.

5:16 Silloin ryöwäis hän hänen kirotuilla
käsilläns pyhät astiat/ ja caicki mitä muut
Cuningat Templijn andanet olit/ caunistuxexi
ja cunniaksi/ ne temmais hän hänen sydisillä
käsilläns pois.

5:17 Ja ylpeili suurest/ ja ei nähnyt/ että
HERra sen salli nijllen tapahtuwan/ jotca
Caupungis olit/ heidän syndeins tähden.

5:18 SE oli syy/ että Jumala sen pyhän paican
nijn häpiälisest toimitetta andoi/ muutoin olis
Antiochuxelle tapahtunut cuin
Heliodoruxellengin/ joca Cuningas
Seleucuxelda lähetettin tawaraarckua
cadzoman/ ja sentähden hywin hosuttin/ että
hänen täytyi ylpiästä aiwoituxestans lacata.

5:19 Sillä ei Jumala ole Canssa walinnut
paican tähden/ waan paican Canssan tähden.

5:20 Sentähden piti se pyhä Templi myös
kärsimän/ cosca Canssa rangaistin/ nijncuin
hän myös Canssa hywäxens nautidzi. Sillä
cosca Templi wihollisilda woitettin/ cosca
HERra wihastui: Nijn on hän tullut jällens
cunniaan ja toimeen/ cosca HERra heille
jällens leppyi.

5:21 Mutta lucu caikista cuin Antiochus
Templist ottanut oli/ on cahdexantoista
kymmendä sata leiwickätä hopiata/ ne hän
otti myötäns/ ja meni cohta Antiochiaan/
sencaltaisella coreudella ja ylpeydellä/ että
hän ajatteli maan tehdä purjehdettawaxi
nijncuin meren/ ja meren waellettawaxi
nijncuin maan.

5:22 Ja jätti Jerusalemiijn peräns muutamita
wircamiehiä häijyjä coiran parisita/
Philippuxen Phrygiast/ joca wielä pahembi ja
hullumbi oli/ cuin hänen isändäns.

5:23 Garizimin Andronicuxen ja molembain

Toinen Maccaberein Kirja

heidän cansans Menelauxen/ joca wielä pahembi oli kuin caicki muut waiwaman oma Canssans.

5:24 Että Antiochus Judalaisia nijn peräti wihais/ lähetti hän heillen sen häpemättömän pahanelkisen Apolloniuxen/ cahdellakymmenellä ja colmella tuhannella miehellä maalle/ ja käski hänen caicki caswanet miehet tappa/ mutta waimot ja nuoren wäen myydä.

5:25 Cosca hän Jerusalemin eteen tuli/ teeskeli hän idzens rauhallisexi Sabbathin päiwän asti/ jona Judalaiset pyhä pitävät: Silloin käski hän nopiast hänen wäkens walmista heitäns.

5:26 sangen paljon.

5:27 Mutta Judas Maccabeus pakeni siellä yhdexän weljens cansa corpeen ja wuorille/ ja oli siellä caickein cansa kuin hänen tygöns tullet olit/ ruohoilla/ ettei hän olis saastainen pacanain seas.

Vers.21. Cahdexantoistakymmendä sata leiwiskätä) tekewät 1080000. Cruunua/ se on/ kymmenen tynnyritä cula/ ja cahdexankymmendä Cruunua.

VI. Lucu .

ANTiochus anda saastutta Templin/ uhrata kielttyä uhria/ ja ricko Sabbathin/ ne myös kuin pacanain Caupungeis asuit/ waaditan epäjumalan palweluxeen/ ja cuoletetan/ v. 1. Sen salli Jumala coetellaxens ja curittaxens omians/ v. 12. Eleazarusta wanha miestä waaditan cowin syömän Lais kielttyä ruoca: Mutta cosca ei hän sitä tee/ waiwatan händä ja lyödän cuoliaxi/ v. 18.

6:1 MUtta wähän ajan peräst/ lähetti Cuningas yhden wanhan miehen Antiochiast/ että hänen piti Judalaisia waatiman luopuman heidän Isäins Laist/ ja ettei he Jumalan Laist

enä mitän pidäis.

6:2 Ja että hän Jerusalemin Templin saastutais/ ja cudzuis sen Jovis Olympiuxen Kircoxi/ ja Garizimin Templin Xeniuksen Kircoxi/ että muucalainen wäki siellä asui.

6:3 Mutta sencaltainen surkia meno teki jocaizelle sangen paha/

6:4 Sillä pacanat söit ja joit Templis/ ja teit caickinaista häpiälistä meno waimoin cansa pyhäs paicas/ ja weit paljon sisälle/ joita ei pitänyt.

6:5 Altarilla uhrattin Laisa kieltyjä uhreja/

6:6 Ja ei pidetty Sabbathia eikä endisiä Juhlia/ eikä yxikän uscaldanut ilmoitta heitäns Judalaisexi.

6:7 Waan he waadittin wäkiwallalla joca Cuucausi uhraman/ cosca Cuningan syndymä päiwä oli. Mutta cosca Bacchuxen päiwä pidettin/ silloin waadittin Judalaiset käymän wiherjäisillä seppelleillä Bacchuxen cunniaxi.

6:8 Oli myös Ptolomeuxen neuwosta käsky annettu pacanain Caupungeihin/ jotca Jerusalemin ymbärillä olit/ että heidän Judalaisia jocapaicas uhraman waatiman piti.

6:9 Ja jos monicahdat lujana pysyit/ ettei he pacanain cansa pitä tahtonet/ ne cohta piti tapettaman. Sijnä nähtin suuri surkius.

6:10 Caxi waimo tuotin edes/ että he heidän poicans ymbärinsleicannet olit/ nijden rindoin sidottin lapsucaiset/ ja wietin ymbärins caiken Caupungin/ ja heitettin wijmein muurin ylidze.

6:11 Muutamat olit yöllä idzens lymyttänet luolijn/ että he olisit Sabbathia pitänet/ ne (kuin Philippus sen tietä sai) poltettin/ Sillä ei he tahtonet idzens warjella/ ettei he Sabbathia rickonet olis.

6:12 Mutta minä rucoilen lukia/ ettei hän pahennuis tästä surkiudesta/ waan muistais/ ettei heille se rangaistus tapahdu cadotuxexi/ waan meille cartamisexi.

6:13 Sillä se on suuri armo/ cosca Jumala syndisitä estä/ ettei heille aina menesty/ ja on cohta heidän tykönäns rangaisemas.

Toinen Maccaberein Kirja

6:14 Sillä meidän HERra Jumala/ ei kärsi meitä
nijn cauwan cuin muita pacanoita/ jotca hän
anda mennä sijhen asti cuin he heidän
syndins mitan täyttänet owat/ että hän heitä
sijtte rangaisis.

6:15 Waan estä meitä etten me aiwa paljo
tekis/ ja hän wijmein meille costais.

6:16 Sentähden ei ikänäns hän peräti meildä
armons ole ottanut pois. Ja waicka hän meitä
onnettomudella curittanut on/ ei hän
cuitengan Canssans peräti hyljännyt ole.

6:17 Tämän minä olen täsä neuwoxi sano
tahtonut/ nyt me jällens palajam Historian.

6:18 Oli yxi erinomainen Kirjanoppenut
Eleazarus/ wanha ja cuitengin caunis mies/
sen suun he wäkiwallalla awaisit/ että hän söis
sian liha/

6:19 Mutta hän tahtoi ennen cunnialla cuolla
cuin häpiällä elä/ ja kärsi sen kärsiwälisest.

6:20 Ja cosca hän waiwatta wietin/ nuhteli hän
nijtä jotca kielyä liha söit tämän elämän
tähden.

6:21 Mutta ne cuin asetetut olit Canssa
waatiman wastoin Lafia sian liha syömän/
että he njn cauwan hänen tundenet olit/ otit
he hänen yhten paickan/ ja sanoit: he tahdoit
tuoda hänelle liha/ jota hän syödä tohtis/
waan hän teeskelis/ nijncuin se olis uhrattu
sian liha/ ja söis Cuningan mielen noutexi/
6:22 Että hän njn hengens pidäis/ ja nautidzis
wanha ystäwyttä.

6:23 Mutta hän ajatteli/ cuinga se hänen
wanhalle ijällens ja harmalle päällens/ njn
myös hänen cunnialiselle elämällens hamas
nuorudest/ njn myös Jumalan pyhälle Laille
sowelias oli/ Ja sanoi rohkia: Lähettäkät
minua maan ala hautan.

6:24 Sillä se sosis pahoin minun wanhalle
ijälleni/ että minä njn teeskelisin/ että nuoret
ajattelis: Eleazarus/ joca yhdexän kymmenen
ajastaicainen oli/ on myös pacanaxi tullut.

6:25 Ja he njn minun teeskelemiseni cautta
wietelläisin/ että minä idzeni ihmisten edes

nijn laitaisin/ ja minun elämäni/ njn piscuisen
ajan cuin minulla wielä elämist on/ njn
pelastaisin/ se olis minulle ijancaickinen häpiä.

6:26 Ja mitä minun sijtä olis/ ehkä minä nyt
ihmisten rangaistuxen wälttäisin/ cosca en
minä Jumalan käsiä/ eläwänä taicka cuolluna
wälttä taida.

6:27 Sentähden tahdon minä nyt iloisest
cuolla/ nijncuin minun wanhan miehen sopi.

6:28 Ja nuorille jättä hywän tawan minun
jälkeni/ että he mielelläns ja iloisest sen
cunnialisen ja pyhän Lain tähden cuolisit.

6:29 Cosca hän nämät sanat puhunut oli/
wietin hän waiwatta. Mutta ne jotca händä
johdatit/ ja ennen hänen ystäwäns ollet olit/
julmistuit hänen päällens nijden sanain
tähden: Sillä he luulit hänen kiusalla sanonen.

6:30 Mutta cosca he händä lyönet olit/ että
hänen jo cuoleman piti/ huocais hän ja sanoi:
Se HERra jolda ei mitän salattu ole/ tietä että
minä ne haawat ja suuren kiwun/ jotca minä
minun ruumisani kärsin/ olisin kyllä wälttä
taitanut/ jos minä tahtonut olisin/ mutta
sielun puolest kärsin minä mielelläni Jumalan
tähden. Ja on njn erinnyt pois/ ja on njn
hänen cuolemallans lohdullisen opin jättänyt/
ettei se ainoastans nuoria/ waan jocaista
cunnialisuten neuwoman pitä.

*Vers.11. Ei he tahtonet idzens warjella) Lue
selitys 1. Macc.2:34.*

VII. Lucu .

*SEidzemen weljestä äitinens waaditan syömän
sian liha: Cosca ei he sitä tee/ anda Cuningas
mestata cuusi heistä/ v. 1. Äiti on myös
sangen rohkia/ neuwoin heitä kärsimiseen/ v.
20. Antiochus otta nuorimman pojan/ lupa
hänelle suuret rickaudet/ jos hän Laista
luopuis: Hän neuwo myös äitiä/ että hän
wahwistais poicans sijhen: waan he pysywät
lujast Jumalan Laisa/ ja molemmat surkiast*

Toinen Maccaberein Kirja

surmatan/ v. 24.

7:1 OTettin myös seidzemen weljestä heidän äitins cansa fangixi/ ja ruoskilla ja nauhoilla piestin/ ja waadittin Cuningalda sian liha syömän/ joca heille Lais kieltty oli.
7:2 Nijn sanoi wanhin heistä: Mitäs paljon kysyä tahdot/ ja meildä tietä? Me tahdom ennen cuolla/ cuin jotain tehdä meidän Isäim Lakia wastoin.
7:3 Silloin julmistui Cuningas ja käski nopiast panna pannut ja cattilat tulelle.
7:4 Cosca se tehty oli/ käski hän wanhimmalda leicata pois kielen/ ja hacata pois kädet ja jalat/ että muut weljet ja äitin näkemän piti.
7:5 Cosca nyt näin rajaricoxi tehty oli/ andoi hän hänen tuleen wiedä ja pannusa paista. Ja cosca liecki jocapaicasta pannuun löi/ neuwoit he toinen toistans keskenäns äitins cansa/ että he rohkiast cuolisit/
7:6 Ja sanoit: HERra Jumala kyllä näke oikeuden/ ja on meille armollinen/ nijncuin Moses wirresäns todista/ Ja on palweliollens armollinen.
7:7 Cosca ensimmäinen nijn erinnyt oli/ wietin myös toinen sinne/ että he heidän coirudens hänelle näyttäisit/ ja wedit häneldä nahan ja carwat pois/ ja kysyit hänelle/ jos hän sian liha syödä tahdois/ eli caiken ruumins caickein jäsendens cansa waiwatta anda?
7:8 Hän wastais kielelläns ja sanoi: En minä tee. Nijn he otit hänen/ ja waiwaisit händä nijncuin ensimmäistäkin.
7:9 Cosca hän wijmeises hengen riutumas oli/ sanoi hän: Sinä kirottu ihminen otat minulda tosin tämän ajallisen elämän/ waan caiken mailman HERra herättä meidän/ jotca hänen Lakins tähden cuolem/ ijancaickiseen elämään.
7:10 Sijtte otit he colmannen/ ja teit myös heidän coiruttans hänelle. Ja cosca he häneldä sitä waadeit/ lyckäis hän kielen rohkiast ulos/

ja ojensi kätens/ ja sanoi rohkiast:
7:11 Nämät jäsenet Jumala taiwast on minulle andanut/ sentähden annan minä ne mielelläni otetta hänen Lakins tähden:
7:12 Sillä minä toiwon/ että hän ne minulle anda jällens. Mutta Cuningas ja hänen palwelians ihmettelit/ että se nuorucainen nijn rohkiä oli/ eikä kipua mitän totellut.
7:13 Cosca tämä myös cuollut oli/ pijnaisit he myös neljättä/ ja ruoskit hänen.
7:14 Mutta cosca hänen jo cuoleman piti/ sanoi hän: Se on suuri lohduetus/ että me toiwom/ cosca ihmiset meitä surmawat/ että Jumala meidän herättä jällens/ Mutta et sinä herätetä elämään.
7:15 Senjälken otit he wijdennen/ ja ruoskit myös hänen. Se cadzoi Antiochuxen päälle/ ja sanoi hänelle:
7:16 Sinä olet ihminen ja täyty cuolla. Mutta ettäs maan päällä woimallinen olet/ nijn sinä teet mitäs tahdot.
7:17 Mutta et sinä sitä mahda ajatella/ että Jumala meidän peräti hyljännyt on/ odota wähä aica/ nijn sinä saat ymmärtä/ cuinga wäkewä Jumala on/ joca sinun ja sinun sucus rangaise.
7:18 Tämän perästä wietin myös cuudes edes/ joca myös sanoi/ cosca hänen jo cuoleman piti: et sinä minua nijn petä. Sillä me olem tämän pijnan kyllä ansainnet/ sijnä että me olemma tehnet syndiä meidän Jumalatom wastan/ ja hän teke hirmuisest meillen.
7:19 Mutta et sinä nijn pääse/ ettäs kiucuidzet Jumalata wastan.
7:20 Mutta se oli suuri ihme äitis/ ja on sencaltainen teco kyllä mahdollinen kirjoitetta: Sillä hän näki caicki seidzemen poicans yhtenä päiwänä toinen toisens peräst pijnattawan/ ja kärsei sen suurella kärsimisellä/ sen toiwon tähden/ cuin hänellä oli Jumalan tygö.
7:21 Sijtä tuli hän nijn rohkiäxi/ että hän poikians yhtä toisen perän kielelläns lohduutti/

Toinen Maccaberein Kirja

ja sai urhollisen sydämen/ ja sanoi heille:
7:22 Minä olen teidän äitin/ ja olen teidän synnyttänyt/ mutta henge ja elämätä en ole minä teillen andanut/ engä teidän jäsenitän nijn tehnyt.
7:23 Sentähden se/ joca mailman ja caicki ihmiset luonut on/ anda teille hengen ja elämän jällens/ nijncuin te nyt hänen Lakins tähden sen waaraan ja aldixi annatte.
7:24 Cosca Antiochus sen cuuli/ luuli hän händäns cadzowan ylön ja pilckawan kielelläns/ ja otti nuorimman pojan eteens/ joca wielä jäänyt oli/ ja neuwoi händä hywillä sanoilla/ ja puhui hänen cansans walalla wannoin/ jos hän hänen Isäins Laista luopua tahdois/ nijn löydäis hän hänestä armollisen Herran/ ja tekis hänen rickaxi ja Herraxi.
7:25 Mutta cosca ei se tahtonut idzens wietellä anda/ andoi Cuningas äitin hänen eteens tulla/ ja neuwoi händä poicans nijn neuwoman/ että hän hengis pysyis.
7:26 Cosca hän händä monilla sanoilla rucoillut oli: Lupais hän sen tehdä.
7:27 Mutta hän pilckais ainoastans Tyrannia/ sillä hän meni poicans tygö/ ja puhui sala kielelläns hänen cansans/ ja sanoi: sinä minun racas lapsen/ jota minä yhdexän Cuucautta minun sydämeni alla candanut olen/ ja colme ajastaica imettänyt olen/ ja suurella waiwalla caswattanut/ armada sijs minun päälleni.
7:28 Cadzo taiwast ja maata/ ja caickia mitä nijsä on/ nämät '63aicki on Jumala tyhjästä tehnyt/ ja me ihmiset olemma myös nijn tehdyt/
7:29 Sentähden älä pelkä murhajata/ waan cuole mielelläs/ nijncuin weljeskin/ että sinun armollinen Jumala weljeis cansa tekis eläwäxi jällens/ ja andais minulle jällens.
7:30 Cosca äiti wielä poicans cansa näin puhui/ sanoi nuorucainen: Mitä te odotatte: Älkät sitä ajatelco/ että minä Tyrannille täsä cuuliainen olen/ waan minä tahdon Lain pitä/ joca meidän Isillem Mosexen cautta annettu

on.
7:31 Mutta sinä joca Judalaisille caicke paha teet/ et pääse nijn meidän HERraldam Jumalaldam.
7:32 Me kärsim meidän syndeim tähden/ se on tosi/
7:33 Ja waicka eläwä Jumala hetken aica meidän päällem wihainen on/ ja meitä rangaise ja curitta/ nijn cuitengin hän palwelioillens armollinen on.
7:34 Mutta sinä jumalatoim kirottu ihminen/ älä sinun wallastas paljon ylpeile/ ja älä luota turhan toiwon päälle/ että Jumalan lapsia wainot/
7:35 Sillä et sinä ole wielä sen Caickiwaldian Jumalan duomiota wälttänyt.
7:36 Minun weljeni/ jotca wähän aica idzens pijnata annoit/ he odottawat nyt ijancaickista elämätä Jumalan lupauxen jälkeen: Mutta sinun pitä Jumalan duomion jälkeen rangaistuxi tuleman/ nijncuin sinä ylpeydelläns ansainnut olet.
7:37 Minä tahdon minun ruumini ja hengeni/ minun Isäini Lain tähden anda nijncuin minun weljenikin/ ja Jumalan tygö huuta/ että hän pian Canssallens armollinen olis. Muuta sinun täyty wielä tunnusta suuren pijnan ja waiwan cautta/ että hän ainoastans oikia Jumala on.
7:38 Mutta Jumalan wiha minus ja minun weljisäni lacka/ joca oikiast syystä on tullut coco meidän Canssam päälle.
7:39 Cosca Cuningas sen cuuli/ tuli hän hulluxi ja kiuckun/ ja andoi händä wielä cowemmin pijnata cuin muita/ Sillä se oli hänelle ylöncadze/ että he wielä händä pilckaisit.
7:40 Nijn myös tämä caunist cuoli/ ja on caiken turwans pannut Jumalan päälle.
7:41 Wijmeiseldä myös äiti mestattin.
7:42 Nijn paljon olcon kyllä pacanalisist uhreist/ ja hirmuisest pijnast.

Vers.1. Sian liha syömän) Oli kieletty

Toinen Maccaberein Kirja

Judalaisten Lais/ Lev. 11:7. Cuitengin ei he täsä erinomaisest sentähden sodi/ waan Jumalan Lain/ heidän uscons ja Jumalan palweluxen tähden/ ettei he sijtä luowuis: Sillä sitä Antiochus edzi/ v. 24. Ja että se oli Jumalan palweluxest/ ja ei syömisest (Sillä Antiochus ei sijhen ainoastans olis tytynyt) Sentähden tahdoit he ennen cuolla/ cuin wäärillen opettaillen ja Tyrannillen jotakin myötä anda/ eli saatta muita heidän tawallans luopuman heidän Isäins Laist pacanaliseen Jumalan palweluxeen/ Sup. cap. 6:24. ja 28. Muutoin olis sencaltainen syöminen hädän aicana ei wähemmin sallittu/ cuin se/ että Dawid söi näkyleiwist/ 1. Sam. 21:6.

VIII. Lucu .

Judas Maccabeus coco jääneist cuusi tuhatta miestä ja warusta idzens/ v. 1. Nicanor ja Gorgias tule suurella joucolla händä wastan/ v. 8. Waan Judas lohduutta ja neuwo wäkens/ jutellen cuinga Jumala ihmellisest autta hänen Canssans/ v. 12. Lyö heitä ja woitta/ saa paljon ryöstö/ ja kijttä Jumalata/ v. 21. Tappele usein Bacchidexen ja Timotheuxen cansa/ v. 30.

8:1 MUTta Judas Maccabeus ja hänen cumpanins menit sala sieldä ja tääldä kylijn ja huudit cocon heidän langons/ ja jotca muutoin Judalaisten uscos pysynet olit/ että hän läHes cuusi tuhatta miestä cocon sai.
8:2 Ja he rucoilit Jumalata/ että hän cadzois sen köyhän Canssan puolen/ joca jocaidzelda waiwattu oli/ ja armadais Templitä/ jonga jumalattomat ihmiset saastuttanet olit/ ja turmeldua Caupungita/ joca peräti autiana oli.
8:3 Ja että hän cuitengin sitä wiatoinda werta/ joca hänen tygöns huuta/ cuulis:
8:4 Ja wiattomia lapsia/ jotca wastoin caicke oikeutta pistettin läpidze/ muistais/ ja costais hänen nimens pilcan.

8:5 JA Maccabeus jouckoinens waiwais pacanoita jalost/ sillä HERra lackais wihastans ja oli heillen taas armollinen.

8:6 Hän carcais tietämätä Caupungein ja kyläin päälle/ ja sytytti ne/ ja woitti ne soweliammat paicat/ ja teki wihollisillen suuren wahingon.

8:7 Mutta enimmäst teki hän ne yöllä/ että hänen töistäns lewiäldä puhuttin.

8:8 Mutta cosca Philippus näki/ että hän enämmin ja enämmin wäkewämmäxi tuli/ että hän nijn menestyi/ kirjoitti hän Ptolomeuxen alemmaisena Syrian ja Phenician Päämiehen tygö/ apua anoin/ sillä Cuningalle sijtä paljon oli.

8:9 Silloin lähetti Ptolomeus parhan ystäwäns/ Nicanorin Patroclin pojan/ cahdella kymmenellä tuhannella miehellä Judalaisia peräti häwittämän/ ja andoi hänelle Päämiehen cansans Gorgiaxen nimeldä/ joca harjandunut sotamies oli.

8:10 Mutta Nicanor ajatteli/ että hän fangituista Judalaisista sen rahan tahdoi saada/ jonga Cuningas Ruomalaisille wuosi wuodelda piti andaman/ nimittäin/ caxi tuhatta leiwiskätä.

8:11 Sentähden lähetti hän cohta sinne ja tänne/ Caupungeihin meren tygö/ ja andoi cuulutta/ cuinga hän Judalaisia myydä tahdoi/ yhdexänkymmendä yhten leiwiskän/ sillä ei hän luullut rangaistusta Jumalalda nijn läsnä olewan.

8:12 Cosca Judas cuuli sijtä joucosta/ joca Nicanorilla oli/ sanoi hän Judalaisille/ jotca hänen tykönäns olit/ että sotajoucko tulewa oli.

8:13 Jotca pelcurit olit/ ja ei ollut sitä uscallusta Jumalan tygö/ että hän rangaisepa oli/ ne juoxit sieldä ja pakenit.

8:14 Mutta ne muut myit caicki mitä heillä oli/ ja rucoilit HERra että hän pelastais ne jotca Nicanor myynyt oli/ ennen cuin hän heidän fangixi saanut oli.

Toinen Maccaberein Kirja

8:15 Ja waicka ei hän sitä heidän tähtens tekis/ että hän cuitengin tekis sen lijton tähden cuin hän heidän Isäins cansa tehnyt oli/ ja hänen cuuluisan suuren nimens tähden/ jonga perän he nimitetyt owat.

8:16 Cosca nyt Maccabeus wäkens oli coonnut liki cuusi tuhatta miestä/ neuwoi hän heitä ensist/ ettei he hämmästyis wihollisia/ eikä pelkäis pacanain paljoutta/ jotca heitä wastoin oikeutta wäärydellä waiwaisit/ waan warjelisit idzens miehullisest.

8:17 Ja muistaisit sitä häpiätä cuin he pyhälle Caupungille tehnet olit/ ja cuinga he Caupungin häwäisnet ja waiwannet ja Lain olit pannet pois.

8:18 He luottawat (sanoi hän) heidän harniscoihins/ ja owat täynäns uhcausta/ mutta me luotam meidän Caickiwaldian Jumalam/ joca taita ei ainoastans yhdes silmän räpäyxes nijtä jotca nyt tulewat meitä wastan/ mutta myös coco mailman ylis alaisin cukista.

8:19 Hän luutteli myös heille caicki Historiat/ cuinga Jumala niijn usein armollisest heidän Isiäns auttanut oli. Cuinga Sennacherib sadalla/ cahdexalla kymmenellä ja wijdellä tuhannella yhtenä yönä tuli pois.

8:20 Cuinga sijnä tappeluxes Babelis oli käynyt Galaterejä wastan/ cuinga he caicki suureen tuscaan joutunet olit/ cahdexan tuhatta Judalaista/ ja neljä tuhatta Macedonialaista/ cuinga Macedonialiset pelgosta alallans olit/ ja ne cahdexan tuhatta Judalaista ainoastans Jumalan awulla/ sata ja caxikymmendä tuhatta miestä lyönet/ ja suuren hywyden sen cautta saanet.

8:21 Cosca hän tämän caltaisilla sanoilla heidän sydändäns rohwasnut oli/ että he Lain ja Isäns maan edestä mielelläns cuolisit:

8:22 Teki hän neljä joucko/ ja asetti weljens ensimäisexi rindasotan/ että he sen johdataisit/ nimittäin Simon/ Joseph ja Jonathan/ ja andoi cullengin

wijsitoistakymmendä sata miestä.

8:23 Sijtte andoi hän Eleazaruxen pyhä Kirja luke/ ja andoi heille merkin/ että heitä Jumala auttawa oli/ ja meni niijn muiden edellä sotan/ ja otti yhten Nicanorin cansa.

8:24 Mutta Caickiwaldias Jumala autti heitä että he coco joucon pacon löit ja hawoitit monda/ ja tapoit liki yhdexän tuhatta.

8:25 Ja ajoit nijtä taca/ jotca Judalaisia ostaman tullet olit/ ja otit heidän rahans.

8:26 Cuitengin heidän täytyi palata: sillä se oli Sabbathin ehto/ se oli syy/ että he lackaisit heitä ajamast taca.

8:27 Sijtte he otit saalin/ ja otit harniscat ja aset/ ja pidit Sabbathin/ ja ylistit ja kijtit Jumalata/ joca heidän sinä päiwänä pelastanut oli/ ja jällens alcanut hänen armons heille osottaman.

8:28 Sabbathin jälkeen jagoit he saalin waiwaisille/ leskille ja orwoille/ ja lijjan pidit he heillens ja lapsillens.

8:29 Ja he pidit yhteisen rucouxen/ että laupias Jumala wihans peräti heistä pois käändäis.

8:30 Sijtte tappelit he usein Timotheuxen ja Bacchidexen cansa/ ja löit enämmän cuin caxikymmendä tuhatta miestä/ ja woitit linnat/ ja jagoit saalin tasan keskenäns/ ja maan culkiain/ orwoin/ leskein ja wanhain.

8:31 Ja cosca he saalin ottanet olit/ weit he aset linnoin/ ja weit suuren ryöstön Jerusalemijn.

8:32 Ja tapoit yhden jumalattoman Päämiehen Timotheuxen puolelda/ joca Judalaisia sangen cowan waiwannut oli.

IX. Lucu .

ANTiochus Persiast tulduans/ kysy cuinga Nicanorin ja Timotheuxen käwis/ ja riendä costaman Judalaisillen: Waan Jumala lyö hänen sairaudella/ puto waunusta sangen heicoxi/ v. 1. Nöyryttä idzens HERran edes/ ja

Toinen Maccaberein Kirja

tahto tehdä Jerusalemille ja Templille hyvä/ v. 12. Ja ettei tauti tahdo luopua/ vaan enämmin ja enämmin lisäyndy/ kirjoitta hän Judalaisten tygö/ ja teke poicans Cuningaxi/ ja cuole/ v. 18.

9:1 JUuri sijhen aican täytyi Antiochuxen Persiast häpiällä mennä pois:

9:2 Sillä cosca hän Persepolijn mennyt oli/ ja oli siellä ruwennut Kircko ryöstämän/ ja Caupungita woittaman/ nousit borgarit ja warjelit idzens/ ja ajoit Antiochuxen tacaperin/ että hänen häpiällä täydyi mennä pois.

9:3 Cosca hän Ecbathanas oli/ sai hän cuulla/ cuinga Nicanorin ja Timotheuxen käynyt oli.

9:4 Nijn hän julmistui ja aicoi Judalaisille sen häpiän costa/ ja waelsi päivät ja yöt/ että hän pian sinne jouduis: sillä Jumalan wiha waati händä/ että hän njn ylpiäst puhunut oli/ että njn pian cuin hän Jerusalemijn tulis/ njn hän tahdois Caupungist cuolluitten haudan tehdä.

9:5 SEntähden rangais hänen Caickiwaldias HERra Israelin Jumala/ salaisella rangaistuxella/ jota ei kengän parata taitanut. Sillä njn pian cuin hän ne puhunut oli/ tuli hänelle sencaltainen wadzatauti/ ja njn suuri kipu suolijns/ ettei händä autetta taittu.

9:6 Ja tosin hänelle tapahtui juuri oikein/ että hän muita moniniaisilla ja ennen cuulemattomilla pijnoilla waiwannut oli.

9:7 Ei hän cuitengan luopunut hänen haastostans/ vaan tuli kiuckuisemmaxi/ ja paloi pahudesta Judalaisia wastan/ ja kijruhti/ ja ajaisans putois hän waunuista njn cowan/ että caicki hänen jäsenens kipiät olit.

9:8 Silloin täytyi hänen (joca ennen suurest ylpeydest ajatteli/ hän tahtoi meren wallita/ ja wuoret toinen toisens päälle panna) yhdest ainoast langemisest cannetta paarein päällä/ että jocainen ilmeisest näki hänesä Jumalan woiman.

9:9 Caswoit myös madot sijtä kirostusta

ruumista/ ja mätäni suurella kiwulla/ että coco cappalet hänen ruumistans putoisit/ ja haisi njn pahoin/ ettei kengän sitä kärsiä woinut.

9:10 Ja joca ennen ajatteli taiwan lijcuttawans/ sitä ei kengän canda tainnut sen kärsimättömän hajun tähden.

9:11 Silloin hänen täytyi ylpeydestäns lacata/ ja tunde/ että häneen Jumala njn ruwennut oli/ ja kipu aina enäni.

9:12 JA cosca hän idze wijmeiseldä sitä hajua ei enä kärsiä woinut: Nijn hän sanoi: Se on oikein että ihminen Jumalan edes nöyryttä idzens/ ja ettei cuolewainen ihminen njn röyckiä olis/ että hän idzens luulis Jumalan caltaisexi.

9:13 Ja se pahanelkinen rupeis rucoileman HERra/ joca ei sillen tahtonut armahta hänen päällens.

9:14 Ja lupais että hän pyhän Caupungin/ jonga hän ennen häwittä aicoi/ ja cuolluitten haudan sijtä tehdä/ piti asuwaiset wapaxi päästämän.

9:15 Ja Judalaiset/ joita ei hän ennen kelwollisexi lukenut haudatta/ vaan linnuille ja pedoille syödä anda/ ne hän tahdoi wapaxi päästä njn cuin Athenangin Borgarit.

9:16 Ja sen pyhän Templin/ jonga hän ennen ryöstänyt oli/ tahdoi hän caickiniaisella caunistuxella caunista jällens/ ja paljo enä pyhiä caluja sinne anda cuin siellä ennen ollut oli. Ja mitä wuosi wuodelta uhrijn menemän piti/ sen tahdoi hän omastans anda.

9:17 Nijn myös idze tahdoi Judalaisexi tulla/ ja jocapaicas Jumalan woima kijttä ja julista.

9:18 MUtta tauti ei tahtonut luopua hänestä/ sillä Jumalan wanhurscas wiha oli tullut rascast hänen päällens/ epäili hän hengestäns/ ja kirjoitti tämän nöyrän kirjan Judalaisten tygö/ cuin seura:

9:19 Antiochus Cuningas ja Försti/ taridze Jumalisille Judalaisille terwetystäns.

9:20 Jos te lapsinenna raidisna ja terwenä oletta/ ja teidän käy hywin/ sijtä minä kijtän

Toinen Maccaberein Kirja

Jumalata/ waan minä olen sangen kipiä.

9:21 Että minä mielelläni tahdoisin yhteisen rauhan pitä/ nijncuin tarwe myös waati/ sijtte cuin minä Persian tiellä kipiäxi tulin/ olen minä armollisest ajatellut teidän uscollisuden ja ystäwyden päälle.

9:22 Ehkä minä toiwon idzeni paranewan.

9:23 Ja että minun Isän/ cosca hän ylimmäisijn maacundijn meni/ teki Cuningan hänen peräns.

9:24 Että tiettämän piti/ (Jos jotakin tapahtuis/ eli muutoin rijta nousis) cuca Herra olis/ ja ettei waldacunda hajotettais.

9:25 Nijn myös minä/ että minä näen/ cuinga ymbäriasuwaitset Förstit minun waldacundani himoidzewat/ jos minun pahoin käwis/ olen minä minun poicani Antiochuxen Cuningaxi/ tehnyt/ jonga minä usein teillen cuuluttanut olen/ cosca minä ylimmäisijn maacundijn waelsin/ sen minä myös nyt teillen cuulutan.

9:26 Sentähden minä neuwon ja rucoilen teitä/ caickein hywäin töiden tähden/ cuin minä caikille yhteisest/ ja erinomaisest idzecullekin osottanut olen/ että te minulle ja minun pojalleni tästälähin ystäwäliiset ja uscolliset olisit.

9:27 Sillä minä toiwon hänen ystäwäliisen ja armollisen teille olewan/ ja minun tapani seurawan.

9:28 Nijn cuoli se murhaja ja Jumalan pilckaja Antiochus suures kiwus/ nijncuin hän muillen tehnyt oli/ muucalaisella maalla ja corwes/ surkialla cuolemalla.

9:29 Ja Philippus/ joca hänen cansans caswatettu oli/ saatti hänen maahan/ ja että hän Antiochuxen poica pelkäis/ pakeni hän Egyptijn Cuningas Ptolomeus Philometorin tygö.

X. Lucu .

Judas woitta Templin/ puhdistan sen ja uhra siellä/ juuri sinä päiwänä jona pacanat sen

saastuttanet olit/ v. 1. Antiochus Eupator Cuningaxi tulduans/ pane Lysian Päämiehexi: Mutta Ptolomeus Macro pannan pois: Gorgias myös tehdän Päämiehexi/ ja asetta idzens Judalaisia wastan/ v. 10. Judas rohwise idzens/ woitta monda linna/ ja tappa ne cuin nijssä owat/ v. 16. Timotheus tule sangen suurella joucolla händä wastan/ Mutta Jumala autta händä ihmellisestä/ että he lyödön/ ja Timotheus pakene Gazaraan. Judas tule sen eteen/ woitta Caupungin ja tappa Timotheuxen/ v. 24.

10:1 Niin andoi Jumala Maccabeuxelle ja hänen joucollens rohkeuden/ että he Templin ja Caupungin woitit jäl lens/

10:2 Ja cukistit ne muut Altarit ja kircot/ cuin pacanat sinne ja tänne catuille rakendanet olit.

10:3 Ja sijtte cuin he Templin puhdistanet olit/ teit he toisen Altarin ja otit limpsiötä ja iskit walkian/ ja uhraisit taas/ joca ei cahdes ajastajas ja cuudes Cuucaudes tapahtunut ollut/ ja uhraisit suidzutust/ ja sytytit lamput/ ja panit näkyleiwät edes.

10:4 Cosca nämät caicki tapahtunet olit/ langeisit he caswoillens maahan HERran eteen/ ja rucoilit ettei hän heitä enämbi sencaltaiseen tuscaan tulla andais. Waan jos he enämbi olit syndiä tekewät händä wastan/ että hän heitä armollisest rangaisis/ eikä andais heitä Jumalan pilckaitten/ ja julmain pacanain käsijn.

10:5 Ja Jumala laitti sen nijn/ että sinä päiwänä. Templi puhdistettin/ jona päiwänä pacanat sen saastuttanet olit/ nimittäin/ wijdendenä colmattakymmendenä päiwänä Casleun Cuusta.

10:6 Ja he pidit ilolla cahdexan päiwä pyhä/ nijncuin Juhla Lehtimajois. Ja ajattelit/ että he ennen paljo aica heidän Lehtimajan Juhlans corwesa ja luolisa/ nijncuin medzän pedot/ pitänet olit.

Toinen Maccaberein Kirja

10:7 Ja cannoit cuckaisita ja wiherjäisiä oxia ja Palmuja/ ja kijtit Jumalata/ joca heille woiton andanut oli/ hänen Templiäns puhdista.

10:8 He annoit myös käskyn caikillen Judalaisillen/ että se päiwä wuosi wuodelda pyhitetäisin.

10:9 Ja näin on Antiochuxest Epiphanexest loppu.

10:10 NYt seura Antiochus Eupatorist/ sen jumalattoman Antiochuxen pojast/ mitä sota hänen ajallans alati ollut on.

10:11 Cosca Eupator Cuningaxi tuli/ pani hän Lysian/ joca ennen Päämies Phenicias ja Celosyrias oli/ ylimmäisexi Förstixi.

10:12 Mutta Ptolomeus Macron/ joca mielelläns Judalaiset olis oikeudella warjellut/ että he sijhenasti nijn paljon wäkiwalda ja wääryttä kärsinet olit/ ahkeroidzi että heidän piti saaman rauhas olla.

10:13 Sentähden cannoit hänen ystäväns hänen päällens Eupatorin edes/ ja cudzuit hänen julkisest pettäjäxi/ että hän Cyprin luodon/ jonga Philometor hänen halduns andoi/ Antiochus Epiphanexelle andanut oli/ ja täytyi halwimmas wiras olla. Ja hän murhetti nijn cowan että hän idzens myrkyllä surmais.

10:14 Cosca Gorgias näiden paickain Päämiehexi tuli/ otti hän sotaväke/ ja asetti idzens erinomaisest Judalaisia wastan.

10:15 Sitä myös rupeisit Edomerit tekemän/ cusa he woit/ ajoit Judalaiset pois linnoista ja soweliaista kylistä/ ja otit tygöns luopunet Judalaiset/ jotca olit ajetut pois Jerusalemist.

10:16 Silloin tuli cocon Maccabeus ja hänen jouckons ja rucoilit/ että Jumala heidän puoldans pidäis.

10:17 Ja carcaisit Edomerein päälle wahwoin kylijn/ ja otit heidän wäkiwallalla/ ja surmaisit caicki mitä muurin päällä heitä wastas olit/ ja mitä he muutoin käsitit/ cahtenkymmenen tuhannen asti.

10:18 Mutta heildä pääsi cahten wäkwän

tornijn yhdexän tuhatta/ jotca heitäns olit warustanet päällecarcaust wastan.

10:19 Silloin asetti Maccabeus Simonin/ Josephin ja Zacheuxen/ ja andoi heille nijn paljon wäke/ että he wäkwät kyllä olit carcaman päälle/ mutta hän idze meni edemmä muiden Caupungitten eteen.

10:20 Mutta Simonin joucko andoi idzens wietellä rahalla/ nijldä jotca tornis olit/ ja otit wijsi neljätkymmendä tuhatta culdapenningitä nijldä/ ja päästit heidän sieldä.

10:21 Cosca Maccabeus sen tietä sai/ cudzui hän cocon Päämiehet/ ja candoi heidän päällens/ että he heidän weljens olit rahan myynet/ ja wihamiehet olit sieldä päästänet pois:

10:22 Ja andoi heidän tappa nijncuin pettäjät/ ja carcais cohta nijden cahden tornin päälle.

10:23 Ja hänelle menestyi/ ja surmais nijsä cahdesa linnasa enä cuin caxikymmendä tuhatta miestä.

10:24 MUtta Timotheus/ jonga Judalaiset ennen lyönet olit/ walmisti idzens paljolla muucalaisella wäellä/ ja cocois suuren joucon hewoismiehiä Asiasta/ ja tuli sillä ajatuxella/ että hän Judalaiset peräti häwitäis.

10:25 Ja cosca hän maalle tuli/ rucoili Maccabeus ja hänen jouckons HERra/ ja panit tuhca päidens päälle/ ja puit säkit päällens.

10:26 Ja langeisit maahan Altarin eteen/ ja rucoilit/ että Jumala heille armollinen ja heidän wihollisillens armotoin olis/ ja asetais idzens nijtä wastan/ jotca idzens asettawat händä wastan/ nijncuin Lais kirjoitettu on.

10:27 Cosca he nyt näin rucoillet olit/ otit he asens/ ja menit hywän matcan ulos Caupungin eteen/ sijhenasti että he wihollisten tygö tulit.

10:28 Ja nijn pian cuin Auringo nousi tappelit he/ waicka ei se yhtäläinen joucko ollut/ sillä Judalaisilla oli hywä turwa Jumalan tygö (joca wahwa woiton mercki on) ne toiset olit

Toinen Maccaberein Kirja

ainoastans alcanet sulasta coirudesta ja ylpeydestä.

10:29 COsca sota cowimmallans oli/ näyit wihollisille taiwast wijsi jalo miestä hewoisten päällä cullaisilla suidzilla/ jotca käwit Judalaisten edellä/ ja caxi olit Maccabeuxen tykönä/ ja warjelit hänen heidän aseillans/ ettei händä kengän haawoitta taitanut.

10:30 Ja ambuisit nuolia ja pitkäisen leimauxia wihollisten päälle/ että he secaunsit ja pakenit.

10:31 Ja lyötin caxikymmendä tuhatta ja wijsi sata jalcawäest/ ja cuusi sata hewoismiestä.

10:32 MUtta Timotheus pakeni Gazaran päin wahwaan kylään/ joca Chereaxella Päämiehellä oli.

10:33 Nijn pijritti Maccabeus ja hänen jouckons sen neljäxi päiwäxi.

10:34 Mutta jotca kyläs olit luotit sen päälle/ että se nijn corkialla oli/ ja pilckaisit ja häwäisit ylön muodottamast.

10:35 Mutta wijdendenä päiwänä wihaistui caxikymmendä nuorta miestä sen pilcan tähden/ ja juoxit miehullisest/ caraten muurin tygö/ ja tapoit kiucus mitä tuli heidän wastans.

10:36 Nijtä seuraisit muut ja astuit muurin päälle ja sytytit tornin ja poltit ne Jumalan pilckajat.

10:37 Monicahdat hackaisit porteja/ että coco joucko pääsi sisälle/ ja voitit nijn Caupungin ja tapoit Timotheuxen/ joca idzens cuoppa lymyttänyt oli/ ja hänen weljens Cherean Apollophanexen cansa.

10:38 Cosca he nämät toimittanet olit/ ylistit he HERra kijoswirrellä/ joca Israelille nijn suuren hywän työn näyttänyt/ ja heillen woiton andanut oli.

XI. Lucu .

Lysias coco suuren joucon ja mene Judean/ v. 1. Judas rucoile Jumalata ja mene heitä

wastan/ lyö heistä paljon nijn että Lysian täyty paeta/ v. 6. Teke rauhan Judalaisten cansa/ ja kirjoitta heidän tygöns/ v. 13. Cuningas wahwista sen kirjallans Lysian tygö/ andain heillen Templin jällens. Kirjoitta myös idze Judalaisten tygö/ ja salli heidän rauhas waelda hänen maallans/ v. 23. Kirjoittawat myös Ruomalaiset heidän tygöns/ wahwistain Antiochuxen tegon/ v. 34.

11:1 COsca Lysias Cuningan edustosmies ja lango ja ylimmäinen neuwonandaja nämät caicki tietä sai/ oli hänen mielens sangen paha.

11:2 Ja cocois yhten cahdexankymmendä tuhatta miestä ja caiken hewoismies joucon ja meni Judalaisia wastan/ sijnä luulos/ että hän pacanat Caupungihin panis.

11:3 Ja että hän Templin nautidzis hänen wuosi tarpeixens/ nijncuin muutkin pacanain kircot ja Pappius wuosi wuodelda myydän.

11:4 Mutta ei hän ajatellut että Jumala wielä wäkwämbi on/ waan luotti suuren jouckons päälle/ cuin hänellä oli hewois ja jalcawäest/ ja nijden cahdexankymmenen Elephantin päälle.

11:5 Cosca hän nyt Judean tuli/ sioitti hän idzens yhden kylän eteen/ Bethzura nimeldä/ joca Jerusalemist oli wijden wacomitan tacana wuorella.

11:6 Cosca Maccabeus ja jotca hänen cansans olit sen cuulit/ että hän kylän woittanut oli/ rucoilit he ja caicki joucko HERra huocauxilla ja kyynelillä/ että hän yhden hywän Engelin lähetäis/ joca Israeli auttais.

11:7 Ja Maccabeus oli ensimmäinen joca hänens warusti/ ja neuwoi muita/ että he hänen cansans coettelisit ja weljiäns auttaisit.

11:8 Ja menit nijn toinen toisens cansa ulos. Mutta nijn pian cuin he ulos Jerusalemien eteen tulit/ näkyi heille yxi hewoisinens walkeis waatteis ja culdaisis haarniscois/ ja meni heidän edelläns.

Toinen Maccaberein Kirja

11:9 Nijn he kijtit laupiasta Jumalata/ ja olit rohkiat lyömän heidän wihollisians/ waicka he wielä julmimmat pedot olis ollet/ ja olis rautainen muuri heidän edesäns.

11:10 Sencaltaisella sydämellä waelsi coco joucko edeskäsin heidän auttajans cansa/ jonga heille se laupias Jumala taiwast lähettänyt oli.

11:11 Ja carcaisit wihollistens päällen nijncuin Lejonit/ ja löit heistä yxi toistakymmendä tuhatta jalcawäke/ ja cuusitoistakymmendä sata hewoismiestä.

11:12 Ja caicki muut pacoon carcotit/ että enin osa cuin siellä palais/ haawoitettu oli. Ja Lysias idze myös häpiälisest pakeni ja pääsi pois. Cuitengin oli Lysias toimellinen mies.

11:13 Cosca hän nyt sitä tappelusta/ jonga hän cadottanut oli/ idzelläns ajatteli/ ja näki Judalaiset woittamattomaxi/ että heitä Caickiwaldias Jumala nijn autti/ lähetti hän heidän tygöns/ ja taridzi heille rauha.

11:14 Ja lupais myös/ että hän Cuningan saattais heidän ystäwäxens.

11:15 Se kelpais Maccabeuxelle/ sillä hän sen näki parahaxi. Ja Cuningas mielistyi siihen sowindon/ cuin Lysias Maccabeuxen ja Judalaisten cansa tehnyt oli.

11:16 Ja kirja jonga Lysias kirjoitti Judalaisten tygö/ oli näin: Lysias toiwotta Judalaisille terweyttäns.

11:17 JOhannes ja Absolom teidän lähetyxen/ toit yhden kirjan/ ja owat rucoillet sitä asiata/ jonga tähden he lähetetyt olit.

11:18 Mitä nyt Cuningallen ilmoittamist on ollut/ olen minä tehnyt/ ja hän on caickijn mitä tarpellinen on/ suostunut.

11:19 Jos te nyt sanan ja lupauxenne pidätte/ nijn minä myös edespäin ahkeroidzen teidän parastan cadzo.

11:20 Ja joca cappalesta erinäns/ on teidän ja minun lähetyxelläni käsky teitä pidemmäldä neuwo.

11:21 Tälläns olcat Jumalan huomas/ Annettu

148. vuonna/ 24. päivänä Dioscorin Cuusta.

11:22 Cuningan kirja oli näin: Antiochus Cuningas/ terwettä hänen weljens Lysiasta.

11:23 ETTä meidän Isäm täädä erinnyt on/ ja Jumalaxi tullut/ ei ole meille mitän rackamba/ cuin se että rauha meidän waldacunnasam olis/ että jocainen omans cadzo sais.

11:24 Me cuulemme nyt/ ettei Judalaiset ole tahtonet suostua heidän Jumalan palweluxens muutoxeen pacanain tawalla/ waan tahtowat heidän uscosans pysyä/ ja anowat/ että he sijnä saisit pysyä.

11:25 Että me nyt sen hywäxi löydämme/ että tämä Canssa myös rauhas eläis/ ja allans olis/ nijn on meidän tahtom/ että heillen heidän Templins jällens annetan/ ja annetan olla heidän hallituxesans ja menoisans/ nijncuin heidän esiisänsäkin ollet owat.

11:26 Sentähden tee sinä hywin/ ja lähetä muutamita heidän tygöns/ heidän cansans rauha tekemän/ Että cosca he meidän tahtom tietäwät/ surutoinna owat/ ja heidän töistäns pelkämätä pitäwät waarin.

11:27 Cuningan kirja Judalaisten tygö/ oli näin:

11:28 Antiochus Cuningas/ toiwotta Judalaisten Radille ja Canssalle/ terweyttäns. Jos teidän caickein hywin käwis/ sen me mielelläm cuulisim/ meidän käy hywin.

11:29 Menelaus on meille ilmoittanut/ että te tahdotte waelda meidän maallam/ ja teidän asian meidän tykönäm toimitta.

11:30 Sentähden caicki ne Judalaiset cuin tämän ja colmannenkymmenen päivän wälillä Huhticuusta waeldawat/ pitä wapa tie oleman/ idzens pitä ruas ja muus heidän Lakins jälken/ cuin ennengin.

11:31 Ei myös kenengän pidä mitän paha tapahtuman/ sentähden/ cuin tähän asti meillen tehty on.

11:32 Todistuxexi olen minä Menelauxen teidän tygön lähettänyt/ teillen lewiämmäldä tätä ilmoittaman.

Toinen Maccaberein Kirja

11:33 Tälläns olcat Jumalan huomias 148.
wuonna/ 15. päivänä Huhticuusta.

11:34 Kirjoitit myös Ruomalaiset Judalaisten
tygö/ cuin seura:

11:34 Quintus Memmius ja Titus Manlius
Ruomalaisten sanansaattajat taridzewat
Judalaisillen heidän terwetystäns.

11:36 CAickijn cuin Lysias Cuningan
suculainen teillen myötä andanut on/
suostumma me myös. Mutta että hänellen
näky se hywäxi/ muutamat asiat Cuningan
tygö anda tulla/ nijn sowitelcat keskenän/ ja
lähettäkät nopiast jocu meidän tygöm/ että
me yhdistäisim idzem toinen toisem cansa/
sillä me menem parhallans Antiochiaan.

11:37 Sentähden kijruhtacat teitän/ ja
lähettäkät monicahtoja/ että me tiedäisim
teidän mielen. Tälläns olcat Jumalan huomias.

*Vers.23. Jumalaxi tullut) Tämä on alcu ja oikia
syy epäjumalan palwelukseen/ että ne jotca
jotakin erinomaista mailmas toimittanet owat/
ihmisten hywäxi/ eli ne cuin woimalliset ollet
owat/ ja suurta wäkiwalda tehnet/ tahtowat
sijtte palwelusta/ nijncuin jumalat/ ja sijtä
saada ijancaickista nime. Nijn myös cosca jocu
tahtoi edesmennyillens suurta cunniata
näyttä/ owat he heidän cuwans pannet ylös/
ja cuuluttanet heitä jumaloixi/ uhrannet ja
palwellet nijtä: Sijtä tule että muutamat owat
sanonet idzens syndynexi jumalan sugusta.
On sentähden epäjumalan palwelus/ sula
ihmisten ylpeys ja turhan cunnian pyyndö/
Sap. 14:14.*

XII. Lucu .

*SYrialaisen Päämiehet waiwawat cuitengin
Judalaisia/ upottain caxi sata Judalaista
Joppes/ Judas poltta heidän hahtens/ lyö
monda cuoliaxi/ nijn myös Jamnias/ v. 1.
Woitta Arabialaiset ja Caspin woimallisen
Caupungin/ v. 10. Maahan lyö myös*

*Timotheuxen wartiat ja hänen jouckons/
Timotheus pakene/ v. 17. Ephronis lyö hän
wijsi colmattakymmendä tuhatta/ v. 27. Mene
Gorgiast wastan/ woitta hänen/ ja lähettä caxi
tuhatta Drachmat Jerusalemijn/ ricosuhrixi/
nijden edest cuin Israelist lyötin/ v. 32.*

12 :1 CAhdexandena wijdettäkymmendä
wuotena toista sata/ wijdendenä
toistakymmendenä päivänä Huhticuusta/
cosca tämä sowindo näin päätetty oli/ meni
Lysias Cuningan tygö/ waan Judalaiset wiljelit
peldons.

12:2 Mutta sen paican Päämiehet/ Timotheus
ja Apollonius jalon Apolloniuxen poica/ ja
Hieronymus ja Demophon/ Nicanorin Cyprin
Päämiehen cansa/ ei heille andanut rauha
eikä lepo.

12:3 Ja Joppen asuwaiset teit petollisen työn/
sillä he saatit Judalaiset jotca heidän tykönäns
asuit siihen mieleen/ että he waimoinens ja
lapsinens menisit njihin haaxijn/ jotca he
walmistanet olit/ nijncuin he hywät ystäwät
olisit ollet.

12:4 Cosca Judalaiset sen teit/ cuin Caupungis
pätetty oli/ eikä mitän waara peljännet/ ja
tulit merelle/ upotit he heidän caicki/ caxi sata
ihmistä.

12:5 Cosca Judas cuuli/ cuinga hirmuisest
hänen weljeins cansa tehty oli/ käski hän
Canssans ylös/ ja huusi sitä wanhurscasta
Duomarita tygöns.

12:6 Ja meni nijtä wastan jotca hänen weljens
murhannet olit/ ja sytytti yöllä portin/ ja poltti
caicki hahdet/ ja mitä wäke porteis oli/ tappoi
hän miecalla.

12:7 Mutta että Caupungi suljettu oli/ meni
hän pois sillä mielellä/ että hän pian jällens
tulis/ ja Caupungin pijritäis.

12:8 Ilmoitettin myös hänelle/ cuinga Jamnian
asuwaiset sencaltaista aiwoit Judalaisille/ jotca
asuit heidän tykönäns.

12:9 Sentähden carcais hän myös yöllä heidän

Toinen Maccaberein Kirja

päällens/ ja poltti heidän porttins ja caicki hahdet/ että se walkia Jerusalemin näkyi/ joca cuitengin cahta sata ja neljäkymmendä wacomitta siellä oli.

12:10 Siitte meni hän yhdexän wacomitta edes/ Timotheusta wastan/ nijn carcaisit wijsi tuhatta Arabialaista ja wijsi sata hewoismiestä hänen päällens/ ja tappelit hänen cansans/ ja teit suuren murhan.

12:11 Ja Judas jouckoinens/ sai Jumalan awulla woiton: Ja että Arabialaiset woitetut olit/ rucoilit he rauha/ ja lupaisit hänellen eläimitä/ ja myös muutoin händä autta.

12:12 Judas ajatteli/ kuin myös tosi oli/ he taidaisit hänellen tarpelliset olla/ ja lupais heillen rauhan. Ja cosca he sen toinen toisellens luwannet olit/ menit he cotians jäl lens.

12:13 Hän ängäis myös yhten Caupungijn/ joca silloilla warjeldu/ ja muurilla suljettu oli/ cusa moninaista Canssa asui/ ja cudzuttin Caspixon.

12:14 Waan ne kuin Caupungisa olit/ luotit heidän wahwan muurins päälle/ ja suuren warans päälle ruasta/ ja ei paljo Judasta eikä hänen wäestäns lucua pitänet/ ja he päälisexi pilckaisit heitä/ ja häwäisit ja kiroilit pahasti.

12:15 Nijn huusi Judas ja hänen jouckons sen caiken mailman wäkewän HERran tygö/ joca Josuan aicana/ ilman caikita sotaaseita (joita päällecarcamises tarwitan) Jerihon maahan cukistanut oli.

12:16 Ja juoxit kiucus muurin tygö/ ja woitit Caupungin/ ja tapoit määrättömän '70aljon ihmisiä/ että oja/ joca signä tykönä oli/ kyllä cahta wacomitta lewiä/ näkyi kuin sula weri.

12:17 Sitälikin menit he edemmä/ seidzemen sata ja wijsikymmendä wacomitta/ ja tulit Tharahn puoleen/ Judalaisten tygö/ jotca Tubianereixi cudzuttin.

12:18 Mutta ei he löytänet Timotheusta/ Sillä hän oli siellä paennut ja ei mitän toimittanut/ waan että hän yhden kylän wahwast

warustanut oli.

12:19 Nijn nousi caxi Päämiestä Maccabeuxen joucosta/ nimittäin/ Dositheus ja Sosipator/ ja tapoit caicki heistä/ jotca Timotheus warjeluxexi jättänyt oli/ enä kuin kymmenen tuhatta wäkewätä.

12:20 Mutta Maccabeus aseitti wäkens/ ja jacoit monicahtoin jouckoin/ ja meni Timotheusta wastan/ jolla oli sata ja caxikymmendä tuhatta jalcamiestä/ ja wijsitoistakymmendä sata hewoismiestä.

12:21 Cosca Timotheus ymmärsi/ että Judas tuli händä wastan/ lähetti hän waimot ja lapset/ ja jotca ei sotan kelwannet/ yhten kylän Carnioon/ joca soucalla wuorella oli/ ettei sitä pijrittä saatu.

12:22 Mutta cosca hän ensimmäisen Maccabeuxen joucon nähä sai/ tuli wihollisillen pelco/ että se heitä wastan oli/ ja idzens näytti/ joca caicki cappalet näke/ ja rupeisit pakeneman yxi sinne/ toinen tänne/ että he idze keskenäns wahingoidzit ja haawoitit.

12:23 Mutta Judas meni peräs/ ja löi jumalattomat/ ja tappoi colmekymmendä tuhatta.

12:24 Ja Timotheus tuli Dositheuxen ja Sosipatorin käsijn/ ja rucoili heitä hartast/ ettei he händä tappais: Sillä hänellä oli paljo heidän Isiäns ja weljiäns/ joidenga myös täydyis cuolla/ jos hän tapetaisin.

12:25 Cosca hän nyt luwannut oli määrättynä päiwänä wahingoittamata heidän jäl lens anda heillen/ päästit he hänen weljeins tähden wallallens.

12:26 Sijtte meni Maccabeus Carniota ja Atargatiota päin/ ja tappoi wijsicolmattakymmendä tuhatta miestä.

12:27 Tämän matcan ja tapon peräst/ meni sitä wahwa Caupungita Ephronita wastan/ cusa Lysias/ ja muutoin paljon wäke oli. Mutta ne nuoret miehet/ jotca Caupungin edes olit/ warjelit idzens urhollisest/ sillä heillä oli nuolia

Toinen Maccaberein Kirja

ja aseita kyllä.

12:28 Nijn he huusit HERran tygö/ joca woimallisest wihollisten wäkeyyden särke/ ja voitit Caupungin/ ja tapoit wijsicolmattakymmendä tuhatta miestä.

12:29 Sijtte menit he siellä Schytialaisten Caupungita wastan/ joca cuusi sata wacomitta Jerusalemist on.

12:30 Mutta että Judalaiset/ jotca Schytialaisten seas asuit/ todistit heistä/ että he caicke ystäwyttä heillen sillä cowalla ajalla näyttänet olit/ käytit he myös heidän ystäwälistä wastan/ ja kijtiti heitä sen edest/ Ja anoit edespäingin heidän Canssans wastan nijn hywän tahtoiset oleman.

12:31 Ja palaisit nijn Jerusalemijn/ ja tulit juuri Helundaina cotia.

12:32 MUTta Helundain jälkeen menit he Gorgiasta Edomiteritten Päämiestä wastan.

12:33 Se cohtais heidän colmella tuhannella jalcamiehellä ja neljällä sadalla hewoismiehellä.

12:34 Ja cosca tappeleman ruwettin/ tuli sijnä monicahtoja Judalaisia pois.

12:35 Ja Dositheus wäkewä hewoismies Bacenorixen joucosta sai Gorgiasten kijnni/ ja piteli händä hamesta/ ja wei händä wäkiwallalla/ ja tahtoi hänen eläwäldä fangixi otta. Mutta Thracian hewoismies ajoi hänen tygöns/ ja hackais hänelä käsiwarren pois/ nijn että Gorgias pääsi Moresaan.

12:36 Cosca Gorgiasten joucko wielä idzens warjelit/ ja hätä käsis oli/ huusi Judas HERran tygö/ että hän heitä auttais ja heidän puolestans sodeis.

12:37 Ja huusi hänen wäkens Ebrean kielellä/ ja rupeis weisaman. Silloin Gorgiasten wäki tapaturmast käänsit idzens pacoon.

12:38 Ja Judas meni wäkinens Odollamin Caupungijn/ ja että se wielä Helundai wijcko oli/ puhdistit he heidän Lain jälkeen/ ja pidit siellä Sabbathia.

12:39 TOisna päiwänä tulit he Judan tygö/

cuolluitans ottaman/ nijncuin tapa on/ ja hautaman heitä Isäins tygö.

12:40 Cosca he nyt risuit/ löysit he cungen cuollen paidan alda Clenodiait Jamnian epäjumalita/ jotca Judalaisille Laisa kieltyt owat.

12:41 Nijn se tuli jocaizzellen ilmei/ mingätähden nämät tapetut olit.

12:42 Silloin he kijtiti Jumalata wanhurscasta Duomarita/ joca salatyön nijn ilmei saattanut oli/ ja rucoilit händä/ ettei hän tämän synnin tähden heitä caickia häwitäis. Ja Judas se jalo Sangari neuwoi joucko lohdulliset/ että he edespäin synnist idzens warjelist/ cosca he silmilläns näit/ nämät heidän syndeins tähden tapetuxi.

12:43 Sijtte käski hän heidän awun coota/ caxi tuhatta Drachmat hopiata/ ne hän lähetti Jerusalemijn ricosuhrixi/ ja teki hywin ja jalosti sijnä/ että hän heitä ylösnousemisest neuwoi.

12:44 Sillä jos ei hän sitä toiwonut olis/ ettei ne jotca tapetut olis ylösnousis/ olis turha ja hulluus ollut cuolluiten edestä rucoilla.

12:45 Waan että hän muisti/ että jotca oikias uscosa cuolewat/ toiwowat ilo ja autuutta/ on hywä ja pyhä ajatus ollut/

12:46 Sentähden on hän myös näiden cuolluiten edestä rucoillut/ että heillen synnit andexi annetaisin.

Vers.43. Ricosuhrixi) Jos Judas jotakin sencaltaista tehnyt on/ eli jos se hywin ja oikein tehty on/ sen me annam silläns olla. Mutta sen me tiedäm/ että waicka Jumala Mosexen Laisa wisusti on andanut kirjoitta caicki uhrit/ joilla hän tahto palwelda/ ei cuitengan ole mitän mainittu uhreista cuolluiten edest. Ei myös mahda kengän Jumalata palwella toisella tawalla/ cuin sillä jonga hän idze sanasans meillen ilmoittanut on.

Toinen Maccaberein Kirja

XIII. Lucu .

*ANtiochus tule sangen suurella joucolla
Judeat wastan/ johonga Menelaus händä
wahwista/ ja sentähden häneldä tapetan/ v. 1.
Judas ja Canssa huutawat Jumalan tygö/
mene wihollisten puolen Modinijn/ ja lyö
heistä neljä tuhatta: Antiochus mene
Bethzuran eteen/ cusa ei hän mitän toimita/ v.
9. Saa tietä Philippxen linnan Isändäns
Antiochias hänestä luopuwan/ teke sijs
rauhan Judalaisten cansa/ cunnioitta Templiä
ja Judasta paljon/ v. 23.*

13 :1 YHdexändenä vuonna
wijdettäkyymmendä toista sata/ ilmoitettin
Judalle ja hänen joucollens/ että Antiochus
Eupator suurella joucolla Judeat wastan tuli.
13:2 Ja Lysias hänen edustusmiehens ja
ylimmäinen neuwonandajans hänen cansans/
ja heillä oli sata ja kymmenen tuhatta
Grekiläistä jalcamiestä/ ja wijsi tuhatta ja
colme sata hewoismiestä ja caxi
colmattakymmendä Elephantia/ ja colme sata
waunua rautaisilla pijlillä.
13:3 Oli myös Menelaus mennyt heidän
puolellens/ ja neuwonut Antiochusta suuresta
ulcocullaisudesta Isäns maata häwittämän/
ettähän sen cautta ylimmäisen Papin wiran
olis saanut.
13:4 Mutta caickein Cuningasten Cuningas
käänsi Antiochuxen mielen/ että hän sen
carcurin rangais. Sillä Lysias täytti hänen
caiken tämän lewottomuden syyxi/ sentähden
andoi hän hänen Bereaan wiedä/ ja heidän
maans tawalla siellä tappa.
13:5 Sillä siellä oli yxi torni wijttäkyymmendä
kynärätä corkia täynnä tuhca/ ja tuhwan
päällä oli ymbärijuoxewainen ja pijckinen
ratas.
13:6 Sen päällä murettin Jumalan pilckajat ja
suuret pahan tekiät.
13:7 Sencaltaisella cuolemalla täytyi myös

Menelauxen cuolla/ ja ei haudattaman.
13:8 Ja hänellen tapahtui oikein/ sillä hän
usein HERran Altarita wastan/ cusa se pyhä
tuli ja tuhca oli/ syndiä tehnyt oli/ piti hänen
myös tuhwan päällä cuoleman.
13:9 Mutta Cuningas oli sangen kiucus
Judalaisten päällen/ ja aicoi nijn hirmuisest
heillen tehdä/ cuin hänen Isänsäckin tehnyt
oli:
13:10 Sen ymmärsi Judas/ ja käski caiken
Canssan rucoilla HERra päiwällä ja yöllä/ että
hän heitä nyt/ cuin usein ennengin/ heitä
wastan auttais/ jotca Lain/ Isän maan/ ja
pyhän Templin ryöstätä tahdoit.
13:11 Ja ettei hän Canssans/joca näpiästä
hengens wetänyt oli/ kirottuiden pacanain
käsijs andais.
13:12 Cosca he nyt sitä yximielisest teit/ ja
rucoilit laupiasta Jumalata itculla ja paastolla/
ja macaisit coco colme päiwä maasa/ lohduutti
heitä Judas/ ja käski tulla tygöns.
13:13 Ja cosca hän ja wanhimmat yhdes oli/
piti hän neuwo heidän cansans/ että hän
tahtoi/ ennen cuin Cuningas jouckoinens
Judean tulis/ ja Caupungin woittais/ händä
wastan mennä/ ja Jumalan awulla lopetta
asian.
13:14 Ja andoi nijn idzens Jumalan haldun/ ja
neuwoi wäkens sotiman rohkiast cuoleman
asti/ warjella Lakia/ Templitä/ Caupungita/
Isän maata ja Esiwalda.
13:15 Ja sioitti idzens Modinijn/ ja andoi
heillen tämän sanan merkixi: Jumala anda
woiton. Sijtte nousi hän ylös yöllä parasten
sotamiesten cansa/ ja carcais Cuningan leirijn/
ja löi cuoliaxi neljä tuhatta miestä/ ja
ensimäiset Elephantit/ caickein nijden cansa
cuin tornisa olit.
13:16 Nijn saatoit he suuren hämmästyxen ja
pelgon coco leirijn.
13:17 Ja menit cunnialisest ja onnellisest
sieldä huomeneldain cosca päiwä coitti/ sillä
Jumala oli heidän auttajans ollut.

Toinen Maccaberein Kirja

13:18 Mutta Cuningas/ cosca hän coetellut oli/ että Judalaiset nijn rohkiat olit/ palais hän ja meni sieldä tietöindä matca/

13:19 Ja wei wäkens Bethzuran Judalaisten linnan eteen/ josa ei wartioita ollut.

13:20 Mutta hän lyötin sieldä myös pacoon/ ja ei mitän toimittanut/ waan sai wahingon/ Sillä Judas toimitti caicki mitä tarwittin linnahan.

13:21 Mutta Judalaisist oli yxi Rodochus nimeldä/ se ilmoitti wihollisille caicki salaudet/ mutta hän sai sen tietä/ ja sai hänen kijnni/ ja ajoi sieldä pois.

13:22 Siitte sai Cuningas toisen miehen/ ja teki rauhan nijden cansa Bethzurast/ ja meni sieldä/ ja tappeli Judan cansa/ ja woitettin.

13:23 Ja että hän oli tietä saanut/ että Philippus luopunut oli/ jonga hän Antiochiaan peräns linnan isännäxi jättänyt oli/ hämmästyti hän cowin. Ja andoi suositella Judalaisten cansa/ ja sopi heidän cansans ja wannoi sen walan pitäwäns/ ja oli nijn heidän ystäwäns.

13:24 Ja uhrais ja cunnioitti Templi/ ja piti idzens ystäwälistä Caupungita wastan. Ja otti Maccabeuxen ystäwäns/ ja teki hänen Päämiehexi Ptolemaidist Gerrenerin asti.

13:25 Mutta cosca Cuningas Ptolemaidin tuli/ ei ne Ptolemailaiset mielelläns sitä sowindota nähnet/ sillä he pelkäisit ettei heitä uscotais/ nijncuin ei he myös sanans pitänet ollet.

13:26 Silloin Lysias julkisest nousi/ ja wastais Cuningan puolest/ ja puhui nijn heidän cansans/ että he sijhen tydyit/ ja asetti heidän/ että heidän caicke hywä häneldä toiwoman piti. Sijtte waelsi hän tacaperin Antiochiaan jällens. Näin on tämän Cuningan matcustus ja cotia palajaminen ollut.

XIV. Lucu .

*Alcimus canda Judan ja Judan Canssan päälle:
Sentähden lähettä hän Nicanorin heitä
wastan/ v. 1. Judas huuta Jumalalda apua/ ja*

*lyö händä: Nicanor ajattele tehdä rauhan
Judan cansa/ v. 15. Sitä walitta Alcimus
Cuningan edes/ sentähden käsketään Nicanor
fangixi ottaman Judast/ mutta hän pakene
pois: Nicanor wanno Templin maahan
cukistawans/ v. 26. Hän tahto myös fangixi
otta yhden cunnialisen miehen Rhazis
nimeldä/ mutta hän pistä idzens läpidze/ ja
pudotta alas muurilda/ v. 37.*

14:1 COLmen vuoden perästä/ ymmärsi Judas ja hänen jouckons/ että Demetrius Seleucuxen poica/ Tripoliin paljolla wäellä ja paljoilla haaxilla tullut oli/

14:2 Ja maan woittanut/ ja Antiochuxen Lysiaxen hänen edustusmiehens cansa lyönyt oli.

14:3 Mutta Alcimus/ joca ennen ylimmäinen Pappi oli ollut/ ja häpiälisest luopunut oli kiusauxen ajalla/ ja nyt ajatteli/ ettei hän hengisä pysywä/ eikä jällens ylimmäiseen Papin wircaan tulla tainnut.

14:4 Meni hän Cuningas Demetriuxen tygö/ ensimmäisnä vuonna cuudettakymmendä toista sata/ ja wei hänelle cullaisen Cruunun/ Palmut ja Öljypuun oxat/ jotca Templin omat olit.

14:5 Ja ensimmäisen päiwän hän wijwytteli/ että hän sowelian aicans näkis hänen kiuckuhuns.

14:6 Cosca Demetrius hänen Radin eteen cudzua ja kysyä andoi/ cuinga Judalaisten menot oleman piti/ ja mitä he teit? Wastais hän näin: Judalaiset/ jotca heidän hurscaxi nimittäwät/ joidenga Päämies Judas Maccabeus on/ kehoittawat aina sota ja capinata/ eikä suo waldacunnalle rauha.

14:7 Owat myös minulda minun Isällisen cunniani: nimittäin/ Pappiuden ryöwännet/ sentähden olen minä tänne tullut.

14:8 Ensist Cuningallen hywäxi/ ja että minä uscollinen olisin. Toisen kerran/ että minä myös mielelläni minun Canssalleni neuwo toimitaisin: Sillä sen muotoisella pahalla

Toinen Maccaberein Kirja

menolla coco meidän sucucundam hucku:

14:9 Sentähden cadzocan Cuningas nijhin asioihin ja hänen cuuluisan hywydens tähden/ maacunda ja coco meidän sucucundam täsä asias neuwocon ja auttacon.

14:10 Sillä nijncauwan cuin Judas elä/ on mahdotoin/ että rauha maalla olis.

14:11 Cosca hän nämät puhunut oli/ julmistuit myös ne muut Judasta watan/ ja kehoitit Demetriuxen händä watan.

14:12 Että hän cohta Nicanorin Päämiehen Elephantien calun päälle cudzui/ ja asetti hänen Päämiehexi Judalaisia watan.

14:13 Ja käskei hänen Judan tappa ja hänen jouckons hajotta/ ja Alcimuxen ylimmäisexi Papixi panna.

14:14 Silloin cocounsit Nicanorin tygö caicki pacanat/ jotca Judas oli ajanut pois maalda/ ja toiwoit Judalaisten wahingosta heillens onne.

14:15 Cosca Judas ja hänen jouckons cuulit/ että Nicanor oli tulos heitä watan/ ja pacanat joca haaralda joucoittain hänen tygöns tulit/ tuhcaisit he idzens/ ja huusit Jumalan tygö/ joca hänen Canssans mailman algusta warjellut/ ja hänen jouckons ilmeisest auttanut oli.

14:16 Cosca heitä heidän Päämiehens käskei/ nousit he ylös/ ja carcaisit wihollisten päälle wähän Caupungin Dessan tykönä.

14:17 Mutta Simon Judan weli tartui Nicanorijn/ ja Nicanor olis pikimmäldäns lyöty/ että wiholliset hänen sawuttanet olit/ ennencuin hän heidän huomaidzi.

14:18 Cosca Nicanor cuuli Judalla sencaltaisia tuimia miehiä olewan/ jotca ei hengens ja tawaratans säästänet Isäns maan tähden/ pelkäis hän/ eikä tahtonut heidän cansans enämbi tapella.

14:19 Waan lähetti hänen tygöns Possidoniuxen/ Theodotuxen ja Mathathiaxen rauha hänen cansans tekemän.

14:20 Cosca he nyt cauwan sijtä neuwo

pitänet olit/ ja heidän Päämiehens wäelle caicki asiat tietä andanut oli/ ja he asiasta soweit/ suostuit he sijhen sowindon.

14:21 Ja määräisit yhden päiwän cosca he molemmat yxinäns piti tuleman yhten.

14:22 Cosca se päiwä joutui/ pandin cummallengin istuin. Ja asetti monicahtoja harniscoihin/ ei cauwas sijtä/ ettei wiholliset tapaturmast händä pettäis. Ja puhuit toinen toisens cansa heidän tarpens.

14:23 Ja Nicanor oli Jerusalemis cauwan/ ja ei mitän tehnyt heitä watan/ ja andoi mennä pois sotawäkens.

14:24 Ja piti Judan cunnias Canssan edes/ ja käytti idzens ystävälisest hänen cansans.

14:25 Neuwoi myös händä naiman ja lapsia sijttämän. Näin otti Judas emännän/ ja oli hywäs rauhas/ ja pyysi elatustans.

14:26 Cosca Alcimus näki nämät caxi sopiwan ja rauhan tehnen/ meni hän jällens Demetriuxen tygö ja candoi Nicanorin päälle/ että hän petollisexi tullut oli: sillä hän oli Judan/ Cuningan wihamiehen/ hänen siaans ylimmäisexi Papixi tehnyt.

14:27 Nijn käättin Cuningas tämän pahan elkisen walHesta/ ja suurest wihastui/ ja kirjoitti Nicanorin tygö/ ettei hänelle millän muoto se kelwannut/ että hän Judalaisten cansa rauhan tehnyt oli/ ja käskei hänen kijrusta otta kijnni Maccabeuxen/ ja Antiochiaan lähettä.

14:28 Cosca tämä käsky Nicanorin tygö tuli/ tuli hän murhellisexi/ ja oli pahalla mielellä/ ettei hän lupaustans pitänyt/ ja ei cuitengan Judas mitän rickonut ollut.

14:29 Mutta cuitengin/ ettei hän Cuningasta watan mitän tehdä tohtinut/ aicoi hän hänen otta kijnni cawaluxella.

14:30 Mutta cosca Maccabeus ymmärsi/ ettei hän nijn ystävälisest hänen cansans ollut cuin ennen/ ja näkyi/ ettei se mitän hywä awistanut/ otti hän monicahtoja tygöns/ ja lymytti idzens hänen edestäns.

Toinen Maccaberein Kirja

14:31 Mutta cosca Nicanor näki/ että Maccabeus hänen cawalast ennättänyt oli/ meni hän sijhen cauniseen pyhän Templijn/ ja käski Pappein/ jotca siellä uhrasit/ sitä miestä siellä ulos andaman.

14:32 Mutta cosca he corkiast ja callist wannoit/ ettei he tiennet cusa hän oli/ ojensi hän oikian kätens Templin puolen/ ja wannoi. 14:33 Jos et te minulle Judast sidottuna anna/ nijn minä tämän Jumalan huonen cukistan/ ja Altarin maahan rewin/ ja panen Bacchuxen caunin kircon sijhen siaan.

14:34 Ja cosca hän nämät puhunut oli/ meni hän siellä pois. Mutta Papit nostit kätens taiwasen päin/ ja huusit hänen tygöns/ joca aina meidän Canssan warjellut on/ ja sanoit: 14:35 HERra/ waicka et sinä mitän tarwidze/ on se cuitengin sinun hywä tahtos/ että sinun Templis/ josa sinä asut/ meidän seasam olis.

14:36 Sentähden sinä Pyhä Jumala/ jonga caicki omat owat mitkä pyhät owat/ warjele wielä sinun huones/ jonga me äskettäin puhdistanet olemma/ ettei se jäl lens saastutetais ja tukidze pahain suut.

14:37 MUtta Nicanorille sanottin Jerusalemis olewan yxi mies wanhimmista/ Rhazis nimeldä/ joca Isällisiä käskyjä racasti/ ja jolla jocapaicas hywä kijos/ ja sencaltainen ystäwys hänen Borgarittens seas oli/ että jocainne hänen Judalaisten Isäxi cudzui.

14:38 Hänen päällens oli myös ennen tätä aica canenttu ja händä wainottu/ ja oli hengens miehullisest waaran andanut/ Judalaisten uscon tähden.

14:39 Cosca Nicanor näyttä tahdoi/ cuinga cowin hän Judalaisten päälle wihainen oli/ lähetti hän enä cuin wijsi sata sotamiestä/ ottaman händä kijnni.

14:40 Sillä hän luuli/ cosca hän hänen fangixi saanut olis/ hän olis heille suuren wahingon tehnyt.

14:41 Mutta cosca he tornin porttijn/ cusa hän oli/ carcaisit/ ja käskit tulda tuoda/

porttia sytyttäxens/ ja hän ymmärsi hänen fangina olewan/ tahtoi hän idzens pistä läpidze.

14:42 Sillä hän tahtoi ennen cunnialla cuolla/ cuin jumalattomain käsijn tulla/ ja heildä häpiälisest pilcatta/ Mutta sijnä hädäs ei hän idzens oikein osannut.

14:43 Cosca he joucottain hänen tygöns sisälle menit/ juoxi hän muurin päälle/ ja syöxi idzens rohkiast Canssan secaa.

14:44 Mutta he wältit/ että hänellä sia olis ollut. Ja hän putois cuwettens päälle/ mutta wielä hän cuitengin eli.

14:45 Ja nousi kiucuisans ylös/ waicka hän cowin werta wuoti/ ja haawat kipiät olit/ ja juoxi Canssan läpidze/ ja astui corkian kiwen päälle.

14:46 Ja cosca hänestä caicki weri ulos juosnut oli/ otti hän cuitengin suolet ruumistans/ ja heitti ne sotamiesten keskelle/ ja huusi Jumalan tygö: joca elämän ja hengen HERra on/ että hän ne hänelle jäl lens andais/ ja nijn hän cuoli.

Vers.41. Idzens pistä läpidze) Tämän cappalen P. Augustinus hywästä syystä hyljä/ jonga tähden/ ei tämä kirja ole myös wanhoilda Isildä suurna pidetty.

XV. Lucu .

Nicanor aicoi Judan päälle carata Samarias/ v. 1. Judas neuwo omians/ jutellen heille näyn/ jonga hän nähnyt oli/ v. 7. Näke wiholliset usiäxi ja hywin warustetuxi/ huuta Jumalalda apua: Nicanor käy edes/ ja tapetan ja hänen cansans wijsi neljättäkymmendä miestä/ v. 20. Hänen kätens hacatan poicki/ ja pääns/ ja wiedän Jerusalemiijn/ v. 28.

15:1 MUtta cosca Nicanor cuuli/ että Judas wäkinens Samarias oli/ ajatteli hän Sabbathina heidän päällens ilman hädätä

Toinen Maccaberein Kirja

carata.

15:2 Ja cosca Judalaiset/ jotca hän cansans menemän waatinut oli/ händä neuwoit/ ettei hän nijn surkiast heitä surmais/ waan säästäis pyhäpäiwän tähden/ jonga Jumala idze cunnioittanut ja pyhittänyt oli.

15:3 Kysyi heille se pääcoira: Se cuin Sabbathin pitä käsenyt on/ ongo hän HERra taiwas?

15:4 Ja cosca he wastaisit händä/ on/ hän on se eläwä HERra/ hän on taiwan HERra/ joca seidzemennen päiwän pyhittä käsenyt on.

15:5 Wastais hän siihen: Nijn olen minä Herra maan päällä/ ja käsen teidän teidän walmista/ ja Cuningan tahto toimitta.

15:6 Mutta ei hän cuitengan taitanut hänen aiwoitustans täyttä. Mutta Nicanor öyckäis ja kerscais/ ja oli täydes todes/ että hänen suuren cunnian saaman piti Judasta.

15:7 Mutta Maccabeuxella oli wahwa turwa ja toiwo/ että HERra oli händä auttawa.

15:8 Ja lohdutti nijtä jotca hänen cansans olit/ ettei he pelkäis pacanoita jotca tulit heitä wasta/ ja muistelis nijtä apuja/ cuin heille usein ennen taiwast tapahtunut oli.

15:9 Ja myös nyt seurawaista woitto ja apua/ jonga heille HERra lähettäwä oli/ toiwoisit.

15:10 Näin lohdutti hän heitä Laista ja Prophetaista ja muistutteli heille ne onnelliset endiset tappeluxet/ ja nijn teki heidän rohkiaxi.

15:11 Ja cosca hän heitä nijn neuwonut oli/ luutteli hän myös heillen/ cuinga pacanat rickonet olit/ ja teit wasta heidän walans/ ja nijn warusti heitä/ ei luottain keihästen ja kilpein päälle/ waan Jumalan sanalla.

15:12 Hän sanoi myös heillen yhden näyn/ joca uscottapa oli/ jonga hän nähnyt oli/ josta he caicki sydändä sait/ ja tämä oli se näky. Onia ylimmäinen Pappi/ ihmellinen/ cunnialinen/ laupias ja puhelias mies/ joca nuorudestans hywis taiwois harjoitellut oli/ ojensi kätens/ ja rucoili caiken Judan Canssan

edest.

15:13 Sijtte näkyi hänelle toinen wanha cuuluusa mies calleis waatteis/ ja sangen cunnialisella muodolla.

2 Makk 15:14 Ja Onia sanoi Judalle: Tämä on Jeremia Jumalan Propheta/ joca sinun weljiäs sangen racasta/ ja rucoile alati Canssan ja pyhän Caupungin edest.

2 Makk 15:15 Sijtte andoi Jeremia käsilläns Judalle culdaisen miecan/ ja sanoi hänelle:

2 Makk 15:16 Ota tämä pyhä miecka/ jonga Jumala sinulle anda/ sillä sinun pitä wiholliset lyömän.

2 Makk 15:17 Cosca Judas heitä sencaltaisilla cauneilla sanoilla/ jotca heillen sydändä ja rohkeutta annoit/ lohduttanut oli/ he mielistyit/ ettei he leiriä tehdä tahtonet/ waan cohta wihamiesten tygö mennä/ ja carata rohkiaist heidän päällens/ ja lopetta asian: sillä Caupungi/ Jumalan palwelus ja Templi waaras olit.

15:18 Ja tosin/ waimoja ja lapsia/ weljiä ja langoja/ ei he nijn paljo totellet/ waan heidän suurin murhens oli pyhästä Tempelistä.

15:19 Ja ne jotca Caupungijn jäit/ olit suures murHes heidän sotawäestäns.

15:20 Cosca sotimisen aica joutui/ ja wiholliset idzens coonnet olit/ heidän järjestyxens tehnet/ Elephantit siallens asettanet/ ja hewoismiehet molemmillen puolillen pannet olit.

15:21 Ja Maccabeus wiholliset näki/ ja heidän moninaiset asens/ ja hirmulliset pedot/ nosti hän kätens taiwasen päin/ ja rucoili ihmellistä Jumalata/ joca caicki näke: sillä hän kyllä hywin tiesi/ ettei woitto harniscain cautta tule/ waan Jumala anda sen kellengä hän suo/ ja rucoili näin:

15:22 HERra/ sinä olet Engelis Jehiskian Judan Cuningan aicana lähettänyt/ ja se löi Sennacheribin leiris sata ja wijsi yhdexättäkymmendä tuhatta miestä.

15:23 Nijn lähetä myös nyt (sinä taiwan

Toinen Maccaberein Kirja

HERra) hyvä Engeli meidän edelläm/
wihollisia peljättämän.
2 Makk 15:24 Anna heidän hämmästyä sinun
wäkwätä käsiwarttas/ jotca Jumalan pilcalla
sinun pyhä Canssas wastan tulewat/ ja näin
Judas lackais puhumast.
15:25 Näin tuli Nicanor ja hänen jouckons/
waskitorwien soitoilla ja suurella huudolla.
15:26 Mutta Judas ja hänen jouckons löit
wihollisia rucouxella Jumalan tygö/
huutamisella ja käsilläns he tappelit/ mutta
sydämelläns huusit Jumalan tygö.
15:27 Ja löit wijsi neljättäkymmendä tuhatta
miestä/ ja iloidzit suurest/ että Jumala idzens
nijn armollisexi näyttänyt oli.
15:28 Cosca tappo loppui/ ja he menit pois
jällens/ tuttin Nicanor harniscoistans/ että hän
myös tapettu oli.
15:29 Silloin nousi suuri huuto ja riemu/ ja
kijtit Jumalata kielelläns.
15:30 Ja Judas/ joca hengens ja tawarans
Canssans edestä aldixi andanut/ ja
nuorudestans Canssallens paljon hyvä tehnyt
oli/ käski Nicanorin pään ja kädet hacata pois
olcapäinens/ ja cansans Jerusalemiijn wiedä.
15:31 Cosca hän sinne tuli/ cudzui hän
wäkens cocon/ ja asetti Papit Altarin eteen/ ja
lähetti linnaan wihollisten perän/
15:32 Ja näytti Nicanorin pään/ ja pilckajan
käden/ jonga hän Cackiwaldian pyhä
huonetta wastan ojendanut/ ja idzestäns

paljon kerscannut oli.
15:33 Hän leickais myös jumalattomalda
Nicanorilda kielen/ ja käski cappaleixi linduin
eteen hacata/ ja käden/ jolla hän hulluutta
tehnyt oli/ Templin puoleen ripusta.
15:34 Ja caicki Canssa kijtit Jumalata taiwast/
ja sanoit: kijtetty olcon se joca Caupungins
warjellut on/ ettei se ole rijwatuxi tullut.
15:35 Ja pani Nicanorin pään ylös/ että sen
jocainen linnasta nähdä taisi/ julkisexi tiedoxi/
että HERra heitä auttanut oli.
15:36 Se myös yximielisest caikilda päätettin/
ettei sitä päiwä unhotetais/
15:37 Waan pyhänä pidetäisin/ nimittäin/
colmattakymmendä päiwä cahdest
toistakymmenest Cuusta/ joca Syrian kielellä
Adarixi cudzutan/ päiwä ennen
Mardocheuxen Juhla.
15:38 Näin tahdon minä nyt tämän Kirjan
tälläns päättä/ sijtte cuin Nicanor tuli pois/ ja
Judalaiset Caupungin jällens woitit.
15:39 Ja jos minä otollisexi tehnyt olen/
nijncuin minä mielelläni tahtoisin/ mutta jos
se halpa on/ nijn olen minä cuitengin tehnyt
nijn paljo cuin minä woinut olen.
15:40 Sillä wijna eli wettä aina juoda ei ole
otollinen/ waan toisinans wijna/ toisinans
wettä/ se on suloinen: Nijn on myös suloinen
cosca moninaisia luetan. Tämä olcon loppu.

Toisen Maccaberein Kirjan Loppu.

Cappalet Estherin Kirjasta .

*Tämä cappale luettacan colmannen lugun
jälken Estherin kirjasta.
Artaxerxexen kirja/ josa hän käske caickia
Judalaisia/ jotca Haman nimittäwä oli/ yhtenä
päiwänä surmaman.*

1 MUtta Kirja oli näin: Se suuri Cuningas

Artaxerxes Indiast Ethiopian asti/ terwettä
nijtä sata ja seidzendä colmattakymmendä
Förstiä/ ynnä alemmaisten cansa.
2 WAicka minä woimallinen Cuningas olen/ ja
suurin Herra maan päällä/ nijn en minä ole
cuitengan minun woimastani tahtonut ylpiäxi
tulla/ waan ahkeroinnut armollisest ja siwiäst

Cappalet Estherin Kirjasta

hallita/ ja rauhan/ joca jocaidzen ilahutta/
woimasans pitä/ että jocainen rauhallisest
eläis ja hänen asians toimitais.

3 Pidin sentähden Försteini cansa neuwo/
cuinga se parhain tapahduis. Nijn ilmoitti
minulle Haman/ minun toimellisin/ rackahin ja
uscollisin Neuwonandajan/ joca Cuningan
jälken on ylimmäinen.

4 Cuinga yxi Canssa on/ joca caickijn
maacundijn hajotettu/ joilla erinomainen Laki
on wastoin caickein maacundain ja Canssain
tapa/ ja cadzo joca paicas Cuningan käskyn
ylön/ jonga cautta he rauhan ja yximieli-
syyden waldacunnas estäwät.

5 Cosca me sijs ymmärsim/ että yxi yxinäinen
Canssa/ coco mailma wastan idzens asetti/ ja
heidän oman tapans pitäwät/ ja meidän
käskyillemme owat tottelemattomat/ jonga
cautta he suuren wahingon tekewät/ ja
rauhan ja yximieli-
syyden meidän
waldacunnasam turmelewat.

6 Käskevä me/ että cutca Haman
ylimmäinen Försti/ ja ylimmäinen Cuningan
jälken/ meidän Isäm/ tietä andawa on/
waimoinens ja lapsinens/ heidän wihollistens
miecoilla/ ilman yhdetäkän armota murhatan/
eikä ketän armahdeta.

7 Ja neljäntenä toistakymmenenä päivänä
Adarist cahdesta toistakymmenestä
Cuucaudesta tänä vuonna/ pitä caicki ne
tottelemattomat yhtenä päivänä tapettaman/
että wahwa rauha pysyis meidän
waldacunnasam. Tämä cappale luettacan
neljännen lugun jälkeen/ ennen kuin wijdes
aljetan. MArdocheuxen rucous Jumalan tygö
Hamanit wastan/ että HERra pelastais hänen
Canssans.

8 Ja Mardocheus rucoili HERra/ ja luutteli
hänen ihmellisiä töitän/ ja sanoi: HERra
Jumala/ sinä olet Caickiwaldias Cuningas.

9 Caicki owat sinun hallusas/ ja ei sinun
tahtos wastan woi kengän olla/ cosca sinä
Israeli autta tahdot.

10 Sinä olet taiwan ja maan tehnyt/ ja caicki
mitä nijsä on.

11 Sinä olet caickein HERra/ ja ei kengän woi
olla sinua wastan.

12 Sinä tiedät caicki/ sinä olet nähnyt/ etten
minä ylpeydest eli ylöncazdest sitä yläpiätä
Hamanita ole palwella tahtonut.

13 Sillä minä olisin walmis/ Israelin hywäxi/
mielelläni hänen jalcainsackin suuta andaman.

14 Waan olen tehnyt pelgosta/ etten minä
sitä cunniata/ kuin minun Jumalalleni tule/
andais ihmiselle/ engä ketän muita cumarras/
kuin minun Jumalatani.

15 Ja nyt HERra sinä Abrahamin Cuningas ja
Jumala/ armahda sinuas sinun Canssas päälle:
sillä meidän wihollisem tahtowat meitä
häwittä/ ja sinun pericundas/ joca sinun
algusta on ollut/ hucutta.

16 Älä cadzo ylön sinun jouckos/ jongas
Egyptist pelastanut olet.

17 Cuule minun rucouxeni/ ja ole Canssalles
armollinen/ ja käännä meidän murhem iloxi/
että me eläisim ja sinun nimes ylistäisim/ ja
älä anna nijden suuta tukitta/ jotca sinua
kijttäwät.

18 Ja coco Israel huusi caikest woimastans
HERran tygö: sillä he olit cuoleman hädäs.

*DRötningi Esther käändä myös idzens HErran
tygö/ v. 1. walitta pacanain epäjumalan
palweluxen tähden/ v. 8. rucoile että Jumala
opetais hänen taitawast Cuningan edes
puhuman/ ja auttais Canssans/ v. 11.*

1 JA Drötningi Esther käänsi myös idzens
HERran tygö sencaltaises cuoleman hädäs.

2 Ja rijsui Cuningalises waattet/ ja puki idzens
murhewaatteisin/ ja callin weden ja Balsamin
edestä hajotti hän tuhca ja tomua pääns
päälle/ ja nöyrytti ruumins paastolla.

3 Ja jocapaicas cusa hän ennen iloinen oli
ollut/ repi hän hiuxians ja rucoili Israelin
Jumalata ja sanoi:

Cappalet Estherin Kirjasta

4 HERra joca ainoastans meidän Cuningam olet/ auta minua wiheljäistä/ ei minulla ole muuta auttajata kuin sinä yxinäns/ ja hätä on käsis.

5 Minä olen minun Isäldäni cuullut HErra/ että Israelin caikista pacainoista eroittanut/ ja meidän Isäm wanhast ijancaickisexi perinnöxi omistanut/ ja pitänyt mitäs heille puhunutkin olet.

6 Me olemma sinun edesäs syndiä tehnet/ sentähden olet sinä meitä andanut meidän wihollistemme käsijn.

7 HERra sinä olet wanhurscas: sillä me olemma heidän jumalitans palwellet.

8 Mutta ei he nyt sijhen tydy/ että he suurest meitä waiwawat/

9 Waan heidän woittons he lukewat heidän jumalittens woimaxi/ ja tahtowat sinun lupauxes tyhjäxi tehdä/ ja sinun perindös häwittä/ ja nijden suut/ jotca sinua kijttävät/ tukita/ ja sinun Templis ja Altaris cunnian häwittä:

10 Ja pacanain suut awata/ ylistämän heidän jumalitans/ ja cuolewaista Cuningasta ijancaickisest ylistämän.

11 HERra älä anna sinun kilpes nijlle jotca ei mitän ole/ ettei he meidän waiwaisuttam naurais/ waan käännä heidän aiwoituxens idze päällens/ ja muista se joca sen meitä wastan matcan saatta.

12 Muista meitä HErra/ ja ilmoita idzes meidän tuscasam/ ja wahwista minua HErra/ sinä caickein jumalain ja sotajouckoin Jumala.

13 Opetä minua cuinga minun Lejonin edes pitä puhuman/ ja käännä hänen sydämens/ että hän meidän wihollisiam rupeis wihaman/ nijn että hän idze jouckoinens huckuis.

14 Ja holho meitä kädelläs/ ja auta minua sinun pijcas/ jolla ei muuta apua ole kuin sinä HErra ainoastans.

15 Sinä joca caicki asiat tiedät/ ja tunnet ettei minulla ole ilo sijtä cunniasta kuin minulla jumalattomain tykönä olla taita/ eikä

mielisuosiota pacanaliseen ja muucalaiseen naimiseen.

16 Sinä tiedät että minun se tehdä täydyi/ ja en lue mixikän sitä cunnialista caunistusta/ jota minä pääni päällä kannan/ cosca minun coreileman pitä/ waan pidän sen nijncuin yhden saastaisen räpäpälän/ ja en händä canna muulloisin kuin minun coreileman pitä.

17 Ja en minä ole coscan Hamanin cansa syönyt/ engä iloisani ollut Cuningan pöydällä/ en myös ole juonut uhrein wijnasta.

18 Ja sinun pijcas ei ole coscan iloisans ollut/ sijttecuin minä tänne tulin tähänasti/ waan ainoastans sinus HErra Abrahamin Jumala.

19 Cuule hyljättyin äni/ sinä wäkewä Jumala caickein päälle/ ja pelasta meitä sen jumalattoman käsistä/ ja wapahda minua minun tuskistani.

*Tämä olcon wijdennen lugun algun selitys.
COLmandena päiwänä caunista hän idzens/ ja mene Cuningan eteen/ v. 4. Cosca Artaxerxes cadzo Estherin päälle/ hämmästy Esther nijn pelgosta että hän pyörty v. 9. waan Cuningas tule murhellisexi hänen tähtens/ ja on hänelle armollinen/ v. 11.*

4 JA colmandena päiwänä rijsui hän jocapäiwäiset waattens/ ja puki hänens Cuningaliseen caunistukseen.

5 Ja oli sangen ihana/ ja huusi Jumalan/ wapahtajan tygö/ joca caicki näke.

6 Ja otti myötäns caxi pijca/ ja nojas idze toisen päälle hiljaxens.

7 Mutta se toinen seurais händä/ ja candoi hänen hamens liewettä.

8 Ja hänen caswons oli sangen caunis/ ihanan ja ilon muotoinen/ waan hänen sydämens oli täynäns ahdistusta ja murhetta.

9 Ja cosca hän caickist owist sisälle tuli/ meni hän Cuningan cohдалle/ cusa hän istui hänen Cuningalisella istuimellans/ hänen Cuningalisis waatteisans/ jotca cullasta ja

Cappalet Estherin Kirjasta

calleista kiwistä olit/ ja oli hirmuinen nähdä.
10 Cosca hän nyt silmäns nosti/ ja cadzoi
wihaisest hänen päällens/ nijn Drötningi
pyörtyi/ ja raukeis woimattomudest ja laski
pääns pijcan päälle.

11 Nijn Jumala käänsi Cuningan sydämen
hywyteen/ ja hämmästyi hänen tähtens/
hyppäis hänen Cuningaliselda istuimeldans ja
sai hänen syljins/ sijhenasti että hän toindui/
ja sanoi ystäwälisest hänelle:

12 Mikä sinun on/ Esther?

13 Minä olen sinun weljes/ älä pelkä: Ei sinun
pidä cuoleman: sillä ei se käsky tule sinuun/
waan caickijn muihin/ tule edes.

14 Ja hän ojensi sen cullaisen waldickan/ ja
laski hänen olallens/ ja andoi hänen suuta/ ja
sanoi: sano/ mitäs tahdot?

15 Ja hän wastais: cosca minä cadzoin sinun
päälles/ luulin minä näkewäni Jumalan
Engelin/ sentähden minä hämmästyin sinun
suuren Majestetis tähden:

16 Sillä sinä olet sangen hirmuinen/ ja sinun
muotos on sangen cuuluusa.

17 Ja cosca hän nijn parhallans puhui/ pyörtyi
hän taas woimattomudest/ ja langeis maahan.

18 Mutta Cuningas hämmästy palwelioidens/
ja lohduitit händä.

*Tämä cappale luettacan cadexannen lugun
jälken/ yhdexännen edellä. CUningas lähettä
kirjat caickijn maacundijn/ joisa hän walitta
Hamanit ja hänen caltaisitans/ cuinga he
corkein Herrain ystäwydest idzellens ja
monelle wahingota tekewät/ v. 1. Nijn cuin
Haman täsä teke/ tahtoin hucutta
Mardocheusta/ ja caickia Judalaisia/ että hän
sitä huokiammin olis saanut surmata
Cuningan/ ja saatta waldacunnan
Macedonialaisten ala/ v. 10. Cuningas anda
hänen hirttä/ ja saldi Judalaisille heidän
endisen Jumalan palweluxens ja tilans/ v. 17.
NEljändenä Cuningas Ptolomeuxen ja
Cleopatran wuotena/ toit Dositheus (joca*

*idzens sanoi Papixi Lewin sugusta) ja
Ptolomeus hänen poicans/ tämän kirjan
Purimist/ ja sanoit: että Lysimachus
Ptolomeuxen poica oli sen käändänyt
Jerusalemis.*

1 ARtaxerxes suuri Cuningas Indiast Ethiopian
asti/ terwettä nijtä sata seidzendä
colmattakymmendä Förstia/ ynnä
alemmaisten cansa.

2 Me ymmärrämme monen Förstin
ystäwydest/ ja sijtä cunniast/ joca heille
tapahtu/ ylpiäxi ja ilkiäxi tulewan.

3 Nijn ettei he ainoastans sorra alemmaisiala/
waan aicowat myös idze herrat/ joilda he
yletyt owat/ jalcains ala polke.

4 Ja ei tee ainoastans luonnollista
cohtullisutta wastan/ kijttämättömyden
cautta: waan owat ylpeydellä sogaistut/ nijn
ettei he luule Jumalan (joca hurscaita holho)
sencaltaista petosta rangaisewan.

5 He pettäwät myös hywät Förstit/ wiatoinda
werta wuodattaisans.

6 Ja jotca heitä uscollisest ja toimellisest
palwelewat/ saattawat he caickinaiseen
onnettomuteen.

7 Joca löytän ei ainoastans wanhoista
Historiaista/ mutta myös wielä joca päiwä
nähdän/ cuinga paljo sencaltaiset
neuwonandajat pahutta matcan saattawat.

8 Että meidän sijs pitä ottaman waarin/ että
rauha tästedes pysyis waldacunnasa.

9 Täyty meidän/ asian tilan jälkeen/ toisinans
käskyt muutta/ cosca me toisin löydämme/
cuin me olemma ennen neuwotut/ ja ei äkist
mitän päättä.

10 ETttä nyt Haman Hamadathin poica
Macedoniast/ ei Persian werestä/ eikä meidän
hywästä luonnostam ole/ waan meidän
tykönäm on muucalainen.

11 Jollen me (nijn cuin myös joca
maacunnallengin) caicke armo näyttänet/ ja
nijn corgottanet olemma/ että me

Cappalet Estherin Kirjasta

cudzuimma hänen meidän Isäxem/ ja
jocaidzelda/ nijncuin lähimmäinen
Cuningasta/ cunnioitettin:
12 On nijn ylpiäxi tullut/ että hän on aicoinut
saatta meitä pois meidän waldacunnastam ja
hengeldäm.
13 Sillä hän Mardocheuxen (joca hänen
uscollisudens ja hywän työns cautta meidän
hengem on pelastanut) ja meidän wiattoman
puolisam Estherin/ ja caiken hänen Canssans
päälle wäärin ja pahoin candanut on/ että he
caicki surmataisin.
14 Ja nijn/ cosca ne olisit pois jotca meitä
warjelewat/ on hän aicoinut meitä surmata/ ja
Persian waldacunnan Macedonialaisillen
saatta.
15 Mutta me ymmärräm että Judalaiset/ jotca
se ajelus tahdoi cuoletta/ owat wiattomat/
joilla hywä Laki on.
16 Ja sen corkeimman/ suurimman ja
ijancaickisen Jumalan lapset owat/ joca
meidän Isillem ja meillen tämän waldacunnan
andanut on/ ja wieläkin ylöspitä.
17 Sentähden ei teidän pidä totteleman sitä
kirja/ jonga Haman lähettänyt on.
18 Sillä sencaltaisen työn tähden/ on hän
caiken sucuns cansa Susanin portin eteen
hirtetty/ ja Jumala on hänelle cohta maxanut
nijncuin hän ansainutkin oli.
19 WAan tämän käskyn/ jonga me nyt teille
lähetäm/ pitä teidän joca Caupungis
ilmoittaman/ että Judalaiset heidän Lakins
wapana pitäisit.
20 Ja jos jocu tahto heille wäkiwalda tehdä
colmandena toistakymmendenä päivänä/
toisella Cuucaudella toistakymmendä/ joca on
Adar/ nijn teidän pitä warjeleman heitä/ että
he nijllen costaisit.
21 Sillä sen päivän on Caickiwaldias Jumala
heille iloxi tehnyt/ jona se walittu Canssa
huckuman piti.
22 Sentähden pitä myös teidän/ muiden
juhlain cansa tämän caikella ilolla juhlana

pitämän.
23 Että meille menestyis ja caikille jotca
Persialaisille uscolliset owat/ ja nijn olis opixi/
cuinga petos rangaistan.
24 Mutta cuca maacunda eli Caupungi tätä
käskyä ei pidä/ hänen pitä miecalla ja tulella
häwitettämän/ nijn ettei sijnä ihminen eikä
peto eli linducan enämbi asua taida.

*Vers.2. Förstin ystäwydest) Ei Förstin tarwita
nijtä pelkämän jotca taambana owat/ nijn
paljo cuin nijtä jotca likimbänä owat. Tämä
cappale luettacan algus eli lopus: sillä uni on
nähty ennencuin nämät tapahdui/ ja selitys
sijtte. MArdocheus näke unes caxi Draki
tappelewan toinen toistans wastan/ waan
pyhät woittawat/ v. 1. nostuans ymmärtä hän
että se uni tietä Hamanin cawalutta/ händäns
ja Judalaisia wastan/ v. 12.*

1 TOisna sen suuren Cuningan Artaxerxexen
wuonna/ ensimmäisnä päivänä Nisan
Cuucaudes.
2 Näki Mardocheus unda/ Judalainen/ joca oli
Jairin poica/ Semein pojan/ Kisin pojan/
BenJaminin sugusta.
3 Ja asui Susanin Caupungis/ yxi cunnialinen
mies/ Cuningan huones suurna pidetty.
4 Mutta hän oli yxi nijstä fangeista/ jotca
NebucadNezar Babelin Cuningas oli
Jerusalemist Jechanian Judan Cuningan cansa
wienyt pois/ ja tämä oli hänen unens:
5 CApina ja meteli/ jylinä ja maan järjestys ja
hämmästys nousi maan päällä.
6 Ja cadzo/ siellä oli caxi suurta Drakia/ jotca
menit sotiman toinen toistans wastan.
7 Ja huuto oli nijn suuri/ että caicki
maacunnat nousit sotiman pyhä Canssa
wastan.
8 Ja se oli suuri pimiä päivä/ murhellinen ja
ahdistawainen/ ja suuri surkeus ja hämmästys
oli maan päällä.
9 Ja pyhä Canssa oli cowan murhellinen/ ja

Cappalet Estherin Kirjasta

pelkäisit heidän onnettomuttans/ ja ei muuta
heidän edesäns ollut cuin cuolema/ ja he
huusit Jumalan tygö.

10 Ja sen huudon jälkeen puhkeis suuri wirta
yhdestä lähtestä.

11 Ja Auringo nousi ja tuli kirckaxi/ ja
radolliset voitit/ ja ylpiät voitettin.

12 Cosca Mardocheus heräis unestans/
ajatteli hän: mitä Jumala sen cansa aicoi: ja
piti unen sydämesäns/ ja ajatteli sitä yöhön
asti/ ja olis mielelläns tahtonut tietä mitä se
awisti.

1 JA Mardocheus sanoi: Jumala on sen caiken
laittanut.

2 Minä muistelen minun undani/ ja se on juuri
nijn tapahtunut cuin minä olen unda nähnyt.

3 Wähä lähde joca suurexi wirraxi tuli/ cosca
Auringo paisti ja kirckaxi tuli/ se on Esther/
jonga Cuningas puolisaxens ottanut/ ja
Drötingixi tehnyt on.

4 Caxi Drakia olen minä ja Haman:

5 Toinen tietä pacanoita/ jotca tulit cocon/ ja

Judalaisten nime häwittä tahdoit.

6 Toinen tietä minun Canssani Israeli/ joca
HERran tygö huusi/ ja HERra autti hänen
Canssans/ ja wapahti meidän tästä hädästä.

7 Hän teke suuria ihmeitä ja tunnustähtejä
pacanain seas: sillä hän on aina eroituxen
pitänyt hänen Canssans ja pacanain wälillä.

8 Ja cosca hetki tullut on/ että pacanat
ylpeimmälläns ja me heicoimmallam ollet
olem/ ja että Jumala oli duomidzewa:

9 Nijn hän on muistanut hänen Canssans
päälle/ ja on hänen perinnöllens woiiton
andanut.

10 Ja tämä päiwä pitä pidettämän Adarin
Cuulla/ neljäntenä ja

wijdendenätoistakymmendenä päiwänä sillä
Cuulla/ caikella ilolla ja suurella ahkerudella/
cosca Canssa tule cocon.

11 Ja pitä njn ijancaickisest pidettämän
Israelin Canssas.

Estherin cappalden loppu.

Historia Susannast ja Danielist .

*JOjakimilla Babelis on Susanna emändänä/ jota himoidze caxi wanha Duomarita/ v. 1. he tulewat
hänen tygöns krydimaahan/ cusa hän yxinäns on/ ja ilmoittawat luwattoman himons/ v. 15. Mutta
ettei hän heidän pahan tahtons mielistynyt/ cannoit he hänen päällens/ ja todistawat wäärin händä
wastan/ sanoden hänen huorudes löytänens nuoren miehen cansa/ v. 27. jongatähden Susanna
duomitan cuolemahan/ v. 41. Cuolemahan johdatettais/ tule Daniel/ cudzuen heitä tacaperin
oikeuden eteen/ ja näyttä nämät Duomarit walhetteliaxi/ he wiedän cuolemahan ja tapetan/ v. 60.*

1 OLi yxi mies Babelis Jojakim nimeldä.

2 Jolla oli emändä/ Susanna nimeldä/ Helkian
tytär/ joca oli sangen ihana ja jumalinen:

3 Sillä hänellä oli jumaliset wanhemmat/ jotca
hänen olit opettanet Jumalan Lais.

4 Ja hänen miehens Jojakim oli sangen ricas/
ja hänellä oli caunis krydimaa hänen huonens
tykönä. Ja Judalaiset tulit alati cocon hänen

tygöns/ että hän oli erinomainen mies
caickein heidän seasans.

5 Mutta sinä vuonna oli caxi wanha Canssasta
Duomarixi pandu/ ne olit sencaltaiset ihmiset/
joista HERra sanonut oli: heidän Duomarins
tekewät caickinaista pahutta Babelis.

6 Ne tulit jocapäiwä Jojakimin tygö/ ja jolla
jocu asia oli/ sen piti siellä tuleman heidän

Historia Susannast ja Danielist

eteens.

7 Ja cosca Canssa oli mennyt pois puolipäiväst/ oli Susannan tapa mennä miehens krydimaahan.

8 Ja cosca wanhat jocapäiwä näit hänen sinne menewän/ sytyit he pahast himost händä wastan:

9 Ja tulit tyhmäxi/ ja cadzoit tarcast hänen päällens/ ettei he taitanet taiwasen päin cadzo/ ei ajatellet Jumalan sana eikä rangaistusta.

10 Mutta he himoidzit molemmat händä:

11 Ja häpeisit toinen toisellens ilmoitta/ ja cumbikin olis mielelläns hänen cansans maannut.

12 Ja wartioidzit jocapäiwä wiriäst händä/ että he ainoastans hänen nähnetkin olisit.

13 Mutta toinen sanoi toiselle: käykämme cotia/ sillä nyt on ruan aica.

14 Ja cosca he toinen toisestans erinnet olit/ palais cumbikin tacaperin ja tulit jällens yhten. Cosca toinen kysyi toisellens/ tunnustit he molemmat heidän pahan himons. Sijtte mielistyit he wartioidzeman/ cosca he löytäisit waimon yxinäns.

15 JA cosca he sowelian päiwän olit määrännet händä wäijyäxens/ tuli Susanna cahden pijcans cansa/ cuin hänen tapans oli/ krydimaahan pesemän idzens/ sillä silloin oli sangen palawa.

16 Ja ei krydimaas ollut yhtän ihmistä/ paidzi näitä cahta wanha jotca heidäns lymyttänet olit/ ja wartioidzit händä.

17 Ja hän sanoi pijcoillens: tuocat minullen Balsamita ja saipuata/ ja sulkecat krydimaat/ että minä idzeni pesisin.

18 Ja pijcat teit nijncuin hän oli käskeny/ ja suljit krydimaan/ ja menit pois salaportista/ tuoman hänelle mitä hän tahdoi/ ja ei huomainnet miehiä: sillä he olit idzens lymyttänet.

19 Cosca pijcat olit mennet pois/ tulit ne caxi wanha ja juoxit hänen tygöns/ ja sanoit:

20 Cadzo/ krydimaat on suljettu/ ja ei kengän näe meitä/ ja me olemma syttynet sinun rackaudestas/ tee sijs meidän tahtom.

21 Mutta jos et sinä tahdo/ nijn me tunnustamme sinun päälles/ että me nuoren miehen yxinäns sinun tykönäs löytänet olemma/ ja että sinä pijcas olet sentähden pois lähettänyt.

22 Nijn Susanna huocais/ ja sanoi: woi cuinga suures tuscas minä olen: sillä jos minä sen teen/ nijn minun pitä cuoleman: mutta jos en minä sitä tee/ nijn en minä pääse teidän käsistän.

23 Cuitengin ennen tahdon minä wiatoinna ihmisten käsijn tulla/ cuin HERra wastan syndiä tehdä.

24 Ja rupeis ilmeisest huutaman/ waan ne wanhat huusit myös händä wastan.

25 Ja toinen juoxi krydimaan oween ja awais sen.

26 Cosca Canssa cuuli huudon/ juoxit he salaportista krydimahan/ cadzoman mitä hänelle tapahtunut oli.

27 Ja ne wanhat rupeisit hänestä sanoman/ nijn että palweliat rupeisit hänen tähtens häpemän: sillä ei sencaltaista ollut coscan Susannasta cuultu.

28 Toisna päiwänä cosca Canssa tuli Jojakimin hänen miehens huonesen cocon/ tulit myös ne caxi wanha täynäns wääryttä ja cawalutta Susannat wastan/ saattaxens händä cuoleman.

29 Ja sanoit caikelle Canssalle: lähettäkä/ ja andacat Susanna Helkian tytär/ Jojakimin emändä tänne tuoda.

30 Ja cosca hän cudzuttu oli/ tuli hän wanhemmittens/ lastens/ ja caiken sucuns cansa.

31 Mutta hän oli ihana ja caunis.

32 Sentähden käskit nämät pahan juoniset otta pois häneldä kääriilijan/ jolla hän idzens peittänyt oli/ että he hänen cauneudestans heidän himons olisit sammuttanet.

Historia Susannast ja Danielist

33 Ja caicki jotca hänen tykönäns seisoit ja hänen tunsit/ itkit händä.
34 Ja ne caxi wanha nousit Canssan seasta/ ja panit kätens hänen pääns päälle.
35 Mutta hän itki/ ja nosti silmäns taiwasen päin: sillä hänen sydämens uscalsi HERraan.
36 Ja ne wanhat rupeisit sanoman: cosca me cahden ainoastans krydimaas käyskendelim/ tuli hän cahden pijcans cansa sisälle/ ja sulki krydimaan/ ja lähetti pijcat pois.
37 Nijn yxi nuori mies tuli hänen tygöns/ joca idzens lymyttänyt oli/ ja pani lewätä hänen cansans.
38 Mutta cosca me krydimaan louckast sencaltaisen häpiän näimme/ juoximma me sinne kijrust/ ja löysim heidän toinen toisens tykö.
39 Mutta sitä nuorta miestä en me woittanet.
40 Sillä hän oli meitä wäkewämbi/ ja lyckäis owen awoi/ ja hyppäis pois. Mutta hänen me kijnni otim ja kysyim/ cuca se nuori mies oli/ waan ei hän tahtonut meille sano/ sen me todistam.
41 Ja Canssa uscoi ne caxi/ nijncuin Duomareita ja ylimmäisiä Canssan seas/ ja duomidzit Susannan cuolemaan.
42 Mutta hän huusi suurella änellä/ ja sanoi: HERra ijancaickinen Jumala/ joca caicki salaisudet tunnet ja caicki asiat tiedät ennen kuin he tapahtuwat.
43 Sinä tiedät että nämät wäärin minua wastan todistanet owat. Ja nyt/ cadzo/ minun pitä cuoleman/ waicka minä wiatoin olen/ jota he minun päälleni häpiälisest walhetellet owat.
44 Ja Jumala cuuli hänen huutons.
45 JA cosca hän cuolemaan wietin/ kehoitti Jumala yhden nuorucaisen sydämen/ jonga nimi oli Daniel/ hän huusi corkiast:
46 Minä tahdon olla wiatoin tämän weresä.
47 Ja caicki Canssa käänsit ymbärins hänen puoleens/ ja kysyit hänelle/ mitä hän nijllä sanoilla ajattelis. Mutta hän astui heidän

keskellens/ ja sanoi:
48 Olettaco te Israelis nijn tyhmät/ että te duomidzet Israelin tyttären/ ennen kuin te asian tutkitta ja toden tiedätte? palaitcat jällens oikeuden eteen:
49 Sillä nämät owat wäärin händä wastan todistanet.
50 Ja caicki Canssa palaisit kijrust ymbärins.
51 JA ne wanhat sanoit Danielille: istu meidän tygöm/ ja neuwo meitä että sinun Jumala sencaltaisen Duomarin wircan on cudzunut.
52 Ja Daniel sanoi heille: eroittacat heitä toinen toisestans/ nijn minä tahdon cummangin erinäns cuullella. Ja cosca he toinen toisestans eroitetut olit/ cudzui hän ensimäisen/ ja sanoi hänelle: sinä wanha pahan elkinen/ tällä haawa käsittäwät sinun syndis sinun/ joitas ennen tehnyt olet/ coscas wäärin duomidzit ja wiattomat hucutit/ waan wialliset wapaxi sanoit.
53 Ja cuitengin on HERra kieldänyt: ei sinun pidä hurscaita ja wiattomia cuolettaman.
54 Oletcos nämät nähnyt/ nijn sano/ cunga puun alla sinä olet nämät yhdes löytänyt?
55 Mutta hän wastais: Lehmuxen alla. Nijn Daniel sanoi: oikein/ HERran Engeli löytä sinun ja cahtia leicka: sillä sinun walhellas saatat sinä sinus pois hengeldäs.
56 JA cosca tämä otettin pois/ cudzui hän myös toisen eteens tuleman/ ja sanoi hänelle: sinä Canaan sucu ja et Judan/ cauneus on sinun pettänyt/ ja paha himo on sinun sydämes käändänyt.
57 Näin te oletta Israelin tyttärille tehnet/ ja heidän on pelgosta täytynyt teidän mielän nouta/ waan Judan tytär ei ole teidän pahuten suostunut.
58 Sanos nyt/ cunga puun alla sinä olet heidän yhdes käsittänyt?
59 Mutta hän wastais? Tammen alla. Nijn Daniel sanoi: oikein/ HERran Engelillä on miecka sinua cahtia jaca ja tappa: sillä sinun walhellas saatat sinä sinus hengeldäs pois.

Historia Susannast ja Danielist

60 NIjn caicki Canssa rupeis suurella änellä huutaman/ ja kijttämän Jumalata/ joca niytä autta jotca idzens häneen luottawat.

61 Ja nousit niytä cahta Duomarita wastan/ että Daniel heidän omista sanoistans oli heidän woittanut wääräxi todistajaxi.

62 Ja teit heille Mosexen lain jälken/ nijncuin he heidän lähimmäistäns wastan pahoin tehnet olit/ ja tapoit heidän. Ja näin silloin wiatoin weri pelastettin.

63 Mutta Helkias emändäns cansa ylistit Jumalata/ Susannan heidän tyttärens tähden/

Jojakimin hänen miehens cansa/ ja caiken sucuns cansa/ ettei mitän häpiälistä hänesä löyty.

64 Ja Daniel tuli suurexi Canssan edes/ sijtä päiwästä/ ja sijtte enämmin ja enämmin.

Vers.55. Lehmuxen) Grecan textis on/ Schinon alla/ Latinaxi cudzutan Lentiscus , ja on se puu josta pihca wuota/ joca Mastixexi cudzutan: Mutta etten me sitä puuta tunne/ nijn me nimitäm toisen edest.

Babelin Belist .

DAniel ei tahdo rucoilla Babelin epäjumalata Beli/ joca on ihmisten käsillä tehty/ v. 1. Mutta Cuningas pitä hänen jumalana/ että hän söi ja joi: ja cudzu Papit/ ja kysy heille/ cuca sen uhrin paljouden söi? he wastawat: Bel/ v. 5. Nijn Daniel näyttä Pappein sen syöwän. Cosca Cuningas näke/ anda hän heidän tappa/ v. 13. AStyagexen cuoleman jälken/ sai Cyrus Persiast waldacunnan.

1 Ja Daniel oli alati Cuningan tykönä/ ja pidettin cunnialisembana cuin caicki Cuningan ystäwät.

2 BAbelis oli epäjumala/ joca cudzuttin Belixi/ sille piti uhrattaman jocapäiwä caxitoistakymmendä punda nisuja/ ja neljäkymmendä lammasta/ ja colme Amia wijna.

3 Ja Cuningas palweli idze sitä epäjumalata/ ja meni jocapäiwä sitä cumartaman: waan Daniel palweli hänen Jumalata.

4 Ja Cuningas sanoi hänelle: mixet sinä myös Beli rucoile? Mutta hän sanoi: en minä palwele epäjumalita/ jotca käsillä tehdyt owat/ waan eläwätä Jumalata/ joca taiwan ja maan on tehnyt/ ja on caickein eläwitten HERra.

5 Nijn Cuningas sanoi hänelle: etköstäs Beli pidä eläwänä jumalana? etkös näe cuinga paljo hän jocapäiwä syö ja juo?

6 Mutta Daniel naurahti/ ja sanoi: HERra

Cuningas/ älä anna idzes wietellä: sillä ei Bel ole sisäldä muu cuin sawi/ ja ulco waski/ ja ei ole coscan syönyt.

7 NIjn Cuningas wihastui/ ja andoi cudzua caicki hänen Pappins/ ja sanoi heille: jollet te minullen sano/ cuca tämän uhrin syö/ nijn teidän pitä cuoleman.

8 Mutta jos te sen taidatte täyttä Belin sen syöwän/ nijn pitä Danielin cuoleman: sillä hän on Beli pilcannut. Ja Daniel sanoi: ja Herra Cuningas/ tapahtucon nijncuins puhunut olet.

9 Mutta Belin Pappia oli seidzemenkymmendä/ ilman waimoita ja lapsita. Ja Cuningas meni Danielin cansa Belin Templijn.

10 Nijn hänen Pappins sanoit: cadzo me tahdom mennä ulos/ ja sinun Herra Cuningas pitä idze sinne ruan paneman ja juoman/ ja owen peräs paneman kijnni/ ja omalla sormuxellas lukidzeman.

11 Ja cosca amulla warhain jällens tulet/ ja

Babelin belist

löydät ettei Bel niytä caickia ole culuttanut/
nijn me mielelläm cuolemma: eli Daniel pitä
tapettaman/ joca sencaltaista meidän päällem
on walhetellut.

12 Mutta he luotit idzens sijhen/ että he olit
tehnet salaisen tien pöydän ala/ jonga cautta
he alati sisälle menit/ ja culutit mitä siellä oli.

13 COsca Papit ulcona olit/ andoi Cuningas
Belin eteen ruan panna. Mutta Daniel käski
palweliains tuhca tuoda/ ja andoi sitä
prijscotta coco kircon ymbärins Cuningan
nähdn. Sijtte menit he pois ja suljit owen/ ja
lukidzit Cuningan sormuxella/ ja menit
matcans.

14 Mutta Papit menit yöllä sisälle tawans
jälken/ waimoinens ja lapsinens/ söit ja joit
caicki mitä siellä oli.

15 Amulla warhain oli Cuningas ylhällä/ ja
Daniel hänen cansans.

16 Ja Cuningas sanoi: ongo sinetti rickomata?

mutta hän wastais: on Herra Cuningas.

17 Ja njn pian cuin owi awattin/ cadzoi
Cuningas pöydälle/ ja huusi suurella änellä:
Bel/ sinä olet suuri jumala/ eikä sinus ole
petosta.

18 Waan Daniel nauroi/ ja piteli Cuningast/
ettei hän sisälle menis/ ja sanoi: cadzo/
permannolle ja ymmärrä/ kenengä jäljet
nämät owat?

19 Cuningas sanoi: minä näen kyllä miesten/
waimoin ja lasten jäljet.

20 Nijn Cuningas wihastui ja andoi Papit otta
kijnni/ waimoinens ja lapsinens: ja heidän
täydyi osotta sen salaisen tien/ jonga cautta
he olit käynet ulos ja sisälle/ ja syönet mitä
pöydällä oli.

21 Ja Cuningas andoi heidän tappa/ ja andoi
Belin Danielin haldun: joca sen häwitti ja
hänen Templins.

Babelin Drakista .

*DAniel surma Drakin/ jota Babylonialaiset palwelewat/ v. 26. sentähden cannetan Danielin päälle
Babelin asuwaisilda/ ja heitetän Lejonein luolaan/ v. 1. mutta HERra ruocki hänen siellä/ ja warjele
Lejoneilda/ v. 32. seidzemendenä päiwänä anda Cuningas hänen siellä wetä ulos/ ja heittä ne
Lejonein eteen/ jotca cannoit hänen päällens/ v. 39.*

22 Siellä oli myös suuri Draki/ jota he Babelis
palwelit.

23 Ja Cuningas sanoi Danielille: cuinga/
tahdotcos myös hänestä sano/ ettei hängän
muu ole cuin waskinen epäjumala? Cadzo/
hän elä: sillä hän syö ja juo/ sentähden et sinä
taida sano/ ettei hän ole eläwä Jumala/
palwele sijs händä.

24 Mutta Daniel wastais: minä palwelen HERra
minun Jumalatani: sillä hän on eläwä Jumala.

25 Waan sinä Herra Cuningas salli/ njn minä
tämän Drakin surman ilman yhdetäkän
miecata eli corennota.

26 Ja Cuningas sanoi: se olcon sinulle
luwallinen. Nijn Daniel otti pikiä/ raswa ja
carwoja/ ja keitti ne sean/ ja teki sijtä
kysäisitä/ ja heitti Drakin suuhun/ ja Draki
pacahtui cahtia. Ja Daniel sanoi: cadzo/ nämät
owat teidän jumalan.

27 COsca Babylonialaiset sen cuulit/ otit he
sen sangen pahaxi/ ja nostit capinan
Cuningasta wistan/ ja sanoit: meidän
Cuningam on Judalaisexi tullut: sillä hän on
Belin cukistanut/ Drakin tappanut/ ja Papit
surmannut.

28 Ja he astuit Cuningan eteen/ ja sanoit:

Babelin drakista

anna meille tänne Daniel/ mutta jolles anna/
nijn me sinun ja caicki sinun huonestas
tapamme.

29 Cosca Cuningas näki/ että he wäkiwallalla
hänen päällens tungit/ täytyi hänen heille
anda Danielin.

30 Ja he heitit hänen Lejonein eteen luolaan/
jos hän oli cuusi päiwä.

31 Ja luolas oli seidzemen Lejonit/ joille
jocapäiwä annettin caxi ihmistä ja caxi
lammasta/ mutta ei heille annettu nijnä
päiwinä mitän/ että he olisit Danielin syönet.

32 MUtta Judeas oli Propheta Habacuc/ joca
oli keittänyt liendä ja leicannut leipä sywään
astiaan/ ja meni nijden cansa kedolle/
wiedäxens elowäelle.

33 Ja HERran Engeli sanoi Habacukille: sinun
pitä sen ruan/ jotas cannat/ wiemän Danielille
Babelijn/ Lejonein luolaan.

34 Ja Habacuc wastais: HERra/ en minä ole
Babelin Caupungita nähnyt/ engä tiedä cusa
luola on.

35 Silloin tartui Engeli hänen kijresens/ ja wei

hänen nijncuin wäkewä tuuli/ Babeli päin
luolan tygö.

36 Ja Habacuc huusi ja sanoi: Daniel/ Daniel/
ota tämä ruoca/ jonga Jumala sinulle on
lähettänyt.

37 Ja Daniel sanoi: HERra Jumala/ sinä muistat
cuitengin wielä minua/ ja et hyljä nijtä jotca
sinua rucoilewat ja sinua racastawat.

38 Ja hän nousi ja söi. Waan HERran Engeli
wei Hacacukin sillä hetkellä endiseen
paickans.

39 Ja Cuningas tuli seidzemendenä päiwänä
Danieli walittaman. Ja cosca hän haudalle tuli/
ja cadzoi sisälle/ cadzo/ nijn Daniel istui
Lejonein seas. Ja Cuningas huusi suurest/ ja
sanoi:

40 O HERra sinä Danielin Jumala/ sinä olet
suuri Jumala/ ja ei ole yhtän muuta Jumalata
paidzi sinua.

41 Ja hän andoi hänen otta ylös luolasta.
Mutta ne muut jotca hänen cuolemaan saatta
tahdoit/ andoi hän luolaan heittä/ jotca cohta
hänen silmäins edes Lejoneilda nielttin.

Asarian Rucous / Dan. 3. Grecasta .

*ASaria kijttä Jumalata pädzis/ tunnusta omat ja Canssans synnit/ v. 25. rucoile että Jumala olis
Canssallens armollinen/ auttais heitä/ rangaisis pacanoita jotca heitä sorsit/ v. 34. Näin warjele
Jumala Asarian pädzis/ ettei tuli händä wahingoita/ v. 46.*

25 JA Asaria seiso keskellä tulista pädziä/
awais suuns/ rucoili ja sanoi:

26 OLe kijtetty HERra/ meidän Isäim Jumala/
ja sinun nimes olcon ylistetty ja cunnioitettu
ijancaickisest:

27 Sillä sinä olet hurscas caikis cuins meille
tehnyt olet/ caicki sinun työs owat totiset/ ja
mitä sinä teet/ se on oikia/ ja caicki sinun
duomios owat laittamattomat.

28 Sinä teet meille oikein/ että meitä
rangaisnut olet/ sencaltaisella rangaistuxella

cuins meidän päällem olet andanut tulla/ ja
Jerusalem/ meidän Isäim pyhän Caupungin
päälle/ tosin/ sinä teet sijnä oikein meidän
syndeimme tähden.

29 Sillä me olemma syndiä ja pahoin tehnet/
että me sinusta luopunet olemma/ ja
jocapaicas tehnet sinua watan.

30 En me myös ole totellet sinun käskyjäs/
engä nijstä lucua pitänet/ että me olisim
tehnet nijden jälken/ nijncuin sinä meille
käskeny olit/ että me menestyisimme.

Asarian Rucous / Dan. 3. Grecasta

31 Sentähden olet sinä oikein tehnyt/ ettäs ne caicki olet andanut tulla meidän päällem.

32 Ja andanut meitä meidän wihollistem/ jumalattomain/ ja pahain ihmisten/ ja sen wäärän ja julmimman Cuningan käsijn maan päällä.

33 Ja en me rohke meidän suutam awata/ nijn me olemma häpiän ja nauron alaisexi tullet sinun palwelias edes/ ja caickein nijden/ jotca sinua pelkävät.

34 Mutta älä cuitengan meitä peräti hyljä/ sinun pyhän nimes tähden/ ja älä heitä pois sinun lijtto.

35 Ja älä ota sinun laupiuttas meildä pois/ Abrahamin sinun rackan ystäväs tähden/ ja sinun palwelias Isaachin/ ja Israelin sinun pyhäs tähden.

36 Joillens olet luwannut heidän siemenens lisätä/ nijncuin tähdet taiwas/ ja sannan meresä.

37 Sillä me olemma halwemmaxi tullet caickia pacanoita/ ja olemma nyt caickein ylöncadzotuimmat maan päällä/ meidän syndeim tähden.

38 Ettei meillä nyt yhtän Ruhtinasta/ Prophetata eikä opettaja ole: ei polttouhria eikä jocabäiwästä uhria/ ei ruocauhria eikä suidzutusta.

39 Ei myös ole yhtän paicka/ cusa me sinun edesäs uhamme/ ja löydäisimme armon:

40 Waan särjetyllä sydämellä/ ja murhellisella hengellä tulemma me sinun etees/ nijncuin

me toisimma polttouhria oinaista ja mulleista/ ja monda tuhatta lihawata lammasta. Anna nijn meidän uhrim tänäpäsin sinulle kelwata ja otolliset olla: sillä et sinä anna häpiään tulla/ jotca sinun päälles toiwowat.

41 Näin tulemma me nyt caikella sydämellä/ ja edzimmä sinun caswos pelgolla.

42 Sentähden älä anna meitä häpiään tulla/ waan tee meille HERra sinun armos ja suuren laupiudes jälken.

43 Ja kirwota meitä sinun ihmellisten tecois perästä/ ja anna sinun nimelles cunnia.

44 Että he häpeisit jotca sinun palwelioilles paha tekewät/ ja häpiään tulisit sinun suuren woimas ja wäkeyydes edes/ että heidän woimans cukistetuxi tulis.

45 Että he ymmärräisit sinun olewan HERran ainoan Jumalan/ cuuluisan maan pijrin päällä.

46 JA Cuningan palweliat/ jotca heidän pädzijn heittänet olit/ ei lacannet/ waan heitit lackamat tulikiwe/ pikiä/ rohtimita ja cuiwia warpuja/

47 Että liecki löi pädzist yhDEXän wijdettäkymmendä kynärätä corkialle.

48 Ja culutti ymbärildäns/ ja poltti Chalderit/ joidenga hän ulottui/ pädzin edes.

49 Mutta HERran Engeli käweli heidän cansans/ jotca Asarian tykönä pädzis olit.

50 Ja ajoi ulos tulen liekin pädzistä/ ja teki pädzis nijncuin kylmän casten/ ettei tuli

ensingän heihin sattunut/ eikä polttanut/ eli wahingoittanut heitä.

Colmen miehen kijoswirsi tules .

Colme miestä kijttävät Jumalata tulises pädzis/ v. 51. ja kehoittawat caickia luondocappaletta händä ylistämän/ v. 57. neuwowat myös caickia ihmisiä sitä tekemän/ v. 82. päättävät nijn kijtoxella/ sen awun edest cuin heille tapahtunut oli/ v. 88.

51 Silloin rupeisit ne colme toinen toisens cansa weisaman/ kijtit ja ylistit Jumalata

pädzis/ ja sanoit:

52 Kijtetty ole sinä HERra/ meidän Isäim

Colmen miehen kijoswirsi tules

Jumala/ ja sinua pitä kijtettämän ja ylistettämän ijancaickisest. Kijetty olcon sinun cunnialinen ja pyhä nimes/ ja se pitä kijetty ja ylistetty oleman ijancaickisest.

53 Kijetty ole sinä sinun pyhäsä ja cuuluisasa Templisäs/ ja sinun pitä kijtetyn ja ylistetyn oleman ijancaickisest.

54 Kijetty ole sinä joca istut Cherubimin päällä/ ja näet sywyteen/ ja sinua pitä kijtettämän ja ylistettämän ijancaickisest.

55 Kijetty ole sinä sinun cunnialisella Cuningalisella istuimellas/ ja sinua pitä kijtettämän ja ylistettämän ijancaickisest.

56 Kijetty ole sinä taiwan wahwudes/ ja sinua pitä kijtettämän ja ylistettämän ijancaickisest.

57 Kijttäkän HERra caicki hänen työns/ ja pitä händä cunnioittaman ja ylistämän ijancaickisest.

58 Te taiwat kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

59 Kijttäkät HERra te HERran Engelit/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

60 Caicki wedet taiwasten päällä kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

61 Caicki HERran sotajoucko kijttäkän HERra/ cunnioittacan ja ylistäkän händä ijancaickisest.

62 Auringo ja Cuu kijttäkät/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

63 Caicki tähdet taiwas/ kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

64 Sade ja caste kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

65 Caicki tuuli kijttäkän HERra/ cunnioittacan ja ylistäkän händä ijancaickisest.

66 Tuli ja palawus kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

67 Rändä ja raket kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

68 Päiwä ja yö kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

69 Walkeus ja pimeys kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

70 Jää ja packainen kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

71 Härmä ja lumi kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

72 Pitkäisen leimaus ja pilwet kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

73 Maa kijttäkän HERra/ cunnioittacan ja ylistäkän händä ijancaickisest.

74 Wuoret ja cuckulat kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

75 Caicki mitä maan päällä caswa/ kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

76 Lähtet kijttäkän HERra/ cunnioittacan ja ylistäkän händä ijancaickisest.

77 Meret ja wirrat kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

78 Walascalat ja caicki cuin wesis lijcku/ kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

79 Caicki linnut taiwas alla kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

80 Caicki medzän pedot ja eläimet kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

81 Te ihmisten lapset/ kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

82 Israel kijttäkän HERra/cunnioittacan ja ylistäkän händä ijancaickisest.

83 Te HERran Papit/ kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

84 Te HERran palweliat/ kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

85 Te wanhurscasten henget ja sielut/ kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

86 Te pyhät jotca radolliset ja murhelliset oletta/ kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

87 Anania/ Asaria ja Misael/ kijttäkät HERra/ cunnioittacat ja ylistäkät händä ijancaickisest.

88 Sillä hän on meitä helwetist pelastanut/ ja uttanut meitä cuolemasta.

Manassen Judan Cuningan Rucous

89 Ja on pelastanut meidän tulisest pädzist/ ja on meidän tulen keskellä warjellut.
90 Kijttäkät HERra: sillä hän on hyvä/ ja hänen hywydens pysy ijancaickisehen.

91 Caicki jotca HERra pelkävät/ kijttäkän caickein jumalten Jumalata/ cunnioittacat ja ylistäkät/ että hänen hywydens pysy ijancaickisehen.

Manassen Judan Cuningan Rucous

Manassen Judan Cuningan Rucous / cosca hän Babelis fangina oli . MAnasse ylistä Jumalan woima ja hywyttä/ v. 1. Tunnusta syndins/ joiden tähden hänellä on murhellinen sydän/ v. 2. rucoile sydämestäns/ että Jumala andais hänelle andexi hänen pahat tecons/ v. 3.

1 HERRA Caickiwaldias/ meidän Isäim/ Abrahamin/ Isaachin ja Jacobin/ ja heidän wanhurscan siemenens Jumala/
2 joca taiwan ja maan/ ja caicki mitä nijsä on/ tehnyt olet/
3 ja olet meren kijnnittänyt sinun käskylläs ja sywyden peittänyt ja kijnnittänyt/ sinun hirmuisen ja cuuluisan nimes cunniaxi
4 / että jocainen hämmästyis sinun edesäs/ ja pelkäis sinun suurta woimas:
5 Sillä sinun wihas on sangen rascas/ jolla sinä uhcat syndisitä/
6 mutta se laupius/ jonga sinä lupat/ on määrätöin ja tutkimatoin.
7 Sillä sinä HERRa/ caickein corkein coco maan pijrin päällä/ olet kärsiwäinen ja sangen armollinen/ ja et mielelläs ihmisiä rangaise/ ja olet sinun hywydestäs luwannut catumuxen syndein andexi saamisexi.
8 Mutta että sinä olet wanhurscasten Jumala/ nijn et sinä ole pannut catumusta wanhurscalle Abrahamille/ Isaachille ja Jacobille/ jotca ei sinua wastan syndiä tehnet
9 mutta minä olen syndiä tehnyt/ ja minun

syndiäni on enämbi cuin sanda meresä/ ja olen kämärtynyt rascas rautacahleis/ eikä ole minulla yhtän lepo:
10 sillä minä olen kehoittanut sinun wihaan/ ja suuren cauhistuxen sinun edesäs tehnyt: että minä sencaltaisen cauhistuxen/ ja nijn paljo pahennusta olen asettanut.
11 Sentähden notkistan minä nyt minun sydämeni polwet/ ja rucoilen sinulda HERra armo. Ah HERra/ minä olen syndiä tehnyt/ tosin minä olen syndiä tehnyt/ ja sinä tunnet minun pahat teconi/
12 minä rucoilen ja pargun/ anna minulle andexi/ O HERra/ andexi anna minullen/ älä anna minua minun synnisäni huckua/ ja älä anna rangaistusta ijancaickisesta minun päälläni olla.
13 Waan auta minua epäkelwotoinda sinun suuren laupiudes tähden/
14 nijn minä caickena elinaicanani sinua kijtän: Sillä sinua kijttävät caiken taiwan sotajoucko/ ja sinua pitä ylistettämän ilman lackamat ijancaickisest/ AMEN.